1893-IKI UJÉV

1-SŐ SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

A magyar közélet jelesei: *Vadnai Károly.* — **A rendületlen.** Irta *Vadnai Károly.* — **Befejezés.** Költemény *Szabolcska Mihály*-tól. — **A Tardy Pista felesége.** Elbeszélés *Vértesi Arnold*-tól. — **Megkapja lelkem' . . .** *Palágyi Lajos*-tól. — **Az arany szarka** *Abonyi Árpád*-tól. — **Sancta Veritas.** Regény *Váradi Antal*-tól. — **Az udvari konyhában** (képekkel.) — **Bohème-levelek Párisból.** *Lazzaroni*-tól. — **A szerajevói polgármester** (arczképpel). — **Rendes rovatok.** — **Számos kép és műmelléklet.**

EGYES SZÁM ÁRA 20 KRAJCZÁR

BUDAPESTI HIRLAP

Főszerkesztő és laptulajdonos:

RÁKOSI JENŐ.

Belső dolgozótársak: Alexander Bernát, **Balogh** Pál, **Balla** Mihály segédszerkesztő, **Balázs** Ignác, **Beöthy** László, **Béla** Henrik, **Berényi** László, **Bernáth** István dr., **Csapodi** István dr., **Ferrari** Giuseppe (Turin), **Flammarion** Kamill (Páris), **Herczeg** Ferencz, E. **Illés** Károly, **Inczédy** László, **Kaas** Ivor báró, **Kern** Aurél, Proff Kocsárd báró, **Rákosi** Viktor, **Sebők** Zsigmond, **Somogyi** Ede, **Székely** S. (Páris), **Vasskó** Elemér.

Zilahi Simon,
kiadóhivatali igazgató.

Csajthay Ferenc,
felelős szerkesztő.

Előfizetésre

hivjuk fel tisztelettel a n. é. olvasóközönséget

a Budapesti Hirlap 1893-iki évfolyamára (XIII-ik évfolyam).

Az ujságolvasás ma már közszükség. Az ujság értesiti és tájékoztatja a nagy közönséget mindarról, a mi nap-nap után a politika, az irodalom, a müvészet, a gazdaság terén történik és ugy az egyeseknek, mint az összeségnek érdekébe mélyen belevág.

A *Budapesti Hirlap* elmondhatja magáról habozás nélkül, hogy a hazai hirlapirodalom fejlesztése terén uttörő szerepet vitt és az ujságcsinálás mesterségében elsőrendü tényezővé vált. A *Budapesti Hirlap* iskolát csinált arra nézve, hogy miként kell a nagy olvasóközönséget gyorsan, ügyesen és tetszetősen kiszolgálni és a szerénytelenség vádja nélkül elmondhatja azt is, hogy az övé az érdem abban, hogy ma már a hazai nagy olvasóközönség alig lehet el ujságolvasás nélkül.

A *Budapesti Hirlap* e mellett soha sem ismert és nem fog ismerni soha sem politikai, sem társadalmi kérdésekben részrehajlást. Mindig a tiszta igazságot keresi és mindig csak a tiszta igazság keresése sugalmazza politikai és társadalmi cikkeinek tartalmát.

A *Budapesti Hirlap* nem hivalkodik, mikor magáról hirdeti, hogy a legelterjedtebb ujság Magyarországon. Ezt mindenek, a kik e kérdés iránt érdeklődnek és a kiknek módjukban van a dolgoknak utána járni, kétségtelenül tudják. És ez a körülmény az, a mely a *Budapesti Hirlap*-ot abba a helyzetbe hozza, hogy a legkiterjedtebb közösséget hozza létre az összes magyar intelligens olvasók közt széles e hazában és hogy e közönség igényeinek legtetézettebben megfelelhessen.

A *Budapesti Hirlap*-nak vannak összeköttetései az egész világon; és pedig megbizható, szavahihető és lelkiismeretes megbizottak által és igy információi mindig hivek és becsesek; a mellett sem pénzt, sem fáradságot nem kimél akkor, ha arról van a szó, hogy a hirszolgálat terén előkelő munkát kell végezni. Telegráf és telefon óriási tevékenységgel müködik a *Budapesti Hirlap* szolgálatában és a mit a modern ujságcsinálás tehnikája a mai napig produkált, az mind meghonosul a *Budapesti Hirlap* keretében.

Most épül a BUDAPESTI HIRLAP ujsága

a népszinház közelében, József-körut 5. sz. a. nagy három emeletes ház Rökk Szilárd-utcai oldalán. Ez a ház élő tanubizonysága lesz annak, hogy mire viheti az az ujság, mely kedvence a nagy közönségnek, de egyuttal tanuságot is tesz arról, mivé fejlődött már a hazai hirlapirodalom. Egy fényesen berendezett magas souterrain helyiségben lesz a nyomda mühely, a hol négy óriási rotációs gép (közte kettő, mely egyszerre nyom, fölvág és hajtogat egy huszonnégy oldalos Budapesti Hirlap-ot) óránkint 14—15,000 példányban szórja ki a lap egyes példányait és viszi föl transzportör segitségével a magas földszinti expedició helyisegeibe, melyek kiegészitői a nagy bankok mintájára berendezett kiadóhivatalnak. Első emeleten tizenkét fényes szobában a szerkesztőség, második emeleten kényelemmel és celszerüen berendezett nagy és tágas szedőtermek és a stereotipia, a harmadik emeleten megfelelő lakások.

Ilyen lesz a BUDAPESTI HIRLAP nagy, három emeletes ujsága,

a melybe jövő nyáron, Isten segitségével, beköltözünk. A nagy és diszes hazai müvelt olvasóközönség lekötelező pártfogása bennünket abba a helyzetbe hozott, hogy a modern tehnika vivmányaival fölszerelt kényelmes és **saját** otthonunkban csinálhatjuk azt a sokoldalu ujságot, melynek minden sorát a faj- és hazaszeretet, az igazságérzet és haza és emberek iránt való kötelesség tudata diktálja tollunkba; mi ezt azzal akarjuk meghálálni, hogy olyan ujságot adunk a tisztelt olvasók kezébe, mely tökéletesség dolgában vetekedik minden hazai és külföldi társával. Ez a mi programmunk, ez a mi igéretünk és ez a mi törekvésünk most és mindenkorra; ujságot adunk a publikumnak csak, és iparkodunk jó és tökéletes ujságot adni.

Az előfizetési föltételek a következők:

Egy hónapra 1 frt 20 kr. | **Félévre . . . . . 7 frt**
Negyedévre 3 „ 50 „ | **Egész évre . . . . 14 „**

koronákban fizetve természetesen két koronát számitva egy forintra.

Legujabb regényünket, *Hercegi korona*, irta *Beniczkyné-Bajza* Lenke, melynek közlését december hó 6-án megkezdtük s melyet a január hó 1-én belépő uj előfizetők is megkapnak és pedig az addig közölt részt külön lenyomatban.

Helyben az előfizetésről szóló nyugtatványt az ujságkihordó viszi a házhoz, ennélfogva egyszerü telefonértesités vagy levelezőlapon nyilvánitott kivánsággal intézhető el az előfizetés.

Vidékről legcélszerübb a postautalványon való előfizetés. **Cim:**

Budapesti Hirlap kiadóhivatala, Budapesten, IV., Kalap-utca 16.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI
SZÉPIRODALMI ÉS MŰVÉSZETI
HETILAP

M. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS

II. ÉVFOLYAM I. KÖTET

BUDAPEST

„KOSMOS" MŰINTÉZET, KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

1893.

TARTALOMJEGYZÉK
A
MAGYAR GÉNIUSZ
I. FÉLÉVI FOLYAMÁHOZ.

I. Szöveg.

Költemények.

Baldá Ilona: Tehetlen vágy 155.
— Oh ifjuság 270.
Balogh Imre: A lány dala (Burns) 298.
Béni Vilmos: Lemondás 421.
Biró Endre: Emlékezés anyámra 257.
Bodnár István: Fészekrakás 35.
Erdélyi Béla: Jégvirágok 71.
Erdélyi Zoltán: Beszélgetünk 305.
Feleki Sándor: Az nem lesz költő 51.
— Két év után 100.
— Apró versek 164.
— Tavaszi bolyongás 216.
— Pünkösd 331.
— Junius 365.
— A fecskék 411.
— Omar Chijam verseiből 284.
Gáspár Imre: Szoczialista poézis 54.
Gallovich István: Mi vár? 94.
— Első pacsirták 254.
Geguss Dániel: Emlékek 369.
Gerő Atilla: 92. Zsoltár 406.
Hiador: A budai honvédemlék leleplezési ünnepélyére 329.
— Nyárták alatt 397.
Ignotus: Oh légy az enyém! 237.
Igmándy Mihály: Sarah Bernhardhoz 255.
Kempf József: Felavatás 28.
Kozma Andor: Lovagias ügy 199.
Kőrös Mihály: Szerelem nélkül 182.
Lauka Gusztáv: Jobb lett volna feledni 381.
Makai Emil: Vészharang 299.
Martos Ferencz: Köd 131.
— Első ibolyák 178.
— Glória 221.
— Roué 370.
— A vak dalnok 413.
Méri Károly: Ágról-ágra 315.
Mórocz Jenő: Fogas kérdés 93.
Palágyi Lajos: Megkapja lelkem .. 7.
Petri Mór: Elhatározás 219.
— Bujdosás 350.
Pósa Lajos: A nagyravágyó halászné 41.
Róna Béla: A gyöngyvirág 67.
— Mulatozás közben 201.
— Carpe diem 215.
— A költő édes anyja 316.
— Kertetekről 395.
Rudnyánszky Gyula: Arany János szobra előtt 314.
— Nem lehetsz te soha másé 365.
— Meghalok utánrad 263.
Somló Sándor: Arany fésü 148.
— Árnyak 363.
Szabolcska Mihály: Befejezés 5.
Szalay Endre: Ne dalolj 103.
Szávay Gyula: Pánk bán 386.
Torkos László: Ne hijjatok ... 271.
Várady Antal: Arany János szobrának leleplezési ünnepére 321.
Vértesi Gyula: Most még nem tudom 267.

Regény.

Várady Antal: Sancta Veritas 10.
Vértess József: Hamis Bálvány 186.

Elbeszélések, rajzok és életképek.

Abonyi Árpád: Az arany szarka 7.
— Hatszáz lépés 134.
Adorján Sándor: A jégen 69.
Adorján Ármin: Huszártörténet 382.
A. J.: A farsang 84.
Ágai Adolf: Nászút 38.
Ambrozovits Dezső: Gyermekszerelem 285.
— Pillangó 398.
Bródy Sándor: Vérnyomok 73.
Benedek Elek: A tűz 397.
Björnson Björnsterne: Az atya 383.
Dory: Recidiva 53.
Dumas Sándor: Quentin Metzis 105.
Dzselil Effendi: Gemma 253.
Famulus: Figaróék 142.
— Spiritiszták között 167.
— Ásatások 218.
Farkas Emöd: Riadó 171.
Fr. Clotild: A mit a virágok álmodnak 326.
— Árvácska 399.
Haber Samu: A mesterék szombatja 367.
Hevesi József: Másodvirágzás 237.
— Bózsó Julis története 415.
Herczeg Ferencz: Az asszony 165.
— A Gyurkovics lányok 200.
Jakab Ödön: A fiu haza jön 23.
Just Zsigmond: Tavaszi ünnep 306.
Kabos Ede: Szent ujjak 352.
Karczag Vilmos: Csak huzzuk az igát 152, 169.
Katona Imre: Ébredés 163.
— Sár 402.
Kiss Károly: A riska tehén 154.
Kövér Ilma: Betöltötte a hivatását 135.
— A legjobb barátja 413.
Lázár Béla: A halál legerősebb 57.
Lipcsey Ádám: Női párbaj 214.
Martos Ferencz: Petrőczi Panna 340.
Munkácsy Kálmán: V. felvonás 426.
Rákosi Viktor: Frincz Boriska 37.
Redfield Richard: Tantalusz kinjai 261,
Reitterné Dallos Palika: A kis tériténé 198.
Rotter Lajos: Színészvér 166.
Sajó Aladár: Kapitány ur Grob 87.
— Jokli, a század bolondja 149.
— Az első nap 117.
— Köd a Kapan 188.
Sass Ede: Házikenyér 334.
Sikulusz: Farsang a t. házban 98.
Steinitz Franciska: A mintaférj 102.
Székely Sámuel: Az én fogságom 82.
Szigethy Győző: Nem várt bukás 255.
Szini Péter: Az Isten' 55.
Szomaházy István: A levelező közönség 226.
Tábory R.-né: Édes anyámnak 349.
Timár Szaniszló: Fedor ur utolsó rejtelme 323.
Thorrensen M.: Leánytó 150.
Tölgyessy Mihály: Áthidalt örvény 350.
Tömörkényi István: A «Haladjunk» végperczei 93.
Tolnay L.: Én is oda való vagyok 393.
Töparti: Szezon 373.
— Julius 396.
Tutschek Anna: Egy dráma 101.
Ujfalussy Domahidy Amadil: A mit az akáczfa regélt 182.
— A hidon 411.
— Három est 276.
Ujváry Ignácz: Andaluziában 250, 270, 287, 303, 319.
Vadnay Károly: A rendületlen 2.
Vértessy Arnold: A Tardi Pista felesége 6.
Vértessi Dezső: Egy-két csepp 138.
— A baba 240.
— Erzsike 286.
Vértessy Gy.: Egy iró házassága 118.
— Tardossy Margit lemondása 218.
— Fekete pillangó 381.

Személyekről.

Vadnay Károly 1..
A serajevoi polgármester 13.
Lévay Henrik 49.
Székely Sámuel 50.
Kohner Zsigmond 61.
Stavenhagen Bernát 60.
Pápay István 65.
Petkov Dimitar 67.
Török Irma 76.
Mádi Kovács György 100.
Fejedelmi vőlegény 113.
Berczik Árpád 115.
Schön Vilmos 124.
XIII. Leo pápa 130.
József főherczeg 146.
Cserhalmi Hecht Irén 157.
Két uj államtitkár 178.
Mihalovick Ödön 193.
Jules Ferry 195.
B. Edelsheim Gyulai 210.
Koessler János 215.
Feleki Sándor dr. 245.
Sarah Bernhardt 245.
Miklós Ödön 250.
Bródy Zsigmond 251.
Kohl Medárd 257.
F. L.: Vörös László 281.
— Krecsányi Ignácz 293.
James: Stesser József 297.
Feleki Sándor: Dr. Schnitzler János 309.
Szana Tamás: Strobl Alajos 315.
Angela (Méry Károly): Feleki Sándor.
— Arany János életéből 318.
Zala György 331.
Szántó Mihály 341.
József Ágost főherczeg 347.
Spectator: Eötvös Károly 347.
Füredi Ignácz: Kohn Dávid 357.
Schmerling Antal 358.
Lázár Béla: Berzeviczy Albert 362.
Csatáry Lajos: Nazim Bey 363.
Röser János 373.
B. J.: Művészházasság.
Róna Béla: Erkel Ferencz 393.
— Erkel Elek 394.
Halász Ignácz: Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond 410.
R. B.: Ábrányiné Wein Margit 412.
A fiatal szerb király 365.
Az olasz királyi pár 273.
Tabódy József 277.

Vegyesek.

Klausmann Oszkár: Az udvari konyhában 12, 30
A magyar Sajtó 17.
Az örök illat tava 30.
Széchenyi emléktábla 34.
Szterényi József: A szabadkőmüvesség 34.
Szenzációs magyar találmány 69.
Az uj Kisfaludyták 82.
Budapest fő- és székváros vásárcsarnoka 83.
Iványi Jenő: Válságok 85.
Dr. Weisz Ignácz: Nizzától Budapestig hóban 86.
Középkori bíráskodás Németországban 99, 115, 130.
Mivel töltik idejüket a halhatatlanok 120.
Bál a czári udvarnál 133.
Babaestély az «Otthon»-ban 141.
Csáky Albin gróf és a kulturharcz 161.
Lukács Béla: A milleniumi kiállitás 162.
Dr. Faragó Gyula: Lelenczügyünk 179.
Az ezredéves kiállitás intézői 234.
Janovics Jenő: Látogatás Sarah Bernhardtnál 235.
Dr. Tarnowszky Mór: Az epileptikusokért 261.
Osztrák-magyar hadsereg 289, 324.
Nemzeti ünnep 314.
R—y: Arany János szülőhelye 326.
— Névtelen hősök szobra
EMKE 346.
Delegációkból 346.
Herczeg Ferencz: Cattaro 365.
Igló-Füred 386.
Palesztrói csontház 405.
Amolyan: A Katona-ünnep után 405.
Barbeli Victor: A hangyákról 420.
A világkiállitás 266.
Laronnet Gusztáv: Bordeaux, Marseille és Toulouse 183.
Janovics J.: Márkus Emília otthon 212

Aphorismákat irtak:

Albumlapok:
Széchenyi Hanna, gróf Dessewffy R., gróf Csáky Manti, Korizmics Erzsi, Oberschall Rózsa, Hódossy Nina, Kriszt Janka, Helcz Zsófia, Oberschall Katinka, Zichy Margit, Zichy Mártha 3.

A «Pesti Napló» szerkesztősége:
Acsádi Ignácz 18—23, Barna Izidor, Kálnoki Izidor, Ábrányi Emil, Dr. Günther Antal, Bernát Dezső, Hoch János, Dr. Nyári Sándor, Kabos Ede, Salamon Ödön, Strausz Adolf, Dr. Schuschny Henrik, Kaas Ivor, Gonda Dezső, Márkus József, Braun Sándor, Dr. Bán Zsigmond, Linder György, Makai Emil, Palágyi Lajos, Szécsi Ferencz, Boros Samu, Sebők Gyula, Munkácsy Kálmán, Ignotus, Dr. Sebestyén Gyula.

Harmath Lujza: Gondolatok 139.
Sarah Bernhardt 236.

A krinolinról:
Jászai Mari 310, K. Kopácsi Juliska, Hilgermann Laura, Lánczy Ilka, Küry Klára, R. Schiff Etel, Szacsvayné.

Mutató a Májusból:
Jókai Mór, Vaszary Kolos, Berzeviczy Albert, Tisza Kálmán, Császka György, Sipulusz, Bartók Lajos, Szász Domonkos, Kun Bertalan, Halász Dezső, Kozma Andor, Pap Gábor, Podmaniczky Frigyes, Zichy Géza gróf, Endrődy Sándor, Kiss József, Szüry Dénes, Gyarmathy Zsigáné, Vadnay Károly, Fekete József, Porzsolt Kálmán, Herczeg Ferencz alkalmi soraival 378 l. Igmándy Mihály 370.

Aestetika és kritika.

Id. Ábrányi Kornél: Magyar zene és parlament 211.
«Bosnyák képek» 141.
«Corrigan» 61.
«Délibábok» 158.
«Dolovai nábob leánya» 173.
Diadal az operában (Bajazzók) 229.
Hadtudományi felolvasás az akadémiában 183.
Hevesi József: Falstaff 184.
Hermann Ottó könyve 392.
Janus: Ujházy legujabb műszerepe 262.
— «Lemondás» 205.
— «Keleti utazás» 294.
Janovics Jenő: Reformok 146.
— Kongresszus után 180.
— «Bolyongás»
— Három szinkör
Lazaroni: Bohéme-levelek Párisból 13, 120, 147.
— Páris divatos színésznői 68.
— A hétről, minden számban.
Márkus Emilia a «Lemondásban» 227.
«Leányálmok» 174.
«Pezsgő» 88.
Petur: Nemzeti szinházi dolgok 278. 292.
Róna Béla: Széchenyi István 373.
— Az akadémia és az irodalom 423.
— Irodalom 19—26 számokban.
Váli Béla: Munkácsy Mihály «Honfoglalás»-a 282.

II. Képek.

Műmellékletek.

Estélyre *Marx* festménye 1. szám.
Kisértés 14. szám.

Arczképek.

Ábrányi Emil 18.
Ábrányiné Wein Margit 412.
Arany János 317.
Albert württembergi herczeg 56.
Adorján Sándor 94.
Agai Adolf 75.
Auguszta bajor herczegnő 345.
Berczik Árpád 115.
Blahánė 81, 85.
Berzeviczy Albert 362.
Bródy Zsigmond 251.
Brauswetter János 69.
Csáky Albin gróf 162.
Cserhalmy Hecht Irén 157.
Dory (Forinyák)-Gyuláné 54.
Dokics szerb miniszterelnök 366.
Erkel Ferencz 393.
Erkel Elek 394.
Edelsheim Gyulay 210.
Eötvös Károly 349.
Ferencz József király 300, 164.
Feleki Sándor 245.
Ferdinánd bolgár fejedelem 113.
Gelléri Mór 233.
Gonda Dezső 18.
Herczeg Ferencz 173.
Hermann Ottó 390.
Hoffmann Károly 45.
József Ágost főherczeg 345.
Juel Ferry 191.
Jósika Sámuel báró 177.
József főherczeg 146.
Kazaliczky Antal 158.
Kempf József 229.
Kohner Zsigmond 51.
Kohn Dávid 357.
Kohl Medárd 257.
Koesler József 215.
Kunos Ignácz 94.
Krecsányi Ignácz 293.
Lévay Henrik 49.
Lukács László 177.
Lambert 147.
Lassale 62.
Leoncavallo 228.
XIII. Leo pápa 130.
Margit Zsófia főherczegnő 56.
Mádi Kovács György 100.
Margit Lujza főherczegnő 137.
Murai Károly 78.
Mezei Mór 45.
Musztafa bég 13.
Mihajlovich Ödön 193.
Maunet Sully 147.
Miklós Ödön 249.
Németh Imre 233.
Nazim bey 363.
Ormody Vilmos 63.
Pápay István 65.
Palágyi Lajos 45.
Paulay Erzsike 141.
Pesti Napló szerkesztősége 18.
Petkov Dimitar 67.
Pasics szerb miniszterelnök 13.
Rohonczy Gedeon 51.
Ringlsheim József 381.
Röser János 373.
Sándor szerb király és anyja 404.
Sándor szerb király 265.
Sajó Aladár 342.
Sarah Bernhard 237.
Simonyi Zsigmond 409.
Schmerling Antal 358.
Somló Sándor 342.
Spanraft Ágoston 294.
Strobl Alajos 313.
Stesser József 297.
Schön Vilmos 125.
Szarvas Gábor 409.
Szántó Mihály 341.
Széchenyi Alice grófnő 316.
Szabóné Nogáll Janka 174.
Székely Sámuel 50.
Szomaházy István 226.
Stavenhagen Bernát 60.
Tabódy József 277.
Török Irma 76.
Tolongó 110.
Taine 198.
Tábori Róbert 94.
Vass Ferencz 63.
Vértessy Gyula 374.
Vörös László 281.
Vadnay Károly 1.
Zilahy Gyula és neje 389.
Zala György 330.

Képek.

Az üvegházban 4.
Téli kép oroszországból 8, 9.
Referálás 24.
A «Pesti Napló» kiadóhivatala 24.
« « « szerkesztősége 25.
« « « rotációs gépe 26.
« « « fogatai 26.
Az elitéltek 29.
Széchényi emléktábla 33.
Duett 36.
Hózivatar a Balaton környékén 40.
Elhavazó utasok a váróteremben 43.
Pendeles gigerlik 44.
Csoportkép a városligeti jégünnepélyről 52.
No most 10 évvel fiatalabb vagyok... jöhet 53.
Margit Zsófia főherczegnő és Ferencz Ferdinand főherczeg 56.
Az öreg Lesseps és gyermekei 57.
Tizenegy órán túl 72.
A Korigán ballet utolsó jelenete 73.
Margit Zsófia főherczegnő nászkendője 77.
Jelenet a Pezsgőből 78.
Budapest főváros vásárcsarnoka 83.
A német császár gyermekei 89.
Képek a hadseregből 92.
A szerb képviselőház 93.
Női hajviselet 95.
Vaszary herczegprimás Bécsben 98.
A biretum föltételének ünnepélyére indul 98.
Képek a nemzeti szinház udvaráról 101, 102, 103, 105, 106, 107.
Báli szünóra 104.
Szeretsz? 116.
Testvérek 121.
A pápa a körmenetben 132.
A pápa a hordszéken sétát tesz 133.
A pápa reggelinél 134.
A genfi tó és környéke 148.
A trónörökös elefántvadászaton 151.
Jégzajlás a Dunán 152, 153.
Ujonczozási képek Lakos Alfrédtől 156.
A territeti kastély 163.
Gerjen pusztulása 165.
Jégzajlás a Duna mentén 167.
A takarékpénztár épülete 168.
Egy szántó orosz paraszt 169.
A közös hadsereg gyakorlatai 172.
Minisztertanács 180.
Tavaszi virágok 181.
Falstaff levelei 185.
«Toldi» utolsó jelenete 202.
A hirlapirók nyugdijintézetének palotája 200.
A Gyurkovics leányok 196.
A «Toldi» opera alakjai 197.
A «Lemondás» alakjai 205.
Halleluja 209.
B. Edelsheim-Gyulay L. támadása 213.
P. Márkus Emilia otthon 212.
Tavaszi bolyongás 216.
«Lemondás« jelenete 217.
Uram Segits! 220.
Husvéti népmulatság a románoknál 221.
A «Bajjazzók» opera utolsó jelenete 225.
B. Edelsheim-Gyulay Lipót villája 224.
« « « temetése 240, 241.
Hadseregünk felszerelései 244.
Veszprém város pusztulása 252, 260.
A szív tavasza 256.
Hidépitészet hadseregünknél 277.
Napfogyatkozás 273.
A Mária Terézia hadihajó 284.
A nagy festőterem a m. kir. operában. 288.
Részlet Spanraft műterméből 288.
Riadó 290.
Világkiállitás Chicagóban 301.
A virágünnepély közreműködői 304.
Osztrák-magyar hadsereg 308.
Toldi 315.
Arany János szobra 320.
Arany János szülőhelye 321.
A csonka torony N.-Szalontán 321.
Bosnyák katonák 323, 421.
Budavári honvédszobor 329.
Zala György műtermében.
Budavár lángban 333.
Pest bombáztatása 334, 335.
Budavár az ostrom után 336.
A honvédek győzelme Budavárban 337.
A budai honvédszobor leleplezése 348.
Kelet népe 349.
Képek a virágkorzóról 353.
Terefere 356.
A chicagói kiállitás megnyitása 266, 364.
Lesina 365.
Cattaro 366.
Scarpello 367.
Ferdinand főherczeg világkörüli útjából 368.
Ferdinand fejedelem megérkezése 369.
Az orosz czár családja 372.
Pállik Béla rajza 377.
Than Mór: Szent Margit 378.
József főherczeg a Hortobágyon 380 és 384.
Rothschild villája 421.
Napoleon táborkara élén 385.
Katonaképek a májusból 396.
Pap Henrik: A tűz 397.
Vasárnapi kirándulás a Dunán 400.
A megtért fiú 401.
Palesztrói csontház 405.
Három olasz zeneszerző 412.
Vasárnapi pihenő 413.
Tengeren 417.
Belgrádi képek 268.
Boldog órák 420.

Kézirások.

Károlyi Gábor halasztási inditványa 98.
Herczeg Ferenctől 173.

Zeneművek.

Pap Zoltán: Szedni szokták a rózsát 124.

Irodalmi és szinházi czikkek, arczképtanulmányok, hirek csaknem minden számban.

308.623

II. évfolyam. 1893. január 1. 1-ső szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

M. ACADEMIA' KÖNYVTÁRA

A MAGYAR KÖZÉLET JELESEI.

VADNAY KÁROLY.

Huszonöt évet megélni nyilvános, mindenkinek bírálata alá eshető pályán már maga is érdem és tisztesség. Huszonöt évig szerkeszteni egy ujságot, a politikai és társadalmi divatok sűrű változása, az irodalmi áramlatok gyors fordulatai, az egész magyar sajtó külső viszonyainak óriási átalakulása közt s ezalatt folyton fenntartani a jó izlés, előkelőség, irodalmi tekintély kipróbált mértékét: ez több, mint érdem, ez dicsőséges áldozat.

Huszonöt év alatt egy egészen uj nemzedék sarjadzott, s az uj sarjadék is megtörzsökösödik és friss hajtásokat nevel. Vadnay Károly e rövidnek tetsző, de az embernyi élet kurtaságában jó hosszú idő alatt sorra kezet fogott Magyarország irodalmának minden tagjával; búcsu jobbot nyujtott az elköltözőknek, a kik folyton fogynak a veteránok lisztáján, segitő kart a fölmerülő tehetségeknek, a kiknek serege immár egész ország. Gyönyörködve láthatja, hogy az az út, melyen az ő kezdőkorában csak egy-egy bimbót téphettek, azt is véres kézzel, de még szabadságuk árán is, ma már gyümölcscsel is szolgál. Nem sokkal, nem bőségesen, de annyira igen, hogy a ki szorgalmas, tisztességes, arra nézve már csak költői kép a nyomor regéje; el semmiképen sem veszhet.

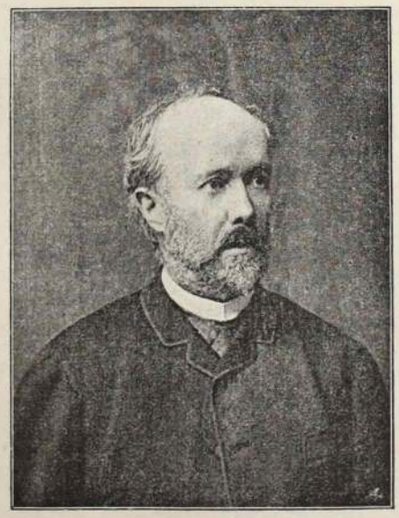

Akkor, midőn Vadnay Károly az irói térre (mert pályának bizony nem mondhatták akkor) lépett, küzködni, szűkölködni, szenvedni kellett mindenképen. A költői szavak sem röpködhettek szabadon, csak alakos ruhában; a toll lovagjaira szüntelen ásított a börtön ajtó. Bilincsben nyögött Magyarország, bilincsben a sajtó. Törvényt nem a törvény, hanem a kényuraság diktált, s a kik leghatásosabban, titkon rejtett czélzásokkal, majd szükség szerint nyilt bátorsággal szembe szálltak a törvénytelenséggel: az irók voltak. Az a gárda, melynek egy része megszenvedte a csatamezők viszontagságait, megedzette tehát lelkét arra, hogy ne féljen a haláltól, annál kevésbbé a börtöntől.

Keservességükben is dicső idők voltak azok. Babért termettek. Olyan babért, melyet nem lehetett pénzen, pajtáskodáson megszerezni; ki kellett vívni. Azt hiszszük, hogy most, mikor Vadnay Károly a mai törekvő nemzedék éljeneiben hallja érdemeinek elismerését, s látja tekintélyének emelkedettségét: büszkébben gondol azokra a viszontagságos napokra, a mikor a megnyugvás érzése nélkül kellett harczba állani napról-napra.

Tollával szolgálta a hazát, szolgálta a magyar művelődést; de mielőtt ezt tette, más fegyverrel szolgálta a hazát, a haza szabadságát. Pelyhes állú ifju volt, mikor

felcsapott honvédnek. A gyászos katasztrófa után besorozták cserepárnak: de a mint Radeczkyról szóló tárczájában megírta, nemsokára elbocsátották, még pedig sokad magával Radeczky tábornok titkos rendeletére, a ki nem akarta elégedetlenekkel gyöngiteni olaszországi hadseregét.

Hazajött és íróvá lett. A politikai viszonyok az erős nemzeti iránynak kedveztek akkor. Petőfi meghalt; de élt Arany és Vörösmarty. Kibontotta múzsájának hatalmas szárnyait Jókai Mór, a ki azóta a világot hóditotta meg. Régi nagyrabecsült nevek jeles csoportja állt munkába: Tóth Kálmán, Pálfy Albert, Vas Gereben, br. Kemény Zsigmond, Lisznyay Kálmán, Degré Alajos, Szigligeti Ede, Tompa Mihály . . . hosszú lenne a sor, mert voltak, hála Istennek, voltak sokan. Jósika képei nem tüntek le a magyar irodalom camera obscurájának nagy fehér lapjáról, ha nevét le is kellett venni; ott ragyogtak azok tovább, gyönyörködhetett bennük, buzdulhatott rajtuk a magyar nép.

A magyar nemzet elnyomatása, mely miatt nem fordulhatott a politikai élet felé, virágzóvá tette a szépirodalmat. Ekkor alapitották a Vasárnapi Ujságot, melynek közkedveltsége később több hasonló vállalat megteremtésére adott alkalmat, akkor alapitották az európai unikumot, a szépirodalmi napilapot, a Hölgyfutárt, mely később a Fővárosi Lapok néven folytatta pályafutását. Ma talán nem sikerülne megalapitani egy szépirodalmi napilapot, amilyen ez idő szerint sehol nincs, csak nálunk, a sokat politizáló Magyarországon. Csak akkor volt az lehetséges, a mikor a politikai lapokban a külföldi hireken kivül alig volt politika, legalább nem olyan, mely hü visszhangja lehetett volna a magyar nemzet valódi érzésének.

Végre szétszakadtak a felhők, kitetszett az első napsugár. Lassan-lassan követte a teljes derülés. A magyar nemzet visszaszerezte alkotmányát. Huszonöt éve; ugyan akkor, mikor Vadnay Károly szerkesztője lett a Fővárosi Lapoknak. A politika, nem lévén többé gátja, elfoglalta domináló szerepét a szabad sajtóban.

Nem akarunk most belebocsátkozni annak fejtegetésébe, hogy mennyire ártott a politika tulcsapongása a szépirodalomnak. De ártott több tekintetben. S hogy ennek daczára a Fővárosi Lapok mindig keresett, szivesenlátott, tekintélyes lap maradt, az elég dicsérete Vadnay Károly szerkesztői érájának.

Pedig nem minden gondját kötötte le a lap. A szerkesztői mesterség pontos végzése mellett jutott ideje, hogy tömjént gyujtson muzsájának is. Csin, választékosság, magyarosság, az alakok finom, czizellált kidomboritása jellemzik az ő elbeszéléseit és rajzait.

Hogy mennyi tárczával gyarapitotta lapjának értékét azt talán csak a beavatottak tudják. Irodalmi és művészeti kérdésekhez külömböző jegyek alatt szokott hozzászólni, éles pillantása, elegáns tolla szokta elárulni, hogy ki rejlik a külömböző jegyek alatt.

Két évtizeden át volt a nemzeti szinház drámabiráló bizottság tagja, az ő itéletét rendesen igazolni szokta az előadott siker. Ha ő nem fogadott el egy darabot, biztosra lehetett venni, hogy megbukik. Ez volt az ő elégtétele.

Biráló munkásságának nagyon gyakran vette hasznát az akadémia és a Kisfaludy-társaság, a melynek szintén tagja. De a milyen szarkazmusig menő élességgel birálta, olyan szivesen portált minden uj tehetséget. Nagy igazságtalanság és tájékozatlanság lenne, ha valaki azt hinné, hogy elriasztotta a fiatalokat. Éppen ellenkezőleg. Ő hevité föl azokat. Még a vadpoétákat is jó akaratulag igyekezett jó utra téritени. Munkatársait pedig senki sem becsülte jobban, mint ő. Akárhány alkalommal tapasztaltuk ezt magunk is.

Örömmel csatlakoztunk tehat azokhoz, a kik kezükbe vették Vadnay Károly megünneplését, midőn most husznöt év mulva megválik a Fővárosi Lapok szerkesztésétől.

A RENDÜLETLEN.

Irta. VADNAY KÁROLY.

Mentünk, mert vittek. Szomorú, nagy, tarka csapatban vittek. Budától Bécsbe vittek, hogy ott idegen ezredekbe sorozzanak. Fogoly honvédtisztek valánk, — «bús túzokok», ahogy Lisznyay Kálmán mondta az úton, tragikomikus hangulatában, eszébe jutva, hogy hitvány pásztorfiúk is így hajtják néha a puszta nehezen megejthető szabad madarait, midőn a hirtelen pogányra vált időben összefagy a szárnyuk s nem birnak többé repülni.

Mily megaláztatás! Tavaszszal még diadalmas seregek tisztjei, most őszszel már egy szakasz szuronyos cserepár foglyai. A délczeg hősre, ki Komárom alatt négyszáz huszár élén száguldott pusztító rohamra, most, ha néhány lépéssel kivál a csoportból, ráförmed a toprongyos cseh közlegény: «Zurück!» A vitéz, vörös sapkás századosnak, ki lefejtett zsinorú, csillagtalan attilájában baktat és keserű kedvvel dúdolja a tábori dalt:

«Véres a föld lábam alatt
Lelőtték a pajtásomat,»

hetvenkedve kiáltja a két ballábú sváb őrvezető: «Ruhig!»

S el kell nyelni! S a nagy gyalogút annál keservesebb, annál nyomasztóbb, mert dicsőséges csatahelyeken visz át Komárom mellett, Gönyőnél, a hol még látszanak a Klapka ágyúinak pusztitásai, Csorna alatt, melynek mezejére Kmetty tábornok irta be vitézségének emlékét, Pozsony közelében, ahol nem rég Guyon harczolt.

Fű, fa, falú és város mind a küzdelmes szép napokról beszélnek. S arról beszélnek maguk az állomásról-állomásra hajszolt tisztek is: «itt igy volt!» s aztán egy keserű fordulat: «ma meg igy van!«

Leggyerekebb tagja az egész nagy csapatnak, én, rendesen egy őszbe csavarodott, tagba szakadt, kissé potrohos bajtárs mellett haladtam, kit mindyájan csak «Gyuri bácsi»-nak hivtunk. Erélyes szolgabiró volt egy dunamelléki megyében. aztán nemzetőr, majd honvéd-kapitány valamelyik új lovas csapatnál. Kedélyes adomázó bátya, mikor megpihentünk, s levert, nyugtalan, káromkodó ember, mikor nagyokat gyalogoltunk. Kényelemhez, úri módhoz volt szokva s a jó napokból csak két emléktárgya maradt meg: egy nagy tajtékpipa meg egy ezüst tábori pohár. Segitettem neki, a miben lehetett: megmegtömtem öblös pipáját menetközben s ahol egy kút akadt, szaladtam megmeritni az ezüst poharát. Mert a kedvtelenségtől egyre füstölt és a fáradságtól egyre szomjazott.

Szörnyen terhére esett ez a kénytelen, kelletlen gyalogolás. Szidta is a «sógort» folyvást kegyetlenül, engem meg — minden kis szolgálattételem után — folyvást dicsért: «Bravo fiam, derék gyerek vagy! Tudod az emberséget!» Nagyra voltam vele, hogy megszeretett, mert tekintély volt előttem: egykor szolgabiró, a ki beszélt Kossuth-tal is, aztán lovas kapitány, a ki látta a sarlói diadalt is; na meg ilyen szép tajtékpipa és ezüst pohár tulajdonosa! Két hét alatt úgy hozzám szokott, hogy mindig azt vitte: «hej, ha egy századba juthatnál velem, milyen jó kis privadinerkém lennél!» Nem is maradtam el tőle soha egész úton; az állomásokon egy tálból ettünk sótalan ételt, egymás mellett háltunk, szalmán, pokróczon.

Egyszer aztán nagyon megijesztett. Egy kis pozsonymegyei városba nagyon eltörődve, nagyon elfáradva érkeztünk. Gyuri bácsi úgy futt már az úton, mint egy lokomotiv, melynek akkoriban még csak hire volt ázon a tájon, s panaszkodott, hogy nagyon szúr az oldalába, ha ez igy tart még két napig, dehogy állja ki! Veszett volna el inkább a csatatéren, semhogy ilyen czudar megaláztatást kell szenvednie! Vigasztaltam, hogy nincs már messze a város, közel látszik a tornya, majd megpihenünk!

Kedvetlenül felelte:

— Könnyű neked öcsém! Hol vagy még te csak a két XX-től is, míg én már túljárok a négyen: bele kell nekem veszni ebbe a nyomorúságba!

Haragudott, ha vigasztaltam, s látszott, hogy csakugyan beteg, mert hol elsápadt, hol elvörösödött s csak úgy szakadt róla a verejték.

Oda futottam a transport-vezető főhadnagyhoz, kérve, hogy engedje felülni Gyuri bácsit a szekérre, mert beteg. De hát csak egy szekér volt, azon meg mindenféle málha s két cserepár, kiknek lábát feltörte a «német bakancs.»

Közel az állomás! — mondá a főhadnagy, — addig kibirhatja.

Féltem, hogy nem birja ki.

Azon az estén aztán nem ettünk, nem is aludtunk. Gyuri bácsi a szálláson úgy feküdt, mint egy kéve zsup. Emberséges földmives gazdánk átadta neki a maga fek-

helyét, engemet pedig vigasztalt: «Majd jobban lesz, ha kialudta magát!» Én is csak ebben bíztam. De elmúlt egy, el két-három óra s Gyuri bácsit egyre jobban kínozta a láz; nem beszélt, nem aludt.

Gazdánk futott orvosért, de nem találta honn — az egy halálos betegnél volt. Én is futottam a főhadnagyhoz, de az meg pár órára átrándult a szomszéd városkába, hol a helyőrség tisztjei közt egy pár jó barátja volt.

— Mi tevő legyenek? — ezzel a kérdéssel fordúltam a szomszéd házában tanyázó bajtársakhoz.

— Menj fiam! — mondá egy heverésző idős extiszt, — a kétfejű sashoz. Az velünk szemben van, valami hivatal, onnan tán rendelnek orvost.

Csakugyan egy csínos alház kapúja fölött állt a kétfejű sasos czímer és rajta a felirat: «K. k. Bezirksgericht» Szaladtam oda. Az épület végén két ablakban gyertyavilág fénylett, egyenest arra tartottam s benyitek.

Két úr ült az asztalnál. Kártyáztak. Egyik polgári ruhában volt, a másik csendőrtiszti egyenruhát viselt.

Piquéteztek.

— Várjon! — ez volt az első szó, a mit a polgári ruhás úr rám kiáltott, nem is kérdezve, hogy miért jövök? Fontosabb dolgot kellett elébb bevégeznie: «hatvanas»-a volt.

Volt időm ezalatt szemügyre venni őket. A csendőrtiszt rideg, semmit mondó arczú, szőke férfi volt; játszótársa pedig barna fiatal ember, erős karvaly orral, hátrafelé hajló homlokkal, állán a fekete szakált kiborotválva, szeme izgatottan hunyorgott, a mint a parthie folyt. — Nem valami bizalmat keltő arcz, mely mogorván fordúlt felém, miután a játszma eredményét följegyezte.

— Mit alkalmatlankodik ily későn? Most nincs hora regia.

Bocsánatot kértem s elmondtam, hogy nekünk meg nincs halasztanivaló időnk, mert baj van, nagy beteg van és orvost nem kapunk.

— Miféle ember az a beteg?

— Besorozott honvédtiszt!

— Vagy úgy! — mondá kegyetlen ridegséggel.

— Küldje be a kapúaljából a hajdút, majd rendelkezem! Mehet.

Mentem és vártam aztán az orvost egy álló óráig. De biz nem jött, mialatt a szegény Gyuri bácsit egyre jobban lelte a hideg.

Kin volt a nyögését csak hallani is.

Akármilyen nehezen esett is elszánni rá magamat, megint csak átfutottam a hivatalba — segitségért. A cs. k. tollnok úr, (mert a hajdutól annyit már megtudtam, hogy az) és a csendőrtiszt még akkor is dühösen játszottak, közbe nagyot iddogálva.

— Nos, mit akar megint? — förmedt rám a tollnok úr.

— Az orvos nem jön, uram!

— Hát tehetek én arról, ha a hajdú nem találta meg a városi orvost. Aztán kötelességem nekem maguknak orvost hajhászni!

— Tudom uram, nem kötelessége; de az emberiség nevében jöttem, mert mi nem ismerünk itt senkit és semmit!

— Mit! emberiség! Hallja hadnagy úr, ezt a gyereket! Emberiségről beszél! Rebelláltak és az emberiségről mernek beszélni. Én hivatalnok vagyok, nem a maguk orvoskerítője!

— Bocsánatot, uraim! De hát az a szegény beteg is csak ember s reggelre meghalhat, ha nem csillapúl.

— Nos, hát ha meghal, egygyel kevesebb Kossuth-kutya lesz! a fajból marad elég!

A csendőr, ki érthetett valamit magyarúl, egyet röhentett. A tollnok úr pedig gúnyosan mondá:

— Mehet!

Mentem is szó nélkűl. Mit tehettem volna egyebet? Ha kimondom, a mit érzek: menten becsukat s a szegény Gyuri bácsi ápoló nélkűl marad. A mi keserűséget és felháborodást éreztem, az mind a szemembe gyűlt s egy megvető tekintet ben röppent a tollnok úr arczába. Attól ugyan nem lett oda, de tán el sem felejté, mert visszaadta nekem kamatostúl — huszonhárom év mulva.

Gyuri bácsi persze nem gyalogolhatott tovább velünk. Ott maradt betegen a városkában, ahol később felgyógyúlt, hogy aztán elküldjék egy galiczíai ezredbe, egy évet kiszolgáltassanak vele és jól elnyűve, haza küldjék. Még nehány évet élt s úgy halt meg, mint szegény falusi jegyző, abban a járásban, melynek egykor híres és hatalmas szolgabirája volt. Én többet sohasem találkoztam szegénynyel!

De a tollnok úrhoz volt még egyszer szerencsém, huszonhárom év múlva. Akkor már nem volt cs. kir. tollnok, hanem rendületlen hazafi.

A Deákpárt utolsó képviselőválasztásai voltak s én ép egy tiszai kerületben időztem, rokonok látogatásán.

Kedvet kaptam elmenni egy korteskodásáról hires mezőváros nagy pártgyűlésére, mely a városház udvarán folyt.

Ép egy őszbe csavarodott hazafi beszélt nagy hangon s verte a mellét, mely kongott mint az üres hordó. Kegyetlenűl szidta Deák Ferenczet, ki eladta a nemzet ősi jogait, még csak nem is egy tál lencséért, mint Ézsau az örökségét, hanem pure et simple gyávaságból.

Jól szemügyre vettem a népszónokot s úgy rémlett, hogy már láttam valahol. Csakugyan! Ugyanaz a karvalyorr, ugyanaz a hátrahajló homlok, ugyanaz a hunyorgó szem, ugyanaz a kiméletlen harsány hang; csak a fekete haj deresedett meg s csak az állon kiborotvált szakál nőtt olyan hosszúra, hogy a mellett veri hatalmasan, midőn egyre dörgőbben szidja Deák Ferenczet, s rázza a kezét s fejét.

Újra felháborít, s mintegy önfeledten rá kiáltok:

— Nem oda Buda!

— Mi az! — förmed rám a népszónok, szörnyen lenéző pillantásban adva vissza nekem a huszonhárom évvel ezelőtti kölcsönt: nem emberi hangot hallottam! Az átkos közösügyi kormány egy gyász vitéze azt meri mondani, nem oda Buda! Én meg az mondom. hogy Buda oda van! Megvan a husos fazekak neve a ti Budátok; de nincs meg a dícsőséges Buda, melyet mi vérünkkel vettünk be, mi, kik a rendületlen hazafiság kőszikláján állunk s bölcsőnktől koporsónkig egy hitet vallunk rendületlenűl, a Kossuth apánkét!

Rengeteg éljenzés.

Csak én nevettem egyet keserűn a rendületlen hazafira. Egyebet nem is tehettem.

Mit ért volna, ha felszólalok? Ki hitte volna el e tömegben, hogy ez a rendületlen hazafi huszonhárom évvel ezelőtt mint beszélt a szegény megalázott honvédekről, e «Kossuth-kutyákról»? És még ha el is hitték volna, mit javít ez a dolgon? Egygyel kevesebb szájhős lesz; a fajból marad elég!

ALBUM-LAPOK.*

Élhetünk minden öröm de nem minden remény nélkül.

Széchenyi Hanna.

A gondolkodónak az élet vigjátéknak látszik; Tragédia az, a mélyen érző szívnek.

Gróf Dessewffy R.

Ami szép, az mulhatatlan, mert mindig él emlékezetünkben.

Gróf Csáky Manti.

A mindenség egy nagy könyv, melynek csak első lapját olvastuk, ha hazánknál többet nem ismerünk.

Korizmics Erzsi.

A ki önmagát ismeri, ismer másokat is, de abból még nem következik, hogy a ki másokat ismer, önmagát is ismeri.

Kassa, 1892. nov. 26.

Oberschall Rózsa.

A SZÍV LEGYEN A VEZÉR,
AZ ÉSZ CSAK ELLENŐR.

Hodossy Nina.

Szeretni és megbocsátani, legyenek a nő erényei.

Kassa, 1892. nov. 26.

Kriszt Janka.

Röviden közlendő egy gondolatom?
Oh ez egyszerű dolog
Egy gondolat, három szó egész világom;
Szeretek — szeretve vagyok!

Kassán, 1892.

Helcz Zsófia.

Minden napraforgó azt hiszi, hogy a nap csak őtet nézi.

Kassa, 1892. november 26.

Oberschall Katinka.

Az eszme ne csak szórakoztasson, hanem nemesítsen is — mert az nem mulatság, hanem művészet.

Zichy Margit.

Nincs az az érzés, mely emberi szivben, már nem támadt volna; nincs az a gondolat s eszme, melyet egészen ujnak mondhatnánk; de a kimondott szó is csak viszhangja egy talán már régen elhangzottnak, csalja tehát önmagát, aki azt véli, hogy e téren, s ez irányban kiváltságra igényt tarthat.

Zichy Mártha.

* Közöljük a fenti szép sorokat Wohl Janka urnőnek, e kiváló irónőnek most megjelent Bazár-Almanachjából.

BEFEJEZÉS.

— SÁVELY DEZSŐ RAJZÁVAL. —

A mi regényünknek vége van, vége
Beleunt a hős a dicsőségbe.
És a hősnő? . . . A szépséges királylány?
— Ne félj galambom, te se maradsz árván.

Régi mese volt, de új is egyben.
A hős szerette a lányt véghetetlen.
S dalát, — mert trubadur az istenadta, —
A királylányról egyre mondogatta.

De annak szíve kő volt-e? mi volt-e?
A szegény trubadurt csak nem szerette.
Csak nem szerette, mégis hitegette,
A mért a nevét rímbe kipengette.

A mi trubadurunk, hogy erre ébredt:
Fogta a hárfát, s szépen odébb ment.
(Ez az új épen az egész mesében,)
Nem lelték halva a várfal tövében.

. . . A mi regényünknek vége van, vége.
Beleunt a hős a dicsőségbe.
S a szép királylány? kiről szól a nóta:
— Még most is él, ha meg nem halt azóta!

Szabolcska Mihály.

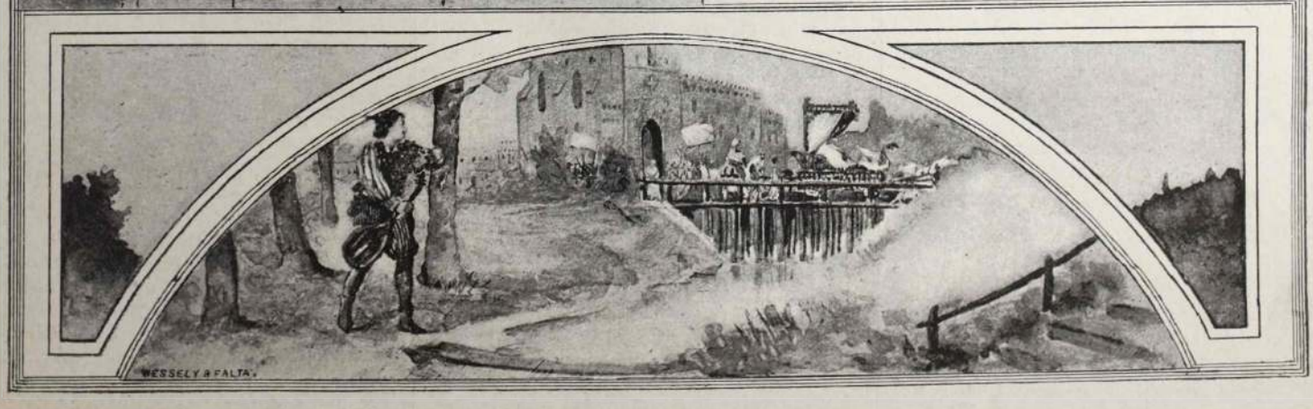

A TARDY PISTA FELESÉGE.

Elbeszélés.

— Irta: VÉRTESI ARNOLD. —

I.

Mintha még most is látnám aranyszőke hajával, mely ragyogott a verőfényen s gyermekded tiszta kék szemeivel, melyekkel oly csodálatosan tudott nézni.

Hiába mondja nekem Schoppenhauer, hogy a szőke csak olyan aberratiója a természeteknek, csak olyan elfajulása a rendes typusnak, afféle mint a fehér egér. Tardy Pista barátom pedig, a ki soha sem olvasta Schoppenhauert s egy pipa dohányra sem becsülte az összes német philosophiát, teljesen bele volt bolondulva a kis szőke Malvinba.

A jó pajtások eleget óvták, hogy nőül ne vegye; de hát volt-e már a világon olyan szerelmes ember valaha, a kit meg lehetett volna óvni?

Tardy Pista egyszer, mikor már úgy érezte, hogy a szive csordultig megtelt s már nem talál örömet semmiben, sem az agaraiban, melyek pedig a legjobbak voltak az egész vármegyében, sem azokban a dúsan termő repczeföldekben, sem az új házában, melyet ép most épittetett s mely oly kiállhatatlan üres lett neki egyszerre, — akkor befogatta a négy vasderest, melyet minap vett Csánky Berczitől, felültette a kocsisát az ünneplő új liberiájába hátulra, maga kezébe vette a gyeplőt, behajtott a városba egyenesen, a Molnár Malvinék házához s nem törődve a leánynak semmiféle atyafiságával, hogy itt egy fűszerkereskedő, amott egy épitőmester vagy micsoda, megkérette a leány kezét s meg is kapta.

Másfél hónapra rá meglett a lakadalom s olyan gyönyörű kis menyecskét röpitett haza a málnási tanyára az a négy vasderes, hogy megbámulta, a ki csak látta. Mikor fehér selyem ruhájában, koszorúval fején kijött a templomból s a nap rá sütött aranyos hajára, igazán valami angyalnak átszott, a ki egyenesen most szállt le az égből a Tardy Pista számára.

Ártatlan kék szemeivel olyan csodálkozva nézett körül, mintha azon gondolkoznék: nini, tehát igaz ez vagy csak álom?

S mikor vőlegénye körülölelte a derekát és úgy emelte be a kocsiba, láttuk, hogy mélyen elpirul s megütődve, idegenkedve húzódik odább.

Egy pár ember már akkor a fejét csóválta. Azt sugdosták, hogy a nagyra vágyó anyja erőtette, mert mindenkép jó családból való vőt akart. Mások meg azt mondták, hogy a leány maga akarta, de az is csak a Tardy névért, meg azért a hétszáz holdért.

Meg is állapitották nagybölcsen, már a mint az ily alkalommal szokás, hogy nem egymáshoz való pár s nem lesz jó vége ennek az egész házasságnak. Szemtől-szembe aztán dicsérték őket egymásnak s boldogságot kivántak nekik.

Tardy Pista összeránczolt homlokkal, türelmetlen hallgatta a sok jó kivánságot. Nyilván nem igen tetszett neki az új rokonság. Alig várta, hogy vége szakadjon a menyegzői lakomának s odább állhasson a menyasszonyával. De még előbb egy hosszu dikcziót kellett végig várnia, a mit egy kopott külsejü tanitó nagybácsi tartott.

Ez aztán végkép kiütötte sodrából Tardy Pistát. Eszébe jutott, ha most látnák Ágasházy Laczi vagy Bogáthy Miklós vagy a Dombradyak, milyen gúnyosan tekintenének le reá. Szerette volna boszúságában feldönteni ezt az egész asztalt a sok tortával és a hamis franczia pezsgővel. Szeretett volna összetörni tányért, poharat, mindent, a hogy máskor szokta szilaj elkeseredésében, mikor ellene szegült az egész rokonság és le akarták beszélni erről a házasságról.

Most megkapta végre, a kiért lázas vágy emésztette. Most vinni akarja innen, birni akarja, boldog akar vele lenni.

Lerázza végre nyakáról az egész lakadalmas népet s kocsiba ülteti gyönyörű kis feleségét.

S a mint a kocsi elrobog, viharosan öleli át a drága aranyhajút, a ki most már az övé s forró csókokkal boritja el arczát, ajkait, szemeit, mig a fiatal nő reszketve, elhalaványodva akarna hátrább húzódni a kocsi sarkába s szép kék szemeiben ijedtség és megdöbbenés tükröződik.

A boldogságtól mámoros férj egy darabig nem látja azt; nem érzi, hogy csókjai remegő, hideg ajkakra tapadnak. De végre mégis észre veszi.

— Mi baja, Malvin — kiált föl ijedten.

— Semmi, — semmi, — iparkodik megnyugtatni a nő.

De folyvást remeg és sápadt marad. Kezei jéghidegek.

A férfiben fölébred a gyanú:

— Nem szeret?

Malvin egy perczig hallgat. Érzi, hogy ha igazat akarna mondani, azt kellene mondania:

— Nem tudom. Azt hittem, hogy szeretem. De most, most félek öntől és talán gyülölöm.

Nem tudja, mi az, a mit lelkében érez. Valami rettenetes idegenséget.

A gyöngédségnek egy szála sem köti őt e nyers, vad férfihez, kinek villogó szemei megrémitik s kinek ölelése elől menekülni szeretne.

Úgy érzi, mintha nyelve le volna kötve, mintha nem birna egy szót sem szólni. Mégis szólnia kell. Hiszen önkényt nyujtotta neki kezét, megesküdött az oltár előtt, hogy szereti. És igazán még tegnap, még ma reggel azt hitte, hogy szeretni fogja.

Szólni akart, de már akkor Tardy Pista félbeszakitotta:

— Miért jött nőül hozzám? — riadt reá vadul s egy nyers szitok röppent el boszus ajkán.

Egy pillanatig úgy látszott, mintha szét akarná szaggatni a reszkető fiatal nőt; hanem aztán fölülkerekedett a szilaj emberben becsületes, nemes jelleme.

— Ne szóljon, nem kérdezem tovább. Az isten bocsássa meg, a mit velem cselekedett. De még mindig jobb most mint később. Köszönöm. Most már legyen nyugodt. Ne féljen tőlem.

Ekkor megnyilt a fiatal nő ajka:

— Nem értett meg engem. Ne haragudjon, Pista: Magam sem értettem magamat. De nincs úgy, a hogy gondolja.

S esdő pillantással nyujtotta a férfi felé kezét.

De az nem fogadta el az oda nyujtott kis kezet s félbe szakitotta:

— Nem akarok meghallgatni semmit. Bizonyára lesz mentsége. De én nem akarom tudni. Jobb, ha nem tudom. Azt hihetem, hogy kényszeritették.

Malvin még egyszer feléje nyujtotta esdő kezét.

— Ne féljen. Nem vádolom. Maga nem hibás, csak én vagyok az. Gondolhattam volna, hisz nem vagyok valami csinos legény, sem olyan nagyon fiatal.

Megállitotta a hintót és hirtelen kiszállt.

— Maradjon csöndesen, — szólt a fiatal nőhöz; — egy hajszála sem fog meggörbülni.

Felült a bakra, átvette a kocsistól a gyeplőt s keservesen végigsuhintotta az ostort a négy vasderes fölött.

Szilajan rohantak azok a hintóval a dülő útra, mely a málnási tanyához vezetett.

Már esteledett, mikor oda értek. Tardy Pista intett egy cselédnek, a ki égő gyertyával bevezette a fiatal asszonyt a számára elkészitett szobába.

Malvin úgy érezte, mintha szive facsarodnék össze, de nem szólt, csak daczosan elforditotta fejét.

II.

Bolondos egy história volt ez. Egy férj, a ki megszökik a szép fiatal féleségtől már a legelső este. Nagy botrány lett belőle. Az egész várost tele lármázták. Ilyen csúffá tenni egy becsületes családot! A polgárság felbőszült. A helyi lapban dörgedelmes czikk jelent meg az aristokratia ellen, mely előtt semmi sem szent. A fiatal patikárus egy stilétes botot szerzett, mert nem tudhatni, hogy mi következik be.

A menyasszonyt haza vitte az édes anyja. Egy ügyvéd nagybácsi mindjárt találkozott, a ki meginditotta a válópört. Engesztelhetlen gyülölet. Ne féljen Malvin, van még biró a felhők alatt is.

Malvin csak nézett azokkal a bámuló nagy kék szemeivel. Hát nem álom mindez? Hihetetlennek tünt föl. Pedig ott volt kezében a Tardy Pista levele, girbe-görbe betükkel s kegyetlen orthografiai hibákkal, hogy többé nem látják egymást, legyen boldog s más efféle, a hogy azt egy elkeseredett ember szokta, a ki tudja, hogy gavallérnak nem illik ilyenkor dühösködni.

Eleinte a megkönnyebbülés sohaja szállt el Malvin kebléből. Csak az érzés uralkodott fölötte, hogy megszabadult attól az embertől, a kitől mindig félt. Ismeretségük első perczétől kezdve félt. Maga sem tudja miért, de jelenlétében mindig oly szorongás fogta el szivét. Valahányszor kocsiját megpillantotta az ablakon át, megdobbant szive:

— Jaj, istenem, csak ide ne jönne!

És mégis oly csodálatos volt az, hogy nem mondhatott neki ellent. Azt hiszi, ha most visszatérne Tardy Pista és azt mondaná: jer, kövess, — hát követné még most is.

Álmodozó szemei a messze távolban révedeznek, mintha valakit keresne ott, a ki nem tér már többé vissza. És erre a gondolatra érzi, mint gyül egy pár könycsepp a szemébe s végig gördül arczán.

Az alatt pedig nekivadulva jár a távolban Tardy Pista, szórakozást keresve s mindenütt csak boszúságot találva. Üldözi annak a leánynak a képe, a kit nem bir elfelejteni. Hej, ha azt is úgy le lehetne rázni, mint a hogy lerázza az ember czipőjéről a port.

Szilaj gondolatok kóválygognak fejében. Össze tudná morzsolni azt az inczifinczi teremtést, ha itt volna most. Igazán nem

tudja, miért nem cselekedte. Vagy miért bocsátotta ki kezei közül? Bolond volt.

— Tehettem volna vele, a mit akarok. Enyém volt. Mit törődtem vele, hogy szeret-e és miképen szeret?

Düh szállja meg a büszke férfit, a mint eszébe jut, mily nevetségessé lett. Hogy kaczagnak rajta mindenfelé! Föltámad benne a Tardy gőg. Hát ezért keveredett a közé, a dibdáb bugris nép közé? Azért barátkozott tanitókkal és mézeskalácsosokkal? Hogy most azok is nevesenek rajta? Hallatlan ostoba kaland ez az övé. Mit mindent fognak arról össze-vissza beszélni!

Hanem mikor már kissé kitombolta magát s első dühe csillapodni kezdett, újra megjelent emlékezetében szelid gyermekded képével, bámuló kedves szemeivel a szép szőke leány s kimondhatatlan vágy szállta meg Tardy Pista szivét a leány után.

Nem tudja, hogy mire lett volna képes ily állapotban. Ha most itt lett volna Malvin, talán arra is képes lett volna Tardy Pista, hogy így szól hozzá:

— Ne hagyj el, édes, kedves. Nem bánom már ha nem is szeretsz, csak engedd, hogy én szeresselek. Lásd, már az én életem egy fabatkát sem ér tenélküled. Úgy beléd bolondultam, hogy abból ki nem józanodom holtom napjáig. Légy jó hozzám, légy könyörületes. Megelégszem azzal is. Csak légy az enyém, csak szerethesselek!

De az ügyvédek nem azért vannak a világon, hogy a jogsérelmet megtorlatlanul hagyják s egy fiatal aszonyt, a ki aláirta a meghatalmazást, hogy válni akar, haza ereszszenek a férjéhez.

A rokoni szeretet is dolgozott. Szidták Tardy Pistát, a mennyire csak szidni lehet. Nincs a világon olyan gonosztevő, a kiről annyi roszat kisütöttek volna. És a tanitó nagybácsi, a ki azt az ékes beszédet tartotta a lakadalom alkalmával Hymen rózsalánczairól, melyek oly édes nyugalommal kecsegtetnek, nem kevésbbé épületes beszédet tartott most a gondviselés utairól, melyek megmentettek egy ártatlan fiatal leánykát iszonyú veszedelemből.

Csodálatos, hogy a megmentett leányka még sem birt igazán szivéből örülni megmentésének s egy idő óta titokban sokat sírt. Talán maga sem tudta volna megmondani, hogy miért, ámbár néha-néha oly különös gondolatai voltak. Mennél jobban igyekeztek előtte befeketitni volt férjét, annál tisztábban és fényesebben kezdett az kiemelkedni a Malvin zürzavaros gondolatainak homályából. Lassanként mindegyre jobban kidomborodott a távol lévő nemes, férfias alakja és Malvin tudta most már, hogy mit sirat.

Most már talán ő is képes lett volna így szólni Tardy Pistához:

— Ne hagyj el. Ne gyülölj, mert én szeretlek. Az a félelem, az a zavar, az az elfogultság, a mit közeledben éreztem, az a szivdobogás és remegés mind csak egy bohó leány esztelensége volt, a ki nem tudta, hogy téged szeret.

De késő. Tardy Pista messze jár s a sohajt nem viszi el hozzá a szellő, mint a költeményekben. Nem, költemény nincs itt egy sornyi sem, csak periratok vannak, a válóper aktái s Tardy Pistához nem jut el más, csak idézés, végzés.

— Eh, legyen már egyszer vége! — rázza boszusan fejét.

S ő is utasitja ügyvédét, hogy siessenek, fejezzék már be azt az átkozott válópört.

Csak egyszer jött haza időközben. Kiadja árendába a birtokát, aztán elmegy hosszú időre. Isten tudja, visszatér-e valaha.

Nem látogatott meg senkit s eltagadta, hogy otthonn van, ha valaki hozzá jött meglátogatni. Ne vigasztalják őt s ne mulassanak a kinlódásán. Csak az ügyvédét bocsátatta be.

Az elrémült, oly sápadtnak és roszkedvünek találta. Hüm, az az asszony! Az az asszony! Hát ilyen erős ember is úgy oda lesz miatta? No de talán segithetni még a dolgon.

S elkezdte emlegetni, hogy hátha még ki lehetne békülni.

— Eh! — vágott közbe boszusan Tardy Pista s intett a kezével az ügyvédnek, hogy hagyja abba. — Elmult, vége!

A szép fiatal nő is azt gondolta magában ugyanakor:

— Elmult. Vége!

És keservesen zokogott. Vége!

Hallotta, hogy Tardy Pista másnap elutazik s aztán nagyon sokáig nem tér vissza erre a vidékre. Határtalan szomorúság szállta meg szivét, azt hitte, hogy megreped belé.

Csak még egyszer szeretett volna beszélni Pistával, megmondani neki, hogy... nem tudja, hogy mit.... Csak látni szerette volna. Csak így nem akart volna tőle megválni örökre.

Csak így nem, haraggal, gyülölettel. Hisz most már megbocsáthat neki Tardy Pista. Elvehet mást, a ki jobban fogja szeretni.

Erre a gondolatra élesen a szivébe nyilalt. Mást? Istenem, milyen borzasztó gondolat az, hogy: mást!

De abba is bele kell nyugodni. Ők már idegenek, egymásra nézve. Hanem azért irni mégis fog Pistának. Legalább egy pár meleg búcsúzó szót.

Leült és irni kezdett. De a toll elakadt kezében. Elmélázva ült ott sokáig s könyei a papirosra peregtek.

Letörülte könyeit, más papirost vett elő s tétovázva újra irni kezdett. De ujra abba hagyta. Minek? Jobb úgy, ha nem is ir.

Már este felé járt az idő s még mindig habozás: irjon vagy ne irjon? A nap lement s a lilás kék nyári égen feltünt az első csillag. Akkor kimondhatatlan remegés szoritotta el szivét, míg égő agyában zürzavaros gondolatok keringtek. Úgy ment ki a házból, kábultan, lázasan remegve.

— Malvin, Malvin, hová ily későn? — kiáltott utána anyja.

De nem is hallotta. Csak ment. Ismerősök köszöntötték; nem látta. Csak ment, végig az utczákon, ki a városból, mialatt leereszkedett körülte a sötét éj.

Úgy tizenegy óra tájban, mikor Tardy Pista még mindig álmatlan járkált föl s alá szobájában, kopogtatást hall a kert felőli ablakon.

— Ki az? — kiáltott ki s kinyitotta az ablakot.

— Én vagyok Malvin, — szólt egy remegő hang.

És Tardy Pista arra a hangra egy szempillantás alatt kiugrott az ablakon s ölébe fogta az összeroskadó aranyos hajút.

— Édes, édes, hát mégis csak szeretsz?

Csókokba fúltak a szavak, aztán egyszerre mind a ketten hangosan fölkaczagtak:

No most már folytathatják az ügyvédek a válópört.

MEGKAPJA LELKEM'....

Megkapja lelkem' olykor egy tudat,
Hogy rég kijártam élet-utamat.

Hogy én rám égbolt többé nem ragyog,
Hogy már csak voltam, többé nem vagyok.

Majd meg mikéntha olyat érzenék,
Hogy e világon sohsem is valék.

Mögöttem végtelen évezredek!...
Mind létezett és mégsem létezett.

S míg multnak tűn fel minden, mi jelen,
Távol jövő játékot űz velem.

Mi van, nem nyújthat többé élveket már,
Jövőben élek, melyben nem leszek már.

Palágyi Lajos.

AZ ARANY SZARKA.

Irta: ABONYI ÁRPÁD.

Kicsit kövér volt és szeplős a méltóságos tanácsos ur, egyébképen pedig jó, mint a cseppentett méz. Eljárt pontosan a hivatalába, gondosan, csinosan öltözködött, soha a szivart fogával le nem harapta, s irtózott még a legenyhébb lefolyásu házi zivataroktól is. Szavahihető belső cselédi megfigyelések szerint a méltóságos tanácsosné egyetlen idegesebb szava is bőven elegendő, hogy a tanácsos úr egyvelesleg gyanusnak találja pompásan butorozott nagyúri otthonát, s behuzván fejét téli kabátjának puha prémgallérjába, úgy elillantson hazulról a klubba, mint a kámfor.

Tudni kell, hogy a tanácsos úr otthon sok tekintetben rendkivül érdekes volt. Művészettel faragott butorok a szobában, értékes olaj és aquarellképek a falakon, nehéz szőnyegek, antik órák, csillárok és más becses holmik még csak hagyján! Ilyesmit könyü szerrel össze hordhat lakásába bármely rézöntő, vagy szappany gyáros.

Ehez csak pénz kell és egyéb semmi. Azokhoz a nemcsak ötvösművi, hanem archaeologiai szempontokból is értékes régiségekhez ellenben, melyek a tanácsos úr elegans otthonának fő-fő érdekességét képezték, magasabban differenciálódott helyes müérzékre is szükség vagyon.

Ha ezeket az antik ékszereket, — s ez minden egyebek fölött a legérdekesebb, — maga a méltóságos úr vásárolta volna össze itthon, vagy a külföldön, no hát ez mindenesetre szép passzió gyanánt biráltatnék meg azok részéről, kik ennek a drága passziónak, bőviben lévén a hozzá való módnak, szintén hódolhatnának, ha kedvük szottyanna hozzá, — különösebb lelkesedésre, vagy az udvarias elragadtatás hullámzóbb áradására azonban nem volna ok, ugy állván azonban a dolog, hogy a méltóságos ur lakásában található összes értékes ékszer-antikvitást maga a tanácsosné — fess, bécsi asszony, kedves, durczás arczocskával, — válogatta ki a vásárosoknál, a nélkül hogy be engedte volna magát csapni, — hát ez természetesen egész más!

A kellemes és nem kellemes bókoknak,

* Szerzőnek «Magányos úton» czimü most megjelent kötetéből.

egész virágzó rózsabokrát suttogták formás lábacskái elé a társaságban, valamikor csak ez az illusztris kedvtelése szóba került. Ez a jelző egyébiránt nem felel meg a valóságnak, — a méltóságnak, — a méltóságos úr kesernyés arczvonásai és gyakorta meg nyilatkozó pénzszekrénye bizonyitják, hogy ez a csupa bájos kerek vonallal formált, fess bécsi asszony valóságos szenvedélylyel kutatott érdekes és egyuttal ritka műdarabok után. A tanácsos úr pedig fizetett és hallgatott. Változatosság okáért ugyanezt néha megforditva is cselekedte. Arra, hogy a herczig asszony valamely kivánságát megtagadta volna, nem volt eset. E kis bécsi szépség igen nagy summát röpitett annak idején a jószivü tanácsos úr karjai közé, s e mosolygó, angyalos papirosok ellenében nem kivánt úgyszólván semmit.

Apróbb természetü malicziákat némelykor azonban megengedett magának a tanácsos úr. Midőn hazahozták a milói Vénusnak egy régi bronz utánzatát, s a méltóságos tanácsosné büszke örömmel mutatta be férjének az uj szerezményt, a tanácsos úr például azt mondotta reá, hogy ennél a bronz utánzatnál sokkal szebbet látott minap Madányi Tamás lakásán, ki szintén foglalkozik effélékkel, s egy pár igen szép műdarabja van.

— Ki az a Madányi?

— Fogalmazó a miniszteriumban *és* gazdag ember — felelte a méltóságos úr.

— Várjon, barátom, — úgy emlékszem, hogy én már ismerem ezt az urat...

— Az államtitkár estélyén láthatta volna chère Blanche — ha el nem késünk — magas fekete, komoly, kicsit érdes, de roppant érdekes gentleman, — magyarázta élénk gesztussal a tanácsos ur. Igen kedvelem őt. Bejárta Afrikát, Ázsiát.... Hohó! igen kedvelem őt! Lássa, kevesem, ne vegye rosz néven, de ha már annyi áldozatot hoz e kétségkivül nemes passziónak, akkor gondoskodnia kellene róla, hogy ne csak ily — hogy is fejezzem ki magam diszkréten... kímélettel... ily nem tulságosan ritka darabok kerüljenek birtokába, nem egy pár valóban érdekes műdarab is. Madányi például ha jól emlékszem, Kairóban szezett egy ily sajátságosan érdekes régiséget: egy egyiptomi mester által készitett szarkát, topáz szemekkel, vörhenyes kaliforniai aranyból, rendkivül finom kidolgozásban. Nem vagyok műértő, engem az ilyesminek legfölebb sajátságos formája, vagy virtuóz ötvözése lep meg, ezt a furcsa, de mindenek fölött érdekes egyiptomi arany szarkát azonban én is megbámultam.

A méltóságos asszony gyorsan megfordult, egy perczig tünődve, lehunyt szemekkel állt férje előtt, — némi gyenge lehellete a vérnek is megmelegitette kicsit az arczát, — azután parancsolva, unszolva, hevesen, durczás hangon mondta:

— Menjen barátom, látogassa meg azt az urat és kérje meg nevemben, hogy adja el nekem ezt a műdarabot...

— De chère Blanche, bocsánat.

— Igen, vagy nem?

— Ne feledje, kedvesem, hogy Madányi gazdag és előkelő ember, miképpen tegyek neki ily különös ajánlatot? Én kétségkivül igen kedvelem őt, — ő is szivesen szórakozik társaságomban a klubban, de ez még nem elég ürügy arra, hogy ily ajánlattal, mint ez... bocsánat...

— Az az úr udvarias ember.

— Óh, bizonyára!

— Akkor kérem, próbálja meg! Es ne beszéljen többet barátom, ne beszéljen... Már ideges vagyok! Menjen!

*

S ott hagyta férjét a fess bécsi asszony; átment a kis szalonba. A méltóságos úr duzzogva vonogatta vállát, imhol «Már ideges» a felesége. Tapasztalásból tudta, hogy családi életének «tengerén» (a tanácsos úr szivesen használta a koppadt frázisokat) szelet és előre nem látható viharokat jelent az, ha méltóságos hitvese hirtelen félbeszakitja a diplomácziai jegyzéktárt s a kis szalonba lebben. Előkereste tehát botját, kalapját, s a lehető legcsendesebben elhagyta a házat.

Künn esett az eső. Valaki lenézett az emeleti lakás sarok ablakának pompás damaszt függönye mellől, s piros volt, mint a rózsa.

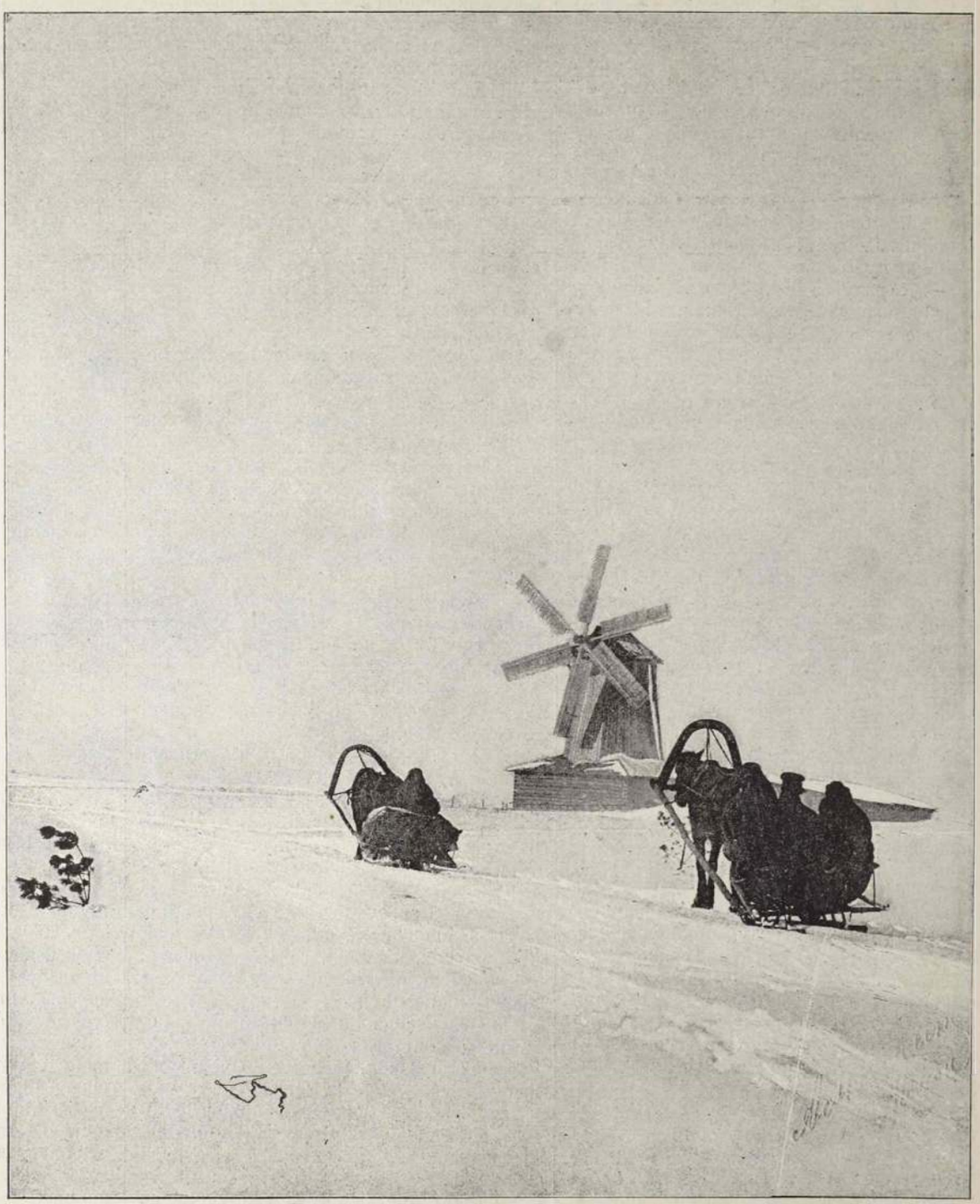

TÉLI KÉP OROSZORSZÁGBÓL: Mazurin amateur fényképe a «Magyar Géniusz» számára.

ESTÉLYRE

Marx festménye után

— Madányi Tamás... tünődött különös mosolylyal egy piczi női ajak, s egy pillanatra eltünt arczáról a rózsának színe, — hátha még sem *arról* a Madányiról van szó....

*

Arról a Madányiról, ki szintén fekete volt, mint az ördög, s kivel a nőegyleti bálon a bécsi Redout csillárai alatt ismerkedett meg. Nagyon csinos fiatal ember volt.

Két hét mulva megjelent apja házában is, megkérte kezét és tagadó választ kapott. Csak nem *ez* az a Madányi? A másik perczben azonban már megvigasztalódva, könnyebben lélegzett föl a kis bécsi asszony, — mily borzasztó szórakozottság! — most villan eszébe, hogy azt a szép, fekete fiatal embert Madányi Lászlónak hívták, — ez pedig Madányi Tamás.

S a méltóságos asszony elnevette magát. Mily kellemetlen, ha valaki annyira feledékeny és szórakozott.

Délben megérkezett a méltóságos tanácsos úr. Himezett, hámozott, míg kimondottta, hogy Madányi rendkivül sajnálja, de egyiptomi arany szarkája, a melynek topáz szemei vannak, s vörhenyes, kaliforniai aranyból van, — nem eladó. Ha két példánya volna belőle, egyet a legnagyobb örömmel, szivesen átengedne, — így azonban ezer bocsánatot kér, hogy az udvariatlanság vádját kénytelen magára vonni, de nem tehet másképp. Egész gyüjteményének ez a sájátságos mű a legritkább darabja, nem képes megválni tőle.

A méltóságos úr némi aggodalommal vizsgálta félszemmel a delnő arczát, melyen biborba változott hirtelen a rózsának színe, — egyébképen azonban nem történt, hála istennek, semmi. A méltóságos asszony hallgatva vette tudomásul a visszautasítást, s rövid, száraz társalgás után csakhamar visszavonult. Benn a kis szalón szoba magányából azonban éles csattanás hangzott ki e perczben, s széttört porczellán cserepeknek fülsértő pengése a padlón...

A méltóságos úr meghökkenve hallgatódzott. Blanka neheztel... mormogta aggodalmasan, s kalapja után nézett, — jó lesz eltünni innen mint a kámfor, a fess asszony haragjának bizonyosan a mult héten vásárolt flórenczi virágváza esett áldozatul.

El is tűnt hamarosan házulról a tanácsos úr, mint a kámfor. Majd megebédel a klubban. Borju frikandót rendel, sok krumplival, — s csettintett vastag, nedves nyelvével hozzá, — itthon úgy sem ehetik soha borjú frikandót, sok krumplival.

*

Egy hét mulva roppant fontos munkája akadt a méltóságos tanácsos úrnak, ki kövér volt egy kicsit és szeplős, egyébképen pedig jó, mint a cseppentett méz. Zárszámadásokat kellett csinálni, — főtt és gőzölgött e kényes figyelmet igénylő, kényes munkálatban a feje, mint egy jól fűtött kazán. Egy nullával több, vagy kevesebb a summáriumokban, s meg van a kegyelmes miniszteri orr, — el lehet tenni a többi mellé. Világos, hogy ily körülmények között tulajdonképen semmire se ér rá az ember. A méltóságos asszony — ah! mily okos, figyelmes, mily gyöngéd hitves, — belátta, hogy a zárszámadások nem türik még a színházba járást se, nemhogy estélyekre lehetne menni, — otthon tartózkodott tehát egész nap műkincsei között, s Sir Charles Slipsohn hires műtörténelmi iratait olvasgatta. A méltóságos tanácsos úr legalább meg volt győződve róla, hogy neje Sir Charles Slipsohn hires műtörténelmi iratait olvasgatja.

Hat hétig tartott a nehéz állami érdekü munkálat, — hat hétig nem látták sehol a tanácsos urat. Hat hét mulva pedig még úgyse látták, — elutazott hirtelen valahová és nem tért vissza.

Csendben, diszkréten, feltünés nélkül történt az egész. Az elutazás is, a válóper is. A méltóságos tanácsos úr gavallér, — nem adott semmi okot. A fess becsi szépség szüleinek is csak annyit irt meg, hogy legnagyobb sajnálatára kénytelen megindítani a válópert, mert neje szalónjában, a tükör alatt levő márvány asztal középső fiókjában véletlenül egy vörhenyes, kaliforniai aranyból készült, topáz szemü, antik egyiptomi arany szarkára bukkant.

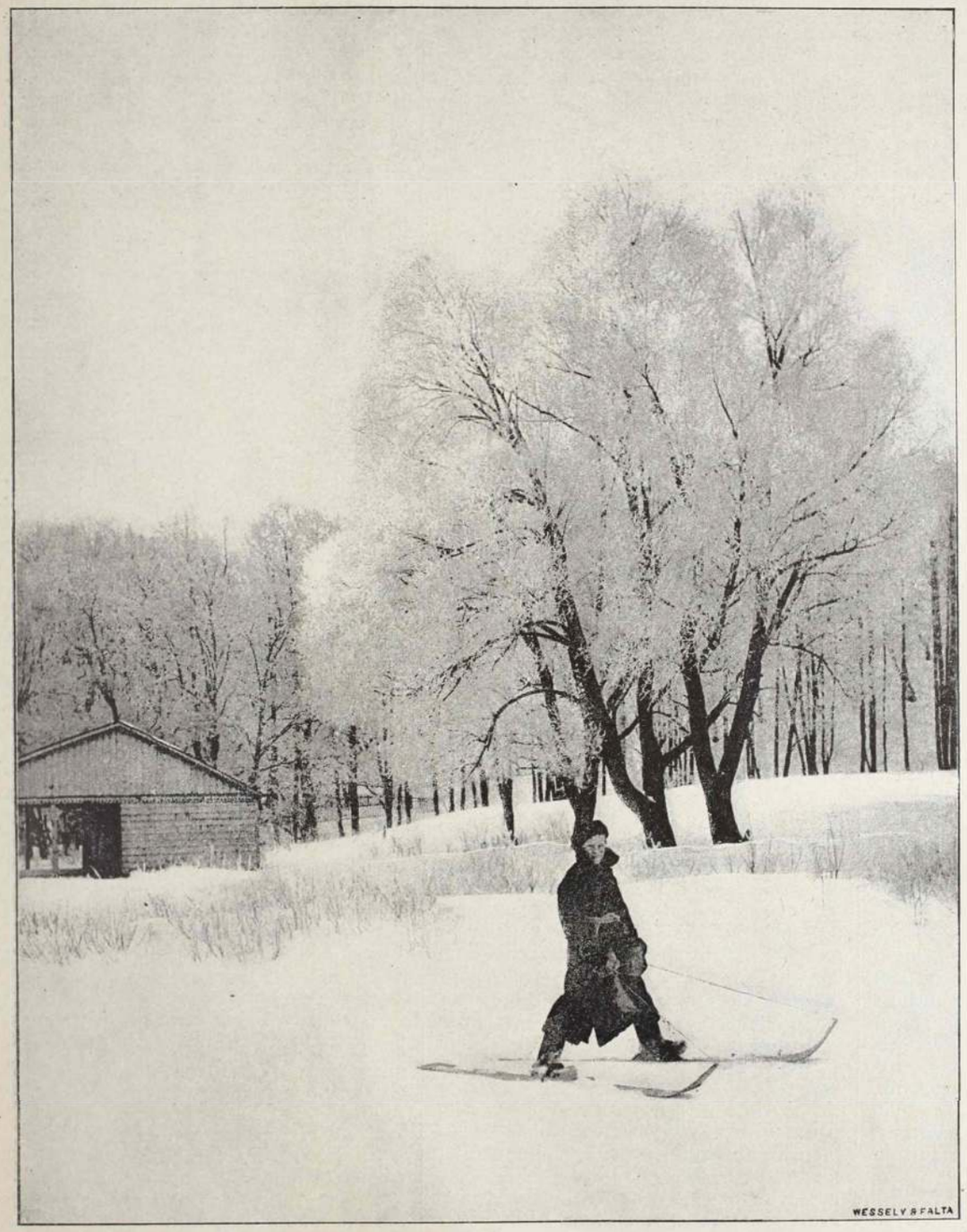

TÉLI KÉP OROSZORSZÁGBÓL: Mazurin amateur fényképe a «Magyar Géniusz» számára.

SANCTA VERITAS.

— REGÉNY. — (2)

Irta: VÁRADI ANTAL.

II.

— Hiszen kitalálhatta szenvedélyemet. Van a szívnek nyelve, mely hangok nélkül beszél s melyet a leányok lelke megért. De más aggodalom is fogott el. Föltéve, hogy elnyerem Irén szívét, — kezét fogom megkérni. Ha e kézre méltó leszek, kérdeztem magamtól, hová vezetem majd ifjú nőmet s miből tartom el? Atyám gazdag. De a belém oltott korlátlan büszkeség nem tűrte volna, hogy boldogságom föltételeit valaki kölcsönözze, vagy ajándékba adja, — még ha tulajdon atyám is..

— Fiatal ember!..

— Bolond nyilatkozat, ugy-e? De értse meg ön, hogy ugyanekkor mint egy kiáltó vád állott elém az az igazság, az a lesujtó beismerés, hogy én tulajdonképen senki sem vagyok, életpályám nincs, a középiskolán túl, amelyet több megszakitással végeztem — tulajdonkép nem indultam semmiféle felsőbb kiképzésnek. — Nagy elhatározás vett rajtam erőt. Nagy szorgalommal feküdtem neki a jogi tanulmányoknak s rövid harmadfél év alatt égő szorgalommal, megnyílt lélekkel sajátitottam el azt, ami szükséges.

— Tehát ezért?

— Ugy van, ezért. Mikor oklevelemet atyámnak megmutattam, meg volt lepetve — de mélyen bántotta — legalább úgy láttam — az indokolás melylyel kísértem

— S mi volt az?

— Hogy önálló ember akarok lenni, s nem kivánok jövőben függni senkitől.

— Értem.

— A hidegség akkor kezdődött közöttünk s napról-napra nőtt. Elkeseredésemben újra kezdtem a kávéházi életet — erővel belékötöttem az emberekbe, s a «krakéler» nevét jobban megérdemeltem, mint valaha.

Sarlay fürkészve nézett az ifjúra. A megértés jeleivel bólingatott.

— Végre tűrhetetlennek találtam az állapotot, s föl akartam fedezni atyámnak mindent.

— Szerelmét is?

— Azt is. De atyám zordonúl fogadott. Nem ismertem rá a hajdan kényeztető, elnéző apára. Szívem elszorúlt. Szemeimet felhő futotta el, én csak töredezett mondatokat birtam mondani, keményen, keserűen.

— S miért nem nyilatkozott ön előttem?

— Azon a ponton állottam, hogy mindent elmondjak önnek, mikor a katasztrófa, mely az öngyilkosság szélére sodort — kitört.

— A katasztrófa!...

— Tudjon meg mindent... Heteken át forrott a lelkem egy nagy elhatározás viharában. Meggondolatlan, daczos természetem ez időben, mint mondottam is, új meg új összeütközésekbe sodort. Atyám mindenről tudott, s tegnapelőtt este vallatóra fogott.

— Mi a szándékod, fiú? kérdé.

— Véget vetni ennek az állapotnak...

— S ezt botrány-hajhászattal s a fiúi tisztelet teljes elhanyagolásával óhajtod elérni?

— El akarom venni Irént.

Atyám hosszasan nézett rám. Iróasztalához lépett. Kezébe vette ott fekvő diplomámat, melyet akarat-erőm és szorgalmam trofeumaképen hoztam el neki annak idején s felém nyújtotta.

— Ha azt hiszed, mondá, hogy a boldogságra elég a tudás, akkor nagyon, nagyon csalódol. Nemcsak boldogúlni vágyódjál, hanem boldogítani is. Ahhoz pedig nem elég a világos fő, — ahhoz szívnemesség is kell. Kötelességeid vannak nemcsak önmagad, de embertársaid irányában is. Te ezekből eddig nem törődtél egygyel sem, nem teljesítettél egyetlen egyet sem. Ennélkül pedig ember nem vagy.

Indignálódva tekintettem atyámra. Ő megragadta karomat, s bírói hangon, nyersen és kárhoztatólag mondá:

— Méltatlan vagy e leány szeretetére. Méltatlan vagy eddig még a boldogságra is.

Ez az itélet — atyám szájából hangozva — lesujtott. Kővé meredten álltam, majd öröklött daczom kitört, nekihevültem, a vér fejembe tódult s újból fölegyenesedve, azt vágtam szemébe:

— Az ön nevelése vagyok. Olyannak lát, aminővé tett. Része van benne, ha méltatlan vagyok a boldogságra...

Sarlay izgatottan állott fel, föl-alá járt a kis szobában.

— Folytassa.

Viktor leküzdötte felindulását s folytatá.

— Azt hiszed-e, mondá atyám a harag pírjával homlokán, hogy a kávéházi hősködésed, ostoba párbajaid, eddigi tétlenséged az én bünrovásomat terhelik? Haszontalan ember vagy, aki legutóbbi felbuzdulásodat is, melylyel a mulasztott tanúlmányokat makacs kitartás több évi útján pótoltad, csak egy érzéki czél után való szertelen vágyakozásnak köszönheted.

Elsápadtam a haragtól. Atyám ügyet sem vetett izgatottságomra s fagyos gúnynyal beszélt tovább.

— Szent meggyőződésem, hogy Irénnek nem a lelkét szereted, csak a szépsége ejtette mámorba érzékeidet. Szent meggyőződésem, hogy kávéházi hősködéseid, párbajaid, krakélertempóid mind csak oda vergáltak, hogy ez ártatlan leány figyelmét magadra vonva, kamasz éretlenségedben hősnek tünhessél föl előtte. Azt hiszed, ez a leány eddigi pillangóskodásod tekervenyes útjain megismert egy napos ideáljaidhoz hasonló? — Eddig csak szántalak. Mióta ez új irányban kezdtél haladni: haragudtam rád s e legújabb ballépések után kezdelek megvetni. Nyomorult ember vagy, Viktor?

Az ifjú kezeibe rejtette arczát. Sarlay szeliden vonta le a szégyenpirt takaró kezeket.

— S ön, Viktor, nem sejtette, hogy atyjának e túlszigora próba lehet, mint a spartai ifjak megvesszőztetése Diana ünnepein, kifürkészése czéljából annak, hogy lelke mennyire rugalmas, s mit birhat el alázatos megadással, türelemmel?

Viktor mereven bámult Sarlayra. Szemében a megértés világossága lobbant fel. Homlokára ütött.

— Nem... ó én szerencsétlen... ó én szerencsétlen!

— Miért?

— Mert elkapatott hevemben sértést sértésre halmoztam, s midőn atyám kitörő haragjában fölemelte kezét, — azt hittem, hogy ütni akar... és...

— És?...

Viktor elfulladó hangon végezte be:

— És felkaptam az iróasztalán fekvő forgópisztolyt — s reá szögeztem...

— Irtózatos.

— A következő perczben a revolver kezemből kicsavarva, a földön feküdt, atyám végtelenül fájdalmas arczczal tekintett reám egy perczig... egy örökkévalóságnak tetszett ez a percz... megfordult, kiment. Menetközben csak ezt mondotta:

— Nincsen fiam...

III.

Mikor magamhoz tértem: egyedül álltam a szobában. De nem... nem egyedül. Ezrei a démonoknak visongtak körülöttem a sötét levegőben. Téptek, marczangoltak. Velőmet szívták. Lábaim legyökereztek. Egy hosszú óráig állhattam egy helyen, megkövülten, tétlenül, meredten, bámulva magam elé, néha homlokomat simítva. Rám esteledett. Az ablakon keresztül futó kocsik lámpáinak felvillanó fénye repült a szobába. Összeszedtem magamat. Gépiesen kerestem meg az ajtót, végig mentem az üres folyosón; hogy jutottam aztán szobámba? Nem is tudom. Ágyamra borulva találtam magamat, felöltözötten, láztól reszketve. Éjfélt ütött a szomszéd templom tornyán. Felkeltem. Fel s alá kezdtem járni a szobában.

Hogy minő gondolatok kisértettek agyamban? Nem kisértem meg elmondani. Egy pokol égett bennem. Csodálom, hogy meg nem őszültem az éjszakán. De azt tudom hogy tíz évet öregedtem.

— Nincs más kigázolásom, — gondolám. Meg kell halnom. Irni akartam atyámnak, de fejem, kezem — mintha ólomból lett volna. Után, gondolat nélkül révedeztem szanaszét. Végre erővel fölkeltem iróasztalom mellől, — felöltő nélkül, amint voltam, csak épen kalapomat kapva le az előszoba fogasáról — a lánczhidnak tartottam... A többi az ön tudtával, az ön szemei előtt történt!...

S Viktor — egy hosszú, fájdalmas sóhajjal borúlt vánkosára — és elnémult.

Sarlay sokáig tépelődve, aggodalmas arczczal tekintett rá. Majd megérintette a vállát.

— Ön sír, Viktor!

— Miért szégyeljem! mond az ifjú, párnájába rejtve könyes arczát.

Sarlay tekintete földerült.

— Akarja, hogy megmentsem.

Viktor kétkedve emelte föl fejét, rábámult.

— Engem?

— Önt. Hogy visszaadjam önmagának, jövőjének, az emberiségnek, a mit mind, mind el akart taszítani magától, hogy a folyó árjába fojthasson egy ifjú életet. Akarja?

— Hogyan?

— Ha van önben erő, lélek, — szeretet: bízza rám magát.

— Önre, az Irén atyjára, mondá szomorúan Viktor.

— Arról ne szóljunk e perczben, szólt Sarlay elkomorulva. De akar új életet kezdeni?

— Az ön vezetése alatt? Igen?

— Ön engedelmeskedni fog nekem...

— S leánya?

— Megtiltom önnek, hogy a nevét ajkaira vegye. Ez első parancsom. Akar engedelmeskedni?

— Nem értem önt.

— És még sokáig nem fog érteni. De önben oly életelveket kell újraébresztenem vagy felplántálnom, melyek önt egy új életre teszik hivatottá, s embertársaira

hasznossá. Ön még megérdemelheti a bocsánatot. Akarja?

Viktor szigorú arczczal nyújtotta kezét.

— Akarom. Esküszöm rá.

— Elfogadom az esküt. Pár napi pihenés után, mely alatt egy művet hozok önnek elolvasás és megszívlelés végett — ön gyógyulva jő hozzám, hogy tanításomat megkezdhessem.

— Úgy lesz.

— És most Isten önnel. A nagy építőmester ront — de újra is épít!

S e rejtelmes szavak után homlokon csókolta az ifjút s eltávozott.

Viktor egyedűl maradt. Letörölt könyjeivel, mintha a bűnsuly egy részét törölte volna le. Nyugodtabb volt. E nagy, ez igaz, őszinte vallomással megkönnyebbűlt.

Hosszan elmerengett s hallgatta a kápolna tornyából csengő déli harangszót. Hirtelen felrántotta valaki az ajtót — s beugorva a szobába — hirtelen betette s reteszszel zárta be belűlről.

Viktor megdöbbenve tekintett rá. Rókuskórházi beteg-köntös volt rajta. Kék sávos hálókabát és sapka. Martiális figura, hatalmas, tagbaszakadt, rugalmas járású férfi. Csakhogy arcza volt torz. A mesterségétől-e, — vagy talán a kétségbeeséstől.

Mi ismerjük. A clown.

— Mit akar?

— Uram — meg akarok halni. Sikerült kiszöknöm a betegszobából a folyosóra. Kést, üveget, kötelet eltettek a kezem ügyéből. Mérget nem kapok. A kórtermek ablakán vasrács van — de a magánszobákén nincs. Azért elhatároztam, hogy beosonok egyikbe, ha nyitva találom — s leugrom az ablakából.

— És azt hiszi, hogy én azt megengedem.

— Meg fogja engedni, mert én erősebb vagyok.

— Meglehet, hogy legyűr. De én meg erősebb vagyok abban a hitben, hogy vissza tudom tartani józan észszel. Nem ismer már engem?

A clown tágra nyilt szemekkel bámult rá. Tagadólag rázta a fejét.

— Nem emlékszik? Együtt mentünk a lánczhídon.

— Ahá! az az úr, aki azt mondta, hogy sietős dolga van . . . Az enyim sietősebb volt, ugy-e?

— Mi haszna, ha egy helyre értünk mind a ketten? — Lássa, az Isten is azt akarja, hogy várjunk.

A clown borúsan nézett maga elé.

Ebben a pillanatban kemény kopogás hallatszott az ajtón.

— Értem jönnek! szólt összerendülve a clown. Megyek!

S az ablak felé rohant.

— Megálljon. Üljön ide az ágyam mellé.

Az ember hátranézett, Viktor komoly, jóakaró tekintete, kérlelő hangja megállították.

— Ha itt találják ülve: minden gyanú elalszik; bejöhet máskor is.

A kopogás ismétlődött. — A clown csendesen félretolta a reteszt s leűlt az ágy melletti székre, szemben Viktorral, oda, honnét az imént Sarlay kelt föl s távozott.

— Ki az? kiáltá Viktor. Lehet.

Két ápoló lépett be. Amint meglátták azt, akit kerestek, Viktor ágya mellett űlve — meghökkentek s állva maradtak az ajtó mellett.

— Mit kivánnak?

— Semmit . . . azt hittük . . .

— Engedjék meg kérem, hogy ez az ember néha belátogasson hozzám. Régi ismerősöm. Nagyon unom magamat.

A két ápoló hajlongva húzódott vissza.

— Szívesen. . . Csak ne tessék neki kést vagy kötelet vagy egyéb —

— Jót állok róla! szakasztotta félbe hebegésüket Viktor.

S távozást intett nekik.

A clown zavarodottan kelt föl. Lekapta kéksávos hálósüvegét s tanácstalanul forgatta kezében.

— Lássa, uram — milyen szép az, hogy bízik bennem. Én bennem még soha sem bízott senki.

— A felesége sem? a gyermekei sem? Mert bizonyosan házas. Mi vitte volna más az öngyilkosságra, mint a valódi nyomorúság?

— Eltalálta. Igaza van. A feleségem bízott bennem. Szegény cseléd volt; elvettem. Egy darabig szatócs-üzletem volt. Belebuktam. Napszámba mentem. Gyerekeink születtek. Akkor nem volt elég a kereset. Az asszony is beteg lett. — Valamikor gyerekkoromban, sokat csavarogtam a komédiások körül. Most eszembe jutott. A városligeti Barokaldiban bohóczot kerestek, felcsaptam.

Megrövidítette a kék-sávos gyapjúsipkát újjai között s magasan a levegőbe lökve alája tartotta a fejét, míg a sapka, egyre forogva, reá szállt mint egy madár.

Még az arczát is elfintoritotta hozzá. Csakhogy a kezét nem csapta a tarkójához, mint a nép-arenában szokta.

Viktor önkénytelenűl elmosolyodott. A clown megörült a mosolygásnak s egy pirouettel a lába hegyével csapta le a fejéről a gyapot-süveget.

— Elég — elég! elhiszem úgyis.

— Úgy-e, ügyes vagyok? Hát még a pofozás. Ha azt látná. Meg a hordó . . .

— Hiszem . . .

— No de nem arról van szó. Nyáron csak ment valahogy. De beütött a tél. A komédiának vége. Kezdődik a koplalás. Nyomorúság, — kétségbeesés, — betegség, — elhatározás — Duna . . .

Leült újra az ágy mellé, búsan bámulva a levegőbe.

— Lássa, uram . . . ezért nem bízhatik én bennem a saját feleségem se . . . mert nem bírom megkeresni a mindennapi kenyeret.

S torz arczán olyan keserves rángatódzás vett erőt, mintha sírni akart volna.

— Hogy hívják?

— Jakab. A vezetéknevem is Jakab. A komédiában csak Joklinak hívtak.

— Hát a család most mit csinál.

A szegény bohócz nagyot sóhajtott.

— Mára csak van még nekik. Tegnap, mielőtt a Dunának mentem, adtam nekik ötvennyolcz krajczárt. Hatvan volt az egész pénzem. Kettőt megtartottam a hídra.

— És holnap?

— Holnap . . . holnap . . . nyögte a szegény s a két kezébe vette nagy, buksi fejét és rázta jobbra-balra.

— Lássa — és mégis el akarja hagyni őket? Még magával együtt is nehezen boldogultak. Maga nélkül éhen kell halniok.

— Igaz . . . igaz.

— Maga férfi. Ha elvette azt a szegény teremtést, ha gyermekei vannak: most, a szerencsétlenség óráiban egyedűl akarja őket hagyni?

— Igaz . . . igaz . . .

— Ha éheznek: hát nem kell-e magának velük szenvedni? Maga kihúzná magát a nyomorúságból egy ugrással a Dunába, s azokat a szerencsétleneket ott hagyná, magukra, prédául az éhhalálnak?

— Úgy van . . . úgy . . .

— Vagy az öngyilkosságnak? Azok is megöljék magukat?

— Nem. Nem uram. Az én szegény kicsikéim. A szegény kis Hánikám meg a kis Fránczi. Nem . . . nem. Jaj, ha láthatnám őket!

Viktor a párnája alól kivonta a tárczáját. Egy százast vett ki s Jakabnak nyujtotta.

— Fogja, Jakab. Majd . . .

A clown kimeresztett szemekkel bámult Viktorra meg a pénzre.

— Mit akar az úr?

— A Hánikának meg a Franczikának. Elküldjük szaporán. Ott az asztal! Irjon rá egy sort, hogy maga küldi.

A clown oda ment, s kegyetlen görbe betűkkel irt egy fél árkus papirosra néhány mondatot.

— No most tegye boritékba; mindjárt hivatom a napos szolgát és elküldjük. Maga pedig menjen vissza a kórterembe, viselje magát nyugodtan, míg kieresztik. Akkor keressen föl. Majd találunk magának munkát és foglalkozást.

Egy szó nem sok, a clown annyit sem szólt. Mint a villámütött, ödöngött, tett, vett, amint Viktor parancsolta, jött, ment, irt, szolgát hívott s kezébe adta, el is küldte a pénzes levelet. Egy hangja, egy köszönő szava sem volt. Torkán akadt minden hang, — a fejében megakadt minden gondolat.

Csak mikor az ajtóhoz ért, fordult vissza.

— Vannak az úrnak gyermekei?

— Nincsenek. De még lehetnek.

— No, adja Isten. Ha lesznek: minden vasárnap elmegyek nekik bukfenczezni.

— Jól van, Jakab. Ha ráér, látogasson meg.

— Meg uram . . . meg . . .

S amint végig ment a folyosón, azt mormogta magában.

— Persze . . . Kevés ilyen ember van a világon. Miért? Mert ez is a Dunának akar menni . . . Azért van kevés ilyen a világon . . .

S elcsoszogott. A lépcsőfeljáratnál egy czilinderes úrba ütközött.

— Barátom. Magát ebből a magánbetegszobából láttam kijönni. Alszik az az úr?

— Nem. Nagyon is ébren van.

— Nagyon is?

— Nagyon. Hanem én nem tudom, ha nem álmodom-e?

Az úri ember — Sarlay volt — megfogta a hálókabátját.

— Mit csinál?

A clown, töredezett szavakban, elbeszélt neki mindent. Sarlay ragyogó szemmel hallgatta.

— Az első lépés az igaz élet felé! Hát, barátom, én nem akarom zavarni most azt az urat; — különben Tar Viktornak hívják — egy könyvet hoztam neki. Legyen olyan szíves: vigye be.

— Viszem uram . . . viszem!

Azzal rohanva kapta ki Sarlay kezéből a könyvet, s lélekzet nélkül nyargalt Viktorhoz.

(Folytatása következik.)

AZ UDVARI KONYHÁBAN.

(Konyhászati czikk.)

Irta: KLAUSMANN OSZKÁR.

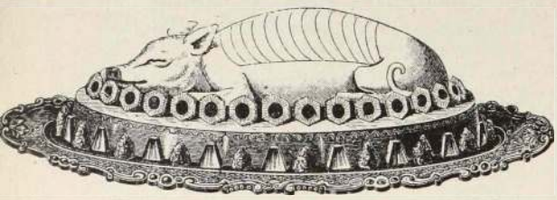

Lapunk mult évi folyamában ismertettük az udvari konyha berendezését, a személyzet felosztását és munkakörét.

Ez alkalommal azt a képet kivánjuk bemutatni olvasóinknak, milyen az élet az udvari konyhában, ha valamely nagyobb ünnepség, például udvari bál van a küszöbön.

Az udvari marsall által elkészített és a király által jóváhagyott menü alapján, már néhány nappal az ünnepség előtt megteszik a rendeléseket a mészárosoknál, a csemege-kereskedőknél, a gyarmatárusoknál stb. még pedig a mennyiség, a minőség és a szállítás határidejének pontos megjelölésével. Az összes tartalékos szakácsokat behivják s ezek munkájukat már három nappal az ünnepség előtt megkezdik. Ezen időpontig az összes megrendelt ételneműeknek is meg kell érkezniök. Az éléskamrák színültig megtelnek és a konyhamester egybehivja a konyha egyes osztályainak főnökeit és rájuk ruházza az őket megillető munkát.

Azonnal ezen felosztás után megkezdődnek az előmunkálatok és ez a konyhai élet, a fehér ruhás szakácsoknak surgése-forgása, valóban igen élénk képet nyújt. Ezen előmunkálatok rendesen a díszitményekre szoritkoznak. — Nézzük csak meg ezen díszitményeket és meg fogunk róla győződni, hogy a konyha remekművei az értékes ezüstneműek mellett is nem kis fokban emelik az udvari tábla fényét.

Legelőbb is a konyha azon osztályába pillantunk be, melynek legtöbb a dolga: a czukrászkonyhába. Ennek jut a dessertnek összes előkészülete és díszitménye. De itt készülnek lisztből vagy czukorból az úgynevezett szélek, melyek a tálak széleit díszitik s melyeken belül tálalják a különböző ételeket. Ezen szélek, melyek gyakran ezüsttel vagy aranynyal vannak bevonva és pompás gyümölcsökkel együtt szolgáltatnak föl, nem azért készülnek, hogy megegyék azokat, hanem hogy számtalan formájukkal a szemet megörvendeztessék. Ezen széleken kivül a czukrászkonyha még czukorból vagy lisztté sztából asztali díszitményeket is készit, igy: chinai pagodákat, egyiptomi templomokat, török minareteket, régi lovagvárakat, romokat stb. és ezeket természetes színekkel látja el. Ezen gyönyörű díszitmények nem szolgálnak ételül és ha az ünnepségnek vége van, összezúzatnak, mivel kétszer soha sem veszik használatba. A mellékelt képekből láthatják olvasóink, milyenek ezen asztali díszek.

A másik osztályban, a hol a hal- és húsneműek készittetnek el, minden rendben van és csak a sütésre vagy megfőzésre vár. Ez az úgynevezett «dresszirozás», a hogy konyhászati műnyelven nevezik, igen sok időt vesz igénybe, de azért a munka mégis gyorsan folyik, ha meggondoljuk, hogy mennyi ügygyel-bajjal jár a lemezek és díszletdarabok elkészitése, a melyeken a különböző ételeket felszolgálják.

Itt a szakácsok sajátságos fadarabokkal és vasakkal babrálgatnak. Ezen faragott, esztergályozott vagy gyalult pálczák és oszlopok, csavarok és kampók által egybeilleszthetők. Az ügyes kezű szakácsok úgy róják ezeket egybe, hogy a díszletek számára állványul szolgálhatnak. Ezen állványokat marha- és disznózsirral gondosan bevonják és azután megfagyasztás czéljából a hűtőkamarába helyezik el. Más helyen a szakácsok puszpángból vagy gipszből készült formákba folyékony paraffint öntenek s a kihülés után kifejtik belőlük a 10—20 czentiméter magas alakokat.

De nemcsak egyes alakok, hanem egész ember- vagy állatcsoportok, nymphák, Neptunok, a kereskedelem, béke, háború stb. diadaljelvényei, stb. kerülnek ki az öntő fürge kezei közül.

Ezen csoportok a zsirral bekent faállványok legfelsőbb részeit díszitik, de még előbb egyes szobrásztehetséggel megáldott szakácsok javitgatnak rajtuk egyet-mást. Ugyancsak ezen ügyes kezek faragnak az állványra ráfagyott zsiradékból díszitményeket, mint csigákat, virágokat, kis állatokat stb. Ezen «zsirszobrászat» az udvari konyha legnagyszerűbb munkái közé tartozik és minden udvari konyhában van egy-két szakács, a ki nemcsak nagy művészettel, de nagy lelkesedéssel is foglalkozik ezen zsirfaragással. Ha a zsirtömegek a faállványon megfagytak és ki is faragták már azokat, a szakácsok szines folyadékkal befecskendezik ezen díszitményeket és igy szolgál az állvány a ráhelyezendő ételeknek alapzatául. Azután zöld füvekkel, nemes rákokkal, osztrigákkal s főleg számos «hatelet»-vel

a szakács igazi műremekké avatja ezen állványokat. Ezen «hatelet»-k az udvari konyhában, úgy a hideg valamint a meleg ételeknél nagy szerepet játszanak. Ezek tulajdonképen kis szuronyok, melyeknek markolatán sas, oroszlán, kereszt, lyra, Merkur-pálcza vagy valamely más ékitmény látható. Ezen szuronyokra, egészen markolatukig, különböző csemegéket illesztenek négy-öt rétegben, melyek szinben egymástól erősen elütnek. Igy feltűznek osztrigákat, rákokat, májpástétomdarabokat, melyeket átlátszó geleebe burkolnak, fehér vagy vörös répából művészileg faragott virágokat, kis virágvázákat, melyek ugyancsak répából készültek s ezeket vagy valódi vagy készült virágokkal töltik meg.

Mindezeket feltűzik a «hatelet»-kbe, s ezeket azután a pecsenyékbe vagy a halakba szúrják, a mint ez mellékelt képünkön látható.

Az ünnepség napja elérkezett. Kora reggel óta mindegyik kályha fűlik, minden ember poszt-on áll, az edény- és ezüstkamara, a fehérneműek kamarája és a konyhamesteri hivatal csatakészen áll. Az étkező termekben terítenek.

Ezen aktus az udvari furirok felügyelete alatt történik meg. Ezek gondoskodnak róla, hogy az egyes ülőhelyek között elegendő szabad tér legyen, hogy a felszolgálás mennél kényelmesebben mehessen végbe. A főfigyelem persze arra a táblára irányul, a hol a királyi család tagjai ülnek.

Oly ünnepies alkalmakkor, midőn idegen fejedelmek vagy főherczegek nagyobb számmal vannak jelen, külön fejedelmi táblát készitenek. Ilyen alkalmakkor ezüst eszközöket használnak és csak a hideg és savanyú ételek kerülnek porczellán tányérokra s szebbnél szebb ezüst és arany asztali díszletek kerülnek elő ilyen alkalmakkor, közöttük virágdíszletek és a dessert számára szolgáló állványok láthatók. Mindazonáltal az egészet úgy rendezik, hogy minden helyről az egész tábla áttekinthető. Minden tányéron összehajtva fekszik a tányérkendő és benne a kenyérszelet. Az ezüst tányértól balra fekszik a villa, jobbra a kanál és egy kés. Csak két boros pohár látható, a fehér és a vörös bor részére, mely kancsókban áll; az egyes fogásokhoz való finom borokat poharakban szolgálják föl. Az evőeszközöket minden fogás után újakkal váltják föl és azon osztályban, a melyben az étkezés közben az evőeszközöket tisztitják, minden vendég részére négy-öt pár evőeszköznek kell készenlétben lennie. Az asztalra való fehérneműek természetesen hófehérek, koronákkal, a béke és háború jelvényeivel diszitettek.

Az úgynevezett «service»-re hét szolga esik. Egy service alatt nagyobb ünnepségnél 6—8 vendéget értenek; kisebb lakomáknál egy servicere 8—11 kiszolgálando vendég jut. De ilyenkor a kiszolgálás már igen nehéz és az udvari furirnak legnagyobb figyelmét veszi igénybe. A kiszolgálásra az összes lakájokat felhasználják. Ha máskép a dolgon nem birnak segiteni, úgy ügyes pinczéreket fogadnak föl s ezekre az udvari lakájok egyenruháját adják, mig a királyi asztalnál rendesen a komornikok és udvari vadászok szolgálnak ki két-két személyt.

Majdnem érdekesebb még az előszobában a sürgés-forgás, mint az udvari asztaloknál.

Ezen előszobában állittatnak föl a fölszolgálandó ételek.

Itt valósággal a nagy ebéd színfalai mögött vagyunk, itt láthatjuk, mint húzzák a kötelékeket, melyek lehetségessé teszik, hogy a bonyolódott munka rendesen folyjék le. Ha az étkezés kezdetén egy pillantást vetünk a konyhára, csodálkozva fogjuk látni, hogy majdnem minden egyes szakács a jól megérdemelt pihenésben leledzik. Mi azt hittük, hogy a legnagyobb munka ilyenkor a konyhában folyik, pedig itt már a legmélyebb csend uralkodik. Az első fogások már az előszobákban állanak, mások ismét jól megóva s teljesen elkészitve az úgynevezett «rechand»-okon, az az állványokon, melyek forró vizet tartalmaznak vagy a melyek légszeszszel fűthetők.

A mártások, a melyekre csak később kerül a sor, nagy üstökben «bains maris»-ekben nyugosznak.

Ezen meleg viz fürdőkben a rézüstök folyton

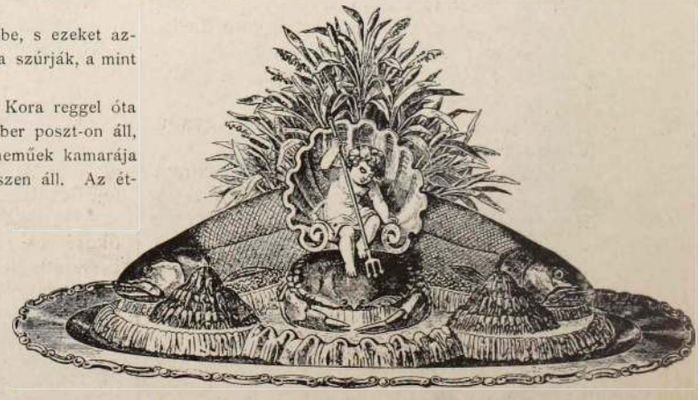

melegek maradnak, anélkül, hogy tartalmuk forrni kezdene. A leves az előszobában áll és mielőtt a fejedelmi vendégek az asztalhoz ülnek, már kiszolgálásra készen van. Mialatt a levest fogyasztják, már megjelenik a hal is, melyet rechandon melegítenek. Ép így állanak készenlétben meleg vízfürdőkben a mártások.

(Folytatjuk.)

A SERAJEVÓI POLGÁRMESTER.

Musztafa Beg Fadil Pasics.

Érdekes ember halt meg a napokban Serajevóban: a város polgármestere, Musztafa Beg Fadil Pasics. Egy tanácsülésen szívszélhüdés érte a polgármestert s nyomban meghalt.

Fadil Pasics egy nagytekintélyü ottomán notabilitás fia volt, s már az occupáczió alatt ellene szegült a felkelő Hadzsi Lojának s ő volt az első, ki 1878-ban a Serajevóba bevonuló osztrák-magyar csapatokat barátságosan fogadta. Később is oda irányult minden törekvése, hogy az osztrák-magyar culturmissiót egész Boszniában elősegitse, s e tekintetben hervadhatatlan érdemeket szerzett magának. Ezért kapta kitüntetésül a másodosztályu vaskorona rendet, és a Ferencz József-rend Comthur-keresztjét.

Fadil Pasics valósággal prototipusa volt egy ottomán előkelőségnek. — Mikor ő az ő hatalmas fehér turbánjával, és imbolygó hosszú fekete talárjával, mindenfelől köszöntve, az utczán végig sétált, akaratlanul is bámulatba ejtett minden mozdulatának grandezzája; tudott reprezentálni, s ebben ugyancsak elősegitette az a nagy tekintély, mit neki vagyona szerzett. Egyike volt Bosznia leggazdagabb földbirtokosainak. Mindazonáltal a személyes érintkezésben igen nyájas és szeretetreméltó volt.

Fadil Pasicsnak fényes hárem is volt, de a nők közül valójában csak kettő volt felesége. Ezek és egy kis fia öröklik nagy vagyonát.

BOHÈME-LEVELEK PÁRISBÓL.

Öten voltunk, írók és írók, közöttük egy telivér franczia, a *France* neves kronikőrje.

A diner végén Théo-Critt így szólott:

— Van egy pompás krónika-czimem: *Páris éjjel* . . . A la Boccaccio, éljük át.

A szolgának, ki a csengetésre megjelent, odavetette:

— Menjen, 21, rue de Rome, Lusettehez. Mondja, hogy élni akarunk s jöjjön. Természetesen kocsit vesz.

Felkapta a pezsgős poharát:

— Páris egészségére!

*

— *Casino de Paris!* — szólott a kocsishoz. Tiz óra s az előadás ott már javában folyik, — fordult hozzánk.

Villamfény, zene, márvány és selyemruha-zizegés ötlik a szemünkbe és ejti meg halló-idegeinket. Aztán kibontakozik a kép. Leülünk a nagy terem baloldali karzatán s nézzük az alattunk mozgó, hullámzó tömeget, a piros rendjeles frakkokat, a mélyen kivágott báli ruhákat, hallgatjuk az összefolyó kaczaj és pohárcsengés kaoszát, alig vetve egy pillantást az emelvény komédiásaira. Mert itt a tömeg a fontos, a szabad hang, a szabad szellem, a szabad társaság. Kezdünk már ízlésztán látni, csoportokat megkülönböztetni, alakokat megfigyelni. Itt van az élvező Páris, a mult és a jelen. Belemerülünk a tömeg szemléléséhe, mely fogva tartja figyelmünket, s nem is látjuk a terem impozáns szépségeit, a melléktermek raffináltan kényelmes berendezését . . .

Mintha czigányzenét hallanánk? . . . Oda nézünk a színpadra: *Entr' acte*. Megyünk ki az előterembe, visz a tömeg. Csakugyan czigányok, katonás mundérban s huzzák a *Cserebogár, sárga cserebogár*-t. Nincs ebben a tömegben senki, a ki hallgatná őket, lefoglal itt mindenkit a többi, a lélek elvész, az egyéni érzelem megszűnik, s csak a sóvár pénzvágy, mely a cocotte-ok arczára kiül, az egyedül egyéni.

Bent már folyt a táncz, járja a kánkán, különkülön csoportokban; részben táncosnők, részben a közönség táncolja: de mindenki élvezi. Ezek a merész ugrások, szabados, kaczér fellépés, mozgás, mosoly, hajlongás, tipegés, felkiáltás: a legizgatóbb játék. A tömeg izgató hatása már felverte az idegeinket, a kánkán felcsigázza a végletekig . . . Meneküljünk!

*

A *Moulin rouge* vörös lámpái elénk világitanak már messziről. Ép az utolsó számnál tartanak, a Tararabumdiejt parodizálják:

Panamabum-de-la-haye!

Csengő kaczaj mellett mozdul meg a tömeg, melynek genre-je nem változott: szabad hang, szabad társaság.

— A hastánczot nézzük meg, itt ez az érdekes. A nagy kiállításon mutatták be arab tánczosnők, most már franciák utánozzák, fönt az Elefántban, — magyarázza Théo-Critt.

A hogy felhágunk a papir-elefánt szük csigalépcsőin, az arab nőknek öltözött czifra lányok már megkezdték a mutatványt. Idegtönkretevő látvány. Opium- és hasis-élvezők számára találta ki keleti fantázia, bennünket megöl. A kéjes mozdulatok ezer variácziója, csodás változatosságban, szemek játéka, test mozgása, mind merő kéj . . . Undorító hatást gyakorol jámbor lélekre, a párisi élvezi. A csilingelő dob, az egyhangú melódia, még a tömeg zajában is kisért . . . Tovább, tovább!

A fantasztikus cortège ép megindult a teremben, mikor a *Bullier*-be léptünk.

— Mind diák a kedveseikkel, — súgja Théo-Critt.

Most itt halotti csend van, hogy meghallhassák a vezér szavát.

— Mehet — hangzik a parancsszó.

A menet megindul, lassan, ünnepélyesen. Előbb halk melódia csendül fel, halotti zene, az álarczosok közül a fekete lovagok kiválnak, de aztán kitör a jókedv, a zene belekezd a kánkánba s járják egymás hátán, jókedvvel, bolond-vigságban. Zene, táncz, tréfák, jókedv mindenütt. Mit sem törődik itt senki a holnappal, élvezi a jelent. Az álarczosok faragják a szójátékokat, régieket és újakat, s egy-egy sikerült ötlet villámsebességgel terjed el a teremben.

— Ez a diákok fészke, — magyarázza a vezetőnk — minden héten álarczos bálakat rendeznek, nincs ám ebben semmi izgató. Ártatlan játék!

Az idegbeteg franczia szólalt meg belőle, a kinek ez a pokoli vigság csak ártatlan játék!

*

— *Vissza Bruant*-hoz! — parancsolja a vezér.

Az ajtóban utunkat állja egy legény:

— Egy frank és egy sou egy pohár sör ára — szól figyelmeztetőleg.

— Félre, Szent-Péter! Elő a kulcsokkal, — kaczag fel Théo-Critt, aztán megmagyarázza, hogy a belépő díj helyett a sör ára drága, s figyelmeztetnek is rá mindenkit, jó előre.

Belépünk hát a Bruant cabaret-jébe: soha ilyen különös fészket! A kis helyiség telten telve a legkülönbözőbb holmikkal, vázák, kitömött madarak, hirdetések, csuprok, festmények, tálak, kardok, sisakok, szobrok, reliefek, vörös és sárga vásznak és szallagok, ördög és angyal gipszfigurák egymáson, rakásra, zavaros összevisszaságban . . . A caboret fapadjai és asztalai- a zongora és a felhangzó dal — csupa különösség a legfurcsább egységben.

Bruant, munkászubbonyban, jár fel s alá a szobában, dalolva a chansonjait. A falon ott függ az életrajza, merő hirdetések és szinlapokban. Irt e szerint egy könyvet: a modern chansonról. Kiadta a saját dalait, zenekisérettel, illusztrálva: *Dans la Rue* czim alatt. Tartott felolvasásokat a Salle de Capucinesben, s cabaret-jét már a színpadra is hozták: *A montmartre mészárszéke* czimü vaudevilleben.

Bruant érdekes fej, valami merengő, bizonytalan tekintet a szemeiben, valami élveteg, kéjes vonás az ajkai körül. Aligha több harmincz évesnél, s a franczia külvárosi dalok mestere. Ott él a nép között, énekel róluk és nekik.

Azok közé tartozik, a kik szeretik a népet. Ha éloge-t irnék róla, kötelességem lenne ezt a nagy szeretetet ékes szavakkal dicsőiteni. Ha életrajzot, nyomozni a szeretete forrását. Ha orvos lennék, kutatnom kellene, hogy nem mysticzismus-e nála ez a rajongás? En azonban kitérek e feladatok elől az által, hogy visszaadom prózában egy híres dalát, némileg igy is képet nyerhetünk róla. *A la Vilette* a dal czime, egy külvárosi cocotte dalolja el benne a macrója történetét. Brunetière óta ez a tárgy nem felötlő, nem rüt, nem költőietlen.

A lány énekel:

Nem volt még húsz éves szegény, a szüleit sem ösmeré, Laripette Toto volt a neve, a külvárosban.

Nem volt sem szép, sem csinos fiú, de a legjobb, a legnemesebb szive volt, a külvárosban.

Az öltözete nem volt fényes, sem előkelő, de nem maradt le a fejéről a casquette, a külvárosban.

Nem volt hozzáfogható legény, kivel szerelemről, érzelemről úgy el lehetett volna csevegni, s a kinek annyi ötlete lett volna, a külvárosban.

Volt egy nagy kutyája, mely vadul ugatott, de a ki elfutott volna előle, olyan lány nem volt, a külvárosban.

Ha néha meg is vert, térden állva kért aztán bocsánatot és Gizolettejének nevezett, a külvárosban.

Tulajdonkép mit sem csinált. Nappal sétáltatta

a kutyáját, éjjel meg kiöntötte a kuvette-t, a külvárosban.

Az ágyat, a mit megvetett, nem ő használta, de éjjel, ha dolgaim után jártam, ő számlálta a pénzt, a külvárosban.

Nagyon, nagyon szerettem őt, soha sem váltunk volna el, ha nem lenne rendőrség, a külvárosban.

Mindegyik, ha nagy, ha kicsi, ha szőke, ha barna, egy sorsra jut, mind a Roguette-re kerül, a külvárosban.

Mikor legutoljára láttam, rövidre volt már vágva a haja, s nyakát a lunettebe dugta, a Roguette-ben.

Hát biz van itt nem egy nehezen érthető párisi czélzás, mert hát tudnivaló, hogy a casquette a macrók sapkája, a Roguette-n pedig a guillottin áll. . . . . Csodálatos, hogy Bruant megtalálta azt a hangot, melyből aztán rokonszenves alakot csinál egy igen elvetemedett existenczából is. Az anarchista Páris fia!

*

Reggel felé járt az idő, pihenésre vágyódtunk mindnyájan; de Théo-Critt felkiáltott:

— Már is? Most jön csak az éjszaka elonja! Fel a *Café Anglaisba* . . . .

Mikor már végig járták a párisi éjszakák nyilvános és titkos mulatóhelyeit, ide tér be a párisi végső búcsút mondani az éjszakának. Itt van a dorbézoló Páris, teljes számban, ebben a nagy, fényes kávéházban, telten tele jókedvvel a legkétségbeesettebb fajtából, hölgyekkel, minőket csak a *Vie Parisienne* örökít meg, férfiakkal, a kiket meg a boulevard-elbeszélők választanak hősökül.

Mikor már elköltöttek egy ezres franknótát, az utolsó ötven frankot itt pezsgőzi el az elegans dandy. Rémitő az a zaj, mely elénk hangzik, a kapzsi, aljas, falánk pénzvágy zaja. Mammon temploma, a legundorítóbb elegancziában . . . .

— Hát azt hiszi barátom, hogy látta ma Párist? — kérdi tőlem az ajtóban gúnyosan a kronikőr.

— ?

— Ezek a plebs mulatóhelyei . . . Csak ezekről irhatok, mert a nép csak ezeket ismeri. De legközelebb elvezetem a titkos helyiségekbe, hová megbízhatóságának a bizonyítéka szükséges, különben be sem eresztenék. A viszontlátásra tehát!

Lazzaroni.

UDVARI HÍREK.

A király szombaton este először vejénél vett részt a karácsonyfa-ünnepélyben s aztán Lipót herczeg családjával a regensherczeghez ment. A herczegi pár által meghivottak 6¼ óra tájban gyűltek össze az anti chambre-ban. A mint a kiséretek összegyűltek, a király, karján leányát vezetve s Lipót herczeg és ennek gyermekei által kisérve, a terembe lépett. Az üdvözlés után valamennyien a fényesen kivilágított tánczteremben mentek. A király ott először unokáit ajándékozta meg; a herczegnők értékes ékszertárgyakat kaptak, György herczeg fegyvergyűjteményének kiegészítéseül néhány újabb osztrák mintát s ezen kivül kapott egy értékes mikroszkopot; Konrad herczeg pedig a többi közt egy nagy (500 darabból álló) kőgyüjteményt.

Az udvarnál az idei karácsonyeste középpontját Károly Lajos főherczeg háza képezte. Mintha most különös szerencsecsillag ragyogna e ház fölött, mely kemény megpróbáltatásokat élt át. Épen egy év előtt a halál angyala lebegett a ház fölött, s az atyának és anyának nem volt reménye, hogy megtarthassanak egy drága életet, mely elszállni készült. Az egész főherczegi család előtt csodaként tűnik föl, hogy a kedves leányalakot az idén körében láthatja, üdén és viruló egészségben. Ezért Margit Zsófia főherczegnő, ki utolsó karácsonyát tölti a szülői házban, mert négy hét múlva már férjét követi ennek hazájába, a szeretetteljes figyelemnek központja volt. Az uralkodó család tagjai összebeszéltek, hogy ajándékaikat úgy választják, hogy azok összeállítva egy pompás egészet képezzenek. Mindnyájan gyémántos és rubinos ékszereket választottak ajándékul. A király küldte a diadémot; Albrecht főherczeg a brochet; Mária Terézia herczegnő, a vőlegény anyja, Lajos Viktor főherczeggel közösen a nyakfűzért. A vőlegény egy mellbokrétát adott, mely szintén gyémántokból és rubinokból áll, egy névjegy-tartót ugyan e kövekből készült monogrammal, s egy nagy legyezőt, mely szintén gyémánttal s rubinokkal van behintve. A szent este délután 5 órakor kezdődött ebéddel, a melynél a jegyespár egészségére koczintottak. Az egész főherczegi családból csak Ferencz Ferdinánd főherczeg hiányzott, ki tudvalevőleg a Vörös-tengeren töltötte a karácsonyt. Este 7 órakor kezdődött a karácsonyi ajándékok szétosztása s a család kilenczig maradt együtt.

Az ajándékok között, miket néhai Rudolf trónörökös árvája, a kis Erzsébet főherczegnő kapott, van a többi között egy pompás, úgynevezett amazon-papagály is, a milyet a kis főherczegnő már régóta óhajtott. Nénje, koburg-góthai Lujza herczegnő lepte meg a szép és rendkivüli okos állattal. Okos, mert egyes szavakat, sőt rövid mondatokat a legrövidebb idő alatt képes eltanulni. Így pl. a szobába lépőt szivélyes «Isten hozta!» kiáltással fogadja, persze — német nyelven. Az ajándékmadarat izléses kalitkában nyujtották át az örvendező főherczegnőnek.

*

Utazás a föld körül. Ferencz Ferdinánd főherczeg, a kinek a világkörüli útjáról már több izben tettünk említést, mult hónap 20-án érkezett meg Port-Saidba, mint ezt egy onnan kelt levél a főherczegi családdal tudatja. Eddig semminemű baleset a hajón levőket nem érte. Zavartalan szép időben történt az utazás, csak decz. 18-án, a mikor Kréta közelében hajóztak, volt egy kis vihar. A hajón, a melyen a főherczeg kiséretével és a hajó személyzetével együtt több mint 454 ember van, élénk élet uralkodik. 18-án volt a főherczeg születésnapja. Ezt a napot az egész hajón mint ünnepet ülték meg. A matrózok mindenféle bohókás mutatványokat rendeztek, a tisztek és a főherczeg kísérete pedig bankettet rendeztek a főherczeg tiszteletére. A hajónak cognac, rum és külföldi borokkal való ellátását egy *magyar* beviteliház, — Pfau és társa fiumei czég, — eszközölte.

SZINHAZ.

A Garai-féle vígjáték-pályázat nem volt eredménytelen. A biráló-bizottság ugyanis a kitűzött 1500 frtos jutalmat szótöbbséggel a «Mai divat» czímű pályaműnek itélte oda. A jeligés levélből Berczik Árpád neve tünt ki, a mit kedvező körülménynek magyarázunk. Tekintve, hogy a bizottság még más előadható műveket is talált a pályázatra érkezettek közt, a Garai-pályázat esetleg sikeresebb lehet, mint sok akadémiai pályázat. Az igaz, hogy az 1500 frtos jutalom Berczik mellett más hivatott színműirót is csábithatott a részvételre. A pályázati jelentést néhány nap múlva teszik közzé.

A nemzeti színházban, mint már jeleztük, Molnár Sándor-féle «Révben» után Murai Károly «Pezsgő» czímű vigjátéka következik. A két ujdonság között kerül színre Bartók Lajosnak újra betanult színműve, a «Legszebb.» Február hó ujdonságai lesznek: Karczag Vilmos «Lemondás» és Váradi Antal «Karitász» czímű drámája. Meglehet, hogy Herczegh Ferenczuek «Dolovai Nábob» czímű öt felvonásos vigjátékát is még ebben az idényben adják elő.

A népszínházban a legközelebbi ujdonság a Konti-Murai-féle «Cziterás» lesz. Január 14-én kerül színre valószínűleg Blaha Lujzával és Hegyi Arankával. Felfrissitik a «Kornevilli harangokat» és a «Koldus diákot.» Népszínmű ujdonság lesz Abonyi Lajos «Leányasszony» czímű darabja, melyet Gerő Károly «Próbaházassága» és egy franczia vaudeville követ. Strausz János «Indigóját» is betanulták. Május hóban adják elő Forray «Libapásztorleány» czímű operettejét és Balogh Gusztáv szabadkai karmester «Alamuszi» czímű operettejét. Az idényt Verne-féle látványossággal fogják befejezni.

Az ó-budai színkör ügye. Veszprémy Jenő, a nyitrai színház igazgatója, e napokban a fővárosban járt az ó-budai színkör elnyerése czéljából. Veszprémy 3 év alatt jó nevet szerzett magának a vidéken.

Új színház Kassán. Karácsony másodnapján, mint Kassáról irják, az új színház épitésére kiküldött bizottság Münster Tivadar polgármester elnöklete alatt ülést tartott. Az új színház költségeire 250,000 frt van előirányozva. Az új színházépületre pályázatot hirdettek s az elfogadott tervet 10,000 frttal jutalmazzák. Az új színház épitése annál sürgősebb, mert a régi színház már száztizenkét éves és teljesen elhanyagolt állapotban van.

A Petőfi-társaság folyó hó 6-án tartja meg idei nagygyűlését. A tárgysorozat igen érdekesen van összeállítva s a «*Magyar Géniusz*» olvasói bizonynyal örömmel értesülnek arról, hogy a felolvasások közül a *Jakab Ödön* és *Rákosi Viktor* dolgozatai közlésének kizárólagos jogát lapunk részére szereztük meg.

ARCZKÉPTANULMANY.*

Nem tudjuk, hogy miért van úgy, de tényleg úgy van, hogy az első impresszió után ítéljük meg az embereket. Az első benyomás kelti fel bennünk az ítéletet, vajjon őszintének, vagy alattomosnak, jószivűnek-e vagy keménylelkűnek tartjuk-e az illetőt. És csodálatos, hogy ezek az első impressziók rendesen nem csalnak meg a nőknél, kiknek elmosódó, lágy vonásai oly gyakran változnak, a hányszor lelkületük síma tükrén végigsuhan a legkisebb szenvedélynek lehellete.

Igy vagyok én most, midőn ez arczképet először pillantom meg. Az első impresszió hatása alatt megszületett bennem

* Ujonnan belépett előfizetőinknek figyelmébe ajánljuk ezt a rovatunkat, melyben az előfizetőink által beküldött arczképről — a nélkül, hogy eredetijét szerkesztőségünk ismerné — kis tanulmányt közlünk. E tanulmányokat jeles tollú irók, művészek és a lavateri tudományokhoz leginkább értő orvosmunkatársaink irják. *A szerk.*

az ítélet birtokosának lelkülete, tulajdonságai és egész mivolta felől. És meg vagyok róla győződve, hogyha a szerencsés véletlen összehozna ez arczkép élő hasonmásával, nem kellene ítéletemet megváltoztatnom. Azok a mélységesen, de oly nyugodtan tekintő szemek, az a gyöngéd mosoly a picziny ajkon, az a megelégedés, mely a szabályos, szép arczon visszatükröződik, mutatja azt az irigylendő, boldog lelki harmóniát, mely — sajnos — csak a fiatal kornak tulajdona s melyet feldúl gyakran a sors vaskeze. Tavasz, viruló szép tavasz tükröződik vissza az arczán és viruló, viharnélküli szép tavasz lakik az ön lelkében. Mintha csak az ön ajkára adta volna a németek nagy poétája, Heine, ezt a kedves kis verset:

Ott künn a hó tornyosulhat,
Jég is hullhat, szél is dúlhat,
Megzörrentve ablakom —
Soha nem panaszkodom:
Mert szívemben itt van az
Édes kép, a friss tavasz.

Viruljon is soká ez a kedves, friss tavasz, mely ha egyszer elszállott, soha többé vissza nem jő. Szívja be soká e tavasznak édes, balzsamos illatát, gyönyörködjék még sokáig a langyos kábító szellőjében, sok ezernyi tarka virágaiban s ezt a szép tavaszi csendet ne zavarja meg más, mint a — szerelem varázs-szava.

Dr. Fidelis.

SPORT.

Korcsolyapályáinkról. A hideg idők beálltával ismét megnyíltak a székesfőváros jégpályái s szt. Columbus és Halifax hívei tömegesen lepik el azokat. Magától értetődik, hogy közülök a legelegánsabb képet a városligeti mutat, hol az előkelő világ ad egymásnak találkát, s hová a legjobb korcsolyázóink járnak ki s alig múlik nap, hogy kinn ne látnók a bájos L. M. grófnőt, ki R. G. képviselő úrral a legszebb és legjobb korcsolya-tánczospár az országban. — De nem kevésbé élénk az állatkert jege, hová leginkább a középosztály jár ki, s hol a jó öreg Petzke, az ezermester, ki tavaszszal és őszszel starter a lóversenyeknél, nyáron úszómester, most télen a legnagyobb buzgalommal oktatja Halifax kezdő híveit. — Az Orczy-kertet leginkább a fiatal generáczió keresi fel, — míg az I. ker. polgári kör jegén Buda egész intelligenczióját kinn lehet látni. Végül megemlitendőnek tartjuk még a múzeumi pályát is, mely mindnyájuk közt a legbarátságosabb, mert szűkebb körű s így a legfesztelenebb.

Abs Károly, a híres erőművész, jelenleg Hamburgban a Hagenbock-féle állatseregletben általános bámulatot keltő mutatványt végez. Ugyanis nem kisebb dolgot emelget fel esténként a földről, — mint egy élő elefántot, melynek súlya «csak» 1500 font.

Angliában, Plumptonban a napokban egy sajátságos verseny folyt le. Ugyanis egy akadályversenyben 3 ló indult, közülök Sea Wall 5 «rá»-pénzzel állt a fogadásokban, Orran ellen hatszoros, Covert Side ellen pedig húszszoros pénzt jegyeztek; ez utóbbi rögtön a start után kitört, miért is lovasa felhagyott a versenynyel s haza lovagolta; nemsokára ezután Orran elbukott, majd meg Sea Wall egy akadály előtt megcsökönyösödött s jockey-ja sehogy sem tudta ugrásra birni. Ekkor a nyergelőből újra kihozták Covert Side-t, mely most kétségesen futott s be is ért a czélhoz elsőnek. Minthogy pedig másodiknak nem érkezett be ló, óvást nem lehetett emelni s így a stewardok a versenyt érvényesnek jelentették ki.

A «*Magyar Géniusz*» 51. számában közölt talányok megfejtői:

K. Löbl Irma, dr. Ungerleider Ferenczné, Blaskó György, Klein Izidorné, Löbl Janka, Feuer Ede, Schlanger Miksa és Zsigmond, Paal Gizella, Szabó Sándorné, Osztreicher Fanni és Sarolta, dr. Pethő Lipótné, Duday Angyal, *Vadász Lajosné*, Schlesinger Eszti és Szerén, Lerner Matild és Oszkár, Oberlender Jakab, Herczfelder Sarolta, Akermann Mariska, Reiner Mátyásné, L. Blumenthal Lenór, Reiner Jolán, Grosz Matild, Andrássy H., Gruzsbach Gizella, Kronstein Berta.

A megfejtők között Salamon Ödön «*Józan szerelmesek*» czímű kötetét sorsoltuk ki, melyet Vadász Lajosné úrhölgy nyert el.

KÉPTALANY.

ORVOSI SZALON.

— Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR. —

Kérdés. Ajánlatosnak tartja-e a szerkesztő úr a Doering-féle «bagoly»-szappannak használatát? Továbbá bátorkodom kérdezni, melyik szappant tartja legalkalmasabbnak a bőr tisztaságának és üdeségének megtartására? Végül melyik fogpor a legajánlatosabb? Zsadény. *Iff. H. J.*

Felelet. I. A Doering-féle szappant egész nyugodtan használhatja, mivel semmiféle ártalmas anyagot nem tartalmaz. II. A jó szappanhoz a következő feltételeket fűzzük: 1. Legyen a szappan közömbös (czentrális), azaz víz hozzájárulásával savi és basikus sókra bomoljék szét. Ezen basikus sók a bőrön levő szennyet feloldják. Ha a szappan lúgos hatású, ezt következőkön veszszük észre: A szappan használata után a kéz- vagy arczbőre napról-napra érdesebb, durvább lesz, továbbá a kéz körmei nehezen tarthatók tisztán. Ilyenkor a szappan, mivel lúgos hatású és maró, elvetendő, akármilyen czifra neve is van és akármilyen kellemes illatú legyen is. 2. Állás után ne legyen avas zsírszagú. 3. Szagtalan vagy jó illatú legyen és színezetét sohasem változtassa meg. 4. Használat után a bőr puhává és simulékonnyá változzék át. — Megjegyezzük, hogy az olcsó szappan sohasem lehet jó, de — sajnos — ebből még nem következik, hogy a drága szappan jó is. A közvélemény szerint az a jó szappan, mely bőven és gyorsan habzik. Ez nem helyes. Gyakran a legjobb szappanok is igen kevés habot adnak. — Részünkről — feltéve, hogy nem hamisitottak — a következő szappanokat ajánljuk: a barna Windsor-szappant, a rózsa-szappant és a mandola-szappant. Ha ön jó és megbizható szappant óhajt, tessék a gyógyszertárban a következő szappanok egyikét elkészittetni (golyók alakjában): Rp. Talc. venet. praep. Amyl, oryz. Sapon. odorat. aa qu. s. F. l. a. globuli. S. Savonettes à la Bergamotte. Rp. Furfur. amygdal. Amyli, Sapon. in pulv. aa 10·0. Pulv. rhiz. Irid. 5·0. Tinct. benzoës qu. s. F. pasta in globul. Form. III. Mi részünkről a fogporoknak határozott ellenzői vagyunk, mivel ezen fogporok — bármily finoman legyenek is szétdörzsölve — a fog zománczát horzsolják és megrepesztik. Legajánlatosabbnak tartjuk a tiszta vizet. De ha már a fogpor használtatik is, arra kell ügyelni, hogy igen finom legyen és hogy ne alkalmaztassék sűrűen, hanem csak bizonyos időközökben. Mint kellemes szagú fogport még leginkább a következőt ajánljuk: Rp. Pulv. oss. Sepiae 40·0, Pulv. irid. flor, Pulv. magnes. carb. aa 5·0. Olei menthae pip. guttas 5. M. f. p. subtill.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A Magyar Géniusz összes olvasóinak boldogságot kivánunk az uj esztendőben. És kérjük őket most, hogy, lapunk immár *a második évfolyamba lépett*, legyenek továbbra is jóakaratu barátai fiatal vállalatunknak, mely oly rövid idő alatt utat tört magának a magyar művelt olvasó közönség körében, melynek kedvencz lapja lett. Támogassák a Magyar Géniuszt, terjesztvén azt ismerőseik között, mert egy irodalmi vállalat csak ugy állhat magas színvonalon, ha a közönség érdeklődését teljes mértékben élvezheti.

Uj előfizetőinkben uj barátainkat üdvözöljük, és igérjük nekik, hogy egyetlen törekvésünk lesz, lapunkat érdekesen szerkeszteni, nem csak irodalmi és művészi mozgalmunkról őket tájékoztatni, hanem a társadalmi és politikai élet egyes eseményeiről is illusztrácziókban referálni; programmunk lévén, hogy «illusztrált krónikásai vagyunk a heti eseményeknek».

Különösen fölhivjuk a figyelmet kitünő munkatársunk *Váradi Antal* lapunkban megkezdett regényére, mely ép oly érdekfeszitő, mint a mennyire költői szép.

Régi előfizetőinket tisztelettel kérjük, kegyeskedjenek előfizetéseiket megujitani, hogy lapunk szétküldésében fennakadás ne történjék. *A 2-ik számot ugyanis már csakis azoknak fogjuk küldeni, kik előfizetéseiket megujították.*

Többeknek. Köszönjük és viszonozzuk a sok jó kivánságot. Az uj esztendő uj remények és uj örömök forrása leszen. Ezzel biztat bennünket az a sok jó kivánság, melyet annyi kedves barát hangoztat felénk. Háromszoros üdv azoknak, akiket illet!

Egy jó fiú története. Diákos ízű az egész. Reminiszczenczia az önképzőkörből. Sajnálatunkra nem használhatjuk.

Nem közölhetők: «Tél». — «A hit». — «Örvény.» — «Három holló.» — «Inspiráczió».

Pannonia szálloda
Kerepesi-ut 7. sz. A nemzeti szinház mellett.

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, irócasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Hazai zongoragyár.

Zongoráim vaskerettel vannak ellátva, könnyü játék, szép hang, tartós szerkezet. Ismétlő gépezetü zongoráim a legkitünőbbek, ilyenek még Ausztriában sem készülnek, ezeknek hangtőkéjük vaslemezbe van foglalva, ennek következtében a hangolást évekig tartják.

Régieket ujakért becserélek, képes árjegyzéket bérmentve küldök.

Lédeczy Sándor

hatvani-utcza 15. sz.

Gyár: **dandár-utcza 26. sz.**

A farsangi idényre!

16 gomb hosszu selyemkeztyük sok szinben párja 1.50, harisnyák minden szinben párja 20,60, 80, 1.—, 1.20, áttört harisnyák minden szinb. párja 1.60, 1.80, 2.—, fél selyem harisnyák párja 1.60, tiszta selyem harisnyák párja 5 frt. Chenillia báli belépők darabja 4, 6 és 8 frt. Csipke- és Chenillia-kendők és sálok. Csipke zsebkendők darabja 60 kr.-tól 6 frtig, valamint ruhák ékitéséhez való csipkék és szalagok dus választékban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

Zongoravásárlóknak

tudomására hozzuk, miszerint a

KLINGER-féle zongoraraktár

január 1-én

VII. ker., Erzsébet-körut 1. sz.

alá tétetett át, hol a világ legjobb zongorái, mint **Ehrbar, Lyra, Peine, Erard** stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva **ez időben legolcsóbban adatnak el és bérelhetők.**

Erzsébet-körut 1. sz.

a hazai I-ső takarékpenztár diszpalotájában

(a Népszinház átellenében).

VÉDJEGY.

Pántlika giliszta

fejestül

6 percz alatt teljes biztonsággal a gyomorból feltétlenül kihajtatik a páfrány tokocskák által

Eredeti minőségben egyedül csakis

Schneider József

gyógyszerésznél kapható

Resiczán (Délmagyarorsz.)

E kitünő gyógyszer biztos hatásáért jót állunk. Életkor megadása szükséges; utánzástól törvényesen védve van.

Egy eredeti doboz ára **3** frt **50** kr. — Posta-utánvét mellett az egész világon szétküldetik.

HORVÁTH J. LÁSZLÓ

foltozó szabó,

vegyészeti tisztitó és javitó műhely

férfi és női ruhák részére

Budapesten, IV., városház-tér 5. és Duna-u. 12. „zöld udvar".

Tisztelettel jelentem hogy több évi külföldi tartózkodásom alatt nagy gyakorlatot szereztem **régi ruháknak teljesen újakká való átalakitásában. Rövid nadrágokat 1—20 centiméterig meghosszabbitok** toldás nélkül s a nélkül, hogy a szélességükből bármit is vesztenének. Kabátujjakat is ép ezen módozat szerint hosszabbitok kezesség mellett. Legolcsóbb árak. Egy kisérlet elég teljes meggyőződés szerzésére. Megrendeléseket postán is elfogadok s gyorsan teljesitek. Levelezőlap utján hozzám intézett felszólitásokra készséggel jelenek meg személyesen.

Szives pártfogást kér

HORVÁTH J. LÁSZLÓ uri szabó.

Budapest, IV., városház-tér 5.,

Duna-utcza 12. szám, a „zöld udvarban".

BÜVÉSZET

Könyvem egyszeri átolvasása után már az első napon tarthat még a legjáratlanabb ember is egy feltünést keltő büvészeti előadást **előkészület és költség nélkül.**

A könyv világhirü büvészek által előadott 80 rendkivül meglepő mutatványt tartalmaz s minden mutatvány rajzokkal van ellátva. — A könyv ára bérmentve 1 frt. — **Kivonatot ingyen küldök bárkinek.** A büvészetből személyes oktatást is adok. **Budapest, Kertész-utcza 35. szám.**

Friedmann Simon.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben. **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek. 80

BUDAPEST BÉCS BELGRÁD TEHERÁN

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. Szerb királyi udvari szállitók. Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendőrség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tüzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KÁROLY-LAKTANYA.

Árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvény társaság, Budapest, Aradi utcza 8.

Pártoljuk a házi ipart!

Van szerencsém a nagyérdemü közönség b. tudomására hozni, miszerint az Andrássy-út 38. sz. a. létező **állandó kiállitásom**, a nagy munkaerő folytán, melyet erdélyi munkatelepemen kifejtek, tökéletesen el van látva, a legszebb és legjutányosabb **karácsonyi- és ujévi ajándékoknak** igen alkalmas áttört himzésekkel.

A nagyérdemü közönség becses pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

FARKAS GIZELLA

Budapest, Andrássy-út 38.

Tényleg tiszta

BORKIVONAT

kapható a legfinomabb

füszer- és csemege-árú kereskedésekben, gyógyszertárakban, czukrászdákban és gyógyfűkereskedésekben.

Généraldepositaires

PFAU & CO., FIUME.

ZENE klasszikus és divatos 2 s 4 kézre. **Zenészeti egyetem-tár** 800 szám. Minden szám 20 filler. Uj, javitott kiadás. Kitünő vésés és nyomás, erös papiros. Diszes kiállitásu albumok à 1.50 kr. Javitva Riemann, Jaassohn stb.-töl. Kötve. Zene mint editiók, humoristika. Jegyzékeket ingyen és bérmentve küld: **Felix Siegel, Leipzig, Dörrenstrasse 1.**

Téa, Rum

és

COGNAC.

3 üveg $^{7}/_{10}$*** ... ... **5** frt
6 liter cognac ... ... **8** frt

1 liter Jamaika-rum, $^{1}/_{8}$ kilo karaván-téa eredeti chinai dobozban, 1 kilo fin. vegyes téasütemény, 1 üveg $^{7}/_{10}$ *** cognac

mindössze 6 frt,

és pedig bérmentve, csomagolás és szállitással együtt

Sárkány Józsefnél

BUDAPEST

Erzsébet-körút 54. sz.

FOGAK

úgy egyes fogak, mint

teljes fogsorok

rágásra alkalmasak, légnyomással vagy rugókkal **10 évi jótállás mellett,** bámulatos olcsó árakon készittetnek.

Fog-speczialista KOOS M.

Kerepesi-út 34. szám alatt. A Rókus-kórház átellenében.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad, hogy hiányozzék az én

„mesterségesen illatositott páfrány- és tűfenyő-nedv"em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

„A zöld gyógyerejü tűfenyö-erdönek egyetlen pótléka."

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvételeszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

— BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44. —

Karácsonyi és ujévi ajándékok

kaphatók

FUCHS JAKAB kosárfonónál Budapest,

Haris-bazár.

Ajánlja saját készitményü **kosáráruit** nagy választékban u. m. **bambusz-** és **fonott kerti, butor-, munka-, papir-, utazó-** és **fatartókosarakat** és minden csak képzelhető **dísz-** és **karos kosarakat.**

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

AZ ELSO MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.
2. Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.
3. Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.
4. A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklödöknek készséggel megengedtetik,

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR

részvénytársulat

Budapesten, külső váczi-ut 7-ik szám.

„LE COLUMBUS"

a legjobb valódi franczia enyvmentes **szivarkapapir.**

Magyar-Franczia

Biztositó-Részvény-Társaság

biztositéki tőke: 6.763.269,28.

Hivatalos helyiségek:
BUDAPESTEN, V. ker., Fürdő-utcza 6. szám alatt.

Képviselőségek:
az ország minden városában és nagyobb helyiségében.

Biztosít tűzkár ellen:
épületeket, gyárakat, áruraktárakat, ingóságokat, mezőgazdasági terményeket és felszereléseket.

Biztosít jégkár ellen:
mindennemü mezőgazdasági terményeket.

Biztosít baleset ellen:
minden hivatásu egyéneket ugy egyénenként, mint tömegesen is, baleset által okozott halálesetre vagy keresetképtelenségre.

Biztosít halál és elérési esetekre:
tőkét, járadékot, nyugdijat, nyereményrészesedéssel és nyereményrészesedés nélkül.

Különleges biztositás kevésbbé vagyonosoknak:
kisiparosok, hivatalnokok, munkásoknak stb.-nek tiz krajczár hetidij ellenében.

SZIGETI LAJOS

szij és nyereg-gyártó és bőröndös

BUDAPEST, VIII., muzeum-körut 10.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előírás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék, külön katonai nyeregszerekről- és külön czivil urak részére.

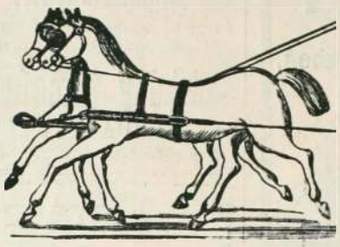

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből

Budapest, kerepesi-ut 8.

az összes diszmű- és játékáruk ujonnan tetemes árengedménynyel leszállittatnak.

Albumok:

	most	ezelőtt
Plüsch v. bőrkötésü	1.85	3.—
Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen fest. lapok.	4.50	8.—

Emlékkönyvek.

Franczia plüschből ...	1.10	2.—
Ugyanez finomabb.....	1.70	3.25
Plüsch v. bőrkötésü...	2.—	3.75
Ugyan. kül. disz. kivit.	3.—	5.50

Bőráruk.

Szivartárczák himzésel 1 frttől 5 frtig.
Pénztárczák « 1 « 5 «
Pénztárczák monogrammal 40 kr., nagyobb 80 kr. 12 db. majolika csemegekés 1.20, nickel 1.90.

Imakönyvek.

	most	ezelőtt
Bőrkötésü csontdiszszel	1.30	2.30
Diszes csonttáblával.....	2.—	4.—
Ébresztő-órák kit. járattal	2.30	4.50
Sétabotok törrel.....	1.25	3.—

Fémáruk.

Tintatartók ..... 50 krtól 5 frtig
Iróasztali garnit. 5 frttól 10 frtig
Dohányzó-készl. 2 frt 50 krtól 6 frtig
Gyufa-és hamutar. 50 krtól 2.50 ig

Plüscháruk.

Varrókészletek..... 1 frttól 10 frtig
Kezyütartók 2 frt 50 krtól 10 frtig
Arczképt. (Paravánt) 1.50-től 5 frtig
Disz. látcsőzacsk. 65 kr. fin. 1 és 1.50

Ezeken kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 és 50 százalék engedménnyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek.

A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

FÉRFI RUHÁK

legujabb szabás szerint legfinomabb angol és franczia szövetekből készittetnek. Raktáron készletben nagy választékban **reggeli pongyolák (háló-köntösök), öltönyök, vadászkabátok, Mentschikoffok, Ulster-kabátok, esőköpenyek és kocsitakarók.** Kalapok és czilinderek a londoni **White A. J.** czégtől. **Angol és franczia férfi- és női-kesztyük.** Nagy választék **nyakkendőkben, zsebkendőkben** és **harisnyákban** hölgyek és urak részére. Angol **férficzipők** fekete és sárga bőrből.

Szabadalmazott férfi-ingeim

mellgomblyukak nélkül (és gomblyukakkal), chiffon, battiszt és cretonból, ugyszintén főtisztelendő Kneipp Sebestyén rendszere szerint vászonból készittetnek.

Londonból most érkezett férfi- és női-ujdonságok dús választékban. Illatszerekben nagy választék.

Jelenleg legkedveltebb **Lilas blanc** és **Oeillet de Vice (Szegfü) Violettől Párisban.**

A „COLUMBUS" Rohonczy-féle kedvelt korcsolyák raktára.

Várady Béla Budapest,

váczi- és kishid-utcza sarkán.

Szenzácziós találmány
gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektrometallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889. aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektrometallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. Dr. BORSODI

Budapesten, Erzsébet-körut 58. szám.

Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23.

mindenütt kapható.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvény társaság, Budapest, Aradi utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 JANUÁR 8.

2-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

A magyar sajtó: Pesti Napló. Irták: *Acsády Ignácz, dr. Günther Antal, Bernát Dezső, Ábrányi Emil, Makai Emil, Hock János, dr. Nyári Sándor, Kabos Ede, Salamon Ödön, Strausz Adolf, Dr. Schuschny Henrik, b. Kaas Ivor, Gonda Dezső, Márkus József, Braun Sándor, dr. Bán Zsigmond, Linder György, Palágyi Lajos, Szécsi Ferencz, Boros Samu, Sebők Gyula, Munkácsy Kálmán, Ignotus, dr. Sebestyén Gyula.* — **Jakab Ödön:** *A fiú haza jön.* — **Dr. Váradi Antal:** *Sancta Veritas* (regény). **Kempf József:** *Fölavatás* (költemény). **K. Mártonffy Imre:** *Az örök illat tava.* — **Az udvari konyhában.** — **Rendes rovatok.** — **Képek:** *A Pesti Napló szerkesztősége. Az elitéltek* stb.

Egyes szám ára 20 kr.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK

vezérügynöksége

most: **Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.,** ajánlja:

A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára

felülmulhatlan jóságu
gőzcséplő garnituráit,
malomczélokra különösen alkalmas
hengerkazános lokomobiljait,
teljesen vasból készült
szalmakazalozó gépeit,
szabadalmazott
Stibor-körfürészeit,
uj szerkezetü, szállitható
gőz-kukoricza-morzsolóit,

valamint mindennemü **mezőgazdasági gépeit** kedvező feltételek mellett.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

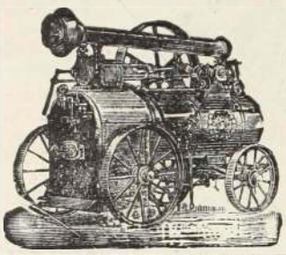

Tévedések kikerülése végett a levelezések, küldemények és megrendelések mindig csak igy czimzendők:

A magyar királyi államvasutak
gépgyára vezérügynökségének
Budapest, VIII. ker., József-körut 41. szám.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én

„mesterségesen illatositott páfrány- és tűfenyő-nedv"em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

„A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka."

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvételeskézöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

— BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44. —

Tekintettel azon körülményre, hogy a villamos központi telep létesitése küszöbön áll, a tisztelt közönség kényelmére a Gizella-téri Haas-féle palotában

városi raktárt

létesitettünk.

E telepünkön dus választékban tartunk villamos berendezésekhez tartozó világitási testeket és egyéb berendezési tárgyakat.

Felvilágositásokkal és költségelőirányzatokkal, ugy a létesitendő központi telephez csatolandó, mint önálló villamos berendezések tárgyában szivesen szolgálunk.

GANZ és TÁRSA
vasöntő- és gépgyár részvénytársulat
BUDÁN.

SZÉPIRODALMI KÖNYVTÁR

a „MŰBARÁTOK KÖRE" védnöksége alatt.

E kör tagjainak rendes évi illetmény.

— Megjelenik minden hó 1-jén, rendkivül diszes kiállitásban, egy vaskos kötet. —

Szerkeszti HEVESI JÓZSEF.

Minden kötet önálló.

A legkiválóbb irók eredeti dolgozatait közli s ugyszólván az egyetlen vállalat, mely a magyar szépirodalom uj termékeit mutatja be.

Eddig 25 kötet jelent meg, melyeknek szerzői: Dóczi Lajos, Vadnai Károly, Szalóczy Bertalan, Endrődi Sándor, Rákosi Viktor (Sipulusz), Szana Tamás, Váradi Antal, Beniczkyné-Bajza Lenke, Varsányi Gyula, Tábori Róbert, Reiner Bertalan, Tárczák, Évkönyv (harmincz magyar irótól), Szabó Endre, Abonyi Árpád, Bartók Lajos, Kunos Ignácz, Hevesi József, Tóth Béla, Inczédy László, Tolnai Lajos, Bródy Sándor.

Mindegyiktől egy-egy önálló kötet.

Legkiválóbb iróink már is rendelkezésére bocsátottak e vállalatnak egy-egy kiváló müvet. A fényes kiállitásu és magas irodalmi niveaun álló vállalat

előfizetési ára egész évre 10 frt, félévre 5 frt.

Egy évre legalább 12 kötetet kap az előfizető legjobb iróinktól.

A „Magyar Géniusz" előfizetői a „Szépirodalmi Könyvtár"-t évi 8 frtért kapják.

Az előfizetési pénzek a Szépirodalmi Könyvtár részére, Rózsa-utcza 46. sz. küldendők.

II. évfolyam. 1893. január 8. 2-ik szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

A MAGYAR SAJTÓ.

Egy nagyhatalmat, melyet mindenki annak ismer el, szándékozunk ez év folyamán olvasó közönségünknek minden részletében bemutatni. A magyar sajtóval, annak minden szerkezetével, gépezetével, egyes kis kerekecskéivel óhajtjuk megismertetni az országot. Hiszen a sajtó a nemzet szívverése. Ez hordja neki a nagy eszmék éltető vérét, ez tartja ébren a nemzeti szellemet, ez gyujtja lángra a hazafias lelkesedést, ez küzd jogaiért, ősi dicsőségéért, szabadságáért és nagyságáért. És első sorban elmondhatni ezt a magyar sajtóról, mely még a fin de siècle korában is megmaradt tisztának, ideálisnak, minden ízében *nemzetinek*. Éber őre az erkölcsöknek, a politikai és társadalmi morálnak. Kíméletlen ahol sujtani kell és impozáns, ha a nemzet nagyjainak a nép szivében akar oltárt emelni. Egyes árnyalatai küzdhetnek egymással, de abban egyek valamennyien, hogy minden organuma át van hattva rajongó hazaszeretettől.

És az ország tudja mit köszönhet sajtójának. Hogy ez nemcsak kulturális, nemcsak gazdasági haladásának előharczosa, hanem jogainak védelmezője, a nemzeti önérzet ébrentartója. És ennek köszönhető az a bámulatos fejlődés, melyet néhány évtized óta a magyar sajtó fölmutathat. Napi és időszaki sajtónk oly niveaun áll ma, hogy bátran a külföld legnagyobb nemzeteinek sajtója mellé állitható és azt bizonyára sok tekintetben — igy első sorban megbizhatóság és alaposság tekintetében — fölül is mulja.

Lehetetlennek tartjuk tehát, hogy olvasó-közönségünk szivesen ne fogadná tőlünk, ha az ő kedvenczével, a magyar sajtóval behatóan foglalkozni szándékozunk.

Sőt hiszszük, hogy kedvében járunk, ha bemutatjuk neki egész sorozatban a magyar sajtó harczosait, a toll hőseit, kik igy együttesen képezik az u. n. hatodik nagy hatalmat. Lehetetlennek tartjuk, hogy el ne találtuk volna az olvasó-közönség kivánságát, midőn meg fogjuk velük ismertetni azokat, kiknek nevét naponta hallják emlegetni, kiknek eszméin naponta lelkesednek, s akik fáradságot nem ismerő lázas munkával küzdenek naponta a nemzet jogaiért, nagyságáért, haladásáért, emelkedéseért.

És minthogy ebben az egész magyar sajtó ideális harmoniában ért egyet, mi is kivétel nélkül fogjuk bemutatni összes napi laplajainkat, összes munkatársaikkal egyetemben. Olvasóink bizonyára sok ismerős arczczal és csaknem kivétel nélkül ismerős névvel fognak találkozni e sorozatban. Mert az egyes lapok munkatársait nemcsak képben, hanem irásban is bemutatjuk. Illetőleg irásban már maguk hirlapíró-társaink mutatják be magukat, amennyiben. mindegyik egy-egy szellemes ötlettel járul lapunk tartalmának gazdagitásához.

Minthogy a sajtó bemutatásánál semminemü rokon vagy ellenszenv, politikai vagy egyéb körülmények bennünket nem vezérel hetnek, a sorrendre nézve a bemutatást az egyes lapok kora szabályozza. Azért kezdjük először a *Pesti Napló*-val, mely bár most éli ugyan második fiatalságát, de azért mégis ő a legöregebb ujságunk. Utána a *Fővárosi Lapok*-ra kerül a sor, azután az *Egyetértés*-re, majd a *Nemzetre, Magyar Államra, Budapestre, Pesti Hirlapra, Budapesti Hirlapra, Magyar Hirlapra, Magyar Ujságra.*

És most a közönség rokonszenvébe ajánlva új sorozatunkat, átadjuk a szót a Pesti Napló munkatársainak:

A «PESTI NAPLÓ» KIADÓJA.

Ama nagyszerű átalakulások közepett, melyeken a «Pesti Napló» három hét óta átment, bizonyára kevesen vették észre, hogy január elseje óta a főszerkesztő, ifj. Ábrányi Kornél neve elé egy új szó került, a «kiadótulajdonos.» Új év óta az a hatalmas, évtizedek vállvetett munkája, annyi jelesünk emlékezetes sikerei által felhalmozott erkölcsi és anyagi tőke egy magyar író, egy országos nevű politikus tulajdonába ment át. Ez nem csupán a «Pesti Napló» történetében korszakos esemény, hanem a magyar irodalom szempontjából is fölötte érdekes. A lap most lépett életének negyvennegyedik évébe; ebből az első tizennyolcz éven át magánemberek, a többiben egy nagy részvénytársulat kiadásában és tulajdonában jelent meg. Melyik korszak volt kedvezőbb a lapra magára, munkatársaira és az irodalomra? Számbeli adatokkal, az összehasonlításra nem emlékszem; a lap életének első korszakában az írók és kiadók közti viszonyt nem is ismerem. Csak azt tudom, hogy a magánkiadók idejében a lap a már akkor elég élénk versenyben győzelmesen megállta helyét s nemcsak tekintély, hanem előfizetők dolgában is majdnem mindenkor legelől haladt. A második korszakban, viszont a kiadó-társaság dús osztalékokat fizetett ugyan részvényeseinek s maga virágzó vagyoni helyzetbe jutott, de a lapnak már inkább csak tekintélye maradt meg, míg a magánkézben levő újabb hírlapirodalmi vállalatok erős versenye sok tért elhódított előle.

Mert különös, sajátszerű alkotás az, melyet részvénytársaságnak neveznek s mely a modern gazdasági életben olyan messzemenő jelentőségre vergődött. Csak az értheti meg, miért fejlődött olyan élessé napjainkban a tőke és a munka közti ellentét, miért terjedtek el a szocziálista tanok oly elijesztő mértékben, a ki a részvénytársaság működését, üzleti szellemét és természetét a közelből megfigyelhette. Nem akarok gazdasági és társadalmi elméleteket fejtegetni. De annyi bizonyos, hogy a részvénytársasági életben csak a jogi felelősség van meg; az a közvetlen *erkölcsi* felelősség, mely még a legönzőbb magánfőnök és munkásai közt fennáll, itt csak a legritkább esetben található. A munkások anyagi és szellemi erejének korlátlan kiaknázását nem gátolja az egyéni közvetlen felelősség, mert a részvénytársaságnál nincs tulajdonképeni gazda, a kit erkölcsileg számadásra lehetne venni. A főczél a minél nagyobb osztalék; ezt követelik a részvényesek s hogy az igazgatóság hogyan szerzi meg, az reájok közönyös. Legföljebb a fenyítőtörvénynyel, de nem az erkölcsiség kodexével, a humanizmussal törődnek. Így a részvénytársaságnak csak *esze* van, de *szíve* nincs; nemcsak abban az értelemben nincs szíve, hogy munkásaiért többet tegyen, mint mennyit a törvény, a rideg jog megkíván. Nincs szíve ahhoz sem, hogy áldozatokat hozzon a jövőért, vagy eszményi, irodalmi czélokért, melyek csak évek múltán kamatozhatnak. A világ előtt a névtelenség leplébe burkolózó részvényes a pillanatot akarja kihasználni; neki minden évben kell az osztalék s nem engedi, hogy távol eső, bárminő nagy czélokért évi jövedelme megapadjon.

E viszonyok hatását kicsinyben és nagyban, bármi befektetésről vagy kiadásról volt szó a «Pesti Napló» is folyton érezte és nyiltan szólva, nagyban meg is sínylette. 1870-ben történt, hogy Urváry Lajos, ki akkor még Kemény Zsigmond b. főszerkesztő mellett mint felelős szerkesztő működött, sok apró reform megvalósulásán fáradozott a lap technikai kiállítása körül. Kis dolgok voltak ezek, kevés költséget igényeltek, de mégis nagyon nehezen mentek. A részvénytársaság spórolt, ha csupán arról volt is szó, hogy a szedők számát egygyel szaporítsák. Urváry lótott-futott, fáradozott, panaszkodott. Ilyen alkalmakkor gyakran hallottam, hogy báró Kemény Zsigmond azt mondta neki: «Maga még fiatal ember, telve igyekezettel, buzgalommal, de ha itt marad még néhány esztendeig, majd lehül lelkesedése is, mert be fogja látni, hogy nem boldogul vele!»

Be is látta nehány év mulva, le is hült buzgalma. Csakhogy erre a nyolczvanas években olyan korszak következett, mikor maga a társaság, illetve mindenható igazgatója akart nagy reformokat. A baj csak az volt, hogy a különben eszes igazgató, ki kitünően értett a dús osztalékok csinálásához s ki, minthogy a részvények roppantul emelkedtek, csalhatatlannak hitte magát, mindig hátrább volt egy — eszmével. A folyton élénkebb versenyben csak másokat utánzott és pedig rosszul, mert nem volt szíve hozzá, hogy nagyobb befektetéseket eszközöljön, hogy nagy tervvel, új gondolattal hódítsa meg a közönség rokonszenvét. Olcsón akart eljutni oda, hová mások merész kezdeményezéssel, egész vagyonok koczkáztatásával, lelkesült odaadással birtak elvergődni. Hogy mennyire szív nélkül, a sikerbe vetett bizalom nélkül fogott tervei valósításához, azt a legjobban mutatta az, hogy maga is örült e rosszul konczipiált, helytelenül keresztül vitt tervek meghiusulásának. Egész kannibáli örömmel szokta a szerkesztőnek jelenteni, hogy az első sorban a lap terjesztésére irányuló ilyen vagy amolyan törekvés ismét meddő maradt. Örült a bukásnak, mert ürügyül szolgált neki további néhány száz forint — megtakarítására.

Ma a «Pesti Napló» ismét magánember tulajdona, egy magyar író tulajdona, kinek van esze, van szellemi tehetsége hozzá, hogy a lapot a legmagasabb színvonalra emelje, hogy a magyar állam és a magyar nemzet minden igaz érdekének szolgálatába helyezze. És a mi fődolog: van hozzá *szíve* is, hogy a lap felvirágoztatásához szükséges nagy áldozatokat, befektetéseket megtegye s így a virágzás új korszakát biztositsa annak a nagy hirlapi vállalatnak, melyhez modern történetünk annyi ragyogó emléke fűződik.

Acsády Ignácz.

LEVÉL A SZERKESZTŐKHÖZ.

Mód nélkül sajnálom, szerkesztő uraim, de se arczképpel, se «elmés sorok»-kal nem szolgálhatok. A mi fotográfiám van, az egy előttem ismeretlen úrnak a képmása, a ki valaha, nem is nagyon régen fűzfán fütyölt szerelemről és egyéb bolondságokról. Ezt az urat én többé nem akarom ismerni, mert elkövette rajtam azt a csúfságot, hogy becsületes nevem alatt egy kötet verset csempészett a könyvpiaczra.

Czikket pedig nem írhatok, szerkesztő uraim. Ha rosszúl találna elsülni, szerkesztői reputáczióm nem engedné, hogy elküldjem a «*Magyar Géniusz*»-nak, ha meg sikerülne, szerkesztői lelkiismeretem azt parancsolná, hogy a magunk lapjában, a «*Pesti Napló*»-ban nyomassam ki.

Így hát csak őszinte kollégiális üdvözletét küldheti Önöknek

Budapesten, 1893. január 3-án

igaz hívük

Barna Izidor,
a «Pesti Napló» felelős szerkesztője.

Csatlakozom tisztelt előttem író felelősöm véleményéhez. Ezt nemcsak azért teszem, mert igazság van az irásában, de még inkább azért, mert ezzel a ravasz taktikával én is kibujok a czikkirás kötelessége alól.

Kálnoki Izidor,
h. szerkesztő

Ha jól kimérem a letelt időt:
Bizony van annak már húsz éve, sőt
Huszonkettő is — akkor még siettem —
Hogy én a Napló munkatársa lettem.

Irtam belé a sok színbirálatot,
Tárczát és verset vagy nyolczvanhatot.
Eget, Parnasszust, poklot ostromoltam,
Mert egykor én is lelkes ifjú voltam.

Kis dúzzogás fordult elő időnként,
Elváltam tőle s visszatértem önként,
— Ingerkedő a tartós szerelem —
A míg lassacskán megvénült velem.

Lassan, lassacskán, alig vettük észre.
De ime most, mintegy varázs-ütésre,
Megifjodott és megszépült egészen,
Hogy szinte mélán, szinte fájva nézem.

Nem ismerek hangjára, termetére;
E karcsuság! S mily lüktető a vére!
A matronából víg menyecske lett,
Kinek hő ifjak csapják a szelet.

De én maradtam — hajh! szegény valóm —
Kopott formában régi tartalom!
Enyészem folyvást, míg lejár az órám
A mindenség örök rotácziójáu!

Ábrányi Emil.

Azt mit az elméletben mint jogász mindig vallottam, arról mint hírlapiró azokban a közjogi küzdelmekben, melyeket a „Pesti Napló“ hasábjain folytattam, még jobban meggyőzött a tapasztalás: az alkotmányban az a jog válik igazi hatalommá, melyben az igaz is, az egyenlőség is érvényesül.

Dr. Günther Antal.

A közigazgatás terén az összpontosítás növeli az állam hatalmát; közgazdasági téren azonban csak az erők egyenletes elosztása által lehet biztositani azt.

Bernát Dezső.

Minden nagy és magasztos dolognak végső indító oka bennünk emberi természetünk gyarlósága. Gyengeségünk tudata kényszeritett bennünket arra, hogy az állami és társadalmi szervezkedésben keressünk magunknak oltalmat. Az önzés a munkakészségnek: a hiuság a magasratörésnek; a kényelem szeretete a találmányoknak szülőanyja.

Az újságirás is, — épen úgy, mint minden művészet — az emberi természet gyengeségeire spekulál. — Valami sajátságos gyarlósága az ember természetének, hogy roppant elégtételére szolgál, ha valakit csak egy pillanatra is *csodálkozásba* ejthet. Ez a tulajdonság ott lappang már a gyermek lelkében, s ha csak szerét teheti, mindig magára iparkodik vonni a közfigyelmet. A gyermek még akkor is, mikor pezsgő vére valami ostobaságra sarkalja, ösztönszerűleg arra törekszik, hogy környezetét bámulatra ragadja vele. Ha nézője akad, egy ügyetlen bukfenczet sem tud vetni a nélkül, hogy először azt ne mondja: «*Most nézzen ide*», utólag pedig hozzá ne tegye: «*Ugy-e látta.*» Ez a gyengeség az bennünk, a mi lélektanilag megokolja azt a találó közmondást: *Az ember egy jó élczért még a saját anyját is képes megmarni.*

Az újságiró tollát is ösztönszerűleg az a gondolat vezeti, hogy *megcsodálkoztassa a közönséget*, s oly valami új dolgot mondjon neki, a mi egy pillanatra meglepi az olvasót: Ha sikerül ezt a czélt elérnie, jó munkát végezett s nemcsak az olvasó, de ő maga is meglehet elégedve.

Hogy az újságíró is csakugyan az emberi természet eme gyarlóságára spekulál, annak a legigazabb próbája az, hogy az olvasó arczán mindig azt lesi, mikor kezd már egyszer *bámulni*. S ha arczának tükrében e lelki állapot visszasugárzik, az írónak legtermészetesebb kérdése mindig így hangzik: «*Nos, mit szól hozzá?*» E gondolat hátterében pedig mindig ott lappang az a másik kérdés: «*Ugy-e csudálatos?*»

Oh, ha tudnák, hogy milyen kiváncsi vagyok e pillanatkan én is *az önök arczára és az önök véleményére.*

Hock János.

—

Fra Filippo Lippi karmelita-barát mint festő a pratoi Santa Margherita-kolostorban rendezte be műtermét, s mivel a világi szépségek iránt is volt fogékonysága, 1456-ban megszöktette és nőül vette a csudaszép *Lucretia Buti* apáczát. Nagy lett érte a ribillió a papság körében, s a vállalkozó barát bizonynyal pórul jár, ha a minden művészetekért és minden szép nőért egyaránt lelkesedő *Cosmo de Medici* herczeg közbe nem veti magát miatta *II. Pius* pápánál. A szép modell és a lángoló szerelem hatása alatt jött aztán létre sok kedves oltárkép. Ámde a művészetben több analog esettel találkozunk; tudjuk, hogy *Guido Renit* Beatrice Cenci, *Titiant* Helena urbinói herczegnő, *Lionardo da Vincit* a Mona Lisa, *Rafaelt* Lucretia Borgia és *Rubenst* Gonzaga Estrella herczegnő, később Medicis Mária franczia királynő és végre a saját felesége: Fourment Helena iránt táplált szerelme inspirálta, és a szerelem hatása alatt e mesterek olyan műveket alkottak, melyekbe belefektették művészi lelkük nagyságát s így lettek a képzőművészet remekeivé. Ugy látszik azonban, hogy a szerelem nem minden korban bir hasonló hatást előidézni; mert hisz a mi műveszeinknek is bizonynyal meg vannak az ő pásztoróráik, s mégsem tudnak világra szóló műveket alkotni. Vajjon melyik a hibás? A művészet-e vagy a szerelem?

Budapest, 1893. január 1-én

Dr. Nyári Sándor.

—

DIONYSOKOLAX.

Meg akarták ezzel a szóval bélyegezni, ki akarták dobni az emberiségből, mindenki megvetésének akarták kiszolgáltatni, mert hízelgett a zsarnoknak, mert uszályhordozója volt minden időkben a hatalomnak. Pedig engedelmet kérek: a világot senki más nem vitte előbbre, csak a — Dionysokolax. Mert ő volt az egyetlen, aki elég korán belátta, hogy az ellenséget nem lehet a távolból legyőzni, csak közvetlen közeléből. Nem szélső ellenzék volt, hanem tulzó jóbarát. Nem vak szeretetből, hanem éles szemü gyülöletből. S a história bebizonyitotta, hogy a Dionysokolax politikája volt az okosabb. Az istenben való hitet, mely az embert elpuhitja, nem az atheisták döntötték meg, hanem a rajongó hívek; a zsarnokságot nem a szabadsághősök és forradalmárok tették lehetetlenné, hanem a szellemi és testi hóhérok; a bünt nem az igazságszolgáltatás tette gyülöletessé, hanem a bünösök; a divatot nem a józan ész buktatja meg, hanem a divatbábok; az idealizmust nem a pénz irtotta ki, hanem az idealisták. És igy tovább.

Hét év óta nézem azt a bolond harczjátékot mely a parlamentben folyik. És látom, hogy az ellenzék csalja magát és csalja a világot, mikor azt mondja, hogy a kormány ellen, a visszaélések ellen küzd. Az egész törvényhozásban csak ez ellenzék támogatja a kormányt s Dionysokolax (most mameluk-tábornak hívják) az egyetlen, ki zabolázza. Az ellenzék a távolból figyeli a hatalom hibáit s mikor ostort akar belőlük fonni, inkább nimbuszt kőrit a hatalom homlokára. A többség, a Dionysokolax közelről látja az apró hibákat, a személyes gyöngédséget s megöli vélük a hatalmat. Delila Sámsont, Dionysokolax Dionysiust, többség a hatalmat csak azért győzheti le, mert közel férkőzik hozzá. Az ellenzék nem egyéb, mint Delila, aki nem mer Sámson közelébe menni, pedig le akarja vágni a haját. Ugyan kisasszony, ne szégyelje magát, menjen oda Sámsonhoz. A távolból nem lehet sem csókolózni, sem — gyilkolni.

Dionysokolax . . . Akinek ártani akarsz, annak barátjául szegődjél . . .

Kabos Ede.

—

A közéletből.

Vannak olyan úri emberek is, kik ha egyszer sárba léptek, lusták abból kilépni.

*

A földhöz vágott emberek közül sokan annyira meg vannak ijedve, hogy nem jut eszükbe a — felkelés.

*

Titokban respektáljuk azt a férfit, ki véleményünkről mitsem tart.

*

Csak azért ér minket annyi csalódás, mert mi jobban szeretjük az embereket, mint azok minket.

*

Az öregek azzal a szofizmával vigasztalják magukat, hogy az ő idejükben minden jobb volt.

Salamon Ödön.

MIENK A JÖVŐ A KELETEN.

Attól a pillanattól, hogy először megcsillant a fényes félhold az Aja-Szófia tetején, született meg a keleti kérdés Európában. Az első évszázadokban félelem szállta meg Európát, mit a törökök rohamos hódításai okoztak; ez a félelem a töröktől táplálta és tartotta napirenden a kérdést. De miután a törökök szerencsecsillaga két évszázadon keresztül ragyogott, egyszerre mintegy varázsütésre elhomályosult, hogy előbbi fényét többé soha vissza ne nyerje. A zsitvatoroki-béesi-pozsarevácicistovoi-bálta-limáni-belgrádi békekötések mind megannyi vezeklő stációi a hanyatló török birodalomnak. És ismét napirendre került a keleti kérdés, csakhogy ezt épen ellenkező érzések táplálják, mint azelőtt. Ezelőtt féltünk a töröktől, most pedig — féltjük a törököt. A mi szerepünk a keleti kérdésben két részre osztható. Az első az, melyet nemzeti királyaink inaugurálták és nekünk csak barátokat, szövetséges társakat és dicsőséget szereztek; a másik pedig az, melyet ettől eltérőleg Bécs politikusai követtek és a mely csak meghunyászkodást jelent a mi részünkről és ellenséges indulat táplálását a Balkán-félsziget népeinél irányunkban. Pedig oly világos és érthető volt nemzeti királyaink keleti politikája. Egy szerencse van a bajban is. Ez a szerencse az, hogy a Balkán-félsziget népei jól tudják, hogy nem mi magyarok csináljuk a külpolitikát és különösen a keletit, hanem tisztára Bécs város igazai. De ha megjön az idő, a mit nemcsak hazánkban óhajt annyi millió, hanem a Balkán-félszigeten is, hogy a magyar érvényesíteni fogja befolyását a keleti kérdésben, a keleti politikában, akkor ezt csak nemzeti királyaink hagyományos külpolitikája szerint teszszük: ezen nemzeti politikánk újból visszaszerzi a szomszédos tartományok népeinél — az eddigi hibás politika következtében elvesztett bizalmat és rokonszenvet.

A keleti politikában mienk a jövő.

Strausz Adolf.

—

Valóban különös, hogy a sport és egyéb rovatok előbb tudtak tért hódítani napilapjainkban, mint az egészségügyi. Ennek oka különben azon közönség, melynek körében hamarább megszületett az Állatvédő-Egyesület, mint az Országos Közegészségi Egyesület vagy akár a Gyermekbarát-Egyesület. Az éhező verebekről is hamarabb gondoskodtak, mint az éhező iskolás gyermekekről.

A «Pesti Napló» társai között az első, mely hasábjain egészségügyi rovatot létesített. Reménylem, nem sokára megteszi a többi napilap is s az együttes működésnek bizonyára meg lesz az a nagy haszna, hogy a művelt közönség egészségügyi ismeretei gyarapodni fognak.

Ma a művelt ifjúnak tudnia kell, hányan estek el a marathoni ütközetben, vagy akár Mohács mellett; de nem kell pl. tudnia, hogyan óvakodhatik fertőző betegségek ellen, melyek tudvalevőleg az összes halálozásnak legalább felét okozzák.

Késhet-e még sokáig az iskola reformja?

Dr. Schuschny Henrik.

Linder György
Sebestyén Gyula
Ábrányi Emil
Szomaházy István
Dr. Bán Zsigmond

Acsádi Ignácz
Halom József
Boros Sámu
Szecsi Ferencz
Jármai József

A PESTI NAPLÓ SZERKESZTŐSÉGE.
Ignotus — Kóbor Tamás
IFJ. ÁBRÁNYI KORNÉL
Makai Emil — Csathó Aurél
Palágyi Lajos — Munkácsi Kálmán

Őszi Kornél
Kabos Ede
Székely Béla
Márkus József
Günther Antal

Sebők Gyula
Braun Sándor
Gonda Dezső
Strausz Adolf
Füredi Ignácz

Arczképemhez írjak tükröt? Nem érek rá oly érdemetlen tárgygyal foglalkozni, mint saját magam, de ha muszáj, igazat mondok. Csak újságíró vagyok s egész irodalmi működésem, tehát életfoglalkozásom értéke olyan, mint a váltópénz: kisebb becsű, mint a mennyit olvasva mutat; de mert közforgalomban van, mindenki elfogadja annyinak, a mennyit ráfognak. Abban is hasonlít működésem a váltópénzhez, hogy gyorsan forog és kopik. Valóban, a kép, melyet egykor a világról és magamról képzeltem, ma idegen előttem s a lélek plaszticzitása megszűnt; csak az írás mutatja, hogy apró pénznek még jó vagyok.

Kaas Ivor.

—

A meddig otthon egyedül, néma csöndben, ringó hintaszékben balanszirozva, csibukom füstjét eregetve, holmi irodalmi padisah módjára irogattam novelláimat — addig ideges voltam. Most, hogy belekerültem a «Pesti Napló» szerkesztőségének lüktető, zsibongó, idegfeszítő műhelyébe, a hol képzeletem megcsendülő melódiáiba mindegyre belecsilingel a budapesti vagy bécsi telefon csacska csengetyűje; a hol íróasztalom körül szerkesztő, munkatársak, képviselők, kortesek, küldöttségek, polgárok, papok, katonák, detektivek, kihordók, az elképzelhető és elképzelhetetlen alakok százai, mint valami lázas álomban, szüntelenül váltakozva sürgölődnek — most nem vagyok ideges. Az a nyugodtság száll meg, a mely eltölti az embert egy hatalmas, zakatolásában is fenséges nyugalmú rotációs gépnek láttára, a melynek ezerféle csavara, hengere, rugója, kereke mind egy felsőbb, egységes mozgató erő hatása alatt biztosan és czélja-tudva zúg, forog, munkálkodik.

Ez a felsőbb, egységes erő: a szerkesztő.

Gonda Dezső.

—

A MARTYR.

(Apróság egy újságíró életéből.)

Betévedtem egy utamba eső templomba.

Fél öt tájt lehetett hajnalban s a sekrestyés alig pár perczczel azelőtt tárhatta ki az ajtókat. «*Lapunk*» szerkesztőségéből jöttem; a «*műhelyből*», mint mi újságirók mondani szoktuk, a hol valami «*nagy aktualitás*» tartott vissza egészen pitymallatig.

Nem emlékszem már egész bizonyossággal, hogy mi is volt az a «*nagy aktualitás.*»

Gondolom, egy miniszter feküdt halálos ágyán s a «*műhelyben*» ki volt adva a rendelet, hogy ha ő excellenciája reggelig meg találna halni, ennek okvetlenül benne kell lenni a lapunkban.

«*Nyitva tartottam*» tehát a lapot, reggel négy óráig . . .

A szentegyház üres volt s a hajnali szürkület hideg fénye tűzött be a gótíves ablakok színes üvegtábláin; egy piros sugár odatűzött épen az istenember homlokának a közepére, a hol három vércsepp volt látható.

Mintha most szivárgott volna ki a koszorú tövisei által vert sebből.

A keresztre feszített — eszme!

Ez a szimbolum mélyen meghatott.

— Milyen boldog, a kit egy eszméért feszítenek meg!

Nagy felindulásomból csoszogó lépések nesze vert föl. Ketten voltak: a sekrestyés meg a harangozó.

Beszélgettek.

— Meghalt? — kérdezte a sekrestyés és nagy közömbösen hozzá tette: Menjen fel a toronyba, öreg és kongassa el.

Megdöbbentem.

— Kinek harangoznak? — ötlött az eszembe s a lélegzet a torkomon akadt.

Keresztül-kasul ez zugott a fejemben:

— Hátha ő excellenciája az, a ki meghalt és nem lesz benn a «*lapunk*»-ban . . . Nem valami nagy baj, ha «*az esti lap számára*» hal is meg . . . De hátha benne lesz a többi ujságban, a melyek ügyesebbek voltak megtudni a fontos eseményt és kiirják, hogy a kegyelmes úr 3 óra 42 perczkor lehelte ki lelkét s hogy utolsó szavai ezek voltak: «*Sohasem ragaszkodtam a hatalomhoz;*» vagy: «*Csibukot kérek.*»

Ha ebben a nagy eseményben megelőztettem magamat, akkor vége zsurnalisztikai reputácziómnek és holnap — kenyér nélkül állok.

Egy oszlop mögé húzódtam s a két atyafi elhaladt mellettem a nélkül, hogy észrevett volna.

— Aztán kinek kongatja, öreg? — faggatta tovább a sekrestyés a harangozót.

Hideg verejték ütött ki a homlokomon s szemeim odatapadtak az öreg harangozó bozontos bajuszára.

— Nagy állat volt, komám! Miniszter...

Önkénytelenül a megváltó alakja felé fordultam. Az ablakon betűző sugár még mindig odatűzött a töviskoszorúra . . .

Consumatum est! . . .

Márkus József.

—

AZ ELSŐ EJSZAKA.

A közgazdasági rovat szerkesztésének két nehéz része van. Egyik a közlések megirása, másik a kiszedett dolgok kihagyása. Sohase éreztem ezt annyira, mint az első éjszakán, a mikor a negyvenhárom esztendős «Pesti Napló» új alakja formálódott. Mintha csak első szám lett volna. Minden embernek ilyenkor kétszeres az igyekezete, de alábbszáll a biztonsága. Öt esztendeje végzem ugyanazt a munkát: de az volt az érzésem, mintha szűz talajra lépnék. Tépelődtem, tanácskoztam, javítgattam, czirkalmaztam. Végre meg volt és képzeletemben megrajzoltam magamnak az ujságiró álmát: a szép rovatot. Mindez idáig csupa szín, remény, öröm. Hajnali három órakor jött azután a vég. A nyomdában voltunk vagy hatan: féltékeny apák. Megkezdték a tördelést. Egymást érték a kolumnák az elsőtől a tizedikig. Mindegyikből elhullt több, mint a mi benne maradt. Már a mikor rám került a sor: szorongó érzéssel néztem érdemes főtördelőnknek: Marich Ágostnak munkáját. Rám nézett olyan tekintettel, a milyent novellista vagy költő sohase kapott. Szánalom volt a nézésében: ezt nekem tartogatta. Néma voltam. Ő megszólalt:

— Kérem, az idegen tőzsdéket ki kell hagyni. — Megrémültem és inkább kérve, semmint tiltakozva, koczkáztattam pár szót:

— De mit szól majd ehhez a külföld?

— Akkor hagyjuk ki a hazai piaczokat!

— De mit szól majd ehhez a belföld?

Marich Ágost elvesztette a flegmáját.

— Hát kérem, ha már semmit se hagyhat ki, hát hagyjon legalább engem békében!

És láttam már, hogy dobál ki mindent, a mi útjába akad, ha rá nem szánom magamat a törlésre. Töröltem is egészen a verejtékhullásig. A szép álmom eloszlott, de boszut esküdtem. Pokoli ötlet járta át az agyamat és másnap csak úgy odavetve ejtettem pár szót:

— Vajjon nem lehetne a tördelést *hátulról* kezdeni?

Hétfőn már láttam az én ördöngösen kieszelt tervemnek a gyümölcsét. Éjjeli tizenkettőkor már kikötötték kedves kolumnáimat. És a Marich kötése oldhatatlan. A törlés veszedelme hát csak a többit érhette. És ezek már nem az én véreim. Hogy a lapot most nem elölről tördeljük: ez az egyetlen dolog, a melyben mögötte maradunk a multnak.

Braun Sándor.

—

MŰKRITIKA A TŐZSDÉN.

Van nekem egy műkritikus barátom, a ki már végig nézte a világ minden képtárát s megkritizálta az összes képtárak remek műveit.

A multkor arra kért föl engem, hogy vezessem el őt a börzére.

Felmentem vele. Dél volt, s az óriási hangyaboly eszeveszetten sürgött-forgott s úgy zümmögött, mint az üldözőbe vett méhraj. A lármázás művészetét sehol sem értik úgy, mint a börzén.

Ide jártak iskoába az erzsébettéri verebek is.

Barátomat a sajátságos látvány nem lepte meg.

Nyugodtan huzódott meg a terem egyik zugában, s hidegen nézte a mozgó tömeget.

— Valóban nagyszerű kép! — Ez a mozgás, ezek a rikító színek, s mégis csupa harmónia. Van e képben valami zenei tartalom, világosan hallom benne a színek bűvös ritmusát. Különösen a jobb oldal van szépen megvilágitva. S minő gyönyörű e kép háttere. Látja ott azt az átlátszó feketeséget? Valóban isteni. Nézze csak azt az ablak melletti csoportot. Valóságos Firle Walter. Csupa nap, csupa világosság. S minő érdekes alakok. Ki az ott a középen, ott, ott az a körszakállas úr?

— Az nagyon érdekes alakja tőzsdénknek. Gomblyukában mindig rózsa van, neki van a legszebb selyemnyakkendője, mindig talál, nagyon szerencsés keze van, s csak drága provizióért s csak nagy uraknak dolgozik.

— Rózsa — selyem — biztos kéz — mindig talál — nagy fizetés — értem már, tehát ez az önök Benczurja! — És ki az a fekete emberke?

— Ez mindig kicsiben szokott dolgozni, óvatosan köti apró üzleteit és sokat soha sem tesz koczkára.

— Ez tehát az önök miniatur festője, az önök Mannheimere! S ki az a magas szőke úr?

— Oh, az nagyon furcsa ember. Majd veszi, majd meg adja az értékpapirokat. Játékában nincs semmi rendszer. Üzleteit soha sem lehet áttekinteni, mert valami sajátságos homály fedi spekulácziőit, s igy nagyon nehezen lehetne róluk bírálatot mondani.

— Ködös tájképek! — értem, értem, csak azt nem tudom, hogy melyik kép az

eredeti, a szőke úré-e vagy a Mednyánszky báróé? A hasonlatosság meglepő. — És ki az ott mellette? az a borotvált arczú úr?

— Az reggeltől estig folyton kiabál, de általánosan azt beszélik róla, hogy üzletet még sohasem csinált.

— Tehát önöknek Moretti-jök is van? Hisz ez pompás dolog. Tudja ön, hogy melyik Morettit gondolom? A Salon des refuses rendezőjét. — Ez az a Moretti, a ki hetenkint egy Rafaelt szokott felfedezni a zsibárúsnál. S ki az a magas fekete ur?

— Az különben nagyon derék ember, csakhogy a tőzsde-tanácscsal van folytonosan differenciája. A választásoknál ő az ellenzék vezére és világért sem enged egy kukkot sem a 48-ból.

— Értem, értem, tehát ez az önök Pálik-ja?

Azt akartam, hogy barátom tőzsdénk legérdekesebb alakját is megismerje, s a kis Pick urat — tőzsdénk kifogyhatatlan élczforrását — szándékoztam neki bemutatni. A kis Pick épen mellettünk ment el. Gyorsan megfogtam kezét, oda vezetem barátomhoz és illedelmesen be akarom őt mutatni; de akkor már annyira megzavarta a műkritika az eszemet, hogy a derék kis Pick urat így mutattam be barátomnak:

— Van szerencsém bemutatni Linek urat, tárlatunk viczczfestőjét.

Dr. Bán Zsigmond.

—

Miért kicsinyli vagy haragszik a legtöbb ember az ujságíróra? Szerintem azért, mert nagyon sok nem tud írni, de legtöbb azért, mert nevét csak ritkán olvashatja az ujságban.

Linder György.

—

MÉZESHETEK.

Házasságra léptem azzal a kaczér, százformáju asszonysággal, aki nem diszkrét görög kostumeben, mint szebb időkben a Muzsa, hanem ollóval, ostyával és hosszú üres kutyanyelvekkel kezében keres fel minden este a redakczióban. Roppant követelő egy asszony ez az én hitestársam. Nem enyeleg, hanem parancsol, nem kér, hanem követel, illetve, hangulatra nincs szüksége, ezt a Muzsára hagyja, a ki ráér, hanem szívre, mely az emberi szenvedéseken könyezni, az emberi örömökön örülni tud. A vészhírhez szeméből lopom a tüzet, a nyomorhoz homlokáról szedem a redőket, a kétségbeeséshez ajkáról lesem el a panaszt.

Rabbá tett ez az asszony már a mézeshetekben. Amikor lázban megy a munka, a mikor odalenn dobolnak a rotácziós gép kerekei, akkor belém oltja azt a tudatot, hogy én is kereke vagyok annak a gépnek, mely mindenki számára dolgozik és soha el nem fáradhat. Ilyenkor tüzel, izgat, lázba ejt és visz, ragad magával. De úgy éjfél körül lassanként megváltozik ábrázatja. Szelid vonásokba olvadnak a vadság redői és érzem, amint jóságos kezeivel simítgatja hajamat. Kétféle arcza van, mint minden asszonynak, először ő tesz rabjává, azután ő lesz az én rabom.

Annyit már most is látok, hogy jobban sarkal az ambicziom, szépen megirni a szerencsétlen Lipták Zsófia esetét, ki mindennap leugrik a harmadik emeletről, mint szebb időkben a leghangulatosabb lyrai verset.

Makai Emil.

—

PORSZEMEK.

A földgolyó.

Forog, forog a földgolyó.
De úgy se jó, de úgy se jó.
Mint lázban fekvő beteg ember,
Bármerre fordul, nyugtot nem lel.

Ifjú és öreg.

Azt hiszi minden ifjú ember,
Hogy meghalni nem lehet,
S az öreg tépelődik, töpreng
Mint birta ki az életet!?

Halhatatlanság.

Szegény poéta, csak az vigasztalja,
Hogy műve él még, ha ő meg lesz halva
Szegény poéta, szerencsétlen balga,
Ő él még s műve már is meg van halva.

Péter.

Ha meghal, lelkével mi lesz?
Péternek ez kevés gondot szerez.
Azt kérdi, mily sors éri a hasát?
Mit ér neki, ha lelke él tovább!
Lelkére súlyt nem fektetett soha,
Hisz legfőbb része a kövér hasa.

Palágyi Lajos.

—

HUMOR — HUMORESZK.

A humort úgy szokták definiálni, hogy: könyek közt való nevetés; nevetés a világ visszásságain, a földi dolgok semmiségén.

Ámde a humor clair-obscurje kényes valami: vajmi könnyen megsemmisül az élcz, az elmenczkedés és a torz rikító világában.

A legcsekélyebb félremagyarázás elegendő erre. Elég, ha könyeken nevetünk.

Elég, ha a más nevetésén könyezünk.

Valahányszor alczímnek látom azt, hogy: «humoreszk», mindig tartok tőle, hogy aféle félreértett humorral találkozom.

Kinevetésével annak, a mi inkább megkönyezésre való.

Egyedüli elégtételem ilyenkor a meggyőződés, hogy a jóizlésü emberek sirva fakadnak az álhumorista nevetésétől.

Ennyiben nyilvánul humor sok «humoreszk»-ben — csakhogy a feje tetejére állitva, mint bohóczkodás.

Szécsi Ferencz.

—

«Szemesnek a világ, vaknak alamizsna», tartja a közmondás. És ez igaz. Az interwievernek mindig szemesnek, gyakran vaknak kell lennie, de süket ne legyen soha.

Boros Samu.

—

Azt mondják, hogy a magyar fiukat üldözik a közös hadseregben. Jó lélekkel mondhatom, hogy én ilyesmit nem tapasztaltam. Sőt ellenkezőleg, azt láttam, hogy a magyar gyerekek, a kik a német szót ugy ropogtatták, mint a pattogatott kukoriczát, bizonyos kedveltségben részesültek. Meglehet, hogy ez nem minden ezredben van így, de annyi általában kétségtelen, hogy az utolsó évtizedben lényegesen megváltozott a közös hadsereg tisztikarának hangulata a magyar elem iránt.

Egy történetkét mondok el, mely érdekes világot vet a közös hadsereg vezető elemeinek gondolkozásmódjáról.

Háromnapos szabadságot kaptam egy alkalommal Pilis-Csabán. Siettem vissza Budapestre, mert annyi port szedtem magamra a táborban, hogy szörnyen vágyakoztam a fürdő után. A Lukácsfürdő uszodájában fölségesen kilubiczkoltam magam, felkötöm derekamra a kurta panganétot s indulni akarok kifelé.

Hopp! villan meg agyamban, — hátha itt borravaló is dukál valakinek? Mert a borravaló nagy dolog volt az olyan magamfajta «államköltségesnek», de ha «dukál», akkor isten neki, a baka meg nem retirál.

Kutatni kezdtem a fürdőzők közt, ugyan melyiknek van a legbiztatóbb arcza, a ki nem fog gunyosan végignézni, ha megkérdezem. És megpillantok egy hatalmas, robusztus alakot, impozáns bajuszszal, a ki úszónadrágban állott a korlátnál és stentori hangon kiabált egy apró polgárnak, kit az úszómester kötélen vezetett be az úszás titkaiba.

— Tóni, Tóni, rugd ki a lábadat jobban!

— Ez bizonyosan valami hentesmester, — gondoltam magamban, hát nem lesz rátartó. Odalépek hozzá és megszólítom:

— Ugyan kérem, szokás-e itt borravalót adni?

A «hentes» végig nézett rajtam keményen, de aztán megszelidült a pillantása. (Aha, gondoltam, imponál neki a káplári sarzsim.)

— Biz én nem tudom, öcsém, mert állandó vendég vagyok itt.

(Hm. A «mester» milyen bizalmas. Per «öcsém» titulál.)

Denique, szóba ereszkedtünk.

— Van-e sok dolguk, öcsém?

— No, nem szakadunk meg belé.

— Hát igaz-e, hogy nem szeretik a magyar fiúkat?

— Én nem panaszkodhatom. Velünk igen humánusan bánnak.

— Hát iszen így is van ez mindenütt. Mese az, hogy a magyar fiúkat üldözik.

(Ránéztem szánakozva. Mit értesz te ahoz, derék hentesmester.)

— Hanem hát más itt a baj — folytatta az én emberem. Azt mondják, hogy a német nyelv miatt buktatják el az önkénteseket. Dehogy is e miatt. Rájöttem én az igazi okára, mikor Fehértemplomban az önkéntes-iskolát meglátogattam . . .

Hohó! — szeppentem meg. Mit keresett ez az önkéntes-iskolában? Kezdtem magam kényelmetlenül érezni. Az idegen is észrevette megütődésemet és mosolyogva kérdezé:

— Ugy-e nem ismer engem, öcsém?

— Nem, kérem alásan, — rebegtem rosszat sejtve.

— Én Gömörey lovassági ezredes vagyok.

Hüh, az arkangyalát! Fel akartam ugrani, hogy haptákba vágjam magam, de az ezredes megfogta a karomat s odaszorított a korláthoz. (Jó erős marka volt.)

— No, no, ne csináljon spektákulumot, öcsém! Hát tudja; mikor bementem az önkéntes-iskolába, kérdezem a leczkét az egyik fiútól: azt mondja, nem tud németül. Ördögadta! Ha nem tud németül, mondja magyarul, vagy tótul, az nekem mindegy! De ott volt a bibi, hogy nem tudta se magyarul, se németül, se tótul. Igy aztán persze, hogy megbukik a fráter!

E perczben egy őrnagy közeledett az ezredeshez s a diskurzus abban maradt.

— No, isten velünk, öcsém. A viszontlátásra, — de már akkor kivánom, tiszti egyenruhában.

Kezet fogott velem, én szalutáltam és sarkon fordultam.

Azóta sok idő elmult. Az ezredesből altábornagy lett, de én nem feledtem el ezt a jelenetet.

Remélem, ő se veszi rossz néven, hogy átadom a nyilvánosságnak.

Sebők Gyula.

Az írók nem önző emberek. A kis dunaparti városkában, a hol ifjúságomat eltöltöttem, nyájasképű, öreg urat ismertem, a kit csak *virágos bácsinak* hívtunk valamennyien. Mert sokszor koplalt is talán, csakhogy csekély jövedelmét kertjére fordíthassa. És mégis, ha kibimbózott egy-egy ritka példánya, a legszebb ágakat odaajándékozta a legelső ismerősnek, a kivel találkozott. Ilyenek vagyunk mi is. Kertészkedünk folytonos munkában lelkünk kertjében s ha sikerül produkálnunk egy-egy törékeny virágot, sietünk odadobni a nagy közönség közé, a hol talán tépik, bántják s mint mi magunk, meg nem becsülik bizonyosan.

Munkácsy Kálmán.

—

Ha egyszer megszólaltatám
A hírnek pergő dobját,
Ha egy igazi férfi is
Nekem nyújtotta jobbját,
Ha elpirult egy asszony is,
Mikor a csókját kértem,
Akkor nyugodtan múlok el,
Mert nem hiába éltem.

Ignotus.

—

KRITIKUS AFORIZMÁK.

Ha valaki megkérdezné tőlem, hogy a Jókai rosszabb regényeit és novelláit miért szeretem jobban Gyulai remek életrajzainál és emlékbeszédeinél: azt felelném, hogy Jókai új irodalmat csinál, míg Gyulai csak irodalomtörténetet ír arról, a mit Jókai elődei már megcsináltak.

*

Mikor a magyar irodalom aranykorát élte, alig akadt 3—4 emberünk, ki irodalomtörténettel és kritikával foglalkozott; most a megváltozott időket leginkább az csufolja meg, hogy egy-egy középszerű régi író, mint pl. Fáy András, ma már 3—4 életrajzírónknak is nyújthat exisztenciat.

*

A mai szerkesztők a szerződött kritikus szaggató fogaiban gyönyörködnek és nem a tudományában; ennél majd csak az a későbbi boldog állapot lesz rosszabb, midőn a fogatlan Schulmeisterek száraz tudománya örvend legnagyobb keresletnek.

*

Roppant kárát fogjuk látni, ha az esztétikai tudást mi is teljesen lepároljuk a szépirodalomból. Úgy látszik, a mostani fiatal nemzedék e végzetes munkához már hozzáfogott, mert a kinek esztétikai tudása van, az nem szépíró, s a kik szépírók, azoknak alig van valami esztétikai tudásuk.

Dr. Sebestyén Gyula.

A FIÚ HAZA JÖN!

Irta: JAKAB ÖDÖN.

— Anyjukom! Vajon ne kelnénk fel? — szólította meg Kelemen István uram az élete társát, a kinek egy sóhajtásszerű lélekzetéről észrevette, hogy szintén nem alszik.

— Ugyan hova gondol! — méltatlankodék szeliden az asszony. — Hiszen még csak az imént volt a második kakasszó.

— Hát csak hogy el ne késsem, fiam, a gőzösről valahogy

— Ne nyugtalankodjék! Addig még kettőt is alhatunk. Csak ne zavarja fel az embert minden fél órában!

Ezzel a jámbor asszony úgy tett, mintha ágyában ismét a legédesebb álomhoz készítgetné magát: béfordult és tüntető neszszel igazította meg magán a takarót. Pedig az egész magaviselete kicsinált fortély volt: színlelt nyugalmával csak arra törekedett, hogy az ura jó példát lásson tőle és a hosszú útra csendesen kialugya magát. Dehogy tudott volna a jó asszony alunni! Egész éjjel még a szemét se hunyta le. Folyvást abban a városban járt a gondolata, hová egyetlen fiát ezelőtt három esztendővel vitték katona kenyérre. Maga előtt látta azt a délczeg, barna fiút, kinek sárga hajtókájára már két csillagot varrt a jó magaviselet. Az anyai szeretet ártatlan hiúságával tízszer is összeszámítgatta, hogy kedves gyermekének két felől összesen hány csillaga is van? Innen is kettő, túl is kettő: kerek számban négy! Ez a szerény mennyiség ez alkalommal neki roppant soknak tetszett! Annyira meg volt elégedve, hogy alig bírt magával! Hanem a képzelődés olyan dolgokat is rajzolt eleibe, a mitől érezte, hogy a feje alatt egyszerre nedves lett a párna. Úgy rémlett, mintha a fiúnak az arcza erősen meg volna húzódva s tüzes szemei mélyebben ülnének, mint a míg itthon volt. Mert hát nem régiben úgy irta a fiú, hogy beteg volt egy kicsit. De meg az a katonakenyér is csak sóványabb az itthon valónál!... Ekkor aztán hirtelen megmozdult a gazdasszony is az aggódó anyában. Számbavette emlékezetében a tágas udvar összes majorságát s előre elszentenciázta a legkövérebbeket, melyek sorban a konyhára kerülnek, mihelyt itthonn lesz a fia. Azt is erősen feltette magában, hogy már holnaptól kezdve tüstént kukoriczára fogja a hízó sertéseket. Hadd kövéredjenek!

Aztán ismét csak a fiát látta maga előtt. Most már mintha tökéletesen kicserélték volna! Megint a régi piros arczú, erőtől duzzadó szép legény! Még a hangját is jól hallotta, a mint majd ünnepnapon a templomban énekel és látta a tánczban, hol a lányos anyák sugdosódva kisérik szemmel czifra, deli tánczát...

Oh, hogy tudott volna alunni, mikor olyan boldog volt ezekkel a gondolataival! Szeretett volna kaczagni is és sirni is egyszerre, ha nem sajnálja az ura álmát megzavarni. Pedig annak is csak olyan nyugodt volt az álma, mint a szekeresembernek, a ki szundikálva sem felejti el időnként a lovait biztatni.

Nem is birták az éjszakát kihúzni reggelig: kora hajnalban már talpon voltak mind a ketten.

Sürögtek, forogtak, nagy nyugtalansággal. Kelemen István uramat a felesége ekkora gonddal még soha sem készité az útra, mióta egy kenyeret esznek. Az igaz, hogy minden pillanatban valamiért összezsörtölődtek.

Hol ez, hol az nem volt ínye szerint a töprengő asszonynak.

— Ugyan csak nem akar azzal a vásott köpenyeggel menni! Vegye fel az újat, ne csináljon szégyent a fiúnak.

Persze Kelemen István uram szó nélkül vette fel az újat, mivel ő is tökéletesen egy véleményen volt a feleségével, csakhogy az esze nem igen állt oda. Azt ő még tegnap a fiához előre köldötte.

— Azt a kalapot sem engedem, hogy elvigye neki! — pattant fel a pakolásnál ujolag az asszony. — Vegyenek ott újat. Képzelem: milyen ügyessé formálódott eddig az a fiú; minek csinálna belőle madárijesztőt egy ilyen viseltes kalappal?

És ezek is és egyebek is mind helybenhagyattak.

Mire a gőzös megérkezett a falúvégi megálló őrházhoz, a mi utasunk is ott állott már készen. Hanem azért szörnyű nehezen bírt felkászolódni a rövid ideig pihenő vonatra. Az «anyjukom» olyan hagyakozó kedvében volt, hogy még a kupéba is folyvást békiabált az «édes apjukom»-nak:

— Ügyeljen, a fiú nehogy meghűljön az úton! Tudja, hogy csak most lábbadott fel a betegségből... Nehogy ott felejtsen valamit, mikor megérkezik s kiszáll... Aztán lopassa el a pénzit, mint a múltkor! Most jól bé van varrva a lájbi bélésibe.

Az öreg röstellkedve fogadkozott:

— Tán nem vagyok gyermek! Ne félj, holnapután itthon lesz a fiú!

Azzal megmozdult a vonat.

Kelemen István uram egy üres kupéban nagyot fújva simitotta végig barázdás homlokát s szerfelett elégültnek látszott, hogy valahára immár igazán úton van. A nap éppen akkor emelkedett ki a hegyek mögül s pirosan szűrte sugarait az őszi párázattól megfeküdt mezőre. Olyan vigan ragyogott, mintha ő is tudta volna, hogy Kelemen uram a fia után megyen! A kupé ablakát vékony izzadtság takarta, melyen keresztül csak úgy látszottak a hátrafelé szaladó táviróoszlopok, mintha az ember sűrű tiszta fátyolán át nézné.

Kelemen uram tisztára törülte tenyérrel a harmatos ablakot s unalmában kibámult a fakó mezőségre. Javában szedték már a kukoriczát s nagy gyönyörűséggel nézte a tünedező munkás embereket. Egy darabig elmélázott rémán, később önmagával beszélgetni kezdett:

— Már én csak azután szedetek, ha itthon lesz a fiam Az ő nyájas tréfái nélkül nem ér semmit a kukoriczahántás! Hadd maradjon meg neki az a mulatság is.... Eleget czudarkodott, szegény, három esztendeig!

A vonat a szomszéd falú mellett robogott el, melyen alúl gazdag, úri ménes legelt.

— Ebből veszek majd a fiamnak két szép hámos lovat, hogy ne szégyelje magát, ha valamerre látogatóba megy. Az enyémek is szépek, de legyen neki még szebb!...

És hátravetette magát a széles ülésen és boldogan szövögette tovább:

— Mert bizony már asszony után kell nézni a kölyöknek. Eljött az ideje, hogy megmutassa: mit tud. Majd aztán az unokáimat elgondozom én az anyjukommal....

Kellemes képek rajzolódhattak a lelkébe, mert édesen mosolygott.

Úgy elfoglalta magát a szebbnél-szebb álmodozásokkal, hogy észre sem vette, a mint künn a vidékek szaporán váltogatták egymást.

Déltájban egy állomáson leszállt a vonatról, mivel a szokatlan sok üléstől egy kicsinnyég a dereka megfájult. Nem annyira sétált, mint inkább csak nyujtozódott a kupéajtó előtt, mivel valami messze nem mert eltávozni: nehogy ott maradjon.

Egy katonatiszt jött ki a váróteremből s úti bőröndjét dörmögve czipelte egy első osztályú kocsi irányába. Kelemen uram nagy sietséggel odaszaladott a tiszthez; illedelmesen levette a kalapját előtte s erőnek erejével kicsavarta a bőröndöt kezéből.

— Instálom, tessék csak beszállni; ezt feladom majd én.

— Köszönöm!

— A legszívesebben. Hiszen úgy is egy felé utazunk.

Ez utóbbi szavakhoz jelentőségteljesen hunyorgatta barátságos szemét. Úgy szeretett volna a tiszttől kérdezősködni a fiáról valamit! — De neki is sietni kellett a helyére, mert a konduktor már veszekedni kezdett, hogy tüstént itt hagyja.

A kupéban tovább is egyedül utazott. Folyvást azon törte fejét, hogy miképen álljon szóba azzal a tiszt úrral, ha valamelyik állomáson ismét összetalálkoznak? Hátha a fiának épen valami nagyon jó embere....

Hanem hiába leste az alkalmat. Az a tiszt még messzébb utazott nálánál s egész úton bár a fejét sem dúgta ki.

Ezzel az ügygyel is addig nyügölődött, a míg egyszer csak azon vette észre, hogy megérkezett. Majdnem a kupéban felejté az egész czók-mókját, annyira megzavarta a közelgő viszontlátás öröme a fejét, mikor ki kellett szállani. Háromszor is kiszállt, meg visszament; s utoljára is a pálczáját a konduktornak kellett utána kidobni, mikor már éppen döczögni kezdett az állomásról kifelé a vonat.

Végre mégis nagy nehezen összeszedte magát s útra kerekedett a kaszárnya felé. Jól tudta az útat: egy párszor már járt itt a fiánál.

Az indóház mögött valami vén kúfárné friss süteményt árult. Attól teli vásárolta mind a két köpenyzsebét s megkérdezte, hogy a fiát nem ismeri?

Azzal tovább haladt.

A városmajor mellett meglátott négy sietö katonát. Mind a négynek ásó volt a válián s befordultak egy sikátoron, mely a temető felé megy. Kelemen István nem tudta hamarjában, hogy mire vélje azt a furcsa felszerelést? Hirtelen elhatározta, hogy megszólítja őket, s ha megállnak: mindeniknek ád egy-egy süteményt. Neki is jól esnék, ha megkínálná az ő fiát valaki.

— Hé, vitézurak! Ne siessenek úgy!

A «vitézurak» nyilván nem ismerték ki az öregből sem a bajtárs apját, sem a jó szándékot, mert meglehetősen foghegyről feleltek:

— Máskor, öreg! Nem érünk rá!

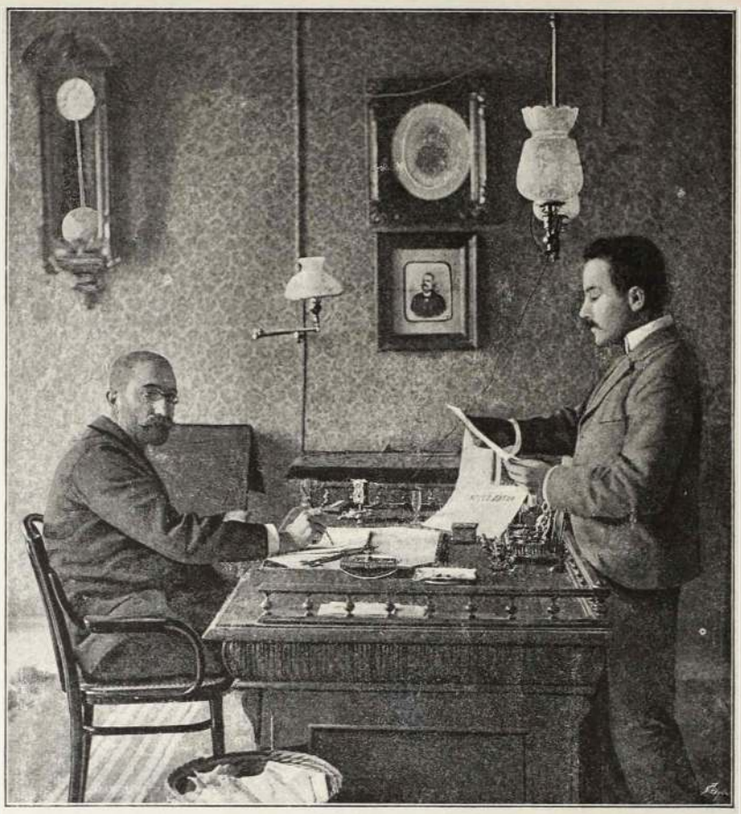

Barna Izidor. REFERÁLÁS. Őszi Kornél.

A «PESTI NAPLÓ» KIADÓHIVATALA. (Erdélyi fényképe után.)

Az öregnek veszettül rosszúl esett, hogy holmi közlegények ilyen félvállról diskurálnak vele, mikor az ő fia már altiszt. Annál is inkább boszankodott, mert becsületes szándékkal akart velök szóba állni. Gondolta magában, hogy megtrompfolja őket, a mit azonnal meg is cselekedett:

— Ejnye, fiaim, de nagyra vagytok a puskátokkal! Pedig nálnnk csak a sírásó parádézik efféle szerszámmal.

— Fogja bé a száját!

— Miért fognám? Nekem is van katonafiam.

S csípős malicziával hozzátette:

— Csakhogy azt nem küldik — sir ásni!

Az egyik baka a tromfra tromffal vágott vissza. Csak úgy találomra, nyersen viczczelt hátra az öregnek:

— Nem ám, mert éppen neki megyünk ásni.

S röhögve tűntek el a sikátor kanyarulatánál.

Az öreggel felfordúlt a világ!

— Jaj! — búgott fel s neki tántorodott a korlát deszkájának, mintha a lecsapó mennykő szele érte volna. Tökéletesen elbódult az első pillanatban. Szemei előtt sötét fekete karikák kezdettek tánczolni, melyek gyorsan nagyobbodtak, mint a vízbe dobott kő után a felvetődő gyürűk. Utoljára befogták az egész világot, hogy minden elsötétült. Jó darab ideig nem volt semmi gondolata, csak zúgott a feje és nagy meleget érzett.

Később valami hűvösebb fuvalom némileg magához térité. Még csak ekkor kezdett a helyzet egész borzasztóságában rémleni előtte. Meghalt a fia!...

Az ő fia!...

Az «anyjukom» egyetlen gyermeke, féltett szemefénye, a kit repeső szivvel vár oda haza az a boldogtalan asszony! Ugy van: meghalt! Magok a sir-ásó katonák mondották az előbb, a kik bizonyára ismerik őt, az apát, abból az időből, mikor utóljára itt járt a fiánál....

Kiméletből nem álltak vele szóba, míg meggondolatlan kötekedésével odáig nem vitte a dolgot, hogy az igazságot gorombán a szemébe vágják!

— Jaj!

Persze, persze! Hiszen a fiú utolsó levelén is már jól látszott, hogy beteg ember írta.... Milyen szokatlanúl hebehur-

gyán voltak mázolva a betűk! A tisztelendő úr is alig tudta végigbaktatni valahogy. S még kérte az a fiú az engedelmet, hogy oly sietve ir; pedig a halálos ágyán irta reszkető kezekkel . . . Inkább füllentett, csakhogy szomoruságot ne okozzon vele! . . .

— Jaj! . . . Szegény jó anyjukom mindjárt érezte, hogy valami baj van! Hiába mondotta a levél, hogy elmult a betegség . . .

Rendszertelen, zavaros egymásutánban czikáztak át ezek a gondolatok égő agyvelején. A határtalan fájdalom, mely első pillanatban megölhette volna, most még erőt adott fáradt izmainak. Feltápászkodott a korlát mellől, hol eddig tehetetlenül volt összezsugorodva, mint a ki porig itta magát. Először is ösztönszerüleg arrafelé fordult, a merre a katonák távoztak. Vissza akarta őket kiáltani. Mert hát minek mennek gödröt ásni? . . . Visszajöhetnek bátran. Ugy sem fogja engedni, hogy drága halottját ide temessék el, az idegen földbe. Haza szállítja . . . . az édes anyja mellé! Mert hát az is bizonyosan koporsóban lesz már, mire a fia tetemével haza kerül innet . . .

— Jaj!

Úgy zokogott hogy csupa viz volt elől a köpenyege.

Apránként valamennyire megjött az ereje, de még mindig nem tudott helyből elmozdulni.

Erre is akart menni, arra is akart menni, mint a ki a hófuvásos pusztán elveszté az útat. Sehogy sem jutott eszébe, hogy a kaszárnyába melyik úton menjen? Nem látott egyebet semmit maga előtt, csak a fiát és feleségét, kik közül hol ennek, hol annak a képe nyomta a másikat háttérbe, mint az ördögmotolla körhintáján a sebesen forgó alakok távozó és visszakerülő rajzai.

Nagy későre erőt vett magán és megindult. Biztos uton vitte most a szive. A járókelők közömbösen mentek el mellette; a legjobb esetben elázott embernek tartották. Pedig csak a szemei voltak részegek a könytől! Kegyetlenül józan volt különben. Érezte, hogy neki most erősnek kell lenni, mivel minden nyomorúság az ő nyakába van szakadva egyedül! . . .

A piaczi hid mellett egy koldusnak oda vetette a zsebeiből a süteményeket mind, — Az isten fizesse meg!

— Megfizette immár!

A mint egy koporsókereskedés előtt elhaladott: ismét elvesztette a szeme világát, úgy felháborodott.

A kaszárnya környéke csendes volt, mint a halottas ház tája. Mikor utoljára itt járt, a kapú előtt vidám csoport legény hanczuzott, kaczagott. Most üres volt a tér: a legénység nagy része künn a határon gyakorolt.

A kapú alatt találkozott egy ujoncz, maródi bakával.

— Öcsém! Merre van a fiam?

— Ki?

— A ki meg van halva!

A legény e magyarázatra egy kongó, hideg folyosón oda vezette az öreget a halottas kamrához. A homályos, szűk czellában két szál égő gyertya kinlódott a leteritett hulla fejénél szomorún.

Kelemen István uram roskadozva botorkált által a küszöbön. Nem szólt, csak heves zokogással bugyogott a fájdalom belőle.

Felhajtá a szegényes terítőt az arczáról, melynek láttára kétségbeesetten tántorodott vissza s iszonyúan felsirt a rémület lelkéből:

— Ez nem az én fiam! Ennyire el nem változhatott! Ez más! Nem ismerem el! Hová tették a fiam?

Az éktelen lármára a napos káplár lélekszakadva rohant a terembe, kit midőn a jajgató öreg megpillantott, eszméletlenül esett össze, ez egyetlen szóval:

— Fiam!

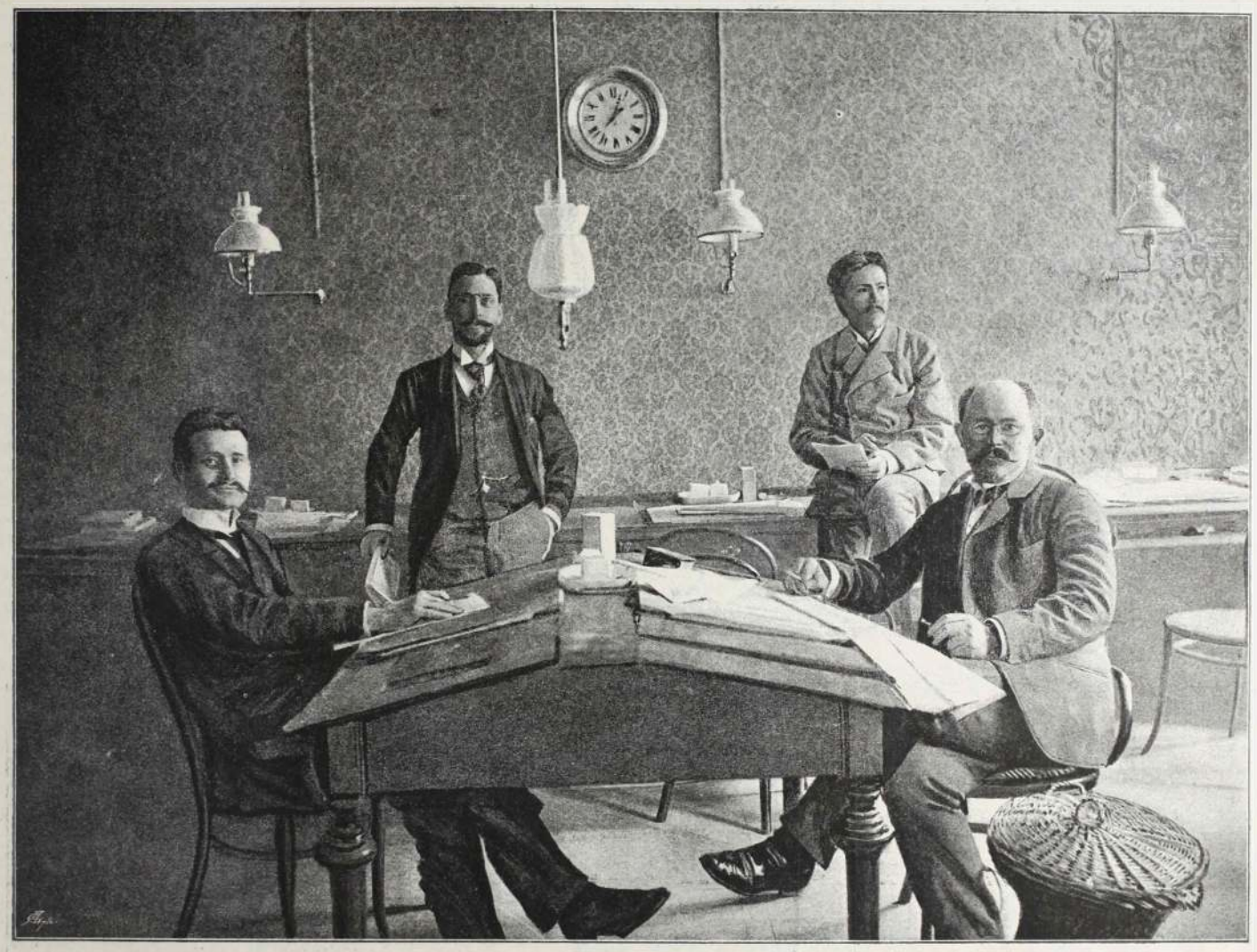

Sebők Gyula. Szécsi Ferencz. Ábrányi Emil. Dr. Günther Antal.

A «PESTI NAPLÓ» SZERKESZTŐSÉGÉBEN. (Erdélyi fényképe után.)

Többen is sereglettek oda, de senkisem értette a dolgot. Élesztgették, mosták a gangon az öreget, de biz' akkor már késő uzsonna volt, mire ismét lábra kapott.

— Édes apám! — simogatta, ölelte a fia, — ne búsúljon: nincsen semmi bajom. Ma este már levetem a mundért s holnap haza megyünk.

Az öreg csak nézett és csóválta a fejét:

— Különben gondolhattam volna, hogy megírod te nekünk, ha valami efféle bajod van.

Sírva is, kaczagva is, elpanaszolta az egész szomorú esetet. Erősen neheztelt az otromba tréfáért, hanem azért mégis határozott hangon szólt a végén:

— De azokat a sirásó legényeket mégsem kell bántani. Én is hibás voltam: minek kötekedtem velök?

Aztán a fiát édesen keblére szorítá.

— Holnap az édes anyádat tudatjuk a dróton, hogy csak holnapután megyünk.

— Miért, édes apám?

— Mert ennek a szegény halottnak a temetésén itt akarok lenni. Eltemettetem szépen a magam költségén.

Egy vén őrmester csodálkozva jegyezte meg:

— Hiszen az a halott nem volt a kend fia.

— De biz' az enyém volt . . . *a míg annak hittem!* . . .

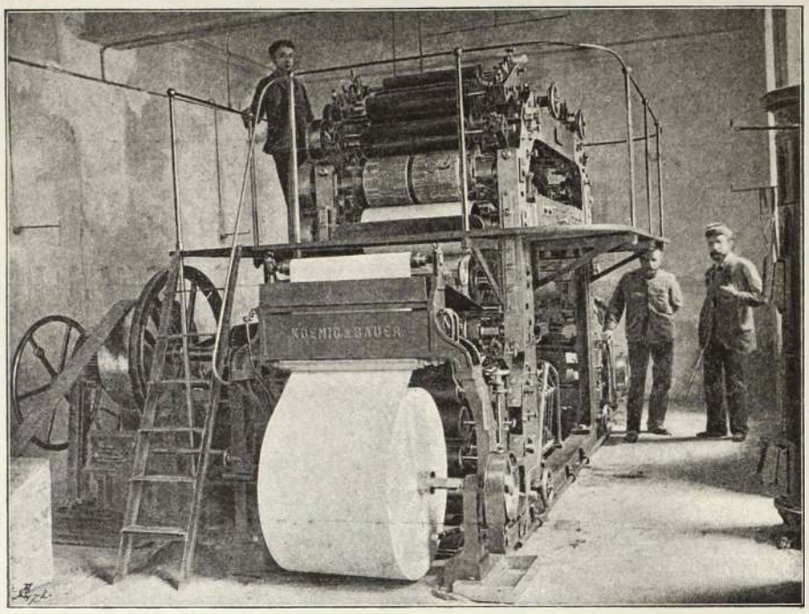

A «PESTI NAPLÓ» ROTÁCZIÓS GÉPE.

SANCTA VERITAS.

— REGÉNY. — (3)

Irta: VÁRADI ANTAL.

III.

— Egy úr küldött. Parancsol-e valamit?

— Semmit, Jakab, semmit. Csak menjen pihenni.

Jakab rohant el. Viktor azt mondta neki, hogy menjen — tehát ment. Ha azt mondta volna neki: ugorjék ki az ablakon — kiugrott volna. Az Isten után nagyobb embert nem ismert, mint Viktort.

— Bukfenczezni fogok a gyermekeinek...

S bement a közös kórterembe.

Tar Viktor pedig kinyitotta a Sarlay által küldött könyvet s csodálkozva olvasta a czímlapot:

«Az emberszeretet tudománya.»

Más tudomány-e az emberszeretet? — Nem csupán érzés az, amelynek homályos sejtelme áthatja belsőnket s jótettekben nyilvánúl? Van annak rendszere? Meg lehet azt tanulni?

A könyv előszava megfelelt neki e kérdésekre.

IV.

«Jóra születünk-e vagy rosszra?» . . . így kezdődött az előszó, «ez az a nagy kérdés, amely sokszor foglalkoztatta a hitet és a tudományt. Praedestinálva vagyunk-e az erényre úgy, mint a bűnre, s láthatatlan, de a gondviselés által előre lerakott síneken halad-e végig az egyén pályafutása, — avagy van-e szabad akarat, mely elhatározólag intézi tetteinket? Ha a végzet kiszabta utunkat, úgy lelketlen gép vagyunk, a míg csak az anyagi táplálkozásról kell gondoskodnunk, fűtjük a gépet, hogy az egyhangú robajjal darálja le az évtizedeket. Ha nincs kiszabott út, pályafutás — úgy melyek az irányadó eszmék, miket követnünk kell? Hol a boldogúlás szezám-szava, mely a jólét közös kincses házát tárja fel. Hol a panacea, amely minden fájdalmat meggyógyít s minden ütött sebet begyógyít vagy legalább enyhít?

Mi lehet az? Minek kell lennie?

Nem lehet más, mint a *boldogítás*.

Nagy társaságban élünk, az emberi társaságban, amelynek ezerszerte több az árny-, mint a fényoldala. Hogy lehessen boldog egy igazán mélyen érző, nemes szív, — ha boldogtalanságot és sötétséget lát maga körül? Hogy mosolyoghasson egy arcz, mikor körülötte sírnak, — s a házban, melynek többsége gyászol: ki merne jókedvűen énekelni?

Tehát a boldogulásra, a lelki, ideális boldogságra való törekvés első tényezője a szerencsétlenek, a szenvedők, a nyomorultak megvigasztalása, földerítése. De mi e vigasztalás, e földerítés első és egyetlen csodaszere?

Az emberszeretet.

Aki rideg önzése zárt útján elzárkozik a társadalom jajjai elől, aki csak termőföldnek, gyümölcsfának tekinti az emberiséget, mely neki teremjen, őt gazdagitsa, neki érleljen aranygyűmölcsöket: az soha sem fogja megérteni azt a nagy igazságot, hogy nyomorra született milliók között, érző léleknek — folytonos szemrehányás a jóllét, melyet embertársaira ki nem terjeszthet, mert nem mindenható.

De a mindenhatóság a létező összes hatalmak és erők egyeteme. E mindenhatóságnak eleme minden szilárd akarat, minden elhatározás. S ha egyszer az egész emberiséget, vagy csak annak nagyobb, jobb részét rá tudtuk venni arra, hogy ne föléje, de alája rendelje egyéni érdekét, hasznát és akaratát az összes emberiségnek: már a mindenható erőnek jobb keze a hatalmunkban van, a mindenhatóság szótárából miénk a «legyen» szó, melynek csodás hatalmával újra teremthetjük a chaossá bomlani kezdő világot.

A boldogítás és a szeretet!

Én azt hiszem, hogy csak a mások boldogításában találhatjuk föl saját boldogulásunknak jobb felét, csak a másokra sugároztatott szeretet tesz igazán méltóvá bennünket mindenek szeretetére.

És ez a szeretet — velünk születik, csak ki kell azt fejleszteni. Olyan az, mint az ízlés, amely fejletlenül bár, de megvan minden emberben is, mint homályos ösztön. A vadember, aki mezítelen testét tátoválja, s tollakkal ékesíti, az együgyü parasztleány, aki virágot plántál s azt hajába tűzi, az ízlés homályos ösztönének hódol. S amint a homályos ösztönben nyilatkozó ízlést ki lehet fejleszteni tanulmány, művelés és szép tárgyak rendsze-

A «PESTI NAPLÓ» FOGATAI.

res szemléltetése által: azonképen ki lehet fejleszteni a szeretetet. Hiszen ha valami velünk születik, úgy ez az, a szeretet, a mely a gyermek és szülői, a testvér és testvérei között a legszorosabb kapcsokkal, készen ugrik ki, a szeretet hatalmának teljes Minerva-fegyverzetével a Jupiter fejéből. Gyűlöletre nem születik senki, — de meggyűlöltetni valamivel a társadalmat, az emberiséget — nagyon könnyen lehet. Mért ne lehetne hát megkedveltetni, megszerettetni véle ugyanezt a társadalmát és emberiséget?

Neveljük az embert emberszeretetre. Fejleszszük ki benne az összetartozandóság közérzését, a kapcsolat és kötelesség tudalmát embertársaihoz. Tanitsuk meg először sírni az emberiséggel, hogy majdan mosolyogni igyekezzék vele, s e boldog mosoly titkára megtanitsa mindazokat, akik a nagy egésztől elválva élnek — s akkor embert neveltünk az Isten képére és hasonlatosságára . . .»

Viktor égni érezte arczát. Nekihevűlve dőlt a könyvnek, felnyitotta találomra s e sorokat olvasta egyik lapon:

«Az önzés elnyomása az emberszeretet kifejtése. Okosan kell ragaszkodnunk embertársainkhoz. Nem a gyöngéiket, nemcsak a jó és szép oldalaikért kell őket szeretnünk, hanem azért, mert emberek. Ha a tudomány első fokára érkeztünk, be fogjuk látni, hogy a teremtett ember köztudalmának, összetartozandóságának érzete az emberszeretet evangeliuma . . .»

Viktor nem tette le a könyvet többé kezéből. Egész éjjel annak lapjai fölött virrasztott, s mikor reggel felé álomba merült — ez eszmék aranyozták meg nyugodt álmait.

Álmából halk kopogás ébresztette föl. Fél álmosan, félig ébren mondta ki, hogy «szabad.»

Az ajtó megnyilott s a clown furcsa ábrázata izgett-mozgott a nyílásában, mint egy madzagon rángatott karrikatura.

— Lehet?

— Jőjjön, Jakab, jőjjön. Megbízásom van.

Jakab egy ugrással az ágynál termett, mint egy kitünően dresszirozott dog, tágra nyitott szemekkel lesve Viktor parancsát. Süvegét lekapta, balkezében bugyrot tartott, szorított jobb markából egy gyűrődött forintos bankó vége kandikált ki.

— Hová készül, Jakab?

— Haza, nagyságos uram. Urlaubot kaptam, meg obsitot, egyszerre.

— Hogy-hogy?

— Azt mondta a főorvos úr, hogy most már semmi bajom, még náthát sem kaptam a Dunafürdőtől — hát mehetek. Mondok neki: nagyságos főorvos úr — megyek, megyek, azaz, hogy mennék, — ha —

— Mit, ha? mondja ön.

— Na ebben a stráfos katufrékban az utczára mehetnék, mondom én.

— Hát hová lett a ruhája? kérdi ő.

— Itt van a bugyorban, de úgy összeugrott ahol ép volt, meg úgy kitágult ahol rongyos volt, hogy ezt már tisztán csak a Fránczikám viselheti. — Erre azt mondja ő, hogy van itt valami egyesület, amely felnőtt szegényeket ruház, abból jut nekem is. Amint látja, fel is vagyok öltözve, tisztességesen, még galléros inget is kaptam. Ez még nem volt elég. Az irgalmas néne, aki ápolt, aszondja, hogy van megint egy másik egyesület, amelyik felgyógyult betegeknek ád egy pár forintot, hogy éhen ne haljanak. Adtak is két forint ötven krajczárt. Vissza akartam adni, mondok, hogy én el vagyok látva. A sveszter a szemembe nevetett, azt mondta, hogy mivel? Nem mertem elmondani a szerencsémet, akit a nagyságos úrnak köszönök — hát elhallgattam. De ötven krajczárt mégis visszatettem a perselybe, a mely a falon lóg. Azért aztán a sveszter adott két szép szent képet. Egyet a Hánikának, másikat a Fránczikának.

— Aztán mihez fog legelébb, Jakab?

— Van már hova mennem. Van a kórház ajtaja előtt egy pléh-láda. Abba dobálják az arra menő uraságok a kiolvasott újságot, amit magukkal vittek. Azt a szegény lábbadozó betegek között szétosztották. Én is kaptam belőle egy «Magyar Hirlap»-ot. Abban sok mindenféle szép dolgot olvastam. A végén pedig olyan apró kis koczkákban mindenféle hirdetés van. Ott olvastam, hogy egy jó erős, ügyes masszirozót keresnek, jó fizetés mellett. Mondok az alorvos úrnak, mikor a vizit volt, hogy én jó lennék annak, mert már egyszer voltam is a Balkányi doktor úr mellett, másfél esztendeig, mielőtt szatócsboltot nyitottam. Az alorvos ezt megtelefonozta, be is ajánlott, — ma délután helybe is állok. Meg is gyömöszölöm az én embereimet úgy . . . de úgy — de úgy . . .

És gyúrta a bugyrot a félkezével, kegyetlenül. Viktor jóízűen nevetett rajta.

— No, hála Istennek, csakhogy nevet a nagyságos úr. Máskép nem is mertem volna előhozakodni azzal, amit még mondani akarok.

— Ki vele, Jakab.

— Pátronus uram . . . így most már nincs szükségem arra a tenger pénzre, amit adott. Szinte félek hazamenni, annyi pénzre. . . Talán ki is rabolták az asszonyt?

— Ugyan, Jakab!

— Nem merek én annyi pénzt magamnál tartani. . . . Tessen visszavenni legalább a felét.

— Nem úgy, Jakab. Lássa el először az egész familiát fával, szénnel, téli gúnyával, czipővel. . . .

— Abbíz' igaz . . .

— Vegyen fát, szenet, fizesse ki a következő fertályra a házbért.

— Az, Isten uccse . . .

— Ami megmarad, azt vigye be a postatakarékpénztárba . . .

— Mi az, megkérem alássan?

— Menjen csak a pénzzel a legelső postahivatalba, ott megmagyarázzák mi az? Olyan hely, ahová ha pénzt tesz be őrizetre, még magának fizetnek évente minden forint után négy krajczárt.

— Nem tréfál a nagyságos úr?

— Miért tréfálnék ilyen dologban, szegény emberrel. Tegye meg a mit mondtam. Ezt a levelet pedig, amit most írni fogok, vigye el a Sarlay miniszteri tanácsos úrnak . . .

— Meglesz, nagyságos uram . . . Hogy tituláljam azt az urat?

— Méltóságos. De ne szóljon neki semmit. Érti?

— Mi nagyobb titulus a méltóságosnál?

— Kegyelmes úr.

— Értem: kegyelmes uram!

— Ne bolondozzon, Jakab — mondá mosolyogva Viktor, mialatt pár sort irt Sarlaynak. Én semmi se vagyok.

— Semmi? mondá Jakab hülye ábrázattal. Hogy zavarba hoz akkor engem.

— Miért?

— Hogy voltaképen mi is vagyok hát én akkor? S egy erőszakos kézcsók után levelestől, bankóstól, bugyrostól rohant ki az ajtón.

Viktor utánna nézett. Isten! milyen kevéssel meg lehet menteni egy jóravaló ember életét! . . .

Azzal újra végig gondolta az elolvasott könyv eszmemenetét, melynek eredménye volt az a kis levél, melyet Sarlaynak küldött:

«Méltóságos uram! Új, átalakult embert talál bennem, ha fölkeres. Elolvastam az «Emberszeretet tudományát.» Egy álmatlan éjszakámba került, de nyugodtabbnak s pihentebb lelkűnek érzem magamat utánna, mintha az utóbbi borzasztó évet aludtam volna át. Várom önt. De kérem — amit szóval mondani, kérdeni nem mertem: mondjon majd hírt — édes jó atyámról.

Viktor.»

Egy óra múlva kezében volt a válasz. Mindenekelőtt affölötti nagy és igaz örömét fejezte ki Sarlay, hogy a «tékozló fiú visszatért . . . . .» még ugyan nem lépte át az atyai küszöböt — de azt nem is fogja tenni addig, míg erre Sarlay az időt elérkezettnek nem látja. A szeretet örök szava azonban fölébredt — s ez a parancsoló szó életirányt fog szabni Viktornak. Egyelőre nem látogathatja meg, — de ma reggel beszélt a főorvossal, kinek nyilatkozata szerint már veszély nélkül elhagyhatja ágyát s a kórházat, mert idegei lecsillapultak, rohamtól nincs mit tartani; s hogy lelke újra teljesen ép — azt levele bizonyítja. Hagyja el tehát a kórházat, s visszatért bizalmának első jeléül: látogassa meg őt ma este . . .»

Viktor csaknem kiugrott ágyából örömében. Hát újra átlépheti a Sarlay házának küszöbét . . . ő, a méltatlan . . . a történtek után . . . ő, a vakmerő, a magáról megfeledkezett szörnyeteg, — aki gyilkos fegyvert merészelt emelni önön édesatyjára? . . .

Öröme komor kontemplácziőra változott. Hát el van-e már törölve ennek a rettenetes bűnnek a súlya? Ki van az engesztelve? Meg van-e bocsátva?

Azzal talán, hogy önmaga ellen is öngyilkos merényt akart megkisérteni?

Nem . . . soha.

A bűnsúly még fennáll. A haragvó apa képe, mint a büntető Jehováé áll sorsa ösvényén. De javulni indult lelke új erejében, ez többé nem kétségbeesett gondolatokat sugallt neki, hanem egy önzetlen elhatározást.

— Elmegyek Sarlayhoz . . . de esküszöm, hogy Irént nem fogom látni addig, míg édes atyám nem teszi kezembe kezét.

Ez elhatározással kelt föl. A napot még a kórházban töltötte, — s az esthomály beálltával összes újságait a pléh-szekrénybe dobva, s gazdag adományt juttatva a lábbadozó betegek perselyének, lassú léptekkel indult meg a Lipót-utcza felé, ahol Sarlayék laktak.

Szikrázó hó fedte a háztetőket. Csaknem felhőtlen égről ragyogott le a paloták czifrázataira a tele hold. A Rókus-kápolna tornyában hetet harangoztak . . .

Megindult. Feje zúgott . . . Oly idegennek érezte magát ez ember-áradatban . . .

Amint a nyüzsgő tömeg közt haladt — eszébe jutott az «Emberszeretet tudománya.»

Ezek itt mind, mind annak a nagy családnak gyermekei, amelyet önzetlenül s önmagáért kell szeretnie.

Vajjon képes lesz-e rá gyakorlatban, mint ahogy elképzelte azt egy álmatlan éjszakán, betegágyában, az öngyilkosság sötét szándékának elvonulása után?

S amint így, gondolatokba merülve halad, a hatvani utczáig ér, ahol egy sápadt, támolygó alak áll reszketve, vékony nyári kabátban, vörösre fagyott arczczal és a hidegtől könyező szemekkel.

Részvétteljesen állt meg s tekintett végig a didergőn, mielőtt az félve húzódott előle.

A lámpa alatt azonban megismerte.

— Ön az, Turner?

A megszólított szégyenkezve igyekezett félrefordulni. Viktor a két vállát megragadva, nem engedte.

— Miért fordul el? Nem emlékszik már az egyetemen eltöltött éveinkre?

Turner mordul, dideregve vont vállat.

— Önnek jó kabátja van — én rongyos vagyok és fázom. Sattöbbi...

— Épen azért. Segíthetek önön valamivel?

Turner tágra nyitott szemekkel bámult rá.

— Tar úr nagyon megváltozott.

Viktor szemei fölragyogtak.

— Megváltoztam? Csakugyan? Meglátszik rajtam?

— Az egyetemen igen büszke volt és kihívó. Most egészen... Sattöbbi... No de ne haragudjék.

— Nem, édes Turner. Hanem micsoda ön most?

— Most? Didergő és éhes ember vagyok.

— Azt látom és sejtem. De mi a foglalkozása?

— Hát mindezekből nem következteti? Nem látja rajtam, hogy diurnista vagyok?

— Magában véve nem sok.

— Sulyosbítva családos állapottal, sattöbbi.

— Kedves Turner — jöjjön velem hamar ide be, a Sessler boltjába. Ott meleg van.

— Köszönöm. Épen azon tünődtem, hogy fázom-e inkább vagy éhezem? Közvetítőül utolsó négy krajczáromon sült gesztenyét akartam venni. Felét megeszem — az jóllakat és melegit — felét, futva, hazaviszem a familiának, az is melegit s őket táplálja. De ha ön a Sessler szabóüzletébe visz, az fölmelegit s akkor négy krajczárért kenyeret veszek. Aztán takaródzzék be a familia. Ágynemű van még ... sattöbbi.

Ezalatt a bolt bejárásához értek.

— Tulajdonképen mit akar velem a Sessler boltjában, Tar uram?

— Őszintén megmondva: télikabátot akarok önnek venni....

— Lássa, uram, ezelőtt nehány évvel milyen indignáczióval utasítottam volna vissza efféle ajánlatot. Fáztam volna... éheztem volna inkább... de a hátam mögött van a család. A szegény, éhező familia feje lemond afféle luxusról, minő a büszkeség — sattöbbi...

Mennyi mindent fojtott szegény abba a dupla t-vel megnyomott «sattöbbi»-be?...

— Ne beszéljünk most arról. Hiszen nem vagyok önre nézve idegen?

Turner fejét rázta.

— Ön nagyon megváltozott. Igazán nagyon. Emlékezik, mikor valami koszorúra gyűjtött s én húsz krajczárt irtam alá? (No — nem kellett több... sattöbbi...) s ön úgy végigmért, hogy a szemem fehéréig elvörösödtem?... Pedig az nap nem vacsoráltam, csakhogy a vértanúk koszorújára adhassak... satt...

— Bocsássa meg... bocsássa meg, kérem... ostobán és gonoszúl cselekedtem.

Turner elképedve nézett rá.

— Ön... bocsánatot kér tőlem? Ön kezet nyujt? De hát mi lett önből?

Még mindig a boltajtó bejárata előtt álltak. Viktor zavarában befelé akarta vonni.

— Menjünk be...

— Nem... mondá ellágyulva a diurnista. Nem megyek. Ez a szó jobban fölmelegített, mint az a fűtött terem ott benn tehette volna... jobban eltöltötte a lelkemet...

— Ne beszéljen, Turner... holnap újra fázni fog, azért téli kabát kell önnek.

— No jó... ha éppen akarja... Hiszen ön gazdag ember. Önnek nem esik nehezére. Nekem meg nagyon jól esik. Hánem akkor ne ide vezessen... Ez nagyon elegáns hely nekem. Itt egy télikabát legalább is harmincz forint. Menjünk ide át a sarokra. Ott árulnak «gavalléroktól fennmaradt férfiruhákat»... Kapok tizenöt forintért... A többit... azt... sattöbbi.

— Értem. Meglesz, Turner. Menjünk.

Negyedóra múlva Turner hosszú téliköpenyegben, belső zsebében harmincz forintot szorongatva ment hazafelé... Megállt a sarki gesztenyésnél, mialatt ama bizonyos négy krajczárért forró gesztenyét vett, ezt dörmögte magában:

— Hogy havonkint ennyit ad nekem.., hogy havonkint... Istenem... hát lehet egy diurnistának ilyen szerencséje?... No de, van Isten, sattöbbi...

Viktor pedig repült a Lipót-utcza felé, mintha szárnyai volnának.

(Folytatása következik.)

FELAVATÁS.

(Elszavaltatott a VII. ker. Barcsay-utczai főgymnázium folyó hó 6-án történt ünnepélyes felavatásan.)

Fölépült íme hát a múzsák csarnoka,
A múzsa hontalan nem bolyg ide s tova,
A kő szilárd kövön büszkén emelkedik,
Örömnek zászlaját szellők lebegtetik.
Szilárd boltivein örömsugár rezeg,
Zsibong szent csarnokán ifjú, vidám sereg.
Jer is, jer ifjúság e szent falak közé,
Melynek minden kövét veríték öntözé,
Hazám virága jőjj e szent födél alá,
S ki rajta fáradott, rebegj áldást reá.
Mi emberré teszen, a mi nemes, derék,
Egy új világ gyanánt imitt tárúl eléd.
Elzengi majd dalát az agg világtalan,
A trójai s görög csatákra mint rohan,
A pajzs miként recseg, a dárda mint suhog,
Achill csapásain mint húllnak a sorok,
Patroklos izmain minő harag feszűl.
Hektor övéiért hogy áll meg emberül.
Mély bánatos danát miként sír a koboz,
Ha kopja-vágta seb sötét halált okoz.
Bánatba mint zokog a büszke, vad harag,
Holt bajnoktárs fölött a láng, ha összecsap.
Odysseus a hős, veled bolyong, eped,
Hazája földjeért veled sír könnyeket.
A bölcs Horatius lantjára dalt veszen,
S veled busúl, eped a kurta éveken.
«Becsüljed a jelent, a röpke percz repül,
Ha sors-csapás levert, viseljed emberül.
Béjárod a mezőt, a lanka partokat,
Hűvös berek ölén színbor s virág fogad.
Fegyverre nem szorulsz, ha bűntelen szíved;
A bűntelen szívüt kisérik istenek.»
«A szertelen megárt, kerüld mi szertelen,
Szakíts virágokat, tied csak a jelen.»
Hazád fölé ha tán viharfelleg borúl
S polgár polgárt tekint gyűlölve zordonúl:
Hazádhoz hű szíved vele sajog, szakad,
S reájok harsogod menydörgető szavad.
A természet neked kitárja titkait,
A végtelent s parányt ismerni megtanit.
A milliárd világ miként forog, rezeg,
Egymást miként viszik a csillagezredek,
A végtelen parány parányra mint tapad,
Két végtelen között miként viszen utad.
A röpke fénysugárt részekre bonthatod,
Mely a világürön évezredig futott.
S a mit tér és idő bilincsbe nem szorít:
A villám és delej kibontja titkait.
S a mely földet s eget megrázni bősz, merész:
Igába mint fogá a véges emberész.
E szent falak között ifjú majd érezed,
Miként emel sivár anyag fölé eszed.
Kárpát szent bérczein honalkotó hadak
Zúgnak fel újra majd s szíved velük dagad;
A háromszín lobog tengertől tengerig,
Mint földremegtetés dobognak méneik.
Szent László, Nagy Lajos, dicső Mátyás király.
Félistenek gyanánt megint előtted áll.
Szondiak, Zrínyiek és annyi sok dicső,
Meghalni a honért a harczmezőkre jő.
Sajó s Mohács terén szemedbe köny tolúl.
S a hősök árnya közt bolyongsz vigatlanúl.
Budának érczfokát megvíni vágy karod,
S a félholdnak helyén megint kereszt ragyog.
Aczélozd izmaid, karod legyen kemény,
Ha majd egyhor kiállsz a vészek tengerén,
Ha majd ágyú dörög s rikolt a harczi kürt
S tömött sorok között gyilok vág rémes ürt:
Feszítsd ki melledet, miként a sziklafok,
Mely bömbölő vihar villámain kifog.
Suhogjon az aczél, harapja föld porát,
Ki romba döntni vágy e szent magyar hazát!
Szeretni itt tanúld fiú hű társadat,
Testvériség legyen mindig szent jelszavad.
Hol ébredez, virúl baráti érzelem,
Ha nem az ifjúság nyitott, hű kebliben?
Mint ébredő virág kehelyt hajnalra nyit,
S színmézzé szívja föl a hajnal gyöngyeit...
Ha majd tettekre hív a büszke férfikor,
Barátid ajkiról hevít «excelsior.»
Ha majd az aggkor is rád rójja terheit,
Ha több az ismerős síron túl, mint emitt:
Ifjúvá tesz megint a hű emlékezet,
S az ifjúság arany kertjéhez elvezet.
Ha majd az Alkotó amott jelöl hazát
A sírig elkisér a hű, igaz barát!
Örök Mindenható a csillagok felett,
Hozzád fohászkodunk hallgasd hű népedet!
Ezer magyar szívét egy érzet hatja át,
Ezer magyar ifjú rebeg feléd imát!
Óh harmatozd reánk áldásod gyöngyeit,
Nem győz le csüggedés, ha szent kezed segít.
Őrizd tisztán szivünk, világosítsd eszünk,
Ép lelket ép testben — nagy Isten — adj nekünk!

Kempf József.

AZ ELITÉLTEK.

AZ ÖRÖK ILLAT TAVA.

— Arab monda. —

Irta: K. MÁRTONFFY IMRE.

Az arábiai sivatagon több napi járásnyira nyugat felé, gyönyörű oáz terül el, olyan mint a smaragd, mely teljes zöld színében pompázik a beláthatlan homoktenger közepén. A keleti láthatártól a nyugatiig, északnak és délnek, meddig a szem ellát hat, kopár sivatag terjed el, melyet vérvörös égboltozat vesz körül, hol felhők sohase tornyosúlnak össze. Nehány vándorló arabon, kinek a nap és a csillagok az útmutatói, vagy a fáradt karaván kívül, ki azt a pontot akarja elérni, hol a sivatag az éggel egyesül: egyebet nem látunk a homokhullámok felett, csak egy kis zöld foltot pálmacsoportokból.

A forró öv üde növényzete e homoktenger szigeten búján tenyészik, közepén az örökzöld falak közt kicsiny, mély tó fekszik, melynek fekete felülete a fárólfára repkedő flamingó skarlát-vörös szárnyainak színét tükrözi vissza. A tó vize fekete mint a tinta és ami csodálatos benne, jó illatot áraszt szét, nem olyat mint a virágoké, hanem valami leirhatatlan kedves és majdnem fojtó illatot, mintha nehéz lepel lebegne a levegőben. A nyugati part hosszában a káka közt leomlott oszlopok és törött szobordarabok hevernek elszórtan. Márványoszlop törmelékek: durva faragványok, utálatos arczokkal, repülő szörnyek és csodás alakok fekszenek félig elrejtve a nádasban. Színüket vesztve és iszappal befedve a víz szélén, hol a gólyák gázolnak. A szétmáló kőfalak közül gyikok jönnek elő, hogy a napon sütkérezzenek.

Sehol emberi lényt nem találunk. Az óriási harasztok alatt a déli égöv állatai alszanak, a fakon pedig majmok játszanak. Szivárvány szárnyú madarak repdesik körül a megszámlálhatatlan virágok csoportját, a lombok közt szőlővesszők és felfutók óriási hálót szőnek és mérges kígyók rejtik el benne csillogó testüket. Éjjel a világító bogarak hintenek gyenge fényt és a pálmák közt tücsök czirpel.

A keleti nomád törzsek közt különféle szóhagyomány kering e szénfekete tóról. Sok történetet regélnek a csodás illatról, mely a sötét mélységből tör elő, s a rombadőlt, fakószínű kövekről, melyek a nyugati parton vannak szétszórva. Az arabok ez oázt a vallásos utálat bizonyos nemével látogatják meg és igen ritkán lépik át a szent határt. A középkor regényes korszakában nehány legenda keringett róla és azt hiszik, hogy a különböző kereszteshadjáratokkal volt összeköttetésben. Mások Mohamed korát emlegetik és a nagy próféta életéből nehány fővonást jegyeznek fel; de az egyik monda, melyet a sivatag fiai mesélnek el, a legrégibb időből ered, midőn az arabok még bálványimádók voltak, s vallásuk szerint több istent hittek. Férfiakat és nőket, állatokat és madarakat imádtak, országról-országra vándoroltak és isteneiket a sivatag oázain és az örök halmokon imádták.

E monda szerint a tó vize akkoriban még nem volt fekete, hanem tiszta mint kristály, de az illata, mely nem olyan mint a virágoké, már akkor is elárasztotta a környéket. A nyugati parton nem hevertek rombadőlt oszlopok, hanem az építészet egyike remekműve egy fehér templom állott, melynek karcsú tornyát a hajnal első ébredése aranyozta meg. A tóból ködfátyol emelkedett ki, s mindegyik haraszt ezüst csillagokból összeállított koszorút mutatott. A tó körül tábort ütöttek az arabok, s napkeltekor megmozdúltak a sátrak és életre ébredtek az alvók. Itt-ott állt egy-egy arab komoly barna arczával keletnek fordúlva és imádkozott.

Amint a nap égi szekerén feljebb hatolt, a nép közt halk zaj támadt, úgy hogy a csodálkozó madarak egymást hívogatták a fákról és kérdezték, hogy mi történt. Az emberek nyugtalanúl járkáltak alá s fel, szemfájós gyermekek csoportba álltak; a nők siettek, nehéz terhet czipelték ide-oda, a tevék pedig nyugodtan ettek.

A nagy karaván hetekig folyton utazott a sivatagon át, hogy a híres bálványképet imádhassa. Vélük jöttek a betegek, sánták és vakok, kik mind gyógyúlást reméltek és napok óta imádkozva ültek a homokban, nem törődve a perzselő forrósággal. Szegény és gazdag, öreg és ifjú mind eljöttek; az emir is megtette az útat és drága szőnyegekkel megrakott tevét hozott magával. Az áldozat bemutatására elérkezett az idő, a gyöngék és bénák a templomhoz vánszorogtak és vártak a bejárásnál, míg a nagy kapúkat kinyitják.

Egy csomó pap biborvörös és aranyos ruhában lassú léptekkel jött le és értékes dísz-edényt vettek elő, hogy a tó kristálytiszta vizéből megtöltsék. A templom belsejéből trombitaharsogás hallatszott ki, hosszasan és harsányan viszhangzott a táboron keresztül, s midőn elhallgatott, fiatal nők fantasztikus körtánczot jártak. Ezután az egész nép összegyűlt, hogy az isteni bálványt imádja

Az émir lelépett trónjáról, melyet virágok és zászlósok serege vett körül, s a tánczosnők karjukat fejük fölé emelve, fáradhatlanúl forogtak körbe, míg a második kürtszó meg nem harsant. Ekkor a táncz megszünt, a templom hatalmas kapúi kinyíltak és látni engedték az isten nagy fehér házát.

Mint a sötétség szelleme trónolt a közép fen egy óriási, fekete kőalak. Utálatos tekete pillantása gonoszságot és könyörpelenséget árúlt el; fekete nehéz karjai az áldozat ölelésére voltak kiterjesztve, otromba fekete lábait a sok imádó arab kezei piszkitották be. Ragyogó színű övsallang és délszaki virágokból font füzér fedték vörösre festett fejét és vállait. A drága kövek, melyek a kocsi kerekeit és oldalait ékíték, kék, zöld, vörös és biborszínben ragyogtak. Ezen a kocsin állt az isten, a bálvány, melynek neve Jandi volt.

A jelenlevők mind a földre borúltak és hangosan imádkoztak. A fák közt a madarak azonban folyvást hívogatták egymást. A térdelő ájtatoskodók e pillanatban távoli lódobogást hallottak, Kétségbeesett kiáltás hangzott mindenünnen: «A törökök! A törökök!» zúgta a tömeg. Talpra ugrottak valamennyien, s szemeikre kezükkel ernyőt képezve észak felé pillantottak. A nap fényében ragyogó láthatáron lándzsák és kelevézek csillogtak, fényesebben mint Jandi kocsiján a drágakövek. Ismét felhangzott száz meg száz ajakról a rémes kiáltás: «A törökök! A törökök!»

Tömött sorokban jöttek északról lóháton teljes rohamban. Az arabok tanácstalanúl álltak, midőn a legelkeseredettebb halálos ellenségük meglepte őket. Zavarodottan és bátortalanúl fogták körül a bálványt és könyörögtek hozzá, hogy vegye oltalma alá. Vajjon meghallgatja-e imájukat? De a kőszobor nem felelt, s a kétségbeesés adott neki bátorságot, hogy a harczot megkezdjék. A csata elkeseredett volt. Az arabok, folyton hangoztatva a hatalmas Jandi nevét, úgy harczoltak mint az oroszlánok. Hol előnyomúltak, hol pedig hátrálták, aztán ismét előtörtek majd meg visszafutottak. A bálvány nevét kiáltozva az emir és a papok egy csoportba gyűltek, hogy Jandit oltalmazzák. De a lándzsák és hajitódárdák biztosan találtak és a könyörtelen ellenség foglyúl ejté őket. A törökök behatoltak a templomba, hol a fekete kő-isten gyűlölettel tekintett rájuk; de mozdúlatlanúl állt, mint mikor a fiatal nők fantasztikus tánczot jártak előtte.

Harczi méneket fogtak a kocsi elé és a bálványt lassan húzták ki a vértől ázott templomból a tó partjához. Az arabok ekkor rá akartak rohanni a törökökre, de ezek visszanyomták. Azután egyesült erővel dobták a bálványt a vízbe. A győztesek vad örömkiáltást hangoztattak, mikor Jandit a kristálytiszta tóba látták zuhanni. Egy pillanatig a bálvány félelmes tekintetett vetett feléjük, aztán feje felett összecsaptak a hullámok. Eltünt, de körülötte fekete folt támadt a vízen, mely mindig sűrűbb és sűrűbbé lőn, mire az egész tó vize oly fekete színűvé vált mint az ébenfa. Ugyanekkor sajátságos illat áradt szét, mely mindig erősebb és áthatóbb lett. A fekete hullámok haragosan csapdosták a part széleit.

E csodálatos tüneménytől megijedtek a törökök és elrohantak messze ki a sivatagba, s menekvő alakjuk lassan eltünt a láthatár távol ködében. Ládzsájukat és dárdájukat elhajították és a bámúló arab foglyokat hátrahagyták.

A hatalmas Jandi mégis megmentette a hívőket. Mert a sajátszerű anyagból készült kő, melyből a bálványt faragták, a sivatag csodáserejű gyógyvizében feloldódott, s feketére festette a tavat. A különös illat pedig, mely kedvesebb a virágok illatánál, elterjedt a levegőben. Innen vette eredetét az örök illat tava, mely még ma is balzsamos illattal tölti meg a környék levegőjét.

AZ UDVARI KONYHÁBAN.

(Konyházati czikk.)

Irta: KLAUSMANN OSZKÁR.

(Vége.)

Miután a levest már bevitték, végig vizsgálhatjuk az összes felszolgáló személyzetet. A fehér keztyűkkel vagy baljukban levő fehér tányérkendőkkel ellátott lakájok a második fogáshoz csoportokba formálódnak; az egyik közülök a halat hordja, a második a mártást, a harmadik a hal mellékétkeit, például a burgonyát, a negyedik a másfajta halat, az ötödik az újabb mártást. Majdnem egyidejüleg minden vendég mögé szolga áll, ki az eldugaszolt boros palaczkot és a hozzá való poharat kis aranytálczán tartja. Őt egy második szolga követi, ki ezüst tálczán számos tartalék-poharat tart. A szolga odalép a vendéghez és félig hangosan megnevezi a bor faját; ha a vendég igenlőleg bólint, megtölti a lakáj a tálczán levő poharat, oda nyújtja a ven-

dégnek, ki azt tányérja mellett helyezi el. Erre a lakáj tovább megy a következő vendéghez, de a szolga ott marad és új poharat állit az arany tálczára.

Gondolható, hogy a személyzet ezen felosztása mellett mily gyorsasággal és pontossággal megy a kiszolgálás, úgy hogy a vendégnek egy perczig sem kell várnia, mig az ételeket részére felszolgálják. Eképen több száz személyt is kényelmesen el szoktak látni.

Mialatt a halakat szolgálják föl, az előszobában már a következő fogásra való ételek készen állanak rechaudokon. De itt szakácsok is vannak, kik a marhahúst és sonkát folytonosan forró mártással kenik be, hogy az ételek melegen maradjanak. A második fogás alatt megtörténhetik, hogy az uralkodó valamely felköszöntőt mond és ezáltal az étkezés halasztást szenved. A szolgák fölött rendelkező udvari furirok dolga, hogy az ételek az előszobában ne igen sokáig maradjanak, mert különben jóságban és melegségben veszítenek. Közvetlenül azelőtt, midőn a húsételeket behordják, konyhacselédek a felszolgáló tálczák széleit fehér kendőkkel letörlik, hogy az esetleg ráfecskendezett mártásfoltok ne keltsenek a vendégeknél kellemetlen benyomást.

A húsételeknél a szolgálat úgy oszlik meg, hogy az egyik szolga a húst, a másik a mártást, a harmadik a burgonyát, a negyedik a kompótot s az ötödik a salátát hordja; hozzájuk csatlakozik az új borfajtákhoz szükséges két új lakáj, úgy hogy 6—8 vendég számára hét szolga áll folytonos munkában.

Csakis ezen módszer szerint érthető, hogy oly étkezéseknél, hol 24—30 fogás járja egy óra alatt mindegyik vendég részére mindegyik étel felszolgálható.

Persze, ne gondolja senki, hogy talán mindegyik vendég mindegyik ételből vesz. Mivel mindegyik vendég előtt ott fekszik a menü, előre is meghatározhatja, hogy milyen étkekből fog venni s egyes fogásokat elmellőz, vagy csak olyan keveset vesz belőle, hogy a jövő fogásokra el ne veszítse étvágyát.

A ki csak bizonyos borfajtákat kíván inni, csak ezeket tölteti poharaiba, a ki többet bir el, mindegyikből vehet, mert a borfajták minden fogásnál változnak.

Minden palaczk bor, mely az asztalra kerül, bizonyos hőfok szerint szabályoztatik. Igy a vörös bor más hőfokot kiván, mint a fehér bor, ez ismét mást, mint a pezsgő. Az előszobában tehát már órákkal az étkezés előtt felállítják a különböző borfajtákat, legtöbbnél eltávolítják a dugaszt, hogy a palaczk fenekén levő borüledék felszolgálás közben föl ne kavartassék. Mindegyik palaczkból ugy a pinczemesternek, valamint az udvari furirnak egy külön pohárkában néhány cseppet innia kell, hogy konstatálhassa, vajjon a bor rendben van-e és nincs-e dugasz íze. A ki azt hiszi, hogy a sok száz palaczknak végig kóstolása valami nagy élvezet, az igen csalódik.

Tekintsünk egyszer az udvari konyhába téli időben, midőn nagy «bál az udvarnál» részére történnek az előkészületek, a mely bálokon tudvalevőleg 2—3 ezer ember jelenik meg. Ilyen alkalmakra hideg buffet van, mely több teremben akképen állittatik fel, hogy tolongás ne történjék és mindenki kényelmesen étkezhessék. Ámbár a vendégek száma ilyenkor sokkal nagyobb mint ebédek alkalmával, a konyha munkája mégis könnyebb, mivel az ételeket sokkal korábban lehet elkészíteni s azután hideg helyre tehetők. A felszolgálás ideje sincs oly rövidre szabva, mivel nem kell attól tartani, hogy az ételek kihülnek.

Ilyen, körülbelül kétezer személyre szóló hideg buffet részére a következő ételekről kell gondoskodni: Negyven hatalmas nagy darab lazacz, tokhal, fogas, vadhúspástétom, marhafilet, nyúlderék stb.; azután hetvenkét hideg entrée, hat-hat tálczán vagy nagy díszállványokon gombás-foglyok, pisztrángok, lúdmájak, rákok, ürünyelvek, borjúszeletek, osztrigák stb.; ezekhez nyolczvanhat tál apró sütemény. Azután harminczhat tál hideg, fölszelt pecsenye: pulyka, gyöngytyúk, őz, fáczány, rostbeef; továbbá tiz nagy tartó czukoröntetekkel, mindannyi a czukrászok műremekei, végre harminez nagy darab a czukrászatból, piskótákkal, süteményekkel. Ezeken kivül nagy mennyiségben czitromos osztrigák, pástétomok, kaviár stb. Reservában állanak: nyelvek, rostbeef, aspik, sonka és különböző fajta saláta. Ezen nagyszámú ételek elkészítése már magában véve is óriási munka, de a fődolog mégis a díszítés és a különböző ételek rendezése. A nagy konyha átváltozik műteremmé, ahol nem szakácsok, hanem díszítő művészek dolgoznak serényen, és a mit véghez visznek, valóban csodálandó.

Mily rendkivül ügyesen tranchiroznak ily hideg buffet részére, azt legjobban a fölszelt és díszített sonka mutatja, melynek rajzát előző számunkban találja az olvasó. Ezüst tálczára ovális fadarabot helyeznek s ezt óvatosan fehér papirral vonják be és beszinezik; a fa alapján különböző szinü vágott geleé látható; a legalsó szélén szintén ilyen különböző szinü koczka alakú geleé díszíti. A gyönyörü szabályosságú sonkaszeletek három lépcsőzetben vannak egymás fölébe helyezve és számos apró, tarka vágott geleék környezik. A sonka szélein levő szint ügyes kimetszéssel távolítják el. A csontot díszes papirmanchetta veszi körül. Könnyen elképzelhető, hogy az igy elkészített sonka mily hatást gyakorol, de az is természetes, hogy ily egyszerü díszités is nagy fáradsággal jár. Az általunk említett buffet részére legalább négyszáz tálczával kell készíteni az ilynemü díszítményekből s ámbár harminez szakács dolgozik rajta, mégis csodálatos, hogy 2—3 nap alatt befejezik munkájukat. E közben még a szakácsoknak a rendes napi munkát is el kell végezniök.

Ha a buffet számára az összes ételek készen vannak, erre szolgáló termekben különböző asztalokra próbakép felállíttatnak, úgy a hogy valóban elhelyezve lesznek. Azután megtekinti az udvari marsall és néha maga a királyné is. Esetleges változásokat azonnal végrehajtják; ezzel vége van a főpróbának. Az ünnepség reggelén megtörténik a dísztermekben az elrendezés.

Hófehér vásznon helyeztetnek el a különböző állványok, a gyönyörüen diszitett ételek, a gyümölcsös kosarak, a tarkaszinü édes ételek a művészi tartókban és tálczákban.

Sok karú ezüst gyertyatartók emelik a diszletek hatását.

A patkóalakú asztal belső részén vannak a tányérok elhelyezve. Minden tányértól balra tányérkendő és ezüst villa, jobbra pedig ezüst kés. A ki a buffethez lép, lefoglal egy terítéket, azután az udvari furir, kit számos lakáj környez, felvilágositja őt az ételek felől, kiválogatja a neki tetszőket és «zsákmányával» félrevonul, hogy nyugalomban emészthesse meg. Nagy ünnepségek alkalmával nem oly könnyü dolog az ily nyugalmas helynek föllelése. Az első támadás után a buffet gyönyörü diszletei szomorú romokká változnak át. Ha egyes ételek elfogytak s a furirok azt hiszik, hogy újabb adagokra lesz szükség, a tartalékhoz fordulnak. A bort a szolgák ilyen alkalmakkor ezüst tálczákon hordják körül és pedig húsz-harminczfélét egyszerre. Természetesen a champagneit körülhordó szolgák örvendenek a legnagyobb keresletnek.

Azt hiszszük, sikerült olvasóinknak a konyhászati titkoknak leketőleg hü képét adni és hogy — nem nagy étvágyat gerjesztettünk bennök az udvari konyha készítményei iránt.

UDVARI HÍREK.

Ferencz Ferdinánd trónörökös útja. A bécsi «Fremden-Blatt» folytatja a presumptiv trónörökös útjára vonatkozó érdekes közléseket. A legújabb értesülés a Triesztből mult hó 15-én történt indulás után kelt s elmondja, hogy a főherczeg mily életrendet folytat az őt távol világrészekbe szállító hajón. Ő fensége korán reggel kel s azonnal a parancsnoki hídra lép föl. A délelőttöt a főherczeg többnyire a födélzeten tölti s útleirásokat olvas; 1 óra felé van a déjeuner, melyet Lipót Nándor főherczeg, úgyszintén a hajóparancsnok s a kiséret társaságában költ el. A délután ismét olvasással telik el s a magas uraságok csak az esti 6 órai ebédnél találkoznak. Este a hajó zenekara hangversenyez. Mult hó 17-én este a főherczeg születésnapjának estéjén nagy takarodó volt, a mely alkalommal a zenekar hazai dallamokat hangoztatott. Pontban 9 órakor ágyú dördült el s tüzijáték röppent föl a bengáli tűzben úszó födélzetről. Vasárnap reggel a zenekar, mindjárt a főherczeg ébredése után, hangversenyt adott. A mai napra tervezett szent mise, a magas vizállás következtében elmaradt. A tenger általában nagyon megdagadt egy éj alatt, úgy, hogy a hajó mintegy 12 fokig gördült. Csak midőn az áram Kandia közelébe vezetett, csöndesült el a szél s a hajó ingása is véget ért. A főherczegek ebédje után következett az élénk lefolyásu matróz-ünnepély. Egy matrózokból alakitott kar matróz-dalokat adott elő, a vándor cseh zenész-truppnak öltözött matrózzenekar pedig indulót játszott s érdekes menetet rendezett; őket egész állatsereglet követte: majmok, elefántok, lovak, tigrisek, oroszlánok, sőt egy elmés szerkezetü giraff is; az állatokat négerek vezették föl. Megfelelő távolban lépdelt két néger rabszolga, kik két matróz által emelt, egymásba fonódó két «F» betűt ábrázoló transparentet vittek. Ezt követte kiséretével a néger király; a «fekete felség» menetközben meghajolt az igazi fejedelmi sarj előtt.

E menet elvonulásával «Schrammel»-eknek átöltözött matrózok adtak elő zenedarabokat. Végül táncz, ének és tűzijáték következett. Természetes, hogy a nap hősét folytonos «Hurrah» kiáltásokkal ünnepelték. Deczember 20-án reggel 9 órakor a port-saidi kikötőbe értek, a hol ezrekre menő néptömeg várakozott. Báró Beidler, a monarkhia cs. és kir. politikai ügynöke, továbbá lovag Bohm konzul rögtön teljes diszben jelentek meg s tisztelegtek a főherczegnél. Utánuk Tudd herczeg, a khedive főhadsegéde és nagybátyja tisztelgett, kinek látogatását a főherczeg azonnal viszonozta. Ezután a főherczeg s a kiséret vizivadászaton vettek részt s egyéb zsákmány mellett elejtettek néhány flamingót is.

HADSEREG.

Előadás a tiszti kaszinóban. Az idei előadások sorozatát a tiszti kaszinóban ma a IV. hadtest egészségügyi főnöke, Paikrt dr. főtörzsorvos nyitotta meg, a világosságról és annak a szerves világra és az egészségre való hatásairól szólva. A nagy tetszéssel fogadott előadás végén megemlékezett a tudomány által terjesztett világosságnak köszönhető sikerekről az egészség ápolása terén, valamint a betegeknek

Krausz dr. vezérkari főtörzsorvos által életbe léptetett széthelyezéséből folyó eredményekre és kifejezte abbeli reményét, hogy hála a folytonosan gyarapodó világosságnak, a felvilágosodottságnak sikerülni fog a népek és hadseregek egészségére károsan ható befolyásokat korlátozni. Az érdekes felolvasáson jelen voltak: Jenő főherceg, Lobkovitz hadtestparancsnok, Forinyák, Lukinácz altábornagyok, Rohonczy térparancsnok, báró Vormann, Schmidt, Blaschke, Stangen, Wimmer és Czihulka vezérőrnagyok, továbbá Koblitz, Kotz, Steinitzer, Guggenberg, Ostermann, La Crvik, Bessenyei stb. ezredesek s számos fő- és törzstiszt. A körülbelül 300 tiszt harmadrészét honvédek képezték. Közelebb Hazai Samu honvédszázados tart felolvasást, a gyalogság támadása és védekezése psychologiájáról.

SZINHÁZ.

Pályázat operaszöveg-íróknak. Zichy Géza gróf, az opera intendánsa, e napokban emlékiratot nyujt át az akadémiának, a Kisfaludy- és Petőfi-társaságnak, melyben arra kéri a nevezett testületeket, hogy figyelmüket terjeszszék ki az opera és főkép a vígopera szövegekre. Ha lehetséges, tűzzenek ki e czélra rendelkezésükre álló és külön szabványokhoz nem kötött irodalmi pályázatot, mi a jó operaszövegek hiányát egy csapásra megszüntetné, mert a hazai zeneszerzőket is arra serkentené, hogy eredeti vígoperákat irjanak.

*

A Garai-pályázaton a jutalmazott «Mai divat» mellett legtöbb dicséretet nyert «Miniszteri tárcza» czimü vigjátékot Almássy Tihamér irta. «A baba» czimü szintén megdicsért vigjátéknak *Szécsy* Ferencz a szerzője, — mig «A papa» szerzőjéül Follinusz Aurélt emlegetik.

SPORT.

Hazai lovasok Angliában. G. Williamson, a közkedveltségnek örvendő akadályjockeynk, ugyancsak kitüntette magát Angliában. Ugyanis mig nálunk a lefolyt egész saisonban, mint championjockey, csak 19 győzelmet aratott, addig a sport hazájában három hónap alatt 26 lovat vezényelt győzelemre s ez által a negyedik helyet foglalja el a híres angol ak. jockeyk sorában Sensier, Dollery és A. Nightingall után. — Az úrlovasok listájában is szerepel hazai sportsmann: Kinsky Károly gróf, ki két izben diadalmaskodott az angol gentlemanriderek felett.

*

A jégünnepély. A jan. 15-én megtartandó jégünnepély iránt nagy érdeklődés mutatkozik fővárosszerte. De készülnek is nagyban a rendezők, élükön a jégkirály, Gida ő felségével, hogy ritka látványosságot nyujtsanak a közönségnek. A többi közt *jelmezes színelőadást* terveznek! Hófehérke elrablását! A darab menete az, hogy Hófehérke egy barlangba be van zárva, honnan Halifax-Karneval herczeg korcsolyás leventei különféle «ostromok» után kiszabadítják, s nagy diadallal, jeges medvék által vont szánon viszik Halifax-Karneval herczeg elé. Ő herczegsége nagy örömmel fogadja Hófehérkéjét, ünnepet rendez tiszteletére, s csakhamar tánczra perdül vele a jégen, mit végezetül a többiek is megcselekszenek s általános vigalom közt eltünnek . . . . . Lesznek továbbá különféle diszgyakorlatok, versenyek, műkorcsolyázások stb. stb. Szóval a rendezőség, melynek tagjai canadai hóruha jelmezben lesznek, mindent elkövet, hogy olyant produkáljon, milyent Budapest e téren még nem látott. — Az ünnepély után pedig nagy bankett lesz a Petánovicsban.

KÉPTALANY.

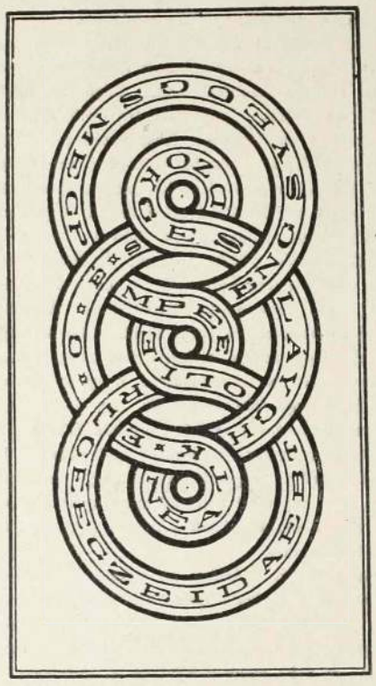

A «*Magyar Géniusz*» 1. számában közölt képtalány megfejtése:

«*Boldog újévet!*»

Megfejtők: K. Löbl Irma, P. Odry Emmuska, Feuer Ede, Reiner Mátyásné, Engl Aranka, Blumenthal Lenor, dr. Lakner Aladárné, Herrmann Mariska, Kronstein Berta, Löbl Janka, Andrassy H., Lerner Matild és Oszkár, Vadász Lajosné, Ösztreicher Dezsőné, Herczfelder Netti, Wohlschein Malvinka, Juhász I., Adler Lipót, Hirschler Jolán, dr. Pethő Lipótné, Gruzsbach Gizella, Ungerleider Ferenczné, Feer Paula, Ackermann Mariska, Blaskó György, Sebők Ilona, Rusznyák Irma és Sarolta, Deutsch Jozefin, Katz Sarolta, Engländer D.-né, Ackermann Gizella.

A megfejtők között a Szépirodalmi könyvtár harmadik évfolyamában megjelent köteteket sorsoltuk ki, melyet dr. Lakner Aladárné úrhölgy nyert el.

*

A napi lapokban közzétett talány megfejtőinek névsorát és a sorsolás eredményét jövő számunkban közöljük.

ORVOSI SZALON.

— Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR. —

Kérdés. Ártalmas-e a haj felsütése és úgynevezett tapirozása? *M. K.*

Felelet. A hajnak fésü vagy kefe által a csúcsától annak töve felé való göndörítése (tapirozás) határozottan káros. Szintugy ártalmas a haj simítása vagy göndörítése valamely felmelegített vaseszközzel (hajsütés). A férfiak durvább szakállainak nem árt annyira, mint a nők ghöngéd hajának. Ámbár azért a férfiaknak sem ajánljuk, már a jó ízlés szempontjából sem, mert az ilyen felsütött hajú emberek legkevésbbé gyakorolják ránk a komoly ember behatását.

*

Kérdés. Csakugyan oly tápláló a Liebig-féle húskivonat, mint a hogy a lapokban hirdetve van?

Felelet. A Liebig-féle húskivonatnak tápláló ereje igen csekély, mert főképen sóanyagokat tartalmaz. A húst tehát semmiképen sem pótolja, legfeljebb arra jó, hogy a levesnek kellemesebb izt kölcsönözzön.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tisztelettel kérjük régi előfizetőinket, szíveskedjenek az előfizetést megujítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Uj előfizető, Dorozsma. A karácsonyi számot, melyben Váradi Antal regénye kezdődik, megküldtük. Tavalyi számok még kaphatók. Az újévi jó kivánságokat viszonozzuk.

A Petőfi-társaság diszülésén tartott felolvasások közül e héten mutatjuk be *Jakab* Ödön remekszép elbeszélését. Jövő héten *Sipulusz* humoreszkjét és Pósa versét fogjuk közölni.

R. S., Zsombolya. Köszönet. Annyi új barátot hozott az új esztendő, hogy alig győzzük a karácsonyi szám expediálását. Az Öné már elment.

F. B., Oroszlány. Bekötési táblák kék, piros és chamois színekben 1 frt 30 krjával kaphatók.

Ludasi. A fényképet visszakapja, de tudnunk kell az Ön nevét. Csakis előfizetőtől fogadunk el képeket, nehogy visszaélés történhessék.

Sz. S. Versei nem váltak be.

«Nagyvárad.» Az arczképet csak úgy közöljük, ha szives lesz nevét velünk tudatni. Mert ismernünk kell a beküldőt, nehogy engedelem nélkül közöljük valakinek az arczképet.

Sz. M. A versre nézve türelmet kérünk.

B. Lenor, Klein Markusné, Ungerleider Ferenczné, dr. Pethő Lipótné. Lapunk terjesztése érdekében kifejtett sikeres fáradozásaikért őszinte köszönet. A gyüjtőiveket megkaptuk.

A farsangi idényre!

16 gomb hosszú selyemkeztyük sok szinben párja 1.50, harisnyák minden szinben párja 20,60, 80, 1.—, 1.20, áttört harisnyák minden szinb. párja 1.60, 1.80, 2.—, fél selyem harisnyák párja 1.60, tiszta selyem harisnyák párja 5 frt. Chenillia báli belépők darabja 4, 6 és 8 frt. Csipke- és Chenillia-kendők és sálok. Csipke zsebkendők darabja 60 kr.-tól 6 frtig, valamint ruhák ékitéséhez való csipkék és szalagok dus választékban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

Királyi udvari és hadsereg-szállitók.

Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók.

Szerb királyi udvari szállitók.

Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendörség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tűzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KÁROLY-LAKTANYA.

Árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvény társaság, Budapest, Aradi utcza 8.

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, iróasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Hazai zongoragyár.

Zongoráim vaskerettel vannak ellátva, könnyü játék, szép hang, tartós szerkezet. Ismétlő gépezetü zongoráim a legkitünőbbek, ilyenek még Ausztriában sem készülnek, ezeknek hangtőkéjük vaslemezbe van foglalva, ennek következtében a hangolást évekig tartják.

Régieket ujakért becserélek, képes árjegyzéket bérmentve küldök.

Lédeczy Sándor

hatvani-utcza 15. sz.

Gyár: **dandár-utcza 26. sz.**

Tényleg tiszta

BORKIVONAT

kapható a legfinomabb

füszer- és csemege-árú kereskedésekben, gyógyszertárakban, czukrászdákban és gyógyfükereskedésekben.

Généraldepositaires

PFAU & CO., FIUME.

BÜVÉSZET

Könyvem egyszeri átolvasása után már az első napon tarthat még a legjáratlanabb ember is egy feltünést keltő büvészeti előadást **előkészület és költség nélkül.**

A könyv világhirü büvészek által előadott 80 rendkivül meglepő mutatványt tartalmaz s minden mutatvány rajzokkal van ellátva. — A könyv ára bérmentve 1 frt. — **Kivonatot ingyen küldök bárkinek.** A büvészetből személyes oktatást is adok. **Budapest, Kertész-utcza 35. szám.**

Friedmann Simon.

Téa, Rum

és

COGNAC.

3 üveg $^{7}/_{10}$*** .... **5** frt
6 liter cognac .... **8** frt

1 liter Jamaika-rum, $^{1}/_{8}$ kilo karaván-téa eredeti chinai dobozban, 1 kilo fin. vegyes téasütemény, 1 üveg $^{7}/_{10}$*** cognac

mindössze 6 frt,

és pedig bérmentve, csomagolás és szállitással együtt

Sárkány Józsefnél

BUDAPEST

Erzsébet-körút 54. sz.

VÉDJEGY.

Pántlika giliszta

fejestül

6 percz alatt teljes biztonsággal a gyomorból feltétlenül kihajtatik a páfrány tokocskák által.

Eredeti minőségben egyedül csakis

Schneider József

gyógyszerésznél kapható

Resiczán (Délmagyarorsz.)

E kitünő gyógyszer biztos hatásáért jót állunk. Életkor megadása szükséges; utánzástól törvényesen védve van.

Egy eredeti doboz ára **3** frt **50** kr. — Posta-utánvét mellett az egész világon szétküldetik.

Szenzációs találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr, BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallkus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök díj- és bérmentesen küldetnek.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.

LONDONBAN.

Magyarországi fiók: **BUDAPEST, Ferencz József-tér 5., 6.** a társaság házában.	Ausztriai fiók: **BÉCS, Gizellastrasse 1. sz. a.** a társaság házában.
A társaság vagyona 1890. junius 30-án --- ---	frk 111.610,613.—
Évi bevétel biztosít. és kamatból 1890. jun. 30-án	« 20.084,349.—
Kifizetések biztosítási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848.) --- --- --- --- --- --- ---	« 234.804,082.—
A legutóbbi tizenkét havi üzleti idő alatt a társaságnál --- --- --- --- --- --- --- ---	« 55.985,275.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	« 1,666.812,555.—

értékre megy. — Prospectusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal díjmentesen szolgálnak az **osztrák-magyar monarchia** minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

„LE COLUMBUS" a legjobb valódi franczia enyvmentes szivarkapapir.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **építési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világítást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek. 80

Karácsonyi és ujévi ajándékok

kaphatók

FUCHS JAKAB kosárfonónál Budapest,

Haris-bazár.

Ajánlja saját készitményü **kosáráruit** nagy választékban u. m. **bambusz-** és **fonott kerti, butor-, munka-, papir-, utazó-** és **fatartó-kosarakat** és minden csak képzelhető **dísz-** és **karos kosarakat.**

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből

Budapest, kerepesi-ut 8.

az összes diszmű- és játékáruk ujonnan tetemes árengedménynyel leszállittatnak.

Albumok:

	most	ezelőtt
Plüsch v. bőrkötésü	1.85	3.—
Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen fest. lapok.	4.50	8.—

Emlékkönyvek.

Franczia plüschből	1.10	2.—
Ugyanez finomabb.....	1.70	3.25
Plüsch v. bőrkötésü...	2.—	3.75
Ugyan. kül. disz. kivit.	3.—	5.50

Bőráruk.

Szivartárczák himzéssel 1 frttól 5 frtig.
Pénztárczák « 1 « 5 «
Pénztárczák monogrammal 40 kr., nagyobb 80 kr. 12 db. majolika csemegekés 1.20, nickel 1.90.

Imakönyvek.

	most	ezelőtt
Bőrkötésü csontdiszszel	1.30	2.30
Diszes csonttáblával.....	2.—	4.—
Ébresztő-órák kit. járattal	2.30	4.50
Sétabotok törrel.....	1.25	3.—

Fémáruk.

Tintatartók ..... 50 krtól 5 frtig
Irőasztali garnit. 5 frttól 10 frtig
Dohányzó-készl. 2 frt 50 krtól 6 frtig
Gyufa-és hamutar. 50 krtól 2.50 ig

Plüscháruk.

Varrókészletek..... 1 frttól 10 frtig
Keztyütartók 2 frt 50 krtól 10 frtig
Arczképt. (Paravánt) 1.50-től 5 frtig
Disz. látcsőzacsk. 65 kr. fin. 1 és 1.50

Ezeken kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 és 50 százalék engedménnyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek.

A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

Pártoljuk a házi ipart!

Van szerencsém a nagyérdemü közönség b. tudomására hozni, miszerint az Andrássy-út 38. sz. a. létező **állandó kiállitásom**, a nagy munkaerő folytán, melyet erdélyi munkatelepemen kifejtek, tökéletesen el van látva, a legszebb és legujtányosabb **karácsonyi- és ujévi ajándékoknak** igen alkalmas áttört himzésekkel.

A nagyérdemü közönség becses pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

FARKAS GIZELLA

Budapest, Andrássy-út 38.

HORVÁTH J. LÁSZLÓ

foltozó szabó,

vegyészeti tisztitó és javitó műhely

férfi és női ruhák részére

Budapesten, IV., városház-tér 5. és Duna-u. 12. „zöld udvar".

Tisztelettel jelentem, hogy több évi külföldi tartózkodásom alatt nagy gyakorlatot szereztem **régi ruháknak teljesen újakká való átalakitásában. Rövid nadrágokat 1—20 centiméterig meghosszabbitok** toldás nélkül s a nélkül, hogy a szélességükből bármit is vesztenének. Kabátujjakat is ép ezen módozat szerint hosszabbitok kezesség mellett. Legolcsóbb árak. Egy kisérlet elég teljes meggyőződés szerzésére. Megrendeléseket postán is elfogadok s gyorsan teljesitek. Levelezőlap utján hozzám intézett felszólitásokra készséggel jelenek meg személyesen.

Szives pártfogást kér

HORVÁTH J. LÁSZLÓ uri szabó.

Budapest, IV., városház-tér 5., Duna-utcza 12. szám, a „zöld udvarban".

A

„Magyar Géniusz"

részére

hirdetéseket

lehető **legmérsékeltebb árakon** elfogad a kiadóhivatal

BUDAPEST,

Aradi-utcza 8. sz. a.

„Kosmos" müint házában.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben. **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

II. ÉVFOLYAM. 1893 JANUÁR 15.

3-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Gróf **Széchenyi István** emléktábla. — **Szterényi József:** *A szabadkőművesség.* — **Bodnár István:** *Fészekrakás.* — **Rákosi Viktor:** *Princz Boriska.* — **Ágai Adolf:** *Nász-út.* — **Pósa Lajos:** *A nagyravágyó halásznő.* — **Dr. Váradi Antal:** *Sancta veritas* (regény). — **A Lipótváros uj képviselője.** — **Gonda Dezső:** *Színház.* — **Arczképtanulmány.** **Rendes rovatok.** — **Képek.**

Egyes szám ára **20** kr.

Van szerencsém a t. borkereskedő és vendéglős urakat értesiteni, hogy **velenczei és fiumei borexport-házaimból** *egy bizományi raktárt áthelyeztem Budapestre a leszámitoló- és pénzváltó-bank közraktáraiba, hol kizárólag*

olasz borokat

nagyban, mindig a napi árakon árusitok el. A borok elárusitásával megbiztam

Reiner Mátyás borkereskedő urat

irodája:

VIII. ker., kerepesi-ut 9/b. szám alatt,

ki minden alkalommal a t. vevőközönség rendelkezésére áll.

Tisztelettel **Bisacco Luigi**
Velencze és Fiume.

U. i. A borok a m. kir. pénzügyi hatóság által lesznek megvizsgálva az elvámolásnál is a közraktárakban és ennek ellenörzése alatt állanak.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én

„mesterségesen illatositott

páfrány- és tűfenyő-nedv"-em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tüfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK
chemiai laboratoriuma
BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.

Tekintettel azon körülményre, hogy a villamos központi telep létesitése küszöbön áll, a tisztelt közönség kényelmére a Gizella-téri Haas-féle palotában

városi raktárt

létesitettünk.

E telepünkön dus választékban tartunk villamos berendezésekhez tartozó világitási testeket és egyéb berendezési tárgyakat.

Felvilágositásokkal és költségelőirányzatokkal, ugy a létesitendő központi telephez csatolandó, mint önálló villamos berendezések tárgyában szivesen szolgálunk.

GANZ és TÁRSA
vasöntő- és gépgyár részvénytársulat
BUDÁN.

Szépirodalmi Könyvtár

a „MŰBARÁTOK KÖRE" védnöksége alatt.

E kör tagjainak rendes évi illetmény.

Megjelenik minden hó 1-jén, rendkivül díszes kiállításban, egy vaskos kötet.

Szerkeszti Hevesi József. Minden kötet önálló.

A legkiválóbb irók eredetei dolgozatait közli s ugyszólván az egyetlen vállalat, mely a magyar szépirodalom uj termékeit mutatja be. Eddig 25 kötet jelent meg, melyeknek szerzői: **Dóczi Lajos, Vadnai Károly, Szalóczy Károly, Endrődi Sándor, Rákosi Victor (Sipulusz), Szana Tamás, Váradi Antal, Bériczkyné-Bajza Lenke, Varsányi Gyula, Tábori Róbert, Reiner Bertalan,** Tárczák, Évkönyv (30 magyar irótól), **Szabó Endre, Abonyi Árpád, Bartók Lajos, Kunos Ignácz, Hevesi József, Tóth Béla, Inczédy László, Tolnai Lajos, Bródy Sándor.**

Mindegyiktől egy-egy önálló kötet.

Legkiválóbb iróink már is rendelkezésére bocsátottak e vállalatnak egy-egy kiváló művet. A fényes kiállitásu és magas niveaun álló vállalat

előfizetési ára egész évre 10 frt, félévre 5 frt.

Egy évre legalább 12 kötetet kap az előfizető legjobb iróinktól.

A „MAGYAR GÉNIUSZ" előfizetői a „SZÉPIRODALMI KÖNYVTÁR"-t évi 8 frtért kapják.

Az előfizetési pénzek a Szépirodalmi Könyvtár részére, Rózsa-utcza 46. sz. küldendők.

II. évfolyam. 1893. január 15. 3-ik szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASAG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

SZÉCHENYI EMLÉKTÁBLA.

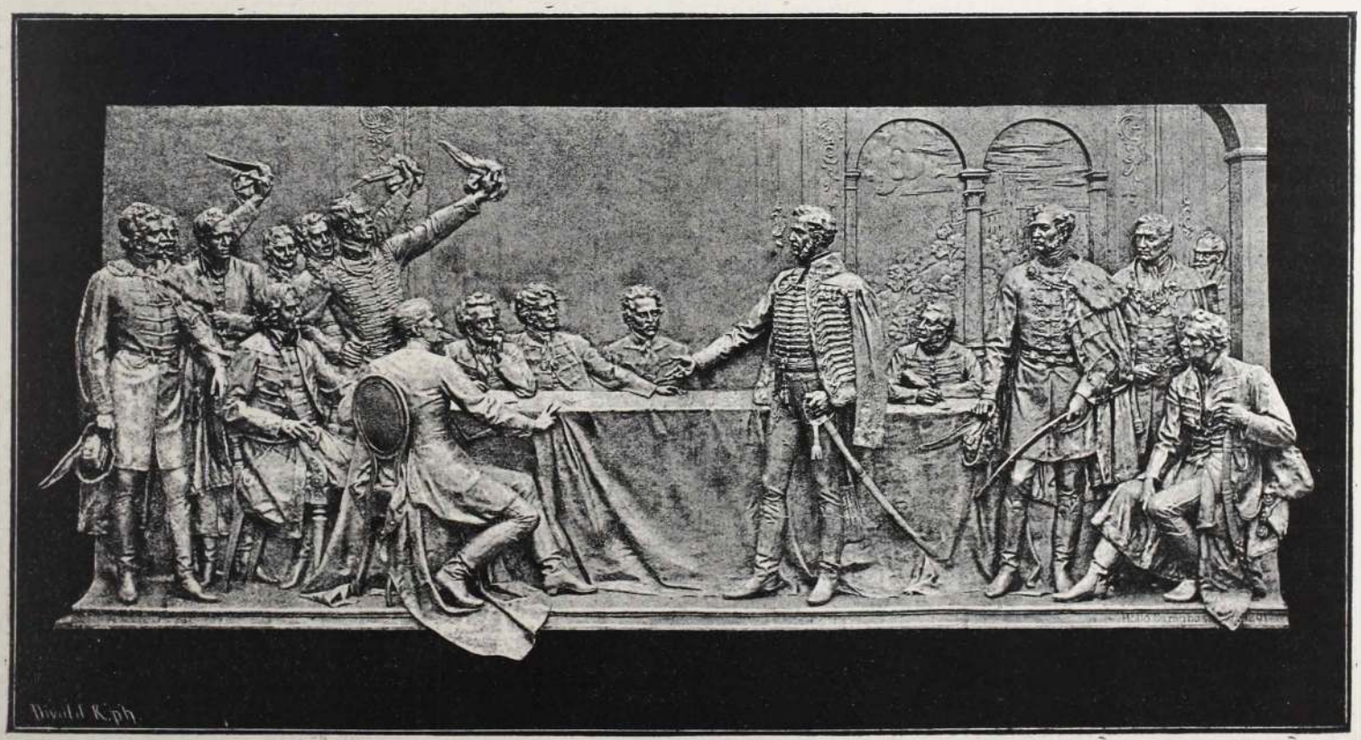

Álló alakok (balról-jobbra menő rendben):

KOLOSVÁRY MIKLÓS, Győrmegye követe. BALOGH JÁNOS, Barsmegye követe. SZOBOSZLAI PAP ISTVÁN, ország. gyül. reform. lelkész. DÓBRENTEI GÁBOR. TAKÁCS GÁSPÁR, Pozsonym. követe. BARTAL GYÖRGY, Pozsonym. követe.

GR. SZÉCHENYI ISTVÁN

GR. KÁROLYI GYÖRGY, Beregmegye követe. B. PERÉNYI ZSIGMOND

Ülő alakok (balról-jobbra menő rendben):

DARIÁSSY ISTVÁN, Jómörmegye követe, a kerületi ülés elnöke. NAGY PÁL, Sopronmegye követe. GR. DESSEWFFY JÓZSEF, Szabolcsmegye követe. GR. ANDRÁSSY GYÖRGY, Tornamegye követe. VAY ÁBRAHÁM, Borsodmegye követe.

PLATTHY MIHÁLY, Barsmegye követe, a kerületi ülés jegyzője. GR. ESZTERHÁZY MIHÁLY

B. WESSELÉNYI MIKLÓS

SZÉCHENYI-EMLÉKTÁBLA.

A magyar tudományos akadémiában Széchenyi-ünnep lesz január tizenötödikén. Ekkor leplezik le ünnepiesen azt az emléktáblát, a melyet az akadémia rendelt első alapitója, gróf Széchenyi István születésének századik évfordulójára. Az akadémia palotájának a Ferencz József-tér és az akadémia-utcza felőli sarkán már az épitéskor egy nagyobb terméskövet illesztettek be, hogy annak a helyére tegyék le idővel az emléktáblát.

A tudós társaság 1891. szeptember 21-én ünnepelte a «legnagyobb magyar» születésének évfordulóját. A mikor az ünnep szóba jött, báró Eötvös Loránd, az akadémia elnöke, egy izben Strobl Alajos műtermében járt, s ott fölvetette az eszmét, hogy jó lenne a Széchenyi-emléktábla vázlatát elkésziteni. Strobl tanár egyik tanítványa, Holló Barnabás, a ki több önálló szoborművel már jelét adta tehetségének, nagy lelkesedéssel fogadta az eszmét, s mindjárt ajánlkozott rá, hogy a vázlatot elkészíti.

A föladat az volt, hogy az emlékkövön domborműben örökítse meg az 1825-iki pozsonyi országgyűlésnek azt a jelenetét, a midőn a halhatatlan emlékű gróf Széchenyi István megalapitja a magyar tudományos akadémiát.

Holló Barnabás nagy szorgalommal felkutatta mindama férfiak arczképét, a kik azon az emlékezetes országgyülésen szerepeltek. A munka bizony nehezen ment, mert a legtöbbnek az arczképe elkallódott és sok utánjárás után lehetett az egyikről vagy a másikról egy-egy rajzot vagy másféle képet előteremteni.

Széchenyi Istvánnak fiatalabb éveiből több arczképe maradt. Mikor a huszas évek elején európai körutjára indult, magával vitte utitársul Endes bécsi festőt, a kinek finom ecsete több izben s igen érdekes helyzetekben örökitette meg arczvonásait, Endes festette le az 1825-iki országgyűlés szereplői közül Széchenyi barátainak gróf Andrássy Györgynek, gróf Károlyi Györgynek, gróf Eszterházy Mihálynak, és báró Vesselényi Miklósnak arczképeit is, a melyeket most is kegyelettel őriz gróf Széchenyi Béla. Az első alapitók egyikének gróf Vay Ábrahámnak arczképére azonban nem lehetett ráakadni sehol. Máriássy Istvánnak, az országgyűlés elnökének arczképét unokája, Máriássy Andor küldte be a művésznek. A többi arczkép az akadémia kép- és metszetgyüjteményéből került elő.

Széchenyi Istvánnak későbbi férfikorából nem maradt arczképe, mert 1840 után nem ült művésznek s egyáltalán vonakodott magát levétetni. Csak 1859-ben Gasser szobrásznak sikerült róla mellszobrot készíteni Döblingben. E szobor után készültek arczképei kő és rézmetszetben. Ezeket a képeket maga báró Kemény Zsigmond is sikerültnek mondotta. Egyik leghivebb arczképe különben Széchenyinek az a nagy kép, a melyet Györgyi festett s a mely a pesti hengermalom részvénytársaság igazgatósági termét ékesíti.

Holló műve megalkotásánál felhasználta mindezeket az arczképeket, sőt még az Izsó Miklós mintázatát is. A vázlat, melyet Strobl tanár felügyelete mellett készitett, az akadémia elnökségének tetszését kivivta s igy megbizást kapott a szobormű végleges kivitelére.

Előbb azonban az akadémia a költségek fedezése végett hozzájárulásra szólitotta fel mindazokat az országos intézeteket, a melyeket Széchenyi István alapitott. E felszólitás következtében a nemzeti kaszinó, a magyar lovaregylet, a pesti hengermalom részvénytársaság és a magyar királyi pénzügyminiszterium, mint a lánczhid gondviselője, nagyobb összegekkel járult az emléktábla költségeihez. Holló 1891. őszén befejezte a gypszmintát és a mult év elején bronzba öntötték a szobormüvet, melyet még az ősszel bele is illesztettek az akadémia falába.

A szobormű érdekesen, de azért a históriai igazsághoz hiven tünteti fel az akadémia megalapitásának nevezetes aktusát. Az országgyűlés termében, melynek ivezett ablakain belátszik a pozsonyi vár, hosszukás asztalnál ülnek és állnak a követek.

A főalak gróf Széchenyi István, a Ferdinand-huszárok festői egyenruhájában áll a középen. Balját kardja markolatán nyugtatja, jobbjával fölajánló mozdulatot tesz. Arczán nemes elhatározás tükrődzik s félig nyitott ajkáról mintha most röppenne el az örökké emlékezetes mondása, melylyel egy esztendei jövedelmét oda kinálja egy magyar tudós társaság alapitására. Alakján az a komoly méltóság ömlik el, mely Széchenyit egész életében jellemezte.

Jobbra tőle állanak barátai s vele egykoru főrangú ifjak: gróf Károlyi György, a kit Széchenyi szavainak hatása szintén nagylelkű elhatározásra buzdit, mögötte a sima képü, pörge bajuszú gróf Eszterházy Mihály s mellette báró Wesselényi Miklós mindhárman magyar ruhában.

Széchenyivel szemben ül felsőbüki Nagy Pál, Sopronmegye lánglelkü követe, a ki szónoklatának varázsával ragadta Széchenyit arra a nagyszerű hazafiui áldozatra. Hatalmas feje és karakterisztikus arczéle igen sikerült alkotás. Látszik rajta a meglepetés s csodálkozva néz az ifjú grófra.

Az asztalfőn ül Máriássy István elnök. Gömörmegye volt alispánja és követe, ki az akkori idők divata szerint hosszu hajat visel. Mellette foglal helyet Platthy Mihály jegyző, Barsmegye követe. Ott ül a hosszu szakálú, tipikus magyar arczú báró Perényi Zsigmond, később Ugocsamegye főispánja s végül az 1849-iki debreczeni felső ház elnöke és vértanuja. Mellette ül gróf Andrássy György Tornamegye követe, arczán az Andrássyak családi vonásaival, továbbá gróf Dessewffy József szabolcsi követ.

Az ülő alakok mögött vannak az éljenző és elragadtatásukban kalapjukat lengető követek: Bartal György és Jókai Takács Gáspár pozsonymegyei követek, Balogh János barsi, Kolosváry Miklós győri követ, Szoboszlai Pap István debreczeni prédikátor és Döbrentey Gábor iró, a ki később az akadémia főtitkára lett.

Az ülő alakokon a bámulat és érdeklődés kifejezése látszik, míg az álló alakokon inkább a Széchényi szavainak lélekemelő hatása.

Az emlék különben öt méter széles, két méter magas s alakjai háromnegyed életnagyságuak.

Az egész — mint a P. N. irja — sikerült művészi alkotás, mely híven örökíti meg az akadémia alapításának históriai jelenetét.

A SZABADKŐMŰVESSÉG.*

Államok és országok, — népek és nemzetek pusztultak el, mióta a szabadkőművesség fennáll.

Világi és egyházi fejedelmek üldözték e szövetséget, egyházi és talán birodalmi átkok is sújtották e szövetség tagjait, a közönséges gonosztevő nem részesült oly mostoha elbánásban, mint régente a szabadkőművesek.

A régiek ellenszenvét és gyűlöletét átplántálták az újabb korba, sőt napjainkba is, de azért az a nagy világszövetség, melyet a szabadkőművesek alkotnak, nemcsak nem rendült meg, — hanem ellenkezőleg, erősbbödött, megizmosodott.

Valami titkos varázs-erő az, mely e szövetséget összetartja; valami ismeretlen hatalom, mely megedzi tagjait a küzdelemre: egy mély titok, mely nem enged bepillantást a profán világnak, nehogy megszentségtelenitse a föld kerekségének legnemesebb, legmagasztosabb ideálját, — a szabadkőművességet.

E titok varázs-erejét Krisztus Urunk hozá magával a földre, Ő volt az első szabadkőműves, Ő tanitá nekünk azt a *szeretetet*, melyet az ő hivei, a szabadkőművesek vallásuknak fogadtak el, azóta hűen követnek és követni fognak mindaddig, míg jóért, szépért, nagy és nemes eszmékért lelkesülő emberek fogják lakni a földet.

A szeretet a szabadkőművesek vallása, az a szeretet, melyet Krisztus a tiz pa-

* Olvasóink köréből minduntalan intéznek hozzánk kérdéseket a szabadkőművesség lényegét illetőleg. Egyszermásszor rövid szerkesztői üzenetekben már volt módunk ezekre némi tájékoztató választ adhatni. Tekintve azonban a folytonos érdeklődést, azt hiszszük szolgálatot teszünk olvasóinknak, ha bővebben foglalkozunk ezzel a szövetséggel melyről annyi szépet hirdetnek a hivei s melyre annyi sarat hánynak ellenfelei; erről a szövetségről, melyről annyi sok titokzatos és rejtelmes dolgokat terjesztenek a beavatatlanok, akik nincsenek tisztában czéljaival, feladatával, törekvéseivel. A jelen czikk talán el fogja oszlatni azt a homályt, mely ez intézményt körülveszi s a maguk valóságára fogja redukálni azokat a különböző állitásokat és rágalmakat melyekkel a szabadkőmivességet bizonyos helyeken diskreditálni akarják. *A szerk.*

rancsolatban juttatott kifejezésre: «Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!»

És mert e szeretet egyúttal azon alap, melyen a keresztyén anyaszentegyház, mint a szeretet vallása, nyugszik, — világos, hogy a szabadkőművesség éltető eleme ugyanaz, mely majd két ezreden át fentartotta a keresztyénséget.

Ugyanazon elv, melyet Krisztus Urunk hirdetett: «A ki téged kővel dobál, dobd vissza kenyérrel», — eszköze a szabadkőművesek szövetségének is, melynek czélja nem más, mint hirdetni a felvilágosultságot, terjeszteni az egészséges, szabad szellemet, hirdetni és gyakorolni a szeretetet, jót tenni mindenkivel, még ellenségeivel is.

Erre a czélra szövetkeztek a szabadkőművesek, e czél szolgálatában állnak évszázadok óta és ez a czél magyarázza meg e szövetség hatalmát, erejét.

Mert mindig voltak és mindig lesznek jó emberek, a kik Isten szellemi és anyagi adományait készek megosztani másokkal, a kiknek szive megesik a nyomor látásán és lelke felháborodik a társadalom azon félszegségén, hogy az emberben nem az embert, nem az egyéni értéket és becset, hanem a rangot, állást vagy vagyont keresik.

A szabadkőművesség keretében ily megkülönböztetés nincs. Szegény és gazdag, pór és király egyenlők e szövetségben, testvérek valamennyien, ha szellemi képességük meg van hozzá.

Ez a második varázs-ereje ezen szövetségnek.

De van még egy harmadik varázs-erő is benne, t. i. hogy ki van zárva kebeléből minden vallás és politika, minden, a mi nem tartozik humanizmus és felvilágosultsághoz.

Ez azonban nem azt teszi, hogy a szabadkőművesek vallástalanok, avagy negligálják a vallást, avagy, a mit sokszor hallottam már, vallási szektát képeznek.

A szabadkőművesség a valláson alapszik, az Isten által hirdetett szereteten. Mint ilyen nem lehet jó szabadkőműves az, a ki megtagadja az Istent, mert hisz megtagadná vele önmagát, megtagadná testvéreit és az egész szövetséget.

Csak felekezetet nem ismer a szabadkőművesség, — csak azt nem kérdi, hogy ki mily rituálé szerint dicséri az Istent, ki minő felekezet hívének vallja magát.

És ez nem is lehet másképpen. A kik azért szövetkeztek, hogy lerombolják az ember és ember közötti válaszfalat, azok nem tehetnek különbséget az emberek vallásában.

De ha csak ez a szabadkőművesek czélja: miért az a mély titkolódzás és teljes elzárkózás a külvilágtól.

Ha van cselekedet, melynek nincs oka kerülni a nyilvánosságot, az bizonyára a szabadkőművesek munkája. Az mindig csak szép, jó és nemes lehet. Épen ezért nincs szüksége czégérre. Nem akarja az emberek hiuságát felidézni, nem versenyt teremteni önző érdekekből, mert elve, hogy nem keresi a cselekvőt, hanem mérlegeli cselekményét.

A szabadkőművesség nem utasitja vissza a jó tettet, akárkitől eredjen és bárhonnan jőjjön az. Maga azonban nem hirdeti tetteit és alkotásait soha s innen van az, hogy azok hosszu életüek, maradandó becsüek.

A szabadkőművesség nem akar tápot adni korunk azon nagy betegségének, melynek emberi hiuság a neve. — Ezért nem üti reá bélyegét alkotásaira nyilvánosan. — De azért az a bélyeg ott van, meglátja, észreveszi azt mindenki, a ki ismeri a szabadkőművesek működését.

Ez a bélyeg a szeretet. A becsületes, jó emberek szeretete.

Titkos a szabadkőművesség csak külső jeleiben, de nem czéljában. Összejövetelei és gyülőhelyei a páholyoknak nem titkosak, — azokat az illető városok vagy községek közigazgatási főnökei mindig ismerik, mert azoknál bejelentendők. Sőt alapszabályai sem titkosak: azokat ép ugy jóváhagyta a belügyminiszter, mint akármely más magán-társulat — vagy egyleteit, vagyis ugyanazon nyilvánosság meg van itt is, mint más egyleteknél. Abban azonban már különbözik a szabadkőművesség más testületektől, hogy a kebelébe felveendő tagoktól sokkal többet kiván, mint azok, nem elégszik meg a szokásos «feddhetetlen jellem»-mel, hanem megkivánja az illetőtől, hogy szilárd jellemén, feltétlen megbizhatóságán, rendezett anyagi viszonyain és kellő műveltségén kivül *szive is legyen*, nemesen érző szive, mely kész legyen megosztani a magáét azzal, kinek Isten kevesebbet adott, vagyis képes legyen felfogni azon magasztos eszméket, melyeknek megvalósitása a szabadkőművesség egyedüli czélja.

Ha ez eszmék át fogják hatni a világ összeségét, ha a humanizmus oltárán nemcsak egyesek fognak áldozni, hanem azok össszesége, kiktől ez joggal elvárható; ha a társadalomban nem fog többé feltünni, hogy egy-egy, milliókkal megáldott ember a nyomortól sujtott embertársainak néhány morzsát vet, hogy ezzel nevét megörökitse; ha rendezve lesz mindenütt a szegény-ügy — gondoskodva az özvegyek s árvákról és nem fog panaszkodhatni többé a szegény munkás, hogy a tőke kiaknázza munkaerejét: akkor lesz idején, hogy lehulljon a lepel, mely a szabadkőművességet a külvilágtól elrejté, *mert akkor mindannyian szabadkőművesek leszünk.*

Ezért az ideális czélért kűzdenek a szabadkőművesek széles e világon, mindenütt a hol művelt népek találhatók, nem várva maguk részére semmit a szövetségtől és e helyett nyujtva annak mindent, a mivel rendelkeznek.

A ki önző czélokat akar elérni a szabadkőművesek között, az ne keresse fel e szövetséget, mert zárt ajtókra fog ott találni és ha véletlenül mégis bejut oda, csalódása igen nagy lesz. De a ki egy nagy és magasztos czélt akar szolgálni, a ki erőt érez magában, hogy küzdjön egy jobb jövőért embertársai számára: az megtalálja e szövetségben a legmagasztosabb érzést, mely embert áthathat, *boldogságot láthat, melynek megalkotója ő lehet.*

Avagy nem-e boldogság látni azon eredményeket, melyeket *a népoktatási körök*, a *rabsegélyző egyletek, javitóintézetek, háziipar egyletek* már eddig is elértek; nem-e a legfelemelőbb látvány, egy érző szívnek a legmeghatóbb érzése, látni a szegény árvák örömét, mikor a *rongyos egyletek* ruhákat osztanak ki közöttük, a szegény napszámos vagy munkás boldogságát, mikor a *népkonyhában* ingyen vagy legfeljebb tiz krajczárért jó meleg ebédet kap; a szegény, aggodalmaktól remegő anya hálás tekintetét, melyet a *beteg gyermekeket gyógyító intézet* orvosára vet, midőn csillapítja egyetlen magzata kinos fájdalmait; hallani a *sorstól üldözött családok* tagjainak áldó szavait, mikor tiszteséges, becsületes munka révén keresetet kapnak?

Avagy van-e nemesebb intézmény, mint *az önkéntes mentő-egyletek.*

Pedig mindezek és ezekhez hasonló intézmények szabadkőműves alkotások, mindezeknek első csirái az annyira üldözött és elitélt szabadkőművesség melegágyában vettettek el s keltek ki, onnan terjesztettek el és vitettek ki a társadalomba, melynek ma közös tulajdonát képezik.

Hány ember tartózkodott volna már ezektől s hány ember itélte volna már eleve, csak azért, mert a szabadkőművesektől ered:

Ime magyarázata a szabadkőművesség titkos voltának.

Szterényi József.

FÉSZEKRAKÁS.

Házat épit, fészket rakosgat
Csicsegve, a kis fecskepár.
Ingyen telek, anyag se drága
Pompás márvány az utczasár!

Ács, kőmives telik belőlük
S látszik, hogy nem napszámosok,
Sürnek, forrnak, nem is delelnek:
Csak úgy ég a munka, dolog!

Ha egy kifárad, hord a másik
S ki ott marad, az sem pihen,
Czifrázza a fészket kivülről
És simitgatja odabenn.

— De most megállnak mindaketten,
Jaj, bizon, egy kis baj esett!
Anyafecske szemérmesen néz,
Csicseg, szárnyával integet.

Édes szavától légbe szökken
A férj s repdes köröskörül,
Méregeti, nézi a fészket,
Mint egy trónusba beleül.

S mintha kétkedőn fejet rázna,
— Összekaczagnak édesen,
Majd meg gyönyörrel messzeszállnak
S épitnek tovább sebtiben!

Szélesitik fészkük nagyobbra...
Értem már a bohóka párt,
Gondos eszük — lelkem susogja:
Bennt, az édes jövőbe járt!

Bodnár István.

DUETT: NÁDLER RÓBERT FESTMÉNYE.

PRINCZ BORISKA.*

Irta: RÁKOSI VIKTOR.

Évekig laktam az üllei úton, melyről, ha a lóvasúti kocsik csörömpölése és kürtölése nem tenné zajossá, a járó-kelő azt hihetné, hogy egy kihalt város valamelyik utczájába tévedt. Itt kevés a bolt, kevés a kávéház, kevés a kocsma, a közepébe odakönyököl a nagy, csöndes kórház, valamivel lejebb pedig belefekszik egy dísztelen, puszta kaszárnya. De én inkább vagyok huszonötéves az üllei uton, mint hatvanéves az Andrássy-uton, s gondtalan ifjuságomat ez a hideg, csupasz, néptelen, ásítozó út bizony nem tudta megzavarni.

A ház, melyben laktam, egy mészárosé volt. Húsból épitette föl a házát. Nem is annyira húsból, mint inkább csontból: olyan csontból, a melyet a közönség hús gyanánt fizetett meg. A húst az orvosok nagyon melegen szokták ajánlani a betegeknek; de tapasztalataim szerint semmiféle betegnek nem tesz olyan jót, mint annak, a ki eladja. A legtöbb mészáros háziúr.

Ez is csak azt bizonyitja, hogy a vegetariánusok milyen kevesen vannak.

A ház kivülről sárgára volt meszelve, belülről nem meszelték semmiféle színnel. Hullott a vakolat és repedezett a fal. Hosszú, négyszögletes, földszintes ház volt, udvarán néhány szomorú akáczfa bóbiskolt. Nyáron az egész lakosság kint tanyázott az udvaron. Gyerekek, macskák kint aludtak, ebédre kint terítettek, s az tartozott az arisztokráczziához, a kinek egy külön fája volt, mely köré napi életét csoportosította. Mindenki tudta, hogy a többi család mit főzet és hányszor eszik húst egy héten.

A lakók legnagyobb része oly szegény volt, hogy hetenként fizette a bérét. Én hónapos szobában laktam egy öreg franczia nyelvmesterrel, a ki bizony nagyon szegény ember volt, mert a külvárosokban nincs sok érzék a franczia nyelv iránt. Ha már idegen nyelvre adják magukat, inkább a magyart tanulják meg.

Az öreggel úgy kerültem össze, hogy ujságokban ezt a hirdetést olvastam:

Egy született franczia szolid lakótársat keres.

A dolog meglepett, mert én meg épen abban az időben ezt hirdettem a lapokban:

Lakótársul egy született franczia kerestetik.

Ha ő francziának született, én meg lakótársnak születtem, mert se hortyogni, se álmomban beszélni nem szoktam. Igy hát felkerestem a francziát s mondám:

— Ön született franczia?

— Az vagyok.

— Hol született?

— Balmaz-Ujvárosban.

Bámulva tekintettem rá.

— Hogy lehet Balmaz-Ujvárosban francziának születni? kérdém.

— Anyám műlovarnő volt a czirkuszban.

— És atyja?

— Kaucsuk ember, a ki a lábát háromszor a dereka körül csavarta.

— Biz' ez nem illik egy családapához. És a balmaz-ujvárosi születésen kivül mit tett még Magyarországon?

— Megtelepedtem; de előbb bejártam a félvilágot. Higyje el, sokszor voltam olyan helyzetben, hogy majdnem utánoztam az apám mesterségét, azzal a különbséggel, hogy nem a derekam, hanem a nyakam körül akartam csavarni, nem is a lábamat, hanem a kötelet.

Igy kerültem én az üllei-uti sárga házba az öreg franczia mellé.

Csak egyetlen lakónak volt zongorája: a házmesternek.

Egy választáson elszegényedett képviselő hagyta ott, negyedévi lakbér fejében. A zongora szép faragványos, régi hangszer volt, lehetett rajta ebédelni, rá lehetett ülni és feküdni, ruhát lehetett ráteregetni, csak épen zongorázni nem lehetett rajta. Pedig az uri körökben ezt határozottan megkivánják egy zongorától.

A házmesterek nem ilyen követelők s megelégesznek azzal, ha zongorájuk van. Már maga ez bizonyos előkelőséget ad egy családnak s egy zongora birása közös vonás lehet egy házmester familia és egy mágnáscsalád közt.

Mikor nagy takarítás volt, a házmesterék a zongorát is kiczipelték az udvarra, had sütkérezzék egy kicsit. Mint egy ó világi szörnyeteg kitömött holtteste, nyujtózkodott a kontár kézre került régi hangszer s a mint a nap rásütött s a száraz fa pattogott, ugy tetszett a figyelmes hallgatónak, mintha egy-egy fájdalmas akkkord sirna föl ott bent a hurok között. Ilyenkor szerettem volna szétvagdalni a vén masinériát, hogy haljon meg egészen és ne várja a mestert, a ki kicsalja belőle az alvó harmoniát.

Egyszer aztán megszólalt a hangszer, valaki bele csapott a billentyükbe s a húrok érdes morgással ráztak le magukról a penészt és a port.

Ki lehet ez?

Az ablakok mind kinyíltak, a függönyöket félre huzták, a mosogatás megszünt, a perdülő és pletykázó nyelvek egy perczig abba hagyták a forgást, a legyek nem zümmögtek, a macskák felébredtek. Mindenki azt kérdezte:

Ki az?

Felelet nem volt, csak a zongora dörömbölt, mint egy czimbalom. Egy ismeretlen tettes kinozta szegényt.

Végre megjelent a szemhatáron a házmesterné: Princz Tamásné asszonyság. Kora ötven tavasz, nyelve gyors, ő maga lassu, gorombasága nagy, műveltsége kicsi. Egy gyöngéje van: rajong azokért a lakókért, kik kapuzárás után jönnek haza. Valószínűleg Princz Tamás házmestert is az birta arra, hogy gyakran kimaradjon éjfélutánig.

Tehát Princz Tamásné megjelent és harsány hangon kihirdette:

— Megjött a Boriska!

— A nevelő intézetből?

— Onnan bizony lelkem. Milyen művelt az aranyos! Bal kézzel eszik és jobb kézzel zongoráz. Egy este elolvas egy regényt s ha hozzá ér egy macskához, elájul.

— Kicsoda? A macska? kérdé egy egészséges gondolkodásu levélhordóné.

— Ugyan menjen, maga bolond! A Boriska ájul el. Öröm nézni azt a gyermeket.

Ekkor a billentyüs czimbalom elhallgatott s egy tizenhat éves leány jelent meg az udvaron. Olyan hatást tett rám, hogy rögtön nyakkendőt kötöttem s az ünneplő kabátom húztam föl, ugy könyököltem ujra az ablakba.

Boriska szép kis lány volt, az anyjára egy cseppet sem hasonlitott s az udvaron csoportosuló köznép közt tündérkisasszonynak látszott. Rögtön észrevettem, hogy a keze, lába piczi, füle piczi, szemei piczinyek az egész olyan volt, mint egy baba.

— Mama, ki az a fiatal ember, kérdé merészen rám mutatva.

Fölálltam, meghajtottam magamat s feleltem:

— Joghallgató és lakótárs. Nevem Sarkadi Benő.

— Szép név. Tud tánczolni?

— Tudok. De nem szoktam.

— Hát zongorázni?

— Nem tudok, de szoktam . . . Azaz szoktam tudni . . . vagyis le tudtam szokni . . .

Tökéletesen bele sültem. Ez a kirakatból megszökött kis boszorkány kinevetett s beszaladt. Én meg kábultan fölnéztem a levegőbe, vajjon nem arra röpült el? Csak a házmesterné nehéz tipegésére tértem magamhoz. Nem, ilyen anyának nem lehetnek tündérleányai.

Másnap már jó barátja voltam Boriskának. Harmadnap előfizettem a kölcsönkönyvtárban. Negyednap tartottam a motringot, mikor ő gombolyitott, ötödnap . . .

Ötödnap Boriska az anyjával el ment szinházba, én meg átmentem az öreg Princzczel beszélgetni. Épen haza jött a szomszéd korcsmából s kissé pityókos állapotban találtam. A legnagyobbik szobájukban állt, egy karszékre támaszkodva, s merőn nézett a zongorára, mely a félhomályban félelmes körvonalakat öltött.

— Mit akarsz? szólt a házmester a zongorához, miért tátod el a szádat? Ásitozol vagy el akarsz nyelni? Mit fenyegetődzöl.

— Kihez beszél Princz ur? kérdezém meglepetve.

— Hát ehhez a rosz masinához-e. Nem látja, hogy vicsorgatja rám a fehér fogait? És mennyi foga van, Istenem mennyi foga van! Tudom hogy ezelőtt előkelőbb társaságban voltál — folytatja a zongorához intézve szavait — jobb dolgod volt, mint nálunk, de mostantól kezdve majd megböcsülünk mi is.

Pár percznyi csönd következett. Ezalatt a zongora bizonyosan felelt a házmesternek, mert ez utóbbi igy szólt ujra:

— A Boriska fog zongorázni tanulni, az én aranyos kis lányom kezei fogják a te villogó fogaidat veregetni. Jó lesz? No kibékülünk?

És Princz Tamás odament a zongorához és elkezdte simogatni. Az én fejemben, pedig végig czikázott egy gondolat, melytől nem tudtam szabadulni.

Ime a zongora bosszúja. A művészkezek alól, műértő körökből sivár zátonyra vetett hangszer, az egyetlen arisztokrata ebben a környezetben, boszut áll rajtunk. S a mint az ittas ember azt a háromlábú szörnyeteget ölelgette és csókolgatta, szinte hallottam magam a zongora feleletét:

— Itt hagytatok elromlani, megrothadni s belém fojtjátok az édes hangokat, melyeket egy mester keze ki tudna csalni belőlem . . .

* Felolvastatott a Petőfi-társaság folyó hó 6-án tartott dísz-gyülésén.

Hatodnapra Boriska már a meghangolt és megtisztitott zongorát verte egy öreg zongoramesterné felügyelete alatt.

Két hét mulva már énekelni tanult. A szomszédban lakott egy néni, a ki ilyesmivel foglalkozott s nagy sikerrel bolondította a hangtalan külvárosi leányokat.

Egyszer végighallgattam egy zongora és egy énekleczkét s utána búsan igy szóltam Boriskához:

— A zongorázás megjárja, de hangja és hallása nincs.

Princz úr megszólalt:

— Minek neki hallás? Elég, ha azoknak van hallásuk, a kik hallgatják.

— De ha nincs hallása, hamisan énekel, feleltem.

— Hát baj az — kottyant bele Boriska gyönyörü nevetéssel.

A ki igy tud nevetni, az csakugyan énekelhet olyan hamisan, a hogy csak tud.

Négy hét mulva felvették a népszinházhoz. En pedig vettem egy furulyát és esténként fújtam az ablakban.

A balmaz-ujvárosi franczia két napig elszenvedte, harmadik nap ő is vett egy furulyát s ha én abba hagytam ő kezdett furulyázni. Igy vettem csak észre, hogy a furulya milyen kellemetlen egy hangszer. Különösen ha franczia fujja. Kétfelé törtem a magamét és eldobtam. Ekkor a franczia is hasonlót tett és igy szólt hozzám:

— Édes lakótárs, maga szerelmes.

— Honnan tudja?

— Minden ember, a ki a helyett, hogy ennék, furulyáz: szerelmes.

— Ön eltalálta uram!

— Szöktesse meg a leányt.

— De ha nem szökik?

— Akkor is van egy jó tanácsom.

— Micsoda?

— Ne szöktesse meg.

— Tisztelt franczia! nem illik a szegény ember bánatával csúfolódni. Különösen az ilyen embernek, mint ön, aki franczia ember létére nem átallotta Balmaz-Ujvárosban születni.

Ez a Balmaz-Ujváros nagyon fájt az öregnek. Fájdalmas hangon igy szólt:

— Ön tehát nem hiszi, hogy én közjegyzőileg hitelesitett franczia vagyok?

— En hiszem, a mit hiszek, de annyi bizonyos, hogy ha én franczia volnék, igyekeztem volna Párisban születni.

Azóta haragban vagyunk egymással.

De mi volt az a kis harag az én bánatom tengerének sima tükréhez képest Boriska napról-napra távolabb esett tőlem. Végtére kijelentette, hogy én unalmas fráter vagyok és nem óhajt velem többet beszélgetni. Egyuttal elárulta, hogy rá a művészi pályán oly fényes jövő vár, hogy apja föl fog hagyni a házmesterséggel.

. . . Az a zongora, az a nyomorult zongora . . .

Összepakkoltam csekély holmimat s elhurczolkodtam a házból. De Boriskát megvártam az utczán, mikor a szinházból haza jött s örökre bucsut vettem tőle. Kétszer megszoritottam a kezét s harmadszor a fülébe sugtam: Isten önnel!

A mint hosszan, mereven utána néztem a sötét éjszakában, egy csodálatos jelenet támadt föl előttem. Ugy láttam, hogy az egész házmestercsalád fölkapott a megelevenedett zongorára s a szörnyeteg szilajul vágtatott velük a homályba, a bizonytalanságba, az örvénybe . . .

Az időtájt egy ideig nagyon busultam. S biz'isten a Dunába ugrottam volna, de a lánczhid karfáját épen akkor frissen festették, s én sajnáltam a ruhámat.

NÁSZ-ÚT.*

Irta: ÁGAI ADOLF.

Volt egy fiatal ember, aki szerelmes lett és megházasodott. Ez oly szokatlannak látszik, hogy a nyájas olvasó méltán azt hiheti, tán holmi régi mesét mondok el neki. Pedig nem is régiben történt.

Azt mondják erre önök, hogy bizonyosan éretlen fiú volt, aki az első felhevülés impetusa alatt, fej nélkül, «per szív» ugrott bele a házasságba. Pedig nem volt éretlen fiú. Mert aki huszonhét esztendős, öt hónapos és két hetes korában megnősül, az már érett ember számba megy. (Nem ami ezt a lépést, de ami korát illeti.)

Tehát megházasodott.

Maga is elnevette magát, mikor szép kis felesége — már tiz percz óta volt a felesége — mikor a most lett asszonyka balján ülve, a bérkocsi tenyérnyi tükrébe bele nézve, teljes férji minőségben nevetett ki onnan rá a Sándor gyerek, ugyanaz a Sándor, a ki azzal a szándékkal volt, hogy ő ezt az idei farsangot Párisban tölti el, a Casino Cadet, az operaház ragyogó csarnokaiban, a Maison d'or apró szobáiban, a követségek estélyein — kitünő ajánlásai voltak — a faubourg St. Germain kizárólagos, a St. Antoine külváros nyájasabb s a bankárságnak előkelőn polgárias köreiben. S bizott leveleihez, s önhittség nélkül bizott magához is, hogy a hova beteszi a lábát, nem fog eltűnni a sokaságban. Aki csinos legény, nemes magatartásu s főleg aki jó tánczos, azt észreveszik Párisban is.

Mióta, könyvek és újságok révin, lélekben már ott is lakott: évről-évre mind hevesebb lett vágya, hogy egyszer testben is ott lehessen a legbájolóbb városban. Lutetia ölében, hova oly könnyen borul az ifjú s a honnan oly nehéz megválnia. Aki egyszer Párisban járt, azt láthatatlan bár, de erős fonal örökre odafűzi e bűvös Circéhez. Honvágy az idegenbe.

Sándor örült ennek a veszedelemnek. Oh, bár csak vergődne már azon a láthatatlan varázs-fonalon! S készen is volt az útra, barátaitól forma szerint el is búcsuzott, még csak egy éjet tölt itthon — a testületi bálon csak ott illik lennie — s aztán hajnalban le a frakkot, föl a bundát, nagy Párisig meg se állj!

Az ám! A piros pamlagon édes anyja mellett ott ült Mariska, aki harmadéve egy hitvány, fanyar csipasz volt még, s ma kedves, édes, örves gerlicze. Ilyen ez a lányféle. Sándor feléje fordult, pillantásuk villamos folyama egy szikráiban, egy lángkévében összecsapott; oda lépett, ő rá nézett s aligha meg nem igézte — mert égő terve kialudott, alvó szive meggyuladott.

Forgott vele végig a termen s lihegve kérdezte tőle: hajlandó volna-e végiglejteni vele az életen, a szerelem boldog tánczában, a házasság rózsalánczában? — amire Mariska kisasszony pihegve azt felelte, hogy semmitsem felelt, ami a világon a legédesebb válasz.

S mivel a szerelem nem csak gyorsan tánczol, de gyorsan is lovagol: farsang utolsó hetében egy pár lett belőlük.

Itt el is végződhetnék a vígjáték, ha voltakép nem itt kezdődnék. Mert Sándor már most csak annál makacsabban fogózkodott bele régi elhatározásába; csak most megy el igazán, kis-isten igazába Párisba, melynek fényét, kellemeit másodmagával fogja élvezni. Igaz, hogy a Casino Cadet, a Maison d'or letünt a programmról, de annál szebb lesz a milói Vénus a Louvreban, ha együtt nézik; zengőbb az opera, ha ketten hallgatják; ízesebb a sauté de volaille, ha megosztják. Oh szerelem! Oh Páris!

Palota, Vácz, Érsekujvár, Pozsony, Bécs München, Páris.

Harmadnapra oda értek. Egy hajtásra akkora darab földet! Marika legnagyobb utja az volt, mikor hazulról, Ambrustelkéről, koleszban hajtattak el az irsai állomásra, onnan meg vasuton vagy mint édes apa szokta mondani: vaskocsin be Pestre. S most se Vácz, se Bécs, se Krummnussbaum, se München, se Bar-le-Duc, hanem egyenest és egyszerre Páris, Páris, Páris! A boldogság tartotta a kis feleségben a lelket, hogy a tagjait épen hozta el Francziaország fővárosába. Folytonos szemsorvasztó álmosság gyötörte. Napközben kinos szunyókálás. De éjjel a horkoló utitársak, a sötétségben elvillanó tüzek, az éles, hasogató sivalkodás és a gép csattogása félelemmel töltötték el szivét, s férje pazar csókjai sem voltak olyan természetüek, hogy elaltatták volna. Sándor vitte magával a szép virágot, örvendvén fakadó bimbó voltának, gyönyörködvén pirkadó szinében, sziván ébredő illatát. Még ott díszlett az anyaföldben, puha tüskéinek védelmében. Nem Bécs, nem München az az éghajlat, melyben ki szabad nyilnia ennek a magyar rózsa-szálnak. Páris, Páris, Páris!

Megérkeztek hát Párisba.

Mariska szinte elalélt volt, hogy férje a kocsiba segitette. Sándor titokban már vádolta is magát: szeszélye nagyon hasonlitott a kegyetlenséghez. A hotel lépcsőin karjaiban vitte föl az ő Mariska feleségét mint a beteg gyermeket, s csöndesen bocsátotta le a pamlagra, a nélkül, hogy fölébresztette volna. Aludj babám aludj!

Magát a türelmetlenség, a boldogság izgalma nem engedte lenyugodni. Kiment az utczára s hallgatta az ébredő nagy város tompa moraját, azokat a tagozatlan hangokat, «les bruits de Paris», melyekről azt mondják, hogy semmi más metropolis zaja nem hasonlit hozzájok; kimagyarázhatatlan zsongás, mely mintha vastag szőnyegen átszűrődött harangszó volna, a dörgést, amelyben, mint sziporka a füstfelhőben, metsző csengések, riadó füttyök czikáznak ide-oda.

Egy boulevardon megállt. A boltajtó mind bezárva, az ablak-redőny mind lebocsátva.

De azért ez neki mind nagyon tetszett; élvezte mint a készülő jó ebéd illatát, vagy, hogy nemesebb hasonlattal éljek, mint valami szép opera előadása előtt a zenészkar hangolását. Messze el nem távozott a fogadó kapujától, mert közbe-közbe föl kellett néznie a szobába. Mentől jobban ébredt Páris, annál mélyebben aludt Mariska. Megállt előtte s amint nézte az üditő álom alatt mind szebben kigyuló arczot: szivén valami édes borzongás nyilalt át. Legel-

* Szerzőnek «Igaz történetek» czimü legujabb kötetéből.

tetvén rajta szerelmes szemét, örült neki, mint gyermek a hamvas szilvaszemnek, melyet soká forgat a szárán, mig beleharap.

A kis boltok, a kis korcsmák ezalatt mind kinyiltak, a szerencsétlen vak ember is az ő hűséges kutyájával elfoglalta a helyét, kivette tarsolyából a csinos képpel diszesitett bádog-táblát, mely a «pauvre ébénistet» ábrázolja, amint rászakad az égő gerenda, mely elvette szeme világát s most hét neveletlen gyermek várja az istápolást. A fiatal férj bőven megajándékozza: az uszkár fogai közt lógó kis kosárba egy frankot vet. Egy tiz éves művészt, ki az aszfaltra virágot s madarat rajzolt, maecenásilag jutalmaz; egy kis leánykától megvett husz darab «question orientale»-t, ami két egymásba akasztott, fogas drót-csigából áll, melyet csak fortélylyal lehet különválasztani.

Mulasztotta le magáról az időt, amint lehetett. Az is természetes, hogy a midőn szemben meglátta, hogy a bouquetière állványa is kivirult, legott gyönyörű bokrétát vett s halkan lépve be a szőnyeges szobába, odalopta az asszonyka ölébe, kissé azzal a kegyetlen szándékkal is: hátha fölérezne?

Ami bizony nem következett be. Marika aludt, aludt, mintha egy esztendő óta nem aludt volna s mintha egy álmatlan esztendőre valót akarna beszerezni. Sándor kezdett nyugtalankodni. Uristen! Éppen a napokban olvasott valamit egy grófnéről, aki hónapokon át mély álomba vol elmerülve s hogy elől egy fogát ki kellett csavarni, hogy az egymásra szoritott állkapcson át híg tojást, levest, langyos tejet lehessen belecsöppenteni. Megesnék! Ő egészen más ebédekre és vacsorákra számitott. Mily csapás! Nézni ezt a viruló teremtést, amint végig haldoklik egy hosszu életen! Iszonyu! Orvost hivatott, táviratot küldött haza... Elfelejtette a férj, hogy a fiatalság mennyire szeret aludni, s nem érezte, hogy az öt óra az ő szerelmes szivének öt nehéz esztendő. Marika álmát pedig siettetni meg épp annyi lett volna, mint előre tolni az óramutatót, hogy az idő gyorsabban repüljön. Sándor aggodalmasan ült ott a pamlag előtt, egymásba font kezével bús állához emelve föl a jobbik térdét s éppen ezer és egyedik változatát forgatá elméjében e lethargikus roham kimenetelének... midőn Mariska megrezdült, szemét kinyitotta s révedezve nézte ölében a bokrétát s előtte a széken Sándort, kitől felháborodva, azt akarta számon kérni, honnan veszi magát itt az ő hálószobájában? Ekkor tekintete a nagy úti-ládára esett, amitől oly hirtelen kijózanodott, hogy ittasan borult a férje nyakába.

Ebben a perczben kopogtatás hallatszott az ajtón. Sándor mint a tigris ugrott oda. Ki meri háborgatni?

Az orvos volt.

— Doktor ur ön későn jár, mondá Sándor, a félig kinyitott ajtón két napoleont csusztatva az orvos kezébe.

— Ah, hah! Már meghalt?

— Nem! Már meggyógyult.

— C'est heureux, mormogá az öreg úr s távozott.

— Ah! olyan boldog vagyok! mondá a férj s visszarohant a szobába. Marika ezalatt kinézett az utczára. Oda hivta férjét maga mellé, ő is hadd nézze, mekkora tömeg sürög odalent.

— Nem vagy már álmos, Marikám?

— Nem egy csöppet sem! S ideje is lesz átöltözködnöm. Nagyednapos por van rajtam.

— Oh, az mitsem tesz, kis feleségem! mondá Sándor, megölelve fiatal nejét.

Megint kopogtatás. Táviratot hoztak. Hazulról van. Jön a mama! Iszonyu ott a rémület Marika állapota fölött. Nem kevésbé nagy a Sándor rémülete is. Gyorsan visszatelegrafál, hogy hál' istennek, már minden jól van.

— Hogy is lehettél hübele Balázs te Sándorom?

— Megyek a táviró-hivatalba. Addig hozass magadnak villás-reggelit. Közben jegyet is váltok az operába. Pá, aranyos asszonykám.

Még az utczáról is fölintett, mikor a kocsiba szállt.

Hogy a táviratot megszerkesztette és átadta, a tárczájához nyult, hogy kifizesse. Ah, hiszen itt nem papirospénz járja; csak arany és ezüst. S hogy a selyem erszény után nyul, tárczája a földre esik s kihull belőle a sok ajánló levél. Nevet. Köll is neki ez a sok mihaszna firka! Hátha Mac-Mahonékhoz volna ajánlata, átadná most? Van eszébe! Össze akarta gyűrni valamennyit, midőn szeme egy boritékon akad meg, mely sem követséghez, sem bankárhoz nem volt czimezve, hanem egyszerüen «Mme Susanne»-nak szólt Párisba, rue Richelieu, . . . szám. Tu dieu! . . . erről teljesen megfeledkezett. Mimitől kapta, kinek nyügét ez idő szerint az öreg Szentligethy gróf hordja, kit megcsalni olyan jól esett. Amint ebből kitünik, Sándor a legkülönbféle ajánlatokkal látta el magát utjára — midőn egyszerre az édes véletlen Marika elé vezeti s a két szempárnak összecsapó villamos folyama, az igézet stb. (l. fent) rögtön nagyot változtatott Sándoron és az ő sorsán.

Első érzése az volt, hogy ezt a levelet is megsemmisiti; s mialatt erre komolyan határozta el magát, a már összegyürt levelet gépiesen kezdte kisimitgatni. «Mme Susanne». Milyen csábító név! S amit az a Mimi beszélt róla neki, az is olyan csábító volt. De nem! Soha! Akinek olyan czukros kis felesége van!... Jamais!... S fogta a levelet s elszántan a — zsebébe dugta. Gyalog indult meg az opera-ház felé. Igy jobban lehet élvezni az utczai életet s Mariskának is érkezése marad, hogy a negyednapos porból kimosakodjék s tapasztalatlan kezével a fészket rendbe hozza. Midőn Sándor még lélekben mulatott Párisban, olvasásból, rajzból ismerte a Molière-kutat. Ezt az egy nevezetességet utba ejti. Tudakolta, merre menjen, hogy meglássa a szép emlékszobrot. Csodás találkozás. A Molière-kut a Richelieu-utczában van! S hogy áthalad rajta — a nélkül hogy kereste volna, szeme rátapad egy számra; ugyanaz volt, mely a Mme Susanne-nak szóló levelen állt.

Oh kisértet! Egy kamélia melegháza előtt áll, kezében a kulcs és ne nyisson be? S bár e Margitnak Susanne a neve, elszalaszsza az alkalmat élő szemmel győződni meg az ilyen melegház csodáiról, melyeket Dumas, Houssaye, Uchard s mindannyian oly büvösen rajzoltak le? Ha most nem, hát soha! Mikor jön ő megint Párisba? S aztán a Louvre, a Luxemburg és Versailles remekei mennyivel érdemesebbek arra, hogy csodájára járjon az ember, mint a kamélia? Nem-é ugyanazzal a szemmel bámuljuk Magdolnát és Vénust, Lucretiát és Phrynét? A művész, a költő szemével fog nézni itt is. Mariska, nincs okod félni.

S megnyomta a kis hotel gombját, amire a nappal is zárt kapuban egy kis ajtó pattant fel. A concierge nem ismerte a belépőt. Ez kezében a levéllel igazolta magát. A kapus vállát vonta. Személyes levél, melyet magának kell átadni. A kapus megnyomott egy kisebb gombot, aztán a hangcsőn felmorgott, amire feleltek is. Mit? — azt Sándor nem hallotta, mert a cerberus a nagy fülét mindjárt odatapasztotta a cső végéhez és ebben az öblös tölcsérben fogta fel, amit felülről beleszóltak. Csak annyit vett észre, hogy finom, éles hangocska volt. Még egy párszor ide-oda felelgettek, mialatt Sándornak módjában volt gyönyörködni az üveg ajtóval elzárt kis udvaron mosás alatt levő kaczér broughamban, melynek finoman fényezett kerekét a kocsis vigan forgatá, mintegy kiséretül az ő chansonjához.

— Uram? . . .

Sándor megfordult. Takaros pesztonka állt előtte.

— Uram... madame «la comtesse» alszik.

— Jó! Be fogom várni, mig fölébred a grófnő.

— Uram . . . az soká lesz.

— Tudom én, mi az a hosszu álom, gondolá Sándor mosolyogva magában; de a leghosszabbnak is vége szakad egyszer.

— De hát mily ügyben?... Fontos? kérdé a leány.

— Oh, nagyon fontos! . . . sóhajtá Sándor. Nekem még ma kell visszautaznom messze hazámba. Mondja meg kérem kisasszony ő méltóságának, hogy a levél madame barátnőjétől való, aki az én hazámban lakik.

Justine mamzell mosolyogva nézett végig a csinos férfiun, akin még a szürke úti ruha volt rajta, kopogva fölszaladt a szőnyeggel bevont falépcsőn s a következő perczben a portás kinyilt arczczal adta tudtára, hogy: «uram fáradjon fel az emeletbe.»

Bizony egy igazi grófnéhoz könnyebben fér az ember, mint az ilyen csinálthoz, tünődik Sándor. A hamis bankó mindig szebben van rajzolva mint az igazi. Ezzel vall magára.

A kicsi lépcsőház fütve van. Délövi növények között apró fehér szobrok s aranyos volièreben röpkedő madarak.

— Magyarázza meg kérem madamenak, miért nem lehetek látogató öltözetben; most jövök a vasutról.

— Óh! mit sem tesz, nevetett Justine kisasszony; madame sincs látogató öltözetben. A másik ajtó uram . . . mondá a pesztonka, egyet mártott magán s kiszaladt.

— Itt vagyok hát a bűn szentélyében! tünődött Sándor; szerencsére magában és magyarul, ugy, hogy senkisem hallotta, senki sem értette meg.

Milyen ragyogó itt minden! Milyen beszédesen csábító még a szék boltja is, és milyen ittasító az illat, mely itt leng!... Megfogta az ajtó bronz kilincsét s benyitott.

Vak sötétben állt.

Csak még finomabb áramot érzett s valami illatos meleget, mely puhán ömlött feléje. Szinte bokáig sülyedt a vastag szőnyegbe. Tapogatózva ment előre egy lépést s aztán ismét megállt. Mintha amonnan rózsaszínű fény derengne elébe. Aztán ugy tetszett neki, mintha két fehér kerek kar intene.

— Arrivez donc, arrivez donc ! . . . csendült meg egy sötét színezetű, szenvedélyes alt-hang.

— Madame . . . bocsánat . . .

— Erre, erre! Kérem a levelét! Levél az én kedves Mimimtől? Hogy van, mit csinál a kicsi? Boldog? Csak errébb . . . errébb!

Sándor kezdett látni s hirtelen becsukta rá a szemét, azt hitte, hogy káprázat, a mi előtt áll. Fehér csipkék drága ködéből, puffadó apró selyem párnák felhőiről intett feléje a kerek fehér kar. A kié volt, az egy veszedelmesen szép asszony volt. Szakasztott olyan, mint a minőnek festik az irók és művészek. Még ezeknél is szebb, mert valóság volt. Mariska, jaj szegény Mariska . . .

Susanne «grófnő» mentekezett, hogy így fogadja; de Sándor kérésének sürgetős volta . . . Szinte látja, hogy féllabbal a perronon áll már . . .

S föltámaszkodva ágyában, Susanne mohón olvasta a levelet.

— Ah, hisz ön mulatni jött Párisba, scélérat! kaczagott madame, hogy a levelet ismét összehajtotta. Na üljön ide . . . ide! S rámutatott az ágya szélére.

Sándor szeretett volna messze lenni ettől a helytől. Talán már késő minden bánat. Oh Mariska, szegény Mariska! Tán azóta már meg is van a kis fészek, mig ő itt imádkozik a «bün szentélyében». De áldozni nem fog! Nem, nem, nem! S erősen kapaszkodott az ágyba, hogy bele ne szédüljön.

— Asszonyom . . . bocsánat! nyögé a boldogtalan.

— Az Istenért, tán beteg! kiáltá Susanne s feléje kapott, mint a szerelmes nőtigris. A heves mozdulattól a kis fejkötő leröpült fejéről s dus fekete haja

HÓZIVATAR A BALATON KÖRNYÉKÉN: ELTEMETETT HÁZ.

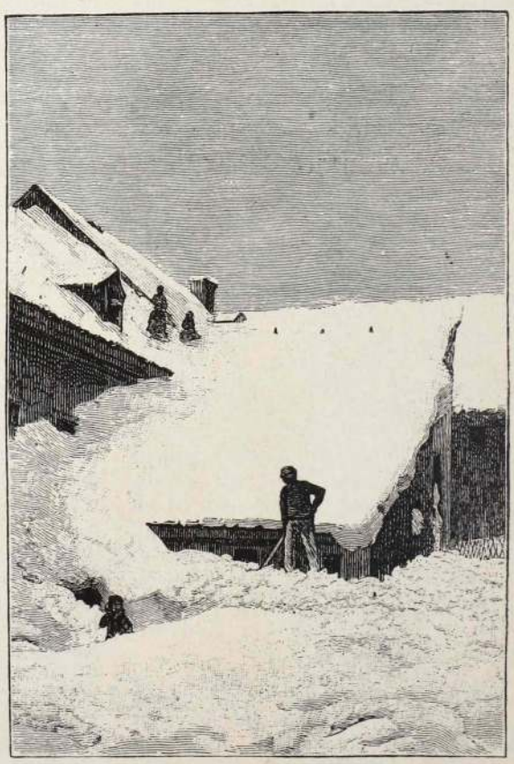

HÓZIVATAR A BALATON KÖRNYÉKÉN.

egyszerre kibomlott. Érezte, a mint arczára borul e büvös fátyol, melynek minden szála villany förgeteget hajtott át az ő forró vérén. Fölugrott.

— Nem, asszonyom! . . .

S karját mellén keresztbe hajtva, Sándor töredelmesen vallott.

Mariska, Mariska te győztél! Madame Susanne el volt bájolva ekkora szilárdságtól, ily ritka erényességtől, melyet igaz, hogy fakadó virág biztató kelyhe növelt ekkorára, de a mely Susanne asszony praxisában mindamellett nevezetes tünemény volt, mely megérdemli az elismerést.

— Bevonom karmaimat, mosolygá a szép asszony; de megkövetelem a jutalmat. Én látni akarom őt!

— Hogyan? rebegé Sándor.

— Nem viszi az asszonykát az operaházba?

— De igen, oda is indultam jegyek végett, sóhajtá Sándor.

— Megvan! kiáltá madame Susanne. Csöngetett s kérte Justinet a süteményboltból, egy «ancienne maison de confiance»-ból hozzák föl a «fantômot». Ez a «fantôme» a nézőtér piczinyitett plasztikus kiadása, melyen minden «stalle d'orchestre» s páholyülés meg van számozva. S két egymással szemben levő páholyban csakugyan akadt három üres ülés. Ezeket meghozatta. Sándort kegyelmesen elbocsátották.

Nagyot lélekzett, mikor az utczára ért, s aztán rohant haza.

— Angyalom, eltévedtem, mondá belépve (ami igaz is volt). De jobb utra tértem s ime — itt vannak a jegyek. S megcsókolta a Mariska kezét és homlokát, aki térdig állt a kirakosgatott ruhákban. Sándor lelkesedéssel segitett neki. Aztán fölkérte Mariskához e ménagèret; s mig fent az öltözködés folyt, Sándor megszerkesztette a menut az ebédlőben. Hiszen még nem is ettek, mióta Párisban vannak.

Az előadás remek volt. Mme. Sass és Mr. Faure csodákat müveltek. Mariska csupa szem és fül volt. Maga Sándor sem győzött nézni s hallgatni.

Egyszer Mariska csak meghuzza a frakkját.

— Nézd csak Sándor! Ott szemben az a szép nő folyton ránk szögezi a látcsövét.

Jaj! Madame Susanne volt. Sándor a neje széke mögé vonult. Susanne mosolyogva intett neki tetszést. A kamélia meg volt elégedve a rózsabimbóval.

Sándor is.

A NAGYRAVAGYÓ HALÁSZNÉ.*

— Mese. —

Irta: PÓSA LAJOS.

Messze, messze, hol a madarak se' járnak,
Állt a kunyhócskája egy jámbor halásznak.
A halász, halászné laktak ott kettecskén,
Távol tenger partján, mormoló víz mentén.

Ütött-kopott kunyhó, a födele rozzant,
Néha az eső is becsurgott naphosszant,
A sikoltó szélvész megtépte gyakorta,
Szegény jámbor halász meg-megtatarozta.

Folyvást bajmolódva töltötte a napot,
Hálót kötögetett, aztán halászgatott,
Egyszer csak mit fogott? Egy nagy kárász-halat,
Örvendve kiált fel: «No, ez pompás falat!»

Szóba áll a kárász a jámbor halászszal:
«Hallod-e, halász, én nem vagyok kárászhal!
Én királyfi vagyok, ereszsz hát szabadon,
Varázs alatt vagyok, a mit kérsz, megadom.»

«Nem is kell énnekem az olyan kárászhal,
A ki beszélget is, mint te a halászszal!
Nem tudok én tőled semmit se' kívánni,
Élj csak a tengerben, szépséges királyfi!»

Bedobta a vízbe és haza ballagot,
Megzörgette otthon a kicsi ablakot.
Felesége mindjárt eléje kiszaladt:
«Apjukom; mit hoztál? Fogtál-e ma halat?»

«Anyjukom, csak lassan, várj, elmondom szépen:
Egy királyfit fogtam kárászhal képében.
Azt mondta nem kárász, most varázs alatt van,
Kért, hogy bocsássam el, hát elbocsátottam.»

«Nem tudtál már tőle valamit kívánni,
Ha az a kárászhal csakugyan királyfi?»
«Ugyan, asszony, már mit kívánhattam volna?
Mit tartozik rá a szegény ember dolga!»

«Jaj, pedig, apjukom, lásd, ez így nem jól van!
Meguntam már magam ebben a kunyhóban.
Akár az egérlyuk, alig férünk benne,
Egy szép tanyai ház mennyivel jobb lenne!

Igazán szerencse, hogy hálódba akadt,
Eredj csak, hívd elő azt a kárászhalat!
Apjukom, apjukom, mondd el neki bátran:
Ugy szeretnék lakni egy tanyai házban!»

«Jaj, hogy menjek oda! Nem lehet, anyjukom!
Ne kívánj ilyesmit, megharagszik, tudom.»
«Ej, dehogy haragszik! Nem vagy jótevője?
Meglásd, hogy megadja, a mit kérek tőle.»

Nehéz gondba borul a halász orczája,
Kedvetlenül ballag a tenger partjára.
Felsóhajt a tenger, habjait fodrozza,
Szegény jámbor halász kelletlenül mondja:

«Gyere ki, kárászhal, szépséges királyfi!
Feleségem akar valamit kívánni.»
«No, mit akar? Nem kell hosszas magyarázat!»
«A kunyhó helyett egy szép tanyai házat.»

«Eredj haza, megvan! . . . És haza ballagott.
Én teremtőm, mit lát! Egy kedves kis lakot.
Már a felesége kinn a padon várja:
«Gyere csak, gyere csak! Van-e ennek párja!

Hófehér a fala ennek a kis háznak,
Eresz alatt vigan a fecskék tanyáznak,
Zöld akáczfa lombja hajlongva, bókolva,
Szelíd enyelgéssel födelét csókolja.

Gyere csak, gyere csak! Az első szobában
Milyen gyönyörű rend s kristálytisztaság van!
Se szeri, se száma falon a polczoknak,
Tányérok és kancsók rózsát mosolyognak.

«Ülj le, édes gazdám, tessék, méltóztassék!»
Mintha úgy szólna a tulipántos karszék.
Barna diófából egy nagy kerek asztal,
Meg is van terítve, ebédre marasztal.

Gyere csak milyen szép a konyha, a kamra!
Udvaron galamb száll kezemre, vállamra.
Jászol mellett pedig fehérszőrű tehén
Csendesen kérődzik karikás kötelén.

Jaj, a mi a legszebb, majd el is feledtem!
Hűvös árnyékot tart ház mögött a kertem,
Mennyi gyümölcs a fán; alma, szilva, körte!
Apjukom, apjukom, válogathatsz közte.

Hát a virágoskert! Az még csak a kedves!
Méhe zümmög benne, tarka pille repdes,
Kell-e egy viola? Fehér, piros rózsa?
Hogy' kinálja az ág! Leszakítom róla.»

«Szép, szép! szól — a halász. — Már most csak megélünk.
Kedves feleségem, a jó Isten vélünk.
Maradjon igy mindig, én csak azt kivánom,
Életünk olyan lesz, mint a tündérálom!»

Csendes boldogságban éltek, éldegéltek,
Hallgatták dalait a fülemiléknek.
Estenden oly szépen daloltak a kertben . . .
Dalolt a szivök is, de százszorta szebben!

A napok, az órák sebesen suhantak,
Gyöngyös habjaiként csillanó pataknak.
Minden percz öröm volt, semmi búja, gondja,
De egyszer az asszony mégis csak azt mondja.

«Hallod-e, apjukom, jobb, ha mást kivánunk,
Mégis csak nagyon szűk ez a mi lakásunk.
Az udvar is kicsi, a szérűig sem ér,
Megfordúlni rajta alig bir a szekér.

Bizony, a kárászhal, a kivel jót tettél,
Adhatott volna már nagyobb házat ennél.
Eredj, mondd meg, adjon egy nagy kastélyt nekünk,
Homlokán ragyogjon aranyból a nevünk.»

«Jaj, hogy menjek újra! Nem lehet anyjukom!
Nagyravágyásodért megharagszik, tudom.
Ugy hallom, mintha csak ide kiáltana:
Maradjatok békén, elég jó a tanya!»

«Csak eredj, ha mondom! Csak eredj, hivd elő!
Ne légy már örökké olyan kételkedő!
Megadja, majd meglásd, megadhatja könnyen,
Hisz' ilyet én sokat olvastam egy könyvben.»

Elborúl, beborúl a halász orczája,
Szomorúan ballag a tenger partjára.
Hullámot ver a szél, zavaros a tenger,
Mormogó haboktól fél a szegény ember.

«Gyere ki, kárászhal, szépséges királyfi!
Feleségem akar valamit kívánni.»
«No, mit akar? — Jaj, jaj, adj egy kastélyt nekünk,
Homlokán ragyogjon aranyból a nevünk.»

«Eredj haza, megvan? . . . És haza ballagott.
Én teremtőm, mit lát! Dombon úri lakot.
Felesége már a garádicson várja:
«Gyere csak, gyere csak! Van-e ennek párja!»

Karonfogva mennek föl a garádicson,
Minden zuga olyan, mint a paradicsom.
Lépcső mentén pálmák, repkények, cziprusok,
Minden kis levelük örök tavaszt susog.

Itt egy híres tudós, ott egy költő szobra,
Lelkük, mint a csillag, ragyog századokra,
Fehér márványfalán tükrös folyosóknak,
Mult időkből hozzánk csataképek szólnak.

Karonfogva mennek szobárul-szobára,
Mennyi drága bútor, egész kincs az ára!
Csupa selyem, bársony, csupa finom szőnyeg,
Hogy örül az asszony, ni, egy legyezőnek!

Bolthajtásról ezüst gyertyatartók lógnak,
Fénylenek tükrében a síma padlóknak.
Pillangós hintaszék, körbefutó díván,
A mit csak az ember szeme-szája kíván.

«Nagyságos asszonyom, reggeliznek talán?
Kávé, csokoládé itt van az asztalán.»
Fürge szobalányok, inasok szolgálnak
A kastély urának, kastély asszonyának.

* Szerző székfoglalója a Petőfi-társaságban. Felolvastatott a társaság folyó hó 6-án tartott diszgyülésén.

Lemennek ezután a nagy vadaskertbe,
Őzikék, nyulacskák szaladoznak szerte.
Fehérhattyús tavon vígan csónakáznak,
Morzsát hintegetnek aranyhalacskáknak.

Vadaskert elé áll egy üveges hintó,
A kemény rögön is lágyan rengő-ringó,
Csillagos homlokú négy paripa húzza,
A merre kocsiznak, mind övék a puszta.

«Mondsza, hát nem szép ez? Ki ilyen úr nálunk?
Van gúlyánk, ménesünk, gyapjas birkanyájunk!
A merre csak ellátsz, halld, apjukom, örülj,
A mi vetésünkben pitypalatytyol a fűrj.»

«Szép, szép, nem tagadom, — már most csak megélünk,
Kedves feleségem, a jó Isten vélünk.
Maradjon így mindig, én csak azt óhajtom,
Imádságomban is egyre ezt sóhajtom.»

Másnap, hogy az asszony kinéz az ablakon,
A kéklő hegyekben gyönyörködik nagyon.
«Hol vagy apjuk, hol vagy? — Nagyot kiált rája —
Mért ne lehetnék én az ország királya?

Koronás királya az egész országnak?
Földre boruljanak, féljenek, ha látnak!
Legyen enyém mind, az egész birodalom!
Fuss el a kárászhoz, mondd meg, ezt akarom!»

«Jaj, micsoda beszéd! Nem lehet, anyjukom!
Ezért megharagszik, bizonyosan tudom.
Hogy' is jut eszedbe, hallod, ily kívánság!
Nem teneked való, hidd el, a királyság!»

«Értesz is te ahhoz! Csak eredj, ha mondom!
Hogy való-e, vagy nem, az majd az én gondom.
Balga aggódással mit bosszantasz engem!
Egy szó annyi, mint száz: királynak kell lennem!»

Elborul, beborul a halász orczája,
Szívszorongva ballag a tenger partjára.
Levelet hullatnak szélben a lombos fák,
Haragos hullámok a partot csapdossák.

Táncolnak a hajók hátán a haboknak,
A kerek ég boltján felhők tornyosodnak.
Egyet-egyet dördül, villámlik is néha,
Szegény halász hebeg, mint valami néma:

«Gyere ki, kárászhal, szépséges királyfi:
Feleségem akar valamit kívánni.»
«No, mit akar?» — «Jaj, jaj, a mi volt, már semmi!
Hogy' is mondjam, hogy' is: király akar lenni!

«Eredj haza, már az!» . . . És haza ballagott.
Én teremtőm, mit lát! Egy királyi lakot.
Magas domb tetején. Messze fénylik tornya.
Zászlaja kifeszül, mint csak a vitorla.

Csillog a napfényben egyre ragyogóbban,
Az egész palota alabástromból van.
Ablakoknak dísze, kapuk czifrasága
Hírneves művészek mesteri munkája.

Arany ajtók előtt katonák sétálnak,
Utat nyitogatnak a jámbor halásznak,
Tiszteleg az őrség, szépen, a hogy szokott,
Fújják a trombitát, pörgetik a dobot.

Herczegek és grófok bókolnak előtte,
Az ügyes hopmester mindet megelőzte,
Vezeti a halászt alázatos képpel,
Ember, a mi ott van, olyat el se' képzel.

Trónterem ajtaja egyszer csak kitárul,
Felesége néz rá arany trónusárul,
Korona a fején, az arczán méltóság . . .
Tündérálom-e ez, vagy pedig valóság?

Az egyik kezében királyi pálczája,
A másik kezében az ország almája,
Mikor a pálczával egyet-egyet suhint,
Csakúgy ragyog rajta a gyémánt, a rubint,

Jobbról is, balról is fátyoltartó lányok,
Ibolyák, violák, rózsák, gyöngyvirágok.
Mint a kis pintyőkék, szépen hangicsálnak
Mulattatására a dicső királynak.

Mind a két oldalon testőrök csapatja,
A legfőbb miniszter maga válogatta.
Legnagyobb az első, kisebbednek sorba',
Az utolsó egész Hüvelyk Matyi-forma.

Idegen királyok, gazdag fejedelmek
Távol országokból díszben megjelentek,
Dús ajándékokkal hódolni kívántak
A leghatalmasabb, legdicsőbb királynak.

Oda fut a halász, kezet csókol néki,
Ámulva-bámulva hosszasan elnézi.
«Hát nem szép ez, apjuk? Lásd, nem képzelődtem!
Mind az egész világ meghódol előttem.»

«Szép, szép, nem tagadom. Már most csak megélünk.
Királyi anyjukom, a jó Isten vélünk.
Hanem aztán, hallod, maradj is meg ennél,
Nagyobb a világon már mi is lehetnél!»

A király éjszaka töprengett az ágyon,
Mi lehetne még ő nagyobb a világon?
Reggel, hogy a napot fölkelőbe látja,
Nagyravágyó lelke odatapad rája.

Ujjongó örömmel a fejéhez kapott
«Hát én fölkelteni nem tudnám a napot?
Ez kell nekem, ez kell: isteni hatalom!
Apjuk, a kárászhoz! Mondd meg, ezt akarom!»

«Jaj, Uram, kegyelmezz! Mit beszélsz anyjukom.
Rossz vége lesz ennek, már előre tudom.
A kárász csak kárász, nem tehet meg mindent,
Térj magadhoz, anyjuk! Ne kísértsd az Istent!

«Én vagyok a király, királyok királya!
— Végig omló haját kúszálja, zilálja. —
Nem tűröm tovább, hogy ellentmondj uradnak!
Fuss, de hamar, mondom, mert lenyakaztatlak!»

Döbbenő rémület a halász orczája,
Tántorogva ballag a tenger partjára.
Viharos zenével fogadja az orkán,
Hajókat tör össze sziklaszirtek ormán.

Düledeznek rendre, omlanak a házak,
Kitépi tövestül a százados fákat.
Egymásra rohannak sörényes hullámok,
Mint éhes tigrisek, éhes oroszlánok.

Csattog az ég, a föld vészes háborúja,
Bősz fergeteg hozzá a csatadalt fújja,
Mennykövet szór az ég, elnyeli a tenger . . .
Térdre hull remegve szegény halász-ember.

«Gyere ki kárászhal, szépséges királyfi!
Feleségem akar valamit kívánni.»
«No, mit akar?» — «Jaj, jaj! — egy kicsit elhallgat. —
Oh, Uram, irgalmazz, isteni hatalmat!»

«Eredj haza, halász, feleséged ott van
Már megint a régi, roskatag kunyhóban!»
Haza megyen, benyit . . . az ég nagyot harsan,
Isten szava harsog a dörgő viharban!

SANCTA VERITAS.

— REGÉNY. — (4)

Irta: VÁRADI ANTAL.

V.

Sarlay lakásán várta Viktort. Az első emeleti lakosztály, melyet elfoglalt, közvetlenül a lépcsőről nyilt, s üveges, zárt folyosóval kezdődött, melyről ajtók nyilottak az utcza felé nyiló szobákba. Viktor megállt az üveg-folyosón, s a második ajtó előtt megállt.

Irén szobája . . .

Szentély, a mely előtte sokáig zárva lesz.

Megesküdött rá, a lelkiismeretfurdalások nehéz óráiban, s igéretet tett a tanácsosnak, hogy csak az édes atyjával való kibékülés után fogja látni Irént. Elzárt édenkert tehát ez a kis, illatos, világos-kék selyem bútorzatú szoba, mely őt öleli körül, a második élet szép czélját, az ő szent képét, a mely felé lelkének titkos imádságai szállanak.

Kopogtatott Sarlay ajtaján. Rögtön megnyilt az, — s a küszöbön Sarlay állt tárt karokkal.

— Üdvözlöm a halottaiból föltámadottat. Hozta az ég!

S karjaiba zárta Viktort.

Tar kifejtőzött az ölelésből s megszégyenülve állt jóltevője előtt. Elborult homlokkal állt ott, karjait lebocsátotta, nedvesült szemekkel nézett Sarlay jóságos arczába.

— Mennyit köszönhetek önnek, s mindezt érdemetlenül! . . .

— Érdemetlenül?

— Ugy van . . . Elkövetem a legborzasztóbbat, a mit gyermek szülője ellen elkövethet. Gyilkos fegyvert emelek rá s ezzel eljátszom jogomat egy angyal birhatásához, a ki lelkem központjává lett. Nincs más hátra, mint az öngyilkosság . . . Annak karjaiba akarom vetni magamat. S a halál küszöbén épen ez angyal édesatyja tart vissza e rettentő lépéstől.

— Ugy akarta Isten.

— Igaz. Az ő kezét ismertem föl ebben a karban, mely a hullámsírból visszatartott. Mert esküszöm, hogy ha bárki más lett volna, a ki e végzetes pillanatban megragad: nem engedelmeskedem, hanem visszataszítva minden ellenállást, a másiknak öngyilkossági kísérlete által elfoglalt közfigyelemben, vagy bármi más uton — véget vetek e megunt, undorító életnek. De az ön megjelenése — az Irén atyjáé — ez csak felsőbb végzet csodálatos intézkedése lehetett. Meghajlottam előtte.

— Ez az új élet kezdete.

— Még nem . . . . Ön korholás, megvetés, jogos feddés helyett a szeretet és az irgalom szavaival fordult felém . . . . Nem: többet tett. Eszméket pengetett meg a lélek régen nem érintett húrjain, a melyek újjáteremtettek. Öné tehát egész jövendő életem. Hálámnak más szava nem lehet.

— Nem úgy, Viktor, — mondá Sarlay, magával szemközt ültetve az ifjút. — Az ön jövendő élete atyjáé s az összes emberiségé. Elolvasta ön az «Emberszeretet tudományát?»

— Elolvastam . . . megtanultam és gyakorolni fogom . . .

— Tudom . . . Ön a legjobb úton van. A jótékonyság a humanizmus első lépcsője.

— Ön azt is tudja, hogy . . .

— Jakab elbeszélte a csodát, a mely vele történt . . . én pedig megértettem a csodát, a mely önnel történt.

— Mit tegyek? Mihez fogjak?

— Lakást béreltem önnek, nem messze tőlünk, az utcza végén. Ön reám bízta a folytatását annak az életnek, melyet ön könnyelműen el akart dobni magától. Van hozzá jogom — vagy nincs?

— Van . . . van! . . .

— Ugy ez az élet a tökéletesség felé törekvő férfiu élete lesz. Én fogom ön vezérelni. Nehéz próbákon keresztül a jó útra, a melyen első lépéseit már megtette — az után a tökéletesbbülés felé — atyjához és a boldogsághoz!

A boldogság!

Viktornak szivébe nyilallott a szó.

Mintha távol éjszakából hangzanék feléje a hajnal reménye.

— Most figyeljen, Viktor. E boldogságnak ára van.

— Legyen életem — nem bánom.

— Igen. Jól mondta. Élete. De nem vérontás árán. Mi nem életéért cserébe ajánljuk önnek a boldogságot — mert mi haszna a halottnak a boldogság? Nem. Mi egy élet munkásságát kérjük ellenértékül.

Viktort meglepte, nemcsak a beszéd ünnepélyes hangja, — de a «mi» szó, melynek fönsége hatalmat sejtetett.

— Szóljon, uram.

— Ön ismeri Mózesnek, a pentateuch nagy költőjének könyvét az érdemekről. A tudás fája gyümölcsének élvezete a paradicsom elvesztésével jár. A mindenható a tapasztalás gyümölcseit keserű veríték árán, ősz hajakért adja cserébe. Az, a ki megismeri az emberi nem nyomorát, az boldog — a szó profán értelmében — nem lehet soha.

Viktor érezte a szavak súlyát. Főhajtva hallgatta.

— De van a boldogságnak egy másik neme, a megtett kötelesség öntudata. A ki ki fátyoltalan szemekkel tekint körül a világban s látja azt, hogy az emberiség száz milliói közül mily elenyésző csekély százalék az, a melynek világosság és meleg, a lélek kenyere jut osztályrészeül — az férfi-önérzettel nyugodt, tétlen többé nem maradhat. Azok, a kiknek a mindennapi kenyéren kivül a tudás világossága és a szeretet melege jutott osztályrészül, tartoznak megosztani ezt a mennyei örökséget a többiekkel, terjesztvén e fényt, e meleget. Figyel ön rám?

— Egész szivemmel, egész lelkemmel.

— Ugy van jól. Mind a kettőre van szükségünk. A szív érezze meg, a lélek lássa be igazságát annak, a mit mondok. Ön e kevesek közül való, kiknek a világosság bővebb adománya s a szeretet mindenható melege jutott osztályrészül. Tapasztaltam, láttam, tudom.

— Köszönöm . . .

— Oh, ne köszönje még. A legkiválasztottabb lelkeknek is vannak napfoltjai, s a legragyogóbb szíveknek is van napfogyasztója. Ezektől senki sem tiszta. Azért, mint a delphi templom felírása szerint az önismeret a bölcseség kezdete — úgy az emberszeretet tudományának első osztálya a saját gyarlóságaink megismerése. Ha belátjuk a magunk törékenységét, bűnös, hibás voltunkat: más szemüvegen keresztül nézzük a más hibáit és bűneit. Hiszi ön?

— Vallom . . .

— E belátás, ez elnézés: anyja a humanizmusnak. Következik ez újszülött első lépése, a gyermek első gagyogása, — az emberszeretetre ébredt lélek első pályakezdése: törekvés önnön javulásunkra, hogy általa másoknak példát adjunk, hogy vele másokat javítsunk.

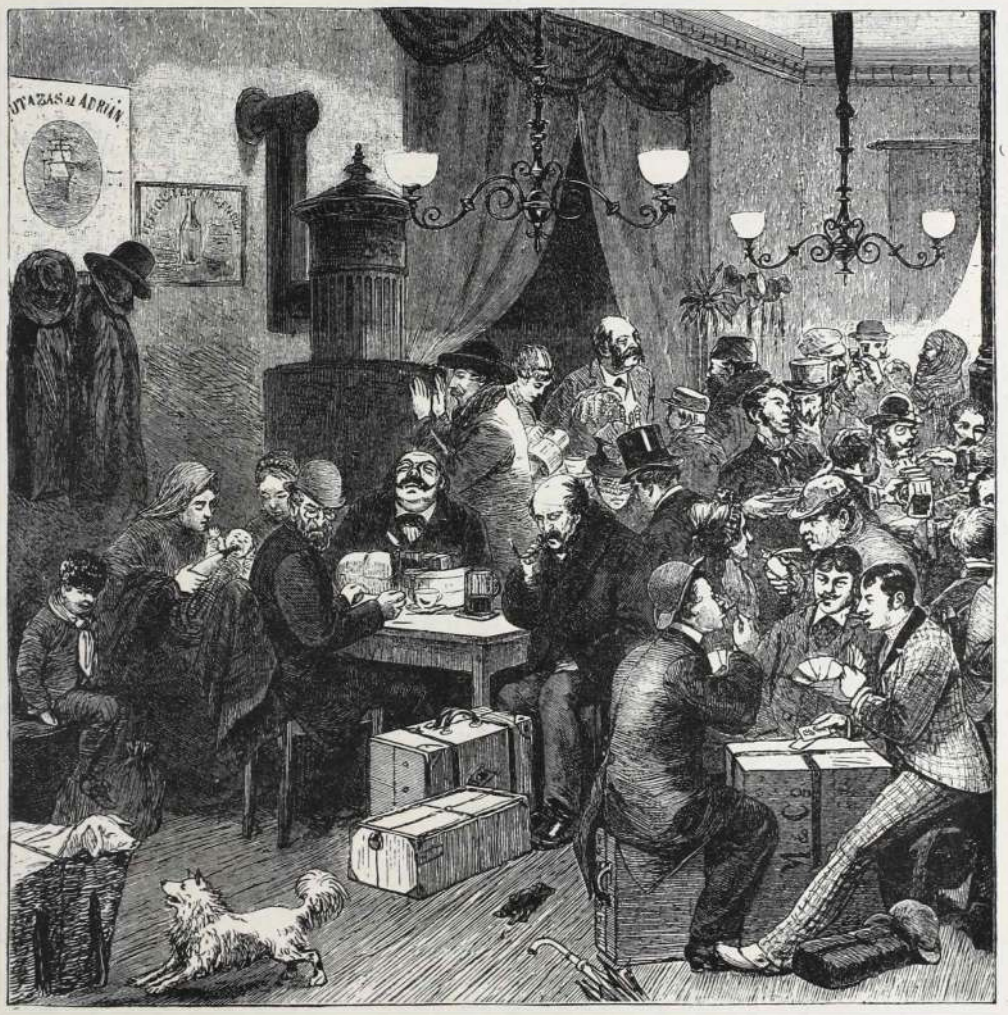

ELHAVAZOTT UTASOK A VÁRÓTEREMBEN.

Viktor felállt. Homloka kipirult.

— Megtettem-e már az első lépést?

— Meg. De még előttünk van a pálya egésze. Nekünk harczolnunk kell a sötétség és hideg ellen. A hány lelket kicsikarunk a sötétség rémeinek kezéből, a hány szívet föl tudunk melegíteni a kétségbeesés fagya alól, annyi lépcsővel jutottunk közelebb az emberiség közjavához, ama fényes szentséghez, mely a pálya végén a bércztetőről ragyog felénk!

Sarlay hangja emelkedett, szemeiben a lelkesedés tüze gyúlt ki.

— Jöjjön velünk. Lépjen sorainkba, Viktor. Megtaláltam önben az alkalmas lelket a nagy eszmék megértésére. Akar-e szövetségünkbe lépni?

— Minő szövetségbe?

— A «Sancta Veritas» szövetségbe. Lássa: az emberek milliói között századok óta keresték egymást a rokongondolkozású lelkek, s a középkor félhomályában már egymásra ismertek, egymásra leltek elmék fénye, szívük melege után indulva. S a mint egymásra leltek és fölismerték egymást: kezet fogtak és szövetkeztek. Szövetségük a szent igazság, a «Sancta Veritas» nevében kapcsolódott, ama szent igazságában, a mely kutatja az ember czéljait, rendeltetését, mely fölismeri jogait és diktálja kötelességeit. Ez az igazság első sorban azon a teremtő tantételen alapul, mely szerint az emberek testvérek, s a felbomlott, az évek, évszázadok, évezredek folyamában meglazult testvér-lánczot újra szorosra és szorosabbra kell fűzni azon mindenható jelszó alatt, melyet a Messiás hangoztatott: «Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat.»

— S van ilyen szövetség? Vannak ilyen emberek?

— Ősidők óta ismeretes a régi szekták, lovagrendek, rosicruciánusok, szabadkőmívesek, kalandorok, humanisták szövetkezése. Ez a nagy világtestület, a melynek lánczába én önt be akarom kapcsolni, a «Sancta Veritas» mindent benfoglaló szövetsége.

— Ismertessen meg e szent szövetség alapelveivel. Vágyom azokat ismerni.

— Tekintsen saját lelkébe, kisérje öntudatos figyelemmel eddigi belső átalakulását, annak okait és eredményeit. Azokban, mint harmatcseppben a tükröződő napot, fel fogja ön ismerni, kicsinyből s nagyra következtetve, az egészet. Tanítani önmagát, felismerni önön-gyengeségeit, saját tökéletesbb ülésén munkálva, tökéletesíteni a társadalmat, ez az első lépés. Mert már önmagunkban, önmagunk jobbítása, tökéletesbbítése által egy lánczszemét kovácsoltuk szilárdabbra a nagy emberiségnek. Lelkünk akusztikáját, ha szabad e hasonlattal élnem, kell annyira tökéletesbítenünk, hogy az emberiség javát czélzó minden, bárhonnan és bármikor felhangzó jelszó abban zengő visszhangra találjon, hogy így minden nép között, minden országban száz meg száz hatalmasan visszhangzó lélek támadván, az általános nagy emberiségnek minden jajkiáltása, minden imája, minden jelszava, minden nép és nemzet kebelében találjon erkölcsi resonantiára. Alkossunk önmagunkból és a velünk rokonlelkekből mentsvárakat, az irgalomnak, a jótékonyságnak, a felvilágosulásnak, a mely felé, mint világító-torony felé a vészben forgó csolnakok — menekülhessenek a társadalom élet-halál viharában a gyöngék, az árvák, az özvegyek, a nyomorultak s minden szegény, minden segélyre, vigaszra, támogatásra szoruló szűkölködő. S a jótékonyság első lépcső-

jén át haladunk fölfelé. Jót teszünk az anyaggal, hogy aztán jót tehessünk a szellemmel s terjeszthessük a világosságot, megismertessük az emberrel jogait, figyelmeztessük kötelességeire. Mert csak akkor lehet boldog az emberiség, ha annak nagyobb része tisztában van a szeretet alapján keletkezett emberi jogokkal s mindazok, a kik ezt fölismerték, lelkiismeretesen teljesítik kötelességeiket. Ime, ez az első fejezete annak a nagy törvénykönyvnek, a melynek kodifikációjára a «Sancta Veritas» vállalkozott.

Viktor lelkesülten ragadta meg Sarlay kezét.

— Az önöké akarok lenni!

— Azaz: önmagáé s emberi kötelességeié és csak aztán a miénk.

— Avasson be.

— Nehéz munka vár önre és nagy kötelességek. Szálljon önmagába, fontolja meg jól, ha elég erősnek érzi-e magát ama nagy kötelességének aczél-igájára, melyet mi a szövetség tagjaira rakunk?

— Mindenre kész vagyok. Életem e czélé. Haljak bele bár, roskadjak le a kötelesség súlya alatt: de nem tágítok.

— Figyelmeztetem, hogy nagy próbákat kell önnek kiállania. Kérdje meg önlelkétől, ha nem fél-e attól, hogy ifjúkori gyöngeségeibe visszaesik?

— Kisértsék meg . . . készen állok.

— Ujból figyelmeztetem önt, hogy szigorú megpróbáltatásoknak lesz alávetve . . . Értse meg jól: lelki megpróbáltatásoknak . . .

— Bárminőknek!

— Nem kell önt fölösleges tanácsolgatásokkal terhelnem. Nem ijesztgetem gyermekes rémeivel egy vizsgálatnak, melylyel az adeptusok lelkén kopogtatnak. Nem. Éljen ön tovább, úgy, a mint megkezdette, haladjon új élete ösvényén előre. Egyedüli bírája: lelkiismerete, czélja: az igazság.

— Megértettem . . .

— Sem a vizsgálat, sem a próbák lényegére nézve önnek bővebb felvilágosítást nem adhatok. A vizsgálat láthatatlan — a próba lelki.

— Nem riadok tőle vissza.

— Tehát — jobbját, Viktor, hogy ennek aláveti magát.

— Jobbomat s egész lelkemet.

— Ugy jőjjön és irja alá ezt.

Azzal ivet tartott eléje, melyen megkezdett formája volt egy kérelemnek. A formula ősrégi jelekkel s kifejezésekkel volt telve, melyek Viktort gondolkozóba ejtették.

— Mit jelentenek ezek?

— Semmi olyast, a mit tiszta lelkű, becsületes ember alá nem irhatna. E jelek magyarázata egyszerű. Olyanok ezek, mint a régi «pásztor-szövetkezetek», «szabadkőmívesek», «máltai lovagok» s «szeretet-testvérek» jelei. Ezek a «Sancta Veritas» saját jelvényei, melyek alapján megértik egymást.

— S miért titkosak e jelek?

— Erre fölvételekor fognak önnek megfelelni. Ha ugyan eljut a fölvételig. Mert az föltétlen bizalmat követel.

Viktor könnyedén elpirult. Ujra kezét nyújtotta Sarlaynak.

PENDELES GIGERLIK.

— Bizom.

— Föltétlenül?

— Föltétlenül.

— Ime a toll. Magára hagyom önt. Irjon.

— S mit csatoljak e kérelemhez.

— Élete eddigi folyását. Őszintén, férfiasan, egyenesen.

Viktor kezeibe rejtette arczát.

— S bűnöm?

— A ki beismeri tévedését: félig jóvá tette azt. De, istennek hála, ön nem követte el a bűnt.

— Mindegy. — Vádolom magamat vele.

S leült, bemártott tolla ideges gyorsasággal futott a papiron. Sarlay egy darabig nyugodtan nézte, majd a halvány lámpafény által meg nem világított szobaszögletbe vonult, kalapját vette s nesztelenül eltávozott.

Viktor egyedül maradt s a mint a toll gyors futása szálankint gombolyította le a sűrű köteléket lelkéről: fokonkint megkönnyebbült.

A mint gyónása végére ért; felsóhajtott, mintha százados teher hullott volna le lelkéről . . . . s a mint izző fejét baljára hajtotta, mialatt gyors szemekkel futotta át leírt vallomását, a szomszéd szobában halk, zsongó zongora-hang zendült fel s bevezető akkordjai után Auber «Kőmíves» czímű dalművének ismeretes dalát kezdte játszani:

«Ó, ne csüggedj, ó, ne csüggedj,
Mert közel a jóbarát . . .»

Felemelt homlokkal, új erőre kapva, bátran fejezte és írta alá a lapot. A mint tollát letette, újra Sarlay állott mögötte, jóságos bizalommal tevén vállára kezét. Elvette, árfutotta az ivet, mialatt Viktor fürkészve leste a hatást arczvonásain.

A szomszéd szobából egyre zengőbben hangzott a dal s csengő női hang énekelte annak kedves refrainjét.

Sarlay letette a papírt. — Megölelte Viktort.

— Ön a mienk!

— S első sorban — az önöké.

S a mint égő arczczal lefelé haladt a lépcsőn, mint egy mennyei hang csengett utána a biztató dal:

«. . . . . ó, ne csüggedj . . .
Mert közel a jóbarát.»

VI.

Viktor jókor reggel már könyvei és iratai előtt ült. Rendezgette mindenét, a mit Sarlay gondos keze régi lakásáról áthozott.

Lelkén néma fájdalom nyilalt át, hogy mindezt hajdan az atyai házban látta és birta . . .

Ó, mily szeretettel csüggött ezeken az apró tárgyakon, melyeket sorban rendezgetett.

Ezt még boldogult édesanyjától kapta... azt atyja adta neki névnapján, születésnapján, karácsonykor . . .

Boldog gyermekévek karácsonyestéi! Hol vagytok? . . . hol vagytok?

(Folytatás következik).

A LIPÓTVÁROS UJ KÉPVISELŐJE.

A Lipótvárosnak már van uj országgyűlési képviselője. Nagy hullámokat vertek föl á választási korteskedések s az érdeklődés nemcsak a fővárosban, de a vidéken is általános volt a választás iránt, bárha annak végeredménye iránt alig lehetett kétségben bárki is.

A megválasztott képviselő *Mezei Mór* egyike a fővárosi tekintélyes ügyvédeknek, ki a közéletben nagy tekintélye és szorgalmas munkásságával kiérdemelte polgártársai bizalmát és szeretetét. Bizonyosra lehet venni, hogy Mezei Mór a parlamentben is kivívja magának az őt megillető méltó helyet. A Lipótváros mindig büszke lehetett az ő képviselőjére, mert hiszen az elhunyt Wahrmann Mór is kiváló politikai egyéniség volt. Uj képviselője is jeles férfiu, ki törhetlen jellemével, mint ügyvéd szaktudományával, mint szónok lendületes, magvas beszédeivel szerzett magának általános becsülést.

A Lipótvárosi választás tehát mindenesetre bir azzal a jelentőséggel, hogy a parlamentnek egy uj tehetséges férfiut adott.

KÖZGAZDASAG.

Több helyről érkezik hozzánk fölszólitás, hogy nyissunk rovatot lapunkban a közgazdaságnak is, hogy legyen egy illusztrált lap, mely ne csak mindig a politikai, irodalmi vagy a művészvilág kiváló férfiainak arczképeivel ösmertesse meg az ország olvasóközönségét; legyen végre egy illusztrált lap, melyből megösmerkedhetik a közönség azokkal a jeles férfiakkal is, kik a közgazdaság terén tesznek hazánknak szolgálatot s ezen a téren fejtenek ki sokszor nagyjelentőségű munkásságot.

Akárhány tekintélyes munkása van a kereskedői világnak, a pénzintézetek élén oly jeles férfiak állanak, hogy nemes feladatot végez az a lap, mely ezekkel a férfiakkal behatóan megösmerteti a nagyközönséget.

Mi vállalkozunk e feladatra s ime megnyitjuk a sorozatot.

Ezuttal főleg, mert alkalmi, egy jubilánst mutatunk be. Ez *Hoffmann* Károly, a magyar általános hitelbank főpénztárosa, ki 25 éve lett a nevezett intézet tagja s ez idő alatt ugy föllebbvalóinak mint a nagyközönségnek általános tiszteletét és szeretetét vivta ki. Hoffmann Károly tiszteletére fényes negyedszázados jubileumot rendeztek az intézet tisztviselői s az ünnepeltnek gazdag emléktárgyak nyujtattak át.

IRODALOM.

A karácsonyi és ujévi zűrzavarban silebant Musae. Az irodalomnak vajmi kevés tért szentelhettünk, s nem igen emlékezhettünk meg egész sereg könyvről, melyek méltók arra, hogy a kritika foglalkozzék velük. Igy első sorban sietnünk kell helyrepótolni egy nagy mulasztást, melyet elkövetünk akkor, midőn *Ágai* Adolfnak, a magyar tárczaírás atyamesterének legújabb kötetéről mindeddig meg nem emlékeztünk. «Igaz történetek» a czime ennek a kötetnek, melyben szerző csak egyetlen kis causerieben csillogtatja tárczairói zseniálitását. A kötet különben csupa elbeszélésből áll, melyek — mint szerző maga mondja — Flaubert iskolájára vallanak. De ezeken az elbeszéléseken meglátszanak az oroszlán-karmak. Az apró történetek «beállitása», a mese szövése, az egyes karakterek kidomboritása, az a melegség és közvetlenség, melylyel hőseinek belső világát rajzolja, a humor csillogó gyémántja, mely fényt vet a könyvnek minden lapjára; különös becset ad ennek a kötetnek. Ágai, ki eddig *porzót* hintett a világ szemébe és *borsszemeket* hányt a falra, ime, mint elbeszélő is méltán foglal helyet az elsők között. Különösen nagyérdekűek a gyermekkoráról szóló reminiszczencziák, melyeket megható fiui gyöngédség jellemez. Egy kis pikáns történetkét, melyben Ágai szellemessége teljes ragyogásban csillog, lapunk jelen számában mutatjuk be. E kis kóstoló után olvasóink bizonyára kedvet fognak kapni az egész kötetre.

*

A karácsonyi könyvpiaczon megjelent könyvek között szép sikert aratott a *Salamon Ödön* «Józan szerelmesek» czimű novella-kötete. Maga az a körülmény, hogy a fiatal iró nem rövid lélegzetü rajzokat közöl, hanem hosszabb elbeszeléseket, kellő figyelmet és méltánylást érdemel. Meglepően érdekes meséket csinál, s az élet alakjait az igazság szemüvegén nézi s élénken, élethűen rajzolja. Styljében, könnyed, sokszor szellemes irmodorában ugyancsak meglátszik, hogy szerző hosszabb ideig élt Párisban, s ott a legjobb mesterek sajátosságait igyekezett eltanulni.

*

A megjelent költeménykötetek között a *Palágyi Lajosé* ébreszt ismét figyelmet, bárha a fiatal költőnek «Magányos úton» czimű új kötete sem ment még egészen attól a pesszimisztikus világnézlettől, mely a költő eddigi munkálkodását jellemezte. A kötetben igen sok szép költemény van, melyek hangulatot ébresztenek s melyek igazi költői tehetség föllángolásai.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

RÉVBEN.

Szinmű 2 felvonásban. Irta: Molnár Sándor. Szinre került a nemzeti szinházban először 1893 jan. 13-án.

Melódia két felvonásban: ez a *Révben*. Melódia a nyelvben, melódia gondolatokban, lirai hullámzások az érzelmekben; az egész cselekmény, minden alak a dallamos, verőfényes poézis aranyos pleinairjében ringatódzik. Azért is a dialógot ép oly bátran felosztathatta volna az álnév alá rejtőzött szerző *költeményekre*, mint a hogyan beosztotta jelenetekbe.

Kabos Ede.

A népmesék muzsikájával csititgatja Gencsy Mihály, a szinmű gondviselésforma orvosa, a kis Magduska bánatának elégiáját; Vajda Miklós a mátkáját, Baranyi Idát csudaszép allegóriával vonja karjai közé; a szerelmi vallomások gitáros romanczerokként szürődnek a szó és játék édes pajzánságain által és a szinmű sötét csomópontja, a harag, melylyel Török Gábor keresi halálra a felesége szeretőjét, egy balladai akkordnak gyors lihegésével lüktet bele a cselekménybe.

S a dialógnak, az előadásnak ez a dominálo volta a cselekmény fölött, a minthogy szinszerü, technikai hibája egy drámai, tehát *aktust* és mindenekfelett aktust követelő műnek, azonképen szembeszökően állitja élénk az álnevü szerzőnek azt a kiváló előnyét, mely darabját s őt magát megbecsülhetetlen értéküvé emeli a magyar vigjáték irodalomban s ez az: hogy a *Révben* dialógja oly szinvonalra emeli a magyar vigjátéki párbeszédet, a milyenhez eddig — sajnos — csak franczia vigjátékoknál, egy Dumas, Sardou, Pailleron darabjainál voltunk szokva.

Nehogy félreértsenek. Nem a gondolatok és kifejezések sikamlósságát, a pikantériát értem e galliczizmus alatt, hanem a költői emelkedettséget fellegjáró léptek nélkül, a tartalmasságot filozófiai, fauszti ballaszt nélkül, azt a zökkenés nélkül, úgyszólván kaucsuk-kerekeken tovagördülő szalon-társalgást, mely a realisztikus skálán játszik brutalitás nélkül s az érzelmin, szentimentális émelygősség nélkül. Hogy ebben legnagyobb erejü az egyénisége, azt — a drámaiság rovására — tudatosan vagy öntudatlanul érzi és érvényesíti is a «*Révben*» irója. Mert önmagát, darabja alakjait és jellemeit, a cselekmény szálait átengedi a párbeszéd, az előadás muzsikális hullámainak. S igy a dialóg nem kristályosodik egyes tömör, logikusan kiforró jellemek, valami vezérlő gondolat, vagy drámai motivum köré, hanem tárczaszerü, szellemes, gyakran accidentális átmenetekkel tölti ki a közöket, a melyek a heterogén, nem szinpadilag fegyelmezett alakok és jelenetek között kitöltetlenül maradnának.

Igy van aztán, hogy egy szellemes hasonlat, szép átmenet, harmonikus nyelvszerkezet, sőt némi tulzással mondhatnók, hogy valamelyes gondolat- és formabeli alliteráczió kedvéért föláldozza a jellemek és akcziók egységét, valódiságát.

Örök törvénye, vagy ha úgy tetszik: sablónja minden nagyobb költői műnek az éposztól a drámáig, hogy a szereplő elemeknek, legyenek azok alakok, jellemek,

cselekmények, érzések vagy gondolatok, bizonyos hierarchikus létrán kell elhelyezkedniök. Vagy hogy köznapi hasonlattal éljünk, úgy kell őket egy harmonikus egészszé összeállitani, mint az orgonasipokat, a melyek között egy-kettő nyúlik fel legmagasabbra, a többi fokozatosan törpül el ezek mellett jobbra-balra.

Ez a törvény alkotta meg az államban a főhatalmat, az egyházban a pápát, a társadalomban az uralkodó osztályokat, az époszban, regényben, drámában a hőst, a zenében a vezérmotivumokat, a képzőművészetben a fővonalakat, a színekben az uralgó színeket.

Ezt a törvényt *a néhézkedés monarchikus törvényének* lehetne nevezünk.

És ez a törvény hiányzik a szerző egyéniségénél fogva a «*Révben*» czimű színműből.

Mindjárt hozzá kell azonban tennünk, hogy a szerzőnek *e darabban nyilvánúlt* sajátságainál fogva. Mert csalódás volna ebből azt következtetünk, a mennyire azt egy iró fejlődéséről bizonyos valószínűséggel általában lehetséges, hogy e törvény mellőzése a «*Révben*» szerzőjének oly lényeges egyéni vonása, a mely egyéniségének megtagadása nélkül, meg nem másitható. Sőt ellenkezőleg. Az a véleményünk, hogy a «*Révben*» megirásakor nem hiányzott az irónál más, mint a színpadnak, a technikai fegyelmezettségnek az az ismerete és szem előtt tartása, a mi a színműirásnak *mesterségi* része, a mi intuitive a legfényesebb drámai elmék között is csak igen kevésben van meg, a mit tud, még a másodrendű színházak dramaturgja vagy rendezője is, de nem a még routin nélkül dramatizáló nagy talentum. És ebben a véleményünkben benne van ama másik, a melylyel arra következtetünk, hogy »*Révben*« álnevű szerzőjének név-álarcza alatt olyan iró rejtőzik, a ki ismeri az irás művészetének, az előadásnak fényes előnyeit és bravurjait, de drámai téren talán első művével lép a festett vásznak közé.

És hiszszük, hogy az az iró, a ki e két felvonásos kis première megalkotásakor azt a biztos reményt ébresztette bennünk, hogy a magyar szinműirás párbeszédeit széptani értelemben vett arisztokratikus magaslatra tudja emelni, egyszersmind drámai szerkezet, jellemrajz és cselekmény tekintetében is föltétlenül megtapsolandó müveket fog alkotni.

Hogy pedig kritikánk semmivel se maradjon adósa az olvasó-közönségnek, nehány sorban adjuk a «*Révben*» rövidke akcióját.

Vajda Miklós (Mihályfi) szereti és eljegyzi magának *Baranyi Idát* (Nagy Ibolyka) s ezzel fájdalmas sebet ejt özvegy *Vajdáné* (Felekiné) nevelt leányának, Magduskának (Csillag Teréz) Miklósért rajongó szivén. Az aranyos kényeztetett *Magduska*, a kinek megholt anyjáról, egy szegény német masamódról maradt becze-neve: maedili — szerelmi gyötrelmében, elhatározva, hogy ha Miklós nem lehet övé, ne legyen senkié e világon. Vétetlenül nyomára jő annak, hogy Miklós valamikor «platonikus» kedvese volt *Török Gábornénak* (Hegyesi M.) és hogy *Török Gábor*, a ki egy levélből e viszonyt fölfedezi, de a férfit nem, halálos mérkőzésre keresi a csábitót s Magduska tudatja Törökkel a csábító nevét. Párbaj. Miklós megsebesül, de szerencsére nem sulyosan. Magduska lelkét terheli a szörnyű vád s e tudat terhe alatt megroskadna, ha nem volna ott a jó doktor bácsi, *Gencsi Miklós* (Nádai), a ki szép mesékkel altatja a titokban imádott leány fájdalmát és ha az árulás titka ideje korán ki nem csattan, Magduska boldog a jó doktor bácsi karjai között. —*da—de*—

Lapunk zártakor értesülünk, hogy a darab szerzője: Kabos Ede irótársunk.

*

Paulay Ede ünneplése. Ma vasárnap telik le tizenötödik éve annak, hogy Paulay Ede a nemzeti színház igazgatója. A színház törzsközönsége, nem törődvén azzal a szerénységgel, melylyel Paulay az ünneplést ki akarta kerülni: bizottságot jelölt ki, mely az ő nevében ezüst koszorút nyújtson át a jubilánsnak, az együtt töltött másfél évtized emlékeül. Az őszinte vonzalom és tisztelet e szertartása e hó 15-én délelőtt 11 órakor folyik le a nemzeti színház igazgatósági irodájában.

*

Pálmay ujabb diadala. A héten adták elő Bécsben Strausz uj operettjét, melynek czimszerepében Pálmay ismét fényes diadalt aratott. Az egyik bécsi lap ezt irja róla: «Olasz fiunak öltözve, jött be először s a kokett kosztümben igen kedvesen nézett ki; rögtön meghódította a prémiére-közönséget, s e hódolat minden uj öltözékre, uj dalra csak nőtt. Ennyi eredeti humor, s az eredetiségben ennyi báj: ez csakugyan ritka adománya az isteneknek. Mindannyiszor tapssal fogadták, a hányszor megjelent; sőt gyorskezű csudálói egy kardalosnőt is megtapsoltak, azt hivén eleinte, hogy ő Pálmay Ilka.»

*

A népszínházban a legközelebbi ujdonság *Abonyi Lajos* népszinműve: «A leányasszony» lesz, s utána *Strausz* «Indigo» czimű operettjét adják elő.

ZENE.

Eseményt éltünk át a fővárosban — nem: eseményeket. Az első az, hogy a filharmóniai zenekar élére ismét maga *Erkel* Sándor állt. Ő is ünnepnek tekinthette, hogy a rég nem látott hangversenyközönséggel viszonttalálkozott; legalább úgy dirigálta Cherubini fönséges «Anakréon»-ouverture-jét, hogy mi is átszellemülten engedtük át magunkat a gyönyörnek. A befejező «Mefiszto-keringő» pedig, ha nem is mindenkinek izlése: de Liszt egyik legzseniálisabb alkotása, a mit ilyen zseniálisan érvényre juttatni, mint Erkel Sándor, kevesen képesek. — Esemény volt az is, hogy közben *Mihalovich* Ödön orsz. zeneakadémiánk igazgatója, állt a karnagyi emelvényre, saját II. szinfoniáját (lágy *H*-hangrendben) igazgatta. Évek telnek el mindig, a mig egy-egy új művéről hallunk: de az ilyen soká érlelt mű mindig nagyszabású, tartalmas, a maga nemében számot tesz. Most is úgy volt; s kellemes meglepetésül szolgált ennek a tömör műnek dallambősége. Az sem utolsó mozzanat, hogy megint hallottuk *Broulik* Ferenczet, az édesszavú tenort; *Takáts*-al énekelt, a ki mint szövegfordító is előnyösen mutatkozott be.

Harmadnapra pedig, pénteken, a kis *Brenneberg* Irénben gyönyörködtünk. Selymes, gyöngéd, szivhez szóló hanggal annyi erőt párosít, a mennyi egy fiatal leánytól épen elég — és annyi virtouz ügyességet, a mennyi épen elég arra, hogy a művészet fölé ne kerekedjék. Még *Kössler* népszerűsködő szonátáját is megaranyozta nemes előadásával. Szép sikerében *Szilágyi* Arabella osztozott, kedves dalokkal és *Szendy* Árpád jeles zongorajátékával.

FARSANG.

Toilettek az udvari bálon. A mult héten tartott udvari bál igen fényes volt. A hölgyek öltözékei egészen új képet nyújtottak. Az udvari bálokról szóló szabályzatok csak a nyakdecolletagera vonatkoznak és nem a karokra; ebben a tekintetben a hölgyek nagyon kihasználták a szabadságukat, úgy hogy nagy változatosság uralkodott a ruha ujjak alakja és még inkább a színök tekintetében. A grófnők és bárókisasszonyok hagyományos fehér báli ruhái ezúttal még üdébbeknek és illatosabbaknak tetszettek, a mennyiben erősen elütő bársony- és plüsövek meg ujjak tarkították őket. A díszöltönyök nagyobbára herczegnő-szabást mutattak; csipkederekak voltak többségben. Az uszály a szoknya felső részéből fejlődik és határozott szabas nélkül hull alá. Díszítésül többnyire prém szolgál, melyet paszomántok vagy himzések kisérnek. Uralkodó szövetfajta a síma duchesse. Az előirt kerek kivágást himzett velántokkal díszitik. A szabászat néhány leleményes művésznője az előirások daczára is tudott változatosságot teremteni. Ezt különösen egy nilus-zöld brocatból készült kecses öltözettel bizonyitották, melyen narancsszínű changeant szalagdisz pompázott; ép igy egy duchesse-csipkederékből, mely ferde irányban van körülövezve és melyet merészen elhelyezett narancsszínű szalag tart össze: a szoknyához eredeti módon feltűzött bársonyszalagok. A szeles, duzzadt ujjak még nagyon divatosak, de himzett volantok takarják jelentékeny részüket. A táncz-ruhák, melyek az egyenruhásan kerekded szabás daczára elég változatosságot mutattak, bájosak voltak. Tüll mellett khinai krepet viseltek sokan. A volantok, ugy látszik, ezentúl a szoknya felső részét fogják díszíteni. A dísztoillettek uralkodó színe a sárga; a sárga szín minden árnyalata volt láthata; ezután következik a zöld szín. Minden színben nagy szerepet játszik a changeant-effektus. A sötét prémszegély szebb és kedvezőbb, mint a világos. Sok volt a rózsaszínű tánczruha; a fehér szín a kékkel váltakozott; a zöld szín is jól volt képviselve, a kék kevésbbé.

A *király* az udvar tagjaival és a fejedelmi vendégekkel kilencz órakor jelent meg, *Mária Terézia* főherczegnő és a többi főherczegnő, valamint a főudvarmesternők az emelvényen foglaltak helyet, mire a zenekar Strausz Ede vezetése mellett egy keringőre zendített reá. A bál megnyitásában főherczegnő nem vett részt, mert *Margit Zsófia* főherczegnő vőlegénye távolléte miatt nem tánczolt, *Mária Jozefa* főherczegnő csak egy négyesben vett részt és a cumberlandi herczegnő sem tánczolt. Miután a főherczegnők helyet foglaltak és a táncz megkezdődött, az uralkodó körüljárt a termen, *Hohenlohe* herczeg főudvarmesterrel hosszabban beszélt arról, hogyan fest a terem uj díszében és villamos fényében. Azután a diplomaták hölgyeihez fordult és többeket tüntetett ki megszólításával. Az uj emelvény, midőn az udvari hölgyek rajta elhelyezkedtek, nagyszerű látványt nyújtott; sötétpiros pompás szőnyegek diszitették, a háttérben remek déli növények állottak, páfrányok, pálmák, babérok, filodendrák; virágzó azaleák százai, a mik pedig most nagyon ritkák. A császári rezerv-kertből vették e dús növényzetet, melylyel a kis reduttermet is a nagykövetek lépcsőjét is ellátták. Kotiljonnál és teázás alatt gyönyörű virágokat osztogattak.

Mária Terézia főherczegnő kék brocatruhát viselt, mely gazdagon volt behimezve ezüsttel, a hajban és nyakon igen értékes ékszerek ragyogtak. *Cumberlandi* herczegnőn meggypiros bársonyöves fehér brocatöltöny volt; *Mária Jozefa* főherczegnő prémdiszes brocatöltönyt, *Margit* főherczegnő kékfehér brocat-toilettet viselt. *Lujza* koburgi herczegnő kedvencz színébe, liliom-lilába öltözködött. A főherczegnőkhöz sorakoztak a nagykövetnék: *Reusz* herczegnő (sárgában), lady *Paget* (galambszürke), *Grant* amerikai követ neje (rózsaszínű ruha feltűnő bársonyujjakkal). Az összes hölgyek, Margit főherczegnő is, udvari uszályokat viseltek, a mi már előre is kizárta, hogy a körtánczokban részt vegyenek.

Lehetetlen természetesen valamennyi toilettet leirni, de kiemeljük a következőket: *Kielmansegg* grófné és *Taaffe* grófnő dús ezüsthimes fehér ruhákat viseltek. *Trautmannsdorf* Mária grófné atlaszból és bársonyból való gazdag toilettet öltött fehér csipkékkel. Leánya illatos tülltoilettet viselt hóvirág-diszszel. Másik leánya ma már mint *Westphalen* grófné jelent meg, szilvaszínű bársonyujjas fehér toilettel, kiváló izlésü csipkékkel és ezüstdiszszel. A fehér ruhákat többnyire zölddel diszitették. *Schlick* grófnő fehér-zöld ruhájában olyan volt, mint valami menyasszony; drága csipke borította a fehér atlaszszoknyát; illatos jázminbokréták voltak elhelyezve a csipkedíszen; zöld öv és zöld bársonyujjak emelték ki a toilettet. *Hunyady* comtesse heliotrop-színű khinai krépből készült eredeti ruhát viselt, elől keresztező derékdiszszel s tüllhímzéssel. A kerek szoknya fölé másik tüllvolantos felső szoknya borul, két oldalt lánczolva. *Cziráky-Esztérházy* grófnő czobolyprémes, ezüsthimes Dubarry-ruhában jelent meg. *Pongrácz-Metternich* herczegnő smaragd-velour de Lyon toilettet öltött czobolyprémmel és jais-diszszel. *Károlyi* grófnő ivoir-uszályos ruhát viselt, gyöngylánczokkal, ezüstövvel, changeant-sárga bársonygallérral, a kivágás körül kecsesen redőzve; prémes duzzadt ujjak.

HADSEREG.

A fővárosi tiszti kaszinóban érdekes felolvasást tartott Hazay Samu honvédszázados, a Ludovika akadémia tanára. Az a körülmény, hogy *honvédtisztet* tartott fölolvasást, nemcsak a honvédség tisztikarát, hanem a közöshadseregbeli tisztek és törzstisztek nagy számát is a felolvasó-terembe vonzotta. Maga az előadás «A gyalogság támadásának és védelmezésének pszihológiájáról» olyan beható, szakszerű, legapróbb részletekig is kiterjedő s a mellett érdekes volt, hogy méltán megérdemelte azt a nagy közönséget, mely hallgatta. A felolvasást, mely azonban inkább szabad előadás volt, zajos tetszéssel fogadták.

A katonák ebédje. A honvédelmi miniszter a hozzá beterjesztett élelmiszerárak alapján igy állapította meg az átvonuló katonaság (őrmestertől lefelé) élelmének árát: A dunáninneni részekben husz és fél krajczár, a dunántuli részekben húszonegy és fél krajczár, a tiszáninneni részekben tizenkilencz krajczár, a tiszántuli részekben tizenkilencz és fél krajczár, a királyhágóntuli részekben tizenkilencz krajczár, Horvát-Szlavonországban tizenkilencz krajczár, Budapest fő- és székvárosban huszonhét és fél krajczár, Pozsonyban harmincz krajczár, Kassán huszonhárom és fél krajczár, Temesvártt huszonhárom és fél krajczár, Kolozsvártt huszonegy és fél krajczár, Nagyszebenben huszonnégy krajczár, Zágrábban huszonkét krajczár és Fiuméban huszonnégy krajczár. — A katonaságra legdrágább város az országban e szerint Pozsony, a hol még Budapestnél is többet kell fizetni.

Egy honvédszázados találmánya. A Mannlicher-fegyverek bonyodalmas alkotó részei között sok panaszra szolgált rá az úgynevezett retesz, mely már a gyakorlatok s a czéllövés alkalmával is gyakran eltörött. Lichtenstein Samu 18. honvédezredbeli százados egy igen alkalmas uj reteszt talált föl, melyet a honvédelmi minisztérium szakkörei kedvezően fogadtak; megbízták a magyar fegyvergyárt, hogy kipróbálhatás végett a Lichtenstein-féle reteszből nehány száz darabot készitsen.

SPORT.

Jockey-házasság. J. May, a budapesti közönség «favorit-jockey-ja» e napokban vezeti oltárhoz miss Emilia Huxtable-t, Huxtable jockey-nak (a fővárosi közönség «öreg Hüxti»-jének) bájos leányát Newmarketben.

Az idei budapesti versenydijak. A magyar lovaregylet a napokban már véglegesen megállapította az idei saison díjait s ezek 374,350 frtra rúgnak (a tavalyi 359,700 frttal szemben). Ez az összeg az egyes meetingek szerint a következőleg oszlik meg: Tavaszi meetingre (7 nap, 49 verseny) 109,450 frt, nyári meetingre (9 nap, 63 verseny) 132,000 frt és az őszi meetingre (8 nap, 56 verseny) 132,900 frt.

A hólabda.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Nagyvárad. No bizony, megjártuk. Nem ismertük meg. Persze, három év, nagy idő. Pár hét mulva — viszontlátás. Addig is üdvözlet.

N.-Kereki. Megkaptuk a levelet és egyebeket. Köszönet. Két hét multán Nagy-Szalontán.

M.-Ludas. A képet megkaptuk. Sorra fog kerülni.

Ifj. K. J. «A szerelmes madárka» meg fog jelenni.

B. Gy. Gyönge versemények. Ismert accordok.

Halálágyon (talán halálos ágyon?) Sem a tárgy, sem annak földolgozása nem indokolná a közlést.

L. J. Bekötési tábláink már a jövő héten elkészülnek s akkor a Nagysádét is el fogjuk küldeni. Addig is kérjük szives türelmét.

A «*Magyar Géniusz*» 2. számában közölt talány megfejtése:

«*Egy csepp elégedetlenség megmérgezi a boldogság egész kelyhét.*»

Megfejtők: K. Löbl Irma, Vadász Lajosné, Blumenthal Lenor, Engl Szidi, Kronstein Berta, Klein Malvin, Lerner Matild, Herczfelder Sarolta, dr. Pethő Lipótné, Löbl Janka, Andrassy H., Zádor Józsefné, Reiner Mátyásné, dr. Lakner Aladárné, özv. Piffkó Antalné, *Schlesinger Ernesztin és Szerén*, Rusznyák, Irma és Sarolta, Héjas Dánielné, Lerner Dezsőné, Ehrlich Gizella, Ósztreicher Dezsőné, Reiner Jolán, Ungerleider Ferenczné, Rochlitz Gizella, Téven Klotild, Dományi Teréz, Grünfeld Anna és Ármin, Strasser Gizella, Madár Lajosné, Wellisch Ferenczné, Sebők Irén, Ackermann Mariska és Gizella, Keller Fáni, Kentner Lujza, Wohlschein Malvin, Feer Paula, Blaskó György, Deutsch Netti, Herrmann Aranka, Feuer Emmuska, Hirschler Oszkár, Juhász Jolán, AdlerMariska, Gruzsbach Ede, Gosztonyi Aurél.

A megfejtők között Pevesi József «Nászúton» szimü diszes kötetét sorsolták ki, melyet *Schlesinger Ernesztin és Szerén* kisasszonyok nyertek el.

KÉPTALÁNY.

I.

II.

A farsangi idényre!

16 gomb hosszú selyemkeztyük sok szinben párja 1.50, harisnyák minden szinben párja 20,60, 80, 1.—, 1.20, áttört harisnyák minden szinb. párja 1.60, 1.80, 2.—, fél selyem harisnyák párja 1.60, tiszta selyem harisnyák párja 5 frt. Chenillia báli belépők darabja 4, 6 és 8 frt. Csipke- és Chenillia-kendők és sálok. Csipke zsebkendők darabja 60 kr.-tól 6 frtig, valamint ruhák ékitéséhez való csipkék és szalagok dus választékban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

BUDAPEST BÉCS BELGRÁD TEHERÁN

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. Szerb királyi udvari szállitók. Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendörség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tüzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KÁROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

KÉPTALÁNY-PÁLYÁZAT.

A «Magyar Géniusz» két hét előtt a napilapokban egy talányt közölt. E talánynak helyes megfejtését igen sokan, több mint 2000-en küldték be hozzánk, de mi ezek közül alább csak azok neveit közöljük, kik e talányt helyesen fejtették meg.

Az alább közölt megfejtők között tíz kötet érdekes könyvet sorsolunk ki a következő legkönnyebben ellenőrizhető módon:

A megfejtők, mint alább látható, 90-es csoportokba osztatnak be. Minden csoportnak más-más sorszáma van. A mely szám a legközelebbi TEMESVÁRI lottohuzáson elsőnek kihuzatik, azon számsorozat alatt levő 90-es csoport játszik a nyereményre olyformán, hogy e csoport 90 megfejtője közül az lesz a nyertes, kinek száma a temesvári húzást követő PRÁGAI lottóhúzáson szintén elsőnek kihuzatik.

Hasonló talánypályázatot ezután minden héten hirdetünk, sőt a nyerőnek 100 KORONÁT (aranyban) tűztünk ki pályadijúl.

A legközelebbi 100 koronás képtalány-pályázatot a PESTI HIRLAP, MAGYAR HIRLAP és BUDAPESTI HIRLAP vasárnapi számaiban találja az olvasó közönség.

A megfejtések mindig a «MAGYAR GÉNIUSZ» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora az alábbi mód szerint hetenkint közöltetik.

A pályázatban azonban csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a Magyar Géniusznak, vagy legalább Magyar Géniusznak azt a példányát melyben a megfejtő neve közöltetik, a Magyar Géniusz kiadóhivatala (Aradi-utcza 8.) útján megrendeli, a milegcszélszerűbben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lappéldány ára (20 krajczár) levélbélyeg alakjában mellékeltetik.

A multkori talány megfejtése: «Fizessünk elő a Magyar Géniuszra» — Helyesen megfejtették a következők:

Sorsz. 1—15.

1 Rosenthal Ottó
2 Schwartz Jenő
3 Lázár Mór
4 Dakó Pál
5 Propper Sándor
6 Reich Ilonka
7 Soltán Moskovitz Albert
8 Pendl Istvan
9 Ehrenfeld Ignácz
10 Wilhoim Hermin és Matild
11 Freud testvérek
12 Pálfi Dezső
13 Vida Lajos
14 Biró József
15 Messinger J.
16 Árvay Árpád
17 Szunerics Mariska
18 Barna Bertalan
19 Klein Mór
20 Auer Zsófi
21 Roth Salamon
22 Bodánszky David és Mór
23 Rozenzweig Ede
24 Pick Dezső
25 Grünn Béla
26 Heisler Laura
27 Deutsch Ignácz
28 Hegedüs Rózsika
29 Kornis Erzsike és Andriska Emil
30 Özv. Papp Jánosné
31 Obláth Paulin
32 Gotlieb Márton
33 Kónyi Terez
34 Kohn Áron
35 Gabányi Gyula
36 Krausz Gyula
37 Bangha Aurél
38 Schaffer Izidor
39 Tolnai Laczi
40 Szabó Antal
41 Hertzog Aladár
42 Sztankai Géza
43 Bender Antonia
44 Forró Irma
45 Kratochvil Ferencz
46 Koscherák Paula
47 Kohn Márton
48 Fábián Gábor
49 Neumann Testvérek
50 Szekulesz Malvin
51 Özv. Piffkó Antalné
52 Weisz Márton
53 Rehberger M.
54 Klein Ábrahám
55 Bihari Mór
56 Sztehlo Gyula
57 Cseleji Kálnasy Cornélia
58 Szenszky Bernát
59 Heisler Fülöp
60 Czunterstein Vilmos
61 Martos Ferencz
62 Farkas Vilmos
63 Pál Iren
64 Gabányi László
65 Langhoffer Andor
66 Brück Sándor
67 Pilis Ernő
68 Kremsur Mari
69 Müller Antal
70 Bachmayer Katalin
71 Somogyi József
72 Gottfried Irma
73 Bokor Imre
74 Ifj. Brunner Károly
75 Pálfi Imre
76 Pfeiffer Viktor
77 Müllender Mariska
78 Országh Ignácz
79 Kádáresy N.
80 Schopper Béla
81 Heller Adolfné
82 Hajnal Edéné
83 Hlatky Ede
84 Pavlovits György
85 Marsik Henrik
86 Kozma Sámuel
87 Kohn Ilona
88 Betteghy Mihály
89 Röder Károly
90 Roth Manó

Sorsz. 16—30.

1 Fischer Izidor
2 Schvarcz Izidor
3 Vadnay Etelka
4 Heisler Adolf
5 Mandel Mór
6 Morvay Ferencz
7 Id. Fláskay Károly
8 Loschitz É. Lipót
9 Feuermann Lajos
10 Uram László
11 Magyar Tanító
12 Kordis János
13 Jancsó Károly
14 Kurtág David
15 Braun Malvin
16 Nagy Balazsné
17 Thury Ernő
18 Friedrich Ilona
19 Ifj Guray Miklós
20 Szabó Gyula
21 Farkas Mór
22 Ungár Malvin
23 Földes S.
24 Abai Ottó
25 Veszely Henrik
26 Rosenzveig Róza
27 Kálmán Mór
28 Reisman Amália
29 Muller Mariska
30 Rosenfeld Béla
31 Asztalovszky Kálmán
32 Krausz Idnácz
33 Herzog József
34 Strausz Béla
35 Győri Ágostonné
36 Halász Zoltán
37 Szigethy Károly
38 Szőllősi János
39 Tóth Károly
40 Braun Albert
41 Schwach Jakab
42 Győrfy Miksa
43 Gaál István
44 Fuchs Ignácz
45 Weisz Emma és Therez
46 Lővinger Margit
47 Pazsitzky László
48 Meskó Kálmán
49 Pfeiffer E.
50 Rosenberg Benjamin
51 Schwarz Rudolf
52 Wimmer Dorottya
53 Schweiczer Regina
54 Fuchs Mór
55 Klár Matild
56 Sommer Lajos
57 Frankl Sámuel
58 Rettegi László
59 Kiss Pál
60 Ransburg Józsefné
61 Weisz Jakabné
62 Auer Jolán és Amália
63 Goldschmi t Lipótné
64 Temesváry Pál
65 Kohn Sándorné
66 Blaskovich Pál
67 Hirn Mózes
68 Bak Irma
69 Ráday grófnő
70 Grosz Mór
71 Hübschl Kálmán
72 Lombardini Ella
73 Abonyi Armand
74 Hacker Örzsike
75 R. S.
76 Minye Ilona és Winkle Hermina
77 Stern Jakab
78 Beck József
79 Greskovics K.
80 Künstler Fülöp
81 Németh Amália
82 Postahivatal Sárospatak
83 Lindtner Géza
84 Tóth Elemér
85 Schiff Ilona
86 Grosz Samu
87 Klein Ferencz
88 Szoboszlay Zoltán
89 Lepárt József
90 Majdák István

Sorsz. 31—45.

1 Föhndrich Majer
2 Haupt Géza
3 Klein Malvin
4 Epstein Vilmos
5 Dr. Menicsek J.
6 Kovacsovics Lajos
7 Reiner Gyula
8 Petrik Mariska
9 Benkő Kornélia
10 Fleischmann Károly
11 Reichmann Zsenni.
12 Szekely Gabor
13 Lázár Géza
14 Igaz Margita
15 Göndör Margit
16 Kubinszky Mariska
17 König Gyula
18 Grünfeld Bertalan
19 Feldmann Jenni
20 Pinter József
21 Eöry István
22 Schwarzenberg Irén
23 Csatery Hoós Berta
24 Herkely János
25 Reich Adolf
26 Grünwald József
27 Berger Hermann
28 Rákóczy János
29 Kacziány Viola
30 Biró Mór
31 Irinyi Endre
32 Maczkó Sándorné
33 Hussek Florián
34 Schweitzer Béla
35 Lakner Margit
36 Schlesinger Samu
37 Berger Etelka
38 Klein Samuel
39 Grünwald József
40 Rákóczy János
41 Gutmann Zsigmond
42 Rakovszky Daniel
43 Müller Arthur
44 Nofizzer Karolyné
45 Pongrácz Józsefné
46 Schultheisz Kálmán
47 Horváth Jenni
48 Vojtek Gyula
49 Somogyi Kálmán
50 Jisztel József
51 Lettenberg Lajos
52 Panyik Czeczília
53 Juhász Gizella
54 Miók János
55 Fischer Viktor
56 Oberrecht Ferencz
57 Fischer János
58 Hindy János
59 Dormann Márton
60 Vamossy Károly
61 Hauzer Novak J.
62 Popovits Endre
63 Laurinetz László
64 Dömök János
65 ifj. Grünstein Sándor
66 Beer Jenő
67 Csomos Anna
68 Markus József
69 Davidovits Adolf
70 Heil Fausztin
71 Müller Rosa és Olga
72 Schäffer P. J.
73 Oppolzer József
74 Biszterszky Gyula
75 Varinyi Mariska
76 Garay számvivő őrmester
77 Somogyi Elek
78 Szoleczky János
79 Mandl Bernáth
80 Sommer János
81 Rosenfeld Ignáczné
82 Fohn József
83 Grosz Gizella
84 Borsy Ilona
85 Emmerling Giz. és Vilmos
86 Popper Henrik
87 Szőlősy Márton
88 Braun Sarolta
89 Asztalovszky Lajos
90 Imre Péter

Sorsz. 46—60.

1 Weisz Ferenczné
2 Feledi Ignácz
3 Wertt Gusztáv
4 Piliczer Mór
5 Kalmar Károly
6 Deutsch Miksa
7 Fiduj Dezső
8 Perlgrund Dávid
9 Sonnenfeld Jakab
10 Neustein Szilárd
11 Reiz Aladár
12 Szabó Vilmos
13 Östreicher Etel
14 Kendi Vilma
15 Schwartz Katinka
16 Weininger Mihályné
17 Elme Gizella
18 Hartmann Matild
19 Felix Julia
20 Álgya Sándor
21 Kohn Bernát
22 Hozer Viktor
23 Klein Józsefne
24 Krausz Herman
25 Weisz Majer
26 Hoffer Zsigmondne
27 Bleuer Ferencz
28 Steiner Gábor
29 Farkas Sándor
30 Kontros Gyula
31 Scheller Adolf
32 Fischer Dániel
33 Königstein Lajos
34 Helle Jánosne
35 Szende Mariska
36 Bunyitay Mariska
37 Mora János
38 Friedmann Emma
39 Bruck Gizella
40 Goldstein Lipót
41 Bartko Camilla
42 Kovácsné Geszti Hermin
43 Dr. Heimann Józsefné
44 Fuchs Jenő
45 Roth József
46 Mészáros Aurél
47 Benkő Dezső
48 ifj Grünblatt Rosa
49 Almásy Imre
50 ifj. Vidosfa vy Bódog
51 Fuchs Lujza
52 Tauber Emil
53 Porgesz J.
54 Brader Rosa
55 Slezinger Sándor
56 Tigermann Anna
57 Szabady Terez
58 Fried Fanny
59 Östreicher Dezsőné
60 Horváth Elemér
61 Scultéty Árpád
62 Plieger Edéné
63 Chapo Pál
64 Mandello Ilka
65 Takách Elemér
66 Mérey Gyula
67 Liszt Paf
68 Balla László
69 Merey Izidor
70 Kohn Helén
71 Medveczky Róbert
72 Sallay Gyula
73 Egry Ilka
74 Schlesinger Emil és Fer
75 Weber Mariska
76 Klug Jolán
77 Duday Angyalka
78 Angyalosy Ferenczné
79 Kremer Lajos lovag
80 H. Hungár Elvira
81 Kanustsák Gizella
82 Szente Boldizsár
83 Oberrecht Mariska
84 Fürst Dezső
85 Stein Mátyás
86 Gutmann Berta
87 Komáromi Rezső
88 Engelmann József
89 Deutsch Loránt
90 Braun Paula

Sorsz. 61—75.

1 Schleiher Ede
2 Gaal Imre
3 Schön Fáni
4 Meszöly Gerzonné
5 Spikla Lipót
6 Vurster István
7 Földessy Albert
8 Dr. Pethő Lipótné
9 Albani Miklós
10 Simonyi Béla
11 Groszmann Sámuel
12 Rechnitzer Matild
13 Deutsch Rezsin
14 Gruschbach Sándor
15 Rosenthál Berta
16 Hauser Leo
17 Szalatnai Károly
18 Vogl Aladár
19 Wessel Arthur
20 Fleischer Bela
21 Engländer Due
22 Saphir Albert
23 Grüner Moritz
24 Feuer Lajosne
25 Engel Mór
26 Bleuer Antal
27 Ungár Sarolta
28 Szabó Jenő
29 Schneider Frigyesné
30 Barcza Anna
31 Alman Brimo
32 Kabik Béla
33 Jungschverd Kálmán
34 Sallay Gyula
35 Schwarcz Bertalan
36 Tancsa Irma
37 Hegyi Józsika
38 Scmidl Frigyesne
39 Voracsek Geza
40 Freund Ödön
41 Herodek Vilma
42 Klein Zsigmondné
43 Zimmermann Kálmán
44 Klombauer Irma
45 Krelhusz Berta
46 Fischer Szeren és Rosa
47 Fülöp Kálmánné
48 Krizsanoczy Ágost
49 Krizsán István
50 Kandel Józsefne
51 Raal Gyula
52 Hlóska Ferencz
53 Unger János
54 Zuhumenszky Istvánné
55 Bosnyák Izidor
56 Vogl Adolf
57 Weisz József
58 Harmath István
59 Bergel István
60 Ujma Zsófia
61 Zinger Rosa
62 Kirhner Béla
63 Gáspár Margit
64 Saaghy Ferencz
65 Ditrichstein Vilmos
66 Práger Ignátzné
67 Kováts Zsigmond
68 Prandel Jánosné
69 Bozoki Mihály
70 Lavotha Béla
71 Koczogh János
72 Singer Arnold
73 Bácskai Dezső
74 Cseby János
75 Reich Sámuel
76 Stern Gyula
77 Ivinger Henrik
78 Sarkadi Viktor
79 Alassy Albert
80 Somener Nándor
81 Deutsch Adolf
82 Mátyás Józsefné
83 Kováts Sándor
84 Ködösfalvy Lajos
85 Dusinszky A. Jenő
86 Grepl Károly
87 Sövér Ferencz
88 Herke Irma és Sándor
89 Jorgovits Cornél
90 ifj. Gazso Mihály

Sorsz. 76—90.

1 Kulcsár Györgyné
2 Bródy Vilma
3 Mateffy Nandor
4 Szabó Ilona
5 Svab Imre
6 Koós Lajos
7 Szirmay János
8 ifj. Bihal Imre
9 Krou Jolán
10 Majoros Imre
11 Rosenfeld Majer
12 Barcs Lajos
13 Veisz Sándor
14 Klauzál Mariska
15 Brünauer Ignátz
16 Vajda A.
17 Gönczi Ignátz
18 Lederer Albert
19 Dr Fridrich Alajosné
20 Kiss Emília
21 Protiwinsky József
22 Krisanich Gizella
23 Ro er Sándor
24 Szegedi kézműves bank
25 Adonyi Kornélia
26 Bor Irma
27 Reimer Gusztáv
28 Fridrich Annuska
29 Rosenberg Bertha
30 Reichard Ewi
31 Goldstein József
32 Paskesz Miska
33 Piros József
34 Kállay Béla
35 Borotvás Ilona
36 Lovas Berta
37 Fürszt Teodor
38 Nagy Lajos
39 Fried Janka
40 Zsák Miczike
41 Wallir Emil
42 C. K.
43 Roth Mórné
44 Czeizler Józsefné
45 Lehner N.
46 Brazovay Ödön
47 Engel Hermann
48 Mihalovits József
49 Weinem Ilona
50 Haslinszky Ede
51 Grünfeld Alicze
52 Fehér Imre
53 Bondy Aranka
54 Dobay Jánosné
55 Stojadinovits Cleina
56 Braumüller Lajos
57 Bencsik István
58 Jobbágy Iván
59 Jokits Elvira
60 Mautner Gusztáv
61 Ivánkovits Kálmánné
62 Ernyei Vilmos
63 Német Ferenczné
64 Bekk Samu
65 Früchtl Imre
66 Pogács Paula
67 Spiller Ármin
68 Lővy Gábor
69 Ullmann kávéház
70 Horváth Laura
71 Rummer Mátyásné
72 Löbb János
73 Feischl Jozefin
74 Kovács Sándor
75 Ács József
76 Sandey Gyula
77 Königszberger Samu
78 Pálfy Ignátz
79 Czobor Aranka
80 Garan Linka
81 Vályi Károly
82 Ágoston István
83 Erenreich Lipót
84 Fodor Anna
85 Polster Gyula
86 Langfelder Mariska
87 Stant János
88 Soltész Nándor
89 Ullmann Salamon
90 Konai Ákos

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvény társaság, Budapest, Aradi utcza 8.

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, iróasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Hazai zongoragyár.

Zongoráim vaskerettel vannak ellátva, könnyü játék, szép hang, tartós szerkezet. Ismétlő gépezetü zongoráim a legkitünőbbek, ilyenek még Ausztriában sem készülnek, ezeknek hangtökéjük vaslemezbe van foglalva, ennek következtében a hangolást évekig tartják.

Régieket ujakért becserélek, képes árjegyzéket bérmentve küldök.

Lédeczy Sándor

hatvani-utcza 15. sz.

Gyár: **dandár-utcza 26. sz.**

Tényleg tiszta

BORKIVONAT

kapható a legfinomabb

füszer- és csemege-árú kereskedésekben, gyógyszertárakban, czukrászdákban és gyógyfükereskedésekben.

Généraldepositaires

PFAU & CO., FIUME.

BÜVÉSZET

Könyvem egyszeri átolvasása után már az első napon tarthat még a legjáratlanabb ember is egy feltünést keltő büvészeti előadást **előkészület és költség nélkül.**

A könyv világhirü büvészek által előadott 80 rendkivül meglepő mutatványt tartalmaz s minden mutatvány rajzokkal van ellátva. — A könyv ára bérmentve 1 frt. — **Kivonatot ingyen küldök bárkinek.** A büvészetből személyes oktatást is adok. **Budapest, Kertész-utcza 35. szám.**

Friedmann Simon.

Téa, Rum

és

COGNAC.

3 üveg $^{7}/_{10}$*** ... ... **5** frt
6 liter cognac ... ... **8** frt

1 liter Jamaika-rum, $^{1}/_{8}$ kilo karaván-téa eredeti chinai dobozban, 1 kilo fin. vegyes téasütemény, 1 üveg $^{7}/_{10}$ *** cognac

mindössze 6 frt,

és pedig bérmentve, csomagolás és szállitással együtt

Sárkány Józsefnél

BUDAPEST

Erzsébet-körút 54. sz.

VÉDJEGY.

Pántlika giliszta

fejestül

6 percz alatt teljes biztonsággal a gyomorból feltétlenül kihajtatik a páfrány tokocskák által.

Eredeti minőségben egyedül csakis

Schneider József

gyógyszerésznél kapható

Resiczán (Délmagyarorsz.)

E kitünő gyógyszer biztos hatásáért jót állunk. Életkor megadása szükséges; utánzástól törvényesen védve van.

Egy eredeti doboz ára **3** frt **50** kr. — Posta-utánvét mellett az egész világon szétküldetik.

Szenzációs találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr, BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

„THE GRESHAM"

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.

LONDONBAN.

Magyarországi fiók:	Ausztriai fiók:
BUDAPEST,	**BÉCS,**
Ferencz József-tér 5., 6.	**Gizellastrasse 1. sz. a.**
a társaság házában.	a társaság házában.

A társaság vagyona 1890. junius 30-án	frk	111.610,613.—
Évi bevétel biztosít. és kamatból 1890. jun. 30-án	«	20.084,349.—
Kifizetések biztosítási és járadéki szerződések s visszavásárlások stb. után a társaság fennállása óta (1848.)	«	234.804,082.—
A legutóbbi tizenkét havi üzleti idő alatt a társaságnál...	«	55.985,275.—
értékig nyujtattak be ajánlatok, miáltal a társaság fennállása óta benyujtott ajánlatok összértéke	«	1,666.812,555.—

értékre megy. — Prospectusokkal és díjtáblázatokkal, melyek alapján a társaság kötvényeket kiállit, továbbá ajánlatokkal díjmentesen szolgálnak az **osztrák-magyar monarchia** minden nagyobb városában az ügynök urak és a **magyar és osztrák fiókok.**

Hirdetések felvétetnek

a kiadóhivatalban, Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

Bekötési táblák

piros, kék

és chamois szinben

kaphatók a

„MAGYAR GÉNIUSZ"

kiadóhivatalában

BUDAPEST,

VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

1 frt 30 krért

bérmentes postai küldéssel.

FUCHS JAKAB

kosárfonó

* BUDAPEST, HARISBAZÁR *

Ajánlja saját készítményű **kosárárúit** nagy választékban u. m. **bambusz-** és **fonott kerti, butor-, munka-, papir-, utazó-** és **fatartó-kosarakat** és minden csak képzelhető **dísz-** és **karos kosarakat.**

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Pártoljuk a házi ipart!

Van szerencsém a nagyérdemü közönség b. tudomására hozni, miszerint az Andrássy-út 38. sz. a. létező **állandó kiállitásom**, a nagy munkaerő folytán, melyet erdélyi munkatelepemen kifejtek, tökéletesen el van látva, a legszebb és legjutányosabb **karácsonyi- és ujévi ajándékoknak** igen alkalmas áttört himzésekkel.

A nagyérdemü közönség becses pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

FARKAS GIZELLA

Budapest, Andrássy-út 38.

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből

Budapest, kerepesi-ut 8.

az összes diszmű- és játékáruk ujonnan tetemes árengedménynyel leszállittatnak.

Albumok:

	most	ezelőtt
Plüsch v. bőrkötésü	1.85	3.—
Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen fest. lapok.	4.50	8.—

Emlékkönyvek.

Franczia plüschből ...	1.10	2.—
Ugyanez finomabb.....	1.70	3.25
Plüsch v. bőrkötésü....	2.—	3.75
Ugyan. kül. disz. kivit.	3.—	5.50

Bőráruk.

Szivartárczák himzésel 1 frttól 5 frtig.
Pénztárczák « 1 « 5 «
Pénztárczák monogrammal 40 kr., nagyobb 80 kr. 12 db. majolika csemegekés 1.20, nickel 1.90.

Imakönyvek.

	most	ezelőtt
Börkötésü csontdiszszel	1.30	2.30
Diszes csonttáblával.....	2.—	4.—
Ébresztő-órák kit. járattal	2.30	4.50
Sétabotok törrel.....	1.25	3.—

Fémáruk.

Tintatartók ..... 50 krtól 5 frtig
Irósztali garnit. 5 frttól 10 frtig
Dohányzó-készl. 2 frt 50 krtól 6 frtig
Gyufa-és hamutar. 50 krtól 2.50 ig

Plüscháruk.

Varrókészletek..... 1 frttól 10 frtig
Keztyütartók 2 frt 50 krtól 10 frtig
Arczképt. (Paravánt) 1.50-től 5 frtig
Disz. látcsőzacsk. 65 kr. fin. 1 és 1.50

Ezeken kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 és 50 százalék engedménnyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvétellel elküldetnek.

A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

HORVÁTH J. LÁSZLÓ

foltozó szabó,

vegyészeti tisztitó és javitó műhely

férfi és női ruhák részére

Budapesten, IV., városház-tér 5. és Duna-u. 12. „zöld udvar".

Tisztelettel jelentem, hogy több évi külföldi tartózkodásom alatt nagy gyakorlatot szereztem **régi ruháknak teljesen újakká való átalakitásában. Rövid nadrágokat 1—20 centiméterig meghosszabbitok** toldás nélkül s a nélkül, hogy a szélességükből bármit is vesztenének. Kabátujjakat is ép ezen módozat szerint hosszabbitok kezesség mellett. Legolcsóbb árak. Egy kisérlet elég teljes meggyőződés szerzésére. Megrendeléseket postán is elfogadok s gyorsan teljesitek. Levelezőlap utján hozzám intézett felszólitásokra készséggel jelenek meg személyesen.

Szives pártfogást kér

HORVÁTH J. LÁSZLÓ uri szabó.

Budapest, IV., városház-tér 5., Duna-utoza 12. szám, a „zöld üdvarban".

ZENE

kasszikus és divatos 2 s 4 kézre. **Zenészeti egyetemtár** 800 szám. Minden szám 20 fillér. Uj, javitott kiadás. Kitünő vésés és nyomás, erős papiros. Diszes kiállitásu albumok à 1.50 kr. Javitva Riemann, Jaassohn stb.-től. Kötve. Zene mint editiók, humoristika. Jegyzékeket ingyen és bérmentve küld: **Felix Siegel, Leipzig, Dörnerstrasse 1.**

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben. **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 JANUAR 22.

4-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Lévay Henrik (arczképpel). — **Székely Sámuel** (arczképpel). — **Szigethi Győző:** *A jégünnepély* (képpel). — **Forinyák Gyuláné:** *„Recidiva"* (képpel). — **Gáspár Imre:** *Szoczialista poezis.* — **Szini Péter:** *Az isten . . .* — **Nász a királyi családban** (képekkel). — **Lázár Béla:** *A halál a legerősebb.* — **Dr. Váradi Antal:** *Sancta veritas* (regény). — **Stavenhagen** (arczképpel). — **„Korrigan"** (képekkel). — **Közgazdaság:** *Ormódy Vilmos* és *Vass E. Ferencz* arczképeivel. — **Lassale** (arczképpel). — **Kohner Zs.** (arczképpel). — **Lesseps** *családja körében* (képpel). — **Talány-pályázat.**

Egyes szám ára **20** kr.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK

vezérügynöksége

most: **Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.,** ajánlja:

A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára

felülmulhatlan jóságu
gőzcséplő garnituráit,
malomczélokra különösen alkalmas
hengerkazános lokomobiljait,
teljesen vasból készült
szalmakazalozó gépeit,
szabadalmazott
Stibor-körfürészeit,
uj szerkezetü, szállitható
gőz-kukoricza-morzsolóit,
valamint mindennemü **mezőgazdasági gépeit** kedvező feltételek mellett.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

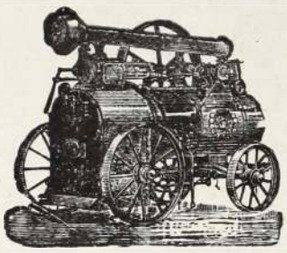

Tévedések kikerülése végett a levelezések, küldemények és megrendelések mindig csak igy czimzendők:

A magyar királyi államvasutak
gépgyára vezérügynökségének
Budapest, VIII. ker., József-körut 41. szám.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

HORVÁTH J. LÁSZLÓ

foltozó szabó,
vegyészeti tisztitó és javitó műhely
férfi és női ruhák részére
Budapesten, IV., városház-tér 5. és Duna-u. 12. „zöld udvar".

Tisztelettel jelentem, hogy több évi külföldi tartózkodásom alatt nagy gyakorlatot szereztem **régi ruháknak teljesen újakká való átalakitásában. Rövid nadrágokat 1—20 centiméterig meghosszabbitok** toldás nélkül s a nélkül, hogy a szélességükből bármit is vesztenének. Kabátujjakat is ép ezen módozat szerint hosszabbitok kezesség mellett. Legolcsóbb árak. Egy kisérlet elég teljes meggyőződés szerzésére. Megrendeléseket postán is elfogadok s gyorsan teljesitek. Levelezőlap utján hozzám intézett felszólitásokra készséggel jelenek meg személyesen.

Szives pártfogást kér
HORVÁTH J. LÁSZLÓ uri szabó.
Budapest, IV., városház-tér 5.,
Duna-utoza 12. szám, a „zöld udvarban".

Tekintettel azon körülményre, hogy a villamos központi telep létesitése küszöbön áll, a tisztelt közönség kényelmére a Gizella-téri Haas-féle palotában

városi raktárt

létesitettünk.

E telepünkön dus választékban tartunk villamos berendezésekhez tartozó világitási testeket és egyéb berendezési tárgyakat.

Felvilágositásokkal és költségelőirányzatokkal, ugy a létesitendő központi telephez csatolandó, mint önálló villamos berendezések tárgyában szivesen szolgálunk.

GANZ és TÁRSA
vasöntő- és gépgyár részvénytársulat
BUDÁN.

Pártoljuk a házi ipart!

Van szerencsém a nagyérdemü közönség b. tudomására hozni, miszerint az Andrássy-út 38. sz. a. létező **állandó kiállitásom**, a nagy munkaerő folytán, melyet erdélyi munkatelepemen kifejtek, tökéletesen el van látva, a legszebb és legjutányosabb **karácsonyi- és ujévi ajándékoknak** igen alkalmas áttört himzésekkel.

A nagyérdemü közönség becses pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

FARKAS GIZELLA
Budapest, Andrássy-út 38.

A
„Magyar Géniusz"
részére
hirdetéseket
lehető **legmérsékeltebb árakon** elfogad a kiadóhivatal
BUDAPEST,
Aradi-utcza 8. sz. a.
„Kosmos" műint. házában.

A legszebb és legüdébb arczszint
úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor
legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben. **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor
legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

II. évfolyam. 1893. január 22. 4-ik szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASAG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

A MAGYAR KÖZÉLET JELESEI.

LÉVAY HENRIK.

Magyarország egészen a legujabb időkig, sőt úgyszólván a mai napig legnagyobb erejét szinte szakadatlanul jogos politikai igényeinek kiküzdésére, megvalósitására és megvédésére volt kénytelen forditani. Innen van az, hogy nemzetünk fantaziáját és érdeklődését is tulnyomó mértékben a politizáló szónokok, intrikusok, kalandorok, stréberek, hasznos tényezők és haszontalan nullák dominálják.

Egy olyan ország és nemzet szemében, mely már politikailag készen van, a parlamenti szereplők mindenesetre szintén érdekesek, de nem érdekesebbek, mint az irodalom, a művészetek és a közgazdasági élet kitünőségei. Hisz elvégre is, ezek az utóbbiak az *alkotó munka* emberei. S igy ha kellő becsülésben részesitjük az alkotó munkát, szinte boszszankodnunk kell a felett, hogy mig két-három éretlen és hipokrízissel teljes parlamenti szónoklattal nálunk semmi emberek országos hirességekké lesznek, addig a nemzet hálájára vagy legalább elismerésére valóban méltó alkotó munkásokról alig van értesülve s azokkal alig törődik valamit a közvélemény.

Kisteleki *Lévay* Henrik Magyarországon egyike azoknak a férfiaknak, a kik a leg-

kevesebbet szónokoltak, de a legtöbbet tettek és alkottak. Ha valaki, ugy biztosan ő az a ritka és szerencsés munkás magyar ember, a ki parlamenti és nyilvános politikai szereplés nélkül is első rangú országos hirre tudott szert tenni. Nála bebizonyult, hogy «*facta loguntur*». Ő hallgat, de tettei beszélnek immár évtizedek óta. S ime a nagy és jó tettek hosszú ékesen szóló sora megszerezte számára a közvéleményben azt a pozicziót, a mely egy politizáló magyar urnak csupán néhány olcsó, de pattogó parlamenti szónoklatba kerül.

Kisteleki *Lévay* Henrik különben ma már szintén tagja a parlamentnek, amennyiben a főrendiház kinevezett peerjei közé tartozik. Hogy azonban főrendjeink között politikai tevékenységre alkalma senkinek sincs, neki sem — az köztudomásu. De mégis, mint a főrendeket, igen komikusan jellemző tényt emlitjük fel, hogy ama lustrumon át, mely alatt *Lévay* Henrik már főrendiházi tag, soha még a főrendeknek nem jutott eszükbe őt, az ország egyik legnagyobb és feltétlenül legtapasztaltabb financzkapaczitását pénzügyi bizottságukba beválasztani. Persze, ha annak *Lévay* Henrik tagja lenne, az a bizottság jelentene is valamit. Tán ezt nem akarják

Az, hogy *Lévay* Henrik, az akkor elnyomott ország legnagyobb embereivel

együtt 1857-ben az Első Magyar Általános biztosító társaságot alapitotta, úgyszólván közismeretű historiai tény, melyet nem szükséges elmondanunk. Hogy menynyi zaklatást, üldözést kellett az alapítás miatt és az alapítást követő első esztendőkben az osztrák hatóságok részéről kiállania, szintén ismeretes. Nemkülönben az is, hogy — «*palma sub pondere*» — minden zaklatás ellenére mily nagyra, hatalmasra növelte a magyar intézetet *Lévay* Henrik genieje és a magyar nemzet támogatása. Sőt az is köztudomásu historicum, hogy az osztrák börtönökből haza szállingózó 48/49-iki magyar honvédek első asyluma az az intézet volt, melynek élén *Lévay* Henrik áll még ma is. Hogy ezenkivül még mennyi jót tett *Lévay* Henrik s mennyit áldozott hazafias köz-, irodalmi és egyéb nemes czélokra, azt is tudni vélik azok, akik figyelemmel kisérik a humanus adakozások kimutatásait s ismerik az akadémiai s más előkelő irodalmi, művészeti, vagy jótékonysági intézeteknél lévő alapítványok nyilvántartásait. Már pedig nincs ember, aki teljesen, egészen tudná, hogy mennyi jót tett és tesz folytonosan *Lévay* Henrik. Ezt még maga *Lévay* Henrik sem tudja; mert nagyon könnyen elfelejti amit ő cselekszik másokért, viszont sohasem felejti el s mindig meghálálni igyekszik azokat a szolgálatokat, melyeket néki tettek mások.

Ez az ő jellemének egyik legnemesebb alapvonása. Lelki és jellembeli nemessége egyáltalán sokkal régibb keletű, mint magyar nemessége, bárha ez a nemesség sem az utolsó évtizedbeli sok gúnyra rászolgált nemesítések közül való. *Lévay* Henrik a «*kisteleki*» előnevet és a magyar nemességet még a hetvenes évek elején kapta, méltó jutalmul nem csupán a biztosítási téren elért nagy sikereiért s nem csak nagy közadakozásaiért, hanem főleg azért is, mert az állami pénzügyek legkinosabb megzavarodásának nehéz napjaiban tanácsainak legjavával, becses összeköttetéseivel és mindama pénzerővel, mely felett rendelkeznie joga volt, hazafiasan szolgálatára állt a magyar államnak. Az egész ország osztatlanul helyeselte eme nemes ember nemesítését, valamint azt is természetesnek találta mindenki, mikor főrendiházi tagnak nevezték ki.

Lévay Henrik valóban beváltotta, amit apja az öreg jankováczi zsidó magyar ember várt el tőle, mikor a fiatal Henriket vitték honvédnek.

— Neked el kell menni Henrik, neked harczolni kell, — mondá könyezve az öreg — hogy *hazát szerezz* magadnak. Most még csak te ismered el hazádnak Magyarországot, de én azt várom tőled, hogy majd Magyarország is elismerjen téged igaz fiának.

Kisteleki *Lévay* Henriket hű fiának elismeri már az egész haza. Genialitásával, bátorságával s áldozatkészségével szerezte meg magának a nemesebb értelemben vett magyar polgárjogot. Azzal a szolíd, komoly konzervativ iránynyal és becsületességgel, mely őt az üzleti téren jellemzi s azzal az erős magyar érzéssel, melyet

SZÉKELY SÁMUEL.

minden téren mindig tanusított, biztosította annak tartósságát maga és az övéi részére.

SZÉKELY SÁMUEL.

A *Budapesti Hirlap* kiutasított levelezője.

A Párisban két hónap óta tartó Panamabotrányok, vizsgálat, leleplezések, elfogatások iránt kissé már szünőfélben levő érdeklődést e héten ujra felszitotta egy nevezetes esemény: egy magyar hírlapíró elfogatása Párisban és kiutasítása Franciaországból. Huszonnégy óra alatt e hírt az egész világban szét telegrafálták s Székely egyszerre híres emberré, a *Budapesti Hirlap* pedig világhírű lappá lett, akár a *New-York-Herald*.

Székelynek bűnhődnie kellett, mert ahhoz nyúlt hozzá, ami iránt a franczíák legérzékenyebbek: az *orosz szövetséghez*.

A franczia lapok megtámadtak mindenkit. Megbuktattak minisztereket, képviselőházi elnököt, képviselőket, szenátorokat, sőt hadjáratot indítottak maga az elnök, Carnot ellen s a köztársaság kormánya mindezt tehetetlenül nézte, kénytelen lévén tűrni, hogy a bűnösök mellett ártatlanok is meghurczoltassanak.

Ebbe a nagy hadjáratba mint az öreg ágyú, egy napon bele szólt a *Budapesti Hirlap* azzal a szenzációs párisi hírrel, hogy Mohrenheim párisi orosz nagykövet a Panama-pénzekből *fél millió* frankot kapott.

A hírt az egész európai sajtó reprodukálta, s Párisban nagy megdöbbenést keltett. Mohrenheim, az orosz nagykövet azonnal Ribot miniszterelnökhöz sietett, s elégtételt követelt.

Ribot mindenek előtt bocsánatot kért Mohrenheimtől, hogy a *Budapesti Hirlap* hírét két franczia lap is közölte, s aztán megkérdezte a nagykövetet, hogy micsoda elégtételt parancsol?

— A *Budapesti Hirlap* párisi levelezőjének kiutasítását, mert a hír tőle származik.

A franczia kormány igen jól tudta, hogy ez a levelező Székely Sámuel, aki már másfél éve képviseli a *Budapesti Hirlap*-ot Párisban, hol igen kiterjedt ismeretsége és széles körű összeköttetései vannak.

A mult vasárnap, reggel 7 órakor erős dörömbölés zavarja fel álmaiból Székelyt, aki alig egy órája jött haza az osztrák-magyar bálból, melyet a *Grand-Hotelben* tartottak.

Cochefert rendőr-biztos úr vezetése alatt két detektiv lépett a lakásba, s miután azt két óra hosszat össze-vissza turkálták, az irásokat egy táskába rakták, Székelyt létartóztatták és a rendőrségre vitték.

A letartóztatás első hirét vasárnap délután kapta a *Budapesti Hirlap*. Maga Székely távíratozott a börtönből.

A *Budapesti Hirlap* távírati uton azonnal ötszáz frankot küldött Székely urnak, ezenkivül *Rákosi* Jenő a lap főszerkesztője, táviratozott Carnot elnökhöz, Ribot miniszterelnökhöz és Perier képviselőházi elnökhöz. E táviratban a lap levelezője érdekében a mai végzetes idők zűrzavarától és elfogultságaitól fellebbezett a köztársaság és a franczia szabadság nemes hagyományaihoz.

A következmények megmutatták, hogy sikertelenül. Mert kedden éjjel Székelyt vasutra ültették s a svajczi határra kisérték. Mire a *Magyar Géniusz* a közönség kezére kerül, már valószinüleg Budapesten is lesz.

Ime ez a története a kiutasításnak. Székely S. ur és a *Budapesti Hirlap* áldozata

lett a magasabb orosz-franczia politikának, melynek egyik legérdekesebb tünete az, hogy Carnot köztársasági elnököt szabad büntetlenül támadni, de az orosz nagykövetet nem.

Székely Sámuel ur, a kinek jól sikerült arczképét mai számunkban bemutatjuk, egy alacsony, köpczös, 28 éves fiatal ember, a ki mig itthon volt, a tanári pályára készült, 6—8 éve van Párisban, hol a magyar egyesületnek, Munkácsi Mihály mellett egyik elnöke, rendes tagja a külföldi hirlapirók társulatának. Buzgó, szorgalmas és megbizható levelező volt, s Francziaországról soha egy rosz szót nem irt.

Különben pedig tartalékos honvédhadnagy.

A JÉG-ÜNNEPÉLY.

A budapesti korcsolyázó-egylet jégpályáján fényes és minden tekintetben sikerült mulatság folyt le vasárnap, e hó 15-én.

Múltkori számunkban már megemlékeztünk róla s akkor ki is nyilvánitottuk, hogy az addigiak szerint tervezett jégünnepély olyan lesz, milyent még Budapest nem látott. S nem is csalódtunk. Mert nem csak a székes főváros, hanem talán még Bécs sem gyönyörködött ily látványban; azt ugyan megengedjük, hogy az ottaniak fényesebbek, hiszen az osztrák főváros korcsolya-köre, Európa első egylete, de mit ér a dísz, a pompa, ha nincs meg az a jókedve, az a tűz, az az élénkség, mely a mienket első sorban jellemezte.

De kezdjük csak elölről.

A városligeti tó jege ez alkalomra pompásan fel volt díszítve.

A korcsolya-csarnokkal szemben, a pályának csaknem egész hosszában emelkedett a hó-vár és az impozáns jég-palota, tornyokkal, bástyákkal, alagutakkal.

A vár *Tolnay Ákos* festőművészünk tervei szerint készült, még pedig ugy, hogy a faburkolatra szalmával kitömött vásznakat húztak, melyekre vizet locsoltak, mely azután kőkeményre megfagyott, s az egész úgy nézett ki, mint egy kristálypalota.

Benn a várban, melynek tetején a 32-ik ezred zenekara foglalt helyet, Hófehérke (Schönfeld Vilma kisasszony) szívszorongva várja daliás megszabadítóját, Karneval herczeget (Szentgyörgyi Imre ur), ki nagyszámú seregével a pavillonnál gyülekezik.

Félhatkor három taraczk-lövés jelzi az ünnepély kezdetét.

A jégkirály (Rohonczy Gida ur), a nagy rendezésben teljesen kimerülve és berekedve, megadja a jelt, mire kigyulnak a lampionok, a villamos lámpák, változó színű sugárkévét lövel a reflektor, rakketák és csillagok szállnak fel égi társaik felé.

Két gigerli (Ehrlich és Kunz urak) jelenik meg a «láthatáron». A vár felé közelednek, melynek ablakán Hófehérke néz ki.

A két Don Juan azonnal beleszeret a királyleányba és el akarják rabolni, de utjukat állja a négy jegesmedve, a «melyek» (pardon: a kik) a vár őrizetére vannak, s elriasztják a két merénylőt, kik hazamenve, jelentést tesznek az «esetről» ő herczegségének.

Nosza erre a herczeg úr azonnal lóra, azaz, hogy korcsolyára pattan s a maga jékedvű bohós hadával eindul a szépséges királykisasszony kiszabadítására.

Válogatott egy sereg ez.

Van benne franczia gárdista, kozák, cserkesz és Achmed pasái, vannak magyar és osztrák huszárok, Kneip követők, «Panama»-alakok, Blaskovich, Eszterházy és Charpe színbe öltözött jockeyk, láttunk veres és zöld frakkos urlovasokat, Sobri Jóskákat, angol lordokat és trencséni tótokat, czukrászokat és kéményseprőket s tudja Isten micsodákat . . .

És ez a 4—500 főnyi sereg azután nagy diadallal beveszi Hófehérke kastélyát, mely egyszerre csak tündéri kivilágitásban ragyog fel, s kiszabadítják a királykisasszonyt, kit biboros, aranyos szánon, diadalmenetben visznek végig a jégbirodalmon, miközben fényes és sikerült tüzijáték rendeztetett.

A pavillon előtt Karneval herczeg üdvözlő beszédet mond Hófehérkéhez s fogadalmat tesz, hogy legközelebb egy szép téli palotát fog épittetni számára.

Erre Hófehérke és udvara hirtelen eltűnik, mintha csak a föld nyelte volna el őket. A jégkirály pedig pompás négyest rendezett, melyben körülbelül 150 pár vett részt, s mely 9-ig tartott.

Az ünnepély végén Halifax és Columbus lelkes hivei közül többen vállaikra vették a jég-király, Gida ő felségét s körülhordozták birodalmán, miközben viharos éljenekben részesült. «Ő felsége» meg akarta a kitüntetést köszönni, azonban nem birt szólni, mert teljesen — berekedt. Őt illeti a sikerért az érdem, a dicsőség, mert az ő agyában szülemlett meg ez a zseniális eszme és ő volt az, a ki reggeltől estig (sőt reggelig) fáradozott, hogy minél jobban feleljen meg az elvállalt kötelezettségeknek.

És meg is felelt fényesen!

Végül legyen szabad a künn volt hölgyek névsorából a következőket adnom:

Gr. Széchenyi Aladárné, gr. Lónyay Margit, gr. Széchenyi Alice és Hanna, b. Révay Gyuláné, Földváry Emilia, Soós Kálmánné (spanyol nő), Vidor Pálné (franczia parasztnő), Csongori Mariska és Győrffy Ilona (magyar nemes hölgyek), Küry Klára, Lukács Juliska, Lacroix ezredesné, Várady Antalné (nemzeti viselet), Pauler Juliska, Kullman Jolán (huszár), Heller Ilona, Vatay Stefánia (kinai kosztüm), Mihajlovics Juliska (mikado), Alexander Bernátné, Szelnár Ilonka (rococo), Szohner Lajosné, Herich Józsefné, Lacroix Ella, Mocsári Vilma (kinai), Minich Ida (dalmát nő), Márk Gizella (japáni), Lord Katicza (töröknő) stb. stb.

Az arisztokráczia tagjai közül a melegedőben voltak:

Eszterházy Mihály gróf, Wenckheim Frigyes gr. és családja, Pejacsevich István gr., Bethlen András gróf, Andrássy Aladár, Gyula, Géza és Sándor grófok, Blaskovich Bertalan és Elemér, Latinovics Ernő stb. urak.

Szigethy Győző.

A PESTI ZSIDÓ HITK. UJ ELNÖKE.

Csak most látszik, hogy menynyit veszitett a közélet Wahrmann halálával, midőn az általa megüresedett állásokat töltik be. A képviselőház pénzügyi bizottsága már választott uj elnököt, szintugy megválasztotta a Lipótváros uj képviselőjét. A napokban pedig a pesti zsidó hitközség, a világ legnagyobb zsidó hitközsége töltötte be a Wahrmann Mór elhunytával megüresedett elnöki széket. A választás *Kohner* Zsigmondra, fővárosi nagykereskedő és földbirtokosra esett, ki egyuttal igazgatója a pesti Lloyd társulatnak és a pesti kereskedelmi banknak, censora az osztrák-magyar banknak és egyébként is buzgó működést fejt ki a közéletben. Valóban méltóan választott a hitközség az uj elnökben, ki tiszta jellemével, szimpatikus modorával, nemes szivével, jótékonyságával és fáradhatlan tevékenységével széles körben részesül köztiszteletben. Mint megnyitó beszédéből látjuk, egyik főczélja, hogy a pesti zsidóságot továbbra is hazafias magyar szellemben vezesse. És ezért üdvözöljük a pesti zsidó hitközséget az uj elnökhöz. *(f. s.)*

AZ NEM LESZ KÖLTŐ SOHASE.

— Saphir. —

Ki látja, hogy a napsugár
A lomb közt mily osonva jár,
A zöld levélen mint rezeg
Mellette mit sem érezett,
S nem szólt így: ez az Úr keze!
Az nem lesz költő sohase.

Ki bimbót lát és nem nevet,
Ki virággal nem enyeleg,
Ki nyiló rózsaszál után
A földre sem hajolna tán.
Ki nem veszi ezt semmibe,
Az nem lesz költő sohase.

Ki sírni lát s nem sír vele,
És meg se rendül kebele,
Ki lát megtört, bágyadt szemet,
S mellette mit se szenvedett,
Ki ilyenkor sem könnyeze,
Az nem lesz költő sohase.

Ki téged lát, te rózsaág,
Te dalfűzér, te szép virág,
Ki téged lát és nem szeret
S szerelemszőtte éneket
Nem zeng te rólad szüntelen,
Az nem lesz költő soha, nem!

Feleki Sándor.

APRÓ ÖTLETEK.

Az igaz nőnek vágya a megértetés, erénye az odaadás, ereje a gyöngédség, dicsősége a lemondás és jutalma a szerelem.

*

Az értelmes, okos nő könnyebben érheti el boldogságát, mert a valódi nő vigyáz, a megértetést jobban valósithatja meg. Szellemi fensőségénél fogva nemcsak hogy tisztábban értetheti meg magát, de könnyebben felismerheti a férfiak közt azt, a kiben meg van a fogékonyság lelkületének sajátosságai iránt.

*

Az okos, az életet ismerő ember, ha feleség után tekint, nem azt nézi, hogy hozzá illik-e a nő, hanem hogy ő illik-e a nőhöz.

A. A.

(Strelisky cs. és kir. udvari fényképész fényképe után.)

CSOPORTKÉP A VÁROSLIGETI JÉGÜNNEPÉLYRŐL.

1. Gróf Scher Thoss. — 2. Zsedényi Béla. — 3. Dr. Kerényi János. — 4. Markó Irén. — 5. Markó Gizi. — 6. Schönfeld Vilma. — 7. Markó Margit. — 8. Markó Éda. — 9. Ifj. Szentgyörgyi Imre. — 10. Dr. Breitner Tivadar. — 11. Tóth Mimi. — 12. Pachmayer Ottó. — 13. Dr. Foor Ferencz. — 14. Lacroix Ella. — 15. Ifj. Szohner Lajos. — 16. Dr. Szohner Lajosné. — 17. Szantner Gyula.

NO MOST TIZ ÉVVEL FIATALABB VAGYOK . . . JÖHET!

RECIDIVA*

Irta DORY, fordította BOGDANOVICS GYÖRGY.

Személyek: ÖZV. SAINT-ANDRÉ MAQUISNÉ. JEAN, komornyik. KOMORNA.

I. JELENÉS.

ÖZV. SAINT-ANDRÉ MARQUISNÉ.

A longuchaisere dől hanyagul, kezében könyv. Lábaira egy tigrisbőrt utánzó plyehetakaró van dobva, fején pompás csipkedisz van. Ruhája sötét bársony. Ékszere nincs. Festve halványan van. Olyan 40 év felé járó nőt mutat. Mikor a függönyt fölhuzzák, akkor mélyen el van merülve olvasmányába, majd becsapja a könyvet s igy kiált fel:)

Ah Istenem, ezek a regények! Mindig ugyanegy tárgyról szólnak; mind egyformák. Mily ritkaság oly regényre akadni, a mely megkapjon és fölvillanyozzon. Ha Bourges regényei nem volnának, semmit sem olvashatnék! S ő oly ritkán ir, mily unalom (ásit és fölkel). Végre is a a könyv, az olvasmány fontos most reám nézve, ki magam sütkérezek kandallóm melegénél. Lássuk csak, mennyi ideje annak, hogy a világról lemondtam? Eh, de mit gondolok vele! Hiszen a világ, a társaság is épen olyan unalmas, épen olyan egyforma, mint e könyvek. S igy előnyösebbnek tartom a visszavonulást, mint közöttük élni. Mert az az apró, platonikus kaczérkodás, a mely nélkül valódi elegáns nő nem élhet, már nem mulattat többé! Ah a flert, mint az angol nevezi! Ez a füszere a társadalomnak, a journak, a báloknak! Ezért öltözünk, tününk fel, ezért szépitgetjük magunkat (sohajt). Eh! mindhiába! Itt a vége a végének! (ábrándozva) S mennyit kaczérkodtam én! Ah teremtőm! Nincs annyi regénye a bibliothekának, mely annyi szerelmi hőst állithatna elém, mint a mennyi udvarlóm, tisztelőm és imádóm volt nekem! egész életem ebből állott. Egész lelkemből élveztem a kaczérkodás édes győzelmeit. Ah! meg volt nekem a kis taktikám ehez! Önkéntelenül bele éltem magam, rendszeresen és a nélkül, hogy érdekelve látszottam volna lenni, behálóztam, meghóditottam tárgyamat. Eh, párdon! e könyvek megzavarnak! Tárgyat mondok! Nem a tárgyat, de a személyt hálóztam, az egyént egy pillanat alatt! Ah! Nekem nem lehetett ellentállani! Csakis én voltam az, ki (nevet) a ki ellentállt! S ha már a vallomásig jutottak (mimikával) és mindig ez volt a vége, mert Istenem, a férfiak azok mindig elvesztik fejüket! és olyan unalmasakká lesznek ostromlásaikkal akkor, mikor már nincs a nőnek semmi vágya megkoronázni szerelmi lángjaikat! S ekkor à Dieu! jó barátság! Kaczérkodtam egész lelkemből. Kaczérkodtam a lehető legtágabb értelemben. De aztán többet semmit sem követtem el. És létezik-e a nagyvilágon háladatosabb, kedvesebb és ellenállhatatlanabb valami, mint a kaczérkodás? En nem találok benne semmi kivetőt! Elforgatni valakinek az eszét, a fejét, annyiszor, a hányszor az alkalom kinálkozik, ez a nő legfőbb igyekezete és föladata s én ezen föladatot elégszer, sokszor és számtalanszor elkövettem a nélkül, hogy nyomot hagyott volna hátra rajtam. Addig kaczérkodtam, mig a vallomást eldadogták vagy suttogták fülembe! S a vallomás után elérve czélomat, tovább nem törődtem imádómmal! Legyőztem! bevallotta gyöngeségét! Ha egy imádóm bevallotta, hogy szeret, én már akkor más hóditáson törtem a fejemet. S ah én hamis voltam! Szerettem kinozni is! Édes istenem! bocsáss meg! egyszer egy egész falka udvarlómat, kik a divatnak hódolva hosszu bajuszt eresztettek, csupa szeszélyből mind megberetváltattam!

Hahaha! Elég volt azt mondanom, hogy nekem a férfi-ajak szőrtelenül tetszik, és oh! gyönge, erős nem! mind le nyiratták bajuszaikat, azon reményben, hogy talán jutalomban részesitem őket.

Ah! édes Istenem! Ki győzte volna rendre csókolni e sok borotvált ajkat! S mert egyet sem tüntettem ki jobban, mint a másikat, a lábaimnál maradt heverve mindannyi! Hahaha! S hány évig tartott ez! Nem kellett nekem könyvet olvasnom, mint most! A regényeket magam csináltam! S az a sok csalódott arcz, az a sok kétségbe esett szív! Azok az apró féltékenykedések egymás közt? Na, azt elmondhatom, hogy ugyan gyönge lábon áll az az úgynevezett erős nem. Évekig mulattam igy! Mig egyszer apránkint azon vettem észre magamat, hogy untat. És ime oda jutottam, hogy már nem kaczérkodom.

Biz ez nagy áldozat, hogy mások ostoba regényeit olvasom, midőn magam annyit alkottam!

Hihetetlen, de úgy van! Már lemondtam a világról! Bizony mikor valaki oly sokáig kaczérkodott! (suttogva) Hja! már 20 éve vagyok özvegy s azóta folyton kaczérkodtam, — hát bizony meguntam.

Még a miniszterek legerősebbje is leteszi ennyi idő multán tárczáját! Húsz évi szolgálat elég! (büszkén). Ez csak szép eredmény! Ezt nem mindenki csinálhatná utánam? Azok a bókok! Azok a szenvedélyek! azok a könyek, azok a párbajok, azok az ambiczók! Nem egy államférfiú tartott csak azért fényes beszédet, mert én a képviselőház karzatán voltam. Nem egy festőművész dobta el tájképvázlatát a sutba, hogy az én vonásaimat örökitse meg vásznán.

Mennyi bolondság! Hahaha! Hányféleképen nyilvánul a szerelem! Hahaha! Egyik ha szeret, szomorú, másik őrülten víg. Egyik éjjeli zenével költött fel! A bankár verselni tanult, a tengerész lovagolni. A gyalogtiszt evezni tanult, hogy holdvilágnál csolnakom kormányozhassa! A lovagok futtattak színeimmel! Vagyonok cseréltek gazdát. Fodrászném gazdag lett, udvarlóim úgy vették kihullott hajszálaimat! No de most, vége mindennek! Most már komoly asszony lettem. Hamut hintettem fejemre. Jótékonysági egyesület tagja vagyok! Jót teszek! Az irodalommal foglalkozom. Olvasok! Egy év óta kutatok olyan érdekes regényt, mint a minőt én átéltem. S ah, sehol sehol sincs olyan iró, ki ezt le túdná, le merné irni! Csak komoly embereket fogadok. Egyleti vén dámákat! És toilettem is! Mily egyszerű, mily igénytelen! (nézi magát a tükörben).

Végre is azt hiszem, túlságba vittem! Ha látná valaki, azt mondaná: egy szép mama! Pedig nem lévén gyermekem, nem szükséges, hogy nagymamai kinézést kölcsö-

* E monológ f. hó 13-ikán került szinre a nemzeti szinházban fényes sikerrel.

nözzek magamnak. De oly nehéz is a közép útat megtalálni! (figyelmesen nézi magát). Valóban ez a ruha skandalózus csúnya. Komornámnak igaza van, én egész a nevetségig túlzom koromat! S végre is én öreg nem vagyok. Ah, de nem ám! (csönget. Komorna belép.) Átöltözöm, készítsen el egy világosabb ruhát (komorna csodálkozva el). Átöltözöm! Hiszen végre is, erre rá érek még másik húsz év múlva, hogy ilyen komor ruhákban járjak. (belép öltözőjébe spanyol fal mellett öltözik). Átöltözöm. Tetszeni, kaczérkodni nem akarok, nem fogok. De ez nem zárja ki, hogy magamnak, önnön magamnak ne igyekezzem tetszeni. Ez már nem is hiúság, hanem kötelesség önmagam iránt. Nem fogadok el senkit, a kivel kaczérkodhatnám, nem megyek sehová, ahol alkalmam lenne régi bolondságaimnak hódolni, de azért, hogy a világról lemondok, magamat nem csúfitom el. De hová is tettem a fejemet, hogy ilyen ruhát viseltem! (az öltöző asztalhoz ül, a tükör elé).

Ah, ujra lélekzem! (nyujtózkodva). Milyen jól érzem magamat! Most olvasni fogok. S csöndesen eltöltöm kandallómnál időmet. Olvassunk! (Olvasni kezd pár másodpercz mulva). Igazán nem is gondolok már a kaczérkodás lehetőségére sem s ha az ég angyala küldene nekem egy imádót, akkor is a pokolba kergetném! Szinte szeretném, hogy visszavonulásom daczára próbára tegyen ki valaki! Tudom képes volnék elutasitani hideg vérrel, megfontoltan (sohajt). Hej ravasz és ügyes legyen az, ki megtudná változtatni elhatározásomat (olvas) Olvassunk! Unalmas-borzasztó könyv! (kopognak) Istenem, csak nem jelentenek be vendéget! Nem fogadok senkit. Mi ez? Nekem bokréta? Már rég ideje, hogy virágot nem kaptam (szagolja). S milyen remek virágok! Ah! Ni egy levélke (olvassa a levelet).

«Asszonyom! A mély csodálat és imádat, melyet ébresztett bennem» (Ah)! «talán elnézőbbé és kegyesebbé hangolja iránt szerencsétlen iránt, ki csekélységének tudatában is fel meri emelni szemeit oly magasan álló csillaghoz, mint kegyed. Engedje hódolatomat nyilvánitanom, várom parancsát! S engedje, hogy szóval is kifejezhessem határtalan mély imádatomat. Robert».

Robert! Robert! Lássuk csak, ösmerek én valamiféle Robertet (gondolkozik). «Csodálatom, imádatom! Határtalan imádatom!» Igazán! Különös. Ah! De hát a küzdelmek és kisértések ideje soha sem szünik meg. «Várom parancsait»! De az ördögbe is, miképen adjam tudtára parancsaimat! Hiszen nem ismerem ezt az urat. Robert! Robert! Szép név! Robert (gondolkozik). Csak nem Saint-Hilaire Robert, az a 24 éves ifju, kit egy év előtt ismertem meg a Munkácsy-estélyen? Hát egy évig várt volna, hogy nyilatkozzék? De mit is csináljak e kis fiuval? (gondolkozva). Furcsa, hogy én e kis Cherubinra még nem is gondoltam soha! S ő szeretett! Ő gondolt reám! Igazán megható! Szeretett! Virágot küld! Mily zavarban lesz a kicsi, ha velem szemben ül majd. Négyszem közt! hogy fog a szive dobogni! Ah előre látom és élvezem. Nem is mer kopogni az ajtómon, csak ugy karczolgatja, majd belép, dadog, csicsereg, nagy rigó szemeit kimereszti reám, vagy lesüti, aztán nagy nehezen kimondja, vagyis sugja inkább: Asszonyom! Majd lihegve megáll. Elpirul, elakad! Elhalványul s minden boldogsága mellett, hogy szemtől szemben lehet szerelme tárgyával, velem, szeretne a föld alá sülyedni! Igyekszem őt felbátoritani! Hozzá lépek, kezet nyujtok neki és azt mondom:

— Uram! — De igazán mit is mondok neki? Eh, én nem bocsátkozhatom többé ilyen kedves platonikus szerelmi duettekbe, nem akarom megzavarni életemet! Ne gondoljunk vele! (leteszi a fölvett bokrétát) Ha ma estve jönne (a tükörhöz szalad az öltöző szobába). Igazán, mintha éreztem volna, hogy ma jön, hogy ruhát változtattam! Inspirálva voltam. Igazán soha sem szabad fogadkozni semmire, mert a véletlen, a váratlantól függünk! Határozottan nem nézek ki jól, nem látszom egy órával sem ifjabbnak, mint a mennyi vagyok! Ha! egy kocsi megáll (szalad az ablakhoz). Ah! valóban ez ő! Saint-Hilaire Robert! Az én Robertem! Nem csalódtam hát! Belép kapunkon! Tessék! Még a szivem is megdobbant. Izgatott vagyok! Szeretem őt. Érzem, tudnám szeretni! Jaj csak egy kissé idősebb volna. Huszonnégy éves! A kor különbség nagy köztünk. Nem ringathatom illuziókban magamat, öregebbnek is nézek ki! (a lámpát lesrofolja) Igy ni! Most lesrófolom (kipirositja magát). Igy ni! Ha rózsaszinű fény verődik az arczomra (nyakát kipuderezi). Igy ni! No most 10 évvel fiatalabb vagyok (a tükörbe néz) jöhet! Ő fiatal, szerelmes . . . És az ifjú ember mindig az érett nők közül választja ideálljait (vissza megy a budoirba). De mily sokáig jön fel a lépcsőn. Bizonyos, szivdobogásai vannak! Ezek akadályozzák a sietésben! Hiszen ez természetes, hiszen magam is majdnem meg vagyok hatva! De igyekezni fogok megőrizni előnyömet és ez a hideg vér! Egy ifjú emberrel szemben ez nagyon könnyű dolog (ajtóhoz fut). Azt hiszem csöngettek (hallgatózik). Nem, csalódtam! Szegény Róbert! Hogy még lehet hatva szegény gyermek! Ah nem! nem leszek hozzá kegyetlen.

JEAN.

Parancsol méltóságos asszonyom?

MARQUISNÉ.

Hát nem hallja? Csöngettek!

JEAN.

Bocsánat asszonyom, nem itt csöngettek, de szembe velünk, hová egy úr bement.

MARQUISNÉ.

Jól van! Mehet! (Jean el zavarral). Hogyan az átelleni lakásban? (fölveszi a borítékot, olvassa). Laroche kisasszonynak! (eldobja). Istenem! E csapás! Nem nekem szólt!

Dory (Forinyák Gyuláné).

SZOCZIALISTA POÉZIS FRANCZIAORSZÁGBAN.

I.

Az ölyvek.

(Leroy.)

A kor halad! Nincsen szív halni gyáva,
Él a por is, nagy jelszónk hogyha zúg,
Hogy törnek mind az emberek javára,
Hogy tör reánk a gyilkos és hazug!
Gyöngére szenvedés vár e világon,
A hatalom hoz kincset, élveket . . .
— Madárkák ott a lombos ágon,
El, el — féljétek még az ölyveket!

Ne hidd, művész, hogy lágy zenéjű karban
Dallal nyered meg ezt a kebelet!
A mi dalunk ott harsog a viharban,
Dalunk égzengés egy világ felett!
Halljunk aczélzajt, kürtszót, vad csatákat,
Ágyút dübörgni, futó méneket . . .
— Madárkák ott a száraz ágon,
El, el — féljétek még az ölyveket!

Bár néma volna lantod régesrégen,
Szivet ne lágyitson vigaszdala!
Szűnjön meg Isten napja fönn az égen,
Ne csalja meg szivünket hajnala!
Hallgasson a dal végig a világon
A bosszú száll, az zeng csak éneket!
— Madárkák ott a száraz ágon,
El, el — féljétek még az ölyveket!

Szép, tiszta szűz, ki a bűnt nem szeretted,
Szégyentől arczod lángba mért borul?
Tizszer szeress egy éjjen! czigaretted
Vígan sodord, a pezsgő gyöngye hull!
Föl, járd a kankánt! hisz a más világon
Az Isten úgy se róvja fel neked!
— Madárkák ott a száraz ágon,
El, el — féljétek még az ölyveket!

II.

Fekete lovag.

(Névtelentől.)*

Szegény őrült bús éjjelen
Dalolta a dalát nekem.

*

Fekete lovag közeleg,
Nyergébe ülök, elmegyek.

Nézése olyan szomorú,
Ránézek, lelkem elborúl.

Mellé ülök a nyeregbe,
Sötét köpenynyel takar be.

A merre járunk, repülünk.
Csönd, rideg éj van körülünk.

Sehol sem látják, ösmerik,
Csák én tudom, hogy közelít.

Egy üstökösre elpihen.
Csak a mi utunk végtelen.

Örvényeken, bús habok közt,
Melyeket szívek vére föst.

Viharok útját lessük meg,
Bűzhödt mocsár ing, lesüpped.

Számunkra nincsen tér, idő,
Gyönyörű szép, vagy rémitő.

Egyhangú, mint az éj maga,
Hogyha már nem lesz csillaga.

Rettentő út, más rettegi,
Csak az én lelkem szereti.

Még sejtek, érzek, látok még,
De nem soká már, tudja ég!

Akkor is tart a kába út,
Ha lelkem lángja kialudt.

Megvakult lelkem rohan ott,
Él, lobog — mégis csak halott.

Hurczolja, hordja le és fel.
Az a rém bősz ügetéssel.

Gáspár Imre.

* Guy de Maupassantról irta szerzője.

AZ ISTEN!...

Tiszavidéki történet.

— Irta: SZINI PÉTER. —

SEBES ANDRÁS uram már épen harmadizben futott le a kert alá. Megállott a kertje alatt elfutó patak vadvirággal hintett partján s kezeit ernyőül szeme fölé emelve, izgatottan, zajgó kebellel tekintett a távolban mutatkozó város felé.

Ragyogó fény szőtte be az egész vidéket. Olyan őszi nap volt, melyet kellemesnek szokás nevezni. A tiszta, áttetsző levegőben gyolcsfehér szálak lebegtek. Egy-egy hamvas szál Sebes uram nagyszélü kalapjára is odatekergőzött, mint valami hajókötél, de a jó ember nem törődött most azzal; nem a kellemes, szép őszi idővel: az ő szívébe a kétség sötét köde ereszkedett le fojtólag, kábítólag.

— Még sem jő! — mordul fel, lassu léptekkel indulva a kertből udvara felé. — Hát elveszett most minden orvos? . . . Üsse meg a . . . ! Mit tegyek? Miként segitsek rajta? . . . Ott nyög, kínlódik, sohajt fájdalmasan és én nem vagyok képes enyhiteni szörnyű fájdalmát. Mit akar vele az Isten? Mit akar? . . .

Elfojtja léptei kopogását. Lábujjhegyre állva, nyitja be az ajtót s úgy lép be a csinosan rendezett kis szobába, melyben félhomály terül el az ablakra helyezett vastag függönyökről.

Dobogó szivvel, heves aggódást visszatükröztető arczczal lép a levetett nyoszolyához, melyben ifjúsága teljességében levő nő — az ő neje — éles sikongással, égető fájdalomtól leveretve, küzködik élet és halál között.

Az erős testű, izmos ember megrázkódik valami borongó elősejtelemtől. Hosszan elnézi a halvány arczot, a láztól pihegő keblet.

— Mit tegyek? — nyűgődik nehéz aggodalom között. — Az életem felét adnám érette, csak ne látnám ily szörnyű kínban vonaglani! . . . . . Ah, ha tudtam volna, hogy ily kínba fog kerülni, soha nem óhajtottam volna örököst! . . . Ver az Isten, ver! . . . . Azt hiszi: kifog rajtam!

A halványarczu nő hevesen felsikolt.

Éles fájdalom nyilal végig harmatgyönge testén.

— Az orvos! . . . András te! . . . Az orvost! . . . Meghalok! . . . meg! . . .

A nyughatatlan férfi immár kirohan fedetlen fejjel.

Kétségbeesetten fut le a kert alá. — Hátha jön is már a szekér?! . . . . Sehol semmi!

— Talán bizony a Tiszának kergette a lovaimat ez a gazember Supák fiu? — mordult fel. — Két óra járásnyira van Namény s mégis oda van. Már talán négy órája is elmult!

Tipeg-topog erre-arra. Nem találja helyét. Látja a bajt és nem segithet. Ott szenved előtte a szeretett asszony és neki tehetetlenül kell néznie vergődését.

Mély, nehéz gondolat furakodik elméjében, mig a kertből ismét fellépeget. Mintha álomszárnyon lebegő alakok jelennének meg előtte.

Két derék asszony.

Egyik első, másik második felesége. — Olyan félemletes, gúnyos tekintetet vetnek reá! . . .

— Büszke, gőgös ember! Minket nem szerettél, csak vagyonunk kellett. Ezt a mostanit szereted, hát elviszszük tőled; hadd szakgassa éles fájdalom a kőszívedet! . . .

Hát bizony Sebes András uram nem is volt valami kedvelt egyénisége Aranyosnak. Az egész falu utálta, gyűlölte, mert feszengő, pöffeszkedő természet volt. Csak foghegyről beszélgetett a falusiakkal.

Sokat tartott magáról, pedig hát ő is csak az ekeszarvánál szerezte tudományát. Hanem a tagosítás jól ütött be neki.

Együtt mulatgatott az inzsellér urakkal s ezek szívesen mértek neki egy hold helyett kettőt. Igy aztán összekopácsolt vagy ötven hold földet ott a Tisza parton s ettől az időtől nyilt fel oly nagyon a szeme.

Nem kellett annak sem Isten, sem templom, sem egyház. Élt magának, mint az állat. Abban telt gyönyörűsége, ha valakitől olcsó áron elharácsolhatta a vagyonát

— Mit féljek én az Istentől? — mondá gőgösen, mikor néha a tisztelendő úr megtámadta, hogy úgy elkerüli a templomot. — Nem vagyunk adósai egymásnak! El lehetünk egymás felől!

Pedig az Isten meglátogatta ám csapásokkal, hanem hogy ezt Sebes András épen nem tulajdonította az isteni gondviselésnek.

Első nejével csak két évig élt együtt. Szép vagyont kapott vele, hanem azért nem szerette az asszonyt. A vagyonáért vette volt el s mikor meghalt, cseppet sem epekedett utána. Elvett egy gazdagabbat megint, de az sem sokáig birta ki a nehéz természetét.

Három év multával másodszor maradt özvegyen Sebes András.

— Eh, mit! Van már vagyon elég! Keressünk most már egy kedvünkre való fejércselédet! — mondá, midőn a második nejét is elhantoltatá. — Az igazat megvallva: azt sem tudom még eddig, hogy mi az a szerelem!

De meg is tudta nemsokára. Epen ez időtájban került haza szolgálatból a vén halász Lidi nevű leánya. Mily gyönyörű cseléd volt az, én teremtőm!

Sebes András, hogy meglátta, ugy meghullámzott a vére, úgy elfacsarodott a szíve, hogy talán a józan esze is elköltözött.

— No, már ez aztán derék egy leány! — gondolá magában. — Ezt már szeretni tudnám, nem úgy, mint a másik kettőt.

Nem is halasztotta hosszú pórázra a dolgot s megkérette a szép Lidit.

Lidi hallani sem akart az egybekelésről. Utálta ő is a gőgös Sebes Andrást, de meg szivét régen ott hagyta zálogban Supák Jancsinál, ki csak úgy kocsiskodott együtt-másutt.

Most épen Sebes uram lovainak volt gondozója.

Hosszan folyt a dolog elintézése. Lidi semmiképen nem akart felesége lenni a gazdag embernek, de végre is az öregasszonyok tanácsolása, szüleinek örökös kérlelése megingatták hajthatatlanságában. Megesküdött a férfiúval, ki kevés hiján apja lehetett volna.

Hej, mikor a lakodalom állott, hogy el volt keseredve a szegény Supák Jancsi!... De lehetett is, hiszen boldogsága romjai felett zengett a dal a vigadók ajkán.

Ámde ki törődnék egy szegény szolgalegény keserűségével?! . . .

Sebes uram még gőgösebb lett, még jobban lenézte lakostársait s még inkább kerülte a templomot. Minek már neki menyország? Csak hadd igérgesse ott a pap holmi elárvahodott embernek. Van neki már menyországa, eperajkú, rózsásarczú menyecskéje, nem kíván ő annál különbet!

De nem is volt oka Lidinek panaszra. Sebes uram még a szellőtől is óvta; mint mondani szokás: tejbe-vajba fürösztötte!

Igy telt el egy év a legnagyobb boldogságban.

Sebes uram öröme napról-napra kiterjedtebb lett. Gyönyörködött a szép menyecskében, ki piruló arczczal hajtotta vállára fürtös fejecskéjét s úgy súgta fülébe férjének az örvendetes titkot, melytől csaknem kiugrott Sebes uram szive a helyéből.

— Ur lesz, ne félj! . . . . . Kitaníttatom püspöknek vagy miniszternek! Van miből, hála Istennek! . . . Milyen boldogság lesz küzdeni, ha tudja az ember: ki számára gyűjtöget!

Pár hónap mulva el is jött a rég óhajtott pillanat. Sebes András megrendült, midőn a szeretett asszony éles sikoltását meghallotta

Rögtön befogatott s elküldte Supákot az orvos után Naményba.

— Csak siess, te Jancsi! — mondá. — Uj pipát kapsz, ha igyekezel! . . . Nagyon szenved szegény.

— Szenved? — gondolta Jancsi. — Hát csak hadd szenvedjen? . . . Szenvedtem én már ő érette eleget, hadd kóstolja ő is a keserű fájdalmat! Ez az igazság!

Hogy beérkezett a városba, azzal kezdte, hogy beült a korcsmába s ivott derűre-borúra . . .

Alkonyatra hajlott már az idő, midőn végre a kétségbeesett Sebes jönni látta az orvossal.

Örömmel futott be a szobába. Mély csend fogadta ott. Egy pihegő sohajtás sem hangzott el a szenvedő asszony ajkáról.

— Lidi te! Lidi! Csak egy perczet még! Jön már az orvos! Mindjárt itt lesz!

Az asszony nem felelt semmit. Szép szemei le voltak csukva és körülfogták a fájdalom kékes gyűrűi.

Sebes uram nézte hosszan. Várta, hogy ébredezzen. Majd odahajlott ajakához, hogy beszívja forró leheletét. Semmi életjel, semmi! . . .

A kőszívű ember felordított, mint a sebzett vadállat. Két kezével hajába ragadt s ledobta magát a nyoszolyára.

— Lidi! Lidi te! Ébredj! . . Jön az orvos!

A szekér épen akkor gördült be az udvarra. Az orvos hirtelen leszállott és benyitott a szobába.

Meghökkenve állt meg egy helyben. A szobában egy kiszenvedett ifjú nőt talált az ágyon s az ágy előtt meg leborulva térdre egy férfiút, kinek arczáról mérhetlen fájdalom tükröződött vissza.

Felugrott, meg leborula a földre.

Könyei megeredtek s keserű jajgatással mutogatott az ég felé e szavakkal ajkain:

— Az Isten! . . . Az Isten! . . .

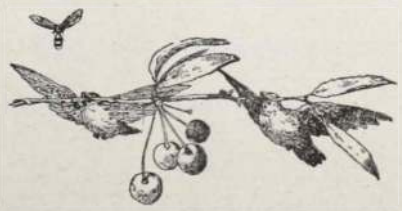

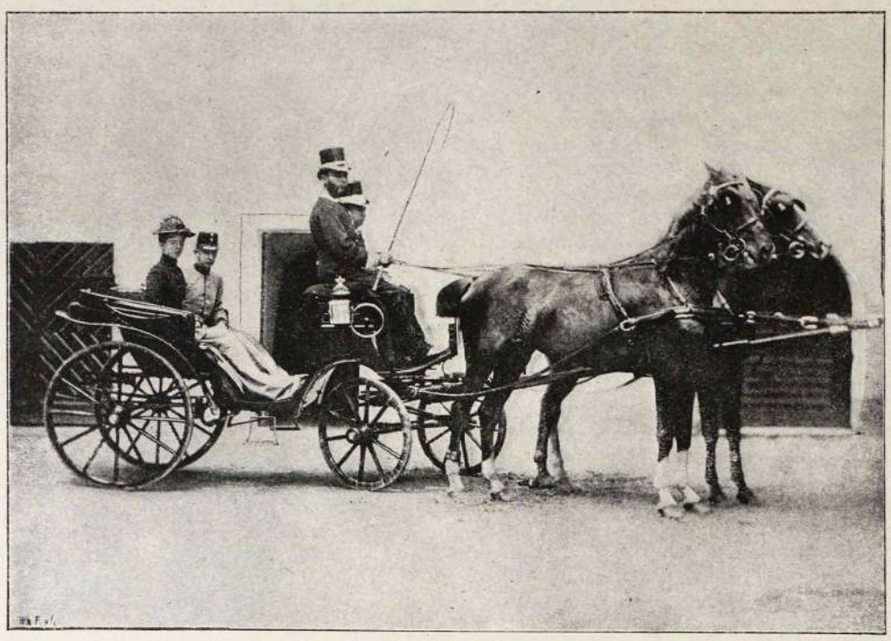

MARGIT ZSÓFIA FŐHERCZEGNŐ ÉS FERENCZ FERDINAND FŐHERCZEG.

MARGIT ZSÓFIA FŐHERCZEGNŐ.

ALBERT WÜRTTEMBERGI HERCZEG.

NÁSZ A KIRÁLYI CSALÁDBAN.

A HALÁL A LEGERŐSEBB.

Mereven, mozdulatlanul feküdt ott, azon a fehér lepedőn. Még a szalma sem zizzent meg alatta. Két szál, hosszú, fényes gyertya sárgás fényt hintett az arczára, a nyugodt, mosolygós arczára.

Boldog volt? Mit álmodott vajjon?

A férfi, széles vállai közé sülyedt fejjel, ugy állott ott előtte, mint egy vádlott. Szemébe mosolygott hát: nem, nem vádollak!

Szeretlek, édes, most is, örökké . . .

Csak a férj zokogott megtörve.

A férfi felkapta a fejét, hirtelen, aztán megindult. A küszöbnél megállott, odadőlt az ajtófélfához s büszke, szilárd, határozott, parancsoló tekintetet vetett reá. A szemei szikrákat hánytak: Jőjj, kövess...

Ámde ő csak mosolygott csöndesen.

. . . hallod! kövess . . . akarom!

Az asszony, ott a szalma-ravatalon, meg se mozdult.

*

— Hát menj az új doktorhoz, ha félsz az öreg úrtól. Nem nézhetem, hogy szenvedj.

Ezt mondta apja.

Akkor látta először a műteremben. A vasmarka, a szikrázó szeme, vagy a nehéz, biztos járása-kelése hatott-e rá? Reszketett, hogy le kell ülnie abba a nagy, puha, kényelmetlen, bársonynyal kivert vasszékbe.

Az orvosságos szag elbódította, az anyja könyörgése-bátorítása izgatta, a sok aczél-műszer félelembe ejté.

— Üljön le . . . akarom!

Ettől a szótól megrezzentenek az idegei s mámoros álomba sülyedt. Ekkor is, azután is.

*

Nem rég költözött volt a városunkba, volt egy szép, nyolcz éves fia és egy csunya, harmincz éves felesége. Nem tudom, más se tudta, honnan jött, egy szép napon megjelent a kávéházba, végig ismerkedett a társasággal s röviddel rá kitette az aranyos tábláját. Fogorvos, — tudtuk.

Azt sem tudom, hogy indult meg neki, de mert egy napon az öreg fogorvos meghalt, s ő egymagán maradt, az asszonyok hát mind hozzája jártak. Tagja lett a városi egyesületeknek, mindnek, pedig volt vagy huszonöt, mindenüvé eljárt, kis időre vagy öt elnöknek is választotta, másik tíz meg bizottsági tagnak. Erőszakoskodó természet, ezt mondták ki rá s féltek tőle. Ez volt a szerencséje, mert ha botrány tört ki valahol, őt választották meg ankételnöknek.

— Akarom . . . mondotta s a többiek elhallgattak.

*

Azt láttam én is, más is, hogy a szép Riza mindennap eljár hozzá. Azt mondták rá, hogy hiu a fogára s nem ütődött meg rajta senki.

A doktor tudta csak, hogy miért jár hozzá a szép Riza. Riza nem tudta, csak úgy érezte, hogy el kell mennie.

— Eljön holnap? . . . akarom!

*

Nem értette senki, hogy miért kerüli a szép Riza a bálokat, az uzsonnákat, a névnapokat, nem értette senki. Egy idő óta a czukrászatba sem jár. Beteg? Nem az. Minden délelőtt végig sétál a főutczán, aztán tizenkét óra után, mikor üres már a műterem, felmegy ő is a mamájával.

A mama lapozgat az ujságok között, a doktor pedig benn a műteremben babrál a fogain s beszélgetnek, halkan, halkan.

— Eljön holnap? . . . akarom!

*

Hanem azért Ujfalvi Dezső megkérte a kezét. A fiú most jött haza Bécsből, átvette az apja boltját, berendezte ujonan, s meg fog házasodni. Igy tett az apja is, a nagyapja is, nem ütődhet meg rajta senki.

A leány aznap délután egyedül ment föl a doktorhoz.

— Megkérték a kezemet — — apám is, anyám is akarja, — fuldoklott.

A doktor nyugodtan kelt fel, a kezét nyújtotta.

— Riza, minő izgalom . . . . . üljön csak le.

Odatolta a leány mellé a székét s a leány ráhajtotta a fejét a vállára.

— Szeret . . . tudom. Én is imádom . . . tudja.

— Édes — édes — susogja a leány.

— Hát menjen férjhez.

A leány felijedt.

— Legyünk okosak, fojtsuk el az őrületet, még csirájában. Minek botrányt csinálni? Én nem válhatok el a feleségemtől, nem a fiam miatt, nem, a becsületemért, az apjának köszönhetem, hogy doktor lettem, ez az asszony megvárta, míg végiglumpoltam a kurzust, abba aztán beleöregedett. Nem válok el. Nem akarok. De téged szeretlek. Mi akadályozhat, azután is?

A leányban harczolt az erkölcsi érzése.

AZ ÖREG LESSEPS FERDINAND ÉS GYERMEKEI.

— Semmi. Tudom, hogy mire gondolsz Babonaság. Igy akarta a sors.

A leány csak rázta a fejét, kétségbeesetten.

— Eh, ne ingerelj! Nyugodjunk belé a sorsunkba . . . . . Riza. Hallod? . . . . . akarom!

*

Nagyon fényes lakodalom volt. Hanem este csak eltűnt a menyasszony. Magára öltött egy fekete kendőt, s fehér, uszályos, menyasszonyi ruhájában beállított a doktorhoz.

— Itt vagyok.

S ott maradt. Kétségbeesetten simult hozzá s reszketett, mint a szélmegrázta falevél.

A fényes lakodalom szétrebbent, rohantak mindenfelé, hirtelen, nagy zajjal.

— Menj vissza . . . akarom!

— Mit mondjak?

— Mond, hogy *meg akartál* szökni, de visszajöttél.

A vőlegény halaványan bámult a szép Rizára.

— Hol voltál?

— Azt hittem, hogy nem szeretlek, — susogta.

— Édes gyermekem . . . nekem, zokogott az anyja.

— Csakhogy megkerült — lihegett az apja.

A vőlegénye sehogy sem értette ezt a dolgot.

*

Mikor már az egész város megértette, a férje előtt még mindig hét pecséttel lezárt titok maradt.

Boldog volt, hát mindenki sajnálta megzavarni a boldogságát. — Igy teltek az évek.

A szép asszonynak szép, csillogó, fehér fogai voltak, mindenha.

— Eljösz holnap? . . . akarom!

*

— Ő nagysága nagyon beteg.

Mire odajött, már nem eresztették be hozzá.

Ép mosdatták, aztán kiterítették, csak aztán láthatta. Künn a temetőben felbontották a koporsót, még egyszer, ugy akarta a férj. A doktor is hozzálépett s rávetette büszke, szilárd, határozott, parancsoló tekintetét: Jöjj, kövess . . .

De a halott csak mosolygott csöndesen.

Aztán leeresztették a koporsót a sírba.

. . . hallod! kövess . . . akarom!

De a halott meg se mozdult.

Lázár Béla.

SANCTA VERITAS.

— REGÉNY. — (5)

Irta: VÁRADI ANTAL.

S leborult íróasztalára és sírt, zokogott hangosan, keservesen . . .

A háttérben pedig nesztelenül megnyilott az ajtó és két férfi jelent meg annak sötét nyilásában.

Az egyik Sarlay volt, a másik magas, nyúlánk, herkulesi széles vállú katona, a Viktor atyja: Tar ezredes.

Sarlay átölelte az aranyos sujtással, rendjelekkel boritott katona-mellet s reszkető jobbkezével oda mutatott az íróasztalra borult ifjúra, kinek zokogása az ajtóig hallatszott, s mellének görcsös emelkedése megreszkettette az íróasztal figuráit.

A tünemény egy perczig tartott. Sarlay testével födözte az ezredest, hogy ez még abban az esetben se legyen fölismerhető, ha Viktor az ajtónyilás zajára hátrafordulna.

A következő pillanatban Sarlay s az ellágyult, szigorú vonásait engesztelékeny borúvá olvasztó ezredes alakja eltűnt az előszoba homályában.

Pár percz mulva Viktor fölemelte fejét. Az ajtó félig nyitva volt.

Szolgáját szólította.

— Ki járt itt?

— Nem tudom. Az imént lementem egy pillanatra a házmesterhez s mikor feljöttem egy katonatiszti egyenruhába öltözött urat láttam e lépcsőn lemenni Sarlay tanácsos úr ő méltóságával.

— Sarlayval?

— Igen.

— S nem ismerted a katonát?

Az inas zavarban volt. Sarlay szigorúan megtiltotta, hogy elárulja.

— Nem, — hebegte végül, Viktor szúró pillantása alatt, -- az arczát egyáltalán nem láthattam . . . de a tiszti rangja —

— Nos? a tiszti rangja?

— Ezredes volt.

Viktor mintegy fölvillanyozva ugrott fel helyéről.

— Ő volt . . . ő . . . atyám . . . ó, hogy nem láthattam!

S a még mindig félig nyitott ajtóra tekintett,

— Te nyitva hagytad az ajtót?

— Az előszoba külső ajtaját, igen.

— S ez a belső?

— Nem tudom . . . az be volt téve, mikor elmentem.

— Jól van. Mehetsz.

S végigsimította homlokát.

— Itt voltak! be akartak hozzá jönni... Nem . . . Csak látni akarták őt. Meglesték vajjon? Nem . . . nem! Az apának engeszteltődő szive vágyott látni a halál torkából megmenekült öngyilkos-szándékú gyermeket.

Áldassék érte az Ur!

El akart rohanni hozzá . . . hogy lábaihoz boruljon, elmondja neki, hogy . . .

E perczben megállt . . . Esküjére emlékezett.

— Nem szabad. Nem lehet.

Adjuk meg hát magunkat a sorsnak, — sóhajtá, s kalapot és felöltőt véve, lassú léptekkel haladt le a lépcsőn, rendes kávéháza felé.

Az idő meglehetősen előrehaladt már, tiz óra volt. A kávéház csaknem üres. Egyedül az ő szokott sarok-asztala átellenében ült három fiatal ember. Az egyik merőben ismeretlen. A másik kettő ismerőse, sőt az ifjúi évekből barátja.

Az egyik Draskóczy Loránt, szabadságolt állományu tiszt, a másik egy fiatal iró. Csomay Béla.

Halk beszélgetésbe vannak merülve. Az üvegablakon át láthatták érkezését, még sem látszanak őt észrevenni.

Viktor belépett és köszöntötte őket.

Hidegen fogadták. Az ismeretlen fiatalember nem is bólintott.

Viktor megütődve tekintett rájuk. Ezek ketten — Draskóczy és Csomay — valaha jó barátai voltak. — Miért hidegedtek el?

Vajjon tudják?

Leült szokott asztala mellé, ujságot vett kezébe s várta reggelijét.

A szomszéd asztalnál ülők lopva gúnyos pillantásokat vetettek feléje. Félhangú beszélgetésükből egy-egy szó áthangzott Viktorhoz.

— Vannak henczegő emberek a világon. Azt hiszi sok ember, hogy puszta kardvivási vagy lövési ügyességgel dominálhat . . . Praepotenkedés . . . erkölcsi érzék hiánya. — Botlás. — A szülők iránti szeretet teljes kialvása. — Gyávaság, a mely az élettel való küzdés elől megfutamodással végződik — s igy tovább.

Végre az ismeretlen fiatal ember fölkelt, vette kalapját, figyelmetlenül haladt el Viktor mellett, kabátja szárnyával leütötte kávéját s a lábára lépett,

Viktor felszisszenve húzta vissza a lábát s komoran összehuzott szemmel tekintett az ügyetlenre.

Kémlelte, ha nincs-e az egészben szándékos sértés?

Az ismeretlen hidegen fordult vissza Viktorhoz.

— Sajnálom uram, az ügyetlenségemet. Pinczér. Hozzon ennek az úrnak egy másik kávét.

S szó nélkül távozott.

Viktor nyugodt maradt. Belsejében erősen lázongott valami — de emlékezete előtt lebegett a tegnapi este és annak gyónása.

Nyugodtan tekintett a távozó után.

Draskóczy és Csomay gúnyosan tekintettek rá.

— Nagyon türelmes ember lettél, Viktor . . . mondá Draskóczy.

— Az.

Csomay fölkelt és a Viktor asztalához ült.

— Mióta? kérdé élesen.

— A mióta beláttam, hogy haszontalan ember voltam teljes eddigi életemben.

Csomay és Draskóczy összenézett.

Draskóczy is fölemelkedett s átjött az asztalhoz.

— Ez a vallomás nagyon nevezetes. De még nevezetesebb az az óriási türelem, melyet az előbb tanusitottál.

— Ugyebár? mondá szomorú mosollyal Viktor.

— Te máskor az ilyen embereket fölképelted vagy provokáltad.

— Ostoba durvaság volt részemről az egyik, durva ostabaság a másik.

— Áh?!

— Igen. Ez az ember véletlenül a lábamra lépett s feldöntötte azt a poharat. Sajnálatát fejezte ki ügyetlensége fölött. Az udvariasságnak ezzel elég van téve. Én beérem vele.

— Máskor nem érted be.

— Mert bolond voltam.

— De hátha ez udvariassági forma — még pedig elég rideg forma — csak a szándékosság elpalástolására szolgált?

— Mindegy. Egy félrelépésért, egy feldöntött pohárért nem verekszem.

— Nem-e? és mióta?

— Nem régi a dátum. A mióta józanabb életutat választottam magamnak. Ezen az új ösvényen az van felírva az útmutatómra, hogy a szeretet irányában kell haladnom, s az emberélet és épség drágább, mint egy pohár s fájdalmasabb annak megsértése, mint egy legázolt tyukszem. A ki botorul, kiméletlenül bánik az élettel, az embertárssal — az rosszakaratú bolond, a kit meg kell fékezni, mint az ártó fenevadat.

Draskóczy és Csomay titkon, úgy hogy Viktor nem vehette észre, melegen kezet szorítottak az asztal alatt.

— De, — kezdé újra Draskóczy, — egy nagy kérdésről feledkezel meg, amice. Mit kiván a *becsület?*

— A becsület! Ó, ez a tündéri szó, a melynek említésekor fölemelik a zászlót, a melynek hallatára feszül a katona melle, feldobban az ember, a kötelességérző polgár szive. Ez a szent ige, mely ha testté lesz; maga a tökéletesség, ez a drága kincs, a melylyel a legkoldúsabb is dicsekedhetik, mely mindnyájunkkal közös, mint az isteni malaszt, s az egyenes út követésében a megtett kötelesség örök öntudatában áll. A becsület! Ez a magas jelszó, a melyért annyian halnak meg, — ez a szent eskü, a melyet ha kimond valaki: nem szabad benne kételkedned

többé — a becsület, emberek közös vallása, kapocs a társadalom között, hit, a melynek egyetlen dogmája van: igaz légy!

Csomay megindulva tekintett Viktorra. Az író megismerte a meggyőződés teljességét a kifejezés helyes voltával együtt s kezet akart nyújtani Viktornak.

Draskóczy utját állotta s lassan eltolta a nyújtott kezet.

Viktor nem vette észre, de Csomay komoran, kérdő tekintettel nézett Draskóczyra.

Az jelentős pillantással felelt Viktornak.

— A szó — szó. Elmondva jól volt, talán gondolva is. Lehet, hogy bizonyos pontig egyetértünk veled. De nem tudod-e, hogy a társadalomnak vannak konvencziói, a melyek alól kibújni nem könnyü? Nem tudod-e, hogy vannak formák, a melyek nyügöznek, megengedem, de a melyek elhanyagolása nevetségessé tesz, mint egy divatos, de kényelmetlen öltönydarabé, melyet a ki levet, megszűnt fashionable lenni, mert . . .

— Ejh, — vágott szavába Viktor, — hát a fashionable szamárságokért rontsam én meg lelkem békéjét, sértsem meg lelkiismereti szabadságomat és egy embernek testi épségét? Mikor hasonló ostobaságokért egy nálamnál gyöngébbet, tudatlanabbat, vívás-lövésben kevésbbé edzett embert kihivok — mert hiszen az ügyetlenség által vétők ügyetlenségükkel bűnhődnek — mennyi fájdalmat, lelki remegést, aggódást, siralmas könyet okozok én annak a családnak, a melyhez tartozik, annak az anyának vagy hitvesnek, azoknak a gyermekeknek és testvéreknek, a kik lelkük, szivük szeretetével csüggenek rajta? Azok, a kik ha egy kissé megbűlt, ha valamijét megsértette, sajnálták, aggódtak, ápolták, ágya mellett virrasztottak — holott a természet erőivel vagy az elkerülhetetlen esedékességgel volt dolguk — azok most lássák kedveltjüket a mészárszékre menni, kard alá, pisztoly elé! hogy lelőjék, vágják? Miért? egy hiábavaló ügyetlenségért. Ó, Draskóczy barátom, mit mondanak rólam azok, a kik az általam levágandót szeretik? — Fölér-e a «fashionable conventio» ezer meg ezer monoklis majmának a megelégedése a család fájdalmával, családfentartójáért érzett szorongásával, irántam táplált jogos gyülöletével, megvetésével? Nem. Lorántm — nem Csomay. Én a «fashionable»-ek gúnyját inkább elviselem, mint egy szerető anya, hitves, gyermek vagy nővér égő, keserű könyjét, melyet szeretettjéért s a melyet botorul én fakasztottam.

Draskóczy és Csomay egy perczig szótlanul néztek rá. Végre Csomay törte meg a csendet.

— Te szerfölött megváltoztál, Viktor.

— Még pedig nem előnyödre. Mondá felkelve s kardját fölcsatolva, Draskóczy.

— Mért? Mert nem akarok verekedni azzal az ismeretlen uri emberrel, a ki a lábamra lépett?

— No igen. Tudd meg, Viktor, hogy ez a visszavonulás téged előttünk — diszkreditál.

Csomay halkan bólintott a fejével.

Viktor arczát elfutotta a pír. Egy darabig küzdött magával.

Végignézett Draskóczyn, a ki közönyös arczczal tekintett a levegőbe, — majd Csomay bólingató fejmozdulatát nézte megütődve, mintha azt mondaná:

— Te is?

Végre fölkelt s megszólalt.

— Uraim. Barátaimnak nem merem szólítani önöket, mert úgy látom, hogy egyértelműleg diszkreditált embernek tartanak. Mindegy. Még ez sem ingat meg. Fájó lélekkel érzem elszakadni a gyermekkori barátságot, mely bennünket összekötött, de az én meggyőződésem szilárd. Ám tessék. Nézzenek le. Gondoljanak rólam, a mit tetszik. Ha elveim szilárdsága csak eddig tartana, a mig azok valakinek, rajtam kivül tetszenek, azonnal megszűnnék ott, a hol és a mikor valakinek nem tetszenek: olyan volnék, mint a gyermek, a ki «nem játszom»-ot kiált, mihelyt valami fáj neki, vagy ellenére történik. Nem vagyok gyermek. Fáj régi barátokat elveszíteni, de jobban fájna önmagamat elítélni gyöngeségemért, ha ez a veszteség elvemmegtagadására birna. Isten önökkel . .

Azzal kalapját fejébe nyomva, — elsietett.

Draskóczy és Csomay némán bámultak utána.

Csomay szemében köny rezegett. Mosolygó arczczal fordult | aztán Draskóczyhoz:

— No, most már bátran megteheted jelentésedet!

VII.

Viktor leverten ment végig az egyetemtéren, s búsan latolgatta, hogy milyen nehezen tör utat magának az igazság. a helyes elv még a fölvilágosodott emberek lelkében is? Mi lesz hát a kevésbbé fölvilágosultakkal?

O Sancta Veritas!

A mint végig gondolta magában a ma reggel történteket, s a befejező lemondást Csomay és Draskóczy barátságáról — bizonyos mély, benső megelégedést érzett magában, mint a ki jól cselekedett. Mint a ki megtette kötelességét.

Ehhez járult még a tegnapi este emléke.

Szegény Turner és az ő «gavalléroktól levetett» téli kabátja . . . Ez az elnevezés más útra terelte figyelmét. Szegény Turnernek megigérte, hogy tesz érte valamit. Megtudta, hogy hol dijnokoskodik, elhatározta magában, hogy tesz egy lépést az ügyében s fölkeresi a főnökét.

Az üllői út felé fordult hát s a városi gazdasági hivatal helyiségébe fordúlt. — Az volt szegény Turnernek a taposómalma.

A hivatalszolga mord képpel állt Viktor elé.

— Kit instál az úr ezidő szerint?

Viktor nagyot nézett az orákulum nyelvén beszélő hivatalszolgára.

— A főnök urral szeretnék beszélni.

— Nem igen vagyunk ez idő szerint láthatók. Ez idő szerint a zárszámadásokat exequáljuk. Ilyen időben vidéki féleségeknek nem adományozunk audienczíát ez idő szerint.

A boldogtalan «idegen feleket» akart mondani.

— Es ki a főnök, ha szabad kérdeznem?

— Moró Mihály ő nagysága, ez idő szerint.

Viktor örömteljes meglepetéssel kiáltott fel:

— A nagybátyám? Ez derék.

A hivatalszolga egyszerre negyven grádust emelkedett a szívességben Réaumur szerint.

Minden hivatalos fagy elolvadt az ábrázatáról. Alig találta a helyét Viktornak.

— A nagybátyja a nagyságos úr a nagyságos úrnak? Tyhű? E szerint atyafiságban vagyunk ez idő szerint? E szerint méltóztassék ideiglenes székfoglalót tartani. E szerint tehátlan minden időben láthatók vagyunk uraságodnak, nemkülönben ez idő szerint.

— Nagyon jó. Hát csak jelentsen be.

— Azt cselekszem hivatalos reczenzussal ez idő szerint.

Azzal nagy sebbel-lobbal sietett a főnök úr szobájába s egy percz mulva kézdörzsölve s barátságosan hunyorgatva jelent meg az ajtóban.

— Bár családi működésben leledzünk ez idő szerint, avagy is a főnök úr hivatalosan a körmeit faragja ez idő szerint, mégis teljes compactussal tárjuk ki az ajtót —

— Ez idő szerint! vágott szavába Viktor, mialatt belépett.

— Igenis . . . A hivatalos szólásformulákban előkelően bele tetszett fundálódni, ez idő szerint.

Viktor szemben állt Moró Mihálylyal, az anyai nagybátyjával, a ki hivatalos zélussal faragta a körmeit az ablak előtt.

— Öcsém! Micsoda szél fuj téged felénk?

— Ez idő szerint! vágott bele Viktor.

— Huj! Hát már eltanultad a Tamás hivatalos nyelvét? Üdvözlégy . . . Ülj le és gyújts rá . . .

— Tamás, adjon gyufát, ez idő szerint.

Tamás végigropogtatott egy kakasgyufát s két szivarláda előtt állva, kérdezte a főnököt:

— A tanács-urak avagy a felek szivarjaiból integráljam a kérődző urat?

— Eredj a pokolba.

— Nem érek rá ez idő szerint, egyéb hivatalos funeratiom lévén.

— Micsoda?

— A számvevő úr nadrággombját kell felvarrnom . . .

— Eredj hát, hagyj magunkra, ez idő szerint.

Tamás elment. Mormogva tette be maga után az ajtót, keservesen panaszolva magában, hogy a kellő capitalis circumcisio nincsen meg az aktuális deferentióban a hivatalszolgai méltóság iránt — ez idő szerint.

Viktor leült s nagybátyja kérdésére egyenesen a tárgyhoz vágott.

— Van itt az ön hivatalában egy szerencsétlen dijnok. Valami Turner. Nem tehetne érte valamit?

Moró félszemmel nézte Viktort, folytatván a hivatalos körömfaragást, azt mormogta magában:

— Pedzi már!

— Ismeri, nagybátyám?

— Hát te — ismered?

— Ismerem. Tanulótársam volt. Becsületes ember, úgy-e?

— Az. Pontos hivatalnok, de nem tud már zöld ágra vergődni. Nagy a családja és beteges. Kis fizetését fölemészti a patika. Aztán meg szerencsétlen. Épen ilyen becsületes embert ér a szerencsétlenség.

— Miféle szerencsétlenség?

— Hát nem tudod, mi történt vele tegnap este?

Viktor zavarba jött. Nem akar mindjárt szint vallani.

— Mondja csak, mondja bátyám.

— Valahol egy új kabátra tett szert a szerencsétlen. — Hogy-hogy nem? Egy boltba tévedve, a hol be akart vásárolni — valaki ráismer a kabátban a sajátjára.

— Lehetetlen!

— De annyira lehetséges, hogy már a rendőrség is beleavatkozott.

— Sietek a rendőrségre.

— Ugyan miért?

— Kimenteni azt az embert.

— Hát ismered?

— Mondom, hogy iskolatársam volt. Részt veszek sorsában. Hiszen azért jöttem ide, hogy közbenjárjak önnél az ő érdekében.

— Hogy-hogy?

— Meg akartam kérni, hogy mozdítsa előre, ha lehet.

— Fájdalom ezek után nem lehet. Sőt kénytelenek leszünk őt épen ezért hivatalából elbocsátani.

— Ezért a puszta, igaztalan gyanuért?

— Nemcsak ezért. Súlyosbbít körülmény is van.

— Miféle?

— Harmincz forintot találtak nála.

— Nos, és ezért?

— Ugyan ne tréfálj . . . hiszen minden ember tudja, hogy egy szegény dijnoknak a hónap közepén nincs harmincz forintja. Hiszen még aznap reggel panaszolta, hogy négy krajczár az egész pénze.

— És ő nem védte magát? Nem mondta meg, hol vette a pénzt?

— Igen. Ez a kisebb baj. Megszégyeníteni azt a nyomorult, szegény embert azadott alamizsnáért. Előállni azzal, hogy azt a rangos kabátot ez és ez adta neki, hogy hivatalnok-társai még jobban lenézzék és gúnyolják.

— Vagy — vagy!

— Nézze, kedves bátyám. Nem vállalná magára ezt a dolgot — az én kedvemért.

— Már mint hogy a jótékony adakozó szerepét?

— Azt. Tegye meg. Önhivatali főnöke, a ki előlegezte, előlegezhette neki azt a pénzt, s adhatott neki kabátot.

— Ugy . . . hát e szerint te ismered azt a jóltevőt.

— Ismerem.

— S nekem sem mondod meg?

— Nem. Csunya dolog volna egy jótettel eldicsekedni.

— Nem. Azt mondja: a jóltevője megigértette vele, hogy titokban fogja tartani a nevét. Ő megtartja a szavát. Különben is hogy merné ő kompromittálni, rendőrség elé idézni azt az embert, a ki jót tett vele. (Folyt. köv.)

STAVENHAGEN BERNÁT.

Midőn először olvastuk itt Budapesten Stavenhagen Bernát nevét, mely ökölnyi betükkel nézett le reánk az utczasarkokról és hirdető-oszlopokról, (a minek bizony idestova négy éve), csak kevesen közülünk emlékeztek vissza arra a nyúlánk, szőke fürtü, csupasz arczú fiatal emberre, ki egyik-másik hangversenyünkön a közönség sorai között Liszt Ferencz oldalán felbukkant.

1886 telén volt ez; az utolsón, melyet a boldogult mester fővárosunkban töltött.

Bizony addig nem igen ismerték ezt a nevet. De alig mult el néhány nap s nevét harsogtatták az ujságok; az ő neve lebegett mindazok ajkán, a kik Beethoven, Chopin, Schumann és Liszt birodalmában polgárjogra számot tartanak. A maroknyi közönség, mely első hangversenyén megjelent, a tombolásig fokozodó lelkesedéssel elfelejtette a tátongó üres széksorokat s annyira felvillanyozta a fiatal művészt is, hogy a műsort mintegy nyolcz darabbal toldotta meg.

A mit másnap a lapok erről a hangversenyről hirdettek, már az nem volt kritika, hanem dicshimnusz.

Midőn második hangversenyét hirdette, már első nap elkeltek az összes jegyek. A vigadó terme a szorongásig megtelt.

E naptól fogva Stavenhagen kedvencze lett a budapesti közönségnek és az is maradt.

Olvasóink bizonyára szivesen veszik, ha ennek a rendkivüli művésznek életrajzát dióhéjban közöljük vele.

Stavenhagen Bernát született 1862-ben Greiszban, boldog Thüringiának egy takaros kis városában. Atyja jómódú kereskedő, kiválóan képzett és művelt ember, kinek a művészet és a tudomány iránti hajlamaira rávallanak nagy könyvtára, camea- és gemma-gyüjteménye.

STAVENHAGEN.

Anyja művelt, fenkölt asszony, a ki leánykori éveiben tanúja volt Weimar zenei aranykorának. Akkoriban működött a «helyrajzilag» kicsiny területü, de szellemi tartalomban annál gazdagabb székvárosában élt *Liszt Ferencz* mint udvari karmester és gyüjtötte maga köré a zenei élet kimagasló alakjait . . . Akkor jártak Weimarban ad undam salutarem, vagy telepedtek le végképen a próféta mellett a fiatal *Bülow*, a korán elhunyt zseniális *Taussig* és *Cornelius*, *Menter* Zsófia, *Bronsart*. Akkor tartózkodott a mester árnyékában honfitársa, a hatalmas hegedüs, *Joachim* is.

Nem csoda hát, hogy a midőn az alig négy éves Bernátban a kiváló zenei tehetségnek első jelei mutatkoztak, a leggyöngédebben gondozó kézre lelt. A zene-tanitást egy tapasztalt mesterre bizták; ennek vezetése alatt oly rohamosan haladt, hogy úgy technikai ügyessége, mint az előadás finomsága, sőt improvizáló képessége bámulatra ragadták azokat, kiknek alkalmuk volt hallani őt. Hogy ezt az isteni adományt nem szabad parlagon hevertetnie, hogy e sokat igérő plántának televény talajra, zengő levegőre és a fejlett művészi élet melegére és fényére van szüksége; ezt belátták a szülők s ép ez okból helyezték át lakásukat Berlinbe, a hol Bernát egy évig *Kullak* zeneiskolájának volt beczézett növendéke, majd a «kgl. Hochschule für Musik» vette föl őt, hol *Rudorff* oktatta a zongorában és a hires theoretikus, *Kiel* Frigyes a zeneszerzésben. 18 éves volt, midőn szüleit, kik pályázatáról mit sem tudtak, avval lepte meg, hogy a Mendelssohn-dijat (1500 márka a legjobb előadó művésznek) megnyerte. Közben egy-egy saját hangversenyében lépett a berlini közönség elé. Bár osztatlan elismerésben részesült, mégis hiját érezte játékában valami nek, melylyel dicsekedtek azok a fiatalok, a kik a Liszt iskolájából kerültek ki: ez a technikának káprázható ragyogása, az érzésnek melege, közvetlensége. Hiányzott játékában a hév, tán szilajság, mely úgy hat, mintha a művész égő fáklyát dobna a pódiumról a terembe, s lobogó lángra gyújtaná vele a hallgatók lelkesedését. — Ekkor ment Weimarba *Liszt* Ferenczhez, jó ajánlatokkal ellátva, köztük a leghatásosabbal: a maga zsenialitásával.

Egy évnél többet töltött a fiatal művész a mester közelében, kit Weimarból Rómába, innen meg Budapestre kisért el.

Ez egész éven át szakadatlanul dolgozott és csiszolt játékán, ugy hogy nemsokára a technikai nehézségek legmagasabb csucsait is könnyen mászta meg. Mesterétől elleste a hatás minden titkát, lassankint megnyiltak a zsilipek, melyek eddig csak gyéren engedték folyni gazdag lélek forrását, mely most széles méltósággal ömlött ki játékából, a fenséges játszi kellemmel egyesítve.

Igy elkészülve, lépett ki a közönség elé a párisi, majd a londoni Liszt-ünnepeken, melyeknek legfontosabb mozzanatai a mesternek művei voltak. Ezek között az *Es*-dur hangverseny. Leirhatatlan a hatás, melyet játékával a nyugodt, szinte hideg angol hallgatóságra gyakorolt. A felzajduló enthuziazmus nem ismert határt. Egész a rajongásig voltak a fiatal művész előadásával, a ki *Liszttel* ez órától fogva fölváltva volt tárgya a legforróbb ünneplésnek. A nagy mester irigység nélkül, boldogan nézte növendékének páratlan sikereit. Stavenhagen egy csapással hóditotta meg az egész angol közönséget, úgy hogy a londoni fölléptére következő körutja valóságos diadalmenet volt.

Azóta *Stavenhagen* Londonnak és a nagyobb angol városoknak minden évben vissza-visszatérő és ujongva fogadott vendége.

Ép ily rohamosan hóditotta meg Szt.-Pétervárt és Moszkvát is, valamint egész Németországot s ép ily mértékben ragadta magával a bécsi és budapesti közönséget is.

Vajjon mi az, a mi őt a mai elkényeztetett korban a nagy zongorások fölé emeli?

Első sorban az, hogy hangja minden körülmények között szép és nemes marad. Fuvalmas pianissimóiból egy hang nem vész el, mezzoforteja csengő és érczes, fortissimója, melylyel a zenekar dörgő szavát is tulharsogja, hatalmasságában sem durvul el soha. Egy zongorázónak sem áll annyi szín, annyi árnyalat a rendelkezésére, mint neki. S míg egyrészt ez folytonos változatosságot ad előadásának, másrészt bámulatos átlátszóságot kölcsönöz neki, még a poliphon játékában is. Ehhez járul még a körvonalak tisztasága és szabatossága. Megveti a legtöbb előadó művész olcsó rubatóit, melyekkel a tömeg érzelmességét szeretik legyezgetni. Ő, *Stavenhagen*, végig egyszerű marad és előkelő. Czikornya nélkül adja elő a thémákat. Szinte közönyösnek tartanók, ha az emelkedéseknél nem látnók szinte elemtáris hévvel törni a magasba, a midőn egyes átmeneteknél s modulációknál egy-egy pajzánul mosolygó trilla födi fel előttünk az ő szeretetreméltó humorát, vagy egy-egy szélesen ömlő dallamban azt az andalító bánatosságot, melylyel szivünket lenyügözi. Nem beszélek rhythmikus érzékéről, melylyel nyugodtan ringatja tovább a hallgatót, mig maga a legszédítőbb nehézségekkel küzd, nem az egészen meglepő pedál-használatot, melynek segitségével egész új hatásokat ér el; csak arról a páratlan vele-érzésről akarok még megemlékezni, melylyel minden szerző egyéniségébe és styljébe beletalálja magát. Az ő Beethoven *C*-moll — Liszt *A*-dur konczertjével, Schumann «Papillons»-jai, Chopin «Polonaise»-jei és keringőivel, Liszt «Rapsodiái» s études-jeivel oly alkotásokat nyújtott, melyek iskolát csináltak és a mostani nemzedéknek mintául szolgálnak, s melyeket kincses örökségképen fog ráhagyni az utókorra.

Neje egy szép hanggal dicsekvő, nagy tehetségü énekesnő s ez idő szerint weimari primadonna, néhány bájos dalát énekelte több izben nagy hatással, szintúgy egy nagyobb stylü énekjelenetét zenekari kisérettel, a mi azt jelenti, hogy a pazar természet még a zeneköltés művészetével is megáldotta.

Kivánjuk és reméljük is, hogy e páratlan művészt még sokszor üdvözölhessük a mi hazánkban is, hol olyan őszinte lelkesedésre talált és annyi igaz híveket szerzett magának.

T. P.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

KORRIGAN.

— Ballet 2 felvonásban, irta *Widor*. —

Helyes érzék vezette a m. kir. operaház intendánsát, *gróf Zichy Gézát*, midőn ismét a franczia zeneszerzőknél keresett balletet. Olyat talált most, melynek előreláthatólag ép oly nagy sikere lesz, mint annak idején a Delibes-ének volt. — Fülbemászó,

dallamos, bájos zene, s finom, discrét izléses hangszerelése jellemzik a szellemes friss muzsikát.

A balletnek hősnője a szép és bájos Yvonette, Bretagne vidékének állandó női tipusa.

Yvonette szegény és árva leány, ki a falu korcsmájában szolgálja a vendégeket. A korcsma-udvarában összejön a falunak mindkét nembeli ifjusága ünnepi ruhában és népies tánczokat lejt. Yvonette

nyugodtan és nemes önmegtagadással tűri a falubeli legények incselkedéseit, csak *Pascou*-nak, a pupos sekrestyésnek tolakodó udvarlását utasitja vissza hevesebben.

Most távolról dudaszó hallatszik, melynek hangjaira összesereglenek a vendégek és megérkezik *Lilez*, a falunak legirigyeltebb és legszebb legénye, a ki minden leánynak udvarol, csupán Yvonettenek

nem. A kis lány e miatt busan sarokba húzódik. Az általános figyelem most egy olvasó-árulló felé irányul.

Pascou drágának találja az olvasót, de Lilez kiválasztja a legdrágábbat és mert vizzel kinálta meg, pénzt is ad neki.

A szegény leány szörnyülködve nézi a pénzdarabot, a melyet a juhászlegénynek ajándékoz és szégyenében a kuthoz húzódik és a kőre ülve, keservesen elkezd sirni.

A korriganok királynéja érkezik meg, alig járni tudó öreg koldusasszony személyében, kit Yvonette nagyon megszán és inni ad az öreg asszonykának, a ki hálából megigéri neki, hogy mostanáig közönyös szerelmesét, Lilezt meghóditja részére.

A királyné a korcsma asztalánál foglal helyet és kéri Yvonettet, hogy vezesse a kuthoz.

A mint a kuthoz érkeznek, a koldusasszony tündérré változik, kinek egy kézmozdulatára a kutnak széléből tizenhat korrigán-urfi és tizenhat korrigán-kisasszony jelenik meg.

A korriganok a királynő parancsára gyönyörü ruhát hoznak Yvonettenek. A királynő csak oly föltétel alatt adja oda neki, hogy mire nyolczat harangoznak és Lilez nem lesz az ő férje, akkor Korrigane lesz belőle.

Yvonette a szép ruha láttára mindenről megfeledkezve, beleegyezik. A korriganok felöltöztetik Yvonettet s eltünnek. E jelenetnek néma tanuja volt a pupos Pascou, a ki a torony ablakából leselkedett.

Az ünnepi közönség visszaérkezik a templomból és mindannyian, de főleg Lilez el vannak ragadtatva Yvonette szép ruhájától. Egy fiatal legény versenybunkózásra hivja fel Lilezt, a ki elfogadja a

meghivást s leveti kabátját, melyet Pascou-ra biz, Pascou a kabátja zsebéből gyorsan kilopja a szentelt olvasót és az övébe teszi.

A tömeges versenybunkózás festői látványa után kezdődik az ugrók küzdelme.

Legelsőnek Pascou jelentkezik groteszk, eredménytelen ugrásaival mulattatva a közönséget. Utána Lilez próbálkozik, hiába, ő sem érheti a virágcsokrot. A magasra tartott virágcsokrot egyedül egy fiatal legény tudja elérni hihetetlen ugrásaival, a közönség nagy ámulatára.

A fiatal legény a virágcsokrot felajánlja Yvonettek, Lilez nem kis boszuságára.

Midőn Yvonette és Lilez együtt maradnak. Lilez szerelmet vall és Yvonette elfogadja, ha ez rögtön megesküszik vele.

Pascou az egész jelenetet a toronyból nézte, a templom órájának mutatóját előre igazitja, ugy hogy mire a templomba érkeznek, már az óra elütötte a nyolczat.

A korriganok tündéri királynője megjelenik, magához inti szellemi táborát és a szerelmeseket szét-

választatja. Lilez hiába védi kedvesét, és a királynőre emelt botja három darabra törik. A tengerből mesés szép sziget emelkedik s a korriganok oda-

viszik áldozatjukat, Lilez pedig őrjöngő fájdalmának súlya alatt összeroskad.

A második felvonás szintere a korriganok birodalmának egy mocsár-partja. A föggöny felgördültével apró korriganok követik az ittas parasztfiukat, a kik közül Pascou már nem tud magáról. A halálra rémült parasztfiuk a pupos Pascout magára hagyják a kis juhászlegénynyel, Janikkal. Pascou

dicsekedve mutogatja szentelt olvasóját és kijelenti, hogy nem fél senkitől. A juhászlegény még jobban leitatja, a mig Pascou el nem alszik. A kis juhászlegény ekkor kilopja zsebéből az olvasót és eloson.

Most Pascou a szentelt olvasó hiányában a korriganok hatalmába kerül. A királynő parancsára előhozzák a síró Yvonettet. A királynő kérelmére, hogy adja elő bánatának okát, elmondja Pascounak gaztettét, a ki az órát előre igazitotta.

A pupos Pascout most négy démon czipeli a királynő elé, a ki büntetésül hosszu szamárfüleket varázsol a gonosz puposnak. Egyszerre Lilez dudája hallatszik Yvonette nagy örömére.

Lilez visszakövetelni kedvesét. A királynő kijelenti, hogy elviheti, ha a korriganok sorában megismeri. A korriganok sorban közelednek a királynő egy

kézmozdulata által megbűvölt Lilezhez. Yvonette háromszor tánczol közelében, háromszor ragadja meg Lilez karját, de ez nem ismer rá.

A kétségbeesett Yvonette a királynő engedelmével most ellejti a gigue-tánczot. Lilez e tánczról ráismer kedvesére, kit magával akar ragadni. A korriganok azonban megakadályozzák, de rémülve menekülnek a királynővel, a midőn a kis juhászlegény megjelenik magasra tartott szentelt olvasójával. — Yvonette és Lilez most örökre egymásé.

Janik hivására össze szalad a falu népe, hátul pedig a függöny fellebben s feltünik a korriganok tündérpalotája.

K. Kopácsy Juliska az utóbbi napokban Eperjesen és Kassán vendégszerepelt. Mindkét városban fényes ünnepségeket rendeztek a művésznő tiszteletére. Eperjesen a Széchenyi-kör tüntette ki, elhalmozva őt virágokkal és emléktárgyakkal. Az óriási érdeklődés folytán négy estére tervezett vendégszereplését hatra kellett megszaporitania. Igy volt ez Kassán is, a hol, mialatt játszott, minden este ember ember hátán tolongott a színházban, úgy hogy még az állóhelyeket is nők foglalták el. Kopácsy Juliska művészi játékáról, meglepően szép megjelenéséről, kifejező énekéről elragadtatással irnak a lapok mindenütt, a hol csak megfordul. A jövő héten Nyitrára várják a bájos művésznőt, a hol fogadtatására előkészületeket tesz a közönség. A kolozsvári színházban Kopácsy Juliska a jövő hó elején vendégszerepel s itt több kitünő szerepet között a «Szultán» czimszerepét is játszsza.

ARCZKÉPTANULMÁNY.

Kérdezze csak meg ön attól a rózsaszáltól, melyet kezében tart, hogy mikor volt legboldogabb? Azt fogja felelni, hogy akkor, midőn még bimbó volt, mikor még zöld pánczél övezte duzzadó leveleit. Akkor, a midőn még nem tudta, csak sejtette, hogy milyen a világ. A mikor az

ő létele még csak édes álom volt a tavaszi balzsamos szellőkről, fülemile énekéről, tarka pillangókról, patak csevegéséről. S a mikor a türelmetlen bimbó felpattantotta az őt környező zöld levélpánczélt, milyen boldog volt!

Boldog, de csak rövid ideig. Mert látta, hogy a világon nemcsak tarka pillangók, hanem undok hernyók is vannak, hogy a lanyha szellők után viharok is támadnak, melyek bontogatják, tépik leveleit. S a rózsa felsóhajtott: bárcsak újból bimbó lehetnék!

Ne haragudjék, kérem, ha még nem szólítom kisasszonynak. Az épen felpattanó bimbót nem tudjuk, hogy bimbónak mondjuk-e még vagy virágnak nevezzük-e már. Ilyen zavarban vagyok én is. Ön most van abban a boldog s a poétáktól annyiszor megénelt korban, midőn a lányok ruhája mindig egy-egy czentiméterrel hosszabbra és ábrándjaik a — végtelenbe nyúlik. Ez az a kor, mikor a bimbó zöld levél-pánczélját felpattantja. Hány szép álom, mennyi édes sejtelem járja át az ön tiszta, ártatlan lelkületét. Azok a messzeségbe tekintő szép nagy szemek, a mosolygó picziny ajk, az a megelégedettség, a mely az ön szép, szabályos vonásaiból visszatükröződik, mutatják, hogy ön jövőben nem lát egyebet rózsás fellegeknél, balzsamos virágoknál s nem hall egyebet vidám madárcsicsergésnél, csengő kaczajnál. Milyen óva ápolják, milyen félve titkolják a fiatal leányok ezeket az ő ábrándos álmaikat. Titkolják, de a sokat mondó szemek, az ajk, az arczvonások, — melyek nőknél oly híven tükrözik vissza lelkületüket — elárulják őket.

Kivánjuk is, hogy ne bolygassa meg az ön tiszta, nemes lelkének álmait a sors durva keze, s hogy a mit álmaiban tervez, valósággá szövődjék. S most, hogy hosszasan néztem az ön kedves, ártatlan vonásait, önkénytelenül is eszembe jut Heine híres verse:

Olyan vagy, mint a rózsa,
Oly tiszta szende, szép.
Rád nézek és lopózva
Egy köny szemembe lép.

Ugy érzem, hogy fejedre
Kezem rátenni kén:
Hogy tartson meg az isten
Ily tisztán, szép — üdén.

Dr. Fidelis.

UDVARI HIREK.

Nász a királyi családban. Ma vezeti oltárhoz Bécsben *Károly Lajos* főherczeg leányát, *Mária Zsófia* főherczegnőt *Albrecht* württembergi herczeg. Az esküvő nagyszerű fénynyel megy végbe. A magyar kormányt Wekerle betegsége miatt az esküvőn *Fejérváry Géza* és *Szilágyi Dezső* miniszterek fogják képviselni. Mai számunkban megtalálják olvasóink a fiatal pár arczképét.

*

Ferencz Ferdinánd főherczeg földkörüli útja. A «Kaiserin Elisabeth» födélzetén Ferencz Ferdinánd és Lipót Ferdinánd főherczegekkel Bombayba érkezett. Az uti programm szerint a hajónak Bombayba e hó 15-én kellett volna megérkeznie. A főherczeget a födélzeten Bombay angol kormányzója üdvözölte. Délután 5 órakor a főherczeg a kikötőben horgonyzó angol hajóraj és a parti ütegek üdvözlő lövései közt szállt partra. A kikötő s a legtöbb utcza, melyeken a főherczeg kiséretével elhajtatott, ünnepiesen volt diszitve, s a nép a főherczeget igen szivélyesen fogadta. Bombayban a főherczeg először lépett az indiai félszigetre, melynek északi részét a legközelebbi hetekben be fogja utazni. Meg fogja látogatni Agra, Lahore, Delhi és Benares városokat, kirándul a Himalayaba s febr. 26-án száll ismét föl hajójára Kalkuttában. Bombayban a főherczeg britt Keletindia legnagyobb városát ismeri meg, mert ennek az 1891-iki népszámlálás szerint 821,000-nél több lakosa van s a szuezi csatorna megnyitása után India legfontosabb kereskedelmi piacza lett Európára nézve.

*

A kis «Elizabeth» főherczegnő. Kiralynénkon és néhai Rudolf trónörökös kis árváján kivül József főherczeg egyik kis lányát is Erzsébetnek hivják. Thewrewk István «József főherczeg» czimü müve részére ugy a főherczeg, mint a főherczegi család tagjai megküldötték névaláirásaikat, természetesen magyarul, de egy kivétellel: a kis Erzsébet főherczegnő «Elizabeth» aláirást küldött. Thewrewk István abban a hitben, hogy a kis főherczegnő merő véletlenségből nem küldött magyar névaláirást, ez utóbbiért ismét kérést intézett. Az iró levelére, melyet József főherczeghez intézett, a főherczeg Alcsuthon 1893. január 14-iki kelettel a következőleg válaszolt:

«Kedves Thewrewk uram! Bocsásson meg, hogy oly sokáig várattam válaszommal. Erzsébet leányom mindig Elizabethnek irja magát, nincsen is más aláirása, mind a mellett, hogy *németül nem tud még*. Az ő szent patrónusa, a magyar Erzsébet, is igy irta magát. Most indulunk Fiumébe a gyorsvonattal. Isten önnel. József fhg.»

Érdekes, hogy a kis főherczegnő nevét azért magyarosan irja: «Elizabeth» — *z*-vel és nem *s*-sel, a hogy németül szokás.

IRODALOM.

A reformált Kisfaludy-társaság. A Kisfaludy-társaságban mozgalom indult meg, melynek az a czélja, hogy a tagok száma ötvenről hatvanra emeltessék. *Zichy* Antal már benyújtotta ez ügyben a Kisfaludy-társaság elnökségéhez az inditványt. Minthogy az inditványt tizenhét tag, tehát a tagok harmadrészénél többen irták alá, tárgyalására legközelebb rendkivüli közgyülést fognak egybehivni. Az indítványt valószinűleg el fogják fogadni, a tagok közt uralkodó hangulatból legalább erre lehet következtetni. Ez esetben az uj választás márczius hónapban lesz s a beérkezett tizenhét ajánlat közül valószinűleg a legtöbb akczeptáltatik.

ZENE.

A szünidei gyermektelep-egyesület ugyancsak tudja a módját, hogy miként szerezzen nagy jövedelmet. Elhozta Párisból A világhirű énekest *Lassalet* a a főváros előkelősége csak ugy tolongott a vigadóba. *Lassale* rendkivül szép megjelenesü erőteljes testalkatu férfiu, ki már külsejével is imponál. Mikor még rázenditi gyönyörü, tömör, csengő baritonját, akkor elragadja hallgatóit. Művészi finomsággal énekli dalait s valósággal varázslat fogja el a hallgatót. A közönség szinte tombolt minden egyes énekszám után ugy, hogy Moniuszko «Le cosaque» czimű dalt meg kellett ujráznia.

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: Dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Mi az oka az ajkak megrepedésének és mi ellene az óvószer? *L. D.*

Felelet. Némely egyéneknél a hámsejtek az ajkakon kisebb-nagyobb tömegekben leválnak. Egyes esetekben ezen leválást a szél, hőmérsék-változás, izgató anyagoknak, pl. dohánynak, erős fűszerek behatása okozza, de igen gyakran okát kimutatni nem tudjuk. Bizony igen kellemetlen baj, mely — különösen hölgyeknél — a szépség rovására megy. Rendes körülmények között ezen ajkmegrepedések 2—3 hét alatt gyógyulnak, de néha hónapokon át is eltartanak. A mi a gyógykezelést illeti, első sorban kerülni kell a fent emlitett káros behatásokat. Ha már meg van, mindenekelőtt arra kell ügyelni, hogy a lehámló részeket le ne tépjük és le ne harapdáljuk fogainkkal. Azután gyenge bór- vagy salicylsavas kenőcs használandó, de nem úgy, mint közönségesen szokták, csak lefekvés előtt, hanem az ajkak vele egész napra bekenendők, mert épen azt akarjuk elérni, hogy a külső levegő ne hasson a sértett részekre. Az éjjeli bekenés már nem annyira lényeges. A közönség nagy szeretettel használja a glycerint az ajkberepedéseknél. Ettől azonban óvjuk önt, mert nem csak fájdalmakat okoz, hanem hátráltatja és akadályzza a gyógyulást. Részünkről a következő kenőcsöt ajánljuk: Rp. Acidi borici, Cerae Alb. aa 5·0, Spermat. ceti. Ol. amygd. c. Alkannin. tioct. aa 10.0.

*

K. K. urhölgynek. Vérszegénység ellen mi is ajánljuk a Rózsavölgyi-féle folyékony vaspeptont, mely a készítőnek Szabolcs-utczai gyógyszertárában rendelhető meg.

KÖZGAZDASÁG.

Magyarország gazdasági élete minden tekintetben különös fejlődést követ. Viszonyaink épen nem hasonlíthatók össze a külföld viszonyaival. A mi gazdasági alkotásunk van, az a legújabb kor alkotása. Mindaz, ami másutt százados fejlődés eredménye, nálunk rövid idő munkájának gyors hevülésében született.

Különösen a pénzügyi téren válik és vált ez érezhetővé. Tőke kevés van az országban, a mikor tőke kellett és a mi kevés volt, az meg volt kötve egyetlen vagyonunkban, a földbirtokban. A külföld, a gazdag külföld jött segitségünkre. Hozott pénzt kölcsön az államnak, hozott pénzt, hogy az új Eldorádónak vélt országba gyümölcsöt hajtóan elhelyezhesse. Szaporán alakultak részvényes társaságaink. Hogy jövedelmezzenek, mesterséges utak-módok kellettek. Némelyik elbirta a mesterséges fejlesz-

test, soknál fattyúhajtás volt az erőszakolt előmozdítás eredménye.

Ilyen volt a sorsa a franczia tőkével megalakított magyar-franczia biztosító társaságnak is. Nagy igényekkel lépett fel és első törekvéseit fényes siker is koronázta. De ez intézmény nem vált be. Nem volt életerős és csak mesterséges utakon lehetett fentartani. A közönség észre sem vette a mesterkélt életet. Egyszerre, nagy hirtelen sült ki — gazdasági életünk nagy kárára, — hogy a társaság a romlás szélén áll. Uj emberek léptek a régiek helyébe, hogy megmentésére siessenek. Az uj emberek meg is tartották az intézetet, a haldoklóból nagy erőfeszítéssel, de sikerrel is lábadozó beteg lett.

Ezen a téren aztán sikerült a beteg megmentése az életnek. Gazdaság történetünkben majdnem példa nélkül álló nagy verziójú terv keresztülvitelével kelt ismét új életre, egészségesen a magyar-franczia biztosító társaság.

Az első magyar általános biztosító társaság, legelső közgazdasági fejlődésünknek ez a fényes alkotása lépett közbe, és szerződést kötött a magyar-franczia biztosító intézet részvényeseivel, oly szerződést, mely minden igényt kielégített. Kielégitette a magyar-franczia biztosító intézet részvényeseinek érdekeit, mert évek óta gyümölcsözés nélkül levő tőkéiket gyümölcsözővé teszi; kielégitheti a magyar-franczia biztosító intézet biztositottjainak érdekeit, mert az első magyar általános biztosító társaság hatalmas védő szárnyai alá helyezi őket; kielégitheti a magyar általános biztosító társaság részvényeseit, mert egy nagy, egészségessé tett, jó üzletet szerez nekik és végre kielégítheti mindazokat, akiknek közgazdasági életünk helyes mederbe terelése szivükön fekszik.

Ritka eset, hogy magántársaságok transactiója annyira megfeleljen a közérdeknek egészen, mint a magánérdekeknek.

Ennek a tervnek a kieszelésében és végrehajtásában mind a két társaság részéről egy-egy geniális férfi vett részt. Hosszú időn keresztül dolgoztak együtt és komoly, fáradságos munkával indították meg a tervezet összes legapróbb részleteit.

A hálás részvényesek az ujjáalakított «magyar-franczia» igazgatóságának elnökévé, a másikat vezérlő igazgatójává választották meg.

Az uj elnök *Ormódy Vilmos*, nem uj ember. Férfi kora delelőjén áll és nevét már rég ismertté tette a magyar biztosítási ügy terén nemcsak az ország határán belül, hanem a külföldön is.

Self-made man a szó igaz értelmében. Ifjan kezdte tevékenységét a magyar általános biztosító társaságnál, mint az egyik főügynökség titkára. — Nem áruljuk el mikor. Rég volt és ha idejét megmondanók, alig hinnék el, hogy ily régóta áll társasága szolgálatában. Mert Ormódy még fiatal embernek látszik.

ORMÓDY VILMOS.

Mint szigoru tisztviselő tünt fel a társaság igazgatójának Lévay Henriknek, a ki személyesen nem, csak munkáiból ismerte fiatal tisztviselőjét. Felhívta a központba és helyes érzéke, a mivel embereit mindig kiválasztotta, most sem csalta meg. Ormódy gyorsan bevált és emelkedett. A karosztály főnöke, a vezérigazgató helyettese lett csakhamar és hat év előtt megválasztották az igazgatóságba.

Mikor egyszerű tisztviselő volt, tiszttársai szerették, most hogy igazgató, imádják. Humánus bánásmódja alárendeltjeivel szemben megnyeri neki azok szeretetét. Megjelenésében elegáns és jellemére tetőtől-talpig gentleman.

Bámulatra méltó nyelvismerete főleg arra teszik képessé, hogy a külföldi biztosító intézetekkel fenforgó viszonyokat rendezze és ebben a tekintetben valóságos diplomata módjára szokott eljárni.

Az irodalom és művészet nagy pártfogója. Sokat foglalkozik a hazai és külföldi irodalommal és alaposan ismeri a literaturát. A művészet terén pedig az ő kezdeményezésének köszönhető többek közt a Benczúr mesteri ecseteinek hatalmas alkotása s a magyar általános biztosító társaság alakitásának nagy jelenete.

A magyar-franczia biztosító társaság vezérigazgatója *Vas E. Ferencz* fiatal ember és már is je-

VASS E. FERENCZ.

lentékeny eredményekkel dicsekedhetik. Alig három éve jutott az intézethez, mint főkönyvelő. Az akkor 26 éves fiatal ember már egy évre rá vezértitkár lett. Mint ilyen kezdte el az intézet regenerálását és oly szerencsés kézzel, hogy a részvényesek hatáskörét kiterjesztették és igazgatóvá tették.

Az intézet élén állva, nevének megfelelő vasszorgalommal dolgozva a társaság consolidatioján. Fáradozását bőséges siker koronázta. Sikerének koronája, tevékenységének betetőzése a mostani transactio, mely nevét emlékezetessé teszi gazdasági történetünkben.

Fiatalsága mellett is bámulatra méltó erélyességgel dicsekedhetik. Akadályt nem ismer. Hatalmas erejében bízva, geniális módon győzi le az eléje tornyosuló gátakat. Főerénye: igazságosság, Ezért becsülik, tisztelik és szeretik hivatalnokai. Szigorú, de belátó főnök és a jó tisztviselőnek jó collegája és nem főnöke.

Erős organizáló tehetség. És hogy mily ügyesen és jól szervez, azt megmutatta a legutolsó lipótvárosi választásnál, a melynél fényesen alkotta meg a Mezei Mór pártjának belső szervezetét. Organisáló talentuma azonban elhomályosúl gazdag közgazdasági ismerete mellett. Sokat tud és sokat tanúl. Sokat tett és még mindig többet igyekszik tenni.

Ő is self-made man. Bámulatos carriére-jét a munka, a szorgalom, a tudás teremtette. Protektiónak, kapaszkodásnak semmi része benne. Gyűlöli a stréberséget és meg nem tűri maga körül.

Páratlan munkaerő és páratlan vezető. Nincs feladat, a mit nem a legmagasabb, legáltalánosabb szempontból nézne, nincs kérdés, a minek legapróbb részletét is ne venné tekintetbe.

Modora megnyerő és imponáló. Az emberekkel bánni úgy tud, mintha hosszú idők tapasztalása állana rendelkezésére.

Ennek a két embernek a kezébe van letéve a magyar-franczia-biztosító-társaság pénze és igy jó kezekbe van letéve, arra biztositék a most keresztülvitt transakczió fényes végrehajtása.

—*Z.*

SPORT.

Az 1893-iki évre eddig 32 jockey kért és kapott engedélyt pályáinkon való lovaglásra. Az 1891. évi turfbotrányok miatt 1 évre számüzöttek közül egy sem kérte, illetve kapta ki a liszenciát. A hiányzók közt vannak még Gray, Fred, Barrett, Wyatt, Liddiard, kik valószínűleg később fogják kivenni az engedélyt.

Az idei budapesti meeting versenyeinek összes távolsága 269.850 méter, a bécsi pedig 456,400 méter.

•

A Derbyre a fő kedvencz még mindig Nemszabad, melylyel azonban egyenlő pénzért, 4-szeresért veszik és adják, Duncan-t; Gourmand oodsa jelenleg 6, Clifford, Mirevaló-é 10, Virad, Culloden stb. pedig 12.

•

Gróf Trauttmansdorff Károly, az ismert istállótulajdonos, ki tavaly a monacoi galamblövészeti versenyen a nagy dijat nyerte meg a világ legjobb lövői ellenében, jelenleg ismét kinn vann Monacoban, s már aratott is győzelmet. Ugyanis a Prix Murillo-ban gróf Ciottek-kel egyenlő számú galambot lőtt le s igy az első díjat megosztották.

Eljegyzések. Dr. Berényi Sándor fővárosi ügyvéd a napokban jegyezte el *Gonda Anna* kisasszonyt, *dr. Gonda Ignácz*, a főváros széles köreiben ismert orvos leányát, *Gonda Dezső*, lapunk jeles munkatársának nővérét. — *Dr. Feleki Béla* tekintélyes fővárosi ügyvéd, *dr. Feleki Sándor* jeles költőnek és lapunk orvosi rovata szakavatott vezetőjének fivére, jegyet váltott *Deutsch Adél* kisasszonynyal Budapesten.

A «*Magyar Géniusz*» 3. számában közölt talányok megfejtése:

I. «*Festő hazája széles e világ.*»

II. «*Magyar Géniusz.*»

Megfejtők: K. Löbl Irma, Vadász Lipótné, Blumenthal Lenor, Engl Szidi, Kronstein Berta, Schlesinger Eszti és Szerén, *Erődi Béla*, Lerner Matild és Sámuel, Hercz Lászlóné, Klein Malvin, dr. Pethő Lipótné. Feuer Ede, Reiner Mátyásné, Blumenthal Sándorné, dr. Lakner Aladárné, dr. Sauer Károlyné, Mautner Gyula, özv. Piffko Antalné, Ujhelly Janka, Balázs Schürger Dóra, Chriastélyi Béla, Tauber Rezső, Osztreicher Dezsőné, Reiner Jolán, Popovics Izabella, Szűcs Ilona, Kordina Károlyné, Kronstein Berta, Gruzsbach Gizella, Akermann Mariska, Oberlender Jakab, Herczfelder Sarolta, Grosz Oszkár, Szabó Fanni és Sarolta. Klein Izidorné, Ungerleider György, Schlanger Miksa és Zsigmond, Paal Gizella, Blaskó Ferenczné, Fürst Janka, Nagy Matild, Sebők Irén, Szabadi J., Fehér Lipótné, Löbl Janka, Andrassy H., Zádor Józsefné, Reiner Irma és Sarolta, Héjas Dánielné, Lerner Dezsőné, Ehrlich Gizella, Ungerleider Ferenczné, Rochlitz Gizella, Téven Klotild, Dományi Teréz, Grünfeld Anna és Armin, Strasser Gizella, Madár Lajosné, Wellisch Ferenczné, Keller Fáni, Kentner Lujza, Wohlschein Malvin, Feer Mariska, Reiner Paula, Deutsch Netti, Herrmann Aranka, Hirschler Oszkár, Juhász Jolán, Adler Mariska, Gosztonyi Auréll, Kiss István.

A megfejtők között *Tolnay Lajos* «Elbeszélések» czimü kötetét sorsoltuk ki, melyet *Erődi Béla* úr nyert el.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Páris. (St.-Michel). Hol késnek a bohême-levelek? Talán csak nem fultak a Panamába? Vagy a hótorlaszokon nem tudnak áthatolni? Levél megy.

B. D. (Brassó.) Üdvözöljük az e. sz. sz.

L. S. (Arad.) Levél ment. Üdv.

Anonimus. (Eger.) Igenis folytatni fogjuk kivánsága szerint. Rajta leszünk, hogy hetenként bemutathassuk a hét kiválóbb eseményeinek hőseit. Igen jól mondja ön, hogy ezzel a rovatunkkal nemcsak kiegészitjük, hanem quasi kommentáljuk a napi lapokat. Mert ez illusztrációk által alkothat magának a vidéki olvasó tisztább «képeket» a hét eseményeiről és szereplő egyéneiről.

K. L. (Miskolcz.) Nem közölhetők. Nagyon is elcsépelt dolgok.

Remény. Hiányzik dolgozataiból az irás művészete. Van mondani valója, vannak gondolatai, de nagyon terjengősen, köznapiasan, hogy ne mondjuk pongyolán irja le őket. Olvasson sokat és irjon sokat (az asztalfiókja számára) s kis idő mulván jelentkezzék újból, hogy láthassuk, mennyire haladt.

N. Gy.-né. Megkaptuk. A képnek is, a talánynak is sorát ejtjük.

Kecskemét. Magánleveleket csak kivételesen irhatunk. Különben sem irhatnánk egyebet, mint azt, hogy a versek nem váltak be.

Nem közölhetők: «Volt idő», «Téli alkony», «Vágy», «A kis füles», «A veloczipéd-sport Nyiregyházán.»

Emiise. Nem volna helyesebb az eredeti formát megtartani?

Sz. L. A magyar szó nem fejezi ki egészen azt, mit a latin alatt értünk.

MÁSODIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések a »MAGYAR GÉNIUSZ« szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik.

A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a »MAGYAR GÉNIUSZ«-nak, vagy legalább a »MAGYAR GÉNIUSZ«-nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik a »MAGYAR GÉNIUSZ« kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legczélszerűbben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lappeldány ára (20 krajczár) levélbélyeg alakjában mellékeltetik, avagy utalványlapszelvényire iratik a megfejtés a megfejtő nevének pontos czimével.

BETÜREJTVÉNY.

K . Y

A mennyiben előreláthatólag számosan lesznek a megfejtők, a kisorsolásra a következő legkönnyebben ellenőrizhető módszert követjük: A megfejtők 90-ével csoportositattnak. Minden csoportnak más-más sorszáma lesz. A mely szám a legközelebbi bécsi lotto-huzáson elsőnek huzatik ki, azon számu sorozat alatt levő 90 szám játszik a nyereményre oly formán, hogy a 90 közül az nyeri a 100 koronát a kinek száma a bécsi huzást követő budai huzáson elsőnek kihuzatik.

Hasonló talánypályázatot hirdet a »MAGYAR GÉNIUSZ« minden vasárnapi számában.

AZ I-SŐ TALÁNY PÁLYÁZAT.

A »MAGYAR GÉNIUSZ« első pályázatnak megfejtése a következő: HALLGATÁS NEM LEMONDÁS.

Helyes megfejtést beküldtek vagy 2000-en, de mi a kiirott pályázati föltételekhez hiven csakis azok névsorát közöljük, a kik a dijért versenyezhetnek, azaz vagy előfizetőnk vagy pedig lapunk egy számát megrendelték.

A helyes megfejtők a következők:

1—25. csoport.

1 Zsóter Ferencz
2 ifj. Scheer Béla
3 Vörös Imre
4 Rosenberg József
5 Ctincsák Béla
6 Fekete Kálmán
7 Pollacsek Lipót
8 Benedek Irma
9 Fleischer Béla
10 Bloch Sándorné
11 Szabó Sibór
12 Dr. Szilárd Sándorné
13 Blechner Mór
14 Gzurkovics Dezső
15 Pásztor Boldizsár
16 Borovek Lázár
17 Kánczy Gyula
18 Nagy Ilona
19 Kron Richard
20 Mauthner Emil
21 Szabó Lajosne
22 Kozelka Margit
23 Szekeresi ifj Dicsó János
24 Vidosfalvy Ródog
25 Marsal Emilia
26 Vásárhelyi Soma
27 Rosenberg Gusztáv
28 Iványka Zoltán
29 Deutsch Zsigm.
30 Urvary Sándorne
31 Varga János
32 Cselsch Miksa
33 Nagy Gyuláné
34 Müller Alajos
35 Karpf Miksa
36 Blechner József
37 Fogalyán János
38 Beck Gyula
39 Vegh Mariska
40 Németh Emil
41 Flieger Edéne
42 Rosenberg Soma
43 Teutsch Mariska
44 Deri József
45 Márkus Lipót
46 Korossy Ilona
47 Reiner Etelka
48 Ehrenfeld Gizella
49 Ehrenfeld Ilona
50 Mórocza Árpádné
51 Plossek Béla
52 Józsa Benő
53 Zajzon Koárly
54 Naschitz Gyula
55 Schwarcz Juliska
56 De Pourcaredi Peturia
57 Polyanszky Gyula
58 Kapatan Márton
59 Varga K. Lajos
60 ifj. Varga K. Pál
61 Adamovits Andor
62 Krausz Adolf
63 Newerkla Ferenczné
64 JakabhazyLászló
65 Borsy Ida
66 Rubin Mártonné
67 Balogh Gyula
68 Fener Edé
69 Győry Sándor
70 Hirn Róza
71 Rubin Illés
72 Lévay Sándor
73 Rozgonyi Endréné
74 Róder Károly
75 Rasskó Fanny
76 Márkus Elek
77 Nagy Ignácz
78 Heimann Józsefné
79 Angyal Vilmos
80 Schweiczer Ilona
81 Ragalyi Aladár
82 Vajda Irén
83 Horváth János
84 Burián Margit
85 Kovácsy Marcsa
86 Agoston István
87 Kohn Helén
88 Feischl Irma
89 Abonyi Zsigm.
90 Ivanics Kálmán

26—50. csoport.

1 Kubassy Béla
2 Pintér István
3 Vasváry Béla
4 Spitz Izidor
5 László Domokos
6 ifj. Piltz András
7 Szitányi Béláné
8 Osztrieder Gy.
9 Boczán Elemérné
10 Pongrácz Sándor
11 Krémer Lajos lovag
12 Rajz Gyula
13 Könidstein Lajos
14 Küszler Irén
15 Strihó Elza
16 Ivantay Aladár
17 Rosenthal Ottó
18 Leövy Albert
19 Kun Lászlóné
20 Kovács Ilona
21 Pázmány Mariska
22 Török László
23 Alföldi Vilma
24 Bottlik Mihály
25 Farkas Elek
26 Glück Mór
27 Miskovics Istvánné
28 Kállaz Fyula
29 Flesch Sámuel
30 BzigrvGézáné
31 Rettáty Aonna
32 Jaczkó Janka
33 Lilieothal Rudolf
34 Nagy Dénes
35 Neubauer Miklós
36 Mihály Gyula
37 Czeisler Lina
38 Schwarz M. Ignácz
39 Kellner Gaspár
40 ifj. Sáfár Miklós
41 Dobos László
42 Santer Ágdstonné
43 Fuchs Samu
44 Plenczner Rezső
45 Hieblay Emil
46 Prandell Jánosne
47 Kardits János
48 Langer Samu
49 Bucsányi Julia és Matild
50 Csillag Anna
51 Szegő Arnold
52 Bauer Edéne
53 Baráthi Sándor
54 Bogdándy Ilona
55 Magossy József
56 Maczkó László
57 Detrich Endre
58 Papp János
59 Benes Laura
60 Szilágyi Géza
61 Szilágyi Béla
62 K. Löbl Irma
63 Kálosi Józsefné
64 Mautner Gusztáv
65 Vilt Vilmos
66 Mühlstein Albert
67 Silbinger Mórne
68 Österreicher Dezső
69 Kerner F.
70 Marsik Henrik
71 Mauksinszky Antal
72 Dr. Pap Gyula
73 Szentiváni Szasz Benedek
74 Kiss Elek
75 Engel Herman
76 Szeki Aladárne
77 Weiler Ignácz
78 Benkovich Gnida
79 Bak Ida
80 Reichenfeld Elemér
81 Pederdy Gyula
82 Karl Lajos
83 Reichard Emil
84 Káldor Béla
85 Sáfár Béla
86 Juhász Béla
87 Somogyi Imre
88 Hirt Antal
89 Csalári L. Mariska.
90 Kun Farkas

50—65. csoport.

1 Seiden Helen
2 Lövinger Irma
3 Nagy Ida
4 Sájerly István
5 ifj. Pilter S.
6 Propper Sándor
7 Tóth Kálmán
8 Kassay B. A.
9 Hatala István
10 Moskovitz Bertha
11 Bartha Sarolta
12 Menyhert Béláné
13 Chapó Antal
14 Kendi Károly
15 Szabó Ferencz
16 Titkos Árpád
17 Herczeg László
18 Dener Ferencz
19 Márk Mihály
20 Szőcs Lajos
21 Keresztes Zsigmond
22 Zajzon János
23 Hermann A. Árpád
24 Rózsa Vilmos
25 Neubauer József
26 Csoka György
27 László Márton
28 Horváth József
29 Szász Dénes
30 Nagy Pál
31 Bucsy Ákos
32 Siposs József
33 Fodor Kata
34 Fodor Lila
35 Kiss Rickhárd
36 Simon Gábor
37 Orbók István
38 Potyondi Géza
39 Körtefa Pál
40 Gajdács Pál
41 Guttmann Leontine
42 Erényi Miksa
43 Gottlieb Ferencz
44 Bajcsi Frigyes
45 Kohn Ernő
46 Fried Manó
47 Kovács János
48 Kolompai Géza
49 Képes Imre
50 Havranek Irén
51 Solcz Julianna
52 Beer Józsefné
53 Kolozsvári Ernesztin
54 Joó Móritz
55 Kalmár Ferencz
56 Vértes Jenő
57 Hoffman Jani
58 Kopácsi János
59 Kaczér Ernő
60 Bajmoki Kálmán
61 Ferencz Károly
62 Erdei Zoltán
63 Kárász Sándor
64 Bertik Ferencz
65 Zermák Árpád
66 Kiss Mihály
67 Pigeon Beatrix
68 Braun Elemér
69 Réffy Romána
70 Bürgermeister Ede
71 Braun Szerén
72 Hekermann Mariska
73 Katz Sarolta
74 Eckstein Adolfne
75 Kronstein Berta
76 Österreicher nővérek
77 Sebők Ilona
78 Englender D.-ne
79 Ornstein Mili
80 Roth Ilka
81 Gruschbach Géza
82 Rosenthál B.-ne
83 Réh Lina
84 Frank Mórné
85 Keilner Hermin
86 Kronstein Berta
87 Rosenthál I.-ne
88 Reiner Aranka
89 Grusbach Sándor
90 Csztreicher Olga

66—90. csoport.

1 Imre József
2 Gáspár Elek
3 Krámer Ede
4 Kovács Erzsébet
5 Molnár Jónás
6 Gerebélyi Imre
7 Verebély Károly
8 Kurzweil Géza
9 Révay Miklós
10 Szathmáry Gergely
11 Schwarcz Vilma
12 Krámer Jenő
13 Karczag Bella
14 Lippmann Ernő
15 Fekete Vilmos
16 Veres Ödön
17 Sárközy Elek
18 Ferenczy Imre
19 Konkoly Vilma
20 Keleti Ödön
21 Kommer Béla
22 Harek Jolán
23 Hamarek Jenő
24 Dr. Zoltai János
25 Róth Ilonka
26 Grün Fáni
27 Bérger Jolán
28 Varga Károly
29 Zámbori Ferencz
30 Ikucz Gergely
31 Kurczweil Béla
32 Wonu János
33 Barabéli Károly
34 Sándor Mátyás
35 Karakas Elek
36 Kondor Imre
37 Weisz Sándor
38 Weisz György
39 Bohrmann Etelka
40 Jónás Györgyné
41 Beteg Károlyné
42 Bramm Jolán
43 Török Etelka
44 Schiff Sarolta
45 Schuhmann Róza
46 Flamm Erzsike
47 Krámer Róza
48 Kocsár Erssike
49 Vajai Józsefné
50 Volkmann Szidónia
51 Váradi Imréné
52 Katona Elek
53 Korogi Ida
54 Braun Károlyné
55 Holländer Pista
56 Dr. László Kálmán
57 Ujvárosi Erzsike
58 Bajomi Imréné
59 Várkonyi Mihály
60 Váradi Elek
61 Faulwetter Friczi
62 Bierbaum Ferencz
63 Becskey János
64 Dr. Haragos Ernő
65 Veszelyes Mátyás
66 Balázs Mihályne
67 Kiss Mihály
68 Kerekes Géza
69 Nagy Károly
70 Elek Pista
71 Bajmok Venczel
72 Kohn Dezső
73 Müller Ernő
74 Bloch Ede
75 Hevesi Kornél
76 Blum Ignácz
77 Kovács Gergely
78 Vavrik Imre
79 Dr. Schvab Elek
80 Németh József
81 Kovács István
82 Blumenstock Irén
83 Kohner Jolán
84 Fischer Gézáné
85 Jakab Géza
86 Roth Mórné
87 Vetter Vilma
88 Baum Jenő
89 Hrchmann Erzsike
90 Lamm Gyula

Hirdetések felvétetnek

a kiadóhivatalban, Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvény társaság, Budapest, Aradi utcza 8.

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, iróasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Hazai zongoragyár.

Zongoráim vaskerettel vannak ellátva, könnyü játék, szép hang, tartós szerkezet. Ismétlő gépezetü zongoráim a legkitünőbbek, ilyenek még Ausztriában sem készülnek, ezeknek hangtőkéjük vaslemezbe van foglalva, ennek következtében a hangolást évekig tartják.

Régieket ujakért becserélek, képes árjegyzéket bérmentve küldök.

Lédeczy Sándor

hatvani-utcza 15. sz.

Gyár: **dandár-utcza 26. sz.**

Tényleg tiszta

BORKIVONAT

kapható a legfinomabb

füszer- és csemege-árú kereskedésekben, gyógyszertárakban, czukrászdákban és gyógyfükereskedésekben.

Généraldepositaires

PFAU & CO., FIUME.

FUCHS JAKAB

kosárfonó

* BUDAPEST, HARISBAZÁR *

Ajánlja saját készitményü **kosárárait** nagy választékban u. m. **bambusz-** és **fonott kerti, butor-, munka-, papir-, utazó-** és **fatartó-kosarakat** és minden csak képzelhető **dísz-** és **karos kosarakat.**

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr, BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök díj- és bérmentesen küldetnek.

Téa, Rum

és

COGNAC.

3 üveg $^{7}/_{10}$*** ... ... **5** frt
6 liter cognac ... ... **8** frt

1 liter Jamaika-rum, $^{1}/_{8}$ kilo karaván-téa eredeti chinai dobozban, 1 kilo fin. vegyes téasütemény, 1 üveg $^{7}/_{10}$ *** cognac

mindössze 6 frt,

és pedig bérmentve, csomagolás és szállitással együtt

Sárkány Józsefnél

BUDAPEST

Erzsébet-körút 54. sz.

Olcsó és igen jó

NARANCS

ingyen csomagolás és minden postaállomásra **bérmentve** szállitva 5 kilós postacsomagban, a gyümölcs nagysága szerint 24 darabtól 60 darabig. Narancs vagy czitrom, vagy keverten is, czukrozott gyümölcs utánvétellel **1.50**

Kávé

Santos	1	k. ...	1.50
Cuba	1	« ...	2.05
«	1	« ...	1.95
Jáva	1	« ...	1.95
« Jáva arany	1	« ...	2.10
« Mocca val.	1	« ...	2.05
« Pörkölt kül.	1	« ...	2.40
Datolya sárga	1	« ...	—.60
« Tunis legsz.	1	« ...	1.60
Füge smyrna v. kosz.	1	« ...	—.28
Malaga szőllő	1	« ...	1.40
Orosz hal 1 hordó	5	« ...	1.50

Egy 5 kilós kosár megrendelésnél bérmentve utánvétellel küld

SCHUSTER GYULA

fűszerkereskedő

VI., Andrássy-ut 61. sz.

Fiók-üzlet:

I., Döbrentei-tér 2. sz.

BUDAPESTEN.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek. 80

„The Mutual"

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztositó társasága.

Biztositéki alap 826½ millió frk.

Magyarországi vezérigazgatóság: Budapest, Bécsi-utcza 5. sz.

A legutóbb elért eredmények egy fényes példája:

15.076 számu kötvény (nem tontina)

haláleseti biztositás

kiállittatott: 1855.	kifizettetett: 1892.
Biztositott összeg	**5000.— dollár**
37 éven át felhalmazott nyeremények	**5596.53 „**
összesen	**10596.53 dollár**

E szerint a 37 év alatt felhalmazott nyeremények a biztositott összeget tetemesen meghaladták.

NERUDA-féle

VELOUTIN POUDER

felülmul minden másnemü poudert, ép ugy finomsága, tartóssága, mint teljesen ártalmatlan anyagok tartalma miatt.

Kapható háromféle u. m. **fehér, rózsa és sárga** szinben.

Egy doboz ára 70 kr.

Neruda-féle Veloutin-szappan dbja 70 kr.

Három darab egy dobozban **frt 1.40.**

Neruda-féle **Veloutin-créme,** az arczbőr különféle bántalmai ellen, egy tégely **ára 70 kr.**

NERUDA NÁNDOR

Budapest,

Hatvani-utcza 9. sz., az „arany méhkashoz".

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből

Budapest, kerepesi-ut 8.

az összes diszmű- és játékáruk ujonnan tetemes árengedménynyel leszállittatnak.

Albumok:

	most	ezelőtt
Plüsch v. bőrkötésü	1.85	3.—
Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen fest. lapok.	4.50	8.—

Emlékkönyvek.

Franczia plüschből	1.10	2.—
Ugyanez finomabb.....	1.70	3.25
Plüsch v. bőrkötésü...	2.—	3.75
Ugyan. kül. disz. kivit.	3.—	5.50

Bőráruk.

Szivartárczák himzésel 1 frttól 5 frtig.
Pénztárczák « 1 « 5 «
Pénztárczák monogrammal 40 kr., nagyobb 80 kr. 12 db. majolika csemegekés 1.20, nickel 1.90.

Imakönyvek.

	most	ezelőtt
Bőrkötésü csontdiszszel	1.30	2.30
Diszes csonttáblával.....	2.—	4.—
Ébresztő-órák kit. járattal	2.30	4.50
Sétabotok törrel.....	1.25	3.—

Fémáruk.

Tintatartók ..... 50 krtól 5 frtig
Irószt. garnit. 5 frttól 10 frtig
Dohányzó-készl. 2 frt 50 krtól 6 frtig
Gyufa-és hamutar. 50 krtól 2.50 ig

Plüschárúk.

Varrókészletek..... 1 frttól 10 frtig
Keztyütartók 2 frt 50 krtól 10 frtig
Arczképt. (Paravánt) 1.50-től 5 frtig
Disz. látcsőzacsk. 65 kr. fin. 1 és 1.50

Ezeken kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 és 50 százalék engedménnyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek.

A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én

„mesterségesen illatositott

páfrány- és tűfenyő-nedv"-em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem teszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.

A 69557/VII.—92. számhoz.

PÁLYÁZAT

a m. kir. honvédség részére szükséges 1,059.000 darab élelemzacskó szállitása iránt.

1. Az élelemzacskók, inghez való calicotból hatféle méretnagyság és készitési mód szerint szállitandók.

A méretnagyság és készitési mód szerinti részletezés a szerződési feltételekben, a készitési leirás pedig a honvédségi «Öltözeti és fölszerelési szabályzat»-ban foglaltatik.

2. Az élelemzacskók hitelesitett mintái, az azokhoz használandó anyag és kellékei minőségének leirása, a honvéd föruharaktári bizottságnál Budapesten (tisztviselőtelep), a részletes szerződési feltételek pedig a nevezett intézetnél s az országos iparegyesületnél és kereskedelmi muzeumnál Budapesten, valamint a hazai összes kereskedelmi és iparkamaráknál megtekinthetők.

3. Ajánlatok csakis a magyar szentkorona országai területén letelepedett és adófizető személyektől (gyári stb. czégektől) és csak magyar (horvát) nyelven szerkesztve fogadtatnak el s azokban mind a hatféle élelemzacskónak egységára külön-külön számmal és betüvel bejegyzendő.

4. Az ekként kiállitott ajánlatok **1893. évi február 28-án déli 12 óráig** a honvédelmi miniszterium segédhivatali főigazgatójánál nyujtandók be, melyben pályázók a gyárat, honnan a szállitandó élelemzacskókhoz szükséges ing-calicot beszerezni szándékoznak, megnevezni, s azzal együtt a szállitási árnak megfelelő 5%-nyi bánatpénzről szóló kir. állam (adó) pénztári letétnyugtát külön boritékban bemutatni köteleztetnek.

5. Pályázók egyuttal ajánlatukban határozottan kijelenteni tartoznak, hogy a szállitásra vonatkozó összes föltételeket részletesen ismerik s azokat magukra nézve kötelezőknek elfogadják.

6. Föltételes, vagy elkésve beadott ajánlatok egyáltalán nem vétetnek figyelembe.

Budapesten, 1893.

M. KIR. HONVÉDELMI MINISZTERIUM.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 JANUÁR 29.

5-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Pápai István (arczképpel). — **Strausz Adolf:** *Petkov, bolgár képviselőházi elnök* (arczképpel). — **Egy szenzációs magyar találmány** (képekkel). — **Adorján Sándor:** *A jégen.* — **Bródy Sándor:** „*Vérnyomok*“. — **Erdélyi Béla:** *Jégvirágok.* — **Dr. Váradi Antal:** *Sancta Veritas* (regény). — **Török Irmáról** (arczképpel). — **Lazzaroni:** „*Hires párisi színésznők*“ (arczképekkel). — **A pezsgő** (képekkel). — **Murai Károly** arczképe. — **Margit Zsófia** *főherczegnő menyasszonyi csipkekendője* (kép). — **Talánypályázat.**

Egyes szám ára 20 kr.

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, iróasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Hazai zongoragyár.

Zongoráim vaskerettel vannak ellátva, könnyü játék, szép hang, tartós szerkezet. Ismétlő gépezetü zongoráim a legkitünőbbek, ilyenek még Ausztriában sem készülnek, ezeknek hangtőkéjük vaslemezbe van foglalva, ennek következtében a hangolást évekig tartják.

Régieket ujakért becserélek, képes árjegyzéket bérmentve küldök.

Lédeczy Sándor

hatvani-utcza 15. sz.

Gyár: **dandár-utcza 26. sz.**

Tényleg tiszta

BORKIVONAT

kapható a legfinomabb

füszer- és csemege-árú kereskedésekben, gyógyszertárakban, czukrászdákban és gyógyfükereskedésekben.

Généraldepositaires

PFAU & CO., FIUME.

Téa, Rum

és

COGNAC.

3 üveg $^{7}/_{10}$*** ... ... **5** frt

6 liter cognac ... ... **8** frt

1 liter Jamaika-rum, $^{1}/_{8}$ kilo karaván-téa eredeti chinai dobozban, 1 kilo fin. vegyes téasütemény, 1 üveg $^{7}/_{10}$ *** cognac

mindössze 6 frt,

és pedig bérmentve, csomagolás és szállitással együtt

Sárkány Józsefnél

BUDAPEST

Erzsébet-körút 54. sz.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

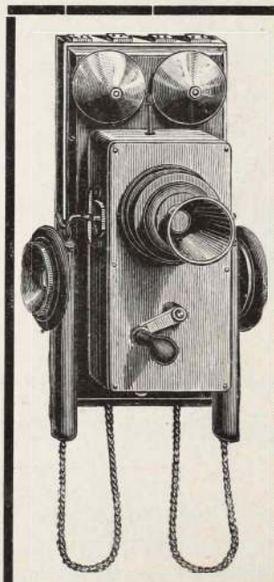

GRAFIT MIKROFON,

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Tekintettel azon körülményre, hogy a villamos központi telep létesitése küszöbön áll, a tisztelt közönség kényelmére a Gizella-téri Haas-féle palotában

városi raktárt

létesitettünk.

E telepünkön das választékban tartunk villamos berendezésekhez tartozó világitási testeket és egyéb berendezési tárgyakat.

Felvilágositásokkal és költségelőirányzatokkal, ugy a létesitendő központi telephez csatolandó, mint önálló villamos berendezések tárgyában szivesen szolgálunk.

GANZ és TÁRSA

vasöntő- és gépgyár részvénytársulat

BUDÁN.

II. évfolyam. 1893. január 29. 5-ik szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASAG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

A MAGYAR KÖZÉLET JELESEI.

PÁPAY ISTVÁN.

Az az általános czím, mely alatt hazánk kitünőségeit e helyütt hosszú sorozatban bemutatjuk, talán nem is illik egészen arra a férfiura, kinek arczképével lapunk első oldalát diszitjük. Mert Pápay István, — ha a szó értelmét szigorúan veszszük — nem is a közéleté. Hosszú és a hazára nézve üdvös működése nem a közélet nyilvános szinpadán folyt le. Ott dolgozik, működik ő hivatalában, ura királya közelében. Csendben, zajtalanul. Az ő rokonszenves egyénisége soha előtérbe nem lép.

A mult hetekben történt először, hogy e kiváló férfiut kombináczióba kezdték venni, mint ő felsége személye körüli minisztert. A kombinácziókból azonban nem lett semmi és Pápay megmaradt ő felsége személye körül — miniszteri tárcza nélkül. És mindenki, a ki a viszonyokba csak némileg be van avatva, meg van győződve róla, hogy Pápay István sokkal több szolgálatot tehet és tesz igy hazájának, mintha rá

lépett volna a politikai küzdelmek porondjára. Mert az egész országra nézve bizonyos megnyugtató tudat rejlik abban, hogy oly fontos állomáson ilyen kiváló magyar férfiu birja ő felsége bizalmát.

És most átadjuk a szót Pápay életrajzirójának, Szász Károlynak:

Pápay István, ő felségének első kabinet-titkára s valóságos belső titkos tanácsosa, osztályfőnök, a Szent-István-rend középkeresztese, stb. több mint negyven év óta áll államszolgálatban. Családja Hevesvármegyéből eredt, de már három nemzedék előtt Pozsonyvármegyébe költözködött át s Pápaynak nagyatyja már ott született. Atyja, János, legid. gr. Zichy János uradalmi ügyésze, utóbb Pozsonyban megyei törvényszéki biró volt. István 1827-ben született Pozsonyban, itt kezdette és végezte iskolai tanulmányait, az ügyvédi vizsgálatnak Pesten letétele után, már 20 éves korában, a pozsonyi kir. váltótörvényszéknél mint jegyző kezdette közpályáját. Munkakedv és munkaerő egyesült benne világos észszel s gyors felfogással. A harcz lezajlása után, 1851-ben helyhatósági titkárrá neveztetett ki Kassán gr. Forgách Antal kerületi főispán

oldala mellett. Magyar embernek, ki ekkor is meg akarta s megtudta tartani magyarságát, nem a legkellemesebb szolgálati viszonyok voltak, a melyek közé került, de ő azon kevesek közé tartozott, ki ostentatió nélkül bár szilárdul megtartva hazafiasságát, felebbvalóinak panaszra okot nem szolgáltatott, a közönség rokonszenvét és tiszteletét pedig meg tudta nyerni magának. A németesítés rendszere nem vehette hasznát Pápaynak, de szolgálati képességei tekintetéből elejteni nem akarták. Morvaországba helyezték át — hiszen akkor az «egységes birodalom» eszméje megengedte, sőt követelte az ily áthelyezéseket — helyhatósági titkári minőségben. Az osztrák bürokraták bizalmatlan és kicsinylő mosolylyal fogadták a magyar hivatalnokot s nem sokat vártak képességeitől.

De ő a viszonyok éles megfigyelésével s az előtte uj törvények s kormányzási rendszer alapos tanulmányozásával, valamint rendkivüli munka erejével, csakhamar kivivta magának az idegen környezet tiszteletét is s ámbár ott is magyar maradt, kifogástalanul felelt meg hivatali kötelességeinek és a lenézett magyar hivatalnok többet és jobban dolgozott, mint osztrák társai. Főnöke, gróf Galuchowszky helytartó nem csak méltányolta képességét, de minden alkalommal kitüntette Pápayt s nyilvánitotta megelégedését vele. Bár abban a nézetben volt, hogy a hivatalnokot szolgálataiért a legfelső személyes kitüntetés nem illeti meg, Pápayért e részben is kivételt tett s a vaskoronarenddel való kitüntetését eszközölte ki a felségnél. 1854-ben 24 éves korában már helytartósági tanácsosnak neveztetett ki, a mi csaknem páratlan volt ily fiatal korban, kivált oly embernél a kit magas származás és családi összeköttetések nem támogattak s aki egyedül tehetségeinek és saját érdemének köszönhette gyors előmenetelét.

1860-ban, mikor a hazában az alkotmányos ujjászületés szellői kezdettek fujdogálni s a régi (1848 előtti) magyar intézmények, a megyék, helytartó-tanács és udvari kanczellária helyreállittattak: Pápayt is visszahozták az országba és a Budán ismét egyesitett m. kir. helytartótanácshoz előadó tanácsosul nevezték ki. Itt szolgált ismét hazai földön és levegőben, ismét magyarul, előbb Benedek kormányzósága alatt, majd 1862-ben, mikor Forgách Antal kanczellár lett és Schmerling uralma alatt még egy kisérlet tétetett az «összbirodalom» megszilárditására, de ami ellen a magyar ó-konzervativek szilárd ellentállást fejtettek ki, Pápay az alkotmány visszaállitását sürgetők bizalmasa volt. Még fontosabb szerepre hivatott, mikor 1863-ban a bécsi udvari kanczelláriához helyeztetett át s udvari tanácsosi rangra emeltetett. Bár a közoktatási és a sajtó-ügyek osztályának volt vezetője, közben bizalmasabb közjogi dolgozatok készitésével is megbizatott. Összeköttetései a magyar alkotmányos irányzatu férfiakkal és befolyásos állása magában a kanczelláriában nagy sulyt kölcsönöztek személyének, a mit még növelt jellemének minden oldalon elismert megbizhatósága és diszkrécziója. A Schmerling összbirodalmi elméletének ellensulyozása s végeredményben annak megbuktatása volt a kitűzött czél. A darabokra osztott Magyarország — Vojvodina, Erdély — ismét egyesitése, a magyar korona teljes integritásának (beleértve Horvátország is) elismerése és helyreállitása volt a legközelebbi feladata. De Schmerling is szivós kitartással ragaszkodott a maga légvár-alkotmányához. Csakhamar félretolta gróf Forgách Antalt, a kit nem talált engedelmes eszköznek s gr. Zichy Hermannt ültette helyébe a magyar kanczellári székbe. Programm programmot követett s egyik sem állhatott meg. Eszterházy Móritz gróf tárczanélküli miniszterségével ismét uj fordulat állott be. A mit ekkor fontak, szőttek, arról majd csak a történelem fog számot adni egykor, ha levelezések, naplók, emlékiratok, melyek a tárgyalások menetét föltárják, napvilágra jöhetnek. A szőnyegnek, mely a világ elé tárult, csak a figurás szine látszott, a szövés bogai visszáján voltak; és senki a visszáját annyira nem ismerte mint Pápay, a ki mindenbe be volt avatva. A Schmerling-féle kisérletek alatt évről-évre jobban ingadozott a talaj; az 1865-iki országgyülés tárgyalásai, a Deák feliratai meg annyi uj csapást mértek reájok; s az 1866-iki porosz hadjárat, a chlumi köd s a königgrätzi csata megadták nekik a kegyelemdöfést. A Zichy Hermannak helyét Majláth és Sennyey foglalták el, kik bár személyes hajlamaiknál fogva 47-esek, önzetlenül és őszintén készitették elő a 48 helyreállitását. Pápay teljes mértékben birta az ő bizalmukat is, valamint azokét az államférfiakét, kik Deák által vezetve és inspirálva, mint gróf Andrássy, Eötvös, Lónyay a kiegyezést s az alkotmány teljes visszaállitását sürgették, de egyszersmind az akadályokat a siker utjából elháritani segitettek. S ez időben sem tett senki több és jobb szolgálatot a haza és alkotmány ügyének, mint az a szerény, az előtérbe soha nem tolakodó, sőt inkább állhatatosan visszavonuló férfiu, a ki a közvetitésnek rendesen épen nem hálás szerepét vállalta el s annak a bizonyos szőnyegnek folyvást a visszáján dolgozva, a szakadozó szálak összebogozásán fáradozott.

Végre meglett a kiegyezés; az udvari kanczellária létezése megszűnt, helyét az 1848-iki alkotmány intézményei, jelesen a felség személye körüli miniszterium váltotta föl. Pápay ekkor a legfelsőbb kabinetirodába helyeztetett át mint kabineti titkár; szükség volt, hogy az alkotmányos ellenőrzés alól leginkább elvont ama hivatalnál is kifejezést nyerjen a dualismus és ami addig nem volt — a király kabinetjében is legyenek magyar emberek, s ki lett volna ezek közt első helyet foglalni alkalmasabb, mint Pápay? Oly állásban, mely természetes helyzeténél fogva alulról is, felülről is bizalmat követel s mindkét részről nagyon ki van téve a gyanunak és bizalmatlanságnak, csak oly jellemű s oly multu ember állhatta meg helyét, mint ő. Mint előbbi állásaiban, ebben is ő kötelességét teljesitette, s ezzel oly — nehéz kötelességekkel szemben — sok van mondva.

A magyar miniszteriumoktól az ő felsége személye körüli miniszter utján felérkező előterjesztéseknek, melyekre legfelsőbb elhatározás kivántatott ugy dologi, mint személyi (kinevezési) ügyekben ő volt a kabinetben az előadójok, a legfelső kihallgatásoknál, a magyar ügyek és személyek kihallgatásának előkészitője, minélfogva ő felségét Budára s általában magyarországi utjaiban kisérnie kellett s ily alkalomkor a tisztelgő testületeknek, küldöttségeknek stb. adandó válaszok fogalmazványai mindig az ő tollából kerültek ki. Ki tudná, hogy e — bár első tekintetre csak formaságnak látszó királyi válaszok — mily politikai fontosságot nyernek gyakran a koronás főnek azokban foglalt enunciácziói által? A nyiltan kimondott s a sorok közt olvasható értelem, a komoly és atyai intelmek és majd a királyi kegyelem, majd a trónról a legszelidebb alakban is kétszeresen lesujtó nemtetszés nyilatkozatai, (mert ilyenekre is volt példa és az egész ország közvéleménye hódolattal kisérte az alkotmányos érzelmű királynak ily — a szó legmagasabb értelmében hazafias kijelentéseit) — mindez annak a tollából folyt, a ki megelégedett azzal, hogy a legfőbb akaratnak hű és igaz tolmácsa lehetett, ugyan e szempont alá esnek s még nagyobb fontossággal birnak azok a legfelsőbb kéziratok és nyilatkozványok ünnepélyes alkalomkor, pl. az uralkodó-pár ezüst menyegzője, s legközelebb a trónörökös halála alkalmából a nemzethez — vagy egyes komoly perczekben nehéz ügyek, nyomott hangulatok megoldására szánt nyilatkozatok, pl. a Janszky-ügyben kibocsátott legfelsőbb kézirat stb. . . .

Midőn udvari tanácsosságát már 25 évig, teljes negyed századig viselte, egy rangban és állásban mindig, 1887-ben valóságos osztályfőnökké léptettetett elő a kabinetben s mindig ő felsége előtt ezért köszönetet mondani megjelent, e kegyes szavakkal szakitotta őt félbe a felség: «Nem — én vagyok önnek köszönettel adós.» Még ugyanabban az évben valóságos belső titkos tanácsosi rangra emeltetett. Az ezt követő 1887—88-iki télen sulyos betegségbe esett. Ő felsége a legnagyobb reszvéttel tudakozódott leghivebb szolgája állapota után, naponként és ismételten akarta beteg ágyán meglátogatni, az orvosok azonban a nagy felindulástól, melyet ily rendkivüli kegy okozhatna, féltették a beteget.

Ő felsége engedett az orvosok előterjesztésének s mellőzte a látogatást, de midőn kevés idő mulva Bécsből hosszabb időre távoznia kellett, három oldalra terjedő s egészen sajátkezű levelet intézett hű emberéhez, betegsége iránti legmagasb részvétének, mielőbbi teljes felgyógyulása s mindig hű szolgálatai mielőbbi visszanyerhetése iránti óhajának adva oly meleg, mint őszinte kifejezést. E levél, melyet a megtisztelt valódi ereklyekép tart, nem tudjuk, felséges irójának magas lelkületére, nemes szivére vet-e nagyobb fényt, vagy arra a szerény férfiúra, ki legfőbb urától ily megkülömböztetést érdemelhetett!

Álljon itt még egy pár adat befejezésül Pápay családjáról. Testvérei között a legidősebb Károly, nyugalm. kir. kuriai biró; Sándor cs. és kir. ezredes; nővére özvegy Petőcz Györgyné, kinek férjét, mint Pozsony-vármegye alispánját, mert a szolgabiróknak Haynau elvonulása után 1849-ben az ujonczozást a magyar hadsereg részére elrendelte, a dühös osztrák vezér visszatértekor elfogatta s másnap minden előző eljárás nélkül a várhegyen főbe lövette; végre legfiatalabb nővére Hermine. Pápay 1882-ben nősült, nőül vevén Korn altengernagy özvegyét, Küzdy Terézt, egy ép oly nemes lelkű, mint magas műveltségű nőt, ki a hivatalos teendők által sokszor a kimerülésig fárasztott férfiunak nyugalmas és édes otthont készített s ki nagy betegségében hű ápolója — s azzal, mondhatni, életének megmentője lett.

PETKOV DIMITAR.

A bolgár szobranje elnöke.

Négyen valának ők együtt: *Zachária, Panica; Dimitár Petkov* és *Rizov*. Alig hogy felcsöpörödtek, egész tehetségükkel, egész munkaképességükkel nemzetük szolgálatába állottak.

E négyes szövetség mindegyike mástmást képviselt.

Zacharia Sztojanov nagy *idealista* volt. Lelki szemei előtt mindig egy nagy, független, szabad Bolgárország lebegett! Ezért dolgozott, sokat dolgozott s ki mint pásztorfiu kezdte, mint a bolgár szobránje elnöke végezte pályafutását.

Halálának híre nemzetét gyászba borítá és áldást rebeg minden bolgár emlékének.

Panicát féktelen *fanatizmus* vezette. Az eszközökben nem volt sohasem válogatós, nem riadt vissza semmitől, ha ideáljáról, Macedoniáról, volt szó. Mindent hazafiságból vélt cselekedni, de nem volt tisztában az igazi hazafiság fogalmával. Tetteivel a saját barátait is mindig rettegésben tartotta. El is veszté lelki egyensulyát végkép s mint fölségárulót a szofiszko-poljén lövették főbe birái.

Halála hirére, mintha lidércznyomástól szabadult volna fel, könnyebben lélegzett föl saját nemzete.

Rizov középszerű intellektuális képességű fiatal ember, ki azonban bir mindazon kellékkel, mélyekkel a jó *népszónoknak* rendelkezni kell. Ezen a réven lett népszerű, ezen eszközökkel tudta a népet föllázitani *Kaulbars* orosz tábornok ellen, hogy az a czár képviselőjét Szófia utczáin sárral dobálta meg. Beteges ambiczió a Rizov lelkét is megmételyezé és olyan lejtőre lépett, melyről mindaddig, míg a bolgárok ügyét bolgárok vezetik, a trónon pedig olyan nemzeti fejedelem ül, mint Ferdinánd, nincsen többé vissza-út. A szegény Belcsev gyilkosságának egyik főrendezője Rizov volt és a legérdekesebb, hogy Petkov *sógorának*, volt irótársának és szerkesztőjének élete ellen ő is agitált.

A ki *Kaulbarst* sárral hajigálta, ma orosz zsoldon élősködik külföldön.

A négyes szövetségből, mely 1885-ben megteremté az uniót Kelet-Ruméliával, csupán *Petkov Dimitár* maradt meg hazájának, nemzetének *egyedül* . . .

De mintha érezné ezt Petkov, mert dolgozik most egyedül mind a négy helyett. Pedig csak egy keze van — a másikat csatában veszté el, melyben hazájának szabádságáért küzdött.

Petkovnak mind a négy közül legtöbb érzéke volt és van a reális dolgok iránt. Nem álmodozik — hanem dolgozik; nem tervez nagy légvárakat — hanem védelmezi a mi jó megvan. Mindent lát és mindent hall, figyelmét ki nem kerüli a legcsekélyebb dolog sem és ha támadni vagy védeni kell, nem ismer kiméletet. Éles tollával apróra szed szét mindent. A mihez fog, törik-szakad, végére jár.

A mit hazájában, mint választási agitátor az ország legkülönbözőbb vidékein véghez vitt, az mesés. A mód pedig, a hogy Szófia faluból, favázas, piszkos, rongyos házakkal, európai jellegű fő- és székvárost teremtett 1889-től 1891-ig, ez szinte hihetetlen. A ki a saját szemeivel ezt nem látta, az nem fogja elhinni, hogy mindaz, a mi a bolgár fővárosban szeme elé tárul, rövid két évi munka.

Ferdinánd fejedelem, ki nagy hivatásának teljes tudatában, országának kulturáját rövid uralkodásának ideje alatt egy századdal vitte előre, s a régi, nagy Bolgárország, a Simeon-féle aranykor fénye csillámlott a filippopoliszi kiállítás össz-

PETKOV DIMITAR.

hangulatában. De Ferdinánd fejedelem nehezen tudta volna a belügyek terén azokat a nagy eredményeket feltüntetni, ha nem állanak oldala mellett s nem támogatják magasztos intencióiban országának igaz hazafiai, kik között az első sorban látjuk Petkov Dimitárt.

Petkov Dimitár, a szobranje imént megválasztott elnöke, Szofia polgármestere, a Szvoboda felelős szerkesztője, Basköiban (Dobrudsa) született egyszerű paraszt-szülőktől, mindössze 34 éves. De Petkov már ott csatázik a szerb-bolgár-török hadjárat alkalmával, — később pedig az orosz-török hadjáratban a sipkaszorosi ütközetben veszté el egyik karját.

Bolgárország felszabadítása után a belügyminiszteriumban nyert alkalmazást és midőn egy Sándor fejedelem elleni proklamáczióért 18 havi fogházbüntetést mértek rá, — igyekezett az időt tanulással és önmiveléssel tölteni. Mikor a fogházból kikerült, teljesen a hirlapirásnak szentelte életét.

Először a «Nekarissimost»-nál dolgozott és irt politikai czikkeket, novellákat, tárczákat, egy szóval, mindent. Szerkesztette azután a «Svirka» czimű élczlapot, melyet prózástól-versestől egyedül irt meg. Ez az élczlap nagy hatást tett a népre. Petkovnak pedig óriási népszerűséget szerzett. Dolgozott azután a Karavelov lapjában, a «Trnovska Konstitucióban», mely lapot csak azért hagyott el, mert Karavelov nagyban kezdett paktálni a konzervativ elemekkel.

Petkov igazi epokája azonban akkor kezdődött, mikor Sándor elhagyta az országot és a Stambulov regenssége vette át az ügyek vezetését. Megalapitá a Stambulov lapját, a «Nezavissima Bolgáriát» s mert tudták, hogy Petkov Stambulov teljes bizalmát birja, e lapnak nemcsak bolgár földön, de a külföldön nagy tekintélye volt. 1887-ben alapitá a mai félhivatalos lapot, a Szvobodát, melyben alig jelent meg valami nevezetes czikk, mely nem az ő tollából került volna ki. Ugyanezen évben választották meg Szófia követjének és 1888-ban pedig a szobránje alelnöke lett.

A mit Petkov, mint követ tett, azt egy czikk keretében még csak felsorolni sem lehet. De elismeri működését fejedelme épen úgy, mint nemzete és ennek kell betudni azt, hogy Szlavkóvnak miniszterré való kineveztetése után, nem találtak érdemesebb embert a szobránje elnöki tisztére, mint — Petkovot. Én pedig őt, mint a Zacharia idejéből való barátomat, ezen új dignitásában szivemből üdvözlöm.

Strausz Adolf.

A GYÖNGYVIRÁG.

A gyöngyvirág oly kedves énnekem,
Minden virág közt legjobb szeretem.

Alig kél a dal s zöldül lomb s az ág
Már kibúvik a kicsi gyöngyvirág.

Örök tavaszban él, boldog virág,
Nem látja, hogy hal el e szép világ.

Azt látja csak, hogy boldog a madár,
Azt érzi csak, hogy enyhe a sugár.

Nem látja azt a sulyos múló gyászt,
Az őszi tájon a bús hervadást.

Boldog ki meghal s szivében a hit
Hogy csak tavasz, dal, virulás van itt!

Róna Béla.

PÁRIS DIVATOS SZINÉSZNOI.

— Bohème-levelek Párisból. —

Még a régi jó világban, a mult héten történt, hogy végig dűlve a kávéház puha pamlagán, papirra kezdtem vetni franczia barátaim meséit a párisi divatos színésznőkről.

Ma már nem mernék irószereket kérni nyilvános helyeken, persze, ha tudják, hogy magyar iró vagyok. A Székely-eset óta — nagy időre — vége a bizalomnak. Vége!

Mert a franczia, még ha *jó fiunak* ismert is meg, menten fejét veszti, ha gyanús momentumnak jön a nyomába. Magyar vacsorán voltunk együtt vasárnap este, mikor megtudtuk a Székely esetét. Csak egy pár pillanattal előbb ittunk a százados magyar-franczia barátság jövőjére, de mikor Székely letartóztatását ujságolták el, a franczia diákok rögtön szedelőzködni kezdtek. Légyottja lett mindegyiknek, persze a másik parton, hát sietnie kellett.

Gyanús lett ez a magyar-franczia barátság nyomban.

De azért szép asszony *Jane Hading!* Az igaz, hogy azok közé a színésznők közé tartozik, a kik nem tudják elfeledtetni a művészetükkel, hogy szépek. Megmaradnak szépnek.

Ne higyjék, hogy ezt csak én tudom. A mende-monda még koronás uriembernek a nevét is emlegeti, a ki, állitólag kérem, állitólag, a legjobban ismeri a szép asszony szépségét.

Eddig a Vaudeville publikumát bájolta el, ezentúl a Comédie-Français-ét. Pailleron legujabb darabjában ő fogja játszani a főszerepet . . . majd tavaszszal. Addig a *Prince D'Aurec* száz előadását piheni ki — Monte-Carloban, a hová a szobalánya kisérte el . . . . . a *hivatalos* lista szerint.

Maradjunk a boulevardon, *Raphaele Sisos* megérdemli. Ohnet-hősnő: Sarah grófnőt, a Vasgyárosnét, az «Utolsó szerelem» herczegnőjét kreálta eddig s ragyogó gyémántjai vannak.

Ő maga a Gymnase gyémántja.

Szobra a foyerban, arczképe a «Magyar Géniusz»-ban, gyémántjai elszórva — holló-fekete hajában, csillogó fehér nyakában s divattá válandó öltözékén. A szalonokban arról nevezetes, hogy ott meg a legegyszerűbb öltözetekben jelenik meg.

Pedig még nem kell félnie az időtől. Aligha látott még huszonöt tavaszt, s szinte érthetetlen ideges idegenkedése a megszokott, a mindennapi iránt.

Ámbár lehet, hogy ebben van a sikerének titka.

De azt már épenséggel nem értem, hogy miféle tulajdonsággal hódít *Bartet* kiasszony, a Française modern hősnője? De bizonyos, hogy hódít!

Nem tartozik a szépségek közé, beteges, gyenge, vézna alak, halk, siránkozó hanggal, csak a szép kék szeme a megkapó.

Istenem, hány szép, kék szemű asszony van Párisban?

És hogy azok nem hóditanak . . annyit.

Hjah, Bartet kisasszonynak van egy elrejtett tulajdonsága, a mit az ember csak akkor tud meg, ha — a szinpadon látja. Egyszerűen kitűnő színésznő.

Még egy olyan rossz darabban, mint Legendre *Darlot Jánosa*, ott is remek mozzanatai vannak; ha a szive, az érzelme csendes, de mély szenvedésben nyilatkozhatik meg, sír akkor véle a színház egész közönsége.

Mikor pedig a *Caron* nővérek, egyenkint vagy együttesen lépnek a színre: mosolyog akkor a színház egész közönsége.

Szépek is, jók is, hamisak is. Különösen Marguerite, hamiskás annak a mosolya, a szeme, az ajkának a biggyesztése. Bájos az ő szép kiejtése, bájos a pajzánsága, a jókedve, még a könye is. A Vaudeville vaudeville-jeiben játszik mindkettő, legutóbb Blum és Toché *Monsieur Coulisset*-jében, s . . . . . persze, tetszettek!

Kinek ne tessék a franczia finomság?

Ellentétjük *Ludwig* kisasszony, a ki csupa, fürgeség, csupa jókedv, csupa kaczaj. Ő a Comédie mosolya.

Itt ugyanis nem ismerik a kaczagást, amugy szívből-lélekből, hogy csak úgy rengjen belé a színház. A Comédie-ben

még minden mesterkélt, kieszelt, kaczér. Még ha a természetesség rovására is. Ludwig kisasszony ebben a levegőben nőtt fel.

Teszem Pailleron egyfelvonásos vigjátékában: *A hol unatkoznak*-ban, ő játsza az egyik kaczér asszonykát. Ez a kaczérság olyan keresetten finom, olyan pompásan kieszelt, olyan gyönyörködtetően merev, hogy ki nem jövünk a mosolyból.

Nem birja el a nagy szerepeket, pedig van olyan erős tehetség, mint *Reichenberg* kisasszony, ki ugy látszik ismeri Horatiust, de megfordítja a tanácsát.

Az öreg poéta ugyanis azt mondotta egykor, hogy «sírj, ha azt akarod, hogy sírjak!»

Reichenberg kisasszony azt akarja, hogy nevessek. Nem játékával igyekszik ezt elérni. Nevet, egyre csak nevet s azt akarja, hogy én is nevessek.

Igy esik meg, hogy sokszor kinevetik.

*

Ők az idény kitünőségei!

Nincs fényes estély, melyen egyikükmásikuk ne jelenjen meg — szavalni.

Legszivesebben azonban a Meyerné szalonjába mennek: (a kinek a férje a *Gaulois* szerkesztője, meg a *Figaro* estélyeire.

Hja, még a gyémánt is csak foglalatban szép!

A színésznő meg a nyomtatott bókokkal dicsekszik a legjobban!

*

Téged, kedves barátom, tudom érdekel ez a pár sor, de én rettegve irom, mert hátha elfognak érte? Mert akár igazságot, akár hazugságot ir itt az ember, csak franczia kről ir s akkor kész a *Cocarde* vádja: kém vagy ember! Kém!

S a mi nevezetes, be kellene vallanom, hogy igaza van!

Mert biz én kém vagyok, kémlelem a franczia esprit, a franczia szellem, a franczia művészet megnyilatkozását, körülményeit és okait, módját és hatását.

Kérlek is kedves barátom, tartsd titokban, hogy árulkodtam, hogy elfecsegtem néked a franczia divatos színésznők egy pár vonását, irásban és képben!

Titoktartást! . . . ***Lazzaroni.***

SZENZÁCZIÓS MAGYAR TALÁLMÁNY.

(Az önmagától lövő puska).

Hetek óta járja be a hírlapokat és foglalkoztatja élénken a szakköröket egy hír, mely szerint egy szegedi órás, Brausvetter János a fegyvergyártás terén szenzációs találmánynyal lépett a hadügyminiszterium elé, mely ezt a találmányt korszakalkotónak találta. A közönség decenniumok óta hozzá van szokva, hogy a technika óriási vívmányai ujabb és raffirozottabb öldöklő szerszámokkal lépjenek elé. És milliókat kell a delegációknak megszavazni uj és tökéletes fegyverek beszerzésére. Egy ilyen uj találmányt tehát nem igen szokás nagy lelkesedéssel fogadni. Mégis érdemesnek tartottuk először ismertetni ez uj találmányt, mert magyar ember a feltaláló és mert e találmány a mi hadseregünknek van hivatva első sorban dicsőséget szerezni.

Brauswetter János, kinek nevét, szaklapok véleménye szerint korszakalkotó ön magától czélzó és lövő gépezete révén ma már az egész földgömbön emlegetik, szegedi születésű, testestől-lelkestől magyar ember, sőt lehet mondani chovinista. Csak nem rég volt olvasható egy pár ujságban, hogy Kossuth Lajosnak egy saját gyártmányú drágamívű arany órát küldött születésnapjára. Órás üzletét 1848-ban alapitotta meg az iskolautczában s azóta folyton ugyanazon helyiségben is van; a kezdetben kis üzlet az ő alapos szakképzettsége és ügyes kereskedői talentuma mellett, ma már a monarchia legnagyobb és legjobb hírű ilynemű üzletévé nőtte ki magát, s ha Szegeden valamely országos ünnepély, gyűlés vagy összejövetel van, a résztvevők el nem mulasztják az ő híres gyárát megtekinteni. Ilyenkor az öreg úr büszkén mutatja be az óráira még a messze külföldről, különösen a Balkán államokból, sőt Amerikából is jövő megrendeléseket.

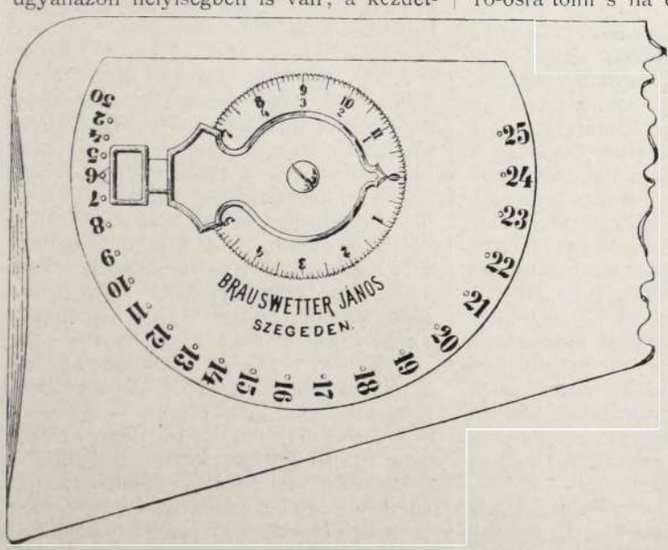

A találmány, mely nevét egy csapással híressé tette, egy gépezet, mely nem nagyobb egy fiatal leányka kacsójánál, de e kis helyen annyi *drága* tulajdonságot s oly bámulatos képességeket comprimált kitünő honfitársunk, hogy annak értékét szakemberek megbecsülhetlennek tartják. Hogy is ne, mikor ezen gépezet azt bocsátja a hadvezérlet rendelkezésére, ami egyetlen hadseregben sincs, amire pedig a legnagyobb szükség van: a biztos, jó lövőt. Eddig lőfegyver okozta sebesülések száma a legvéresebb háborúban se volt több 2%-nál, oly rosszul czéloz a halál félelemben forgó katona. Brauswetter gépezete ellenben, bármennyire inába szálljon is Verescsagin szerint a katonának a bátorsága, legalább is több, mint 90%-ot talál, mert hibátlanul lő oda ahová beállítva van, s hogy mily distancziára kell állítani, azt a parancsnok határozza illetve vezényli, mint eddig az irányzékot a puskáknál.

Ezen kis ördöngős masinához képest tehát az eddigi összes gyilkoló és golyót okádó szörnyetegek csak oly jámbor levegő lyukasztók, mint akár a XVI-ik századbeli kovás puskák, amelyek tudvalevőleg szintén veszedelmesek voltak, ha az ember éppen «lik iránt» állt nekik. Ezen elmés constructio bármely rendszerű fegyver kivájt agyába betehető, s a katonának avval bibelődni nem kell, sőt nem is lehet, mert hozzá nem férhet. Csak az agy külsején levő s lépés távolság szerint beosztott számlap (A) mutatóját kell neki a vezényelt számra (B), pl. 1600 lépésnél 16-osra tolni s ha ez megtörtént, a csövet alulról fölfelé a czél irányában emelve, s ujjával a ravaszt húzva s azon pillanatban midőn a cső szája a távolságnak éppen megfelelő elevatiót eléri, az egyensuly törvényén alapuló kis gépezet a ravaszt, melylyel összeköttetésben van, önmaga elrántja s a golyót sohasem hibázva, röpíti a czélba. Igy valóságos Tell Vilmos lehet nem csak minden katonánk, de akármelyik matróna is. Annak a története, hogy mint jött Brauswetter ezen ideára, szintén érdemes az elmondásra. A 60-as években, mikor még a lövészetet most is annyira cultiváló német elem dominált városainkban, Szegeden is volt egy polgári lövölde, melybe Brauswetter is beiratkozott. Itt aztán tapasztalta, hogy sokan vannak jobb szemmel és nyugodtabb karral megáldva mint ő, akik ennélfogva jobban is lőnek. Őt, aki mindenben első szeret lenni, bántotta ezen körülmény s fegyvere tökéletesbítésével iparkodott a maga előnyére a dolgot változtatni; alkalmazott is többek közt reá egy úgynevezett «Schnellert», amely segített ugyan sokat, de még sem teljesen; ez tehát, bár a nehány kiállításon mint a maga nemében eredeti dolog, kitüntettetett, nem felelvén meg minden tekintetben, egy gépezet construálására sarkalta az öreg urat, amely gépezet czéllövészetre kitünő, de finnyás volta miatt katonai czélokra nem volt megfelelő. Ezen találmánya a szegedi és budapesti országos kiállitások kitüntetéseit hozták meg az ambicziozus mechanikusnak.

Ekkoriban vertek fel nagy port Mannlicher, Lebel, Hiram, Maxim találmányai és a pneumatikus puskák, melyeket Brauswetter mindig csak golyó s egyáltalán munitió pocsékolóknak tekintett. Ezen hátrányok, no meg az ambiczió ösztönözték őt föntebb említett czéllövő gépezetének katonai czélokra való alkalmassá tételére, tökéletesbitésére, amit 6 évi kitartó munka, melyben 2 szintén kitünő technikus fia is segédkezett és temérdek költség árán el is ért s ezen találmánya néhány hét óta az approbátiót megelőzni szokott próbák megtétele végett hadügyminiszteriumunknál van. Hozzátehetjük még, hogy a próbák a legjobb eredménynyel folynak.

A találmány híre több külföldi tőkepénzest, sőt hazaiakat is arra birt, hogy Brauswetternek a legfényesebb ajánlatokat tegyék; ő azonban egyelőre rezervált állást foglal el, nem akarván a dolgot elhamarkodni.

A föltaláló sikerült arczképét és a fegyver-agyon alkalmazott számlapot, amelylyel a gépezet a kellő távolságra állítható, sikerült kivitelben lapunk 69-ik oldalán közöljük. *K.*

A JÉGEN.

Irta: ADORJÁN SÁNDOR.

Tartsuk meg a kellő formát.

A főváros nem nyujt olyan hollandi tájakat, a melyeken akár mérföldekre csuszkálhatunk, anélkül, hogy kellőleg bemutassuk magunkat, alávetve kényelmetszerető személyünket a kényelmetlen társadalmi formáknak. Hát ne mohóskodjunk s végezzük el a köteles-látogatást, vigyorogjunk viaszkos nyájassággal és váltsunk forró kézszoritásokat, ugy a mint illik. S azért első utunk nem a jégre vezet, — bár valahogy mindig oda visz, — hanem a korcsolyázó-egylet salonjába.

Valóságos salonba. Mely nem csak azért salon, mert egyetlen butora sincs olyan, mint a salonoké rendesen, de különösen

azért, mivel az egész körül van véve üveggel, tehát épen nem néz ki ugy, mint bármilyen rendű salon. Vendégei azok: kik nem korcsolyáznak: a kedves mamák, a nyájas gouvernante-ok s a mogorva nevelők. Hozzájuk csatlakoznak még azok, a kik gyönyörüséget találnak abban, ha másokat látnak mulatni, a kik csak azért élnek, s abban élnek, ha mások beszédét járását, ösmeretségét, modorát, korcsolyázását kritizálják. — Ebbe a rendbe tartozik azután fiatal gyermekleánytól egészen a nagymamákig nagyon sok mindenki. A salon nagy tükörtáblái mellett ülnek valamennyien hosszú sorban egymás mellett guggolva, nézegetve, beszélgetve. Közbe-közbe meleg leheletökkel karikát olvasztanak az üvegtábla jeges mezején s nézik az alant sürgő-forgókat. Az alatt pedig jönnek-mennek.

— Ah. Jó napot kedvesem. Hideg van?

— Az ám. Tessék, itt egy üres szék. Nézze csak az én Tildámat, ugy-e pompásan néz ki abban a czoboly-prémes kabátkában.

— Nagyszerün. Igazán rendkivül kedves gyermek. Csak az a kár, hogy mikor korcsolyáz, mindig ugy kalimpál a karjaival a levegőben, mintha röpülni akarna, de szárnyaszegett volna.

Igy büntetik meg azt, a ki dicsekszik a gazdagságával. De hát van igazság a földön: a kinek aranyból nem jutott elég, kapott a természettől egyebet, például nyelvet, mely hegyesebb és élesebb az aczél kardnál. No, adósnak maradni ott, a hol szóval lehet megfizetni, nem szokásuk az asszonyoknak. Hallgassuk csak.

— Ejnye, majd elfelejtettem, hiszen önnek még nem is gratuláltam. Igaz, hogy jegyet váltott a kedves Hilda? kérdi az a hölgy, a kinek leányáról az imént volt szó.

— Nem, nem igaz. Csak beszéd az egész Hilda kikosarazta a kérőjét.

— Ugy-e ez már a második, a ki igy jár?

— Igen, a harmadik.

Az első asszonyság oda fordul a szomszédnőjéhez s mindjárt be is mutatja azt a nevezetes három kérőt.

— Az első gazdag legény volt, de rettentő bamba — ez nem kellett; a második okos ember volt, csakhogy szegény, ezt sem lehetett használni; a harmadik szellemes is volt, vagyonos is, csakhogy ez nem kérte még meg.

Csöndes vihogás hallik, nehány lövellő pillantást váltanak, mint mikor csöndes nyári estén a nagy melegtől villámlik az alkonyodó égbolt.

Aztán nyájas mosolylyal, udvarias, finom meghajlással elválnak s nézik egymást olyan szemekkel, mint a kik csupa sziv, csupa szeretet.

— Isten önnel kedvesem, megyek be a czukrászdába, ma olyan keserű a szám, megédesitem valamivel, aztán itt is olyan rideg, barátságtalan minden — pá, pá.

— Jó mulatást asszonyom. Csókoltatom a kedves Tilduskának azt a szép kis durczás száját.

A viszonyokkal nem ismerős hölgy még egy lépéssel beljebb vezettetik, az eltávozott asszonyság ügyeinek ismeretvilágába.

— Azért mondtam, hogy «durczás száját», mert a leánynak oly husosak az ajkai, akár egy mulátnak, s e miatt a derék mama elégszer epekedik. Hát csak emlékeztettem rá, hogy el ne feledje.

*

Lenn a jégen folyik a vidám harcz. «Párosan, hármasan, négyivel, ki milyen stb.» Hölgyek is vannak jelen. Sőt helyesebben mondva csak ők vannak. Ő értük tiszta az idő, rájuk mosolyog a napsugár, előttük mutatja legvakmerőbb szökéseit, a ki virtuozzá gyakorolta magát a síkos pályán. A férfiak itt is, csak mint kisérő árny jelentek meg s úgy szerepelnek; torzonborz szakállukról jeges csapok, fehér zuzmara függ s hogy ezért őket ijesztőkül, csunyáknak nem tartják a hölgyek, azért is megérdemlik, hogy ők a szép nem.

Mert a korcsolyázó emberekre nemük szerint különféleképen hat e testedző sport. A nők élénkek, ragyogó pirosak, elevenek, jókedvűek, tréfásak lesznek általa; a férfiakat elrutitja. Ha a leány nem tud korcsolyázni, csupa szeretetreméltó ügyetlenség, apró, habozó lépéseiben a járni tanuló gyermek eltagadhatlan bája van; a férfi bizony nevetséges, ha korcsolyázni nem tud, valamint nevetséges az, ki kártyához nem ért s még is kártyázik; egyet lép, csetlik-botlik, itt beleütődik egy hölgybe, bocsánatot kér, meghajtja magát, elesik, esésében fölbuktat egy másik nőt, s alig tud feltápászkodni, hogy attól is bocsánatot kérjen. Persze, hogy kinevetik. Ha már tud valamit, mutogatni szeretné magát s vág olyan pirouettet, melynek következtében ismét végig méri a jeget. A nő, ha már tud korcsolyázni, csupa kecs, csupa elegánczia; mozdulatai könnyüdek, finomak, gömbölyüek, járása, kelése olyan, mint a lejtés, melynek a lenge képzelődés ad gyorsabb szárnyakat. A férfi nem elégszik meg ezzel, ő mindig mutogatja magát, neki rohan, s mint a keringő dervis, olyakat forog egy lábon; ki törődik vele? ki csudálja? ki nézi? Három apró gyerek, a kit a gyors forgás szinte elkábit, s a hósöprő Janó, a ki bámészkodásáért reméli megkapni a «müvész» ur szivarjának a végét. De hát jutalma az öntudat s ez olcsó virág dus növését meg nem akadályozza a dermesztő hideg, a jégtábla fagya sem.

Kaszás Bálint ur is virtuoz. A hegedű kiváló kezelői az által különböztetik meg magukat a többi közönséges emberektől, hogy hosszú hajat hordanak, a miért hajművészek; nem fodrászok, de olyanok, a kik a vonó szőrével mívelnek csodákat. A korcsolyázás hivatott apostolai, mint azok Liszt Ferenczet frizurájukkal, igy ezek Jackson Hainest öltözékükben utánozzák. Kaszás úron első pillanatra meglátszik, nagyszerű jég-sportsman; már mióta az; hosszú, hajlott orrt visel, azelőtt talán pisze volt; lábára magas szárú asztrakán csizma szorul, mert a czipő közönséges. Ruhája apró prémmel van szegélyezve, hogy legyen mire tapadni a zuzmarának, melynek fehér tűszáljegeczei csillogó külsőt adnak, s kellemes hátteréül szolgálnak a kampós orrnak, mely a nagy hidegtől vörös s világol az uszó ködben.

— Előre futni három lépést, ekkor visszavágni egy szögletes körrel, fölemelkedni a korcsolya első hegyére, azután kettőt fordulni és végre ellejteni, mint egy álomkép! — ez Kaszas ur legszebb mutatványa, a mint ő maga is magyarázza.

— Ah, ah, szól az egyik bámuló, az valami famózus lehet. Ugyan kérem mutassa meg.

Kaszás ur ezt valódi boldogságnak tartja s nem késik kisérletileg is bebizonyitani, hogy a miről beszél, az valóban bámulatos. A második fordulónál azonban kissé hamarabb akart ellejteni, mint egy álomkép, s azzal elhibázta, minek következtében megbotlott s ugy vágódott végig a jégen, hogy egy fél ölet csúszva, állott meg egyik korcsolyázó tábornokunk lábai előtt, — de azért ép úgy, mint valami álomkép. A tábornok igen leereszkedő ur, s megakarván vigasztalni az elbukott hőst, ilyen szókra fakadt:

— Álljon föl barátom.

És Kaszás ur fölállott.

*

Kedves kis pár siklik végig a jégen. A leányka barna, szeme kék; szava aranyosabb az ezüst csengetyünél, nevetése zene, pedig hangja ingerkedő, dévaj. Lovagja olyan könnyelmű legény, a ki udvarol minden köténynek, nevet itt is, ott is, jól érzi magát nők körében mindenütt, fecseg szüntelenül s ha gondolkozik, az rá nézve olyan nagy esemény, minőt a puskapor feltalálása okozott a világtörténelem rendjében.

Persze szülei gazdagok s a fiu könnyü szívvel, bölcs belátással éli világát, de éli ugy, hogy minden percz az ő számára hozzon gyönyörüséget.

— Igazán olyan boldog vagyok, Mariska, hogy kijöttek. Fölségesen érzem magam, midőn az ön kis kezét megfoghatom. De ma átkozottul hideg van.

— S mégis felségesen érzi magát? Ebben az «átkozott» időben!

— Igen, mert ha látom az ön szép kék szemét, nevető kis ajakát, a véremet ugy átjárja a jótékony meleg. . . . . csak a fülem . . .

— Azt nem melegiti az ön vére?

— Dehogy nem: persze, hogy táplálja, azaz . . .

— Ne feledkezzék meg kérem a füleiről s irántam csakis ugy lelkesedhetik, ha füleinek nincs ellene kifogása.

A lányka csendes kaczajjal siklik tovább, mig a gyakorolt udvarló abba a szokatlan kényszerhelyzetbe jő, hogy gondolkozik a felől: mikép szabadulhatna meg legjobban a füleitől.

*

A városligeti tó jegének külön társadalma van, tehát kasztja is egynehány. Az elsőbbrendű, természetesen a legfelsőbbrendű. Büszke, rátartó osztály, mely csak abban azonos tökéletesen a többiekkel, hogy férfiakból és nőkből áll, a kinek kedve telik benne, még közöttük is von párhuzamot. A nők rendkivül egyszerüek, egészen a tüntetésig azok, szerények, mind megannyi illatos, kedves virág, ezek kiabáló, csunya, sárga napraforgók s recsegésök betölti a léget. Egymást egészíti ki a kettő: a mi ott tuleszményitett, itt találja meg bőven prózai kiegészitését, a mi ott joggal emlékeztetne angyalokra, itt kiabálva figyelmeztet rá, hogy menynyire gyarló emberek közt vagyunk.

De azért mindnyájan különválnak az egész tömegtől s csinos kis cercleben táncolnak négyest, úgy szólván egymást: «maga».

— Maga grófnő erre fog siklani jobbra, maga különben máma herczig és kedves kicsike lányka, olyan ragyogó, mint egy kolibri.

— Hallgasson már, nagyon szépen kérem, maga.

— Előre uraim és hölgyeim! hangzik a vezényszó s hogy a quadrille kedves

előnyeit, melyek ország-világ láttára megengedik az ölelkezést, nem élvezik, csak a csuszamlós korcsolya vékony pengéje akadályozza meg.

A zene harsog alá, a párok rendszeres kuszaságban olvadnak össze és bomlanak széjjel, a mamák fölül a salonból s lentről jó bundák közül fagyos gyönyörrel nézik, akad nehány fiu, szegény leány, a ki nagyokat sóhajtva látja, mint élvezik ez életet, a kik gazdagok, még a legszigorubb fagyban is, mig ők reszketve fagyoskodnak. Az egész tarka képet összefoglalja a háttérben elhuzódó liget fehér zuzmarával födött fatömege, bokraival, boruló egével, alkotva egészben egy kedves képet, mely nyüzsgésével, mozgásával mindenféle alaku szürődésével hálás tárgyul szolgálhatna a festőknek.

*

Az est lassan szétterjeszti homályos szárnyait. Előbb a határon gomolyog, mint foszló köd, mely azonban gyors huzódással gyűrűzik mindinkább össze. Nemsokára sötétség föd be tavat, erdőt, de ugyanekkor sok vakitó fényü villanylámpa gyulad ki s szórja kék, ragyogó sugarával fényét, mely tündérivé változtatja az egész látványt. A világossággal uj erő sugárzik a fáradni készülő izmokba, a jég is mintha sikosabb volna, könnyebben bocsátja hátán a szaladó korcsolyát s a mulatók apraja-nagyja vig fellendüléssel elölről kezdi a mulatságot.

— Ivelve korcsolyázzunk, mond az egyik.

— Ne ugy, de párosan egymásután, vélekedik a másik.

— Akárhogy, csak korcsolyázzunk! kiált egy fürge kicsi lány s gyors röpüléssel száguld az egész társaság.

— Ah Béla, ne szoritsa ugy a kezemet, mond valamelyik hölgy neki zúdult imádójának, ki akár a világból kiröpülne igy párosan.

— Azt az ön szép kis kezét hadd csókolom meg, felel a deli fiu, s eltünnek a fényárból a jégtükör homályosabb végeire, a hol nincs minden szónak hallója, minden tekintetnek látója.

A keleti láthatáron lassan emelkedik föl a hold széles, sárga ábrázata s eregeti csöndes sugarait a földre. Nagyot bámészkodik a föld lakóinak szokatlan élénkségén s széles mosolyra válva jobban világol s jobban bámul. A téli kép most igazán elbájoló lesz. A csarnok számtalan gázlángja, fényesre világitott ablakai mögül özönnel szórják a sugarakat a jég fehér lapjára, a villanylámpák magasan kiemelkedve a tömegből, békés fényüket, mint óriási csillagok ragyogtatják, mig a távolban méltóságteljesen emelkedik a hold mindig följebb-följebb, ezüst sugarai apró szilánkokban törnek meg minden tárgyon, melyet belepett a szép fehér zuzmara.

Az éj mind hüvösebbé válik, a korcsolyázást abba kell hagyni.

A működő szolgák nem elegendők a korcsolyákat lecsatolni s a sietö leányka azzal hálálja meg lovagjának egész napon át tanusitott szivességeit, hogy megengedi neki: oldja le ő az apró korcsolyáit. A lovag letérdel, gondosan teljesiti feladatát s felsóhajt.

— Gyönyörű . . .

— Mi olyan gyönyörű?

— A — korcsolya.

Az átfázott tagokat meleg prémekbe burkolják, a portás torkaszakadtából orditja elő a kocsikat, a gyaloglók sűrű tömegben omlanak a sugárut felé, a jégen a legszenvedélyesebb korcsolyázók még egyszer-kétszer körülfutják a pályát . . . aztán lassankint csendes, néma, elhagyott lesz minden.

JÉGVIRÁGOK

A KORCSOLYA-CSARNOK ABLAKÁN.

I.

Bajadér tánczot
Láttál-e már,
S fantasiát, mit
Arabnő jár?

A lotosz virág
Úgy ing, remeg,
Ha Gangesz habja
Lengeti meg.

Nílusz siklója
Úgy hajladoz,
Melyet a bűvész
Vásárra hoz.

Bhárata lánya
A bajadér
És Zakháráé
Az arab vér;

Ha gyujt, ha éget
Ha lángra kap:
Oka a forró
Délövi nap.

De itt, hol minden
Megdermedett,
Hol hegy, völgy, róna,
Mind hófedett,

Bajadért, Fátmét
Feledek én,
Hogy elsuhan Margit
A tó jegén

Gangesz és Nilusz
Virágai
De hogy tudnak igy
Hajlongani.

Gyakran merengve
Elnézem én,
Hogy előttem ing-leng
E tünemény.

Égő szivemnek
Fájdalma nagy.
Könyem kicsordul, —
Pillámra fagy.

II.

Röpül a jégangyal,
Mások karján röpül.
Nekem az irigység
Jut ki csak örökül.

Elsuhan mellettem
S fáj a szivem tája,
Mintha hasogatná
Piczi korcsolyája.

III.

Furcsa vásár ez a jég:
Soh'se láttam ilyet még.
Egy millió koronát
Bankár-leány egyért ád.

IV.

Férje lent Szicziliában
Didereg szegény;
Ő meg itthon felmelegszik
A liget jegén.

A magányban a betegnek
Baja, búja nagy . . .
Egyre várja feleségét . . .
Ott lesz — majd ha fagy!

V.

Oly parányi a leányka,
Mégis oly nehéz;
Ha körül viszed a jégen:
Elhal láb s a kéz.

Mégis kézről-kézre kapják . . .
Különös talány:
— Egy millió koronával
Jár együtt a lány!

VI.

— Álljunk meg! Korcsolyámon
Úgy meg tágult a szij.
— Ha én szorithatom meg,
Nem kell szebb pálya-dij?

— De, Béla, mily ügyetlen!
Hogy reszket a keze . . .
Menjen! . . . most már haragszom . . .
Ugyan legyen esze!

Hiába volt a feddés . . .
A szij már nem laza . . .
Haragszik rám, — de még is
Karomon tér haza.

Erdélyi Béla.

APRÓ ÖTLETEK.

Az emberben a szép tulajdonságok és a jó hajlamok olyanok, mint azok a virágok, melyek mindig a nap felé fordulnak és csak annak fényében nyitják ki kelyheiket teljes pompájukban. Onnan van, hogy a vig kedély meleg veröfényében és a vidám jókedv derültségében a lélek jó tulajdonságai szépségük egész teljében mutatkoznak, megörvendeztetve a szemlélőt, a ki különben az egykedvüség vagy épen a lehangoltság homályában csak keresés után akadt volna rajuk.

*

A házaspárok közti viszony ideálját a magyar nép által használt kifejezések tüntetik fel legtalálóbban. A magyar asszony férjét «urának» mondja és az ideális házasságban a nő csakugyan férjében följebbvalóját, vezetőjét, mesterét, urát látja. A férj «feleségnek» mondja az asszonyt és a jóravaló férj a nőt egyenértékünek, saját lénye felének, meg pedig jobbik felének kell hogy tekintse.

*

Mi a szerelem? A szerelem egy egyenlet két ismeretlennel és így meg nem fejthető.

A. A.

TIZENEGY ÓRÁN TÚL.....

VÉRNYOMOK.

Irta: BRÓDY SÁNDOR.

Reggel nem olvasott újságot. Szóval délutánig nem tudott róla semmit. Délután egy ismerős familiába, rendes szokása szerint kurizálni ment és azok otthon is voltak számára, nem is. A cselédek azt mondták, hogy nincs itthon senki, de az egyik gyerek elárulta, hogy benn vannak és búsulnak a vörös szobában.

«Családi szerencsétlenség!» gondolta magában, jerünk valami vidámabb családba. Ezeket otthon találta, kivéve a kisasszonyt. De a mint belépett, itt is valami változást vett észre, mindannyian elpirultak, a mint belépett. És alig ültek le, az asszony megszólította:

— Mit szándékozik tenni?

I.

Mit tegyen?

Az első pillanatban arra gondolt, hogy legelső kötelessége: megölni az apját. De azt védte vele szemben a törvény. Aztán az az elhatározás fogamzott meg benne, hogy az apját nem ölhetvén meg, magát kell megölnie.

Csak vérnyomok vezethetik ki ebből az iszonyú labirintusból. Más kijárója nincs, csak egy halál — egy új halál.

Reggel azonban egész mást határozott. Elhatározta, hogy úgy fog élni, mint előbb, eljár a rendes kávéházába, sőt felmegy a hivatalába is. Legelsőbb persze a miniszterhez és így szól hozzá:

— Kegyelmes uram! Én Dim Ferencz vagyok és nem Dim István. Igaz, Dim István, a ki gyilkolt, az én apám. De anyám sohasem szerette őt igazán és én nem hasonlítok rá egy cseppet sem. Bizonyíthatom ezt a kegyelmes úrnak az arczképeinkkel, de bizonyítja egész hivatali működésem.

Ki tud én rólam valami rosszat, ha csak a legcsekélyebb hibát is. Hátralékom nincs. Össze nem tűztem soha senkivel. Szabadságot nem kértem eddig. Kérem kegyelmes uramat, védjen meg engemet!

«Ne féljen, Dim Ferencz, ne féljen semmitől, gondom lesz önre» — ezt fogja felelni a miniszter, bizonyosan ezt.

De a hivatalnok nem ment fel hozzá. Bujkált egy hétig. Kis külvárosi korcsmákban, egész napon át. Látta, hogy bizonyos emberek figyelmesek kezdenek lenni rá, hallotta egyszer, a mint egy előtte teljesen ismeretlen ember azt mondta egy társának: ez Dim Ferencz, a Dim István fia...

Hazament, egész napját az ágyban töltötte.

Álmából egy úr költötte fel, egy német újság munkatársa, a ki egy jó arczképet kért tőle, az apjának egy jó arczképét...

II.

Mit tegyen?

Valamit mégis csak kell cselekednie. És cselekedett. Elsőbben: névváltoztatás iránt adott be kérvényt. Aztán új vizitkártyákat csináltatott erre a névre: Tardos Ferencz. Albrecht-úti hónapos szobájának ajtajáról levette a régit és fölszegezte az újat.... Erre valamelyest megkönnyebbült. Most már némileg nyugodtan vizsgálgatta helyzetét és a «dolog» reá vonatkozó következéseit.

Logikáját egy pokoli, gyilkoló düh zavarta meg, úgyszólván minden harmadik

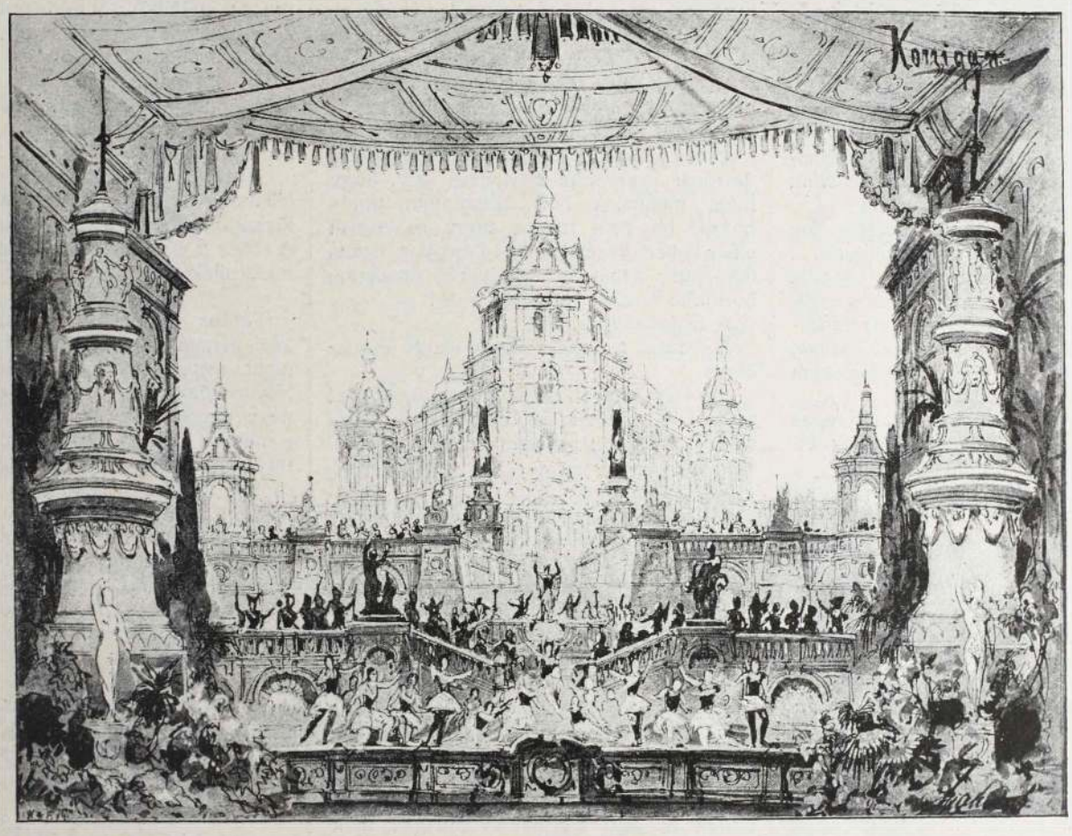

Spannraft operaházi festő rajza a «Magyar Géniusznak».

A KORRIGAN BALLET UTOLSÓ JELENETE.

A fiatal hivatalnok hebegett, most egészen váratlanul jött ez a kérdés, melyre természetesen, nem lehetett másféleképen felelnie, csak úgy, a mint felelt:

— Kérem.... egy kis türelmet.... négy hónap múlva megkapom a kinevezésem, rendes miniszteri számtiszt leszek és akkor lesz szerencsém...

Ránéztek úgy, mintha mondanák: «bolond ez?» Leánykérésről beszél most, mikor az újságok tele vannak, hogy az apja, egy vidéki telekkönyvvezető, meggyilkolt egy törvényszéki elnököt.

A háziúr, végre sem tudta eltűrni szó nélkül, kitört:

— Talán végre is legczélszerűbb volna, ha nem mutatná most magát sehol!

— Végre is mindent megértett. Egy hírlap megmagyarázott neki mindent. Egy pillanat alatt világos lett előtte minden és azután: sötét... sötét...

perczben. Apja iránt olyan öldöklő gyűlöléseget érzett, hogy egész arcza belezöldült.

«Mit csináljak vele, mit!?» fogcsikorgatva ezt kérdé magától. Hangosan, mert több nap óta nem beszélhetvén senkivel. erős vágya volt saját hangját hallania, Kinozta az a némaság, a melybe szám-űzte magát, hogy nem jött hozzá senki, hogy a megszokott ebédlő- és vacsorálóhelyén nem beszélhette ki magát, mint rendesen. Elkerülte e helyeket, a minthogy elkerülte minden ismerősét. Hivatalba nem ment, hanem — egy heti gondolkodás és időzés után — küldött maga helyett egy levelet, a melyben betegségét jelentette hivatali főnökének.

Nem hazudott, beg volt csakugyan. Óriási, forró, szárasztó láz jött rá, se enni, se aludni nem tudott többé. Nyolczkilencz nap alatt lesoványodott egészen;

eddig maga volt a jól táplált, szolid fiatal ember tipusa. A rendes, a beosztott és elég kényelmes élet nagyon is meglátszott rajta azelőtt. Most mindezekből nem maradt meg semmi, csak öltözködésében nem változott; most is pontos, tiszta, csinos, szinte pedáns volt, akár egy bankhivatalnok.

A lányok — a kik mosolyogni szoktak ezekre az emberekre — rá is mosolyogtak, az ismerős hordárja csak olyan alázattal köszönt, mint régen, a trafikos kisasszony, mint rendesen, beszédbe akart ereszkedni vele.

«Nem tudják, ki vagyok, az egész város még sem tudja, ki vagyok!»

A mikor ezt konstatálta, megvigasztalódott egy kissé és ez éjjelen elég jól aludt.

III.

Másnap nagyon daczos hangulatban kelt fel. Tudta már, mit tegyen. Úgy fogja magát viselni, mint a kire az egész «dolog» nem tartozik. A ki elég gyöngédtelen lesz mégis szóba hozni: azt megfenyíti, ha kell: megöli. És egészen úgy él, mint régen.

Megindult hivatala felé. De kerülő úton, nem akar hamar odaérni. Addig kimódolja, hogy tesz és vesz tiszttársai előtt, mit kérdez tőlük és mit felel nekik.

Például elhatározta, hogy beszélni fog egy szinésznőről. Lovakról, egy jockeyről...

A hídon átjövé, úgy érezte, mintha újra született volna. De a város pesti partján, a sokadalomban egyszerre megváltozott jó hangulata. Az jutott eszébe, azzal kellett foglalkoznia, a mit eddig csak meg-megpenditett magában.

Hiába minden, a leány elfordul tőle, az nem megy végig többé vele karonfogvást az utczán, az nem köti hozzá életét.

A katasztrófa előtt voltaképen egyre dühösködött magában: ama két lány közül, kinek komolyan udvarol, melyiket vegye el? Az egyik parthie — az anyagiak tekintetében — jobbnak tetszett, de a másik leány csinosabb volt és kedvesebb. A legutolsó időben a választás kérdése okozta neki a legtöbb gondot. Most, minden gondolkodás nélkül választott: a csinosabbat és a kedvesebbet. Nem tudta maga sem, hogy történt, de az utolsó nehéz napokban valósággal beleszeretett ebbe a lányba. Előbb ezzel is csak csendes és nyugodt boldogságot igért magának, most bírni ezt a lányt: a boldogságok boldogságának tünt fel neki. Reménysége, hogy feleségévé teheti, ezerszer kisebb lévén, vágya, hogy azzá tegye, ezerszerte nagyobb lett.

És most egész világosan látta, hogy minden lehet a világon, a jó sors még mindeneket megváltoztathat, de siketítő, ordító, égető vágyát nem hallgathatják meg többé.

Sírni szeretett volna elkeserédésében és meg is teszi bizonnyal, ha nem fél az utczától, közellététől a leánynak. A térről — ahol járt — odaláthatott annak ablakához, de küzködött magával, nem mert arra nézni. És az ablak vonzotta, egyre vonzotta, arra kellett mennie, el kellett mennie alatta.

Lehajtott fővel, a földre nézve, ment arra, a honnan egyszerre csak a neve hangzott felé:

— Dim Ferencz!

Felnézett, a lány volt ott, az szólt és intett neki, azt, hogy várjon, mindjárt lejön hozzá.

IV.

És lejött, csakugyan ott volt.

A szemei kisirva, veresek, ez talán még többet szenvedett, mint ő. De nem tudta mondani, már vagy negyven lépést is mentek együtt és nem szólt. Végre beszélt valamit, de Dim Ferencz nem hallotta, vérének zugása perczekre megsiketitette. A lány ismételte, a mit mondott:

— Maga Dim Ferencz, nem tehet róla. Hát mit tehetne róla maga?

Megértette: ime, védbeszédet tart mellette a lány. Egészen azokat mondja el hangosan, a miket ő elmondott magának.

Mit tartozik ez az egész dolog magára? Ne törődjék azzal, ha az emberek bolondokat beszélnek és maga ne gondoljon bolondokat. Aztán, ha elhagyta az egész világ is, én azt szeretném, hogy hagyja el az egész világ és ne maradjon meg mellette senki, csak egyedül....

Egy hirtelen kitörő hangtalan sirás elfojtotta az utolsó szót. De bátor és erős lány volt ez, lebírta könyeit és folytatá:

— Mindenek ellenére, apám, anyám, bátyám s mindazok ellenére, a kiket szeretek — én maga mellé állok, maga mellett maradok. Szeretem magát régen és nagyon, de most szerencsétlenségében úgy, hogy majd meghalok bele. Elmentem volna hozzá, ha nem tudom, hogy a sorsnak elém kellett vezérelni. És elmegyek hozzá feleségül, habár az esküvőről rabságba, börtönbe is kellene menni vele!

A tied vagyok.

A sarkon a lány apjának alakja mutatkozott.

— Hagyjon el, szökjön a túloldalra! szólt Dim Ferencz a lánynak. És az eltűnt mellőle, egy pillanat és ujra egyedül volt.

V.

Ah egyedül! Milyen boldogság lenni igy egyedül, igy párosával. Ez a kettős magány olyan erőssé tette, mint a milyen nem volt még a szerencsétlenség előtt sem. Megjelent hivatalában s megjelent mindenütt, a hol eddig járt, kivéve a lányos házakat. Önérzetesebb és büszkébb volt, mint valaha, az apja «dolgáról» sans gène beszélt és minden zavar nélkül tárgyalt arról, hogy valószínüleg «felkötik az öreget.» Dolgozni duplát dolgozott, mint eddig, az egész osztályban kétségkívül ő volt a legelegánsabb fiu, szemet szúrt a miniszternek is, egy katholikus főúrnak, a ki egy ízben szemlét tartván, reá mutatott és igy szólt tanácsosához:

«Ennek a fiunak az apja gyilkos, maga a fiu egy szelid divatbáb. Ugyan menjenek a pokolba azokkal az örökösi törvényekkel.»

(Dim) Tardos Ferencz tényleg az élő persifleagea volt a haeresis összes tételeinek. Csupa lágyság, csupa szív, csupa kötelességtudás volt, úgy, hogy a leány apja, ki egy hivatalban volt vele, egy szép napon csak megszólította:

— Tardos úr, mért nem jön ön hozzánk? Felénk se jön.

Másnap ott volt. Két hétig járt minden napon. A harmadik héten megtartották az eljegyzést. Az esküvőt maga a lány sürgette, hát a gyűrűváltástól egy hónapnyira tűzték ki.

Ez időtájt hirdették ki Dim István előtt az első birósági halálos ítéletét:

«Ó mért csak az elsőt, mért nem az utolsót, ha csak már vége volna az egésznek!» gondolta magában a fiu, a ki egyszerre ujra kényelmetlenül érezte magát.

VI.

Rehabilitálva van teljesen. Az emberek talán titokban szemére vetik eredetét, de nyilvánosan ki merné?

És mégis úgy érezte, hogy ő maga véres nyomoktól van körülvéve, véres nyomok visznek nászágyához is. Apja akasztófán fog kimúlni egy pár hó alatt, habár nászágyában őt a legszebb, a legjobb, a legédesebb lány várja is. Megváltoztatni az ő becstelen eredetét, elvenni tőle apját, a gyilkost s adni helyébe egy tiszta életű férfiut: nem, erre még a jó Isten sem képes.

Kevés nap választotta el esküvőjétől és ő mind ezzel a gondolattal foglalkozott: «Bizonyosság, hogy a szerencsétlenséget, a szégyent nem lehet el távoztatni tőlem. Bizonyosság, hogy ő — én és én — ő vagyok. Bizonyosság, hogy vére az enyém és nincs hatalom, mely a vért kiszivatytyuzza ereimből. És mi biztosit arról, hogy a vér melyik pillanatban forr fel bennem és melyik pillanatban követeli ádáz jogait?!»

Ha egy pillanatban előtte ismertlen vér olyan dolgokra kényszerítené, mint apját!! Isszonyú, a legisszonyúbb, hogy éppen nem lehetetlen.

Sőt valószínű. Behúnyta szemeit és egy pillanatig feltüzelt képzelete látta, hogy jövendőjében, előtte egy gyilkosság van... A tettes ő, üldözik, keresik, elfogják, bitóra hurczolják. . . .

VII.

Tardos Ferencz pénzt is kezelt. A mi kézi pénztárában volt, azt zsebre tette és ment, ment szabadúlni a vérnyomok elől. Sikkasztott, megszökött az esküvője előtt négy nappal. Tengeri hajó ringatta már, a mikor a lőporgyári dülőben, egy keskeny udvarban, még sötétben ácsoltak, kopácsoltak de nem ácsok. . . .

És az ezernyi mérföldeken át, át viharos tengeren, hullámok mormogásán át, hiába húzta fülére takaróját: hallotta ezt a lassú, vigyázatos kopácsolást. Hiába vette körül az Oczeán éjjele, hiába csukta be szemeit: látta a vérnyomokat, a melyek követték át az ujvilágba is. . . .

SANCTA VERITAS.

— REGÉNY. — (6)

Irta: VÁRADI ANTAL.

— Szép, nemes . . . . . de hát a családja?

— Hja, — ez az emberi igazságtalanság. Egy mód volna, ha —

— Ha?

— Ha az az ismeretlen jóltevő előállana és személyesen jótállást vállalna érte.

— Hát ezért. Becsülendő dolog. Ugy látszik, az a jóltevő nagyon közel áll a szívedhez.

— Miért faggat, bátyám.

— Mert tudni akarom.

— Miért?

— Hogy higyjek annak az embernek.

— Jó. Adja szavát, hogy nem árulja el az adakozó nevét.

— Itt a kezem. Nem mondom meg, hogy te voltál az.

— Mire való ez a gúnyolódó faggatás, kedves bátyám?

Moró Mihály szigorúan tekintett Viktor szeme közé.

— Mert tudni akartam, meg kellett tudnom, hogy önzetlen-e a jótétemény? Nem a hireért, nem a füstjeért, nem a látszatáért történt-e, szóval: van-e ennek a jótettnek erkölcsi alapja, s áll-e az az ember, a ki tette, a következmény kellemetlensége előtt is emelt fővel. Sok ember jót tesz, hogy emlegessék, de megfutamodik a következmények előtt, ha azok a legcsekélyebb kellemetlenséggel járnak reá nézve. Száz embert ismerek, a ki inkább eltagadná a dolgot, hogysem a rendőrségi zaklatásnak, vallatásnak, jegyzőkönyvfelvételnek alávetné magát.

— Állok elébe, ha kell. Minden kellemetlenséget elviselek érte, ha kell — de attól félek, hogy épen ez fogja a tettet nyilvánosságra hozni s én ezt kerülendő, kérem kedves bátyámat: vállalja magára.

Moró jóságos szemekkel nézte Viktort. Meg volt indulva.

Odalépett hozzá, vállára tette a kezét.

— Nagyon megváltoztál, — kedves öcsém!

Viktor szemei fölragyogtak.

— Azt hiszi, kedves bátyám?

— Látom. Megértettem. Meg vagyok róla győződve.

— Köszönöm.

Moró Mihály csengetett.

— Mit akar bátyám?

— Mindjárt megtudod. Röviden kell végeznem. Láttalak jönni az ablakon át, hallottam a hangodat az előszobában. Félretettem a munkát. De ne hidd, hogy máskor is «hivatalos körömfaragás» van az én irószobámban. Én is teljesítem a kötelességemet.

— Ugy - . . . . hát csupa tőr, csupa fogás?

— Ez még csak a kezdete.

Ekkor Tamás jelent meg az ajtóban.

— Turner urat kéretem.

Tamás indult. Még az «ez idő szerintet» is elfelejtette siettében.

— Hát itt van? — kérdé Viktor bámulva.

— Itt ám, nézd — s a belépő Turnerre mutatott.

Turner csodálkozva bámult ugy a főnökére, mint Viktorra. Nem értette a dolgot.

— Turner ur . . . . . hosszabb idő óta figyelemmel kisérem az ön hivatalos buzgalmát. Mivel nagyon meg vagyok elégedve, a csütörtöki tanácsülésen előmozdításra fogom önt ajánlani.

Viktor elképedve, kérdőleg tekintett rá.

Turner pedig nem tudta, ha Moró Mihálynak köszönje-e forrón, legforróbban a nem remélt előléptetést — vagy pedig Tar Viktor felé forduljon, a kinek jósága és hatalmas közbenjárása eszközölte ki bizonyára azt, hogy e szerencsében részesült.

Ezalatt Turner, naiv zavarában hirtelen kiosont az ajtón, — s mialatt Viktor összehúzott szemöldökkel, zavart ábrázattal nézett nagybátyjára, — az pedig egy-két perczig, mintegy gyönyörködve, mosolylyal szemlélte zavarát — egyszerre benyit Turner a tegnap vásárolt kabátban, nagy diadallal áll Viktor elé.

— Itt van uram, meg van uram . . . . nem zálogosítottam ám el . . . nem adtam el . . . itt van a pénz is. Megbecsültem. Két forint hija. Fát vettem csak belőle, meg egy kis ebédre valót . . .

S reszkető kezekkel mutogatta a huszonnyolcz forintot.

A földhöz ragadt szegény, a naiv koplaló nem is képzelt mást, mint hogy Viktor iszákosnak, renyhének tartja, a ki a következő órában eliszsza, becsapja a kabátot, pénzt egyaránt, Az ő szegény, napszámos munkában eltompult feje nem képzelt ez ellen hatalmasabb argumentumot, mintha felmutatja a corpus delictit, a gavalléroktól levetett és szegény diurnistától felöltött kabátot s a pénzt — természetben.

Viktornak könybe lábadt a szeme . . . Moró Mihály is elkomolyodott arczczal nézett a boldog szegény emberre.

— Jól van, Turner. Mehet. De nehogy egyedül legyen a boldogok sorában: küldje be két diurnista társát, Kromperget és Mészárost; a tanács hatvan forint remuneráczió kiosztását bizta reám. Megfelezem közöttük.

Ez tette fel aztán a boldogság koronáját a Turner szivére!

Mert valósággal feszélyezve volt a maga ingó-bingó lábú iróasztala mellett, magával szemközt látván a két elkényszeredett, szomorú ábrázatot, a melyen az ő boldog mosolya abszolute nem akart tükröződni. Most boldog lesz az egész iroda. Tíz órára két zsemlyét fognak ma hozatni s talán még egy kis szalonnát is!

Mint a megvadult paripa (afféle igen sovány angol fajta) rohant a socii malorum szobájába.

Csaknem a gallérjuknál fogva huzta őket a princzipális elé.

Kromperger is, Mészáros is — igen érthető jelekkel adták tudtára a főnök urnak, hogy hiedelmük szerint Turner urat a szerencse egy kissé megzavarta a fejében.

Mikor aztán a harmincz-harmincz forintot eléjük olvasta Moró Mihály: elhülve tekintettek egymásra, aztán Turnerre, aztán Viktorra.

Moró Mihályig nem merték felemelni tekintetüket.

— Kérem az elismervényt, uraim . . .

Hosszú hallgatás után kisült, hogy a két diurnista — örömében most nem tud irni.

Majd bemennek a szobájukba; ott majd megint magukhoz térnek . . .

El is mentek. Az ajtóban mind a hárman összeütköztek. Aztán mindegyik a másikat akarta előre bocsátani. Végre egymás mellé szorulva, háttal, nagy hajlongások között egyszerre mentek ki. Elég könnyen ment. Három diurnista kifér egyszerre egy hivatalos ajtón.

Viktor nagybátyjához lépett. Szemrehányólag nézett rá.

— E szerint nagybátyám engem próbára tett. Elhitette velem, hogy Turnert . . .

Moró a szavába vágott.

— Próbára, igen. Turnernak semmi baja. De úgy látom, hogy neked sincsen.

— Hogy-hogy?

— Mert igen-igen beteg voltál — a mi szemünkben. Látni akartam, ha nem hiuság sugallta-e a jótéteményt? Ha nemcsak múló úri szeszély volt az, a mi e tettre vezérelt, s a minek állandó erényforrásból kell fakadni. Meggyőződtem, meggyőződtünk — hogy nem üres hiuság volt, hogy nem szikkadt ki a forrás, a melyből ezen nemes és nem első jótett buzogott fel. Meg vagyunk veled elégedve.

— Meg vagyunk? és kik?

Moró szigorú ábrázattal tekintett rá, fogta kalapját s búcsú nélkül az ajtóig ment, melyen át a hivatalos helyiségekbe nyilt a bejárás. Onnét visszafordult, megölelte Viktort, s félhangon, tompán tevé hozzá:

— Mi: a «Sancta Veritas«.

Viktor, mintha villanyos ütést érzett volna a lelkén.

Itt is . . . mindig . . .

Kábultan ment kifelé. Nem ügyelt a czikornyás Tamás ez idő szerinti búcsúüdvözletére, csak ment az utczára, hol a robogó kocsik, járókelő lármás nép zaján át zúgott lelkében a név:

«Sancta Veritas».

Elmélyedve haladt a tömeg között, mikor hirtelen csengés-bongás riasztotta föl gondolataiból. A mentők kocsija robogott el mellette.

Mindenki sietve nyitott utat előtte. A mint a robogó kocsira tekint, valaki vállát érinti. Hátratekintve — Sarlayt találja szemben.

— Ugy-e, nemes, szép, hasznos intézmény a mentőké?

— Oh, hogyne . . . Áldott, a ki tervezte s a ki életre hozta.

Sarlay búcsút intett s távozott. Még egyszer visszafordulva, csak annyit mondott:

— Ez is az ő müve!

— Kié?

De Sarlay már a sarkon fordult be. — Viktor gondolkodott.

Ez is az ő műve.

Kié lehetne másé, mint a «Sancta Veritas»-é.

Ez a csodálatos jelige valósággal üldözte.

Nem tudott varázshatalmától szabadulni. Kocsiba ült. Eszébe jutott, hogy az első lépcső a jótékonyság, a mely a templom szentélyéhez vezet. Elhatározta, hogy a mai nap folyamán felkeres nehány valóban nemes czélú jótékony intézetet.

Elővette jegyzőkönyvét s jegyzett. Minden egyes intézetet, a melyet meglátogatott, s alaposan megnézett, csaknem tanulmányozott, egy-két frappans megjegyzés kiséretében jegyezte fel notesébe. Estére kelve, szobájában, olvasmányul elővette e jegyzőkönyvet s olvasta, a mint következik:

«. . . Első utam: A hajléktalanok menhelye. Ezer meg ezer nyomorultat ment meg a megfagyastól, a kövezeten való nyomorult elpusztulástól.

Alapitotta a «Sancta Veritas».

. . . A két árvaház, egyik fiuk, a másik leányok részére, valláskülönbség nélküli felvételre alapítva, — ez az ő műve.

. . . Ő . . . mindig csak ő . . . ez a misztikus intézmény, a melynek ezer szeme, ezer jobb keze és ezer jó szíve van.

«. . . Ime, a népkonyhák. A leves-osztó intézetek. A melegedő-szobák. Ime a felnőtt szegények ruházása. A rabsegélyezés. A lábbadozó betegek ellátása. A karácsonyi ünnepek s a szegény gyermekek felruházása. Az árvaházak karácsonyfái. A nagy rendelő-intézet szegény betegek részére. Munkás-segélyezés. A lelenczház. A kézi munka közvetités. A vagyotalan iskolásgyermekek ellátása tanszerekkel. Ösztönés segélydijak. Özvegyek, nyomorultak, munkaképtelenek támogatása. Epitkezéseknél szerencsétlenül jártak részére alapitvány. A jó könyvek terjesztése; ilye-

nek iratása, kiadása és ingyenes kiosztása által. Felolvasások, népkönyvtárak, felnőttek oktatása, vasárnapi oktatás a munkaszünet alatt . . . s még sok . . . . nagyon sok, a mit a jótékony intézetek egyikének vezetője, kérdezősködésemre egész nyiltan és őszintén, vagy mint a «Sancta Veritas» egyenes és közvetlen alkotásait, részint mint ezen — szerinte: egyletnek — tagjai által kezdett, alapitott, javított, működésbe hozott és támogatott intézményeket jelölt meg.

. . . Mindenütt ez a fényes név, a Sancta Veritas!» . . . És Sarlay azt mondja, hogy a jótékonyság csak az első lépcsője annak a szentélynek, melynek templomához ez út vezet?!

«. . . Minő óriási magasságban lehet az a templom, az a szentély — a melynek első lépcsője már ilyen égretörő nagy, ilyen fölemelően magasztos? . . .»

. . . S e jegyzetekre hajolva aludt el. Álmain át a jótékonyság csillagos angyala lebegett hófehér szárnyakon, maga után vonva egy fátyolos szellemet, melynek eltakart arczán ez a szó ragyogott át: «*Önismeret...*» s mögötte egy fejedelmi, szeplőtlen cherub-alak repült, kinek homlokáról napfényes irással sugárzott szét e szó: «*Tökéletesség . . .*»

A szellemek intettek neki «Kövess . . .» s álmodó lelke azt suttogta utánuk:

— Megyek!

VIII.

Három hét mulva ez est után Viktor lakása előtt kocsi állott meg. Viktor izgatottan sietett az ablakhoz, a melyen kitekintve az est sötétségében a ház előtt álló fiakker lámpásának világánál igyekezett fölismerni a kocsiból kiszállókat.

Ködös téli este volt. A gázlángok nem tudtak megküzdeni a sűrű ködděl.

Az utczán a karácsony előkészületeivel foglalkozó nép jár fel s alá, ajándéktárgyakat, csomagokat czipelve, némelyik kis karácsonyfát, almákat, aranyfüstöt, s sietve illanak át a szemközti gázlámpa ködben derengő fényköre alatt.

Viktor szive hevesen dobogott az izgatottságtól.

Végre ütött az óra, melyben a titokteljes szövetség kapui megnyilnak előtte. Az égő vágy, a remény, a kiváncsiság hangosan beszélő indulatai zajogtak bensejében, s zavart zsongássá vegyülve, nem engedték gondolkodni. Tűkön ült. Nem találta helyét. Hét órára volt kitűzve a találkozás s Viktor már délután ötkor otthon volt. Hatig csak valami nagy kinosan eltöltötte az időt, akkor öltözni kezdett.

Ujra meg ujra átfutotta elméjében az elmult hetek tapasztalatait. Kezébe vette az «Emberszeretet tudományának» könyvét, el-elolvasgatta az aláhuzott helyeket melyekhez a lap oldalán s a könyvbe tett lapokra egész glossákat irt, érzelmeinek, gondolatainak adván bennük kifejezést. (Folytatása következik.)

AZ IFJABB MŰVÉSZ NEMZEDÉK.

TÖRÖK IRMA.

A legifjabb generáczió tagja, a mint azt különben mindenki láthatja, ha megnézi ezt az üde, gyermeteg vonású szép arczot.

Csak a tudása, az több, mint a menynyit évei után hinni merne az ember. Különben nevető szemének is meg van az a mély, nyugodt árnyalata, mely szinte inti az embert, hogy ennek a leánynak ne álljon elő ostoba bókokkal, üres fecsegésekkel, mert a majdnem gyermeklányos arcz mögött egy komoly művészi

TÖRÖK IRMA.

törekvésü, művészi eszményeknek élő okos, komoly, ambicziózus lélek lakik.

Igaz ugyan, hogy minden művészi tekintetben a legszebb, a legjogosabb reményekre jogositó határozott tehetsége mellett, abban, hogy a fővárosi közönséget szinte egy csapásra meghódította, nagy része volt természetadta előnyeinek is — de mégis hódítási képességének főereje művészete üdeségében volt.

Nem kopott sablonok halvány utánzója ez a leány, hanem van neki önálló egyénisége, önálló fölfogása, s ezek után indul.

S a művészetben az igazi művészet az egyéniség nyilvánulásánál kezdődik. A ki kompoziczióiba, festményeibe, szerepeibe nem tud a saját lelkéből, a maga sajátos enjéből valamit beleolvasztani — az mesterember marad.

Ennek az egyéniségnek a kezdődő nyilvánulását látta a műértő közönség *Török* Irmánál, s ez ragadta őt el, s elismerésével megadta a kezdő művésznőnek további haladhatásához a legszükségesebb dolgot: az önbizalmat, mely azután, ha természetadta tehetsége mellett lesz benne kitartás és szorgalom is, ösztökélni fogja őt arra, hogy az elsők közé küzdje föl magát.

A sors mindent megadott neki arra, hogy legmerészebb művészi álmai megvalósulhassanak — a többi tőle magától függ: a saját akaraterejétől, a saját szorgalmától.

Jövőjéről ennyit jósolhatunk. — Multjáról? — van is még ennek a bájos gyermeknek multja.

Hiszen multakról csak ott szoktunk szólni, a hol a jövővel már nincs mit törődni.

Az ő egész multja annyi, hogy elvégezte a szini képezdét, a hol boldogult Csikynek legkedvesebb tanítványa volt. Mestereitől és a neki például szolgáló művésznőktől tanult.

Eltanulta tőlük a színművészetnek affektáczió nélkül való, természetes, igaz kifejező eszközeit.

A vidéken is volt körülbelül egy évig, Nagyváradon és Aradon. A közönség mindkét helyen rajongott érte. Általában is, meg egyenként is.

Hanem az egyenként rajongó vidéki urak nem sokáig maradtak hódolói seregében.

Mert ennek az okos, mély gondolkodású leánynak az együgyűség még legsneidigabb kiállitásban sem igen imponál. Egy aradi kollégától hallottam a következő kis történetet:

Romeo és Julia előadása után gratulál neki az utczán egy racscsoló gigerli:

— Pompás volt ma. Szerettem volna a Romeo lenni.

— Akkor aligha tudtam volna olyan jól játszani. — vágott vissza a kis Török Irma.

— Igaza van, nagyon buta vagyok maga mellet, kerülni fogom.

— Hiába, az emberek azt fogják hinni ekkor is, hogy mindig mellettem van.

Ilyenekkel szokta Irmuska a gavallérjait kámforokká változtatni.

. . . Üdvözöljük a kedves kis Törököt a nemzeti színpad várfokán. Csok jassa! Allah terjeszsze ki kedves kis hive uralmát hosszú, hosszú időkre.

Gyula.

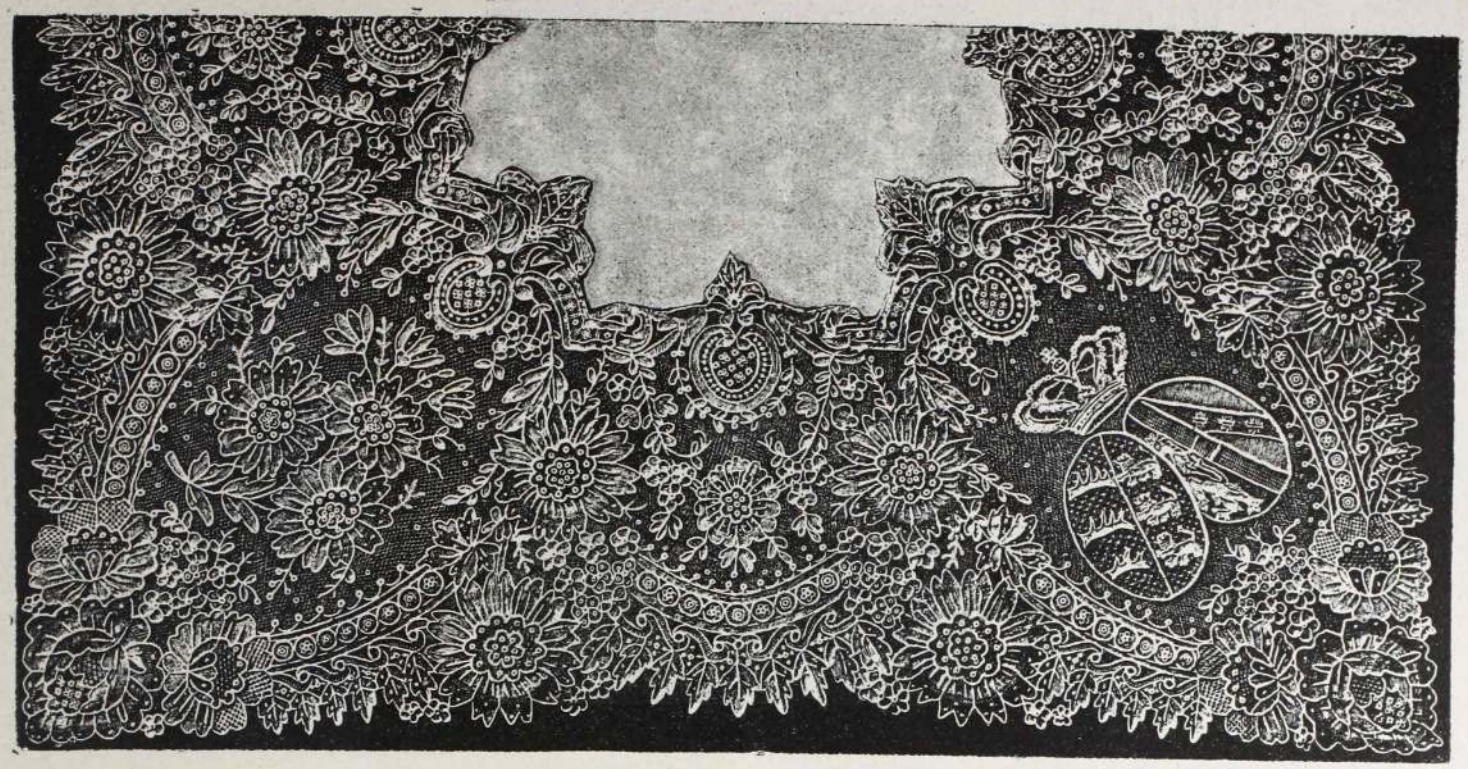

MARGIT ZSÓFIA FŐHERCZEGNŐ NÁSZKENDŐJE.

MARGIT ZSÓFIA FŐHERCZEGNŐ ESKÜVOJE.

Bécsben a Hotburg plébánia templomában január 25-én, délelőtt 11 órakor ment végbe Margit Zsófia főherczegnő esküvője Albrecht württembergi herczeggel a szokásos ünnepélyes szertartások közt.

Ő felsége a württemhergi királyi pár, a főherczegek és főherczegnők, a bajor és württembergi fejedelmi személyiségek a tükörterembe gyűltek össze, honnan a menet a testőrök sorfalai közt a nagykövetei lépcsőn és a folyosón át a plébánia-templomba vonult. A menetet futárok, apródok, asztalnokok és kamarások nyitották meg; azután jöttek a miniszterek, titkos tanácsosok, *Széchenyi* Antal gróf udv. főmarsall, *Hohenlohe* főudvarmester. Erre párosan a *főherczegek*, a *württembergi* herczegek, *Lipót* bajor herczeg, utánuk a *vőlegény*, *ő felsége* és a *württembergi király* közt, a menyasszony a *württembergi királyné* és *Mária Terézia* főherczegnő közt. *Mária Terézia* württembergi herczegnő, *Gizella* bajor herczegné, *Mária Jozefa*, *Blanka Mária Terézia*, *Klotild* főherczegnők és *Izabella* württembergi herczegnő.

A menyasszony fehér faille-ruhát viselt ezüsttel hímzett virágokkal díszítve és narancsviraggal meg myrtussal ékesítve. Ő felségeiket és a mátkapárt az előcsarnokban Gruscha bíbornok fogadta. A templomba lépéskor trombiták és harsonák szólaltak meg. A mátkapár a főoltár mellett levő imazsámolyhoz lépett. Ő felségeik pedig az Evangélium oldalán levő aranybrokáttal bevont és menyezettel fedett trónra ültek.

Az oratoriumban jelen volt Stefánia özvegy trónörökösné, a többi főherczegnők, a cumberlandi herczegi pár Mária hannoveri herczegnővel, Erzsébet és Auguszta bajor herczegnők, württembergi Ulrich, Koburg Fülöp és Lujza, Schaumburg-Lippei Frigyes és Albert. A presbyteriumban *Galimberti* nunczius és Mauck württembergi követ foglaltak helyet. Mialatt a gyűrűket megáldották, a mátkapár térdenállva imádkozott, mire a főoltárhoz lépett. Gruscha bibornok beszédet intézett a mátkapárhoz és a szokásos kérdéseket intézte hozzá és azután Isten áldását kérte a kötött frigyre.

Ezután Mayer, a Hofburg plébánosa, átnyújtotta a gyürüket, melyeket a vőlegény és a menyasszony ujjaikra huztak és azután kezeiket egymásba tették, mire a bibornok rájuk adta az egyházi áldást.

Margit württembergi herczegnő eddigi udvara hátralépett és helyébe a württembergi udvari kiséret lépett.

A tedeum után az uj pár a trónhoz járult, kezet csókoltak ő felségeiknek, kik meghatottan megölelték. Ezután a többi fejedelmi személyiségek üdvözölték az uj párt. Erre a menet visszavonult a belső termekbe s az ünnepély véget ért. A menet élén az uj pár haladt, utánuk ő felségeik és Mária Terézia főherczegnő.

Az esküvő után Károly Lajos főherczegnél a legszűkebb családi körben búcsúebéd volt az uj pár tiszteletére, délután 3 órakor Albrecht herczeg és neje Salzburgba utaztak, előbb a pályaudvarban búcsút véve Károly Lajos főherczeg családjától.

HADSEREG.

A koronás káplár. A nagy itczéjéről hires Czinkota egy olyan Napoleon szerint való káplárt látott, a kinek a tarisznyájában csakugyan ott van a tábornokság. *László* főherczeg volt az a káplár, kinek a napokban volt első, szigoruan katonai gyakorlata a Károly romániai király nevét viselő gyalogezreddel, melynek 4-ik századához mint altiszt van beosztva. Az ezred rendes menetgyakorlatát tartotta Czinkotára és a főherczeg a kemény hidegben is részt vett ezen. A főherczegi káplár a nagy pihenő alatt reggelire hivta meg a tisztikart és a század legénységének is adatott pénzt reggelire, ugy hogy azok csakugyan meggyőződhettek a czinkotai konvertált itcze nagyságáról.

*

A gyalogság új egyenruhájáról tartott a tiszti kaszinóban felolvasást Dondon Olivér m. kir. honvédszázados, a Ludovika Akadémia tanára. Azt fejtegette, hogy különösen ma, a gyérfüstü s nagy találóképességgel biró puskák korszakában a veszteségek kevesbbitése czéljából feltétlenül szükséges a gyalogság részére oly öltözékről gondoskodni, mely a harcztér szinétől nem üt el s igy benne a katonát nehezebben venni észre. Ezek után az előadó kifejtette, hogy milyen szempontok vezették őt akkor, midőn oly *egyetemes öltözetet* szerkesztett, mely számba veszi szin tekintetében a különböző nap- és évszakokban különbözően megvilágitott hátteret, mely számba veszi a különböző évszakok hőmérsékletét, továbbá a táborozásra való tekintettel a föld nedvességét, nemkülönben a szépészeti és pénzügyi szempontot is. Egy millió ilyen Dondon-féle egyenruha csak 4 millió forintba kerülne. — Végül Dondon százados találmányát bemutatta a jelenvoltaknak.

*

A tisztikar halandósága. Az elmult 1892-ik évben a közös hadsereg tisztikarában összesen 165 haláleset fordult elő, és pedig meghalt 1 altábornagy, 7 ezredes, 6 alezredes, 6 őrnagy, 65 százados, 46 főhadnagy, 26 hadnagy, 4 tiszthelyettes és 5 állatorvos.

Gyapjukeztyük a lovasságnak. A király jóváhagyta, hogy a lovas katonák számára az eddigi ujjatlan keztyük helyett sötétbarna gyapjuból kötött a tenyéren sávolybetéttel ellátott keztyüket alkalmazzanak, az ujjatlanokból meglevő készlet elhasználása szerint. A fővárosban fekvő 53-ik huszárezred legénységét már el is látták az uj téli keztyükkel.

*

Életmentő tisztek. Szabadkán a héten a kaszárnya közelében tűz ütött ki. Nehány percz mulva az egész tető lángba borult. Két öreg asszony ült a ház egyik szobájában, hol a butordarabok is már lángolni kezdtek s nem tudtak menekülni. A mentési munkálatoknál két hadnagy is részt vett: *Lehocky* János és *Nechtawal* Raimund. Mikor látták az öreg asszonyok veszedelmét, nem sokat gondolkoztak, hanem beugrottak az égő szobába s megmentették a nőket. Alig hogy a házat elhagyták, a tető óriási robajjal bedőlt. A bátor mentőket az összecsődült néptömeg lelkesen megéljenezte.

SPORT.

Sport-jótékonyság. Báró Hirsch Mór, a nagy emberbarát, mint a mult évben, úgy az idén is, verseny-nyereményeit jótékonyczélra adta. Az egész összeg 33,000 font sterling (körülbelül 370,000 frt) a londoni kórházaknak jutott.

*

Sport-nekrolog. A mult évben Európában 45 sportsmannt ragadott ki a halál kérlelhetetlen angyala az élők sorából. Köztük tőlünk Thurn-Taxis Egon herczeget, az osztrák Jockey-klub egykori elnökét és «Triumph» tenyésztőjét, Kozma Ferenczet, Széchenyi Dénes grófot és Kollosváry őrnagyot, a kisbéri ménes parancsnokát. A jockeyk közül tizenegy távozott el ez árnyékvilágból s közülük hárman a versenypályán lették halálukat. Ezek: Boterille (Spaa-ban), Kalley (Agenben) és a szerencsétlen J. Hall (Budapesten). — A négylábú nagyságok közül: Doncaster, Királyné, Elemér, Cintra, J. Buccaneer stb. foglalták el helyüket a ló-menyországban.

*

Magyar mágnások diadala a külföldön. A monte-carloi galamb lőversenyeken a mult pénteken a künn levő hazai sportsmannek közül Trauttmannsdorff F. és Erdődy K. grófok arattak ujabb győzelmeket a világ minden részéből összesereglett lövészek fölött. Az elől emlitett a nap főszámát, a Prix Rubens-t nyerte meg, de meg kellett osztania a győzelmet gr. Halford, Descharmays mk., mr. Kennedy és mr. Poutz-zal, kik vele egyenlő számú galambot lőttek le; Erdődy gr, pedig egy pouleban diadalmaskodott 26 társa fölött.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

A «PEZSGŐ»

Vigjáték 3 felv. Irta *Murai Károly*.

Pénteken adták először a nemzeti szinházban *Murai* Károly uj darabját «A pezsgő»-t, s ime a «*Magyar Géniusz*» a premierrel egyidejüleg már nemcsak a szerző arczképét közli, de fénykép után egy egész kis jelenetet is bemutat a darabból.

Mi ebből a tanulság? Az, hogy mi előre biztunk az uj darab sikerében s már jó előre, még a próbák ideje alatt gondoskodtunk e képek elkészüléséről.

És volt okunk bízni. Murai Károly, a ki körülbelől 15 év óta egyike a legszorgalmasabb íróknak, magyaros nyelvével, pompás humorával, könnyű styljével rég idők óta kedvencze az olvasóknak, kiket Sipulusz írótársunkkal együtt szünet nélkül mulattatni igyekeznek. Murai ír kurta croquekat rövid tárczákat, hosszabb elbeszéléseket, még hosszabb regényeket, csinál élczlapot, ujságot gyárt, megrendelésre operette szöveget készit s emellett van ideje időnként egy-egy vígjátékot is szállitani a nemzeti szinháznak. Ennyi munkásság daczára még arra is marad ideje, hogy családjának éljen, jó pajtások társaságát keresse fel, s a legrendesebb látogatója legyen a hirlapirók körének. Modora, lénye csupa szeretetreméltóság, s ártatlan, kedves sarkasmusát valósággal örömmel hallgatják egyes áldozatai. A mint arczképe is mutatja, még java korabeli fiatal ember, a ki még ezután akarja legjobban bugyogtatni humorának kiapadhatlan forrását.

Bizalmunkban, a mit Murainak uj vigjátéka iránt tápláltunk, nem csalódtunk. «A pezsgő» tegnap sikert aratott. Nem olyan őszinte, közvetlen hosszu időre kiható nagy sikert mint a «Virágfakadás», s nem olyan vonzó, szinpadi és előkelő irodalmi sikert mint a «Huszárszerelem», de sikert aratott.

Sikert aratott azokkal az eszközökkel, melyek a vaskos bohózatok kellékei s melyek majd a negyedik «Vigszinház»-ban az ilyen *Pezsgő*-féle darabot a legjelesebb alkotások közé fogják emelni. Tény az, hogy a nemzeti szinház már két bohózat irót nevelt a vigszinháznak: Gabányit, és Murait.

A *Murai* uj darabját jól fogadta a premiére közönség, sőt a szerzett mulatságért hálásan is, mert sokat tapsolt. És ez a taps lefegyverezte a kritikusokat, a kik talán kárörvendve konstatálták volna, hogy a «Pezsgő» nem vigjáték, de bohózat, hogy alakjai nem hús és vérből való emberek de karikaturák, hogy a darabnak kevés a meséje, s ötletei nagyon is hatásra számítottak, s olyankor is pattognak, mikor azokat sem a helyzet, sem az egyén karaktere nem teszi alkalmatossá. De hát mit tartozik mindez a dologra, mikor a publikum kaczag, s jókedvében felkiált: «No ez igazán pompás. Hatalmas humora van ennek a Murainak. Nagyon jól mulattam!«

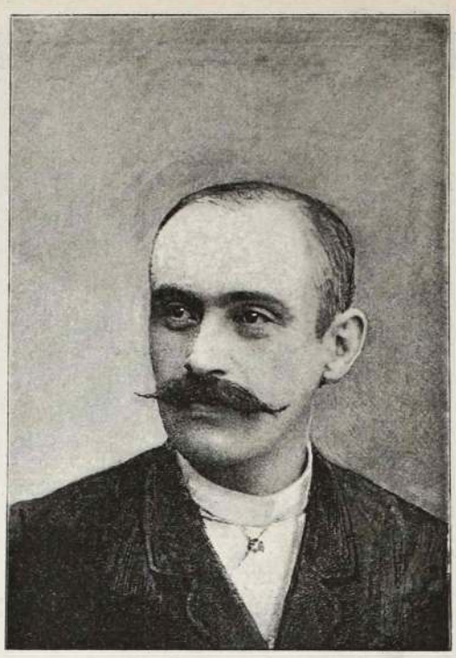

MURAI KÁROLY.

JELENET A «PEZSGŐBŐL»
Zilahi Gyula Palotai Piroska.
Goszleth fényképe után.

És ezalatt eszébe sem jut arra gondolni, hogy ő a nemzeti szinházban ül, mert még nem épitették fel az ujat, s ezt a régit nem engedték át a vigszinháznak.

Murai Károly okos ember s nagy humorista, azt mondja, hogy csak hadd szállítson magasabb faju vigjátékokat a nemzeti színháznak az *akadémia*, ő bizony kassza-darabokat ír. Jól teszi, mert mi szívesen megyünk kaczagni az ő bohózatainak és harmadfél órán át tartó mókáinak.

Az a kép, melyet a darabból bemutatunk, azt a kedves mulatságos jelenetet ábrázolja, mikor *Zilahi* Gyula a nemzeti színháznak e nagyreményű fiatal művésze, katonásdit játszik imádottjával, *Palotai* Piroskával. Ez a jelenet nyilt színen is tapsot aratott, s olvasóink bizonynyal hálásak lesznek nekik, amiért már az előadás előtt lefényképeztették magukat e jelenetben a «Magyar Géniusz» részére.

A nemzeti színház többi művészei is mindnyájan fényesen játszottak. *Csillag* Teréz csupa szeretetreméltóság volt, *Lánczy* Ilka is csupa báj egy fiatal pajkos asszonyka személyében, *Vizváriné* és *Rákosi* Szidi csupa humor. A férfiak közül *Nádai*, *Vizvári*, *Gabányi*, *Dezső* kaczagtatták a közönséget.

IRODALOM.

A Kisfaludy-társaság február hó 1-én fog új tagokat választani a megüresedett öt tagsági helyre. Ajánlva vannak a következők:

Kozma Andort ajánlja Zichy Antal, Bartók Lajos, Ábrányi Emil, Agai Adolf, Vadnay Károly. *Bársony Istvánt* ajánlja Várady Antal. *Jakab Ödönt* ajánlja Degré Lajos, Bartók Lajos, Vadnay Károly. *Ambrus Zoltánt* jánlja Bartók Lajos. *Radó Antalt* ajánlja Bartók Lajos, Ábrányi Emil, Endrődy Sándor. *Rákosi Viktort* ajánlják Bartók Lajos, Ábrányi Emil, Berczik Árpád. *Szüry Dénest* ajánlja Szász Károly, Ábrányi Emil, Dalmady Győző, Bayer József és Endrődy Sándor. Dr. *Hegedüs Istvánt* ajánlja Szász Károly, Tolnai Lajos. Gróf *Apponyi Albertet* ajánlja Agai Adolf. *Petelei Istvánt* Agai Adolf. *Kiss Józsefet* Ábrányi Emil, Tolnai Lajos. *Herczegh Ferenczet* Vadnai Károly. *Murai Károlyt* Vadnai Károly. *Pauler Gyulát* Beöthy Zsolt. *Temérdeket* Tolnai Lajos. *Szabolcska Mihályt* Tolnai Lajos. *Szana Tamást*, a ki különben már előre lemondott, Tolnai Lajos.

Munkácsy Kálmántól «Szürkület» czimmel 18 elbeszélést tartalmazó, izlésesen kiállított kötet jelent meg. Munkácsy neve nem uj a szépirodalom terén. A ki a belletrisztikus lapokat figyelemmel olvassa, annak bizonyára feltüntek Munkácsy novellái, melyek ügyes meseszövésük és kerekded, csinos kidolgozásuk által tünnek ki. Az iró éles szemmel és alaposan figyeli meg az életet s annak egyes cselekményeit plasztikusan domboritja ki. E kötetében Munkácsynak mindeme említett jó tulajdonait feltaláljuk s emellett meggyőződünk arról, hogy szerzőjük élesen bonczoló és mély gondolkozású fő. A szép magyaros nyelvezet s a vonzó, kedves előadó modor még hozzájárulnak ahhoz, hogy a fiatal novellairó, ki az ujabb generáczióban előkelő helyet vivott ki magának — mennél szélesebb körben legyen ismertté.

ARCZKÉPTANULMÁNY.

Behunyom szemeimet és a barátságos meleg kályha mellett himbálózom a hintaszékben. És így becsukott szemeim elől eltűnik a téli kép, mely fehér háztetőivel, havas utczájával, iramló szánkáival és jégvirágos ablakaival dideregteti meg egész valómat és a kályha barátságos melege mellett tavaszt érzek; azt a tavaszt, midőn ott barangoltam napsugárban, fenyőillatban és madárdal közepett a nagy erdőrengetegben. Te, kis hugom — mert fejemet teszem reá, hogy te vagy az hugocskám, kinek arczképét most kezembe tartom, hogy «tanulmányozzam» —, mondom te kis húgom, a nővérkéddel vígan futkároztatok előttünk, én meg anyátokkal sétáltam és gyönyörködtünk az alkony csendjében, az erdő illatában, a madarak csevegésében.

— Mint két gazella, mondám a mamának rátok mutatva. Ő boldogan mosolygott és anyai szívének gyöngédségével mondá:

— Aranyos gyerekek!

. . . És amint tovább ringatózom a hinta-

székben, változik a táj. Nyár van. (Vagy talán csak a kályha süt melegen?!) Virágos kertben sűrű lombok alá menekültünk a ti kis tanyátokon. Húgod megrángatja a harangot, hadd tudja a künn dolgozó cselédség, hogy dél van; te pedig a szakácsnőt unszolod: hová marad az ebéd: a bácsi már nagyon éhes. És ott sürögsz-forogsz az asztal körül, melyet magad terítettél meg gondosan, ízléssel, ragyogván a tisztaságtól (hej milyen gazdasszony is lesz belőled!) Kebleden egy rózsa-bimbó, melyet ott szakítottál a terrász mellett. Előtted fehér kis kötény, melyet magad készítettél. . . . És mikor asztalhoz ülünk, gondod van rá, hogy a bácsi az isten szerelmeért hiányt ne szenvedjen valamiben. És szaladgálsz ki s be a konyhába. . .

— Mint egy kis Hébe, mondom atyádnak, aki egyre töltögeti poharamba Érmellék nedűjét. Ő boldogan mosolyog feléd és húgodra:

— Aranyos gyerekek!

. . . És amint tovább ringatózom a hintaszékben és a kályhában serczeg-pattog a tűz, ismét más kép terül elém. Este van, késő este. A nagy ebédlőben ülünk mindnyájan. Az asztalon boros üvegek, az arczokon jókedv. Te ott ülsz a zongoránál és játszol fiatal szívednek minden érzésével, tiszta lelkednek összes ábrándjait beleszövöd a lágyan ömlő hangokba. . . . Úgy hallgatjuk áhitattal, visszafojtott lélekzettel. . . Hiszen minden hang, mintha a mi szivünkből szólna. . . . Arczunk ragyog, szemeink szikráznak. Aztán hugocskád melléd űl és játsztok együtt szilajan, tűzzel, lelkesedéssel. És mikor a jókedv szilaj lángja kicsap mindnyájunknál, kendőlobogtatással és vidám sikoltással járjuk, rakjuk, aprózzuk, hogy csak úgy döng bele a padló. . . . És nincs aki mondaná:

— Aranyos gyerekek!

— — —

És ezeket a képeket ez a kis arczkép varázsolja lelkem elé. Nem tudom, igazán te vagy-e az, kis húgom, aki talán megtréfáltál, hogy megtudd vajjon rád ismerek-e? (Nem volna csoda, ha félrevezetnél, hisz oly rég nem láttalak!) Csak azt tudom, hogy ez a szende leányarcz bájos emlékeket ébreszt föl bennem. És én tiszta lelket, szelid jóságot, kedves pajkosságot olvasok ki e vonásokból. És mindazokat a tulajdonságokat, melyek föltétlen kellékei a boldogságnak és a — másoknak boldogításának.

KÖZGAZDASÁG.

A magyar-franczia biztositó részvény-társaság f. hó 14-én tartotta meg rendkivüli közgyülését. Jelen volt 19 részvényes 10,700 drb részvény képviseletében *Beniczky Ferencz* mint elnök a közgyülést megnyitván, melegen üdvözli a megjelent részvényeseket, *Kohner* Zsigmond és *Bamberger* Béla drt kérte fel a jegyzőkönyv hitelesítésére, szavazatszedőkül pedig *Györgyei* Antal és *Schönberg* Pált nevezte meg. A jegyzőkönyv vezetésével dr. *Mezei* Mór, a társaság jogtanácsosa bizatott meg. Az alakiságok elintézése után az igazgatóság jelentése bemutattatott. A jelentés röviden előadja a társaság ujjáalakulásának történetét 1880 május 6-ika óta, mely napon az akkor működő igazgatóságnak jelentést kellett tennie arról, hogy a társaság viszonyai olyanokká váltak, hogy további fennállása kérdésben forog. A jelenlegi igazgatóság tagjai részben a már emlitett nap óta, részben 1889. év augusztus 24-ike óta működvén, megelégedéssel konstatálják, hogy az általuk annak idején elvállalt feladat mindkét része immár teljesítve van. Ezen feladat egyik része az volt, hogy az intézet pénzügyi rekonstrukcziója befejeztessék, másik része abban találta teljesitését, hogy a részvényeseknek az általunk már ismertetett művelet által alkalom nyújtatott arra, hogy befektetett tőkéjük jövedelmét azonnal élvezhessék és hogy saját választásuktól tétetett függővé, vajjon a biztositási üzlet jó és rossz esélyeivel akarnak-e továbbra is számolni vagy nem. A jelentés előterjesztésével az igazgatóság összeségében visszalép és kéri a felmentvényt. A felügyelő-bizottság jelentése csatlakozik az igazgatóságéhoz, ennek összes javaslatait magáévá teszi és a felügyelő-bizottság összeségében való lelépését bejelentve, szintén kéri a felmentvényt. A közgyülés tudomásul véve a két jelentést, az igazgatóság javaslata értelmében egyhangulag helybenhagyta *a társasági alaptőke leszállitását 1.250,000 forintra* és az előterjesztett *alapszabálymódositásokat*, továbbá megadta a lelépő igazgatóságnak és felügyelő bizottságnak a *felmentvényt*, *Robitsek* Ferencz részvényes inditványára azon hozzáadással, hogy az igazgatóságnak az intézet vezetése körül kifejtett ügybuzgó, tapintatos és sikeres tevékenységeért *köszönetet szavaz*. Végül megválasztattak a *választmány* tagjainak: *Beniczky* Ferencz ő excellenciája mint elnök és gr. *Brouville* René, *Bischitz* Lajos, *Ferenchich* Vilmos, *Iványka* Imre, *Lónyay* Albert, *Neményi* Ambrus dr., *Robicsek* József dr. és *Ullmann* Sándor dr.. továbbá az *igazgatóság* tagjainak: *Ormódy* Vilmos mint elnök, *Jeney* Lajos, *Soltész* Vilmos és *Vas* E. Ferencz, a *felügyelő-bizottság* tagjainak: *Könyi* Manó mint elnök, *Ágoston* József, *Dalnoky* Béla dr., *Kozma* Andor és *Szende* Károly. Közvetlenül a közgyülés után a választmány és igazgatóság közös ülést tartottak, melyen a választmány alelnökévé gróf *Brouville* Renét és ügyvezető igazgatóvá *Vas* E. Ferenczet választották meg. Ezen ülésen továbbá megállapitották a jövendő üzletvezetésnek programmját. Alapelv gyanánt kimondták, hogy az *ügynökségi hálózat minden megváltoztatás és csökkentés nélkül, önállóan mint eddig, fog továbbra is fentartatni, sőt fejlesztetni.* Az uj igazgatóság legfontosabb és legsürgősebb feladatai közé sorozza a *tisztviselői kar ügyének rendezését.* A válaszmány megelégedéssel veszi tudomásul, hogy azon tisztviselők részére, kik az uj igazgatóság által állásukban, az üzletvezetésben okvetlenül keresztülviendő megtakaritások folytán nem fognának megerősittetni, *dúsan megszabandó végkielégitések állanak rendelkezésre.* Az *elemi* biztositási üzlet müvelésében az eddigi buzgó működést a lehetőséghez képest még fokozottabb mértékben fogják kifejteni; az *élet*-üzletekre nézve határozatba ment, *hogy az egész tárcza az első magyar általános biztositó társaságnál kedvező feltételek mellett viszontbiztositassék.* Az életbiztositási tárcza viszontbiztositásánál az intézet igazgatósága ki fogja kötni, *hogy minden egyes biztositott félnek szabadságában álljon érvényben lévő kötvényét az első magyar általános biztositó társaságnak kötvénye ellenében kicserélni.* Hiven a programm azon pontjához, hogy az ügynöki hálózat működésében és fejlődésében meg ne akasztassék, ugymint jövedelmében meg ne csorbittassék, a kicserélt életbiztositási kötvények dija továbbra is a magyar-franczia biztositó társaság ügynökségei utján fog beszedetni és az utóbbiak az *életbiztositási ágazatra nézve az első magyar általános biztositó társaság részére való üzletszerzésre fel lesznek jogositva.*

Örömmel konstatálhatjuk, hogy ezen közgyülési, választmányi és igazgatósági határozatok által a magyar-franczia biztositó társaság 1889-ben oly erélyesen megkezdett szanirozása befejezett tény és hogy az intézet további konszolidálása és folytonos erősbbödése a választmány és igazgatóságban helyet foglaló kipróbált, évtizedeken át megrendithetlenül szolid elveken nyugvó üzletvezetésben résztvett férfiak kormányzása alatt biztosan várható.

KÉPTALÁNY.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Emin. Őszintén megvallva, nagyon gyanus nekünk az a török poéta. Már pedig ilyen közleményeknél nem mindig a quid határoz, hanem a quis is.

Turia. A verselés technikáját még nem ismeri annyira, hogy műfordításokkal foglalkozhassék. Sajnálatunkra ez sem sikerült.

Tisza-Roff. Teljesen megbizunk az ön választásában. A hangjegyekre nézve még nem tudunk semmi bizonyosat. Egy kicsi kis türelmet kérünk még.

E. C. Várjuk, várjuk. Csütörtökön délben ott keresztül utazunk.

B. J. A bekötési táblák elkészültek, a kiadóhivatal most foglalkozik a csomagolással s holnap már mindenki részére postára tétetik.

HARMADIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések legkésőbb szombatig a «MAGYAR GÉNIUSZ» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik. A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a «MAGYAR GÉNIUSZ»-nak, vagy legalább a «MAGYAR GÉNIUSZ»-nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik a «MAGYAR GÉNIUSZ» kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legczélszerűbben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lappéldány ára (20 krajczár) levélbélyeg alakjában mellékeltetik, avagy utalványlapszelvényire iratik a megfejtés a megfejtő nevének pontos czimével. — Az elsőnek kihuzott megfejtő pályadijja 100 korona aranyban.

BETŰREJTVÉNY.

EDDIGI PÁLYÁZATAINK EREDMÉNYE.

I-SŐ TALÁNY-PÁLYÁZAT. «Hallgatás nem lemondás». Kihuzatott a 70-es sorszám. E szerint az utolsó csoportban (66–90) az nyeri a 100 koronát, a kinek számát a mai bécsi húzáson elsőnek fogják kihúzni, a miről jövő számunkban fogunk számot adni.

A II-IK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A «MAGYAR GÉNIUSZ» második pályázatnak megfejtése a következő: KONTY.

A helyes megfejtők a következők:

1—25. csoport.

1 Tauber Rezső
2 Ehrlich Janka és Szeren
3 Königstein Lajos
4 Kiss Andor
5 Grósz Gizella
6 Wallerstein Adolf
7 Izsák Gergely
8 Molnár Lajos
9 Dr. Lengyel Sománé
10 Weisz Henrik
11 Kécskey nővérek
12 Deutsch Emil
13 Grünbaum Rózsa
14 Markó Károly
15 Topálovics János
16 abaúji Dióssy Tamás
17 Szabó István
18 Ifj. Jankovich Ottó
19 Deutsch Josefin
20 Paál Gizella
21 Neumann Jakabné
22 Feuer Ede
23 Fischbein Mártonné
24 Deutsch Josefin
25 Fuchs Bodógné
26 Grün Henrik
27 Róth Anna
28 Ehrlich Janka és Szerén
29 Kramer Klotild
30 Ehrlich Irma és Gizella
31 G. Diószeghy Mór
32 Czettner Lajos
33 Békey István
34 Galbávy Antal
35 Kreisler Izidorné
36 Relle Sándorné
37 Nagy Kálmán
38 Volter Kálmán
39 Schlesinger Samu
40 Langfelder Mariska
41 Schwarcz Katicza
42 Pirtér Sándor
43 Theisz Géza
44 Brsáczkó Titus
45 Kemény Sándor
46 Szuchy József
47 Pollacsek Ferencz
48 Vágó Pál
49 Müllender Mariska
50 Tatay Gyula
51 Szabó Kálmán
52 Reichenfeld Gizela
53 Deák L.
54 Vezér Miklós
55 Miskovics Istvánné
56 Hannos Gizella
57 Himák Antalné
58 Kécskey nővérek
59 Leiher Miklós
60 Vásony Vincze
61 Tóth Kálmán
62 Pottyondi Géza
63 Pigeon Beatrx
64 Kiss Ferencz
65 Cigey Imre
66 Blattner Gyula
67 Orvény Ottó
68 Kovács István
69 Pfeiffermann Nándor
70 Ifj. Dicső János
71 Deutsch József
72 Winkler Sándor
73 Lischay Bálint
74 Fogalyán János
75 Prager János
76 Kail Anna
77 Buday Ida
78 Nagy Sándor
79 K. Löbl Irma
80 Kronstein Berta
81 K. A. Kermann Mariska
82 Östreicher Olga
83 Gruschbach Gizella
84 Rosanthál testvérek
85 Deusch Aranka
86 Brüll Szidi
87 Kohn Hani
88 Veinek Jóskáné
89 Rosenthál Sámuelné
90 Östreicher nővérek

26—50. csoport.

1 Herczfelder Sarolta
2 Katz Sarolta
3 Schlesinger Ernesztin és Szerén
4 Kronstein Berta
5 Schvarcz Manó
6 idősb Grünfeldné
7 Bindfeld Ilona
8 özv. Ivanovits Uray Irén
9 ifj. Grünhut Lipót
10 Janra Vincze
11 Gerth Lajos
12 Schönberg István
13 Rosenberg Dávid
14 Czirok Béla
15 Spitzer Lajos
16 Schvarcz Ármin
17 Bindfeld Ármin
18 Horváth Sándor
19 Weisz József
20 Rudaházy Anna
21 Edry Zoltán
22 Sonnenfeld Gizella
23 Tibay Sándor
24 ifj. Peernyik János
25 Nagy Erzsébet
26 Kneffel Ede
27 Weiner Gyula
28 Klein Mariska
29 Marsal Emilia
30 Dr. Barauski Gyula
31 Eggenberg Ödön
32 Haas Samu
33 Herzenfelder Aranka
34 Melcsak Aurelina
35 Horváth Mariska
36 Balázsovits Kornél
37 Fridman Mór
38 Tindura Kornél
39 Lehóczky Erzsébet
40 Klein Dezső
41 Lerner Dezső
42 Rozs Gyuláné
43 özv. Szokolyay Dénesné
44 Zelenka va
45 Barát Gyula
46 Grosz Miksa
47 Sakrák Mihály
48 Pongrácz Józsefné
49 Schultheisz Kálmán
50 Horváth Jenni
51 Vojtek Gyula
52 Somogyi Kálmán
53 Jisztel József
54 Lattenberg Lajos
55 Panyik Czeczilia
56 Juhász Gizella
57 Miók János
58 Fischer Viktor
59 Oherrecht Ferencz
60 Fischer János
61 Ullmann Salamon
62 Osvath Lajos
63 Rajz Gyula
64 Hegyi Ignácz
65 Grosz Gizella
66 Hindy János
67 Dormann Márton
68 Vámossy Károly
69 Hauzer Novák J.
70 Popovits Endre
71 Laurinetz László
72 Dömök János
73 ifj. Grünstein Sándor
74 Beer Jenő
75 Csomos Anna
76 Markus József
77 Dávidovits Adolf
78 Heil Fausztin
79 Müller Rózsa és Olga
80 Schäffer P. J.
81 Oppolzer József
82 Biszterszky Gyula
83 Varinyi Mariska
84 Garay szv. örmester
85 Somogyi Elek
86 Szoleczky János
87 Mandl Bernáth
88 Sommer János
89 Rosenfeld Ignáczné
90 Fohn József

51—65. csoport.

1 Grosz Gizella
2 Borsy Ilona
3 Emmerlin Gizella és Vilma
4 Popper Henrik
5 Szöllősy Márton
6 Braun Sarolta
7 Asztalovszky Lajos
8 Imre Péter
9 Pongrácz Sándor
10 Zvonarits Sándor
11 Pásztor Boldizsár
12 Réh Ilona
13 Neiverkla Ferenczné
14 Dániel János
15 Baruch Jenő
16 A kaposvári fogházőrség
17 Jakabházy László
18 Blumenthal Geza
19 Kendy Károly
20 Schwarcz Juliska
21 Gundy Gabriella
22 Rubin Mártonne
23 Rehák Mihály
24 Farkas Elek
25 Kohn Helén
26 Klein Lajos
27 Tatay Gyula
28 Hüvös Cornél
29 özv. Piffkó Antalné
30 Fried Sándor
31 özv. Nógel Vinczéné
32 Kiss Andor
33 Nagy Albert
34 Szlávik Imre
35 Waldmann Ferencz
36 Deutch Josefin
37 Nagy Dénes
38 Feuer Ede
39 Sárközy István
40 Pollatsek Matild
41 Tikk László
42 Szitányi Aladárné
43 ifj. Piltz András
44 Leöwy Albert
45 Baróthi Sándor
46 Kronberger Irén
47 Pósch Gyula
48 Schwalbe Lipót
49 Pintér István
50 Varda Károly
51 Bányay Ernő
52 Bogdándy Ilona
53 Pázmány Mariska
54 Kellner Gáspár
55 Chapó Anna
56 Farkas Mór
57 Fréger Edéné
58 Vasváry Béla
59 Falkovits Ferencz
60 Gräfl Ödön
61 Wipler Antalné
62 Déri József
63 Davidovits Herman
64 Kimák Antalné
65 Fleischer Béla
66 Rosenberg Gusztáv
67 Manksinszky Antal
68 Kubai Hubert
69 Dr. Kober Endréné
70 ifj. Papp János
71 Lázár Turia
72 Dr. Rosenstbal Béla
73 Polyánszky Gyula
74 Urváry Sándorné
75 Ligethy György
76 Nemeth Emil
77 ifj. Varga B. Pál
78 Roboz Benedek
79 Grósz Hermann
80 Röder Károly
81 Mühlstein Antal
82 Csincsák Béla
83 Ember Manó
84 Szigetvári Gézáné
85 Szilárd Ferencz
86 Schleiher Ede
87 Gaál Imre
88 Schön Fáni
89 Mészöly Gerzonné
90 Spilka Lipót

66—90. csoport.

1 Vurster István
2 Edelstein Antal
3 Steininger Rósa
4 Klein Berta
5 Brassay Ernő
6 Fischer Lajos
7 Turman Lajos és István
8 Löbl Berta
9 Ackermann Adolf
10 Török Lajos
11 Weisz László
12 Miskey Károly
13 Singer Rósa és Ida
14 Gombó Miksa
15 Tamanek Flórián
16 özv. Plank Gyuláné
17 Römer nővérek
18 Stern Gyula
19 Höler Vilma
20 Schilman Fülöpné
21 Ottay Károly
22 Dorazil Károly
23 Propper Ilona
24 Östereicher Josefin s Olga
25 Gruschbach Gizella
26 Kronstein Berta
27 Löbl Janka
28 Hubert Jolán
29 Ormódy Vilmos
30 ifj Hadnagy Domokos
31 Nagy Lajos
32 Fried Janka
33 Volf Dezső
34 Lerner Matild
35 Stojkovits R. Milánne
36 Singer Jenő
37 Farkas Mihály
38 Gerő Ármin
39 Vajda Mihály
40 Téven Klotild
41 Jung János
42 Klenóczky József
43 Farkas Antal
44 Neider Gusztáv
45 Barna Károly
46 Benedek Anna
47 Domanyi Teréz
48 Neuan Miksa
49 Klein Antonia
50 Gruschbach Rosa
51 Debreczenyi József
52 Zudor Sándor
53 Hornák István
54 Östreicher Antonia
55 Östreicher Sarolta és Olga
56 Tihanyi Ilona
57 Friss Szerén
58 Östreicher Henrik
59 Redei Zoltán és László
60 Paulik Bella
61 Winkler Katicza
62 Rudan Nella
63 Rosenthal Jenő és Olga
64 Sinkovits Ferencz
65 Lakatos István
66 Kriszhaber Simonné
67 Heidenfeld Ignácz
68 Zala egerszegi kersm. kör.
69 Veiler Ottó
70 Lamm Nelli
71 Rosenthál Etel és Valér
72 Mogán Rezsin
73 Vadász Bánk
74 Krnajszky Sándor
75 Imrik Csáky Matild
76 Pohanka István
77 Csolsch G. Miksa
78 ifj. Erődi Béla
79 Krausz Adolf
80 Kerner fiuk
81 László Domokos
82 Naschitz Gyula
83 Pollacsek Ferencz
84 Francisey Béla
85 Engler Lajos
86 Benkovich Guidó
87 Ujhelly Janka
88 Hirn Róza
89 Dr. Saner Károlyné
90 Varga K. Lajos

A farsangi idényre!

16 gomb hosszú selyemkeztyűk sok szinben párja 1.50, harisnyák minden szinben párja 20,60, 80, 1.—, 1.20, áttört harisnyák minden szinb. párja 1.60, 1.80, 2.—, fél selyem harisnyák párja 1.60, tiszta selyem harisnyák párja 5 frt. Chenillia báli belépők darabja 4, 6 és 8 frt. Csipke- és Chenillia-kendők és sálok. Csipke zsebkendők darabja 60 kr.-tól 6 frtig, valamint ruhák ékitéséhez való csipkék és szalagok dus választékban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. Szerb királyi udvari szállitók. Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendörség, pénzügyörség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tüzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KÁROLY-LAKTANYA.

Árjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvény társaság, Budapest, Aradi utcza 8.

1892. évi magyar kir. adómentes 4%-os járadék-kölcsön.

A kamatok koronaértékben fizetendők. **Kibocsátva: névértékü 1062.000,000 korona** az 1892. évi XXI. törvényczikkben felsorolt 5%-kal osztrák értékben és ezüstben kamatozó és visszafizetendő kölcsönök és részvények convertálása és beváltása czéljából és

1892. évi magyar kir. adómentes 4%-os járadék-kölcsön.

Összes kibocsátás: 90.000,000 arany forint névérték. Kamatok aranyban fizetendők 100 arany forint = 202.50 német birodalmi márka = 250 frank = 10 font sterling értékarányban. Névértékü 18.000,000 arany forint részösszeg kibocsátva az 1892. évi XXI. törvényczikkben megjelölt 5% és 6%-os aranyban kamatozó kölcsönök convertálása czéljából.

HIRDETMÉNY.

Az 1892. évi XXI. törvényczikk alapjánaz 1892. évi magyar királyi 4%-al kamatozó adómentes járadék-kölcsön 1062.000,000 korona értékü összegben fog kibocsáttatni. A kölcsön kizárólag az 1892. évi XXI. törvényczikkben felsorolt állami és az államtól átvállalt kölcsönöknek és államositott vasutak részvényeinek beváltására és konvertálására fordítandó. A kölcsön bemutatóra szóló magyar, német, franczia és angol szövegü 100, 200, 500, 1000 és 10,000 koronáról szóló czimletekre van elosztva. Ezen kötvények adómentessége és kamatozása tekintetében a következő határozmányok érvényesek:

1. Ezen kötvények, valamint az azokon levő kamatszelvények minden fennálló bélyeg, illeték és adó alól fel vannak mentve s azoknak a teljes bélyeg-, illeték- és adómentesség a jövőre nézve is biztosittatik, ugy hogy a kamatszelvények minden levonás nélkül fizettetnek ki.

2. Ezen kötvények után **évi négy százalék** kamat fizettetik minden év junius 1-én és deczember 1-én lejáró félévi részletekben.

3. A kötvénybirtokos a kamatokat a lejárt kamatszelvényeknek beszolgáltatása ellenében, további intézkedésig, felveheti **az összes magyar kir. állami és adópénztáraknál,** továbbá:

BUDAPESTEN	**a Magyar Általános Hitelbanknál**	koronaértékben az 1892. évi XVII. törvényczikk értelmében
BÉCSBEN	**a „K. K. priv. Oest. Credit-Anstalt für Handel u. Gewerbe" czimü intézetnél**	
	a „K. K. priv. allgemeine Österr. Bodencredit-Anstalt" czimü intézetnél	
	S. M. v. Rothschild bankháznál	
BERLINBEN	**a „Direction der Disconto Gesellschaft" czimü intézetnél**	német birod. markbank azon koronkénti váltó árfolyam szerint, a melyen az átszámitás történik
	S. Bleichröder bankháznál	
M. m. FRANKFURTBAN	**M. A. von Rothschild & Söhne bankháznál**	
AMSTERDAMBAN	**az S. M. v. Rothschild bankház által kijelölendő helynél**	hollandi forintban azon koronkénti váltó árfolyam szerint, a melyen az átszámitás történik

nemkülönben:

BUDAPESTEN	**a Magyar földhitelintézetnél**	koronaértékben az 1892. évi XVII. törvényczikk értelmében
	a Pesti hazai I. takarékpénztár-egyesületnél	
	a Magyar leszámitoló és pénzváltó banknál	
	a Pesti magyar kereskedelmi banknál	
	a Magyar ipar és kereskedelmi bank részvénytársaságnál	
BÉCSBEN	**az Union banknál**	
BERLINBEN	**Mendelssohn & Comp. bankháznál**	német birod. markban azon koronkénti váltó árfolyam szerint, a melyen az átszámitás történik
M. m. FRANKFURTBAN	**a Deutsche Effecten und Wechsel Bank czimü intézetnél**	

A magyar kir. Pénzügyminiszter az 1892. évi XXI. törvényczikk által felhatalmazást nyert, hogy az e törvényczikkben felsorolt tartozások kötvény-, valamint részvénybirtokosainak a kötvényeikben vagy részvényeikben kifejezett tőkét felmondhassa és a mennyiben a bevonandó kötvények vagy részvények birtokosai az idézett törvény 7. §-a szerint kibocsátandó mérsékeltebb kamatozásu kötvényeket elfogadni hajlandók nem lennének, a bevont kötvények s illetőleg részvények névszerinti tőkeértékét készpénzben kifizethesse. Budapest, 1893. évi január hó 20-án. — **A magyar királyi pénzügyminiszterium vezetésével megbizott magyar királyi miniszterelnök: WEKERLE** s. k.

HIRDETMÉNY.

Az 1892. évi XXI. törvényczikk alapján az e törvényczikkben felsorolt aranykölcsönök beváltására és az 1892. évi XVII. törvényczikk értelmében a valutarendezés czéljaira összesen 90 millió arany forint névértékü 4%-al aranyban kamatozó adómentes magy. kir. járadékkölcsön fog kibocsáttatni. E kölcsön adómentessége, kamatfizetése és szelvénybeváltása tekintetében az 1887. évi XII. és XXXII. törvényczikkek alapján kibocsátott 4%-os aranyjáradék-kölcsönökkel minden tekintetben azonos. A m. kir. Pénzügyminiszter az 1892. évi XXI. törvényczikk által felhatalmazást nyert, hogy az e törvényczikkben felsorolt 5%-kal és 6%-kal aranyban kamatozó vasuti kölcsön kötvények tulajdonosainak a kötvényeikben kifejezett tőkét felmondhassa és a mennyiben a bevonandó kötvények birtokosai az idézett törvény 7. §-a szerint kibocsátandó mérsékeltebb kamatozása aranyjáradék-kötvényeket elfogadni hajlandók nem lennének, a kötvények névszerinti tőkeértékét készpénzben kifizethesse. Budapesten, 1893. évi január hó 20-án. **A magyar királyi pénzügyminiszterium vezetésével megbizott magyar királyi miniszterelnök: Wekerle,** s. k.

A magyar királyi pénzügyminiszterium vezetésével megbizott magy. kir. Miniszterelnök Ur Ő Nagyméltóságának a «Budapesti Közlöny»-ben megjelent fenti hirdetményeire vonatkozással, az 1892. évi XXI. törvényczikk értelmében a konvertálás alá jutó járadék-kölcsönök, részvények és kötvények birtokosainak — a magyar északkeleti vasutnak már visszafizetésre került részvényeinek kivételével, a kicserélés ezennel felajánltatik. Ezen kicseréléssel, a konvertálásnál tekintetbe jövő kötvények, következőképen fogadtatnak el fizetésképen:

a) **5%-os Magyar papirjáradék,**
100 forint tőke névértékért ... o. é. **100** frt — kr.
ehhez adva az 1892. deczember 1-től bezárólag 1893. május 31-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... o. é. **2** frt **50** kr.
összesen tehát ... o. é. **102** frt **50** krral

b) **5%-os Magyar maradvány- és irtvány földváltsági kötvények,**
100 forint tőke névértékért ... o. é. **100** frt — kr.
ehhez adva az 1893. január 1-től bezárólag 1893. május 31-ig folyó 5%-os kamatok fejében, levonva 7% jövedelmi adót ... o. é. **1** frt **94** kr.
összesen tehát ... o. é. **101** frt **94** krral

c) **5%-os Budapest-pécsi vasuti részvények,***)
100 forint tőke névértékért ... o. é. **100** frt **25** kr.
ehhez adva az 1892. január 1-től bezárólag 1893. május 31-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... o. é. **7** frt **09** kr.
összesen tehát ... o. é. **107** frt **34** krral

d) **5%-os Alföld-fiumei vasuti részvények,**
100 forint tőke névértékért ... o. é. **100** frt — kr.
ehhez adva az 1893. január 1-től bezárólag május 31-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... o. é. **2** frt **09** kr.
összesen tehát ... o. é. **102** frt **09** krral

e) **5%-os Első Erdélyi vasuti részvények,**
100 forint tőke névértékért ... o. é. **100** frt — kr.
ehhez adva az 1893. január 1-től bezárólag május 31-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... o. é. **2** frt **09** kr.
összesen tehát ... o. é. **102** frt **09** krral

f) **5%-os Duna-Drávai vasuti részvények,**
100 forint tőke névértékért ... o. é. **100** frt — kr.
ehhez adva az 1893. január 1-től bezárólag május 31-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... o. é. **2** frt **09** kr.
összesen tehát ... o. é. **102** frt **09** krral

g) **5%-os Első Magyar gácsországi vasuti részvények,**
4.906,200 ezüst frt összegig, mint a magyar vonalra eső hányad
100 forint tőke névértékért ... o. é. **100** frt — kr.
ehhez adva az 1893. január 1-től bezárólag május 31-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... o. é. **2** frt **09** kr.
összesen tehát ... o. é. **102** frt **09** krral

*) Ezen részvények beszámitási áránál részvényenkint 50 krajczárnyi összeg vétetett tekintetbe, mint a mely utólagos elszámolásokból a Budapest-pécsi vasut részvényeseinek az államositást megelőző üzemévekből még kijár.

h) **5%-os Magyar nyugoti vasuti részvények,**
12,259,400 ezüst frt összegig, mint a magyar vonalra eső hányad
100 forint tőke névértékért ... o. é. **100** frt — kr.
ehhez adva az 1893. január 1-től bezárólag május 31-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... o. é. **2** frt **09** kr.
összesen tehát ... o. é. **102** frt **09** krral

i) **5%-os Magyar nyugoti vasuti I. és II. kib. elsőbbségi kötvények,**
19.037,200 ezüst frt összegig, mint a magyar vonalra eső hányad
100 forint tőke névértékért ... o. é. **100** frt — kr.
ehhez adva az 1892. október 1-től bezárólag 1893. május 31-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... o. é. **3** frt **34** kr.
összesen tehát ... o. é. **103** frt **34** krral

j) **1869. évi 5%-os Magyar északkeleti vasuti elsőbbségi kötvények,**
100 forint tőke névértékért ... o. é. **100** frt — kr.
ehhez adva az 1892. október 1-től bezárólag 1893. május 31-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... o. é. **3** frt **34** kr.
összesen tehát ... o. é. **103** frt **34** krral

k) **1875. évi 5%-os Magyar északkeleti vasuti arany kölcsön,**
100 forint tőke névértékért ... márka **202.50** fillérrel
ehhez adva az 1893. január 1-től bezárólag 1893. junius 30-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... márka **5.—** fillérrel
összesen tehát ... márka **207.50** fillérrel

l) **1878. évi 6%-os Magyar északkeleti vasut üzemkölcsön,**
100 forint tőke névértékért ... márka **202.50** fillérrel
ehhez adva az 1892. október 1-től bezárólag 1893. junius 30-ig folyó 6%-os kamatok fejében ... márka **9.—** fillérrel
összesen tehát ... márka **211.50** fillérrel

m) **1876. évi 5%-os egyes. magyar vasuti (beruházási) elsőbbségi kölcsön,**
100 forint tőke névértékért ... márka **202.50** fillérrel
ehhez adva az 1893. január 1-től bezárólag 1893. junius 30-ig folyó 5%-os kamatok fejében ... márka **5.—** fillérrel
összesen tehát ... márka **207.50** fillérrel

Ezzel szemben az uj **4%-os korona járadék kötvények,** a melyek az előzőleg a)-tól bezárólag j) alatt felsorolt czimletek convertálására szolgálnak
100 korona tőke névértékért ... **92** korona **50** fillérrel
ehhez adva az 1892. decz. 1-től bezárólag 1893. május 31-ig folyó 4%-os kamatok fejében ... **2** korona — fillér
összesen ... **94** korona **50** fillérrel
vagyis o. é. **47** frt **25** kr.
továbbá a **4%-os arany járadék kötvények,** a melyek az előzőleg k)-tól m)-ig felsorolt czimletek beváltására szolgálnak
100 arany forint névértékért 96.20% árfolyamon berlini usance szerint ... márka **192.40** fillérrel
ehhez adva az 1893. január 1-től bezárólag junius 30-ig folyó 4%-oskamatok fejében ... márka **4.—** fillérrel
összesen ... márka **196.40** fillérrel
hozatnak számitásba.

Ezen számitás szerint az aláiró megkapja a 4%-os kötvényeknek 100 koronával, illetőleg 100 arany forinttal osztható névértékét, a mennyiben az a beszolgáltatott 5%-os és 6%-os kötvények és részvények beszámitási értékében fedezetét találja, mig az utóbbiaknak ily módon ki nem egyenlithető részét a kicserélési helyek készpénzben fogják megtéríteni. A fent felsorolt járadék és elsőbbségi kötvények valamint részvények tulajdonosai, a kik az ezennel felajánlott kicserélési joggal élni kivánnak, **e jognak külömbeni elvesztése mellett,** tartoznak a kicserélendő kötvényeket és részvényeket

jelen felhivás közzétételétől bezárólag keddig, 1893. évi február 7-ig

a következő kicserélési helyeknél a szokásos üzleti órákban bejelenteni, és pedig: **Budapesten a magyar kir. központi állampénztárnál** (pénzügyminiszteri palota), **a magyar kir. állampénztárnál** (fővámház), **Zágrábban a királyi állampénztárnál** valamint **az összes magyar kir. adóhivataloknál** (ezen utóbbiaknál azonban csak az a)-tól j)-ig felsorolt kötvények és részvények), továbbá **Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál, Bécsben S. M. v. Rothschild bankháznál, a «K. K. priv. Oesterr. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe» cz. intézetnél, a «K. K. priv. allgem. Oesterr. Boden-Credit-Anstalt» czimü intézetnél, Brünnben, Lembergben, Prágában, Triesztben és Troppauban** a «K. K. Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe» **czimü intézet fiókjainál,** azonkivül **Berlinben, M. m. Frankfurtban, Kölnben, Amsterdamban** a Direction der Disconto-Gesellschaft, Bank für Handel und Industrie, M. A. v. Rotschild und Söhne és S. Bleichröder bankházak, illetőleg A. Gansl bankház által követendő feltételek mellett.

A kicserélésnél továbbá következő határozmányok irányadók:

1. A kicserélendő kötvényeknek és részvényeknek letétele folyó szelvényeikkel együtt, egyszerü aláirási nyilatkozatok kiséretében történik, a melyek a kicserélési helyeknél költségmentesen kaphatók.

2. Kisorsolt és már esedékessé vált kötvények illetőleg részvények kicserélésre el nem fogadtatnak, ellenben kisorsolt, de még esedékessé nem vált kötvények illetőleg részvények kicserélés tárgyát képezik.

3. A kicserélés végett bejelentetett czimletek beszolgáltatása, vagy az aláirással egyidejüleg, vagy a kicserélési határidő lejártától számitott négy hét alatt történik, az utóbbi esetben a kicserélési hely által elfogadhatónak itélt biztositék letétele mellett.

4. A kicserélés végett benyujtott kötvényekről és részvényekről a benyujtók levélbeli igazolványt kapnak, a melynek a benyujtás napjától számitott **15 nap mulva** visszaadása ellenében, a végleges 4%-os járadékkötvények az esetleg járó készpénz kiegyenlitéssel együtt kiadatnak.

5. A végleges 4%-os kötvények kiadása ugyanazon helyen történik, a melynél a kicserélendő régi kötvények és részvények letéttettek.

6. Az 1893. május 1-ig fel nem vett 4%-os járadékkötvények, ezen időtől kezdve a benyujtónak számlájára és veszélyére maradnak az illető beváltó-helynél.

7. A fentebbi g) h) és i) pont alatt felsorolt Első magyar gácsországi vasuti részvények, Magyar-nyugoti vasut-részvények és Magyar-nyugoti vasut I. és II. kib. elsőbbségi kötvények csak az ezen pontokban emlitett összegek erejéig vétethetnek a kicserélésnél tekintetbe és minden kicserélési helynek jogában áll, mihelyt a részére ilyetén aláirások számára 4%-os járadékkötvényekből átutalt összeg kimerittetett, további bejelentéseket visszautasitani, illetőleg leszállitani.

8. A 4%-os járadékkölcsön bizonyos meghatározott névértékre szóló kötvényeire történő bejelentés csak annyiban vehető tekintetbe, a mennyiben az az aláirási hely vélekedése szerint a többi aláiró érdekeivel megegyeztethető.

9. A mennyiben a kicserélés végett benyujtott a)—j) alatt felsorolt kötvények és részvények a német birodalmi bélyeggel el vannak látva, a benyujtónak kivánságára szintén a német bélyeggel ellátott 4%-os korona-kötvények adatnak ki. A német birodalmi bélyeggel ellátott régi kötvények és részvények külön számjegyek kiséretében nyujtandók be. A kibocsátandó 4%-os aranyjáradék-kötvények német bir. bélyeggel lesznek ellátva.

10. Névre szóló és kötményezett kötvények és részvények tulajdonosai czimleteiket, az előzőleg emlitett eljárás szerint azon fizetési hely közvetitésével, a melynél eddig a kamatfizetés nyugta ellenében történt, küldik be kicserélés végett a magyar kir. központi állampénztárhoz Budapestre.

Budapesten, 1893. január havában. **Magyar Általános Hitelbank.**

Minden kiállításon legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. mindenütt kapható.

„The Mutual"

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztositó társasága.

Biztositéki alap 826½ millió frk.

Magyarországi vezérigazgatóság: Budapest, Bécsi-utcza 5. sz.

A legutóbb elért eredmények egy fényes példája:

15,076 számu kötvény (nem tontina)

haláleseti biztositás

kiállittatott: 1855.	kifizettetett: 1892.
Biztositott összeg	5000.— dollár
37 éven át felhalmazott nyeremények	5596.53 „
összesen	10596.53 dollár

E szerint a 37 év alatt felhalmazott nyeremények a biztositott összeget tetemesen meghaladták.

NERUDA-féle

VELOUTIN POUDER

felülmul minden másnemü poudert, ép ugy finomsága, tartóssága, mint teljesen ártalmatlan anyagok tartalma miatt.

Kapható háromféle u. m. **fehér, rózsa és sárga** szinben.

Egy doboz ára 70 kr.

Neruda-féle Veloutin-szappan dbja 70 kr.

Három darab egy dobozban **frt 1.40.**

Neruda-féle **Veloutin-créme,** az arczbőr különféle bántalmai ellen, egy tégely **ára 70 kr.**

NERUDA NÁNDOR

Budapest,

Hatvani-utcza 9. sz., az „arany méhkashoz".

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből

Budapest, kerepesi-ut 8.

az összes diszmű- és játékáruk ujonnan tetemes árengedménynyel leszállittatnak.

Albumok.

	most	ezelőtt
Plüsch v. bőrkötésü	1.85	3.—
Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen fest. lapok.	4.50	8.—

Emlékkönyvek.

Francia plüschből ...	1.10	2.—
Ugyanez finomabb.....	1.70	3.25
Plüsch v. bőrkötésü....	2.—	3.75
Ugyan. kül. disz. kivit.	3.—	5.50

Bőráruk.

Szivartárczák himzéssel 1 frttól 5 frtig.
Pénztárczák « 1 « 5 «
Pénztárczák monogrammal 40 kr., nagyobb 80 kr. 12 db. majolika csemegekés 1.20, nickel 1.90.

Imakönyvek.

	most	ezelőtt
Bőrkötésü csontdiszszel	1.30	2.30
Diszes csonttáblával.....	2.—	4.—
Ébresztő-órák kit. járattal	2.30	4.50
Sétabotok törrel.....	1.25	3.—

Fémáruk.

Tintatartók ..... 50 krtól 5 frtig
Iróasztali garnit. 5 frttól 10 frtig
Dohányzó-készl. 2 frt 50 krtól 6 frtig
Gyufa-és hamutar. 50 krtól 2.50 ig

Plüscháruk.

Varrókészletek..... 1 frttól 10 frtig
Kezyütartók 2 frt 50 krtól 10 frtig
Arczképt. (Paravánt) 1.50-től 5 frtig
Disz. látcsőzacsk. 65 kr. fin. 1 és 1.50

Ezeken kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 és 50 százalék engedménnyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek.

A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én

„mesterségesen illatositott

páfrány- és tűfenyő-nedv"-em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tüfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.

Ajánlok eredeti töltésben

Gróf **Keglevich** István-féle « **Eszterházi** Géza- « **Cognacot**

1 csill. **1.35,** 2 csill. **1.60,** 3 csill. **2.—.**

Czuba Durozier és Társa-félét

1 csill. **1.50,** 2 csill. **1.70,** 3 csill. **2.20.**

Gr. Nádasdy Ferencz-féle 1.60

Braziliai	Rum	1 lit. üveg ... frt 1.—
Cuba		1 « « ... « 1.50
Jamaica		1 « « ... « 2.80

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl

CZUCZOR A. JÓZSEF

fűszer-, tea-, rum- és cognac-kereskedő

BUDAPEST,

Fő-üzlet: **VI. ker., nagymező-utcza 50.** | Fiók-üzlet: **VI. ker., nagymező-utcza 23.**

Olcsó és igen jó

NARANCS

ingyen csomagolás és minden postaállomásra **bérmentve** szállitva 5 kilós postacsomagban, a gyümölcs nagysága szerint 24 darabtól 60 darabig. Narancs vagy czitrom, vagy keverten is, czukrozott gyümölcs utánvétellel 1.50

Kávé

Santos	1	k. ...	1.50
Cuba	1	« ...	2.05
«	1	« ...	1.95
Jáva	1	« ...	1.95
« Jáva arany	1	« ...	2.10
« Mocca val.	1	« ...	2.05
« Pörkölt kül.	1	« ...	2.40
Datolya sárga	1	« ...	—.60
« Tunislegsz.	1	« ...	1.60
Füge smyrna v. kosz.	1	« ...	—.28
Malaga szőllő	1	« ...	1.40
Orosz hal 1 hordó	5	« ...	1.50

Egy 5 kilós kosár megrendelésnél bérmentve utánvéttel küld

SCHUSTER GYULA

fűszerkereskedő

VI., Andrássy-ut 61. sz.

Fiók-üzlet:

I., Döbrentei-tér 2. sz.

BUDAPESTEN.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben.

Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben

Doboza 70 kr. Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Pártoljuk a házi ipart!

Van szerencsém a nagyérdemü közönség b. tudomására hozni, miszerint az Andrássy-út 38. sz. a. létező **állandó kiállitásom,** a nagy munkaerő folytán, melyet erdélyi munkatelepemen kifejtek, tökéletesen el van látva, a legszebb és legjutányosabb **karácsonyi- és ujévi ajándékoknak** igen alkalmas áttört himzésekkel.

A nagyérdemü közönség becses pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

FARKAS GIZELLA

Budapest, Andrássy-út 38.

Hirdetések felvétetnek

a kiadóhivatalban, Budapest, VI. kerület, Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 FEBRUÁR 5.

6-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Blaháné *mint 16 éves leány* (arczkép). — **A Kisfaludy-társaság uj tagjai.** — **Székely S.:** *Az én fogságom.* — **A vásárcsarnok** (képekkel). — **Adorján Sándor:** *A farsang.* — **Dr. Weisz Ignácz:** *Nizzától Budapestig hóban.* — **Sajó Aladár:** *Kapitány ur Grob.* — **Ivánffy Jenő:** *Válságok.* — **Dr. Váradi Antal:** *Sancta Veritas* (regény). — *A német császár gyermekei* (kép.) — **Blaháné** *arczképei.* — **Tömörkény István:** *„A haladjunk végperczei".* — **Rendes rovatok.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, iróasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Hazai zongoragyár.

Zongoráim vaskerettel vannak ellátva, könnyü játék, szép hang, tartós szerkezet. Ismétlő gépezetü zongoráim a legkitünőbbek, ilyenek még Ausztriában sem készülnek, ezeknek hangtőkéjük vaslemezbe van foglalva, ennek következtében a hangolást évekig tartják.

Régieket ujakért becserélek, képes árjegyzéket bérmentve küldök.

Lédeczy Sándor

hatvani-utcza 15. sz.

Gyár: **dandár-utcza 26. sz.**

Tényleg tiszta

BORKIVONAT

kapható a legfinomabb

füszer- és csemege-árú kereskedésekben, gyógyszertárakban, czukrászdákban és gyógyfükereskedésekben.

Généraldepositaires

PFAU & CO., FIUME.

Téa, Rum

és

COGNAC.

3 üveg $^{7}/_{10}$*** ... ... **5** frt
6 liter cognac ... ... **8** frt

1 liter Jamaika-rum, $^{1}/_{8}$ kilo karaván-téa eredeti chinai dobozban, 1 kilo fin. vegyes téasütemény, 1 üveg $^{7}/_{10}$ *** cognac

mindössze 6 frt,

és pedig bérmentve, csomagolás és szállitással együtt

Sárkány Józsefnél

BUDAPEST

Erzsébet-körút 54. sz.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

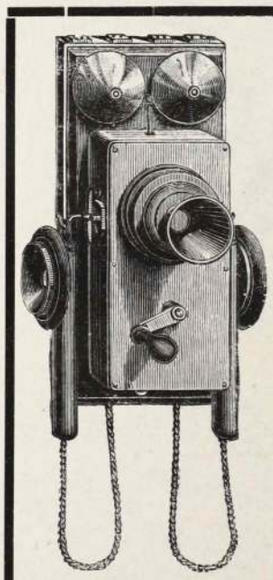

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Budapesti géppapirzacskógyár

Weiszfeld Dezső

Gyártelep, iroda és raktár:

VI. Podmaniczky-utcza 63. szám.

Papirnagykereskedés. Gőzerőre berendezett géppapirzacskógyár.

Gyártatik: Füszer- és lisztkereskedők részére mindennemü papirzsák, más gyártmány által el nem érhető olcsó ár mellett szállitva.

FASZÉNKERESKEDŐK

figyelmébe ajánlom a különösen praktikusnak bizonyult *hajtásos (falten) szénzacskókat 100 különként 18 frt.* — Minták árjegyzékekkel bérmentesen, ingyen.

Mindennemü papiráruk dus raktára.

Daczára a papirárak emelkedésének, nálam méltányos ár számittatik.

II. évfolyam. 1893. február 5. 6-ik szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASAG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

BLAHÁNÉ MINT 16 ÉVES LEÁNYKA.

BLAHÁNÉ MINT «LEÁNYASSZONY.» Strelisky fényképei után.

AZ UJ KISFALUDYSTÁK.

Hetek óta az írói körök egy nevet hangoztattak, egy kérdés járt szájról-szájra az iró világban: meg lesz-e vagy nem? Nem valami tudósról volt szó, a ki az ó görögök műveltségéről köteteket irt össze, sem valami poétáról, kinek verseit az iskolában és a hangversenyeken szavalják, hanem arról volt szó, hogy megválasztják-e *Apponyi* Albert grófot a Kisfaludy-társaság tagjának. Valóságos élet-halál harcz fejlődött ki a két párt között, mert nemcsak arról volt szó, hogy győz-e Apponyi vagy nem, hanem arról is, megtartja-e továbbra is az uralmat a Gyulai-Szász párt, mely évek óta dominálja a helyzetet a Kisfaludy-társaságban, avagy kénytelen lesz-e beadni a kulcsot az ellenpárt előtt. A február 1-én tartott Kisfaludy-társasági gyülés, mely Apponyit nagy küzdelem után 17 szóval 16 ellenében megválasztotta rendes tagnak, nem azért érdekes, mert e tisztán szépirodalmi társaság először választ politikust tagjai közé, hanem azért is, mert a Gyulai vezetése alatt álló pártnak megtörését is jelenti. Midőn a Kisfaludy-társaság a magyar parlament sőt az egész művelt Európa egyik legzseniálisabb és legelegánsabb szónokát tagjai közé fogadta, nem akart a politikai küzdelmekbe keveredni, hanem elismerését akarta kifejezni a nagy államférfiu maradandó becsü és irodalmi szempontból is kimagasló szónoki alkotásai fölött. Megvagyunk róla győződve, hogy Apponyi székfoglaló beszédével is be fogja bizonyitani, hogy méltán megérdemli azt, hogy őt, a politikust egy szépirodalmi társaság tagjai közé iktatta.

A Kisfaludy-társaság azzal is kimutatta, hogy nem pártszempontból járt el Apponyi beválasztásánál, hogy *Kozma* Andort a kormánypárti poétát is beválasztotta. Kozma Andor az ifjabb költői nemzedék egyik sokoldalú és tehetséges tagja. Két verskötete és egy kötet próza jelent meg tőle. A Borsszemjankó szellemes vezérversei nagyrészt az ő tolláből kerülnek ki, szintugy a Nemzetnek Andronicus jelü élénk tollal és gyakran finom satirával készült tárczaczikkei. Kormánypárti poétának szokták tréfásan Kozmát elkeresztelni, mert a Borsszem Jankó csipős verseiben az ellenzéket szokta néha keményen megsimogatni.

A Kisfaludy-társaság Benjáminja *Herczegh* Ferencz, ki csak nemrég töltötte be a 28-ik életévet. Fiatal kora daczára, rövid nehány év alatt szép hírnévre tett szert az elbeszélő irodalom terén. Elbeszélésein bizonyos könnyed eleganczia vonul végig. Éles szemü megfigyelő, ki a megfigyelt dolgokat jól is tudja felhasználni. Mult évben megjelent elbeszélő kötete a «Mutamur» nemcsak a Kisfaludy-társaság tagságát, hanem a közönség tetszését és szimpathiáját is biztosította részére. A Budapesti Hirlapnak s nehány szépirodalmi lapnak legszorgalmasabb tárczaírója, miáltal bebizonyította, hogy lehet sokat is irni és a mellett jól is irni.

Szűry Dénesnek neve nem régi az irodalomban. Ámbár már néhány év óta jelennek meg szétszórt tárczái a lapok hasábjain, a figyelmet mégis most megjelent vaskos kötetével vonta magára. Utazásairól élénk színnel, kitünő megfigyeléssel és magas irodalmi színvonalon álló formában ad számot, úgy, hogy jelesebb prózai íróink közé számítjuk őt: Ebbeli érdemeit jutalmazta meg a Kisfaludy-társaság, midőn őt tagjai közé felvette.

Az ötödik Kisfaludysta *Hegedüs* István dr, a budapesti egyetemen a clamica-philologia tanára, ki egy év előtt foglalta el e tanszéket Ábel Jenőnek, a nagy philologusnak elhunyta után. Testvére Hegedüs Sándor képviselőnek. Versfordításai itt-ott szétszórva már évek óta jelennek meg a szépirodalmi lapokban. Csöndes, zajtalan munkásságot fejt ki. Szorgalmas munkása a magyar irodalomnak s azt hiszszük, hogy egyrészt jövendőbeli munkásságának reményében választá meg őt a társaság tagjának.

Csata nincsen veszteség nélkül. Sajnálattal kellett tudomásul vennünk, hogy több jeles irónk nem kapta meg a kivánt többséget: Igy Kiss József, Radó Antal dr, Rákosi Viktor, Szabolcska Mihály és Jeszenszky Danó (Temérdek). De reméljük, hogy a Kisfaludy-társaság el fogja fogadni Zichy Antal ajánlatát, mely a tagsági helyeknek tizzel való kibővitését czélozza, s akkor nevezett irók bizonyára elfoglalják az őket megillető helyet.

AZ ÉN FOGSÁGOM.

Január 15-én reggeli fél hatkor fényes bálról tértem haza a rue de Provence-i kedves kis lakásomra. — Kitünően mulattam e bálon, melyen a párisi magyar és osztrák kolonia színe-java képviselve volt. — És midőn reggel elkábulva a fényártól és a fejszédítő illatártól, elhagytam a Grand-Hotel bálitermét, távolról sem sejtettem, hogy már két óra mulva fogoly leszek s hogy a bekövetkező estét sötét börtönben fogom tölteni.

De hát Mohrenheim bárónak ez úgy tetszett. Nos, de azért még sem haragszom rá, s mert el tudom képzelni, hogy a muszka nagykövet zokon vette tőlem, hogy elárultam az ő Panama-titkát. A szolgalelkü Ribot ezért 14-én este magához hivatta nagy titokban *Cochefert* rendőrbiztost, a párisi rendőrség egyik legjelesebb tagját s meghagyta neki, hogy engem korán reggel még ágyamban tartóztasson le. — Ugy is történt. Reggeli 7 órakor kopogtattak ajtómon. Álmos szemeim daczára is tudtam azonnal, hányat ütött az óra.

Cochefert minden bevezetés nélkül tudtomra adta letartóztatásomat. Utasitása szerint 24 óra alatt el kellett volna hagynom a franczia területet. De én kissé sietősnek találtam utbaindulásom óráját. Időt kivántam nyerni. Hamarosan felöltözködtem s midőn három hivatalos kisérőmmel az ajtóhoz értem, hirtelen visszafordultam s ravasz hangon ezt a kérdést intézém a rendőrbiztoshoz: Ugy-e bár az irásaimat nem szándékozik lefoglalni? Cochefert belement a hálóba s azt hivén, hogy kitünő fogást csinál, lefoglalta összes papirjaimat, noha arra nem volt semmiféle utasítása.

Három napig tartott papirjaim átkutatása s részben lefordítása, mert hisz azok nagyobb része magyar volt.

Ezalatt a párisi sajtó iszonyatos zajt csapott ügyemből. A camelot-ok torokszakadtából kiabálták a boulevardokon, hogy a hármas szövetség ügynöke vagyok. Éktelen kiáltásuk zaja eljutottt egész Budapestig s a muszkabarát Pázmándy Dénes, mintha csak a vipera csípte volna meg, sietett egy magyar hírlapban bizonyítani, hogy igenis a német agensek hálójába kerültem.

Pázmándy támadása volt az egyedüli erkölcsi támogatás, melyben nehéz helyzetemben a magyar politikiai világ és a hazai sajtó részesített.

No de azért szerencsésen kimenekültem kritikus helyzetemből s a vizsgálóbiró néhány percznyi kihallgatás után meggyőződött ártatlanságomról.

Szerettek volna, mint a hármas szövetség titkos agensét bemutatni, de a mint megtudták, hogy *franczia* forrásból vettem értesülésemet, az egész vád kártyavárként összedőlt.

Ekkor nyakamba sózták a *Budapesti Hirlap* bécsi tudósitójának báli tudósítását. De Uram Istenem, mi közöm nekem a bécsi udvari bálon történt dolgokhoz?

Csak a Mohrenheimről szóló vádamat nem akarták s nem tudták megczáfolni. No de azért Mohrenheim, Ribot, Pázmándy és Brutus mégis becsületes emberek.

Fogságomat aránylag elég kellemesen töltöttem. — Megengedtek minden megengedhetőt. — Maga a prefektus volt az, ki *követelte* tőlem, hogy vígan töltsem szomorú rabságom napjait.

És miután tudta, hogy még a fogságban is pénz kell, a mulatsághoz, hamarosan előlegezett 100 frankot, hogy semmiben se szenvedjek hiányt. A tulságos előzékenység azonban gyanakvóvá tett s visszagondolva a Reinach báró rejtélyes halálára, sokáig nem nyultam a feltálalt ízletes és drága ételekhez. Csak az éhség birt végre rá, hogy végre megízleljem a börtön étkeit.

Három napi fogságom legkimagaslóbb pontja lefényképeztetésem. Találtak ugyan nálam fotografiát eleget, önmagamét is legalább 15 példányban, de ez nem kellett nekik. A börtönszabályzat megkívánta, hogy az antropometrikai intézetben megmérjék koponyám, végtagjaim, ujjaim hosszát, szélességét s aztán lefotografáltassanak a policzáj-fotografussal. Megtörtént. Nem voltam egyedül, mellettem még 19 gonosztevő állott, akik bajtársiasan osztozkodtak sorsomba. Én voltam a huszadik. Arczképem azóta egyik ékessége a gonosztevők albumának.

Harmadnap éjjelén aztán vége lett a fogságomnak és tiz óra felé felkeltettek álmomból — nyugodt lelkiismeretű ember lévén, még a börtönben is jól s sokat alszom — s tudtomra adták, hogy öltözködjem, s hogy «mindent» ami az enyim, vigyek el magammal, mert örökre el kell hagynom ezt a kedves helyiséget.

Ellenmondás nélkül engedelmeskedtem. Összeszedtem favillámat és kanalamat, meg életlen bicskámat s rabságom drága emlékeit papirosba göngyölítve, magammal vivén ezeket.

Két titkos rendőr átvett a börtönfelügyelőtől. Kocsiba ültünk s gyorsan elvágtattunk rue de Provence-i lakásomra. Házmesterem és házmesterném könyes szemekkel fogadtak. Sírtak és váltig bizonyitották a rendőröknek ártatlanságomat. Szegény emberek! naiv erőlködésükkel ugyancsak elárulták a politikában való járatlanságukat. Mintha bizony volna a politikában is igazság.

Kis bőröndöm hamarosan megtellett a legszükségesebb fehérneművel és holmikkal, tiz percz múlva ismét kocsiba ültünk s elhajtattunk a keleti pályaudvarra. Kemény hideg téli éjszaka volt, nagyon kellemetlen ilyenkor az utazás.

Másnap este svájczi területre érkeztem s nem minden viszontagság nélkül jutottam haza Budapestre. A kedves hazai föld barátságosan fogadta a külföldről kiutasitott becsületes honfit.

Sokan kérdezték már tőlem, nem-e sajnálom, hogy ott kelletett hagynom a szép Párist? Persze, hogy sajnálom, hisz hatodfél évi ott létem alatt nagyon, de nagyon megszerettem a franczia fővárost.

De tehetek-e én arról, hogy *Mohrenheim* ur is belemarkolt a Panama pénztárba!

Székely S.

BUDAPEST FŐ- ÉS SZÉKVÁROS KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOKA.

Minap dőlt el egy Budapest fejlődésére nézve fontos pályázat: a központi vásárcsarnokok pályázata. Nem kell megmagyarázunnunk, mennyire fog majd ez az intézmény Budapest élelmezésének és közforgalmának előnyére szolgálni. A kérdés ez oldalát ismeri minden művelt ember, ellenben ily csarnokok technikai szerkezetét kevésbé ismeri a nagy közönség. Ezért adjuk alábbiakban *Petz Samu*, műegyetemi tanár pályanyertes és kivitelre is kerülő tervének részletes ismertetését képben.

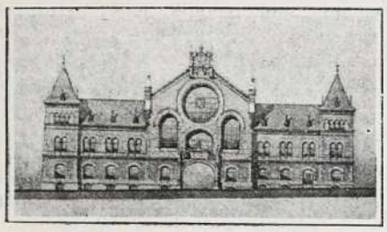

A vásárcsarnok épitkezésére kisajátitott 10.399·88 m.² területü telek a vámházkörút, sóház-, pipa-utcza és Csepelrakpart, valamint a két utóbbi közt nyitandó új utcza által van határolva. A kivitelre ajánlott pályaterven az administrationalis helyiségek és a vendéglő egy, a vámház-körútra tervezett, a fogyasztási adó kezelésére és a vasúti szolgálathoz tartozó hivatalok egy, a telep csepel-rakparti sarkába helyezett, falazott épületben van elrendezve. E kettő között foglal helyet a tulajdonképeni árúcsarnok, melynek falazott határfalain kivül, mindenben vassal szerkesztett csarnokrendszere a telek hosszoldalain s a tervezett új utcza felé szabaddá válik, másrészt főcsarnokával a vámház-körúti homlokzaton is dominál. Ezen a telek hossztengelyével párhuzamosan elrendezett 19 m. fesztávú főcsarnokába kétoldalt cseklyebb ereszmagasságú 6—6 oldalcsarnok szalad; két-két ily csarnok közé pedig ismét egy-egy ezeknél is alacsonyabb csarnokrész van iktatva. Ezen elrendezés mellett a világitás mindenütt a határfalakban elhelyezett nyilásokon, valamint az összes csarnok oldalfalaiban, az eresz alatt végig vonuló ablaksorokon át jut az árucsarnokba, mi által a felülvilágitók hátrányainak elkerülése mellett, a csarnok egyenletes, intensiv világitást nyer. Másrészt a főcsarnok gerinczszellőztetője és az ablakok emeltyüs nyitó szerkezetei czélszerű, természetes szellőztetést biztositanak, mig a falazott határfalak és az isolaló légréteggel biró kettős fedélhéj az időváltozás káros befolyásai ellen hatályos védelmet nyujtana. Az árúcsarnoknak három emeletsora van: pinczéje, földszintje és karzata. Az árúcsarnok egészen alá van pinczézve. A talaj a Duna szempontja feletti 5.20 m. magasságban van felvéve a pincze egész területén, a hova egy alsó rakparttal összekötő alaguton keresztül, keskenyvágányu vasúton hozzák a vizen érkező árúkat. Részben eladásra szánt, 225 vasrekeszben elhelyezhető oly árúk tartására szolgál, melyeket egy itt alkalmazott hütő-kamararendszer fris, hideg levegőjével romlás ellen megvéd; részben a nagybani árúsitásnak szolgálva, nagy területen hosszabb időre való leraktározásra használható. A Sóház-utcza felé néző terület nem vásári czélokra szolgáló pinczék számára lett tervezve, miért is oda közvetlen az utczáról három külön pinczelejárat vezet. A pincze az eséssel biró földszint talajához képest 3·10—4·30 m. belső magassággal bir. A földszinti talaj ugyanis a könnyebb gyalog- és kocsiközlekedés végett a telek körül szaladó járda felé lejt úgy a vámházkörúton, melynél egy 6 m. széles kocsi- és gyalogbejárat vezet a csarnokba, mint a pipa-utczában, hol három 2·30 m. széles gyalogos- és egy 3·50 m széles kocsikapu közvetiti a város felőli közlekedést; valamennyi szélfogóval van ellátva. A csepel-rakparti oldal felől egy 2·30 m. széles bejáraton át juthatni a csarnokba; másrészt itt két 4·40 m. széles vasuti bejárón keresztül a csarnokba két vágány van vezetve, az egyik a sóház-utczai oldalon végig, a másik a tervezett új utcza mentén. Az ezek melleti, mintegy 20·57 m.² területü lerakodóhelyek a nagybani eladásra, másrészt a barom- és tojáskivitel közvetitésére szolgálnak. A pipa-utcza torkolatánál létesitendő kocsiteren az árukat hozó szekerek kora reggel összegyülnek, az árucsarnoknak itt levő kapuján keresztül haladva, a főcsarnok közepén vezetett 9 m. széles kocsiuton végig hajtanak. Azután a két oldalt elrendezett árúhelyek számára a hozott czikkeket lerakosgatják és a vámházköruti kapun át ismét távoznak a csarnokból. A földszinten 455, átlag 4·5 m.² területü árúhely van felvéve, melyeket 2·25 m.² széles utak választanak el egymástól. A fal mentén a hús, a kocsiut két oldalán zöldség, gyümölcs és egyéb élelmi szerek, a pipa-utczai kocsibejáró közelében baromfi és tojás s ezekkel szemben halak eladására vannak árúhelyek. Az élelmi szereken kivül elárusitandó czikkek árúhelyei a csarnok határfalai mentén körülszaladó s földszintjét két helyütt áthidaló karzaton vannak berendezve. Itt a karzaton 195, átlag 8·48 m.² területü vagy pedig 367, átlag 4·5 m.² területü árúhely foglalhatna helyet, mi által az árucsarnokban összesen 650, illetve mindenütt 4·5 m.²-es árúhelyeket feltételezve 822 árúhely férhetne el. Az egyes emeletsorok közti közlekedésre két, az administrationalis épületben elhelyezett 2·50 m. széles egykarú lépcsőn kivül, az árúcsarnok belsejében hat, 2·00 m. széles kétkarú lépcső szolgál; másrészt az áruk szállitására 7, átlag 4 m.² területü felhuzó áll rendelkezésre. Az egész csarnok villamosan lesz világitva; az ehhez, valamint a hütő-kamrák levegőjének beszoritásához szükséges gépezetek, kazánházzal együtt; a város szomszédos telkére vannak tervezve. Mindenben az egyszerűséggel párosult czélszerűség és tartósság lebegvén tervező előtt, az a homlokzatokban is nyert kifejezést, a mennyiben nyers téglával burkolt falsikjain csupán a constructive fontosabb részek készülnek faragott kőből.

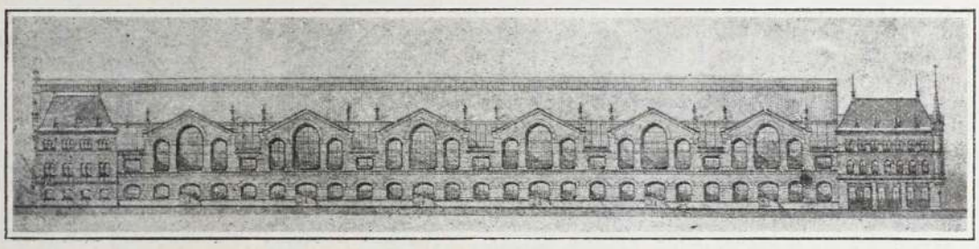

A FARSANG.

A farsang már nagyon sok családot tett tönkre.

Nem szólunk a mulatozás, még csak a farsangolás ellen sem, Isten ments. Meg hiába is tennők. A vidéki bálok és egyéb farsangi mulatságok nagyon helyükön vannak, megtartásuk szükséges, hasznos, jó, hogy vannak, senkinek sem lehet ellenük kifogása.

Mulatni kell télen a főváros fiatalságának is, lányoknak, asszonyoknak, ifjaknak sőt még öregeknek is, hadd legyen meg a maguk dáridója; az életért folytatott vagy folytatandó keserves küzdelemben jótékony, üdvös, pihentető, fölfrissitő hatásuak a téli mulatságok. Társadalmi szempontból is nagy szükség van rájuk, nem is emlitve, hogy a kereskedelem és ipar tekintetében épen nagyon hasznosak.

A mi ellen azonban szólanunk lehet és kell, bár tudjuk, hogy az még egy ideig meddő lesz, az: *a fővárosi nagyobb bálok,* elavult szokása, melyet károsnak tartunk mindenképen, mert sem nem mulatságosak, sem nem hasznosak és mérhetetlen sok pénzükbe kerülnek mindazoknak, a kik bennök részt vesznek, nem is szólva arról a sok keserves csalódásról, a mit ép e bálok a fiatal lányoknak okoznak.

Ha olyan városban, mint Pozsony vagy Debreczen összeállanak egy társadalmi osztály tagjai és bált rendeznek, például az ügyvédek, az bizonynyal csupa többé-kevésbé közeli, de egymással mindenesetre ismerős egyén mulatsága lesz, a melynek van értelme, mert tudja egymásról kiki hogy kicsoda, a meghívottak mindenikére rá meri bízni egy-egy fordulóra a feleségét vagy a lányát. Ha Budapesten rendeznek az ügyvédek bált, akkor már ezer ügyvédnek van hozzá joga, körülbelül ugyanannyi családnak, a melyek együtt vagy rengeteg tömeget képeznek, vagy egy olyan kis töredéket, bárha egy óriási termet megtöltenek is. És nem mondhatják el magukról: ez az ügyédek bálja. Semmiképen sem ismerik pedig egymást jórészt egyáltalán, vagy csak igen kis mértékben. És egymásnak a mulattatására bálban teljességgel nem, vagy legföljebb feszélyezésére szolgálnak.

S a mi az ügyvédekre áll, az áll az orvosokra, a tanárokra, a kereskedőkre, az iparosokra vagy bárminő osztályára a lakosságnak: itt egy réteg többé nem jelentheti azt, hogy egy társaság, tehát egy réteg nem is alkalmas arra, hogy bált rendezzen.

Mert ha mégis rendez, nyilvánvaló dolog, hogy ott, annyi idegen között igazi mulatság, farsangi vidámság nem fejlődhetik ki, nem is támad soha, hanem valami egészen más: a fényüzés és az unalom.

A főváros nagy báljai, a mint azt a rendezők be nem vallják soha, sem az ujságirók szelid kiméletből vagy «nemtörődömségből» meg nem irják, de a mint azt a mamák és lányaik nagyon jól tudják, bárha ők tagadják legjobban, ebben a két tulajdonságban jeleskednek: unalmasok mérhetetlenül és drágák határtalanul.

Hogy azért nálunk mégis vannak nagy bálok — melyekről jót csak annyit mondhatunk, hogy nagyon «fényesek» szoktak lenni, mert az arisztokrata háziasszony körül mindig akad egy igazán fényesen kiöltözött főrangú társaság, mely azonban teljesen elkülöniti magát a «háziasszony» többi vendégeitől és annak, ugyszólván történelmi képtelenség az oka.

A mikor még nem volt alkotmányunk s Budapest is fölötte kis város vala, a magyarság nem jöhetett másutt és másként össze, mint a bálokon, a melyből legalább kizárhatta a Bachrendszer és a hadsereg kevésbé népszerű tagjait. Akkor lendültek fel a nagy bálok s azóta megmaradtak. Egy ideig fejlődtek is, de mihamar elvesztették az igazi mulatozó estélyek jellegét, lett belőlük toilette mutogatás mértéktelen versengéssel, nagy sokadalom tolongással, arisztokrata bámulással, a rendező bizottsági tagok dörgölőzésével, a melyekben sem mulatni nem lehetett, sem pedig, valljuk be, lányaink férjhez menni képesek nem voltak.

Pedig a bálok fejlődéséből az lett, hogy 16—17 éves lányokat elvittek egy-nehány bálba, esetleg két-három esztendőn át s miután a sok lumpolás lerázta róluk az ifjú láng üdeségének himporát s tánczközben vagy száz rendező és társaik megölelgették a karcsú derekukat, ezt mondották rájuk: már vén lány, hiszen több év óta bálozik. S lassankint kifejlődött az a hallgatag megállapodás, hogy budapesti bálból feleséget nem vesz senki, sőt ha valakiről megtudják, hogy egy-két fővárosi farsangot végig tánczolt, azt mindenesetre sulyositó, elidegenitő körülménynek tudták be.

Az egyetemi bálokról nem is szólunk. Azoknak tulajdonképen csak akkor volna értelmük, ha a diák urak az ő korukhoz illő 14—16 éves lánykákat tánczoltatnának meg kis piknikeken, a melyek külsőleg egészen igénytelenek (azaz olcsók) de különben vidámak, gondtalanok és semmi egyéb felelősséggel nem járnak, minthogy a meghivók kellőleg mulattassák vendégeiket, a mire pedig ők eladó férjhez menendő lányoknál nem alkalmasak. Ha a «bakfischekhez» méltó, szerény kis mulatságokat rendeznének az egyetemi hallgatók, akkor jól cselekednének, mert társadalmi állásuk reménye őket nem is jogositja egyébre, minthogy előkészitsék a jövőt, a saját jövőjüket, esetleg megösmerkedjenek azzal, a kit feleségül venni óhajtanak, de társadalmi jelentékeny faktor gyanánt, a minek a bálrendezőnek lennie kell, a tanuló ifjuság igazán csakis nálunk szerepelhet. Hasonló dolgot ezen a téren sehol a világon nem találhatunk.

Egyébként buknak is a nagy bálok rendre s számuk egyenlő arányban csökken azzal, a mint Budapest lakossága nő. Ezek helyét elfoglalják a club-estélyek; az ösmerősök kisebb társasága által rendezett piknikek; a nagyobb házat vivő családok garçon vendégei által rendezett revanche-mulatságok; a turista, csónakázó, torna, vivó stb. estélyek, mig a «nagy» bálok maradnak az álarczosak és hasonló inkább magas belépti dijú népünnepélyek, nálunk ép ugy, mint Európa minden nagy világvárosában.

Amiket elmondani tulajdonképen fölösleges volna, ha azt akarnók, hogy miként eddig és mindenben és ezután ebben is tanuljon a saját kárán a magyar.

De mert tudjuk, hogy különösen a vidéken nagyon sok ifju lányka kedveért száz meg száz jó magyar család rengeteg előkészületeket tesz és költségeket csinál a «pesti farsangra», — igyekezünk nekik megmagyarázni a kimondhatlan csalódás okait. A budapesti nagy bálok semmire sem jók a vidéki középosztály urainak. Lánykáik kedélyét csak megkeseritik vele s magukat olyan illusiókba lovalják bele, a melyek okozhatnak nagy károkat, nagy csalódásokat, de jót a legritkább esetben s a kivételből szabályt nem csinál az okos, óvatos családapa.

A ki Budapestnek a társas életében, társadalmi mulatságaiban részt akar venni, az nem a nagy bálokba megy, hanem a kis mulatságokba. De kis mulatságokért fölösleges a vidékieknek Budapestre jönniök.

Kivételes helyzetben van ez általánositható szabály alól a gentry egy része, s különösen az, mely pestmegyei, vagy ennek közvetlen szomszédjából való. Ez a gentry osztály otthon van Budapesten s jól is érzi magát, mert gyakran van itt és együtt. De már a többi gentry szanaszét van, mihelyt Budapestre jő, ebbe a sajátságos nagy városba, mely legalább tiz külön városkából áll, de egy egészet, összeforrott nagy testet nem képez.

A ki egy kissé figyelmesebben szétnéz, azt látja, hogy a bihari, alföldi gentry egészen külön mulatoz, a felföldi, de nyugati származásuak ritkán keverednek összse az ugynevezett felföldi, de keleti származásuakkal. A Dunántuliak legaább egymás között elég jól megférnek, lámbár a somogyi ott is valami külön, ugy szólván «biharias» előjogokat vindikál magának.

A fővárosi burger pedig, mely a farsangi mulatozóknak tömegét mégis megszokta adni, az semmiféle idegen elemet magába föl nem vesz, hacsak nem bécsi: gazdag, német és keresztény.

Ilyen körülmények között a főváros farsangja csupán egy társadalmi osztályra nézve bir érdekkel és jelentőséggel: Az aristokracziára. Az pedig nekünk, a «többi népnek» még China lerombolhatlan és áthághatlan falakkal. S hasonlatossága Chinával meg van abban is, hogy ép olyan sokat törődünk láthatólag az ő társadalmi mozgalmaikkal, mint Chináéval s ezt ők maguk akarták igy.

A. S.

VÁLSÁGOK.

Páris, január 28.

Párisban hónapok óta színházi válságról beszélnek. Tévedés. A «Société artistique» igazgatója a minap számokkal győzött meg, hogy a párisi színházak bevételei — nem is beszélve a «Café concert»-ekről — *két millió frankkal emelkedtek* az utolsó tiz év bevételeihez képest.

A helyzet tehát világos. Nem színházi, — *irodalmi* válság van Párisban. — Mintha a franczia drámairók kimerültek volna, egyik a másik után bukik.

Ha ma este valamelyik színházban premiére van, holnap korán reggel az igazgató már kétségbeesett kapkodással keres új darabot, a melylyel felcserélje a tegnap megbukottat. És ez igy tart hónapok óta, egyik színházban úgy, mint a másikban.

A «Théâtre du Gymnase»-nak négy új darabja bukott meg egymásután. Az ötödik, *Le Roux* «Tout pour l'honneur» czimü drámája oly szégyenletesen, hogy hatodik előadása után bezárták a színházat, a mig hirtelen valami mást színrehozhattak.

De ha nem!...?...

Végre is most már őszintén beszélhetnek a Maupassant jó barátai és ellenségei. Oda, a hova a nagy irót szerencsétlen végzete sodorta, nem hat el már hozzá sem dicséret, sem gáncs. Nem érdekli már őt sem a hódolat, a melylyel talentuma előtt meghajolnak, sem a kritika, a mely magában az erőben is megkeresi a gyöngeséget és észreveszi a diadal napfényében is a — foltokat. Bezárva egy kórház szomorú falai közé, lehetetlenné téve az életre, száműzve az irodalomtól — Maupassant genije nem látja már a történő dolgokat. Ő már a multé.

A személyes rokonszenvek és ellenszenvek kapcsai lehulltak.

Itél az idő.

És az elmult két esztendő nem adott igazat a «Musotte» első sikerének.

Ime a bizonyság:

A reprise megtörtént tegnap este. Ugyanazok a színészek játszták, a kik két év előtt. És jó színészek: *Melle Sisos, Raphael Duflot.* Csaknem ugyanaz a közönség volt, a melyik két év előtt végigsirta a premiére érzékeny jeleneteit. Ugyancsak felvonásról felvonásra nőtt. A közönség lelkesen tapsolt, minden arczon látható volt a meghatottság. Maupassant boldog volt, hogy az eredmény legmerészebb reményeinket is tulhaladta, de öröme csendes, szótalan maradt. Fájt nagyon a szeme, szenvedett és lázasan menekült a nézőtér villanyos lámpái közül. A kis — baignoir félhomályában, egy sarokban, idegesen, reszkető kezekkel törülgette homlokát és hallottam, a mint magában mormogta halkan: «ez a fény!.... ez a fény!.... kiégeti a szememet!» Előadás után, kint, a Bonne-Nouvelle-boulevardon, kezet szoritottunk egymással és elváltunk. Láttam, a mint eltünt az éjben, a tömeg között, lassan haladva az ő kissé himbálózó lépteivel, a melyek a tengerészekéire emlékeztetnek. Kalapját mélyen a szemére húzta, kabátja gallérját feltürte... nagyon félt a hidegtől... Szegény barátom... ki hitte volna, hogy egy évvel utóbb... És most mindennek vége... Nem maradt egyéb mint az emlékezet. Beszéltek róla, mint távollevő lényről, mintha már nem is élne abban a Párisban, a mely őt annyira csodálta, a melyet ő annyira imádott...»

Strelisky fényképei után.

BLAHÁNÉ MINT «TÓT LEÁNY» ÉS «KOLDUS DIÁK».

És elővették *Guy de Maupassant* «Musotte»-ját. Uj darabhoz már nem volt bizalma az igazgatóságnak, hát reménykedett a Maupassant régi sikerében.

Az 1891. év márczius havában adta a «Gymnase» először «Musotte»-ot. A darab azóta megfordult a mi nemzeti színházunkban is, a közerkölcsiség érdekében történt *jelentékeny* rövidítésekkel. Tudjuk, hogy a dráma Maupassant egy novellájából készült a — *Jaques Normand* segitségével. A premiére Párisban nagy sikert aratott. Volt elérzékenyedés, lelkesedés, omlottak a könyek, harsogtak a brávók. Szóval, semmi sem hiányzott egy igazi nagy sikerből, semmi, csak egy kis — *kritika*, a «Maupassant párisi tábora, mint «chef d'oevre»-ről irt «Musotte»ről, mint az utolsó évtized legkimagaslóbb irodalmi produktumáról.

Az idő mult, a «Musotte» letünt a «Gymnase» színlapjairól. Csak a színlapokról? És a kik végigsirták ezelőtt két évvel a kis Musotte haldoklási scénáját, nem feledték el azóta sem? És az irói tábor, a melyik két év előtt remekműnek kiáltotta ki ezt a — kuriozus drámát, most is úgy lelkesedik érte? Ha igen, akkor a «Musotte»-nak csakugyan remekműnek kell lennie.

a kritikusok ültek az orchestre fauteuillein, a kik két év előtt «chef d'oevre»-nek itélték «Musotte»-ot. És mi történt? A tegnapi publikum megkönyezetlenül hagyta Musotte haldoklását, a páholyok és a balkon amaz ismert fehér zsebkendői, az ellágyult szivek ez apró lobogói nem tünedeztek elő. A nézőtér türelmes, nyugodt, közönyös maradt végig, a kritikusok — *csodálkoztak* és a ma reggeli lapok valóságos vetélkedéssel keresik «Musotte»-ban a — *dráma hibáit.*

És «Musotte» kitünő — *novella*, de rossz — *dráma.*

Ez a tegnapi reprise tanulsága.

Az előadás alatt — egy arczon látszottak csak mély, őszinte meghatottság nyomai, egy ember volt, a kinek szeméből köny esett ki, a kinek ajka megrándult a fájdalomtól, mikor kimondta a szerencsétlen Maupassant nevét: — *Jaques Normand*, a «Musotte» társszerzője. Az első felvonás után a «Gymn.» homályos, szük folyosóján — Maupassantról beszélve, körülbelül ezeket mondta:

«Szegény barátom..... emlékszem. — Két év előtt, a «Musotte» premierjén, itt voltunk együtt az igazgató kis baignoirjában. A siker teljes volt és *Jaques Normand* elhallgatott, elfordult a mint távozott tőlünk, — láttuk, mint emeli kezét a szeméhez.

Sokáig néztem utána... Már csengettek, már el is kezdték a következő felvonást és én előttem még mindig ott állott a szerencsétlen Maupassant alakja. Eszembe jutottak a — *klasszikus* poéták, a kik *nagy ideák* kifejezésére — távol a köznapi élettől — a história messzeségeiben keresték alakjaikat és — *megőszültek egészségben.* És láttam — *Maupassant*, a ki vérével, idegeivel éli át a körülötte forró valóságban mindazt, a mit leir, mig egyszer csak — kifáradt az élettől, a mely — művészete volt, idegrendszere összehomlik, a vére lehül, a toll erőtlenül kiesik ujjai közül, elhallgat... C'est fini... És jön utána a tanitványoknak egész serege, a kik, hogy méltók legyenek a nagy mesterhez, beteggé élik magukat, vagy legalább szenvelgik, hogy — betegek és haldokolnak — évekig. És a különbség köztük és a mester között csak az, hogy a mig ők tényleg meghalnak és elpusztulnak teljesen romlatag fizikumukkal, Maupassant — *él!* Az imitáczió csak a — *halálban* sikerült!

Ivánfi Jenő.

NIZZÁTÓL BUDAPESTIG — HÓBAN.

Azoknak, kik tehetik, kellemes szokásuk az, hogy a hideg ellen a melegebb és a meleg ellen a hidegebb éghajlatot keresik föl, vándorolnak évről-évre, mint a madarak, csakhogy több költséggel és kevesebb kényelemmel.

Ily vándor madárnak álltam be én is kivételesen, midőn a Budapesten uralgott nagy meleg elől tavaly nyáron a Svájczba utaztam, a hol a kiállott fáradalmas ut után csakugyan meg is találtam a kellemes hűs levegő helyett a zord havas hideget, mely miatt a szándékolt nyolcz hét helyett csak négy hetet tölthettem ott.

Már akkor feltettem magamban, hogy a nyáron ott élvezett négy heti hidegért majd a télen négy heti meleggel kárpótolom magamat.

Ezen előre megérlelt elhatározás előmozdítása érdekében utra keltem ez év január elsején, mikor nálunk már a csikorgó hideg beköszöntött, hogy a mult nyáron a Svájczban magamba vett hideget száműzzem a Riviera kies partjain uralgó azon édeni meleggel, mely ott ilyenkor a gyümölcscsel telt narancsfák között a legszebb virágokat fakasztja.

Budapestről a déli vasuton elindulva, pompásan fütött kocsiban utaztam Pragerhofig, innen pedig fütetlen kocsiban Milanóig.

A fütetlen kocsi már itt kezdett alkalmatlan lenni, de hát velem szemben egy szép olasz nő foglalván helyet, kinek fekete szemei csak úgy szórták a meleget és ez, na meg nyughatatlan lábai — feledtetik velem, hogy fázom.

Milanóból másnap reggel elindulva a fütetlen hideg kocsiban azzal vigasztalt egy porosz utitárs, hogy csak Genuáig lesz hideg, mert azon túl a legszebb időre *számíthatunk*.

És a porosznak igaza volt, mert Genuán túl egész Nizzáig folyton meleg időre *számítottunk*, de meleget nem találtunk.

Nizzában, hol ezrével van az idegen, s különösen az angol, a virágokon és fákon meglátszott, hogy nem szívesen nélkülözik a meleget és a közönség, mely itt ilyenkor nyáriasan szokott sétálgatni, jó meleg télikabátokba burkolva szaladgált, hogy felmelegedjék.

Azt mondták, hogy Monacoban, illetve Monte-Carloban bizonyosan melegebb lesz; én tehát siettem Monte-Carloba.

Itt ugyanarra a hideg időre találtam, mint Nizzában, de délben, ha a virágokat megszabaditották takarójuktól, láttam, hogy itt a földnek melegnek kell lenni, mert szebb és üdébb virágokat nálunk nyáron sem látunk.

A játszótermek fütve voltak egész nap s a közönségnek, mely itt nyolcz asztalnál játszott roulettet és 3 asztalnál trente et quarente-ot, nem volt oka a hideg fölött panaszkodni, mert már a játék eléggé melegitette az embereket.

Monte-Carloban sincsenek kemenczék a lakásokban s mert megunta[illegible] éjjel-nappal folyton fázni, utra keltem hazafelé, hogy ha már fázni kell télvíz idején, hadd fázzam a mi hazai hidegünket és ne az idegent.

És elindultam január 15-én, délután 3 órakor Monte-Carloból, hogy 17-én délelőtt Budapesten megérkezzem.

Alig indultunk el Monte-Carloból, erős szél kerekedett, a melynek társaságában havazni is kezdett.

Mentonéban már akkora volt a hó, hogy eltakarta a fákat és a virágokat és a hó a széllel Ventimigliánál már szerencsésen megakadályozott a tovább utazásban, pedig Monte-Carlotól Ventimigliáig csak fél órányi út van, melyet mi azonban három óra alatt tettünk meg.

Ventimiglián az állomásfőnök azzal biztatott, hogy egy óra mulva tovább mehetünk s ennek is igaza volt, mert az egy óra rég elmult, a mikor jó 3 óra után elindultunk.

Fütetlen kocsiban, a melybe ezúttal meleg vízzel telt bádogdobozokat adtak lábaink alá, egy óra alatt elérkeztünk a jó negyed órányira fekvő San-Remóig, innen Albengáig megint eltartott jó másfél órát, és miután Albenga és Savonna között a hó, de különösen az óriási Bóra miatt, mely a vonatot oldalt érte, nyilt pályán kétszer egy-egy fél órácskára megrekedtünk, ugy két órakor éjfél után szerencsére megérkeztünk Savonnába, a hol a vasúti főnök kijelentette, hogy tovább utazni nem lehet s hogy nem is tudja, mikor fogunk tovább utazhatni.

A vihar és havazás egész éjjel tartott és habár nem hittem, hogy ilyen időben elindulhatunk, fél tiz órakor mégis elmentem tudakozódni az állomásfőnökhöz, ki legnagyobb csodálkozásomra kijelentette, hogy tiz órakor indulunk.

Alig érkezett meg a vonat, azonnal megrohantuk, de mert a kocsikban máris sokan ültek, mi, kik még böröndjeinket is czipeltük, vagy 45-en hely nélkül maradtunk és a sietségben egy üres teherkocsira kaptunk fel, a hol mint a heringek egymást szoritgatva — én két nő közé kerültem — melegitettük egymást.

Olaszországban különben sem sokat adnak a pontosságra és ezért az állomáson, a podgyász-kocsiban állva háromnegyed órán át elég időnk volt egymással megismerkedni, hogy mint jó ismerősök tegyük meg Genuáig a $2^1/_4$ óra alatt azt az utat, mely rendesen $^3/_4$ órai időt igényel.

Génuába a pályaudvartól jó távolságban kellett megállanunk, mert a fedett és a budapestinél nagyobb pályaudvart egész magasságában öles hóval töltötte meg a Bóra és nekünk ezen havon áttörve kellett a vasúti étteremig haladni, a hol rossz étel és kevés meleg mellett még volt kedve négy olasznak privát passzióból kvartettben énekelni.

Génuától Milánóig mindig folytonos hó és vihar között 8 órát utaztunk, a kocsiban oly hideg volt, hogy a velem utazott két olasz nő csakis ölebecskéik állati melege által mentették meg kezeiket a megfagyástól és ezek, valamint a szomszédkocsiban ülő olaszok, hogy lábaikat a megfagyástól megóvják, előbb csendesen, de később oly hatalmas lábdobogást vittek véghez, hogy rezgett bele a kocsi.

Milanóba hétfő éjjel 12 órakor érkeztem és egy negyed órai várakozás után szerencsére egy oly vonatra akadtam, a melynek hálókocsijában nyugodtan, — habár nagyon kiéhezve, — utazhattam Mestreig, a hol kedden reggel 6 órakor kiszálltam, hogy ismét a bizonytalan jövő elé nézzek.

Szerencsémre Mestrén valami vonatot mégis összeállitottak, melylyel folytonos vihar között 6 órai út után déli 12 órakor Udméba, éjjeli 11 órakor pedig Nabreszinába érkeztem.

Itt, a mint éjjel, sötétben a hóvihar közben kocsimból kiszállok, két fekete hindut látok magam előtt, egy férfit és egy nőt.

Hogy az utóbbi 3 nap alatt hosszú utat tettem meg, illetve sokat utaztam, tudtam, de hogy Indiába nem lehetek, arra a nagy hó és hideg figyelmeztetett.

A váróteremben — hová utasitottak — mert már megint nem lehetett tovább utazni, megkaptam a hinduk iránt a szükséges felvilágositást.

Ezeket ugyanis egy Indiába kivándorolt, ott most nagy gyárakkal biró magyar ember hozza magával, mint cselédeket, ki most angol nejét és gyermekeit Budapestre viszi, hogy ott egy évig, mig ő a chikágói kiállitáson lesz mint az indiai kormány képviselője és mint kiállitó, — a magyar nyelvet és szokásokat sajátitsák el.

Ezen hazánkfia, kinek neve Telléry — kiséretében volt még egy budapesti fiatal ember, ki 17 év óta van Indiában és ki mint Telléry üzletvezetője megy Chikagóba, és egy magas, ölnél nagyobb sovány, sápadt arczú indiai angol, ki Indiában közigazgatási hivatalnok és most egy évi szabadságidőt kapván, mint Telléry jó barátja vele utazik Chikagóba, hogy ott pénztárosi minőségben segédkezzék Tellérynek.

Telléry négy gyermekét valahogy elhelyezvén nejével együtt, mi férfiak az egész éjjelt az étteremben töltöttük teázgatva és elbeszélgetve, mely beszélgetésből az oroszlánrész Tellérynek jutott, ki kifogyhatatlan volt az indiai viszonyok elbeszélésében.

Igy elbeszélgetve, reggel lett s miután a havazás megszünt és a szél is engedett, reggel ismét elindultunk és én az üzletvezetővel és az angollal egy kupéban szerencsésen elértük szerdán dél felé Pragerhofot, utazva jó 7 órát, a nélkül, hogy az angol egyetlen egy szót is szólott volna.

Ezen Indiából jött utasok különben mi téli ruhával sem lévén ellátva, az angol ha már hallgatott, legalább fázott.

Pragerhofból ebéd után elindulva, este megérkeztünk úgy 6 óra után Nagy-Kanizsán, a hol már alig vártam, hogy tudtunkra adják, hogy nem lehet tovább utazni.

Ezt a szivességet az állomásfőnök meg is tette s igy az indiai társasággal behajtattunk N.-Kanizsára.

A két fekete hindu láttára csakhamar a szálloda elé gyült a város kiváncsiabb része, hogy megbámulja a szerecseneket s a midőn a kiváncsiak közé vegyülök, hallom, hogy mondja az egyik mészáros «no már ezek azután igazán szerecsenek» s kérdésemre, hogy hát itt soha sem láttak szerecsent, azt válaszolta, hogy «volt biz itt régebben még egy szerecsen, valami komédiásokkal, de az sem volt ám igazi.»

Másnap, csütörtökön, első dolgom volt az angolt kiruházni, hogy ne fázzon, hogy már szóljon is valamit, mert úgy látszik, bele fagyott a szó, a sohasem látott hó és hideg miatt.

A mint megyünk, az első, a mi egy kirakatban neki megtetszett, egy nagy bárányborös fekete paraszt-kucsma volt, hiába kapaczitáltam, hogy ez csak parasztnak való, neki a feje fázott s neki az kellett, tehát megvettük.

A kucsmát jó mélyen a füleire huzta, megindultam az angollal s vettünk még

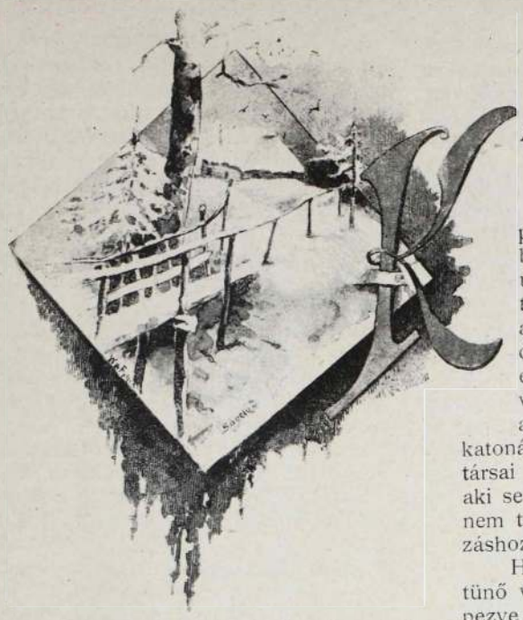

APITÁNY ÚR GROB.

— Irta: *Sajó Aladár.* —

Egy erdélyi városból került kapitány úr Grob Konjiczára. Erdélyben a legszebb embernek, a legudvariasabb katonának mondották őt, s különösen az asszonyok, a katonák szerették, bajtársai jó czimborának ismerték. Konjiczán, ebben az elhagyott kis herczegovinai fészekben nem volt asszony, aki udvarias embernek mondja, katonái féltek tőle, mint a tűztől, bajtársai meg vén murmutérnak hivták, aki semmi mulatságban nem vesz részt, nem tud máshoz, csak az exerczirozáshoz.

Hanem ebben azután igazán kitünő volt. Soha vadászok jobban kiképezve nem voltak, mint akkor, amikor kapitány úr Grob tanitotta őket. Az ő századát mindig megdicsérték és mikor Szerajevóból Konjiczába jött a hadtestparancsnok a vadászzászlóalj megvizsgálására, kapitány úr Grob századát dicsérte meg legjobban. Azután magához hivatta a kapitányt, kezet szoritott vele és az egész tisztikar előtt kijelentette neki: «Ich bin mit Ihnen sehr zufrieden.»

Az már igaz, hogy nagyon rászolgált erre a dicséretre. Tűrt hideget és meleget, virrasztott és koplalt, ha katonái kiképzéséről volt szó. Nem ismert pihenést mindaddig, mig úgy nem ment minden, mint a karikacsapás. Bámulatos volt ilyenkor a türelme. Negyvenszer-ötvenszer végig csináltatta a századdal ugyanazt a fegyverfogást, ugyanazt a mozdulatot, és ha még ekkor sem ment kedve szerint a dolog, egyre-másra kardlapozta katonáit, kurtavasat diktált reájuk és végesvégül, ez volt rendesen az exerczirozás befejezése, körülszalajtotta velük a gyakorlóteret, mig nehányan a fáradtságtól ki nem dőlteka sorból.

Ő is futott velük: nem akart pihenni, mikor a legények fáradnak. Hanem mikor vége szakadt az exerczirozásnak és nagy, kék zsebkendőjével végig törölte izzadó homlokát, akkor egyenként elővette embereit, elmondotta őket mindennek, csak becsületes embernek nem. Lármázott, kiabált úgy, hogy a gyakorlótér közelében lakó igazhitű muzulmánok csodálkozva állottak ki házaik elé és bámulták azt a magas, nagyszakállú kapitányt, aki kardjával hadonázva szidja a mozdulatlanul álló katonákat.

Kapitány úr Grobról azt mondták a század legényei, hogy nincsen szive. Vad, érzéketlen ember, akit nem hat meg legényeinek búja-bánata; űzi, hajtja őket forró melegben, kemény, dermesztő hidegben. A gyakorlatokon nem ad nekik pihenést. Más század megáll, a legények letehetik a fegyvert, a borjút, vizet kereshetnek szomjuk csillapitására, csak kapitány úr Grob [illegible] ak, a híres nevezetez, első század- [illegible] ihenés nélkül, egyhuzamban [illegible] nagy utat a konjicai várta-

[illegible] bb mulasztásnak szigorú [illegible] letése. Ismerte a «Regle- [illegible] eszletét és szigorúan ügyelt [illegible] i. Minden szijnak, minden [illegible] e, ragyognia kellett, a ruhán [illegible] a legkisebb szennyet sem,

neki egy jó hosszú meleg kabátot és egy pár bélelt lakkczipőt, meg egy pár bélelt keztyűt.

Igy kiruházva, a mint visszaindulunk a szállodába, már az első pár lépés után elcsuszik az én angolom a sikos talpú új czipőjével a havon és végig veti magát hanyatt az utczán.

Nagy bajjal lábra állitjuk s magyarázom neki, hogy a hó, a melyet ő soha eddig nem látott, sik és hogy a czipő talpa is az, de ő kétkedve rázza fejét s nem fogadja el kisérő karomat, minek természetes következménye lett, hogy pár lépés után az én angolom megint végig hasalt az úton.

Végre hazaszállitottuk, egész nap egy szót sem szólott s csak este 10 órakor, vacsora után koczkáztatta meg azt a kérdést, hogy «vajjon a kalucsni talpa is sikos?» s miután felvilágositottam, hogy van reczéstalpú, mely nem sikos, egy nagyot sohajtva mondotta úgy magában, hogy akkor jó lesz, ha ő is olyat vesz czipőjére.

N.-Kanizsán három napig voltunk behavazva s csak szombat délután indulhattunk el Budapestre, hová egy végtelen s két oldalt óriási hófalakkal körülvett úton, este 11 órakor érkeztünk meg.

Én tehát Nizzától Budapestig 36 óra helyett utaztam majdnem 8 napig, a keresett meleg helyett kaptam havat és nagy hideget, mely hideget még fokozta az én indusi angol utazótársam fagyos szótlansága, mely fagyot a földdel történt többszörös érintkezése sem tudott elenyésztetni.

Most boldog vagyok, hogy a Riviéra híres melege helyett szobám kellemes melegét élvezhetem és alig hiszem, hogy még egyszer a hazai meleg ellen idegen hideget és a hazai hideg ellen külföldi meleget keressek.

a hajnak az előirt rövidségre kellett megnyirva lennie. Amiért más kapitány egykét napi kaszárnyaáristommal büntette meg a legényt, azért kapitány úr Grob kikötette. És ő maga vigyázott reá, hogy a napos szabályosan végezze a kikötést. Ha nem kötötte jól össze a legény sarkait, a kapitány durván félrelökte őt, maga vette kezébe a kötelet és összekötözte vele a delikvenst amúgy istenigazában.

Ilyen ember volt kapitány úr Grob!...

*

Télre fordult az idő. A konjiczai zászlóalj tisztjei teljesen el voltak zárva a világtól. A Kapa ormát örökösen sürű köd ülte meg. Hó födött be mindent.

A gyakorlótérre nem mehettek ki a katonák, csak a kaszárnya udvarán és a szobákban végezték a fegyverfogásokat és czélba lőttek a szobafegyverrel. Gépies, unalmas volt az élet Konjiczán. A tisztek megúnták még életüket is, megcsömörlöttek az unalmas élettől. Nem tettek egyebet, csak eljártak az Ali bég kis emeletes házában levő kaszinóba, ott kártyáztak, billiárdoztak és hallgatták az őrnagy meséit első háborújáról, katonapályájáról, a sikerekről, melyeket elért s melyeknek szeri-száma nem volt. Az igaz, hogy az őrnagy nap nap után ugyanazokat a dolgokat mondotta el, de hát hallgatták a tisztek békességgel, türelemmel, legalább eltelt az idő.

Egy délután, sűrün hullott a hó, az őrnagy úr ujságot olvasott a kaszinóban, a tisztek kártyáztak, billiárdoztak, lovas staféta állott meg a kaszinó előtt. A ló, erős kitartó kis bosnyák fajta, fehér volt a hótól; a stafeta bajusza összefagyott, sipkája le volt húzva a fülére, köpenyének gallérja fel volt hajtva. Egyszerre abban hagyta az őrnagy az ujságolvasást a tisztek a játékot. Kiváncsiak voltak, miféle sürgős dolog hozta ide a lovas katonát ilyen farkasorditó hidegben Konjiczára.

A legény bejött a szobába. Lovát künn hagyta egymagában, úgy sem szalad el a kifáradt állatt. Örült, hogy állhatott.

Az őrnagy előtt haptákba vágta magát és jelentette, hogy Szerajevóból jön a hadtestparancsnokságtól, ahonnan iratot hozott a vadászzászlóalj parancsnokának. Az őrnagy átvette az iratot, azután megmondotta a legénynek, hová menjen, kinél jelentkezzék, ki ad neki és lovának éjji szállást.

— Uraim, szólalt a köréje csoportosult tisztekhez, a hadtestparancsnokság arról tudósit engem, hogy holnap reggel öt órakor egy századból álló erős patrullt küld erre Konjicza felé és felszólit, intézkedjem, hogy ugyanakkor a zászlóaljtól hasonló erősségü patrull Szerajevó felé menjen.

Kovács kapitány, aki arról volt nevezetes, hogy nem engedi bántani legényeit erősen tiltakozott e «merénylet» ellen. A szerajevói hadtestparancsnokság bizonyára nem tudja, milyen gyalázatos idő jár Konjicza felé, nem tudja, hogy innen nem lehet patrullt útnak inditani. A hó eltemeti a katonákat, elvesznek az úton mind egy szálig. Nem szabad patrullt küldeni, meg kell üzenni a stafétával Szerajevóba, hogy lehetetlen e dolog.

— Nem jól beszélsz pajtás, szólott most kapitány úr Grob. Először is a parancs arra való, hogy teljesitsék és ha a hadtestparancsnokság azt kivánja, hogy patrullt küldjön a vadászzászlóalj Szerajevóba, akkor patrullt kell küldeni. Kifogást ilyenkor nem

lehet, nem szabad mondani. És ha te nem akarsz elmenni, hát elmegyek én az én századommal.

— Jól van kapitány úr, mondá az őrnagy, ha ön elmegy, a kérdés meg van oldva. Kár akkor szót vesztegetni. Tegye meg az előkészületeket az indulásra, este pedig elmondom önnek a diszpozicziókat, melyeket Szerajevóból kaptam.

Kapitány úr Grob katonásan meghajtotta magát, fizetett, kardot kötött és ment egyenesen a kaszárnyába századához. Alig hogy eltávozott, mint rendesen, most is gunyolódni kezdettek fölötte.

— Emberevő, aki nem sajnálja a katonákat, mondta a jó Kovács kapitány.

S mig lenn a tiszti kaszinóban szidták-szapulták kapitány úr Grobot, azalatt ez a kaszárnyában a legények elkeseredésére rendeleteket osztogatott keményen, katonásan a holnapi gyakorlatra.

*

Már jó két óra hosszat baktatott a patrull Szerajevó felé. Keserves kínlódás volt a katonák útja. Csípős, hideg szél arczakba vagdosta a hópelyheket, melyek szúrtak, csíptek, égettek. Közel jártak már Podorozachoz, ahol a diszpozicziók szerint kapitány úr Grobnak «gesicherter Halt»-ban meg kellett állania és megvárnia, mig a kiállított őrszemek az ellenséges őrjárat közeledését nem jelzik. Nógatta legényeit erősen, fenyegette őket büntetéssel, hogy ne hagyják el magukat, míg a kijelölt helyre nem érnek.

És mentek a szegény fiúk átfázva, éhesen, szomjasan. Mert azt sem engedte meg kapitányuk, hogy legalább egy marok hóval nedvesítsék meg kiszáradt torkaikat. Egy vézna oláh fiú összerogyott a fáradságtól. A kapitány megállott, dörzsölni kezdette az elájult katonát, mikor magához tért, pálinkát adott neki, azután ujra a sorba állította és kergette ezt is tovább Podorozac felé.

A katonák kezdték észrevenni, hogy mégsem olyan rossz ember ez az ő kapitányuk. Milyen szeretettel kérdezgette az elájult Mestragától, mi a baja, hol fáj, milyen óvatosan itatta meg őt a magával hozott pálinkából és mennyire örült, mikor az oláh kihúzta magát, már amennyire tudta és jelentette, hogy tovább tud masírozni. Mégsem olyan rossz ember ez a kapitány!

Se nem láttak már, se nem hallottak. Mindegy volt már nekik, bántja-e, szidja-e őket a kapitány vagy sem, nem tudtak gyorsabban menni. A fáradságot sem érezték már, elzsibbadt mindenük, csak úgy gépiesen emelgették a magas hóban lábaikat. Egyik-másik szeretett volna megállani csak egy perczre, csak egy pillanatra, hogy kifujhassa magát, de nem mert szólni a kapitánynak, úgy sem engedte volna meg neki. Maga a kapitány is fáradt volt, mert gyalog ment ő is. Máskor a «Kedves» vitte lassú, ringató lépésekben, most nem merte lovát elhozni, mert nem tudott volna olyan utakon járni, mint amilyeneket így tett meg a század gyalogszerrel. Jobban kímélte, jobban féltette a lovát, mint embereit.

Vége szakadt az útnak. A legények félig megfagyva dőltek be abba a kis gunyhóba, mely kevéssel Podorozac fölött a hegyekben van. Itt kellett az ellenséget bevárniok. Nyáron az erdőbe favágásra kiküldött vadászok éjjeli szállásúl használják a gunyhót, mely szegényes, egyszerü berendezésü. Köröskörül a fal mellett gyalulatlan deszkákból padok vannak a földbe ásva, a gunyhó közepén erős tölgyfa asztal van keresztezett lábakkal, rajta porlepett, pókhálós kőkancsó s mellette egy darab kemény prófunt, melyet még a nyáron felejtett itt valamelyik vadászgyerek. A falak összes vannak firkálva sokat jelentő felírásokkal, mint: «Itt volt jéger Stefan Kiss, még négy kis hónap!» vagy «Még 42 zupa! Nem parancsol a kapitány unterjéger Csömörnek!»

Ebbe a kis gunyhóba, ahol még a falak is a katona élet rémséges hosszú voltáról beszéltek, tért be a század. Kapitány úr Grob keztyűs kezével lesimította bajszáról, szakálláról a jégcsapokat, azután intézkedni kezdett az őrszemek, a «Feldwachok» felállításáról. Senki sem volt itt, aki ellenőrizte volna őt, megtehette volna

tehát azt is, hogy csak később, ha a legények kipihenték magukat, akkor állítja ki a «Feldwachokat». De katona volt testestől-lelkestől, a gyakorlatokat mindig igazi háborúnak tekintette, a «miczistráflis» katonákat valódi ellenségnek.

Kicsiny volt a század, kevés ember jutott egy-egy «Feldwachra». Összesen hármat állított ki. Az egyiket fűrer úr Radics vezette le a gőzfűrészmalomhoz, melyet a Tresanicza vize hajt; a másik fönn, a kőbarát-szikla tájékán alvadász úr Kőszegi parancsnoksága alatt állott; a harmadikkal előre egyenesen az ellenség irányába nagy úr Kasztnak kellett elmennie. pitány maga a gunyhóban marad emberrel.

A legények a szobában nér ták a vihar bömbölését. Még mertek, mert a kapitány velü gódva várták a pillanatot, menniök a posztok felváltás

Alig egy fél óra választotta el őket a felváltástól. Elálmosodtak, bóbiskoltak. A kapitány az ablaknál állott és úgy bámult ki a fehér tájékra. Egyszerre haragosan dobbantott lábával, föl s alá sétált a szobában, majd ismét az ablakhoz futott, ismét kitekintett, azután lármázni kezdett, hogy a szundikáló katonák ijedten ugrottak talpra.

— A gazember megszökött. Elhagyta őrhelyét, ott hagyta a «Feldwachot». Ezért meglakolsz!

Be is jött nomsokára a szökevény. Arczáról csorgott a verejték; lihegett, látszott rajta, hogy meg van ijedve és hogy futva tette meg ezt az útat. Pár perczig tartott, míg szólni tudott.

— Kapitány úr jelentem alássan, a Feldwache Nr. 2. egyik embere lebukott a szikláról a mélybe. Alvadász úr Kőszegi küldött ide, hogy jelentsem a kapitány úrnak.

— A kőbarát sziklánál áll Kőszegi.

— Igenis ott.

Kapitány úr Grob nem sokat kérdezősködött. Megparancsolta Vörös alvadásznak, hogy vigyázzon a legényekre, mig ő távol van és siettek fel a hegyre, a kőbarát-szikla felé. Az ordonáncz, ki a balesetet jelentette neki, messze elmaradt mögötte. Még alig volt a félúton, kapitánya már alaposan tájékozva volt a történtek felől.

Mestragát a vézna oláh állította ki Kőszegi «Spitze»-nek. Ez a «Feldwach»-nak előretolt őrszeme és az a feladata, hogy minden gyanús dologról azonnal értesítse a hátrább álló «Feldwache» parancsonkát. Kimerítő fárasztó dolog ilyen hidegben egész óra hosszáig a legnagyobb figyelemmel lenni. Mestraga fülelt, bámult, nézte a sűrűen kavargó hópelyheket, míg ereje elhagyta, elszédült és lezuhant a szikláról a mélybe. A legények csak későn vették észre eltűnését, de nem volt egyiknek sem bátorsága, hogy utána menjen és megmentse őt a megfagyástól.

Kapitány úr Grob most is katonásan cselekedett. A legények legnagyobb rémületére leoldotta derekáról a kardot és lassan kúszva megindult lefelé. Most félteni kezdették az emberevő kapitányt a legények, akik figyelemmel kísérték minden lépését.

A kapitány szerencsésen leért a szikla aljába, csizmáját elszakitották a hegyes, fagyos kövek, amelyeken megcsúszott, kezei véresek voltak a kemény kapaszkodástól és vörösek, duzzadtak a reája fagyott hótól.

Mestraga lenn feküdt ájultan. A hó egészen elborította őt, de nem törte össze magát, mert puhára esett. Az emberevő kapitány, akinek nincs szíve, aki űzi, hajtja, kergeti legényeit, míg összeroskadtak, most elfáradva, megvérezve ölébe vette az elalélt katonát és járatlan utakon, nagy kerülőkön visszavitte a gunyhóhoz.

— Grob! . .

A NÉMET CSÁSZÁR GYERMEKEI.

SANCTA VERITAS.

— REGÉNY. — (6)

Irta: VÁRADI ANTAL.

Az idő ólom-szárnyakon haladt. Felöltözött.

Rövid negyed óra alatt készen volt. Teljesen feketében, arczán a kétkedéssel váltakozó türelmetlenség kifejezésével állt a tükör előtt, mintegy saját arczvonásait tanulmányozva.

Százszor az ablakig ment és vissza, lépéseit s a perczeket olvasva. Igy mult el egy ujabb félóra. Háromnegyed volt hétre, minden kocsizörgésre ujból az ablakokhoz futott és az elrobogó kocsi után nézve, csalódottan folytatta izgatott sétáját.

Végre hét órát ütött a közeli tornyon. Ebben a perczben állott meg a kapu előtt a 33-ik számú bérkocsi.

Vörös számai a lámpáson világitottak. De a kocsiból kiszállókat nem tudta megkülönböztetni.

Az elsőnek járásában Sarlayra vélt ismerni.

Nem csalódott.

Pár pillanat mulva Sarlay lépett szobájába, egy ismeretlen úr kiséretében.

Mind a ketten feketében, komoran, egy hang nélkül, némán üdvözölték. Sarlay halkan mutatott kisérőjére:

— A «Sancta Veritas» előkészitő mestere. Kész vagy őt követni?

— Kész vagyok . . .

De hangja reszketett, arcza sápadt volt. Az előkészitő-mester komor hangon figyelmeztette:

— Uram. Ön még mindig feltétlen ura akaratának. Döntő lépést még egyet sem tett. Szabadságában áll jönni vagy maradni. Fontolja meg.

Viktor élénken vágott szavába.

— Oh, én meggondoltam . . . Heteken át egyebet sem tettem, mint lépésem sulyát fontolgattam. S égve vártam e napot, mely e bizonytalanságtól megvált. Most a perczeket olvastam az önök érkeztéig. Váltsanak meg a remény és a bizonytalanság kinos állapotától. En menni akarok!

— Ugy induljunk.

Azzal karonfogták Viktort és haladtak vele a lépcsőn lefelé. Lent a kocsiba ültették.

Sarlay mellette, az ismeretlen vele szemben foglalt helyet.

A kocsi robogása közben Sarlay Viktorhoz hajolt, félhangon súgva neki:

— Légy bátor, mint mindig. Ne lepjen meg semmi. Lelked el ne szoruljon a gyásztól, a melyet látni fogsz s ne mosolyogjon a középkor ósdi maradványain, melyek százados emlékekül körülvesznek. Tartsd meg nyugalmadat. Komoly légy és halgatag mint a halál.

Viktor összeszorított ajkakkal, zárt szemmel dőlt hátra a kocsiban.

Negyedóráig haladhattak igy, szótlanul, midőn a kocsi hirtelen megállt.

Széles boulevardról kanyarult be az út egy impozáns palota elé, melynek oszlopzatos portáléja tágas előcsarnokba vezetett.

Hallgatag, sötét alakok haladtak föl a széles lépcsőn, némán köszöntve Sarlayt s az ismeretlent.

Az első emeletre érve, oldalt kanyarultak s egy sötét folyosóba tűntek el.

Ott sötét kendőt kötöttek a szemére s két karján megfogva, vezették fölfelé, több emeleten.

A lépcsők véget nem akartak érni.

Végre több forduló után mintha távoli harangszó ütötte volna meg füleit, zsongó orgonahang közepett.

Kisérői megálltak és elbocsátották karjait.

Ötszörös kopogás hangzott egy érczajtón, melyen belül tiz koppanás ismétlődött.

Nehéz kulcs fordult a zárban s az érczajtó csikorogva nyilt meg.

Lépteik zaja kongott. Tágas előcsarnokban lehettek, mely márványnyal volt padozva.

Innét egy más ajtó elé álltak, mely egy halkan mormogott szóra és érintésre nyilott meg.

A belépők köszöntöttek valakit.

— Irgalom.

Az viszonozta az üdvözletet halkan, tompán:

— Szeretet.

Mind a hárman végül mintha kezet fogtak volna, közösen mondván:

— Most és mindörökké.

Posztóval bevont szobában lehettek, melyben halkan suttogott valami. Az ajtó mellett jobbról mintha viz ömlött volna folytonosan.

Lépteik nesztelenül tompultak el a behúzott padlón, melyen át egyenesen haladtak egy szük keskeny ajtó elé.

Hogy keskeny és szük volt, azt belülről láthatta meg Viktor, miután szemeiről levették a köteléket.

Első pillanatban semmit, de semmit sem látott.

Egy vibráló bágyadt lámpa küzdött az éj feketeségével. A mögötte bezárult keskeny, fekete ajtóban kivülről zörgött a kulcs és csattant a zár.

Némaság vette körül. Egy lélek sem volt vele, egy hang sem zavarta magányát.

Szemeit dörzsölve tekintett körül. Kezdett hozzászokni a félhomályhoz.

Most látta, hogy mért van oly sötétség körülötte.

A szoba, melyben állott, fekete posztóval volt bevonva.

Sötét, nyomasztó gyászt lehelt minden. Egy sötétkék lámpa reszkető lángja táncolt fölötte.

A terem végén ravatalon egy koporsó, melyben viaszsárga arczczal feküdt egy mosolygó halott. A fal mellett fekete posztóval bevont asztal, melyen irószerek s egy fehér papirlap kiáltó hószine ütötte el az éjfekete környezettől, mellette egy koponya. Affölött a fekete falon egy kiterjesztett szárnyú kakas. Oldalt egy edényben só, a másodikban kenyér. Egy harmadikban sárga kénvirág.

A néma csenden át, mintha a fal felső oldaláról búgva, a köveket megreszkettetve, zúgott volna át egy orgona fejedelmi hangja.

A hatalmas melódia, melynek foszlányai át-átzsongottak hozzá: Erős várunk nekünk az Isten . . . . és a Mózes hálaadó énekének hatalmas egybeolvasztása.

Mély csönd lett. Viktor leült a fekete asztal mellé s kezébe vette a papirlapot.

Három kérdést talált rajta fölirva. Rövid, rejtélyes kérdések voltak ezek:

«Miért? . . .»

«Minek? . . .»

«Hogyan? . . .»

Viktor sokáig eltünődött a három orákulumszerű kérdésen. A kék lámpa kisértetes világa mellett, a gyászterem néma levegőjében fantomok jelentek meg előtte, melyek oly szomorúan mosolyogtak rá, mint az a viaszszínű halott a koporsóban.

Hirtelen világosság ötlött agyába, mikor a posztó-fal megnyilt előtte s egy tetőtől talpig gyászba öltözött férfiu jelent meg előtte. Arczát álarcz födte, fejét bársony csuklya boritotta.

Övében halálfejes tőr, kezében hosszú, csontgombos fekete pálcza, s mint a rejtélyes gyülekezet sherifje állt meg az asztal végén.

— Felelj e kérdésekre. Ez végrendeleted.

S eltünt. Nyomában felhangzott a búgó orgona, melynek melódikus zsoltára átzengett a némaságon, s fohász-szerűleg halt el az éjszakában.

Messze, távol sulyos ütések koppanása hallatszott. Viktor kezébe vette a tollat és irt.

«Miért? . . .

«Azt kérditek tőlem: miért jöttem ide? Mi az az indok, a mely vezérelt? Az emberiségnek az a közös fájdalma, a melynek sajgó gyötrelme engem is áthatott. Mély fájdalom affölött, hogy nincs a földön egyenlőség, nincsen igazság és haldoklik a szeretet . . . Sok, hosszú éjszakán tépelődtem én már. Keresve a társadalom önző labirynthusából az utat, melynek vége e szentélyhez ér. E szentélyhez, a melyen belül, hiszem és tudom: azok munkálkodnak, a kik velem együtt érzik e sajgó sebet és gyógyirt, balzsamot keresnek annak fájdalma és veszélye ellen. Ezért jöttem ide. Most már tudjátok, hogy: «Miért?»

«Minek?»

«Hogy minek zörgettem kaputokon, szíveteken? Hogy befogadván engem is, együtt munkálkodhassam veletek, együtt keressük az országot a társadalom rettentő rákfenéje ellen, a melynek neve: ordító önzés. A szűkkeblüség, az exclusivimus epidémiája dühöng világszerte a társadalomban. Osztályok, klikkek, érdekszövetkezetek alakulnak arra a czélra, hogy a magánérdeket istápolják. A pajtáskodás vaslánczai békóznak egész társadalmi osztályokat minden irányban, csak a közjó irányában nem. Minden ember önön javát keresi, tekintet nélkül a másokéra, a melyet eltipor, ha az utjában áll s esetleg az övével összeütközik. Az emberiség közérzése kihalóban van. A társadalom brutális módon önző, állatiasan önérdekü. Nincsen erkölcsi izlése, a mely legalább eszközei megválogatásában mérsékelné. Jövök hozzátok helyreállitani segitendő a morál egyensulyát, az igazság trónusának kitörött negyedik lábát, fölsegiteni nemcsak a szükölködőt — de a lelki szegényt, az elnyomottat is. A tudatlant világositani, az erkölcsi télben didergőket, társaságokban a szeretet melegével fölengesztelni jöttem én. Tudjátok már most, hogy «Minek?»

«Hogyan?»

«Oh, ez a rettentő kérdés, a mely előtt megszégyenülve áll a filantrop, fejet csóval a filozófus, révedez a politikus s kétségbeesett lemondással fordul el az egyes egyén.

De nem az, a ki a Sancta Veritas kötelékébe tartozik. Az együttérzés hatal-

mas ereje erőteljes együttmunkálkodásra vezet, összetartásra hív, szövetkezésre szólít, s az összekötött vesszőnyalábok törhetetlen erején megtörik maga a ballon. Tehát egyetértés, testvériség, közös nézőpont felé való együttmunkálás által terjesztvén a világosságot, a meleget, a melynek közös neve: humanizmus. Részt juttatva a tudásból és szeretetből mindazoknak, kiknek ahhoz joguk és vágyódásuk van, s a kiket csak kezük és szívük elér. Ime, így, csak így gondoltam én a kezdetet . . . Magamon kezdve a javulást, általuk, véletek!

Most már gondolhatjátok: «Hogyan?»

A mint bevégezte, sajátszerű dübörgés reszketteté meg a falat, mintha túl rajta száz meg száz ember állott volna talpra egyszerre.

Utána megint csöndesség lett, s a fekete posztóval bevont ajtón hármas koppanás hallatszott.

A tőrös ember állt előtte.

— Elkészültél?

— El.

— Add át.

Viktor reszkető kézzel nyújtotta oda a papírt.

Az álarczos ember tőre hegyére fűzte azt s eltávozott.

A nyitott s bezáruló ajtón át hosszú, sötét folyosó tárult egy pillanatra szeme elé, mely ragyogó fényes nyiláson végződött.

Onnét hangzott az orgona s a dübörgés. Az ajtónyiláson mintha tömjénfüst tódult volna be.

Viktor gondolatokba merült. Odalépett a koporsóhoz.

Elborult szemekkel tekintett a sötét alakra.

— Vajjon voltak-e neked is ábrándjaid? hited? reményeid? Vajjon te is a «Sancta Veritas» ideálistái közé tartoztál? Ez a dobogni megszűnt szív valamikor dagadt, feszült a nagy ideák hallatára s a nagy érzelmek hullámzása alatt? ó, ha te felelni tudnál . . . Ha te föllebbenthetnéd annak a rettenetes kárpitnak a szegélyét, melyen át a sötét világból az örök világba léptél . . . Ha te el tudnád mondani utazásodat a végesből a végtelenbe? . . .

Künn zsongó hangtömeg vibrálása hallatszott, mintha száz ajak mormogna egyszerre egy imát.

— Vajjon meglelted-e te azt a szent igazságot, a mely idelenn ideálod, ideálunk volt s a melyet mindannyian a felhők között keresünk? Vagy nincs igazság ezen a földön?

A lepel halkan lecsúszott a ravatalról, melyen ezek a szavak voltak fölírva:

«. . . Nem halt meg a leányzó, csak alszik.

Máté ev.

Mint a villanyütés, futottak át a Messiás által hangoztatott szavak a Viktor lelkén.

— Tehát ti mind, mind hisztek abban, a mit én hiszek? Ti bíztok a Messiás jóslatában, s hiszitek a csodaszót, melylyel életre keltette Jairus leányát? Oh, legyetek áldva érte. Hiszen ti reményt adtok nekem — és uj hitet!

— Amen! dörgé rá két hang.

Viktor hátratekintett. Két ismeretlen férfi állt mögötte, kik végszavait hallották.

— Mit kivántok?

— Jösz-e velünk, vagy vissza kivánsz térni azon az úton, melyen ide jöttél?

Viktor a ravatal felirására mutatott.

A két férfiu szótlanul intett fejével s bekötötte Viktor szemeit.

Az absolut sötétben Viktor megindult két vezetőjével, a mint sejtette, a hosszú folyosón át kifelé.

Bekötött szemeivel csak lefelé láthatott egy vonalnyit a padozatból, a melyen lépteik koppantak. Fekete márvány volt. Végig-végig csillogott rajta egy távoli világosság sugara.

Az út végtelen hosszúnak tetszett előtte.

Még a sötét szoba misztikus ábrázolatai vették körül, melyek mély benyomást tettek fogékony lelkére.

Majd, mialatt bekötött szemmel vezették — mintha eddigi életpályáján haladt volna végig.

Mint a haldokló előtt befutott életutja — úgy tűnt föl az iménti «végrendelet» után, mint egy halálra menő ifjú előtt minden, a mit átélt. A gyermekkor, — az édes anya, a zajos ifjuság, könnyelmüsége, borzasztó jelenete atyjával . . . a lelki megrázkódás, az a borzasztó éj s a még borzasztóbb virradat . . . . Aztán a híd s a jeges folyam ködben zsongó habjai — majd az érintés a vállán, Sarlay szavai — s az ájulás, melytől uj életre ébredt.

Vezetői meglassitották lépteiket. Hallotta zörögni az ezüst tőröket, melyek villogó halálfej-markolata mintha előtte tánczolna a sötétségben . . .

Átálmodta még a kórházi napokat, az estét Sarlaynál . . . Jakab arczát s Turner boldogságát . . .

Szivébe nyilallott a Draskóczy és Csomay megvető arcza, mely javulása reggelének költészetét zavarta meg . . . Ejh! el veletek, gúnyos vonások . . .

Meghaltam a multnak — lépjünk a jövőbe!

Egyik kisérőjének szava verte fel emlékezéseiből.

— Uram. Ajtó előtt állunk. Az ajtó zárva van. Zörgetnem kell. Megtegyem?

— Tedd.

IX.

Ötszörös nehéz, dörgő kopogás reszketteté meg az ajtót.

A visszhang dübörögve sokszorozta meg zaját a hosszú, fekete márványlapos folyosón.

Az ajtó nyikorogva nyilt meg, mintha nehéz érczsarkokon fordulna, s egy tompa hang szólalt meg odabenn.

— Vezér! ismeretlen módon zörgetnek szentélyünk ajtaján.

A távolból, mintha egy nagy terem emeltebb, messze galériájáról hangzanék parancsoló, hatalmas zengő hangon egy szózat:

— Nézd meg, ki kér bebocsáttatást?

Az ajtó egészen megnyilt. Suhogó fekete talár söpörte a földet, meglibbenő szárnyának szellője érintette Viktor arczát.

Benn és künn halálos csöndesség.

Halk, csaknem suttogó hang kérdezte tőle:

— Ki vagy, ember s mit kivánsz?

A másik kisérő, eddig még szótlan, vette át a felelő szerepét.

— Jó hirű, becsületes ember, ki a «Sancta Veritas» szövetségébe kiván fölvétetni.

A talár ujra megsuhant, s az ajtón belül az előbbi kérdő hang ismételte lassú, nyomatékos hangon a kapott feleletet.

A vezér csengő hangja szólt ki ujra:

— Bocsássátok be az igazság és a szeretet nevében.

Két nehéz ajtószárny tárult föl; két kisérője karonfogta, s lassan megindult vele az ajtóig.

Az egyik kisérő fülébe súgta:

— A küszöbön állasz. Még visszatérhetsz.

A másik folytatá:

— Gondold meg. Ha egyszer átlépted, nehéz lesz visszajönnöd.

Viktor megszoritotta mind a kettőjük kezét.

— Előre.

E perczben érezte, hogy lába alatt van a küszöb.

Belépett, megállt rajta. Mintha delejes folyam hatotta volna át.

Emelt fővel, bátran lépett előre, s hirtelen puha, neszfogó szőnyegpadlatot érzett a lábai alatt. Bekötött szemei lefelé kerestek egy kis rést a köteléken, melynek vékony szélső nyilásán letekintve, fekete és fehér koczkás szőnyeget pillantott meg.

Két kisérője lassú, ünnepélyes lépésekkel vezette befelé.

E pillanatban megzendült a magasban az orgona s búgó zenéjével betöltötte a tágas szentélyt, a melynek fekete-fehér szőnyegén haladtak körül.

Végtelennek tetszett az idő, míg körben megtette az utat a nagy teremben. Ugy tetszett neki, mintha nagy tömeg ülne körös-körül, emelkedő padsorban, s halk suttogás, itt-ott emelkedő nesz ütötte meg figyelő hallását.

Az orgona csöndesülő zenéje bús akkordokba olvadt fel s elhalólag végződött csöndes, bánatos melódiában.

Erős ütés fejezte be az utolsó hangokat. Kisérői Viktort székhez vezették, melyben elhelyezkedett.

Vele szemben, mintegy emeltebb, magasabb helyről hangzott fel újra a koppanás, s az előbbeni kérdésekből ismerős vezérhang szólalt meg eleinte lassan, ünnepélyesen, később mindegyre emelkedő hévvel, erővel, emphasissal.

Viktor fogyni érezte erejét. Idegei nagy próbára voltak téve már a délután izgatott várakozása s az esteli órák szorongó nyugtalansága által.

Ehhez járult misztikus, titokszerű ideérkezése, a gyászos, sötét kamara a maga büsitó környezetével, a fekete ruhás, rejtélyes férfiak s azok kérdései . . . . a bekötött szemek, melyek bénitott látása mintha a többi érzék utján keresett volna kárpótlást, a terjengő tömjénillatból, a zúgó orgonából, a halk neszből lesvén el egy-egy foszlányt, hogy a titokszerűnek nyitjára akadjon; kezei görcsösen tapogatták a gót faragványú szék karjait, melynek masziv, nehéz fája mozdulatlanul fogta körül.

Abban a pillanatban, melyben leültették, a melyben az orgona, a végső koppanás jeladására elhallgatott — s mielőtt még a «vezér» hangja átzengett a levegőn, — a beállott percznyi csönd ugy vette körül lelkét s egész valóját a titokteljes várakozás izgalmával, mintha egy ismeretlen, néma tenger langy hullámai nyaldosnák körül idegen világok felé evező csolnakát.

(Folytatás következik.)

HUSZÁR.

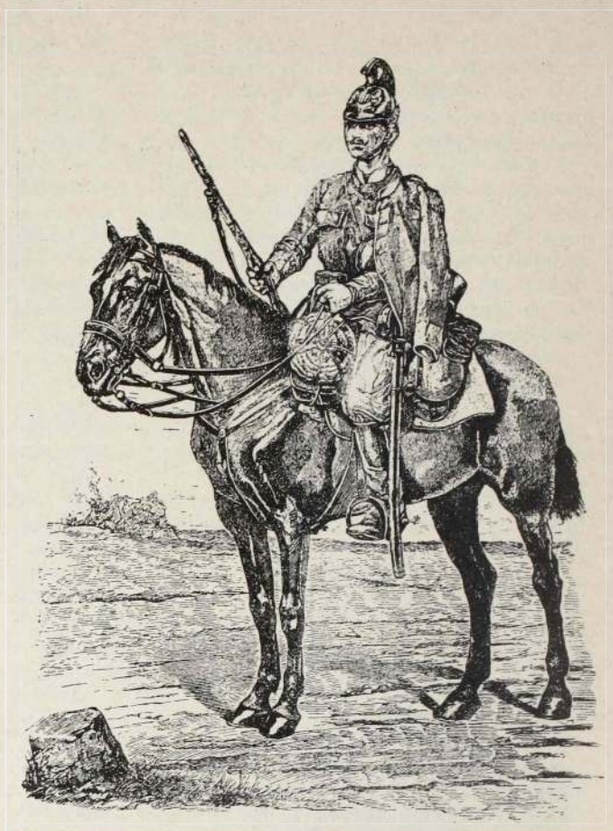

DRAGONYOS

BAKÁK.

TÜZÉREK.

KÉPEK A HADSEREGBŐL.

FOGAS KÉRDÉS.*

A lány miért vonz, mint a mágnes?
Szeme oly szépen mért ragyog?
Bohó szívek miért szeretnek?
Oh, szóljatok, feleljetek meg
Tudósok, bölcselő nagyok!

A női szív méltó-e arra:
Hogy bálványozzuk szüntelen?
És hogy előtte térdepelve
Mindenki csak kegyét keresse?
Oh, fejtsétek meg ezt nekem.

S kik egymáséi nem lehetnek,
A kik közt gát emelkedik:
Azok világra mért születtek?
Nehéz kinját a szerelemnek
Azok mivégre szenvedik?

Ugy-e hallgattok, nem feleltek?
Csak némán álltok, mind a hány
A bölcs tudós mit is felelhet?
Hisz a hol kezdik a szerelmet,
Ott megszűnik a tudomány.

Morócz Jenő.

A „HALADJUNK" VÉGPERCZEI.

Irta: TÖMÖRKÉNY ISTVÁN.

— A bál — szólt belmunkatársam, Karka Kelemen és megigazitotta a nyakkendőjét.

— A bál — szólt komoran a kiadó és eszébe jutott, hogy nyakkendőt kellene venni, amit megigazíthasson, mint Karka Kelemen. Mert ő nagy bámulója volt Karkának és szeretett mindent utána csinálni.

Ezután csönd lett. A másik szobában recsegett, kattogott az ócska kis gép, amin a «Haladjunk»-ot nyomták. Mert tudni kell, hogy a Haladjunk egy lap volt, egy lap, amely szépirodalommal és közgazdászattal foglalkozott s első sorban öntudatosan képviselte Gernye város fölfogott, pláne jól fölfogott érdekeit. Igen, a Haladjunk lap volt, olyan papírossal, mint a czukorsüvegek takarója, olyan betűkkel, mint az apró pókok, amiket nyáron, esős napok előestéjén lát az ember a falakon mászkálni. És valóban mászkáltak is ezek a betűk. A fölfogott érdekekről írt czikkek gyakran minden lendületességük mellett is érthetetlenek voltak. Az apró betűk ide-oda ugráltak a gépben, amely ódon és rosz volt s Karka Kelemen munkatársam szavai szerint hasonlított egy elzüllött mastadon-csontvázhoz.

Ugy van. A Haladjunk lap volt, amely Gernye város értelmiségét hetenkint egyszer ellátta szellemi táplálékkal, pókbetűkkel a rossz papíroson. Éveken át teljesítette a lap ezt a kötelességét, teljesítette bátran, öntudatosan s belevilágított a haladás fényes szövétnekével Gernye város érdekeibe, érdem szerint fogván föl azokat. Nem hasábokat, de köteteket lehetne összeírni arról a fontos missziróI, amit a város művelt társadalmának kiváló organumaként szereplő Haladjunk betöltött. A lap létezése nélkül örökre ismeretlen maradt volna hazánk és a külföld előtt az a sok esemény, amelyek nem egyszer helyezték az ideges izgatottság lázas állapotába Gernyeváros hírlapolvasó közönségét. Bevallom, hogy most, midőn ezeket a sorokat írom, a hulló eső fájdalmasan juttatja eszembe a Haladjunk bekövetkezett bukását, hangokat hallok magam körül s ezek a hangok mondatták el velem a lap dícséretét. Bevallom, hogy ezek a hangok jeles belmunkatársam, Karka Kelemen szavai voltak. Ő szegény a lap elhunyása után ismét visszatért a polgári pályára, ahol azelőtt is aratott már babérokat a könyvkötészet terén. Karka az ő eszméit most beleragasztja a kötendő könyvek táblájába, míg azelőtt a Haladjunk hasábjaiba hullatta azokat el.

A lap olvasóközönsége — kiterjedt körű és nagyszámú olvasóközönsége volt a lapnak — méla áhítattal olvasta ezeket az eszmegyöngyöket, amelyek, hogy ismét jeles belmunkatársam soraival éljek s egyúttal az ő szerénységét is kellő világításba helyezzem, csak töredékes gondolatai voltak egy, a fővárosba való tehetségnek, aki különféle irodalmi klikkek ellentörekvései miatt az idő szerint még a provinczián, egy kisded hetilap szűk keretén belül volt kénytelen működni.

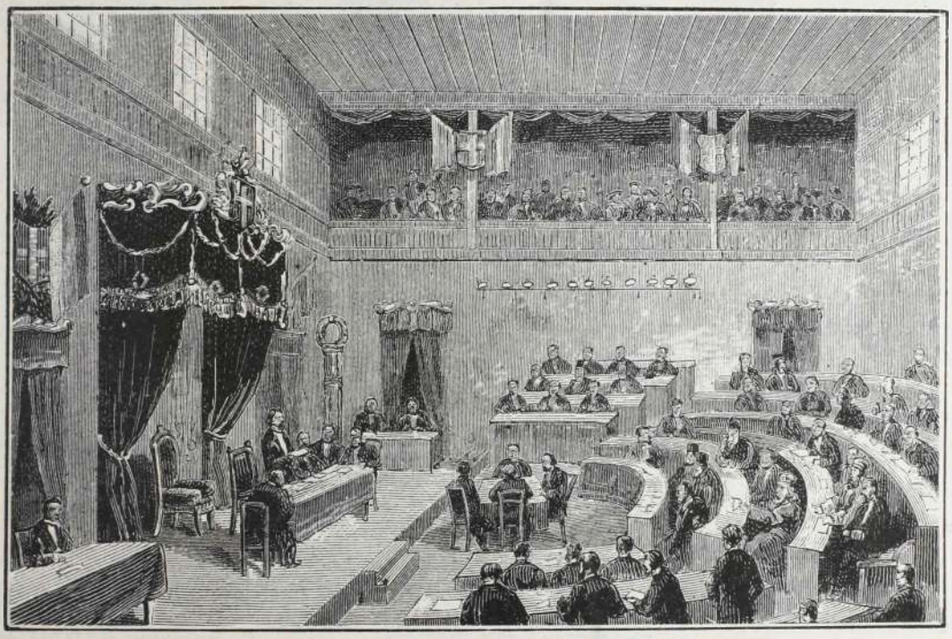

A SZERB KÉPVISELŐHÁZ.

Mint már föntebb említettem, Karka nemcsak az időszerint, de ez időszerint is a provinczián működik és pedig jelenleg mint könyvkötő. Könyvkötői klikkek ellentörekvései folytán a fővárosba való tehetség (nehezemre esik ezt konstatálnom) még mindíg a vidéken időzik.

Ez az eseménytelen kis történet helyezi kellő fokú világításba az ő zseniális talentumát. Tény ugyan, hogy éppen e dolog miatt haladt bele őrült rohamossággal a Haladjunk a bukásba — a bukás ádázan kavargó örvényébe, mint Karka Kelemen írta, de amelyből a lap utolsó számában a pókbetűk ádázon habargó örményt csináltak.

Ez tény, ez faktum, ez elvitázhatlan dolog, de mindamellett is egy lobogó lángelme perfekt munkája volt az s habár a lap elveszett, eltűnt a város érdekeinek jól fölfogottsága is, a lángelme perfekt munkája megmaradt.

Tehát abban a pillanatban, mikor Karka szavai után a kiadó rideg hangon mondá — «A bál» — csönd lett. Én szakítottam meg. Sóhajtottam.

Most, hogy a multak távol ködébe visszatekintek és szétoszlik a feledés homálya az emlékezés előtt, magam előtt látom Karkát, nagy lábaival és kezeivel, amelyeket mindig mozgatott s az áldozatkész kiadót, aki bár jeles belmunkatársamnak nagy bámulója volt, ebben a pillanatban nem mozgatott semmit sem.

Bizonyos ideig ismét csönd állott be s a szoba levegőjébe csak jeles belmunkatársam czipőtalpainak a nyikorgása vegyült.

Elfogúltság vett rajtunk erőt, amelyet, hogy megértenék, meg kell magyaráznom a dolgot. Szombat délután volt s a Haladjunk vasárnapi száma szombat este hat órakor megszokott jelenni. A közönség tudta ezt, bele volt már szokva s szombaton este hat óra után a város területén minden előfizető élvezhette a heti szellemi takarmányt. Már ez kiváltsága volt a mi lapunknak.

Azonban akkor este bál volt Gernye-városban. A város értelmisége, intelligenciája, azaz: — s ezt minden dicsekvés nélkül mondhatom — a Haladjunk olvasóközönsége szükségét látta annak, hogy három évi gondolkodás után a társas életet fölpezsdítő tánczmulatságot rendezzen. A bál fényesnek, elragadónak ígérkezett, az érdeklődés, hogy Karka jeles belmunkatársam szavait használjam, a feszültségig túl volt csigázva.

Ennek a bálnak a vasárnapi lapba okvetlenül bele kellett jönni. A belenemjövés egyértelmű lett volna a lap bukásával. Azonban, mint már említettem, a lap szombaton hat órakor szokott megjelenni s így az este történtekről, hogy Karka szavaival éljek, referálni fizikai lehetetlenség volt.

Be méltóztatik látni, hogy a sóhajtásra volt okom. A sóhaj után csönd állott be. A csönd után pedig Karka állott föl s kijelentette, hogy elmegy a bál pénztárnokához.

Karka elment, visszajött és leült az asztalhoz, kezét bemélyesztette a hajába, gondolkozott, idegesen kapott föl egy tollat és elkezdett referádát írni. Karka Kelemen hírlapírói működésének a koronája volt ez a referáda. Benne volt abban minden, amit Gernyeváros értelmiségének, intelligenciájának és előkelőségének a báljáról írni lehet. Ragyogó tollal voltak le-

* Mutatvány szerzőnek sajtó alatt levő költeménykötetéből.

festve a női ruhák s ékes jelzőkkel fölruházva a hölgyek.

Karka Kelemen hirlapirói működésének a koronája megjelent esti hat órakor a lapban.

Este nyolcz órakor Gók Szilveszter előnyösen ismert kereskedőnk s a Haladjunk közgazdasági rovata szellemes vezetőjének pazar fénynyel berendezett fűszerüzletében fölrobbant az egyetlen hordó petróleum, amely Gernyeváros falai között találtatott s a pazar fénynyel berendezett fűszerüzlet falához mázolta közgazdasági rovatunk szellemes vezetőjét. Az egyetlen hordó petróleum fölrobbanása folytán a báltermet kivilágitani lehetetlen volt. S ennélfogva a bálterem, hogy Karka szavait idézzem «Gernyeváros pezsgő társadalmi életének ez estén góczpontja, üresen maradt. Nem volt bál másutt, csak a Haladjunkban».

Gernyeváros pezsgő társadalma ezt a tényt a város értelmiségének kigúnyolásával hozta kapcsolatba s a Haladjunk — hogy Kárpai Benedek vidéki levelezőnknek hozzám intézett részvétleveléből idézzek — pár hónap alatt beadta a derekát.

MI VÁR? . . .

Ha őszutolján elsusogja
Halk búcsúját a cserjés lombja.

S megharsan a szél harsonája,
Láthatlan kéz a galyat rázza,

A lomb szállong zizegve, halkan
S a hang elvész a zürzavarban;

Vagy ha a hervasztó fuvallat
Berken, pagonyban bús nyomot hagy;

S mi egykor csak reményre készte,
Mind lenn fetreng a sárban tépve:

Eltünődöm, mi hát az élet?
Rövid tavaszra gyors enyészet,

Biztos bukás a viadalban,
Borongó refrain: röpke dalban,

Mely lelkemben viszhangra kél, és
Meg-meglop egy észbontó kérdés:

Ha letiprák minden reményem,
Mi vár rám majd a nagy setétben? . . .

Gallovich István.

IRODALOM.

Az utolsó évtized alatt hatalmasat lendült a magyar irodalom. Egymásután termettek kiváló fiatal irók, s elmondhatjuk, hogy a negyvenes évek óta egyetlen egy korszak se hozott napfényre annyi tehetséget. Az irodalom minden ágának meg vannak a maguk fiatal tehetséges művelői, kik legtöbbször számottevő, sőt sokszor jelentőségteljes munkával lépnek fel. És a mi legbiztosabb, s legfőbb örömmel tölt el, az, hogy e tehetséges költők és irók mind egészen fiatal emberek még, a kik lelki sugallatuknak engednek, mikor irnak, munkakedv, belső hév vezeti tollukat s minden munkájukkal beigazolják, hogy tehetségük kiforrásával mind jobb-jobb munkákat várhatunk tőlük.

Tábori Róbert, a ki ezuttal «Nagy játék» czimű regényével lép a közönség elé, szép tömör, hosszura eresztett szakálla daczára is igen fiatal ember még. Sokkal fiatalabb, mint e szakáll s rengeteg irodalmi munkálkodása után gondolni lehetne. Nem több, mint 30 esztendős, de azért már négyöt regénye van elterjedve, irt szinműveket, novellákat, verseket, szerkeszt kis lapot, nagy lapot s szekérkas számra forditja a magyar irók műveit németre.

A «Nagy játék» czimű uj regénye a Singer és Wolfner czég népszerű vállalatában, az «Egyetemes Regénytár»-ban jelent meg s két kötetre terjed. — Meséje igen érdekes s hatásos, szinpadra is alkalmas frappans jeleneteivel sokszor emlékeztet az Ohnet irmodorára. Dicsérünk kell a Tábori ambicziját, hogy irodalmi vágyai ily nagyobb lélegzetű munkára sarkalják. Az eredmény be fogja bizonyitani, hogy nem lesz oka megbánni sem az időt, sem a fáradságot. A jelesül megszerkesztett s irói talentummal megirt regény kedves olvasmánya lesz a magyar olvasó közönségnek, mely Tábori Róbert kiváló tehetségét eddig is szivesen méltányolta.

Adorján Sándortól is most jött uj kötet. A «Szépirodalmi Könyvtár»-ban jelent meg «Félhomályban» czimmel. Adorján, ki nyiltan hirlapirónak hirdeti magát, itt mint igazi iró lép a közönség elé. Különben is csak a legujabb időkben kezdték azt az éles határvonalat iró és hirlapiró között megvonni. Pedig akkor, mikor valakit szónoklataiért irodalmi babérokkal akarják kitüntetni, épenséggel nem volna igazolt iró és hirlapiró között falat huzni. Különösen pedig nem akkor, midőn az a hirlapiró olyan tehetséggel van megáldva, mint Adorján Sándor, a ki nem a száraz eseményeket látja, hanem azoknak morális, filozofikus, nevetséges, vagy megható oldalait. Leirásaiból nem a tájat, vagy társaságot vagy az eszményt ismerjük meg, melyekkel foglalkozik, hanem azokból ismerjük meg az ő irói lelkét, rokonszenves egyéniségét. És ha a hirlapiró dominál is egy tekintetben, ez csak előnyére válik a kötetnek. A *stylust* értjük, mely igazán hirlapirói. Markans, jellemző és ment minden sallangtól, minden fölösleges czifraságtól. Sok élvezetet nyújt e kötet az olvasónak és ezért melegen ajánljuk. — 1 forintért megszerezhető minden könyvkereskedésben.

Hogy most e helyütt dr. *Kunos Ignáczról* megemlékezünk, erre egyvékony kis füzet ad ugyan alkalmat. De hát mi ezt az alkalmat annál örömestebb ragadjuk meg, mert igen szivesen méltatjuk e kiváló fiatal tudósunk irodalmi érdemeit. Kunos tudvalevőleg a keleti irodalommal foglalkozik előszeretettel és sok tudással. Éveken keresztül lakott a Bosporus partján és nemcsak a török nyelvet sajátitotta el, de bele tudott pillantani a mohamedán világ lelkébe. Sohasem fogom elfelejteni, hogy a stambuli bazárban a török kereskedők is töröknek nézték őt, mikor részemre valami keleti himzést akart tőlük vásárolni. Mert nemcsak nyelvüket beszéli, de ismeri észjárásukat, lelkük misztikus világát. Eddigi irodalmi működésével a kelet költészetének sok drága kincsét tárta föl, hátha még majd ki fogja tárni mindazt, a mit évek hosszu során át gyüjtött szeretettel, szorgalommal, gazdag ismeretekkel. Legujabban egy kis füzetke jelent meg tőle, melynek czime «Kisázsiai török regények». Érdekesen és a keleti irodalom alapos ismeretével tárgyalja ebben a népregényeket, elmondván a legtöbbnek meséjét is. Különösen kiemeljük itt Kunosnak gyönyörü szép nyelvezetét, mely minden ízében magyaros és tárgyához méltóan tele van színnel, viraggal. Mutatóul itt közöljük a tanulmány bevezető sorait:

Sötétes bizonytalanság fekszi be az anatóliai török népélet földjét. Buján tenyésző növényzete elelhervad, föl-föléled, de se hervadásának az éjjelén, se ébredésének a reggelén, nincs, a ki haló szavát venné, nincs, a ki ébredőben látná. Gondozó kéz össze nem illeszti, vigyázó szem meg nem válogatja. Pedig dús mezejének mily sok a hajtása és virágos erdejének mennyi az illata. Az ő rózsájára is rászáll kelet költészetének a fülemiléje és kissé vadabban zengő hangját nem egy völgye veri vissza téres hegyes Kisázsiának. És mily különfélék e hangok, mennyire eltérők a nyilatkozataik! Búját-baját dalban dallja, a jelenből a multba téved és ott pihen el a legörömestebb.

HADSEREG.

Az osztrák-magyar hadsereg. Az «Armeeblatt», szemben a különféle téves külföldi hirekkel, következő számszerü kimutatást közli az osztr.-magyar véderő csapattesteiről. Van 102 gyalogezredünk, melynek béke-létszáma 167,180 ember és 510 ló, hadiletszáma 671,400 ember és 15,200 ló. Egy tiroli vadászezred (12 zászlóaljjal) és 30 vadászzászlóalj 17,000, illetve háboru idején 58,200 emberrel. 26 császári honvéd-gyalogezred 10,420, illetve 123,700 emberrel, 28 magyar kir. honvédgyalogezred 16,540, illetve 131,670 emberrel, — *összesen tehát a gyalogcsapatok béke idején 211,140 ember, háboru idején 995,040 ember fölött rendelkeznek.* A lovasság következőképen oszlik meg: 42 cs. és kir. huszárezred van 45,630, illetve 68,840 emberrel, 6 császári honvédlovas ezred, azonkivül 1070, illetve 6140 lovasitott tiroli és dalmát vadász, 10 magy. kir. honvédhuszárezred 3350, illetve 9130 emberrel, *összesen 49,780 ember béke időben és 87,510 ember háboru esetén.* Tüzérség: 14 tüzérezred 9950, illetve 30,000 emberrel, 42 önálló üteg-osztály 14,150, illetve 44,230 emberrel, 11 vártüzérüteg és a tiroli vártüzérütegosztály 980, illetve 3680 emberrel, *összesen 27,120 ember béke idején és 81,110 ember hadi létszámban.* Vannak azután utász-csapatok 3830, illetve 12,030 emberrel; 4360, illetve 11,930 ember fölött rendelkező műszaki csapatok, továbbá vasuti és távirdai ezredek 1120, illetve 6600 emberrel, 6 vártüzérezred és 3 vártüzér zászlóalj 8040, illetve 22,440 emberrel, *összesen 17,350 ember béke idején és 53,000 ember hadi létszámban.* A szekerészcsapatok 4264 ember és 1652 ló fölött rendelkeznek béke idején, 46,870 ember és 56,590 ló fölött háboru esetén. Az egészségügyi csapatok békelétszáma 4710, hadi létszáma 23,000 ember. Az élelmezési csapatokban 1440, illetve 14,000 ember van. Egyéb kisebb katonai intézményekkel együtt összesen 13,860 a békelétszám, 88,420 a hadi létszám. Ehez kell még számitani a magasabb katonai hatóságokat, parancsnokságokat, az okkupált tartományok békeállományának felemelését és igy az *osztrák-magyar véderő egész békelétszáma 326,040 emberből és 57,700 lóból, egész hadi létszáma pedig 1,315,370 emberből és 233,570 lóból áll.* — Háboru esetén ide kell számitani még a 430 népfölkelő zászlóaljat is, melyben mindegyik zászlóaljra 1000 ember esik, azonkivül 20 lovas népfölkelő századot 150—150 lovassal.

SZINHÁZ.

A népszinházban most az *Abonyi Lajos* uj darabja a «Leányasszony» czimü népszinmű járja. A népszinmű, mely telve van poetikus szép jelenetekkel, s az életből ellesett igazi tőzsgyökeres alakokkal, szép sikert aratott, de még nagyobbat aratott volna, ha nagyobb meséje, s egységesebb cselekménye lett volna. *Abonyi Lajos* a leghivatottabb művelője a magyar irodalomban a népies iránynak, ép azért dicsérnünk kell Evva igazgató tapintatát, ki mindent elkövet, hogy évenként legalább egy-egy népszinmű irására serkentse a kitünő irót. A leányasszony hihetőleg műsoron fog maradni.

A m. kir. operában a mult héten nagy sikerrel énekelte *Schiff Etel* k. a Santuzzát a Parasztbecsületben. Legjobb volt az összes eddigi magyar Santuzzák között, mert amellett, hogy erős szép iskolázott hangon énekelt, játéka is drámai volt s minden mozzanatában kifejező. A lapok is teljes elismerés-

sel irtak a fiatal énekesnőről, kiben, ha ugy halad tovább, az opera megtalálja azt a magyar drámai énekesnőt, a kit évek óta hiába keresett.

A nemzeti szinház legközelebbi ujdonsága ismét eredeti szinmű lesz, a mint hogy Paulay dicséretére legyen mondva, az idén még csupa eredeti premierek voltak. Most a Garai-pályázaton 1500 frtot nyert, *Berczik Árpád* «Mai divat» czimü vigjátékát mutatják be.

SPORT.

A százezresek. A lefolyt 5 év alatt Ausztria-Magyarország versenyistálló-tulajdonosai között gr. Eszterházy Miklós volt a legszerencsésebb. — Tata várura ugyanis 370,378 frtot nyert lovaival, köztük Aspirant-al, Sollich-al, Nemszabad-al stb. Utána még tizenöten következnek, kiknek nyereménye meghaladja a 100,000 frtot. Igy Apponyi Antal gróf 272,528 frt, Üchtritz Zsigmond b. 227,553 frt, Dreher Antal 205,408 forint, Auersperg F. hg. 192,317 frt, Blaskovich Ernő 167,076 frt. Utolsó a százezresek között Fesztetich Tasziló gróf 100,423 forint nyereménynyel.

A nagy dijak aspiránsai. Az idei szezon nagyobb versenyeiben részint a kétéves formánál fogva, részint az előzetes fogadásokból következtetve, az alábbi lovak birnak legtöbb jogosultsággal a nyerést illetőleg: Trialstakes-ben: Clifford v. Duncan, a Nemzetiben: Culloden v. Alag, a pesti Kanczadijban: Furcsa v. Nemszabad, a bécsi Kanczadijban: Szélvész vagy Dornröschen, az Alagi dijban: Gourmand v. Nemszabad, a piece de resistance-ot pedig, a Derby-t igy kombinálják: Gourmand—Virad—Mirevaló.

*

Vegyes hirek. Az osztrák Jockey-club ez idén a vidéki versenytereknek 21,500 frtot ad dijakra. Ez összegből két magyarországi egylet is kap subventiot, t. i. a pozsonyi 7000 frtot és a soproni 1000 frtot. — *Angliában* a mult évben 637 egyéves csikót árvereztek el 149,447 font st. értékben. Legdrágább volt köztük a Minting-Reprieve mén, mely 4500 font sterlingért (kb. 55,000 frt) ment át Sir Bl. Maple tulajdonába. — *Az 1893. év* legelső versenyét közkedveltségü akadályjockeynk, G. Williamson nyerte meg. Angliában, Manchesterben, aratta e fáradhatatlan jockeynk ezt a diadalt Santa Rosalian. Jó előjel a magyarországi diadalokra! — *480,556 font sterlinget* (közel 6,000.000 forintot) osztottak ki a mult évben Angliában versenydijakul, mely összeggel 947 ló lett jutalmazva.

*

Korcsolya-verseny. A budapesti korcsolyázóegylet városligeti pályáján mult hó 22-én délután versenyeket rendezett. A 12 fokos hideg daczára nagy közönség nézte végig az egyes itemeket; melyek érdekfeszitően folytak le. A versenybiróság Rohonczy Gedeon elnöklete, Lónyay Menyhért gróf, Szentgyörgyi Imre, Cherny Lajos és Zsedényi Béla tagokból állott. A versenyek fél 4 órakor kezdődtek és 10—10 perczenyi szünettel 5 óráig tartottak. Lefolyásuk a következő volt: 1. Megnyitó-verseny. (Táv. 500 m.) Első hét versenyző közül Tóth Gyula (1 p. 2²/₃ mp.). 2. Ifjusági vers. (táv. 400 m.) Győztes 5 társa között Lillits Milutin (49⅘ mp. alatt). 3. Nagy síkvers. (1500 m.) Tiz pályázó közül elsőnek ért czélhoz Staudner Gyula (3 p. 28⅘ mp. alatt). És végül: Verseny hátrafelé (400 m.) A négy versenyző közt első lett Kanitz Henrik (1 p. 37⅕ mp. alatt).

NŐI HAJVISELET 1893-BAN. — Pályadijat nyert divattervek.

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: Dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Miben áll a Kneip-féle vizkúra és valóban oly csodálatos a hatása, a minőnek sokan festik? *E. Zsófi.*

Felelet. A Kneip-féle vizgyógymód nem uj, annak minden egyes részleteit a régebbi orvosok már ezelőtt is tudták és alkalmazták. Csodahatása nincs neki, csak annyi eredménynyel jár, mint egyéb vizgyógymódok. Hogy még annyira terjed és annyian magasztalják, hát az csak a divat hatalma. A kri-nolint is egy időben nagyon szépnek tartották és széltében viselték. Ma napság már megváltozott a nézet. Azt hiszszük, nem sokára eljön az idő, midőn a Kneip-kúrát a közönség csak olyannak fogja tartani, mint a többi vízgyógymódot. Csakhogy erre idő kell. Különben a Kneip-féle vízkúra főbb vonásaiban a következőkben áll: 1. A víztaposás. Igy nevezi Kneip a meztelen lábbal való járást nedves fűben, nedves talajon vagy oly nagyobb edényben, melyben a víz sekély. 2. A nedves vászonba burkolás. Több rétegre összehajtott nedves durva vászondarabba göngyölitteti be az egyes testrészeket, föléje pedig gyapjutakarót ajánl. 3. Fürdők. Négyféle fürdőt ajánl: lábfürdőt, félfürdőt, ülőfürdőt és teljes fürdőt. A hideg lábfürdőt 1—3 perczig, a meleget (25—30° R) sók hozzáadásával 12—15 perczig, ezt azonban fél perczig tartó hideg lábfürdőnek kell követnie. A félfürdőt háromfélekép ajánlja: állva, úgy hogy a víz térdig érjen; térdelve és ülve, a mikor a mellett és hátat kell locsolgatni. Mindegyiknek tartama ½—3 percz és 15° R.-nál melegebbet nem szabad alkalmazni. Minnél hidegebb, annál jobb. Az ülő fürdő ½—3 perczig tarthat és csakis lefekvés előtt használandó vagy pedig éjjel az ágyból felkelve, álmatlanság ellen. A meleg teljes fürdő mindig fenyőfürdő legyen. Utána mindig vagy hideg vízbe kell alámerülni, vagy pedig a testet hideg vizzel kell lemosni, a mi — szerinte — megakadályozza a meghülést. 4. A gőzt Kneip ugy alkalmazza, hogy megtölt egy kádat forró vízzel, a gőz felfogására föléje teritőt helyez és a teritő alá viszi a beteg testrészt, vagy ülteti az egész testet. 5. Az öntözés. Egy kanna vizet öntet az egész testre. Az öntözést rendesen hideg vizzel végzi, de gyenge szervezeteknél 15—18 foku vizet használ. Kneip a test megöntözését többre becsüli a fürdőnél s akkor tartja különösen megbecsülhetetlennek, ha az egyes beteg testrészeket akarja gyógyitani. 6. A lemosásokat érdes, durva vászonkendővel végezteti, vagy az egész testen vagy egyes testrészeken, de mindig csak reggel az ágyban, legfeljebb 2 perczig. Gyakran eczetes vizet is használ. 7. Begöngyöléseket is használ Kneip durva gyolcscsal, mely fölé flanell takarót alkalmaz. Ezzel 1—2 óráig marad betakarva, az ágyban a beteg. — A vizivást illetőleg Kneipnek ez az elve: «Annyiszor igyunk, ahányszor megkivánjuk, de sohasem sokat egyszerre. Évés közben ne igyunk.» A sok huseledelnek nem nagy barátja. A bort és sört megengedi, de határozottan tiltja a kávét és theát. Fehérneműnek a durva vásznat ajánlja. — Ezek Kneip főelvei s ha most tetszik, már nagysád otthon is «Kneipolhat.»

A farsangi idényre!

16 gomb hosszú selyemkeztyük sok szinben párja 1.50, harisnyák minden szinben párja 20,60, 80, 1.—, 1.20, áttört harisnyák minden szinb. párja 1.60, 1.80, 2.—, fél selyem harisnyák párja 1.60, tiszta selyem harisnyák párja 5 frt. Chenillia báli belépők darabja 4, 6 és 8 frt. Csipke- és Chenillia-kendők és sálok. Csipke zsebkendők darabja 60 kr.-tól 6 frtig, valamint ruhák ékitéséhez való csipkék és szalagok dus választékban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

BUDAPEST BÉCS BELGRÁD TEHERÁN

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. Szerb királyi udvari szállitók. Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendőrség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tüzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

NEGYEDIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések legkésőbb szombatiga «MAGYAR GÉNIUSZ» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik. A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a «MAGYAR GÉNIUSZ»-nak, vagy legalább a «MAGYAR GÉNIUSZ»-nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik

a «MAGYAR GÉNIUSZ» kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legczélszerübben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lappéldány ára (20 krajczár) levélbélyeg alakjában mellékeltetik, avagy utalványlap szelvényire iratik a megfejtés a megfejtő nevének pontos czimével lehetőleg szombat reggeli 8 óráig beküldetvén.

EZUTTAL HÁROM PÁLYADIJAT TÜZÜNK KI:

I. dij 50 korona aranyban. II. dij 10 kötet regény. III. dij egy album.

EDDIGI PÁLYÁZATAINK EREDMÉNYE.

1. *«HALLGATÁS NEM LEMONDÁS». Nyerte: Ujvárosi Erzsike kisasszony.*
2. *«KONTY». Játszik az 50—65-ös csoport. — A nyerőszámot a budai kislottón huzzák ki e hó 16-án.*
3. *«PANAMA BOTRÁNY». A mennyiben megfejtők lapunk zártáig mindig érkeznek be, a nyerő neve csak a következő számban közöltetik, s az illetőnek hiteles nyugta mellett kiadatik a pályadij.*

A «Panama botrány» talány helyes megfejtői a következők:

Pintér Mihály
Csete György
Silbinger Mór
Löfi Endre
Günczler Arthur
Nádosy Pál
özv. Manzulovits J.-né
Déri József
Blumenfeld József
Tauszig Szidonia
ifj. Jankovich Ottó
Grünvald Sarolta
özv. Kientrl Imréné
Fischer Bertalanné
Grósz Gizella
Bánfi Evelin
Czeizler Lina
Benedikti Luiza
Braun Samu
Hay. en Lajos
Ehrenwald Paula
Mühlstein Albert
Kubay Hubert
Forberger Pál
Lőwinger Jenny
Lipcsey Lajos
Wallner Antal
Eckerdt Etelka
Kovács Györgyné
Walla Ida
Eedescó Aurél
Varga K. Lajos
Kikindai Béláné
Erős Gyula
Baly László
Kun Farkas
Nagy Lajosné
Bucsy István
Vecsey Etelka
Fetényi István
Heitzmann Rudolf
özv. Liebentritt Mária
Schlesinger Mariska
ifj. Papp János
Fürst Samu
Gácser Györgyné
Fritz Pál
Lamos István
Röder Karoly
Pandek Antal
Politzer Regina
Theisz Geza
Sáfár Béla
Csolsch G. Miksa
Reichard Samu
Zvonarits Rándor
ifj. Marsal János
Török Bálint
Zolnay Ella
Manksinszky Antal
László István
Ipolyi Györgyné
Pákh Vilmos
Darvassy Ilona
Kriváes Ilonka
Hegedüs Gyula
Csoka Győző
Göpfert Ilona
Magyar Tanító
Szűcs Gézáné
Goldberger Adolf
Papp János
Ifj. Erődi Béla
Rosenthal Béla
Schwarz József
Kulcsár Vilmos
Hegedüs Káimán
G. Szabó Kálmán
Pethő Emil
Tábori Károly
Steinhöfer Károly
Balányi Lajosné
Ifj. Scheer Béla
Reiner Etelka
Peretskey Sz.
Glocki Ottó
Vásony nővérek
Scheer Ignácz
K. Hováth Marika
Heller B. Sámuel

Nagy L.
Kohn Helén
Petrők Etelka
Csendőrség Baranyán
Hamar Mór
Rélle Sándorné
Slezák Vincze
Czárina Szilárd
Dobus Beni Gizi
Paál Gizella
Franciscy Béla
Schlesinger Irma
Poctisár Márton
Tauber Rezső
Héjas Danielné
Szobotka Malvin
Fränkel Róza és Berta
Pákozdy László
ifj. Csáky Kálmán
Székely János
Glatz Rózsika
Konrády Dániel
Reisner Mórne
Veinberger Sárika
Sépati Mari
Heidlberg Alfréd
Balás Lenke
Mészáros Antal
Vegh Mariska
Pázmány Nanda
Fekete József
Müllender Mariska
Kimák Antalné
Tóth Józsefné
Kiss Andor
Krausz Ignácz
Kronstein Berta
Borsy Ida
Bechtel Vilma
Árvay Irma
Major Károly
Klebovich Imre
Tóth Istvánné
Kemény Sándor
Liptak Istvan
Perl Ferencz
Szabolcsi Ilona
Mérey László
Ádám János
Biró Antalné
Neiverkla Ferenczné
Buday Ida
Miskovit Ella
Söver Ferencz
Klőzel Tivadar
Siposs József
Propper Sándor
Kirchner Béla
Szőllőssy Clemma
Kulcsár Györgyné
Hofer Ferencz
Rieger Jenő
Lovász László
Gralovits Dóra
Patay Sándorné
Kőmives István
Grünstein Ödön
Eichler Albert
Dr. Csáky Károly
K. Nagy Domokos
Hauptmann János
Widder Lajos
Ehrenfeld Berta és Zsgm.
Blantz Mór
Pecsárshy Jóvó
Dr. Nagy Kálmán
Mikósevits Antal
Meiszner András
Papp Antal
Cs. Prosz Mihály
Oroszlány Károly
Jósika József
Pap Gizella
Terge Bálint
Koretko Géza
Dr. Gálly János
Buzath PongrácZBoriska
Fürst Mátyás
Enyedi Gyula
Szilágyi Géza és Béla

Leiher Miklós
Kovács János
Reiner Aranka
Láday Kálmánné
Popper Nándor
Vireidel Jenő
Bloch Sándorné
Hankel János
Groszman Jenő
Nagy Sándor
Babcsák István
Németh Ferencz
Vincze János
Fejes Geza
Czintula Arthur
Lemberger Izsák
Dráguss Lajos
Pólya Lajos
Csáplovics Bella
Weigand István
Konyary Ida
Bleiweisz Gyula
Schönthal Mariska
dr. Bignió Béláne
Csecsi József
Dr. Korber Endréné
Gombos Sarolta
Kohn Soma
Tikos Mariska
Karácsony Gerőné
Polyánszky Gyula
Barathi Sándor
Suschy József
Koncz Albert
Ember Manó
Földváry Ilona
Kovács Mátyás
Telegdy Árpád
Nagy Albert
Polliák S. Samu
Iványtay Aladár
Szalay János
Dömők János
Rósenberg Gusztáv
Sárközi János
Stark Jakabné
Hódy Tahy Rózsa
Hoffer Mariska és Emilia
Szőllőssy Anna
Krausz Emilné
Bády Róza
Szabó Istvánné
Bachó Imréné
Csatáry L. Mariska
Roller Vilmos
Königstein Lajos
Vasvary Béla
Eberhardt Irma
Löwenberger Mórné
Fugci István
Kósa Lajos
Printz Nándor
Benke Bertalanné
Szinertnik István
Néveri Illés
Lőw Lajos
Fischer Jenő
Neumann Izidor
Szilvássy Zoltán
Weiss Albert
Nádav Béla
Vághó Pál
Sturcz István Emil
Östereicher nővérek
Józsa Benő
Pámmer Blanca
Moskovits Árpád
Konrád Irma
Beck Gyula
Grünfeld Mór
Dulka Elek
Carlovitz Adolf
Mársik Henrik
Luszkay Bálind
Sey Dezső
Párragh Hedvig
Iritz József
Klein Mihály
Bajza Gyula
Freyberger Sarolta

Kozelka Margit
Szántó Ede
Csomor Béla
Propper Sándor
Paai József
Juhász Béla
Orromu Rezsőné
Nyománszky Oszkárné
Magyar Balázsné
Veczey Kálmánné
Sándor Károly
Kurnuczy János
Fischer Izidor
Moskovitz Sándor
Lewy Sándor
Kovács Lajos
Szalkay Béla
Kucsera Károly
Szentpétery Katalin
Hay Gyuláné
Engel Gyuláné
Kohlmann Ilona
Komáry Erzsébet
Józsa János
Wettisz Ilona
Adler Zsigmond
Szilasy Kornél
Dániel Emil
Rohács János
Schön Gusztáv
Blumenthal Géza
Ehrlich Károly
Rehak N.
Martonfalvay Pálné
Förster Béla
Szabady János
Küszler Irén
Gorslech István
Tóth E. Istvánné
Dr. Rozgonyi Sándorné
Obláth Paula
Fried Sándor és Pista
Molnár Lajos
Chemez Pál
Batta Erzsike
Tatay Lajos
Vizkelety Sándor
Rózsa József
Galba Béla
özv. Piffkó Antalné
Nagy Gyuláné
Bushnyák Irma és Sart.
Philadelphy Mariska
Holczer Béla
Lázár Gábor
Petrók Etelka
Késmárky Róza
Szabó Kálmán
ifj. Scheer Béla
Klein Lajos
Eiselt Rezső
Neubauer Miklós
Heip József
Blaskó György
Ujhelly Janka
Klutovszky Géza
Schwarcz Juliska
Egys. prot. főgym. ifj. olvasó kör.
Tener Ede
Patz Sándorné
Nagy Dénes
özv. Piffkó Antalné
Kiha Ferencz
Ragályi Aladár
Dániel János
Végh József
Groszman Dávid
Farkas Oszkár
Fleischer Vilmos
Márkus Elemér
Langfelder Mariska
Braun Ármin
Weiler Ignácz
Kacskovits Aladár
Mukenhaupt József
Ulmann Salamon
ifj. Cseh Ferencz István
idősb Laczkó Ferencz
Kubissv Béla

Pintér Ilonka
Balla István
Kiss, Elek
Várhidy Lajos
Jacobi Fülöp
Monva Izidor
Sebők Zoltánné
Glück Mór
Szitányi Aladárne
Frideczky Árpád
Andrásy Lajos
Steinhaus Lina
Somogyi Géza
Milkó Henrikne
Vapfner Irma
Kozma Ilonka
Virter Kálmán
Könyves Irén
Ocskay Rezső
Kiss Antal
Nemeth Lidia
Kohn Dávid
Ligeti Irma
Lederer Jenő
Ancsán József
Majdák Aranka
Mandl Zsigmond
Pfleger Mihály
Erdelyi Károlyné
Leberfinger József
Mühlstein Dezső
Klinger Zsigmond
R. Nagy Endre
Karosy Ilona
Telegdy Árpád
Scultéty Árpád
Hüvös Cornel
Veiszberger Luiza
K. Ackermann Mariska
Nagy Gyuláné
Kovács János
Kolompai Géza
Képes Imre
Havranek Irén
Solcz Julianna
Beer Józsefné
Kolozsvári Ernesztin
Joó Móritz
Kalmár Ferencz
Vértes Jenő
Hoffman Jani
Kopácsi János
Kaczer Ernő
Bajmoki Kálmán
Titkos Árpád
Herczeg László
Dener Ferencz
Márk Mihály
Szőcs Lajos
Keresztes Zsigmond
Zajzon János
Hermann A. Árpád
Rózsa Vilmos
Neubauer József
Csoka György
László Márton
Horváth József
Szász Dénes
Nagy Pál
Bucsy Ákos
Siposs József
Fodor Kata
Fodor Lila
Kiss Rickhárd
Simon Gábor
Orbók István
Krémer Lajos lovag
Rajz Gyula
Königsteian Lajos
Küszler Irén
Strihó Elza
Iványtay Aladár
Rosenthal Ottó
Leőwy Albert
Kun Lászlóné
Kovács Ilona
Pázmány Mariska
Török László
Alföldi Vilma
Grusbach Sándor

K. Löbl Irma
Strasser Gizella
Czigány László
Weisz Henrik
Heisz Rudolf
Kohn Hani
Földessy Albert
Dr. Pethő Lipótne
Albani Miklós
Simonyi Béla
Groszmann Sámuel
Rechnitzer Matild
Deutsch Rezsin
Gruschbach Sándor
Rosenthál Berta
Hauser Leo
Szalatnai Károly
Vogl Aladár
Wessel Artur
Fleischer Béla
Engländer Dué
Saphir Albert
Grüner Móritz
Feuer Lajosne
Engel Mór
Bleuer Antal
Ungár Sarolta
Szabó Jenő
Schneider Frigyesné
Barcza Anna
Alman Brimo
Kábik Béla
Jüngschwerd Kálmán
Sallay Gyula
Schwarcz Bertalan
Tancsa Irma
Hegyi Józsika
Schmidl Frigyesné
Voracsek Géza
Freund Ödön
Herodek Vilma
Klein Zsigmondné
Zimmermann Kálmán
Klombauer Irma
Krelhusz Berta
Fischer Szerén és Rosa
Fülöp Kálmánné
Krizsanoczy Ágost
Krizsán István
Kandel Józsefne
Raáb Gyula
Hlóska Ferencz
Unger János
Zuhumenszky Istvánné
Bosnyák Izidor
Vogl Adolf
Weisz József
Harmath István
Bergel István
Ujma Zsofia
Zinger Rosa
Kirhner Béla
Gáspár Margit
Saaghy Ferencz
Ditrichstein Vilmos
Práger Ignátzné
Kováts Zsigmond
Prandel Jánosné
Bozoki Mihály
Lavotha Béla
Koczogh János
Singer Arnold
Bácskai Dezső
Cseby János
Reich Sámuel
Stern Gyula
Ivinger Henrik
Sarkadi Viktor
Alexy Albert
Sommener Nándor
Deutsch Adolf
Mátyás Józsefné
Kováts Sándor
Ködösfalvy Lajos
Dusinszky A. Jenő
Grepl Károly
Sövér Ferencz
Herke Irma és Sándor
Jorgovits Cornel
ifj. Garso Mihály

Lusztig Lipót
Klein Andor
Borenszky Béla
László Domokos
Pick Gyula
Farkas Elek
Oláh Julia
Horváth Pubáni bárónő
Schvéger Ferencz
Weisz Sándor
Mészáros Mihályné
Czettner Lajos
Urváry Sándorné
Boldizsár Lőrinczné
Zimits Vilmos
Antalfi Gyula
Gáyer Pál
Vághó Pál
Frey Tivadar
Buthykay Horthy
Boros János
Győrffi Gyula
Kárdos József
Szekeresi ifj. Dicső J.
Ungár Jolán
Hosszu Róza
Koreck Györgyné
Csáky Elek
Droppa Mihály
Fekete Bertalanné
Mezei József
Ungváry Sándor
Sperlinger Jakabné
özv. Szilády Gézáné
Orosz Miklósné
Czirók Béla
May Gyuláné
Hort Győző
Német Antal
Gundi Gabrietta
Deutsch Jozefin
Wachsler József
Robl Vilma
Deutsch Emil
Magyar Miklósné
Slansok Alajos
Pléckeisz Károly
Engel Ignácz
Rosenberg Lipót
Gross Ferike
Bencsik József
Danielisz Ernő
Pongrácz Sándor
Mautner Emil
Keresztury Irén
Scharln Miklós
Raucher Vilma
Farkas Zsigmond
Dávid József
Győry Sándor
Baruch Jenő
Papp Mártonné
Mihálfi Melanie
Nagy Szeder István
Jakabházy László
Kovách Albert
Farkas Lajos
Jablonszkz Jolántha
Flieger Edéné
Hauer Sarolta
Pásztor Boldizsár
László István
Protiwinszky József
Simonyi Mariska
ifj. Piltz András
Pfeifel Nándor
Pfeifel Ilona
Bedő József
Bedő Zoltán
Kiha Jenő
Matusek Erzsike
Szendre Mór
Adamecz Erzsike
König Mari
Waldmann Ferencz
Szlávik Imre
Fülöp Kálmánné
Kallas Ilonka
Szombathelyi közs. ker. isk. önképzőkör

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvény társaság, Budapest, Aradi utcza 8.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK

vezérügynöksége

most: **Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.,** ajánlja:

A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára

felülmulhatlan jóságu
gőzcséplő garnituráit,
malomczélokra különösen alkalmas
hengerkazános lokomobiljait,
teljesen vasból készült
szalmakazalozó gépeit,
szabadalmazott
Stibor-körfürészeit,
uj szerkezetü, szállitható
gőz-kukoricza-morzsolóit,

valamint mindennemü **mezőgazdasági gépeit** kedvező feltételek mellett.

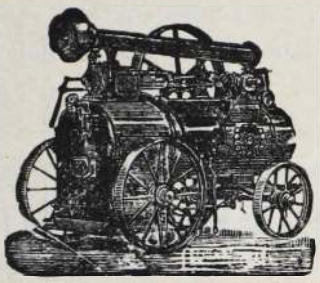

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Tévedések kikerülése végett a levelezések, küldemények és megrendelések mindig csak igy czimzendők:

A magyar királyi államvasutak
gépgyára vezérügynökségének
Budapest, VIII. ker., József-körut 41. szám.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek. 80

FUCHS JAKAB

kosárfonó

* BUDAPEST, HARISBAZÁR *

Ajánlja saját készitményü **kosáráruit** nagy választékban u. m. **bambusz-** és **fonott kerti, butor-, munka-, papir-, utazó-** és **fatartókosarakat** és minden csak képzelhető **dísz-** és **karos kosarakat.**

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Szépirodalmi Könyvtár

a „MŰBARÁTOK KÖRE“ védnöksége alatt.

E kör tagjainak rendes évi illetmény.

Megjelenik minden hó 1-jén, rendkivül díszes kiállításban, egy vaskos kötet.

Szerkeszti Hevesi József. Minden kötet önálló.

A legkiválóbb irók eredetei dolgozatait közli s ugyszólván az egyetlen vállalat, mely a magyar szépirodalom uj termékeit mutatja be.

Eddig 25 kötet jelent meg, melyeknek szerzői: **Dóczi Lajos, Vadnai Károly, Szalóczy Károly, Endrődi Sándor, Rákosi Victor (Sipulusz), Szana Tamás, Váradi Antal, Beniczkyné-Bajza Lenke, Varsányi Gyula, Tábori Róbert, Reiner Bertalan,** Tárczák, Évkönyv (30 magyar irótól), **Szabó Endre, Abonyi Árpád, Bartók Lajos, Kunos Ignácz, Hevesi József, Tóth Béla, Inczédy László, Tolnai Lajos, Bródy Sándor.**

Mindegyiktől egy-egy önálló kötet.

Legkiválóbb iróink már is rendelkezésére bocsátottak e vállalatnak egy-egy kiváló művet. A fényes kiállitásu és magas niveaun álló vállalat

előfizetési ára egész évre 10 frt, félévre 5 frt.

Egy évre legalább 12 kötetet kap az előfizető legjobb iróinktól.

A „MAGYAR GÉNIUSZ“ előfizetői a „SZÉPIRODALMI KÖNYVTÁR“-t évi 8 frtért kapják.

Az előfizetési pénzek a Szépirodalmi Könyvtár részére, Rózsa-utcza 46. sz. küldendők.

Minden kiállításon legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. mindenütt kapható.

„The Mutual"

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztositó társasága.

Biztositéki alap 826½ millió frk.

Magyarországi vezérigazgatóság: Budapest, Bécsi-utcza 5. sz.

A legutóbb elért eredmények egy fényes példája:

15.076 számu kötvény (nem tontina)

haláleseti biztositás

kiállittatott: 1855.	kifizettetett: 1892.	
Biztositott összeg	5000.—	dollár
37 éven át felhalmazott nyeremények	5596.53	„
összesen	10596.53	dollár

E szerint a 37 év alatt felhalmazott nyeremények a biztositott összeget tetemesen meghaladták.

NERUDA-féle

VELOUTIN POUDER

felülmul minden másnemü poudert, ép ugy finomsága, tartóssága, mint teljesen ártalmatlan anyagok tartalma miatt.

Kapható háromféle u. m. **fehér, rózsa és sárga** szinben.

Egy doboz ára 70 kr.

Neruda-féle Veloutin-szappan dbja 70 kr.

Három darab egy dobozban **frt 1.40.**

Neruda-féle **Veloutin-créme,** az arczbőr különféle bántalmai ellen, egy tégely **ára 70 kr.**

NERUDA NÁNDOR

Budapest,

Hatvani-utcza 9. sz., az „arany méhkashoz".

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből

Budapest, kerepesi-ut 8.

az összes diszmű- és játékáruk ujonnan tetemes árengedménynyel leszállittatnak.

Albumok:

	most	ezelőtt
Plüsch v. bőrkötésü	1.85	3.—
Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen fest. lapok.	4.50	8.—

Emlékkönyvek.

Franczia plüschből ...	1.10	2.—
Ugyanez finomabb.....	1.70	3.25
Plüsch v. bőrkötésü...	2.—	3.75
Ugyan. kül. disz. kivit.	3.—	5.50

Bőráruk.

Szivartárczák himzéssel 1 frttól 5 frtig.
Pénztárczák « 1 « 5 «
Pénztárczák monogrammal 40 kr., nagyobb 80 kr. 12 db. majolika csemegekés 1.20, nickel 1.90.

Imakönyvek.

	most	ezelőtt
Bőrkötésü csontdiszszel	1.30	2.30
Diszes csonttáblával.....	2.—	4.—
Ébresztő-órák kit. járattal	2.30	4.50
Sétabotok törrel.....	1.25	3.—

Fémáruk.

Tintatartók ..... 50 krtól 5 frtig
Iróasztali garnit. 5 frttól 10 frtig
Dohányzó-készl. 2 frt 50 krtól 6 frtig
Gyufa-és hamutar. 50 krtól 2.50 ig

Plüscháruk.

Varrókészletek..... 1 frtól 10 frtig
Keztyütartók 2 frt 50 krtól 10 frtig
Arczképt. (Paravánt) 1.50-től 5 frtig
Disz. látcsőzacsk. 65 kr. fin. 1 és 1.50

Ezeken kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 és 50 százalék engedménnyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek.

A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én „mesterségesen illatositott

páfrány- és tűfenyő-nedv"-em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Ajánlok eredeti töltésben

Gróf **Keglevich** István-féle
« **Eszterházi** Géza- « } **Cognacot**

1 csill. **1.35,** 2 csill. **1.60,** 3 csill. **2.—.**

Czuba Durozier és Társa-félét

1 csill. **1.50,** 2 csill. **1.70,** 3 csill. **2.20.**

Gr. Nádasdy Ferencz-féle 1.60

Braziliai	Rum	1 lit. üveg	frt 1.—
Cuba		1 « «	« 1.50
Jamaica		1 « «	« 2.80

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl

CZUCZOR A. JÓZSEF

fűszer-, tea-, rum- és cognac-kereskedő

BUDAPEST,

Fő-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 50. | Fiók-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 23.

Olcsó és igen jó

NARANCS

ingyen csomagolás és minden postaállomásra **bérmentve** szállitva 5 kilós kosárban, a gyümölcs nagysága szerint 24 darabtól 60 darabig. Naranes vagy czitrom, vagy keverten is, czukrozott gyümölcs utánvétellel 1.50

Kávé

Santos	1	k.	1.50
Cuba	1	«	2.05
«	1	«	1.95
Jáva	1	«	1.95
« Jáva arany	1	«	2.10
« Mocca val.	1	«	2.05
« Pörkölt kül.	1	«	2.40
Datolya sárga	1	«	—.60
« Tunis legsz.	1	«	1.60
Füge smyrna v. kosz.	1	«	—.28
Malaga szőllő	1	«	1.40
Orosz hal 1 hordó	5	«	1.50

Egy 5 kilós kosár megrendelésnél bérmentve utánvétellel küld

SCHUSTER GYULA

fűszerkereskedő

VI., Andrássy-ut 61. sz.

Fiók-üzlet:

I., Döbrentei-tér 2. sz.

BUDAPESTEN.

Pártoljuk a házi ipart!

Van szerencsém a nagyérdemü közönség b. tudomására hozni, miszerint az Andrássy-út 38. sz. a. létező **állandó kiállitásom**, a nagy munkaerő folytán, melyet erdélyi munkatelepemen kifejtek, tökéletesen el van látva, a legszebb és legjutányosabb **ajándékoknak** igen alkalmas áttört himzésekkel.

A nagyérdemü közönség becses pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

FARKAS GIZELLA

Budapest, Andrássy-út 38.

Hirdetések felvétetnek

akiadóhivatalban, Budapest, VI. kerület, Aradi-utcza 8. szám.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 FEBRUAR 12.

7-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Sikulus: *Farsang a t. Házban.* — **Mailáth Béla:** *Középkori bináskodás Németországban.* — **Feleki Sándor:** *Két év után* (képpel). — **Leselkedő:** *Képek a nemzeti szinház udvaráról.* — **Mádi Kovács György** (arczképpel). — **Tutsek Anna:** *Egy dráma.* — **Steinitz Francziska:** *A minta-férj.* — **Szalai Emil:** *Ne dalolj!* — **Barbeli Viktor:** *Quentin Metzis.* — **Dr. Váradi Antal:** *Sancta Veritas* (regény). — **Janovics Jenő:** *A szinházak programmja.* — **Arczkép-tanulmány.** — **Rendes rovatok.** — **Talány megfejtők.** — **Képek:** *Vaszary Bécsben.* — *Képek a nemzeti szinház udvaráról.* — *Báli szünóra.* — *A „Banca Romana“ sikkasztóinak arczképei.*

Egyes szám ára 20 kr.

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, iróasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Hazai zongoragyár.

Zongoráim vaskerettel vannak ellátva, könnyü játék, szép hang, tartós szerkezet. Ismétlő gépezetü zongoráim a legkitünőbbek, ilyenek még Ausztriában sem készülnek, ezeknek hangtökéjük vaslemezbe van foglalva, ennek következtében a hangolást évekig tartják.

Régieket ujakért becserélek, képes árjegyzéket bérmentve küldök.

Lédeczy Sándor

hatvani-utcza 15. sz.

Gyár: **dandár-utcza 26. sz.**

Tényleg tiszta

BORKIVONAT

kapható a legfinomabb

füszer- és csemege-árú kereskedésekben, gyógyszertárakban, czukrászdákban és gyógyfükereskedésekben.

Téa, Rum

és

COGNAC.

3 üveg $^{7}/_{10}$*** ... ... **5** frt
6 liter cognac ... ... **8** frt

1 liter Jamaika-rum, $^{1}/_{8}$ kilo karaván-téa eredeti chinai dobozban, 1 kilo fin. vegyes téasütemény, 1 üveg $^{7}/_{10}$ *** cognac

mindössze 6 frt,

és pedig bérmentve, csomagolás és szállitással együtt

Sárkány Józsefnél

BUDAPEST

Erzsébet-körút 54. sz.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök díj- és bérmentesen küldetnek.

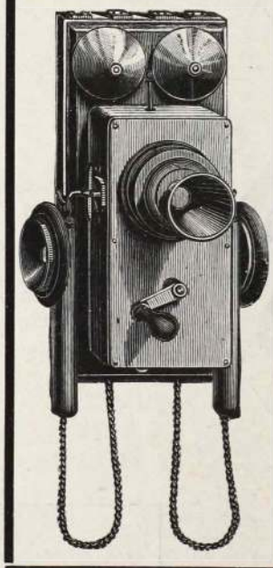

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Budapesti géppapirzacskógyár

Weiszfeld Dezső

Gyártelep, iroda és raktár:

VI. Podmaniczky-utcza 63. szám.

Papirnagykereskedés. Gőzerőre berendezett géppapirzacskógyár.

Gyártatik: Füszer- és lisztkereskedők részére mindennemü papirzsák, más gyártmány által el nem érhető olcsó ár mellett szállitva.

FASZÉNKERESKEDŐK

figyelmébe ajánlom a különösen praktikusnak bizonyult *hajtásos (falten) szénzacskókat 100 kilónként 18 frt.* — Minták árjegyzékekkel bérmentesen, ingyen.

Mindennemü papiráruk dus raktára.

Daczára a papirárak emelkedésének, nálam méltányos ár számittatik.

II. évfolyam. *1893. február 12.* 7-ik szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

VASZARY HERCZEGPRIMÁS BÉCSBEN A BIRETUM FÖLTÉTELÉNEK ÜNNEPSÉGÉRE INDÚL.

FARSANG A T. HÁZBAN.

— A holnapi ma komédiája. —

A csörgősipkás, szellős illzióba burkolt bohó társaság dévaj kedvvel mulatott. A megzaklatott indulatok perzselő lánggal égtek az egymáshoz simuló arczokon; a szemekben, mint valami gyehennabéli kohóban, csak ugy forrott-izzott a felzajlott szenvedély. A pajzán végnélküli kaczagás versenyre kelt a poharak átható csengésével és együtt ugy megtöltötték a levegőt, hogy belőle a bódító parfume-ok, a habzó pezsgő, a gyöngyöző bor illata mind-mind a fejekbe szorult.

És ez a khaosz, mintha megfagyott volna, egyszerre csak hirtelen elnémult. Karneval őfensége intett, hogy szólni akar. Pezsgős poharát a parquette-hez vágta, olyan erővel, hogy az üvegcserepek csörömpölve gurultak szana-szét. A társaság elképedve csüngött a fenséges ajkakon.

— Egy gondolat bánt engemet . . . — szólalt meg végre, miközben idegesen oda kapott, hol fészkel az agy, mintha az odalopódzott hirtelelen borut akarta volna elugrasztani. A társaság visszafojtott lélekzettel szuszogta utána:

— Egy gondolat. . . .

— Egész világ hódol jogaromnak. Hegyen-völgyön, mindenfelé vigság, lakodalom. Csak a legkisebb ponton, a Sándor-utcza legelején vetette meg lábát a tagadás szelleme, — az unalom. Ejh, te sánta Pierrot onnan az asztal végről, hadd legyen ott is kaczagás! A fejedet rá, ha nem ugy lesz! Lódulj!

A sánta Perriot kelletlenül biczegett elő.

— Jól van, herczegem, jól. . . . csak ne a fejekkel, az istenért, csak a fejekkel ne! Asbóth óta, hiszen emlékezel. . . .

— Lódulj!

A sánta Pierrot elfelejtett biczegni. Megifjuhodva siklott végig a parquette-en, kifordult a szárnyas ajtókon, rohant és meg sem is állt, amig czélnál nem volt. . .

*

. . . . A t. házban vagyunk.

Csakugyan rengeteg itt az unalom. Salmen Jenő b. már a hetedik negyedórába fogott s még alig tart a közepénél. Olyan megkapóan siránkozik a mulatós fogalmazók, aljegyzők és hasonló más állami alkalmazottak anyagi során, mintha bizony nem is ezeknek az ujjongásától harsognának a farsangi dáridók.

Hanem, hát utoljára is mindennek vége akad. Véget ért nagysokára Salmen beszéde is.

A sánta Pierrot lenge silhouette-mezben oda lebbent a kesernyés Issekutz Győző elé. A félálomban leledző honatyának orra alá dörgöl és csiklandozni kezdi:

— Beszélj öregem, már te is!

Issekutz, nyilván abban a hitben, hogy tulvilági sugallat illette, fölpattant a félálomból és helyéről:

— Szót kérek! — recsesentett az elnökre. Amint azonban az elnökön jártatta a szemét, tekintette oda tévedt az elnök tar feje fölött ketyegő órára. Elképedve látta, hogy mindjárt $^{3}/_{42}$. Olyat, hogy most beszéljen, még túlvilági sugalatra sem tesz. Utána is vetette menten: Azaz azt akarom mondani, hogy holnap szeretnék beszélni. Már késő van. . . .

A sánta Pierrot silhouetteje oda lopódzott az ellenzék mögé s fülökbe susogta az ébredező honatyáknak:

— Holnap!

— Holnap beszéljen! zúgta a baloldal tele tüdővel.

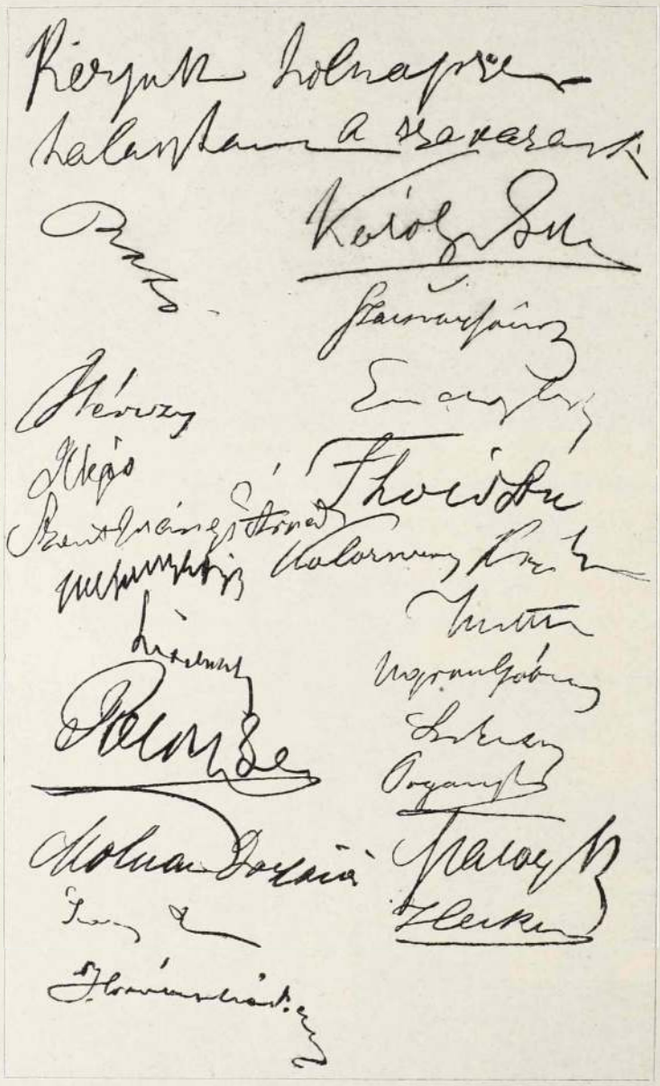

Babo
Hévizy
Illyés
Szentiványi Árpád
Meszlényi Lajos
Lits Gyula
Polónyi Géza
Molnár Józsias
Szalay Imre
Horváth Ádám

Károlyi Gábor
Szacsvay Sándor
Endrey Gyula
Thold Dániel
Kolozsvári Kiss István
Justh Gyula
Ugron Gábor
Pogányi
Szalay Károly
Heckenast

A silhouette átlebbent a memelukok közé.

— Ma! Ma! — adta nyelvükre a szót.

— Ma! Ma beszéljen! — dörögték ezek.

Ez volt a szikra. Kezdetben semmi, hanem annál több pillanatról-pillanatra. A szikrából parázs lett, az izzó parázsból fölcsapott a láng s hamarosan elboritotta az egész t. házat.

— Szavazzunk! — zúgta a jobb oldal Pierrot ösztönzésére. — Szavazzunk, hogy mikor beszéljen Issekutz!

A baloldalra pokoli ideát vetett a sánta Pierrot:

— Inditványozzátok, hogy maradjon a szavazás holnapra. És majd *holnap* szavazzatok afölött, hogy Issekutz *ma* beszéljen, vagy *holnap*.

Az ideához fehér papirlapot és czeruzát nyomott Károlyi Gábor gróf markába, a kivel legjobban rokonszenvezik, a többek között, mert ő is sánta.

És ugy lett. A bolond idea jó talajra hullott. Az inditványt fölvetették; Károlyi Gábor gr. megfelelt a beléje helyezett bizalomnak s pár pillanat alatt az elnök kezei között volt a hires huszak aláirásával szentesitett farsangi tréfa. Az elnök pedig mittevő volt! Kimondta a határozatot:

— A t. ház *holnap* fog szavazni a fölött hogy Issekutz *ma* beszéljen, vagy nem?

A mire az ország akkorrát kaczagott, hogy a t. ház a pirulásig elrestelkedett. Ejh, oda se neki! Hiszen farsang volna vagy mi!

Pierrot az átalános fejetlenségben, melyet a t. házra zúditott, oda lopódzva a jegyzőkönyvhöz, kitépte belőle remek művét, a hires huszak aláirásával szentesitett hirhedt inditványt s boldogan rohant viszsza a megboszult Karneval udvarába.

Karneval pedig földerült ismét. Ujra megcsendült a kaczagás s verset harsogott a poharak szapora csengésével.

Éljen a bolondság!

*

Okulásul pedig a jelen és jövő időknek, ideiktatom ezt a páratlan ötletet, *a huszak inditványát*. Lássa mindenki, hogy Karneval ő fenségének hatalma ellenállhatatlan.

Szikulus.

KÖZÉPKORI BIRÁSKODÁS NÉMETORSZÁGBAN.

— Irta: MAJLÁTH BÉLA. —

Korunk serdülő- és férfikorba lépett fiatalsága úgy hiszem nem igen olvasta vagy olvassa, a jelen század közepéig terjedő angol, franczia, német regényirodalom termékeit. Nem is csoda, mert az akkori regények romantikus ideális irányát, a képzelet szülte eseményeknek, a valószinűség határán belül való költői leirását, a jelen kor szellemének realistikus haladása; az ódonságok lomtárába szoritotta s a realismus, naturalismus regény iskolája, az olvasó közönség izlését teljesen megváltoztatta. S mig az előbbeni irány, az érzelgés hajlamait, a költői fellengzés örvénye felé sodorta, de erkölcsi tanúságaiban, lélektani problémáiban az egyén belső életének ideális szépségeire hatott, ostorozta az egyén hibáit, a nevelés nyeglegéseit s igy óhajtotta a társadalom kinövéseit megszüntetni: a modern irány leirásának tárgyait, nem a költői képzelet világában keresi, nem a találékonyság erejével, a szellem ihletett hatalmával idézi fel a jelenéseket; hanem a reális valóság, a mindennapi események, majd tiszta vizű folyásából, majd poshadó mocsaraiból vonszolja elő alakjait, tényeit, bonyodalmait s a reális élet annyiféle változatait, a naturalismus teljes meztelenségében tárja elénk; midőn is ez, irányában a politikai térre vezeti olvasóját, minduntalan figyelmeztet a társadalmi tényezők ama visszásságára mely a népek, a nemzetek tömegeit, a szoczialismus, a communismus, a nihilismus, az atheismus hullámzó árja felé sodorja, s a valóságban létező állapotok nyomorúltjaiban, a mesteri leirás laterna magikája által, a szellemidézés bűvös hatalmát vetíti szemeink elé a fekete vászonra vérpiros alakjait regénye tárgyának. Erkölcsi tanúságaival, nem az egyénre kiván hatni, de az egész társadalomra, a mely az emberi, az egyéni jogok modern elveivel ellentétben áll, s a melynek jelen szervezetét czélozza megdönteni. A naturalistikus regényirás, lélektani problémáinak bizonyitására alakjait, eseményeit úton-útfélen szedi össze, minden nap, mindenhol, a társadalom minden rétegében reá akad, s nincs szüksége arra, hogy azokat a költői ihlet magas érzésével, a képzelet végtelen világában keresse össze, s a lángész hatalmával szőjjön eseményeket, melyek a valószinűség mezsgyéjén belül tüntetnék fel azt, hogy az iró eseménye szerint minőnek kellene a társadalmi életnek, az emberiség ideális boldogságának lenni. Ellenkezőleg, a költészet isteni szikrájának mellőzésével, de a mesteri rajzolás megkapó erejével, a színezés végtelen hatalmával ecsetelve a reális valóságot, elénkbe állitja a tükröt, melyben borzalommal látjuk, hogy a társadalmi életnek minőnek nem kellene lenni. S kérdezem, hatásában, mi az a mit a jelen naturalisztikus regényirodalom az olvasóra tesz? A borzalom, sajnálkozás, ellenvagy rokonszenv, a szereplő egyének iránt, s mert hatásában nem az egyénre számit, de a társadalomra, a politikai élet visszásságainak tényezőire: a benyomás vajmi múlékonnyá lesz, erkölcsi nyomokat, lélektani benyomásokat alig hagy maga után. Pedig épen a reális tényeknek regényszerű rajzolása, a társadalom előitéletei, igazságszolgáltatása, az osztályok elkülönitő válaszfalaira, a vallási, politikai, nemzetiségi villongások kinövései, magukban, maguk által bizonyitják azt; hogy a realismus jelen korszakában az erkölcsi érzet fokozására vajmi nagy szükség van! a mi pedig az idealismusnak csak is ethikai fejlesztése által érhető el. Ez pedig a szellemi élet költészete, mely az egyén benső világában, alkotó erejének hatalmával megteremté az idealismus ama csillag tengerét, melynek ragyogó vezérlő fénye kalauzol bennünket a szellemi és erkölcsi élet legnemesebb érzéseinek tényeihez. Vonhatja-e valaki kétségbe, hogy a hazaszeretet, az isten tiszteletének minden formája, a vallásosság, a szerelem, a bátorság nem idealizmus? a mely nyilatkozásában az eszményileg legszebb, legnemesebb emberi fogalmakat valósitja meg, a mely idealizmus ethikai hatásában nemesiti az erkölcsöket, erősiti a vallásosságot, s a művelődésnek legfőbb támasztó oszlopa.

Valóban ott, ahol idealizmus nincsen, ott nincs szellemi erkölcsi élet, ideális czélok nélkül az ember csak egy véredény az élet hivatásának legalacsonyabb fokán.

Rövidre vonva mint egy dióhéjba szorítva, a most vázolt lényeges különbség van, a régebbi regényirás romantikus idealismusa és jelenkornak realistikai naturalizmusa között.

Am de szándékolt hatásának elérésére mind a két irány eszközeit: az emberi érzelmek megszámlálhatatlan nyilatkozásait, a társadalmi intézmények jellemzését alkalmazza; ezekből vonja le lélektani következtetéseit, a költői igazságszolgáltatást, amikből a mű erkölcsi értékét kell megitélnünk. Igy a romanticizmus korszakában a regények számtalan köteteiben is találunk bizonyos reális alapot, mely a társadalmi intézmények létezéséből indulva ki, oly igazságszolgáltatási tényeket ecsetelnek, melyeket lehetetlennek, nem létezetteknek hisz az olvasó; mig ha a dolog lényegével behatóan foglalkozunk, azt a mi a félrevezetett, elszilajult fantázia költői kalandozásainak tűnik fel, valósággal létezettnek fogjuk találni. A nagyközönség megelégszik biztos tudatával a megvoltnak vagy meglevőnek, de a tudomány kutató, a lelkiismeretes búvár, a félsikernél meg nem áll, fáradságos munkával mindig mélyebbre hatol, mig el nem ér oda, a hol a dolgok keletkezésének csiráját meg nem találja.

Jelen dolgozatomnak tárgya is, a régi romantikus ideális regény irásban gyakran ecsetelt társadalmi intézmény, mely az olvasó közönség egy része előtt különféle alakban ismeretes a «titkos biróságok», «szabad törvényszék», «Vehmgericht» név alatt. Ennek eredetét, szervezését, működését óhajtom megismertetni; s melynek ecsetelése közben tapasztalni fogják azon traditiókat, vonatkozásokat, azon alaki külsőségeket, melyek ezen biróságok szervezetéből, az azóta keletkezett sokféle titkos társulat életébe átment, sőt romjaiban, maradványaiban, reminiscenciájában, még napjainkban is meg vannak.

*

A mult század vége felé, kivált a német szinművirók és romantikusok különös előszeretettel választották, alkalmazták, dolgozták fel szinműveikben és regényeikben, az úgynevezett «Vehmgericht», a titkos törvényszékek eszméjét. Ama borzadályos leirás, mely az olvasót elrejtett sötét barlangok mélyébe vezette, hol a röpkedő denevérek ezrei, elszórt halálfejek, emberi csontvázak körül járták a villik, a dsinek kisérteties táncát, s földig érő fekete talárban álarczos alakok fel-feltünedező zajtalan megjelenése, egy-egy elhaló sóhaj, meg-megvillanó kardcsörgetés, vérvörös lángu fáklyák pokoli fénye ijesztgette az olvasót; mindez hatásában oly benyomásokat hagyott hátra, kivált a szép nem élénkebb képzelődésű egyéneiben, a melyek kivált az éjjeli olvasás után rendes folytatásukat találták azon álomképekben, melyek a felizgatott idegrendszert lidérczként nyomták, s az agy öntudatlan működése megelevenité mindazon jeleneteket, melyeket, hogy úgy mondjam, a lélek olvasás közben magába szivott. Az észrevétlen átmenet álomból az ébrenlétbe, kisérve valamely zaj, légyzümmögés, vagy bútorrecsegés által, a fáradt, felizgatott idegekbe mérheten félelmet öntött, nehéz verejtékcsöppekben gyöngyözött a homlok, mozdulatlan várakozás izzadsága között. Ólom szárnyakkal lassan haladt az éj sötéte, a borzongás, a rémület, milliókat áldozott volna egy-egy napsugárért, mely eloszlatná a kételyt az álom és való között; mig végre a kifáradt idegrendszer elalélt, átszürödött a test szervezetén. Az alvás az öntudatlanság jótékony szelleme. Mese, ábránd, költői lelemény, a képzelődés csoda szörnye mind az, amit olvasunk, hangzott itéletünk, ha fölébredénk s a lehetetlenségek országába száműztük a «Vehmgericht»-et és összes iszonyúságaival, álarczos, titkos bíráival, hóhérjaival, földalatti börtöneivel, az elitéltek sóhajaival, halálnyögésével, s mindazzal, a mit a költő felzaklatott képzelete oly rémségesen lelki szemeink elé rajzolt.

S ime! az élet mestere, a történelem arra tanit bennünket, hogy a regények «Vehmgericht»-je, a középkor titkos törvényszéke, nem a költészet ábrándos képzeletének szüleménye, nem a szivárvány színpompájában csillogó tünékeny buborék; hanem az valóságban létezett intézmény volt, a melynek keletkezési, szervezeti és működési története felette érdekes; s a mily kevéssé ismeretes, érdemes avval foglalkozni, lehetőleg felderiteni, hogy ezen egykor félelmetes, szentnek tartott biráskodásról kellő fogalmat nyerhessünk.

Ismertető, részben tudományos munkákat irtak a középkori német «Vehmgerichtekről»: Frecher a frankok évkönyveiben, Dall és Tomósius az egykori porosz királyi kanczellár, Berck «Gesichte des Westfählischen Vehmgerichtes 1825; Wächter: zur Geschichte des deutschen Strafgerichtes 1845; Gaupp: Von Vehmgerichtes mit besonderer Rücksicht auf Schlesien; Geisberg: Die Vehme 1858; Kampschultz: Zur Geschichte des Mittelalters 1864; Esselen: Die Westphälischen Frei- oder Fehmgerichte 1877; O. Wächter: Vehmgerichte und Hexenprozesse 1882. Legérdekesebb azonban Dittmár Adolf német lovagnak kéziratban maradt följegyzése, melyet ő maga, mint a titkos bíróság tagja felvételéről, a bíróság szervezetéről és itéleteinek végrehajtásáról, működésük helyszinéről, emlékirataiban a XV-ik század közepe felé papirosra vetett s melynek egy mult századbeli másolata birtokomban van.

Búvárlásaim eredménye, ime a következők:

A germánoknak már a legrégibb időben voltak büntető törvényeik, melyek szerint ha valaki nyilvános büncselekményt követett el, a megsértett vagy kárt szenvedett fél folytonos lármája és jajgatása között üldözték a gonosztevőt, s elfogva a magához hasonló ranguak ele állitották, kihallgatták s ha vétkesnek találtatott, azonnal ki is végezték, sőt gyakran a birák gyülekezetében darabokra tépték. A legnagyobb gonosztevőket mindig kötél általi halálra itélték. Ily esetekben a birák legfiatalabbjának kellett a hóhér szerepét viselni s nehogy az itélet végrehajtója ténykedése miatt kellemetlenségeknek legyen kitéve, a birók valamennyie elálczázott, fejükön csuklyával, földig érő fekete talárba burkoltan jelentek meg az itélet hozatalánál.

Nagy Károly Kr. ut. 800-ban ily szervezetben találta a német biráskodást, midőn Szászországot meghóditotta. Az igazságszolgáltatás ezen neme, bár ha gyakran megtörténhetett, hogy a birák önkénye vagy érdeke ártatlan vérbe mártotta kezét. Nagy Károly azt mégis türte, mert a szászokat, a kik szivósan ragaszkodtak régi szabadságukhoz, vallásukhoz, csak ugy tudta leigázni, törvényei iránt engedelmességre tanitani, szoktatni, ha oly eszköz volt kezeiben, a mivel vadságukat megfékezni, zabolázni birta.

Első kezdetben a titkos biróságok tagjait a legtisztességesebb, a legbecsületesebbek közül válogatták meg. Ezen szabad bíráknak a legtisztább nemes vérüeknek kellett lenniök; s ha bár minő véletlenség által jobbágyot választottak, s az be nem jelentette jobbágyi állapotát, mint a hamis esküvőt a legszigorubban büntették. A szabad egész Németországban, még a legbizonytalanabb időkben, az ököl jog századaiban is nyugodtan járhatott, kelhetett bár merre, mert a szabad birót feltartóztatni a legkeményebb büntetéssel tiltva volt. Mielőtt azonban valakit a titkos biráskodás tagjává fölvettek, a legszigorubban megvizsgálták élet felveit, viselkedését. A felvétel különös ünnepélyességgel és felavatással történt, mire kiváló figyelemmel tanitották be kötelességei teljesitésére, mindenekelőtt azonban a titoktartásra nehéz eskü alatt kötelezték.

A titokzatosság rémitő fegyvere, a félelem gerjesztésében, hatásában, a nép között még nyomatékosabb lett az által, hogy az elitélt vádlóit csak ritkán, bíráit azonban sohasem ismerte. Nagy Károly idejében a nagy fák, lakások, istállók, csürök és pinczék gyakran tele voltak akasztott emberekkel és senki sem tudta, ki hajtotta végre a szörnyű látványosságot, senki sem, hogy miért akasztották fel, mert sem a törvénykezési eljárásokról, sem az itéletekről senki tudomással nem birt. Ez által a szászok között iszonyú rémület keletkezett a titkos biráskodás iránt és sem a császárnak, sem a keresztyén vallásnak nem bátorkodtak ellentállani. A titkos biráskodás főszékhelye épen a szászok miatt Westpháliában volt és ezért westpháliai biróságnak is neveztetett. A szabad birák leggyakrabban Dortmundban, néha Arnsbergben tartották az itélőszéket, a későbbi időkben egész Németországban, sőt a svábok és és frankok között is elterjedett. Az összes titkos törvényszékeknek a legfőbb birája a császár volt. A legrégibb időben minden tartományi fejedelem ura volt a titkos biráskodásnak, de azért meg nem volt szabad biró, mert ezeket a titkos törvényszék tagjai saját keblükben választották élethossziglani tartamra.

Az első szabad biró a kölni választó fejedelem volt, minthogy Henrik bajor herczegnek elüzetése után westpháliai herczeggé lett, kötelessége volt a birósógok szabályszerű eljárása felett őrködni és egész Németországban a titkos birósógok működését vezetni. Az ügyvitel alakjára nézve a régi germánok szokása a szóbeliségben alapult. Ha valahol titkos bűntényt követtek el s annak a biróság tudomására jutott, azt az itélőszék elébe vitték. Erre a bíráknak megparancsolták, hogy bármi uton-módon a büntény körülményeit kikutassák és a bünös kilétét megtudják; de előbb jól megfontolván, hogy e büntény olyan-e, a mely a titkos törvényszék elbirálását kiérdemelte? Ha olyannak találták, mint azt Tezner Nagy Károly életrajzirója vázolja, eljárásuk a következő volt: a birák tudomására jutván, hogy valaki birótársaik közül rosz viseletű volt vagy vétséget követett el, az illetőt első izben titokban és jóakaratulag figyelmeztették. Éjjel t. i. bizonyos jeleket csináltak háza ajtójára s éjjeli tivornyáknál az ivásoknál a körben járó kannával vagy korsóval az illetőt mellőzték, ha nem javult meg, akkor váratlanul titkos biráskodást tartottak s a szabad ég alatt gyülekezvén össze, a puszta földre ültek. Erre a titkos biróság tagjai egy kötéllel hozzá mentek, háromszor körül járták s mindnyájan ezen szavakat intézték hozzá: «a ki jó erkölcsü ember, az üljön le csöndesen». A ki bünösnek érezte magát az elmehetett s nem volt szabad senkinek sem követni, minden birtoka azonban a titkos biróság tulajdonába ment át. (Vége köv.)

KÉT ÉV UTÁN.

— Február 13. —

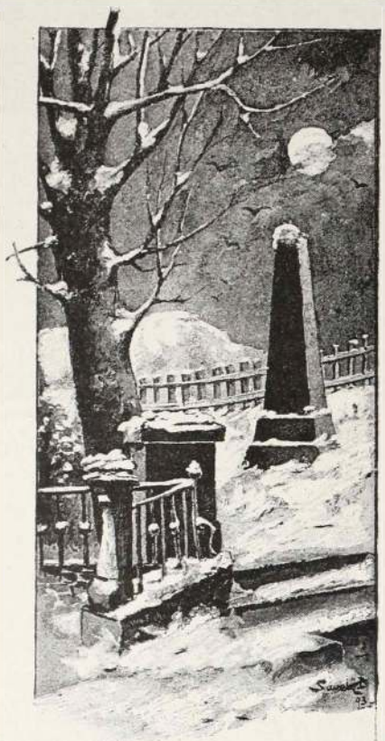

Kiapadt rég a könyek árja
S hóval födött a sírhalom,
De lelkem most is végigjárja
A régi, vérző fájdalom.

Most is látom anyám, mint sírva
A koporsóra ráborul
Most is hallom, a mint a sírba
A friss göröngy dübörgve hull.

S ha ajkam a habzó bort iszsza,
Ha csendül víg zene s kaczaj:
Nem hangzik más lelkembe' vissza,
Csak ez a síri, tompa zaj.

E bús dübörgést hallom folyton,
Ez kísér éjjel s nappalon,
Ébreszt, ha pirkad az égbolton,
Ez az én altató dalom.

Feleki Sándor.

KÉPEK A NEMZETI SZINHÁZ UDVARÁRÓL.

Van a mi lapunknak egy derék barátja, a ki amateur fénykép-fölvételekkel tölti el üres idejét. Annak a szivességéből van alkalmunk lapunk mai számában nehány pompás képet közölni a nemzeti szinház udvaráról. A nemzeti szinház udvara nevezetes volt már abban az időben is, mikor a hires gesztenyefák alatt Megyeri és társai csinálták a heczczeket. És azóta is megőrizték a hozzáfüzött tradicziókat, ugy hogy ezek az «*udvari hirek*», melyek innen szárnyra kelnek, a legszélesebb köröket érdeklik. Hiszen annyi jóizű tréfa, annyi szellem, annyi pikantéria, annyi bohême jókedv, annyi humor tenyészik ebben a kis négyszögletes területen! Aztán meg minden szinházba járó embernek meg van az a gyöngesége, hogy kiváncsi érdeklődéssel ismerje meg «prózában» azokat, kiket csak a világot jelentő deszkákról ösmer! Már csak azért is, mert hisz ezeknek az élet prózája is poézis! Legalább a laikus publikum előtt. Itt igazán a kulisszák titkaival ösmerkedik meg, aki bepillanthat. És mennyi itt a kulissza, mennyi itt a titok.

Egy őszinte vallomással azonban tartozunk, mielőtt az udvarról fölvett képeinket ismertetni akarjuk, ki kell ugyanis jelentenünk, hogy ezek a fényképek, melyeken a jókedv édes derüje csillog, még abban a boldog időben készültek, midőn még Weidinger bácsi is népszerü volt e helyütt s midőn a stemplis papirosnak sötét réme nem borongott itt annyi homlokon.

De hiszen ez a ború is hamar eloszlik és a jókedv napja ujból kisüt. . . .

Egy kis zöld padon szokott ülni a szinház doyenje az öreg Falstaff. És csakhamar köréje sereglenek az apró szinházi tündérek. Babérövezte homlokán (hej hová levének onnan a fürtök!) magasra van föltolva a kalap és igy adomázik a régi korból, mikor Pozsonyban még franczia szinészek játszottak . . .

A kedves öreg «Józsi bácsi»-nak még ma is ugy kurizálnak a fiatal szép leányok, mint mikor még mint Viola volt a legdelibb tagja az intézetnek.

Megkapó az a kép, melyben *Vizvárynak* szerepet kinálnak. Szinte látszik, mikor savanyú arczczal rámordul a kis «János» utódjára: «Elvidd innen, mert a fejedhez vágom». Kollégái a nagy adomázó, jókedvű intrikus Bercsényi és társai körörvendve biztatgatják, hogy csak fogadja el. Milyen szép és jellemző, hogy ez a helyzet nem ismétlődik a valóságban. Ezt csak «előképezik» a szereplők az amateur kedvéért.

Egy másik képen Nagy Imrét látjuk, a a mint olyan juhászhoz méltó kényelemmel nehezedik botjára, hogy akármelyik népszinműénekes is megirigyelhetné s kitünő tanulmányára szolgálhat Horváth Zoltánnak, a ki a népszinházhoz készül.

A kedves kis Zsül (Zilahy) ugy ül, mintha már előre érezte volna, hogy ő a télen boldog vőlegény lesz. Nem elbizakodott ember, szorgalmas fiatal szinész, és legfőbb büszkeségét irodalmi működése képezi. Az amateure abban a pillanatban kapta le, mikor épen végig olvasta egyik saját tárczaczikkelyét.

Banquo szelleme gyakran kisért a nemzeti szinházban a szó kulináris értelmében. Abban a mosolygó arczképcsoportban is ott ül láthatatlan fejjel, mert a bankónak ritkán látni az ábrázatját.

A többi kép is mind kedves tréfás jelenet, mely bizonyára nagy gyönyörűségére fog szolgálni a «Magyar Géniusz» olvasóinak.

Leselkedő.

MÁDI KOVÁCS GYÖRGY.

Katonai és nem katonai körök egyaránt megelégedéssel vették tudomásul, hogy ő felsége a király Mádi *Kovács* György, altábornagyot valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki. Kovács György, ki testestől-lelkestől magyar ember, nemcsak derék, kiváló katona, hanem szíves, előzékeny modorával minden körnek, a melyben mozgott, szeretetét elnyerte.

Született 1840-ben, április 2-án Pakson. Katonai kiképeztetését a cs. és kir. műszaki akadémián nyerte. Ennek befejezte után 1858-ban másod osztályú hadnagy lett; a következő évben első osztályu hadnagy s még ugyanezen esztendőben főhadnagy. Ekkor részt vett az olaszországi hadjáratban. A háboru befejezése után 1860-ban a 11. számú műszaki bataillonhoz, majd az 1. számú műszaki ezredhez osztották be. Miután a hadi iskolát elvégezte, a külföldi ország-leiró hivatalhoz osztották be, 1863-ban a harmadik térképész osztályba került, 1864-ben a a vezérkarban másodosztályú kapitány s 1866-ban első osztályú kapitánynyá léptették elő. Mint vezérkari tiszt vett részt az olaszországi hadjáratban s a custozai csatában tanusitott nagy vitézségeért és képzettségeért a legfelsőbb dicsérő elismerésben részesült. 1871-ben a m. kir. honvédséghez helyeztetett át s még ugyanezen évben őrnagygyá léptették elő. 1872-ben a főparancsnokságnál, mint adjutans mű-

ködött s 1873. április havában a 61-ik számú magyar királyi honvéd csapat parancsnoka lett. Ezen idő óta igen gyorsan emelkedett a katonai méltóságokban. Ugyanezen év május havában az I. hadkerületi parancsnokság adjutánsa s 1877. május 11-én ezredes s a 80-ik dandárnak ideiglenes parancsnoka. 1882. október havában a 77-ik dandárnak parancsnokává neveztetett ki s 1883. február 3-án kiváló és buzgó működésének elismeréseül a harmadosztályú vaskorona renddel lőn kitüntetve. 1883-ban Kovács altábornokká neveztetett ki s átvette a 77. számú magyar királyi honvéd gyalogdandárt. 1885-ben a VI. magyar királyi konvédkerületben, Kolozsvárott a parancsnok helyettese, s a következő év október 24-én ugyanazon kerület parancsnoka s ezen működésében érte őt 1887. nov. 1-én az altábornagygyá való kinevezés. Az ujabb kitüntetés csak az ujabb elismerése az ő kiváló, szakavatott működésének.

EGY DRÁMA.*

Irta: TUTSCHEK ANNA.

Ő Lilike volt, rózsaszínű ruhában és virágokkel kezében. Selyemcsokros nagy bébé-kalapja alól úgy kukucskált ki rózsapiros arcza, mint kis fecske a fészekből.

Fecske volt ő is. Csicsergő, repkedő, vidor kis madár — és oh, ma milyen boldog!

Máskor is az, de ma, de ma!... Nem, az lehetetlen, hogy mindenki ne tudja, milyen fontos esemény történt ma! és ha nem is tudják, de észreveszik, meglátják, bizonyára.

Ime, hisz mindenki oly kedvesen néz reá, vidáman rámosolyognak, mintha meg akarnák czirogatni rózsabimbó-arczocskáját.

Oh, jó emberek, ti látjátok ugyebár a Lili büszkeségét, boldogságát?!

Hosszú, lengő aranyhaja be van fonva és selyem szalaggal megkötve!

Az a csunya, fürtös lebegő-lobogó aranyhaj!

Hogy verdeste mindig a vállát, hogy röpült mindig a szemébe, ha futkosott. És minden este papirosra göngyölték és Lili sirt.

De ma végre a kis mama befonta, hármas ágba, úgy a hogy ő szokta viselni és rózsaszín selyemszalaggal megkötötte.

Lili most büszke és boldog; minden öt perczben megérinti ujjaival kis czopfliját.

Igen, ő csak Lilike ugyan és csak öt esztendős, de azért már ő is — asszony! Azt hiszi, az emberek csak azért jöttek ki ma a ligetbe, hogy ezt a nagy eseményt meglássák.

Sőt nemcsak az emberek, ime még az a kis rigó is ott az ágon azt fütyüli: a Lilike czopfja szép!

A kis leány elégedetten, rátartósan lépdel bonneja, madmoiselle Alice mellett.

— A rigónak nincs befonva a haja, — gondolja magában — szegény rigó, neki nincs is haja! Milyen jó, hogy nekem van!

A ligetben Alice kisasszony leül egy félreeső padra, s előveszi zsebéből az ő drága regényét, Pamelát. Ez egy nagyon érdekfeszítő, tanulságos és érzékeny történet és úgy elmerül az olvasásába, hogy nem ér rá Lilikével foglalkozni.

A kis leány kezdi unni magát s fészkelődik a padon. Tudja, hogy elmenni nem szabad, de itt ülni oly unalmas.

Amoda át, hol a tóban a hosszúnyakú, fehér hattyúk uszkálnak s az aranyszemű szentgyörgyvirágok nyílnak a fű között — egy kis fiú áll a parton. Zsemlyemorzsákat dobál be a hattyúknak a vizbe s néha egy-egy kis kavicsot is, melyért azok haragosan emelgetik szárnyaikat.

Ez nagyon mulatságos lehet.

Az a kis fiú épen olyan, mint Bandika, a nagybácsi fia; sőt bizonyos, hogy ő az, mert ennek is piros selyem-bélésű nagy matrózkalapja van, mint Bandinak.

Bandi mindig boszantotta őt lobogó, fürtös hajáért, s azt oroszlánsörénynek nevezte.

Hogy fog most bámulni, ha meglátja, hogy be van símán fonva!

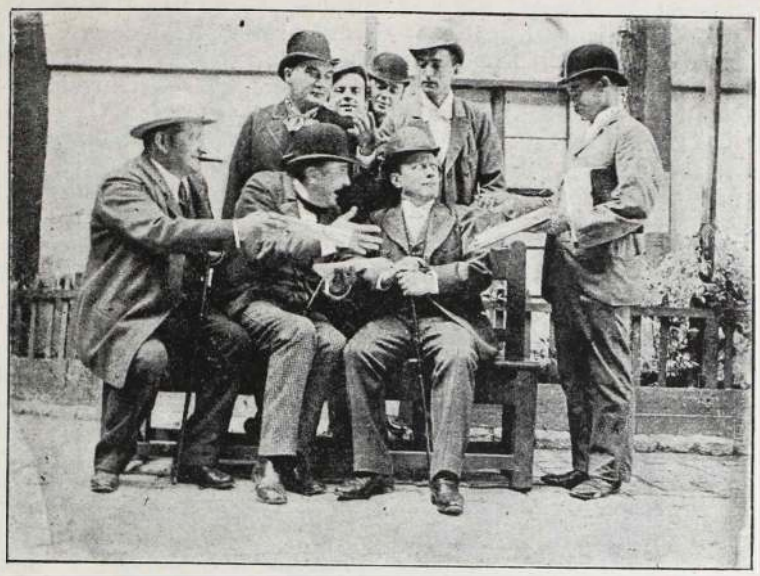

KÉPEK A NEMZETI SZINHÁZ UDVARÁRÓL.
Vizvárinak rosz szerepet kinálnak.

Lilike még egy perczig habozik, aztán lassan csuszik le a padról.

Alice kisasszony meg se moczczan.

Most egy lépést tesz előre, aztán még egyet és még egyet és hátrafordul. Alice kisasszony még mélyebben hajtja le orrát a könyvbe, hol Pamelát épen most ragadják el a fekete álarczos rablók.

Pamela elájul, Lilike meg gyorsan siklik tova, mint egy kis gyik.

Merészen halad előre, egyedül, az ismeretlen uton, a fehér hattyúk és a piros selyembélésű matrózkalap felé.

Egyszerre váratlan akadályba ütközik. Egy széles mély árok állja utját, melynek fenekét még a pár nap előtti esőtől apró tócsák lepik el, puha sárral, burjánnal, giz-gazzal vegyítve.

Lilike leguggol az árok mellé s tünődve vizsgálja mélyét. Néhány lépéssel fennebb volt a padló, de ő azt nem tudta és pár pillanat mulva vígan mászik le az árokba.

Alkalmasint ép oly vidám, gyermeki öntudatlansággal mászik le akkor is, ha örvénylő vadvizek vannak a mélyén.

Egy kissé sárosan ugyan, de kipirult arczczal, nevető szemekkel bukkan fel az árok másik felén.

Csak akkor komolyodik el némileg, midőn észreveszi a nagy barna foltokat a szép rózsaszínű ruhácskán és az agyagcsizmákat, melyek kis czipőire ragadtak.

Azonban hamar megvigasztalódik, mert itt van már a tó, fénylő vizével s a fehér hattyukkal és ott a kis fiú is a zsemlyével a kezében.

Lilike, hogy minden további eshetőségnek elejét vegye, jól fel fogja ruháját — ugy mint a nagyoknál látta — czipőiről meg egyszerűen leszedi kezével az agyagbocskorokat.

Furcsa, hogy most meg a kezei lettek agyagosak!

No de az nem tesz semmit; azt oda lehet törülni a fehér csipkéhez ruháján. Nagyobb baj az, hogy az a kis fiu — daczára piros selyem bélésű matrózkalapjának — még sem Bandi, hanem egy egészen idegen kis fiu. Lilike csodálkozva, sőt egy kissé haragosan áll meg előtte.

— Te, miért nem vagy Bandika? szól durczásan.

A kis fiú csak nézi ámultan és nem felel.

Valóban nehéz is lenne arra a kérdésre felelni.

— Én Anti vagyok — szól végre hosszú szünet után, mintegy mentegetőzve. — És a hattyúk szeretik a zsemlyét. Én is szeretem.

Ezt a hattyukra értette, de alkalmasint a zsemlyére is, mert letör belőle egy darabot és megeszi.

Lilinek kezd tetszeni a dolog s minden habozás nélkül letör ő is egy darabkát az Anti zsemlyéjéből, egy kis morzsát a hattyuknak dob belőle s a többit megeszi.

Anti álmélkodva néz hol Lilire, hol a zsemlyéjére és sírásra vonulnak az ajkai.

Azonban meggondolkodik s inkább egyet harap a zsemlyéből.

— Adjunk a hattyuknak is — szól Lilike nagylelkűen, miközben szintén harap egyet a zsemlyéből.

Antal úr belenyugszik, hogy ennek így kell lenni s hűségesen megosztja zsemlyéjét Lilikével és a hattyukkal. Egyet harap ő, egyet Lilike, egy morzsikát — de csak kicsit — dobnak a hattyuknak.

Annyi élelmesség azonban mégis van benne, hogy igyekszik nagyobbakat harapni, mint Lili.

KÉPEK A NEMZETI SZINHÁZ UDVARÁRÓL.
Latabár és Dezső mint Baróti imádói.

* Mutatvány a jeles irónőnek «A fenyvesek között» czimű kötetéből.

— Nekem van otthon egy lovam, — szól, mikor elfogyott a zsemlye, s darabig szótlanul nézegették egymást.

De igazi ló és igazi farka is van, lószőrből!

— Miért nem lovagolsz most rajta? — kérdé Lilike, féloldalról pislantva reá, mint egy kis pintyőke.

— Nem szabad kihozni a szobából. És képes könyvem is van és apának van egy puskája.

— Oh, puskája apának is van — mond Lilike — és nekem van tizenkét gyermekem. Az egyik csupa porczellánból van, az nagyon jó, de a többi rossz. Most fogadtam mellé egy nevelőnőt, Alice kisasszonyt, hogy ügyeljen reájuk. De olyan haszontalanok, hogy mindig elszöknek.

A télen is elmentek sétálni és nem öltöztek fel és mind meghűltek. Most lefektettem őket ágyba és orvosságot adtam nekik.

Neked nincsenek gyermekeid.

— Nincsenek. Én nem játszom babákkal. Az csak lányoknak való. Én fiú vagyok — felelt Anti önérzetesen.

— De az enyémek igazi gyermekek — védelmezi Lilike álláspontját.

— Az egyik tudja mondani azt is, hogy «papa, mama». És sírni is tud. És már mind nagyok! Mind a tizenkettő husz — száz éves! Én tudok számolni is, egész százig!

Anti hallgat. A számolás neki gyönge oldala s nem szereti, ha ezt emlegetik.

— Játszunk valamit — indítványozza s erre már egészen elemében kezdi magát érezni. — Játszunk lovasdit! Én leszek a kocsis, te leszel a ló. Apa és anya ott ülnek a padon és én oda hajtalak téged és aztán te nyeriteni fogsz előttük és úgy teszel a fejeddel, mint a kicsi fehér ló a czirkuszban!

— Nem — szól erélyesen Lilike. — Nem leszek ló. Nekem már be van fonva a hajam és nem repül úgy, mint a lónak. Látod-e, milyen szép? Selyemszalag is van benne!

Kaczéran hátrafordul, hogy megmutassa Antinak az ő büszkeségét és úgy illegeti magát előtte, mint egy kis vörösbegy.

A női szépségek iránt teljesen érzéketlen Antal urban azonban felébred az ő pajkos szelleme és szentségtörő kezekkel hirtelen megragadva a Lilike rózsaszín szalagos hajfonatát, jól megránczigálja azt, mintha az csak egy aranyszálakból kötött csengetyűhúzó volna.

Lilike egy pillanatig megdöbbenve, meredten áll ott, azt se tudván mire vélni e váratlan támadást; de a másik perczben már erélyesen hátrafordul s vállon kapva Antit, úgy megrázza, mint egy kis lisztes zsákot.

Ezzel még nem éri be a megbántott kis amazon, hanem jobbról is, balról is — pif — puf — jól megpöföli a kis fiút.

Antal úr meglepetésében hirtelen más védelmet nem találván, hangosan sírásra fakadva, leül a fűbe — mire Lilike is azonnal elérzékenyedik s a megvert gavallér mellé telepedve, még hangosabb zokogásba tör ki.

E pillanatban föltünik a láthatáron Alice kisasszony, ki Pamelát szerencsésen kimentve a rablók kezei közül, a Lili fölkeresésére indult.

Mon Dieu, mon Dieu! Csak nem esett bele a vízbe! — sikolt kétségbeesetten.

Nem; ott ül Lili a fűben, a szentgyörgyvirágok között, a piros matróz-kalap és a fehér hattyúk közelében, — de jó Istenem, minő siralmas állapotban!

Hova lett a rózsaszín selyemszalag a hajából — és mi lett a szép síma hajfonatból? . . .

Összekúszálva, kibomolva, szomorúan konyul le vállára — és bébé-kalapja félrecsúszott és agyagos, sáros kezecskéivel pityeregve dörzsöli arczát, mely könyekkel, zsemlyemorzsákkal és barna agyagfoltokkal tarkázva, igen épületes látványt nyújt.

— Qu'est-ce que cela? — kiált Alice kisasszony, ég fele emelve karjait.

Lilike föláll, odahajol a szepegő Antal úrhoz s megsimogatja arczát. — Aztán

KÉPEK A NEMZETI SZINHÁZ UDVARÁRÓL.
Zilahi a jó kritikák olvasása után.

Alice kisasszonyhoz fordul s diadalmasan mondja:

— Megvertem — mert megtépte a hajamat!

A MINTA-FÉRJ.

I.

Békeffyné Győző Kornélia úrhölgy és férje Békeffy Frigyes úr.

— Frigyes!

— Angyalom — —?!

— Ugyan, hagyja azt az esztelen hizelgést. Nem vagyok angyal, sem galamb, vagy más afféle szárnyas teremtés, mert különben régen elszálltam volna magától. Hallgasson ide! A «Családkör» szerkesztősége, úgy látszik, angol vagy amerikai példát követvén, 300 arany koronából álló pályadíjat nyújt azon nőnek, a ki a szerkesztőséget, illetőleg az ezáltal választott pályabirákat meggyőzi arról, hogy az ő férje a legjobb, leggyöngédebb, legpéldásabb férj, azaz: *minta-férj*. Én elhatároztam, hogy e 300 arany koronáért pályá . . .

— Kedvesem! Valóban? Mily hizelegve . . .

— Badarság! Már két éve, hogy ugyanabban az asztrakán prémes plüs köpönyegben töltöm a telet és már messziről rám ismernek a szabásáról. Egy új köpönyegre valót magától hiába kérek, mert nem tud adni, vagy nem akarja. Ez okból feltettem, hogy e 300 koronát elnyerem. Akarja hallani, hogy mit irtam?

— Igen szívesen, feltéve, hogy az olvasás nem fogja tulságosan fárasztani.

— Az az én dolgom. A hangos felolvasás által jobban tudom megítélni, hogy milyen hatást kelthet a munka. Üljön ide velem szembe kérem, mert erős szervezetem daczára ideges leszek a folytonos mozgása által. És ne álljon meg a székem mögött, mint valami szolga, mert gyülölöm az olvasást, ha nem figyelnek rám. Már megint nem vigyáz a hamura! Hányszor figyelmeztessem még, hogy, ha már csakugyan nem tud az örökös szivarozásról leszokni és nekem azt okvetlenül tűrnöm kell, hát legalább vigyázzon a hamura, mert a szőnyeg már úgy is eléggé mutatja a folytonos kefélés jeleit. Aztán az isten kegyelméért, ne torzitsa el igy az arczát, valóságos rémkép. És ne bámuljon rám, mintha valami természeti csoda volnék, a milyet még soh'sem látott! — Isten látja, hogy évek óta hiába törekszem, hogy egy kis illedelemre szoktassam, mert modora, — főkép társaságban, valóban iszonyú. Elhelyezte magát végre, hogy kezdhessem az olvasást? Ne így a lábát, tudom, hogy milyen óriási, nem épen kellemes látvány; így, végre hát figyeljen!

«Én nem birok angyali nyelvvel, uraim, de szivem ömlésig telve van szeretettel és e szeretet vezeti ügyetlen tollamat úgy, hogy boldogságom magasztalására képes legyen férjem jóságáról, nemességéről, gyöngédségéről tanúvallomást tenni. Erkölcse feddhetlen, (nem tanácsolnám az ellenkezőt, mert ugyan megjárná), jellemében férfias, becsületes és őszinte, modorában lovagias, tapintatos, előzékeny és nyájas.

Külseje daliás, csinos és megnyerő, beszéde vonzó és szellemes (jó teszi, hogy arczát elforditja szégyenében, no de hol voltam? igen) szellemes. Szerény kis otthonunkat ő teszi az igazi szerelem, a kölcsönös bizalom, a tisztelet és valódi boldogság hajlékává. Homlokom síma és ment a gond redőitől, habár évek multak, mióta a mirtuskoronát . . . (No, mit akar mondani?)

— Semmit kedvesem . . . . vagy igen! Őszinte elismerésemet akarom kifejezni, fogadja el kérem. Valóban, nem tudtam, hogy irálya ennyire költői.

— Pirulhat is érte! Elég baj, ha egy ily érett korú és józan eszű nő, mint én, az ilyen édeskés babafecsegésre szorul. De lekötelezne, ha félbe nem szakítana megjegyzéseivel, mert tudja, hogy nem vagyok valami nagyon türelmes, — hol is maradtam? «Mióta a mirtuskoronát becseréltem a férjezett nő szabadon válasz-

tott, édes és boldogító rózsabilincseiért. Igen, ő uram, nőies gyöngeségemnek erős támasza és én boldogságomat, legnagyobb dicsőségemet találom abban, hogy őt szolgálom, híven, szeretőn, alázatosan. De ő ezerszer viszonozza ez odaadást, mert szünet nélkül, önfeláldozóan küzd, dolgozik, hogy tőlem a nélkülözés leghalványabb árnyékát is távol tartsa és gondolataimat is megelőzvén, minden kívánságomat sejtvén, azokat teljesítse. Nagy szellemi tehetsége, lángelműsége, lovagias modora, a társaság kedvenczévé teszi őt, de ő, csakis társaságomban, kedves kis lakunk édes nyugalmában találja fel teljes boldogságát. Együttlétünk sok éveiben, erkölcsében, jellemében, modorában, soha egyetlen hibát se találtam és a hozzákötő szeretetem, tiszteletem teljes és nem fokozható. Boldog vagyok a szó minden értelmében, mert férjem a legjobb, legpéldásabb, leggyöngédebb e világon.» . . . Hjaj! Isten bocsásd meg ez óriási bűnömet, mert úgy érzem, hogy ez annyit tesz, mintha valami nagy csalást követnék el, hisz hamis állítások alapján akarom magamnak a 300 koronát megszerezni. De, ha ez nem sikerül — becsület- szavamat veheti, hogy maga fizeti meg a köpönyeg árát, még ha azután kénytelen lenne is egy évig a szivarozást vagy más eféle hiábavalóságot nélkülözni.

II.

Ortolay Dénes úr és neje.

— 300 korona nem nagy összeg ugyan, de az este óriási «pech»-em volt és tökéletesen a szárazon vagyok. Legalább cognacra, szivarra és más effélékre egyelőre elég volna. Margit, te!

— Parancsol?

— Ülj ide az iróasztalhoz és írjad, a mit neked tollba mondok. Én azt a 300 koronát minden áron magamnak akarom megszerezni. Hát hallgatod?

— Igen is, kedves Dénes, de — nem gondolja talán — bocsásson meg — hisz bizonyára, én mindent megirok, a mit csak parancsol.

— Tanácsolom is! Kezded már vagy nem? Aztán vigyázz, hogy hibát ne írj és azt az otromba reszketést szüntesd meg a kezedben, mert ha az irásod nem lesz tisztán elolvasható, akkor — majd ki találok kelni a türelemből! No most! Hm, hm, hm!

«Uraim!

Nem az önök által kitüzött csekély pályadij, de a szivem benső ösztöne, imádott férjem iránti hálás hű szerelmem, sugalja e szavakat, hogy általuk neki elismerést nyerjek, csekély elégtételt nyujtsak. Szerény, tudatlan nő vagyok, és nem birok művészi irálylyal, de most hogy férjem jóságáról, nagylelküségéről akarok beszélni, érzem hogy költői ihlet száll reám és szárnyat kölcsönöz otromba tollamnak. Egy tökéletes, a szó teljes értelmében *nemes* férfiu csiszolt udvariasságával, férjem az igazi keresztény szerénységét, jámborságát, és önfeláldozó jóságát, egyesiti magában. Lángesze, világ műveltsége és imponáló egyénisége, a társadalom élére vezetnék őt, de habár a köztiszteletnek örül, és a közérdekért folyton és örömest dolgozik, a becsvágy nem talál visszhangra lelkében, és ő csak a jólétnek, könyörületességnek, és igaz emberszeretetnek él. De mindenek fölött, nekem szenteli életét, az én boldogitásomban leli fel örömét, saját boldogságát. Korlátlanul bőkezü, majdnem pazar, ha az által nekem örömet szerezhet, vagy valami kivánságomat teljesitheti. Ő maga igénytelen, és egyszerű. Gondjait, ha lehet, tőlem eltitkolja, sikerét megosztja velem. Apróbb, nagyobb bajaim, nőies szeszélyeim iránt elnéző, gyöngéd, türelmes. Házas életünk egy hosszu, boldog álom, egy forró hálaadás a mindenhatónak, hogy ennyi boldogsággal megajándékozott, egy ájtatos fohász, hogy ezen boldogságot örökké zavartalanul tartsa fenn számunkra. Csöndes házunk a vallásosság, a kölcsönös és felebaráti szeretet, az irgalom és erkölcs tanyája, és a világ zaja, a rosz hajlamok, a czivódás gonosz szellemei, nem lépik át küszöbét. Néha, ha férjem erős karjai átkarolnak, és gyöngéd csókjai érintik ajkaimat, a boldogságtól elittasodva, hálásan tekintek fel átszellemült szép arczába, s ő, ő térdre borul előttem, és érczes hangja megtörve az elérzékenyedéstől, ezt kiáltja:

«Oh kedvesem! Miért nem születtem én királynak, hogy egy koronát helyezhessek e szép homlokra! — Nos miért nem irsz?

Mert — Dénes kedvesem — én — én igazán nem emlékezem, hogy valaha — ne haragudjon, de ezen megjegyzés:

Kifejezése annak, a mit érezhettem volna, ha a sors egy hozzámvaló nővel, és nem egy ilyen — libával kötött volna össze. Irsz? Mi volt az utolsó szó, tudom már «homlokra». Ily életpár oldalán, ily férj által nem-e én vagyok a nők legboldogabbja, nem vagyok-e irigyelhető?

No, ha ez meg nem teszi, akkor — ho ho: mi az? Mi itt a nevetni való?

«Én — én — édes Dénes — én — — nem — ne — ve — tek, oh oh!»

«Sirsz? . . . Becsület szavamra, pityereg. Oh, e bábú együgyüsége mindent felülmúl, és éppen ma egy áldott flóresem sincsen, hogy emberek közé mehetnék ez átkozott fészekből. Hagyj fel evvel a zokogással, ha mondom mert. . . .»

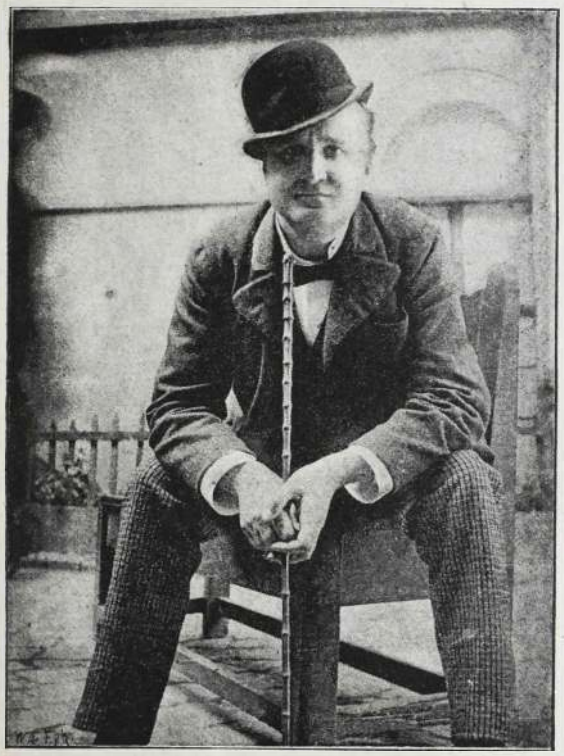

KÉPEK A NEMZETI SZINHÁZ UDVARÁRÓL.
Romeo (Nagy Imre) az erkélyjelenet után.

III.

Kivonat a „Családkör" szerkesztői tudósitásaiból.

«Olvasóink, a kik érdeklődéssel kisérték a pályázatot az általunk kitüzött 300 aranyért, elégtétellel fogják olvasni, hogy túl reálistikus, — fin de siècle — korunkban, itt körünkben, az ideál boldogságnak, az egyszersmind tiszta és szenvedélyes szerelemnek, hű, kölcsönös odaadásnak, és mindazon szent és boldogitó erényeknek, melyek az oltár előtt kötött szent frigyet, egyéni és társadalmi áldássá teszik kettős hajléka találtatott, és két szellemdús, müvelt és lelkesülő hölgy vetélkedve követeli a szeretett fele számára, a «minta-férj» czimet. E hölgyek egyike: Békeffy Győző Kornélia úrnő, Békeffy Frigyes úr nagylelkü neje, és Ortolay Dénes úr bájos neje, Ortolay Margit úrhölgy. Szivünkből kivánjuk, hogy a sors eddigi boldogságukat, még fokozza, és a 300 koronát, igazságosan ketté osztva, mindegyiknek 150—150 koronát küldtünk el, mély tiszteletünk kifejezésével. Éljenek!»

*Steinitz Franciska.**

NE DALOLJ!

— DON JOSÉ DE YGLESIAS. —

Ablakja alatt a csalfa leánynak
Elzenged az esteli csendbe' dalod.
Ablakja betéve sötét a szobája,
Nem hallja a lány szomorú panaszod.
Ne dalolj, ne dalolj ablakja előtt!
Tán már lepihent hütlen szeretőd.

Csengő szavadat kobozod ha kiséri
Epedésed oly édes dalba foly át!
De a hü szerelem keblébe nem ujul,
Ha égi kar s nem te dalolnád.
Ne dalolj, ne dalolj! Menj messze tova!
És vissza se nézz e vidékre soha!

Ha más szerető szava kedves a lánynak
S más ifjú pihen lánykád kebelén,
Minek akkor a dal, minek akkor az ének?
Visszhangja nem ébred csalfa szivén.
Ne dalolj, ne dalolj! Törd szét kobozod
S örökre feledd el a leányt — ha tudod.

Szalai Emil.

* Az irónő, kinek nevével ezúttal először találkoznak lapunk olvasói, igen jó hangzású irói név úgy az angol mint a német irodalomban. Magyar asszony lévén, ezután anyanyelvén akarja folytatni irodalmi működését, s hogy mily sikerrel, azt a fent közölt szellemes cseveges elégge bizonyitja. Nem lesz fölösleges szerzőről elmondani, hogy hosszabb időn át Amerikában élt s most a chicagói kiállitás meglátogatására készül, honnan lapunkat többször fogja dolgozataival fölkeresni.

BÁLI SZÜNÓRA.

QUENTIN METZIS.

DUMAS SÁNDOR után franczióból: BARBELI VIKTOR.

1470-ben élt Antwerpenben egy híres kovácsmester, ki számos munkásnak adott foglalkozást.

Műhelyében nap-nap mellett felhangzott a kalapács ütése, s a tűz vöröses lángja minden tárgyra és alakra különös fényt vetett.

Munkásai között volt egy, a ki nem erre a durva munkára termett, s a kinek gyenge, finom kezébe nem illett a nehéz kalapács.

Természete is elütött a többiétől. Csodálatosan párosult nála a testi gyengeség az akarat erejével, mert a fiatal emberben, ki nem volt más, mint Quentin Metzis, az erkölcsi erő tartotta fenn a testi működést és bár érezte, hogy hivatása inkább a művészet volna, mint a kézművesség, becsérzete nem engedte, hogy bárki is fölül múlja társai közül. És valóban, ő volt a műhely legjobb munkása, bár természete különös volt, a kovácsmester szerette őt.

Quentin Metzisnek azt súgta valami a bensejében, hogy ő másra is képes lenne, mint az üllővasat ütni és lovakat patkolni s az az érzés elkülönité őt társaitól. Nem vetette meg őket, de unta szórakozásaikat s munka után szívesebben álmadozott egyedül, mint hogy velük igyék.

Egy este a munkások csapatostól elmentek a szomszédos korcsmába, s őt is hivták.

Nem ment velök, de nyájasan utasitotta vissza a hívást.

— Mi baja van Metzisnek? — kérdé az egyik munkás társától, midőn Quentin eltávozott.

— Szerelmes, — felelé a másik.

— Tesz is az valamit....? Minket az nem gátol az ivásban, sőt ellenkezőleg.

— Igen, de ő szomorú és ez akadályozza.

— Akkor a szerelmet viszszájáról kezdte, — mondá a kérdező. — Én is szerelmes vagyok és jó kedvem van.

— Igen, de te nem szerettél olyan lányba, a ki gazdagabb és szebb, semhogy hozzád menne; de ezen a szegény fiún megesett, hogy olyan lányba bolondult, a kit az atyja nem ad, csak festőhöz és miután képet nem lehet kalapácscsal és üllővassal festeni, megeshetik, hogy Quentin Metzis soha el nem veheti imádottját, ha csak a lány atyja véletlenül meg nem másítja szándékát, mi nem valószínű. Ezért szomorú a szegény ördög.

És elkezdték az ivást, nem törődve többé társuk szomorúságával.

Metzis pedig, mint mondánk, ott hagyta társait, s lehorgasztva fejét, a nélkül, hogy maga elé nézne, követte azt a jól ismert utat, melyre szive vezette. Aztán egyszerre megállt egy kapunál, — mint az álmadozók a valóság előtt — melyen nem kopogtathatott.

Megállt a ház árnyékában, szemét az egyik ablakra függeszté és várt arra, a mire naponta várt, s mi erőt adott neki minden este a másnapi munkához.

Aztán mikor megnyilt az ablak és mint valami égi látomány megjelent előtte a jól

KÉPEK A NEMZETI SZINHÁZ UDVARÁRÓL.
Szigeti Falstaff: «Vesszen minden gyáva pimasz!»

ismert jel, s az ablak ujra bezárult e rövid boldog percz után, Metzis folytatta útját, de kevésbbé leverten, mint jött, mialatt magában mondogatta: «szeret!» s erre az egy szóra épité egész jövőjét. Néha remélt: de máskor meg ha kilépett a templomból, hol Isten segitségét kérve, nézte a mesterműveket, minőket neki is kellett volna alkotnia, tova tűnt minden reménye és szemben találta magát e szóval: lehetetlen!

KÉPEK A NEMZETI SZINHÁZ UDVARÁRÓL.
Banko szelleme a fiatal generáczió között.

Haza tért most is, mint minden este s ott találta saját énjének másik felét, anyját, ki szünetlenül érte imádkozott.

Tiszteletteljesen megölelte őt.

— Jó estét, anyám.

— Hogy vagy ma este, fiam?

— Jól, anyám, köszönöm.

Megölelte ujra, a nélkül, hogy a két forró könyet látta volna, mely az öreg asszony szeméből hullott, s szobájába ment, hogy egyedül legyen álmaival.

Aztán jöttek a láz és virrasztás órái, mikor a munkás a művészről, az egyszerű kovács a dicsőségről, a szegény szerető a boldogságról álmodott; órák, melyek elrablák éji nyugalmát, hogy még szomorúbbá és tehetetlenebbé tegyék.

Vannak lelki fájdalmak, melyeket elrejthetünk idegen szemek elől, de melyeket meglát az anyai szeretet.

Reggelenként, mikor Metzis is a műhelybe ment, anyja mindig megszámlálta az álmatlan órákat fia halvány arczán. A szegény asszony vallomás nélkül is megérezte, hogy az ő szeretete nem elég fia számára, s a nélkül, hogy kérdéseket intézett volna hozzá, csendesen sirdogált, ha fia elment.

Végre egy reggel olyan levert volt, s oly ijesztően halvány, hogy anyja nem ereszté ki és este abban az órában, melyben szokása szerint azon utczába ment, hol egyetlen boldogsága várt rá, oly roszszul lett, hogy le kellett feküdnie.

A kétségbeesés és levertség végre is győzedelmeskedtek akarata felett, melylyel ellenük küzdött, a rövid éjeket teljes álmatlanság váltotta fel, s ágyba kényszeritette az a betegség, melynek sokféle nevet adnak, de mely mindig ugyanaz, melytől beesik az arcz, elveszti fényét a szem és mely megöli a lelket. Mikor a reménység eltűnik, a szív ahhoz tér, a kit isten meghagyott számára; Quentin Metzisnek távol kellett lennie attól, a kit szeretett és anyja gyöngédségében keresett vigaszt.

Elmondott neki mindent, s a szegény asszony megértette: hogy, ha csak isten csodát nem mivel, fia meghal.

Egyik társa, ki gyakran meglátogatta, egy nap abban a perczben lépett be hozzá, mikor a betegekért imádkozók körmenete vonult el a ház előtt. Kezében kis fából faragott képet hozott, melyet az ájtatos társulat osztogatott szét:

— No Metzis, hogy vagy? — kérdé a belépő kovács.

— Egyformán, barátom.

— Szentképet hoztam neked.

— Mire jó az? — kérdé a beteg.

— Hogy meggyógyitson. Most volt a körmenet. Ezeket osztogatták és mert tudom, mily csodálatos gyógyhatásuk van, hoztam neked egyet.

— De vannak betegségek, melyeket nem gyógyitanak meg, — felelte Metzis, — s ilyen az enyém.

— Miért hagysz fel a reménnyel? Ez a reménytelenség tesz beteggé téged. Szó-

rakozz és meggyógyulsz. Ha más haszna nem volna is ennek, mint hogy szórakoztasson, az is elég. Vedd és mulasd magad a szentképek lerajzolásával; eltöltöd vele az időt, s az is valami, ha az ember beteg.

És a kovács, megszoritva kezét, elment, s ott hagyta az ágyon a csodatevő képet.

Metzis magába maradva, visszaesett álmadozásaiba és megfeledkezett barátja szavairól.

Anyja, ki mint őrző angyala, mindig mellette volt és imádkozott, látva, hogy Metzis szunyókálni kezd, egyedül hagyta őt.

Felébredve, Metzis ott találta a képet, hová a kovács tette és gépiesen kezébe véve mondá:

— Nem ez az, a mi engem megmenthet!

De nem nézte mégse közönyösen a képet, hanem bizonyos benső nyugalommal. Bizonyára imádságot intézett hozzá, bizonyára arról beszélt a képnek, a kit szeretett s a kinek elvesztése rá nézve halált jelentett; s a mint a könytől fátyolozott szemmel nézte a szentek kezdetleges, naiv alakjait, úgy tetszett neki, mintha rámosolyognának s e szót mondanák neki «Remélj!» azt a szót, melyet mindig készek vagyunk meghallgatni, ha szeretünk. Végre felszáradtak könyei és figyelmesebben kezdé nézni a szent képet; folyton reá szegezve szemét, felkelt ágyából, leült az asztalhoz és másolni kezdte a szenteket, a kik most is mintha mosolyogtak volna. Inkább alvóhoz hasonlitott, ki magnetikus erőnek enged, mint ébren levőhöz, ki önakaratát teljesiti, szemei merőn nézték a képet s alig vett lélegzetet.

Néha mosolygott; a másolat kezdett hasonlítani az eredeti alakjához és kifejezéséhez. A szentek bátoritották; a kovács által jósolt csodahatás megtörtént: Quentin Metzis maga előtt látta a czélt, tisztán, világosan, melyről eddig csak ámodott. Fél óra mulva abba hagyta munkáját. Homlokáról csurgott a veriték; olyan volt, mint ki rossz álomból ébred fel.

Megnézte.

A hasonlat tökéletes volt, öröme leirhatlan.

A szegény öreg asszony egész idő alatt fia székére hajolva, követte őt küzdelmén keresztül, s imádkozott, míg fia dolgozott. És mikor Metzis fölállt, anyja szemében örömkönyek ragyogtak. Szavakra nem volt szükség s csak egymás karjába borultak.

E perczben belépett a tegnapi látogató. Metzis majd agyonszorítá örömében.

— Megmentetted az életemet, — kiáltá.

— Hogyan?

— Szent képeddel! — mondá Metzis és kimenni készült.

— Tudtam. És most visszatérsz a műhelybe?

— Nem leszek többé kovács.

— Hát mi?

— Festő.

— Festő, te?

— Én.

— Oh, a betegség új fordulatot vett; te őrült vagy. Fia megbolondult, — mondá a kovács Metzis anyjának, midőn Metzis elment.

— Az isten nagy és jóságos, — szólt az öreg anya; — és megszánta őt. Ez az egész.

— Meglássuk. Bevárom őt, — mondá a kovács.

S leült az asztal mellé, melynél Metzis dolgozott.

Ekkor szemébe ötlött az eredeti kép s a másolat; elbámult. A csoda szemmellátható és kézzel fogható volt s felülmult minden képzeletet.

Nem értve barátja hirtelen eltávozásának okát, türelmetlenül várta most vissza, hogy megtudja az eredményt.

Fél óra mulva Metzis haza jött.

— Honnan jösz? — kérdé a kovács.

— Apósomtól.

— Hát megházasodtál?

— Nem, de nemsokára meg fogok.

A kovács visszatért előbbi gondolatához, hogy barátja megőrült.

De mielőtt elment, teljes tudomást akart erről szerezni és megkérdezte, kit vesz el.

— Fiatal, szép, gazdag leányt, kit csak festőhöz adnak nőül. Most kértem meg.

KÉPEK A NEMZETI SZINHÁZ UDVARÁRÓL.
Gyenes udvarol az isteni Laurának.

— De mielőtt te képet festhetsz, sok idő fog eltelni, és feleséged rá talál unni, hogy egy leendő férj özvegye legyen.

— Meg fog ő várni.

— Hogy jutottál idáig?

— Elmentem az apjához, s megkértem leánya kezét, melyet megtagadott.

— Természetesen.

— Azt mondta, festőnek igérte oda, s csak úgy adná máshoz, ha amannak több tehetsége lenne, mint a vőlegénynek. És mikor kérdé, mivel foglalkoztam eddig, s kivallottam, hogy a vasat vertem, szemembe nevetett.

— És aztán?

— És aztán kértem, várjon hat hónapot és ha annak elteltével nem hozok jobb képet, adja amahhoz a lányát. Ő csak nevetett és fogadást ajánlt; fogadtunk s most munkához látok.

— Jól teszed fiam, — mondá a kovács s hozzá tette: addig üssük a vasat, míg meleg.

— És most mindezt neked köszönhetem, barátom. Hat hó mulva lesz a menyegző!

S a két ember szétvált. Egyike megvitte a hirt a műhelybe; a másik megkezdé nagy munkáját.

S ekkor elkezdődött a művész kemény tusája a munkással s hova-tovább, annál több nehézséget gördített útjába.

Sokszor visszahanyatlott a szegény festő növendék fáradságtól kimerülten, látva, mily kevés előmenetelt tett és mily sok van még hátra. Nem csalódott a szentkép csodás sugalmazásában, de mielőtt czélhoz érhetett, sok munkán és tanuláson kellett keresztül törnie; és ha a szerelem ereje nem segíti, felhagy a munkával, mint lehetetlenséggel.

Az idő mult és Metzis egészen belemélyedt tanulmányába, s csak néha pihent meg lélegzetet venni, hogy annál jobban belemerüljön ismét a dicsőség lázába.

Végre győzedelmeskedett.

A győzelem halványnyá tette őt, mint mást a leveretés.

Tekintete büszke és ragyogó volt, de minden gőg nélküli, s szeméből az erejében való hit sugárzott ki.

Hat hónap mulva beteljesedett a csoda: a szentek megtarták igéretüket és Metzis bátran kopogtatott azon az ajtón, melyre ezelőtt reménytelenül tekintett.

— Ah, te vagy az Metzis, mondá jövendőbeli apósa; — eltelt a hat hó s jösz bevallani, hogy vesztettél?!

— Nem, uram, — mondá a művész; — még 15 napom van, de engedd, hogy ezt előlegezzük.

— Csak semmi ámitás, — mondá az atya.

— Nem ámitás, uram. Küzdelmem diját óhajtom elnyerni. Ön a vesztes.

— Én?

— Igen, uram, és ha nem sajnálja a fáradságot, jöjjön velem s mondja meg véleményét képemről, melyet annak a templomnak ajánlok fel, mely leányával összead. Elhoztam volna, ha nem lenne oly nagy.

Az öreg vele ment.

Nyolcz nap mulva az antwerpeni kovácsok nagy csodálatára Quentin Metzis összekelt imádottjával az előtt az oltárkép előtt, mely a Krisztus sírbatételét ábrázolja; s melynek jobb szárnyán keresztelő Szt. János fejét nyújtják át Herodesnek, a balszárnyon meg Szt. Jánost látjuk a forró olajban.

Az antwerpeni Notre-Dame templom sixtini kápolnájában ma is látható e kép, mely egyike a Metzis legjobb festményeinek.

Ugyanebben a templomban, közel a festő első művéhez van a kovácslegény utolsó műve: keresztelő kút, kalapácsolt díszítményekkel.

Elgondolhatjuk, miszerint különös módon kötött házassága, előbbeni foglalkozása s kétségbevonhatlan tehetsége nagy hírt szereztek számára. A tömeg mindig örül, ha a művész, kinek műveit veszi és csodálja, egyúttal különös eseményeken, bámulatos kalandokon ment keresztül, melyek költőiebbé teszik. Különösen az angolok birnak e gyengeséggel. És valóban az angolok valóságos zarándoklást folytattak hozzá, midőn Antwerpenbe jöttek műtárgyaikat bevásárolni; annyira, hogy ma már nehány képe kivételével, alig mondhatjuk meg, hová kerültek a kovácsfestő művei.

Nevezetesebb képei közül a florenczi galériában találhatjuk saját és neje arcz-

képét, utóbbin látszik a szerető kéz munkája; továbbá Krisztus életéből két kép: Szüz Mária a gyermek Jézussal és Krisztus Máriával; mindkettő át van hatva költészettől és áhitattól.

Quentin Metzis 79 éves korában halt meg Antwerpenben, 1529-ben.

Először a karthausiak templomában lett eltemetve, azután áthelyezték a székesegyházba, hol sírján a következő emlékrat olvasható:

QUINTINO METZIS
INCOMPARABILIS ARTIS PICTORIAE ADMIRATIX
GRATAQUE POSTERITAS,
ANNO, POST OBITUM SECULARE
CIↃ. IↃ. C. XXIX
POSUIT.

SANCTA VERITAS.

— REGÉNY. — (7)

Irta: VÁRADI ANTAL.

Föleszmélt, mikor az emeltebb helyről fölhangzó szózat első igéi hatottak lelkébe.

Minő sajátságos érzés! A haladó világ a zajgó nagy világváros vásári tömegében, a hol minden a modern kor kőszénfüstjét leheli — a mindennapi adás-vevés jól ismert összevisszaságában véve, egy elzárt helyen ül, a titokteljesség homályában, mint egy néma szigetén egy zajongó világtengernek, a melyből hajótörött Robinsonként menekült!

A vezér hangja végre egészen magával ragadta figyelmét.

— Uram! Ön úgy jelent meg itt közöttünk, mint a kit nehéz halálküzdelem után koporsóba tettek, eltemettek. A sötét kamara gyászos czintermének ajtai bezárultak ön mögött s ön meghalt a zajgó, hullámzó külvilágnak. S most ime, mint ama bibliai halott, a szent igazság csodatevő, hívó szavára uj világra ébredt s egy ismeretlen társadalom alkotóinak karján, föltámadása ez ünnepélyes pillanatában — új életre kél. Ön egy parányi gyűrűjében áll annak a jobb világnak, mely, idelenn, az üdvözítő felebaráti szeretet tanait hiszi és vallja, a mely levetvén a mindennapi élet sáros, poros, verítékes mezét, itt, az éj homályában, a titok mély ködében összegyűl, hogy szivét, lelkét, egész munkásságát adja váltságul azokért, a kik a szent meggyőződés által még megváltva nincsenek . . .

Ime, uram ön sajátságos körülmények között, önmaga előtt még megfejthetetlen módon lép egy számos, fátyollal fedett gyülekezet tagjai közé, kikben ön rokonlelkeket sejt, kik önben munkatársat várnak és remélnek, s azt kérdezi magában: minek e mély csönd az igaz meggyőződés világa körül? Miért e titok a mai napfényes világban?

Miért az éji homály a szent igazság arczulatán?

Azért, uram, mert a szentek szentélyében csönd uralkodik, mert ide a vásári zajnak behatolni nem szabad. Mert a hajnal csak dereng s nem szikrázik a delelő nap sugarával, mert az igaz meggyőződés ép úgy, mint az önzetlen munka zajtalan s utálja a hivalgó és öndicsőitő lármát, — mert a saisi szent szobor arczáról a fátyolt levonnunk nem szabad!

Ismeri-e ön a roppant világtenger parányi munkásainak történetét? Hallja meg, értse, érezze és világosodjék meg lelke az igazságtól.

. . . Lenn, az oczeán örök-világtalan fenekén miriád paránya a sötét hullámoknak folytat óriási munkát. Ezek a korallok. Évszázadok, évezred foly el, mialatt saját testük, saját kis építményeik egymásra halmozásával vetnek rengeteg alapot, s építik azt csodálatosan tovább. Napvilág oda le nem ér, csillagsugár oda le nem hat, a hol ők munkálkodnak. Tavasz báját, nyár hevét, ősz gyümölcsét, tél fagyát nem érzik ők.

Munkálkodnak az örök titok némaságában zajtalanul, nesztelenül, évszázadokon, évezreden át tovább . . . tovább . . . tovább . . .

S az óriás épitmény, hajszálnyival bár, de folyton emelkedik. Iszonyú idő, iszonyú fáradság, lehetetlen önfeláldozás és munka

KÉPEK A NEMZETI SZINHÁZ UDVARÁRÓL.
Faludy apotheozisa.

árán tör föl, följebb és fölfelé. Már halaványul az örök homály, sötétzöld hullámok a világosság reményéről beszélnek körülöttük, de ők nem hallják azt, nem hallgathatják, csak törnek, törnek, saját csontjaikon, évszázados hajszálmunkájukkal fölfelé.

A haragoszöld hullám szine smaragd lesz, majd fehérbe játszó, s a feltörő torony ormán megjelenik hullámtört bágyadt fénynyel az első holdsugár.

Újabb évszázad — s elérik az oczeán színét, s fölöttük mosolyog az első menyboltozat.

S a munka még sem píhen. Miriádok haltak el belé, — miriádok születnek arra újból. A tenger hulláma körülnyalja a kiemelkedő szigetet, televényt és magvakat hord föléje, s az első tavasz első sugárlehére kibúvik az első fűszál, kicsattan az első bimbó, s az áldott ősz meleg sugárán megérik a legelső gyümölcs.

Halleluja a mindenség urának, a ki az óczeán mélyéből a tenger-tornyot felhozni engedé.

De még hány századévnek kell eltelni, míg a fűszálak pázsittá, a cserjék pálmaerdőkké nőnek, míg a boldog szigetet boldog nép lakja és népesíti be, a mely a tengeralatti titkos munkának csontjain pihenve élvezze a szeretet s egyenlőség örök gyümölcseit . . .

. . . És hol vannak azok, a kik millióninkint haltak el az épités munkájában?

Mi a jutalma azoknak, a kik sohasem részesülnek a napsugár kegyelmében, a tavasz malasztjában, a gyümölcsérés és kalászszedés üdvösségében?

Pihennek megáldva az ezredéves fundamentum rejtelmei között.

Ime, uram: igy munkálkodunk mi. A világegyetem nagy oczeánjában, melyet sós könyből és keserű veritékből önt körénk a szenvedő, a rab emberiség — évezred óta rakjuk le kezünk munkásságát, fáradt csontjainkat egyaránt egy szép, egy szebb jövő sugaras reményében. Nekünk még nem adatott megsejtenünk az első sugarat, a mely a kiemelkedő boldog szigetre menyasszony csókját hinti szét, mi még álmodni sem merünk az arany gyümölcsökről, melyet majd egy boldog nemzedék hálát rebegő ajka érint: mi csak építjük, építjük az öntudat napszámjaért, a megtett kötelesség nyugodt önérzetével a jövő ezredév korallszigetét — a melyen minékünk lakni nem adatott.

De munkálunk, épitünk titokban, éjhomályban, vak-sötétben tovább. A jövendő nemzedékek távoli boldogsága a vezérfény, mely ezt a mély éjszakát néhanéhaátderengi s e remény foszforcsináló fenoménje nekünk jutalom, s az összes emberiség jövendő hálája nekünk csillagkoszorú.

Érti ön most már, mi köze van munkásságunkhoz a némaságnak, a titoknak, az éjszakának? Érti ön, hogy hová törekednek az emberszeretet hivei, a «Sancta Veritas» munkásai. Felfogta ön, hogy minő óriási kötelességet, minő parányi vérért — vállaltunk mi lelkeinkre? Tudja ön most, hogy annak a boldog szigetnek, a mely évezredes csontjainkon fog virulni, mi lesz majd a törvénykönyve? Szabadság, testvériség, egyenlőség! — S mi lesz a közös, eretneket nem ismerő hitvallása?

A felebaráti szeretet.

Ó, vajha szivébe hatolt volna gyarló szavam, ó, vajha megsejtené lelke azt, a minek kimondására a szó gyönge, halaványa, képtelen.

Ha mégis áthatotta önt e sejtelem, ha mégis jó földbe hullt volna az elszórt mag.

Nyilatkozzék, uram: megmarad-e szándéka mellett? . . .»

Viktor lelke reszketett . . . körülötte ujra elcsendesült minden, csak egy perczny hallgatás után, mintha száz meg száz kéz érczcsörgető zajjal rántana kardot.

A zizegő aczélok zenéje csörögve reszketteté meg a levegőt. A vezérszó ujra felhangzott:

— Tekintsen lelkébe. Megmarad ön föltett szándéka mellett?

Viktor kemény, szilárd nyomatékkal felelt: — Meg!

— Ugy, testvéreim, adjátok meg nekem azt a jelt, a melyről megtudom, ha

méltónak találjátok-e ezt az embert a miszteriumainkba való beavatkozásra s közénk való fölvételre?

Viktor figyelt.

A csöndes légben mintha ezer madár szárnya-suhogása hallatszott volna.

Felálló tömegek dobbanása kisérte ezt majd megint elcsöndesült minden.

A vezér szavai ujra fölhangzott:

— Testvéreim adott jeléből értesültem arról, hogy önt méltónak tartják a fölvételre. Kérdés: ha megmarad-e ön szándoka mellett tovább is?

Viktor felelni akart — a vezér hangja félbeszakitotta:

— Mielőtt felelne, hallgassa meg azt az esküt, a melyet le kell tennie, ha szándoka mellett megmaradt.

Titok-őrző testvérem: olvasd fel az új eskümintát.

Csengő, ifjú hang rezgette meg a tömjén-illatos levegőt.

Kardok zörgése felelt minden egyes pontra.

«Az emberiség boldogságára, ennen becsületemre s lelkem minden képességére esküszöm, hogy hivetek leszek. Fejet hajtok törvényeitek előtt, azokat magamra nézve mindörökre kötelezőnek elismerem, azokat megtartom s csak meggyőződésem változásával kérek innét elbocsáttatást.»

A vezér újból megszólalt:

«Ez a modern kor esküje. Hallja most uram, azt a formát, melyet századévek előtti őseink pecsételtek meg hitökkel és vérökkel, ha kellett. Rendbe testvéreim!

Hatalmas ütés dörrenése rázta meg a szentélyt.

Száz láb dobbant, kardok legiója csörrent, s hirtelen, halálos csöndben szólalt meg egy dörgő, mély hang:

«A hatalmast bosszuálló rettenetes Jehova villámszóró jobbja zúzzon izzé-porrá, ha áruló leszek. Szám maradjon a titoknak zára, bár nyelvemet tépjék, gégémet messék is el. Izzó üszök perzselje áruló szivemet és az örök kárhozat örvénye nyelje el kénköves lángjával lelkemet. Kétélű tőrét vágja belém minden testvér s forgassa meg azt vérző testemben háromszor. Tépett inaimat, üres ereimet rágják meg a keselyűk, s üszökben elporlott hamvaimat szórják szét a szelek s rabszolgák sarka tiporja . . .»

Száz meg száz összecsapódó kard csattanása fejezte be a rettenetes esküt.

— Megmarad ön föltett szándoka mellett?

— Jobban, mint valaha! hangzott a csengő válasz Viktor ajkairól.

Csöndes zsongás, majd emelkedő moraj, zúgó zajgássá fokozódva hangzott fel hullámozva körülötte. Távolról mintha gyászének siralmas panasz-szava hangzott volna, s mintha fáklyák serczegtek volna az éjféli levegőben.

— Aláveti ön magát próbáinknak?

— Alá!

— Nem remeg ön a tűztől? a tengertől? a legnagyobb áldozattól?

— Szembe állok vele.

A két kisérő újra karon ragadta s vezették őt a tágas szentélyben.

Viktor hiába igyekezett lefelé tekinteni. Pokolsötét vette körül, a melyben fojtott hangok, fegyvercsörgés s távoli gyászének hangja vegyült kisértetes zürzavarba.

Érezte, hogy körülvezetik. Midőn először vezették körül, egy hang jobbról ezt kiáltá:

— A tűzpróbát kiállottad, mert lelked a bűnbánat tisztitó tüzén ment keresztül.

A második körjáratnál balról zúgva felé egy hang:

— Átkeltél a megbánás könyeinek tengerén és nem merültél a kétségbeesésbe alá!

Midőn harmadszor is körüljárva a szentélyt, ujból ülőhelyéhez ért, a mélyből hallatszott felé egy hang:

— Szemben álltál a profán világ látszólagos becstelenségével — s te a jobb részt választottad. Megálltál a legnagyobb veszély próbája előtt. Chaïre!

— Chaïre! — felelt rá száz hang kórusa.

Hatalmas ütés koppant a magasban s a vezér szava zengett alá:

— Elég! Vezessétek őt napkelet felé a bölcsek országába!

A két vezető egy lépcsősoron kalauzolta Viktort fölfelé.

X.

Minden lépcsőfok, a melylyel magasabbra hágott, mintha szárnyakat adott volna lelkének, túlemelkedni a mindennapin, fölfelé törni a nevezhetetlenhez, a melynek trónusához lelkünk legtitkosabb sejdítései vonzanak.

A lassú, titokteljes zsongás, a mely lépteit kisérte, mintha a túlhaladott levegőszférák kórusa lett volna.

Megálltak.

— Nyújtsa ide a kezét.

Viktor egy erőteljes kéz szoritását érezte.

Csaknem fölsziszszent ideges izgatottságában, mikor lenn a teremben mintha nagy tömeg ember állott volna fel.

— Föl testvérek, rendbe! Legyetek tanúi az esknek.

És Viktor egy nagy oriflamme-nak a hideg vasát érezte a homlokán.

— Mond utánam az esküt.

Viktor mondotta, élesen szótagolva a misztikus fogadásnak minden szavát. A hideg kardvas átmelegedett forró homlokától.

— Most fölavatlak, — mond a vezér, — a Sancta Veritas lovagjává, a világkezesség nagy lánczának lánczszemévé, a szeretet harczosává, testvérünkké — az örök mindenható Istennek, az újjáteremtő munkának s a mindent fentartó szeretetnek nevében.

Három erős ütés érte a kardot, mellén, homlokán és vállán. Utána föltépett öltönye alatt a tőr hegyét érezte szive táján.

— Helyezzétek a tőrt a neophita oldalára, ott, a hol a szív dobog. Valamint ez érczhegy szive táját érinti: azonképen hasson ez óra emléke szivébe, hogy soha el ne feledje azt, a mire ez ünnepélyes órában esküdött!

— Amen! — zúgta rá alant a kórus.

Most levezették a lépcsőkön, s az egész szentély-termen át, vissza csaknem a küszöbig, a melyet érintett.

A vezér hangja mintegy távolból hallatszott le hozzá.

— Őrei e szentélynek! Mit kivántok most az ujonnan fölvett neophita részére?

A két vezető tompa hangja felelt rá:

— A gyönge világosságot.

A vezérhang visszazúgott:

— Adassék meg neki!

Ezalatt, míg az utóbbi kérdések, feleletek hangzottak, mintha hadsereg indult volna meg, csörgő, zizegő fegyverek népvándorlása tartott egy perczig, melyek vele szemben látszottak elhelyezkedni. Mikor a vezér parancsszavára a két vezető oldozni kezdte kötelékét szemeiről, Viktoron sajátságos szédülés vett erőt.

E perczben mély akkorddal zendült meg az orgona.

Búgó hangjaira minden elcsöndesült — s az ünnepélyes dallam átzengette hallgatásban lehullt Viktor szemeiről a lepel.

Nagy, sötét templom tárult reszkető látása elé, mely a hosszú bekötetés, a különféle impressziók hatása alatt megtompulva, csak mintegy hullámzó vizen át engedte látni a körülötte s fölötte valókat. A templom hajóját jobbra, balra lépcsőzetesen emelkedő fekete, gótikus széksor foglalta el, egész a fal feléig. A falak feketék, sötétkék a menyezet, melyről ezernyi tündöklő csillag fénylett alá. A templom emelkedettebb szentélyében, mely magos lépcsősoron állt vele szemben — bibor menyezet arany bojtjai alatt, fekete asztal előtt állott egy komoly arczu, taláros férfiú nyakában égszinkék, széles szalagon a ragyogó nap aranyképe. Kezében a hullámos pengéjű hatalmas pallost, az oriflammot tartotta, parancsoló mozdulattal mutatván a nagy csoportra, mely Viktort körülvevé.

Mert a sokáig bekötött szemű emberek szokása szerint Viktor nem maga elé tekintett legelébb, hanem a menyezetet s a távoliakat fürkészte ködös tekintetével.

Csak mikor a vezér parancsoló kardintését észrevette, meredt megdöbbenve maga elé s valósággal megrendült a látományra, mely előtte borongott.

A félhomályú szentély egész bensejét fekete taláros alakok nagy tömege töltötte be, kik vele szemben, szúró tekintettel, döfésre kész kard-hegyekkel állottak. A menyezet csillagainak halovány fénye végig rezgett a száz meg száz aczélon, melyek mellének voltak irányozva. Viktor kövülten bámult reájuk, gyászos ruháikra, kardjaikra, szigorú arczaikra, melyek közt a félhomályban föl nem ismert egyet is, mialatt az oriflammos vezérszava hangzott le hozzá.

— Látod ez aczélokat? Abból az érczből vannak, melyből az áldott eke s az átkozott tűzfegyver készül. Jaj neked, ha árulója lész e szövetségnek: e kardok élénél metszőbb fegyver — a megvetésnek örök átka sújt akkor. De ha hív lész és szeretsz, ha állsz szavadnak és munkálkodol: egy-egy lánczszemmé kovácsoljuk a kardokat, melyek szivünkhöz, lelkünkhöz fognak csatolni.

Még szivében vibrált a komoly szózat hangja, mikor újra bekötötték szemeit.

A tömeg elhelyezkedett a padokban, a kardok zizegve merültek hüvelyeikbe, a nyugalom beállott — s az orgona nyugodt dallama zengett tovább.

Ekkor előbbre vezették, hallotta, a mint nesztelen lép ki a padokból az ott levők egy része, érezte, hogy kétfelől meg fogják két kezét, a balt jobbfelé, a jobbkezet balfelé vonják, — s mikor a nyugalom újra helyreáll, a két vezető szava hangzik föl:

— Kérjük a neophita részére a teljes világosságot.

— Adassék meg neki!

S szeméről újra és végleg lehult a kötés.

Ragyogó világosság árad feléje mindenfelől.

(Folytatása következik).

SZINHÁZ.

ELŐKÉSZÜLETEK A SAISON MÁSODIK FELÉRE.

Benne vagyunk a haute saisonban.

Nyüzsgő élet, sürgés-forgás, megfeszített, lázas munka a színpadon s művészeink körében, élénk érdeklődés, megostromlott pénztárak, naponként zsufolt házak, — ezek teszik érdekessé s elevenné színházi életünket, vagy helyesebben, ezek teremtették meg nálunk is az utóbbi időben a színházi életet.

Színházaink közönsége ez évben ismét rendkivül megszaporodott.

Csupán a nemzeti színházra utalunk példaképen, melynek évi bérlete majdnem 10,000 frttal több, mint az előző évben volt. Rendszerint ismétlődő körülmény ez a színházak történetében, néha évekig, sőt évtizedekig eltart a színház kultiválása, a közönség lelkesedése a szini előadások iránt, máskor viszont évekig küzdenek a világvárosok színházai is, hogy legalább exisztálhassanak, ha már lehetetlen prosperálniok.

Az a szaporodás azonban, a melyet a mi publikumunknál észlelhetünk, nem effélé krónikus, rövid ideig tartó érdeklődés, fellobbanó szalmaláng, lassankint fejlődött ez évről-évre, szaporodott fel színházi közönségünk annyira, hogy most már gyakran csaknem annyi ember szorul ki a színházból, a mennyi befér a nézőtérre. S mig a külföld — magánosok vagy az állam — egymásután épittet színházakat, daczára annak, hogy azoknak erőfeszitéseket kell tenniök, úgyszólván harczolniok a kedvetlen és sokfelé megoszlott közönség érdeklődésének fölkeltése végett, addig nálunk, hol nyilvánvaló, hogy a meglevő három színház immár nem képes befogadni fölszaporodott közönségünket, a legnagyobb erőfeszitések mellett sem tud létesülni a tervezett negyedik színház. Pedig a buzgó tervezők már részvénytársasággá alakultak s minden évben megtartják közgyülésüket; csak aztán ne legyen alkalmuk a 25-ik évi közgyülésüket jubilálni.

E nyüzsgő színházi élet közepette, most, midőn a színházi évadnak épen fele mult el, nem lesz érdektelen a jövőre vetni egy pillantást, vajjon mit terveznek színházaink a saison hátralevő részére, hogy a fölébredt érdeklődést fentartsák és fokozzák. Az alábbiakban nyujtjuk olvasóinknak színházainknak, t. i. a nemzeti-, opera- és népszinháznak további programmját az évad második felére nézve.

A nemzeti színházban még négy eredeti darab vár bemutatásra e saisonban: «Mai divat», «Dolovai nábob leánya» «Lemondás» és «Charitás».

Paulay megvalósitotta ez évadban ama tervét, hogy a külföldi ujdonságok teljes mellőzésével, tisztán magyar irók eredeti darabjaival töltötte be az összes premiéreket. E terv megvalósitását különben elősegitette az a sajátságos körülmény, hogy a külföld — még a franciákat is beleértve — az utóbbi időkben egyetlen oly szenzácziós és nagy szellemü darabot sem mutatott be, melyet érdemes lett volna azonnal átültetni s magyar szinpadra vinni. Akárminő van azonban, mindenesetre érdekes és örvendetes jelenség, hogy szinmüiróink egy egész saison premiérjeit — melyek pedig nagyon követik egymást a nemzeti színházban — ki tudják tölteni eredeti darabjaikkal. Ezzel szemben azután konstatálnunk kell azt a körülményt, hogy igazi, közepesen felülemelkedő sikert egyetlen bemutatott darab sem volt képes elérni eddig, daczára annak, hogy az ifjabb gárdának segitségére jött a nagy Csiky egy posthumus darabjával, a «Két szerelem»-mel, Dóczy Lajos az ő «Vera grófnő»-jével, azonkivül pedig Gabányi és legujabban Muray egy-egy bohózattal.

A hátralevő ujdonságok közül legelőször «*Mai divat*» kerül sorra. Ezzel a darabbal nyerte el Berczik Árpád a Garay Károly 1500 frtos diját. Bemutató előadása e hó 17-én lesz a Náday rendezése mellett, még pedig a következő szereposztással:

Kamilla — Helvey Laura
Dóra — Csillag Teréz
Szendrey — Náday
Gáli — Mihályfi
Seregélyné — Rákosi Szidi
Arthur — Dezső
Chibe báró — Császár.

Ezt követni fogja, de már csak márczius elejében a legujabb kisfaludistának, Herczegh Ferenczneк a legelső szinpadi kisérlete, melynek harmadszor megváltoztatott végleges czime: «*A dolovai nábob leánya*». Az öt felvonásos szinmü rendezése szintén a Náday kezében van s a főbb szerepeket P. Markus Emilia, Csillag Teréz, Náday stb. fogják játszani.

Herczegh darabját Várady Antalnak «*Charitas*» czimü történeti tragédiája fogja az ujdonságok sorában követni, melylyel szerzője elnyerte az idei Kóczán-dijat.

Végül Karczag Vilmosnak négy felvonásos szinmüve, a «Lemondás» is még e saisonra van kitüzve, melynek női főszerepét P. Markus Emilia fogja játszani. A többi nagyobb szerepek: Prielle Kornélia, Csillag Teréz, Ujházy, Bercsényi, Mihályfi, Zilahy, Somló kezeiben vannak.

A premiéreknél talán még érdekesebbek, legalább is müvészeti tekintetben minden bizonynyal érdekesebbek lesznek a még hátralevő reprisek. Hiában, az ujabb darabokban s különösen eredeti darabjainkban a legnagyobb ritkaságok közé tartozik, ha oly alakot találunk bennük, a melyek megalkotásával oly nagy kaliberü müvészi tehetségek, mint egynémelyek a nemzeti szinházunk első rendü tagjai közül, ujabb eklatáns példáját mutathatnók be zsenialitásuknak, ujabb diadalt, hóditást aratnának. S azért premiérjeink első sorban s főként irodalmi érdekkel és értékkel birnak s csak mellékesen müvészeti érdekkel is. Pedig a közönség vajmi keveset törödik azzal, hogy egy müvésznő azért nem halad-e, mert tere és szerepe nincs Ki mondja reá, hogy stagnál, a mi pedig egy müvészi carriérben egyértelmü a hanyatlással. Mert bármily nagy tehetség váljék megszokottá szerepeiben s ne kapjon, ne mutathasson be ujakat, nagyszabásuakat s méltóbbat tehetségéhez, az egy bizonyos idő mulva nem haladni, de hanyatlani fog.

Ezért mondom, hogy különösen müvészeti tekintetben még a premiéreknél is sokkal érdekesebbek s becsesebbek a reprisek s azért nagyon helyesen teszi az igazgatóság, midőn egy Márkus Emiliának, egy Jászay Marinak egy ujabb haladását s térfoglalását bemutatandó, föl-föleleveniti Shakspert, ha kell, visszanyúl Sophokleshez, avagy ujra betanulva, bemutatja a franczia szellem egy-egy kiváló és sajátságos alkotását.

Az e saison-beli reprisek között első a Victorien Sardou «*L'étrange*»-je lesz, melyet még e hónap második felében elevenitenek fel a nemzeti szinpadon. Az «Idegennő» tizenhét évvel ezelőtt először jelent meg a magyar szinpadon; 1876. szept. 29-én volt a premiérje a következő szereposztás mellett:

Maximin herczeg — Halmy — most: Náday.
Mauriceau — Szigeti József — most: Szigeti Imre
Rémonin — Bercsényi — most: szintén ő.
Gérard — Náday — most: Császár.
Clarkson — Feleky — most: Gyenes.
Katalin — Helvey Laura — most: Markus E.
Clarksonné — Felekyné — most: Jászay.
de Rumières marquisné — Paulayné — most: Lendvayné.

Shakspere «*Cymbeline*»-jének előadása, mely Kolozsvárott már előadatott, de a nemzeti szinházban még nem s így inkább premiére-számba megy, szintén tervbe van véve.

A reprisek között legérdekesebb s kétségtelenül a saison piéce de résistance-a azonban Dumas-fils «*Kaméliás hölgy*»-ének fölelevenitése lesz. Duse e legkiválóbb repertoire-darabjának, melylyel tavaly lázba ejtette egész Budapestet, czimszerepét nálunk *Márkus* Emilia fogja játszani, ez az érdekes s csodálatos müvésznő, ki hosszú idő óta tanulmányozza már Gauthier Margitot. Nemcsak a nemrég lezajlott Duse-láz teszi oly érdekessé e repriset, de a Márkus Emilia egyénisége is. A kitünő müvésznő, kinek szerepköre hosszú ideig magába foglalt mindent a szende naivtól kezdve a tragikai hősnőig, és pedig magába foglalt a nélkül, hogy e nagy ellentétek között müvészi egyénisége csorbult, vagy habozóvá lett volna s ki a Vasgyáros Clairejében találta meg az igazi, az ő valódi irányát s azután ez irányban haladva, Francillonban, a Clémenceau Izájában, Froufrouban stb. egymásután aratta fényes diadalait, ez alakitásával a szalondráma terén a legmagasabb pozicziót fogja ostromolni. Budapest müértő közönsége tehát bizonynyal feszült érdeklődéssel néz a saison e piéce de resistance-a elé.

De hagyjuk már ott a nemzeti szinházat s lássuk, mivel kecsegteti a saison hátralevő részére a népszinház igazgatósága közönségét.

A legközelebbi ujdonság egy énekes népszinmü lesz; szerzője *Gerő* Károly, czime: «*A próbaházasság*». A darab főszerepei Küry Klárának, P. Lukács Juliskának, Csongori Mariskának, Szirmainak, Némethnek s Solymosinak vannak kiosztva.

Lecocqu «*Koldusdiák*»-jának fölelevenitése szintén még erre a hónapra van tervezve, Küry Klárával, Komáromival és Hegyi Arankával.

Ezután következik Konti uj operetteje, melynek első előadása már mult hó 14-ére volt kitüzve, de közbejött akadályok miatt el kellett halasztani. — Czime: «*A cziterás*». Főszerepét Blaha Lujza fogja játszani.

A szöveg eszméje s konczipiálása még Csiky Gergely munkája, magát a szövegirást azonban e konczepczió után Murai Károly irta. — Strauss «*Indigo*» czimü operettjében, mely már be is van tanulva, az egyetlen női szerepet Komáromi Mariska fogja játszani.

Egy eredeti operette is bemutatásra vár, t. i. Forraynak «*Libapásztorleány*»-a, melynek premiérje valószinüleg május havában lesz s melynek sikere érdekében a népszinháznak négy primadonnája: Hegyi Aranka, Komáromi Mariska, K. Kopácsy Juliska és Küry Klára lép a sorompóba. Az operette szövegét Lukácsy Sándor egy franczia vigjáték alapján irta.

Lehet, hogy még egy uj eredeti operette is kerül e saison repertoire-jára: Balogh Gusztáv, szabadkai karmesternek «*Alamuszi*»-ja.

Az évad természetesen látványossággal végződik, melyet Lübke, koburgi diszletfestő készit egyidejüleg a Carl-Theater s a népszinház számára egy Jules Verne-féle regényből.

Meglehet, hogy az évad végét Dusenek az őszszel elmaradt vendégszereplései is élénkiteni fogják. Ha t. i. az olasz tragika kellő időben bevégzi amerikai körútját, akkor a népszinház igazgatójával kötött s még most is fennálló szerződése értelmében, május hónapban hat estén át fog vendégszerepelni nálunk.

Az *operaháznak* határozottan preczirozott programmja a saison második felére nincsen. Nem tehet az intendatura erre nézve semmiféle kötelező igéretet, mert nem tudhatja, hogy mikor és mit valósithat meg tervéből. A terv maga ez volna: *Eredeti operák:* Toldy szerelme, Cremonai hegedükészitő, Vezeklők. *Idegenek:* Rantzauk és Eladott menyasszony. *Ballet:* Dárius kincse.

Hogy azonban mennyit valósithatnak meg e tervből még e saisonban és hogy általában mikor valósithatják meg ezt az egész programmot, erre nézve — az intendaturán kivül eső körülmények szerencsétlen összejátszása folytán — még az intézet vezetősége körében is teljes tájékozatlanság uralkodik.

Egy bizonyos: A Mihalovics Ödön operája, «*Toldy szerelme*», mely már majdnem teljesen be van tanulva, még e hó második felében (valószinüleg 20-ika körül) szinrekerül. Az operát Rebicsek tanitja be, a főpróbákat azonban maga a szerző fogja dirigálni. A főszerepek a következőképen vannak kiosztva: Toldy — Perotti, Piroska — Szilágyi Arabella, Tar Lőrincz — Takács, Lajos király — Ney.

A programm többi részére nézve igy állanak a dolgok:

Mascagni «*Rantzauk*»-ját, melyet az eredeti terv szerint már a mult hónapban, a bécsi előadással csaknem egyszerre kellett volna szinrehozni, s melynek előadási jogát a m. k. opera már régen, Bécscsel s Berlinnel egyidőben megszerezte, sőt betanitásra Erkel Sándornak ki is osztotta, bizonytalan időre el kellett halasztani. Bécs és Berlin u. i. boszankodván azon, hogy «*Paraszbecsület*»-tel és «*Fritz barátunk*»-kal megelőztük őket, oly szerződést eszközölt ki Sonzognonál, mely szerint az első előadás joga kizárólag őket illeti. Már most Bécs szinrehozta, Berlin azonban késik vele s igy teljesen attal függünk, mikor tetszik majd Berlinnek bemutatni a «*Rantzauk*»-ot. Természetesen, ha ez soká késik, az intendatura a szerződés e pontjának megsemmisitését fogja követelni; de különben, azóta hogy Bécsben nem érte el a remélt s várt sikert, az intendatura nem is sürgeti annyira a «*Rantzauk*»-ot.

Egy cseh novitás is meg van szerezve, t. i. Smetanának az «*Eladott menyasszony*« czimü operája, melyet Bécsben a nemzetközi zene- és szinmüvészeti kiállitáson nagy sikerrel adtak elő, úgyszintén Hubay Jenőnek egyfelvonásos dalmüve: «*A cremonai hegedükészitő*», mely Coppée szövegére készült.

Azonban, hogy mikor lesznek ezek bemutathatók, az teljesen attól függ, hogy mikor kapja meg az operaház a müvek teljes materialéját, mely még mindeddig nincs birtokában s ez teljesen a szerzőtől függ, mert az intendatura szeretné minél előbb betanittatni.

Az «*Eladott menyasszony*»-ból pl. csakis a zongorakivonat s egy német szöveg, melyet épen most fordittatnak, van az operaház birtokában.

Farkas Ödönnek, a kolozsvári zeneakadémia igazgatójának «*Vezeklők*» czimü operájával, mely szintén régebb idő óta el van fogadva előadásra, épen oly kevéssé vannak tisztában. Szeretnék még ebben a saisonban szinrehozni, de akadály, hogy a szerző sokszoros sürgetés daczára sem küldte el még a teljes anyagot. Ha azonban csak lehető lesz, még április havában meg lesz ez operának is a bemutatója.

Egy eredeti balletre is van kilátás, melyre azonban szintén nem lehet bizton számitani; ez Szabó Xavér Ferencz «*Dárius kincse*» czimü munkája, melynek betanitásához azonban mindaddig természetesen nem foghatnak, mig a szerző a koreografiát, a teljes balletképeket stb. nem bocsátja az opera rendelkezésére.

A mint látható tehát, az ujdonságok közül csupán Mihalovics «*Toldy szerelmé*»-re lehet bizonyossággal számitanunk, s ezenkivül egynehány reprisere,

mint: «*Jó éjt Pantalon úr*», «*Fekete Domino*» és «*Fra Diavolo*» Aubertől, továbbá: «*István király*» és «*Bánk bán*», melyeknek fölelevenitését semmi sem akadályozza s igy azok még e saisonban okvetlenül keresztülvihetők lesznek.

Janovics Jenő.

ARCZKÉPTANULMÁNY.

Ha sikerül az előttem levő arczkép után egyet-mást elmondanom, ugy első sorban a fotografusnak tartozom köszönettel. Mert a fotografusok sajátságos emberek, a kiknek sajátságos elveik is vannak. Ha valaki nagyon komoly arczczal áll a fotografus ágyuja elé, ugy okvetlenül e szavakat fogják hallani: Tessék barátságosabban nézni! Ha pedig a lefotografálandó mosolyog, ugy bizonyára igy szól a fotografus: Kérem tessék komolyabban nézni! Természetes igy az arczkép tanulmányozónak könnyü dolga van. Mert ha az arczkép komoly, akkor az élő képmása jókedvű, ha pedig a fotografián mosolygó arczot

látunk, meg lehetünk róla győződve, hogy magába zárkózott komoly ember képmása.

Ha ezen okoskodást veszem alapul — és tessék elhinni, hogy ez csalhatatlan alap — úgy biztosan állithatom, hogy a kiről én most tanulmányt irok, az örökké jókedvű kedves leányka, ki sohasem volt még komor, csak mikor a fotografus csöve előtt állott. De olyankor sem saját akaratából. Mert ezzel a rózsás arczczal, a szabályos szép ajkakkal, azokkal a sötét szemekkel sehogysem harmonizál az a komoly tekintet. S ámbár a képről úgy látom, hogy budapesti műhelyben készült, megvagyok róla győződve, hogy kegyed valahol a nagyvilági zajtól messze, valami kis helységben, hol nem látott egyebet, mint szép virágokat és jó embereket, nőtt fel és fejlődött a szép virágoknak szép társává. A nagyvárosnak fülsértő zajából nem hatolt el kegyedhez semmi. A mire oda ért, elnyelte azt a patak csevegése, a lombok suttogása, a vadgalamb bugása. Rózsává fejlődött a rózsák között s a rózsának illatában, kedves szinében hányszor gyönyörködnek a kertészek, a jó szülők, a kik óva védik a felpattanó bimbót, a kibontakozó harmatos gyöngéd leveleket, a tiszta, bársonyos szirmokat. S ha néha egy-egy könnyelmű czifra lepke oda száll, hogy a virág édességéből lopjon, megmutatja a rózsa, hogy tövisei is vannak.

A bimbó fölött őrködtek a jó, gondos kertészek, hogy üde, szép rózsává fejlődhetett ki. Őrködhessenek fölötte még igen sokáig, hogy a fagyos, durva kezű sors a virág leveleit szét ne téphesse.

Dr. Fidelis.

MILLIOMOS SIKKASZTÓK.

— Az olasz Panama. —

TOLONGÓ, a «Banca Romana» kormányzója.

Napok óta telve vannak a lapok azzal a nagy olasz sikkasztással, melynek botrányos részletei nagyon emlékeztetnek a francziák Panama-botrányára, sőt amennyiben nem magán intézményről van szó, hanem állami hivatalnál fedezték fel a sikkasztásokat, a botrány talán még jelentőségteljesebb mint a francziaországi. A «*Banca romana*» állami pénzintézetnél ugyanis azt a megdöbbentő valóságot fedezték fel, hogy ez intézet, mely állami papirpénzek kiadására volt jogositva, 100 millió lirával

CUCINIELLO, a «Banca Romana» igazgatója.

több papirt hozott forgalomba, mint a mennyi államilag fedezve volt s igy ezek most mind hamisaknak tekintendők.

Ma még senki sem tudja, hogy az a rengeteg pénz hova lett. Elfogták ugyan már a bank intéző férfiait, de azok csak nagyon homályos felvilágositást adtak még eddig erre a kérdésre. Tény az, hogy a sikkasztás rengeteg sok szegény embert sujtott s tett tönkre anyagilag, de erkölcsileg igen sok tekintélyes embert érint. Számos képviselő van belekeveredve az ügybe. A világra szóló sikkasztás főhőseinek, *Tolongó* kormányzónak, valamint *Cuciniello* igazgatónak arczképeit bemutatjuk olvasóinknak.

IRODALOM.

A fenyvesek közül. A magyar olvasóközönségnek egy kedvelt irónője, *Tutsek* Anna ilyen czimmel bocsátott közre egy kötetet, mely hét elbeszélést tartalmaz. A fiatal irónőnek, ha jól tudjuk ez a második kötete, melyben határozott fejlődést mutat az előbbihez képest. Látszik, hogy sokat tanul, sokat lát, sokat gondolkodik. Stylusa erőteljes, jellemző, alakjai finoman meg vannak rajzolva, meséi hol naivak, hol sentimentalisak, de mindig érdekesek és pompásan vannak szőve. A kötetet, melyből egy kis elbeszélést a jelen számunkban is bemutatunk. *Singer és Wolfner* ismert buzgó kiadó-czég bocsátotta a könyvpiaczra. Ára 1 frt.

ZENE.

A héten ellentétekben gyönyörködhetett — a ki gyönyörködni tudott. Két énekesnő külön hangversenye volt: az egyik egy dicső pálya végén, kevés, de annál kellemetlenebb hanggal s viszont igen nagy művészettel produkálta magát, a Vigadó zsúfolt nagytermében; a másik pedig, *talán* dicső, talán nem is folytatódó pálya kezdetén, nem nagy készültséggel, de a bűbájos hang adományával lépett fel a Vigadó kis termében — félig üres teremben. De azért azt hiszszük, hogy ez a mi kis kezdőnk, az üde hangú, csengő, csattogó énekű *Leopold* Francziska nem cserélne a nagy *Joachim* Amáliával, a kit egyébiránt a «Joachim» név többé nem is illet. A termetére nézve is nagy német énekesnő napja erősen leáldozóban van. Énekét nem a dalszomjas szív utján, hanem csak a szakértői vizsgálat górcsövén át élvezhetni. S talán mivel ezt ő maga is jól tudja: iparkodott a «hogyan» mellett a «mi» dolgában is lekötni figyelmünket; olyan történelmi hangverseny-félét énekelt végig, persze csak egy estén, kivonatban, a milyent az őt régóta jól ismerő, kegyeletes német városokban nagyban szokott rendezni, hármasával. Közönségünk alig hogy udvarias volt iránta; a «jobbak» halkan sóhajtották: «fuit» volt! . . . . Hogy *lesz-e* ellenben Leopold Francziskából hires, nagy művésznő? arra nem vagyunk hiteles próféták: de hogy *lehet*: arról meg vagyunk győződve.

SPORT.

— Saját tudósitónktól. —

Pache-Patczer. Hogy sokan mily furán ejtik ki jockeyink neveit, példa rá a következő eset: Első sportsman: Megtenném ezt a «Judic»-et, csak az a «patczer» (P. . . . .l) ne lovagolna. Második sportsman: Kérem nem a «Judic»-et, hanem a «Göndör»-t lovagolja a Patczer. (Igy ejté ki a jeles kis jockey nevét

Vegyes hirek. *Da Vinci*-t, a Nemzeti nyertesét a szerb kormány 12.000 frtért megvette *Apponyi* Antal gróftól. — A világ legöregebb sportsmanje: mr. *James Weatherby*, ki a napokban ülte meg a 83-ik születésnapját. — *Kodolitsch* tbnk az idénre jól ellátta magát jockeykkal; nem kevesebbet, mint négyet szerződtetett istállójához. Ezek *Fred Barret* és *W. Hatton* a sikversenyekre, *E. Finsley* és — ha nincs lekötve — az Eszterházy-ist. brilláns jockeyja, *I. May*, az akadályversenyekre.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. Gy. (Hosszufalva). A lapot megküldettük, A sport lapok közül ajánljuk első sorban a «Herkules» czimüt, továbbá a Vadász és Versenylapot. Asztalos szakközlönyt nem ismerünk, de tudakozódni fogunk. A hirlapok kimutatása 20 krért rendelhető meg a Franklin-társulat kiadó-hivatalában.

S. C. (Kassa). Csakis azokat tekinthetjük tényleges előfizetőnknek, kik kiadóhivatalunk utján járatják a lapot; máskép lehetetlen volna ellenőrizni az esetleges visszaéléseket. Legczélszerűbb tehát kiadóhivatalunknál a lapra előfizetni.

E. J. (Besenyő «Jaj de beteg vagyok» czimü vers nem vált be. De a «Vino di Marsala» czimü nagyon is bevált. Már sok kirándulást láttunk, de még ilyent nem.

Nem közölhetők. «Janka». — «Nem tudom». — «Mariskához». — «Patak partján».

Előfizető. Elég ha megjegyzi a czim alatt: «X. Y. elbeszélése után».

Sarrét. Ugy tudjuk, hogy a világjáró trónörökös hajóját a fiumei *Pfau és társa* czég látta el cognackal és borokkal. Tessék hozzá fordulni árjegyzékért.

Hirdetmény.

A csász. és kir. közös hadsereg és a csász. és kir. tengerészet

1893-iki névkönyve

folyó évi február 20-ikán jelenik meg és a cs. kir. udvari és államnyomda kiadóhivatalában, valamint minden könyvkereskedés utján kapható.

A nyolczadrétü kiadás ára csinos vászon kötésben 3 frt o. é.

A küldemény ismételt kézbesitése, valamint fennakadások elkerülése végett, pénzküldeményekkel kapcsolatosan kéretik a czim pontos megjelölése s annak közlése, hogy a küldött összeg már kézbesitett példányokért vagy pedig uj megrendelésekért küldetik-e.

Megrendelések, melyek szolgálati uton bérmentve és a névkönyvek árának hozzácsatolásával érkeznek az államnyomdához, bérmentve teljesittetnek; posta utánvétellel kivánt megrendelések bérmentesen nem eszközölhetők.

Az egyesült budapesti főv. takarékpénztár

rendes közgyülését

folyó évi február hó 18-án délután 4 órakor budai osztályában (II. ker., Fő-utcza 2. szám alatt, saját épületében) tartja, melyhez a t. cz. részvényesek az alap-szabályok 12., 14. és 15. §§-ai értelmében tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a mult évi zárszámadások előterjesztése, a mérleg megállapitása, s nyereség felosztása iránti határozathozatal s az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megszavazása.
2. Egy igazgatósági tagnak pótválasztása egy évre.

☛ Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni s szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18 és 20. §§-ai értelmében legkésőbben 1892. deczember hó végeig saját nevükre irt részvényeiket legkésőbben 3 nappal a közgyülés előtt, a takarékpénztár központi vagy budai osztályában (V. ker., Dorotty-utcza 4. szám vagy II. ker., Fő-utcza 2. szám) letenni; ugyanott a megvizsgált 1892. évi zárszámadások és a felügyelő-bizottsági jelentés példányai az alapszabályok 147. §-a értelmében átvehetők.

Budapesten, 1893. évi február hó 1-én.

Az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár

igazgatósága.

!! Nincs többé köhögés !!

Mell- és tüdőbaj ellen!

Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpáti Növénykivonata.

Egy üveg ára hssználati utasitással **75 kr.**

Czukorka 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 20 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza), **szükmellüség, tüdőgyulladás** stb. ellen.

!! Nincs többé fejfájás !!

D. Götz

„Migraine-pora“

huszonöt év óta **egyoldalu, ideges, rheumaszerü,** sőt **gyomorból** származó **fejfájás** ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönet-nyilvánitás bizonyit.

Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

és **Baross Gáborné ő exczellenczája** feltünő eredménynyel használta. Egy doboz ára használati utasitással **2 frt,** 1 kis próbadoboz **1 frt.** Eredetiben kapható **Fáykiss József „nagy Kristóf“-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában, Király-utcza.

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

FUCHS JAKAB

kosárfonó

* BUDAPEST, HARISBAZÁR *

Ajánlja saját készitményü **kosárárait** nagy választékban u. m. **bambusz-** és **fonott kerti, butor-, munka-, papir-, utazó-** és **fatartókosarakat** és minden csak képzelhető **disz-** és **karos kosarakat.**

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

A farsangi idényre!

16 gomb hosszú selyemkeztyük sok szinben párja 1.50, harisnyák minden szinben párja 20,60, 80, 1.—, 1.20, áttört harisnyák minden szinb. párja 1.60, 1.80, 2.—, fél selyem harisnyák párja 1.60, tiszta selyem harisnyák párja 5 frt. Chenillia báli belépők darabja 4, 6 és 8 frt. Csipke- és Chenillia-kendők és sálok. Csipke zsebkendők darabja 60 kr.-tól 6 frtig, valamint ruhák ékitéséhez való csipkék és szalagok dus választékban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

BUDAPEST BÉCS BELGRÁD TEHERÁN

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. Szerb királyi udvari szállitók. Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendörség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tüzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

ÖTÖDIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések legkésőbb szombatig a «Magyar Géniusz» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik. A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a «Magyar Géniusz»-nak, vagy legalább a «Magyar Géniusz»-nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik

a «Magyar Géniusz» kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legczélszerűbben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lappéldány ára (20 krajczár) levélbélyeg alakjában mellékeltetik, avagy utalványlap szelvényire iratik a megfejtés a megfejtő nevének pontos czimével lehetőleg szombat reggeli 8 óráig beküldetvén

EZUTTAL TIZ PÁLYADIJAT TŰZÜNK KI:

A megfejtők közül tiz kisorsolt egyén egy-egy JÓSZIV SORSJEGYET nyer.

EDDIGI PÁLYÁZATAINK EREDMÉNYE.

1. *«KONTY». Nyerő: Déry József.*
2. *«PANAMA BOTRÁNY». Nyerő: Kulcsár Vilma urnő.*
3. *«POLGÁRI HÁZASSÁG» A mennyiben megfejtők lapunk sártáig mindig érkeznek be, a nyerő neve csak a következő számban közöltetik, s az illetőnek hiteles nyugta mellett kiadatik a pályadij.*

A «Polgári hásasság» talány helyes megfejtői a következők:

Müller Villibald, Teisz Géza, Salamon Miklós, Dobay Zsigmond, Kovács Szántó János, Miskovits Istvánnó, Pechy Árpád, Davidovits Baure, Salkovich Mariska, Hpluby Hermina, Bauer Józsefné, Gyenes Terez. Gross Adolf, Rothmann Malvin, Rudolf István, Weisz Jenő. Székely Mihályné, Propzer Sándor, Weisz S., Jankovich Béla. Kormos Samu, László István, Hossyú Róza, dr. Roth Miksáné, Fövenyeszy Margit, Czövek Sándor, Győry Vilmos, Schrancz Klára, Mrasz József, Pósch Dezsőné. Neuhausz Babetta, Konghy István, ifj. Tomka Károly, Kellner Hermin, Karátsonyi Ilona, Borsiczky Béla, Hegyessy Ferencz, Frank Henrikne, Bugli Irén(Weisz Ferenczné, Puczolló István, Maár József, Beretvas Péternó.

Kartl Lajos, Végh Mariska, Glück Vilmosné, Terge Bálint, Majer Cizella, Papp Fizella, Magy Erzsébet, Nagy Mihály, Kohlmann Mihály, Ignácz József, Eisner Samunó, Bermüller Antal, Ehrlich Juliska, Erődi Tihamer, Szlancsok Alajos, Kampler Irma, Nővert Illés, Seiden Dávid, Bösze Lajos, Rosenberg Izsó, Lőfi En re, Klein Sándor, Geitein Kálmán, Gidófalvy Ilona. Wargha László, Görög Ferencz, Hun Farkas, dr. Horváth Józsefné, Kis Mózes, Schlesinger Irma, Balázs Schürger Dóra, Nagy Gyuláné, Káliay Gyuláné, Nagy Ida, Ricpter Albert, Porcsalmy Soma, Kronstein Berta, Csolsch G. Miksa, Maukschinszky Antal, Bártfay Rózsika, Végh József, Somogyi Pál, Tely Miklósné, Weisinger Frigyes, Baruch Jenő, Amirás Joachim, Volarich Kajos, Asztalovszky Lajos, Lakos János, Dömők János, Lager Uzor, Fejér József, Palm Oandorné, Lichtmann Sándor, Widder Lajos, Mittush Kálmán, Szekulesz Kálmán, Remény Sándor, Tóth Elemér, Peczely Ákos, Heil Karolin, Lauffert Károly József.

Tóth E. Istvánne, Nyáry István, ifj. Hébentancz Sándor, Kiss Elek, Zgolay Gézáné, Moldi Ferencz, Kratzly Pál, Farkas Gyulane, Peliet Fabriella, Weisz Llotild, Karacsonyi Geröne, Gömöry Etelka, Vastagh Janosne.

Bupay Ida, Bleiweisz Gyula, Fehér Gizella, K. Nagy Domokos, Kanyó Viktor, Kálocsay Mariska, Misurda Bálint, Oszwald Károlyné, Papp Antal, Réday János, Stupfoll Kálmán, özv, Steiger Pálne, Virág Lajos, Zimics Vilmos, Ritter Irma, Roth Manó, Kántor Julia, Kucsera Károly, Radó Jenőné, Detári Anna, Németh András, Sárközy Kázmér, Oláh Róza, Weisz Pál, Dávid Antal, Irma, Fábián Mihály, Kaiser József, Mikó Karoiin, Fentzl Mari, dr- Sáray Bertalan, Ujj Sándor, Groszmann Jakab, Bauer Hermann, Rosner Mór, Dury Lajosné, Sövér Ferencz, Engelsmann Emil, Vadas Aladár, Barbás Sándor, Longauer K., Herczeg Margit, Ruttkay Aladárné, Járó Gizella, Lulheranus Mihály, Schwarz Gusztáv, Antal Károly, Beszedics Sándor, Rieger Jenő, Bródi Józsefné,

Varga Lajosné, Schilhén Gyula, Városy Vincze, Kőmives István, özv. Szilády Gézáné, Baltay Géza, Schfer Jánosné, Gere Lukacs, Brucker Viktor, Örsayne Szentpétery Katalin, Bizell Margit, Weisz Henrik, Hauer Ferencz, Kalajdzsits Pál, Grosz Soma, Kátay László, Weirauch Irén, Patkai Katicza, Blumenfeld József, Katz Miklós, Leiher Miklós, Herzberger Dániel, Nagy Oajos, Bloch Sándorné, Oláh Elemér, Csaplovics Bella, Weigand István, Schönfeld Samu, Neumark Géza, Fekete Bertalanné, Vozár János. Szeghó Józsej, Weisz Lipót, Gyergyó-Remetei Győrffy Gyula, Cserniczky Elza.

Kurnnczi János, Havasi Soma, Drágusz Lajos, N. Nagy Sándor, Helmer Antal, Szőllőssy Clementine, Stern Henrikné, Wohl Ignácz, Halász Irma, Ungváry Lajos, Fixek Sándor, Práger János' Floryk Vilmos, Fushs Lipót, Beszterczey Béla, Kail Anna, özv. Szirmay Istvánnn, Porcsalmy Soma, Ritter Irma, Haragay L. Miklós, Jankovics Szilárd, Janisch Ferencz, Hizt Antal, ifjú Varga K, Pál, Krón Joián, Wohl Ignácz, Harmath Irma, Sóth Elemér, Leyrer Lőrinczné, Peltzmann Leszló, Maksai Lázár, Antal Károly, Valkovszky Gyula, Tagányi Irma, Káldy Margitka, ifjú Tomka Károly, Halbrohr Hyula, Dávid Antal, Fáhndrich Mayer, Schleth József, Weisz S., dr. Szadilik Jánosné, L. Wünsch L., Sinka Tóbiás, Casino Zólyom, Martinyi Pál, Czárina Szilárd, Kohn Antal, Dávid Antal, Lord Albert, Sármezey Endréné, Karkas Mariska.

Gundy Gabriella, Szilasi Kornél, Perl Ferencz, Fuchs Rózsa, Felföldy Ágnes, Hoffer Marfsko, Simon Jenő, Vjhelly Janka, Hirt Antal, Rubin Mártonné, Eckerdt Etelka, Wollak János, Németh Antal, Popovics Izabella, P. Odry Emma, Szabó Béla, Farkas Mariska, König Maris, Végh Endre. Brezovay Anton, Buzáth Pongrátz Boriska, Schossberger Elvira és Olga, Müllender Mariska, Zettin József, Ausal Zuva, Adler Zsigmond, Duday Angyalka, Kiss Andor, Maksai Lázárné, Deutsch Jozefin, Blaskó György, Halbrohr Gyula, Lázár Gábor, Szőllőssy Auna, Iritz József boldogfalvi Boltizár Marton Andi, Nagy Albert, Hármath Irma, Nagy Ferencz, Sziebenburger Szény, Neubauer Miklós, dr. Korber Endre, Szlávik Imre, Kohlmann Ilona, Matusek Erzsi, dr. Bindfeld Lajos, Nemethi Mór, Fried Sándor és Pista, Kotsis Albert, Dániel János, Szabé Kálmán, Ádám János, Nagy Dénes, Miskolczy Dániel, Szabolcsi Ilona, Feuer Ede.

Mai Manó, Divald Gyula, gróf Hugomann Miklós, Molnár Lajos, Eiseh Rezső, Salamin Márton, Spiró Sándor, Deutsch Emil, Güvös Kornél, Lövy Terezike, Steuer Elza, Hamer Mór, Förstner Béla, Tauber Rezső, Frisch Ignáczné, Posevitz Husztáv, Beke Albert' Grosz M., Klein József, Trattner Ede, Altmanu Lajos, Schvarcz Juliska, Kramer Ármin, özv. Szirmay Istvánné, Rusznyák Irma és Sarolta, Tatay Gyula, özv. Zvetkoné, Petrók Etelka, Engel Gyuláné és Ehrlich Gizella, Iovag Klehberg Oszvald, Obláth Paula, Hegyi Albert.

Fuchs Hyula, Martonfalvay Pálné, Galba Béla, Chemez Pál, Stieder Teréz, Riha Jenő, Szabó Istvánne, ifjú Nagy István, Bachó Imréné, Vásony nővérek, Rohács János, Chriastélyi Béla, Dobrovics Miklós, Kálivoda Jánosné, Beke Albert, Rónay István, Protivinsky József, Grünfeld Johanna, Kunfi Pál, Doránszky Mariska, özv, Piffko Antalné. Werzár Antal, Roth Győző, Szük Károly, özv. Székely Józsefne, Valkovszky Gyula, gróf Vay Dezsőné, Blumenthal Géza, Brauner Gyuláné, Wachtler József, Fereszthegi őrsvezető, özv. Nógel Vinczéné, Knoblauch Aladár, A szombathelyi középkereskedelmi iskola önképző köre, A Tótvédesi olvasó egylet, Kikaker Boldizsárné, Ehrenfeld Berta és Ehrenfeld Zsigmond.

Grosz Samuné, Weiner Paulin, Lének László, Boskovics Miksa, Schlesinger Ernesztin és Szerén, Győry Sándor, Némethy Ferencz, Varga József, Szendrey Mór- id. Gombkötő fivérek, ifj. Marsal János, Freyberger Sarolta, Gáy Mórné, Hubert Samu, Leberfinger József, Fischer Bertalanné, Deutsch Károly, Mikola Károly, Szép Ferencz, Goldsmann Gaborné, Kindl Gyula, Deckmann Margit, Stoller Márton, Pauker Vilmosné, Németh Dávid, Hoffer Róza, Vasváry Béla, Kőmüves Izidor, Könyves Irén, Bacsó Sándorné, Havasi Soma, Szüts Kálmán, Reisner Mórné és Veinberger Sárika, Brózik Gusztáv, Kovács Mátyás, Szedlarik Istvánné, Sey Dezső, Gremsperger Alajos, Nussbaum Lázár, Ember Manó. Müller Ignácz, Engel Ignácz, Schmidl Gizi. Teufel Nándor.

Zopf Ignácz, Moder Ilona, Blum Mariska, Scher Ignácz, Urdy Georgine, Jung Rózsa, Pauer Edéné, Michlbauer Lajos, Beliczay Ödön, Schoss Lajosné, Perl Karoliu, Kertész Ilona, Körmendi Szép János, dr. Uhricu Nándor, Lippert Gyuláné, Kádar Péter, H. Fekete Pál, Hoffmann Béla, Radvány Mariska, Kálmán János, Mentusz Ferencz, Imre Jakabné, Kozma Ilonka, Balog Katalin, Medgyesi Gereb Zsigmond, Farkas Zsigmond, Morilák Imre, ifj. Guary Miklós, Hajdu Gyula, Sturcz István Emil, Kirchberger Károly, Boltizár Lőrinczné, Schvarcz Béla, Licht Henrik, Wittmann Honór, Takács Gyula, Szakovics Géza, Vass Lenke, Mihalicsek Antal, Dvorzsák Miczike, Heitzmann Rudolf Pakóuly László, Schäffer József, Rottenstein Sándor, Barossné Reidner Irén.

Leleszi Kovács Kálmánné Schreiner Minna, Rudnay Ilona, ifj. Matesz János, Szigetvári Gezáné, Messinger Ignácz, ifj. Iritz Herman, Tóth Guula, Hegedüs Győző, Virág Erzsike. Karlovitz Adolf, Mühlstein Dezső. Szrogh Etel, Szalay György, Kohn Dávid, Jankovich Géza, Kohn Samu, Bruzsa Gyula, Szerény Alajosné, Zsigmond Lajos, Weisz Bernát, Daday Jolán, Nagyváradi Novák Gusytávné, Jersey Arthur, Krayzell Miklós, Fehérváry Adolf, Fried Ilona, Fleischer Miksa, Goldschmid Kornel.

Molitórisz Károly, Friedmann Lipót, Ch. Ilona, Wolff József, dr. Sasváry Sándor, Veress Jolánka, Szabó János, Fürst Mátyás, Witvicki Károlyné, Nyires Antal Davidovits Herman, Majoros Margit, Majthényi Béla, Hadászy Béláné, Bodicky Gyuláné, Darvasy Ilona, Konrád Irén, Danielisz Ernő, Trt Elemér, Weller B. Sámuel, Ehrlich Janka, Héjas Dánielné, Reiner Etelka, Bergmann Hugó, Kovács Lászlóné, Wittmann Pálné, Piffkó Imre, Osztreicher nővérek, Hegedős Gyula, Kirschenheiter Mariska, Buttyán György, Prigl Irma, Gruschbach nővérek, özv. Krentzl Imréné, Rosenberg Gusztáv, özv, Prochászka Ottoné, Svertikovszky János, Martinyi Pál, Grünbaua Rózsa.

Zilahy Lajos, Róth Mariska, Mühlstein Albert, Devicsné Rumy Ilona, Lászlóffy Ferencz, Kósa Lajos, ifj. Piltz András. Boross Gyula, Fried Ignácz, Jobbágy Ferencz, Steiner Tera, Czeisler Hermin, Bornstein József, Weiler Ignácz, Konrád Irma, Lövy Albert. Krivácsy Ilonka, Suhayda Szidi, Nagy Gyula,eNémeth Lidia, Lichtenstern Bernátné, Schieb Gusztáv, Benczéné Mélik Adolf, Kohn Janka, Körtvélyessy Anna, Farkas Alajosné, Mogyoró Jánosné, Bedő Zoltán, Wilhelm Lajos, Károly István) Simay Irma, Langfelder Mariska. gróf Kiss Terézia, Lövy Czeczilia, Kovách István György, Schvartz Izidor, Koszorú István. Tormássy Margit. Faith Pál, Mandl Zsigmond.

Harmat Lujza, Batta Erzsike, V. Horváth Mariska. Giró Sz. István, Fintha Endréné, Dobos Beel Gizi, Zádor Józsefné, Pápay Pálné, Klein Kornélia, Feuerlicht Róza és Paula, Mérey László, Fränkel Esztike és Mariska, Popp Ferencz, Szende Jozefin, Ruzsinszky Alajos, Baróthi Sándor, Winter Jenő, Varga Kamilla, özv. Ferenti Károlyné, Alexy Jánosné, Urváry Sándorné, Lipták István, Józsa Benő. Horváth Andrzs.

Faix Mariska, Bellán Delilla, Türk Emilné, Bynkiewid Nóra, Joikits György, Schwartz Teréz, Säpfert Ilona, Scheibl Zs , Tüszkő Agatha, Andriánszky Emil, Nagy Lajosné, Köntzed József, Balint Ferencz, Heringer Mihály, Wensauer Ferenczné, Kohn Carolin, Peielles Zoltán, Liskó Emil, ifj. Balázs Dénes, Reikovits Szeréna, Deutsch Hermin, Zverina Erzsike, Perl Gyula, Finta Géza, Menschel Lajos, Ancsán József, ifj. Grősz Ignácz, Szalánczy Sándorné, Weiszkof Anna, Márk Sándorné, Suhajda György, Ocskay Rezső, Halász János, Fragány M., Anhalt L. Kajetán, Lukács Géza, Dr. Rosenthal Béla, Grlsáky Adorján, Schulhóf Botti, Sebők Zoltánné, Braun Ármin, Déri József, Fekete Géza, Báyer Károly, Groszhaupt Lajos, Huszerl Jenő, Weisz Mayer, Ikripeny János; ifj. Papp János, Horváth István, özv. Kupferstein Jakabné.

Weisz József, Kurtz Ferencz, Lukáts Arthur, A m. kir. I-sö hov. hr. ezred II-ik oszt. parancsnoksága, Fürst Samu, Albstödter Irma, Kohn Lajos, Mukenhaupt József, Grünfeld Amália, Kreisler Szidonia, Stern Malvin, Hoczensky Miklós, Fucüs Leontin, Janits Izidor, Göbl Henrik, Inotay Árpád, Milkó Henrikné, Pifas Emil, Gabsovits Leona, Ssigethy Lipckey Lajos, Janossy Alajosné, Szohár István, Majdák Aranka, Striner József, Kolman Gyula, Holéczy János, Szegedi Manó, Erdélyi Károlyné, Steuer Gyula, Radulovits Stefánia, Hajnal József, Zorkóczy Tibor, Dobos László, Ergh Oszkár. Angyalossy József, Kiss Antal, Schimko Relly, Grosz Rezső, Nikolits Borivoj, Schönfeld Rózsika, Prandel Józsika, Benedikty Luiza.

Krausz Adolf, Czettner Lajos, Ürményi István, Szekér Ernő, Koncz István, Ibyna Keczrey, Takó Nővérek, Hegedüs Győző, Varju Julia, Kerbolt, Ferenczné, Virter Kálmán, Ssalkay Isabella, Jablonszky Jolántha, Kohány Nándor, Érczy Ferencz, Bánóczky Lajos, Mátrai Ákos, Bielek Lajos, Szigriszt Antal, Pollák Samu, Ludányi Antal, Strosz Gizella, Goldberger Ferencz, Weichner Árpád, Kiss Józsefné, Morvay Izidor, Knopf Jonás, Stark Jakabné, Neverkla Ferenczné, Nagy Zoltán, Jellinek Lipót, Viszolajszky István, Simonffy Lajos, Popper Károlyné, Papp Aurél, K. Kovács Ilonka, Lengyel Katicza, Abafy Ferenczné, Farkas Oszkár. Peőcz. Szidónia, Grünberger Jenő, Pintér Mihály, Bodor Gusztáv, Takács Etelka, Füvessy Imréné, Pólai Kripolszky Imréné, Klein Lászlóné, Schiffer Mór, Pauer Edéné, Kánya Erzsébet Oláh József, ifj. Báronay Gyula, Csiszár József, Biringer Ilona, Széki Aladárné, Brayovay Ödön, Rákossy Ferencz. Rajman Gizella, Wakszman Ferenczné, Müller Villibald, Cserepes Mária, Váradi Aladár, Szitányi Aladárná, Mészáros Károly, Moskovits Árpád, Féder Adolf, Havass Ilona, Longauer Vilmosné, Schäffer Árpád, Klein Lipótné, Lévay, Sándor, Mester nővérek, Recknizer Albert, Viz Feri, Kerner F. Karlaky Gyula, Korbacska István, Guckler Gilbertné, Sariczky Oenő, Rosenthál Adolf, Németh Emil, Robitsek Károly, Berger József, Mihály Gyula, Bory Arnold, Balla Béla, Lakosy Kálmán, Bucsányi Julia, Károlyi Gzula, Bányai Gyula, ifj. Bányai Kálmán, Goitein Imre, Fejes Géza, Pálinkás Vilmos, Neuspiel Etelka, Glatz Rózsika, Potcza Anna Zahár Blenka, Zolnai Ella, Kádár István, Nagy Ágost, özv' Békefy Lipótné, Jaros Józsefné, Glück Rudolfné, Szabó István, Wachsmann Henrik, Szilágyi Géza és Béla.

Günczler Arthur, Sebestyén Lajos, G. Szabó Kálmán, Gróf Gizella, ifj. Ujváry János, Pöchy Paula, Horváth Máeia, Gájer Pál, Felborjai Kovács J., Tokay Geza.

Flieger Edéné, Dulka Elek, Klein Jenő, Lővinger Jenny, Lamos István. Pula Gyula, Gross Albert, Borbly Viktoria, Endes Imre, Koczai Jenőné, Nagy Lussi, Kozma Ilona, K. Szappanos Julia, Kóver Lajos, Szuchy József, Weisz Sándor, Kubai Hubert, Frisch Antal, Fischer Jenő, A tóvárosi olvasó kör. László Domokos, Nagy József, ifj. Scheer Béla, Schweiger Eugénia, Deutsch Sarolta, Böchest Károly, Hunyadi Erzsi.

Brüll Bertalan, Miskovits Antal, Takó nővérek, Vitányi Józsefné, Klein Szeréna, Grienling Irén, Vizkelety Sándor, Lagler Vilma, Szammer Pali, Mezei Ferencz, Lázár Albertné, Feldmann Adolf, Sárközy Kázmér. Peczárszky Jován, Dr. Nagy Kálmán, Rankovits József, Reisz József, Mannheim Simon, Meiszner András, Lovász László, Patay Sándorné, Szmaztenka Ernő, Mészáros István, Derner Ferencz, Stern Czeczil, Szobodka Malvin, Hermann A. Árpád, Csiki Zelma.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvény társaság, Budapest, Aradi utcza 8.

PROSPECTUS.

A bolgár fejedelemségi 6%-al aranyban kamatozó

ÁLLAMI

JELZÁLOG-KÖLCSÖN

az 1892-diki évről

névleges 142,780,000 frank = 5.711.200 L. St. = 115,651.800 márka = 57,112.000 forint o. é. összértékben.

jótállás alábbi elsőrendü jelzálog által:

a) **A Kaspitschan—Sófia—Küstendil és a Rustschuk—varnai vasut által;** *b)* **a varnai és burgasi kikötők által.**

A bolgár fejedelemség kormánya az 1892. évi October 27-iki (november 8-iki) 204. számu ukáz által szentesitett és a hivatalos lap 1892. november 10/22-iki 247-ik számában közzétett törvény által felhatalmaztatott névleges 142.780,000 lei erejéig nyilvános kölcsönt felvenni.

E kölcsön összege csakis a Kaspitschan—Schumla—Tirnova—Selvi—Lovtscha—Plevna—Sófia—Küstendil-i vasut és a burgasi és varnai kikötők kiépitésére és üzembe vételére forditható és semmi szin alatt sem vonható el a rendeltetésétől. (Kölcsön-törvény VII. czikk.)

E törvény értelmében kibocsát a polgári fejedelemség kormánya

285.560 kötelezvényt

à aranyfrank 500 = L. St. 20 = márka 405 = o. é. forint 200

beosztva.

61.550	szelvény	000.001—061.550	á	1	kötelezvény
30.005	«	061.551—121.560	«	2	«
24.000	«	121.561—241.560	«	5	«
1.760	«	241.561—285.560	«	25	«

E kölcsön kötelezvényei a névleges tőke évi 6%-ával kamatoztatnak és a kamatok félévenkint január 2/14-én és julius 1/13-án a szelvények beszolgáltatása mellett fizettetnek ki évenkint.

Az első kamatszelvény 1893 julius 1/13-án esedékes. A szelvények 1 frankról szólnak = 12 schiling = 12,15 német márka = 6 osztrák arany forint, illetve a kumulativ daraboknál megfelelően sokszorositott kamatösszegről.

E kölcsön törlesztése névértéken 33 éven belül a kötelezőkre nyomott törlesztési terv értelmében féléves sorsolásokban történik, melyek minden szelvényterminus előtt két hónappal — először 1893 május 1/13-án — Sófiában történnek. A kormány különben fenntartja magának azt a jogot, bármikor, de nem 1898 január 1/13-ika előtt, hogy minden, akkor még forgalomban levő kötvényt névértéken beváltt.

A kisorsolt kötelezvények a kihuzatásuk után való legközelebbi szelvény-terminuskor a darabok talónokkal és a beváltási terminusok után esedékes szelvényekkel együtt való beszolgáltatás ellenében fizettetnek.

A szelvények beváltása és a kisorsolt kötelezvények visszafizetése aranybao történik a tulajdonos választása szerint.

Sófiában az állampénztárnál,
Bécsben a cs. kir. szab. osztrák Länderbanknál,
Londonban, Párisban, Berlinben, Amsterdamban, Genfben és

más helyeken a bolgár fejedelemségi kormány által később még megjelelendő bankok és bankházaknál.

A beváltás Sófiában arany-leikben, Bécsben osztr. aranyforintokban, Londonban Livres sterlingekben, Berlinben és az esetleges más németországi fizetőhelyeken reichsmarkban, Párisban és a többi helyen arany frankban történik.

A kötelezvények kisorsolt számai Sófiában a hivatalos lapban, Bécsben a hivatalos «Wiener Zeitungban», Berlinben és a többi fizető helyen az annak idején a kormány által megjelölendő lapokban fognak közzétetni.

A kisorsolt kötelezvények szelvényei és a tőke törlesztései minden már behozott és még behozandó bolgár adó és illeték alól fel vannak mentve.

E kölcsön esedékes szelvényei és kisorsolt kötvényei minden bolgár fejedelemségi állampénztárnál al pari fizetésképen fogadtatnak el minden bolgár fejedelemség budgetjébe már felvett vagy azután felveendő illeték, vám, adó és más fizetés fejében.

A beváltásra be nem terjesztett szelvények 5 év alatt, a kisorsolt kötvények harmincz év alatt évülnek el esedékességük után.

E kölcsön esedékessé váló szelvényeinek teljes beváltásáért és a sorsolásra jutó kötvények törlesztési terv szerinti visszafizetésért kezességet vállalnak a Kaspitschan-Sófia-Küstendil és Rustschuk-Varnai vasutvonalak, továbbá a varnai és burgasi kikötők, minthogy a bolgár fejedelmiségi kormány 1892. november 18/30-iki 123. számú jegyzői okirat alapján emlitett vasuti vonalakat és minden állomásuk, terük, épitkezésük és hozzájuk tartozóval, állandó és közlekedő szereivel nemkülönben emlitett kikötőket, minden épületi és forgalmi helyiségével a cs. k. szab. osztr. Länderbanknak, mint a kötvénytulajdonosok első sorban való képviselőjének jelzálogul lekötötte.

Az illető birói végzés kivonatilag a kötvények szövegében meg van a kelet és végzés számának jelzése mellett.

Sófia, 1892. deczember 11/23-án.

A pénzügyminiszter
Sallabacheff Iván.

Fentemlitett kölcsön egyrésze

névértékü 32.050,000 frank

alulirt bankintézet által

csütörtökön, 1893. évi február hó 9-én

nyilvános aláirásra bocsáttatik.

Az aláirás

Berlinben a **Nationalbank für Deutschland**-nál és **Jakob Landau** bankháznál,
Amsterdamban **Wertheim és Gompertz uraknál,**
Genfben az **Union financière de Gènève**-nél.

Az e helyekről tudomásra hozandó feltételek mellett továbbá

Bécsben

a cs. kir. szabad. osztrák Länderbanknál

és annak fiókjainál Mariahilferstrasse 107. sz. és Lipótváros, Taborstrasse 10. sz. alábbi feltételek mellett történik:

I. Az aláirási ár

92¾% aranyban.

Tehát minden 500 frankra szóló kötvényért **463.75 frank aranyban,** hozzá számitva 6% darabkamatot 1893 január 14-től az átvétel napjáig (V. pont.).

II. Szabadságában áll az aláirónak az összeget aranyban, vagy átszámitva a Napoleon-d'or előtte való hétköznap átlagos árfolyamával osztr. ért. forintokkal lefizetni.

III. Aláirásokat az aláirt névérték 5%-a biztositék gyanánt készpénzben vagy tőzsdei értékpapirokban teendő le.

E biztositékból a jegyzés reductiója esetén a fölösleges rész a rögtöni kiadáskor, a hátralék a kiadott darabok átvételekor adatik vissza illetve számoltatik el.

IV. A kiadás lehetőleg mindjárt az aláirás zárásakor történik. A kiadás összegének nagyságát a kibocsájtó hely fentartja magának.

Fenti kölcsön bizonyos részeire való jelentkezéseket a kibocsájtó hely lehetőleg figyelembe fogja venni.

Minden kibocsátásra jutó kötvény az osztrák értékpapir bélyeggel lesz ellátva.

V. A kiadott darabok átvétele az ár fizetése mellett 1893. február 20-tól kezdve történhetik meg.

Aláiró azonban köteles

a darabok névértékének ⅓-át **1893. február 20-ig,**
a « « ⅓-át **1893. márczius 20-ig,**
a « « ⅓-át **1893. április 20-ig** átvenni.

Bécs, 1893. február havában.

Császár királyi szabadalmazott

Osztrák tartományi bank

(Länderbank).

JÄGER LAJOS

a köln-ehrenfeldi gépgyár vezérügynöke.

Elvállal:

tégla-, chamotte-, kőagyagcső- és horony-fedélcserép gyárak

valamint

czement-, gipsz- gyárak és mésztelepek

teljes berendezését.

Legjobb rendszerü **körkemencze** szabadalmazott szárító berendezéssel, **mészégető** kemenczék.

Számos elismerő okmány. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Meghivás

a magyar általános takarékpénztár részvénytársaságnak 1893. évi febr. hó 24-én délután 6 órakor az intézet helyiségében (Budapest, V. József-tér 8.) tartandó

XI. rendes közgyülésére.

Az igazgatóság.

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből

Budapest, kerepesi-ut 8.

az összes diszmű- és játékáruk ujonnan tetemes árengedménynyel leszállittatnak.

Albumok:

	most	ezelőtt
Plüsch v. bőrkötésü	1.85	3.—
Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen fest. lapok.	4.50	8.—

Emlékkönyvek.

Franczia plüschből ...	1.10	2.—
Ugyanez finomabb.....	1.70	3.25
Plüsch v. bőrkötésü...	2.—	3.75
Ugyan. kül. disz. kivit.	3.—	5.50

Bőráruk.

Szivartárczák himzéssel 1 frttól 5 frtig.
Pénztárczák « 1 « 5 «
Pénztárczák monogrammal 40 kr., nagyobb 80 kr. 12 db. majolika csemegekés 1.20, nickel 1.90.

Imakönyvek.

	most	ezelőtt
Bőrkötésü csontdiszszel	1.30	2.30
Diszes csonttáblával.....	2.—	4.—
Ébresztő-órák kit. járattal	2.30	4.50
Sétabotok törrel.....	1.25	3.—

Fémáruk.

Tintatartók ..... 50 krtól 5 frtig
Iróasztali garnit. 5 frttól 10 frtig
Dohányzó-készl. 2 frt 50 krtól 6 frtig
Gyufa-és hamutar. 50 krtól 2.50 ig

Plüscháruk.

Varrókészletek..... 1 frttól 10 frtig
Keztyütartók 2 frt 50 krtól 10 frtig
Arczképt. (Paravánt) 1.50-től 5 frtig
Disz. látcsőzacsk. 65 kr. fin. 1 és 1.50

Ezeken kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 és 50 százalék engedménnyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek.

A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

Ajánlok eredeti töltésben

Gróf **Keglevich** István-féle « **Eszterházi** Géza- « **Cognacot**

1 csill. **1.35**, 2 csill. **1.60**, 3 csill. **2.—**.

Czuba Durozier és Társa-félét

1 csill. **1.50**, 2 csill. **1.70**, 3 csill. **2.20**.

Gr. Nádasdy Ferencz-féle 1.60

Braziliai	Rum	1 lit. üveg	frt 1.—
Cuba		1 « «	« 1.50
Jamaica		1 « «	« 2.80

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl

CZUCZOR A. JÓZSEF

fűszer-, tea-, rum- és cognac-kereskedő

BUDAPEST,

Fő-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 50. | Fiók-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 23.

Olcsó és igen jó

NARANCS

ingyen csomagolás és minden postaállomásra **bérmentve** szállitva 5 kilós kosárban, a gyümölcs nagysága szerint 24 darabtól 60 darabig. Narancs vagy czitrom, vagy keverten is, czukrozott gyümölcs utánvétellel ... 1.50

Kávé

Santos	1 k.	1.50
Cuba	1 «	2.05
«	1 «	1.95
Jáva	1 «	1.95
« Jáva arany	1 «	2.10
« Mocca val.	1 «	2.05
« Pörkölt kül.	1 «	2.40
Datolya sárga	1 «	—.60
« Tunis legsz.	1 «	1.60
Füge smyrna v. kosz.	1 «	—.28
Malaga szőllő	1 «	1.40
Orosz hal 1 hordó	5 «	1.50

Egy 5 kilós kosár megrendelésnél bérmentve utánvétellel küld

SCHUSTER GYULA

fűszerkereskedő

VI., Andrássy-ut 61. sz.

Fiók-üzlet:

I., Döbrentei-tér 2. sz.

BUDAPESTEN.

NERUDA-féle

VELOUTIN POUDER

felülmul minden másnemü poudert, ép ugy finomsága, tartóssága, mint teljesen ártalmatlan anyagok tartalma miatt.

Kapható háromféle u. m. **fehér, rózsa és sárga** szinben.

Egy doboz ára 70 kr.

Neruda-féle Veloutin-szappan dbja 70 kr.

Három darab egy dobozban **frt 1.40.**

Neruda-féle **Veloutin-créme,** az arczbőr különféle bántalmai ellen, egy tégely **ára 70 kr.**

NERUDA NÁNDOR

Budapest,

Hatvani-utcza 9. sz., az „arany méhkashoz".

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én „mesterségesen illatositott

páfrány- és tűfenyő-nedv"-em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Pártoljuk a házi ipart!

Van szerencsém a nagyérdemü közönség b. tudomására hozni, miszerint az Andrássy-út 38. sz. a. létező **állandó kiállitásom**, a nagy munkaerő folytán, melyet erdélyi munkatelepemen kifejtek, tökéletesen el van látva, a legszebb és legjutányosabb **ajándékoknak** igen alkalmas áttört himzésekkel.

A nagyérdemü közönség becses pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

FARKAS GIZELLA

Budapest, Andrássy-út 38.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23.

mindenütt kapható.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 FEBRUÁR 19.

8-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Fejedelmi vőlegény (arczképpel). — **Berczik Árpád** (arczképpel). — **Mailáth Béla:** *Középkori bíráskodás Németországban.* — **Sajó Aladár:** *Az első nap.* — **Vértesi Gyula:** *Egy iró házassága.* — **Mivel töltik idejöket a halhatatlanok.** — **Váradi Antal:** *Sancta Veritas* (regény). — **Arczkép-tanulmány.** — **Közgazdaság:** *Schön Vilmos.* — **Szinház.** — **Sport.** — **Orvosi szalon.**

Egyes szám ára 20 kr.

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 30.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, iróasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Tényleg tiszta

BORKIVONAT

kapható a legfinomabb

füszer- és csemege-árú kereskedésekben, gyógyszertárakban, czukrászdákban és gyógyfükereskedésekben.

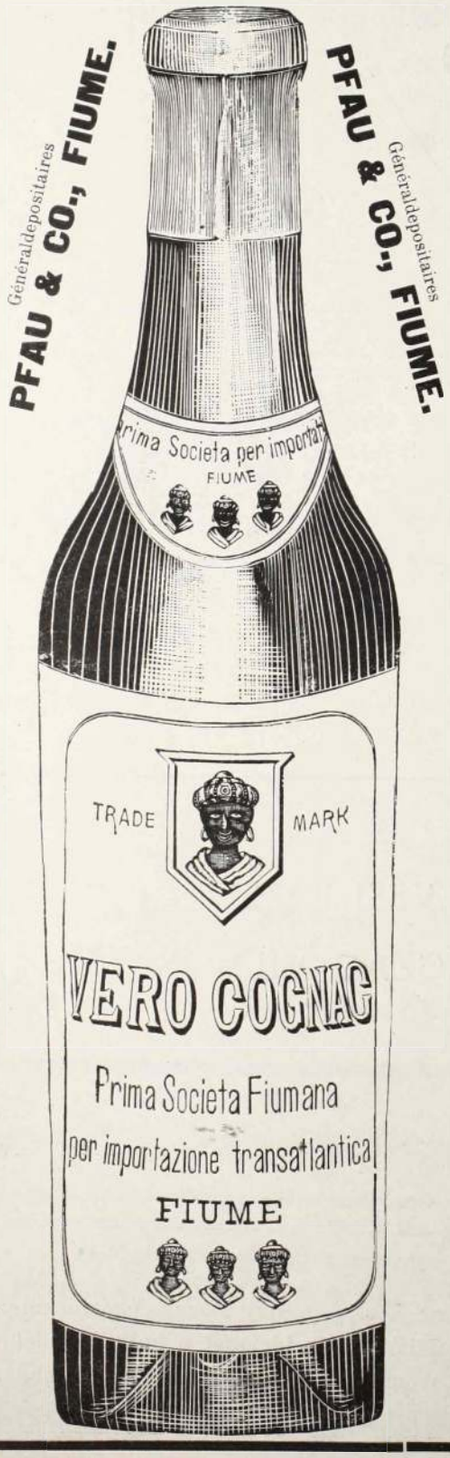

Téa, Rum

és

COGNAC.

3 üveg $^{7}/_{10}$*** ... ... **5** frt

6 liter cognac ... ... **8** frt

1 liter Jamaika-rum, $^{1}/_{8}$ kilo karaván-téa eredeti chinai dobozban, 1 kilo fin. vegyes téasütemény, 1 üveg $^{7}/_{10}$ *** cognac

mindössze 6 frt,

és pedig bérmentve, csomagolás és szállitással együtt

Sárkány Józsefnél

BUDAPEST

Erzsébet-körút 54. sz.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

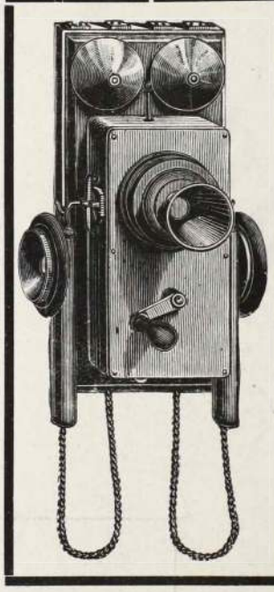

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Budapesti géppapirzacskógyár

Weiszfeld Dezső

Gyártelep, iroda és raktár:

VI. Podmaniczky-utcza 63. szám.

Papirnagykereskedés. Gőzerőre berendezett géppapirzacskógyár.

Gyártatik: Füszer- és lisztkereskedők részére mindennemü papirzsák, más gyártmány által el nem érhető olcsó ár mellett szállitva.

FASZÉNKERESKEDŐK

figyelmébe ajánlom a különösen praktikusnak bizonyult *hajtásos (falten) szénzacskókat 100 különként 18 frt.* — Minták árjegyzékekkel bérmentesen, ingyen.

Mindennemü papiráruk dus raktára.

Daczára a papirárak emelkedésének, nálam méltányos ár számittatik.

II. évfolyam. 1893. február 19. 3-ik szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

FEJEDELMI VŐLEGÉNY.

Még élénk emlékezetünkben van, midőn egész Európa meglepetésére Koburg Ferdinánd útnak indúlt Bulgáriába, hogy Sándor fejedelem örökébe lépjen. Egy kardcsapás volt az ő megjelenése, melylyel a mindinkább bonyoluló gordiusi csomót megoldotta. Sok ármány, aljas cselszövés, politikai erkölcstelenség, árulás és hitványság kisértette meg felütni Bulgáriában Hydrafejét, hogy a fiatal fejedelmet láb alól eltegye, de a mit az európai nagyhatalmak eddig nem tettek meg, megtette ezt a bolgár nép; fejedelmének ismervén el Ferdinándot, aki iránt rajongó szeretettel és hű odaadással viseltetik. Öt éve, hogy Ferdinánd uralkodik, és e rövid idő alatt Bulgária óriási változáson ment keresztül. A viszonyok konsolidálódtak. A politikai erkölcstelenség, melyet bizonyos nagyhatalom inaugurált, megszűnt, a gazdasági viszonyok nagyszerűen fejlődnek, az egész országban friss élet pezseg, ugy hogy a Balkán-országok közül Bulgária az, mely a legeminensebbül emelkedik, fejlődik. Ilyen viszonyok között, igen természetes, hogy ez egész bolgár nemzetnek óhajtása már rég óta, hogy a fiatal fejedelem, aki fényes tehetségeit, nagy családi összeköttetéseit, vagyonát és tevékenységét Bulgária jólétének szenteli, uj hazájában családot alapítson. Ötszáz év óta nem volt Bulgáriának fejedelemnője, mi csoda ha Bulgária egy fenkölt asszony után áhitozott, a ki megoszsza a fejedelem gondjait és szeretetét a bolgár nép iránt; aki fényt áraszszon a nemzetre és a ki egy boldog jövő reményével boldogítsa ezt a törekvő, fejlődő népet.

FERDINAND, BOLGÁR FEJEDELEM (sajátkezű aláírásával).

És a bolgár népnek ez a kivánsága is teljesedésbe ment az elmult napokban. A fejedelem ugyanis mult kedden eljegyezte magának *Mária Lujza Pia* herczegnőt, a pármai herczeg leányát. Az eljegyzés hire egész Bulgáriát örömmámorba hozta és a nemzet ujjongó boldogságában bizonyára részt vesz Bulgáriának és fejedelmének minden őszinte barátja.

Lapunk egy régi barátjának tollából közlünk itt egy czikket, melyet még abban az időben irt, midőn Ferdinánd először utazott le Bulgáriába. A czikk írójának alkalma volt hosszabb ideig a fejedelem közelében élni és feljegyzései ezért igen érdekesek. Az arczképet, melyet itt közlünk, ama lázas napokban ajándékozta neki a fiatal fejedelem, s bár azóta megváltozott a fejedelem arcza, reánk különös érdekkel bir e kép, a fejedelem sajátkezű magyar aláirása folytán.

És itt közöljük lapunk barátjának, egy előkelő honvédhuszár tisztnek visszaemlékezéseit:

Egyik őszi fegyvergyakorlaton, az I. honvédhuszárezrednél együtt voltam Koburg Nándor herczeggel, ki azóta, daczára a berlini szerződés Katkov színezetű pontjainak — Bolgária fejedelmévé választatott — s ma már a régi dicsőség nem épen teljesen szilárd trónján ül. Vezérelje a sors keze tartós uralkodásra — a nemes szivü bajtársat, ki oly maradandó emléket hagyott hátra mindazoknál, a kik szerencsések voltak őt közelebbről ismerni. Kevés szabadságolt állományu honvéd vonult be a mult évi őszi gyakorlatokra a honvédhuszársághoz oly örömmel, mint Nándor herczeg, az I. honvédhuszárezred hadnagya s épen ezért szives rokonszenvre, tiszteletteljes bajtársi vonzalomra talált mindenütt. Mint a honvédség imádott főparancsnokának József főherczegnek sógora, magával hozta a honvédség iránti meleg szeretetet, melyet mindenki igyekezett is irányában viszonozni. Állomáshelyül az ezred II-ik osztályának székhelyét, Jászberényt választotta — itt ismerkedett meg Dobner Géza századossal, kit a főparancsnokság Henneberg altábornagy lovassági felügyelő javaslatára, melléje osztott be szolgálattételre s mintegy útmutatóul a közös hadsereg állományából a honvédséghez első izben bevonult hadnagyhoz; a köztük itt kifejlődött barátság érzelmeinél fogva szegődött a herczeghez Dobner százados, megosztani vele az uj fejedelemmel a jövő bizonytalanságának minden eshetőségeit. Szivós kitartással vett részt a gyakorlat minden fáradalmaiban, az érdeklődő legnagyobb figyelmével kisérte a szabadságolt állományból bevonult legénység és lovak fölszerelését. Meglátszott a herczegi hadnagyon, hogy nem közönséges érdeklődéssel szemléli a neki egészen uj hadsereg szervezését. Szakasza, a melyet vezényelt — oly ragaszkodással vonzódott hozzá, hogy minden egyes huszárnak fájt, a katonai életben a gyakorlatoknál pedig annyira előforduló legkisebb hiba is. Ahogy a jászberényi osztálygyakorlatoknak vége volt és az ezred a fővárosban összpontositván, századával a herczeg is a fővárosba jött. Sohasem felejtem el azt a napot, a mikor a jászberényi osztálylyal a herczeg bevonult. A budapesti gyalog féldandár és az I. huszárezred I. osztálya, egy harczászati gyakorlatot tartott, Rákos-Keresztúr irányában a Jászberény felől jövő, szintén egy nagyobb gyalogcsapat és az ezred II. osztálya ellen, melynél a herczeg beosztva volt. Tikkasztó augusztusi nap volt, lovaink csüdig gázoltak az égető homokban s tajtékozva lihegtek a járőrök maguk is, a felderitő szolgálat egy-egy megiramodása alatt. A csapat zöme, mely a Jászberényből előtörő ellenségnek Rákos-Keresztúrra való bejövetelét akarta megakadályozni, lassan haladt előre — de nem sokára az első hir után, melyet a járőrök hoztak, megindult a lovassági működés s alig hogy az ellenség közeledése fölfedeztetett — kezdett is kibontakozni a jászberényi osztály, a mely ellen aztán a mi osztályunk is, Budapest felől készen várta a rohamot, — a herczeg szakasza pedig egy oly merész oldaltámadással kezdte meg a közeledést, hogy huszáröröm volt nézni, a herczeg által vezetett szakasznak mintegy mindent összezúzni szándékozó viharnak rohamát. Az ifjúi tüz egész lángjával rohant a herczeg s mint később maga mondta, — mily örömmel vezetne majd ily tempóban egy egész hadsereget! — Ohajtása teljesült — bár a Rákos-Keresztúri hadműködés akkori eredménye kisérné, mint hadvezérnek, mint fejedelemnek hadműködését is — a mennyiben ezen rohamnál a visszanyomott fél mi valánk. A harcz — ha mindjárt csak gyakorlat is — változó események után véget ért s a mi osztályunk Beniczky Gáborné Battyányi grófnő vendégszerető kezeiből gazdag reggelire talált a kertek árnyékában. Maga a kedves grófnő — kökényszemü menyével (Keglevich grófné) igyekezett oltani szomjainkat — s a házi ur, a szintén szolgálattételre bevonulva volt Beniczky főhadnagy megkérte a főherczeget, hogy szerencséltesse e huszáros harczi tort. S herczeg velünk koczintott a honvédség dicsőségére, a házi asszony egészségére, a ki magyar huszáros kedvvel szemlélte a legénység ki-kitörő pajzán örömét — hogy egészen belemelegedve, a katonai jókedv mámorába majdnem elfeledkeztünk arról, hogy a velünk együtt vigadó hadnagy bajtárs trónörökösünknek is sógora.

Igaz, hogy társalgás közben a herczegen bizonyos méla búskomorság látszik, de ha belemelegszik, a szemei megélénkülnek s tárgyilagos, de azért meggyőző érvekkel bizonyitó beszélgetései igen kellemes benyomást tesznek mindenkor. Halkan beszélget, de azért megvan a maga szívhez szóló dallamossága — sokoldalú képzettséggel bir és látszik, hogy a katonai tudományok tárházában többször tett látogatást.

Nem csak beszélgetéseiben, de egyes tetteiben is fel-felcsillámlik jószivének nemessége, én teljesen vasakaratu jellemnek tartom, pedig legujabb ismertetői majdnem az ellenkezőjét állitják. — Sok olvasottsága s nem mindennapi észjárása minden irányban kitünt. Magyarul jól beszél, de leginkább francziául szeret társalogni, szereti a természet minden szépségeit, tud lelkesedni szép eszmékért s képesnek hiszem, hogy tud küzdeni a nemes ambiczió legkétségesebb állapotával is. — Bár rövid volt az idő, a mit a herczeg körében töltöttem, elég volt arra, hogy ezeket elmondhassam. A gyakorlatokon velünk volt még az alcsuthi nagyobbb összpontositásoknál is és igen sokszor láttam a nagy érdeklődést, melylyel a gyakorlatok vezetésére figyel. Az alcsuthi főherczegi kastély feledhetetlen ebédjeinél, a legmagyarabb főherczegi házigazda körében, oly vigan vitatkozott a két herczegi sógor a természettudományok egy-egy ujabb fölfedezéséről, hogy az ismeretlen hallgató alig hitte volna el, hogy itt már egy dicsőségében élő, meg egy leendő hadvezér társalog oly élénken a hadjáratok fárasztó munkája után. Azóta, az I-ső honvédhuszárezred tiszti karának az «angol királynő»-ben adott bucsú ebéd után még csak egyszer láttam a herczeget, de emlékemben mindig élni fog és mindig ott ragyog; s bár mennyire változzék is meg a diplomáczia meg a politikai jog igazságossága, megrendithetlenül meg vagyok róla győződve, hogy a bolgár nép Nándor herczegben, I. Ferdinánd fejedelemben a volt m. kir. honvédhuszárfőhadnagyban egy oly nagy fejedelmet nyert, ki, ha van igazság a földön, na meg a politikában, dicsőségre és boldogságra fogja vezetni azt a szegény népet, melynek egyedüli kincse a müvelt Európával szemben, hogy ő is saját házában még függetlenül élni akar.

Hogy mennyire igaz bajtársnak tekintette magát a herczeg, bizonyitja az az arczkép is, melylyel Bulgáriába való leutazása alkalmával, tehát életének legizgatottabb napjaiban tüntette ki e sorok iróját. Az izgatottság közepette még a keltet is eltévesztette s a 8-ik (augusztus) helyett 9-ik hónapról keltezte magyarul irt aláirását.

Az egész magyar nemzet rokonszenvvel fogadja bizonyára, hogy a ki a bolgár trónon ül, nem csak sympathizál a magyarokkal, hanem magyar honvéd volt s magyarul beszél.

*

Ferdinánd fejedelmi arája, legidősebb lánya *Róbert*, pármai és piaczenzai herczegnek és első nejének, *Bourbon Máriának*, a két Sziczilia herczegnőjének, ki 1882-ben halt meg. A menyasszony 1870. január 17-én született Rómában, tizennégy neve: Mária Lujza Pia Teréza Anna Fernande Franciska Antonia Margit Jozefin Karolin Blanka Luczia Apollonia. — A pármai herczeg néhány év óta Ausztriában, Schwarzauban lakik. Mária Lujza unokanővére IV. Ferdinánd toscánai nagyherczegnek és osztrák főherczegnek. A bolgár fejedelem jövendőbeli anyósa pedig nővére Mária Terézia főherczegnőnek, Károly Lajos főherczeg feleségének. A most harminczkét éves Ferdinánd igy a *mi uralkodóházunkkal is ujabb rokonságba jut.*

Azok, a kik Ferdinánd fejedelem menyasszonyát ismerik, nem győzik magasztalni *szépségét és szellemi fenköltségét;* a herczegnő igen müvelt, a társadalmi érintkezésben megnyerő s a mellett *rendkivül energikus. Atyja, Chambord gróf egyetemes örököse volt* s igy a menyasszony hozománya *több millióra* rúg. Mária Lujza herczegnő most Vareggióban van. Oda érkezett már Lipót Salvator is.

BERCZIK ÁRPÁD.

Régi kedves ismerőse a magyar közönségnek, szinte félünk tőle, hogy fölösleges dolgot végzünk, mikor arczképét bemutatjuk, mert hiszen évtizedek óta ismerik őt széles e hazában, mint egész légió kedves szinműnek a szerzőjét. Ha az alkalomra akarnánk hivatkozni, mely a kedves szinműíró arczképének közlését indokolja, ugyancsak megjárnók, mert hiszen Berczik Árpád minden esztendőben kétszer-háromszor nyujt rá alkalmat, hogy vele foglalkozzunk, irván ő évenként néha három szinművet is. De elvégre is nem szorul az semminemű igazolásra, ha Berczik Árpáddal foglalkozni akarunk, a közönség szivesen veszi ezt tőlünk, mi meg örülünk, ha bármily gyakori alkalmat megragadhatunk, hogy Berczik rokonszenves muzsájával, s valljuk meg őszintén rokonszenves egyéniségével foglalkozhassunk.

Ezuttal, mint a Garay-pályázat győzteséről szólunk róla. Ismeretes dolog, hogy

Garay Károly ur baleset ellen biztositotta magát s kificzamitván kisujját, a biztositó intézettől kártéritést kapott, melynek jelentékeny összegét szinművekre tüzte ki pályadijakul.

Hanem okos és számító kereskedő ember létére mégis elfelejtette az előadandó szindarabot is baleset ellen biztositani. És igy történhetett meg, hogy Berczieknek a pályabirák által kitüntetett szinművét (Mai divat) tegnap az első előadás alkalmával baleset érte.

Egész bátran merjük állitani, hogy a darab hideg fogadtatása teljesen indokolatlan volt. Ha csak indoknak nem tekintjük, hogy a szerző oly tükröt állitott a közönség elé, melyben ez — kissé talán torzitva — de ráismert önmagára, és megijedt önmagától. Berczik ezuttal is szerencsés tárgyhoz nyúlt, éles megfigyeléssel rajzolván egy darab életet a mai társadalomból. Mert darabjának minden egyes alakja az életből van merítve, s akik nézték az előadást, valamennyien ráismertek egyik-másik czimborájokra, ismerősükre, sőt néha önmagukra is. Igen, igen ilyenek ők, ilyen kómikusak és nevetségesek.... Csakhogy mindenkinek fájt, hogy az ő jó ismerőse ilyen nevetséges figura, ha valaki józanul analizálja... És ez a fájó érzés okozhatta, hogy Berczik darabjával szemben a közönség hidegen viselte magát. Pedig a sok mulattató jelenetnél és pompás ötletnél ugyancsak átadta magát a vidámságnak, a nevetésnek.

Hiszszük is, hogy a további előadások kevésbbé elfogult közönsége barátságosabban fogadja majd a darabot... Berczik egyébként bármiként viselkedik is majd a publikum, halad tovább is a maga útján. És akár tetszik a közönségnek, akár nem, nevetségessé fogja tenni humorának szelid derűjével annak ferdeségeit, kinövéseit, fattyúhajtásait. És ezért mindenkor számithat majd az igazságos kritika tapsaira.

KÖZÉPKORI BIRÁSKODÁS NÉMETORSZÁGBAN.

— Irta: MAILÁTH BÉLA. —

(Folytatás.)

De ha egy ilyen bűnös ülve maradt, — harmadszor is hozzámentek, hurkot vetettek a nyakára s a legközelebbi fára felakasztották s azt soha sem tudták meg, hogy közülük melyik volt a hóhér. A védelem azonban minden bíróság előtt állónak meg volt engedve, ez pedig tanuk által, a főeskü vagy tüzpróbával történhetett. Ez utóbbi esetben t. i. szentelt vizbe mártotta kezeit, azután egy megtüzesitett vasdarabot kelletett a kezében addig tartania, mig a szent János evangéliumát elénekelték. Ezen titkos biráskodásnak végczélja volt Németországban, a békességet fönntartani és mindazon büntényeket, melyek különben titokban maradtak volna, megbüntetni. A papság és asszonyok kivételével mindenki tartozott a titkos törvényszék idézésére megjelenni.

Annyiban, hogy a titkos törvényszék figyelmét semmi titkos büntény el nem kerülhette, s mert az ököljog századaiban a germánok minden oly tényt, mit az erősebb hatalmával elkövettek, jogosnak tartottak, rendszeres törvénykezésük nem volt, az elnyomott igazságot nem találhatott, a jogszolgáltatás ezen módját abszolute kárhoztatni nem lehet, sőt bizonyos tekintetekből az emberiségre nézve hasznossá is vált.

Későbbi időkben azonban, tulhatalmaskodása, kinövései miatt felette kényelmetlenné és veszélyessé vált a birák önérdeke, kapzsisága, az államkormányzatra gyakorolt befolyás által. Nem tekintettek a szigoru becsületességre, a hűségre, de oly bírákat választottak a titkos törvényszék tagjaiul, a kiknek módjukban állott az elitéltek vagyonát a bíróság kezére játszani.

Vakmerőségük hatalmuk tudatában oly fokra hágott, hogy még legfőbb birójukat, IV. Frigyes császárt kabinetje birójával passaui Ulrikkal együtt maguk elé idézték, mert a császár elég erélyes volt tulkapásaiknak egy császári rendelettel gátat vetni. Épen ugy megidézték III. Vilmos császári herczeget is azért, hogy 1463-ban Hessberg özvegyével szül. Brandenstein nővel házasságra lépett. Vissza is üzent a titkos törvényszéknek, hogy az ítélet határnapján meg fog jelenni kiséretével, 30 ezer főnyi fegyveresével.

E váratlan válasz után arra kérték Vilmos herczeget, hogy csak inkább maradjon otthon.

Ruprecht császár már 1404-ben megjavitotta a titkos bíróságok szervezetét, Zsigmond pedig 1437-ben nagyon megszoritotta hatalmaskodásukat, II. Albrecht császár 1439-ben szervezkedésük hiányán igyekezett segiteni, IV. Frigyes császár 1442 és 1449-ben felette szorongatta a titkos törvényszékeket, mig végre I. Miksa császár 1512-ben avval törte meg hatalmaskodásukat, hogy az oly vétkest nem idézhették maguk elé, a ki saját felsőbbsége elé kivánt állani vagy az által büntethető volt. — Végképen fölöslegessé váltak a császári kamarai törvényszékek felállitása által. V. Károly császár pedig a halálbüntetésre vonatkozó rendeletével működésüket nagy részben megszüntette, mert mindazon bűnesetek megtorlását, melyek előbb a titkos törvényszékek hatáskörébe tartoztak, a császari kamarai birságok teendői közé sorozta.

Ennyiben kivántam jelezni a középkori német «Vehmgericht»-ek külső történetét. Jelezni csak, — a mint mondám, — mert ennek prognotikus ismertetése terjedelmes kötetté válnék.

Nem kevésbbé érdekes azonban annak belső szervezete.

Erre vonatkozólag csak két momentumot kivánok előadni.

Az egyik: a birák felvétele, a másik: a megidézett bűnösnek törvény elé állitása. Mind a két érdekes mozzanat leirását a XV-ik század elejéről Dittmár Adolf német lovag feljegyzéseiből meritem, ki mint titkos birósági tag saját felvételét és a jelenlétében végrehajtott itéletek rendszeres módját leirta, s mint már feljebb is emlitém, ezen két mozzanatot és Dittmár lovag emlékiratának egy mult századi másolatából közlöm.

Mielőtt azonban a titkos biró felvételi módozatát ecsetelném, a mondandók könnyebb megértése végett egyet-mást ugyancsak a hivatkozott emlékiratból fölemlitenem kell. Sebasáskodás neve Vehme, Vehmgericht, Stillgericht volt. A szabadbirót tudósnak, Schöffe des heimlichen Gerichtes vagy «Wissende»-nek hivták. A Freistuhl azon hely, hol a biráskodást végezték.

A későbbi időkben Dortmundban a leghiresebb hely volt «uff dem Markte, neben dem Rathhause.» A Stuhlherr a hely tulajdonosa és a titkos törvényszék patronusa volt. A Freigrafot a szabadbirák közül a Stuhlherr élethossziglanra választotta, az Oberstuhlherr rendesen a császár helyettese mint Westfália herczege, a kölni érsek volt. A birák ismertető és egymás közötti titkos jelszavának négy betűje S. S. G. G., mint az különféle munkákban is jelezve van, e négy szónak Strick, Stein, Gras és Grein kezdő betüje volt, jelentősége azonban ismeretlen maradt.

Dittmar lovag följegyzése, bárha nem kétségtelen világossággal, Strick vonatkozott a kötélre, melyet derekukon viseltek, s az itéleteket végrehajtották, a «Stein» jelentősége a barlangok szikláit illeti, hol a halálitéleteket hozták; a «Gras» szót a föld füve magyarázza meg, mely a földalatti titkokat elrejti s igy az esküben fogadott titoktartásra emlékeztette az illetőt, végre a «Grein» szó azon szerencsétlenek halálos nyögését, kinos gyötrelmes nyöszörgését jelentette, a kik titkaikat elárulva, bűnhődtek közöttük, s figyelmeztető szóul szolgált társaiknak. A Nagy Károly által adott és a veszélyben forgott szabadbiró mentőszava «Nothwort», «Reinir vor Feueri» azon erkölcsi tisztaságra magyarázza Dittmar lovag, melylyel a szabadbirónak, mint a tüzpróbán átment nemes érznek birnia kellett. Ismertető jelük abból állott, hogy a megérkezett biró jobb kezét a másik bal vállára tette: Ich grüsse euch lieber Mann, was fanget ihr hier an? Erre az üdvözölt jobb kezét a másik bal vállára helyezte, válaszolván «Alles Glück kehre ein, wo die freien Schöffen sein.»

Előjogaik voltak, hogy csak a westfáli bíróság alatt állottak és másoknál nagyobb hitellel birtak.

A titkos törvényszék birái — irja a többi között Dittmar lovag — a régi időben rengeteg erdőségek sürüiben vagy a legkietlenebb helyeken gyültek össze, a hol földalatti barlangjaikat, ijesztő félelmetes módon szerelték föl s melybe a bejárás csak a birák által ismert csapóajtón keresztül volt lehetséges.

A rémületet gerjesztő barlang közepén egy négyszegletű asztal állott, félig fekete, félig vörös posztóval letakarva, ezen egy feszület, kard és egy vörös könyv feküdt..... Az asztal hátsó részében lyukak valának, melyekbe viszgyertyákat, vagy fáklyákat lehetett dugni. Az asztal közepén egy kerek mélyedésből tetszés szerinti lángok kigyuladását eszközölték.

A barlangot felette gyér, inkább félhomályú misztikus világossággal látták el. Az asztal háta mögött fekete kelmével bevont emelvény alkalmaztatott, s ennek sötét hátterén fehér betükkel ezen mondat volt himezve: «Igazság kegyelem nélkül» (Gerechtigkeit ohne Gnade.)

A birák egymásután, hosszú fekete talárba burkoltan, derekukon kötélövvel, elálczázva jelentek meg, kezükben égő gyertyával s ezeket az asztalon levő lyukakba helyezve, eloltották. Az asztaltól jobbra vagy balra mindenik sor szerint a maga vonalába állott.

A gyülekezet feje utoljára jelent meg égő fáklyával kezében s azt eloltva, az asztalban levő lyukba állitotta. (Vége köv.)

SZERETSZ ?

AZ ELSŐ NAP.

Irta: SAJÓ ALADÁR.

Pontosan egy esztendeje, hogy olyan különös képet mutatott a kaszárnya, mint ma. Mindennap fegyveres, egyenruhás katonák csinálták a káplár úr parancsára az újnczelsrittet, itt futottak, ott tornásztak, de mindenütt olyan ijesztően egyforma emberek, mintha valamennyien testvérek volnának. A különbség csak annyi volt, hogy az egyiknek gallérjára piros, a másikéra zöld vagy kék posztódarab volt felvarrva. És ma ez az egyhangú kép egyszerre megváltozott.

Katonák nem exerciroznak az udvaron, nem hallatszik Drachvogel kapitánynak borízű hangja sem, csak egy fiatal hadnagy, meg két-három szakaszvezető van az udvaron, hogy rendbe szedjék, osztályozzák a legutóbb érkezett transzportot.

Csupa civil. Az egyik kipödrött, hetyke bajuszával, merész hajlású sasorrával, lobogós, borjúszájú ingben olyan, mint a csikóslegények, kikről olyan sokat meséltek egykoron. Merészen a hadnagy szemébe néz, amikor ez odalép eléje és megtapogatja karját, mellét, lábszárait, hogy elég erős-e a borjú czipelésére, a fáradalmak elviselésére. Így vizsgálja meg, milyen «Material» a legény.

Mellette egy úriasan öltözött, halványarczú ifjú állt.

Csupa jámborság, csupa szelidség, nem tudna ez ártani legnagyobb ellenségének sem és most mégis fegyvert nyomnak a kezébe, megtanítják, hogyan kell véle bánnia, csak azért, hogy embert tudjon véle ölni.

A hadnagy szája mosolyra húzódik, amint ezt a félénk, reszkető legényt meglátja. Majd megtanitja ő a katonavirtusra, a bátorságra, katonát nevel belőle büszkét, merészet, hogy nem ismer reá az édes anyja sem, ha meglátja.

A napos káplár oda áll a hadnagy elé és keményen összeütve bokáját, jelenti, hogy elhozta a transzporttal érkezettek névsorát.

— Olvassa fel káplár! Akinek a nevét felolvassák, az ide áll balra, mert azt tovább viszik a negyedik zászlóaljhoz.

Az első parancs ez a berukkolt civileknek. Csendben, némán hallgatták a hadnagy szavait, de mikor elvégezte mondókáját, mintegy parancsszóra egyszerre lehajolnak a legények, hogy földre helyezett málháikat kezeikbe fogják. Hiszen ha nekik menniök kell, tán csak elvihetik magukkal azt, amit elhoztak.

— Csend, ne mozogj! Azt mondottam, hogy az emberek állnak ide balra, de nem engedtem meg, hogy táskáikat is magukkal vigyék. Erre még ráérnek.

Mozgolódás támad. Még czivilek a legények, nincsenek hozzászokva az ilyen beszédekhez. Egyik-másik, amelyik hátrább állt, előrefurakodik, hogy megnézze a kis hadnagyot, ki igy mer vele beszélni. Az izmos parasztlegény, ökölre szoritotta kezét. Hej! ha üthetne úgy, amint otthon a kisbíróval tette, ha a késői tivornyázás miatt szólni talált neki. Még az arczán is meglátszik, hogy nem tetszik neki e beszéd. Ézri, hogy vége lesz itt a kaszárnyában függetlenségének, szabadságának, szemei villámokat szórnak, haragosan összeránczolt szemöldökkel állt ott a hadnagy előtt, ki egyre hangosabban, egyre haragosabban ismétli a parancsot.

— Führer Krajcs! Vigyázzon, hogy senki magával ne vigye táskáját. Azt hiszitek, hogy nem kell a parancsnak engedelmeskedni. Ostoba czivil-népség!

A kemény hang imponál. Kedvetlenül bár de a regruták visszahelyezik málháikat a földre, csak Czobor Pál a parasztlegény tartja még a kezében a kis faládát. Nem tudja letenni, a haragtól ökölre szorult keze nem akart felnyílni.

— Mit, te még most sem teszed le a ládát? pattan reá a hadnagy. Führer, ezt a kölyköt jegyezze fel és tartsa szemmel. Jó mákvirág lesz belőle. Tudom, hogy az évnek felét börtönben fogja tölteni. Azután odaugrik a legényhez, aki még mindig mozdulatlanul, bámulva áll, ráüt kardja markolatával a legény kezére, úgy, hogy ez egyszerre elejti a ládikát, mely

hangos koppanással hull az udvar kövezetére.

Czobor Pali nem tudta hamarjában, mit csináljon. Szólni akart, de nem tudott és jó ösztöne azt súgta neki, hogy ne mozduljon. Pedig a hadnagy várta, hogy kikel ellene a legény és éppen jó alkalma nyílik arra, hogy mindjárt első nap megmutassa a regrutáknak, miként bünteti ő a «Subordinations-Verletzung»-ot.

A napos káplár hangosan felolvasta a transzport tagjainak neveit. Rövid félóra alatt külön állottak azok, akiknek tovább kellett menniök a negyedik zászlóaljhoz.

Most már felvehették táskáikat, a napos káplár rendelkezése szerint sorba állottak és a kaszárnya tágas udvarán keresztül nekivágtak a «Pavillon III.»-nak, a negyedik zászlóalj lakóhelyének.

Itt már megláthatták, milyen az a katonai rend. A káplár odajárult a führer elé és jelentette, hogy elhozta a negyedik zászlóalj tizennegyedik századának ujonczait és gúnyosan végig mustrálta a jövevényeket, azután felkereste a «dienstführender» őrmestert, hogy tudtára adja az eseményt. Az őrmester kardcsörtetve szemlét tartott a kis csapat fölött, azután bement a század irodájába, hogy hadnagy úr Kralnak megmondja a dolgot, mert ez is meg akarja nézni a regrutákat. A hadnagy úr is egytől-egyig végig nézte a legényeket. Mindeniken talált valami kifogásolni valót. Ez piszkos, annak hosszú a haja, a harmadik buta arczú, a negyedik sokat nézdegél jobbra-balra, szóval egyikkel sem volt megelégedve. Végre is megparancsolta a mindenütt nyomába járó őrmesternek, gondoskodjék, hogy a legények uniformist kapjanak, hogy mindenkinek jusson fegyver, patrontáska, borjú, bródzsák és a többi katonai bútordarab.

Az őrmester lett most a regruták ura. Úgy mint mindig szokta, káromkodás kíséretében tudtára adta a legényeknek, hogy vessék le ruháikat, majd feszes nadrágot, blúzt, bakancsot kapnak. S míg a legények a szobákban vetköződtek, addig ő ruhákat válogatott a magazinban. Csak ugy találomra dobta oda a legényeknek a ruhát. Nem sokat nézegetett, nem is próbálgatta, jól áll-e az vagy ez a ruhadarab. A hosszú legénynek rövidke nadrág jutott, a vékony, kis emberre meg olyan bluzt adtak, hogy még négy olyan czingár legényke belefért volna. Bezzeg, ha igy látná meg őket a falubeli leánysereg, mely úgy bomlik a katona után, nem dicsérné, nem csodálná őket, csak ámulna azon, mennyire megváltozik nehány hónap alatt a katona.

Mert bizonyosan ugy van a dolog, hogy midőn husvétkor először szabadságra bocsátják a legényt, akkorra a vékony megerősödik, meghizik, a testes erős legény pedig belesoványodik a kopott, szük ruhába.

Ennek külön históriája van. A neve: adjusztálás.

Mikor a regrutából félig-meddig katona lett, a mi bizony eltart jó nehány hónapig, akkor kezdi észrevenni, hogy nincs ostobább dolog, mint a parancsok szigoru betartása. És ollo kerül a szabó műhelyből, tű meg czérna a kantinból, neki esik a bő nadrágnak, megadjusztálja. Kiszab belőle egy-egy darabot, fessre varrja össze, ugy megy haza szabadságra adjusztált, feszes nadrágban. Igaz ugyan, hogy az ilyen adjusztálás szigoruan tiltva van, de szivesen kitart érte a katona vagy hat órai kurta vasat.

Ez az első nap különben is fura dolog. Az uj ruha, mely bármily bő, mégis szükebb a rojtos gatyánál, az uj környezet a kaszárnya égnek meredő egyformán sárga falai, az az óriási zsibongás, mely meg van mindenütt, minden kaszárnyában, olyan különösen, olyan idegenszerüen hat az emberre. És ehhez járul még, hogy nincs az a legény, kinek eszébe ne jutna az otthon, melytől három hosszú esztendőre szakitotta el a «császár parancsa».

Gyorsan mulik az idő. Alig van vége a menázsinak, már dologra fogják a legényeket. Leküldik őket az udvarra söpörni. Hja! a katonának mindenhez kell értenie és ha egyik-másik nem söpör elég erélyesen, ott van a háta mögött az «Aufsichtscharge», ugy rárival, hogy ijedtében mindjárt keményebben nyomja oda a söprőt a földhöz.

Munka után a század altisztjei beleavatják a regrutákat a szijak puczolásának, a gombok kifényesitésének elemi titkaiba, mert egyszerre meg nem tanul-

hatják. Ez különben tudomány melynek ezernyi a fortélya. Hát még a mig megtanulják, hogyan kell a ruhán esett foltot eltávolitani, hogyan kell a «halz-stráflit» varrni, fegyvert tisztitani, ágyat vetni katonai regula szerint, hogyan kell a ruhát összehajtani, hogy az szépen elférjen a polczon — az isten tudja meddig tart, mig mindezt megtanulják!

A kaszárnyaudvar is tiszta már és ezt a munkát épen elégnek tartja az őrmester mára. Szoktatónak nem kell több, hiszen izzadnak a legények és kifáradva czammognak föl a lépcsőkön az emeletre. A kinek pénze van, az élénken kérdezősködik a kantin után, melyről azt hallotta, hogy az isteni egy hely. Itt beszélik meg a katonák a nap élményeit, itt szidják nyakra-főre tisztjeiket, itt eszelik ki a legravaszabb csinyeket. A kinek nincs pénze, az illő tisztelettel a prófuntnak nevezett fekete czipó oldalába mélyeszti fanyelű bicskáját. A prófunthoz kerül néha a falujabeli pajtástól egy darab szalonna is és jóizűen fogyasztja el az éhes katona ezt a szerény vacsorát.

De még most is zavarják. A katonának sohasem szabad teljes nyugalmat élveznie. Jön a napos, megvizsgálják rendben van-e mindenkinek az ágya, nincs-e a «kopfpolzter» egy miliméterrel küljebb, mint a hogyan dukál. A tisztára kefélt csizma oda van-e téve az ágy lábafejéhez és tiszta vászondarabbal van-e leteritve. A köpönyeg szép vékonyra összecsavarva, ott lóg-e rendes helyén, vagy az ágyra vetette-e valamely kényelmes ficzkó!

Ilyen aprólékos dolgokkal, örökös vizitálással és soha nem szünő szidással telik el az idő. Lassan-lassan alkonyodik már. A kapu alatt álló várta trombitása elfujja a hét órai imaórát s a kaszárnya tágas folyosóin visszaverődő hangok olyan bus sejtelmeket ébresztenek a legényekben. A trombitaszó bejárja a kaszárnya minden zegét-zugát, befurakódzik a szobákba és hol mély, hol magas hangon mondja el a katonáknak:

— Hét óra! Imaóra! Imádkozzál!

A gyengébbszivű imádkozik, de csak ugy halkan, hogy ne hallják a pajtások, mert kinevetnék. Nem szeretik itt a lágyszivű embert, a kit még trombitaszó is elérzékenyit.

Háromnegyed kilencz. A napos sorba járja a legények szobáit, hogy összeirja azokat, a kik hiányoznak, mert ezt az esti naposnál be kell jelentenie. Csapkodják az ajtókat erősen. Egyik még siet ki a mosdókonyhába vizet inni, a másik már levetkőzve szalad át a szomszéd szobába néhány percznyi diskurzusra és mikor kilencz órakor felhangzik a «czapistráng» hazaszólító szava, ágyban vannak a legények.

A «czimmerordonáncz» elfujja a piszkos kis lámpa halvány lángját, a zaj elnémul, csend lesz, csak a folyósón sétáló napos lépteinek egyhangú kopogása hallatszik és benn a szobában egy-egy sóhajtás.

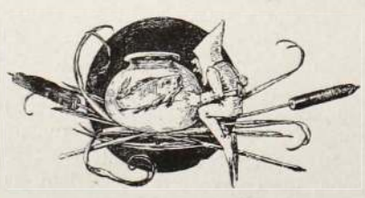

EGY IRÓ HÁZASSÁGA.

Irta: VÉRTESI GYULA.

I.

Félénken rántotta össze hófehér vállait mikor háta mögött meghallotta ezt a halkan elsuttogott szót: Gitta.

Régi kedves emlékek tolultak agyába e szó hallatára.

Mióta az a jóságos öreg doktor bácsi, a nevelőapja, elköltözött a csöndes emberek közé, azóta nem szólitotta senki se Gittának.

A néni, a vén házsártos, idegbeteg néni egyáltalában semmi nevet sem mondott, csak hallod-e, tedd ezt, tedd azt — az udvarlók pedig, az a csomó léha, kisvárosi ficsúr, mind per Margit «nassám» titulálta.

Nem csoda, hogy összerezzent a neki oly kedvesen hangzó név hallatára.

Magas szőke fiatal ember állt a háta mögött s ismételte:

— Gitta, nem ismer?

— Maga az, Géza, de megváltozott, mikor jött? — kérdezte a leány meglepetve.

El is felejtette, hogy nevelőapján kivül volt még valaki, a kinek Gitta volt — kedves, édes Gitta.

De persze, ez csak olyan gyerekszerelem volt, olyan viszony, a minőt tizenkét éves leányok meg tizennégy éves fiúk szoktak kötni. Tart az egyik vakációtól a másikig és vége.

Vége is volt.

És mégis, most, mikor itt áll mellette ez a gyermekkori kedves, szakálas, bajuszos arczával, melyen csak a szelid tekintetü kék szemek juttatják a leány eszébe a gimnazista Géza gyereket — valami olyan édes melegség önti el a szivét, hogy szeretne felugrani s itt a bálterem közepén, mindenki szeme láttára a nyakába borulni ennek a hórihorgas legénynek.

— Géza, hogy került maga ide?

— Akartam magát látni. Tudja, elfogott valami bolondos szerelmes hangulat, eszembe jutottak azok a gyerekes dolgok, eszembe jutott maga, csitri fekete hajával, felbigygyesztett ajkacskáival, tudja, mikor a súgás ürügye alatt megcsókoltam a kis piros fülét, azután meg sok-sok mindenféle, hogy maga most árva kis leány, meghalt a jó öreg doktor bácsi, egyedül magára van hagyatva, talán rosszul is bánnak vele és talán, talán szüksége is volna rám.

— Milyen jó maga, Géza!

— Az ördögbe is, dehogy vagyok. Hiszen, ha jó lettem volna, rég eljöttem volna. De tudja, haragudtam magára. Hallottam, hogy Dengelegi Zsiga csapja a levet maga körül, azután, hogy maga szívesen veszi az udvarlását, hát én úgy gondolkoztam, hogy a ki azt a buta frátert csak türi is maga mellett, hát az a leány nem sokat érhet. Az a leány nagyot változott, az nem az én régi kis barátnőm, az nem az aranyos kis Gitta többé. Igazán, haragudtam magára. Nem is akartam látni. És most egyszerre csak úgy elfogott a vágyakozás maga után, hogy meghaltam volna, ha nem láthatom. És most itt vagyok. Ott hagytam a redakczióban csapot-papot, s este hatkor felültem az expressre és ime e perczben pont tizenegy órakor itt állok maga előtt klakkal, frakkba, lakkba és van szerencsém felkérni erre a keringőre.

— Ne tánczoljunk, Géza. Látja, ezeknek mind azt mondtam, hogy fáj a fejem, nem tánczolok, hát magával se mehetek el, ha pedig elmegyek, akkor ezek is a nyakamra jönnek s el kell mennem velök. Inkább beszélgessünk. Mondja, mit csinált, mióta nem láttam. A lapokban olvasok magától gyakran. Okosan tette, hogy arra a pályára lépett, melyre, hajlama, tehetsége utalta. Mikor hallottuk, hogy ott hagyta a hivatalát, mindenki megütődött rajta s kárhoztatta, csak én nem. A néni előtt persze nem szóltam, csak magamban gondoltam, hogy helyesen tette. És nekem igazam volt. Ezen a pályán babérok várják. És a pálya szép, dicső! — végezte beszédét a leány kigyúlt arczczal lelkesedett hangon.

— Szép, szép messziről, de nyomorúság közelről nézve. A költő és a sorsharag még mindig elválhatatlanul vannak összekapcsolva, még mindig küzdés, szenvedés az osztályrészünk. Kis nemzet vagyunk, szegény emberek vagyunk, az irodalom pedig luxus, s nekünk arra nem telik.

Nap nap után forgácsolja az ember az erejét, nagyot nem tud alkotni, apró dolgokat kell irnunk, hogy megélhessünk. És a közönségnek is, ennek a fin de siécle közönségnek, csak olyan csemegeszerü szellemi táplálékra van szüksége. Kis tárczákra, evés utáni olvasmányul, hogy az emésztést elősegitse. És látja, az ember irja ezeket nap nap után, elolvassák nap nap után, s elfelejtik nap nap után. Jönnek új idők, új emberek, a kik a változott viszonyoknak hangját, szellemét, hangulatát jobban eltalálják, mint mi a régi gárda s kimegyünk a divatból, elfelejtenek s meghalunk, mielőtt eltemetnének. Mert mireánk az igazi halál: — az elfelejtést.

És látja, Gitta, ennek a kinos érzésnek a mindig élő tudatában szántjuk mi tele a papirost.

Olyanok vagyunk, mint az a beteg, a ki tudja, hogy gyógyithatlan betegségben senyved s mégis húzza élete igáját napról napra.

Mi is húzzuk. Persze közbe-közbe azután élünk olyan életet, a mely biztosit róla, hogy sokáig nem húzzuk. És ha egy-egy jó angyal nem vetődik mellénk, a ki vállalkozik a mentés nagy munkájára, hát akkor végünk van. Én is a lejtő szélén állok. Csak még egy lépés s megyek a többi után. Elvesztettem bizalmamat önmagamban.

Kell jönni valakinek, a ki visszaadja, a ki érző szive melegével besugározza az én lelkem világát, szerelmével erőt ad a küzdelemre, lelkesit a munkára, hitet, kitartást önt belém. Ekkor talán kiemelkedem a tuczatirók közül s nagyot, szépet tudok alkotni, olyat, a mely örök időkig őrzi a nevemet, a nevünket, ha úgy akarja édes Gitta.

— Akarom, — mondta a leány kigyúlt arczczal s odanyújtotta remegő kezét a férfinak.

II.

A szép Margit előtt csak a néni merte megmondani, de azután megmondta százszor is egy nap, hogy a legnagyobb ostobaság, a mit elkövethet az, hogy ahhoz a «skribler»-hez megy feleségül.

A többiek csak a háta mögött beszélték ugyanazt, ha azonban szemben voltak vele, gratuláltak neki. A kedves kis

falusi libuskák affektált hangsúlyozással beszéltek a költőről, az iróról, a kinek szellemével rég ismerősök, (sohasem olvastak tőle egy sort sem, azonban mástól sem), s a ki bizonyára boldoggá fogja tenni eszményi szerelmével.

És a kis ártatlanok most ez egyszer őszintén beszéltek.

Valóban örültek, hogy férjhez megy ahhoz a szegény irócskához. Hogyne, hiszen az mindig jól esik a jó barátnőknek, ha valaki olyan emberhez megy nőül, a kihez ők semmi körülmények között sem mennének.

Most pláne örömüknek még egy másik oka is volt. Itt hagyja nekik Dengelegi Zsigát, ezt a tenyeres-talpas gazdag ficsurt, a ki majd megbolondul Margit után. Most azután, hogy Margit elmegy, ismét reménykedhetnek, hogy valamelyikük megkaparithatja magának.

Csakhogy az a nagy bivalytermetű ember nem igen enged magának parancsolni.

Ha ezt az egyet elviszik az orra elől, nem kell neki más senki. Ezek a tenyerestalpas szépségek nem nagyon nyerik meg az ő tetszését. Ilyeneket talál ő az arató leányai között is.

Műveletlen durva lelkületén teljesen uralkodott ez a bájos, okos leány — s finom vonású arczát, beszédes nagy fekete szemeit, sehogysem tudja elfelejteni, és sehogysem akarja elhinni, hogy neki meg kell hátrálnia az előtt a nyápicz koldus irócska előtt.

S még a lakodalom előtt való napon is elment hozzá.

Kicsípte magát, nyalkán, hegyesen lépett eléje:

— Hát csakugyan vége van mindennek. Le kell mondanom magáról.

Mosolygott hozzá, de a hangja mégis, mintha reszketett volna egy kicsit.

— Le bizony. No de hát talál maga, Dengelegi, szebbet, jobbat nálamnál. Azután mi úgy sem illettünk volna össze.

— Miért?

— Nagyon ellentétes természeteink vannak.

— Mondja ki, hogy paraszt vagyok, maga pedig művelt, okos kisasszony.

— A világért sem mondom ezt.

— Nohát, legalább is gondolja. Pedig lássa, mi jobban összeillettünk volna. Maga nagyon ideális, fellengző, én meg prózai, egyszerű ember vagyok. Én soha se ábrándultam volna ki magából, magának meg nem lett volna miből kiábrándulnia. Higyje el, jobb lett volna.

A szép leány nem is felelt a férfiunak. Csak mosolygott. Boldogan, megelégedetten, ugy, a hogy azok szoktak, a kiknek legfellengzőbb álmaik mennek teljesedésbe.

Hanem azért az beszélt tovább.

— Azután a szegénység is, higyje el, megrontja a boldogságot. Lesznek vágyai, a miket nem teljesithet, mert az anyagi körülményei nem engedik, s ez magának rosszul fog esni, a férjét pedig bántani fogja, hogy nem teheti meg. Kedvetlenek lesznek s egyik sem mondja meg a másiknak, mi fáj neki. Maga őt fogja vádolni, ő meg magát.

— Soha, soha! — tör ki a leány lázas indulattal. — A mi boldogságunkra árny nem eshetik — én leszek az ő Géniusza, ő meg lesz az én üdvözitőm, mindenem. Ó, maga fel sem tudja fogni azt a szerelmet, a mi minket összeköt. Távol van ez minden anyagias földi érdektől. Nemes, felséges, mint az angyalok szerelme.

Kigyúlt arczával, fénylő szemével felséges szépen nézett ki.

A nagy széles férfi, az ő józan logikájával sutba szorult.

Elhallgatott, mint valami megszégyenitett gyermek.

Minek is beszélt volna többet. Erezte, hogy úgy is hiába való lett volna. Hát menjen a maga útján!

Becsületes szerető szive fájdalommal búcsúzik el tőle.

Mosolyog, mikor a lakodalom után az indóház perronján elválik tőle, s úgy intézi a dolgot, hogy azt a nehéz könycseppet se lássa senki, a mely széles barna arczán alágördül, mikor a vonat elrobog a boldog párral.

III.

Boldogok is voltak valóban. Ez a két exaltált lélek a maga végtelen finom idegrendszerével, túlérzékeny szivével kétszeresen édes mámoritó hatását érezte a lelkeiket elöntő határtalan szerelemnek. Hát még azt az arczaikon sugárzó kimondhatatlan nagy örömet kellett volna látni, mikor berebbentek az otthonukba, az aranyos, édes kis fészekbe.

És szentül meg voltak róla győződve, hogy az első napok édes tiszta gyönyörűsége mindenkorra meg fog maradni. Azaz, hogy csak az asszonyka hitte. A férj hamar rájött arra, hogy csak egy hangulat szeszélye áhitatta meg vele a házasságot.

A kis feleség rajongó szerelme kezdett lassanként terhére válni.

Az a békés, nyugalmas családi otthon, melyről álmodozott s mely irói képzelőtehetsége minden színárnyalatával kifestve, olyan véghetetlen kedvesnek s kivánatosnak látszott — most, hogy megvolt, kezdett egyhangú és unalmas lenni.

A szerkesztőségben végzett nehéz munka után olyan jól esett neki a vendéglőben a víg czimborák asztalánál eltöltött vacsora-idő — szinte felfrissitette, felpezsditette az egész idegrendszerét a sok jókedvű bohó fiú beszéde — s most bizony gyakran olyan unalmas fáradt hangulattal tért haza, hogy a kedves kis víg aszszonyka ajkain elhallgatott a kaczagó víg beszéd, a melylyel édes urát hazavárta a vacsorához.

Eleinte ő maga sem tudta, hogy mi bántja, mi boszantja.

Az-e, hogy pontosan haza kell járnia, az-e, hogy a többi leányokkal, asszonyokkal egyszersmindenkorra szakitott ennek az egynek a kedvéért — vagy talán terhére van ennek az egynek túlságos gyöngédsége, kényeztető modora, melyet ő nem tud viszonozni?

Elkezdte figyelni magát. Érzéseit, hangulatait rendre elemezni kezdte, de a mit keresett, azt nem találta meg. Hiszen ha szereti a feleségét, hát akkor hogy lehet terhére az otthon.

Pedig szereti.

Szerette is a maga módja szerint. Csak a házasélet apró-cseprő bajai, az otthon ezernyi gondja, majd az egésznek nyárspolgárias, nyugodt csendes menete, az hatott végtelen izgatólag reá.

Ennek az ideges iróembernek csepp nyi hajlandósága sem volt mindama dolgok iránt.

Mikor azon a mulatságon ott állott Gitta előtt s beszélt hozzá a jövőjéről, nem a saját lelkéből fakadtak azok a szavak, hanem a leány szerelmes, epedő tekintetéből olvasta ki. S mikor mondta, hitte is, hogy úgy lesz minden.

S ime, most érzi, hogy a feleség a helyett, hogy valami nagyobbszerű irodalmi dolgozat irására inspirálná — a kisebbek irásától is elveszi a kedvét. Lehangoltság, unalom fogja el odahaza.

A felesége csókja, ölelése is kezd unottá válni s mikor belép a lakása ajtaján, mindig eszébe jut valami ostoba gondolat: no megint a szám jobb oldalát fogja megcsókolni, azután balkarját a vállamra teszi, fejét pedig lehajtja a jobb vállamra . . .

Retteg tőle, hogy ismétlődni fog megint ez az átkozott módszer — s mikor a szegény asszony egyformán édes meleg szerelmének megint ezt az egyforma kifejezését adja — ez olyan lehangoló érzést kelt ebben a szerencsétlen, hangulatokon hánykódó lélekben — mintha a szegény asszonyka isten tudja micsoda vétket követett volna el.

Szomorú, nagyon szomorú esztendőt élt át a fiatal asszony.

A poétikus, rózsás élet helyett száraz unalmas napokat élt át a mellett a férfi mellett, a kiről azt hitte, hogy a világ legboldogabb asszonyává fogja tenni.

Nap nap után jobban érezte, hogy ő csak teher a férjének — de arra számitott, hogy a szétszakadt lánczot a gyermek majd össze fogja ujra kapcsolni. — Mikor ezután a kis buba is egy szép téli napon elment oda, a honnan már nem zavarhatja többé sirásával az apját — a temetőből visszajövet, megérlelődött benne a gondolat, hogy ennek a türhetetlen viszonynak véget kell szakitania.

El is váltak szép csendesen. Az elválást nem előzték meg semmiféle kétségbeesési szczénák, mint a regényekben és novellákban szokott történni. A sors jóvá tette azt a hibát, a mit elkövetett ezzel a két emberrel.

*

Gittával a mult napokban találkoztam. Dengelegi Zsiga meghivott egy nagy hajtóvadászatra. Vadászat után hozzámentünk — alig lépünk be a szobába, mikor elénk jő boldogan mosolyogva Gitta.

— Ugy-e, nem is tudtad, hogy a feleségem lett ez az édes kis asszony. Nem irok ugyan róla tárczákat — de szeretem. Talán ő is szeret.

Gitta alig tud kibontakozni az erős karok öleléséből, s mikor férje összevissza csókolgatva, végre otthagyja, szerető boldog tekintettel néz utána.

S annyi igazsága van a szavában, mikor azt mondta: — A másik házasság csak egy rossz álom volt — hangulattal kezdődött — ez meg szerelemmel . . .

Géza urral nap nap után találkozom az «Otthon»-ban. Fáradtan ásitozva szokott feküdni az egyik sarok-pamlagon, s legkedvesebb szavajárása:

— Higyje el, az élet egy unalmas regény, — az érdekes és kedves dolgokat az embernek magának kell beleirni . . .

Én is irtam bele egy fejezetet, mondja azután, s mintha a szeme nedves fényben ragyogna egy pillanatig, de csak addig. Nevetve folytatja: — Azt hittem, hogy a boldogság nekem való!

MIVEL TÖLTIK IDEJÖKET A «HALHATATLANOK».

A physiologiának egyik legérdekesebb jelensége, hogy a lángész mindig testi munkában talál üdülést. A túlfeszített agy- és idegrendszer szinte képtelenné válik a tétlen nyugalomra: hogy egyensulyát visszanyerje ujabb mozgásra, ujabb *munkára* van szüksége, de *másneműre,* s ilyenkor érezzük a Sport legjótékonyabb hatását.

A franczia *esprit* legkiválóbb képviselői egytől-egyig szenvedélyes sportsmannok s talán nem lesz érdektelen, ha eláruljuk mivel töltik szabadidejöket a «halhatatlanok».

Zola szives örömest veszi kezébe az evezőt és puskát, melyek azonban korántsem mutatkoznak oly engedékeny játékszernek ideges ujjai között mint a toll.

Guy de Maupassant szintén szenvedélyes evezős volt, s kétségtelenül a csolnak rengése adta a hangulatot «sur l'eau» czimű müvéhez.

Jean Richepin ugyancsak regattista, de amellett gyakorolja a sport minden faját; vív, tornáz, birkózik, s bátran leszállhatna az antik arena porondjára, melyet oly mesterileg fest egyik művében.

A festő Troullibert egész kis flotta felett rendelkezik, s amellett hálóval és horoggal felfegyverkezve legfélelmesebb ellensége s virgoncz apró halaknak. Méltó versenytársai e téren Gérald Laffitte a hires aquarellista és Saint- Marceaux a szobrász.

A vívás is buzgó híveket számlálhat fel. Carolus Duran az «Epatant» vívókör valódi oszlopa s naponta *összetűz* Roll, Gervex, és René Billotte urakkal. Alphonse Daudet 15 éven keresztül nap-nap mellett forgatta a kardot. Aurelien Scholl meg valódi művész s nem egyszer választott biró a kényesebb párbaj ügyekben.

Jules Claretie-nek legfőbb szenvedélye a vadászat s azt mondják rendkivül érdeklődik a bikaviadalok iránt is.

Besnard Jaques Blanche és Lockroy nem annyira correkt, mint merész lovasok.

Salvayre, Henry Becque, Coppée szivesen bejárják egyedül a legelhagyottabb városrészeket; Cheret, Reyer az országutakat keresik fel s pompás gyaloglók.

Leconte de Lisle szenvedélyes billiardozó s osztoznak vele e kedvtelésben Meilhac, Beyer, Colonne, kik nagy önérzettel caramboloznak.

A legkülönösebb sportot Halévy választotta magának: felül az omnibusz tetejére s czéltalanul hagyja magát zötyögtetni a legképtelenebb helyekre a város egyik végéből a másikig.

Szinte természetesnek találjuk, ha a költőket hatalmába ejti a kertészkedés sportja. Edmond de Goncourt igen ritka japonikákban találja gyönyörüségét; Coppée rózsákat ápol mandres-i kertjében és Hellen csalhatlan ismerője a kék hortensianak.

A kerékpározás hivei: Jaques Normand, Harancourt, Pierre Decourcelle, Torain s a két festő Billotte és Marcel Baschet.

A művészek és irók sportjai, mint e feljegyzésekből is láthatjuk, igen különbözők, de egy dologra nézve mindannyian megegyeznek; s ez az, hogy szivesebben elviselik a legszigorubb kritikát, ha az műveikre vonatkozik, mint a sportban kifejtett ügyességük legcsekélyebb ócsárlását.

B—V—

BOHÈME-LEVLEK PÁRISBÓL.

(Arczképek illusztrácziók nélkül.)

Murger halhatatlan könyve után nehezen határozta el magát az utód, hogy ugyanabba a fába vágja a fejszéjét, a melyről ő olyan remek ágat csapott le vagy egy emberöltővel ezelőtt. A mai bohème életnek nincs is festője, még a franczia között sem. Mi az oka? Nincs-e már olyan éles megfigyelője a modern franczia életnek, mint a minő Murger volt? Nos erre határozottan azt felelhetjük, hogy van bizony, még különb is. Kiszakadt a Quartier latin az irók fejlődéséből? Aligha. A boulevard Saint-Michelen élte át a legtöbbje az ismeretlenség éveit, a diák szállókban, a D'Harcourt kávéházban, meg a Bullierben. Mi az oka hát annak, hogy a bohème-életnek nincs festője? Kihalt-e a jó kedv, s véle a grisette, a Musotte-ok, a Mimik meg a Schuchardok fajtája?

O, nem a typus halt ki, hanem az irodalom változott. Komoly, sivár, pessimistikus öreg ifju válik a *boulmis* dévaj ifjából, ha tollat vesz a kezébe, menten! Murger jókedve halt ki, a humora, a keserü, éles, kétségbeeset humora!

Ez okból határozzuk el magunkat mi is oly nehezen, pedig szeretjük a boulevardunkat, a szabadosságot, a szállónk jókedvét, a lányok pajzán kaczaját, az erkölcsök vig romlottságát, s a dalok kétségbeesett humorát.

Szeretjük a kerületünket nagyon!

Hanem hát kisértsük meg. Hadd vonuljanak el előtted olvasóm ezek a fura alakok, kiknek mindegyike csupa merő fiatal sziv, csupa merő féktelen jókedv. Ott él valamennyi egy rakáson a *boulmis* egyik szállójában, a *Hotel-Dacia*-ban, szomszédom valamennyi, jó ösmerősöm, a kávéházból, a kocsmákból meg a Bullierből. Együtt tánczolnak álarczos vigalmaikon, csereberélik a szeretőiket, kisegitik egymást pénzzavaraikban, élnek baráti, diákéletet, vigat, könnyelmüt.

Az egyiket *Lepelletier* Edmondnak hivják, a vidékről került franczia typusa. Aznap, mikor beállitott a szállóba, végigösmerkedett a szomszédjaival, este bejárta a boulevard mulatóhelyeit, s másnap este már párisi diák volt, teljesen. A haja félrövidre nyirva, felfelé fésülve, a nyakkendője csokorra kötve nappal járt a könyvfedővel a hóna alatt, este a divatos vastag meggyfabottal.

A legelső csütörtök este ott volt a Bullierben.

Ösmeri Ninette-t? kérdezte a joboldali szomszédja, a ki vezetőjének csapott fel. Persze, hogy nem ösmerte. Ninette melléjük ült, egy óra mulva tudta, hogy négyszáz francot kap hazulról s van vagy százötven a zsebében. Ninette hát adta a kedvest. Csak sört ivott, hogy Edmond ne igen vegye észre a pezsgő iránti hajlamait A fiu el volt ragadtatva. A kis vidéki városban, hol csak elméletben ösmerhette meg a szerelmet, a szabad csókot, a jó szivet, nem találkozott olyan lánynyal minő Ninette. Másnap reggel észrevehetőleg szabadabban beszélt. Ösmerte már a női ruha titkait, s megkivánta az alapos tanulmányt. Aznap este Ninette behurczolkodott a szállóba. A fiu bevezette a társaságba. Kitünően fogadták, hisz ő adta volt az estélyt.

A társaság tagjai különben ezek: egy orosz az asszonyával. Hatalmas tagjai voltak, az asszonya szerette, féltette. Egy szentpétervári nagynénje bőségesen ellátta aranynyal, különben botanikát kellett volna tanulnia. Az asszonyán kivül azonban más virágot nem látott még Párisban. Hogy törte a franczia, mert orosz volt, a francziák szerették. Az asszony, *Marthe* a neve, szőke szépség, barátságos arczczal, állandó mosolylyal ajkai körül. Bolondja volt a szép ruháknak és a tükröknek. Nem kellett félteni, tudta, hogy jó szive van a szentpétervári nagynénének.

Volt ott egy magyar diák is, az asszonya szerelmes volt belé. Ugy találkoztak véletlenül, aztán mert szentimentális volt a lelke, beleszeretett a férfiba. Hogy sokba került a kettős élet, a diák felmondotta volt néki a szerelmet, akkor aztán meg akarta mérgezni magát, hát együtt maradtak. Komédia volt-e? Szerelem volt-e? Együtt maradtak. Ha elbeszélt valamit, olyan mohó sietséggel tette, a mi bájossá tette az előadását. *Lilit* aztán szivelték a többiek is. Jó leány volt, az, hogy imitálta a szerelmet, a nagyot, azt a hatalmast, a minőt az Odéonban játszanak, tekintélyt szerzett néki a társnői előtt is.

A harmadik oláh volt, a fiut Jásziból kergette ki tudás vágya, itt azután szorgalmasan tanult. Az asszonya nem háborgatta semmiben. Mig a fiu dolgozott, el tudott olvasni nyugodtan egy regényt, melyet a Szajnapartján vásárolt neki a diákja. *Leona* csendes, egyszerű leány, a pezsgőtől rosszul lett, valahányszor csak ráerőszakolták. Az apja házában persze nem szokta volt meg, künn a Villeteben, a szük, sötét pinczelakásban. Olyan boldog volt, hogy itt élhetett, egy ember mellett; nem hiszem, hogy szerette volna, de örült neki.

A negyedik asszonyt jól fogadták. *Ninette* már ismerte a házat, lakott volt benne egy bolgárral évek előtt.

Hamarost beletalálta magát a helyzetébe.

— Nos, hogy éltek? — kérdeztem volt tőle, idő multán.

— Csak élünk. Ninette szeszélyes kissé, folyton vig, tánczolni, dalolni szeretne nap nap után. Nem igen szeretem a jókedvét. Akadályoz a gondolkozásban, pedig itt Párisban, dolgozni is szeretnék.

— Ezek a fris lelkiismeretfurdalások. Majd megszokja őket.

— Gondolja? Kár lenne. Olyan szép az mégis, ha tudunk valamit.

— Tanulja ki Ninette-t. Ez csak elég nagy feladat?

Aztán közeledett karácsony napja. A diákok nagyban készültek rá az asszonyaikkal. Közösbe rakták össze a pénzüket, megbizták a magyart, hogy vásárolja össze a karácsonyfát, s hivja meg az ismerősöket.

Aztán a szent szombat este, mikor az óriás néptömeg omlott az utakon, a boulevardok sátorrendje közt, felgyültak a kis viaszgyertyák s a szálló pinczére megkezdte felhordani az ételeket. Az asszonyok kifogyhatatlan bájjal kinálgattak, de azért alig várta mindenki a vacsora végét.

Az egyik a zongora mellé ült, kihordták a folyósóra az asztalt meg a székeket, s kezdetét vette a kankán, a víg, a zajos, a bolond; meg a dal, meg a couplet, a felköszöntő, meg a pezsgős koczczintás, a minő csak Párisnak ebben a kerületében lehetséges.

Tizenegy óra felé a jókedv elérte azt a fokot, hogy szük lett a szoba négy fala. s a menet elindult a Bullierbe. Ott a táncz már javában folyt. A társaság együtt maradt és egymás között mulattak vigan, szabad térben, szabadon. Járta a confetti dobálás, a kigyótáncz, a földön hempergés, a czilinderek beverése.

A vidéki kis francziának pompás ötlete támadt. Oda sugott az orvosnak, hogy keringjen az ő asszonyával, tegye féltékenynyé Marthe-ot. Mikor pedig ott keringtek előtte gondtalanul, kezdte lassan rájuk csavaritani a papirt, végtelen hosszú szeletet, kéket és pirosat és fehéret, az egyik csomót a másik után, ugy hogy azok nem szabadulhattak ki sehogy.

A mint ott vergődtek komikus kétségbeesésben — kaczagott rajtuk az egész vilag, csak Martheot szoritotta a torkán a düh. Ez a vergődés órákig tartott, egyre fokozódó derültséget keltve, már indulni kellett volna haza, s egy darabig együtt gurultak végig az utczán is.

Végre is felszakitották a kötelékeket, Marthe ekkor hozzáfutott a diákjához:

— Az enyém vagy, fuldoklott.

Ezt kaczagták meg legvégül. Otthon folyt a pezsgős palaczk durranása, kivilágos-kivirradtig.

A szálló tulajdonosa kétségbeesve panaszkodott másnap.

— Aztán gyakrabban akarnak ilyen csendes mulatozást?

— A mig jókedvünk ki nem fogy.

Az orosz hozzátette:

— Pedig erősen fogytán van s melancholikusan szorongatta a piros bugyelárisát.

*

Ime a modern bohème! Az ő mulatságaikat fogom ezentul lekapni, mert hisz ők az új quartier-latin typusai!

Lazzaroni.

TESTVÉREK.

Mazurin, orosz amateur fényképfelvétele a «Magyar Géniusz» számára.

SANCTA VERITAS.

— REGÉNY. — (8)

Irta: VÁRADI ANTAL.

Az emelvény szentélye ragyog, a menyezet csillagai szikráznak, s ő az egész szentélyt körülfogó körnek egyik láncszeme, mely a közepén levő sajátos alkotmányt veszi körül.

Három óriási szövétnek környez egy virágágyat, melyen egy ezüsthorgony, egy szikla és egy szív fekszik. A virágágy negyedik sarkát hatalmas selyemzászló foglalja el, melynek égszínkék lapján «Testvériség, egyenlőség, szabadság» s az aranynyal kiszínezve, hosszú, lefüggő szalagján pedig fényes kristályjegőczök vannak odavarrva, melyek az apokalypsis szent költőjének e mondását alkotják ragyogva:

«Fiacskáim! szeressétek egymást!»

Az ember-láncz, mely kéz a kézben veszi körül a zászlót s három virágszövétneket, egész a padokig terjed. Viktor maga a két vezető közt áll, kiknek arcza előtte ismeretlen, de rokonszenves. Jobbra, balra tőle, közvetlenül a széles szárnyú, kolosszális bejárat előtt két magasba törő gránitoszlop, melyek tövében egy-egy várbástyaszerű emelvény, fekete mellvédekkel. Ezekről három ágú aranyos kandeláber sugárzik, mellette mint egy őre a bástyának egy-egy, a vezérhez hasonlag öltözött férfiú, ezüst kelevézzel kezükben. A vezér menyezetétől jobbra és balra háromszögű asztalok vannak a szentély fala mellett, hármas kandeláberrel, a melyek mögött egy-egy kék szalagos férfiú áll, egyiknek mellén ezüst könyv, a másikén arany toll.

A padsorokban emelt kezekkel áll a többi mind.

— Ime a láncz! mondá fülébe súgva az egyik vezető.

— Ime, a teljes világosság! súgja fülébe a másik, — s a vezér leszáll emelvényéről, elfoglalja a láncznak szentély felőli végét, két kezét két szomszédjáéval fonja össze, mire az orgona elhallgat, szálló illatos füst gomolya emelkedik a virágokból s a vezér mester hangja megszólal:

— Ime, ifjú, kit, mint neophitát — a Jákob tizenkét fia közül a legifjabbnak nevével Benjáminnak hivnak — ime a jelképes láncz, a mely körülfonja a világot, a szeretet világát. Azt hallottad, Benjámin, hogy ime, a teljes világosság! Ó, testvér! Mit ér a teljes világosság — teljes melegség nélkül? Hideg a csillagok világa és hatástalanul rezg a fagyott föld színén — míg az alkotó, engesztelő nap aranyvilága bimbót nyit és gyümölcsöt érlel.

Óvakodjál a hideg világosságtól, a melynek melege nincs. Jaj az elmének, a mely csak fénylik, de szívmelegséggel szeretetet adni és kelteni nem tud.

Légy világító, melegítő szeme a láncznak, s mi nemcsak e lánczba, de szivünkbe, szeretetünkbe fogadunk!

Háromszoros kézrendítéssel oldódott fel a láncz, — s Viktor egyszerre körül látta magát véve ölelő karok nagy tömegétől, melyek kézről-kézre adták, átölelték — s a mint így barátok és ismerősök egész seregével szorít kezet s ölelkezik össze — egyszerre két ifjú áll eléje: Draskóczy Loránt és Csomay, s alighogy ámulatából magához tér: ime, harmadiknak az ismeretlen ifjú áll előtte, a ki a kávéházi jelenetet okozta, s melegen átölelve, súgja fülébe: meg tudsz-e most bocsátani?

Jobbról Moró Mihály karjai fonják át — balról Sarlay csókolja képen — s mindezeknek örömteljes, szerető, testvéri köszöntései, üdvözlete, örömhangjai, gratulácziói közepett egyszerre megnyilik a nagy tömeg, — a vezér leszáll emelvényéről s egy férfiút vezet eléje, egy férfiút, a ki vele szemben megáll, — kitárja karjait, szeméből kicsordul a köny, ajka megnyil s a beállott teljes csönd s tiszteletteljes némaság között felkiált:

— Fiam!

— Atyám!

S Viktor fuldokló zokogással rohan atyja keblére, s átölelve tartják egymást hosszan, melegen.

A vezér pedig visszatérve szentélyének menyezete alá, az ünnepélyes pillanatban kinyújtja jobbját s így szól:

— Az irgalom és bocsánat szentélyében szól az úr: Legyen ti közöttetek szeretet és béke!

Zsongó «Amen» felelt reá, — az orgona halk praeludiuma foly tovább, s Tar ezredes átölelve vezette föl fiát a szentélybe, hogy a felavatás folytatható legyen.

A vezér letette oriflammeját s a szentély háromszögű asztalán álló Sphinx két szárnyaira függesztett insigniumokat vette kezébe.

Egy vért, ezüstös pikkelyekkel, egy kis arany nap, s két pár fehér keztyű.

— Ime, ifjú, itt a «Sancta Veritas» legiójának szimbolikus fegyverzete: a vért. Öltsd fel munka és harczra készen s viseld büszkén, hiszen az elmult századok minden szellemóriása viselte ezt a páncélt.

Ne ez fogja fel a külvilág nyilait szivedről — de a megtett kötelesség öntudata.

Ne ez védjen, hanem erős elhatározásod, megingathatatlan meggyőződésed, szilárd jellemed.

Atyja és Sarlay mellére segítették ölteni a vértet, azután az arany napot függesztették mellére, a «Sancta Veritas» szimbolumát, végre a két pár keztyű egyikét vette fel.

A másik párt még mindig a vezér tartotta kezében.

— Ime, e sötét éjszakában hófehér galamb: egy pár női keztyű, a mely a szeretet apostolait jelzi itt, e férfitáborban. Add át ezt a pár keztyűt annak a nőnek, a kit leginkább becsülsz, — legjobban szeretsz, — s add át neki mindazok szeretetét, a kik téged szeretnek, — mindazok hódolatát, kik a «Sancta Veritas» örök oltára előtt leborulnak . . .

Viktor reszkető kézzel nyúlt a keztyű után, s elboruló szemmel tekintett hol a héfehér keztyűre, hol atyjára — hol Sarlayra, míg téveteg, hebegő ajakkal kérdezé:

— Kinek vigyem, — kinek adjam én ezt? . . .

Atyja szorosabban ölelte át, — míg Sarlay hozzá hajolt és homlokon csókolta:

— Vidd Irénnek, — megengedem!

S Viktor reszkető szívvel omlott térdre a «Sancta Veritas» elért oltára előtt . . .

XI.

Annyi megpróbáltatás után a boldogság napjai kerültek az ifjú lelkébe.

Megbékülve atyjával, a világgal, önönmagával, — ime ott állt a küszöbön, annak a halványkék bútorzatu, illatos kis szobának a küszöbén, melytől, mint édenkertjétől a bűnbe esett ember, el volt tiltva oly hosszú ideig . . .

Alig volt bátorsága megkopogtatni az ajtót; reszkető kézzel fogta meg a kilincset, feje szédült, és mikor csengő «szabad» szavára Irénnek belépett s szemben állt vele — azt hitte, meg kell fogódznia valamiben, mert lábai nem birják.

Irén, kézimunka-kosara előtt ült, üdén, a meglepetés biborával kedves arczán, első zavarában ruhájához kapkodott, majd sugárszőke haját simította meg — végre felállt, mindkét kezét az érkező elébe nyújtva, mosolygott felé.

— Végre! Hozta az Isten . . . . Mióta vártam önt.

— Vár . . . csakugyan?

Irén szemlesütve kerülte tekintetét, majd erőt vett leányos zavarodottságán, fölemelt fővel nézett Viktor ragyogó szemeibe s bátran felelt:

— Apám lánya vagyok — igazán érzek? Nem restelem az igazán érzett örömet kimondani. Vártam önt, türelmetlenül, szomoruan, vártam . . . nagyon . . .

S a két kéz forrón szoritotta meg Viktor kezét.

Az a villamfolyam, mely e két áldott kezecskéből áradt át egész valójára, ezt látszott neki mondani:

— Én is a «Sancta Veritas» leánya vagyok.

— Ugy hát bátrabb leszek, levetem elfogultságomat . . .

— Jőjjön, üljön le . . . így. Most mondja: miért nem olyan bátor, mint férfi létére lennie kellene, miért elfogult ekkor, — mikor én olyan őszinte vagyok, a minőnek lennem tilt a világi illendőség, de a milyennek maradnom lelkem meggyőződése parancsolja . . .

Viktor boldogan hallgatta a kedves hang zenéjét.

Alig tudott rá, édes csodálatából kibontakozva, válaszolni.

— Azért vagyok bátortalan, mert érzem, milyen méltatlan vagyok arra, hogy ezt a küszöböt átlépjem. Azért vagyok zavart, — mert nem tudom: önvádon kezdjem-e gyónásomat vagy mentegetődzésen?

Irén mély, szelid, őszinte szemei olyan édes bizalommal függöttek rajta. Ezek a szemek, ez a tekintet már hangosan mondotta neki, mielőtt még ajkán ellebbent volna a szó:

— Csak az igazat . . . . Mindig az igazat . . .

Es Viktor főhajtva engedett az örök igazság hatalmának, melynek lovagjai közé fölesküdött.

Lehajtott fővel vallotta meg üres, sivár ifjukora léhaságát, elvesztegetett ifjú éveit . . .

A munka kényszeritő erejét, mely tenni sarkalta, fölébredt jobb érzését, mely átalakuláson vitte keresztül, a mely a végletekig ragadó hevének irányt mutatott. Elmondta atyja rideg, bizonytalan magatartását irányában, mely, mint most belátja, nem volt egyéb, mint próbaköve elhatározásának. Ezt a próbát nem állotta ki.

Elmondta ébredő szerelmét és Irén ragyogó, könybeborult szemekkel leste ajkairól a szót, — elmondta heves jelenetét atyjával, s miközben a köztük lefolyt

párbeszédnek minden egyes, lelkébe mélyen bevéső dött szavát elmondta, az ifjú leány izgatottan, nekihevült arczczal, reszketve leste minden szavát, míg végre ama végzetes jelenethez ért, a mely multjának zord határkövét képezte.

Irén a pamlag karjára borult és sírt.

Vikor érezte, hogy most kellene fölemelnie szavát önönvédelmére, — most kellene elmondania mindazt, a mi azóta történt, hogy megtisztult s a jótékonyság és cselekvés tüzében megedzett lelkének ujjászületését bebizonyitse.

De hangja épen itt akadt el, — mintha megnémult volna .... hibáját, bűnét bevallani volt ereje, — de javulását, erényeit ékes szóval festeni: erre nem volt képes.

Irén fölemelte fejét s Viktor arczába tekintett.

— Ó, folytassa, folytassa Viktor!

Viktor összeszoritott ajakkal, komor tekintettel ült mellette s csak ennyit tudott mondani:

— Eddig van ... Nincs tovább ...

— Ó nem! nem eddig van! Tovább is ... Tovább is kell mennie ...

— Most következik a javulás.

— Ó hála önnek e szóért. Ugy méltó arra a rokonszenvre, a melyet mindig éreztem ön iránt.

— Mindig?

— Mindig .... volt a halk válasz .... még boldogtalanságában is, a melyet pedig megérdemelt.

Viktor felugrott.

— Ugy mentve vagyok. Úgy új irányt tűzhetek ki lelkemnek .... Ha ön kezet nyújt a földre sújtottnak, ki önmagát ítélte halálra: akkor segítenie kell összerombolt lelkének ujraépítésében is.

— Segíteni fogok.

— Ugy az Isten is velem van. Vezessen, parancsoljon ...

— Mit tett ön eddig, hogy az igaz útra visszatérjen, hogy megorvosolja a mult

Viktor tétován tekintett maga elé. Lelkén végigvonultak azok a magasztaló képek; megváltozott világnézletének, jótetteinek első harmoniái zsongottak át emlékezetén — de ajka néma maradt. Tompán ismételte a kérdést:

— Mit tettem, hogy megorvosoljam a mult sebeit? Semmit ... Semmit ...

Irén hozzálépett, megfogta kezét.

— Ez a szigor jellemzi, menti, kiséri önt. Jól van. Ön tehát semmit sem tett. Kezdjük az élet új ösvényét legelőlről! ...

Irén nem nézhetett megindultság nélkül arra az emberre, a ki, midőn elég erős volt vádolni magát a kegyetlenségig: rendelkezett azzal az önmegtagadással, mely védelmére egyetlen hangot sem engedett mondania. Irén csengetett.

Egy kis szöszke leányka lépett be, mosolyogva, nyájas bókocskával Viktor felé, mig a «kisasszony-nénikének», mint nevezte, kezet csókolt.

— Ismeri ezt a kis leányt?

— Nem. Sohasem láttam.

— Hogy hívnak, kicsikém?

— Jakab Hánikának ...

Viktor elpirult.

— Hol van az atyád?

— Felügyelő a Temesváry úr hidegvízgyógyintézetében és masszirozó. Nagyon jó állása van.

— A kis fiú már inaskodik, — tette hozzá Irén, — a lánykát én iskoláztatom s vettem a védelmem alá.

— Tudod-e, Hanika, — folytatá Irén, — hogy ha ez az ur nem volna, akkor már most talán édes atyád se volna életben? ...

A kis leány örömmel kiáltott föl:

— Ugy hát ez az úr a Tar Viktor úr?! ...

— Honnan tudod a nevemet, kicsikém? mondá zavarát leplezendő Viktor.

— Minden este benne van az imádságomban ...

Tar Viktor egy perczig nem tudott szóhoz jutni.

Irén lehajolt a kis leányhoz és homlokon csókolta.

Végre erőt vett azon a belső indulaton, mely ilyenkor összeszorítja a szívet, úgy hogy könyek gördülnek le a szemeiből, s lassú hangon szólt a lánykához:

— Ugy, édes kis gyermekem ... Csak imádkozzatok. Isten nevét el ne felejtsétek soha. Jaj annak, a ki róla semmit se tud, mert arról ő is megfeledkezik ... Csak mondjátok el nevemet estenden kis könyörgéseitek között, hadd tudjon rólam is valamit az a végtelen nagy Ur, a kit én oly későn ismertem meg — de megismertem.

A kis leány nagy szemekkel bámult reá, végre kedves kis bókocskáját ismételve, újra kezet csókolt Irénnek:

— Ó, dehogy felejtjük el a nevét imádságunkba foglalni, hiszen a kisasszonyéni mondta legelsőbb és mondja folytonosan, hogy tegyük ... ő is megharagudnék érte, ha elfelejtenők ...

S szép halkan kiment a szobából, hálás, szeretetteljes búcsúpillantással Viktor felé.

Irén nem engedett időt Viktornak az elérzékenyedésre.

Hirtelen kitárta a szomszéd szoba ajtaját s oda mutatott.

Kis női boudoir volt, melynek ablakánál egy tisztességesen öltözött nő berregtette a varrógépet. Derült arczczal pillantott fel, a mint Irén arczát meglátta.

— Nos, kedves Turnerné, foly a munka? kérdé.

— Ó, igen, kedves kisasszony ..... Sietek is még ma elvégezni, hogy holnap Torzsayéknál folytathassam ..... mert a jövő hetekre is el vagyok már igérkezve.

— Hála Istennek! — mondá Irén.

— És önnek jó kisasszonyom, a ki munkához és tisztességes megelégedett megélhetéshez segített.

Viktor kendőjébe rejtette arczát. Nem tudta visszatartani könyeit.

A mint Turnerné meghallotta Tar Viktor nevét — letette munkáját, felugrott, Viktorhoz futott — s mielőtt az megakadályozhatta volna — hálás, forró csókot nyomott kezére ...

Egy percz mulva újra egyedül voltak. Irén és Viktor.

Irén törte meg a csendet:

— Lássa, hogy van mentsége?

Viktor mélyen fölsóhajtott.

— Mi az a mentség a világ nyomorához képest? Mi az a cseppnyi jótett, a mit én, a parány, a világ-egyetem keserű nyomor-tengerébe önthetek? Van-e azzal segítve? Kevesbbedik-e a kétségbeesés?

— Igen! mond szilárd hangon, emelt fővel Irén. — Segítve van ezzel is — s ezzel is kevesbbedik a kétségbeesés. Csak tegye meg mindenki e tekintetben való kötelességét, mint ön megteszi azt s meg fogja tenni a jövőben, — csak gyűljenek e szent meggyőződés hivei ezrenként, százezrenként — s úgy az emberszeretet nagy dagálya nem fog apályt ismerni többé, s újra föl fog emelni sok, sok millió megfenekelt hajót és csolnakot s a boldog emberiséggel könnyebb megismertetni az örök egyenlőség, a szent testvériség tanait.

Viktor égő arczczal nyult a szive fölé rejtett fehér keztyühöz ... elővonta onnét, forró csókot nyomott rá s Irén felé nyújtotta.

— Elfogadja-e hát tőlem ... ezt? ...

Irén ragyogó szemmel, mosolygó ajkkal tekintett rá s mindkét kezét feléje nyújtva:

— Öné e kéz, tehet vele, a mit akar, s legelsőbb is — öltöztesse fel e kezet e hószin keztyűkbe, hogy méltó legyen — az önéhez!

XII.

Egy év mult el a fehér keztyű története óta.

Boldog év, melynek minden napja arany betűkkel volt Viktor lelkébe irva. Az év első hava nászünnepének hava volt, a mely rózsakapuját képezte egy boldog esztendőnek.

Azután jött a nászút, szemben a visszatérő fecskékkel, melyek onnét jöttek, a hova ők törekedtek, a pálmás, aranyos dél felé, hol azúrtengeren fehér vitorlás gályák siklanak. Majd visszatérve a honi földre: a fészek-alkotás apró gondjai és Viktor első lépései a kenyérkereset útján foglalták el.

Ügyvédi irodája látogatott volt, s mint védőügyéd az ártatlanul vádoltak ügyeit karolta föl különös szerettel.

Ehhez járult szorgalmas munkássága a «Sancta Veritas» szövetségében, melynek egyetlen egy összejöveteléről sem hiányzott, s odaadó munkásságával, tiszteletével az idősbek s őszinte vonzalmával az ifjabbak iránt megtudta nyerni mindenkinek testvérbarátságát.

A lapok nemsokára mint a törvényterem legérdekesebben szóló, az igaz ügy szent meggyőződésétől áthatott védőt említették, a kinek szárnyai alá az üldözöttek s védelmet keresők menekültek.

A legnagyobb öröm volt hátra. A nap, a melyen Irén, a szeretetnek ez a földreszállt megtestesülése, első gyermekét tegye karjaiba s ezzel a szent névvel ruházzal fel: anya.

Viktor összerendült, mikor boldogságának végtelen voltára gondolt.

— Megérdemeltem én ezt? Multam bűnei annyira le vannak-e törölve az örök számadás táblájáról, hogy boldogságom mámorából ki sem józanodhatom? — Nem .... félni kezdek boldogságomtól, mint szerencsétől Polykrates .... szivesen eldobnám a gyűrűt .... de ki mondja meg, hogy mitől foszszam meg magamat.

A sors megfelelt rá.

A boldogság második évének fele közeledett.

Irént csak napok választották el gyermeke születésétől: pihegő kebellel leste az órákat, melyek közelebb hozzák az anyaság szörnyű gyötrelmét s megváltó öntudatát.

Viktor könyes szemmel, de mosolyogva bátorította.

Moró Mihály neje, Róza néni volt mellette, mikor Viktor dolgai után látott.

(Vége következik.)

Szedni szokták a rózsát...

PAP ZOLTÁN.

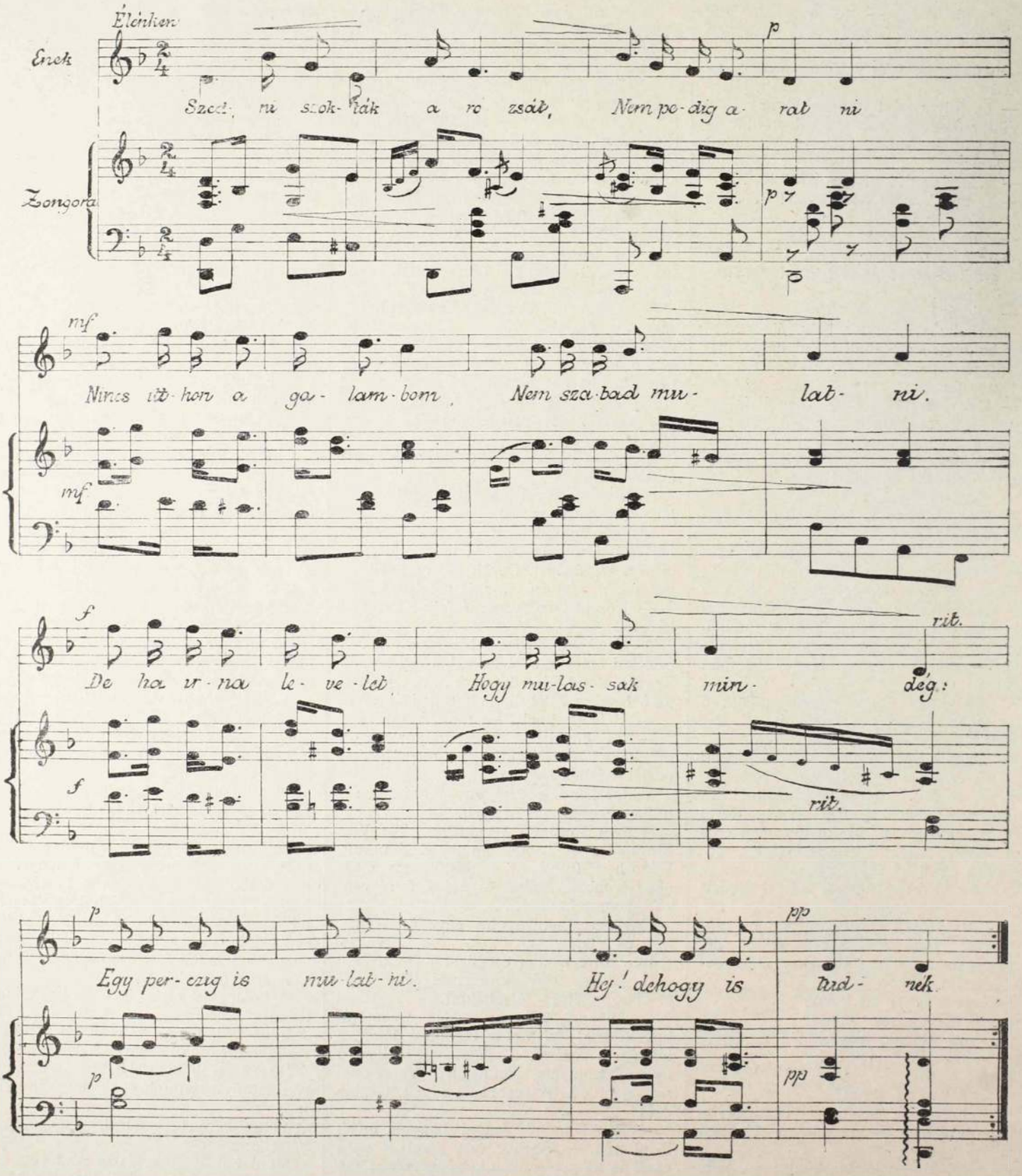

Aki szeret tudja jól,
Mit tesz az: szeretni!
Annak ez a szép világ
Annyi, mint a semmi;

Annak egész világa
Babája, szerelme . . .
Ne hijjatok, czimborák,
A mulató helyre!

ARCZKÉPTANULMÁNY.

Kint havas esőt csap a szélvész ablakomhoz, végtelen ólomszinű felhő nehezül a földre. Kis szobám, a mint ezt a képet nézegetem, mintha megváltoznék. A komor, homályos zugokból fény tör elő, fény, virágillat, és balzsamos levegő. Körülöttem mintha virágok pattannának elő, virágerdő, melynek sürűjéből madárdal hallatszik fel. Madárdal boldogságról,

szerelemről. S a sok szép virág közül kiemelkedik a legszebb, megelevenül ez az arczkép. A büvös fekete, nagy szemek, mintha fényt lövelnének, a rózsás piros ajkak, mintha szólásra nyilnának föl s e fény, e hang, belevegyülve a nap fényébe, a madarak énekébe, a virágok illatába. És ebben a tavaszi édes mámorban én is megfiatalodom. Gyermek vagyok, a ki futkos a virágos mezőkön, hogy rózsát tépjen és lepkét kergessen. Elfeledem, hogy azért ültem ide iróasztalomhoz, hogy felvegyem a poros pápaszemet és száraz tanulmányt irjak, de hát minek is fejtem szét a pattanó virágbimbó leveleit? Minek érintsem meg durva kezekkel a virághevelektől körülsánczolt szirmokat? Hisz ugy is tudom, hogy a szép bársony leveleken, az elrejtett finom szirmokon nem találnék mást, mint az ártatlanság tiszta, üde harmatát. Szép gyengéden simulnak egymáshoz a rózsa levelei. Szélvész nem tépte meg őket, nap nem perzselte meg. S belül a szirmok még mit sem tudnak a külső világról. Csak sejtik, csak álmodoznak fényről, melegről, boldogságról. A világ zajából nem hat hozzájuk még más, mint bizonyos, szabályos melódikus zsongás, mely édes álomba ringatja őket. S ha egyszer az idő kifejti a finom levelek közül a gyöngéd, bársonyos szirmokat, legyen ez az édes álom édes valóvá.

Félretettem, kisasszony, az ön arczképét s vele együtt, mint egy varázs ütésre eltünnek a tarka virágok, elnémul a madárének, nem érzem a rózsás illatot, eloson a fény s kis szobám ujra csöndes és néma. S fájó akkordként rezeg végig lelkemen a jeles franczia poétának, Martinnak ez a kis verse:

Fehér virágtól ellepett
Galyon madár zeng éneket.

Oly csillogó bibor szine,
Tán a napból szállott ide.

A lélek, mint kristály üveg,
Csengő hangjára megremeg.

Oly büszkeséggel énekel,
Hogy fölhevül rá a kebel . . .

A kis madár már nincs sehol,
Virágos ágon nem dalol.

Oh feltámadnál ujra bár,
Ifjukorom, aranymadár.

És most bocsásson meg édes kisasszony, ha az ön arczképtanulmányába bele csempésztem az enyémet is.

Dr. Fidelis.

KÖZGAZDASÁG.

SCHÖN VILMOS.

Valamely nemzet müveltségi fokának megitélésére annak ipara és kereskedelmi előhaladottsága szolgál zsinór mértékül. A kereskedelemnek pedig tagadhatlanul egyik hatalmas tényezője a biztositási-intézmény. Ezen nagyfontosságu intézménynek egy kiválóan jelentékeny tagját, Schön Vilmost, a «Fonciére pesti biztositó-intézet» vezérigazgatóját mutatjuk be mai számunkban azon alkalomból, hogy nevezett intézetnél az ujévvel *nyugdijintézmény* lépett életbe, melynek létesülése főleg Schön Vilmos vezérigazgató érdeme.

Schön Vilmos a fővárosi közéletben mindenki által tisztelt és mindenki előtt rokonszenves egyéniség. Az ő tevékenysége össze van nőve a főváros társadalmi fejlődésének és elért emelkedésének minden nevezetesebb mozzanatával. Ahol valami jó és nemes czél érdekében küzdöttek, ott Schön Vilmos mindig az előharczosok sorában volt. Ámde második természeténél — szerénységénél fogva mindig csak mint *névtelen hős* szerepelt. Ő még azon gárdából való, amely a jó és nemesért való működésnek öntudatával megelégszik és jelszava: «*Non quid — sed quid.*» Mert ő nem a *szó* — hanem a *tett* embere.

Schön Vilmos neve — daczára páratlan szerénységének — eléggé ismert. És joggal! Mert a biztositási üzleteág, melynek ő legjobb erejét áldozta, az ő működése által hazánkban tiszteletre méltó és tekintélyes helyzetbe jutott.

Schön Vilmos 26 év előtt vette át a «Fonciére» illetve akkor még «Pesti biztositó intézet» vezetését és annyira emelte azt, hogy a «Fonciére» egyike a leghatalmasabb biztositási intézeteknek. Az ő működése alatt terjeszté ki az intézet üzemét úgy az élet mint a baleset-biztositási ágazatra és ő volt az, ki a biztositási föltételeknek mindenkor *legszabadelvübb* fölfogása mellett foglalt állást. A sok közül csak egy példára szoritkozunk: a magyar biztositó-társulatok között a «Fonciére» volt az *első* intézet, mely *öngyilkosság esetében* is (ha a biztositás 5 esztendő óta érvényben volt) a biztositott összeget kifizette.

Ő általa a «Fonciére» hirneve a legtávolabbi körökbe elhatolt és mindenütt a hol csak a biztositási intézmény nagy fontosságu gazdasági jelentőségét fölismerték, Schön Vilmos nevét mindenütt föltétlen tisztelettel és a legnagyobb becsüléssel emlitik.

*

Az általános tisztelet és bizalom jeléül Schön Vilmost a «Magyar jelzálog-hitelbank» és a Salgótarjáni kőszénbánya társ. felügyelőbizottságának elnökéül választotta. Továbbá tagja a fő- és székváros bizottságának is.

Schön Vilmos, valóban Self-made man, ki ernyedetlen szorgalmának köszönheti fényes állását. Atyja gazdatiszt volt 25 éven át Csáky Ágoston grófnál, Csáky Albin gróf közoktatási- és vallásügyi miniszter atyjánál.

Schön Vilmos kitünő tulajdonságai és tagadhatlan érdemei mellett a legszerényebb ember, a ki kizárólag hivatásának és családjának él. Az ő lelkületével egybeforrt e magyar közmondás: «*A munka nemesit.*» Hisz több mint 30 éve lankadatlan tevékenységet fejt ki a biztositási szak terén!

SZINHÁZ.

Váradi Antal uj darabja. A nemzeti szinház igazgatója uj eredeti 4 felvonásos drámát fogadott el Váradi Antaltól. Czime: «Rafael» s tárgya a festők fejedelmének, az urbinói Rafaelnek életéből van meritve. Hősnője, a Rafael szép kedvese, Stella, a «Fornarina», kinek szerepe K. Hegyesi Mari asszony kezében lesz. Rafaelt Nagy Imre fogja játszani. Az ujdonság még e szezonban, tavaszszal színre kerül, mig a «Charitas» premiére-jét, mely hosszabb diszlet és jelmez-előkészületeket igényel, az őszi szinházi évad kezdetére tüzik ki első ujdonságúl.

*

A vigszinház küldöttsége a belügyminiszternél. A vigszinház ügyében Keglevich István gróf vezetése alatt küldöttség járt a belügyminiszternél, hogy az állam segélyét a vállalat részére kérelmezze. A küldöttségben megjelentek: Szapáry Géza gróf, Andrássy Tivadar gróf, Gerlóczy Károly alpolgármester, Krausz Isidor, Reviczky Ambrus, Fekete József, Bartók Lajos, Mészáros Károly dr. és Silberstein Adolf dr. A küldöttséget, minthogy Hieronymi belügyminiszternek halaszthatatlan dolga volt a kolera kórházban, Andrássy Gyula gróf államtitkár fogadta, ki a miniszter nevében kijelentette, hogy a kormány az uj szinházat szükségesnek, felépitését sürgősnek és állami támogatását méltányosnak tartja. Az állam által nyujtandó segélyösszeg iránt a belügyminiszter a pénzügyminiszterrel együtt fog legközelebb határozni.

*

A Garay-pályázaton kitünt darabok közül a *Délibábok*-at Kazaliczky Antal színész, *A pacsirta*, *Komédiások* és *Falusi történet* czimüeket mind a hármat ifj. Bokor József szabadkai karmester, *A cégért* Balassa Ármin szegedi ügyvéd irta.

*

Még egy pályanyertes szinmű. A *Garay* Károly 500 frtos népszinmüi pályázatán a pályadijat *Margittay* Dezső ismert kiváló irónk népszinmüve: «*Cine Mintye*» nyerte el. — A «*Cine Mintye*» tárgya az oláh népéletből van véve. Egy meggazdagodott oláh uzsorásnak leánya szerelmes egy *Sarkadi* nevü magyar ifjúba, a ki viszont szereti a szép oláh leányt és feleségül akarja venni. De a leány apja mit sem akar hallani erről a házasságról, mert végtelenül gyülöli a magyarokat azért is, mert egy magyar ifjú megszöktette az idősebbik leányát, a ki többé soha sem tért vissza. S ez a magyar ifjú szintén *Sarkadi* volt, a fiatalabb oláh leány kérőjének a *testvérőcscse*. Az öreg oláh sokáig töprenkedett azon, mitévő legyen, hogy a leányával elfelejtesse a magyar ifjút s rávegye őt arra, hogy férjhez menjen ahhoz, a kit neki szánt: egy már nem épen fiatal oláh doktorhoz. Egyszer éjjel a fiatal ember a leánynál volt, hogy zavartalanul megbeszélhessék szomorú helyzetüket. A leány apja zajt hallott s a szobába akart bejönni, mire *Sarkadi* az ablakon keresztül megszökött. De ott felejtette, a szobában sétáló pálczáját s ennek láttára az öreg oláhnak ötlete támad: rájött arra, hogyan vethet véget a leánya szerelmi viszonyának. Leányának összes ékszereit ugyanis egy szolgával a magyar ifjú lakására vitette, a rendőrségnél pedig feljelentette, hogy a leánya ékszereit ellopták. A sétapálcza természetesen biztos nyom volt, mely a tolvajt elárulta s a fiatal *Sarkadi* lakásán meg is találták a hiányzó ékszereket. A vizsgálat során azonban kitünt az oláh turpissága és most *Sarkadi*

helyett az oláh uzsorast akarták becsukni. Ekkor azonban az oláh leánya kijelentette, hogy ő meg akart szökni Sarkadival s ezért ő maga vitte annak lakására az ékszereket. Az apát meglágyitja leányának önfeláldozó magaviselete s a darab általános kibéküléssel és eljegyzéssel végződik.

SPORT.

— Saját tudósitónktól. —

Recordok. Az angol mérföldre (1609 m.) a következő recordok vannak feljegyezve: Vonat (Angliában) 49⅘ mp. alatt, vitorlás jégszán 1 p. 10 mp., versenyló galoppban (Salvator) 1 p. 35½ mp., torpedo 1 p. 50 mp., biciclista (J. Johnson) 1 p. 56⅗ mp., versenyló ügetve (Nancy Hanks) 2 p. 4 mp., korcsolyázó (O. Grundon) 2 p. 55⅗ mp., gyorsfutó (W. George) 4 p. 12 mp. és végül reggatista (A. Mackendrick) 9 p. 29 mp. alatt.

*

A training-pályákról. A közeledő verseny-saison alkalmával azt hiszszük, szivességet teszünk olvasóinknak, midőn őket a turf négylábu hőseinek állapotáról, képességéről, chanceáról tudositjuk. Előre bocsáthatjuk, hogy az összes training-telepeken, habár a nagy havazások miatt a munka még most is szünetel, a lovak kitünő egészségben vannak, s a kemény tél nem hogy hátrányukra lett volna, hanem ellenkezőleg javukra; s sokkal jobbak az állapotok, mint a mult évben voltak, mikor a változó hideg és enyhe időjárás következtében a lovak legnagyobb része influenzában esett es közülök sokan még a versenyév második felében is e bajban szenvedtek (pl. Uchtricz istálló).

Göd képezi első megbeszélésünk tárgyát. E training telepen *Vivian* mester keze alatt 37 ló van, u. m. a «Kincsem»-istálló, a *D. W. F.* szövetség, Károlyi I. gróf, Festetich P. gróf, Degenfeld G. gróf és Losonczy Gy. lovai. — A telep fénye — évjáratának legjobb lova — *Primás II*, Kincsem unokája, mely versenyeiben az idén aligha fog leverőre találni. Az idősebb lovak közt van még *War Horn*, mely most már teljesen kiépült bajából, továbbá a két jeles kanczája: *Talány* és *Bokréta*. — A derby évjárat 9 főből áll, köztük az istálló favoritje: *Virad*, egy hatalmas sárga mén, mely minden iziben a derby lovat tünteti fel; itt van *Szélvész*, a monarchiának talán a legjobb kanczaja (sajnos, nincs a Derbybe benevezve), itt van *Furcsa*, melynél szebb lovat aligha lehet képzelni (a pesti kanczadij aspiransa); a többiek a minorum gentium soraiba tartoznak s közülük csuk *Uramöcsém*, *Bukfencz* és *Oliva* érdemelnek nagyobb figyelmet. — A legfiatalabb évjárat 22 tagból áll, melyeknek képességéről azonban nem mondhatunk sokat s csakis származásuk után beszélhetünk róluk. E szerint kitünnek a *Blaskovich* istállóból: *Rengő* (Pajzán féltestvére) és *Gyöngyvér*, (Primás II. féltestvére), továbbá a *D. W. F.* istállóból *Bolygó* (War Horn testvére), de különösen *Délesegy*, mely az istálló gyöngye, különben pedig *Szélvész* testvére. Az istállók jockeyja *Fred Sharpe* és utóbbi hirek szerint lesz még a háromszoros derbygyőztes *E. Rossiter*.

(II.) Az idén a monarchiának legnagyobb «lot»-ja Styles trainer keze alatt van. A lot 54 főből áll s Esterházy Miklós (35), Mór (3), Ferencz (3) és Imre grófok (1) és Springer Gusztáv b. (12) tulajdonát képezi.

Az istállót tulajdonképen 2 részre lehet osztani, u. m. az akadály- és a sikverseny lovakéra. Az elsőbe tartoznak az Angliában győztes *Etcaetera*, a pozsonyi nagy akadály nyertese: *Hermann*, továbbá *Abczug*, *Igen*, *Bakonybiró*, *Somló*, *Zwiederwurzen*, *Seejungfrau*, *Pogányló* és . . . . és *Lilinokalani*, *Sonntagskind* és *Bayreuth*, három olyan név, mely ritkán fordul elő akadálylovak listáján, s melyek mellé az év végén bizonyára odaragasztják az Esterházy-istálló hagyományos jelzőjét: a «gátkirály» nevet.

A sik-istállónak, mely 42 főből áll, fődisze *Nemszabad*, az idei kékszalag első favoritje. Rolla leánya pompásan néz ki s az évvégi futólagos betegségének nyoma sem látszik meg rajta s trainerje a legnagyobb bizalommal néz május 28-ika elé. A többi háromévesek is jó osztályba tartoznak, de különösen *Leidi*-ben és *Timpany*-ban két oly lovat bir Styles mester, melyekkel számolni kell majd a klasszikus versenyekben. Számot tevő háromévesek még *Kisiblya*, *Isoline*, *Orvert* és a «dark» *Guschelbauer*. A «gyermekszobában» 24-en vannak s közülük *Mascagni*-t (egy Czimer-ivadékot), *Babery*-t, *Nagyságos*-t (Aspirant testvérét), *Grófnő*-t (Nemszabad testvérét) és *Salami*-t tartják legjobbaknak. Styles mester tehát az idén is oly lottal rendelkezik, milyennel egy trainer se a monarchiában s hozzá még oly jockey-i vannak, mint a világhirü J. May és A. F. Lemaire, továbbá a fiatal Robinson, igy a legjobb kilátása van ismét arra, hogy az ő neve álljon legfelül az év végén a nyertes trainerek listájában. Vederemo!

*

Vegyes hirek. A prágai versenyeken dijakul az idén 35,400 frtot, a krakóiakon pedig 51,600 frtot adnak ki. — A pozsonyi nagy akadályverseny, melyet tavaly Hermann, b. Reitzensteinnel, a távlovaglásnak német részéről nyertesével a nyergében, — nyert meg, az idén május 5-én kerül döntésre s ő felsége tiszteletdiján kivül 24,000 frankkal lesz dotálva. — Románia egyik első sportsmanje, Marghiloman ur elhatározta, hogy a nyáron felkeresi lovaival a budapesti gyepet. A vállalkozó sportsman már 1890-ben is futtatott nálunk, de siker nélkül. — *Gróf Kinsky Károly* «Mosquito»-ja mult héten Angliában, Leicesterben győzelmet aratott négy társa fölött. A derék lovat lord Molineux hajtotta győzelemre. — *Gróf Batthányi Elemér*, a Magyar lovaregylet elnöke, jelenleg Nizzában tartózkodik. Kivüle még a magyar sport-világ *Péchy Andor*, *Esterházy Mihály* és *Sándor*, *Erdődy Károly*, *Zichy Kázmér* grófok, *Kodolitsch* tbnk stb. által van képviselve a tavasz hazájában.

*

Verseny-naptár. Az 1893-diki versenyév első felének határnapjait olvasóink tájékoztatása czéljából az alábbiakban adjuk: *Április:* 2, 3, 6, 9 Alag, — 3, 5, 7, 9 Prága, — 16, 18, 20, 23, 25, 27, 30 Bécs, — 22, 23 Debreczen, — 29 30 Sopron, — *május:* 1, 4 Bécs, 5, 6, 7 Pozsony, — 7, 9, 11, 14, 16, 18, 21 Budapest, — 22, 23, 25, 28, 30 Bécs, — *junius:* 1, 4, 6, 8, 11 Bécs, — 1, 4 Alag, — 17, 18, 20 Krakó, 25, 27, 28, 29 Lemberg.

*

Korcsolyaverseny. Az 1894-iki nemzetközi korcsolyaversenyt a «világbajnokság»-ért Budapesten akarta az internationalis club megtartani. A fővárosi egylet azonban nem fogadta el ez ajánlatot és felkérte a bizottságot, hogy a versenyt máshol tartsák meg.

MAI DIVAT. A «M. G.» számára rajzolta Bokelberg Ernő.

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető:

Dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Mi által lehet szép fehér kezet nyerni? Dunaföldvár D. J.

Kérdés. Minő szer használható a kéz fehéritésére? Arad-Gája. K. P.

Kérdés. Melyik a legjobb szer az üde és szép arczbőr elérésére? Budapest. F. P.

Felelet. A három kérdésre együttesen a következőkben felelünk: A bőr tisztán és üdén tartására legfőbb kellék az, hogy a bőrt minden káros behatástól megóvjuk. Ilyenek a nagy hő, a nagy hideg, állandó nedvesség, szél, maró anyagok, rossz szappanok. A már meglevő bőrt eléktelenitő bajok, ugymint szeplő, mitesser (comero) pattanások ellen használandó gyógykezelésről bővebben megemlékeztünk a «Magyar Géniusz» mult évnegyedi orvosi szalonjában. Miután nem tetszett megirni, hogy melyik baj ellen óhajtanak tanácsot, kénytelenek vagyunk figyelmüket felhivni az emlitett s már megjelent rovatokra, melyek bőven foglalkoznak ezen bajokkal. Ha egyik vagy másik betegségre óhajtanak felvilágositást, ugy kérjük azt speczialiter megnevezni, mert a tér nem engedi meg, hogy itt az összes bőrbajokról és azok kezeléséről megemlékezzünk.

*

Kérdés. Mily gyógyszer használható sikerrel a szemölcsök ellen. *O. M.*

Felelet. Legajánlatosabb salicylsav 10 százalékos kenőcs alakjában. E kenőccsel az illető bőrrészlet naponta háromszor bekenendő. Az eredmény nem fog elmaradni.

*

U. L. urhölgynek. A Dermolin crémet és Dermolin mosdóvizet mi is ajánlhatjuk szeplő és pattanások ellen jó sikert fog vele elérni. Megrendelhető a készitőnek, Rózsavölgyi Imrének szabolcs-utczai gyógyszertárában.

GUMMI

különlegességek s **halhólyagok** (valódi franczia) a legfinomabb minőségben 1, 2, 3, 4, 5, 6 **egész** 10 **forintig tuczatonkint.**

Capot Amerio (rövid) 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női szivacskák 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női különlegességek darabja 1 frt 80 kr. Mintagyüjtemény urak számára (25 drb) 5 forint.

Szállitmányok rögtön és a legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

ROTHAUSER M. IGNÁCZ
BUDAPEST,
VI., Király-utcza 6/G sz.

Védjegy 19. és 20. sz.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendőségénél fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

SÓSBORSZESZ

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés-kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegiti, **a foghust erősbiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** és a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára **90** kr., egy kisebb üveg ára **45** kr.

Brázay Kálmán
Budapesten, IV. ker., Muzeum-körut 23. sz.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én
„mesterségesen illatositott
páfrány- és tűfenyő-nedv"-em
a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tüfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.
50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.
A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK
chemiai laboratoriuma
BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.

!! Nincs többé köhögés !!
Mell- és tüdőbaj ellen!
Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpáti Növénykivonata.
Egy üveg ára használati utasitással **75 kr.**
Czukorka 1 dobozzal 35 kr. **Tea** Egy csomaggal 1 csomag 20 kr. 50 kr. kis 20 kr.
Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza), **szükmellüség, tüdőgyulladás** stb. ellen.

!! Nincs többé fejfájás !!
D. Götz
„Migraine-pora"
huszonöt év óta **egyoldalu, ideges, rheumaszerü,** sőt **gyomorból** származó **fejfájás** ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönet-nyilvánitás bizonyit.
Utolsó időben a
MADRIDI UDVAR
és **Baross Gáborné ő exczellenciája** feltünő eredménynyel használta. Egy doboz ára használati utasitással **2 frt,** 1 kis próbadoboz **1 frt.** Eredetiben kapható **Fáykiss József „nagy Kristóf"-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában, Király-utcza.
Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

GYÁR:
vas- és érczöntőde
Mosonban.

FŐRAKTÁR:
BUDAPEST,
VI. váczi-körut 21.

Alakult 1856. **KÜHNE E.** Alakult 1856.
Magyarország legrégibb gazdasági gépgyára.
Ajánlja felülmulhatlannak bizonyult és több mint 13.000 példányban elterjedt
„HUNGARIA DRILL" sorvető-gépén kivül:
Uj: „Jubileum-Drill" könnyü, legolcsóbb sorvetőgépét,
Uj: Egy-, két- és háromvasu-ekéit.
Uj: Laacke hires rét- és szántóföld-boronáit.
Uj: Gyürüs hengereit.
Uj: Szelelő magtárrostáját, **nélkülözhetlen kifogástalan vetőmag elkészitéséhez.**
Uj: Thallmayer tanár arankaválasztóját.
Uj: Takarmány gyorsfüllesztőjét.
Uj: Aczéltekercs magvető tölcséreket **sorvetőgépekhez.**

Fátyol ujdonságok!

mtrje 40, 60, 80, 1.— és 1.20. Csipkék, himzések és szalagok mtrje 15 kr.-tól minden árban. Csike függönyök párja 4, 5, 6, 7, 8 és 10 frt. Zsebkendők, gyermek és női kötények, csipke kendők és csokrok, gallérok drbja 1.50, 2.—, 2.50 és 3 frt. Harisnyák, férfi ingek drbja 2.— és 2.20, gallérok, kézelők és nyakkendők jutányos árban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND
női divatáru üzletében
Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.
Minták bérmentve.
Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Királyi udvari és hadsereg-szállitók.

Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók.

Szerb királyi udvari szállitók.

Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendőrség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tüzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók
BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.
Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

HATODIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések legkésőbb szombatig a «Magyar Géniusz» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik. A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a «Magyar Géniusz»-nak, vagy legalább a «Magyar Géniusz»nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik a «Magyar Géniusz» kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legczélszerűbben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lap példányára (20 krajczár) levélbélyeg alakjában mellékeltetik, avagy utalványlap szelvényire iratik a megfejtés, a megfejtő nevének pontos czimével legkésőleg szombat reggeli 8 óráig beküldetvén.

Ezúttal hat pályadijat tüzünk ki:

Az első kisorsolt egyén 50 koronát aranyban, 5 egyén pedig egy-egy «Jó-sziv» sorsjegyet nyer.

A MULT PÁLYÁZAT EREDMÉNYE.

NYERŐK: Első dijat nyerte ENDES IMRE, második dijat: FEHÉR GIZELLA, harmadik dijat: KRAUSZ ADOLF.

Az 5-ik talány helyes megfejtése: «KISFALUDI TÁRSASÁG. A mennyiben megfejtők lapunk zártáig mindig érkeznek be, a nyerők nevei csak a következő számban közöltetnek s az illetőknek hiteles nyugta mellett kiadatik a pályadij.

A «Kisfaludi tárasság» talány helyes megfejtői a következők a-b-c sorrendben:

Angyalossy József, Altstädter Irma, Ádám János, Allaga Géza, Asztalovszky Lajos, Adler Zsigmond, Altmann Henrik, D'Albini Lajos, Apáthy Jenő, Abel Lajos, Amirás Joachim.

Buday Ida, Baltay Géza, Bornstein József, Brüll Samu, Burger Bella, Bucsányi István, Blau Adolf, Blumenthal Géza, Balázs-Schürger Dóra, ifj. Balázs Dénes, Bodor Gusztáv, Buttyán György, Bálint Ferencz, Borsiczky Béla, Brauner Gyuláné. Boros Lajos, Büchert Károly, özv. Békefy Lipótné, Bachó Imréné, Bruck Hedvig, B. Bencze Zsigáné szül. Mélik Adél, Bertele Oszkárné szül. Oláh Teréz, Burger Róza, Boltizár Lőrinczné, Blau Miksa, Berger József, Bánóczi Margit és Laczi, Barok Mariska, Belán Delilla, Borosjenői Jeney Arthur, Baruch Jenő, Boldogfalvi Boltizár Márton, Braun Vilma, Bajó Sándor, Bleiweisz Gyula, Bájer Károly, Bognár József, Biringer Ilka, Bertalanfy József, Buzáth Pongrátz, Bock Lajos, Bermüller Antal, Blum Mariska, Baumgartner Jenő, Batta Erzsike, Bügler Vilma. Berkovich V.

Csókás László, Csendőrség, Csoma Gyula, Csákány Zsófia, Csatány L. Mariska, Csont Lajosné, Chorensky Miklós, Chárváth Ilona, Csolsch G. Miksa, Czárnia Szilárd. Csehi. Rezső.

Deutsch Sarolta, Déry József, Dávid Antal, Domokos Károlyné, Darányi Ferencz, Divald Gyula, Deutsch Emil, Deutsch Sándor, Doránszky Mariska, Denneberg Teréz, Deutsch Jozefin, Dencz Béláné, Deutsch Vilmos, Davidovits Bencze, Dobay Zsigmond, Davidovits Herman, Deák Gyula, Deutschländer Sándor. Diósi Erzsike.

Eckerl Etelka, Engel Gyuláné Ehrlich Gizella, Ember Manó, Ehrlich Juliska, Ehrlich Janka és Szerén. Ehrenfeld Zsigmond és Ehrenfeld Berta, Engels Gyula, Edelkrauth Julia, Erlach Anna, Ehrlich Irma.

Flelschmann Riza és Neubauer Matild, Fischer Bertalanné, Frank Henrikné, Füvessyné szül. Fehér Matild, Felföldy Ágnes. Ferber Albert, Friedmann Lipótné, Farkas Antal, Fried Sándor és Pista, Fuchs Rozsa, Fejér József, Frivaldszky Zoltán, Flieger Edéné, Fuchs Gyula, Feuer Ede, Förstner Béla, Fischer Mihály, Fekete József, Farkas Zsigmond, Fried Sándor, Friedmann Farkasné, Farkas Elek, Fuchs Lipót, Flam Etelka, Fischer Adolf, Frank Mórné, Ferenczy Sándor, Francsics Béla, Folk Ferencz, Fränkl nővérek, özv. Ferentz Károlyné, Furkó Mariska, Fehér Fizella. Farkas Alajosné.

Győry Vilmos, Gyerniczky E., Gottscháll Kálmán, Galik Norbertné, Gyebrovszky Paoló, Grohmann Terka, Galba Béla, G. Gresnásy, Gruschbach nővérek, Gábor Károly, Fross Samuné, Gross Terlka, Gross Adolf, Gross Gizella, dr. Gross Ignáczné, Ganára Aranka, Gere Lukács, Gerssány Lajos, Grünstein Jenő, Glázner Henrik, Goldberger Mór, Giró Sz. István, Galbavy Antal, Hruics Marcsa, Gottschán Kálmán.

Heller B. Sámuel, Herczog Mari, Hacker Miksa, Hegedüs Béla, Halbrohr Gyula, Helmer Antal. Horváth Mórné, Herzog József, Hüpsch J., Hild Elza, Holler Márton. dr. Horváth József, Hirschhorn Mariska, Hüvös Kornél, Hubay Györgyné, Hegedüs Szerén, Hegedüs Mihály, Handel Elemér, Halász Irma, Herrl Imre, Hugecz Pál, Hofer Ferencz, Hoffer Róza, Holló Margit, Hoffinger Ferencz, Heckenhaupt József. Halász János.

Horváth Irén, Herzberger Dánielné, Hamar Mór, Holluby Hermin, Horváth József, Heiner József Hofer Mariska és Emilia, dr. Horváth Józsefné, Hermann A. Árpád, Hunyady Erzsi, Héjas Dánielné, Hugetz Pál, Hubay Kálmán, Harth Ilona, Hunyady Rózsi. Hebentanz Sándor.

Inselt Gyula, Istvánffy Anna, Ivanits Izidor, Iritz Mór, Ilesz Anna, Ignácz József.

Jankó András, Jakucs Sándorné, Jankovits Szilárd, Jelfz Matild, Jamáskó Aranka, Jellinek Lipót, Jankovich Géza. Jakabfy Rezső, Janisch Ferencz.

Kajántó Ferencz, Kozma Ilona, Kaiser József. gr. Kiss Terézia, Klein Simon, Kovács Rózsa, Kárpáti Mór, Kalajdzsits Pál, Kohn Arnold. Kail Anna, Kohn László, Kovács Gézáné, özv, Kientzl Imréné, Kapatan Márton, Kindl Gyula, Kollarics István, Klein Lajos, Kemény Sándor, Kinastélyi Béla, Kosa Lajos, Kovács Mátyás, Konrád Irma, Krssák Vendel, Keömives Izidor. Kolmann Gyula, Krausz Zsigmond, Károlyi Gyula, Kozma Ilona, Korzevszky Tivadar, Krausz Mór, Kiss Ferencz, Kürthy János, Kovács Mihály, Kanta Vilmos, Kalós Kálmán, Kaszó Gyuláné, Kohlmann Ilonka, Kiss Antal, Kozelka Margit, Kátai Laczi, Kövér Lajos, Káldy Margit, Kpmrs Samu, Knoll Ede, Koszoru István, Kiss Mózes, Kiss Andor, Kimák Antalné, König József, Kerbolt Ferenczné, Kellner Hermin, Kovács Györgyné, Kronstein Berta, Kampler Irma, Knopf Jónás, Kántor Julia, K. Horvát Mariska.

Löffler Samu, Langfelder Mariska, Lichtner Dező, Leiher Miklós, Láhner János, Lager Uzor, Lichter Izidor, Lőfy Endre, Leövy Emil, özv. Lvetkoné, Lichtmann Sándor, Lövy Sámuel, Lakos János, Litkey Menyhértné, Löffler Janka, Lukatsi Artur, Lászlóffy Ferencz, Lövendahl Etel. Leyrer Lőrinczné, Lichtinger Sámuel, Ligeti Irma, Leberfinger József, Lasztovics József, Lőfi Endre, Lengyel Katicza, Ligeti Béla, ifj. Lipóth Imre, Lukács Géza, Lövy Albert.

Moskovitz Emil, Mezey Ferencz, Mikepércsi Péchy János, Móczk Sándorné, Mandl Zsigmond, Marsalkó Ilona, Morva Izidor, Müllender Mariska, Mandel Izsák, Miktó Henrik, Mátrai Ákos, Mierka Ignácz, Mester nővérek, Molnár Mihály, Müller Willibald, dr. Maer István, Mezei Samu, Maksal Lóra, Mihályfalvy Károly, Müller Ignácz, Maár József, Mühlstein Albert, Martiny Géza, Mihalicsek Antal, Matuskovits János, Mikola Károly, Misley Béla, Müller Willibald. Markovics Malvin és Irma, Morilák Imre, ifj. Marsa János.

Nagy Dénes, Nagy Gyuláné, Nagy Bálint, Neuhausz Babetta, Nagy Lajos, Németh Antal, Nyireő Antal, Noszák Gyula, Németh Lajos, Németh Ferencz, Neverkla Ferenczné. Neumark Géza, N. Nagy Sándor, Németh Sándor, Nuszbaum Gyula, Novák Gizella, Néveri Illés, özv. Nógel Vinczéné, Neuspiel nővérek. Neumann Jolán.

Ocskay Rezső, P. Odry Emma. Österreicher nővérek.

Perl Ferencz, Pokorny József, Patay Sándorné, Pfliegel Károly, Pollák Samu, Pósch Dezsőné, Preisz Antal, Páldy László, Payer Béláné. Pécsner Miczike, Pentz Béla, özv. Pifkó Antalné, Pistay Ilona, Party Józsefné, Posch Gyula. Pajdusák János. Popp Ferencz.

Reismann nővérek, Rynkievicz Nóra, Rankovits Géza, dr. Rosenthal Géza, Répásy J., Reichard Lina, Roxer Teri, Reke Albert, Rehák Mihály, Rendla Pál, Réday János, Roth Győző, Rumy Ferencz, Rubin Mártonné, Rechnitzer nővérek. Reiyovits Szerén, Rassko Fanny, Rusznyák Irma és Sarolta, Rónay Istvánné, Ricska Leoné, Raffaj Ágnes, Reiner Mórné Rögler Béla, Ruzsinszky Alajos, Reiner Etelka, Rugyiczi Gobbi Gizella, Rácz Mihály, Rieger Jenő, Rosenberg S., Rosenberg Soma, Rosental Sámuelné, Robitsek Károly, Raffaj Ágnes, Rády Róza, Reiner Etelka, Rosenberg Izsó, Rohács János.

Szücs István, Schweiger Eugénné, Szabó János, Simonffy Lajos, Szegő József, Staut János, Schöffer Aurélia, Sántha Adél, Sövér Ferencz, Stern Betti, Szendrey Mór, Sebők Ilonka, Szakács Irén, Svarcz Lipót, Szőke Bertalanné, Szabó Albert, Szekendy Ferencz, Szlávik Imre, Sima Berta, Schlesinger Irma, Székely M, Szabolcsi Ilona, ifj. Scheer Béla, Szombathelyi kereskedelmi isk. önképző köre, Szilasy Kornél, Szina János, Szabó Istvánné, Schossberger Elvira és Olga, Simonyi Mariska, Somogyi Imre, Schultz Antal, Szitányi Aladárné, Schvatz Izidor, Stieder Teréz, Strassburger Etel, Szilvássy Irén, Szeifried Antal, Stiegler Elza, Spiró Sándor, Steuer Elza, Sztojkovits Milánné, Svarcz Henrik, Svarcz Juliska, Scultéty Gézáné, Szojka László, Szeleczky. Manó, Schreiner Mina, Schöffer József. Silbinger Mór, Suhajda Szidi, Simon Jenő, Stiegler Elza, dr. Sáray, Stark Etelka, Svigruha Pálné, Szuhy József Szalay Sarolta, Szilágyi Géza és Béla, Szüts Erzsébet, Szájbély Gyula, Szabó Ferencz, Szabó Gyula, Szigriszt Antal, Szlancsek Alajosné. Stern Irma. Sax Róza.

Takács László, Türk Emilné, Tóth Kálmán, A Tóthvégesi olvasó-egylet, Tóth Elemér, Tóth Elek, Tariczky Jenő. Takács Sándor, Tatay Gyula, Tábori Károly. Tóvárosi olvasókör, Tomásy Margit, Takó nővérek, Timpauer Árpád, Tábory Károly.

Unger Ernő, Úrményi István, Unger Katalin, Unger Gyula, Ujhelly Janka. Ulreich Nándor, Ujáry István, Urváry Sándorné.

Viszolajszky István, Varga Lajosné, Vásony nővérek, Vacsulik Károly, Veress Zsigmond, Vass József, Várkony János, Varga József, Végh József, Veress Zsigmond. Velkey János, Verbői Béláné, Várady Erzsébet, Vékey Mária, Vincze Karolin, Vasváry Béla.

Wollant János, Wittmann Pálné, Weisz Lipót, Wachsmann Henrik, Weinstein Ilonka, ifjú Weisz Mór, Wollitzer Ferencz Wokszmann Ferenczné, Widder Lajos, ifj. Wachsmann Ferencz, Weinberger Sárika, Weiszmann Dezső, Weisz Pál, Werzár Antal, Wendauer Ferenczné, Wajdits Viki, Mariska és Annuska, Weigl Józsefné. Weirach Irén, Weisz Sámuel, Wernér Károly, Weiler Ignácz, Wachtler József Weisz K. Sándor, Weiszpeck Jenő, Weisz Izidor.

Zgolay Gézáné, Zettin József, Zsigmond Lajos, Zarkóczy Tibor. Zsoldos József, Zilahi Lajos.

52. gyalogezred tisztikara Pécs.

«Kosmos» kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK

vezérügynöksége

most: **Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.,** ajánlja:

A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára

felülmulhatlan jóságu
gőzcséplő garnituráit,
malomczélokra különösen alkalmas
hengerkazános lokomobiljait,
teljesen vasból készült
szalmakazalozó gépeit,
szabadalmazott
Stibor-körfürészeit,
uj szerkezetü, szállitható
gőz-kukoricza-morzsolóit,

valamint mindennemü **mezőgazdasági gépeit** kedvező feltételek mellett.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

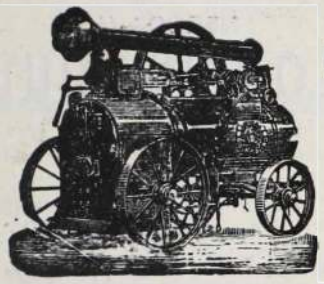

Tévedések kikerülése végett a levelezések, küldemények és megrendelések mindig csak igy czimzendők:

A magyar királyi államvasutak
gépgyára vezérügynökségének
Budapest, VIII. ker., József-körut 41. szám.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság
Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett
ajánl
gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek. 80

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
legtisztább égvényes
SAVANYÚ-KÚT

Czimbalom

kedvelőknek

van szerencsém **szabadalmazott hirneves Czentralis czimbalmaimat** pédal- vagy anélkül melngen ajánlani. Tekintetbe véve hangszergyáram szak- és czélszerü berendezését és az anyagok nagybani olcsó beszerzését, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsóbb vételárban bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Ami a **Czentralis czimbalom** jóságát és tartósságát illeti, fel kell emlitenem, hogy azok jól kiszáradt fából, válogatott s begyakorlott munkásaim által őrizetem alatt készittetnek. **Czimbalom iskola I. rész 3 frt, II. rész 3 frt 50 kr.**

APPEL IG. hangszergyáros.
Budapest, gr. Károlyi- és magyar-utcza sarkán.

Hirdetmény.

A csász. és kir. közös hadsereg és a csász. és kir. tengerészet

1893-iki névkönyve

folyó évi február 20-ikán jelenik meg és a cs. kir. udvari és államnyomda kiadóhivatalában, valamint minden könyvkereskedés utján kapható.

A nyolczadrétü kiadás ára csinos vászon kötésben 3 frt o. é.

A küldemény ismételt kézbesitése, valamint fennakadások elkerülése végett, pénzküldeményekkel kapcsolatosan kéretik a czim pontos megjelölése s annak közlése, hogy a küldött összeg már kézbesitett példányokért vagy pedig uj megrendelésekért küldetik-e.

Megrendelések, melyek szolgálati uton bérmentve és a névkönyvek árának hozzácsatolásával érkeznek az államnyomdához, bérmentve teljesittetnek; posta utánvétellel kivánt megrendelések bérmentesen nem eszközölhetők.

JÄGER LAJOS

a köln-ehrenfeldi gépgyár vezérügynöke.

Elvállal:

tégla-, chamotte-, kőagyagcső- és horgony-fedélcserép gyárak
valamint
czement-, gipsz-gyárak és mésztelepek
teljes berendezését.

Legjobb rendszerü **körkemencze** szabadalmazott szárító berendezéssel, **mészégető** kemenczék.

Számos elismerő okmány. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

GEDEON IZSÓ MÉRNÖK
MŰSZAKI IRODA
tégla-, agyag-, czement-, gypsz- és mészipar számára.
Budapest, Teréz-körut 43a.

Legjobban, legolcsóbb áron

és felülmulhatlan választékban kaphatók

mosóruha szövetek

KOLLARITS JÓZSEF ÉS FIAI „Ypsilanti"-hoz czimzett

vászon-, fehérnemü-, szövött- és mosó-áru szétküldési áruházában

Budapest, IV. ker., váczi-utcza 5. szám.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett gyorsan. Minták kivánatra ingyen és bérmentve.

Leszállitott méter árak:

	ezelőtt	most
Jól mosható karton	—.30	—.20
Fantasie levantin	—.40	—.30
Valódi franczia levantin	—.55	—.40
Valódi franczia batiszt	—.65	—.45
Valódi franczia szaten	—.85	—.55
Atlasz szaten	—.65	—.45
Atlasz kásmir	—.65	—.45
Jól mosható zefir	.45	—.30
Angol és áttört zefir	—.65	—.40
Férfi ing kreton	—.45	—.35
Férfi ing oxford	—.45	—.35
Férfi ing serge	—.50	—.40
Valódi franczia de laine	1.—	—.65
Valódi franczia flanell	1.30	—.90
Selyem pongé	1 40	—.95
Jól mosható velez	—.45	—.30
Divat velez	—.55	—.40
Oxford velez	—.45	—.30
Flanell velez	—.65	—.45
„Norma" egysz. diagonal	—.45	—.30

SALGÓ-TARJÁNI

KŐSZÉNBÁNYA

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

A t. cz. részvényeseket az **1893. évi márczius 4-én délelőtti 10 órakor** irodánkban (V., Józseftér 14., I. emelet) tartandó

XXV. rendes közgyülésre

tisztelettel meghivjuk.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság évi jelentésének előterjesztése.
2. Az 1892-ik évi mérleg előterjesztése, az osztalék megállapitása és a felmentvény megadása.
3. Inditvány az alapszabályok 23. és 51. §§-ainak módositása iránt.

Felkéretnek a t. cz. részvényesek, hogy részvényeiket bezárólag február hó 25-iki esti 6 óráig vagy a **társulat központi pénztáránál Budapesten, (V., József-tér 14). vagy a os. kir. szab. ált. osztrák földhitelintézetnél Bécsben** elismervény mellett letenni és az azokra szóló szavazati jegyeket a társulat központi irodájában Budapesten átvenni sziveskedjenek. A közgyüléshe való bemenetkor a letétről szóló elismervény felmutatandó. Az alapszabályok 19. §-a értelmében 25 részvény egy szavazatra jogosit. Minden részvényes csak 10 saját és 10 meghatalmazással átvett szavazattal birhat.

Az 1892. évi mérleg s a felügyelő-bizottság jelentése a közgyülés előtt 8 nappal a társulat központi irodájában a t. cz. részvényeseknek rendelkezésére állanak.

Budapesten, 1893. február hó 14-én.

Az igazgatóság.

Utánnyomás nem dijaztatik.

NERUDA-féle

VELOUTIN POUDER

felülmul minden másnemü poudert, ép ugy finomsága, tartóssága, mint teljesen ártalmatlan anyagok tartalma miatt.

Kapható háromféle u. m. **fehér, rózsa és sárga** szinben.

Egy doboz ára 70 kr.

Neruda-féle Veloutin-szappan dbja 70 kr.

Három darab egy dobozban **frt 1.40.**

Neruda-féle **Veloutin-créme,** az arczbőr különféle bántalmai ellen, egy tégely **ára 70 kr.**

NERUDA NÁNDOR

Budapest,

Hatvani-utcza 9. sz., az „arany méhkashoz".

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Ajánlok eredeti töltésben

Gróf **Keglevich** István-féle « **Eszterházy** Géza- « **Cognacot**

1 csill. **1.35,** 2 csill. **1.60,** 3 csill. **2.—.**

Czuba Durozier és Társa-félét

1 csill. **1.50,** 2 csill. **1.70,** 3 csill. **2.20.**

Gr. Nádasdy Ferencz-féle 1.60

Braziliai	1 lit. üveg	**frt 1.—**
Cuba	**Rum** 1 « «	« **1.50**
Jamaica	1 « «	« **2.80**

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl

CZUCZOR A. JÓZSEF

fűszer-, tea-, rum- és cognac-kereskedő

BUDAPEST,

Fő-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 50. | Fiók-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 23.

Olcsó és igen jó

NARANCS

ingyen csomagolás és minden postaállomásra **bérmentve** szállitva 5 kilós kosárban, a gyümölcs nagysága szerint 24 darabtól 60 darabig. Narancs vagy czitrom, vagy keverten is, czukrozott gyümölcs utánvéttel **1.50**

Kávé

Santos	1	**k.**	1.50
Cuba	1	«	2.05
«	1	«	1.95
Jáva	1	«	1.95
« Jáva arany	1	«	2.10
« Mocca val.	1	«	2.05
« Pörkölt kül.	1	«	2.40
Datolya sárga	1	«	—.60
« Tunis legsz.	1	«	1.60
Füge smyrna v. kosz.	1	«	—.28
Malaga szőllő	1	«	1.40
Orosz hal 1 hordó	5	«	1.50

Egy 5 kilós kosár megrendelésnél bérmentve utánvéttel küld

SCHUSTER GYULA

fűszerkereskedő

VI., Andrássy-ut 61. sz.

Fiók-üzlet:

I., Döbrentei-tér 2. sz.

BUDAPESTEN.

Pártoljuk a házi ipart!

Van szerencsém a nagyérdemü közönség b. tudomására hozni, miszerint az Andrássy-út 38. sz. a. létező **állandó kiállitásom**, a nagy munkaerő folytán, melyet erdélyi munkatelepemen kifejtek, tökéletesen el van látva, a legszebb és legjutányosabb **ajándékoknak** igen alkalmas áttört himzésekkel.

A nagyérdemü közönség becses pártfogását kérve, maradok kiváló tisztelettel

FARKAS GIZELLA

Budapest, Andrássy-út 38.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 FEBRUÁR 26.

9-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

XIII. Leó. — Mailáth Béla: *Középkori biráskodás Németországban.* — Martos Ferencz: *Köd* (költemény). — Barbeli Viktor: *Bál a czári udvarnál.* — Abonyi Árpád: *Hatszáz lépés.* — Kövér Ilma: *Betöltötte hivatását.* — Vértesi Dezső: *Egy-két csepp.* — Harmath Luiza: *Gondolatok.* — Váradi Antal: *Sancta Veritas* (regény). — Baba estély az otthonban. — Irodalom. — Szinház. — Famulus: *Figaróék.* — Zene. — Sport. — Orvosi szalon.

Egyes szám ára 20 kr.

Hazai zongoragyár.

Zongoráim vaskerettel vannak ellátva, könnyü játék, szép hang, tartós szerkezet. Ismétlő gépezetü zongoráim a legkitünőbbek, ilyenek még Ausztriában sem készülnek, ezeknek hangtökéjük vaslemezbe van foglalva, ennek következtében a hangolást évekig tartják.

Régieket ujakért becserélek, képes árjegyzéket bérmentve küldök.

Lédeczy Sándor

hatvani-utcza 15. sz.

Gyár: **dandár-utcza 26. sz.**

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, iróasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Tényleg tiszta

BORKIVONAT

kapható a legfinomabb

füszer- és csemege-árú kereskedésekben, gyógyszertárakban, czukrászdákban és gyógyfükereskedésekben.

GUMMI

különlegességek s **halhólyagok** (valódi franczia) a legfinomabb minőségben 1, 2, 3, 4, 5, 6 **egész 10 forintig tuczatonkint.**

Capot Amerio (rövid) 2 frtt6l 5 frtig tuczatonkint. Női szivacskák 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női különlegességek darabja 1 frt 80 kr. Mintagyüjtemény urak számára (25 drb) 5 forint.

Szállitmányok rögtön és a legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

ROTHAUSER M. IGNÁCZ

BUDAPEST,

VI., Király-utcza 6/G sz.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erösíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

MAGYAR LESZÁMITOLÓ- és PÉNZVÁLTÓ-BANK.

MEGHIVÓ.

A magyar leszámitoló- és pénzváltó-banknak 1893. évi márczius hó 7-ik napján déli 12 órakor a polgári kereskedelmi testület nagytermében (Budapest, V., Eötvös-tér 1. sz. a.) tartandó

XXIII. RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az 1892. évi üzletről.
2. Az igazgatóság számadása és a megállapitandó osztalék feletti inditványa.
3. A felügyelő-bizottság jelentése az alapszabályok által elkészitett számadás s mérlegről, valamint a nyereség felosztását illetőleg tett inditványok megvizsgálásáról.
4. Határozathozatal a tárgyak felett és a felmentvény kiadása az igazgatóság s a felügyelő-bizottság részére.
5. Az igazgatóság javaslatai a részvénytőke felemelése iránt s kapcsolat-ban ezzel:
6. A részvények névértékének a darabok összetevése általi felemelése egyidejüleg kieserélése korona értékekre szóló részvényekre.
7. Az alapszabály módositások.

☛ Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyülésen részt venni kivánnak, felkéretnek, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében részvényeiket a még le nem járt szelvényekkel együtt legkésőbb folyó évi márczius hó 4-ig a társaságnál Budapesten, vagy az Union banknál Bécsben letéteményezzék.

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentés 1893. február 27-étől kezdve a társaság helyiségeiben a részvényesek rendelkezésére áll.

Budapesten, 1893. február 16-án.

Az igazgatóság.

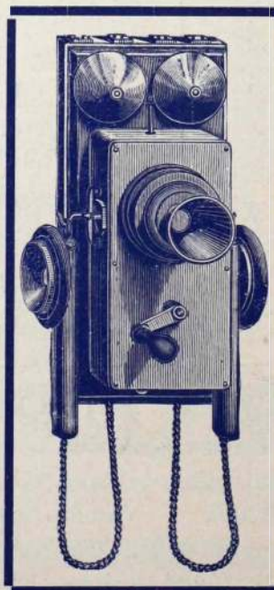

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

II. évfolyam. *1893. február 26.* 9-ik szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

XIII. LEO PÁPA.

XIII. LEO.

Róma, február 15.

A szélrózsa minden irányából, messze, távoli rónák alól nagy zarándokcsoportok keresték fel az örök várost, hol az ős Vatikán önkénytes foglya, a katholikus egyház feje, XIII. Leo pápa püspöki jubileumát ünnepli. A nagy aggastyánt a gondviselés különösen elárasztja szeretetével és meg adatott ő szentségének, hogy magas kora mellett szellemi és testi rugékonyságát is megőrizte. Csak kevés halandónak jutott osztályrészül, hogy ily magas korban ennyi ünnepeltetés tárgya legyen mindkét hemisphaera részéről.

Rövid öt év óta immáron harmadszor zarándokoltak Rómába a világ minden részéből a hivők, hogy a nagy aggastyánt ünnepeljék. És XIII. Leo méltó tárgya az ünneplésnek. Szent Péter helytartója bár szigoruan ragaszkodik a pápai szék hagyományaihoz, hatalmas szellemével nem zárkózik el a modern világot mozgató napi kérdések elől és nemcsak a vallási, de a szocziális kérdéseket is fenkölt szellemmel világitja meg és csak a legritkább esetben helyezkedik ellentétbe azokkal az eszmékkel, melyek az emberi művelődés fejlődésével tért hóditanak.

Egyéniségének rokonszenves volta nagyban hozzájárul, hogy a hivőknek százezrei, kik az ő ünneplésére ide zarándokolnak, rajongó szeretettel vegyék őt körül és fenkölt szellemével elbűvöli a tömeget, mely szent áhitattal nézi az egyházfejedelmet, amint boldogságtól sugárzott arczczal végig tekint a sedia gestatóriáról az előtte térdelő zarándokok ezreire, melyekre apostoli szelidséggel adja áldását.

Az igaz, hogy ritkán van alkalma a pápának, hogy igy lábainál lássa a népek ezreit.

Mióta a Quirinál legyűrte a Vatikánt s az olasz korona nincs többé a pápai tiarával egybekapcsolva, a legnagyobb ritkaságok közé tartozik, hogy az «önkénytes fogoly», a mint a pápát nevezni szokták, elhagyja vatikáni zárkáját s megjelenjen a Szent Péter-templomban, melylyel az különben egy folyosóval van összekapcsolva. Rendkivüli alkalmak birják csak rá ő szentségét, hogy a világ legszebb templomába átvitesse magát s ott az egybesereglett híveknek misét mondjon.

Én — szerencsés körülmények között — több izben voltam tanúja annak a fénynek és pompának, melyet a pápai udvar ilyen alkalommal kifejt. Igazán fejedelmi felvonulás ez, s bizonyára nem sértem a hivők kegyeletét, ha az egész felvonulást theatralisztikusnak, a pompát túlságosan rendezettnek tartom.

Operánk gyakran váltakozó rendezősége bizonynyal sokat tanulhatna ebből a felvonulásból, melynél hatásosabbat, festőiebbet, a legkisebb nuance-ig harmonikusabbat ritkán lehet látni. És ha még hozzáveszszük azt a benső ihletet, azt a visszafojtott áhitatot, azt a szent félelmet, melylyel a sok ezerre meg ezerre menő hivek ezt az egész felséges képet tekintik, bizonyára a legmélyebb hatást fogja az gyakorolni még azokra is, a kik különben a legelfásultabb közönynyel lépték át a Szent Péter templomát.

XIII. Leo pápa 2—3 évvel ezelőtt jelent meg először a nagyszerű székesegyházban, hogy misét mondjon a jubileumára egybegyült zarándokoknak, a kik a szélrózsa minden irányából, ezer és ezer számra jelentek meg, hogy őt üdvözöljék, hogy áldásában részesüljenek.

Az egybegyült zarándokok ott lesték a Szent Péter templomban, hogy a római katholikus egyház feje megjelenjen.

A pápa svájczi gárdája tarka egyenruhában tartotta fenn a rendet, a nagy tömeg között, mely állva és szorongva tolongott az oltár felé, hol már festői csoportban gyűltek össze a Rómában időző idegen püspökök, kanonokok és többi főpapok. A tarka tömegből, melyben csaknem valamennyi ország viselete képviselve volt, rikítóan váltak ki a bíborszínű talárba öltözött fiatal papnövendékek, a kik között — nem csekély meglepetésünkre — többen magyarul beszéltek.

Odább egy fekete embertömegtől elválasztva, a cziszterciták fehér ruhái váltak ki. Előttünk angolok magyarázták egymásnak a fölöttünk domborodó hatalmas kupolát, mellettünk egy franczia pap a svájczi gárdistától kér felvilágositást, mig a hátunk mögött horvát parasztok imádkoztak, nagy buzgósággal forgatva olvasójukat. De lettünk légyen magyarok, németek, francziák, angolok, olaszok, horvátok vagy csehek, kivétel nélkül izzadtunk, szakadatlanul törülgette homlokát az a szerecsen kispap is, a ki szintén a pápai szemminarium növendéke.

Az izgatottság, a türelmetlenség lassacskán a tetőpontra hágott. Itt-ott elájult egy nő, a kit aztán valamelyik fülkébe szállitottak; de azért senkinek sem jutott volna eszébe eltávozni.

Végre harsona-szó jelzi, hogy XIII. Leo belépett a székes-egyházba. Leirhatatlan lelkesedés vett erőtt az óriási közönségen s mint mennydörgés, reszketteté meg a hatalmas épületet, az üdvkiáltás, mely a sedia gestatórián megjelenő pápát fogadta. Tapsvihar hangzott föl. «Ohio!» kiáltottak mindenfelől s aztán mindenki a maga nyelve szerint kiáltá «Evviva il papa-re!» «Vive le pape-roi!» «Éljen!» «Zsivió!» «Hurrah!»

A Szentség kápolnájának ajtaján először két fehér sruczoll tünt föl. Ezek mögött ült magasan a hordszéken a fehér selyemtalárba öltözött pápa, a ki fehér, szinte átszellemült arczczal, megnyerő mosolylyal fogadta az óvácziót s reszkető kezeivel hol jobbra, hol balra osztotta áldását. A nők sirtak, a férfiak tapsoltak, kiabáltak, sokan zokogva temették fejüket kezükbe, mintha a pápa megjelenése káprázatta volna szemüket.

A pápa menete, melyben major domusa vezetése mellett bibornokok s a pápai udvar legfőbb méltóságai vettek részt, csak lassan haladhatott előra. A pápa pedig fenn trónolt a magasban s átszellemülve nézte azt az óriási viharát a lelkesedésnek, melyet megjelenésével keltett. Az oltár baloldalán levő karzaton megzendült az egyházi zene és énekkar bájos melódiája. Az egész jelenet leirhatatlan szép, megható, lebilincselő, elragadó szép.

Végre feljutott az oltárhoz, mely alatt Szent Péter nyugszik. Csend lőn, áhitatos mély csend. A pápa reszketeg hangja megzavarta a némaságot és a kórus ismét dalt zengett, áhitatosat, szívhez szólót.

Kis félóráig tarthatott a mise, melynél fényesebbet rég nem látott a Szent Péter temploma. Aztán a pápa ismét felült a sedia gestatóriára, a hordszékre s fényes kíséretével együtt áldását hintve a lelkes hivőkre, lassu menetben visszatért a Vatikánba.

KÖZÉPKORI BIRÁSKODÁS NÉMETORSZÁGBAN.

— Irta: MAILÁTH BÉLA. —

(Vége.)

A gyülekezés éjjeli 11 órakor történt, midőn is már mindenkinek az előcsarnokban kellett lennie s ott felöltözködve, a helyiségben megjelentek. A szertartás, melylyel az új tagot fölvették, következő volt: Ha valakit előzetes szigorú vizsgálat után a felvételre érdemesnek találtak, ez esetben az illetőt egyike a biráknak a gyülekezést megelőzőleg egy órával előbb bekötött szemekkel az egyik osztályba kalauzolta, a hol a felvétel szertartásaira kellett várakoznia.

Midőn a birák már mindnyájan együtt valának, az elnök az emelvényre lépett, az asztalon fekvő kardot mindkét kezével megmarkolván, felemelte s azzal a világ négy tája felé suhintván, a gyülekezethez következőleg szólott: «Hétszer kukorékolt a kakas, a világosság a sötét éjtől válni kezd, hiányzik-e még valaki azok közül, a kik itt ama nagy műveken dolgozni szoktak, melyek a nappal gyermekei előtt rejtve vannak?»

Erre a legidősebb biró válaszolja, hogy senki sem hiányzik.

Az elnök igy folytatja: «Melyik óra a legjobb az emberiség javán dolgozni?» Válaszul kapja: «Azon óra, midőn a nap sarkunk alatt ég, az éjfél.» Erre mindenik kihúzza tőrét kebeléből, s magasra tartva mondják: «Emlékezzél súlyos esküdre.» Tovább igy folytatja az elnök: «Hétszer a tőr nevében kérdezlek benneteket, mivel tartoztok mindnyájan?» Válasz: «Engedelmesség.» Imét kérdezi az elnök: «Kié a ti akaratotok?» Mindnyájan felelnek: «Tiéd és a titkos birák szövetségeé.» Végre kérdezi az elnök: «Mit szerettek ti?» Felelet: «Az előljárókat és az igazságot kegyelem nélkül.»

Az általános kérdések és válaszok befejezte után áttér az elnök a felveendő birósági tagra, s midőn a szertartásszerű nyilatkozatok alapján érdemesnek tartották a kijelölt egyént kebelükbe fölvenni, elrendeli az elnök a jelölt bevezetését, s azt a vörös posztóval bevont padmalyra állitják, mire a kirendelt két tag a köteléket a jelölt szemeiről leoldja s egy vasláncczal a nyaka körül csavarva, néhány lépésnyire az emelvény elé vezetik.

Egy-két percznyi mély csend után az elnök a jelölthöz ezen szókat intézi: «Ember, lépj közelebb és halljad szavaimat. Ne félj és ne irtózzál, a kinek tiszta szíve van, annak itt nem szabad félnie, bár ha itt a sötétség mélyében vagy, itt mégis nagyobb a biztonságod, mint a föld feletti világosságban. Jelöltünket szövetkezetünkbe csak a nagy és cselekedetek iránti hatalmas ösztön, a melegen lángoló kívánság a bűn felkeresésében, annak leálczázásában, a bűn meggátlásában, óhajnak a büntetésben, vezetheti. A nép félelme, a mi kérlelhetlenül szigorú igazságosságunk iránt, sokaknál kívánatossá teszi a velünk való szövetkezetet. Talán tégedet is ezen óhaj hozott ide? Amde az iszonyat megreszkettet téged a mi felavatásunknál, a halálverejtéke lepi el tagjaidat, a rothadó hullák büzös levegője fekszi melledet barlangjainkban, le kell szállnod mélyen az emberiség alá, hogy azt fölemelhessed. Szövetkezetünk megtanit téged azon gondolatra, hogy az emberiség javáért embereket kell áldoznunk s ki kell szivedből irtanod a bűnök iránti engedékenységet. Ha az embertelenségeket, ha az égbekiáltó igaztalanságokat, ha a konok, megrögzött bűnösöket büntetnünk kell, a tigristől kell megtanulnod annak vérengző munkáját. A gyalázatos tetteknek napfényre kell derülniök, ha mindjárt az egész világ kétszeres lepellel is titkolja el azokat.»

Ezek után a jelöltet megeskettetik arra, hogy bármit is, a mit látott vagy hallott s még látni s hallani fog, valaha elárulná, önként alávetni magát a hamis eskü, az árulás bűnhődésének. Az eskü után az elnöklő biró igy nyilatkozik a jelölt előtt: «Tudd meg tehát, hogy itt azok vannak, a kik összeesküdtek dolgozni a romlottság örvénye ellen, akadályokat gördíteni a bűnök szemtelen őrjöngése elé. Ó, barátunk, rettenetes időket élünk, ártatlanság és erény, a becsületesség, a jótékonyság érdeme, a romlottság nyomása alatt nyög, rablók ítélnek a jog és igazság felett, az oltárnál csalók és gyilkosok osztják áldásaikat az elvakitott népnek. Neked barátokra van szükséged, kik megtanitsanak erősen ellentállani, férfiasan daczolni a rettentő romlottságnak s ezen barátokat itt e sziklák üregei között találod meg. Boszú a mi mesterségünk, mi, mint az isten, titokban büntetjük, a figyelmeztetett, a megrögzött bünösöket. Itt vannak igazságos és rémületes birái a kérlelhetetlen titkos törvényszéknek.» Befejeztével szavainak ismételve megkérdezi a jelöltet, kiván-e mint tag hozzájuk csatlakozni? Erre még egyszer figyelmeztetik azon halálos következményekre, melyek reá várnak, ha bármi csekélységben is elárulná titkaikat.

Ha a jelölt kivánságát megbánva, visszalépni óhajtott, annak még mindig szabad távozást engedtek, de ha ezek után is ragaszkodott elhatározásához, megkezdették a felavatást.

Az asztal közepén a láng háromszor kigyuladt, az elnök megkérdezé a jelöltet, az üdvözitő végtelen kegyelmességének nevében, vajon a bűntényektől tisztának érzi-e magát? Igenlő valasz esetén megparancsolá neki az elnök kezét az asztalon levő kardra tenni s az isten nevében megesküdni arra, hogy ezentúl is tisztán marad, kezét s szivét ártatlan vérrel be nem szennyezi, hamisan nem esküszik, lelkiismeretére sem bűnt, sem igazságtalanságot nem halmoz.

Meg kellett továbbá esküdnie arra, hogy semmiféle bűntényt, melyről tudomása van, el nem hallgat, azt bejelenti, bárminő kötelékek fűzzék is a bűnöshöz. Végre esküt tett arra, hogy a bűntények iránt minden szánalmat elfojt kebelében. Midőn a jelölt az esküt letette, az elnök igy rendeikezett: «Vezessétek tehát a jelöltet le azon a folyosón, a hol megláthatja az elemek iszonyú harczát, megláthatja azon büntetést, a mi őt érni fogja, ha esküjét megszegi, azután adjátok kezébe a tőrt, a mi által ő is világosságot nyerend.

Erre hárman a birák közül elvezették a jelöltet azon földalatti üregekbe, hol az iszonyat legrémesebb képe tárult szemei elé. Akasztófák, hóhérbárd, kinzó eszközök, koporsók, véres hullák, csontok zagyvalékos rendetlensége terült el a porondon. Midőn ismét visszavezették a gyülésterembe, az emelvény elé állitották, hol tőrét az asztalra kellett tennie, mire az elnök kezét megszoritva, tőrét vissza adta, miközben az elnök kijelentette, hogy immár a rettenetes szent és titkos törvényszéknek tagjául föl van avatva.

Végezetül még ezen szókat intézé hozzá: «Vedd ezen tőrt, a ki neked ahoz hasonlót mutat, az a te társad, nevedet itt utoljára hallod ma, mert itt megszűnik az emberiség, a kegyelmet, a szánalmat tiltja a szükségesség, a mi a bűn fertőjébe sülyedt felvilágban téged emelhet, az itt gyalázat. Emlékezzél esküdre.»

Az elnök ezután a lánczot leveszi a nyakáról, a földhöz vágja, mire az új tag az asztaltól jobbra álló sorban kijelölt helyét elfoglalja s ezzel a felvétel véget ért.

A mellékelt rajzolatnak 1-sö száma mutatja a szabad biró tőrét, melynek pengéje a kéznek a markolaton tett nyomására három ágra nyilt. Ezen tőr érintésével esküdtek a birák a három egységre.

A 2-ik szám alatt látjuk a pallost, melylyel az itéletet végrehajtották, melyen a két körbe foglalt S betü között titkos jelük, a félhold alakban végződő egyenszáru kereszt van; a két S a «Sacrificium Sanctum» szónak kezdőbetüje.

A 3-ik ábra azon vaskeresztnek rajza, a melylyel az itélet végrehajtását jelentették a bíróságnak a kereszt felmutatása által, azt t. i. azon fába ütötték az elitélt feje fölött, melyre felakasztották. Mind a három nevezetes tárgy a sigmaringeni muzeumban látható.

A 4-ik rajz feltünteti egy úgynevezett flambergtőrkésbe edzett jeleket a két S és két G betüvel mindenik páros betü egy kereszttel elválasztva.

Az 5-ik ábrán látható rajz a félholdban végződő kereszt által elválasztott két S egy hóhérbárdon szemlélhető, a mely a tőrkéssel együtt Elberfelden a Lilienthal-féle gyüjteményben őriztetik.

A 6-ik rajz mutatja a westfáli szabad birák által használt titkos betűjeleket a XV-ik század elejéről.

Az 1—5 terjedő rajzokat Dernin is közölte «Die Kriegswaffen» czimü munkájában.

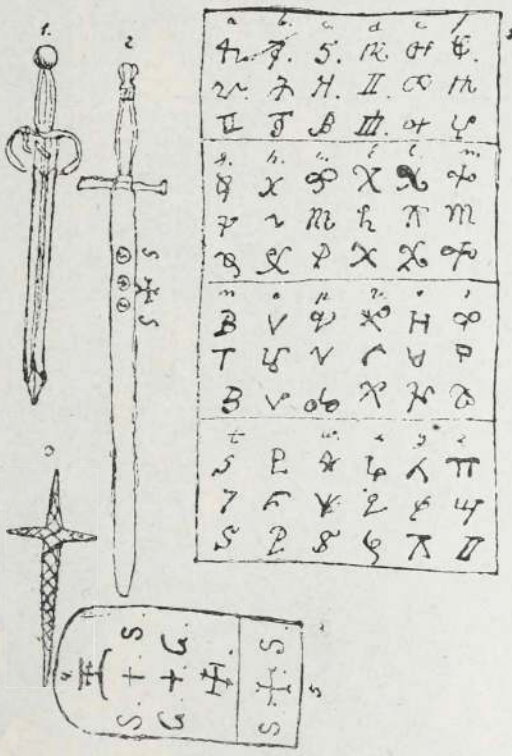

A másik érdekes mozzanat a bűnösökön végrehajtott itélet rendszeres módja im ez volt:

A mint a birák tudomására jutottak valamely igazságtalanságnak vagy elkövetendő bűnténynek, az illetők az egyik tagjuk által titkosan kézbesitett intő-iven figyelmeztették vétsége következményeire, ezen szavakkal: «*Óvakodjál, még van időd.*» Ez egy közönséges levélboriték volt, melyben egy fekete lapon fehér betükkel valának a fenti szók irva. Ha az intésnek nem lett sikere, meg nem javult, ismét levelet kapott ezen tartalommal: «*Reszkess a kegyelemnélküli igazságtól.*» A harmadik intés szintén levél által történt, melyben egy feszület, véres kard és egy tőr volt lerajzolva ezen szók kiséretében: «*Boszúállók titokban leselkednek prédájukra.*»

A három intés sikertelensége esetén, az illetőt megidézték, a mi abból állott, hogy a bűnös udvarába egy vörös kötelet dobtak vagy leggyakrabban a kötelet háza ajtajára szegezték s a kapu fájáról három forgácsot lefaragtak. Ez volt jele a bűnös elitélésének.

Az igy elitéltet senkinek sem volt többé szabad védelmeznie, mindenki által teljesen elhagyatott. Ha e bűnös harmadszori megidézésre sem jelent meg birái előtt, intézkedéseket tettek feltűnés nélkül elfogni, rejtekhelyükre vitték, a hol további sorsára kellett várakoznia.

Az itélet végrehajtásánál a birák hosszú, földig érő fekete talárban, álarczczal, csuklyával fejükön, kezükben égő gyertyával, övükben tőrrel jelentek meg. Az elnök, a gyérvilágitású odúban mély csend közepette, elhaló, majdnem kisérteties hangon, a gyülekezet munkáját ilyen beszéddel nyitotta meg: «Az éjfél közeleg, a természet néma csendben nyugszik, csak a hollók károgása, a halálmadár vijjogása, s a zivatar tomboló zúgása jelenti, hogy ezen förgeteges vihardúlta éjben, a szent törvényszék birái, a a bűnök boszulói titokban mérlegelik a bűnt és a büntetést. Isten óvjon bennünket a bűntől és az ártatlan vér kiontásától.» Az elnök szavai után felolvasták a tettesre vonatkozó okiratokat, bizonyitékokat, tanuvallomásokat; mire az itéletet kimondták, az elitéltet bevezetik, s az emelvény elé állitva, szemeiről a kötelèket leveszik, ezen szókat intézvén hozzá: «A szent és rettenetes titkos biróság az isten itélő széke elé idézett tégedet. Lépj elő vádló!» A vádló imigyen felel: «Én életre és halálra vádolom a tettest, orvgyilkosság bűne miatt.»

Most ujra felolvassák a vádlott előtt a bizonyitékokat s ha kegyelemért esd, az elnök mondja: «Nincs kegyelem, háromszor megintettünk, kétszer megidéztünk. Eredj, a gyilkosok halála vár reád.» Ezután a birák az elitéltet megragadták s folytonos jajgatás között a vesztőhelyre czipelték, hol a legifjabb biró a halálos itéletet végrehajtotta.

Elmultak a századok, letünt a sötét kor, melynek szelleme megalkotá a császárok, fejedelmek által pártolt vérbiróságokat és jogosnak, szükségesnek tartotta, a titokzatosság iszonyával javitani a megromlott erkölcsöket.

Ma már csodálkozva tekintünk vissza, nem értjük az emberi ész alkotó és romboló munkáját, mely ma igazságot, törvényességet, szabadságot épit s holnap azt összetöri. Ez megtanit arra, hogy abszolut igazság, jog és szabadság nincs, relativ fogalom az, mit annak tartunk; mert állandóság csak a mulandóságban van s az emberi létben az örök mulandóság a természet örök élete. Elmúlunk mi is, elmúlnak intézményeink, s a természet mulandóságának örök életében csak egy az örök és változhatatlan igazság: s ez a világegyetem nagy épitőmestere, az isten!

KÖD.

Setét napok, fakó árnyak,
Zivataros idők járnak.
Reggel se mult, itt az este
Páraterhelt, borús ég.
És körülfog és lelánczol
Semmit mondó szürkeség.

Jég a patak, hó a róna;
Mintha gyásztakaró vóna.
Hová tüntél, tündérálom?
Napsugár, dal lesz-e még?
Meddig is tart már e puszta,
Szétborongó szürkeség?!

Fáradott test, csüggedt lélek...
Nem is tudom, mért remélek!
Nem is tudom, mire vágyjak?
Hol a kezdet? Hol a vég?
Mindenütt csak puszta, lomha
Szürkeség... szürkeség...

Éjszemének — hej! ki mondja —
Melyik mostan a bolondja?
Látom-e még, vagy sohasem
Azt a büvös termetet?
Gondol-e rám — hej ki tudja —
Vagy már végkép feledett?!

... Egy köteg lap... kedves emlék...
Jó barátok, szép menyecskék...
Csipkekendő... fonyadt rózsa...
Bájos, tündérszép mesék!
Arról a kis barna lányról
Tudsz-e rózsa, tudsz-e még?

... Íme, künn, a korhadt gémen
Ül egy holló, mint az ében.
Egymagában gubbaszkodik,
Szeme veres tűzben ég,
Mozdulatlan, sivár, mint a
Szétborongó szürkeség.

És borzadva és remegve
Nézek a levél-kötegbe.
Fonnyadt rózsa.... csipkekendő...
Pajkos, illatos levél...
És alatta... sárga lapon
Éjfekete gyász-szegély.

...Odakünn a korhadt gémen
Ül a holló, mint az ében,
Vad sivárun, egymagában.
Szeme veres tűzben ég.
És körülte el nem oszló
Szürkeség.... szürkeség!

Martos Ferencz.

A PÁPA A KÖRMENETBEN.

BÁL A CZÁRI UDVARNÁL.*

E. Melchior de Vogué után BARBELI VIKTOR.

A bál reggelén udvari futárok járják be a várost a meghivottak névsorával. Az udvari meghivó parancs, melyet az illető nap reggelén irnak alá s mely minden más kötelezettség alól felment arra a napra, sőt feloldja a gyászt is, amennyiben a nők nem jelenhetnek meg az uralkodó előtt fekete ruhában, hacsak nem legközelebbi hozzátartozójukért viselik. Mindenki siet ebédjét végezni, mert a bál kilencz órakor kezdődik és a czár megjelenése előtt már jóval el kell helyüket foglalni a szalonokban. Kocsik és szánkák százával sorakoznak a «Téli Palota» különböző bejáratai elé, hol kiszállnak a formátlan prémtömeghez hasonló bundás alakok, s a kocsik a nagy térre sorakoznak. A kocsisok, kik az éj egy részét a hóval boritott téren töltik, nagykályhák köré gyülekeznek, melyeket ilyen alkalmakra állitanak fel. Festői bivouac; gnomoknak hihetnők őket, kiket a sötétség csalt ki a jégmezőkre, hogy őrködjenek a tündérpalota bejáratánál, melybe tavaszt varázsolt a bűbájos tündér.

Varázsos átváltozásokat tár elénkbe a vestibül is; a formátlan bunda-tömegek színes pillangókká válnak, melyek egyenként szállnak fel a tropikus virágokkal ékített lépcsőkön. Csipke uszály simitja végig a porphyr padozatot, juniusi meleg árad szét a termekben. Csillogó egyenruhák, vakító ékszerek, tündöklenek a csillárok vakító fényében; sarkantyu pengés, kardcsörtetés vegyül a beszéd zajába. A meghivottak szemenszedett gárdisták sorfala közt vonulnak fel a *fehér terembe* és a *trón-terembe*.

Az udvari méltóságok között az első hely az öreg «arczképes dámákat» illeti meg, kik nevöket onnan kapták, hogy a czarina gyémántba foglalt miniaturjét viselik ruhájok derekán. Ők vezetik be az udvarhölgyek ifju raját a hagyományos etiquette tudományába; utóbbiak az uralkodónő gyémántokból kirakott monogrammját viselik kék szalagra fűzve balvállukon. Pétervár szépségei teljes számban s amint a termeken végigvonulnak, járásuk, tartásuk, tekintetük valami sajátságos indolenciát árul el. Mintha mindig álmodoznának és szemük keresné a végtelen sivatag határát. A férfiak közt először az éltesebb urak tűnnek szemükbe, kik a magasabb udvari méltóságokat töltik be: szárnysegédek, tábornagyok, miniszterek, nagykövetek, aranykulcsos kamarások, teleaggatva érdemrendekkel. Aztán következnek a hadsereg fiatal tisztjei; legnagyobb számmal a testőrök és lovas-gárdisták vannak képviselve; kezökben szétterjesztett szárnyu sassal ékitett sisakot tartanak. Feltünnek mellettök a vörös plastronos dzsidások, a zöld egyenruhás grodnói huszárok; a hosszú tunikás kozákok nikllos ezüst kartács tarsolyukkal; a testőr huszárok elegáns arany paszomántos czoboly prémes kurta dolmányukban. Kiegészitik a képet a czárnő apródjai, az udvari szolgák s a Katalin idejebeli öltözetű futárok tollas kalapjukkal. A fekete szín szomorú hangja száműzve van e ragyogó symphoniából s az egyedüli frakk, mely szemünkbe ötlik, az Egyesült Államok puritán képviselőjén van.

Kilencz óra! A belső termek ajtaja kétfelé nyílik: egy pillanat alatt halotti csend áll be. Megszólal egy hang: a «czár»!

Az uralkodó belép, követve családja összes tagjai által, kik a rokonsági rangfokozat szerint jönnek egymás után. Ha egy szempillantás alatt tisztába akarunk jönni az orosz birodalom szocziális rejtélyeivel, fordítsunk hátat az ajtónak, melyen a czár belépett s figyeljük meg a reflexet a jelenlévők arczán. Ugyanazt az ünnepélyes komoly és mégis mosolygó arczot ölti fel az egész gyülekezet, mint egy uniformist; férfiak és nők egész benseje szemökben összpontosul, melylyel remegve keresik az uralkodó tekintetét. Soha sem szemléltük e látványt anélkül, hogy eszünkbe ne hozta volna a nap feljöttét a hegytetőn; nincs rá szükség, hogy az égitestet nézzük: a szembenlévő csúcsok visszfénye tudtunkra adja, hogy a nap feltünt az égen. Egy kis jártassággal az udvari dolgokban még azt is megmondhatjuk, hogy a «császár jönni fog, vagy már belépett». S valóban a czár a nap, mely életet, meleget oszt kegyével.

A polonaise első accordjai megcsendülnek; a fő-udvarmester s a fő-udvarmesternő nyitják meg a tánczolók sorát, s a tiszteletreméltó pár nehány évtized hijján többnyire egy lefolyt századot képvisel. A czár a nagyherczegnők egyikének nyujtja kezét, a czárné valamely nagykövetnek; a többi pár rangszerint sorakozik. A szertartásos polonaise után következnek a quadrillok, a valsok, de valódi élénkség csak a mazurka első ütenyeire hatja át a tánczolókat, mely az ő valódi nemzeti tánczuk. A tánczos sarkantyus csizmájával dobbant a földre s tánczosnőjét, mint könnyű pillét kapja karra s röpíti a terem másik végébe, hol lovagiasan térdet hajt előtte. Részegítő táncz, mely egyesíti magában az erőszakot a finom galanteriával s előnkbe tárja a mult idők erkölcseit.

A nagy bálok impozánsabbak; a kisebb meghittebb ünnepélyek, az úgynevezett: *bals de palmiers*-ek talán még káprázatosabbak.

Az összes európai udvarok gálája meg sem közelíti ezt a tündérvilágot. Midőn a főudvarmester megnyitja a termeket, tropikus éghajlat alatt képzeljük magunkat. A pálmák, myrtuszok és virágzó kaméliák alatt apró asztalkák vannak elhelyezve, s ezek mellett ötszáz ember számára szolgálják fel a souper-t. A császári üvegházakból szánkákon hozzák a növényeket ilyen alkalmakra s bűbájosan szép látványt nyujt az afrikai növényzet közt hullámzó festői embercsoport, amint a rejtett helyről jövő zene hangjai mellett elhelyezkedik. Az élőfák menyezete alatt örömmel legel a szem az élénk színeken: virág a fákon és a nők kebelén, a fény megtörik az aranynyal kivarrt udvari ruhákon, a prémes dolmányokon; sisak, vért, sarkantyú, érdemrendek ragyognak a lámpák fényében és a szem káprázik a hihetetlen mennyiségű gyémánttól. A maga nemében páratlan látvány az egész világon s érdekes a philosophnak is. Soha nem tűnik fel jobban az ellentétek élessége s a lehetetlenségek szeszélyes megtestesítése mint itt, midőn Afrika belsejét látjuk odavarázsolva az éjszaki sark tőszomszédságába. A kivágott ruhás nők 20 fokos hidegben, fagyos úton jöttek a virágzó kaméliák alá; a pálmák levelei közül odalátunk a befagyott folyóra, mely a szánkák százait birja el fagyos felületén s a hómezőkön tovaszáll gondolatunk száz és száz verstnyire Ázsia határáig, hol szomorú csendben aluszsza az orosz nép százados téli álmát. Lelki és testi szemeinkkel egyaránt csak a kontrastot látjuk ama szomorú csend s a túlfinomult fényűzés eme káprázatos képe között, melyet kelet mindenható ura varázsol elénkbe.

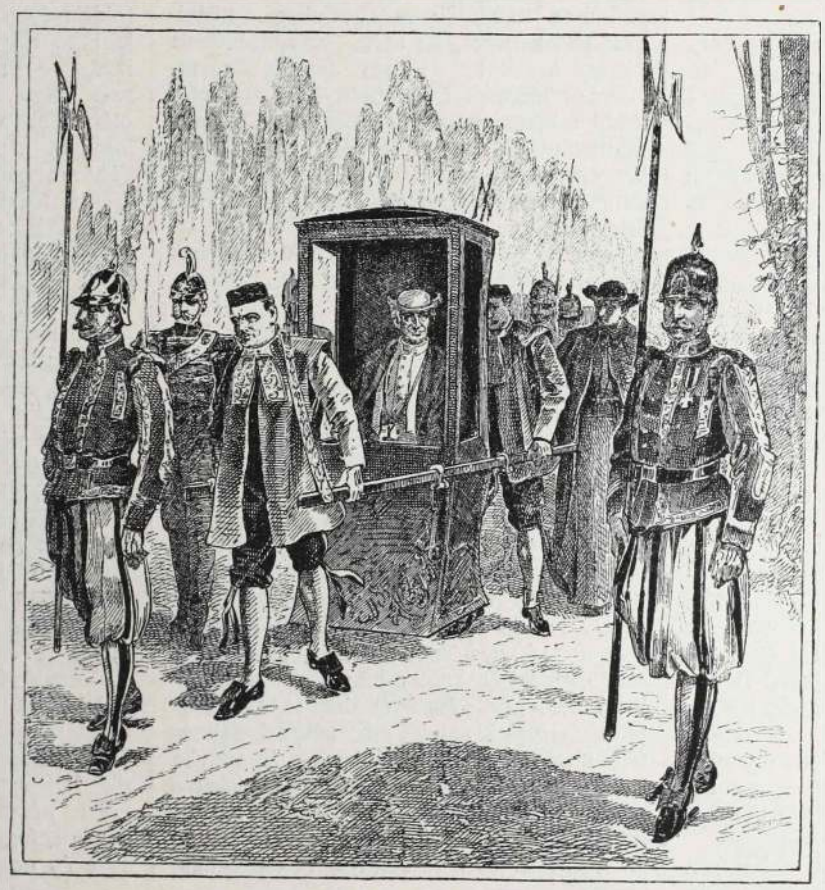

A PÁPA HORDSZÉKEN SÉTÁT TESZ.

* A Párisban Hachette-nél megjelent «Les Capitales du Monde» czimű érdekes munkából.

A PÁPA REGGELINÉL.

HATSZÁZ LÉPÉS.

Irta: ABONYI ÁRPÁD.

A dinari alpok tarajos hegyei között gubbasztó Kadlusa falu csak innenonnan hallott valamit róla, hogy nem tiszta többé levegője az Alpok között. Egy-egy vándor görög kupecz betévedt néha a faluba, hol nagy nyugodalomban végezte dolgát a férfi, s halk, siránkozó éneket éneket dudolván, sebesen pergette fonalas rokkáját az asszony és elmondotta ottan ravasz hunyorgatással, titkolódzva, hátrahátra intve a hegyek felé, hogy esteledik bizony túl a Livansko polje völgység falvai fölött: idegen katonák ereszkednek a völgybe.

Töméntelen idegen katona lépdel tompa dobszóra az utakon, hírét se hallotta itten efféle fegyveresnek senki. Szinök ha volna, megmondaná a többivel egyvelesleg azt is, hogy miről lehet megismerni őket, — de egyforma, zömök, nehéz testű farkas valamennyi és mind egy cseppig kékek, csunyák, fertelmesek. Százan ha vannak tömött sorokban egymás mellett, egyetlen egy kiabál közülök a sokból — a többi hallgat megmerevedve a sorban, mint a halott.

Kadlusa vénei körülültek az ősz Szofron tornáczos házában, minden ily fekete hirhozót a Livansko polje tájáról kit erre vetett mohó szerelme a pénznek és hallgatták, hallgatták a baljóslatú igét, kibámulván közben a törpe ablakokon, miképpen ha onnan sugárzott volna beléjök a vigasznak fénye. Pedig ott künn csak a nap sütött májusi pompaságának teljességében egyenlő világossággal mindenkire. Lassanként megértették, hogy a szerajevói kegyelmes pasa fermánjai többé nem érnek semmit, s egy-egy szemtelen török parancsoló haragját nem kell, hogy félje az egész sandzsákságban senki, — de nem örvendezének ennek a tavalyiban még áldott hirnek. Hosszú árnyéka vagyon a jövendőnek, egybeforró a szabadsággal, melyet kitépnek majd kezükből a kék katonák és felprédálják véle együtt az apákról reájuk maradt szokások örökségét is.

Fekete hirek hozói nem mondták, hogy másképen szakad le reájuk a jövő, s tán nagyobb sötétséget látnak Kadlusa vénei, semmint a valóságban lészen. Igaz sejtelmek verődnek össze a sziveknek mélyén, pusmogták szorongva, félelemmel — nagyon jól érzi a jövendőt az, ki abban a hitben vagyon, hogy esteledik . . .

Szofron, a vasizmu, hetven éves ősz, fejével bólintott csendesen, miközben elhallgatott rosz hireivel egy-egy ily hozzájuk tévedő viharmadár és fáradtan intett:

— Megmondta a graniczai fű is, hogy mind elveszünk, — el fogunk veszni tehát mindannyian, kik élünk és nem fogja meglátni szemünk apáink sirját . . .

Öreg asszonyok szedtek ilyen füvet karácsony körül a szikla mellől. Szétkaparták a havat, kitépték a vékony csiklevelű füvet a földből és megfőzték. Szent fűnek gőze fölszállt a levegőbe s mutatta facsaros kanyargásában a jövőt. Öreg asszonyok áhitattal lesték: vékony fonal gőzök párálltak ki a levegőbe s elvesztek, eltüntek abban a perczben. Ez a halál! ez a halál! Meg kellett tehát mondani a férfiaknak, hogy készüljön testük a hosszú útra, halált jövendöl nekik a graniczai fűnek gőze, és soha sem húzódott bizony a szent fű; ugy leszen szórulszóra, miképpen irva állott, kipusztul a faluból minden gyorsröptű sólyom. Keseregnek majd agyonlőtt sólymaik után a lányok, de hasztalan fakad pilláikra mindennél érőbb vize a gyásznak: a halott a földé.

Volt egy édes fia a hetven éves Szofronnak, eljegyzett gyürűse Mirának, a szépnek.

Szálas, barna fiu, — ott guggolt ő is a sorban és hallgatta figyelemmel a vének szavát. Megjegyzett magának mindent, de nem hitt el az egészből semmit. Idegen katonák a Livansko polje falvaiban, kik sokan vannak, valamiképpen fövényszemek a sivatagon s mind egy cseppig kékek? Honnan kerültek volna? Elvész tőlük a szabadság, többé nem övé az Alpok magassága s nem barmaié a szakadékokban növő íratos fű? Ki bomlik efféle rut mesével? Föl kell nézni az égre, hol csupa fény és súgárzó ragyogás, csupa melegség, csupa kék szín minden, sehol egyetlen fekete pont. És szét kell nézni a teremtés viruló kincsein, a rengeteg hatalmas fáinak zöldjén, mely átlátszó homályba burkolódzva ugy néz ki reggelenként a párázatban, mint egy megelevenedett igéret az Urtól, ki örökkévaló mindenekben és megtartója ide alant a békességnek.

Beszélhetnek tehát ideszakadt görög sáfárok idegen ellenségről, a meddig ki nem szikkad a szájuk s nyöszörőghetik aggodalmas homlokkal a szabadság veszedelmét, mig nem beléje unnak; ő nem hisz ebből az igaz meséből egyetlen szót se.

Nem is guggolt aztán többet a vének között. Jöhettek-mehettek hirhozó madarak a tulsó völgyből — egyiket sem hallgatta többé. Összeterelte nyáját ezután is, mint máskor, övébe dugta rövid nyelü baltáját, melynek csipősebb éle van a jatagánnál s kiment az Alpokra minden reggel.

Ott kicsapta szép, tarka barmait a legelőre, leült rendes helyére egy magas királyfenyő alá és nézte tünődve a fölséges tájat, roppant dinári hegyormok tarajos tömegét a közelségben, — égigérő, kopár sziklatömegek ölelkezését a messzeségben. Minden gyönyörű volt, annak találta szive még a leperzselt avart is, hogy övé lesz nemsokára Mira, a szép.

Egy leány, — de az övé. Ülvén a király fenyő illatos törzse mellett, fejébe repül minden meleg indulat, ha reá gondol s ki van hegyezve vérének minden lázadó cseppje, hogy fáj, — midőn elvonul szemei előtt a holnapi napnak sokszor megálmodott képe, magával ragadván minden bűbájos édességet, a mi csak terem égen, földön és a képzelet határán tul, a végtelenben. Egyszerű fiu volt a Szofron gyermeke — jó és becsületes, mint a természet maga, mely izmos sólyommá nevelte ölén. Tele volt szive vágygyal és bizalommal. Aranyos csillogást látott a növényzet pompájában s megreszketett remekbe formált testében minden érző ideg ha madár csippent valahol fészkén s vadgalamb hivogatta szerelmes bugással társát a vágásokban.

Ilyenkor aztán nem maradt tovább a fenyő alatt. Felpattant a földről, lenézett barmai után a völgybe, s ha rendben volt minden, — kikeresett magának egy lapos sziklapadot a völgyre hajló ormok szélén, s onnan nézte áradó szivvel a tájat. Minden az övé, mit belát szeme ebből a drágaságból! Hős apái véren váltottak számára otthont, — miféle esze nélkül való beszédet terjesztenek hát a Livansko poljeről, a midőn ellenséges katonaság jövetelét adják hirül?

Meglátná ő is az idegeneket, ha volnának . . . .

A szűk völgyet befogó hegygerincz tulsó oldalán szuronyok fénye csillant meg úgy délután négy óra körül a napsugárban. A fiú előrehajolt a sziklán és látta őket. Vörös lett egyszerre, mint a vér, s csak nézte, nézte a szuronyok villogó sokaságát, megfogyó lélegzettel, sokáig, kétségbeesve és nem jutott eszébe ebben a fekete

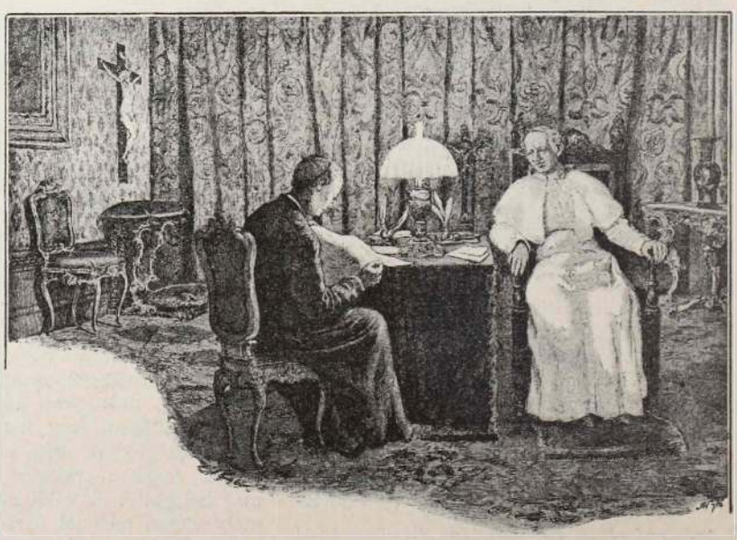

A KAMARÁS FELOLVASSA A PÁPÁNAK AZ UJSÁGOKAT.

perczben semmi. Hát itt vannak mégis, — itten vannak!... Megmondta előre a szent fű.

Kadlusa felé egy vörös parolis regiment húzódott lomhán a sziklák között.

*

Egy egész regiment a sziklák között, fáradtan, lustán, koppanó lábbal. A tábori térképre felrajzolt 1679-ik számu magassági pontot is elhagyták már; hatvankét kilométert eddig, vetekedőt borzalom dolgában a Golgothával.

A meglazult sorokban nem beszélt senki. Mogorván vonszolta fölsebbzett lábát minden ember, s lógatta izzadt fejét a föld felé, mint az állat. Egy korty víz fölérne tengerekkel, de nincs egy csepp se.

A negyedik zászlóalj utolsó kompániájának végén két oláh baka lépte fel a sziklás földet. Ezek még káromkodtak. Erős bivaly legény mindakettő, csupa kemény izom tetőtől talpig. Kötekedtek egymással az egész uton, s biztatták egymást fajuk teleszájú nyelvén: no, Gligor, frátye üssön beléd a naszódi menykő, csak lefordulsz tán már egyszer lábadról te is.

A zömökebb legény kaczagni kezdett.

— Megvárom Stepán fiam, amig te heverdezel elejbém.

—Hát csak lessed frátye, — mormogta Stepán, s felcsapta puskáját a balvállára.

Egy darabig hallgatva mentek. A fordulónál megállt Stepán «a tolvaj» (igy hivták), s leemelte válláról a fegyvert.

— Adj egy kis dohányt, Gligor, különben beléd eresztem ezt a «glanczot». (Ez volt az éles töltés.)

— Nem adok fiam, — felelt kötekedve a legény, — kevés van nekem is. Nini, telhárule (tolvaj) még mindig a Nr. 43-at hordod? ezt a komisz flintát.

— Az apád lelke se külömb, — riadt rá Stepán, s megsimogatta büszkén a fegyvert, — komisz a tied a szemeddel együtt. Fordulj meg, frátyile, fordulj meg... lássuk... Nézz fel oda túl a hegyre, — látod azt a kölyköt a kövön?

— Látom, — felelte Gligor.

— Hány lépés van addig, he? Meg tudod mondani, málé katona... lássuk...

— Négyszáz, dunyogta a legény.

Társa kaczagni kezdett.

— Mit mondtam komisz szemedről, frátye? Négyszáz! Fityfene négyszáz. Hatszáz, érted, — hatszáz lépés, gye la Luftlinie...

— Nem annyi.

— Fogadjunk, frátye, — ide vele! Fogadjunk két pipa dohányba, — jó? Két pipa dohányba, fratyile, adod?

— Adom, — felelte Gligor.

— Hát akkor nézz ide, mafla.. Anczváj!

S a horihorgas, nagy, szőke oláh baka ráigazította hatszázra a czélzót. Azután letérdelt a szikla mellé, vállához emelte a Nr. 43-at és lőtt.

— Hurráh! *Látod, hogy hatszáz,* frátye? kiáltotta rövid, diadalmas kaczajjal az oláh, a kinyujtotta társa felé a kezét, — hoczi a dohányomat!

Gligor látta, hogy hatszáz. Adta a dohányt.

Öreg Szofron szép legényfia átlőtt mellel bukfenczezett le tulnan szikláról-sziklára a bokrok között...

BETÖLTÖTTE A HIVATÁSÁT.

ELBESZÉLÉS.

— Irta: KÖVÉR ILMA. —

— Az ördögbe! kedves Róza, már harmadszor kérlek: válts vidámabb arczot. Mosolyogj; máskülönben semmire sem boldogulok.

Hirtelen, szinte gyermekesen naiv mozdulattal emelte kezeit a szeméhez. Leszáritotta azt az áruló könycseppet, a mely kiméletlenül kifecsegte, a mi odabenn történik.

Mosolyt erőltetett az ajkaira.

— Ej, de hisz ez semmit se ér!

A fiatal festő maga is érezte: milyen durván kiáltott arra a szegény teremtésre.

Már a következő másodperczben megbánta; mert hisz tagadhatatlan, hogy jó szive volt.

Odalépett hozzá. Fél kezébe vette a palettát s a rudat, a másik kezét pedig gyöngéden, résztvevőleg tette a leánynak könnyű szövettel boritott, formás vállára, a melyre meseszép szőke haj omlott alá.

— Mi bajod, Róza?

— De hisz nincs semmi bajom.

— Nekem mondod ezt?

Ránézett.

E tekintet alatt lehetetlen, hogy föl ne pattanjon a szive, a lelke annak a leánynak. Mind a kettő szinültig volt keserüséggel; az dőlt ki onnan belülről, a legfájdalmasabb zokogásban.

— Annyit bántanak, — tördelte, most már a nélkül, hogy a keze meg is mozdulna s letörülné arczáról a sűrűn alápergő csöppeket.

A fiatal férfi komolyan nézett rá. Megfogta a kezét. Gyöngéden simogatta azt a szép kart, a melynek mása, — kitünően találva — már ott volt a vásznon.

— Miért bántanak?

Összerezzent a miatt, a mit önkénytelenül csúsztatott ki a száján és halkan, remegő ajkakkal rebegte:

— Nem tudom.

A leánynak könyben uszó nagy szemei előbb a festőre pillantottak, egy másik tekintete megadólag nézett végig magán: azon a lenge átlátszó szöveten, a mely plasztikusan szép idomaihoz tapadt.

Fájdalas mosoly rezgett keskeny ajkai körül és szinte suttogó hangon ismételte:

— Nem tudom.

E perczben olyan csodálatos volt az arcza, a milyennek még soha sem látta a művész.

Elbocsátotta a kezét.

Lábujjhegyen lépett az állványhoz és szinte átszellemülve, megilletődötten dolgozott; maga se tudta meddig.

A mig keze ott járt a vásznon, minden egyébről meg látszott feledkezni, de mihelyt félbenhagyta a munkát, ismét kedélyesen, jóformán pajtás módjára csevegett a leánynyal.

Arról beszélt, hogy milyen eklatáns sikert vár ettől a képtől.

A leány boldog mosolylyal hallgatta, hanem azért fölötte szűkszavú volt ma a feleleteiben.

Az iménti tárgyat többé nem érintették.

A festő megfeledkezett róla és a leány azon volt, hogy ne idézze többé emlékébe, mert hisz annyira röstelte az előbbi gyöngeségét.

Róza mielőtt távozott volna, szeliden megkérdezte: mikor jöjjön ismét.

— Holnap. Ebben az időben, mint ma.

— Isten önnel, Zentay úr.

A művész a leány távozása után ismét tekintette a képet.

Valódi extazisba hozta.

Gyönyörű modell ez a kis Róza.

Már a harmadik kép, a melyhez mintául szolgál és ha igy tartja magát, még nem egy sikerének lesz osztályosa.

Elrakta a műszereit. Az ablakhoz lépett és elmerengett az Andrássy-utnak kaleidoszkopszerű változó, mozgó panorámáján.

Nem a kis modellt kereste a szemeivel, mert az már rég eltűnt a látóhatárról; eltűnt az emlékezetéből.

A leány szapora léptekkel vágott át a Deák-téren és az Erzsébet-sétány felé tartott.

Leült egy lóczára; oda az orgonabokrok közé.

A hányszor elhagyja Zentay műtermét, nem haladhat el erre a nélkül, hogy — ha csak pár perczre is — pihenőt ne tartson itt; azon a kis lóczán, a mely fölé igy tavaszszal, buján borulnak a kicsattant rügyekkel megrakott ágak, a még csak sejtelmes illatot árasztó, fesledező bimbókkal...

Mintha édes, bizalmas mosolyra nyilnék ilyenkor a fák, a virágok, a föld ajaka attól a lágy, meleg tekintettől, melyet az áttetszőn derült égbolt vet reájuk.

Akkor is igy volt, a midőn a kis varrónő az üzletbe sietett.

Még korán volt, a boltot zárva találta, hát betért ide..... Azaz ide menekült, hogy megszabaduljon attól a kihivó tekintetű úrtól, a ki naponta követte őt; annak az előkelő úrnőnek a férjétől, a ki mióta ő nagyságánál volt, hogy fölpróbálja neki az üzletben készülő ruhájának derekát, nyomról-nyomra üldözi őt. Egyszer egy levelet is küldött be neki az üzletbe... Elpirult, mikor végigolvasta. Akkor még csak tizenhét éves volt. Más, anyai szárnyak alatt felnőtt leány, ebben a korban talán meg se értette volna azt, a mit Róza, a korán elárvult és ugyancsak korán önállóságra szoritott leányka megértett és fölháborodva szakgatta szét az ocsmány tartalmú irást.

Társnőjei velük született kandisággal faggatták, hogy mi volt abban a levélben; és hogy nem akarta megmondani, — a leányok fölszedték az apróra tépett papirt és az asszonyi kiváncsiság-adta türelemmel illesztették össze, mig végre kibetűzték, a mit magában foglalt.

Némelyik kétértelműen mosolygott, a másik szinte irigykedve bigygyesztette le ajkait. Nem egy akadt köztük, a ki azt mondta: De bolond ez a Róza, hogy elszalasztja az ilyen szerencsét!...»

Csak egy elszegényedett, jobb sorsból való özvegyasszony volt a munkásnők között, a ki jóváhagyó pillantással nézett rá s igy szólt: Becsületes leány.

Milyen jól esett ez neki!

Megint néhány forró csöpp gördölt ki Róza szép szemeiből.

Üldözője nem fáradt bele a sikertelen kisérletezésekbe és ama reggel is az elől osont ide. Itt ült le, zihálva, kipirulva, a nélkül, hogy észrevette volna azt a fiatal embert, a lócza tulsó sarkán.

Egy elfojtott sikoly lebbent el ajkán, mikor szomszédja megszólította.

Hanem aztán barátságosan válaszolt; hiszen olyan jóságos volt a tekintete, anynyira behizelgő volt a hangja . . .

Ezen a reggelen majd elkésett az üzletből, sőt az hitte, hogy tényleg el is késett, mert a régi városháznak toronyórája már tizet ütött és az a hang még folytonfolyvást a fülében csöng . . .

Csak kis vártatva jött észre, hogy hisz már ott van a dolgozó-teremben, a lábai ösztönszerűleg hajtják a varrógép kerekeit, de ott belül most is visszaverődik az a lágy, az a zengzetes hang.

Maga kereste az alkalmat? . . . a véletlen hozta-e úgy? . . . vagy tán ő? . . .

Nem tudja kinek, minek az akaratából történt így, de egy hét óta minden reggel találkozott vele.

Hosszasan elcsevegtek . . .

A harmadik találkozásnál meg — megmondta, hogy Zentay Ernőnek hivják. Előkelő családból származik. Huszonnyolcz éves. Festő, a ki csak most rendezett be magának egy kis műtermet az Andrássy-úton.

Egy hét elteltével csodálatosan tartózkodó és mégis olyan bensőségteljes hangon, a melyre lehetetlennek látszott tagadó választ adni, — igy szólt a fiatal ember:

— Róza kisasszony, ön engem nagyon szerencséssé tenne, ha . . . ha ellátogatna az atelierembe és . . . és ha megengedné, hogy elkészitsem az arczképét . . . Lássa, én még kezdő vagyok, de telve jó reménységgel; s hogyha akadna olyan mintám, a melyen kedvvel dolgoznám, nagyot lenditene előmenetelemen.

Ugy beszélt, a hogyan csak a művész tud beszélni: lelkesedéssel, rajongással.

Egy egyszerű szava is mély benyomást tett rája, hát ez az esdeklő tekintet, az a rimánkodó hang!

Az arczkép hamarosan elkészült. Csupán a fej, melyet rózsakoszorú köritett, mintegy a tavaszt ábrázolva.

Az a szőke haj, azok az álmodozó, mélységes tekintetű szemek; mint a most ébredő természet, melyben elsőt lobban az élet, elsőt lüktet a szív . . .

Zentay el volt ragadtatva a kép sikerétől.

Azt mondta: ha ezt a fejet ráillesztheté annak a halászleánykának az alakjára, a kit fantáziájában megalkotott, ez betetőzné ránézve a boldogságot.

Szóval, a fiatal művész ékesszólásának sikerült rávennie a leánykát, hogy öltse magára a halászleány-jelmezt.

Megtette.

Szemetigézőleg szép volt a kis Róza a rövid szoknyácskában, a mely alól ingerteljesen bujtak elő a mezitelen, gyermekéhez hasonló kicsiny, rózsaszinű lábacskák . . .

A könnyű ingváll hanyagul csúszott félre gömbölyű vállairól s a kurtára föl-gyűrt ujjak látni engedték a lágy, az első fiatalságban duzzadó karokat.

A művész-szem megittasult e tökély láttán.

Elragadtatással tárta eléje karjait és a keblére zárta.

A leány remegett; remegett a félelemtől, a boldogságtól, hogy ilyen elégedettnek látja őt.

E képen hosszabb ideig dolgozott a művész.

Róza pontosan eljárt a műterembe; azzal az öntudatlansággal, a melylyel a gyermek cselekszik; azzal az önfeláldozással, melyben az asszony lelke nyilatkozik meg. Az üzletben elvesztette állását, mert soha sem ment be időre. De hát mit tesz az! Dolgozott otthon.

Magánmunkát vállalt.

A «Halászleányka a bárkában» ki volt állitva a tárlaton és általános figyelmet ébresztett a fiatal művész iránt.

Az első, a ki a festőt fölkereste, hogy szerencsét kivánjon neki, Róza volt. Szerényen, tartózkodólag, de szive szerint rebegte el gratuláczióját a leány.

A PÁPA MISÉT TART.

Zentay arcza derült, ragyogó volt és erős meggyőződés hangján mondta:

— Még egy újabb, nagyobb siker, és jövőm meg van alapitva.

Ez alkalommal arra kérte Rózát: szolgáljon neki mintául újabb képéhez. Hebet, az ifjuság istennőjét kell személyesitenie.

Róza sokkal járatlanabb volt a tudományokban és fogalmával sem birt annak: miféle kosztümöt viseltek a regekor istenasszonyai.

Vállalkozott.

De mikor a vékony fátyolszövetet meglátta, a melyben ott kellene állnia ő előtte, a ki hosszú tekintetekkel pihen majd rajta, mint előbbi munkálkodása közben, megtagadta a kérés teljesitését.

Zentay ismét esdeklésre fogta.

Könyörgött úgy, a hogyan ő tudott . . .

A leány nem birt ellentmondani. Magára vette az öltönyt.

Reszketve állt a művész elé. Hideg futotta át, mikor rája esett Zentay első pillantása.

Egész teste reszketett, didergett; de a tekintetéből ez a melegség sugárzott ki, melyet csak egyszer, csak egy iránt érez a szív . . .

Ezen a képen dolgozik most Zentay.

Róza kezdetben visszautasitotta a dijazást, de mikor elvesztette biztos keresetét, Zentay ráerőszakolta a honoráriumot. A leány elhatározta, hogy csak kölcsönképen fogadja el.

Vissza fogja fizetni. Épen azért vállalt annyi munkát, a mennyi csak akadt; azért élt oly takarékosan, hogy mihamar együtt legyen az összeg, a melylyel a művész adósának tekintette magát; mert hisz ő nem . . .

És ma mégis azt mondta a szoba kiadónője, hogy szobája föl van mondva; keressen más lakást. Neki leányai vannak, s miután értésére esett, hogy Róza festőmodell, ilyet egy perczig se tűr meg házánál.

Az ő leányai becsületes leányok, ő pedig . . .

Ujra megeredtek a könyei; de mert ott a néptelen sétatéren senki se kérdezte tőle, hogy miért sir . . .

(A sirás most nem tette alkalmatlanná vonásait a Hebe-képhez.)

Senki se kérdezte; ő se. Ezentul jobban is tudott uralkodni érzelmei fölött. Nem panaszkodott. Némán tűrt.

Mikor helyzete már-már tarthatatlanná lett, mikor odajutott, hogy legjobb házait is elvesztette, mert az urnők vonakodtak érintkezni vele, (hogy miért, ezt épen nem titkolták), még ekkor sem csüggedett.

Kezdte ugyan beismerni, hogy a látszat ugyanis csúf színben tüntetheti föl a világ szemében, de nem bánta, nem törődött vele.

Föláldozza magát érte! Boldogsága egy gondolatban összpontosult: ő nem tartja olyannak, mint azok, hát mit bánja ő a többit!?

Az életnek amaz utolsó menedékéhez járult, melyhez azok folyamodnak, a kiktől mindent megtagadott a valóság: ábrándokat szőtt.

Hozzálátott ehhez az ébrenálmodáshoz a mely a legszebb képeket festette eléje.

Gyönyörűk voltak a képek, olyan szingazdagok, a milyen ragyogó koloritban a remény dolgozik.

Róza remélt. Mit? . . . Olyan alaptalan ürességeket, a mik semmiből lettek semmivé. Ezerszinű buborékok az ilyféle remények, melyekben elgyönyörködik a naiv, tapasztalatlan kedély, ép úgy, mint az a gyermek, a ki szappanbuborékokat fúj óraszámra.

De ez sokkal rosszabb a gyermeknél, mert ő legalább tudja, hogy az a csillogó színes semmi nyomban szétpattan, hát jóizűt nevet rajta, míg ellenben az ilyen nagy gyermek egész élete boldogságát, üdvösségét látja a reménység szappanbuborékában, s ha elpattan . . .

Jó Isten, ennek még lehetőségére sem gondol . . .

A Hebe már közel állt a befejezéshez. Az utolso ülések alatt a festő időnkint kétkedő tekintettel révedezett modelljén. Olykor hozzálépett s itt-ott dúsabb redőkbe szedte vállán a könnyű szövetet. Máskor szinte türelmetlenül sziszszent föl munkaközben:

— Haragszik valamiért?

— Nem, édes Róza, miért haragudnám; csak . . .

Nem folytatta; egyébiránt már nem is hallotta volna a leány, oly mélyen elmerengett azokban a szemekben, melyek rája voltak függesztve . . .

Zentay nagy gonddal tett egy-egy ecsetvonást, egy árnyalattal töltve be azt a hézagot, a mely az arczcsontnak kiszögellése következtében támadt.

Hasonlólag pótolta a hiányokat, melyek a vállak hajlásainál, a nyak körül mutatkoztak.

Egy napon, a míg Róza a szomszédos benyilóban öltönyt cserélt, pár kollégája kereste föl a művészt.

Zentay észre se vette, hogy modellje még nem távozott el. Ilyesmire nem sok ügyet vetnek a festőműtermekben.)

Élénk társalgás folyt a fiatal férfiak között. A leány csak Zentay szavát hallotta, a mely e perczben olyan lemondásteljes, olyan panaszos volt.

— Ha nem fejezhetném be, mondhatom: szerencsétlenné tenne. De ilyen rohamos hanyatlás!

— Hány éves?

— Gondolom, 19—20.

— Hja, ez az a kor . . .

— A melyben a modell lehetetlenné válik, — hagyta helyben Zentay. — Igazad van.

Róza a társalgás összefüggésére mentül kevesebbet figyelt, csupán arra, a mit Zentay mondott.

— Semmi esetre se leszek hálátlan iránta. Szegény kis teremtés! Persze, kerülő úton adom tudtára. Ne gondoljatok engemet olyan durva fráternek. Végre a modell is asszony: kimélni kell hiuságát.

Nevettek. Egyikük azt kérdezte:

— Hát aztán hogyan cselekszed ezt meg?

— Egyszerűen. Egy kis ajándékösszeget nyomok a kezébe és igy szólok: Most egy ideig nem dolgozom. Pihenek. Ha ismét szükségem lesz reád, majd fölkereslek. A viszontlátásra . . . . . — És többé nem látjuk egymást viszont, — nevetett Zentay.

«És többé nem látjuk egymást viszont.»

Ezt olyan könnyelmüleg ejtette ki, hogy a leány, a ki semmi jelentőséget se tulajdonitott a társaságnak, megborzongott . . .

Mikor azonban másnap eljött, elfelejtette, azt a szokatlanul frivol hangot, mert ismét olyannak tapasztalta Zentayt, a milyen rendesen lenni szokott.

Nem gondolt többé arra a modellre, a ki felől olyan megvető hangon beszélt: sok aféle egyéniség jár az atelierjébe, a kikről bizony nem érdemes tisztelettel szójani. Aztán meg önző volt egy kissé: mit törődik vele, hogy miképen vélekedik egy harmadik személy felől ez az ember, a ki most is olyan kedvesen, olyan gyöngéden, barátságosan cseveg vele, mint ezelőtt . . . mint ezután . . . Mi kell ennél több!? . . .

A tárlat megnyitása után pár nappal, levelet kapott Róza Zentaytól, a melyben kérte, jőjjön el hozzá.

Ugyan e napon olvasta a lapban, hogy Zentay Ernő «Hebe»-je az első dijat nyerte. A kritika annyi s oly föltétlen dicséretet halmozott a művészre, hogy Róza egészen magánkívül lépett a műterembe. Jóformán reszkető s a boldogságtól elfojtott hangon rebegte.

— Olvastam a diadalát Zentay ur. Menynyire örvendek, hogy beteljesedett a mi után vágyott.

MÁRIA LUIZA FŐHERCZEGNŐ
— A bolgár fejedelem menyasszonya. —

— Köszönöm kedves Róza.

Hélylyel kinálta, kedélyesen beszélgetett vele, miközben barátságosan és többször megszorongatta a leány kis kezét, a mint ezt egyébkor is tenni szokta, a mikor ilyen elégedett hangulatban volt.

— Sikerült, kedves Rózám sikerült. Meg van alapitva a hirnevem.

Róza szivét soha nem érzett reszketés fogta el.

— Ön nagyon szorgalmas volt — hebegte elfogultan, egyszerű észrevételét.

— De — folytatta a bőbeszédes művész — ki is fárasztott a munka. Most egyideig pihennem kell. Majd aztán ujabb erővel látok ismét dologhoz. Remélem akkor ismét számithatok reád . . . Majd akkor föl foglak keresni . . . Most . . . most egy darabig kezembe se veszem az ecsetet . . . Valószinüleg elutazom. De később majd ujra látjuk egymást ugy-e bár? . . .

A művész szinte összefüggés nélkül fecsegett, közbe-közbe jóizüen nevetett. Bohó kedvben volt.

Ki tudja mit mondott? . . . ki tudja miről beszélt . . .? Róza már egy szavát se értette . . .

«Egyszerüen egy kis ajándékösszeget nyomott a kezébe s igy szólott: Most egyideig nem dolgozom. Pihenek. Ha ismét szükségem lesz rád, majd fölkereslek. A viszontlátásra . . . és többé nem látjuk egymást viszont».

A leánynak remegett a keze, szinte görcsösen szoritotta össze a markát, a melybe a festő egy tekercset csusztatott . . . . Pénzt! . . .

Tehát ő volt az a modell!? . . .

És ő is annak tartotta, ő, a kiről azt képzelte . . .

— Tán rosszul vagy?

— Nem, nem! Isten önnel Zentay ur.

— A viszontlátásra édes Róza.

«És többé nem látjuk egymást viszont . . .»

Ezt mormolta magában a leány, miközben letántorgott a lépcsőn.

Zentayt sokkal önzőbbé tette a boldogság, semhogy a más kedélyállapotát megfigyelte volna.

A lapok nem fogytak ki a dicsőitésből a nagy föltünést keltő tehetségnek. De mi tagadás benne: a művész ember se fárad ki az ilyen glorifikácziók elolvasásában.

A festő szinte falta a hirlapoknak ama rovatát, a melyben megpillantotta azt a delejes négy betüt, hogy: «Hebe». Benne is volt minden lapban, de több helyütt. Egy reggel még a rendőri hirek között is ott fényeskedett ez a káprázatos «Hebe» szó.

Még itt is?! No hát ezt is átfutja.

«Öngyilkosság. Méreg által vetett véget életének az I. kerület * utczájának 20. számú házában lakó D. Róza fiatal varrónő. Értesülésünk szerint e szép Róza szolgált mintául Zentay Ernőnek csak imént nagy port fölvert Hebejéhez. A végzetes tett oka ismeretlen.

Zentay mélyen meg volt illetődve. Szánalmat érzett a szegény leány iránt. Egész délelőtt azon tünődött, mi vihette azt a szolid teremtést ilyen csuf lépésre.

Dél felé ajánlott levél érkezett a müvész czimére.

Egykedvün bontotta föl, de annál nagyobb volt meglepetése, a midőn ez egyszerű ajánlott levélből meglehetős összeg pénz hullott ki.

Alig olvasható rosz irás, mely ezenfelül reszkető kézzel lehetett irva:

«A modell lehetetlenné vált.

Tehát én voltam, a kiről önök beszéltek!? Nem hallgatóztam, véletlenül hallottam a mellék szobából. Akkor nem gyanitottam, hogy rólam beszélnek.

A modell lehetetlenné vált.

Zentay ur! én nem voltam az ön modellje . . . Nem voltam fizetett modell. Meg-

mondtam önnek: a mit elfogadtam, csak kölcsönnek tekintettem. Itt mellékelem hiány nélkül. Köszönöm.

Nem voltam az ön modellja, csak egy egyszerű nő voltam, a ki...

(Itt egy sor törülve volt, ugy hogy a festő a legnagyobb fáradtsággal sem birta kibetüzni a mondat befejezését.)

A modell lehetetlenné vált.

De a nő betöltötte hivatását.

Boldog vagyok!

Róza.

*

Zentay Ernő jó lelkü ember volt, hát nagyon érthető, hogy szivére vette ezt az esetet. Sajnálta a szerencsétlen véget ért leányt, de másfelől nem egyszer fölháborodva gondolt reá. Gondolt még évek multán is és valódi lelkifurdalást érezve, hozakodott elő ismerőseinek a gyászos esettel, a mely egy modellját érte. Mindannyira azonban, boszusan jegyezte meg:

— De a patvarba! én nem voltam oka, ki képzelné, hogy ilyen foka is lehet a női hiuságnak.

«A nő betöltötte hivatását». Hányféleképen értelmezte ezt a három szót! Hihetetlen, hogy ez az intelligens ember, a ki e mellett még művész is volt, soha se lelte meg a valódi megoldást.

A nő betöltötte hivatását, a midőn mindent föláldozott azért a férfiért, a kit szeretett... És a férfi, önző volt talán, elfogadta, de mert nem viszonozta a szerelmét, hát soha sem érthette meg azt az áldozatot.

EGY-KÉT CSEPP.

Irta: VÉRTESI DEZSŐ.

I.

A vadásztársaság korán visszatért. Lassan, zajtalanul jöttek... vidám szó, nevetés nem hallatszott... valami baj történt...

A golyó, mely a vadnak volt szánva, Margit grófnőt érte.

A vendégek le sem szállnak a kocsikról, siet mindenki haza..... nem szeretnek az emberek ily gyászos helyen tartózkodni.

Az öreg gróf nyugodtan áll a kocsi mellett, melyen a beteg fekszik, onnan osztja parancsait. Csak mikor a grófnő halvány, sápadt arczára rátekint, teszi kezét homlokára, mintha onnan valami sötét gondolatot akarna elűzni.

— Egy fogat az orvosért menjen.... hozzák gyorsan a hordágyat.... készítsék el a grófnő fekhelyét..... lárma ne essék, mert az zavarja a beteget.

A szolgák szétoszolnak, csak az öreg komornyik marad a gróf mellett.

— Méltóságos úr, a vasúti állomás messze van..... a vonat csak egy óra mulva érkezik, soká tart, míg a fővárosból az orvos ide ér.

A gróf nem felelt...

— Méltóságos úr, a fiam, az orvos ma jött meg. Nehány nap előtt lett kész... nagyon dicsérik, a faluban van valahol... megkeressem?

— — —

És ott állott a fiatal orvos az ágy előtt. Gyermekkori játszótársát viszontlátta.... betegen.

A seb nem volt mély... a golyó benn maradt a sebben, a beteg nem volt eszméleténél, láza volt.

Ha most arra kérték volna, hogy adja oda saját életét a leány életéért.... oda adta volna.

Egy fél évtized alatt, míg tanult, dolgozott, sokszor kísértette a gondolat.... megmenteni egyszer a haláltól ezt a leányt.

Most, hogy a sors idevezette őt az ágyhoz.... a fővárosból hozatnak egy másik orvost.

Aztán elküldik őt. Annak a másik orvosnak neve, híre van, az majd megmenti a beteget, azé lesz a hála, a jutalom, annak fogja mondani a grófnő: életmentőm...

Nézi a sebet.... a hófehér lábon egy véres folt, melyből még most is csepeg a vér.

Tapogatja a seb környékét... keze kitapintja a golyót, hisz' tán a csontot sem sértette és akkor veszélyről szó sem lehet.

Az asztalnál az öreg gróf ül és az órát nézi.

Mulnak a perczek, a vonat már utban ban van a puszta felé..... a sürgönyt csak megkapta a tanár.

Az óra üt, lassan..... kimérten zúg egyik ütés a másik után.... mindegyik ütés egy-egy pillanat, mely figyelmezteti őt, hogy elmehet.

Eszébe jut, hogy a golyót kivenni, mely nem is hatolt mélyre, nem nagy fel adat.

A beteg fájdalmai nagyok.... a műszerek lenn vannak atyja lakásán..... legalább nem fogják elküldeni és megengedik majd neki, hogy mindennap lássa Margitot.

A beteg felkiált fájdalmában. A gróf nem birja hallgatni a beteg nyögését... Az ágyhoz megy, megragadja az orvos kezét.

— Hát mért orvos ön, ha nem tud a betegen segíteni...

Hát tesz érette valamit. Vakmerő dolog fiatal orvosnak belemetszeni az élő húsba és vigyázni, hogy át ne vágja az életereket, a melyekben az életet adó vér kering.

És megtette. Remegett kezében a kés, összeborzadt a test, de erőt adott a szív, erőt a szerelem...

Mire a híres orvos megérkezett, már ki volt tisztitva a seb és a grófnő nyugodtan aludt és álmodott...

II.

Látta mindennap a grófnőt. Látta mint gyógyul, mint heged lassan a seb..... mint tünik el lassan a vörös folt a lábon és érezte, mint lesz nagyobb, fájdalmasabb az a másik seb... a szívben.

Valami bizalmas viszony fejlődött ki a grófné és az orvos között. A grófnő szinte örömmel várja az orvos látogatását, gyermekes örömmel beszéli el, hogy minő szép ajándékokat kapott és ő úgy tud örülni a grófnővel együtt.

A seb begyógyult... neki távozni kellett. Búcsuzni ment...

— Gróf úr nem fogadhatok el semmit. A puszta véletlen hozott ide és úgy is itt akartam néhány hétig megpihenni, örültem, hogy szolgálatukra lehettem...

A gróf az iróasztal mellett állott, a grófnő a pamlagon ült, kis arany óráját nézte, hallgatta ketyegését...

Egy... kettő... három...

Nem szólt egyik sem. A gróf merőn az orvosra néz, az orvos pedig kezét izzó homlokára teszi, szavakat keres, de nem talál.

E kínos perczek felidézik szívében szerelme emlékeit... A kedves kis leányt, ki néha játszik a komornyik fiával... a büszke grófkisasszonyt, ki kezét csókra nyujtja... az álmodozó orvosnövendéket, ki vagyonról, hírnévről, grófnőről álmodik, ki most elszalasztja a jó alkalmat és nem meri megkérni ideálja kezét...

— Gróf úr őszinteséggel tartozom Önnek, megmondok mindent. Szegény szülők gyermeke vagyok, atyám alárendeltje önnek, de én orvos vagyok független szabad ember, mint ön.

Lehajtotta fejét, megtámaszkodott a székben, szemei Margit szemeit keresték, de az nem nézett reá, nem bátoritotta őt...

— Atyám kináld meg az orvos urat székkel, oly zavartnak látszik...

És ránézett. Nagy fekete szemei ragyogtak az örömtől, ajkán a boldogság mosolya jelent meg és e pillantás visszaadta bátorságát.

Eltolta a széket, a grófhoz lépett és erős emelt hangon mondá neki:

— Margit leányát szeretem... annak kezét kérem.

Csak meg kellett tekintenie a leányt és a fiatal embert, hogy megértsen mindent. Határozott ember volt, katonának nevelték, katonák között forgolódott egész életében, ellentmondást nem ismert. De tapintata megsúgta neki, hogy nem szabad megsértenie a fiatal embert.

Erőltetett mosolylyal nyujtá neki a pénztárczát.

— Orvos úr, az örvényt, mely önök között van nem lehet áthidalni semmivel sem. Hálával, köszönettel tartozunk Önnek, de mással nem... Isten önnel.

III.

Egy vágya, egy czélja volt most már: megbosszulni magát... felemelkedni oly magasra, hogy megmutassa annak a büszke grófnak, hogy az örvényt át lehet hidalni.

Atyját kényszerité, hogy elhagyja a grófot... nem hallott többé róluk semmit sem.

Küzdött... dolgozott, neve gyorsan szárnyra kapott, megmentette ezrek életét.

Különös embernek tartották... nőtársaságba nem járt soha, nem is nősült, korán megöregedett.

Híres tanárrá lett... halál kerülte a helyet, hova ő járt, szerencsés keze volt.

Sürgönyt kapott... Honday grófnő nagyon beteg...

Elutazott... Ismerős tájakon vitte keresztül a vasút, rég elmult időkre emlékeztető tájakon.

E vidéken történt a végzetes lövés... Ott állott Margit, háta mögött a gróf... fut a vad, a gróf lő... a grófnő félreugrik és leroskad a földre.

Megáll a vonat... ismerős kastélyba viszi a kocsi, Margit grófnő beteg. A férj fogadta a tanárt... a tanár szivét összeszoritja valami fájdalom, egyedül akarja a beteget megvizsgálni.

És a megtört hosszú ősz szakállú tanár meggörnyedve lép be a beteg szobájába.

A beteg eszméletlen fekszik, a hosszú harmincz év alatt elváltoztak vonásai, csak a szemek maradtak a régiek.

Megvizsgálja a beteget, csak egy szer van még, mely megmentheti.

A gyógyszer méreg, három csepp belőle még éltet ad, kétszer annyi halált. Most kezében van az, kinek kietlen életét köszönheti, ki miatt nyomorultan egyedül kell élnie... Keserűség, harag, gyűlölet, mi harmincz év alatt összegyűl, mind, de mind kitör most szívéből és... ott van kezében a kis kanál, benne a czukor, folynak a cseppek egy..... kettő..... öt hat.

Felébred a beteg, felveti fekete szemeit az orvosra, ha nem is ismeri fel, de tudja, hogy ki ő.

— Vártalak... hosszú tiz évig vártam, míg áthidalod az örvényt, áthidaltad, nagy ember lettél, elfeledtél. Belevetettem magam az örvénybe, neje lettem egy gyűlöltnek. Szenvedés, nyomorúság, keserv a te ajándékaid, nem kell életemet megmentened, nem kell gyógyszered.

Odaroskad az ágy elé. Hisz ő nagyobb bűnös, kinyitotta a boldogság kapuját, de nem lépett oda soha. Ne bűnhődjék ez a szerencsétlen asszony...

A sok gondolat és a tudat, hogy mert kiverte szívéből Margit emlékét, eldobta magától boldogságát, szinte megfosztja eszétől.

Lenyeli a halálthozó czukrot...

*

Temetnek búsan bánatosan szól a harangszó... dicsőítő beszédek hangzanak a jeles tanárról, ki tévedésből nyelte le a halálthozó czukrot.

GONDOLATOK.

Irta: HARMATH LUJZA.

A *protekczió* olyan a mi világunknak, mint a déli tenger-sziget lakóinak a *kenyérfa*. Okvetlen oda kell járulnunk lombjai alá, ha nem akarunk éhen veszni.

*

Legkönnyebb a közélet kimagasló alakjait elítélni. Kiváltságos helyzetüknél fogva a nap sugarai úgy érintik, hogy az árnyak hosszúra nyúlnak. Innen van aztán, hogy minden erényüket kicsinynek és minden hibájukat nagynak látják.

*

Hogy elitélik kounkban a tolvajt, ki lop és rajta kapatja magát s hogyan tömjénezik azt, ki gazságait előkelőségével képes takargatni.

*

Soha sem kivántak oly ellentétes dolgokat az emberektől, mint korunkban. Kivánják, hogy évezredek tradicziójával szakitva, tagadja meg hitét, Istenét s aztán kivánják, hogy e túlságos felvilágosultság, e laza erkölcsi fogalmak, e folytonos kisértések közepette, rendithetetlen becsületben maradjon meg.

*

Még soha sem ismertem szellemes embert, kinek ne lettek volna apró gyöngeségei, melyek semmi esetre sem árultak el szellemet.

Jele, hogy a szellemiség sem győzi le az emberi hibákat.

*

Nem mind szellemes ember az, a ki szikrázó élczeivel mulattatja a társaságot. Élczei plágiumok, melyeket mások műveiből csent el. Nem kell egyéb hozzá, mint jó memoria és bizonyos fokú szemtelenség.

*

A mai társadalom már alig érti meg az idealizmust és mégis elitéli, a kiben nem találja fel.

SANCTA VERITAS.

— REGÉNY. — (9)

Irta: VÁRADI ANTAL.

Egy reggel Viktor atyja a szokottnál korábban jött el hozzájuk.

A mint forrón megcsókolta leányát, Viktor után kérdezősködött.

— Már elment, holmi kis bevásárolni valója van, de azonnal it lesz.

Negyed óra mulva tért vissza. Atyja dolgozó szobájába vezette őt.

— Fiam. Ma este légy készen arra, hogy a «Sancta Veritas» szövetsége mesterei sorába avasson. Eddig neophita voltál, tanitvány, kinek működését egy álló évig kisértük szigorú figyelemmel. Most kimondták fölötted az ítéletet. Ma eléred a mesterfokot.

Viktor összerendült, valami titkos sejtelem futott át lelkén.

De Irén állapota.

— Épen az ne aggaszszon... Nagynéned itt lesz, mi úgy sem lehetnénk mellette. Ez a rettentő óra legyen rád nézve is rettentő. Át kell küzdened magadat azon az utolsó, legnehezebb próbán, ha hű vagy fogadásodhoz, szövetségünkhöz, eszméinkhez, eskünkhöz...

— Megyek...

Estefelé Irén kis rosszullétről panaszkodott. Róza néni lefektette, Viktor órahosszat ült ágya mellett, kis fehér kezét szorongatva, majd atyja lépett be, s intette, hogy az indulás órája itt van.

Soha még nehezebb szívvel nem távozott el Viktor. Atyjának szemei is megnedvesültek. Sarlay is eljött, hogy együtt menjen velük, de csak elkiséri őket: azonnal vissza jő Irénhez, hogy hírt adhasson nekik, ha kell. Ő is el volt érzékenyülve, de nem tartóztatta őket.

— Bocsásd el férjedet, gyermekem... Ehhez az eskühöz épen oly hűnek kell lennie, mint ahhoz, a melyet néked tett az oltár előtt.

Viktor még egyszer forrón megölelte nejét, s számtalan csókkal borította el sápadt arczát.

Irén mosolyt erőltetett szenvedő vonásaira — s küldte őket.

— Ha nem látlak többé: ne hidd, hogy onnét fölülről nem keres a tekintetem...

Viktornak a szivébe nyilallott a szó. Komoran, szótlanul ment le atyjával és apósával a lépcsőn.

— Nem kellene elmennem...

Atyja szigoruan tekintett rá.

— S mit szólnának azok, a kik ma várnak rád?

Sarlay nyugtatta meg mindkettőjüket.

— Jobb, ha itt nem vagytok. Jelenléted csak elcsüggeszti a szenvedőt. En majd visszatérek; csak addig maradok veletek, míg a szertartás jóformán megkezdődik. Aztán itt leszek s érted mehetek, ha kell.

Kocsiba ültek s némán, komoran elmélyedve hallgatták a kerekek robaját a kövezeten s nézték a meg-megvillanó lámpák sűrű fényét az utczaszéleken.

Vihar keletkezett. Az első esőcseppek csapkodták a kocsi ablakát. Sir a szél odakünn s csörrenve zúzódtak össze a gázlámpák üvegei.

Viktor visszaemlékezett első útjára a «Sancta Veritas» felé. Akkor még a közelmult kinos terhe feküdt lelkén, — most a közel jövő gyötrelmes bizonytalansága szoritotta össze szivét. Meg-megrázkódott s mikor a kocsi megállt s felhaladtak a jól ismert lépcsőn — Viktor végigsimította a homlokát.

— Minő érzéssel jövök én e fokokon vissza?

— Oly emberével, válaszolt atyja, — aki megtette kötelességét s öntudatában van annak a mit cselekszik.

Fölértek az előterembe. Ma minden a mélységes gyász színét viseli az előcsarnokban, a szentélyben, a fegyverteremben egyaránt.

Sarlay elvált tőlük s visszament Irénhez. Viktor és atyja előtt feltárult a szentély sötét ajtaja: beléptek.

Sötét fátyol takarta az egész termet Halványkék lángok lobogtak fel a terem négy végén, kisértetes fényük végig csillant a gránát-almás oszlopok fátyolfödte aranyozásain. A vezér s a szövetség összes lovagjai talpig feketében, komor csuklyával arczukon. A három gyertyatartó között a koporsó volt felállitva, üresen. Fölötte a zászló fekete szalagja lebegett, ezüst-betűkkel hímzett fölirásával:

«Emlékezzél meg róla, hogy halandó vagy!» A vezértrónmenyezetének háta fekete posztóval volt bevonva. Két M betű szöges keresztezése mint ezüst-tövisből font korona ragyogott rajta.

«Memento mori...»

Előtte pedig a ravatal lábainál fekete táblán az ő neve volt olvasható alatta ez a fölirás:

«Gondolj a halálra...»

Szomorúan zúgott fel az orgona.. Talpig sötét talárba burkolták s a kisértetes némaságban, atyja jobbján indult a ravatal felé, hová a vezér karjának egy intése szólította.

— Ma meghalsz a multnak... Ma eltemeted eddigi életedet, eddigi életed minden bűnét. Kiirtod lelked mélyéből a haragot, szent bocsánattal teljék el lelked minden ellenséged iránt — s ha arra hajlandó vagy: lépj a ravatalra. Mysteriumaink kezdődnek.

Tompa «Amen» felelt a gyászos tömegből, mely némán vette őt körül... A lángok kialudtak, a gyertyák fénye elhamvadt, sírbolti sötétség vette körül a gyászos sereget; egyetlen mécsvilág reszketett fenn, a vezér előtt, szikráztatva a «Memento mori» összefonódott kettős «M» betűjét.

Viktor tétova lépésekkel indult a ravatal felé. Az orgona megzendült. Az elfödött arczok reszkettek a megindultságtól. A két bástya őrei levetették ezüstpánczéljukat s egyikük kezébe vette az ősi könyvet, a melyben a Sion templomát épitő Salamon királynak története volt megirva vén gót betűkkel, megsárgult lapokon, melyeket már messze elmult századok régen elhamvadt munkásainak ujjai forgattak.

Tompa hangon zúgott át a Sion templomának építéséről szóló legenda, melynek szivet elszoritó fejezetei, lélek-illető, lesújtó, könyfakasztó leirásai mélyen megrendítették a neophita lelkét.

Egyre tompábban, egyre halkabban, szomorúbban hangzott a legenda..... egy hang, egy sóhaj, egy lehellet nem zavarta gyászos, rettentő szavait.... A ravatalon reszketett az egyetlen mécs kékes sugára.

Mintha távolról éjféli óraütés kisértetes zenéje kongana a mélységes temetői csöndbe. Mind fölállanak rá halkan, nesztelenül. A vezér leszáll emelvényéről s a neopita vállára teszi kezét.

— Kész vagy-e a hallottak után lemondani minden boldogságról, minden jövendő reményről, a mely tégedet magadat boldogithatna? Kész vagy-e mindent feláldozni az emberiségért, a melynek millió sebe sajog és gyógyirért kiált, a melynek minden könycseppje egy-egy jajgató vád a boldogok és szerencsések ellen? Kész vagy-e rá?

Minden arcz feléje fordult.

Atyja mélyen arczára húzta fátyolát. Egyedül érezte magát százak között s lelkébe szállt, hogy választ keressen a szomorú kérdésre.

Nem úgy fogta föl a kérdést, mint rideg formát, a melyre puszta, elhangzó szóval felelünk.

Önmagába akart szállani, hogy lássa: le bir-e mondani mindenről — egy eszméért, egy ideáért?

Lesújtva vallotta meg önmagának — hogy nem . . .

Végig vonult lelke előtt egész gyermek- korának s a zajos ifjuságnak képe. Minden bűne ott vigyorgott szemébe, mint egy gúnyos csontkoponya — egész a legnagyobbik . . .

De aztán reámosolygott a Megváltó képe, melyet hosszú, igaz vezeklés árán szerzett meg. Kibékült atyja, ujra megnyert barátai, elért boldogsága, — Irén s jövendő gyermeke.

Minderről le tudna-e mondani?

Hideg gyöngyök gyültek homlokára. Minden szem feléje volt fordulva . . . Tépelődött . . . küzdött . . . Az ember . . . a hús és vér küzdött a lélekkel, az ideállal, mint a pusztában angyalával birkózott Jákob.

S az ember lőn a győztes . . . . Fájó, hörgő sohajtás szakadt fel melléből.

— Nem . . . érzem, hogy nem tudnék lemondani . . .

Csöndes, vésztjósló zúgás kisérte szavait . . .

Atyja elfordult . . . A vezér ismételte a kérdést.

Viktor tompán meredt maga elé . . . . Hosszan, kinosan gyötrődve tekintett ez egyetlen mécsvilágba, a melynek kisértetes sugára át-át villogta a homályt . . . . nyögve, sajogva szakadt fel lelkéből a második «nem!»

Atyja megragadta a kezét — mind néma fájdalommal tekintettek reá, arra, a ki önmagával küzdve, öngyengeségét vallja be, melylyel nem volna képes a világi boldogságról lemondani, ha kivántatnék, hogy egy eszmének éljen.

Lehet, hogy százan meg százan könnyű szivvel feleltek «igen»-nel eme kérdésre, s a legelső próbánál hajótörést szenvedtek volna . . .

Ez e neophita nehezen bánik e könnyű szóval, a melyet kiejteni könnyű — de beváltani nehéz, ezzel a felelettel, a melyet megadni vonakodik, de ha tenni kellene: szive vérével pecsételné meg azt.

Érezték ezt mindnyájan, s lelkük mélyén leborultak az ifjú előtt, a ki mesterük lehetne.

Ez maga az igazság . . .

A vezér harmadszor készült megtenni a végzetes kérdést, mely örökre a szövetséghez csatol vagy örökre felold — mikor a mély gyászos csendet váratlan zavarás szakitotta félbe.

A szentély kapuja föltárult s dúlt arczczal, kezében egy pár hófehér keztyűt tartva, lépett be Sarlay . . .

Mind megrémülve fordultak feléje. Viktor is . . . mintha most is hallaná zsongani a lelkében az éjfél kisértetes ütéseit . . .

Sarlay fuldokló hangon nyujtotta feléje a keztyűt:

— Lemondhatsz már . . . lemondhatsz, mindenről . . . ő meghalt . . .

Viktor térdre rogyott s odaborult a ravatal lépcsőjére némán, megkövülten . . .

Negyedórák telhettek el, mire ujból föltekintett . . .

Atyja támogatta. A vezér emelt kardjával, könybeborult szemeivel ott állt előtte,

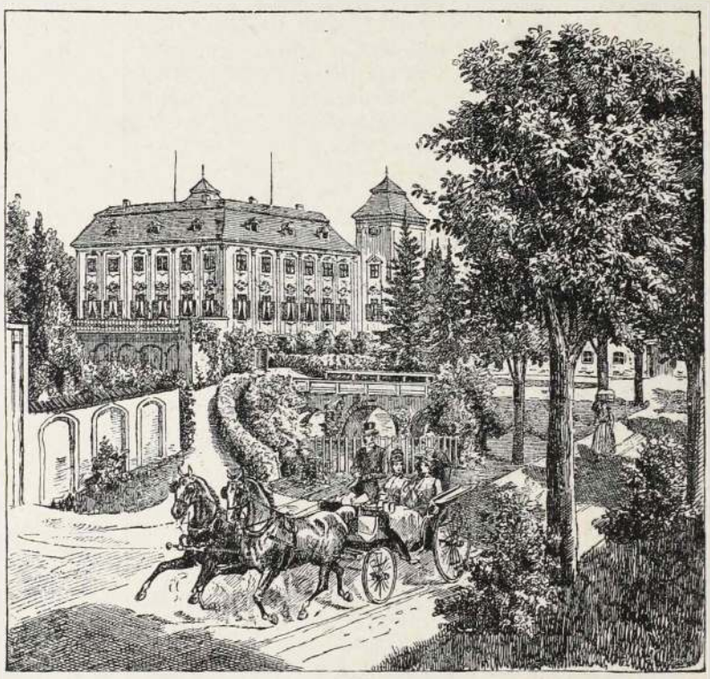

LICHTENEGG VÁR. A király legifjabb unokájának születeshelye.

a többiek halotthalvány ábrázattal állották körül. Sarlay ott állt mellette, reszkető kézzel nyujtván feléje a hófehér keztyűket.

— Végperczében ezt adta kezembe, hogy hozzam el neked . . . a szeretet üdvözletét küldi a túlvilág szentélyének küszöbéről s végkivánata a szeretet! . . . .

— Végperczében ezt adta a kezembe, hogy hozzam el nnked . . . a szeretet üdvözletét küldi, a túlvilág szentélyének küszöbéről s végkivánata a szeretet! . . .

Viktor fuldokló zokogással borult a keztyűre s csókkal forrasztotta föléje ajkait . . .

A kisérteties csöndet a vezér halk szava szakitotta félbe.

— Harmadszor és utoljára kérdezlek: felelj . . . kész vagy-e lemondani minden boldogságról, minden jövendő reményről, a mely tégedet magadat boldogitana? Kész vagy-e mindent feláldozni az emberiségért, a melynek millió sebe sajog és gyógyirért kiált, a melynek minden könycseppje egy-egy jajgató vád a boldogok és szerencsések ellen? Kész vagy-e rá? . . . Kész vagy-e rá? . . .

. . . Mintha sirbolt mélyéből hangzanék a válasz, oly tompán, oly gyötrelmesen szállt az el Viktor ajkairól. Kintól megkövült arczával fölegyenesedett, s az üres ravatalra tekintve, mintha egy édes arczot látna ott, örök mosolytalanul, örök némán s gyötrelme teljében született meg az oly hosszan megtagadott felelet.

. . . . . Már lemondtam . . . . . Kész vagyok rá . . . . . kész vagyok . . . . . mindörökre! . . . .

Azzal élettelenül esett végig a ravatal lépcsőin.

Az orgona gyászzenéjébe fult az elhaló jajszó, a melylyel lerogyott . . .

*

A «Sancta Veritas» üléseit egy állandó, örök-szomorú, csöndes, de munkás férfiú látogatja: Viktor.

Nejét, gyermekét egy csapásra veszté el. Atyját nemsokára utána. Sarlayval járnak föl ketten s nincs nehéz föladat, a melyet meg ne oldanának, nincs oly terhes kötelessége az emberszeretetnek, a melyet ők ne teljesitenének.

Viktornak csak ez az egy enyhülése van már . . .

Munka és megtett kötelesség.

Társainak mintája, bálványa, öröme. Versengnek, ki tudna egy derült vonást varázsolni örök-szomorú arczára?

Nagyon, nagyon ritkán sikerül.

— Lássátok: van igazság már itt, e gyarló földtekén . . . Van itélet és van bünhődés. Annyit vétettem az örök szerelem ellen, hogy rövid boldogságom megdöbbentett. Tudtam, hogy nem lehet tartós, — mert nem érdemeltem . . . . Ez a szent igazság, a «Sancta Veritas».

A kitört járvány alatt sorra járta a nyomor hajlékait, a kiáltó szegénység pinczelakásait.

Kimerült.

Sorvasztó kór vette elő s elvágta életének utolsó, vékony gyökerét is, mely még e világ talajához kötötte,

A csöndes elmulás órája ütött . . . Nem találta őt készületlenül.

Barátai szorongva, könyes szemmel állották körül.

— Nem halok meg egészen. Az örök szeretet, melynek harczosa valék, itt marad, s ti bennetek, ti általatok munkálkodik tovább. Én annak csak e kis, de örök symbolumát viszem magammal. Ezt hagyjátok a szivemen — ezt temessétek el velem . . .

S nem nyitotta fel többé a szemeit.

Görcsösen szivére szoritott jobbja alatt egy pár fehér keztyű volt, belsején ezen ezüsthimzetű betűkkel:

SANCTA VERITAS.

Ezzel zárta örök álomra szemeit . . . ez alatt szűnt meg dobogni nemes szive.

Tán csöndesebben pihen e fehér symbolum alatt? . . .

(Vége).

PAULAY ERZSIKE.

BABAESTÉLY AZ OTTHONBAN.

Vasárnap délután bababált rendezett az «Otthon» s az apró világ vigan csicseregve vonult a bálterembe.

A ragyogó gyermekarczok közül kitünt különösen kettő. Az egyik *Paulay Erzsike*, a Nemzeti szinház igazgatójának alig hat éves leánykája és egy kis barna szemű legényke, a kis *Cziklay*.

Erzsike egész délután csendesen élvezte a látnivalókat. Sőt az ozsonnát is nyugodtan költötte el, de mikor a tombola kezdődött, maga is izgatott volt s ugy kimelegedett, hogy minden további nélkül kigombolta ruhácskáját és le akarta vetni.

— Erzsikém, szégyeld magad annyi bácsi előtt, intette a bájos mama.

— De anyácskám, hiszen csak a ruhámat akartam levetni, magyarázza Erzsike, s fekete szemét csodálkozva emeli anyjára. Ki hinné, hogy az igazi, tiszta gyermekkedély mennyi ötlettel és elmésséggel párosul.

Egyszer elvitték szülei a nemzeti szinházba valami rege-féle darabhoz.

— Hogy mulattál Erzsikém — kérdik tőle másnap.

Jól mulattam, de az a fehér ruhás néni olyan . . . hogy is mondjam csak ? . . . Olyan szárazon beszélt. A másik néni az a kék ruhával, az már egészen más ! Az olyan . . . jaj, hogy is mondjam csak, az olyan *nedvesen* beszél.

Erzsike különben az «Otthon» bababálján nagy műélvezetet is szerzett a jelenlevőknek. A tombolánál ugyanis felállitották az iró bácsik az asztal-pódiumra s Erzsike elszavalta a «Petikét» annyi routinnal, annyi bájjal, hogy enni való látvány volt s mikor készen volt a szavalattal, szünni nem akaró taps jutalmazta a bűbájos gyönyörü gyermek kiváló tehetségét.

Rendkivül kedves, okos gyermek a kis *Cziklay* is. A tombola alatt egyre izgett-mozgott, s mikor a szavalásokra került a sor, egyenesen felugrott az asztal közepére.

— Hát tudna-e szavalni kis fiam?

— De tudok ám ! — felelte bátran s hátravetette barna fürtös fejecskéjét.

— No mondj el valamit Pósa bácsitól.

— Mást szeretnék elmondani, kérem.

— No melyiket?

— A talpra magyart!

— No hadd halljuk!

A kis Cziklay szemei valóságos tűzben égtek, arasznyi alakja egy hüvelykkel nagyobb lett s olyan csengő hangon «eszküdött» a magyarok istenére, hogy hazafias «éljen» tört ki a szivekből.

A két kiváló gyermek különben egész délután együtt mulatott s karonfogva majszolták a tombolán nyert csokoládé halacskákat.

A kis mama.

IRODALOM.

Bosnyák képek. Irta: *Abonyi Árpád.* Fiatalabb elbeszélőink között kevesen vannak, akik a kritika és közönség elismerését oly gyorsan érdemelték volna ki, mint Abonyi Árpád. És mondjuk ki mindjárt, hogy ezt az elismerést teljes joggal vívta ki Abonyi. Nem tudjuk magunk sem, mi teszi Abonyi dolgozatait oly érdekesekké, vonzókká, vajon a kellemes, folyékony elbeszélő modor, vagy az a sajátos, magyaros nyelvezet, mely sajnos, a mai romlott stilus mellett nem kis érdemül rovandó fel az irónak. Ami szintén egyes dícsérendő tulajdona Abonyinak, az a művészi, plasztikus kidomboritása az egyes jellemeknek, alakoknak. Nehány szóval elénk állitja tisztán, világosan novelláinak hőseit. Most megjelent kötetében mind eme jó tulajdonságokat egyesiti. Tulajdonképen tárczalevelek gyüjteménye, melyben művészi ecsettel rajzolja azt a sok viszontagságot, melylyel hadseregünknek a boszniai hadjárat alatt meg kellett küzdenie és rajzolnia egyuttal ama kétségbeejtő, szomorú és nyomorult állapotokat, melyek a bosnyák földön uralkodtak. Eleven tollal ismerteti meg a hadsereg egyes alakjait az ezredestől a szegény közkatonáig s a «kékruhás» katonáink iránt kiolthatlan gyűlölettel viselkedő bosnyák fölkelőket.

Igazi hivatott iró áll előttünk, kinek éles megfigyelő tehetsége, keserű gúnyja mellett kiérezzük a nemesen dobogó és sokat szenvedett katonatársaiért melegen résztvevő szivet. Hiszen ő is ott nyomorgott és küzdött a többivel és átszenvedte azokat a szomorú dramatikus eseményeket, melyeknek oly mesteri tolmácsa e munkájában, s fekete arczú komor őrnagynak, a jókedvű Pallvitz főhadnagynak, a bamba lusta Pitelka Józsinak szomoru sorsa kit ne indítana meg; s ki nem érez könyet szemébe gyűlni, mikor azt a sok nyomort festi, melynek ő is részese volt. Álljon itt egy ily mély dramatikus hatású részlet, mely egyuttal tanuságot tesz az irónak fényes tolláról: A kifáradt, agyongyötört csapatot rajzolja, mely egy huzamban ötvenhat kilometert tett már s azután igy folytatja: «S ment, ment a regiment a holdfényben, miképen egyetlen otromba nagy test, melyet tulajdon sulya mozgat. Rithmusnak vége ; szabálytalan vonaglás képét mutatja az egész hosszú emberi kolosszus. A katonának mozog a lába, keze öntudatlanul markolja a fegyver szijját, de már nem tud, nem eszmél, nem érez semmit. Megy megszokásból, mert a többi is megy. Előtte is mennek a sorok, utána is. Elhomályosodott tekintete látja ezt a szakadatlan mozgást, vánszorog ő is tovább a holdkóros tompa érzéketlenségével, leragadt szájjal, hülyén, reszkető inakkal. Feje mindegyre előre akar esni, borzasztó kivánság zsibbasztja az álom után, mely megváltás volna a nyomorult testnek s a teljes öntudatlanság kéjébe nógatná el. A második sorban nem veszik észre az elsőt, a harmadikban nem látják, csak sejtik a másodikat. Négy félig megmeredt ember mozog előre, négy portól fehér, szunnyadó katona egymás mellett : ez a második sor. A negyedik sor végéről egyszer csak elmarad egy kis barna káplár, nem veszi észre senki, csak az ötödik sorban utána jövő baka. Ez vissza néz egyszer, azután tovább mozdul, különben rálépnek hátul a sarkára, melyre vérző hólyagokat tört a bakkancs.

Elmaradt hátul a kis káplár, megállt az uton egy perczig dagadtan, puffadt, elkékült szájjal, tekintetében az ittas ember üveges bárgyuságával, aztán végigvágódott egyetlen hang nélkül arczra a porba és nem mozdult többet. A hatodik sor végén ugyanakkor egy ma reggel még igen vigan nótázó székely állt meg, utána jövő társa beleütődött és kilökte a sorból. A székely fiu kibukott az utra. Nyögött egyszer-kétszer, aztán nagy csomó vér jött ki száján. A negyedik századból egymásután három ember hullott el. Az első belépett az árokba. Itt maradt. A második

CZIKLAY ALADÁR.

mentében rogyott össze. A harmadik belebukott a sirok közé s leült a földre. Orrán, száján megeredt a vér, kezével támasztotta magát, hogy hanyatt ne essék. S azután csak valami nyöszörgő, rekedt jajgatást hallottak messzebb a tizedik-huszadik sorban: a minden ólomnál sulyosabb embertömeg keresztül ment a sorok közé bukott emberen, eltaposta, agyongázolta abban a pillanatban — idomtalan, vérző hustömeg lett belőle, mire kirúgták oldalvást az utszélre s melléje térdelt kötszereivel az orvos, a regiment pedig csak ment a holdfényben tovább». Ily megkapó episodokban gazdag Abonyi könyve s gyakran ugy érezzük, mintha Verescsaginnak egy-egy művészi, harczi festményét látnók szóval előadva. A Szerenka, a Távirdafák a hóban, a Pitelka Tóni, a biharczi köd, gazdagok az ily jelenetekben. A sok ború és köd között néha humor is megszólal, mint a Staribródi hidban, hogy annál jobban lássék a nyomor és szenvedés, melyen katonáink keresztül mentek. A csinosan kiállitott kötött munkát az Athenaeum adta ki és ára csak 50 krajczár. Lapunk mai számában közölt mutatvány is meggyőzheti az olvasót arról, hogy Abonyi mily élénk tollal festi a szomorú napok eseményeit.

*

Gonda Dezső regénye. Gonda Dezsőnek, e kiváló fiatal novellistának, *Ágnes* czimű regénye, mely lapunkban való megjelenésekor oly nagy feltünést keltett, legközelebb könyvalakban kerül a könyvpiaczra. Singer és Wolfner, e jeles budapesti kiadó czég, váltotta meg a kiadás jogát és most előfizetést hirdet a méltó kiállitásban megjelenő kötetre. Azt hiszszük olvasóink előtt, a kiknek *Gonda Dezső* egyik legkedveltebb irójuk, nem kell részleteznünk a kitünő regény jeles irodalmi és művészi sajátságait. Gonda Dezső az «Ágnes»-ben valóságos bravúrral mutatja be irói erejét, plasztikus leirásokkal, vonzó mesével, tömör, erőben teljes, zamatos magyarsággal, lélektanilag megkapó jellemzésekkel. Olvasóink sietni fognak e kitünő munkát melyhez hasonló magyar regény, fiatal magyar irótól ritkán jelenik meg a könyvpiaczon, könyvtáruk számára megszerezni. A kötet ára előre rendelve 1 frt, diszkötésben 1 frt 80 kr. Bolti ára nagyobb lesz.

SZINHÁZ.

A nemzeti szinházban a héten föleleveniték Dumas «Idegen nő» czimü szinművét. Az előadásnak, mely iránt a főváros közönsége nagyon érdeklődött, egy hatalmas momentuma volt: a *Márkus Emilia* Septmonts Katalinja. Fényesebb diadalt rég nem aratott szinésznő a nemzeti szinpadon, mint ez este ez a par excellence franczia szinésznő, a kinek Katalinja méltóan sorakozik Clairehez, Froufrouhoz, Izához és Francillonhoz, sőt talán ezek fölött áll. Az egyéniség gazdag költészete az ábrázolás mély és elragadó igazságával párosult abban a finom, bámulatosan nuancirozott játékban, melylyel *Márkus Emilia* izgalomba hozta a kedélyeket; az érdeklődés a negyedik felvonás végén, a darab nagy fordulópontján tüntető lelkesedéssé fokozódott, mikor oly orkánszerű taps zúgott fel, hogy e frenetikus tetszészaj közepette a szinpadon állók perczekig nem juthattak szóhoz. S az alakitás belső értékéhez a megjelenés elegancziája járult: Septmonts herczegné toilettejei az izlés és előkelőség remekei valának. *Nádai* alakitásának második része az ő «szeretetreméltóság»-ának esett áldozatul. A *Bercsényi* Rémoninje, *Gyenes* Clarksonja, *Császár* Gérardja, *Lendvayné* Rumières márkinéje igen jó ensemblét nyujtottak.

*

A népszinházban a mult szombaton nagy sikert aratott Gerő Károly új énekes szinműve: «A próbaházasság.» A közönség rendkivül jól mulatott a komikus helyzeteken, melyek egymást váltják fel a bohózatban, s midőn ezt konstatáljuk, nem hallgathatunk el egy észrevételt, melyet a mult napok tapasztalatai ébresztenek bennünk. Az történt ugyanis, hogy a nemzeti szinház utolsó premierje alkalmából a premiere közönség visszautasította a darabot s a sajtó egy része csökönyös következetességgel igyekezett bebizonyitani, hogy a premiére közönség nem illetékes a darab értékének megitélésére s nem jövendő sorsának befolyásolására. Csak a kritika mondhat igazságos és higgadt itéletet. A népszinház ujdonságát pedig a közönség fogadta nagyon jól s a kritika csépelte le. Erre megint előállott a sajtó egyrésze s azt fejtegette, hogy a sajtó nem mindig illetékes bíró. A premiére közönségnek tetszése lehet irányadó csak. Hát tessék már most eligazodni. A legigazságosabb az, a mit nevezett intézetek igazgatói tesznek. Ők ugyanis csak továbbra is műsoron hagyják a darabot s a további előadások vonzó erejére bizzák az eldöntést.

*

Ábrányiné diadala. A m. kir. operaháznak keddi előadása valósággal esemény számba megy. Ekkor mutatta be ugyanis *Ábrányiné* Wein Margit «A dragonyosok»-ban az ő Rózsiját. Ugy játékával, mint pompás énekével nagy diadalt aratott. A közönség elragadtatással tapsolt a bájos művésznőnek.

FIGAROÉK.

Szeretem a borbélyokat, ámbátor kivétel nélkül valamennyien szőrszálhasogatók.

Szeretem őket, mert lelkesednek az — irodalomért.

Avatott forrásból tudom, hogy a mikor tehetséges fiatal irónk: Jókai Mór egyik-másik regényéből széles Magyarországon elkel 310 példány, — e példányok háromnegyed része «biztos» borbély-kezekben van.

Többnyire romlatlan, naiv kedélyü emberek ők. a kik nem látnak tul másnak az orrán; ha tehát más nem ir, dühökben ők maguk irnak. Leteszik a borotvát, hogy felvegyék a lyrát.

A beszappanozástól a rizsporig — oh — mennyi borbély-poémát is szenvedtem én már át világéletemben.

Hogyne tetszett volna valamennyi, hiszen kezükben voltam! — Nemtetszésemnek csak egyetlen, fikarcznyi kifejezése és én bizonyára nem irom meg e sorokat.

Önök — úgynevezett tisztelt olvasók — azt vetik erre közbe, hogy vajha akkor nemtetszésemnek adtam volna kifejezést . . .

— Kérem szives lelkesedéssel — a mint az én Gyurka borbélyom szokta mondani — ne méltóztassanak azonnal pálczát törni fölöttem, mert . . de hagyjuk Gyurkát beszélni.

— Nasságos úr, volna egy «kitörő» kérésem.

— Beszéljen, Gyurka.

— Bizalmasan megsúgom a nasságos úrnak, hogy irtunk egy népszinművet — hárman. Én, meg ketten a dob-utczai officinából.

— Csak hárman irták?

— A minap egy karmester egymaga irt hármat, miért ne irhatnánk mi hárman egyet?

— A logika megdönthetetlen.

— (Torkomra szegezett borotvával.) Nasságos ur, adjon nekünk tanácsot!

— Parancsoljanak velem!

— A népszinművünknek «*Pesta a bitófán*» a czime.

— Pompás czim!

— Meg lett dicsérve a Garai-pályázaton.

— A czime?

— Dehogy, a darab.

— Nos és?

— Épen itt a bibe. Nem merünk, restelünk jelentkezni.

— De csak menjenek! Ha népszinművet irtak, hát viseljék a következményeket.

— De kérem, nasságos úr, sem én, sem a társaim nem kompromittálhatjuk magunkat . . .

— Hogy érti ezt, Gyurka?

— Hát nem olvasta a nasságos úr a jelentkezőket? Majd elmondom hát: *Czikornya Péter* falusi bakter. *Dolozsák Gábor* városi kataszteri irnok. *Czinege István* péklegény. *Kohn Mór* regále-bérlőjelölt. *Dünyögi Muki* szabaduszó és kortárs. *Ripacs Gerzsó* bariton-aspiráns. *Enyiczky Gizella* ismeretlen foglalkozásu . . .

*

Azóta a föld kétszer fordult meg saját tengelye körül.

Már újból az officinába kellene mennem és Gyurka még most is olvassa a listát . . .

Famulus.

ZENE.

Hétfő, szerda, péntek — ezek a hagyományos hangversenynapok Budapesten, még az 1884-ben kezdődött seson előtti időből, mikor a többi hétköznap volt kizárólag fenntartva a Nemzeti Szinház opera előadásainak. A hagyomány pedig olyan erős, hogy egy-egy keddi vagy csütörtöki napra a legritkább esetben tüznek ki zenei előadásokat, ellenben a közbeeső és páros napokon néha két-három is összetorlódik.

A lefolyt hét első ilyen zenenapja, hétfő csakugyan nagy nap volt. Egy fiatal hazai erő, a ki eddig csak itt-ott lépett föl egy-egy pièce-szel egész estét betöltő hangversenynyel egyszerre legelső zongora művészeink közé emelkedett; *Szendy* Árpád az orsz. zeneakadémia tanára mutatta be szép tehetségeit, bámulatos készültségét. Bach, Liszt, Tausig — a kis ujjában vannak. Remek technikájához az önálló felfogás szellemi kincse s a szivről és izlésről tanuskodó művészi árnyalás csatlakoznak. Örüljünk, hogy ifjú nemzedékünk közt őt birhatjuk. Hangversenyét közreműködésükkel megtisztelték: Herzfeld Viktor és a világhirű Popper tanártársai.

Szerda talajdonképen kettő volt. A ki a vigadóba ment: négy viruló leánytestvérben gyönyörködhetett, *Röder* Rosalie, Zsófia, Ida és Emilia zongora-, hegedű- és gordonka-játékában. A mekkora a tehetségük: annyi az ambiczijójuk s megfelelő volt sikerük is. A kamara zene magaslatát talán sok fáradtsággal érték el: de épen az a dicséretes, hogy e fáradtság, a verejték nyoma, nem látszik meg elegáns előadásaikon. — Nevezetesnek tartjuk az ujon szervezkedett *Liszt-társaság* első életjelét: az u. n. estén, saját termében tartott házi jellegü hangversenyét. A Fenyvessy-Ferencz orsz. képviselő elnöklete alatt álló fiatal egyesület olyan tagokkal dicsekszik, mint Beliczay Gyula, Chován Kálmán, Szendy Árpád, Roth Ernesztin és Duret Czeczil kisasszonyok, Scharf Róbert a hangszerelés mestere, Kohlert, elsőrangú fuvolás, Kerner István az opera énektanára, Hegyi Béla opera- és operette-szerző, Grützmacher Frigyes, Poldini Ede, sat., a kik mind közreműködésükkel emelték vagy egy-egy uj szerzeményükkel gazdagitották a becses műsorral dicsekedő hangversenyt. Első lépésnek igen szép.

Péntek — a *Mentő-egyesület* fényes estélyét jelenti: Kaczér Margit, Küry Klára, Markus Emilia — Grünfeld Vilmos, Szabados Béla, Szirovatka Károly, Zilahy Gyula vivják ki épen ez órában azt a kétségtelenül nagy sikert, melyet lapunk zárta miatt, sajnáljuk, már nem részletezhetünk.

E helyett legalább hadd emlitsük meg a *Nemzeti Zenede* csütörtöki zenekari hangversenyét, megérdemli az egyetlen valódi ujdonsága is az intézet jeles hegedűtanárának, Bloch Józsefnek II. Suite-je, vonózenekarra irt behizelgő dallamaiért, de megerdemli a nálunk először hallott Bizet-féle suite is, mely mint a «Róma» czimből kitetszik, programmzene s melyet programm hiján is, mint tiszta gyönyört nyujtó abszolut zenét, teljesen élveztünk.

SPORT.

— Saját tudósitónktól. —

Training-pályáinkról. (III.) *Festetich Tasziló* gr. versenyistállója, mely *W. C. Waugh* trainer keze alatt van, 22 főből áll; ezek közül *Coureur*, *Délibáb* és *Higlander* a mult évi, — *Duncan*, *Dornröschen*, *Culloden*, *David*, *Avenir* és *Spuron* az idei Derby-évjáratba tartoznak, a legfiatalabb korosztály pedig 13 fő által van képviselve. Az utóbbiak közül kettő a nemes gróf sógorának *Hamilton* hgnek a tulajdona.

Az aranysárga dressnek kitünő kilátásai vannak a közelgő szezónban és egyik lovával — *Duncan*nal — nagyon is közel áll a kékszalag megnyeréséhez. A le nem győzött állat kitünően telelt át, szélesebb, izmosabb lett, szóval olyan, mint egy elsőrendü Derby-ló.

Dornröschenben a kanczadijak, — *Cullodenben* pedig a rövidebb távu versenyek, pl. a Nemzeti,

aspiránsait birja az istálló. — Az Angliában is győztes *Coureur*, a Szent-István-díj utáni betegségéből már kiépült s talán az idén meg fog felelni a belé helyezett bizalomnak. — A kétévesek lotjában több kitünő formájú és leszármazásu csikó van, mint pl. *Cumberland* (*Jonsbach* és *Culloden* testvére), *Eviva*, *Bonnie*, *Dundee*, de különösen *Douglas*, egy *Doncaster-Hilda* mén, mely *Keszthely* urának színeit bizonyára többször fogja győzelemre vinni. — Jockeyül *C. Gray*, e tehetséges fiatal professzionatus van szerződtetve, azonkivül kivételes esetekre az öreg *Huxtable*.

(IV.) A tatai colonia egyik legerősebb lotja a *Metcalf* traineré, ki *Blaskovich M.*, *Harkányi J.* és *A.*, *Söllinger R.* és *Jékey A.* lovait gondozza, számszerint 36-ot. Közülük ötévesek: *Botond*, *Csővár* és *Szerény*, négyévesek: *Bérencz*, *Dolgos*, *Durczás*, *Excess*, *Epheu* és *Konradin*, melyek mindegyike hasznos lónak bizonyult, s az idén is hozzá fognak járulni abrakjuk megszerzéséhez. A Derby-évjárat 9 főt számlál, s köztük hárman még «sötétek», mint *Csatlós*, *Supplent* és *Kolompos*, melyek azonban aligha fognak zöldágra vergődni. De annál inkább *Clifford*. Istállója ugyan nagyon bizik Derby-nyerésében, de mi, miként mások, tamások vagyunk álló képességében, s inkább jó mértföldes lónak tartjuk s ha trainerje «fit and well» tudja kihozni a Trialstakes napján, akkor... csak az a ló nyeri meg e versenyt, a melyik *Clifford* meg tudja verni. — *Erisnek* is inkább nagyobb a speedje, mint a staminája, s a rövid távú futamokban mindig figyelembe veendő lesz, a többi háromévesek csak közepes osztályuak s csak a handicappekben fogják bemutathatni képességüket. Tizennyolczan vannak a «gyerekek», melyek közül nehányat jó hir előz meg, mint *Kamarást* (*Konradin* testvére), *Magust* (*Masseur* testvére), *Actionárt*, *Mammont* és *Rumbrandtot*. Az istálló jockeyi *D. Wallace* és a fiatal *F. Hesp*.

(V.) *J. Hatton* trainer, kit az utóbbi években folyton üldöz a balsors, az idén káposztás-megyeri telepén csak 10 lovat gondoz, mert capt. *Violet* (*Frohner J.*) lovait (14) *Spademaura* bizta és igy *Hatton*, ki *Buzgó*, *Metallist*, *Yewess* és számos kitünő lovakkal ügyességének fényes jelét adta, ez évben is aligha fogja fáradozásának gyümölcsét élvezni.

Sportladynk. *Zichy Livia* grófnőnek 4, *Podmaniczky G.* bárónak 3, *Kotz V.* bárónak ugyancsak 3 lovából áll az egész lot. — Közülük «legjobb» *Vocativus*, mely az előzetes Derby-fogadásokban ugyan elől áll, de aligha fogja gazdáját a kék szalaggal megörvendeztetni, legfölebb helyre vergődhetik — ha ugyan oda is — legalább kétéves formája után itélve, kevés chancea van a végütközet beleszólásába. — A többi lovakról nem lehet semmi különöst sem mondani, ha csak fel nem emlitjük, hogy itt van a *Szarka* is.

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető:
Dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Ártalmasak-e a lapokban hirdetett szőrtelenitő szerek s nem-e nő használatuk után az arczon, karon stb. még több szőr? *Özvegy.*

Felelet. A lapokban hirdetett szőrtelenitő szerek egy része ártalmas, a mennyiben a bőr lobosodását erős fokban idézik elő. Más részük, ha nem is ártalmas, de a szőröket csak ideiglenesen távolitják el, és ha hosszabb ideig nem használtatnak, a szőr az arczon és más helyeken újból megjelenik. Gyökeresen a haj csak e két módon távolitható el. Vagy csipesz segitségével kihuzzuk az egyes szálakat, vagy pedig ragasztó tapasz (emplastrum adhaesivum) alkalmaztatik a szőrös helyre s azután hirtelen felemeltetik onnan. Igy a szőr egy része a tapaszszal együtt eltávolodik. Mindkét módszer azonban igen kellemetlen és fájdalmas. Van ezenkivül többféle pasta is, de ezeket többször kell alkalmazni, mert a szőrt gyökeresen nem távolitják el, hanem idővel az újból kinő. Mindamellett ezen módszer ajánlatosabb, mert néha több hónapon át nem tűnik elő a szőr, már egyszeri alkalmazás után is. Hátrányuk azonban ezen pastáknak is van, mert a bőrön kisebb-nagyobb foku lobosodást idéznek elő. Leghasználtabbak a kénalkaliák és a kéncalcium s mi részünkről ezen vegyületekből készült következő pastákat ajánljuk önnek, melyekből tetszés szerint válogathat:

Rp. Natr. hydr. sulf. 125·0
Solve in aqua cals. 300·0
Calc. hydr. pulv. 100·0
misce, dein sensim adde amyli 25·0
Fiat pasta.

Vagy pedig:

Rp. Calc. hydr. sulf. in aqua 200·0
ungot glycerini, amyli aa 100·0
essent. citr. gutt. 10·0

Ezen szőrtelenitő szereknek elkészitése, valamint alkalmazása igen egyszerü. Hátrányuk, hogy meglehetős kellemetlen szaguak s ha hozzájuk parfumot adunk, még kellemetlenebbé válik e szag. Felsorolt pastákat késhátnyi vastagságban kenjük fel a szőrtelenitendő helyre és 10—30 perczen át hagyjuk ott. Ha a bőr gyenge viszketését erősebb égés követi, akkor a pastát eltávolitjuk, annál is inkább, mert ha hosszant ott hagyjuk, a bőr meglobosodik és igen piros lesz. Azután a pastát és az eltávolodó szőrt papirkéssel vagy a késháttal lekaparjuk s a bőrt igen sok langyos vízzel leöblitjük. Végül gondosan megszáritjuk puder segitségével és vagy mandula-olajjal vagy goldcreammel bekenjük. Nőknek különösen ajánljuk a második szert, melynek egyszeri használata után a szőr, különösen az arczon, több hónapra eltünik, sőt többszöri használat után véglegesen megszüntetheti a szőr kinövéseit. Némely orvosok a villanyozás után gyökeres eredményt értek el. De ez kissé bonyodalmas eljárás.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Elektra. Az arczképtanulmány alkalmilag jönni fog, de egy kis türelmet kérünk, mert még több előbb beküldött arczkép vár tanulmányozásra.

L. J. Lapunk ujévi száma a nagymérvü megrendelések folytán teljesen elfogyott, uj kiadás vált tehát szükségessé. A héten már szolgálni fogunk vele.

Meghivás.

A „Pesti Magyar Kereskedelmi Bank“

51-ik rendes közgyülésére

mely 1893. évi márczius hó 11-én délutáni 6 órakor a bank helyiségében megtartatni fog.

TÁRGYAK:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottságnak jelentése, a mérleg megállapitása, a nyeremény felosztása iránti határozat és a felmentés megszavazása.
3. Igazgatósági választások.
4. A felügyelő-bizottság választása.

☞ Az alapszabályok 19., 20. és 21. §§-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei 3 hónappal a közgyülés előtt a bank könyveiben nevére be vannak jegyezve, jogositva van a közgyülésben résztvenni, vagy magát meghatalmazott által helyettesittetni, kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie.

A szavazati jog érvényesitése czéljából a részvények, szelvényekkel együtt, az alapszabályok 18. §-a értelmében folyó évi márczius hó 8-ig a bank értékpapirpénztáránál leteendők, hol is az 1875. évi XXXVII. törvényczik 198. §-a és az alapszabályaink 45. §-a értelmében a megvizsgált évi mérleg, a felügyelő-bizottság jelentésével együtt, 8 nappal a közgyülés előtt átvehető.

Budapest, 1893. február hó.

Az igazgatóság.

Fátyol ujdonságok!

mtrje 40, 60, 80, 1.— és 1.20. Csipkék, himzések és szalagok mtrje 15 kr.-tól minden árban. Csike függönyök párja 4, 5, 6, 7, 8 és 10 frt. Zsebkendők, gyermek és női kötények, csipke kendők és csokrok, gallérok drbja 1.50, 2.—, 2.50 és 3 frt. Harisnyák, férfi ingek drbja 2.— és 2.20, gallérok, kézelők és nyakkendők jutányos árban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

ve.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. Szerb királyi udvari szállitók. Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendőrség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tüzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

HETEDIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések legkésőbb szombatig a «Magyar Géniusz» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik. A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a «Magyar Géniusz»-nak, vagy legalább a «Magyar Géniusz»-nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik

a «Magyar Géniusz» kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legczélszerübben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lap példány ára (20 krajczár) levél bélyeg alakjában mellékeltetik avagy utalványlap szelvényire iratik a megfejtés a megfejtő nevének pontos czimével szombat reggeli 8 óráig beküldetvén.

Ezúttal három pályadijat tüzünk ki:

Az első dij 50 korona aranyban, a második: két «Jó-sziv» sorsjegy, a harmadik dij: hat kötet regény.

A MULT PÁLYÁZAT EREDMÉNYE.

Egy-egy sorsjegyet nyertek: Imre Olga, Inselt Gyula, Komáromi Berti, Csont Lajosné, Berczeli Imre, Gottschall Kálmán, Perreg Ferencz, Lasztovics József, Ferenczy Jolán, Simon Jenő. — A nyerőket felhivjuk kellő igazolás mellett való jelentkezésre:

Az 6-ik talány helyes megfejtése: «MAGYAR GÉNIUSZ.» A mennyiben megfejtők lapunk zártáig mindig. érkeznek be, a nyerők nevei csak a következő számban közöltetnek s az illetőknek hiteles nyugta mellett kiadatik a pályadij

A «Magyar Géniusz» talány helyes megfejtői a következők a-b-c sorrendben

Alföldi Vilma. Ascher Jolánka, Ádám János. D'Albini Lajos, Alistáli Tauka Camill, Adler Elemér, Akantis Jánosné, Aigner szül. Walter Józsa. Aigner Jeanette, Antal Istvánné, Ádám János, Abel Jenő, Abel Lajos.

Baruch Jenő, Bakos Sándor, Bátori Lipótné, Borosay Lajos, Bertele Oszkárné, Belics Andor, Bucsány Gyula, Basel Rezső, Blau Izidorné, Berger Mór, Brettschneider Irma, Berzeviczi Ignáczné, Baronyi Arthur, Buocz Jánosné, Brunhuber Géza, Burián Antal, Breznay András, Beke Albert, Burián Antal, Brenner Hugó, Bitskey Sándor Sándorné, Bottlik Mihály, Bornstein József, Baróthi Sándor, Berger Mór, Bermann Henrietta, Bányay Ernő, Bucsányi István, Burger Lipót, Beck Lajosné, özvegy Békefy Lipótné szül. Váradi Török Firza, Bleiweisz Gyula, Batta Erzsike, Baltay Géza, 2lum Ida, Berger Lipót, Bürgner Béla, Bachó Imréné, Bánóczi Margit és Laczi, Balázs-Schürger Dóra, Baráthné Mariska, Bernstein Győző, Boldogfalvi Boltizár Andi, Bertók Károly, Braun Lajos, Bertalanfy Mariska, Brancsics Blagoje, Beke Vilma, Bajó Sándor, Brenner Anna, Biró Béla, Bakos Gyuláné, Böhm Vilmos, Bradicsán Lajos, Bátori József, Bignio Erzsike, Bognár József.

Csókás László, Csendőrség, Czánggl Károly, Csillik József, Chriasztélyi Béla, Csákány Zsófia, Csont Lajosné, Csáky Zoltán, Csolsch Gusztáv Miksa. Chyros Margit, Czárina Szilárd, Csuha József, Cseh Sándor, Cicatricis István.

Dobos Beel Gizi, Darányi Ferencz, Deutsch Karola, Diószeghy Kálmán, Dőczy József, P. Drebitka Ida, Dohány nagygyáros, Dancs-Ilosvay Róza, Déry József, Deutsch Emil, Deutsch Jozefin, Divald Gyula, Dragodán Károly, Daxner Kálmán, Davidovits Herman.

Erdélyi Károlyné, Erdei Berta, Elefánty Ilona és Erzsébet, Enyedy Gyula, Ehrlich Carola, Engel Adolfné, Ehrlich Berta, Ehrlich Juliska, Ehrlich Szerén és Janka. Ehrenfeld Zsigmond és Ehrenfeld Berta, Elkán Sángor.

Felföldy Ágnes, Fischer Mihály, Feuer Ede, Förstner Béla, Fried Sándor és Pista, Farkas Elek, dr. Ferenczy, Falk Ferencz, Fischer Virgin, Frey Lajos, Fekete József, Fischer Bertalanné, Fleischer Béla, Ferenczy János, Fürer Ida, Ferdinándy Gizella, Feuerlicht nővérek, Fábry Jenő, Friedmann Etelka, Ferenczy János, Fuchs Rózsa, Fischer Gena Fliegel Károly, Fraenkel Jenő, Fürst Lázár, Friedmann Ede, Fürst Lujza, Fejér József, Frivaldszky Zoltán, Fejer József, Freyberger Sarolta, Fürst Ignáczné, Falk M. Gyula, Friedmann Farkasné, Fehér Gizella, Faller Gyula, Furkó Mariska, dr. Ferenczy, Flieger Edéné, Farkas Alajosné, Fried Sándor, Ferenczi Rozsi.

Grósz Gizella, Gross Adolf, Gottschäll Kálmán, Gruschbach nővérek, Hábor Károly, Grünstein Jenő, Gajzágó István, Giró Szász István, Gregus Ágoston, Guttenberg Mari, Goldmann Mór, Grünfeld Amália, Gyebrovszky Paoló, Gyagyovszky Aurél, Győry László, Gyurcsák János, Gramberg Adolf, Gerdenics Vilmos, Grünfeld Miksa, Greskovics Nelli, Gulyás Jenő, Greszler Jenő, G. Szabó Kálmán, Gavora Károly, Gáspár Juliska, Grünfeld Amália Göbl Henrik, Gruics Miklósné Marcsa, Gundy Gabriella, Gyémánt Bertalan, Gottlieb Ede, Grünfeld Manó, Gavora Károly. Grünfeld Manó, Grósz Hermina, dr. Grósz Ignáczné, Goldzieher Julcsa, Günzler Artur, Gruman Károly, G. Szabó Kálmán, Gerzsány Lajos, Gálfy István.

Himmler Béláné, Héjas Dánielné, Holczer Béla, Holczmann Artur, Herz Anna, Hirschfeld nővérek, Hirschfeld Ignáczné, Hlavacsek István, Heimlich Mór, Held Miklós, Hábetler Ignácz, Harth Ilona. Hofer Mariska és Emilia, Horváth Béla, Herczka Miksa, Hunyady Sándor, Holló Margit, Hegedűs Szerén, Horváth József, dr. Horváth Józsefné, Hát szegi Kaszinó, Herrl Imre, Hamar Mór, Hencz Vilmos. Hohenberg Lajos Hetényi Ilona, Hebentanz Sándor, Heksch Adolf, Harth Sándor, Hubay Kálmán, Halbrohr Gyula, Handel Janka.

Inselt Gyula, Ilk József, Izsák Gergely, Iványi Gábor.

Jacobi Gyula, Jovánovics Lázár, Jólesz Jolán, Jánossy Gyula, Jankó András, Jakucs Sándorné, Jankovics Géza, Jenez Lajos, Jankovich György, ifj. Jankovich Ottó.

Kiszner Adél, Kreszta Mariska, K. Horváth Mariska, Kovách István György, Kohn László, Kovács Mihály, Károlyi Gyula, Kapazan Márton, Kosa Lajos, Klein Miksa, Krausz Armin, Kovács Béla, Kindl Gyula, Köpf Ferenczné, Kiss József, Kovács Fáni, Koszorú István, Kovásy Gyuláné, Klein Mór, Karl Aranka, Kiss Lajos, dr. Klein Ignácz, Karácsonfalvi Tóth Ignácz, Király Frnő, Kovács Ilona, Kovács Mátyás, Krausz Adolf, Káczenyák Emil, Kupits Gyula, Konferszky Tivadar, Kecskóczy Ödön, Kemény Sándor' Knopf Jónásf Kalós Kálmán, Kail Anna, Klein Lajos, Kiss Terézia, Kollárics István, Kalajdzsits Pál, Koloner Margit, Kopáchy, Iovag Kleeberg Osvald, Kovács Fáni, Kerner Fiuk, Kronstein Berta, Krausz Adolf, Kaet A. Gyula, Kecskeméthy Gézáné, Kárpáty Mór, Kamler János, özvegy Kotányi Ignáczné, Kürthy János, Kiss Róza. Kanyó Viktor, Kalmár Mihály, Kohn Gizella, Kiss Gizella, Kiss Sándorné, Kohn Emilia, Kondé Paula. Kreszta Mariska. Káldor Béla, Kecskés Ödön, özv, Kientzl Imréné, Kiss Kálmán, Kerbolt Ferenczné, Kaufmann Juliska, Kiss Elek, Kain Karolin, Klein Szerén, Kiorom Mariska, Kovácsich Lajos, Krausz Márk, Klenlgnáczné, Kintzig Kálmán, Kohlmann Ilonkn, Kunerth Konrád, özv. Kocsis Györgyné, Kiss Mózes, Kiss Andor, Kaszó Gyuláné, Kimatz Antalné,

Lambert Mihály, Lemberger Izsák, Lutz József, Litkey Menyhértné, Leviczky Miklós, Lévay József, Lehótzky Erzsi, Lámer János, Lévay József, Ligeti Paula, Lövy Adolf, Lövy Tercsike, Lindner Dániel, Lewenthal Etelka, Lippay A., Laüko Pál, Lendvay Gusztáv, Lord Albert, Lager Izidor, Lakos János, Löfler Samu, Lászlófy Ferencz, Lövy Leontine, Lichtner Dezső. Lichtmann Sándor. László Domokos, Lushs Gizella, Lax Hugó, Lichteneger Fáni, Loschitz Margit.

Mandl Dezsőné, Meisner András, Mikosevics Antal. Marchhart Lajos, Meiler, Mérey László, Mezőberényi Tóthvégesi olvasó egylet. Morócz Károly, Miskovics Istvánné. Makkay nővérek, Mikepércsi Péchy Sándor, Monszpart Irma, özvegy Mikulássy Gyuláné, Mészáros János, Morva Izidor. Miklós György, Mukenhaupt József, Murányi József, Mandel Izsák, Mártorfalvay Pálné. dr. Máday Lipót, Muhojay János, Mátrai Ákos, Matusek Erzsi, Malicsek Ödönné, Miklós András, Mayer Ferencz. Mantuano József, Majoros Margit, Malicsek Ödönné, Morilák Imre, Müllender Mariska, Martinyi Pál, Markovics Malvina és Irma, Márkus Károly, Mandel Zsigmond, Madách Gyula, Mittweg Ilona, Márk Sándorné, Müller József, Myskovszky Ernő, Misley Béla, Maksai Lázár, Meierné-Eichmüller Gizella, Mühlstein Albert, Miksics Anna, Mierka Ignácz, Malcsawshi Viktor, Marsalko Ilona.

Neubauer Matitd, Németh Ferencz, Nussbaum Lázár, Noszák Gyula, Nagy Gyuláné, N. Nagy Nagy Vilma, dr. Nagy Kálmán, Németh Mór, Ney Zsigmond, Nyáry József, Natalie Rasel, Németh Sándor, Novák Gizella, Neverkla Ferenczné, Nagy Sándorné, Nagy Jézsef, Németk Antal.

Ocskay Rezső, P. Odry Emma. Österreicher nővérek. Oláh Elemér, Obláth Paula, Olasz Eszter, Ö. M.

Pajdusák János, Pajer Béláné, Peterdi Gyula, Pálfy János, Prihradny Miklós, ifjú Piltz András, Pauk Pál, Pécsner Miczike, Parti Aladár. Pósch Gyula, Péchy Paula, Pokorny József, Pollacsek Ferencz, Péczely Ákos, ifju Petten 2ezső, Puj Arpád, Pauer Edéné, Parti Aladár. Polgári olvasó-egylet, Palotay Géza, Péchy Árpád, Perl Ferencz, Pollák S, Samu. özv. Pifkó Antalné, Páschek Pátkay Lajos. Pap László, Pelmeg Sándorné, Patay Sándorné, Pauer Edéné.

Reismann nővérek, Rehák Mihály, Rusznyák Irma és Sarolta, Rubin Mártonné. Reiner Etelka. Riege Jenő. Reisner Mórné, dr. Rosenthal Béla. Rynkievicz Nóra, Rigler Béla, Rosenberg Samu, Rosenberg Sándor, Roth Emma, Rehák Ede, Rajnoha Margit, Rászl Györgyné, Rónay István, Reguly Ödön, Rosman Andor. Rozgonyi Gyuri, Rosenberg Fánny, Roth Árpád. Répászky Péter, Radó Jenőné, Roxer Terike, Rechnitzer nővérek. Reisz József, Ruzsin Irén, Radó Jenőné. Révay Mórné, Robl Vilmos, Roth István, Rerko Jakab, Rohászka Ferencz, Rankovics Géza és Gyuricza, Ruzsinszky Alajos, Rugyieri Gobbi Gizelle, Reisch Elek, Rosenberg Izsó, Roth Sándor, Ruzitska Mari, Reikovits Szerén, Reich Béla, Roth Nándor, Riha Jenő, Rohács János.

Szilágyi Jánosné, Schwarz Juliska, Schweiger Eugénia, Strasser Jánosné, Szenf Jónás, Schwartz Adolf, Szabó Gyula, Szlancsok Alajosné. Szmodis Ödön, Steiner Samu, Schönwald Sándor, Steier József, Spitz Jzidor, Szikszay András, Szabó Béla, Stern Dávid, Schwarz Henrik, Sztojkovics Milánné. Szilágyi Lajos, Szubuly István, Szitányi Aladárné, Szabó Tibor, Spiegel Adél, Székely Irén, Stieber Alajos, Schwarcz Izidor, Schwarcz Lipót, Schön Jakab, Szőllősi Emma, Soós Mihály, Szemző Aglae, Szerény Károly, Sándor Béla, Spiró Sándor, Steuer Elza, Sárközy Kázmér, Szabolcsi Ilona, Szabó Istvánné, Sziebenburger Irén, Szekendy Ferencz, Szlávik Imre, Szilágyi Géza és Aella, Szojka László, Sümegh János, Strassburger Etel, Simonfy Lajos, Stieder Teréz, Szabó Béla, Szilasy Kornél, Scheer Béla. Stejskal Ottó, Sohár Gizella, Szongoth Dezső, Sztanaczky Róza, Simon Jenő, Szántay Gzula, Szemerjai Lajos, Szombathelyi középkereskedelmi isk. önképző köre, Schiff Dávid, Sturm Mihály, Sima Berta, Szivér Istvánné, Soós Pálné, Szakács Iréu, Szőke Bertalanné.

Tóth E. Istvánné, Tóth G. István, Timpauer Árpád, Thoma Teréz, Tóth Elemér, Tokay Géza, Trop G. Béla, Tripos Károly, Tallián Zsigmond, ifj. Tóth Lajos, Tokay Géza, Tauber Rezső, Tatay Gyula, Türk Emilné, Tauszig Teréz és Ida, Tariczky Jenő, Tóth János, Tomcsányi Kálmán, Turner István, Takács Gizella, Tóth József, Tegze Miklósné, Takó nővérek.

Uray Sándorné, Ullmann Salamon, Urbán Gizella, Ujhelly Janka, U. Ujfalussy Miklós, Utry János.

Vincze Lászlóné. Vozár János, Vámosi Tivadar, Vass Józsefné tzül. Franv Julian, Végh József. Velkey János. Veinberger Sárika, Varga József, Vucsics László, Vas János, Varga Emil, gr. Vay Dezsőné, V. König Mari, Vásony nővérek, Vincze Irén, Vas Károly, Viszalajszky István, Virágh Gizella, Vlassits Ignácz, dr. Vorsatz Antalné, Veress Imre. Vaszilcsin Béláné, Vénis Ilona, Vasvári Béla, Varga Lajosné, Vajda G. József, Verbir Béláné.

Weisz Henrik, Wülliger Mór, Widder Lajos, Wagner Ágoston, Weisz József, Werzár Antal, Weisz Lujza, Weisz Gyula, Widder Árpád. Windisch János. Weirauch Irén, Wajdits Vikicza, Wollen János, Weisz Mihály, Watzke Rezső, Wirthschafter Szerén, Waldmann Ignácz, ifj. Wachsmann Ferencz, Wolf Bogdánné, Wachtler József

Zilahy Lajos, Zorkdezy Tibor, Zeherz László, Zettény József, özv. Zvetkoné. Zolnay Ella, Zilay Antal, Zborny Ernő, özv. Zerek Károlyné, Zádory Lajzsné.

A tóvárosi olvasókör.

52. gyalogezred tisztikara Pécs.

12. honvéd gyalogezred 3. zászlóalj-parancsnokság N.-Károly.

«Kosmos» kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

NEW-YORK

ÉLETBIZTOSITÓ-TÁRSASÁG.

Alapittatott 1845-ben, tisztán kölcsönösségen alapszik

minden utánfizetési kötelezettség kizárásával. Miután részvényesei nincsenek, az összes tőke és nyeremények a biztositottak tulajdonát képezik.

Kivonat az 1892. évi zárszámadásból:

Aktivák összege	fr.	712.589.598
Évi bevétel	«	160.328.881
1892-ben a biztositottaknak kifizettetett	«	72.529.151
1892-ben kötött uj üzletek összege	«	899.708.275
Fölösleg	«	87.091.643

Nincs másik kölcsönös biztositó-társaság a világon, mely'ily óriási fölösleg fölött rendelkeznék. Fennállása óta a New-York biztositottjainak kifizetett **877.345.913 frankot.**

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

Referenciák Magyarországon:

A magyar általános hitelbank.
A magyar kereskedelmi bank.

Közelebbi felvilágositásokat ad

A NEW-YORK

életbiztositó-társaság magyarországi igazgatósága:

Budapesten, V., Deák Ferencz-tér 1. sz.

GYÁR:

vas-és érczöntőde

Mosonban.

FŐRAKTÁR:

BUDAPEST,

VI. váczi-körut 21.

Alakult 1856. **KÜHNE E.** Alakult 1856.

Magyarország legrégibb gazdasági gépgyára.

Ajánlja felülmulhatlannak bizonyult és több mint 13.000 példányban elterjedt

„HUNGARIA DRILL" sorvető-gépén kivül:

Uj: „Jubileum-Drill" könnyü, legolcsóbb sorvetőgépét,
Uj: Egy-, két- és háromvasu-ekéit.
Uj: Laacke hires rét- és szántóföld-boronáit.
Uj: Gyürüs hengereit.
Uj: Szelelő magtárrostáját, **nélkülözhetlen kifogástalan vetőmag elkészitéséhez.**
Uj: Thallmayer tanár arankaválasztóját.
Uj: Takarmány gyorsfüllesztőjét.
Uj: Aczéltekercs magvető tölcséreket **sorvetőgépekhez.**

!! Nincs többé köhögés !!

Mell- és tüdőbaj ellen!

Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpáti Növénykivonata.

Egy üveg ára használati utasitással **75 kr.**

Czukorka 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 20 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza), **szükmellüség, tüdőgyulladás** stb. ellen.

!! Nincs többé fejfájás !!

D. Götz

„Migraine-pora"

huszonöt év óta **egyoldalu, ideges, rheumaszerü,** sőt **gyomorból** származó **fejfájás** ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több czerre menő köszönet-nyilvánitás bizonyit.

Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

és **Baross Gáborné ő exczellenciája** feltünő eredménynyel használta. Egy doboz ára használati utasitással **2 frt,** 1 kis próbadoboz **1 frt.** Eredetiben kapható **Fáykiss József „nagy Kristóf"-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában, Király-utcza.

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

MATTONI-FÉLE

GIESSHÜBLER

legtisztább égvényes

SAVANYU-KUT

Czimbalom

kedvelőknek

van szerencsém **szabadalmazott hirneves Czentralis czimbalmaimat** pédal- vagy anélkül melegen ajánlani. Tekintetbe véve hangszergyáram szak- és czélszerü berendezését és az anyagok nagybani olcsó beszerzését, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsóbb vételárban bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Ami a **Czentralis czimbalom** jóságát és tartósságát illeti, fel kell emlitenem, hogy azok jól kiszáradt fából, válogatott s begyakorlott munkásaim által őrizetem alatt készittetnek. **Czimbalom iskola I. rész 3 frt, II. rész 3 frt 50 kr.**

APPEL IG. hangszergyáros.

Budapest, gr. Károlyi- és magyar-utcza sarkán.

Hirdetmény.

A cász. és kir. közös hadsereg és a cász. és kir. tengerészet

1893-iki névkönyve

folyó évi február 20-ikán jelenik meg és a cs. kir. udvari és államnyomda kiadóhivatalában, valamint minden könyvkereskedés utján kapható.

A nyolczadrétü kiadás ára csinos vászon kötésben 3 frt o. é.

A küldemény ismételt kézbesitése, valamint fennakadások elkerülése végett, pénzküldeményekkel kapcsolatosan kéretik a czim pontos megjelölése s annak közlése, hogy a küldött összeg már kézbesitett példányokért vagy pedig uj megrendelésekért küldetik-e.

Megrendelések, melyek szolgálati uton bérmentve és a névkönyvek árának hozzácsatolásával érkeznek az államnyomdához, bérmentve teljesittetnek; posta utánvétellel kivánt megrendelések bérmentesen nem eszközölhetők.

JÄGER LAJOS

a köln-ehrenfeldi gépgyár vezérügynöke.

Elvállal:

tégla-, chamotte-, kőagyagcső- és horgony-fedélcserép gyárak

valamint

czement-, gipsz-gyárak és mésztelepek

teljes berendezését.

Legjobb rendszerü **körkemencze** szabadalmazott szárító berendezéssel, **mészégető** kemenczék.

Számos elismerő okmány. — Arjegyzék ingyen és bérmentve.

GEDEON IZSÓ MÉRNÖK

MŰSZAKI IRODA

tégla-, agyag-, czement-, gypsz- és mészipar számára.

Budapest, Teréz-körut 43a.

Legjobban, legolcsóbb áron

és felülmulhatlan választékban kaphatók

mosóruha szövetek

KOLLARITS JÓZSEF ÉS FIAI „Ypsilanti"-hoz czimzett

vászon-, fehérnemü-, szövött- és mosó-áru szétküldési áruházában

Budapest, IV. ker., váczi-utcza 5. szám.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett gyorsan. Minták kivánatra ingyen és bérmentve.

Leszállitott méter árak:

	ezelőtt	most
Jól mosható karton	—.30	—.20
Fantasie levantin	—.40	—.30
Valódi franczia levantin	—.55	—.40
Valódi franczia batiszt	—.65	—.45
Valódi franczia szaten	—.85	—.55
Atlasz szaten	—.65	—.45
Atlasz kásmir	—.65	—.45
Jól mosható zefir	—.45	—.30
Angol és áttört zefir	—.65	—.40
Férfi ing kreton	—.45	—.35
Férfi ing oxford	—.45	—.45
Férfi ing serge	—.50	—.40
Valódi franczia de laine	1.—	—.65
Valódi franczia flanell	1.30	—.90
Selyem pongé	1.40	—.95
Jól mosható velez	—.45	—.30
Divat velez	—.55	—.40
Oxford velez	—.45	—.30
Flanell velez	—.65	—.45
„Norma" egysz. diagonal	—.45	—.30

Cs. és kir. hadmérnök-igazgatóság Pécsett.

153. szám.

Pályázati hirdetmény.

A TOLNAI LOVASSÁGI LÖVÖLDE

építkezésénél előforduló építési munka biztositása érdekében a cs. és kir. közös hadügyminiszterium 1892. szeptember 26-áról keltezett s a 8. oszt. 4375. számu rendelete folytán **1893. évi márczius hó 10-én délelőtt 10 órakor a hadmérnök-igazgatóság irodájában Pécsett,** Széchenyi-tér 17. sz. II. em.

IRÁSBELI PÁLYÁZATI TÁRGYALÁS

fog megtartatni, mire a pályázni szándékozók meghivatnak.

Az épitésre összesen **11,260 frt 75 kr.** azaz tizenegyezerkétszázhatvan frt 75 kr. osztr. értékben van előirányozva.

A pályázati általános és részletes szerződési feltételek, továbbá a segéd és pályázati minták a **pécsi hadmérnök-igazgatóságnál** a rendes irodai órákban megtekinthetők.

A letéteményezendő **bánatpénz** a költségösszeg 5%-a vagyis **570** frt.

A pályázatot elnyerő kaucziója a bánatpénz kétszeresét teszi ki.

Pécs, 1893. február hó 21-én.

A csász. és kir. müszaki igazgatóság kezelő bizottsága Pécsett.

Ajánlok eredeti töltésben

Gróf **Keglevich** István-féle « **Eszterházy** Géza- « **Cognacot**

1 csill. **1.35,** 2 csill. **1.60,** 3 csill. **2.—.**

Czuba Durozier és Társa-félét

1 csill. **1.50,** 2 csill. **1.70,** 3 csill. **2.20.**

Gr. Nádasdy Ferencz-féle 1.60

Braziliai	1 lit. üveg	frt	1.—
Cuba	Rum 1 « «	«	1.50
Jamaica	1 « «	«	2.80

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl

CZUCZOR A. JÓZSEF

fűszer-, tea-, rum- és cognac-kereskedő

BUDAPEST,

Fő-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 50. | Fiók-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 23.

Olcsó és igen jó

NARANCS

ingyen csomagolás és minden postaállomásra **bérmentve** szállitva 5 kilós kosárban, a gyümölcs nagysága szerint 24 darabtól 60 darabig. Narancs vagy czitrom, vagy keverten is, czukrozott gyümölcs utánvétellel 1.50

Kávé

Santos	1	k.	1.50
Cuba	1	«	2.05
«	1	«	1.95
Jáva	1	«	1.95
« Jáva arany	1	«	2.10
« Mocca val.	1	«	2.05
« Pörkölt kül.	1	«	2.40
Datolya sárga	1	«	—.60
« Tunis legsz.	1	«	1.60
Füge smyrna v. kosz.	1	«	—.28
Malaga szőllő	1	«	1.40
Orosz hal 1 hordó	5	«	1.50

Egy 5 kilós kosár megrendelésnél bérmentve utánvétellel küld

SCHUSTER GYULA

fűszerkereskedő

VI., Andrássy-ut 61. sz.

Fiók-üzlet:

I., Döbrentei-tér 2. sz.

BUDAPESTEN.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én „mesterségesen illatositott

páfrány- és tűfenyő-nedv"-em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23.

mindenütt kapható.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 MÁRCZIUS 5.

10-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

József főherczeg (képpel). — **Janovics Jenő**: *Reformok.* — **Lazzaroni**: *Bohême-levelek Párisból.* — **Somló Sándor**: *Az arany fésü.* — **Sajó Aladár**: *Jókli, a század bolondja.* — **Thorensen M.**: *Leánytó.* — **Karczag Vilmos**: *Csak huzzuk az igát.* — **J. Balás Ilona**: *Tehetlen vágy.* — **Argus**: *Egy magyar tudós leány.* — **Kiss Károly**: *A riska tehén.* — **Szinház**: *Délibábok.* — **Rendes rovatok.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

GUMMI

különlegességek s **halhólyagok** (valódi franczia) a legfinomabb minőségben 1, 2, 3, 4, 5, 6 **egész** 10 **forintig tuczatonkint.** Capot Amerio (rövid) 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női szivacskák 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női különlegességek darabja 1 frt 80 kr. Mintagyüjtemény urak számára (25 drb) 5 forint. Szállitmányok rögtön és a legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

ROTHAUSER M. IGNÁCZ
BUDAPEST,
VI., Király-utcza 6/G sz.

Védjegy 19. és 20. sz.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendőségénél fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

SÓSBORSZESZ

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés-kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegiti, **a foghust erősbiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** és a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára **90** kr., egy kisebb üveg ára **45** kr.

Brázay Kálmán
Budapesten, IV. ker., Muzeum-körut 23. sz.

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 30.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, iróasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Hogyan ápoljuk a bőrt és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára

Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levélbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasitásban** felsorolt és szaktekintélyek által is elismert **szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme	**ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz	« **75** «
Dermolin rizspor	« **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.

Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

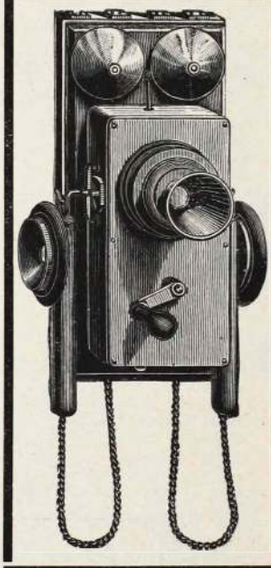

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, acélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek. 80

A „Pesti molnárok és sütők gőzmalmi részvénytársaság"

t. cz. részvényesei **a folyó évi márczius hó 12-én délelőtti 10 órakor** a malom-épületben tartandó

XXIV-ik rendes közgyülésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

A tanácskozás tárgyát képezik:

1. Két részvényesnek választása a közgyülési jegyzőkönyvnek hitelesitésére.
2. A mérleg előterjesztése, az igazgatóság, valamint a felügyelő-bizottság évi jelentése és a felmentvény megadása.
3. Az osztalék meghatározása.
4. Egy igazgatósági tag választása.

Jegyzet. Mindazon t. cz. részvényesek, kik szavazati jogukkal élni kivánnak, felkéretnek, az alapszabályok 16-ik §-a értelmében legalább is 3 hóval a közgyülés előtt saját nevükre átirt részvényeiket nyolcz nappal a közgyülés előtt a társaság pénztáránál nyugta ellen letéteményezni.

Budapesten, 1893. február havában.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

II. évfolam. 1893. március 5. 10. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

A 60 ÉVES JÓZSEF FŐHERCZEG.

JÓZSEF FŐHERCZEG.

Mig hazánkban áldatlan, elkeseredett harcz folyik a különböző politikai táborok között, távol, az ország határánál, a kis Abbaziában csöndben üli meg 60-ik születésnapját a legmagyarabb főherczeg. E napon megszünik a tusa az ellenséges pártok között és minden magyar szivének egész szeretetével, lelkének egész melegségével fordul a kis falu felé és az ég áldását kéri a fenkölt, nemes férfiúra. Nem nagy eseményekkel, nem véres háborukkal nyerte meg a fenséges főherczeg a magyarok lelkét, hanem az ő törhetlen hazaszeretetével, mely azokban a sötét fájdalmas napokban mint fáklya fénye lobogott fel és reményt nyujtott egy szebb, boldogabb jövőre. Apró eseményekkel, mint kis lánczszemekkel füzte magához, József főherczeg a magyarok szivét, de nemcsak magához, hanem az egész uralkodóházhoz is.

Nem irunk róla életrajzot, hiszen van-e magyar ember, ki ne lesné aggódó szeretettel a nemes főherczegnek minden lépését, minden tettét? Van-e magyar, ki egész legendákat ne mesélne erről a hazaszeretetben, jótékonyságban egyaránt nagy és fenkölt férfiúról. Mert mint Magyarország nagy alakjai köré, úgy ő köréje is egész legendakört szőtt a magyaroknak szeretete. Ki nem hallott már arról az egyszerü alcsuthi emberről, a ki kertjében az elfáradt munkásoknak segiti tolni a földdel megrakott talyigát, arról a jószivű, egyszerü emberről, a ki az alcsuthi alacsony községházban ott tanácskodik az előljárókkal, a szűrös atyafiakkal a község ügyes-bajos dolgairól. Ki nem hallott arról a tűzoltóról, a ki «édes bajtársainak» — a hogy a fenséges úr nevezi — igazi atyja, ki szervezi a tűzoltóságokat, elsőnek jelenik meg vész szinhelyén s a szerencsétlenül járt leégetteknek tettel és jó tanácsokkal szolgál. És kérdezzétek meg honvédeinket, mily szeretettel, mily rajongással csüngenek főnökükön, kinek jelszava a pontosság és jó bánásmód.

József főherczeg nemcsak azt mutatta meg, hogy kell magyarnak lenni, hanem azt is, mint kell magyarul nevelni. Az ő fenséges gyermekei magyarul társalognak, magyar szóval dicsérik az istent. De nemcsak magyarul beszélnek, hanem magyarul is éreznek. Hiszen még mindenkinek élénk emlékézetében van, midőn mult nyáron, Szent László ünnepén Nagyváradon a fiatal László-főherczeg a többi urakkal együtt fölkelt és eldalolta a «Hazádnak rendületlenül»-t. De nem egyedül a hazaszeretetet oltotta be a fenséges úr fiaiba, hanem az emberszeretetet és lelkének egész fenköltségét. Aggódó szeretettel, szivének egész melegségével csüng az egész ország a fenkölt főherczegi családon. S az egész ország, az országnak minden hazafiai a mai napon, velünk együtt mondja: Áldja meg az isten a legmagyarabb főherczeget és családját hosszú élettel, tartós boldogsággal.

REFORMOK.

Nagy, messzire kiható reformok küszöbén állunk, melyek az egész magyar színészetet, a fővárosit úgy mint a vidékit, hivatva vannak gyökerestől átalakítani.

A dolgok természetes folyása vitte odáig a magyar színészet ügyét, a belügyminiszteriumnak ezt a mostoha gyermekét, hogy többé e reformok kezdeményezése elől kitérni nem lehet; megérett erre éppen úgy a haladó fővárosi, mint a rohamosan hanyatló vidéki színészet.

Az előbbi, mely új és nagyobb tért, a művészi erők fölfrissítését s megszaporitását követeli, szemben a közönség lelkes pártolásával s az utóbbi, melynek rozoga alkotmánya már-már összedőléssel fenyeget s a régi állapotok teljes megmásitásával, új irányt, új rendszert, új alapot és segélyt, mélyreható, gyökeres orvoslást igényel, hogy megszűnjék az a szánalmas küzködés és tengődés, mely a vidéki színészet tekintélyét már is aláásta s immár lételét is teljes megsemmisítéssel fenyegeti.

Az első terv, mely csak a legutóbbi időben kezdette mind hangosabban s határozottabban követelni létesítését: a *nemzeti színháznak új, monumentális palotája volna.* Az a több mint öt évtized előtt épült múzsacsarnok, a mely nemzeti színművészetünk fölét-javát van hivatva egybefoglalni, az épitészeti és szerkezeti toldás-foldás művészetének valóságos remeke. Nézőtere izléstelen és oly kicsiny, hogy a téli saisonban rendesen ugyanannyi ember szorúl ki a szinházból, mint a mennyi belefér; színpadja oly csekély méretű s kezdetleges, hogy nagyobb darabok méltó kiállítására s előadására teljesen alkalmatlan; mellékhelyiségei, öltözői szűkek, sötétek, rozzantak; magának az épületnek külseje pedig mindenre inkább vall, mint az ország első színházára.

A nemzeti színház sokáig megtűrte hajlékában az operát s a népszínművet, míg azután a nemzeti lelkesedés s nagylelkűség külön-külön díszes, monumentális palotát emelt mind a kettőnek, maga a nemzeti színház pedig megmaradt régi, rozoga bérházában, melyet még megalkotói is csak ideiglenes otthonának szántak. Hogy nemzeti színművészetünk muzsája nem maradhat többé e házban, azt érzi, tudja mindenki.

A millenáris ünnepségek programmjában előkelő helyet foglalnak el a nemzeti színház ünnepségei és szükséges is, hogy ez a legelső kulturális és művészi intézményünk, melynek magas niveaujával joggal dicsekedhetünk, méltó fénynyel és pompával vegyen részt ezredéves fennállásunk lélekemelő ünnepélyében. De vajjon a mindenfelől ideözönlő idegeneket ebbe a rozzant, kezdetleges berendezésű színházba csődítsük-e s azzal büszkélkedjünk, hogy e bben a toldott-foldott, pénzügyileg kihasználhatatlan, homlokzatával egy dohánytőzsde s egy czukrászbolt közé beékelt épületben lakozik a mi Comédienk? Hogy évtizedek alatt nem tudott a magyar nemzet legelső kulturális intézetének önálló, tisztességes épületet emelni?

A nemzeti színháznak tehát uj, díszes, hozzá és hozzánk méltó palotát kell emelni, még pedig minél hamarább, hogy a millenáris ünnepségek már ebben a monumentális épületben tartathassanak meg.

De a mig ez a kérdés csak az elmélkedés s csendes megfigyelés tárgyát képezi a hivatott fórumok előtt, addig ezzel együtt egy másik dolog is kezdi a leghatározottabban követelni a sürgős és haladéktalan megoldást és ez a negyedik színház ügye.

Négy éve lesz idestova, hogy ez a kérdés vajudik. Az első korszak a városi agitácziò korszaka volt, melynek szégyenletes balsikerén nem kedvetlenedtek el a buzgó kezdeményezők, hanem hozzáláttak a társadalmi mozgalom intézéséhez. A kibocsátott aláirási ivek csakhamar megteltek a legfényesebb nevű aláirókkal, de az összegyűlt pénzösszeg — daczára a fényes neveknek — még szédületes messzeségben volt attól, a mekkorával manapság színházakat szokás épiteni.

A fővárosnak eléggé nem rosszalható magatartása, melylyel oly ridegen utasította el a kérvényezőket, a közönség langymeleg pártolása, bizony a legtöbb embernek elvette volna a kedvét attól, hogy tovább is bibelődjék, emészsze egészségét, pocsékolja idejét ezzel a vigszinházi dologgal. De a kik az ügy élén állanak, még ekkor sem riadtak vissza. Részvénytársasággá alakúltak, hamarosan megalkották ősi szokás szerint a tisztelkedő deputácziót s odajárultak az elé, a kire a magyar színházak ügye bizatott, a belügyminiszter elé. S ekkor végre némi siker koronázta törekvésüket. Azzal a megnyugtató s örvendetes igérettel távozhattak, hogy a kormány minden tőle telhetőt el fog követni a vigszinház ügyének előmozditása érdekében.

S Hieronymi Károly nem az az ember, a kinél csak szép szó szokott maradni az igéret. Nem fogunk talán optimizmussal vádoltatni, ha hinni merjük, hogy fővárosunk rövid idő alatt egy új színházzal, kulturális életünk egy hatalmas faktorral, a magyar színészet pedig egy új állandó templommal fog gyarapodni.

Nem kevéssé fontos s nagyjelentőségű momentum a kolozsvári nemzeti színház államositása, melyet szintén rövid időn belül keresztül fog vinni Hieronymi. Két évig még a vállalkozó, Ditrói Mór kezében marad a színház, ezalatt pedig fokozatosan keresztül viszik a színház államositását. Ez a rendkivül életrevaló idea Keglevich István gróftól származik.

Nagy horderővel bir e tény a magyar színészetre nézve nemcsak azért, mert a magyar színművészet egy új, állandó, biztos s tekintélyes hajlékot nyerne, hanem mert az államositás által az a szoros nexus, melybe a budapesti a kolozsvári nemzeti színházzal kerülne, az utóbbit mintegy előiskolájává, kiegészitő részévé, testvérintézetévé képezné az előbbinek.

Nyerne az által a kolozsvári színház és közönsége, nyerne a nemzeti színház és nyerne mindenekfölött a nemzeti színművészet ügye.

A reformok közül hátra van még — last but not least — vidéki színészet rendezése.

Ez talán mindannyi között a legsürgősebb, legégetőbb s legtöbbször elodázott kérdés. Semmiféle kulturális intézményével szemben nem volt oly hálátlan, oly szűkmarkú az állam, a nemzet, mint a vidéki színészetnek mindenkor Csáky szalmáját képező ügyével; pedig ez a lenézett, nyomorúltan tengődő intézmény — daczára annak, hogy folyvást a legkétségbeesettebb küzdelmet kellett folytatnia a létért, daczára annak, hogy az állam csak nevetséges alamizsnát dobott oda segélyzésképen — már mennyi hasznot, mennyi előnyt hajtott államnak és nemzetnek egyaránt!

A magyar színészet kerek száz esztendős s teljesen a maga erejére utalva, a maga erejéből fejlődött odáig, a hol most áll; olyan volt, mint a vadon tenyésző virág, melyet senki sem ápol, senki sem gondoz. Hogy az az alap, a melyre az egész intézmény épült, most már elavult, nem biztos, ingadozó, hogy a régi rendszer tarthatatlan immár, hogy tekintélye teljesen alá van ásva s művészi niveauja szánandó módon sülyedt, arról maga a vidéki színészet nem tehet. Azok tehetnek róla, azok felelősek a sülyedésért, akik mindezt látták, hallották a panaszokat és feljajdulásokat, akikre az ügy istápolása és gondozása bizva van, de akik kényelmesebbnek tartották mindig kitérni a kérdés elől, mint sem hogy az elavult alapot ujra épitsék, a régi rendszerbe új életet öntsenek, tekintélyét ujra megszerezzék az által, hogy művészi niveauját ujra emelik.

A vidéki színészet nem tehet arról, hogy idáig jutott, mert végre is, melyik kulturális, vagy művészi intézmény képes ma prosperálni, vagy csak existálni is önerejéből. Azt a 3000 frtnyi évi alamizsnát pedig, mely annyi sok pénzemésztő retortán megy keresztül s melyet 37 működő társulat között kell felosztani, csak nem tekinthetjük állami szubvenciónak? Az ex-belügyminiszter, érezve talán a lelketlenséget s hálátlanságot, melylyel a kormány a vidéki színészet iránt viseltetik, az állami segélyt egy szép és hangzatos igéretében 120,000 frtra akarta fölemelni. Hogy ez csak mézes madzag volt, hangzatos igéret, melynek megvalósitására talán komolyan nem is gondoltak, az valószinű.

Most — reméljük — ez a sokszor elodázott kérdés is megoldásához közeledik. Hieronymi nem igért horribilis államsegélyt, hanem vaskézzel belemarkolt ebbe a rendezetlen tömegbe s rövid idő alatt teljesen keresztül akarja vinni a vidéki színészet új alapon való organizálását. Azok a jelentések, melyeket a törvényhatóságok a belügyminiszter rendeletéből a vidéki színészetet illetőleg készitenek, fogják képezni az első hivatalos statisztikát e téren. — Hogy az a kép, melyet nyerni fogunk, nagyon elszomorító lesz, arra el kell készülve lennünk, de bízzunk benne, hogy a korhadt rendszer kérlelhetetlen lerombolása s új, egészséges alapra való épitése, a múlt bűneinek orvoslása, mulasztásainak pótlása új életerőt fog lehelni a satnyuló vidéki színészetbe, a fejlődés útjára tereli s virágzóvá teszi azt.

Ezek volnának azok a nagy, messzire kiható reformok, melyeknek küszöbén áll most a magyar színművészet.

Mind megannyi szükséges, égető, többé el nem odázható kérdés, melyeknek megoldására egyesült erővel kell törekednie, összefognia s legjobb tehetségéhez képest áldoznia államnak, fővárosnak s társadalomnak egyaránt, még pedig nem bizottságok kiküldésével, ankétezéssel, ülésezésekkel, melyeknek talán újra sikerűlne elposványositani e reformok megvalósitását, hanem cselekedve gyorsan, buzgón, hogy a millenium alkalmával idesereglő népek lássák, hogy a roppant anyagi munka mellett ráért ez a nemzet arra is, hogy a kulturális haladás utján is lépést tartson Európával.

Janovics Jenő.

BOHÈME-LEVELEK PÁRISBÓL.

Megadom magamat. Igazad van. Épenséggel nem igazságos, hogy mindig a nőket emeljük ki, irodalomban, művészetben, társadalomban egyaránt. Azt hajtogatják az emanczipáczió bajnokai, hogy a nő többre képes, mint a férfi, s el van nyomva. Pedig a valóság az, hogy udvariasságból — elnyomjuk a férfi nemet. Pedig menynyivel könnyebb a nőnek sikert aratni, mikor meg van hozzá az ahhoz való külső segédeszköze, bája, ifjusága, üdesége, mig a férfinak keserves munkát kell végeznie s mégis . . . nem, ez valóban igazságtalan.

Én is hibáztam, belátom.

Először a párisi divatu színésznőket mutattam be. Pedig mennyivel kevésbbé művészek ők, mint férfi kollegáik!

Mounet Sully.

Sietek is hibámat jóvá tenni. Ime itt van egy natalmas alak, *Mounet Sully*, a mai franczia tragikus, a romantikus iskola minden előnyével és minden hátrányával. Micsoda hatalmas munkát jelent itt ez a szó: *iskola*. Azt jelenti, hogy szakitania kellett egy multtal. A klasszikus iskola merevségével. Azt jelenti, hogy össze kellett egyeztetnie a hagyományt a romantikus szeszély költői csapongásával. Hogy tudjon szabadon járni a koturnusban! Hogy meg kellett tanulnia a szép beszéd törvényeit, de bele kellett olvasztania annak merev formáit egyénisége hatalmas lángjába. Mert csupa láng, merő szenvedély az az ember, de hevét a dikczió paragrafusai korlátozzák, az előadásmód hagyományos zenéje elfödi, ha azonban ki-kitör, mint a villám csap le nyári délután, hirtelen, hevesen, s megreszket bele meny és föld.

Azonban a mai közönség csak az egyént tiszteli benne, az iskolát elveti. Mert a modern fülnek kiállhatatlan is az a hosszu, vontatott melodia, melyeket kottára lehetne szedni, mely ott ragadt a romantikus korszakból dikcióján. Valóságos historiai érzékkel felfegyverkezve szabad őt meghallgatni. Különben unalmas, émelygős, elviselhetetlen. De művész mindenkép. Ezért tudja ő a romantikusokat, eseteket a hatalmas képtelenségeket rajzolni, Ruy Blas, Hernanit, s ad Hamletben egy szenvedélyes semmit, mely Hugó Viktor tragédiává változtatja Shakespeara mély kompozicióját. De egyéniség s ezért érvényesült. De képviseli a gall-nép képzelődő faját a színészekben s ezért művész!

Duflos.

Véle szemben áll a modern franczia, az esprit és érzelem, a szeszély és izlés művésze: *Duflos*. A Gymnase fiatal szerelmes hőse ő, a Dumas alakok, a Vasgyáros, az Augier, Sardou, Guy de Maupassant, Zola és Daudet hősök megalkotója. Ez az alacsony termetű, villogó szemű, ideges, mozgékony színész, kinek mély orgonahangjában szerelem és szenvedély csap fel, lágy melankolia és bájos naivság, kinek hatalmában van hangja, arczának minden vonása, kezének minden mozdulata, ki egyszerű és rafinált, ki tervez és számit és hat, mintha csak a pillanat szűlné minden hatását.

Ő az asszonyok kedvencze s pompásan illusztrálja azt a törvényt, hogy a művészet egy hatalmas munka, hogy a géniusz folytonos küzdelem. A természet mindenkép azon volt, hogy Duflosból ne váljék színész, ő leküzdötte ellenségeit, alakját, hangját, mozdulatai komikumát, s művész vált belőle.

Le Bargy, a Comédie-française hőse, a természet kedvencze, s annak köszönheti sikereit. Ezért nincs is mélyebb jelentősége. Mig Duflos sikereit magamagának, Bargy külsőségeinek köszönheti, Duflosnak ki kell számitania azt a mozdulatot, melylyel egy legyezőt felemel. Bargy felemeli, a nélkül, hogy gondolna rea. Duflos mozdulatában plastika lesz, Bargyben szalonügyesség. Ime ez a különbség is köztük!

E két kimagasló alak mellett ott ragyognak az apró csillagok. Elsőben is *Hittmanus*.

Hittmanus.

Ő a finom, a szalonjáték komikusa, egyszerű, természetes eszközökkel hat, sokszor mélyen, a szivig. Beutazta már a világot, s nevetésre inditott ezer meg ezer embert. Most, hogy a *Monsieur Conlistetben* — a darab harmadik felvonásának gyengesége miatt, nem aratott nagyobb sikert — elkeseredve, világnak indul megint.

A franczia lapok — a miért egy levélben megtámadta a darab szerzőit, — keserű gúnynyal búcsuztatták el. Ezt persze még jobban a szivére vette s hónapok óta nem lép fel.

Tanulság: 1. *A franczia ujságirók az irókat szokták védeni!*

2. *A színész pedig ne bántsa az irókat.*

Lambert.

Itt van a fiatal *Lambert* is, fiatal, mert az apja is színész, Odeon művésze, a ki azonban jobban ért a színészet elméletéhez, s a *Revue d'art*-ban irt czikkei értékesebbek alkotásainál. A fia a Comedie-française tagja, szépen

szaval, érzéssel és izléssel, rajta már észrevenni Antoine hatását s nem énekel a régi iskola kiállhatatlan, egyforma sablonjában. Hanem persze, hogy is tudtam elfeledni! *Ifj. Coquelin* is játszik, még pedig hatalmas karikaturákat ad, ebben a nemben aztán világhirű nevezetességre fog jutni. Öt év mulva már körútra indulhat, mint az apja.

A mult hónapban meglepte Párist egy ösmeretlen tehetség, *Worms*, aki egy rossz darabban, egy ösmeretlen iró *Jean Dorlot*-jában kitünő alakitást nyujtott s őt bámulni tolongott a nép a Comédie-francaisebe! Egy munkást, sok szivvel, durva szokásokkal, finom elmével és hatalmas erővel mutatott be. Egyes részleteiben egy nagy művész kitünő jeleit árulta el. Ez volt az első alkotása. Várjuk a többit!

Bizony ezek az urak nagyobb művészek, mint női kollégáik. Hanem azért sem a gyémántok, sem a koszoruk nem repülnek feléjük olyan busásan, mint a művésznők felé. S még a nők panaszkodhatnak?

Lazzaroni.

AZ ARANY FÉSŰ.

A királynak volt egy szép leánya,
Aranyfésü csillogott hajába,
Hegyek ormán ha pirult az alkony
Kilopódzott a királykisasszony.

Zugó patak messzefutó árja
Holdsugárban enyelegve várja,
Hívja, kéri, borulna ölére —
Lengő topoly sátrat von föléje...

Le is tépi fátyla puha pelyhét,
Oldja-bontja hollóhaja selymét,
Aranyköntös part homokján dúl-fúl...
Hó kebelre fényes hullám hull... hull...

Törik a hab... fényes gyöngyre vállva
Szerte ömlik lengő hajzatára,
Közel-távol csillagfény kialszik...
Bokrok alján furulyaszó hallszik...

.... Király lánya könyes arczczal ébred,
Apród, cseléd súgva-búgva lépked...
«Mért a könyek aranyos leányom?»
«Elvesztettem aranyfésüm kegyelmes királyom!»

«Nosza hirnök, tárogató zengjen!
Lovag, jobbágy szavadra figyeljen;
Öreg király tornyos, büszke vára
Azé lészen, ki az aranyfésüt megtalálja!»

Lovag, jobbágy nem mondatja kétszer,
Patak partján kutat nappal, éjjel...
... Túlsó parton halászlegény látja
Hogy szakgatja, tépi haját a király leánya...

«Kikiáltom az egész világnak!
Mondjátok meg az öreg királynak:
Én is áldom egyszer a szerencsét
Megleltem az aranyfésüt, király lánya kincsét!

Nem kell nekem a királynak vára,
Vára helyett inkább kell a lánya,
Rongy életem' egy kicsinyke szóért...
A fésüjét odadom egy csókért!..»

Hiradótul öreg király hallja,
S mint a villám felcsikáz haragja!
«Hol a rabló?.. hol a vérpad?.. Hóhér!
Százezer kint királysértő szódért!»

«Édes apám, hatalmas királyom!
Haragodat szivszakadva látom!
Szánd a bünöst... aranyfésüm nem rabolta, lelte —
Fiatal még... magasba tört tántorodott lelke...

Napsugártól a felleg is szertefutva széled,
Víg dalomtól földerül még elkomorult képed
... Egy kis csókot — a fésümért — adnék a szegénynek,
A kedvemért!.. adj kegyelmet annak a, legénynek!»

«Gyermek!.. csókot a királyleánya
Egy rabszolga ocsmány ajakára?!
Vége lenne rögtön a világnak,
A csillagok mind lehullanának!...»

... Esteledik... fénycsillag az égen...
Királyleány kilopódzik szépen...
«Elszökött — jaj!.. a király leánya!...
... És a csillag még se hull utánna...

Somló Sándor.

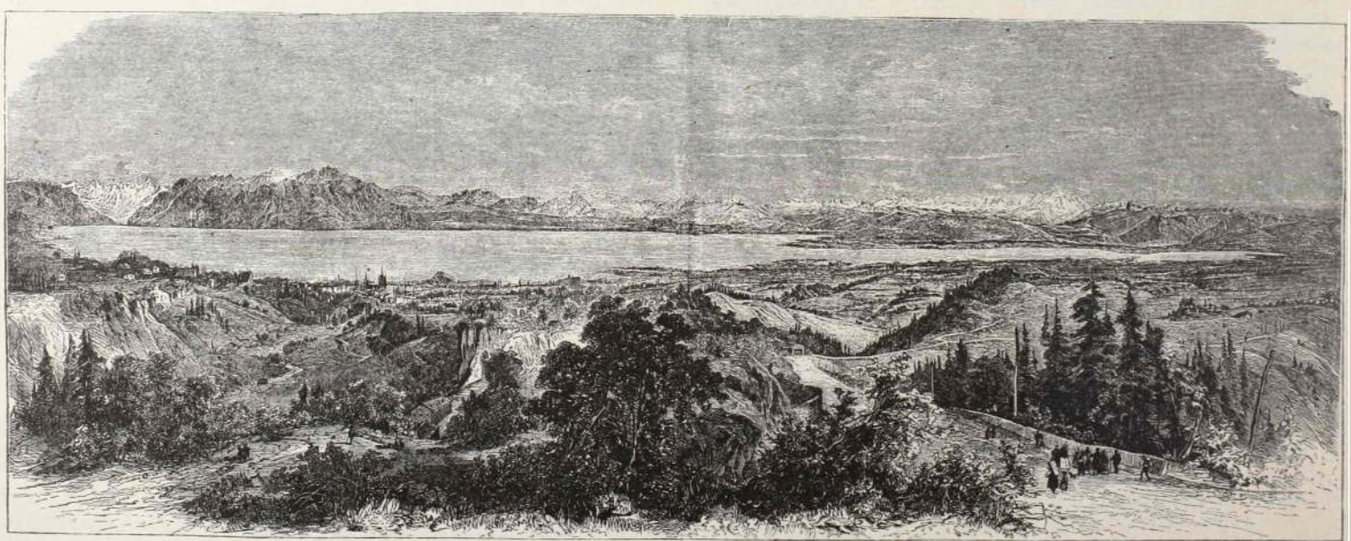

AHOL MOST A KIRÁLY IDŐZIK. A GENFI TÓ ÉS KÖRNYÉKE TERITETTEL.

JÓKLI, A SZÁZAD BOLONDJA.

Irta: SAJÓ ALADÁR.

Jóklinak hívták és vele is megtörtént, hogy besorozták katonának. Reá nézve az még nagyobb baj volt, mint más emberre, mert el kellett hagynia a falut, melyben a jegyző után ő volt az első, a legokosabb ember és oda kellett állnia száz meg száz ember közé egy rengeteg nagy épületbe, a hol nem vették őt semmibe, szidták, rugdosták, ostobának tartották. Pedig Jókli igazán nem volt ostoba ember. Nagyon jól tudta ő, mi a különbség a «rexum» meg a «linxum» között, de azért sohasem csinálta jól a dolgot. Talán azért, hogy feljebbvalóit boszantsa, talán, hogy igazat adjon azoknak, kik ostobának tartják őt, ki tudná megmondani?

Hogy nem volt senkivel annyi baj, mint éppen Jóklival, az bizonyos. Ha azt adták ki parancsban, hogy kaucsukgallért nem szabad a katonáknak viselniök, biztosra lehetett venni, hogy Jókli lesz az egyedüli, a ki másnap a rukkolásnál kaucsukgallérral jelenik meg.

A köpenyt mindig kifordítva csatolta a borjúra, a bajonétot rendesen a szobában felejtette, legalább egy gomb okvetlenül nyitva állott mindig a kabátján és ha a lelkére kötötték a katonáknak, hogy senki ki ne merjen mozdúlni a kaszárnyából, akkor Jóklit bizonyára rajta kapta a kapunál álló sarzsi, a mint ki akart menni a városba.

Ezek az apró tévedések, az örökös bajok okozták azt, hogy Jóklit igazán ügyefogyott bolondnak tartották a legények. Katonáéknál különben is az a szokás, hogy mindjárt az első időben embert keresnek maguknak, a regruták, aki minden csínjük bűnbakja legyen. Akár mi baj van a századnál, a bűnbak lakol érette, ha még olyan ártatlan is a dologban.

Jókli volt a bűnbak, Jókli volt a század bolondja, a kivel azt tehetett minden ember, a mit akart. Ő nem is bánta a sok csúfságot, mit vele űztek, soha nem haragudott meg és olyan egykedvűen ment le mindig az áristomba, mintha az nem is lehetne másképpen. Az úton még maga is nevetett a büntetésen és mikor végig a folyosón utána kiabáltak a legények: «viszik a Jóklit áristomba! megy a Jókli pihenni!» olyan derült arczczal, büszkén felelte: megyek bizony, pihenek, nem rukkolok!

Egy ideig csak elnézte a dolgot a különben szigoru kapitány is. Később kezdelt beleúnni az örökös szidásba, rapportra czitálta Jóklit és ilyenforma erkölcsi predikácziót tartott neki:

— Hallod-e te gazember! Ha még egyszer bármilyen kis galyibát csinálsz, kiköttetlek. Meguntam már az örökös büntetést, ezentúl másképpen bánok veled. Először kiköttetlek és ha ez sem használ, beküldelek a garnizonáristomba. Ott űlsz hét-nyolcz hónapig, lesz időd gondolkodni, jó-e az a sok bolondozás.

Ez elég érthetően volt mondva. A kapitány szigorú ember és szavatartó, nem engedi, hogy paczkázzanak véle. Jókli jól tudta ezt, sokszor szomorúan tapasztalta, hogy a kapitány beváltja fenyegetéseit. A legények kiváncsiak voltak, hogyan viseli magát Jókli ezentúl. Engedi-e, hogy tovább is gúnyolják s hogy a század bolondjának mondják és komoly katona lesz-e belőle vagy megmarad-e a régi jókedvű fiunak, a ki örömmel megy az áristomba.

A kapitány igérete elég okot szolgáltatott arra, hogy Jókli megemberelje magát. Sem a kikötés, sem a garnizonáristom nem tartozik a kellemes dolgok közé. És Jókli mégis bejutott a garnizonáristomba.

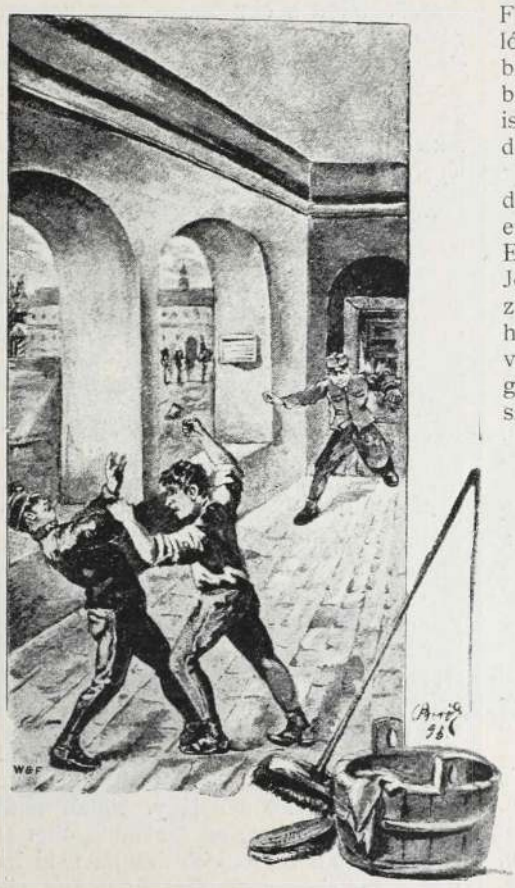

Egy ideig még olyan bolondos fiú volt, mint azelőtt. A legnagyobb szemtelenségeket olyan együgyű buta arczczal mondta el a kapitánynak, a tiszteknek, hogy ezek kezdték kétségbe vonni, épeszű emberrel van-e dolguk. Az ezredorvost hívták segítségül, aki nem nagyon szeretett a betegekkel bajlódni. Ez egyszer megvizsgálta Jóklit, saját állítása szerint egy hétig szigoruan meg is figyelte minden tettét, minden szavát és egy hét mulva kijelentette a kapitánynak hogy: Der Jókli ist ein ganz gewöhnlicher Simulant!

Akiről pedig az ezredorvosok kijelentik, hogy szimulálnak, azoknak jobb lett volna nem születniök. Büntetik őket nyakra-főre, hogy elvegyék kedvüket a szimulálástól. Nos hát Jóklit is büntetni kezdették. Először a kurtavassal próbálták őt meggyógyítani, később gyakori egyes áristomokkal, majd kikötötték őt, de azért csak olyan bolondos fiú volt, mint azelőtt. Nem, még szemtelenebb lett, még ostobább dolgokat követett el.

Egyszer «gangos» volt, a mi azt jelenti, hogy ő volt soron még egy nehányadmagával, hogy reggel a század folyosóját felmossa, kisöpörje. Az őrmester úgy találta, hogy lassan megy a munka és minthogy Jókli is a «gangosok» között volt, őt szidta össze.

Hogyan történt, azt egyik legény sem tudta megmondani, csak azt vették észre, hogy az őrmester a folyosó hideg, nedves kövén fekszik s mellén térdel Jókli, aki vad kiáltások között fojtogatja az őrmestert. Négy legény alig tudta őt elvonszolni, akkor azután ismét a csendes, a jókedvű Jókli lett belőle.

Aznap már nem rukkolt ki Jókli. Megvasalva a kaszárnya áristomába került, ahonnan csak akkor jutott ki a szabad levegőre, amikor a hadbiró elé vitték kihallgatásra.

Egy délután négy szuronyos katona átkisérte Jóklit Budára a garnizonáristomba. Fegyvere nem volt, a köpeny csak ugy lógott rajta és vállára volt vetve a barna bródzsák. Kilencz hónapot mért reá a hadbiró itélete, pedig Jókli a kihallgatáskor is úgy beszélt, mintha őrült, elmeháborodott volna.

Katonáéknál hamar felejtenek. Ott mindig akad dolga a legénynek és ez nem enged neki időt még a gondolkodásra sem. Egy ideig nagyon érezték a katonák, hogy Jókli, a vidám «század bolondja», hiányzik, de később elfelejtették őt. Rendes egyhangú volt az élet. Vége volt már a tavasznak, kezdődtek a nagyobb dandárgyakorlatok, egyszerre csak beállitott a századhoz egy halaványi, hosszú szakállú katona. Alig ismerték meg a legények Jóklit. Nagyon megviselte őt a kilencz hónapi börtön. Megnőtt a szakálla is, de jó kedve megmaradt.

Két nap múlva ismét a régi Jókli lett belőle és a kapitány ismét büntetni kezdette őt.

— Javíthatatlan szimuláns, igy nyilatkozott felőle az ezredorvos, még a börtön sem változtatta meg. Nem kell neki hinni, nem kell szabadságra bocsátani.

A kapitány igazat adott az orvosnak.

— Ein indolenter frecher Kerl.

*

Régi dolog az, hogy nincs az a tiszt, a ki túljárna a katona eszén, mert ha ez valami csinyt keresztűl akar vinni, akkor törik-szakad, de meg is cselekszi. Ravasz ficzkó mind ahány, ezer és ezer módot tud arra, hogyan kell a följebbvalókat kijátszania.

Parancsban állott, hogy a brigadéros megvizitálja az ezredet. Lázasan dolgoztak a legények, hogy semmi kivetni valót ne találjon rajtuk a tábornok úr.

A magazínokat is tisztogatták, a legénységi szobákat ujra meszelték, padokat, asztalokat súroltak. A katonák uj egyenruhát kaptak a magazinokból, hadd gondolja a generális, hogy mindig olyan szép tiszták a legények. Jókli versenyt dolgozott a többiekkel és komoly és szótlan lett. Azt hitte mindenki, hogy megembereli magát, elhagyja a hiábavaló szimulálást.

A Jókli századja teljes parádéban az udvaron állott.

Lassan-lassan lejött a többi század is. A csapat egyre nőtt, míg végre teljes lett az ezred. A kapitány még egyszer végig nézte embereit és ekkor vette észre, hogy

a Jókli hiányzik. Leczitálta a napost, keresse meg azt a gazembert, jöjjön le azonnal, csak nem akar most későn jönni, mikor a brigadéros vizitál?...

Hiába volt a keresés. Jókli nem került elő. A kapunál álló trombitás jelt adott, hogy a generális megérkezett. Csend lett az udvaron. Az egész ezred tisztelgett. Némán, mozdulatlanul állottak a legények, a Jókli kapitánya most meg csak azért imádkozott, hogy ne is jöjjön a Jókli, mert bizonyára valami bolondot csinál.

A tábornok az ezred balszárnyához ért és egyszerre eléje toppant egy különös alak.

Honnan került, azt senki sem tudta megmondani, de a generális, a mikor meglátta, nevetni kezdett és nevetése átragadt az egész ezredre. Nevető ezredet vizitált a nevető generális. Csak a Jókli kapitánya volt haragos, a mikor ezt a különös alakot meglátta.

Mert Jókli volt az a különös alak, de milyen állapotban! Nem volt rajta csak nagyon kevés ruha, de a felszerelést annak rendje és módja szerint magára vette. Rajta volt a borjú, az oldalfegyver szép feketére kefélt szíjjakkal, a Mannlicher helyett azonban óriási vörös esernyőt szorongatott a kezében. Igy állott oda a bámuló és nevető generális elé és hamisítatlan lengyelzsidó jargonban jelentette neki, hogy elkésett ugyan a szemléről, de most már hála istennek! ő is itt van.

Sok magyarázatra nem volt sem idő, sem alkalom. Jóklit lefülelték és áristomba tették. Kapitányát lehordották, mert nem tesz lépéseket az iránt, hogy a kétségenkívül elmeháborodott legényt haza küldjék. Mert ilyet, a tábornok úr véleménye szerint, épeszű ember nem tehet.

Most azután komolyan megkezdődtek az orvosi vizsgálatok és az lett a végük, hogy Jóklit mint elmebeteg embert elkergették katonáéktól.

*

Ezt a históriát maga Jókli mesélte el nekem, mikor egyszer az ő faluján keresztül vitt az utam és betértem az ő korcsmájába.

— Lássa, így végezte beszédjét, mégis túljártam a tisztek és az orvosok eszén. Igaz, hogy kilencz hónapot a börtönben töltöttem, négy hónapot meg szolgáltam, de hát ez összevissza tizenhárom hónap, nekem pedig juss szerint három évet kellett szolgálnom.

LEÁNYTÓ.*

Norvégból.

— Irta: THORENSEN M. —

A Tanelv folyó jobb partján, valami hegyszakadékban csöndes víz látszik, akkora mint egy kút, s mint beszélik, a folyóval egyesül valahol. Bárha csöndes, mégis retteg tőle mindenki olyannyira, hogy ki-ki őrizkedik tőle, hogy ne jusson közelébe, mert hát azt tartják róla, hogy feneketlen. Ez az úgynevezett «leánytó».

Itt lakott, kicsit odább a völgyben valami jómódú parasztember, a ki Nordlandból vetődött ide. Neje meghalt, s ebbeli bánatában otthagyta szülőföldjét. Itt a fenyvesben földmiveléssel és halászattal foglalkozott, s jól értett hozzá, hogyan kell vagyonát gyarapítani; egyébiránt csöndes életet élt, magába zárkozódtan s amaz óhajjal eltelve, hogy egyetlen fiának, kit magával hozott, vagyont kuporgasson össze.

Igy lett az atya ötven, a fiú meg huszonhárom éves. Az atya magas termetű volt, büszke magatartással, nyilt arczczal bánatos szemmel s valamivel ifjabbnak látszott, mint a milyen volt. A fiú ellenben alacsony termetű volt és vézna, némi félénkség, bátortalanság rítt ki szeméből és szenvedőnek, betegesnek rémlett, mitől jóval öregebbnek tűnt föl. Jó egyetértésben éltek s a fiú ellenmondás nélkül hunyászkodott meg az atyja akaratának.

A hogy Nonsen Lekő a fenyvesben megállapodott s egy napon elbolyongott fiával a mezőn, egy lappnő tolakodott elébe és azt jósolta neki, hogy egykor majd valami fekete víz furakodik ő és a fia közé. Hanem azóta innen-onnan húsz esztendő telt el s a legkisebb árnyék sem lépett közébök.... a fekete vízről rég megfeledkeztek.

Egy napon egy fiatal lapp leány állitott be az udvarba és cselédnek akart szegődni Mons Lekőhöz. A leány tisztességes ruhában volt, egészségesnek látszott, ő neki azonban nem volt rá szüksége s elutasította. Ekkor rimánkodva szólt, hogy nem jól érzi magát a fönn hegyeken és szívesen szolgálna csupán az ellátásért. Azonban nem volt ez az egyedüli ok, amiért ott szabad volt neki maradnia, hanem mert olyas valami rítt ki a lényéből, a mi vonzó s egyszersmind visszataszító volt, úgy hogy ő inkább gyöngeségből, semmint jóindulatból egyezett bele.

A leány egy darabig készséggel és szorgalommal látott a dolog után, s mindenki úgy tartotta, hogy Anga leány gyanánt szerepel majd a házban. Hanem ekkor kezdetét vette a varázslás! A leány nagy batyut hozott magával, melyben ünnepi ruháját és ékszereit rejtegette és egy vasárnapon, midőn az apa és fiú ép a templomba készült, elébük állott a lány, rikító, tarka ruhájában és kérte, ha szabadna őket elkisérni. A fiú rögtön felajánlotta neki helyét a sajkában s atyja az ámulattól alig mert szólani.

Anga egy posztó derékra valót viselt, sárga, kék, zöld és fekete sávokkal. Széles ezüstöv fogta körül derekát, lábán piros sarú, tarka szíjakkal körültekerve, fején vörös posztó, magas fejdíszszel, mely előrehajló szarúhoz hasonlított, s fehér szalaggal volt arcza alá erősítve. Nyakán piros kendőt viselt, mely gazdagon hullott a vállára s ujjain sok gyűrűt hordott, csengő ezüstlapocskákkal. Szétbontott haja, akár csak valami fénylő fekete folyó, hullámosan borult piros kendőjére.

Mons Lekő mindeddig rá sem figyelt a lapp leány arczára, melynek tarka keretéből valami természetfölötti fény sugárzott feléje. Keresztül járta a szívet, miközben szemben ült vele a sajkában, de azért nem vette le róla tekintetét, sőt a templomban mintha süket és vak volt volna minden iránt, csupán csak a lapp leány bűbájos alakja iránt nem.

Amint hazajött, rögtön levetette ragyogó ruháját s úgy megrémlett ekkor, mintha ezzel az előbbi csábos teremtés is eltűnt volna. Mons Lekő szívében azonban nem szűnt meg a varázs, s lépten-nyomon követte tekintetével a leányt. A bűbájt, melyet az imént pillantott meg, ismét látni akarta s epedve vágyódott azok után a szikrázó szemek után, melyek kedélyét fénynyel és rémülettel töltötték be, olyannyira, hogy kábult fővel vetette magát a káprázató látomány után.

Eleinte csupán csak a szemeivel kisérte a lányt, azonban csakhamar maga is követte őt, ha tudta, hogy egyedül van. De habár a leány elérte azt, a mi után törekedett, még sem szűnt meg elrejteni előle azt a ritka bájt, mely templomba menet oly nagy mértékben árasztotta el a férfit.

Ekkor történt, hogy egy napon a fiú csaknem utána rohant az atyjának, midőn az önfeledten mereven tűzte Angára a szemét.

— Elaludtál? — kérdé tőle a fiu oly furcsán, hogy az atyja színte halotthalványnyá lett.

— Mit akarsz velem? — fakadt ki ez.

— Csak azt, vajjon eszméletednél vagy-e — szólt a fiú s távozni akart.

— Olaf! — kiáltott fel az atyja s néhány lépéssel elébe ment.

A hogy egymással szemben álltak, először vette észre Mons, hogy fia egészen megváltozott. Magasabbnak és erősebbnek tetszett és szeméből haragos dacz szikrázott.

— Haragosnak tetszel, fiam, — szólt az atyja.

— E szerint olyannak tetszem, a milyen vagyok, — válaszolta a fia.

— Gyerünk be, — szólt könyörgő hangon az atyja — valami mondani valóm van neked.

— Már én künn maradok.

— Ez szokatlan előttem, — vágta vissza Mons Lekő haragosan, hátat fodított neki s az ajtó felé tartott.

— Rosz úton jársz, apám! — kaczagta a legény. — Anga az istállóban van.

Ezzel tova sietett, atyja pedig a házba tért. Soká ült itt s a dolgot fontolóra vette és tisztában volt azzal, hogy a fia úgy bánt vele, mint valami bolonddal. Ennek végére kell járni! Ez azonban nem mehetett oly könnyen s csak úgy lehet majd a dolgon segíteni, ha maga húzza a rövidebbet. Azonban Angának távoznia kell — örökre távoznia!

A hogy fölkelt emez elhatározással, oly súlylyal nehezedett ez reája, hogy nem bírta elviselni és visszahullott a padra. Azután betegen feküdt az ágyba, egyre roszabbúl érezte magát s végtére ott feküdt az ágyban mintegy elfeledten. De a sóhaj, melyet rejtett aggodalma csalt ki ajakára, de a szózat, melyet a láz kergetett ki a szívéből, nem enyészett el a lelke pusztaságában, ott volt valaki, aki felszedte azt és a szíve mélyébe rejtette.

A mint egy éjjel fölnyitotta szemeit s ugyanabban a pillanatban tiszta öntudatánál és ébren volt, ágya előtt, gyertyával a kezében, ragyogó ruhájában, ott állott Anga s mereven tűzte rá szemét. Olyannak tűnt fel előtte, mint azon a végzetes vasárnapon — mit is tehetett volna? Remegés fogta el testét és behúnyta szemét a csábos tekintet előtt. Ekkor zokogást hallott s egy búcsúszó csengett a fülében! Szemét fölemelte, Anga nem volt többé ott.

Lassúdan föleszmélt. Ekkor rájött, hogy a lázban kiejtette ama végzetes itéletet,

* Singer és Wolfner jeles könyvkiadó czég kiadásában most rendkivül érdekes könyv jelenik meg füzetekben: «Külföldi irók dekameronja». Ebből közöljük mutatvány képen e szép norvég elbeszélést.

mely szerint Angának távoznia kellett és a leány szótfogadott neki. Azonban ha a leány távozása sírba kergeti őt, mért ne mentené meg életét azzal, hogy őt visszahívja? Hiszen ő szabad volt s nem kellett engedelmet kérnie senkitől, hogy egy lapp leánynyal lépjen az oltár elé s azt feleségül vegye!

Olaf! suttogta egy benső hang. Ah! Hiszen a fia gondoskodhat magáról; a vagyon pedig elegendő mindakettőjüknek.

Mons Lekő még gyöngén érezte magát, azonban elég erős volt ahhoz, hogy eltökélje magát, s emez eltökélt szándéka szinte támaszul szolgált neki. Maga megy utána s visszahívja, azután megigéri neki, hogy elkiséri őt a hegyekre s ezt megteszi habozás nélkül.

Amint így töprengett, magára kapta ruháját s előszedett szekrényéből egy tárczát, holmi iratokkal zsebébe dugta s kiment a szobából.

A ház előtt nem látta Angát, nem látott senkit, s Mons Lekő akkor a templom felé vette útját; mert ott valami kis híd állott, mely mély, fekete vizű piczi tavon vezetett át s ezen kellett a leánynak jönnie. Itt akarta őt bevárni.

Rövid vártatva csakugyan észrevette, ahogy feléje közeledett. Olyan volt mint a lombok között fénylő havasi rózsa.

Büszkén és magasan emelt fővel lépdegélt; arcza a felkelő napnak volt irányítva és sötét arczbőre mint arany, mint a bogár fényes zománcza csillámlott. Úgy rémlett, mintha nem ismerné fel Mons Lekőt s mintha más valakire nézne.

A mint végre a hídra lépett, Mons egy lépéssel elébe ment.

— Soká késtél, Anga, — szólt a férfi.

— Nem várattalak téged, — válaszolt a leány s el akart sietni előtte.

Ekkor a férfi megfogta a leány karját, hogy maradásra bírja, ez azonban kirántotta magát kezéből s tovább ment. A férfi követte őt, midőn egyszerre fiát pillantotta meg a híd tulsó oldalán, a hogy vándorruhában feléje közelgett.

— Itt akarsz hagyni engem, — kérdte az atyja, rövid gondolkozás után.

— Ez a szándékom, — válaszolta a fia.

Mons Lekő meggondolta a dolgot és szivében nem ellenkezett. Valami idegen dolog vetheti magát ő és fia közé, ha ismét megnősül. Azonban azt a gonosz tekintetet, melyet Olaf reá tűzött, tévesen fogta fel, úgy vélte, hogy fia a leányra haragszik s ahogy az közébök lépett, egyik oldalon a folyó, a másikon pedig a feneketlen tó által körülzárva, egész lényében megrezzent ama gondolatra, hogy mi történhetnék most.

— Anga, kisérjetek hát haza, te meg tégy, amit akarsz, — szólt az öreg.

— Minden esetre! — felelte az ifjú. — Elmegyek Angával a népéhez s ott feleségül veszem. — Káröröm villant fel a lapp leány szemében, azonban ő egyiknek sem adott igazat.

Mons Lekőt a rémület elnémította, innen eredt tehát a fiú gonosz tekintete és sötét lénye. És ugyanabban a pillanatban végtelen gyűlölség fakadt a szívéből: az ifjú nem volt többé fia, hanem a vetélytársa. Azután Angához fordulva:

— Én velem jösz-e, vagy ő vele? — kérdezte.

Látta, a hogy láng lobogott a leány szemében s az öreg érezte, hogy nem tudna tőle megválni, ha mindjárt az életét kellene érette föláldoznia.

Azonban Olaf megragadta a leány másik kezét s ekkor ez feléje fordítá bűbájos tekintetét.

Az atya előtt hirtelen feltárult a hazugság. Közébök vágott öklével és szétválasztotta kezöket, s épp midőn fia dühöngve egyenesedett föl előtte, Angát a feneketlen vízbe taszitá.

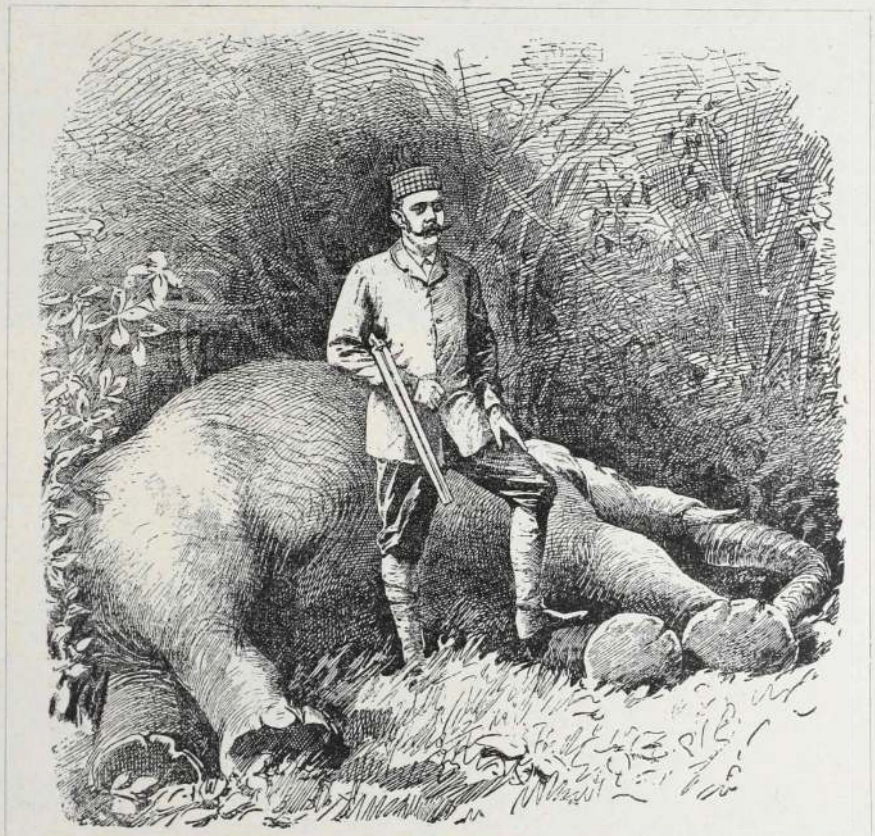

A TRÓNÖRÖKÖS ELEFÁNTVADÁSZATON VILÁGKÖRÜLI ÚTJÁBAN.

Szótlanul álltak meg mind a ketten s mereven néztek a mélységbe, mintha lesték volna, hogy a szerető ismét felszinre jőjjön. Csupán csak egy tölcséralakú örvény kavargott a középen, azután az is elsimult, s a halál háborítatlan nyugalommal vitte el áldozatát.

Az atya tért legelőbb magához. Úgy érezte, mintha valami nehéz súly zuhant volna le agyáról, mintha, fölébredve, valami gonosz álomtól szabadult volna meg, és megtörve fordult a fiához.

— Jer! Minek maradnánk itt tovább őrt állani. Innen nem tér vissza többé senki.

— Nem .... de azért mások is oda mehetnek, — szólt az ifjú és felkaczagott, miközben fogait csikorgatta.

Erre Mans Lekő még sápadtabb lett.

— Jer velem haza s vedd át a házamat, Olaf! Úgy sem veszi nekem már használ senki

— Megyek én az Anga népéhez, — válaszolta a fiú. — Légy te csak boldog a magadéval!

Miközben elhagyta őt s gyors léptekkel tartott a hegynek.

Mons Lekő sok évig s bánatos szívvel várta a fiát; ez azonban nem tért többé vissza. Azután eladta házát és földjét s nyomtalanul eltünt a vidékről. Vajjon önként tért-e ama félelmetes útra, a melyre Angát erőszakkal űzte, vajjon a fiú is ott kereste-e azt, a mit itt, e földön, soha fel nem találhatott, nem tudja senki, s a mit a tó tud, azt titokban tartja örökön-örökké.

GONDOLATOK.

Az önző emberi szív a végtelenség eszméjét nem érti meg és azért keresi mindenben a változatosságot.

*

A férfinak többféle hivatása van, a nőnek csak egy — szeretni.

*

Modern szokás tagadni Isten létezését. Nem tanit-e a végtelen természet ellenkezőre? . . . Minden fűszálban, minden virágban ott látjuk a hatalmas intéző fönséges erejét.

*

Van-e szebb, magasztosabb fogalom az emberi nem szótárában, mint az *örökélet*?

Élni a végtelenségig, feltalálni elvesztett szeretteinket újra, egyesülni azzal ismét, kit az emberi önzés, társadalmi kérdések vagy a véletlen — mely oly fontos szerepet játszik földi életünkben — el szakitott tőlünk.

Eldobni magunktól az irigykedést, gyűlölséget, kétkedést és csupán a szeretetben, a végtelen szeretetben olvadni fel.

*

Miért kivánják nagyjainktól, hogy fölülemelkedjenek *emberi* érzelmeken? *Ember* művelhet csak nagy dolgokat.

Nem lett-e Krisztus is az *Isten fia* emberré, midőn meg akarta váltani a világot? . . .

*

Mily könnyű *magasan* álló személyeknek nagy dolgokat elkövetni. Kiváltságos helyzetük már magában hordja a *nagyság látszatát*. Társadalmilag alant álló ember csak rettentő kitartással, emberfeletti munkával és lángesze segitségével érheti el czélját.

*

Egyetlen iskola van a földön, mely kicsinyből elégszer nagyot, szegényből elégszer gazdagot és gyöngéből erőset nevel: az *élet iskolája*.

*

Senkit sem hiszek szegényebbnek, mint a ki a természet szépségében nem tud gyönyörködni. Minő alantálló fogalom, minő rideg, kihalt lélek lehet az, a ki a körülte nyilvánuló *Erőben* nem találja fel lelkének örömét!

*

A nő a családi életben olyan, mint a természetben a meleg napsugár. A vegetácziót, az életet, a lételt képviseli.

*

A *hiuság* még nem a legrosszabb tulajdon; ezzel csak önmagunknak ártunk.

Az *önzés* már egyes embertársaink rovására czéloz, míg a *gyűlölség* az egész társadalmat támadja meg.

*

Vannak nők, kik kétféle természettel birnak: *házival* és *utczaival*.

Azt nevezem valódi nőnek, ki minden jó tulajdonságát a házában egyesiti.

*

Az öregség mindig teher, de leginkább akkor, ha egy elfecsérelt élet áll mögötte.

CSAK HÚZZUK AZ IGÁT.

(Elbeszélés.)

Irta: KARCZAG VILMOS.

I.

Hiába! Ilyen magamforma fiatal emberen megesik, hogy egy-egy kis hónapos szobában kell meghúznia magát Hej, pedig nagyon száraz, rideg, komor, sötét élet az így.

Ha elmegyek otthonról, magammal viszem szobám kulcsát; ha haza jövök, az elhagyatottságtól unalmas árva négy falfogad hidegen. Sehol egy élő szó, egy adjon isten, vagy egy fogadj isten. Mert az én szobám a hónapos szobák disze, mintaképe. «Külön bejáratu» a szó legigazabb értelmében. Ha a második emeletre fölérek, az utolsó lépcső fokáról egyenesen betoppanhatok.

Leirásával nem töltöm az időt, mert szobámnak úgy is csak kevés köze van ahhoz az elbeszéléshez, a mit elmondani akarok. Berendezése diákosan egyszerü s annál kevésbbé érdekes, mert minden bútordarab hangosan kiáltja feléd, hogy: «engem a legtöbbet igérő vásárolt meg árverésen.» Nem tagadom, hogy engem bizony nem nagyon vonzott haza az én otthonom; nem tudtam megbarátkozni egyetlen szeglettel sem, s az ablakom egy elhagyott piszkos zsákutczára nyilt. Sokszor képzelődtem, hogy ez az utcza a gonosztevők, tolvajok, gyilkosok menedékhelye lehet.

A házigazdámat egyetlen egyszer láttam, vasárnap, mikor együtt jöttünk haza éjjel. Erős, marczona ember volt, vastag, hegyesre pedrett bajuszszal; mámoros volt egy kicsit. Hallottam hirét, hogy goromba ember, különösen ha részeg. Egymásmellett mentünk fel a lépcsőn, de nem beszéltünk. Nem voltunk egymásnak bemutatva, hát még csak nem is köszöntünk. Köhécselt, reszelte a torkát, dörmögött magában; mikor a második emeleten elváltam tőle, hallottam, hogy a fogai közt morzsolja:

— Neveletlen!

Részeg, gondoltam magamban, minek kezdjek ki vele. Még fellármázza a házat. Meg aztán erősebb is mint én. Hallottam, hogy valóságos Herkules erejével bir. Vadászni jár néha, s akkor izmos vállain annyi nyulat tud hazaczipelni, hogy egy ló is meggörnyedne alatta.

Szép, fiatal kis felesége, — úgy hallottam, — sokat szenvedett tőle, mert mint valami tirannus uralkodott fölötte. Bezzeg oda nem is tette be soha udvarló a lábát. Az asszonykát nagyon ritkán lehetett látni, nem igen távozott el otthonról. Családjának élt csupán. Semmi sem érdekelte a világon, egyedül a férje és gyermekei. Sugdosták ugyan, hogy valami nagy bánata lehet, mert mindig szomorú, az arcza sápadt, a szemei vörösek, mintha a sirás könyei bántanák, marnák. Ha jobban érdeklődtem volna, talán egy s más pletykát is hallottam volna, a mit az emberek a látszat magyarázatára kitalálnak; de biz' én egy suttogó hirlelés kedvéért sem álltam szóba se a házmesternével, se a mosónőmmel. Különben is az emberek mindenkiről beszélnek. A vén asszonyok a legtalálékonyabb novellacsinálók és mese-szövők. Miért ne szerkesztettek volna történetet az én házi-gazdámékról is, mikor ők olyan kitünő alakok erre a czélra: az asszonyka szép, fiatal, szenvedő, otthon ülő, rejtélyes, az ember java férfikorabeli, vad, erőszakos, goromba, ismeretlen multu. Hogy kerültek ezek össze? Nem illenek egymáshoz. «Meg is veri néha az asszonyt».

Eh, nem hiszem! ezt is csak úgy kitalálták.

Mondják, hogy jómódu családból származik az asszonyka. Egyetlenegy gyermeke volt szüleinek, kik sok gondot forditottak neveltetésére. Kitanittatták mindenre: zongorázni, énekelni, idegen nyelveket beszélni. Úgy tartották, vigyáztak rá, mint a hímes tojásra; még a szellőtől is megóvták a szép gyermeket, a ki egy egész városnak volt büszkesége. Nem is volt előkelő bál az olyan, a hol Asztalos Margit meg nem jelent. De hát a sors csapása meglátogatta a szüléket, meghaltak s a szép Margit szegénységben, árván maradt. Egy ideig úgy tengődött szegény, hol az egyik rokonnál, hol a másiknál.

A rokonok kegyelemkenyerétől mentsen meg az isten, s bizony ily körülmények között nem is volt mit csodálni, hogy a szép Margit három esztendei keserves

JÉGTORLASZ A MARGITSZIGETNÉL.

AZ UJPESTI SZIGET A HAJÓK BEJÁRATÁNÁL.

JÉGZAJLÁS A DUNÁN.

Ifj. Rémi Róbert amateur fényképfelvétele Ujpest környékén.

hányattatás után a Márton Gábor felesége lett. Elkeseredésében talán elszánta magát. Mert nagy elszántság kellett ahhoz, hogy egy üde, fiatal, gyenge termetés olyan rosszhírű, vad, faragatlan emberhez kösse le az életét. De hát az ember is fogadkozott; szép szóval, hazug lélekkel igért jólétet, nyugalmat, menyországot. Margitka is azt gondolta magában, hogy majd ő talán megváltoztatja azt az embert: ha érezni fogja, hogy hű feleség van az oldalán, átalakul, átformálódik. Hiszen volt már arra eset. De hogy sokat töprenghetett szegény, az bizonyos. Mondják, hogy két esztendeig hiába esengett Márton úr, kétszer is kosarat kapott.

— De hát vasakarattal,— szokta volt mondani, — mindent kiküzdhet egy igazi férfi. Még aztán csak ki kell várni türelemmel. Az idő hejh, nagyon megpuhítja a leányokat, még a legbüszkébbeket is. Azokat talán még inkább.

Mindössze enynyi az, ami innen is, onnan is a házigazdámék multjából eljutott fülemhez, pedig, hogy kell még valami érdekesebbnek is lenni, azt abból következtetem, hogy mikor a kapu alatt a minap egy rongyos asszony ólálkodott, a házmester gorombán utasította föl a második emeletre s felém fordulva így szólt:

— Hogy ki nem sül a szeme ennek az asszonynak.

— Ki az? — kérdezém csak úgy oda vetve.

— Hosszú történet az, tekintetes uram. Majd elmondom egyszer. Abból tessék aztán regényt írni.

Ismerem az ilyen kínált regénytárgyakat, hát sietve odább állottam, a nélkül, hogy a kiváncsiság legkevésbé is gyötört volna. Ugyan van-e olyan iró, a kit lépten-nyomon meg ne kínálnának egy-egy páratlannak és rendkivül érdekesnek tartott történettel. Az én suszterem, Horóczi Gergely is szentül meg van róla győződve, hogy a világ legérdekesebb regénye az ő életében játszódott le: az egyik legénye elcsábította a csinos majszterné asszonyt s mikor ő kravallt csapott, hát még nekik állott feljebb s őt agyabugyálták el a lábszíjjal. Ez biz tanuságos történet a megcsalt férjek számára, de költői feldolgozását átengedem más irótársamnak.

CSOLNAKOK ELŐKÉSZITÉSE ÁRVÍZVESZÉLY ELLEN.

UJPESTI RÉSZ VÍZ ALATT.

JÉGZAJLÁS A DUNÁN.

Ifj. Rémi Róbert amateuer fényképfelvétele Ujpest környékén.

Karácsony táján, egy fagyos deczemberi éjszakán éjfél után egy óra tájban vetődtem haza. Szobám hidegebb s barátságtalanabb volt, mint rendesen. Tapogatózva léptem be. Keresem a gyertyát, hogy világot gyujtsak. Nincs. A háztetőket vastag fehér hóréteg borította, az világított egy kissé. Sietve vetkeztem le s reszketve bujtam ágytakaróm alá.

A hideg szobában nem alszik el az ember olyan hamar, mintha jól fűtött kályha mellett zsibbadnak el az idegei. Sokáig ébren voltam. Kint erős szélvihar kerekedett s süvitve kavargatta, söpörte a havat, mely mintha szitán átszűrték volna, apró szemcsékben csapódott neki az ablaknak. Az egyik szárny sarka hiányzott s a meglazult ablakváza nyikorogva táncolt. Furcsa éjjeli zene ez, megborsózik az ember háta, ha hallgatja. És én jó ideig hallgattam. Sehogy sem jött álom a szememre, hanem a helyett mindenféle izgató, bántó, rémes gondolatok czikáztak nyugtalan agyamban. Volt azok között még boszorkánymesébe való is. Az a zsákutcza nagyon nyugtalanított. — Pedig egy kis jóakarattal és igazságérzettel azt is gondolhattam volna magamban, hogy talán nem is az a legnyomorultabb elhagyatott ember, aki ilyen istenverte időben a pamlag alatt melegszik s úgy hallgatja a Szél úr valczerét, a mint végig tánczol két, három vármegyén; hanem az a szegény utas vándor, a ki ilyen borzalmas időben valamely elhagyott országút szélén baktat egymaga, jobbrabalra tekintgetve, hogy nem lát-e valahol hivogató tanyát, mely pihenőre hivná.

Jobbról balra fordultam, meg vissza, s egyre figyeltem a természet rémes játékát.

Hopp! Mi az? Talán lőttek? Vagy egy háztető szakadt be? Vagy valami kaput döntött ki a sarkából?

Megrezegtem belé, úgy megijedtem; csaknem elállt egy perczre a szivem verése, hogy aztán annál gyorsabban lüktessen. Mi lehetett az? Balkaromra nehezedve fölemelkedtem kissé s erősen figyelni kezd-

tem. Hogy jobban hallhassak, ajkaim is nyitva maradtak kissé. Elébb lábcsoszogást, majd halk nyöszörgést hallottam; aztán mintha egy boros férfi-hang dünnyögnedörmögne s köszörülné a torkát.

Lassanként rájöttem, hogy a hangok a szomszéd szobából jönnek. Egyszerre az előbbi csattanás ismétlődött. Most tudtam meg, hogy mi az. Valaki iszonyu erővel kiméletlenül becsapta az ajtót.

Most jött haza a házigazdám, bizonyosan részegen.

Pár másodpercz mulva egy kis gyermek sírását hallottam, aztán a bőlcső egyenletes mozgásának ütemes zaja hatott el a füleimhez. Egy-két tördelve kiejtett gyönge hang, — bizonynyal azé a szegény kis asszonykáé, a háziasszonyomé. Most mégint egy orditás. Ah, ez valószinüleg a válasz volt.

Csak lefeküdne már az a vad ember. De nem. Egyre dörmög, káromkodik s dübörögve jár fel s alá.

Még az csak hagyján, hogy nem tudok tőle aludni; de sajnálom ezt a kedves kis asszonykát, a ki most halálos kinokat szenved szegény. Egyik kezével kis gyermeke bölcsőjét ringatja, a másikkal talán omló könyeit törli ki szeméből, s egész testében remegve nézi annak a kegyetlen embernek őrjöngését. Vajjon mit vétheteti, hogy így kinozza, s hogy ennyit kell szenvednie?

Én bizony átkiáltanék, ha tudnám, hogy használnék vele, de csak magamra zuditanám vele egy részeg ember dűhét, vagy a mi még rosszabb, még jobban megnehezíteném a kis asszonyka helyzetét. De meg egyáltalán mi közöm van nekem idegen családok titkaihoz. — Tegyenek a mit akarnak.

A hangok, melyek hozzám eljutottak, egyre szaporábbak lettek s egyre izgatottabbak. Egy-két káromkodó szót is hallani véltem.

Mint a vihar mind jobban dühöngött, élesebb, rémesebb lett a szél sivitása, jajgatása, s egy roham leszakította ablakom sarkatlan szárnyát. Lerepült a kövezetre, hol a táblák üvege száz darabra tört.

A szomszéd szobában sem szünt meg a zaj, de sőt folyton hangosabb, bántóbb, erőseb lett. Toporzékolást hallottam, aztán őrjöngő ordítást, melyet egy éles sikoltás vágott ketté. Egy test zuhant le a földre... tompa zokogás... még egy-két összefüggéstelen dörmögő hang... aztán csend.

Figyelek, figyelek. Csend.

Csend, iszonyu, ijesztő, kinos csend.

Nem tudtam behúnyni a szememet reggelig.

II.

Reggel táján a kimerültség erőt vett rajtam s elszenderedtem. Mire felébredtem, a téli enyhe napsugár bevilágított ablakomon. Melege nincs, csak tünékeny, gyenge, bizonytalan fénye, mely milliárd hószemen törik meg és csillámlik, mint a csiszolt gyémánt; ölnyi vastagon hevert a hó az utczákon, háztetőkön s a lezuhant ablakszárny egy kis darabja kandikált ki a hótömeg közül. Az ablak közét arasznyi vastag hóréteg díszítette, mintha valami könyöklő-párna volna. Bizony csoda, hogy vékony takaróm alatt meg nem fagytam az éjjel.

Hideg szobában gyorsan felöltözik az ember. Katonásan végeztem s két három percz alatt készen voltam toilettemmel. De őszintén megvallom, hogy most az egyszer talán az érdeklődés vagy kiváncsiság is sarkalt. Tudni szerettem volna, mi az, a mi az éjjel szomszédomban történt.

Türelmetlenül vártam.

Néhány percz mulva erős férfiléptek zaját hallottam a folyosón. A házigazdám sietett végig. Arcza komor, szigorú, barátságtalan volt; kalapját erősen lehúzta szemeire s mélyen elgondolkodva lépkedett. A hivatalába ment. Hadd menjen isten hírével. Megkönnyebült a lelkem, mikor a házon kívül tudtam ezt az embert.

De vajjon mi történhetett az éjjel? Valami nagyobb veszedelem nem lehet, mert különben most nagy lárma, zsivaj zavarná meg a csendet.

Gondosan figyeltem. Minden a rendes kerekvágásban ment. Jött a szemetes kocsi, a cseléd levitte az összesepert szemetet; jött a «milimári», a cseléd átvette a liter tejet, aztán szaladt kifliért, a szakácsné megjött a telt kosarával. Hiszen nincs itt semmi baj.

De mi ez? A kis menyecske. Ezt jól meg kellett néznem. Kijött a folyosóra, tehát hála istennek, neki nincs semmi baja. Pedig szörnyű éjszakája lehetett. Kijön az előszoba ajtaján egyszerű fekete utczai ruhájában s letekint a korláton át az udvarra, mintha várna valakit. Egy pillanatra láthatám arczát. Halotthalvány volt. Szeme beesett s a környéke kék, szinte fekete, magok a szem golyók bizonynyal a sok sirástól vörösek. Reszketett, gyenge volt s csak lassan lépdelt; a korlátban erősen meg kellett fogózkodnia, hogy el ne essék.

Majd bemegy s megint kijön. Széjjel néz, épen mint elébb. Már bizonyos, vár valakit, vagy valamit.

Kis várakozás után ezt is megtudtam. Egy üres zárt kocsi hajtatott be az udvarra. Most lázas tevékenység következett; egy-két táskát czipeltek el, majd nagy kendőkbe burkolva a kis asszonyka sietett, karján egy kis csecsemővel.

A cselédnek valami levélfélét nyujtott át. Ha jól hallottam, csak annyit szólt:

— Ezt a tekintetes úrnak adja oda. Isten áldja meg Mári, jól viseljék magukat. Gondja legyen a házra.

És lesietett. Még egy percz, a bérkocsis illedelmesen besegíti az asszonykát a kocsiba, felugrik a bakra, ostorával közé vág a lovaknak s a kocsi elrobog.

A történet világos; a kis menyecske megunta a gyötörtetést s itt hagyta az urát. Jól tette. Örülök rajta. No most kivel fog megint orditani, ha hazajön. Valami kárörvendő, kegyetlen érzés költözött belém, s mint a bosszúálló, ki vadállati gyönyörrel forgatja meg kését legyőzött ellenfelének keblében, ugy szerettem volna én is élvezni, látva annak az embernek kinos megdöbbenését.

Magam szerettem volna átadni azt a levelet.

Tetszik önnek, uram, meggyötörni környezetét, hát most tessék, itt van a gyümölcse.

De nem jött haza az nap. Sem másnap. A levelet, ugy látszik, a hivatalban adták át neki.

Hej, kedves kis hónapos szobám, nem te vagy a világon a legridegebb. Hidegebb, zordonabb az, melybe már haza se lehet járni, mert kiköltöztek belőle.

Már csak lemegyek a házmesterékhez s pletykálok velök egy kicsit. Kezd érdekelni ez a történet. Hátha igaza van a házmesternek s csakugyan egy egész novellát hallok tőle.

III.

— Oh, kérem tekintetes úr, — így folytatá beszédét a közlékeny házmester — hát az tetszik hinni, hogy most először hagyta itt az urát az a kis asszonyka.

— Nem először?

— Nem bizony, még alig voltak egy éves házasok, mikor először itt hagyta. Mert csúnya természetű ember ám az A mit a tekintetes úr képzel róla, vagy tud róla, az mind csak kismiska a valósághoz képest. Még az semmi, hogy a multkor is, mikor részegen jött haza, kezet emelt az asszonykára. Hát a testi bántalmat még csak kiheveri az ember. Hiszen én is megsimogatom néha a feleségemet, ha boszant, de azért békesség van köztünk s szeretjük is egymást: de mikor egy fiatal, gyenge teremtésnek a lelkét kínozzák meg, az már maradandóbb nyomokat hágy maga után. Nem úgy van-e?

— Úgy van úgy.

— Nem is tudom én, mi az ördög bujt abba a haramia természetű emberbe, hogy nem tudja megbecsülni a maga boldogságát, meg azt a kis angyalkáját. Hejh, nem is olyan embert érdemelt volna az. Mikor én náluk szolgáltam, — már mint a Margit kisasszony édes szüleinél, még akkor virágjában éltünk s azt gondoltuk, hogy a mi szép, jó, kedves, tanult kisasszonyunkat egy herczeg veszi el vagy valami gróf. Mert ugy járatták, ugy nevelték, ugy tartották, mint a kit nagyuri dámának szántak. Ilyen ember, mint ez a Márton Gábor, abban az időben még a házunk tájéka felé se mert volna közeledni.

(Folyt. köv.)

A RISKA TEHÉN.*

Irta: KISS KÁROLY.

Milyen régen is volt már az. Talán már tizenkét éve is elmult. Még akkor az én jó Nasi néném is élt, mikor egyszer télen, este, nála voltunk édes anyámmal, meg a Borcsa cselédünkkel.

Künn esett az eső; mi meg bennt ültünk a jó meleg szobában a nagy asztal körül és én olvastam nekik az ujságból. Épen egy tárczát olvastam, a melyben szépen le volt irva egy szegény paraszt asszony esete, a kinek volt vagyona sok és volt azonkivül egy rossz riska tehene is. A férje szerette az italt és ezt megtanulta később a felesége is. Mikor a vagyonnak a nyakára hágott a férj, meg is halt nemsokára. Az asszony már nem volt fiatal, mikor özvegygyé lett. Mihez fogjon mikor semmije sem maradt a férje halála után, csak a rossz riska tehene, mert az senkinek sem kellett. Ápolta, nevelte tehát az özvegy az ő tehenkéjét, mig az annyi tejet adott, hogy abból megélhetett. A mi maradt, az jó volt pálinkára. Sokszor a tehénke eledele is pálinkává alakult át, de azért tejet csak annyit adott, mint máskor. Az asszony ütötte, verte a tehenet, de az csak annyi tejet adott és táplálta asszonyát haláláig. Mikor az asszony meghalt, a riska tehén soványodni kezdett és el is pusztult nem sokára.

Mikor a történetnek vége volt az én Nasi néném azt mondta:

— Bolond riska!

Azután szépen köszöntünk és mentünk haza a sárban; elől Borcsa a lámpással,

* Mutatvány szerzőnek: «Közönséges emberek» czim alatt megjelent kötetéből.

utánna anyám, aztán én. Az uton mindig az járt a fülembe: Bolond riska! azt morogtam, mikor hol az egyik, hol a másik lábamat huztam ki a sárból.

Bolond ... riska ... bolond ... riska ...!

*

Kis- és nagybajomi Fényes Tivadar szolgabiró volt Pokolegyházán. Ezen fényes nevű szolgabiró dinasztiából származott. Már az apja, meg a nagyapja is az volt ebben a járásban. Ugy látszott, hogy itt a szolgabiróság ép ugy örökölhető, mint más ingatlan vagyon. Mert ugyan ki merne megingatni, még a mai világban is egy szolgabirót! Hát még akkor. Pedig nem is volt régen. Csakhogy sokszor az ilyen nehezen ingatható egyének, maguk ingatják meg magukat végre.

Gőgös volt az ostobaságig, de azért jó fiú. Jobb pajtást, vigabb mulató gyereket alig lehetett képzelni nála. Szép fiú is volt annak idején, mi természetesebb tehát mint az, hogy: a kinek eladó leánya volt a környéken, az vejének szerette volna látni kis- és nagybajomi Fényes Tivadart, annál is inkább, mert tudták, hogy e névvel jól jövedelmező szolgabiróság is jár idővel.

Az iskoláit elvégezte ügygyel-bajjal és mikor az egyetemre került, kezdődött csak nála igazán az élet. Csinált adósságot bőven, de apja erős megdorgálás után mégis kifizette azokat, de az egyetemnek felé sem nézett. Igy telt le a nyolcz fél év, mig megkapta az abszolutoriumot, akkor aztán megválasztották nemsokára szolgabirónak is; sőt mikor szolgabiró lett, gazdagon nősült is. Elvette Süpeki Juliskát, a gazdag Süpeki Gergely gőzmolnár leányát és kapott vele hatvanezer forint készpénz hozományt kárpótlásul azért, hogy az ő apja nem volt sem szolgabiró, sem kicsi, sem nagybajomi . . .

Süpeki Juliska sohasem volt szép és mikor Fényes Tivadar nőül vette, fiatal sem volt már. De szerette Tivadart. És eleinte azt hitte, hogy az is szereti őt. Milyen keservesen csalódott már az első hónapok után is!

Alig látta többször naponta, mint mikor együtt ettek. De akkor is csak neveletlenségeket kellett tapasztalnia, és gorombaságokat férje részéről. Alig hogy lenyelte az ételt, futott el hazulról. Haza irni az apjának nem mert vagy nem akart. Hiszen ő maga akarta igy. Apja eleget beszélt neki, de ő hitt a Tivadar szavainak, és azt hitte, boldog lesz.

Az apja valami jomódú kereskedőhöz akarta adni, de ő már kis leány kora óta szerette Tivadart, tehát csak azé akart lenni.

Most már késő volt sopánkodni. Tűrnie kellett.

A férjét, ha este vacsora után elment, csak a késő éjszaka hozta ismét haza, és akkor is részegen.

A czigányokat mindig magával hozta és a felesége ablaka alatt sokszor órákig huzatta a czigánynyal. Az asszony pedig a párnák közé temette arczát és sirt keservesen.

A szomszédok másnap elmondták egymásnak:

— A szolgabiróné megint kapott éjjeli muzsikát az urától. Megint sokat vett be a jóból.

És ez később napirenden volt.

Egyszer már messziről hallatszott, mikor a czigányok élén jött, erősen beállitva.

— Ide álljatok, — kiáltá — ide közel az ablakhoz. Azt huzzátok: Csak a régi szeretőmet sajnálom ... háromszor egymásután. Azután azt, hogy: Cserebogár, sárga cserebogár ... azután mehettek haza.

— Huzd rá!

Ő pedig ment be az asszonyához.

— Alszol Juliskám!

— Jobb lesz ha lefekszel te is, felelé az asszony kisirt szemekkel.

— Ne busulj asszony! — és csak ugy dőlt belőle a bor gőze, a mint ott ült az asszony mellett az ágy szélén.

Künn pedig huzta a czigány másodszor: Csak a régi szeretőmet sajnálom ...

— Mi az Tivadar? Véletlenség ez, vagy te rendelted ugy, hogy kétszer húzzák nekem ezt a nótát.

(Hátha még tudnád jó asszony, hogy harmadszor is elhuzzák azt a férjed parancsára.)

— Mit tudom én? Azt huzzák a mi nekik tetszik.

Milyen könnyebülten lélegzett fel.

Hát még sem a férje parancsolta. De azért mégis fájt neki most ez a nóta.

Majd szeretett volna oda futni az ablakhoz, feltépni az ablakszárnyakat és elkergetni onnan azokat a czigányokat, az ő megrontójukat, de meggondolta és nem tette meg. A helyett, intette ujra férjét, hogy menjen feküdni, de előbb küldje el a czigányokat.

Tivadart mintha pillanatnyi megbánás szállta volna meg, odalépett az ablakhoz és kiszólt a czigányoknak:

— Elég lesz már. Takarodjatok innen!

— — — — — — — — —

Multak az évek, telt az idő, de a szegény asszony sorsa mit sem változott ezen idő alatt.

Az öreg Süpeki is meghalt és csak a végén tudódott ki, hogy mennyivel kevesebb vagyon maradt, mint a mire kis- és nagybajomi Pénzes Tivadar ur számitott.

A készpénzben kapott hozománynak és az öreg ur által örökölt pénznek is hamar vége lett. Tivadar nem tudott, vagy nem akart szükebben élni, tehát adósságokat csinált nyakra-főre. Az adóságokat fizetni is kellett, mert a hitelezők sürgették, fizetni pedig nem volt miből, tehát lopott, sikkasztott, hisz ez olyan természetes dolog.

Eleinte apróbb összegeket, később nagyobbakat, hogy az aprókat pótolhassa, mig végre egy napon rajta vesztett.

Az öregek már nem voltak, hogy megmenthették volna a szégyentől. Ő benne pedig nem volt annyi bátorság, hogy másképen tudott volna magán segiteni, tehát szépen becsukták.

Az asszony fájdalmát nézni borzasztó volt. Nem az fájt neki, hogy őt is tönkre tette vagyonilag. Nem az fájt neki, hogy most semmije nincs és dolgoznia kell majd neki, hanem fájt neki kimondhatatlanul, hogy a férje, az ő szeretett Tivadarja ilyen sorsra jutott. A maga sorsával nem is törődött.

Járt, kelt, mikor már a férje el volt zárva, minden ajtón kopogtatott, hogy a férjének kegyelmezzenek meg.

Egész nap dolgozott, varrt, hogy pénzt szerezzen. Megvesztegette a börtönőröket hogy minél többször láthassa és beszélhessen a férjével. Mikor aztán nála volt, oda borult a keblére és zokogott.

— Édes Tivadarom! Majd meg segit az Isten. Majd uj életet kezdünk, jobbat mint az eddigi, majd meg látod boldogok leszünk még.

... Bolond asszony! ...

*

Most már tudom, miért mondta akkor az én Nasi néném, mikor a riska tehénről olvastam neki. Bolond riska! Most már tudom. Igazán bolond riska! bolond asszony!

TEHETLEN VÁGY.

Sokat, sokat szeretnék látni!
Mi boldogság lehet
Tengerre szállva elrepülni
Hullámhegyek felett;
Bejárni rémes szirttetőket,
A honnét törpe mind
A mit a szem elérhetetlen
Magasságnak tekint.

Bejárni tisztes omladékokat,
Romot, honnét a mult
Egy új kort, még újabb csodákkal
Bámulni megtanúlt;
És látni ismeretlen népet
És mindent a mi szép,
Mit annyi nagy elme teremtett —
Mit még nem láthaték.

Ó ezt mind látni, mind csodálni
Mi boldogság lehet!
És itt vagyok e helyhez kötve
Hová a sors vetett. —
Ám látni mégis, bár csekélyet
Lehetne itt nekem —
De a helyett hogy tágra nyitnám
Lezárom két szemem. . . .

Sokat, sokat szeretnék tudni —
Merész elmével mit
Az éles szem a mérhetetlen
Magasban földerit —
És mit elrejtve tart a porszem,
A végtelen kicsinyt,
Ha gyenge elmém fölfoghatná
Ezt tudni vágyom mind.

De többet még— a mi a multban
Ködös homályba vész,
Mit följegyezve kőlapokra
Kutat, keres az ész —
S a mi jövőben megtörténend:
Mi lesz? Hová megyünk? ...
Merészen mind megtudni vágyom —
Mit meg nem bír eszünk ...

És itt az ember — e világban
Egész kicsiny világ,
Megismerni mi szép tanulmány,
Tudása élvet ád;
Ismerni jól az embertársat
Mi jó, mi haszna van. ...
Hiába mind, — a fő hiányzik—
Nem ismerem magam!

És mondani, beszélni mennyit!
Sokat mesélni el —
Ugy küzd a gondolat e főben
S egymást emészti fel;
A sziv úgy tombol úgy kiáltoz,
Majd suttog csendesen —
És ezt mind hiven elbeszélni
Szeretné szertelen.

És minden gondolat és érzés
Egy szóban benne van,
Mely ékesszólóbb mindeniknél
De hallgat ajakam;
Egy édes szó ez, a mely mindent
Elbájol, elragad —
S e szót kiejtni még sem birom
Mert ajkamon akad.

J. Balás Ilona.

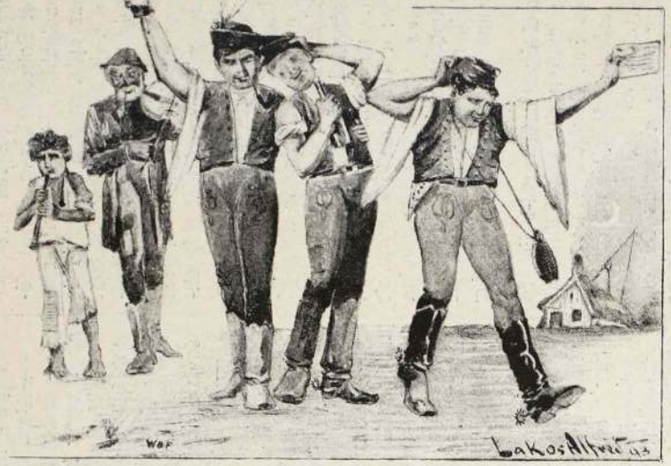

«MÁJD PARANCSOL FERENCZ JÓSKA A KIRÁLY»!

«NEM PARANCSOL NÉKEM A BÍRÓ, A BÍRÓ»

«HA NEM JÖSZ, VISZNEK»!

«UNTAUGLICH»

ÚJONCZOZÁSI KÉPEK. Rajzolta: Lakos Alfréd.

IRODALOM.

EGY MAGYAR TUDÓS LEÁNY.

CSERHALMI HECHT IRÉN.

Olvasóink nagy része bizonyára azzal kezdi e czikk olvasását, hogy ki ez a Cserhalmi Hecht Irén? Azt hiszszük rövid idő mulva ismerni fogja őt a művelt olvasó közönség; ismerni fogja, de egyuttal kalapot fog előtte emelni.

Egy tizenhat éves fiatal leány, ki abban a korban, midőn pajtásnői regényekből szövik maguknak a jövő ábrándképeket, ki akkor, midőn társnői abban találják a legnagyobb gyönyört, hogy minél több udvarlót gyüjtsenek maguk körül: a szép rózsás ifjuságnak megnyilásakor visszavonul a világtól, a gyönyörtől és dohos porlepett könyvtárakban kutatja a könyveket. Mig barátnéi a zene hangjai mellett keringnek végig a sima parkettes báli termen, ő ott ül szobácskájában, a lámpa fénye mellett s veti papírra mély tudományosságáról tanuskodó gondolatait, eszméit s meg ír egy hatalmas, nemcsak óriási terjedelme, de rendkivüli bő ismeretei és éles kritikája által is egyaránt imponáló munkát. *A franczia romanticzizmus korszaka a magyar drámai-irodalom történetében* czimmel. Nyolcz évet, fiatal korának legszebb éveit szentelte Cserhalmi Hecht Irén kisasszony erre a nagy munkára, s már maga az, hogy a bimbónyilás legszebb éveit áldozta fel egy fiatal leány, a tudomány szolgálatában, elismerést, tiszteletet és csodálatot érdemel. Páratlan dolog ez manapság, nemcsak hazánkban, hanem az egész művelt világban; páratlanul áll a mi materiális korunkban, mely minden munka kezdeténél csak azt nézi, mennyi hasznot fog az nyujtani. Cserhalmi Hecht Irén leszámolt ezekkel a dolgokkal. Ő jól tudta, hogy anyagi haszonnal nem jár ez a nagy, fáradságos munka, sőt azt is jól tudta, hogy a nagy költségek egy részét neki kell majd fedezni. Arról is meg volt győződve, hogy az ugynevezett hivatalos kritika agyon fogja hallgatni az ő műveit, mert hogy is merészel egy fiatal leány ilyen nagyszabásu, nagy ismeretekre mutató önálló, eredeti munkát megírni, mikor ezt a hivatalos nagyképüek sem tudják, vagy nem akarják. «Igen tudományos és ujdonsága daczára is valósággal tiszteletet parancsoló munkát adott Cserhalmi Irén» — igy ír kritikájában Dóczi Lajos. Majd igy folytatja a jeles iró: «Nagy és kegyeletteljes vállalkozás, mert az a mivel az igen szorgalmas és rendkivül tudományos irónő foglalkozik, manapság Franczia-országban holtnak tekintetik, mig Magyarországban úgy szólván sohasem volt önálló élete. Csodálattal kell adóznunk ezen nő tudós szorgalmának. Határtalan szeretettel, aminővel a nők különben csak személyes ideáljaikon csüngnek, csüng ő thémáján és ha nem is akad sok olvasója, mindazonáltal mindegyikben, a ki munkáját végig fogja lapozni, igazi csodálóra fog lelni. Mindenesetre műve jogot formálhat arra, hogy minden szakértő, azaz irodalomtörténész és irodalomtanár alaposan megismerje és méltányolja. Vajon a tudós és irodalmi társulatok, mint az Akadémia, a Kisfaludy- és Petőfi-társaságok az őt megillető figyelemben és nagyrabecsülésben fogják-e részesiteni, azt nem tudom. Ha Francziaországban vagy Angolországban egy hölgy ily tudományos, kimeritő munkát irna, sok dicsőséget és elismerést aratna.» Igy ír Dóczi Lajos a munkáról.

CSERHALMI HECHT IRÉN.

Ha Cserhalmi Hecht Irén munkáját — mely 527 oldalra terjed — végig olvassuk, kimeritő képet nyerünk a magyar drámairodalom egy nagy korszakáról, melynek egyik első úttörője báró Eötvös József volt s a kihez csatlakoztak Szigligeti Ede, Czakó Zsigmond, Obernyik Károly, Kuthy Lajos, Hugó Károly és mások. Érdekesen és tanulságosan rajzolja a magyar romantikus dráma fejlődését. Nemcsak az irókkal és azok munkáival ismerkedünk meg tüzetesebben, hanem vonatkozásba is hozza a magyar romanticzizmus főbb képviselőit a romanticzizmus világirodalom képviselőivel.

Rendkivül finom jellemzéssel és nagy tájékozottsággal mutatja ki ezeknek hatását amazokra. A mellett, hogy alapos tudományos készültséggel van megirva és nagy irodalmi történeti fontosságú az irónő munkája, a mellett még érdekes szép olvasmány is. Nem ront érdemeiben, ha helylyel-közzel meg is látszik, hogy a szerzőnő ott honosabb a német nyelvben; stilusa itt-ott nehézkes és germanizmusoktól sem ment. De, mint emlitettük, a nagy érdemek mellett ezen kisebb hibák előtt szemet hunyunk.

Érdekes jelenség, hogy ujabban a magyar irónők kezdenek az irodalomtörténettel tüzetesebben foglalkozni. Szaák Lujza megirja Jósika életrajzát, Tutsek Anna Kemény Zsigmondot teszi tanulmány tárgyává és most Cserhalmi Hecht Irén lép fel nagy munkájával.

Reméljük, hogy a Petőfi- és Kisfaludy-társaság mielőbb tagjai közé fogja választani azt az irónőt, ki a magyar irodalomtörténet egyik korszakáról irt oly munkát, mely nagyszabásu voltánál, eredetiségénél és mély tudományosságánál fogva egyaránt elismerést és tiszteletet érdemel. *Argus.*

*

A bukottak. Irta Bogdánovics György (Beksics Gusztávné). Az Athenaeum olvasótára. Ára 50 kr. E regényében az eleven tollu irónő a gentryt festi, azoknak hibáit és jó tulajdonait rajzolja és rámutat azokra az okokra, a melyek a gentry pusztulását előidézték. Bonyodalom e munkában alig van és inkább nevezhetnők korrajznak, mint regénynek, ámbár cselekményekben eléggé bővelkedik, sőt tulságosan, a mennyiben egy fejezetben három szereplő is meghal. Nem lehet eltagadni, hogy az irónő éles szemmel figyelte meg a világot és a megfigyelt dolgokat érdekes, vonzó modorban tudja visszaadni. Az egész munkán meglátszik a gentry iránt érzett szimpáthiája, a mint ezt az előszóban ki is fejti: «Meg ne itéljen senki, de sohasem adok oly szivesen és annyi részvéttel kis szerény erszénykémből senkinek, mint az úri szegénynek! Oh, mennyi sorscsapást kellett annak türnie, mennyi elfojtott könyet lenyelnie, mig valakihez fordul segélyért. S ha én hatalmas miniszter volnék, e kissé gyámoltalan, büszke és tönkrement, más világnézettel de becsületes szivvel biró ivadékot mindig elébe helyezném az ugynevezett szellemi «parvenüknek.» A kis munka érdekes képet szolgáltat egy pusztuló osztály jellemzéséhez s azért olvasóink figyelmébe ajánljuk.

*

Haber Samu előfizetést nyit *A mi ünnepeink* czimű rajzkötetére, melyben a kisvárosi zsidóéletet festi. Az irónak egyes ilyfajta, jóizű humorral és finom megfigyeléssel irt tárczái már megjelentek s igy a kötet is figyelemre tarthat számot. Az előfizetés (1 frt) szerző czimére (Nagymező-utcza 12.) küldendő.

SZINHÁZ.

A «DÉLIBÁBOK».

— Irta: KAZALICZKY ANTAL. —

Az egyik ott künn a mezőn tükrőzik aranykalászos rónatáj felett, a másik meg *Juczi* asszony *(Blahánéé)* szive felett. Juczi szereti ugyan az urát, de jól esik a lelkének, hogy a szomszéd aszszony férje is ő utána bomlik. — Aztán az a szomszéd gazda, *Kovács Laczi (Vidor)* jól tánczol, az ő ura pedig *Kisréthi György (Szirmai)* csak a munkának él. Szemére is hányja Juczi, hogy nem tud tánczolni mulatságba nem viszi, meg hogy hiába dicsekszik: «milyen pörgén áll annak a hat ökörnek a szarva, mikor az ő bajusza úgy áll mint a szerviánusoké.» György csak azért is megtánczoltatja a feleségét. De mert fülhegyvgyel már hallott valamit Juczijáról, hát rájuk les és rajta kapja őket a csintalanságon. Most látja csak, hogy baj van a portáján. A szomszéd portája meg végkép pusztulásnak indúlt. Árverezik a földjeit. — Neki kell itt segiteni. A szomszédnak megveszi földjeit és visszaadja és Kovács Laczit épen roszkor éri a szerencse, feleségét pedig féltékenynyé teszi, mert ő is elkezd a szomszéd asszonynyal szerelmeskedni és rajtakapatja magát Juczi által. Juczinak se kell több. Szalad a paphoz, mert az uráról már azt is megtudta, hogy názárénus akar lenni, csakhogy a szomszédasszonyt elvehesse. De a pap is be van avatva a titokba, leczkét ád az asszonynak s összehasonlitja szerelmét a délibábbal, mely ott ragyog körülöttük. Juczi meg is javúl és megkérleli urát. Ime a kérlelési jelenet:

Kazaliczky Antal

HARMADIK FELVONÁS

6-ik jelenet: György, Juczi. (A jobboldali háttérről jöve).

Juczi. Hát kend nem éhes?

György. Ettem én odahaza elég mérget. (Leül a fa alá.)

Juczi. Hej, soha se esett kendnek jól az én főztem!

György. Mert bizony nem igen kényeztettél a főzéseddel.

Juczi. Mintha bizon azért nem ízlett volna kendnek!

György. Hát miért?

Juczi. Mert már a vérében van, hogy mindig a másét kivánja.

György. Ezt csak Kovács szomszédról mondhatod.

Juczi. Az is olyan mint kend, az is a más felesége után bomlik, mint kend.

György. Csakhogy én szerencsésebb vagyok nálánál.

Juczi. Hogy hogy? (mellé ül.)

György. Ő nem kapott csókot tőled, de én kaptam az ő feleségétől.

Juczi. Ebből is az én becsületességem látszik.

György. No nem egészen, mert embere is válogatja. Pedig látod, Kovács Laczi különb ám formára.

Juczi. Különb ám a nyomorúsága.

György. (félre) Nem áll úgy a bajusza, mint a szervijánusoké.

Juczi. (közelebb csúszik nevetve) Hiszen igaz is. Hát nem birná kend egy kicsit kipödörgetni. Teszem azt így... (pödörgeti György bajuszát.) Látja mennyivel jobban áll? No látja?

György. Honnan lássam, nincs tükör a kezemben. — Aztán meg nagyon jó tánczos is ám az a Laczi.

Juczi. De hiszen, nem jobb tánczos az kendnél! Ahogy ma reggel megforgatott, azt hittem, hogy kiszakad a lélek belőlem. Látja azt máskor is megtehette volna.

György. Mit ér az, ha nem látja senki.

Juczi. Kell is azt látni valakinek. Hátha az én asztalomon jó ételek vannak, csak akkor ízlik, mikor a számba néznek?

György. Vannak emberek, akiknek akkor izlik. Kovács Laczi odahaza soha nem ivott, csakis a korcsmában.

Juczi. Mert nem volt neki.

György. Dehogy nem volt, jól állt az, még nem adta magát a szerelemnek. Te voltál annak a megrontója, Juczi.

Juczi. Én—e?

György. De te ám.

Juczi. (Csaknem sírva) Hát azt hiszi kend, hogy én bűnös vagyok?

György. Bizon azt.

Juczi. (kis szünet mulva) Mit szólna kend hozzá, ha én is megtérnék, aztán én is názárikus lennék?

György. Oda nem vesznek be bűnösöket.

Juczi. De hátha előbb jóvá tenném a hibámat.

György. Nem lehet azt jóvátenni soha!

Juczi. Miért?

György. Mert elvetted tőle azt, a mit nem adhatsz vissza.

Juczi. Mit?

György. A feleségét.

Juczi. Hiszen azt kelmed akarja elvenni.

György. Én már csak úgy találtam mint értéktelen portékát.

Juczi. Jól mondta, portéka. Az az aszszony, aki megcsalja az urát, csak értéktelen portéka.

György. Te is megcsaltad az uradat, hallottam.

Juczi. Kitől?

György. Bab Jankótól.

Juczi. Haragudott. Mindig hazudik.

György. Sokkal ostobább. (Ledől) Most már úgyis mindegy. Olyan álmos vagyok....

Juczi. Hát hajtsa ide fejét az ölembe.

György. De nem akarok ám elaludni.

Juczi. Hát akkor dalolok egyet. Jó lesz?

György. Nem bánom, ha kedved tartja.

Juczi. (dalol.) Hát csakugyan nem tanácsolja, hogy názárikus legyek?

György. Nem bizon, mert te nagyon szeretsz tánczolni, azoknak pedig nem szabad.

Juczi. Hátha azután nem tánczolnék?

György. Aztán nagyon szereted a pűpös ruhát, azoknak pedig csak egyszerű ruhában lehet járni.

Juczi. Hát nem bánom, lehozom a padlásról az édes anyám katufrékját, aztán azt viselem.

György. De ha még ez sem elég.

Juczi. (Pityeregve) Hiszen a kend nadrágját csak nem vehetem magamra.

György. Azt nem is diktálja a biblia, hanem azt igenis diktálja, hogy a férfi véres verejtékkel keresse kenyerét, a nő pedig.... no?

Juczi. (Lehangolva) Férjének hatalma alatt legyen.

György. Te pedig nagyon hatalmas vagy. (felál).

Juczi. Ezentúl már az sem leszek.

György. Goromba is vagy.

Juczi. Ha megsértettem, bocsánatot kérek.

György. Meg bizon.

Juczi. (letérdel) Hát bocsásson meg, édes gazdám. Ezentúl olyan leszek, mint egy falat kenyér.

György. Most mondod, mikor nem hallja senki.

Juczi. Ha úgy akarja, mások előtt is ismétlem.

György. Nem bánom, ha kedved tartja.

Juczi. (Felál) Jól van, hát majd ide hívom az embereket. (El a háttérbe.)

György. (egyedül) Ez ugyan olyan lett, mint a kezes bárány. Szegény kis feleségem! No de még sem akarom annyira megalázni, hogy itt az emberek előtt kérjen bocsánatot. Ott van ni! Csakugyan hívja ám az embereket. — Mit csináljak? Bevárjam? Nem, én, én inkább haza szököm (elfut).

Juczi (visszajő). Jőjjenek, csak jőjjenek kendtek.

Hetedik jelenet: Juczi, kaszások, aratók.

Juczi. Kendtek azt tartják felőlem, hogy én az uramat nem szeretem. Hát most azért hívtam kelmeteket, hogy itt mindenki lássa.... (körülnéz, nem látja férjét) Megszökött! Hát csakugyan nem szeret többé! (függöny le.)

SPORT.

— Saját tudósitónktól. —

Trainingpályáinkról. (VI.) Apa és fiu képezi jelenleg első sorban megbeszélésem tárgyát. Az apának, *J. Reeves*-nek mult évben kissé lehanyatlott a szerencsecsillaga, hiábavaló volt minden fáradozása, minden mesteri tudománya, nem tudott teljesen megfelelni — lovainak betegsége miatt — a belé helyezett bizalomnak. Az idén se lép valami fényes lottal a sorompóba, mert az idősebb lovai nem sokat igérnek, de talán kétéveseivel el fogja foglalni az őt megillető helyet. Derby évjárata 18 főből áll, melyek közt ugyan jó hangzású nevek fordulnak elő, mint *Massanet, Yankee, Népdal, Partisane, Eszes* stb., de aligha lesz közük a kékszalaghoz, legfölebb a rogue *Yankee* tehet meglepetést.

De ha a nagy tenyészversenyekben nem is lesznek elől, a többi versenyekben soha sem lesz szabad kihagyni őket a számitásból. Kétévesei igen jóknak igérkeznek, leszármazásukat tekintve — egy-két telepet kivéve — sehol se találunk oly jó vérü csikókat, mint itt, *Hernani*, a telep gyöngye. E sárga méncsikó, mely *Hermit-Italy* után van nevelve, a legelső classisu lovat sejteti az emberrel. *D'Artagnan, Estrella, Garda, Marigold* stb. mind oly csikók, melyekben aligha fog csalódni a fogadó közönség. A lot tulajdonosai *Apponyi Antal, Zichy Béla, Wenckheim Dénes grófok* és *Springer Gusztáv báró*. Jockeykül a jeles finish-rider *R. Adams* és a kis *F. Pache* vannak szerződtetve.

(VII.) A fiú a mult évben különb ember lett az apjánál, mert mig az utóbbi «csak» 91,310 frtot szerzett lovaival, addig a fiú, *H. Reeves* 91,940 frtot. És mi volt az oka ennek, nem más, mint hogy a fiatal Reeves gondjaira volt bizva *Espoir*, mely egymaga 81,550 frtot nyert össze. *Barcaldine* jeles fia kitünően telelt át, szélesebb, izmosabb lett s bizonyára az idén is tovább fog haladni győzedelmes pályáján, ha csak meg nem akasztja *Primás II.* melynek — a sportférfiak szerint — most jön csak az ideje megmutatni, hogy mire képes s mit tehetett volna három éves korában. A többi lovakról nem igen lehet beszélni s közülük legtöbbet érők *Clever, Würtemberg-Husar* és *Royal Vale*, melyek a tél folyamán sokat javultak s bizonyára több örömet fognak szerezni passionátus tulajdonosuknak, *Kodolitsch* táhornoknak, mint mult évben, A kétévesek lotjában több nagyreményü csikót találhatni, mint *Hendriket, Landoot, Poltront, Distanzrittet* stb. *Landschütz* a neve *Espoir* féltestvérének, de aligha fog nagynevü bátyja nyomdokaiba lépni. Az istálló Derby-lováról, *Lieber Kerl*ről, nem lehet biztosat mondani, mert még künn van Angliában, Waugh trainernél, kinél a tábornoknak még három kétéves is trainingben van. Az istálló jockey-i *Barrett, Tinsley, Hatton* és kivételes esetekre *J. May*.

(VIII.) *Dreher Antal* remeteszegi versenyistállója 2 trainer, *R. Smart* és *T. Harraway* keze alatt van. Az előbbi a sik, az utóbbi az akadálylovakat gondozza. *Smart* lotja 23 főből áll, köztük a 6 éves *Goldschopf*, továbbá az exnagyság *Trick-Track* és *Bussi*.

A mult évi nagy Derby-favorit talán az idén visszatér kétéves formájához s némi kárpótlást fog

szerezni gazdájának a keserű csalódásokért. A Derby-évjárat nem valami excellens, számba jöhető konkurrenst itt hiába keresünk, de classis lovakat, mint *Gehtan, Lord-Brooke, Biebas, Zweifel, Beeswing* stb. találhatunk, melyek már a mult évben is hasznosaknak bizonyultak s bizonyára az idén se fogják cserbehagyni a turfközönséget. A kétéves csikók közül szembeötlők: *Beliebt, Radischenknabe, Beeswachs* és *Bremse*.

Az akadály-istálló 12 főből áll, melyek, mint *Rebecca, Electa, Kabbi, Dornbusch* stb. mind ismeretesek a turf látogatói előtt s ezért most csak az ujakról akarok néhány szót mondani. Két exnagyság van jelen az ugrató-iskolában, *Gigerl* és *Number* 13, melyek — mint hallom — szépen s biztosan ugranak s félelmes ellenfelek lesznek az idei saisonban. Harraway keze alá került továbbá a kétéves korában sokat igért *Liebling* és *Bourst* is. Mindegyik trainer nagy gonddal készíti lovait a közeli campagnera s Harraway már Alagon szándékszik őket futtatni. Az istállói jockey-i, a trainer *R. Smart, V. Peasnall* és az akadályra *G. Salter*.

*

A sportsman-császár. *Vilmos* német császár, mint a W—d irja, május végén kimegy Angliába' hogy felkeresse az epsomi gyepet, a Derby-napján. Azonkivül az idén is részt vesz az angol regattákon «Meteor» yachtjával, melylyel tavaly több dijat nyert el. A regatták augusztus hó elsején kezdődnek.

*

Vegyes hirek. *A milleniumkor* a lovaregylet, mint az 1885-iki kiállitás alkalmával, több nagyobb dijat fog kitűzni, melyekért a küzdelem — mint halljuk — a magyar Auteuilben, a kies alagi pályán fog lenni. — *A mult évben* a monarchiában 94 egyéves csikó került árverezés alá, melyekért összesen 203,150 frtot fizettek, tehát átlag 2161·17 frtot. Legdrágább volt köztük *Lustkandl*, mely 8500 frtért ment át *Szemere Miklós* tulajdonába. — *Nagyváradon* az idén a versenyek szeptember 23-án és 24-én tartatnak meg. — *G. Williamson* Angliában ismét egyre-másra aratja a diadalokat. Mult héten azonban *Milestone*-t lovagolván, az utolsó ugrásnál beleütközött egy póznába és erős zúzódásokat szenvedett a lábán, de pár nap mulva ismét nyeregbe ülhetett és mindjárt első lovaglása, *Balynoe* hátán, győzelem volt. — *A bécsi Reichsrath* a verseny dijtételeket 14 szóval 10 ellen elfogadta. Igy az «államdijak» czimen 60,000 frtot fog a bécsi Jockey-klub kapni. — *H. Ibbet és G. Prescott* a neve a két uj jockeynak, kiket a napokban *Luczenbacher-Geist*, illetve *Frohner János* urak szerződtettek. Mindkettő Angliából való, hol már többször kitüntették magukat, különösen Ibbet, ki 1891-ben Comedy hátán a Cambridgeshiret megnyerte s ez által nagy meglepetést szerzett. Prescott pedig Anglia első trainerjénél, Porter-nál végezte tanuló éveit.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Olvasóinkhoz. A «Magyar Géniusz» még e hó folyamán egy nagyon érdekes uj eredeti regénynek közlését kezdi meg. A regényt, mely hivatva van irója iránt széles körökben figyelmet ébreszteni, *Vértess József* tehetséges fiatal iró irta. Czime: »HAMIS BÁLVÁNY«. Meséje melyek hőse egy színésznő, rendkivül érdekfeszitő, s egyik hatásos fejezet követi a másikat. A regényre előre is felhívjuk olvasóink figyelmét.

A márezius elsejére belépő uj előfizetőknek a regényt már a közlés kezdetétől megküldjük.

A mit az akáczfa regélt. Kedves kis mese, sok poézissel és szivvel elmesélve. Örülnénk, ha Nagyságos Asszonyom teljes neve alatt közölhetnénk a mesét, mely irójának bizonynyal elismerést fog szerezni.

Fejér József. Legjobb lesz a kérdéses ügyben a Singer és Wolfner könyvkereskedő czéghez fordulni.

K. T. Debreczen. A lehető legjobb akarattal viseltetünk talentuma iránt, de higyje el, hogy versekkel túlon-túl el vagyunk halmozva. — A lap elmaradása postai expediczió hibájából történhetett. De ha tudjuk az elmaradt lapok számát, szivesen újból megküldjük.

Birike, Arad. Ön is ismerni szeretné azt a jeles irót, a ki *Fidelis* név alatt azokat a pompás arczképtanulmányokat irja. Az illető, mint ön jól sejti, orvos is, költő is; verseket is (még pedig nagyon szépeket) s az Orvosi Salont is ő szerkeszti (még pedig nagy szakavatottsággal). Neve dr. *Feleki Sándor*, s sok olvasóink, s különösen olvasónőink kivánságára közelebb bemutatjuk az ő arczképét is.

D. M.-né, Ökörmező. Az arczkép és tanulmány egynehány hét mulva sorra kerül.

E. Ilona és Margit, Szolnok. Dr. Fidélis várja a tanulmányozandó arczképeket.

Hazai zongoragyár.

Zongoráim vaskerettel vannak ellátva, könnyü játék, szép hang, tartós szerkezet. Ismétlő gépezetü zongoráim a legkitünőbbek, ilyenek még Ausztriában sem készülnek, ezeknek hangtőkéjük vaslemezbe van foglalva, ennek következtében a hangolást évekig tartják.

Régieket ujakért becserélek, képes árjegyzéket bérmentve küldök.

Lédeczy Sándor

hatvani-utcza 15. sz.

Gyár: **dandár-utcza 26. sz.**

Bekötési táblák

piros, kék és chamois szinben

kaphatók a

„MAGYAR GÉNIUSZ"

kiadóhivatalában

BUDAPEST,

VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

1 frt 30 krért

bérmentes postai küldéssel.

Fátyol ujdonságok!

mtrje 40, 60, 80, 1.— és 1.20. Csipkék, himzések és szalagok mtrje 15 kr.-tól minden árban. Csike függönyök párja 4, 5, 6, 7, 8 és 10 frt. Zsebkendők, gyermek és női kötények, csipke kendők és csokrok, gallérok drbja 1.50, 2.—, 2.50 és 3 frt. Harisnyák, férfi ingek drbja 2.— és 2.20, gallérok, kézelők és nyakkendők jutányos árban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

Minták bérmentve.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

BUDAPEST BÉCS BELGRÁD TEHERÁN

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. Szerb királyi udvari szállitók. Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendőrség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tűzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

NYOLCZADIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések legkésőbb szombatig a «Magyar Géniusz» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik. A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a «Magyar Géniusz»-nak, vagy legalább a «Magyar Géniusz»-nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik

a «Magyar Géniusz» kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legczélszerübben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lap példány ára (20 krajczár) levél bélyeg alakjában mellékeltetik avagy utalványlap szelvényire iratik a megfejtés a megfejtő nevének pontos czimével szombat reggeli 8 óráig beküldetvén.

Ezúttal három pályadijat tüzünk ki:

Az első dij 50 korona aranyban, a második: egy «Jó-sziv» sorsjegy, a harmadik dij: öt kötet regény.

A MULT PÁLYÁZAT EREDMÉNYE.

Az első dijat nyerte: Zborny Ernő, a másodikat Köpf Ferenczné, a harmadikat Erdélyi Károlyné. — A nyerőket felhivjuk kellő igazolás mellett való jelentkezésre.

A 7-ik talány helyes megfejtése: «Hét csillagból van a gönczöl szekere.» A mennyiben megfejtők lapunk zártáig mindig érkeznek be, a nyerők nevei csak a következő számban közöltetnek s az illetőknek hiteles nyugta mellett kiadatik a pályadij.

A «Hét csillagból van a gönczöl szekere» talány helyes megfejtői a következők a-b-c sorrendben:

Antal Imre, Ábel Gézáné, Augner Edéné, Asztalovszky Lajos, Ádám János, Ascher Jolánka, Akantisz Jánosné, Abonyi Armand, Alföldi Vilma és Róza Adler Viktor, Aranitzky Athanáz.

Bölöni Domokos Margitka, ifj. Balázs Dénes, Blau Elza, Barta Andorné, Balta Erzsike, Beck József, Bálint Mózes, ifj. Baján Lajos, Biha Jenő, Bognár Ferencz, Bakos Gyuláné, Béres Imre, Batló Károly, Beck Lajosné, Bánóczi Margit és Laczi, Blazsek Erzsike, Bignio Erzsike, Biedermann Károly, Boldogfalvi Boltizár, Marton Andi, Brezovay Károly, Berger Jozefa, Balázs János, Bleiweisz Gyula, Brunner Ilona, Bognár Ferencz, Brosztawski Hermin, Bencze Margit, Back Irma, Brunhuber Géza, Brenner Hugó, Buocz János, Bucsány Gyula, Blum Szeréna, Buzikné Mossoczi Erzsi, Balázs Anna, Bányai Ernő, Balázs Schürger Dóra, Borbély Gáborne, Boltizár Lőrinczné, Bródy Aladár, Bognár Ferencz, Bátori József, Berger Gyula, Bajó Sándor, Bognár József, Burgyán János, Buchert Károly.

Csillag Miksa, Czotter Ferencz, Csurgó Gábor, Chrisélyi Béla, Czapf Károlyné, Czahó Imréné, Cházár Lenke, Csókás László, Csoltkó Pál, Csupák Berta, Csetnek Lilla, Chapó Gyuláné, Csendőrség, Czégéres Rezső, Csonth Lajosné, Csänghe Juliska, Csery István, Csomor Béla, Cicatricis István, Csatlós János, Csolsch Miksa.

Dömötör Lajosné, Deutsch Emil, Dávid Károly, Déry József, Diószeghy Kálmán, Dolhof Béla, Dancs Ilokvay Róza, Darányi Ferencz, Deutsch Jozefa, Delhányó Mariska, Davidovits Hermanné, Dőczy József, Deutsch Lujza, Dorogi Antal, Droppa Dániel, Déry Emil M.-C., Debreczenyi Lajosné, Dobraviczky Ilona.

Ehrenreich Berta, Élthes Irma, Ehrlich Janka és Szerén, Erdensohn Károly, Ehrlich Juliska, Ehrlich Gizella, Engel Gyuláné, Ember Jánosné, Ehrenfeld Zsigmond és Ehrenfeld Bertha, Ehrenfeld Mórné, Ehrlich Irma, ifj. Elkán Ármin, Eckerdt Etelka, Engel Adolfné.

Fábry Jenő, Fischer József, Fürst Lázár, Fried Sándor és Pista, Fürstner Béla, Farkas Elek, Fried Sándor, Freyberger Sarolta, Friedländer Bernát, Fürst Luiza, Ferenczi Mariska, Flieger Edéné, Ferenczy Sándor, Fuchs Rózsa, Friedmann Etelka, Fejér József, Falk Ferencz, Fränkl nővérek, Fábry Dezső, Fehér Lajos, Farkas Mór, Felföldváry Ágnes, Feuer Ede, Földváry Erzsi, Friedmann Soma, Faller Gyula, Fazekas Sándor, Fekete Jánosné, Fleischmann Lajos, Felsenburg Lipót, Ferdinandy Ella.

Guthy Ferencz, Glücksthal Ignácz, dr. Grünwald Adolfné, Grosz Hermina, dr. Grosz Ignáczné, Grünfeld Miksa, Guttmann Károly, Guttanherg Mari és Ilona, Gundy Gabriella, Giró Sz. István, Gyurcsány Ferencz, Gerdenics Vilmos, Groszné Franciska, Gruics Miklósné, Gyunsák János, ifj. Gajzágó Salamon és István, Greschvits Nelli, Grusbach nővérek, Gramberg Adolf. G. Szabó Kálmán, Gross Ilonka. Gerdenics Jánosné, Gross Gizella, Gottschall Kálmán.

Hahn Piroska, Hegedüs Győző, Holes József, ifj. Hebentanz Sándor, Horváth József, Huckó Miklósné szül. Tarnószky Etelka, Herczegh Juli, Heller Ödön, Herczka Miksa, Hofner Viktoria, Horváth Sándor, Héjas Dánielné, Hamar Mór, Hefner Jakabné, Held Sándor, Hirn János, Hildenstab Rudolf, Holló Margit, Holczer Béla, Haas Ignácz, Hábetler Ignácz, Hegyváry Zsuzsánna. Harth Lujza, Hirschler Frigyes, Herrmann A. Árpád, Hercz Imre.

Istvánfy Anna férj. Posztoly Ödönné, Irsztyánszky Bóla.

Jakucs Sándorné, Jósika Lajos, Jankovich Géza, Jelfy Matild, ifj. Jankovich Ottó, özv. Juhász Sándorné, Jacobi Gyula.

Klein Ignácz, Kreszta Mariska, Kevermes, Irén, Kálivoza Jánosné, Kiss Antal, Kautsár Mártonné. Krämer Elvira, dr. Koch Adolfné, Klein Irén, Koren Juliska, Kerner Jenő, Kis Juliska, Konrád Irma, özv Kocsis Györgyné, Kindl Gyula, Kondor József, Kovács Mihály, Kovács Béla, Károlyi Gyula, Kortsák Lajos, Kohn Hermin, K. Horváth Mariska, Kalmár Mihály, Kirschenheiter Mariska, Kollarits István, Kemény Sándor, Keszler Adolfné, Klein Ignáczné, Koszoru István, Klein Lajos, Kunfy Pál, Kintzig Kálmán, Kovács István, Kohn Dávid, özv. Kempelen Béláné, Kron Erzsi, Kohlmann Ilonka, Kopácsy, Kovács Andor, Kroshák Emil, Kubinyi Margit, Kovádi Gáspár, Kecskóczy Ödön, Kronstein Berta, Kovács A.,

Krauser Sámuel, Kovácsics Lajos, Kozma Péter, Katona Jánosné, Kerbolt Ferenczné, Klein Mór, Kiss János, Kajzó Gyuláné, Kovács Mátyás, Kiss Andor. Kászonyi Albert.

Laki Emi, Laubert Mihály, Lakner Ilonka, Lakos János, Lager Izidor, Lefkovits Hermanné, Ligethy Irén, Lanner János, Lutz József, Löwendahl Etelka Lichtmann Sándor, Löwinger Vilmos, Leichtmann Jenő, Litkey Menyhértné, Löwy Leontin, Löffler Samu, Ligethy Béla, Leitner Adolf, Ligethi Irma, Löw Lajos, Lord Albert, Lovass János, Lakicz Malvin, Ligeti Irma, László Domokos.

Mérei László, Mazur Ernő, Mierka Ignácz, Mikepércsi Pérchy Sándor, Miksits Anna, Mandl Zsigmond, Mayer Sándor, Mandl Margit, Molnár Jánosné, Mitfweg Ilona, Márkus Károly, Marginéán Jánosné, Mildner Gyála, Malcsávszky Győző, Mühlstein, Albert, Muckenhaupt József, Matusek Erzsi. Molnár Lajos, Morva Izidor, Mandel Izsák, Müllender Mariska, Merreider Ilona, Matuskovics János, Monszpart irma, Mayr Ottóné, Márkus Ida, Martonfalvy Pálné, Mantuano József, Mossburger Emma Matza József, Molnár Jánosné, ifj. Muzsik József, Mányoki János, Matkovits Julia, Majoros Margit, Matusek Antal, Miskovics Istvánné, Makra György, Márton Sándor, Mayer Ferencz, Mészáros János, Mihály Jenő, Miklós György.

Nádasdy Dezső, Nyagrai Ferencz, Nuszbaum Gyula, Nadányi Gyula, Novák József, Ney Zsigmond, Neuspiel nővérek. Németh Antal, Nagy Dénes, Nuszbaum Lázár, Neverkla Ferenczné, Nyireő Antal, N. Nagy Sándor, Nagy Gyuláné, Nyáry István, özv. Nogel Vinczéné, Nagy Rózsi.

Oblath Lipót, Obholczer Gyula, Oláh Elemérné, Obláth Paula, Östreicher nővérek.

Papp Béláné, Papp Antal, Pásztor Boldizsár, Popovits Izabella, Péterfy Károly, Pikó Lajos, Pollák S. Samu, Pornárfy Gyula, Pajer Béláné, Práger Sarolta, Praznovski Irma, P. Odry Emma, Pilitzer Kázmér, Prohászka Ferencz, Perl Vilmos. Palotay Géza, Portella Emilné szül. Burián Lujza, özvegy Piffkó Antalné, Pósch Gyula, Pálóczy Pálfy, Perl Ferencz, Prihradnyi Miklós, Pollák Mór, Paschek Patkay Lajos.

Roth Emma, gr. Richtmann Mórné, Rosenberg Sándor, Rasch Natália, Rosenberg Samu, Rády Róza. Rolkó Albert, Ruzicska Mari, Rechnitzer nővérek. Rosenfeld Sándor, Reiner Etelka, Robl Vilmos, Répánszky Péter, Reismann nővérek, dr. Rosenthal Béla, Roxer Terike, Révész Izidorné, Rehák Mihály, Rostás István, Rusznyák Irma és Sarolta, Révai Manóné, Rudolt Emilia, Rochlitz Biri és Fáni, Reguly Dezső, Reguly Ödön. Reisinger Dóra, Révész Bertha, Ruzsin Irén, Rynkievitz Nóra, Rozgonyi Gyuri, Ruzitska Gyula. Rankovics Géza és Gyuricza, Rosenbaum Jenőné, Rachler Karolin, Rajnoha Margit, Reich Béla, Rizska Leoné.

Simon Jenő, dr. Sakváry Sándor, Steiner Miksa, Schönfeld Heléna és Elza, Szekulesz Armin, Seifert Albert, Szikszay András, Strbik Ráfael, Schek József, Szilágyi Imre, Strassburger Etel, Spiegel Adél, Strasser Jónásné, Sárközy Kázmér, Siebenburger Irén, Soós Mihály, Szieber Bella, Schwarz Henrik, Stark József, Schlesinger Ernesztin és Szerén, Szilágyi József, Spiczián Gusztávné, Steiner Ernő, Simonfy Lajos, Szekendy Ferencz, Szlancsek Alajosné, Szemerjai Lajos, Schwartz Teréz, Sárkány Róza, Schnepf Margit, Sipper János, Szilágyi Béla és Géza, Schvartz Róza, Szilasi Kornél, Szabados Irma, Szabó Béla, Stefanevits Antal, Szathmáry László, Szojka László, Schwartz Juliska. Steuer Elza, Szenőner Pista, Schustler Emil, Szerényi Ilon, Schlesinger Paula, Szabolcsi Ilona, Szilágyi Aladárné, Szokolai János, Steier Etelka, Stieber Alajos, Spiró Sándor, Schlesinger Irma, Stieder Teréz, Szemes Kálmán, Schlesinger Gyula, Schwartz Jakab. Schuny Erzsike, ifj. Scheer Béla, Sztanaczky Róza, Sichermann Hermin, Szüts István, Sándor Ferencz, Sz. Nagy Ida, Sima Berta, Szlávik Imre, Simon Ferencz.

Timpauer Árpád, dr. Tepsényiné. Takó nővérek, Takács Gizella, Tauber Rezső, Türk Emilné, Tisza Györgyné, Thoma Teréz, Tutschek Jenő, Tóth János, Tomcsányi Kálmán, Tatai Gyula, Tóth Elemér Tüzes Kristóf, Tofler József, Tegze Miklósné.

Újfalusy Miklós, Ujhelly Janka, Udvardy Sándorné.

Vincza Lászlóné, gróf Vay Dezsőné, ifjabb Vucsics László, Vastagh Istvánné, Varga József. Vass János. Végh József, Vlassits Ignácz, Vásony nővérek, Vágó Amália, Veinberger Sárika, Vioszné Gáspár Lenke, Virágh Gizella, Vasvári Béla, V. König Mari, Vénis Ilona, Vályi János, Varga József.

Weiszmann Dezső, Weisz Hanna, Weisz József, Weisz Henrik, ifj. Wichsmann Ferencz, Wieselman Henrik, Widder Lajos, Weihrauch Irén, Wollan János, Weisz Sándor, Weisz Izidor. Weber Irma, Weisz Fáni, Weiner Nándor, Wachtler József, özv. Weisz Ignáczné, Weiner Emil, Waldmann Antal, Zsoldos József, Zellin József, Zdebski Mara. Zilahy Lajos, Zmeskall Ernő.

Marine-Casino, Pola.

Szt.-györgymezői polg. olvasókör.

Szombathelyi középkereskedelmi iskola önképzőköre.

Sepsi-szentgyörgyi iparosok olvasó egylete.

Sasvári Kaszinó.

Tóvárosi olvasókör.

12. honvéd gyalogezred 3. zászlóalj-parancsnokság.

Közvetlen lapunk zárta előtt a következő megfejtések érkeztek be:

Löbl Irma, Grünstein Jenő, Király Ernő, Kohn László, Máthé László, Kovács Gyuláné, Noszák Gyula, Cserepes Mária, Gaál István, Komlósy Anna, Probst Ferenczné, Rohács János, Löwy Terike, Ferenczy János, Zachariásné Kallós Ilonka, Stern Dávid, Pethő Ferencz, Probst Vilmosné, Elefánty Ilon és Erzsi, Jakabfy Rezső, Vargha Jánosné, Verbics Béláné, Nagy Erzsébet, Vadas Gyula, Vaszilcsin Béláné, Vaskó Ilona, Varga Pál, Weil Rezső, Weisz Henrikné, Werzár Antal, Windisch János, Weiler Ignácz, Weihreuch Irén, Wirthschafter Szerén, Zilahi Kiss Jozefin, Aldor Sarolta.

«Kosmos» kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK

vezérügynöksége

most: **Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.,** ajánlja:

A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára

felülmulhatlan jóságu
gőzcséplő garnituráit,
malomczélokra különösen alkalmas
hengerkazános lokomobiljait,
teljesen vasból készült
szalmakazalozó gépeit,
szabadalmazott
Stibor-körfürészeit,
uj szerkezetü, szállitható
gőz-kukoricza-morzsolóit,
valamint mindennemü **mezőgazdasági gépeit** kedvező feltételek mellett.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

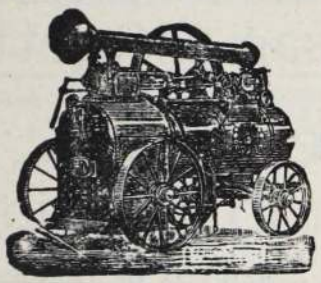

Tévedések kikerülése végett a levelezések, küldemények és megrendelések mindig csak igy czimzendők:

A magyar királyi államvasutak
gépgyára vezérügynökségének
Budapest, VIII. ker., József-körut 41. szám.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

!! Nincs többé köhögés !!

Mell- és tüdőbaj ellen!

Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpáti-Növénykivonata.

Egy üveg ára használati utasitással **75 kr.**

Czukorka 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 20 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza), **szükmellűség, tüdőgyulladás** stb. ellen.

!! Nincs többé fejfájás !!

D. Götz

„Migraine-pora“

huszonöt év óta **egyoldalu, ideges, rheumaszerü,** sőt **gyomorból** származó **fejfájás** ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönet-nyilvánitás bizonyit.

Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

és **Baross Gáborné ő exczellenciája** feltünő eredménynyel használta. Egy doboz ára használati utasitással **2 frt,** 1 kis próbadoboz **1 frt.** Eredetiben kapható **Fáykiss József „nagy Kristóf“-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában, Király-utcza.

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
legtisztább égvényes
SAVANYU-KUT

Czimbalom

kedvelőknek

van szerencsém **szabadalmazott hirneves Czentralis czimbalmaimat** pédal- vagy anélkül melegen ajánlani Tekintetbe véve hangszergyáram szak- és czélszerü berendezését és az anyagok nagybani olcsó beszerzését, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsóbb vételárban bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Ami a **Czentralis czimbalom** jóságát és tartósságát illeti, fel kell emlitenem, hogy azok jól kiszáradt fából, válogatott s begyakorlott munkásaim által őrizetem alatt készittetnek. **Czimbalom iskola I. rész 3 frt, II. rész 3 frt 50 kr.**

APPEL IG. hangszergyáros.

Budapest, gr. Károlyi- és magyar-utcza sarkán.

GYÁR:
vas- és érczöntőde
Mosonban.

FŐRAKTÁR:
BUDAPEST,
VI. váczi-körut 21.

Alakult 1856. **KÜHNE E.** Alakult 1856.

Magyarország legrégibb gazdasági gépgyára.

Ajánlja felülmulhatlannak bizonyult és több mint **13.000** példányban elterjedt

„HUNGARIA DRILL“ sorvető-gépén kivül:

Uj: „Jubileum-Drill“ könnyü, legolcsóbb sorvetőgépét.
Uj: Egy-, két- és háromvasu-ekéit.
Uj: Laacke hires rét- és szántóföld-boronáit.
Uj: Gyürüs hengereit.
Uj: Szelelő magtárrostáját, **nélkülözhetlen kifogástalan vetőmag elkészitéséhez.**
Uj: Thallmayer tanár arankaválasztóját.
Uj: Takarmány gyorsfüllesztőjét.
Uj: Aczéltekercs magvető tölcséreket **sorvetőgépekhez.**

JÄGER LAJOS

a köln-ehrenfeldi gépgyár vezérügynöke.

Elvállal: **tégla-, chamotte-, kőagyagcső- és horgony-fedélcserép gyárak** valamint **czement-, gipsz-gyárak és mésztelepek** teljes berendezését.

Legjobb rendszerü **körkemencze** szabad. száritó berendezéssel, **mészégető** kemenczék.

Számos elismerő okmány. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

GEDEON IZSÓ MÉRNÖK

MŰSZAKI IRODA

tégla-, agyag-, czement-, gypsz- és mészipar számára.

Budapest, Teréz-körut 43a.

Legjobban, legolcsóbb áron

és felülmulhatlan választékban kaphatók

mosóruha szövetek

KOLLARITS JÓZSEF ÉS FIAI „Ypsilanti"-hoz czimzett

vászon-, fehérnemü-, szövött- és mosó-áru szétküldési áruházában

Budapest, IV. ker., váczi-utcza 5. szám.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett gyorsan. Minták kivánatra ingyen és bérmentve.

Leszállitott méter-árak:

	ezelőtt	most
Jól mosható karton	—.30	—.20
Fantasie levantin	—.40	—.30
Valódi franczia levantin	—.55	—.40
Valódi franczia batiszt	—.65	—.45
Valódi franczia szaten	—.85	—.55
Atlasz szaten	—.65	—.45
Atlasz kásmir	—.65	—.45
Jól mosható zefir	—.45	—.30
Angol és áttört zefir	—.65	—.40
Férfi ing kreton	—.45	—.35
Férfi ing oxford	—.45	—.45
Férfi ing serge	—.50	—.40
Valódi franczia de laine	1.—	—.65
Valódi franczia flanell	1.30	—.90
Selyem pongé	1.40	—.95
Jól mosható velez	—.45	—.30
Divat velez	—.55	—.40
Oxford velez	—.45	—.30
Flanell velez	—.65	—.45
„Norma" egysz. diagonal	—.45	—.30

Cs. és kir. hadmérnök-igazgatóság Pécsett.

153. szám.

Pályázati hirdetmény.

A TOLNAI LOVASSÁGI LÖVÖLDE

épitkezésénél előforduló épitési munka biztositása érdekében a cs. és kir. közös hadügyminiszterium 1892. szeptember 26-áról keltezett s. a. 8. oszt. 4375. számu rendelete folytán **1893. évi márczius hó 10-én délelőtt 10 órakor a hadmérnök-igazgatóság irodájában Pécsett,** Széchenyi-tér 17. sz. II. em.

IRÁSBELI PÁLYÁZATI TÁRGYALÁS

fog megtartatni, mire a pályázni szándékozók meghivatnak.

Az épitésre összesen **11,260 frt 75 kr.** azaz tizenegyezerkétszázhatvan frt 75 kr. osztr. értékben van előirányozva.

A pályázati általános és részletes szerződési feltételek, továbbá a segéd és pályázati minták a **pécsi hadmérnök-igazgatóságnál** a rendes irodai órákban megtekinthetők.

A letéteményezendő **bánatpénz** a költségösszeg 5%-a vagyis **570** frt.

A pályázatot elnyerő kaucziója a bánatpénz kétszeresét teszi ki.

Pécs, 1893. február hó 21-én.

A csász. és kir. müszaki igazgatóság kezelő bizottsága Pécsett.

Ajánlok eredeti töltésben

Gróf **Keglevich** István-féle « **Eszterházy** Géza- « | **Cognacot**

1 csill. **1.35,** 2 csill. **1.60,** 3 csill. **2.—.**

Czuba Durozier és Társa-félét

1 csill. **1.50,** 2 csill. **1.70,** 3 csill. **2.20.**

Gr. Nádasdy Ferencz-féle 1.60

Braziliai	1 lit. üveg	**frt 1.—**
Cuba	**Rum** 1 « «	« **1.50**
Jamaica	1 « «	« **2.80**

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl

CZUCZOR A. JÓZSEF

fűszer-, tea-, rum- és cognac-kereskedő

BUDAPEST,

Fő-üzlet: **VI. ker., nagymező-utcza 50.** | Fiók-üzlet: **VI. ker., nagymező-utcza 23.**

Olcsó és igen jó

NARANCS

ingyen csomagolás és minden postaállomásra **bérmentve** szállitva 5 kilós kosárban, a gyümölcs nagysága szerint 24 darabtól 60 darabig. Narancs vagy czitrom, vagy keverten is, czukrozott gyümölcs utánvétellel 1.50

Kávé

Santos	1	**k.**	1.50
Cuba	1	«	2.05
«	1	«	1.95
Jáva	1	«	1.95
« Jáva arany	1	«	2.10
« Mocca val.	1	«	2.05
« Pörkölt kül.	1	«	2.40
Datolya sárga	1	«	—.60
« Tunis legsz.	1	«	1.60
Füge smyrna v. kosz.	1	«	—.28
Malaga szőllő	1	«	1.40
Orosz hal 1 hordó	5	«	1.50

Egy 5 kilós kosár megrendelésnél bérmentve utánvétellel küld

SCHUSTER GYULA

fűszerkereskedő

VI., Andrássy-ut 61. sz.

Fiók-üzlet:

I., Döbrentei-tér 2. sz.

BUDAPESTEN.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én „mesterségesen illatositott **páfrány-** és **tűfenyő-nedv**"-em a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23.

mindenütt kapható.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 MÁRCZIUS 12.

11-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Dr. Dolenecz József: *Csáky Albin gróf és a kulturharcz.* — **A milleneumi kiállitás.** — **Katona Endre:** *Ébredés.* — **Feleki Sándor:** *Apró versek.* — **Herczeg Ferencz:** *Az asszony.* — **Rotter Lajos:** *Szinészvér.* — **Famulus:** *Spiritisták között.* — **Karczag Vilmos:** *Csak huzzuk az igát.* — **Farkas Emőd:** *Riadó.* — **Szinház:** *A dolovai nábob lánya.* — **Rendes rovatok.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 30.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

THINSCHMIDT GYULA

műbutor műhelye és mintaraktára

BUDAPEST, VIII., Német-utcza 23.

(Népszinház és Rákóczy-tér közelében.)

A n. é. közönség figyelmébe ajánlja legjobb minőségü kész butorait, úgymint:

hálószoba, ebédlő-berendezések, iróasztalok és könyvszekrények

minden stylben, egyszerü és diszes kivitelben.

Mérsékelt ár és jótállás.

Legjobban, legolcsóbb áron

és felülmulhatlan választékban kaphatók

mosóruha szövetek

KOLLARITS JÓZSEF ÉS FIAI „Ypsilanti"-hoz czimzett

vászon-, fehérnemü-, szövött- és mosó-áru szétküldési áruházában

Budapest, IV. ker., váczi-utcza 5. szám.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett gyorsan. Minták kivánatra ingyen és bérmentve.

Leszállitott méter árak:

	ezelőtt	most
Jól mosható karton	—.30	—.20
Fantasie levantin	—.40	—.30
Valódi franczia levantin	—.55	—.40
Valódi franczia batiszt	—.65	—.45
Valódi franczia szaten	—.85	—.55
Atlasz szaten	—.65	—.45
Atlasz kásmir	—.65	—.45
Jól mosható zefir	—.45	—.30
Angol és áttört zefir	—.65	—.40
Férfi ing kreton	—.45	—.35
Férfi ing oxford	—.45	—.45
Férfi ing serge	—.50	—.40
Valódi franczia de laine	1.—	—.65
Valódi franczia flanell	1.30	—.90
Selyem pongé	1.40	—.95
Jól mosható velez	—.45	—.30
Divat velez	—.55	—.40
Oxford velez	—.45	—.30
Flanell velez	—.65	—.45
„Norma" egysz. diagonal	—.45	—.30

MATTONI-FÉLE

GIESSHÜBLER

legtisztább égvényes

SAVANYU-KUT

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

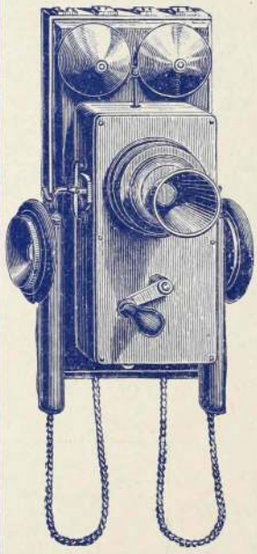

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

A SCHLICK-féle vasöntöde- és gépgyár részvénytársaság

részvényesei a **Budapesten, 1893. évi márczius hó 25-én** d. e. 11 órakor a **Magyar országos központi takarékpénztár ülestermében** (IV., Deák Ferencz-utcza 7. szám) megtartandó

XXIV. RENDES KÖZGYÜLÉSÉHEZ

ezennel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadás előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. A mérleg megállapitása, határozathozatal a tiszta nyereség felosztása és kifizetése tárgyában, felmentvény az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak.
4. Határozathozatal a részvénytőkének 400.000 frttal leendő felemelése tárgyában, 2000 darab uj részvény kibocsátása által.
5. Az alapszabályok módositása.
6. Két igazgatósági tag megválasztása.

Azon részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni óhajtanak, részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a **Magyar orsz. közp. takarékpénztárnál** (Budapest, IV. Deák-Ferencz-utcza 7. sz.) a társ. alapsz. 15. §-a értelmében legkésőbben bezárólag **f. é. márczius 21.** napjáig letéteményezni tartoznak. Az alapszabály ugyanazon §-a értelmében megkivántatik, hogy a részvény legalább 60 nappal előbb iratott a letevő saját nevére. Az igazgatóság jelentése a közgyülést megelőző napon a Magyar országos központi takarékpénztárnál átvehető.

Az igazgatóság.

MEGHIVÁS

a **Magyar ipar- és kereskedelmi bank részvény-társaság** részvényeseinek **1893 márczius 24-én** délután 4 órakor Budapesten az intézet saját helyiségében (Nádor-utcza 4. szám alatt, tartandó

II-ik rendes közgyülésére.

NAPIREND:

1. Az 1892. évi mérleg és igazgatósági jelentés előterjesztése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A tiszta nyeremény mikénti felosztása iránti határozat.
4. Az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak adandó felmentvény iránti határozat.
5. Alapszabály módositások.
6. Az igazgatótanács kiegészitése.
7. A felügyelő-bizottság tagjai számának meghatározása, ezen tagok megválasztása és javadalmazásuk megállapitása.

Azon t. részvényesek, a kik a közgyülésen személyesen, vagy meghatalmazott által résztvenni kivánnak, felkéretnek, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt

Budapesten a társaság pénztáránál, vagy

Bécsben a Wiener Bank-Verein-nál

ugyanott dijmentesen rendelkezésükre bocsátott consignatiók kiséretében, legkésőbb 8 nappal a közgyülés megtartására fent kitüzött határidő előtt, tehát bezárólag 1893. márczius 16-ig, letenni szíveskedjenek.

A letett részvényekről elismervény és a közgyülésen való részvételre szóló igazolási jegy állittatik ki.

Minden 25 darab letett részvény egy-egy szavazatra jogosit.

Ha valamely részvényes más szavazatképes részvényes által kivánja magát képviseltetni, ugy az erre vonatkozó meghatalmazást az igazolási-jegy hátsó lapján kitölteni és aláirni tartozik.

Senki sem birhat 100 szavazatnál többet, sem saját nevében, sem meghatalmazás utján.

A felügyelő-bizottság által megvizsgált évi mérleg, a közgyülés elé terjesztendő jelentéssel együtt, a közgyülés 8 nappal megelőzőleg a társaság irodájában közzététetik.

Budapest, 1893 márczius 3.

Magyar ipar és kereskedelmi bank részvény-társaság.

II. évfolyam. 1893. március 12. 11. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

CSÁKY ALBIN GRÓF
ÉS A KULTURHARCZ.

A nagy franczia forradalomtól számított legujabb kor politikai küzdelmeinek és törekvéseinek mozgató elemét a modern államhatalom kiépitése képezi, a *nemzeti egység* és *az egységes jogrend alapján*. Erre a két hatalmas oszlopra helyezkedik a modern államhatalom, melynek egyedüli czélja a *közszabadság* megteremtése, a maga két vonatkozásában, u. m. a törvény előtti *egyenlőségben* és polgárok egymás iránti *viszonosságában*.

Ez eszméket elvetették a mult század bölcselői, kikelesztették a nemzetek szabadságharczai, melyek végig söpörték egész Európát, midőn a felszabadult polgárok ez eszmék kivívása érdekében ragadtak fegyvert. Most pedig a béke munkásai, ezeket az eszméket, mint az emberi haladásnak legbecsesebb vívmányait értékesitik az állami intézmények berendezésénél, melyeknek egyetlen czélja csak az lehet, hogy a mindnyájunk felett uralkodó közhatalom, az állameszme megszilárditassék és érvényesüljön a közélet egész vonalán.

Ennek a közszabadság érdekében vivott törekvésnek gátot akarnak vetni a történeti tradicziók, a kiváltságok, a külön jogosultságok és főként az egyház jogrendje. Két tábor küzd tehát egymás ellen: egyik a közszabadság védelmében, a másik pedig a partikuláris érdekek mellett; irányzataik után elnevezve: *a liberalismus és a reakczio*, mely utóbbi gyüjtőnév alá helyezzük a nemzetiségi aspirácziók, a felekezeti és a kaszt érdekek csoportozatait és egyéb apró velleitásokat, a melyek ugyan külön nevekkel birnak és más színű zászlók alatt küzdenek, de czéljuk azonos, t. i. a modern állameszme érvényesülésének meghiúsitása és erre a közös czélra kezet is fognak valamennyien.

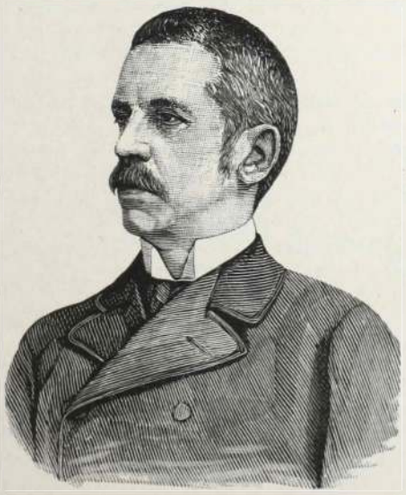

GRÓF CSÁKY ALBIN
vallás- és közoktatásügyi miniszter.

A magyar államhatalomnak, a magyarállameszmének, Magyarország különleges alakulása folytán, hol annyira felszaporodtak a heterogén és a széthuzó elemek, keservesen kijutott ebből az áldáz küzdelemből, sőt helyzetét sulyosbitja, hogy az Ausztriával való szoros államjogi viszonya folytán egyik karját, a folytonos küzdelemben, állandóan lefoglalja államjogi függetlenségének szakadatlan védelme. Ime tehát a magyar állameszme védői két fajtáju reakczióval küzdenek u. m. az államjogival és az általános jogrendivel és sajátságos, hogy a kétfajtáju reakczió olyan édes testvér egymással, mint azok a mesebeli ikrek, kik még a távolban is megérezték, ha egyiköknek baja történt, feje vagy a foga fájt. Sőt addig a magyar állam belső jogrendjének készitéséről szó sem lehetett, mig annak az államjogi reakczió képében megjelent sárkánynak az 1867-iki szerencsés kiegyezés folytán méreg fogait ki nem tördeltük. Most mérgelődhetik, de nem árthat; legfeljebb a magyar állameszme házi ellenségeit biztathatja, bujtogathatja. Erről a «nemes» hivatásáról aztán soha meg sem feledkezik, valahányszor a magyar állam jogrendjének szilárditásáról, szabadelvű reformokról van szó és viszont ezek a mi «szorongatottjaink» is rögtön felé irányitják sóvárgó tekinteteiket, onnét várják a biztató jelszavakat a küzdelemre, melyet a magyar állameszme ellen folytatnak.

Ismét egy ily küzdelem küszöbén állunk. Ezuttal a magyar állam jogrendje, és az egyházi jogrend között támadt a harcz, melyet kultur-harcznak szokás nevezni. A világi hatalom meghasonlott az egyházi hatalommal és most az államhatalom kezelője, a magyar kormány meg akarja szüntetni azokat az érintkezési pontokat, hol az egyházi és a világi jogrend egymással találkozik, abból a becsületes czélzatból, hogy az emberek kormányzásába hivatott

e két hatalom között többé összeütközésre a sor ne kerüljön, mely mindig csak a közérdeket sujtja, annak árthat; a kormánynak tehát elengedhetetlen kötelessége, már a »*salus rei publicae*» elvénél fogva is, hogy a bajon segitsen.

Ennek a mi ugynevezett kulturharczunknak az államhatalom részéről meginditója és vezérszelleme *Csáky* Albin gróf vallás- és közoktatásügyi minister, kinek kiváló politikai egyénisége egyszersmind kezességünk arra, hogy a küzdelem, mely mindinkább nagyobb hullámokat ver a magyar társadalmi életben, az állam érdekeinek és a közszabadság követelményeinek kivivásával fog végződni, mert ebből a czélból is indittatott. A százados fejlődés során a magyar államhatalom az egységes, uralkodó államvallásról, mely a katholikus volt, áttért az egyenlőség és viszonosság alapján álló paritásos vallási rendszerre, a bevett vallásfelekezeti szisztémára. Jobban mondva, ezután egy helyett több államvallást ismert el. Ennek a felekezetek közti egyenlőségnek és viszonosságnak — hosszu és heves harczok után — elvileg az 1848 : XX. t. cz.-ben adott kifejezést; de legpregnánsabban kifejezte az 1868 : LIII. t. cz. 12. szakaszában, mely a vegyes házasságból született gyermekek vallási hovatartozására nézve elrendeli, hogy a fiuk az atyjuk, a leányok az anyjuk hitvallását követik. Ez a szakasz egyenes negácziója a kath. egyházi jogrendnek, mely a vegyes keresztény házasságokat, melyekről itt szó van, csak ugy engedi meg, ha a gyermekek valamennyien katholikusok lesznek. Ez a felfogás még az előbbi törvényes intézkedést sem türte, mely pedig a kath. egyháznak kevezményt nyujtott, amennyiben a kath. apa összes gyermekeit katholikusoknak dekretálta, viszont csak a protestans apa figyermekei követhették apjuk vallását. De ezt az intézkedést is a hatalmas kath. egyház az ugynevezett reverzálisokkal egyenesen megsemmisitette. Persze annál nagyobb lett most a kath. egyházi jogrend funkczionariusainak, a kath. klerusnak ellenállása a magyar állami jogrenddel szemben, midőn annak a felekezeti egyenlőséget és viszonosságot czélzó szakasznak egyenes végrehajtására felhivatott Csáky grófnak 1890. évi február 26-án kibocsájtott rendeletével, melyet az anyakönyvvezető lelkészekhez intézett, pénzbirság terhe alatt megparancsolván, hogy az idézett 1868 : 53. t. cz. 12.-ának megfelelőleg, értesitsék a keresztelés tényéről azt a más felekezeti lelkipásztort, kinek felenyájához tartozik az illető vegyes keresztény házasságból származott gyermek. Ezt a protestans papok minden akadály nélkül meg is tehették, mert egyházi jogrendjük nem ellenkezik a világi jogrenddel ebben az esetben. Ámde a kath. papság tovább ment és nem csak a jogrendi okokat hozta fel, hanem Csáky gróf rendeletét egyenesen a hitelvbe ütközőnek mondotta, mely a papságot arra kényszeriti, hogy közreműködjek az egyháztól elpártolás, az eretnekségre való áttérités körül. Igy aztán eltürték inkább a pénzbirságolást, annak birósági végrehajtását, az árverést, de a miniszteri rendeletnek csak nem engedelmeskedtek, ellenben annak a gravamenes szakasznak megváltoztatására politikai hadjáratot inditottak, de elég ügyetlenül, mert az egész harcz Csáky Albin gróf személye ellen irányult és annak a törvényszakasznak kitörlését tiszta egyoldalu katholikus szempontból követelték, mely pedig a felekezetek közti egyenlőségnek és viszonosságnak teljes megtagadasát jelenti. Igy aztán épen ellenkező irányu hatást keltettek fel, mely Csáky Albin grófnak országos népszerűséget, a galád támadásokkal szemben rokonszenvet és a szabadelvű elemeknek minél szélesebb körben való felkeltését, akczióba lépését idézte elő, amennyiben egyszerre az egész ország szabadelvű és előkelő elemei sorompóba léptek, hogy az egyenlőség és viszonosság elveit megmentsék; hangosan követelvén *az egyházpolitikai kérdéseknek a közszabadság, a liberalismus szellemében való megoldását.* Ez pedig csak ugy lehetséges, ha az egyházi jogrend teljesen kiszorittatik az állami életből, melylyel immár ellenkezik.

Ekként jött létre aztán a mostani kormány egyházpolitikai programmja, mely a bevett vallásfelekezetek rendszerét még a zsidóvallás bevételével akarja kiegésziteni: a be nem vett vallásfelekezetek hiveinek pedig teljes szabadságot biztosit vallási intézményekre nézve. Ezen kivül a vallások közötti egyenlőség és viszonosság elveit az egységes állami házassági jog és az ennek kiegészitését képező polgári anyakönyvvezetés keretében kivánja biztositani.

A kormány előzőleg kiegyenlitő, kibékéltető módszerhez folyamodott a két jogrend tekintetében, mivel azonban meggyőződött, hogy a felekezetek közötti egyenlőség és viszonosság elveit ekként biztositani nem tudja, egyenesen arra *kényszerittetett,* hogy a százados hagyományokkal szakitva, az egyházi hatáskört teljesen szétválaszsza az állami hatáskörtől, különben az állami jogrend háttérbe szorittatik.

A kormány programmja, mely a vallási egyenjoguság és viszonosság elveit, az állam szabadelvű jogrendjét még inkább, még élesebben kidomboritja, természetesen még nagyobb ellenzéssel találkozik az egyházi jogrend érvényesüléséhez makacsul ragaszkodó klerus és szövetségesei részéről, sőt a harcz immár az egész vonalon nyiltan meg is izentetett. A képviselőházban mult kedden vette kezdetét a kultuszminiszterium költségvétésének tárgyalása, melyet maga Csáky Albin gróf, vallás- és közoktatásügyi miniszter nyitott meg nagyhatást keltő beszédjével. Ebben az epochalis beszédében a legfényesebb igazolás foglaltatik ebben az elkeresztelési kérdésben Csáky gróf által eddig követett becsületes eljárására nézve. De Csáky gróf ebben a beszédében egyszersmind áttörhetetlen logikával indokolta a kormány egyházpolitikai programmjának alapossságát és létrejövetelének kikerülhetetlen voltát. A jövő fejleményeire nézve pedig szolgáljanak irányadóul a nemes gróf következő szavai:

«Ily szempontból én nyugodtan nézhetem, szemlélhetem azokat a mérges nyilakat és idomtalan köveket, a melyek itt-ott felém repülnek, mert azok megsebezhetik személyemet, de nem fogják soha megsemmisiteni az igazságot.»

Ennek a programmnak keresztül vitelétől tehát nem egy kormány sorsa függ, hanem a magyar állami jogrend és állami akarat érvényesülése, mert e programm czélja a közszabadság elveinek megfelelő szabadelvű intézmények létesitése.

Dr. Dolenecz József.

A MILLENIUMI KIÁLLITÁS.

(FELHIVÁS A KÖZÖNSÉGHEZ!)

A magyar állam megalapitásának ezredik évfordulóját készül megünnepelni a nemzet.

Hazánk törvényhozása elhatározta, hogy az ezredéves ünnepélyek keretében országos kiállitás tartassék.

Ő cs. és apostoli királyi Felsége, legkegyelmesebb Urunk és Királyunk ezen kiállitás védnökségét elfogadni kegyeskedett.

A törvény e kiállitásnak 1896-ban, Budapesten, az illetékes miniszterek és egyéb szakkörök közreműködésével leendő rendezését reám ruházta.

Kettős czélja lesz ezen kiállitásnak.

Első sorban emlékeztetni a nemzetet az ezredéves mult nagy eseményeire és alkotásaira és megmutatni a külföldnek is, hogy a magyar nemzet hasznos tagja volt az európai népcsaládnak a haladás együttes munkájában.

Második feladata a kiállitásnak az lesz, hogy megismerjük a magyar államot alkotó összes erőket; megismertessük önmagunkkal és az idegenekkel a szellemi, anyagi és erkölcsi téren való munkálkodásnak összes vivmányait.

Felhivom az ország minden polgárát, hogy ezen feladatban a kormányt hazafiui lelkesedéssel támogassa és hozzájáruljon a nagy nemzeti mű sikeréhez.

Része fog jutni az ország minden polgárának a munkában, valamint része lesz a sikerben is.

A kiállitás sikere által növekedni fog hazánk tekintélye és fokozott lelkes bizalommal fogunk haladni a nemzeti megerősödés nagy munkájában.

A kiállitás programmja felöleli a nemzeti munka minden nyilvánulását; tervezete megadja a kereteket mindazok számára, a kiknek ősei, vagy a kik maguk bármely téren tevékenykedtek.

A törvényhatóságok, a városok és a családok, melyekhez történelmi emlékek fűződnek, állitsák ki az okmányokat, műtárgyakat, ereklyéket, melyek nagy események, virágzási korszakok emlékét kelthetik fel: melyek jellemzik állami szervezetünk, ősi alkotmányunk és önkormányzati életünk fejlődésének menetét, a magánéletnek egyre gyarapodott igényeit és a nemzeti erő egyéb megnyilatkozásait.

Az egyházak mutassák be működésük és tevékenységük tanujeleit, történelmi emlékeit, melyekre kegyelettel tekint a nemzet és a művészet remekeit, melyeknek megalkotása, gyüjtése és megőrzése az ő érdemük.

A tudósok, a művészek, az irók, a tanférfiak, szóval a nemzet szellemi fejlődésének összes tényezői mutassák be az eszközöket, melyekkel egy évezreden át a felvilágosodást és a nemes ízlést terjesztették, s a nemzet erkölcseit megnemesiteni igyekeztek.

Mutassuk be, hogy Európa éléstárának földjét hogyan munkáltuk a multban, mint haladtunk mindig a korral és miképen érvényesitjük ma a tudomány vívmányait, hogy a nemzeti termelést fokozzuk.

Tér jut a hazai ipar összes tényezőinek, melyek a multban nem egyszer versenyeztek a nyugat legkitünőbb szaktársaival.

Tárják fel szorgalmuk és ügyességük műveit. Az elmult századok mestereinek

remekeit, a napról-napra izmosodó és gyarapodó modern gyári ipar termékeit állitsuk sorba, hogy tanuságot tegyenek a magyar munka, a magyar vállalkozó szellem erejéről és versenyképességéről.

A kormány gondoskodni fog, hogy a nemzeti munka méltó keretben legyen bemutatva, hogy a kiállitók sikerét előmozdítsa.

Tárja ki mindenki szorgalma, izlése, leleményessége eredményeit.

Lépjünk mindnyájan sorompóba, a kik dolgozunk észszel, kézzel vagy géppel, egyért — a hazáért!

Ám lássa a mai nemzedék, miket teremtettek az apák az úttörés sulyos viszonyai között; ám érezzük át, hogy az ősök veritéke árán megtört sima uton milyen feladatok hárulnak reánk és a jövendő nemzedékre!

Nagy, ritka családi ünnep lesz az, melyet még nem sok nemzet ülhette meg.

Gyüljön a nemzet oda a felséges uralkodó köré, a ki hazánkat oly atyai gonddal és bölcseséggel vezette az áldásos béke utjain, a haladásnak magaslatára és a ki — egy dicső ezredéves mult hű letéteményese — oda vezeti a magyar népet egy szebb évezred küszöbére!

Lukács Béla *s. k.*,
kereskedelemügyi m. kir. minister.

ÉBREDÉS.

(Tavaszi idyll.)

Irta: KATONA IMRE.

Mikor kiléptek a házból, megcsapta arczukat a jótékony langyos szellő. Tele tüdővel szitták magukba az életre ébresztő tavaszi levegőt; annak kábító illata megfeküdte szivüket, lelküket, agyukat és csak szemeik sugaraiban tudott ismét utat törni magának — egymásra.

És mikor a fiu igy ránézett a leányra ez szüzi pirulással sütötte le szemeit. És elmerengett. Ahogy gőzölgött ki az utcza porából a kései tél fagya; ahogy gyöngén megkavargott kisebb örvényben, ugy olvasta ki a kavargó örvényből, a fölszálló párából a *saját* gondolatait.

Fölvetette a fejét és visszanézte a fiu égő tekintetét ép oly tüzzel, ép ugy égőn.

Szó nélkül haladtak tovább. A városka végén szomoru hely terül el: A temető. Utja szélein azonban élet kél; uj élet a természetben, uj élet a nyüzsgő gyermekcsoportban, mely ott játsza el gondtalan jókedvvel az ő gyermekjátékait.

Szálat ereszt a pázsit; kihajtja a fejét a cziczkány, ezerjófű; milliónyi millió apró barázdák szabályos méretekben fejlődnek keskeny levele peremén; tompa zugást hallat a cserebüly, a mint kikelve a gyarló petéből, erőtlen rogyik vissza a száraz orgona-bokor aljába: még nem birja a röpülője. Félénken illanik tova a fakózöldes gyikocska, mig a fürge mezei futoncz kihivóan csillogtatva zöldes-kék hátát, vakmerő bátorsággal támadásra készíti vékonyka csápjait. Lomhán kuszik tova a hengeralakú nünüke, utána vékony vonalban huzódik végig a gyűrött levélen a narancssárga váladék.

A fölengedett fagyból zsongva kél ki a földturó bogár, milliónyi petéit lerakva a száraz avarra. A törpe orgonabokor hullatja elfeketült, elárvult gallyjait; nyomába tér üde hajtással azonban az élesszinű uj rügy. Ákáczról gyönge szellő lefujja sebten az elerőtlenedett, üresre kiaszott hüvelyt, hogy helyet engedjen a fürtös bimbónak, mely erővel tör magának utat a szabad természet külvilágába.

Tul látóhatárukon homályba vész a vidék. Ködös borongás üli meg a tájékot, erőtlen sugarai a napnak nem tudják azt eloszlatni. Komor felhők kergetik egymást, csak itt-ott csillog elé az áttörő sugár és láttatja halvány foltját az ég kékjének. Langyos szellő suhanik hirtelen végig a légben, apró esőcseppeket hullatva a poros földre. És utána oszlik a felhőtömeg, mind élesebben tünik elő az ég azurkékje, a

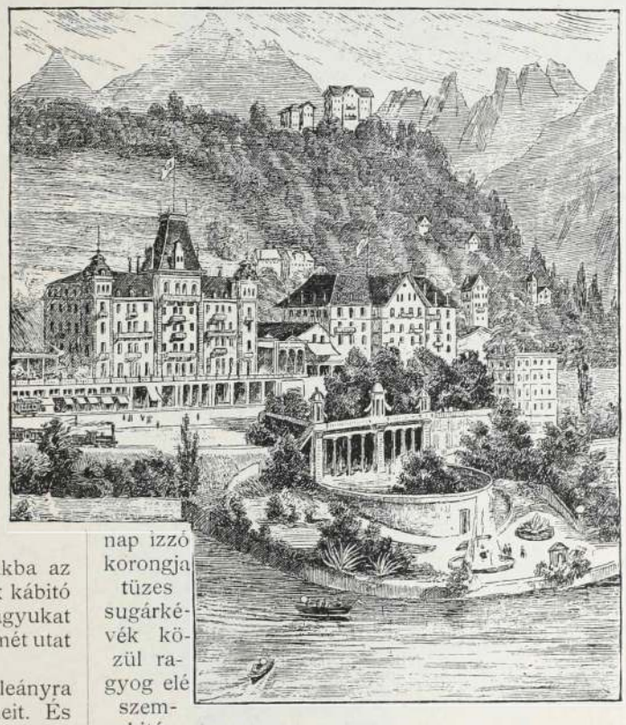

A TERRITETI KASTÉLY: A HOL A KIRÁLYNÉ IDŐZIK.

nap izzó korongja tüzes sugárkévék közül ragyog elé szemvakitón; sugarai megtörnek nyugaton a hamvas-szürke felhőkön és mutatják a szivárvány szabályos ivét, a mint egymásba olvadó szineiben pompázik a keleti égen.

Gyémántragyogással csillog az esőcsepp a hervatag haraszton, mig büszkén egyenesedik fel a meghajlott fűszál; valami zsibbasztó, kéjes illat áramlik szét a légben, — a leány tántorogva kapaszkodik a fiu karjába: a kakukfű szédítő illata árasztja el a léget.

— Oh, menjünk innen, menjünk; nem élet ez itt, hol oszlik az élet, hol halott minden.

— Bohó leány te; hol oszlik az élet, ott uj élet is kél. Uj nincs e földön semmi és minden, mit nyüzsögni, mozogni észrevesz tekinteted, minden, de minden csak föltámadása, ujjászületése annak, a mi holtnak látszott; ujjáébredése az az aluvó természetnek.

— De halott itt minden, érzem; zsibbad a lelkem, érzékeim elvesztik öntudatukat, nem tudnak működni szabadján; ránehezül tüdőmre, izmaimra; egész lényemet vonja a megsemmisülés felé, hogy szédület fog el, lábaim roskadoznak. Vezess innen, oh menjünk, — itt érzem a halál leheletét...

Előttük húzódik el a hegy; gyöngén kapaszkodó lejtő vezet föl rá és ők rálépnek. Törpe bokrok szegélyezik a keskenyke utat, melyen szilárd léptekkel haladnak fölfelé. Idétlen károgása egy-egy elkésett varjunak, hallik föl idegenül a kopár sudarról, mig a zöldelő rügyek között élesen ver a fülemüle. Az ut szegélyén bujósdit játszik az ibolya; oly félénkenhúzódik meg; gyönge, rövid életű szirmait oly gondosan óvja széles leveleivel: ott settenkedik a rozsdavörös moha, mely elnyomni, elölni igyekszik.

Bolyhos kelyhén a kikiricsnek fakul a kékes szirom; lomhán, álmos-betegen hajtogatja fejét, porodái, hullatják a termő himport: *ime, éltem!*

A fehér hóvirág hivalkodón terjeszti hatágú csészéjét: *ime, élek!*

Az árvalányhaj vékony fűszálban mered fölfelé, esetlenül himbálózik gyönge gyökerén, mint a csecsemő: *ime, élni fogok!*

... Fölérnek a hegy ormára, honnan tekintetük nem lel közel akadályt; látnak bele a végtelenségbe. Előttök terül el a völgykatlan, ibolyakékbe vész a látóhatár szemeik előtt; káprázat üli meg érzékeiket, de pihenőt keresnek a fehér folton, melyen még a tél álma urakodik: a kései hó; a fekete, négyszögnyi területen, melyen parányi alakok mozognak: a földmives ekéje sürű barázdákat von az ugaron; haragos-zöld sávjain a völgykatlannak: kelő vetéseken; életet, üde életet lehelő pázsitos mezőkön, füszeres illatot árasztó legelőkön.

És e pihenés közben elfáradt a lélek.

Közelebb húzódik a leány és lehunyja szempilláit.

— Most látom az életet. Az ébredő lételt. Látom, miként tör ki halottaiból a fűszál; látom fesleni bimbait a fák virágainak, hallom suttogni minden szálát, minden szálnak számtalan sejtét: mily édes az élet! Oh hallom, minden érzékemmel érzem: miként hajlik fűszál szerelmesen a fűszálhoz, hallom csókjaik halk neszét... minden ébred!... Minden ébred a mindenségben! *Szivem is fölébredt!*

És odahajtja bágyadtan a fejét a fiu vállára.

A KIRÁLY POLGÁRRUHÁBAN.

APRÓ VERSEK.

I.

ÜRES.

— Godin. —

Sötét szobazugolyban
A gyermek-hintaszék
Sok éve meghúzódik,
Nem bántja zaj, beszéd.

A hideg, üres párnát
Nem melegíti nap,
Csak néha futja végig
Kutató pillanat.

Csak ha az ifju asszony
Reggel sürög-forog,
A házat rendbe hozza
És folyik a dolog:

Halkan a székhez lépdel,
Elszorul kebele,
Letöröl egy porszemcsét
S egy friss könyet vele.

II.

GYERMEKÉSZ.

— Edel. —

Az anya sír. — Fia cseveg
És ekkép vigasztalja meg:
«Testvérke már a sírba' lenn,
De ujra a tied leszen.
Elvitte őt a nagymama,
De írok én még neki ma.
Beteg szomszédunk oda át
Alig éri az éjszakát.
A levelet majd rábizom,
Ez lesz e legjobb ám bizony!
S ha visszaküldte nagymama
Kötélt kötök szárnyaira,
Hogy elrepülni sohse fog.
Ugy ám, anyám, mindjárt írok!»
Anyja mosolyg, fia cseveg,
És ekkép vigasztalja meg.

III.

SÖTÉT IBOLYÁK.

— Gilm. —

Sötét ibolyák díszlenek
Az estharmatos sír felett.
Mellette kis lány térdepel
S kezét emeli égre fel:

«Kis ibolya, anyámnak mondd,
Hogy miattam ne bántsa gond,
Hogy a kötésem tiszta, szép,
Hogy csókolom százszor kezét!»

Feleki Sándor.

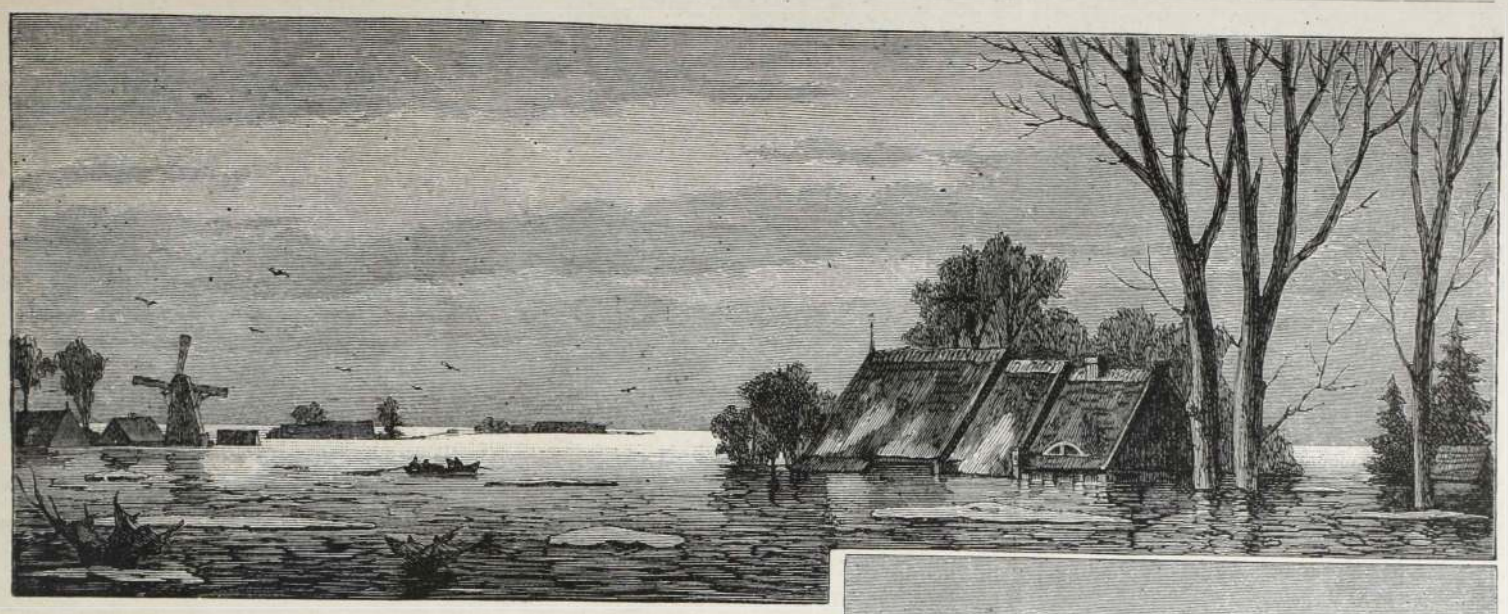

AZ ÁRVIZ: GERJEN PUSZTULÁSA.

AZ ASSZONY.

Irta: HERCZEG FERENCZ.

Az asszony, a csinos szőke asszony, ott állt a faragott pohárszék mellett, nyers selyem porköpenyegben, kalappal a fején, napernyővel a hóna alatt. Éppen a hosszu keztyüit gombolgatta egy hajtűvel.

Váratlan betoppant a férj. Az arcza kissé sápadt az éjjelezéstől, a szemei vörösek.

— Hová megy? kérdi.

— Haza. Kőbányára. A mamához.

— Mikor jön vissza?

— Soha!

— Ej!

— Azt hiszem, a mai reggeli botrány után nem fogja csodálatosnak találni . . .

Csak semmi jelenet! gondolja a férj. Ki nem állhatta a jeleneteket. Nem szerette ugyan, hogy a dolog ily komoly fordulatot vett, de restelte a fáradságot, hogy jóvá tegye hibáját. Hibáját? Hátha nem is volt az ő hibája?

— Jól meggondolta a dolgot? mondotta mégis atyai jóakarattal.

— Meggondoltam. Nincs annak már értelme, hogy mi ketten együtt lakjunk. Két idegen ember fia egy tető alatt; — szinte illetlen dolog!

A férj meglepetten tekintett reá. Lám az asszony kezd elmés lenni!

— Én legalább nem szeretem magát, folytatta az asszony, keztyűit tovább gombolva. Ha őszinte akarnék lenni, azt is mondhatnám, hogy ki nem állhatom . . .

A férj tudta, hogy jó nevelésü férfinak ilyenkor mi a kötelessége. Mosolyogva meghajolt.

— Szóval legjobb lesz, ha szétmegyünk. Maga is szabadabban fog élni, én meg nyugodtabban.

Ezt is persze az asszony mondta. A férje csak annyit mondott reá: A mint akarja! Azzal a pohárszékhez lépett és egy szódáspalaczkot vett a kezébe. Felesége ösztönszerüleg a pohár után nyult, megtörülgette és ugy állitotta eléje.

Még most is, hogy tele volt a szive keserűséggel, felülkerekedett benne a jó háziasszony. Jó házi asszony volt, tulságosan jó, talán épen ez volt a hibája. Egész gyöngédségét a lekváros köcsögökre pazarolta, a férjének már nem igen jutott belőle.

— Hozzak kocsit? kérdezte a férj, mikor felhajtotta a szódát.

— Már elküldtem a cselédet. Már itt van . . .

A ház alatt, a kövezeten, fiakker állott meg, dübörgésével megremegtetve az ablakokat.

— Várjon, mondta a férj, elkisérem.

— Ugyan minek?

— Furcsa kérdés. Mikor négy hétre fürdőbe ment, akkor is elkisértem; most örökre elmegy, most ne tegyem?

Igaza volt.

A hosszu utat Kőbányáig majdnem szó nélkül tették meg. Megálltak a nagy, földszintes ház előtt, melyben a mama lakott. Az asszony összeszedte pakkjait és napernyőjét, aztán keztyűs kezének két ujját férje felé nyujtotta.

— Isten vele!

— Adieu, Irmus!

Vőlegénykora óta nem nevezte Irmusnak . . . Még láthatta, a mint a csinos lekvárkavaró könnyü ruhasuhogással fut be a kapun, mint egy iskolából haza szabadult leány . . .

— Vissza a városba! mondta a kocsisnak.

A kerepesi uton egy kis szinésznővel találkozott, ki szendén mosolygott reá óriási kalapja alól. E látványból ismét némi bátorságot meritett saját jövőjére nézve.

Jól van! Oly kitünő lekváros fánkokat, mint eddig, nem fog ugyan enni, de azért majd csak megél valahogyan. A kártyázásról, az ivásról le fog tenni, arról mindenesetre le kell tennie, az estéket majd szolid helyeken tölti. Régi barátok társaságában, a szinházban vagy másutt.

Egy-két nap mulva a szalmaözvegy asszonyka elküldte férjéhez a bátyját. A báty szakasztott olyan, mint a huga, csakhogy lekvár helyett pereket kavargat, baraczkok helyett meg klienseket hámoz. Egy fiatal stréber fiskális.

A válóperről értekeztek meg egyebekről. A férj gavallérosan tisztázta a helyzetet.

— A mi Irmáé, az az övé. A hozományát kikapja egy krajczárig. Ha azonkivül még szüksége lesz valamire, rendelkezésére állok . . .

— S a butorok? Legnagyobb része közös szerzemény.

— Azaz, hogy legnagyobb részét magam vettem. Hanem azért tartsa meg Irma. Én ugy is legénylakást bérelek. Elviszem a dohányzó szobámat, a legénykori hálószobámat, meg egy inaságyat. A többit tartsa meg Irma.

A klienshámozó belenyugodott ebbe az osztozkodásba.

A férj gyermekes örömmel rendezgette uj lakását, az asszony maga küldte neki a kivánt butorokat. Elküldte neki a dohányzószobát, kivéve a nagy perzsaszőnyeget, azt megtartotta magának. A drága mozaik asztal helyett, melyet a férj maga vásárolt Velenczében, zöldposztós játszóasztalt küldött.

— Hogy minden asszony fösvény, morogta a férj.

Egyik barátja meglátogatta uj lakásán.

— Csinos fészek, mondta. Hanem ez a

fülke nagyon üres. Mért nem állitod ide a nagy bronz állóórádat?

— Igaz, a bronzóra is a dohányzószobához tartozik . . . Rögtön el is küldött az óráért. Az asszony nem adta oda, azt izente a férjének, hogy az órát a kőbányai ebédlőbe szánta, hanem majd küld egy Makart-bokrétát, nilusi kákából, az nagyon jó lesz abba fülkébe.

A férj hallani sem akart a nilusi kákáról. Ha nem adják az órát, hát küldjék el a Psycheszobrot a szalónból.

Az izenetet vivő inas véletlenül a mamát találta otthon; a mama kurtán kikergette és azt mondotta, hogy semmit sem ad a leánya butoraiból. A férj dühbe jött és odarontott a perkavaró bátyhoz.

— Ej, hát így akarnak kijátszani a közös szerzeményből?

A fiskális vállat vont.

— Most már nem állunk a közös szerzemény álláspontján. Te szóbeli szerződéssel oda ajándékoztad a butorokat Irmának, kivéve a dohányzószobát.

— Jól van, de a bronzóra a dohányzószobához tartozik!

— Azt csakis egy esetleges per dönthetné el.

A férj, a per szó hallatára, megvadult, mint a bika a vörös posztótól.

— Per kell nektek? Hát jól van, legyen per! Most már nem adok oda a butorokból semmit, ha valamit akartok, pereljétek ki tőlem. Ha meg osztozkodásra kerül a dolog, kettéfürészelek minden széket, ugy felezem meg. A ki pedig addig el mer vinni valamit a lakásból, azt keresztüllövöm!

Mondta és faképnél hagyta a fiskálist, egyenesen régi lakására rohanva. Ott talált még mindent, kivéve azt, a mit hozzá szállitottak. A szobák el voltak sötétítve, a szőnyegek összerakva, a butorok letakarva.

Az asszony a fiskálistól tudta meg a dolgot.

— Oda kellett volna adni azt az órát, vélekedett a báty. A per sokáig tarthat, addig ő ott ül a lakásban, elhurczolhat, eladogathat mindent, a mi neki tetszik...

— Eladni az én butoraimat? Azt szeretném látni!

Az asszony rögtön bekocsizott a városba. Ott találta férjét a régi lakásban.

— Mit csinál itt, kérdezte bizalmatlanul.

— Hiszen én itt lakom . . . Hát maga?

— Én is itt lakom, mondta az asszony, keztyüit, kalapját elszánta lerakva.

Később alkudozni próbált.

— Hallja, mondta, ha akarja, elviheti a bronzórát . . .

— Nem kell. Hanem ha akarja, osztozkodjunk meg mindenen.

— Mindenen?

— Mindenen. Az ezüstnemün is, az asztalkészleten is.

— De hisz ez igazságtalan? Az asztalkendőket magam himeztem!

— A butorokat meg magam vettem!

Az asszony az ablakhoz lépett s könyes szemekkel nézett az utczára. Odakünn már esteledett. Aztán egy kendőt keresett elő és megtörölgette az ablakdeszkákat.

— Meddig akar itt maradni? kérdezte később halk hangon.

— Mindig! volt a kétségbeejtő válasz. Hát maga?

Az asszony elgondolkozott. Világos dolog, ha most elmegy, a férje elhurczoltat, a mit akar . . .

— Itt maradok, a mig kedvem tartja . . .

És ott maradt!

Mi történt tovább, azt már nem tudom, tény azonban, hogy férj és feleség még ma is ott vannak a régi lakásukon, alkalmasint azért, hogy a butoraikat őrizzék. Ha sétálni mennek, rendesen együtt mennek, a mi azelőtt szintén nem volt szokásuk. Meglehet, hogy azért vették fel ezt az uj szokást, mert egyikük sem meri a másikra bizni a butorokat.

SZINÉSZVÉR.

Irta: ROTTER LAJOS.

A flanelldarabkával a kármin utolsó szemcséjét is ledörzsölte arczáról — úgy állott a tükör elé. Még mindig csinos volt, nagyon csinos — több mint csinos: érdekes. Nem mintha szabályosan szép lett volna; de aki egyszer végig jártatta a szemét ezen a tojásdad arczon, ezen a nyugtalan parázsszemen, íves ajakon, finoman metszett orrocskán, csak visszatért hozzá megint. Hogy egy szempillantással ki nem olvashatni az ilyen arczot, az volt benne a lebilincselő.

És Eviline értette a módját, hogy bilincselje le a férfiakat. Tiz éves művészpályán által volt módja benne. Tizenöt esztendős alig volt, hogy először lépett azokra a deszkákra, amelyek mindent jelentenek, csak nem a világot. A szekrényei tele voltak emléktárgyakkal, illatos szerelmes levekkel, koszorukkal, elszáradt virágokkal, pedig sohsem vált ki, mint művésznő. De mégis arról álmodott, hogy az ereiben színész vér hullámzik és hiv maradt a szinpadhoz, csakugy mint az anyja és a nénjei, akik világgá mentek — tudja isten hová. Hű maradt ehhez az aranyfüstös világhoz, hű még akkor is, mikor a «Stuart Mária» és a «Nóra» szerepei helyett szobaleánynak vagy masamódnak lépett harminczszavas szerepecskéjében a közönség elé.

Hogy igy elnézte magát a tükörben és leszedte a homlokáról a rizsport, óvatosan végigjártatta kezét a szeme alatt azon a helyecskén, amelyre a tovazajlott évek, ha gyengén is, de óda rótták már nyomukat. Aztán ideges, türelmetlen testhajlással pattant el a tükör elől, mely ilyen kellemetlenül őszinte társalkodója volt.

Csúf élet volt ez, szomorú élet. Tiz esztendeje tölt el csupa diadalban — de senki ezalatt arra nem gondolt, hogy magának kivánja azt a puha kezecskét, amelyet annyian boritottak el izzó csókokkal. Az imádói ahogy jöttek, ugy el is mentek. Csak egy maradt nála, egy színésztársa, a tehetségtelen hősszerelmes, aki olyan állhatatosan turbékolt a lábainál — tán mert rá akart jutni az igazi szerelmes hangra? Vagy tán mert valójában, igazán szerette?

Igazán szerette? Hát lehet igazán szeretni? Hát nemcsak a szinművekben él az ilyesmi és a divatjukat mult regényekben? Nem tudott benne hinni. Tulságosan vig volt erre az életre és tulságosan szomoru. Tulságos vig a szállószobák pezsgőtől buzogó, illattal teljes párázatában és tulságosan szomoru a kis hónapos szobácska nyomorlehelő legében, amelyet vékonyka fizetéséből bérelhetett magának. Ó mint utálta már azt az egyedül való hazamenést, ha este, előadás után magában kellett haza térnie ebbe a szegényes szobácskába, ahol a szegénység örökös egyformasága lelepezti a vért az erekben és nehéz, sivár, magányosságos álmokba kábitja az embert! És napról-napra mindgyakrabban tért igy magában haza. Pár év mulva ez minden este igy lesz. Az a kiállhatatlan, otromba tükör ezt prédikálja egyre.

Milyen jobb is a dolga az olyan igazi kis masamódlyánynak! Ha megjön az ideje, férjhez megy és süti a Jancsijának vagy a Pistájának a ropogós sülteket, az inyes tésztákat. De a művésznő sora... nem is szólhatni ennek a borus sivárságáról, ugy elcsépelték már. Meg aztán ha igazában művésznő volna — de nem, nem az. Nem az, csak az anyja véréből cseppent bele egy csöpp nyugtalan, hamis, elemésztő színészvér, amely állhatatlanná teszi az embert és hűtlenné, hűtlenné önönmagához és másokhoz, pedig tudna hű lenni, ha valami királyfi kiváltaná a szobácskája kietlenségéből — akárha hamis királyfi volna is, teszem azt Lóránt, a hősszerelmes, üres pátoszával, vidékies magatartásával — csak igy magában ne kelljen többé belebámulnia a négykrajczáros gyertyája pislogó lángjába, csak ne kelljen igy magában ülnie itthon szemtül-szemben evvel a hideg, keretlen tükörrel!

Hát föl is kopogott a lépcsőn ide be a szobácskájába: Ő, Lóránt, a hős és a szerelmes, odaborult a lábaihoz és legigazabb érzésével és leghamisabb pátoszával szónoklott feléje: «Szeretlek Eveline! Eljönnél-e hozzám, lennél-e az enyém?»

Végre! A szive beletágult és egy pillanatra elfeledkezve arról, milyen nevetséges fabáb hajladoz lábainál, a megváltó vezeklés hangján tört ajkaira a szó: «A tied vagyok, a tied örökre!»

*

De szép is volt, de érzékeny egy história! Olyan csoda szép, mint amilyen czukrosvizes darabokban együtt szoktak játszani. Négy hete már, hogy egyek voltak és Evelinnek nem kellett magában haza mennie és nem azt a gyülölséges szót hallania hogy *kisasszony*. Az *asszony* szó kizavart a beljéből minden könnyelmű aranyfüstös emléket. Legalább igy tetszett az mindenkinek, még neki magának is. Tetszett magának fiatal, nyugodt házasélete polgári egyszerűségében.

A férjével följutott egy fővárosi nyári szinpadra. Sokkal mozgalmasabb és vigabb volt itt az élet; mint a vidéken. Sőt még udvarlója is akadt, valami fiatal ficsur, hiszen elvégre még mindig érdekes asszonyka volt és az a fiatal ember nem is volt oly őszinte, mint a tükre. De tudta is ám kordában tartani — hiszen asszony volt és csúf rágalom az, amit az ő könnyű vérükről

szokás beszélni. Estéről-estére, minden felvonás közben ott várta a fiatal ur a szinház udvarában. Amig a férje átfutotta még egyszer a szerepét vagy odaát a korcsmában egyet nedvesitett a torkán, hogy minél simábban omoljanak elé a szónoklatai: Az asszonyka mosolyogva és nyugodtan sétálgatott a habitüé oldalán. A társai is rá-ránevettek, csak a vén ügyelő dörmögte utánok, hogy meghallhassák: «De szép dolog is a házasság!»

Erre aztán egyszeribe felkaczagott Eveline, mintha álomból riadt volna föl. Érezte, hogy egy lökésre hevesebben lüktet a vére. És egy csapásra eszébe jut a Lórántja, minden ügyetlensége, minden üres pátosza — mint amikor a keziért esengett.

«Ugyan hogy is mehetett ahhoz az emberhez» szólt hozzá a fiatal ember, mintha a gondolatában olvasott volna.

«Hát hogy ne kölljön esténkint magamban haza térnem» felelt az asszony félig komolyan, félig tréfásan. «Érti? magamban, egyedül, magányosan...»

A férfi ránézett. A pillantása mintha kérdett volna valamit — amit az asszony meg is értett, ha szóval nem is mondta.

«Eviline! csak ennyit mondott, mosolyogva, győzelmesen, biztosan... Az asszonyban pedig megrettent valami, maga sem tudta mi; megkönnyebbülést érzett, megváltást heteken át való alakoskodástól.

«Megálljon csak, ott jön a férjem« válaszolt mosolyogva, «még nem ismeri magát. Majd bemutatom neki. Igy biztosabb az ember. S azt fogja kérdeni magától, hogy ő hogy tetszik önnek. Biztos vagyok az ön válasza felől.»

És szólt tovább, egyre mosolyogva: «A második felvonás után nincsen már semmi dolgom... Most már tudja, hogy nem szeretek *magamban* hazatérni...

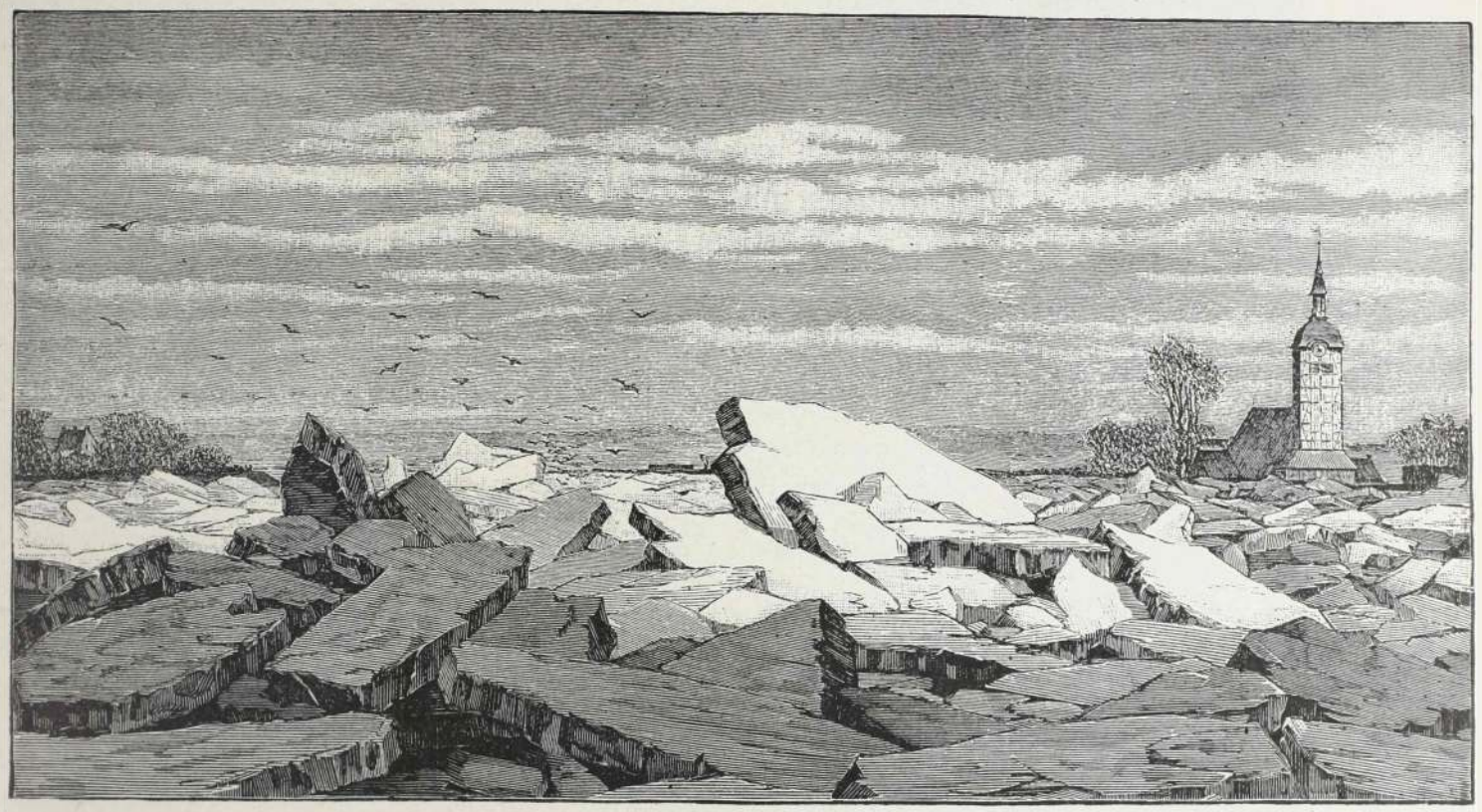

JÉGZAJLÁS A DUNA MENTÉN.

— Nyugodjék békében!
— Rokonait?
— Csak maradjanak ott a hol vannak.
— Nos tehát?
— *Mac Ádámot!*
— Mac Ádámot? Ki az?
— Hogyan, uram, ön nem ismeri Mac Ádámot, a világ legzseniálisabb — flaszterezőjét? Nem ismeri az ő korszakot alkotó találmányát a «*macadamot*»?
— Hjah, vagy ugy? Kérem, kerüljön beljebb.

*

Tágas, körös-körül fekete posztóval leboritott, kisérteties fénynyel világitott terembe léptünk. A szoba közepén nagy, kerek asztal körül spiritisták ültek, várva Saffranek urat, a ki sorra bemutatott a tagtársaknak. A fekete menyezet közepéről egy emberi csontváz lógott fejjel lefelé, mintegy demonstrálva, hogy itt minden élére van állitva.

Nagyon meg voltam indulva a látottak és a testvéri ölelkezések behatása alatt, s e megindultságom hatványozódott, a mikor a társaságban tyukszem operatőrömet Winternitz Illés urat is észre vettem.

Az a tudat, hogy Winternitz úr közelemben van, fellépésemnek megadta a biztosságot (hogy is ne!) és rövid néhány percz alatt annyira otthonosnak éreztem magamat, hogy még a plafondra vigyorgó halálfővel is puszi-pajtás lettem. Minden jól ment s erősen hittem, hogy rohamos léptekkel közeledem a túlvilág felé.

Csalódtam.

SPIRITISTÁK KÖZÖTT.

Hogy kik azok a spiritisták?

Oly «szellemes» emberek, kinek rendesen van egy asztaluk, mely — ha mozgatják — hát mozog. Minek utána pedig nekem van otthon egy asztalom, a mely akkor is mozog, ha nem mozgatják —: feltétlen kvalifikácziót fedeztem fel magamban arra nézve, hogy helyet foglaljak a spiritisták között.

Ez a dolog azonban nem ment oly egyszerüen, mint eleve gondoltam.

A spiritista-fő, vagy a fő-spiritista: Saffranek ur, előbb még jelentős kérdésekkel ostromolt az előszobában.

— Ki ön?
— Famulus!
— Azt mindenki mondhatná! De menjünk tovább! Mi az ön foglalkozása?
— Szenvedélyes flasztertréter vagyok.
— Isten hozta nálunk! Mi a kivánsága?
— Meg akarnék ismerkedni a túlvilággal.
— Minő czélból?
— Szellem-idézés czéljából.
— Istenben, boldogult atyját?
— Oh nem, őt szegényt nem akarom háborgatni.
— Anyját?

Hijával lévén a szellemidéző formulának, Mac Ádám úr szelleme sehogy sem akart mutatkozni, mig végre hosszas sugdolózás után Saffranek úr kijelentette, hogy megadja a kivánt formulát.

E kijelentésre pokoli sötétség, halotti csend lett a teremben. Csak a csontváz mozdult meg rövid időközökben, rémes kopogásával égnek meresztve hajam szálait.

— Mac Ádám jelenj meg! szólalt meg e pillanatban Saffranek ur, miközben a társaság jobb és bal fülembe zümmögte a formulát:

Mac-Adam, Brac-Adam
Mac-Adam plíz tu köm
An dze sztrit uj hev dze nyu meke-dem
Bek-e-dem itsz jur egg end-hem
Kam mei dir Mec-e-dem!
Mac-Adam Brac-Adam.

Még nem hangzott el az utolsó Mec-e-dem, a mikor az idézett szellem — lángoszlopot küldve előre — tényleg megjelent diszes körünkben.

És most engedjenek meg a t. kiváncsi olvasók egy kis novellistikus kitérést.

Mac Ádám úr prototypje volt az angol self-madman-nek. Szabályos arcza volt, de azért pofaszakált viselt. Orra hasonlított egy 15 centimeter hosszaságu kavicshoz, melynek czimpái szurokkal voltak befeketitve. Megjelenése igénytelen, egyszerü; s hogy egyáltalában nem vert fel port, ezt már a mult században is legelőnyösebb tulajdonságának ismerték el. Melle szép arányosan domboru, sima, s egész lénye a szemnek jóleső.

S a mint igy szemlélgetjük, megszólal:

— Mit akartok tőlem, jó emberek, itt a távol Hungaryban?

Most rajtam volt a sor:

— Engedd meg, óh nagy Mac Ádám, hogy hozzád pár kérdést intézzek.

— Parancsolj velem!

— Csak azt volnék kiváncsi tudni, hogy láttad-e már a körúti macademet, melylyel a te nagy nevedet, dicső emlékedet teszik tönkre? Vajjon tudod-e, hogy a te neved alatt elkövetett ezen hepe-hupaság miatt téged átkoznak emberek, lovak, barmok, és ha mindezt láttad és tudod, mit vagy teendő?

Mac Ádám úr szelleme nem szól semmit. Némán tárja ki reszkető kezeit, balsejtelmektől gyötörve felrántja a körútra nyiló ablakot és végignéz az alatta elterülő kövezeten. Szemeiben csakhamar a fájdalom tüze kezd lobogni, arczizmai fékevesztetten rángatóznak és feje fölött jajveszékelve csapja összse csontkezeit. Még egy fájdalmas, szivet facsaró sóhaj, és hatalmas lendülettel veti le magát a kövezetre.

Mi spiritisták természetesen segitségére siettünk; megmentéséről azonban szó sem lehetett: a körúti sártenger hullámai meghozták neki a biztos halált, melyből nem támad fel többé. *Famulus.*

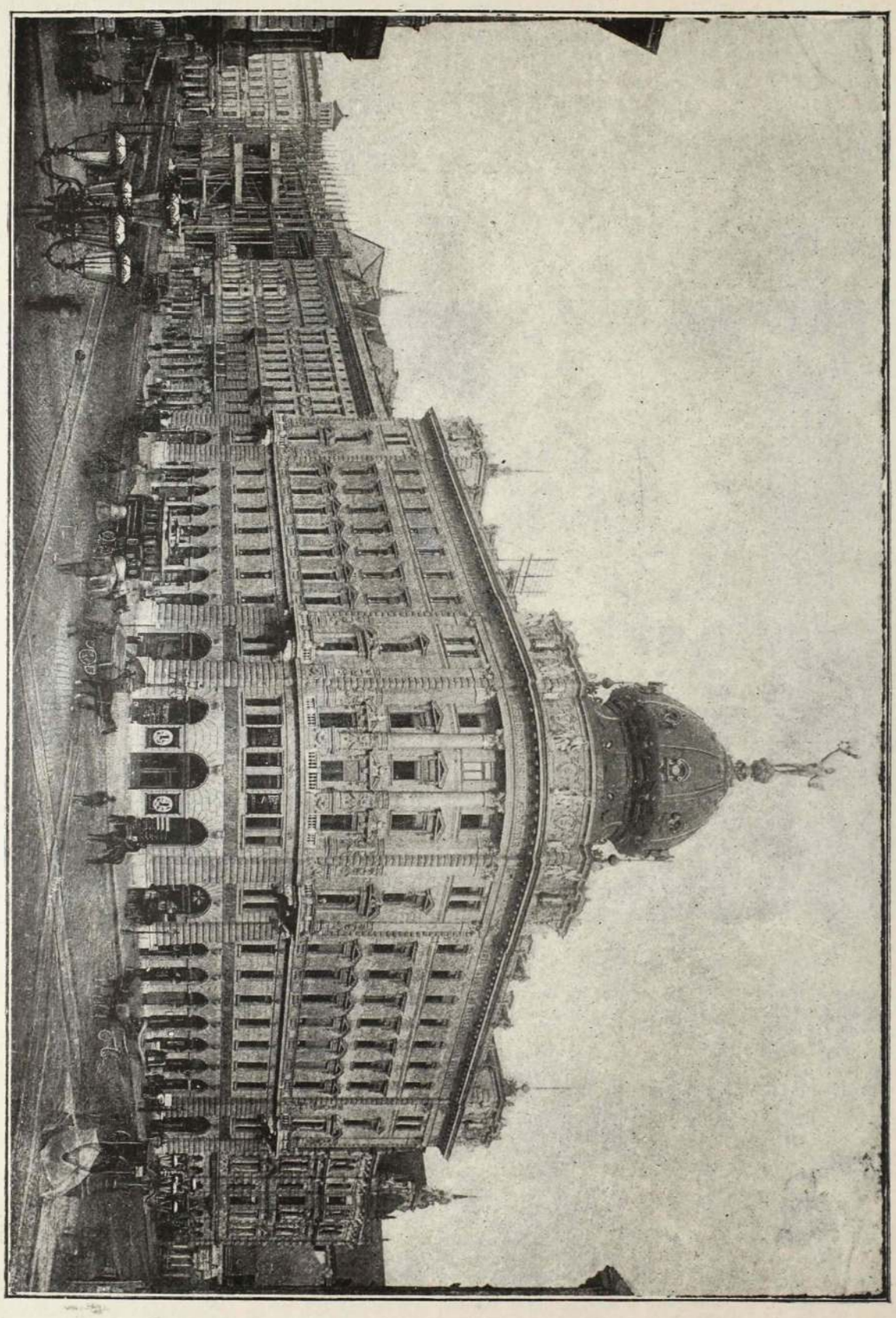

BUDAPEST UJABB PALOTÁI:

1. A TAKARÉKPÉNZTÁR ÉPÜLETE AZ ERZSÉBET-KÖRÚT ÉS KEREPESI-ÚT SARKÁN.

CSAK HÚZZUK AZ IGÁT.

(Elbeszélés.)

Irta: KARCZAG VILMOS.

(Vége).

— Hát nem ismerte a leányt?

— Dehogy ismerte. Lehet, hogy látta itt, vagy amott, bálban, színházban vagy ha kikocsikáztak, de nem mert volna közeledni. A kisasszonynak valami előkelő miniszteri hivatalnok kurizálgatott. Csinos fiu volt, jó családból való, ügyes, beszédes, szemrevaló; azt hiszem, hogy a Margitka szivesen is látta; meg talán a szülők is örömmel tekintették a fiatalok egymás iránti vonzalmát.

— Hát hogy nem lettek egymáséi.

— Mert máskép volt az megirva a sors könyvében. Egy rettenetes esztendő ugy elsepert mindent, mintha a világon se lett volna az Asztalos-család. Elébb meghalt az öreg nagyságos asszony, azután a vagyont szedték széjjel a hitelezők és egy szép napon a Margit kisasszony egyedül maradt árván. Nagy felfordulás esett azalatt, mig ez a sok csapás egymást kergette. A gavallérok, a kik a gazdag Asztalos urban a pénzes zsákot keresték, lassanként kezdtek elmaradozni; az előkelő miniszteri hivatalnok urnak is egyszerre ugy felszaporodtak a restanciái, hogy azoktól egy perczre sem szabadulhatott az irodából. Nagyon sajnálta, nagyon fájt neki, de a kötelesség az első. Utoljára akkor hallottuk hirét, mikor a nagyságos ur temetése után huszadnapra fényes esküvőjének leirását olvastuk az ujságból. Az osztálytanácsos urnak a lányát vette el. Tudta, mit csinál, azóta halad előre szépen.

Bizony elszegényedtünk mi nagyon. — Nem maradt se rokon, se barát. Igy maradt az árva kisasszonykánk, mint az ujjam; bekérezkedett egy nénjéhez, ott húzta meg magát egy darabig.

El-eljárogattam hozzá sokat, mert hogy kenyérkereset után kellett látnom, hát nem maradhattam mellette. Érezte az árva, hogy ő ötödik kerék a családban, hát hogy terhére ne legyen senkinek, úgy dolgozott, úgy viselkedett, mintha cseléd-számba menne. Valahányszor odamentem hozzájuk, mindig munka mellett találtam. Vagy az aprójószágot etette, vagy a konyhában rendezgette az edényeket, vagy varrt, kötött, egyszóval, a mi épen előadta magát.

Egyszer, — ejh, akkor igazán rösteltem a dolgot magam is, — a mosóteknő mellett állt, és a többi cseléddel együtt öblögette a mosóruhát, nem szégyelte magát, mosolyogva fogadott; tessék elhinni, mosolyogva.

«Hiába, édes Pista bácsi, igy van ez igazságosan. Nekem kijutott elég a jómódból, most a nyomoruságból veszem ki a magam részét.» Mert kijut ám abból — tetszik tudni — mindenkinek egyformán. Kinek elébb, kinek utóbb. Az a boldog, a ki elébb keresztül gázol rajta.

Ugy virágvasárnapja táján lehetett, most három esztendeje, mikor egy este, a mint a Margit kisasszonyhoz látogatóba megyek, feltünt, hogy a ház körül valami uri ember ólálkodik. Eljött a kapuig, meg visszafordult; menésközben is meg-megállott gondolkodva. Ráismertem: Márton Gábor volt. Már akkor tudtam, hogy miben sántikál.

Mondom a kisasszonynak ezt a dolgot.

— Tudom, — felelte. — Itt jár mindennap. Azt mondja és mutatja is, hogy szerelmes belém. Feleségül akar venni.

Megütődtem erre, mert szörnyüségesnek tartottam, hogy egy ilyen angyal az ördög felesége legyen.

— De kisasszonykám, hát nem tetszik tudni hogy ez az ember?

— Dehogy nem tudom. Hallottam hirét. De lássa Pista bácsi, az ébresztett bennem egy kis bizalmat, hogy maga mondott el mindent töredelmesen.

— Mindent?

— Mindent, — felelt nyomatékkal.

EGY SZÁNTÓ OROSZ PARASZT. (Mazurin orosz amateure fényképfelvétele).

— Óh az istentelen. Mindent csak nem mondhatott el ilyen ártatlan gyermeknek. — Édes Margit kisasszony, nem lehet azt, meg nem is szabad azt ilyen fiatal leánykának elmondani.

— Felét ugyis hallottam, másik felét úgyis sejtettem; hiszen beszélték az egész városban. És aztán nem vagyok már én olyan tudatlan libácska, a ki előtt nem lehet elbeszélni egy olyan történetet, a milyen, fájdalom mindennap előfordul.

— Elmondta, hogy bagolyhiten élt egy paraszt asszonynyal?

— Házőrző gazdasszonya volt — mentegette.

Ejnye, ejnye, dünnyögtem magamban, ha csak ennyi volna, de van az embernek még több bűne is.

Ő segitett ki a nagy zavarban, s azt mondja:

— Csak ki vele egész bátran. Pista bácsi. Elmondott mindent, tudok mindent. Gyermekei is vannak.

— No hát?

— Ifjúkori bűne. Vezeklik érte. De engem szeret, s boldoggá akar tenni.

— Azt mondja?

— Azt.

— De vad, erőszakos természetű ember.

— Azt mondja, hogy megváltozik. — Hűséges, gyöngéd férjem lesz, a ki még a gondolatomat is kilesi.

Elég az hozzá, hogy szép szóval megvette a kisasszony szivét, ki egyszer csak igent mondott. Mert hát hiába beszélte nekem, hogy ő ösmeri már az életet. De hogy ösmerte, gyermek volt, a kinek szivecskéjét könnyü megnyerni szép szóval, Tudta is az a szegény, hogy mit csinál, mi várhat reá? Meg aztán mit tegyen az ilyen magára maradt árva? Koldulni menjen? Vagy kegyelemkenyéren tengődje át az egész életét? Mert ha azt várja, míg hozzá illőbb, alkalmas ember kéri meg a kezét, addig könnyen megvénülhet. Az elkeseredett ember, tetszik tudni, horgot köt a nyakára, vagy vizbe ugrik. A Margit kisasszony sem egyiket nem tette, sem a másikat, hanem még rosszabbat: odadobta magát, ifjú életét ennek az embernek a karjai közé. Talán untatja is ez a történet a tekintetes urat? — Mert hiába, apróra szedi az ilyen vén ember a mesét.

— Nem, nem. Csak folytassa házmester úr.

Véletlenül volt még egy kassai préselt szivarom, azzal megkináltam, s ő folytatta.

IV.

— No volt mit beszélni az embereknek, Nem akarta elhinni senki, hogy Margit kisasszony a felesége lesz annak a rossz hírben élő embernek. Mikor aztán látták, hogy már mégis csak valóság lesz belőle, akkor neki estek a kisasszonykának s azt mondták: haszontalan, könnyelmü teremtés, olyan sorsa lesz, milyet érdemel. Ha van rá szeme, hogy ilyen ember felesége legyen, a ki a cselédjével élt hat esztendeig, s a kinek három gyermeke jajgat otthon: akkor az ilyen haszontalan teremtésre méltó.

De azért, mikor az esküvő napja elérkezett, az egész városban nagy volt az érdeklődés. Kis városban teszik tudni, egy-egy esküvő is nagy esemény. Lányok, asszonyok csupa kiváncsiságból sorfalat képeztek az utczán végig, a templom szinültig megtelt, a patikárus előtt egész sereg uraság leste a lakodalmi menetet.

Azt tetszik gondolni, persze, hogy az esküvő csak úgy simán, rendesen folyt le, mint akármilyen más esküvő Hiszen akkor el sem beszélném. Olyan riadalmas dolog történt, mig a lakodalmasok a templomig értek, hogy még ma is borsózik a hátam, ha reá gondolok. Az emberek alighanem sejtették, hogy valami fog történni, bizonyosan azért telt meg úgy az egész utcza bámulókkal. Vagy az is lehet, hogy már előre hirelték, hogy az esküvő nem fog ám olyan simán lefolyni.

Azóta sem láttam én olyan szivrepesztő históriát, pedig már a mi házunkban is sok mindenféle fordult elő. A minap is felakasztva találtuk a sánta kalapost; én vágtam el a bicskámmal a kötelet.

— De ne térjünk el házmester ur a Margit történetétől.

— Az ám. No hát tessék elképzelni: jött a lakodalmas menet. Négy-öt kocsi, felsallangozott, czifra kendőzött lovakkal. Az első kocsiban ült a vőlegény és menyasszony. Ezt a kocsit négy ló húzta. «Hadd irigyeljen a világ» — mondta nagy hetykén Márton úr. Csak azért is, megmutatja ő, hogy az éli világát, a kinek telik. Ő mellette még boldog lehetne a viczispán leánya is. Igaz is, hogy jól néztek ki. Nyalkán kihúzta magát, a bajuszát hegyesre kikente fente, szép fekete dolmányában olyan peczkesen ült a menyasszonya mellett. mintha ő lett volna a megye földesurasága. Nagy fekete villogó szemeivel olyan daczosan, kihívóan tekintett széjjel, mintha mindenkitől azt kérdezte volna az ő erőszakos hangján: «No hát kinek mi baja velem?»

— Hát a menyasszony?

— Az szegény megadással, okosan tűrte a sorsát. Sápadt volt egy kicsit, a szomszédom a ki mellettem állott, mintha azt is észrevette volna, hogy a szemei ki vannak sirva; de biz' én csak azt láttam, hogy az ajkai mosolyognak. Jó kedve van, gondoltam, ő tudja, mit csinál, bizonyosan tudja, hogy van az legjobban.

A templom-utczáig nem volt semmi baj. De ott aztán elkezdődött a riadalom. Láttuk, hogy egy parasztosan öltözött fiatal menyecske fut a kocsisor után. Szinte fuldoklott már a nagy futásban, a haja kibomlott, a ruhája összegyűrődött, s a fejéről lecsúszott a tarka kendő s ugy lobogott utána; jobb kezével melléhez kapkodott, a ballal meg mint valami vitorlával könnyitett magának a futásban. Az emberek elszörnyűködtek, összesugtak, némelyek föl-fölszisszentek, egy-egy «baj» kiáltást is lehetett hallani; de azért senki se állta utját annak az asszonynak. Pedig tudta mindenki, hogy ki az az asszony, s hogy miért szalad olyan eszét vesztetten. A régi szeretője volt a vőlegénynek. Márton Gábor észrevette a kocsiból, hogy veszély környékezi, látszott rajta, hogy meglippen egy kicsit s nem feszit már olyan nagyon.

— Hajts! jobban! — nógatta egyre a kocsisát.

A szegény Margit kisasszony ezalatt félve nézett körül, látta, hogy az embersokaságba izgatott mozgolódás keletkezik, egyes hangokat hallott, a melyek a megdöbbenésnek, részvétnek, félelemnek a hangjai voltak; látta, hogy vőlegénye kénytelenül feszeng s idegesen kiabál a kocsisra, majdhogy a gyeplő után kap, s ostorával iszonyú suhintással maga csap a lovak közé, s a mint egy pillanatra hátra tekintett, látta azt a lángban égő asszonyt is, a ki vad futással igyekezett utólérni őket.

Azt hiszem, egyszerre eltalálta a helyzetet, mert halálsápadt lett, s reszketve fogózott a vőlegény karjába. Az feléje fordult s igyekezett megnyugtatni.

Iszonyú volt azt látni, tekintetes uram mikor az a boldogtalan asszony elérte a kocsisaroglyát, s borzasztó őrült kaczagással belecsimpaszkodott, s vitette magát is a templom elé, miközben egyre orditott, mint egy veszett állat, rábődülve arra a gazemberre, a ki megcsalta, arra a szegény árva gyermekre, a ki ártatlan volt. Bizony mondom, hogy a vér is megfagyott bennem, mikor a vőlegény iszonyú helyzetében, a kezében levő ostorral hátracsapott, s az ostor szijja vért fakasztott a futó asszony arczából. Jaj, hogy nézett az ki. A szeme vérben forgott s az ajkai szinte habot vertek, arczáról meg csurgott a vér. De azért a saroglyát erősen tartotta s futott a kocsival együtt, a mig birta. Mikor aztán nem birta már, akkor huzatta, vonszoltatta magát, mint valami élettelen tömeget, de a saroglyát nem bocsátotta el, mintha csak odakötözték volna.

A nép futásnak eredt, tolongás támadt, mindenki egyszerre akart oda érkezni a templom elé, hogy láthassa a mi történni fog.

Pedig már bizony nem sok történt. A vőlegény lángvörös arczczal leugrott a kocsiból, kisegitette a félig elalélt menyasszonyt, a kivel forgott a világ, sietett fel a lépcsőn a templomba.

Az az asszony, mire megérkeztek, összerogyott, s csak az egészen a közel állók hallhatták, mikor csaknem öntudatlan állapotban mormogta:

— Gazember! Gazember!

Az esküvő megesett. De bizony senki sem irigyelte Margit kisasszonyt. Én magam megsirattam szegénykét.

V.

Azóta aztán együtt élnek?

— Együtt.

— Hát az az asszony meg a gyermekek?

Mindjárt elmondom azt is. Most jön a történet java része. Áldozat lett az a drága kisasszony. Igazi áldozat. Ugy egy fél esztendővel a házasság után egyszer csak azt hallottam, hogy az az asszony mind a három gyermekével együtt a Márton Gábor házába hurczolkodott, s most egy portán él annak a gazembernek mind a két családja.

Meg kell tudnom, — gondolom magamban, hogy mi van a dologban, s egy vasárnap délután ellátogattam Margitkához.

No azt nem mondhatom, hogy nagy nyomoruságot láttam volna. Három-négy szobás utczai lakásban laktak. Csinos uj butorokkal volt megrakva minden szoba. Konyhában, folyosókon, szobákban mindenütt nagy tisztaság. A mi különben nem is volt csoda olyan gazdasszonynál, mint az én egykori kisasszonykám. Hát csillogott-billogott ott minden, a mi csak az ember szemügyébe esett. Margit asszonyka ott ült egy ablakmélyedésben és szép kézimunkát készitett. Patyolatfehér volt a vászon kis kezecskéiben; a ruha a mi a testet födte, szépen kivasalva, mint a papiros. Bezzeg belül, ott a lélek legfenekén, ott sötétség lakott, ott összemorzsolt, összezuzott volt minden érzés. Szegénynek mélyen beestek a szemei, s akkora fekete

karikák voltak alatta mint egy egy vasgyűrű.

Szomorú köszöntéssel fogadott, bárha a viszontlátás örömének gyönge mosolyát erőltette ajkaira.

Sokáig el-elbeszélgettünk mindenféléről. Felidéztük emlékeinkbe a régi szép életet, meg a gyermekévek kedves örömeit. Mikor még ő belopózkodott néha a házmesterék szobácskájába, s ott segitett mosogatni a házmesterénének. Összelucskolta szép csipkés ruhácskáját s azért nagyon kikapott az édes mamától. Egyszer meg addig czirógatta a Pista bácsit, — már mint engemet, — az a Dániel urfi, hogy beeresztette a czigányokat az udvarra. Hat nótát játszottak a Margitka ablaka alatt.

Másnap persze volt nagy exekúczió. Ki eresztette be a muzsikusokat? Hát senki. Ki adta az éjjeli zenét? Ki tudja azt.

Pedig tudtuk mi ketten.

Sok-sok mindenről elbeszélgettünk, csak arról nem, a miről legjobban szerettünk volna. Ugy kerülgettük, mint a macska a forró kását. Én nem mertem kérdezni, ő meg talán nem tartotta helyén valónak, hogy panaszkodjék.

Lassan, lassan azonban mégis csak rátértünk.

— Roszat hallottam, Margitkám, édes.

— A rosz hirnek hamar szárnya kél.

— Hát igaz? Igazán igaz?

— Micsoda?

— Azt beszélik, azt mondják... ejnye ejnye nem is tudom kimondani a nyelvemmel. Azt hallottam, hogy az az izé, az az asszony itt laknék valahol a közelben.

Lehorgasztotta, a fejét, kigördült a könyü két szeméből s bús hangon, keserves szóval kezdte elpanaszolni, hogy biz azok itt lakak az udvaron, hátul két kis szobácskában. De még ez semmi. Egy konyhán főznek a két családnak. Ő, ez a szenvedő lélek főzött ebédet, vacsorát annak a másik családnak is. Hát tudja édes Pista bácsi, — panaszolta szegény sírva — addig kért, könyörgött az uram, mig megesett a szívem azokon a szegény árva gyermekeken, a kik utoljára is nem okai annak, hogy roszban születtek. Gábor olyan szépen szívhez szólóan tudott könyörögni. Azt mondta, hogy én maga a földre szállt angyal vagyok, a ki csak azért született, hogy jót tegyen. Az isten megsegíti az olyan nemes teremtést, a ki a szükségben levőkön segit. Ne taszitsuk el azokat a nyomorult szerencsétleneket, a kik különben nyomorba jutnának. Hiszen a háztartás azért nem sokkal megy nagyobbra s áldás lesz minden falaton, a mit az én főztömből megesznek azok a gyermekek.

Hiszen végre mégis csak a férje gyermekeiről volt szó, s annak a lágy szivü angyalnak isten lakott a lelkében s ráhallgatott a kisértő szóra, nem törődve a világ nyelvével, az emberek gunyolódásával, lenézésével.

Persze én aztán fölvilágositottam a kis asszonykát, hogy nem a részvét beszélt ám abból a rosz emberből, hanem a törvény azt itélte, hogy tartáspénzt kell fizetnie a gyermekekért, hogy hát ez elől meneküljön, ide vette a gyermekeket, s ily nyomorult szerepet juttatott a kedves édes hites feleségének.

Ezt is tudja már azóta, — mondá — de mit tehet most? Kidobja őket, vagy veszni hagyja éhen? Akármit tenne, magára uszitaná még a Gábor haragját is. Pedig az iszonyú indulatos ember ám, s ha megharagszik, tör zúz s még a tettlegességtől sem riadna vissza.

Ott hagynám én, mondom a faképnél. És higyje meg tekintetes uram, aligha nem az én szavam után indult, mert pár hét mulva ott is hagyta.

— Okosan tette.

— Okosan tette volna, ha örökre ott hagyta volna. Csakhogy gyönge szivü aszszonyka; testileg is betegeskedni kezdett, dolgozni keveset tudott, nagyon küzdött a megélhetéssel; — az az ember addig kunyorált, járt a kedvében; a régi szeretőjét a gyermekekkel együtt elköltöztette valamerre, — elég az hozzá, hogy ujra csak visszakerült hozzá. Azután gyerek született, idővel a nyomoruság is beköszöntött.

— No de most aligha jön vissza megint?

— Vagy ki tudja?

VI.

Két hét mulva csakugyan megint hazajött a kis menyecske.

Az én házmesterem igy mentegette:

— Mondtam neki, hogy én bizony nem jöttem volna többet tájékára sem ennek a háznak. Igy felelt rá szegény türelmes megadással, Magdolnára méltó szenvedéssel:

— Hát mit csináljak, édes Pista bácsi? Koldulni menjek? Vagy megöljem magamat meg a kis gyermekemet is? Annak az aszszonynak, a kinek senkije sincs egyebe a föld kerekén piczinyke éhező gyermekénél, végig kell szenvedni ezt a nyomorult életet a legszörnyübb szenvedések árán is. Üthet, verhet ez az ember, fát vághat rajtam, hiába, engem melléje kényszerített a sorsom, türnöm kell. Hát csak húzzuk az igát tovább, a meddig birjuk, édes Pista bácsi!

Bizony, hát csak húzzuk, húzzuk!

RIADÓ.

— Boszniai katonai-kép. —

Irta: FARKAS EMŐD.

Egész nap marsolt a regiment, szakadt az eső, nyulóssá ereszkedett a föld, nem volt elég a czakkumpak súlya, még a föld is azt kivánta tőlük, hogy szedjék a lábukra s czipeljék el a bakkancsuk talpán ismeretlen tájra, világot próbálni. Ebbe nem szívesen egyeztek a bakák, lerugdalták egy párszor magukról, de azok csak megint rajt termettek, hiába, piócza természető a sár, nem szivesen látja, ha lemarasztalják.

Czipelték hát magukkal a fiuk, ki tudja, hátha még ők adnak nekik örök nyugodalmat. Jó egy kicsit előre gondolni. Ott, a hol még a rend nincsen egészen glédába állitva, megesik az gyakran tiszttel, közvitézzel, hogy ugy megbotlik benne valami sipoló golyóbis, hogy azt se mondja többé: mukk, hanem egyszerüen elnyujtózik szépen, ott terem a halál, rudra akasztja a lelkét s viszi az ördög kéményébe, hogy megfüstölődjék. A testet pedig hevenyészett gödörbe sűlyesztik, halmot raknak rája, a fejéhez odacsapnak egy jókora követ s annyit se irnak rá, hogy «mars»!! Legfeljebb csak a sírhalom iránya s a feznek hiánya mutatja, hogy itt alant nem Mekkán keresztül várják harsanását Gábriel kürtjének. Haladt tehát békén a regiment a nyálkás pióczákkal, kiverték mellöket, hogy mutassák, ki tud jobban viaskodni azzal a láthatatlan roppant ellenséggel, amely forró ólmot föccsent az izmokra, a fejre, a lábra, majd az egész testre.

De ez még csak a lineabeli sereg, vagyis a fáradtság, ámde még mögötte hasal sűrű reservában a szánalmas ruhájú, kiéhezett tekintetű gonosz kimerültség.

Ezekkel szembeszállni nagyobb vitézség ám, mint lepuffantani lábáról az ellent, ehhez csak jó szem kell, a bátorságot pedig megadja hozzá a katona nevelés s ha ez nem, hát az a fenevaddá nőtt önzés, hogy jobb lesz neki, mint nekem a pokolba csoszogni: hanem az erőltetett marsok fáradalmit tűrni s éhséggel, szomjúsággal, pipadohány nélkül legénynek maradni a talpán, az aztán az igazi vitézség! És ez az ezred (78) ki is tett magáért.

Hajnalhasadástól esti szürkületig marsolt egyfolytában s egy ember se dőlt ki. Akinek a talpán hólyagot vert a kő, leült az utszélre, lekapta a csizmát, megszurkálta tűvel a nagy fehér hagymát, aztán vállára kapta a fegyvert s ismét beszaladt a sorba. Mikor kiértek a körültük ásitó magas süvegü hegyekből a rogaticzai gyönyörü sikságra, elállott az eső s kibújt az öreg nap, amelyet hiába csalogattak addig menynyei trónjára czifra imádsággal, megszikkasztá ruháikat s elverte róluk a didergést, a mely a sűrűn hulló verejték daczára, ott mászkált hideg poklával lihegő mellükön.

És ekkor, a czélpont előtt, vették csak észre, hogy micsoda pék telnék ki belőlük. Valamennyinek egy fehér czipó sült ki az ülepén. Szinte kedvök lett volna belé harapni, annyira koppant a szemök az éhségtől. Csak az volt a baj, hogy sárból volt a lisztje.

Ez bizonyitotta, hogy mindenik leült menet közben, a lábát reparálni. És ezért a sárczipóért megérdemelték volna, hogy épp ekkora medália kerüljön a mellükre tiszta szinaranyból; mert hisz ott vonultak mögöttük a mozgó kórházak, a betegdöczögtető kocsik, de az igazi katonában több az önérzet mindig, mint a nyers erő, ez utóbbi gyakran régen megzsibbadt már, s a lába régen «elhalt» már, mikor megnyílik lelkükben egy titkos ventillator s szertefut testükön az önérzet villanyárama, mely ellenállhatatlanul tolja, ragadja magával a félhalott testet. A leszálló nap is csak azért dugta ki a fejét a felhők csombókjai közül, hogy gyönyörködjék bennök, a mint ötvenhat kilométer (jó két napi mars) utat megtapodva, délczegen vonultak be a gazdag bégek városába, egy ütemben lejtve a riadó zene lelkesitő magyar dala mellett. Hanem aztán mikor ledobták a monturt és kiszellőztették a mellüket kissé, levágták magukat a földre szórt szalmára s mozdulatlanul nyultak végig rajta, mint egy régi temetőnek sirra dőlt fejfái. Kimerült testükre olyan nehéz álom feküdt, mintha egész sálka opiumot nyeltek volna le ebéd helyett.... Az éj, mint rendesen szokta, most is rákönyökölt az ég lehajló ivére és nyugodtan szivta a holdpipáját, a melyből a kipattanó tengernyi sok szikra pislogva lebegett a gomolyogva szálló füstkarikák között, minha csak egy meghibbant elmének felhői volnának. Nem háborgatta őt senki merengése közben. A bazárok már mind be

voltak csukva, üres volt a piacz, nem bőgtek rajt kórusban a hadonászó férfi kofák, magasztalva áruik jóságát. A minarettek is meg voltak kímélve a müezzinek siralmas kornyikálásától, mely a keresztény fülnek mindig a végitélet borzalmát juttatja eszébe. A szél is bele nyugodott már abba, hogy nem szivesen látja udvarlását a völgy s nem nagyon törte magát többé keserves sóhajjal utána.

Szóval ugy ült a csend és nyugalom Rogaticza völgyén, mint egykor vak Béla a trónon. Nem látta, hogy mi készül körülte. Az a legény pedig, a ki a Rákos patak partján halad végig kantáron vezetve a lovát, csöppet se hajlandó az orrára kötni a szándékát.

Papucs van a lábán, mely elfogja a neszt is, lovának patái szintén le vannak kötve vastag pokrócz darabokkal. Ugy mennek egymás mellett minden hang nélkül, mintha mindketten megülték volna már a szt. Mihály lovát.

Széles vállu, rengő izmu legény, domboru a melle, sugár a tartása. Óvatosan jár körül a szeme. Övéből két pisztolycső villan ki. Öles nagy termete mellett ugy eltörpül lova, mintha csak egy házi komondor követné. A legkisebb neszre is ütemben veti föl a fejét a ló gazdája, mintha az állat is tudná, hogy veszélyes utra megy. A házakban sehol semmi világ. Az ezred alszik, mélyen, mozdulatlan, zsibbadt öntudattal, akár csak egy óriás tetszhalott. Most döbbenve áll meg, lova is meghorkan. A tulparton lábdobogást hall. Azonnal leguggol a földre s az okos állat is rögtön oldalt fekszik s aztán meg se mocczan. A marczona legény kutatva mered a tulpartra. Egy fegyveres katonát pillant meg, ki háttal feléje sétál meg-meg állva egy magas konak előtt. Mit tegyen, hogyha észreveszi. Bizonynyal meg fogja állitani, s ha meg nem állna, egyszerűen lelövi, ennyit már megtanult ő is a «sváb»-októl. Megelőzhetné őt, de akkor is vége lenne a tervének. Elfognák és ölelő kar helyett kötél szoritaná össze s nem is a derekát, hanem a nyakát.

Hátha elsurranhat, hogy észre sem veszi.

Fölállt, a ló is utána. Gonosz kiváncsisággal nézett le rá a hold, nem engedé magát lefátyoloztatni a körülötte sürgő barna felhők által. S megindultak ismét, mint két hosszu árnyék. A Rákos patak zuhogva kergeté megdagadt medrében a szennyes habokat, melyek sárgára festették tiszta forrásvizét. De az árnyék áthuzódott a tulsó partra is. Az őr felkapta a fejét. A bosnyák megállt. Kongott a félemtől a szive, mint egy félrevert harang. De az őr az ég felé tekintett. Azt hitte, hogy a suhanó felhők vetik ezt az árnyat. Ujra elindult. Csakhamar egy sikátorba fordult. Itt már nyugodtan ballagott, nem hallott semmi mocczanást.

Egyszerre csak megállt, ott hagyta lovát, s az állt, mint a peczek, maga pedig lehuzódott a ház sövénykeritése mellé s hallgatózott. Bent halkan nyilt az ajtó, s erre ő kint megzörgette a sövényt. Egy hosszu, karcsú alag lebbent közelébe, átnézett a keritésen s alig hallhatóan kérdezte:

— Te vagy Kopcic?

— Én vagyok édes Habikám.* Jer, siessünk, minden készen van.

— Félek, hogy fölébred az anyám.

— Ne félj, csak addig ne ébredjen föl, mig a lovamra kaplak, de jer, siessünk!

* Női név, a. m. szeretetre méltó.

A lány fölsóhajtott, nesztelenül kinyitá az ajtót, a legény ölébe kapta s egy pillanat mulva már nyargalt a ló velök.

Alig száguldott kétszáz lépésnyire, midőn kikapta övéből a pisztolyt s elsütötte. E jelre mindenfelől fegyverdörgés felelt...

Minden századnál riadót fujtak. A trombiták szakadatlan harsogását tuldörögték a mind sűrűbben durrogó pisztolyok. A napos altisztek fejvesztve szaladtak siettetni a legénységet. Félálomban, leragadt szemmel kapkodtak a katonák fegyvereik után. Kezük ökölbe szorult, ajkuk kihabzott a düh tajtékától. Egy-egy oroszlán volt mindenik, mely képes lett volna szétszaggatni a saját véreit. A tisztek zürzavaros vezényszavaiba iszonyu átkaik hörgése vegyült.

Mindenfelől száguldó paripák dobogása hallatszott. A parancsnokok szuronyt szegeztettek, s a czuglámpák hallotti mécsvilága mellett hömpölyögtek végig az utczákon a boszuért lihegő századok, mint egy kondor madártól meglepett óriási kigyó, mely most dühös sziszegéssel s mérget lehelve csavarodik össze, hogy egyetlen roppant szoritással kifacsarja a párát ellenéből.

De e pillanatban kendő lobogtatással vágtat eléjük a hodza (elüljáró), letörli arczáról a hideg veritéket s lihegve tördeli:

— Kegyelem, kegyelem, ezredes ur. A nép csendes, a nép alszik. Megszokta már az ilyen pisztolydurrogtatást. Ez nálunk régi népszokás (a gör. katholikusoknál). Ha nem akarják oda adni a legénynek a leányt, akkor megszökteti s ő és barátai a siker örömére sütögetik el a pisztolyokat. Engem már tegnap értesitett erről az ifju,

A KÖZÖS HADSEREG GYAKORLATAI:

A MÉRNÖK-CSAPAT TÁVIRÓ-KÉSZÜLÉKET ÁLLIT FEL.

mert nekem kell azt a leány szüleinek hirül adnom. De szivesen teszem, mert szép baksis jár érte.

Még tovább is fecsegett volna a vén hodza, de a boszus ezredes egy régi német szent segélyével hüvelyébe csapta a kardját, hátat mutatott neki s visszaparancsolván előbbi nyugodalmába a fölriasztott ezredet, egyet törült a homlokán s oda kiáltotta az egyik őrnagynak:

Der dummer Kerl! majd elszöktetné még szivesen magától.

SZINHÁZ.

A DOLOVAI NÁBOB LÁNYA.

(Szinmű 5 felvonásban. Irta *Herczeg Ferencz*. Először adták a nemzeti szinházban 1893. márcz. 10-én.)

Régi, kedves ismerősét üdvözölte e héten a magyar publikum a nemzeti szinpadon. Ismerőseit, mondom, mert nemcsak *Herczeg* Ferencz, ez a jeles és nagytehetségü novellista, de a «Dolovai nábob lányá»-nak majdnem minden alakja régi, kedves ismerőse azoknak, a kik figyelemmel kisérték ennek a fiatal irónak csodálatos carrierjét s olvasgatták azokat a könnyű tollal megirt, kedves tárczákat és novelletteket, melyekkel oly rohamosan a maga részére hóditotta a magyar közönséget. Szentirmay százados, Tarján Gida főhadnagyot, Loránt hadnagyot, Bilitzky-Maróth Géza herczeget s Szentirmaynét, ezt a tűzről pattant, katonás menyecskét még névről is igen jól ismerik azok, a kik Herczegnek légiónyi novellái közül csak egy nehányat is elolvastak.

Igenis: *légiónyi* novellái közül. Mert Herczeg Ferencz nemcsaknagytehetségü, de rendkivül szorgalmas, termékeny iró is. Alig egy pár éve, hogy megjelent az első tárczája s ma már egyike a legkedveltebb s legkeresettebb novellistáknak. A regénye «Fent és lent» Singer ésWolfneréknél pályadijat nyert, az elbeszélés kötetét: «Mutamur»-t bámulatos gyorsan kapkodta el a közönség két kiadásban; Herceg egy csapásra a *legdivatosabb* iró lett, a legelőkelőbb körökben igen szivesen látott vendég, mint olyan ember, a ki nemcsak a tollával tud bánni, de a szalonok parkettjein is bámulatos eleganciával s aristokratikus fesztelenséggel tud mozogni. Annak a művészetnek, melyet a franczia oly találóan nevezett el, «savoir vivre»-nek, a magyar irók közül Herczeg Ferencz a virtuóza; s nem akarjuk kicsinyelni az ő érdemeit akkor, a mikor azt hiszszük, hogy ennek a művészetének csaknem annyit köszönhet fényes carrierjében, mint tehetségének, szorgalmának. Irodalmi társaságaink sem vonhatták ki magukat a divat áramlata alól, főleg, mert ez az áramlat ez egyszer igazi tehetséget kapott fel és a Petőfi, majd a Kisfaludy-társaság sietett kebelébe választani ezt a 28 éves, nagy reményekre jogositó fiatal embert.

Herczeg Ferencz e héten uj oldalról mutatkozott be a magyar publikumnak s ismét rendkivüli szerencsével és sikerrel: mint drámairó.

Konstatálnunk kell, hogy a vége felé járó saison legnagyobb s legzajosabb külső sikerét nem a nagy Csiky az ő posthumus darabjával, sem Dóczi az ő szellemes és eszmékben gazdag «Vera grófnő»-jével, épen oly kevéssé Murai s Gabányi az ő bohózataikkal, avagy Berczik Árpád az ő 1500 frttal jutalmazott «Mai divat»-jával, — hanem egy jeles novellista érte el első szinpadi kisérletével. Mindenesetre érdekes jelenség, a mely azonban nem jogosit fel bennünket arra, hogy igazságtalanok legyünk Csikyvel, Dóczival, Berczikkel szemben. Mert bizonyos, hogy «A dolovai nábob lánya» sikerének nagy részét azon uj elem szinpadra vitelének köszönheti, mely Herczegnek forcea s főereje s mely ujságával, elevenségével, epizódjaival s tarkaságával trappirozta s felvillanyozta a közönséget s ez az uj elem: a *katona élet*, melyet Herczegnél kedvesebbon, szellemesebben s érdekesebben senki sem tud megrajzolni.

HERCZEG FERENCZ.

Somsich Jóska gróf rajzolta a Lövészirtalunknál. Malicziából hosszabb orrot, gyérebb hajat csinált és tőz ejtett dővel megvenitett. Különben „a megfóladóság hü".

Herczeg Ferencz.

Az ő katona-alakjai kezdve a Miska huszártól fel Szentirmay századosig, mind sneidig, kedvesen s érdekesen megrajzolt typusok, melyek nemcsak meglepik, de meghóditják is az embert. Az ő huszártisztjei mind elegáns s kifogástalan gentlemanek s becsületes emberek a szó párbajképes értelmében.

A darab meséje? Bizony az elég sovány.

Vilma és Tarján Gida szerelme a középpont. Vilma a dolovai tönkrejutott nábobnak, Joób Sándornak a leánya. Az első felvonásban nem történik semmi. Csak annyit tudunk meg, hogy Joób eladta minden birtokát a «zsindelycsináló» bárónak, Merlin Ágostnak, no meg azt is, hogy Vilma szerelmes Tarján főhadnagyba. A második felvonásban megtudja mind Vilma, mind a főhadnagy, hogy Joób teljesen elszegényedett. Tarján, a kinek főelve az, hogy «az ő ára egy millió», egy érzékeny levélben akar búcsút venni Vilmától s elhatározza, hogy áthelyezteti magát Boszniába. A leány ezt megtudva: «szomoruan megy át a szinpadon s apathikusan eldobja az azt ibolyabokrétát, melyet Tarjántól kapott.»

A harmadik felvonás a darab legkedvesebb, legszellemesebb része, telve a legderültebb hangulatú epizód-jelenetekkel s epizód-alakokkal, a darab cselekvényével azonban oly laza összefüggésben van, hogy a mese elmondásával bátran mellőzhetjük.

A negyedik felvonásban megindul a darab cselekvénye: Tarján Gida, a kit Szentirmay párbajban halálosan megsebesitett, eleget akar tenni gentlemani kötelességének, fölkel ágyából, magára veszi a strázsamesterének ruháját s megkéri a Vilma kezét, a ki e közben Merlin Ágost menyasszonya lett. Odabent víg zene hangzik, a Loránt dévaj kurjogatásai kihallatszanak, mikor Tarján Gida elmondja, hogy miután egyiküknek sincs annyijuk, hogy a kaucziót letegyék, hát ő lemond főhadnagyi rangjáról, őrmester lesz, kap kincstári lakást, 60 frt gageval, jöjjön hozzá feleségül Vilma. A leány visszautasitja az ajánlatot, Gida összeroskad, — függöny.

Ne higyjük azonban, hogy Herczeg, ez a józan megfigyelő, a reális iránynak az a tántorithatlan hive ezzel ideal-romantikus húrokat kezdene pengetni. Oh, nem! Tarján Gida meg tud halni a becsületért de, ha életben marad, azt akarja, hogy kifogástalan gentlemannek tartsák; ismétlem: a szó párbajképes értelmében.

Az ötödik felvonás: Chassécroisé. Hisz az oly természetes, hogy fölösleges tán el is mondanom: Vilma a Tarján Gidáé lesz, Merlin Ágost pedig elveszi Domaházynét, a kinek nincs is egyéb szerepe, mint hogy a zsindelyes báró benne feleséget nyerjen.

De hát én tulajdonképen nagyon fölösleges munkát végeztem azzal, hogy elmondtam. «A dolovai nábob lányának»-nak meséjét. Nem azért, mert ez a darabnak egyik leggyöngébb oldala, de mert a herczeg szellemes ötletei, kedves és derült epizódjai, pompás katona-alakjai, melyek valóságos kabinet-alakok, jellemzetes, sehol sem unalmas és sehol sem drastikus dialogja, egészen elterelik a főcselekvény vékony fonalától figyelmünket. A nyelve egyszerű, tiszta, zamatos.

A darab maga rendkivüli raffinement-val s bámulatos technikai készültséggel van megirva. Csak egy momentumra utalunk: a mikor Szentirmay a főhadnagynál lepi feleségét, a ki azért ment Tarjánhoz, hogy egynehány keserű szemrehányást tegyen neki Vilmával szemben követett eljárása miatt. Ez a kis jelenet, ez az egy pár szó-

nyi dialog oly finoman, oly mesterien van kidolgozva, hogy nem egy premiéredrámairónak, de egy Dumasnak is becsületére válnék.

A pompás katona alakokról nem szükség bővebben szólanom, hiszen a ki ismeri Herczeget, a novellairót, az ismeri a gavallér Szentirmay századost, Tarján Gidát, a kiben mesterien egyesül az úr és katona, a donzsuan és hős, Loránt hadnagyot, a «hyénát», Bilitzky-Maróth Géza herczeget, azt a kedves, jovialis ficzkót, sőt még a Miska privátdienert is. De nem hagyhatjuk megjegyzés nélkül azt a sajátságos tényt, hogy Herczeg csakis a katona-alakokat rajzolja oly mesteri vonásokkal s mihelyt elhagyja katonáékat, jellemzése hézagos, kezdetleges. Mintha nem is tudna megfigyelni mást, mint a katona-életet.

Ott van maga a czimszerep: Vilma. Látjuk homályosan az alak körvonalait: egy büszke uri lány, a kinek nagy szive, nagy lelke, de még nagyobb *önérzete* van. Mindezt azonban csak mintegy sűrű fátyolon keresztül látjuk, maga az alak homályos, tehetetlen, inkonzekvens. Vagy nézzük a Merlin Ágost szánalmas, érthetetlen alakját. Mennyire bizonytalan, menynyire pipogya báb! Mintha nem is egy ember rajzolta volna ezeket az alakokat.

No de hát Herczeg még ezt is feledtetni tudja. A darab a pénteki előadáson zajos, megérdemelt sikert aratott, s a szerzőt, aki igazán sok reményre jogositólag lépett fel a színpadon, meleg ovácziókban részesitette a publikum.

*

A nemzeti színház legközelebbi ujdonsága *Karczag Vilmosnak* négy felvonásos színműve, a «*Lemondás*» lesz, melyből már javában folynak a próbák. A darabot Nagy Imre rendezi s a bemutató előadás e hó 24-én lesz. A főszerepek a következőképen vannak kiosztva: Korolán gróf — *Ujházi*; Géza, fia — *Mihályfi*; Boldizsár báró — *Bercsényi*; Pártos — *Zilahi*; Tuba gróf — *Somló*; özv. báró Boldizsárné — *Prielle Cornélia*; Dorsay Irén, Korolán gr. neje — *P. Márkus Emília*; Tekla, Boldizsár leánya — *Csillag Teréz*.

IRODALOM.

Leányálmok. Irta Szabóné Nogáll Janka. A szépirodalmi könyvtár kiadása. — Négy hosszabb elbeszélést tartalmaz e kötet, melyben az irónő a leányok ábrándjairól, sajátságos lelki világukról fest kedves és vonzó képet. Nagy események hullámai nem torlódnak ezekben a novellákban, de épen keresetlen egyszerűségük és természetességök által keltenek figyelmet. Az irónő bebizonyitotta, hogy éles szemmel, mély pszichologiával figyelte meg a leányok különös lelki világát, gondolkodásmódját s finom ecsetvonásokkal adja vissza ezen megfigyeléseket. Az elbeszélő modor folyékony, szabatos, a magyarság tiszta s igy e munkát bizonyára szivesen fogadják a szépiradalmi könyvtár olvasói.

Szabóné Nogáll Janka.

*

Jókai Mór regényei díszkiadásban Nagy vállalatba fogott az Athenaeum könyvkiadó társulat. Jókainak, a nagy regényirónak regényeit akarja az olvasó közönségnek díszkiadásban bemutatni. A vállalat Jókai egyik leggyönyörűbb munkájával, az «Egy magyar nábob»-bal indult meg. E regény első füzete fekszik előttünk oly elegáns, mondhatnánk pazar kiállitásban, a minőben még magyar regény nem jelent meg. A füzethez Goró Lajos rajzolt igen csinos képeket; mellékletül pedig diszes színnyomatu kép van adva. A nyomás és papir is a legizlésesebb. Egyelőre a koszorús irónak öt regénye van szóba véve, még pedig: Egy magyar nábob, Az arany ember, Szeretve mind a vérpadig, A Damokosok, Bálványos vár. A mi nézetünk szerint az első öt munka közé Jókainak jobb műveit is vehették volna fel, mint az emlitetteket. A magyar nábobhoz helyes is lett volna folytatásképp a Kárpáthy Zoltánt adni s az Uj földesurat, Jókai e nagyszerü regényét is szivesen láttuk volna az első öt kötet között. De a közönség pártolásától fog függni, hogy a nagy regényiró többi munkája is ebben a diszes köntösben jelenjék meg. Az Athenaeum minden esetre elismerést érdemel a nagyszabasu vállalatáért. Tekintve a rendkivül diszes kiállitást, egy-egy füzet ára igen olcsó (40 kr.), azt hiszszük, hogy ez a diszkiadás mennél szélesebb körben fog elterjedni. Ezzel a közönség meg fogja mutatni azt, hogy Jókai 50 éves irói jubileumát nemcsak szavakkal ünnepli meg.

*

Róna Béla tehetséges fiatal poéta, kinek félév előtt megjelent «Tavasz» czimü verskötetét a kritika elismeréssel fogadta, előfizetést hirdet ugyane munka második, bővitett kiadására. Az előfizetési dij (1 frt) márczius 15-ig a szerző czimére (Bpest, Hajós-utcza 43.) küldendő.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Olvasóinkhoz. A «Magyar Géniusz» a jövő számában egy nagyon érdekes uj eredeti regénynek közlését kezdi meg. A regényt, mely hivatva van irója iránt széles körökben figyelmet ébreszteni, *Vértess József* tehetséges fiatal iró irta. Czime: «HAMIS BÁLVÁNY». Meséje, melynek hőse egy szinésznő, rendkivül érdekfeszitő, s egyik hatásos fejezet követi a másikat. A regényre előre is felhivjuk olvasóink figyelmét.

A márczius elsejére belépő uj előfizetőknek a regényt már a közlés kezdetétől megküldjük.

R. Margit. Székesfehérvár. Meg van-e elégedve az arczképtanulmánnyal?

G. R. Nyir-Adony. A jövő heti orvosi szalonban válaszolunk kérdésére.

W. Jolán. Hajdu-Nádudvar. Arczképét várjuk. A reklamált számot elküldöttük.

G. Géza. T.-Hida. Arczképe jönni fog.

S. J. A megfejtés későn érkezett be, azért nem szerepelt mult izben a pályázók között. Szivesked-jék máskor előbb beküldeni.

S. M. Nyitra. A tárgy nem új, a kidolgozás zsenge s igy nem válhatott be.

A. B. Kolozsvár. Zongoráját igen jól és olcsón beszerezheti Klinger zongoragyárosnál, Erzsébet-körut 1. sz., a hol a világ legjobb gyártmányai dús választékban tartatnak.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körút 1. sz. alatt.

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK.

HIRDETMÉNY.

A **Magyar Jelzálog Hitelbank** t. cz. részvényesei az **1893. márczius hó 27-ik napján déli 12 órakor** a bank helyiségeiben (**V. ker., Erzsébet-tér 9. sz. a.**) tartandó

XXIV-ik rendes közgyülésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentése.
2. Az 1892. évi mérleg előterjesztése és a fölmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hovafordítása iránt.
4. Alapszabályok módositása.
5. A felügyelő-bizottság megválasztása.

A részvények letehetők:

BUDAPESTEN: a bank főpénztárnál (V. ker., Erzsébet-tér 9. sz. a.) és a Magyar Leszámitoló- és Pénzváltóbanknál. **BÉCSBEN:** az Union-Banknál. **PARISBAN:** a «Société générale pour favoriser le développement du Commerce et de l'Industrie en France» czimü banknál.

Az igazgatóság.

Alapszabályok kivonata:

20. §. 10 teljesen befizetett részvény vagy 20 részvényjegy tulajdona egy szavazatra jogosit.

21. §. Részvényesek, kik szavazójogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyülés összeülte előtt legalább 8 nappal részvényeiket téritvény mellett letéteményezni. A letéteményezés a bank pénztáránál, vagy más, a hirlapokban kijelölt helyeken eszközlendő.

22. §. A szavazójog személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás csak részvényesnek adható.

Testületnek, intézetek és kereskedelmi czégek, továbbá nők és kiskoruak a közgyülésen törvényes képviselőjük által vehetnek részt, ha azok különben részvényesek nem volnának is.

Azoknak, kik szavazójogukat igazolták, a részvények és az utánok járó szavazatok számának megjelölésével ellátott igazoló jegyek adatnak ki.

A részvények a részvényes által sajátkezüleg aláirandó jegyzékbe számszerü sorendben, és pedig a Magyar Jelzálog Hitelbanknál 1, minden egyéb letéthelyen 2 példányon bejegyzendők.

A letevő a letett részvényekről téritvényt nyer és a részvények annak idején, a közgyülés megtartása után, csakis ezen téritvény visszaadása mellett fognak neki kiszolgáltatni.

Az 1892. évi mérleg és jelentés **1893. márczius hó 19-től** kezdve a t. cz. részvényesek rendelkezésére áll.

Legjobban, legolcsóbb áron

és felülmulhatlan választékban kaphatók

NŐI FELÖLTŐK

FARKAS TESTVÉREK divatáruházában

BUDAPEST, VII. ker. kerepesi-ut 18. szám.

Vidéki megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

Rendkivül jutányos árak:

Elegans fekete vagy szines selyem bélésü kabát	frt 8.—
Ugyanez finom Kammgarn	« 10.—
Legfinomabb zsinórozott	« 12.—
Elegans esőköpeny	frt 7, 8, 9 és 10.—
Elegans divatos Mantilla	frt 8.—
Ugyanez selyembéléssel	« 12.—
Legfinomabb selyembélés szalag gyöngy és csipkediszszel	« 16.—
Elegans kész ruhák 8—10, 12, 14, 16, 18 és 20 frt	

Mérték után a legpontosabban és gyorsan.

Gyászruhák 6 óra alatt.

Czimbalom

kedvelőknek

van szerencsém **szabadalmazott hirneves Czentralis czimbalmaimat** pédal- vagy anélkül melegen ajánlani. Tekintetbe véve hangszergyáram szak- és czélszerü berendezését és az anyagok nagybani olcsó beszerzését, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsóbb vételárban bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Ami a **Czentralis czimbalom** jóságát és tartósságát illeti, fel kell emlitenem, hogy azok jól kiszáradt fából, válogatott s begyakorlott munkásaim által őrizetem alatt készittetnek. **Czimbalom iskola I. rész 3 frt, II. rész 3 frt 50 kr.**

APPEL IG. hangszergyáros.

Budapest, gr. Károlyi- és magyar-utcza sarkán.

JÄGER LAJOS

a köln-ehrenfeldi gépgyár vezérügynöke.

Elvállal: **tégla-, chamotte-, kőagyagcső- és horgony-fedélcserép gyárak** valamint **czement-, gipsz-gyárak és mésztelepek** teljes berendezését.

Legjobb rendszerü **körkemencze** szabad. szárító berendezéssel, **mészégető** kemenczék.

Számos elismerő okmány. — Arjegyzék ingyen és bérmentve.

GEDEON IZSÓ MÉRNÖK

MŰSZAKI IRODA

tégla-, agyag-, czement-, gypsz- és mészipar számára.

Budapest, Teréz-körut 43a.

!! Nincs többé köhögés !!

Mell- és tüdőbaj ellen!

Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpáti Növénykivonata.

Egy üveg ára használati utasitással **75 kr.**

Czukorka 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 20 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza), **szükmellüség, tüdőgyulladás** stb. ellen.

!! Nincs többé fejfájás !!

D. Götz

„Migraine-pora“

huszonöt év óta **egyoldalu, ideges, rheumaszerü,** sőt **gyomorból** származó **fejfájás** ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönet-nyilvánitás bizonyit.

Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

és **Baross Gáborné ő exczellenczája** feltünő eredménynyel használta. Egy doboz ára használati utasitással **2 frt,** 1 kis próbadoboz **1 frt.** Eredetiben kapható **Fáykiss József „nagy Kristóf“-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában, Király-utcza.

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Budapesti közuti vaspálya-társaság.

HIRDETMÉNY.

A budapesti közuti vaspálya-társaság

XXVIII-ik rendes közgyülése

f. évi márczius hó 24-én, délelőtt 10 órakor, az evang. iskolaépület disztermében (IV. kerület Sütő-utcza 1. szám) fog megtartatni

Napirend:

1. Igazgatósági évi jelentés; előterjesztése az 1892. évi zárszámadásnak és mérlegnek és a felügyelő-bizottság erre vonatkozó jelentésének; az osztalék megállapitása; határozat a felmentvény megadása érdemében.
2. Előterjesztések a hálózat kiterjesztése tárgyában.
3. Netaláni egyéb inditványok a t. cz. részvényesek köréből, a mennyiben alapszabályszerüen (8 nappal a közgyülés előtt irásban) fognának az igazgatóságnál bemutattatni.

Szavazati jogot adnak a társaság közgyülésein (alapsz. 15. és 20. §§.) egyaránt a társaság részvényei s illetőleg élvezeti jegyei, ha legalább **négy nappal** a közgyülés előtt az igazgatóságnál letéteményeztetnek; de a névre szóló részvények és élvezeti jegyek csak annyiban, amennyiben a részvénykönyvben 15 nap óta vannak a letevők saját neveire irva.

Felkéretnek tehát a t. cz. részvényes urak, kik a jelen közgyülésben résztvenni óhajtanak, miszerint a czimleteiket, a szelvényekkel együtt, **bezárólag f. évi márczius 21-ig** az igazgatóságnál (VI. ker., Andrássy-ut 9. sz.) d. e. 9—12, d. u. 4—5 óra között téritvény mellett letenni méltóztassanak, hol a szavazási igazolványokkal egyidejüleg az előterjesztendő zárszámla és mérleg, valamint a felügyelő-bizottság jelentése is lesz átvehető.

Budapest, 1893. márczius hó 6-án.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Fátyol ujdonságok!

mtrje 40, 60, 80, 1.— és 1.20. Csipkék, himzések és szalagok mtrje 15 kr.-tól minden árban. Csike függönyök párja 4, 5, 6, 7, 8 és 10 frt. Zsebkendők, gyermek és női kötények, csipke kendők és csokrok, gallérok drbja 1.50, 2.—, 2.50 és 3 frt. Harisnyák, férfi ingek drbja 2.— és 2.20, gallérok, kézelők és nyakkendők jutányos árban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

Minták bérmentve.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

BUDAPEST | BÉCS | BELGRÁD | TEHERÁN

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. | Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. | Szerb királyi udvari szállitók. | Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendörség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tűzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

KILENCZEDIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések legkésőbb szombatig a «Magyar Géniusz» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik. A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a «Magyar Géniusz»-nak, vagy legalább a «Magyar Géniusz»-nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik

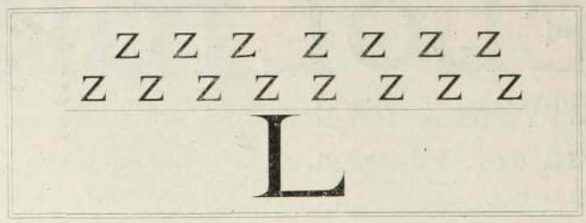

a «Magyar Géniusz» kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legczélszerübben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lap példány ára (20 krajczár) levél bélyeg alakjában mellékeltetik avagy utalványlap szelvényire iratik a megfejtés a megfejtő nevének pontos czimével szombat reggeli 8 óráig beküldetvén.

Ezúttal ismét három pályadijat tüzünk ki:

Az első dij 50 korona aranyban, a második: egy «Jó-szív» sorsjegy, a harmadik dij: öt kötet regény.

A MULT PÁLYÁZAT EREDMÉNYE.

Az első dijat nyerte: Kevermes Irén (Kolozsvárról), a másodikat Szilassy Kornél (Szeged), a harmadikat Vaskó Ilona (Csúz). — A nyerőket felhivjuk kellő igazolás mellett való jelentkezésre.

A 8-ik talány helyes megfejtése: «Próbaházasság.» A mennyiben megfejtők lapunk zártáig mindig érkeznek be, a nyerők nevei csak a következő számban közöltetnek s az illetőknek hiteles nyugta mellett kiadatik a pályadij.

A «Próbaházasság» talány helyes megfejtői a következők a-b-c sorrendben:

Abonyi Árpád, Ádám János, Augusz Zsigmondné, Alstädter Irma, Adler Viktor, Augner Edéné, Antal Imre, Adler Ignácz, Aranitzky N.

Breitfeldner Ernő, Blau Izidorné, Bálinti Mózes, Brezovay András, Braun Sarolta, Benkő Gyula, Blum Szeréna, Büchler Pál, Braun Janka, boldogfalvi Boltizár Márton Anti, Baskó Imréné, Balázs Schürger Dóra, Bavás Guoliv, Buchelt Károly, Beck Lajosné, Beck Irma, Buocz Jánosné, Brunner Ilona, Bognár Ferencz, Bignio Erzsike, Bognár Ferencz, Behr Irén, Bányay Ernő, Berényi I., Bruck Arnold, Bettelheim Miksa, Batta Erzsike, Bartha Albertné, Bajó Sándor, Berger Pepi, Balázs Anna, Baka Béláné, Bakos Gyuláné, Borsiczky Béla, Bauk János, Blau Elza, Bognár József, Berger Adolfné, Brüller J. Pál,

Cserny Mihály, Csák Béláné, Csintalan Aladár, Chriasztély Béla, Czapff Károlyné, Csuha József, Czoller Ferencz, Csodányiné Wirthl Ernő, Czárina Szilárd, Csuha József,

Deutsch Emil, Deutsch Jozefin, Deutsch Ottó, Deutsch Hermin, Dávid Károly, Déry Emil, Dolvay Sándorné, Dömötör Lajosné, Dubnaviczky Ilon, Déry József, Deutsch Jakab, Deutsch Gyula, Denneberg Teréz, Darányi Ferencz, Dukai Takács Gyuláné, Dobay Albert, Dobos Beel Gizi, Dobrozemszky Józsa, Diossi Erzsike,

Erlich Janka és Szerena, Engel Elsa és Margit, Erdélyi Károlyné, Eckerdt Etelka, Ehrenfeld Zsigmond és Ehrenfeld Bertha, Edenburg Lajosné, Ehrenfeld Mórné, Elysion N. Elek Lajos, Ehrlich Carola, Ehrlich Juliska,

Friedman Soma, Fehér Imre, Fränkel Róza és Berta, Fejér József, Führer Ilona, Fekete József, Fried Fánni, Fack Lajos, Féner Lajosné, Fischer Ilona, Freimann Vilma, Furkó Mariska, Ferenczy János Fuchs Rózsa, Fried Sándor és Pista, Förstner Béla, Felföldy Ágnes, Fried Dezső, Fischer József, Fürst Lázár, Feuer Ede, Frieder Jenő, Farkas Elek, Fehér Imre, Fekete József, Földváry Erzsi, özv. Ferencz Károlyné, Friedmann Etelka, Frieder Jenő, Fodor Ferencz, Ferencz Mária, Fazekas Sándor.

Guttenberg Mari és Ilona, Grünvald Frida, Gencsy Sámuelné, Grúman Károly, Greskovits Nelli, Gajzágó Salamon és István, Gundy Gábriella, Grosz Hermin, Grossmann Ede, Garda János, Grosz Géza, Groszné Franczisika, Grünfeld Miksa, Gottschäll Kálmán, Gaál Etelka, Grüchbach nővérek, Gerbesi János, Groszné Franczisika, Guthy Ferencz, Goldmann Mária, Gaál Istvánné, Glückstáhl Ignácz, Gaál Etelka, Giró Szász István, Göpfert Ilona, G. Szabó Kálmán, Grósz Gizella,

Halbrohr Gyula, Hain Sándor, Holzer Ilka, Hegyváry Győzőné, Hidegséthy László, Hidi Lajos, Herczegh Julia, Herczka Miksa, Holländer I. Huszár Olga, Halbrohr Gyula, Hegedüs Kálmán, Hartl Károlyné, Heintzl Károly, Herczfeld Miklós, Holczmann Arthur, H. Kiss Ernő, Horváth Béla, Holczer Béla, Horváth Margit, Horváth Béla, Herrmann A Árpád, ifj. Hebentanz Sándor, Halper Ferencz, Heldt Gizella, Hoffmann Sándor, Héjas Dánielné, Holes József, Harth Laura, Hofmann Miklós.

Ilniczky Gizella, Izsák Istvánné, Intell Gyula.

Jobbágy Ferencz, Jakucs Sándorné, Janovitz Elemér, Janovitz Paula, Jankovich Géza, Jánossy Gyula, Jánossy Gyula, Jacobi Gyula, Janda Mátyás.

Königstädter Ottó, Krünner Anna, Kain Karolin, König Ernő, Kubinyi Margit, Kovács Ilonka, Kovács Margit, Kovács Ferencz, Kellner Hermin, Keller Fáni, Kain Sándor, Kohn László, Kovács Mihály, Kiszmer Adél, Kálivoda Jánosné, Kohn Gizella, Kormos Samu, Kinner József, Kopáchy N. Kuzman József, Kéryné Blum Carola, Kronberger Erzsébet, Kápolnai Pauer Viktor, Kemény Lajos, Kurländer Lenke, Kocsis Károly, Kecskári Ödönné, Kircz Bertalan Kovács Andor, lovag Kleeberg Osvaldné, Kempelentu N. Kalmai Lipótné, özv. Kintzl Imréné, Klein Lajos, Korpás Juliska, Kovács Mátyás, Kronstein Berta, Kohn Arthur, Kam Karolin, Kovács Károly, Kohn Béla Kiss János, Kassó Gyuláné, Kondor József, Kiss Mózes, Kósa Lajos, Klein Kornélia, Kohlmann Ilonka, Kovácsich Lajos, Karkovány Ákos. Király Ernő, Kemény János, Kunfi Pál, Kindl Gyula, Klein Jozsefné.

Lungár István, Laun Miksa, Lord Albert, Lichtmann Sándor, Lipp Ferencz, Lővinger Vilmos, Lichtner Dezső, Loschitz Margit, Löffler Samu, Ligeti Irma.

Matolcsi Imre, Malicsek Ödönné, Molnár Jánosné, Matuskovich János, Majorossy István, Medveczky Károlyné, Mihály Jenő, Margineán Jánosné, Márkus Ödönné, Matkovich Vilma, Monszpart Irma, Mérey László, Medveczky János, Martonfalvay Pálné, Márton Sándor, Moldován Péter, Mészáros Irma, Mezey Gizella, Mandel Izsák, Müllender Mariska és József, Molnár Lajos, Mátrai Ákos, Matusek Erzsi, Mátrai János, Morvay Izidor, Mártin Istvánné, Margonyi Ella, Mittweg Ilona, Mandl Matild, Mészáros Antal, Marine Casino, Mandl Zsigmond, Majoros Margit.

Nadányi Gyula, özv. Nogel Vinczéné, Natansohn Hermina, Nékám Aurél, Novák Gusztáv, N. Nagy Sándor, Németh Antal, Németh Gábor, Nagy Ignácz, Nyegray Ferencz, Nuszabum Lázár, Nagy Dénes, Nagy Antal, Neuer Sándor, Neverkla Ferenczné, Nyári István.

Oblath Paula, Ocsenás Lajos, Östreicher nővérek, Oláh Berta,

Pauer Edéné, Palotay Géza, özv. Piffko Antalné, Patay János, Prohászka Ferencz, Prihradny Miklós, Papp Vilmos, Poradovszky Róbert, gróf Pongrácz István, Pogáchnigg Miksáné de Conrad Ottilia, Pálfy Ede Róbert, Pick Jenő, Perl Ferencz, Pongrátz Buzáth Ferenczné, Pösch Gyula, Perl Vilmos, Pauk Béla, Pauer Edéné, Propper Sándor.

Répászky Péter, Rosenfeld Berta, Reismann nővérek, Reich Béla, Roth Győzőné, Rády Róza, Rosenberg Sándor, Reisner Mórné, Rosenberg Samu, Rechnitzer nővérek, Rushnyák Irma és Sarolta, Ruby Melanie, Rosenblüth Johanna, Rehák Mihály, Rázsos Margit, Révész Izidorné, Rosenberg Izsó, Ruzsin Irén, Rochlitz nővérek, Roller Vilmos, Rónay Mihály, Rieger Jenő, Reisch Elek, Rennlinger Nándorné. Ruttkay Emil, Rasch Natália, Rostás István, Rubin Mártonné, Rosenbaum Jenőné, Reich Elek,

Szlancsok Alajosné, Szabó István, Sidó Józsa, Staviarski Romnala, Szilágyi Lajos, Szabó Samuné, Schlanger Mór, Sonnenschein Stefánia, Stiegler Lajos, Szeczey Mariska, Stefanovits Antal, Schvarcz Emma, Szokolai János, Süszhocz Sándor, Suchovsky Ottokár, Szieber Bella, Szabó István, Schvarcz Aladár, Sebestény Lajosné, Schvarcz Ilka, Sztick Károly, Schvarczné Roth Viktoria, Szabados Irma, Schuszter Józsa, Sváb Emilia, Stiasny József, Sammüller Károly, Szekendy Ferencz, Sziebenburger Irén, Simonffy Lajos, Spiró Sándor, Székely N. Szilágyi József, Stieder Teréz. Schlesinger Irma, Szmodis Ödön, Szitányi Aladárné, Szabó Gyula, Steiner Elza, Szücsi Kornél, Szabó Gyula, Szabolcsi Ilona, Szemerjai Lajos, Surányi Lenke, Szilágyi Géza és Béla, Schvarcz Mór, Stieber Alajos, Sajdusák János, Sima Berta, Szultán Mariska, Schönfeld Heléna és Elza, Szepessy László, Singer Manó, Szakmári Mátyás, Schreiber Bernát, Szabó Tinike, Steiner Miksa, Spitzer Artur, Straig István, Schwarcz Juliska, Soós Mihály, Szekulesz Arminné, Schvarcz Adolf, ifj. Scheer Béla.

Turó István, Türk Emilné, Tyrman Róza, Takó nővérek, Tarnai Buocz Jánosné, Tomik János, Tauber, Rezső, Tatay Gyula, Tripsz Károly, Török Béla, Tegze Miklósné, Tóth Elemér, Tábory Károly, Tüzes Kristóf.

Ungár Sámuel, Ujházy Ilona, dr. Ullman Béla, Ujhelly Janka,

Végh Lajos, gr. Vay Dezsőné, V. Kőnig Mari, Vörös Lajos, Vlassits Ignácz, Vámosi Rezső, Vasvári Béla, Végh József, Vezetesi József, Velkey János, Veinberger Etelka. Vásony nővérek, Virágh Gizella, Vészi Margit, Vajda G. József, Velkey János, Varga Lajosné, Veres Benedek, Varga János, ifj. Vass János, Varga Lajosné, ifj. Vucsics László, Vénis Ilona, Vukov György, Varga Pál,

Wiplinger Miczi, Werzár Antal, Wollant János, Weinberger Etelka és Sárika, Weihrauch Irén, Weisz Henrik, Weiszmann Dezső, Weiler Ignácz, Weiner Emil, Wacksmann Henrik, Wolf Dezsőné, ifj. Wachsmann Ferencz, Weisz Herman, Weisz Fáni, Walla Pál, Wáhl Antalné, Weiler Valéria, Wachs Ignácz, Walter Ferencz. Widder Lajos, Weisz Károly, Weisz Lipót, Wallerstein Mihály, Wachtler József, Wagemann Matild.

Zier Vilmos, Zilahy Lajos, Zeller Mihály, Zachariás Antal, Zachariásné Kallós Ilonka, Zachariás N. A fővárosi kereskedő ifjak önképző egyesülete, Zanella Rikhárd, Zsoldos József, Záborszky Gézáné Egerághi Csendőrség.

Közvetlen lapunk zárta előtt a következő megfejtések érkeztek be:

Löbl Irma, László Domokos, orsovai Láner Kornél, A «Fővárosi olvasó kör.» Delhányi Mari, Kiss Andor, Kimák Antalné, K. Kenyeres Arthúr, Dr. Grosz Ignáczné, Mierka Ignácz, Bródy Aladár, Roxer Terike, Thoma Teréz, Cserepes Mária, Safran Emilné, Tóth Ilka, Köpe János, Fischer Jenő, Reisinger Samuné.

«Kosmos» kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

Hogyan ápoljuk a bört és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára

Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levelbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasitásban** felsorolt és szaktekintélyek által is elismert **szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme ... ... **ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz « **75** «
Dermolin rizspor ... ... « **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.
Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

HIRDETÉSEK FELVÉTETNEK

e lap kiadóhivatalában

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

SZIGETI LAJOS

szij és nyereg-gyártó és bőröndös

Budapest, VIII., muzeum-körut 10.

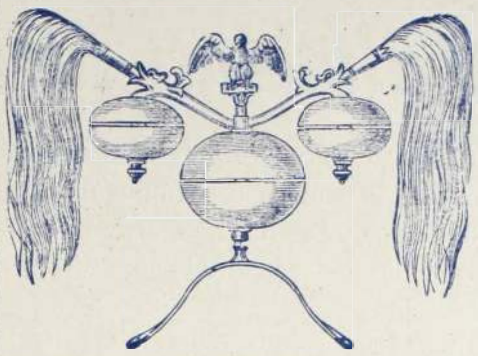

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előírás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botók, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék, külön katonai nyereg-szerekről- és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Cs. és kir. hadmérnök-igazgatóság Pécsett.

153. szám.

Pályázati hirdetmény.

A TOLNAI LOVASSÁGI LÖVÖLDE

épitkezésénél előforduló épitési munka biztositása érdekében a cs. és kir. közös hadügyminiszterium 1892. szeptember 26-áról keltezett s a 8. oszt. 4375. számu rendelete folytán **1893. évi márczius hó 10-én délelőtt 10 órakor a hadmérnök-igazgatóság irodájában Pécsett,** Széchenyi-tér 17. sz. II. em.

IRÁSBELI PÁLYÁZATI TÁRGYALÁS

fog megtartatni, mire a pályázni szándékozók meghivatnak.

Az épitésre összesen **11,260 frt 75 kr.** azaz tizenegyezerkétszázhatvan frt 75 kr. osztr. értékben van előirányozva.

A pályázati általános és részletes szerződési feltételek, továbbá a segéd és pályázati minták a **pécsi hadmérnök-igazgatóságnál** a rendes irodai órákban megtekinthetők.

A letéteményezendő **bánatpénz** a költségösszeg 5%-a vagyis **570** frt.

A pályázatot elnyerő kaucziója a bánatpénz kétszeresét teszi ki.

Pécs, 1893. február hó 21-én.

A csász. és kir. müszaki igazgatóság kezelő bizottsága Pécsett.

Ajánlok eredeti töltésben

Gróf **Keglevich** István-féle } **Cognacot**
« **Eszterházy** Géza- « }
1 csill. **1.35,** 2 csill. **1.60,** 3 csill. **2.—.**

Czuba Durozier és Társa-félét
1 csill. **1.50,** 2 csill. **1.70,** 3 csill. **2.20.**

Gr. Nádasdy Ferencz-féle 1.60

Braziliai	1 lit. üveg	**frt**	**1.—**
Cuba	**Rum** 1 « «	«	**1.50**
Jamaica	1 « «	«	**2.80**

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl

CZUCZOR A. JÓZSEF

fűszer-, tea-, rum- és cognac-kereskedő

BUDAPEST,

Fő-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 50. | Fiók-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 23.

Olcsó és igen jó

NARANCS

ingyen csomagolás és minden postaállomásra **bérmentve** szállitva 5 kilós kosárban, a gyümölcs nagysága szerint 24 darabtól 60 darabig. Narancs vagy czitrom, vagy keverten is, czukrozott gyümölcs utánvétellel 1.50

Kávé

Santos	1	**k.** ...	1.50
Cuba	1	« ...	2.05
«	1	« ...	1.95
Jáva	1	« ...	1.95
« Jáva arany	1	« ...	2.10
« Mocca val.	1	« ...	2.05
« Pörkölt kül.	1	« ...	2.40
Datolya sárga	1	« ...	—.60
« Tunis legsz.	1	« ...	1.60
Füge smyrna v. kosz.	1	« ...	—.28
Malaga szőllő	1	« ...	1.40
Orosz hal 1 hordó	5	« ...	1.50

Egy 5 kilós kosár megrendelésnél bérmentve utánvétellel küld

SCHUSTER GYULA

fűszerkereskedő

VI., Andrássy-ut 61. sz.

Fiók-üzlet:

I., Döbrentei-tér 2. sz.

BUDAPESTEN.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én „mesterségesen illatositott

páfrány- és tűfenyő-nedv"-em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavételnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESZTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23.

mindenütt kapható.

Cs. és kir. műszaki igazgatóság Nagy-Szeben.

214. szám.

Pályázati hirdetmény.

A nagy-szebeni cs. és kir. Ferencz József-kaszárnya területén előforduló kibővitési épitkezésekhez szükséges épitési munkálatok, szállitások és segédmunkálatok biztositására a cs. és kir. közös hadügyminisztérium VIII. osztályának 1893. február 14-éről kelt 507. számu rendelete folytán **1893. márczius 24-én, d. e. 10 órakor** a műszaki igazgatóság irodájában Nagy-Szebenben (Kiskörut 23. szám), irásbeli ajánlat feletti tárgyalás fog tartatni.

A vállalkozni óhajtók tehát felhivatnak, hogy irásbeli ajánlatok benyujtása által ezen tárgyaláson részt vegyenek.

	Legénységi laktanya **Lit. D 1**		2 istálló-épület **Lit. D 2**		Maródi-istálló **Lit. D 3**		Patkoló műhely **Lit. D 4**		Üteg-szin **Lit. D 5**		Különböző javitó munkálatok **Lit. D. 6, 9, 10**		*Összeg*	
	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.		
Föld- és épitészeti munkálatok, előirányozva ezen összeggel	36498	93	12570	54	1428	09	2108	80	1388	59	—	—	53994	95
Kőfaragó-	1535	94	90	40	10	—	20	55	—	—	—	—	1656	89
Ács-	5176	87	5973	54	441	42	793	19	625	20	198	02	13208	26
Bádogos-	1039	03	849	08	71	08	179	36	—	—	—	—	2138	55
Cserepező-	1388	61	1858	44	160	19	313	90	602	65	—	—	4323	70
Asztalos-	8464	90	964	80	53	—	110	—	—	—	—	—	9592	70
Lakatos-	2594	99	3468	60	204	33	195	55	9	—	—	—	6472	37
Mázoló-	—	—	318	70	39	49	—	—	—	—	—	—	358	19
Körező-	186	26	235	10	18	66	68	22	—	—	312	50	820	74
Szállitási stb.	7258	11	—	—	—	—	—	—	—	—	160	—	7418	11
Különböző	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1365	08	1365	08
Összesen	64143	54	26329	20	2426	26	3789	57	2625	44	2035	60	101349	61

Az összes munkálatok csak összeségben, azaz egy fővállalkozónak adatnak át. Az ajánlatok a százalék engedmények vagy pótlékok szerint, és pedig az összes munkálatokra nyujtandók be; alapul szolgálnak az 1892. deczember 30-áról és 1893. január 8-áról kelt előirányzatnak egységárai.

A pályázati feltételek, melyeket minden pályázó betartani köteles, valamint az ajánlati formularék a fent nevezett műszaki igazgatósági irodában átvételi elismervény ellenében felvehetők; a feltételek betartása nélkül az ajánlat figyelembe nem vétetik. Ugyanott a kötendő szerződésre szóló általános és részletes feltételek, azután a költségelőirányzatok és egyéb az épitkezésekre vonatkozó tervezetek megtekintés s tudomásvétel czéljából a pályázók vagy azoknak kellőleg igazolt képviselői részére rendelkezésre állanak és 1893. márczius 8-ától egészen 23-áig e rendes hivatali órákban betekinthetők.

Az épitési tervezetek csak megközelitő támpontot nyujtanak a munkálatokhoz s igy a haszonösszeg számjegyeire nézve is. A pályázók által leteendő előleg az összköltségek 5%-ával, azaz 5000 frttal számittatik; ezen összeg az ajánlati tárgyalás megkezdésére kitüzött időpont előtt vagy készpénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a műszaki igazgatóság pénztárának átvételi elismervény ellenében átadandók vagy posta utján elküldendők. Az ajánlatot elnyerő által leteendő óvadék a foglalónak kétszeres összegével számittatik. Minden ajánlattevőnek szem előtt kell tartania, hogy az általános szerződési feltételek I. czikkelye szerint lemond a kincstárnak az ajánlat elfogadására vonatkozó nyilatkozatáról, valamint visszalépési jogáról, ugy szintén igéretének vagy ajánlatának a törvényileg szabályozott határidő alatt való betartásáról, és hogy ajánlata reá nézve az ajánlat kiirásának napjától kezdve visszavonhatatlanul, a kincstárra nézve azonban csakis attól a naptól bir jogérvényes kötelezettséggel, a melyen a hivatott katonai hatóság által jóváhagyatott.

Minden ajánlattevő, a ki a műszaki igazgatóság előtt nem ismeretes, tartozik a megfelelő kereskedelmi és iparkamara részéről kiállitott igazolványnyal hitelképességét, megbizhatóságét arra a munkára, melyre pályázik, bebizonyitani.

Nagy-Szeben, 1893. márczius 1.

A műszaki igazgatóság intéző-bizottsága.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 MÁRCZIUS 19.

12-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Két uj államtitkár. — **Martos Ferencz:** *Első ibolyák.* — **Dr. Faragó Gyula:** *Lelenczügyünk.* — **Domahidy Ujfalussy Amadil:** *Amit az akáczfa regélt...* — **Kőrös Mihály:** *Szerelem nélkül.* — **Larroumet Gusztáv:** *Bordeaux. Marseille és Toulouse.* — *Hadtudományi felolvasás az akadémiában.* — **Hevesi József:** *Falstaff.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **Sajó Aladár:** *Köd a kapan.* **Rendes rovatok.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK

vezérügynöksége

most: **Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.,** ajánlja:

A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára

felülmulhatlan jóságu
gőzcséplő garnituráit,
malomczélokra különösen alkalmas
hengerkazános lokomobiljait,
teljesen vasból készült
szalmakazalozó gépeit,
szabadalmazott
Stibor-körfürészeit,
uj szerkezetü, szállitható
gőz-kukoricza-morzsolóit,

valamint mindennemü **mezőgazdasági gépeit** kedvező feltételek mellett.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

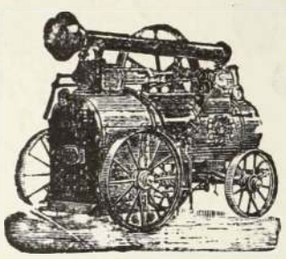

Tévedések kikerülése végett a levelezések, küldemények és megrendelések mindig csak igy czimzendők:

A magyar királyi államvasutak
gépgyára vezérügynökségének
Budapest, VIII. ker., József-körut 41. szám.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

Ajánlok eredeti töltésben

Gróf **Keglevich** István-féle
« **Eszterházy** Géza- « **Cognacot**

1 csill. **1.35,** 2 csill. **1.60,** 3 csill. **2.—.**

Czuba Durozier és Társa-félét
1 csill. **1.50,** 2 csill. **1.70,** 3 csill. **2.20.**

Gr. Nádasdy Ferencz-féle 1.60

Braziliai	Rum	1 lit. üveg	frt 1.—
Cuba		1 « «	« 1.50
Jamaica		1 « «	« 2.80

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl

CZUCZOR A. JÓZSEF
fűszer-, tea-, rum- és cognac-kereskedő
BUDAPEST,

Fő-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 50. | Fiók-üzlet: VI. ker., nagymező-utcza 23.

Husvéti kiállitás.

Tojások

egész uj kiállitásuak **10 krtól 30 frtig** rendkivül nagy választékban. **Husvéti tojástöltelékek** hölgyek és gyermekek számára. **Pompás meglepetéstárgyak az annyira szokásba jött husvéti ünnepek** részint költői gyengéd, vagy kedvderitő természetüek.

TOJÁS színes 10, 40, 70, 1.—, 1.30, virágfestéssel 75, 1.—, 1.50, 2.50, színes fonatú 30, 90, 1.50, atlasz vagy selyem 50 kr., 1.—, 1.50, 2.—, 2.75, kifutó csibécskével 3.80, csinos porczellán figurákkal 1 frtől 12 frtig, színes üvegből bronz állványnyal 1-től 7 frtig, flaconnal a legfin. kivitelben 3-tól 12 frtig, dominóval 50 krtól 1 frtig, kockával 35 kr., földgömbbel 1 frt, gyüszüvel 35 kr., varró- vagy iró-készlettel 1.60. 2.50, 3.50, csodakigyóval 35 kr., zseléval 1.60, babával 1.20-tól 2.50-ig, gyermekjátékkal 1.40, 2.75, 5 frtig. himzett és festett selyem 1.75, 2.50, 3.75, 5.—, 10 frtig, bugótojás 85 kr., guglibábbal, állatokkal, ugrószinóral stb.

FECSKENDŐ folyton tölthető gombluykibolya 40 kr., rózsa vagy gyöngyvirág 60 kr., csokrok 60, 80 kr., ibolyacsokor —.60, 1.—, tölthető porczellán-rózsa 1.—, vizhatlan rózsák **UJ!** —.80, 1.—, tollas madárkák **UJ!** 2.50, 3.—, 4.—, 5.—, revolver —.70, nikelrevolver 1.—, nyakkendőtü 1.20, szivarszipka 1.—, béka —.20, tréfás alak 1.—, szivarozó ember —.85, tölthető elegáns sétabot **UJ!** 2.50, 3.75, 5.—, óra 1.—, gyürü ljobbfajta —.30, szivar illatszerrel töltve —.35, flaconok finom illatszerrel töltve —.35, —.50. Ezenkivül még sokféle **husvéti különlegességek,** melyek használatával csak a vevő ismertetik meg.

Postai megbizások idején való beküldését kéri

KERTÉSZ TÓDOR
BUDAPEST,
Dorottya-utcza 1.

Olcsó és igen jó

NARANCS

ingyen csomagolás és minden postaállomásra **bérmentve** szállitva 5 kilós kosárban, a gyümölcs nagysága szerint 24 darabtól 60 darabig. Narancs vagy czitrom, vagy keverten is, czukrozott gyümölcs utánvétellel 1.50

Kávé

Santos	1	k.	1.50
Cuba	1	«	2.05
«	1	«	1.95
Jáva	1	«	1.95
« Jáva arany	1	«	2.10
« Mocca val.	1	«	2.05
« Pörkölt kül.	1	«	2.40
Datolya sárga	1	«	—.60
« Tunis legsz.	1	«	1.60
Füge smyrna v. kosz.	1	«	—.28
Malaga szőllő	1	«	1.40
Czukrozott gyümölcs	1	«	2.—
Orosz hal 1 hordó	5	«	1.50

Egy 5 kilós kosár megrendelésnél bérmentve utánvétellel küld

SCHUSTER GYULA
fűszerkereskedő
VI., Andrássy-ut 61. sz.
Fiók-üzlet:
I., Döbrentei-tér 2. sz.
BUDAPESTEN.

Legjobban, legolcsóbb áron

és felülmulhatlan választékban kaphatók

mosóruha szövetek

KOLLARITS JÓZSEF ÉS FIAI „Ypsilanti"-hoz czimzett

vászon-, fehérnemü-, szövött- és mosó-áru szétküldési áruházában

Budapest, IV. ker., váczi-utcza 5. szám.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett gyorsan. Minták kivánatra ingyen és bérmentve.

Leszállitott méter árak:

	ezelőtt	most
Jól mosható karton	—.30	—.20
Fantasie levantin	—.40	—.30
Valódi franczia levantin	—.55	—.40
Valódi franczia batiszt	—.65	—.45
Valódi franczia szaten	—.85	—.55
Atlasz szaten	—.65	—.45
Atlasz kásmir	—.65	—.45
Jól mosható zefir	—.45	—.30
Angol és áttört zefir	—.65	—.40
Férfi ing kreton	—.45	—.35
Férfi ing oxford	—.45	—.45
Férfi ing serge	—.50	—.40
Valódi franczia de laine	1.—	—.65
Valódi franczia flanell	1.30	—.90
Selyem pongé	1.40	—.95
Jól mosható velez	—.45	—.30
Divat velez	—.55	—.40
Oxford velez	—.45	—.30
Flanell velez	—.65	—.45
„Norma" egysz. diagonal	—.45	—.30

II. évfolyam. 1893. március 19. 12. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

KÉT UJ ÁLLAMTITKÁR.

A Wekerle-miniszterium ujjászervezésekor az államtitkárok között is több változás történt. Mindnyája, kik az uj és diszes, de egyszersmind nagy felelősséggel járó s rendkivüli munkaerőt igénylő hivatalt elfoglalták, köz és politikai életünk kiválóbbjai közé tartoznak, s valósággal hű képviselői annak az uj aerának, mely a törhetlen munkásságot s szorgalmat tüzte ki zászlójára.

Ezuttal a pénzügyminiszterium és a belügyminiszterium uj államtitkárait mutatjuk be, kiknek rövid életrajzi adatait a «V. U.» után közöljük.

BÁRÓ JÓSIKA SÁMUEL.

LUKÁCS LÁSZLÓ.

BÁRÓ JÓSIKA SÁMUEL, erdélyi főuri család ivadéka, 1838 augusztusában született Salzburgban. Atyja a tavaly elhunyt báró Jósika Lajos, késő agg koráig egyike volt a legkitartóbb sportférfiaknak s általában Erdély legelső gentlemanjének tartatott. Tőle örökölte a gondolkodásmódot fia, Samu, ki iskoláit Nagy-Szebenben kezdte meg s Párisban és az angolországi Stronghurts-ban végezte. A jogi tanfolyamot Pozsonyban és Kolozsvárt hallgatta. Ezután gazdálkodott birtokain, de egyre élénkebb részt vett a megyei közéletben, s 1870-ben hunyadmegyei, 1872-ben kolozsmegyei tiszteletbeli főjegyzőnek neveztetett ki. Az erdélyi részek politikai, gazdasági mozgalmaiban az utolsó húsz év alatt sűrűn találkozunk nevével. Alelnöke volt az erdélyi gazdasági egyesületnek. Egy izben föllépett alispán-jelöltnek is Kolozsmegyében. Végre 1885-ben Tisza Kálmán Kolozsmegye és Kolozsvár sz. kir. város főispánjává nevezte ki. Három éven át viselte a bizalmi tisztet s e közben élénk részt vett egyháza, az erdélyi rom. kath. egyházmegye autonomikus ügyeiben, mint a status igazgatótanácsának alelnöke s a statusgyülés rendes évi közgyülésének világi elnöke.

A mult téli választások alkalmával a kolozsi kerület küldte föl az országgyülésre képviselőjéül, az a kerület, mely most az ő kineveztetése után, egyhangulag Hieronymi belügyminisztert választotta meg helyébe képviselőjévé. Jósika báró a közéletben szükszavu, de előkelő modorú, rokonszenves főur. Mostani állásában nem az előkelő állami hivatalt, hanem a komoly munkát kereste, melyből azon a helyen bőven kijut neki.

Megjelent a Pallas Nagy Lexiconának II-ik kötete.

Lukács László Zalathnán, ebben a kis bányavároskában született, 1850. október 24-én, tehát alig két évvel ama kegyetlen vérengzés után, melylyel a fölizgatott oláh hordák a város menekülő magyarságát kipusztitották. A Preszáka melletti szörnyű gyilkolás alkalmával Lukács szülői csak annak köszönhették életük megmaradását, hogy Zalathnáról nem távoztak a támadáskor, mig azokat, kik a városból elmenekültek (s köztük az államtitkárral rokonságban álló Lukács Béla kereskedelmi miniszter szüleit is) a vérszomjas lázadók útközben leöldösték. Lukács László gymnáziumi tanulmányai bevégeztével nagyobb tanulmányutakat tett Európa-szerte, s hogy szerzett tapasztalatait világos eszével és kitartó szorgalmával milyen mértékben tudta érvényesiteni, arról tanuságot tesz egész közéleti működése. Nyilvános pályája elején a győri jogakadémiának volt rendkivüli tanára, de egészségi okokból megvált ez állásától, s atyja halála után erdélyrészi bányaművei vezetését vette át. Ez időtől kezdve Alsó-Fehérmegye törvényhatósági közéletében szerepelt. Onnan került, az aranyvidékről, a Házba, mint a magyar-igeni kerület képviselője 1878-ban. Az erdészeti törvény és a számvevőszék szervezéséről szóló törvény megalkotásában kiváló részt vett s azonfölül éveken át előadója volt a zárszámadási bizottságnak. Innen hivta meg a kormány 1887-ben a pénzügyminiszteriumba tanácsosnak, honnan azonban három évi sikeres működés után megvált, kisérve mindazok elösmerésétől, kik munkásságát ismerték s a király kitüntetésétől, ki a Lipót-rendet adományozta neki. Aztán ujból a Házba került Abrudbányáról. A házban szorgalmas munkása volt a pénzügyi bizottságnak s a tisztviselők fizetéséről szóló törvényjavaslat ujjászövegezése, mint előadónak, egeszen az ő munkája.

Hogy hivatásának mindenben megfeleljen: arra tudása és akaratereje elég van, s a kitartó de zajtalan munka ez embere kétségkivül kiváló szolgálatokat fog tenni az országnak.

Lukács a magyar képviselőháznak legmunkásabb tagjai közé tartozott. Lelkiösmeretes, szorgalmas ember volt egész életében, bár csak legközelebbi barátai ismerték igazi értékét. Ugy szólván az egész házat meglepte, mikor, mint a zárszámadási bizottság előadója, a magyar pénzügyekről olyan világos és tiszta képet adott, a milyenhez nem igen voltak szokva az emberek, különösen e kevéssé méltányolt bizottság részéről.

Lukács László tehetségét a maguk igaz mértéke szerint Tisza Kálmán ismerte föl, ki, mikor őt tanácsosául hivta meg, nem csekély szolgálatot tett a magyar pénzügyek rendezésének. E fölfedezésnek különben érdekes kis története van. A magyar pénzügyek szomoru állapotban voltak abban az időben, mikor Szapáry Gyula gróf vezette a pénzügyi tárczát. Tisza Kálmán hatalma tetőpontján állott. Az öreg Zsigmondy Vilmos, a pénzügyi bizottság akkori elnöke, egy emlékiratot nyujtott át Tiszának, melyben az ország pénzügyi helyzete a legkiméletlenebb őszinteséggel volt ecsetelve, a mult hibáival s a jövendő szomoru kilátásaival egyetemben. Az emlékirat veleje röviden az volt, «hogy igy nem mehet a dolog tovább!»

Tiszának nem volt ugyan ideje sokat foglalkozni a pénzügyi politikával; de e memorandum oly nagy hatást tett rá, hogy behatóan tanulmányozta, sőt a pénzügyi bizottság kormánypárti tagjainak bizalmas értekezlete elé is terjesztette azt. Mi volt ez értekezlet megállapodása, az nem jutott nyilvánosságra; de annyi tény, hogy a mit az emlékirat megjósolt: a nagy krach, két év mulva csakugyan bekövetkezett. Szapáry gróf lemondott s Tisza, bármily kevés kedvet érzett is rá, népszerüsége rovására is kénytelen volt a pénzügyi tárcza terheit vállaira venni. Első dolga volt azonban kineveztetni államtitkárrá Wekerle Sándor miniszteri tanácsost s miniszteri tanácsossá Lukács Lászlót, amaz emlékirat szerzőjét.

Mikor Tisza 1887 október havában pénzügyminiszteri minőségében első izben tartotta expozéját s igéretet tett arra, hogy az államháztartás egyensulyát helyreállitja a képviselőházban, senki sem tartotta az igéret beváltását lehetőnek. Csak két ember mosolygott biztatóan: Wekerle és Lukács László. Ezek után elő is segitették és Wekerle, mint miniszter, keresztül is vitte az egyensuly helyreállitását.

Lukácsnak nem utolsó érdeme a regalemegváltás bonyolult ügyeinek rendezésében való tevékeny részvétele is, valamint alapos tanulmányra vallanak a valuta enqueteben tett nyilatkozatai. Most rövid távollét után őt megillető helyre került vissza, az ország pénzügyi adminisztrációjába.

ELSŐ IBOLYÁK.

Az utczasarkon áll a halavány,
Halvány, de szép virágárus leány.
A korzón nyüzsg, zsibong az uri nép,
Ragyognak pompás, ékes toilettek.
Vig, szép leányok, asszonyok; és közöttök
A divatos ficsur begytelve lép
És visszanéz mohón, ha jó falat:
Egy-egy csinos nő mellett elhalad.
S időközönként, mintha távol ének,
Megcsendül egy hang, tiszta, dallamos:
«Uram! Szép asszonyának, kedvesének . .
Ibolya tessék, hímes, illatos!»
. . . Szép szőke gyermek, tűzd keblemre hát,
Hadd szivjam, szivjam hosszan illatát.
Ah! mennyi illat egy piczinyke szálon!
Magamba szivni mind nem is birom!
Ibolya hát — igen, való, nem álom! —
Ibolya hát e harmatos szirom!
. . . Im, langy fuvallat rezdül át a légen,
A ködbelepte menybolt felragyog,
Halk dallam kél . . . Oly ösmerős, de régen
Hallhattam . . Ah! Teremtőm, hol vagyok?
. . . . Hótengert látok és rideg jeget;
Csupasz fatörzsön károgó madár.
Fakó nap ónos fellegek megett.
A vérszemü csikasz kullogva jár.
. . . De ah! mi fény hasitja meg a léget?
Mosolygó napsugár melenget, éget,
Rügyek fakadnak. Ifju lomb alól
Szerelmes gerle, fülmile dalol.
Növény, virágnak ébred szirma, sarja,
Zöld pázsiton csergő patak futos,
S az árnyékban, hol senki sem zavarja,
Ibolya nyilik, selymes, illatos!
S a feslő bimbó szüzi mélye,
A csermely altató zenéje,
Hol szép najádok andalognak,
Hűs, titkos árja lomb-buroknak,
A tóvirág, mely hó-levéllel
Terül a vad hinárón széjjel,
A fészek pelyhes kis lakója
S szerelmesen mely áthatolja
Az erdő kúsza mélyeit:
A napsugár s a fuvalom —
Zsongó, döngő harmóniával
Olvadnak egybe és a távol
Biborba játszó alkonyából
Még visszarezdül elhalón . . .
. . . Valaki úgy hátamba vágott,
Hogy majd kiejtém a virágot.
. . . Siessen édes! . . Mi az ára?
És föltekinték homlokára.
Halvány volt, nagyon halvány
A szép virágárus leány.
Redők, hosszú redők valának
Szeme között az ifju lánynak.
A főváros volt a szülője,
Az utcza meg a nevelője;
Istene a bűn, mert ez ád
Szegény lánynak kenyért s ruhát . . .
Mosolygott rám a jó leány,
S ugy elfacsarta keblemet . . .
Szomorú lány, szegény leány,
Lesz-é neked még kikelet?

Martos Ferencz.

LELENCZÜGYÜNK.

Most, hogy az országos lelenczház-egyesület a kezdet nehézségein túl van és már annyira megizmosodott, hogy nemsokára munkába kezdhet — itt az ideje, hogy foglalkozzunk a lelenczház megállapitásának tervével. Már is azt lehetett hinnünk, hogy nem ütközünk elvi ellenmondásokba, a mikor czélul tüztük ki, hogy az apátlan-anyátlan kisdedeket egyelőre itt a fővárosban egy központi intézetbe felvegyük és mihelyt lehetséges, kiadjuk őket dajkaságba a vidékre.

Az ujólag megpenditett eszme termő talajra talált az országban. Ugy a vidéknek, mint a fővárosnak élénk az érdeklődése az ügy iránt, valamint az országgyülésnek legutóbbi tárgyalásai a belügyi tárcza költségvetésének megvitatásakor, ama reménynek adnak tápot, hogy a lelenczügy kérdése komoly stádiumba jutott és közel az idő, hogy nemsokára meg is fog oldatni.

Ezen közben felmerült egy terv, mely ugy a felvető személynek fényes állása, mint emberbaráti törekvései miatt komoly megfontolást érdemel. Ugyanis arról van szó, hogy az elhagyott kisdedek számára egy telep létesittessék, amelyen egyes jótevők, valamint az állam és a hatóságok egy családnak való kis házakat épitsenek, amelyekben szegény iparos és földmüves családok telepitessenek ki a végből, hogy a lelencz gyermekeket felneveljék. Ezen a telepen természetesen mind az meg volna, a mi a gyermekek felneveléséhez szükséges és kivánatos, tehát kellő orvosi felügyelet, játszó terek, iskolák, sanatorium stb.

A szegényeknek kitelepitési kisérlete nem uj, megpróbálták azt már Hollandiában és egyebütt is és azt találták, hogy ha a társadalom hajótörtteit egy helybe gyüjtötték, akkor ott csakhamar oly elviselhetetlen állapotok fejlődtek ki, hogy az ilyenféle telep csakhamar szerte mállott. Nem is csoda, a mikor egy helyre összecsődítik azokat, akik a társadalom sajátlagos viszonyainál fogva bünösökké vagy nyomorgókká lettek. Ugyancsak ez a veszély fenyegeti már erkölcsi szempontból is a telepet, melyben a szegény elhagyott tulnyomólag törvénytelen gyermekeket gyüjtenék együvé.

Ne feledjük, hogy ezen gyermekek a nyomor és esetleg a bün szülöttei, a kik már anyjuk méhében nélkülözéseknek és általában sokkal több veszélynek vannak kitéve, mint a rendes viszonyok között született házasságbeli gyermekek. Ez már abból is kiviláglik, hogy sokkal több, majdnem kétszer annyi házasságon kivüli gyermek születik halva és vetéltetik el, mint házasságbeli. Az ilyen gyermek tehát már is kedvezőtlenebb körülmények között jut a világra, ha tehát nem forditunk reá nagy gondot, nem adunk neki kellő, egészséges környezetet, akkor csakhamar elpusztul. Ha most száz meg száz ilyen gyermeket együtt tartunk akkor hiába az orvosi felügyelet, hiába minden gondoskodás, minduntalan ragályos és egyéb betegségek fognak pusztitani közöttük, nem is szólva a nagy erkölcsi hátrányról, mely az ilyen telephez füződik. Vajjon hogyan is lehetne találni jóravaló iparosokat és földmüveseket, a kik «Lelenczfalvára» (melyet a nép igy vagy hasonlókép gunyolna) mennének ki ingyen lakni, amiért azután egy vagy több lelenczet kellene felnevelniök. A jobb módu embert ez nem csábitaná; a munkásnak inkább van keresete a városban, kijönne tehát egy koldus sereg Lelenczfalvára lakni, abban a reményben, hogy majd az igazgatóságot minden-uton módon sikerülend kiaknáznia. Azután hogyan lehessen oda telepiteni mindenkor kellő számban egy-két hónap előtt szült anyákat?

T. i. ezekre van leginkább szükség, mert a gyermekek tulnyomólag születésük első két hetében hagyatnak el, illetőleg jutnak dajkaságba, vagyis az angyalcsinálók karjaiba. Gyakorlati szempontból lehetetlennek tartjuk azt, hogy mindenkor kellő számban legyenek készletben a telepen az ilyen anyák, hogy a csecsemőket azonnal átvehessék.

Mind ez okokból nem tartjuk lehetőnek, hogy az emlitett telep által elhagyott gyermekek általában elláttassanak, csakis oly módon tartjuk ezt némileg megvalósithatónak, ha egy ilyen telep már nagyobbacska, három—hat éves gyermekek számára rendeztetik be, a kiket rendkivüli óvatossággal és körültekintéssel talán már lehet együtt felnevelni, habár ezt sem tartjuk valami nagyon czélszerünek.

Legjobb ha a gyermekvilág e proletárjai minél inkább a nép közé vegyülnek, mert csak ez által kopik le róluk leghamarabb származásuk bélyege és csak ily módon válnak olyanokká — kézmüvesekké, földmüvesekké, iparosokká, mint a népnek többi fiai.

Nem ringatódzunk az illusióban, hogy bármi helyes rendszerü lelenczház megalapitása által idővel többé nem lesznek elhagyott gyermekek. A gyermekek pusztulásának és elhagyatásának nem az erkölcstelenség, hanem a nyomor az oka és a nyomor folyton-folyvást terjed és fejlődik. A lelenczháznak csak az lehet a czélja, hogy oly kisdedek életét mentse meg, kik különben biztosan elpusztulnak.

Ezt igyekszik tehát megvalósitani az országos lelenczház-egyesület a következő programmal. Először szerényen kezdeni, tagokat és anyagi eszközöket gyüjteni, mindaddig, mig elég erős lesz, hogy czélját megvalósitani kicsinyben, szerényen elkezdheti.

Minden jel arra mutat, hogy ez örvendetes első lépést csakhamar megteheti. Ekkor azután épit vagy kibérel egy szerény központi épületet a fővárosnak valamely egészséges helyén, melynek az lesz a rendeltetése, hogy oda hozzák az elhagyatott gyermekeket, lehetőleg az anyjukkal együtt. Evégből összeköttetésbe kell majd lépnie a nyilványos szülőházakkal, mert azokban szülnek a legszegényebb anyák és onnan kerül ki a legtöbb elhagyatott gyermek. Az anyák felvétele a lelenczház központi intézetébe azért szükséges, hogy saját gyermekeiket szoptassák mindaddig, mig megfelelő nevelő szülő akad, a ki a gyermeket átveszi és elviszi ki a vidékre dajkaságba, másrészt ezeknek az anyáknak viszontszolgálatként — azért, hogy gyermeküket átveszszük, egy-két hónapig kell majd az intézetben idegen gyermekeket szoptatniok. Azokat t. i. a kiket betegség miatt vagy egyéb okból nem lehet a vidékre adni dajkaságba. Az *egészséges* gyermeknek lehetőleg legrövidebb idő alatt ki kell jutni a vidékre, ugy hogy az intézetben csakis a betegek maradjanak vissza.

Hogy mekkora legyen ez intézet?

Ha Budapesten annyit akarunk tenni, mint Prágában, akkor 200 gyermeknek és ugyanannyi anyának való intézetet kellene épitenünk, de ha nem lesz rá módunk, akkor kezdetben 50-nek valóval is megelégedhetünk. De tulajdonképen nem is az intézet nagysága és épitési módja a lényeges, tekintve, hogy a gyermekek ott csak rövid ideig, átmenetileg tartózkodnak, hanem legfontosabb kérdés az, hogy hány gyermeket birunk eltartani. Erre nézve minél több anyagi eszközökre van szükség. Gyüjtsünk tehát szorgalmasan tagokat és adományokat, hogy mielőbb kezdhessünk. Azonban bármennyit is gyüjtünk, eleget sohasem gyüjthetünk, hogy a segélyre szoruló elhagyatott kisdedeknek akár csak egy harmadrésze is kellő eltartásban részesüljön.

Közsegély nélkül képzelhetetlen, hogy egy kellő arányu lelenczház létre jöjjön és mi tulajdonképen ha megkezdjük a lelenczházat, akkor az államnak csak uttörő munkát végezünk, hogy az azután nagy eszközeivel a megkezdett utat végleg kiépithesse.

De azért ez uttörőkre az államnak mindenkor szüksége lesz, ha azt akarja, hogy a szárnya alá vett kisdedek *kellő felügyeletben* részesüljenek. Szolgabiró, falu birája és csendőr sohasem tudják ugy szemmel tartani a kisdedeket, mint a társadalomnak ama jó szivü tagjai, a kik önként vállalkoznak arra, hogy védenczüket hetenkint legalább egyszer meglátogassák, annak bajairól és szükségleteiről tudomást szerezzenek és gyorsan orvosolják. A jó ellenőrzés a lelenczügynek egy kényes pontja, a melyet a hivatalos hatalom sehol sem oldott meg jól, erre csakis a társadalom képes.

Ezért tartsunk össze, gyarapitsuk nemcsak pénzbeli erőnket, hanem arra is igyekezzünk, hogy a társadalom minél szélesebb rétegét vonjuk az eszme szolgálatába, hogy minél többen érdeklődjenek a szegény kisdedek iránt és szivesen magukra vállalják a kisdedek ellenőrzését. Az állam és a többi hatóságok bizonyára velünk lesznek és minden tekintetben támogatni fognak, mihelyt működni kezdünk.

Hiszen már is az országos lelenczház egyesületbe küldte, ugy a belügyminister, mint a főváros kiküldöttjét, hogy munkálataiban résztvegyenek és terveiket istápolják és ellenőrizzék.

Fel tehát a munkára e nemes czél tudatában teljes erélylyel és kitartással és a mi eddig nem sikerült, azt akkor meg fogjuk valósitani és reméljük nemsokára sok ezer kisded életét fogjuk megmenteni.

Faragó Gyula dr.

A KONGRESSUS UTÁN.

Minden esztendőben, rendesen virágvasárnap előtt, összeülnek az országos színészegyesület bölcs tanácsosai, hogy meghányják-vessék, hogyan s mimódon lehetne lenditeni a vidéki színészet szomoru sorsán. A színészet egyeteme megszokhatta azt évek óta, hogy a kongressusok egyáltalán nem viszik előbbre elárvult ügyét. E tapasztalat daczára évről-évre meghozzák a vidéki társulatok azon nem csekély áldozatot, hogy egy-két tagot nehezen nélkülözött filléreik árán felküldözgetnek. Meghozták ezt az áldozatot az idén is azon reményben, hogy elvégre le lészen téve a vidéki színészet reform-munkálatainak alapja.

E reményre ez alkalommal jogunk volt inkább, mint bármikor. Nemcsak azért, mert mindenki át volt hatva azon tudattól, mindenki érezte, hogy a vidéki színészet jelen szervezetében nem életképes, hogy mostani állapota tarthatatlan, hanem azért is, mert csak nemrégiben vette kezébe a belügyminiszter a vidéki színészet rendezésének kérdését.

S ez a kongresszus, melynek komoly munkásságához annyi reményt fűztek, melytől elvárták, hogy a belügyminiszter tervét magáévá teszi, kivitelét hatáskörében belül segíti, előmozditja, nemcsak hogy sokkal inkább meddő volt, mint az előzők, nemcsak hogy egyetlen oly intézkedést sem tudnánk fölfedezni a hosszúra nyult tanácskozások tömkelegében, a melyből némi reményt meríthetnénk a színészet jövőbeli rendezése iránt, de sőt kicsinyeskedéseivel, személyeskedő hecczeivel ez a kongressus elpazarolta a fővárosi sajtó s a nagyközönség rokonszenvét s rászolgált arra a gúnyos s megvető elbánásra, melyet a sajtó részéről ez alkalommal először tapasztalt.

Első tényük az volt, hogy a hatalmat jogtalanul bitorló érdekkliknek sikerült egy napi vitatkozás, tanácskozás után leszavaztatni az elnöki tisztségről azt a férfiút, a ki egy esztendei működése alatt többet használt a vidéki színészet ügyének, mint a mennyit ők egy évtized alatt ártani tudtak neki, a ki állásánál — miniszteri tanácsos s a színészeti ügyek referense a belügyminisztériumban — komoly buzgalmánál fogva meg tudta szerezni a vidéki színészet egyetemének tiszteletét s becsületét s a ki ugyanazon oknál fogva fölfelé is legilletékesebben s leghathatósabban tudta volna megvédeni a színészet érdekeit. Kitúrták az elnökségből *Stesser* Józsefet, csak azért, mert nemcsak maga végzett komoly, elismerésre méltó munkát, de megkivánta munkatársaitól is a szorgalmat, az ügybuzgóságot. A Stesser helye betöltetlen marad, bárki ült légyen is helyébe.

És ez még nem volt elég. S ez a frivol, undoritó visszaélés elriasztotta a vidéki színészet ügyének minden jó barátját s a komoly, intelligens elem sietett magát kivonni a személyeskedések e posványából, a tanácsnak minden kiváló tagja beadta lemondását.

Az országos színészegyesület nemcsak tekintélyét játszotta el végleg, de kivágta maga alól a fát, bebizonyitotta, hogy a színészet autonomiája jelen alakjában csak kompromittáló és káros jelenségeket eredményezhet. Nehézkesnek és primitivnek bizonyult ez az intézmény, melynek évi leszámolója egyre-másra az eltussolások, helytelenségek, hanyagságok, pontatlanságok, lelkiismeretlenségek, sőt igen gyakran önző intézkedések lánczolataival volt mesterkélt prüdériával összeállitva.

A kormánybiztos kineveztetése, a ki szét üssön ez érdekcsoport tagjai között, nem késhetik soká, sőt már Hieronymi — állitólag — a személyben is megállapodott volna: Stesser Józsefet, a leszavazott elnököt szemelvén ki kormánybiztosul. Nagyon helyes! A vidéki színészet rendezése előtt az országos színészegyesület zagyva kérdését okvetlenül meg kell oldani. A kormánybiztosnak nem az lesz a feladata, hogy azt a fát, melyet a színészegyesület utolsó ténykedésével kivágott maga alól, visszaállitsa, de hogy ennek korhadt gyökereit is kitépje s uj, egészséges alapon, életképes magot vessen el.

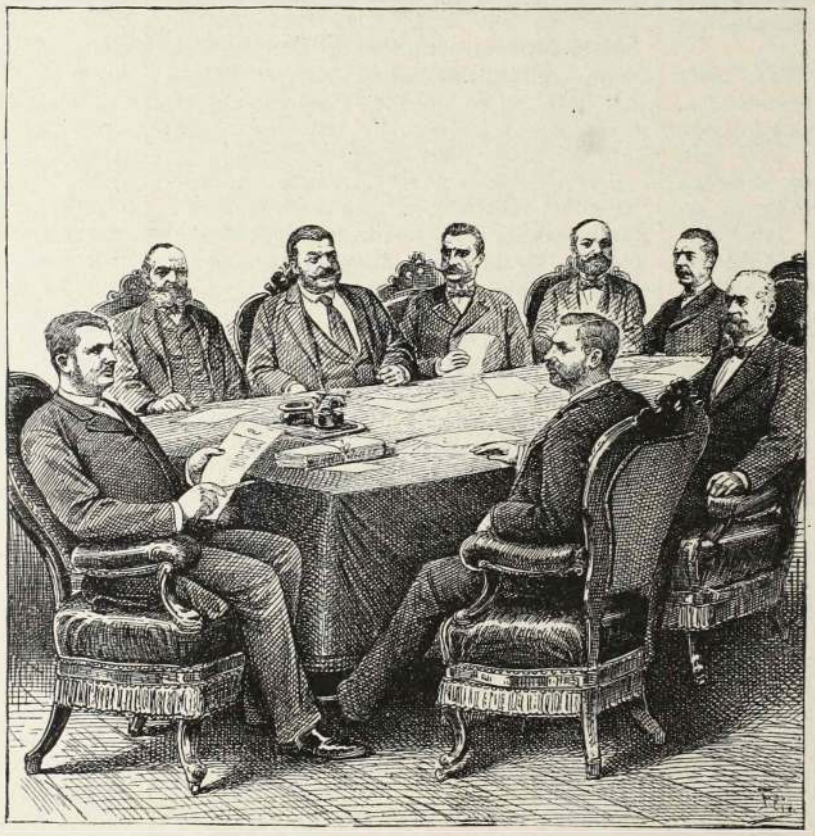

MINISZTERTANÁCS WEKERLE ELNÖKLETE ALATT.

Azon kétségbeejtő viszonyok, melyek között a vidéki színészet tengődik, többé nem rendezését követelik e kulturális ügynek, hanem gyökeres átalakitását; a mostani korhadt alapokon való *ujjászervezés* mitsem ér; egészen más, életképes s a kor reform-követelményeinek megfelelő alapokon való *ujjáteremtése* a vidéki színészetnek vált szükségessé.

A magyar színészet, a mely segély és támogatás nélkül teljesen a maga erejéből vergődött fel s tengődik száz év óta, a melynek oly nagy szerepe s fontossága van rövid fennállása daczára nemzetünk történetében, a minővel sehol sem bir Európában, a mely — ha eltekintünk egyéb kulturális missziójától — magyarositás tekintetében is annyit használt e nemzetnek, az a vidéki színészet végre is megérdemelné, hogy az állam is, melynek annyi érdekét szolgálta s szolgálja, figyelmére méltassa s megfelelő erkölcsi és anyagi segélyben részesitse.

Első sorban tehát ez oldalról kell biztositani a vidéki színészet ügyét s a segélyösszegnek annyiszor megigért, tetemes fölemelését kieszközölni. Azután irtó munkát kell végezni épen ugy a direktorok, mint a színészek között, mert ezeknek nagy tömegét azok képezik, kik a vándorlás ösztönétől üzetve, nem a művészet apostolai, de a kóbor színészélet czigányai lettek. Meg kell szüntetni, vagy legalább is korlátozni a vállalkozási rendszert, mely mindig átka volt, gátjául szolgált a művészet szabad fejlődésének. Szigoru czenzurát kell gyakorolni a fölött, hogy a vidéki társulatok repertoireja — klasszicziták tekintetében — följebb emeltessék, hogy lassanként megszünjék az a viszony, mely szerint a közönség a szinház regulátora, ellenben a szinház vezesse s fejleszsze a közönség izlését.

Végül pedig oda kell hatni, hogy a vidéki társulatok nomád jellege — legalább részben — megszünjék. A színészet története minden népnél azt bizonyitja, hogy a vándorlás roppant kárára van a művészet fejlődésének. A szinművészet, mint ilyen, csak akkor kezd fejlődésnek indulni, midőn egyes helyeken a fejedelmi kegy, vagy a polgárság áldozatkészsége az állandóság alapföltételeit megteremti. A tehetség fejlesztő iskolája az állandó szinház.

Tudom, hogy ez nálunk egyelőre kivihetetlen ábránd, mert nincsenek oly nagy városaink s a kultura sem foglalt még el oly jelentékeny tért, hogy egy-egy város egész éven át fenntarthassa szinházát. De a kóborlás redukálását, igenis, kivihetőnek tartom. Legalkalmasabb módja pedig ennek az amugy is czélba vett kerületenkénti beosztása az egész országnak. Minden kerületbe megfelelő szintársulat helyeztessék el s egy-egy társulat legföljebb 2—3, még pedig egymáshoz lehetőleg közelfekvő nagyobb városban működjék. Ekként a vándorlás s az azzal járó hátrányok, ha meg nem is szünnek, de minden bizonynyal tetemesen korlátoztatnak.

E lap tere s iránya — természetesen nem engedi meg e dolgok s tervek részletesebb körvonalozását, de nem is lehet ez nekem feladatom, ki csak egyes általános pontokat akartam megjelölni s a vidéki színészet tervbe vett reformálása alkalmából rámutatni ama főbajokra, melyek nemcsak hogy zöld ágra nem engedik vergődni, de a tönk szélére juttatták vidéki színészetünket.

Fanovics Jenő.

TAVASZI VIRÁGOK.

A MIT AZ AKÁCZFA REGÉLT.....

Irta: DOMAHIDY UJFALUSSY AMADIL.

Illatot terjesztve szállt le az est a földre megrázván szürke köpenyét, melyről szivárvány szinben csillogva, gördültek le a harmatcseppek. A szomjuzó és bágyadt virágok kéjjel szivták be az éltető nedvet és megfrissülten emelték fel kelyheiket, a fák édesdeden bólintgattak, súgtak-búgtak.

Csupán az akáczfa hallgatott. Tűnődve, mélázva ringatta fejét . . . Kábító illatot lehelő hóvirágai legnagyobbrészt lent hevertek a földön, csak imitt-amott világitott zöld ágain egy-egy fehér tömött fürt, de az is szinte szomoruan függött vékony szálan.

— Mi bajod van — kérdék a többi fák.

— Nincs többé kedvem véletek örülni azt est szépségének . . . hiszen tegnap este egy szegény sziv repedt meg árnyaimban — viszonzá az akáczfa bánatterhelt ágát megcsóválva.

— Oh beszéld el nekünk élményedet — esedeztek társai és az akáczfa engedett kérésüknek, megrázkódott s a következőket mondá:

«Midőn a tavasz eljött és vigan kiáltá nekünk: «ébredjetek álmaitokból», mi pedig szót fogadván neki, zöldülni és virulni kezdtünk, minden este lejött ide a kert ura egy egyszerűen öltözött nő oldalán, eme padhoz, mely gyökereimen pihen s néha órákig üldögéltek itt kettecskén a hold ezüst fényénél.

Tegnap este is mint rendesen, megjelentek s alig foglaltak helyet a padon, a férfi már is átkarolta a nőt, ki minden ellenkezés nélkül borúlt vállaira.

— Illa! szólt a férfi — szeress nagyon, lángolón . . . ne hagyj el soha, mert az elválás megőrjitene . .

— Véled maradok mindaddig mig lehet . . . mig titkunk fölfedezve nincsen . . . ha ő, nőd megtudja, hogy szeretjük egymást, házadban nem lesz többé maradásom . . .

— De maradnod kell! . . . mondá a férfi szenvedélylyel — te az én rokonom vagy, szüleid nincsenek . . . hajlékot csupán csak én nyujthatok neked . . de ha mégis elmennél, én követnélek a világ végeig, mert nem élhetek nélküled . . . jól tudod te azt . . .

A nő szivében a «jó» és a «rossz» harczott látszott vivni . . . egy pillanatra a «jó» győzött és fájdalmas hangon rebegé:

— Hadd fussak el innen . . . feledj el, hiszen ha megtudná nőd, hogy jótetéményeit mivel háláltam meg, hogy szerelmedet elraboltam tőle, megszakadna szive a szegénynek . . . ő is ugy szeret mint én, lánggal-hévvel . . .

A férfi nem válaszolt, arcza elsötétült eszébe jutott, hogy az a nő, kit hitványul megcsalt, hosszu időn keresztül őrangyala volt, ki gyöngéd kezekkel segit neki kikerülni az élet örvényeit — s egy perczre mély szánalmat érzett az elhagyott iránt, de midőn a nő, kinek feje a vállán nyugodott, a felébredt féltékenység hangján suttogá: «Ernőm, drágám, megbántad talán, hogy szeretsz», a férfi ismét feledé a hőn szerető hitvest, az oltárnál mondott esküt, a szenvedély fölülkerekedett a nemesebb érzelmeken és lázasan ölelte magához a nőt, a ki iránt egy ifju hevével bolondult.

— Ne félj — mondá Ernő fokozódó szerelemmel — ha akarod, megmondom annak, a kit egykoron ugy imádtam mint most téged, hogy nem szeretem többé, hogy szivem már a másé, letérdelek előtte, ugy fogom kérni, tépjük szét a vaslánczot, mely bennünket összefűz . . . adja vissza szabadságomat, hogy még egyszer éljek, még ifju lehessek oldalodon . . .

— Mily édes lenne kikiáltani a világnak, hogy örökre a tied vagyok — szólt Illa, félig kábultan virágaim illatától, szerelmének hevétől s egy hosszu csókot nyomott a férfi forró ajkára.

Az akáczfa kissé megpihent, mélyen sóhajtott, azután folytatá:

— Éjfél lehetett már, midőn a szerelmesek távoztak, de alig tüntek el a kastély növényekkel befásitott verendája mögött, az orgona bokor mellől egy sápadt nő lépett elő.

Telt alakját világos csipke-ruha boritá, melynek átlátszó könnyű ujjai látni engedék puha fehér karjait. Szőke haja kuszáltan lógott alá, arcza kimondhatatlan fájdalmat tükrözött vissza.

Az élet ama mesgyéje előtt állott már, amely az ifjuságot választja el az érettebb kortól, de azért még mindig szép volt.

Olyan lassan, vontatva lépdelt, mintha nehezére esett volna a járás . . . az orgonabokor itt van a közelemben s mégis ugy tünt fel nekem, mintha idejövetele egy félórába került volna . . . A csipkefodor gyorsan hullámzott kebelén, kezeit minduntalan görcsösen szivéhez szoritá, melynek dobogását szinte hallani lehetett.

Jól ismertem e nőt, hiszen ő volt e kertnek és mindnyájunknak bájos urnője, minden bokor, falevél hódolt neki, de fájdalmát csak én lestem ki, gyöngéd szivét csak én láttam megrepedni . . .

Midőn ide ért e padhoz, bánatának terhe alatt összeroskadt, perczekig feküdt teljesen mozdulatlanul, a nyirkos földön, végre felnyitotta szemeit és én lebocsátottam ágaimnak egyikét, ő bele kapaszkodott piczinyi kezeivel, de nem birt többé fölemelkedni, visszahanyatlott a kemény porondra. Illatos virágaim oda simultak keblére s én mindinkább éreztem, hogy hidegül a keze, a mely a lenyujtott ágat fogva tartá, s hogyan lassul szivének dobogása . . . rövid idő mulva megszünt benne az élet, fagyos ujjai elereszték zöld leveleimet . . . engem éles fájdalom fogott el és forró könyeket sirtam . . . nézzetek a föld még most is boritva van lehullott virágaimmal . . .

Ő tehát mindent hallott . . . nyomára jött annak, hogy az imádásig szeretett férfi megcsalta őt.

Oh ha tudnátok fák, bokrok, mily boldogak voltak ők együtt egykoron . . . itt e padon vallott neki először szerelmet a férfi, itt ismételgette éveken át az édes szavakat . . . s a nő bizott benne, hitte hogy a férj szerelme ép olyan tartós lesz mint az övé . . mondom nektek, ő vakon hitt neki, egy perczig sem kételkedett benne és ez okozta vesztét.

Ha lassacskán fedezte volna föl az őrülésig szeretett lény hűtlenségét, talán hozzá szokott volna a fájdalomhoz, a csalódáshoz . . . de egy pár percz alatt megtudni azt, hogy a menyországból kitagadtatott, sok egy gyönge női szivnek, amely csak a boldogsághoz volt szokva . . .

Egész éjjel itt feküdt szegény a földön s én őriztem őt, mig ti aludtatok, álmodtatok, addig én ébren valék folytonosan, könyezve. Reggelre egész teste be volt födve virágaimmal . . . betakartam őt; hogy meg ne fázzon, pedig tudtam, hogy már semmit sem érez, megkisértettem fölmelegiteni . . . de hiába, ő hideg maradt, talán már délre is járt az idő, midőn onnan fölvitték . . . oly nehezemre esett az elválás tőle . . . még most is fáj a szivem érte . . .

Alig mondta el regéjét az akáczfa, könyei ismét megeredtek, fehér hópelyhek gyanánt hullottak lefelé édes illatot terjesztő virágai . . . A többi fák is bánatosan himbálództak s egész éjjel nem aludtak . . . mindig csak a szomoru történetről suttogtak, néha-néha egy hangos zokogás féle is volt hallható . . . és azután megint folytatódott az egyhangu tompa suhogás . . .

SZERELEM NÉLKÜL.

Mi perczeink megédesíti,
Az bennünk véges, elhaló;
Hirnév, dicsőség, puszta ábránd,
A szerelem csak a való.

Mért élek hát az ideálnak,
Véges valóm ha mást kiván;
Az üdvnek perczét elszalasztom,
S esengek érte azután.

Kitépném, irtanám magamból,
Mi folyton ábrándozni készt;
Hogy szerelemből, boldogságból
Kaphassak egy parányi részt.

Kiirtanám, de véle kéne
A szivem is szakitanom;
És bánatos dalt énekelve,
Megyek tovább az utamon.

Kőrös Mihály.

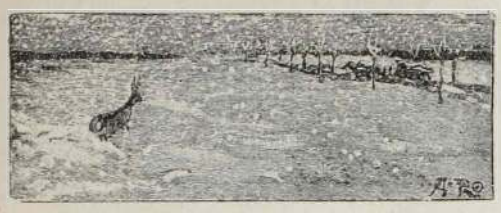

BORDEAUX, MARSEILLE ÉS TOULOUSE

LARROUMET GUSZTÁV-tól.*)

Franczia ország déli része három egymástól teljesen különböző délvidékre oszlik, melyek mindenikének meg van a maga külön székvárosa s a maga külön physionomiája; ezek: Bordeaux, Toulouse és Marseille.

A bordeauxi ember alacsony termetű, barna bőrű, sovány, ideges, tevékeny és fecsegő. Szeret magáról beszélni anélkül, hogy hivalkodnék; szivesen élczel maga fölött s öndicséretébe bizonyos ironiát vegyit. Rendkivül gyakorlati eszű és élelmes; a sorssal soha sem köt ki; imádja a hazáját, de nem feledi el, hogy nagy a világ; ősei a IV-ik Henrik és XIII-ik Lajos Gasconjai. Szivesen vállalkozik kalandokra is, de czélja nem az élvezés, hanem a vagyonszerzés. Ha politikába keveredik, inkább ravaszságot visz bele, mint lelkesedést; inkább tárgyal mint szaval; erőszakoskodásra ritkán vetemedik.

Hallgassuk csak, figyeljük csak meg, ha nem tárja is fel minden gondolatát előttünk, de gyors és tiszta fogalmat alkothatunk magunknak róla. Szereti az eleganciát, de kerüli a lármás fényűzést és túlélénk szineket, beszédközben kissé énekel, de nem skandál és nem nyomja meg a szótagokat. Érzi, hogy a tuláradozás nevetséges s nem akarja, hogy rajta nevessenek. Őrizkedik a túlságos találékonyságtól, nehogy bizalmatlanságunkat felköltse. Nem hazudozik, mert a hazugság ügyetlenség s ezer bonyodalomnak kútforrása. Nem adja fel magát egy csapásra; időt enged, hogy tanulmányozhassuk s inkább behizelgi magát, mint imponál.

Gondoljuk meg, hogy nemcsak d'Artagnan-nak földije, de egyúttal Montesquieu-nek és Montaignenek is. És sem az a legendai alak, sem az a két nagy szellem nem esett a túlnaivitás vétkébe.

Leszállva Toulouse felé, a fajvonások élesednek, s kidomborodnak. Vegyük erősebb kiadásban a bordeauxi physionomiáját s megkapjuk a toulousi embert.

Jellemző vonása a teljes naiv önelégültség, mely nem ismer habozást, nyugtalanságot. Megénekli, leirja s ünnepli önnön magát:

«O moun pais, ô Toulouso, ô Toulouso,
Aïmi toun cèl, toun soulèt d'or!»

(Oh hazám, Toulouse, Toulouse,
Szeretem egedet, arany napodat!)

Szerinte Toulouse-on kivül nincs szellem, nincs eleganczia, nincs jó konyha. A Capitole a világ első szinháza; ő képezi ki a tenorokat a nagy Opera számára s csak akkor adja át, ha már neki nincs rájok szüksége. A toulousi előtt ne emlegessük a Champs-Elysées-t és a Bois de Boulogne-t: neki is van allées Lafayette-je és Grand Rond-ja!

Az a valódi boldogság; és milyen tulajdonságok csatlakoznak hozzá! Sehol sem szeretik jobban a tudományt és művészetet. Toulouse a Clémence Isaure és a Virág Játékok hazája; mindenki magával hozza már születésekor a nemes vonalak és szép alakok szeretetét: Falguière és Mercié toulousiak.

A toulousi beszédesebb és élénkebb taglejtésű mint a bordeauxi, s a déli kiejtés erősebb hangsúlylyal rezeg ajkán. Erőteljesebb és kevésbé ravasz; könnyen végletekre ragadtatja magát s erőszakosságában néha rettenetes. A népgyűléseken a kéz ép oly gyorsan ragad fegyvert mint a Provence-ban.

Vegyük még túlzottabb kiadásban mind e jó és rosz tulajdonságot s előttünk van a Provence-al. Mirabeau marquis, a nagy szónok édes atyja így irta le saját vidékét: «Égető nap, túlzott éghajlat, vad tájkép, kietlen sétahelyek, sziklák, ragadozó madarak, rakonczátlan folyók, patak, melyben nincs viz, vagy kiárad; erős, durva, őszinte, béketlen emberek».

Önök azt fogják mondani, hogy ez nem egészen a jó Tartarin és az ő dombjainak a képmása; a Numa Roumestan Provence-ja nem ily megnyerőtlen külsejű. Ez onnan van mert Daudet enyhített kiadásban adja vissza modelljeit. Ha igazabb és kifejezőbb alakban akarják őket látni, olvassák önök a Zola provence-i regényeit. Egészen más módon szeretnek, gyűlölnek, és állanak bosszút a Conquête de Plassanban és a Fauté de l'abbé Mouret-ban. Nem akarom össze hasonlitani a két irót: beérem vele, hogy együtt czitálom őket s ebből mindenki láthatja, hogy az egyik az ő szeretetreméltó regényében nem adta vissza szülőföldének tökéletes physionomiáját. A provence-i hol nevetséges, hol rettenetes színben tűnik föl előttünk, aszerint, hogy életének milyen mozzanatában látjuk. Daudet csak nevetséges alakjában mutatja be; az ő Numája, kiállhatatlan és felületes, de menthető még tévelygéseiben is, csupán variatiója a fajnak.

A különböző délvidékek közt nem merném részemről egyiket sem főléje emelni a másiknak; még kevésbé akarom összehasonlítni az északiakkal — mert hisz észak is több vidékre oszlik. Válaszszanak önök izlésök és származásuk szerint.

Az egyetlen nézet, amit itt ki akarok fejteni, az, hogy soha sem lehet teljes és igazságos párhuzamot vonni Franczia ország éjszaki és déli része közt; a Loire-on inneni és túli ember hiába gúnyolja egymás tulajdonait, mert egészben véve nincs mit egymás szemére vetniök.

S végre is a dél és észak eltörpül a nagy, egész, Franczia ország mellett, mely temperamentumának ellentétes vonásait épen a két rész közti ellentétből nyeri; ez adja meg a franczia jellemnek egyensulyát. És maga Páris mi más, mint a dél és észak összeolvadása egy páratlan, remek egészszé?

ford. Barbeli Viktor.

* A Larroumet sorbonni előadásán történt a deákság botrányos tüntetése a női hallgatóság ellen.

HADTUDOMÁNYI FELOLVASÁS AZ AKADÉMIÁBAN.

Érdekes felolvasás volt a héten az akadémiában, melyen megjelentek *Jenő* főherczeg, ki *Tabódy* őrnagy kiséretében jött, továbbá báró *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter, *Rohonczy* tábornok térparancsnok, *Schmidt* tábornok, továbbá mintegy 30 honvéd törzs- és főtiszt. A főherczeget az akadémia épületében *Eötvös* Lóránt br. elnök fogadta és vezette fel az ülésterembe, hol *Reményi* Antal volt az első felolvasó, ki ez alkalommal «New-Orleans bevétele Farragut által» czimen tengerészeti-hadtudományi értekezést olvasott fel, s ez magyarázza meg a katonai vendégek érdeklődését.

Reményi Antal érdekes felolvasásából adjuk a következőket:

«Az Észak-amerikai Egyesült-Államokban 1861-ben kitört u. n. rabszolga-háborunak kezdetén arra irányozta az Unio kormánya fő törekvését, hogy a déli államok tengerpartjait sikeres blokáda utján elzárja a tengerentuli országokkal való érinkezéstől. Ez megtörténvén, második, épen nem kevésbbé fontos feladatul tüzte ki a Missziszippinek, a konfederált államokat átszelő ezen óriási vizi utnak hatalmába keritését. New-Orleánst, a déliek eme leggazdagabb és legfontosabb városát kellett tehát, mint egyszersmind a Missziszippi mentén fekvő államok kulcsát elfoglalni. E nehéz feladattal Lincoln elnök Farragut admirálist bizta meg, alkalmat nyujtva ez által neki a dicsőség harvadhatlan babérkoszoruját tüzni homlokára. E vakmerő, lángeszü hős mindössze 6 korvetta, 26 ágyunaszádból és 21 sónerből álló flotillával rendelkezett. Másodsorban még Butler tábornok volt megbizva, hogy 15000 főnyi seregével segédkezet nyujtson Farragutnak, megszállván a flotilla által kivivandó erődöket és hadászatilag fontos pontokat. Az ellenfél főtámaszát St. Philipp és Jackson erődök képezték a Missziszippi torkolatai fölötti kanyarulatnál. Ez erődökön és a megettük horgonyzó, 15 hajóból álló flotillán kellett tehát Farragutnak keresztül törnie, hogy a folyamon fölfelé New-Orleansig hatolhasson. Először is Porter sorhajókapitány küldetett előre, hogy az emlitett erődök előtt lőtávolban állást foglalván, mozsaraival bombazáport szórjon rájuk. A tüzelés öt napig tartott s az erődök oly makacs ellenállást fejtettek ki, részint sikeres ágyuzással, részint pedig gyulékony anyaggal megterhelt talpakat bocsájtván a folyamon lefelé az ostromlókra, hogy Farragut az eddigi műveletek eredménytelenségét belátván, a hajóparancsnokokat haditanácsra hivta össze. Az egybegyült parancsnokok egyhangulag azon terv mellett voltak, hogy az erődöket a szárazföldi sereg közreműködésével rendszeres ostrom utján kell előbb bevenniök. De a lángeszű Farragut ellentétbe helyezvén magát vezéreinek ez egyhangu javaslatával, azt határozta, hogy erőszakkal keresztültör a két erőd között, hogy igy időt nyerve, New-Orleanst készületlenül meglephesse. És eme hihetetlenül vakmerő tervét a fényes eredmény igazolta. Korvettáit két oszlopban felállitva, április 23-án éjfél után nekirontott, az erődök előtt felállitott ponton-torlaszon keresztülhatolva. A déliek 13 ágyunaszáddal szálltak vele szembe, de ezeket Farragut makacs küzdelem után fenékbe furta s teljes diadalt aratott, hajói közül csupán egyet t. i a Varunát vesztvén el. A kezdet nehézségein ekkép esvén tul Farragut feltartóztathatlanul sietett New-Orleáns felé. Elnémitotta a rá tüzelő parti ütegeket s képzelhetlenül gyors előhaladása oly rémületbe ejté New-Orleáns-t, hogy ez magát feltétlenül megadta, miután őrsége rövid vonakodás után kitakarodott és hadihajóikat s egyéb hadikészleteiket pedig a lángok martalékává tették. Még Farragut flottájánál is gyorsabban terjedt az általa okozott páni rémület. A mit a nagy hadvezér előre látott, utolsó pontig teljesedésbe ment. A St. Philipp és Jackson erődök teljesen elszigetelve, elmetszve minden összeköttetéstől, a flotta visszamaradt részének feltétlenül megadták magukat. Nem telt bele két-három nap s az északiak diadalmas lobogói lengtek még a New-Orleáns-on tul emelt erődök bástyafokain is.

Farragut eme páratlan haditénye bizonyságul szolgál, hogy szárazon mint vizen a lélekjelenlét, gyors választás adománya és rögtöni elhatározottság azon tulajdonok, melyek a lángeszű hadászok számára a diadalt biztositják. Ha Farragut — engedve a parancsnokok javaslatának — bár csak nehány napot is elvesztegetett volna az erődök megostromlásával, a New-Orleáns-iaknak idejük marad magukat összeszedni s a vizi támadást erős torlaszok felállitásával meghiusitani.

„FALSTAFF."

(Verdi uj operája).

Milanó márczius elején.

Falstaff.

Nem ismerem külügyi képviseletünk diplomatiai levélváltásait és igy nem lehet tudomásom róla, vajjon informálva vannak-e a bécsi Ballplatzon, hogy a hármasszövetség egyik szerződő felének egész országa lázban van. A kedélyek fel vannak izgatva, a szemek villognak és az arczokra piros rózsákat fest a lelkesedés. És ennek a nagy extasisnak a lángját egy hires angol szitja, a kinek neve már maga is programm és a ki nagy történelmi multjával egy csapásra lázba hozta a különben is lobbanékony kedélyeket.

Olaszországról van szó, a czitromok és maccaronik hazájáról, melyet az «ezerlelkü brit költő» egyik halhatatlan alakja, Falstaff Jankó egészen kihozott a sodrából. Ez a vén bünös, a kiről nem hiába éneklik

«*Voi le stregate tutte*»

hallatlan hóditásokat tesz itt és a Lombardiától le egész Sziczilia narancstermő partjáig egyébről sem hallani, mint az öreg Jankó dicsőségéről. Persze, hogy ez a dicsőség tulajdonképpen *Verdié*, a 80 éves maestroé, aki már életében élvezi a halhatatlanságot; és a kinek nevét csak apotheosissal emlegetik egész Olaszországban.

Mikor átléptem az olasz határt, engem is elfogott a Falstaff-láz. Hiszen minden hirlapelárusító Falstaff Jankót kiabálta, Verdi arczképét kinálta és Boito librettóját árulgatta. Az utasok egyébről sem beszéltek, mint a milanói «Scala» óriási sikereiről és arról a hallatlan kelendőségről, melynek nem annyira a jegyek, mint inkább az impresáriók örvendenek. Egy milanói ujságban meg a «Scala» igazgatóságának egy communiquéjét olvastam, mely figyelmeztet, hogy Falstaffot hetenként háromszor és pedig kedden, csütörtökön és szombaton adják, s hogy ezekhez az előadásokhoz minden irányból — külön vonatok érkeznek.

Bár keveset értek a zenéhez (mindjárt ki fog tünni referádámból is) s bár az opera nem kenyerem, vagyok annyira impresszionista és ujságiró, hogy a legelső állomásnál sürgönyt küldtem a Scala igazgatójához, hogy rezerváljon számomra és utitársam részére két Falstaff-jegyet. És megváltoztatva az utirányt, egyenesen Milanóba tartottunk.

Szakadó esőben (a derült olasz ég már régen a mesék birodalmába tartozik) érkeztünk az ötvösök és operaénekesek Eldoradójába és első dolgunk volt jegyeket szerezni.

Előbb azonban alaposan megvizsgáltuk tárczáinkat, mert a visszautazásra is kellett gondolnunk, pedig mi marad majd, ha egy poltrone-ért, (értsd földszinti zártszék) 40 lirát kell a kasszánál fizetni? Olcsóbb hely nincs is, hova menni érdemes volna. Mert e hatemeletes Scalának 200 páholya van és a földszinti székeken kivül nincsenek egyéb ülései, csak a karzaton. Egy páholyra pedig rámegy itt egy VIII-ad osztályu magyar államtisztviselő egész esztendei fizetése — lakbérrel együtt. Mesés, hogy mint fizették meg a Falstaff premierjén az üléseket. Egy páholy ára 3000, mondd háromezer lira volt, a földszinti zártszéké 250 lira, agiotage nélkül. De ezek felszöktek 500 lirára. «E com'era felice, chi l'ha reciutto per questa somma» magyarázgatá nekem az impresszárió ur. Boldog volt, aki 500 liráért egy földszinti zártszéket kaphatott!

Ugy tetszik nekem, mintha a mi operánknál nem kapkodnák ilyen nagyon a jegyeket!

. . . Este 8 órakor már a Scala foyerjében iparkodtunk áttörni a nyüzsgő tömegen. Mert szükségtelen mondanom, hogy a horribilis árak daczára az egész Scala «el volt adva».

Magáról az óriási szinházról mit mondjak egyebet, mint azt, hogy nagyon is nélkülözi azt a káprázató fényt, melylyel a modern szinházak elvakitanak, sok benne a zig-zug, kevés a kijárat — de pompás az akusztika, minden talpalattnyi tér ki van használva, anélkül, hogy nyomasztó szorosságot éreznénk.

A mi az olasz temperamentumból éppen nem magyarázható ki, a közönség ünnepélyes csendben foglalja el ülését, pedig már a kilenczedik előadás járja. De hát milyen közönség ez! A gazdag, vagyonos Olaszország szine-java és a pénztszóró idegenek egész raja.

Pontban félkilenczkor a karzat megunta a tökmag-ropogtatást (a tökmag nagy delicatesse ezekben e felsőbb régiókban) és tapssal s dobogással jelezte, hogy türelmetlenül várja az előadást. (Egy karzati jegy ára 6 lira.) A hatalmas zenekar, melynek minden egyes tagja igazi művész, nyomban intonált és a közönség áhitattal hallgatta Verdi zenéjét.

Előre bocsátottam, hogy teljesen laikus vagyok a zenét illetőleg, sőt be kell vallanom, hogy nem is tudom, miként fogadta a kritika Verdi uj operáját, én tehát csak egyéni impresszióimat irhatom meg, kitévén magamat annak, hogy minden telivér zenekritikus gunyosan vonjon vállat és kicsinyléssel dobja félre soraimat. De hát elvégre is nem az egész világ zenekritikus, sőt ugy tudom, hogy mi laikusok többségben vagyunk és igy talán nem lesz érdektelen a saját impresszióimat megirni.

Nem habozom kijelenteni, hogy Falstaff nem elégitette ki azokat a felcsigázott várakozásokat, melyekkel Verdi uj operájához mentem. Én ugyanis azt hittem, hogy a *Trovatore*, a *Traviata* lánglelkü szerzőjével fogok itt találkozni, azokkal a dalokkal, melyekből bánat és szerelem sir az érzés ezerféle variatióiban. Azt a zenét akartam hallani a mely tele van édes, olasz melodiával, szenvedélylyel és hévvel, tüzzel és lelkesedéssel. Nos hát Falstaff-ban Verdi más csapásra tért. Egy régi, régi álmát valósitotta meg. A nevető, a mosolygó, a pajzán múzsához fordult. Negyven év óta foglalkozik egy víg opera terveivel (mert Rigolettot nem tartja annak) de a mig szive tele volt az ifjuság szenvedélyeivel, vágyaival, ábrándjaival és küzdelmeivel, nem tudott belefogni. Most azonban, hogy az ifjuság szenvedélyes viharjai nem csapongnak többé szivében, hogy a lirai érzelmek nem dominálnak többé lelkében, hogy a vágyak elnémultak és ábrándjai nincsenek többé, egy sikerteljes hosszu élet alkonyán, midőn szive telve van megelégedéssel és megnyugvással, békével és szeretettel, most az élet derüs, boldog, nyugodt, napsugaras vidékeit kereste föl és ezeknek tépte le virágait. De mig a bánatnak, a gyásznak, a fájdalomnak, szenvedélynek és szenvedésnek annyi hurja van az emberi szivben, a boldogság, a megelégedettség bizony nagyon kevés hangu. A boldogtalanság tele van panaszszal, könynyel, ábránddal, de a boldogság csak ujjong . . .

Verdi zenéje tele van üdeséggel, vidámsággal, de hiányzik belőle a lágyan zsongó lirai elem, melylyel eddig műveiben elragadtatott. Pedig az olasz nép ezért rajong, ez szól a szivéhez. Ezért kisebb is a hatása Falstaffnak, mint Verdi többi operáinak, noha pedig ez is egy igazi lángész hatalmas alkotása. Scherzóival derüt kelt ugyan, de igazi mély hatást, a nagyon is szórványosan jelentkező lirai számokkal tud kelteni. És miden esetre igazán jellemző, hogy a különben lelkes és jóhangulatban levő ház csak egyetlenegy számot ismételtetett meg, egy telivér Verdi-számot, melyből érzés és szenvedély sir. Falstaffnak egy kis dalát, melyben a vén kujon bánatosan gondol vissza ifjuságára:

Quand' ero paggio
Del Duca di Norfolck ero sottile
Ero un miraggio
Vago, leggiero, gentile, gentile
Quello ero il tempo de mio verde Aprile
Quello ero il tempo del mio lieto Maggio
Tanto ero smilzo, flessibile e snello
Che avrei guizzoto attraverso un anello.

Ezt a gyönyörü dalt, (mely bizonyára nálunk is hamar népszerü lesz), nagy bravurral énekelte *Maurel*, Falstaff személyesitője és a közönség alig volt képes vele betelni.

Az előadás természetesen méltó volt a világ legelső operaházához. És bár az ensemblet nem fenomenális erők képezik, mégis a legmagasabb igényeket is kielégíti. Iskolázottság és praecisitás itt a jelszó és ez a különben kényes közönség acceptálja az énekeseket, ha nem csupa Lassalek és Pattik is.

Teljes bizalommal nézek a budapesti Falstaff-előadás elé s hiszem, hogy *Ney* Falstaffja fölveszi majd a versenyt Maurelével, különösen ének dolgában.

Még csak annyit akarok megjegyezni, hogy a rendezés minden kritikán fölül áll s hogy a diszletek teljesen korhűek és igen hatásosak.

Az opera, mely fél kilenczkor kezdődött, fél tizenkettőkor ért véget. Utána a nálunk is jól ösmert «Baba tündér»-t adták. A közönség azonban éjfél után is nyugodtan együtt maradt, mig a függöny utoljára le nem gördült.

Ezt a példát kövesse a budapesti közönség.

Hevesi József.

TAINE ÖTLETEI.

Tanulmányozzák egymást három hétig, szeretik egymást három hónapig, veszekednek három évig, türik egymást harmincz évig, — és a gyermekek ujból kezdik.

*

Minden háztartásban van sebes hely, mint kukacz az almában.

*

Ha jövendőbelidnek rózsás az arcza, kristálytiszta a szeme, ne gondold mindjárt, hogy angyal, hanem gondold azt, hogy már kilencz órakor lefekették és sok hust evett.

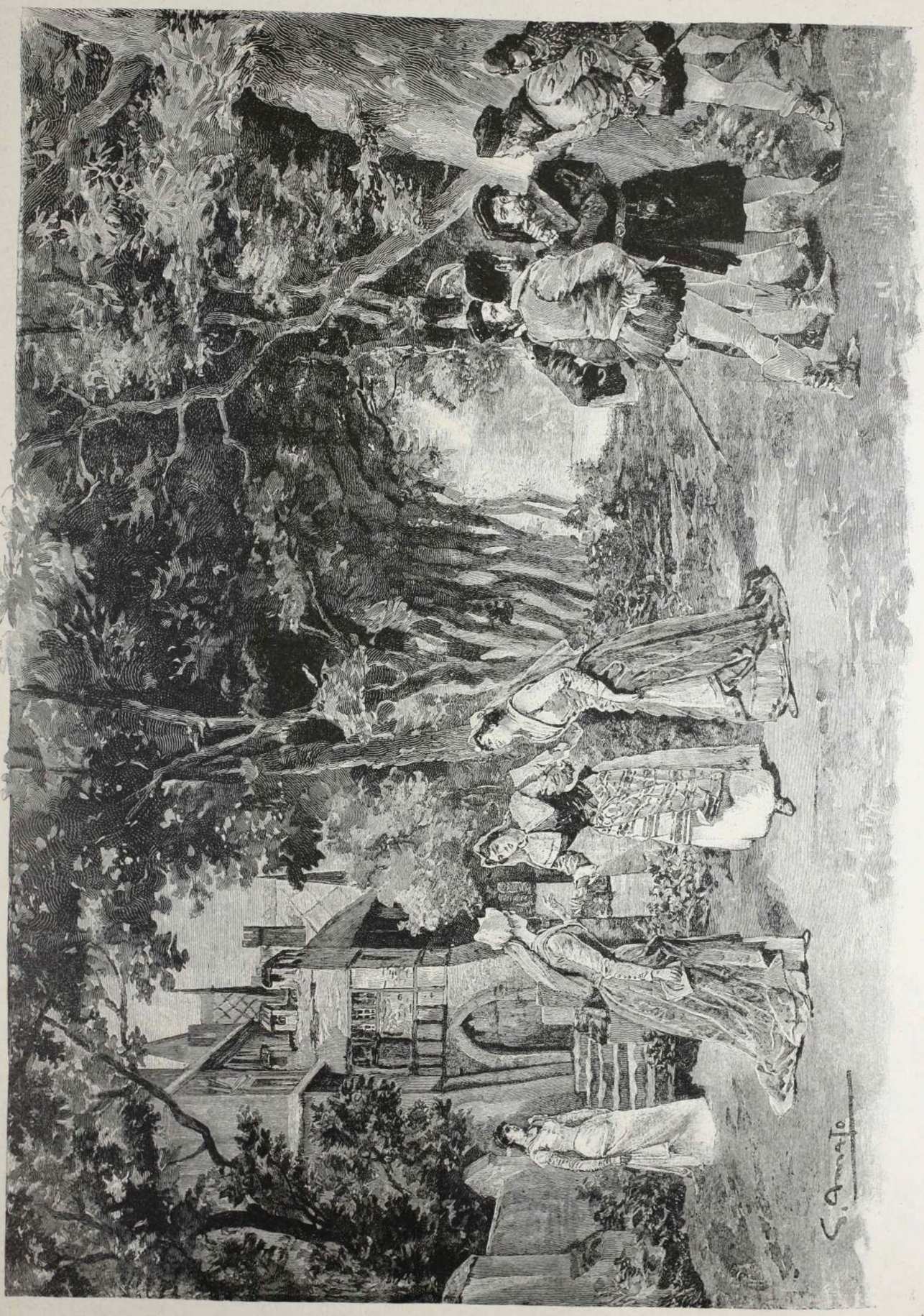

FALSTAFF LEVELEI. JELENET VERDI ÚJ OPERÁJÁBÓL.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. —

I. (1)

A napoleoni korszak utolsó éveiben volt.

Mikor Gr. Boronkay Gábor, visszahivatott párisi nagykövetségi állásáról, egész Európát bejárta a hir: egy nő buktatta meg.

Az öreg gróf európai hirű ember volt. Tudták róla, hogy nem diplomacziai tehetsége, hanem rengeteg vagyona vitte őt a párisi nagykövetségi palotába.

Az volt tehetsége hogy tudott szerepelni, tudott representálni. Kimérhetlen vagyona óriási jövedelmet hozott neki, s Párisban közbeszéd tárgya volt az ő élete.

Különcz, bizár ember volt. Nem tartozott azok közé a síma modorú diplomaták közé, akik mindent illem s ildomosság szerint tesznek. Jóizű magyar ember maradt a maga hamisítatlan s mesterkéletlen modorával.

Agglegény volt.

«Stiklijeiről», kalandjairól és hecczeiről egész Páris beszélt.

Ismert színházi habitüé volt; a ballerináknak bőkezű meczenásaként ismerte őt mindenki.

Magyar czigány zenekart tartott magának. Czifra czafrangos négy csikóját a magyar bricskába fogva ismerte egész Páris.

Az elővárosi szinházakban külön ballet előadásokat rendeztetett s a czirkuszt subvenczióban részesitette, csahogy Párisban maradjon.

A czirkusz végre elment, de ott maradt Stella kisasszony.

Ez a Stella kisasszony a czirkusz első lovarnője volt, s akkoriban az egész világnak bálványa, a kit félvilág megbámult művészetéért.

Stella kisasszony Párisban maradt, a saját palotájában lakott, saját fogaton hajtatott s saját páholyába járt.

Egy magyar gavallér — a milyen Boronkai gróf volt, megengedheti magának azt, hogy ilyen drága szeretőt tartson magának.

S tudta azt mindenki, hogy honnan győzte a lovarnő a nagy fényüzést.

Néhány év mulva azonban drágán fizette meg a gróf a lovarnő szerelmét. Botránynyhős lett, a lovarnő, miután öt éven át elköltötte a gróf vagyonának nagyobb felét — két uradalmát el kellett adnia, s csak Boronka s Hídvég maradt meg — botrányokat szított. A párisi lapok napokon át «chronique scandaleuse» rovatot vezettek a nagykövet botrányairól, mig végre a gróf szabadságra ment s nemsokára nyugdíjaztatott.

A lovarnő visszamet a czirkuszba, a gróf visszament boronkai birtokára.

Kitombolta magát, gazdálkodni kezdett. Csöndes falusi magánzó lett, a ki nem törődött a világgal.

Tizenkét év mulva veszélyes beteg lett. Az orvosok feladták őt, s a gróf hazahivatta a kadetiskolából egyetlen fiát, Tibort.

Magához hivatta Bécsből a lovarnőt is — a czirkusz ott állomásozott — megesküdött vele, és törvénytelen gyermekéből Gróf Boronkay Tibor lett.

Néhány nap mulva az öreg gróf meghalt.

Nagy pompával temették el az egykor hires diplomatát és mikor a végrendeletet felbontották, csak annyi állt benne: «Minden vagyonom egyetlen fiamé. Anyjának nem szabad egy krajczárt sem adnia. Fiamnak nem szabad se színésznőt, se művésznőt, se lovarnőt, sem a ki az volt, nőül venni. Ha ezt megtenné, akkor fiam gyámja s örökös felügyelője, a bármikori pesti törvényszéki elnök köteles minden vagyonomat jótékony czélra fordítani. Az elnök évenként háromezer forint tiszteletdíjat húz».

Tibor gróf azt az óriási két birtokot örökölte. Felköltözött a fővárosba s kezdett élni, szerepelni.

Csinos legény volt. Megtermett szál legény; kifejezés teljes arczán magas homlok ült, melynek alatta két élvvágytól sugárzó szem ragyogott. A kissé duzzadt ajkak felett fekete bajúszkák ágaskodtak gömbölydeden.

A fiatal gavallért csakhamar megismerte a főváros.

Kezdett kedvelt alakja lenni Budapestnek.

Fiatal kora daczára is, nagy udvarló volt. Udvarolt aristokrata hölgyeknek, színésznőknek, énekes nőknek egyaránt.

Lovait ismerték a turfon, istállója tekintélyes lett.

Ott volt mint rendező minden bálon, részt vett a carouszeleken.

A színházba sűrűn járt s emellett folyton beszéltek viselt dolgairól, pikáns s mulatságos élményeiről.

Budapesten prototyp alak lett.

II.

Boronkay Tibor budapesti szereplésének első éveiben, — talán 20 éves lehetett — a nemzeti színháznál egy fiatal színésznő vonta magára a közönség figyelmét, nemcsak csodás játéka által, hanem csábító szépsége által is.

Ünnepelték, körülrajongták: A színházi habituék tömjénezték, a napi sajtó nem tudott betelni a dicsérettől s a szerelem lovagjai lábához vetették magukat — de sikertelenül. Egy szörnyű hibája volt a művésznőnek: az elzárkozottság! Tréfának vette a mágnások udvarlásait s kinevette a szeladónok szerelmét!

Boronkay Tibornak is kezdett feltünni. Egy idő óta a nemzeti szinházba járt — a melyik napokon a híres művésznő játszott; páholyából mereven nézte látcsővével a világszép leányt s minél többször látta, annál jobban tetszett neki az a fiatal, izgékony-mozgékony alak.

Sokat hallott felőle. A klubban, a turfon, az utczán egyébről se hallott beszélni. mint a szép Evelináról, hogy micsoda csodás teremtés, milyen bűbájos s milyen — hozzáférhetlen.

S ez csak fokozta a fiatal gróf ingerét.

Egy premiere alkalmából egy óriási bokrétával lepte meg — névtelenül. A következő estén babérkoszorút nyujtatott át neki — névtelenül. Később minden fellépése alkalmával meglepte őt valamivel, de mindig névtelenül. Egy ízben száz aranyat adatott át neki — a melyre nem a király, hanem a művésznő arczképe volt vésve; az érem másik oldalán ez volt: «szeretlek». Majd egy négyes fogat állt meg lakása előtt; s a kocsis beállitott.

— Parancsol nagysága?

— Én? Hát ki ön?

— Én kérem alássan? A nagysága kocsisa! egy úr fogadott fel, s azt mondá ez a négyes fogat a nagyságáé.

Elfogadta, pedig azt sem tudta kitől.

Végre azután egy levélkét kapott.

«Kisasszony! Az Eötvös-utcza 22. számú ház az öné. Elkészült, be van rendezve. Az ön nevére van irva. Egy kis fészek. Ön fog pelyhei között csicseregni. Költözzék be!»

S beköltözött, pedig azt sem tudta, hogy hogyan s ki épitette.

Azontúl nem tudott annyit vásárolni, hogy mindig «köszönettel kifizetve» számlákat ne kapott volna, pedig soha sem fizetett.

A kocsi bársony párnájába e szó volt hímezve: szeretlek.

A palotácska hálószobájának padmaly köröndjébe e szó volt festve: szeretlek.

S a kis színésznő végre gondolkozóba esett, hát ki is szereti őt?

Az a sok imádó, a kit szemtől-szembe látott lába előtt; a kit hallott szerelmet vallani, házasságot ajánlani, mindaz hidegen hagyta s ez az ismeretlen ember megragadta figyelmét! Udvarolt neki daliás levente, csinos legény, gazdag ember, s magas főúr, hajlatlan maradt, s ez a valaki, ez a titkos valaki ime érdekli őt.

Ki lehet?

S ha egy nő kiváncsi, nem nyugszik; s ha egy nő nem nyugszik, elkövet mindent, hogy czélt érjen!

Napokon, heteken át, minden lapban olvasható volt e néhány sor:

— Szeretlek! ki vagy! várlak a kis palotában!»

De nem jött a várt valaki!

S a művésznő kezdett nyugtalankodni. Érdeklődése rokonszenvvé változott, már vágyódott, epedve várta ezt a tikos imádót, mert — gondolá — mint szerethet az az ember, a ki ily áldozatokat hoz — titokban!

S az a nyugtalanság idegessé tette.

Egész valóját eltöltötte ez a rejtély. E gondolat járta át lelkét, erről álmodott, ezzel ébredett; mert valami különös — csodás színben tünt fel előtte az az ember, a ki képes — titokban, tehát érdek nélkül.

Eleinte egy vén, kopasz fejű ruét sejtett az ő titkos emberében, a ki már nem tud szeretni; később egy hajas embert vélt egy ismeretlenben, akinek nem szabad magát elárulni. De mindig halvány sejtelem volt.

Végre azután egy délczeg férfiút festett ki magának, egy elegáns embert, a ki őt végtelenül szereti, s a kit ő teljesen uralni fog.

Látta magát tengeri fürdőben, fülében a mogyoró nagyságu szoliter ragyogott már, kikezd az igazgatóval; ha szeszélyes, nem lép fel; nem tetsző szerepeit odahagyja, mint fog szeretni, kaczagni irigy társai felett! Ilyen ember kellett neki, egy Krözus, a ki a pénzt aratja, s neki két kézzel szórja; egy Dárius, a ki rá akasztja kincseit, s a mellett egy Adonis a ki szeret!

Akaratos, durczás és makacs leány volt. Dédelgették, elkényeztették! Olyan volt, mint az elkényeztetett gyermek: pajkos, szilaj; de a mellett zsémbes, pörlekedő, önfejű és ingerlékeny. Mindenek felett hiú! Tudta magáról, hogy szép!

De hát szép is volt. Csoda jelenség! Göndör szőke haja a legszabályosabban gömbölyü arczot folyta körül. Hófehér ábrázatán orczái pirosak voltak, s csucsoroskarmazsin piros két ajka körül bámulatos gödrikék nyiltak minden mosolyára. Sűrű szemöldei felett magas, igazi márvány homlokra borult hajának néhány kacskaringós czakkerlije; alatta pedig két setétkék szemgolyó sugárzott; azon az üde

arczon folytonos derültség ült; abból a két szemből nem a színésznő tapasztalat látszott ki, hanem a szende, ártatlan teremtés hamisítatlan természetessége. Termete kacsu volt. Gömbölyű vállai között idomai domború körvonalakban léptek elő, s ő maga a bűbáj volt; hajlékony teste folyton sürgölődött-forgolódott; egy pillanatra sem tudott veszteg lenni; játszi jókedvében pajkoskodott, futkosott; néha azonban leült ablaka mellé, elmerengett; ilyenkor setét gond ülte meg azt a fiatal arczot, órákon át tudott ábrándozni, setéten maga elé nézve.

Mintha valamit akart volna! Maga se tudta mit! Hiú volt s az minden! Gazdag akart lenni! Nagyon gazdag! Egy herczegnő akart lenni, aki pénzben úszik, aranyban fürdik. Vakmerő tervei voltak; kincsek, díszes ruhák, palota, fürdő, szeretők, ezek kergetődztek agyában.

S ezt az ideges kis teremtést most még a kiváncsiság is nyugtalanná tette. Szinte lázban volt napról-napra. Hiába fürkészte, kutatta azt az embert, a ki így ismeretlenül is eszményе lett, nem lelte meg.

A mióta az ő kis palotájában lakik, ez a nyugtalanság tűrhetlenné vált. Ideges zsörtölődő volt, elcsapta a szobalányt, a szakácsnét, a kocsist, mind. Persze akadt új, minden fajtából. Egy fiatal szobalány, meg egy vén szakácsné s egy fiatal kocsis.

A kocsis nagyon is fiatal volt. Valami nagy úrnál szolgálhatott, mert finom liberiája volt. Mikor belépett, szinte megnézte őt a művésznő, hogy milyen szemre való csinos legény!

— Tud-e jól hajtani?

— Akár csak a nők szavára!

— Nem ragadják majd el a lovak?

— Féken tartom őket, mint a szevedélyt.

Hiszen úgylátszik elég szellemes ember volt, de rossz kocsis.

Első nap mindjárt eltört a rúd. Másnap szíjgyártóhoz kellett adni a szerszámot, s a művésznő bérkocsin hajtatott a színházba.

Csakhogy nagyobb baj volt ennél, hogy három ló is megsántult egyszerre, nem lehetett őket befogni. Tartott ez így már egy hét óta, s a művésznő végre kiadta a parancsot, hogy fogjanak be minden áron két lovat.

Estefelé azután beállit a kocsis.

A művésznő szemébe se tudott nézni kocsisának. Félt tőle, oly csinos legény volt; félt, hogy megszereti ezt az embert, pedig parasztabb volt a parasztnál.

Csakhogy mikor a kocsis jelentést tett, akkor azután a szép Evelin ugyancsak a szemébe nézett kocsisának, a ki nem jelentett kevesebbet, mint hogy a négy ló meg van mérgezve.

— Az istenért, hogyan? Hát ki mérgezte meg?

— Én!

— Jancsi! megőrültél? Te mérgezted meg s miért?

— Mert — *szeretlek!*

A kocsis térdre borult, átkarolta Evelint térdein, arczra borult, s megcsókolva czipője hegyét, felemelte fejét s lángoló, epedő pillantást vetve a művésznőre, ismétlé: *szeretlek!*

Evelin hátra tántorgott, a térdelő ifjúra meresztve kerek, nagy szemeit, reszketni kezdett, mélyen lélekzett. — Nem tudott szólni, szemei kérdezőn függtek az ifjún, ajkait görcsösen harapta s az ifjú, a mikor felállt s lágyan, odaadóan nézett a művésznőre, szeretettől reszkető hangon, behizelgőn, esdekelve mondá harmadszor is: *szeretlek!*

Evelin egyszerre tisztában volt magával: ő az; ő az a titkon imádott, ő az az eszmény, a kit magának lázas álmaiban kifestett s mindenkép el tudta képzelni, csak ilyen zöld ficzkónak, ily kedves, élettől duzzadó legénynek.

— Én vagyok az igen, ne nézz szemeimbe ily kérdő pillantásokkal, itt reá a felelet, én vagyok az, a ki téged *szeretlek!*

Evelin nem tudott magához térni. Bámult reá; zavart volt, mintha idegeit valami meleg áramlat futná végig, úgy végigbizsergett valami testén!

— Hogyan, te Jancsi... ön volna az...?

— Igen s minthogy nem akartam bakon ülő kocsis lenni — az utczán is — meglőttem lovaidat; holnap reggel már uj négy ló fog dübörögni istállódban.

— Ki ön?

— Hogy ki vagyok? Az a ki *szeretlek!* A kit magadhoz tudtál bilincselni, a kit szép szemeid elbolondítottak, a kit lényed mámorba ejtett.

Szeretlek! ez minden a mit mondhatok! Legy enyém, s én a tied akarok lenni, tenger vagyonommal, nagy czimemmel, testemmel lelkemmel!

— De hát ki ön?

— Urad akarok lenni, s légy te nőm!

— A felesége?

— Az nem! Te nem lehetsz feleségem, s én nem lehetek férjed. Atyám akarata volt, hogy a mikor rangomon alul nősülök, birtokaim jótékony czélra eladandók a kirendelt tútor által.

— Nos hát!

— Leszel szeretőm, parancsolóm, világom, mindenem. Együtt fogunk élni, szerelemben, boldogságban, csak a pap nem fogja szentesiteni szerelmünket!

— De hát ki ön?

— Boronkay Tibor!

— Hogyan, ön az a Boronkay Tibor gróf, akit oly sokat emlegetnek.

— Az vagyok! Eddig a nagy világé voltam, ezentúl a tied leszek!

Lemondok a világról, az életről, az élvekről, mindent tebenned akarok feltalálni, légy te életem, istenem, mindenem.

— Gróf úr!

— Felelj; itélj! mondjad ki az itéletet, üdvösség vagy kárhozat legyen-e sorsom!

— Nem értem önt!

— Akarsz-e enyém lenni?

— Gróf úr, hát ismer ön engem? Nem tudja ön, hogy nekem százak borultak lábaim elé s én visszautasítottam! Ismerjen meg! hiú vagyok! Élni szeretek. Csak kettőt ismerek: apácza lehetni, kis magányomban, mint eddig, vagy színültig üríteni az élvek serlegét. Lenni a kis színésznő, a ki gyalog jár haza kis szobájába, vagy lenni a nagyvilági hölgy, a ki hajtat palotájába! Élni kis fizetésből, vagy mesés vagyont elkölteni; szeszélyes vagyok, önfejü és akaratos! De tudok szeretni. Válaszszon!

— Választottam: ne légy apácza, mert *szeretlek!*

— Gróf úr ön az első, a ki kedvemre való; fogom tudni önt szeretni, a kik eddig felajánlották szerelmöket, nem voltak elég rokonszenvesek és — gazdagok!

— S én?

— Mindkettő *vagy!*

— Imádott szerelmem!

— Édes Tiborom!

S a pár egymás vállaira borult, görcsösen szoritva egymást melleikhez.

Mikor kezdtek kijózanodni ebből a mámorból, nekipirult arczczal néztek egymásra, mialatt arczaikra mosoly derült.

— Ez volt életem örökös álma és eszménye: birni egy férfiut, akiről tudom, hogy szeret, s a ki meg tud becsülni; a ki annyira szeret, hogy elnézi apró gyöngéimet, szeszélyeimet, s könnyelműségemet, hogy pazarló vagyok, de a ki képes e gyöngémet — kitartani. Talán velem született ez a hajlam: talán hozzá tartozik exczentrikus lényemhez, talán a színésznő elmaradhatlan kelléke: de fényleni, ragyogni, szerepelni akarok. Szeretsz-e annyira, hogy mindezt a költekezést elbirjad?

— Szeretlek!

— Van-e hozzá vagyonod elég?

— Van két uradalmam!

— S most még egyet! Tudjad meg, ha most egymáséi leszünk, te enyém maradsz örökre! Férjem leszel, s én feleséged, csakhogy nem a pap esket össze; házasfelek leszünk, csakhogy nem az oltár előtt esküszünk örök hűséget! Hozzám leszel kötve egész életedre; magamhoz fűzlek, magamhoz édesgetlek; foglak dédelgetni, kényeztetni, hogy szeressél, mert szeretve akarom magam tudni, de a mikor szabadulni akarsz, a mikor megunsz, akkor aztán nem eresztelek ki karmaim közül, akkor aztán foglyom leszel! Nos.

— Mindenre ráállok!

— Grófom még van időd! Lépj vissza, ha akarsz, vegyed vissza palotádat, fogatodat, ékszereidet, s én leszek újra a szegény színésznő; de a melyik perczben levetem e szegény ruhát, attól fogva örökké dúsgazdag akarok maradni; s a melyik perczben enyém leszel, enyém maradsz halálod órájáig! Válaszsz!

— Választottam: szeretlek.

— Ott a feszület! Esküdj isten nevére!

— Esküszöm!

— Nekem pedig fogadd meg mindezt becsületedre.

— Fogadom!

— Tibor a tied vagyok!

Haja, az a gyönyörű hullámos hajtekercs, kibontakozott s oda omlott ingerlően szép vállaira, s karjaival a gróf nyakába kapaszkodva, fejét lelógatta, hogy derékig érő haja kúszáltan bocsájtkozék alá szabadon! A gróf egy csókot nyomott homlokára.

— Enyém vagy Evelin! Teljesitem minden vágyadat, mert szeszélyeiddel és hóbortjaiddal szeretlek. A színpadról sem veszlek le! Látni akarlak ott, bámulni a te csodás mivoltodat, hogy vérem izzó folyammá változva, hazavihesselek!

Dobronyi Evelin a színpadé maradt s művészetével híre növekedett. Kezdett neki Budapest kicsiny lenni.

Párisi ruhái divatot szabtak az egész fővárosban. Kalapjait s napernyőit megbámulta a hölgyvilág, ha alacsony kényelmes fogatán végig hajtott az Andrássy-úton, minden ember megállott, minden szem rajta függött.

Soha ilyen ünnepelt alakja a magyar színészetnek nem volt. Csupa chic volt, csupa elragadó báj, és csupa megnyerő kellem. Az ő kifogástalanul discrét jelleme, s az ő páratlanul elegáns modora kedveltté tették őt: mesés értékü ékszerei párját ritkították; lovait irigyelték a leghíresebb lókedvelők, s ha a turfon megjelent, olyan hatást keltett, mintha egy királynő érkezett volna meg. (Folyt. köv.)

KÖD A KAPAN.

— Irta: SAJÓ ALADÁR. —

Sűrű köd ült a Kapan. Úgy gombolyogtak odafenn egyes foszlányai, mintha küzdelmet folytatnának azért, melyikük szálljon le a földre és áztassa meg az erdőt, a mezőt. Most olyan volt az alakjuk, mint a mesebeli, haragos sárkányé, hogy pár pillanattal később hoszú szakállú, öreg embert mutassanak.

Lenn Konjiczán a legszebb nyári idő volt. Sütött a nap erősen, égetett, perzselt. A vadászok, kiket egy év előtt rendelt ide Erdély egyik városából a hadügyminiszterium, azt mondották nekem, hogy az ilyen időjárás nem ujság Konjiczán. A Kapan vihar dúl s alúlról bámulni lehet a nagyszerű jelenséget. Reggel arra ébrednek, hogy a Kapa fehér az éjjel reája hullott hótól, mig a völgyben nyoma sincs sem hónak, sem esőnek. A konjiczai bosnyákoknak a Kapa az időjósuk és a vadászzászlóalj legényei is kitanulták már a Kapa összes rejtelmeit. A fehér, ritka ködből hosszu esőt jósolnak; sűrű, fekete köd rövid viharra mutat és ha tiszta a Kapa fölött az ég, akkor azt mondják a legények, hogy hó lesz Konjiczán. De azt is tudják a legények, hogy ha szép idő van lenn és a Kapat köd üli meg, akkor a «Verpfles-Magazin» körül éjjel fekete vadász kisért.

Most is erről beszéltek. Goga az izmos oláh vitte a szót.

— Na, ma nem szeretnék vártára menni. Ködös a hegy orma, kisérteni fog a fekete vadász . . .

— Ne beszélj testvér, vágott szavába a szélesmellű kis trombitás, nem jár erre kisértet. Nem is látta még egyiktek sem, csak beszéltek róla egyre, hogy ijesztgessétek a regrutákat, akik először próbálják meg, milyen a vártaszolgálat.

— Nem láttuk? Te nem láttad, hiszen trombitást nem állitanak posztra. Az nem is katona, csak arra jó, hogy a kapitány úr lovát jártassa. De láttam én, látta Nuczuj, Obruzsán, Mesztraga, láttuk mindnyájan, akik valaha poszton voltunk a «Verpflegs-Magazinnál.»

— Nem hiszem.

— Nem akarod hinni. Jól teszed, örülj, hogy nem kell látnod. Megijednél tőle. Nagy, magas ember széles vállakkal. Fekete a ruhája, fekete a szakálla, fekete az arcza. Majdnem olyan, mint Ali bég, a vastag török, a ki a tiszti kaszinó épületének a tulajdonosa. Lassan jár, mintha nagy beteg volna, de ha észreveszi, hogy kerülgetik őt, akkor egy-kettőbe úgy eltünik, mintha ott se lett volna. A hangja . . .

— A hangja? Hát beszél az a kisértet?

— Nem beszél, énekel. A hangja erős, de kellemes s mikor elénekeli a csendes éjben szomorú nótáját, bizony isten, megesik az ember szive rajta. Senkisem beszélt még véle, senki meg nem foghatta, pedig szeretnék elcsipni, mert bajt hoz mindig és bánatot.

A hitetlen trombitás hangosan felkaczagott.

— Ne nevess, ne nevess, mig meg nem bizonyosodtál. Tavaly télen Tóth Pista volt vártán azon a helyen. Látta a fekete vadászt, hallotta énekét, hazajött, beteg lett, meghalt. Egy szót sem szólott, nem tudta megmondani, mi a baja.

— Szép mese, szép mese, kötekedett a trombitás. Aztán miért hivjátok a kisértetet vadásznak. A mi ruhánk szűrke, az övé fekete, igy hát nem hasonlit hozzánk. Vagy kakastollas kalapban jár kisérteni, mint mi a vártára?

— Azt nem teszi, de fegyvert hordoz a vállán. Valóságos, igazi gyilkos fegyvert, mely soha czélt nem téveszt és hang nélkül öl. Jaj annak, kire ezt a fegyvert ráemeli?

A legények aggódva tekintgettek a Kapa ormára, melyen egyre sűrűbb, egyre feketébb lett a köd. A félénkebbek szinte látták benne a fekete vadászt, a mint czélzásra emeli fegyverét. Csak a trombitás, ez az erdélyi mokány fiú nevette az oláh beszédét.

— Goga, hát te hiszel a kisértetekben? És még félsz is tőlök? Hogyan ijedhet meg egy szürke vadász fekete vadásztól?

Goga valami nagyot akart mondani, úgy kikészülődött, de nem tehette. Várta parádéra szólitott a napos, a katonák felugráltak s mentek készülődni feledve a Kapa ködös ormát, feledve a fekete vadászt.

*

A haragos Narenta hullámai dühösen csapkodták a kemény sziklákat és ez a zugás volt az egyedüli hang a néma éjszakában. A mecsetek vékony, hegyes tornyai belevágódtak a sötétségbe. Végig mentem a Narenta hidján, befordultam balra a török negyedbe és a szűk sikátorokon végig ballagtam a «Verpflegs-Magazin» felé. Sehol egy lélekkel nem találkoztam, csak mesziről lattam néha átsuhanni az utczán egy-egy sötét alakot.

Még délben megkaptam az utasitást, hogy pontban éjfélkor a «Wache beim Verpflegs-Magazin» megvizsgálandó. Először életemben töltöttem be a garnizon-inspekcziós tisztjét és a fekete-sárga «Feldbinde»-val derekam körül, karddal az oldalamon siettem a parancsnak megfelelni. Ilyenek a tartalékos tisztek valamennyien. Nevetséges pontossággal, hihetlen körültekintéssel teljesitenek minden legkisebb dolgot is, úgy hogy az aktiv tisztek, akik régen kitanulták az «allerhöchster Dienst» minden csinjátbinját, nem győznek rajtuk eléggé nevetni.

Kiértem a község végére. Szűk gyalogösvényen vezetett utam felfelé! A kiálló éles köveken meg-megcsúsztam, az oldalt levő bokrok tüskés ágai belekapaszkodtak selyem tábori övembe, kardom csörgött, csattogott, a mint a kövekhez verődött és mentem egyre előre vártát vizitálni.

Közel voltam a bástyához. Már láttam messziről az őrtálló vadász alakját. Egyforma, lassú lépésekkel mérte végig a részére kijelölt helyet. A vártaszobának piszkos ablakán kiszűrődött a lámpa világa. Láthattam, a mint a benlevő katonák ide-oda járkáltak: ébren voltak valamennyien. Bizony, kissé furcsa lelki állapotban voltam, a mint igy egyre közeledtem a vártához. Mit szól a poszt, ha meglát, rám emeli-e a fegyvert, szigorú legyek-e vagy engedékeny, mind ezek a gondolatok nagy gyorsasággal járták keresztül agyamat.

Egyszerre szomorú oláh dal hangjai ütték meg füleimet. Kellemes bariton énekelte a dalt, melynek egyszerű szövege regényt mondott a bosnyákok hajdani dicsőségéről, a fényes multról, a szomorú jelenről. Megálltam, hallgatództam és egyszerre eszembe jutott a katonák meséje, Goga jóslata a fekete vadászról. Hát igazat mondott az a fekete szemű oláh! A kisértettel állanék szemben! Embert nem láttam, bármint nézegettem is abba az irányba, honnan a dal hallatszott. Nem tudtam tovább menni. Mintha gyökeret vertek volna lábaim, mozdulatlanul hallgattam a dalt és csak mikor az utolsó hangokat is visszaverte a Kapa sziklája, akkor indultam tovább.

Felém villant az őr szuronya.

— Halt! . . . Wer da?

Megmondtam, ki vagyok, megmondtam a «Feldruf»-ot. A vadász magához bocsátott vagy hat lépésnyire.

— Te vagy az Takács?

— Én vagyok hadnagy úr!

— No mi ujság?

— Hát hadnagy úr nem hallotta, nem látta? Kisértett a fekete vadász. Arra ment a kórház felé. Itt is járt, rákiáltottam, akkor elszaladt.

— Hát mért nem lőttél rá?

— Nem mertem, mert akkor baj ér engem.

A vártaszobában is a feketet vadász látogatását mondották el nekem a legények s volt közöttük nem egy, ki elsápadt, ha csak gondolt is reája. Ezek a derék, erős legények, kiknek még jó fegyverük is volt, féltek, ha a kisértetre gondoltak. Hiába mondottam nekik, hogy valami szerelmes bosnyák lesz az éneklő kisértet, hasztalan iparkodtam fejeikből kiverni a rémképeket, megmaradtak balga hiedelmük mellett, hogy a Kapa ködös orma előre megjósolta a jelenést és hogy egyiküket baj éri reggelre.

*

Azóta ismét békés polgár ember vagyok. Elfelejtettem a négyheti fegyvergyakorlat összes kellemes és kellemetlen oldalát, elfelejtettem a fekete vadász históriáját is.

Csak a napokban jutott ismét az eszembe, mikor levelet kaptam a kis Soót adjutánstól. Irigyel, mert ott hagyhattam Konjiczát, azt az unalmas fészket, mig neki ott kellett maradnia. Megirja, hogy éppen olyan gépies, egyhangú az élet Konjiczán most is, mint a milyen az én időmben volt. Csak néha kelt izgalmat, érdeklődést egy-egy ritka esemény. Ilyen volt a fekete vadász rejtélyének a megoldása.

Emlékszel — igy ír a kis adjutáns — a fekete vadászra, a ki rettegésben tartotta a «Verpflegs-Magazin» őrségét? Nos, hát meghalt a kisértet. Meghalt és katonai pompával eltemettük. Az a ravasz Goga, a kivel annyi baj volt mindig a századnál, az volt a kisértet. Egy oláh leányhoz járt ki a hegyek közé és hogy ezt nagyobb biztonságban tehesse, felhasználta a katonák félelmét a kisértettől. Most nem régen rajta vesztett szegény. A trombitást elcsapták mesterségétől és vártára járt ő is, csak úgy mint a többi. Ő is hallotta, látta a kisértetet, de nem ijedt meg tőle. Háromszor felszólitotta a megállásra, azután lőtt. A kisértet, Goga halva bukott a földre.

ARCZKÉPTANULMÁNY.

Kora tavaszszal, mikor az első melegebb napsugarak megbontják a hó puha leplét s egyes barna foltok szakitják meg a fehér végtelenséget, a fakó, fonnyadt mult évi levelek közül egy iczi-picziny kék virágocska üti fel fejét, mosolyogva, szerényen,

mintha azt mondaná: «Itt vagyok! Ne bántsatok! Szeressetek!» S a sétáló, a kit véletlenül arra visz az útja, úgy megörül ennek az egyszerü, szép kis virágnak, mely lelkébe egyszerre visszavarázsolja a tavaszt. Lelkéből elszállnak a még el sem mult télnek fagyos, kietlen emlékei, nem érzi a még sivitó, metsző télutó szelét, nem látja a kopár fákat, a fehér foltokkal teleszőtt mezőt: az ő lelkének már tavasz van. Tavasz, telve ibolyaillattal, verőfénynyel, pintyőke énekkel. A szeszélyes márczius ujra szórhatja a havat, tördelheti viharaival a száraz faágakat, az ő lelkéből sem vihar, sem förgeteg ki nem tépi a tavasz édes-kedves képét, melyet oda varázsolt a kék szemü kis ibolya.

Abban a nagy rengetegben, melynek város a neve, félre vonulva csöndes magányba, szülői karoktól óva fejlődött ez a nagy kékszemü ibolya, ez a szép lány. A ki meglátta, csodálva állott meg előtte, nézte-nézte hosszan elmerülve, a mig lelkébe bevésődött bűvös kedves képe. S ha meg tépte az élet vihara, ha megcsapta a sors hideg fagya, szivében mégis tavasz volt.

Tavasz volt, tavaszt varázsolt beléje a nagy kék szemü ibolya. De ez az ibolya csak annyit mond, hogy: «Itt vagyok! Ne bántsatok!» Hiába tekint reája oly sok szem epedve, kérően, nem szól, úgy mint erdei társa, az arra haladóknak: «Szeressetek!» A merre csak tekint bűbájos kék szemeivel, mindenhova tavaszt varázsol. Tavaszt varázsol a szivekbe, fris tavaszt, de ebbe a szegény szivbe egyszersmind egy nyugtalan, éjjel-nappal bánatos dalokat éneklő madár is beleköltözött, a szerelem.

És most bocsáson meg szerkesztő úr, ha tovább nem folytatom. Én is soká találtam nézni a nagy kékszemü ibolyát. Most érzem csak Heine e kis versének igazságát:

Rám tekintesz kék szemeddel
Bájolóan, kedvesen,
Elmerengek . . . s a beszéd is
Elakad a nyelvemen.

Kék szemedre gondolok csak,
Mindenütt — ah, kék szemek!
Kékes eszmék tenger-árja
Elboritja szivemet.

Dr. Fidelis.

SPORT.

— Saját tudósitónktól. —

Trainingpályáinkról. (IX.) A trainer, kiről most első sorban akarok beszélni, a sors által keményen volt sujtva a mult évben. Mert mig 1891-ben, mint championtrainer, 179,742 frtot szerzett Üchtricz Zs. bárónak, Péchy Andornak és Jakabffy Tódornak, addig 1892-ben az összegnek csak hatodrészét, 38027 frtot, tudta összehozni. De ez korántsem az ő hibája, hisz ő — *H. Milne* — egyike a monarchia, sőt a continens legjobb trainereinek, hanem lovai az 1891—92-ik télben influenzába estek, s ez volt az oka, hogy olyanok is, mint *Achilles II.*, *Benczur*, *Éretnek*, még a handicapokban is hátul maradtak, holott előtte való évben a monarchia legjobb lovai voltak. Idén 52 négylábú hős van a jeles trainer keze alatt, melyből 25 a legfiatalabb évjáratba tartozik s valószinüleg ezek fogják majd megmenteni az istálló jó hirnevét. Három évesei nem sokat igérők. Legjobb formát közülök *Alag* mutatott, de ez a forma korántsem ér fel a klasszikus versenyekéhez; jó másodosztályú ló lesz belőle. *Árva*, *Blaas*, *Andor*, *Skate*, *Re Galantuomo* és *Vortänzer* még nem jelentek meg nyilvánosan s ha meg is jelennek, nem fognak diszére válni az istállónak. Kétévesei közt legszebben néz ki az Üchtricz istálló *Galád*-ja, mely *Vert Galant* és *Gutkeled* öcscse; továbbá sok reményekre jogositják az embert: *Ignácz*, *Pit*, *Ambassadeur* (a Péchy ist. crackje), *Bem*, de különösen *Herkules* (Royal Hampton-Zelica), melytől mind a tulajdonos, mind a trainer sokat vár. Az istálló jockey-jai: *S. Bulford*, a ki különösen a kétéves lovak lovaglásához ért legjobban, s ezért ugy a tulajdonosok, mint a közönség előtt nagy kegyben áll, továbbá *R. Morris*, *J. Shejbal* és ha nincs a Kodolitsch istállóhoz lekötve, — a hires *Fred Barrett*.

(X.) Oroszvárott, hol *R. Heath* a trainer, 16 főből áll a létszám, melyből 13 *Henckl* Arthur gr., 3 pedig *Henckl* Laura grófnő tulajdona. Az idei kékszalag évjáratának 8 képviselője van, s egyikök: *Mirevaló* az előzetes fogadásokban előkelő helyet foglal el, s azt hiszem, hogy ha a Derby meglepetéssel végződik, annak előidézője csak *Matutina* fia lehet. Szép ló lett *Soldat*-ból, mely bizonyára sokkal többet fog mutatni az idén, mint a mult évben (különösen, mert nincs itt a *W.*) A többi háromévesek is jó osztályba tartoznak, igy pl. *Cerberus*, mely a rövid távu futamokban mindig figyelembe veendő ellenfél lesz. A hét kétévesnek is jó jövőt lehet jósolni, igy *Kynast*-nak, *Siestá*-nak, *Mindenes*-nek (Micsoda testvére), de kiváltképen *Náhob*-nak, mely Nini testvére. Jockeyül egyik legjobb könnyü terhü lovasunk *J. Brown* van szerződtetve.

(XI.) *J. Butters*, schönfeld-lassei telepén 33 lovat készit a közelgő campagnera elő, melyek *Rotschild* Náthán br., *Kinszky* R. gr., *Schönborn* Arthur gr. és mások tulajdonában vannak. Sok jó ló van most *Zsupán* trainerjének keze alatt, mint *Er*, *Mac Intosh*, *Flamingó*, *Varuna*, stb., s ezekkel bizonyára sok szép győzelmet fog aratni. A két Trialstakes nyerő, *Mac Intosh* és *Er*, már kilábaltak betegségükből s visszatértek régi jó formájukhoz, az elől emlitett már a Przedswit handicapban megfogja kisérleni szerencséjét, melyben az előnyös sulyozásnál nagy chanceai vannak. A háromévesek lotja 8 főből áll, de se *Patriot*, se *Ritter Pasman*, se *Intrigant* nem mutattak oly formát, hogy classis lovaknak lehetne őket nevezni. Hanem a még «sötét» *Guttapercha* és *Diadem* — az istálló hirek szerint — jócskán hozzá fognak járulni abrakjuk megszerzéséhez. A kétévesek közül elsősorban *Barinkay* emlitendő, azután meg *Lindenberg* és *Forelle*.

Schönborn gróf akadályverseny istállóját a tél folyamán adta át *Buttersnek*, s oly lovakkal, mint *Flamingó*, *Varuna*, *Csufondár*, *Csábító*, *stb.*, nem lesz nehéz besöpörni a dijakat a «zászlók közti» versenyekben. Az istállók jockey-ja, az 1891 és 92-iki championlovas, *George Williamson* és a fiatal *H. Hyams*.

*

Vegyes hirek. Az 1894-iki Szt.-István dij 96 nevezéssel zárult (az idei 86). Legtöbb lovat — 10-et — *Kinszky* Zd. gróf nevezett, azután *Apponyi* Antal gr. 8-at, *Zichy* Béla gr. 7-et. — Mult évben Franczia országban 1.647,400 frkot vettek be totalisateur-adó czimen s ezt az összeget a napokban a kamara jótékony intézeteknek juttatá. — A monarchiában az idén 612 ló van idomitás alatt és pedig kétéves: 266, hároméves: 174, négyéves: 114, ötéves: 29 és idősebb ugyancsak 29. — *Metcalf* trainer az idei saisonre *Wallace* és *Hesp* mellé még *R. Vinall* jockeyt is szerződtette. A nevezett az utóbbi években Indiában lovagolt, azelőtt pedig egyike volt Anglia elsőrendü lovasainak. A bécsi *Derbyre* a fogadások jelenleg igy állanak: 4½ *Nemszabad*, 5 *Duncan*, 6 *Gourmand*, 9 *Clifford*, 12 *Dornröschen*, 16 *Culloden*, *Virad*, *Mirevaló*, 20 *Lieber Kerl*, *Vocativus*, *Furcsa*, *Timpany stb.*

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető:
Dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Mi a rovatvezető urnak véleménye a hirdetett benzoe tincturáról s ha van haszna, miben áll? *Karczag. Elektra.*

Felelet. Nem tudom, nagysád melyik benzoe tincturát gondolja s igy nem is mondhatok véleményt róla. Általában véve a benzolnek a bőrre jó hatása van, amennyiben az üde, fiatal arczszint előmozditja. Részünkről a következő benzoe tinctura receptet ajánlhatjuk nagyságodnak. Rp. Tinct. benzoes 10·0, Aquaerosarum 100·0. Továbbá: Rp. Tinct. benzoe 7·0, Aqu. flor. sambucci 250·0. Mindkét szer egyaránt jó hatásu a bőrre.

*

Kérdés. Ugy h. lapjukban, valamint a napilapokban Rózsavölgyi Imre bpesti gyógyszerész Dermolin crém és Dermolin mosdóvíz felirattal szereket hirdet szeplő ellen. Kérdem a t. rovatvezető dr. urat, csakugyan jó hatásuak ezen szerek a nevezett baj ellen? Mezőtúr. *L. J.*

Felelet. Emlitett szereket mi szeplőnél csakugyan jó hatásuaknak találtuk s ha nagysád azokat bizonyos ideig használni fogja, a siker nem fog elmaradni.

*

Kérdés. Mi az oka a kezek tulságos izzadásának és tehető-e ezen sokszor igen kellemetlen baj ellen valami? Bpest. *L. D.*

Felelet. Igaza van önnek, hogy a tenyereknek tulságos izzadása kellemetlen nemcsak az illetőre, hanem a környezetére is. Az ilyen kéz érintésnél nedves és tapadós. Kaposi, a hires bőrgyógyász azt mondja: «Az ilyen állapota a kéznek a legszebb nőt is kevésbbé vonzóvá teszi arra, hogy kezét megfogjuk és gyakran a szerelmi tüzet is képes lehüteni». Hogy mi okozza a bőr tulságos izzadását, arra nézve még a tudósok véleménye elágazik. Gyakran idegreflex működésnek tudhatjuk be, de, mint emlitettem, mind az ide vonatkozó theoria homályos. Számos szert alkalmaznak a tulságos bőrizzadás ellen. Igy bórsavat, kénsavat és salicylsavat. Ujabban a chromsavat is nagyon dicsérik, de itt tekintetbe veendő, hogy ez a sav mérges hatásu. Részünkről a következő szereket ajánlhatjuk: Rp. Acid. salicyl. 3·0, Annyli tritici 10·0, talci praep. 87·0. M. D. S. Hintőpor; Vagy Rp. Acid. salicyl. 3·0, talc. pulv. alcohol, 97·0, ol. rosar. qu. s. ad. odor. M. D. S. Hintőpor. Mindkét porral a kéztenyér naponként többször behintendő.

*

Kérdés. Melyik a legjobb szer az ugynevezett májfoltok ellen? Használtam már többféle szert, de nem igen használt egyik sem. Szimő, *W. J.*

Felelet. Ajánlhatjuk nagysádnak, hogy a következő pomádét: R. Hydrarg. prap. alb. Bismuthi subnitr. aa 2·0, unguent. pomadini 50·0. Ezen szerrel hosszú időn át a barna hely bekenendő. Vagy pedig még hatásosabb a következő: Hydrarg. prap. alb. Bismuthi subnitr. aa. 5·0, Unquet. glycerini 20·0. M. D. S. kenőcs. Ezen szerrel a bőr 2—3 napon át erélyesen bedörzsölendő, aztán pihenőt kell tartani. Utána a bekent bőr leborodásba szokott átmenni, mi ellen Goulard vizzel borogatások használandók. Igen dicsért szer még ez: Rp. Calomel 1·0, bismuthi subnitr 5·0, aqu. tragonis 50·0. Ezen folyadék jól felrázandó és vele a barna hely több napon át bekenetik.

*

Kérdés. Igaz-e, hogy nagy nagy félelemtől vagy ijedségtől hirtelen megőszülhet az ember?

R. D.

Felelet. Az orvosok már több izben tapasztalták, hogy nagy félelem vagy ijedség következtében egyesek hirtelen megőszültek. Igy egy nápolyi orvos ir le egy esetet, midőn néhány év előtt egy úri ember éjjel lefekvéskor azt vélte észrevenni, hogy ágya alá valaki elrejtőzött. Halálos félelmében zajt csapni nem mert, mert attól félt, hogy a tolvaj ellene fog fordulni. Egész éjjelen át mozdulatlanul, iszonyú rettegés között feküdt ágyában és reggel azután kiderült, hogy nem is tolvaj volt az ágya alatt, hanem egy ruhadarab, mely véletlenül került oda. Az előttevaló napon még gesztenyebarna hajfürtök reggelre hófehérekké változtak. De ugy látszik, hogy egyes sulyos betegségek is befolyásolják a haj szinét. Épen e héten történt, — mint egy előkelő orvostanár e sorok irójának elbeszélte, — hogy egy fiatal ember, ki 14 napi súlyos betegséget állott ki, midőn felüdült, azt tapasztalta, hogy haja teljesen fehér lett. Mi okozza azt, hogy a félelem, betegség a haj festőanyagát ily gyorsan eltünteti, arra nézve még tapasztalatok nincsenek.

*

Kérdés. Hogyan óható meg a lakás a nedvességtől. *M. L.*

Felelet. A lakás szárazon tartásának lényeges kellékei a tisztaság, a tulzsufoltság elháritása, gyakori és tartós szellőztetés s vizgőztől való megóvása. A mily egyszerűeknek látszanak ezek a feltételek, oly nehezen tarthatók be. A szegény ember azért nem szellőztet, mert a drága pénzen vásárolt meleget nem akarja elpocsékolni. De a gazdagok is sokat vétenek e tekintetben. Tessék csak a fővárosi nagyobb lakásokat megnézni, a világos szobákat fogadó és társalgó termeknek használják fel, mig a háló- és gyermekszobák, hol az emberek életük egy nagy részét töltik, sötét s a levegőtől elzárt udvari szobák.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Jánoshida. Április 1-én, levél mén.

R. M. Budapest. Lapunk jelen számával egyidejüleg.

L. Irma Budapest. Őszintén sajnáljuk, de akaratunkon kivül történt. Reméljük azonban, hogy a jövőben hasonló eset nem fog előfordulni. Kérjük szives bocsánatát. Üdvözlet.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körút 1. sz. alatt.

Fátyol ujdonságok!

mtrje 40, 60, 80, 1.— és 1.20. Csipkék, himzések és szalagok mtrje 15 kr.-tól minden árban. Csike függönyök párja 4, 5, 6, 7, 8 és 10 frt. Zsebkendők, gyermek és női kötények, csipke kendők és csokrok, gallérok drbja 1.50, 2.—, 2.50 és 3 frt. Harisnyák, férfi ingek drbja 2.— és 2.20, gallérok, kézelők és nyakkendők jutányos árban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

Minták bérmentve.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

BUDAPEST BÉCS BELGRÁD TEHERÁN

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. Szerb királyi udvari szállitók. Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendőrség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tűzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kér etik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

KIVONAT

a pályázati hirdetményből.

A nagyszebeni cs. és kir. Ferencz József kaszárnya kibövitési munkálatainak biztositására

1893. márczius 24-én d. e. 10 órakor

a nagyszebeni cs. és kir. műszaki igazgatóság irodájában irásbeli pályázati tárgyalás tartatik.

A szóban lévő munkálatok 101,349 frt 61 krban vannak előirányozva. Kimeritő pályázati hirdetmény a «Magyar Géniusz» 11. számában közöltetett.

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

Czimbalom

kedvelőknek

van szerencsém **szabadalmazott hirneves Czentralis czimbalmaimat** pédal- vagy anélkül melegen ajánlani. Tekintetbe véve hangszergyáram szak- és czélszerü berendezését és az anyagok nagybani olcsó beszerzését, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsóbb vételárban bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Ami a **Czentralis czimbalom** jóságát és tartósságát illeti, fel kell emlitenem, hogy azok jól kiszáradt fából, válogatott s begyakorlott munkásaim által őrizetem alatt készittetnek. **Czimbalom iskola I. rész 3 frt, II. rész 3 frt 50 kr.**

APPEL IG. hangszergyáros.

Budapest, gr. Károlyi- és magyar-utcza sarkán.

Husvéti-tojások
Husvéti-nyulak
Husvéti-bárányok
Husvéti-csemegék
Husvéti-dobozáruk

kicsinyben

BRAMMER HENRIK

csokoládé és czukoráru gyári raktáraiban:

Váczi-utcza 22.
Andrássy-út 13.

Gyári árak.

HOLZER SIMON

női felöltők áruháza

Budapest, IV., kigyó-tér 2.

Elegáns kabát
fekete kamgarnból, selyem béléssel,
3.50 frttól.

„UJDONSÁG“
kabát finom szines coachmen szövetből, selyemmel bélelve,
11 forinttól.

Legnagyobb
RAKTÁR
női
FELÖLTŐKBEN
egyszerütől
a legfinomabb kivitelig.

Képes Divatértesitő kivánatra ingyen és bérmentve küldetik.

Bútor-Raktár.

NAGY FERENCZ, kárpitos és diszitő. **és THINSCHMIDT GYULA,** müasztalos.

Az igen tisztelt rendelőinknek, a n. é. fővárosi és vidéki közönségnek becses figyelmébe ajánljuk

BUTOR-RAKTÁRUNKAT
BUDAPEST,
VIII. ker., József-körut 26. sz. alatt,

a hol nagy választékban tartunk saját készitett mindennemü

szoba-berendezéseket

a legjobb minőségben,
a legujabb stylben és a lehető legolcsóbb árak és jótállás mellett.

Becses támogatását kérve

kiváló tisztelettel

Nagy Ferencz és **Thinschmidt Gyula.**

Hogyan ápoljuk a bőrt és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára
Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levelbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasitásban** felsorolt és **szaktekintélyek** által is **elismert szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme	**ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz	« **75** «
Dermolin rizspor	« **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.
Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

LEGJOBB
KÉTSZERSÜLT
minden minőségben kapható:
MAYER FERENCZ
fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében
Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

TIZEDIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések legkésőbb szombatig a «Magyar Géniusz» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik. A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a «Magyar Géniusz»-nak, vagy legalább a «Magyar Géniusz»-nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik,

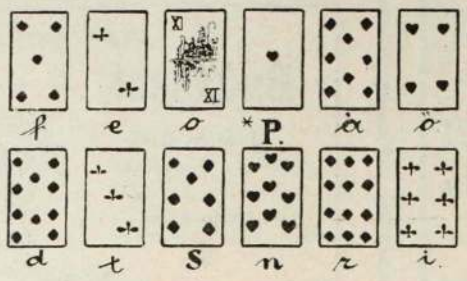

(A megfejtéshez a kártyák száma adja meg a kulcsot.)

a «Magyar Géniusz» kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legczélszerűbben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lap példány ára (20 krajczár) levélbélyeg alakjában mellékeltetik avagy utalványlap szelvényire iratik a megfejtés a megfejtő nevének pontos czimével szombat reggel 8 óráig bekü ldetvén

Ezúttal ismét három pályadijat tüzünk ki:

Az első dij 50 korona aranyban, a második: egy «Jó-sziv» sorsjegy, a harmadik dij: öt kötet regény.

A MULT PÁLYÁZAT EREDMÉNYE.

Az első dijat nyerte: Veres Benedek (Budapestről), a másodikat Gerbesi János (Székesfehérvár), a harmadikat Sziebenburger Irén (Szabadka). — A nyerőket felhivjuk kellő igazolás mellett való jelentkezésre.

A 9-ik talány helyes megfejtése: «Ellenzék.» A mennyiben megfejtők lapunk zártáig mindig érkeznek be, a nyerők nevei csak a következő számban közöltetnek s az illetőknek hiteles nyugta mellett kiadatik a pályadij.

A «Ellenzék» talány helyes megfejtői a következők a-b-c sorrendben:

Adometz Erzsébet, Dr. Antal Mihályné, Antal Imre.

Bachó Imréné, Baruch Jenő, Bátori kávéház, Beke Albert, Blum Szerén, Beck Lajosné, Brezovay N. Balázs János, Bánk János, Brezina Muczika, Barnek Jenő, Bányai Ernő, Brüller József, Becsei József, Borsiczky Béla, Bak Irma, Balázs Gyula, Bajó Sándor, Benkő Gyula, Berger Adolfné, Büchler Pál, Braun Sarolta, Barta Andorné, boldogfalvi Boltizár Márton Andi, Balázs Anna, Bakos Gyuláné, Bruckner Margit, Buocz Jánosné, Béresi Miklós, Bajdusák János.

Csáki Aurél, Egerághi Csendőrség, Csergő Gyuláné, Gziráky Károly,

Déry Emil, Dömök János, Deutsch László, Darányi Ferencz, Deutsch Jozefin, Deutsch Emil, Denneberg Teréz, Dömötör Lajosné, Dünes Lajosné, Déri József, Dukesz Vilma, Deutsch Ottó, Dióssy Erzsike, Deutsch Hermin, Desewfi István.

Ehrenfeld Berta, Elysion Kereki, Engel Elsa és Margit, Erdély Károlyné, Ehrenfeld Móricz, ifj. Elkan Ármin.

Feuer Ede, Fejér József, Fried Sándor és Pista, Fried Sándor, Förstner Béla, Fölsinger Ferencz, Fischer Lajos, Faragó Teréz, Fogl Keresztélyné, Fränkel Róza, Ferenczy János, Fehér Imre, Fuchs Róza és Margit, Farkas Elek, Fischer Ilka, Fekete József, Friedmann Soma, Funk Ignácz, Földváry Erzsi.

Guthy Ferencz, Giczy Lajosné, Gruman Károly, Gruschbach nővérek, Gelber Zsigmond, Gottschäll Kálmán, Grosz Gizella, Grünfeld Miksa, Gelb Irma, Grapka József, Gaál Istvánné szül. Metz Mária, Greskovits Nelli, Grosz Hermin, Gundy Gábriella, Glückstahl Ignácz, Gajzágó Salamon.

Hegedüs Malvin, K. Horváth Mariska, Holczman Arthur, Horváth Menyhért, Horváth Margit, Horváth Margit, Horváth Elemér, Horváth Margit, Horváth Sándor, Henczfeld Miklós, Hahn János, Heldt Gizella, Hercz Simon, Helfer Pál, Hamar Mór, Heil Fausztin, Herczegh Julia, Halbrohr Gyula, Héjas Dánielné, Hidi Lajos.

Inselt Gyula, Izsák Istvánné, Ilinszky Gizella.

Jakucs Sándorné, Jankovich Géza, Jerémiás Jenő, Jobbágy Ferencz, Juhász Amália, ifj. Jankovich Mór, Jacobi Gyula, Jakabfi Rezső, Jánossy Gyula.

Kopáchy N. V. König Mari, Kovács Mátyás, Kis Mózes, Klein Lajos, Kerner F. Kecskóczi Ödönné, Kántor Nándor, Kerpely Béla, Königstädtler Ottó, Szlávikné Klug Malvin, Keszler Adolfné, Király Ernő. Kiss Andor, Kimák Antalné, Kondor József, Kalmár Mihály, Kasu Károly, Kohlmann Ilona, Kronstein Berta, Kaszó Gyuláné, Klór Sándor, Keller Fáni, Király Ernő, Kiss Antal, Kollmann János, Kiss Károly, özv. Kocsis Györgyné, Kiss János, dr. Krisztinkovich Istvánné, Kovácsich Lajos, Kósa Lajos, Kind Gyula.

Lipp Ferencz, Ligeti Irma, Lord Albert, Lichtmann Láner János, Lengyel Miklós, Luby Kálmán, Lövy Tercsike, Löffler Samu, K. Löbl Irma.

Morvay Izidor, Mátrai János, Mérey László, Molnár Lajos, ifj. Mohár Antal, Mártonfalvay Pálné, Márton Sándor, Matusek Erzsi, Makra György, Margineánné, szül. Nagy Juliánna, Manojlovics Bogdán, Mártonyi Bódog, Monszpart Irma, Mesterovits Pál, Mukenhaupt József, Matuskovics József, Müllender Mariska, Mátrai Ákos, Mandel Izsák, Marine Casino, Pola, Malisek Ödönné, Majorossy István, Mandl Zsigmond, Márkus Róza,

Nyireö Antal, Neumark Soma, Nagy Gyuláné, Natansohn Hermina, Netter Adolfné, Nagy Gyula, Németh Antal, N. Nagy Sándor, Nagy Dénes, Neverkla Ferenczné, Neubauer Vilmosné, Nagy József, Nyegray Ferencz, Neubaur Vilmosné, Netrasek Rezső.

Orient Gyuláné, Oblath Paula, Östreicher nővérek.

Popovits Izabella, Pósa Gyula, Perl Berta, Polusek Adolf Titus, Péter Gyuláné, Petró István, Pap István, Platthy Mihály, Prihradny Miklós, Propper Sándor, Perl Ferencz, özv. Piffka Antalné, Pázmány Vanda, Pornárfy Gyula.

Ruzsin Irén, Rágy Riza, Rehák Mihály, Rechnitzer nővérek, Rohács János, Rácz, Reiniger Samuné, Reimlinger Nándorné, Riha Jenő, Rujder Albert, Roheim Alfréd, Rosenthál Gizella, Rynkienricz Nóra, Rosenberg Frida, Ruprecht Ida, Reiner Etel, Rolkó Albert, Reich Elek, Rieger Jenő, Roxer Emma, Reismann növérek, Rodimetzky Béla, Rusnyák Irma és, Sarolta, Rochlitz növérek.

Sinka Tóbiás, Schürger Dóra, Schnór Sándor Simonffy Lajos, Strassburger Etelka, Stener Elza, Schlesinger Irma, Szekendy Ferencz, Sima Berta, Szepessy József, Stawiarski Romualdné, Szilasi Kornél, Szieber Bella, Suchovsky Richard, Schlanger Mór, Szabolcsi Ilona, Szabó Istvánné, Szombathelyi közép kereskedelmi isk. önképző köre, Szlancsok Alajosné, Stern Dávid, Steingiszer Lőrincz, Stider Teréz, Sidó Józsa, Simon Ernő, Szvacsek Rezső, Spitzer Arthur, Steiner Miksa, Schweiger Eugénia, Szitányi Aladárné, Stoliczka Berta,

Takáts Gizella, Tatay Gyula, Tauber Rezső, Takó nővérek, Tofler József, Tauth Sebestyén, Turó István, Turcsányi Istvánné, Tegze Miklósné, Tyrman Róza, Török Jolánka.

Urváry Sándorné.

Vásony eövérek, Vassits Iánácz, Végh József, Vészi Margit, Vasvári Béla, Vezetes: József, Vukov György, Vénis Ilona, Végh Lajos, Vámosy Ilona, Vörös Lajos, Vaskó Ilona, Vörös Béla.

Wollant János, Werzár Móricz, özv. Wein Ignáczné, Widder Lajos, Wenk Flóris, ifj. Wachsmann Ferencz, Weiler Ignácz, Wachtler József, Werzár Antal, Weisz Henrik, Weihrauch Irén, Weisz Gábor, Wiener Jakabné, Wiener Rózsika, Weér Janka, Walter Anna, Weiszmann Dezső.

Zachariásné Kallós Ilonka, Zsoldos József, Zádor Józsefné, Zilahy Lajos.

Közvetlen lapunk zárta előtt a következő megfejtések érkeztek be:

Bedegi Szabó István, Lormos Samu, Takács Gyuláné, Szabadházy Béláné, Szabó János, Székely Hugó, A székesfehérvári m. k. áll. főreálisk. önképzőköre. A Tóvárosi Olvasó kör. Babos Sándor, Butka László.

Legjobban, legolcsóbb áron
és felülmulhatlan választékban kaphatók
NŐI FELÖLTŐK
FARKAS TESTVÉREK divatáruházában
BUDAPEST, VII. ker. kerepesi-ut 18. szám.
Vidéki megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

Rendkivül jutányos árak:
Elegans fekete vagy szines selyem bélésü kabát ... ... frt 8.—
Ugyanez finom Kammgarn ... « 10.—
Legfinomabb zsinórozott ... « 12.—
Elegans esőköpeny frt 7, 8, 9 és 10.—
Elegans divatos Mantilla ... frt 8.—
Ugyanez selyembéléssel ... ... « 12.—
Legfinomabb selyembélés szalag gyöngy és csipkediszszel ... « 16.—
Elegans kész ruhák 8—10, 12, 14, 16, 18 és 20 frt
Mérték után a legpontosabban és gyorsan.
Gyászruhák 6 óra alatt.

«Kosmos» kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. sz.

MAGYAR LESZÁMITOLÓ- ÉS PÉNZVÁLTÓ BANK.

HIRDETMÉNY.

A magyar leszámitoló- és pénzváltóbank részvényeseinek f. évi márczius 7-én tartott közgyülésén elhatároztatott, hogy a jelenleg 10.000,000 frtból álló részvénytőke **25,000 darab egyenként 100 frtos részvény kibocsátása által 12.500,000 frtra emeltessék fel,** s ezen részvények tekintetében a jelenlegi **részvénytulajdonosoknak részvénybirtokuk arányában az igényjog megadassék.** Egyuttal a jelenleg osztrák értékü forintra szóló részvényeseknek korona értékre szóló darabokra való kicserélése határoztatott el és kimondatott, hogy összetevés által a kiadandó korona-részvények névértéke felemeltessék, s az ily módon átváltoztatott részvények 400 korona névértékre állittassanak ki.

A közgyülés határozatainak keresztülvitele a következő módozatok alatt történik:

a) **Az igényjog gyakorlását illetőleg:**

1. **Minden, ez idő szerint forgalomban levő 100 o. é. frt névértékü négy részvény alapján egy egész uj 100 frt névértékü részvény** — négy részvénynél kevesebb darab után pedig részvényenkint egy uj részvény negyedéről szóló részvényjegy — vehető át. A kibocsátásra kerülő uj részvények az 1893-iki év nyereségében a már forgalomban levőkkel egyenlően részesednek.

2. A részvényeseknek biztositott igényjog **1893. márczius 15-től bezárólag 1893. márczius 24-ig gyakorlandó.**

3. Minden egész uj részvény után 112 frt mint vételár, 100 frt névérték után számitandó 5%-os kamat 1893. január elsejétől az átvétel napjáig és 63 kr. részvénybélyeg fizetendő. Minden egynegyed részvényre szóló részvényjegy után tehát 28 frt vételár, 5%-os folyó kamat 25 frt után és 16 kr. bélyegdij fizetendő.

4. **A befizetéseknek** az igényjog gyakorlására szabott idő alatt, vagyis **1893. márczius 15-től 24-ig** bezárólag egyszerre kell megtörténni. A részvények árának azon része, mely a 100 frtnyi névértéket — az összes az uj részvények kibocsátásával járó terhek levonása után, — meghaladja, az általános tartalékalaphoz csatoltatik.

5. Az igényjog gyakorlása végett a részvények az összes azokhoz tartozó (17—20. számu) szelvényekkel együtt, a fent meghatározott napokon, számjegyzékek kiséretében benyujtandók:
Budapesten: a társaság pénztáránál,
Bécsben: az Unionbank-nál,
M/m. Frankfurtban: a Deutsche Effecten- & Wechslbank-nál, a hol azok lebélyegeztetnek s a hol a 3. és 4. pontban emlitett befizetések is teljesitendők.

6. Az ily módon befizetett részvényekért ideiglenes jegyek adatnak ki, a melyek egész 100 frtos részvényekről, illetve a hol a benyujtott részvényszám ezt meg nem engedi, negyed részvényrész-jegyekről szólanak.

7. Azon részvényesek, kik igényjogukat a meghatározott időben e módon nem gyakorolják, ezen jogot elvesztik é- az igazgatóság az ily módon esetleg megmaradó részvények fölött a közgyülés által neki adott meghatalmazás értelmében rendelkezik.

b) **A részvények, il etőleg ideiglenes részvényjegyek kicserélését illetőleg:**

1. Az osztrák értékü forintra szóló részvényeknek átváltoztatása koronaértékre szóló czimletekre, a részvények névértékének egyidejü felemelésével, olykép hajtatik végre, **hogy minden két darab 100 forintos részvény vagy ideiglenes részvényjegyért egy darab 400 korona n. é. részvény adatik ki.** Ezen uj 400 korona névértékü részvények tiz szelvénynyel (melynek elseje 1894. április 1-én esedékes) és szelvényutalványnyal vannak ellátva.

2. A mennyiben az átváltoztatásra beadott részvények és ideiglenes részvényjegyek névértéke nem engedi, hogy azok ellen egész 400 koronás részvények adassanak ki, igazolványok kerülnek kibocsátásra, melyek egy 400 korona n. é. részvénynek egy nyolczadáról szólnak. Nyolcz ily igazolvány legkésőbb az 1893-iki év végéig egy 400 korona n. é. részvény ellen cserélendő be.

3. A czimletek kicserélése olykép eszközöltetik, hogy a forgalomban levő részvények és ideiglenes részvényjegyek az összes azokhoz tartozó szelvényekkel együtt:
Budapesten: a bank pénztáránál,
Bécsben: az Union-bank-nál
M/m. Frankfurtban: a Deutsche Effecten- & Wechselbank-nál, számjegyzékek kiséretében benyujtandók, a hol nehány nappal az átadás után az uj darabok kiadatnak. M/m Frankfurtban benyujtott, német bélyeggel ellátott részvények ellen ugyancsak német bélyeggel ellátott uj darabok fognak kiadatni.

4. **A részvényeknek kicserélés végetti benyujtása az igényjog gyakorlásával egyidejüleg foganatositható.** Jövőben csakis az uj korona-értékre szóló részvényekhez kiadott szelvények fognak beváltatni

Budapest, 1893. márczius 13-án.

Az igazgatóság.

MATTONI-FÉLE
GIESSHÜBLER
legtisztább égvényes
SAVANYU-KUT

FÉNYKÉPÉSZETI KÉSZÜLÉKEKET
műkedvelők, orvosok, épitészek, gyárosok, utazók, mérnökök, festők, természetbuvárok, gazdák, tisztek, tanárok, sportmenek, turisták és az ifjuság számára 10 frttól a legfinomabb kivitelüekig. Előismeretek nem szükségesek

Salon-lorgnetteket à la Pompadour
legujabb utazási távcsöveket a tirage rapide, kitünő **szemüvegeket** és **orrcsiptetőket,** hatóságilag hitelesitett

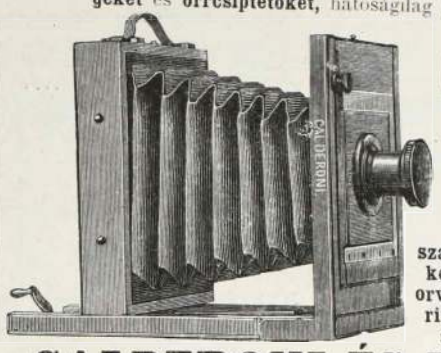

maximál
lázhőmérőket,
czélszerü
fürdő-hőmérőket,
Aneroid
légsulymérőket
hő beosztással,
szabad. rajzeszközöket, szemüvegeket orvosi rendelet szerint pontosan elkészitve ajánlanak

CALDERONI ÉS TÁRSA
BUDAPEST, váczi-utcza és Deák-utcza sarkán.
Képes árjegyzékek bérmentve küldetnek.

Szenzácziós találmány
gyengeségi eseteknél.
Férfiak számára
cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.
Med. Dr. BORSODI
Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.
Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.
Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.
Med. dr. BORSODI
BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.
Kimerítő brosürök díj- és bérmentesen küldetnek.

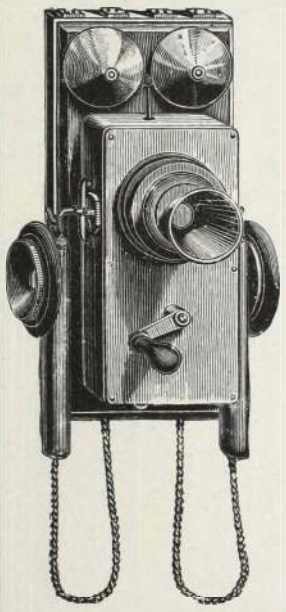

GRAFIT MIKROFON
szabadalom.
Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.
Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat
legolcsóbban ajánlunk.
Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.
Deckert és Homolka
Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Fennáll 1870 óta. Fennáll 1870 óta.
POLGÁRI ÉS EGYENRUHA
Van szerencsém a nagyérdemü közönségnek, valamint posta- és vasuti tiszt uraknak jelenteni, hogy évek óta a kerepesi-ut 12. sz. a. volt
Uri ruha és egyenruházati intézetem
most **Erzsébet-körut 15. sz. a.** van, a hol ugy mint eddig, ezután is legjobb igyekezetem oda irányul, hogy uri ruhákat legujabb divat szerint s szabályszerü egyenruhákat szállitsak s hogy jó munka, pontos és figyelmes szolgálat által megelégedésüket kinyerjem.
Egyuttal a t. cz. közönséget értesitem, hogy
kerepesi-ut 12. szám alatti
kész férfi- és fiú-ruhákat, a mig a készlet tart, 40% árengedmény mellett eladok.
Kiváló tisztelettel
SILBERMANN PINKÁSZ
polgári- és egyenruha-készitő,
Erzsébet-körut 15. szám alatt.

A legszebb és legüdébb arczszint
úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a
Szeplő-crémet
használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.
Alpesi virág-arczpor
legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**
Gyopár-arczpor
legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én
„mesterségesen illatositott
páfrány- és tűfenyő-nedv"-em
a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.
A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.
50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.
A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.
SPIELMANN HENRIK
chemiai laboratoriuma
— **BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.** —

GUMMI

különlegességek s **halhólyagok** (valódi franczia) a legfinomabb minőségben 1, 2, 3, 4, 5, 6 **egész** 10 **forintig tuczatonkint.**

Capot Amerio (rövid) 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női szivacskák 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női különlegességek darabja 1 frt 80 kr. Mintagyüjtemény urak számára (25 drb) 5 forint.

Szállitmányok rögtön és a legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

ROTHAUSER M. IGNACZ
BUDAPEST,
VI., Király-utcza 6/G sz.

Védjegy 19. és 20. sz.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendőségének fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, bejegyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

SÓSBORSZESZ

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés-kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegiti, a **foghust erősbiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** és a **hajidegek** erősitésére, a **fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára **90** kr., egy kisebb üveg ára **45** kr.

Brázay Kálmán
Budapesten, IV. ker., Muzeum-körut 23. sz.

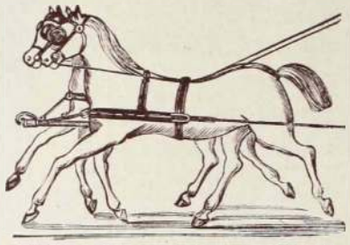

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója,
Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

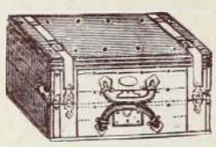

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Ki ne látta volna már

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB

és a maga nemében páratlan

CZIPŐÜZLETÉT

a hol a **legtartósabb** és **legolcsóbb czipő-árukat** lehet kapni.

Férfi marhabőr czugos czipő erős talppal	frt	3.20
« borjubőr betétes czipő	«	3.40
« finom tükörbőr, zergebőr betéttel	«	4.—
« salonlakk czipő keztyübőr betéttel	«	4.20
« borjubőr vagy zergebőr regatta-czipő füzőre	«	3.20
Női zergebőr czugos czipő 16 cm. magas czuggal	«	3.—
« finom lastin czipő selyem czuggal	«	2.80
« salonlakk czipő keztyübőr betéttel	«	3.80
« zergebőr regatta-czipő füzőre	«	2.40
« finom lastin regatta-czipő füzőre	«	2.20
« finom zergebőr gombos czipő 12 gombbal	«	4.—
« zergebőr vagy lakk kivágott czipő	«	2.20

Férfi-czipők gummitalppal, fiu-, lány- és gyermekczipők óriási választékban. Több száz ábrával ellátott képes árjegyzékemet ingyen és bérmentve. Vidéki megrendelések lelkiismeretesen és szebben mint önmaga által választva eszközöltetnek.

AGULAR EDE **kerepesi-ut és Erzsébet-körut sarkán, a népszinházzal szemben.**

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János

Szegeden

szab. chronometer és műcsás, főlfalálója a remontoir inga-óráknak, stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

!! Nincs többé köhögés !!

Mell- és tüdőbaj ellen!

Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpáti Növénykivonata.

Egy üveg ára használati utasitással **75 kr.**

Czukorka 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 20 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza), **szükmellüség, tüdőgyulladás** stb. ellen.

!! Nincs többé fejfájás !!

D. Götz

„Migraine-pora“

huszonöt év óta **egyoldalu, ideges, rheumaszerü,** sőt **gyomorból** származó **fejfájás** ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönet-nyilvánitás bizonyit.

Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

és **Baross Gáborné ő exczellenczája** feltünő eredménynyel használta. Egy doboz ára használati utasitással **2 frt,** 1 kis próbadoboz **1 frt.** Eredetiben kapható **Fáykiss József „nagy Kristóf“-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában, Király-utcza.

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek. 80

JÄGER LAJOS

a köln-ehrenfeldi gépgyár vezérügynöke.

Elvállal: **tégla-, chamotte-, kőagyagcső- és horgony-fedélcserép gyárak** valamint **czement-, gipsz-gyárak és mésztelepek** teljes berendezését.

Legjobb rendszerü **körkemencze** szabad. szárító berendezéssel, **mészégető** kemenczék.

Számos elismerő okmány. — Arjegyzék ingyen és bérmentve.

GEDEON IZSÓ MÉRNÖK
MŰSZAKI IRODA
tégla-, agyag-, czement-, gypsz- és mészipar számára.
Budapest, Teréz-körut 43a.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Második évfolyam. 13. szám. 1893. március 26.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF · KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

HOLZER SIMON

női felöltők áruháza

Budapest, IV., kigyó-tér 2.

Elegáns kabát fekete kamgarnból, selyem béléssel, **8.50 frttól.**

„UJDONSÁG“ kabát finom szines coachmen szövetből, selyemmel bélelve, **11 forinttól.**

Legnagyobb **RAKTÁR** női **FELÖLTŐKBEN** egyszerütől **a legfinomabb kivitelig.**

Képes Divatértesitő kivánatra ingyen és bérmentve küldetik.

Diphteritis, Tuberculosis és **bőrbetegségeket** gyógyit sok évi tapasztalás után egy kipróbált, biztos gyógymód szerint a legnagyobb sikerrel

Dr. SCHWARZ IZSÁK nő- és gyermekorvos

Budapest, József-körut 22. sz. a.

Rendel: 2—4-ig.

GANZ és TÁRSA

vasöntő- és gépgyár részvénytársulat Budán,

t. cz. részvényesei **1893. évi április 5-én, szerda délután 4 órakor** Budapesten, II. ker. Ganz-utcza, a gyár helyiségében megtartandó

XXIV-ik rendes közgyülésre

tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az évi mérleg előterjesztése, az igazgatóság s a felügyelő-bizottság jelentései, az ezekben foglalt indítványok, a tiszta nyeremény és osztalék iránti határozat; a felmentvény megadása.
2. Választás az igazgatóság kiegészitésére a mostani igazgatóság mandátumának hátralevő idejére.
3. A felügyelő-bizottság megválasztása.
4. Netaláni indítványok az alapszabályok értelmében.

Az alapszabályok 14., 15. és 36. §§-ai értelmében a közgyülésen csak azon részvényesek birnak szavazati joggal, kiknek részvényei a társaság könyvében legalább három nappal a közgyülés előtt nevökre átiratták, s a kik részvényeiket legalább három nappal a közgyülés előtt a társulati pénztárnál letéteményezték.

Egyébiránt részvények helyett budapesti nyilvános hitelintézetek letétjegyeit is le lehet téteményezni, ha ezekből kiviláglik, hogy a letéteményezett részvények a társulat részvénykönyvében a letéteményező nevére vannak beirva.

A közgyülésen minden alapszabályszerüen letéteményezett egy-egy részvény egy-egy szavazatra jogosit, ha azok száma nem több tiznél. De ezen számon felül csak minden öt-öt részvény után esik egy-egy ujabb szavazat. A szavazás jogát meghatalmazott által is lehet gyakorolni; meghatalmazott azonban a törvényes képviselőket kivéve, csak szavazatképes részvényes lehet.

Az évi mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt **folyó évi márczius hó 28-tól** kezdve a gyári igazgatóság irodájában a t. cz. részvényesek használatára közzététetik, mire azok ezennel figyelmeztetnek.

Az igazgatóság.

„THE MUTUAL“

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztositó társasága.

Biztositéki alap 826½ millió frank.

Magyarországi vezérigazgatóság: Budapest, Bécsi-utcza 5. szám.

A legutóbb elért eredmények egy fényes példája

15,076 számu kötvény (nem tontina)

kiállittatott: **haláleseti biztositás** kifizettetett: 1892.

Biztositott összeg	5000.— dollár
37 éven át felhalmazott nyeremények	5596.53 „
összesen	10596.53 „

E szerint a 37 év alatt felhalmozott nyeremények a biztositott összeget tetemesen meghaladták.

HUSVÉTI TOJÁSOK
HUSVÉTI NYULAK
HUSVÉTI BÁRÁNYOK
HUSVÉTI CSEMEGÉK
HUSVÉTI DOBOZÁRUK

kicsinyben

BRAMMER HENRIK

csokoládé és czukoráru gyári raktáraiban.

Váczi-utcza 22. Andrássy-ut 13.

Gyári árak

Egyes szám ára 20 kr.

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 30.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

JÄGER LAJOS

a köln-ehrenfeldi gépgyár vezérügynöke.

Elvállal: **tégla-, chamotte-, kőagyagcső- és horgony-fedélcserép gyárak** valamint **czement-, gipsz-gyárak és mésztelepek** teljes berendezését.

Legjobb rendszerü **körkemencze** szabad. száritó berendezéssel, **mészégető** kemenczék.

Számos elismerő okmány. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

GEDEON IZSÓ MÉRNÖK

MŰSZAKI IRODA

tégla-, agyag-, czement-, gypsz- és mészipar számára.

Budapest, Teréz-körut 43a.

Legjobban, legolcsóbb áron

és felülmulhatlan választékban kaphatók

mosóruha szövetek

KOLLARITS JÓZSEF ÉS FIAI „Ypsilanti"-hoz czimzett

vászon-, fehérnemü-, szövött- és mosó-áru szétküldési áruházában

Budapest, IV. ker., váczi-utcza 5. szám.

Vidéki megrendelések utánvétel mellett gyorsan. Minták kivánatra ingyen és bérmentve.

Leszállitott méter árak:

	ezelőtt	most
Jól mosható karton	—.30	—.20
Fantasie levantin	—.40	—.30
Valódi franczia levantin	—.55	—.40
Valódi franczia batiszt	—.65	—.45
Valódi franczia szaten	—.85	—.55
Atlasz szaten	—.65	—.45
Atlasz kásmir	—.65	—.45
Jól mosható zefir	—.45	—.30
Angol és áttört zefir	—.65	—.40
Férfi ing kreton	—.45	—.35
Férfi ing oxford	—.45	—.45
Férfi ing serge	—.50	—.40
Valódi franczia de laine	1.—	—.65
Valódi franczia flanell	1.30	—.90
Selyem pongé	1.40	—.95
Jól mosható velez	—.45	—.30
Divat velez	—.55	—.40
Oxford velez	—.45	—.30
Flanell velez	—.65	—.45
„Norma" egysz. diagonal	—.45	—.30

!! Nincs többé köhögés !!

Mell- és tüdőbaj ellen!

Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpáti Növénykivonata.

Egy üveg ára használati utasitással **75 kr.**

Czukorka 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 20 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza), **szükmellüség, tüdőgyulladás** stb. ellen.

!! Nincs többé fejfájás !!

D. Götz

„Migraine-pora"

huszonöt év óta **egyoldalu, ideges, rheumaszerü**, sőt **gyomorból** származó **fejfájás** ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönet-nyilvánitás bizonyit.

Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

és **Baross Gáborné ő exczellenczája** feltünő eredménynyel használta. Egy doboz ára használati utasitással **2 frt,** 1 kis próbadoboz **1 frt.** Eredetiben kapható **Fáykiss József „nagy Kristóf"-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában, Király-utcza.

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER

legtisztább égvényes

SAVANYU-KUT

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

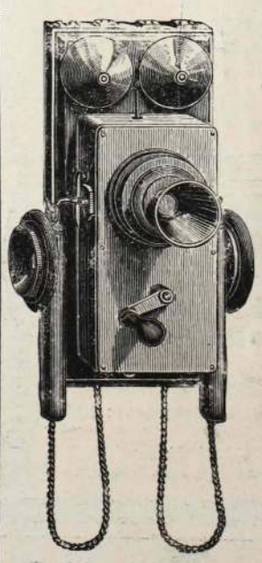

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

II. évfolyam. 1893. március 26. 13. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

MIHALOVICH ÖDÖN.

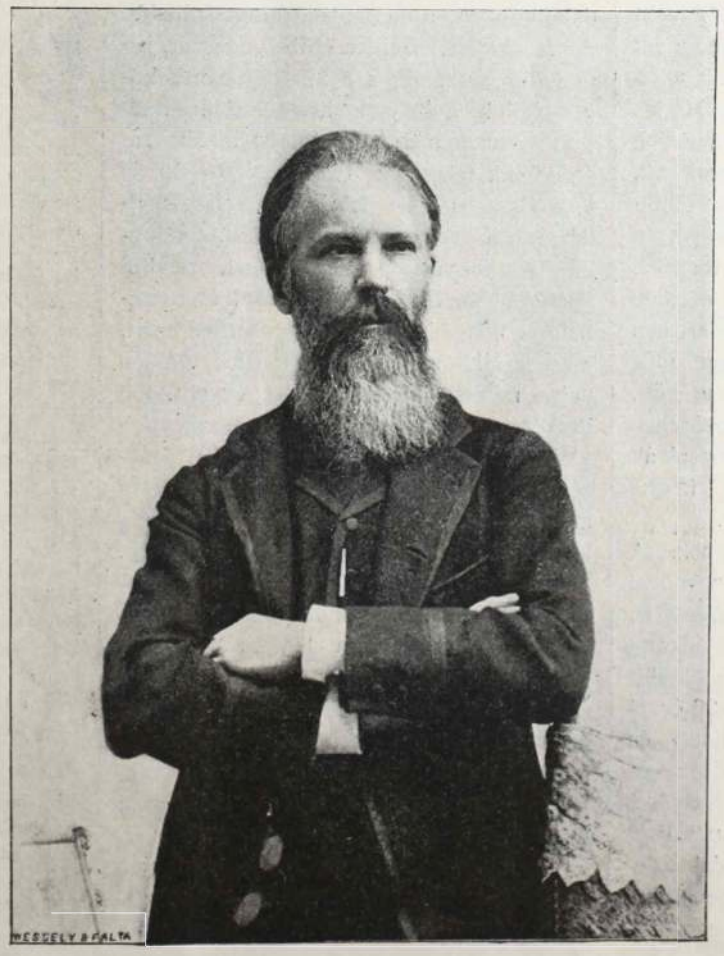

ERKEL FERENCZ óta senki sem mert arra vállalkozni, hogy magyar tárgyú dalművet írjon. Mihalovich az első zeneköltő, kinek megvan hozzá lelkesedése és ereje, tárgyszeretete és tudása.

És ezt a ritka nagy emberünket akárhányan kozmopolitikával, világpolgársággal vádolják. Mintha a világpolgárság, magasabb értelemben, valami bevádolni való, erkölcsi métely volna; és mintha az már kozmopolita volna a legroszabb értelemben, aki külföldi mintán buzdúl fel. Hiszen akkor jó éjszakát mondhatunk a magyar költészet és nyelv ujjáalkotói: egy Bessenyei György, egy Kazinczy Ferencz magyarságának is! Akkor a «legnagyobb magyar» is megvetni való külföldieskedő: hiszen Széchenyi ott járt Angol- és Francziaországban, onnan hozta magával nagyszerű reformeszméit, a melyek segitségével remélte, hogy Magyarország — lesz!

Pedig nem is olyan nagyon nehéz, a magyar drámai zenére mondani azt, hogy Erkelen kivül még nem volt — hanem lesz. És ha a «legmagyarabb», a «legnagyobb magyar» zeneköltő fejlődésére, Erkel Ferencz múzsájára vetünk egy pillantást, ott is csak azt találjuk, a mit Mihalovichnál — azt, hogy a modern magyar zene megtalálására a német zenésdráma megteremtője gyujtotta fel képzeletét.

De lehetett volna-e különb mintát követni, mint Wagner Rikhárdot, az utolsó félszázad legnagyobb alakját?

Épen félszázad vonult el Mihalovich Ödön felett is: 1842. szeptemberében született. Atyja Péter horvátországi földbirtokos volt, Feritsance ura; müveltsége és vagyona lehetővé tette, hogy fia követhesse eszményi hajlamait, a zenének élve; anyja, szül. Pejacsevich grófnő, a fiu kedélyét s előkelő ízlését nevelte különös gonddal. Az iskola, a jogi egyetem Budapesten, ad-

ták meg serdülőnek a kötelező ismereteket; a már ügyesen zongorázó ifjut ugyanitt részesítette a zene elméletének és alkotásának tudásában a magyar zene egyik büszkesége: Mosonyi Mihály.

Ilyen mester, a ki az olcsó hatások vadászásától távol, a művészetben a szépet és igazat kereste és hirdette: hálás talajt készített el a nagy német zenereformernek, a ki jó magot hinteni jött hazánkba 1862-ben először. A «Nibelung gyűrűje» még akkor töredékeiben volt meg, de az oroszlánkörmök már az ekkor bemutatott részletekben is félreismerhetetlenek, hatalmasok voltak — s egyszeriben elragadták a zeneileg műveltebbeket.

Olvassuk csak az akkori napisajtó bírálatait: a hol a kritikai vessző hivatott kezekbe volt letéve, ott már három évtizeddel ezelőtt is olyan alapos, meggyőző felvilágositást kapott az olvasóközönség, a milyen iránt vajha a mai is mindenütt fogékony lenne! A zene mint kifejezés üite akkor nálunk első diadalait, bár féligmeddig Schiller mondása is bevált:

«A korlátoltság ellen
Hiába küzdenek
Fönséges fegyverükkel
Maguk az istenek».

Szerencsére a fiatal Mihalovichot önmagának felfedezésére vezették Wagnernek maga igazgatta művei; csakhamar maga is magalkotta a «Faust»-hoz szánt megnyitó zeneművét, melyben már az új ízlés, az új páthosz, új szerkesztésmód győzedelmeskednek. Természetes, hogy az életadó forrást aztán a maga szülőföldjén vágyott fölkeresni; 1865-ben Lipcsébe ment Mihalovich, hogy zenei tanulmányait tökéletesitse; itt a hirneves Hauptmann Móricz volt mestere. Egy év múlva átvándorolt Münchenbe s Wagner egyik apostolának, a nagy Bülow Jánosnak oldalán töltött három esztendőt. Legszebb ifjuságát a legmagasabb ideál szolgálatában töltötte; vérévé váltak a zenésdráma elvei, maga is egyikévé lett az alvezéreknek a szellem lovagjai közt, a kiknek hadserege még akkor lassan, de annál biztosabban nőtt.

A németségnél az volt dicsőségének kezdete, hogy 1867-ben a meiningeni általános zeneünneplésen «Athéni Timon» cz. megnyitó zeneművét előadták.

Azóta Mihalovich folyton dolgozik. A közönség elé ugyan keveset hoz művei közül, de majd elérkezik ideje annak is. Teljes erejében, fiatalos tűzzel alkotta meg a most szombaton színre került «Toldi»-t, épúgy, mint akár 20—26 évvel ezelőtti műveit: a «Szellemek hajója» és «A szellő» zenekari balladák, «Héro és Leander»-t, «Ünneplő előjáték», «Gyászhangok», «A vihar regéje» (Lenau szövegére), «Romeo és Julia», «Csatadal» (Petőfi lángoló versére) sat. jórészt zenekarra szerzett kompoziczióit.

Első dalművének szövegével maga Wagner tisztelte meg: «Völund Kovács» cz. drámai költeményét Wagner ugyan magának irta, de egymást lázasan kergető tervei miatt átengedte megzenesítésre Mihalovichnak, ki boldogan fogott a nem könnyű munkához. E téren persze mint első kisérlet, a formával küzködést nyomai meglátszanak rajta, de van benne annyi becses részlet, hogy most a «Toldi» sikere után — talán még mielőtt új magyar tárgyú szöveg után nézne, — szerzője át fogja dolgozni: teszi ezt már kegyeletből is Wagner iránt, a ki az «in hoc signo vinces» jós igét eléje tűzte.

Mi tagadás? a «Wieland der Schmied», Mihalovich első zenésdrámája, nem került szinre, elmaradt tehát az a rendkivül fontos tanulság, a mit a szerző meríthetett volna a megírt, zenekarra és énekre elképzelt és utóbb ily alakban meg is hallott művének összehasonlitásából. E tanulság hiján természetesen, maradtak olyan hézagok, felmerült a távlat olyan hiánya az ő második zenésdrámájában, hogy a legkényesebb Wagner-közönség előtt, a drezdai szász kir. operában (1882-ben), «Hagbarth és Signe» nem arathatott sikert. Mégis az a haszna megvolt a jeles szerzőnek, hogy e sok szépséggel megrakott, nagyszabású zeneművét több ízben hallhatta; tapasztalatait aztán némely rész átdolgozása utján érvényesitette. Igy került színre a zenésdráma Budapesten csakhogy 1886. jan. 17-én. Még akkor nem ismert a közönség az új zeneirány első remekei közül egyebet, mint «A nürnbergi mesterdalnokok»-at, a mely pedig komplikáltabb, polifoniával terhesebb a «Nibelung gyűrűje» nagyobb részénél; s a mi kényelmes közönségünk, a helyett, hogy hozzánevelődött volna a magas ideálhoz: inkább savanyúnak találta a szőlőt és tovább is «Az álarazos bál» félvér és «Excelsior» telivér czirkuszi zenéjében dúskált. A «Hagbarth» gyönyörű előjátéka, remek szerelmi jelenetei, ritka szépségű gyászkara viszhangot nem birt kelteni, egyszerűen azért, mert a mi közönségünk akkor még éretlen volt a modern művészetre. Két évvel utóbb jött csak a magy. kir. opera deszkáira a «Walkür», a melynek hasonlithatlan szépségeit szintén csak egy különösen erélyes kéznek, a törekvéseiben a kiméletlenségig is menő Mahler Gusztávnak köszönhetjük.

Most végre itt van az élte derekán letört Csiky Gergely szövegére kezdett s Ábrányi Emil hivatott lantján folytatott «Toldi» zenéje. Legnagyobb költőnk nemzeti jelentőségű hőseposzának szerelmi epizódja, ügyesen a színpadra alkalmazva, a lelket átjáró Wagner-stil hatalmas, végtelen dallamárjába fürösztve, már csak azzal a diadalmasan megoldott problémával is kiérdemli sikerét, hogy a magyaros jelleget pompásan egyesíti a nagyszabású wagneri dallamszövéssel. Vezérmotivumai, dallamelemei, legnagyobbrészt magyaros ízűek; szépséget pedig még a laikus is tömérdeket talál benne, ha legalább kétszer nézi meg a «Toldi»-t. Egyszer meghallgatni azért nem elég, mert a nagy apparátus, a zenekar szólamának önálló szereplése, az első hallásra épúgy igénybe veszi a figyelmet, mint akár a «Walkür» zenéjében. Másodszor hallva, a laikus is meglepve tapasztalja, hogy ebben a drámai zenében mennyi szép is van, a mit első hallásra még nem birt megkülönböztetni.

Talán adósak maradtunk Mihalovich életpályájának tovább festésével? — Elég, csak annyit hozzáteszünk, hogy tizenegy év óta ő a színésziskolát, öt éve pedig, az evvel egyesített zeneakadémiát igazgatja. S ez intézet folytonos, szép fejlődése egyszersmind az ő érdeme

Nagy eszméi, magas eszményei vannak — a közönség csak önmagának magas színvonalát bizonyitja, ha ezeket a «Toldi» gyakori élvezésével méltatja.

LOVAGIAS ÜGY.

— Irta: KOZMA ANDOR. —

Min czivódtak össze, — mellékes a kérdés;
Valami silányság volt az egész sértés.
Talán egy leánynak ketten tettek szépet,
Tán Y X-nek a lábára lépett;
Vagy X éles szemmel nézte meg Y-t? . . .

Két segéd megy X-hez s komolyan neki ront:
Elégtételt kérünk Y nevében! —
X felel: Z s V ur az én két segédem.
A négy segéd mindjárt találkozik s tárgyal.
Mi lesz? A lapokban a hír végig szárnyal.

S ah, a jó segédek szivar szó közt, szépen
Vitatják, az ügyben, mi van voltaképpen.
Az egyik fél győzi fortélylyal, furfanggal,
A másik fél hegyke, fenyegető hanggal.
De egyik sem gondol arra, hogy két ember
Ne törjön egymásra ok nélkül fegyverrel.

De egyik sem gondol arra, hogy két bamba
Becsülete dőlhet nyelveiktől romba.
De egyik sem gondol arra, hogy a hóbort
Észre tér mihelyt ők kimondják: elég volt.
Nem. A négy segédnek fő a forma, látszat,
Mind boldog, ha jámbor ellenfélt eláztat.
Nem nézik: sértésre volt-e vagy nem volt ok?
Mindenik kutat az ellenfélben foltot.
Gyűlölik tán X-et Y segédi?
Ej dehogy, — csak tisztjöket Y-t megvédni
S erre legjobb módnak azt a módot vélik,
Ha a szegény X-et rútul lebecsmérlik.
Föltúrják a multját s kisütik mosolyogva,
Hogy van ám X urnak sok becstelen dolga;
Hogy hamisan játszott, hogy csalt, vagy lopott tán,
Szóval: egész élte gyalázatos botrány,
Nem lehet megvívni véle, csak kiállni;
Lehet dulakodni, de nem duellálni.

És tán X segédi Y-ra bőszek?
Ej dehogy, — hisz ez még nem bántotta őket.
Hanem hát szokásos segéd-kötelesség,
Hogy az ellenfélnek csorbáit kilessék;
Hogy a vitát húzzák sok silány ürügygyel:
Eléállnak sok elintézetlen ügygyel,
Mely Y urnak a lelkét terheli.

Jegyzőkönyvet firkál sok árkusnyit teli,
A négy s aláírja «s. k. mint megbizott.»
X-et és Y-t nem kimélik biz' ott.
Kölcsönös piszokból ki fülök se látszik:
Becsületbiróság — végül ez a facit.

* * *

Becsületbiróság! — Öt perfect gavallér;
Öt fényes cylinder, öt hófehér gallér,
Öt hegyes czipellő, öt selyem nyakkendő.
Öt úr, ki nem tudja, hogy mi a teendő.
Mert ne jegyzőkönyvet mondanának tollba.
De kiáltanák el: «menjetek pokolba,
Léha párbajgyártók, lovagi segédek!
Embert ember ellen harczba vinni vétek.
Bocsánatot kérjen, ki ok nélkül sértett,
A fő az igazság s nem a vaksi vértett,
Melynek áldozatja, tán a jobbik lészen . . .»

Ők nem így beszélnek. Az itélet készen:
«Y gavallér; X is, nemkülönben.»
Méltók, hogy pisztolylyal álljanak majd szemben.
Hogy ez lesz a vége, tudták mind a négyen,
A derék segédek. Már a többi mégyen
Karikacsapásra. Két lövés vont csővel,
Harmincz lépés . . . öt-öt avance . . . az idő, hely —
Mind bizonyos immár. És a négy úr boldog
S vidám, hogy ily símán folytak le a dolgok.

A kocsik robognak ki a küzdő-térre.
Utasok közt kettő fázik, remeg térde
S vaczog foga kissé. Ráz a kocsi persze,
Mert hát rendületlen X s Y mersze.
Egy betűt se szólnak. — Ott vannak, leszállnak.
Segédek buzognak. A felek felállnak.
Gyöpre rak ki tépést s eszközt a két orvos.
Álnok békítésre kerül rövid sor most.
A feleletet rá a négy be sem várja. —
Gyorsan félre bújnak — s kezdődik a párbaj.

* * *

Sápadtan, szivében elrémülve, gyáván
Áll helyén a két fél, a jelekre várván.
Mi tartja fenn őket, — tán a büszke lélek?
Dehogy, hisz az őrjöng s azt sikongja «félek!»
A test az erősebb, a lélektelen gép,
A hypnosis tárgya: áll s önkéntelen lép
Merev izmu lábbal a jel-barriérig . . . . .
A szemek előtt most füstfelhő fehérlik
S a két álomkóros durranásra ébred:
Megtörtént? Ki lőtt? Ez halál-e vagy élet? . .
Az ellenfél ott áll még füstölgő csővel, —
Ugy hát én vagyok tán, mégis agyonlőve?
Nem. A négy segéd jön. A párbajnak vége,
Lovagiasságnak elég vagyon téve.
Hála nagy ég, hála! A vér ujra pezsdül
A télszbénitotta ereken keresztül.
Mosolyog a két fél, kitörő a kedve,
Az elégtétellel meg van elégedve.
Békülve, avagy tán kézszoritás nélkül
Hagyják el a harczot, nyelvök fölélénkül.

Rejtett gúnynyal hozza hirt a lap este:
Lőttek, ámde ép még mindakettő teste.
Kaczag a közönség, csufondáros szájjal
Emlegeti, hogy már bolondság a párbaj,
Hogy rossz volt a pisztoly, hogy meg se volt töltve . .
Szóval neheztel, hogy egymást meg nem ölte
A két bolond ember.

Mondd, kedves közönség,
Jobb az olyan párbaj, melyben több a fönség?
Elmondom én azt is.
A pisztoly eldördül.
S elzuhan egy nagy test s mint lékes csöbörbül
Fecskendez a víz ki, úgy fecskendez vére
A rögös földágynak avar gazgyöpére.
Mint egy macskának, mely a fövényt kaparja,
Az ott fetrengőnek rugdos lába, karja.
Mint egy veszett ebnek, melyet piszkos árok
Rejt el, hogy kimúljon, — véres hab szivárog
A kinban vonagló elesettnek ajkán;
Bús nyögése hallik: egy szitok, — egy jaj tán,
Hörgése, csuklása, görcse — mind utálat:
Állatként lövék le — és most csak eset állat.
A két orvos buzgón babrálja, hijába;
Több éltet nem önt már ez emberfiába,
Ki még rúg egy-kettőt — és azután vége.
Lovagiasságnak elég van már téve.
Ellenfél, segédek, orvosok ott hagyják
Az embervadászat elhullt néma vadját.
Mind haza robognak s hallgatnak sötéten,
Csak a hulla fekszik egyedül a réten . . .
Mignem a rendőrség ráakad — és végez
A bonczoló vele.
Oh közönség szép ez?
Lovagias, finom? Ily párbaj köll néked?
Nem, nem! A közönség iszonyúan elképed,
Mikor a párbajról a lapok hirt hoznak.
Átkozzák a győztest gyilkosnak, gonosznak.
A feláldozottat jajongva siratják,
Részvéttel környékzik nejét, anyját, atyját,
Ártatlan árváit, ha maradtak épen.
Lynchelni szeretné a tömeg dühében
Azt a szegény gyilkost, ki daczolni nem mert
Véle, a tömeggel — s azért lőtt csak embert.
Egy hétig a párbaj a közdöbbenésé.
Azt hinné az ember: örökre bevésé
Ez a párbaj-undort minden jobb kebelbe —
S nyolczad napra minden egyszerre feledve.

Vagy egy év multával, jön a közügyész ur,
Sok «tehát»-ot tenger «miszerint» közé szúr
S párbaj vétségére alapitja vádját.
Félig igazát a birák is belátják:
A győzelmes félre kiszabnak két évet.
A tanukra nézve az ügyész ur téved:
Ők a békítésre mindent elkövettek,
Bárha csak pro forma — s csak aztán lövettek.
Ők föl vannak mentve. A felső bíróság,
Az meg éppenséggel csupa bölcs szívjóság.
Sokall, — és hogy is ne? — büntetésül ennyit,
S szigorú két évet csupán egyre enyhit.
Satöbbi satöbbi . . . mindent össze véve:
Kiköltözik Váczra X ur fertály évre,
Aztán ujra itt van, — hisz nem ő, a kor vad —
S mit tehet ő erről? Y ur porlad.

JULES FERRY.

A franczia nemzetnek nagy halottja van. Egy kitünő államférfiu, a ki egész életét hazájának szentelte és a kit mint minden nagy államférfiut, majd magasra emelte, majd elejtette a nép kegye, most a legválságosabb időben, midőn a köztársaságnak legnagyobb szüksége volna, nagy és kipróbált férfiakra, váratlanul, hirtelen halt meg. Alig pár hete, hogy hosszu visszavonultságából, hova a politika napi áramlatai kergették, ujból kilépett a küzdtérre és engedve az ujból feléje fordult bizalom hivó szózatának a senatus elnöki székét foglalta el. És ime e férfiu, kiben méltán látták a köztársaság erős támaszát és a kiben sokan a köztártársaság jövendő elnökét látták, most már ott fekszik a hideg földben megsiratva övéitől, hazájától, az egész müvelt világtól. Jules Ferry halála nagy csapás az egész franczia nemzetre. Most midőn oly sok iszapot kevert föl az a botránypör, mely egész Francziaország nyugalmát megzavarta most szükség lett volna az ő szeplőtlen, mocsoktalan fényes jellemére.

Jules Ferry 1832-ben St.-Diében született, tehát hatvan éves múlt. Már kora ifjúságában lángelme hirében állott s ezt azzal is igazolta, hogy alig tizennyolcz éves korában Párisba már mint ügyvéd telepedett le. De ez a pálya sehogy sem tetszett neki, és miután barátai azzal biztatták, hogy mint hirlapiró gyorsabban emelkedhetik, 1865-ben belépett a «Temps» szerkesztőségébe és az e lapban megjelent czikkei csakhamar közfigyelmet keltettek.

Egy év múlva kitört a franczia-német háború, melynek Francziaországra nézve szerencsétlen kimenetele után Jules Ferrynek alkalma nyilt az aktiv politika terére lépni és az általa vallott eszmék megvalósitására törekedni. Az 1870. szept. 4-iki forradalom után a honvédelem kormányának tagja és titkára, két nap múlva pedig a Szajna- kerület prefektusa lett. A kommunárdok okt. 31-én elfogták és halálra itélték; már ki is volt tűzve a kivégzés órája, azonban a nemzetőröknek sikerült őt kiszabaditani. Ugyanazon év nov. 15-én Páris polgármestere, 1871. márcziusban Sarthe departement prefektusa lett.

Most elérkezettnek vélte az időt arra, hogy vezérszerepet vállaljon. Beválasztatta magát a nemzetgyűlésbe, annak feloszlatása után pedig a képviselő kamarába, és csakhamar ő lett a köztársasági baloldal elismert vezére. Ettől fogva egész Francziaországban ünnepelték a nevét; tőle várta mindenki a köztársaság üdvét és csak az lehetett miniszter, a kire ő szavazott, a kiről pedig levette a kezét, annak megszünt a szerepe. 1879-ben közoktatásügyi miniszter lett a Waddington-miniszteriumban és mint ilyen egész Európa figyelmét magára vonta az által, hogy Franczia-ország közoktatásügyét antiklerikális szellemben reformálta, megvonta a szerzetektől azt a jogot, hogy iskolákat tartsanak fenn és megszüntette a papságnak a közoktatásügybe addig gyakorolt beleszólását.

1880. szept. 24-én átvette a miniszterelnökséget; de már tizennégy nap mulva lemondott róla Gambetta javára, kit támogatott ugyan, de kinek poltikáját sok tekintetben nem helyeselte. 1882-ben Freycinet miniszterelnöksége alatt újra elvállalta a közoktatásügyi tárczát, és miután ez a miniszterium megbukott, 1883-ban miniszterelnök lett, s opportunista miniszteriumot állitott össze, melyben előbb a közoktatásügyi, majd a külügyi tárczát vállalta el.

Miniszterelnöksége mindössze két esztendeig tartott, de ez a két esztendő eseményekben rendkivül gazdag volt. A pártok kiengesztelése végett keresztülvitte az alkotmány revizióját, kirekesztette a régebben uralkodott királyi és császári családok tagjait a franczia hadseregből, keresztülvitte a lajstromos választást, a Németországgal való viszonyt tűrhetőbbé alakitotta. Végül az ő kormányzása alatt két nevezetes külföldi esemény is ment végbe: a franczia csapatok megszállották Tunisz és Tonkingot.

Azonban egyszerre váratlan fordulat állott be; a franczia közvélemény tiltakozott Tunisz megszállása ellen s nyomban rá az a hir érkezett, hogy Tonkingban egy véres csatában csúfosan megverték a franczíákat. Ez a hir annyira ellene zúditá a közvéleményt, hogy Ferry 1885. márcz. 30-án kénytelen volt lemondását benyujtani.

Ferry azóta visszavonultan élt. 1885. év végén hivei kisérletet tettek ugyan arra, hogy Grévy visszalépése után köztársasági elnökké választassék, de ez nem sikerült. Ezóta Ferry neve csak most lépett ismét előtérbe, midőn a mult hó 24-én a franczia szenátus elnökévé megválasztották.

Fájdalom nem sokáig foglalhatta el ezt a díszes állást. F. hó 17-ikén rövid szenvedés után halt meg.

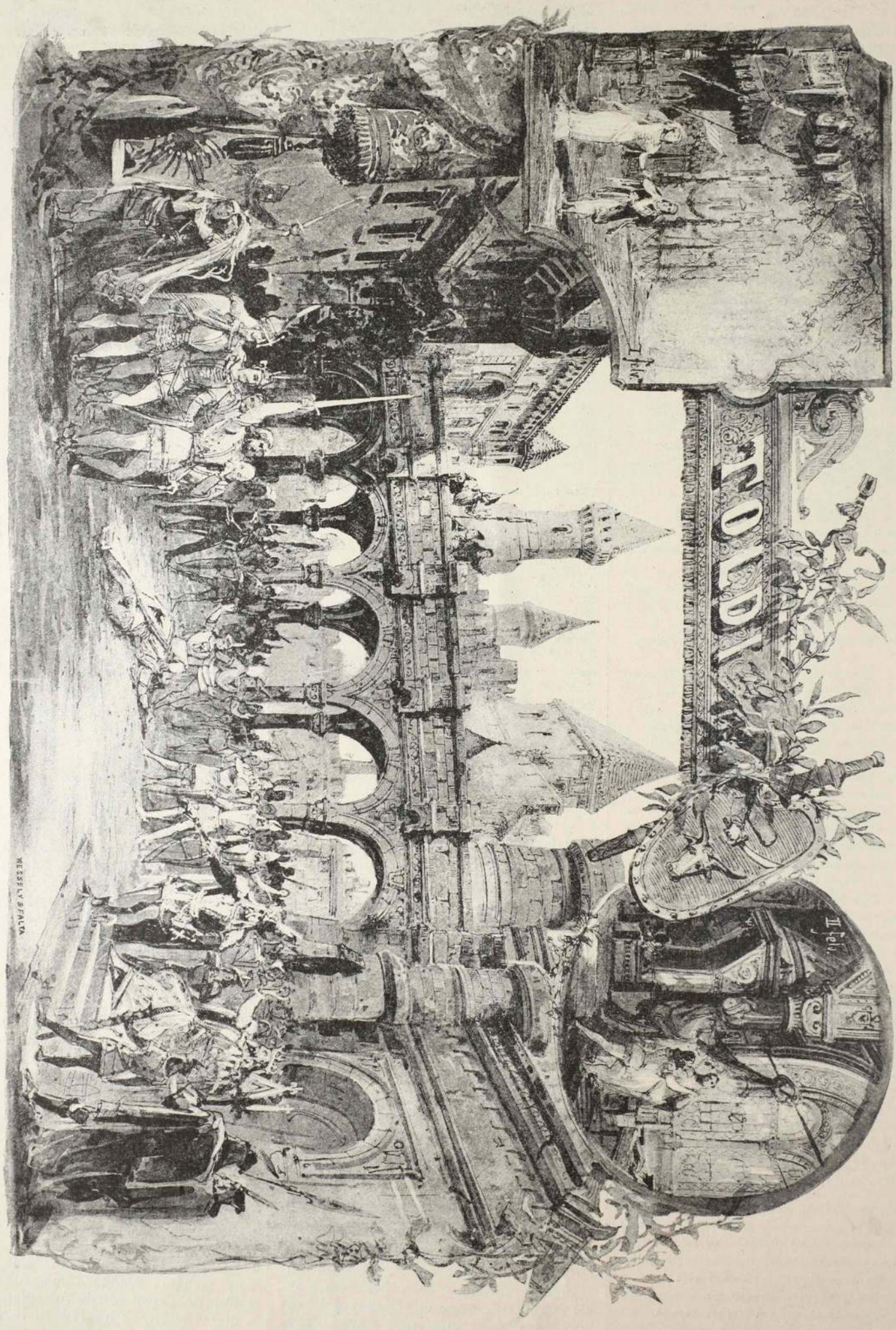

«TOLDI» MIHALOVICH OPERÁJÁNAK UTOLSÓ JELENETE. Spanraft m. kir. operaházi festő rajza.

TAR LŐRINCZ.

LAJOS KIRÁLY.

LORÁNTFI.

TOLDI.

PIROSKA.

ROZGONYI PÁL.

TAR LŐRINCZ.

BAJMESTER.

A «TOLDI» OPERA ALAKJAI. Molnár Árpád m. kir. jelmezfestő rajza után.

A KIS TÉRITŐ.

Irta: REITTERNÉ DALLOS PALIKA.

Jóformán gyermekleány volt még Jolánka, midőn a házukhoz járó fiatal ügyvéd megkérte kezét. Szülei eleinte nem akarták leányukat oly korán férjhez adni, de Jolán testileg már jól kifejlődött és gondolkozásmódja is sokkal komolyabb volt, mint az ő korában levő leánybarátnőié és a mi a legfőbb, őszinte vonzalmat érzett Török Jenő iránt.

Eljegyezték tehát őket s nehány hétig élvezték a boldog jegyeskor legszebb napjait; de Jolán hasznosan is tölté ezen időt, a háztartás különböző, általa eddig nem ismert, teendőibe gyakorolva be magát. Kevés előkelő család leányai dicsekedhetnek oly ügyességgel a háztartási dolgokban, mint ő, mert szülei mindig nagy házat vittek, anyja még elég fiatal asszony volt, hogy mulasson, azután meg el is volt foglalva a sok nőegyleti gyüléssel és gyüjtéssel stb. igy hát Jolánkának elég alkalma volt a háziasszonyi teendőket eltanulni már eddig is, mit mindig szivesen is tett; legjobban szerette a mama szerepét játszani 5 éves öcsikéjével szemben, ki nem is hivta nénjét máskép mint: «kisebbik mamám.»

Jolán tehát férjhez ment egyik-másik idősebb barátnője nagy irigységére s nehány nénike aggodalmára, kik féltették őt a korai férjhezmeneteltől; ő azonban igen boldogan töltötte a mézesheteket, sőt hónapokat is, egyedüli boldogságát férjében találta s ez viszont fiatal nejének élt.

Nem háborgatta őket senki csendes fészkükben, s nem is bánták, ha kis szentélyükbe nem tolakodnak hivatlan szemek kilesni az ő boldogságukat.

*

Semmi sem tarthat örökké; e szép isteni napok is elmultak.

Jolán anyja észrevette, hogy veje már is unni kezdi ezt az egyhangu, édeskés életet, s biztatta leányát, hogy ne éljenek oly visszavonultan, vigyenek ők is nagy házat, nyissák meg szalonjukat jourok alkalmával barátaik számára:

«Lásd kedves leányom, Jenő állása megkivánja ezt, egy asszony sokat tehet férje jövője érdekében, egy okos asszonyka hírnevet szerezhet férjének az összeköttetések által. No meg azután téged is jobban fog becsülni, ha látja mint hódolnak meg neked mások is!»

De Jolán mindezekről hallani sem akart, egész más természete volt neki, mint anyjának, s midőn férjének megemlité anyja tanácsait, csudálkozva látta, hogy az szintén anyja véleményét osztotta.

Bizony, édes kis feleségem, ezt a folyton turbékoló életmódot már mással is vegyitenünk kell. Tudod, nem szabad a világtól egészen elvonulni, a társaságba kell vegyülnünk, mert az emberek rossz nyelvűek s könnyen kitalálhatnak valami rágalmat, azt mondhatnák egyikünk vagy másikunk féltékeny. S ki tudja még mi mindent sorolt elő az asszonykának, mig az mint a gyenge fűszál, hajlott férje szavára, hisz ő ugy imádta, bálványozta férjét, hogy annak a kedvéért kész lett volna tán igaziáldozatokra is.

Lassanként megkezdték tehát az első látogatásokat, melyeket természetesen hamar viszonoztak; őszszel már fogadó napjuk is volt és e jourok alkalmával egész sereg ismerős verődött nálunk össze, persze ilyenkor volt sok beszéd!

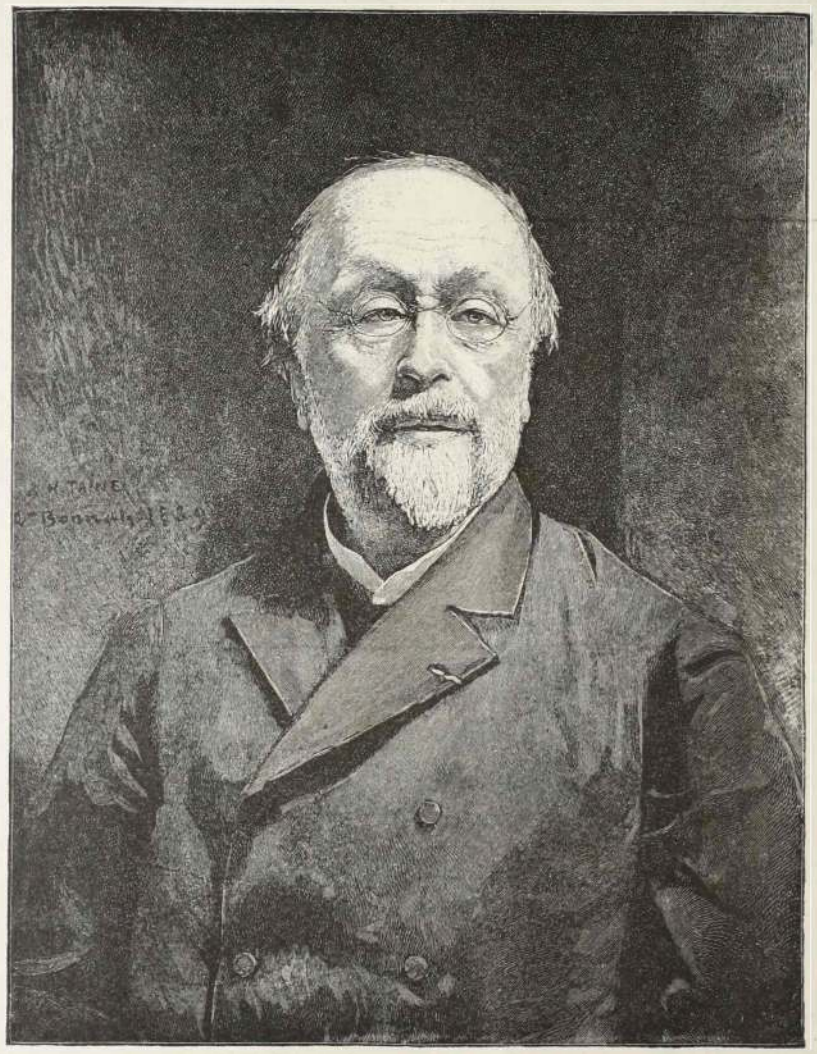

TAINE, a mult héten elhunyt franczia tudós.

A nők az uj téli öltözékekről, az urak a politikai dolgokról, mig a leányok és fiatal emberek a jégről és a közelgő farsangról. Itt-ott hallatszott is:

Nagysádkám a második négyest és a souper csárdást nekem adja ám!

Ki tudja hánynak igérték oda a hamis kis tündérek tánczukat és viszont hány «fiatal ur» kért egy és ugyanazon tánczot más-más tánczosnőtől!

Hej! ilyen az ifjuság, szeretnek kötekedni, ingerkedni egymással. Hagy tegyék, addig boldogok, mig ily kicsinységekben örömük telik!

Miután az ismerősök jó része készült a farsangra, Törökék is belesodortattak az árba. A mama minden demosthenesi ékes szólását felhasználta, hogy leánya farsangoljon.

Hiába csak, hiú asszony maradt ő kelme! Már előre örült a diadaloknak, melyeket a bálokon vélt aratni.

Azonban csalódott, mert mellette látták viruló szépségű leányát — a kis ügyvédnét — mint Jolánt elnevezték, mig nem ismerték őt a farsangolók s igy hamar felkapták, övé volt a babér, ő volt a királynő minden bálon az asszonyok közt és mindig köréje csoportosult a tánczoló és nem tánczoló férfiak hódoló serege.

Mondtak is neki annyi szépet, édeset, de ő mind e suttogásra semmit sem hederitett. Egyenlő szivesen beszélt ugyan mindenkivel, hanem senkit sem méltatott különösebben kegyeire, nem avatott fel senkit lovagjává, pedig elegen áhitoztak ez után.

Neki csak egy volt a világon mindene: férje! Ezt szerette is a rajongásig, tiszta, forró, igazi odaadó szerelemmel!

Pedig e lovag már nem volt méltó hölgyéhez, mert ép ellentéte volt annak. Kereste a zajos mulatságokat és más nőknek udvarolt, mig az asszonyka szivesen került volna minden zajos összejövetelt és csak férje kedvéért jelent meg mindenütt. Hamar meg is elégelte a mulatságot, hányszor hivta már éjfélkor haza férjét s ha egy-egy tourt együtt tánczoltak, nem egyszer nógatta a hazatérésre, vagy pedig halkan odasúgott neki: «Jenőm, talán már elég volna mára?»

De a férj még mulatni akart s hogy ne legyen felesége szemei előtt, czimboráihoz sietett a pezsgő mellé.

A jó kis feleség pedig csak várt türelemmel, megadással.

Igy zajlott le a farsang; a mulatók Carneval herczeg tréfáit is kibőjtölték már.

Lassanként beköszöntött a tavasz is az ő szórakozásaival. Megkezdődtek a lóversenyek, melyeken az előkelő világ találkát adott egymásnak, hogy bemutathassák legujabb tavaszi toilettejüket, megbeszéljék, ki melyik fürdőbe megy a nyáron és ki tudja még mily sok eféle fontos életbevágó kérdést vitattak meg itt!

Törökék is ki-kikocsiztak a gyepre, a férfi feltünő sokat játszott a totalisateurön, a mi a kis feleségnek sehogysem tetszett.

Ezt még könnyebben el tudta volna viselni, de jobban fájt tiszta lelkének az a szállongó hír, melyet hódolói közül azok terjesztettek, kiket boszantott a szép asszony irántuk tanusitott hidegsége.

Különösen Géza báró gúnyos megjegyzése hangzott szüntelen fülében:

«Asszonyom, vigyázzon a férjére!»

Azon nap óta meg volt zavarva lelki nyugalma, vége volt a nagy boldogságnak, megirigyelték ezt oly emberek, kiknek örömet okoz, ha egy nyugodt, tiszta szív boldogságát megmételyezik.

De Jolán nemes szive nem éreztette férjével, hogy fáj neki az ő különös magaviselete, gyakori kimaradása.

Csak az ő kis szivét epesztette egy eddig nem ismert érzés: a féltékenység; s ha néha férje előtt feltünt neje szenvedő tekintete, azt annak a nagy változásnak tulajdonitotta, melyen a kis menyecske nehány hónap óta átment, mert már tavaszszal kerülgette házukat egy kelepelő vándor madár, s mielőtt őszszel elbucsúzott volna, egy kis angyali jószággal ajándékozta meg Törökéket.

A fiatal anya végtelen boldog volt s az apa is annak látszott, mert ő is megörült a családfentartó megérkezésének, de ő annál többet érkezett távol lenni a házitűzhelytől s miután az uj világpolgár igen élénk volt és anyja nagy örömére hangversenyeket rendezett, az apa természetesen gyakran felhasználta a kedvező alkalmat, megszökve azok elől. Ez a kis mamának fel sem tünt, mert egyedüli örömét most csak fiacskájában lelte s valóban egész idejét csak annak a piczinyjószágnak gondozására, ápolására fordította.

Oly büszke volt e kincsére, mint a hadvezér egy általa kieszelt hadicsel segélyével megnyert csatára. Nem is bízta volna senkire, még a nagymama kezeiben sem találta egész biztos helyen, csak az ő keblén érezte biztonságban, ott nem féltette, hogy valaki megveri a szemével.

S valóban gyöngyörüség is volt e fiatal asszony boldogságtól sugárzó arczát látni, mikor a kis csemete anyja keblén pihenve, öntudatlanul babrált az anya pongyoláján levő csipkékkel, ki százszor is elmondta neki:

«Te kis Mindenségem, te, te, te kis Üdvöm.»

Igy teltek el hetek, hónapok s Törökék kis fia már rég kibújt a pólyából, és nemsokára egy éves születése napját ünneplik meg.

Jolán még mindig a hű kis feleség és önfeláldozó kis mama maradt, de Jenő bizony csak nem akart a javulás utjára térni!

Jolán anyja is észrevette a bajt s azzal vélt segiteni a dolgon, ha leányának ismét a társaságba menést ajánlja, mert a férjnek nincs inyére ez az itthoni csendélet.

Jolán anyai gondjait tehát nehéz szivvel bizta a nagymamára s a legközelebbi farsangon ujra együtt jelent meg férjével egy-egy estélyen, hogy mulassanak. Azaz ő csak tetette a vigságot, mert gondolatai messze kalandoztak, a fényes bálteremből elröppentek egy csendes kis szobába az arany bölcsőhöz....

Gyakran már unalmassá is vált egy-egy mulatós fiatal ember előtt, kiket folyton azzal untatott, mit gőgicsél, mit gagyog már az ő kis Pubijuk.

Azok persze nem tudták megérteni a fiatal anyai szív boldogságát, mert az ő léha, üres lelkük másban kereste azt!...

A farsang egyik fényes elite-báljára készültek Törökék, de az asszonykának semmi kedve sem volt arra elmenni, mert kis fia lázas volt s féltette őt valami komolyabb bajtól.

A család bizalmas barátja, az öreg orvos azonban megnyugtatta őt, mondván, hogy a fogzás okozza e kis lázat s igy Jolán végre engedett férje és anyja kivánságának.

Már rajta volt a suhogó kék selyem ruha, mikor férje türelmetlenül sürgette.

«Jolán, te az érkezésnél mindig az utolsó s az elmenetelnél pedig az első akarsz lenni. Persze! fel akarsz tünni!»

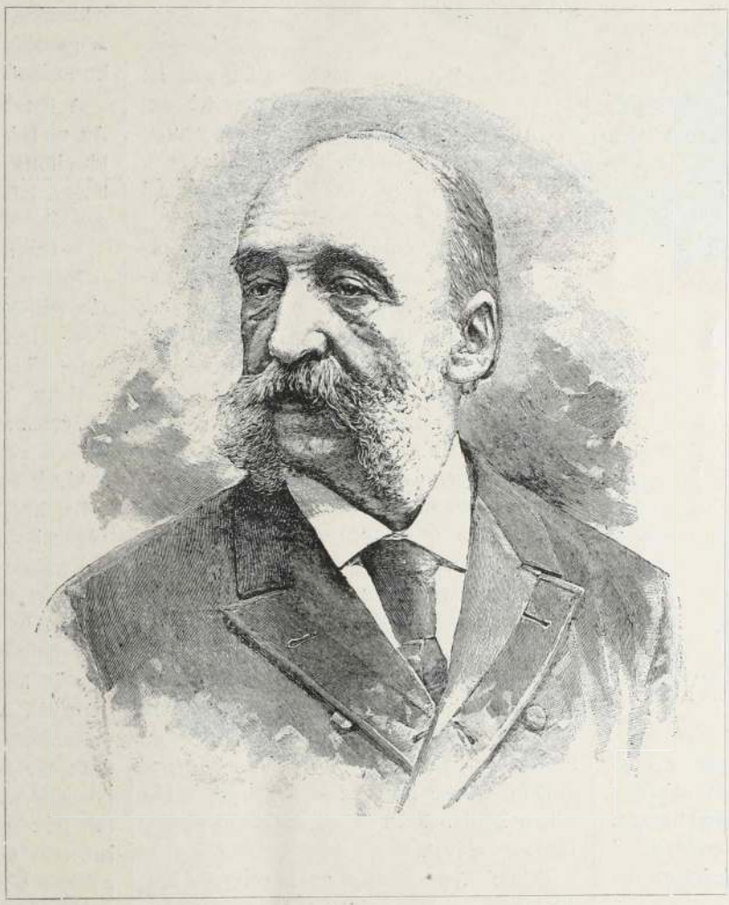

JULES FERRY, a franczia senatus elhunyt elnöke.

A fiatal nő már hozzá volt szokva az ilyen kifakadásokhoz s mig máskor gyöngéden felelt valamit férjenek, ma szigorúbban tekintett arra, ki önelégülten pödörgetve bajuszát, egy-egy pillantást vetett a nagy álló tükörbe.

De a szobaleány jelenti, hogy a kocsi már vár s épen a belépőköpenyt akarja ráadni urnőjére, ki egy gyors mozdulattal siet ki a szobából, mert nyugtalan anyai szíve még egyszer meg akart győződni, hogy van kis fia?

Lábujjhegyen osont be a gyermekszobába s nesztelenül, lélegzetét visszafojtva húzta félre a bölcső fehér függönyeit s néztenézte hosszan a szendergő kisdedet, kinek nyugtalan álmai lehettek, mert kis kacsóival folyton hadonázott a levegőben.

Az anya kissé meghimbálta a bölcsőt s aztán kezeit imára kulcsolta.

A férj már sokallotta neje távolmaradását s utánament ő is, de a gyermekszoba ajtajában megállt és megbüvölve nézte azt az igéző családi jelenetet, a mint az anya gyermeke bölcsője fölé hajolva ellesi álmait.

S valóban festő sem festhete volna szebben e képet; a lámpaernyő tompa rózsaszín fényt árasztott a szobában s a bölcsőnél álló anya kék selyem ruhájának fényével élénk ellentétet képzett. Ott állt az anya, hogy még egy istenhozzádot mondjon legdrágább kincsének.

A jó édes anya ellentéte a rossz férj és apa pedig pirulva a szégyentől elgondolta, hogy más nő ez édes bucsúhelyett, még egy utolsó pillantást vetve a tükörbe s végig nézve kaczér kivágású öltözékén, azt kérdené hű tanácsadójától:

«Vajjon hányat és kiket hódítok ma meg?» Mily merő ellentéte volt az ő kis felesége azon nőknek, kik vele kaczérkodtak s kik őt hálójukba is keritették! E perczben megutálta őket és szégyenkezve vallotta be magának, hogy mostani viselete nem illik egy jó férjhez, sőt legkevésbbé egy gondos családapához.

Zavarában nem is tudta mit tegyen, mig egy édes mennyei hang megértette vele, mi a kötelessége?

Kis fia remegő ajka álmában az suttogta: «Mama, pa-pa, itt-ma-rad-ni!»

A megtért atya odafutott a ringó bölcsőhöz s letérdelt angyali jóságú nejéhez;

«Édes Jolánom, bocsáss meg, sokat vétettem ellened; de itt e szent helyen, kedves kis angyalkánk bölcsőjénél, esküszöm jövendő boldogságunkra, hogy jóvá teszem hibámat s ezután minden szabad perczemet csak nektek szentelem, értetek és nektek fogok élni!»

A hű feleség angyali jóságú kék szemei könyekkel teltek meg s természetesen örömmel bocsájtott meg a megtért férjnek.

Elhangzott az annyira édes békecsók, mely után együtt ringatták édes Mindenségük bölcsőjét, ki nem is álmodhatott arról, hogy tudtán kivül mily nagy tettet vitt véghez, hisz ő volt a kis térítő!

De nini ébredezni kezd a kicsike s lám az apa maga veszi karjára s altatja el legdrágább kincsét, kinek oly sokat köszönhetett és ki parányi létére is megmutatta neki a boldogság útját!...

A GYURKOVICS LEÁNYOK.

Irta: HERCZEGH FERENCZ.

A tavaszszal le kellett mennem a Szerémségbe, hogy keresztvízre tartsak egy hathónapos kis pogányt. Az őszszel toppant a világba, de én már nyolcz esztendővel előbb, jogászkoromban, megígértem az apjának, hogy komája leszek.

Elfoglaltságom és a fővárosi ember tunyasága tartott vissza attól, hogy idejében ura legyek a szavamnak, és mivel csökönyös czimborám megkötötte magát, hogy én leszek a keresztapa vagy senki más: fél éven át egyre jöttek a Száva mellől a hivogató, a sürgető, a fenyegető levelek.

Jöttek a tudósitások a gyerekről. Már kapkod kövér kezével a Stüssi-vadász után. Már kanálból iszsza az ürmöst, már kerekre nyitja a szemét, és csettent a nyelvével, ha hallja az édes anyja nótáját. És még nincs keresztelve.

A pópa fenyegetődzik, az édes anyja búsúl, a dadája pedig restel vele az utczára menni, mert egyre kérdik tőle, gonosz szomszédok kérdik: Hogy hívják azt a nagy fiút?

Egy nap táviratot kaptam az asszonytól. Az anyai szív kétségbeesett jajkiáltása volt: «A gyerek ma megszólalt. Azt mondta: «Az ördög vigye el az én keresztapámat! — Olga.

Már ennek nem tudtam ellentállni. Utra keltem, egy szőrös hintalóval, egy nikeltengelyü gyerekkocsival a podgyászom közt, a pópának szánt körmöcziekkel a zsebemben.

Fél éjszakán át aludtam a vasúti kocsiban és mikor reggel fölébredtem, Bács-Bodrog határában találtam magamat.

Verőfényes édes tavaszi reggel volt; a vonat pipacsos rétek és kénsárga repczetáblák közt nyargalt: a csatornák fölött ujongó fecskék kergetőztek; a tejszinű ragyogó szemhatáron ruczarajok huzódtak a fiatal füzesek felé, mint megannyi szúnyograj.

Egy-egy tanya maradt el mellettünk, egy-egy község. Az apró házak félénken lapúltak meg a templom körül, mintha megszeppentek volna a gyorsvonat dörgésétől. Közbe úri házak, mohlepte tetővel, a kerti bokrok közül kirikoltó ponyvás verandával.

Valami kimondhatlan nevű, rongyos kis állomáson kaczkias bunyevácz menyecskék és subás parasztok tolongtak a kerités körül.

A keritésen túl négyesfogat állott, a homokfutóról három nyalka úri asszony szökött le, gavallérja kezére támaszkodva. Szép, hosszúnövésű, egészséges és nagyon eleven asszony volt mind a három, kettő barna hajú, a harmadik aranyszőke.

Az egész világot fitymálva, hosszú, mágnásos léptekkel jöttek a perronra. Pedig az egész világ csak őket nézte és reájuk mosolygott. Az utasok, a parasztok, az asszonyok, a zsandárok, meg én is. A kormosarczú fütő ott elől nekidőlt a lokomotiv mellgátjának és kinyujtott nyakkal bámulta őket. A kalauzok szolgálatkészen csapkodták az első osztályú kocsik ajtaját, a vasúti főnök pedig maga hozta utánuk a monogrammos bőröndöket, hogy le ne késsenek a vonatról. Ők maguk mindezt nagyon természetesnek találták, mert egy csepp utazó lázt sem mutattak, semmivel sem törődtek, hanem nyugodtan nézegették, cserélgették a virágokat, melyeket a kezükben hoztak, meg a napernyőjükben. A gavallérjuk ezalatt gyöngéden gondozta hosszúszőrű setter-kutyáját.

A harang megszólalt, a vonat elindult. Az utolsó pillanatban egy hozzáértő kéz kinyitotta a kocsim ajtaját, elsőnek egy kutya szökött be hozzám, aztán a kutya gazdája, a három szép asszony gavallérja.

— Itt tán lesz hely . . .

Egy perczig farkasszemet néztünk, aztán mindketten elkiáltottuk magunkat.

— Horkay Feri!

— Ni! Te vagy?

Kezet fogtunk.

Gyerekkori kedves czimborám volt Horkay, a kivel együtt jártuk a gimnaziumot és a kinek Kajetán páter ismételten megjósolta, hogy velem egy akasztófán fogja végezni pályafutását.

Emlékszem: szikrázó szemű, rettenetesen vásott ficzkó volt, az osztály humoristája. Ügyes, mint egy czirkuszi bohócz, és erős mint egy párduczkölyök. Balkezes volt és félelmetes biztossággal kezelte a parittyát. A kofák, a városi pandurok, a mesterinasok, meg a diákság egyéb esküdt ellenségei úgy féltek a maliciózus ötleteitől, mint a harmadnapos hidegleléstől; mi fiúk pedig imádtuk és vezérünknek ismertük el. Az egész városban különben az volt a neve: bácskai bicskás.

Mikor legelőször lépett be osztályunkba, elbizakodottságával és betyáros eleganciájával rögtön meghódított bennünket. A homályos termen kaczagó napsugár villant végig, irkáinkat és könyveinket meglebbentette a szabadság szele. Ő, a ki minden tekintélylyel szemben a testet öltött renitenczia volt, tekintély lett köztünk.

Egyszer aztán kicsapták az osztályból, mint már előbb kicsapták vagy féltuczat intézetből, az édes apja pedig elvitte a fővárosba, valamelyik pedagógiai fegyintézetbe. Azóta se láttam. Olyanformán képzeltem el mindig, hogy Horkayt valaha mint gavallér rablóvezért fogom viszontlátni, mint divatos Rinaldinit, — és most angolos szabású vadászruhában láttam, a mint három szép asszonyt emelt ki a négyes fogatából.

Horkay Feri most is a régi volt.

A jókedvű elbizakodottság, a maliczia ott mosolygott a bajusza alatt, a kötekedő kedv ott csillogott a szemében.

Úgy sejtettem, hogy a parittya helyett most alkalmasint a vadászpuskát kezeli félelmetes biztossággal, a kofák és a mesterinasok helyett pedig talán a férjeknek kellemetlenkedik.

— Bács-Tamásra megyek, magyarázta Horkay, két órányira ide... A kis Gyurkovics Miczi lakodalmát üljük és én leszek a vőfélye... A három szép asszony, a kit magammal viszek, a menyasszony nénjei....

— Rokonaid?

— Unokatestvérek vagyunk, vagy micsodák... Most magukra hagytam őket, mert álmosak.... Nem aludhattak az éjszaka a nagy lármánktól, azelőtt való éjszaka meg tánczoltak....

— Több is van még ebből a csinos fajtából?

— Heten vannak Gyurkovics-leányok, heten mint a gonoszok. Öt már főkötő alatt van, most megy férjhez a hetedik.

— És a hatodik kolostorba készül?

Horkay vállat vont.

— Isten tudja, mi lesz vele.

— Csunya?

— Ellenkezőleg! Hozzáértők mondják, hogy a legcsinosabb a hét közt.... Erre különben nem adok semmit, mert ezekkel a lányokkal úgy van az ember, hogy a melyikre éppen ránéz, azt látja legszebbnek...

A Gyurkovics-leányokról beszélgettünk, aztán más egyébről, aztán megint csak a Gyurkovics-leányokról. Érdekelt minden szó, a mit Horkay róluk mondott, mert ez a nevezetes familia sűrűn szerepelt Budapesten is. Mindenki ismeri őket látásból, mindenki látta már őket az utczán, a jégen, a báli termekben...

A tamási Gyurkovicsok minden évben egyszer, úgy farsang tájékán, zsebre tették a dohánytermés árát, aztán fölmentek mulatni Budapestre, a képviselő Gyurkovicshoz. És a mint a talpuk alatt érezték a budapesti aszfaltot, az arczukon meg a sok idegen ember kiváncsi pillantását, nem lehetett velök tovább birni. Délben a koronaherczeg-utczán, ebéd után a jégen keltettek jókora feltünést, este sorra járták a színházakat és bálokat, hajnalig be sem tudtak telni a nótázással, pezsgőzéssel. A merre pedig jártak, pinczérre, czigányra és kocsisra csakugy hullott az osztrák-magyar értékü áldás.

Akkora nagy familia voltak, a milyen csak a régi patriárkhák idejében volt divatos. Az ebédlőkben mindig egész banket asztalt ültek körül egész csomó fiatal úr — mindannyinak izmos termetén és napbarnitotta arczán meglátszott a sok havi kénytelen szolidság és a déli levegő hatása, — volt köztük képviselő, gazda, katona és szolgabiró. A Gyurkovics-fiúk nevezetesek voltak arról is, hogy mindenfelé udvarolgattak, de egyikük sem házasodott meg. Gyurkovics-leánynak ellenben nem udvarolt pártiképes emberfia, úgy, hogy feleségül nem vette volna.

Majd minden évben hoztak magukkal eladó leányt, a kinek odafenn Budapesten, férjet találtak. És a mint az egyik főkötő alá került, a másik már türelmetlenül várta, hogy ráadják a hosszú szoknyát.

Szép, hosszú és nagyon kaczér leányok voltak, a kik hét ujrát végig tudtak tánczolni és virradásig ott tudtak ülni az ebédlő asztalnál, a nélkül, hogy arczukon az unottság legkisebb jele látszott volna. Hajnalban, miután egy gyors pillantással engedelmet kértek a képviselő bátyjuktól, rendesen czigarettára gyujtottak. Ha pedig egyik asztalszomszédjuk, a pezsgő és a meztelen leány-karok hatása alatt olvadozni kezdett, azt mondták neki: beszéljen az édesmamával.

Ilyen módon a lányok sorra férjet találtak, és mondják, hogy mindannyiból jó feleség lett.

Mikor a kelengyéjük ki volt állitva a váczi-utczai kirakatokban, az emberek, a czimeres* asztalkendők és a csipkepongyolák láttára találgatni kezdték, hogy vajjon mennyire rughat egy-egy leánynak a hozománya. A beavatottak csak mosolyogtak, mert tudták, hogy a pongyolákon kivül még csak egy plüs-szalonra telik, az apanage pedig abból a husz üveg baraczklekvárból áll, a mit ő nagysága őszszel a menyecske-leányainak küldeni szokott. Két óra hosszat, mig csak a vonat Tamásra nem ért, folyton a Gyurkovics-leányokról beszélgettünk. Azaz hogy Horkay beszélt csak, én két füllel hallgattam. Jól ismerte embereit és szelid maliczia hangján szellőztette viselt dolgaikat, mint a fiatal apa, ha leánygyermekeivel kérkedik. Közbe meg hangot adott benne a társszerző hiúsága, mely részt követel magának egyik-másik csattanósabb léhaság szellemi tulajdonjogából.

Mikor a vonat keresztülrobogott a tamási hidon, már be voltam avatva hat Gyurkovics-leánynak a történetébe. Ezek a történetek tulajdonképen nem is voltak történetek, mert egy-egy kisasszonynak az első báljával kezdődtek és az eljegyzésével végződtek. Első báljok előtt a leányok a gyermekszoba homályában folytattak talányos exisztencziát, a lakodalmuk után pedig — nos, akkor megint a gyermekszoba homályába tüntek el.

Be voltam avatva Sári, Ella, Katinka, Terka és Liza asszonyok történetébe, és ismertem Gyurkovics Miczi, a mostani menyasszony, mátkaságának előzményeit is.

A hatodik leányról nem tudhattam meg semmit, de Klárikával meg nem is történt semmi. Bálozott, kikosarazott egypár jóravaló embert és pártában maradt. Miért? Senki nem tudja, ő maga talán legkevésbé.

— Szerelmes valakibe? találgattam.

Horkay elcsodálkozva nézett rám, mintha nem értené meg ezt a két szót.

A pályaudvaron hangos társaság várta a vőfélt. Egypár jókedvű asszony és leány, egész raj matróz sipkás gyerek, egy pár gavallér, és két-három zöldlibériás hajdu a háttérben.

A kerekek dübörgésébe és a gép sistergésébe czigányzene czinczogása vegyült; az országut felől, hol néhány négyesfogat várakozott, lónyeritès és toporzékolás hallatszott.

Egy huszárezredes türelmetlenül kutatta végig a kocsikat. Mikor a szép asszonyok ablaka alá ért, egy marék rózsát szórtak az arczába.

— Itt vagyok!

Horkay kezet fogott velem, aztán a kutyájának szólt és kilépett a perronra. Utána hajoltam és láttam a zöld vadászkalapját, a mint eltünik a tarka, asszonyi napernyők közt, a melyeknek tulajdonosnőire olyan szeretetreméltó csipősségeket tudott mondani.

A gyorsvonat tovább sietett, és én a töltést szegélyező sürű akáczos faltól már nem láttam semmit.

Reáértem gondolkozni és miközben a sárga repcze táblák és a zöld vetések széditő sebességgel perdültek el mellettem és a nyitott kocsiablakon arczomba csapott a bársonyos, tavaszi levegő: a Gyurkovics-leányok és megint csak a Gyurkovics-leányok jártak az eszemben

Mikor pedig messziről megláttam a pétervároadi czitadellát, mely merészen furódik a déli égboltozat azurjába, már megcsináltam magamnak valamennyi leány történetét.

Ime, elmondom ezeket az együgyü történeteket, melyek még a pointjükkel sem hatnak, mert hiszen előre megmondtam, hogy lakodalommal végződik mindannyi.

* A tamási Gyurkovics-család czimere: Koronás vörös pajzsban fehér macskafej.

MULATOZÁS KÖZBEN.

Mulatozás közben
Elborulok néha,
Megremeg a szivem,
Az ajakam néma.

Megüli az arczom
Csöndes, méla bánat,
S akárhogy nógatom
Kedvem mégse támad.

Faggatnak is egyre,
Mért hogy kedvem nincsen?
Ej, hagyjatok békén,
Tudja a jó isten.

A jó isten tudja,
Meg aztán valaki,
A kihez a lelkem
Elszállt most mulatni...

Róna Béla.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (2)

Ha megnyíltak palotácskája szárnyas ablakai, odabent a legfinomabb ízlésű bútorokat lehetett látni, a legragyogóbb fényűzéssel. A nyarat tengeri fürdőn töltötte, s mindemellett a színházi közönségnek is bálványa volt úgy, hogy ha fellépett, a szinház mindig tömve volt.

Ő volt a közbeszéd tárgya, ő róla irtak az újságok, s vele foglalkoztak a főurak!

S Tibor mindezt tudta s látta; mindez csak emelte Evelin becsét, fokozta Tibor szerelmét. Bolondja lett Evelinnek. Elleste óhaját s boldog volt, ha azt teljesithette. Kedvében járt mindennel, figyelmes, előzékeny és nagylelkű volt vele szemben. Egy pillantása parancs volt, egy szava törvény volt. Nem volt semmi elég drága számára. Ezrekre menő számlákat készpénzzel fizetett s mégis mindezt titokban és csöndben.

A nagy világ nem is sejtette ezt az új viszonyt. Mindenki csodálva kérdezte, honnan győzi ezt a szinésznő, akinek jelleme tiszta, mint a nap? Hol veszi e tömérdek pénzt? Palotát, fogatot? Hiszen az ő szinészi fizetése, egyetlen jövedelme!

Soha ember nem látta a grófot Evelinhez menni. A palotának a kert felől volt egy kis kijárata, a mely már egy néptelen, kiépitetlen utczára nyílt. De nem is járt oda sokszor, mert ideje nagy részét ott töltötte.

S Tibor boldog, nagyon boldog volt.

III.

Egy huszonhárom éves ifju szerelme!

Az első, igazi szerelem, az első tiszta szerelem; a mely forróbb, hogy tárgya ilyen útolérhetlen nő, a mely lángolóbb, hogy a lánynak is első szerelme.

Tibor előtt Evelin egy istennő volt. Bámulta őt, csodálta minden mozdulatát és őt valami magasabb lénynek hitte.

Véghetlen boldog volt. A szüntelen mámor, a gyönyörrel telt napok elfeledtették vele az egész világot, csak az ő kis világának élt, csak az ő bálványával törődött, s azt hitte, hogy abban a pelyhes fészekben van bezárva az egész menyország!

Gondolt is ő a jövővel! Vakon szerette a szép lányt, s vakon vetette magát oda neki. A mennyit ez a leány tudott költeni, az a mesével határos, hiszen hogy a nyarat Ostendében töltötte, a fürdőben egyébről sem beszéltek, csakis a szép Evelinről. Olyan feltünő s meglepő jelenség volt, hogy még a párisi habituék is megcsodálták. S a kis szirén megközelithetlen maradt, a mi becsét csak emelte.

De kellett is magára vigyázni. Tibor gróf féltékeny természetü ember volt, aki képes lett volna vetélytársát főbelőni! Mert nagyon szerette Evelint. S a szinésznő is Tibort. Az ilyen exotikus növénynek exotikus a lelke is. Hogy akadt egy ember, aki őt ily eszményi tisztasággal szerette s e mellett anyi pénzt költ reá, ez ébresztette fel az ő szerelmét is, hiszen valóságos házas életet éltek titokban.

Az első év boldogságban és örömben telt el. A művésznő a nyarat Ostendében töltötte, onnan utazást tettek Párisba s a telet Budapesten töltötte, a hol részt vett minden bálon; kijárt a városligetbe korcsolyázni, sőt annyira kedvelték, hogy magánházak estélyeire is meghivták.

Még őszszel, Párisból hazajövet, Tibor kivitte Evelint hidvéghi kastélyába egy-két napra. A hidvéghi kastély Budapesttől egy órányira feküdt. Modern reneszansz stilben épült emeletes kastély volt, amely a Duna egy kies fensikján állott. Alatta meredeken bocsájtkozott alá a sziklás part a Duna felé, körülte pedig egy fenyükkel s platánokkal benőtt fensikszerü lapály terült el, melynek a kastély körüli nagy angol kert egy részét képezte.

Az angol kert, egy kis paradicsom volt. Az egyenes utakat lombos fák árnyékolták be, a melyek aljában tekerődző indával benőtt filagóriák állottak. A virágágyakkal diszitett pázsitszőnyegek közepén felszökellő szökőkútak susogtak; a kertet locscsanó csermely szelte át, a melyen apró hidak s bürük vezettek át, távolabb egy halastó kéklett; itt egy régi váromladék porladozik, ott meg egy kis kápolna tornya emelkedik ki karcsun, nem csoda ha Evelinnek ez a hely nagyon is megtetszett. A közeli kis erdőben mesterségesen tenyésztett őzekre s fáczánokra lehetett vadászni, s három napi ottlét után a művésznő nem szivesen távozott.

El sem tudta felejteni a szép hidvéghi napokat! Szinte elmerengett, hogy milyen szép ott az élet!

— Nem tudom elfelejteni a hidvéghi napokat, mondá egy izben a grófnak.

— Hát tetszet az én kis kastélyom?

— Tetszett, hogy szinte visszavágyom! Milyen kedves ott az élet. Milyen más, mint a fővárosban!

— Igazán örülök, hiszen kirándulhatunk oda gyakrabban is.

— Kirándulni, édes Tibim, ez nem elég! Ott akarok lakni is!

— Evelin, ott lakni?

— Igen is édes Tibor, ott akarok lakni!

— S mit mond majd ehez a világ?

— Semmit! Te sohasem laktál ott, azt mondjuk majd, hogy én kibéreltem tőled nyaralónak.

— Ez helyes, de hát a szinház?

— Éppen ez a bökkenő! Kocsin, ha rosz az út, két-három óra alatt ér oda az ember! vasuton sokkal könnyebb volna!

— Vasuton! Evelin, csak nem akarod, hogy vasutat építtessek Hidvéghig?

— Hát ez oly nagyon sokba kerül?

— Szörnyen sokba!

— Pedig mily jó volna! Nekem rendeznél be szalonkocsit. Estefelé leutaznám az előadáshoz, s előadás után levetkőződném; ott aludnék a kupéban reggelig, te pedig őriztetnél úgy-e egész éjszaka?

— Milyen bizar gondolat!

— Miért ne? Meleg napokban még az ablakot is kinyitnám, hiszen a szabadban nagyon kellemes aludni!

— Tehát vasutat építtessek Evelin?

— Ha szeretsz; tudod éde Tibim, tehetnénk nászutakat, kéjutazásokat, azután meg első nyáron sokat megtakarítunk, mert én otthon maradok, s lásd Pesten azt fogják majd mondani, a szép Evelin egy kastélyt bérelt magának s vasutat építtetett. Jaj édes Tibim, de nagyszerü lesz!

— Hát legyen!

Evelin reáborult.

— Te édes, egyetlen jó Tibim!

S ha kellett, hát meglett a vasut is. Tibornak eszébe jutott, hogy egy budapesti vállalkozó neki egyizben ajánlatot tett, hogy hajlandó minden dij nélkül vasutat épiteni, ha a Duna mellett fekvő fensik egy részét átengedi a gróf.

Tibor felkereste Asztalos Vendel uramat, mert ő volt az ajánlattévő, és azt mondá neki, hogy elfogadja az ajánlatot. Szerződést kötöttek, és Tibor, az angol kerten túl fekvő darab földet, a mely a Duna felett terült el s gyönyörüen be volt fásítva, átengedte Asztalos urnak. Örömmel tért haza!

— Édesem, lesz már vasutad; tavasztól kezdve külön vonaton jársz Pestre, s külön vonaton térsz vissza Hidvéghre.

Ugy is lett!

Szeptember elején irták alá a szerződést, s a mérnökök tüstént hozzá fogtak a traszirozáshoz. Az idő ugy kedvezett, a tél oly enyhe volt, hogy majdnem szakadatlanul dolgoztak, olyannyira, hogy április végén már fütyült az első vonat!

Csakhogy Hidvégh is megváltozott ám!

Asztalos uram azért a darab földért nem épitett volna vasutat!

Ő mást tervezett! S keresztül is vitte.

Május elején azon telken, már tiz svajczi stilben épitett gyönyörű nyaraló is állott, kis kertekkel körülvéve. E kis telkek négyszögletben egymás mellett általak; a kertek csinosak voltak, mert bennök maradtak az öreg fenyők, topolyák s plátánok, s mindegyiknek a Dunára szögellett ki egyik oldala. A másik oldalon remek szép négy soros fasor vezetett, melynek közepén egy óriási vendéglő s mulatóhely épült. E fasort egy másik árnyas út keresztezte, a mely levezetett a Dunához, egy ujjonan épült zárt uszodába. A négysoros fasor másik felén szintén tiz négyszög van kihasítva a melyen a jövő évre épülnek fel a nyaralók, ezek meg egyik oldalukkal egy kis erdőre fognak nyilni, a melyik a Dunát pótolja. Ime ez volt a vasút ára! Asztalos úr úgy találta, hogy Hidvégh a főváros közelében fekvő legalkalmasabb nyaralótelep; azaz fensik, facsoportjaival, szép kilátásával és üde levegőjével, meg sziklatömbeivel, épen kiránduló helynek való, e czélból épitteté a nagy vendéglőt, a hol tavaszszal savókúra, őszszel szőllőkúra nyilik. A tiz nyaralót magas áron bérelték ki az első héten, mert a vasút is nagyban emelte.

A vasút egyébiránt úgy jó vállalat volt, mert négy népes, gazdag falu mentén halad el, ahonnan igen élénk a közlekedés.

A nyaraló bérlők pedig ingyen-jegyet kaptak a vasútra!

S eljött a várva-várt tavasz.

Alig, hogy megnyitották a vasútat, Evelin kiköltözött Hidvéghre; berendezte kényekedve szerint a lakást, de nem a kastélyt. A legszebb nyaralót bérelte ki magának; a a kastélyba Tibor kérelmére nem költözött, nehogy ez elárulja viszonyukat, a mit maga Evelin se tartott kivánatosnak mert még mindig az elérhetlen művésznőnek akarta magát tartani. Költekezései után sok mindenfélét rebesgettek róla, sőt a gróffal is összeköttetésbe hozták, de határozott alakban e hir sohasem lépett föl.

— Boldog vagy Evelinem, hogy kivánságod szerint ide kint lakhatsz?

— Boldog, de egy dolog hiányzik boldogságomhoz: egy kis hajó. Nem alhatom, álmaim szerint a kupéban; de egyébként is az állomástól poros, kellemetlen az út, látod Tibi, ha szeretsz, szerezzél egy kis gőzhajót, amelyik az állomástól a nyaralóhoz visz, ha haza jövök. A vasút állomás is a Duna mellett van, az én nyaralóm, az utolsó, szintén a parton fekszik, tehát a vasút állomástól hazáig hajón jönetnék.

— Minek volt hát a vasút?

— Akkor erről álmodoztam, s lásd köszönd meg, hiszen te ingyen kaptad, gazdaságodnak is előnyére válik. Én mindig azt hittem, hogy egyedül fogok utazhatni.

— De Evelinem, csak nem kívánod, hogy gőzhajót vegyek neked?

— Ha szeretsz, megteszed, hiszen nem kerül sokba egy iczike-piczike gőzhajó.

— Evelin!

— Tibor, felelj, hogy szeretsz-e?

— Szeretlek!

— Emlékeszel mit esküdtél?

— Emlékszem!

— Akkor követelem, hogy gőzhajóm legyen.

Követelte s meglett.

Nyaralója elé egy kis kikötőt készíttettek, és Tibor vett egy kis propellert.

Evelin nem tudott hova lenni örömében.

Berendezte magának a két szobát: ebédlőnek, s hálószobának; egy kis konyhát állíttatott fel, s ott lakott a hajócskában. Azon utazott mindig Pestre, ezzel jött haza is, és már Pesten, elinduláskor lefeküdt, s ott aludt reggelig szobalányával; ott étkezet, ott élt, s mindez rendkivül boldoggá tette őt!

S ott lakott egész nyáron át.

Elmult a szinházi szünidő, a közönség, a mely mind a meséket hallotta a művésznőről, csodálkozott felette, hogy a szinlapon állandóan rajta áll: Dobronyi Evelin beteg.

Egy idő óta a hidvéghi nyaralók sem látták őt, folyton a hajón lakott, hajókázott, néha a Duna távoli partján köttetett ki s napokig ott vesztegelt. Ő maga kiszállott, bebarangolta az erdőket, járt a réteken, de ha a hajó ki is kötött Hidvéghen, sohasem szállt ki, és a hajót sem látták, mert a kikötő el volt zárva teljesen.

Jó őszre járt már az idő; a nyaraló családok visszaköltöztek a fővárosba, és Evelin még kint maradt. Állandóan itt kiván lakni.

Bejárt mindennap az előadásra, a mig lehetett hajón, később vasuton, nem akarta bevinni kis palotájába kék selyem baldachinos bölcsőjét, a melyben csecsemője feküdt.

Az lett egész öröme, boldogsága.

Tibor gróf, hogy a nyaralótelep üres lett, kint lakott kastélyában, s ha nappal is indult Evelin nyaralójába, ki látta volna őt?

Lakatlan, puszta fészek lett, a nyáron zajos telepből.

S a fiatal apa is örömét lelte gyermekében. Óra hosszat eljátszott, elmulatott a kis Elemérrel; csücsölgette, ringatta s úgy érezte, hogy ez a magzat csak közelebb hozta őt Evelinhez.

Mennyire szerette őt s nem vehette nőül! Hiszen, ha elveszik birtokait, Evelin elhagyja őt!

Mindkettő meg volt elégedve sorsával.

Két évi együttlét elég arra, hogy megszokja egymást két ember, de két évi együttlét elég arra is, hogy megérezze Tibor tárczája azt, hogy Evelinnel él együtt.

Szörnyü rosz két esztendő volt. A szőlőket kiirtotta a fillokszera, a gabona nem adta vissza a magot; a következő esztendőben a gabonának nem volt ára, a marhavész meg kipusztitotta a marha állományt, ugy, hogy Tibornak a feje örökké azzal volt tele, honnan teremtsen pénzt.

Asztalos Vendel uram valóságos megmentője volt. Váltócskára ő mindig adott s Tibornak most is szüksége volt reá.

— A véletlen néha, hogy segit az emberen, mondá a szép Evelin Tibornak.

— Hogyan?

— Egy uj darabot adunk két hét mulva, nekem benne rendkivüli ékszerekkel kell remekelnem. Ép ma olvasom az ujságban, hogy egy olasz herczegnőnek a kincseit Bécsben egy ékszerész árulgatja.

— Nos?

— Te meg fogsz nekem venni belőle fülbevalót, koliét, agraffot és hajéket.

— Hogyan?

— Felutazol Bécsbe és elhozod.

— Édes Evelin, nem lehetnének e kincsek szinpadi kincsek!

— Az jó volt a szegény szinésznőnek, de ha remekelni akarok.

— De hiszen ez méreg drága!

— Már két év után méreg drága! Hogy lesz akkor tiz év mulva! Tibor szeretsz?

— Nagyon.

— Nos akkor elhozod e kincseket!

— Édes Evelin, hiszen ha a pénzt rajzolnám is . . .

— Semmi ellenvetés. Szeretsz?

— Szeretlek.

— Akkor követelem e kincseket!

Követelte, tehát meg kell lenni.

Tibor beállított Asztalos Vendel urhoz!

— Asztalos uram, ismét pénzre van szükségem!

Pénzre gróf úr? Nehezen fog menni!

— Hogyan Asztalos uram! Hát már nem hitelez?

Mindennek van határa, gróf uram. Az ön mértéke betellett. A hidvéghi uradalom megér hatszázezer forintot, s ön nekem háromszázezerrel tartozik. Ez volt a mérték. E váltók le fognak járni, ön fizetni nem fog tudni, én ovatoltatni fogom, de azért ne tessék megijedni kérem gróf ur! Oh dehogy, nem teszek én semmit, ezt a háromszázezer forintot betábláztatom a hidvéghi birtokra s punktum, ön szépen tovább fizeti a kamatot. Érti gróf ur!

— Értem, értem, de hát azért csak hitelezhet még, hiszen ott van még a boronkai birtok.

— Engedelmet kérek, de ahhoz semmi közöm!

— De elvégre is Asztalos úr . . .

— Nagyon jó ember vagyok én gróf úr, hanem egy kicsit keményfejü! Ha én azt mondom, hogy nem adok, akkor kár minden szóért!

— De hát jó kamatra?

— Még ezer százalékra sem!

— Ez ugyan szép eljárás!

— Talán nem tisztességes eljárás?

— A milyen ilyen közönséges uzsoráshoz illik.

— Most már gróf úr, nincs egymáshoz több szavunk.

S Tibor gróf csakugyan pénz nélkül jött vissza Hidvéghre.

— Édes Evelinem! mondj le ez egyszer, csak ez egyszer kivánságodról!

— Én nem tudok lemondani, soha arról, a mit óhajtok.

— De ha én meg nem vehetem azokat az ékszereket!

— Ah, grófom, már most, két év után, ily hamar kimerült a pénztár, ez ugyan rövid volt! S ha nincsen pénzed, igen jól tudom, hogy tudsz szerezni! Ismerem viszonyaidat, hogy mily gazdag vagy! Csak akarni kell, s ne felejsd el, hogy mikor valamely kérelmemet nem teljesitéd, azt hiszem, hogy megszüntél szeretni!

— De Evelin . . .

— Tibor szeretsz?

— Nagyon szeretlek!

— Akkor teremsd meg az ékszereket!

S mit volt tennie, egy bankhoz fordult, a melyik szintén betábláztatta az összeget a boronkai uradalomra. Tibor felutazott Bécsbe, s csakugyan elhozta az ékszereket.

Evelin nagyon megörült neki, benne remekelt a prémieren és valóságos diadalt aratott.

Csakhogy ez az ékszer mindkettőjök fejébe szegett ütött.

Evelin kezdte hinni, hogy még Tibor sem elég gazdag az ő számára.

Tibor meg túlságosnak kezdte látni Evelin követeléseit. De ha oly nagyon szerette!

S folyt ez az élet tovább. A költekezésnek se vége, se hossza. Evelin szeszélyei s költekezései nem ismertek határt. A jövő esztendőben ismét fürdőbe ment, s Tibor végre belátta, hogy itt valamit tenni kell.

Felvett ujabb, nagyobb kölcsönt, elindult Monacóba s el is veszté az egész pénzt.

A negyedik évben már nehezen ment a hitellel.

S Tibor, a mint e rettenetes mámorából kezdett józanodni, a mikor kezdte belátni, hogy elvégre az ő óriási vagyona is vége felé jár, kezdett gondolkodni a felett, vajjon szerette-e őt ez a leány?

Huszonhét éves lett. Nem az a csapongó kedély, nem az a könyelmü gondolkodás, s nem az a lángoló szív már, mint a huszonhárom éves ifjué.

Evelint nagyon szerette. S éppen azért, hogy komolyabban kezdett gondolkozni, igen sok keserüséget okozott neki a gondolat, vajjon szereti-e s szerette-e őt Evelin, vagy pedig csupán és egyedül a pénz volt az összekötő kapocs.

Ma már megváltozott a helyzet, két bodri fejü bébé kötötte őket egymáshoz, ma már szivesen fentartja a viszonyt örökre is Evelinnel, csak gazdálkodni tudna.

De Evelin nem nyugodott.

Tibor éppen ezekkel a gondolatokkal foglalkozott, mikor Evelin egy szabószámlát nyujtott neki át. A gróf átnézte és kiejté kezéből.

— Lehetséges volna? Ez lehetetlen!

— Pedig valóság!

— Ez regének is sok!

— Pedig ime nem rege!

— Hiszen annyit egy királynő sem költ ruhára!

— Szemrehányás akar ez lenni?

— Nem Evelin, de hová fog ez vezetni?

— Mit törődöm én azzal? Ismersz és ismertél!

— De Evelin, hiszen ez egy vagyon!

— Igaz, de ha nekem ez életszükségletem!

— S én azt kifizessem?

— Még kérdezed Tibim? Persze, hogy kifizessed? Négy év után még nem szabadna ezt kérdezni! Még korán van!

— De ha nem birom kifizetni.

— Ez annyi, mintha azt mondanád: nem tudlak már szeretni!

— Nem Evelin, ez nem annyi. De gondolj a jövőre is! Hitelem kimerül, jövedelmem kevés a te csecsebecséidre, mit kezdünk el azután? (Folyt. kov.)

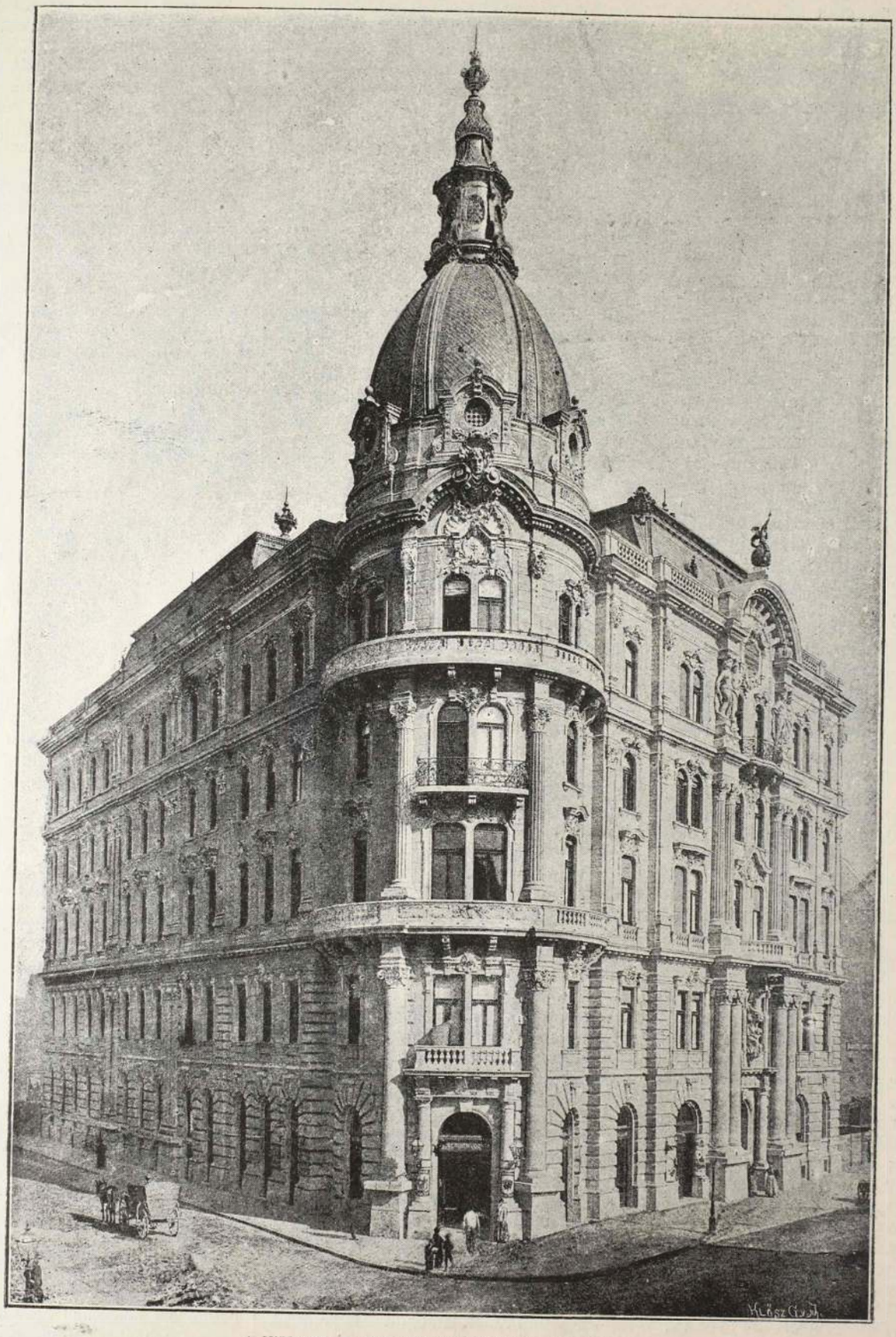

A HIRLAPIRÓK NYUGDIJINTÉZETÉNEK PALOTÁJA.

SZINHÁZ.

«LEMONDÁS».

(Dráma 4 felvonásban. Irta: KARCZAG VILMOS. Először adták a nemzeti színházban 1893. márcz. 24-én.)

Paulay megtette ez évadban azt az érdekes kisérletet, hogy az egész saisonban pusztán csak eredeti ujdonságokat hozatott szinre. Nem akarunk ez alkalommal e kisérlet érdemével, eredményeivel és sikerével foglalkozni, hiszen ez még korai is volna, csupán mint olyan tényt konstatáljuk, melynek közvetlen következménye az volt, hogy márcz. 10-éig, tehát hetedfél hónapig kellett a halálra szomjas magyar publikumnak várnia, a mig egy premiéren kedvére kitapsolhatta magát. Ez az első üditő korty a «Dolovai nábob lánya» volt. Már pedig tudjuk azt, hogy olyankor, a mikor már majd elepedünk a szomjúságtól, nem keressük az első cseppek izét, nem érezzük, ha van is valami mellékize, csak annyit érzünk, hogy üdit, felfrissit. A második kortynál azonban annál kényesebbek vagyunk: analizálni kezdünk, elfintorgatjuk orrunkat, ha legcsekélyebb kesernyés, vagy savanykás izt érzünk, sőt az első kortynak esetleg visszamaradt kellemetlen utóizét is hajlandók vagyunk az utóbbinak rovására irni.

Nemcsak az itt kifejtett okból volt nehéz *Karczag* helyzete közvetlenül *Herczeg* után, hanem egyéb tekintetekben is. «A dolovai nábob lánya» szerzője alig három esztendő alatt küzdötte fel magát bámulatos szerencséje, szorgalma és talentuma által a legnépszerűbb irók egyikévé, a kit mindenki ismer és szeret, a kinek mindenki jó barátja s a kiről a salonokban «chic» beszélni, szóval: *divatba* jött; mikor a szinpadra lépett, ott is az ő fesztelen non chalanceával, könnyedségével jelent meg, bemutatott egyes frappans helyzeteket, mozaikszerű novellesseket, embereket s mindent úgy, mintha nem is látszanék fölöttük gondolkodni s a nézőt sem igyekeznék gondolkodásra készteni.

Karczag azonban nagyobb igényekkel lép fel; kihívja mintegy a kritikát az által, hogy nézőit gondolkodásra *kényszeríti*. Nem elégszik meg azzal, hogy bemutasson embereket s helyzeteket, hanem keresi a helyzetek motivumait, kutatja a lélek legtitkosabb rúgóit, analizálja az érzelmeket, fölállit egy problemát s azt megoldja egy érdekes drámai cselekvény keretében.

Dorsay Irén egy ősi, elszegényedett család utolsó sarjadéka; az anyja éjjel-nappal munkálkodott, varrogatott, csak, hogy a leányt tisztességesen, rangjához illőn fölnevelhesse, — a mig egy éjjel elvesztette a szeme világát. Most már Irénnek volt kötelessége, hogy kenyeret szerezzen önmaga s tehetetlen anyja számára. Irigyelt szerencséje volt; gazdag, úri házaknál kapott alkalmazást, mint nevelőnő, természetesen czélpontjául szolgálva mindenütt az ifjú méltóságos uraknak, kik jogokat formáltak ifjúságához, szépségéhez, szivéhez. A folytonos küzdelemben már-már elcsüggedt, a mikor mint egy

«LEMONDÁS» Korolán gróf és neje.

mentő istenség jelent meg előtte az öreg özvegy Korolán gróf jóságos arczczal, szelid

«LEMONDÁS» Korolán gróf és neje.

tekintettel, s megkérte a leány kezét. Irén Korolán gróf neje lett. Ennyi az előzmény. Az asszony boldoggá igyekszik tenni férjét, beczézgeti, ápolgatja, s az öreg ember mondhatatlan szeretettel csügg ifjú nején. Megérkezik hosszú afrikai útjából az öreg gróf fia, Géza, ki rajongó szeretettel s tisztelettel csüggött édes anyján. Midőn az apa bevallja Gézának, hogy újból megnősült s hogy egy volt nevelőnőjét vette el, a fiú keserűen fakad ki s szemébe vágja az öregnek, hogy megszentségtelenitette az édes anya emlékét, — ezzel távozni akar az apai házból örökre. De az apa élébe áll, tiszteletet követel maga s neje irányában, behivja Irént s az első felvonás a két félnek frappans bemutatásával végződik.

Irén őrangyala igyekszik lenni a fiúnak is; meg akarja szerezni szeretetét, barátságát, becsülését figyelmességével, jóságával, anyai gondoskodásaival. De emez konok gyülölséggel viseltetik a nő iránt, ki bitorolja édes anyja helyét, s aprólékos kedveskedéseit, figyelmességét tolakodásnak veszi s ezt megvetéssel, lenézéssel hálálja meg. Irén sírva fakad, de midőn az öreg gróf a dühtől elvakitva fia után akar rohanni, hogy vagy tiszteletre tanitja, vagy megöli, — lecsillapitja haragját, nyugalomra inti s elhatározza, hogy majd ő maga hódítja vissza az elpártolt fiút apjának, ő maga szerzi meg a tiszteletet, barátságot s becsülést. Elmondja Gézának sorsát egyszerű, czikornyátlan szavakkal, híven, leplezetlenül s a fiut, ki ez elbeszélés alatt mind nagyobb érdekkel közeledik a nő nemes lelkéhez, végül teljesen meghódítja a maga részére, megnyeri előbb részvétét, majd őszinte barátságát s tiszteletét, — de sőt még többet is: az elbeszélés utolsó szavainál, a mig egymás szemébe pillantanak, egyszerre, mintha villanyütés érné őket, lesütik tekintetüket, kivonják egymásából kezüket s az örvendező, boldogan jövő öreg gróf vizsga szemekkel nézvén a reszkető párt, megdöbbenve kérdi: mit jelent ez?»

A harmadik felvonásban teljes erővel kitör a küzdelem. Ismétlődik a Don Carlos története: a két tiszta lény szereti egymást szenvedélyesen, de kerülik egymást, mert félnek, hogy elragadják egymást a förtelembe, az őrületbe. Az apában azonban már megfogamzott a féltés s a legdurvább szemrehányásokkal illeti Irént, a ki összeroskad ily aljas vád sulyától, majd emelt fővel követeli az épen e pillanatban belépő Gézától, hogy mondja szemébe az apjának, hogy hazudott, midőn azt állitotta, hogy kettejük között viszony áll fenn. A fiu egy perczny tétovázás után hallk, de szilárd hangon felhatalmazza apját, hogy megkérheti számára a kis Boldizsár Tekla kezét. Korolán szégyenkezve, bocsánatot kérve távozik, meg lévén győződve neje ártatlanságáról. Gézának e közben egy összeszólalkozás folytán párbaja készül, a melyről Irén is tud s mindenképen meg akarja akadályozni mert fél, hogy a fiu önként a halált keresve fog odaállni a gyilkos golyó elé. Tartóztatja, kéri s végül a *keblére borulva* könyörög neki, — e pillanatban megjelenik az öreg Korolán, a nő ijedten fut ki a teremből, az apa pedig egy puskát ragad fel s le akarja lőni a fiát, ekkor megbénul karja, a fegyver kihull a kezéből, bambán tekint maga elé, azután összeesik: a szél ütötte meg.

A negyedik felvonás a bünhődés. Az öreg Korolán egy élő halott: jár, mozog, mint egy automata, de semmire sem emlékszik, ép elméjét teljesen elvesztette, környezetéről semmit sem tud. Az orvos azonban biztatja Irént, hogy ebben az állapotban elélhet 70—80 esztendeig. A nő ápolja férjét gonddal, szeretettel, lemondással. Géza menni készül s meg is kapta már kineveztetését messzire, igen messzire; elbúcsúzik Iréntől s e búcsú alatt már-már nem tudnak uralkodni fékevesztett indulataikon, de a fiu kiragadja magát s elrohan; a nő hosszan soká néz a távozó után, majd lassan, roskadozva lejön a magaslatról, ekkor megszólal az estharang, leborul s csendes imát mormol el; az imádságtól fölemelkedik lelke, átveszi az öreg grófot az inas karjáról, karosszékhez vezeti, leülteti, gyöngéden beczézgeti, melegitő pokróczczal csavarja körül a lábát, odaül a földre s azután könyvet vesz elő, — miközben a függöny lassan legördül.

De most jut eszembe, hogy ez a mese nem teljes. Mert e mellett a főcselekvény mellett van ám a «Lemondás»-ban egy második sujet is: a Boldizsár Tekla és Pártos közötti szerelmi viszony lebonyolitása, egy önmagában is kerek egészet képező, rendkivül kedves, eleven és mozgalmas vigjáték, melynek csak az a hibája, hogy magával a drámával épenséggel nincs semmiféle szervi összeköttetésben.

Ez volna a darab meséje, tarkitva eleven episodokkal s mellék-alakokkal.

Karczag — a mint e darabjából is kitünik — a modern franczia iskola hatása alatt áll, még pedig különösen a franczia szalon dráma irányának hódol, azon iránynak tehát, melynek képviselője a magyar szinműirodalomban Dóczyn kivül alig van. A társaság magasabb köréből veszi témáját s e közben otthonosan mozog, megfigyelése éles, alakjai elevenek s igazak nyelve itt-ott még fellengző, de mindenütt magyaros és emelkedett; dialogja jellemzetes, sehol sem unalmas a mellett szellemes. Jelenetezése néha-néha még hézagos, erőltetett, valószinűtlen, a hatásos felvonásvégek keresése pedig egyenesen a kezdő drámairóra vall, de nem szabad figyelmen kivül hagynunk, hogy ez szerzőnek mindössze harmadik darabja.

De Karczagot nem is ez oldalról kell méltányolnunk.

Méltányolnunk, becsülnünk kell benne azt a komoly igyekezetet, hogy nem elégszik meg egy jól-rosszul összetákolt mese szinpadra vitelével, egy drámai actio lebonyolitásával, hanem egy mindenkit közvetlenül érdeklő problemát ragad ki a társadalmi életből s azt mélyreható gondolkodás s elmélkedés után, egy ügyesen szőtt, s minden ízében drámai cselekvény keretén belül, tökéletes megoldásához vezeti.

Hasonlit e tekintetben a «Lemondás» a Dumas-fils tételes drámáihoz, azokhoz, melyeknek legkimagaslóbb példánya a «Dame aux Camélias» ezzel a tétellel: A bukott nőt rehabilitálja a tiszta szerelem. A *Karczag* tétele talán legvilágosabban *Gyulay* eme szavaival fejezhető ki:

> «Fiatal lány, ártatlan sziveddel,
> Hogyha nem szeretsz igazán,
> Pártádat ne tépd el.»

A problema pedig, melyet a «Lemondás»-ban szerzője fölvet, körülbelül ez:

«Azt a nőt, kinek az életben kötelességei vannak, még boldogsága árán is életben tart az kötelességtudás.»

A fölvetett probléma teljesen, alaposan s gyönyörűen van megoldva ugy, a hogy azt Karczag megoldotta s hogy ez az ibseni befejezés a leghelyesebb, mely nemcsak ujságával, de első sorban realizmusával, igazságával megragadja mindazt az emberben, a mi érez és gondolkodik: szivet, lelket és észt, — az kétségtelen.

S ezért ehez a páratlan, mesteri befejezéshez csak gratulálnunk lehet szerzőnek. Nemcsak ez a befejezés, de egyéb tekintetek is élénken emlékeztetnek Ibsenre s néha csaknem azt a benyomást kelti a «Lemondás» (de ez tisztán egyéni impressio lehet) mint egy Ibsen-darab, — délvidéki talajba átültetve, azaz több szivvel, több melegséggel, több érzelemmel, mint a mennyi a norvég költő alkotásaiban nyilatkozik.

Dramaturgiai tekintetben kifogást kell még az ellen emelnünk, hogy a darabban a formai egység nincsen megtartva. A Korolánék drámája mellett u. i. — mint a hogy ezt a sujet elmondásánál is majdnem kifelejtettem — csöndesen folyik le egy másik kedves vígjáték, is melynek alapja a Tekla és Pártos a Boldizsár báró titkára közti szerelem. A darab formai egysége csak úgy volna fenntartható, ha ez a két cselekvény szerves összefüggésben állana egymással, ha nemcsak párhuzamosan haladnának egymás mellett, de az egyik elősegitené, fejlesztené a másikat, vagy, ha — külön ágakból indulva — egy közös mederbe folynának össze, avagy végül, ha *egy* gyökérből kihajtva, képeznének külön ágakat.

A «Lemondás»-ban azonban ezek közül a föltételek közül egy sincs teljesitve. A dráma és vígjáték közötti laza összefüggést (ha ugyan annak lehet nevezni) csakis a két cselekvény szereplőinek vérbeli rokonsága adja meg; e kettős cselekvény közötti kapcsok létesitése által mindenesetre nyert volna a darab formai egysége. Ez a küllönállóság és függetlenség okozta azt is, hogy a dráma annyira el van választva a vígjátéktól, hogy a két cselekvény szereplői alig találkoznak egymással a szinpadon s annyira külön vannak választva, hogy rendszeresen a felvonások első felében a vígjáték, a másodikban folyik le a dráma. Ennek mindenesetre meg van az az előnye, hogy a vígjáték nem zavarja a dráma folyását és viszont, de egy szerves szindarabban ily határozott különválasztása a kettős cselekvénynek csakis a formai egység kárára s rovására történhetik.

Jelemző s élesen tanuskodik a franczia iskola hatásáról Karczagra, hogy az egész darabban félrebeszéd alig, magánjelenés pedig épenséggel nem forduł elő, a mi hihetetlenül emeli nemcsak technikai, hanem benső érték tekintetében is a szinmű tökélyét. Karczag nemcsak megfigyelni tudja alakjait, de azokat erőteljes szinezéssel egységes, kerek jellemekké is tudja kidomboritani: az ő emberei nem a költő fantáziájában megszületett élettelen bábok, hanem mindannyian hús és vérből való alakok, a kik élnek, mozognak, természetesen s elevenen. A szenvedélyek festésében sohasem túloz, pedig erre a darab helyzeteiben igen sok alkalom kinálkozott, hatással, külső sikerrel csábitgatva a szerzőt: indulatai mindig megmaradnak a természetesség és valószinüség határán belül, igazak s magukkal ragadók.

A pénteki première sikerével Karczag meg lehet elégedve: az a benyomás, melyet közönségére gyakorolt, egy igazi művészi siker mély, benső hatása volt.

Az előadás maga egyike volt a legfényesebbeknek. *P. Márkus* Emilia asszony, ki ez alkalommal magyar darabban mozoghatott az ő fesztelen otthonában, a salondráma terén, Irénben egyikét nyujtotta legbrilliánsabb alakitásainak. A felfogás nemes egyszerűsége, egyesülve az előadás czikornyátlan, minden keresett effektustól ment természetességével, a jellemzésnek csodával határos detail-munkája s az a bámulatos finoman, majdnem lehelletszerűen nuanceirozott játék, mely oly magas niveaura emeli a kitünő művésznő minden alakitását, mindez párosulva az egyéniség bájával, kellemével s mindent bearanyozó költészetével, — oly alakot teremtett Irénből, a milyennél különbnek a költő sem képzelhette e nőt. — Méltó partnere volt *Ujházi*, ki Korolán gróf mesteri alakitásával remekelt ez este és *Mihályfi*, ki nemes hévvel játszotta az ifju Géza grófot. — A vigjátéki részben a *Prielle* Kornélia aranyos nagymamája s a *Csillag* Teréz bájos unokája, a *Zilahi* kedves *Pártosa* s a *Bercsényi* élesen szinezett Boldizsár bárója folytonos tapsokra ragadták a közönséget. A kitűnő összjátékot *Somló* (Tuba gróf) *Szacsvayné* (Sarolta), *Egressy* (tábornok) stb., intelligens alakitásai egészitették ki.

Janus.

IRODALOM.

Uj kötet Herczegh Ferencztől. Az irodalom legdivatosabb neve most kétségtelenül a Herczegh Ferenczé. Minden a mi az ő nevével összefüggésben megjelenik, érdekli a közönséget, az a kötete pedig, mely a *Singer és Wolfner* fényes kiadásában holnap megjelenik, ép oly feltünést van hivatva kelteni, mint a fiatal iró minden eddigi munkája, sőt különös, vonzó tárgyánál fogva még az eddigieknél is jobban fogja foglalkoztatni az olvasókat és a kritikát. Mi is hosszabban kivánunk foglalkozni a kötettel, most csak azt emlitjük, hogy a kedves történet, melyet lapunk mai számában közlünk, szintén a kötetnek fogja egyik érdekes részét a bevezetését képezni.

*

Kozma Andor: Korképek. Olcsó könyvtár. Vékony kis füzetke, de annál érdekesebb. A jeles poéta összegyüjtötte azokat a verseit, melyek a magyar társadalomnak egyes jellemző tipusait festik. Nem tudjuk, minek adózzunk nagyobb elismeréssel Kozma finom megfigyelő tehetségének-e, vagy annak a magyaros, szép nyelvezetnek, melyet tisztábban, szebben alig kezel valaki fiatal iróink között. Valódi művészettel domboritja ki a magyar parasztnak, a tekintetes urnak, a szélhámos becsületlovagnak, a vidéki zsidó kereskedőnek alakjait. A legkisebb részletekig kidolgozott, plasztikus munkák, melyeknek sajátos, eredeti bájt kölcsönöz a megrajzolt alakoknak megfelelő más és más — de mindenkor magyaros nyelvezet. Hét ilyen tipust rajzol Kozma, s ha mindannyiról elismeréssel szólunk is, de legkiválóbb a magyar parasztról, s a vidéki magyar nemesről szóló verse s a Salamon bácsi, mely annak idején a Magyar Géniuszban jelent meg és méltó feltünést keltett. Meg vagyunk róla győződve, hogy a kis füzet a nép minden rétegébe el fog hatolni s egyaránt élvezettel fogja olvasni a szegény paraszt és a gazdag mágnás. Lapunk mai számában közlünk mutatót az érdekes kis munkából.

Legjobban, legolcsóbb áron

és felülmulhatlan választékban kaphatók

NŐI FELÖLTŐK

FARKAS TESTVÉREK divatáruházában

BUDAPEST, VII. ker. kerepesi-ut 18. szám.

Vidéki megrendelések utánvét mellett pontosan eszközöltetnek.

Rendkivül jutányos árak:

Elegans fekete vagy szines selyem bélésü kabát ... ... frt 8.—
Ugyanez finom Kammgarn ... « 10.—
Legfinomabb zsinórozott ... « 12.—
Elegans esőköpeny frt 7, 8, 9 és 10.—
Elegans divatos Mantilla ... frt 8.—
Ugyanez selyembéléssel ... ... « 12.—
Legfinomabb selyembélés szalag gyöngy és csipkedíszszel... « 16.—
Elegans kész ruhák 8—10, 12, 14, 16, 18 és 20 frt
Mérték után a legpontosabban és gyorsan.

Gyászruhák 6 óra alatt.

Czimbalom

kedvelőknek

van szerencsém **szabadalmazott hirneves Czentralis czimbalmaimat** pédal- vagy anélkül melegen ajánlani. Tekintetbe véve hangszergyáram szak- és czélszerü berendezését és az anyagok nagybani olcsó beszerzését, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsóbb vételárban bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Ami a **Czentralis czimbalom** jóságát és tartósságát illeti, fel kell emlitenem, hogy azok jól kiszáradt fából, válogatott s begyakorlott munkásaim által őrizetem alatt készittetnek. **Czimbalom iskola I. rész 3 frt. II. rész 3 frt 50 kr.**

APPEL IG. hangszergyáros,

Budapest, gr. Károlyi- és magyar-utcza sarkán.

GUMMI!

Valódi párisi különlegességek **F. Berguerand fils,** Paris Rue des Archives 72, legkitünőbbnek elismert gummi gyárából.

Az Osztrák és Magyar államok és a Kelet részére **csakis** hirneves gyár főképviselőjénél **Budapesten, koronaherczeg-utcza 17. sz. a.** kaphatók.

Gummi különlegességek jótállás mellett tökéletesen biztos tuczatként 1, 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Halhólyag tcztként 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Uj! halhólyag gummi széllel 5 és 6 frt. Capottes americains 3, 4 és 5 frt. Gyüjtemény uraknak 25 darab 2,50—10 frtig. Hölgyeknek: Stafety Sdonges, párisi biztonsági szivacska 2, 3, 4, 5 és 6 frt Női övszer Pely-Porus orvosi utasitás szerint Menzinger-Hasse tanár szerint frt 1.80—2.50. **Ujdonság!** «Dianna öv» hygienicus kötelék minden nőnek nélkülözhetlen a tisztaság fentartására 2.50—5 frtig. A betegápoláshoz szükséges czikkek, urak és hölgyek részére eredeti gyári arak mellett. Legkevesebb 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árengedmény nyujtatik. Megrendelések pontosan és discréten a tárgy és feladó megnevezése nélkül eszközöltetik. **KELETI J. Budapest, IV., koronaherczeg-utcza 17. sz.**

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

Hogyan ápoljuk a bört és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára

Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levelbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasitásban** felsorolt és szaktekintélyek által is **elismert szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme ... ... **ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz « **75** «
Dermolin rizspor... ... ... « **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.

Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

HIRDETÉSEK

felvétetnek

e lap kiadóhivatalában

BUDAPEST,

VI., Aradi-utcza 8. sz.

Az Első Leánykiházasitási Egylet Budapesten f. hó 5-én tartotta Schwarcz Armin bankigazgató elnöklete alatt harminczadik évi rendes közgyülését. Az igazgatósági jelentés visszapillantást vet az egylet harmincz évi működésére, megvilágitja azon különböző állapotokat, melyeken az egylet 30 évi fennállása alatt keresztül ment. Az egylet 1869 év óta, mely időben a nászjutalék kifizetések kezdetöket vették 1892 év végéig 1.000.000 frtot fizetett ki nászjutalékok fejében, mely összegből 536 árvának 216.850 frt jutott. Az 1892 igazgatási év a legfigyelemre méltóbb eredményeket mutatja fel. Az egylet tartalékalapja 128.547 frt. 64 krral emelkedett. Az egyleti vagyon 686.411 frtra rug, miáltal az egylet képes volt a Teréz-körúton egy négyemeletes palotát épittetni. Az igazgatóság és választmány azon inditványa, hogy 1892-ik évi bevételi feleslegnek 30% vagyis 38.564 frt 10 kr. a nászjutalékok emelésére fordittassák olyképen, hogy minden 1892. deczember 31-ig beirt és rendesen fizető jutalékrész javára a rea eső felesleg hányad könyveltessék, mely a nászjutalékkal együtt kerülend kifizetésre, a folyó évben kiutalványozandó nászjutalékok azonban már e felesleg hányaddal díjaztassanak, ellenben a felesleg 70% vagyis 89.983 frt 54 kr. a tartalékalaphoz csatoltassék egyhangulag elfogadtatott. A beiratkozások az 1892 évben is igen örvendetes eredményre vezettek a mennyiben 122.8 jutalékrész lett ujonnan beirva, melyek közül 52% a fiatalabb korosztályhoz tartozik. Miután több tag inditványára az igazgatóságnak, a felügyelő-bizottságnak és a választmánynak köszönet szavaztatott meg, a közgyülés véget ért.

HELYISÉG-VÁLTOZTATÁS.

Ezennel van szerencsém a n. é. hölgyközönség tudomására hozni, hogy számos éven át az **Egyetem-utcza 7. szám alatt** volt

FÜZŐ-ÜZLETEMET

IV., koronaherczeg-utcza 5. sz. alá

helyezem át és azt modelekkel a legegyszerübbtől a gondolható legfinomabbig dusan felszerelteim. Azonkivül abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy a szenvedő hölgyvilágot arra figyelmeztethetem, hogy minden előforduló, még oly nehéz különlegességet is, u. m. **has- és sérvkötőt,** valamint idomtalan testalkatuak számára a legjobbakat készithetem. Az eddig irántam tanusitott bizalomért köszönetet mondva, kérem további becses pártfogását, kiváló tisztelettel

Mme KINSKY L.
füzőkészitő.

Levélbeni megrendeléseket legpontosabban teljesitünk; mérték egy jól álló ruhaderékről veendő centiméterekben **minden leszámitás nélkül.** 1. Az egész mellbőség a háttal egybevéve; 2. derékbőség alól egészben. 3. csipőbőség egészben. 4. a hónaljtól a kötőig a hosszuság.

BUDAPEST — BÉCS — BELGRÁD — TEHERÁN

Királyi udvari és had-i sereg-szállitók. | Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. | Szerb királyi udvari szállitók. | Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendörség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tűzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

Fátyol ujdonságok!

mtrje 40, 60, 80, 1.— és 1.20. Csipkék, himzések és szalagok mtrje 15 kr.-tól minden árban. Csike függőnyök párja 4, 5, 6, 7, 8 és 10 frt. Zsebkendők, gyermek és női kötények, csipke kendők és csokrok, gallérok drbja 1.50, 2.—, 2.50 és 3 frt. Harisnyák, férfi ingek drbja 2.— és 2.20, gallérok, kézelők és nyakkendők jutányos árban kaphatók

NAMÉNYI ZSIGMOND

női divatáru üzletében

Budapest, Kigyó-utcza 1. szám.

Minták bérmentve.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

„MAGYAR GÉNIUSZ".

Az uj évnegyed küszöbén bizalommal fordulunk a művelt olvasó közönséghez, hogy a ***MagyarGéniusz»-t***, mely immár legelterjedettebb és legkedveltebb képes irodalmi lapok egyike figyelembe ajánljuk. Szinte példátlan a magyar irodalomban, hogy egy szépirodalmi vállalat ily rohamosan hóditsa meg a közönséget. Hogy a ***«Magyar Géniusz»*** ily hamar a közönség kedvenczévé válhatott, ennek oka, hogy a magas irodalmi és művészeti szinvonal szemmel tartása mellett, mindenkoron ébren tartja a közönség érdeklődését a társadalmat mozgató aktuális kérdések iránt és minden nevezetesebb politikai, társadalmi, irodalmi és művészi mozzanatot azon melegiben kimeritő és érdekesen illusztrált közleményekben ismerteti. Közleményeinket legkitünőbb iróink irják, s illusztrácziónk mindenkor érdekes és művészi szinvonalon állanak.

Különösen apró elbeszéléseink, melyek művészileg vannak illusztrálva, örvendenek közkedveltségnek, s alig van szám, mely 3—4 pompás elbeszélést ne közölne. Ezek mellett közöl ***a «Magyar Géniusz» eredeti regényt***, bemutatja társadalmi életünk kitünőségeit, foglalkozik irodalommal és szinházzal.

Nagy érdeklődéssel viseltetik a közönség ***TALÁNY-rovatunk*** iránt, amennyiben a megfejtők között igen magas jutalomdijakat, néha 100 koronát is osztunk szét. Az előfizetőink e talánypályázatokon ingyen vehetnek részt.

Ujonnan belépő előfizetőink megkapják mindazokat a számokat, melyekben mostani regényünk (***Vértess József:*** Hamis bálvány) eddigi folytatásai megjelentek. Ugyszintén megkapják rendkivül díszes ***husvéti számunkat***, melynek gazdag tartalmára már előre fölhivjuk az olvasó közönség figyelmét. Részt vehetnek a jelen pályázaton legczélszerűbben úgy, ha az utalványon, melyen az előfizetési dijat beküldi, a szelvényen megirják a megfejtéseket is.

A ***«Magyar Géniusz»*** előfizetési ára: fél évre 5 frt, negyedévre 2 frt 50 kr.

TIZENEGYEDIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések legkésőbb szombatig a «Magyar Géniusz» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik. A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a «Magyar Géniusz»-nak, vagy legalább a «Magyar Géniusz»-nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik,

BETÜREJTVÉNY.

I.
r n a y A s á n o J
II.
k i a ó J r ó M
III.
e r e k l e W á r n d o S
VI.
s o s t u K j s o a L

(A betük összerakása az első talánynál egy nagy költönk nevét, a második a legnagyobb élő iró nevét, a harmadik egy államférfiu, a negyedik a legnagyobb magyar nevet adja.)

a «Magyar Géniusz» kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legczélszerübben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lap példány ára (20 krajczár) levélbélyeg alakjában mellékeltetik avagy utalványlap szelvényire iratik a megfejtés a megfejtő nevének pontos czimével szombat reggel 8 óráig beküldetvén

Bármelyik talány helyes megfejtése jogot ad a pályázatban való részvételre.

Ezúttal ismét három pályadijat tüzünk ki:

Az első dij 50 korona aranyban, a második: egy «Jó-sziv» sorsjegy, a harmadik dij: öt kötet regény.

A MULT PÁLYÁZAT EREDMÉNYE.

Az első dijat nyerte. Béresi Miklós (Nagyvárad) a másodikat Ruprecht Ida, a harmadikat az egerághi csendőrség. — A nyerőket felhivjuk kellő igazolás mellett való jelentkezésre.

A 10-ik talány helyes megfejtése: «Petőfi Sándor.» A mennyiben megfejtők lapunk zártáig mindig érkeznek be, a nyerők nevei csak a következő számban közöltetnek s az illetőknek hiteles nyugta mellett kiadatik a pályadij.

A «Petőfi Sándor» talány helyes megfejtői a következők a-b-c sorrendben:

Antal Imruska, Adametz Erzsébet, Ádám János.

Bruckner M., Brün Ignátz, Bermann Henriette, Batta Erzsike, Butka Lászlóné, Brezina Muczika, Beke Albert, Bachó Imréné. Blaskó György, Beckné Bella, Beck Lajosné, boldogfalvi Boltizár Marton Andi, Benedek Jozefin és Irma, Bacsó Endre, Baruez Jenő, Berger Lipót, Bettelheim Etelka, Balázs Schürger Dora.

Choczenski Miklós, Cziráky Károly.

Dietrich István, Darányi Ferencz, Denneberg Teréz, Dömők János, Déry Emil, Deutsch Emil, Diössy Erzsike, Deutsch László.

Ehrenfeld Berta és Zsigmond, Engel Elsa és Margit, Ehrenthál Simon.

Fölsinger Ferencz, Führer Ilona, Fränkel Róza és Bertha, Feuer Ede, Förstner Béla, Fried Sándor, Ferenczy Oános, Fuchs Rózsa, Fekete Istvánné, Fejér József, Friedmann Etelka, Faragó Sándorné, Fried Mariska és Sándor Fesztl Nándor, Fantusz Rózsika.

Gross Ferike, dr. Gross Ignáczné, Gelbner Zsigmond, Grünfeld Miksa, Grosz Gizella, Gundi Isván, Gruschbach nővérek, Gaál István, Gottschall Kálmán.

Hersl Imre, K. Horváth Mariska, Hartl Károlyné, Heller Fanni, Hunyady Lászlóné, Horváth Margit, Hidegi Béla, Hoffer Mariska Emilia, Hahn János, Hajdufy Bertalan, Héjas Dánielné, Hoffmann Géza, Herczegh Joli.

Inselt Gyula.

Jobbágy Ferencz, Jánossy Gyula, ifj. Jankovich Ottó.

Kósa Lajosné, özv. Kocsis Györgyné, Kenyeres Matild, Koren Juliska, Kimák Antalné, Kiss Károly, Kalmár Mihály, K»sa Lajos, Kirschenheiter Mariska, Kiss Sándor, Koszka Mihály, Kondor István, Kézdi Kovács László, Klein Lajos, Kovács Mátyás, Kálivoda Jánosné, Kemény Sándor, Kronstein Berta, Keller Fáni, Király Ernő, Kollmann János.

Lakos János, Ligeti Irma, Lővy Ernő, Lichtman Sándor, Löffler Samu, Lászlóffy Ferenczné, Lipp Ferencz, Lámer János, Lővy Tercsike, László Domokos.

Morvay Vidor, ifj. Molnár Antal, Molnár Lajos, Matuskovich János, Mentler Róza, dr. Molnár Gyuláné, Mandel Iszák, Mártonfalvay Pálné, Majoros Margit, Marine-Casino Pola.

Nagy Dénes, Neverkla Ferenczné, N. Nagy Sándor, Németh Antal.

Orávecz Gyula, P. Odry Emma, Östereicher nőv.

Psihradny Miklós, Prommer Erzsike, Petrik Mariska, Polák Ilonka, özv. Piffko Antalné, Pósch Gyula. Perl Ferencz és Berta, Pájer Báláné, Popovits Izabella, Pulszky Ferencz.

Reimlinger Nándorné, Riha Jenő, Rády Róza, Rákossy Ferencz, Rehák Mihály, Reisman nővérek. Rosenberger Ábrahám, Rynkiéricz Nóra, Reihnitzer nővérek, Repczik János, Rochlitz nővérek, Ruzsi Irén. Rusz Dénes, Ruzitska Gyula, Reisch Elek.

Spiró Sándor, Szlancsok Alajosné, Szabados Irma, Szűts József, Szitányi Aladárné, Szmodis Ödön, Szabó Tiborné, Sinka Tóbiás, Czobnya Imre, Szabó Juliska, Schlanger Mór, Soos Mihály, Szklenkai Pál, Schvarcz Juliska, Szabó Sándorné, Szecsey Mariska, Sövény Lajos, Szigethy Ilonka, Szabolcsi Ilona, Sslávik Imre, Szilágyi Géza és Béla, Steuer Elza, Szilágyi Lajos, Sztrókay Irénke.

Török András, Tüzes Kristóf, Tatay Gyula, Turcsányi Istvánné, Telekes Vilma, Tegze Miklósné.

Urváry Sándor.

Vég Sándorné, Volarich Lajos, Vásany nővérek, Vukov György, Virsigh Gizella, Vezetesi József, Végh József, Vlassits Ignácz.

Werzár Antal, Widder Lajos, Weihrauch Irén, Weiner Nándor, Weér Ilonka.

A 20. honv. gyal. ezred könyvtára, a «Fővárosi olvasókör».

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

Fennáll 1870 óta. Fennáll 1870 óta.

POLGÁRI ÉS EGYENRUHA

Van szerencsém a nagyérdemü közönségnek, valamint posta- és vasuti tiszt uraknak jelenteni, hogy évek óta a kerepesi-ut 12. sz. a. volt

Uri ruha és egyenruházati intézetem

most **Erzsébet-körut 15. sz. a.** van, a hol ugy mint eddig, ezután is legjobb igyekezetem oda irányul, hogy uri ruhákat legujabb divat szerint s szabályszerü egyenruhákat szállitsak s hogy jó munka, pontos és figyelmes szolgálat által megelégedésüket kinyerjem.

Egyuttal a t. cz. közönséget értesitem, hogy

kerepesi-ut 12. szám alatti

kész férfi- és fiú-ruhákat, a mig a készlet tart, 40% árengedmény mellett eladok.

Kiváló tisztelettel

SILBERMANN PINKÁSZ
polgári- és egyenruha-készitő,
Erzsébet-körut 15. szám alatt.

A legszebb és legüdébb arczszint
úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét, a**

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor
legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor
legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó, gyógyszerész Insbruckban.**

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én
„mesterségesen illatositott
páfrány- és tűfenyő-nedv"-em
a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.
50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.
A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma
— BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44. —

Bútor-Raktár.

NAGY FERENCZ, kárpitos és diszitő. **és THINSCHMIDT GYULA,** műasztalos.

Az igen tisztelt rendelőinknek, a n. é. fővárosi és vidéki közönségnek becses figyelmébe ajánljuk

BUTOR-RAKTÁRUNKAT

BUDAPEST,

VIII. ker., József-körut 26. sz. alatt,

a hol nagy választékban tartunk saját készitett mindennemü

szoba-berendezéseket

a legjobb minőségben,

a legujabb stylben és a lehető legolcsóbb árak és jótállás mellett.

Becses támogatását kérve

kiváló tisztelettel

Nagy Ferencz és **Thinschmidt Gyula.**

Husvéti kiállitás.

Tojások

egész uj kiállitásuk 10 krtól 30 frtig rendkivül nagy választékban. **Husvéti tojástöltelékek** hölgyek és gyermekek számára. **Pompás meglepetéstárgyak az annyira szokásba jött husvéti öntözésh z** részint költői gyengéd, vagy kedvderitő természetüek.

TOJÁS szines 10, 40, 70, 1.—, 1.30, virágfestéssel 75, 1.—, 1.50, 2.50, szines fonatú 30, 90, 1.50, atlasz vagy selyem 50 kr., 1.—, 1.50, 2.—, 2.75, kifutó csibécskével 3.80, csinos porcellán figurákkal 1 frttól 12 frtig, szines üvegből bronz állványnyal 1-től 7 frtig, flaconnal a legfin. kivitelben 3-tól 12 frtig, dominóval 50 krtól 1 frtig, kocrkával 35 kr., földgömbbel 1 frt, gyüszüvel 35 kr., varró- vagy iró-készlettel 1.60, 2.50, 3.50, csodakigyóval 35 kr., zsebórával 1.60, babával 1.20-tól 2.50-ig, gyermekjátékkal 1.40, 2.75, 5 frtig. himzett és festett selyem 1.75, 2.50, 3.75, 5.—, 10 frtig, bugó-tojás 85 kr., kuglibábbal, állatokkal, ugrózsinóral stb.

FECSKENDŐ folyton tölthető gomblyukibolya 40 kr., rózsa vagy gyöngyvirág 60 kr., csokrok 60, 80 kr., ibolyacsokor —.60, 1.—, tölthető porczellán-rózsa 1.—, vizhatlan rózsák **UJ!** —.80, 1.—, tollas madárkák **UJ!** 2.50, 3.—, 4.—, 5.—, revolver —.70, nikelrevolver 1.—, nyakkendőtü 1.20, szivarszipka 1.—, béka —.20, tréfás alak 1.—, szivarozó ember —.85, tölthető elegáns sétabot **UJ!** 2.50, 3.75, 5.—, óra 1.—, gyürü ljobbfajta —.30, szivar illatszerrel töltve —.35, flaconok finom illatszerrel töltve —.35, —.50. Ezenkivül még sokféle **husvéti különlegességek,** melyek használatával csak a vevő ismertetik meg.

Postai megbizások idején való beküldését kéri

KERTÉSZ TÓDOR

BUDAPEST,
Dorottya-utcza 1.

Ajánlok eredeti töltésben

Gróf **Keglevich** István-féle
« **Eszterházy** Géza- « } **Cognacot**

1 csill. **1.35,** 2 csill. **1.60,** 3 csill. **2.—.**

Czuba Durozier és Társa-félét
1 csill. **1.50,** 2 csill. **1.70,** 3 csill. **2.20.**

Gr. Nádasdy Ferencz-féle 1.60

Braziliai
Cuba } **Rum** 1 lit. üveg ... ... **frt 1.—**
Jamaica 1 « « ... ... « **1.50**
1 « « ... ... « **2.80**

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl

CZUCZOR A. JÓZSEF

fűszer-, tea-, rum- és cognac-kereskedő

BUDAPEST,

Fő-üzlet: **VI. ker., nagymező-utcza 50.** | Fiók-üzlet: **VI. ker., nagymező-utcza 23.**

Olcsó és igen jó

NARANCS

ingyen csomagolás és minden postaállomásra **bérmentve** szállitva 5 kilós kosárban, a gyümölcs nagysága szerint 24 darabtól 60 darabig. Narancs vagy czitrom, vagy keverten is, utánvéttellel 1.50

Kávé
Santos 1 **k.** ... 1.50
Cuba 1 « ... 2.05
« 1 « ... 1.95
Jáva 1 « ... 1.95
« Jáva arany 1 « ... 2.10
« Mocca val. 1 « ... 2.05
« Pörkölt kül. 1 « ... 2.40
Datolya sárga 1 « ... —.60
« Tunis legsz. 1 « ... 1.60
Füge smyrna v. kosz. 1 « ... —.28
Malaga szőllő 1 « ... 1.40
Czukrozott gyümölcs 1 « ... 2.—
Orosz hal 1 hordó 5 « ... 1.50

Egy 5 kilós kosár megrendelésnél bérmentve utánvéttellel küld

SCHUSTER GYULA

fűszerkereskedő
VI., Andrássy-ut 61. sz.
Fiók-üzlet:
I., Döbrentei-tér 2. sz.
BUDAPESTEN.

VÉRPIROS faj-narancs

százа **2½, 3, 4 és 5 forint,** eredeti láda vételénél ismételadóknak és gyógyszerészeknek **tetemes árengedmény.**

5 kilós postacsomag

Vérpiros **fajnarancs** ... 1.75
« muscat **narancs** 2.—
Messinai sárga « 1.48
Citrom szép tartós ... 1.48
Maróni görci 1.35
Carfiol, olasz 5-6 rózsa 1.45
Orosz hal, 1 hordó 70 darab 1.48
Alma tiroli legszebb ... 2.—
Erdélyi **alma** nemes faj 1.75
Vajkörte olasz 3.75
Idei burgonya máltai 1.25
1 kilo **datolya** tunisi legszebb 0.80
1 kilo muskát **datolya** frc. 1.60
1 kilo cuk. gyümölcs frc. 2.—
1 kilo **Malaga szőlő** 1.40
1 kilo **Salon-bonbon** 1.20 1.60
1 k. Csokolad-bonbon créme 1.80
½ k. **Caviar** legszebb ... 2.75
Valódi bécsi virsli párja 0.12
1 k. **Rózsa-paprika** legszebb 1.25
6 db. **Imperial-sajt** franc. 1.20

Kilója nyersen

Jamaika rum finom 1 liter 1.30
Jamaika rum igen finom 1.60
Jamaika rum legfinomabb 1.90
Cuba rum 1 nagy üveg ... 0.98
Braziliai rum nagy üveg 0.96
Fejedelmi rum legfinomabb 2.80
Ananasz rum legfinomab 2.50
Cognac magyar 3 csillagos 1.75
Cognac valódi frc. 3 « 2.50
¼ kiló **Orosz családi tea** 1.50
¼ k. **Csász. kev. tea** legfb 2.—
¼ kiló **Pecco virág tea** ... 2.50
½ kiló **teasütemény** legfb. 0.78
Santos kávé I rendü 1.58
Jamaika kávé 1.75
Cuba kávé I. rendü ... 1.98
Arany Jáva I. rendü 1.98
Mocca valódi arábiai 1.98
Cyöngy legfinomabb ... 2.10
Ceylon kávé legfb. ... 2.10
Sardinia doboza 35, 45, és 0.90
Cammenberth sajt francia 0.70

Az áruk vegyesen is rendelhetők. Vidékre mindent fagymentesen ingyen csomagolva küld bárhová utánvét mellett.

Pintér Gyula Budapest, kecskeméti-u. 8.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó
és böröndös

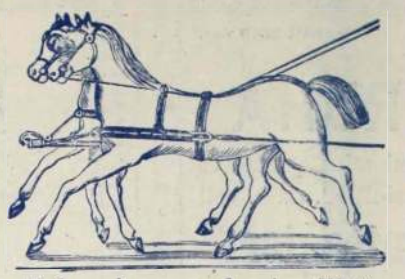

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója,

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

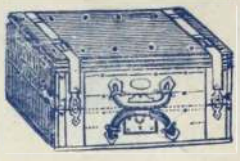

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Ki ne látta volna már

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB

és a maga nemében páratlan

CZIPŐÜZLETÉT

a hol a **legtartósabb** és **legolcsóbb czipő-árukat** lehet kapni.

Férfi marhabőr czugos czipő erős talppal	frt	3.20
« borjubőr betétes czipő	«	3.40
« finom tükörbőr, zergebőr betéttel	«	4.—
« salonlakk czipő keztyűbőr betéttel	«	4.20
« borjubőr vagy zergebőr regatta-czipő füzőre	«	3.20
Női zergebőr czugos czipő 16 cm. magas czuggal	«	3.—
« finom lastin czipő selyem czuggal	«	2.80
« salonlakk czipő keztyűbőr betéttel	«	3.80
« zergebőr regatta-czipő füzőre	«	2.40
« finom lastin regatta-czipő füzőre	«	2.20
« finom zergebőr gombos czipő 12 gombbal	«	4.—
« zergebőr vagy lakk kivágott czipő	«	2.20

Férfi-czipők gummitalppal, fiu-, lány- és gyermekczipők óriási választékban. Több száz ábrával ellátott képes árjegyzékemet ingyen és bérmentve. Vidéki megrendelések lelkiismeretesen és szebben mint önmaga által választva eszközöltetnek.

AGULAR EDE kerepesi-ut és Erzsébet-körut sarkán, a népszinházzal szemben.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerű. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök díj- és bérmentesen küldetnek.

FÉNYKÉPÉSZETI KÉSZÜLÉKEKET

műkedvelők, orvosok, épitészek, gyárosok, utazók, mérnökök, festők, természetbuvárok, gazdák, tisztek, tanárok, sportmenek, turisták és az ifjuság számára 10 frttól a legfinomabb kiviteluekig. Előismeretek nem szükségesek

Salon-lorgnetteket à la Pompadour
legujabb utazási távcsöveket a tirage rapide, kitünő **szemüvegeket** és **orrcsiptetőket,** hatóságilag hitelesitett

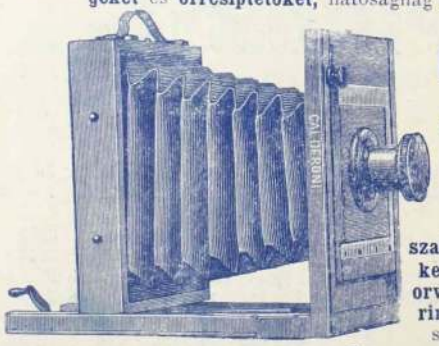

maximál
lázhőmérőket,
czélszerü
fürdő-hőmérőket,
Aneroid
légsulymérőket
bő beosztással.
szabad. rajzeszközöket, szemüvegeket orvosi rendelet szerint pontosan elkészitve ajánlanak

CALDERONI ÉS TÁRSA

BUDAPEST, váczi-utcza és Deák-utcza sarkán.

Képes árjegyzékek bérmentve küldetnek.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy

ZINNER ADOLF czég alatt

VI., váczi-körut 17. sz., I. em.

FÉRFI-RUHA-TERMET

nyitottam.

Hosszú évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** működvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, franczia-** és **brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri

ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

ÁRVAY J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári — **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS 11. Rue de Conservatoire — Bécsi-utcza 9. — **LONDON** 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve a tavaszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

GUMMI

különlegességek s **halhólyagok** (valódi franczia) a legfinomabb minőségben **1, 2, 3, 4, 5, 6 egész 10 forintig tuczatonkint.**

Capot Americ (rövid) 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női szivacskák 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női különlegességek darabja 1 frt 80 kr. Mintagyüjtemény urak számára (25 drb) 5 forint.

Szállitmányok rögtön és a legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

ROTHAUSER M. IGNACZ

BUDAPEST,

VI., Király-utcza 6/G sz.

Vigyázz!

Rossz idő, jó alkalom!

Ide hallgassatok mindnyájan!

Joggal mondom, hogy a czipészek között én vagyok a legolcsóbb. A ki lábbelit akar venni az siessen **Sachsel J.**-hez

Kerepesi-út 54. sz.

hol feltünő olcsón és feltünő jól lehet vásárolni.

Ha közel, ha távol lakik valaki, használja fel az alkalmat, ne sajnálja az utat. Megelégedve távozik tőlem mindenki, mert én nyujtom a czipészek között a legolcsóbban, mind azt a mit nyujtani lehet.

Jöjjenek tehát minél gyakrabban.

Elvem: Nagy forgalom!

Pósta megrendeléseket lelkiismeretesen teljesitek.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Második évfolyam. 14. szám. 1893. április 2.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Aradi-utcza 8. sz. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL VI. ker., Aradi-utcza 8. sz.

TIZENKETTEDIK TALÁNY-PÁLYÁZAT.

A megfejtések legkésőbb szombatig a «Magyar Géniusz» szerkesztőségébe küldendők, hol a megfejtők névsora hetenként közöltetik. A pályázatban minden héten csak azok vehetnek részt, a kik vagy előfizetői a «Magyar Géniusz»-nak, vagy legalább a «Magyar Géniusz»-nak azt a példányát, melyben a megfejtő neve közöltetik,

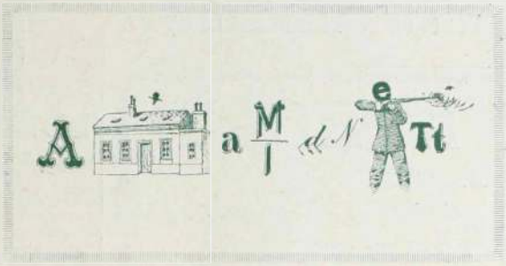

a «Magyar Géniusz» kiadóhivatala utján (Aradi-utcza 8. sz.) megrendeli, a mi legcselszerűbben ugy történhetik, hogy a megfejtéssel együtt a lap példány ára (20 krajczár) levélbélyeg alakjában mellékeltetik avagy utalványlap szelvényire iratik a megfejtés a megfejtő nevének pontos czimével szombat reggel 8 óráig beküldetvén

Bármelyik talány helyes megfejtése jogot ad a pályázatban való részvételre.

A megfejtők közül három megfejtő igen kedves és értékes meglepetésben fog részesülni.

A MULT PÁLYÁZAT EREDMÉNYE.

Az első dijat nyerte: Szobnya Imre (Ér-Mihály-falva), a másodikat Telekes Vilma (Komárom), a harmadikat Fried Mariska.

A 10-ik talány helyes megfejtése: «Arany János, Jókai Mór, Wekerle Sándor, Kossuth Lajos.» A mennyiben megfejtők lapunk zártáig mindig érkeznek be, a nyerők nevei csak a következő számban közöltetnek s az illetőknek hiteles nyugta mellett kiadatik a pályadij.

Az utolsó betűrejtvény helyes megfejtői a következők a-b-c sorrendben:

Antal Imre, Autoueszku László, Adametz Erzsébet. Borsiczky Béla, boldogfalvi Boltizár Márton Andi, Batta Erzsébet, Barta Andorné, Baranyi Illés, Buchert Károly, Bánk János, Bódoghné M. Mór, Bubb János, Bachó Imréné, Baruch Jenő, Balázs Schürger Dóra, Braun Béla, Bajó Sándor, Bankó Mihályné, Bornemisza József, Bognár József, Blum nővérek,

Csukássi Katinka, Csery István, Csolsch Miksa, Chovrensky Miklós, Cziráky Károly, Csurmann János, Csinka Ilona, Csergő Gyuláné.

Diössy Erzsike, Déri József, Doman Mátyás, ifj. Ditmár József, Deutschländer Arnold, Deutsch Emil, Donánszky Béla, Davidovics Róza, Denneberg Teréz, Deutsch Ottó, Dapsy Hámos Clementina,

Engel Aranka, Erdélyi Károlyné, Erdei Ilona és Margit, Erdélyi Jakab, Eiselt Rezső, Egerághi csendőrség, Eckert Etelka.

Fried Sándor, Fried Sándor és Pista, Friedmann Etelka, Felföldi Ágnes, Ferencsz Sándor, Fesztl Nándor, Fuhr Zsigmond, Feuer Ede- Frenyák Mihály, Farkas Elek, Füzi Ernő, Freund Oszkár, Fischer Mór, Frenyák Mihály, Fuchs Bodog, Friedmann Sámuel, Farkas Bálintné, Fekete József, Farkas Erzsébet, Fleischer István,

Grapka József, dr. Grosz Ignáczné, Gottschált Ferencz, Gaál Istvánné, Grumann Károly, Giszli Sándor, Grünfeld Miksa, Ganter Gyula, Gottlieb Dávid, Gálamiu Márton, Gruschbach nővérek, Guthy Ferencz, Grosz Géza. Greskovits Nelli.

Hahn János, Heil Faustin, K. Horváth Mariska, Holczman Arthur, Hoffer Mariska, Halmi Aladár, Háda Eszti. Hegedűs Malvin, Hoffman Riza, Hensler Gusztáv, Haurohr Gyula, Heilsz Fausztin

Inzelt Gyula, Ikotics Ödön, Iványics Izidor.

Jankovics Géza, Jósika Lajos, Jonás Budaspitz.

Kindl Gyula, Keller Fáni, Kovács Mátyás, Kunfi Pál, Kondor József, Kiss Károly, Dr. Krisztinkovich Ivánné, Kálivoda Jánosné, Kováts Károlyné, Kischenheiter Mariska, Kohlmann Ilona, Király Aranka, Kondor István, Kiss Julia, Kurländer Lenke, Kopáchy főhadnagy, Keszler Adolfné, V. König Mari, Klein Lajos, Kapitány Iza, Kronstein Berta, Kiss ános, Karl Lajos, Kollmann János, Kutsera János, Dr Krisztinkovich Ivánné, Krusbach Henrik.

Lakói János, Löwy testvérek, Legeza Izidor, pr. Lipp Ferencz, K. Löbl Irma és Janka, Lengyel Miklós, Luzsa László, Löffler Samu, Lendvay Lujza, Lázár Lajos és József, László Imre, Lőrinczy Gyula, Löwy Ignácz.

Marine-casino Pola, Mártonfalvy Pálné, Mátrai János, Menyhért Béláné, Mátrai Akos, Molnár János, Monszpart Irma, Mészáros Ferencz, Maron Alajos, Müller Lajos Lipót, Matus Ilonka és Laura M. kir. csendőr őrs Vingán. Morvay Ferencz.

Németh Antal, Nagy Dénes, Németh Sándor, Német Teréz, Nagy Sándor, Nagy Imre, Nádassy Mari, N. Nagy Sándor, Neumann J. és Társa, Neu Jakab.

Oravetz Gyula, Oblath Lipóth, Oblath Gyula, P. Odry Emma, Östreicher nővérek.

Poroszlai Szabó Erzsike, Peudl János, Pofszert Jánosné, Parcsetik János, br. Perenyi Petronella, Papp György, Pászthory Endre, Perl Ferencz, Princz Janka, Pósch Gyula, Popovits Izabella, Pálffy Boldizsár, Popper Sándor, Péchy Palí és Icza, Pauer Edéné, Payzson Marianna Pajdusak János, Petrik Mariska, Paczáry István, Perl Soma.

Radzinger Rudolf, Rohács János, Rosenbaum Jenőné, Reismann nővérek, Rolko Albert, Roboz Benedek, Reisner Mór, Rózsa Vilmos, Rosenzveig István, Ruzsin Irén, Rehák Mihály, Riha Jenő, Pechnitzer nővérek, Rynkiewicz Nóra, Rosenthál Jakab, Remenák Alajos.

Szokolay Antal, Schenker Mariska, Stieder Teréz, Soós Mihály, Steiner Lőrincz, Szücs Ádám, Schvartz Paula, Schubert Etelka, Sima Berta, R. Siff Etel, Suttáky Erzsébett, Szabó Julia, Szabady Vilma, Sznopka Jakab, Szmodia Ödön, Schlesinger Irma, Szlovik Ferencz, Szekendy Ferencz, Szilágyi Lajos, Strassburger Etelka, Szabados Irma, Herczek Ernő, ifj. Scheer Béla, Spiró Sándor, Szerényi Kázmér, Steuer Elza, G. Szabó Kálmán, Szemer János Szilágyi Géza és Béla, Scheicher Irma, Streich Hermina, Stärk Adolf, Schubert Etel, Spitzer Vilmos.

Tomannek Lajos, Takáts Gizella, Tóth Elemér, Tauber Rezső, Taray Gyula, Tomka Gizella, Tombácz János, Toducz Tivadar.

Ullmann Salamon.

Vénis Ilona, Virágh Gizella, Vásony nővérek, Végh József. Vajda G. József, Vukor György, Verzár Antal, Verzár Moritz Vezetesy József, Vasvári Béla, Varga Sándor.

Weihrauch Iréne, Wollant János, Weinberger Etel, Weisz Henrik, Özv. Weisz Ignátzné. Weiszman Dezső, Weisz Henrik, Weltner Ignátz. ifj. Wachsmann Ferencz.

Székely, Szombathelyi köz. ker. önképzőköre, A «Tóvárosi olvasó kör». Szinóbányai Magyar olvasókör, Offizier-Casino in Békés-Csaba, A dédai m. kir. csendőr-őrs, Grünwald Malvin, A «Tóvárosi olvasókör».

Ezen szám ára 40 kr.

Bútor-Raktár.

NAGY FERENCZ, kárpitos és diszitő. **és THINSCHMIDT GYULA,** müasztalos.

Az igen tisztelt rendelőinknek, a n. é. fővárosi és vidéki közönségnek becses figyelmébe ajánljuk

BUTOR-RAKTÁRUNKAT

BUDAPEST,

VIII. ker., József-körut 26. sz. alatt,

a hol nagy választékban tartunk saját készitett mindennemü

szoba-berendezéseket

a legjobb minőségben,

a legujabb stylben és a lehető legolcsóbb árak és jótállás mellett.

Becses támogatását kérve

kiváló tisztelettel

Nagy Ferencz és **Thinschmidt Gyula.**

MATTONI-FÉLE

GIESSHÜBLER

legtisztább égvényes SAVANYU-KUT

FÉNYKÉPÉSZETI KÉSZÜLÉKEKET

műkedvelők, orvosok, épitészek, gyárosok, utazók, mérnökök, festők, termé szetbuvárok, gazdák, tisztek, tanárok, sportmenek, turisták és az ifjuság szá mára 10 frttól a legfinomabb kivitelüekig. Előismeretek nem szükségesek.

Salon-lorgnetteket à la Pompadour **legujabb utazási távcsöveket** a tirage rapide, kitünő **szemüvegeket** és **orrcsiptetőket,** hatóságilag hitelesitett

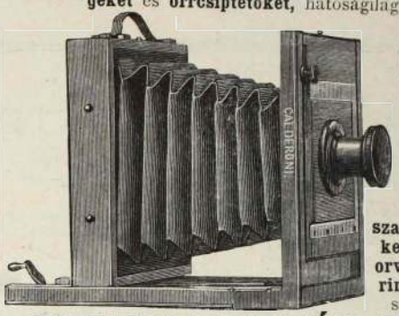

maximál **lázhőmérőket,** czélszerü **fürdő-hőmérőket,** Aneroid **légsulymérőket** bő beosztással, **szabad. rajzeszközöket, szemüvegeket orvosi rendelet szerint** pontosan elkészitve ajánlanak

CALDERONI ÉS TÁRSA

BUDAPEST, váczi-utcza és Deák-utcza sarkán.

Képes árjegyzékek bérmentve küldetnek.

ZSIGMONDY KÁROLY

KOCSIGYÁRTÓ

Muzeum-körut 21. sz. **Gyár: Imre-utcza 7. sz.**

Árjegyzéket kivánatra ingyen küld.

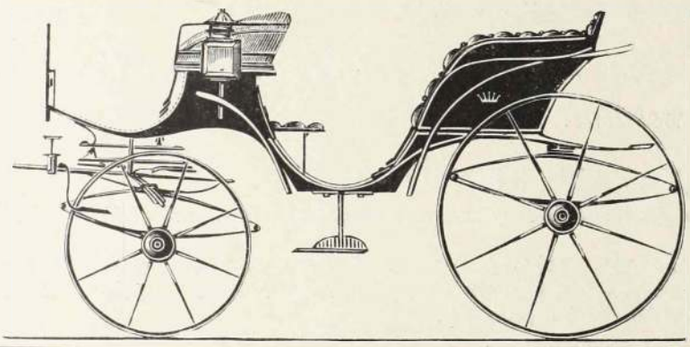

Diphteritis, Tuberculosis

és

bőrbetegségeket

gyógyit sok évi tapasztalás után egy kipróbált, biztos gyógymód szerint a legnagyobb sikerrel

Dr. SCHWARZ IZSÁK nő- és gyermekorvos

Budapest, József-körut 22. sz. a.

Rendel: 2—4-ig.

PETROVITS MLADEN

cs. és kir. katonai egyenruha készitő,

a 23-dik gyalogezred szabója.

Készitminden nemü tábornoki, tiszti, tiszt-helyettesi, altiszti és egy éves önkéntesi egyenruhákat. Szállit egyszersmind teljes katonai felszerelést, **méltányos és szabott árak** mellett.

Ajánlja magát **polgári ruhák elkészitésére is legdivatosabb szabás szerint a legolcsóbb árak** mellett.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én „mesterségesen illatositott

páfrány- és tűfenyő-nedv"-em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44.

ÁRVAY J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS 11. Rue de Conservatoire — Bécsi-utcza 9. — **LONDON** 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve a tavaszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

II. évfolyam. *1893. április 2.* 14. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

HALLELUJA!

BR. EDELSHEIM-GYULAY.

Legyőzte tehát végre a halál az ő izmos alakját is, mely már-már győzedelmeskedni látszott az emésztő kór felett; abban a harczban, melynek kimenetelét aggódva lestük heteken át, utoljára mégis az enyészet hatalma bizonyult erősebbnek és sírba döntötte az agg katonát Magenta s Solferino hősét, kinek személyes vitézsége és lovas bravourjai a huszár név legendai dicsőségéhez annyi fényes epizóddal járultak.

Edelsheim-Gyulay Lipót halála nagy és érzékeny veszteség a monarchia hadseregére; rendkivüli erélyü embert, hatalmas szervező képességet látunk benne eltünni az intéző egyéniségek soraiból, kinek működése a hadsereg szellemének fejlesztésében, a tömegek szigorú fegyelmezésében serkentőleg hatott mindazokra, kik alatta állottak. Ritka kötelességérzettől áthatva, melyhez vasegészség és herculesi erő is járult, alárendeltjeitől ugyanazt a pontosságot követelte meg, a melyre ő adott példát, s ezek a szigorú igények rettegetté, de egyszersmind tiszteltté tették volna nevét mint lovassági főfelügyelőnek még akkor is, ha nem lett volna ő maga is a monarchia legelső lovasa és lóidomitója, mely minőségéről valóságos legendákat regélnek.

Nem mindennapi eset, hogy egy idegen család sarja a viszonyok sajátságos alakulása folytán teljesen közénk olvadva friss és életerős hajtásával új életre fakaszsza egy ősi magyar család kihalt ágát. Szerencse és személyes érdem ritka harmoniával támogatta egymást abban a pályában, melyet Edelsheim-Gyulay Lipót befutott; de el lehet mondani, hogy még a szerencse is tulajdonképen az ő életművészete volt, az a kiváló gyakorlati érzék, mely az Edelsheimokat mindig jellemezte.

A mult században történt, hogy két testvér a hanaui lovagságból származó Edelsheimok közül megindult szerencsét próbálni, hogy kivívja carriérejét a rang, hatalom és befolyás azon nagy családalapitási versenyében, mely a 18-ik század udvarainál tetőpontját érte el. Az idősbik, Vilmos báró a badeni Frigyes szolgálatába lépett, mig a másikat, György Lajost Nagy Frigyes használta fel a hétéves háború alkalmával fontos diplomácziai küldetésben, Angliába. És az Edelsheimok diplomácziai és államférfiui tehetségeiket átörökölték ivadékaikra is; az egyik unoka, Edelsheim Lajos, badeni miniszter, Európa egyik legliberálisabb államférfia, a ki az Ausztria és Poroszország között a német szövetség hegemoniája felett kitört vetélkedésben még oly férfiuval szemben is mint Bluntschli, mérvadóvá tudta tenni Ausztriával szemben barátságos politikáját s neki köszönhető, hogy Baden a legválságosabb helyzetben Ausztria oldala mellé állt.

Ennek a szereplésnek, melyet a badeni államminiszter Ausztriával szemben tanusitott, nem kis befolyása volt arra a jóindulatra, melylyel fivérét s nem fiát, mint

BÁRÓ EDELSHEIM-GYULAY.

a lapok tévesen irták, Edelsheim Lipótot a bécsi udvar felkarolta. Már akkor azonban szoros családi és vérségi kötelékek is füzték az Edelsheimokat ahoz a monarkiához, melynek főnemesi osztályában egy hires történeti név folytatására voltak kiszemelve, a mely név egykor a Rákóczyak, Lorántffyak, Kornisok, Kapiak, Bethlenek, Veérek, Bánffyak czimereivel volt egyesülve. Edelsheim Julia bárónő ugyanis, a most elhalt tábornok nagynénje, gróf Gyulay Ignácznak lett felesége, kinek fia a kegyetlen, vérszomjas hiréért alárendeltjeitől rettegett katona Gyulay Ferencz 1866-ban adoptáczió utján nagy vagyonának s nevének örökösévé tette unokafivérét.

Igy jutott a fiatal Edelsheim báró a Gyulay névhez. Az adopcziónak azonban az a föltétele volt szabva, hogy a báró sohase házasodhassék ő Felsége beleegyezése nélkül. És hogy később 1873-ban Edelsheim a Carl-szinház elsőrendü csillagával, Kronau Friderikával való egybekeléséhez ő Felsége jóváhagyását kinyerte, ebben állitólag nem kisebb rendü személyiségnek jutott a közvetitő szerep mint az elhalt Frigyes német császárnak.

De ennek az örökbefogadásnak, mely Edelsheim bárót egy nagy multu magyar család tradicziójának letéteményesévé tette, nem csekély befolyása volt az ő jellemére, az ő érzelmeire is. Magyar temperamentumot, magyar lelkesedést meritett a család hirneves katona őseinek példáiból, melynél hadvezéri talentumokban gazdagabbat nem ismer a magyar családok genealogiája.

Pedig a Gyulay-család ezen hagyományos vezéri tehetségei, melyek nemzedékről nemzedékre oly jellemzőleg öröklődtek át, kezdetben sokkal békésebb életkörökben fértek meg. A franczia háborúk és olaszországi hadjáratok kemény generálisainak ősei közt nem egy papot, tudóst találunk.

Gyulay Fülöp még egri prépost és velenczei követ a 16-ik század elején, Gyulay Farkas ugyanakkor zágrábi püspök s Báthory István hires kanczellárja. Gyulay Pál is előbb Béldi Gáspár orvosa volt, ki őt a paduai és bolognai egyetemeken is tanitotta, mielőtt a politika tragikus hősévé avatta volna sorsa.

Az I. Lipót alatt élt Gyulay Ferencz altábornagygyal azonban már kezdetét veszi a nagy katonai talentumok azon fényes sorozata, kiknek mindenik számára véres babérokat terem az olaszországi harczterek szelid kék ege. Maga Gyulay Ferencz foglyul ejtve évekig raboskodik Milanóban, becsületszóra nyerve vissza csak szabadságát, hogy soha többé viszont ne lássa hazáját. Csak holttestét hozatja haza végakarata szerint szelid lelkü özvegye, Bánffy Mária.

Egy más Gyulayra, Albertre, is végzetes a szép olasz föld, mely annyi magyar vértől termékeny; a magnanói ütközetben 1799-ben kapott fejsebe következtében agylékelést kellett rajta végezni, de a «veronai nemes» — mert ezzel a czimmel tüntette ki az idegen város polgárainak

bizalma, harmincz évvel élte túl e veszélyes, s abban az időben csodaszámba menő operácziót s fényes tanúságot tett a Gyulayak kemény koponyájáról.

Hogy az a koponya különben nem csupán a soldateska-szellem vasfegyelmét ismerte, hanem a közügyek terén is alkotásokra volt minden időben hivatva, azt bebizonyitotta az 1791—92-iki reformországgyülés nagynevü ellenzéki férfia és nesztora, gróf Gyulay József az ifjabb protestáns ágból.

Ez a nagy szabadelvü reformer, kinek ereiben anyjáról, Kacsándy Zsuzsannáról a Rákóczyak vére csörgedezett, ezt a szellemet, ezt a politikai szabást hiven származtatta át fiára, gróf Gyulay Lajosra is, Kazinczy fiatal barátjára. Kevesen tudják már ma, hogy abban az időben, melyben Erdély közszellemét oly férfiak ápolták, mint egy Wesselényi, Kendeffy, Szász Károly, Kemény Dénes, s az országszerte csak «Vén János» néven nevezett gróf Bethlen János, velök együtt gróf Gyulay Lajos is azok közé tartozott, akik először kezdették meg 1819-ben a magyar köntösben járást, a magyar szó és viselet népszerüsitését.

El fogják mondani báró Edelsheim-Gyulay Lipótról mindazt, a miben tagadhatatlanul nagy katonai tulajdonai, rettenthetlen vitézsége, s a közös hadsereg lovasságának eddig nem ismert magas szinvonalra fejlesztése körül szerzett érdemei példányképül szolgálhatnak mindenkinek, a ki az általa üresen hagyott magas katonai polczon művét majd folytatni fogja, de nem szabad megvonni emlékétől azt az elismerést, sem hogy kötelességei teljesitésénél sohasem jutott összeütközésbe azokkal a tekintetekkel, melyek rá, mint egy ősmagyar család adoptált sarjára, hazafiui szempontból voltak irányadók. És mikor mégis elkövetkezett az a pillanat az ismert Janszky-affair-ban, a mikor kettős alternativa elé állitva, nem őrizhette volna meg hazafias öntudatát a nélkül, hogy megrovásban ne részesitse a merev, katonai felfogás helytelenségét, akkor volt bátorsága szembe szállni is a hadsereg uralkodó áramlatával, és megtéve hazafias kötelességét, visszatérni a cincinnatusi magányba, a honnan oly korán szólitotta el most a halál. *V. S.*

MAGYAR ZENE ÉS PARLAMENT.

Nagy megtiszteltetésben részesült a közelmult napokban az árván sinylődő magyar zene, mert a magyar parlamentben a honatyák foglalkoztak vele s esetleges érdekével abból az alkalomból, hogy a közoktatási tárcza tárgyalásánál, a magyar kir. zeneakadémia is szóba került, melynek köztudomásulag a magyar zene iránti előszeretete, de még köteles respektusa sem áll teljes harmoniában sem czimével sem nemzeti hivatásával. — Különben ez már régi dal, mely addig mindig uj marad, mig a legelső *magyar* zeneintézetben a magyar állam kiépitésének nagyobb dicsőségére *négy* tanár oktatja *német* nyelven a zenetudományt! De nem is erről akarok én most szólani, hanem magáról a magyar zenéről, melyet a mint látszik, még a magyar parlamentben is ujra fel kell fedezni!

Nem tudom, az illetékes magyar zenészkollegák micsoda érzések közt olvasták azokat a pro- és contra beszédeket, melyek ez ügyben tartattak; de azt tudom, hogy engemet, ki magam is vagy négy évtized óta közkatonáskodom a nemzeti művészet géniuszának megtépett zászlója alatt, mélyen lehangoltak az ott elmondottak, nemcsak azok, melyek inkább beillettek volna vezérczikknek az oláh irridentisták lapjaiba, mint a magyar parlamentbe: hanem még azok is, melyek lángoló hazaszeretettel hangzottak érdekei megvédésére. S miért? Azért, mert — szinte szégyellem bevallani — mert olyan időket élünk még a visszaszerzett alkotmányosság második negyedszázadában is, hogy a magyar parlamentben, védelmére kell kelni a *nemzeti művészet géniuszának!*

De hát miről is volt ott szó voltaképen? Arról, hogy igen is létezik magyar zene, még pedig a leggazdagabb nemzeti zene egész világon, mely sokkal hivatottabb elérni a legmagasabb művészeti szinvonalat, mint bármely kollegája. Volt szó arról, hogy a nemzet joggal megkövetelheti a zenészeti nevelésnek nemzeti alapon való fejlesztését s magyar zenei, magyar történelmi tanszék felállitását a magyar állam legelső hivatalos tanintézetében. S volt szó arról, hogy hamis és elnemzetlenitő theoria az, mely azt hirdeti, hogy a zenét csak egy általános kozmopolitikus nyelven lehet megszólaltatni, s hogy minden más aspiráczió utópia, agyrém, melyet a nemzeti soviniszták gondoltak ki. Hát azon kezdem, hogy a világ bármely parlamentjében — mely jogot formál a nemzeti alapon való állásra, az ilyen vita először: nem is képzelhető s másodszor? ha egy nemzeti kormánynyal szemben még is kényszerülve lenne ilyet provokálni: annak napjai meg is lennének számlálva. Ugyan képzeljük csak el azt a viharát a nemzeti indignáczionak, mely pl. a franczia képviselőházban kitörne, ha az sülne ki, hogy a «*Conservatoir national*»-ban idegen nyelven — pl. német nyelven — nevelik a «Marseillaise» nemzedéket? Vagy ha a német birodalmi gyülésben azt konstatálnak a telivér porosz képviselők, hogy a «*császári királyi berlini zeneakadémiában*» nem a «Wacht am Rhein» nyelve alapján, hanem pl. az orosz himnusz szellemében csepegtetik a fiatal nemzedék szivébe a németegység hazaszeretetét? De ne is helyezkedjünk ily magas piedesztálra. Vajjon még a belgrádi skuptsina vagy a bukaresti román parlament is eltürne-e olyan budget-vitát, melynél azt kellene bizonyitani, hogy nincs szükség a «kolóra» a tamburinra, vagy a «havasi kürtre», s hogy lehetséges még más nyelven is művészetet tanitani, mint szerb vagy román nyelven? Hát még mit szóljunk a muszka sovinizmusról, mely még zenekiadványaiban is annyira viszi a nemzeti önállóság büszkeségét, hogy a világszerte elfogadott zenei nomenklaturát sem használja s minden dynamikus vagy kifejezési jelt orosz nyelven fejez ki? De a magyar parlament még arról vitatkozik, hogy talán még is van magyar zene, melynek jogos az aspirácziója.

*

De ugyan mi által is jutottunk ennyire? Megmondom a valót, ha betörik is a fejem.

Először is az által, hogy daczára kilenczven mértföldes csizmával haladó európaisodásunknak, még mindig táblabiró, prókátor, szolgabiró és gentrynemzet akarunk maradni. Ha elérkeznek a képviselő-választások, hát nincs a társadalomnak az az osztálya, melyből a magyar ne választana képviselőt, csak épen a *művészet* az, mely még soha nem látott méltó szakerőt sem a magyar parlamentben, de még csak a fővárosi képviseletben sem, bármely ágát tekintsük az összes művészeteknek. Hát ugyan ki védje meg ott azok érdekeit valódi s nem dilettánsoskodó érvekkel? Ki világositsa fel kellő szakértelemmel a parlamenti bizottságokat, a kormányt s az illető szakminisztert, kinek nyilvános sulyu szava aztán, kihatna az intéző körök és közvéleményre egyaránt? Innen van, hogy egyoldaluak, sokszor tévesek, szándékosak, sőt sokszor roszakaratuak is a kivülről jövő informácziók. S innen van, hogy ahányszor a művészet, a szinház, főleg pedig a zeneopera, zeneakadémia s más szakismereteket igénylő műkérdések kerülnek szőnyegre: hát akár pro akár kontra halljunk fejtegetéseket, vagy inditványokat; mindig mosolyra hangolják a kompetens köröket azok a tájékozatlanságok, melyek csak szegénységi bizonyitványt állitanak ki a magyar parlamentről.

Nem is szólok a Homér-i kaczajra méltó holmi sarkantyus otromba oroszlány-hasonlalatokról: hanem még az olyan komoly, hazafias hangon elmondott érvekről, mint pl. az, hogy Bihari János hamarább feltalálta a «*sonatát*» mint Bach Filep Emanuel és Haydn, vagy, hogy 1814-ben a bécsi kongresszus alkalmával, az udvari hangversenyeket egyszer *Mozart* (ki akkor pedig már 20 éve, hogy ismeretlen sirjában feküdt) máskor meg Bihari János rendezte! S ime nem akadt senki a magyar parlamentben, (még a sarkantyus oroszlány-pledirozó sem) a ki legalább helyreigazitotta volna az ily, egyrészt felette jóakaratu, de másrészt vaskos történelmi tájékozatlanságra valló mondásokat.

Ide jutottunk másodszor s legfőkép azért, mert a mi intéző köreink a művészetet — szellemi nagy jelentőségüket nem is tekintve, — nem gazdagon kamatozó nemzeti tőkének, hanem csak a salonok csecsebecséihez tartozó fényüzési czikknek tekintették mindig s kevés különbséggel tekintik ma is, melyet, mert követeli a nemzetközi izlés, hát épen muszájból tartani kell, mint a selyem függönyt, vagy a khinai porczellán vázákat. Vezetése, fejlesztése s nemzeti alapra való fektetése tehát kivül esik a nemzeti gondok svéráján s elégségesnek, sőt leginkább alkalomszerűnek tartatik a házi kezelésre. Vajjon van-e tudomásuk arról a nevezetes történelmi adatról, hogy az első nagy *Napoleon*, midőn Moszkvában az égő város terült el szemei előtt s midőn a császári kreml is égett a feje felett, hát akkor irta alá a párisi franczia nemzeti zenekonservatorium alapszabályainak a jóváhagyását, melyek szerint aztán tizenkét évvel később-ben, még egy *Liszt Ferenczet* sem vettek fel a tanitványok közé, mert nem volt született franczia? De a magyar parlament napirendre tér annak konstatálása után,

hogy a magyar ifjaknak előbb németül kell megtanulni, ha magukat a zenetudományokban (ezek közt persze szó sem lévén a magyar zenére vonatkozó tudományosabb képzésről) kosmopolitive ki akarják képezni a magyar állam legelső zeneintézetében.

*

Régi de annál igazabb példabeszéd, hogy a «fejétől büzlik a hal» vagy aesthetikusabban kifejezve: «a király példájára hallgat a nép».

A *magyar zenét* sem emeli fel addig nemzeti öntudat és jelentőségre nálunk semmi, mig Magyarország meg nem szünik nemzeti alapbontó imitatora maradni a külföldnek, s oktatás, nevelés dolgában főleg a német professzori járom alatt nyögni, ahelyett, hogy a maga erejéből fejlesztené a nemzeti géniuszt s inkább kevesebb ragyogással, kevésbé öblös ambicziók kielégítésével igyekeznék megszerezni s megművelni azt a földet, mely aztán megtermeszti a hamisitatlan nemzeti szellemi gyümölcsöket.

Mig ez az idő el nem következik (a mostani auspiciumok közt vajh! mikor lehet erre kilátás) addig hasztalan minden erőlködése a jobbaknak s hasztalan a nemzeti géniusz időleges galvanizálása, mert az egymást követő magyar nemzedékeket, ellenállhatlanul ragadja az a kosmopolitikus áram, mely fogva tartja sodrában s melyből csak egy általános nemzeti fölébredés, vagy egy hatalmas *magyar államalkotó* kéz ragadhatná ki.

Magyar géniusz! Jövel a te országod! *Id. Ábrányi K.*

MÁRKUS EMILIA OTTHON.

. . . . Nézem, nézem ezt a képet, nézem sokáig, hosszan; s a mig nézem, végig csókolja arczomat a tavasz lehellete, kelő hajnal pirja, elbódit az ibolya illata, álomba ringat csöndes csermely csobogása, dalos madarak csicsergése . . . . Érzem a családi fészek enyhe melegét s képzeletem elandalodva száll vissza a multba, az illuziók, édes ábrándok szines világába; szövöm ujra csillogó arany-álmaimat, épitem a tündérvárakat, merengő szivem a mesék ölén egy rég letünt világban tévedez. . . odahajtom fejem az édes anyám melergető kebelére, hallom szive dobbanását, érzem melle lihegését . . .

. . . . Három gyermekarcz . . .

Mint egy kedves álomlátás, melyet hajnali szenderében szokott látni az ember s mely első tekintetre megragadja az emberben mindazt, a mi érez és eszmél: szivet, lelket és észt . . .

Az a három mosolygó szempár, mely biztatóan veti felénk édes sugarait, elsimitja a barázdákat a gond borította homlokon, eljátszadozik vidoran a borongó lélekkel s ragyogtiszta, bájos fénynyel, mint a szivárvány, mely eloszlatja a komor ég fellegeit.

Oh, milyen jól esik szivünknek megpihenni a családi örömök enyhe fészkében, a melynek szelid tüzénél évszázadok óta melegszik fel a küzdő emberiség; visszaálmodni a multat, az anyacsókok melegét, az ártatlan lelkek naiv hitét. Midőn a szivekben lakó csodás hangulat az érzelmek frisseségével ragadta meg a lelket s képzelet erőnket lángra gyujtva, reszkető felindulással rejtettük el fejünket édes anyánk szelid ölében . . .

Az élet nagyarányu küzdelmei ugyis letörlik lassanként a lélekről a költészet himporát. Ebben a sűrű embervadonban, a dúló, irtó szenvedélyek szilaj háborgása közepette, a létért való szünetlen viaskodás szivürkhöz tapasztja az önzés szennyét: minden ujabb csalódás egy-egy ábrándot hamvaszt el, s oly jól esik ilyenkor vissza menekülni az illuziók szines világába, mely lelkünket elönti a csodaszerüség bájával, a gyermekkor fényével és illatával.

. . . Nézem, nézem azt a képet s érezni kezdem, hogy nincs több igazság a földön, mint az a mosolygó, rózsás gyermekkor boldog illuziója: a hit a szeretetben, a legtisztább költészet az élet sivárságában, a gyermeki bizodalom Isten jóságában . . .

*

A nyilvános élet szereplőinek sorsa örökös harcz és küzdelem. A férfi arra született, hogy küzdjön, neki ez létföltétele s mégis hányszor roskad le az élet terhe alatt!

Hát még a nő, kit csak arra teremtett az Isten, hogy tűrjön, szenvedjen s — szeressen, mit csináljon a gyenge nő, kit ambicziója, vágya s egy nemzet hivő szózata a nyilvános élet porondjára vezet, ha érzi, hogy az élet dulakodásában mint lankadnak szárnyai, mint foszlanak szét ábrándjai, mint dőlnek romba légvárai . . .

Oh, van a nőnek is ilyenkor egy menstvára, egy erőssége: ha elmenekülhet a családi fészek enyhe tüzéhez melegedni, pihenni, erőt adni és erőt gyűjteni, boldogságot szini s boldogságot áradoztatni . . . . Egy ilyen menstvárat, egy ilyen enyhe, kedves

P. MÁRKUS EMILIA OTTHON.

fészket mutatunk be olvasóinknak ezen a kedves képen. A legérdekesebb, legbájosabb magyar művésznőnek családi fészkét.

Vessünk csak egy tekintetet ezekre a mosolygó seraph arczokra s e pillanatban nem fogjuk *Márkus Emíliában* a művésznőt csodálni, kinek annyiszor tapsoltunk ujjongó lelkesedéssel, kit egy nemzet vall büszkeséggel magáénak, hanem bámulni fogjuk mosolygó arczán az *anyai* büszkeség fönségét és boldogságát, a jóságos, a szerető. *anyát*, kit igazán csakis ez a kis fészek vallhat magaénak.

Nem a *szellem* fénye tündököl e pillanatban ezen a bájos arczon, de boldog mosolyából az *anyai szeretet* édes melege sugárzik elő . . .

. . . . Az anyai szeretet . . .

A mely egyesit az anyai szivben eget, földet, világot s mindenséget s valami kimondhatatlan erőt támaszt benne, mintha nem is a szivben, de a mennyben lenne gyökere . . .

Az anyai szeretet . . .

Az emberi lény legtisztább s legbelsőbb magva, veleje ez, tán az egyetlen, a mi valósággal isteni s eszményi benne . . .

Hir, név, dicsőség, minden elenyészik ebben az enyhe kis fészekben. Midőn a csendes hajlék békéjébe belép az Isten s szelid örömök nyugalmát hinti szét, leszáll a lélek az eszmék honából, a fellegek és csillagok közül a föld porába, eltűnik a *művésznő*, s az *anya* szivében a hit malasztja támad s felszakad kebléből hálaadóan, buzgón:

«Erős várunk nekünk az Isten!

. . . Az Isten, a kit boldog gyermekmosoly közepette tanulunk meg igazán szeretni, a kiben a gyermek megtanit hinni, bizni, remélni . . .

Ennek a kis fészeknek tüzénél merit ihletet az alkotásra a művésznő fenkölt szelleme, s lelkének teremtő géniusza megerősödve száll fel az eszmék honába.

A mikor a nap gondjai s küzdelmei közepette, fáradt lélekkel menekül a gyermeki szoba örömei felé, s leül a földre, játszadozni, dalolgatni, csicseregni gyügyögő kis babájával, a két esztendős *Romolával* s a nagyobbikkal, a komoly *Tessával*, a mikor karjára emeli parányi magzatát s az a kis Murillo-angyal odasimul édes anyja melengető kebléhez, ráhajtja szöszke kis fejét arczára, átfogja nyakát s két kis veres keze összekulcsolódva szorul vállára s angyaloktól tanult, égi nyelven gyügyögi: mama! mama! ilyenkor elenyészik agyában minden gondolat, szétfoszlik az ábránd lelkéből, csak azt érzi, hogy az az apró lény, kinek életet adott, friss életet önt belé s látása eltölti türelemmel, elnézéssel, lemondással, vagy edző elhatározással.

Ilyenkor érzi, hogy a nő hivatása mégsem az, hogy egy nemzetnek legyen büszkesége, fénylő csillaga, hanem, hogy éltető napja legyen csendes családi fészkének. Nem hallja az ujjongó lelkesedést, a tomboló tapsvihar bóditó zaját, mindez belevész kis babájának a sphaerák égi zenéjénél kedvesebb gyügyögésébe; nem látja a kipirult, lelkes arczokat, a koszorúk és virágok záporát, csak azt a mosolyt, mely a piczike ajkán ül s mely reáveti édes sugarait s ragyog tiszta, bájos fénynyel, mint a szivárvány, mely szétoszlatja a komor ég fellegeit.

A mit megtalál a költő, a bölcselő, a mikor *ideált* alkot magának s a *tökély* felé forditja elméjét és szivét, keresvén a legtöbb jót, a legtöbb szépet, a legtöbb okosságot, a legtöbb igazságot és természetességet, azt megtalálja a lángelméjü *nő* a családi élet fészkében: önérzetének hullámzásai, múló kéjei és kinzó nyugtalansága közt, az emberek szeszélyes és változó bámulatával vagy gáncsaival szemközt valami nem várt, jótévő nyugalmat és világosságot érez feltünni, hasonlót ahoz, melyet a vihar közepett érez a habokon hányódó utas, mikor a kikötő világító mécse int feléje az éjfél sötétjéből. Ez az érzés maga a legtisztább *lemondás*, melyben nincsen semmi fájó és megalázó, a legszelidebb *biztatás*, mely magunkkal szemben fölemel, mások-kal szemben szerénységre tanit, de egyszersmind függetlenné tesz az emberek igaztalanságaitól.

Mikor átlépünk a gyermekszoba küszöbén, visszatérünk a merő öntudat gyermekded létfokára, leborulunk a végtelen nagyság s szépség előtt, elfelejtjük, hogy valakik vagyunk s feltünedez sejtő szemünk előtt egész hiábavalósága annak az örökös törekvésnek, mely az élet lépcsőin a fokokért verekszik.

Érezzük, hogy nem ez az igazi imádság, a mit gyermekkorunkban oltott lelkünkbe édes anyánk s melyet lefekvéskor, fölkelés után s az oltár lépcsőinél az Isten szine előtt annyiszor elmormoltunk, hanem az, a mit a költő irt meg szivből jövőn, szivhez szólón:

«Oh, uram! őrizz meg engem s enyéimet,
«Sőt ellenségem is, ki káromon nevet,
«Ne lássunk sohasem:
«Méhek nélkül köpüt, virágtalan nyarat,
«Üres fészket, gyümölcsnélküli kosarat,
«S házat, gyermektelen!

*

. . . Nézem, nézem ezt a bájos képet s érezni kezdem, hogy nincs több igazság a földön, mint az a mosolygó, rózsás gyermekkor boldog illuziója: a hit a szeretetben, a legtisztább költészet az élet sivárságában, a gyermeki bizodalom Isten jóságában . . .

Janovics Jenő.

(Fénykép felvétel Noltsch festményéről.)

Báró EDELHSEIM-GYULAI LIPÓT ezredes

a porosz király nevet viselő huszár-ezred parancsnoka, keresztül tör csapatja élén 1859. évi junius hó 24-ik napjan Solferinonal egy franczia Chasseur ezreden.

NŐI PÁRBAJ.

Irta: LIPCSEI ÁDÁM.

Két apácza kikisérte a vonathoz, sok sűrű könyhullatás után felpakolták egy kupéba s Ágnes kábult fővel, sirástól megdagadt szemhéjakkal indult neki az új életnek.

Az állomáson egy vén kocsis várt rá egy bricskával. A régi cseléd megörült kis kisasszonyának, sokat hátra-hátra fordult a bakon, tulajdon eszükre bizván a lovait s nem győzött betelni az Ágneska csodaszerű nagyranőttségével és csinos, finom orczájával.

A tekintetes úr valami sürgős pörben Budapestre utazott, a nacscságánál pedig vendégek vannak.

Ágnes a hátulsó udvarban állitotta meg a kocsit, belopózott észrevétlenül a tornáczos nagy ősi házba. Kereste régi szobácskáját, de ott ép két ragyás varróné gépje berregett, a nacscsága fürdőző toilettjein dolgoztak. Ágnes lábujjhegyen tovább sompolygott a folyosón.

Az ebédlőből uzsonnás tányérok, fagylalt-evő ezüst lapátkák csörgése és vidám, fesztelen nevetés csengett ki.

A ház hazatért leánya tétovázva állott meg az ódon faragott tölgyajtó előtt, egyszerre hátulról egy izmos férfikar fogja át derékon, egy másik keztyűs kéz pedig állon csippenti.

— Hallgatóztunk babám! Ezért egy csókot adsz czicza!

A tisztességes, művelt nőnek van egy olyan pillantása, mely képes volna észretéríteni egy részeg kozákot. Több ebben a nézésben az ártatlanság megrettenése, sértett szemérem, mint a harag.

Ágnes egy piruló arczú, délczeg tüzértisztet látott maga előtt, aki kezét sipkája széléhez emelve, reszkető hangon mentegetőzött.

— Geszter Andor vagyok, a ház vendége. Bocsásson meg, ha tud, komiszságomért, de megvallom . . .

Ez őszinte és férfias megbánás volt. Ágnes magához tért ijedtségéből, pajkos kis leány szeme fölismerte a helyzet fonákságát s szivéből ránevetett a megszégyenült nyalka fiúra.

— Szobalánynak nézett úgy-e? Hát azzal illik így bánni?

Ez volt az első találkozása Ágnesnek egy eleven fiatal emberrel, aki valami egészen más volt, mint az intézet próbabáljainak méltóságos és ostoba berendelt kamasz tánczosai.

Ágneska egészen apró gyerek volt, mikor édes anyja meghalt. Apja, a könnyűvérű viveur nem tudott mit kezdeni egy pityergő, tiz éves babával, beadta nevelőbe.

Nem mintha nem szerette volna az ő kis Nessyjét. Porczellánra zománczolt arczképe változatlanul iróasztaláról mosolygott rá. Életvidor egoista létére elégségesn ek vélte az apai kötelesség teljesítésére, hogy fárasztó fogalmazás közben egy-két gyöngéd pillantást vetett gyermeke arczképére s pontosan fizette érte az ellátás díját.

Az első évben a szünidőre hazajött Ágnes. Apja meghurczolta magával egy tuczat divatos fürdőhelyen.

Ágnes halálra únta magát a fürdőparkok forró homokján, vagy a vendéglői szobák lankasztó magányában; míg apja kirándulást rendezett egy vöröshajú színésznő tiszteletére, vagy a kártyaasztal zöldposztóján gyűrte össze manchettejeit.

Fáradtan, kimerűlve sóhajtozott vissza a nevelőbe. Más évben arra kérte apját, ne vigye haza.

Az apa szive egy kicsit megrendűlt erre a szóra, de aztán örült, hogy megszabadúl legényes mulatozásainak egy alkalmatlan, korlátozó nyügétől.

Ágnest még arra az ünnepre sem hozták haza, mikor az apja újra megházasodott. Pár éve vett el egy híres báli szépséget, valami szegény özvegy nagyralátó, már nem egészen fiatal leányát, aki férjhez ment, nem kinálkozván egyéb elfogadható módja a gondtalan megélhetésnek.

Ez a sápadt, lusta asszony szivesebben lett volna valami nagy úr maitresse, akit lépten-nyomon megcsalhat, mint egy középsorsú becsületes férfi felesége.

Látszólag hideg jóltápláltsága egy szenvedélyeitől összeszáradt buja olasz nő lángoló vérét takarta.

Az apa pár meglehetős kusza kapkodó sorban értesitette leányát házasságáról. A nászútról visszajövet meglátogatta az új asszonynyal az intézetben.

A szép, nagy asszony nem valami különös melegséggel nézett le az egyszerű kis leányra s bizonyára ennek zöldes, szurós szemeiből sem sok szeretetet olvashatott ki.

Végre is Ágnes május ötödikén betöltötte tizennyolczadik évét s egy tizennyolcz éves leánynak nincs semmi keresete a nevelőintézetben.

Igy hát hazajött. És hamarosan megbánta, hogy nem hallgatott a jó «növendékek» szelíd példálózgatásaira, hogy lépjen ő is az úr Jézus fekete fátyolövezte menyasszonyai sorába.

Apja még ma is a megye első prókátora. Vagyona ugyan alig van, hanem sokat keres, a mi azonban mind kevés, mert az az új asszony nagy szemét rámeresztve soha sem ún belé ugyanazon metsző, rideg szónak ismétlésébe: pénzt, pénzt.

Az asszony nyilt házat vitt. Aki csak valamire való ember megfordul a vidéken, az mind bejáratos hozzá. Most éppen az ujonnan áthelyezett tüzérüteg tisztjei vannak divatban.

Szóba, hírbe keverték a szép asszonyt Gesztes Andorral is, aki különben szerencsés véralkatú, könnyen alkalmazkodó fiatal ember, a kis város hölgyvilágának kitüntetett kedvencze, akinek kardbojtján és egy csomó adósságán kivül semmije sincs az isten ege alatt.

Azontúl jó fiú volt, szándékosan senkit se sértett és igyekezett az akaratán kivűl esett megbántást Ágnes iránt kitüntető figyelemmel helyre hozni.

Szegény kis Nessy egyszerű, kinőtt barége ruhájában szeretet nélkül hervadozott az ősi házban, melynek egyetlen zugát sem találta biztos rejtekhelynek igénytelen, de ó mily szivbe fészkelt fájdalma kisirására.

És Ágnes tapasztalatlan gyermeklány volt, szeretet után hasztalan sovárgó egész valójával.

Az ő bukásának olyan egyszerűek, hétköznapiak a motivumai. Egy kis komoly vele foglalkozás, egy óvatlan pillanat s a Gentleman-breviárium azon csiklandós paragrafusa, hogy «nem lehet az ember fából».

Egy szép júniusi reggelen történt. Az éjjel erősen esett. Muló nyári zivatar, kékes villanásokkal és hatalmas dörrenésekkel az ozónos levegőben.

Ágnes, a lenhajú kis Nessy, macska szemeivel és macska lágyságú, hajlékony termetével kora reggel kiszökött a kertbe és valóságos kacsamódra fürdött lehuzott harisnyával az esőcseppektől szikrázó, sötétzöld, kövér pázsiton.

Kitágult tüdővel szívta a felüdült kert füszeres lehelletét. Hamvas, világos sárga haját lebontotta, mert az erős hajnali levegőben fejfájást érzett a dús fonatok terhétől.

Olyan ártatlanúl futkos e perczben a selyem gyepen, mint egy kisebb rangú szeráf. Észre sem veszi, hogy az ösvény fordulatán előbukkan a mostoha.

Márvány húsa a Junó isteni méltóságával állt ellent a tünő éveknek. Homlokán, arczán redőt nem vés a benső lángolás.

Nyugodt, közömbös hangon szólt a zavartan menekülni készülő leány után:

— Várj csak Nessy, van valamim a te számodra.

Ágnes, a tetten kapott bűnös, szégyellősen rejtegetve lehúzott harisnyáját, semmivé vált a pompás szép asszony előtt.

— Üljünk le itt a gesztenyefa alatt. Beszélgessünk Atyád bizott meg, hogy közöljek veled egy dolgot. Megvallom, nem szeretem magamat a más ügyébe ártani, de végre is meg van. Hallgatsz rám gyermek?

— Igen mama.

— Bizonyosan gondoltál már arra, hogy valamikor férjhez kell menned. Ne szólj, utálom a szenteskedő képmutatósdit. Tartozom neked azzal a felvilágositással, hogy atyád nem gazdag.

— Tudom. mama.

— Sőt mondhatom, semmije sincs, minden jövedelmet fölemészt a háztartás. Atyádnak adósságai vannak, kényes adósságai, értsd meg.

— Igen mama.

— Neveltetésed sokba került. Neked férjhez kell menned.

— De mama.

— Kérőd akadt. Vagyonos fiatal ember, akinek megtetszettél te kis szürke nénike. Atyád lekötelezettje Biró Kálmánnak s te nőül mész hozzá.

— De mama . . .

— Idegessé teszel örökös mamáiddal, Ne tetesd magad együgyűbbnek a valódinál.

— És ha azt mondanám, nem?

— És miért nem, ha szabad kérdenem?

Nessy bohó gyermekagyában egy hősies ötlet fogamzott meg:

— Mert mást szeretek.

Kiáltá annyi csengő hévvel, diadalmas lelkesedéssel, hogy a mostoha felsziszszent.

— Ugyan? Igaz, ez a kérő nem titok. Többek közt házunk egy jó barátjával, Geszter Andorral is bizalmasan közöltem. Őrült szerencsédnek s csak azt sajnálja, hogy esküvőd előtt bucsuzatlanul el kellett távoznia. Félévre behitták az ekvitációhoz. Az éjjeli expressvonattal utazott el.

Nessy a százados gesztenyefának támasztotta fehér arczát, nem volt képes egyetlen szóval, egyetlen sóhajjal tanuságot tenni arról, hogy él s hogy ez az orgyilkos, igazi brávó-döfés egyenesen a szivébe talált.

A mostoha várta és élvezte ezt a hatást. Nem az anya állott szemben a leánynyal, hanem egy veszettűl féltékeny nőstény

a vetélytárssal, akiben gyönyörűség megforgatnia a kést, mert fiatalabb, vonzóbb mer lenni, mint ő.

— Még egyet. Atyád kötelezettségei a kéröddel szemben igen kényes természetüek Kényes adósság, tudod, az olyasmi, a mit okvetlenül ki kell fizetni, akár készpénzzel, akár egy golyóval az agyba. Megértettél?

Nagyon megértette. Megkínzott kis lelkén millió gondolat zsibong át. Mivel tartozik ő az apjának? Szeretettel bizonyára nem.

— Férjhez fogok menni ahhoz, a kihez ön akarja.

Talán még soha nem volt olyan fehér menyasszony, mint Nessy. Fehéres sárga hajában fehér mirtusz koszorú, fehér atlasz menyasszonyi ruhájának bodrára omlott fehér fátyola. És az arcza olyan mészfehér, mint valami ó-német ballada halott arájáé. És nem rejti, a közönséges menyasszonyok módjára, könyek alá a nászra sovár örömét. Olyan közömbös, olyan fásult undorral nézi, látja az egész pompáskodó czeremóniát, akár egy vén istentagadó, vagy egy a stambuli bazárban eladásra kitett czirkassziai rabszolganő.

Úgy lehet, egészen rendes, jó feleség vált belőle. Férje, egy jelentéktelen X, igyekezett kedvében járni és boldog egyszerűségében soha sem jött rá, hogy csak egy elkeseredett női párbaj dobta karjai közé a legyőzöttet.

Nessynek az volt a legkeservesebb, mikor megtudta, hogy a mostoha csak úgy hazudta az apja egész fenyegető veszedelmét, aki mégis inkább magát lőtte volna főbe, semhogy eladja leányát.

Hanem ekkor már gyermeke volt s ennek a kedvéért élnie kellett. És ilyformán befejezetlen maradt, közönséges asszonyi nyomorúsággá alakult át a Nessy életének olyan romantikusan indult drámája.

KOESSLER JÁNOS.

A *jó* zene mestere.

Azaz: a klasszikus zene hive, a ki, ha akar, tud ósdi is lenni — de megmutatta, hogy a romantikusabb sziveket is gyönyörbe tudja ringatni. Két izben hallottuk nyilvánosan egyik ujabb művét: azt a hegedűszonatát, a mely *Ondriczek* magas művészetét s a szerzőnek Koesslernek meleg érzését, lobogó képzeletét egyenlő fényben ragyogtatta. A ki ilyen nem mindennapi bizonyságát nyujtja a modern érzésnek s a klasszikusokon nevelkedett izlésnek: az a zeneszerző méltó mindnyájunk becsülésére és szeretetére.

Zenei pályára utalta nagy tehetsége már apró-cseprő gyerek korában. Ujévi gyermek volt: 1853. első napján született; atyja mint tanító működött Waldeckben (a Fichtelgebirge területén), hol az orgonán már akkor is gyakran helyettesitette a kis Hans, mikor alig érte el tizedik évét. Majd Aichstädtben, három évig Neumarkban tanult, ott a kitünően végzett tanitóképző intézet templomának, itt a városi plebániának volt orgonása, mert nyolcz testvére mellett nem számithatott hazulról anyagi támogatásra. 1874-ben került Münchenbe, s ott hagyván a műegyetemet: magánuton szerzett zenei tanulmányait 1877-ig a hires «Musikschule» növendéke gyanánt, *Reinberger* és *Füllner* alatt tökéletesitette. Csakhamar *Drezdába* hivtk conservatoriumi tanárnak; itt az ellenpontot s a karéneket tanitotta, azonfelül 1879. óta a dalegyesület («Liedertafel») igazgatója volt. Előttünk fekszik a 200 oldalnál terjedelmesebb ünnepi album («Festschrift») mely 1889-ben, az egyesület félszázados fenállása alkalmából majdnem egy egész nyomtatott iven át beszél Koessler érdemeiről, a ki 26 éves ifju létére annyi szaktudást, tapintatot, szigort fejtett nehány hónap alatt, hogy az addig nagy szerepet játszott drezdai dalegyesületet 131 versenyző egyesület ellenében diadalra vezette az 1880-i *kölni* nemzetközi dalversenyen. Nem csoda, hogy 1881-ben a kölni opera meghivta karnagyul;

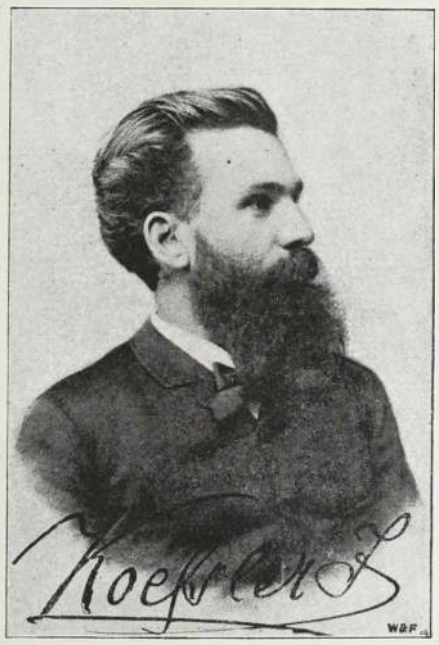

ott is maradt volna, a német zene egyik fejedelmi otthonában, de *Trefort* miniszterünk 1882-ben meghivta Budapestre az orsz. zeneakadémiához a zeneszerzés, meg a karének tanszékére — szavát vévén, hogy az ő minisztersége alatt ez intézetünket nem hagyja el. Nem telt belé három év, már hivták Drezdába, az elhunyt Wüllner utódául conservatoriumi igazgatónak, majd Achenbe zeneigazgatónak (hangversenyek szervezésére), Frankfurtba conservatoriumi tanárnak — de Trefort 1888-ig nem cserélte fel a bársonyszéket a ravatallal.

Minálunk, száz meg száz tanura hivatkozhatnánk: kitünő tanár Koessler; tudás és fegyelem szempontjából megbecsülhetetlen erő. Egyetlen sebezhető oldalát támadták meg: a nyelvérzék hiányát, a miről végre ő épen ugy nem tehet, mint pl. akármelyik nyelvtudósunk, a kinek a miveltséghez oly nagy mértékbenn tartozó zene iránt nincs semmi érzéke. Koessler ért magyarul, ha nem képes is maga produkálni nyelvünkön. Magunk is énekeltük az Eötvös szellemének ajánlott s az ő «Végrendelet» cz. költeményére irt megható karénekét, melynek magyar szövegéhez teljesen alkalmazkodik zenéje.

Mint zeneszerző, számos 4- és 8-szólamu karéneket, dalt, vonósnégyest-, hármast, szinházi zeneművet irt, (pl. Goethe «Iphigeneia»-jához) egy görög hangsorokban mozgó symphoniát; misét (lágy-hangsorban); a bécsi «Singverein» két évvel ezelőtt nagy jutalommal tüntette ki a 16-szólamu «XLVI. zsoltár»-áért, melyet április hó 10-én *Bellovics* Imre fog igazgatni a «Budapesti-Zenekedvelők-Egyesülete» hangversenyén, előreláthatólag a bécsihez hasonló sikerrel. Legujabb nagyobb művét a «Szilvészteréji harangok» cz. világi requiemet, szintén a bécsi énekegyesület kérte el bemutatásra ének- és zenekarral.

A legszebb éveit most kezdő művésztől és tanártól teljes joggal várunk még sok jót, szépet, nagyot: feljogosit arra komoly munkában és szép eredményekben gazdag multja és jelene.

CARPE DIEM.

Carpe diem! élj a mának,
Mit a holnap, mit neked!
Perczenyi kéj, gyönyör ha nyujtja
Idd ki azt a serleget.

Mig a szived forró, pezseg
Szeresd a bort, a leányt.
Hátha holnap már, ki tudja,
A halál a sirba ránt.

Hadd sorvadjon szivem lázban
Mig a leányt ölelem.
Éljen a bor, éljen a lány
Éljen a csók, szerelem!

Bort hát ide a pohárba,
Ölelj, csókolj angyalom,
Leheld lelked az enyémbe
Mig ajakad csókolom.

Aztán ide a pohárral,
Ne maradjon csöpp se benn —
Mit törődöm a jövővel
Mikor oly szép a jelen!

Róna Béla.

TAVASZI BOLYONGÁS.
– Meyer Conrad Ferdinand –
Az égen a nap tüze nő,
A felfakadt tó tiszta szép,
Hullám közt csónak tör elő;
Szivem feszül vitorlakép.
Bolygásra kárhozott a szív,
Mely elmulasztá tavaszát;
Nincs nyugta, gyötrő harozot vív,
Ha kéklő habot ujra lát.
Az eljátszott szép ifjuság
Örök vágyódás gyötrelem.
A szív keresi tavaszát,
Csak keresi szünettelen.
Sbár fürtöd mint czüst ragyog,
Salig hogy dobog a kebel,
Még üzik a kéklő habok,
Hogy tavaszát keresse fel
Felekisándor
WESSELY & FALTA
Sávely
93

LEMONDÁS.

Mutatvány *Karczag Vilmos* drámájából.

II-IK FELVONÁS

10-ik JELENET. — GÉZA. — SZOLGA, majd IRÉN.

Géza (jön szobájából, csenget).

Szolga (belép). Parancsol?

Géza. Jelentsd atyámnak, hogy itt vagyok s várom parancsait.

Szolga (el).

Géza (egyedül). (Leül a pamlagra, háttal a jobb oldali ajtóhoz).

Irén (jön jobbról, lassan, tisztelettel közelít s kis szünet után megszólal, mintha hosszú, nagyfontosságú elbeszélést akarna kezdeni). . . Gróf úr . . .

Géza (hirtelen megfordul). Ah, asszonyom. Atyámat vártam.

Irén. Tudtam, hogy ön nem hallgatna meg. Csellel éltem. Bocsásson meg. A bűntelen lélek nem kér, nem könyörög, az öntudat nem közelít meghunyászkodva és ime én mégis összetett kezekkel esedezem: hallgasson meg engem. Hallgassa meg egy méltatlanul vádolt nő élettörténetét, egy összezúzott szív sóhajtását, egy megbántott, meghurczolt, megvetett lélek mentségeit.

Géza. Én nem vagyok bírája sem önnek, sem atyámnak, sem a társadalomnak.

Irén. De ön érzi magát megraboltnak és megsebzettnek.

Géza. E család őseinek dicső nevét én örököltem; én reám bizatott megőrizni ezt tisztán, nemesen. Őrködöm hát felette s feljajdulok, ha megtépik vagy beszennyezik.

Irén. Ez a hagyomány, elfogultság s a vakhit szava volt. Nem a poros családi czimerek között, az ősi fegyvertárban, a dicső emlékek lomtárában keresem én Korolán Géza grófot. Az istenes hitben, a felvilágosodott tudományok között, a világi élet zajában szerzett életbölcseségű Korolán grófot kérem én, hallgasson meg nemes elmével és érző szivvel.

Géza. Az a szív, a melyhez ön szólni akar, anyám sirját őrzi.

Irén. Annál fogékonyabb, annál jobban megért engem.

Géza. Sem az ön beszéde, sem az én szivem, sem ember, sem Isten nem teheti már meg nem történtté a megtörténteket.

Irén. De megérthetővé, elviselhetővé teheti, s megzereszheti a földi élet leghőbb vágyát: a nyugalmat és szeretetet.

Géza (nem tetsző mozdulatot tesz).

Irén. Igen, a szeretetet. A szeretet nevében közelítek. (Ünnepélyesen.) Édes anyja egyik régi imádkozó könyvének első lapján e szavakat olvastam felirva: «Hallgassd meg azt, a ki a szeretet nevében közelít hozzád, és áldva léssz».

Géza (ihletetten lehanyatlik a pamlagra). Hallgatom . . . . .

Irén (kis szünet után.) . . . Volt egy büszke ősi nemes család. Évszázadok előtt adományozott nemesi czímerében ott fényeskedett a harczi vitézség, bátorság jelképe, mely kevélyen integetett a Dorsay-kastély homlokáról. Hét falu határolta az ősi palota széles birtokát. Vitézségben, hazaszeretetben, fényben, pompában nőtt fel minden újabb nemzedék. Királyok, herczegek kegyelték és keresték szolgálatát, ha harczba hívták vagy békében meghitt barátra volt szükség. De vihart követte a vihar, satnyult kornak satnyább fia lett, czímer, név, ősi büszkeség elvesztette fényét, lassanként rozsdás lett a kard; lomtárba került. Leomlott az ősi kastélynak egyik bástyája, aztán a másik; ajtó, kapu korhadt, jött-ment nép, ütött-kopott fajta, nagyot ütött rajta és kidűlt-bedűlt. Fű nőtt az oldalán, moha nőtt a tetején, ablakja betörött, vakolata lemállott. A magyar virtus elkártyázta, a kopó elugatta. Reszketve hagyta ott minden lakója, mert félt, hogy rázuhan s alátemeti . . . (Kis szünet.) Nekem már csak a romját mutatták: «Nézd kis leányom, mi is voltunk nagy urak, ez a kastély hirdette dicsőségünk valamikor régen. De kibecsültek, kikergettek, nekünk már csak a hire maradt. Én nevetve, kaczagva vigan futkároztam a romokon, az elhagyott kert parajnőtte térein, anyám könyes szemekkel, sírva nézte a gondtalan gyermek pajkos játékát. És az emberek? Nem szánakozva, nem sajnálkozással, de gúnyos tekintettel néztek benünket; kaján mosolylyal, kárörvendő szavakkal, mint a kopott urakat szokás. De azért anyám, ez ősz matróna, ki még látta a pusztuló kincsek utolsó aranyát, a széjjelhordta vetés utolsó kalászát, az ága-tépett büszke törzs utolsó hajtását, a nagy névhez, a dicső multhoz méltóan nevelt fel engem, egyetlen gyermekét. Oh bár ne nevelt volna. Ne tudtam volna meg soha, mi az, a mit elvesztettem, s mi az, a mivé lettem. Milyen boldog, a ki szegénynek születik tudatlanságában, tollatlan lélekkel. Nem fáj neki a nyomorúság, kicsinyes vágyait kielégíti a mai nap, de a ki szegénynek születik, gazdag képzelődéssel, egy dicső multnak kinos tudatával, szárnyaló lélekkel, fogékony szívvel, az nyomorulttá lesz, mint én, a kinek fáj a lét, gyötri a ma, és nem gyógyítja a holnap, mert minden óhaj, mi lelkében megfogan, egy újabb meg újabb vágynak lesz szülő anyja. Így hánytvetett az élet az egyik sarokból a másikba. Mindenütt csak befogadott, megtűrt koldús voltam. Anyám varrással tengette sanyarú életét, megvonta szájától még a betevő szükséges falatot is, hogy nekem könyvet vásároljon. A pinczeszoba fojtó levegőjében, gyengén pislogó lámpa fénye mellett virrasztott át éjeket, görnyedve, hogy engem fölneveljen. (Kifakadva.) Oh, ha megfojtott volna, mennyi keserűségtől szabadultam volna meg! (Kis szünet). De nem akarok igaztalan lennni . . . .

Anya volt, dédelgette gyermekét, legyen áldva emléke. Tizenhat éves leány voltam, mikor egy reggel anyám e szavakkal költött fel: «Nem tudok aludni, gyermekem, nagyon hosszú az éjszaka, gyújts gyertyát; dolgozni fogok». Fölébredtem. Nap ragyogott az égen, sugarai behatoltak kis szobánkba . . . de anyámnak nem világítottak többé . . . Megvakult . . . . (Elérzékenyedve egy szék támlájára támaszkodik.) Egyszerű, régi, elkopott, igaz történet ez. (Fölemeli fejét s folytatja.) Most az én kötelességem volt kenyeret keresni s oda nyújtani azt reszkető kezébe. Irigyelt szerencsém volt. Gazdag, előkelő családokban kaptam tanitónői állást. De sehol sem volt maradásom. Szemrevaló szépségem itt is, ott is gyanut ébresztett. Hogyan is lehetne becsületes egy szép leány, a ki maga keresi kenyerét. Czélpontja voltam az ifjú méltóságos uraknak s a nők vetélytársat láttak bennem. Elüldöztek, elmartak. Törődött, beteges anyám

A «LEMONDÁS»-ból (II. felv.): «Keljen fel asszonyom és engedje meg, hogy igaz barátja lehessek».

éhezett s azalatt a minden erkölcsi érzékből kivetkőzött, prédára leső kéjencztömeg körülrajlott — megejteni készen, jogokat formálva szivemhez, szépségemhez, ifjuságomhoz. Egy se kereste lelkem belső titkait, egy se kérdezte, mi az, mi még az élethez köt, mi a czélom, minők vágyaim, lakik-e bennem becsület, méltóság, éltető szeretet; csak felingerült gonosz vérivel testemet óhajtotta mint a vadállat. Reszkettem. Elhagyatva, elgyötörve, kétségbeesve sokszor gondoltam öngyilkosságra, midőn egyszerre, mint egy vigaszul küldött megmentőm, elébem állott Korolán gróf jóságos szivével, szerető szavával, meleg érdeklődést, vonzalmat tanusítva . . . .

Géza. (érdekkel kezd figyelni). .

Irén (folytatja). Olyan szót, olyan hangot, mint a minővel ő közelített, én még nem hallottam akkorig: «Gyermekem — szólt — kegyed nemes lélek, nem érdemli meg a sok szenvedést. Oszszuk meg együtt, kisebb lesz a teher» . . . . (Gézához). Ne szakítson félbe uram. Megtettem én azokat az ellenvetéseket magamban mind, miket most ön akar mondani: «Számithat-e a társadalomban becsülésre egy olyan nő, a ki eladja ifjuságát?» Sokat töprengettem én ezen és éreztem helyzetem kinos voltát. De mit nyújtott nekem a társadalom addig, mig e lépést el nem követtem? Megvetést, elszenvedhetetlen gúnyt, becstelenséget, mint minden olyan nőnek, kit rákényszerit a sorsa, hogy dolgozzék. Annak a társadalomnak, mely megitél, mely testembe vágja karmait s követeli, hogy rosz legyek, nincs joga, hogy pálczát törjön fölöttem. A társadalom szemében egykorig bűn volt az erényem is; ma lelkiösmeretem és az Isten tudják, hogy erény ez a bűnöm is. (Elérzékenyedve.) Már neje voltam Korolán grófnak, mikor meghalt az anyám. (Lelkesülten.) Szeretném e perczben kitárni szivem rejtekét, bűbájos zenét óhajtanék hangomnak, mely lelkéhez férkőzzék. Hiszen nem vagyok én olyan rossz, nem olyan gonosz, nem oly bűnös. Talán megérdemlem a tiszteletet és a barátságot is. Őrangyala igyekszem lenni e kedves háznak, gondozója az ön agg apjának. Taszitson el, vessen meg, gyűlöljön még, ha tud. Zúzza szerte még jobban szenvedő lelkemet. Legyen igaz birám, aki sujt vagy megbocsát. (Térdre roskad).

Géza (ki a beszéd vége felé mindinkább érdeklődést, majd részvétet tanusított, végül elérzékenyedve közelit Irénhez és kezet nyujt). Keljen fel asszonyom és engedje meg, hogy igazi barátja lehessek!

Irén (kitörő örömmel felszökik s hevesen megragadja Géza jobbját). Ah! köszönöm! köszönöm!

TARDOSY MARGIT LEMONDÁSA.

Irta: VÉRTESI GYULA.

Természetesen e lap igen tisztelt szerkesztője az én kedves *Karczag* barátom, az ő ideális színezetü talentumával sokkal szebben meg tudta volna oldani ezt a dolgot, a mit most el akarok mondani — hanem én azt hiszem, hogy én közelitem jobban meg az élet meztelen igazságait, mikor azt mondom, hogy a szerelmi lemondás az életben többnyire kapcsolatban áll egy-egy kis ólomgolyóval, amit vagy más lő az ember testébe, vagy önönmaga.

Mert azt, hogy lemondani csak elmondani könnyü . . . Óh megtenni, az nagyon nehéz — s az áldozatra kész lelkek száma veszedelmesen ritkul. A dolgokat sokkal könnyebb megoldani egy-egy golyócskával . . . .

. . . Karády Laczit sokkal nagyobb úrnak nevelték, minthogy dolgozni megtanult volna, meg dolgozni akart volna. Meg azután igaza is volt, hogy tisztességes rendes munkából csak az élhet meg, a ki ahhoz hozzászokott. Ő nem tudna.

Egy pillanatra megvillan ugyan előtte egy aranyos napsugaras kép a jövőből, elvenni a leányt, a szegény szép Margitot, a kinek azt mondta egyszer, hogy meghalna nélküle — s élni vele boldogan, szegényen valahol messze, a hol nem ismeri senki, a hol nem kell szégyelnie hogy dolgozik, a hol senki se tudna róla, hogy karancsszegi Karády Laczinak háromezer holdja is volt egy tagban — azaz hogy csak az apjának. Neki csak hatszáz maradt, azt a kicsit meg minek tartogatta volna.

Az asztalon ott hever előtte két arczkép, az egyik a Margit arczképe. Nagy sötét szeme csak úgy ragyog ki a képből — a kivágott báli ruha csipkéi között bódító bájosan emelkedik ki a vakitó fehér mell — a gömbölyü váll, s az ajkok, azok a parányi félig becsukott ajkak, mintha most is valami édes kedves szót suttognának.

A másik arczképről egy kis fakó sápadt penészvirág néz rá, szürke, apró szemei mint valami hiuzéi — keskeny ajkai vértelenségét még igy is látni — termete olyan mint egy tizenkét éves gyermekleányé . . .

Szinte undorral löki félre ezt az arczképet — s kapja fel a másikat, s csókolgatja a hideg papirost mint valami gymnazista gyerek.

— Óh mi lesz velem — mi lesz velem . . . .

S az lett vele, hogy mikor a hitelezők kezdték nagyon szorítani, hát megkérette Vinitzer Melaniet — a kis penészvirágot, a százezres leányt.

Dicsekedni ugyan nem nagyon dicsekedett vele, sőt a ki előtt csak lehetett, titkolta, mintha bizony azt mindvégig titkolni lehetett volna.

Vinitzer Melanie bezzeg nem titkolta. Hogy is titkolta volna, mikor olyan büszke volt rá, hogy Karády Laczi az övé lett.

A kis sápadt, fehérajkú penészvirág végtelen boldog volt, ha az emberrel, Laczival együtt láthatták.

Szerette volna kikiáltani az egész világnak, hogy az a dalias szép legény az övé, egyedül az övé. Őt szereti a szivével, a lelkével, igazán, egyedül.

Mikor mondogatta neki, hogy szereti, magáénak akarja az egész életre — óh, úgy szerette volna, ha ezt a vallomást az egész nagy világ hallotta volna!

Néha olyan őrült vágy fogta el, hogy az utczán, mikor a legtöbb ember jár, elkiáltsa magát, hogy Karády Laczi az enyém, csak engem szeret.

Apró szürke szemének lázas tekintete egészen beleveszett ebbe a szép, egészségtől duzzadó férfiuba és sovány karjaival olyan kimondhatlanúl jól esett, hogy belekapaszkodhatott az erős, ruganyos izmú férfikarokba.

Eszébe sem jutott, hogy vézna, gyermekleányos termetével, fakó arczával, fáradt járásával milyen nagyon roszul veszi ki magát a deli, fiatalos erőtől duzzadó férfi mellett.

Nem, legkevésbbé sem gondolt erre. Meg sem fordult az eszében, hogy Karády Laczi őt talán nem is annyira magáért, mint inkább a pénzeért szereti. Hiszen Laczi gazdag fiú (a hitelezőknek van annyi eszök, hogy a gazdag parthiek előtt, módját ejtik valahogy, hogy a vőlegény úr jó módja szóba kerüljön) válogathatna a leányok között. De ő tetszett meg neki! Őt szerette meg!

És az ezüst foglalatú kis tükör nagyokat hazudott Melanienak, mikor tőle kért igaz itéletet.

— Szép vagy kicsikém — kedves vagy kicsikém . . . .

De hát édes istenem, melyik csúnya leány is ne látná magát szépnek. Óh, a természet jól rendezte ezt igy be. A bájakért cserébe ad bolond hiszékenységet.

S a kis Melanie a vágyakozó szerelem jelének magyarázza azt, mikor vőlegénye leemelve csontos válláról a kis selyem kendőt, reszkető kézzel ér hozzá meztelen nyakához.

Pedig ha látta volna az utálatnak azt a kifejezését, mely arczát elöntötte ép e pillanatban — bizonyára nem áltatta volna magát tovább.

De nem látta s a boldogságtól ragyogó arczczal beszélt:

— Ugye Laczi nem bánja, hogy eljöttünk, pedig, hogy nem akart jönni. Valósággal el kellett hoznom.

Csakugyan hozni kellett. Semmi kedve sem volt erre a majálisra kijönni. De a menyasszonya nagyon kérte, hát mit csináljon.

— Csak azután jól mulasson.

— Ha nem mozdúl el mellőlem, jól fogok mulatni. Csak magával akarok tánczolni is.

Laczi nem szól semmit, csak az ajkait harapja össze, s magában elgondolja, hogy ez ugyan remek mulatság lesz! Csak legalább Margiték ne jönnének el! Úgy fél a találkozástól s mégis bolond vágy fogja el most a nagy fekete szemek, a karcsú derék — egy mosolygása egy lehelete után.

Éles tekintettel ügyeli az érkezőket. A zöld lombokkal s apró zászlókkal feldíszitett kapun át egyre érkeznek a párok. A fehér csokros fiatal rendezők alig birják őket bevezetni, olyan sokan jönnek.

— Mit néz édes? — kérdi mellette ülő menyasszonya.

Alig birja elnyomni az ajakára toluló feleletet. Azt nézi, hogy mikor jön Margit, az a kedves, szép cserben hagyott leány, a ki most, hogy lázas vágyódással várja, még ezerszerte szebbnek tűnik fel emlékezetében.

De nem mondja el, csak ránéz a kérdezőre. S olyan utálatosnak, kiállhatatlannak találja a szerelmes tekintettel ismét feléje hajló leányt, a minőnek talán még soha.

— Nos mit néz?

— Semmit.

S hogy megnyugtassa, kezébe fogja vékony kis csontos kezét. Épen jókor.

Most vezeti be Tardosy Margitot az egyik fiatal rendező.

Izgatottságában úgy összeszoritja menyasszonya kis kezét, hogy az, ha nem szégyelné magát, felsziszszenne fájdalmában.

— Ne szoritsa úgy édes.

— Pardon, jövök rögtön. Kezdik a tánczot. Hozok magának tánczost.

Nemsokára vissza is jött valami fess huszárgyerekkel, aki már régóta hallott róla, hogy a csúnya Vinitzer leány jó parthie, s most szerfölött örült a jó alkalomnak. Hátha ki lehetne Laczi pajtást a nyeregből ütni.

És a táncz olyan kiválóan alkalmatos az ilyen ataque-okra.

Csakhogy úgy veszi észre a legény, itt lefújtak neki. Melanie rá se hallgat, lázas tekintettel, kigyúlt arczczal lesi minden mozdulatát a legénynek, aki ott tánczol nem mesze tőlük Tardosy Margittal.

Előre nyujtja sovány nyakát, hát ha úgy jobban meghalhatna valamit abból, a mit a vőlegénye beszél.

De nem hall semmit. Csak azt, hogy Margit felkaczag, azután megint nem hall semmit.

A barna fiúk pedig húzzák azokat az édes szivetcsiklandó nótákat, a melyektől csak úgy bizserg a vér az erekben, s a leány nem nevet már. Ringó termete hullámos vonalaival odatapad a férfihoz, aki lázasan, reszkető hangon súgja fülébe azt, amit szenvedélye, vadul zakatoló szive az ajakára kerget.

Hanem egyszerre csak eltolja magától a férfit. Végig simitja kigyúlt szép arczát, s a homlokát, mintha a mámoros gondolatokat akarná agyából elkergetni.

Nyugodt, hideg tekintettel néz már Karády Lajosra. Csak pillanatra érezte, minth visszatért volna szivébe a szerelem. Meg is mondja:

— Látja, egy pillanatra megint hittem magának. Hogy is mondta: szegényen fog küzdeni értem, dolgozni, kinlódni, hogy megszerezze-a mindennapit! Bolondság. Ne fáraszsza magát. Felesleges lenne. Úgy sem tudnám szeretni. Mert én csak azt szerethetem, a kit becsülök is. Csak menjen a maga útján! Jó vásárt csinált? Jól megadták az árát!

Minden szava úgy égeti a lelkét, mintha tüzes szikrák hullanának rá. Összeharapja az ajakát és szó nélkül vezeti helyére a leányt.

— Isten áldjon meg!

— Sok boldogságot! Lesz is. Melanie nagyon szereti. Hogyne szeretné! Máskép csak nem vette volna meg?

Mintha arczába vágott korbácsütés lenne minden szó. Margitot már elvitte más tánczolni, de ő még mindég ott áll egy helyben, mintha a lába gyökeret eresztett volna.

A menyasszonya odajön hozzá. Szeretne szemrehányásokat tenni neki, hogy elhanyagolja, hogy Margitnak udvarol — de mikor belenéz azokba a sötéten villogó szemekbe, egyszerre elfelejt minden szemrehányást, minden panaszt, s lassan súgja neki:

— Menjünk haza édes! Hadd legyünk együtt egyedül.

— Nem mehetek. Megigértem a Dezséry fiúknak, hogy velük maradok. Búcsúzunk a legénységemtől.

A sápadt baba-leány szomorúan ül fel a kocsira. Egy pillanatra megvillan a lelkében, hogy hát ha ez a férfi nem is szereti — persze hogy nem, hiszen ha szeretné, vele jönne — de a másik perczben már aggódó gondoskodással súgja:

— Vigyázzon magára Laczi?

Hogy vigyáz ra, mint a kereskedő a megvett portékára!

Úgy érzi, mintha valami napok óta visszafojtott szilaj, vad hangulat ülne a lelkére. Egyik perczben össze szeretné törni az egész világot, a másikban pedig utálattal gondolt magára. Kinyujtott karján megtapogatja a dagadó izmokat. Erős vagyok, csak a lelkem az hitvány, nyomorult!

A kis csuda tekintetű czigány-primás egyre közelebb húzódik a bandájával.

Rég nem mulatott Karády Laczi! Most lesz a mi rég nem volt.

Már ott húzza egészen a fülébe. De sehogy se találja el a nótáját. Mintha oda se hallgatna, csak néz maga elé s hajtogatja a poharakat egymás után.

Azután egyszer csak felugrik — s a földhöz vágja a poharát.

— Ácsi! Velem jön a banda.

Hogyne, menne. Még az operencziás tengeren is túl mennének Karády Laczi'ért.

Odahaza azután odaállitotta őket az első szobába. A czigány nép nem győzte csudálni, hogy mi lelte a duhajkodó urat. Olyan nyájasan, szeliden beszélt hozzájuk.

— Azt a nótát játszátok fiaim:

Elmegyek én nemsokára messzire
Kedves rózsám jutok-e majd eszedbe . . .

— Úgy ni gyerekek. Csak szépen lassan. Te Gábris, ugy-e te húztad az én keresztelőmön? De persze akkor még primás voltál.

A galambősz nagy bőgős alázatosan áll eléje:

— Én húzstam, csúkolom a nagyságos úr kezsit s lábát! Úgy sedett elé azs ereg nagyságos úr, azs isten nyugtassa, a vályogvetű mellű....

— Hát ott voltál?

— Ott.

— No hát....

Azt akarta mondani, hogy hát legyen ott a temetésén is, de nem mondta, szó nélkül fordúlt be a másik szobába.

S azután muzsika szó mellett szépen elindult arra a messze útra, a hová sokkal könnyebb eljutni, mint lemondással szivünkben visszafordúlni az élet utjára.

Tardosy Margit még ez ideig nem ment férjhez. Valószínűleg vén leány is marad. Ki az ördög is venne el manapság szegény leányt.

A penészvirág azonban férjhez ment. És pedig ahhoz a fess huszárhadnagyhoz, aki egy ízben hiába ataquirozott. Másodszor sikerült.

Igen, az életben én csak ilyen megdöbbentően prózai megoldásokat látok... lemondások helyett.

ÁSATÁSOK.

Pompeji, — Herculanum, — Aquincum, — Somossy Orfeum!

Sorrendben ez utolsó az utolsó, de érdekesség, változatosság dolgában ez utolsóé az elsőség.

Mert a mit a nagymező-utczai ásatások felszinre hoznak, azt sem Pompeji, sem Herculanum, sem Aquincum, — legalább eddigelé még nem produkálta.

Mintegy tíz napja, hogy kezdetöket vették az ásatások, s már is mily érdekes leletekre bukkantak!..

Europa összes számot tevő archeologusainak merev tekintete a Somossy Orfeum romjain függ.

A nagymező-utczai csákányos tótok legkimagaslóbb alakja: *Zadravecz* Miső lekötelező szives előzékenységének köszönhetem, hogy már most beszámolhatok a tudományos szempontból is kiválóan szenzációs inventáriummal.

Az Orfeum pincze-falazatának romjai között sétálva, mindenekelőtt egy hatalmas méretű természalap-kő vonja magára figyelmünket, a következő, részben elmosódott felirattal:

«*A fescher Weaner — geht net unter*». Közvetlen mellette egy rózsaszinü tricot jobb sorsra érdemes foszlányai lengedeznek. A tricot egyik ága még ép. A balsarokban Fräulen Miarzl Piarzl fényképe látható «az ő utánozhatlan pirouettjeivel».

A pincze hátterében garmadában vannak össze hordva az előitéletek minden iránt, a mi magyar. Impozáns csomót képez.

Jobbra és balra a bejárattól két nagy arányu oszlop meredez ég felé. Az idő vasfoga mindkettőt megtörte bár, nagyfoku folytonossági hiányban is szenvednek, — de azért még mindig — oszlopok. Ha közelebb megyük hozzájuk, szégyenkezve vallják be az ütött-kopott feliratok, hogy az egyiknek «Theresienstadt» — a másiknak «Leopoldstadt» a bocsületes neve.

Zadravecz Miső lázasan leste érdeklődésemet, s hogy azt még jobban fokozza, a legeslegujabb leletlel is megismertetett. Ez «*Pesth*»-nek egy térképe mely alá e sorok irvák:

«*És gibt nur a Kaiserstadt, s. gibt nur a Wean*».

A roncsok közül — Zadravecz szóbeli előadása szerint — még a következő épületes dolgok lettek az utókor részére konzerválva:

a) A «Habn's an Idé» minden variáczióban.
b) A jó izlés saltó-mortaléja.
c) Egy zunyog-staggione.
d) A negyedik vig-szinház («Das i net lach»-melodiára.)
e) A dreszirozott közönség.
f) Egy kőkorbeli couplet: «S Maul halten».
g) Az Orfeum-vacsora és következményei.
h) Egy suvikszszal befeketitett szerecsen.
i) Fischerin du Kleine.
k) Egy tankönyv ily czim alatt: Hogy lehet a közönséges ember egy óra alatt Orfeum habitué? (*Zseb-kiadás*).
l) Nach Grosswardein.
m) A képviselők napidijai.
n) Ezek felemelésének genézise.
o) Ugyanannak jótékony hatása.
p) Egy megjegeczesedett gymnazista.
q) Egy jelmondat: «Ha Sélley velünk, ki ellenünk?»
r) Egy bakfis sóhaja.
s) A hölgyzászlóalj több invalidusa.
t) A balett «danse-macabreja».
u) Egy elpusztithatlan claqueur.
v) Még egy elpusztithatlan claqueur.
x y z) Dúló katzenjammerek.

*

Folytatnám, de most veszem észre, hogy korlátolt, szükkeblü, hogy gyarló alfabetünk nem győzi.

Famulus.

ELHATÁROZÁS.

Bizony nem épit palotákat,
Kinek a dal a kenyere.
Hagyj fel a koldus-keresettel,
Légy okosabb tett embere.
Ne légy könnyen hivő! Az ének
Hát kell-e valahol?
Nyomor vár. Nos, mit tesz szived hát?
Dalol.

Bizony a szive belevérzett,
Ki szeretett, ábrándozott.
Szerelemmel ma még törődni:
Naiv beszéd, bolond dolog.
Másutt a vig, könnyelmü élet.
Itt szived megreped.
Halál vár. Nos, mit tesz szived hát?
Szeret.

Petri Mór.

URAM SEGITS! Richter G. H. festménye.

KISÉRTÉS

ZICHY MIHÁLY FESTMÉNYE

„KOSMOS" MŰINTÉZET BUDAPEST

GLORIA.

Három bölcs indult napkelet felé.
Nagy útjok egy csillag vezérelé.

Egy fényes csillag, mely a sok között,
Mint óriás, szemökbe ütközött.

Hiéna ordít és sakáll ugat.
Számum kidönti szellős sátrukat.

Utáunok vágtat rabló beduin . . .
Haladnak ők a csillag utain.

A karaván, mely szembe jő nekik,
A nagy királyról félve kérdezik.

— Heródesz trónja míg csak összedől,
Addig se halicsz uj király felől!

S a karaván kaczagva elvonul.
A sivatagra alkonyat borul.

— «Hová jutunk, ki tudja, hogy hova?
— Mond Gáspár és a lépte tétova.

«Sakáll üvölt — szól Melchior — Nekem
Otthon maradt nőm, két kis gyermekem» ..

S szól Baltasar: «Mit otthon, nő, gyerek!
Maradjon el, ki nálok ténfereg!

«Erőt nekem, erőt, a gyönge láb
Hogy vánszorogjon még tovább tovább!

«Tüskén, bozóton, szikla-élen át,
Csak míg elérem az Ő városát!

«Cak míg roskadva, kuszva, mint a féreg,
Vértől csepegve bár, színéhez érek!

«Meglátom őt, ki halni jött el értünk,
Kit csak imádunk, gyarlók, meg nem értünk.

«S míg tört szemem reája vethetem,
Nevét susogja vég-lehelletem!»

. . . S áttündökölve barna éjjelen,
A csillag ím ragyogva megjelen . . .

*

. . . Az istállóban, a jászol előtt
Szülője karján szenderíti Őt.

Szép égi kisdedén elandalog,
Míg fenn dalolnak szárnyas angyalok . . .

És nyilt az ajtó s rajta bejövének.
A pásztor-ifjak és mogorva vének.

S a három bölcs letérdepelt előtte
S arany, tömjén, myrrhával üdvözölte.

S szólt Baltasar: Ezerszer üdv tenéked!
Leküzd az eszme tört, vasat, pribéket!

«Körötted bátor harmok álldogállnak:
Te vagy királya mindenik királynak!

«Kihulló véred uj világot nyit meg —
Hozsánna, Ige, örök fegyveridnek!»

. . . És térdre hullnak pásztorifjak, vének
S lezúg a mennyből harsonás diesének.

. . . De ah! riadva döbben vissza Mária,
Szép kisdedét keblére rejti, zárja;

Általkarolja, eltakarja félve,
S egy köny remeg csillámló éjszemébe' . . .

Martos Ferencz.

HUSVÉTI NÉPMULATSÁG A ROMÁNOKNÁL.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (3)

— Te vagy a férfi, tied a gond!

— Eh meguntam már e hangot! Evelin e költekezéssel fel kell hagyni!

— Ah grófom, rám untál már ugy-e? Pedig még korán van, s az nagy baj volna reád nézve! Sokkal szorosabb kapocs fűz bennünket össze, semhogy ily könyen lehetne elválni!

— Gondolok is én elválásra! Sőt veled akarok élni, de épen ezért ideje volna más útra térni!

— Soha! ez természetem, ez éltető elemem! Enélkül nem tudok meglenni!

— Hát mit kezdjünk el?

— Mit Tiborom? Pénzt kell teremteni!

— S ha nem tudok?

— Eh nem tudsz! Akkor szakitsunk, és én oda dobom magamat oly embernek, akinek még van pénze!

— Nem Evelin, az égre, csak azt ne tegyed, mindenre képes vagyok, csak nélküled élni nem tudok. Irtózom a gondolattól, hogy más öleli át a te derekadat, rettegek, ha arra gondolok, hogy más csókolja szép ajkadat!

— Tibor, hát szeretsz még?

— Jobban, mint bármikor!

— Akkor kifizeted a számlát!

S ismét győzött a szép Evelin; Tibor nem fizette ugyan ki a számlát, hanem csak elvállalta, s a szabónak az elég volt.

S jött ily számla több is. Tibor egyiket sem akarta kifizetni, de a szép színésznő kezeiben tartotta őt, teljesen hatalmában volt Tibor. Bármennyire ellenezte a kifizetést, Evelin csak azzal állt elő, hogy más férfiu karjaiba veti magát, s Tibor ellágyult, mert szerette a nőt, forró szenvedélylyel, lángoló szerelemmel. S Evelin tudta ezt kihasználni, egészen karmai között tartotta őt; egy szava elég volt Tibort meghajlitani; uralta őt, mint egy rabszolgát; féken tartotta, zabolázta őt teljesen s Tibor bármennyire látta vesztét, nem birt már menekülni, szabadulni tőle! De nem akart szabadulni, hozzá volt forrva, mert szerette őt és úgy érezte, hogy nélküle nem is tudna élni.

Öt évet töltött ily szerelmi rabszolgaságban. Abból a bizonyos álomszerü mámorból nem tudott menekülni; Evelin magához lánczolta őt s Tibor hü kutyája volt.

Egy rettenetes gondolat férkőzött hozzá hónapok óta; hideg borzadály járta át testét, ha rágondolt; tudta volna haját tépni, ha eszébe jutott, hogy vajon Evelin szereti-e; vajon Evelin nem csalja-e meg. S ez aggodalom, e kétely csak jobban ingerelte őt, megnyerni s megtartani a színésznő szerelmét. Két szép gyermeke pedig úgy Evelinhez csatolta, mint gyermek szokta a férjet a feleséghez csatolni. Nem tudott nélküle lenni. A napnak azon órái, amelyet nélküle volt kénytelen eltölteni, rosszul estek neki, unalmasak voltak részére; csak Evelinnel, csak az ő szerelmével.

S mégis változtak a viszonyok.

Evelin költekezése mellett öt év elegendő volt reá, hogy a gróf öröklött két uradalma reámenjen a rengeteg adósságokra. És a gróf nem sajnálta a költekezést, ha mégis ellenvetést tett, ez az aggodalom volt, hogy tönkre megy; s ez nem volt minden ok nélküli. De megtagadni nem tudott semmit. Evelin értette a módot, mint kell egy férfiút rabbá tenni! A mennyi örömet ő Tibornak szerezni tudott, ahoz kevés volt minden vagyon — Tibor szemében is!

De végre beállt a válság!

A szabó, ékszerész és czipő-számlák sok, igen sok ezerre rúgtak. A bank adott annyi hitelt a grófnak, amennyit a boronkai uradalomra csak adni lehetett, de végre kimerült az is. Hitele mindinkább megszorult; Evelin hitelezői is sürgették, a termést, szőllőt még lábon eladta és Evelin a nyarat Biarritzban akarta tölteni.

— Egy új, s milyen isteni ötletem támadt. Tibor, elmegyünk, valami távoli, nagyon távoli fürdőbe, ahol talán senki ismerősöd nem lesz, elviszszük két angyalkánkat is, s ott élünk egy nyarat, igazi boldogságban. Te férjem leszel, én feleséged — a világ előtt is. Nem titkoljuk, én Hidvéghy Tibor grófnő leszek, s mert senki se ismeri, együtt fogunk élni, mindig, szüntelen; együtt étkezünk, együtt sétálunk, a mi édes angyalkáinkkal, te meg én! Ugy-e milyen nagyszerű lesz az ily élet!

Tibornak az eszme tetszett. Beleegyezett; de a készületek alatt már igen sok baja volt hitelezőivel, úgy hogy elhatározta, hogy Biarritzban igen takarékosan fognak élni.

S elutaztak mind. A gyermekek s a cselédség is.

IV.

Biarritz egyike Francziaország legdrágább s legelegánsabb fürdőinek.

A franczia arisztokráczia rendkivül előszeretettel keresi fel e fürdőt, amely nyáron át egy kis város, ahol a divat, a fényűzés és a társadalmi élet ép oly fokon áll, mint Párisban.

Vadregényes vidéken fekszik. Kies, két oldalt vonuló hegyek egy nyájas völgyében, amely egy kis paradicsommá van átalakitva. Sétányai, kolonádjai, csinos épületei úgy néznek ki, mint egy kis svájczi városka.

Tiborék az idény elején érkeztek meg.

Az élet itt igen élénk! Estélyek, hangversenyek egymást váltják fel, és a nők ép oly kiváló gondot fordítanak a divatra, mint a városban.

Evelinnek tüstént megtetszett a fürdő!

Az a zajos élet, az a változatos tömeg, a folytonos zene s folytonos séta, mindez egészen az ő kedvére való volt.

Igen sok párisi van ott. De egész Francziaország, sőt Anglia s Itália népei is felkeresik a gyógyhelyet.

Ismeretséget igen könnyü kötni, főleg egy magyar grófnénak, mint Evelin...

S Evelin elképzelte, mily kellemes nyarat fog itt tölteni; grófné lesz; milyen más lesz ez, mint szinésznő lenni! Neje lehetni Tibornak, s anyja két gyermekének — a nyilvánosság előtt, ez mintegy pajkossá, jó kedvüvé tette őt, s alig birta kivárni, hogy ismeretséget kössön s érintkezésbe lépjen a mágnás családokkal.

Csakhogy nem úgy lett, mint ő vélte.

Tibor takarékoskodni jött ide. Egyszerüen, de kellemesen akart élni, távol a világ zajától, teljesen *családjának* élve. Ez meg Tibornak esett jól, ha erre gondolt.

S éltek egyszerűen.

Háromszobás lakást vett ki. Ebédlő, háló s gyermekszobát. Otthon étkeztek a vendéglőből; nem igen vettek részt semmi mulatságon; nem igen érintkeztek senkivel; keveset fogadtak s keveset látogattak.

Persze Evelinnek ez nem volt teljesen inyére; érezte, hogy meg kell kezdeni a nélkülözést — a költekezésben. De hát hogy tudott volna ő így meglenni, takarékosságban, egyszerü életben?

Egy esti sétáról hazatérve, megsímogatta a gróf arczát, ráborult vállára s néhány csók után így szóllalt:

— Tiborom, tudod-e mit szeretnék?

— Vajon?

— Rég fúrja már az eszemet; régen vágyódom ezután!

— Ugyan mi lehet az?

— Egy estélyt adni!

— Egy estélyt?

— Igen, Tibrim, egy estélyt, amelyen én a grófné, lennék a háziasszony! Én csinálnám a honöröket, én fogadnám a vendégeket, engem ünnepelnének, tömjéneznének, oh mily hatalmas dolog volna ez! Egy előkelő társaságot fogadni, benne mozogni, mint a grófnő, Tiborkám, úgy-e ez nagyszerű lehet?

— De édes Evelin!

— Lám az alkalom épen kinálkozik! Itt van Darázs Miska bandája, s te, mint magyar gróf ez alkalomból estélyt adsz. A mi ebédlőnk elzárt ajtója épen a szálloda nagy táncztermébe nyilik, azt kinyittatjuk, feldiszitjük, kivilágitjuk, rendelünk vacsorát, eljön a Miska czigány s én leszek a háziasszony! Jaj Tibi, oly furcsán hangzik: én leszek a háziasszony!

— Ez édes Evelin igen csinos dolog, de keresztülvihetlen!

— Keresztülvihetlen, ugyan már miért?

— Mert igen sokba kerülne?

— Sokba? Nem is kerülne oly sokba!

— Annyiba, amennyiből itt az egész nyáron át megélünk!

— Legfeljebb hozatsz még pénzt otthonról.

— Ez lehetetlen édes Evelin!

— Persze öt év után már lehetetlen! Látszik, hogy már nem szeretsz! Aki szeret, az mindenre képes, s amig szerettél, te is képes voltál mindenre!

— Hiába veted szememre Evelin, hogy nem szeretlek; más annak oka, vagyonunk elfogyott, hitelem kiapadt!

— Ugyan ne mondjad, Tibor; egy estély árát nem tudnád előteremteni?

— Én takarékoskodni jöttem Biarritzba!

— Én meg élni, kedves grófom! Vettem észre, hogy érzelmeiddel is nagyon takarékos vagy, isten tudja ki részére! Telt reményekkel jöttem ide, hogy legalább két-három hónapon át leszek a világ előtt is nőd, s hogy úgy fogok élni mint egy grófné! S ime olyan lakást vettél fel, amelyik a komornámnak sem volna túlságos nagy; le kell mondani mindenről, kerüljük a társaságot, s még csak ezt az estélyt sem akarod megtartani! Tibor, nem szeretsz te már engem!

— Ej dehogy nem! Hanem elvégre lásd be, a költekezésnek végére jöttünk, hogyha ez így tovább tart, én hamar koldusbotra jövök.

— De én megkövetelem!

Tibor ránczolt homlokkal nézett Evelinre, arcza vérbe szállt, szemei kidülledtek és ingerült hangon mondá:

— Követeled? Én meg nem teljesitem!

Izgatottan járt fel s alá a szobában, ajkait harapta, haját idegesen simogatta.

Evelin meghökkent. E hanghoz nem volt hozzászokva. Először történt meg,

hogy Tibor ily erélyes hangon lépett fel. Gúnyos mosolylyal nézte végig Tibort s azután hangos hahotára fakadt.

— Ah, hát ennyire vagyunk! Micsoda hang, micsoda modor ez!? Grófom, hát fellázadtál? Vagy meguntál? Mi volt ez? Kaczagnom kell felette, hogy milyen ügyesen adod az erélyes férjet! Igazán kaczagnom kell! Pedig a dolog egyszerű!

Evelin Tibor elé állt s méltóságteljes pozeban folytatá:

— Nem vagyok olyan nő, akinek parancsolni lehet s nem vagyok oly anyagból, a mely engedni tud! Emlékszel alkunkra? Kell lenni! teremts a csillagokból! Követelem, és meg kell lenni!

Tibort fellázította a gúnyos beszéd, ez uralkodó hang. Lehangolva dőlt egy karos székbe, s kinézett az ablakon. Elgondolta helyzetét! Eszébe jutott, hogy mennyire a tönk szélén áll s hogy előbb-utóbb a szakadásnak be kell állni. Reszketett a gondolattól is, hogy magára zúdítja Evelin haragját, hisz úgy szerette őt, de mit tegyen? Próbát akart tenni, hátha sikerül? Hátha férfias erélylyel letéríti őt a pazarlás útjáról. Kétségbeejtő jövője erőt kölcsönzött neki. Megállt Evelin előtt s lábával egyet dobbantva, kimért, de szilárd hangon mondá:

— Evelin nem! Ez estélyt nem tartjuk meg!

— Ám legyen, de számolj a következményekkel!

A művésznő ott hagyta Tibort, a másik szobába rohant és magára zárta az ajtót. Tibor pedig egy pamlagra vetette magát s forró fejét simogatva elgondolkozott:

— Nagyon szeretem őt, nem tudok tőle megválni! — gondolta magában — mit tegyek? Engedjek szeszélyeinek? Hiszen az sem tarthat soká! úgy is visszatérünk majd ismét arra a pontra, amikor az a válság beáll! Akkor késő lesz! Tartsuk ki a kisérletet!

Evelin pedig odabent forrongott, idegesen dobált mindent, dühösen csapta az ajtókat, ablakokat, roppantul felháborodott. Az első összekoczczanás nem maradt minden nyom nélkül.

Evelin nem viselte el azt a csapást. Nem tudta beleélni magát abba a gondolatba, hogy férje egy kívánságát nem teljesítette. Neki, aki eddig csak parancsolni, uralkodni tudott; neki, aki nem ismerte az ellenszegülést és megtagadást. Naphosszat csak erről gondolkozott.

Tiborral nem érintkezett, csak étkezés közben. Ekkor is alig beszéltek egymással. Evelin duzzogott, félvállról beszélt, durczás volt. S mikor az étkezésnek vége volt, vissza vonult a gyermekszobába és gondolkozott.

Százfélekép is elgondolta a helyzetet.

Először is azt kérdezte magától, hogy vajon Tibor nem unta-e meg! Vajon nem akar-e szakitani! S ha így volna? Ha beállna a féltett időpont?

De nem! Tibor szereti őt, Tibor nem tudna nélküle élni; csak a kényszer nyomása alatt tagadta meg a kérést! De hát akkor lemondjon ő élveiről, örömeről; hiszen az a költekező élet az ő eleme! Szükölködjék? Nélkülözzön?

S mégis, daczolni akart, makacskodni a végletekig.

Tibor csakhamar megérezte Evelin hidegülését. Rosszul esett neki, fájt neki, alig tudott ellentállni, hogy meg ne kérje, de mindig eszébe jutott, hogy erélylyel tönkre megy, hogy bele kell törni magát a helyzetébe és elébb-utóbb Evelint le kell szoktatni könnyelmüségéről; ő sem akart engedni, s így éltek napokon keresztül — haragban. Elkezdődött az az élet, amely a fiatal házasok duzzogásakor szokott kiütni: Tibor a kaszinóba járt, Evelin meg a nagy sétányra.

Feltünő szépsége és kiváló elegánciája magára vonta a sétáló közönség figyelmét, s Evelin, aki egyébiránt keveset törődött a férfiakkal, nehány nap óta észre kezdte venni, hogy egy előkelően kinéző férfi állandóan figyelemmel kiséri őt.

Nincs könnyebb, mint egy férfiúnak észrevétetni magát egy nő által. Nehány merészebb, hosszabb pillantás; feltünni egynehányszor ugyanazon a helyen, követni őt, ha leül, átellenében helyet foglalva, szembe nézni s kész az ismeretség — így távolról.

S így esett meg Evelinnel is.

Amikor Evelin lejött lakásáról, mindennap, ugyanazon a széken ült a fasor alatt az az ismeretlen fiatal ember. Követte Evelint a nagy sétányig, s állandóan átellenében foglalt helyet. Feltéve monokliját, erősen Evelin szemébe nézett. Evelin eleinte figyelemre se méltatta, később azonban szemügyre vette — s csinosnak találta.

S ez így ment nehány napon át. Már ismerték egymást.

Annak a férfinak feltünt, hogy Evelin mindig egyedül sétál, s mégis rendkivül finom s diszkrét magaviselete semmire sem engedett következtetni.

Egy meleg nyári napon a nagy sétányon sétálókat hirtelen zápor lepte meg. Evelin kint volt a sétány végén, s amikor az eső kezdődött, lakása felé sietett. Már meglehetősen elázott, amikor franczia nyelven egy férfi szólítja meg:

— Asszonyom, szabad esernyőmet felajánlani.

Evelin, meglepetésében visszanézett: az ő ismeretlene volt. Nem tudott válaszolni.

— Fogadja el e csekély szolgálatomat, a zápor felment minden illemszabály alól; engedje meg, hogy ismeretlenül voltam bátor megszólítani.

— Köszönöm uram.

— S ezt a jó alkalmat felhasználom arra, hogy önnek megmondjam, hogy én Dubois marquis vagyok.

— Örvendek.

— Gyakran volt szerencsém önt láthatni, s mindig az volt egyetlen óhajtásom, önt megismerhetni.

— Volt ennek különösöbb oka?

— Még kérdezheti?

— Uram, hogy tisztában legyen: én férjes nő vagyok.

— Kizárhatja-e azt, hogy én abban a kitüntetésben részesülhessek kegyed ismeretségével dicsekedhetni? Ezt magával hozza a fürdői élet.

Evelinék előtt épen egy bérkocsi robogott el, a művésznő a kocsisnak intett s fejbólintással magát ajánlva, a kocsiba szállt.

— Köszönöm szíves előzékenységét, isten önnel.

Otthon olyan különösnek találta ezt a marquist. Igazi franczia modorú ember, kimért, ildomos s mindenekfelett csinos és délczeg. Az ő hóbortos kis fejében úgy tünt fel, mintha ez az ártatlan udvarló épen belevágna az ő haragja keretébe. Ha férje megtudná! Ha ő féltékeny volna? Ha ezzel Tibort végre a régi kerékvágásba hozná? A harag tovább tartott a szerelmes pár között. Tibor már szivesen beleegyezett volna az estély megtartásába, de nem engedte férfias karaktere, hogy engedjen. Evelin meg daczolni akart az ő szeszélyes férjével.

A következő napon alig hogy leült a sétány egy székére, az ő lovagja már is mellette termett. Oly udvarias s figyelmes volt, hogy lehetetlen volt az ő beszélgetését visszautasitani.

— Megbántottam önt tegnapi tolakodásommal? kérdé a marquis.

— Épen nem! felelé Evelin.

— Ugy-e nem veheti rosz néven, ha ily fürdői ismeretséget kötünk. Az idény maholnap végére jár, én visszakerülök Párisba, ön visszatér Budapestre, s talán sohasem látjuk egymást többé!

— Ön tudja, hogy én budapesti vagyok?

— Tudom azt is, hogy egy magyar grófnak a neje, hogy két gyermeke van!

— Mily jól van értesülve!

— S természetesen egy asszonyhoz méltó tisztelettudással közeledtem önhöz. A gróf urral különös s sajnos, nem lehetett szerencsém megismerkedni.

— S óhajtotta volna?

— Szívből!

— Érdekében fekszik?

— Hogy önnel gyakrabban találkozhattam volna.

— Uram!

— Bocsánat, ismerem azt a tiszteletet, a melylyel egy férjes nőnek tartozom, de a férj sem tilthatja meg azt, hogy neje ne tessék!

— Ön nagyon nyilt, s nagyon hirtelen!

— Épen nem! Ha valakinek a társasága után vágyunk, ez a tetszés félreérthetlen jele, s ezt a vágyat, mióta először megláttam önt, a legmagasabb fokban éreztem.

— Szép öntől!

— S mi férfiak olyanok vagyunk, hogy minél elérhetlenebbnek találunk valamit, vagy mondjuk valakit, annál jobban küzdünk érte!

— Engedje meg, de ön úgy udvarol, mint egy húsz éves ifjú!

— Épen nem! Önök hölgyek, hozzá vannak szoktatva ahhoz, hogy mindent hagyományos szépelgésnek vegyenek, s ha végre hallanak őszinte szót, akkor is szépelgés számba veszik.

— Sokkal jobban ismerem a férfiakat, semhogy . . .

A szó elakadt ajkán, megrezzent, de csakhamar visszanyerte nyugalmát. Erőltetett hidegséggel játszódék napernyőjével a homokban, néha-néha feltekintve — de mindig egy pontra!

— Valami baj érte asszonyom, vagy megbántottam, hogy úgy megijedt.

— Semmi, semmi; valami eszembe jutott, amit elfelejtettem megtenni. S eközben oda érkezett a gróf . . . őt látta meg Evelin; Tibor csodálkozva látta Evelint egy idegen férfival; gondolkozott, vajon mit tegyen, hiszen ők haragban vannak! De csakhamar határozott; feléje sietett, s őt karonvéve elvitte. Evelin azonban a két urat bemutatta egymásnak.

— Dubois marquis úr, — férjem.

(Folyt. köv.)

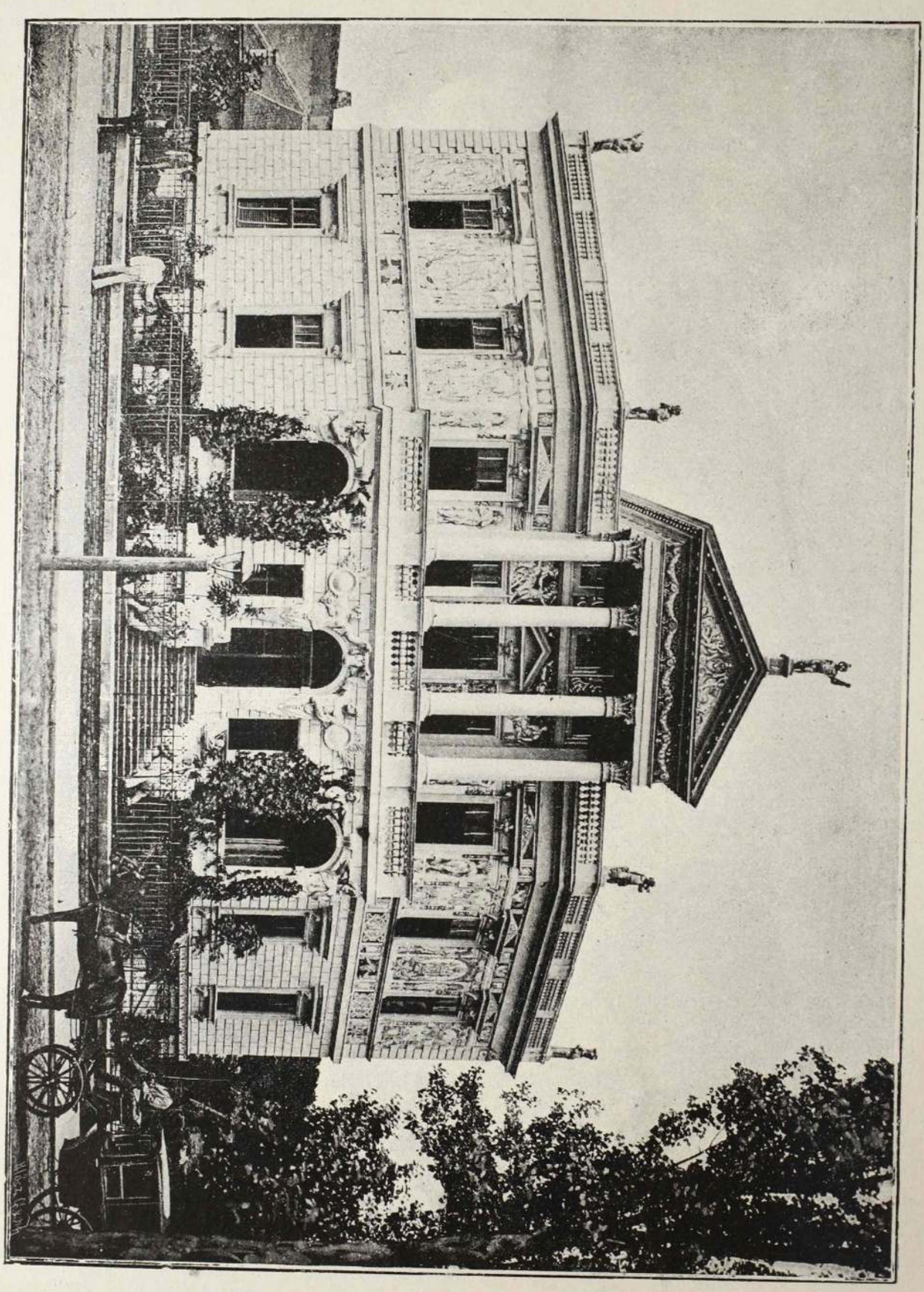

BR. EDLSHEIM-GYULAY VILLÁJA AZ ANDRÁSSY-ÚTON.

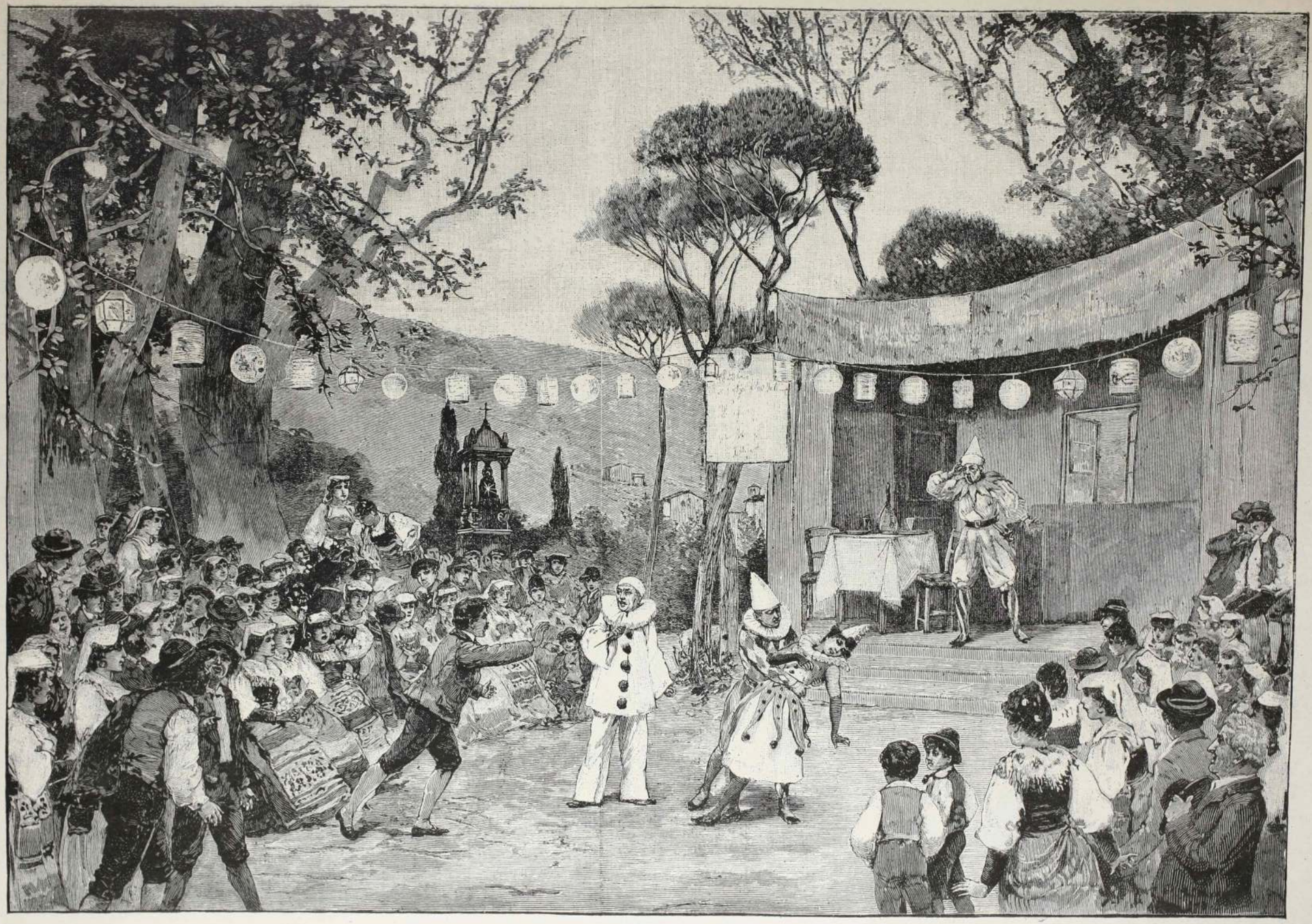

A «BAJAZZOK» OPERA UTOLSÓ JELENETE.

A LEVELEZŐ KÖZÖNSÉG.

Irta: SZOMAHÁZY ISTVÁN.

Mióta az ujságok a szerkesztői üzenetek rovatát kultiválják, a közönség valósággal baráti viszonyba lépett a rendes lapja szerkesztőségével. Minden postahalomszám hozza az ismeretlen barátok leveleit, s a redakcziónak jólfölszerelt kézikönyvtárra és külön munkatársra van szükségük, hogy a beérkező kérdésekre válaszolhassanak.

Szomaházy István.

Az erős, határozott férfi epistolák közé szeliden vegyülnek el a finom, kissé hibás ortografiáju, de mindig szeretetreméltó női levelek. Vagy talán megfordítva, mert hiszen a beérkező levelek nagyobb részét leányok és asszonynk irják . . .

A publikum ma már nem elégszik meg a nyomtatott betűkkel való érintkezéssel; az olvasók jó része külön levelet kiván a szerkesztőségtől, vagy legalább is olyan nyomtatott sorokat, melyek direkt ő hozzá vannak intézve. Az olvasók a redakcziókkal szeretnék elintéztetni a sulyosabb dolgaikat s az előfizetők gymnazista fiai a lapoknak küldik be megfejtés végett a másodfokú egyenleteket, melyeket a mathematikai professor föladott nekik . . .

Kedves mulatság ezekkel az érdekes levelekkel foglalkozni, de néha boszantó is egy kissé . . . Mert szivesen állunk ugyan a közönség rendelkezésére minden kivánható dologban, de a szénvásárlást és az adókérvényeket még sem intézhetjük el helyette. Vannak olvasók, akik tőlünk kivánják, hogy nevelőt ajánljunk a gyermekei mellé.

A napkelte nem történik meg olyan precziziással, mint a minő pontosan megérkezett néhány hónapon át minden szerdán az a nyitott levelezőlap, melyeknek révén egy vidéki előfizető az általános ismeretei körét, a mi segitségünkkel, gyarapitani kivánta. A levelezőlapokon, apró gyöngyszem irással, mindig volt egy sereg sürgős kérdés, körülbelül ilyenforma tartalommal:

a) Ki telepitette be a Svábhegyet?

b) Mennyibe kerül az olyan propeller, mint a «Fecske» vagy a «Hattyú»?

c) Friedmann, budapesti izr. főkántor mely évben született.

d) Ki használt legelőször esernyőt?

e) Igaz-e hogy a *hypnotismus Hypnos* görög fogyasztási adótiszttől vette az eredetét?

f) Ezt a szót: makkal (például makkal álmodott) csakugyan három k-val irják-e?

g) Kik voltak a Danaidák?

Eleinte türelmesen válaszoltunk e fajta kérdésekre, de a dolog nemsokása terhessé lett. Tisztelt barátunk később már azt a kérdést intézte hozzánk, hogy Scipio Afrikanus tényleg szenvedett-e náthalázban, s a szerda, a levelezőlapok érkezési napja, mindinkább kinossá lett. A levelek csak akkor maradtak el, mikor egy izben a következőkép feleltünk a kérdésekre:

a) A svábhegyet Remus népesitette be számüzött longobardokkal, 1793-ban.

b) Egy oly propeller mint a «Fecske», 1 frt 30 — 1 frt 50 krba kerül.

c) Friedmann főkántor 1216-ban született.

d) Az első esernyőt Danae urnő használta, a híres aranyeső alkalmával.

e) A «makkal» szót két «t»-vel irják.

f) A Danidák ókori kádárok voltak, innen a Danaidák hordója.

Egy másik olvasónk komolyan fölkért bennünket, hogy a lapban folyó regény hőse minden körülmények közt vezesse oltár elé Adél kisasszonyt, mert ellenkező esetben a lapot nem járatja tovább. Fájdalom, Adél kisasszony sorsa ekkor már véglegesen el volt döntve s igy egyik lelkes előfizetőnket véglegesen elvesztettük a következő évnegyedben.

A szerkesztőségekhez intézett banális kérdések formáját minden olvasó ismeri. Évenként sok ezren fordúlnak a lapjuk redakcziójához a következő kérdésekkel:

1. Mi a Hirsch báró pontos czime?
2. Szabad-e kicsinyben is mérni a somlyai bort?
3. Micsoda irások melléklendők a névmagyarositási kérvényhez?
4. Ki az oktatási tanács elnöke?
5. Ki vannak-e húzva az előfizetők különböző sorsjegyei?

Ezek a kérdések napról-napra pontosan megérkeznek az ország különböző vidékeiről. Hol egy hm.-vásárhelyi, hol egy galgóczi levél jő hozzánk abban a tárgyban, s a munkatársak sokkal jobban tudják a Hirsch báró lakását (rue de Rome 20) mint a saját magukét. Az üzeneteknek következő chablonja mindennapos az ujságok utolsóelőtti kolumnáján.

1. Páris, rue de Rome 20.
2. Csak zárt palaczkokban.
3. Erkölcsi és illetőségi bizonyitvány.
4. Fehér Ipoly.
5. Sorsjegyeit még nem húzták ki.

Némely lap, mely az üzeneteket nem kultiválja, nagyon röviden végez az ilyen kérdésekkel s a válasz chablonja a következő:

Ad 1. Igen. Ad 2. Nem. Ad 3. Nemigen. Ad 4. Talán. Ad 5. Valószinüleg. Ad 6. Rue de Rome, 20.

A levelező publikum egy másik része *bélelt* levelekkel örvendezteti meg a szerkesztőséget, amennyiben tisztelettel figyelmünkbe ajánlja egy-egy szerény tárczakisérletét, melyre jóakaró kritikát kér, s egyuttal hajlandónak igérkezik, hetenként egy hasonlót küldeni a *Pesti Napló* részére. Milyen elszomoritó, hogy a produktivitásnak ez az örvendetes foka nem Dóczy Lajosra vagy Mikszáth Kálmánra szorult, hanem egy-egy tiszaabádi vagy genyöhidi polgártársunkra, a ki széles paszomántokat rak föl a históriájára, s oly átkozottul kedélyes, hogy szinte megható. Vannak előfizetők, akik rendületlenül küldik a költeményeket, bár az ujság a nagy sátoros ünnepeket kivéve, sohasem közöl verseket. És hiszik vagy nem, kétszáz ilyen beküldött dolgozat közül alig találkozik egyetlenegy, a mely közlésre érdemes. És az isten látja lelkünket, ennek nem a klikkrendszer az oka.

Vannak javithatatlan tudakozódók, akik szenvedélyesen várják, hogy valami ügyben kérdést intézhessenek a szerkesztőséghez.

Elég, ha egy czikk álnév alatt jelenik meg, rögtön seregszám jönnek a tudakozódások, a szerző valódi neve iránt. Némelyek arra kiváncsiak, hogy a január 2-án közölt magdeburgi hir korcsmárosának mi volt a keresztneve, holott a sebtében dolgozó ujságiró már ekkorára azt is elfelejtette, hogy Magdeburg a világon van. Az ismeretlen örökhagyókról szóló ujdonságokat ma már élénk aggódással közlik a lapok, mert ez biztos provokálása 3 vagy 400 darab levélnek. Ilyenkor nagy, gyürődött levelek, friss okmányok érkeznek a szerkesztőségbe, s Gross ur Bakony-Nánáról, kétségbevonhatlan irásokkal dokumentálja előttünk, hogy az ő szépapja közeli atyafiságban állt a Massachusettben elhunyt mr. Gross szépapjával. Mások jóakaró tanácsokkal látnak el bennünket a lap beosztására vonatkozólag. Egyik barátunk azt az óhajtását fejezi ki, hogy a regényt könyvalakban adjuk, a másik inkább azt szeretné, ha pikáns drámákat adnánk közre a regény helyett. Egy olvasónk keservesen panaszkodik, hogy a lisztüzletről szóló jelentés nem volt eléggé lelkesült, a másik nevetségesnek találja, hogy a lapok rendesen közölnek közgazdasági rovatot. «Inkább egy kis csevegést, mint azt, hogy a kukoricza lehangolt», — irják nagybecskereki olvasónőink. Egy előfizetőnk a vezérczikk helyén szeretné látni az ujdonságokat, a másik oly komoly czikkeket óhajtana, aminőket az angol reviewek és a német Rundschauk közölnek. Ha a sok kivánság közt a szerkesztőség igazat akarna tenni, az ujság mindennap más beosztással jelenne meg, néha az érdekesebb válópörök a lap első oldalán jelennének meg, a komoly politikai entrefilet-k közt.

Csudálatos az a reagálás, melylyel a nagy közönség az ujság minden közleményét fogadja. Elég annyit irni, hogy a szerkesztőséget érdekelné ebben vagy abban a kérdésben a publikum véleménye: hat-nyolcz napig halomszám jönnek a levelek szellemes ötletekkel és néha kissé önálló ortografiával. Milyen szeretetreméltó, milyen friss ez a közönség mindig! Szerelmi kérdés, etikett-kérdés, társadalmi probléma: mindannyira százszám mondja el a maga mondókáját minden egyes olvasó, s a szerkesztőség néha a Goethe Zauberlehrlingjének sorsára jut, aki leküzdhetetlen vizáradást idézett föl egyetlen szavával.

A szerelmi kérdések, a szivnek ez örök problémái, mindig föltétlen népszerüségre számithatnak az olvasók körében, s a lap asszony-olvasói kedvteléssel mondják el véleményüket egy-egy bonyolultabb esetre nézve, de még a szerelmi ügyeknél is nagyobb érdeklődést keltenek a vitás etikettkérdések. Csak a szerkesztőséghez érkezett leveleket olvasva érti meg az ember, micsoda hatalmas szerte e hazában Etikett ő királyi felsége. Mi illik, mi nem illik? Ez a kérdés sok száz- és százezer embert foglalkoztat a Kárpátoktól az Adriáig. Illik a lazaczot késsel enni, s a tengerit a fogakkal majszolni? Illik-e karonfogva menni egy idegen leánynyal? Illik-e kártyázni asszonyok jelenlétében, s illik-e botot hordani a téli kabáthoz? Illik-e az utolsó falatig megenni a kiszedett ételt, s illik-e köhögni illustris társaságban? Illik-e kezet csókolni egy fiatal nőnek, s illik-e meghalni idegen helyen? Ha az ember innen, a szerkesztőségi iróasztal mellől itélné meg a világot, valóban azt kellene hinnie, hogy az urak még mindig szalagos czipőben, pofoncsapott kalapban járnak, s a hölgyek udvarias abbékkal csevegnek az egyenesre nyirt fasorokban. A naturalisták rideg korszakában szinte édes ez a pókhálós, rokokószerű etiketthajsza.

Daczára ezeknek a filligrán leveleknek, a magyar lapokból, hála Isten, mindinkább pusztul a zöld, a kék, a rózsaszinű «szalonok» tonusa, s a levelező közönség izlése hasonlithatatlanul finomabb és magasabb nivója lett, mióta ez a boritékon való levelezés kezd kiszorulni a divatból. A *tiszaháti kis szőke* ezidőszerint már nem kérdi meg az *Orleansi-szűztől* a Dobostorta készitésmódját, s a kecskeméti *Robespierre* nem kér biztos gyógyitószert a mitfresserek ellen. Sőt a *Borzas Pompadour* sem közli kedves olvasónőivel a Kont paródiáját és a *Mátrai Libuska* nem ajánlja cserébe a Monte Christóról szóló regényt egy még használatható állapotban levő gyorsforraló készülékért. Az iztelenségben való eme tobzódást bizonyos diszkrétebb hang váltotta föl még a kis lapok hasábjain is, s a levelező közönség ma már nagyrészben csak ama dolgok iránt érdeklődik, melyek f öltétlenül érdemesek arra, hogy érdeklődést költsenek.

Gyönyörüség és üdülés nekünk, ha a sok irás közt egy-egy finom, elmés levél akad a kezünkbe, melyből világosan látjuk, hogy a kedves, jó közönség ért bennünket, hogy törekvéseinket figyelmére méltatja, s hogy szeretetével, szimpatiájával is mindannyiszor megajándékoz bennünket, valahányszor megérdemeljük. Mi, akik a levelező publikummal érintkezünk, igazi örömmel konstaláljuk: milyen ötletes, elmés, intelligens már jórészben a magyar olvasó közönség.

MÁRKUS EMMA A „LEMONDÁS"-BAN.

A főpróba hatása alatt, lázas sietséggel irtuk meg a multkori referádánkat a «Lemondás»-ról; nem voltunk még ekkor tanui annak a fenomenális párját ritkító diadalnak, melyet *Karczag* darabja a péntek esti premiéren elért; nem láttuk még a közönség tomboló lelkesedését, a mint nyilt szinen is egymásután frenetikus tapsviharral ad kifejezést tetszésének, a mint ujongva üdvözli a függöny előtt meg-megjelenő szerzőt, a mint feszült figyelemmel várja meg, mig a függöny utolszor is legördül s ekkor sem távozik helyéről, a mig nem sikerül még nehányszor a lámpák elé hivnia a költőt.

Nem láttuk azt a följegyzésre méltó jelenetet, mint tapsolt lelkesen a legszigorúbb s legpártatlanabb publikum; a mágnás páholyok s a földszint első sorainak közönsége s nem hallottuk még azt a szintén följegyzésre méltó megjegyzést, a melyet előadás után politikai s társadalmi életünk egyik legkiválóbb alakja, *Apponyi* Albert gr. a volt miniszterelnökhöz, Szapáry Gyulához fordulva tett:

«Gyönyörü dolog! Kétségtelen, hogy a kritika a mellékdolgokban s a részletekben fog gáncsolni valókat találni, de az is kétségtelen, hogy a darab, mint egész, a költői fantázia egy gyönyörü alkotása!»

Ilyen föltétlen siker után, azt hiszem, mindenki természetesnek fogja találni, ha még egyszer visszatérek a «*Lemondás*»-ra, hogy örvendezve gratuláljak ismét annak a szerzőnek, ki egy majdnem meddő szinházi évad után, a saison vége felé ily osztatlan, nagy sikerrel megmentette úgyszólván az évad premiérejeinek becsületét. Nem a darabra magára akarok visszatérni, a melyről bőven — s meg kell vallanom — a lehető legszigorubb mértéket alkalmazva, elmondtam megjegyzéseimet multkori referádámban, hanem az *előadásra*, s ennek az előadásnak is különösen két fényes momentumára: a *Márkus Emilia* és *Ujházi* bravuros, mély tanulmányokon alapuló alakitására.

Mert a szinmű maga fenmarad, a *költőt* letűnte után is becsülhetik, méltathatják s bámulhatják, ő nemcsak a jelennek ura, övé a *jövő* is, szelleme előtt az utókor is leróhatja a hódolat adóját, de a *színésznek*, ki néha nagyobbat, fenségesebbet alkot, mint maga a költő, ki a képzeletben megalkotott alakokat hússal és vérrel látja el s lelket lehel beléjük, nem int egyéb dicsőség, mint a közönség pillanatnyilag fellobbanó s épen oly könnyen elenyésző lelkesedése, a tapsok bódító, de hamar elhaló zaja, neki meg kell elégednie a *mával* s holnap

«Le roi est mort, vive le roi».

De ha e tekintetet számon kivül is hagyjuk, azt hiszszük, kedves kötelessége a magyar sajtónak, hogy azok előtt, kik minden erejükkel, szellemük hóditó varázsával, összes tehetségük latba vetésével ily fényes diadalra segitették egy magyar szerző művét, lerójja a hála s elismerés adóját — alkotásaik méltatása által.

Kezdjük a leghatalmasabbon, legfényesebben: a *Márkus* Emma Irénjén.

A mit e művésznő ez estén produkált, az nem a tehetségnek könnyed munkája, hanem a művész teremtő géniusza által komponált nagy, öntudatos drámai alakitás volt. Mert a költő által teremtett alakot megtestesiteni, azt hussal és vérrel látni el, lelket lehelni belé, ez még csak első és könnyebb része a szinpadi jellemábrázolásnak; ám a jellemképben egy oly embert állitani szemünk elé, ki bizonyos szenvedélyt s ebben egy határozottan preczirirozott *eszmét képvisel*, tehát az emberben megérzékiteni az eszmét, erre már nem elég tehetség, gyakorlat, s éles megfigyelés, ehez az alkotó géniusz teremtő ereje szükséges.

A fájdalmas, gyötrő s mégis a lelket felemelő *lemondás* s az az idea, melyet már multkor is, mint a szinmű alapeszméjét emlitettem fel, hogy t. i. a nőnek, kinek kötelességei vannak, boldogsága árán is teljesitenie kell azokat, ez az idea szebb, tisztább s poetikusabb kifejezést nem találhat, mint a *Márkus* Emma asszony Irénjében.

Már első megjelenése, hangja, tekintete, arczkifejezése magadta az alaphangulatot, megvetette a jellem alapját. Bemutatta azt az egyszerű, kedves asszonyt, kinek lelkéről le nem törölhették ugyan az élet keserü küzdelmei a költészet hímporát, de valami bánatos szomorúsággal töltötték el szivét, a pinczeszoba dohos levegőjét nem kénytelen ugyan többé szivni, a társadalom üldözésétől, lenézésétől s megvetésétől is megmenekült ugyan, de fogékony lelkében még élnek a dicső mult fájó emlékei, a gondterhes élet küzdelmei s még mindig sajog az a seb testén, a mit a társadalom ezernyi karmával belémart. S a művésznő rögtön bemutatja Irént más oldalról is: mint gyöngéd hitvest, ki hálával, odaadással, igaz vonzalommal beczézgeti, ápolgatja agg férjét, a ki őt megszabaditotta szenvedéseitől, küzdelmeitől. Irén boldog, vagy legalább annak hiszi magát a férje oldalán; érzi, hogy hivatása van s betölti azt híven, igazán hitvesi hűséggel. Az első nagyobb emóczió lelkében akkor támadt, mikor a megérkező mostoha fiú, az ifjú Géza gróf észre sem veszi őt, figyelmére sem méltatja, sőt nem is üdvözli; a sértett női büszkeség, a szégyenérzet arczába kergeti a pirt s a kis Tekla karján támolyog ki a szobából.

A második felvonásban már nagy szenvedélyek háborognak az Irén lelkében. Őrangyala, nemtője igyekszik lenni nemcsak férjének, de Gézának is, s ez félreérti, figyelmét tolakodásnak veszi s gyöngédségét megvetéssel, lenézéssel hálálja meg. A nő sírva fakad, de a mikor az öreg gróf fia után akar rohanni, hogy vagy tiszteletre tanitja, vagy megöli, félti mindakettőt, visszatartja urát s lelkében egy nagy elhatározás fogamzik meg: megalázza magában a nőt, hogy visszahóditsa az elpártolt fiút apjának, s megszerezze a maga részére a tiszteletet s becsülést.

Nehéz feladat előtt állott itt a művésznő; mert a darab olvasásakor joggal kérdezhetjük azt, vajjon képes-e egy olyan önérzetes nő, mint Irén, megalázkodni egy fiú előtt, a ki azonfelül mostoha gyermeke is, sirni, könyörögni, multját feltárni, térdre rogyni? De nézzük meg a *Márkus* Emilia játékát, mily érthetővé, hihetővé tette ezt a momentumot az által, hogy pointjeiben, arczában, hangjában, tekintetében egész lényében élesen ki volt fejezve az, hogy mikor azt megteszi, nagy *áldozatot* hoz uráért, önmagáért, fiáért — kötelességet teljesit, mert vissza akarja állitani a házi élet békéjét, egyetértését, csendjét s mikor maga irányában meg akarja szerezni a tiszteletet, egyszersmind férjének szükséges nyugalma is szeme előtt lebeg. Ismétlem ezt a kritikus mozzanatot annyi művészettel, annyi szellemmel, annyi intelligenczával világitotta meg s tette érthetővé a művésznő, hogy rögtön eltünt minden kételyünk s kifogásunk.

Ezután következett a nagy beszéd, melyet, ha érdeme szerint akarnánk méltatni, külön tanulmányt kellene róla irnunk. Élet volt annak minden szavában, érzelem minden hangjában; arczának minden izma, minden tagja játszott s a szellem fönsége alatt állott. Hangja, az a gyönyörü orgonahang, úgy hatott be a szivekbe, miként egy élő fájdalom: a szivek húrjaival csak úgy játszott, mint a virtuoz a nyirettyűjével; magával ragadott, szemünkből könyeket facsart s lekötötte bennünk mindazt, a mi érez és eszmél: szivet, lelket és észt. Az egyéniség gazdag költészete egyesült e pillanatban, a megjelenés, a kifejezés bájával és kellemével s utánozhatatlan, czikornyátlan egyszerüségével s mikor szavai végeztével térdre roskadt, az a halk moraj futott végig a felizgatott közönség sorain, mely csak ritka, nagy művészi momentumokat szokott kisérni, idő kellett hozzá, mig a nézők e fönséges művészet varázshatalma alól felszabadúlhattak, hogy azután olyan frenetikus tapsviharral, olyan lelkes éljenzéssel adjanak kifejezést elragadtatásuknak, a minő régóta nem rázkódtatta meg a nemzeti szinház falait.

S hogy ezután a művésznő egy Gézára vetett tekintetével mily kifejezően tudta megérzékiteni azt a momentumot, mint fokozódik a tisztelet egy szempillantás alatt egész az önátadásig, — a *szerelemig*, mint bilincseli le s dermeszti meg egész

lényét az a varázshatalom mint villámcsapás, mondom, hogy egyetlen tekintetével mennyire megvilágította ezt az egész lelki processust, ezt a kényes szituációt, melynek megértetéséhez másnak tán monológok, kézzel-lábbal való kapálódzások volnának szükségesek, — ez egyszerűen bámulatos. E pillanatban a művésznő hangja, arcza, tekintete s egész lénye elárúlta, hogy elbűvölt, felmagasztosult állapotban van s a kedély nyugalmából egyszerre az érzés legmagasabb fokára emelkedik. Pedig e pillanatot, az *átmenetet*, a szerelem *keletkezésének* pillanatát, legnehezebb festeni s megérzékíteni.

A harmadik felvonásban Irén még levertebb, még szomorúbb; érzi, hogy szenvedélye bűnös, de nem tud uralma alól felszabadúlni. Csak a legfigyelmesebb szemlélő vehette azokat a finom nuanceokat észre, melyekkel a művésznő Gézával való jelenetét megrajzolta. A néhaněha fel-felvillanó pillantások, az ifjú arczán felejtett tekintetek, az az ideges szórakozottság, az erőltetett vidámság, a ruhája fodrával, vagy bármely keze ügyébe eső kis tárgygyal való öntudatlan játszadozás, mind oly apró, jelentéktelennek látszó mozzanatok, melyek a nézők 99%-ának, kikerülik ugyan figyelmét, de annál értékesebbek azon kevesek előtt, a kik észre tudják venni, fel tudják fogni jelentőségüket.

A férjével való jelenése természetes egyszerűségével igazán megkapó s szívhez szóló. Nem érti, nem akarja érteni, mivel vádolja őt az öreg gróf, csak mikor szenvedélyétől elvakítva, nyiltan kimondja, hogy a fiára féltékeny, akkor sikolt fel s eltakarva arczát, összerázkódik, azután szótlanúl a pamlagra roskad. Majd, mikor magához tér, mily önérzettel, mennyi büszkeséggel követeli Gézától, hogy mondja atyja szemébe, hogy hazudott, mikor ily aljas váddal illette őket s közvetlenül ezután mennyi gyöngédséggel, szeretettel kérdi az ifjútól - «Haragszik?» Mily nemes lemondással unszolja, hogy vegye el Boldizsár Teklát, majd milyen szenvedélylyel tartóztatja párbaja előtt, attól remegvén, hogy a halált keresve, védelem nélkül, odaáll a gyilkos golyó elébe; mint fokozódik szenvedélye a végletekig, addig, a mig őrült mámorában megfeledkezik önmagáról, a társadalomról, a világról, kötelességéről s esküjéről s a fékezhetetlen szerelmi vágy égő pirjával arczán, önfeledten veti magát oda a fiú keblére.

Mennyi művészet, mily finom árnyalatok nyilvánultak ezeknek a lelki saltomortalék megérzékítésekor a *Márkus* Emma asszony játékában!

A negyedik felvonás Irénjében a hitves uralkodik a szerető nő fölött. Remekül játszotta meg a művésznő a búcsúzási jelenetet; Gézának minden búcsúszava tépte, szakgatta szívének idegeit; az ember szinte érezte, hogy csak egy szikra kell még, egy szó, egy másodpercz s ez a nő többé nem tud uralkodni érzelmein, hanem odaveti magát az ifjú karjaiba srohan vele együtt az őrületbe, a förtelembe. A válás perczében csak egy pillantást kell vetnünk a művésznő magasztos kintól remegő arczára, mely olyan volt ekkor, mint a fájdalom, a legtisztább *lemondás ideálképe* s e tekintetből mint a villám fénye mellett, megértjük az egész eszmét, az egész problemát s megoldását.

A darabot Irénnek egy gyönyörü, lélekemelő némajátéka fejezi be, melyet *Márkus* Emilia végtelen finoman, elragadó poézissel játszott meg, de erről már annyit irtak s beszéltek, hogy részletezésétől, méltatásától fölmentve érzem magam, mert hiszen azután, a miket erről a némajátékról megirtak, csak ismétlésekbe kellene esnem.

Ime, a legapróbb részletekre szétszedve, bonczolgatva az a nagyszabásu drámai alakitás, melyet *Márkus* Emilia Irénben nyujtott. Ezekből a részletekből, ezekből a futólag kiszemelt momentumokból a művésznő egy kerekded, egyöntetü, harmonikus egészet alkotott, egy oly műjelemet, mely dicsőségére fog válni mindenkoron neki s a magyar szinművészetnek.

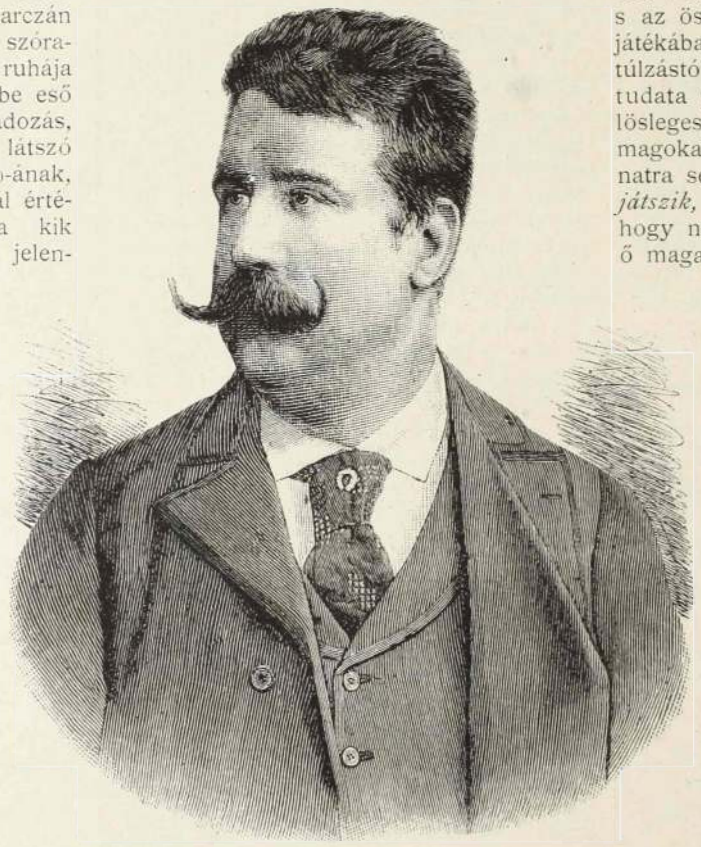

LEONCAVALLO RUGGIERO.

Igen helyesen jegyezte meg egyik kiváló dramaturgunk egy német napilapban, hogy *Márkus* Emma Francillon óta nem aratott ilyen igazi, mély művészi sikert, mint ez este. De csalódnék az, a ki valami excentricitást, nagy szenvedélyek szinfalhasgató kitöréseit, virtuozitással megjátszott jeleneséket várna a művésznő Irénjében. Páratlan, szivhez szóló egyszerüség, czikornyátlan, mesterkéletlen, minden keresett effektustól ment játék, melyben bámulatosan egyesül a legtisztább poézis a földi valóval, az egyéniség magával ragadó bája s kelleme a kifejezés természetességével, mindez pedig azokkal a finom, lehellet-szerü árnyalatokkal, azzal a majdnem észrevehetetlen, csodálatos nüanszirozással megrajzolva, mely Márkus Emiliának s a nemzeti szinháznál *csakis Márkus Emiliának* olyannyira sajátja, — ezek emelték elsőrendű, fényes drámai alkotássá Irént.

Irén nem virtuoz-szerep, a szónak abban az értelmében, melyben annak veszszük Gauthier Margitot, Fedorát, Toscát stb., de megalkotása csak oly mély tanulmányt, csak annyi gondot, tehetséget, teremtő erőt igényel, mint amazok bármelyike.

Bátran állithatjuk, hogy a péntek esti premiére a *Márkus Emma* asszony ragyogó carriérejében is egy kicsike forduló pontot jelent. Sajtó és közönség egyhangulag konstatálta, hogy soha olyan természetes, olyan egyszerü, olyan mesterkéletlen nem volt ennek a csodálatos művésznőnek a játéka, mint ez este s ez nagyjelentőségü egy oly szinésznőnél, kiről szerették némelyek — s talán nem egészen alaptalanul — azt hirdetni, hogy gyakran hátat fordit a földi valóságnak s fent az «üresben» a természetellenesben keresi a szépet, a művészetet. Ez este azonban a legszigorubb kritika is kénytelen volt elismerni, hogy a természetesség s az összhangzás egyszerüsége uralkodott játékában. Természetessége megóvta őt a túlzástól, a mesterkéléstől; az összhang tudata pedig elkerültetett vele minden fölösleges czifraságot, a mivel a szinészek magokat csinositani szeretik. Egy pillanatra sem látszott meg rajta, hogy csak *játszik,* — vagyis oly szabadon játszott, hogy nem is látszott játszani s valamint ő maga nem látta a közönséget, ugy a közönség sem látta benne *Márkus* Emiliát, hanem Irént.

A többször hangoztatott jellemző egyszerüség alatt azonban korántsem szabad a részletbőség s az árnyalatok hiányát értenünk, — csak a részletek összhangos egybefogását, egészbe öntését, egygyé egészitését. Az az egyszerüség ez, mely csak a legtisztúltabb művészetnek sajátja, az az egyszerüség, mely a szépet nem akarja szépiteni, sem a mi ékes, még álékességgel halmozni: az az egyszerüség, mely a nehézségek legyőzése által sem akar tündökölni, mihelyt a nehézség legyőzése nem egyéb mesterségnél, mely a tömeg tapsát kinyeri ugyan, de nincs művészi czélra irányozva. *Márkus* Emma nem piperéz semmit s fölöslegesképen virtuóznak sem akar látszani: nem produkálja magát, de a szépet, az eszményt.

Sok mindent el kellene s el lehetne még mondanom erről a mesteri játékról, meg kellene emlékeznem, mint az alakitás benső értékével nagyon szorosan egybefüggő dologról: a külső megjelenésről, le kellene irnom azokat a toiletteket, melyek nemcsak a helyzetet, és hangulatot jellemezték, de amellett az ízlés és előkelőség remekei is voltak, — minderre azonban már nincs terem; pedig hálátlanság volna az *Ujházi* hatalmas Korolánjáról, a *Prielle* Kornélia kedves nagymamájáról, *a Csillag Teréz* bájos unokájáról meg nem emlékeznem.

Ha tehát megengedik, visszatérek erre a legközelebbi alkalommal.

Janus.

ZENE.

DIADAL AZ OPERÁBAN.

— *Leoncavallo* Ruggiero kétfelv. zenésdrámája: «I pagliacci» (Bajazzók), szövegét ford. *Radó* Antal. Bemutatója a m. kir. operaházban 1893. márczius 28-án.

Valahára egy olasz ujdonság! És milyen siker!

Hiába! a mi magyar közönségünk úgy el van fogulva az olasz zene iránt, hogy még nemrégiben, ha mindenáron teli házra volt szükség: Turolla Emmával «Giocondá»-t, sőt Perottival a «Troubadour»-t, ujabban, akárkivel, a «Parasztbecsület»-et, ezentúl pedig a «Bajazzók»-at elővenni, biztos sikert jelent.

Hogyis ne? Érdekes pikáns látványosság, a mint a lovagias szép megjelenésü Odry borotvált arczczal, csörgősapkás bohócz gyanánt kiperdül a kortina elé, prológja után pedig föllebben a függöny, s a feltollazott szürke csacsi a vihogó, nyüzsgő falusi publikum közé vonszolja a bőruhás olasz Paprika Jancsit szép feleségével. Biztos hatású az az ellentét, mikor az évődő népséggel szemben elkomolyodik a pojácza: hogy az ő felesége nem tréfa tárgya. Hát még, mikor a magára maradt Nedda az erényest adja és vesszővel üti arczon a csókért lihegő másik komédiást!... Persze, kisül, hogy ezt a másikat azért az *egyikért* vetette meg, a kit turbékolásán majd hogy rajtakap az értesitett férj; Canio hiába üldözi neje csábitóját, kikel, visszatartják, s kétségbeesett zokogását takarja el a lehulló függöny. Egy komédiás, a ki kétségbeesik!

A második felvonást még feszültebb figyelemmel követjük, olyan gyorsan történik minden: színpad a színpadon; a feleség mint kaczér Colombina, vacsorát csap szeretőjével, akinek már csak bottal ütheti nyomát a hazatért férj, Pagliaccio, polgári nevén Canio. Szerepe helyett, felindultságában, a valódi férj tör ki belőle; Nedda pajzánul colombináskodik tovább, s mikorra észreveszi, hogy a féltékenység elveszi férjének eszét: már akkor Nedda a halálos döféssel mellében, kiált segélyért Szilvio után. Ez a fiatal legény, bűntársa odarohan — bele a megtorló Canio tőrébe.

Csupa szenvedély ez a szöveg: akár a «Parasztbecsület»-é s zenéje — egy kissé számitóbb: az első felvonás gyöngédebb turbékolására természetes fokozódásul következik a tehetetlen dühében kitörő férj keserve; a második felv. kecses arlequinádját is, helyesen számítva, a katasztrófa kitörése követi. Különösen szép számok: az I. felvonásban az andalitó, második karének (harangkondulással), a magára maradt Nedda ideális madárdala (repeső hegedű- és hárfakisérettel), a szerelmesek édes, kissé franczias izű áriái; az intermezzo nem annyira tartalmas, mint inkább csinos és ügyesen hangszerelt programmzene; a II. felv. kiváló számai: Arlecchino szerenádja s általában a kis színpadnak szóló kisszerű zene; a többi már erős dráma, nem annyira a «szép», mint a «jellemző» nevére tart igényt. Az utolsó dallamtöredék ugyanaz, a mivel az I. felv. végződött: Canio kétségbeesése.

Az előadás olyan, hogy bátran megnézheti mindenki. *Vasquez-Molina* grófné szép, nagyon szép; a többiek annál jellemzőbben játszanak. Ének dolgában a művésznő is, természetesen *Signorini* (Canio), *Odry* (a visszautasitott Tonio), *Beck* (Silvio), *Dalnoki*, (Arlecchino) is, sok élvezetet nyujtanak.

Egész előadás alatt lenyügözve marad a hallgató figyelme. Részt veszünk mindegyik szereplő sorsában; a szebbnél szebb lágy dallamok ép oly gyorsan lopóznak szivünkbe, a mennyire a hatalmas drámaibb részek megdöbbentenek. Látni, hallani Leoncavallo művét: egyképen érdemes; a jó másfél óráig tartó mű végén, egymást kergető eleven benyomásokkal lelkünkben, mindannyian azt erősitjük, hogy a szöveget és a zenét alkotott költő vagy igen nagy tehetség, vagy — lángész!

IRODALOM.

Az ujság. Irta: *Szomaházy* István, kiadta: a *Pesti Napló*. A *Pesti Napló* előfizetőit húsvétra egy rendkivül kedves ajándékkal lepte meg, a mely teljesen eltér az ünnepi mellékletek rendes chablonjától és épp oly szórakoztató olvasmány, a mily tanulságos s igazán alapvető mu.ka. Szól pedig ez a könyv az ujságról, a melyet reggeli kávéjukhoz készen kapnak az olvasók, anélkül hogy csak sejtenék is, micsoda boszorkánymühely az, ahol ezt a tömérdek betüt papirra vetik napról-napra, szünet nélkül és magukról az ujságirókról, a kinek legtöbbje névtelen hős, mások érdekeinek szolgája minden önzés és az elismerés legcsekélyebb vágya nélkül. Igazán szerencsés ötlet volt végre bemutatni a közönségnek az ujságirás nagy gépezetét a motortól le az utolsó rúgóig, ezt az eleven élettől és munkakedvtől duzzadó műhelyt, a mely akkor dolgozik, amikor mindenki pihen, a mely kötelességét végezve, átadja a szót a fekete élettelen nyomtatott betüknek. Ismerjék meg az olvasók az ujságirás nehéz fáradtságos munkáját, ha megismerik, becsülni fogják a munkásokat, a kik megadják a szellem mindennapi kenyerét. Akik a mulatókkal mulatnak, a szenvedőkkel sirnak, az elnyomattakért harczolnak, pedig ők igazán elmondhatják a haldokló *Mercutio*-val: Mi közöm volt nekem a Montecchi-ek és Capulettik harczához? . . . Ebben a könyvben az olvasók, a kik sokszor oly kiváncsiak, vajjon zárt palaczkokban árúsithatják-e a spirituszt és vajjon a régi görögök micsoda frizurát viseltek, megtudhatják mindazt, a mi az ujságirás technikájához tartozik és a mi csak érdekelheti őket a betük napszámosairól. Megtalálhatják kedves tárczairóikat, a kik érthető okokból szintén az ujságirás műhelyében dolgozzák s a kik épp oly lelkesen és lelkiismeretesen dolgoznak fel ujdonságban a Dob-utcza egy vitriol-drámáját, mint novelláikban Melinda grófné jellemének és magas directoire-jának minden legkisebb redőjét. Csak egy nevet fognak hiába keresni. S pedig ez a név kitürő hargzésü és legjobban közt is előkelő számottevő. Az ujságirók jeles gardájából hiányzik *Szomaházy* István, maga a szerző aki a legdisztingváltabb izlésü, a legszellemesebb ujságirók közül való. Ismerik, szeretik és becsülik őt mint tárczairót, de mint ujságirót csak kollegái ismerik. Ő is tagja a névtelenek gárdájának, mikor az ujság ólombetűinek dolgozik Hogy milyen, arról meggyőződhet mindenki, a ki könyvét elolvassa. Mai számunkban érdekes mutatványt közlünk a rendkivüli könyvből: «A levelező közönség» czim alatt. *(— il)*

Kempf József.

Homeros Odysseiája, az eredeti versmértékben fordította *Kempf* József tanár. Grill K. cs. és kir. könyvkereskedése, ára 1 frt 80 kr. Ily czimü érdekes munka hagyta el a napokban a sajtót. Mióta gróf Csáky Albin keresztülvitte a görögpótló tárgyakról szóló törvényt, melynél fogva a gymn. ötödik osztályától fogva a tanuló szabadon választhat a görög nyelv és a görögöt helyettesitő tárgyak közt, számos érdekes munka jelent meg s jó lélekkel mondhatjuk, hogy a jelen munka kiválóan érdekes. A fordító szerencsésen eltalálta azt a hangot, mely Homeros csodás naiv eposához illik; könnyen folyó, zengzetes hexameterei ugy megtévezetik hallásunkat, mintha nem is idegen versformával volna dolgunk. Csak még nehány lépés előre s meglett Homeros hexameteres fordításunk teljesen, mert a jelen munkából csak nehány ezer sor hiányzik, sőt az is szépen megirt prózai kivonattal van helyettesitve, ugy hogy a munka teljes benyomása semmi hiányt sem szenved. Ismeretes, hogy philologusainak a hexameteres fordítás létjogosulása mellett kardoskodnak; mi részünkről azon óhajtásunknak adunk kifejezést, vajha mi is válogathatnánk számos Homeros-fordításban, mint ez a nyugoti népeknek régen módjában van. Iróink próbálkoztak is eleget, ki alexandrinusban, ki tizennégyes ütemes versben, de munkájuk bizony csak lassan halad s alig ölel föl egy-egy éneket. Annál nagyobb örömmel kell üdvözölnünk a jelen munkát, mert 1846 óta az Odysseiából vajmi kevés fordítás látott napvilágot, pedig ma már mindenki elismeri, hogy az Odysseia ránk nézve Homerosnak érdekesebb műve. Az Iliast a tüzesen ragyogó naphoz, az Odysseiát a szeliden világító holdhoz szeretik hasonlitani; az Ilias gomolygó férficsatáival a férfiak Homerosa, az Odysseia regéléseivel s epedő Penelopeiajával a nőké. Mielőtt mutatványunkra áttérnék, meg kell jegyeznünk, hogy Kempf csinos fordításához nagyon világos és áttekinthető bevezetés, továbbá magvasan megirt jegyzetek vannak csatolva; mindez a legnagyobb mértékben hozzá járul, hogy az olvasmányt érdekessé tegye. Négy csinos illustratió is emeli a csinos kötet értékét. A fordítás értéke legjobban megitélhető egy-egy más fordítás egybevetéséből; Kempf mellékelt is bevezetéséhez nehányat időrendes kimutatásban, melyekből ugyancsak látjuk, hogy Kempfnek csak előnyére válik az összehasonlitás. Ime egy kis hasonlat Szabó Istvánnál és Kempfnél.

Monda, valószinnel kendven sokféle koholmányt.
A halló hölgynek csorgott könye, olvada bőre.
Mint bércznek tetején a tél havatása leolvad,
Ha zephyros lesuvasztván széthömpölygeti euros,
És sebes árpatakok gyülnek tele olvadagával:
Akként olvadozott könyezőnek kellemes arcza,
A mellette ülő férjét siratónak. Odysseus
Szive ugyan megesett zokogó hölgyére, s merően
Álla feszült pillái alatt mindkét szeme, mint vas
Vagy szarvak: hanem a könyet eltitkolta negéde.
Penelope, miután jóllakva lőn árva könyekkel,
Váltván ujra fel őt monda neki röpke szavakkal
(XIX, 203—214.)

Kempf fordításában:

Ennyi hazugságot gondolt ki valóra szinezve.
Penelope arczán meg a könny könnyekre patakzott.
Mint a magas hegynek délszél langyos fuvalatján
Hótakarója lehull, melyet éjszaki szél vete rája,
S olvadtán csobogó patakok duzzadva dagadnak:
Szép arczán a könnyek szintugy ömlöttenek egyre,
Mig férjét siratá, ki pedig közel ül vala hozzá
Szánta is a bajnok szivéből szép feleségét,
De szeme nem mozdult; valamint a szaru s a szilárd vas;
Héjja alatt ugy állt, s könyeit csalfán lenyügözte.
Hogy patakos könyeit kedvére kisirta az asszony,
Végül a szárnyas szót igy váltá szárnyas igékkel.

Itt közlünk végül egy összefüggő mutatványt Penelope és Odysseus beszélgetéséből; Odysseus még mindig koldusalakban beszél nejével, ki oly igaz hangon mondja el fájdalmát s érdekes álmát.
(XIX. é. 508—581.]

Ekkor a szót ismét bölcs Penelopeia vevé át:
Jó öregem, pár szót akarok még váltani véled,
Mert a lefekvésnek kivánt órája közelget,
Már a kit elringat bánatja között is az álom. . . .
Mert engem tengernyi bajokkal vert meg az isten.
Nappalon édes-bús siralom közt, még csak enyészik;
Dolgom után látok s a cselédnépségre vigyázok:
Ámde ha megjön az éj, s minden nyugalomba merült már:
Ágyamon ott fekszem, s a kinok kinokra tolulnak
S bús siralom közepett dúlnak-fúlnak kebelemben.
Mint a fakó csalogány, hős Pandaressnak a lánya,
Szép dalokat csattog, ha virul a tavasz virulása,
Sűrű, sötét-lombos cserjék ágára telepszik,
S csattogató dalait száz meg száz módra cseréli,
Sírva siratva fiát, Itylost, Zéthos fiusarját,
Kit csere-vétségből szurt át a kegyetlen aczéllal:
Úgy remeg, annyifelé ver az én szivemis kebelemben,
Télemachos mellett legyek-é, hogy mindenem óvjam,
Birtokomat, rabnőimet és fedeles palotámat,
Férjemhez hiven s a világ nyelvét kikerülve, —
Vagy férjhez menjek, ki legeslegszebb a görög közt,
A ki legeslegtöbb s legszebb jegy ajándokot igér?
Mig gyerekem kicsi volt s nem nőtt be fejénk alágya:
Ellenzette a nászt s férjem házát odahagynom;

Most meg a mint megnőtt s mikorón embernyi nagy ember:
Most meg halld, a mit álmodtam, s fejtsed meg egyuttal:
Ázott búzaszemen husz szép lúd él palotámban;
Szivem-lelkem örül, valahányszor rája tekintek.
Am egy nagy, horgas keselyűlecsapott a hegyekből,
És megölé, nyakukon vagdalva, valasvalamennyit.
S ott feküvének együtt, mig a sas tovaszállt az egekre,
En pedig álmomban sírtam s keseregve zogoktam,
Oldalamom meg a hajfonatos hölgyek körülálltak,
Sirtomban, hogy a sas megölé széptollu libáim;
Egyszer visszasuhant, az eresz fájára leszállva,
Emberi hangon szólt s vigasztalgatva beszéllett:
Bátorság, hires Ikarios szépfürtü leánya!
Nem üres álomkép, de valóra levő tünemény ez.
Lúdjaid a kérők, én meg sas voltam eleddig,
Most meg mint szerető férjed jöttem vala hozzád,
Hogy valamennyi duhaj kérőn véres boszut álljak.»
Szólt, mire mézédes szunyadásomból fölocsudtam.
Hát hogy szétnézék, ludaim láttam palotámban.
S mint eddig a szemet csipegették a tekenőből,
Erre viszont igy szólt a hires, leleményes Ulisses:
«Álmodat, óh urnőm, másképp magyarázni lehetlen,
Mint a miként Odysseus maga megmagyarázta teneked,
Ugy lesz, a mint mondá: hogy a kérők veszte közelget,
S egy lélek se leszen, mely a szörnyü halált kikerüli.«
Erre megint igy szólt az okos bölcs Penelopeia:
«Óh kedves jövevény, vannak hiu, balgatag álmak;
Földi halandónak nem mond igazat valamennyi...
Két kapun át jönnek tovatünő, lengeteg álmaink:
Egy szaruból készült, mig a más elefánt agyaraból.
Ha kicsiszolt elefántcsonton jöttek vala által:
Csalfa-csalárd szóval csalogatnak földi halandót.
Ha kicsiszolt szarunak kapuján surrantanak által:
Teljesülésbe megyen, mit ilyenkor lát a halandó.
Ugy hiszem, e szörnyü álmom nem a szarukapun át jött...
Hej! pedig édes öröm vón' ez nekem és a fiamnak,
Most mondok teneked s vigyázva figyelj szavaimra:
Virrad a vészhajnal, mely is engem a bajnok Ulisses
Házából tovaüz; ime hát versenyre kitészem
Fejszéit, melyeket férjem sorjába rakott volt,
Számra tizenkettőt, valamint bordát a hajokon,
S fokjaikon nyilait jó messzirül átsuhogatta.
Most emez ijversenyt a duhaj kérőknek ajánlom
S a melyikük legügyesebben felajozza idegjét
S átlövi nyilával a tizenkét fejsze nyilását:
Annak nője leszek, s kivonulok ezen palotából,
Mely pedig oly gyönyörü s eledellel tömve szinültig,
S mellyet elemlegetek legszebb álmomban is egykor.»

* * *

Gonda Dezső regénye. Lapunk belső munkatársának, *Gonda Dezső*-nek «*Ágnes*» czimü regénye, mely lapunkban való megjelenésekor oly nagy és általános hatást keltett és a melylyel a fiatal jeles novellista, a ki már «*Ismerőseim*» czimü első kötetével is nagy sikert ért el, egyszerre a legfigyelemreméltóbb magyar prózairók közé lépett, a Singer és Wolfner könyvkiadó czég kiadásában e napokban jött ki a könyvpiaczra kötet alakjában. Azok, a kik a regényre előfizettek, sziveskedjenek az előfizetői iveket a kiadó-czégnek (Andrássy-út 10) beküldeni. A regény az idei húsvéti könyvpiacznak egyik legérdekesebb kötete és méltán várható, hogy úgy a sajtó, mint a közönség a legmelegebben fogja fogadni. Méltó kiállításban jelent meg és diszére szolgálhat minden könyves asztalnak.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Lapunk szerkesztője *Karczag Vilmos* «Lemondás»-ának előadása alkalmából az országminden részéből a figyelemnek annyi kedves jeleivel találkozott, hogy lehetetlen volna minden egyes levélre s üdvözletre válaszolnia. Lapunk útján fejezi ki tehát hálás köszönetét az illetőknek.

Hogyan ápoljuk a bört és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára

Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levelbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasitásban** felsorolt és szaktekintélyek által is elismert **szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme ... ... **ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz « **75** «
Dermolin rizspor... ... ... « **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.

Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

39265./C. II. szám.

Hirdetmény.

(Nyugatnémet—osztrák—magyar vasuti kötelék).

A Halle A/S. állomásra jelenleg kocsirakományokban feladott vetőmagra nézve fennálló díjtételek f. évi április 1-től kezdve az alább kitüntetett pótdijakkal felemelve **Heringen** állomásra is alkalmaztatnak. A pótdij kitesz: a) 10*a* kivételes díjszabásnál (5000 kgr.) 100 kgrkint 0.45 márkát a) 10*b* kivételes-díjszabásnál (10,000 k.) 100 kgrként 0.41 márkát.

Budapest, 1893. márczius hóban.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága
egyszersmind a többi részes vasutak nevében is
(Utányomás nem dijaztatik.)

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 30.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

GUMMI

különlegességek s **halhólyagok** (valódi franczia) a legfinomabb minőségben 1, 2, 3, 4, 5, 6 **egész** 10 **forintig tuczatonkint.**

Capot Americ (rövid) 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női szivacskák 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női különlegességek darabja 1 frt 80 kr. Mintagyüjtemény urak számára (25 drb) 5 forint.

Szállitmányok rögtön és a legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

ROTHAUSER M. IGNACZ

BUDAPEST,

VI., Király-utcza 6/G sz.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy

ZINNER ADOLF czég alatt

VI., váczi-körut 17. sz., I. em.

FÉRFI-RUHA-TERMET

nyitottam.

Hosszú évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** működvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, franczia-** és **brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri

ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

Ujdonság

100 drb. **„ERZSÉBET"** levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ **„MEDEA"** csont-levélpapir és boriték 75 „

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

KŐ- és KÖNYVNYOMDAI NYOMTATVÁNYOK

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. (Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSITÓ TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

I. TŰZ-, SZÁLLITMÁNY- ÉS JÉGBIZTOSITÁSI ÜZLET.

KIADÁSOK. Harmincötödik évi zárszámla 1892. január 1-től december 31-ig. BEVÉTELEK. VAGYON. Mérlegszámla 1892 december 31-én. TEHER.

	forint	kr.	forint	kr.
I. Tüzbiztositás.				
Kifizetett károk a viszontbiztositott rész levonása után	1697537	03		
Függőben maradt károk tartaléka	135321	88		
Szerzési költségek a viszontbiztositott rész utáni költségek levonásával	287576	24		
Jövedelmi adó és bélyegilletékek	110924	95		
Postabérek	49157	81		
Adakozások közhasznu czélokra	6650	—		
A tüzbiztositási üzletet terhelő igazgatási költségek	424878	83		
Behajthatlan követelések leirása	5861	99		
A következő évek készpénz dijtartaléka a viszontbiztositott rész levonása után és minden megterhelés nélkül	1800000	—	4517908	73
II. Szállitmány-biztositás.				
Kifizetett károk a viszontbiztositott rész levonásával	49008	58		
Függőben maradt károk tartaléka	10673	88		
Szerzési költségek	10521	60		
A szállitmány biztositási üzletet terhelő igazgatási költségek	12741	13		
A következő évnek dijtartaléka a viszont-biztositott rész levonásával	18351	39	101296	58
III. Jégbiztositás.				
Viszontbiztositások és törlések	228149	44		
Kifizetett károk a viszontbiztositott rész levonásával	1400469	38		
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztositások utáni bevételek levonása után	222622	35		
Behajthatlan követelések leirása	2302	11	1853543	28
1892. évi nyereméný			610998	02
			7083746	61

	forint	kr.	forint	kr.
1891-ki nyereményszámla: maradvány			615	95
I. Tüzbiztositás.				
1891-ről áthozott készpénz dijtartalék a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül	1763217	98		
430.162,747 frt 83 krnyi kötött biztositások után, valamint a f. évben lejárt dijrészl. befolyt dijak 4.998,340·76				
levonva: törlesztett dijak 452,051·09				
viszontbiztositási dijak . 603,784·96				
lejárt visszbiztositási dijrészletek 1.038.300·44 2.094.136·49	2904204	27		
Az 1891. évben függőben maradt károk tartaléka	127786	98	4795209	23
II. Szállitmány-biztositás.				
Az 1891. évről áthozott dijtartalék	18375	86		
33.558,680 frt 51 kr. kötött biztositások utáni dijak 150,265·14				
levonva: törlesztett dijak . 2,823·31				
viszontbiztositási dijak . . . 68,579·28 71.402·59	78862	55		
Az 1891. évben függőben maradt károk tartaléka	11420	90	108659	31
III. Jégbiztositás.				
84.138,092 frt 66 krnyi kötött biztositások utáni dijak	1696322	96	1696322	96
IV. Egyéb bevételek.				
Beváltott szelvények után, valamint egyéb befolyt kamatok és árfolyamnyereség eladott értékpapirok és idegen pénznemek után	422310	61		
Társasági házak tiszta jövedelme	60628	55	482939	16
			7083746	61

	forint	kr.	forint	kr.
Elhelyezett tőkepénzek takarékpénztárak és bankoknál	3802309	33		
980.000·— M. kir. italmérési jog kártalanitási 4½% kötvények á 100·— = 980,000 frt — kr.				
800,000·— m. vasuti 4½% ezüst kölcsönkötv. á 100·— = 800,000 frt — kr.				
375,000 Lira olasz alapitványi kötv. á 90⅜=338,906.25 frs. — cs. á 9·58½	162,420 frt 82 kr.			
18.700 Pesti Lloyd társ. kötvények . . . . á 99.50	18,606 frt 50 kr.			
Bécsi biztositó társasági részvények 2737 db á 188.— =	514,556 frt — kr.			
A fenti értékpapirok után az év végéig esed. kamatok	25.082 frt 40 kr.		2500665	72
Leszámitolt, visszleszámitolt és egyéb váltok			721864	66
A társaság házai Budapesten			1210000	—
Különféle adósok:				
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselőségeknél			796299	87
b Maradványok idegen biztositó intézeteknél			200196	66
Jégbiztositási osztály folyó számlán			236442	83
Központi pénzkészlet			77130	15
A következő években lejáró dijváltók és dijkötelezvények összege . . 14.171,029 frt 48 kr.				
			9544909	22

	forint	kr.	forint	kr.
Részvényalaptőke: teljesen befizetett 2000 egész részvény á 1000 forint . . . . . 2.000,000·—				
Részvényalaptőke: teljesen befizetett 200 fél részvény á 500 frt 1.000,000 —			3000000	—
Társasági tartaléktőke*)			2656295	59 *)
Tüzbiztositási dijtartalék készpénzben a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül . . . . . 1.800,000 frt — kr.				
Szállitmány biztositási dijtartalék készpénzben a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül . . . . . 18.351 frt 39 kr.			1818351	39
Tüzbiztositási függő károk tartaléka			135321	88
Szállitmány biztositási függő károk tartaléka			10673	88
Árkülönbözeti tartalék			238064	49
Különféle hitelezők			177309	25
Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok			1221	—
Első magyar ált. biztositó-társaság Levay-alap			77056	28
Tisztviselők nyugdijalapja			502185	29
Eletbiztositási osztály folyó számlán			317432	15
1892. évi nyeremény			610998	02
*) A társ. tartaléktőke az 1892. évi nyereményből kiegészittetik . . . . 3.000.000 frt — krra			9544009	22

II. ÉLETBIZTOSITÁSI ÜZLET.

KIADÁSOK. Harmincadik évi zárszámla 1892. január 1-től december 31-ig. BEVÉTELEK. VAGYON. Mérleg-számla 1892. december 31-én. TEHER.

	forint	kr.	forint	kr.
Törlesztett kötvények dija	139675	31		
Visszaváltott kötvényekért	176636	77		
Halálesetek után kifizetett kárösszeg	780513	97		
Lejárt kiházasitási tőkékért	566073	37		
Kiházasitási biztositásoknál haláleset következtében dijvisszatérités	111006	75		
Függőben levő károk tartaléka	228608	09		
Évjáradékokért	47282	40		
Viszontbiztositási dijak	64539	32		
Bélyegekért	52778	01		
Irodai bér, postadijak, nyomtatványok uti- és egyéb költségek	148095	72		
Tiszti fizetések	50263	81		
Jövedelmi adóért	8157	99		
Orvosi dijakért	27731	68		
Szerzési és dijbehajtási költségek	212772	92		
Behajthatlan tartozások leirása	9334	07	2623470	18
Dijtartalék az év végén			17985648	55
1892. évi nyeremény			329013	14
			20938131	87

	forint	kr.	forint	kr.
A mult évből áthozott dijtartalék				
Befolyt dijak: ez évben kiállitott kötvények után	515951	53		
az előbbi években kiállitott kötvények után	2613053	34		
a biztositott tőke emelésére forditott nyeremények	17174	31	3146179	18
Mult évi függőben volt károk tartaléka			211721	27
Illetékek			65055	20
Kamatjövedelem			817421	50
			20938131	87

	forint	kr.	forint	kr.
Értékpapirok . . 16,251.303 frt 95 kr ugyanis.				
757,000 frtnyi m. földhit. 4½% zálogl 100 frtjával	757000	—		
6.878,300 frtnyi m. földhit. 4% zálogl 96¾ frtjával	6654755	25		
3.000.00 frtnyi m. földhit. 4% talajjavitási és szabályozási zálogl. 95½frtjával	2865000	—		
1.179,500 frtnyi m. k. államvasuti ezüst kölcsön 4½%-os kötvények 100 frtjával	1179500	—		
1.620,300 frtnyi magyar északkeleti vasut 5%-os ezüst elsőbbségi kötvények 100 frtjával	1620300	—		
2.265,800 frtnyi Budapest föv. 4½%-os kölcsönkötvények 100 frtjával	2065800	—		
Besztercebánya-brezovai és piski-vajdahunyadi vasuti elsőbbs. kötvény	1102877	07		
14,018 Lire 29 c. olasz 5% járadék és kamatai	6071	63		
1892-ben esed. kam. és elszám. pénzküldemény	254020	10		
Jelzálog-kölcsönök	175830	91		
Kötvény-kölcsönök	1837509	—		
Viszontbizt. kötvény-kölcsönök	11069	32		
A központ tartozása folyó számlán	317432	15		
Vezér- és főügynökségek s mások tartozásai	437545	28		
	19284710	71		

	forint	kr.	forint	kr.
Dijtartalék . . . . . 18.384,948·86				
levonva a viszontbiztositási dijtartalékot . . . . . 399.300·31			17985648	55
Biztossági alap			243925	40
Kiházasitási tőkék nyereménye			489·270	59
Függőben lévő károk tartaléka			228608	09
Dijleszállitásokra vonatkozó nyeremények tartaléka			692	65
Előre fizetett dijak 1893—1896. évekre			2008	28
Fel nem vett nyeremények 1891. évről			3	07
Viszontbiztositó intézetek és mások követelései			5540	94
1892. évi nyeremény			329013	14
			19284710	71

Budapest, 1892. december hó 31-én.

Ágoston József, életbiztositási osztályfőnök.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Harkányi Frigyes, Jeney Lajos, Lévay Henrik, Ormody Vilmos, báró Schosberger Zsigmond, gróf Zichy Nándor. Szende Károly, a közp. könyv. főnöke.

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint készülteknek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőnek találtuk.

Budapest, 1893. március hó 17-én.

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Gróf Batthyány Géza, Giczey Samu, Jekelfalussy Lajos, László Zsigmond, Szitányi Izidor.

Kaczvinszky János, életbiztositási könyvvivő

VÉRPIROS faj-narancs

száza $2^1/_2$, **3,4 és 5 forint,** eredeti láda vételénél ismételadóknak és gyógyszerészeknek **tetemes árengedmény.**

5 kilós postacsomag

Vérpiros **fajnarancs** ...	1.75
« muscat **narancs**	2.—
Messinai sárga «	1.48
Citrom szép tartós ...	1.48
Maróni görci	1.35
Carfiol, olasz 5-6 rózsa	1.45
Orosz hal, 1 hordó 70 darab	1.48
Alma tiroli legszebb ...	2.—
Erdélyi **alma** nemes faj	1.75
Vajkörte olasz	3.75
Idei burgonya máltai	1.25
1 kilo **datolya** tunisi legszebb	0.80
1 kilo muskát **datolya** frc.	1.60
1 kilo cuk. gyümölcs frc.	2.—
1 kilo **Malaga szőlő**	1.40
1 kilo **Salon-bonbon**	1.20 1.60
1 k. Csokolad-bonbon créme	1.80
$^1/_2$ k. **Caviar** legszebb ...	2.75
Valódi bécsi virsli párja	0.12
1 k. **Rózsa-paprika** legszebb	1.25
6 db. **Imperial-sajt** franc.	1.20

Jamaika rum finom 1 liter	1.30
Jamaika rum igen finom	1.60
Jamaika rum legfinomabb	1.90
Cuba rum 1 nagy üveg ...	0.98
Braziliai rum nagy üveg	0.96
Fejedelmi rum legfinomabb	2.80
Ananasz rum legfinomab	2.50
Cognac magyar 3 csillagos	1.75
Cognac valódi frc. 3 «	2.50
$^1/_4$ kiló **Orosz családi tea**	1.50
$^1/_4$ k. **Csász. kev. tea** legfb	2.—
$^1/_4$ kiló **Pecco virág tea** ...	2.50
$^1/_2$ kiló **teasütemény** legfb.	0.78

Kilója nyersen

Santos kávé I rendü	1.58
Jamaika kávé	1.75
Cuba kávé I. rendü ...	1.98
Arany Jáva I. rendü	1.98
Mocca valódi arábiai	1.98
Cyöngy legfinomabb ...	2.10
Ceylon kávé legfb. ...	2.10
Sardinia doboza 35, 45, és	0.90
Cammenberth sajt francia	0.70

Az áruk vegyesen is rendelhetők. V dékre mindent fagymentesen ingyen csomagolva küld bárhová utánvét mellett.

Pintér Gyula Budapest, kecskeméti-u. 8.

!! Nincs többé köhögés !!

Mell- és tüdőbaj ellen!

Dr. med. Faykiss Szepesi Kárpáti Növénykivonata.

Egy üveg ára használati utasitással **75 kr.**

Czukorka 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 20 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza), **szükmellüség, tüdőgyulladás** stb. ellen.

!! Nincs többé fejfájás !!

D. Götz

„Migraine-pora"

huszonöt év óta **egyoldalu, ideges, rheumaszerü,** sőt **gyomorból** származó **fejfájás** ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönet-nyilvánitás bizonyit.

Utólsó időben a

MADRIDI UDVAR

és **Baross Gáborné ő exczellenciája** feltünő eredménynyel használta. Egy doboz ára használati utasitással **2 frt,** 1 kis próbadoboz **1 frt.** Eredetiben kapható **Fáykiss József „nagy Kristóf"-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában, Király-utcza.

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

Az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár

folyó évi április hó 11-én d. u. 4 órakor központi osztályában (V. ker. Dorottya-utcza 4. sz. a. saját épületében.)

rendkivüli közgyülést

tart, melyhez a t. cz. részvényesek az alapszabályok 12., 14. és 15. §§-ai értelmében meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az alaptőke felemelése, ebből folyólag:
2. Az alapszabályok 4. és 142. szakaszainak módositása.

☛ Azon t. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni és szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §§-ai értelmében legkésőbben 1892. deczember hó végeig saját nevükre irt részvényeiket **legkésőbb 3 nappal a közgyülés előtt** a takarékpénztár központi vagy budai osztályában (V. ker., Dorottya-utcza 4. szám, vagy II. ker., fő-utcza 2. szám) lenni.

Budapest, márczius hó 24-én.

Az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár igazgatósága.

Klement János veje

GRÖBER LAJOS

kosárfonodája

Budapest, IV. Kigyó-utcza 6. szám.

Műhely:

VII., Nefelejts-utcza 28. sz.

Alapittatott 1849.

Kerti butorok, utazó kosarak.

Képes árjegyzék bármentve.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

10535. szám

C. I.

Hirdetmény.

[Reexpeditionális határidő meghosszabbitása.]

A debreczeni termény és áruraktár részvénytársaságnak a «Vasuti és Közlekedési Közlöny» 1888. évi 58. számában 73102/87. sz. a. közzétett hirdetmény szerint az ottani termény és áruraktárban betárolt **gabona, liszt, hüvelyesek, olajmagvak, olajpogacsa és olajpogacsaliszt** stb. küldeményekre nézve engedélyezett reexpeditionális kedvezményekhez kötött reexpeditionális határidő **7 hónapról 12 hónapra meghosszabbittatik.**

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nemdijaztatik.)

GUMMI!

Valódi párisi különlegességek **F. Berguerand fils,** Paris Rue des Archives 72, legkitünőbbnek elismert gummi gyárából.

Az Osztrák és Magyar államok és a Kelet részére **csakis** hirneves gyár főképviselőjénél **Budapesten, koronaherczeg-utcza 17. sz. a.** kaphatók.

Gummi különlegességek jótállás mellett tökéletesen biztos tucatként 1, 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Halhólyag tcztként 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Uj! halhólyag gummi széllel 5 és 6 frt. Capottes americains 3, 4 és 5 frt. Gyüjtemény uraknak 25 darab 2.50—10 frtig. Hölgyeknek: Stafety Sdonges, párisi biztonsági szivacska 2, 3, 4, 5 és 6 frt Női övszer Pely-Porus orvosi utasitás szerint Menzinger-Hasse tanár szerint frt 1.80—2.50. **Ujdonság!** «Dianna öv» hygienicus kötelék minden nőnek nélkülözhetlen a tisztaság fentartására 2.50—5 frtig. A betegápoláshoz szükséges czikkek, urak és hölgyek részére eredeti gyári arak mellett. Legkevesebb 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árengedmény nyujtatik. Megrendelések pontosan és discréten a tárgy és feladó megnevezése nélkül eszközöltetik. **KELETI J.** Budapest, IV., **koronaherczeg-utcza 17. sz.** Arjegyzék ingyen és bérmentve.

HELYISÉG-VÁLTOZTATÁS.

Ezennel van szerencsém a n. é. hölgyközönség tudomására hozni, hogy számos éven át az **Egyetem-utcza 7. szám alatt** volt

FÜZŐ-ÜZLETEMET

IV., koronaherczeg-utcza 5. sz. alá

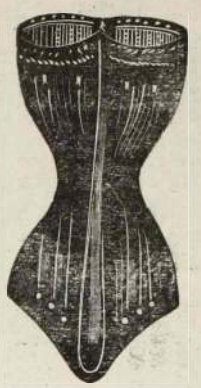

helyezem át és azt modelekkel a legegyszerübbtől a gondolható legfinomabbig dusan felszereltem. Azonkivül abban a kellemes helyzetben vagyok, hogy a szenvedő hölgyvilágot arra figyelmeztethetem, hogy minden előforduló, még oly nehéz különlegességet is, u. m. **has- és sérvkötőt,** valamint idomtalan testalkatuak számára a legjobbakat készithetem. Az eddig irántam tanusitott bizalomért köszönetet mondva, kérem további becses pártfogását, kiváló tisztelettel

Mme KINSKY L.
füzőkészitő.

Levélbeni megrendeléseket legpontosabban teljesitünk; mérték egy jól álló ruhaderékről veendő centiméterekben **minden leszámitás nélkül.** 1. Az egész mellbőség a háttal egybevéve; 2. derékbőség alól egészben 3. csipőbőség egészben. 4. a hónaljtól a kötőig a hosszuság.

Czimbalom

kedvelőknek

van szerencsém **szabadalmazott hirneves Czentralis czimbalmaimat** pédal- vagy anélkül melegen ajánlani. Tekintetbe véve hangszergyáram szak- és czélszerü berendezését és az anyagok nagybani olcsó beszerzését, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsóbb vételárban bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Ami a **Czentralis czimbalom** jóságát és tartósságát illeti, fel kell emlitenem, hogy azok jól kiszáradt fából, válogatott s begyakorlott munkásaim által őrizetem alatt készittetnek. **Czimbalom iskola I. rész 3 frt, II. rész 3 frt 50 kr.**

APPEL IG. hangszergyáros.

Budapest, gr. Károlyi- és magyar-utcza sarkán.

Robitsek József

SZŰCS

Budapest, VI., Gyár-utcza 10. sz.

Elvállal

TÉLIRUHÁKAT

és

SZŐRME ÁRUKAT NYARALÁSRA

teljes biztositás mellett.

Javitások pontosan eszközöltetnek.

Raktáram a «Fonciére» bizt. társaságnál van biztositva.

A ruhanemü kivánatra a háztól elhozatik.

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. | Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. | Szerb királyi udvari szállitók. | Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendőrség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tüzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TARSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK

vezérügynöksége

most: **Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.,** ajánlja:

A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára

felülmulhatlan jóságu
gőzcséplő garnituráit,
malomczélokra különösen alkalmas
hengerkazános lokomobiljait,
teljesen vasból készült
szalmakazalozó gépeit,
szabadalmazott
Stibor-körfürészeit,
uj szerkezetü, szállitható
gőz-kukoricza-morzsolóit,
valamint mindennemü **mezőgazdasági gépeit** kedvező feltételek mellett.

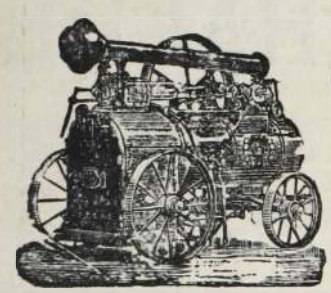

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Tévedések kikerülése végett a levelezések, küldemények és megrendelések mindig csak igy czimzendők:

A magyar királyi államvasutak
gépgyára vezérügynökségének
Budapest, VIII. ker., József-körut 41. szám.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

Szenzácziós találmány
gyengeségi eseteknél.
Férfiak számára
cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.
Med. Dr. BORSODI
Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősiti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerű. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI
BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.
Kimerítő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Ajánlok eredeti töltésben

Gróf **Keglevich** István-féle
« **Eszterházy** Géza- « } **Cognacot**
1 csill. **1.35,** 2 csill. **1.60,** 3 csill. **2.—.**

Czuba Durozier és Társa-félét
1 csill. **1.50,** 2 csill. **1.70,** 3 csill. **2.20.**

Gr. Nádasdy Ferencz-féle 1.60

Braziliai		1 lit. üveg	**frt 1.—**
Cuba	**Rum**	1 « «	« **1.50**
Jamaica		1 « «	« **2.80**

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl

CZUCZOR A. JÓZSEF
fűszer-, tea-, rum- és cognac-kereskedő
BUDAPEST,

Fő-üzlet: **VI. ker., nagymező-utcza 50.** | Fiók-üzlet: **VI. ker., nagymező-utcza 23.**

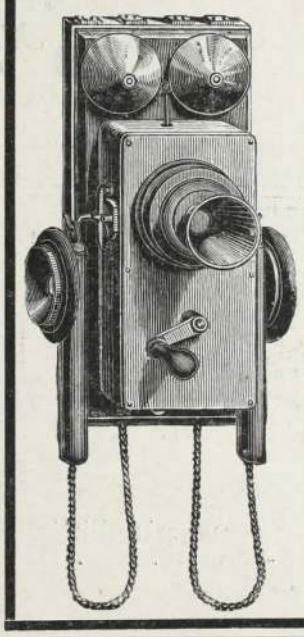

GRAFIT MIKROFON
szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat
legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka
Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Fennáll 1870 óta. Fennáll 1870 óta.

POLGÁRI ÉS EGYENRUHA

Van szerencsém a nagyérdemü közönségnek, valamint posta- és vasuti tiszt uraknak jelenteni, hogy évek óta a kerepesi-ut 12. sz. a. volt

Uri ruha és egyenruházati intézetem

most **Erzsébet-körut 15. sz. a.** van, a hol ugy mint eddig, ezután is legjobb igyekezetem oda irányul, hogy uri ruhákat legujabb divat szerint s szabályszerü egyenruhákat szállitsak s hogy jó munka, pontos és figyelmes szolgálat által megelégedésüket kinyerjem.

Egyuttal a t. cz. közönséget értesitem, hogy

kerepesi-ut 12. szám alatti

kész férfi- és fiú-ruhákat, a mig a készlet tart, 40% árengedmény mellett eladok.

Kiváló tisztelettel
SILBERMANN PINKÁSZ
polgári- és egyenruha-készitő,
Erzsébet-körut 15. szám alatt.

GAZDÁK,

kertkedvelők és kertészek

körében

általános a meggyőződés

Virág.

hogy a

Répa.

Káposzta.

Fű.

HALDEK

magkereskedő-czég

BUDAPEST,

Károly-körut 9. szám, május 1-től Ferencziek-tere 8. szám

magvai a legkitűnőbbek.

Árjegyzéket a czég kivánatra bérmentve küld.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

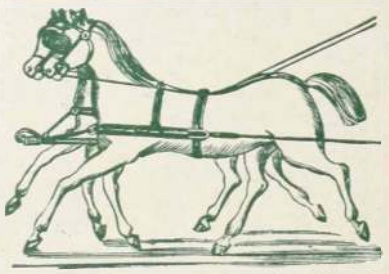

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója,

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előírás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

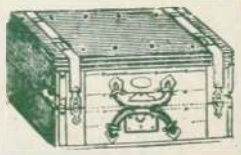

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Ki ne látta volna már

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB

és a maga nemében páratlan

CZIPŐÜZLETÉT

a hol a **legtartósabb** és **legolcsóbb czipő-árukat** lehet kapni.

Férfi marhabőr czugos czipő erős talppal	frt	3.20
« borjubőr betétes czipő	«	3.40
« finom tükörbőr, zergebőr betéttel	«	4.—
« salonlakk czipő keztyűbőr betéttel	«	4.20
« borjubőr vagy zergebőr regatta-czipő fűzőre	«	3.20
Női zergebőr czugos czipő 16 cm. magas czuggal	«	3.—
« finom lastin czipő selyem czuggal	«	2.80
« salonlakk czipő keztyűbőr betéttel	«	3.80
« zergebőr regatta-czipő fűzőre	«	2.40
« finom lastin regatta-czipő fűzőre	«	2.20
« finom zergebőr gombos czipő 12 gombbal	«	4.—
« zergebőr vagy lakk kivágott czipő	«	2.20

Férfi-czipők gummitalppal, fiu-, lány- és gyermekczipők óriási választékban. Több száz ábrával ellátott képes árjegyzékemet ingyen és bérmentve. Vidéki megrendelések lelkiismeretesen és szebben mint önmaga által választva eszközöltetnek.

AGULAR EDE **kerepesi-ut és Erzsébet-körut sarkán, a népszinházzal szemben.**

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek. 80

JÄGER LAJOS

a köln-ehrenfeldi gépgyár vezérügynöke.

Elvállal: **tégla-, chamotte-, kőagyagcső- és horgony-fedélcserép gyárak** valamint **czement-, gipsz-gyárak és mésztelepek** teljes berendezését.

Legjobb rendszerü **körkemencze** szabad. szárító berendezéssel, **mészégető** kemenczék.

Számos elismerő okmány. — Arjegyzék ingyen és bérmentve.

GEDEON IZSÓ MÉRNÖK

MŰSZAKI IRODA

tégla-, agyag-, czement-, gypsz- és mészipar számára.

Budapest, Teréz-körut 43a.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 ÁPRILIS 9.

15-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Az ezredéves kiállitás. — *Gelléri Mór.* — **Janovits Jenő:** *Sarah Bernhardt.* — *Sarah Bernhardt vallomásai a Magyar Géniusznak.* — **Ignotus:** *Óh légy az enyém!* — **Hevesi József:** *Másodvirágzás.* **Vértesi Dezső:** *A baba.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **Képek.** *Báró Edelsheim Gyulai temetéséről.* — *Dr. Feleki Sándorról.* — **Arczképtanulmány. Szinház. Irodalom. stb.**

Egyes szám ára 20 kr.

Csász. és kir. hadmérnökkari igazgatóság Budapesten.

Ajánlati hirdetés.

1. Egy ujonnan épitendő ellátási raktár körül, Kassán előforduló összes munkák biztositása czéljából a vashordszerkezetek, a légszesz és vizvezetékek, csatornázás, és gépezeti berendezések kivételével, melyre külön biztositások lesznek, folyó évi ápr. 11-én a cs. és kir. hadmérnökkari igazgatóságnál Kassán, irásbeli ajánlati tárgyalás fog megtartatni.

A munkálatoknak 1893-ban kell megkezdetniök s 1895-ben el kell készülnie, a tényleges vég határidő mindazáltal az engedélyezendő épitészeti részletek nagyságától fog függeni, s ennél nincs kizárva, hogy a munkálatok csak később mint 1895-ben fognak teljesen befejeződhetni.

2. Az átadásra kerülő munkálatok a következők:

a)	Föld és épitőmesteri munkák, előirányzat körülbelül mintegy	252.000 frt
b)	Kőfaragó munkák, előirányzat körülbelül	14.750 „
c)	Padmaly munkálatok, előirányzat mintegy	1.661 „
d)	Ács munkák, előirányzat körülbelül	49.330 „
e)	Bádogos munkák, előirányzat körülbelül	12.780 „
f)	Tetőfedési munkák, előirányzat körlübelül	9.620 „
g)	Asztalos munkák, előirányzat körülbelül	25.900 „
h)	Lakatos munkák, előirányzat körülbelül	26.900 „
i)	mázoló munkák, előirányzat körülbelül	6.700 „
k)	Üveges munkák, előirányzat körülbelül	3.900 „

3. Az ajánlatok akár az összes munkák és szállitmányok elvállalására, vagy csak az a)-tól k)-ig terjedő egyes munkákra szólhatnak, a midőn egyszersmind egy és ugyanazon ajánlat az összes munkálatokra tett ajánlatokat és az egyesekre szólókat is tartalmazhatja.

4. Az ajánlatok az ár előirányzati egységi árakra vonatkozó bizonyos százalék leengedés vagy hozzáadásában fejezendők ki.

5. A bővebbi ajánlati feltételek, melyeket minden ajánlattevő betartani köteles, ha ajánlatát figyelembe vétetni óhajtja, továbbá a kötendő szerződésre érvényes általános és külön feltételek, továbbá a részletes tervezetek, költségelőirányzatok, s minden egyéb épitészeti segédtervek folyó évi márczius 28-ától fogva pedig bezárólag április 10-ig a csász. és kir. hadmérnökkari igazgatóságnál Kassán, a rendes hivatalos órákban, betekinthetők. Minden ajánlattevő köteles a feltételi füzetek megtekintését sajátkezü vagy kellőleg igazolt képviselőjének aláirásával igazolni.

Az épitészeti segédtervezetek különben csak megközelitő támpontul szolgálhatnak a munkálatok kiterjedésére nézve, s igy a kereseti összegek számaira nézve is.

6. Ajánlattevők által leteendő bánatpénzek a költségelőirányzati árak 5%-lijával számitandók ki és az ajánlati tárgyalásokra kitüzött határidő előtt a cs. kir. mérnökkari igazgatóság pénztáránál, Kassán, átvételi igazolvány mellett leteendők.

7. A vállalkozók által leteendő biztositékok a bánatpénz kétszeresében vannak megállapitva.

8. Minden ajánlattevő köteles késznek nyilatkozni, miszerint az általános ajánlati feltételek I. czikkének értelmében a kincstárnak az ajánlat elfogadását illető nyilatkozatára vonatkozólag visszaléphetési jogáról, valamint ajánlatainak vagy igéretének a törvényesen meghatározott elfogadási határidők betartásáról lemond, s miszerint ajánlata reánézve ajánlatának benyujtási napjától visszavonhatatlanul, a kincstárra nézve azonban csak is az egybehivott katonai hatóság részéről elfogadás napjától kezdve bir kötelező erővel.

BUDAPEST, 1893. márczius 6-án.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét**, a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó**, gyógyszerész Insbruckban.

JÄGER LAJOS

a köln-ehrenfeldi gépgyár vezérügynöke.

Elvállal: **tégla-, chamotte-, kőagyagcső- és horgony-fedélcserép gyárak** valamint **czement-, gipsz-gyárak és mésztelepek** teljes berendezését.

Legjobb rendszerü **körkemencze** szabad. szárító berendezéssel, **mészégető** kemenczék.

Számos elismerő okmány. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

GEDEON IZSÓ MÉRNÖK

MŰSZAKI IRODA

tégla-, agyag-, czement-, gypsz- és mészipar számára.

Budapest, Teréz-körut 43a.

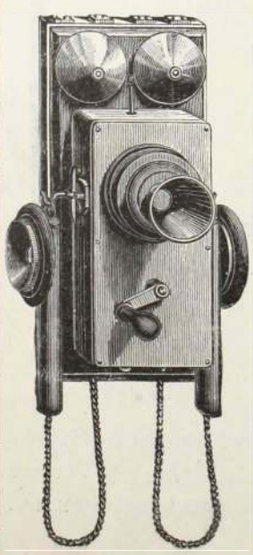

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

MATTONI-FÉLE

GIESSHÜBLER

legtisztább égvényes

SAVANYU-KUT

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

II. évfolyam. *1893. április 9.* 15. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

GELLÉRI MÓR.

NÉMETH IMRE.

AZ EZREDÉVES KIÁLLITÁS INTÉZŐI.

AZ EZREDEVES KIÁLLITÁS INTÉZŐI.

Az 1896-iki ezredéves országos kiállításnak egyetlen és főintézője tulajdonképen *Lukács* Béla kereskedelmi miniszter, a ki az országos kiállítási bizottságnak és a végrehajtó bizottságnak is elnöke s a ki a kiállítás minden mozzanatát figyelemmel kiséri s egy kinevezés, egy lépés sem történik az ő tudta s beleegyezése, sőt körülményes tudakozódása nélkül. És igazán érdemes a följegyzésre, hogy éppen Lukács Béla, a ki a legelágazóbb miniszteri tárcza élén áll, a ki az eminens fontosságu közgazdasági és közlekedési ügyek egész lánczolatát intézi, annyi szeretettel és kedvvel vezeti és intézi a kiállítási ügyeket, mint a mennyi figyelmet és gondosságot ez a messzekiható dolog méltán megérdemel.

És ha mégis a kiállítás intézőiről akarunk szólni többes számban, jelezni akarjuk, hogy a kereskedelmi miniszter az ő főmunkatársait szerencsés tapintattal tudta megválogatni.

Ma már teljesen fölszerelve és berendezve működik a kiállítási iroda. Ott munkálkodik a kiállítási igazgató, a titkár, a főmérnök, a számtanácsos, az irodafőnök s szép számu segédszemélyzet. A gépezet teljesen kész, a kerekek egymásba fogódnak s folyik a munka gyors tempóban, termelve a messzeható fontosságu kiállítás előkészitési és születési proczessusát.

Ez intézőket és főmunkatársakat kiséri figyelemmel az egész ország, érdeklődik munkájok, terveik, alkotásaik iránt. Ezeket mutatjuk be a nagy közönségnek, mely nap nap után foglalkozik az ő terveikkel s látja vagy látni fogja szorgos munkájuk eredményét.

I. *Németh Imre*, kiállítási igazgató.

Németh Imre, a hires nyéki Németh család ivadéka született kiállítási igazgató.

Kevesen ismerik közelről azt a férfiut, kit a kereskedelmi miniszter tapintata a kiállítási ügyek élére állitott. De a kik ismerik, méltányolják benne azt, ki izlését, szervező képességét, páratlan szorgalmát eddig a kiállítási ügyek terén is fényesen dokumentálta.

A bécsi világkiállításnak ő volt a magyar rendezője s itt gyűjtötte azokat a tapasztalatokat, melyeket az ezredéves országos kiállítás élén értékesiteni hivatva van.

E tapasztalatok kisebb körben és kisebb mértékben érvényesültek a kereskedelmi muzeum szervezésénél és berendezésénél. Az általa rendezett ideiglenes tárlatok, a vasuti szükségletek, a bőripari, agyagipari kiállitások stb. elárulták az ő speciális tudományát, mely abban nyilvánult, hogy kevés eszközökkel sokat, hatásosan mutasson.

Rendezői képességének titkos rugója az exquizit izlés, melyet a legkisebb dolgoktól a legnagyobbig képes érvényesiteni. Egy irodának a berendezése oly gondot ad neki, mint másnak az országház épitése. De a mit ő berendezett, az kifogás alá nem eshetik; izlése diadalt arat ellenségei fölött is. Második talizmánja a tapintat, melyet minden tettében érvényesit s melynek számos sikerét köszönheti. Harmadik megbecsülhetlen tulajdonsága a jó kedély. Nem idegeskedik a legégetőbb munka közben sem s ha valami nem tetszik neki, ha valamit kifogásol, azt egy szellemes megrovással üti el; de az ilyen megjegyzéseit sokkal jobban megemlegetik azok, a kiknek szól, mintha kemény dorgoratoriumban részesitette volna őket.

E mellett a dolognak, a munkának embere. Ma még java korában álló férfiu. Alig több mint harmincz év óta szolgálja az államot s fölvitte az I. osztályu miniszteri tanácsosságig. De azért munkaképessége többet ér mint a legrugalmasabb ifju erő munkabirása. És a munkában nem válogatós. Ha kell a legfontosabb és legdiplomatikusabb fogalmazványokat oly könnyedséggel intézi el, mint ha valami csekélységről volna szó. És ha kell, nem irtózik az erős munkától, hogy példát adjon, nem kicsinyli a legkisebb aktának elintézését, hogy rend legyen.

Éles szemmel ismeri föl az egyének és a dolgok fontosságát. Mindkettőt tudja méltányolni igaz érdem szerint. A dolognak neki fekszik, az embereket kellő helyre állitja, vagy nem ereszti arra a helyre, a hova megokolatlan ambicziójuk vezérelné őket s mindkettővel egyaránt szolgálatot tesz a kiállítás ügyének.

És ha egyéb jó tulajdonságairól még sokat beszélnénk, méltán kérdezhetné a nagy közönség: ha Németh ilyen ember, mért nem állitották eddig jobban előtérbe, mért nem érvényesitette jobban tehetségeit az ország javára?

Erre egyszerű a felelet.

Némethnek hibái is vannak. És ezek között első hiba az ő nyers, egyenes, kiméletlen őszintesége. Ezt nem tudták neki megbocsájtani azok, a kiket ő nevelt, s a kiket a sors később föléje dobott. Ezek igyekeztek őt a nyilvános élet küzdterén szükebb, gyakran nem tehetségeihez illő s nem tehetségeihez méltó szerepkörre szoritani.

Második hibája, hogy vannak igazolt rokonszenvei s ellenszenvei. Nem csinált ezekből titkot soha s barátai mellett ellenségei száma is nőtt, kiket sem diplomacziával sem kétszinüséggel nem akart magának megnyerni.

És ha jellemének hozzáférhetlensége mellett jobbra áldást, balra öntudatlan is bajt hintett, ezt sokan még ma sem tudták s talán sokáig nem fogják neki megbocsájtani.

Ő sem felejti el azokat, kik utjába valaha gátat vetettek. «Minden számlát ki kell fizetni», ez egyik jelszava. Igaz, hogy jó szive legtöbbször nemesen boszulja meg magát azokon, kik neki ártani akartak.

Egy az ő protektorátusa alatt nagyra nőtt szakember valamely tervezetét azzal a flegmatikus megjegyzéssel ütötte el:

— Ez egy Németh-féle csinálmány.

Mikor ezt Némethnek visszamondták, ő gunyos mosolylyal azt válaszolta:

— Mondja meg annak az úrnak, hogy ő is egy Németh-féle csinálmány.

Mikor a bécsi kiállítás után annyi rendjel hullott, mint a záporeső, azt kérdezte tőle a miniszter:

— Hát az ön érdemeit mivel jutalmazzam?

— Kegyelmes Uram — igy szólt Németh — eszközöljön ki nekem egy ezüst érdemkeresztet, akkor legalább tudni fogják, hogy tettem valamit.

Jó kedélye, ötletei a legnagyobb munka közepette sem hagyják el.

És a legnagyobb munka közben is teljes öntudattal, de e mellett bizonyos kedves szerénységgel teljesiti kötelességeit, reprezentál, felvilágosit, magyaráz, hogy ismét ahhoz a munkához fogjon, melyhez a tapasztalaton s avatottságon kivül kell az inspirácziónak, az izlésnek s a szó alkalmi értelmében vett genialitásnak az a foka, mely ő benne oly nagy mértékben van kifejlődve s mely őt a kiállítási igazgatóságra mintegy praedesztinálta. Mert benne a franczia dineur esprit-je a német alapossággal egyesül.

És hogy nem túloztunk, ezt be fogja bizonyitani az ezredéves országos kiállítás reményen fölül való fényes sikere.

II. *Gelléri Mór.*

Ha szerencsés volt a kereskedelmi miniszter választása a kiállítási igazgató kinevezésénél, a legnagyobb készséggel és örömmel kell elismernünk, hogy a kiállítás titkári állására szakavatottabb, tapasztaltabb és rátermettebb férfiut ki nem nevezhetett volna, mint *Gelléri* Mórt, az országos iparegylet érdemekben gazdag titkárát. Valóban teljesen megnyugvással kell tekintenünk a nagyszabásunak tervezett kiállítás elé, melynek sikerét az adminisztrácziő élére állitott két oly kiváló szakférfiu már előre is biztositja. Németh Imréről már fentebb elmondottuk, hogy mennyi reményt füzünk az ő tevékenységéhez, Gelléri Mórról pedig szivesen konstatáljuk, hogy őt a magyar ipar szellemi munkásai között igen-igen előkelő hely illeti meg. Csaknem két tizede áll immár a magyar ipar szolgálatában és széleskörü tanulmányait, tapasztalatait, szakirodalmi munkásságát, szervezési tehetségét és bámulatos munkaerejét a legfényesebb eredménynyel érvényesitette eddigelé is a magyar ipar érdekében. A magyar iparnak ez idő szerint valóban alig van buzgóbb, lelkesebb harczosa mint Gelléri Mór, aki bokros érdemeire bizonyára most fogja a koronát föltenni, midőn a kereskedelmi miniszter tapintatos választása reá esvén, alkalom nyilik számára, hogy felsorolt fényes tulajdonságait az ezredéves kiállítás rendezésénél értékesithesse. Az utóbbi két évtizedben Európának nem volt nagyobbszabásu kiállitása, melyet Gelléri meg ne látogatott és alaposan ne tanulmányozott. Meg vagyunk győződve róla, hogy itt szerzett tömérdek benyomásait, tapasztalatait hasznosan fogja a millenáris kiállításon érvényre juttatni.

Gelléri, aki ma 39 éves, már régóta harczosa a közéletnek, s nevezetesen a magyar iparnak, melynek a sajtó utján — hiszen szakiróink között is előkelő helyet foglal el, s mint hirlapiró is kiváló — tett rendkivüli sok szolgálatot. Az «Egyetértés»-ben 1879. óta vezeti az iparügyi rovatot, melynek nagy befolyása volt arra, hogy az egész sajtó felkarolta az ipar ügyeit s ezeknek állandó rovatot nyitott lassacskán minden hirlap. Már fiatal korában mutatott kedvet az irodalmi pálya iránt s első czikkeit tizenhat éves korában irta több vidéki lapba. Törs Kálmán ajánlatával jutott be az iparegyesülethez irnoknak 1872-ben. Ez forduló-pontot képezett életében. Megismerkedvén az iparügyekkel, kizárólag az akkor teljesen parlagon hevert szakmának szentelte magát. Itt aztán kezdetét veszi hosszas irodalmi munkássága és praktikus tevékenysége a magyar ipar szolgálatában. Szerkeszti az iparosszövetség heti közlönyét, alapit szaklapokat, tevékeny részt vesz vidéki kiállításokon. Sőt itt hagyja a fővárost, hogy a szegedi kiállítás sikerét fáradtságot nem ismerő szorgalmával biztositsa.

1880-ban választották meg az országos iparegyesület titkárává, mely hivatalát mind a mai napig viseli. És ez idő óta egymást érik az iparosság érdekében irt művei, melyek közül mint általános érdekűeket különösen kiemeljük «A magyar ipar úttörői», «A kiállítások története», «A nők munkaköre» czimű műveit, de különösen azt a nagyszabásu művét, mely pár hónappal ezelőtt, az iparegyesület 50 éves jubileumára jelent meg, s mely a magyar ipar ötven éves történetét tárgyalja szakavatottsággal és széles látkörrel.

Ezek mellett mindig van ideje társadalmi téren is szerepelni és munkálkodni. Igy különösen nagy és üdvös tevékenységet fejt ki a magyar szabadkőmüvesség érdekében, melynek egyik buzgó előharczosa.

Munkássága javát azonban a hazai ipar érdekeinek szentelte, s hiszszük, hogy nagy munkaerejét és sok tudását hasznosan fogja a kiállítás ügyeinek szentelhetni.

(— i —)

LÁTOGATÁS SARAH BERNHARDTNÁL.

Csaknem rejtélyes eredetű az a vonzóerő, melyet a festett vászon világa az emberi érzékekre gyakorol. A psychologus hamarosan meg tudja magának fejteni ezt a csodálatosnak tetsző s annyiszor végzetesnek bizonyult erőt: A kör ugyanis, a melyben élnek, telitve van a valódi és hamis illuziók miazmáival, elég ebből egy lélekzetvétel, hogy extásisba essék a lélek ott, hol minden lázas izgalmat s kábitó szenvedélyt lehel, hogy a tekintet biztatóbbnak s az «igen» ingerlőbbnek tetszik, mint bárhol egyebütt. A publikum érdeklődése követelően lép föl; nem elégszik meg azzal, a mit a rizspor hősei a szinpadról nyujtanak, hanem elkiséri őket otthonukba, kutatja családi s egyéb viszonyait, sőt szeretne a lelkébe, a veséjébe látni. Az ujságok pedig igyekszenek ezen érdeklődést kielégiteni s furcsábbnál furcsább kérelmekkel s kérdésekkel zaklatják a legkedveltebb művésznőket, hogy csak valami ujjal és érdekessel lephessék meg olvasóközönségüket.

E hétnek szinházi eseménye a *Sarah Bernhardt* vendégjátéka volt; a közönség érdeklődése osztatlanul a nagy franczia tragika felé fordult. Mi természetesebb tehát, minthogy megjött a parancsolat: a művésznőt meg kell látogatni s «bizalmas vallomások»-at csikarni ki tőle minden áron — igen, de azt nem mondta meg kedves szerkesztő uram, hogy milyen úton módon? a mikor elémbe tette azt a hatalmas, gyönyörübbnél gyönyörübb kérdésekkel teleirt ivet.

De hát mindegy! Meg kell próbálni! Gondoltam, miközben csendesen ballagtam a Hungária felé, a hová a művésznő szállott. A portás különös mosolylyal s jóakaró biztatással fogadta kérdezősködéseimet:

«Sarah asszonynak a lakosztályai az első emeleten vannak, de kár lesz felfáradnia, mert egyáltalában senkit sem fogad.»

De hát fülemben csengett még a szerkesztői utasitás s ez felűzött engem e szelid biztatás daczára is. Bekopogtam a 39-es számu ajtón; egy borotvált képű, vörös haju inas dugta ki a fejét:

«Madame Sarah Bernhardt?»

«Oui!»

«Elle n'est pas à la maison!»

S ezzel az orrom előtt betette az ajtót. Hogy ez hazugság volt, azzal rögtön tisztában voltam, mert hiszen a portás is azt mondotta, hogy a diva itthon van. Ekkor a folyosó másik végén hatalmas böröndök s csomagok ragadták meg a figyelmemet; mindegyiken két nagy betű feketéllett: S. B. Az egyik börönd előtt — ruhák rendezgetésével elfoglalva — csinos leány állott; mikor felé közeledtem, abbanhagyta munkáját s ő szólitott meg:

«C'est Madame Sarah, qui vous cherches, n'est-ce pas?»

Igenlő feleletemre kijelentette, hogy a művésznő senki számára sincsen itthon s igy lehetetlen hozzá bejutnom, addig beszéltem azonban a lelkére, a mig hajlandónak mutatkozott egy levelet s a kérdőivet bevinni urnőjének. Nehány percznyi várakozás után egy előkelő külsejű, talpig feketébe öltözött, borotvált képű úr jelent meg s bemutatta magát:

«Mr. Deschamps, sécrétaire de Madame Sarah Bernhardt!»

Kijelentette, hogy a művésznő hajlandó engem elfogadni, de most toilettjével van elfoglalva, délutáni négy órakor azonban szivesen lát. Megkönnyebülten lélekzettem föl. Végre! Talán mégis sikerül.

Pontban négy órakor bekopogtam a 4-es számu ajtón; Dechamps ur nyitotta fel s rögtön megjegyezte, hogy Sarah asszony ugyan kikocsizott, mindazáltal meghagyta neki, hogy engem visszajöveteleig tartóztasson. A diva tágas, kékbutorzatu salonjában, kellemes csevegés között telt el az idő. Körülbelül másfél óra mulva a mellékteremből kijött a Sarah asszony komornája s jelentette, hogy úrnője megérkezett s kéreti a titkár urat. Még egyszer a lelkére kötöttem ennek a végtelenül kedves, előzékeny úri embernek ügyemet s ő biztositott, hogy a művésznő teljesiteni fogja kérelmemet s kitölti a kérdő iv minden pontját.

Vagy tiz perczre egyedül maradtam a salonban, miközben hallottam, mint olvastatja fel a «Bizalmas vallomások» kérdő pontjait titkára által a művésznő, mint felel azokra minden gondolkodás nélkül, néha fel-felkaczagva a kérdések furcsaságán. Nemsokára megnyilt az ajtó, Deschamps úr lépett ki rajta s a küszöb előtt állva maradva, ünnepélyes arczczal fordult hozzám:

«Entrez, Monsieur!»

Megvallom, nem minden elfogódottság nélkül léptem be a nagy tragika szobájába. Sarah asszony félig fekvő helyzetben hevert egy keskeny pamlagon, fejét könnyedén balkarjára hajtva. Sötét utczai toilette volt rajta; vörös hajának fonatai egész tornyot képeztek feje fölött; kissé megnyult halvány arczát még érdekesebbé tették egészen a szemöldökéig lecsüngő rőt frou-froui, melyekkel csodaszép ellentétet képeztek kifejezésteljes ibolya szemei. A pamlag előtt hevert a divának már-már történeti nevezetességre szert tett kutyája, a hatalmas «Oklon;» ez a vörösszőrü óriási állat — mint Deschamps ur emlité — a napokban töltötte be harmadik esztendejét s a művésznőhöz, ki saját maga eteti mindég, rendkivüli hűséggel vonzódik. Sarah asszony könnyed fejbólintással üdvözölt s helyet mutatott maga mellett egy széken.

«Je vous demande bien pardon... — kezdém, de a művésznő félbeszakitott:

«Nekem kell Öntől bocsánatot kérnem, hogy ily hosszu ideig várakoztattam s hogy ily későn fogadom (3/4 6 óra volt ekkor), a mikor alig tarthatom magamnál egy pár perczné tovább, miután még ebéd előtt vagyok s 7 órakor — mint tudja — már játszanom kell a «Vasgyáros»-ban. Igazán rendkivül bosszant, hogy a miatt az inczidens miatt nem kezdhettem meg tegnap vendégjátékomat «Toscá»-ban s nagyon sajnálom, hogy ez által Evva úrnak, ki különben régi ismerősöm, kellemetlenséget okoztam. De hát arról én nem tehetek.

A mi kérését illeti, mint látni fogja, tehetségem szerint teljesitettem azt az utolsó pontig. Tehettem volna-e máskép — tette hozzá mosolyogva — az ujságirók hatalmasak, nagyon hatalmasak s nekünk hódolnunk kell Önök előtt Uram!

E szavakkal elővette iróasztaláról a kitöltött kérdő ivet s átnyujtotta nekem. Néhány szóval megköszöntem fáradságát s átadtam neki a «Magyar Géniusz» legutóbbi számát. Érdekkel lapozgatta végig, többször fejezte ki csodálatát a lap kiállításának dísze s ízlése fölött.

«Très-joli, très-joli!» Mondogatta, különösen az illustrácziók szemlélésekor; sőt némely czikknek a czimét is olvasgatni próbálta, jóizüen kaczagva azokon a furcsaságokon, melyek a magyar szavak idegenszerü kiejtéséből származnak. Hosszasan szemlélte a műmellékletet, *Zichy* Mihály «*Kisértés*» czimü fémnyomatu képét, mely láthatólag megnyerte tetszését.

A «*P. Márkus Emilia otthona*» czimü fotografiára, mely a művésznőt gyermekével ábrázolja, mosolyogva jegyezte meg:

«Ah! Ah! Très-charmant!»

A mikor megmondtam neki, kinek az arczképe ez, meglepetve szólt.

«Ah hiszen ismerem ezt a hölgyet; igen kedvesen emlékszem reá; érdekes művésznő lehet!»

E pillanatban jelentették, hogy tálalva van. Fölkeltem s távozni készültem; a díva kecsesen nyujtotta csókra a kezét, majd mikor az ajtóhoz értem, még egyszer utánam szólott:

«Folyóiratjuk rendkivül érdekel; remélem, hogy legalább azt a számot, melyben «Vallomásaim» napvilágot látnak, hozzám is eljuttatja?

«Föltétlenül, Madame!» — Feleltem s még egyszer meghajtva magam, távoztam, még pedig oly kellemes impressiókkal lelkemben, melyek legkevésbé sem igazolják azoknak véleményét, kik a nagy Saraht ránczos arczú, vén matrónának rajzolják le s gúnyolódva jegyzik meg, hogy Beaulieu Claire immár boldog nagymama.

Oh, nem!

Az a finom, halvány arcz még most is le tudja bilincselni az ember érdeklődését, gyönyörü, kék szemeiből a szellem fénye mellett elevenség sugárzik elő könnyedsége, végtelen kedvessége, halk, csicsergő hangja s ezüstcsengésü, vidám kaczagása határozottan egy életvidor, ifju franczia nő benyomását kelti az emberben.

Alább pedig elolvashatják Önök látogatásunk legszebb eredményét, a világ legérdekesebb művésznőjének «Bizalmas vallomásait.»

Janovics Jen.

SARAH BERNHARDT «VALLOMÁSAI.»

A «Magyar Géniusz» számára.

Le principal trait de mon caractère ... : — La franchise.
(Jellemem fővonása) *(A nyiltság).*

La qualité que je préfère chez un homme ... : — Le courage.
(Az a tulajdonság, a mit legjobban becsülök a férfiban.) *(A bátorság).*

La qualité que je préfère chez une femme ... : — La bonté.
(Az a tulajdonság, a mit legjobban becsülök a nőben) *(A jóság).*

Ma qualité favorite ... : — L'indulgence.
(Kedvencz tulajdonságom) *(A türelem).*

Mon principal défaut ... : — Trop croire.
(Legnagyobb hibám) *(Kelletén túl hinni).*

Mon occupation préférée ... : — Le travail.
(Kedvencz foglalkozásom) *(A munka).*

Mon rêve de bonheur ... : — Etre ce que je suis.
(Boldogságom álma) *(Az lenni, a mi vagyok).*

Quel serait mon plus grand malheur? ... : — Je ne veux même pas y penser.
(Mi volna legnagyobb szerencsétlenségem?) *(Nem is akarok arra gondolni).*

Le pays où je désirerais vivre ... : — L'Univers.
(Mely országban szeretnék élni?) *(A világegyetemben).*

Mes auteurs favoris en prose ... : — Les meilleurs.
(Kedvencz prózairóim) *(A legjobbak).*

Mes poètes favoris ... : — Les meilleurs.
(Kedvencz költöim) *(A legjobbak).*

Mes peintres favoris ... : — Les meilleurs.
(Kedvencz festöim) *(A legjobbak).*

Mes compositeurs favoris ... : — Les meilleurs.
(Kedvencz zeneszerzöim) *(A legjobbak).*

Mes héros favoris dans la fiction ... : — Les Dieux.
(Kedvencz hőseim a képzeletben) *(Az istenek).*

Mes héroïnes favorites dans la fiction ... : — Les Déesses.
(Kedvencz hősnöim a képzeletben) *(Az istennők).*

Mon héros favorit dans la vie réelle ... : — Jésus.
(Kevencz hősöm a való életben) *(Jézus).*

Mes héroïnes favorites dans la vie réelle ... : — Marie et Jeanne d'Arc.
(Kedvencz hősnöim a való életben) *(Mária és d'Arc Johanna.*

Boisson et nouriture que je préfère ... : — Tout ce qui est d'une jolie couleur.
(Kedvelt ételem és italom) *(Mind az, a mi «jól fest»).*

Mes noms favoris ... : — Maurice, Terka, Simone.
(Kedvencz neveim).

Ce que je déteste le plus? ... : — Le mensonge.
(Mit utálok a legjobban?) *(A hazugságot).*

Caractères historiques que je méprise le plus ... : — Judas, Bazaine et tous les traitres.
(Történeti jellemek, melyeket leginkább megvetek) *(Júdás, Bazaine és minden áruló).*

Le fait militaire que j'admire le plus ... : — Trop long à répondre.
(Katonai tett, melyet leginkább bámulok) *(Hosszas volna felelni reá).*

La réforme que j'estime le plus ... : — Le réforme sociale.
(A reform, melyet legjobban tisztelek) *(A szocziális reform).*

Le don de la nature que je voudrais avoir ... : — La bonté.
(A természetnek az az adománya, melyet leginkább szeretnék birni) *(A jóság).*

Comment j'aimerais mourir? ... : — Comme le prophète Elie.
(Hogyan szeretnék meghalni?) *(Mint Illés próféta).*

Etat présent de mon esprit ... : — Très ennuyée de répondre à toutes ces questions.
(Szellemem jelenlegi állapota) *(Igen kimerült, hogy felelni kell mindezekre a kérdésekre).*

Fautes qui m'inspirent le plus indulgence ... : — Les miennes.
(Azon hibák, melyek iránt a legtürelmesebb vagyok) *(A magaméi).*

La fleur que je préfère ... : — La giroflé sauvage.
(Kedvencz virágom) *(Az erdei ibolya).*

Ma devise ... : — Quand même!
(Jelszavam) *(Csak azért is!)*

OH LÉGY AZ ENYÉM!

Kettesbe bolyongva
Titokba' veled,
Lelkünbe lopódzik
Az uj kikelet,
Azt fényli az uj nap
Az ég peremén:
Ó jöjj a karomba,
Ó légy az enyém!

Kettesbe susogva
Titokba' velem,
Arczod' kipirítja
A hév szerelem,
És szíved, az égő
Az kér, ha nem én:
Ó jöjj a karomba
Ó légy az enyém!

Ignotus.

MÁSODVIRÁGZÁS.

— Elbeszélés. —

Irta: HEVESI JÓZSEF.

Gróf Gesztessy László hangos csattanással csapta be maga után az úgynevezett előkelő világ szalonjának ajtaját.

Az a hangos csattanás a palotai erdőben dördült el s a viszhang rá egy fájdalmas sikoltás volt, mely annyit jelentett, hogy a becsületnek megadatott az elégtétel.

Gróf Gesztessy innen egyenesen a vasuthoz hajtatott, hogy alföldi pusztájára utazzék. Nem volt neki többé mit keresni ama bódító légkörben, melyben ifjuságának legszebb éveit épp úgy elherdálta, tékozolta, mint örökségének java részét.

Czimborái közül, kikkel együtt dőzsölte el ifjuságát folytonos mámor és szakadatlan dorbézolás között, egyetlenegyet sem tartott méltónak reá, hogy felkeresse, mielőtt elutaznék és bucsút venne tőle.

«Isten áldjon, kedves czimbora! Én itt hagylak benneteket, mert lelkem mélyéből megutáltam ezt a sok hazugságot, ezta sok léhaságot, ezt az üres csillogást, hamis fényt. Undorodom ettől a léha társaságtól, melyben eddig mozogtam. Menj el és mondd meg annak a nőnek: Megöltem a kedvesét, de nem féltékenységből, hanem mert bosszantott, hogy egy időben más férfi is részesült kegyeiben. Mondd meg neki, hogy boldognak érzem magamat, mert már megvethetem! — Ezeket mondd meg neki és most: Isten áldjon! Én itt hagylak benneteket, visszavonulok pusztámra parasztjaim és ökreim közé!»

Nem búcsúzott ő el senkitől sem. Úgy szökött meg, mint aki hosszú éjjeli tivornya után a borgőztől és olcsó csókoktól megcsömörölve, menekül duhajkodó társaitól.

Ott ült a vasuti coupé ruganyos bársonypárnái között s mig a vonat zakatolva robogott tovább, fellármázva a vidék csendjét, ő félálomban révedezett el multja fölött.

Félig nyitott szemei előtt mint sötét árnyképek vonulnak el azok a hóbortok, kicsapongások, tivornyák, melyek miatt lelke nem fogékony többé semmi iránt, mi másnak öröm és boldogság. És ezek a sötét árnyképek ugy megülik szivét, lelkét, mintha lidérczczel álmodnék.

A vonat zakatolva vágtat tova és rythmikus dübörgése, — mintha Sámiel mestertől eredne — ingerkedve bosszantja a bágyadt tekintetű grófot, ki addig nézte havannájának illatos, bodros füstjét, mig pillái egészen le nem zárultak.

* * *

SARAH BERNHARD.

Gróf Gesztessy megérkezését senki sem várta pusztáján. Ki várta volna őt ott, hol tizenöt év óta nem járt!? Tizenhét éves volt, hogy atyja meghalt, akkor volt itt utoljára, azóta nem látta őt itt ősi birtoka.

A gróf gyalog indult a vasuti indulóháztól egy órányira fekvő pusztájára.

Éppen akkor hasadt a hajnal.

Szűzi pír ömlött el az égen, mintha a nap mosolya kergette volna arczára az égi rózsaszin felhőket. A vidéken fehér ködfátyol borongott, mely azonban foszladozni kezdett, mihelyt az első napsugarak leszórták aranyukat a keleti égről. És mennyivel szebben csillogtak ezek az aranyak a mezők zöld bársonyán, mint ama csengő-bongó aranyok a zöld játékasztalon!...

Pacsirta repült fel a tarlóról s ringatózva a hömpölygő tiszta léghullámokban, olyan lelkes trillákban önté ki édes érzelmeit, minőket még egy primadonnától sem hallott Gesztessy gróf. Pedig hej! de sok aranyát elnyelték már a legtisztább csengésű ezüst torkok!...

A szellő kakukfű és székfűvirág illatát hordta bűvös szárnyain, melyek olyan jótékonyan legyezgették álmatlanságtól és kimerültségtől kábult fejét. Hej mennyivel édesebb illat ez, mint ama bódító, szédítő parfümök, melyek Atkinsontól kerülnek ki, hogy ittassá tegyék a szalonok levegőjét és kéjre ingereljék az érzékeket!...

Gróf Gesztessy szinte fürgének, ruganyosnak, könnyűnek érezte magát, amint ott lépdelt a gyalog-uton.

És mikor megpillantotta ősi kastélyának büszke tornyait, úgy érzé, mintha az ellomhult vér gyorsabban csörgedezne ereiben s ő ismét az a tizenhét éves ifju volna, ki telve életkedvvel, ismeretlen vágyakkal, duzzadó lélekkel röpült ki innen a nagyvilágba, hogy onnan életuntan, eltompultan térjen vissza kopasz fejjel és köszvényes lábbal.

S a mint ott lépegetett az országut szélén s czipője nedves lett a harmatos fütől, a tarlón át bús nótát hozott az illatos szellő. Olyan szomoruan hangzott:

Búra, búra, búbánatra születtem
Nem is édes anya nevelt föl engem
Mostohának mostoha a világ is,
Száraz földben elhervad a virág is.

A gróf arra fordítá a fejét, merre a dal hangzott.

Egy fiatal paraszt-menyecske danolászott a tarlón, amint földre hajolva kalászokat gyüjtött.

Piros kendője kontyra volt kötve, vörös zsinóros pruszlikja kecsesen simult karcsú derekához, s százránczú babos barna szoknyája nem takarta el formás lábait.

Gesztessy gróf a fizikai törvények ellenére úgy találta most, hogy a kartonban több delejesség van mint a selyemben. Letért az országútról és a szúró tarlóra lépett, fölrebbentve fészkükből a fürjeket és összetapodva a kék szarkalábakat.

Mikor odaért a kalászgyüjtő nőhöz ez nem vette észre. Neki kellett őt meg szólitani:

— De jókor kelt galambom!

— Bizony jókor kell annak fölkelni, a ki nem akar késni, válaszolt a menyecske egy pár lépést előre téve, a nélkül azonban hogy föltekintett volna, ki szól hozzá.

— Hát olyan sietős a dolga?

— Sietősebb, mint bajom, mert az nem nagyon siet a nyakamról.

— Hát sok baja van?

— Több a baj, mint a vaj. Ha az úrnak felényi volna, tudom hogy szóba nem állana velem.

— Ki tudja? Ilyen szép menyecskével mindig szivesen eldiskurálgat az ember és ha baja van, hát jószivvel segit is rajta. E szavakra a menyecske hirtelen fölkapta fejét és csak úgy oldalvást vetett egy éles fürkésző tekintetet a grófra.

Gesztessy gróf kevés hija, hogy föl nem kiáltott, mikor az a ragyogó fekete szempár, mint két tűzsugár tetőtől talpig mérte. Csak most volt alkalma a menyecske arczát megpillantani, azt az egészséges üde, piros, kerek arczot komoly vonásaival, melyek olyan szabályosak voltak, mintha Hunnia szobráról másolták volna. Igazi magyar typus.

És az a formás kebel, melynek igéző varázsát a kis pruszlik csak fokozta!

A gróf nem emlékszik rá, hogy a fényes szalónokban ilyen ingerlő szépséget látott volna.

— Tudjuk, hogy szoktak az urak a szegény ember baján segíteni, szólt az asszony éles gúnynyal.

— Úgyan hogy?

— Nincs abba köszönet!

— Hogy tudja azt maga?

— A szegény nagyanyámtól hallottam.

— Ejnye de okos egy asszony lehetett az a maga nagyanyja.

— Bizony az volt a! Az öreg Gesztessy gróf is mindig vele kenette a hátát.

— Hát aztán igazán nem mondja el a baját.

— Magam hoztam a nyakamra, magamnak kell azt elviselni.

— Van eszébe!

— Talán elhagyta az ura, vagy talán szükséget szenved?

— Meglehet.

— Hiszen ha csak az a baj, itt vagyok én . . .

— Köszönöm, nem kérek belőle.

— Miért?

— Nem tudnám visszaszolgálni!

— Ki tudja, szép menyecske. Lássa maga nagyon tetszik nekem, kis hamis.

— A gróf egy tizforintost vett elő a tárczájából.

— Nos mit gondol elég lesz?

— Tartsa meg az úr, mert különben. . .

A menyecske most már kiegyenesedett s erősen összeszorított marka semmi kétséget sem hagyott fenn aziránt, hogy mit jelentsen ez a különben . . .

— Ejnye de makranczos maga lelkem! — szólt a gróf gyönyörrel legeltetve szemeit a fiatal asszonyon, a ki még mindig büszkén fölemelt fővel állott előtte. Jól van no!! Hát nem erőltetem! De ha mást talál gondolni, hát ne restelkedjék a kastélyba menni és beszólani Verebes Dávid uramhoz. Értette?

— Csak lesse az úr!

— Hát haragszik rám! No lássa, így akarja az ember másnak a javát. Jól van no! De azért én nem haragszom. És ne feledkezzék meg Verebes uramról. No most, isten megáldja szép menyecske!

— A gróf egyet suhintott a levegőben a lovagló ostorral mit kezében tartott s tovább ment vissza-vissza kacsintva a takaros kis asszonykára. Hátha mást gondolt volna?

De biz az tovább szedegélte görnyedezve a tarlón felejtett kalászokat és dudolta tovább azt a bús nótát:

Mostohának mostoha a világ is.
Száraz földben elhervad a virág is.

* * *

A nap most már mint egy nagy aranygolyó mosolygott le a földre, s pazarul árasztotta szerte-szét ragyogó sugarait. A levegőben bogárzümmögés, madárdal, füttyszó és egy búza-garmada tövében csépelő gőzgép búgása vegyült össze.

Gesztessy gróf, ki már vadászott az amerikai őserdőkben, ki nem talált meglepőt a Niagarában és fitymálta a Svajcz legvadregényesebb pontjait, Olaszország leszebb vidékeit, úgy találta most, hogy az ő kastélya nagyon regényesen van odaépitve arra a kis dombra, melyről az egész alföldi sík rónaságot át lehet tekinteni.

Csak azt nem tudta eleinte elgondolni, hogy vajjon ki építette azt a másik fényes kastélyt, mely oly merészen emelkedik ki jóni oszlopaival egy hosszú sor nyárfa közül a láthatár legeslegvégén?

Később aztán rájött, hogy annak a pompás kastélynak épitője bizony nem más, mint a magyar alföld pajkos tündére, a puszták Délibábja, mely vele is játékot űzött.

Gróf Gesztessy nem tudta elképzelni, minek tulajdonitsa, hogy olyan vidámnak, derültnek, megifjodottnak érzi magát. Szinte érezte, hogy könyököl ki arczán a jókedv.

Talán, hogy eddigi életét a faképnél hagyta, vagy a korai séta, a ragyogó nap, az illatos mező, a hűs szellő, vagy talán bizony az a csinos menyecske hangolta volna ilyen ragyogóra a kedélyét?

Ah, az a menyecske égető parázs-szemeivel!

A gróf szinte megrázkodik ha rá gondol!

Tehát mégis van nő, ki érdeket tud kelteni ebben az elfásult szivben? Mégis van nő, ki fel tudja őt villanyozni? Mégis van nő, a ki nem olyan mint a többi . . .

Gesztessy gróf nagyot kaczagott.

— Keveset kináltam neki, annyi az egész! No de majd megtoldjuk!

Azután vidám dalt fütyörészve, lépte át kastélyának czimeres kőkapuját.

* * *

Bizony nagyot bámult az öreg tiszttartó, Verebes Dávid, mikor egy szép reggel az ő méltóságos urát látta maga előtt a cséplőgépnél.

Ez már aztán igazán nem várt szerencse volt.

Hebegett is a jó öreg össze-vissza mindenfélét a bandériumról, nagy örömről, rendetlen szobákról, de a gróf közbevágott:

— Kedves Verebes bácsi! Soh'se tekintézzen! Volt módom elég megúnni a sok czeremoniát. Épen az elől szöktem én ide. Mert már ezentúl itt akarok lakni télen-nyáron. Megpróbálok paraszt lenni. Az még úgy sem voltam. Remélem, hogy a szobák rendben vannak annyira, hogy lakhatok bennök. Mi? No jőjjön, tekintsük meg úgyis rég láttam őket!

És fölmentek a széles fehér kőlépcsőn.

S mikor beléptek a szobába, az emlékek egész raja szállta meg a grófot.

Hiszen itt töltő ő el gyermekkorát. Ezek a szobák látták őt igazán boldognak, gondtalannak, jónak, ártatlannak.

Úgy visszaemlékezik még minden egyes bútordarabra, minden festményre, minden szoborra.

Egy kis fiú lépett most be és súgott valamit Verebes uramnak. Ez bocsánatot kért a gróftól, valaki sürgősen keresi, mindjárt visszatér.

A gróf szobáról szobára járt s az emlékek lépten-nyomon feltolultak lelke előtt. Majd leült amaz ágy mellé, melyben utoljára látta atyját, azt az erős, izmos férfit, halványan, sápadtan, betegen s gondolkozni kezdett.

Csakhogy nem volt rá ideje.

Az öreg Verebes azzal a jelentéssel lépett be, hogy künn egy fiatal paraszt-asszony akar a méltóságos úrral beszélni.

Gróf Gesztessy e hirre úgy ugrott fel helyéről, mint egy gummi-labda. Csaknem megfeledkezett köszvényéről is, de az nem feledkezett ám meg róla. Azért mégis olyant kaczagott, hogy az üres termek rengettek bele.

— Tudtam! . . . Tudtam . . . — szólt oldalát tartva a nevetéstől, — tudtam, hogy nem kell rá sokat várnom. Hehehe! Küldje be, Verebes bácsi, küldje be! Ugyan hogy is kételkedhettem! Tiz forint, sok pénz! Hehehe!

És kaczagott, a hogy csak torkán kifért.

Csakugyan az a kalászgyüjtő menyecske volt, de milyen halványan, sápadtan!

Úgy támolygott be szegény, remegve minden izében.

— No hát mi jót hozott galambom? — szólt a gróf csinján.

— Nagyság . . . méltóságos úr! hebegé a szegény asszony s összekulcsolta kezeit, — nem ismertem meg az előbb! Kérem, könyörüljön rajtam.

De mi baja, lelkem, hiszen nem akarta megmondani, én pedig ki nem találhatom!

— Megmondom most már, mert reggel óta az is öregedett.

— Hát beszéljen.

— Alig hogy ma reggel a méltóságos úr elhagyott, testvérhúgom, az Örzse, lélekszakadva futott ki hozzám, hogy a Kukás Jóskáért, aki az ő vőlegénye, pandúrok jártak és elvitték magukkal, mert ő törte föl a minap a méltóságos úr magtárát.

— Mit hallok? — kérdezé a gróf.

— Igenis, méltóságos uram, — szólt az öreg tiszttartó, — nekem vallotta be, hogy ő volt a tolvaj, aki a mult héten vagy öt zsák búzát elvitt a magtárból.

— Pedig nem is ő volt, — veté ellen a menyecske.

— Honnan tudod te azt? — kérdezé hirtelen az öreg Verebes.

— Már hogy ne tudnám, mikor az uram volt.

— Az ura? — kérdé a gróf meglepetve.

— Igen, igen, hanem esküszöm, hogy ő ártatlan, hiszen én vettem rá, mert olyan fölghöz ragadt szegények vagyunk.

— Hát azért az én magtáramat kellett feltörni? — szólt a gróf gyönyörrel legeltetve szemeit a szép asszony zavarán.

— Ő nem akart rám hallgatni, mert becsületes jó ember, a ki nem kivánja a mását, de én azt mondtam neki, hogy az előfa is jobban gyarapodik, ha megnyesegetik az ágát: a méltóságos úr meg sem érzi azt a pár köböl búzát, rajtunk pedig nagyot lendit.

— Ez aztán furcsa okoskodás. No lám, a paraszt-kommunista.

— De a zsidónál ráakadtak a búzára s ez most az uramra vallott. Jóska, ki neszét vette a dolognak, azt gondolta, hogy ő legény-ember és inkább leülheti azt a pár hónapot mint az én uram; magára vallotta tehát a lopást s a pandurok már el is vitték.

— És csakugyan maga jelentette föl magát?

Verebes Dávid igenőleg bólintott fejével.

— No ez szép! igazán szép!

— Hanem mikor az én uram ma haza jött és meghallotta, hogy a Jóskát elvitték

s látta, hogy siránkozik otthon az Örzsi, s hogy tépi a haját vőlegénye után, magára kapta a szűrét s elrohant hazulról. Csak annyit mondott, hogy ő érte ugyan ne szenvedjen senkisem ártatlanul.

— Nos? — kérdé a gróf, ki el volt rá készülve, hogy az asszony ezt a szép mesét a már egyszer kinált tiz forintért találta ki.

— Hát most azért jöttem a méltóságos úrhoz, legyen hozzánk kegyes. Hunyjon szemet azért a pár zsák búzáért, vagy pedig ha már valakinek bünhődni kell, zárasson el engem, hiszen én vagyok az okozója mindennek, én vettem rá az uramat.

— És a férje csakugyan elment? — kérdezé a gróf, talán nem minden utógondolat nélkül.

— El az, méltóságos uram. És a hogy én ismerem, meg sem állott, mig a helységházához nem ért.

— Az ördög még sem alszik, hogy ezt a menyecskét a kezembe játszta, — dörmögé e gróf s szemében a vágy tüze égett. Majd fontoskodó arczczal tevé hozzá:

— Jaj galambom, a törvény, a törvény! Avval nem lehet ám olyan könnyen elbánni. Hiszen nem mondom, hogy... izé... hanem hát... tyüh! az bajos dolog!... No de azért majd meglátjuk! A maga kedvéért galambom, nem fogom sajnálni az utánjárást, különösen ha megigéri, hogy máskor nem lesz az emberhez olyan haragos.

Az asszony lesütötte szemeit és ezzel megigért mindent...

A gróf odalépett hozzá és megcsipte szép, hamvas arczát.

— No csak menjen haza galambom, majd eligazitjuk dolgát!

És miután a menyecske hálálkodva eltávozott, a gróf odafordúlt az öreg tisztartóhoz:

— Verebes barátom legyen rá gondja, hogy ennek a menyecskének az ura pár napig a hűvösön maradjon. Megértett?

— Értem, méltóságos uram!

* * *

Szép nyári est volt. Holdfény, madárdal, lombsuttogás és illatos szellő édes pásztor-órára csalogattak.

A gróf künn sétált a tornáczon és élvezettel szitta az üde levegőt.

A szép este zsenge ifjú korába varázsolta őt vissza.

És észre sem vette, mint szökdelt le a lépcsőn s áthaladva a nyesett pázsiton, mint lépett ki a kastély udvaráról s tartott egyenesen a béresház felé.

Már tudta az útat, az öreg Verebes megmutatta neki.

Csend volt mindenfelé, csak a közeli faluból hangzott fel a kutyák vakkantása s messze-messze a lobogó pásztortűz mellett furulya sírta bánatos dalát.

A gróf hevesebben érezte dobogni szivét. Épen mint mikor az első kalandra indult.

A hold mintha csak kedvébe akart volna járni a grófnak, szerényen huzódott meg egy sötét felhő mögött, melynek csak széleire szőtt ezüstös csipkét.

A kis szalmafödeles ház fehér falai azonban még a félhomályban is előcsillogtak a nádsövény közül, melylyel az udvar be volt kerítve.

A gróf talált egy rést, melyen bejuthatott zaj nélkül az udvarra. Azután a pitvarajtó felé tartott; melytől alig választá már el pár lépés.

Hanem a szalonok don Juanja megfeledkezett a — Bundásról.

Alig, hogy a házőrző megneszelte az idegent, olyan ugatásba tört, mely az egész majorság kutyáinál visszhangra talált. És e mellett még fogait is veszedelmesen csattogtatta.

A zajra a pitvarajtó zörögni kezdett, majd megnyilott és egy férfi lépett ki rajta.

A gróf jónak látta a vén kútágas mögé huzódni.

De a Bundás itt is nyomában volt. Egy cseppet sem respektálta a méltóságos urat.

— Ki vagy? — kérdezé a házból kilépett férfi szigorú hangon.

A gróf nem látta szükségét inkognitóját elárulni. Sokkal okosabbnak vélte, visszamenni azon a résen, a melyen bejutott.

— Ki vagy hát no? hangzék ismét és a férfi a gróf felé közeledett, aki a félhomályban nem tudott ráakadni a kerítés résére.

Szerencséjére a méltóságos úrnak a zaj hallatára kilépett a kis menyecske is, ki egy pillanat alatt ott termett a férfi mellett, megragadta karját és félig suttogó hangon mondá:

— Az isten szerelmeért, Gergely, ne bántsd, hiszen a méltóságos úr!

— Kicsoda? — kérdezé most a Gergelynek szólított s oly mereven állott meg helyén, mint ha lábai gyökeret vertek volna.

— Hát a méltóságos úr!

— És aztán honnan tudod te ezt, Boris?

Az asszony lesütötte szemeit és hallgatott.

— Honnan tudod te azt, hogy éjszakának idején, ki jár az udvarunkon? Honnan ösmered, szólj?!

Boris még mindig nem tudott szóhoz jutni.

— És mit keres itt az én portámon valaki éjnek idején, ha mindjárt az úristen is? He?... Nem tudsz felelni, úgy-e... Boris!... Oh szörnyűség!... Hát... hát... te rendelted őt ide...

— Nem, nem, esküszöm, hogy nem én!...

— De hát akkor mit keresett itt? Hogy tudtad, hogy ő az? Úgy-e nem tudsz rá felelni, te becstelen asszony!...

— Én rendeltem őt ide sógor! — szólt most egy remegő női hang a pitvar ajtóban.

Egy fiatal leány állott ott leeresztett hajjal, mely sűrűn patakzott alá a holdvilágban csillogó, fehér ingvállára.

— Örzse! — kiáltá most egyszerre Gergely és Boris különböző hangsulylyal.

Gergely már a másik pillanatban ott volt a leány mellett.

— Örzse, te vetemedtél ennyire?

A leány nem válaszolt semmit, csak a fejét horgasztá le.

— Te, akit oly ártatlannak hittelek, mint isten angyalát, te, te lettél volna képes ily szégyent hozni az én hajlékomra, meg a magad becsületére. Hogy mersz majd annak a legénynek a szeme közé nézni? Vagy azt hiszed tán, hogy én nem mondom el neki a te gyalázatodat, neki, aki most is én miattam ül a börtönben.

Boris, aki kezeit tördelve küzdött magával, nem birta ki tovább. Félre tolta útjából hugát, s összekulcsolva kezeit mondá:

— Ne higyj neki, Gergely, egy szót se higyj ha mondom. Az a lány hazudik csak azért, hogy engem kimentsen. Ő ártatlan mindenben: a gróf az én kedvemért jött ide!

— Asszony! Igazat beszélsz? Hát megcsaltál engem? Boris engem tudtál megcsalni, ki jobban szeretlek életemnél? Oh mond, hogy tehetted ezt?

— Mert szeretlek Gergely.

— Mert szeretsz? Oh hogy beszélhetsz igy? Azért mert engem szeret, mást rendel a házhoz, azalatt, mig én oda vagyok! Ki hallott még ilyent?!

— Hát nem látja kend, — szólt Örzse, — hogy Boris nem tudja mit beszél. Azért beszél igy, mert megijedt, hogy a Jóska faképnél hagy engem, mihelyt megtudja kendtől, hogy a gróf úr engem keresett. Pedig majd kibékül, ha megtudja, hogy csak azért tettem, hogy őt kiszabadítsam.

— Úgy hallgass rá, Gergely, hogy egy szó nem sok, de még annyi sem igaz abból, a mit ez a leány beszél. Én magam jártam a gróf úrnál, mikor te ma délben elfutottál hazulról.

— És nem szégyenled bevallani?

— Mert nem ő tette, — szólt Örzse.

— Hát bolondot akartok belőlem üzni? — kiáltá a férj. — Annyi bizonyos, hogy a gróf itt járt a portámon éjnek idején, mikor azt gondolta, hogy nem vagyok itthon. És ha meg nem valljátok, melyik közületek rendelte őt ide, azt kell hinnem, hogy — mind a ketten.

— Egyik sem! — szólt most egy szilárd férfihang,

— A gróf úr! — mondá Boris, mikor meglepetve visszatekintet.

Csakugyan Gesztessy gróf volt.

Rég megtalálta ő már a sövény rését, de mint lovagias ember be akarta várni, hova fejlődik majd ez a házi scéna. Egyetlen szót sem vesztett el a nemes versengésből, mely a testvérek között lefolyt. Látta, mint jelent meg az a leány a pitvar-ajtóban, hogy hamis vádakkal terhelje magát, hallotta az asszony töredelmes vallomását, s nem akart hinni füleinek. Hol veszi magát ennyi nagylelkűség, ennyi áldozatkészség, ennyi léleknemesség a puszta egyszerü gyermekeinél? Az egyik magára veszi leendő sógora bűnét, csak azért, mert ő inkább kiállhatja a börtönt. Elmegy s feladja magát tolvajnak. A sógor nem akarja, hogy más ártatlanul szenvedjen ő érte s visszautasitja az áldozatot. Az asszony kétségbeesve kapkod fűhöz-fához, megigér mindent, tulajdonképen azonban semmit, csak azért, hogy férjét kiszabaditsa. Magát vallja bűnösnek, ő birta rá a lopásra, pedig igazában a szegénység. A férj portáján kapja a don Juant, a nő be akar vallani mindent, de akkor előáll egy tacskó leány a ki még sohasem látott színpadi hősnőket, s magára hazudja a bűnt, a mit valósággal el sem követett senki s egymást liczitálják túl a vétkességben, mikor egyik sem az! Ennyi nagylelkűséggel szemben gyalázatosnak tartotta volna gyáván visszavonulva a két nőt sorsuknak átengedni.

— Egyik sem rendelt ide! — ismétlé, mikor látta, hogy váratlan megjelenése mennyire kihozta sodrából mind a hármukat. — A magam jószántából jöttem.

Először a férj szólalt meg:

— Értem, a méltóságos úr azért mondja, mert nem akarja őket szégyenben hagyni.

— Mondom neked, hogy a magam jószántából jöttem és pedig a feleségedhez, a ki nagyon megtetszett nekem, mikor érted járt nálam könyörögni. Azt hiszem, nincs mit szemünkre vetni egymásnak. Hogy is mondta csak a feleséged: az élőfa is jobban gyarapodik, ha megnyesegetik az ágát! És én azt gondoltam, hogyha te betörhetsz az én granáriumomba, hát én is —

Gergely fogva érezte magát. Ez ellen nem tudott mit szólani. A grófnak bizony igaza van. Szemet szemért, mint a hogy a biblia mondja.

Lehajtotta a fejét s mélyen felsóhajtott.

— No, de ne búsúlj Gergely,— szólt a gróf, — látom becsületes ember vagy s nem kívánom a károdat.

De nini, hát te nem jelentetted fel magad? hisz a feleséged azt mondta, hogy... vagy talán csak...

A gróf gyanakodó tekintetet vetett a menyecskére.

— De bizony feljelentettem én magam, méltóságos uram, hanem hát a biró haza küldött. Azt mondta, ő nem hisziel, hogy én... izé... tolvaj lennék.

Hiszi a kánya, ő nem! És mikor megesküdtem rá neki, akkor meg azt mondta, hogy most már késő estve van, már ilyenkor nem lehet bíróval beszélni, hogy ő nincs is otthon, hogy menjek haza és aludjak rá egyet. No de most már nem kell rá aludnom!

* * *

Gesztessy gróf haza felé tartott, a hold még mindig teljes pompájában ragyogott az égen. S úgy tetszett neki, mintha az a miriád csillag ott fenn mind ő reá mosolyogna!

Olyan szépnek talált most mindent, a széles tarlót, melyre ezüst-hálót szőtt a hold, a fákat, melyek olyan csöndesen bólintgattak feléje a rejtelmes homályban, a madárdalt, mely a bokrok között szólt, a furulyaszót, melyet kóbor szellő hozott magával a távolban lobogó pásztor-tűz mellől.

És a természet felséges volt, a melyet csak most volt képes először megérteni, annyira megragadta, hogy nem érzett vágyat haza menni.

Egész éjjel künn barangolt a csendes erdőben, a letarolt réteken s mint szerelmes diák-gyerek hallgatta a lombok zugását s a pitypalaty szavát.

A köszvényéről már réges-régen megfeledkezett...

(Klösz fényképe után.)

B. EDELSHEIM-GYULAI TEMETÉSE

Részlet: B. Fejérváry honvédelmi miniszter a katonaság élén.

A BABA.

— Irta: VÉRTESI DEZSŐ. —

Siró, nyöszörgő hang zavarta meg a csendet. Polli néni mérgesen rázta a fejét. Ez még is szörnyüség, hogy nem hagyják az abbét aludni. Eltakarodjatok gyerekek az utczaajtóból, mert hozom a seprünyelet, kiáltá...

Nem felelt senki, hanem a siró, nyöszörgő hang csak ismétlődött. Kiváncsian nyitotta ki az utczaajtót...

Kendőbe burkolt kis gyermek feküdt ott, Plevna, Constantin abbé jó, öreg kutyája ült mellette, nyalogatta arczát, a mi sehogysem tetszett a kis honpolgárnak, a miért is minduntalan hangos sirással protestált ellene.

Polli néni összecsapta kezeit. Hát ez meg honnan került ide. Felkapta a karjaiba a kis vitézt és Plevna hangos csaholása mellett vitte a szobába.

Az abbé még aludt.

Az ablaktáblák be voltak zárva, itt-ott egy kis nyiláson át belopództak a kiváncsi napsugarak és ott ingerkedtek, játszadoztak egymással az abbé arczán. Kezei össze voltak kulcsolva, ajka mosolyra nyilt, bizonyára jót álmodott.

Polli néni letette a kicsit az asztalra és kinyitotta az ablaktáblákat.

Az abbé felébredt.

— Vendégünk jött, mondá Polli.

— Vendégünk, csak nem a püspök és már megint elhagytál aludni. Polli.

Felugrott az ágyról, tekintete az asztalra esett, hol a kis baba kedélyesen játszott egy szemtelen légygyel, mely minduntalan az arczára szállott.

— Hát ez ki?...

— A vendég...

— Ördög hozta ezt a vendéget. Polli, csak nem a gólya. Ugyan ne tréfálj, kinek kell ez a kis gyerek...

— Itt volt a házajtóban, sírt, azért hoztam be az istenadtát. Tegnap vándorczigányok jártak a faluban, alighanem azok tették ki. Tán lopták valahol, mert uri gyereknek látszik . . .

Az abbé csak a fejét csóválta . . .

— Hát hogy tudtad behozni Polli. . . Az én házamba egy babát. Polli hol az eszed, mit fog hozzá szólni a falu, a püspök, hát hogy mesélem én ezt el . . Most mindjárt elviszed, a bíróhoz... én ne lássam többet itt.

Mégis mig öltözködött, oda-odapillantott a babára. Az meg uj játékot talált az asztalon, az abbé hálósapkáját, azt fogdosta.

Gyönyörű szép baba volt. Feje szép, szőke fürtökkel volt fedve, apró kék szemei csak ugy ragyogtak az örömtől, ha a hálósapkát fel tudta emelni.

Az abbé csak nézte a kis gyermeket, közben egy-két áruló könycsepp hullott szemeiből. Menynyit álmodozott ő ily kis babáról. A kolostor zárt szobáiban hányszor rajzolt mosolygó babafejeket a falra, hányszor álmodozott arról a boldog otthonról, hol ily baba teszi édessé az órákat.

És mily szép a baba . . . Mily könyörtelen lehetett az, ki kitette az utczára éjnek idején. Tán azt hitte, hogyjó kezekbe kerül. A pap, a vallás őre csaknem fogja veszni hagyni az ártatlan kisdedet.

Polli néni behozta a reggelit. Egy kanálkával beöntött a baba szájába, hogy csattogtatott a kezeivel. Majd egész reggelijét odaadta neki.

— Polli mond, volna kedved felnevelni a piczikét.

Polli nem felelt, csak a kezét csókolta meg az abbénak.

— Te aztán el ne kényeztesd ám. Szigoru légy hozzá, hogy jó leányt nevelj belőle. A faluval majd elvégzem a dolgot.

Az abbé hamar elrendezett mindent. A biró beleegyezett, hogy az abbé nevelje őt a falu költségén, . . . a kastély urnője meg rögtön vállalkozott a keresztanyaságra.

Ebéd után az abbé behivta a szobába Pollit.

— Polli, Polli mégis van egy nagy baj.

(Klösz fényképe után.)

B. EDELSHEIM-GYULAI TEMETÉSE.

Részlet: A halottas kocsi.

— Hát még mindig van baj, . . . hisz előbb mondotta, hogy rendben van minden.

— Rendben, rendben van, de tudod az a baj hogy nincs a kicsinek neve.

— Hát kell neki adni. Keresztnevet találunk a kalendáriumban, elég az az ilyen kis jószágnak.

— Ő neki elég, de a világnak nem. Még egy másik nevet is kell adni. Teszem azt a te vezetéknevedet Polli. Beleegyezel?

— Szivesen . . . Keresztneve meg legyen Mariska, az ugyis kevés van a faluban.

— Nem Polli, más nevet adjunk neki. Tudod én is voltam egyszer fiatal, deák gyerek. Jókedvű ficzkó voltam ám én, sokat tudnék mesélni a csinjaimról. Aztán nemcsak gyerekek játszadoztunk együtt, hanem voltak ott leánykák is. Egyet nem tudtam elfeledni, mintha még most is magam előtt látnám. Élénk leány volt ez, vig, olyan jókat tudott nevetni, mikor kicsúfolt bennünket. Ugy szerettem azt a kis leányt, nevezzük ezt is ugy Erzsikének . . .

Polli egészen elérzékenyült. Szemeit törölgette.

— Hát nem bánom nevezzük Erzsikének.

A kis Erzsi hamar megnőtt. Már kétéves korában szépen beszélt, az egész falu kedvencze lett.

Egyszer szinte futva jött haza az abbé.

— Polli levél jött. A püspök itt lesz egy óra mulva, és én nem irtam meg neki, hogy Erzsikénk van. Elrejtsd ám jól. Hát hiszen el is rejtették. Meg is parancsolták neki erősen, hogy ki ne merjen mozdulni a szobából.

És mégis egy őrizetlen pillanatban kiszaladt a szobából és leszaladt a kertbe.

— Hát ez ki, kérdi a püspök.

— Erzsikénk . . azaz a czigányok tették ki . . .

A püspök nem szólt semmit, de a kastélyban mégis keservesen panaszkodott.

— Sohsem hittem volna, hogy ez a Constantin abbé . . . Ki sem merem mondani.

Ott aztán felvilágositották mindenről. Ebéd közben a püspök igy szólt az abbéhoz.

— De aztán meghivj ám az Erzsike lakodalmára . . . Megigéred.

— Ezer örömmel.

És Constantin abbé meg szokta igéreteit tartani.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (4)

Evelin s Tibor szó nélkül mentek — hazafelé. Tibor egy kicsit felhevült, de Evelin nyugodtan ment oldalán, neki tetszett ez a kis történet.

Hazaérve, Tibor leülteté Evelint, s merev pillantást vetve reá, szótalan ott állott. Végre megszólalt:

— Nos szép Evelin, meddig tartson e duzzogás?

— Nem tőlem függ!

— Kellemes neked ez a czigányélet?

— Épen nem!

— Miért makacskodol hát, miért idézel elő ily perpatvart!

— Nem rajtam múlt!

— S ha ugyan szabad tudnom, ki volt az az úr, akivel olyan nagyon bizalmasan beszélgettél?

— Hiszen bemutattam őt?

— Igen, de ki ő? Honnan ismered?

— Csak nevét tudom; néhány nap óta ismerem, fürdőismeretség!

— S hogy ismerkedtél meg?

— Gyakran látott a sétányon egyedül, s egy zuhogó zápor alkalmával felajánlotta esernyőjét s meg volt az ismeretség!

— Mily egyszerű! Ime az esernyő regénye! S azóta verőfényes napsugárban is felajánlotta esernyőjét!

— Nem, azontúl — udvarolt!

— S te fogadtad udvarlását?

— Én? nem mondhatnám, de, elvégre is nő vagyok; unatkoztam, te elhanyagoltál, örültem, hogy valakivel beszélgethettem; hiszen társaságom nincs, az estélyt megtagadtad, nem köthetek új ismeretséget, tehát örültem, hogy az időt így tölthetem el!

— Ez szép tőled, lám milyen jó, ha mi így haragba vagyunk; mily hamar akadt vigasztalód, úgy-e?

— Tibor, te talán féltékeny vagy?

— Féltékeny? az nem! hanem nem tetszik a dolog!

— Nos hát, nekem se! Tibor, a te viselkedésed, néhány nap óta, olyan, hogy kétségtelenül világos, hogy te engem nem szeretsz, hogy te engem meguntál! Tudod, hogy nem tartozom azok közé a nők közé, akik magukat — türetik! Tibor, a marquis igen gazdag!

— Te szerencsétlen! mit akarsz ezzel mondani?

— Azt, hogy ha e modort folytatod, ha zsarnokom leszel, ha igéreted megszeged s vágyaim nem teljesülnek, a marquis karjába vetem magamat!

— Evelin, az égre!

— Igen, elég volt ez életből! Tudod, hogy én nem tudok magam felett uralmat elviselni! Tudod, hogy szeszélyeim és vágyaim oly gyöngéim, a melyek nélkül nem vagyok boldog! Költekezésemet nem fogod megtiltani!

— Evelin, ez hát a szeretet! Először történt, hogy egy kérelmedet nem teljesitettem, s ezt is azért, mert először nem teljesithettem! S ezért te képes vagy más férfi karjába dobni magad? Nem, úgy-e te csak rám ijesztesz, úgy-e te csak játszol velem? Hogy élhetnék én te nélküled? Nem édes Evelin, hagyj fel e gondolatokkal, te enyém maradsz, te szeretni fogsz továbbá is! Úgy-e szóba sem állsz többé a marquissal, te édes kis Evelinem...

S őt átkarolva keblére szoritotta.

Szent volt a béke.

Evelin egy nagy tapasztalattal lett gazdagabb, hogy féltékenység, ez a gróf gyönge oldala. Őt évi együttélés után tanulta meg. Evelin szerette Tibort és sohasem jutott eszébe megcsalni őt! Sőt érezve, mily jó dolga van neki Tibor oldalán, magához akarta lánczolni mindinkább s ez sikerült is neki. Egészen hatalmába keritette Tibort. E kis eset óta, ő parancsolt, ő uralkodott. Azóta Evelin minden szeretetreméltósága s enyelgése daczára is, parancsolóbb s követelőbb lett; s Tibor, ez a fiatal rajongó ember, amióta belégyökerezett a féltékenység, még inkább rabja lett Evelinnek; félt, hogy elveszti őt; félt, hogy elhódítják őt tőle. Tudta ugyan, hogy Evelin szereti; de ismerte könyelmü lelkét, s tudta, hogy ha szereti is, de ha egyszer kifogy a pénzforrás, akkor mindennek vége! Evelin már egyszerüen nem tud élni; szinészvér van benne, és ha nem élhet módja szerint, keres majd másik férfiut.

Pedig ő nem tud nélküle élni.

S Evelin nem tud engedni! Még az estélyt sem tudta elfelejteni.

— Nos édes Tibrim, — mondá egyszer enyelegve — mikor tartjuk meg az estélyt?

— Az estélyt? kérdé csodálva, Tibor.

— Az estélyt, igen az estélyt! A kibékülés remélem, annyi volt, mint aláirni a béke feltételeit!

— Ha kivánod, nem mondok ellent!

— Te édes jó Tibrim te!

Nyakába borulva s csókjaival elárasztva folytatá:

— Tudtam én, hogy te az én szerető férjecském vagy! Tudtam én jól, hogy te, Evelined örömét nem fogod elrontani. Tudod mit? Meghivjuk a Bondoux családot, Kriegerfeld grófékat, az öreg De Lorm tábornokot, Dubois marquis-t . . .

— Mit Dubois marquis-t is, kérdé meglepetve Tibor.

— S te ezen találsz valami különöst? Igen őt is! Mutasd meg, hogy nem vagy féltékeny! S én, ha komoly dolog volna, képzelheted, hogy meg nem hivnám őt. A marquis igen tekintélyes alakja Biarricznak.

— Igazad van, hivd meg őt.

S kezdődtek az előkészületek.

Tibor csak nehezen tudott megbarátkozni a gondolattal, hogy az a bizonyos marquis is ott legyen estélyén, gondolkozott felette, végre arra a meggyőződésre jutott, hogy a melyik asszony egy férfivel kikezd, az nem meri őt férje előtt ily nyilvánosan magához hivni, s őt épen bizonyos megnyugvást talált ebben, és maga teljes nyugalommal nézett az estély elébe.

Evelin teljes erővel hozzáfogott a készületekhez; kinyitották a szomszédos nagy termeket, s az összes termet pazarul feldiszité. Kárpitosok napokon át dolgoztak rajtok, festők festettek, esztergályosok faragtak. A közeli városból bútorokat hozattak.

Az asztalhoz is rendkivüli készülődést készitett. A mit inyencz gyomor és ajak megkivánhat finomat s drágát italban, eledelben, mindent hozatott és készittetett, és meghivta a fürdő összes előkelő vendégét.

Magyar czigány játszott az estélyen.

Evelin maga tündériesen nézett ki. Fehér uszályos illuzio ruhája, valami sajátságos varázst kölcsönzött neki. A merészen kivágott, feszes derék káprázta tó tehérségben engedé látni márványkeble formás idomait, s félig csupasz karjaigömbölyüen dudorodtak ki selyem ujjacskáiból. A magas frizura csillámlott a sok ékszertől.

Tibor egykedvüen várta az estélyt. Ő fel volt már öltözve és még mindig lehangoltnak látszott tenni.

— Tibor mi baj lelt — kérdé Evelin — hogy olyan komor kedvü vagy!

— Semmi, épen semmi édesem!

— Zokon veszel talán valamit, vagy nincs inyedre az estély.

— Te kis madaram; hiszen te tudod, hogy a mi neked örömet csinál, az nekem is kedvemre van!

— Miért hát e kedvetlenség?

Tibor egy csókkal felelt, mi közben az első kocsi megállott a kapu előtt. A marquis volt.

Diszes franczia tisztiruhában volt. Viselkedésében volt sok megnyerő, behizelgő vonás? keresetlen finomsága és természetes előkelősége párosulva arcza szépségéves és deli termetével, csak hozzájárultak a franczia tiszt ismert elegancziájához át gavallér embernek feltüntetni.

Tibor is elég szivesen fogadta.

S gyülekezett a nagy vendégsereg! Evelint mindenki megbámulta. Röviddel tiz óra után kezdődött a táncz; a marquis valami különös jó tánczos volt. Annyi sik és annyi könnyedség volt benne, hogy szinte megcsodálták.

A hangulat igen víg volt; a társaság jó érezte magát, és a marquis igen sokat foglalkozott Evelinnel. Tibor éles szemmel kisérte őket. Kezdte észrevenni, hogy a marquis kelleténél többet foglalkozik Evelinnel, hogy gyakran félreeső sarkokba vonulnak, hogy bizalmasan csevegnek, de persze nem mert közbe lépni.

Végre közkivánatra a czigány csárdást játszott!

Evelint pedig megkérdik, hogy tánczolná el e nemzeti tánczot, de hát kivel, s e kéregetés között a marquis megkéri Evelint s kezdi vele a csárdást.

Olyan igazi magyarosan járta, oly rezgően tisztázta az ütemeket, hogy még a gróf is elcsodálkozott felette. Fékezhetlen szenvedélylyel, nekihevült érzéssel lejtette a csárdást, bokázott, rezgett, forgott; s amint belehevült, arcza kipirult, szemei csillogtak, ragyogó haja összekuszálódott, melle zihált, de ő csak birta tovább is — míg Evelin ki nem dült; ekkor azután a marquis egy nehány pohár pezsgőt öblitett le s oda sietett Evelinhez, aki pihegő kebellel pihent egy plüs kereveten.

— Kifárasztottam önt asszonyom?

— Soha ily csárdás-tánczot nem láttam még otthon sem!

— Úgy-e? s önnel jártam volna mindörökké.

S amint Evelin köré egy társaság gyült össze, s a marquis elment, a nők egész lelkesedéssel valóságos regéket kezdtek mesélni a marquisról. Vitézségéről mint katona, s szerencséjéről mint udvarló; kalandjairól, merész lovas dolgairól, párbajairól s szerelmi regényeiről! S Evelin igazi áhitattal hallgatta őket!

S felhevült képzeletében ez az ember olyan különös fényben látszott! Alakja, mintha kimagaslott volna a többi férfiaké felett, őt mintha dicsfénynyel látta volna környékezve. Egy félistennek képzelte, s amikor felcsigázott kedélyében gondolkozni kezdett, úgy érezte, mint ha egy gondolat villant volna át agyán:

— Ez aztán a férfi, a lovag, a hős, de nem az a gyönge báb, a ki mindíg a szoknya körül lebsel, a ki gyönge, s nem tud egy nőt féken tartani! Fejéhez nyúlt, számüzte magától e gondolatot, megtörlé homlokát, egy pohár limonadét ivott s kiment a hűvösre.

Olyan különös érzés vett rajta erőt, nem tudta mi történt vele, le ment a terembe, akaratlanul keresett valamit, s csak később vette észre, hogy a marquis-t keresi.

Az estély reggelig tartott.

A társaság kedve folyton nőtt.

A marquis a csárdás után kezdett a gróffal foglalkozni. Folyton vele beszélgetett s szüntelen koczingatott vele, ivásra ösztökélve őt. S szürcsölgették a pezsgőt. Pohárról pohárra, palaczkról palaczkra; a gróf már ölelgetni kezdte a marquist, mig végre a gróf sápadni kezdett s roszul lett. A marquis észrevetlenül egy mellékterembe vitte őt, s egy pamlagra fektette azután besietett Evelinhez.

— Asszonyom férjétől jövök; eszméletlenül fekszik a kis teremben, de semmi baj, egy kicsit sokat ivott.

— Az én férjem?

— Igen én itattam le őt!

— Hogyan marquis úr? ön leitatta? s siető léptekkel férje felé sietett. A gróf ott feküdt, mint egy halott.

A mikor a nő ittasan látja férjét! Undok állapot ez! A nő előtt ez az állatias eszméletlenség, az az utálatos röhögés és horkolás kétszeresen utálatos! A nő előtt az ily férfi elitta — férfiasságát, ő előtte a borba fúlt minden tekintélye.

Evelin szánalmasan nézte Tibort! Oly gyöngének, oly gyávának, oly bárgyúnak látta őt, a mint azzal a butasággal tátotta száját, s lógatta kezeit. S a marquis itatta le őt . . .? Vissza ment.

— Marquis úr, mi czélja volt ezzel?

— Hogy egyedül lehessek önnel! A társaság oszladozik. Nehány percz mulva egyedül maradunk, s férje nem jön közénk, hogy önt megvédve engem arczul üssön . . .

— Ne folytassa, fölösleges is volna? Itt vagyok én! Én védelmezem magam! Jót állok magamért, nem félek!

— Ah mennyire csalódik ön asszonyom! Hiszen én is megyek! Hiszen én férjét csak azért itattam le, hogy önnek megmondhassam e szót: szeretem!

S mielőtt a grófné felelhetett volna, már eltávozott!

Evelin megbüvölve állt ott, s ámulva nézett utána! Alakja olyan tüneményszerü lett a művésznő szemei előtt, mintha benne látná a férfiak eszményképét.

Azután ismét oda állt a gróf elé. Egy keserűt, gúnyosat kaczagott! Kezeit összekulcsolva, fogait összeszoritva mondá halk, de megvető hangon:

— Nos gróf úr! nem tetszett hallani? ő szeret! ő szereti az ön bálványát, törje őt össze, fojtsa meg őt . . . . ah mily utálatos vagy! S lábával Tiboron egyet taszítva, ott hagyta őt.

Szobájába vonult s a két férfi között párhuzamot vont.

Tibort még mindig részegen látta maga előtt, s a marquist, mint a lovagias, a regényes alakot! Tibort egy szerelmes bolondnak látta, a ki pénzével és engedékenységével tartja fel benne a szerelmet, a kivel lehet ide-oda dobálkozni, a ki csak eszköz, báb az ő kezében. Evelin szerette a független szabadságot, szerette az ő szeszélyeit és a könnyelműséget, de ha egy nő öt éven át ily közeli viszonyban van egy férfivel, gyakran eszébe jut — az igazi házasélet. Az ilyenféle félig rosz lelkek, szükségét érezik néha annak, hogy legyen *férjük*, uruk, a ki tud nekik parancsolni, a ki tudja őket uralni; az udvarlón ők uralkodnak, az udvarlótól nem engedik meg, hogy parancsoljon, de a férjtől jól esik néha, ha féken tartja őket, azoktól szivesen vesznek mindent!

S Tibort, a kit öt éven át csak rabnak látott, s a kin ő folyton uralkodott, el — sem tudta képzelni, hogy tudna ő erélyes és szilárd lenni — még ha férj volna is.

A nők a szerető férjben szeretik, ha szeretete mellett akaraterő is van, s ilyennek képzelte el Evelin a marquist, az ő szilaj természetével s könnyed modorával. Olyannak látta őt, a milyennek Evelin a férfit kifestette magának — hogy férj legyen.

Tiborral szakitani — erre nem is gondolt. Hogy a marquis így befurakodott lelkébe, azt tovamenő szeszélynek hitte; ő Tiborhoz volt kötve.

Nem ugyan az a rajongó szerelem kötötte őt hozzá, melyen azon az ifju függött, a kit míg nem ismert, tettei után imádott; de a megszokottság; azután meg a nő szereti tudni, hogy szeretik; ő szeretve tudta magát, jó élt, s mindez hozzá fűzték őt, s ha valami vágya volt, az csupán az lehetett, hogy férjhez mehessen, mert aggódott, hogy hátha Tibor előbb-utóbb elhagyja. Az az érzés kötötte őt Tiborhoz, a mely elég arra, hogy vele éljen, de nem elég arra, hogy föl ne bontassék e viszony.

Az estélyről persze Biarritzban sokat beszéltek.

A magyar grófnak hire járt, s Evelinnek igen jól esett, hogy minden felől csak dicséretet hallott.

Csak Tibor nem volt megelégedve. A marquist nem tudta elfelejteni. Hogy azután mi történt, miután eszméletét elveszté a pezsgőtől, ezt persze nem is sejtette, de valami kiirthatlan kétely bántotta őt. Nem tudta önmagát megnyugtatni. Evelinnek szólni sem mert e dologról; de sokat tépelődött. A marquis akarattal itatta le? S ha igen, volt-e czélja? Csak arra emlékezett, hogy reggel 11 óra felé ébredt fel csak — ruháiban, a pamlagon.

De volt egyik másik baj is. Az estély rengeteg összeget nyelt el; azt az összeget amelylyel egész nyáron át élni akart Biarritzban. Otthonról minden kérés daczára sem jött pénz, s a tárcza annyira üres kezdett lenni, hogy utiköltségre is alig lesz elég. Mit volt mit tenni? nejét ugy is gyakran látta a marquis-val sétálni, jó lesz őt a veszedelemből kirántani, elhatározta, hogy haza utaznak. De hogy mondja meg ezt Evelinnek? Kisérletet tett.

— Evelinem, te édes kis szentem, mondjad, tudnád-e te egyszer, ez egyetlen egyszer teljesiteni kérelmemet?

— Ezer örömmel, miért ne?

— Evelin, te drága szerelmem, menjünk vissza a mi fészkünkbe.

— Haza? máris?

— Látod, ez a baj, ez a folytonos érintkezés a világgal, ez háborgat bennünket. Nem vagy teljesen az enyém! Jobb nekünk otthon, elrejtve, elvonulva, szép csöndben élni, ugy-e boldogságom?

— Tibor, a nyár közepén haza menni?

— Nos mi van ebben? Kimegyünk a te nyaralódba; ott hajókázhatsz a magad hajóján, élhetsz kedved szerint!

— Jól van, de légy őszinte? Nincs ennek valami más oka is? Nem rejlik e mögött más valami?

— S ha igy volna? Evelin, s ha volna egyéb oka is?

— Nos s mi lehetne ez? Valljad be! ugy-e te féltékeny vagy?

— S ha igy volna?

— Te féltékenykedel a marquis-ra?

— Rosz néven vennéd? Tudnál-e rám haragudni, amiért szeretlek. Hiszen azért vagyok csak féltékeny mert kimondhatatlanul szeretlek, s mert félek, hogy elhóditanak!

— Ám legyen! menjünk haza!

Evelin látszólag durczásan egyezett bele. De az ily ártatlan féltékenység nem bántja a nőket, ők ezt szeretik; de az ily féltékenység rendesen csak felébreszti a szunnyadó érzést, az iránt, a ki miatt a férj, vagy az imádó féltékeny, s Evelin mintegy maga is kezdte magának elhinni, hogy csakugyan jó lesz haza utazni, nehogy a marquis-t megszeresse!

Összecsomagoltak, hazautaztak.

Evelin nehány napig Pesten volt, azután kiköltözött a kis hidvégi nyaralóba, ahol gyermekeivel ujból elkezdte a hajó-életet.

Tibor az első napokat vele töltötte. Ő ugyan a kastélyban lakott, de azért a rejtett uton folyton érintkeztek egymással; pedig hiába titkolództak, tudta azt az egész világ, hogy viszonyuk van.

Később azonban Tibor sokat tartózkodott a fővárosban, sőt aludni sem járt ki; mindig azzal mentegetődzött, hogy dolgai vannak.

Evelin pedig kezdte hinni, hogy a gróf elhanyagolja őt, hogy nem törődik vele, pedig Tibornak ugyancsak meggyült a baja.

Tele lett a rovása, lejárt a hitele!

Hitelezői mintha összebeszéltek volna, egyszerre megrohanták, a bank ovatoltatta váltóit, ugy hogy feje felett csakugyan összecsapott minden baj.

Bedugult minden segélyforrása. Hiába járt hitelezőtől hitelezőhöz, hiába igért méregdrága kamatot, pénzt nem tudott szerezni. Tibor kétségbeesetten tért haza. Komolyan elgondolkozott. Mi lesz vele? Először történt életében, hogy komolyan gondolt jövőjére, először történt vele, hogy gondok bántották lelkét, s neki kétszeresen fájdalmas volt. Mi lesz Evelinnel? Ha Evelin megtudja majd, hogy a gazdag grófból szegény ember lett? Mit szól majd hozzá Evelin, ha megtudja, hogy vége a költekezésnek, hogy szeszélyeiről le kell mondani? Elhagyja Tibort? E gondolatra összerázkódott. Érezte, hogy ez volna a legnagyobb csapás, a melyet nem tudna átélni. Evelin nélkül! gondolatnak is rémületes volt részére, s mégis a legszánandóbb helyzetben látta magát! Tönkrement! Birtokai dobra kerülnek, ő koldusbotra jut, Evelin elhagyja őt, ilyen rémes eszmékkel küzködött, mig végre elhatározta, hogy még egy kisérletet tesz Asztalos urnál.

De nem volt reá képes! Nem volt arcza hozzá fordulni, ahoz, aki egyszer már visszautasitotta kérelmét.

(Folyt. köv.)

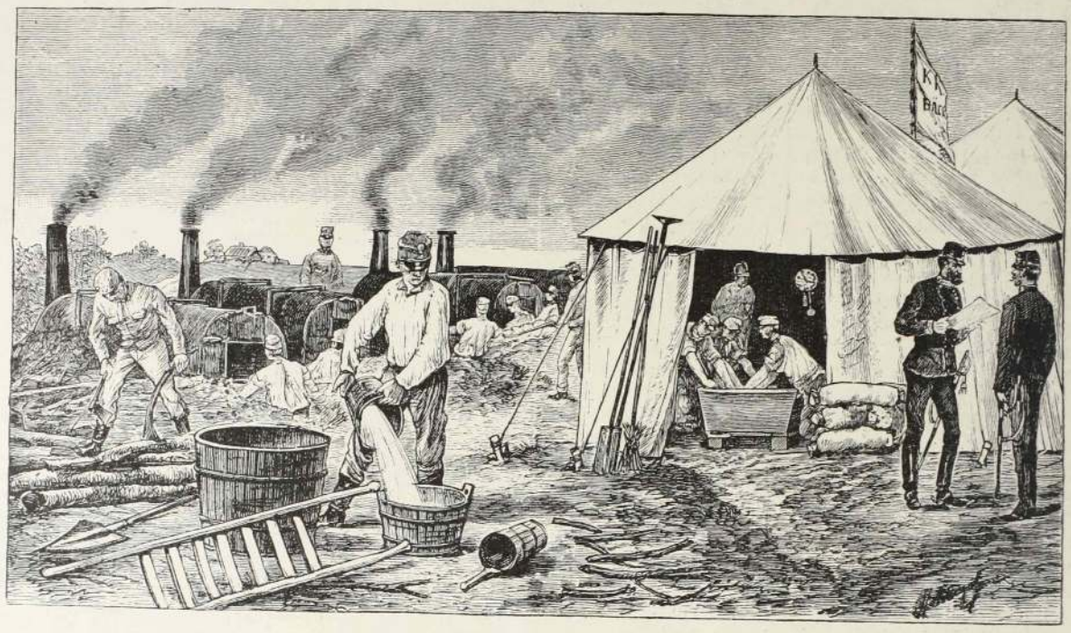

PÉKMŰHELY A SZABADBAN.

TÁVJELZŐ ÁLLOMÁSOK.

HADSEREGÜNK FÖLSZERELÉSEI.

FELEKI SÁNDOR DR.

Aki másnak vermet ás. . . . .

Dr. Fidelis e lapokban nem egy bájos olvasónőről irt már arczképtanulmányt a psychologus éleslátásával, mélyreható intuitio alapján, a poéta finom détailművészetével, ugy hogy a «Magyar Géniusz» előfizetőinél bizonyosan általános élénk kárörömet fog kelteni, mikor értesülnek, hogy ime ő is fántomfántra jutott és e csinos fiatal ember arczmását tetszés szerint viszonttanulmányozhatják.

Velem együtt másoknak is feltünhetett, hogy csupa *fiatal* asszony és lány jelenik meg ez «arczképtanulmányok» keretében. Pedig, ha meggondolom, egészen rendén van ez igy. Későbbi korban, ha «jön már a zord fagy, a való» és tisztán olvasható barázdákkal irja tele az arcz vonásait, «nem kunszt» kimagyarázni belőlük az egyéni jellemet legsajátosabb nuanceaival. E legmodernebb irodalmi műfaj hálásabb thémákat lel ifjabb arczok másaiban, mert ezek tanulmányozásánál csapongó fantázia s ihletszerű sejtés szabadon szárnyalhatnak. Az irodalom és a közélet elismert nagyjainak reprodukálni a fényképeit x-edikszer, kevésbbé jöhet érdem-számba a közönséggel szemben, mint egy-egy nagytehetségű noviciust biztató pályája kezdetén mutatni be s ezzel is közelebb hozni a lét nemesebb nyilvánulásai iránt fogékony lelkek érdeklődő rokonérzéséhez.

Feleki Sándor dr. még egészen fiatal ember, alig mult huszonhét éves és máris tett annyit a halhatatlanságért, hogy a közfigyelemnek van oka várakozással fordulni feléje. No de kezdjük a generaliákon. Született 1865 október 31 én, Lovasberényben, Fehérmegye ama kis községében, amelynek létezésé-ről, mint egyik legnagyobb, de mindenesetre legnépszerűbb humoristájuk szülőföldéről, a tudós, de Magyarország földrajzában nem igen jártas németek is tudnak. Vallása nem római katholikus nem is görög, keleti már inkább. Fogai épek, egész constitutiója rendes, szeretetreméltó humora, kedves bonhommiája annál rendkivülibb. Polgári hivatására nézve: orvost jelöl a neve mellé járuló két betü. Korunk a versengés aerája s az üzemet megfelelő nagy tőke nélkül semmiféle téren sem lehet sikeresen folytatni. Nos, ez a mi doktorunk a szakavatottság természetes előfeltételén fölül még az ügybuzgalom, az együttérző szív, a gyakorlati emberszeretet akkora capitalisával kezdte meg praxisát (betegei valósággal rajonganak értte), hogy nem kell féltenünk az elfásulástól, részvéte eltompulásától, mely veszedelem annyi kín meg gyarlóság, oly sok testi és lelki szenvedés láttára a legderekabb orvost is imminenter kerülgeti. De meg ott van a nemes idealismus soha ki nem merülő tartalékaival az iró, a poéta is! Et nunc venio ad fortissimum virum.

Ez az ifju ember sokoldalu, ernyedetlen és többféle téren egyaránt számottevő munkásságával contemporain irodalmunk egyik legvonzóbb jelensége. Kiterjedt praxisa mellett vezeti e lapok «Orvosi Salon» rovatát, tanulmányoz arczképeket, idegen költőket is tolmácsol, a saját maga muzsájával is foglalkozik, tőrülmetszett szép elbeszéléseket ir a vidéki magyar népéletből, és még ráér elolvasni bőven termelő irodalmunk valamennyi érdekes ujdonságát, amelyeknek egyik leghivatottabb birálója, szigorú és tárgyilagos, de szivesen méltató, jóakaró ismertetője. Hogy minderre miképpen és honnan szakit időt? — ez az ő el nem leshető, speciális titka. Alig van előkelő szépirodalmi lapunk, ahol Feleki Sándor népszerű nevével sürün ne találkozhatnánk és ünnepi (karácsonyi, husvéti) számot meg akármelyik folyóirat publikuma talán már képzelni sem tud az ő mindig kimagasló közleménye nélkül. Eredeti verseiben a szabad természet imádása megragadó közvetlenséggel nyilatkozik meg; az erdő, mező, csöndes falu poézisét, a meghitt, egyszerű, nyugalmas otthon bűbájos varázsát szólaltatja meg szivünkhöz találó édes bensőséggel. Az atyja emlékének szentelt gyönyörű strophák maradandó értékü igazgyöngyei elegikus költészetünknek. A műfordítás köztársaságában virtuóz könnyedség, amely sohasem esik a hűség rovására, zamatos magyarság és műgond különböztetik meg a legtöbb epigontól s az áthonosítandó idegen termékek megválogatásához kivántató finom érzék, ugyszintén szorgalom és lankadatlan kitartás tekintetében a nagyérdemü Radó Antal mellé sorakozik.

Nemzeti culturánk különféle mesgyéin hasznos és intensiv munkásságot fejt ki Feleki s érdemeit általánosan elismerik, noha önálló kötettel még nem lépett előtérbe. Hogy ettől barátai unszolása ellenére, sőt neves kiadóczégek ismételt ajánlkozásai daczára is oly csökönyösen vonakodik, az együttható erők törvényében találom meg a magyarázatát: talentumai kölcsönös féltékenykedése folytán egyik sem bir tulsulyra vergődni a többiek fölött. No de sebaj! fejlődjenek tovább is párhuzamosan; működésük igy sem fog kárba veszni s majdan «az emberi életkor legvégső határán túl» a kegyelet fogja sorra fűzni, könyvalakba foglalni nyilvánulásuk nyomait, amikor aztán az egykori pályakezdő im' ez arczképe is becses adalékul fog szolgálni az irodalomtörténetnek, amely a túlhajtott szerénységre sem lehet örökké tekintettel. Sorsát ki nem kerülheti senki!

Angela.

SZINHÁZ.

SARAH BERNHARDT.

Harmadszor jelent meg körünkben e héten Sarah Bernhardt, a világ legérdekesebb és legidegesebb művésznője, hogy három előadásban. («Maitre de forges», «Tosca» és «Dame aux Camélias») elbucsuzzék a budapesti közönségtől.

Bámulatos ennek a nagy színésznőnek a carriéreje: mint egy bolygó csillagé, feltünedezve hol itt, hol ott, mindenütt ragyogón s káprázlatva, az elméket lázba ejtve, extázisba hajtva a lelkeket. Hazája széles e világ, leggyakoribb lakása a vasuti kupé, művészetét bámulták már a világ minden részében, csak Németországot kerülte ki s mikor egy alkalommal azt kérdezték tőle, mennyiért játszanék Berlinben, büszkén felelte:

«Csak Elsass és Lotharingiáért!»

Egy hétnél hosszabb időre sehol sem telepedik meg s szülőhazája ép oly ritkán tapsolhat művészetének, mint a külföld nagyobb városai. Azóta, hogy a «Français» kötelékéből kilépett, ritkán látogat el Párisba, de a mikor megjelenik ott, istennőként ünneplik s Páris valóban nem volna méltó Sarahra, ha nem ünnepelné őt akként, mint, a hogy a mult héten adorálta, midőn a nagy tragika Racine «Phèdre»-jét játszotta el a «Vaudeville»-ben. De Sarah mindamellett nem hajlandó visszamenni a «Comédie Française» kötelékébe s midőn Parodi legutóbb csak azon föltétellel adta át legujabb darabját, ha arra Saraht szerződtetik, a comité ajánlatára a művésznő csak ennyit sürgönyzött vissza a szinház nőtagjainak:

«Legyenek nyugodtak hölgyeim; Önökkel én sohasem fogok egy szinpadon játszani.»

Most pedig visszavonulni készül a szinpadtól; nagy, évekig tartó búcsu-körútra indult a napokban, melynek végeztével végleg el akarja hagyni a szinpadot. Bátran teheti, nem jut a Hugó Viktor «Szegény asszony»-ának a sorsára, mert fényüzése daczára is tudott magának annyit megtakaritani, hogy annak egy esztendei kamatjából bőségesen kifizethetné a mi színészeink adósságait.

Mondják, hogy Duse elől vonul vissza, legyőzetve érezvén magát; hogy nem akar egyszerű csillag lenni a fénylő nap mellett. Nem! És százszor is nem!

Képesnek tartjuk ezt a büszke művésznőt mindenre, csak erre nem! Nem csodálkoznánk rajta, ha városról-városra, nyomról-nyomra követné, mindenütt eljátszaná az ő repertoireját, hogy megmérkőzzék vele, de azt nem hiszszük róla, hogy megfutamodik előle. Azután meg nincs is neki arra szüksége. Bármily nagy művésznőnek tartsuk is Dusét, nem egyhamar volna képes a nagy franczia tragikát arról a magas piedestálról ledönteni, a hová őt az egész föld szini közönségének osztatlan lelkesedése emelte. Inkább hiszszük, hogy a mikor dicsőségének teljességében vissza készül vonulni a szinpadtól, a nagy Macready példáját követi, a ki művészete legragyogóbb szakában, 1851-ben e szavakkal búcsuzott el Macbethben a szinpadtól örökre:

«Nem akarok a közönség becsületéből veszteni az által, hogy az aggkor gyengéit a szinpadon ellentétbe hozzam a jobb idők erőteljes működésével; azért töretlen tehetségeim birtokának tudatával visszavonulok.»

*

Kétségtelen, hogy Sarah Bernhardtban a színművészet a virtuózitás legfőbb fokát érte el s valószinű, hogy épen ez a virtuozitása az, a mivel extázisba képes ejteni a nagy közönséget. E mellett mély gondolkodásu, valódi művész, ki ismeri és birja művészete hatalmát és igen jól ismeri azt a határvonalat is, melyen túl az izlésteleunek s közönségesnek művészietlen sivataga kezdődik; ő mindig e határon belül marad és sohasem lesz banális. Ellesett ő minden kis vonást a természetből s a maga helyén mindent a legtalálóbban alkalmaz. Bámulatos sokoldalusága, azok a finomnál finomabb árnyalatok, melyeknek megfigyelésében s előtüntetésében szinte kifogyhatatlannak látszik és jellemző erejének egyetemessége felülemelik őt azon a szinvonalon, melyet egy nemzetiség, egy nyelv korlátai látszanak vonni: érthetővé leszen ő mindenkinek, ha nem is franczia, ha nem is tud francziául.

Midőn a szinpadon van, szakadatlanul játszik; legkisebb hézag sincs játékában; sohasem pihen, mint sokak szokása, ha épen nincs közvetlenül szavuk.

A hanglejtés gazdagságát, változatosságát csak arczjátéka és gesztusainak összhangja mulja fölül. Nincs indulat, nincs érzés, mit arcza valódi képben, egész teljében ne tükröztetne, akár tartósabban, akár mint futó villanást. A huzamosabban tartó állapot szintúgy, mint a föl- és azonnal eltünő szenvedély határozottan kiirva, kivésve látszik arczán. Ez eleven arczjátékkal taglejtése tökéletesen harmonizál. Minden állását, helyzetét a legszebb szoborrá lehetne faragni. Némán is eljátsz-

hatná szerepét, oly szabatosan, élesen, érthetőleg fejez ki mozdulataival minden árnyalatot. Szinte hajlandók volnánk túlságosnak találni a taglejtés árnyalatosságát, mely mindent megmutat, mindent kézzel foghatóvá tesz.

Kifejezése művészetében az érzelmet, indulatot, szenvedélyt, szóval a kedély általános mozgalmait látjuk uralkodni a szorosan értelmi nyilatkozás, különösen az egyéni jellemzés fölött; mintha kifejezése inkább *jelképes* volna, mint egyenesen *jellemző*. Az egyes állapotokat erősen, olykor tán túlerősen árnyalja s a szó teljes értelmében érzékíti, hanem ez állapotokat nem kerekíti egyéni jellemegészszé. Nem szabad azonban elfelednünk, hogy az efféle hiányok főként onnan erednek, hogy Sarah szerepei általánosan inkább jellegek, mint egyének.

Nem akarunk összehasonlításokat tenni a franczia tragika s olasz vetélytársnője között; nem kutatjuk most, miben szárnyalja túl egyik a másikat; csak egynémely tanulságot akarunk még levonni önmagunk részére a román színészet e két legkiválóbb képviselőjének vendégjátékából.

Mind a Duse, mind a Sarah társulata harmad-, negyedrangú színészekből összeválogatott, gyenge trupp volt s ezek a csekély tehetségü színészek mégis példányul szolgálhatnak fesztelen, otthonos, kerekded és összevágó játék tekintetében. Ne tessék félreérteni; nem akar ez szemrehányás lenni nemzeti szinházunkra nézve, hiszen az összehasonlítás nevetséges volna, tudva, hogy a világjáró művésznők azzal az egy néhány darabbal járják be az egész földet, mely teljes repertoirejukat kimeríti. Mindazáltal levonhatják maguknak művészeink azt a konzekvenciát, hogy jó összjátékkal gyenge színészek is bámulatosan sikerült előadást képesek produkálni.

Természetességük a legtökéletesebb illusiót eredményezi; nem látszik rajtok, hogy szinpadon, hogy közönség előtt vannak: csak magoknak látszanak játszani, nem a közönségnek, vagyis inkább nem is látszanak játszani. Nagy mértékben emeli még az idegen előadások összevágó kerekdedségét, szóval igazi természetességét, hogy az előadók egyike sem lép fel úgy, mintha ki akarna tünni: mindegyikök szorosan csak ama korlátok közt tartja magát, melyeket szerepe szab ki; mindegyikök lehetőleg háttérbe szoritja saját egyéniségét, hogy a képviselt egyéniség annál valóbban domborodjék ki. Nem fejezhetjük ki talán gondolatunkat világosabban, mintha azt mondjuk, hogy szerényen, igénytelenül játszanak. Ez igénytelenség a szinművészetben egyik fő igény.

Nálunk rendesen úgy van, hogy a színész, vagy színésznő ki-kiválogat szerepéből egyes hatásos mozzanatokat s ezekre láthatólag rákészül: akkor csattan is, megvan a hatás; de szenved az összhang és annyival inkább, minél kisebb gondot fordit egy részről az illető színész maga az apróbb, jelentéktelenebb részletek egyenletes kitüntetésére s minél kevésbbé tudnak a többiek — nem magukért, de az egészért, mintegy önmagok feláldozásával — hozzájárulni a kiegészítéshez. Az olasz és franczia előadásokban nem volt semmi kirívó, semmi csinált; mindnyájan oly összevágólag, oly könnyen, oly természetesen s annyira minden igény nélkül játszottak, mintha nem nézné őket a közönség, hanem csak egymás között volnának. A közönséget ignorálni: oly színészeti sark-elv, melyet igen kevesen tudnak, vagy akarnak alkalmazni.

E mellett pedig azt a minucziózus kiszámitást, mely behat a legapróbb részletekbe s mely specialiter a román színészetnek kitünő tulajdonsága, a mi színészeinknek is magokévá kell tenniök; ezt azonban mindenesetre kellő óvatossággal kell alkalmazniok, nehogy az iziglen ható számitás elárulja, hogy számítás, nehogy a részletezésben az egésznek egysége elenyészszék. Az iskolásdi szigorral perczszámra kiczirkalmozott mozgások bilincseiben elvész a művész szabadsága s magok a mozgások igen szépen és ügyesen lehetnek megcsinálva, kikanyarítva, de meg is szünnek természetesek lenni. A végrehajtás egyenként, külön mindegyik részletét tekintve, sikerült lesz, egyes mozzanatok roppant hatásu fénypontokként emelkedhetnek ki, de a szételemzett, hogy úgy mondjuk: apróra vagdalt szerep többnyire összerakott mozaik marad, nem lesz egyöntetü.

Mig a román színészet aprózni szeret, a germán színészet nagyjából farag. Amaz részleteket ad inkább, ez inkább egészet. Ott a részletek tarkázása s kihegyezése az egésznek egységét bonthatja meg, itt könnyen az elevenség és változatosság hiánya fordulhat elő. Amaz meghatóbban, erősebben tükrözteti a kedély általános mozgalmait, emez következetesebben tüntet elő egyéneket. Az inkább jelképez, ez inkább jellemez. Amaz formásabb, ez tartalmasabb. Amott gyakran a virtuozitásnak, itt a merő reflexiónak hódol a művészet.

(Mellesleg jegyezzük meg, mint szorosan e ponthoz tartozót, hogy e két irány képviselőjét megtaláljuk nemzeti szinházunkban is, még pedig szinművészetünk két leghatalmasabb oszlopában: *Márkus Emmában* és *Jászay Mariban.)*

A mi szinészetünk közelebb áll a germán, mint a román iskolához, mert a német szinészet alapján fejlődött; korántsem akarjuk, hogy a magyar szinészet kivetkőzzék magyarságából, de czélszerű haladása igényli, hogy a másutt tapasztalt előnyöket, melyek általában az egész szinészetre vonatkoznak, a maga hasznára fordítsa.

Mindkét irány előnyeit egyesíteni, mindkettőnek félszegségeitől óvakodni nehéz feladat, melyet csak a legtisztultabb művészet oldhat meg tökéletesen, bármely iskolából került légyen ki; e föladat megoldására törekedni azonban minden szinészetnek, s igy a magyarnak is kötelessége marad.

Janus.

ARCZKÉPTANULMÁNY.

Asszonyom! Őszintén bevallom, meg vagyok akadva. A szerkesztő úr ide adja az ön arczképét, hogy irjak róla tanulmányt. De hát mit irjak? Azt, hogy önnek gyönyörü égkék szemei vannak, hogy hajzata aranyszinü, mint a Loreleyé azt már bizonyára hallotta ön százszor meg százszor, mikor az utczán végig haladt. Hogy arczának rózsaszine az égkékkel és aranyszinnel mily szép harmoniába olvad, azt is bizonyára nem először bizonyitják ön előtt. De hát ezt mindenki látja és ehhez nem kell a Magyar Géniusz hivatalos arczképtanulmányozója. És mikor ugy nézem, nézem az ön képét, megelevenedik az előttem. A nagy szemekből mintegy villamos fény sugárzik ki, a kevésbé jártas ember is tudja, hogy ezt a csodálatos fényt köznapi nyelven úgy hivják, hogy szellemesség. Az egész szép, szabályos arczon egy modern vonás tükrözik vissza, az idegesség. Mintha az ön aranyszinü fürtei alatt ezer meg ezer gondolat kergetné egymást és ön alig várja a pillanatot, hogy azokat kifejezésre juttassa. Ajka megnyilik és regél csodálatos szép dolgokat s egyaránt bámulom a hangok melódiáját és a szemekből kiáradó bűvös fényt. Nézem, nézem és egyszerre egy gondolat ver bennem gyökeret. Asszonyom, ön irónő! Nem tudom, vajjon a lapok hasábjain látnak-e napvilágot azok a szép gondolatok, melyek az aranyszinü fürtök alatt megszületnek, avagy titokban vándorolnak-e dolgozatai a ládafiába, de az bizonyos, hogy ön asszonyom,

irónő. Irónő, még pedig szellemes. És ha eddig csakugyan a ládafiának irt, úgy kérve-kérjük, bocsássa az elzárt dolgozatokat szabaddá, hadd gyönyörködjék bennük a közönség. Mert a mit ön ir, asszonyom, az nem olyan fürdői levélféle irodalom. Azok a nagy kék szemek mélyen bele látnak az emberek lelkébe s a mit ott láttak, a szivek titkait, a lelkek hullámzásait, azt ön művészi tollal tudja papirra vetni. Ha pedig már a lapokban jelentek meg az ön dolgozatai, ugy bocsásson meg asszonyom az őszinte vallomásért, de haragszunk önre. Haragszunk önre egoizmusból, mert nem a mi lapunkat kereste fel.

És most igen kérem asszonyom, tiszteljen meg benünket mielőbb munkáival és bizonyitsa be, hogy nem állitott hamis dolgokat, kész szolgája

Dr. Fidelis.

IRODALOM.

Nyugalmas órák. Költemények. Irta *Kőrös Mihály*. Diszes köntösben jelent meg az előttünk fekvő kötet, melynek szerzője az ifju poéta gárda egyik tehetséges tagja. Bár neve nem nagyon sürün fordul meg a szépirodalmi lapok hasábjain, de a mit ir, az jó izlésének és tehetségének nyomát viseli magán. A most megjelent munkája nem tartozik azon verskötetek közé, melyek tuczatszámra árasztják el a könyvpiaczot, mert nem egy olyan versre akadunk benne, melyért kár volna, ha a feledés pora ellepné. Kőrös Mihálynak vannak gondolatai és a mi szintén kiemelendő, van jó izlése. Verseiben megénekli a szülői házat, kedvesét s néha átcsap a naturalisztikus irányba. Őszintén megvallva, nekünk azok a versei tetszenek leginkább, melyekben a szülői szeretetet veszi lantjára vagy a melyekben csöndes, melancholikus lemondással bucsúzik el ábrándjaitól, ifjuságától. A «Semmi», a «Börtönőr» a «Feltámadt» eszmék és egyéb versei mutatják, hogy Kőrös erőteljes eredeti tehetség. Verselése simán folyó, tiszta, magyaros. Mindegyik gondolatára megtalálja a megfelelő kifejezést s ha egy-egy themát többször énekre irt meg, sohasem válik unalmassá. A csinos kötetből melyet Révai testvérek adtak ki, álljon itt mutaóul ez a kedves kis vers:

ANYÁM KÖNYE.

Köny égett jó anyám szemében
Hogy oda hagytam otthonom;
Az aggodalmas drága szempár
Kisér azóta utamon.

Az ad erőt a csüggedésben;
Ha porba sujt a küzdelem,
Hogy azt a könyet letöröljem,
A mely felém int szüntelen.

Az a meleg, parányi könycsepp,
Mely enyhet ad, reményt, vigaszt,
Az én egyetlen egy vallásom,
Mely szivemből imát fakaszt:

Ne adja ég, hogy jó anyámat
Uj könyre még fakasztanám,
S miattam sirni, sirni lássam . . .
Oh én imádott jó anyám!

SPORT.

ALAG.

Az urlovasok szövetkezete nyitá meg az idén a verseny-saisont a monarchiában. Alagi pályára egy négy napból álló tavaszi meetinget irt ki, mely — legalább eddig — minden tekintetben fényesen sikerült. Szép idő, nagy számu közönség, jó mezőnyök, meglepetések, calamitások stb. jellegezték a 2 első napot, a husvét vasárnapit és a hétfőit.

A külön vonatok alig győzték szállitani a sportkedvelő közönséget a kies pályára, mely hivatva van azzá lenni, a mi Párisnak Auteuil, Berlinnek meg Charlottenburg. Az aristokratia és a notabilitások soraiban láttuk: Batthyányi Elemér, Szapáry Géza, Károlyi Sándor grófokat, Üchtritz Zs. brt, Blaskovich Ernőt, Beniczky Gábort, Geist Gáspárt, Schossberger M. brt, Kotz V. brt, Dreher Antalt, T. Carlilet, F. Viviant, S. Bulford-ot stb. Az egyes futamok a szokott rendben, pontosan, jókora meglepetésekkel és balesetekkel vegyest végződtek. A meglepetések legnagyobbját a volt miniszterelnök fia, Szapáry József gróf hozta Herschell Chief nevü lovával, melyre a totalisateur 24-szeres pénzt fizetett, pedig csak 6 ló startolt. Oly váratlan volt e győzelem, hogy még maga a fiatal gentlemanrider sem számitott reá, mert mikor a mázsálóhoz ment, Sz. G. grf «mindent csak ezt nem» szavaira, «én is»-sel válaszolt.

Sajátságos, hogy a calamitások okozói egy istállónak, a Chernel Györgynek, lovai voltak. «Isa» az első nap az akadályversenyben J. Ellis jockeyval az utolsó akadálynál felbukott, maga alá temette lovasát, kin még «Rebecca» is átszaladt; mindennek daczára a jeles professionátusnak komolyabb baja nem esett, már másnap vigan nézte a versenyeket. Hétfőn pedig ugyan annál az akadálynál «Pola» bukott el, s könnyen megsérté ez által passionatus lovasát, Batthányi Gábor grófot.

A nap hősei mint mindig igy most is jeles félvér tenyésztő: Geist Gáspár, és a champion urlovas, a fáradhatatlan főhadnagy, Lázár Béla voltak. A két nap alatt 9 versenyben startoltak az istálló lovai és ebből nem kevesebb mint öt első és két második dijat nyertek. Különösen dicsőséges volt ugy a tulajdonosra, mint a bravuros lovasra nézve a második nap, midőn az 5 versenyben 4 izben első és egy izben második helyet vivtak ki a derék állatokkal.

A versenyek sorrendbeni győztesei különben a következők:

I. nap: Málcsi (lov. Lázár B.); Mainmast (mr. Cookman); Herschell Chief (gr. Szapáry J.); Szőkerózsa (Tinsley); Hir (gr. Stahremberg V.); Gibicz (Miklós A.); — II. nap. Rubel (Lázár B.); Kaland (Lázár B.); Harald (gr. Stahremberg V.); Tovább (Lázár B.); Alfonsó (Horthy I.); és Vicza (Lázár B.)

*

Vasárnap, e hó 16-án nyilik meg a bécsi tavaszi meeting, s mindjárt első nap kerül döntésre a magyar Lincolnshire, a Przedswit hdcp. — Ezen 5000 frtos versenyben nézetem szerint a terheket figyelembe véve legjobban állanak, mult évi nyerő Mac Intosh (58), Cerberus (47½) és Durczás (52).

ORVOSI SZALON.

Kérdés. Kérem szerkesztő urat, sziveskedjék valamely szert ajánlani, mely a száj kellemetlen szagát megszünteti. Egyuttal kérem megirni, mi okozza ezt a kellemetlen szagot? Hódmezővásárhely. L. R.

Felelet. A száj kellemetlen szagát rendesen az odvas fogakban öszegyülemlő és bomlásnak induló ételmaradékok okozzák. Ellene olyan szerek használtatnak, melyek erős szaguk által ezt a büzt elnyomják, vagy olyanok, melyek desinficiáló hatással birnak. Ez utóbbiak czélszerűbbek és mint ilyeneket ajánluk a következőket: Rp. Calc. chlorat. 5·0, Aqu. dest. 200·0 Fitra per 12 horas, dein adde olei menthae 2·0, Vagy pedig Rp. Kali hypermang. 1·0 Aqu. dest. 50·0 D. S. 2 kanálnyival egy pohár vizben.

*

Kérdés. Igaz-e hogy ijedség által bizonyos betegségek származhatnak. R. M.

Felelet. Tény az, hogy gyakran ijedség után betegségek lépnek fel, igy nyavalyatörés (epilepsia) de igen valószinü, hogy nem az ijedség okozza a betegséget, hanem csak alkalmi okként szerepel az ezen betegségre már régebben hajlamositott egyéneknél.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Paine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ezidőben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körút 1. sz. alatt.

BETÜREJTVÉNY.

L M I K T

A mult talány helyes megfejtése: «A haza minden előtt» helyes megfejtői a következők:

Almássy Klára, Adler Viktor, Antal Imre.

Balla Géza, Benkő Gyula, Bottlik Andorné, Barta Andorné, Bachó Imréné, Bügler Vilma, Bajó Sándor, boldogfalvi Boltizár Márton Andi, Bajusz Jenőné, Bottlik Andorné, Bnezina Muczuska, Bányay Ernő, Brül Szidi, Bánk János, Balló Béla, Borsiczky Béla, Braun Samu.

Czery István, Czeizler Pepi, Csurássi Erzsike.

Dapsy-Hámos Clementina, Deutsch Józefin, Denneberg Teréz, Deutsch László, Deutsch Emil, Dredeán Luczétia, Deutsch Emil, Déri József.

Ehrenfeld Zsigmond, Ehrenfeld Bertha, Eckerdt Etelka, Erdélyi Károly.

Fried Sándor és Pista, Farkas Elek, Fekete József, Fuchs Róza, Führer Ilona, Führer Mihály, Felföldy Ágnes, Falk Ferencz, Förstner Béla, Feuer Ede, Fölsinger Ferencz, Friedman Soma.

Grünwald Malvin, Gundy Gábriel, G. G., Guthy Ferencz, Gruman Károly, Grosz Hermina, Grosz Gizella Gaál Istvánné, Grünfeld Miksa, Gruschbach nővérek, Grosz Ferike.

Hahn János, Héjas Dánielné, Horváth Bálintné, Hegedüs Antalné, Halmi Aladár, Hegyi Ignácz, K. Horváth Mariska, Hegedüs Malvin, hihalmi Harmos Ara.

Inselt Gyula.

Jankovich György, Jósika Lajos, Jánossy Gyula, Jankovich Géza, Jakabfi Rezső.

Kiss János, Klein Simon, Kiss Károly, Kunfi Pál, Klein Miksa, Kováts Mátyás, Kováts M., Kardoss Szabó Amália, Kovács Mártonné, Klein Lajos, Kolmann Irma, Kalapos Margit, Keszler Adolfné, Kondor István, Kopacsek Ilona, Kálivoda Jánosné, Keleti Géza, Kovács Mariska, V. König Mari, Kurländer Lenke, Korizmics Etel. Király Ernő, Korsós Károly, özv. Kocsics Györgyné, Kronstein Berta, Löffler Samu, K. Löbl Irma, Lichtmann Sándor, Lükő Barna, Lövy Tercsike, lovag Kleeberg Oswald Ligeti Irma, Lázár Lajos.

Mandel Albertné, Mészáros Ferencz, Nádasy Mari, Morva Izidor, Menyhárt Béláné, Morvay Ferencz, Martonfalvay Pálné, Mandel Izsák. Nagy Juliska, Marine-Casino, Pola. Mátrai Ákos, Mautnam József, Monszpart Irma, Molnár Lajos, Mattyasovszky Honor, Menschel Lajos, Mátrai Ákos.

Nagy Dénes, Nagy Gyuláné, Neverkla Ferenczné, Németh Sándor.

Oravetz Gyula, Oblath Lipót, Obláth Paula, Östreicher Nővérek.

Pingiczer István, br. Perényi Petronella, özv. Piffko Posszert Jánosné, Popper Sándor, Pósch Gyula, Pollacsek Ferencz, Puczolló István, Ponek Ferencz, Pendl János, Péchy Pali és Géza. Parcsetich János.

Reisch Elite, Ruzsin Irén, Rochlitz nővérek, Reiner Etelka, Rády Róza, Reismann Nővérek, Randzinger Rudolf, Roller Vilmos, Rechnitzer nővérek, Rusznyák Irma, Rusznyák Sarolta, Révész Izidorné, Rynkieurcz Nóra.

Streich Hermina, Stekly Szal. Ferencz, Schlesinger I. Schlesinger Ernesztin és Szerén, Schlesinger Irma, Szombathelyi köz. kereskedelmi iskola önképzőköre, Dr. Szontagh Ákos, ifj. Scheer Béla, Szabados Irma, Strassburger Etelka, Spitzer Ferencz, Scheicher Irma, Stern Ernő, Sznopka Jakab, G. Szabó Kálmán, Szabolcsi Ilona, Szekendy Ferencz, Szopata Imre, Steuer Elza, Székely László.

Tauber Rezső, Tomanek Lajos, Takó nővérek, Taray Gyula, Toflen József.

Ullmann Lipót.

Virágh Gizella, Vásony nővérek, Vasvári Béla, Vénis Ilona, Végh József, Vajda G. József, Valdman Leó.

Weihrauch Irén, Wachtler József, Werzár Antal, Wieder Lajos, Wollan János, Weihrauch J. Mihály, Weisz Nina, Weisz Henrik, özvegy Weisz Ignáczné, Weisz Ignáczné.

Székely, A lovasági kadet iskola kasinója Morva, 20. honvéd gyalog ezred könyvtárnak, A «Tóvárosi olvasó kör». Zászló Fekete Vilma, Vezetin János, Frid Sándor, Rohács János, Pollák Józsa, Friedman Soma, Székely László.

„Az Anker“ élet és járadékbiztositó-társaság Bécsben, márczius 29-én tartotta gróf Zichy Ödön elnöklete alatt 34-ik évi rendes közgyülését. A jelentésből látható, hogy az elmult évben 9843 halál és tulélési ajánlat 25,791,858 frt tőkében és 8852 frt járadékban nyujtatott be, ebből 8069 ajánlat 23.174,135 frt tőkében és 7294 frt járadékban bonyolittatott le és igy különösen az élet és halaleseti biztositások állománya a mult évvel szemben a biztositási tartam letelte, illetve a biztositási összeg kifizetése törlés és életeseti biztositásoknál, idő előtti elhalálozás következtében elesett biztositások levonása után 4956 szerződésben 17.008,672 frt tőkével és 5179 frt járadékkal emelkedett, ugy hogy az év végével 78,875 halál és tulélesi biztositás 200.858,018 frt tőke és 71,257 frt járadek, hozzászámitva 210 fennálló baleset kötvényt és a még fennálló 7493 kölcsönös tulélési társulási jegyzést 12.630,448 frtjával 86,578 kötvény 213.488,367 frttal biztositottakat, illetve jegyzett tőkével és 71,257 frt járadék, valamint 1.96,000, illetve 1.941,000 baleset biztositó tőke és 745 frt napi kárpótlás maradt érvényben. Az 1892. évben halálesetek, visszvásárlások, életeseti és járadek biztositások után a kedvezményezetteknek 1.212,398 frtot, a társulati tagoknak, a biztositásoknak halál esetére nyereményrészszel és a tulélesi biztositások alapjából nyereményrészszel 681.401 frt, a kölcsönös tulélési társulás alapjából 3.457,708 frt, összesen 5.351,508 frt fizettetett, a dijtartalék és biztositási alap emelésére 4.952,462 frt fordittatott. Az előny a biztositottak részére abból tünik ki, hogy a társulati tagok a részletben befizetett 1.752,419 frtot, 3.457,708 frtot, azaz a befizetések tartamához és a biztositott életkorához viszonyitva, a betétek kamatos kamatai 7%-ot tulélésre nyereményrészszel biztositottaknak a biztositott összeget és a biztositott tőke 21.06%-át, mint nyereményrészt kapták kifizetve, az elhalálozás esetére nyereményrészszel biztositottaknak nyereményül, az évi dij 25%-a jutott. A társulat összes vagyona 45.352,336 frt. A részvényeseknek kamat és osztalék czimén 140,000 frt jutott, mig a halál esetére nyereményrészszel biztositottak osztalékalapjának emelésére 50,000 frt, a rendkivüli tartalékok emelésére 170,000 frt fordittatott.

!! Nincs többé köhögés !!

Mell- és tüdőbaj ellen!

Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpáti Növénykivonata.

Egy üveg ára használati utasitással **75 kr.**

Czukorka 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 20 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza), **szükmellüség, tüdőgyulladás** stb. ellen.

!! Nincs többé fejfájás !!

D. Götz

„Migraine-pora“

huszonöt év óta **egyoldalu, ideges, rheumaszerü,** sőt **gyomorból** származó **fejfájás** ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönet-nyilvánitás bizonyit.

Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

és **Baross Gáborné ő exczellenciája** feltünő eredménynyel használta. Egy doboz ára használati utasitással **2 frt,** 1 kis próbadoboz **1 frt.** Eredetiben kapható **Fáykiss József „nagy Kristóf“-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában, Király-utcza.

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy

ZINNER ADOLF czég alatt

VI., váczi-körut 17. sz., I. em.

FÉRFI-RUHA-TERMET

nyitottam.

Hosszu évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** működvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, franczia- és brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri

ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

Czimbalom

kedvelőknek

van szerencsém **szabadalmazott hirneves Czentralis czimbalmaimat** pédal- vagy anélkül melegen ajánlani. Tekintetbe véve hangszergyáram szak- és czélszerü berendezését és az anyagok nagybani olcsó beszerzését, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsóbb vételárban bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Ami a **Czentralis czimbalom** jóságát és tartósságát illeti, fel kell emlitenem, hogy azok jól kiszáradt fából, válogatott s begyakorlott munkásaim által őrizetem alatt készittetnek. **Czimbalom iskola I. rész 3 frt, II. rész 3 frt 50 kr.**

APPEL IG. hangszergyáros.

Budapest, gr. Károlyi- és magyar-utcza sarkán.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János

Szegeden, C. és kir. szab. chronometer és műórás, feltalálója a remontoir ingás-óráknak, stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

Klement János veje

GRÖBER LAJOS

kosárfonodája

Budapest, IV. Kigyó-utcza 6. szám.

Műhely:

VII., Nefelejts-utcza 28. sz.

Alapittatott 1849.

Kerti butorok, utazó kosarak.

Képes árjegyzék bérmentve.

GUMMI!

Valódi párisi különlegességek **F. Berguerand fils,** Paris Rue des Archives 72, legkitünőbbnek elismert gummi gyárából.

Az Osztrák és Magyar államok és a Kelet részére **csakis** hirneves gyár főképviselőjénél **Budapesten, koronaherczeg-utcza 17. sz. a.** kaphatók.

Gummi különleges-égek jótállás mellett tökéletesen biztos tuczatként 1, 2, 3, 4, 5 és 6 frt Halhólyag tcztként 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Uj! halhólyag gummi széllel 5 és 6 frt. Capottes americains 3, 4 és 5 frt. Gyüjtemény uraknak 25 darab 2.50—10 frtig. Hölgyeknek: Stafety Sdonges, párisi biztonsági szivacska 2, 3, 4, 5 és 6 frt Női övszer Pely-Porus orvosi utasitás szerint Menzinger-Hasse tanár szerint frt 1.80—2.50. **Ujdonság!** «Dianna öv» hygienicus kötelék minden nőnek nélkülözhetlen a tisztaság fentartására 2.50—5 frtig. A betegápoláshoz szükséges czikkek, urak és hölgyek részére eredeti gyári arak mellett. Legkevesebb 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árengedmény nyujtatik. Megrendelések pontosan és discréten a tárgy és feladó megnevezése nélkül eszközöltetik. **KELETI J.** Budapest, IV., koronaherczeg-utcza 17. sz.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

GUMMI

különlegességek s **halhólyagok** (valódi franczia) a legfinomabb minőségben **1, 2, 3, 4, 5, 6 egész 10 forintig tuczatonkint.**

Capot Americ (rövid) 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női szivacskák 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női különlegességek darabja 1 frt 80 kr. Mintagyüjtemény urak számára (25 drb) 5 forint.

Szállitmányok rögtön és a legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

ROTHAUSER M. IGNACZ

BUDAPEST,

VI., Király-utcza 6/G sz.

Királyi udvari és hadsereg-szállitók.

Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók.

Szerb királyi udvari szállitók.

Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendőrség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tüzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23.

mindenütt kapható.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Fennáll 1870 óta. Fennáll 1870 óta.

POLGÁRI ÉS EGYENRUHA

Van szerencsém a nagyérdemü közönségnek, valamint posta- és vasuti tiszt uraknak jelenteni, hogy évek óta a kerepesi-ut 12. sz. a. volt

Uri ruha és egyenruházati intézetem

most **Erzsébet-körut 15. sz. a.** van, a hol ugy mint eddig, ezután is legjobb igyekezetem oda irányul, hogy uri ruhákat legujabb divat szerint s szabályszerü egyenruhákat szállitsak s hogy jó munka, pontos és figyelmes szolgálat által megelégedésüket kinyerjem.

Egyuttal a t. cz. közönséget értesitem, hogy

kerepesi-ut 12. szám alatti

kész férfi- és fiú-ruhákat, a mig a készlet tart, 40% árengedmény mellett eladok.

Kiváló tisztelettel

SILBERMANN PINKÁSZ
polgári- és egyenruha-készitő,
Erzsébet-körut 15. szám alatt.

Diphteritis, Tuberculosis
és
bőrbetegségeket

gyógyit sok évi tapasztalás után egy kipróbált, biztos gyógymód szerint a legnagyobb sikerrel

Dr. SCHWARZ IZSÁK nő- és gyermekorvos

Budapest, József-körut 22. sz. a.

Rendel: 2—4-ig.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én
„mesterségesen illatositott
páfrány- és tűfenyő-nedv"-em
a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tűfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.
A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK
chemiai laboratoriuma
— BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44. —

Szenzácziós találmány
gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök díj- és bérmentesen küldetnek.

PETROVITS MLADEN

cs. és kir. katonai egyenruha készitő,

a 23-dik gyalogezred szabója.

Készitminden nemü tábornoki, tiszti, tiszt-helyettesi, altiszti és egy éves önkéntesi egyenruhákat. Szállit egyszersmind teljes katonai felszerelést, **méltányos és szabott árak** mellett.

Ajánlja magát **polgári ruhák elkészitésére is legdivatosabb szabás szerint a legolcsóbb árak** mellett.

Bútor-Raktár.

NAGY FERENCZ, kárpitos és diszitő. **és THINSCHMIDT GYULA,** müasztalos.

Az igen tisztelt rendelőinknek, a n. é. fővárosi és vidéki közönségnek becses figyelmébe ajánljuk

BUTOR-RAKTÁRUNKAT

BUDAPEST,

VIII. ker., József-körut 26. sz. alatt,

a hol nagy választékban tartunk saját készitett mindennemü

szoba-berendezéseket

a legjobb minőségben,

a legujabb stylben és a lehető legolcsóbb árak és jótállás mellett.

Becses támogatását kérve

kiváló tisztelettel

Nagy Ferencz és **Thinschmidt Gyula.**

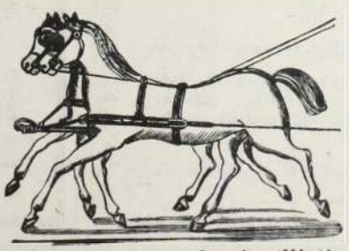

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója,

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

VÉRPIROS faj-narancs

száza **2½, 3, 4 és 5 forint,** eredeti láda vételénél ismételadóknak és gyógyszerészeknek **tetemes árengedmény.**

5 kilós postacsomag

Vérpiros **fajnarancs**	1.75
« muscat **narancs**	2.—
Messinai sárga «	1.48
Citrom szép tartós	1.48
Maróni görci	1.35
Carfiol, olasz 5-6 rózsa	1.45
Orosz hal, 1 hordó 70 darab	1.48
Alma tiroli legszebb	2.—
Erdélyi **alma** nemes faj	1.75
Vajkörte olasz	3.75
Idei burgonya máltai	1.25
1 kilo **datolya** tunisi legszebb	0.80
1 kilo muskát **datolya frc.**	1.60
1 kilo cuk. gyümölcs frc.	2.—
1 kilo **Malaga-szőlő**	1.40
1 kilo **Salon-bonbon**	1.20 1.60
1 k. Csokolad-bonbon créme	1.80
½ k. **Caviar** legszebb	2.75
Valódi bécsi virsli párja	0.12
1 k. **Rózsa-paprika** legszebb	1.25
6 db. **Imperial-sajt** franc.	1.20

Kilója nyersen

Jamaika rum finom 1 liter	1.30
Jamaika rum igen finom	1.60
Jamaika rum legfinomabb	1.90
Cuba rum 1 nagy üveg	0.98
Braziliai rum nagy üveg	0.96
Fejedelmi rum legfinomabb	2.80
Ananasz rum legfinomab	2.50
Cognac magyar 3 csillagos	1.75
Cognac valódi frc. 3 «	2.50
¼ kiló **Orosz családi tea**	1.50
¼ k. **Csász. kev. tea** legfb	2.—
¼ kiló **Pecco virág tea**	2.50
½ kiló **teasütemény** legfb.	0.78
Santos kávé I. rendü	1.58
Jamaika kávé	1.75
Cuba kávé I. rendü	1.98
Arany Jáva I. rendü	1.98
Mocca valódi arábiai	1.98
Cyöngy legfinomabb	2.10
Ceylon kávé legfb.	2.10
Sardinia doboza 35, 45, és	0.90
Cammenberth sajt francia	0.70

Az áruk vegyesen is rendelhetők. Vidékre mindent fagymentesen ingyen csomagolva küld bárhová utánvét mellett.

Pintér Gyula Budapest, kecskeméti-u. 8.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklödöknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

ÉRTESITÉS.

Egyesült magyarhoni üveggyárak részvény-társaság

BUDAPESTEN

Van szerencsénk b. vevőinknek és a nagyérdemü közönségnek tisztelettel tudtul adni, hogy a tulajdonunkat képező világhirü

Herendi porczellángyár budapesti főraktárát

az előnyösen ismert

FISCHER E. czégnek IV., Bécsi-utcza 3. és Deák-utcza 12. adtuk át.

Kérjük a kerámiának ezen jeles termékeiben való szükségleteivel teljes bizalommal jelzett főraktárunkhoz fordulni, melynek főnöke **Fischer E.** ur, e szakmában elismert tekintély lévén, kinek figyelme magára a gyártásra is ki fog terjedni, teljes biztositékot nyujt a nagyérdemü közönségnek arra nézve, hogy ugy a finom izlés, mint a szolid és pontos kiszolgáltatás tekintetében a legmagasabb igényeknek is meg fog felelni.

Ezen **belvárosi főlerakatban** saját üveggyáraink finomabb termékeivel, ugy mint a legfinomabb kristálykészletekkel, szines üvegekkel és egyéb finom háztartási és fényüzési üvegczikkel is fognak becses vevőink találkozni, melyeket hasonlóképen szives figyelmükbe ajánlunk. Végül még bátorkodunk megjegyezni, hogy Fischer E. ur a Deák-utcza 12. sz. a levő raktárunkat a saját üzletébe bécsi-utcza 3. sz. a. szándékozván beolvasztani, a költözködés könnyitése végett a deák-utczai raktárunkban levő áruk **leszállitott árak mellett** ☞ **mától fogva** ☜ eladatnak.

Az egyesült magyarhoni üveggyárak részvény-társaság igazgatósága

Budapest, VII. kerület, nagymező-utcza 8. szám.

ZSIGMONDY KÁROLY

KOCSIGYÁRTÓ

Muzeum-körut 21. sz. **Gyár: Imre-utcza 7. sz.**

Árjegyzéket kivánatra ingyen küld.

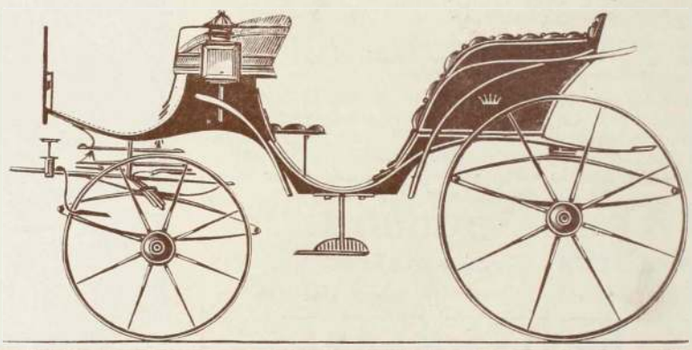

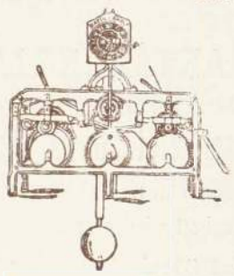

Toronyórák

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán.

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

SCHLICK-FÉLE

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váczi-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruraktár: VI., Podmaniczky-utcza 14. sz.

Ajánlja magát következők készitésére és szállitására ugymint; **vashidak** és **tetőszerkezetek, szögecselt** és **hengerelt vastartók, gőzkazánok** és **gőzgépek, zsilipek, átereszek,** jónak bizonyult rendszer szerint, **körszivattyuk, vizvezetéki csövek,** minden nagyságban, **felhuzók** kézi-, viz- és gőzerőre.

Hogyan ápoljuk a bőrt és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára

Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levelbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasitásban** felsorolt és **szaktekintélyek** által is **elismert szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme	**ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz	« **75** «
Dermolin rizspor	« **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.

Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek. 80

Magyar királyi államvasutak.

ad 20409/93 CI

A magy. kir. államvasutak vonalain érvényes helyi árudijszabáshoz életbeléptetendő III. pótlék kiadásának elhalasztása.

A «Vasuti és közlekedési közlöny» folyó évi 24. számában foglalt 20409. számu hirdetmény ezennel oda módosittatik, hogy a magy. kir. államvasutak vonalain érvényes helyi dijszabáshoz (II. rész) kiadandó **III. pótlék** 1893. évi április hó 1-je helyett csak **1893. évi április hó 15-én** fog életbeléptettetni s ezen pótlékba az **expressáruk szállitására vonatkozó határozmányok nem fognak felvétetni.**

Budapest, 1893. márczius 19-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomat nem dija ztatik.)

Robitsek József

SZŰCS

Budapest, VI., Gyár-utcza 10. sz.

Elvállal

TÉLIRUHAKAT

és

SZŐRME ÁRUKAT NYARALÁSRA

teljes biztositás mellett.

Javitások pontosan eszközöltetnek.

Raktáram a «Fonciére» bizt. társaságnál van biztositva.

A ruhanemü kivánatra a háztól elhozatik.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 ÁPRILIS 16.

16-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Közéletünk jelesei: *Miklós Ödön.* — **Bródy Zsigmond.** — **Ujváry Ignácz:** *Andaluziában.* — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Dzselil Efeni:** *Gemma.* — **Gallovich István:** *Első pacsirták.* — **Szigethy Győző:** *Nem várt bukás.* — **Igmándy Mihály:** *Bernhard Sarahoz* (költm.) — **Biró Endre:** *Emlékezés atyámra* (költm.). — **Kohl Medárd.** — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **Turnowsky Mór:** *Az epileptikusokért.* — **Redfield Richárd:** *Tantalus kinjai.* — **Rendes rovatok.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Minden kiállításon legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

!! Nincs többé köhögés !!

Mell- és tüdőbaj ellen!

Dr. med. Fáykiss Szepesi Kárpáti Növénykivonata.

Egy üveg ára használati utasítással **75 kr.**

Czukorka 1 dobozzal 35 kr. 1 csomag 20 kr. **Tea** Egy csomaggal 50 kr. kis 20 kr.

Tizenöt év óta legjobb eredménynyel használták **köhögés, rekedtség, katarrhus, hökhurut, náthaláz** (influenza)-**szükmellüség, tüdőgyulladás** stb. ellen.

!! Nincs többé fejfájás !!

D. Götz

„Migraine-pora"

huszonöt év óta **egyoldalu, ideges, rheumaszerü,** sőt **gyomorból** származó **fejfájás** ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönet-nyilvánítás bizonyit.

Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

és **Baross Gáborné ő excellenciája** feltünő eredménynyel használta. Egy doboz ára használati utasitással **2 frt** 1 kis próbadobozz **1 frt**. Eredetiben kapható **Fáykiss József „nagy Kristóf"-hoz** czimzett gyógyszertárában Budapesten, továbbá **Török** József gyógyszertárában, Király-utcza.

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

ZSIGMONDY KÁROLY

KOCSIGYÁRTÓ

Muzeum-körut 21. sz. **Gyár: Imre-utcza 7. sz.**

Árjegyzéket kivánatra ingyen küld.

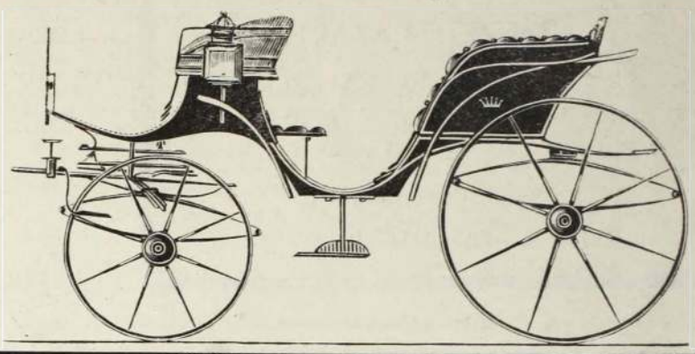

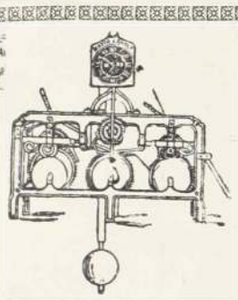

Toronyórák

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán.

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

SCHLICK-FÉLE

vasöntőde és gépgyár részvény-társaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váczi-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruraktár: VI., Podmaniczky-utcza 14. sz.

Ajánlja magát következők készitésére és szállitására ugymint: **vashidak** és **tető-szerkezetek, szögecselt** és **hengerelt vastartók, gőzkazánok** és **gőzgépek, zsilipek, átereszek,** jónak bizonyult rendszer szerint, **körszivattyuk, vizvezetéki csövek,** minden nagyságban, **felhuzók** kézi-, viz- és gőzerőre.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

JÄGER LAJOS

a köln-ehrenfeldi gépgyár vezérügynöke.

Elvállal: **tégla-, chamotte-, kőagyagcső- és horgony-fedélcserép gyárak** valamint **czement-, gipsz-gyárak és mésztelepek** teljes berendezését.

Legjobb rendszerü **körkemencze** szabad. szárító berendezéssel, **mészégető** kemenczék.

Számos elismerő okmány. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

GEDEON IZSÓ MÉRNÖK

MŰSZAKI IRODA

tégla-, agyag-, czement-, gypsz- és mészipar számára.

Budapest, Teréz-körut 43a.

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

MATTONI-FÉLE

GIESSHÜBLER

legtisztább égvényes

SAVANYU-KUT

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

II. évfolyam. 1893. április 16. 16. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

KÖZÉLETÜNK JELESEI

MIKLÓS ÖDÖN.

Parlamentünkben nagyon elszaporodtak az olyan óriások és törpék, kik a parlamenten kivül legfeljebb csak a «magánzó» czímre tarthatnak igényt s a kiknek minden kvalifikáczió-juk a — politizálásból áll.

Ilyen körülmények között nagyon örvendezni kell, ha olyan emberek is kerülnek a törvényhozó testületbe, kik az életben egyik vagy másik szakban kitüntek, s kik a parlamentben is szakembereknek tekinthetők.

Ilyen ember *Miklós* Ödön, kinek arczképét most bemutatjuk. Politikus is, szakember is egy személyben s ez a titka gyors emelkedésének.

Mert tudni kell, hogy *Miklós* Ödön van már régóta kiszemelve a földmivelési miniszterium államtitkárjául, sőt mire e sorok megjelennek, talán már a hivatalos lap is közölte az ő kinevezését.

A földmivelés oly fontos Magyarországon, hogy igen nagy szükség volt oly emberre a földmivelési miniszteriumban, mint *Miklós* Ödön. Nagy hivatás és nehéz munka vár ott reá s ő meg is fog felelni e sulyos feladatának.

Mérnök és földbirtokos egy személyben s igy a gazdaság minden részéhez ért, sőt első rangu kapaczitás, kinek nagy tudását a közügy már igen sokszor vette igénybe.

Fia a kiváló borászati kormánybiztosnak, id. Miklós Gyulának és testvére a bátor s egyenes lelkü politikusnak, ifj. Miklós Gyulának. Életrajzi adatait különben röviden a következőkben sorolhatjuk föl.

1857-ben Finkén, Borsodmegyében született ősrégi nemes családból. Középiskoláit Miskolczon, Budapesten és Bécsben végezte. 1875-ben hallgatója lett a budapesti József-műegyetemnek; 1876-ban beutazta Németországot, 1877-ben Svájczot és Belgiumut; 1878-ban a párisi kiállítás tanulmányozására küldötte ki Trefort miniszter; ez alkalommal nagyobb utat tett

Angliában is. 1879-ben mérnöki oklevelet nyert a József-műegyetemen és csakhamar a kormány által Amerikába küldetett a gabona-elevátorok tanulmányozása végett. Ugyanaz évben a Pesti Lloyd-társaság meghivására ő tartott Magyarországon először felolvasást a telefonról.

1880-ban a főváros hivta meg a gabona-elevátor építéséhez felügyelő mérnöknek. Ebbeli működése elismerésül 1884-ben ő Felsége által érdemrenddel tüntettetett ki. 1885-ben tevékeny részt vett az országos kiállítás mukálataiban. Alelnöke és szervezője volt a nemzetközi osztálynak, és ennek instructiv katalogusát magyar és német nyelven ő szerkesztette. Előadója volt a jury-tanácsnak, tagja a kiállítási szakjelentés megirásával megbizott bizottságnak. Igazgatója a Fairbanks-társaságnak, tagja a magyar mérnök és épitész-egylet, az országos gazdasági egyesület, iparegyesület, országos casino igazgató választmányának, alapító tagja a csángó-egyesületnek, igyazgatója a magyar mezőgazdák szövetkezetének, elnöke a magyar fegyvergyár felügyelő-bizottságának világi tanácsbirája a felsőborsodi ev. reform. egyházmegyének, tagja a megye tövény-hatósági bizottságának

BRÓDY ZSIGMOND.

Egy nagylelkü, fényes emberbaráti szeretettől áthatott tett az, mely ehhez a névhez ujabban ismét füződik. Nálunk szinte páratlan a maga nemében. Bródy Zsigmond ugyanis, a szerencsés kezü hirlapiró és hirlapkiadó, eddigi nagyszerü alapitványait e héten egy még nagyobbal szaporitotta. 250,000 forintot ajánlott föl emberbaráti czélra, kórház alapitására, nem kötvén ki magának egyebet, minthogy e kórház az ő nemrég elhunyt nejének, Bródy Adél asszonynak nevét viselje. Megható, fölemelő példája ez az igaz humanismusnak, az őszinte kegyeletnek, a gyöngéd szeretetnek. Saját szivének bánatát azzal akarja enyhiteni, hogy a szenvedő emberiség nyomorát enyhiti. . . . Az összeg, melyet erre a czélra szánt, oly nagy, milyenhez foghatót nálunk még nem igen ajánlottak föl humanitárius czélra . . . Pedig ezt a nagy adományt már sok, sok, tetemes összeg előzte meg, melyeket Bródy — szivének nemességét követve — ajánlott nagy és nemes czélokra.

«Nem közönséges lélek és szív kell ahoz, hogy valaki a mai anyagi korban javait, a melyeket millió tollvonással szerzett, egyetlen tollvonással adja oda». Ezekkel a szép szavakkal jellemezte Mikszáth Kálmán Bródy Zsigmondot, midőn a születésének ötvenedik évfordulóját (1890. nov. 15) azzal ünnepelte meg és tette emlékezetessé, hogy a hírlapírók, vállalata munkatársai és a magyar tudományos akadémia számára összesen mintegy 80.000 frtra rúgó alapitványokat és adományozásokat tett. Egyben tévedett ragyogó tollú elbeszélőnk: nem első ilynemü tollvonása volt ez Bródynak — és hogy nem az utolsó volt, mutatják legujabb nagy alapitványai. Alig félévvel ezelőtt egy rögtönzött villásreggelin mondott szerény pohárköszöntő keretében nyilatkoztatta ki Bródy, hogy egy általa létesitendő nagyobb nyugdij-alap «első részletekép» száz-ezer forintos alapitványt tesz hirlapjai dolgozótársainak s a kiadóhivatal s nyomdai alkalmazottak javára, még pedig aképen, hogy a nevezett összeg évi kamatjai az életkoruknál vagy betegségnél fogva munkára képteleneknek, esetleg özvegyeiknek és árváiknak nyugdijaztatására fordittassanak.

Ezenkivül szegény sorsu izraelita vallásu tanulók számára ötvenezer forintos alapitványt tett, melynek tőkéjét a pesti izr. hitközség előljáróságának rendelkezésre bocsájtja kezelés végett.

Most ujabban pedig megható szép levélben, melyet Kohner Zsigmondhoz, a budapesti hitközség elnökéhez intézett, *egy negyed millió* forintot ajánlott föl megboldogult felesége nevét viselő kórház alapitására.

Midőn Bródy két évvel ezelőtt megtette 80,000 frtnyi alapitványait, ellenségei azt fogták rá, hogy ambiczióból tette. Bródy nem felelt semmit e ráfogásra, hanem bevárta legközelebbi családünnepét, ezüst menyegzőjét és adományozott százezer forintot alkalmazottjai és ötvenezer forintot szegény zsidó diákok számára.

Lehetett volna-e jobban megczáfolni e ráfogásokat? Ugyan hol az az ambiczió, melyet ezen adományok által ki lehetne elégiteni? Mely kitűntetés, mely rang elnyerését fogják azok előmozditani?

És fényes czáfolata ezeknek a ráfogásoknak legujabb nagyszerű alapitványa is.

És most vessünk rövid pillantást ama férfiu pályájára, kinek e sorok szentelvék.

Bródy Zsigmond 1840-ben nov. 15-én született Miskolczon, ugyanott kezdte tanulmányait az evangelikusoknál. Innen a piarista gymnáziumba került Pestre, s elvégezvén a jogot is az egyetemen, mindjárt az ujságirói pályára lépett.

Ellenállhatatlan vágy vonzotta őt oda. Csakhamar gyökeret vert az irók közt; első vezérczikke 1859-ben jelent meg s 1860-ban már szerkesztője volt a «Pesti Hölgydivatlap»-nak. Eleinte ő is, mint annyi százan, verseket irt, melyek nagyobbára Jókai «Üstökösé»-ben és a Vajda «Nővilág»-jában jelentek meg.

Pesti tartózkodása alatt több bécsi lapnak volt tudósitója, később Bécsbe tevén át lakását, pesti lapoknak levelezett. De Bécsben nem tudott soká maradni, visszajött, mint a Pákh Albert által szerkesztett «Magyar Sajtó»-nak munkatársa. Itt kezdett fejlődni publiczistikai talentuma, s neve mind szélesebb körben lett ismertté.

Bródyt a toll legjobb harczosaival, Kemény Zsigmonddal, Pákh Alberttel, Salamon Ferenczczel, Greguss Ágosttal, stb. találjuk együtt többé-kevésbé fegyvertársi viszonyban.

Kevéssel a kiegyezés után a «Pesti Napló»-nál Kemény Zsigmond oldala mellett találjuk Bródyt, mint vezérczikkirót. Ekkori czikkei, melyeket «B. Zs.» jegygyel irt, népszerüségében majd hogy meg nem közelitették a mult évtized «Fk» jegyű czikkeit publiczistai karrierjének fénypontja erre az időre esik.

Ugyanekkor ott találjuk Bródyt a zsidómozgalom legkitartóbb előharczosai közt. Versben és prózában küzd az emanczipáczió mellett, dolgozik különösen a «Magyar Izraelit»-ban és lelkes szavakban ünnepli a mozgalom sikerét. 1872-ben titkári állást vállal a Tóth Vilmos vezetése alatti belügyminiszteriumban. De Bródy ekkor már annyira ujságiró volt, hogy nem tudott egyéb lenni. Egy év mulva önként elhagyta az állam kenyerét és megvette a «Neues Pester Journal-t, mely az ő szerencsés keze alatt lett az ország leggazdagabb ujságvállalata.

ANDALUSIÁBAN.

Irta: UJVÁRY IGNÁCZ*.

1891-ik év február hó 9-én alkonyatkor hajózott be «Vera Cruz», a Cadixi kikötőbe. — Mély, tiszteletre méltó füttyöt küldött a partra, jelezvén, hogy horgonyt vetett: mi utasok pedig mély, tiszteletre méltó sóhajt, hogy a három napi tengeri ut véget ért.

A kikötőben pihenő hajó-kolosszusok árboczain kigyúltak az apró zöld szinü jelző-lámpák, a kikötő Szent János bogarai. A «Vera Cruz» hatalmas bordáihoz, nyílsebesen simúlt oda a kikötői szolgálatokat pontosan végző gőzbárka, mely vámhivatalnokot, orvost, financzot és postatisztet hozott a hajóra. Midőn ezek az utasokra nézve rendkivül kellemetlen urak, elvégezték a hivatalos hókus-pókust, a kapitánynyal, másodkapitánynyal s még néhány vizenélő úrral a bárkára szálltak. Ez fütyentett és a partra loholt.

Minket pedig ott hagytak, mint Szent Pál az oláhokat.

Most kezdődött az igazi hadd-el hadd!

A kikötő szárnyas fiakkerei, azok a kisebb-nagyobb sokszinü vitorlás bárkák, egymást szorítva, tolva igyekeztek a «Vera Cruz» oldalához jutni.

Nem existál a szép andaluziai spanyol nyelvben oly körmönfont káromkodás, szitkozódás, a mit a cadixi «barcerok» ne alkalmaztak volna az ex abrupto-contra és recontra!

A cadixi hajósok gorombasága Spanyolországban közmondássá vált, ugy annyira, hogy még a spanyol maga is hátborzongással száll itt partra.

Végre nekünk is akadt egy ilyen gyorsszárnyú vizi omnibusunk s partra értünk.

Meghatottság fogott el, midőn elgondoltam, hogy most a dalos és regényes Andaluziában vagyok! Vagy tíz ember fogott körül, ránczigálva jobbra-balra podgyászomat s magamat s nem engedték, hogy tovább meghatott legyek. Midőn eljutottam a «Fonda-Oriente»-be végig tapogattam magamat s örömmel tapasztaltam, hogy minden tagom ép; bár a kabátomon csak egy gombot hagytak a kiállhatatlanok, azt is a zsebemben, mert az már Barczellonában leszakadt.

Rendbehozva toilettemet fütyörészve léptem az utczára. A házak fehér terraszait beragyogta a februári hold halvány sugara s az oczeánról betévedt szellő oly kellemes, lanyha volt, mint nálunk a májusi fuvallat.

Az egyik korcsmából vagy «boticából» mekegő dudaszó szállott felém, valami szegény «*gaitó*» kinozta egy rég jobb létre

* A kiváló festőművésznek ez érdekes utleirása már sajtó alá készen kiszedve állott nyomdánkban, midőn részvettel értesülünk, hogy egy nagyobbszabásu művön dolgozva oly baleset érte, mely esetleg végzetes lehet rá nézve. Ohajtjuk, hogy minél előbb felgyógyulva működhessen oly sokat igérő művészi pályáján.

szenderült kecskének a bőrét, a hajósok rekedt éneke kisérte az andalitó «*malagemmai*» dallal küzdő dudást. Betértem a boticába. A botica közepén van a söntés s mögötte 4—5 hatalmas hordó állott, melyekben a xeresi fehér és a Val de Pennais vörös bor volt elrejtve. Körbe a fal mellett, fából összetákolt apró chambre-separé-félék, melyek egyikében mulattak a matrózok a dudással.

Én, mivel most olcsón juthatok egy chambre szeparének az élvezetéhez, hamar ocupáltam egyet, melyben a Jerezi butellát kiüritve, hazatértem.

Másnap egy cadixi tejárus ébresztett fel, kitilinkózva hajtotta felcsengetyüzött nyáját s folytonosan kurjongatta:

«Leche de cabras! «Kecske tejet.» Kecske tejet.

S hogy egész cadixiasan éljek, kértem a pinczért, hozna nekem is «Leche de cabrast» reggelire. Azután nyakamba vettem a várost s neki indultam egy utazó pictor kiváncsiságával megnézni mindent, mi hozzáférhető.

Cadix hatalmasan meg van erőditve s uralja a gibraltári szoros elejét; de különösen Spanyolország délnyugati partvidékét az atlanti oczeán felől.

A sziget, melyre épült, tán 4-szer akkora mint a Margitsziget s Andaluziával vékony földnyelvvel van összekapcsolva, melyen át a Madrid-sevillai vonat robog be a primitiven épült pályaházba.

A vasut mellett a szárazföld felé terülnek el azok a festői szépségű délspanyol kertek arab modern kutaival, aloé sövényével, melyek örökké zöldek s melyek éléstárai, zöldséges kamrái a sziklaszigetre épült Cadixnak. — A kertek mellett a földnyelv legmagasabb részén — kanyargós út visz Chiclana felé, melyről a legváltozatosabb kilátás élvezhető a siktengerre és a kikötőre.

Az egész várost bástyák veszik körül, melyek fokáról fekete ágyu-szörnyek ásitnak a végtelen vizre. Az ágyugolyók pedig ott vannak mögöttük garmadába rakva, tán több is mint kéne, mert mióta az angol elhalászta a gibraltári fokot a spanyoloktól, azóta roppant megrakták éléskamráikat ezekkel a vaspilulákkal.

Ma a karnevalt ünnepelte Cadix!

A délutáni órákba megteltek az utczák emberekkel. Legnépesebb a Tetuani-utcza, melynek két oldalára 4 sorosan székek állitvák fel. A kávéházak és liquoriák tömve kaczagó és mulató népséggel. A kávéházak nem oly nagyok mint a mieink; de diszitésük sokkal gazdagabb, mint a budapestiek közül bármelyiké. A Cadixban született, vagy hosszabb ideig ott tartózkodott művészek mindenike érdekes tájképekkel, figurális kómikus jelenetekkel festették tele a falakat. Itt láttam a cadixi születésü s nagyhirü *Villegártól* is néhány képet.

Egyik kávéházba betértem s a nyitott ablaknál okkupáltam helyet, honnan kényelemmel szemlélhettem az utczán fel s alá hullámzó sokaságot.

Minden arczon derü és mosoly!

Jókedvü cabalierók és mosolygó sennoriták csoportja sétált fel s alá ablakom előtt.

Tudja mindenki, hogy a spanyol nők igen szépek: de a cadixi sennoriták bizonyosan a legszebbek. S ha csak egy szemernyi fűzfa-poétai talentum lett volna bennem, hiszem, hogy sok szerelmes vers született volna annál a kavéházi ablaknál, melyek szépen csengő rímekben dicsőitnék, természetesen a megszokott frázisokban — a halvány arczokat, a bársony fekete, tüzes szemeket, melyekhez oly pompásan illett a fekete csipke mantilla és fekete ruha. A spanyol nők legnagyobb része fekete ruhát visel. A mély gyászba öltözött sennoriták mellett a kirívó, szines costümbe bujt karneváli alakok élénk hatást gyakoroltak.

Cadix szegényebb sorsu lakossága, pár héttel a karnevál ünnep előtt, sokszinü papirosból apró koczkákat vagdal, s ezt

BRÓDY ZSIGMOND.

ma, kisebb csomagokba kötve, 10 centimért eladja. Ezek a sokszinü papirkoczkák jelképezik a havat, mert a boldog andaluziak csak híréből ismerik azt.

Ilyen hópelyheket vásárol ma apraja, nagyja, fiatalja, örege s tele marokkal szórja egymásra úgy annyira, hogy este felé már bokáig érő papirhóban sétáltunk az utczán.

Ha az elárusitók hókészlete elfogyott, élelmességük kisegiti őket a bajból, mert neki állnak, s tele marokkal szedik ismét fel az utcza kövezetéről, hogy papirba csomagolva ujra eladják.

Én is vettem egy egész felhőre való schwindli hópelyhet s szórtam a szép szennoriták arczára és frizurájára. Ők sem maradtak adósak, mert mindjárt scarnitzlistől együtt szórták vissza összes hókészletüket. Nagyon tetszett nekik s hangosan felkaczagtak, ha oly alattomosan tudták a hózivatart piczinykezükből másra züditani, hogy az illető észre sem vette, honnan eredt a vihar.

Az utcza végén lombos fákkal keritett térre értem. — Csilingelő csörgő spanyol zene hangzott felém.

Vagy tiz-tizenkét suhancz közeledett párosan. Mindannyi vörös mephistó-costümbe volt öltözve. Gitár, tamburin, hegedü, fuvola, trombita, castagnett és rézlemezekből s apró csöngetyükből összeállitott valami képezte hangszerét a bandának.

A tér közepén körbe álltak. A karmester intésére a castagnettás, tamburinos és csörgős elkezdték az introdukcziót. — Aztán a sólista néhány sorát elénekelte a dalnak s végre a többiek is, közbevágva dallal és hangszerrel kisérték azt.

Ezek a cadixi dalok rendkivül kedvesek csapongó tüzes áriával; de a végük bizonyos melancholikus egyhanguságba olvad, — nagyon hasonlitanak az arab dalokhoz.

Midőn néhány dalt elénekeltek, körültányérozták a hallgatóságot s ütemszerü csörgéssel, katonás lépésekben tértek valamelyik mellék-utczába.

Hasonló szervezetü utczai zenekart láttam úton-útfélen számosat, minden utcza sarkon, téren és kávéházban hangzott a barcarole és malagemmai dal.

Itt, ott az elhagyottabb utcza erkélyes fehér házikójánál is megállottak a zenélők.

E házban valószinüleg a compánia egyik tagjának amorosája lakik s pirulva hallgatja a pálmalombos ventana függönye mögül a rég ismert dalt.

A lanyha holdas éjben ujjongott s énekelt egész Cadix. Midőn a bástyára s az Alamede-sétányra tévedtem, ugy rémlett mintha ezek a nagy fekete ágyuk is malagai dalokat morognának magukban!

Csak a kikötő volt csendes itt, hire-hamva sem volt a Karneválnak s éjfélutánra fordult az idő, mire a városban is visszatért a régi nyugalom!

Másnap Lopez irodájában láttamoztattuk uti jegyünket mely Barczellonán és Cadixon kivül Tangerig szólt.

Reggel 9 órakor apró Transatlantikai gőzösön elhagytuk Cadixet s 10 percz multán künn lebegtünk az Atlanti tengeren. S aztán a mint az utazóknak egyáltalában szokásuk, magam is vissza pillantottam Cadixra, mely fehérre meszelt házsoraival szemvakitón ragyogott a reggeli nap sugaraiban.

Bizonyos nemével a büszkeségnek, hátat forditottam a mi öreg Európánknak, elgondolva azt, hogy most az egyszer én is felcsaptam Afrika utazójának, igaz ugyan, hogy ez korunkban, melyben oly gyorsan és kényelmesen s mi fő, olcsón lehet bárhová utazni nem valami nagy virtus!

Mielőtt még tengert láttam volna, komoly studiumokat csináltam a Meyer úr lexikonjában, kinek vastag könyve rendkivül vékonyan szolgáltatta a tengerre vonatkozó tudnivalókat. Azután elolvastam «Alfred v. Seefeldnek a fanatikus vegetarianusnak könyvét «*Im Fluge durch's alte romantische Land*». De ez a tisztelt ur is többet elmélkedett a sárgarépa tápláló mivoltáról, mint Tangerről. (Folyt. köv.)

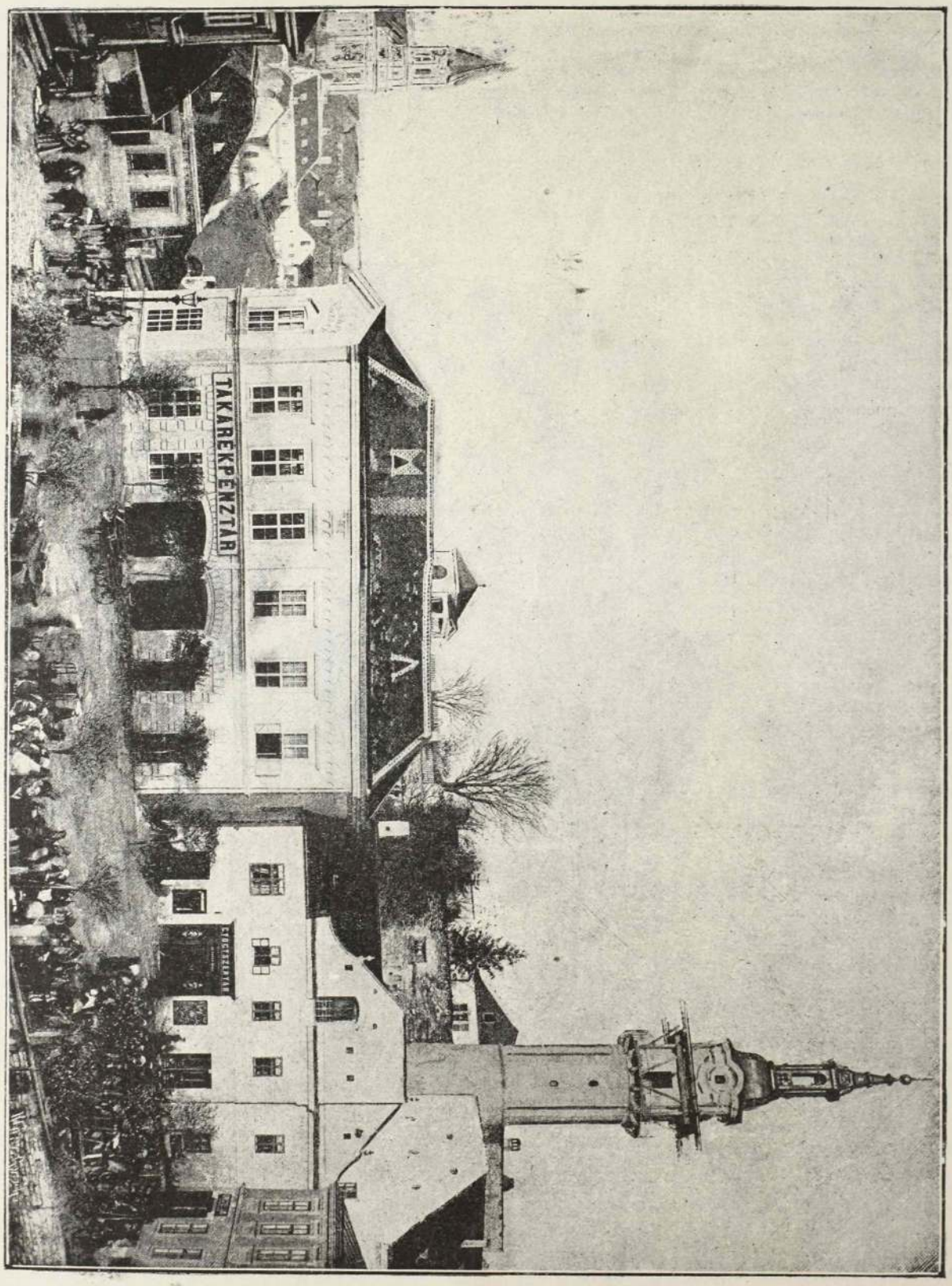

VESZPRÉM VÁROS PUSZTULÁSA.

VESZPRÉM VÁROS FŐTÉRE.

A HÉT.

Nem a szent hindu hétistenségről, sem a szentségtelen hét ördögfiről, egyszerűen hét budapesti tavaszi szép napról szól a krónika.

Tavasz! Hét tavaszi nap! Nem annyi felkiáltó jel az összes budapesti nyomdák szedőasztalaiban, a mennyi kifejezheti ennek a szivesen kellemes, langyos hét napnak a báját. A mikor nyitni kezd az orgona, s a fogatlan, vén ibolyaárusasszonyok elindulnak körutra, utcza szegeletre tavaszt hirdetni. Örvendez a tavasznak orvos és patyikus, a menetjegyiroda és a Stefánia-ut vasszékeinek jegyszedő asszonya egyaránt. Csak a szépirodalmi lapok szerkesztői ijedeznek. Az ok azonban annyira ösmeretes legalább is azon bizonyos negyvenezer magyar fűzfapoéta előtt, hogy meg sem mondom. Kérdezzék meg a szomszédjuktól, az bizonyosan poéta.

Az ösmeretes tényen kivül, hogy t. i. «itt a tavasz», nem történt e héten a művészi világban a Sarah Bernhardt estéket kivéve, éppenséggel semmi. Oh de ezek a leirhatatlan esték . . . különösen az első a négy közül, a melyen nem játszott. Már a kora esti órákban, mint reporterkollégám irná, megindult a népvándorlás a népszinház felé. Aztán, hogy beesteledett s a körutakon felgyultak a halaványan pislogó lángok (nem Poe-novellát, de tényt irok), csak ugy robogtak mindenfelől a foyer elé az egy és kétlovas bér- és magánfogatok. A népszinház sötét fala megdöbbentő rémesen zugta feléjük a kiábrándító hirt: Igen, Sarah Bernhardt nem jött meg! E hir ugyan benne volt már az esti lapokban, de ki olvas esti lapokat akkor, ha Sarah Bernhardtot készül hallgatni. Az Ollendorf grammatika hasznosabb olvasmány. De meg ujság camelot-k sem kajabálták elejük a szenzációs hirt. Oh szép főváros, még nagyon elmaradtál!

Dumas Sándor kedvencz olvasmánya, a törvényszéki csarnok számára Csolics Mihály pinczemester szomoruan rémes történetet fabrikált. Első pillanatban látni ehet ezen az arczon, hogy degenerált,még pedig a született gonosztevők fajtájából. Lombroso szerint a fül hajlása a legfőbb mérték a degeneráltak megitélésében, s Csolics füle tökéletesen abnormális. Feltünően nagy és elálló. De bizonytalan tekintetü vizszeme, szemei között, a homloknál ellapulló orra, kiálló pofacsontja, mind a mellett bizonyit, hogy hirtelen haragú, nagy indulatú, vértől nem irtózó degenerált . . . Azonban lehet, hogy ez a leirás nem Csolicsra illik, mert én ő kelmét sohasem láttam, csak egy arczkép után indulok, a melyre ugyan Csolics Mihály neve van irva, de — a *Neues Politisches Volksblatt*-ban jelent meg.

A magyar irodalom egy igazán értékes művel is gazdagodott e héten. Azzal a tudomány-ággal foglalkozik, melyről büszkén elmondhatjuk, hogy magyar földön született, a nemzeti géniusz ihlette s a magyar kulturát szolgálja. Kétségbevonhatlanul — ez az eredeti magyar tudomány, mely az Akadémiával foglalkozik ugyan nagyrészt, de keretén kivül fejlődött nagyra. Évtizedek óta vártuk, a lapok folyton sóhajtoztak utána, hogy hát nincs önálló, eredeti módszerben dolgozó tudományunk. Most már van s rövid időn három tartalmas és mély gondolkozót csalogatott körébe. Az Akadémiában — mint értesültem — nagyban folyik a vita, hogy melyik osztályba sorozzák be. Bizonyos, hogy mind a hármat egyhangulag megfogják választani, ha másért nem, csak azért is, hogy akadémikussá válva — *elhallgassanak*. Ez az uj tudomány-ág: mint hisz Önök már sejtik, *a plagiumok leleplezése*. Isten hozta körünkbe!

Lazzaroni.

GEMMA.

Irta: DZSELIL EFENDI.

I.

Sürü köd nehezedik a földre.

A homályos égen egy sápadt kialvó tűzgömb úszik. Későn kel föl és korán nyugszik le. Ez a nap.

Szomorú sárgás sugarai komor fénybe burkolják a komor tájat.

Lassan esik a hó. Fehér minden.

Alusznak a rétek és mezők; halott köntöst öltöttek a hegyek; jég koporsóikban szunnyadnak a folyók. Meghaltak a fák s bokrok. Nincsenek virágok.

Madárdal nem hangzik.

Mindenütt csend. Mély nyomasztó csend, melyet nem zavar semmi sem.

Tél van. Rideg kietlen tél.

Én mégis szeretem a telet.

Az évszakok e legszomorúbbika csodálatosan harmoniál fölzaklatott kedélyemmel.

A keblemben tomboló érzelmekhez úgy illik ez ádáz harcz, melyet a természet viv önmaga ellen.

Száguldj elő zord északi szél! Hadd csattogjanak üvöltő jégparipáid patái a reszkető földön . . .

. . . . Halljátok, hogy ordit? . . . Hogy tépi a fák zörgő ágait? . . . Hogy szakgatja a dércsipte bokrokat? . . .

Sir és üvölt, mintha a pokol valamennyi réme kiszabadult volna.

Mit féltek tőle? Mit bujtok meleg kandallóitok mellé? Hiszen oda is utánatok jő!

Belékapaszkodik a háztetőkbe és csörömpölve hullanak alá a cserepek. Hideg kezével bezörget ablakaitokon és vasmarokkal zárogatja ajtaitokat. Beordit kürtőitekbe és úgy sir és énekel ott.

Üvölts, ordits szélvész! . .

Hah, hogy törik és csörömpöl körülem minden! Mintha a végitélet órája közelednék! . . .

Minden elbúvik, s menekül. Csak én nem. Valami szilaj jókedv fog el ilyenkor. Versenyt kaczagok az orkán bömbölésével. Fölgombolom kabátomat és messze dobom kalapomat.

Iszonyúan dühöng az orkán . . .

Mit imádkoztok? Ne féljetek tőle! Ő jó barátom.

Üvöltő szavával hallgatást parancsol a a tűznek, mely keblemet emészti. Fagyos kezével homlokomat hűsiti. Lecsillapitja lázongó véremet.

Oh, oly jól esik ez nekem. Úgy megkönnyebbülök.

Oh, én szeretem az évszakok e legszomorúbbikát. Nekem enyhülést hoz az.

De rettegem a tavaszt. Iszonyodom e mosolygó tündértől. Kinszenvedést hoz az nekem.

Varázsvesszejével int.

És fölébred az alvó föld; de fölébrednek keblem szunyadó óriásai is.

Eltűnik a sápadt tűzgömb és ujra kigyúl a nap. A folyók fölszabadúlnak jégkoporsóikból; a hegyek levetik a halotti köntöst és a rideg hómezők helyét hímes szőnyeg foglalja el.

S fehér harangjaival csilingel a gyöngyvirág és az ibolya csodálkozva tekint körül illatos kék fejecskéjével.

Kizöldülnek a bokrok s hajtani kezdenek a fák.

És én borzadva nézem mint pattannak föl rügyeik, mint fejlődnek leveleik. Nem sokára virágzanak. Legelsőnek a gesztenyefa. Fehér és rózsaszin virágok lepik el. Aztán a hársfa. Sárga virágai bódító illatot ontanak. És sorban követik a többi fák.

Madárdaltól visszhangzik a táj.

Minden örül és vigadoz, csak a kétségbeesett szív maradt szomorú. S még szomorúbbnak érzi magát mosolygó környezetében.

Mily titokteljes erő hivja uj életre azt, mi már egyszer meghalt? Mily titok teljes erő önt uj életet mindenbe, egyedül a kétségbeesett szivbe nem? Miért ejti azt még jobban kétségbe? Miért ébreszt benne érzelmeket, melyeket csak a halál gyógyithat meg? Miért nem enyhíti inkább a fájdalmat, mely ott benn dúl?

Oh, e balzsamos langy szellő, mely arczomat lengyinti, úgy szitja a szivemben lángoló sorvasztó tüzet!

Hát semmi sincs mi azt oltaná? . . .

Naphosszat bolyongtam és este, midőn nyugalomra akartam hajtani fáradt fejemet, nem jött álom szemeimre.

Kikönyököltem ablakomon.

Gyönyörü tavaszi éj volt. Felettem az ég vonta tündöklő csillagsátorát; alattam a Duna csillogó habjai susogtak. Mély árnyat vetettek a budai hegyek. Csendes ragyogással tündöklött a félhold.

A belgrádi gőzhajó zakatolva tünt el a távolban. Aztán csend lőn. Több hajó nem járt.

Késő volt már. A félhold lassan közeledék a Sashegy kettős csúcsához. Valami csodálatos vérvörös szin ömlött el rajta.

És e perczben az egyik hajóról bánatos furulyaszó hallatszik föl hozzám. Kesergő dallama csendesen szállott el a susogó viz fölött.

A félhold megcsókolta a Sashegy csúcsát és lassan kezdett alámerülni. Már csak fele volt látható. Tűz vörös arany szarvként világított a sötétben. A hold nemsokára lehuzta azt is.

A hegyekből a hársfa bodító illatát hozta a szellő.

Úgy sirt és zokogott a furulya . . .

És mondhatlan erővel lángolt föl szivemben a kinzó fájdalom.

Miért kerül engem a boldogság? Miért nem lehetek én is boldog? Csak egy napra, csak egy órára szeretnék az lenni és — eleget éltem.

De nem! Az én osztályrészem örökös boldogtalanság!

Nekem senkim sincs, ki engem szeretne!

Hiszen az, kit lelkem egész hevével szeretek, ki után epedve vágyakozom s kit birhatni éltem leghőbb óhajtása; — engem nem szeret!

És kezemre-hajtottam fejemet és sirtam . . .

II.

De mi ez? Mily túlvilági fény ragyogja be az eget?

Sziporkázva szaporodnak a csillagok; rohamosan nőnek; összefolynak s egyetlen roppant ezüstbolttá varázsolják az eget.

És ezüstben úszik az egész táj. A Duna csillogó habjai; a Gellérthegy, sötét fellegvárával; és a várhegy, kerteivel s a királyi palotával.

Úgy fénylik s ragyog minden . . .

És a tündöklő ezüstbolt közepén, magasan lebegve a föld felett, ragyogó nőalak jelenik meg.

Ábrándkép, ki után hiába vágyakozom, mit kisértesz?

Vakitó hótestét ködszerü fátyol fedi; habkeblén kéjelegve játszik a túlvilági fény; tömött fekete hajában gyémántdiadém szórja sugarait, arcza mosolygó és szemeiből boldogság sugárzik.

Megismertem.

— Gemma! — rebegém.

És a tünemény felém lebegett.

— Szeretlek; — suttogá.

Hah, mint rázott meg e szív! — Vágyakozva tártam ki karjaimat.

És a tünemény közeledett. Egész közel hozzám. Éreztem lehelete andalító illatát. — Szeretlek; — ismétlé susogva. — Boldoggá teszlek. Akarsz-e követni?

Megdicsőülve borultam térdre.

— Vezess . . . követlek mindenhová! . . .

III.

Vad szakgatott hegyek. Zuhogó vizesés. Fenyőerdő. Alattunk csendes völgy.

Egymást ölelve, lassan haladunk lefelé a meredek úton.

— Mily kedves lak! — kiáltottam föl egyszerre.

Lenn a völgyben, százados tölgy árnyékában kicsiny kunyhót vettem észre. Tetejét szépen belepte a moh és zuzmó, falait befutotta az iszalag és a repkény. Körötte virágos kert, mellette csacsogó csermely.

Gemma boldog mosolylyal hajolt közelebb hozzám.

— Lakásunk lesz az. — És fejét vállamra hajtá. Túlboldogan csókoltam le ajkait. Hirtelen hátra kapta fejét.

— Jer, siessünk, kedvesem, — szólott fölijedve. — A nap már nyugvóra hajol.

S gyöngéden maga után vont.

Leértünk.

A kunyhó ablakain reszketve estek be a nap búcsusugarai. Aranyfényben látszék ragyogni minden. Édesen suttogott a völgy és hajlongva üdvözöltek bennünket a kerti virágok.

Oh, mily boldogság lesz itt élni. Itt élni — vele.

Kunyhónk előtt kőpad állott. Arra ültünk. Átöleltem kedvesemet és szótlanul néztük a nap megható áldozását.

Óriási aranysasként ragyogott még az égen. Izzó testével rászállott egy hegyoromra és tündöklő biborszárnyait végig terité a lángba boruló hómezőkön. Aztán lassan eltünt.

Hűs szellő kerekedett. Kétes derengés szállott a völgyre. Kertünk virágai bókolva csókdosták egymást. Titokteljesen zúgott a fenyő erdő.

Az égen kigyúltak a csillagok.

Itt volt az est, édes ábrándjaival és végtelen boldogságával.

S itt volt a pillanat, melyet annyira áhitoztam.

. . . . Szerelemittasan öleltem magamhoz Gemmát . . .

IV.

Tél volt ujra.

A völgyet belepte a hó. Meghalt a természet.

S mintha Gemma szerelme is haldoklanék. Ölelése nem oly forró, csókjai nem oly édesek, mint azelőtt. Egész lényén valami búskomor fájdalom vonul át, mely magával ragad engem is.

Künn hideg szél tombol és be-bezörget ablakunkon. S mi meleg kandallónk mellé vonulunk. Közelebb huzódom hozzá. Át akartam ölelni. Úgy vágyakoztam csókja után. De karjaim lehanyatlottak. Oly hidegen tekintett reám!

Szivem megremegett. Mondhatlan fájdalom fogott el. Szükségét éreztem az egyedüllétnek. Át akartam magam engedni komor gondolataimnak. Felemelkedtem s lassan kifelé indultam.

Gemma visszahivott.

Szenvedélyesen borult keblemre és égő csókot nyomott homlokomra. Aztán visszaomlott székébe és oly szomoruan tekintett reám.

Lábaihoz akartam borulni és megkérdezni, hogy mi bántja? Esdve kérni, hogy tárja ki előttem szivét; előttem, ki őt annyira imádom és kinek ő egyedüli boldogsága. Én megosztom vele bánatát; hiszen mi neki szomorúság, kétszeresen az nekem is!

De nem mertem. Visszariasztott tekintete. Olyan hideg volt az ujra.

Kirohantam.

A szél süvöltve korbácsolta a havat; a fák recsegve borzadtak össze és zizegve zúgott a fenyőerdő.

Oh, olyan szomorú évszak a tél! Bár csak itt lenne a tavasz! A szép madárdalos tavasz! Az visszahozná boldogságunkat.

Egész nap az erdőben bolyongtam. A síró szél úgy szította lelkem kétségbeesését. Éj volt már midőn föleszméltem.

Haza siettem.

Kunyhónk előtt réműlve állottam meg.

Nyitott ajtaján a szél bömbölve csapta be a havat . . .

Mondhatlan szorongás fogott el. — Gemma! Gemma! — kiáltám kétségbeesve.

Semmi felelet. Csak a szél ordított és a viszhang kaczagott rémesen.

A kunyhóba rohantam.

Üres volt.

Az asztalon egy levél feküdt:

— Nem szeretlek többé! . . . Elhagytalak? . . . Élj boldogul! . . .

Zokogva roskadtam össze.

— Élj boldogul? . . . Megcsalva s elhagyatva? . . . Nem! . . . Eleget éltem! . . .

S elrohantam.

. . . Az éj sötét . . . A vihar tombol . . . Rémesen meredezik egy szirt . . .

Oda! . . . Oda! . . .

S vadul kaczagva vetettem magam a mélységbe . . .

V.

Harangszó . . .

— Mi ez? Talán a földi szózat üldözi az elröppenő lelket?

Ringó harangszó . . .

— Tovább! Tovább! Még elér a gyötrő hangok átkos szárnyalása!

. . . Harangzúgás . . .

— Kétségtelen . . . A földgömb üldöz . . . Az összezúzott test nem elég neki . . . — A hang közelg . . . Elér s elborít . . . Hah, ólomsulylyal huz vissza földre!! . . . Segitség! . . . Segitség! . . .

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Csodálkozva tekintettem körül.

A budai templomokban reggeli misére harangoznak . . .

Előttem a napsütötte verőfényes táj . . .

Szivemhez kaptam.

Álom volt tehát minden!

Álom a boldogság, mely aranysugarait szórta reám. Álom és csalódás, mely kétségbe üldözött. És álom maga a halál is, mely mindennek véget vetett.

Szétfosztottak e csalóka képek. S előttem újra a rideg örömtelen élet.

De nyomtalanul nem tűnt el az álom. Vigasz maradt utána lelkemben. Valami fájó komor vigasz:

Ha nem is szeret senki; de nem is csalhat meg senki.

ELSŐ PACSIRTÁK.

Megjöttetek? Itt vagytok hát?
Korán kelő, jó pacsirták!
Korán hozott még e tájra
Mohó vágyak sebes szárnya!
Zsendülés, lomb még itt nincsen,
Rideg még itt minden, minden;
Még itt derek, fagyok járnak
S foga van a napsugárnak . . .

Hogy sivár az élet útja,
Megálmodom újra, újra
A múlt, derűs, szép időket,
A mint némán nézem őket;
Ott röpködnek, ott lebegnek
Foszlányán a fellegeknek,
Ajkaikról víg dal árad:
— Ébresztik az alvó tájat . . .

Gallovich István.

NEM VÁRT BUKÁS.

— Sport-novella. —

Két évvel ezelőtt esett meg ez az «eset».

Az úrlovasok szövetkezete e fiatal, de immár erős egylet a februáriusi gyülésében elhatározá, hogy husvét vasárnapján versenyeket fog rendezni ***-ben. Lett is öröm a Dunántúl e kies fekvésü városának lakói között, hisz legnagyobb részük csak hirből ismerte a lófuttatást, a melyben a nagy urak «angol televér» paripái versenyeznek egymással. — Izgatottan várta tehát mindenki a nagy napot, különösen mióta megjelentek a turf négylábú hősei és látták őket reggelenként a katonai gyakorlótéren munkájukat végezni.

Mást nem lehetett hallani e napokban a városban mint lóversenyt, lóversenyt, lóversenyt . . .

Ez a csábos szó volt mindenki ajkán. a főispántól kezdve le az ökölnyi varga tanonczig, ez volt napirenden a kaszinóban ép úgy, mint a vásártéri bódéban.

Az alsóbb körök égve a kiváncsiságtól alig győzték már várni a föltámadás nagy ünnepét, mely az idén kettős örömöt hoz nekik. A ki csak tehette, elcsipte Ambrus gazdát, ki már volt fenn a metropolis versenypályán és nagyban tudakolták tőle, hogy hát hogy is néz ki az az izé, a lóverseny.

A felsőbb körök azonban már beleélték magukat, s tippekről, conditióról, chanceokról, flyerről, steyerről, favoritról, ontsiderről s tudja Isten micsodákról beszéltek, s e mellett kötöttek nyakra-főre fogadásokat egymás közt a versenyekre, de különösen a hölgyek dijára.

E dij volt a meeting góczpontja. Ebben a győztes a jelentékeny pénzösszegen kivül még, egy a hölgyek által adományozott ezüst serleget is kap, s melyet a megye legszebb leánya Telegdy Sarolta grófnő fog a boldog győztesnek átadni. Ez utóbbi körülmény okozá, hogy első rendű steeplereket neveztek, ez okozá a nagy érdeklődést a verseny iránt és végül, hogy az ország első lovasai jöttek le a dijért versenyezni.

Meg is oszlott a vélemény a nyerést illetőleg. Az egyik párt Mihályfy Andor báróban bizakodott, a másik Szendrey Pistában, a harmadik Csákváry Elekben, egy kis klikk pedig Gelsey Feri grófban, ki Sarolta grófnőnek volt boldog jegyese.

Majd meglátjuk kinek volt igaza.

Nagyszombaton reggel 2 tisztet látunk lovagolni a versenytérhez vezető alleeban, Huszárfőhadnagy az egyik, dragonyos hadnagy a másik. Mihályfy Andor a főhadnagy. Pálmay Bandi a hadnagy.

Nagyon el lehetnek merülve a beszélgetésben, mert észre se veszik azt a bájos amazont, ki egy gyönyörű aranysárgát ülve követi őket. Csak akkor pillantanak hátra, midőn ez közvetlen közelükbe érve, pajzánul rájuk kiált.

— Jó napot tiszt uraim!

— Ah! Comtesse, ezer bocsánat! észre se vettük.

— Veszem észre. Miről folyik ez a nagy tanácskozás. Tán biz arról, hogy hogyan nyerjék meg a hölgyek diját? Nem-e?

— Igen grófnő, szólal meg a főhadnagy. Én ép most oktatom Bandi barátomat, hogy a mennyire csak lehet, lovagolja várásra holnap azt a rogue Lord-Gray-t.

— Tán flyer?

— Hozzá még roarer. Ugy sípol akár csak egy säckingeni trombitás.

— Akkor okosan is teszi hadnagy úr, ha hallgat a jó szóra, hisz dőreség lenne, ellenkezőleg cselekednie. Hanem maga favorit úr, hogyan van Lady of May-jével, úgy-e igy hivják lovát?

«Igen, comtesse; lovam jól van, kitünően ugrik s különben is épp most szándékozom egy nagy galoppot tenni vele személyesen, majd meggyőződhet róla grófnő.

— Ha igy áll a dolog, akkor aligha lesz a közönségnek holnap oka ön ellen zúgolódni. Tegyen is ki magáért.

— A mi csak tőlem függ, mindent elkövetek, hogy a holnapi napon . . .

— Maga kapja tőlem meg a serleget, ugy-e ezt akarta mondani. De hát nem tart attól, hogy valaki még is el fogja fogni, teszem azt, a vőlegényem.

Ennél a szónál a két férfi önkénytelenül egymásra tekintett s szemeikben a harag lángja lobbant föl.

— Szegényre minapában nagyon ráijesztettem, hogy meg fogok rá haragudni, ha valami badarságot fog a versenyben elkövetni, különösen meghagytam neki, hogy ne merészeljen jockey módra, eresztett kantárszárral ugratni. Ezóta szegény feje, minden idejét «Süsd kee»-jére forditja, s mondhatom Andor báró veszélyes ellenfele lesz önnek.

— Tőle tartok legkevésbbé comtesse. Ismervén gyöngéit, legalább is a finishben el fogok bánni vele.

Eközben elértek a versenytérre, hol több katonatiszt és gentleman rider az utolsó próbáikat tették meg a nagy ütközetre.

Itt volt Gelsey gróf is. Ez épp akkor csinált egy hatalmas rumplert «Süsd kee»-vel, mikor a kis társaság befordult a felső fordulónál.

Sarolta grófnő rögtön észre vette.

— Hát maga már megint nem fogad szót? Már megint eresztett kantárszárral ugratott? Magán csak nem fog a jó szó. Ugrassan még egyszer neki. Fogja rövidebbre a lovát. Igy ni. Hopp! No lássa most jól ment.

Igy enyelgett kedvesül a grófnő, s leczkéztette vőlegényét, akárcsak egy iskolamester a nebulóit.

A két tiszt pedig kárörvendve nézte a boldog Gelseyt, ki nemsokára kis feleségemnek hivhatja azt, kit ők is a rajongásig szerettek, s elhatározták, hogy mindent elkövetnek, hogy bele ne szólhasson a végütközetbe, ha egyiküknek bukását is okozza.

* * *

Start.

Oly egyszerre ugrott el az a tizenegy ló, mely a hölgyek dijjára pályázott, hogy akár egy lepedővel is le lehetett volna őket teriteni.

«Babuskám» vette át a vezetést, szorosan követve »Nézze csak», «Süsd-kee», «Gyurka» és a többiek által, mig a hátvédet a két favorit« Lady of May» és «Otero« foglalta el.

Igy keltek át az első akadályokon s valóban gyöngyörü látványt nyujtott, a hogy egymás után hiba nélkül vették azokat. Ekkor a tribünökkel szemközt levő nagy akadályhoz — sövény s utánna árok — értek.

Visszafojtott léglegzettel várta mindenki az ugratást.

«Nézze csak» ugrott elsőnek.

— Bravó! — Jól ment!

— Nagyszerű, hogy ugrik ez a «Süsd-kee.»

— «Lady of May» jól tartja magát; mégis csak jó lovas ez a Mihályfy.

. . . Ah! — egy kiáltás — «Lord Gray», Pálmay Bandival felbukott. — Jaj! «Otero» is. Ez oda van. Ki lovagolja? Szendrey István? — Iszonyu bukás. Miért nem megy már ki az orvos! Minek menne? hisz már felkelt, felt is ült már lovára.

És igy megy ez tovább a közönség sorában. Villámmódra repülnek a megjegyzések; itt az ijedelem, ott az öröm felkiáltása hangzik, aszerint, a mint kinekkinek hogy kelt át a tippje az akadályokon.

— Ezalatt már másodszor kerülte meg a pályát a társaság, melynek vezetését most végleg a favorit vette át. Több hosszszal jár a már csak 6 lóból álló mezőny élén, de ezek közül is csak «Gyurka» meg «Süsd-kee» birják még magukat tartani.

Mihályfy báró lesz a nap hőse, hallatszik innen is onnan is; hiába való Csákváry Lexi minden mesterkedése, hiába való a vőlegény minden erőlködése, nem tudják elfogni.

Maga a bájos comtesse is feladta már minden reményét, hogy Feri grófnak nyujthassa át a serleget s kénytelen elismerni az ezalatt besántikált Pálmay Bandi kárörvendő szavát: Lássa grófnő mégis csak igaza volt Andornak, hogy övé lesz a serleg. De meg kell adni, derekasan viseli magát vőlegénye, úgy ül azon a lovon, mintha . . .

De mi ez, mit történt? miért ez az általános nevetés? Semmiért másért, mint hogy a nagy favorit ló nélkül kelt át az utolsó akadályon.

. . . «Lady of May» az ugrás előtt megcsökönyösödött, egyszerre megállt s az erre el nem készült Mihályfy elveszté az egyensúlyt s nagy ívben repült át lova feje fölött a jelentéktelen sövényen.

— — — — — — — — —

De Bandi jónak látta be nem fejezni megkezdett beszédét és hirtelen eltünt a grófnő oldala mellől. Be se várta azt az érdekfeszitő finisht, melyben «Süsd-kee» meg «Gyurka» oroszlánok módjára küzdve, fej fej mellett vágtattak a czél felé s melyből az elől említett Gelsey Feri gróf által a legvégsőig kilovagolva egy rövid fejhosszszal vált ki elsőnek.

Szigethy Győző.

BERNHARD SARÁHOZ.

(Budapesten párszori föllépése alkalmából.)

Nem vágyad: meteorként beragyogni
A földnek oldalát,
Egész más czélod van utaddal
A nagy világon át.

Miként a folyam elhagyja medrét
Gátján szakitva rést:
Pár föllépteddel elviszed tőlünk
A tavalyi termést.

Igmándi Mihály.

A SZIV TAVASZA

EMLÉKEZÉS ATYÁMRA.

Csendes temetőben, gyalog ösvény mellett
Domborul egy sírhant nem is olyan rég,
Béke lengje körül azt a kicsiny kelyet
S porladó lakóját áldja meg az ég.

Bárhova tekintek, akármerre nézek
Őrt áll a fájdalom a szívem felett
Hogyha örömöm van, vagy a jajtól vérzek
Átszellemült arczod előttem lebeg.

Szürke őszi nap volt. Halvány hideg arcza
Búcsuzott el éppen az ablakon át;
Bánatosan nézett a kinteli harczra
S mintha mondta volna, hogy «Isten hozzád»

Csendes, kis szobában, halk zokogás mellett,
Vívtad a szörnyű, a kínos tusát,
Könybe fult a sohaj, megtört a lehellet,
Mig elsugta ajkad a végső imát.

Árnyas temetőnek megpihent lakója,
Ne zavarja álmod ez emlékezet
Csendes, kicsiny halmod az Isten is ója
S azt a kis ösvényt is, mely oda vezet.

Bíró Endre.

KOHL MEDÁRD

(A primás elleni merénylet.)

Egy hőslelkű papnak arczképét mutatjuk be ezuttal olvasóinknak, ki odaadó szeretetének áldozataként sebektől elboritva fekszik élet és halál között, *Kohl Medárd* ez, a primás titkára, a kinek elszántságának köszönhető, hogy az ország szeretett főpapja, *Vaszary* Kolos még életben van és egy gonosztevő őrjöngésének áldozatul nem esett. Az egész ország rokonszenves részvéttel viseltetik a jeles pap iránt, a ki hőslelkűen akadályozott meg oly katasztrófát, mely a magyar történelemben páratlan lett volna. Maga a merénylet is, mely a köztiszteletben és szeretetbenálló primás személye ellen elkövettetett, az egész országot fölháborította és általános az öröm, hogy a primás, ki rohamosan nőtt meg az egész nemzet szeretetében és becsülésében, sértetlenül kerülte el a gyilkos kezét. Az udvartól kezdve Magyarország minden kitünősége sietett ez örömének kifejezést adni és részvétét tolmácsolni az iránt, a ki hőslelkűen fölfogta a primásnak szánt gyilkot.

A páratlanul álló szenzációs esetet a következőkben ismertetjük:

Hétfőn délelőtt tizenegy óra tájban Csolics Mihály — ez a merénylő neve — elment a primási palotába, a hol fel sem tünt a megjelenése, minthogy régi cseléd a háznál, a kit csak nem rég csaptak el. Tizenegy évig szolgálta Simort pinczemesteri minőségben. Izgága, könnyelmü haragtartó embernek ismerték mindig. Az intervallum alatt, a mely a megboldogult herczegprimás halála után következett, eltünt Csolics kezelése alatt háromszáz üveg finom bor és pezsgő. Mikor Vaszary Kolos lett a primás, kormányzója Lóskay Jeromos kereste rajta az elveszett jószágot s minthogy nem tudott számot adni róla, elcsapta a szolgálatból. Csolics ugyan védekezett azzal, hogy a leltározás alatt

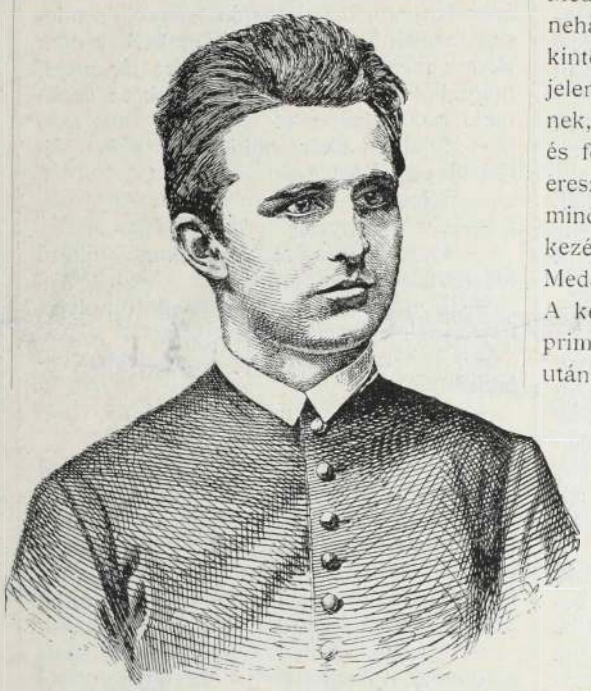

KOHL MEDÁRD.

Boncz Ferencz miniszteri tanácsos, akkori alapitványi ügyvivő rendeletére szolgálta fel a háromszáz palaczk italt, de ez az állitása, ugylátszik valótlannak bizonyult. Azóta egyre küldötte a kérvényeit a herczegprimáshoz, hogy fogadja vissza szolgálatába, s minthogy eredménytelen volt a kérése, boszura szánta el magát. Vett egy 13—14 czentiméter hosszu kést és egy beretvát, igy fölfegyverkezve akart személyesen a primás elébe állni. Ha nem teljesiti kivánságát, akkor leszurja, azután a beretvával kivégzi magát, ez volt a szándéka.

Fölment a titkárhoz, Kohl Medárdhoz és kérte, hogy bocsássa be a herczegprimáshoz, mert maga akarja neki átadni kérvényét. Az előszobában két apácza is volt, a kik szintén kihallgatást jöttek kérni a herczegprimástól. Utóbb odajött Vargha József budavári káplán, a ki Kohl Medárdot akarta meglátogatni. A titkár, mint-

hogy a herczegprimás jóságosan mindenkit meg szokott hallgatni, bevezette a szomszédos vörös terembe, a hol a herczegprimás időzött. Csolics előadta kérését, mire a herczegprimás megjegyezte, hogy meg fogja alaposan vizsgálni az ügyet és igazságot fog neki szolgáltatni. De a megvadult ember ezzel nem akart megelégedni és követelte, hogy a herczegprimás rögtön intézze el az ügyét és mind hevesebbé lett, mire a herczegprimás visszavonult belső szobáiba. Csolics utána rohant, de ekkor Kohl Medárd közbevetette magát s viaskodni kezdett a merénylővel, hogy ártalmatlanná tegye. Kint a figyelő apáczák észrevették a különös neszt és figyelmeztették rá a káplánt. Erre Vargha, egy izmos fiatal ember, berohant a terembe. Kohl Medárd a földön hempergett, összefogódzva az eszeveszett támadóval; Kohl Medárd feküdt alul. A herczegprimás nehány lepés távolságban állt, merev tekintettel, magánkivül. Vargha nagy lélekjelenléttel tüstént csöngetett a cselédségnek, aztán megfogta Csolicsot a nyakán és fojtogatni kezdte, mire a merénylő eleresztette kissé Kohlt. Azután azon voltak mind a ketten, hogy kicsavarják Csolics kezéből a kést, melyet végre maga Kohl Medárd csavart ki a merénylő kezéből. A A kést Vargha kérésére átvette a herczegprimás s szobájába vonult vissza. Csolics utána kiáltott: Ez kegyelmességednek volt szánva! Ezenközben előjöttek a cselédek, megfogták Csolicsot és átadták a palota előtt őrtálló rendőrnek. Csak akkor vette észre a primás derék titkárja, egy rokonszenves megjelenésü fiatal pap, hogy meg van sebesülve, nemsokára aztán elvesztette eszméletét.

Telefon utján hivták az orvosokat s nemsokára megjelentek Farkas László sebész főorvos, Kovács Imre rendőrorvos, továbbá Takács és Klempa orvosok, megvizsgálták a beteget és bekötözték sebeit. Az öt seb közül kettő sulyos, sőt életveszélyes. Sélley dr. főkapitány, hogy maga vezesse a vizsgálatot, továbbá Jekelfalussy miniszteri tanácsos, számos képviselő és mágnás, utóbb László főherczeg, Hieronymi belügyminiszter, kérdezősködni a herczegprimás hogylétéről.

A herczegprimás a merénylet után visszavonulva szobájába, senkit sem akart látni; de azután neki is ágyba kellett feküdnie, ideges rohamai lettek s mindig Kohl Medárdot akarta látni.

Csak nagy nehezen lehetett megnyugtatni, hogy kedves titkárját nem fenyegeti veszedelem.

A sulyos sebek következtében Kohl Medárd állapota pár napig aggasztó volt, most már azonban az orvosok véleménye szerint komoly veszedelemtől nem kell tartani.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (5)

V.

Asztalos Vendel vagyonánál csak lánya ázépségének volt nagyobb a híre! A fővor s első szépei közé számították, s hogy leggazviagabb iparosnak volt szép leánya, z sem váplt épen hátrányára. Mindenki tudta, hogy a szép Leontin kezével apritans alót is kap a tejbe, mert a vácziutczai partievadászok azt rebesgették, hogy kerek egy millió hozomány néz a szép Leontinra!

Pedig ő maga egyszerű leány volt. Öltözködésében amennyi izlés volt, annyi egyszerűség is rejlett. Ruhái az első műtermekből kerültek ki, de mindig előkelő egyszerűség volt legszebb díszük. S ez épen jól állott az ünnepelt szépségnek. Az ő halaványy orczája is magán viselte lelke egyszerű s nyilt jellemét, és világos kék szemei oly őszintén, de oly megnyerően tudtak az emberre tekinteni. Fehér bodros hajjal övezett homloka alatt összeérő szemöldöke valami érzékies vonást kölcsönzött a kis leányos, szende arcznak, amelyen két keskeny, csucsoros ajka ült. Termete középszerű, s a fejlődésben levő formák is, olyan valami szende ártatlanságot árultak el.

Asztalos Vendel uram valósággal bálványozta az ő leányát; egyetlen gyermeke volt. Egy fia is volt, de az elveszett. Asztalos Vendel akkoriban még csak egyszerű vállalkozó volt és Gábor fiát, minthogy oly pajkos, szilaj volt, hogy nem birt vele, már 17 éves korában katonának adta. A melegvérű ifju összetüzött hadnagyával, s hogy a büntetés elől meneküljön, megszökött. Tizenhárom esztendő múlt el már azóta s fia nem került elé, nyoma veszett teljesen, s Asztalos őt teljesen elveszettnek tartja. A kis Leonka akkoriban alig volt 5 éves, és most ő egyetlen gyermeke a dúsgazdag iparosnak.

A szülők, nem csoda tehát, hogy beczézik, kényeztetik s dédelgetik. Tejbe szeretnék fürészteni s aranyba foglalni. Nincs az a kivánsága, amit ne teljesitenének neki, csakhogy Leontin szerény leány; nem él vissza atyja jóságával; nem hiú, nem könnyelmü, mintha ő benne tovább is az egyszerű iparos lánya vére folynék!

Elvezették a szép Leontint bálokba, színházba, lóversenyekre; otthon nagy estélyeket rendeztek, bemutatták őt a nagy világnak, s természetes, hogy a szép, a gazdag Leontinnak kérője is akadt, minden ujjára tiz is.

Asztalos úr mindenkinek azt felelte: csak leányom rendelkezik kezével, Leontin meg sorra kosarazta a tenger sok kérőt. Volt közöttük szép is, gazdag is; volt közöttük gavallér is, tiszt, de ő csak sorra kosarazta őket, olyannyira, hogy Asztalos úr már kezdett gondolkozni, mi lehet a dolog bibéje. S ha leányától megkérdezte, az volt a felelet:

— Hiszen magam rendelkezem magammal, mondod mindig atyám!

— Teljesen leányom! Ha jönne koldus, nem volna elég szegény, s ha jönne királyfi nem volna elég gazdag, hogy övé ne lehessél, ha akarod! Legutóbb nagy kérője volt a gazdag leánynak: egy fiatal miniszteri tanácsos, akire nagy jövő vár! Csinos, délczeg ember, nagy állású, híres név, s a szép Leontin mégis kikosarazta. Már ez egy kicsit szeget fúrt a fejébe! Hiába kereste okát a sok kosárnak, nem birta kitalálni. Mi lappanghat hát ebben.

— Akaratos lány vagy te édes lányom, mondá egyszer haraggal Asztalos úr.

— Akaratos? s miért?

— Ha olyan kérőt is kikosarazol, mint a tanácsos, hát ki fog akkor neked tetszeni?

— Majd csak akad!

— Csak nem akarsz pártában maradni? Maholnap tizenkilencz éves leszel, s még csak komoly szándékod sincsen!

— Hiszen szabadon rendelkezem magammal! Nem akarok sietni. Csak oly férfi oldalán tudok majd boldog lenni, a ki szeretni fog, s akit szeretni fogok én is! S ilyen még nem találkozott!

— Hát azzal már nem törődöl semmit, hogy atyád, meg édes anyád mit akarnak veled? Pedig bezzeg csak jót akarnak.

— Tudom, de hát az emberi szívbe nem lát még a szülői szem sem!

— Micsoda! Csak nem lappang a te kosarazási mániád oka szivedben! Látod édes lányom, a válogatós leányok rendesen megvénülnek. Szegény emberhez nem akarsz menni, s maholnap hire jár majd, hogy bolonddá tartod a legényeket s aztán majd rád se néznek!

— Miattam akár holtiglan senkise jöjjön lánynézőbe!

— Micsoda?

— Csak annyi!

— Leontin, hát te nem akarsz főkötő alá kerülni?

— Dehogy nem; de nem akarok olyan férjet, akit nem szeretek!

— Akit nem szeretsz? Hát szeretsz valakit?

— S ha úgy volna édes atyám?

— Ha úgy volna?

Asztalos úrnak elállt a szeme, szája! Nem tudott hamarjában szólni, mert nem tudta, örüljön-e vagy búsuljon-e felette? Örüljön-e, mert már asszony lesz az ő egyetlen lányától, vagy búsuljon-e, mert isten tudja, miféle léha embert szeret a szép Leontin. Ki kell a nyulat hát ugratni.

— Ha úgy volna? kérdé tettetett nyugalommal Asztalos úr — ha úgy volna? Hát jó volna! Annak leszel a felesége! Remélem nem valami léha fráter, aki nem érdemel meg téged, az én két szemem világát!

Leontin elpirulva sütötte le szemeit, érezte, hogy egy kicsit sokat mondott, de csakhamar visszanyerte bátorságát; felkelt a székről . . . de ismét visszaült, nem mert szólni. Nyugtalanul, izgatottan várta az atya az ő leendő vejének nevét.

— Csak ne türelmetlenkedjék édes atyám; egyelőre csak annyit, hogy ne küldjön kérőt a nyakamba!

— De hát leányom, egyetlen magzatom van valami a szivedben!

— A szivemben?

— No már, hogy szeretsz-e valakit?

— Milyen furcsa kérdés ez?

— Ez épenséggel nem furcsa kérdés, leányom! Tudni akarom, hogy kit szeretsz, hiszen ki viselné szivén a te boldogságodat, ha nem én?

— Tudod édes atyám, különös ám az nagyon, ha egy leány szeret! Nem kérdezi micsoda, kicsoda, vakon belehevül . . .

— Csak ne kerülgesd mint a macska a forrókását! Avagy el akarsz szomoritani?

— Atyám, édes atyám, a világért sem! Megmondom — az a fiatal ember, aki gyakran jár tehozzád, oly csinos, oly nemes külsejü, oly megnyerő modorú!

— Az a fiatal ember?

— Igen, rég figyelemmel kisértem őt. Várva vártam s ha hozzád jött, a szomszéd szobában hallgatóztam. Ellestem minden szavát, édes volt az is!

— Leontin, csak nem a . . .

— Gróf, igen, édes atyám!

Asztalos összerezzent e szóra. Arcza komoly lett, szemeit összevonta, homlokát ránczba szedte, és megijedve nézett leányára, ki a zavartól zihálló kebellel várta atyja válaszát. Az atya gondolkozva járt fel s alá, néha-néha leányára nézve; Leontin meg kivánczsian vizsgálta atyja arczán; vajon kedvére van-e a választás? Csakhogy onnan nem tudott leolvasni semmit!

— A grófot — kezdé ismét az atya, leánya elé állva — Boronkay Tibor grófot szereted, Leontin?

— Azt!

— Nem is tudok mit felelni? Elment az eszed?

— Épen nem édes atyám!

— De hiszen a gróf egy eladósodott lump fráter!

— Gazdag vagyok én édes atyám!

— Leontin, hisz a gróf büszke ember, nem fog téged nőül venni!

— Megnyerem őt a magam részére!

— S ez komoly, elhatározott szándékod?

— Másithatlan elhatározásom! S te édes atyám tekintsd feladatodnak őt férjemnek megnyerni! Leányod boldogsága függ tőle. Vele a legboldogabb nő leszek, nélküle örökre boldogtalan!

— Hiszen elvégre nekem nem volna ellene kifogásom, de lásd édes leányom, nem ismered te őt! Könnyelmű ember az, elveri az isten pénzét is.

— Az enyémet nem! Megtanítom takarékoskodni.

— Nem ismered te őt! Zavaros, nagyon is zavaros az ő multja. Sokat élt, sőt most is azt állitják, hogy valami szeretője van!

— Melyik fiatal embernek nem volt?

— De Leontin, hát ismered őt? Beszéltél már vele?

— Hogyne? Ha néha te nem voltál itthon, én fogadtam őt, s ha bevárt, kedélyesen csevegtünk. Ismerem őt igen jól! Az ő csapongó kedve, s az ő kifogyhatatlan jó hangulata tetszett; az a mesterkéletlen s mégis kimért modor, az a finomság beszédében meghódítottak engem. Azután meg csinos ember!

Asztalos uram szinte elbámult leánya e beszédén! Kiolvasta szemeiből, s kiérezte hangjából, hogy nagyon szereti a grófot. S Asztalos úr azután kezdett gondolkozni. Hát miért ne lehetne az ő leánya a gróf neje? Eladósodott? majd kifizeti adósságait a hozományból; a könnyelmű életről letesz, ha feleséges ember lesz, s elvégre az ő leánya elég gazdag, művelt és szép, hogy belőle grófnő is lehessen! Miért ne? a gondolat kezdett neki tetszeni.

— Nos hát édes leányom, legyen a mint te akarod; ha kivánod, én mindent megteszek a te boldogságodért, hogy a grófé lehess, s hiszem, hogy czélt érünk.

A leány örömmel borult atyja vállára, s szakállas arczát elárasztotta csókjaival. Ujjongott örömében s az apa is örömét lelte benne, hogy az ő imádott gyermeke ily boldog lesz.

Sietett elmondani a feleségének, hogy a leánya grófné lesz!

Leontin pedig álmatlanul tölté az éjszakát s nem birt betelni azzal a boldogító tudattal, hogy azé lesz, a kit szívből annyira szeret.

Leontin pedig végtelenül boldog volt Aranyszínekkel festette ki magának jövőjét. Látta magát a gróf oldalán, mint boldog feleség, s látta férjét, mint szereti nejét. Ábrándos szemekkel nézett jövője elé. A grófban találta azt a férfiút, a kiért rajongni tudott, a kiben megtalálta azt az alakot, a milyenről leánykoraban álmodott.

Leontin regényes hajlamú leány volt. Ő maga a mily csendes kedélyű és nyugodt vérü leánynak látszott, épp olyan nagyon szerette a csínyeket, a regényes kalandokat, s a lovagias férfiakat.

Úgy képzelte magát boldognak, ha élni, élvezni fogja világát! Nem költekezés, hanem változatos élet, ez volt eszménye, s férjnek oly férfiút óhajtott, a kiben van regényes hajlam, a ki értené édessé tenni az életet, s aki szellemével is fölötte áll.

Nem szerette a komoly, hideg férfiakat; utálta a mindennapi, kalmár szellemü embereket, s ha valami férfiról fiatalkori csínyeket hallott, azért azután tudott lelkesülni!

S a grófról annyi sok ily dolgot hallott. Az ő zajos élete, szerelmi viszonya, viselt dolgai és regényes kalandjai bizonyos dicsfénynyel övezték homlokát előtte! Udvarlás, éjjeli zene, párbaj ezek csak emelték az ő szemében a férfiakat.

Bizonyos ideálisabb szinezetben szerette őket látni. Nem azok a lomha egyszerű férfiak voltak az ő eszményképei, hanem a kik mulatni tudtak, a kikben örök jó kedv, és szellem lakott.

S ilyennek látta a grófot!

Mikor először megpillantotta őt édes atyjánál, már feltűnt az ő daliás alakja, s az ő férfias szép arcza. Elegáns öltözködési modora csak emelték szépségét, s a mikor néhány szót váltottak egy izben egymással, az iparos leányt meglepte Tibor modora.

Ez előtte egészen uj volt, ezt ő eddig nem ismerte, s ekkor látta a különbséget közte s azok között, kikkel Leontin érintkezett.

A gróf ez időtájt sokat járt Asztalosékhoz, a hidvégi nyaralótelep ügyében, s mikor egy izben Asztalos ur nem volt otthon, a gróf bemutatta magát Leontinnak.

Leontin tüstént érezte, hogy ez a férfi reá valami különös hatást gyakorolt. Azóta szüntelenül reá gondolt. Mintha uj fogalma keletkezett volna a férfiakról, és mintha az ő leányos álmainak gomolygó gondolatai, most egyszerre egy határozott alakot öltötték volna!

Valósággal leste a grófot. Gyakran találkoztak egymással. Beszélgetésbe bocsátkoztak. Mindig közönyös tárgyról beszéltek, s Leontin egy pillanatra sem árulta el, hogy a gróf iránt rokonszenvet érez. A gróf maga is alig vette Leontint komolyan számba, jóformán meg sem figyelte őt közelebbről.

Leontin pedig érdeklődött iránta. Megtudta a gróf élettörténetét. A fővárosban lépten-nyomon hallott beszélni az ő tetteiről; szerelmi viszonyáról csak halvány, elmosódott hireket hallott.

De úgy tüntek fel, mintha egy regényt olvasna. Olyan misztikus volt az egész! Tudta azt is, hogy ott atyja nyaralótelepén lakik a hajón; látta őt a szinpadon, s mégis ki tudott volna bizonyosat mondani róluk?

A világ csak sejtette a rejtélyes viszonyt. csak rebesgette, hogy a hires művésznőnek a gróf az udvarlója, és Leontin szinte ámulattal hallotta azokat a mesének hangzó dolgokat, a mit a hires művésznőről beszéltek. Néha a gróf egészen eltünt.

S ez a regényesség, ez a rejtélyes élet ez tette a grófot oly rokonszenvessé a leány előtt; ilyen férfi volt a kedve szerinti, ilyen után vágyott ő.

S minél többet hallott a grófról, annál jobban vonzódott feléje! A férfiak mintájának tartotta!

S ugy látta a boldogságot, hogy férje tudja őt szeretni; foglalkozzék vele, enyelegjen, játszék nejével; mert amily melegen tudott szeretni, épp oly mérvben szeretve akarta magát tudni.

Hogy a gróf szeretőt tartott, azt őt épen nem bántotta. Hiszen tudta ő jól, hogy minden férfi tartott szeretőt, de természetes dolognak tartotta, hogy ha aztán a férfi megnősül, felhagy ifjukori bohóságaival s csakis nejének él.

Még csak féltékenységtől sem félt. Meghódítja férjét, szeretni fogja őt, s a férj nejét; a férj szakit multjával, s az ily házasélet azért a legboldogabb.

Leontin fiatalos észjárását nem tapasztalatból meritette. Keveset járt társaságban, nem ismerte az embereket s az életet.

Nem ismerte azt, hogy mi az a nélkülözés, s a mily gondolatok ébredtek kis fejében, azt ő csakis regényekből meritette.

S az ő leányos eszével, már folyton csak a grófra gondolt. Magáénak képzelte őt már, s el nem tudta képzelni, hogy ez másképp is lehet! Mintha az ő számára volna teremtve.

S Asztalos úr is egész komolyan kezdett foglalkozni e gondolattal.

Először is az anyagi oldalt vette figyelembe. Adósságait kifizeti s a két nagybirtok tehermentes lesz. Adósságainak fele úgy is az ő kezében fekszik. Hogy pedig a gróf oly könyelmű volt, az Asztalost nem bántotta. Legény dolog. Semmi egyéb. Tudomása volt a titokzatos viszonyról is. Tudta jól, hogy a férfinak ki kell magát tombolni, különben olyan mint a forratlan bor. Elvégre — így mentegette Tibort — atyja korán halt meg, ki nevelte s vezette volna őt? Ha feleséges ember lesz, majd megváltozik.

Türelmetlenül várta tehát a grófot. S nem sokáig kellett várnia.

Tibor napról-napra nagyobb zavarba jött. Perelték, már kitűzték a tárgyalási napokat is, s ő nem tudott magán segiteni. Termése alig volt elég a kamatokat kifizetni.

A végzések és idézések napról-napra jöttek, úgy, hogy már Evelin is tudta, vagy legalább sejtette a közeledő vihart. Aggódni kezdett, Mi lesz belőle!

S ezek a komoly fordulatok komoly gondolatokat keltettek a művésznőben.

Az ilyenfajta leányok, a kik kilépve a nők rendes medréből, könnyelműen élnek, másképen gondolkoznak, mint a háziasan nevelt leányok.

Evelinben meg volt az erény s erkölcs érzéke; ő jó akart maradni, csakhogy az ilyen nők azt hiszik, ha csak egy szeretőjük van, a kit nem csalnak meg, ez még teljesen jó út! S mégis mindig egy vágyuk van — férjhez menni.

Asszonynak, tisztességes asszonynak lenni ez legfőbb vágyuk, ez az ő elérhetetlen óhajtásuk. A szerelem náluk más érzés, mint a többi nőnél.

Ez szentesiti ballépésüket, s ők az ily viszonyt szentnek tartják, mint a házasságot. S mégis — a világ, a társadalom előtt azt mondhatni: én asszony, egy férj felesége vagyok, ez életczéljok.

Evelin, a különcz természetű művésznő, szükséglete az volt, hogy költekezzék. Nem a pénzt becsülte, hiszen nem takarított, hanem csillogni akart csak, a pénzköltésben volt passziója. S mégis csak oly férfinak akarta pénzét költeni, a kit szeret.

S ő szerette Tibort.

Csakhogy évek után e szerelemből — szokás válik. S ő e költekező életet talán felcserélte volna az egyszerű élettel, mint feleség.

Soksz gondolt reá, hogy milyen élet volna az mint igazi feleség, mint igazi anya csöndes családi tűzhely körében élni.

Úgy érezte, hogy az ő családi otthonában zamatosabb volna az egyszerű élet, s díszesebb volna az egyszerű ruha is.

Tibornak nem lehetett felesége, mert atyja végrendelkezése elvágta az utat az oltárhoz.

S most félt, hogy le kell mondani még életmódjáról is, pedig a mire képes lenne a feleség, arra nem lesz képes a szerető. Egy idő óta Tibort folyton zavartnak és ingerlékenynek találta.

Komor lett, arczát valmi mélabú fogta el, szinte látszott rajta a gond. Azok az időzések megmagyaráztak mindent!

Mint szegény nő éljen Tibor oldalán! ezt nem tudta!

Az ő hajóján tovább élte napjait; a hajó este felé rendesen a hidvégi kastély alján horgonyzott; ilyenkor tért haza Tibor s a hajó egy kajutjében szoktak uzsonnázni.

Ma rendkivül lehangoltan tért haza a gróf.

A lóversenyekhez egy fogatot kellett volna vásárolnia Evelin részére, s nem tudta megteremteni.

— Olyan nagyon szomorú vagy Tibor! — kezdé Evelin.

— Ezer okom van rá!

— Ej ej! Hát az én grófom, már az ő Evelinje mellet sem vidul fel?

— Hogy ne, hiszen te vagy egyetlen vigasztalásom!

— S mégis kikeltél szinedből is!

Tibor egy sóhajjal felelt.

— Tibor! nem mindig azt mondtad, hogy az én vállamon hevered ki minden búdat, gondodat?

— Igen.

— Nos és, most már nincs meg számodra a gyógyszer!

— Sőt most érzem csak mim vagy te nekem!

— S a fogat?

Tibor felgurott helyéről! Ez a hirtelen fordulat arczába zudította a vért, pedig hozzá volt szokva, hogy legédesebb enyelgései közepette állt elő kivánságaival. Enyelgő hangulatából kiábrándulva egy haragos pillantást vetett Evelinre, a ki ezt észre véve, közönyösen kérdi:

— Nos, grófom, miért a felindulás?

Tibor nem felelt.

— Ez az állapot tűrhetetlen kezd lenni! Ennek változni kell! Értsük meg végre egymást! Miét nem panaszolod el keservedet, vagy nem szeretsz már? Ugy-e meguntál, úgy-e terhedre vagyok!

(Folyt. köv.)

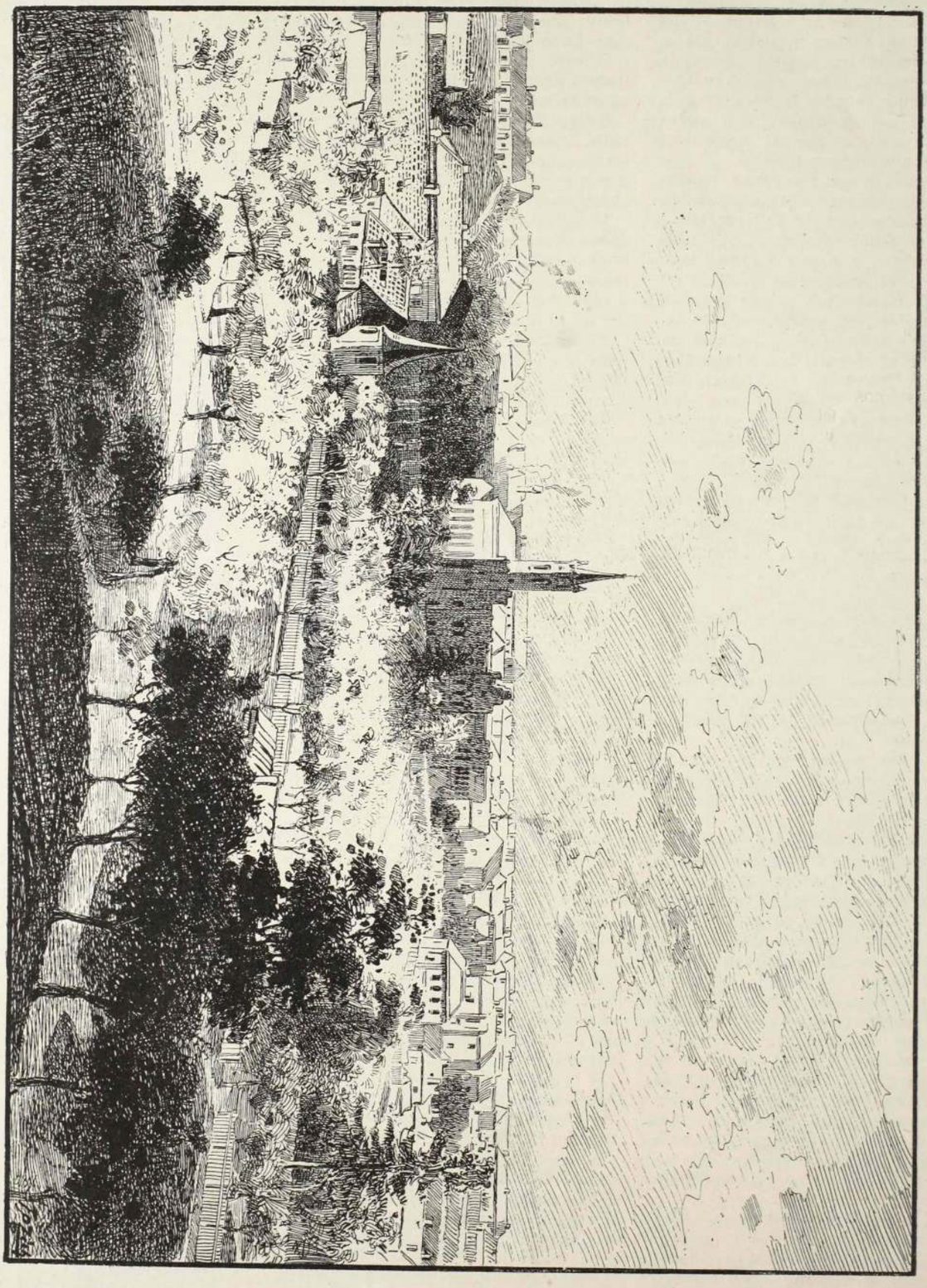

VESZPRÉM VÁROS PUSZTULÁSA.

A VÁROS LÁTKÉPE.

AZ EPILEPTIKUSOKÉRT.

Irta: TURNOWSKY MÓR dr.

Enyhíteni a nyomort, bármily alakban jelentkezzék és bármi legyen eredete és oka, segíteni szerencsétlen embertársainkon, nem kérdezve, mely nemzetiségnek tagjai, vagy mely vallásnak hívei, a létfentartási küzdelmet megkönnyíteni, vagy egyáltalában lehetségéssé tenni azoknak, kik azt támogatás nélkül folytatni képtelenek lennének, az élet élvezeteiből, a haladó művelődés áldásaiból részt juttatni azoknak, kik különben emberhez alig méltó módon tengődnének: ezek a XIX. század oly hatalmasan megnyilatkozott és megható eredményeket felmutató humánizmusának vezérlő elvei, melyek századunk szellemi és erkölcsi irányának tett minden szemrehányásnak daczára ékesen hirdetik az emberi szív diadalát, annak a tudatnak érvényre jutását, hogy mindnyájan, mint testvérek, mint egy apának gyermekei, egymást szeretni és támogatni tartozunk. Ez a tiszta emberszeretet tana, mely feltartózhatlanul folytatja diadalutját a föld kerekségén és elemi erővel érvényesül mindenütt, a hol emberi szív dobog. Magyarországon is számos megható és fönséges alkotásokat mutathat fel, melyek a magyar nemzet létjogosultságát a művelt nyugat népei között talán ép oly meggyőzően bizonyítják, mint a kultura bármely más terén felmutatható eredményei. Százakra megy hazánkban a jótékony egyesületek száma, melyek a fennebbi magasztos elveket irták zászlóikra és ma már majdnem nélkülözhetetlen tényezőivé váltak állami életünknek. A nyomor minden speciális nemének enyhítésére, leküzdésére, elenyésztetésére vannak buzgalommal és nemes bőkezüséggel működő egyleteink: gyermekek védelmére, mindenféle betegek ápolására, szerencsétlenül jártak, véletlen baleset által értek, elszegényedettek, ártatlanul elítéltek, börtönből kikerültek, hajléktalanok, vakok, siket-némák s Isten tudja hány meg hány szerencsétlennek megvédésére, ápolására és segélyezésére.

Csak a szegény *epileptikusokra* nem gondolt még senki, szerencsétlen nyavalyatörős embertársainkra, kik a nyomorultak között talán a legnyomorultabbak, szerencsétlenek között a legszerencsétlenebbek. A vak tudja, hogy vak, és — szerencsésebb, látó embertársaink segitségével — ugy rendezi be életét, hogy ezen testi fogyatékosságát valahogy kipótolja, kikorrigálja más érzékeinek, más szerveinek segitségével s igy teszi életét türhetővé, igy veszi ki (bár jelentéktelen) osztályrészét az élet élvezeteiből, melyeket a gondviselés egyenetlenül osztott ki, de a szerető emberi szív, a mennyire lehetséges, egyenlően akarna szétosztani.

A legtöbbnél ez igy van. Megszokja fogyatékosságát, beletörődik nyomorúságába, tisztában van az élettel szemben támasztható igényeivel, segit magán ugy a hogy és eléggé türhető életet folytat.

Máskép van ez a szegény epileptikusoknál. Ő mint látszólag egészséges ember mozog az emberek között, mélyen magába hordva az átkot, az őt bárhol és bármikor érhető rohamtól való rettegést, mely őt az emberi társaságból űzi, azt kerülni kényszeriti.

Borzasztó betegség! Legjavában beszélget valakivel az utczán, végzi rendes foglalkozását, — szinházban, társaságban, vendéglőben ül, sétatéren járkál a többi emberek között, — hirtelen eszméletlenül, velőt rázó sikoltással összerogyik, egész teste görcsösen rángatózik s talán csak órák mulva tér magához, nem emlékszik semmire, de bágyadtságából, talán az esés alkalmával szenvedett sérülésekből szivárgó vérből következteti, hogy megint rohama volt, megint összerogyott, mikor nem is gondolt rá.

Az epileptikus vége szomoru, olyan szomoru, mint egész élete. Kiűzve az előitéletes társaságból, mely — *egészen indokolatlanul* irtózik a szegény nyavalyatörőstől, mint egy bélpoklostól, melyet ő maga is kerül, lépten-nyomon, éjjel-nappal üldözve betegségének sötét árnyékától és sokszor (rendes foglalkozás hiányában) koldulásra vagy czellengésre utalva, legtöbb esetben szellemileg, erkölcsileg tönkremegy, lesz belőle idióta, hülye, ki önmagának és az emberi társaságnak terhére van.

Mily rengeteg sokat tehetne az emberszeretet, mily sokat *kell tennie* ezekért a szerencsétlenekért! *Mennyit menthetne meg az erkölcsi, szellemi és testi elzüllléstől!*

Be van bizonyitva, hogy kellő gondos ápolással és kezeléssel az epileptikusoknak nagy részét meg lehet menteni. Rendes foglalkozás, szeretettel teljes ápolás és okszerű gyógykezelés meg tudják tartani és vissza tudják adni lelki erejöket, erkölcsi bátorságukat s bizalmukat az élethez és elejét vehetik a testi és erkölcsi elzüllésnek.

Németországban már évek óta fel van karolva az epileptikusok ügye. Impozáns koloniák vannak ott nyavalyatörősök számára, melyekben ezen szerencsétlenek százai meg százai ápoltatnak és foglalkoztatnak mindenféle iparos műhelyekben, kertekben, szántóföldeken, kiki hajlamai és képességei szerint. A kik képesek, kezük munkájával keresik itt meg élelmüket (mi nagyon fokozza ezen betegek életkedvét s bizalmukat önmagukhoz és az élethez). Gondoskodva van ezen koloniákon szórakoztatásukról, szellemi és erkölcsi neveltetésükről és oktatásukról. Mindenütt szeretet, biztatás és barátság környezi őket. És a mi a fődolog: a statisztika száraz számadatai igazat adnak a szívnek, a mennyiben be van bizonyitva, hogy ezen koloniákban nagyon sok beteg gyógyul, sok javul és nagyon kevés jut az elhanyagolt, elhagyott epileptikusok szomoru sorsára, az idiotizmusra. A humánus bánásmód, türelmes odaadó kezelés csodákat mivelnek.

Közeledik a *millenium*. A nemzet készül beszámolni minden téren felmutatható vivmányaival. Törekedjünk arra, hogy a nemzeti élet ezen jelentőségteljes ünnepélyén, melyen kétségkivül nagy szerepük leend a jótékony egyleteknek és az emberbaráti intézményeknek, *legalább nyoma legyen annak is, hogy az emberszerető magyar társadalom az epileptikusokról is gondoskodik.*

TANTALUS KINJAI.

(Amerikai humoreszk.)

— Irta: REDFIELD RICHÁRD. —

A gondolatoknak meg van az a rossz tulajdonságuk, hogy mikor szüksége van rájok az embernek, akkor nem jelentkeznek. E tekintetben egyeznek a szerencsével. Nekem ugyan (legalább úgy mondják rossz nyelvek) több a szerencsém mint a gondolatom, jobban mondva, az a szerencsém, hogy nincs mindig gondolatom. Mit is érnék a gondolatokkal, ha nem lenne velök szerencsém?

Hiába törtem a fejem, nem akadtak gondolataim. Kétségbeesett helyzetemben térdre vetettem magam és imára nyitottam ajkaimat. A kellő siker el nem maradhatott.

Kopogtak.

— Come in — szóltam, ájtatos helyzetemben megmaradva. Az ajtó nyilott és belépett egy — nem tudom tündér volt-e vagy angyal. Csak azt az egyet mondhatom határozottan, hogy szép volt, rendkivül szép (az én hölgyeim egytől-egyig gyönyörüek). Kezdtem belátni, hogy tényleg több a szerencsém mint a gondolatom annál is inkább, mert gondolatom csak *egy* volt (ez is időközben szülemlett meg agyamban): átölelni azt a mennyei teremtést.

A bátorság mindig jellemző tulajdonságom volt, ez alkalommal is bebizonyitottam, *nem* mertem átölelni.

— Miss — kezdtem hebegni, miközben tekintetemmel majd elnyeltem (jó falat lett volna) — Miss, minek köszönhetem e rendkivüli kegyet. Dicsértessék Zeus és Mohamed az ő prófétája.

— Mindörökké, amen — egészitette ki a kicsike szavaimat és aztán hangos hahotába tört ki. — Mégsem tévedtem — folytatá aztán — ön az, dear Sir, a kit kerestem. Pedig úgy féltem, hogy felsülök és majd egy mogorva vénemberre találok. Istennek hála. Ön fiatal is és cseppet sem mogorva. Csak ne nézne oly bagoly szemekkel rám és szólna már hozzám pár szót.

— Dicsértessék Zeus és Mohamed az ő profétája — ismétlém. — Az Olympusnak legszebb hurija leszállott a paradicsomból és idemenekült hozzám e földi ketreczbe, hogy megédesitse savanyú életemnek keserü perczeit.

— Hahaha — nevetett — milyen czifrán beszél. Ön gyönyörü egy ember, Sir, persze átvitt értelemben. De tudja-e, hogy én mit akarok? Találja ki. Ha kitalálja kap egy csókot.

Ez utolsó szónál lesütötte a szemeit, én az enyémet még jobban felrántottam.

— Ha kitalálom kapok egy csókot — — mormogám. — Ezért a dijért kitalálom. Esküszik, miss, hogy megkapom a csókot, ha kitalálom?

— Esküszöm. Nos?

— Férjet akar.

Készültem átölelni, de ő durczásan félreordult.

— Maga rossz. Nem találta el.

— Nem ta-lál-tam el? — akadoztam, hosszúra nyujtva szavaimat.

— Nem.

Soha engem semmi igy még nem dühösitett, mint ez az eset. «Tantalus kinjai» második kiadásban. Szerzője egy gyönyörü leány.

Egyszerre kitünő gondolatom támadt (végre!). Mosoly ült ajkamra. Mikor Columbus Amerikát felfedezte, nem lehetett ily öröme, mint nekem mostan.

— Miss — mondám — forditsuk meg a dolgot, mondja ön meg nekem a megfejtést és ön kap tőlem csókot.

Nem tudom, hogy illő-e ha elmondom, füget mutatott. Én a füget különben nagyon szeretem, valószinüleg tudta ezt a kis hamis.

— Úgy-e nem haragszik? — folytatá aztán, arczomat megsimogatva.

— Sohsem haragszom — mondám.

Ekkor elővette a halálitéletet és elémbe tartotta. Egy emlékkönyv volt.

— Ha csak egy sort is — könyörgött.

Nemes szivű vagyok, különösen szép hölgyekkel szemben. Teljesitem kivánságát. Ott tündökölt e sor:

«Légy enyém örökre.»

— Nem lehet, Sir — felelt sápadozva.

— Mi telte, miss — kérdém kétségbeesve.

— Nem lehet!

— Miért?

Künnről léptek hallatszottak. Belépett Marczell barátom. A leány Marczell nyakába borult és én néma tanuja voltam egy beszédes jelenetnek.

— Menyasszonyom, Miss Edith Maidenhair — mutat aztán be Marczell.

Soha engem semmi úgy még nem dühösitett, mint ez az eset. «Tantalus kinjai» második kiadásban. Szerzője egy gyönyörű leany.

SZINHÁZ.

UJHÁZI LEGUJABB MŰSZEREPE.*

Mult alkalommal méltattuk s a legapróbb részletekre bomolgatva, ekként is megvilágitani igyekeztünk azt a fényes, nagyszabásu drámai alakitást, melyet *Márkus Emma* asszony a «Lemondás» Irénjében produkált. Megjegyeztük, hogy vissza fogunk térni még egyszer arra az előadásra, melynél hatalmasabb, magasabb művészi nivón álló estéje régen nem volt a nemzeti szinháznak, hogy ki fogunk terjeszkedni azokra az alakitásokra is, melyeket abban a tanulmányunkban terszüke miatt már nem méltathattunk, de melyek szintén rá zolgálnak, hogy bővebben foglalkozzunk velük, mert a *Márkus Emma* productiójával egyesülten ezek segitették oly párját ritkito diadalra egy nagy tehetségü, fiatal drámairónknak merész konczepcziójú munkáját.

A *Márkus* Emma asszony alakitásának méltó pendantja az *Ujházy* Ede hatalmas, mély tanulmányok alapján épült, minden izében átgondolt és minden legcsekélyebb részletében a jellemzés finom detail-munkájával kidolgozott *Korolán* grófja. A mit Ujházi ez estén nyujtott, az nem a tehetség felületes, könnyed munkája volt, hanem egy nagy, öntudatos drámai alakitás; nem volt e játék csak nagyjából játék, hanem a művész teremtő ereje által alkotott egységes, kerekded jellem, mely minden részletében ki volt domboritva, minden mozzanatában, minden nüanszában átgondolva s motiválva, s e részletek egy harmonikus, egyöntetü egészszé egyesitve, mellőzésével minden czafrangnak, minden kirivónak, minden fölösleges mesterkéltségnek

A művész előtt pedig kettős munka állott Korolán gróf megalkotásában: nem elégedhetett meg a jellemnek csupán lélektani alapon való kidomborításával, hanem — mint a jellemnek egyik legfontosabb motivumát — egy betegséget kellett egész legfolyásában, a katasztrófa bekövetkeztéig visszatükröztetnie, érthetővé tennie; Korolán gróf egy paralytikus öreg ember, kit végre is egy heves indulatrohamában agyszélhüdés ér. S az Ujházi alakitásához — azt hiszszük — a pathologia szempontjából sem fér a legcsekélyebb kifogás sem: a paralyzist minden külső jeleiben s megnyilatkozásaiban annyira hiven, ugyszólván kézzelfoghatóan állitotta elénk, fejlesztette fokról-fokra, s vezette öntudatos, biztos kézzel egészen addig a pontig, a mikor egy hatalmas szenvedély pillanatában a rettenetes agynyomás katasztrófát idéz elő, — ismétlem, még kórtani szempontból is olyan hű, olyan tökéletes alakot teremtett Korolán grófból, hogy bámulnunk kellett azt a gondos, lelkiismeretes előtanulmányozást, melylyel alakitásának alapját megvetette.

Már az első felvonásban elénk állitotta a művész a jellemet, melyet képviselt, általános, nagy, de éles és határozott vonásokban. Láttuk a büszke, de fenkölt gondolkodású, nemeslelkü főurat, a ki magához emelte Irént vonzalomból, szeretetből s megszerezte számára mindenki szeretetét és becsülését, a ki boldog neje mellett, de a ki rettenetes testi nyavalyával vergődik, a mi őt határozatlanná, ingadozóvá teszi, memóriáját szüntelenül megakasztja, a beszéd fonalát elszakitja. Ilyennek mutatta be Ujházy Korolánt már első megjelenésében. Az a lázas idegesség, mely minden mozdulatában nyilvánult, a fejéhez való kapkodás, homlokának meg-megsimogatása, az olykor-olykor elakadó emlékező tehetség, az a túláradó öröm, mely egyszerre a végletbe, a rémületbe csap át fiának végre is nem nagy horderővel biró sürgönyére, a hirtelen fellobbanó, rendesen a végletekben csapongó indulatok éles kiszinezése, a gyermekes félelem, ingadozás, a könyörgésnek, esdeklésnek egy szempillantás alatt fékezhetetlen dühvé való saltomortaléja, — mind oly apró, finom árnyalatok, melyek élesen jellemzők az agg grófra nézve s melyeknek előtüntetésében, kidomboritásában az Ujházi művészete remekelt. Ezek és még sok ezekhez hasonló, de hirtelenében elő nem sorolható nüanszok vetették meg az alapját a művész alakitásának s ezeknek a részleteknek mind élesebb kidomboritásával vezette, fejlesztette tovább a jellemet mind a két irányban: lelkileg épen úgy mint testileg; a második felvonás Korolán jellemének fejlődésére nézve, tisztán az imént felsorolt főbb mozzanatoknak határozottabb alakban való kidomboritására szoritkozik.

A harmadik felvonásban ujabb, hatalmas szenvedélyek zaklatják a gróf amúgy is lázas, beteg lelkületét: a féltékenység, mely emészti, végre is kitör belőle, kiméletlenül támad Irénre, a kit imádott s a legaljasabb vád mocskát szórja reá; de fiának egyetlenegy szava eloszlatja minden gyanuját s ujra az ellenkező végletbe csap át: siránkozva, szégyenkezve csókol kezet feleségének s könyörög bocsánatot fiától, azután, mint egy tetten kapott tolvaj, sompolyog ki a szobából. Midőn ujra belép s nejét a Géza karjaiban látja, akkor éri a katasztrófa: puskát ragad, hogy lelőjje a fiát, de e pillanatban, a szenvedély legfőbb fokán, megmerevednek tagjai, a fegyver kiesik kezéből, karja lahanyatlik, ajka félig nyitva marad, szemei mereven, kifejezéstelenül néznek maga elé s egyszerre egy hörgő kiáltással összeroskad: a paralytikus öreg embert a heves indulatrohamban agyszélhüdés érte.

Ezzel megszünt Korolán gróf aktiv szereplő lenni a darabban: a negyedik felvonásban már csak annyi dolga van, hogy kétszer átmenjen a szinen. De Ujházinak ezen a passiv részen sem lankadt a művészete; nézzük csak azt a merev, mozdulatlan felső testet, ezt a minden kifejezést nélkülöző arczot, azt a bárgyú mosolyt az ajka körül, szüntelen maga elébe meresztett, üveges szemét, melyből üres, semmitmondó tekintet sugárzik elő, azt a gépiesen egyenletes járást, mely nem egyéb, mint a lábaknak öntudatlan egymás elé helyezése, — mindezekben a művész nekünk a leghelyesebb képet mutatja be: egy lélek, szellem s öntudat nélküli automát.

Ime ezekből az apróra bomolt s futólag kiszemelt részletekből alkotta meg Ujházi az ő hatalmas Korolán grófját; ezeknek a harmonikus egyesitéséből egy kerekded, összevágó, minden izében indokolt, átgondolt, öntudatos nagy drámai alakot teremtett, mely a mellett pregnáns és czéltudatos kifejezője volt a költő intenziójának.

Minden nagy művészben meg van — egyéb ismertető jelek mellett — e kettő: az árnyalás mestersége és a mérséklet; annál fogva az előadandó tárgyat legapróbb, de mindig jellemző részleteivel alakitja nagy, egyöntetü egészszé, — a mérsékletnél fogva pedig legnagyobb elragadtatásban sem megy túl soha ama, csak a legmüveltebb izlés által biztosan húzható határvonalon, hol a fenséges oly könnyen válik nevetségessé, vagy közönségessé. A középszerü művészt mindenkor bizonyos határozatlan általánosság jellemzi, mely adja ugyan némi ködképét az egésznek, hanem belső élet és kifejezett egyéniség nélkül s jellemzi bizonyos ösztönszerüség is, mely csak az adott tárgyhoz támaszkodik s nem képes rajta uralkodni, belőle teremteni.

Ujházi művészetében ez ösztönszerüség öntudattá emelkedett s játéka az imént emlitett két ösmertető jelt ritka tökélyben mutatja fel. Ő a művészet ama fokára emelkedett, hol a legnehezebb már könnyüvé, a művészet ugyszólván természetté válik. S ez a természetesség az, mely játékának oly elevenséget, frissességet kölcsönöz, mely magával ragadja az emberi lelket, ez óvja meg őt minden czikornyától és sallangtól, ez óvta meg őt attól is, hogy Korolánban nagyobb effektusokat, színfalhasgató kitöréseket alkalmazzon; azért a szenvedélyek ereje nem csökkent, csakhogy nem a hang üres gimnasztikájában találta kifejezését, hanem fojtott, hörgő, el-elfuló, de épen ezért hatalmas erőt kifejező hangokban.

Korolán grófot talán lehet *hatásosabban* eljátszani, mélyebb, bensőbb *művészi sikerrel* nem.

S mit mondjunk már most a *Prielle* Kornélia megközelithetetlenül kedves nagymamájáról és a *Csillag* Teréz végtelenül bájos unokájáról? Hiszen minden jelző csak kicsinyitése volna művészetüknek, kedvességüknek. A mi báj, üdeség és kellem nőben egyesülhet, mindazt belélehelték szerepükbe, melyet azonfelül bearanyozott egyéniségük gazdag költészete. Az a jelenet, mikor a nagymama a kis Teklával szerepet cserél, felülmul minden képzelhetőt s a kik egyszer látták, örökké megmarad lelkükben annak emléke, s fel-felviditja komor kedélyüket.

Ezzel befejeztük volna tanulmányunkat.

Kötelességet véltünk teljesiteni akkor, a midőn azok iránt, a kik odaadással, minden tehetségükkel, teremtő erejük egész hatalmával közreműködtek abban, hogy egy fiatal *magyar* szerző fényes diadalt ült a nemzeti szinpadon, szellemük, tehetségük alkotásainak méltatása által, legalább részben leróni igyekeztünk a hála adóját.

Janus.

* L. 14-ik számunkat.

IRODALOM.

Költemények. Irta *Minke Béla.* Uj ember az irodalomban, ki egyszerre vaskos verskötettel lép a közönség elé. Az iróban melegen érző és nemesen gondolkodó szív dobog, s ez meg is látszik költeményeinek nagy részén. Vannak gondolatai is. Nem egy csinos verssel találkozunk a kötetben, melyben a népszerü költeményeket dicsérjük leginkább. Mi részünkről helyesebbnek találtuk volna, ha Minke szigorubban rostálta volna meg verseit, mert ha csak harmad részét adta volna közre, még mindig elegendő lett volna egy kötetre s akkor a gyönge versek elmaradhattak volna. Igy bátran kihagyhatta volna azokat az alkalmi verseket, melyeket születésnévnapokra, jubileumokra irt. Minke nem lép fel eget ostromló gondolatokkal. Megénekli a családi tüzhelyet, az elhagyott otthont, az erdőt, a réteket s az ezen verseken átvonuló meleg hang rokonszenvessé teszi előttünk az irót. A külső formával Minke ügyesen bánik. Mutatóul álljon itt ez a kis vers:

TI HULLÁMOK . . .

(Tihany)

Ti hullámok, ti hullámok
Ti balatoni hullámok,
Ó csak zugjatok!
Nem sokáig leszek itten,
Eltávozom messze innen —
De e zúgás kedves hangja
Lelkem ott is elringatja.

Bárhol leszek, fölkél bennem,
Édes-fájó emlékemben
Ez a zugó hang.
S a hol leszek, bárminť élve,
Tán búval csak bút cserélve,
Tudom, hogy ti el nem hagytok,
Búmban is megvigasztaltok.

*

Magyarország földbirtokosai czim alatt a napokban egy nagyszabásu magyar és német nyelvü mü hagyta el a sajtót, mely nemcsak forrás-munkát képez mindazoknak, kik a magyar birtok viszonyokat tanulmányozzák, de rendkivül fontos szolgálatokat tenni hivatott üzleti és pénzvilágunknak is. Almanachja ez, arany-könyve a magyar földbirtokosoknak, kik 100 holdnál többet birnak a haza földjéből, felsorolásával egyúttal annak, hogy mennyi birtokukból a szántóföld, a rét, a legelő, erdő, szőlő, nádas, stb. Az óriási anyag, mely egy nagy quart alakú könyvnek 1200 lapját veszi igénybe, czélszerü beosztással van könnyen kezelhetővé téve. Megyék, járások és községenként, (melyeknek u. p. is közöltetik) levén a birtokosok felsorolva, bármely magyarországi birtokra vonatkozó adatok a legkönnyebben feltalálhatók. A tartalomjegyzék pedig megyék szerint közli az összes birtokosok névsorát alfabetikus sorrendben és a községek jegyzékét, megjelölve a lapot, a hol a keresett nevek felüthetők. A jelzett nagyszabásu munka a gazdaközönség és üzletvilágunk régi hiányát pótolja. Egybeállitását rövid idő előtt elhalt tudósunk *Dr. Szontagh Albert* kir. tanácsos a m. kir. földmivelési miniszterium birtok statisztikai osztályának vezetője kezdette meg a *pénzügyigazgatóságok* legutolsó hiteles kimutatása alapján, kinek halála után *Baross Károly* az orsz. magyar gazd. egyesület titkára rendezte sajtó alá és adta ki. Minden megye adatai elé *Németh József* m. kir. földmivelési miniszteri fogalmazó megirta az illető megye terjedelmes gazdasági monographiáját. A mű ára kötve 16 frt, kötetlen 15 frt, megrendelhető a Singer és Wolfner czég útján valamennyi könyvkereskedésben vagy a mű kiadóhivatalában Budapest (Köztelek).

*

Korona-Valczer Maloschik Ferencz czimbalommüvésztől. Kedves, behizelgő dallamu zenemü jelent meg a jelzett czim alatt, Wekerle Sándor miniszterelnöknek ajánlva. A zenemü egyes része, igazán jeles alkotások. A diszesen kiállitott müveti melynek ára 2 korona, ajánljuk a zeneértő közönség figyelmébe.

A Paradicsom, Gárdonyi Gézának, a jó tollu irónak operettéje, a napokban hagyta el a sajtót. A darabot Barna Izsó zenéjével 1893. febr. 24-én adták először Szegeden, a hol nagy tetszést aratott. Ádám és Éva születésének és a paradicsomból való kiüzetésének történetét találjuk az egy felvonásos operettében, mely telve van elmés ötletekkel, pattogó versekkel.

Jogi oktatásügyünk néhány kérdéséről. Irta *Horváth Ödön*. A jogi szakirodalom egyik szorgalmas, jeles munkása, Horváth Ödön dr. eperjesi jogakadémiai tanár és dékán a fenti czim alatt a jogi oktatásügyről irt 10 dolgozatát egybefoglalva terjedelmes kötetben adta ki. A munkát, mely alapos tudásra és éles megfigyelő tehetségre vall, ajánljuk a szakkörök figyelmébe. Ára 2 korona és 50 fillér. Megrendelhető a kiadónál, Kósch Árpádnál, Eperjesen.

HADSEREG.

A budapesti cs. és kir. gyalogsági hadapród-iskolába az 1893/94-iki tanévre, az I. évfolyamra 100 növendéket, II. III. és IV. évfolyamokra pedig, annyit vesznek fel a hány hely lesz üres. Csapatállománybeli a (besorozott) pályázók nem vehetők fel. A felvételnél a főstulyt a jelentkezők előképzettségére s eddig nyert erkölcsi nevelésére ejtik. A megfelelő előképzettséget minden folyamodónak iskolai bizonyitványokkal és felvételi vizsga letételével kell kimutatnia. Az iskolai bizonyitványokból (egész évi 1891/92-ről félévi és egész évi 1892/93-ról) ki kell tünnie, hogy a pályázó legalább is «elégséges» eredménynyel elvégezte az alább felsorolt tanintézeteket. És pedig az I-ső évfolyamra a négy alsó osztályát, a II-ikra ötöt, a III-ikra hatot, IV-ik évfolyamra pedig a legfelsőbb osztálvát valamely főreáliskolának, főgymnáziumnak vagy azokkal egyenrangú tanintézetnek. A felvételi vizsgát német nyelven kell letenni. Olyan pályázók, kik magyar tannyelvü intézetekből származnak, magyarul vizsgázhatnak, de ki kell mutatniok, hogy a német nyelvet szóban és irásban annyira birják, a mennyire ez az előadásokban való sikeres résztvevéshez szükséges. Az iskolában ellátási pénzt nem követelnek. A tandij jelenleg a következő: a.) a cs. és kir. hadsereg és hadi tengerészet, mindkét honvédség tényleges, nyugalmazott és rokkant állománybeli bármely állomány csoportba tartozó tisztjei, tábori lelkészek, katonai hivatalnokok, altisztek és dijosztályban nem sorozott havidijasoknak fiai részére évenkint 12 forint, b) a tartalékos és nem tényleges honvédség tisztjei, ugy a «szolgálaton kivüli» viszonyban álló tiszteknek, továbbá udvari és polgári államhivatalok tisztviselői és szolgaszemélyzetének fiai részére 60 forint; minden más magyar vagy osztrák állampolgár fiának részére évenkint 120 frt. A tandij a növendékek hozzátartozói által félévenkint előlegesen és pedig szeptember 15-én és márczius 1-én az iskola parancsnokságánál fizetendő le. A felvételi folyamodványokat mellékleteikkel együtt legkésőbb ez évi julius 25-éig kell a hadapród-iskola parancsnokságához benyujtani, mivel a megkésett vagy hiányosan felszerelt folyamodványokat nem veszik figyelembe. A folyamodóknak még két más hadapród-iskolát is kell kijelölniök, melyekben helyhiány esetére a felvételt óhajtják. A hadapród-iskola parancsnoksága részéről a szabályok alapján történt elutasitás ellen egy folyamodónak sincs semminemü fellebbezése. A teljes «felvételi feltételek», melyeknek ismerését a folyamodványban ki kell nyilatkoztatni, füzetenkint *Grill Károly* (Dorottya-utcza 2) budapesti; *L. W. Seidl és fia* bécsi udvari könyvkereskedőknél kaphatók.

SPORT.

ALAG.

Vasárnap záródott be a négy napig tartó alagi meeting, mely mondhatni minden tekintetben sikerült. Szép számu közönség, kedvező idő, jó mezőnyök meglepetések, egy-két accidens: voltak napirenden,

Az egész meeting alatt a 24 versenyben összesen 120 ló állott az inditó zászlaja alá — átlag tehát 5 — mi tekintve a korai időt, a nem éppen fényes dijakat és hogy ekkor épp Prágában is voltak versenyek, teljesen kielégitőnek mondható. Az urlovasok szövetkezete teljesen meg lehet elégedve az elért eredménynyel: de mennyivel fényesebb és látogatottab volna a magyar Auteuil, ha egy kissé több figyelmet forditanának a pálya gondozására: legalább — ha már azt a szaharai homokot megkötni nem tudják — hoznák jó karba a vasuthoz vezető utat, melyben most a nagy homok miatt majd elvesztünk.

Áttérve a csütörtöki és vasárnapi versenyekre, első sorban is Károlyi István gr. «Szőkerózsá»járól kell megemlékeznem. E jeles kancza, mely már az első napon is aratott győzelmet, most mind a két nap patkóit mutogatta ellenfeleinek, megnyerve a nagy akadályt is. A derék állatot az angol férfiszépség mintaképe E. Tinsley vezényelte győzelmeire, kinek elegáns és bravuros lovaglása általános bámulatot keltett.

A Lázár-Geist szövetség lovainak e 2 nap nem igen kedvezett a szerencse, mert mindössze csak 2 versenyt sikerült megnyerniök, de korántsem azért, mintha a kitünő lovast elhagyta volna ereje, ügyessége, nem, hanem az előbbi győzelmeikért tulsulyt kellett vinniök, mi miatt nem is lehetett jobb helyre várni őket.

Szép, lassu mederben, leginkább a favorit-ek győzelmével folytak le a versenyek, de hogy meglepetésekben ne legyen hiány, gondoskodott arról ujra, épp a kapuzárás előtt, a volt miniszterelnök fia, Szapáry József gr. Zichy Aladár «Akar»-ján aratta azt a szenzációs győzelmet, melynek a legfrapánsabb kifejezője a harmincszoros totalizateur osztalék volt. Kapott is érte olyan «éljen»-eket, milyeneket más emberfia ritkán, atyja pedig tán soha sem kapott. Kezdődött az éljen rivalgás Alagon, folytatódott a vonaton, végződött pedig a Máv nyugati pályaudvarában. Az utolsó «éljen»-nek elhangzásával egyszersmind véget is értek az alagi versenyek — junius elseji viszontlátásig.

A két nap sorrendbeli győztesei különben a következők:

III. nap. *Hir* (Batthányi gróf), *Szőkerózsa* (Tinsley), *Kaland* (Lázár), *Rubel* (Lázár), *Dongás* (Horthy), *Silverhair* (Horthy).

IV. nap *Newmarket* (Horthy), *Szőkerózsa* (Tinsley), *Bonne Fortune* (Horthy), *Villám II.* (Tinsley), *Vicza* (Lázár), *Akar* (Szapáry gr.).

Vegyes hirek. Az alagi meetingen a legszerencsésebb urlovas, Lázár Béla főhadnagy volt, ki nyolcz izben aratott győzelmet. Horthy István főhadnagy öt, Stahremberg Vilmos gr. és Szapáry József gr. két-két első helylyel következnek utánna. — A jokeyk közül csak Tinsley dicsekedhetik győzelemmel, ki a részükre fentartott 6 versenyből nem kevesebb mint négyet megnyert. — A prágai meeting utolsó napján döntésre került «Tavaszi akadályt» a tatai várúr Bakonybiró-ja nyerte meg J. May jockey alatt. Azért tartom ez érdemesnek és érdekesnek felhozni, mert a nevezett kitünő professzionátus immár négy éven át egymás után diadalmaskodott e versenyben. 1890-ben Prolog-ot, 1891-ben Notabenét, 1892-ben Rebeccát, az idén pedig Bakonybirót vezényelte győzelemre. — A Derby egyik előjátékában a Trialstakesben a következő lovak startolását várják: *Furcsa* (lov. Bulford), *Clifford* (Vinall). *Nemszabad* (Lemaire), *Culloden* (Barrett), *Dornröschen* (Gray), *Eris* (Huxtable), *Massenet* (Adams) és *Mirevaló* (Brown).

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Kérem rovatvezető dr. urat, legyen szives velem tudatni, van-e oly szer, mely a fejbőr korpázását megszünteti, a nélkül hogy a haj szinét elveszitse? Szilágy-Cseh. G. Gizella.

Felelet. Erre a kérdésre már több izben adtunk választ az orvosi szalonban. Ugy látszik, kikerülték nagysád figyelmét s azért itt néhány szóval ujból felelünk: Elég oly szer van, mely a fejbőr korpázását megszünteti a nélkül, hogy a haj szinének ártanának. Néhány igen jó receptet ide iktatunk: Rp. Acid. borici 10,0, Glycerini qu. s. ad sol. Spir. vini 300.0, Olei caryophyll. 15,0. Vagy pedig Rp. Acidi salycyl 1.0, Spir. vin. gallici 100.0. Továbbá Rp. Spirit. aetheris 100,0, Tinct. benzoës 15.0. Mind a három szer igen jó hatásu. Mindannyi azonban csak másodnaponként használandó, és pedig ugy hogy reggel a fejbőr jól bedörzsölendő a szerrel és ha megszáradt, olajjal bekenendő. Azután finom fésüvel eltávolitható a korpa. Mint már emlitettem, a haj szinének egyáltalán nem ártanak.

*

Kérdés. Leány vagyok, fiatal, és szép, csupán egy vörös folt keseriti meg életemet. Ah uram ha tudná ön, minő drámai jelentőséggel bir az, ha egy fiatal leánynak különben pikáns kis fitos orra czimpáját egy lencse szemnyi vörös folt ékteleniti el. E vörös folt nem uj keletü, mert ott van a nevezett helyen amióta csak emlékezni tudok. A mi öreg doctor bácsink azt mondja nem baj az, véredény tágulás az egész, és nem tud vagy nem akar rajta segiteni, az utóbbit inkább hiszem, mert mindig szeret szekirozni. Azért fordulok önhöz. Igen tisztelt uram! a ki talán fiatal ember és meg képes érteni egy leány panaszát. Adjon nekem tanácsot kérem szépen, hogy mivel lehetne ama vörös foltot eltüntetni, vagy miként lehetne egyenlő szinüvé tenni az arczczal. Bizva az ön jó indulatában, hogy örömöt akar szerezni jó tanácscsal egy leánynak. Üzenetét a legközelebbi számban várja. Hálás tisztelettel Hajnalka. Aradon.

Felelet. Soraiból látom a kétségbeesett hangulatot, mely önt azért a kis piros foltért elfogta. Bármennyire szeretnénk is segiteni az ön baján, (ha egyátalán bajnak nevezhető) nem tehetjük addig, mig azt a gyülöletes kis foltot nem láttuk. Ha egyszer itt a szerkesztőségben személyesen lehet szerencsénk, úgy bővebb felvilágositást nyujthatunk. Különben legyen nyugodt nagysád, egy fiatal lánynak «különben pikáns kis fitos orra czimpáját egy lencse szemnyi vörös folt» disziti. Az még bizonyos sajátságos érdekességet kölcsönöz az arcznak, sőt ifjabb Dumas Sándor, a hires franczia iró, a női szépség egyik feltételének tartja azt a kis foltot, a mely az ön kis szivét annyira elkeseriti.

*

Kérdés. Kérem a t. doktor urat, adjon nekem tanácsot, hogy miként lehetne az arczról egy vörös foltot, az ugynevezett véredénytágulást eltüntetni. Arad. K. Etelka.

Felelet. Igen sajnáljuk, hogy nagysádnak is ugyanazt a választ adhatjuk, melyet egy a napokban ugyancsak Aradról érkezett kérdezősködésre adtunk. Legyen szerencsénk itt a szerkesztőségben hogy azt a foltot láthassuk, mert igy távolról lehetetlen felvilágositást nyujtanunk. Ha felrándul a fővárosba, szivesen adunk tanácsot.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

P. Gizella, Szilágy-Cseh. Azt hisszük dr. Fidelis nem lesz olyan szigoru mint dr. Graphologus. Tehát csak tessék bátran beküldeni az arczképet.

E. Ilona és Margit, Szolnok. Az arczképeket kérjük külön-külön. Üdvözlet.

BETÜREJTVÉNY.

M A R I N I

A «Magyar Geniusz» 15. számában közölt talánz megfejtése: «**Elemi káté.**»

Megfejtők: Hegyi Ignácz, Takó nővérek, Reiner Etelka, lovag Klleeberg Osvald, Hahu János, Kaszó Gyuláné, Morva Ferencz, Petricskó Illés, Fried Sándor és Pista, Martonfalvay Pálné, Fuchs Rózsa, Benkó Gyula, Wollant János, Schlesinger Irma, Förstner Béla, Pingiczeris István, Inselt Gyula, Randzinger N. Ivanits Izidor, Gundy Gábriella, Feuer Ede, Mora Izidor, Tatay Gyula, Nagy Dénes. Kalapos Margit, Szekendy Ferencz Weichrauck I. Mihály, Lukács Miklósné, Philipp Sarolta, Zátonyi Dezső, G. Szabó Kálmán, Reisch Elek, Máthé László, Kékesssy Dezsőné, Büchler Pál, Jánossy Gyula, Neverkla Ferenczné, Ruzsin Irén, Kohlmann Ilonka, Hoffer Mariska Emilie, Balla Géza, Molnár Lajos, Ehrlich Karola, Gaál Istvánné. Farkas Elek, Klein Lajos. Obláth Paula, Grapka Józsefné, Weisz Henrik, Bottlik Andorné, Friedmann Soma, Halmi Aladár, Batta Erzsikn, Petz János, Volarich Lajos, Kolmann Irma, Mátté László, Erdélyi Károly, Reichmann Lajos, özv. Piffko Antalné, Antalovszky Lajos, Teissmann nővérek, Feid János, Szilégyi Géza és Béla, Östreicher nővérek, Gruschbach nővérek, Kronstein Berta, Müller L. Lipót, ifj. Wachsmann Ferencz, Bányai Ernő, Hegedüs Malvin, Grünfeld Miksa, Lipp Ferencz, Adametz Erzsébet, Buchalt Károly, Baruch Jenő, Vezetesi József, Reimlinger Nándorné, Vlassits Arnold

A megfejtők között kisorsolt Hevesi Józsefnek most megjelent «Az ár ellen» czimü regényét Krausz Lujza urhölgy nyerte el.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körút 1. sz. alatt.

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből

Budapest, kerepesi-ut 8.

az összes diszmű- és játékáruk

ujonnan tetemes árengedménynyel leszállittatnak.

Vidéki rendnlések szigoru ellenőrzés alatt utánvétellel elküldetnek.

A leszállitott szabott árak

minden egyes darabon láthatók.

KIVONATOS ÁRJEGYZÉK

közöltetni fog:

A „MAGYAR GÉNIUSZ"

minden következő számában.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János

Szegeden, Cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometer és műórás, föltalálója a remontoir inga-óráknak, stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

Hogyan ápoljuk a bőrt és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára

Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levelbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasitásban** felsorolt és szaktekintélyek által is elismert **szeplő** és **bőrfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme ... ... **ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz « **75** «
Dermolin rizspor ... ... « **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.

Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

ÁRVAY J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári — **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS 11. Rue de Conservatoire — Bécsi-utcza 9. — **LONDON** 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve a tavaszi ídény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 30.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy

ZINNER ADOLF czég alatt

VI., váczi-körut 17. sz., I. em.

FÉRFI-RUHA-TERMET

nyitottam.

Hosszú évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** működvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, franczia-** és **brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri

ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. — Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. — Szerb királyi udvari szállitók. — Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendörség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tűzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TARSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

Ujdonság

100 drb. **„ERZSÉBET"** levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ **„MEDEA"** csont-levélpapir és boriték 75 „

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

KŐ- és KÖNYVNYOMDAI NYOMTATVÁNYOK

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. (Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

2729893. C. I.

Hirdetmény.

A cs. k. szab. déli vaspálya társaság, a cs. k. szab. bécs-pottendorf—bécs-újhelyi vasút, spielfeld—radkersburgi és radkersburg—luttenbergi h. é. vasutak hozzájárulása a díjszabás I. részéhez.

A cs. k. szab. déli vaspálya társaság, a bécs-pottendorf—bécs-újhelyi vasút, továbbá a spielfeld—radkersburgi és radkersburg—luttenburgi h. é. vasutak az osztrák és magyar vasutakon f. é. január hó 1-től érvényes díjszabás I. részhez f. é. április hó 1-től kezdődőleg hozzájárultak s ehhez képest az ezen díjszabásban a gyors és teheráruk stb. szállitására nézve fennálló határozmányok a nevezett vasutakon is érvénynyel birnak.

Budapest, 1893. ápr. hó 11-én.

A m. kir. államv. igazgatósága a részes vasutak nevében

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Klement János veje
GRÖBER LAJOS

kosárfonodája

Budapest, IV. Kigyó-utcza 6. szám.

Műhely:

VII., Nefelejts-utcza 28. sz.

Alapittatott 1849.

Kerti butorok, utazó kosarak.

Képes árjegyzék bérmentve.

Czimbalom

kedvelőknek

van szerencsém **szabadalmazott hirneves Czentralis czimbalmaimat** pedal- vagy anélkül melegen ajánlani. Tekintetbe véve hangszergyáram szak- és czélszerü berendezését és az anyagok nagybani olcsó beszerzését, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsóbb vételárban bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Ami a **Czentralis czimbalom** jóságát és tartósságát illeti, fel kell emlitenem, hogy azok jól kiszáradt fából, válogatott s begyakorlott munkásaim által őrizetem alatt készittetnek. **Czimbalom iskola I. rész 3 frt, II. rész 3 frt 50 kr.**

APPEL IG. hangszergyáros.

Budapest, gr. Károlyi- és magyar-utcza sarkán.

Egyetlen lakószobában vagy szalonban, különösen beteg-szobában nem szabad hogy hiányozzék az én „mesterségesen illatositott

páfrány- és tűfenyő-nedv"-em

a mely ózonnal tölti el a szoba levegőjét, fertőztelenitően, légtisztitóan és üditően hat.

A zöld gyógyerejü tüfenyő-erdőnek egyetlen pótléka.

50 doboz ára 2 frt 60 kr., 100 doboz ára 5 frt.

A küldemények utánvéttel eszközöltetnek. Nem tetszés esetében visszavétetnek.

SPIELMANN HENRIK

chemiai laboratoriuma

— BÉCS, Fünfhaus, Schönbrunnerstrasse Nr. 44. —

Bútor-Raktár.

NAGY FERENCZ, kárpitos és diszitő. **és THINSCHMIDT GYULA,** müasztalos.

Az igen tisztelt rendelőinknek, a n. é. fővárosi és vidéki közönségnek becses figyelmébe ajánljuk

BUTOR-RAKTARUNKAT

BUDAPEST,

VIII. ker., József-körut 26. sz. alatt,

a hol nagy választékban tartunk saját készitett mindennemü

szoba-berendezéseket

a legjobb minőségben,

a legujabb stylben és a lehető legolcsóbb árak és jótállás mellett.

Becses támogatását kérve

kiváló tisztelettel

Nagy Ferencz és **Thinschmidt Gyula.**

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Felsége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója,

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urakrészére.

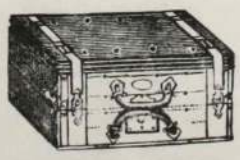

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

46104. sz. C. II.

Hirdetmény.

(Felső sziléziai osztrák-magyar kőszénforgalom.)

Az 1892. évi május hó 1-től érvényes III. számu dijszabási füzethez tartozó I. számu pótlék 8. oldalán b. alatt Moson-Szent-János a dunántuli helyi érdekü vasut (Pozsony-Szombathely) állomásánál a metszőpontig kimutatott 63 krnyi részdijtétel 57 krra helyesbittetik.

Budapest, 1893 április hóban.

A m. kir. államvasutak igazgatósága az érdekelt igazgatóságok nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

38952/93. sz. C. II.

Hirdetmény.

Magyar-német állatforgalom.

A «Vasuti és közlekedési közlöny» folyó évi 34. számának 340. oldalán közzétett hirdetmény annyiban módositatik, hogy az 1892. évi február hó 1-től érvényes födijszabás 20, 22, 118, 136 és 138 oldalán Barcs állomásról Berlin (Anh.-Dresdner-Bahnhof) Berlin (Städt. C. V. H.), Halle a/S., Magdeburg, Neustadt-Magdeburg (neu), und Südenburg állomásokra rendelt sertésekre nézve foglalt közvetlen dijtételek, melyek folyó év május hó 1-jével hatályon kivül helyeztettek uj dijtételek által nem fognak pótoltatni.

Budapest, 1893 márczius hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK

vezérügynöksége

most: **Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.,** ajánlja:

A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára

felülmulhatlan jóságu
gőzcséplő garnituráit,
malomczélokra különösen alkalmas
hengerkazános lokomobiljait,
teljesen vasból készült
szalmakazalozó gépeit,
szabadalmazott
Stibor-körfürészeit,
uj szerkezetü, szállitható
gőz-kukoricza-morzsolóit,
valamint mindennemü **mezőgazdasági gépeit** kedvező feltételek mellett.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

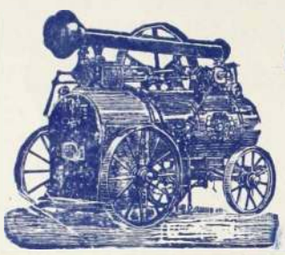

Tévedések kikerülése végett a levelezések, küldemények és megrendelések mindig csak igy czimzendők:

A magyar királyi államvasutak
gépgyára vezérügynökségének
Budapest, VIII. ker., József-körut 41. szám.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsörendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

GUMMI

különlegességek s **halhólyagok** (valódi franczia(a legfinomabb minőségben 1, 2, 3, 4, 5, 6 **egész 10 forintig tuczatonkint.**

Capot Americ (rövid) 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női szivacskák 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női különlegességek darabja 1 frt 80 kr. Mintagyüjtemény urak számára (25 drb) 5 forint.

Szállitmányok rögtön és a legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

ROTHAUSER M. IGNACZ
BUDAPEST,
Király-utcza VI., 6/G sz.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

Slavoniában.

(PAKRATZ-LIPIK déli vasut). — OKUCSÁN m. kir. államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett enyhe égalj.

A nyári idény tartama: április—október.

A tiszta hamisitatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a **nyákhártyák** minden **huruios bántalmainál;** mindennemü **csúzos** és **köszvényes bajnál, mirigy** és **vérbetegségeknél, görvélykórnál, csontbántalmaknál** stb. Mint fürdőorvos dr. **Marschalko Tamás** működik. Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porczellán-, márvány- kőfürdőkkel stb. stb.; **tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő izzasztó kamarákkal;** kitünő gyógyzene, olvasó- és zongoraterem, jó **étkezés** egy uj vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás.

A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. **A m. k. államvasutakon** zónatarifa. **Prospektussal és felvilágositással szolgál a lipiki fürdőigazgatóság.**

A lipiki jódviz szétküldése az igazgatóság részéről szakadatlanul történik, **friss töltésben. Lipiki jódviz állandóan kapható ÉDESKUTY L.** m. kir. és szerb kir. udv. ásványviz-szállitónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványviz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és fűszerkereskedésekben.

PETROVITS MLADEN

cs. és kir. katonai egyenruha készitő,

a 23-dik gyalogezred szabója.

Készitminden nemü tábornoki, tiszti, tiszt-helyettesi, altiszti és egy éves önkéntesi egyenruhákat. Szállit egyszersmind teljes katonai felszerelést, **méltányos és szabott árak** mellett.

Ajánlja magát **polgári ruhák elkészitésére is legdivatosabb szabás szerint a legolcsóbb árak** mellett.

A legjobb és legolcsóbb mosó szer

a cs. és kir. kiz. szab.

SZAPPANIT.

Ezen szerrel a **fehérnemüt, edényeket, szobapadlót** stb. **idő, szappan** és **munka megtakaritása** mellett e **legtisztábbra** lehet mosni. Megkiméli a ruhát és kezet. Százakra menő háztartásokban már is sikerrel használják.

EGY NAGY CSOMAG ÁRA 10 KR.

Kapható minden nagyobb

füszer-, vegyes- és szappankereskedésben; főraktár

REINER LIPÓT

gyógyáru-kereskedése Király-utcza 41. szám és

MEYER ERNŐ

gyárában VIII. Szerdahelyi-utcza 5. szám.

GUMMI!

Valódi párisi különlegességek **F. Berguerand fils,** Paris Rue des Archives 72, legkitünőbbnek elismert gummi gyárából.

Az Osztrák és Magyar államok és a Kelet részére **csakis** hirneves gyár főképviselőjénél **Budapesten, koronaherczeg-utcza 17. sz. a.** kaphatók.

Gummi különlegességek jótállás mellett tökéletesen biztos tuczatként 1, 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Halhólyag tcztként 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Uj! halhólyag gummi széllel 5 és 6 frt. Capottes americains 3, 4 és 5 frt. Gyüjtemény uraknak 25 darab 2.50—10 frtig. Hölgyeknek: Stafety Sdonges, párisi biztonsági szivacska 2, 3, 4, 5 és 6 frt Női övszer Pely-Porus orvosi utasitás szerint Menzinger-Hasse tanár szerint frt 1.80—2.50. **Ujdonság!** «Dianna öv» hygienicus kötelék minden nőnek nélkülözhetlen a tisztaság fentartására 2.50—5 frtig. A betegápoláshoz szükséges czikkek, urak és hölgyek részére eredeti gyári árak mellett. Legkevesebb 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árengedmény nyujtatik. Megrendelések pontosan és discréten a tárgy és feladó megnevezése nélkül eszközöltetik. **KELETI J. Budapest, IV., koronaherczeg-utcza 17. sz.**

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Magy. kir. államvasutak igazgatósága.

46594./93 szám.

HIRDETMÉNY.

Német- illetve belga és németalföld osztrák-magyar áruforgalmak I. dijszabási része.

Görebszén (retorta koksz világitó gázgyárakból) küldemények, melyek fenti kötelék forgalmakban az áruosztályozás határozmánya szerint addig a német-osztrák határon eszközlendő átrovatolásra voltak utalva folyó évi márczius hó 1-től számitandólag a szállitási dijnak kocsi és fuvarlevelenkint 10,000 kilogramm utáni dijfizetése mellett a II. külön dijszabás közvetlen dijtételei alapján továbbittatnak az ezen osztályra vonatkozó általános határozmányok épségben tartása mellett.

A m. kir. államvasutak igazgatósága az érdekelt igazgatóságok nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Magy. kir. államvasutak igazgatósága.

468/98 szám CV.

(Gyorsvonatu menetjegyek kiszolgáltatása azon állomásokon illetve állomásokra, melyeken a gyorsvonatok csak feltételesen állanak meg.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága részéről figyelmessé tétetik az utazó közönség, hogy azon határozmány, mely szerint a gyorsvonatok oly állomásokról vagy állomásokra, melyeken ezen vonatok csak **feltételesen** állanak meg csak akkor használhatók, ha legalább a távolsági vonalforgalom IV. vonalszakaszának megfelelő gyorsvonatu menetjegy váltatik április hó 15-től kezdve a m. kir. államvasutak üzemében álló helyi érdekü vasutak elágazási állomásainál és azokon tul valamint viszont való forgalomban ismét alkalmaztatni fog.

Budapest, 1893 márczius 28. **Az igazgatóság.**

(Utánnyomás nem dijaztatik).

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 APRILIS 23.

17-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

A fiatal szerb király (képpel). — **A világkiállitás.** — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Vértesi Gyula:** *Most még tudom . . .* (költm.) — **Munkácsy Kálmán:** *Ötödik felvonás.* — **Balás Ilona:** *Óh ifjúság!* (költm.) — **Ujváry Ignácz:** *Andalusiában.* — **Torkos László:** *Ne hijjatok.* — **Az olasz királyi pár ezüstmenyegzője.** — **Vértess József:** *Hamis bálvány* (regény). — **Domahidy-Ujfalussy Amadil:** *Három est.* — **Tabódy József.** — **Szinház:** *Nemzeti szinházi dolgok.* — **Rovatok.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Minden kiállításon legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala.

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.
2. Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.
3. Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzéket kivánatra készséggel megküldi.
4. A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

ZSIGMONDY KÁROLY

KOCSIGYÁRTÓ

Muzeum-körut 21. sz. **Gyár: Imre-utcza 7. sz.**

Árjegyzéket kivánatra ingyen küld.

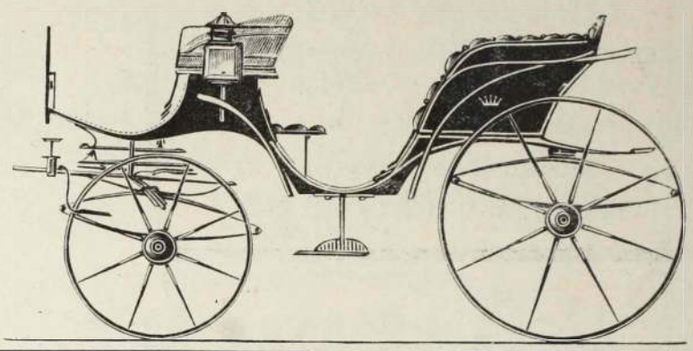

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét**, a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó**, gyógyszerész Insbruckban.

GUMMI!

Valódi párisi különlegességek **F. Berguerand fils,** Paris Rue des Archives 72, legkitünőbbnek elismert gummi gyárából.

Az Osztrák és Magyar államok és a Kelet részére **csakis** hirneves gyár főképviselőjénél **Budapesten, koronaherczeg-utcza 17. sz. a.** kaphatók.

Gummi különlegességek jótállás mellett tökéletesen biztos tuczatként 1, 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Halhólyag tsztként 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Uj! halhólyag gummi széllel 5 és 6 frt. Capottes americains 3, 4 és 5 frt. Gyüjtemény uraknak 25 darab 2,50—10 frtig. Hölgyeknek: Stafety Sdonges, párisi biztonsági szivacska 2, 3, 4, 5 és 6 frt Női övszer Pely-Porus orvosi utasitás szerint Menzinger-Hasse tanár szerint frt 1.80—2.50. **Ujdonság!** «Dianna öv» hygienicus kötelék minden nőnek nélkülözhetlen a tisztaság fentartására 2.50—5 frtig. A betegápoláshoz szükséges czikkek, urak és hölgyek részére eredeti gyári árak mellett. Legkevesebb 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árengedmény nyujtatik. Megrendelések pontosan és discréten a tárgy és feladó megnevezése nélkül eszközöltetik. **KELETI J.** Budapest, IV., koronaherczeg-utcza 17. sz.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

PETROVITS MLADEN

cs. és kir. katonai egyenruha készitő,

a 23-dik gyalogezred szabója.

Készitminden nemü tábornoki, tiszti, tiszt-helyettesi, altiszti és egy éves önkéntesi egyenruhákat. Szállit egyszersmind teljes katonai felszerelést, **méltányos és szabott árak** mellett.

Ajánlja magát **polgári ruhák elkészitésére is legdivatosabb szabás szerint a legolcsóbb árak** mellett.

A legjobb és legolcsóbb mosó szer

a cs. és kir. kiz. szab.

SZAPPANIT.

Ezen szerrel a **fehérnemüt, edényeket, szobapadlót** stb. **idő, szappan** és **munka megtakaritása** mellett e **legtisztábbra** lehet mosni. Megkiméli a ruhát és kezet. Százakra menő háztartásokban már is sikerrel használják.

EGY NAGY CSOMAG ÁRA 10 KR.

Kapható minden nagyobb

füszer-, vegyes- és szappankereskedésben; főraktár

REINER LIPÓT és FERENCZ

gyógyáru-kereskedése Király-utcza 41. szám és

MEYER ERNŐ

gyárában VIII. Szerdahelyi-utcza 5. szám.

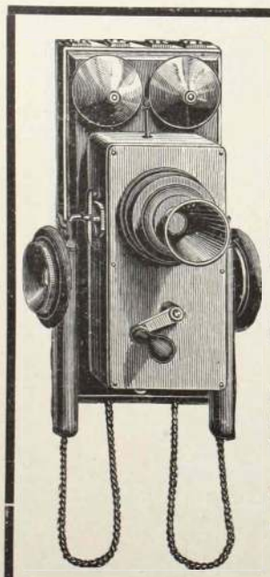

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

MATTONI-FÉLE

GIESSHÜBLER

legtisztább égvényes

SAVANYU-KUT

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

II. évfolyam. *1893. április 23.* 17. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VI., ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

A FIATAL SZERB KIRÁLY.

A kis Sasát, a ki uralkodását mindjárt államcsínynyel kezdte, néhány év előtt először egy magyarországi fürdőn ismertem meg, hol anyjával időzött és hol az apróbb fürdővendégekkel kötött szoros barátságot. Kedvteléssel tanult akkor magyarul és pedig azzal a könnyüséggel, melylyel fiatal gyerekek egy nyelvet elsajátitanak. A gyönyörü gyermek iránt, aki annyira hasonlít bájos mamájához, Kecskó Natáliához, az egész fürdőközönség imádásszerü rokonszenvet érzett és amerre csak megjelent, mindenfelé kedveskedtek neki.

Pár évvel ezután már Európa politikai világának központját képezte a kis fiatal Sasa. Anyja magával vitte külföldre és a meghasonlott szülők között a leendő király miatt folyt a legelkeseredettebb harcz. Mindnyájan emlékszünk reá, mily makacsul ellentállott a királyi anya, Milán és Szerbia kivánságának, hogy a kis trónörököst adja vissza atyjának, az országnak. Végre is Bismark vas-keze nyult bele ebbe a viszályba és fegyveres erőszakkal szakitotta ki az alig 10 éves fiut makacs anyja karjai közül. Milán király mihelyt megtudta, hogy fia nincs többé az anyja hatalmában és hogy utban van hazafelé, rögtön utra kelt Belgrádból. Fejérmegyei Bicske állomásnál történt meg az érzékeny viszontlátás apa és fiu között. Én akkor láttam viszont a mostani kis szerb királyt. Széles karimáju

szalmakalap volt rajta. Rövid kék nadrág. Nem a szliácsi kis fiu volt most már, hanem nyurga növésü süvölvény, aki már tudatában volt annak, hogy e napokban ő reá nézett Európa szeme. Megható volt a királyi apának gyöngédségét, beczézgető szeretetét látni a fiatal gyermek iránt, kinek pár évvel később letérdelve csókolt kezet. Milán királynak sokat, sokat meg tudnék bocsátani azért az igazán megható szeretetért, melylyel fia iránt viseltetik. Nem is apai szeretet ez többé, hanem rajongás, istenités. Minden perczben megtapogatta, megczirógatta, mintha meg akart volna győződni róla, hogy igazán itt van-e az ő szeretett fia.

A mult hónapban benn jártam Belgrádban. Már többször érintettem keleti utazásaimban a szerb fővárost, de benne még nem voltam. Előkelő ismerőseim igen kedvessé tették nekem azt a pár napot, melyeket most Belgrádban töltöttem és megmutogattak nekem minden nevezetességet. Ohajtásomat fejeztem ki, hogy szeretném megtekinteni a konakot. A kinek azt mondtam, Belgrád egyik legnépszerübb férfia, ki egy idő óta visszavonult a politikától és tisztán a tudományoknak él. Mint tudós, egyik nevelője ő is a fiatal királynak, kit a világtörténetre tanit. Szives készséggel ajánlotta föl, hogy rögtön elkisér a királyi palotába. Kocsink fölhajtott

DOKICS, szerb miniszterelnök.

a királyi lakot körülzáró fal mentén a hátsó feljárathoz, hol a katonai őrségből rögtön kivált egy altiszt. A tudós megnevezte magát és pár percz múlva a királyi előszobában voltunk, hol Csirics szárnysegéd szoritott velünk kezet és nyomban nekünk adott egy udvari komornyikot az uj konak megtekintésére.

Igazi fejedelmi pompával berendezett nagyszabásu modern épület az, gazdag és fényes. De gazdagság és fény nem ragadta itt meg figyelmünket. Sokkal inkább állottunk ama nagy események hatása alatt, melyek itt e helyütt lezajlottak s melyeket oly ékesen idézett föl emlékezetünkbe tudós vezetőnk.

«Itt ebben a kis kápolnában történt az első összetüzés a királyi szülők között. Épen itt voltam és hallottam a szenvedélyes szavakat, melyeket itt váltottak. Itt ebben a kis dohányzó-teremben szoktunk ülni. Milán odadőlt a mennyezetes pamlagra és hallgatta tanácsadói szavait és tervezgetett a jövőről. Ez volt a Sasa hálószobája. Ez itt a királyné hálóterme. Itt a könyvtár-szoba. Most rendezik . . . Hanem nézzen csak, a plafondon keresztül behatol itt az eső. Ez a nagy diszterem. Itt köszönt le Milán. Itt térdelt le fia előtt és megcsókolta Sasa kezét!»

Sokáig el-elmerengtünk egy-egy helyen. A mi Sokrates-fejü tudósunk is sokáig elhallgatott. Szelid kék szemei borongva néztek a freskókkal ékesitett plafondra. Talán sejtette már, hogy mit rejt a közel jövő?

Elhagytuk a nagy termeket és ismét künn voltunk az udvaron. Vezetőnk a régi konak-épület egy ablakára mutatott föl.

«Itt szoktam Ő felségét tanitani. Nagyon érdeklődik a história és a filozófia iránt. Különösen a régi filozófusok érdeklik. Elhalmoz kérdésekkel, melyek arra vallanak, hogy sokat gondolkozik. Igen szorgalmas, igen tehetséges. Egészen naiv. A multkor Bölcs Salamon udvaráról, fenségeiről beszéltem neki, egészen belepirult. Nagy bizalommal nézett is velem együtt egész Szerbia Sándor nagykorusitása elé, csak az egészségével nem vagyok megelégedve, gyönge. Csak ritkán megy szabad levegőre. Féltik. Egy női rokona ügyel reá. De annyira retteg az egészségéért, annyira félti még a szellőtől is, hogy alig meri a szabadra bocsátani. Legfölebb zárt kocsiban vagy nagy ritkán lóháton megy ki Topcsiderbe.»

Az ablakban, hova tekintetem szegeztem, megrezdült a függöny. Egy sápadt ifju arczát pillantottam meg. Csak egy elmosódó árnyat. Azt hiszem nem csalódtam. A fiatal király volt.

*

A kis Sasa immár nagykoru. Önmaga tette magát azzá. És tettei, szavai, egész viselkedése igazolni látszanak azokat a feltevéseket, melyeket jövőjéhez fűztek. Maga vette kezébe Szerbia sorsának intézését. Fiatal kezek. Vajha eléggé erősek volnának, hogy országát a boldogság révébe vezesse.

A VILÁGKIÁLLITÁS.

Minden ut Rómába vezet és 34 vasut Chicagóba. Aki azonban fél a vasuti összet ütközéstől, számtalan hajó áll rendelkezésére. A világkiállitás májusban megnyilik s aki a szelek, kertek és füstök városába óhajt menni akár pénzszerzési, akár költekezési szándékból, az addig igyekezzék pénzt rakni a zsebébe, mert amint az Istenben boldogult Montecuculi tábornok mondotta, hogy a háboruhoz háromszorosan is pénz kell, azonképen azt mondják a chihagoiak is a jövendő vendégeknek, hogy pénzt és pedig sokat hozzatok magatokkal. A ki fél a vasuti összeütközés és a hajó elsülyedéstől, üljön kocsira (két vagy egy fogatu, mert a négyes sokba kerül s másrészt nem is divatos) s ha a lovak megbokrosodásától is tart, tegyen sétautat. Szóval: bármely utat válaszszon, csakhogy ott legyen.

A sok ut mellett sokféle módja van az odautazhatásnak s szivesen látnak mindenkit, akinek pénze van s a mig abból tart.

A világkiállitás ideje alatt nemcsak pénzét költheti el, hanem a hitesfelek elválhatnak — ha éppen kedvük tartja, mert ott könnyü az elválás — s esetleg uj házasságot is köthetnek oly gyorsan, amint épen kedvük tartja. Uton utfélen lesz békebiró, a ki a feleket 1—2 percz alatt örökre avagy rövidebb időre is összeadja és vannak és lesznek is, kik 8—10 nap alatt elválasztják. A ki mint akar, a szerint nősülhet. Pap előtt, biró előtt avagy mindkettő előtt, de a polgári házasság a legtanácsosabb, mert könnyen mehetnek össze és szét.

Chicago városa ma 1.250,000 lelket számlál magában, de májusban a két milliót tul haladja. Az 1890-ik évi népszámlálás szerint volt ott 384,958 német, 292.463 benszülött amerikai, 215,534 ir (ájris), 54,209 cseh, 52,756 lengyel, 45,877 svéd, 44,615 norvég, 33,785 angol, 12,963 franczia, 11,927 scociai, 11,000 orosz, ugyanennyi dán és szintén ennyi olasz 5000 hollandi, 3000 magyar, 2800 svájczi stb.

Tehát eddig is meg volt a bábeli nyelvzavar. A világkiállitás tartama alatt pedig megszázszorosodik.

Hogy a chicagoiak a humbughoz — mint általában az egész Amerikában — jól értenek, az tagadhatatlan. Az a füstös, avagy még jobban mondva kormos város, melynek üzleti részében a fehér inggallér gyorsan szint változtat, a szőke emberből félfekete lesz, ha csak folyton nem törli az arczát, gondoskodott arról, hogy a világkiállitást ott rendezte be, a hová kevesebb korom jut el. De gondoskodott arról is, hogy kevesebb korom legyen ezután. Elrendelte, hogy a puha kőszenet használó gyárakban füst és korommészték alkalmaztassanak s hogy ez végre is hajtassék, füstbiztost nevezett ki, a ki valószinüleg csak a 2000 d. fizetést fogja felemészteni.

Hogy kevesebb füst és korom legyen, nem engednek most 20 emeletes házakat — mint a szabadkőmívesek temploma — épiteni. A legmagasabb csak 12—14 emeletes lehet.

A kiállitás tere mondhatni, hogy megfelel a nagyvárosi követelményeknek. A vad és mocsáros tér valóságos lugassá varázsoltatott át. A Michigan tóból bevezetett vízzel gyönyörü sziget és félszigeteket alkottak, ugyannyira, hogy az ember Velenczében képzeli magát.

A kiállitási terület háromszor oly nagy, mint a párisi, mert az 173 holdat, mig ez 660-at tesz ki. Az iparpalota oly nagy, hogy a világ legnagyobb négy épülete, u. m. Rómában a Szt.-Péter, Londonban Szt.-Pál temploma, New-Yorkban a Madison Square Garden és a chicagoi Auditoriumba (mely $3^1/_2$ millió dollárba került) nem fér be annyi nép, sőt még 10,000 emberre marad hely. Ez épület csak 1 millió és 100,000 d.-ba került.

A kiállitási Jackson-parkot összeköti a Déli parkkal a Midway plaisance ut, mely 1 mfld hosszu és 700 láb széles. Itt van több külföldinek nevezett épület, u. m. a német ház, Ó-Bécs, chinai szinház, kőpalota, magyar csárda, stb., mely utóbbiról alább fogunk szólani.

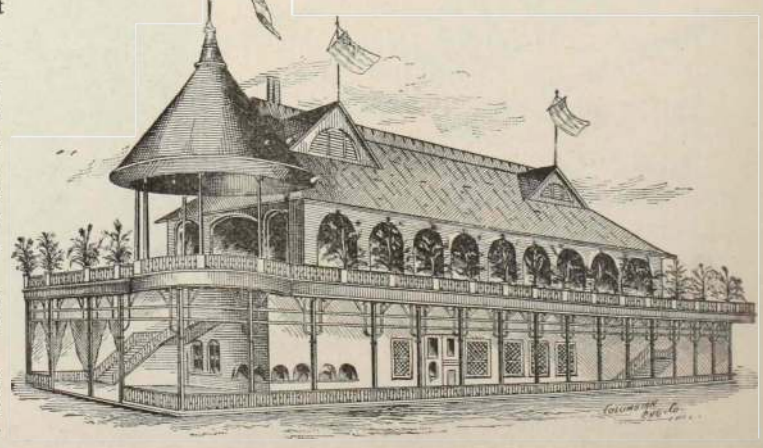

A MAGYAR CSÁRDA A CHICAGÓI VILÁGKIÁLLITÁSON.

A külföldi látványosságok sorában első rangu helyet foglal el a magyar csárda, melynek képét fentebb mutatjuk be t. olvasóinknak. A vállalat, mint ilyen, már azért is elismerést érdemel, mert Magyarország hivatalosan képviselve a kiállításon nincsen.

A csárda épitkezési munkálatait e héten fejezték be s ezentul csak a diszleteken fognak dolgozni. Az épület 75 láb széles és 185 láb hosszu, előrészén és nyugoti oldalán fedett verandával. Az épület alsó része a szinház, melyben Valentin Lajos és Sziklay János kitünő dalmű- és szintársulata fogja bemutatni a magyar népélet legcharacteristikusabb jelenségeit, eredeti dalokkal és tánczczal, beleszőve typikus jeleneteket az erdélyi szászok, románok és felsővidéki tótok és palóczok életéből. A jelmezek és díszletek külön e czélra készültek Budapesten, a zenét pedig Serly Lajos irta át és alkalmazta az előadásokra. Ez előadások programmjára még visszatérünk.

A szinház tetején egy gyönyörű kert van; itt fog a pálmák és déli növények lugosában Hazay Náczi jeles és ujolag szervezett zenekara hangversenyezni. — A kert diszletei 7000 d.-ba kerülnek. Hozzá tehetjük még, hogy jó magyar ételek és borokról is gondoskodva lesz, a kiszolgálásra pedig körülbelül 100 csinos magyar leány lesz szerződtetve alföldi parasztruhában.

A vállalat egy részvény-társaság tulajdona, melynek üzletvezető titkára Somlyó Arnold hazánkfia.

A HÉT.

Nem olyan nagy ideje, mikor I. Sasa még dr. *Dokicstól* a világtörténelmet tanulta vala, elérkeztek egy szép nyári délutánon a Tököli Imre históriájához. A Konak nagy sárgaselymes ablakain megtörve hatoltak be a szerb napnak ragyogó sugárai. És hallgatta a kis Sasa, mint verték le Lipót császár hivei az erdélyi felkelők vitéz seregeit, mint indultak aztán Bécsnek s szabaditották fel a török foglalás alól. Szomoru napok virradtanak Tökölire, a ki aztán zavarában a törökhöz fordult segélyért. Nagyvárad hires várát török basa uralta azidétt, ahhoz ment el a jeles vezér. A basa jól is fogadta, meg is vendégelte, szóba is elegyedett véle.

Ebéd közben aztán ravasz ideája támadt a török basának:

— Buda még a mienk — gondolta el — ki tudja meddig? Ha én egy kis szivességet teszek a gyaur császárnak, időt nyerek. Szivességet? Teszem Tökölinek a fejét, s mosolygott hozzá a vendégére szörnyen.

A vendég pedig vigan lakmározott, aztán a jó bortól fejébe szállott a vére, hát indulni akart kifelé.

— Hová, hová nagysás uram? Maradj egy kicsinyig. Hátra van még a fekete leves . . .

Sasa érdeklődéssel fordult nevelője felé:

— A fekete kávét értette?

— Dehogy! Lánczra verette, meg kiadta Lipótnak: ezt ugy nevezik manapság, hogy *államcsiny*!

Hogy Sasa ezt a jelenetet nem feledte el. Mikor aztán a maga ügyeit sehogysem tudta rendbe szedni, ravasz ideáját a nagyváradi basának hivta segitségül. Mert Sasa jó diák nagyon, s tudja, hogy «a történelem az élet mestere», hiszen dr. Dokics tanitó ur chriát is csináltatott véle erre a jelmondatra . . . Ez a psychológiája a szerb eseményeknek!

S mindez a napfogyatkozásnak csufolt legszebb, legragyogóbb tavaszi napfényben történt!

Anélkül, hogy Falb ur megjövendölte volna! Avagy épen csak azért?

*

Tavaly árvamegyei inség, most meg tűzvész. Pusztulás, rom, nyomor mindenfelé.

A brüsszeli strikolók kétségbeesett jaja is idehangzik, mert bizony csak a végső elkeseredés és nem az alkotmányosdi adja a belga anarchistáknak kezébe a strike kétélű fegyverét. Künn veszedelmes fenyegetés, benn szomorú csapás. Rossz időket élünk . .

A párisi Gambetta szoborra rá van vésve a nagy szónoknak egy nevezetes mondása: «Neveljétek a sziveiteket franczia».

Ez az intés mindeneknek szól.

S időszerű az nekünk ép most, mikor Veszprém, Kalocsa, meg annyi sok községe a magyar hazának lett a pusztitó elem áldozata. Ne kérdezzük ebben a pillanatban, hogy mi okozta? Gyujtogatás-e vagy véletlen? A nyomor kétségbeesett műve-é vagy a lelki gonoszságé? A sziveinkhez szól, segitsünk rajtuk, segitenünk kell.

Csak azután kérdezhetjük, hogy nem volt-é ez figyelmeztetés? Nem akarták-e azt mondani véle:

— Emberek — mi is emberek vagyunk! Mi szegény páriák, kik éhezünk és nyomorgunk, pedig dolgozni szeretnénk . . .

Nehéz sorsa van a szegény embernek manapság.

Nem elég rossz népszinműveket irva, elszavaltatni a szegény paraszttal: Szegény ember sorsát boldog Isten birja . . . Segitsünk is a sorsán!

*

De el a sötét képtől! Forduljunk napsugaras tájak felé, hol büszke öröm hatja át a magyar ember keblét — Budapest magyarosodásához!

Hogy a franczia fővárosból megtérve, végig járom a rég nem látott útakat, utczákat, egyre azt hiszem, hogy lázban vagyok és érzéki csalódások, illusiók vagy hallucinácziók kinoznak. A sok felemás felirat. Elvégre csak nem csapott fel mindegyik szótárirónak mifelénk? S minek csak ép német-magyar szótárirónak?

Szinház után keresem az éjjeli Budapestet, hát ott találom a *Folie caprice*-ban. Na ennek már nincsen német neve s nagy bizodalommal megyek belé. Kis időre idézem a biblia szavát:

— A külső az Ezsaué, de a hang az — Jakabé!

Német biz itt is minden és micsoda német!

Hanem azért az illetékes körök csak egyre tagadják a vigszinház sürgős voltát! Ugy látszik ez lesz az én heti krónikám tengeri kigyója. . . . Sebaj, ugy teszek majd, mint a *Magyar Ujság*: vasárnaponként uj ruhát ölt, s nem ösmernek rá, hát kézbe veszik.

*

Szerb államcsiny, országszerte felcsapkodó lángok — mind, mind kicsi kis események a mellett a nem olyan nagyon jelentéktelen jelenség mellett, hogy a telepathiának nincs igaza.

Flammarion Camillnak akadt már egész sereg novellista hive, többek között Anatole France is, a kik egyre meséket mondanak a sejtelmekről, előreérzésekről, távolságon át látásról. De mind hiú képzelődés.

Ime egy agyonczáfoló adat:

Tavaly ilyentájt történt, hogy hirtelen kivirult a természet, mire Magyarország egész poétai generácziója dalra gyujtott. A versek kiszedésébe beletelt egy pár nap, mire azok napfényre kerültek, elkerült az égről a nap is, a fény is, ólmos, szürkés, hives eső zuhogott alá.

Most megforditva történt. Csunya, borongós szél hasgatta a levegőeget s komor felhők zárták el előlünk a nap sugarait. Magyarország poétai generácziója azonban — mint a szerkesztőségekben a nekrológokat — előre megverselték vala a csillogó fényes, tavaszi, de előbujni nem akaró napsugarat. Fogta magát hát egy csomó prózát is kezelő kollégájuk s meginterpellálták a napot: van-e tudomása arról, hogy eljövetelére, immár hetek óta hasztalanul várakozik egy csomó verselő egyén? Mi lesz? Lesz-e tavasz? Lesz-e? S jajgatva panaszkodtak a hives napokért. A nap pedig az napon kisütött.

Van-e hát telepathia?

Lazzaroni.

MOST MÉG TUDOM . . .

Most még tudom, miért szeretlek?
Most még tudod, miért szeretsz.
Én azt hiszem, soh'sem feledlek,
Te azt hiszed, soh'sem feledsz.

A röpke perczek boldogságát
Egy öröklét számba veszszük,
S egymásba olvad át egészen
Szerető, gyöngéd, boldog lelkünk.

Nem ismerünk egyéb gyönyört, csak
Hogy egymást, édes, boldogítsuk,
Virágot sem mást, csak a csókot,
Mit ajkainkkal leszakítunk.

S egy szép nap aztán, bizony úgy lesz,
Hogy el találjuk majd feledni,
Hogy miért is tudtuk egykor egymást
Olyan nagyon, nagyon szeretni?

Vértesi Gyula.

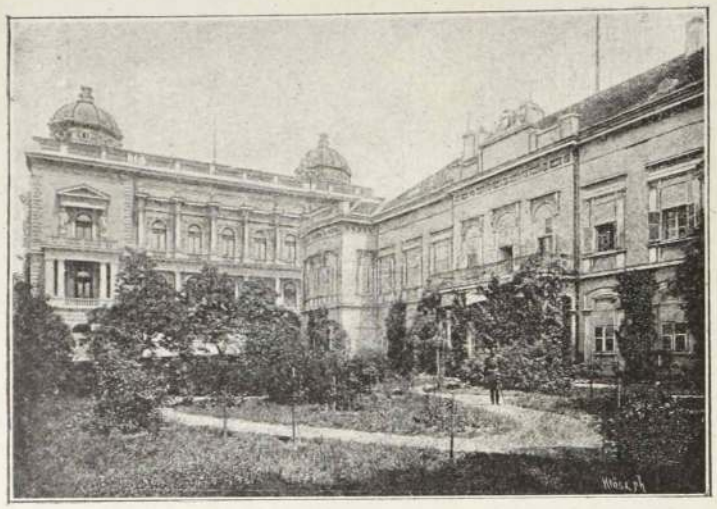

AZ Ó ÉS UJ KONAK.

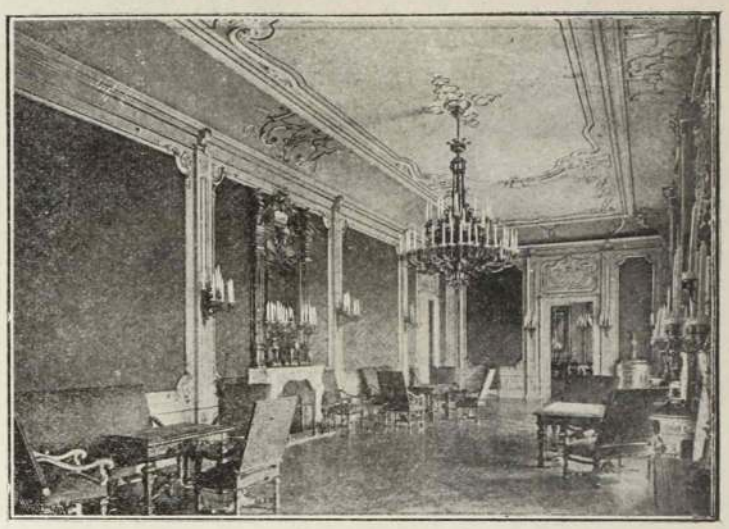

A KONAK TÁRSALGÓTERME.

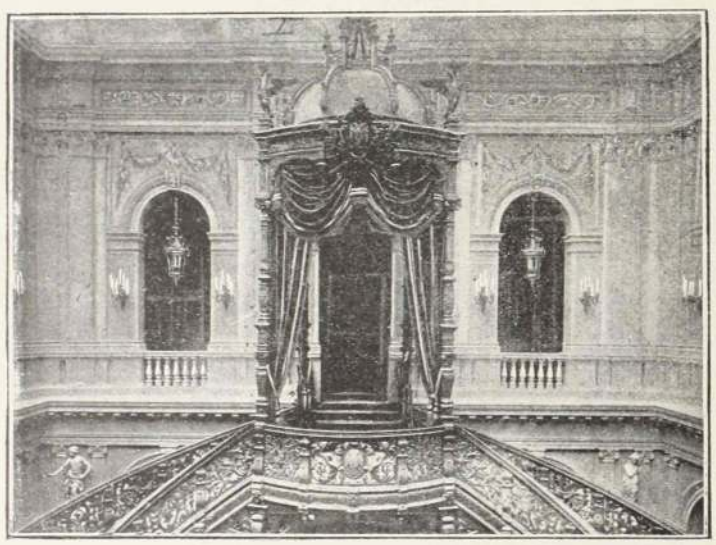

A KONAK FÖLÉPCSÓJE.

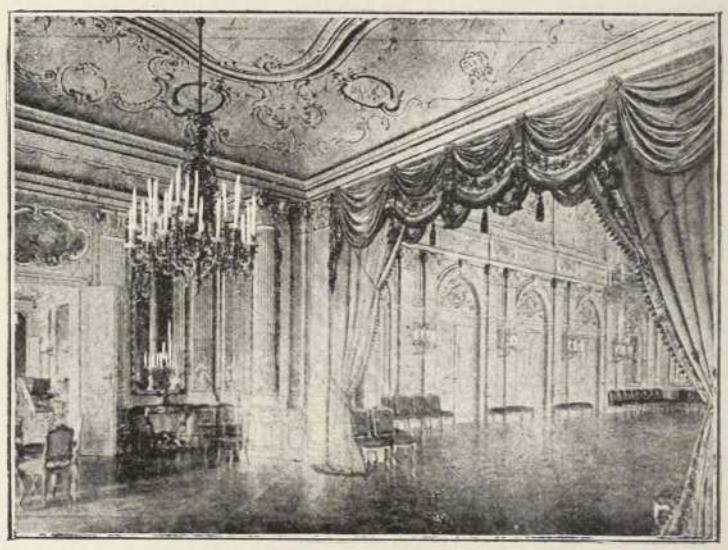

A KONAK TÁNCZTERME.

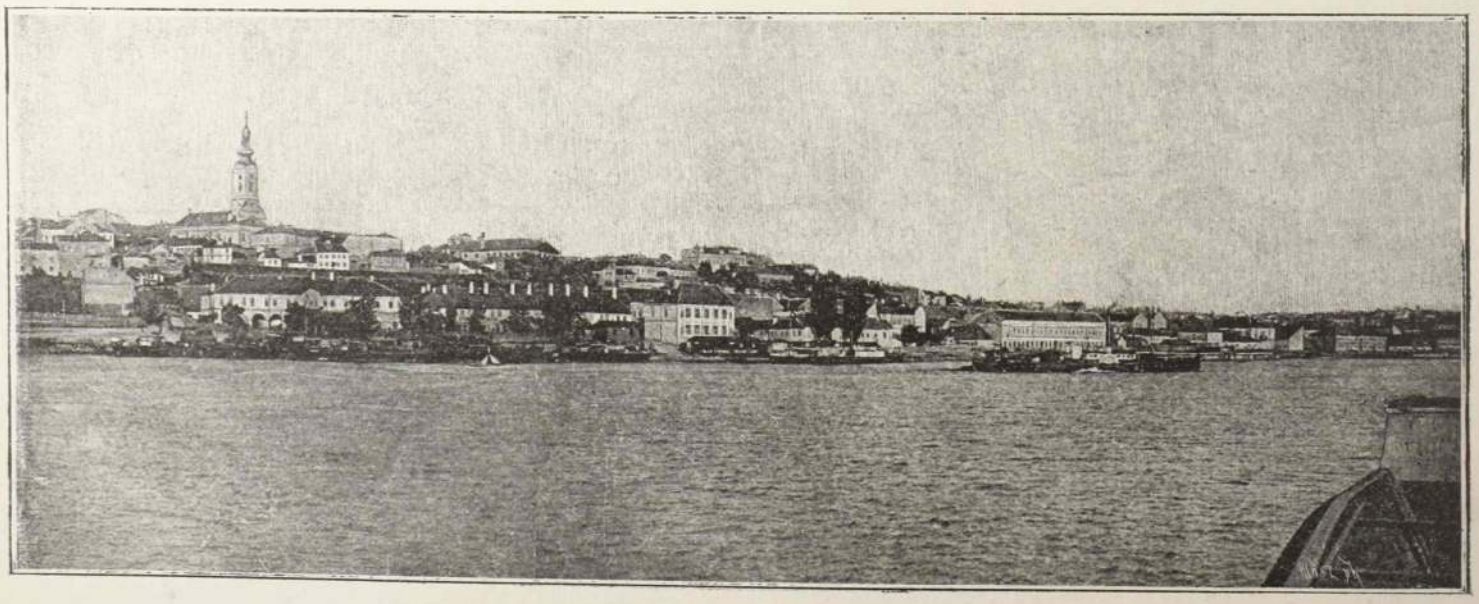

BELGRÁD LÁTKÉPE.

BELGRÁDI KÉPEK.

ÖTÖDIK FELVONÁS.

Irta: MUNKÁCSY KÁLMÁN.

Egy napon azután, talán hat hónappal később, megérkezett az aranyszegélyü levélke a szil-keresztúri póstabélyeggel. Tudta, mi van benne, csak a névre volt kiváncsi. A név Bardócz Mukié volt, a susztermágnás fiáé, akit a fiatalok maguk között csak *Vadócz* Mukinak hivtak. Csöndes, becsületes, elhizott fiú, akinél épen olyan rendben van a magtár és a Wieseszekrény, amilyen elhanyagolt a bozontos üstök és szinehagyott a huszonhétkrajczáros perkál nyakkendő. Körülbelül öt évig járt a házhoz, hűségesen kivárt minden futó-udvarlót, bizony jobban megszolgált Izáért, mint hajdan a bibliai Jákob szépséges Rácheljáért.

Mikor hat hónap előtt utószor fordult meg Szil-Kereszturon, akkor mondotta Iza neki:

— Miattam pedig ne aggódjék semmit. Hamar találok embert maga helyett.

Talált is már, itt az irás róla. Nagyon tudja, mi ennek a levélnek a genezise!

Málnássyné kedves, bőséges szavakban, kissé asszonyos ortografiával hivta meg benne a leánya esküvőjére. Megirta a napot, az órát, kik lesznek jelen, az egész programmot részletesen. Az ő párja Konday Katinka lesz («az a nevetős, pompás gyerek . . .») eperszínű selyemruhában. Küldött is egy darabkát a szövetből, mert úgy szeretnék, ha a bokréta moiré-szallagja összeillenék a ruha szinével . . .

Bertalan Pál konstatálta magában, hogy a levél semmi hatással sem volt reá. Hat hónap óta többször iparkodott ilyesmit konstatálni. Rögtön elhatározta, hogy tubarózsákból, fehér mansettában kötteti meg az ünnepi bokrétát a «nevetős, pompás, gyerek» részére és szorgos lelkiismeretességgel még azon este elvégezte Szelnárnál a megrendelést. Bizonyos büszkeséggel járt este az utczákon. Ime, itt a bizonyság ujra, hogy nem közönséges lelki erővel rendelkezik. Hat hónap óta egyre ezzel a meggyőződéssel hizelgett magának. Csak éjjel ijedt fel néha az álmából és nem tudott többé elaludni. Mindig úgy hallotta, mintha a nevén szólítaná valaki. Valami mogorva ürességet érzett maga körül a szobában. Megernyedt idegei bomlottak bizonyosan, hát doktorhoz ment, aki brómkálit rendelt neki. Azóta szorgalmasan szedegeti a keserű porokat.

Ezen az éjszakán megint nem aludt. Folytonosan azzal a gondolattal foglalkozott, hogy neki okvetlenül ott kell lenni az Iza esküvőjén. Ha a színész szerepet vállal valami darabban, játszsza is azt végig. Neki is be kell várnia az ötödik felvonást, hiszen jelenete van benne.

Régen, nagyon régen, hat hónap előtt, járt utoljára Szil-Keresztúron. Abban az időben, minden szombaton megfordult Málnássyéknál, az egész városka már Iza vőlegényének tartotta őt, maga is. Akkor történt, hogy a bölcs városi tanács egyszerre úgy találta, hogy túlságosan nagy az erkölcsösség a keresztúri hajadonok körében, hát katonaságért folyamodott.

Addig deputáczióztak a miniszteréknél, amig az excellentiás urak felbosszankodtak és megajándékozták őket egy bataillonnal. Három szombaton este egymásután Izáéknál találta a bataillon legnyálasabb, legfiatalabb hadnagyát egy kellemetlen, hirtelenszőke, bécsi ficzkót, aki roppantul otthoniasan hánykolódott a szalón rozsdabarna plüss butorai között. Harmadik alkalommal megfogta Iza kezét.

— Hát ez az ember mit keres itt örökösen?

Iza ránézett nagy szemével; nagyon furcsán és nagyon kellemetlenül tudott azzal a nagy szemmel nézni.

— Jól érzi magát nálunk.

— Azt látom. És maga helyesnek tartja ezt a sok idefutkozást?

— Maga nem? . . . Miért nem? . . Féltékeny rá, vagy nem bizik bennem?

Abban az időben lázai voltak; emlékezik, kissé ingerülten, talán nyersen is beszélt.

— Az asszony mindég asszony marad.

Iza abbahagyta a himzést s felemelte fejét. Egy villám pattant ki a sötét szemből.

— Komolyan beszél Pál? . . . Lassan, nyugodtan tette hozzá: Ezt a véleményét előbb is megmondhatta volna nekem.

— Hát elkéstem vele?

Akkor már ujra a ráma fölé hajolt a leány és bökdöste a tűt a sárga kanavába. Roppant hidegen, közömbösen mondotta.

— A haszontalanul elvesztegetett időt mindenben sajnálom.

Nem szóltak többé semmit, csak egyszerre az eszébe jutott neki, hogy halaszthatlan dolga van másnap a fővárosban, a miről egészen megfeledkezett. Rögtön vissza kell utaznia. Málnássyné csodálkozott és nem akart hinni a halaszthatlan dologban. Iza hallgatott, a ruhája szallagjait kinozta és nagy érdeklődéssel nézett egy bolond sebesen czirkáló fecske után az udvarban. Az asszony kérdezte ujra:

— És mikor látjuk megint?

— Bizony nem tudom megmondani nénikém. Mostanában nagyon el leszek foglalva. Sokáig nem jövök.

Összenéztek a leánynyal és abban a gyors, összevillanó tekintetben megmondották egymásnak: *Sokáig* nem — *soha* nem.

Ez az egész história. Ostoba, elcsépelt történet, amilyeneket tuczatszámra produkálnak a limonádé novellisták. A hős belefullad a bánat vagy a bor óczeánjába, a hősnő fogyni kezd és Gleichenbergbe kerül. A Birchpfeiferek bizonyosan azt a czimet adnák neki, a mi a Geibel émelygős részeé: *Mint rendesen!*

Velük nem így történt. Csak az történt hogy egy poros, gömbakáczokkal és finánczokkal teli városka nevét kitörülte a geografiájából, egy szines pasztell képet tépett össze a szivében. Azon a képen aranybarna haju, szép, magas lányalak mosolygott.

Most meg elmegy az esküvőjére...

Ugy csinálta a dolgot, hogy csak egy órával az esküvő előtt érkezzék meg Szil-Keresztúrra. Alig volt ideje az átöltözködésre. Az egész násznép együtt volt már a terjedelmes, ódon udvarház felső szárnyában. Mindenki a menyasszony körül sürgött-bibelődött, a férfiak snapszot ittak, az asszonyok örültek, ha gömböstűnyi felesleges igazitást csinálhattak a susogó fehér selyem ruhán. Ugy találta, hogy Iza keveset változott. Csak halványabb lett valamivel, meg asszonyosabb; a csipői megszélesedtek. Még a szeme alatt mutatkozott valami keskeny, idegen, kékes csík, amilyet az álmatlan éjszakák szoktak odafesteni. Vajjon hogyan került oda?

Hozzája ment és a mint illik, gratulált neki. Mindketten mosolyogtak, nagyon banális és közönséges volt az egész jelenet, csak kissé erősebben szoritották meg egymás kezét, mint éppen szükséges lett volna. Iza mindjárt azt kérdezte:

— Nos hogy van megelégedve a pályával? Én választottam.

Iza nagyon jól tudta, hogy gyűlöli a kikapós, leányokat. Katinka meg pompás kópiája volt a telivér szalonkokottnak. Hálás tisztelettel hajolt meg előtte.

— Ha majd *örökös* párt választok, akkor is magához fordulok tanácsért.

Az ember minden mesterség között a hazudásban válik legtökéletesebbé.

Az esküvő ünnepélyes volt, czifra czeremóniás, mint minden becsületes polgári esküvő. A násznagyok szertartásos komolysággal, peczkesen lépkedtek és egyre a templom plafond naiv freskóit nézegették, mintha az inggallér szoritaná fel a fejüket. A vőlegény esetlen volt, bukdácsolt, mint az elhizott kölyökkutya. A templom egészen megtelt kiváncsi közönséggel. A mint a padok mellett elvonultak, meghallotta egy szőkehajú, pufok bakfis megdöbbent megjegyzését.

— Jé, a menyasszony *sirt!*

Egy kövér mama meg fitymálva mondotta szomszédjának.

— A ruha selyme jó, hanem a csipke ordináré rajta; csak az oltárnál vette észre, hogy Iza ruhája fehér orgonavirággal van teleszórva. Valami melegség futott át a szivén, talán az ólomkarikás ablakon betévedt napsugártól. Hát *még mindig* szereti az orgonavirágot!

És eszébe jutottak a püspökkerti esti séták. Tavasz volt akkor, a hold bolond szépen világított, soha nem volt abban annyi fény és fehérség, mint azon juniusban. A bokrok még tele fehér orgonavirággal, mintha hó szállott volna reájok. Emlékezik, egyszer Iza a nagy allée közepén, a tó körül megállott, (nagyon lassan mentek mindég) és csillogó, forró szemmel nézett körül az illatos sürüségben.

— Ugy érezem, mintha ez a tenger virág mind az enyém volna! . . . Az egész kert az enyém.

Ő mondotta rá.

— És az egész világ!

Tavaszszal, nagyon holdvilágos éjszakán, meleg leánykára támaszkodva mond ilyen bolondokat az ember . . .

Az ebéd hosszú volt, tószttal és édességgel. Ő pedig utálta mind a kettőt. Az ó zamatos borokkal tulságos bőkezüen bántak, a férfi népség korán felmelegedett és csintalanul dobálódzott kenyérgalacsinnal, meg csipős kétértelműségekkel. Az erősen bepuderezett Konday Katinka folytonosan feléje csillogtatta fehér fogsorát és egyre huzogatta a csipkét a derék kivágásán. Volt is oka rá. Néha odatévedt tekintete a nagy rózsabokréta mögé ültet tetett menyasszonyra. Piros volt, pezsgőis ivott és mosolyogva beszélgetett a kopasz, aranykeresztes praelatussal, a ki összeeskette az urával. Később — körülbelül a fagylaltnál — az egyik kiváncsi koszoruleány a kelengyéje után tudakozódott. Iza száraz pontossággal reczitálta el egész ruha leltárát.

— Egy barnazöld sanzsán selyemruhám is van, mondotta feléje fordulva. — Maga szereti a sanzsánruhát, ugy-e Bertalan?

Katinka éppen akkor magyarázta neki, hogy az egész filigrán Barraynén csak a száj impozáns. Rábólintott és csak ugy odavetve mondotta Iza felé.

— Szeretem.

Iza összehuzta a szemét és frivól, bántó mosolygásra vonta vékony halavány ajkát.

— Ha felveszem, majd mindég *magára* gondolok.

A becsipni kezdő vőlegény bambán fenyegette meg gyürükkel telerakott ujjával. Olyan volt mosolygásában, mint mikor a medvebocs hizelkedve az emberre mászik hatalmas talpával.

— Ej, ej, hát maga már most kezd kokettirozni Izike? Nem tetszik nekem ez a dolog. Tudom ám, hogy maguk Palival mindég jól értették egymást!

Iza keresztbe rakta lábait és gonoszul mosolyogva csapdosta a kis ezüst kanállal a kompótos tálat.

— Igen, mi Palival mindég jól értettük egymást.

Érezte, hogy pipacs vörösre festődött az arcza és nagyon szerette volna az előtte álló üres pezsgős üveget a tisztelt vőlegény úr bozontos fejéhez csapni, később kissé szégyenkezve vigasztalta magát. az egész hosszu komédiában ez volt az egyetlen hevesebb emóczió nála.

Ebéd után átmentek a szalónokba. Amint a lomhán mozgó vendégek kisebb csoportokban szétoszlottak az apró thea-asztalkák mellett, egyszerre nagyon megcsappant a hangulat. Ebéd után minden ember ellustul, nagyon elfoglalja az emésztés processusa. Iza egy alacsony hintaszékbe vetette magát, úgy tünt fel neki, mintha folytonosan keresne valamit; egyre legyezgette magát, pedig majdnem hideg volt a szobában. Csak nézte, egyre nézte a félnapos asszonyt, akinek olyan melege van. Amint rosszul szelelő szivarját elhajitotta magától, kettőt konstatált. Először, hogy neki mégis csak felesleges volt ide eljönnie, másodszor, hogy bizonyos esetekben még a legerősebb lelkű embernek is kellemetlen feladat erősnek maradnia.

Amint a vendégek folytonosan kavarogtak, úgy esett, hogy egyszer valahogyan Iza került melléje. Még mindég a csipke legyezőjével bibelődik. Amint egymásra néztek, bizonyosan mindegyik azt gondolta magában: nekünk most egymással beszélnünk kell *valamit!* Az asszony meg is kezdette.

— Szép magától hogy eljött. Pál! Örülök rajta. Mit csinál mindig odafenn?

— Mostanában nagyon el vagyok foglalva, Iza. Az emberek kellemetlenül bízni kezdenek bennem. Minden valamirevaló csirkefogó engem tisztel meg becses ügye védelmével. És a társaságokba is nagyon belekeveredtem. Minden este szinház, zsúr, tánczmulatság. Ez a circulus vitiózus nagyon fárasztó, de csillogó és érdekes.

Az asszony hosszú, elmerülő, sóvárgó tekintettel nézett a lámpa lassan libegő sárga lángjába. Abból a sajátos tekintetből azt olvasta ki: «Én is ilyen életre születtem.» Ő meg azt gondolta magában: «Te is ilyen életet érdemeltél!» Iza bizonyosan eltalálta ezt a félig szomorú, félig szórakozó gondolatot, összecsapta a legyezőt, kezét az ölébe ejtette.

— Lássa, engemet megölne az a csillogó, izgatott, rohanó élet, amilyet maga szeret. Senki kedveért sem lettem volna pesti asszonynyá. Nekem a mi csöndes, poros, téglaflaszteros kis városunk kell tiszta levegőjével, együgyü, becsületes, pipázó embereivel, elfusolt ruhás leányaival, akik még mindég sírva fakadnak Marlitt novelláin. Utálom a maguk kőlabyrintusát divatosan öltözött, divatosan romlott népségeivel együtt.

Bertalan úgy érezte, mintha valaki izzó tűvel csiklandozá. Mosolygott, de keserű, erőltetett volt az a mosolygás nagyon.

— Igaza van, kedves Iza. Nálunk az aszfalton elesnek az emberek és a lábukat törik. A gesztenyék a bulevárdokon csenevészek és már juniusban olyan szárazak, mint a nyirfa seprü. Az asszonyok a férjüket csalják, meg czifrálkodnak, a férfiak a hivatalos órákban sikkasztanak, üres óráikban leányokat csábitanak. Maga nem való közénk, angyalka. Jó magának itt a gömbakáczok alatt, a téglaflaszteron, a sárgára meszelt Bardócz-kurián.

Elmondotta, de nem mert az asszony szemébe nézni. Bardócz talán már harmadszor járta akkor ma a vendégeket, hogy meghivja uj fészkükbe. De nesokára jőjjenek, minél előbb. Mikor a harmadik túrt csinálta, a harmadik pohár cognac után már határozottan *másnapra* kötötte ki a látogatás szerencséjét. Előtte is megállott és hosszasan kapaczitálta. Pompás borai vannak, friss orsovai káviár egész hordóval, még talán bromkáli is akad. Az asszony egyet rántott a vállán, felkelt és ujra a bóbiskoló praelátus mellé telepedett le.

Lassan beesteledett. A fővárosi vendégek, akik a nyolcz órai gyorsvonattal haza akartak menni, czihelődni kezdtek Konday Katinka inditványára elhatározták, hogy az egész násznép elkiséri a távozókat a vasúti állomásra. És igy Bertalannak mégegyszer végig kellett élveznie a fehérfogú Konday-kisasszony kaczagós társaságát.

Az állomás tele volt zsiros butyorral, teli kassal zöld cserépedénynyel. A vadasfai vásárról ment haza a szomszédos faluk népsége. A felrobogó hosszú kocsisor nagy mozgalmat csinált közöttük. Gerendey Laczi mielőtt megállitotta négyesét, bolond nyolczast irt le homokfutójával a kis körön dön az indóház előtt. A hátulsó ülésben ülő Párdány-leányok sikoltozva tiltakoztak a szédületes kocsis-bravúr ellen.

A vonatot már jelezték. Bertalan türelmetlenül sietett ki a perrónra. Már erősen esteledett, az ég tiszta volt, mélységes kék, mint egy végtelen fémtükör. Csak a püspöki székesegyház tornyának hosszú árnyéka feketéllett rajta, mintha valami gigászi kéz végig karczolt volna a fényes aczélon. Megkezdődött az a rejtelmes, különös nesz, amilyet csak csöndes nyári estéken hall az ember, mintha sok-sok láthatatlan puhatalpú állatka szaladgálna körülötte. Úgy érezte, hogy kellemetlenül meghüssült a levegő, jól esnék már a meleg kupéban ülni. Az az út nagyon hosszú lesz ma hazáig!

Mikor a vonat nagy, piros szeme előbukkant a geszti tölgyerdőcske mögül, puha, meleg kéz siklott végig a karján. Iza állott mellette, halványan, zavartan. Egyik kezét csipkekendőbe burkolt nyakán tartotta. Nagyon reszketett a vékony nyersselyem köpenyben.

— Megigérte Jánosnak, hogy eljön hozzánk?

— Megigértem.

Iza megingatta fejét és visszalépett. Azután hirtelen reá emelte vizbe borult, nedves szemét.

— Ne jőjjön el, Pál! Igérje meg nekem!

És mig ő hallgatott, csengő, vergődő hangon tette hozzá:

— Ne jöjjön el *soha!* Igérje meg becsületszavára.

Ő csak állott bambán, tehetetlenül. Halk, kinos nehezen kimondott felelete a berobogó vonat dühöngésébe veszett.

— Nem megyek el soha.

Azután szó, kézfogás nélkül elszaladtak egymástól. Senkire sem nézve, senkire sem tekintve ugrott fel az egyik kocsi feljárójára. Bardócz az utolsó pillanatban csipte el, hosszasan, melegen szorongatta a kezét.

— A mielőbbi viszontlátásra, kedves öregem, és a sanzsán ruháról is motyogott valami ostobaságot.

Iza sápadtan, elbágyadva dőlt egy lámpaoszlopnak és merev, üres szemmel bámult a mozdony kéményéből kitőduló füst feketeszürke, sűrű felhőjébe.

Harmadikat csengettek, a vonat megindult. A kupéban csak egy himlőhelyes, kék pápaszemes német ült, Hackländerből olvasott és folytonosan nagyokat nevetett.

OH IFJUSÁG!

Oh ifjuság igéző szemmel
És forró vérrel mond, hová sietsz!
Oly bőven mért bánsz kincseiddel!
Oly pazarul mindent miért fizetsz?

Fizetsz? Mit mondok?! Ajándékot
Barátnak, idegennek osztogatsz,
S üres kezekkel a játékot
Megállitod hamar — ha igy haladsz.

Az arcznak édes üdesége,
A pír, az égő szem megannyi kincs.
A mely ha eltünt, vége, vége . . . . .
Az utról visszatérés nincs.

Eszményed eltünik az égi,
Mely sárból föl egy jobb világba hiv:
A lélek bimbait letépi
A durva nyers anyag s kivész a szív.

Oh ifjuság oly gyors a szárnyad —
Felhő vagy s utad széles e világ!
Magasba fel, emeljen vágyad . . .
Oh fényes felhő, rózsás ifjuság.

J. Balás Ilonától.

ANDALUSIÁBAN.

Irta: UJVÁRY IGNÁCZ. (2)

Azután elővettem «Franc Rolef Freiburgi paternek utazását: *Reise-Briefe aus Spanien u. Marocco.*» Ő pedig, mivel minden szentnek maga felé hajlik a keze, többnyire a spanyol kolostorokkal, híres hitszónokokkal s miszszionáriusokkal, szóval az egyházzal foglalkozik s minket világiakat jóformán ignorál.

Ily nagy terjedelmü előtanulmányok után, képzelhetik mily kitünő fogalmaim voltak Tangerről.

A hajó födélzetéről a közeledő afrikai kék partokat vizsgáltam.

Lelkem csak Afrikával foglalkozott s képzeletemben egyik rémkép a másikat űzte. Látni véltem már, hogy studiumfestés alkalmával a homoksivatagon, mint delektálja magát velem egy a vegetarianus eszméktől teljesen ment éhes tigris. Hogyan fognak megölni azok a fanatikus arabok... egyszóval szerettem volna a kapitánynak megmondani, hogy tegyen ki a spanyol

partra, én elmegyek haza, nem kell nekem Afrika.

Otthon nincsen tigris, nincsen arab; daczára annak elég keletiesen élünk mi is!

Daczára az én Európába maradó kedvemnek a hajó elszánt kitartással szegezte orrát az afrikai partnak, s oly gyorsan haladt, hogy az aczélszínű delphin sereg csak gyors tempóban birt velünk tartani.

Délután 4 órakor horgonyt vetettünk a tangeri kikötőben; ha ugyan annak lehet nevezni egy 6—8 négyszögkilométernyi területü, félköralaku öblöt, mely az atlanti oczeán felől teljesen szabad, s a hatalmas hullámok akadálytalan gördülnek messze ki a homokos sima partokra.

Az öböl keleti végét a Cap Blauco vagy Malabata sziklás meredek ormai, a nyugoti végét pedig a szirtre épült Tanger képezi. A keleti parton a római gyarmatnak Pingisnek romjai maig láthatók.

Tanger a megérkező idegenre pompás hatást gyakorol. Apró tetőnélküli házai közt csak egy-két unalmasan épült európai ház látszik. A háztengerből itt-ott hatalmas pálma üdvözli bólintgató koronájával a kiváncsi utast. A karcsú zöld szinü tornyon régi rongyos czinnoberpiros zászlók lengnek.

A fehér taraju hullámokon fel s le bukdácsolva közeledett egy dereglye hajónkhoz.

Három arab s két mór huzták hatalmas izmu karokkal a nehéz evezőket.

Mi a czivilizácziő áldásos hatásától elcsenevészett európaiak — egyik másik a tengeri betegségtől krétafehérre meszelt ábrázattal, bámuló félénkséggel néztük a csolnakban ülő marokkói polgártársakat.

Azt a kellemes érzést a mit a város megpillantása ébresztett bennem, teljesen tönkre tették ezek a marczona kifejezésü, suvikszosképü, ordító, hadonázó alakok.

Perczről-perczre kezdtem belátni, hogy mégis csak jobb lett volna otthon maradni. Bátorságom elhagyott s bizonyos félénkség vett erőt rajtam.

Annál bátrabban viselte magát egy hórihorgos, vörös loknis angol miss, úgy látszik ő többet utazhatott mint én s ismerte már a marokkói arabokat, mert ha a férfias bátorságot tekintjük, inkább lehettem volna én az angol miss s ő pedig a magyar földről oda vetődött piktor.

Ludbőrös borzongó érzéssel léptem a bukdácsoló dereglyébe . . .

Ötven méternyi hosszu fakorlátos kőtöltés végén kiszállottunk.

A töltés telve volt arabokkal, toprongyos és piszkos népséggel, kik kiváncsian lesték az érkező idegeneket.

Málhánkat három arabus hátára szedte s mi átvergődve a tömegen a vámhelységnél állapodtunk meg.

A vámhelység előtt létesitett gyékényen 2 vámhivatalnok-féle ült. A fehér turbános őszszakálu, kék dzsillobás és sárgapapucsos öregek úgy hatottak reám, mint valamely templom kapujában őrtálló kőszentek. Mindkettő szótlan és mozdulatlan volt.

Ugylátszik a hivatalbéli serénység náluk ép oly ismeretlen valamint nálunk.

Az egyik laposan pislantó szemeivel intett az arabusainknak, hogy tegyék le a holmikat. Felbontottunk egyet s megnézte. Intett, hogy csukjuk be. Intett, hogy a többit nem kell kinyitni s intett, hogy mehetünk tovább. Egy szóval folyton intett, ugylátszik nem tartotta érdemesnek, hogy velünk hitetlenekkel csak egy szót is váltson.

Bár én ezen illetlen magaviselet daczára is alázatosan köszöntem meg jóindulatát.

Aztán felrakták az egész bagázsit egy tisztességben megőszült csacsira, mely nem volt oly néma mint az előbbi urak mert a mellette elhaladó csacsi társát oly éktelen orditással üdvözölte, hogy a falak sirtak bele; csak az őszszakálu vámhivatalnok hagyta teljesen figyelmen kivül ezt a colossalis orditást is. . .

Szük s élénkforgalmu sikátoron mentünk be a városba. Aztán a keleti kapun ismét ki a tengerpartra, vagy «Plajára», hol a «Hotel New-York» feküdt. Itt ütöttük fel tanyánkat. A hotel oly közel fekszik a tengerparthoz, hogy néha nagyobb mérvü dagály alkalmával a terrasra vezető lépcsőket mossák a hullámok. Epitkezése pedig oly kezdetleges, hogy a február végén dühöngő szelek a homokot szobánk asztalára s az ágytakaróra is behordta. A spanyol hotelier széles mosolygó ábrázattal fogadott s megalkudtunk vele, hogy 8 frassetáért (8 frankért) teljes ellátást, ateliert s szobát ád. Ugy Spanyolországban valamint Tangerben is okvetlen meg kell előre alkudni, mert ezt elmulasztva fizetség alkalmával roppant megsarczolják az idegent.

7 órakor este csengettek a szokásos «Comes-hez vagy Cline»-hez. Az asztalnál alkalmam volt a hotel többi lakójával megismerkedni.

Az asztalfőn, mint legrégibb hotel lakó ült Morieur Goffart. Vörös szakála franczián volt kurtitva s daczára fiatalságának, kopasz feje szemmel láthatólag sovárgott valami paróka-féle után. Miután megtudtam, hogy ő is piktor, kiváncsi voltam munkáira. Később tapasztaltam, hogy ő azon ritka franczia piktorok közé tartozik a kik keveset festenek vagy egyáltalában semmit.

Két hónap telt el s ez alatt egyetlen egyszer láttam, hogy valami aquarellhez papirt ragasztott fel; de az aquarell, azt hiszem máig sem készült el.

Végre megsokalta a dolgot s elhatározta, hogy holnap néhány hétre Marokkó belsejébe megy.

Másnap hajnalban eltünt az Atlasz előhegyei közt lovastul, sátorostul együtt, mint pusztázó őseink hajdanta.

Másik collegánk volt Mister Braun Edinburgi scot pictor, szende mosolyu élete párjával.

Mister Braun a flegmatikus angolok diszpéldánya volt. Keveset beszélt, sokat evett, kiálló ellentéte Morieur Goffartnak.

Reggel, délben, este, mindennap más és más studium vászonnal ballagott ki a Campanyra, vagy a város szük utczái közé pingálni arab famulusával együtt; ki ernyőt széket és festő állványt czipelt utána. Reá nézve az ép akkor dühöngő szelek nem léteztek, ő mindig festett akár esett, akár szél fujt.

De ennél sokkal elszántabb ambiczióval gyüjté a studium halmazt egy másik amerikai festő Mister Bedloc és neje.

Mister Bedloc és neje a nagy strapáczia következtében annyira lesoványodtak, mint a templom egerei.

A mister a szárazföldet a miss pedig a háborgó tengert tanulmányozta. Természetes, hogy a miss arczszine igen távol volt attól a megszokott finomabb női taintól, mert az erős tengeri szél pipacs vörösre fujta azt.

Az sem volt érdektelen látvány, midőn reggel útra indultak tanulmány festésre. Felnyergelték az elcsigázott, csökönyös, arabslovakat s felültek. A miss nem czipelt semmit (ebből azt következtettem, hogy a mister a legoligarchabb papucs kormány alatt kénytelen tengetni bárányszelidségü életét) s igy annál többet czipelt a mister. Fel volt pakkolva mint a sivatag dromedárja. Festékládák, felfeszitett vásznak, székek, ernyők, messzelátók stb. stb., mik annyira körül voltak aggatva karján, nyakán, hátán, hogy ha a mister nem lett volna oly annyira Don Quijote-féle figura, ki sem látszott volna közülök.

Midőn végre a paripákat a legrafináltabb kedveskedésekkel elindították, heves galopban tüntek el a homok-hupe-hupás halmai közé.

A festő angolokon kivül nevezetes alakjai Tangernek a *fotografus* angolok.

A fotografus angolok, értve az amateuröket, ezek rendesen gazdagabbak, mint a pingáló angolok s ezért rendesen valami ostoba feltünő turista kostümben járnak. Utazó bőröndjük telve kisebb-nagyobb aparatusokkal s lemezekkel. Úton s utfélen láthatók, persze mindenkor egy aparatussal felfegyverkezve. A géppel lemomentál tücsköt-bogarat. Szánalmas mosolylyal nézi a pictorokat, kik napokig elkinlódnak a studiumon, mig ő az alatt néhány tuczat fényképpel gazdagitja utazó naplóját. Egész nap künn ügyeleg a «Szokó grandin» a vásártéren s csettegeti ördöngős masináját, ijesztgeti vele a jámbor igazhivőket.

A pingáló és photografus angolokon kivül a sportot üző angolok érdemesek a felemlitésre. Ezek pedig megérkezésük napján rögtön vásárolnak egy arabs paripát, kinek hogy futja pénze a szerint jobbat vagy rosszabbat. Szegény arabs paripa. . . Attól a percztől fogva, melyben az angol reá ül, bekövetkezett a szegény párára a hanyatlás kora; mert a hühó anglus csak épen akkor száll le róla, midőn megéhezett tudnillik az angol s nem a ló, mert a lónak éhségével nem igen törődik. Lovagol reggeltől estig a homokos tengerparton fel s alá. Ezek a lovas angolok rendesen vadásznak is. Kompániába állanak, szereznek hajtó ebeket s a beljebb fekvő hegyek közé mennek vaddisznó vagy rókavadászatra. Tigris és oroszlán Marocco északi részében nincsen s ennek azt hiszem leginkább örvendenek ezek a Tangeri koczavadászok; mert ha volnának, tudom nagyon megcsappanna a vadászgatók száma.

(Folyt. köv.)

NE HÍJJATOK.

Ne híjjatok, zöld ifju lombok,
Melyek közt vig madár cseveg!
Lombhullató, bús őszi fának
Nincs helye köztetek.

Ne híjj, virágos völgy ölében
Dalolva lejtő gyors patak!
Lábam fáradtan hordja terhét
És ajkam hallgatag.

Ne híjj magas bércz fényes orma,
Mely büszkén nézed az eget!
Lejtőre fordult utam, — s egyre
Lejebb-lejebb vezet!

Torkos László.

NAPFOGYATKOZÁS.

AZ OLASZ KIRÁLYI PÁR
EZÜSTMENYEGZŐJE.

Az olasz királyi pár csak szük körben óhajtotta megünnepelni házassága negyedszázados évfordulóját. De az előkészületek oly nagy arányokat öltöttek, s az összes europai hatalmak részvétele oly jelentőségüvé emelte, hogy a lakodalmi ünnepségek páratlan fényüek lesznek.

Egész Róma, egész Olaszország ünnepel és a Vatikán haragja éppenséggel elvész az ünnep lelkesedésében, a nép hódoló szeretetében. Az örök város oly díszt öltött, mely méltó a jubiláris ünnephez és azokhoz a fényes fejedelmi vendégekhez, kik az ünnepségek alkalmára Rómába érkeztek. A német császárt, ki szintén jelen van Rómában, mélyen meghatotta a nép lelkesedése és kijelentette, hogy életének legszebb napjának tekinti azt a napot, melyen Róma lakossága oly szivélyes, lelkes óváczziókban részesitette.

És most hadd közöljük a savoyai ház történetét:

Az olasz dinasztia nem oly számos és nem oly termékeny, hogy minden időkre biztositottnak lehetne mondani. Az olasz királyi párnak csupán egy fia van: Victorio Emanuele herczeg, ki Nápolyban 1869-ben nov. 11-én született; ennek a herczegnek egészsége meglehetősen gyengén áll. A trónörökösön kivül az elhunyt Amadeo aostai herczeg fiai a királyi család egyetlen férfisarjai; ezek: Emánuel aostai herczeg, szül. 1869. jan. 13-án, Victorio herczeg, turini gróf, szül. 1870. nov. 24-én, Luigi abruzzói herczeg, szül. 1873. jan. 29-én és Umberto herczeg, salamisi gróf, szül. 1889. jun. 21-én.

I. Umberto király Turinban 1844. márcz. 14-én született, 1878. jan. 8-án lépett a trónra. 1868. ápr. 22-én oltárhoz vezette rokonát, Margherita szavoiai herczegnőt. Rokonságuk a következőn alapszik: Károly Albert szardiniai királynak, ki a rá nézve szerencsétlen 1849-iki háborut viselte Ausztria ellen, két fia volt: Viktor Emánuel, a trón örököse és Ferdinánd genuai herczeg, az utóbbinak, ki 1822-ben született és 1855-ben halt meg, két gyermeke volt:

Margherita herczegnő, a jelenlegi királyné, szül 1851. nov. 20-án és Tommaso genuai herczeg, szül. 1854. febr. 26-án. Umberto király és neje tehát unokatestvérek. Tommaso herczeg egy bajor herczegnőt vett nőül s egyetlen fia, Ferdinánd herczeg 1884. ápr. 24-én született. Ezek ketten, apa és fiu, a szavoiai dinasztia tartalékát képezik. A mi a királyi pár házasságát illeti, azt mondják, hogy ez a lehető legboldogabb; mind a kettő, de különösen Margherita királyné, rendkivül népszerű és köztiszteletben részesül.

A szavoiai királyi ház rokon az osztrák-magyar uralkodóház családdal. Szardinia és Ausztria politikai ellenségeskedése nem gátolta a két család közötti házasságkötéseket és viszont ezek a házasságok cseppet sem enyhitették a kölcsönös ellenséges érzületet. Az a Károly Albert, a ki 1849-ben háborut inditott Ausztria ellen, Terézia ausztriai főherczegnőt vette nőül, továbbá ennek a fia, Viktor Emánuel, Adelhaid ausztriai főherczegnőt vezette oltárhoz. Ez az Adelheid, szül. 1822. jun. 3-án, meghalt 1853. jan. 20-án, az 1853-ban elhunyt Reiner főherczegnek volt leánya; Reiner főherczeg Lombardiában mint alkirály működött és egy szavoiai herczegnőt vett feleségül. Adelheid fivére az a Reiner főherczeg, jelenleg a magyar királyt az olasz királyi pár ezüstmenyegzőjén képviseli; ez a főherczeg tehát Umberto királynak nagybátyja.

1868. április 22

1893. április 22.

AZ OLASZ KIRÁLYI PÁR MA ÉS 25 ÉV ELŐTT.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (6)

— Evelin ne légy igaztalan! Soha nem szerettelek jobban, mint most, s ha e szomoru napokat élem, annak is az az oka, hogy a te szerelmedet nem akarom elveszteni!

Az én szerelmemet?

— A tiedet, a melynek egyik eleme a pénz!

— Tibor te sértegetsz!

— Épen nem! Tudom, hogy te szerelmedet nem árulod; tudom, hogy te szeretsz, és szeretve is akarod magad tudni, de azt is tudom, hogy lelked kiegészitő része a költekezés. Eljutottunk tehát ahoz a ponthoz, a hol nyiltan, őszintén kell egymással beszélnünk! Evelin a fogatot nem vehetem meg, te bérkocsin hajthatsz a lóversenyekhez!

— Tehát ismét?

— Semmi ismét! Éveken át költekeztél, tudod nagyon jól, hogy a mig telt, addig szivesen adtam. Óriási vagyonom volt. Néhány év alatt az emberfeletti költekezésben kimerült hitelem, adósságom annyi, hogy alig ér fel vagyonommal. Mit akarsz hát ma? Tönkretettél teljesen, gondold meg tehát, hogy végére jutottunk. Gondolkozzál emberiesen s lásd be, hogy mint szeretlek. Hiszen nem fogsz te nélkülözni, csak könnyelmü pazarlásodról mondj le; ezeknek végét kell vetni. S gondold meg, hogy volt egy férfi, ki ősei vagyonát elharácsolta, hogy neked örömöt szerezzen! S ma — oh nem szemrehányás ez — koldus vagyok. Csak te maradtál meg, te vagy most már kincsem is, te vagy mindenem. Tanulj meg hát szeretni most már tisztán! Mondj le szeszélyeidről, találd fel bennem boldogságodat, legyek én kárpótlás mindenért. Evelin, ha ismersz istent, ha van benned parányi emberi érzés, oh ne taszits el, oh szeress, mert én nélkülöd nem élhetek.

S a gróf megindulásában zokogni kezdett és könyező szemekkel Evelin vállára borult.

Evelint is megindították e szavak. Makacsul magához szoritotta Tibort, s szánalommal nézte őt, s könyező szemei szinte kinosan érintették az ő hideg szivét is. Reszketett s nem tudott határozni. Sajnálta Tibort, de még sem tudott engedni.

Mikor a gróf kibontakozott Evelin karjaiból arcza feldult vonásai szinte megijesztették a művésznőt s Tibor elfáradva ült le az ablak melletti támlányra, perczekig nem szóltak egymáshoz.

— Evelin — kezdé végre Tibor — hiszen csak van lelked, hiszen csak megindul a szived helyzetemen s állapotomon, oh ne hagyj el!

Evelin komoly, félig szemrehányóan tekintett Tiborra s jóakaratú, de közönyös hangon felelé:

— Grófom, légy férfi. Hóditsd meg nődet, vivd ki, vásárold meg szerelmét s ne kolduld meg soha!

— Evelin! Hogy ne kolduljam? Hát ki kell vivnom, mert úgy az árát már nem fizethetem meg!

— Nem ezt mondtam! Hanem ha te koldusbotra jutottál, én veled járjak koldulni? Ha te nyomorogni fogsz, én veled nyomorogjam? Ezt a sorsod is megoszszam veled?

— Ha meg tudtad osztani a jobb sorsot velem!

— Egy szerető — csakis jó sorsban szeret osztozni!

— Evelin, hallgass meg! Szavaid egészen feldúlták egész mivoltomat. Most, hogy veszélyben látlak, hogy attól tartok, hogy elveszitelek, lángolón szeretlek, emberfeletti szenvedélylyel! Felelj nyiltan kérdésemre: szeretsz-e még?

— Szeretlek!

— Nos és mit óhajtasz tenni!

— Élni!

— Nem értlek!

— Nálam e szó «élet» magában rejti azt az életet, melyet eddig éltem!

— Azaz oly gazdagon, oly pazarlón, ugy-e Evelin?

— A szerető nem tud másképen élni. Tibor ne felejtsd el, hogy tisztességes nőnek tudom magam! Ha egy leányba beléékeli is a természet a hibát: szerepelni, élni a világot, költeni, nagy lábon élni, azért ez nem zárja ki a tisztességet; s ha ily nő tisztességét feláldozza könyelműségének, ezért nagy árt követel! Szeretlek e nélkül nem lettem volna kedvesed! Tudod, hogy kivűled férfi még ajkamat sem csókolta, de ezt a bűnt is, hogy tied vagyok, a nélkül, hogy feleséged lennék, örökké leplezni akarom magam előtt; felejteni, kiűzni e gondolatot, csakis oly életmóddal lehet, mint én élek! Igy legalább az én szilaj természetemnek megfelelően éltem! De koldulni járni, édes Tibor, erre a szerető nem képes!

— Nem képes! Ha szeretsz!

— Szeretlek, de a mire nem képes a szerető, képes reá a — feleség!

— Hogyan?

— A feleség vele érez férjével! A koldult kenyér is édes, ha megosztják a száraz harapást is izletes; de a szerető az olyan növény, mely csak kövér talajban burjánzik.

— Nem értelek Evelin.

— Pedig egyszerű! Szerettél s szeretsz; szerettelek s szeretlek. Nem lehettem tied, mert atyád igy rendelkezett. Ismerte vérét, ő is igy nősült; te vagyonodat féltetted! Ma nincs mit féltened, ma két birtokod rá megy adósságaidra, ma nem baj, ha elveszik, hiszen úgy is elveszted; elköltöttük az akadályt, végy feleségül!

— Evelin!

— Ugy-e kikelsz szinedből? Ugy-e homlokodhoz kapsz s idegesen hajadba markolsz? Ugy-e kimereszted szemeidet erre a szóra! Talán csak ürügy volt a végrendelet, hiszen te ugy sem vettél volna feleségül! Minek is; hisz tied voltam, s te pénzzel fizettél! Hát gyermekünk? Hát én? Mindez semmi? Oh ismerlek bennetek. Addig szeretitek az almát, a mig odafent lóg az elérhetetlen ágon! Ha a szél lesöpri hozzátok, megízlelitek, de meg nem eszitek, ilyenek vagytok ti férfiak!

— Valóban Evelin egészen megrázkódtattál! Szinte borzadok; hová gondolsz Evelin? Nőül vegyelek? Szeretlek, de ez lehetetlen. Ma szegény vagyok s tudom, hogy te boldogtalan lennél, ha szegénynek kellene lenned! Erről szó sem lehet! Ezt be kell látnod neked is, hogy ez merő képtelenség. Nem tagadom, már benne fekszik ez a mi természetünkben, hogy ha nőm lennél, s elválaszthatlanul hozzám lennél fűzve, hogy akkor talán nem tudnálak igy szeretni, erről ne is beszéljünk!

— Tibor, elég! emlékezzél vissza igéretedre! Minden vágyamat teljesited! Addig tied vagyok! Szegény ember nem szokott szeretőt tartani, hanem feleséget! Választhatsz!

— Méltóságteljesen, mint egy királynő, ment végig a szobán s otthagyta Tibort gondolataiba mélyedve.

— A kis szalonban Evelin egy hintaszékbe vetette magát s kaczagott.

— Különös — mondá magában — nem akar feleségül venni! Pedig szeret! Hát akkor zsinegen kell tartani? Még ki talál repülni a madár! Hiszen én is tudnám őt szeretni, de nem is kis dolog ám az, igazi grófnőnek lenni, még ha szegény is az ember, a fődolog, hogy most hatalmamban tartsam.

Tibor pedig egészen más gondolatra jutott: pénzt kell keriteni! Nem tudja elveszteni Evelint: nőül sem veheti őt, s ő pénz nélkül nem élhet, tehát pénzt teremteni minden körülmények között.

Még egy kisérletet tesz Asztalos urnál, hátha?

S beutazott Pestre egyenesen Asztalos úrhoz. Most már nem röstelte. Bátran állított be hozzá, hiszen a kényszer vitte őt.

S soha jobbkor nem mehetett hozzá a gazdag iparoshoz.

Rendkivül szivélyesen, barátságosan fogadta őt. Elhalmozta hizelgő szavaival, hogy mennyire sajnálja, hogy oly rég nem volt szerencséje a grófhoz, úgy hogy Tibor bizonyos volt benne, hogy meglepi Evelint uj, nagy összeggel.

— Rég volt szerencsém a gróf urhoz — mondá Asztalos — hiába az ilyen nagy urak csak akkor keresik fel az ilyen kis urakat, mint ön, a mikor szükségük van reá. Pedig szivesen láttam volna a gróf urat bármikor, mint szerény házam vendégét akkor is, mikor nem üzleti ügyei vezették hozzám.

— Köszönöm szivességét; hosszu ideig nem voltam Pesten.

— Mit is keresne ilyen nagy úr nálunk? Ugy-e csak unatkoznék?

— Nem Asztalos úr. Ismerem a kisasszonyt s azzal lehet beszélgetni.

— Igen. S mégis oly ritkán volt szerencsém a gróf úrhoz.

— A sok gondtól nincs időm szórakozni!

— Gondtól gróf ur? Ej ej? hát önnek is vannak gondjai? Hiszen ugy él, mint a hal a vizben.

— Amelyiknek elfogy a vize. Most is üzleti dologban jöttem.

— Mivel szabad rendelkezésre állni a gróf urnak?

— Pénzzel Asztalos úr! Mi mással is lehetne? Csak pénzzel. Látja ön ismeri viszonyaimat. Sok adósságom van. A bankok nem adnak csakis az érték fél összegéig; de ön Asztalos úr, ön tudja hogy az én két uradalmam többet megér, mint a mennyit tartozom.

— Tudom!

— Ön tehát, mint magánember, a kit nem kötnek paragrafusok, nyugodt szívvel hitelezhet nekem!

— A gróf úr tehát pénzt akar!

— Azt!

— De én a gróf úrnak nem adhatok!

— Nem? S vajjon miért?

— Elveim vannak, a melyeket megtartok.

— De ha Asztalos úr nekem szivességet csinál, ha engem zavarból segit ki, ha engem a végső szorongatásból ment meg.

Ön még fiatal, gróf úr! Ha én oly fiatal volnék, oly csinos s a mellett gróf, én nem jönnék sohasem zavarba!

— Miként segitene magán Asztalos úr?

— Együgyü kérdés! Hisz ön modern ember; a nagy társaságban él; nem tudja ön, hogy van minden fiatal embernek egy jó kereseti forrása?

— S az?

— A házasság?

— Tessék?

— A házasság!

A gróf csodálva, meglepetve emelte fel fejét s mintegy gondolkozva nézett Asztalosra. Mintha valami uj világot tártak volna fel előtte, mintha igazán valami nagy felfedezést tett volna, olyan nyugtalanul várta, hogy Asztalos kimagyarázza magát. Csakhogy a ravasz iparos meg Tibor arczát, tanulmányozta, hogy vajjon milyen behatást tett reá ez a szó!

— Házasság, kérdé vontatva Tibor!

— Igen, házasság, felelé Asztalos.

— Lám a Kolumbus tojása! Erre nem is gondoltam, pedig kézen fekvő dolog ... azaz, hogy nem! én nem házasodom, s nem házasodhatom meg!

— Miért nem, gróf úr!

— Mert sok az adósságom!

— Milyen naiv a gróf úr! Hisz éppen azért. Valami gazdag, valami töméntelen gazdag leányt kell keresni, kigyógyit az minden bajból!

— S nem volna ez lelkiismeretlenség!

— Mindennapi dolog mai napság!

Asztalos úr már tisztában volt magával, a madár lépre megy, csak csalogatni kell.

— Bezzeg egy kicsit kellemetlen, mikor az embernek száz ezreket kellene fizetnie s nincs miből. Szánom önt gróf úr? De miként segithetnék. Tudok mindent. Hitelezői megrohanták, a bank is felmondotta váltóit, s természetes, hogy én is biztositani fogom magam? Mi fog történni? Eladják birtokait, s azt hiszi ön, hogy igy megkapja majd a birtokok értékét! Nem! A fele rámegy perköltségre, ön csődbe jut, s az eladási árból még adósságait sem fogja kifizethetni; már most miként hitelezzek én önnek gróf úr?

Tibornak borsódzott a háta; hideg borzogatás futotta végig idegeit. Ez az ő sorsa.

— Hanem azért nem kell kétségbe esni gróf úr, van még egy segitség, nősülni; gondolja meg jó ezt a dolgot, s ha meghányta-vetette, én adok önnek ujabb sokat érő tanácsokat, — de pénzt nem!

S a gróf kezdte hányni-vetni a dolgot. Szeget vert fejébe ez a dolog! Megnősülni, mikor Evelint oly féktelen szenvedélylyel szereti. Megnősülni, a mikor van neje, a kivel nincs összeházasitva s nem tud tőle elválni! Mit mondana ehhez Evelin. Lehetetlen! S mégis mit kezdjen el egyebet? Ha meg pénzt nem teremt, akkor elveszti Evelint.

Álmatlan éjszakáján csak az a rejtély kergetődzött agyában? S ki legyen ez a nő! Ha csunya? Szerencsétlenné tegye őt? Hiszen nem fogja tudni szeretni, mert Evelint szereti? Már Evelintől akart tanácsot kérni, ezt sem merte!

Hátha Asztalos igazán jóakarója? Hátha ő igazán megoldja a gróf nagy pénzügyi zavarát? Elhatározta, hogy ujból felkeresi Asztalost s kikéri továbbra is tanácsát.

A kérdés égető volt. Közeledtek a lejárati napok, s ha egyszer pörlik, akkor azután az utolsó segély is szétfoszlik — a házasság.

Akkor erre is késő lesz!

Ugy lépett be az irodába, mint mikor a bünös a pap elé lép gyónni. Asztalos úr pedig kárörvendő pillantást vetett reá, a mikor őt belépni látta.

— Nos gróf uram, hogy áll a világ? Segitett-e már nagy baján?

— Még nem, Asztalos úr?

— Talált-e már valami kibúvót.

— Nem Asztalos úr?

— Határozott-e már valamit?

— Igen, Asztalos úr!

— S az?

— Igen egyszerű dolog! Ön oly kegyes volt nekem atyai tanácsokkal szolgálni, én azokat jóakarattal fogadtam. Meggondoltam a dolgot, s belátom, hogy igazán kell nősülnöm! De hát azután. Azoknak a tanácsoknak a folytatását kérem.

— Egyszerű mesterség ez, gróf úr! Egy gazdag leány s hozományából kifizeti adósságait, ez az egész művészet?

— Könnyű ezt ugy mondani! De hát hol vesz az ember ugy kutyafuttában feleséget, a kinek olyan sok pénze van!

— Hogy hol vesz egy Boronkay gróf! Minden ujjra tizet!

— Nos hát csak egyet ajánljon Asztalos uram!

Asztalos úr egy nagyot nyelt, s rendbe igazitotta magát, mint a ki valami nagyot akar mondani. A grófot egy finom szivarral kinálta meg s azután felkelve székéről, mereven Tibor szemébe nézett s rendkivül hideg közönyös hangon mondá:

— Én szerezzek önnek? Furcsa, hát a gróf úr nem talált.

— Nem kerestem!

— Hát keressen a gróf úr!

— De hiszen erre nincs idő, s ön meg ismeri a gazdag leányokat!

— Nos hát én ismerek több leányt, a ki ily gazdag; e mellett elég csinosak és müveltek, modoruk olyan, mint egy, herczegkisasszonyé, s önt fogják tudni szeretni. Ilyet ajánlhatok én önnek, ha tetszik.

— Kérem tegye meg, mondjon csak egyet is!

— Csak egyet akar gróf úr, hát megteszem a kedvéért! hogy éppen messzire ne menjek, hát itt van mindjárt .... a leányom!

Asztalos mindezt oly hidegvérrel mondta, mintha egy darab földet ajánlott volna fel, Tibort azonban a dolog úgy meglepte, hogy még a szivar is kiesett szájából.

— Tán megégette magát gróf úr? Kérdezé Asztalos, mintha misem történt volna!

— Még nem égettem meg magam!

Asztalos úr egész nyugalommal sétált fel s alá a szobában, szemeit folyton Tiborra meresztve; a gróf meg alig birt magához térni ámulatából. Nem is tudta az eszméket hamarjában tisztázni, nem tudta hamarjában elmagyarázni magának ezt a dolgot.

— Na gróf úr, ajánljak más leányt is?

— Köszönöm; de engedje meg, hogy e dolgot higgadt észszel meggondolhassam.

— Meggondolási idő van elég, csak rajta! Komoly dolog ez, nem lehet elhamarkodni; hiszen a mig az árveréseket kitűzik, lesz még idő gondolkozni.

Tibor igy indult haza, mintha mindene elveszett volna. Mintha kiábrándult volna egy szép mámorból; egyszerre elveszettnek látott mindent.

Evelint, boldogságát, fiatalságát — csak vagyonát látta megmentve! Az a moloch, mit pénznek neveznek — reá is kimereszté nagy sárkány torkát s abban a pengő érczdarabokban látta felolvasztva minden örömét!

Mintha lezajlott volna fiatalsága és vége volna minden örömének.

Nőül venni egy leányt, a kit nem szeret, s elválni attól a bálványtól, a kit imád. Ott hagyni az ő rejtett kis menyországát és átvándorolni egy kietlen, rideg otthonba. Kioltani szerelmét s beleékelni szivébe hamisitott rokonszenvet!

Képes lesz-e erre? nem fogja-e a csapás összezúzni teljes életét.

Fog-e tudni élni az ő eszményképe nélkül? Miként mondja meg ezt Evelinnek.

S kezdett magának rémes képeket alkotni. Látta Evelint más karjaiban, a mint mást csókol, s mással tréfálközik, s már is féltékenykedni kezdett reá. Az ő testét égették azok a helyek, a hol Evelint ölelgették; az ő ajka lángolt az idegen csóktól és izgatottan ugrott fel:

— Nem, százszor is nem! Soha, ő enyém marad, ha bármi történik is! Odarogyott a kerevetre. Bágyadtnak érezé magát és nyugodtabban kezdett gondolkodni.

Hogy is lesz az, ha majd neki felesége is lesz! Asztalos Leontin. Hideglelés fogta el, összerázkódott. Hát szerencsétlenné tegye ezt a leányt? A leányt? Ekkor valami fellázító gondolata ébredt. Hiszen ő eladja magát! Hiszen ez a leány csak hiúságból lesz az ő neje! Csak azért, hogy grófné lehessen! Mi lehetne egyéb érdeke. S atyja talán csak spekulál e házassággal! és ez a két ember ily lelketlen, hát miért is csinálna ő belőle lelkiismereti dolgot, hogy vajjon fogja-e szeretni nejét, hogy vajjon Asztalos kisasszony boldog lesz-e? Érdekházasság mint száz más, szerelem nélkül.

Nem fogja őt szeretni, nem fogja őt szerethetni, hiszen Evelint fogja szeretni örökké! Evelint, de hát ő, Evelin marad-e, ha pénz nélkül kell élni! Egy rettenetes gondolat czikkázott át agyán, maga Tibor is megijedt tőle. Igyekezett elűzni, száműzni fejéből; de nem lehetett. Evelint kitartani Leontin pénzén!

Utálta ezt az ötletet. Mily aljas, mily lealacsonyitó dolog! Megérdemelnék ugyan azok a kalmár lelkek még ezt is, de Tibor rettegett csak gondolni is ilyesmire.

S mégis elvégre Evelinnek fel kell említeni a dolgot. Elhatározta, hogy erős lesz, hogy legalább tanácskozni fog a művésznővel, mielőtt Asztaloshoz indul a felelettel.

Le volt sujtva teljesen. Aggódott jövő sorsán s azt hitte, hogy az ő örömének napja örökre leáldozott. Elcsüggedve, s az izgalomtól sápadt arczczal indult Evelinhez. Hajóján volt, gyermekeivel játszott. S oly bájos volt mikor köztük heverészett a padlón.

Megilletődve nézte Tibor ezt a családi képet.

A hajó kis szalonja mellett volt a gyermekszoba. Halványkék baldachinos ágy mellett, hintázható bölcső állott. Mellette kis kocsik, hálóágyak és szekrények. A két gyermek anyjukkal éppen házat épitett játékkövekből s mikor a gróf belépett, Evelin nyers selyem pongyolában feküdt a szmirna szőnyegen. Pajkosan, mint egy gyermek, egy kicsit szégyelve, hogy ő is játszik, nézett beszédes szemeivel Tiborra, és Tibor elérzékenyülve, nevetve állt előtte.

Micsoda kedves családi kép az! Az ő családja s nem lehet családfő; az ő gyermekei s nem lehet apjuk. Egy pillanat alatt a gondolatok egész özöne járta át lelkét. (Folyt. köv.)

„HÁROM EST."

— Irta: DOMAHIDY-UJFALUSSY AMADIL. —

I.

Tél volt, hó fedte az egész tájat. A halvány hold szeliden, bágyadtan tekintgetett le a magasból, gyönyörködött az álmodozó természetben, ezüst világot árasztva a földre. A zuzmarás fák csillogtak, láthatatlan kezek által tündöklő gyémántporral lettek behintve.

Az ég alján ködök vonultak át, néha sűrüsödve, néha ritkulva, egy-egy távoli hegycsúcsot majd eltüntetve, majd elővarázsolva.

E tündérvilággá varázsolt tájon vidáman robogott tova a vonat, időnként megpihenve és ujult erővel nekiindulva hosszu utjának.

Az elsőosztályu kocsik egyikében három utazó ült, egy éltes kinézésü nő, egy fiatal leány és egy ifjú.

Az idős nő aludt. Szigoru arczvonásai erős akaratra, hideg szivre mutattak. Őszbe vegyült haja gonddal volt fésülve, szürke úti ruhája, finom prémü bundája izlést és előkelőséget árultak el.

A kocsi másik szögletében ült a fiatal leány és szembe vele az ifjú.

Keveset beszélgettek. Mindkettőn észre lehetett venni, hogy bánatuk van.

A leány szemeiben könyek csillogtak, bús tekintetét merően szegezé a kocsi ablaka előtt tova tünő tárgyakra.

Az ifju szintén komoran ült és hosszasan, fájdalmasan nézte a leány bájos arczát, és midőn végre az is rávetett egy pillantást, halk, rezgő hangon mondá:

— Tehát elfejtettél! . . . . A két év, melyet tőled távol töltöttem, elég hosszu volt ugyan, de még sem olyan hosszu, hogy feledést hozhasson magával . . .

— E vád keserü és fáj nekem, — szólt a leány visszafojtott zokogással.

— En nem vádollak . . . csupán csak a valót emlegetem . . . De miért is tagadod? Mondd meg őszintén, hogy a szerelem, melyet egykoron irányomban éreztél, csak gyermekség volt, semmi . . . . semmi egyéb . . .

— Ezelőtt két évvel még csakugyan gyermek voltam, — mondá a leány álmodozva, — de azért forrón és igazán szerettelek, egy ifjú szív tiszta, első szerelmével, és szerelmem hű és tartós volt . . .

— Tartós? . . . Oh, ne gúnyolódj! . . . Elfeledtél, másba szerettél és másnak a menyasszonya lettél . . .

— Igen, másnak adtam a kezem, de miért? Ha tudnád, nem itélhetnél el! . . . Hosszu volna elmondani a két év zajos eseményeit, nem is úntatlak elbeszélésökkel, csak röviden annyit engedj megjegyeznem, hogy most — szegények vagyunk . . .

Gyorsan, fuldokolva beszélt, egy pár pillanatig pihent, azután még folytatá:

— Az egész vagyonunk elment, elúszott, hitelezők martaléka lett. A régi kastély, őseink szentélye sem a mienk már, hanem az övé . . . a vőlegényemé. Szüleim összetett kezekkel esedeztek, legyek neje annak, ki mindenünknek ura lett . . . En haboztam, tétováztam, végre azonban megszántam őket és feláldoztam magamat értök . . . Mennyit szenvedtem azóta, milyen fájdalmak honolnak szivemben, annak csak a Mindenható a megmondhatója.

A ifjú sokáig nem felelt semmit, fejét kezébe temeté, s midőn végre felnézett, arcza ólomszínü volt.

— Igy kellett tehát egy szép álomnak végződnie, — szólt perczek mulva nehéz sóhajjal, — pedig én nem ilyen végről ábrándoztam utazásaim és tanulmányaim közepette . . . Az észak zordon sziklái között, a délvidék olajfái árnyában egyaránt szüntelenül egy kis göndör fej lebegett előttem, mely mindig kedvesen mosolygott reám, és én akkor arról álmodoztam, hogy két év elteltével visszatérve honomba, karjaimba zárhatom álmaim tárgyát . . . . Ime, visszajöttem boldog reménynyel dagadó keblemben, és még szülővárosomba sem értem, már az úton szét van törve reményem, ködként eloszolva édes álmom . . .

Azután elhallgatott és mind a ketten elmerengtek a múltak felett, elvesztett boldogságukat siratva.

De egyszerre meglassul a vonat gyorsasága, a levegőt éles fütty szeli át és a vonat megáll, a melegen beburkolt hivatalos személy a hely nevét hangosan kiáltja, az ifju hirtelen fölugrik.

— Itthon vagyok! — rebegé és egy búcsú-csókot, egy rövid, de forró csókot nyomva a leány ajkára, kiugrott a már kinyitott kocsiajtón.

A leány gyorsan utána hajolt és a fülébe sugá:

— Jőjj el az ünnepélyes jegyváltásra, hadd mondhassam én is el, mint a többi menyasszony, hogy boldog voltam jegyváltásom napján . . .

Ott leszek, — kiáltá vissza az ifjú, becsapta az ajtót és őrültként futott ki a hideg éjszakába. Nem gondolt semmivel, szülei, testvérei, kik otthon tárt karokkal várták, eszébe sem jutottak. Álomszerűleg szállt be a reá várakozó szánkóba, nem ügyelve az apró csengők vidám hangjára, a lovak barátságos nyeritésére . . . lelki szemei előtt folytonosan a leány alakja lebegett, szivét még eddig nem érzett fájdalmak gyötörték.

II.

Eljött a tavasz, de nem az a kellemes tavasz, mely madárdalával, illatozó virágaival, enyhe léggel örvendezteti meg az embert és jótékonyan hat a kedélyekre, hanem az, a mely folytonos esőzésével, borongós napjaival még a boldognak is elveszi kedvét az élettől.

A jegyváltás estéje is elérkezett és ezen alkalommal is sötét felhők czikáztak az égen, fagyos szél sivított a fák sudarain át, megrázván a kastély ablakait s magasra verve a tó hullámait. Partján vésztjóslólag suhogtak a fenyők és nyirfák, a szökőkút permetező esője alatt fürdő tritonok szürke, komor kinézést öltöttek magukra.

Mig künn a természet a maga kényekedve szerint mulatott, addig az ifjuság sem unta magát a kastély fényes termeiben. Lassu keringőt jártak és a zene andalító hangja belevegyült a vihar zajába, mélabús szinezetet kölcsönözve a természet tombolásának.

A tánczolók és vigadók ajkain mosoly ült, mindenki boldog volt.

Csak két lény szivében nem talált visszhangra az általános vigság. Ott ültek ők ketten a terem egyik szegletében a déli növény csoportozat mögött.

Az ifju gyorsan lélegzett, egész lénye melegséget árasztott szét, a leány kezeit csókjaival halmozta el, hiszen magukban voltak, elrejtőzve . . . és a kiváncsi szemek nem hatolhattak át a pálmák, a kaktuszok, czitromfák, azaléek tömkelegén.

— Köszönöm, hogy eljöttél, — suttogá a leány, — köszönöm, hogy ezt a kinos estét mégis boldoggá tevéd . . .

— Eljöttem, mert látni kivántalak s mert addig akartam búcsút venni tőled, míg nem vagy a másé . . .

— Búcsút? . . . . Hová mégysz? Alig jöttél, máris távozol?

— Megyek, mert tiltva van, hogy szeresselek . . . . mert elhagyom a tájat . . . . mennyi időre . . . ki tudja? Majd évek multán kiég talán szívem s ekkor visszatérek . . . érted égve nem lehetek közeledben — szólt szomoruan megrázván fejét. azután lassan közelebb húzódott a leányhoz és karját gyöngéden körülfonta karcsu derekán.

És a leány nem bontakozott ki a búcsúölelésből, behunyta szemét, az ifju vállára hajtá fejét s mindent feledett, csak a jelen percz boldogságát nem.

Ezalatt megszűnt a táncz és a czigányok hallgatót húztak:

«Sírtam eleget,
Sírok még többet,
Mert az, a kit úgy szerettem,
Az már enyém nem lehet . . .»

zengett a termeken át szívhezszólóan, keservesen.

A vidám kaczagás, tréfás megyjegyzések elnémultak, mindenki csak a zenére figyelt.

Ők is a virágok mögött fölébredtek a szerelem álmából.

— Megyek, — szólt a leány, — mert keresni fognak . . .

Az ifju is feállott, még egyszer magához szoritá az imádott lényt, puha, fehér nyakára egy csókot lehelt és örök búcsút suttogott.

— Ég veled, — mondá a halvány menyasszony, — messze tőlem emlékezz reám!

Az utolsó pálmánál még egyszer megállott, hátrahajtá e dús levélzetet és egy búcsú-pillantást vetve az ifjura, eltűnt a növények között.

— Isten veled! kiáltá utána az ifju és egy sötétlevelü fikusz cserepére hajtván fejét, zokogott.

III.

Szép nyári est volt. A virágok és fák álomszerűen bólintgattak, tündérregéket mesélve egymásnak. A fenyőfák is egyetmást regéltek, szomorú, bánatos történeteket, gépiesen csóválva sötét galyaikat. A hiú hold a tóban füröcskélt, azután majd a kis nefelejtsnek udvarolt, bókolt, majd a komor tritónokkal pajzánkodott.

A kastélyban ismét vigság uralkodott, a kedv még nagyobb volt, mint ama tavaszi este, midőn kün vihar zúgott. Ezúttal a menyegző napját ülte meg a számos rokonság és barát.

Egyik teremben folyt a táncz, harsogott a zene, a másikban kártyáztak az öregek, pezsgőztek a táncztól kifáradtak.

A menyasszony pedig kis szobájában a kereveten nyugodott. Hosszu uszálya, könnyü fátyola a földet érte, legyezője, himzett zsebkendője és a bódító illatot terjesztő menyasszonyi csokor, mind a szőnyegen hevertek.

De a leány nem ügyelt semmire. Mozdulatlanul, halotthalványan feküdt a vörös

bársony diványon, kezeit lankadtan leeresztve, fejét fáradtan hajtva a rózsaszín selyem csipkés párnára.

Kis idő mulva fölállott, kikönyökölt a nyitott ablakon, melyen szelid holdfény szűrődött be, s egyszerre mintha egy jó gondolat villant volna meg agyában, kinyitá szobája ajtaját s űzött őzként rohant ki a kertbe.

A kavicsos útra érve, egy perczig megpihent; a fehér myrtus-koszorút ólomként érzé fejére nekezedni, gyönge nyaka meghajlott és feje hátrahanyatlott. Erejét azonban ismét összeszedé és tovább haladt, nem ügyelve a virágokra, füszálakra, melyeket széttiport, nem ügyelve fátylára, melyet a rózsa tövise széthasított. Ment, ment, mig a tóhoz ért, s ott leült.

Alig volt ott nehány pillanatig, halk neszt hallott. Ijedten hátranézett — és az ifjut látta maga előtt állani.

— Ismét itt vagyok, visszatértem utazásaimból, hogy menyegződ napján még egyszer szépnek, fiatalnak lássalak, mielőtt megint végkép távozom . . . szívem megsugalta nekem, hogy a termek tikkadt hősége ide kiűz . . . régen . . . várlak . . . s már-már rettegni kezdtem, hogy nem jösz ki, hogy meglégedettnek érzed magad a vigak között . . . de mégis kijöttél hát . . . légy áldott érte . . .

Halkan, lankadtan beszélt, mintha messziről futott volna a tó partjára, mintha végtelenül fáradtnak érezné magát.

Azután megfogta a leány kezét és a tó felé maga után vonta, mondván:

— Jőjj . . . nézd, amott úszkál egy kis csolnak, menjünk, üljünk bele . . . . és legyünk boldogak . . . utoljára . . .

A leány szó nélkül követte az ifjut, beült a csolnakba az ifju mellé s fejét ismét vállára hajtá. Álomnak tekintette a valót, szinte félt szólni, nehogy eloszoljék a varázs.

A koszorú lassacskán lecsúszott homlokáról, lágyan gurult végig vállán s mármár közel volt a tóhoz, midőn egy myrtuság a fátyolon megakadt, ott függött könynyedén az a koszorú, mely a kis göndör fejnek oly nehéznek tűnt fel.

— Boldog vagy most, édes szerelmem? — kérdé az ifju.

— Oh, nagyon! — suttogá a leány.

— S volna kedved meghalni velem? . . .

— A meghalás a mennyország kapuit nyitná föl nekem . . .

Csendesen csúszott tova a csolnak Egyszerre azonban gyorsan evezni kezdett az ifju, nyilsebesen nekihajtotta a partnak a csolnakot, a mely fölbillent, maga alá temetve az egymást oly hőn szerető két lényt.

A viz ismét nyugodt lett, sima, mint a tükör, csupán a myrtus-koszorú és egy fátyoldarab uszkált rajta, hófehéren, önfeledten . . . .

TABÓDY JÓZSEF.

— Budapest uj adófelügyelője. —

Az a progammbeszéd, melyet Tabódy József, Budapest fő- és székváros most kinevezett adófelügyelője nagyjelentőségü állásának elfoglalása alkalmával tartott, egy csapásra meghóditotta számára a rokonszenvet. Egy népszerű adófelügyelő! Fából vaskarikának látszott eddigelé. Tabódy József azonban nem száraz bürokrata, hanem magas szinvonalon álló férfiu, aki eddig is jelentékeny szerepet játszott társadalmi életünkben, akit akárhány humanitárius mozgalom élén láttunk. Csakis szivének nemes érzése mondathatta vele tehát azokat a szép szavakat, melyeket az őt üdvözlő tisztviselői karnak mondott: «Az előadókul kiszemelt uraknak lelkükre kötöm és lelkiismeretességükbe helyezett bizalmamnál fogva tőlük el is várom, hogy adójavaslatuk sulypontját ne az adótételeknek *a véres verejtékkel szerzett szegény nép fillérei*nek megadóztatás által való szaporitásban, *hanem a valódi* jövedelem kinyomozása és igazságos megállapitásában . . . keressék . . . «Ezek azok a szavak, melyekkel egy csapásra népszerűvé lett az uj adófelügyelő.

Tabódy József — mint egyik életrajzirója irja — régi ungmegyei nemes család ivadéka. született 1837. május 11-én Budapesten, hol atyja tabódi és Fekeházi Tabódy Pál, akkor mint a gróf Károlyi család, gróf Eszterházy Károly és Grassalkovich herczegnő jogügyeinek igazgatója lakott és ki 1844/5—1847-ben Ungmegyéből, melyben nagybirtokos volt, országgyülési követté Bernáth Zsigmonddal együtt megválasztatott, majd később a forradalom után Ung, Beregh, Ugocsamegyék főnökéül, utóbb Beregh főispáni helytartójául nevezetett ki, sok éven át Munkácson és Beregszászon tartózkodott. Anyja stelzenburgi Bukovszky Clotilde leányágon zetényi gróf Klobusiczky Antal és gróf Csáky Anna ivadéka volt.

Tabódy József a gymnasiumot a kegyesrendieknél és a jogi tanfolyamot Budapesten végezvén, Mailáth György kir. tárnokmester által 1841-ben januárban a helytartó tanácshoz gyakornokul neveztetett ki. Azonban már következő évben Beregmegye főjegyzője, majd miután a köz- és váltóügyvédi vizsgát is letette volna, egyszersmind törvényszéki ülnökké; ugyanazon évben Ungmegye főszolgabirájává; 1847-ben t. főügyészszé, nem sokára kir. pénzügyi ministeri fogalmazóvá, 1870-ben pénzügyi titkárrá neveztetett ki. 1880-ban cs. és kir. kamarási méltóságot nyert.* 1881-ben m. kir. főv. adófelügyelői helyettes lett és 1882-ben m. kir. pénzügyi tanácsossá léptettetett elő, és ugyanez évben fővárosi képviselővé is megválasztatott.

Irodalmi téren is már kora ifjuságától kezdve foglalkozott. Még 1860-ban adta ki «*Munkács multja is jelene Magyarország történetében*» czimü jeles művét, mely nemcsak hogy irodalmunk több tekin-

* L. Lehoczky Tivadar Beregmegye monographiáját.

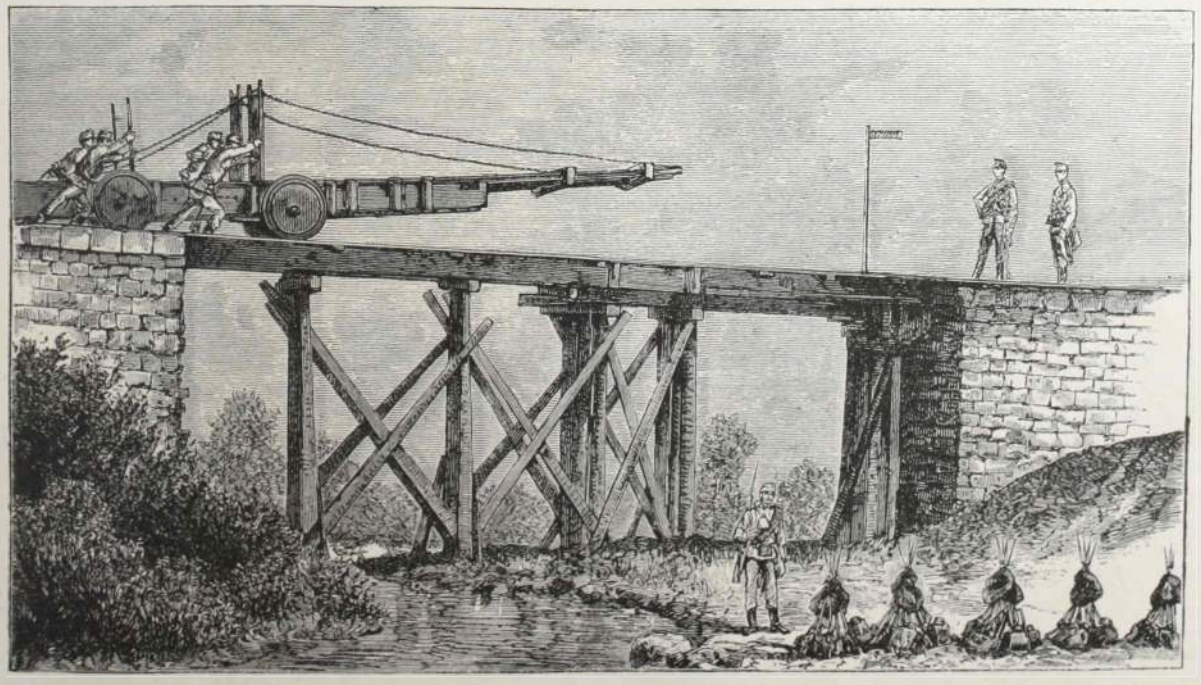

HIDÉPITÉSZET HADSEREGÜNKNÉL.

télye által méltatott kútfőul használtatik; hanem Erzsébet királynénk részéről l. m. kitüntetés, és Rezső trónörökös részéről is, ki neki vadászati utleirásait is megküldé, l. m. elismerésben részesült és Munkács monographiája alapján a trónörökös nagy irodalmi vállalatának is egyik munkása lett. — 1861-ben pedig «*Ausztria hivatása*» és egy «*Magyarbirodalom lehetősége*» czimü röpirat jelent tőle, melylyel az ekkor még csak 23 éves fiatal iró époly alapos történelmi tanulmányát, mint éles itélőtehetségét igazoló be. Ausztria erkölcsi és anyagi bajainak forrását oknyomozólag eltévesztett nyugoti politikájában keresvén és kimutatván, hogy: Ausztria politikájának sulypontja keleten keresendő, hol, ha kártérités mellett lemond olasz tartományáról, és a német hegemoniáról, Poroszországban ezért cserében hü szövetségest és a keleten, a felszabaditandó balkán vazall államokkal baráti viszonyba lépve — vezérszerepet nyerend.

És ime az idő jóslatának igazat adott.

Ez óta folyóiratokban megjelent különféle publiczistikai és jogtörténelmi czikkein kivül, magyarra forditott számos német, franczia és angol regényt.

E még legszebb, erőteljes férfikorban lévő derék hazánkfia: a köztisztviselők ritka példányképe, a társadalom finom müveltségü, mindenki iránt, szigoru kötelességérzet és rendithetlen igazságszeretet korlátain belől — előzékeny, barátságos és lovagias tagja. Szóval igaz gentleman, ki polgárilag érez és nemesen gondolkozik s cselekszik.

Szolgált az alkotmány visszaállta, 1867 óta mindig, mint ép oly loyalis, alkotmányos érzelmü hazafi, minek kifejezést adni a kellő bátorság nem hiányzott nála. Mig a helytartótanács gyakornoka volt, midőn fent emlitett röpiratát irta, mely miatt majd meggyült a baja a czenzuránál; de nem Mailáth Györgynél, akkori tárnokmesternél, kinél dicséretet aratott. Ugyanaz időben erős polemiát irt a Lloydban egy bécsi lap ellen, mely az alkotmány mellett representáló helytartótanácsot megtámadta volt. Midőn a provisoriumban Beregmegye főjegyzője volt, nemcsak a tiszti széket, de az országot körülutazó kir. helytartó, gr. Pálffy Mórt üdvözlő beszédében is hangsulyozta a pragmatica sanctio alapjáni kiegyezést, s az alkotmány mielőbbi teljes jogaiba visszahelyezését.

Az akkor Beregszászon létrejött magyar reform. gymnasium alapitói közt katholikus létére is — az elsők egyike volt, 400 frt ösztöndij-alapitványt tevén, a vallás- és nemzetiség-különbség nélkül a magyar nyelv- és történelemben legjelesebb tanulók javára.

Természete, neveltetése és hajlamainál fogva az igazságügyi pályára volt hivatva; de atyja és Lónyay Menyhért közti baráti viszony őt a pénzügyhez vitte, hol kötelességérzete és szorgalma által csakhamar szinte helyt állott és midőn ezt méltányló főnöke előterjesztésére a főv. kir. adófelügyelői decentralisatio folytán a főv. I—III. ker. osztály vezetője lett, nemcsak dicsőségesen kiállotta a versenyt idősb kortársaival és a kincstár s a felek jogosult érdekeit igazságos méltányossággal, erély s tapintattal párositni tudó modorával összeegyeztetni képe lévén, a közszeretetet és tiszteletet annál is inkább kivivta magának, mert mint ember is a köz- és magánéletben, — megvonva magától mindent, mit állása követelte decorum megenged, — hazafias, közmivelődési és humanitási czélokra sem időt, sem fáradságot, sem pénz-áldozatot nem kimélt, hol jót tehet, mint a Budai kör alelnöke, a budai polgári lövész-egylet, a II. ker. szegény iskolás gyermekeket segélyző egylet, a Fröbel gyermekkert, a magyar vöröskereszt-egylet II. ker. és közp. választ. és alap. tagja (mint ilyen az Erzsébet-kórház javára *a trónörökös-pár egybekelése alkalmából egy 1000 frtos alapitványt tett*) s 1885-ben több elvtársával megalkotta a Fehér-kereszt- (most országos lelenczház) egyletet, melynek egyik elnöke, mely a nemzet erejét az ártatlan csecsemőkben van hivatva megmenteni és mely Stefania főherczegnő védnöksége alatt ma már hivatva van a a lelenczház-kérdést megoldani és már 20 vidéki fiókegylettel bir; a Széchenyi szellemében alakult, a mivelt középosztálynak központját képező országos casino, az országos magyar tisztv.-egylet és történelmi társulat tiszt. tagja, azt tartván, hogy: a nemesség kötelez nem kevesebbet, mint nem csak annyit, hanem többet tenni, mint a mennyit a szoros kötelesség reá róv és oda törekedni, hogy az iparos és kereskedő polgársággal kezet fogva, megszilárduljon azon középosztály, mely a nemzet erejét s a főváros felvirágzásának garantiáját képezi.

A magyar államesme és a főváros és polgárainak felvirágzása azon nemes czél, melyet előmozditni — úgy látszik — életfeladatául tűzte ki magának.

Most épen nevenapjára Ő Felsége a király által m. k. p. ü. min. osztálytanácsos s fő- és székvárosi kir. adófelügyelővé úgy a tisztikar, mint az egész fővárosi polgárság osztatlan örömére neveztetett ki.

SZINHÁZ.

NEMZETI SZINHÁZI DOLGOK.

(Levél a m. kir. opera s a nemzeti szinház intendánsához.)

Mélyen tisztelt Intendáns Úr!

Üdvözöljük Önt azon ténye alkalmából, hogy a m. kir. operaház művészeti igazgatót nevezett ki, üdvözöljük nemcsak az operaház, de a nemzeti szinház szempontjából is, üdvözöljük azon reményben, hogy a vállaira sulyosodó tengernyi munka és gondok egy részétől e kinevezés által megszabadulván, olykor-olykor bepillantást vethet a felsőbbsége alá tartozó másik intézet, a nemzeti szinház ügyeibe is, mely mindekkoráig — a dolgok természete szerint — mostoha gyermeke volt az intendaturának.

Ön, a ki két évnél tovább vezette egészen önállóan s egyedül a m. kir. opera zilált ügyeit, óriási munkaereje s önfeláldozó szorgalma mellett is, legföllebb arra szakithatott magának időt, hogy a nemzeti szinház egy-egy premierjén megjelent; most azonban, hogy az opera művészi igazgatását egy arra hivatott férfiu kezeire bizta, örömmel tölti el keblünket az a remény, hogy idejének s fényes tehetségének egy részét annak a befolyásnak érvényesitésére fogja forditani, melyet — mint legelső faktor — a nemzeti szinház vezetésében gyakorolni hivatva van. Valóban legfőbb ideje, hogy az ország első szinházának művezetősége fölébresztessék kétségbeejtő nónájából, vagy — ha jobban tetszik — vétkes indolencziájából, hogy az igazgatóság végre hivatásának, ezéljainak tudatára ébredve, azt betölteni iparkodjék, hogy a művezetés elavult, tunya rendszerébe egy kis elevenség s uj felfrissitő szellem leheltessék.

Hiszszük, hogy Ön befolyásának üdvös hatása lesz a magyar drámairodalom gondosabb ápolására, a színművészet emelésére s a műizlés fejlődésére nézve, a mely szempontokat az utóbbi időben sikerült a nemzeti szinház geniális vezetőségének másodrendű kérdésekké alacsonyitania s ezeknek elébe tolni a pártszempontok, a klikk érdekek s a személyes kérdések léha és frivol, de fölfelé igen hasznos játékát. Igenis, ezt teszi a nemzeti szinház vezetősége, ez a tény az utóbbi évek legfontosabb s legszomorúbb eredménye; mintha csak *Paulay*, ez a vaskezű, zseniális direktor önmaga alatt akarná a fát elvágni s mindazt, a mit több mint egy évtized alatt szellemének hatalmas ereje jót, üdvöset s hasznosat alkotott, meg akarná semisiteni s a nemzeti szinházat, melyet tizenöt év előtt ő emelt ki szomorú kétségbeejtő helyzetéből, ujra vissza akarná terelni a hanyatlás lejtőjére.

Ne csodálkozzék azon, Intendáns úr, hogy mindezek daczára a nemzeti szinház még a legutóbbi időben is nebántsvirágja volt a magyar sajtónak. Paulay úr kitünően ért ahhoz, miképpen kelljen hatalmas poziczióját, melyet önfeláldozó munka és szorgalom árán teremtett magának, továbbra is biztositani, sőt megerősiteni a közvélemény képviselői előtt, a maga részére hódítani a sajtót. Ez az ő nagyságának leghatalmasabb s legtitkosabb rugója az utolsó 2—3 esztendőben.

Intendáns úr természetesen mindezeknek csak a külső mázát, a csillogó fényét láthatta, miután eddigi rengeteg elfoglaltsága mellett alig ért reá, hogy egy-egy premiereelőadást végignézzen s igy halvány fogalma sincs arról, milyenek azok az úgynevezett *hétköznapi előadások*. Mert vannak ilyenek is, szégyenére az ország legelső szinpadjának, sőt fölös számmal vannak, a mennyiben a premièreken, repriseken s egyéb nevezetes, vagy ünnepélyes alkalmakon kivül, minden előadás csak hétköznapi előadás számba mehet. Ezeknek jellemző sajátsága pedig, hogy a szinészek nem beszélnek, hanem darálnak, nem játszanak, hanem robotolnak, egyedüli vágyuk az levén, hogy mentől hamarább befejezzék a darabot; ezek a hétköznapi előadások ritkán emelkednek a másodrendű vidéki truppok kiválóbb előadásainak szinvonalára. Tekintsen csak be, intendáns úr, egy ilyen este a nemzeti szinházba s nézzen végig, de ne az intendánsi páholyból, a hol jelenlétét a szinpadon levők rögtön észreveszik, egy ilyen hétköznapi előadást s ha a sugónak rettenetes erőlködése, a készületlenség, a pongyola, éretlen, kedv és ambiczió nélküli előadás a folytonos botlások és késések ki nem hamvasztják azt a büszke hitet lelkéből, hogy a mi nemzeti szinházunk egyenlő magas művészi nivón áll a Burggal, a Théâtre Françaisval, úgy láthat ott még vigabb dolgokat is: példának okáért antik, trikós darabokban rettenetesen modern öltözékü szobacziczust, vagy virágárusleányt, a ki begyesen sétál át a szinen, avagy legrosszabb esetben is a szerelmes késik le egynéhány perczczel a jelenéséről s az alatt epedhet ott a hősnő — szótlanul s a publikum toporzékolhat dühében. Ilyenek a nemzeti szinház hétköznapi előadásai s vád és szemrehányás ezekért nem érheti a művészeket, a kik önmagukban olyan hatalmas művészi testületet képeznek, a minővel semmiféle külföldi szinház nem dicsekedhetik, hanem első sorban s kizárólag az intézet vezetőségét, mely ily páratlan művészi erőkkel rendelkezvén, nem képes azokat összhangzásba hozni, okosan, czéltudatosan felhasználni s naponként művészi nivón álló, élvezhető előadást nyújtani a pártoló, áldozatkész publikumnak.

Pedig a magyar közönség áldozatkész pártolása oly nagyfokú ez évben is a nemzeti szinház irányában, a minővel soha sem dicsekedhetett; napról-napra zsufolásig telve a nézőtér, — s mi az eredmény?

Más, rendesebb viszonyu szinházaknál a közönség lelkesedése, pártolása buzditás a vezetőségre nézve a további lankadatlan, serény munkálkodásra, alkalom arra, hogy a szinház tisztán a művészet szolgálatában fejtheti ki működését s az anyagi érdekek nem nyügözik le a művészet szárnyait. A kedvező anyagi helyzetnek — ismétlem: rendezett viszonyu s hivatása magaslatán álló vezetőséggel bíró szinházaknál — rendkívül üdvös hatása van első sorban a repertoirera nézve, mely ilyen körülmények között, a színművek klasszicziták nézve, sokkal magasabb nivón áll, mint olyankor, midőn a szinháznak erőfeszitést kell tennie, harczolnia a kedvetlen közönség érdeklődésének felköltése végett; meglátszik ezen hatás a produkált előadások művészi nivóján, azonkivül a szinrehozott ujdonságokon is. Ezek ugyanis rendesen telt házat csinálnak s igy oly időben, mikor anyagi érdekkel kell küzdenie a szinháznak, sokkal gyakoriabbak, mint olyankor, midőn ez az érdek nem lép előtérbe.

S mit látunk ezzel szemben nemzeti

színházunknál? Azt, hogy az igazgatóság visszaél a közönség meleg pártolásával; a repertoire alacsonyabb szinvonalon áll, mint valaha, — de erről majd bővebben szólunk ott, a hol a bohózatos irány elfajulásáról lesz szó;* az előadások nagyrésze olyan alacsony nivón áll, a hol már művészetről szó sem lehet, csakis komédiáról, az ujdonságok pedig nyomon követik egymást, rostálás és komoly kritika nélkül.

Természetes, hogy gyakori premièreknél két dolog föltétlenül bekövetkezik: egyik, hogy a darabokat komoly kritika, válogatás, rostálás nélkül veszik fel, másrészt pedig a szczenirozásra, betanulásra, előadásra nem fordíthatnak elegendő gondot s időt.

Paulay úr azt hiszi, hogy betöltötte hivatását, ha egy tuczat eredeti darabot hevenyészett betanulás után éretlen, pongyola előadásban szinrehozat egy szezonban.

Engedelmet kérünk, mi más nézeten vagyunk. Legelőször is kifogást emelünk az ellen, hogy a nemzeti szinház, daczára példátlanul kedvező anyagi helyzetének, nem a kvalitás, hanem a kvantitás fegyverével harczol. Mi nem tartjuk azt valami fölöttébb fontos tényezőnek drámairodalmunk fejlődésében, ha egy férczmunkát, csak azért mert eredeti, vagy helyesebben: csak azért, mert valamelyik klikk, vagy valamiféle befolyás besegitette, háromszor szinrehoznak üres nézőtér előtt, hogy azután, rengeteg idő- és pénzpocsékolás után véglegesen levegyék a műsorról; sőt — horribile dictu — még azt sem vagyunk hajlandók a nemzeti szinház t. igazgatójának a magyar szinműirodalom ápolása és fejlesztése körül kifejtett működésébe kiváló érdemül betudni, ha pár izetlen vigjátékot, mely a sajtó és közönség előtt egyaránt a legalaposabban megbukott, állandóan műsoron tart s konok makacssággal a publikumra akar oktroyálni. De szinművészetünk emelésére nézve sem tartjuk azt valami hatalmas faktornak, ha színészeink idejüket, tehetségüket s erejüket ilyen haszontalan, meddő munkára kénytelenek pazarolni.

Az ország első szinházának tekintélye s becsülete joggal megkívánhatja, hogy az előadandó uj szinművek, mind az eredetiek, mind az idegenek a legnagyobb szigorral legyenek megválogatva. A legrosszabb mű a legjelesebbel egyenlően jogositva nem lehet. E szigort megkivánja az előadó művészek iránti tekintet, kiknek erejüket s idejüket nemesebb és hozzájuk méltó tárgyaktól elvonni, őket üres silányságokkal, idétlen szüleményekkel kinozni, tehetségüket általuk megmérgezni, elsatnyitani nem szabad. De e szigort a közönség iránti tisztelet is parancsolja. A szinpadnak saját közönségét nem untatni, hanem gyönyörködtetni, emelni s lelkesiteni kell. A közönség bizalmával visszaélni s neki a jóért roszszal fizetni nem szabad, sem a tőle nyert segédszereket elpazarolni holmi személyes tekintetek miatt, vagy az elutasitott szerzők hirlapi lármájától való félelemből. A nemzeti szinpad puszta ujdonságok és éretlen kisérletek vásárpiaczává ne váljék; ellenben a valódi becsü műveket annál nagyobb buzgalommal karolja fel, szerzőik érdekét a magáévá tevén.

* Érdekes megjegyezni e helyen, hogy a jövő héten szinre kerülő «Keleti utazás» czimü német bohózatot Feld óhajtotta megszerezni a városligeti aréna részére, s csaknem hihetetlennek tartotta, mikor megmondták neki, hogy azt már elhalászta előle a nemzeti szinház.

Jól tudjuk s méltányoljuk, hogy a nemzeti szinház egyik czélja s rendeltetése tért nyitni a jelesebb tehetségeknek erejük fejlesztésére. Ám ez nem annyit tesz, hogy az ország első szinpadja fiatal tehetségek elemi iskolája vagy épen a léha klikkuralom frivol játékának szinhelyévé aljasodjék. A hivatlanokat bármiféle befolyás ellenére is ki kell onnan irtani, az ifjú tehetségek kisérletei számára pedig ott vannak a nagyobb vidéki szinpadok; a kolozsvári, aradi, nagyváradi, szegedi, debreczeni stb. szinházaknál elért sikerek miatt a fiatal tehetségeknek, ha még oly izmosak is, nincs okuk szégyenkezni s kijárván ezt az elemi iskolát, annál biztosabban s nagyobb igényekkel léphetnek a legfelsőbb fórum, a nemzeti szinház közönsége elé.

Terünk elfogyott, pedig a nemzeti szinház művezetőségének még sok vétkes mulasztására s hibájára akartuk felhivni Intendáns úr becses figyelmét, a legsürgősebben kérve azoknak alapos orvoslását, mert e téren s a hanyatlás jelen stádiumában a legcsekélyebb késedelem beláthatatlan következményeket vonhat maga után, mert örökigazak maradnak Lessingnek eme szavai: «Der Stufen sind viel, die eine *werdende* Bühne bis zum Gipfel der Vollkommenheit zu durchsteigen hat; *aber eine verderbte Bühne ist von dieser Höhe natürlicherweise noch weiter entfernt.*»

Ezekre tehát Intendáns úr s szerkesztő úr nagybecsü engedelmével legközelebbi alkalommal fog kiterjeszkedni

alázatos szolgájuk

*Petur.**

SPORT.

Bécsi versenyek. Az osztrák metropolisban vasárnap vette kezdetét a tavaszi meeting, s 9 napig fog tartani. Mindjárt az első nap került döntésre a 6000 frttal dotált s 1200 méter távra terjedő Przedswit hdcp, melyet Blaskovich Miklós Durczása nyert meg Cerberus, Toncsi, Délibáb stb. ellen. A győztest a fiatal Wallace vezényelte könnyü győzelmére. — A többi itemek, habár a finishek érdekesek voltak, nem feleltek meg a várakozásnak; nagyon lanyhán haladt a fogadási kedv is. Calamitásokban sem volt hiány, s habár csak két akadály verseny volt e nap, mégis 4 jockey bukott el lovával, kiknek azonban, névszerint May, Fletcher, Salter és Kovács, komolyabb bajuk nem esett. — Az egyes itemekben különben a következők maradtak győztesek:

I. nap. *Intrigant* (lov. Hyams), *Massenet* (Lemaire), *Durczás* (Wallace), *Rhadost* (Hyams), *Pojácza* (Bulford), *Silverhair* (Tinsley) és *Utolsó szerelem* (Salter).

II. nap. *Szerény* (Vinall), *Suliman* (Brown), *Turul* (Planner), *Pojácza* (Barrett), *Futár* (Bulford), *Solitaire* (Planner) és *Csufondár* (Williamson).

Magyar lovak győzelme Németországban. Eszterházy Miklós gr. két lova aratott hétfőn diadalt a Berlin melletti Hoppengartenben. Exandre a IV. oszt. áll amdijat, Sontagskind pedig a tavaszi gátversenyt szerezte meg a bőkezü maecenásnak.

*

G. Williamson, e közkedveltségnek örvendő jockeynk, kinek angliai diadalairól majd mindennap lehetett hallani, nálunk kedden ült először nyeregbe, s mindjárt első lovaglása Csufondár hátán győzelem volt. Williamson künn Angliában eddig 23 lovat vezényelt diadalra és ezzel a második helyet vivta ki magának a hires angol jockeyk között A. Nightingtall után.

Mint ujólag értesülünk, a kitünő profeszionátust esütörtökön reggel nagy baj érte. Az ugrató iskolában «Mars »tanitása alkalmával oly szerencsétlenül bukott fel e lóval, hogy kulcscsontját törte és válla is kijött a helyéből. Orvosai mindennek daczára remélik, hogy 2 hét mulva ujra nyeregbe ülhet a kedvelt jockey.

Hajtóversenyek. A Magyar Tatersall egylet május 15 és 20-án kocsiversenyeket fog tartani a fővárosban. Az első nap lesz egy 20 kilométeres kettős fogatu verseny, 2000 korona díjjal. Május 20-án pedig a 2000 koronás Jucker dij kerül döntésre 30 km. távra négyes fogatokkal. Az indulások a Stefániai-utról történnek.

Vegyes hirek. A magyar uszóegylet első versenyeit junius hó 3-án fogja megtartani a Lukácsfürdőben. — Debreczenben az idei lóversenyek e hó 22 és 23-án lesznek megtartva, melyek a nevezésekből következtetve, érdekeseknek igérkeznek. — Halasy Pál ezredes «Don»-ja a drezdai hadseregi akadályversenyben 75½ kilo terhet kapott. «Don» valószinüleg startolni fog e versenyben s Lázár Béla főhadnagy fogja lovagolni. — Itália összes verseny anyaga csak 150 főre rug. — Uchtritz Zs. br. ménesében nem rég egy oly csikó elletett, melynek kutyafeje volt. A csikó csak pár óráig élt. — A monarchia legszebb és legnagyobb kétévese a legnépszerübb istálló tulajdonos Blaskovich Ernő tulajdonában van. E ló neve: Szózat, s Gunnersbury—Lady Patronesse után van nevelve Kivánjuk, hogy sokszor vigye diadalra a szeretett tulajdonos szineit!

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Van-e szer a hajhullás megakadályozására? S ha igen, kérem azt megirni. Bánfalván. *H. Mariska.*

Felelet. Éppen lapunk mult heti számában ajánlottunk nehány szert a hajhullás ellen s egyuttal megirtuk a használati utasitást is. Méltóztassék nagyságodnak utána nézni.

*

G. P. urnak. A mint leveléből, illetve a mellékelt receptből látom, az ön baja nem tüdővész. Különben méltóztassék egyszer a szerkesztőségbe délután 4—5 óra között felfáradni s akkor megvizsgáljuk. Levél utján az ily dolgokat bajos elintézni.

*

Kérdés. Azon páratlan előny, melyben előfizetőit részesiti, hogy orvosi dologokban is felvilágositásokat ad — késztet arrá, hogy ezen soraimmal alkalmatlankodom.

Méltóztassék a következőkre válaszolni.

1. Milyen jóslatot mond egy idült tüdőhurotos betegnek, ki már két év óta szenved és több izben vért is köpött?

2. Mily életmódot és gyógyszert ajánl?

3. Van-e alkalmasabb fürdő mint Gleichenberg ha a hazai fürdőket *pártolni* mára bizzuk?

4. Mikor kell, hogy induljon a fürdőbe és mily *maximális* időre van szükség, hogy ott maradjon?

Abban a reményben, hogy tüzetes választ kapok, vagyok őszinte tisztelője Nyir-Adony. Hurutos.

Felelet. A tüdőbajoknál jóslatot mondani igen nehéz. Sok függ a beteg szervezetétől, hogy mennyiben képes ellentállani a betegségnek. Igen sok függ az életmód czélszerüségétől is. Ismerünk tüdőbajosokat kik évek hosszu során át czélszerü táplálkozás mellett, szepen elélnek. Ami az életmódot illeti, nagy sulyt fektetünk a jólevegőre és jó táplálkozásra. Jó levegő alatt a pormentes, tiszta levegőt értjük, és nyáron bizony nem szükséges külföldre utazni,

* Ez álnév alatt egy kitünő szinházösmerő rejtőzködik. Bárha nem minden tekintetben értünk egyet a jeles iró és kritikus nézeteivel, de azért örömmel közöljük fejtegetéseit, mert végre elérkezettnek látjuk az időt, hogy a sajtó foglalkozzék a nemzeti szinháznál uralkodó viszonyokkal.

mert nálunk is a magas fekvésű fenyves helyek, mint Tátrafüred, ép ugy megfelelnek, mint a külföldi üdülő helyek. Télen a hazai klimatikus helyek közül jó lélekkel ajánlhatjuk Fiumet vagy Abbaziát. A mi az életmódot illeti, a bő tejivás ajánlatos (reggel és este 1 liter), azonkivül tojás és könnyen emészthető hus. Gyógyszereket nem ajánlunk, mert anélkül, hogy a beteget láttuk, ezt nem tehetjük. A beteg állapota és az egyes tünetek szerint adhat csak az orvos gyógyszert. Természetesen, hogy mennél tovább tartózkodik a beteg ily üdülő helyen, annál kedvezőbb az egészségére.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Tisztelettel fölkérjük olvasóinkat, hogy előfizetéseiket a «Magyar Géniusz»-ra az áprilisi évnegyed alkalmából beküldeni sziveskedjenek.

A «Magyar Géniusz» kiadóhivatala.

—

Ibolyaillat. (L. H.) Nem minden tehetség nélkül való. Sőt . . . lehetne belőle valamit faragni. Azonban messzire menne, ha egy szerkesztői üzenetben akarnánk erre kiterjeszkedni. Itt csak annyit, hogy kissé naiv dolog, ama Circe előtt belenyulni a tárczába és kivenni az ibolyákat. Más útonmódon kell azt a fiatal embert magához téríteni.

Dr. Fidibus. Egyik sem vált be.

Sz. J. (Budapest.) A két novella nagyon terjengős. Sok a reflexió. Legnagyobb sajnálatunkra nem közölhetjük. A kézirat rendelkezésére áll.

K. főhadnagy. (Trencsin.) Csakis szakemberek tudnák megfejteni. Kísérletet tettünk többekkel, de helyesen senki sem fejtette meg. Igen lekötelezne, ha könnyebbeket sziveskedne beküldeni.

A temetés. (M.-Ó.) Miért paródia? Egyszerűen csak gyenge versezet.

B. Gy. Csupa önképzőköri reminiszczenciák. Bizony nem tudjuk kecsegtetni.

A «Magyar Géniusz» 16-ik számában közölt «Betürejtvény» megfejtése: **«Emma eredj enni.»**

Megfejtők: Klein Lajos, özv. Piffkó Antalné, Reichmann Lajos, Randzinger Rezső, Grünfeld, Miksa, Krausz Béla, Grosz Géza, Bányay Ernő, Kronstein Berta, Gruschbach nővérek, Ostreicher nővérek, Hoffer Mariska és Emilia, Richter Gizella, Fölsinger Ferencz, Király Ernő, Grósz Gizella, Lipp Katinka és Ferencz, Spiro A., Koppány József, Bak Emil, Vezetesi József, Rochlitz nővérek, Tetz János Tahó nővérek, Hegyi Albert, Boltizár Márton, Schlesinger Irma, P. Odry Emma, Feuer Ede, Tatay Gyula, Erdélyi Károly, Lichtmann Sándor, Denneberg Teréz, Wachtler József, Bánóczi Margit és Laczi, Inselt Gyula, Rohács János, Martonfalvay Pálné, Tauber Rezső, Volsrich Lajos, Balla Géza, Obláth Paula.

Figyelmeztetjük a n. é. közönséget Szigeti Lajos szijj és nyereggyártó és bőröndös mai számunkban levő hirdetésére. E czég fennállása óta a hazai iparnak díszére válik, a mennyiben az általa készített áruk úgy az anyag kifogástalan jósága, valamint a kiállítás csinossága tekintetében bármely külföldi árúval kiállják a versenyt. Ajánljuk szives olvasóinknak figyelmébe.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körút 1. sz. alatt.

A „MAGYAR GÉNIUSZ"

szerkesztősége és kiadóhivatala,

május 1-én **Erzsébet-körut 18. sz.** ház I-ső emeletén lesz.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

52246/93. sz.

Rajna—Majna átrakodási forgalom.

(A kivételes díjszabások hatályon kivül helyezésének visszavonása).

A »Vas. és Közlek. közlöny« f. évi 34. számában 31711/93. sz. alatt, a rajna—majnai átrakodási forgalom díjszabásaira nézve közzétett hirdetmény ezennel visszavonatik.

Az emlitett kötelékben 1892. május 1-től gabonanemüekre és 1892. deczember 1-től gyümölcs szállitására életbeléptetett kiv. díjszabások a cs. k. szab. déli vasuttársasági állomásokkal való forgalomban is további intézkedésig hatályban maradnak.

Budapest, 1893. április hóban.

A m. kir. államvasutak igazgatósága az érdekelt vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy

ZINNER ADOLF czég alatt

VI., váczi-körut 17. sz., I. em.

FÉRFI-RUHA-TERMET

nyitottam. Hosszú évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** müködvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, franczia-** és **brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri

ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

BUDAPEST BECS BELGRÁD TEHERÁN

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. Szerb királyi udvari szállitók. Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendörség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tűzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyen ruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választék ban szállitanak

TILLER MÓR és TARSA, cs. és kir. udvari szállitók!

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

KERTÉSZ JENŐ CSŐDTÖMEGÉBŐL

Budapest, kerepesi-ut 8.

Részletes elárusitás 40 százalékkal leszállitott szabott árakon.

Nap- és esernyők. most ezelőtt

Nyers selyem fehér nyéllel ...	**2.—**	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő ...	**2.30**	4.—
Ugyanez még finomabb	**3.—**	5.—
Uj: fodros napernyők	**3.50**	5.50
Piros gyermek-napernyők ...	**—.38**	—.60
Esernyők: Nyers selyemből	**2.—**	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	**2.30**	5.—
Gordonet selyemből	**3.—**	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel	**3.80**	7.—
Ugyanilyen legfinomabb	**5.—**	9.—

Emlék- és imakönyvek. most ezelőtt

Csontdiszszel	**1.50**	3.—
Diszes csonttáblával	**2.—**	4.—
Ugyanez kül· diszes kivitelben	**3.—**	5.50
Plüss v. bőrkötésü	**2.—**	4.—
Ugyanez diszesebb	**3.—**	6.—

Albumok (nagy alaku)

Plüsch v. bőrkötésü	**2.50**	4.50
Ugyanilyen diszesebb	**3.70**	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal ...	**4.50**	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezel. 15 és 20 frt		

Amerikai ébresztő-óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban remek ébresztővel bir, **ára 2 frt 30 kr,** ezelőtt 4.50

most ezelőtt

12 drb **gallér,** legj. minőség ...	**1.80**	2.50
12 pár **kézelő,** legj. minőség ...	**3.50**	4.80
Disztükrök 3 osztálylyal ...	**3.50**	6.—
Ugyanez elegánsabb kivitelü	**6.—**	10.—
Legfin. és nagyobb **7.50, 9.60** és **10.50**		
Sétabotok törrel	**1.—** és **1.25**	
« ezüsttel **1.20** és **1.50,** fogantyuval **5.—**		

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95 kr., 6 villa 95 kr., 6 kés 1 frt 50 kr., 12 kávés-kanál 95 kr., 1 levesmérő 95 kr., 1 tejmérő 50 kr., 6 késpadló 1.20, 12 db majolika csemegekés **1.20,** nickel **1.90**

	most	ezelőtt
Porcel. tea v. kávés csészék chinai alak. festménnyel párja	**—.35**	—.70
Ugyanilyen fekete kávéhoz	**—.25**	—.50
Férfi harisnyák, fegyházi kötés tuczatja	**3.10**	5.—
Ugyan ilyen **női**	**4.80**	7.—
Glace bőr női kéztyü 3 gombos v. férfi 1 csattal	**—.95**	1.40

Keményfa-tálczák sima v. fekete kerettel, nickel végü fogantyuval:

33	37	42	48	53	58	%m
75	**95**	**1.20**	**1.40**	**1.60**	**1.80**	

Ezen kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 százalék engedménnyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek. — A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

Magyar kir. államvasutak igazgatósága.

51868/93 sz. CII.

Hirdetmény.

Osztrák-magyar franczia vasuti kötelék

Kivétes dijszabás életbeléptetése juh és sertés küldeményekre.

F. évi május hó 1-ével a magyar királyi államvasutak budapesti és kőbányai állomásairól Delle átmenet Avricourt átmenet és Amamveiler átmenetre Párisba és azontul való rendeltetéssel teher áruként emeletes kocsikban szállitandó juh és sertéskküldeményekre kivételes dijszabás fog életbe léptetni.

Ezen kivételes dijszabás példányai a részes osztr. magyar vasutigazgatóságoknál 10 o. é. krajczárért illetve 20 csért szerezhetők meg.

Budapest, 1893. április hóban.

A m. kir. államv. igazgatóság.
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Magyar kir. államvasutak igazgatósága.

44514/93. sz.

Hirdetmény.

Magyar-osztrák-német fa- és kéregforgalom,

A fenti forgalomban 1888. évi aug. hó 1-étől érvényes A/. kivételes dijszabásban megjelölt fanemüeknek a kassa—oderbergi vasut alább felsorolt állomásairól **Schirgiswalde** szász államvasutak állomásaira való szállitásával kocsi és fuvarlevelenkint 10000 kg. feladása, vagy ezen súly után járó viteldij fizetése mellett f. évi április hó 1-től a következő rovatolási dijtételek, alkalmaztatnak: Eperjesről 2.16, Márkusfalváról 2.00 és Szepes—Olaszi—Várallyáról 2.03 márka 100 kgronkint

Budapest, 1892. április 14

A m. kir. államv. igazgatósága
az érdekelt vasutak nevében.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

40681/93. C

Hirdetmény.

Vukovári átrakodási forgalom.

A Duna, Tisza és Bégacsatorna mentén fekvő helyeken teljes uszályrakományokban feladásra kerülő és vukovári átrakodással, Bród, Sziszek, Zágráb, Károlyváros és Fiumeba rendelt gabna, liszt, stb., szállitmányokra nézve, az 1892. évi hajózás megkezdésének napjától érvényben álló I. sz. kivételes dijszabás (combinált vasuti és hajózási forgalom) f. évi márczius hó 31-ével hatályon kivül lép.

F. évi április hó 1-jével pedig a fenti viszonylatokban a vukovári átrakodóhoz szállitandó küldeményekre uj I. sz. kivételes dijszabás lép életbe, a mely azonban a dijszabási határozmányokon kivül csupán a változatlanul maradt hajózási vitel-dijakat tartalmazza.

Az eddigi combinált dijtételekbe beszámitott vasuti dijrészletek, illetve az érvényen kivül lépő dijszabásban D.) alatt kitüntetett rovatolás utján érvényes vasuti viteldijak azonban, a vukovári átrakodóhoz saját vagy idegen hajón érkező küldemények részére a «Vasuti és közlekedési közlöny»ben» közzétett hirdetmény utján a f. évi hajózási évadra változatlanul érvényben maradnak.

Az uj dijszabás kereskedelmi osztályunkban valamint nagyobb állomásainkon 15 krajczárért kapható.

Budapest, 1893. márczius hóban.

Az igazgatóság

(Utánnyomat nem dijaztatik.)

Czimbalom

kedvelőknek

van szerencsém **szabadalmazott hirneves Czentralis czimbalmaimat** pédal- vagy anélkül melegen ajánlani. Tekintetbe véve hangszergyáram szak- és czélszerü berendezését és az anyagók nagybani olcsó beszerzését, azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy gyártmányaimat felette olcsóbb vételárban bocsáthatom forgalomba, mint bárki. Ami a **Czentralis czimbalom** jóságát és tartósságát illeti, fel kell emlitenem, hogy azok jól kiszáradt fából, válogatott s begyakorlott munkásaim által őrizetem alatt készittetnek. **Czimbalom iskola I. rész 3 frt. II. rész 3 frt 50 kr.**

APPEL IG. hangszergyáros.

Budapest, gr. Károlyi- és magyar-utcza sarkán.

Rendkivül nagy választékban kaphatók:

előrajzolt, kezdett s készen hímzett

kézimunkák,

nemkülönben hímző anyagok

nagyban és kicsinyben

Bérczi D. Sándor kézimunka-gyárosnál

Budapest, király-utcza 4. sz.

Képes árjegyzékek bérmentve és ingyen.

Valódi mosó-selyem, jótállás mellett 12 matringonként 30 kr.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Bútor-Raktár.

NAGY FERENCZ, kárpitos és diszitő. **és THINSCHMIDT GYULA,** müasztalos.

Az igen tisztelt rendelőinknek, a n. é. fővárosi és vidéki közönségnek becses figyelmébe ajánljuk

BUTOR-RAKTARUNKAT

BUDAPEST,

VIII. ker., József-körut 26. sz. alatt,

a hol nagy választékban tartunk

saját készitett mindennemü

szoba-berendezéseket

a legjobb minőségben,

a legujabb stylben és a lehető legolcsóbb árak és jótállás mellett.

Becses támogatását kérve

kiváló tisztelettel

Nagy Ferencz és **Thinschmidt Gyula.**

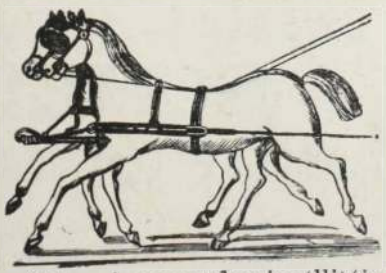

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója,

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimerítő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urakrészére.

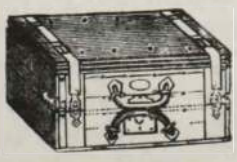

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

M. kir. államvasutak üzletvezetősége Aradon.

6284/93. sz.

Pályázati hirdetmény.

A m. kir. államvasutak mezőturi állomásán levő felvételi épület megnagyobbitása, átalakitása és ugyanott egy uj veranda épitésének biztositására ezennel nyilvános pályázat hirdettetik.

Az épitési munkák egységárak szerint és utánmérés alapján fognak kiadatni.

A tervek, ajánlati költségszámitások az épités végrehajtására vonatkozó feltételek és [a szerződési tervezet a m. k. államvasutak aradi üzletvezetősége pályafentartási és épitési osztályának hivatalos helyiségeiben (Arad, fönt, arad—csanádi vasuti palota I. emelet) valamint a mezőturi osztálymérnökségnél (Mezőtur, Bazár-épület I. emelet) a hivatalos órák alatt megtekinthetők és 50 krért megszerezhetők.

Az építkezés elvállalására az ajánlati költség számitási űrlapokba a munkák teljesitésére vonatkozó egységárak bejegyzendők s azok zárt ajánlattal együtt kellően bélyegezve f. évi április hó 30-ának déli 12 óráig a következő czimzéssel adandók be.

«A m. kir. államvasutak üzletvezetőségének Aradon. Ajánlat a mezőturi felvételi épület megnagyobbitására és átalakitására.»

Az ajánlatok benyujtását megelőző napon, azaz **1893. évi április hó 29-én déli 12 óráig 2100 forint azaz kétezeregyszáz forint bánatpénz** lesz a m. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége gyüjtőpénztárába készpénzben, vagy állam iletétekre alkalmas értékpapirokban leteendő.

Az ajánlatokban a fenti bánatpénz lefizetésének megtörténte felemlitendő.

Az értékpapirok a budapesti, illtőleg bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett, 14 napnál nem régibb utolsó napi árfolyammal számitandók, de soha névértéken felül.

Készpénzben letett óvadék után kamat nem követelhető.

Ezen feltételektől eltérő, vagy határidő után, vagy pedig táviratilag beérkező ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Posta utján beküldött ajánlatok és bánatpénzek tértivevénnyel adandók fel.

Az ajánlatok között a szabad választás jogát az üzletvezetőség magának fentartja tekintet nélkül az ajánlott egységárak nagyságára.

A pályázat eredményéről f. évi április hó 30-ika után után való napokban a pályázók értesittetni fognak.

Arad, 1893. évi április hó.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Hogyan ápoljuk a bőrt és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára

Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levelbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasitásban** felsorolt és szaktekintélyek által is elismert **szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme ... ... **ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz « **75** «
Dermolin rizspor ... ... « **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.

Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

GUMMI

különlegességek s **halhólyagok** (valódi franczia) a legfinomabb minőségben **1, 2, 3, 4, 5, 6 egész 10 forintig tuczatonkint.**

Capot Americ (rövid) 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női szivacskák 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női különlegességek darabja 1 frt 80 kr. Mintagyüjtemény urak számára (25 drb) 5 forint.

Szállitmányok rögtön és a legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

ROTHAUSER M. IGNÁCZ
BUDAPEST,
Király-utcza VI., 6/G sz.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangut. Bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 4.

Arjegyzékek kivánatra ingyen.

Klement János veje

GRÖBER LAJOS

kosárfonódája

Budapest, IV. Kigyó-utcza 6. szám.

Műhely:

VII., Nefelejts-utcza 28. sz.

Alapittatott 1849.

Kerti butorok, utazó kosarak.

Képes árjegyzék bérmentve.

Magyar kir. államvasutak igazgatósága.

48681/93. sz.

Hirdetmény.

(Áruforgalom egyrészt Ausztria-Magyarország másrészt Németország, Belgium és Németalföld között).

(Szárított malátatörköly és mindennemü moslek — szárított állapotban, őrölve is — osztályozása).

Ezen árucikkek, melyek nevezett áruforgalomban fennálló díjszabás I. rész szerint eddig kocsi és fuvarlevelenként legalább 10000 kg. mennyiség feladásánál az osztrák-német határállomáson való átrovatolásra voltak utalva, f. évi április hó 15-től kezdve a szállitási díjnak kocsi és fuvarlevelenként legalább 10000 kgért való fizetése mellett a II. sz. díjszabási részekben foglalt II. külön díjszabás tételei alapján továbbittatnak, mi mellett az ezen külön díjszabásra fennálló általános határozmányok épségben maradnak.

Budapest, április hóban.

A m. kir. államv. igazgatósága,
egyszersmind a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Magy. kir. államvasutak igazgatósága.

43487/Cl. sz.

Magyar—boszniai vasuti forgalom

Uj díszabás kiadása.

A magyar—boszniai vasuti forgalomban f. évi május hó 1-én uj díjszabás lép életbe, mely által az 1889. évi szeptember hó 1-óta érvényes hasonnevü díjszabás I.—III. sz. pótlékával együtt hatályon kivül helyeztetik.

A mennyiben egyes esetekben az uj díjszabás dijfelemelést tartalmaz, az eddigi dijtételek még f. évi junius hó 15-ig érvényesek.

Az uj díjszabás a részes vasutaknál 50 krért megszerezhető.

Budapest, 1893. április hóban.

A magyar kir. államvasutak igazgatósága,
egyszersmind a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

40807. sz. Cl.

Hirdetmény.

Ausztrák-magyar vasuti kötelék.

Dijszabási pótlékok és fakéreg stb., szállitására érvényes uj díjszabás életbeléptetése.

F. évi április hó 1-én életbelépnek:

a) a II. rész 1. füzetének I. pótléka, mely dijtélek hatályon kivül helyezését és uj közvetlen dijtételek életbeléptetését tartalmazza;

b) a II. rész 2. füzetének I. pótléka, mely uj közvetlen dijtételek életbeléptetését tartalmazza;

c) a II. rész 4. díjszabási füzet 1893. évi január hó 1-től érvényes függelékének I. pótléka, mely dijtételek hatályon kivül helyezését uj mérsékelt dijtételek életbeléptetését és helyesbitéseket tartalmaz, végül

d) fakéregnek és cserhéjnek valamint a C. osztályba és a 2. külön díjszabásba tartozó fának magyarországi állomásokról osztrák állomásokra való szállitására uj kivételes díjszabás, melylyel az 1890. évi szeptember hó 1-től fára érvényes kivételes díjszabás, hatályon kivül helyeztetik.

Példányok legközelebb a részes vasutak igazgatóságainál megszerezhetők.

Budapest, 1893. márczius 24-én.

A m. kir. államv. igazgatósága a részesvasutak nevében.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

HOLZER SIMON

női felöltők áruháza

Budapest, **IV., kigyó-tér 2.**

„UJDONSÁG"
kabát finom szines coachmen szövetből, selyemmel bélelve, **11 forinttól.**

ELEGÁNS KABÁT
fekete kamgarnból selyem béléssel, **8.50 frttól.**

A
fürdő és utazó idényhez
dus választék
vizmentes selyem
és
lüszter köpeny
és csipke fichukben stb.

Képes Divatértesitő kivánatra ingyen és bérmentve küldetik.

„THE MUTUAL"

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztositó társasága.

Biztositéki alap 826½ millió frank.

Magyarországi vezérigazgatóság: Budapest, Bécsi-utcza 5. szám.

A legutóbb elért eredmények egy fényes példája

15,076 számu kötvény (nem tontina)

kiállittatott: **haláleseti biztositás** kifizettetett: 1892.

Biztositott összeg	5000.— dollár
37 éven át felhalmazott nyeremények	5596.53 „
összesen ...	10596.53 „

E szerint a 37 év alatt felhalmozott nyeremények a biztositott összeget tetemesen meghaladták.

SCHLICK-FÉLE

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váczi-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruraktár: VI., Podmaniczky-utcza 14. sz.

Ajánlja magát következők készitésére és szállitására ugymint; **vashidak** és **tetőszerkezetek, szögecselt** és **hengerelt vastartók, gőzkazánok** és **gőzgépek, zsilipek, átereszek,** jónak bizonyult rendszer szerint, **körszivattyuk, vizvezetéki csövek,** minden nagyságban, **felhuzók** kézi-, viz- és gőzerőre.

Hirdetések felvétetnek

a kiadóhivatalban, Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

«Kosmos» műintézet, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 ÁPRILIS 30.

18-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Vörös László (képpel). — **Dr. Váli Béla:** *Munkácsy Mihály „Honfoglalása“.* — **Feleki Sándor:** *Omar Chijam verseiből.* — **Lazzaróni:** *A Hét.* — **Ambrozovics Dezső:** *Gyermekszerelem.* — **Vértesi Dezső:** *Erzsike.* — **Ujváry Ignácz:** *Andalusiában.* — **Osztrák-Magyar hadsereg.** — **Vértess József:** *Hamis bálvány* (regény). — **Szinház:** *Nemzeti szinházi dolgok. Krecsányi Ignácz. — Kulisszák festője. — „Keleti utazás“.* — **Sport.** — **Orvosi szalon.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.
2. Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.
3. Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.
4. A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

ZSIGMONDY KÁROLY

KOCSIGYÁRTÓ

Muzeum-körut 21. sz. **Gyár: Imre-utcza 7. sz.**

Árjegyzéket kivánatra ingyen küld.

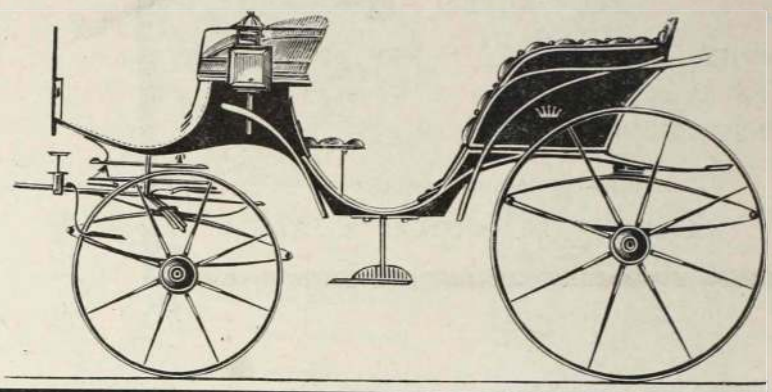

GUMMI!

Valódi párisi különlegességek **F. Berguerand fils,** Paris Rue des Archives 72, legkitünőbbnek elismert gummi gyárából.

Az Osztrák és Magyar államok és a Kelet részére **csakis** hirneves gyár főképviselőjénél **Budapesten, koronaherczeg-utcza 17. sz. a.** kaphatók.

Gummi különlegességek jótállás mellett tökéletesen biztos tuczatként 1, 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Halhólyag tztként 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Uj! halhólyag gummi széllel 5 és 6 frt. Capottes americains 3, 4 és 5 frt. Gyüjtemény uraknak 25 darab 2.50—10 frtig. Hölgyeknek: Stafety Sdonges, párisi biztonsági szivacska 2, 3, 4, 5 és 6 frt Női ővszer Pely-Porus orvosi utasitás szerint Menzinger-Hasse tanár szerint frt 1.80—2.50. **Ujdonság!** «Dianna öv» hygienicus kötelék minden nőnek nélkülözhetlen a tisztaság fentartására 2.50—5 frtig. A betegápoláshoz szükséges czikkek, urak és hölgyek részére eredeti gyári árak mellett. Legkevesebb 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árengedmény nyujtatik. Megrendelések pontosan és discréten a tárgy és feladó megnevezése nélkül eszközöltetik. **KELETI J.** Budapest, IV., koronaherczeg-utcza 17. sz.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

PETROVITS MLADEN

cs. és kir. katonai egyenruha készitő,

a 23-dik gyalogezred szabója.

Készitminden nemü tábornoki, tiszti, tiszt-helyettesi, altiszti és egy éves önkéntesi egyenruhákat. Szállit egyszersmind teljes katonai felszerelést, **méltányos és szabott árak** mellett.

Ajánlja magát **polgári ruhák elkészitésére is legdivatosabb szabás szerint a legolcsóbb árak** mellett.

A legjobb és legolcsóbb mosó szer

a cs. és kir. kiz. szab.

SZAPPANIT.

Ezen szerrel a **fehérnemüt, edényeket, szobapadlót** stb. **idő, szappan** és **munka megtakaritása** mellett e **legtisztábbra** lehet mosni. Megkiméli a ruhát és kezet. Százakra menő háztartásokban már is sikerrel használják.

EGY NAGY CSOMAG ÁRA 10 KR.

Kapható minden nagyobb

füszer-, vegyes- és szappankereskedésben; főraktár

REINER LIPÓT és FERENCZ

gyógyáru-kereskedése Király-utcza 41. szám és

MEYER ERNŐ

gyárában VIII. Szerdahelyi-utcza 5. szám.

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gógyszerész Insbruckban.

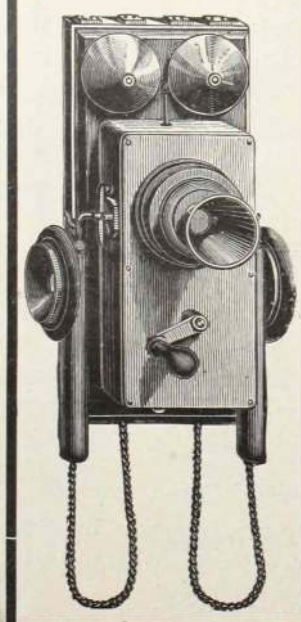

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Rendkivül nagy választékban kaphatók:

előrajzolt kezdett s készen himzett

kézimunkák,

nemkülönben himző anyagok

nagyban és kicsinyben

Bérczi D. Sándor kézimunka-gyárosnál

Budapest, király-utcza 4. sz.

Képes árjegyzékek bérmentve és ingyen.

Valódi mosó-selyem, jótállás mellett 12 matringonként 30 kr.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

II. évfolyam. 1893. április 30. 18. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

VÖRÖS LÁSZLÓ.

Ő felsége 1893. április hó 9-én Vörös László osztálytanácsost a kereskedelemügyi m. kir. miniszteriumban miniszteri tanácsossá nevezte ki. Ezen állással a miniszterium III. vasuti szakosztályának főnöki állása van egybekötve, melyet eddigelé Szabó Jenő volt miniszteri tanácsos töltött volt be, de a hitelbank igazgatójává történt megválasztása folytán üresedett meg. Ezen főnöki állást egyébként Vörös László már körülbelül féléve kiváló buzgósággal és nagyfoku szakavatottsággal látja el.

Farádi Vörös László születet Dombegyháza pusztán, Csanád vármegyében 1849 junius hó 8-án. Középiskoláit Aradon, jogi tanulmányait pedig Nagyváradon végezte. A volt közm. és közl.-ügyi m. kir. miniszteriumba 1871-ben segédfogalmazóvá neveztetett ki, 1873-ban fogalmazó, 1879-ben titkár, 1889-ben pedig osztálytanácsossá lépett elő. Pályájának kezdetétől folyton a vasuti szakosztályban működött, ahol a vasutengedélyezési ügyeket kiváló szakértelemmel vezette, s az állandó vasutengedélyezési bizottságnak — melynek teendői különösen az ő vállain nyugodtak — egyik legtevékenyebb tagja volt. 1881—84-ig a volt magyar északkeleti vasut felügyelőbizottságának tagjává és 1882-ben a m. kir. államvasutak fennállott igazgató-tanácsának póttagjává lett, 1884-ben a budapest—pécsi vasut kormánybiztosává neveztetett ki. Ugyanezen évben a magy. kir.

VÖRÖS LÁSZLÓ.

állam-vasutak gépgyára- és a diósgyőri m. kir. vasgyár felügyelő-bizottságának póttagjává lett. 1887-ben a m. kir. államvasutak összülése póttagjának, valamint a vasuti tisztképző tanfolyamon a történelem rendes tanárának és kormány-biztosának, 1888-ban a posta- és távirda tisztképző tanfolyam kormánybiztosának neveztetett ki. 1892-ben mindkét tanfolyam felügyelő-bizottságának helyettes elnöke, valamint a budapesti közuti villamos vasuttársaságnak kormánybiztosa lett. Ugyanezen évben tüntette ki a Felség kiváló érdemei elismeréseül a III. oszt. vaskoronarenddel. A közlekedési tanfolyamoknak megteremtője és szervezője ő volt.

Ezekben van nagyban vázolva Vörös László miniszertanácsosnak az állam szolgálatában eddig kifejtett sokoldalu működése. Hogy jelen állása mennyire nagy és felelősségterhes, azt csak ugy itélhetjük meg, ha annak a tudatával birunk, hogy ezen állás mi mindent ölel föl hatáskörében. Ő alá, mint a keresk. miniszterium III. vasuti szakosztályának főnöke alá tartoznak: a m. kir. vasuti és hajózási felügyelőség, a műszaki-, az épitészeti- és az engedélyezési ügyosztály; továbbá a vasuti tanfolyam ügyei, a m. kir. államvasutak gazdasági és pénzügyei, nemkülönben a személyzetiek is. Ez irányu itéletünk teljes azonban csak akkor lehet, ha tekintettel vagyunk azon körülményre, hogy az állam-

vagyon legtetemesebb része t. i. a m. kir. államvasutak, melyeknek hossza az oszt. magy. államvasut magyar vonalainak megváltása óta 7,714·368 klm., melyekben a tényleges befektetési tőke 700.906,185 frt, s melyek 1891-ben 31,718,785 frtot jövedelmeztek, az ő felelősségterhes állásának hatáskörébe tartoznak. Ezenkivül ő még mint a m. kir. államvasutak összülésének rendes tagja az államvasutak azon ügyeinek intézésében is érvényesíti kiváló szakértelmét és rendkivül sok tudását, melyek a miniszterium hatáskörébe nincsenek fölvéve, illetőleg melyek az összülés elé utaltatnak.

Vörös László azonban nemcsak ez uton szolgálta a hazai vasuti- és közlekedésiügyet, hanem ennek irodalma terén is hervadhatatlan babérokat szerzett magának. Ő ugyanis már 1878-ban mint főmunkatárs lépett a «Központi vasuti és közlekedési közlöny» szerkesztőségébe, amely lapot 1879. január 1-én György Endrével átvette és a «Vasuti és közlekedési közlöny»-t alapitotta. Mint főmunkatárs 9 évig szakadatlanul és ernyedetlenül működött e lap szellemi és anyagi sikere érdekében, s 1887. elején György Endrének visszalépése után e lapnak formailag és névlegesen is tulajdonosa és felelős szerkesztője lett. György Endre az 1887. január 5-iki számban — visszalépése alkalmából — a többek közt a következőket irja: «Meg vagyok győződve arról, hogy e lap a jövőben is ugyanazon irányban fog haladni. Biztositék erre az, hogy épen az fogja vezetni, ki velem együtt vezette eddig is. Az ő kezénél jobb kezekbe nem lehetne letenni a szerkesztői tollat.

A «Vasuti és közlekedési közlöny» szerkesztésétől Vörös László 1887. julius hóban visszalép és a tulajdonjogot dr. Heltai Ferencznek átadja. Igen nehéz feladat volt reá nézve visszavonulni azon térről, melyen állandóan fáradságot nem ismerő buzgalommal, ügyszeretettel és a leghivatottabb tényezők t. i. a hazai vasutigazgatóságok teljes elismerésével működött, de erre kénytelen volt.

1882-ben az «Utmutató a magy. és közös közl. vállalatok hivatalos menetrendkönyve» czimű rendkivül hasznos és hazánkban hézagot pótló vállalatot is ő alapitotta, de ettől is a «Vasuti és közl. közlöny»-nyel egyidejüleg visszalépett.

Az általa alapitott «Vasuti évkönyv»-et éveken át egészen 1887-ig szerkesztette. Ezen évkönyvekben kiváló szakképzettséggel és rendkivüli alapossággal előadta az illető év legnevezetesebb szakeseményeit, ugy hogy ezen évkönyvek az ismeretek valóságos tárházait, a vasutügyeknek mintegy hű fotografiáit képezték. Hogy ezen évkönyv jelenleg mennyire hiányzik, azt csakis szakkörök tudják megitélni.

Ha mindezek után tekintettel vagyunk egyrészt Vörös László eddigi oly becses és oly sokoldalu működésére, másrészt pedig azon positióra, melyet a magy. kir. államvasutak hálózata az utóbbi évtizedekben nemcsak Európa — hanem világszerte magának kivivott, úgy bizonyára el kell ismernünk, hogy ez utóbbiban Vörös Lászlónak is határozott és számottevő érdemei vannak. És még kivalóbbak ezen érdemei az által, hogy valóban uttörő munkálatot végzett akkor, amidőn: «a hazai közlekedésügyet nyelvére, eljárására és érdekeire nézve a hazai közgazdaságnak vezérévé tette», amint ezt György Endre róla irja.

Ha végül mindezek után még figyelemmel vagyunk Vörös Lászlónak még egyéb — jellemi — tulajdonaira is, s benne nemcsak a kitünő szakembert, a legjobb hazafit, hanem a legtisztább és legnemesebb charactert is felfedezzük: ugy nem lehet kétség aziránt, hogy ezen — hazánk közgazdasági életre oly erősen kiható — magas polcz betöltésére senki sem hivatottabb ő nála, s épen ezért a közvélemény valóban legnagyobb megnyugvással és örömmel üdvözli őt ezen kiváló állásra történt kineveztetése alkalmából.

F. L.

MUNKÁCSY MIHÁLY «HONFOGLALÁSA.»

Irta: Dr. VÁLI BÉLA.

A magyar művészet története egy hatalmas alkotás bemutatása előtt áll. E napokban végzé be Munkácsi Mihály, kitünő hazánkfia «Honfoglalás» czimű óriási remekművét Párisban, neulley műtermében. A magyar festőművészet, ámbár tömérdek hatásos megörökithető esemény található a magyar történet évlapjain: alig foglalkozott hazai történetből vett közérdekü események megörökitésével. Sőt sajnálattal mondhatni el, hogy ez a csekély számu kisérlet, mely hazai tárgyu történeti anyagot tár elénk, legnagyobb részben ugy történeti mint festészeti szempontból elhibázott felfogást tűntet elénk.

Munkácsi immár huzamos ideje távol él a magyar szellemi intelligenczia tűzhelyétől, s messze van attól, hogy a magyar nemzet kegyeletét ébrentartó emlékek és érzések bűvkörétől: festményében mégis nemcsak a festészeti műremekek szinvonalát óhajtotta elérni, és érte el, de ezzel egyetemben a legfényesebb eredménynyel tett eleget a magyar történet követelményeinek is. Festményét látva kétségbevonhatlanul tárul föl előttünk, hogy Munkácsyt a művészet múzsájának csókja után a magyar történelem géniusza is homlokon csókolta.

Káprázatos szingazdagságban találjuk nemzetünknek ezredévelőtti fönségét, nagyságát, vitézségét és államférfiui bölcseségét, a költőileg eszményitett képzelet s meglepően alapos és széleskörű történeti tudós keretében előtünedezni Munkácsy képén, oly részletességgel és annyi ihlettel, a mennyivel festőművészeink közül még senki nem örökitett reánk festményt.

Mindaz a fenségben, szingazdaságban, s mély lelkismeretben nyilvánuló bűverő, mely Munkácsy: «Krisztus Pilátus előtt» czimű festményét világszerte bámulttá tette, internaczionális jellemszínezetével; e képen a magyarság nemzeti jellemvonásainak örök érvényességű apotheosisává lőn. Amott Krisztus isteni nagyságát, itt a magyar nemzet isteni küldetését tükrözi le Munkácsy geniálitása. Amazt megjeleniteni tömérdek művészi kisérlet és százakra menő történeti tanulmány tanusága segitett, mig emennél hasonlitási anyag épen nem állott rendelkezésére, sőt azon csekély forrásanyag is, melyből némi tájékoztatást meríthetett volna, ha nem is lehetetlenité, de igen sokszor megnehezité ellentmondó s kuszált bonyolulataival művészi ihlete által sugalt irányban való előrehaladását. Nem mások művészi és irodalmi tanulmányai, de saját művészi ihlete, magyaros műérzéke, és ernyedetlen történetbuvári szorgalma képesité Munkácsyt azon remekmű megalkotására, melynek látása a honszeretet érzéseit a legerősebb lendületbe hozza azoknál is, a kik évtizedek ota távol élnek szülőhazájuktól.

A szóban forgó festmény már nagysága által is a kiválóbb művészi alkotások közé tartozik. Hossza 13 és fél, magassága pedig 4 és fél méter lévén, szépen elfér rajta, mintegy százat meghaladó előtérben álló vitézi csoportozat, melynek megfestésével a művész immár másfélév óta foglalkozott naponként délelőtti 9 órától esti 5—6 óráig ernyedetlen szorgalommal.

A festmény kimagasló alakja Árpád fejedelem, kinek fejedelmi megjelenése szinte emeli a kép keretébe varázsolt szingazdagság összhangzatát. A magyaros férfieszmény mintalakja Árpád, kinek arczvonásait főúri kastélyaink czimertermeibe elhelyezett családi képeken látjuk sokszorositva. Ha Árpádhoz arczvonások tekintetében hasonlitani akarnánk valakit közéletünk kiválóbb alakjai közül, gróf Keglevich István volna Munkácsy Árpádjához legjobban hasonlitható: Árpád államférfiui genialitással párosult kiváló hadvezérre valló arczvonásaihoz igen szépen arányul nemes izléssel, de meglepő egyszerűséggel ékitett magyaros szines öltönye s magyaros szij-készülettel kantározott hófehér paripája. Fejedelmi környezete veszi körül Árpádot változatos genrealakokban mutatva be azon államférfi hadvezérek typusát, akik békében-harczban egyaránt vezérei voltak nemzetüknek.

Mintegy szép álom rajzik elénk Árpád és hat fejedelemtársának harczedzett, de gazdag élettapasztalatoktól érdekesitett magyarjellegü arczcsoportozata. E büszke tekintetü, gazdag pompával készült öltönyökben s drága fegyverzettel ékeskedő csoportozatnak a férfikortól életerős aggkorig változó arcztypusai közt egyetlen ifjui arcz tünik csak elő Árpád oldala mellett — Árpád jogörökösének személyében — kinek arcza a magyar gyermekeknek átfejlődését tükrözi le az ifjui kort jellemző arczvonásokban művészi kivitellel. Magyar alkatú tüzes paripákon ereszkednek elé mindezek egy domboldalról, melynek hátterét diszes szövetü ősmagyar jelvényekkel diszitett hadisátor foglalja el, körülvéve a fejedelmi udvar előkelőségeitől. Arczvonásaik, fegyverzeteik, lőszerszámaik megjelenitése a legnagyobb gonddal vannak kivive. Munkácsy gondos tanulmánya való-

sággal visszavarázsolja elénk a részben rég elfeledett, részben megtagadott magyar ékitési stilt. Anélkül, hogy festményét túlterhelné, vagy eltarkitaná egy-egy bőrkengyel tüzővarrásában, egy-egy pityke halmazban, egy-egy sallangcsomóban, egy-egy vitézkötésben vagy sujtáskacskaringóiban megujitja a magyar diszités régi kedves változatait.

Szemközt e festői fényben előrajzó csoportozattal a magyar vitézek alsóbb rangu tisztei s közvitézek gomolyognak elénk. Élénk taglejtésü túrulzászlós nép ez, melynek minden egyes tagja arczán viseli a fejedelem iránti mély tisztelet mellett, a magyar nemzet fiait jellemző büszkeséget, függetlenséget, s ezzel egyetemben — az ünnepélyes pillanat horderejének átérzését.

Ezen lovas és gyalogos hősök ivadékai foglalják el Nándor-Fehérvárát Kapisztrán keresztje alatt, ezek utódai küzdik át Rákóczy szabadságharczát s ugyancsak a tizedik század derekán ugyanazok ivadékai viszik diadalról-diadalra 48—49-ben a honvédők zászlait s kisérik 67-ben az alkotmányos királyt ünnepi lovasságként a koronázási dombhoz.

Szemközt áll velök a mozgalmas kép hőse, Árpád. Minden szem arczára les. Minden érzésnek nemzője és irányitója az ő tekintete. Árpád magyaros virágdiszszel kivarrott sárga-selyem alsó felöltőt visel, magyarosan panyókára vetett tigrisbőrrel. Fején fehértollas ezüst sisak van. Mellé magyaros ékitésü ezüst mellvért díszlik. Övében drágaköves tőr, oldalán remekmívü kard fityeg. Jobb kezében művészi veretü buzogány. Balkezében paripájának kantárszárát tartja.

Árpád és szemközt rajzó vitézei közti teret a szláv nép követei birják. Komoly, egyszerű megjelenésük kitünő átmenetet képez Árpád és vezértársainak fényes csoportja s a szemközt zsongó harczosok nehézkesebb s egyszerűbb öltözéke közt.

Fegyverhordozásra termett nép fiai ezek is, kiknek arcza a szláv typusz félreösmerhetlen jellegzetét képviseli. A hódolat jelvényeit teszik ezek Árpád, illetve a magyar nemzet elé. Egy agg lelkész, egy idősebb férfi s egy ifjabb férfi képezi a hódolat követeit.

Ez egyszerű, bőrszinű sárgaruhás és zöldruhás alakok testtartása, tekintete határozottan a szláv nép intelligenciájának jellegét hordják magukon. Egyikök szemragyogásából ki lehet olvasni, hogy e nép nemsokára Árpád vitézei közt leend, mint igaz hive az új államnak, melybe ők fegyvermérkőzés s a legyőzetés megalázása nélkül olvadtak be. Munkácsy szerintem igen helyesen fogta föl a mult ránk maradt foszlányait, valamint a hazában élő magyarság közt elszórva lévő szláv nép jelenbeli s jövőbeli hivatását. Nem hadi rabszolgák, de meghódolt harczosok ezek, leendő védői az imént keletkezett magyar államnak, melynek fiaira most is rajongva néz a legifjabb szeme.

A túrulos zászlók, lófarkas hadi-jelvények, vérvörös hadilobogó körött tolongó tábor szélén, fák árnyékában és sátrak között az elmosódó távlatban női alakok és gyermekek serege rajzik, kiváncsi ábrázattal egészitve ki a szingazdag látványt.

Munkácsy leirhatatlan előszeretettel alkotá meg e képet, melynek megfestése régi ideája s ifjukori vágya volt. Eszméjét a legszebben valósitá meg. Hazát s nemzeteket hódító magyarokat ábrázoló képe világkörüli bemutató körutjában ellenállhatatlan terjeszteni fogja a régi magyar nemzet fennköltségét, nemes hivatását, vitézségét és államalkotói hivatottságát — államiságunk ezredéves ünnepe alkalmából.

A HÉT.

Előkelő fodrászterem az Erzsébet-körúton. ***Telefon Hirmondó****-val és a* ***Figaro*** *nélkül. Reggeli kilencz-óra, hétköznapon. A segédek ásitozva elállják az üvegajtót.*

Kisfalvi Kiss Béla, *országgyülési képviselő, 38 éves, kövér és alacsony.*

Rózsa Jenő, *újságiró, 28 éves, soványa és lalavány.*

Gyula, *fodrászsegéd, 40 éves.*

Kisfalvi Kiss Béla belép, Gyula eleibe ugrik: «Jó reggelt, nagyságos képviselő ur, ide méltóztassék». Hanyagul átadja botját, kalapját, felöltőjét. Leül.

Gyula: Borotválkozni méltóztatik?

Kisfalvi Kiss Béla: Persze .... De vigyázzon, meg ne vágjon megint ...

Gyula: Nagyságos Uram, de kérem. *(Kendőt köt elibe és szappanozni kezdi.)* Az újságot méltóztatik?

Kisfalvi Kiss Béla: Soha! Soha sem olvasok azalatt, míg borotválnak. Vigyáznom kell a keze járására.

Gyula: Nagyságodnak igaza van. Ép oly szükségünk van a vendégre, mint a vendégnek reánk. A fej egy hajlása, az áll önkénytelen rángatódzása, ah, mindez feltartóztat munkánkban, pedig ez nagyon veszedelmes, nehéz és lelki-erőt igénybe vevő ....

Kisfalvi Kiss Béla: Lelkierőt?

Gyula: Nagyságod gunyosan mondotta. Pedig úgy van! Bennünket ép úgy kritizálnak, s joggal, akár csak más művészt. Hiszen, ha nagyságod belép a képviselőházba, fönnt a karzaton rögtön megered a suttogás: «Kisfalvi Kiss Béla kitünő színben van ....» S miért van kitünő színben? Mert — jól van megborotválva. Ellenkező esetben pedig azt mondják: «Kisfalvi Kiss Béla rossz színben van — nini, meg van vágva... Ugyan ki borotválja?» S én ekkor — elpirulok ... *(elpirul).*

Kisfalvi Kiss Béla: A telepathia erejénél fogva.

Gyula: Azt nem tudom, hogy épp a tele .... hogy is méltóztatott csak mondani? ....

E pillanatban belép Rózsa Jenő, kezet fog a képviselővel s leül egy másik tükör elé. Borotválni kezdik.

Rózsa Jenő: Rég nem láttam képviselő urat ....

Kisfalvi Kiss Béla: Párisban voltam. Sokat beszéltek pro et contra Munkácsy képéről, hát meglátogattam s megnéztem a műremeket. Mert csakugyan az! Becsületet fogunk vallani véle a Szalonban.

Rózsa Jenő: Képviselő úr tehát magyar szelleműnek találja?

Kisfalvi Kiss Béla: Annak. Bizony kiirhatnák az ujságba, hogy bár franczia uriember állott modelt Árpádnak, de az véletlenül olyan hatalmasan magyar arcz, sötét barna arczszinével, sas orrával, fekete körszakálával, villogó szemeivel, jóságos tekintetével. Aztán volt Munkácsynak elég magyar ember modelje, hisz magyar ember mindenütt akad. Párisban sok is van. Hanem persze kritizálni, kifogásolni kell mindent. Hadd legyenek a kicsik is nagyok!

Rózsa Jenő: Képviselő urnak igaza van. Addig hazafiaskodunk, mig elvégre a hazafiakat csépeljük le, valamennyit. Na én tartom Munkácsyt olyan hazafinak, mint a hazafiaskodás nevében ágaskodó vádolókat.

Kisfalvi Kiss Béla: Magam is. Csak egy pillantást kell vetnünk erre a hatalmas képre s megdobban a magyar ember szive.

Rózsa Jenő: Képviselő ur jelen volt a párisi községtanácsosok választásánál?

Kisfalvi Kiss Béla: Igen — ott voltam. Tudja olyan fajta az eset, mint a nagyváradi hirhedt apácza kérdésé. A párisiakat is két táborba terelte a kérdés, hogy kell-e apácza a kórházakban? Az atheisták persze erősen ellene vannak. Nagy-Váradon pedig ugyan ilyen a kérdés, hogy t. i. kell-e apácza az árvaházba, de nálunk — s ez a jellemző! — mély vallásos kérdés látszatával bir a dolog. Nagyváradon ugyan azt csiripelik a Rédey kerti verebek, hogy — a Tisza család harcza ez a Gerliczy családdal, jó — legyen bár igazuk a verebeknek, de bizony elég nevezetes, — talán szomoru is — hogy vallásos kérdések ilyen rettenetes elkeseredést tudnak szitani a...

Rózsa Jenő: Tizenkilenczedik század végén... ugy-e? De hisz Párisban is folyik még a harcz? Nem, képviselő úr, nem esett még át a világ a vallásosság korszakán.

Gyula: Poudre-t parancsol Nagyságos uram?

Kisfalvi Kiss Béla: Igen... No de csak nem akarja összehasonlitani a két esetet? Képzelje: a párisi községtanács többsége még ápolónak sem akarja az apáczát! Váradon még azt is nehéz keresztül vinni, hogy felekezet nélküli árvaházban ne tanitsanak apáczák! Csak elösmeri, hogy Francziaország ebben a kérdésben is megelőzött bennünket vagy száz évvel? De egyáltalán! Itt mifelénk közjogi vitáknál egyéb nem tud általános érdeklődésre számitani. Versek?

Rózsa Jenő: De kérem! a versek is! például Endrődi Sándornak az a szép verse a *Budapesti Hirlap*-ban. ...

Kisfalvi Kiss Béla: A melyik a királyt vigasztalja? Az is politikai színezeteért. Szegény poétát délben már azzal fenyegették, hogy pályázatot nyitottak az állására. Délután pedig jöttek a hirrel, hogy Vadnai Károly lesz az utóda, este már a *Budapesti Közlöny* kefelenyomatát küldték el neki, melyben — őt a király elcsapta: versekben!

Rózsa Jenő: A tréfa jó.... Hahaha!..

Kisfalvi Kiss Béla: Komoly — ám annak a háttere?!

Gyula: A rendes frizurák?

Kisfalvi Kiss Béla: Persze, hogy persze! Hanem annál kitünőbb a Kisfaludisták nagy tekintélyesdije. Hogy alig törődik vélük valaki, hát mostanság egyre mozgolódnak, utaznak a terv és inditvány szenzácziókban! Az is remek dolog volt, hogy felolvasásokat akarnak rendezni — tiszteletdijjal.

Rózsa Jenő: Igen, száz azaz száz koronáért!

Kisfalvi Kiss Béla: Most meg kimondják, hogy ők az irodalomtörténeti folytonosság

képviselői, szemben az ujságirókkal, kik Zolától datálják az irodalmat. Micsoda beszéd ez megint! Ilyen képtelenséggel csak amolyan ötvenes társaság vádolhatja a zsurnalisztákat; a kik az irodalomtörténeti folytonosság őrizésében nem olvassák a ma irodalmát, vagy ha olvassák is, megállva a tegnapnál....

Rózsa Jenő: Vagy a tegnapelőttnél...

Kisfalvi Kiss Béla: S igy nem értik meg a mát.

Gyula: Egész simán parancsolja nagyságod?

Kisfalvi Kiss Béla: Nem, amolyan költői rendetlenségben....

Künn felhangzik a katonabanda, az ezred magyar nótából átirt marsch ritmusán halad. Mindenik önkénytelenül elmosolyodik.

Rózsa Jenő: Látja képviselő úr, be kell vallanunk, hogy nagyon jól esik a nemzeti hiuságunknak. Aztán kérdem, hát miért nem közeledik a német mi felénk, csak egy lépéssel, vagy két lépéssel. Olyan szívesen a kebelére borulnánk! Hogy megeste a szivünket ez a nóta! Magyar nóta, hisz magyar fiuk ezek a bakák valamennyien. Lázong a vér az erekben, duzzadoznak az ereik, felcsillog a szemük az ő nótáik hallatán! Hát még ha magyar lenne a vezénylő is!

Gyula: Kész vagyunk nagyságos uram! Alászolgája!

Kisfalvi Kiss Béla: *(gúnyosan)* Ej — ráérünk arra még!

Rózsa Jenő *(kezet fogott vele, s a képviselő után kiált, ki az ajtónál visszafordul)* látja, képviselő úr, nem sokat változtunk mi Petőfi óta....

Kisfalvi Kiss Béla *(egy pár lépéssel beljebb jön)* Az igaz, hogy más dolog az — nemzeti hadsereg! Jelen voltam egyszer a párisi sorozásoknál.... A sok czifra sorszámmal, jelvénynyel milyen büszkén haladt végig a sok délczeg *tauglich*. Nem állott annak sirásra az arcza! Felültek az omnibusz tetejére s sötét estig dalolták a bakanótáikat.... A nép pedig tapsolt hozzá!... De már késő van, elkésem a képviselőházból.

Rózsa Jenő: S az ok a sietségre?

Kisfalvi Kiss Béla: Reczipiálunk!.... A viszontlátásra! *Lazzaroni.*

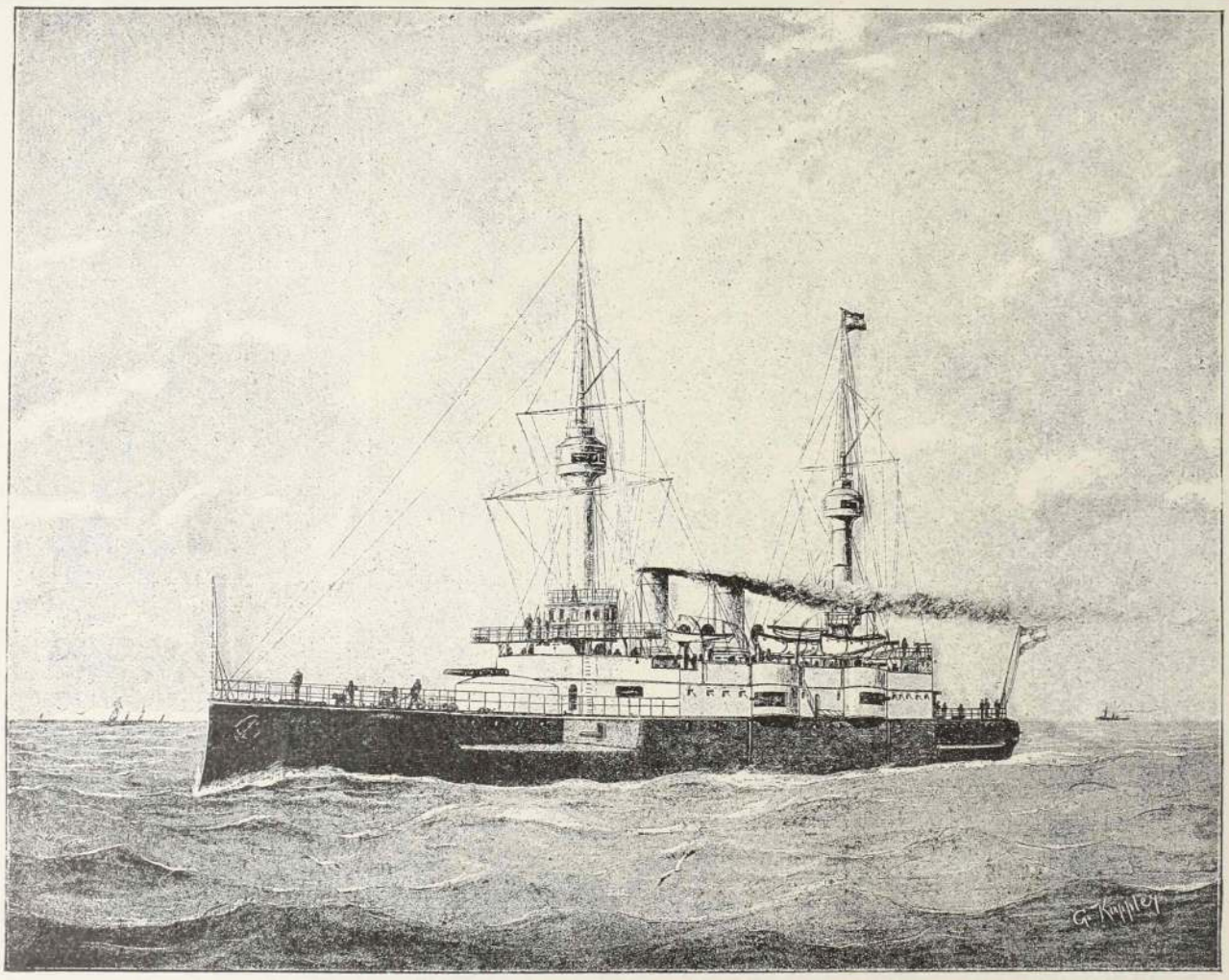

MÁRIA THERÉZIA HADIHAJÓ.

(Az osztrák magyar hadiflotta legujabb hajóját holnap bocsátják vizre. A hajókeresztelésre Károly Lajos főherczeg és Mária Terézia főherczegasszony Triesztbe utaztak.)

OMAR CHIJAM VERSEIBŐL.

(11. századbeli perzsa költő.)

Kutattam, merre a sötét pokol,
És azt is, hogy az éden kertje hol?
S szólalt egy hang: Hiába kutatod,
Mindkettő benned van, keressed ott!

*

Be szép az élbredező kikelet,
Jer élvezzük s a gondot, bút feledd;
De gyengén járj a zsenge fű felett!
Hisz lent szép lánykát rejt a sirverem
S e fű az ő poraiból terem.

*

Vékony kötetnyi vers, egy fél darab kenyér,
Borral teli kancsó, ezzel szivem beér,
S hol véled élhetek, egy zöld szigetke kén',
Aztán bármely királylyal sem cserélek én.

*

Jaj annak, ki nem ismer: szerelmi szenvedély
S nem is sejti, hogy benned mi bánat van
s mi kéj.

S jaj annak, kinek végső bucsúzót int a lét
És nincs a ki befogja megtört, bágyadt szemét.

*

Kétkedve tölti sok az életet,
Mások előtt meg legszentebb a hit.
Jő majd a kór s hangzik a föld felett:
Balgák, az üdv nem rejlik ott, sem itt!

*

Ti agyagosok, kik durván tiporva
Dolgoztok, gyürtok, puha sárba', porba':
Gondoljátok meg, hogy porladó testek,
Miknek ti durva lábbal neki estek.

*

Pillantásomat leköti a bornak gyönge pirja,
S fülembe cseng furulya-hang, mint bánatomat sirja.
Ha az agyagos serleget készit testem porából,
Tüzes borral legyen teli, hogy a ki issza, kábul.

*

Sokfélekép mutatkozik a bor,
Majd szőlőfürt, majd ember-érbe' forr.
Ne tarts attól, hogy eltün nyomtalan:
Örök, csak más, meg más alakja van.

*

A dicsőségnél többet ér a kancsónak leve,
Többet, mint Kobad trónusa, mint Khosrus hírneve.
És többet ér egy lehellet szerelmes ajakán,
Mint hogyha száz dervis papol nappal, meg éjszakán.

*

Ne hajtsd fel addig a boros pohárt
Míg egy cseppet nem szórsz a tar mezőre:
Üde harmatként száll azok szemére,
Kiket a néma sír ölébe zárt.

*

Szeretem a bort csillogó pohárba,
Ha szól mellette édes hangú hárfa.
Az aszkétát is kedvelem nagyon,
Ha száz mértföldnyi távolban vagyon.

*

Szem nem hatolt még a fátyol mögé,
Mely a világok sorsát elfödé.
Hetven év óta ezt hányom — vetem
S most is rejtély — és elfolyt életem.

Feleki Sándor.

GYERMEKSZERELEM.

Irta: AMBROZOVICS DEZSŐ.

Lehullott csillagnak nincsen ragyogása, elhervadt virágnak, messzetűnt napoknak nincs föltámadása!

Ki ne emlékeznék verőfényes gyermekéveiből a hosszu téli esték kedves tánczóráira, selyempihés pólyákból ébredező szivek virágfakadására, csicsergő érzelmek naiv szárnypróbálgatásaira.

Szivemben kiolthatatlanul lángol a messzetünt idők fáklyája, melynek örök világossága a magány ihletett perczeiben szelid fényt áraszt lelkem minden zúgába. Ujra érzem a bölcső ringatását, hallom az alig arasznyi népség vidám kaczagását, s érzem az első «tánczosnő» keble pihegését. ajka leheletét s az öntudatlan gyermekszerelem mámorát:

. . . Fölpattanok ilyenkor képzeletem szárnyas paripájára, visszaszállok a boldog gyermekkor tündérkertjébe, s az évek sűrűsödő ködfátyolán, könyeim reszkető szivárványán keresztül elmerengek a káprázatos kép glóriáján.

Ime egy lehelet. . . egy kikapott akkord . . . egy örökzöld levélke belőle . . .

*

Még most is jól emlékezem arra a hosszukás négyszögletű tágas teremre, a melyben Terpszihore könnyed művészetét gyakoroltuk s a bálok ártatlan iskoláját jártuk.

A pirosra festett falakat előkelő művészek képei s stylszerű keretekbe foglalt pompás metszetek diszitettek. Az ablakok párkánya tele volt virággal, örökzöld cserjékkel, melyek valóságos téli kertté varázsolták a kellemes szellős szobát, s olyan üdévé tették benne a levegőt, hogy önkénytelenül is fölvidultam, valahányszor átléptem a küszöbét. Az egyik szögletben valami szép szobor fehérlett, a másikban hatalmas zöld fayance kályha állott s kedélyes meleget árasztott minden zugba. A tánczórák alatt a bútor a mellékszobába szorult, csak a falak mentén volt felállitva nehány szék a kis tánczosnők és a kiváncsi mamák számára.

Nagyon szerettem ezt a szobát s rendesen én voltam benne az első, ugy hogy nem egyszer, már jóval az óra előtt ott ültem a szobor alatt és beszélgettem a kedves házikisasszonynyal, a kis Saroltával.

Gyermekkorunk óta ismerősök, játszótársak voltunk, s évek multán valami rendkivül benső és bizalmas viszony fejlődött ki köztünk. Naiv őszinteséggel beszéltük el egymásnak legapróbb élményeinket s ugyszólván nem volt titkunk egymás előtt. Ha egyikünk örült, a másik is mosolygott, s viszont a gyermekévek apró fájdalmainak képzelt terhét is gyöngéd szeretettel és önzetlenséggel megosztottuk. Ez a viszony eleinte tiszta és átlátszó volt mint a tavaszi napsugár, de minél jobban kinőttünk a gyermekczipőkből, annál inkább átalakult, s egyszerre olyasvalami lett belőle, a melyről akkor még magunk se tudtuk, hogy micsoda. Ha egy-egy hosszabb távollét után ujra összeakadtunk, se vége se hossza nem volt a szónak s szinte boszankodtunk, mikor a többiek érkezni kezdtek, s banális kaczagásukkal, pajkos lármájukkal megzavarták ártatlan csicsergésünket.

Hat óra tájban bekopogtatott a múzsa, egy vékony lábszáru potrohos és illetlenül veresorrú tánczmester képében. Kecses léptekkel odalépett a szoba közepére, s meghajtotta magát, mire egyszerre lecsendesült a zürzavaros zsongás, kiki a párja után látott s pár percz mulva szép sorban álltunk a rettegett mester előtt, a ki bizony nem a legelőkelőbb helyen tanulta az udvariasságot.

Az óra hamarosan elmult, s utána kezdődött az igazi mulatság. Egyik-másik mama odaült a zongorához, eljátszott nehány csárdást vagy keringőt, s ilyenkor valamennyien tánczra perdültünk és szánalmas ugrándozást vittünk véghez.

Volt közöttünk egy pelyhesállu kamasz, a kit a fiuk közül senki se szivelhetett kiállhatatlan modora és üres pöffeszkedése miatt. De a legfőbb kifogásunk az volt ellene, hogy a lányok valósággal bolondultak utána, és boldogok voltak ha «Béla ur-ral», mint a hogy őt nevezni szokták, tánczolhattak. Ez a Béla ur, egy körülbelől tizenhét éves ficzkó, a kiről tulajdonképpen nem is tudtuk, hogy keveredett abba a gyerektársaságba — monoklit és lakczipőt viselt, az orrán keresztül beszélt s a szerénységről és illedelemről halvány fogalma sem volt. De ügyesen tánczolt és olyan furcsa dolgokkal tudta mulattatni a lányokat, hogy el-elpirultak ugyan, de ki nem fogytak a kaczagásból.

Egy este megkéstem. Már a franczia négyest tánczolták. Illedelmesen kezet csókoltam a háziasszonynak s első dolgom volt, hogy körülnéztem Sarolta után. Csakhamar meg is találtam. Két kézzel kapaszkodott Béla ur karjába s kaczagva, pirulva beszélgetett vele. Éreztem a mint a vér arczomba szökött s daczosan levetettem magamat egy székre. Sarolta mosolyogva integetett, de én ugy tettem mintha nem is vettem volna észre.

Ettől a percztől fogva még inkább meggyülöltem Béla urat. Dühös pillantásokkal néztem végig rajta, de ő korához méltó elbizakodottságában diadalmasan mosolygott ingerültségemen, s mikor a négyesnek vége lett, odavezette hozzám Sarolát, megcsókolta a kezét és gunyosan igy szólt:

— Itt hozom a tánczosnőjét, teljes épségben, de máskor korábban jöjjön.

Ezzel odabbállt s affektáltan csuszkált végig a parketten.

— Jó estét dudus! — szólalt meg Sarolta az őszinte öröm hangján, s mosolyogva megczirógatta a kezemet. — Hol késett ilyen soká?

Én, felelet helyett makranczosan elfordultam s haragosan kikaptam a kezemet az övéből.

— Talán haragszik? — kérdezte megütközve. Odaült mellém s naiv kiváncsisággal nézett a szemembe. — Ugyan miért?

Csupa daczból nem szóltam egy szót sem, s folyton csak azt a monoklis kamaszt néztem, a ki a szoba másik sarkában pompásan mulatott ezen a furcsa jeleneten.

Sarolta észrevette, összecsapta a kezeit s hangosan felkaczagott.

— No hallja dudus — szólt nevetve — nem hittem volna, hogy még mindig ilyen gyerek! — s szinlelt negédességgel hátrahajtva a fejét, otthagyott a faképnél.

Ez még jobban boszantott s érzékenyen sértette önérzetemet. Boszuból, egész este rá se hederitettem többet Saroltára, s mikor az órának vége volt, belopóztam a mellékszobába s a legkomolyabban elkezdtem szomorkodni.

Künn a nagy szobában elkezdtek tánczolni, s az én boszuságomra pompásan mulattak.

Egyszerre előttem termett Sarolta, s mintha semmi se történt volna köztünk, igy szólt:

— Dudus kérem, kösse meg a czipőmet . . . ugy a fejembe megy a vér, ha lehajolok! — s az ártatlanság öntudatában kaczérságával odatartotta a lábát.

Átjárta szivemet ez a meleg hang, egy futó pillantást vetettem arra a kedves kis borzas angyalfejre s egy pillanat alatt feledve volt minden.

Féltérdre ereszkedtem s elkeztem babrálni a czipője szalagjával. De mikor véletlenül hozzá értem kék harisnyás lábacskájához, mintha izzó parázs égette volna meg az ujjaimat.

— Ejnye beh ügyetlen!

Csak ugy fél füllel hallottam ezt a hizelgő bókot, melyre egyébiránt ezuttal rászolgáltam, s ujra elkezdtem kötözni a czipőjét, közben elnéztem azt a kedves piczi lábat s valami láthatatlan erő ugy unszolt, ugy biztatott . . . csókold meg . . .

Ebben a perczben Sarolta lassan lehajolt, átölelt s egy csókot nyomott az ajkaimra. Mint a gubóról a ragyogó selyemszál, ugy foszlott le sziveinkről a szerelem fényes fonala s összeolvadt ebben az első, édes, felejthetetlen csókban.

— Édesem! . . suttogta halkan, s bársonyos kezével végig simitotta az arczomat.

Már nem is tudom . . . Valami csodálatos, mámoros illat áradt szét körülöttem, mely elkábitott, hallottam kis szive izgatott dobogását, éreztem keble gyors pihegését, egy pillanatra karjaimban tartottam ezt az édes, aranyos gyereket, és . . .

Nincs tovább . . Éppen olyan ártatlanok voltunk mint azelőtt és elfogulatlanul néztünk egymás szemébe . . .

*

A tánez-saisont mindig nagy gyermekbál szokta volt berekeszteni, melyen kivételesen, a felnőttek módjára reggelig tánczoltunk és pompásan mulattunk.

Eljött a várva-várt este.

A fényesen kivilágitott terem ünnepi diszbe öltözött. Az ajtók és ablakok felett friss lombkoszorúk omlottak alá, s a négy szögletben virágkosarak voltak felállitva, melyekben hatalmas pálmalevelek alatt virágok illatoztak.

Mikor beléptem, legelőször Saroltával találkoztam . . . Olyan volt mint a tiszta harmatcsepp, mint a tavaszi hajnal lehellete, mint a május rejtelmes zsongása . . .

— Az első négyes az enyém? — Kérdeztem tőle a biztos öntudat hangján.

— Jaj duduskám, — felelt elpirulva — ne haragudjék, de már eligértem.

— Kinek?

— Béla urnak.

— Ugy!? — mormogtam ingerülten. — Akkor az első csárdás!?

— Azt is . . . de . . .

— Azt is Béla urnak ugy-e?

— Igen . . de duduskám . . .

— Szóval, hát egész éjjel Béla urral fog tánczolni . . .!? Jó mulatást!

Ezzel sarkon fordultam, s a legnagyobb udvariatlansággal otthagytam őt a szoba közepén.

— Dudus . . . dudus . . . — kiáltott utánam halkan, de én nem hallottam, nem akartam hallani.

Az egész mulatságom el volt rontva. Az indulat hevében megfeledkeztem arról az édes csókról, meg a köztünk évek óta fennálló viszonyról, s mindenáron boszút akartam állni mellőztetésemért

Csordultig tele volt a szivem, s kimondhatatlan keserüség öntötte el a lelkemet De azért iparkodtam vig lenni, nehogy észrevegye rajtam, hogy ő érette bánkódom. Csevegtem, kaczagtam s oly eszeveszetten tánczoltam, hogy a szupé-csárdás után szinte magamon kivül dőltem bele egy karosszékbe.

Forgott velem a világ s annyira elkábultam, hogy az első pillanatban nem is vettem észre Saroltát, ki ott pihegett mellettem egy másik széken, s csipkés kendőjével törölgette a szemeit. Ugy ült ott mint a meghajszolt, kifáradt kis madár.

— Duduskám . . . üljön ide mellém . . . beszélgessünk! suttogta szintelen, kifejezéstelen hangon, s mélyen felsóhajtott.

Mikor látta, hogy nem mozdulok, felkelt s odajött hozzám. Közelebb huzta a széket, leült s gyöngéd tartózkodással megfogta a kezemet.

— Miért haragszik?

— Még kérdezi!?

— Persze hogy kérdezem! Én nem adtam rá okot. Lássa, ha előbb jött volna, akkor magával tánczoltam volna. De mit tehettem igy egyebet? Béla ur kérte, csak nem hazudhattam neki?

— Dehogy nem!

— No . . . duduskám . . . lássa, aztán meg mit szóltak volna, ha egész éjjel együtt tánczolunk?

— Hiszen egy lépést se tánczoltunk . . .

— Én nem vagyok oka!

— Hát ki?

— Ki . . . Lássa maga nem szeret engem, mert ha szeretne, nem beszélne igy velem.

Ez felrázott zsibbadtságomból s rápillantottam . . . két könnycsepp csillogott a szemében. — Nem szeretem! kiáltottam fel fájdalmas, szemrehányó hangon. Maga nem szeret engem, mig azt a kiállhatatlan Béla urat, azt a majmot . . .

Sarolta szemeihez emelte a zsebkendőjét s letörölte a könyeit, másik kezével pedig szinte önkénytelenül szorongatta egyik ujjamat.

— Nos, ha szeret — szóltam nyomatékosan — adja nekem azt a rózsát. Ugy is tudom, hogy «tőle» kapta.

— Ezt itt? kérdezte keblére mutatva s a szemembe nézett.

— Igen.

Elpirult, zavarba jött s egy pillanatig habozott. De a következőben kissé előrehajolva kitekintett, a másik szobába, majd levette kebléről a rózsát s a kezembe tette. Odahajolt hozzám, megcsókolt s azután mint egy futó álom, hirtelen eltünt . . .

Künn a tánczteremben valami szép, bánatos keringőt húztak. Ajkamhoz emeltem a rózsát s szenvedélyesen megcsókoltam.

Ez volt az utolsó áldozat, a mit a kedvemért hozott . . .

Pár év mulva ott voltam az esküvőjén. Egy derék jóravaló fiatalembernek lett a felesége. Az orgona magasztos hangjai felébresztették bennem a mult szunnyadó emlékeit, s ugy éreztem, mintha erős, átható rózsaillat vegyült volna a tömjénfüst ég felé gomolygó kékes karikáiba . . .

ERZSIKE.

Irta: VÉRTESI DEZSŐ.

Erzsike három évig nem volt otthon. Mikor felnőtt, odaadta nevelőbe Constantin abbé egy tanitó ismerőséhez. Sok pörbe, könyörgésbe került ez, mert Polli néni sehogysem akart ebbe beleegyezni.

Végre is győzött Constantin abbé azzal az argumentummal, hogy nevelőbe kell adni a leányt, mert azt akarom, hogy okosabb legyen, mint te vagy Polli.

Erre már nem tudott Polli felelni. Beleegyezett, de kikötötte, hogy minden hóban meglátogatja Erzsikét, a mit az abbé szivesen megengedett.

A harmadik év után kijelentette Polli néni, hogy most már haza kell hozni a leányt, ha törik-szakad is.

Szegény abbénak, ha nem akart mindennap házi zivatart, meg kellett engednie, hogy Erzsike egy hónapot otthon töltsön.

— Hisz maholnap már tizenhét éves lesz, tán már férjhez is adhatjuk. Eleget tanult már a tanitónál; aztán csak megengedi abbé úr, tette hozzá gunyosan, hogy gyönyörködhessem a tanitó úr nevelésében.

Megirták Erzsikének, hogy hazajöhet egy egész hónapra.

Harmadnapra megjött a felelet.

— Olvasd csak a levelet Polli, az az ördöngős leány már megint mit fundált ki, Szivesen hazajövök bácsikám irja, de vendégeket is hozok. A tanitó bácsit meg a fiát is meghivtam, ők is ott maradnak egy hónapig. Egy hónapra vendégeket hivni, mit szólsz hozzá Polli?

— Már megint belekapaszkodik a szegény leány kérésébe . . . Hát van valami rossz ezen az ártatlan kérésen? . . . kibirja a maga parochiája a vendégeket . . . Még a kákán is csomót talál.

Az abbé gyorsan visszament szobájába. Polli megharagudott és akkor tudta az abbé, szó nélkül meg kell hódolni.

Megjöttek.

A vasuti állomásnál várták . . . Hogy megnőtt, milyen szép lett, mióta nem látták. A szőke haj megbarnult, a szép homlok alul két barna szem kandikált ki, ajkain ott ült mindig a pajkos mosoly, a mi oly kedvessé tette az üde leányarczot.

Leszállt a kocsiról és a másik perczben már az abbé keblén volt, össze-vissza csókolta; a harmadik pillanatban meg Polli néni kapta ki a részét.

— Hisz te már nagy leány vagy Erzsi, volt az abbé első szava.

— Bizony, aztán gondolja csak abbé bácsi, még sem akartak nekem hosszú szoknyát vetetni . . .

— Csintalanul megfenyegette a tanitó bácsit, ki Polli nénivel beszélgetett.

— Ugy-e megengedi bácsikám, hogy hosszu ruhát viseljek?

— Már hogyne engedném ha te kéred. Gyalog mentek be a faluba.

Az abbé Erzsikével ment, a többiek hátramaradtak.

— Ne haragudjék bácsikám, hogy vendégeket hoztam. A tanitó bácsit nagyon szeretem ugy mint magát, a fiát meg . . .

Az abbé mosolygott.

— Nos miért nem folytatod Erzsi?

— A fiát megsajnáltam, most lett kész ügyvéd, sokat tanult, hát hadd pihenjen egy kicsit.

— Aztán mindjárt elfogadta meghivásodat?

— Muszáj volt . . . Mert tudja bácsikám, nekem nem szabad ám ellenszegülni. Nem is mer. A mit kimondok, azt megteszi.

Az abbé csodálkozva nézett reá. Egy fiatal ember, ki a leány szeszélyeit szó nélkül teljesiti. . . . sokat olvasott ő arról regényekben. Szólni akart, de hazaértek.

*

Az egész falu örült Erzsikével. Meghivták mindenfelé még a kastélyba is, de ő nem fogadott el meghivást.

— A bácsihoz jöttem látogatóba, annál akarom tölteni a napokat, mondá.

A tanitó az abbéval sétált mindenfelé. Egymásnak panaszkodtak a világ mulandóságáról, rosszaságáról és sürün emlegették azokat a régi, jó időket, mikor még minden máskép volt.

Áldott jó ember volt ez a tanitó, tipusa az igazi tanitóknak. Rajongásig vitt hazaés emberszeretet, a mit még a folytonos anyagi gond sem volt képes megtörni, jellemezte őt leginkább. Nagyon megszerette őt az abbé, de még jobban Polli néni.

Csak az ügyvéddel nem voltak megelégedve. Az a második napon megismerkedett a jegyzővel meg a biróval, folyton velük volt, csak étkezni járt haza és Erzsikét feltünően kerülte.

Egy este szóvá tette Polli ezt az abbénak.

— Ugyan Polli, te már megint nem érted a dolgot. A gyermekek szeretik egymást és most egy kicsit kötekednek egymással. Látszik Polli, hogy nem tudod mi a szerelem.

Polli nem volt megelégedve a válaszszal, többet akart tudni.

Másnap ebéd után megfogta az ügyvédet.

— Erzsikével a kertbe megyünk délután, tartson ön is velünk. Ne menjen el ma a jegyzőékhez.

— De el kell mennem, megigértem.

Polli nénivel nem volt jó tréfálni, hamar kijött a sodrából.

— Mit nem jön, tán kevesli a mi társaságunkat? Vagy a jegyzőéknél jobban érzi magát? Alighanem a jegyző leányának udvarol, ennek a csunya lánynak, ki két okos szót sem tud mondani.

Erzsike kipirult arczczal lépett a szobába, ugy látszott, hogy hallotta Polli néni szavait.

— Igen nénike az tetszik neki, annak udvarol.

Felkaczagott. De a másik pillanatban eltünt a mosoly ajkáról és zokogva borult Polli keblére . . .

— Nagyon szerencsétlen vagyok nénike, suttogá.

Az ügyvéd sietve elment.

Polli letörlé a leány könyeit, odaülteté maga mellé a diványra, megfogta kezeit, átkarolta.

— Mondj el mindent Erzsi.

— Nem sok mondani valóm van nénike. Szerettük egymást, mióta megismerkedtünk és én mégsem mutattam neki azt, hogy szeretem. Nem mertem. Kerültem, azzal védekeztem ellene. Kérdéseire alig válaszoltam és azért ő mégis elhalmozott jóságával, szeretetével és sohsem mutatta, hogy ő ezért neheztel reám. Nem akart idejönni. De a mikor én hivtam, akkor szó nélkül beleegyezett. Itt az első nap nagyon barátságos volt hozzám, de én még mindig a régi Erzsi voltam. Ugy-e

furcsának találja ezt nénike, de én nem tehetek róla. Ha közelében vagyok, elhagy bátorságom, szivem hevesen dobog és nem tudok barátságos lenni . . .

*

Összeültek tanakodni az abbé, a tanító és Polli . . .

Én nem tudom meggyőzni a fiamat, ő meg akarja büntetni Erzsit a hidegségért.

— Istenke, milyen nehéz egy leányt, férjhez adni, mennyi bajjal jár az, vélte az abbé.

— Hátha még négy-öt lenne, tette hozzá Polli néni pajkosan.

Végre is az abbé inditványát fogadták el.

— Össze kell hozni a gyerekeket valahol, hogy kibeszélhessék egymást. Aztán össze kell adni őket minél hamarabb, legalább meg lesz a püspök öröme is, ki minden hónapban megkérdezi, hogy mikor lesz már a lakodalom.

Polli néni ügyesen rendezte a dolgot. Az ügyvédet beküldte Erzsi szobájába azzal, hogy a papája várja.

A szoba ajtajához pedig odaálltak mind a hárman — hallgatódzni.

A szobában Erzsike volt.

Az ügyvéd leült a diványra olvasni, Erzsi kézimunkán dolgozott.

— Nincs valami kérdezni valója tőlem, Sándor?

— Nincs . . .

— Ugy kimegyek, nem zavarom.

Az ajtó felé tartott, Polli néni hamarjában bezárta az ajtót, hogy valahogy ki ne mehessen.

— És a jegyző leányának tud udvarolni?

— Az szivesen fogadja.

— Sándor! . . .

— Hát csak haragudjék, van oka reá elég. Mikor önnek udvaroltam, mikor megtettem minden kivánságát. . . . akkor kinevetett és kikerült. Alig felelt kérdéseimre, a mi nekem tetszett, az önnek sohsem tetszett és mit tudom én, hogy még mit tett ellenemre. Mikor aztán látja, hogy másnak udvarlok, akkor fellázad büszkesége vagy hiuságs és haragszik.

— Megérdemli-e a fiatal ember, hogy szeressék őt, mikor oly könnyen bánik azzal, a kit szeret.

Az ügyvéd mosolygott.

— Hát csak nevessen ki vagy haragudjék, azért kimondom, a mit már régen ki akartam mondani. Azért voltam oly hideg önhöz, mert féltem, hogy valaki észreveszi, hogy szeretem és akkor megtudja az egész világ szivem félve őrzött titkát.

Sirni kezdett.

Sándor odament hozzá, átkarolta.

— Hisz csak próbára akartalak tenni Erzsi, meg akartam tudni, hogy igazán szeretsz-e.

Polli néni tapsolt örömében. Benyitottak.

— Hát ha kitudtad a titkot, jegyezd is meg magadnak, mert ilyen leányt nem kapsz a világon többet.

*

Még aznap levél ment a püspökhöz, a melyben megirták, hogy a vőlegény fess, magas, fekete szemü, göndör haju fiatal ember, ki nemsokára megnyitja ügyvédi irodáját.

ANDALUSIÁBAN.

Irta: UJVÁRY IGNÁCZ. (3)

A marokkói szultán szigoruan megtiltotta azt, hogy arabslovakat Marokkóból Európába szállitsanak. S igy számos európai tölt évente néhány hónapot Tangerben a lovak kedvéért. Csakis az viheti magával Európába lovát, a ki azt a szultántól kapta ajándékba.

Még többen, mint az angolok, élnek Tangerban a spanyolok, ezeknek legnagyobb része állandóan letelepedett lakója a városnak; franczíák, olaszok és németek csak csekély számban tartózkodnak itt. Ezeken kivül legnagyobb quantumát képezik Tangernek a mohamedán arabok és mórok vagy negrók, azután a zsidók. Maga a város hatalmas bástyafalakkal van körülvéve, melyeknek némely része tán még a rómaiak Tingis nevü gyarmatának maradványai. A tenger felől a falak meredek sziklaormokra vannak épitve, melyeknek fokán elhanyagolt ágyuk százai hevernek szanaszét, ezek közül csak néhány élvezi azt a kiváltságot, hogy ha valamely idegen flotta köt ki a tengeri kikötőben, annak üdvözlésére istenigazában kidöröghette magát. Közvetlen a romantikus sziklás part mellett a tenger nem igen mély s apály alkalmával az alágördült kőhalmazok közt zöld és barna mohával bevont ágyukat láthatni, melyeket Tanger elfoglalása alkalmával a spanyolok vagy a franczíák dobáltak le a várfokról. A szárazföld felé fekvő délkeleti bástyák oldalán terül el a nagy vásártér vagy «soco grandi», a bástyával szemben fekvő halmokon pineák és olajfák között több európai tulajdonát képező villa tarkállik. A villacsoport elején mindjárt a «Soco» szomszédságában emelkedik Tanger legnagyobb hotelja a «Ville de France», melynek terasseáról pompás kilátás nyilik Tanger hófehér házcsoportjára és a kék atlanti tengerre. A soco grandi a legfestőibb és legérdekesebb látni valója Tangernek. A mint a város szük utczáiból kilépünk a soco-ra nyiló kapun jobbra és balra apró vityillókat látunk, melyek oda vannak ragasztva az öreg várfalakhoz, mint eresz aljához a fecske fészkek. Ezekben az ütött-kopott vityillókban árulnak a soco nagykereskedői. Hajnalban, midőn a muezzin a Mose tornyáról elénekelte a reggeli imát s a torony ormára felvonta a szent zászlót, az arabs kereskedő kirakja a kunyhó kincseit az ajtó elé, hogy országvilág lássa, miféle drága, ócska és új portéka kapható nála.

Ő maga pedig behuzódik a sártetős hajlék hüs zugába s kávéját szürcsölgetve olvassa a koránt vagy sovár szemekkel lesi az arra menő idegeneket.

Ha idegent lát rögtön rápiszszeg és rákiált: Hej! Hej! muszió, muszió! . . . .

Az arabus a legnagyobb készséggel mutogatja rendre kosztümeit, hosszu csővü, finom kivitelü puskáit, pisztolyait; a puskaportartókat, papucsokat, tőröket és ékszereket. Mutogatás közben összehadar tücsköt-bogarat s ilyenkor beszéde zagyva keveréke az arabsnak s Europa összes nyelveinek. S mivel hosszu évi praksziss megtanitotta arra, hogy legtöbb holmiján könnyen tuladott akkor, mikor rájok fogta, hogy régiek, ezt most is megteszi s mindenikre ráfogja: «*muszió esto antuigua bueno antuigua!*» Ha valaki ezután vásárlás nélkül hagyja a faképnél ő kelmét, el lehet rá készülve, hogy egy pár válogatott arabs gorombaságot kénytelen zsebre tenni.

Az arabs igyekszik minden áron portékáján tuladni, nem sajnál fáradságot, időt, többnyire szemtelen, tolakodó; egyszóval kereskedői modora sokkal felülmulja a mi zsibvásárunk Khonjainak és Maierjeinek modorát. — Közvetlenül a nagy kaputól jobbra rendszerint negyven-ötven csacsi álldogál, melyek kibérelhetők teherhordásra, vagy nyargalásra. Filosofhoz illő nyugalommal hallgatják a vásár zaját: de ha ezután valamelyiknek jó kedve támadt s oldalba rugja egyik-másik társát, akkor megbomlik egész füles gyülekezet s bezzeg van dolguk a gazdáknak, a compániát a régi nyugalomba visszakényszeriteni. Minden létező modern közlekedési eszköz Tangerben teljesen ismeretlen s azt helyettesiti a ló, öszvér és a csacsi. A vasutnak hire, hamva nincs s egész Tangerben egyetlen egy kétkerekü kordét láttam, ezt is az europaiak tartják közösen, hogy rajta a szemetet a városból kihordják. A csacsik gazdái csoportosan álldogálnak a boltok előtt vagy a szomszéd kávéházban gyékényre kuporodva kávé mellett sakkoznak vagy dámáznak, vagy szivják apró piros cseréppipákból a boditó kiffet. Odább a só árusok, a déli gyümölcs kereskedők, szijgyártók, szitakötők, papucsvarrók és czukrászok, kiknek sokszinü czukrokkal megrakott asztalát ezer meg ezer méh, darázs és légy dongja körül.

A stabil elárusitó-helylyel biró kereskedőkön kivül érdekesek a lótó-futó kereskedők, kik az egész boltot kosárban vagy a hátukon czipelik, vagy a csacsival czipeltetik. Ezek némelyike éktelen orditással igyekszik a vásárló közönség figyelmét magára vonni, mivel Marokkóban az orditozás képezi az anonszálás egyedüli módját. Ezek a kereskedők rekedt monotonsággal ismétlik reggeltől estig az illető árú nevét.

A soco festői szépségét emelik az afrikai Sudánból odakerült berberek, rongyos karavánosok, a vidék sullohi földmivelői. Tanger arabsai, mórjai és zsidó lakósai mellett Európa sőt Amerika különféle népei. Ezek különféle viselete, egymástól elütő nyelve babeli karaktert adnak a vásárnak. A tér közepén négy fehér fallal köritett födetlen házacska áll, az ajtó feletti póznán piros zászló leng; ez valami szent dervisnek sirja. Szegény dervis! elég nyugtalan helyre került az ő nyughelye, mert azt hiszem sokszor megfordulhat sirjában, ha hallja hitsorsosainak egetverő lármáját és szitkozódását. A tér jobb oldalán alacsony dombon pihennek a karaván tevéi és dromedárja, melyek vagy csoportonként fekszenek, vagy három lábon állva kérődznek, mivel egyik első lábát minden tevének a megérkezés alkalmával felkötik, hogy a csordát el ne hagyja. Néha 35—40 tevéből álló karaván érkezett; ezek többnyire Sudánból vagy Fezből hozzák a különféle terményeket a kikötőbe. Állandó és jellemző alakjai a soconak a vizhordó arabok és moriskók.

Mivel Tanger sziklás hegytetőn épült, viz csak a völgyekben vagy a házak udvarán levő rezervoárokban van. Ezek a vizes emberek reggeltől estig czipelik a vizet kecskebőr tömlőkben. A vizhordó arabs övéről czifra rézcsészék, egy réztányér és csengetyü lóg le.

(Folytatás következik).

A NAGY FESTŐTEREM A M. KIR. OPERAHÁZBAN.

RÉSZLET A SPANRAFT MŰTERMÉBŐL A M. KIR. OPERAHÁZBAN.

AZ OSZTR.-MAGYAR HADSEREG.

Si vis pacem, para bellum. Ha békét akarsz, készülj a háborúra. Más szóval annyit jelent ez a latin közmondás, hogy az, a ki békében akar élni szomszédaival, győzze meg azokat hadi képességeiről és ez által szerezzen tiszteletet hadi erejének. A népek életére vonatkoztatva ez annyit jelent, hogy az államnak nemcsak a veszély pillanatában van szüksége hadseregére és hajóhadára, mikor már az ellenség a határon áll; hanem folyton úgy kell fegyverkeznie, hogy az ellenség egykönnyen a támadásra ne vállalkozhassék.

Az osztrák-magyar monarchia Németország legjobb barátja és hű szövetségtársa egy erős szomszéd, a melynek hadképessége hatalmas befolyással bír Európa békéjének fentartására.

Ezen birodalom uralkodójának sok magas címe van, mert sok ország hódol hatalmának. Első sorban azonban Ausztria császárjának és Magyarország királyának nevezi magát.

A monarchia két felét a Lajtha, a Duna jobbparti kis mellékfolyója választja el egy kis területen. Ezen határfolyó után nevezik Magyarországot és társországait Lajthán inneni tartományoknak. Magyarország területe valamivel nagyobb mint Ausztriáé, míg ellenben Ausztria lakóinak száma sokkal nagyobb.

Államjogi szempontból a monarchia két része bizonyos fokig befolyással van hadseregünkre.

A hadsereg tulajdonképeni magva azonban egy önálló egészet képez, a melynek legfőbb hadura a király.

A szolgálati nyelv a honvédségét kivéve az összes ezredekben német, azaz a szolgálati szabályok ezen nyelven vannak fogalmazva és a parancsokat is ezen nyelven osztják.

1868 óta van behozva monarchiánkban az általános védkötelezettség. Minden évben 96000 ujoncz lesz sorozva és ebből Ausztriára 5000-rel több ember esik mint Magyarországra.

A hadkötelezettség tizenkét évig tart, a melyből az ember hármat tényleges szolgálatban az ezrednél tölt. A következő hét évet a tartalékban tölti és azután két évre átlép a népfölkeléshez.

Mint Németországban úgy nálunk is a művelt fiatal ember egy évi önkéntesi szolgálatot teljesíthet és azután tartalékos tiszttévé lesz, Sommerlieutenantnak hívják őket Németországban, mert ezen tiszteket többnyire e szép évszak alatt hívják be hadgyakorlatokra.

Egy részét a hadköteles egyéneknek, a kiket nem soroznak be, mert nem lehet az összes hadképeseket tényleges szolgálatra bevenni, minden évben az ujonczozásnál a póttartalékosok közé osztják be, a kik azután háború esetén német minta után a harczosok számát gyarapítják.

Van még egy igen fontos rendelkezése a mi hadseregünknek, a mit a német hadsereg nem ismer, a mely igen alkalmas arra, hogy a hadsereg terheit az összes alattvalók között igazságos és méltányos módon megoszszák, az úgynevezett hadmentességi adó. Ez alól azonban a szegény és munkaképtelen emberek fel vannak mentve.

A ki azonban a tehetségesebbek közül testi gyengeség miatt be nem sorozható, vagy a ki kivándorol a hadkötelezettség teljesítése elől, annak tizenkét évig adót kell fizetnie, a melyet vagyonához mérten állapítanak meg. Az ezen módon az államkincstárba folyó pénz képezi a katonai díjalapot, a melyből a rokkantak segélyét növelik és segélyt nyujtanak a katonák özvegyeinek és árváinak és a szolgálatba bevont népfölkelők családjainak.

Az egész monarchia tizenöt hadi kerületre van felosztva, egy-egy kerület csapatai egy hadtestet képeznek és egy hadkormányzó alatt állanak. A földterület, a melyre egy ilyen kerület kiterjed, különböző nagyságú és ennek következtében az egyes hadtestek béke idejében különböző erősségüek.

A háborúban mindez megváltozik. Ott az egész hadsereg egy közös hadtestfőparancsnokság alatt három seregre oszlik. Ezek mindegyike egy bizonyos számú hadtestből áll, a melyek ismét három-három gyalogsági hadosztályra oszlanak. Egy sereg vagy egy hadtest parancsnokát, ha az pályáját a gyalogságnál vagy a tüzérségnél kezdte el, táborszernagynak, ha pedig a lovasságnál szolgált, lovassági tábornoknak nevezik.

Egy hadosztály vezérét tábornoknak nevezik. A gyalogsági hadosztály két gyalogdandár felett rendelkezik, melyek élén egy-egy tábornok áll, azonfelül hozzá tartozik 2—4 lovassági osztály, egy ütegosztály, a mely a mezei tüzérségnek kétnégy ütegéből áll és egy műszaki század. Minden gyalogsági dandár két ezredből és egy vadászzászlóaljból áll.

Azonfelül külön lovas hadosztályokat képeznek, a melyek 2—3 dandár lovasságból állanak és két ezredhez és egynéhány üteghez osztatnak be.

Az egyes ezredeket felváltva, «őrségre» a monarchia fővárosaiba rendelik, hogy ezen a módon nyerjék meg a legfőbb hadúr kegyét. Azonfelül a királyi paloták őrzésére és ünnepélyes alkalmakkor a király személye körüli szolgálattételre kisebb csapatokat képeztek, a melyek többnyire érdemes, megsebzett és félig rokkant tisztekből és altisztekből állanak. Ezeket első arcier testőrségnek, magyar testőrségnek, drabant, lovas és gyalogos testőrségnek nevezik, és többnyire sajátszerű és fényes öltözékekkel vannak kitüntetve.

Képünk egy magyar testőrtisztet tüntet fel. A nemes szürkén, a melynek gazdagon díszített zablája és pompásan kivarrott nyeregtakarója, a rajta ülő lovas ezüsttel áttört skarlátpiros ruhájával és a vállára vetett tigrisbőrrel egy pompás katonai képet ad, vágtat elő a büszke magyar bizonyára arra a helyre, hol királya kíséretével lóra fog ülni. Mert ma egy fényes katonai látványra van kilátás, arra mutatnak a vadászok kalapjain a tollbokréták; a vadászok is «a találkára» gyültek össze, hogy nemsokára harczképességükről királyuk szemei előtt próbát tegyenek.

A hadsereg ruházata husz év óta nagyon egyszerűsítve lett. 1850-ben az osztrák ezredek keresztül vonultak szülőföldemen. Az volt aztán a fény és pompa. A gyalogságnak vakító fehér kabátjaik voltak, a huszárok és az ulánusok versenyeztek arany és ezüstfényű ruháikban és maga a tüzérség is barna kissé sötétes ruházatában szokatlan vonzó erőt gyakorolt.

Most a gyalogság díszitetlen kék kabátot, és világoskék nadrágot hord, a melyek a magyar és az osztrák ezredeknél a szabásban különböznek. Minálunk egész szükre vannak szabva és ugy zsinórozva mint a huszároknál, a katonák rövid száru bakancsokban hordják; míg az osztrák katonák a bővebb szabásu nadrágot a csizmaszárban hordják vagy ünnepélyes alkalmakkor leengedik.

A huszárok ugyan nagyjában megtartották régi ruházatukat, azonban mégis egyszerübb lett ruházatuk. Ugyanez áll az ulanusokra is, a kiknek rövid idő óta nincsen lándzsájuk. Ők is a világoskék ulánkát sárga zsinórjuk felett hordják a vállukon, a mint a huszárok téli attilájukat és a dragonyosok világoskék díszkabátjukat.

Az egész lovasság magas száru csizmákkal és vörös nadrággal van ellátva, a mely a huszároknál szük, az ulánusoknál és a dragonyosoknál bő szabásu. A vadászok szürke, a tüzérek sötétbarna ruházattal birnak. A tábornoknak világoskék vagy fehér kabátja és vörös aranynyal himzett nadrágja és aranyozott, a zöld tollbokrétától befödött sisaktaraja emlékeztet csak a régi osztrák katonaságra.

Az osztrák-magyar gyalogságnak 102. ezrede van, a melyek mindegyike 4 gyalog zászlóaljból és egy pótzászlóaljból áll. Az utóbbi nem vonul a harczmezőre, hanem begyakorolja a mozgósitásnál kiválasztott ujonczokat és a póttartalékosokat, hogy a hadseregben levő zászlóaljakat, ha azok betegségek folytán vagy a harczban nagy veszteségeket szenvedtek, megerősitse.

Ezen 408 gyalogsági zászlóalj és 102 pótzászlóalj mellett van még a híres 10 zászlóaljból és 2 pótzászlóaljból álló tiroli vadászezred. Ez az ezred, melyet azelőtt császári vadászoknak hivtak, mindig a tiroli és vorarlbergi ujonczok közül egészittetik ki, a kik már az apai házban nagy jártasságot szereznek a puska kezelésében.

Végre van 32 önálló vadász zászlóalj, a melyek mindegyike 4 gyalogcsapatból és egy tartalékcsapatból áll.

A gyalogosok és vadászok a Mannlichertől feltalált fegyverrel birnak, mely mint a németországi fegyverek, hátulról lesznek megtöltve, hat részből állanak és 2000 m.-re visznek.

Gondoljuk meg 2000 méter! körülbelül há romnegyed része egy német mértföldnek és oly nagy ut, melyet alig lehet gyalog egy fél óra alatt megtenni.

TESTŐR.

Egy éles szem is alig képes 2000 vagy akár 1600 méter távolságban, a meddig lehet a mi és a német gyalogság fegyvereivel lőni, egy embert jól kivenni. Azért egy jó katona csak akkor lő ily nagy távolságra, ha a közeledő zárt ellenséges hadtestek nagy czélpontot adnak és emelik az eltalálás lehetőségét.

kezében; hanem a még oly jó és még oly messze találó fegyver sem biztositja a győzelmet.

Ezt nagyon jól lehetett tapasztalni az utolsó német-franczia háboruban.

Akkor a francziáknak volt jobb fegyverük. Az ő «chassepol»-juk sokkal messzebbre vitt mint a gyutacsos fegyver, és a németemajdnem az összes gyilkos csatározásokban tönkre verettek.

A mint a nyilak és a vetőgépek korszakában száz és ezer év előtt nem volt lehetséges, nem lehetséges ma sem egy bátor ellenfelet a távolból legyőzni. Ahhoz inkább szükséges a roham, a támadás, a harcz szemtől-szemben.

RIADÓ.

A Mannlicher-féle fegyverbe egyszerre öt töltényt lehet tenni, azért e fegyver ismétlő fegyver.

Az oly fegyver, mely gyorsan és a mellett biztosan lő, emeli a katonának a végleges győzelembe vetett reményét és komoly támaszául szolgálhat a hadseregnek a jó vadász és a jól fegyelmezett katona

ket elég gyakran fogadta a lövések egész zápora, mielőtt még az ellenséget látták volna.

A francziák fegyverüket, még az irigység sem tagadhatja, számos véres háboruban eléggé kipróbálták és daczára annak, hogy a bátor német katonák ezreit az ő távol hordó golyóik megölték, mégis ők

A lovasság 41 ezredből áll, a melyekben 14 dragonyos, 16 huszár és 11 ulánus ezred van.

A dragonyosok osztrák tartományokból, a huszárok a mi szép hazánkból és az ulánusok a lengyel vidékekből lesznek sorozva.

(Folyt. köv.)

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (7)

Nem lehet ő férje Evelinnek, mert félt a művésznő vérétől, félt, hogy az ilyen nő szerelme nem tartós, s tartott tőle, hogy Evelinben a szerelmet csak a pénz tartja meg. Meggyőződése volt, hogy az ilyen nő csak szeretőnek jó, de feleségnek nem; s ma már éppen lehetetlen. Amig gazdag volt, amig Evelin az elérhetlen, s érintetlen leány volt, talán lehetett volna belőle jó, ragaszkodó feleséget nevelni! De ma? két gyermekkel vegye őt feleségül? Hiszen elitélné a világ, kitaszitaná a társadalom s a társaság sohasem fogadná el Evelint. De nem veheti őt nőül azért sem, mert szegény ember.

Ilyen habozó gondolatok hangolták le Tibort, a mikor Evelinnek el akarta árulni nagy tervét.

Ugy érezte mintha gyönge volna!

S éppen most, mikor oly szép, oly édesnek találta e kört.

Végre a gróf, mint egy játszó gyermek odatelepedett Evelin mellé s elárasztá őt csókjával; ölébe vette s kezdett vele játszani, mintha ma ismerte volna meg!

— Mily elragadó ez a kis családi otthon, úgy-e Evelin? Mily boldogok lehetnénk, mily csöndesen élhetnénk itt elégedésben. nyugalomban.

— S mi háborgat Tibor?

— Mi háborgat? Még kérdezed? A pénz! szegény vagyok!

— Azt akarod úgy-e, hogy nyomorban éljek!

— Oh nem! A nyomor s az egyszerű élet között még nagy az út! Tudnék dolgozni, hivatalt vállalnék s ez elég volna, egyszerű, de tisztességes életre!

— A mennyit te kezeddel megkeresnél ez éppen hajtűre volna nekem elég!

— Tehát nem tudsz lemondani erről a költekező életről?

— A szerető nem!

Tibor felkelt s utána Evelin is; egymás mellé ültek s komolyabb hangulatba estek.

— Nem Tibor — folytatta Evelin — erről ne is beszéljünk. Végre is értsük meg egymást! Ha te nem birsz kitartani, visszatérek a szinpadhoz. Elválunk egymástól, idegenek leszünk, elfelejtjük egymást, én bele merülök a tömkelegbe, s ha akad egy kedvemre való imádó: szép s gazdag, akkor karjaiba dobom magam. Most könnyebb lesz, mint mikor a tied lettem; s oly gazdagnak kell lennie, hogy megtakaritani is tudjak! Igen, el kell kezdenem a megtakaritást — gyermekeim számára!

— Gyermekeid számára!

Tibor homlokához kapott; valami szédület fogta el, a vér az arczába tódult és kezdett vele forogni a világ. Először nyomta lelkét az apai gond!

— Gyermekeid számára? Evelin, hisz ezek az én gyermekeim is, és ezek részére akarsz te megtakaritani másnak a pénzéből! Arczomba száll vérem! Ne légy ily kegyetlen! Hiszen, ha tudnám, hát milliókat tudnék áldozni reátok. De lásd be, hogy ezt a mérhetetlen vagyont két kézzel dobáltuk el magunktól!

— Elmélkedni már késő! Takarékosan élni nem tudok, s ahhoz, hogy megtakaritsak valamit, ahhoz rengeteg pénz kell. Te szegény vagy, mi volna hát itt más tenni valónk?

— El akarsz hát hagyni!

— El! Itt hagyom a kedves emléket, a melyek a te emlékedhez fűznek!

E hajó nem fog himbálva elaltatni. Nem hajókázunk át arra a magányos, elhagyott rétre gyermekeimmel gólyahirt, még lánczvirágot gyüjteni. Betemetkezem kis kastélyomba, a hol minden csecsebecse, minden szép reád s a mi boldog napjainkra fog emlékeztetni. Nem fognak látni, csak festve: a szinpadon. S ha azután akad egy férfi, a ki megszeret, s a kinek gyermekeim érdekében oda dobom magam, bezárom a csöndes kastélyt s elküldöm te neked kulcsát. Uj otthonhoz fogok hozzá szokni, uj férfit fogok megszeretni.

— Evelin ne légy szivtelen! Alig birom könyeim fékezni, sirni tudnék, mint a gyermek, én azt tul nem élném!

— S más módunk még sincs!

— Van! — kiáltá erélyes hangon Tibor — van, van egy szived, a mely segit, enyém maradsz, szeretni foglak, gazdag leszel!

Evelin szemei ragyogni kezdtek, arczára valami derült pir szállt s mosolyogva várta a gróf szavait.

— Igen Evelin, van egy mód! Hallgass meg! Evelin, édes Evelin szeretsz-e engem igazán?

— Szeretlek!

— Bizol-e bennem?

— Bizom!

— Rendithetlen-e hited én bennem!

— Rendithetlen!

— Nos akkor hallgass meg! Meg ne ijedj, légy erős! Van még egy mód, hogy megtartsalak, hogy vágyaid teljesüljenek.

— Milyen mód?

— Megnősülök . . .!

Eveline elkomorodott. Kimeresztette szemeit, s lélegzet nélkül bámult Tiborra?

— Te megnősülsz? Ez a legjobb mód a végleges szakitásra!

Aggodalmasan bólintgatá fejét, s tekintetét a földre bocsájtva egy székhez támaszkodva könyeit törlé. Elveszettnek hitte a grófot. Pedig szerette volna őt megtartani. Szerette volna őt magához lánczolva tartani, de ugy látta, hogy e kapocs meglazult. Most már Evelin is aggódni kezdett.

Tibor, a mikor a művésznőt ilyen szánalmas lehangoltságban látta, gyöngéden hozzá simult, gömbölyü fejét a maga vállaira fekteté s szeretetteljesen átölelve vigasztalta:

— Hogy a tied lehessek, hogy téged birhassalak, ezért nősülök meg! Bizzál bennem!

— Ezt nem értem!

— Érts hát meg! Gazdag, nagyon gazdag nőt veszek el; alig ismerem, nem szeretem, nem is fogom szeretni! Eladom magam, hogy ezen az áron titeket boldogithassalak, akkor azután nekem tilos gyümölcs leszel, százszor jobban foglak szeretni. Lesz pénzed, mint a pelyva; lesz nőm, de szeretőmet fogom szeretni; másnak leszek a férje, de tied maradok! Két világot fogok élni; egyik a melyikben szeretni fogok s boldog leszek, s a másik, a melyet utálni fogok. Hozom a pénzt halom számra te neked, s szivemet sem hagyom ott; börtön lesz az az otthonom, hogy a te öledben üdülhessek. Nos Evelin látod-e már mennyire szeretlek? Látod-e már mily áldozatra határozom el magamat? Bizzál bennem, nem a feleségemé, hanem a szeretőmé leszek; bizzál bennem, nem nőm oldalán, hanem a te oldalodon leszek boldog! Hozzád fogok lopódzni s gyermekeimhez, s ez lesz az igazi, a meleg, a lángoló szerelem!

Evelin nem tudott felelni, hanem erőtlenül Tibor vállaira borult. Érezték egymás szive verését, görcsösen szoritották egymást, s a mikor Evelin hangosan elkezdett zokogni, Tibor is egy könyet törölt ki szemeiből. Sokáig nem birtak kijózanodni mámorukból. Evelin nem tudta a dolgot teljesen felfogni. Gondolkozni kezdett felette s Tibor örült, hogy végre ilyen jó megoldást talált nehéz rejtélyére.

Ő el volt tökélve megnősülni s szeretni — Evelint.

Tibor tehát megnősül, ez a gondolat bántotta Evelint folyton.

Nem tudta teljes horderejét felfogni ez elhatározásnak, ő csak azt hitte, hogy elvesztette Tibort, hogy az ő imádója felett elvesztette hatalmát.

Néha egészen az ájulásig felingerelte őt ez a dolog; néha dühöngött s tombolt, s ilyenkor tudta volna Tibort izekre tépni! Máskor sirt kétségbeesésében, mi lesz vele? Nem volt annyira romlott lelkü, hogy egy viszonyt kezdeni neki oly könnyü dolog lett volna. S gyermekei. Igazán kezdett a gondolattal megbarátkozni, hogy neki gondoskodni kell gyermekeiről.

Tibor előtte különös szinben tünt fel, szerette s gyülölte egyszerre! Szerette őt az ő régi szeretetével, a mint az ilyen nők épen szeretni tudnak: egyszerre csak egyet. S elvégre ő szerelmes volt Tiborba, szerette őt vagyonán kivül is! S most ehhez az érzéshez hozzá férkőzött a gyülölet is. Ujra kezei közé akarta keriteni Tibort; ujra uralkodni akart felette, s épen azt féltette, hogy kisiklik kezei közül!

Tibor megnősül. Sok nyugtalan perczet okozott neki e mondat. Kezdte egy nemét a boszúnak érezni, olyan jól esett volna neki megtorolni e csint. Mert hiszen nem volt választani való utja, mint vagy elhagyni őt, vagy a házas férfi szeretője lenni. S eme boszuvágynak közepette végre egy gondolata szülemlett meg. Jónak találta, örült neki, hogy rájött.

— Csak nősüljön meg — gondolá Evelin — csak vegyen feleséget. Akkor lesz igazán kezében a gróf. Akkor játszani fog vele szeszélye szerint, versengeni fog a feleséggel és övé lesz a diadal. Igen, folytatja viszonyát a férjjel, de épen a viszony lesz a fegyver a férj ellen! Hiszen a melyik perczben azzal fogja fenyegetni, hogy elárulja titkos viszonyát a feleség előtt, a gróf minden áldozatra készen lesz; s ez lesz Tibor Damokles kardja, ez lesz örökös büntetése a hűtlenségeért!

S kezdett belenyugodni sorsába, kezdte magát beleélni helyzetébe! Hiszen övé lesz Tibor, a gazdag Tibor, élhet továbbra is kedve szerint.

S Tibor is teljesen tisztában volt önmagával.

Elveszi az iparos leányt, odaadja nevét s czimét, hiszen csakis ez kell nekik, de semmi egyebet. Tovább éli világát Evelinnel, nem törődve feleségével, nem törődve a világgal. Sajátságos volt előtte, hogy ő férj lesz! El nem tudta magát képzelni más nő oldalán, mint Evelinén és most legalább az örökös gond nem fogja az ő boldogságát háborgatni.

(Folytatás következik.)

SZINHÁZ.

NEMZETI SZINHÁZI DOLGOK.

(Levél a m. kir. opera s a nemzeti szinház intendánsához.)

II.

Mélyen tisztelt Intendáns úr!

Legutóbbi alkalommal volt már szerencsém fölhívni Méltóságodnak nagybecsű figyelmét nemzeti szinházunknál uralkodó egynémely mizériára, mint olyanokra, melyek a jelenlegi állapotokat továbbra tarthatatlanná tették, melyek nem engedik, hogy hivatása magaslatára emelkedjék az ország legelső s egyetlen nagy színpadja s megfeleljen magasztos feladatának, melynek betöltését pedig méltán és teljes joggal követeli a nemzet e legfontosabb kulturális intézetétől.

Rámutattunk a repertoire silányságára, a produkált előadások pongyolaságára, éretlenségére, az újdonságoknak rostálás és komoly kritika nélkül való színrehozatalára, a művészi vezetés egységes szellemének hátrányára s általában a közönség áldozatkész pártolásával szemben az igazgatóság vétkes indolenciájára, mely czéljául nem a magyar színműirodalom gondos ápolását, a színművészet emelését s a műízlés fejlesztését tekinti, hanem a pártszempontok, a klikk-érdekek s a személyes tekintetek minden áron való kielégítését.

Hallottuk emlegetni azt az ellenvetést, hogy fejtegetéseink során csupán negativ kritikát gyakoroltunk, a mennyiben csak az észlelt mulasztásokra és hibákra mutattunk s nem jelöltük meg azt az irányt, azt az utat, a melyet helyesnek, jónak, üdvösnek tartunk. Igyekezni fogunk tehát ez alkalommal nemcsak a multkoriban felsorolt dolgok bővebb kifejtésére s ezeken kivül a nemzeti szinház művezetőségének egyéb mulasztásaira s hibáira is kiterjeszkedni, de egyszersmind kifejteni azt is, mit kivánunk mi egy eszélyes, öntudatos, hivatása magaslatán álló művészi igazgatástól s milyennek képzeljük azt.

A nemzeti szinház művészi vezetésében hiányzik az *egység*, az *erély*, a *minden pártszempontun való részrehajlatlan felülemelkedés* s az *önállóság*.

A szinpadi művészet előadásaiban *egységes* életnek kell lenni, azért ennek vezetése a hatalom megosztását nem tűri. A szinháznak *élő* műveket kell teremtenie, tehát az ő működésének *életszervesnek* kell lennie s az életnek *egyetlen* pontjából kiindulnia; hogy pedig a szinpadi műben egység lehessen, a rendszabályok gyeplőjét egyetlen kéznek kell tartania egész a függöny legördültéig; természetes, hogy ebben a kézben azután vaserélynek s szilárd akaratnak kell összpontosulni. Félhatalom, vagy avatatlan hatalom beavatkozása a művészi vezetésben, szükségképen felszegséget s zilálságot fog szülni az eredményekben is.

Ezt az egységet, a hatalom összpontosítását, egyetlen czentrumban való egyesítését szintén sajnosan nélkülözzük az utóbbi időben nemzeti szinházunk művezetésében. *Paulay*, talán megunva a súlyos és fáradságos munkát, talán kifáradva a folytonos küzdelemben, melyet — a dolog természete szerint czélja elérése érdekében kivül és belül folytatnia kellett, lerázni igyekezett a vállaira sulyosodó terhek egy részét, melyeket nem volt képes többé elviselni. Az önérzet ugyan azt parancsolta volna ilyen esetben, hogy vonja le magára nézve a konzekvenciákat s vonuljon vissza arról a helyről, melyet több mint egy évtizeden át tisztességgel töltött be, de melynek terheit viselni tovább nem képes, ámde Paulay más expedienst keresett és talált: Felszabadította magát gondjainak s teendőinek java részétől az által, hogy másokra ruházta, a mit azelőtt önmaga végzett el, természetes, hogy ezáltal megfosztotta magát önállóságától, szétforgácsolván hatalmát; magát a szinpadi főrendezést, melynek egyetlen kézben való összpontosítása a legtermészetesebb s legföltétlenebb kelléke egy öntudatosan vezetett szinháznak s melyet tizenkét éven át maga Paulay tartott kezében, háromfelé osztotta, — talán attól félvén, hogy egyetlen emberre bizva e tiszt teljesitését, az tulhatalmassá nőheti ki magát s veszélyessé válhat reá nézve.

Ennél még szomorúbb tény azonban az, hogy ezzel egyidejüleg egyéni függetlenségétől s önállásától is megfosztotta magát: felnyitotta a nemzeti szinház kapuját a kivülről eredő mindennemü befolyásoknak, a kiváltságosok, hatalmasok protekczióinak, a léha klikkérdekek frivol játékának.

Már pedig oly művészet, mely egybemüködések által érheti el bevégzettségét, a mint egyrészt nem nélkülözheti a művészi igazgatás *középpontját*, azt a *szellemi egységet*, melynek a részek összhangzásában kell életet nyernie, úgy megköveteli másrészt, hogy az, a ki ezt a szellemi egységet képviseli, vértezve legyen a cselszövények minden játéka ellen, melynek senki sincs annyira kitéve, mint egy szinigazgató, — hogy legyen bátorsága a küzdelem minden neméhez, hogy fölülemelkedjék a pártokon s a szinház belügyeinek elintézésében is ment legyen minden részrehajlástól. Műértelemmel párosult erkölcsi szilárdság oly tulajdona egy művészeti igazgatónak, mely előtt a sértett önzés is kénytelen meghajolni előbb-utóbb; ellenben oly művészeti előljáró, a ki pártszempontok, mindennemü befolyások és magánszenvedélyek körébe vegyül, s ez úton megfosztja magát önállásától, egyéni függetlenségétől, hova-tovább még azok előtt is elveszti tekintélyét, a kiknek kedvezésből megengedte, hogy reá s általa az ügyre személyes befolyást gyakoroljanak.

Ha a művezetés saját legmagasabb fogalmának meg akar felelni, úgy kell intézkednie, hogy a tényezők közreműködésében teljes egység legyen; hogy az előadáson egy alaphang és egyetlen alapszin vonuljon át; neki mindenkor az *egészet* kell szem előtt tartania, s midőn *az előadásokat a tökély lehető legmagasabb fokára törekszik emelni*, ez által tiszteletet fejezi ki a művészet és a közönség iránt, melynek felelősséggel tartozik s egyszersmind a valódi tehetségek iránt is; neki az egyes erők szabad kifejlődését elő kell mozditania s az egyéni törekvéseket az egész műábrázolás követelményeivel összhangzásba hoznia.

Felsoroltuk ezeket a futólag kiszemelt szempontokat, mint egy eszélyes és hivatása magaslatán álló művezetés alkuvást nem ismerő föltételeit s midenki itéletére bizzuk, vajjon a nemzeti szinház directiójában meg van-e a művezetés e sine qua nonja?

A repertoire silánysága s fokról-fokra való sülyedésének legékesebb tanubizonysága a *bohózatos irány* megdöbbentő elharapózása. Sajátságos és állitásainkat jellemzetesen bizonyitó körülmény, hogy évekkel ezelőtt, abban az időben, a mikor nemzeti szinházunk látogatottsága felényi sem volt a mostanihoz képest, a mikor szinházunknak anyagi érdekekkel kellett küzdenie, melyek pedig mindig lenyügözik a művészet szárnyait s gátolják azt szabad kifejlődésében, a mikor harczolnia kellett a kedvetlen közönség érdeklődésének fölébresztése végett, — ebben a válságos időben Paulay magas művészi nivón tudta tartani a műsort, mert élt benne az ambiczió, a lelkes hév, hogy a kötelességtudás és a munkakedv, s most, hogy az idők haladtával mindezek meglazúltak benne a példátlanul kedvező anyagi helyzet daczára, a mikor a közönség naponként zsúfolásig tölti meg a nézőteret, a publikum lelkesedését azzal hálálja meg, hogy hétről-hétre silányabb férczművekkel tölti be a műsort, hogy az idegen ujdonságokat harmad-, negyedrangú külföldi szinházakból importálja nemzeti szinpadunknak. Kell-e erre kiáltóbb, illustrisabb példa, mint az épen e héten szinrekerülő «Keleti utazás», ez a vaskos német bohózat, mely még saját hazájában sem kapott egyetlen nagyobb szinházban sem létjogot, hanem megvonult a másod-harmadrendű szinpadocskákon s melyet nálunk is eredetileg *Feld* akart megszerezni az arénája részére s elámult, mikor megtudta, hogy a nemzeti szinház már elhalászta előle ezt a falatot.

Ime, idáig juttatta a zseniális művezetés a nemzeti szinházat, ezt a fényesen dotált, nagyfontosságu kulturális intézményt, melyre büszkék vagyunk s melyről mellverdesve jelentjük ki, hogy egy nivón áll a külföldi legelső szinpadokkal, a «Théâtre Français»-val, a «Burg»-gal, idáig juttatta, hogy egy kicsike nyári aréna, melynek műsorát látványosságok, vaudevillek és operettek töltik be, konkurrál vele! Szinte kedvünk támadna kedélyeskedni ezek fölött a dolgok fölött, ha nem illusztrálnák oly szomoruan a nemzeti szinháznál uralkodó megdöbbentő állapotokat.

Nos, hát ez a léha irány, mely a «Válás után»-nál tartotta meg dicsőséges bevonulását s azóta kétségbeejtő termékenységgel népesitette be repertoireunkat (hogy csak egyet-kettőt emlitsek: Napam aszszony, Ideges nők, Pont-Biquet család stb.) a leghatározottabban kárhoztatandó; ennek kultiválása nem való az ország első szinpadjára, ennek az iránynak terjedése mutatja leginkább nemzeti szinházunk művészi nivójának sülyedését. Azért, mert az ilyen darab két-három alkalommal megtölti a kasszát, s mert az igazgató minél előnyösebb pénzügyi eredményekkel akarja fölfelé megerősiteni ingadozó poziczióját, ezeknek az érdekeknek nincs joga feláldozni a nemzeti szinház czélját és hivatását. Avagy nemesiti-e ez az irány a közönség műizlését? Hat-e a szinműirodalom fejlődésére s mennyiben? Emeli-e a szinművészetet, mint ilyent?

Megadjuk rá a feleletet:

Hogy a szinművészet benyomásai rendkivül hatalmasak, azt ellenségei sem tagadják; az erős benyomások pedig vagy jótékonyak vagy károsak, — közönyösek nem lehetnek. Ha tehát a szinpad az izlést és erkölcsöt nem műveli, akkor szükségképen rontania kell. *Ezt teszi* a nemzeti szinház művezetősége akkor, a mikor garasoskodó, önző szempontokból mind nagyobb tért nyit a bohózatos irány fokonkint durvuló frivolitásának.

Végre is elérkezett már az az idő, hogy nemzeti színházunk eléggé országos intézmény arra nézve, hogy nem tartozik hódolni, hizelegni a karzati közönség izlésének, hanem maga vezetheti, művelheti s fejlesztheti a műizlést; szűnjék meg végre az a viszony, mely szerint a közönségnek gyakran ferde izlése a színház regulátora s vegye át a színház e szerepet a közönséggel szemben, emelőleg hatván a magasabb költészet által a szellemre.

A produkált előadások pongyolasága, alacsony művészi nivója, melyről részletesen szólottunk mult alkalommal, természetesen a készületlenségre vezethető vissza, a szükséges próbák hiányára, vagy fegyelmezetlenségére. Ezért pedig ismét csakis a művészeti igazgatás a felelős, mely egyrészt nélkülözvén a kellő erélyt és tekintélyt, bizonyára nem tudja a próbák komolyságát és fegyelmét föntartani, másrészt pedig silány, efemer-természetü férczmunkák betanitásával fárasztja és satnyitja a művészi erőket s igy ezeknek idejét s tehetségét elvonja a komolyabb dolgoktól. Pedig művészi előadásokat produkálni gondos betanulás, komoly próbák nélkül lehetetlen és czéltudatos művezetés mindenkor meg fogja találni annak a módját, miképen kelljen a szinpadi próbákat a boszantó, gépies robotolás szinvonalán felülemelni s buzgó, lelkiismeretes, a művészekhez és a művészethez méltó szinpadi gyakorlatokká emelni.

Nemzeti szinházunknál — természetesen — az a sietség, mely az új darabok lázas egymásutánban való szinrehozatalában nyilatkozik, maga után vonja a próbák kellő számának hiányát, s azt, hogy művészeink nem fordithatnak elegendő időt és gondot a betanulásra és készülésre, mintegy az előadásra kell bizniok a részletek kidomboritását s az egésznek kicsiszolását. Igy azután a première-előadásnál meglátszik ugyan a törekvés, az igyekezet, de ezt ellensúlyozza a kellő készület hiánya, az éretlenség; mire pedig az összjáték tökéletesedhetnék, a részletek kidomborodhatnának, — a harmadik, negyedik előadás alkalmával a produkczió belevész a pongyola, kedvnélküli, hétköznapi előadások tömkelegébe.

A szinház belügyeinek elintézésében is — csupán szorosan a publikumot is érdeklő belügyekről szólunk — a legnagyobb fejetlenség, sőt mondhatnók, lelkiismeretlenség uralkodik. A tagok szerződtetésében, működtetésében nem érdem, tehetség s hivatottság határoz, hanem ismét a kivülről eredő befolyás, protekczió.

Igy történik ezután, hogy nemzeti szinházunknak van egy csomó számfeletti, szükségnélküli tagja, kiknek egyéb szerepük nincs, mint «a nemzeti szinház tagja» hangzatos czimével hivalkodni s minden hónap 16-án fölvenni a gázsijukat s míg egyes szerepkör tul van árasztva annak képviselőivel, addig más tágas szerepkör teljes sulyával egyetlen ember vállaira nehezedik. Ennek következménye már most, hogy pl. lyrai szerelmesünk 300 előadás közül 180-szor játszik, a mi maga után vonja, hogy a legjobb tehetség mellett is lehetetlen átgondolt, önálló művészi alakitásokat nyujtania, hanem kénytelen üres, sablonszerű utánzatokra szoritkozni; hogy van egy légió szerelmes szinészünk — legalább ugy hitette el velünk a direkczió, hogy van — s most, hogy első hős szerelmesünk megbetegedett, azt kellene hinnünk, hogy tulajdonképen nincs, a ki pótolhatná őt; hogy drámai anya-szinésznőnk mindössze egyetlenegy van s ennek következtében megtörténik akárhányszor, mint a hogy pl. megtörtént legutóbb «Két szerelem» bemutatása alkalmával, hogy az egyik drámai anyát kénytelen volt egy komikáné eljátszani, a ki legjobb igyekezete ellenére is szükségszerüen magával rántotta a komoly, drámai szerepet a komikum nevetségeibe.

A fiatal tehetségek rendszeres fejlesztéséről szó sincs, mert sem alkalmat, sem teret nem nyujt nekik a művezetés a térfoglalásra. A kit egyszer megtettek szobaleánynak, inasnak, vagy pinczérnek, legyenek azok bármily tehetséges, temperamentumos és szorgalmas művészi egyéniségek, örökké azok maradnak s belevénülnek szerepükbe; ellenben, akit egy klikk, vagy csak egy befolyásos egyén is felkap, annak készségesen tolja a direkczió a szekerét minden áron előre, mig az igazi, de kellő protekczióval nem biró tehetségek

KRECSÁNYI IGNÁCZ.

elnyomása, sőt elsőrangu, kipróbált művészeink sértő mellőzése árán is. Erre is hozhatnánk fel kiáltó példát a legutóbbi időből.

S ha ezzel ennek a bűnlajstromnak a fonalát megszakitjuk, s fejtegeteseinket *egyelőre* bevégezzük, ne higyje Méltóságod hogy azért tesszük, mert kimerítettük tárgyunkat; van ott még baj ezeken kivül is elég, csak orvosolni tudja, van ott mulasztás, csak győzze pótolni. Elérkezettnek látjuk az időt, hogy a nemzeti szinházban uralkodó szégyenletes miséria kkal végre a sajtó is komolyan s behatóan foglalkozzék. Mi meg fogjuk továbbra is tenni tisztünket: éber figyelemmel fogjuk kisérni a nemzeti szinház működését s esetről-esetre ha kell, minden héten ujból foglalkozni fogunk vele s a mint nem fogunk késni elismerésünkkel, ha lesz reá alkalom, úgy a legkiméletlenebb erélyességgel fogjuk továbbra is sujtani a vétkes hanyagságot, a kötelességmulasztást, a bűnös léhaságot.

Kérjük Intendáns urat, most, hogy m. kir. operához művészeti igazgatót nevezett ki s igy munkájának s gondjainak egy részétől megszabadult, érvényesitse azt a befolyást, melyet a nemzeti szinház vezetésében — mint legelső faktor — gyakorolni hivatva van; teremtsen a művezetésben *egységet*, minden irányban *független önállóságot*, öntsön egy kis *energiát*, *hivatásérzetet* s *lelkiismeretességet*, leheljen bele uj *felfrissitő szellemet* s emelje azt ez által hivatása magaslatára. Ha üdvös munkája közepette annyi jóakarattal fogja elolvasni szerény észrevételeinket, mint a mennyivel azok megirattak, ugy bizonyára nem végeztünk haszontalan munkát.

Ezen reményben maradtam Méltóságodnak

kész szolgája

Petur.

KRECSÁNYI IGNÁCZ.

Ma nyitja meg ujra a budai szinkört, annak derék igazgatója Krecsányi Ignácz, a ki oly sokat tett a magyar szinészetért, hogy bizony nagyon megérdemli a teljes, méltányos elösmerést.

Krecsányi Ignácz, ki 20 évi szinigazgatói pályáján végig, mindig csak hazafias szolgálatokat tett a szinészetnek, mai működési terrenumán valósággal nemzeti functiót végez, midőn oly exponált helyeken mint Temesvár, Pozsony és Buda, fáradhatatlan kitartással, és lelket és testet ölő munkálkodással az anyagi eredmény minden kilátása nélkül hirdeti magyar művészettel a magyar szót. A főváros közönsége szives elösmeréssel adózik a buzgó igazgatónak, kinek sikerült a budai szinkört fölvirágoztatnia. Épen azt a budai szinkört, mely hosszú éveken át valóságos szégyenfoltja volt a magyar szinészetnek. — Ő neki köszönhető, hogy az a rosz hirü budai arena ma már egyik irigyelt nyári állomás.

Krecsányi Ignácz nagy készültséggel, óriási technikával, bámulatos, szinte közmondásos szorgalommal vezeti a budai szinkör művészi dolgait, s nem csak érdeklődést tudott ébreszteni előkelő szinvonalon álló előadásai iránt, de valósággal önálló repertoiret tudott teremteni, s foglalkoztatni tudja iróit, forditóit, s zeneszerzőit, kik körülötte csoportosultak. A főváros szereti is Krecsányit «fővárosi szinigazgatónak» tekinteni, a ki Temesvárra és Pozsonyba csak kirándulást tesz 3—3 havi saisonra.

Krecsányi valóban megérdemelné, hogy hazafias törekvései nagyobb anyagi méltánylásban részesittessenek a kormány részéről.

A budai szinkör mai megnyitása alkalmából felkerestük *Krecsányi* igazgatót, ki nekünk a budai szinkörben eltöltött keserves első esztendejének történetét igy beszélte el:

Egy évtized küzdelmei, egy évtized emlékei fűznek engemet a budai Szinkörhöz.

Tiz év előtt ágról szakadt, mellőzött, mindenki által lenézett épület volt ez. Világosságot a töredezett, leszakadt, levert, pókhálós ablakok tátongó üressége vetett belé, s ezeken a nyilásokon száz meg száz veréb röpdösött keresztül, éktelen zajjal, csiripolással töltve meg a szinkör belsejét. Szinpad, nézőtér, melléképületek teljesen elhanyagoltak, ütöttek, kopottak voltak s a szemét évek óta halmozódott egymásra. Az ugynevezett disz-

SPANRAFT ÁRMIN ÁGOSTON.

letek nagyrésze a szinkör tágas udvarán hevert, teljesen tönkre téve a romboló elemek által.

Ilyen állapotban vettem át a budai szinkört, mint akkori debreczeni szinigazgató 1883. junius hó elején.

Hanem a Krisztinavárosban akkor nem csak a magyar szinészet *épülete* volt korhadt, de sülyedt, tönkre ment volt a szinészetnek hitele, *reputácziója* is.

Szállást egyáltalán nem kaptunk. Kiadó lakás volt ugyan elég, a szinészeket is szivesen látták addig, a mig meg nem tudták *kicsoda*? De a mint kiderült, hogy a szállást kereső magyar szinész, hátat forditottak s azt válaszolták: «Nincs kiadó lakásunk!»

Budára érkezésem első napján Pesten volt dolgom. Titkárom alkonyatkor, a szinkör tőszomszédságában levő füszerkereskedőhöz ment át gyertyáért.

A boltban vette észre, hogy tárczáját a szinkörben felejtette.

— Nincs nálam pénz! — mondá. — Azonnal áthozom.

— Nálam pedig nincs hitel! — válaszolá a kereskedő, s dühösen kapta el a gyertyát emberem elől.

De nemcsak a közvélemény, hanem a kormány is kelletlenül nézte azt a korhadt faépületet, hová a vidéki szintársulatok évről-évre eljárnak megbukni.

Tisza Kálmán, akkori kormányelnök megunva a sok panaszt, folyamodványokat, személyes audiencziákat, melyekkel a budai szinkör ügyében folyvást terhelték, egy izben boszankodva igy fakadt ki:

— Bontsák le végre azt a faépületet. Nincs ott a magyar szinészetnek mit keresnie.

Ilyen körülmények, ilyen hangulat között virradt rám szombat junius 9-ike, a szinkör megnyitásának napja.

A nemzeti zászlót már kora hajnalban az épület tetejébe tűzettem. Hirdesse fennen, hogy ott ismét egy uj csapat lépett küzdtérre, megvivni az eszméért, melyért az elődök évtizedeken keresztül rendesen elvérzettek.

És ennek az uj csapatnak a vezére erős, tántorithatlan elhatározással tűzette ki a zászlót annak az épületnek homlokzatára.

— Az a nemzeti zászló nem kerül le onnan szeptember végeig! — suttogta. — Küzdeni fogok helyreállitom a magyar szinészet hitelét. Se közöny, se szinészek elégületlensége, zugolódása semmi sem fog elcsüggeszteni.

És megtartotta szavát. Beálltak a jövedelmezőtlen napok. A maroknyi közönség sajnálkozott az igazgatón. A szinészek zugolódtak, hiusággal, nagyravágyással vádolták a vezért. Őt mindez nem tántoritotta meg. Dolgozott és remélt. Mikor már annyira jutott, hogy szinészeinek nélkülözniök kellett volna, testi ruháit küldte zálogba s e kölcsönpénzt osztotta szét a szintársulat között.

Elmult egy hónap, elmult hat hét, s a küzdelem, kitartás kezdett gyümölcsözni.

A közönség mindjobban megbarátkozott a budai szinészet eszméjével. A nézőtér padsorai naponként több és több látogatót fogadtak. A vezérnek lehetővé volt téve, hogy fizethesse a gaget s elhallgattassa az elégületlenkedőket.

Bekövetkezett szeptember huszonharmadika, az évad befejezése.

Ez volt a vezér szinigazgatásának legszomorubb s egyszersmind legboldogabb napja.

El kellett hagynia a várost, a közönséget, melyet pár hét alatt sikerült meghóditnia s a szinpadról élvezte a méltánylást, melylyel őt érdemén felül kitüntették.

Elfogultan lépett a hálás közönség elé s jobbjában magasra tartva a kivirult koldusbotot, könybeborult szemekkel mondá:

« . . . A mint megfogadám,
A koldusbotot kivirágoztatám. »

*

Másnap szeptember 24-én kora reggel a szinkörhöz siettem, hogy a negyedfél hónap előtt kitüzött nemzeti zászlót levétessem a szinkör homlokzatáról.

A zászló már nem volt ott.

— Hol van a zászló? — kérdém a szinkör gondnokától.

— Miféle zászló?

— Nos hát az, a melyik a szinkör homlokzatán volt.

— Az már nem volt zászló, hanem rongy. Hát levettem és a szemétbe dobtam.

— Elő teremti nekem mindjárt azt a rongyot?! — kiálték magamon kivül.

A gondnok gyanusan nézett rám. Olyasvalamit gondolhatott, hogy elmémben megzavarodtam.

— Jól van, előhozom. De hisz az igazgató úr annak már nem veheti semmi hasznát. Egy pár darab piszkos rongy az egész.

Pár percz mulva kezeim között voltak a foszlányok.

Másnap Debreczenbe, téli állomásomra utaztam szintársulatommal.

A közönség a megnyitó előadáson ezüst babérkoszoruval tüntetett ki. A koszorun ez áll: «Buda meghóditásáért».

A koszorut a zászlórongyokra helyezve, széles aranyrámában őrzöm.

A KULISSZÁK FESTŐJE.

— SPANRAFT ARMIN ÁGOSTON. —

A közönség, különösen a szinházba járó közönség nagyon szereti, ha néha-néha bevezetik a kulisszák mögé, ahol egy-egy bepillantást nyerhet a kulisszák titkaiba. Szeret olvasni pletykákat, csevegéseket szinészekről, szinésznőkről, az öltöző szobákból stb.

Ezúttal bemutatjuk olvasóinknak azt az embert, a ki legelső sorban intézője és létrehozója a kulissza titkoknak, mert ő maga festi azokat a hires kulisszákat. *Spanraft* Ágostont mutatjuk be, a ki a díszlet festészetet Magyarországon oly művészi magaslatra emelte, hogy ma már egy-egy fényes kiállitásos darab diszleteiért nem szorulunk többé a külföldre. Mióta az uj magy. kir. opera felépült, a Spanraft vezetése alatt egész kis díszletfestő gárda van alakulóban, s mint jeles tanitvány dolgozik a mester mellett Molnár Árpád is.

Spanraft jeles művei közé tartoznak a fővárosi szinházak összes díszletei, s a ki a Babatündér, de első sorban «Az ember tragédiája» fényes díszleteit látta, az örömmel ösmeri el, hogy a magyar díszlet festészet illetőleg a Spanraft művészete ma vetekedik a művelt világ bármely szinházának díszlet festészetével.

Spanraft 1855-ben született Czeglédén, s már mint 17 éves ifju kedvencze volt az öreg Lehmann műtermének. Lehmann halála után a fiatal művész Bécsbe sietett, hogy a Brdoschi műtermében teljesen elsajátitsa a díszlet festészet művészetét. Ez három évi szorgalmas tanulás után sikerült is neki, úgy hogy 1880-ban a nemzeti szinház készséggel szerződtette díszlet festőjének, s a fiatal művész teljes megelégedésre, sőt szinházaink igazi dicsőségére dolgozik, s festi nagy ambiczióval szebbnél szebb díszleteit.

Ezúttal a «Dárius kincse» ballett nagyszerű és tündéries fényű kiállitása foglalkoztatja.

„KELETI UTAZÁS."

(Vigjáték 3 felvonásban; irták *Blumenthal* Oszkár és *Kadelburg* G. Németből forditotta Festetics Andor. Először adták a nemzeti szinházban 1893. április 28-án.)

Az haute saisonnak vége. Az első fecskékkel együtt megjelennek a fővárosban a nyári szinházi élet uralkodó planétái: *Krecsányi* és *Feld* egy-egy derék vidéki gárdával a hátuk mögött s bejelentik a konkurrenciájukat a nemzeti meg a népszinháznak. *Paulay* meg *Evva* urak mit tehetnek egyebet, elfogadják a nemes versenyt s dicséretes buzgalommal vetélkednek a pálmáért. «Bolondok házá»-tól, «Magyar Panamá»-tól, «Diurnistá»-tól, «Szinházi képtelenség»-től éppenséggel meg nem riadnak a hatalmas direktor urak; oda se neki! Tudnak ők annál különbet is produkálni.

Evva előveszi az «*Ördög pilulái*»-t, «*Hökön Matyi*»-t, «*Sötét titkot*», vagy legrosszabb esetben megtéteti vagy nyolczvanszor *Strogoff* urral azt a bizonyos fáradságos utat Moskvától Irkucskig; — nos, kié a pálma? A nemzeti szinház sem maradhat el a nemes versenyben s a nyári szezon unal-

mát «*Válás után*»-nal, «*Pont-Biquet család*»-dal vagy éppen egy kellemes «*Keleti utazás*»-sal akarja eloszlatni.

«Keleti utazás!».

«Eine Posse mit . . .» Azt akartuk odaírni, hogy: mit Gesang; pedig, bizony Isten, igaztalanok volnánk, mert ének, no már az igazán nincs benne, még csak egy fülbemászó kuplé, még csak egy kicsike ballet sem, sőt muzsika is csak éppen annyi, a mennyi elégséges egy csomó fejtetőre állított szituációnak burleszk fináléjához.

Hanem annyi bizonyos, hogy rossz időben adták be a magyar publikumnak Blumenthal urnak ezt a vaskos «Possé»-ját. Még nem csillapodott le az a jogos felháborodás, a mit ennek az úri embernek ellenünk s a magyar drámairodalom ellen elkövetett hallatlan merénylete keltett; még élénken emlékezetünkben van az az otromba vandalizmus, amit ez a német író a mi Madáchunk «*Ember tragédiája*»-n elkövetett, a mikor azt, Berlinben való színrehozatala előtt, átgyúrta, átdolgozta a saját ízlése szerint, melynek finomságáról, emelkedettségéről különben fényes bizonyságot nyujt az az ízetlen bohózata, mely e héten megbukott a nemzeti színpadon. A mesternek akar oktatója lenni az, ki még a tanitványnak sem lehet tanitványa! Nincs szerencsénk ugyan ismerni magasztos drámai költeményünket ebben az átdolgozott formában, de merjük hinni, hogy valami alsóbbrendű vaudevillet vagy a «Keleti utazás»-hoz hasonló «Possé»-t faragott belőle az a német skribler. Igy azután nagyon érthető az «Ember tragédiája»-nak berlini bukása; Ádám a Blumenthal ur által reá szabott frakkban valóban nem tetszhetett a német közönségnek.

De van egy eszmém! Fogadja meg, direktor ur, nem vallja vele kárát s legalább egy kis mértékben kitölti boszúját azon, a ki azt a felséges költeményt, melyet Ön annyi zsenialitással alkalmazott színre, illetetlen beavatkozása által a legalaposabb bukáshoz segitette:

Küldje el a «Keleti utazás» tantièmejének 90%-át Athanasius úrnak Görögországba. Hogy ki ez az Athanasius? Egy görög rablóvezér, a ki — mint bizonyára emlékezni méltóztatnak — tavaly egy rablóbanda élén megtámadta a keleti expressvonatot s egynehány utast magával hurczolván, azokat csak horribilis váltságdíj fejében bocsátotta szabadon. Ez a derék ur ez által a ténye által társszerzője lett a szóban forgó bohózatnak, méltán megilleti hát őt a tantième egy része.

Mert e körül fordul meg a «Keleti utazás» témája, ez a rablótámadás az ötlet a darabnak.

Hogy mi a mesére? Azt nem tudnám elmondani annál az egyszerű oknál fogva, mert összefüggő, egy fonálban futó, kerekded egészet képező tárgya nincs; az egész darab nem egyéb, mint bolondabbnál bolondabb ideáknak, tarkábbnál-tarkább szituációknak élére állitása s a legmesterkéltebb raffinementval való egymásrahalmozása.

A dolog azon fordul meg, hogy Fiedler Róbert üzleti ügyekben keletre utazik; fiatal, szépséges neje szintén elkiséri őt, de azután meggondolja a dolgot s félbeszakitván útját, visszatér Berlinbe. A nőnek körutazási jegyét véletlenül egy fiatal festőművésznő veszi meg, a ki véletlenül ugyanarra a vonatra s ugyanannak a vonatnak ugyanabba a kupéjába kerül, a hol Fiedler uram telepedett meg. A kalauz a névre szóló jegyek után ítélve hitvestársaknak tartja őket, megesik a rablótámadás s a Berlinben külön kiadásban megjelenő lapok azt a hirt hozzák, hogy Fiedler Róbert *és fiatal neje* szintén a foglyok körmei között van. Anyós, após és igazi feleség rémülten olvassák kétségtelen bizonyitékát Róbert uram hűtlenségének, de nem akarják, hogy a világ előtt ez nyilvánvalóvá legyen és skandalumot involváljon, a családi tanács tehát elhatározta, hogy Henny, az igazi feleség, kinek Berlinben létéről még nem tudnak az emberek, férje elébe megy, s vele együtt tér haza, hogy olyabbá tűnjék fel a dolog, mintha tényleg őt fogták volna el férjével együtt a haramiák.

Ebből azután támad olyan labirynthusa a bonyodalomnak, a melyben a legjózanabb ész is eltéved s nem találja meg a kijáró útat. Minden fellépő alak segit a fonalat még kúszáltabbá tenni, minden mondás, minden szó, minden legkisebb tárgy ujabb, meg ujabb szituációk előidézője. A zsinegen rancsigált alakok, melyekről a Blumenthal és Kadelburg czég szeretné elhitetni, hogy élő, hús és vérből való emberek, mozognak, járnak-kelnek végszóra és néha — kaczagtatnak is. A valóságos boszorkánymesterséggel össze-vissza csűrt-csavart fonalat végre karmadfél órai léhaskodás után jonak látják a szerzők elvágni egy erőszakos metszéssel: a férj ártatlansága kiderül, minden jóra fordul, sőt még egy szerelmes pár is akad, a melyre függöny legördülte előtt még rá lehet adni az áldást. . . . «Mein Herz, was willst du noch mehr?»

Azok az akadékoskodók pedig, a kik a nemzeti színpadon színre kerülő művekben szőrszálhasogatva keresik a *benső értéket*, az éltető, emelő *tartalmasságot*, hallgassanak el kifogásaikkal; a karzati publikum egy része kaczagott s ez elég.

Ugyan kérem, benső érték, tartalom egy német Possében, melyből még az alsóbbrendű bohózatok legföltétlenebb kelléke, a szellemesség is hiányzik — elképzelhető-e ez? A szellemességet pedig pótolja a «Keleti utazás»-ban az a hirss *porosz humor*, a melytől oly fanyarrá válik az ember arcza, mintha boreczetett ivott volna. Bizony-bizony vissza sírjuk még a franczia bohózatokat, a melyekben a frivolitás mellett volt legalább szikrázó, pattagó szellem, természetes, élénk élet; ha nem is nyujtottak ezek valami éltető, erősitő tápot a szellemnek, legalább csinosan tálalt, izletes csemegék voltak s nem kesernyés mártások, melyeknek boszantó utóize sokáig visszamarad az ember szájában, mint ezek a német Possék, melyeknek egyik ékes, fajának minden jó tulajdonságával felruházott példánya ez az «Orientreise.»

Maga az előadás messze magasságban állott a mű szinvonala fölött s nem művészeinken mult, hogy nem sikerült a bohózatot egészen kirántani abból a mocsárból, a melyben leledzik. A *Náday* Mitrovics Demeterje igazi kabinet-alakitás; nemkülönben a *Lánczy Ilka* (Henny) diszkrét és szellemes játéka, a *Vizváryné* mesteri vonásokkal rajzolt anyósa, a *Vizvári* kaczagtató Herbigje, továbbá a *Keczery Irén* ennivaló szobacziczusa mind megannyi rászolgált minden dicséretre s elismerésre. Az összjátékot *Gabányi, Dezső, Tolnayné, Császár* és *Alszeghy* Irma — last but not least — előnyösen egészitették ki.

Janus.

SPORT.

Telivér árverés. Május hó 15-én d. 1 órakor a Tattersall helyiségeiben a némai, nagyuti, öreglaki, lengyeltói, monostori, székelyhidi ménesek egy éves csikói kerülnek a kalapács alá. Eddig összesen 49 ló van bejelentve az árverésre.

Az országos tornaverseny. Csáky Albin gróf miniszter, mint két év előtt, ugy az idén is rendez egy országos jellegü tornaversenyt. E viadalok május 21 és 22-én fognak lefolyni, s eddig már mintegy 2500-an jelentkeztek az ország különböző iskoláiból. A főváros iskoláiban nagyban készülődnek e versenyekre, különösen a református gymnasiumban, mely a testgyakorlás terén elsőnek bizonyult az előző viadalokban, továbbá a budai gymnasiumban és a piaristák főiskolájában, melynek tornatanára Tomcsányi Béla mindent elkövet, hogy növendékei fényesen álljak meg a sarat, s ne csak elegans megjelenésükkel tünjenek ki, mint eddig, hanem előmenetelt is mutassanak.

Yacht-versenyek. A Stefania yacht-egylet ez idei versenyeit május 15-től szept. 15-ig terjedő időközben tartja meg. Ez idő alatt nemcsak vitorlás versenyek lesznek, hanem galamb-lövészeti és lawntennis viadalok is; sőt julius 30-án a szembefekvő Siófokon lóversenyt is fognak rendezni.

A Trialstakes. Ma vasárnap lesz az első nagy ütközet a turf gyepén. Bécsben, a Freudenauban, ma futtátják le a Derby egyik előjátékát, a 10,000 frttal dotált Trialstakes-t. Ezen 1600 méter távú versenyben a kék szalag évjáratának legelső képviselői fognak a startnál megjelenni, s igy már a czélnál némi fogalmat alkothatunk majd magunknak a Derbyt illetőleg. Az eddigi hirek szerint a következő paripák fognak a starter zászlója alá gyülekezni: Furcsa, Nemszabad, Clifford, Dornröschen, Mirevaló, Árva, Toncsi, Futár, Märchen és esetleg Filkó. — Szép egy társaság is bizony először nehéz is köztük a választás, de én mindennek daczára azt hiszem, hogy a végütközetben Clifford, Furcsa és Árva fognak egymással küzdeni az elsőségért. A derby crack Nemszabad iránt nincs semmi bizalmam, mert istállótársai — eddigi futásuk után ítélve — nagyon hátramaradtak a conditióban; miért lenne kivétel éppen ő?

Vegyes hirek Az alagi versenyek hőse E. Tinsley, a vasárnapi akadályversenyben oly szerencsétlenül bukott fel Villám II-vel, hogy sulyos belső sérüléseket szenvedett, s orvosai tartanak attól, hogy borda törés is forog fenn, mert jobb oldala nagyon meg van dagadva.

A szintén szerencsétlenül járt G. Williamson állapota napról-napra javul, s valószinüleg már a pesti meetingben nyeregben látjuk a kedvelt professionatust. — Az e hó 22 és 23-án megtartott debreczeni versenyekben Horthy István tőhadnagy hat izben vezényelte győzelemre a gondjaira bizott állatokat. Henckel Laura grófnő Suliman nevü lova eddig öt izben jelent meg a startnál s mind az öt izben győztesként ért a czélhoz. — Uchtricz Zs br. a magyar lovaregylet egyik igazgatója leköszönt ez állásáról, s helyébe május 6-án este lesz a választás. — A nevezett kitünő sportsman Achilles II-je szombaton Angliában a Derbyshire plateben statolt, de csak a harmadik helyre juthatott.

Pesti versenyek. A tavaszi meeting verseny napjai a következők: május 7, 9, 11, 14, 16, 18 és 21.

ORVOSI SZALON.

Szőke asszonynak. Nagyságod azt irja, hogy az illető szőrtelenitő szer nem használt. Méltóztassék azt nehány napon át ismételni és pedig úgy, hogy 2 késhátnyi vastagságban tessék az illető pasztát fölkenni és egy fél óra hosszat ott hagyni. Azután egy nem éles késsel levakarni onnan. Rendesen jó sikkerrel szokott járni.

*

Kérdés. Melyik szappan jobb az arczbőr tisztátlanságának eltávolitására, a Berger-féle borax vagy a benzoe. Kérem azt is tudatni, van-e oly szer, mely megsürüsiti a szemöldököt és egyuttal annak fényes fekete szint ad? Budapest. Piroska.

Felelet. Mindenekelőtt tudnunk kellene, mit ért nagyságod az arcz tisztátlansága alatt. Ha szeplőt, májfoltott vagy miteszert (comedo) gondol, úgy ajánlhatjuk a Rózsavölgyi-féle Dermolin mosdóvizet, melylyel reggelenként az arcz lemosandó s utána fél órával rendes szapannal lemosás következik. Kapható a készitő Rózsavölgyi Imre gyógyszerésznél (Szabolcs-utcza 32). Ami a szemöldököt illeti, bizony nem ismerünk oly szert, mely a süriségét előmozditaná. A sötétre való festéshez a következő szerek alkalmasak: Rp. Ferri sulfurici 2·0. Aquae dest. 20·0, vagy kalii ferrocyanati 2·0, Aqu. dest. qu. s. ad. perf. solnt. Ezen szerekkel a szemöldök reggelenként bekenendő. Különben igen jó hajfestő a lámpakorom, mely fele zsirral és fele viaszszal keverve szép fekete szint kölcsönöz a hajnak.

Előfizetőinket tisztelettel értesitjük, hogy szerkesztőségünket és kiadóhivatalunkat május hó 1-étől **Erzsébet-körut 18. szám** alá helyezzük át. Ezuttal ujolag is felhivjuk mindazon t. előfizetőinket, kik az előfizetéssel hátralékban vannak, ezt beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap küldése fenakadást szenvedjen.

Olvasóinknak szives figyelmébe ajánljuk **Fodor József** gyáros fényes butor kiállitását, mely *Andrássy ut 9. szám alatt* megtekinthető. Este villany-világitás.

Figyelmeztetjük a n. é. közönséget Szigeti Lajos szijj- és nyereggyártó és bőröndös mai számunkban levő hirdetésére. E czég fennállása óta a hazai iparnak diszére válik, a mennyiben az általa készitett áruk úgy az anyag kifogástalan jósága, valamint a kiállitás csinossága tekintetében bármely külföldi árúval kiállják a versenyt. Ajánljuk szives olvasóinknak figyelmébe.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körút 1. sz. alatt.

A „MAGYAR GÉNIUSZ"

szerkesztősége és kiadóhivatala,

május 1-én **Erzsébet-körut 18. sz. ház** I-ső emeletén lesz.

Foncière, Pesti biztosító-intézet.

A Foncière, Pesti biztosító-intézet rendes évi közgyülését f. évi ápril 29-én fogja megtartani. Az ezen intézet által a m. évre vonatkozólag közzétett zárszámlából a következő számadatokat vesszük át: A törlések levonása után fennmaradt m. évi dijbevételek az elemi biztositási ágazatokban 4.219.068 frt 76 krra, az életbiztositási ágban 996,848 frt 30 krra és a balesetbiztositási ágban 84,630 frt 30 krra, össszesen 5.300,547 frt 36 krra rúgnak, mig a későbbi években esedékes dijállomány a tűzbiztositási ágban 5.397,573 frt 87 krt és a balesetbiztositási ágban 667,436 frt 69 krt tesz ki. Az 1891 évvel szemben tehát a készpénzdijbevételben 166,147 frt 77 krnyi, a későbbi években esedékes dijakban pedig 498,764 frt 15 krnyi szaporodás mutatkozik. Az életbiztositási ágazat biztositási össz-állománya 20.512,407 frt tőke — és 9333 frt járadék — összegre emelkedett; az 1891-iki állománnyal szemben a tiszta szaporodás tőkében e szerint 1.484,798 frt, a készpénz dijtartalékok a viszbiztositások hányadának levonása után az elemi biztositási ágazatban 757,373 frt 35 krt az életbiztositási ágazatban 3.873,926 frt 12 krt és a balesetbiztositási ágazatban 29,514 frtot tesz ki. A készpénzbeli dijtartalékok, szemben a tavalyi állománnyal 308,407 frt 03 krra rugnak, a tartalék-tőke, a tavalyi üzlet-eredményből reá forditott javadalmazás után 163,845 frt 41 krt tesz ki; a zárlat eredménye, a tartalékok szaporitása és jelentékeny leirások után 118,458 frt 64 kr. tiszta nyereségben nyilvánul. A közgyülésnek részvényenként 5 frtnyi osztalék kifizetése fog inditványoztatni. Az intézet tőkéi, ide nem értve a képviselőségeinél lévő pénzkészleteket, folyó számla-követeléseit és a képviselőségei- és ügyfeleinél künlévő követelési egyenlegeit, következőkép vannak elhelyezve: A m. földhitel-intézet, a pesti magyar kereskedelmi bank, a magyar jelzálog-hitelbank és az egyesült bpest—fővárosi takarékpénztár záloglevelekben 490,025 frt; magyar papir-járadék m. keleti vasuti állami arany- és regale váltsági kötvényekben 795,034 frt 50 kr.; kassa—oderbergi és magyar—gácsországi vasuti elsőbbségi kötvényekben, erdélyi, alföld—fiumei, budapest—pécsi, duna—drávai és magyar—gácsországi vasuti részvényekben, különféle sorsjegyekben, kisorsolt értékpapirokban és átmeneti kamatokban 1.367,478 frt 49 kr.; pénzkészlet az intézet központi pénztáraiban 143,988 frt 61 kr; póstatakarékpénztári, budapesti intézeteknél és bankoknál elhelyezett betétekben 725,427 frt 12 kr.; értékpapirokra és életbiztositási kötvényekre adott előlegekben 579,323 frt 30 kr; jelzálogkölcsönben 9,798 frt 36 kr.; a tulélési biztositási csoportok elhelyezett tőkéiben 91,796 frt 24 kr.; tárczabeli váltókban 123,235 frt 16 kr.; az intézet budapesti és bécsi tehermentes házaiban 1.681,858 frt 98 kr. Valamennyi értékpapir értéke az 1892. évi deczember 31-iki árfolyam szerint van a mérlegben felvéve, mely idő óta az értékek tetemesen emelkedtek.

SCHLICK-féle

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság Budapest.

Gyár és irodák:

VI. ker., külső váczi-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruraktár:

VI. ker., Podmaniczky-utcza 14. sz,

Ajánlja magát következők készitésére és szállitására ugymint: **vashidak** és **tetőszerkezetek, szögecselt** és **hengerelt vastartók, gőzkazánok** és **gőzgépek, zsilipek, átereszek,** jónak biz nyult rendszer szerint, **körszivatytyuk, vizvezetéki csövek,** minden nagyságban, **felhuzók** kézi-, viz- és gőzerőre.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy

ZINNER ADOLF czég alatt

VI., váczi-körut 17. sz., I. em.

FÉRFI-RUHA-TERMET

nyitottam. Hosszú évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** működvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, franczia-** és **brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri

ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

BUDAPEST — BÉCS — BELGRÁD — TEHERÁN

Királyi udvari és hadsereg-szállitók. Csász. és kir. ausztriai udvari szállitók. Szerb királyi udvari szállitók. Porosz császári udvari szállitók.

Teljes egyenruhákat

és ahoz tartozó felszereléseket cs. és kir. tábornokok, törzs-, fő- és altisztek, egy éves önkéntesek és legénység, nemkülönben a m. kir. honvédség, valamint a m. kir. **csendörség, pénzügyőrség,** továbbá a **m. kir. posta-, vasut- és távirdatisztek, erdészek, tűzoltók, és hadastyán-egyletek,** minden egyenruhás testület, **megyei, városi huszárok** részére, elegáns kiállitás és gazdag választékban szállitanak

TILLER MÓR és TÁRSA, cs. és kir. udvari szállitók

BUDAPEST, KAROLY-LAKTANYA.

Arjegyzékek kivánatra ingyen és bérmentve. Megrendelésnél a rang és a szak megjelölése kéretik. Vidéki megbizások utánvét mellett pontosan eszközöltetnek

KERTÉSZ JENŐ CSŐDTÖMEGÉBŐL

Budapest, kerepesi-ut 8.

Részletes elárusitás 40 százalékkal leszállitott szabott árakon.

Nap- és esernyők. most ezelőtt

Nyers selyem fehér nyéllel	2.—	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő	2.30	4.—
Ugyanez még finomabb	3.—	5.—
Uj: fodros napernyők	3.50	5.50
Piros gyermek-napernyők	—.38	—.60
Esernyők: Nyers selyemből	2.—	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	2.30	5.—
Gordonet selyemből	3.—	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel	3.80	7.—
Ugyanilyen legfinomabb	5.—	9.—

Emlék- és imakönyvek. most ezelőtt

Csontdiszszel	1.50	3.—
Diszes csonttáblával	2.—	4.—
Ugyanez kül diszes kivitelben	3.—	5.50
Plüss v. bőrkötésü	2.—	4.—
Ugyanez diszesebb	3.—	6.—

Albumok (nagy alaku)

Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	4.50	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezel. 15 és 20 frt		

Amerikai ébresztő-óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban remek ébresztővel bir, **ára 2 frt 30 kr,** ezelőtt 4.50 most ezelőtt

12 drb **gallér,** legj. minőség	1.80	2.50
12 pár **kézelő,** legj. minőség	3.50	4.80
Disztükrök 3 osztálylyal	3.50	6.—
Ugyanez elegánsabb kivitelü	6.—	10.—
Legfin. és nagyobb **7.50, 9.60** és **10.50**		
Sétabotok törrel	1.—	és 1.25
« ezüsttel **1.20** és **1.50,** fogantyuval	5.—	

Ezen kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 százalék engedménynyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvétellel elküldetnek. — A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

Phőnix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95 kr., 6 villa 95 kr., 6 kés 1 frt 50 kr., 12 kávés kanál 95 kr., 1 levesmerő 95 kr., 1 tejmerő 50 kr., 6 képadló 1.20, 12 db majolika csemegekés **1.20,** nickel **1.90**

	most	ezelőtt
Porcel. tea v. kávés csészék chinai alak. festménnyel párja	—.35	—.70
Ugyanilyen fekete kávéhoz	—.25	—.50
Férfi harisnyák, fegyházi kötés tuczatja	3.10	5.—
Ugyan ilyen **női**	4.80	7.—
Glace bőr női keztyü 3 gombos v. férfi 1 csattal	—.95	1.40

Keményfa-tálczák sima v. fekete kerettel, nickel végü fogantyuval:

33	37	42	48	53	58 %/m
75	**95**	**1.20**	**1.40**	**1.60**	**1.80**

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK GÉPGYÁRÁNAK

vezérügynöksége

most: **Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.,** ajánlja:

A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára
A m. kir. államvasutak gépgyára

felülmulhatlan jóságu
gőzcséplő garnituráit,
malomczélokra különösen alkalmas
hengerkazános lokomobiljait,
teljesen vasból készült
szalmakazalozó gépeit,
szabadalmazott
Stibor-körfürészeit,
uj szerkezetü, szállitható
gőz-kukoricza-morzsolóit,

valamint mindennemü **mezőgazdasági gépeit** kedvező feltételek mellett.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

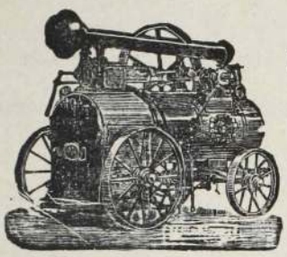

Tévedések kikerülése végett a levelezések, küldemények és megrendelések mindig csak igy czimzendők:

A magyar királyi államvasutak
gépgyára vezérügynökségének
Budapest, VIII. ker., József-körut 41. szám.

Budapest, VIII. ker., József-körut 41. sz.

Bútor-Raktár.

NAGY FERENCZ, kárpitos és diszitő. **és THINSCHMIDT GYULA,** műasztalos.

Az igen tisztelt rendelőinknek, a n. é. fővárosi és vidéki közönségnek becses figyelmébe ajánljuk

BUTOR-RAKTARUNKAT
BUDAPEST,
VIII. ker., József-körut 26. sz. alatt,

a hol nagy választékban tartunk
saját készitett mindennemü
szoba-berendezéseket
a legjobb minőségben,
a legujabb stylben és a lehető legolcsóbb árak és jótállás mellett.
Becses támogatását kérve
kiváló tisztelettel
Nagy Ferencz és **Thinschmidt Gyula.**

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 80.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek
gyökeres szárazzátételét.
Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

A Fővárosi bank részvénytársaság

V., Erzsébettér 1. sz. I. emelet

leszámitol váltókat bankszerü módon, a tárcza- és személyhitelegyletek kebelében (az elsőben korlátolt felelősséggel), teljesit értékpapir bevásárlását és eladását bizományszerüen legjutányosabb feltételek mellett, kölcsönt ad értékpapirokra és kamatoztat betéteket takarékkönyv- és pénztári jegy kibocsátása utján vagy folyó számlára *4% kamat mellett adó levonása nélkül,* biztosit sorsjegyeket a legkisebb nyereményből eredő veszteség ellen, létesit azonfelül sorsjegy-társulatokat is.

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

GUMMI

különlegességek s **halhólyagok** (valódi franczia) a legfinomabb minőségben 1, 2, 3, 4, 5, 6 **egész** 10 **forintig tuczatonkint.**

Capot Americ (rövid) 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női szivacskák 2 frttól 5 frtig tuczatonkint. Női különlegességek darabja 1 frt 80 kr. Mintagyüjtemény urak számára (25 drb) 5 forint.

—

Szállitmányok rögtön és a legnagyobb titoktartás mellett eszközöltetnek.

ROTHAUSER M. IGNÁCZ
BUDAPEST,
Király-utcza VI., 6/G sz.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.

BUDAPEST.

A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredménynyel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóralakok ellen: *köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések* után föllépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hathatósabbá tétele czéljából meglepő sikerrel használtatott *a massage és villamos fürdő.* 135 hold sétakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, pósta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal,* főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés félóránként; menet-tértijegy: kétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 34 kr., gyermekjegy 10 kr.

Fürdőidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.

A szobaáraknál május és szeptember hóban *30% engedmény.*

A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen oly hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyvíznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **EDESKÚTY L. udv. ásványvíz szállitónál Budapesten.**

Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.

A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

Ujdonság

100 drb. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, író- és rajzszerek raktára,
KŐ- és KÖNYVNYOMDAI NYOMTATVÁNYOK
BUDAPEST,
VII., Erzsébet-körut 28. (Wesselényi-utcza sarkán.)
Telefon-összeköttetés 55-53.

Szenzációs találmány
gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerű. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök díj- és bérmentesen küldetnek.

Hogyan ápoljuk a bört és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára
Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levélbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasitásban** felsorolt és szaktekintélyek által is elismert **szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme ... ára **75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz « **75** «
Dermolin rizspor ... « **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.
Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

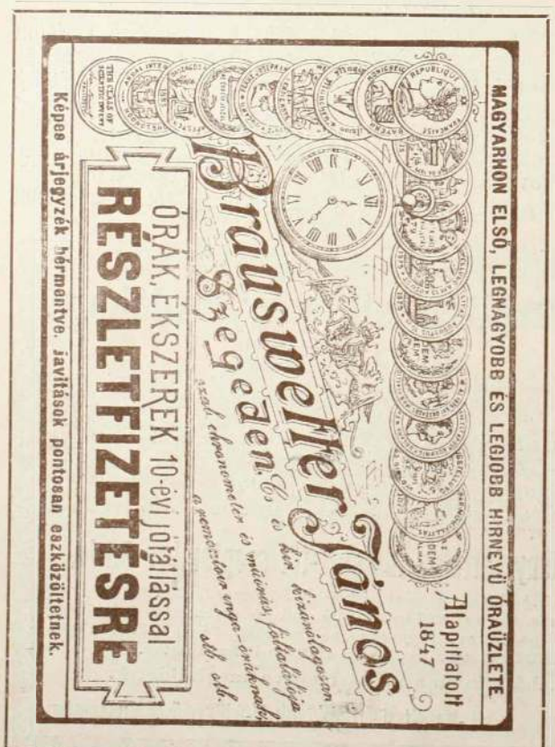

Pályázati hirdetmény.

A Baross Gábor-nak Budapest fő- és székvárosában emelendő emlékszoborra terv és főszminta beszerzése végett az alólirott végrehajtó bizottság ezennel pályázatot hirdet a következő programm és feltételek alapján.

A) Programm.

1. Álló szobor tervezendő, mely Baross Gábor alakját élethiven és jellemzően ábrázolja. A szobor mérete olyan legyen, hogy a nézésre alkalmas távolságról az alak természetes nagyságát valamivel meghaladó nagyságban tünjék fel. A mente nem panyókára, hanem felöltve legyen. A terv és főszminta léptéke 1: 10-hez van megállapitva.

2. A szobor helyéül a keleti pályaudvar előtt levő park van kiszemelve. A park térrajza a pályázók rendelkezésére áll.

3. A szobor költségeire nézve, melyek a 160,000 koronát meg nem haladhatják, részletes és pontos költségvetés mutatandó be.

B) Feltételek.

1. A pályázatban kizárólag hazai müvészek vehetnek részt.

2. Három pályadij van megállapitva, az első 2000, a második 1500 és a harmadik 1000 koronában. A pályadijak a viszonylag legjobbnak talált három pályamü szerzőinek feltétlenül kiadatnak.

3. A pályázat titkos; azért a pályaterv jeligével látandó el és egy ugyanazon jeligét viselő, zárt levélke kiséretében, mely a szerző nevét és lakását tartalmazza, adandó be.

4. A pályázati határidő legkésőbb 1893. év október hó végéig terjed.

5. A pályamüvek birálatára és a pályadijak odaitélésére 11 tagu jury fog összeállittatni a következőkép: egy-egy tagot küld

a) fővárosi közmunkák tanácsa;
b) Budapest fő- és székváros törvényhatósága;
c) a magyar országos képzőmüvészeti tanács;
d) a képzőmüvészeti társulat;
e) a magyar mérnök és épitész egylet;

továbbá hat tagot a szobor-bizottság kebeléből választ.

Elnökét a jury saját kebeléből választja.

6. A jury a pályatervek és a pályadijak felett a pályázati határidő lejáratától számitandó 6 hét alatt fog határozni.

7. A dijnyertes pályamüvek a szoborbizottság tulajdonává lesznek; de e határozat a szerző szellemi tulajdonjogát nem érinti.

8. A kivitel a pályanyertesnek sem biztosittatván, arra nézve a bizottmányt teljes cselekvési szabadság illeti meg.

9. Fenntartja magának a szoborbizottság, hogy 1000 koronáért a nem dijazott pályatervek bármelyikét megvehesse.

10. A jury határozata után a pályamüvek Budapesten alkalmas helyen 2 hétre közszemlére fognak kitétetni.

Kik e pályázatban részt venni óhajtanak, ezennel felhivatnak, hogy pályamüveiket a kitüzött határidőn belül az alólirott **végrehajtó bizottság elnökéhez** (IV., Muzeum-körut 23. sz.) adják be. Ugyanott dijtalanul megszerezhetik a szobor terének térrajzát, melyen a legközelebbi épületek magassága fel van tüntetve, valamint Baross Gábor fényképét is. Bővebb felvilágositások szóval és levél utján készségesen adatnak.

Kelt Budapesten, a szoborbizottságnak 1893. április hó 17-én tartott üléséből.

Báró Podmaniczky Frigyes s. k.
szoborbizottsági elnök.

Brázay Kálmán s. k.
végrehajtó bizottsági elnök.

Szigeti Lajos
szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója,
Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urakrészére.

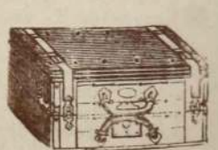

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.
Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.
A legujabb kantárrugók kaphatók.

«Kosmos» müintézet, Budapest Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 MÁJUS 7.

19-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ARADI-UTCZA 8. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Stesser József. — **Balog Imre:** *A leány dala.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Makai Emil:** *Vészharangok.* — **Justh Zsigmond:** *Tavaszi ünnep.* — **Erdélyi Zoltán:** *Beszélgetünk.* — **Ujváry Ignácz:** *Andalusiában.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány* (regény). — **Osztrák-Magyar hadsereg.** — **Dr. Schnitzler János.** — **Arczképtanlumány.** — **Irodalom.** — **Sport.** — **Orvosi szalon.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 80.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

SCHLICK-FÉLE

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váczi-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruraktár: VI., Podmaniczky-utcza 14. sz.

Ajánlja magát következők készitésére és szállitására ugymint; **vashidak** és **tető-szerkezetek, szögecselt** és **hengerelt vástartók, gőzkazánok** és **gőzgépek, zsilipek, átereszek,** jónak bizonyult rendszer szerint, **körszivattyuk, vizvezetéki csövek,** minden nagyságban, **felhuzók** kézi-, viz- és gőzerőre.

HOLZER SIMON

női felöltők áruháza

Budapest, **IV., kigyó-tér 2.**

„UJDONSÁG"
kabát finom szines coachmen szövetből, selyemmel bélelve, **11 forinttól,**

ELEGÁNS KABÁT
fekete kamgarnból selyem béléssel, **8.50 frttól**

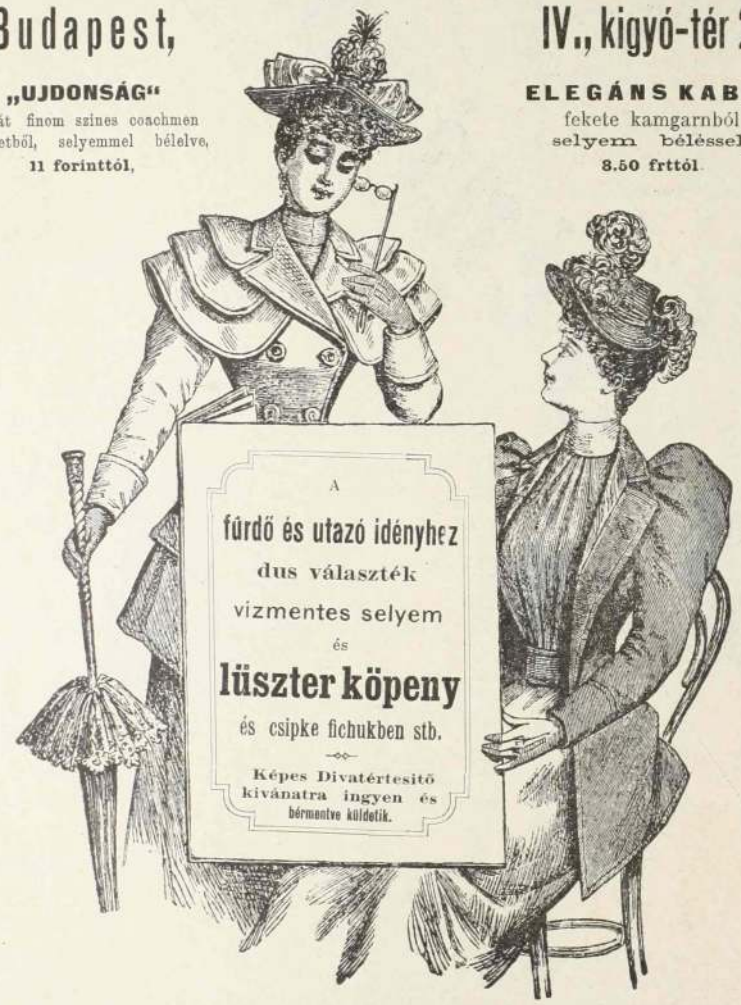

A
fürdő és utazó idényhez
dus választék
vizmentes selyem
és
lüszter köpeny
és csipke fichukben stb.

Képes Divatértesitő kivánatra ingyen és bérmentve küldetik.

A Fővárosi bank részvénytársaság

V., Erzsébettér 1. sz. I. emelet

leszámitol váltókat bankszerü módon, a tárcza- és személyhitelegyletek kebelében (az elsőben korlátolt felelősséggel), teljesit **értékpapir bevásárlását és eladását** bizományszerüen legjutányosabb feltételek mellett, **kölcsönt ad értékpapirokra** és kamatoztat **betéteket** takarékkönyv- és pénztári jegy kibocsátása utján vagy folyó számlára 4% *kamat mellett adó levonása nélkül,* biztosit **sorsjegyeket** a legkisebb nyereményből eredő veszteség ellen, létesit azonfelül **sorsjegy-társulatokat is.**

A legszebb és legüdébb arczszint

úgy nyerhetjük, ha **Klement Ottó bőrápoló szerét,** a

Szeplő-crémet

használjuk, mely ártalmatlan és kipróbált szer a szeplők és apró kiütések ellen. 1 doboz ára 1 frt.

Alpesi virág-arczpor

legfinomabb, sima arczpor, fehér, rózsaszin és sárgás szinben **Magas doboz 1 frt. Lapos doboz 50 kr.**

Gyopár-arczpor

legfinomabb fedő arczpor fehér, rózsaszinü, sárgás szinben **Doboza 70 kr.** Postán utánvét mellett küldetik. **Klement Ottó,** gyógyszerész Insbruckban.

A legjobb és legolcsóbb mosó szer

a cs. és kir. kiz. szab.

SZAPPANIT.

Ezen szerrel a **fehérnemüt, edényeket, szoba-padlót** stb. **idő, szappan** és **munka megta-karitása** mellett e **legtisztábbra** lehet mosni. Megkiméli a ruhát és kezet. Százakra menő háztar-tásokban már is sikerrel használják.

EGY NAGY CSOMAG ÁRA 10 KR.

Kapható minden nagyobb

füszer-, vegyes- és szappankereskedésben; föraktár

REINER LIPÓT és FERENCZ

gyógyáru-kereskedése Király-utcza 41. szám és

MEYER ERNŐ

gyárában VIII. Szerdahelyi-utcza 5. szám.

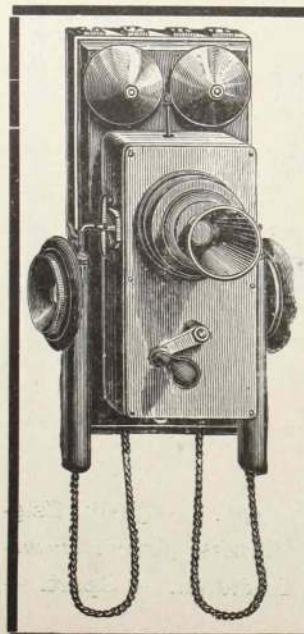

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hang-nak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leg-hosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberende-zések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Rendkivül nagy választékban kaphatók:

előrajzolt kezdett s készen himzett

kézimunkák,

nemkülönben himző-anyagok

nagyban és kicsinyben

Bérczi D. Sándor kézimunka-gyárosnál

Budapest, király-utcza 4. sz.

Képes árjegyzékek bérmentve és ingyen.

Valódi mosó-selyem, jótállás mellett 12 matringonként 30 kr.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

II. évfolyam. 1893. május 7. 19. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

STESSER JÓZSEF.

A napokban mult el harmincz esztendeje annak, hogy *Stesser* József, miniszteri tanácsos közszolgálatba lépett. Ujságok nem czikkeztek róla, az ünnepeltetésnek százféle módjai és külsőségei elmaradtak, tisztelgések, bankettek és szónoklatok nem hirdették e nap jelentőségét, de mindez csak a Stesser minden hiú pompát és külsőséget távolról kerülő egyéniségén mult, azon a páratlan egyszerűségen és szerénységen, mely jellemének legfőbb vonása, mely egész működésén, egész pályáján vörös fonálként huzódik át s minden tettében fényesen megnyilatkozik.

Stesser a legalsó fokon kezdte pályáját s egészen önmagára utalva, pusztán a saját erejéből küzdötte fel magát arra a diszes állásra, melyet ma betölt; kitartó szorgalom, alapos képzettség, fáradhatatlan munka: ezek az ő fényes carrièrejének rugói, ezek a tulajdonok, párosulva erkölcsi szilárdsággal, energiával, lelkiismeretes buzgósággal, emelték őt arra a magas polczra, melyen most áll. Emelkedett szellem, a gondolkodásnak tisztultsága és fenkölt magassága s e mellett lelki jóság és nemesség nyilatkozik meg minden tényében.

Az iroda szürke falai és unalmas egyhangusága közepette nem vált ő — mint mások rendszerint — száraz hivatalnokká; mindenkor élt szivében a szépért, jóért és nemesért való hő

lelkesedés. Ha csak szerét tehette, tollat ragadott s irt szellemes, kedves tárczákat, egy poétikus kedély melegségétől áthatott novelletteket; sőt vezérczikkeiből is, melyek nagyszámmal jelentek meg a napilapok hasábjain, a költői fantázia éltető melege és fenköltsége sugarzik elő. Hogy daczára kétségtelen hivatottságának és sokoldalu működésének, az irodalom terén mégis oly kevesen ismerik és méltányolják őt, ennek oka ismét csak az ő párját ritkitó szerénysége, mely került minden hivalkodást és külső sallangot, miért is czikkei mindig névtelenül jelentek meg.

A magyar szinművészet emelése és fejlesztése körül is hervadhatatlan érdemeket szerzett Stesser, mint a szinészeti ügyek referense a belügyminiszteriumban. A nemzeti szinház épen oly hálával tartozik neki, miért a tönk széléről visszarántotta s virágzásra juttatta nyugdijintézete ügyeit, mint a vidéki szinészet, melynek érdekeit ugyan *közvetlenül* csak egy esztendeig szolgálta — mint az orsz. szinészegyesület elnöke — de ezt a rövid működését is üdvös munka és mélyreható reformok inaugurálása jelzi s ha a léha tudatlanság és vétkes henyeség nem szeli utját terveinek, ugy rövid idő alatt nagy alkotások s üdvös átalakitások tényе füződik a Stesser működéséhez. Remélhetjük azonban, hogy a gyeplő, melyet a léha klikkérdekek frivol játéka erőszakkal rántott ki kezéből s melyet azóta senki sem képes biztosan

kormányozni, rövid időn belül ismét visszakerül az ő vaskezébe s hogy a zászlót, melyet avatatlan kezek szétrongyoltak, s a sárba akarnak tiporni, ujból magához ragadja s diadalra juttatja.

A Stesser munkássága nem volt zajos, mert egyenes, minden feltünést és hivalkodást kerülő jelleme mindig lenézte a külső fényt és pompát, de annál üdvösebb, annál áldásthozóbb volt az minden téren.

S talán jobban is van az ugy, hogy ma, a mikor lépten-nyomon ünnepelteti, jubiláltatja magát érdemes és érdemetlen, a hiu és nevetséges tömjénezések, a mindennapi ünnepségek émelyitő kaoszából azzal válik ki a valódi érdem, az igazi lelki nagyság, hogy szerényen, hiuságnak trombitája és feltünésnek vágya nélkül, kerülve zajt és pompát, csendesen űli meg a jelentőségteljes napot.

Stesser József büszkén, emelt fővel s dagadó kebellel tekinthet vissza a közügyek szolgálatában harmincz hosszu év alatt kifejtett önfeláldozó tevékenységére s három évtized lélekemelő, nemes küzdelmeiből uj erőt merithet a további lankadatlan küzdelemhez és harczhoz.

*

Rajnai és kőrösladányi Stesser József Nógrád vármegyében, Balassa-Gyarmaton született. Családjának, melynek számos tagja szoros összeköttetésben állott a báró *Wenckheim* családdal, ősi fészke Békés megyében volt s innen szakadt át az az ág, melyből Stesser József származik, Nógrád megyébe. Tanulmányait még jóformán be sem végezte, midőn hivatalos működését megkezdette: 1862-ben szülőhelyén a megye szolgálatába lépett. A belügyminiszteriumban 1867-ben kezdette meg tevékenységét s három év múlva már miniszteri fogalmazóvá nevezték ki. 1876-ban titkár és hat évvel később osztálytanácsos lett.

1879. junius havától 1882. január végéig terjedő időszak igen érdekes korszaka a Stesser hivataloskodásának, a mennyiben ezen idő alatt Szeged ujjáalkotásának munkálataiban gr. *Tisza* Lajos királyi biztos oldala mellett működött s mikor ezen küldetéséből visszahivták, buzgó és sikeres szolgálatainak mintegy jutalmául a belügyminiszterium elnöki osztályának vezetésével bizták meg, egyszersmind a rekonstrukczió alkalmával kifejtett önfeláldozó, fáradtságot nem ismerő tevékenységét egy meleghangú iratban köszönte meg a miniszter. Ugyanekkor Tisza Lajos gr. is egy okiratban forró köszönetének nyilvánitása mellett lelkes szavakban ismerte el azokat a buzgó és sikeres szolgálatokat, melyeket szegedi királyi biztossága alatt az ő oldalán kifejtett.

1889. május végén nevezték ki miniszteri tanácsossá.

Stesser mintaszerű szorgalma, buzgósága és lelkiismeretes pontossága által mindenkor kivívta magának följebbvalói tiszteletét és szeretetét. Különösen *Tisza Kálmánnak* birta egész működése alatt föltétlen bizalmát és becsülését. Az öreg Tisza sohasem viseltetett egyetlen hivatalnoka irányában sem oly őszinte jóakarattal s vonzalommal, mint épen Stesser irányában, a miről többek között tanuságot tesz az a körülmény is, hogy Stesser minden esztendőben a Tisza Kálmán kiséretében több hetet töltött Geszten, a Tisza-család régi fészkében.

Ezekben vázoltuk száraz tényekkel a Stesser hivatalos működését. Ebbeli munkásságán kivül azonban az *irodalmi téren* is jelentékeny és sokoldalú tevékenységet fejtett ki s hogy arról oly kevesen birnak tudomással, annak oka az, hogy — utálva minden hivalkodást, nem ingerelve soha feltünési viszketeg által, — kedvesebbnél kedvesebb elbeszéléseit, tárczáit s magvas eszmékben gazdag vezérczikkeit (mely utóbbiak nagyrészt a már megszűnt «Ellenőr»-ben, továbbá a «Nemzet»-ben és «Magyar Ujság»-ban jelentek meg) mindenkor névtelenül tette közzé. Számos czikke közül különösen egy vezérczikke keltett szenzácziót, mely a «Nemzet» 1883-iki évfolyamának egyik számában jelent meg e czim alatt: «*Szeged — Tisza Lajos*» s mely a szegedi rekonstrukcziót vázolta alapos szakértelemmel, de egyszersmind egy költő tollára méltó melegséggel s lelkesedéssel. A czikk általános megbeszélés tárgyát képezte akkoriban s különösen képviselői körökben egyhangú volt az a vélemény, hogy azt *Jókai* irta; igy többek között *Prónay* államtitkár következőképen nyilatkozott egy képviselő s egyszersmind jeles iró előtt: «A czikk annyi melegséggel, oly költői kedélylyel s ragyogó fantáziával van megirva, hogy azt csakis Jókai irhatta.

Irodalmi munkásságának jellemzéséül még csak egy levéltöredéket mutatunk be; e levelet *Vadnay* Károly, a «Fővárosi Lapok» szerkesztője intézte Stesserhez akkor, a mikor a szegedi rekonsztrukczió munkálatai elvonták tehetségét az irodalmi működéstől; e levélben többek között ezeket irja: «. . . . Midőn a Tisza tönkretette Szeged városát, meg sem gondoltam, hogy az a «Fővárosi Lapok» irodalmi területén is oly rombolást okozott, melyet én csak hónapok multán fogok nagyon megérezni . . . . . Minden jót kivánok titkár úrnak addig is, míg ezt szóval kivánhatnám; egészséget, jó kedvet s annyi örömet, mennyi csak ott lehet. Legnagyobb öröme bizonyára az az öntudat, hogy a nagy magyar város uj életre ébresztése munkájában oly nevezetes részt vehet. Ez a tudat az, mely engem is, az önző szerkesztőt megenyhit veszteségemért.»

Stesser 1889-ben vette át a színügyek referádáját a belügyminiszteriumban a Ribáry József kezéből s azóta az illetékes körök legnagyobb megelégedésére szakadatlanul viseli e súlyos tisztet, mely épen annyi gondos munkásságot, mint figyelmes és kényes tapintatosságot igényel. Mint referens lett a nemzeti szinház nyugdíj-intézete választmányának tagja, a hol *Payerrel* és *Fenyvessy* Ferenczczel együtt rendkivüli tevékenységet fejtett ki s tulajdonképen neki köszönhető, hogy ez az intézmény, mely 1890-ben már egészen a tönk szélére jutott, kiszabadult válságos helyzetéből s hogy ma már rendezett viszonyok között van.

1892. márczius havában az országos szinész-egyesület igazgató tanácsának elnökévé választották. Stesser elfogadta ezt a tisztséget, melyet nem tekintett holmi tiszteletbeli állásnak, hanem komoly buzgósággal fogott tervének kiviteléhez. Látta ő azt, hogy az az alap, a melyre az egész intézmény épült, most már elavult, nem biztos, ingadozó, hogy a régi rendszer tarthatatlan immár, hogy a vidéki szinészet tekintélye teljesen alá van ásva s hogy művészi nivója szánandó módon sülyedt. S nem tért ki e kérdések elől, hanem hozzáfogott, hogy az elavult alapot ujra épitse, a régi rendszerbe uj életet öntsön s tekintélyét ujra visszaszerezze az által, hogy művészi nivóját magasabbra emeli. — A 3000 forintos évi segélynek kieszközölte 10.000 forinttá való fölemelését s ekként legalább egyelőre biztositva anyagi oldalról a vidéki szinészet elárvult ügyét, vaskezekkel markolt bele ebbe a rendetlen, zagyva tömegbe s ha nem állja utját a vétkes léhaság, rövid időn keresztül vitte volna az intézménynek uj alapokon való organizálását. Ám ő nemcsak kivül, hanem belül, a szinészegyesület kebelében is rendet és fegyelmet akart teremteni s a mint maga is önfeláldozó buzgósággal munkálkodott, ugy megkivánta munkatársaitól, a hivatalnokoktól és tanácsosoktól is az önzetlen szorgalmat. Ezt nem türhetvén, a hatalmat jogtalanul bitorló érdekklikk különböző intrikák által egy esztendei működés után kiturta állásából azt a férfiut, a ki társadalmi poziczióját, komoly buzgalmánál fogva egy csapásra a maga részére hóditotta a szinészet egyetemének tiszteletét és becsülését s a ki fölfelé is legilletékesebben s leghathatósabban tudta volna megvédeni a vidéki szinészet érdekeit.

Ez a frivol, undoritó visszaélés elriasztotta a vidéki szinészet ügyének minden jó barátját és Stesser után a komoly, intelligens elem sietett magát kivonni a személyeskedések e posványából; a szinészegyesület teljesen eljátszotta tekintélyét s elpazarolta a fővárosi sajtó és a nagy közönség rokonszenvét s rászolgált arra a gunyos, megvető elbánásra, melyet a sajtó részéről ez alkalommal először tapasztalt.

Hogy ilyen körülmények között a kormánybiztos kineveztetése, a ki könyörtelenül szétüssön az érdekcsoportok tagjai között, nem késhetik soká, az evidens dolog; hogy az a kormánybiztos nem lehet más, mint Stesser József, az is bizonyos. És Stessernek nem az lesz a feladata, hogy azt a fát, melyet a szinészegyesület utolsó, jeles ténykedésével kivágott maga alatt, visszaállitsa, de, hogy ennek korhadt gyökereit is kitépje s uj, egészséges alapon életképes magot vessen el. S ha ő ragadja ismét kezébe a zászlót, ugy bizton remélhetjük, hogy a korhadt rendszer kérlelhetetlen lerombolása, s uj egészséges alapra való épitése, a mult bűneinek orvoslása, mulasztásainak pótlása által, uj életerőt fog lehelni a satnyuló vidéki szinészetbe, a fejlődés utjára tereli s virágzóvá teszi azt.

Janus.

A LEÁNY DALA.

— Roell. —

A csalogány meg én mi ketten
Egy méla dalt zengedezünk.
A bú dalát, mely mérhetetlen:
Czüküt! Megvált a kedvesünk!

A csalogány, meg én mi ketten
Érezzük csak a mély sebet.
Én zengem benn, ő künn a kertben:
Czüküt! A szivem megreped!

Balogh Imre.

A HÉT.

Lóvasúti kocsiban; útirány: *Muzeum-körút — Virágkiállítás — Stefánia-út.*

Réthy Ákosné, férje huszár-kapitány, bájos huszonöt éves asszony.

* * , színésznő a nemzetinél; — válik a férjétől.

Réthy Ákosné (felszáll s helyet foglal a kocsi belsejében, keresi a pénztárczáját.)

* *: (alig egy pár perczczel utánna, s megpillantja Réthynét.) — Ah, kedvesem, haza jött?

Réthyné (zavartan, a pénztárcza-keresésssel bajlódva, gépiesen): Haza jött? ki? a király?

* *: A király? Dehogy, ön?

Réthyné: Igen, én is (kitörő örömmel): Csak most ösmerem fel! Hát ön az? Bocsánat, azt hittem, hogy valamelyik kollegája a férjemnek tréfálkozik a hazajövetelemmel. Képzelje, egy és ugyanaz nap jöttem meg a királylyal . . . S most?

* *: A kiállításba.

Réthyné: Én is! Milyen kedves! A férjem el van foglalva a kivonulásokkal, hát időt szakítok és megyek virágokat bámulni. . . .

* *: Hallom, nagyon szép, különösen a sok déli pálma, csodaszép pálmák! Akár csak a József főherczegé, az ő pálmás kertjében.

Réthyné: Igen, olvastam a Jókai tárczájában, nagyon szép lehet.

Kocsivezető: Meddig méltóztatik?

Réthyné: A virágkiállitásig, két jegyet. (A kocsivezető két jegyet szakit le, s borravalót remélve, igen udvarias).

* *: S hogy mulattak az Irma lakodalmán?

Réthyné: Pompásan, igazán pompásan! Ki hitte volna, hogy igy fog sikerülni? Május elsejére tették a gyerekek a lakodalmukat. Ezt is visszaemlékezésből. Tudja kedvesem, mifelénk a jó vidéken pompás nap az a május elseje, nem ugy mint itt, a fővárosban! Mikor még kis leány voltam, az iskolában nagyszerü ünepélylyel volt összekötve. Vittünk mi annyi sok szép virágot a Zsófi néninek, már előtte való délután késő estig, a tanterem diszitésén fáradozott az osztály. Reggel jókor iskolába. Hét órakor beagattuk a függönyöket zöld galylyal májfákkal, szines bokrétákkal, táblát, fali képeket, asztalt, mindent. Aztán felgyujtottuk a nagy trasparent-t: *Éljen Zsófi néni!* Ah milyen szép volt! Mikor aztán nagy leányok lettünk, sohasem aludtunk május elseje éjjelén, felvertek zengő muzsikaszóval, emlékszem a férjem két óra hosszat huzatta, hogy «Sajó kutyám jaj be mélyen aluszol» — ez volt az ő kedves nótája! Irmuska is azért tette elsejére a lakodalmát . . .

* *: Bizony erre mifelénk kiveszett már a lovagiaskodás egészen. Itt munkásgyülések és gyármunkások dáridója lett a május elseje. A májfát pedig a teherkocsik igavonó barmaira aggatják, hogy ünnepélyesen haladjon végig a költöztető kocsi! Rettenetes egy nap lett itt a május elseje!

Réthyné: Van egy ügyvéd ösmerősöm, az roppant lelkesedik a szoczializmusért s május elsejéért. Azt mondja, nem üres symbolum, s nem keresett hasonlat, hogy a forradalmi eszmék hivei a tavasz nagy napját választották ki. Csupa üres frázis, én legalább nem értem.

* *: Jól teszi, ne is foglalkozzék vele. Szép a világ, süt a nap, ragyogók a rózsaszirmok; miért a jövővel törődni?

Réthyné: De ön még mindig a régi aranyos kedély! örvendek rajta.

* *: Annyi az egész, hogy nem esem kétségbe egyhamar. A férjemet megutáltam, hát válok. Ha megutálnám az életet, válnék attól is.

Réthyné (elhalványul): Istenem minő gondolat!

* *: No de nem utáltam még meg ezt a szép, dicső világot . . . . a tapsot . . . . . higyje el, ez az egyetlen, a mi visszatart!

Réthyné: Ezen a héten nem voltunk szinházban, csupa régi, vagy rossz darabot adtak, az ujságok elvették a kedvemet a «Keleti utazás»-tól. Hanem várom nagy érdekkel az Ujházi nagy alakitását a *Lengyel zsidó*-ban. Mikor is adják?

* *: Pénteken. Nagyszerü lesz benne Ujházi!

Réthyné: Valóban? . . . (közben egypárszor megrezzen, amikor a megállóknál felsivít a kocsivezető éles sípja.) Nem tudom elviselni ezt a sípot. A férjem beszéli, hogy minő kellemes a párisi omnibuszok berendezése. Ott egy hosszú zsinór huzódik végig a kocsik fedélzetén, s azt csak megrántják a kocsivezetők. Ez a síp tönkre teszi a fülemet, de a többi emberét is. Higyje el, ez az oka, hogy az Operába nem járnak. A zenei hallását a főváros népének a lóvasut sípja tökéletesen tönkre tette!

* *: Igaza van. Ez a síp rettenetes. Hanem az operának van talán egyéb baja is, a Signorini-affér sem megvetendő. Csoda, hogy az heves vérü olasz csak Eötvös Károlylyal érte be s nem kérte segitségül Hugó Viktor valamelyik szinpadi motivumát — teszem a mérget vagy egy tőrt.

Réthyné: Hogyan? Hát annyira került a dolog?

* *: Ellenkezőleg, az olasz nagyon elágyult! manapság nagy szó a pénz. Látja még az is megtörténhetik, végső kétségbeesésben, hogy ripacsos arczú ember is lop. Pedig az ilyet csak könnyü fölismerni?

Réthyné: Különösen, ha olyan ügyetlen és — megszökik.

* *: Na az igaz, ha itt maradt volna, a mi rendőrségünk sohasem fogta volna el!

Ellenőr: Kérem a jegyet?

Réthyné: (hosszas, izgatott keresés után végre előteremti.) Rettenetes ez a sok zaklatás! S ha legalább praktikus volna? De hiszen tökéletesen czéltalan, a kocsivezető eszén, különösen pedig, ha udvaris és részén van a közönség, ki nem fog az ellenőr soha!

* *: Soha, soha! Bizony tanulhatnánk egy kis élelmességet Amerikától. . . .

Réthyné: Nagyon messze van! Hanem azért szerettem volna ott lenni a chicagói kiállitás megnyitásán, persze egy-két méternyi távolságban a tömeg fölött, mert abból az iszonyu tolongásból, a mi ott lehetett, élve nem szabadultam volna ki, sejtem! . . .

Kocsivezető: Virágkiállitás! (s nagyot füttyent!)

* *: Nos hál' Isten, megérkeztünk. . . .

Lazzaroni.

VÉSZHARANGOK

Vérszinben ég a láthatár
S gomolygó füst — a pára.
Ott hol a vörös lángmadár
Leszállott a határra.
Utját mi jelzi? Hamú, rom,
És pusztulás és siralom,
Siróvá lesz a férfi hang,
Ha megkondul a vészharang

Elég egy rejlő szikra csak
Az izzó lángmadárnak
És városok leomlanak,
Ha merre utban állnak.
Ugy vész egy percz alatt oda
A kunyhó és a palota,
Hiú a kincs, hiú a rang,
Ha megkondul a vészharang.

A hol mint gyermek ugy örültél:
Tüzet fog a szülői lak,
Az asztal, a mely mellett ültél.
Az ismerős, meghitt falak,
Az ágy a melyre lenyugodtál —
S te ott állsz némán mind e romnál,
A csendet nem zavarja hang:
Csak a megkondult vészharang.

Kongása mintha sirna, rína
Ugy száll a messzeségen át,
Ugy mondja el szivet hasitva
A rombadöltek bánatát.
Könyörgve szólit irgalomra,
Könyörületre, szánalomra,
Hogy ne maradjon puszta hang
A sok megkondult vészharang.

Makai Emil.

I. FERENCZ JÓZSEF.

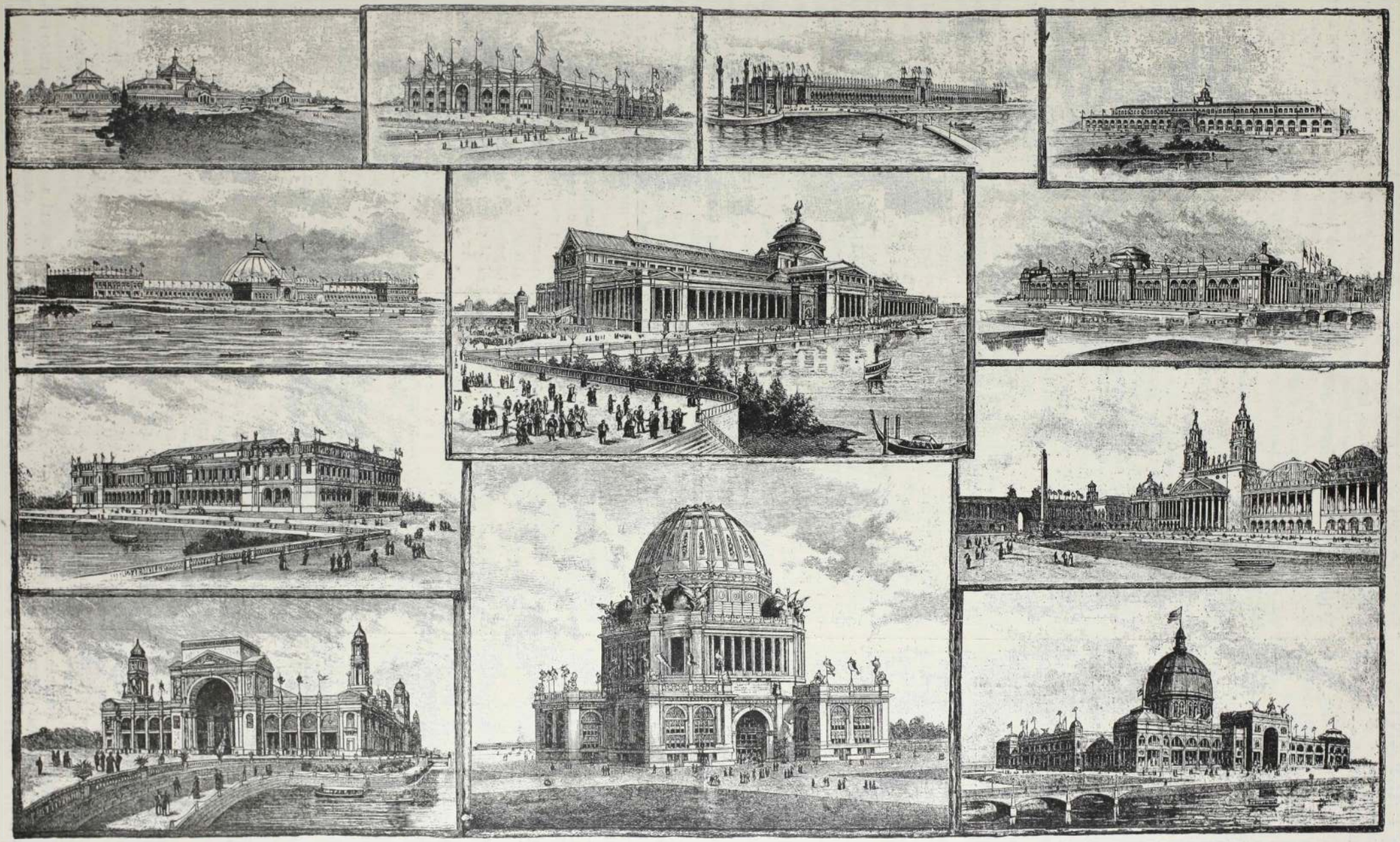

Halászati palota.
Kertészeti palota.
Női-pavillon.
Villamosgépek épülete.

Erdeszeti pavillon.

Képzőművészetek palotaja.

Igazgatósági épület.

Gépműhelyek palotája.

Kiviteli czikkek palotája.
Földmivelési palota.
Gépház.
Az egyesült államok kormány-palotája.

A VILÁGKIÁLLITÁS CHICAGÓBAN: KIÁLLITÁSI ÉPÜLETEK.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (8)

— Evelinnel rendkívül gyöngéden bánt, A művésznő egy idő óta halvány, magába tért lett, roppant féleges, ingerlékeny volt, nyugtalan éjszakái, és gondterhes napjai voltak s azt kezdte magáról hinni, hogy féltékeny lesz Tiborra.

Tibor vigasztalta.

— Lásd Evelin bizzál bennem, hiszen, ha nem szeretnélek, akkor egész egyszerüen szakitottam volna véled; ha meg nem félteném szerelmedet, és nem ismerném szeszélyeidet, akkor nőül vettelek volna s elrándultam volna veled valahova Afrikába. De ismerlek, tudom, hogy te, mint szegény asszony nem lennél oly boldog, mint az imádott, gazdag szerető!

— Jól van bizom benned! De azzal a nővel felveszem a harczot! Hátha elhódit tőlem? Hátha megszereted őt és megutálsz engem? Tibor ne kisértsd meg e poklokat magad ellen zuditani, mert, ha megcsalsz, rászednél, Isten kegyelmezzen árva lelkeinknek! Felveszem azzal a nővel a harczot! De egy féktelen fenevaddá változom majd akkor, egy dühében tajtékzó furiává, aki élet-halál harczot küzdök majd azzal az asszonynyal te érted s gyermekeim érdekében.

— Bohó aggodalom! Hiába felingereled magad! Kit tudnék én kivüled szeretni? Ki volna más az én egyetlen boldogságom, ha nem te? s tudnék-e szeretni oly nőt, aki csak azért lesz nőm, hogy grófné lehessen? Azt hiszed, vak vagyok? Azon a nyomorult pénzen meg lehet vásárolni koronámat, de szivemet soha! Az örökre a tied marad!

— Legyen, bizom benned! Én sem akarlak elveszteni; de a melyik perczben megszeged esküdet: rettegj boszumtól. Az az eskü, a mit menyasszonyodnak fogsz tenni, nem oly szent, oly kötelező, mint a melyiket nekem tettél! Enyém vagy s ha megengedem, hogy anyagi helyzeted javitására megtegyed azt a lépést, azt ne vegyed még szabadalomnak!

— Szeretni foglak, ez minden a mit mondhatok.

Tibor ugy érezte, mintha megnyugodott volna. Egy pillanatra se csinált belőle lelkiismereti dolgot, hogy ő egy asszonyt meg fog csalni, hogy egy leányt megcsal még mielőtt nőül veszi; sokkal könnyelmübb észjárásu volt, s volt is neki fogalma a házasság szentségéről! Nyugodt lelkiismerettel határozott végleg.

Elindult Asztalos urhoz.

A leendő após már családiasan fogadta a grófot. Már nemcsak szivarral, hanem cognac-kal is megkinálta.

— Nos gróf uram — kérdezé — meggondolta-e a dolgot alaposan?

— Meg!

— Ajánljak-e még önnek más kisasszonyokat is?

— Nem?

— Hanem?

— Nőül veszem Asztalos ur leányát!

— Ezt okosan teszi, örülök neki, s üdvözlöm önt vőm uram! Önök ismerik egymást, a mint leányom emlitette, s remélem meg is szeretik egymást! A szerelem teljesen kiment a divatból a házasságoknál! Manapság a szerelem a tárczában rejlik, s a boldogság a pénzben fekszik. Ön boldog lesz gróf ur! Igen jól ismerem fiatalkori kalandjait. Az ember kiforr, mint a jó bor, zamatot kap, szóval megemberesedik. Ha az embernek felesége van, felhagy azokkal a fiatalkori bohóságokkal s megkomolyodik; én teljesen bizom önben gróf ur!

Asztalos azután bevezette a grófot családi lakására, a hol Leontin igen szivélyesen fogadta őt.

Tibor jól megnézte arájat. Nem találta ellenszenvesnek arczát, modorában is volt valami megnyerő, s mégis irtózott a tudattól, hogy ezzel a nővel kell majd élni, akit nem szeret s nem fog tudni szeretni.

Nyájasan viselkedett: Nem akart ugyan szerelmet mesterkélni, nem akarta szinezetét adni annak, mintha Leontin iránt vonzalommal viselkednék, de a leányra épen e kimért ildomosság tett jó hatást.

Rövid időt töltött Asztaloséknál. Az atyával megbeszélték a legközelebbi teendőket.

Harmadik napon Tibor ünnepélyesen megkérte Leontin kezét s este szük családi körben megünnepelték a kézfogót: Boronkay gróf Asztalos Leontin vőlegénye lett.

Asztalos ur már az este kitett magáért. Családi háza összes szobáit fényesen kivilágitotta. A nagy lampiónok világitottak. A nagyszerü vacsora alatt czigánybanda muzsikált s az első pezsgő pohárral megitták a rokoni testvér poharat. Vacsora után óriási munkás küldöttség tisztelgett a grófnál és felvonult Asztalos ur minden alattvalója. Szép számot tett ki. Kőmüvesek, lakatosok, ácsok és földmunkások, mérnökök s épitészek vitték a szót. Csakhogy Tibor nem tudott felmelegedni. Undorodott a családias szeretetreméltóságtól, mindenben képmutatást és mesterkéltséget látott. Mikor az atya először tegezte őt, és fiamnak szólitotta, fellázadt minden csepp vére, alig tudta legyőzni idegenkedését. A menyasszony kezdett bizalmas lenni, dédelgette, beczézte Tibort. Szerelmi ömlengésekbe bocsájtkozott s olvadozott a boldogságtól. Folyton Tiborra borult, elboritotta csókjaival, Tibikémnek hivta s a gróf mindezt fagyos idegenkedéssel fogadta, hiszen az ő szemében mindez hamis és tettetett volt.

Folyton Evelin lebegett szemei előtt; ő csak az ő szerelmét látta, és hideg láz futotta át, a mikor aráját meg kellett ölelni s csókolni.

Szinte örült, hogy haza szabadulhatott s reggel az első vonattal már kiutazott kedveséhez!

— Egyetlenem, vőlegény vagyok, boldog — mert birlak téged én drága imádságom.

S három hét mulva megtartották az esküvőt is.

Tibornak sietős volt, mert a hitelezők szorongatták, s Asztalos urnak is kedvére volt, minél előbb a gróf apósa lehetni.

A menyegzőt Boronka várában fogják megtartani, igy határozták el. Tibornak azért volt az inyére, hogy elvonultan fog végbe menni a szertartás, Asztalos meg büszke volt reá, hogy az esketést veje ősi kastélya kápolnájában fogják megtartani.

A mikor hire járt a fővárosban, hogy Boronkay Tibor gróf oltárhoz viszi Asztalos Leontin kisasszonyt, mindenki csodálkozott rajta, hogy a hires, ős régi család sarjadéka miként léphet házasságra egy nagy iparos leányával. Csakhogy a rejtélyt hamar megoldotta mindenki: a grófi koronát kellett ujra bearanyozni.

Tibor ekkor huszonöt éves volt! Tudta mindenki, hogy zilált anyagi viszonya végre is bajba sodorják őt, de hogy egy Boronkay gróf egy Asztalos leányt vesz el majd feleségül, arra senki sem gondolt. Az Asztalos család is ismert familia volt a fővárosban.

Az öreg Asztalos, mint egyszerü pallér jött a fővárosba, s szorgalma, ügyessége s esze által 15—20 év alatt kimerithetlen vagyonra tett szert. Szerencsés épitkezések s vállalatok tették őt nagygyá, ámbár rosz nyelvek azt is rebesgették, hogy az uzsorától sem rettegett vissza, de gazdagságánál kedvesebb volt az öreg vállalkozó előtt Leontin leánya, akit tanittatott, neveltetett, mert mint mondani szokta: «nagy parthie vár reá!»

S megjött a nagy parthie.

Nagyobb nevet, hiresebb ifjut alig lehetett volna találni.

S Asztalosék nagyon meg voltak elégedve.

Elégedetten értek Boronkára, a hol a cselédség ünnepiben várta őket, négyes fogatokon hajtottak fel a várba, a hol azután a vendégeket elszállásolták.

Boronka vára az Ipolyra szögellő egy sziklacsúcson állott. Kietlen, meredek kőtörmeléken állott a régi lovagvár, a melynek belseje még magán viselte a mult évszázadok ósdias jellegét. Nem változott ott háromszáz év óta semmi. A fegyverteremben háromszáz éves por lepi el a nagy fegyvereket; az ebédlőben a régi edények s szekrények; mindenütt a régi butorok. A falakon ott függnek a Boronkay-ak ősei s anyái, mind megannyi hadverő vitéz, s érdemes matróna, Magyarország legelőkelőbb családjaiból, s Tibor gróf háromszoros kamarásságot is viselhetett volna, mert őseit levezethette volna akár Árpád apánkig.

Asztalos Vendelt szinte hideg fogta el, a mikor meglátta ezeket a pánczélos vitézeket.

A százados termek csodálkoztak, amikor a méla csendet a zenebona, meg dinomdánom váltotta fel: a vendégsereg zajától viszhangoztak, a csúcsives boltozatok.

A gróf rendbe hozatta a várat; a házikápolnát feldiszitették és a cselédség már jóval elébb megérkezett Boronkára.

Az esketési szertartást a boronkai plébános végezte. Délután családi ebéd volt a kastély régi, nagy ebédlőtermében. Kevesen voltak jelen. Tibor részéről két ifjukori ismerőse, s egy öreg távoli rokona; Asztalosék pedig kirukkoltak az egész familiával.

Az ebéd mesés volt. A mit szem, száj megkivánhat, a mit a főzés s sütés mestersége izletes, a czukrászat szépet teremthet, minden ott volt. A pezsgőt még a béresek is ugy itták, mint a karczost s az ebéd végeztével a kastély alatti ligetben nagy népünnepély volt.

Valami borongós, kedélytelen hangulat uralkodott. Nem lakodalmi kedv volt ez, hanem inkább szomoruság, mint amikor az ember kelletlenül határozza el magát valamire.

Az esteli vonattal a pesti násznép visszautazott s a fiatal pár együtt maradt Boronka várában.

Asztalos Leontin gróf Boronkay Tiborné lett.

Mit tud arról egy fiatal asszony — egy két órás asszony — akit háziasan neveltek, hogy mi az a házasság? Leontin, a

mióta Tiborral közelebbi érintkezésbe lépett, hova-tovább megszerette őt. Alig tudott már nélküle élni, alig birta kivárni a lakodalmát. Hogy vőlegénye olyan zárkózott volt, ezt is csak előnyül rótta fel, s azt vélte róla, hogy Tibor nem kérkedik, nem tüntet szerelmével, hanem magába rejti. Ugy gondolkozott, hogy nem a külsőségben rejlik a szerelem, amint ezt az Asztalosék körében az udvarló ifjak feltüntetni szerették, hanem abban a benső érzésben, a melyet a férfi — mint Tibor — el sem árul. Egyébiránt a gróf nyájas, leereszkedő s rendkivül finom volt arájával: nem szerelmeskedő, de barátságos, nem bizalmaskodó, de előzékeny. S ez csak jobban meghóditotta Leontint. Remélte, hogy ez az idegenes jégréteg leolvad majd a szerelem melegétől — ha férj és feleség lesznek; keveset érintkeztek egymással, sokkal kevesebbet, semhogy bizalmas viszony fejlődhetett volna ki közöttük. Leontinban is megvolt az a bizonyos elfogultság s szégyenkezés, a mely a leány s az ifju között létezik.

Mikor Leontin rokonai elutaztak, Tibor még nászruhájában vezette fel fiatal feleségét lakosztályába.

A boronkai kastély emeletes volt. Középen kiálló épület volt, a melyben a nagy ebédlő, a táncz s elfogadó termek voltak, két oldalt pedig szárnyépület csatlakozott a főépülethez. A jobbszárny a nők részére van berendezve, a bal szárny a férfiak részére!

A jobbszárny egyik diszes termébe vezette Tibor Leontint.

Mikor a szobába értek, hallották egymás sziveinek dobbanásait, a méla csendben oly meghatottan álltak ott, mintha itélet előtt állnának. Leontin reszketett, fogai vaczogtak, egész halvány volt, s a mikor Tibor őt kémlelve vizsgálgatta, a nő mellére borult, mintha eszmélet nélkül rogyott volna oda. Tibor hidegen ölelte őt át s egy kerevetre fektette őt.

— Leontin, ön rosszul van, önnek nyugalomra van szüksége! Becsöngetem kornáját s egyedül hagyom. Pihenje ki magát.

Csöngetett s eltávozott.

Leontin egyedül maradt, nem tudott magához térni, reszketett, idegesen rángatódzott, a komorna által betakartatta magát s várta férjét.

VI.

A fiatal férj egyedül hagyta nejét.

Amikor az ajtót maga után betette, megállt egy perczre s gondolkozott, de csakhamar határozott, lement a folyosón s a kerten át egy kis fenyves háta mögé ért, ahol egy fogat várta őt. A kocsis sietve ugrott a bakra, a lovak elkezdtek dübörögni. Tibor a kocsi előtt ismét megállott, elmerengett, s aztán egyszerre a kocsiba vetette magát s tova hajtatott.

Világos, holdvilágos este volt; a kocsival rohant a setét árnyék is. Tibor végig vetette magát a kényelmes hintóban s szemei előtt látta az ő feleségét, Leontint! Ez az ő nászéjszakája, a férj utazik — szeretőjéhez, s a fiatal asszony... szivszorongatást kezdett érezni, mily boldogtalan lehet felesége! Mily elviselhetlen keserűség bántja lelkét, a nászéjt igy bánatban tölteni. Néha vissza szeretett volna fordulni, de eszébe jutott Evelin s ugy látta, mintha ő meg parancsolóan mutatva ujjával, mondván előre.

Kérdezte magától: mit vétett ez a leány neked, hogy ily szánalmas sorsra juttattad? S felelt neki Evelin — képzeletén csalogatón, ingerkedőn: hogy megtarthasd szeretődet! Azután kezdte vigasztalni, hogy az olyan leány, aki csak a férfi rangja miatt megy férjhez, az nem tud szeretni, s az megérdemeli sorsát!

Az út Hidvégig két óra. Tiborban ezerféle gondolat támadt! Majd szemrehányást tett magának, majd sirni tudott volna helyzetén, majd könnyelmű életét bánta, de eszébe jutott neki mindig Evelin, az ő oltárképe, s ekkor ismét megnyugodott: ha oly nagyon szereti azt a nőt, hogy nem bir tőle elválni, tőle szabadulni.

Éjfél felé járt az idő, mikor Hidvégre ért. A kastélytól egy setét fasoron keresztül leért a Duna partra, s itt a meredek part alatt oda lopódzott Evelin hajójához. A partra vezető kis hid be volt vonva, Tibor még lakban, frakban s klakban volt, mint az oltár előtt s igy, menyegzői diszében gázolt át, a majd mellig érő vizben a hajóig. Itt felkapaszkodott, lassan besompolygott a komornához, aki őt Evelin szobájához vezette s halkan kinyitotta az ajtót. Tibor az ajtóban megállt. A hold bevilágolta kis ablakokon, s az anya ágya két oldalán, ott állott a két gyermekágy is, amelyből halk lélegzetvétel hallatszott fel. A gróf nesztelenül oda ment Evelin ágyához, s egy csókkal ébresztette őt fel. Evelin ijedten ugrott fel fekhelyéről:

— Ki az?

— Én vagyok, boldogságom!

— Tibor! te vagy?

— Én Evelinem, s átölelte a művésznőt.

— Mi az, hogy ilyenkor jöttél?

— Nászéjszakám van ma! Hallod Evelin? nászéjszakám van ma! Hallott-e már ilyet a világ? Feleségem a nászéjt egyedül tölti Boronkán, én meg itt! Nos mit szólsz ehez Evelin? Tetszik e dolog!

— Nem tudom álmodom-e?

— Dehogy álom! puszta valóság! Ma — az órára néz — illetve már tegnap volt lakodalmam! Férj vagyok, feleségem van; hallod Evelin? megházasodtam! Ugy-e mily furcsa, megházasodni a szerető miatt! Nos hát hogy tetszik a dolog!

Evelin éppenséggel nem volt tréfás hangulatban!

— Én itt el vagyok temetve! Hozzám nem hat el semmi hir! Tehát megtörtént, megnősültél? Van már feleséged, s van szeretőd! Vajjon kié lesz a szived?

— Még kérdezheted? Evelin, hát még most sem bizol bennem? Avagy nem tudod felfogni mit tettem? Feleséget vettem magamnak, s mindjárt első éjszaka ott hagyom őt, hogy a te karjaidba dobjam magam! Hát lehet-e még ennél többet tenni? Lehet-e még több bizonyitékot nyujtani szerelmemről? Evelin, a tudnád, mily szerencsétlen ez a nő, a ki néhány óra óta feleségem?

Szinte sajnálom őt; s mégis, örömmel tettem érted mindent! Mert végtelenül szeretlek, mert lelkem összeforrt a tieddel, hozzád nőttem. S tudod mindezt miért kellett tennem! Hogy neked egy egész milliót adhassak! Egy kerek milliót! Élhetsz újra kényed-kedved szerint! Dobálhatod a pénzt! Elkövetheted a legféktelenebb szeszélyeket, lesz pénz elég, hiszen ez a te elemed!

— Lesz pénzem, de elvesztlek tégedet!

— Evelin, e bizonytalanság, e bizalmatlanság nincs helyén! Hát nem tudod mit tettem én érted? Nem tudod felfogni, mit tesz az, hogy én most te nálad vagyok? Hiszen miattad szerencsétlenné teszek egy nőt, lelkiismeretemre veszem e bűnt, csak azért, hogy tégedet boldognak tudjalak.

— Boldog vagyok! De lásd rossz néven nem veheted, ha féltékeny leszek reád! Elvégre nőd! Ismerem őt, gyakran láttam atyjával ide kint. Nem volt csunya lány. Ti érintkezni fogtok, ti együtt fogtok élni, előbb-utóbb megszokod, s én elvesztlek, mert el fogsz taszitani! S ha eszembe jut, hogy övé vagy, hogy birni fog téged, akkor képes volnék tusára kelni, mérkőzni vele, a mig egyikünk meghal!

— Csöndesedjél édesem! Mindez bohó aggodalom! Soha sem fogom tudni őt megszeretni. Eljöttem te hozzád az élet e legszebb perczében, hogy nem nőmmel, hanem te veled töltsem! Eljöttem, s lásd belőle lángoló szerelmemet. Bizzál bennem! Tied leszek, szeretni foglak!

S Leontin csak várta ezalatt férjét. Már késő lett, s ő még ott feküdt a pamlagon; menyasszonyi ruhája volt még rajta s koszorúja.

Nyugtalankodni kezdett. Felállt, idegesen nézett az ablakhoz, majd ismét neszelt. Türelmetlen kezdett lenni, s mikor az idő éjfél felé járt, félni kezdett egyedül lenni e nagy kastélyban. Oda vetette magát újra a pamlagra s eredő könyeit kis csipkekendőjével törülte le. Aztán elgondolkozott sorsán! Nem tudta, igy kell-e ennek lenni, hogy a férje igy egyedül hagyta őt? Avagy oly sürgős dolgai vannak. Talán nem akarja őt ma bántani, a mig jobban meg nem szokják egymást, a mig bizalmasakká nem válnak?

Hallotta volt beszélni, hogy a férj veszi le a menyasszonyi koszorút a fiatal asszony fejéről! Hát ez sem? Maga kezdte kibontogatni összekuszált hajából s azután sirva megcsókolta, rámerengett s dühösen a földhöz csapta.

— Neki itt kellene lenni, nálam! kiáltá elkeseredve. — Azután kezdte Tibort elemezni. Talán nem szereti őt, gondolá; talán megszökött előle? Néha-néha eszébe jutott, hogy talán csak pénzeért vette el őt, de ettől a gondolattól irtózott, rémülettel száműzte azt fejéből. Azzal vigasztalta magát, hogy Tibor tudja, mily nagyon szereti őt neje, hogy tudja, hogy csakis szerelem vitte őt reá, hogy neje legyen!

Később nem birt magával. Már be akart fogatni, hogy haza utazzék szüleihez Pestre, de szégyelte volna magát, hiszen az ő akarata volt, hogy Tibor neje legyen, Izgalmában valami ideges láz lepte el őt, reszketni kezdett, betakaródzott s úgy aludt el a nászruhában.

Ekkor már hajnalodni kezdett.

Tibor reggel felé tért haza

Fekete nadrágja lent gyürött s sáros volt, s hogy észre ne vegyék, a mellékfolyosón sietett az ő dolgozó szobájába, ahol levetkőződött, s másik ruhákat vett fel; s igy ruhástól ő is nyugodni tért a kerevetre. Leontin nem tudott sokáig aludni. Felébredt, körülnézett, s mikor magát meglátta a tükörben, szinte összeborzadt. Gyürött ruhája, kuszált haja, a ki nem aludt arcz, mindez olyan visszaijesztően tűnt fel előtte. (Folyt. köv.)

A VIRÁG-ÜNNEPÉLY

Zichy Marietta grófnő. *Vécsey Magda bárónő.* *Károlyi Melinda grófnő.*
Szirmay Sarolta grófnő. *Reissenleitner Gizi.* *Jankovich Ilona.*
Freund Malvin *Davida Klára.*
Wenckheim Kriszta grófnő. *Jankovich Marianne.* *Károlyi Erzsébet grófnő.* *Trautenberg Frigyes grófnő* *Wenckheim Rika grófnő.*
Wirther Irén. *Széchenyi Aladár grófné.* *Széll Ilona.* *Földváry Valerie.* *Lónyai Margit.*
(Strelisky fényképei után.) *Földváry Emma.* *Czebrian Mária grófnő.*

KÖZREMŰKÖDŐI.

Freund Juliska. *Petheö Rikardne Pongrácz báróno* *Latinovics Ernőné.*
Czebrian Róza grófnő. *Almássy Dénes grófnő.* *Hunyadi Henriette grófnő.* *Bobula Mariska.*
Kühne Berta. *Földváry Valerie.* *Keissenleitner Gizella* *és Davida Klára.* *Apponyi grófnő.*
Cziráky János grófnő. *Csekonics Andrea grófnő.* *Ráday Irma grófné.* *Cséry Lajosné.* *Bakonyi Klára*
Nádasdy Irma grófnő. *Gerlóczy Paula.* *Széchenyi Hanna grófnő.* *Dessewffy Rolla grófnő.* *Széchenyi Alice grófnő.*

(Strelisky fényképei után.)

TAVASZI ÜNNEP.

(Gyermektörténet.)

Irta: JUSTH ZSIGMOND.

Május elején volt puszta szent-tornyai iskolánkban a vizsga. Majd az egész délelőttöt ott töltöttem, gyönyörködve a kicsinyek tudományában.

Egyszerre csak egyet gondoltam. Hát ha megünnepelném a tavaszt . . .

— Kérem a két eminenst, egy fiút, meg egy leányt, tanitó úr kihivatni.

Előttem a két legjobb tanuló. Az egyik Jankó Mihály a puszta szent-tornyai biró fia, megszegzett nyakkal áll előttem. Csupa méltóság, visszatartás, büszkeség, mint a hogy ez a világ első emberének fiához illik.

A másik Györgyi Mari, a majorosi gányó* lány. Tarka ruha a testén, hetyke pántlikak a hajában, a derekán.

Ezek az eminensek. A lány ugyan nem tanul semmit (szorgalmát nem dicsérhetem) de a mit egyszer hall, már tudja is, olyan szemes gányó fajta, akár csak a czigány. Mondta a tanitó halkan.

A kis lány meg büszkén, kihivólag nézett a szemem közé.

— A fiú — fordult oda a jelenlevő biróhoz a tanitó — ez már a szó szerint a legszorgalmasabb tanulóm.

— No gyermekeim, ma délután négykor eljöttök hozzám. Kaptok nálam egy csésze teát, meg egy-két kis emléktárgyat, aztán meg bejárjuk együtt a kertet is.

A kis lány szeme felvillant: eljövök, mondá bátran.

A fiú odanézett atyjára, az felelt helyette.

— Majd elküldöm a fiamat egy béressel, ha nem leszen alkalmatlanságára.

Hogy lenne!

Négykor szépen felteritettem a kert felé néző terasszon a két gyermeknek meg magamnak. Vártam őket.

Előbb a lány érkezett meg. Még bidresbodrosabb ruha volt a testén mint a vizsgán. Csupa tarka-barka élénk szín, mint a hogy ez egy telivér gányó lányhoz illik. Aranygyöngy a fején (kendőjét tüstént levetette, ellentétben a «gazda» lányokkal, kik tán még abban is hálnak), letelepedve a kis székbe csacsogni kezdett:

— Igen. Ez a pántlika az Annus Terkáé. Egy balon kapta Orosházán. A legjobb tánczoslány volt, azért. No azért a Rétes Mari is megállhatós. Mind a kettő a mi majorunkban született. Mondta büszkén — az egyik, a Mari, egy kis pirositót is akart adni, hogy jöttem, de mondok, megismer a nagyságos úr így is . . . aztán meg nem áll az orczámhoz. De az aranygyöngyét elfogadtam kölcsön. Büszkék voltak a gányók nagyon, hogy meghitt. A gazdák soha se hivnak el minket . . . Hát a Miska még nincs itt? kezdte kissé aggodalmas arczczal. — Bizonyosan mosakodik még egy órát mielőtt eljönne, ezek a gazdák, mondta kissé irigy hangon — olyan rátartók. E perczben robogott fel a szekér az udvarba, két hatalmas mezőhegyesi nonius előtte. A kocsis mellett sötétfekete posztó mondurban, rengeteg karimáju kalapban (ez a jóllét jele!) «Mihály gazda».

— Miska elkéstél.

— A béres soká fogott, mondta a fiu kényesen lóbázva meg a mondurját. Aztán kezet adott nékem, végig simitotta a kalapja szélét, majd odaült szembe a Györgyi Marival egy kis székre.

* Dohánykertész.

A lány ezalatt már spekulálni, nézegetni kezdett el a terasszon. — Ni, ni, hisz ez egy emberfej, mondta, a mumia-fejre mutatva, a mely a terasszon ékeskedik. — Erről a Mari meg Terka (a kislány tekintélyei) sokat beszéltek. Ez király volt Miska . . .

Jankó Mihály félre szegezve fejét, alig hogy odanézett. Benne volt a szeme járásában, hogy «hiszi a ki hiszi».

Uzsonna előtt még körüljártam velök a kertet. Amott egy Toldi-szobor, az előtt a leány tüzbe jött:

— Az a, szakasztott a Német István bátyánk. Az a Storobli nagyságos úr Pestről csinálta, kukoriczacsutkából. Mondta nékem a Mari, sógoromat is hivták, mondta büszkén, hogy majd ő utánna formázzák le — de néki nem kellett. Pedig van olyan mint a milyen a Német István volt.

— Van az, hagyta helyben Miska. A lány csak csacsogott. Nini rezedák. Adjon belőle. Neked is adok egyet Miska.

A fiu veres lett s a lány mögé bujt.

— No ne bujj hát el, a nagyságos urnak csak elmondjuk, mondta bátran. De a «gazdából» egyszerre fiucska lett s görcsösen huzta a lány szoknyáját.

— Kimondom én, ki én — ez a tisztességes legény (tizenkét éves az Istenadta!) — megkért. Nem néz le azért, hogy gányó lány vagyok, s apám benn ül naphosszant a dohánylében. Gazda asszony leszek. Szeret s én szeretem. Féltuczat selyemkendőt adtam már néki, a vizsgadíjakat erre költöm. Apád lenéz . . . ugy-e Mihály, de azért hogy néki hat ökre van, van nékem két karom, tudok főzni, még mosni is, ha gányó vagyok is . . .

A lány csak beszélt.

Odanéztem a fiura. Előbb karmazsinpiros lett a képe. Aztán elfordult, majd sirva fakadt. — Nem igaz, nem kellesz nékem, haza megyek apámhoz . . . bőgte a gyerek.

— No most tagadd el. Nézz le, úgy, hagyj el mint a Jóska bátyám a Rétes Marit. A Jankó nemzetségnek nem kell a szegény Györgyi Mari, menjen az csak szolgálónak a városba, világcsúfjára . . . én jó istenem, miért is nem maradtam inkább otthon. És most mind a ketten elkezdtek keservesen sírni.

Mit tehettem. Mentek volna haza, de ezt nem engedtem. Hosszu nógatásra csak feljöttek velem uzsonnázni. A tea láttára előbb a lány szeme villant fel a könyek alatt.

— És . . . ez . . . jó? kérdte kiváncsian. S ez . . . mi! kérdte a czukorcsiptetőt felmarkolászva. Aztán hamar a nyakán csüggő pántlikára akasztotta. — Milyen szép, akár csak egy kereszt . . . ugy-e Mihály? Az nem nézett rá, csak duzzogott tovább. Aztán, a lány is észrevéve magát, ujjai hegyébe véve a csiptetőt, finom mozdulattal visszatette a czukortartóba.

— No Mihály, békéltetni akarván őket, ugy-e nem haragszol, hisz csak nékem mondta el a Mari. Nékem meg a szenttornyai legények, lányok majd mindent elmondanak.

A «legény» szó tetszett Mihály gazdának. Kihuzta tizenkét éves derekát s oda fordulva hozzám — Én nem haragszom, mondta komolyan — csak az apám.

— No azt majd megbékélem én.

— Meg, meg-e? nevetett-sirt a kis lány egyszerre. — Milyen jó lesz, látod Miska milyen jó volt, hogy szóltál a nagyságos úrnak, látod, szól neki. Kérem mondja el, hogy mi gányók azért hétköznap jók vagyunk, dolgosak, azért hogy vasárnap nem vetjük meg a muzsikát, tánczot, — szeretünk tánczolni, no meg tudunk is. Tette hozzá büszkén a lány.

Én mindent megigértem. És egyszerre csak azon vettem észre magamat, hogy a tizenkét éves Jankó Mihálynak s a tizenhárom éves Györgyi Marinak megigértem, hogy közbejárójuk leszek.

— Mága lesz a kiadó násznagyom. Ujjongott a gányó lány.

Igen édes fiaim, lányaim, azért hogy én velem egy ilyen história megtörtént, ha valamelyiküknek szivügye volna, ne forduljon azért hozzám, én nem leszek ám többször közbenjáró.

Ti, csak tanuljatok, müveljétek magatokat. — Látjátok, ez az eset is csak úgy érthető, hogy tavaszszal virágnyilás idején volt, hogy vizsga után történt, s a két eminenst meg *kellett* jutalmaznom.

BESZÉLGETÜNK . . .

Beszélgetünk . . . te édesen nevetsz föl,
Ha mondok holmi dőreséget,
Oly jól esik, ha fölvidítni tudlak,
Ha megkaczagsz egy röpke élczet.

Beszélgetünk . . . s a mint komolyba átcsap
A vig enyelgés játszi hangja, —
Lehellet-könnyü sóhaj száll a pajzán
Eddig mosolygó, édes ajkra.

Tovább beszélek . . . ámde szótlan állsz te,
S a sóhaj száll csak messze . . . messze!. . .
Elhallgatok, — tudom: az én szavam most
Vigaszt nem ád, s csak rosszul esne!

Erdélyi Zoltán.

ANDALUSIÁBAN.

Irta: UJVÁRY IGNÁCZ. (4)

A csengetyüvel folyton csenget, ez a jele annak, hogy vizet árul. A réz csészéből az emberek, a réz tányérból pedig a szamarak isznak.

Megtörténik gyakran hogy ha a csacsi vizet hágy a réztálban, gazdája megiszsza, hogy kárba ne veszszen, mert neki azt meg kell fizetni.

Nem mondhatnám éppen, hogy Tanger koldusai, a kiktől csak úgy hemzseg a soco, simpathicusak volnának, mert ezekhez képest a mi közmondásossá vált piaczi legyünk a legtartózkodóbb s legszerényebb lénynek bizonyul. A koldusok néhánynak kivételével a mohamedám igazságszolgáltatásnak nyomorultjai, mert az arabs törvények szerint a testnek megcsonkitása az enyhébb büntetések közé tartozik, s igy ezen koldusoknak kezeik vannak levágva vagy szemeik kipörkölve. Többnyire vezetőre van szükségök, rendesen valamely kiéhezett arabs fiucska vezeti őket; ezek oly szemfülesek, hogy egy idegen sem kerüli el a figyelmüket s ha egy urat vagy hölgyet kiszemel magának, azt 10—15 perczig képes üldözni, ha vonakodnék rögtön egy pénzdarabbal megváltani magát a kellemetlen interviewtől. Dél felé a vásár megszünik, a soco grandi megürül; az embe

tömeg nagy része a kapukon át eltünik a városba, a vidék földmivelői hosszú sorban vándorolnak a tenger-parton, vagy a mély homokos utakon, a közel s távol fekvő falvak felé. A karaván felczihelődik, a tevék sorba állanak s megkezdik ismét a néhány heti vándorlást az Atlas szorosain át Marokkó belsejébe.

Délután 3 s 4 óra közt ismét gyülekeznek az emberek s ekkor a soco átalakúl olyan práter-féle mulatóhelylyé. Arabs bűvészek, kigyószeliditők, mesemondók s más egyéb koklerek és csepűrágók mutogatják vagy elmondják a mit tudnak. — Valami kiváló ügyes produkciókat nem igen látni, de az bizonyos, hogy virtuozitással tudják kicsalogatni a garast az arabs és idegen hallgatóság zsebéből.

Különösen feltünt nekem egy mesemondó rendkivül rút arabs. Bronczszinű arcza tele volt himlőhelylyel s mindkét szemére a hályog boritott örök éjt. Pupilla nélküli porczellán hatásu szemei, fehéren ragyogtak ki a barna arczból s ez valami daemoni caractert adott kifejezésének. Ez a rútak rutja, volt énekese, lantosa a soconak s élő almanachja az arabs irodalomnak. Soha sem fogyott ki a mondani valóból.

Rendesen egy és ugyanazon helyre telepedett le, elő vette két húros tamburáját s a néma húrokat tollszárral recsegő hangokra kényszerité. Négy-öt accord után, melyek egymástól csak annyiban különböztek, hogy egyik hamisabb és kellemetlenebb volt mint a másik — abbahagyta a tamburázást s két soros verset szavalt el. — Minden vers után hangzatos accordok következtek, aztán ismét egy vers. Ez igy tartott naplementig. — Midőn az első accordok elhangzottak, minden oldalról oda gyültek az arabok, gyermekek és férfiak, nők igen ritkán, mert azokat ily helyeken nem igen láthatni. A hallgatóság körbe leguggol s áhitatosan hallgatja az arab hősöket dicsőitő költeményeket, szent dalokat és adomákat, mely adomákon szivből kaczag az egész hallgatóság az előadóval együtt. — Közbe-közbe hol innen, hol onnan egy pénzdarab gurul a világtalan lantos lábai elé.

Amott a tér baloldalán más látni való készülődik. Barna füstoszlop bodorodik égnek az összegyült tömegből. A tűz mellett ülnek a muzsikusok. A tam-tam faabroncsát, a tűz fölé tartják, a melegség következtében az abroncs kiterjed s a bőr jobban kifeszül a dobon, ez által hangja élesebb lesz. Két dobos és egy sipos megkezdik a melancholicus álmos áriáju dalt, ezzel adják tudtára a járókelőknek az előadás megnyitását.

Midőn elegendő bámuló gyült egybe, előlép könnyű szövetű karmazsin-piros dzsillóbába öltözött nyulánk arabs suhancz, térden alul meztelen lábai oly finom formájuak mint az őzé. Hosszú haja eltakarja vállait. Büszkén, lassan lépve, körül jár a tömegből alkotott körben s aztán a keleti zene egyhangu melódiájára tánczot lejt.

A milyen a zene, olyan a táncz is. Fejét hátra veti, szemét elforgatja s mintha félájult volna, lelógó kezét himbálja ide-oda. Olyformán hat, mintha valaki somnambulikus álomban tánczolna. Midőn a tánczot abbanhagyta, elnémulnak a dobok is. Aztán valami történetet beszél el, rendszerint a koránból, beszéd közben elkopott arabs szőnyeget terit a kör közepére s a szőnyegre elhelyezi a bőrtáskákat, mikbe a kigyók vannak zárva.

Ezen szellemidéző kurjongatásokra nem jelenik ugyan meg semmiféle szellem; de oda gurul a jámbor igazhivők tarsolyából néhány pénzdarab az ócska szőnyegre, mi sokkal kellemesebb jelenség az előadó szinészre.

A előadás alkalmával gyakrabban lehajlik közel a földhöz s tenyerével száját veregetve, vibráló hangon kurjongat, mintha a föld mélyéből valamely sötét szellemet akarna felidézni. E szellemidéző kurjongatások alkalmával rendesen számos pénzdarab hull a szőnyegre. Azután bizonyos félelemmel nyitogatja rendre a bőrtáskákat s épp oly vibráló hangon csalogatja ki a kigyókat. A kigyók nem mutatkoztak; megperdült a dob, felsikoltott a sip s megkezdődött a táncz. Táncz után ismét egy hosszabb monológ következett. Én 1 óráig időztem ott s a kigyókat még mindig nem láttuk. Mellettem egy angol s vele két angol nő, kik már igen türelmetlenek voltak. Az angol egy durót adott az arabsnak s integetve magyarázta, hogy mutatná már a kigyókat. Persze a duró nagy feltünést keltett a hallgatóság s muzsikusok közt s az előadó megjegyezte, hogy a kigyók ma egy kissé akaratosak, de csak türelem, rögtön elő fognak bujni. Az előadás ugyanazon ismétlődésekkel folyt tovább, a hallgatóság boszankodva széledezett, e perczben a szomszédban, a tam-tam hangjai, nevetés és sikoltozás vonja magára figyelmünket, ott az ijedező embertömeg közt a kigyótánczoltató pergeti a dobot s tereli vele ide s tova futva, a szabadjára eresztett kigyókat. Azután a fejüknél fogva csomóba szedi őket, incselkedik velök, a kigyók szíszegve öltögetik fulánkjokat, végre a legdühösebbnek fejét szájába veszi s nyelvét megharaptatja, mire a kigyókat eldobja s mutatja, mint csepeg nyelvéből a vér.

Mire eljő az est, a dobok elnémulnak, a lantos haza botorkál, a többi kokler is felszedi sátorfáját s ha a jövedelem busás volt, vigan siet haza. Az emberek visszatérnek a városba, a muezzin esti imát mond, a minorita missionariusok kolostorából messze cseng a harang az Atlanti tenger hullámaira s a várost övező halmokra. Ez a csilingelő harang a fanatikus mohamedán világ közepette az europaira megnyugtatólag hat, ez a harang hirdeti Marokkó vé perczeit, ez a harang a czivizált keresztény világ szivverése. Mert Marokkó jelen viszonyaiból bátran következtethetni arra, hogy néhány évtized mulva, épp úgy fogja annektálni valamely europai hatalom, mint Algirt, Orant és Tunist. A spanyol minorita missionariusok a mult század óta terjesztik a catholicus vallás elveit s azóta körülbelül 2000 barát áldozta már fel életét Krisztus vallásáért, kiket a fanatikusok öltek meg. Marokkó 5 városában, úgymint Tanger-, Tetuan-, Massagan-, Mogador-, és Ceutában csak a minoriták nevelik az europaik gyermekeit. Tangerben is van europai nivón álló elemi iskolájok, kisebb templomuk. Az arabs tudomány és irodalom fénykora rég letünt, most létező iskoláik kezdetlegesek. Tanger jelenlegi iskoláit látni igen mulatságos. Az utczáról a nyitott ajtón belátni az iskolába; a szük hajlékban gyékényre kuporodva ülnek a kis arabs nebulók, köztük egy pár idősebb kamasz s a tekintélyes külsejű tanitó.

Az a nehány idősb suhancz előmondja a Korán nehány sorát, mit a gyermekek hangos orditással mondanak utánna. A gyermekek közül csak néhány tanul meg irni s olvasni, ezekből papokat nevelnek s ezek később segédkeznek a tanitásban. A gyermekek éktelen kiáltozása messzire hallatszik, a tanulást kora hajnalban kezdik s este végzik. Minden gyermeknek s egyáltalában az arabsnak a haja kurtára van levágva, csak a feje búbján van egy rövidke fonott tincs meghagyva s pedig azért, mert ennél a kis tincsnél fogva rántja fel őket Allah a hetedik égbe.

A gyermekek az iskolába mind mezitláb lépnek be s az apró sárga papucsokat csomóba rakva hagyják künn a küszöbön, s iskola után bezzeg kézzel-lábbal iparkodik mindegyik papucsainak birtokába jutni. A mosék, vagy arabs templomok az európaiak által megközelithetlen szent helyek; európai nem léphet be anélkül, hogy kiváncsiságát életével ne fizetné meg, mert a marokkói arabs oly fanatikus, különösen az alsóbb néposztály, hogy a szentélyökbe tolakodót, minden lelki furdalás nélkül leszúrja, sőt meg van győződve, hogy ez által Allah nak s az ő fiának, Mohamednek kedves dolgot mivel. Egy napon feltünt nekem, hogy hajnal óta éles sipszó és dobpergés hangzott a Kasbah oldaláról, a kiváncsiság engem s Tornay Gyula barátomat oda vitt, szük sikátorokon másztunk fel a hegyoldalra, hol fehér kupolás kis mecset előtt érdekes festői látvány tárult elénk. A fehér fal oldalában vagy hat zenélő arabs ült, előttük 8—10 tánczoló dervis, köztük egy körülbelül 12 éves fiucska, kik körben összefogódzva járták az őrületes tánczot közbe előre-hátra hajlongva, mialatt hosszú hajuk összecsapzottan lebegett ide-oda. Egyik a tánczolók közül kivált s a kör közepére ugrott s még őrületesebb tánczot járt, mint a többi. Magasra ugrott a levegőbe, kezeivel hadonászott jobbra, balra, fejét elhagyva az előre és hátra vetődött. Midőn az ájultságig elfáradt, ismét a tánczolók közé állott s kiugrott egy másik, ki folytatta a solo tánczot. A táncz már reggel óta járta s holtra kifáradtan, részeg öntudatlansággal folytatták még most is, pedig a nap már leáldozóban volt.

Köröskörül a domb oldalán és a házak teraszain csupa arabsok, nők, férfiak s gyermekek üldögéltek s nézték a tánczoló derviseket. Mi egészen közel álltunk hozzájuk s piktor kiváncsisággal lestük minden mozdulatukat. Egy a körülálló arabok közül oda jött hozzánk s spanyol nyelven figyelmeztetett, hogy a hol állunk az szent hely s távozzunk minél előbb. Alig vettük tudomásul a figyelmeztetést, midőn a tánczolók közül az egyik dervis magasra tartott karokkal rohant felénk, s nem mondhatnám épen hogy manna volt az, a mit reánk köpött, — ezzel előttünk összerogyott. Csakhamar ujra magához tért, ismét ránk rohant, de ez alatt két arabs elcsipte s mi időt nyerve, bizonyos meglepetéssel igyekeztünk kereket oldani. A körülállók hangosan kaczagták a jelenetet s kárörvendve nézték a mi ijedtségünket. Midőn visszatértünk a hotelbe, elbeszéltük az eseményt, a spanyol vendéglős azt a magyarázatot adta, hogy ezek a dervisek a Mecsetben nyugvó szent emlékét ünnepelték s ez ünnepre Marokkó belsejéből is jönnek a dervisek.

Megjegyezte még azt: szerencse, hogy komolyabb bajunk nem történt.

(Folytatás következik.)

AZ OSZTRÁK-MAGYAR HADSEREG. (2)

UTÁSZ. MŰSZAKI KATONA.

Mindegyik ezred hat lovas osztályba és egy pótkeretbe van osztva. Az utóbbiakból háboru esetén egy pót lovas-osztály lesz képezve. A hat lovas-osztály nincs közvetlenül egy ezredesnek alávete, hanem 3—3 egy hadosztályba lesz egyesítve, a melynek feje egy őrnagy lesz.

Az összes lovasság karddal és karabélylyal van ellátva, az altisztek ez utóbbi helyett revolverrel birnak. Az osztrák-magyar lovasság mindig hires volt bátor lovaglásáról.

A huszárok és az ulánusok kis magyar lovai kitartásuk és szivósságuk miatt nagy hirnévnek örvendenek. A dragonyosok nagy és nehéz lovakon lovagolnak, a melyeket a német tartományokban nevelnek.

A tüzérség mezei és vártüzérekre oszlik. Két vagy három üteg, mely béke idején 4—6, a háborúban azonban 6—8 befogott lövegből áll, képez egy ütegosztályt. Az ütegosztályok vagy önálló csapattestek, vagy pedig 2—3 egy tüzérezreddé egyesül.

Egy ezred több önálló ütegosztálylyal egy dandárt képez. Összesen 14 tüzérezred hadtest és 28 önálló nehéz üteg-osztály van.

Mint a német hadseregben, úgy a mienkben is van lovas tüzérség. Ezen tüzérségnek valamivel könnyebb ágyúja van és hogy gyorsabban haladhassanak előre, azért a szolgálati személyzet szintén lovas. A mezei tüzérségnél a szolgálati személyzet gyalog követi lövegét és csak akkor, ha az ütegnek kis területet gyors menetben kell meghaladnia, foglalnak helyet az ágyutalpakon.

Az osztrák-magyar hadseregnek egy sajátságos berendezése a hegyi ütegekben áll, a melyeknél minden vonóeszköz a lövegek számára hiányzik. Az ágyutalpot és a lövő csövet széjjelveszik és teherhordó állatokra, szamarakra, öszvérekre rakják, melyek a meredek és szűk hegyi utakon jól tudnak mászni.

A lövegeket aczélbronzból készítik, melyet az elhalt osztrák-magyar tábornok báró Uchatius talált fel és a melyet ezért uchatius aczélnak is neveznek. Azzal dicsérik ezt az aczélt, hogy valamivel keményebb mint a német tüzérségé, és hogy általában jobb a többi államok lövegeinek készitésénél felhasznált Kroupp-féle öntött aczélnál. Az uchatius aczél előnye abban is áll, hogy nagyobb ellentállási képessége van a romboló gázok ellen, melyek minden lövésnél a csőben a lőpor égése következtében keletkeznek, mint a német öntött czélnak. Mindenesetre az aczélbronz pompás lövegcső anyag és a mi iparunkra nagy előnynyel jár az, hogy úgy az uchatius aczél, valamint az összes lövegek a hadsereg és tengerészet számára a mi gyárainkban készülnek. Igy maradnak az erre szükséges nagy összegek a monarchiában.

Mindegyik vártüzér század hat csoportra oszlik, a melyekből az utolsó azonban béke idején csak mint keret áll fenn.

Ez a kifejezés azt jelenti, hogy tisztekből, altisztekből és igen kevés törzslegénységből áll a csapat, a melynek sorait csak háború idején egészitik ki a behivott tartalékosokból és a honvédségből. A vártüzérséghez a várak sánczaira szükséges nehéz és az ostromra szánt ágyukon kivül, még három hegyi tüzérszázad is tartozik.

A műszaki csapat két műszaki ezredből áll, a melynek legénységét első sorban a sánczok és várak épitésénél használják. Egy-egy ezred 5 gyalogzászlóaljra, két tartalékcsapatra és egy pótzászlóaljra oszlik, mely utóbbi béke idején csak mint keret áll fenn. A gyalogzászlóalj négy, a pótzászlóalj öt csoportból áll.

A hidászezred ép oly kevéssé tartozik a műszaki ezredhez, mint a most alakitott vasuti és távirdai ezred. Mindkét ezred közvetlenül a hadtestfőparancsnokság alá van rendelve, mert ez tudja legjobban megitélni, hogy a harcztér melyik részén lehet őket a legnagyobb előnynyel alkalmazni.

A hidászezred öt, négy-négy csapatból álló gyalogzászlóaljra, egy tartalék, egy pótzászlóaljra, és egy szertartalékra oszlik. Az utóbbi osztály felügyel a számtalan kocsikra, a melyeken a hadi hidak anyagát szállitják, melyeknek épitését ezen ezrednek kell kizárólagosan végrehajtania. Az ily hadi hídnak készitése úgy történik, hogy vas csolnakokat úgynevezett pontonokat a folyóban vasmacskákkal megerősítenek vagy pedig az előre elkészített gerendákból bakállásokat készítenek. A pontonok vagy a bakállások fölé hosszgerendákat raknak, ezeket deszkákkal befödik és ekkor a híd, a melyet ponton hídnak vagy bakhídnak neveznek, kész. Ez nem megy oly könnyen és oly gyorsan, a mint azt e rövid rajz után gondolni lehetne. Egy hajóhidverés mindig fontos és nehéz feladat marad, főleg akkor, ha az ellenség azt meggátolni iparkodik.

A vasút és távirdai ezred békében három 4—4 csapatból álló zászlóaljra és egy pótkeretre oszlik.

A három hadszer ezred tizenöt osztályra oszlik és végül az egészségügyi csapat zárja be a mi monarchiánk hadseregének szervezetét béke idején. Ez a csapat a német hadseregben ismeretlen, felette tisztek állanak, a kiket azonban a katona-orvosokkal nem szabad összetéveszteni. A huszonhat egészségügyi osztály legénysége az egészségügyi szolgálatot végzi és a kórházakban a betegek és sebesültek ápolásával foglalkozik.

A mult számunkban bemutatott kép a «riadót» mutatja be. Az erős és véres csata után, a melyet tegnap vívtak ki a

MAGYAR HUSZÁROK.

csapatok az elfoglalt kis városkában, adták át magukat a jól megérdemlett nyugalomnak. Mindenki alszik. Egy hangot sem lehet hallani, csak az őrjáró taktusszerű léptei, az őrség és őrjáratok felhivásai hangzanak fel a csendben.

Egy ulanus elhozza az előőrsök jelentését, hogy az ellenséges csapatok a támadásra készülnek. És hangzik a trombita; recseg a dob: fegyverre. Minden oldalról sietnek a katonák a «generalmarsch» hivására, hogy a meghatározott helyen sorba és rendbe álljanak. — Megelégedve lovagol vissza az ulanus őrségéhez. Bátran jelentheti, hogy segítség közelg, hogy rövid idő mulva a bátor gyalogság jól czélzott tüze meg fogja mutatni az ellenségnek, hogy fogadtatására el vannak készülve, hogy a tervezett támadása nem sikerült.

A monarchia két államában honvédség is van, a melyek azonban béke idején úgy a hadseregtől, mint egymástól függetlenek. Ők a parancsokat nem a hadügyminisztertől kapják, a mely a legfelsőbb hatóság a tényleges katonaság számára, hanem a honvédelmi miniszteriumoktól, a melyeknek székhelye Budapesten és Bécsben van.

Ezen honvédségeket a legfőbb hadúr a parlament beleegyezése esetén az ország határain kivül is háborúba vezetheti, a mi a német birodalomban nincs megengedve. Ez alól kivételt csak Tirol és Vorarlberg honvédei képeznek, a kiket szükebb hazájukon kivül alkalmazni nem szabad.

Ezen honvédség, gyalogos és lovas, egy részét képezi a monarchia honvédségének és béke idején 10 zászlóaljból áll, a melyek a számokon kivül még a saját vidékük nevével is el vannak látva. A háborúban pedig 10 tartalék honvédzászlóaljjal lesznek megerősítve. Különben a honvédség nemcsak a tényleges állományú katonaságból áll, a kiket katonakötelezettségük utolsó két évére tesznek át a honvédséghez, hanem bizonyos számu regrutákból is, a kiket 6 hét — három hó alatt betanítanak és később rövid fegyvergyakorlatra ismételten behívnak. A monarchia honvédsége 92 gyalog zászlóaljból áll. 1-től 92-ig vannak számozva és azon vidék nevét is viselik, a honnan legénysége sorozva lett. Háború esetén mindenik zászlóalj a behivott legénység által 4 gyalog-, 1 pótcsapatot és adandó eset alkalmával még egy tartalékcsapatot is állít fel. Béke idején ezen csapatokban csak kevés legénység szolgál.

A hat honvéd lovasezred, a három ulanus ezred és a három dragonyos ezred számbeli kiegészítésére háború idején, mert akkor ezek mindegyike 4 csapatból és 1 pótcsapatból áll, sajátszerű intézkedések vannak. A legénységből béke idején csak egy kis rész szolgál, a melyet a háború idején a zászló alá behivott legénység nehezen egészít ki a háború idején szükséges létszámra. Azonban a teljes hadilétszámra szükséges lovakat előre a békében megveszik, úgy hogy minden ezred évenkint bizonyos számú pótlovat nyer. Ezen fiatal «nyers» lovakat öt hó alatt betanítják és azután használatra mezei gazdáknak és más megbizható egyéneknek kiadják. Természetes, a parancsnokság felügyel arra, hogy a «kincstári» lovak jól táplálva és etetve legyenek, és hogy kimeritő munkára ne alkalmazzák őket. Az illető magánzónak pénzbüntetést kell fizetnie, ha hibája miatt a ló megsérül, azonban pénzjutalmat kap, ha jól vigyáz reájuk és 12 évi jó tartásért a ló tulajdonába megy át. (Folyt. köv.)

Dr SCHNITZLER JÁNOS.

(1835—1893).

Mi sem bizonyitja jobban a magyarnak szellemi tehetségét, vas szorgalmát és kitartását, mint az, hogy nemcsak saját hazájában, hanem a külföldön is tért hódit magának és ott elismerést és dicsőséget szerez a magyar névnek. Nem akarok ez alkalommal arra a számos festőművészre, szobrászra és zeneművészre hivatkozni, a kik magyar létökre külföldön élnek és ott előkelő pozicziót vivtak ki maguknak, hanem ez alkalommal csak a tudományra és különösen az orvosi tudományra utalok, melynek külföldön számos nagynevü, európai hirű és magyar származású képviselői vannak, kik Magyarországnak csak tiszteletet vivtak ki. Igy a bécsi orvosi egyetemen nem kevesebb mint hat magyar származásu tanár tanit, mindannyian a maguk szakmájukban európai hirű tudósok: a győri származásu *Zuckerkandl* Emil mint anatomus, a pesti *Stricker* Salamon mint physiologus, a bajai *Störk* Károly mint gégeorvos, a kaposvári *Kaposi* Mór mint bőrgyógyász, a kanizsai *Schnitzler* János mint a légzőszervek búvára, a szintén magyar *Grünfeld* József mint a venericus bántalmak tanára, a pesti származásu *Politzer* Ádám, a fülészet tanára, nemcsak a bécsi orvosi egyetemnek kiváló oszlopai, hanem egyuttal diszei is az orvosi tudománynak, mely vallást, fajt és nemzetiséget nem ismer. Mi csak őszintén sajnálhatjuk, hogy ezek a kiváló hazánkfiai bizonyos felekezeti szempontokból nem a pesti egyetem kathedráiról áraszthatnak fényt a magyar névre, hanem a bécsi orvosi egyetemnek szereznek elismerést, hirnevet.

Ezen Bécsbe került magyar származásu egyetemi tanárok egyik jelesét, *Schnitzler* János dr. európai hirű gégeorvost ragadta ki a halál e hó 2-án lankadatlan működése közepette. Mi részünkről az elhunytban nemcsak a jeles tanárt, a tudománynak kiváló bajnokát, hanem egyuttal a magyar embert is gyászoljuk, mert Schnitzler magát mindenkor magyarnak tartotta.

Mint tudós különösen a gége-gyógyászat terén irt számos munkájával, mint orvos éles szemével, finom bánásmódjával, mint tanár pedig szeretetreméltósága által tette nevét feledhetetlenné. Ő volt Bécsnek egyik legkeresettebb orvosa. Egyaránt megfordult a főherczegi palotákban és az egyszerü iparos szobájában. Az orvosi társadalomban is jelentékeny szerepet vitt s a halála által keletkezett ürt sokáig fogják a bécsi orvosok között érezni.

Schnitzler János született 1835-ben április 10-én Nagy-Kanizsán, hol atyja szegény asztalos mester volt, úgy hogy a kis Jánosnak már kora ifjuságában leczkék adásából kellett megkeresnie a mindennapi kenyeret a maga és két kis testvére részére, s később elaggott szülei részére is. A gymnasium alsó osztályait a szülővárosában, a felső osztályokat Pesten végezte s itt hallgatta két éven át az orvosi tudományokat is; ezután Bécsnek vette utját s itt 1860-ban orvostudori oklevelet nyert. Még hallgató korában feltünést keltett rövidebb orvosi czikkeivel s 1863-ban Oppolzer tanár mellé került mint asszisztens. Még tanársegéd korában elnyerte a magántanárságot és a légző- és vérkeringés-szervekről tartott felolvasásokat. 1867-ig maradt Oppolzer oldala mellett. Ezen időtől kezdve Schnitzler hirneve, mint orvosé és mint szaktudósé, rohamosan emelkedett és nemsokára európai hirnévre tett szert, úgy hogy a légző- és vérkeringés-szervek bántalmaiban mint első rangú tekintélyt emlitették.

Kiváló tudományos érdemeinek elismeréseül 1878-ban, Rokitansky ajánlatára a rendkivüli tanári czimet nyerte el és két évvel később a bécsi egyetemen már mint a légzés- és vérkeringés-szervek bántalmainak rendes tanára szerepel. Mint tudós, számos e szakmában vágó munkája által elismerést aratott és neve az elsőrangu tudósoké között szerepelt. Munkái közül csak néhányat akarunk megemliteni. Ilyenek: «A laryngoskopia és rhynoskopia s azoknak viszonya az orvosi gyakorlathoz»; «Hangszálaghüdésről»; «A gége ujképleteiről s azoknak gyógykezelése»; «A gége és légcső-szükületekről»; «A galvanokausztika alkalmazása a gége belsejében»; «A golyva-asthma» stb. stb. Mindeme dolgozatai éles megfigyelő tehetségéről és széleskörü ismereteiről tesznek tanuságot.

Időközben Schnitzler a kormánytanácsosi (Regierungsrath) czimet is megkapta.

Már 1860-ban feléje fordult a «Medicinal-Halle» szerkesztőjének, Markbreiter drnak figyelme és társszerkesztőül vette maga mellé a fiatal orvost. Néhány év mulva e lap egyedüli szerkesztője lett és megváltoztatta czimét «Wiener Medizinische Presse»-re. E hetilap egyike a legelőkelőbb orvosi lapoknak és szerkesztésétől Schnitzler nagy elfoglaltsága miatt, csak néhány év előtt lépett vissza. — 1872-ben több orvostársával együtt alapitotta az Általános Poliklinikát, mely kezdetben igen nagy rosszakarattal és sok támadással találkozott. De Schnitzler nem csüggedt és most már e poliklinika nagy tekintélynek örvend és a bécsi orvosi egyetem mintegy kiegészitő részének tartják.

A föld minden részéből ide sereglettek nemcsak az orvostanhallgatók, hanem az orvosok is, hogy Schnitzlernek éles szemre és mély ismeretekre valló előadásait hallgassák.

Ámbár a tanári szék és a magángyakorlat rendkivül igénybe vették Schnitzlert, mégis talált időt arra is, hogy a társadalmi

életben és az orvosrendi ügyekben tevékeny részt vegyen. A brüsszeli, amsterdami és londoni nemzetközi orvosi congressusokon mint díszelnök szerepel s az 1881-ben tartott londoni orvosi congressuson mint Ausztria-Magyarország hivatalos kiküldöttje szerepelt. A Bécsben tartott nemzetközi orvosi congressuson mint vezértitkár szerepelt s a congressus fényes sikere jó részben neki köszönhető.

Schnitzlert orvosi és nem orvosi körök egyaránt becsülték. A legkiválóbb orvostudósok mint Zilmsen, Gerhardt, Nothnagel, Ott stb. Schnitzler tudományos működéséről a legnagyobb elismeréssel szólnak műveikben. Nehány nap előtt sulyos orbáncz támadta meg a derék tudóst s e bajnak áldozatul is esett. Sok ezer meggyógyult betegnek könyei hullanak a frissen hantolt sirra.

Feleki Sándor dr.

MILYEN VISELET A KRINOLIN?

— Művésznők véleménye az uj divatról. —

A «Budapester Tagblatt»-nak az a kedves gondolata támadt, hogy megkérdezi a művésznőket, valjon mi véleményük van arról a rémhirről, mely a legujabb női divat viseletnek a krinolint tervezi.

A nevezett német lap szivességéből a művésznők magyar nyelven irott válaszait alkalmunk van nekünk is bemutatni, női olvasóink okulására.

Az egyes válaszok igy hangzanak:

*

Jobban tennék a franczia nők, ha zsákba öltöznének és hamut hintenének a fejükre ebben a keserves időben, mikor a jóravaló francziát a Panama pirítja meg, és a legfényesebb franczia nevet a börtön sötetsége nyeli be — semhogy a legképtelenebb izléstelenséggel bolondítsák el magukat, és ami roszszabb, az egész világ asszonyainak gyarlóbb részét, akik úgy mennek utánuk minden roszban, mint a birkák a szamár után.

Jobban teszik ha a férfiaikat vigasztalják és támogatják abban a gyalázatban, melybe ők sodorták. Az asszonyok képtelen fényuzése, teszi ma nyomorulttá a férfit.

Vigyázzanak a nők! A franczia arisztokráczíát a krinolin vitte e guillotinra.

O tessék, kaczagjanak! — de nekem szent meggyőződésem, hogy azon kor léhaságának a krinolin tette föl a koronáját.

Utálatos korszak, melyet szégyelniök kellene a franczíáknak, nem fölidézni — a vén XIV-ik és az őrült XV-ik Lajos korát

Ugyan, el tud valaki képzelni egy lelkes okos aszszonyt aki dolgozik, — krinolinban? Es ma minden becsületes asszony dolgozik. Amely asszony dolgot nem talál magának, az vagy nagyon ostoba, vagy végkép szivtelen. Az vegye föl azt az utálatos szörnyet, cziczomázza ki magát hozzá, az egyik fél nap heverjen benne párnái közt, vagy kocsijában a másik fél napon át, de ne jöjjön benne közibénk, mert hangosan megmondjuk a nevét szemébe: Du Barry. A Du Barryknak való ocsmányság a krinolin és minden velejáró léhaság. Mert a krinolin nem egy egyedül járó bűn ám! Egy kötetet tele tudnék irni a vele járó bűnök fölsorolásával.

Mit gondolnak kérem, hogy ez a szélroham gyorsaságával keringelő «divat», mely ezer oktalan hitványságot fölrak az asszonyra, bármily értéktelen csak divatos legyen, — értékes nem is lehet, mert «kimegy a divatból», — és nem telik ez a divat, ujra meg ujra a drágából — mely az asszonyt folytonosan az olcsóval, az értéktelennel, hamis szinekkel és formákkal hozza érintkezésbe, ez az oktalan következetlen, felületes «divat», nem hagy-e nyomot a lelkünkön is? Okvetlenül. Meddig fog még a lenézett, primitiv keleti nő a maga szép, okszerü és kényelmes ruhájában mosolyogni bennünket «müvelt» (?) európai asszonyokat, ostobábbnál ostobább divatunk miatt!?

Milyen drága, művészi értékü, szép és kényelmes ruhákban járhatnánk mi is, ha egy jó formában megállapodva, a négy időszakra csináltatnánk két-két ruhát magunknak, mely mellett megmaradnánk. Valódi műkincseket viselhetnénk! És az ipar is csak nyerne vele. És több állhatatosság és igazságszeretet költöznék oda a lelkünkbe.

A krinolin — piha! Okos, jó asszony ugy sem veszi föl; az ostobákkal és rosszakkal pedig tegyen a rendőrség úgy, mint Erzsébet angol királynő azokkal az oktalanokkal, akik az utczán uszályt hurczoltak maguk után: egy apród járt utánna egy nagy ollóval, mikor meglátott egy sleppet, intett — és —

Jászai Mari.

Mi a véleményem a krinolinról? Az a mi minden okos embernek. Csunya, izléstelen.

De ha általános divattá lesz, melyik nő meri elmondani, hogy ő nem fogja viselni. És ha mondja, ki hiszi el neki?

Hanem van egy inditványom. Ismételjék meg ugyanezen kérdést a férfiakhoz. Ha azok is ugy el fogják itélni a krinolint, mint én s reménylem a nők általában, akkor inkább remélhető, hogy a krinolin divat elmarad. Mert a divatnál csak egy erősebb hatalom uralkodik a nők felett s ez a hiuság: a férfiak kedvében járni.

K. Kopácsy Juliska.

*

A krinolin fölött legfeljebb csak bosszankodni tudok, jóllehet általánosan másokat szeretek bosszantani, mintsem hogy magam bosszankodjam; a krinolinra ép azért még csak gondolni sem szeretek. Olyan kellemetlen benyomást tesz reám, mintha egy utczai-ruhán sleppet látok: utálom. Bizonyos azonban annyi, hogy a krinolinnak a slepp fölött sok emberbaráti előnye van. Az én sleppviselő utódaim legalább nem fogják nyelni többet a porfelhőket, a melyeket egyik-másik a tisztaságért rajongó «divathölgy» maga után a levegőbe szórt. — Az öngyilkosságok ellen pedig, amelyek akár vizben kisértetnek meg, akár pedig egy merész ugrás által a magasságból, a krinolin mindenesetre kitünő mentő eszköz lesz. . . . Erre okvetlen gondoltak azok, a kik azt az óhajtást melengetik, hogy vándorló harangok gyanánt lavirozzanak át az életen; természetesen nem tulságos sokan egymás mellett, mert ahoz ugyan a mi szép széles Andrássy utunk is keskeny volna. Egy dolog bizonyos: az hogy én a látogatásoknál szokásos felhivásra «kérem foglaljon helyet» nem fogok zavarba jönni, mert én egy képtelenség kedvéért krinolintalan állapotomból nem lépek ki; el vagyok határozva arra, hogy ebben a tekintetben az idő szellemétől visszamaradjak, ha a mai természetes és kedves Luiza királyné viselet helyett semmi egyebet nem hoz, mint egy a közepén kettéhasitott léghajót.

Hilgermann Laura.

*

Maintenon asszony az abroncsos szoknyát a női erény legjobb vértjének mondja, — hát a mai kor asszonyai, mikor a krinolint ismét divatba hozzák, talán érzik, hogy rászorulnak az abroncsos vértre?

Én különben nem kivánom a krinolint!

Lánczy Ilka.

Iskolás éveim jutnak eszembe. «Kisasszonyok» tessék leirni a tavaszt szép körmondatokban» . . . . most is hallom a költészettan tanárának szavait.

Igy hangzott nekem az Önök kedves levele is: «Kisasszony tessék leirni mit tart a krinolinról.»

Tehát pensum, pensum! — Jaj csak ötöst ne kapjak. — Kezdjünk hozzá!

Természetszerüen jutnak az embernek az eszébe, ha gondolkodik, az ellentétek.

Mi is a krinolin ellentéte? a triquot.

Hogyan gyűlölöm! Milyen kínszenvedésen mentem keresztül az első trikós szerepemnél. A fejem zúgott, a szemeim elhomályosultak és úgy éreztem, mintha kezem, lábam nőne-nőne és nem volna az enyém.

És mégis . . . mennyivel szebb mint a krinolin. Azt hiszem agyon kaczagnám magamat az öltözőm tükre előtt, ha egy szép napon «csibeborító» szoknyában kellene eljátszanom a «Nebántsvirágot». Pedig nem lehet az sem kellemes, mikor az ember nevetésre ingerli azokat, akiket tulajdonképen toiletteje és jó izlése által el akar ragadni.

Ellensége, bőszült ellensége vagyok ennek a ruha torznak. Forradalom esetén egy női Robespierre lennék a «krinolin» ellen. Egész szenvedélylyel ollóznám szét őket.

Egyszerüség, természetesség mindenben. Hogyne gyülölném hát ezt a természet ellenes, csontvázra való ékítményt?!

És benne a mozdulatok?!

Elképzelni az «ingó-bingó rózsabimbót» krinolinban. Nos hát ez az ingás-bingás olyan, mint egy hordó gurulása jobbrabalra. Mennyi poézis! Elképzelni benne a csárdást, az édes altató keringőzést . . .

És a leülés! No kérem akármilyen «szélesen kezelt» ruhadarab is az a szolid krinolin, mégis frivolabb benne a leggraciosusabb leülés, mint a legfeszesebb trikóban!

Köt ugyan engemet két szép emlék is ehhez a csunya divathoz; az egyik egy dal, a melyen gyűszűnyi leány koromban gyakran aludtam el és ez:

A kisasszony Pozsonyban
Krinolinban.

A másik, egy kép; mely az én kedves nagyanyám ebédlőjének falán függ, egy régi hölgydivatlap melléklete.

Gömbölyü arczú, förtös fejű hölgy ül a nagy családi asztal mellett. Darázs derekát magyar «pruszlik» szoritja, mig alsó ékitménye egy leirhatatlan nagyságu krinolin. Előtte atillás ifju úr áll egy most divatos szinü lilaszin rózsát nyujtva át neki, s szinte látszik az arczán, amint mondja kávét szürcsölgető ideáljának:

Zöld füben legel a bárány,
Szeretőm szebb a rózsánál,
Gyűrűzött haj, fekete szem
Érted halok meg édesem.

Gyermekkoromban nagy áhitattal néztem azt a csodálatos kisasszonyt a ki egészen más mint a többi asszony, de ma azt mondom: halál a krinolinra, minden divatra mely felé halad.

Küry Klára.

A szinpadokon csak komikánékat öltöztetnek krinolinba, hogy nevetségesek legyenek. A divatcsinálók azt hiszik, hogy minden nő egy-egy komikáné?

R. Schiff Etel.

Tisztelt Uram!

Ön azt kérdi, mi a véleményem a krinolin viseletről? Tehát egész őszintén szólva és egy szóban fejezve ki: Gyülölöm! És bármennyire divatba jöjjön is, én ellene fogok szegülni, és nem viselem. Alig hiszem, hogy jó izlésü nő kedvelné a krinolint.

Tisztelettel

Szacsvayne.

ARCZKÉPTANULMÁNY.

Most, mikor ezt a képet nézem, úgy érzem, mintha kis szobámba egy darab szabad természet szállott volna be. Mintha itt terülne el előttem a zöld füves mező, sok ezer tarka virágaival, aranyos verőfényével, iratos illatával, tiszta levegőjével és végtelen nyugalmával. Ezek a nyiltan tekintő szép nagy fekete szemek, a szabad homlok, az a megelégedettség, amely a szabályos, csinos arczon nyugszik, nem az örökké zajos, ideges főváros leányára vallanak. Mert hiába, az az ideges nyugtalanság, mely a nagyvárosi életet jellemzi, visszatükrözik lakóinak arczán is, és a legünnepeltebb fővárosi szépség ajkai körül is bizonyos ideges vonás látszik s az egész tekintet, az arczkifejezés magán hordja a villanyosság századának bélyegét. A főváros az ő sokféle élvezeteivel, szórakozásaival idővel elfásulttá teszik a benne lakót, minden öröm és minden bánat iránt. Az a bizonyos bágyadt vonás, mely a fővárosi lányok egyrészének arczán kifejezésre jut, mutatja, hogy ők már nem érdeklődnek semmi iránt. Pedig csak az igazán boldog, kiben a legcsekélyebb esemény nagy örömet vagy — még akkor is — ha nagy bánatot kelt. Csak az igazán boldog, kinek lelkülete olyan mint a fénylő tükör tiszta lapja, melyen a legcsekélyebb lehelet is nyomot hagy, nyomot, de csak rövid időre. Ön, tisztelt kisasszony, ott él távol a fővárostól, a szabad természet ölén, hol nem az első premiére, hanem az első rózsafakadás tartja izgatottságban. Nem ott sétál végig a dunaparti korzón, száz meg száz irigy szemtől követve, hanem az árnyékos akáczfasorok között sétálva érzi magát megelégedettnek és boldognak. A mi önt édes álmaiból fölkelti, az nem a kocsik robogó zaja, hanem a pacsirta víg dala s ami önt álomba szenderiti, az nem az unalom, az egykedvűség, hanem a szabad pusztaságnak balzsamos, édes levegője. Mily boldogok azok, kik igy élnek, senkit sem irigyelnek. Bevallom őszintén, én irigylem önt, tisztelt kisasszony. Mi szegény fővárosiak, kiknek élete és idegei elkopnak az örökös zajban, sürgés-forgásban, mi sóváran nézünk a délibábos puszták felé, hol lelkünk meglelhetné nyugalmát. De ott, a végtelen csöndben, a szép természet ölében sem találjuk meg a sóvárgott nyugalmat. Lelkünk már nincs hozzá szokva ahhoz a nagy rendhez, a természet egyszerüségéhez; mi csak vakitó fény, örökös zaj után vágyódunk. Ugy mint az éjjeli lepke, kit valami ugy vonz a gyertya fényéhez, és kereng-kereng körülötte, mig szédülve bele nem hull és meg nem ég. Minket is a végzet oda sodort a főváros zürzavaros árjába, keringünk-keringünk egy rövid ideig körüle, mig elkopott idegekkel, összetörve beléje nem hullunk.

Boldog ön, mert nem tudja hogy boldog. Pedig igazán csak az az irigylendő ember, kiben egy fakadó virág, egy kis madárka éneke, egy felkelő napsugár örömet kelt. Csak az a boldog, ki nem látja közelről a létért való küzdelmet, az emberek önző harczát, aki azt hiszi, hogy a fény, illat, szin, melyet lát, mlnd mind igazi.

Soká, soká legyen még az ön ébresztő dala a pacsirta éneke s altatója az esteli szellő dudolása. Ragyogjon sokáig virrasztva, ön felett őrködve az a négy csillag, melyet szülői szemeknek hivnak. Ne zavarja meg nyugodt szivét semmi sem, mig fészket nem rak benne az a nyugtalan örökké daloló madár, melyet prózai nyelven ugy hivnak, hogy szerelem.

Dr. Fidelis.

IRODALOM.

Az én Ujságom. *Pósa* Lajosnak ez a kedves gyermekujsága egyre jobban hódit a családi körökben, az iskolákban. Szülők, tanférfiak ugy tekintik, mint a gyermeknevelés nélkülözhetetlen tényezőjét. A legjelesebb irók, tudósok sorban mind beállnak Az én Ujságom munkatársai közé; a gyermekek a legjobb olvasmányokat kapják hétről-hétre. Ezekben az olvasmányokban megszólal a legszebb vallásos költészet, a haza és szabadság meleg kultusza, az élet és történelem jellemképző ereje, a természet képeinek sokféle hangulata. Pósa Lajos gondoskodik minden irányban, hogy lapja nemzeti missziót teljesitsen. A legujabb számokban szebbnél szebb versek, elbeszélések, mesék, ismeretterjesztő czikkelyek gyönyörködtetik és tanitják a gyermekvilágot. *Herman* Ottó a prücsököt olyan kedvesen irja le, annyi szépet mond róla a gyermekek értelméhez simulva, hogy a nagy tudós ezzel az egy czikkelyével a legjobb gyermekirók egyikének mutatta be magát *Gyarmathy* Zsigáné, ez a kitünő irónő, egy nemes tartalmu, gyönyörü elbeszéléssel fogta meg a kicsinyek szivét. Az én Ujságom rendes munkatársai: Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Sebők Zsigmond, Herczeg Ferencz, Bródy Sándor, Gaál Mózes, Tábory Róbert, Rákosi Viktor, Bársony István. Ezeken kivül ujabbak meg ujabbak sorakoznak Az én Ujságom zászlaja alá, hogy a magyar gyermekirodalom gyarapitásában, fölvirágoztatásában ők is részt vegyenek. Az én Ujságom ára negyedévre 1 frt. A változatos tartalom gazdagsága, a lap szép kiállitása, a szebbnél szebb képek folytán ez az ár oly olcsó, mely a szegényebb családoknak is alkalmat nyujt Az én Ujságom járatására. A legmelegebben ajánljuk olvasóink figyelmébe.

SPORT.

Budapesti versenyek. — Ma vasárnap nyilnak meg a kies városligeti pálya kapui, hogy befogadják a sportkedvelő közönséget, mely szemtanuja lesz az itt lefolyó érdekes küzdelmeknek. — Mindjárt az első nap kerül dönté re az előző évek egyik legclassikusabb iteme a Nemzeti-hazafidij (15,000 frk), melyben az idén talán nagyobb mezőnyt várhatunk a startnál, mint ezelőtt. Ugyan-e nap lesz a májusi handicap 3000 frtjáért is a küzdelem, melyre többek közt Clifford, Furcsa, Durczás, Toncsi stb. vannak kötelezve. — A második nap főfutama az Asszonyságok dija (670 arany) és a Batthányi-Hunyady dij (400 arany), mig csütörtökön a Kanczadij (10.000 frk) és a 2 államdij (4—4000 frk) állanak a programmon.

Trial stakes. – Meg volt a nagy ütközet. Nemszabad megveretett. A távoszlopnál megpróbálta, hogy bele szólhasson a végütközetbe, de hiába, el volt veszve számára már minden: Clifford diadalmaskodott Dornröschen fölött. A nagy Nemszabad, e csodaszép szemü kancza csak ötödik lett a kilenczes mezőnyben; oly lovak előzték meg, melyeknek ő kétéves korában mindig patkóit mutogatta. De nem is lehetett másképp, hisz az az ádáz küzdelem, melyet Pesten a szt. Lászlódijban Gourmanddal vivott, — sport nyelven szolva — elvette a szivét a későbbi küzdelmektől. — Clifford az indus Vinall jockeyval a nyergében egy hoszszal nyerte meg a versenyt Dornröschen (Huxtable) előtt, mely mögött 3/4 hoszszal Mirevaló (Brown) jött be 1/2 hoszszal Furcsa (Liddiard) előtt. Sokaknak feltünt, hogy ez utóbbi oly rosszul futott. De van ennek is mentsége. Furcsa, a legszebb versenyló, a távoszlopnál hatalmas rushsel jött fel a vezetőhöz s egy pillanatig ugy látszott, mintha a népszerű fehér dresst diadalra vinné, de egyszerre csak lemaradt . . . mert patkója eltörött. Ez okozta az oly gyors visszaesését. Ki tudja enélkül nem lett volna-e más az eredmény?

Primás II. Blaskovich Ernő úrnak, a legnépszerűbb istálló tulajdonosnak, e kitünő lova képezi a sportsmannek egyik bámulattárgyát. — Élénk emlékezetében van a budapesti közönségnek ez a hatalmas pej mén, mely arra volt kárhoztatva — rossz lovaglások következtében — hogy a második dijakkal elégedjék meg Espoir után, mig egy szép őszi napon okt. 6-án megfordult a koczka. Primás II. a közönség leirhatatlan tombolása, éljenzése köztvágtatott, Espoirt maga után hagyva, a czél felé. De hisz ezt megirtuk . . . . . Most azt akarjuk constatálni, hogy olyan négy éves ló lett a század lova, kincsem unokájából, milyent nem igen láttunk verseny téren. Csütörtökön a Bálvány hdcpben 65 kiló óriási terhével könnyen verte meg a 10 kilóval kevesebbet vivő Pogánylót és más 9 társát, melyeknek egészen 20 kilóig adott súlyt, hétfőn pedig a Fenék versenyben 64 kiló alatt verte meg az idén még veretlen Sulimant. A sportsmannek nagy várakozással néznek Espoirral való találkozása elé, s általános az a nézet, hogy ez utóbbi fogja a rövidebbet húzni.

Vegyes hirek. Kinsky Károly gr. Mosquito nevü lova Angliában Lewesben a southdown flat raceban lord Molyneux-val a hátán diadalt aratott 3 társa fölött. — G. Williamson már kigyógyult bajából és vasárnap már lovagolt is, de csak a második helyre vezényelhette a gondjaira bizott 2 lovat, mert karja még teljesen nincs meggyógyulva. — Tinsley állapotában is örvendetes javulást constatálnak az orvosok, s a beteg már nehány nap mulva elhagyhatja ágyát. — A berlini «ezüst ló» és 5000 mk.-ás dijra, melyet 2 évvel ezelőtt Péchy Andor «Abá»-ja hozott haza, tőlünk a nevezett sportsman Crackshot-ja, és Üchtricz br. Achilles II. és Blaas-a van az idén nevezve. — A monarchia első kétéves versenyét gr. Tarnowsky «Panama» nevü lova nyerte meg 10 társa ellen. A totalisateur e páratlan győzelemre 5 frtra 102 frtot fizetett. — Ottó főher-

czeg ő fensége a soproni katonatiszti versenyegylet által felajánlott díszvédnökséget elfogadta. — Az urlovasok szövetkezete legközelebbi alagi versenyeit junius 1. és 4-én tartja meg.

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Igaz-e, hogy ha a hajat nem kenjük zsiradékkal vagy olajjal, úgy gyorsabban hull ki? Siófok. M. B.

Felelet. Általánosan elterjedt, de a valóságnak meg nem felelő nézet, hogy a hajzat szárazsága bizonyos betegség és a haj hullását előmozdítja. Igaz, hogy a fejbőr betegségei magukkal hozzák a haj szárazságát, de igen gyakran teljesen száraz haj mellett is teljesen egészséges lehet a fejbőr és megfordítva beteges hajhullásnál a fejbőr elegendően, sőt tulságos bőven választhat ki zsirt. A ki hajzatának szárazsága miatt azt beolajozni kénytelen, az soha se felejtse el ezt a lényeges szabályt: A hajat igen gyéren és lehetőleg ritkán kell bekenni. Mindenkor szem előtt tartandó, hogy a mesterséges zsir csak pótlója a természetes zsirnak. A természetes zsir pedig oly csekély, hogy azt a hajon látni egyáltalán nem lehet. Ez okból az olaj vagy pomádé igen kis mennyiségben a tenyerek között finoman szétdörzsölendő s igy kenendő a hajra és haj közé: az ezután következő hajkefélés gondoskodik arról, hogy a zsiradék lehetőleg egyenletesen osztódjék szét. A legtöbb ember, ki haját bepomádézza, abba a hibába esik, hogy minden reggel sablonszerüen bekeni ujból a hajat és nincs arra tekintettel, hogy mily zsiros már a hajzat. Az ilyen eljárás káros, mert ilyen nagy mennyiségü zsirt még a legbővebben elválasztó fejbőr sem képes produkálni. Minden fej vagy minden haj szárazságának foka szerint különböző zsirmennyiséget igényel, úgy hogy a zsir felkenését nem *az idő szerint* kell irányitani (tehát nem mindennap vagy minden másod- vagy harmadnap), de teljesen a szerint, mennyit szükségel a hajzat, azaz a haj szárazsága szerint, mely állapot a különböző körülmények szerint változhatik. Igy tartós keleti szél, poros levegőben való tartózkodás és hasonló körülmények száritólag hatnak a fejbőrre. A tulságos zsirhasználás idővel a haj növésére káros befolyásúvá lesz. Minden zsiradék, mely a hajzat által nem szivatik fel, magas hőmérsékletnél, tehát nyáron, kalap alatt vegyi szétbomlásnak, azaz avasodásnak van kitéve. Az igy keletkező zsiros savak izgatják a bőrt és a bőr felületére nyiló hajtüszőket, faggyú- és izzadság-mirigyeket. Az a sajátságos savanyús-dohos szag, melyet mindenki jól ismer s a melyet leirni nem lehet, rendesen öreg, zsiros kalapoknál és zsirral túlságig megkent hajzatnál észlelhető. Ez mindig az avas, szétesésben levő zsirnak eredménye. Ez a szag oly átható, hogy az újra felkent illatos olaj csak rövid időre birja elnyomni, mert ez is savas erjedésbe megy át csakhamar. Ez a jellemző szag mindig a rossz gazdálkodás eredménye s a szakértőnek beszéd nélkül is igy szól: A fej túlságos sok zsirt és kevés szappanos vizet kap. Mindettől eltekintve, a túlzsiros haj valóságos piszok- és porfészek s mindenütt ott hagyja a haj nyomát, a mivel csak érintkezik. A pomádéval keveredett por az, mely vastag rétegben ül a használt kefékre és fésükre, ez a piszok az, mely a kalap szélein látható, mely ott hagyja szennyes nyomait a kabát gallérján, a szék- és sopha támláján, mely tönkre teszi az ágy-vánkosokat, a tapétákat. Már ez maga is elégséges ok lehet azoknak, kik hajukat olajjal vagy pomádéval megkenik, hogy a zsirral lehetőleg takarékosan bánjanak. Főszabály tehát s azt akartuk a mondottakkal kifejezni, hogy *a hajat csak akkor zsirozzuk be, ha azt annak szárazsága megkivánja.* A haj nem bizonyos időközökben kenendő be, hanem valahányszor a haj száraz állapota azt megkivánja. A ki haját beolajozza vagy bepomádézza, annak azt szappanos vizzel meg kell mosnia és pedig annál gyakrabban, minél bővebben zsirozza be a hajat. Sokan — kiknek hajzatuk a hiányos ápolás miatt kihullott, — fogják tapasztalni, hogy rendes szappanosvizes mosások lényegesen fognak állapotukon segiteni.

*

Kérdés. Igaz-e, hogy a rokonok közötti házasságból származó gyermekek bizonyos betegségekbe esnek. Moór L. K.

Felelet. Tény az, hogy a vérrokoni házasságból származó gyermekek rendesen nem olyan egészségesek, mint a nem rokonok közötti házasságból eredők. Igy gyakori az ily gyermekeknél a görvélykór, a vérszegénység, a hülyeség és egyéb elmebajok. Még egy sajátságos szembetegség, a hameralopia, is elő szokott fordulni az ily gyermekeknél. A baj abban áll, hogy az alkonyat beköszöntével mindinkább elvesztik az illetők látásukat, úgy hogy mikor esteledik, teljesen vakok. Ez a baj, ha vele született, gyógyithatlan. Felső Szilézíában nagyon gyakori betegség, és ép ott sürü a vérrokonok közötti házasság. E sorok irója is ismert ilyen házasságból származó három felnőtt nőtestvért, akik ebben a bajban szenvedtek.

*

Kérdés. Melyik a legkevésbbé ártalmas dohányzó anyag? Baja H. R.

Felelet. Legkevésbbé ártalmas a pipázás. Csakhogy itt nagy gond fektetendő arra, hogy a pipa szájába a nicotin le ne rakodjék. Ezután jön a szivar. Legártalmasabb a szivarka, mert bármilyen finom legyen is papirburka, az mégis csak papir és ennek füstje pedig határozottan káros.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. F. Novellája gyenge dolgozat. Nem közölhetjük.

F. I. Nagyvárad. Kiadóhivatalunk mindenkinek kénytelen megszüntetni a lap küldését, a ki az előfizetést meg nem újitja.

Fürdőző. Hol töltse a nyarat? — Ott, a hol mi töltöttük a mult nyarat: *Igló-Füreden.* Ezt a gyönyörü szép fürdőhelyet saját tapasztalataink után ajánlhatjuk a legmelegebben. Fenyves-erdő közepén fekszik; pompás kényelemmel van berendezve, az ellátás kitünő. Izletes jó magyar kosztot adnak, tiszta bort mérnek, a házigazdák a legkedvesebb, legszeretetreméltóbb emberek, s a mi fődolog, olyan olcsó minden, mint sehol máshol a Szepességen. Csak tessék levelét igy czimezni: «Fürdőigazgatóság, Igló-Füred u. p. Igló-Lőcse.»

Az Andrássy úton sétáló közönség előtt állandó érdeklődés tárgyát képezi *Fodor József* gyáros bútorkiállitása, mely Andrássy út 9. szám alatt van. A pazar fénynyel berendezett bútortelepen képviselve vannak a legfényesebb berendezéstől — a legegyszerűbbig. A népszerüvé vált bútorkiállitást ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Előfizetőinket tisztelettel értesitjük, hogy szerkesztőségünket és kiadóhivatalunkat május hó 1-étől **Erzsébet-körut 18. szám** alá helyezzük át. Ezuttal ujolag is felhivjuk mindazon t. előfizetőinket, kik az előfizetéssel hátralékban vannak, ezt beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap küldése fenakadást szenvedjen.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körút 1. sz. alatt.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy
ZINNER ADOLF czég alatt
VI., váczi-körut 17. sz., I. em.
FÉRFI-RUHA-TERMET
nyitottam. Hosszú évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** működvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, francia- és brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri
ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

A „Magyar Géniusz“
szerkesztősége és kiadóhivatala
Erzsébet-körút 18. szám I. emeletén van.

KERTÉSZ JENŐ CSŐDTÖMEGÉBŐL
Budapest, kerepesi-ut 8.
Részletes elárusitás 40 százalékkal leszállitott szabott árakon.

Nap- és esernyők.

	most	ezelőtt
Nyers selyem fehér nyéllel	2.—	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő	2.30	4.—
Ugyanez még finomabb	3.—	5.—
Uj: fodros napernyők	3.50	5.50
Piros gyermek-napernyők	—.38	—.60
Esernyők: Nyers selyemből	2.—	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	2.30	5.—
Gordonet selyemből	3.—	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel	3.80	7.—
Ugyanilyen legfinomabb	5.—	9.—

Emlék- és imakönyvek.

	most	ezelőtt
Csontdiszszel	1.50	3.—
Diszes csonttáblával	2.—	4.—
Ugyanez kül- diszes kivitelben	3.—	5.50
Plüss v. bőrkötésü	2.—	4.—
Ugyanez diszesebb	3.—	6.—

Albumok (nagy alaku)

Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	4.50	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezel. 15 és 20 frt		

Amerikai ébresztő-óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban remek ébresztővel bir, **ára 2 frt 30 kr,** ezelőtt 4.50

	most	ezelőtt
12 drb **gallér,** legj. minőség	1.80	2.50
12 pár **kézelő,** legj. minőség	3.50	4.80
Disztükrök 3 osztálylyal	3.50	6.—
Ugyanez elegánsabb kivitelü	6.—	10.—

Legfin. és nagyobb **7.50, 9.60** és **10.50**
Sétabotok törrel 1.— és **1.25**
« ezüsttel **1.20** és **1.50,** fogantyuval **5.—**

Phönix ezüst evőszerek.
Örökké fehér marad 6 kanál 95 kr., 6 villa 95 kr., 6 kés 1 frt 50 kr., 12 kávés-kanál 95 kr., 1 levesmérő 95 kr., 1 tejmérő 50 kr., 6 képadló 1.20, 12 db majolika csemegekés **1.20,** nickel **1.90**

	most	ezelőtt
Porcel. tea v. kávés csészék chinai alak. festménnyel párja	—.35	—.70
Ugyanilyen fekete kávéhoz	—.25	—.50
Férfi harisnyák, fegyházi kötés tucatja	3.10	5.—
Ugyan ilyen **női**	4.80	7.—
Glace bőr női keztyü 3 gombos v. férfi 1 csattal	—.95	1.40

Keményfa-tálozák sima v. tekete kerettel, nickel végü fogantyuval:

33	37	42	48	53	58 cm.
75	**95**	**1.20**	**1.40**	**1.60**	**1.80**

Ezen kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 százalék engedménynyel.
Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek. — A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

ÁRVAY J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári — **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS 11. Rue de Conservatoire — Bécsi-utcza 9. — **LONDON** 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve a tavaszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

Slavoniában.

(PAKRATZ-LIPIK déli vasut). — OKUCSÁN m. kir. államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett enyhe égalj.

A nyári idény tartama: április—október.

A tiszta hamisitatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a **nyákhártyák** minden **huruos bántalmainál;** mindennemü **csúzos** és **köszvényes bajnál, mirigy** és **vérbetegségeknél, görvélykórnál, csontbántalmaknál** stb. Mint fürdőorvos dr. **Marschalko Tamás** müködik. Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porczellán-, márvány- kőfürdőkkel stb. stb.; **tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő izzasztó kamarákkal;** kitünő gyógyzene, olvasó- és zongoraterem, jó **étkezés** egy uj vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás.

A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. **A m. k. államvasutakon** zónatarifa. **Prospektussal és felvilágositással szolgál**

a lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódviz szétküldése az igazgatóság részéről szakadatlanul történik. **friss töltésben. Lipiki jódviz állandóan kapható ÉDESKUTY L.** m. kir. és szerb kir. udv. ásványviz-szállitónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványviz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és füszerkereskedésekben.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.

BUDAPEST.

A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredménynyel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóralakok ellen: *köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések* után föllépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hathatósabbá tétele czéljából meglepő sikerrel használtatott *a massage és villamos fürdő.* 135 hold sétakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, pósta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal,* főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés félóránként; menet-tértijegy: kétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 34 kr., gyermekjegy 10 kr.

Fürdőidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.

A szobaáraknál május és szeptember hóban *30% engedmény.*

A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen oly hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyviznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **ÉDESKÚTY L. udv. ásványviz szállitónál Budapesten.**

Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.

A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimerítő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Magyar kir. államvasutak igazgatósága.

54012/93 sz. CII.

(Osztrák—magyar—svájcz—délbádeni áruforgalom).

I. pótlék életbeléptetése a dijszabás I. részhez.

A fenti kötelék forgalomban 1886. augusztus hó 1-től érvényes dijszabás I. részhez **1893. május hó 1-ével** az I. pótlék lép életbe, mely az eddigi érvényben volt dijszabási határozmányok hátályon kivül helyezését illetve megváltoztatását tartalmazza.

Ezen pótlék példányai a részes vasut igazgatóságoknál ingyen megszerezhetők.

Budapest, 1893. április hóban.

A m. kir. államv. igazgatóság,
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

Hogyan ápoljuk a bőrt és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára

Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levélbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasítást.** Ugyanott kapható az **utasításban** felsorolt és szaktekintélyek által is **elismert szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme	**ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz	« **75** «
Dermolin rizspor	« **80** «

Megrendelésekhez az utasítás ingyen csatoltatik.

Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangut. Tölti árhoz képest felárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltaláló-a és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

GUMMI!

Valódi párisi különlegességek **F. Berguerand fils,** Paris Rue des Archives 72, legkitünőbbnek elismert gummi gyárából.

Az Osztrák és Magyar államok és a Kelet részére **csakis** hirneves gyár főképviselőjénél **Budapesten, koronaherczeg-utcza 17. sz. a.** kaphatók.

Gummi különlegességek jótállás mellett tökéletesen biztos tuczatként 1, 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Halhólyag tztként 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Uj! halhólyag gummi széllel 5 és 6 frt. Capottes americains 3, 4 és 5 frt. Gyüjtemény uraknak 25 darab 2,50—10 frtig. Hölgyeknek: Stafety Sdonges, párisi biztonsági szivacska 2, 3, 4, 5 és 6 frt Női övszer Pely-Porus orvosi utasitás szerint Menzinger-Hasse tanár szerint frt 1.80—2.50. **Ujdonság!** «Dianna öv» hygienicus kötelék minden nőnek nélkülözhetlen a tisztaság fentartására 2.50—5 frtig. A betegápoláshoz szükséges czikkek, urak és hölgyek részére eredeti gyári árak mellett. Legkevesebb 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árengedmény nyujtatik. Megrendelések pontosan és discréten a tárgy és feladó megnevezése nélkül eszközöltetik. **KELETI J.** Budapest, IV., koronaherczeg-utcza 17. sz.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

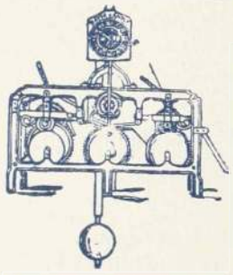

Toronyórák

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szivattyú- és fecskendő-gyár Nádor-utcza 46/48.

Malomkő-gyár, Markó-utcza 7. szám.

Háztartási és konyha berendezési czikkek

nagyválasztékú

RAKTÁRA,

legjobb kivitelü

Peronospora permetezők,

kutak

és

kútszivattyúk

Geittner és Rausch

Budapest, Andrássy-út 8.

szab. jégszekrények,

gazdasági

czikkek,

legjobb minőségü

BŐRSZIJJAK,

gummi és kerti tömlők,

saját gyártmányú

kerti és tűzi fecskendők,

torna-szerek nagy választékban.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK BUDAPEST-JOBBPARTI ÜZLETVEZETŐSÉGE.

21736/II.

Hirdetmény.

A m. kir. államvasutak Budapest keleti pályaudvar állomásán a gyorsáru feladási raktár valamint a hozzá tartozó rakodó kibővitendő, nemkülönben a gyorsáru feladási raktár irodája átalakitási munkáinak biztositására nyilvános pályázat hirdettetik és pályázók felszólittatnak, hogy a verseny feltételek szerint felszerelt és bélyeggel ellátott ajánlataikat legkésőbb **f. évi május hó 9-én déli 12 óráig a m. kir. államvasutak Budapest-jobbparti üzletvezetőség titkárságánál** nyujtsák be.

Később érkező ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni.

Bánatpénz fejében legkésőbb *május hó 8-án délelőtti 11 óráig 1200 frt* készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban az utóbb emlitett üzletvezetőség gyüjtőpénztáránál lefizetendő. Az értékpapirok a bécsi illetőleg budapesti tőzsdén legutóbb jegyzett árfolyammal, de nem névértéken felül számittatnak. — Az ajánlatok boritékai *«Ajánlat a m. kir. államvasutak Budapest keleti pályaudvar állomásán lévő gyorsáru feladási raktár átalakitásának munkára»* felirással látandók el.

A végrehajtandó munkáka vonatkozó verseny feltételek, szerződési tervezet, tervek és költségvetések *f. évi május hó 2-tól* kezdve a Budapest jobbparti üzletvezetőségnek épitési és pályafenntartási osztályában naponta 8—12 óráig délelőtt betekinthetők.

Budapesten, 1893. április hóban.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK BUDAPEST-JOBBPARTI ÜZLETVEZETŐSÉGE.

21736/II.

Hirdetmény.

A m. kir. államvasutak Budapest-keleti pályaudvar gyorsáru feladási raktára mellett levő rakodó valamint az ahhoz vezető utak egyrésze, mintegy 770 m^2 területben szobbi vagy hasonminőségü koczka kővel lévén burkolandó, ezen valamint a kapcsolatos mellékmunkák biztositása czéljából ezennel nyilt pályázatot hirdetünk.

Felhivatnak a pályázni kivánók, hogy költségszámitással felszerelt, bélyeggel ellátott ajánlataikat **f. évi május hó 9-én déli 12 óráig a budapesti jobbparti üzletvezetőség titkárságánál** nyujtsák be.

Bánatpénz fejében legkésőbben az ajánlati tárgyalást *megelőző napon délelőtti 11 óráig 500 frt azaz ötszáz forint* készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban, ezeket a budapesti illetőleg bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett napi árfolyam szerinti, de semmi esetre névértéken felüli értékben számitva a Budapest-jobbparti üzletvezetőségnek gyüjtőpénztáránál lefizetendő.

Az ajánlatok lepecsételve következő felirással ellátva *«Ajánlat a keleti pálya-udvaron eszközlendő kövezési munkára»* boritékban nyujtandók be.

A munkák kivitelére vonatkozó versenyfeltételek költségvetések és zárlevélminták, *f. évi május hó 2-tól* kezdve a Budapest-jobbparti üzletvezetőségnek épitési és pályafentartási osztályában d. e. 8—12 óra között betekinthetők.

Budapesten, 1893 április hóban.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

M. kir. államv. budapest-jobbparti üzletvezetősége.

22220/II. sz.

Hirdetmény.

A budapesti északi fő-műhelynek kocsijavitó-műhely épületében a talajburkolatnak mintegy 2500 m^2 területen fakoczka burkolattal való kicserélésére ezennel nyilvános pályázat hirdettetik. Ezen munkára vonatkozó ajánlatok az előirt bélyeggel ellátva **f. évi május hó 13-án déli 12 óráig titkárságunkhoz** beadandók. Később érkező ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni.

Bánatpénz fejében legkésőbb május hó 12-én déli 11 óráig a budapest-jobbparti üzletvezetőség gyüjtőpénztárába 500 frt készpénz vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban lefizetendő.

Ezen burkolási munkák a tőlünk vett felszólitás keltétől számitott 4 hét alatt megkezdendők és teljes erővel akként folytatandók, hogy az egész mintegy 2500 m^2 területü burkolat a kikötött megkezdési naptól számitott két hó alatt teljesen elkészitve a használatnak áthadható legyen. Amennyiben pedig a főmühelyi üzem akadálytalan fenntartása végett a burkolandó terület átadása csak kisebb részletekben történhetnék, az egyes átadott területrészeken, naponként átlag legalább 60 m^2 lesz burkolandó.

A kereseti összegből 1% fog a m. kir. államvasutak nem nyugdijképes hivatalnokok és szolgák külön segély alapjára levonatni.

A szerződési tervezet a hivatalos órák alatt az épités és pályafentartási osztályban megszerezhető.

Budapest, 1893. április hóban.

Az üzletvezetőség.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

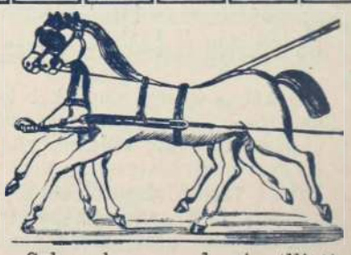

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója,

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urakrészére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

«Kosmos» müintézet, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 MÁJUS 14.

20-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Nemzeti ünnep. — **Rudnyánszky Gyula:** *Arany János szobra előtt.* — **Szana Tamás:** *Strobl Alajos.* — **Méry Károly:** *Ágról-ágra.* — **Arany János szülőhelye.** — **Róna Béla:** *A költő édesanyja.* — **Arany János életéből.** — **Ujváry Ignácz:** *Andalusiában.* — **Váradi Antal:** *Arany János érczszobrának leleplezési ünnepe.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány* (regény). — **Timár Szaniszló:** *Fedor ur utolsó sejtelme.* — **Osztrák-Magyar hadsereg.** — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Fr. Klotild:** *A mit a virágok álmodnak.* — **Szinház.** — **Irodalom.** — **Sport.** — **Orvosi szalon.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Szenzációs találmány
gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elekro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impytentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen valé viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Hogyan ápoljuk a bört és a hajat?!

RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára

Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levélbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasitásban** felsorolt és szaktekintélyek által is **elismert szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme	**ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz	« **75** «
Dermolin rizspor	« **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.

Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

SCHLICK-FÉLE

vasöntöde és gépgyár részvény-társaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váczi-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruraktár: VI., Podmaniczky-utcza 14. sz.

Ajánlja magát következők készitésére és szállitására ugymint: **vashidak** és **tető-szerkezetek, szögecselt** és **hengerelt vastartók, gőzkazánok** és **gőzgépek, zsilipek, átereszek,** jónak bizonyult rendszer szerint, **körszivattyuk, vizvezetéki csövek,** minden nagyságban, **felhuzók** kézi-, viz- és gőzerőre.

GUMMI!

Valódi párisi különlegességek **F. Berguerand fils,** Paris Rue des Archives 72, legkitünöbbnek elismert gummi gyárából.

Az Osztrák és Magyar államok és a Kelet részére **csakis** hirneves gyár képviselőjénél **Budapesten, koronaherczeg-utcza 17. sz. a.** kapható.

Gummi különlegességek jótállás mellett tökéletesen biztos tuczatként 1, 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Halhólyag tcztként 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Uj! halhólyag gummi széllel 5 és 6 frt. Capottes americains 3, 4 és 5 frt. Gyüjtemény uraknak 25 darab 2,50—10 frtig. Hölgyeknek: Stafety Sdonges, párisi biztonsági szivacska 2, 3, 4, 5 és 6 frt Női övszer Pely-Porus orvosi utasitás szerint Menzinger-Hasse tanár szerint frt 1.80—2.50. **Ujdonság!** «Dianna öv» hygienicus kötelék minden nőnek nélkülözhetlen a tisztaság fentartására 2.50—5 frtig. A betegápoláshoz szükséges czikkek, urak és hölgyek részére eredeti gyári árak mellett. Legkevesebb 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árengedmény nyujtatik. Megrendelések pontosan és discréten a tárgy és feladó megnevezése nélkül eszközöltetik. **KELETI J.** Budapest, IV., koronaherczeg-utcza 17. sz.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

A Fővárosi bank részvénytársaság

V., Erzsébettér 1. sz. I. emelet

leszámitolt váltókat bankszerü módon, a tárcza- és személyhitelegyletek kebelében (az elsőben korlátolt felelősséggel), teljesit **értékpapir bevásárlását és eladását** bizományszerüen legjutányosabb feltételek mellett, **kölcsönt ad értékpapirokra** és kamatoztat **letéteket** takarékkönyv- és pénztári jegy kibocsátása utján vagy folyó számlára 4% *kamat mellett adó levonása nélkül,* **biztosit sorsjegyeket** a legkisebb nyereményből eredő veszteség ellen, létesit azonfelül **sorsjegy-társulatokat is.**

Ujdonság

100 drb. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték 50 kr.
100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték 75 „

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

KŐ- és KÖNYVNYOMDAI NYOMTATVÁNYOK

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. (Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55-53.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János

Szegeden.

cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometer és műnyás, föltalálója a remontoir inga-óráknak stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

A legjobb és legolcsóbb mosó szer
a cs. és kir. kiz. szab.

SZAPPANIT.

Ezen szerrel a **fehérnemüt, edényeket, szobapadlót** stb. **idő, szappan** és **munka megtakaritása** mellett e **legtisztábbra** lehet mosni. Megkiméli a ruhát és kezet. Százakra menő háztartásokban már is sikerrel használják.

EGY NAGY CSOMAG ÁRA 10 KR.

Kapható minden nagyobb
füszer-, vegyes- és szappankereskedésben; főraktár

REINER LIPÓT és FERENCZ
gyógyáru-kereskedése Király-utcza 41. szám és

MEYER ERNŐ
gyárában VIII. Szerdahelyi-utcza 5. szám.

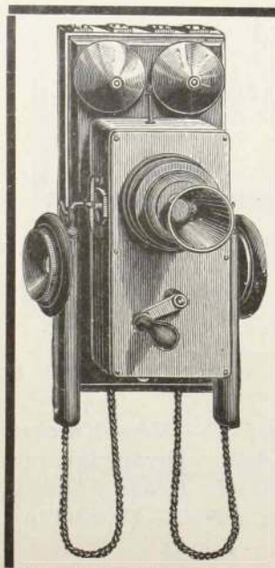

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat
legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Rendkivül nagy választékban kaphatók:
előrajzolt kezdett s készen himzett

kézimunkák,

nemkülönben himző-anyagok
nagyban és kicsinyben

Bérczi D. Sándor kézimunka-gyárosnál

Budapest, király-utcza 4. sz.

Képes árjegyzékek bérmentve és ingyen.
Valódi mosó-selyem, jótállás mellett 12 matringonként 30 kr.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

II. évfolyam. 1893. május 14. 20. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

STROBL ALAJOS, AZ «ARANY SZOBOR» MESTERE.

NEMZETI ÜNNEP.

— Arany János szobrának leleplezése. —

Lélekemelő, nagy nemzeti ünnepet ülünk 1893. május 14-én.

E napon hull le a lepel a legnagyobb s legnemzetibb magyar költő szobráról. Ez az ünnep nem lesz az irodalomé, nem a költészeté kizárólag, nem egyes testületeké, vagy osztályoké, hanem a nemzeté, melynek érdekeit senki sem szolgálta az irodalom terén hívebb lelkesedéssel, mint Arany János, annak élt, azé volt szíve minden dobbanása, összeforrt azzal elválaszthatlanul. Nemcsak legtartalmasabb s legművészibb, de egyszersmind *legnemzetibb*, költőnk volt ő; a nemzeti irány legnemesebb képviselője s egyszersmind utmutatója. Változatos, gazdag szellem, ki az elbeszélő és lyrai költészet minden fajában mesterműveket teremtett.

S mégis, a mikor ennek a szellemóriásnak, ennek az aranyembernek érczszobráról lehull a lepel, gondolkozóba esünk, vajjon mi érdemelte inkább meg benne a halhatatlanságot: *költő*, vagy az *ember?*

Mert a földön csak azoké lehet az igazi halhatatlanság, kik embertársaikért élni tudnak: ott, hol a szeretet titkai végződnek, kezdődik az erkölcsi rothadás. Ember volt ő, a szó legnemesebb, legvalódibb, legmagasztosabb értelmében; ember, a ki attól a jászolban, attól a nyomorult istállóban született istentől vett példát arra, hogyan kell szeretni a gyengét és nyomorultat. Arany volt a szíve, arany volt a lelke, honszeretet s vallásosság gyémántkövek benne.

Keresztül ment ő az élet minden küzdelmein s gyötrő kínjain, de az ő fenkölt lelkéről még a létért való keserű tusa sem tudta letörülni a legtisztább költészet hímporát, nem tudta kiölni az ábrándot szívéből, gyermeteg, játszi kedélyéből, egy fényes ideál élt benne: a *hit* és *szeretet* fenséges ideálja! Ez öntötte lelkébe azt az önmegtagadást, melynek fenségesebb példáját senkinél sem találjuk, ez teremtette azt a bámulatos összhangot ember és költő között, ez kölcsönözte azt az egyszerű fenséget jellemének, azt az igénytelenséget, melyet alig találunk fel egy porban játszadozó gyermekben is.

Mert, ha a lélek felül tud emelkedni a mindennapi élet émelyitő kaoszán, s az ihlettség pillanatában ideált tud magának alkotni, mely elvonja tekintetét minden földi dologtól, akkor bensőnk eltelik egy titkos vonzalommal valami nem látott, nem látható felé, a minek lételét «titkon áhító lelkünk óhajtva sejti,» s ez a valami a legfőbb jó, a legfőbb szép, a legfőbb igazság és természetesség.

A hívő *istennek* mondja, a gondolkozó *eszménynek*.

Midőn lelki szemeinket ez ideál felé forditjuk, e fenkölt pillanatban eltűnik előlünk minden emberi, visszatérünk a merő öntudat gyermekded létfokára, leborulunk a végtelen nagyság és szépség előtt, elfelejtjük, hogy *valakik* vagyunk és feltűnedez sejtő szemünk előtt egész hiábavalósága annak az örökös törekvésnek, mely az élet lépcsőin a fokokért verekszik.

Tündöklő nap volt Arany János a magyar költészet egén, oly tündöklő, hogy a késő századokban is ragyogni fog fénye, de az érczszobor, melyet művészkezek emeltek, hogy hirdesse a késő utódoknak is az ő dicsőségét, nemcsak a költőnek szól, ki bűvös lantjának hangjaival annyi könyet felszárított, annyi szívet hozott kéjes rezgésbe, vigasztalt, tanított és lelkesitett, hanem az embernek is, annak az aranyembernek, kiben megtestesült a hít és szeretet fenséges ideálja.

Neki, kinek odafent már az örök dicsőség glóriája fényeskedik, ki mig élt is, futott a dicsőség fénye elől, nincs szüksége e pompára, ez ünnepeltetésre, de kell nekünk e szobor, melynek talpánál az egész nemzet lelkesedve rakja le a hódolat adóját, hová elmehetünk, miként egy szent oltárhoz, imát mormolni, hálát rebegni, hogy — miként ő életében tette — akként buzdítson, lelkesítsen, vigasztaljon az ő képe mása is a késő századokban s hirdesse ennek a szellemóriásnak, ennek az aranyembernek öröklétét . . .

Öröklétét! Mert kit magának
Múzsák kegyével választott az ég,
Nem lesz zsákmánya a nagy éjszakának,
Bár földi napja rég leáldozék . . .
Elzúg felette az idők patakja,
Nevét egyik bércz a másiknak adja
S új nemzedékek szellemfényinél
Mindig feltámad, mindég ujra él!

ARANY JÁNOS SZOBRA ELOTT.

1.

Az érczalakra napsugár ragyog.
S megszólal az ércz: Én Arany vagyok!
Zengő szavára milliók szivében
Örömnek ébred édes dallama:
Valóban ez érczhang úgy ömlik éppen,
Mintha az Ő lantjáról szállana!
Holt fényben ég a mester érczalakja,
De belsejét a költő lelke lakja.

2.

Hódolva nézem s álmot lát szemem:
Megnyilik a rejtelmes végtelen
S elém egy ihlető csodája toppan:
Már nem a szobrot, de Aranyt magát,
Az élőt, a regélőt látom ottan,
Kinek nincs térbe', nincs időbe' gát:
Ül mindörökre trónján nemzetének,
S zeng, egyre zeng ajkán a bűvös ének.

3.

A bűvös ének szájról-szájra száll:
Tükrébe' forrás, kelyhén rózsaszál
Ringatja a dalt és viszi a szellő;
A hallgatóban visszhang lesz a kéj;
Nyomán a nap merészebben szökellő
S rálesni andán meg-megáll az éj;
Ihlet heviti élővé a holtat —
S a szobor ércze tűzlávába olvad.

4.

A láva szétfolyt a magyar hazán;
Mint Nilus árja uj év tavaszán,
Termékenyitve nyelvünk ősi medrét,
S a merre hullámát hömpölygeti:
Áldást fakasztó bőség tárja keblét,
Növelni a virágokat Neki,
Hogy koszorús fején a friss borostyán,
Mig magyar él, ne légyen soha fogytán.

5.

Alföldi tájnak ismerős szeme
Mosolyg reám: ez az Ő szelleme!
Arany kalászok rengő rónaságán
Szelid nyugalmu méltóság lebeg;
Némán mereng a messzeség világán
A lágy szivü, de vaskezü gyerek,
Ki a vendégrudat ha fölragadja,
Az országutját azzal megmutatja.

6.

A kasza peng, az élet rendre dül;
A szénaillat nem száll egyedül:
Odább vigan dalolnak a kepések,
És tánczra perdül ifju és öreg;
Majd néma lesz a szérű és a fészek,
A siró kedv csak tompán kesereg,
És mint újult seben, szivárgva támad
Kis csepp nyomán a teljes régi bánat.

7.

S pásztortüzek közt, csendes éjjelen
A mesemondó újra megjelen;
Benépesíti a homályt regékkel,
Fáj és gyönyört ad mégis a rege:
Felhők gyors táborába serget ékel,
Hadak útján kél hősök fellege,
Beúszik a veszélyek viharába
S villámot olt az élők kardvasába.

8.

Az éj ködében szárnyat bont a szél,
Suhanó árnyak bús alakja kél,
Suttogva lágy, titokzatos szavakban
Történetet, félig csak sejthetőt:
Cselekszik, érez, él a láthatatlan,
Lehellet járja át a szemfedőt;
Majd elhanyatlik mind egy-egy sóhajjal
S fölpirkad a harmatos, üde hajnal.

9.

És száll az ének vigaszul tovább:
Midőn érezzük Isten ostorát,
Sírok mélyéből feltörő fohásza
Remélni, tűrni, hinni megtanit,
S hogy a rab nemzet börtönét kiássa,
Felkölti elfelejtett nagyjait,
Kiknek szavában, börtönök falán át
Harsogja szebb jövőrül a hozsánnát.

10.

S hol a keserv minden húrt túlfeszit:
Nevetve rikat ő s föllelkesit;
Szivében a szivünk verése lüktet;
Öröme, gyásza andalgó zene,
Mely sor szerint kiséri életünket,
Együtt születünk s meghalunk vele;
Maga kedvére tördeli buvában —
S egész fajának lelke sír dalában.

11.

Aztán hogy a nemes, termékeny ár
Völgyön-hegyen minden szivet bejár,
A láva forrásához visszafordul
S az alkotó lélek szent tűzhelyén
A tiszta ércz remek formákba csordul;
Csengő harang lesz egy-egy költemény,
S a hogy mester kezével Ő megönti,
Nyelve az örökéletet köszönti.

12.

S most itt van immár fönséges-nyugodtan,
Nem folyva széjjel töredék dalokban,
De mint az eszme tisztán, teljesen;
Kiforrt alakja örök érczmezében
Nem látszik egy vonásnyi hija sem;
A büszke ércz, mely él költészetében,
Szobrán magára ismer, fölragyog
S zeng diadallal: Én Arany vagyok!

Rudnyánszky Gyula.

STROBL ALAJOS.*

A fiatalabb magyar szobrászok közt Strobl Alajos az, kinél a komoly tanulmányok eredményei leginkább mutatkoznak.

Mig társai vagy a felfogás eredetiségével, vagy a részletek bájával kivánnak tündökölni, összhangzatos egész alkotására azonban nem forditanak elegendő időt és fáradságot; Strobl sikereinek jelentős részét eleitől fogva tanulmányainak köszönhette s folyvást az eszmény odaadó szolgálatában müveli tehetségét. Nála hivatás, tanultság és szorgalom, ugyanazon művésznél együttesen ritkán található tulajdonságok, egyesülnek. Hogy ezek közül melyikre esik a súly: ma még nem tudnám meghatározni. Annyi azonban tény, hogy segitségükkel a magyar főváros művészi életében, aránylag rövid idő alatt, tekintélyes állást vivott ki magának, s művei a fejlődő magyar szobrászat legjobb termékei közé tartoznak.

Kisebb és nagyobb munkáinak száma megközelíti az ötvenet. Ezek közt sok az arczkép; de vannak olyan nagyobb alkotások is, a melyek létrehozásában tehetségén kívül munkaerejének is nem kis szerep jutott. Tehetsége az égiek adománya; a nagy munkaerőt atyjától, Albrecht főherczeg liptómegyei uradalmának egyik tisztjétől örökölte.

A leendő művész Liptó-Ujvár közelében, a rengeteg erdőség ölén fekvő kis vadászlakban 1856. junius 21-én született. Gymnasiumi tanulmányait Lőcsén végezte, s innen ment a sziléziai Trsinyecz falucska mellett fekvő óriási vashámorba egy évre mintázónak. Majd nemsokára mostoha testvére: Kratochwill vette magához Bécsbe. Itt először a műipariskolában tanulta a mintázást, majd az osztrák közoktatási minisztertől nyert ösztöndíjjal segélyezve, komolyabb tanulmányokat tett, hogy nemsokára, mint a mintázás tanára, a salzburgi műipariskolában nyerjen tanári állomást.

Stroblnak azonban már ekkor is nagyobb tervei voltak. Művész óhajtott lenni.

Anyai szeretet czímű kis csoportozatával egy napon be is állított a híres Zumbusch Gáspárhoz s kérte: venné fel őt tanitványai közé. A fiatal ember szeretetreméltó modora s a finom izlésről tanúskodó kis mű egyaránt megnyerte a mester tetszését, s Strobl csakugyan Zumbuschhoz került. Három esztendőt töltött a kiváló művésznél, s e közben 300 frtos dijat nyert kitűnően mintázott *Mercur*-jával. Ugyanennyit kapott ösztöndíj gyanánt a magyar kormánytól is, hogy tanulmány-utat tehessen. Vándorútjában sokat látott, sokat tapasztalt; de csakhamar visszatért mesteréhez, s még szorgalmasabban dolgozott, mint azelőtt.

Bécs művészi élete azonban nem tudta lebilincselni. Leste az alkalmat: miként lehetne hazatérnie.

Vágya nemsokára teljesült.

Az operaház szobrászati diszitésére kitűzött pályázaton két mintája oly nagy tetszést aratott, hogy nemcsak Spontini és Cherubini, de Liszt és Erkel nagy ülőszobrainak elkészitésére is megbizást kapott.

Ez a támogatás birta a fiatal művészt arra, hogy Bécset odahagyva, 1881-ben fővárosunkba költözzék. A zeneakadémia egyik kisebb termében ütött tanyát, s e szűk és hiányos világitású helyiségben kezdte mintázni első szobrait. Lázas nyugtalansággal fogott a munkához s kedvét még inkább növelte az az elismerés, melylyel *Perseus*-a Bécsben és Budapesten találkozott. De minél többet dolgozott: annál inkább kellett éreznie az alkalmas műterem hiányát. Már-már aggódni kezdett, hogy ataliernek csúfolt szobájában be sem fejezheti nagyobb méretű szobormüveit.

Ezekben a válságos napokban merész lépésre határozta el magát.

Minthogy épen ekkor királyunk mellszobrát mintázta, mint az uralkodó nevét viselő első számú gyalogezred tartaléktisztje, fölhúzta egyenruháját, kihallgatásra ment a királyhoz s megkérte, hogy üljön neki a mintához. Az uralkodó eleget tett a művész-katona óhajtásának, sőt a midőn arról értesült, hogy Strobl műterem nélkül kénytelen dolgozni, a budai testőrségi épületben egy termet és butorozott szobát bocsátott a rendelkezésére. Három évet töltött ebben a helyiségben. Ez idő alatt a király több izben fölkereste s midőn a várkert-bazár kiépült, az egyik végépületet engedte át neki műterem gyanánt.

Ebben a képes, kupolás középteremben s a mellette fekvő kisebb helyiségben, melyet a művész izlése diszes salonná alakitott át, készültek Strobl szebbnél-szebb alkotásai. Itt tervezte a híres Deák-sarkophagot is, mely nemes fölfogásával s kivitelének szabatosságával elsőrangú helyet foglal el a magyar szobrászat termékei közt. — Strobl ravatalon fekve, nyugodt és átszelleműlt arczczal mintázta Deákot. Fejénél geniust ábrázoló bájos női alak foglal helyet, mintegy őrködve a halhatatlan halott álmai felett. A csoportozat mélyen érező és költőileg hangolt kedélyről tesz tanúságot.

TOLDI ALAKJA AZ «ARANY»-SZOBORRÓL.

STROBL ALAJOS SZOBORMŰVE. (A művész sajátkezű rajza.)

A sarkophag mintázása és márványban való kidolgozása négy álló esztendeig foglalkoztatta. Ez idő alatt azonban részint pihenésül, részint kenyérkeresetül, egész hosszú sorát mintázta az elegáns felfogásról tanuskodó arczképeknek s épitészeti diszül szolgáló alakoknak. Ezekről, bár hosszabb méltatást érdemelnének, csak röviden adhatok számot.

Királyunkat három izben arczképezte, s művei a frappans hasonlatosság mellett mindenkor a jellemzés erejével tüntek ki.

Mintázta ezenkívül Natália szerb királynét, Simor és Császka főpapokat. Hohenlohe herczeg főudvarmestert, Liszt Ferenczet három különböző alakban, Hegyi Arankát, mint Fandango-t a vigadó terme számára, Pálmai Ilkát, Pulszky Ferencznét, Felekiné Munkácsy Flórát, Széll Piroskát, Munkácsy Mihálynét, Trefort Ágostont, gróf Zichy Jenőt, gróf Cziráky Jánost, Gönczy Pált s művésztársai közül Lotz Károlyt, Mészöly Gézát s a legutóbbi időkben Temple Jánost.

E művek közt a felfogás elegantiájával s a kivitel finomságával válnak ki a női mellszobrok.

Reliefjei közül legnagyobb elismeréssel Zichy Jenő és Andrássy Manó grófok életnagyságú márvány-medaillonjairól kell megemlékeznem.

Strobl, finom tapintattal, mindkettőnek keretéhez a rococo bájos motivumaiból választotta a diszitéseket.

A decorativ szobrok és arczképek eme sorozata azonban még nem meriti ki a művész tevékenységét.

Időközben mintázta a Gschwind-udvart diszitő *Halászleány*-kútszobrát s a *Liszt-pantheon* és *Tündér Ilona-szökőkút* terveit, ez utóbbihoz az ős-magyar mondakörből véve jellemzetes alakjait.

Strobl utolsó nagyobbszerű munkája az *Arany-szobor* mintája volt, melylyel általános feltűnést keltett a pályázaton.

Művét a jóizlésű, öntudatos művész nem közönséges erőről tanúskodó alkotása gyanánt dicsérték a pályabirák.

Egyik legszebb részletét: Toldi Miklós erőtől duzzadó hatalmas alakját, a művész rajzában mutatjuk be olvasóinknak.

A szép vázlat arról tanuskodik, hogy Strobl a rajzónt ép annyi ügyességgel forgatja, mint a vésőt. *Szana Tamás.*

* A Hornyánszky fényes kiadásában megjelent «Magyar művészek»-ből.

ÁGRUL-ÁGRA.

Ágrul-ágra röpköd a madárka,
A mig árnyas nyugovót talál;
Forró szivem nem felel magárul:
Vénüljön csak, majd magába száll!

Egyszer... rég'... hol én pihenni vágytam,
Más lelt ottan édes nyughelyet...
Átkos végzet bolyongásra késztet —
Szép leány, Isten veled!

Méry Károly

ARANY JÁNOS SZÜLŐHELYE.

Nagy-Szalontán, Arany János szülővárosában, a régi kölesér-utcza, most Arany János-utcza, 560-adik számu háztelkén áll bent az udvaron az a nádfedelü hajlék, a hol a költő bölcsője rengett.

Az utczára két ablakos szerény parasztház néz; ebben lakik a költő egyik közeli rokona, a földmivelő senye Arany Sándor, ki feltünően hasonlít Arany Jánoshoz. Arany Sándor uram ezelőtt mintegy 13—14 évvel épitette házát vőlegény korában; azt a helyet pedig, melyet Arany János születése szenteltörökre emlékezetessé, ő kegyelme most istállónak használja.

Az egész telek alig több háromszáz négyszögölnél s Arany János szüleinek szegényes viskója akkori szokás szerint nem az utczára nyilt, hanem zsellérhajlékhoz való szerénységgel az eleven sövényen belül, az udvar végén húzódott meg. Mindössze egy pitvarból és egy szobából állt. Egyetlen ajtaja volt, mely a konyhába vezetett s a mellett állt az egyablakos alacsony szobácska. A házikót nádfödél födte s a nádat négy-öt ekeló szorította le, hogy a szél szét ne hányja.

A szalontai nagy tűz idején 1847-ben leégett az amugy is düledező hajlék s mai állapotában már csek igen kevés rész van a falán a régiből. A konyhát most a Dani meg a Csillag foglalta el, Arany Sándor uram két pej lova, mig a hajdani szoba belső fala teljesen bedőlt, ugy hogy az udvar felől nyitottan áll s a gazda szerszámot őriz benne, ekevédő, favágó fészernek használja. Ott, a hol a fészertámogató két oszlop mögött a nádtető alja sötétlik, ott született Arany János.

A hely megjelölve nincsen, nem is ápolják, nem is igen keresik föl; a nagyszalontaiak kegyelete inkább az Arany-emlékszoba felé fordúl, mely most még 1885 óta a gymnasium egyik földszinti helyiségében van, de nemsokára a csonka toronyba megy át. Mihelyt a csonka-tornyot erre a czélra rendbe hozzák, ott helyezik el az Arany-szobát, melyben Arany János bútorait, ruháit, iratait könyveit, apró emlékárgyait és a ravatalára telt koszoruk szalagjait őrzik. Nyolcz évalatt az Arany-emlékszobát 1215 vendég látogatta meg.

De akármily fényesen restaurálják is az Arany-szobát, a történeti nevezetességü, hajdan állitólag Toldi Miklós birtokában volt csonka-toronyban: Nagy-Szalonta főnevezetessége azért mégis az a kölesér-utczai ócska jászol marad, melynek czövekjei ugyanabban a szent földben állnak, melyen egykor Arany János bölcsőjét ringatták.

Érzi ezt senye Arany Sándor uram is, meg az ő élete párja Szabó Juliánna asszony nemkülönben, mert ámbár a gazd' uram csak amolyan paraszt lábliban veti foghegyre a makrapipáját, jól tudja, hogy ki volt mi volt a magyarnak Arany János *ur?*

Kegyelettel mutogatja a rozzant góré belsejét, meg is böki a czizmája sarkával a fészer göröngyét, mondván, hogy ezen a szent helyen született Arany János ur.

Innen futkosott ki vászonpendelyben az utczára a porban játszani a többi gyerekekkel, ámbátor már akkor is alig lehetett szavát venni, inkább a hivogató vőfélyek után szeretett somfordálni, hogy a verseiket hallgassa, maga is tudott zsenge korában tömérdek afféle lakodalmas rigmust.

Később is nagyon hallgati ember volt Arany János ur; de amikor aztán megszólalt, nagyon szépen szólott!

Nekem is megmutatta Arany Sándor uram csonka maradványát annak az Aranyék pitvara földjében lelt rozsdás vasmozsárnak, melyből először csipte meg só a kis Arany Jani nyelvét.

Hát bizony az a szépen szóló Arany János még hallgatibb ember, mint szalontai jegyző korában volt; de ha megszólal, hej! de szépen szól ma is mindnyájunk gyönyörüségére s a magyar költészet örök dicsőségére!

R—y.

GRÓF SZÉCHENY ALICE
az Arany «Piroska szobrának» modelije.

A KÖLTŐ ÉDES ANYJA.

Szegény asszony, özvegy asszony
Mintha csak a papja volna,
El-eltipeg hűségesen
Napról-napra a templomba,
A falusi kis templomba.

Imádkozik, imádkozik . . .
Morzsolgatja a zsolozsmát
Olyan buzgón, olyan szivből
Jó öregek a mint szokták,
Morzsolgatja a zsolozsmát.

Ha elvégzi imádságát
Hazatipeg, hazatopog
Tán egész nap ott lenne
Ha be nem zárnák a templomot
A falusi kis templomot.

. . .

Otthon aztán elkötöget
S olvasgat egy verses könyvet
A fiának verses könyvét
Nem is irnak soha többet
Annál drágább verses könyvet!

Hogy olvassa ezt a könyvet
— Ez mostan a bibliája —
Visszasirja mind de mindet
Azt az áldást a fiára
A mi néki abba szánva.

Róna Béla.

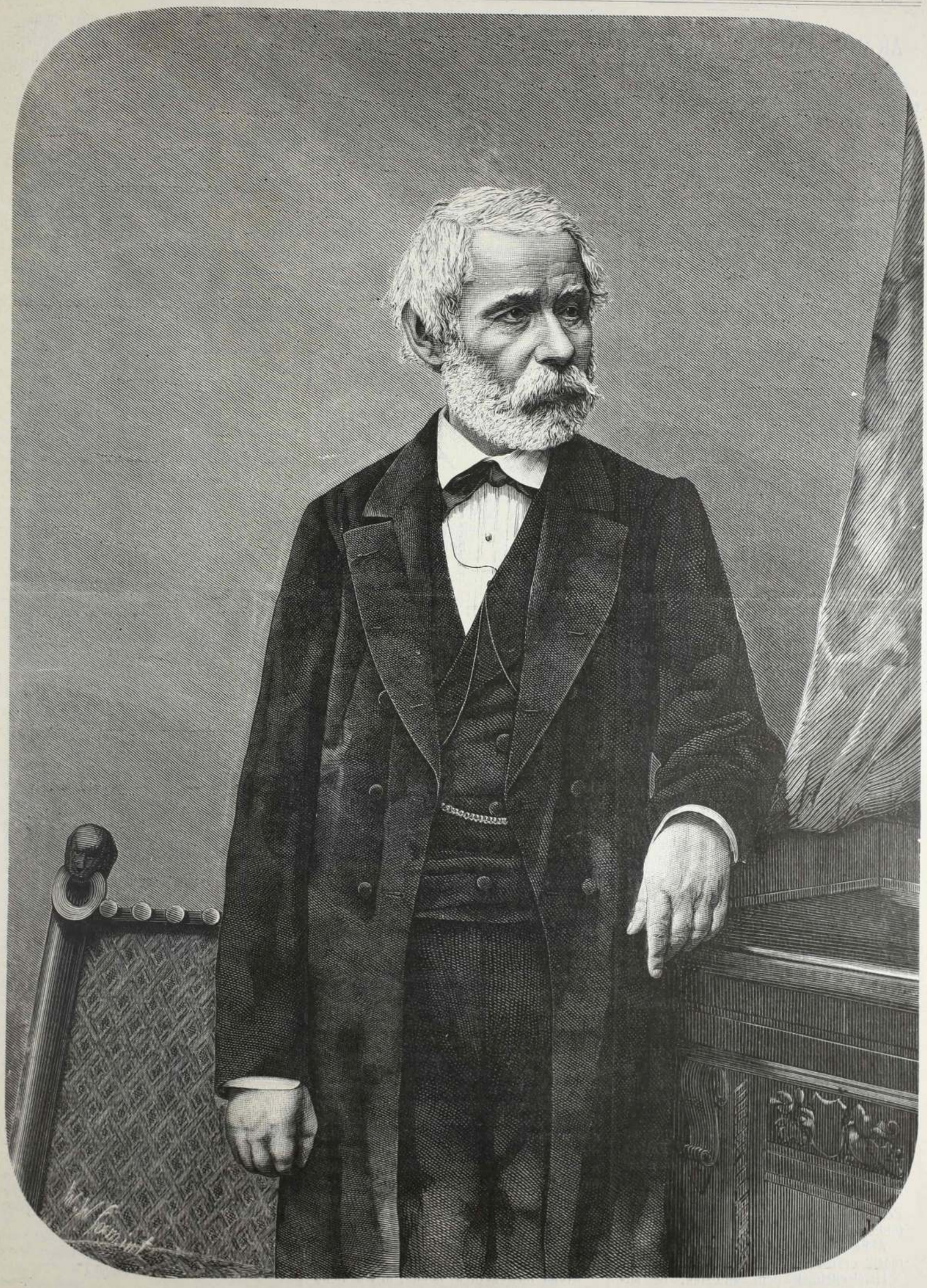

ARANY JÁNOS.

ARANY JÁNOS ÉLETÉBŐL.

A muzeum kert fái virágoznak, zöld minden. . . . pompás tavaszi kép tárul majd elénk Arany szobra lelepzésekor.

Mily más volt e kép halála napján . . .

Ősz volt, . . . a fák levelei már lehullottak, a ködös őszi napok borus gondolatokat keltettek sziveinkben, tudtuk, hogy Arany beteg, de nem hittük, hogy egy nap itt hágy bennünket.

1888. október 22. . .

Gyásznap nemzetünk történelmében.

A nagy költő 1880. óta minden évben a nyarat Margitszigeten töltötte.

Már 1878. óta betegeskedett. Asthma és bronchitis minden évben megtámadták őt. Nem tudott aludni. Reggel három órakor rendesen felébredt és két-három óra hosszat köhögött. Hat órakor felkelt és hét órakor reggelizett. Délelőtt el-elbabrált kedvencz pipájával, melytől halála perczéig nem vált meg.

Tizenegy órakor sétálni ment . . . Végig ment a korzón, aztán bekerült a Váczi-utczába s a Dorottya-utczán és a Ferencz-József téren keresztül visszatért lakására az akadémiába.

Érdekes, hogy mikor lemondott az akadémiai titkári állásról kérték, hogy maradjon meg a titkári lakásban.

— Hogy fogadjam el. Már nem vagyok titkár, kiáltá csaknem ingerülten.

De végre is engedett barátai kérésének és ott maradt.

1/2 2-kor szokott ebédelni. Rövid pihenés után rágyujtott s kis unokája, Piroska felolvasta neki a napilapokat.

De utolsó években ujabb baj járult régi betegségéhez. Szemére hályogot kapott, Hirschler kezelte, de eredménytelenül, sőt még hallása is meggyengült, a mi nagyon elkeseritette Aranyt.

— Még nem vagyok vén és se látok se hallok. Dolgozni nem tudok. Olyan vagyok mint egy here. . . . mondotta keserüen.

Utolsó margitszigeti tartózkodása jót tett neki. Unokája Piroska, kit Arany bálványozott, iparkodott beteg nagyatyja óráit kellemessé tenni. Órákig elüldögélt vele a tölgyek alatt s ha kedvesen nagyatyjához simult, felragyogott a költő arcza, ajkán a boldogság mosolya jelent meg.

Akkoriban Prielle Kornélia is beteg volt és ő is a Margitszigeten lakott. Odatolták kocsiján a költő mellé és mig az öregek a rég elmult időkről beszélgettek, addig elküldötték Piroskát játszani, lepkéket fogni . . .

Október elején jött be Pestre. Köhögései kinozták. Csodálatos, hogy néha jól látott.

Ilyenkor zsebórájáról meg tudta mondani. hogy hány óra van, sőt néhány sort is tudott irni reszkető kezeivel. De aztán ha tovább nézte a papirost, összefolytak előtte a betük . . .

Október 9-én utoljára sétált, másnap megtámadta a bronchitis. Orvosa dr. Farkas kérte, hogy feküdjék le, de nem akart ebbe beleegyezni.

— Nem, nem, semmi esetre sem. Ha a doktorok ágyba küldenek, nem kelek fel többé soha.

Abba is alig akart beleegyezni, hogy másik orvost hivjanak.

Halálsejtelmek nem kinozták, de sírversét már régen megirta.

A vers igy hangzik:

Arany János
Szerkesztő . . .
Született 1817. márcz. 2.
Meghalt . . .

Nincs végezve itt még a czikk
Folytatása következik.
Én Uram légy én szerkesztőm,
Uj folyamban ujra kezdőm . . .

Október 22-én délelőtt erős asthma roham lepte még. Fia László be akarta vezetni hálószobájába.

— Hisz akkor nem tart 4—5 órát sem, mormolá gyenge hangon.

Azután összesett . . .

És Arany János nem volt többé.

*

Szegény földmüvelő emberek gyermeke volt Arany.

Mintha csak Isten küldötte volna vigasztalásul a már öreg szülőknek, kiknek egy leány kivételével többi gyermekei elhaltak. Már három-négyéves korában olvasni tanult atyjától hamuba irt betükön.

Mire az iskolába került, már jól irt és olvasott. Első tanuló lett osztályában és e helyet mindig megtartotta a nagy-szalontai iskolában, a hol egy rektor és 5 tanitó működött.

Már mikor a harmadik nyelvtani osztályba járt, nem volt előtte nagyobb ember a könyvszerzőnél, különösen a versirónál, sőt már ekkor megpróbálta a rímelést, melynek tárgyát iskola s játszás közbeni apró kalandok képezték.

1833-ban jutott a költészeti osztályba s ekkor már költeményeit ismerte egész Nagy-Szalonta, szerették és dícsérték mindenfelé. Csokonai és a «rímkovács» Kovács Pál voltak mintaképei, de ismerte Ovidust, Virgilt, Horáczot, Liviust is.

Habár praeceptor volt és az iskolában lakott, mégis a sok küzdés elvette tanulási kedvét, 1834-ben Kis-Ujszállásra ment ideiglenes iskola tanitónak, hol sokat buvárkodott Török Pál, a rektornak könyvtárában.

Következő évben visszatért Debreczenbe, hol sorsa jobbra fordult, mert egyik tanáránál órákat kapott.

1836. februárban világgá ment, színész lett.

Életének e szomoru idejéről igy ir Gyulai Pálnak.

«Fáncsis László jeles szintársaságot tartván akkor Debreczenben és ha már szobrász nem lehetek Ferenczy mellett, könnyebbnek találtam Thalia zászlaja alá esküdni. Igy lettem színész».

A szintársulat nemsokára feloszlott. A társaság egyik tagja Hubay egy kis társulatot szervezett és Aranyt szerződtette.

«Nagy-Károly, majd Szathmár, irja Arany, lőn vándorlásunk eldorádója . . . Képzeld a nyomort! Padon hálni, kabáttal takaródzni. Ha volt kedvem a szinészethez, a mint hittem Debreczenben, az végkép elment e lumpok között.»

Egy éjjel anyját halva látta. Nem volt maradása. Egy huszast kért igazgatójától, vett rajta kenyeret és szalonnát. . . . azután hat napig gyalogolt, hált padon és földön az erdőben, mire hazaért.

Atyját megvakulva találta, anyja nemsokára elhalt.

Elhatározta, hogy otthon marad. Szülővárosában szerették őt. Konrektor (másodrektor), majd városi irnok és 1840-ben rendes aljegyző lett, ugyenezen év novemberében megnősült.

Szalontán sokat olvasott, Shakespearet németül, Homért eredetiben, sőt Molierbe is belekezdett.

Ebben az idylli magányban irta legszebb költeményeit. Itt aratta első babérait . . .

1845-ben az «Elveszett alkotmány», nemsokára a «Toldi» nyerte el az akadémiai babért.

1848. februárban a Kisfaludy-társaság választotta tagjai közé.

A szabadságharcz csendes megfigyelője volt. 1849-ben állást kapott a belügyminiszteriumban, de mikor az oroszok Debreczen alatt állottak, elhagyta állását és visszament Szalontára.

1851-ben fogadta el a nagy-kőrösi gymnasiumban a latin-magyar irodalmi tanszéket.

Tanitványai nagyon szerették. Alaposan és szépen magyarázott. Ebből az időből mondja el Ágai e szép anekdótát:

Egyszerre megtiltották a pörge kalapok viselését. Nosza neki indultak a diákok és a hány köcsög kalap (czilinder) csak volt a városban, azt mind kölcsön kérték.

Másnap Arany órája előtt pyramist épitettek a köcsög kalapokból a katedra előtt. Arany jót nevetett a tréfán.

1858-ban akadémiai tag lett. Két évvel később a Kisfaludi-társaság igazgatójának választotta.

1865-ben az akadémia titoknoka, öt évvel később főtitkára lett. Ebben az időben forditotta le Shakespeare három szép darabját a «Szent-Ivánéji álmot», «Hamletet» és «János királyt».

1861-ban alapitotta a «Szépirodalmi Figyelő» czimű lapját, a mely 1863-ban «Koszoru» nevet vette fel. Arany mindig panaszkodott, hogy mennyi fáradtsággal járt a lap szerkesztése, a kéziratok kiszámitása, mert ő minden sort figyelmesen átolvasott.

«Buda halála» czimű műve a Nádasdy-féle jutalmat nyerte meg.

1860-ban irta gyönyörű ódáját Széchényi szobra lelepzésére.

Toldi szerelmét titokban irta, azt akarta, hogy csak halála után olvassák, de kitudódott a dolog, a mi Aranyt nagyon bántotta.

De ki tudná elősorolni műveit. Hisz ha csak a Toldit irta volna meg, már akkor is halhatatlanná tette volna nevét.

*

Mikor 1861-ben Coronini gróf jött parancsolni Budára, akkor Arany e pár szót irta . . .

Büszke magyar náczió
Nem lesz koronáczió
Későn van már sirni, ríni
Itt van Budán Coronini.

*

Bálint Gáborra is rögtönzött egy verset. E jeles tudós mikor Ázsiából visszatért, nem tudott megbarátkozni viszonyainkkal, egy meglehetős goromba levélben jelentette ki, hogy elhagyja e hazát. Ekkor irta Arany:

Szegény Bálint Gábor
Árva székely góbé,
A mennyit te szenvedsz
Több ez már mint Jóbé.

*

Ilyen volt a költő életében. Egyszerü minden önzés nélkül.

Temetése méltó volt a nemzeti gyászhoz. Az akadémia oszlopcsarnoka fekete posztóval volt bevonva, gyászlobógok lengtek mindenfelé, egy nemzet gyászolta nagy költőjét.

Koporsójára csendesen borultak a margitszigeti virágok, a melyeket József főherczeg küldött névtelenül a költőnek.

«Arany Jánosnak a tölgyek», «Arany Jánosnak a Margitsziget» volt a koszoruk felirata.

A felséges király maga is mély részvétét fejezte ki e gyászeset felett.

*

És felhangzott a szó: «Szobrot Arany Jánosnak. Gyült a pénz, nagyok, kicsinyek szegények, gazdagok siettek összetenni filléreiket.

Stroblnak jutott a szerencse megalkotni a szobrát.

Vasárnap lehull a lepel a szoborról.

A síremlék a néma temetőkertben és a szobor hirdetni fogják a jövő nemzedéknek, hogy e nemzet élt, szeretett és nem feledett, hogy hálás volt azok iránt, kik segitettek felépiteni, nagygyá tenni nemzeti kulturánkat.

ANDALUSIÁBAN.

Irta: UJVÁRY IGNÁCZ. (5)

A sors nyugati halmain van az arabok temetkező helye. Az utról jobbra eső halmon le egész a bástyákig terül el a régi temető, ez olyféle kétes hirű helye Tangernek, mint a milyen hajdanta a váczi temető volt Budapestnek. Sokszor elbarangoltam a romba dőlt sirok s óriás levelű aloek bokrai közt; az egész temetőben egyetlen egy fa sincs. A bokrok közt hol itt, hol ott elzülött, toprongyos utálatos alakra bukkan az ember. Egyik alszik, a másik elvonulva morzsolja a Korán imáit, vagy pedig toilettet csinál. Ez a toilett pedig abból áll, hogy hajtó vadászatot indit a rongyos dzsillába ránczaiba telepedett albérlők ellen. A baloldali halmon az uj temető van, legmagasabb részét egy mecset koronázza; a sírok felett nem halom van hányva mint nálunk, hanem a sir tetejét egy téglával kirakott lap képezi, melynek három oldalát 2 láb magas fehérre meszelt falacska köriti. Délutánonkint az arabs nők csoportosan vonulnak ki ide, az elhunytakat megsiratni.

Egyszer volt alkalmam egy temetést is látni.

Valami arabs halt meg a közel fekvő Tandja Baliában s ezt a tangeri temetőbe vitték. A gyászmenet a tengerpart felől jött s négy ember vitte a Szt. Mihály lovára fektetett halottat, még nem volt koporsóban zárva, hanem vastag fonatú vászonba burkolva. Vagy 50—60 férfi alkotta a gyászcsoportot s oly gyors lépésben haladtak, mintha féltek volna attól, hogy a megboldogult elkésik a menybejutástól.

Valamennyi torkaszakadtából énekelte a monoton és vad áriáju gyászdalt. A dal nem állt egyébből mint 3—4 ütemnek a végnélküli ismétléséből, hogy miként végzik künn a szertartást a temetőben, nem láthattam, mert ép úgy nem tanácsos az arabok uj temetőjében barangolni európainak, mint a hogy nem tanácsos a templomaikba lépni.

Tangeri időzésem utolsó hónapjában elhagytam a Hotel Newyork-ot s a városba költöztem a Fonda Espagnolába. Ez a Hotel vagy spanyolul Fonda, a soco chico (kis soco)-ra nyiló szük utczában feküdt, mely valóságos mintaképe volt a tangeri piszkos utczáknak. Eléggé illusztrálja ezen állitásomat az, hogy nem messze a Hoteltől, több mint két hétig aludta örök álmát egy kiszenvedett macska az út közepén, senkinek sem jutott volt eszébe azt onnan eltakaritani. A Hotel tulajdonosa Nikolas Fernandez volt, egyszersmind a Hotel szakácsa és ki annyira irtózott a tisztaságtól, hogy kezet fogni vele csak kiváló ünnepeken lehetett. A ház maga régen egy előkelő arabs tulajdona volt. Az utczáról szük folyosón jutott az ember a salemlikbe, vagyis egy födött udvarba, melyben az arabok fogadják vendégeiket, ennek alapját színes mozaik diszité. Az udvarból nyiltak szárnyas ajtók a szobákba.

Az első emeleten béreltem egy utczai szobát, melybe nemcsak a Hotel udvaráról, hanem az utczáról nyíló, különbejáratú szűk lépcsőn is juthattam. Odaköltözésem első napján fogadtam egy arab szolgát, kit Mohamednek hivtak. Mohamed körülbelül 20—22 éves lehetett, egyike azon kétszinű, ravasz és alattomos araboknak, kik az európaiakat lépten-nyomon becsapják s ugyancsak vigyázni kell mindenre, mert különben lába kel minden ingó jószágnak. Szobám mellett volt egy felülről világitott előszoba-féle, éppen alkalmas arra, hogy egy vázlatomat megfessem féléletnagyságú alakokkal. Ez a vázlat 5 arabsot ábrázol, a mint a sakktábla körül guggolnak.

A modelleket Mohamed szerezte; elképzelhető, hogy ezek az arabs modellek a legelzüllöttebb *individiumai* Tangernek. Mivel az arabok vallása tiltja, hogy magokat lefestessék, Mohamednek mindig ügyesen kellett a modelleket az utczáról becsempészni, mert ezek attól féltek, hogy valaki észreveszi őket s elárulja, hogy modellt ülnek. A modell egész napra két pessetát vagy két frankot kap, s az én modelljeim, kiket guggoló helyzetben festettem, képesek voltak 2 óra hosszáig is mozdulatlanúl guggolva maradni, de még a pauzákban sem változtatták helyzetöket. Pihenésük csak abból állott, hogy a bőrtáskából előkeresték a cserép pipát s a dohány tetejére egy darabka bódító chiffet raktak s azt hamarosan elszivták. Ezen pipa elszivása után rendesen felélénkültek s mesélgetni kezdtek, természetesen arabsúl, mit én figyelmesen hallgattam s meg is mosolyogtam, noha egy kukkot sem értettem belőle. Egyik arabs modell, a ki keveset spanyolúl is tudott elárulta, hogy azért, a miért Mohamed őket közvetiti, kötelesek neki egy reált átadni a két frankos napidijból.

Egyik napon elvégezve a munkát, Mohamedet a modellel együtt elbocsátottam; Mohamed sietett haza, mivel ő a felső várban a Kasbah szomszédságában lakott s a felső vár kapuit 6 órakor este bezárják s azontúl se ki, se be nem mehetett senki. Magam is elindultam meglátogatni Tapiro híres spanyol festőt.

Midőn a lépcsőn át az utczára akartam menni, az utczára nyiló ajtó belső kilincsén egy vékony spárgát vettem észre, melynek vége az ajtó fölötti vasrácson át kilógott az utczára. A fonál a csapó kilincsre oly módon volt megerősitve, hogyha valaki a fonalat meghúzta, az ajtó benyilott. Midőn ezt észrevettem, szóltam Nikolasnak, a Fonda tulajdonosának, nézné meg ő is. Nikolas úgy vélekedett, hogy ezt a hunczfutságot bizonyosan valamelyik modell, vagy maga Mohamed cselekedte s azt tanácsolta, hogy éjjel üljek a lépcsőre s lessem meg, ki lép be az ajtón. De egy spanyol erről lebeszélt s pedig azért, hogy, ha elvégre is valami komolyabb következménye lenne a dolognak s kézre kerülne az illető, annak hozzátartozói rajtam bizonyosan bosszút állnának. Mohamedet másnap elküldöttem, vázlatomat néhány nap alatt befejeztem s mivel a szent hét, la semana santa, küszöbön volt, elhatároztam, hogy ez időre Sevillába megyek, mert a sevillai husvéti körmenetek oly pompával és fénynyel tartatnak meg, hogy ennek megtekintésére nemcsak Spanyolország távolabb fekvő vidékeiről, hanem idegen földről is nagy számmal özönlenek Sevillába.

Husvét előtti vasárnap elhagytam Tangert. Pénzemet beváltottam, mert az én Izabella dose duróim, vagy második Izabella királynő képét viselő 5 frankos ezüst pénzeim csakis Afrikában voltak érvényesek, Spanyolországban nincsenek forgalomban. Reggel hét órakor lesiettem a kikötőbe, ilyenkor meg a tangeri utczák zajtalanok s néptelenek. Midőn leértem a kikötőbe, észrevettem, hogy daczára a nagy hullámverésnek, az apály meglehetős nagy s a bárka, melyeken a hajóra jut az utas, nem közelithető meg. Kialkudtam az egyik bárkással, ki 8 frankért volt hajlandó csak a hajóra szállitani s mivel közel volt az indulás ideje, hamar megegyeztünk. Ezzel az egyik arabs felkapott a vállára engemet, a másik meg a podgyászomat s a hullámok közt a bárkára visz.

Midőn a bárkán elhelyezkedtem, észrevettem, hogy a partról nagyon integet felém valaki. Megismertem. Ez egyik arabs ismerősöm volt, ki valami katonai tisztet viselt a Kasbahban. Elkésett s igy nem bucsúzhatott tőlem el. Csakhamar azonban hóna alá kapta papucsait s kaftányát magasra emelve, neki gázolt a tengernek s a bárkához jutott. — Bucsuzó szavai oda lyukadtak ki, hogy adnék neki egy frankot, hogy az én emlékemre néhány csészе mokkát ihasson. Adtam neki; azután elbucsuzott, erősen állitva, hogy ő nekem igen jó amigom s igen sajnálja, hogy elutazom; de reményli, nem sokára vissza térek ismét.

Nehány percz mulva a hajóra léptem. Az erős éjszaki szél magasra korbácsolta a hullámokat, a kis hajó mint valami prima ballerina tánczolt a habok tetején!... Igen sajnálom, hogy ez alkalommal nem fejezhetem be utazásom leirását ugy, a mint azt más utasok szokták; nem vethettem a konvenczionális bucsúpillantásokat a parton fekvő gyönyörü városra s a vadregényes ilyen meg olyan partokra; mert a hajóingás elszédített, szemeim előtt az afrikai part ködbe veszett .... s Tanger fehér házai magasan kóválygottak a levegőben, mint valami fehér óriás madarak.

Egy szóval igen rosszul éreztem magamat. Rég a Spanyol partokon a Trafalgari fok közelében uszott hajónk, midőn kissé magamhoz tértem... Ekkor már eltünt Tanger s eltüntek az afrikai partok... s a Maroccoban töltött hónapok után örömmel üdvözöltem ujra Cadixt.

ARANY JÁNOS SZOBRA.

STROBL ALAJOS SZOBORMŰVE.

ARANY JÁNOS ÉRCZSZOBRÁNAK LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉRE.

Ó bár a sír-lepel, mely eltakarja,
Hullhatna így le! állna így elénk
S a bús enyészet durva sziklakarja
Így adná vissza, a kit szereténk!
Ó bár örömmel, élve ünnepelnék
A költőt, ama szentet és nagyot,
Kiről beszél ez ércz e nemes emlék,
Ki ránk oly tenger kincseket hagyott!

Arany! Budának drága éneklője,
Toldit teremtő szellem! Ébredezz!
Hogy a jövő haza lelkébe szője,
Imé! te alakod, te képed ez!
Arany! Mi kincses házunk ékessége
Egy rész ez abból, mivel tartozánk.
Szerény lelkednek fényes bensejébe
Tekint e szobron ünneplő hazánk!

A Toldi és Piroska szép alakja,
Két alkotásod, szobrod oldalán
Sírházad őre: szíveinket lakja,
Emléked s nevedet őrzők talán?
E két csodás, sugárral festett szellem
Az ünnep hangos éljenére kél,
S a másik létben, a mely végtelen
Forrón ölel a mennynek fényinél!

A nagy nemzet-fa, melynek felső ágán,
Az égbe nyulón, annyi csalogány
Zengette hymnuszát, s a dalt oly drágán,
Szív-vérével fizette: ős fokán
A hármas bércznek napsugárban áll ma,
S ez érczhomlokra friss cserágat ád;
Imé, beteljesült a költő álma,
Melynek te, csak rejtelmét láthatád!

Ki legtöbb érdem borostyánja mellett
Csak «független nyugalmat» szomjazál,
Füzérünk rád erőszakolni kellett,
S nem tépte azt le földről a halál
Sértetlen áll. Idő nem árthat annak,
Mivel mind lelked, mind magad: arany.
S a glóriádnak csak sugári vannak
S mint lelked és munkáid: árnytalan.

E nap megmozdul messze csatasíknak
Egy hantja, melyet még sejtünk csupán.
E hantok elvérzett szívet borítnak,
Erdélynek véröntözte völgy-során.
E nap fölkél és a Toldi irójához
Elküldi lelkét, az, ki hant alatt
Hazát imád és zsarnok-lánczot átkoz,
S nem bántja többé az «Egy gondolat.»

E nap a «Gólya» bánatos dalossa,
Kinek hamvát kis Hamvra rejti rég,
A mint a szellő szárnya megcsapdossa
Kis sírvirágait, s e nap hirét,
Mi örömünket elviszi hozzája —
Fölkél s hozzád, «ki messze, messze vagy.»
Kinek az emlék örökös hazája,
Ölelve száll, te ünnepelt, te nagy!

... S találkozástok ünnep lesz az égben,
Mint ünnep volt e honi föld felett,
A melynek hármas alkotástok régen,
S örök időkre nemzet kincse lett!
Az ércz-szobor porló alakjaitoknak
Külső emléke! Örökebb, dicsőbb, nagyobb
A színarany, melyet csodálni fognak
Munkáitokban — messze századok!

Váradi Antal.

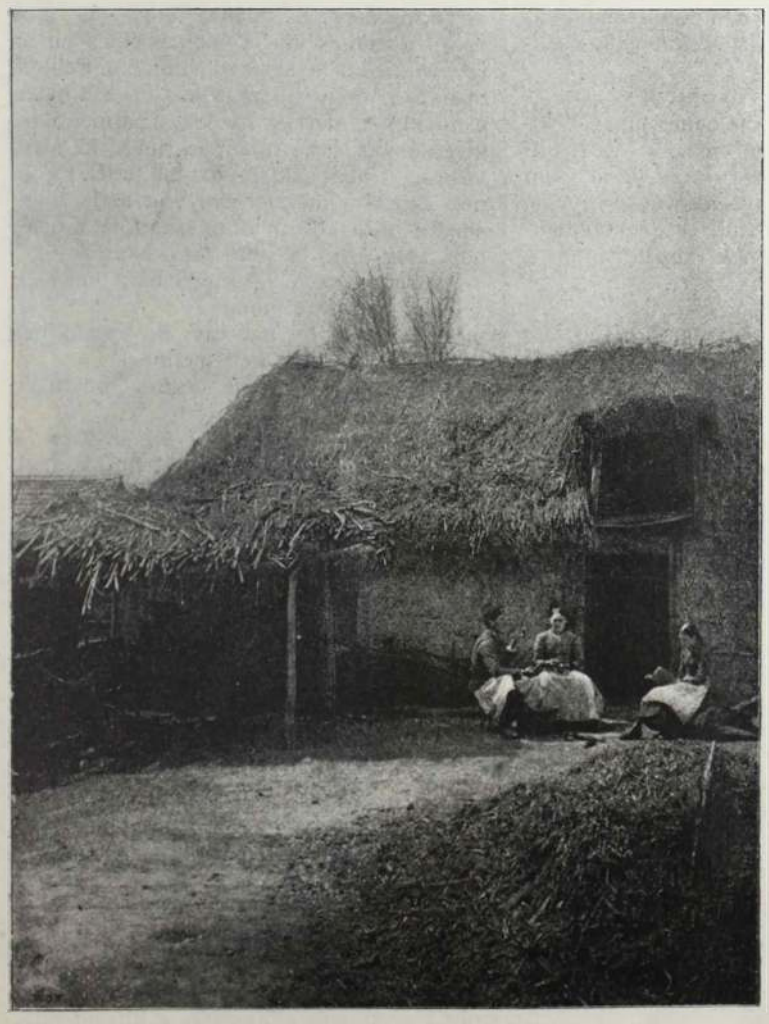

ARANY JÁNOS SZÜLŐHELYE NAGY-SZALONTÁN.

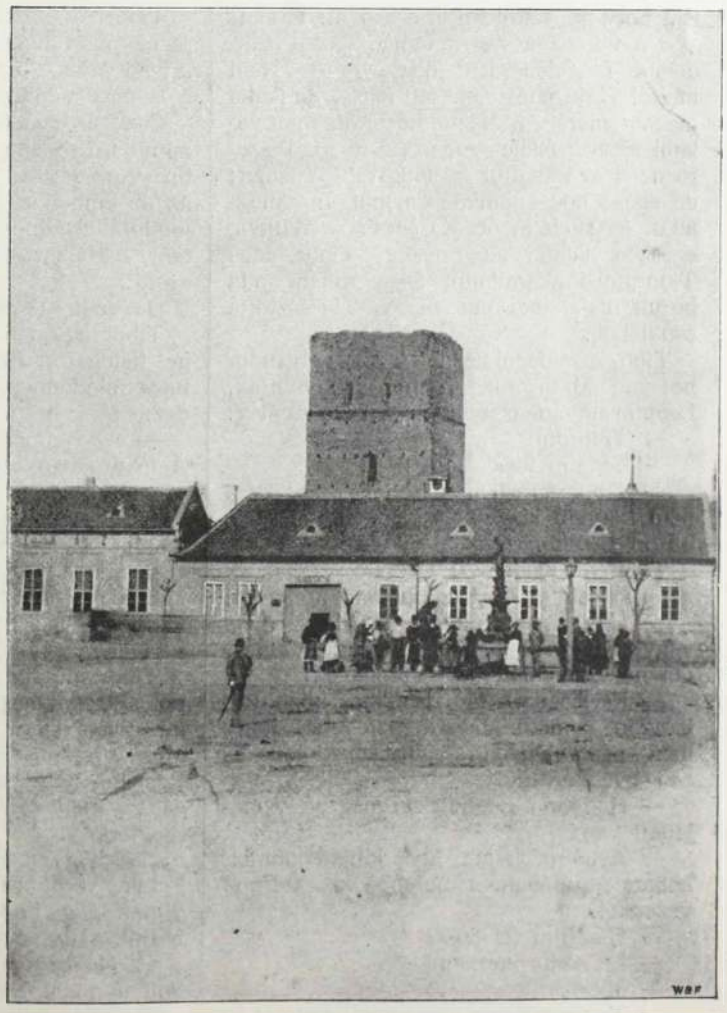

A CSONKA-TORONY NAGY-SZALONTÁN.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (9)

Homlokához kapott s sirva hebegé:

— Mi lesz velem?

Hiszen — gondolá — ha tegnap egyedül hagyott is, most, reggel már csak felkereshetett volna! S most már helyzete kezdett rejtély lenni előtte. Nem tudta mire vélni férje e közönyét, mert nem akarta magának elhinni, hogy Tibor ne szeretné őt!

De tanácsot se tudott magának adni. Hosszas habozás után végre elhatározta, hogy felkeresi Tibort — az ő szobájában!

A középső nagy teremen keresztül indult hozzá. A nagy termek kisérteties csendjétől félni kezdett, sietett s mennyasszonyi ruhájának hosszú selyem uszálya végig suhogott a termeken, amelyek hangosan viszhangozták azt.

Tibor szobájának ajtója előtt megállott. Hallgatódzott, de mitsem hallott. Ingadozni kezdett; nem mert belépni. Tudta is ő azt hogy nem fér össze a női méltósággal, hogy férjét felkeresi? Az ösztön vitte, ő csak ment-ment. Félve nyitotta ki az ajtót, s amikor Tibort ruhában ott feküdni látta a kereveten, megrezzent, s az ajtót nyitva hagyva megállott. Kémkedve nézte férjét, aki csöndesen, mélyen aludt, mocczani sem mert, fájdalmasan bólingatta fejét, hogy ez hát a remélt boldogság? Milyen másképen festette ezt magának leányos eszével; s mégis, hogy Tibort ott látta, érezte csak, mennyire szereti őt! Az álmatlan éjszakra érdekessé tette a gróf arczát, s Leontin oly szépnek látta őt. Nagyon szerette Tibort. Hogy meglátta őt, elmúlt minden haragja, szeretett volna oda rohanni, melléje borulni, s átölelni őt e szóval: férjem!

S amint ez a vágya támadt, az a gondolata is felébredt: megtegye-e? Nem merte! Egy lépést már tett feléje, de ismét megállt mereven. Nézte, nézte őt, mint valami istent, feléje vonzotta rajongó szerelme s akaratlanul feléje közelgett ismét; de egész közel nem mert menni, ujra megállott és csodálta őt. Karjait feléje nyujtva, egészen halkan sugá feléje: Tibor, édes Tiborom s akaratlanul feléje rohant, oda borult föléje, átkarolta őt és elárasztotta csókjaival.

Tibor ébredezni kezdett s azt sem tudta hol van. Mikor már szemei is kinyilottak, Leontin lágyan, szeretetteljesen szólitá meg:

— Tiborom!

— Leontin kisasszony!

— Tibor ébredjen, hiszen én vagyok az, nem Leontin kisasszony, hanem a felesége, az ön Leontinja!

Tibor megijedt s felugrott.

— Bocsánat, de csak álomban mondtam!

— Ugy-e csak álmában? Ugy-e neje vagyok, ugy-e igen, a felesége, ugy-e Tibor? Oh nevezzen hát már feleségének!

— Feleségem! Mondá Tibor közönyös hangon, s mikor nején észrevette, hogy még nászruhájában van, feltekintett és csodálva kérdezé:

— Hogyan? Leontin ön még nászruhájában van?

— A mint látja! Igy jöttem önhöz, abban a ruhában, a melyben az oltárhoz vezetett!

— Hát újra felvette?

— Le sem vetettem!

— Miért?

— Tegnap Tibor magamra hagyott; én nem tudtam mi ez? Nem tudom igy szokás-e? De azt hittem, hogy az esküvő után a férj, ha egyedül marad nejével, elárasztja őt szerelmével. Azt hittem, hogy ez a legboldogabb pillanat. Vártam, epedve vártam, hogy vállára borulhassak. Késő lett, félni kezdtem, irtózatos gondolataim támadtak, mígnem vigasztaltam magam, hogy ön kiméletes, hogy ön nagylelkű, hogy egyedül hagyott, mert nem voltunk még bizalmasak, mert egy kicsit rosszul is voltam. S úgy-e Tibor igaz? Ugy-e Tibor csak ezért hagyott magamra? Reggel felé összeestem s igy ruhástól elaludtam. Felébredve önhöz jöttem! Oh ne hagyjon el! Félek igy egyedül lenni e nagy, e rideg kastélyban. Anyámhoz voltam hozzászokva, oh helyettesitse őt, ne hagyjon magamra!

Tibor mindent elhitt volna, csak azt nem, hogy neje igy lepi őt meg.

Hamarjában alig tudott valamit mondani. Erre nem volt elkészülve. Leontin egészen átváltozott tegnap óta s az a benyomás, meg a menyasszonyi ruha szánalmat keltett benne. De nem lágyult el. Összeszedte minden erejét s megtartotta hidegségét.

— Vissza fogom vezetni szobájába; ott meg fog mosakodni, átöltözik s reggelizünk. Ne adja magát egészen oda az izgalomnak! Legyen erős!

— Ugy-e ön majd megtanit reá, miként kell viselkednem! Igen, ön mellettem lesz, tanitani, nevelni fog, hiszen mit tudjon egy leány, a ki anyja oldalától kerül férje mellé, mint viselje magát. Igen, ön megnyugtat ugy-e Tibor, hiszen ön a férjem!

S karját nyujtva Tibornak, átmentek Leontin szobájába, a hol a menyasszonyi koszoru még ott hevert a padlón.

Tibor ránézett, de nem tudta kimagyarázni, miért hever ott. Leontin pedig csakugyan átöltözött.

S újra hiába várt Tiborra.

Csak az ebédhez jött ismét haza. Közönyösen viselte magát megint, s Leontin végre kezdte belátni, hogy férje nem az az ember, a ki enyelgésével s nyájas modorával képes volna feleségét boldogítani. Zárkózott embernek kezdte hinni a grófot.

De nem tudott hozzá szokni!

Tibor egész nap nem volt otthon. Reggel befogatott és esti 5 órakor jött csak haza mindennap. S ha felesége megkérdezte tőle, hol volt, azt felelte:

— Az embernek sokféle a teendője. A fővárosban ezer a dolgom, s a gazdaság is elfoglal.

— S az asszony? Hát ezzel semmi gondja. A nő épen nem foglalja el önt? Hiszen öné vagyok, s egy fiatal asszonynak csak szabad kivánnia, hogy férje a fővároson s a gazdaságon kivül neki is szenteljen egy-két perczet.

Tibor mindig kitérő választ adott, a miből Leontin még csak azt sem olvashatta ki, hogy Tibor szereti-e őt vagy nem. Mert erről még nem mondott le teljesen. Remélte, hogy az a bizonyos bizalmasság, a mely férj s nő között létezik, majd megjön.

Csakhogy a folytonos ingerültség s felindulás erőt vettek a fiatal asszonyon. Tibor alig hogy letette a kést, máris indult, s ez végtelenül bántotta Leontint.

— Megbántottam önt Tibor? — szokta volt mondani. Nincs részemre egy jó szava, egy nyájas pillantása?

— Ezen ne is akadjon fel. Vannak emberek, a kik külsőleg ilyen visszatetsző modorúak, nem tudnak tréfálkozni, udvarolni, vagy szerelmeskedni, mert természetük komoly. Ezért ne is epeszsze magát!

Pedig Leontin nagyon is epesztette magát. Halvány, sovány lett. S nem tudott mit elkezdeni! Kitől kérjen tanácsot, kihez menjen panaszkodni? Szülőihez? Hiszen önmaga dobta magát e helyzetbe! Elhagyja férjét? Hiszen szereti őt! S hitte, hogy majd megváltozik e szerencsétlen helyzet, hogy maga részére nyeri majd Tibort.

Tibor pedig napjait Evelinnél töltötte. Most, hogy ez a viszony tilos-édes lett, Tibor még jobban szerette szeretőjét. S Evelin meg féltékenykedett. Ha egy perczczel később jött, már gyanúsitotta őt, s Tiborban ez csak élesztette a vonzalmát Evelin iránt.

Felesége már kezdett terhére lenni! Mikor Leontint olyan lehangoltan látta, megindult ugyan a szive, de mit tehetett? Azt nem hitte el, hogy Leontin szereti őt, mert abban a meggyőződésben élt, hogy csak grófné akart lenni, s most ösztönszerüleg jó házasviszonyt akart teremteni, hiszen egymáshoz vannak füzve. S terhére volt az is, hogy Leontin oly gyakran kérdőre vonta.

Egyizben azután azt a feleletet adta:

— Ez az örökös kérdezés, és szemrehányás teljesen fölösleges és alaptalan. Ön egy grófnak lett a neje, tudja magát hát bele élni abba a szokásokba is, amelyek a mi köreinkben uralkodnak. Mi egész egyszerüen — s ez lesz mindig válaszom — igy élünk s nem máskép!

S Leontin elhitte.

Természetesnek találta, hogy fel kell venni a magas körök szokásait, s ha az igy van, nem is neheztelhet férjére. Feltette magában, hogy hozzászokik ehez a hideg életmódhoz, mert ez igy illik, s bármennyire kivánkozott férje után, le tudta küzdeni vágyát, s nem zaklatta tovább férjét. Férjének azonban már terhére volt az is, hogy ebédre haza kellett jönni szeretőjétől nejéhez. Még ezen is változtatni akart.

Szokatlan szivélyességgel bánt nejével, s kezét megfogva mondá:

— Leontin, ön halvány, ön rosszul néz ki. Önnek fürdőbe kell mennie!

— Óhajtja? kérdé egész boldogan Leontin.

— Az ön érdekében. Ki hivatom az orvost, s ő fog önek majd fürdőt ajánlani.

— Ha kivánja, elmegyek.

— Igen, önnek jót fog tenni. Ott tölti a meleg két hónapot; ezalatt én ugy is nagyon el leszek foglalva a gazdasággal, ugy sem lehetnénk együtt. Én önt elkisérem.

— Köszönöm Tibor! — Leontin egész boldog volt. Gyöngéd figyelmet látott ez aktusban, s azt hitte, hogy ez is igy való, hogy a feleség röviddel az esküvő után fürdőbe megy s két hónapot egyedül tölt ott.

Az orvosok Ostendét ajánlották, elutazott Ostendébe. Tibor elkisérte őt, s mikor elszállásolta s rendbe hozott mindent, visszautazott.

Leontin siró szemekkel tért vissza az indóházból, a hová férjét elkisérte s mikor hazatért szobájába, körülnézett; minden oly idegen volt előtte. Ő, a ki egy pillanatra se mozdult anyja oldaláról, most

egyedül lesz talán heteken keresztül. Nincs ismerőse, nincs senkije. Kihez forduljon? Hiszen megeszi az unalom!

S rendjén van-e az, hogy a fiatal férj itt hagyja fiatal nejét? gondolá. Egy férj, a ki szereti feleségét, vajon meg tud-e élni ily sokáig neje nélkül? Ha igazán gyöngédség s figyelem volt is, hogy férje őt fürdőre küldte, nem illett volna-e legalább egy hetet itt tölteni? Majd ismét remélni kezdett, hogy férje meglátogatja, hogy meglepi őt, s kezdett örülni a viszontlátásnak.

A napokat egyhanguan töltötte. Nem kereste a társaságot; képes volt órákon át elmerengeni helyzetén, és ábrándozni férjéről. Napról-napra levelet irt Tibornak; férje pedig nagy ritkán felelt neki néhány sort.

A folytonos vágy és epekedéstől, nem birt magához térni. Fogyott és sápadt. Még az ebédet s vacsorát is lakására hozatta. Nem érdekelte őt semmi s senki, csak folyton Tiborra gondolt, s most látta csak, hogy mennyire szereti férjét!

Egész szórakozása az volt, hogy a tengerparton végig sétált; nem volt senki ismerőse, örült, ha szobájában elzárkózhatott és férje arczképével háboritlanul mulathatott.

A férj pedig Ostendéből hazajövet, egyenesen Hidvéghre sietett. Evelin nyugtalanul várta, s hogy öt nap óta nem látta, már türelmetlenkedett. A művésznő most jobban féltette imádóját, mint azelőtt. Félt, hogy elveszti Tibort, mert neje megnyeri férjét s most már az a bizonyos női hiuság s ambiczió is ösztönözte, a mely győzni akar a vetélytársnőn! Azután meg karmai között akarta tartani Tibort, hiszen most ujra gazdag lett, s ha majd őszre beköltözik a városba, ismét kezdheti mesés költekezéseit.

Tibor estefelé érkezett meg s Evelin nagy örömmel fogadta.

— Hát te veled mi történt Tibor? Már elhanyagolod Evelinedet. Oh tudtam én azt! Egy feleség könnyen elcsábítja férjét a szeretőtől. Ugy-e jól érezted magad, nem is gondoltál reám, hanem azért az lesz a kifogás, előre is megmondhatom: nem volt időm!

— Tévedsz édesem, mert nem lehetett! Tudod honnan jövök?

— Honnan?

— Csak Ostendéből!

— Csak nem...

— De egyenesen onnan! A feleségemet vittem oda! Egy kicsit terhemre esett! Nem birtam tőle másképen szabadulni, hát elvittem fürdőre; most két hónapig teljesen a tied vagyok!

— Milyen okos ember vagy te Tibor? Hát Ostendébe küldted? Legalább enyém leszel egészen ugy-e?

— Igen egészen! Sajnáltam is a szegény asszonykát; tudod az ilyen fiatal asszony nagyon szerencsétlen ám, ha a férje elhanyagolja; s én alig néztem reá; ő meg olyan szánalomraméltó pillantásokat vetett rám, hogy szinte megindultam!

— Tudtam én ezt, hogy igy lesz! Először sajnálni fogod, azután majd vigasztalod; majd elkezdesz barátságos lenni, később megszokod, utána megszereted, végre övé leszel, s én elveszítlek!

— Te csacska kis madaram! Hát ennek adtam én jelét eddig? Hiszen veled élem a házaséletet, nem a feleségemmel!

(Folyt. köv.)

FEDOR UR UTOLSÓ SEJTELME.

Irta: TIMÁR SZANISZLÓ.

Fedor játékos volt. Játékos, a ki semmibe sem vette azokat, kik nem találtak örömet a játékban és haszontalannak tartott oly életet, mely nem a játékasztal mellett folyt le.

Most hatvankét éves. Néha elfogja egy-egy köhögésroham, mely perczekig eltart, miközben se lát, se hall. Ilyenkor csak azt sajnálja, hogy kibiczelésnél (mert némi pénzzavarok miatt sokszor kénytelen kibiczelni) nem különböztetheti meg a pikket a kárótól; a mikor pedig játszik, néha renonszt ád, a miért a «partner» rápirit és «pantser»-nek nevezi.

Hogy egészsége nem valami szilárd, mutatja arczának violaszerü elszinesedése, mely néha szederjessé válik. A fakó halál kedvenczszine ez.

Volt egy vén szolgája, a kit Ervinnek hivott; annak el szokta volt beszélni sejtelmeit.

— Nemsokára vége lesz a játszmának, Ervin, — mondá egykor — és én kijátszom az utolsó aduttot.

Az öreg szolga nagyon szerette a gazdáját és ilyenkor rendesen elérzékenyült.

— Mi a véleményed, Ervin, faggata Fedor a szolgát, — nincsenek-e játéktermek a más világon?

— Okvetlenül vannak! — kiáltá lelkesedve a szolga.

És Fedor is erősen biztatta magát, hogy a tulvilági játszmák sokkal szebbek és izgatóbbak, mint itt a földön. Csak egy dologgal nem volt tisztában s ez kételyeket is támasztott benne. Ha játékosok vannak ott, ugy bizonyosan nyernek is. Ez rendjén volna — igy gondolkozott — de hát a vesztők? — Hisz nyerő nem képzelhető vesztő nélkül... és ha veszteni is lehet a másvilágon. Micsoda mennyország az akkor?

— Lárifári! — mondá megint Ervinnek, mikor ez a kétely nagyon is kinozta — nem igaz, hogy a tulvilágon a pokol és mennyország el vannak egymástól választa. A gonoszok vesztenek, a jók nyernek. A vesztők pokoli kinokat éreznek, a nyerők mennyei gyönyört. Ez az egész.

— Hát a purgatórium? — kérdé a naiv Ervin, ki gazdájának minden szavát komolyan vette.

— Ott valószinüleg kibiczelésre vannak kárhoztatva a lelkek és sok ezer évig kell kibiczelniök, mig felszabadulnak és játszaniok szabad.

Ezzel minden kételyét eloszlatta és ujra neki adhatta volna magát a játéknak, ha (a mi ilyen esetben akadály szokott lenni) nem lett volna hiányában a pénznek. Nagy vagyonát mind ott hagyta a játékasztalnál, élelméről pedig bátyja gondoskodott, ki évi számláját mindig pontosan kifizette a szállodában, a hol lakott. Minden egyéb kiadásait fedezte, de pénzt nem adott kezébe.

Igy hát ő pénz nélkül ment a játékterembe, a hol már mindenki ismerte és mosolygott rajta. De pénz hiányában is játékos maradt s ha tényleg nem tett is, a lelke részt vett a játékban. A szeme éppen ugy dülledt ki, homloka ép ugy halványult el, szive éppen akkorát dobbant, mint mikor ezreket rakott a lapra s a croupier harsányan hirdette az eredményt. A kincshalmaz, mely szemei előtt volt, szivét, lelkét mámorossá tette.

Fedor fiatal korában szerelmes is volt. De játékszenvedélye már akkor is uralkodott többi szenvedélyei fölött s a leány apjának aggodalmai támadtak, noha Fedor roppant gazdagsága még meg volt.

— Ön nagyon szeret játszani, Fedor? — kérdezte egyszer a leendő após.

— Bevallom.

— De én féltem leányom jövendő nyugalmát.

— Uram, ne féltse. Hű leszek hozzá, mint kártyáimhoz.

— Ön hát a játékról egyátalában nem akar lemondani?

— Nem.

— És mit felel, ha feltételeül tűzöm ki. Vagy a játékról mond le, vagy leányomról?

— Pász!

— Ön pászol?

— Blind!

— Czupász! — mondá az öreg. — A leány itthon marad.

És Fedor elpászolta a parthiet.

A leány férjhez ment, a miről Fedor a játékasztal mellett vett tudomást. A szolga, ki a hirt vitte neki, beszéli, hogy egy könyet törölt ki szeméből gazdája, és azt mondá: «Isten neki! Mindenki hivatásának él.» És gyorsan egy ezres frankot tett a pirosra. Az ezrest elveszitette és sóhajtva mondá: «Áldozat volt!»

A mig pénze tartott, nagy lábon élt; fogatot tartott és résztvett minden mulatságon. De akárhol volt, szive visszahuzta a játékterembe és minden szava, minden gondolata a játék volt.

Vagyonát lassankint elnyelte a játék, de ő, mikor nagy háztartását feloszlatta és szolgáit elbocsátotta, nem érzett szivfájdalmat. Bizonyosan tudta, hogy minden vagyonát vissza fogja nyerni. A szolgát is el akarta bocsátani, de ez nem távozott. Már elég vagyont szerzett a hű ember.

Egyik este a pénzes-levélhordó kopogtatott ajtaján. Fedor rosszul volt; ama violaszinű, szederjes foltok ujra mutatkoztak az arczán. A szolga vette át a pénzes levelet. Bátyja küldött neki kétszáz frankot születése napjára, tegyen vele a mit akar.

— Mily szerencsétlenség, — sóhajtott Fedor, — hogy éppen ma nem mehetek játszani.

— Holnap is van idő elveszteni a pénzt, mormogta a szolga.

— Te féleszű; — kiáltott boszusan Fedor, — hát nem tudod, hogy ma kilenczedike van. A szerencse napja az. Az éj termékeny s a kártya szelleme barátságos. A szivem azt sugja, hogy nyernék. Tudod mit Ervin, eredj és játsz helyettem.

— De uram!

— Eredj, ha mondom és légy óvatos. Ne ragadtasd el magadat, ha nyersz; tégy békót szenvedélyeidre. Látod, engem az tett tönkre, hogy sohasem tudtam megbecsülni. Légy okosabb mint én.

— De hisz csak nem hagyhatom itt, uram, ha beteg?

— Ne félj attól. Itt a csöngetyü a kezemnél; megrázom, és itt terem a pinczér, vagy a szobaleány. Most már menj! A piros a te szined, a fekete a banké. Ha a te szined jő ki: nyertél, ha nem: vesztettél. Ez az egész.

— De ha elvesztem az egész összeget! mondá remegve a szolga.

— Mondtam már, hogy nem tesz semmit. De nem fogod elveszteni. Valami azt sugja,

hogy te nyered mindazt vissza, a mit én elvesztettem. Tudod jól, mily csalhatatlan a játékos sejtelme.

A szolga elment, bár elég vakmerő volt gazdája sejtelmére mitsem adni.

Eszébe sem jutott, hogy gazdája parancsát kijátszva, a játékbarlangot elkerülje és azt hazudja, hogy játszott ugyan, de sem nem nyert, se nem vesztett.

Először életében történt, hogy játszott, de elég sokszor állt gazdája háta mögött, mikor az dobálta a pénzét. A rendszerető öreg, ki hozzászokott garast garasra rakni s a pénzt nagyon megbecsülni, most szívszoritva lépett a zöld asztalhoz s reszkető kézzel tette meg a legkisebb összeget, a mit tenni lehetett. Csaknem szélütés érte, mikor az összeget elvesztette.

Megtette ujra az előbbi összeget és ismét elvesztette. Most már hideg veriték gyöngyözött homlokán és szent esküt tett csöndesen, hogy nem játszik tovább, ha ezt is elveszti. De megnyerte. Még egyszer tett és ujra nyert.

— Nini! — mondá magában — most már nem vesztek semmit. A szerencse csakugyan furcsa dolog. A mit egyik perczben vesztek, a másikban visszanyerem. Imént már nagy veszteségem volt. Megpróbálom . . . De az sok lesz! . . . Mindegy . . . megteszek most kétszer annyit egyszerre . . .

Megtette és ujra nyert. Ugy érezte, mintha vén csontjaiba egyszerre friss élet támadt volna. Az összeget bezsebelte és játszott tovább, még pedig négyszer annyi pénzzel, mint a mennyivel kezdte és nyert ujra meg ujra. Néhány óra alatt tökéletes hazardőr lett és ugy neki hevült a játéknak, mintha egész életét játékasztal mellett töltötte volna. A szerencse csekély ingadozással szerfölött kedvezett neki, a mi a körülállókat irigységgel töltötte el. Éjfél után már a százezer frankot meghaladta a nyert összeg. Elhatározta, hogy még egy nagy összeget tesz, azután hazamegy gazdájához és odaadja neki a pénzt. A sok pénzt, a tengerpénzt, a mit nyert a szerencse templomában!

Megtette és ujra nyert. Kisértésbe jött, hogy folytassa a játékot, de mégis erőt vett magán, mert gazdája iránti hűsége most uj erővel támadt fel szivében Gyöngyöző homlokát letörölte; a sok aranyat és papirpénzt egy csomagba kötve, elhagyta a játékbarlangot.

Reggeli három óra volt. Künn a nyári éjszakák minden varázsa és csábja intett feléje. A levegőben különös illatár uszott s a természet szent békéje pihent a tájon. A hold tányérja a nyugati égen felhőfoszlányok és ködpárák között hanyatló félben; a csillagok pedig mintegy megsejtve a regg közeledtét, kétszeres fényben ragyogtak és villogtak az égboltozaton. Ervin nehéznek találta a pénz terhét és perczig megállt, hogy pihenjen.

— Szegény, hogy várja már — gondolta a derék szolga — s hogy megörül, hogy sejtelme ez egyszer teljesült.

Ujra neki indult és most szaporán baktatott hazafelé. Lassan lépett be gazdája szobájába. A lámpa csaknem fenékig kiégett és csak homályos szomoru világot vetett. Különben a szokott rendben volt minden. Fedor hanyatt feküdt az ágyban, mozdulatlanul. Előtte a takarón egy ujságlap.

— Jó reggelt, uram, — mondá halkan a szolga.

Semmi felelet, pedig gazdája nyitott szemekkel feküdt.

— Nem is kérdezi, volt-e szerencsém a játékban?

Csönd ujra. A szolga megdöbbenve állt meg a szoba közepén. Semmi hang, csak a fali óra egyhangu ketyegése volt hallható. A szolga szive egyszerre megrázkódott. Gyorsan felbontotta zsákszerű csomagját és tartalmát a padlóra rázta. A sok arany csörömpölve hullott szét és gurult el mindenfelé. De Fedor nem mozdult.

— Ha erre a hangra sem eszmél! — kiáltá a szolga kétségbeesve, — akkor meghalt. Uram, ébredjen! Hozok aranyat, sokat. Mind nyereség ez itt! Nézze, ujra játszhat! . .

A szolga sirva térdelt az ágy elé, ráborulva gazdája kezére. De az nem ébredt fel többé. Utolsó sejtelmével együtt ellebbent lelke is és most már valószinüleg ama partokon túl kalandozott, hol a vén játékos hite szerint a boldog és kárhozott lelkek mind együtt vannak egy nagy játékteremben, hol a gonoszok örökké vesztenek és a jók örökké nyernek, de azok, a kik sem nem vesztettek, sem nem nyertek a világon, ott álldogálnak a gonoszok és boldogok háta mögött örökké és örök vágy emészti őket, de ez a vágyuk sohsem talál kielégitést.

AZ OSZTRÁK-MAGYAR HADSEREG.

(3)

Tüzérsége és más kiegészitő része a honvédségnek nincs. Néhány év előtt a monarchia másik felének honvédsége 512 tisztből, 3152 emberből és 110 lóból állott.

A magyar honvédség, mely nevét a szabadságharczban szerezte meg, a magyar honvédelmi miniszter alá van rendelve és magyar parancsnokság alatt áll, csak háború idején engedelmeskedik a közös hadparancsnokságnak. A mi honvédeink a mi nemzeti szinü zászlónkat hordják és nem a fekete sárga szinűt, a mely utóbbi nemcsak a tiszti öveken és a kardbojtokon, hanem a házakon is a monarchia katonaságát jelzi.

A fegyverképes ifjuság azon részét, a melyet a hadvonalba nem vonnak be, a honvédséghez osztják be; a kiknek egynemű kiképzésére a honvédelmi miniszterium minden erejéből iparkodik. A honvéd rekrutákat húsz havi fegyvergyakorlatra lehet behivni és hogy a szükséges tanitók ne hiányozzanak, mindegyik honvédzászlóaljnál egy-egy csapat teljes hadi létszámban van behiva.

A háborúban mindegyik honvédzászlóalj 4 csapatra és egy pótcsapatra oszlik.

A honvédlovasság 10 huszárezredből áll. Egy ezred 4 rendes és egy pót lovascsapatra oszlik, béke idején a mi csapataink erősebbek mint Ausztriában.

Egy honvédlovas-iskola szükséges a katonai lovasság képzésére a honvédségnél, mig a Ludovica akadémiánk a honvédtisztek képzésére szolgál.

A központi lovasiskola három részre oszlik, egy négyosztályu kadettiskolára, egy egyéves cursusra, a melyben a szabadságoltak képeztetnek ki honvédtisztekké, egy-egy felsőbb tiszti tanfolyamra.

És ezért a mi honvédségünk erősebb, daczára, hogy Ausztria népesebb. A mi honvédségünk 1045 tisztből, 7540 emberből és 1516 lóból áll.

A mi monarchiánk népfelkelése két csapatra oszlik. Az elsőbe az összes férfiak tartoznak harminczhét éves korukig, kivételt képeznek azok, kiket a hadvonalba vagy a honvédségbe vonnak be. Az első osztály bizonyos fokig a tényleges hadsereg erősitésére felhasználható. A második osztályba a 38—42 éves fegyverképes emberek tartoznak, a kiket csak a honvédelemre szabad felhasználni. Tirolban és Vorarlbergben már régen meg volt az a szokás, hogy azon fegyverképes egyének, kik nem szolgálnak a hadseregben 35 éves korukig, «harczkötelesek» voltak és a békében önválasztotta tisztjeik alatt tartottak gyakorlatokat.

Végre monarchiánk 1881 óta megerősödött Bosznia és Herczegovina bátor férfiaival, a kikből 8 zászlóaljat képeztek, a kik mint képünk mutatja, világoskék osztrák metszetű ruházatot és törökös vörös fezt hordanak. Az egész békeállománya monarchiánknak, ideszámítva a honvédségeket is, 17,867 tisztből, 336,278 emberből, 63,403 lóból áll és 766 löveggel bir.

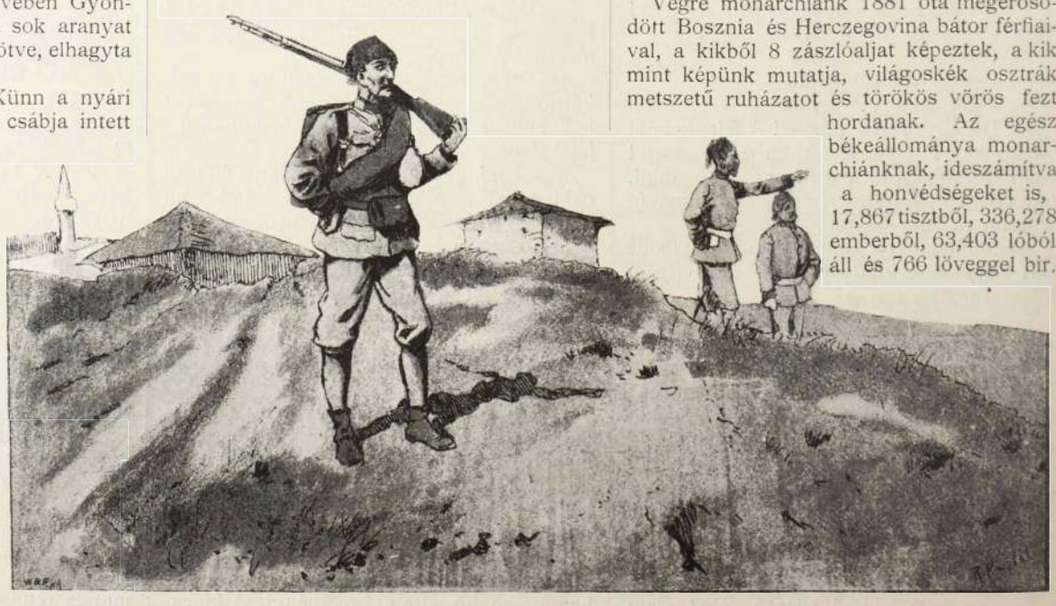

BOSNYÁK KATONÁK.

Háború idején e szám természetesen tetemesen nagyobb. Ekkor összesen 32,785 tisztből, 1.311,000 emberből, 257,500 lóból áll 1651 ágyuval az egész hadsereg. Ebből azonban az első sorra csak 100,000 ember esik, mert mint említettük, a honvédség csak feltételesen hagyhatja el hazáját.

Az osztrák-magyar hadsereg úgy számbeli erejére, mint képességére és tehetségére nézve valódi hadihatalom. Adja Isten, hogy az a barátság, mely évek óta már összefűzi a mi királyunkat a német császárral, a mely szövetség a népek szivében is él, minél hosszabb időn át fenmaradjon és hogy ha egyszer Európa békéjét a háború megzavarja, vállvetve küzdjünk közös ellenségünk ellen! Egyesülve bátor szövetségtársunkkal, nem kell félnünk az egész világ fegyvereitől sem.

A HÉT.

Lelepleztük hát végre Arany János szobrát! A költőnek, kinek dala bár rég elhangzott, de meg nem szünt a szivünkhöz szólani, érczbe öntött alakja fog hát lelkesiteni, meghatni, ideált és reményt nyujtani, ideálokban és reményben egyaránt szegény korunknak!

Tiz esztendő alatt készült el a szobra. Tiz esztendő nagy sor Magyarországon, hol sólyomszárnyakon repül az idő. Megváltozott azóta sok minden, mássá alakultak a viszonyok, fejlődött, részletekben bár, sok irányban az ország, a kultura, kis emberek megnőttek, nagyok letüntek, inkább, mint bárhol. De Arany János ideáljai aligha öltöttek alakot. Elforgácsoljuk-e az erőnket? A közélet, a napi érdek szolgálatába szegődve, elfeledett-e közszellemet alkotni? Elfeledett-e — mig annyi sok apró lyukat tömött be — hatalmas alkotásokkal közeledni a költő eszményeihez? Jó volt hát felállitani a költő szobrát mégis, hadd lássuk naponta hatalmas alakját, hadd jusson eszünkbe mindannyiszor, hogy művészet, költészet idealis felfogás nélkül, merő materialistikus légkörben, megfullad a szabad léget áhitozó! Vagy a Margitsziget méla álmadozója érthetetlen hangon zengette volna a magyarság eszményeit?...

Nem, nem, ez eszmények visszhangot keltenek az arisztokraták szivében is.

Hisz minő sok szép vezérczikk frázist hallottunk a napokban egy magyar főúr ajkairól, akárcsak egy vörös sapkás demagog menydörögte volna el egy május elseji munkásgyűlésen. Vagy nem is frázisok azok, hanem csupa merő meggyőződés?

Nehéz ebben olyan tökéletesen megbizonyosodni.

Pedig az égiek ugy látszik kegyelnek bennünket, elősegitik igazságos ügyünket?

Forró tavaszi napok után megeredt az eső. A nagyszőllősi plébános imájára-e, nem tudom. De esett, szépen. Vágyva vágyott utánna a szikár föld, s nyelte magába kéjesen a kövér cseppeket, hogy szinte felüdült tőle, akárcsak a kis szöszke bébé a fagylalttól. A szines, ragyogó, májusi napsugarakat komor felhő boritotta el.

Benn pedig, az Akadémia felolvasó termében, egy egyszerü professzor, Alexander Bernát uj igéket hirdetett a komor falak között.

Mennyi ideálismus fészkel egy ilyen egyszerü, okos professzorban!

Azt hiszi, hogy megszivlelik majd az ő bölcs, mély értelmü fejtegetéseit.

Azt reméli, hogy az ő lelkesedése lángjától tüzet fog egyik-másik társában a szunyadozó parázs. De mikor a parázs már rég kialudt vagy nem is égett soha?

Abban bizik, hogy az ő akaratereje legyűri majd az eléje tornyosuló akadályokat!

Mit akarsz te egyszerü professzor?

Azt hiszed, hogy a magyar nemzeti géniusznak, mely ép oly mély értelmű, ép oly finom elemző erővel bir, mint a többi nemzet géniusza, ki kell vennie a részét az emberi tudás rendszeres feldolgozásában, a mit te filosofiának neveztél el. Igazad van, a filosofia nem más, mint a többi tudomány, csakhogy több annál, mert egyesitője egy egészszé. S minő lelkesedéssel beszélsz arról a munkáról, mely előtted áll.

Csakhogy ahhoz — tudod te ezt jól — sok minden kell. Először is csendes béke, mely ihletet ád, meg alkalom a munkára, laboratorium, kisérletező intézet, meg sok más egyéb.

És azt hiszed, hogy ezeket a lehetetlen dolgokat eléri valaha magyar filosofus?

Hiszen nemcsak az iránt nincsen érzékünk, a mire szüksége van a nemzeti kulturának, hanem azt is kisebbitjük, a mi a magyar kulturának immár beékelt része!

Az ég — jó kedvében bizonyára — egy nagy festő művészszel ajándékozott meg. Ez a művész festett a magyar országház nagy terme számára egy hatalmas képet. Most elő áll a magyar chauvinizmus s igy szól:

— Hol festetted meg e képet? Párisban? A kép nem jó.

— Magyar chauvinismus — bocsánat — feleli a művész — hisz még nem láttad a képemet?

— Mi közöm nekem a te képedhez? Tudom, hogy nem lehet jó, mert Munkacsy-t irsz, Munkácsy helyett. Kihagyni egy ékezetet?! Ez már csak napnál jobban megvilágositja a te hűtelen magyarságodat?

— Magyar chauvinizmus, hiszen én azokat a képeket amerikaiknak és ángoloknak festettem, s azok Munkácsyt olvasnak ékezet nélkül is.

— Honnan vettél magyar szellemet Párisban?

— A lelkemből.

— Honnan vettél magyar modelt?

— Tanulmányaimból.

— Nem, nem, ez csak üres szóbeszéd. Én magyar chauvinizmus csak nem adhatok üres mendemondákra. Vannak nekem ott hiteles informálóim, ott van például a levelezőm...

— Azt már évek óta nem láttam.

— Ott vannak a boulevard lapok.

— Azokat megvehettem volna, a mint nem vettem meg. Azoknak ugyan nézetük van? Na, a Panama után ezt csak nem hiszed el magyar chauvinizmus?

— De én mindent elhiszek a mi ellened bizonyit, mert én azért vagyok chauvinista, hogy mindent, a mi a magyarságnak hirét szolgálja, lerántsam a sárga földig... azaz nem, nem ezt akartam mondani, hanem nini, most jut az eszembe. Van nekem egy anthropologusom, a ki szörnyen haragszik, a miért nem mentél el az intézetébe, hogy az ő ősmagyar csontvázát tanulmányozd. Na, mit szólsz ehhez vádlott?

— De hisz élő tipusokat csak jobb megfigyelni, mint csontvázat?

— Azt te nem érted. Te legfeljebb jó festékkeverő vagy, a szineid is meglehetősek, de a magyar typushoz az én profeszszorom ért. Ő megmagyarázta volna neked, hogy a magyar ős typus a magas termetü, erőteljes alak, nem nagy fejjel, arcza a középnél valamivel hosszabb, nagy szeme van és hosszu sas orra, arczuk pedig ovális alaku...

— De hisz az én alakjaim szakasztott ilyenek?

— Vagy ugy?

Ugy bizony, nemzetes magyar chauvinizmus, a sok gáncsoskodás helyett jobban tennéd, ha lelkesülni tudnál. Mert ez a sok gáncs — merő, üres, légből kapott inditó okok alapján, kész nevetség. De a lelkesedés, mely a nagy kép láttára elfogja a szivet, elemi, feltartózhatatlan, igaz!

Hanem nem különb ennél a magyar liberalismus sem.

Ez is sajátságos az ő magyar voltában.

Abban a régi oszlopos teremben nyilatkozott meg, melynek főrendiház a neve. Csupa nehéz, rozsdás vaskalap. Modern betükkel rá van ugyan irva, hogy *liberalizmus!* Igen, igen rozsdás ez a liberalizmus nagyon.

Ebben a dohos levegő égben, melyből a bizalmatlansági nyilatkozat hangzék fel, kiröppent elvégre egy igaz, bátor, férfias szó, a régi idealizmus egyik jeles mohikánjának ajkairól. Gyulai Pál, a ki egész életét ideáljainak szolgálatában töltötte, szólott fel egy igazi liberális elv mellett. Persze — elbukott!

A minthogy elbukik minden, s a minthogy győz elvégre minden.

Akadályok nélkül nincs fejlődés.

A haladás törvénye maga a harcz, a folytonos, egymásba fonódó, hullámzó harcz. Guyeau, Fouillée magyar apostola, Bodnár Zsigmond meggyőző erővel hirdeti, hogy reméljünk egy jobb kort, a mely után buzgó imádság száll fel százezrek

ajakán. Hogy a mai aprólékos kicsinyeskedő kort ujfent a nagy ideálokért lelkesedő kor fogja felváltani, a mint hogy felváltandja ezt a hetet egy másik hét, talán érdekesebb anyaggal krónikánk számára.

Lazzaroni.

AMIT A VIRÁGOK ÁLMODNAK.

Tavaszi rege.

Irta: FR. KLOTILD.

A vig ifjú tavasz, örömtől repeső szivvel járta be tartományát, mert látta, hogy mily szivesen és mily édes mosolylyal fogadják őt gyermekei, a virágok. «Kedves gyermekeim, szólott leheletszerü hangján, oly hosszú, és oly mély álmot aludtatok, bizonyára mindegyitek álmodott valami szépet, mondjátok el. Kezd meg te, kedves gyermekem, Ibolya!»

— Én — szólt a kis Ibolya — csak szomorút mesélhetek. Álmodtam, hogy egy bokornak aljában nyiltam. Egy szép reggelen, midőn még a rengő harmatcseppek kelyhemben tündököltek, arra ment egy siró kis leányka, kosárral a karján. «Istenem, hiába voltam a vásáron, senkinek sem kellett a portékám, pedig siettem, hogy az első legyek. Beteg testvérem, a kis Pistike, otthon hasztalan nyujtja majd a láztól forró kezeit az igért vásárfia után, semmit, semmit se vihetek neki el. És a mint ott búsan lehajtott fővel járt-kelt, megpillantott engemet a bokorban. Gyors kézzel letépett és egy csokorba kötött. Megkettőztette lépteit, mert már most volt mit vinnie. Belép a szobába, és halkan közeleg a gyermek ágyához. A kis beteg móhon nyult utánam, és forró csókkal halmozott el. Erősen kezei közé szoritott és úgy éreztem, hogy a szegény reszkető kis kezek mindig forróbbak lesznek. Mint tüzes láva járta át gyönge testemet a fojtó forróság. Már magam is kezdem hervadni. A kis gyermek meghalt és még mindig görcsösen tartott kezei közt, úgy hogy nem birtak eltávolitani. «Úgy örült vele Pistike, hagyjuk meg szegénynek», zokogott a kis leány, én meg rettegve sejtettem, hogy már engem is a sötét földbe tesznek le. Le a mély földbe, hol nincs fény, illat, napsugár, hol a tarka pillangók helyett undok bogarak fognak körülrajzani. A kis koporsó becsapódott én még felébredtem, és most itt vagyok.

— És te, kis nefelejts, te mit álmodtál?

— Álmodám, hogy ott nyiltam egy vigan csevegő patak partján. A vörös tányéru nap ép lemenőben volt, és sugarai utoljára aranyozták be a már-már szürkélni kezdő tájat. Végre egészen lebukott a hegyek mögé, és csak a fénylő rózsás szinü sáv mutatta a helyet, a hol eltünt. Én is már félig álmosan le akartam hajtani fejemet, midőn közeledni láttam egy szép fiatal párt. «Édes Lolám — szólt a fiatal ember — apád addig oda nem ad hozzám, mig pénzem és nevem nincs. Most a nagy világba megyek, hogy mindkettőt megszerezzem. Az idő gyorsan fog tova röppenni, bár meglehet, hogy csak évek multán térek vissza. Van elég erőd hozzá? szeretsz eleggé, hogy hű maradhass hozzám». «Hogy is kételkedhetsz bennem! Tudod, a szív egy varázshegedű, a rajta levő hurok az érzelmek, melyeket az emberek kényükkedvük szerint pendithetnek meg, de egy húr van közöttük, mely tisztán, igazán és mélyen csak egyszer zendülhet meg, és ez a szerelem húrja! Nálam is megrezdült, mert csak téged egyedül szeretlek, és soha, ha még oly távol is leszel, nem felejtelek el. De nézd csak! Jó előjel, hogy szavam megtartom. Egy csomó nefelejts nyilik lábunk előtt. Erre a lány lehajolt és letépett engem egynehányunkkal együtt. Azután odanyujtotta a fiatal embernek, és ezt mondá: Vidd őket emlékül és ha majd kezedbe kerülnek, jusson eszedbe Lolád is ki epedve várja visszatérted.»

Évek multak el. A fiatal ember pénzt és nevet szerzett, és örömtől repeső szivvel tartott szülővárosa felé. A mint oda közeledett, nagy sürgést-forgást vélt észrevenni. «Mi történik itt jó emberek?» «Hát nem tudja? a szép Telegdi Lola megy férjhez.» A fiatal ember szeméből két nagy könycsepp gördült alá. «Oh állhatatlan női lélek, te sem vagy különb a többinél! És ezzel kirántá a keblén nyugvó nefelejts csokrot és bennünket a földre dobva, egy fájdalmas mély sohajjal hagyta el a várost. A lakodalmas menet zajongva közelitett és a szép menyasszony picziny kis lába eltiprott bennünket».

Igy a nefelejts. Szegény kis fejecskéjét az orgonavirág széles bokrétája alá dugja, nehogy nagyon erősen süsse a már-már perzselő nap, mely elfoglalta ledönthetetlen helyét az égi csillagok között. A kis virágok félve bujtak tovább-tovább, lehorgasztották fejüket, és elbágyadtan, mély csenddel lesték a Tavasz szavát, ő, mint a jó anya, édesen nézte gyermekit, s hogy őket megóvja a gyorsan közelgő, parázsujjú nap hevétől, elvitte magával messzemessze, a maga birodalmába, a hová nem közelithet a zsarnok nap hatalma, a hol nem ismerik a perzselő hőt, és a hol lanyha szellők ringatják el őket az álom országába. És ujból alusznak a virágok, és ujból álmodnak szépet és elandalitót. A nap pedig tovább uralg.... de ő sem örökké..... csak mig megjárta a maga birodalmát, hogy aztán átengedje helyét a zord télnek, mely még jobban gyülöli a szegény virágot.

Ők pedig alszanak..... és álmodnak szépet, boldogat..... Ki tudja, mit álmodnak?

Ha a tavasz majd ujra eljön, talán ismét elregélik nekünk.....

SZINHÁZ.

«A LENGYEL ZSIDÓ.»

(Dráma 3 felvonásban; irták: Erckmann és Chatrian. Fordította: Iványffy Jenő. Először adták a nemzeti szinház tagjai a magyar kir. operaházban 1893. május 12-én.)

«Béke veletek! A hó mély, az utak rosszak, vigyétek a lovaimat az istállóba; egy óra mulva tovább megyek.»

E szavakkal köszöntött be Choretzky Baruch, gabona-kereskedéssel foglalkozó lengyel-zsidó az 1819. év deczember havának 24-ik napján a Mathis Hans korcsmájába. Gondolá magában pedig Mathis uram: A tönk szélére jutottam; fizetni nem tudok s holnap reggelre becsukják a boltomat, elárverezik az utolsó párnámat is s én koldusbotra jutok feleségemmel, meg neveletlen kis gyermekemmel együtt. Hej, milyen jó volna megkeriteni azt a pénztől duzzadó bőrövet, a mely a zsidó derekán van! Gondolá és a mikor a zsidó tovább indult, fejszét kapott s utána ment; a hidnál elérte, kettéhasitotta a fejét, a holttestet pedig mészégető kemenczéjében elégette.

Elmúlt tizenöt esztendő. Mathis megszedte magát, fölnevelte tisztességgel szépséges Anettejét, a város első embere, polgármestere lett, a kit mindenki tisztel, becsül és szeret.

És itt kezdődik az Erckmann-Chatrian-féle dráma. Történik ugyanis, de már épen csak közvetlenül a függöny legördülése előtt, hogy a gyilkosság tizenötödik évfordulóján, ugyanazon hónap ugyanazon napjának ugyanazon órájában szakasztott olyan arczú s ugyancsak gabonakereskedéssel foglalkozó lengyel-zsidó lép be a Mathis Hans korcsmájába s szóról-szóra azokkal a szavakkal fordul a korcsároshoz, mint a tizenöt év előtti szerencsétlen ember. — Mathisnak a függöny csak annyi időt enged, hogy egy kiáltással összeessék.

Hogy ezenkívül még mi történik az első felvonásban? Nos, az emberek a tizenöt év előtti gyilkosságot tálalják fel ujabb, meg ujabb kiadásban. Csodálatos, hogy az elmúlt másfél évtized egy csöppet sem lankasztotta az érdeklődést a rejtélyes gyilkosság iránt és Erckmann, meg Chatrian urak minden alakjukat csak arról beszéltetik.

A második felvonásban hasonlóképen nem történik semmi, csupán annak a bizonyos tizenöt év előtti eseménynek a részleteit tárgyalják. No, meg megtudjuk ezenkívül, hogy a Mathis uram szépséges szép Anettejét eljegyezte Christian úr, a város derék jegyzője. A fiatalok régóta szeretik egymást, az apának, az anyának kedvére való a jegyző, nincs más hátra, mint a lakzi, melyet azonban csak a harmadik felvonásban szabad megtartani.

Az utolsó felvonás egy álom-jelenet. Mathis uramat marczangolja a lelkiisme-

ret, nyugtalanul alszik s azt álmodja, hogy törvényszék elé czitálták, ott hypnotizálták s ebben az öntudatlan állapotában a legaprólékosabban részletezve elmondja a bűntény elkövetését. A zsidó övét érzi nyaka körül fonódni, s éppen a mikor a násznép ujjongva, vigadva tódul be, lezuhan az ágyából s megfúl.

«Kár érte; derék ember volt» — mondják s utolszor gördül le a függöny.

Erckmann és Chatrian tehát harmadfél órán át egy önmagában — megengedjük — elég érdekes, tizenöt év előtt elkövetett bűntény részleteit *beszélik el*. Képezheti-e egy régen múlt dolognak hosszú lére nyújtott *elbeszélése* egy komoly drámának alapját és tárgyát? Van-e jogunk egy olyan munkát *drámának* elkeresztelni, a mely a drámai akczió, az összeütközés, bonyodalom, küzdelem stb. legparányibb nyomát is nélkülözi? A dráma legföltétlenebb lényege, a szemünk előtt lefolyó *cselekvény* teljesen hiányzik a «Lengyel zsidó»-ból; egy szerepekre szakgatott unalmas elbeszélés az egész. Ha nem drámának, hanem novellának dolgozza fel az Erckmann—Chatrian czég ezt a témát, akkor is igénytelen, üres, de legalább jogosúlt dolog lenne; mert a színpadon éppenséggel nem jogosult.

Támogatja ezt a nézetünket a dráma tendenciája is, mely szankczionálja a bűnt, azt mutatván be, mint emelkedik, gazdagodik, él boldogan s meghal közbecsülésben és tiszteletben egy aláváló gyilkos. A színpadnak közönségét mulattatva oktatni kell, ízlését emelni s fejleszteni, erkölcseit nemesíteni, mindezeknek pedig az ellenkezőjét teszi a «Lengyel zsidó»-ban az Erckmann—Chatrian czég.

Daczára ennek azonban a «Théâtre Français»-ben ez a rossz darab nagy sikert ért el. S ezen nem csodálkozunk. Van benne a tömérdek üresség mellett egy néhány hajmeresztő jelenet, többek között a hipnotizáló rémes szcéna (ez alkalommal van először felhasználva a hypnozis komoly drámában s ez kétszeres érdeket kölcsönöz ennek a részletnek) azonkivül alkalma nyilik az egyik szereplőnek néhány hatalmasan megjátszható jelenet mellett egy mesteri meghalásban csillogtatni tehetségét. Mindez megrázólag hat a kedélyre, épen nem csodáljuk tehát, hogy Párisban a darab oly szenzácziót keltett. «Ils ont de la chance» — mondották a franczíák a társszerzőkre s igazuk volt, mert egy rossz darabbal oly szenzácziót kelteni, ahhoz igazán nagy szerencse kell.

Mindazon által nincs okunk sajnálni, hogy a «Lengyel zsidó»-t nálunk bemutatták, legföljebb a pazar fényességü, bizonyára horribilis összeget fölemésztő kiállítást irígyeljük, mert arra hamarjában nem tudnánk példát emliteni, hogy *eredeti* darabot mikor állitott ki ily fényesen a nemzeti szinház.

Maga az előadás gondos betanulásra s készülésre vallott. A rendezés a *Paulay* kezében volt, de meg is látszott rajta a «vén sas»-nak zseniális rendezői talentuma. *Ujházy* Mathisban egy fényes, mély tanulmányokon alapuló, minden ízében átgondolt, öntudatos nagy drámai alakitást mutatott be. Különösen a harmadik felvonásban, a nagy hipnotizáló jelenésben, a szerepnek «scène à faire»-jében valósággal megrázta a nézőket. Mellette Cs. Alszeghy Irma, Lendvayné, Szacsvay, Szigeti Imre és Pálfi egészitették ki jelesen a kerekded, összevágó ensemblet. *Janus.*

*

Az orsz. magy. kir. zeneakadémia folyó hó 9-én kedden tartotta meg *negyedik* házi hangversenyét, melyet nagyszámu előkelő leginkább hölgyekből álló közönség hallgatott végig. A zeneakadémia diszterme ez alkalommal is kicsinynek bizonyult oly annyira, hogy a közönség egy részének az előszobában kellett tartózkodnia. A változatosan összeállitott műsor élvezetet nyujtott a közönségnek. Különösen nagy tetszést arattak: *Kohlberg Róza* szépen iskolázott kellemes alt hangjával, *Wlasák Vilma* csengő szoprán hangjával aratott tetszést. A férfi énekesek közül leginkább *Grünbaum Vilmos* tünt ki sokat igérő bass buffo hangjával, mely különösen az alsó regiszterekben jutott teljesen érvényre.

IRODALOM.

Munkácsy Mihály levele.

Páris május 3. Tek. Dr. Váli Béla urnak Budapesten. Kedves czimborám! Olvastam az Ön czikkeit és őszintén mondom a legnagyobb hálával veszem és köszönöm. A mi mostani kérését illeti, (a honfoglalás képének a Génius részére való átengedését) *a legnagyobb sajnálkozásomra* nem vagyok képes teljesiteni, mert a képmásolat közlését itt is, valamint mindenütt, föntartom arra az időre mikor az eredeti kép leszen kiállitva Budapesten. *Akkor azonban szivesen.* Reménylem megbocsájt a sajtó ezen diskreczióért, melylyel azt hiszem tartozom a magyar közönségnek. Meleg kézszoritással őszinte hive *Munkácsy.*

Tábortüzek. Benedek János tehetséges költőtől a fent jelzett czimen egy kötet vers jelent meg Dobrowszky és Franke kiadásában. Tisztán a haza iránt való szeretetről zeng, s mondhatjuk, szivének mélyéből. Mindegyik versben költői erő és melegség nyilvánul s nem egyszer a szenvedélyes, féktelen erő tör ki belőle akkor, midőn hazájának ellenségeiről ir. Minden hazafias tett, minden nagyobb esemény — mely hazájára vonatkozik — dalra készteti őt, dalra: tele tűzzel és szenvedélylyel. A versek külső formája tetszetős és a magyarság sem marad hazafisága mögött.

Aranyborju. Ezen czimen *Timár* Szaniszló jónevű iró ügyes tollra és élénk megfigyelésre való novella-kötetet adott ki, melyre felhivjuk olvasóink figyelmét. A kötetből — melyre még visszatérünk — mai számunkban hozunk mutatványt.

Jubiláló lap. A jelesen szerkesztett «Szilágy» e héten ülte meg fennállásának tiz éves jubileumát. Ez alkalomból a lap szerkesztője, Petri Mór derék poéta, rendkivül tartalmas ünnepi számot adott ki vagy 100 iró czikkével. Többek között irtak: Szana Tamás, Neményi Ambrus, Erdélyi Pál, Feleki Sándor, Zempléni Árpád, Szász Gerő, stb.

Egész életre való naptár. Gárdonyi Géza megmutatja, hogy nemcsak ügyes tollú iró, hanem élelmes ember is. Az emlitett czimen oly naptárt ad ki, melyet még a legkésőbbi generácziók is használhatnak — föltéve, hogy tudnak majd még magyarul. A naptár beosztása olyan lesz, hogy a legegyszerűbb parasztember is megérti. — A naptár ára 1 korona lesz s nemsokára megjelenik. Igy mindenki találhat utódai részére, ha mást nem, legalább egy örökké hasznavehető naptárt. Megrendelhető az irónál, Budapest, József-körút 47.

SPORT.

Tavaszi versenyek. Vasárnap vette kezdetét a bpesti gyepen lejátszó dráma első felvonása, mely — legalább az eddigiek után itélve — egyáltalán nem állja meg a helyet a korábbi évekhez képest. Match, és ismét match, hármas, négyes mezőny most a dominálo a városligeti pályán, sőt a classicus Nemzeti Hazafi-dij, a szerencsétlen sorsú magyar Derby matchchá, vagy jobban mondva walkoverré törpült.

Cliffordnak, a Trialstakes nyertesének csak egy ellenfele akadt, melyet játszi könnyüséggel hagyott hátra a vörös karikánál. E ló, Vocativus két nap mulva az Államdijban némi kárpótlást hozott tulajdonosának, midőn 2 hoszszal könnyen vitte el a 3000 frkot a holt versenyben beérkező Glennie és Velocipéde előtt. Vocativus ezen futása egyrészt jó világot vet legyőzőjére, melyet sokan, de igen sokan a kék szalag herosának tekintenek, másrészt meg azt a nézetet szülte, hogy hosszabb távon ő lenne a győző, nem pedig a legyőzött, mint vasárnap esett meg vele. — Majd elválik ez a mai alagi dijban (15,000 frt, 2000 m.), mely szerfölött érdekesnek igérkezik, mert oly paripák startolására számithatunk, mint Gourmand, Clifford, Duncan, Virad, Culloden, Vocativus, esetleg Nemszabad is.

A többi itemekkel — silányságuk miatt — nem is érdemes hosszasabban foglalkozni. Egy-két érdekesebb finish, szórványos meglepetés, ennyi az egész.

Az Asszonyságok diját is, melyben egy Talpra magyart, egy Morisco, sőt egy Aspirantot is láttunk már diadalmaskodni, idén egy handicap ló vitte haza. Bizony kár azokért a szép ezüst kancsókért és serlegekért, meg az 500 aranyért, mit e versenyben «Daphne» szerzett meg Erlanger Lajos brnak. Föltétlen dicséret illeti azonban lovasát, a távlovaglás nagynevü hősét, Miklós Aladárt, ki azt a rogue állatot oly nyugodtan, oly biztosan vezénylelte győzelemre.

Az egyes itemek különben a következő rendben folytak le.

I. nap. Kétéves vers. (1000 frt 950 m.) Festetich T. gr. Perle d'or (lov. Huxtable) első; Eladó vers. (1000 frt 1300 m.) Justh Béla Mouche (Pache); Nemzeti Hazafi-dij (15,000 frk 1600 m.) Blaskovich Miklós Clifford (Vinall); Májusi handicap (3000 frt 950 m.) Henckl A gr. Cerberus (Brown); Kétéves eladó vers. (1000 frt 950 m.) Hadik E. gr. Pearless (Wallace); Ritterdij (200 ar. 2800 m.) Batthyányi E. gr. Eikonogen (Carlyle); Gátvers. (1000 frt 2400 m.) Eszterházy M. gr. Pogányló (Robinson).

A II. nap győztesei. Eszterházy-dij (1000 frt 2400 m.) Sztáray J. gr. Icicle (Blogg); Kétéves vers. (1000 frt 950 m.) Blaskovich M. Kapitän (Vinall); Asszonyságok dija (650 ar. 2400 m.) Erlanger L. br. Daphne (Miklós Al.); Államdij (3000 frk 2000 m.) Podmaniczky G. br. Vocativus (Huxtable); Batthányi-dij (400 ar. 1600 m.) Dreher A. Trick-Track (Huxtable); Eladó vers. (1000 frt 1600 m.) Blaskovich M. Bérencz (Vinall) és Gátvers. (1000 frt 2400 m.) Eszterházy M. gr. Pogányló (May).

Személyi hír. Batthyányi Elemér grófot, a magyar Lovaregylet buzgó elnökét ritka kitüntetés érte. — Az angol jockey-club ugyanis legutóbb tartott ülésében tiszteletbeli tagjává választotta a nemes grófot. Azért ritka ez a kitüntetés, mert a clubnak csak 6 ily tagja van és ebből ketten magyar emberek, t. i. Batthányi gr. és az 1880-ban megválasztott Festetich Tasziló gr.

Van Dyk. Canterben félhosszal nyerve, így szólt az a birói itélet, mely távol, a ködös Angliában Kodolitsch tbnk Van Dyk-jét győztesnek nyilvánitá. E Petrarch-Lady Anglesy után nevelt két éves csikó az 1000 méteres May plateben G. Barrett alatt 5:4 oddssal állt a starthoz, s a finishben lord Cadogan Saraná-ját (R. Chaloner) és lord Zetland Royal Marine-jét (J. Watts, és más 6 lovat hagyott maga után.

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Mi okozza az orr pirosságát? hogy lehet annak elejét venni? Igaz-e, hogy főleg a borivásból ered a vörös orr? U—y. Nagyvárad.

Felelet. Néhány hónap előtt ugyancsak e rovatban e kérdésre bővebben feleltünk s azért ez alkalommal csak annyit jegyezünk meg, hogy a borivás ritkán okoz vörös orrt, rendesen bőrbajnak a következménye. A mi a gyógymódot illeti, az a borivástól eredő vörös orrnál igen egyszerü: abban kell hagyni a borivást. Ha pedig bőrbajnak a kifolyása, úgy a gyógykezelés igen makacs és gyakran egyáltalán nem vezet eredményre. Igen dicsérik a Kummerfeld-féle mosdóvizet, melynek recipéje a következő: Rp. Camphorae 1.0, Gummi arab 2.0, Lactis sulf. 12.0, Aquae calcis, Aquae rosar. Ad 100.0. E szer készen kapható majdnem minden gyógyszertárban. A jól felrázott folyadékkal este a vörös orr bekenendő és reggel szárazon letörültetik. Néha jó sikerrel jár az Ichthyol belső használata (háromszor naponta 5—10 csepp vizben feloldva). Különösen akkor, ha más testrészeken is vannak vérkeringési zavarok, úgy kékesvörös nedves kezeknél, állandóan hideg és nedves lábaknál stb. Vannak orvosok, akik igen dicsérik a következő szert: Rp. Boracis 10.0, Tinct. benzoes 5.0, Aquae rosarum 150.0. Tessék ezen szerek egyikét megpróbálni. Nagyon sok ember van, aki orrának vörösségén azzal segit, — a mit egy szélhámos német ajánlott: addig iszik, míg a vörös orr — kék lesz

Kérdés. Érdeklődéssel olvastam a mult heti számban a hajbeolajozására vonatkozó feleletet. Kérem a rovatvezető urat, sziveskedjék megirni, árt-e a közönséges viz a hajnak? Továbbá mi alkalmasabb, az olaj vagy a pomádé? N.-Kikinda. R. L.

Felelet. A tiszta viz a hajnak egyáltalán nem árt. A mi a második kérdést illeti, inkább ajánlhatjuk az olajat, nemcsak azért, mert a természetes hajzsir olaj alkotású, hanem mert könnyebben és finomabban osztódik szét s jobban hatol be a hajba, ami a szilárdabb zsiradékokról nem mondható. Különösen a kemény pomádék, melyek sok viaszkot vagy parafint tartalmaznak, a haj felületén maradnak, a nélkül, hogy annak belsejébe behatolnának. Az olaj által a haj puhább és fényesebb lesz, a kemény pomádék a hajnak bizonyos merevséget kölcsönöznek és megvastagitják az egyes hajszálakat, úgy hogy a hajzat tömöttebbnek látszik. Ezen szempontok szerint választható olaj vagy pomádé. Az olajak közül legajánlatosabb az édes mandulaolaj, mely gyógyszertárakban kapható, még pedig parfüm nélkül, mert igy ellenőrizhetjük, vajjon nem-e avas az olaj. E szempontból egyáltalán nem ajánlható az olajok megszagosztása. Fris olajfa olaj szintén jó a hajnak; az olajfa olajnak gyengén savanyus szaga, melyet sokan az avasságnak tulajdonitanak, ezen olajnaa tulajdonát képezi s ebben különbözik a többi olajtók Ujabb időben ásványi olajokat hoznak forgalomba. hajkenőcsképen «Vaseline olaj» és «Vaseline készitmények» czimén. Ezen olajoknál rendkivül nagy hasznot húznak a hirdetők, mert a haj részére olyan vaselinet használnak, mely már más czélra nem alkalmas. A kellemetlen petroleum szagot eltüntetik illatszerekkel, de nyelvünkkel kiérezhetjük a petroleum izét. Az e fajta legfinomabb készitmény a folyékony parafin, mely minden gyógyszertárban kapható. Igen ajánlható, mert semmi körülmények között sem avasodik meg.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

«A róka és szőlőskert». Közölni fogjuk, de türelmet kérünk, mert az alkalmi közlemények veszik igénybe lapunkat.

«Ingadozás.» Ugyanazt üzenhetjük. Forró üdvözletünket küldjük.

Az «Album» részére küldött verset átadtuk az illető szerkesztőnek.

Nyaraló. Két hónapi tartózkodásra alig tudunk olcsóbb és kedvesebb helyet ajánlani, mint *Igló-Füred.* Tessék az igazgatósághoz fordulni. Czim: «Fürdőigazgatóság Igló-Füred. U. p. Igló-Lőcse.»

Dalaimból. — Maradj. . . . Nem rossz versek, de messze elmaradnak a közölhetőség szinvonalától.

Sohse erény a lemondás. . . De igen. Ha a versirásról mond le.

Az Andrássy úton sétáló közönség előtt állandó érdeklődés tárgyát képezi *Fodor József* gyáros bútorkiállitása, mely Andrássy út 9. szám alatt van. A pazar fénynyel berendezett bútortelepen képviselve vannak a legfényesebb berendezéstől — a legegyszerűbbig. A népszerüvé vált bútorkiállitást ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Előfizetőinket tisztelettel értesitjük, hogy szerkesztőségünket és kiadóhivatalunkat május hó 1-étől **Erzsébet-körut 18. szám** alá helyeztük át. Ezuttal ujolag is felhivjuk mindazon t. előfizetőinket, kik az előfizetéssel hátralékban vannak, ezt beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap küldése fenakadást szenvedjen.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körut 1. sz. alatt.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy

ZINNER ADOLF czég alatt

VI., váczi-körut 17. sz., I. em.

FÉRFI-RUHA-TERMET

nyitottam. Hosszú évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** működvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, franczia-** és **brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri

ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

A „Magyar Géniusz"

szerkesztősége és kiadóhivatala

Erzsébet-körút 18. szám I. emeletén van.

KERTÉSZ JENŐ CSŐDTÖMEGÉBŐL

Budapest, kerepesi-ut 8.

Részletes elárusitás 40 százalékkal leszállitott szabott árakon.

Nap- és esernyők.

	most	ezelőtt
Nyers selyem fehér nyéllel	2.—	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő	2.30	4.—
Ugyanez még finomabb	3.—	5.—
Uj: fodros napernyők	3.50	5.50
Piros gyermek-napernyők	—.38	—.60
Esernyők: Nyers selyemből	2.—	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	2.30	5.—
Gordonet selyemből	3.—	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel	3.80	7.—
Ugyanilyen legfinomabb	5.—	9.—

Emlék- és imakönyvek.

	most	ezelőtt
Csontdiszszel	1.50	3.—
Diszes csonttáblával	2.—	4.—
Ugyanez kül' diszes kivitelben	3.—	5.50
Plüss v. bőrkötésü	2.—	4.—
Ugyanez diszesebb	3.—	6.—

Albumok (nagy alaku)

Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	4.50	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezel. 15 és 20 frt		

Amerikai ébresztő-óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban remek ébresztővel bir, **ára 2 frt 30 kr,** ezelőtt 4.50

	most	ezelőtt
12 drb **gallér,** legj. minőség	1.80	2.50
12 pár **kézelő,** legj. minőség	3.50	4.80
Dísztükrök 3 osztálylyal	3.50	6.—
Ugyanez elegánsabb kivitelü	6.—	10.—
Legün. és nagyobb **7.50, 9.60** és **10.50**		
Sétabotok törrel	1.—	és 1.25
« ezüsttel **1.20** és **1.50,** fogantyuval	5.—	

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95 kr., 6 villa 95 kr., 6 kés 1 frt 50 kr., 12 kávés-kanál 95 kr., 1 levesmérő 95 kr., 1 tejmérő 50 kr., 6 képadló 1.20, 12 db majolika csemegekés **1.20,** nickel **1.90**

	most	ezelőtt
Porcel. tea v. kávés csészék chinai alak. festménynyel párja	—.35	—.70
Ugyanilyen fekete kávéhoz	—.25	—.50
Férfi harisnyák, fegyházi kötés tuczatja	3.10	5.—
Ugyan ilyen **női**	4.80	7.—
Glace bőr női keztyü 3 gombos v. férfi 1 csattal	—.95	1.40

Keményfa-tálczák sima v. fekete kerettel, nickel végü fogantyuval:

33	37	42	48	53	58 cm
75	**95**	**1.20**	**1.40**	**1.60**	**1.80**

Ezen kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 százalék engedménynyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek. — A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

ÁRVAY J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári — **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS Bécsi-utcza 9. **LONDON**

11. Rue de Conservatoire — 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve a tavaszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

Slavoniában.

(PAKRATZ-LIPIK déli vasut). — OKUCSÁN m. kir. államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett enyhe égalj.

A nyári idény tartama: április—október.

A tiszta hamisitatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a **nyákhártyák** minden **hurutos bántalmainál;** mindennemü **csúzos** és **köszvényes bajnál, mirigy** és **vérbetegségeknél, görvélykórnál, csontbántalmaknál** stb. Mint fürdőorvos dr. **Marschalko Tamás** működik. Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porczellán-, márvány- kőfürdőkkel stb. stb.; **tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő izzasztó kamarákkal;** kitünő gyógyzene, olvasó- és zongoraterem, jó **étkezés** egy uj vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás.

A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. **A m. k. államvasutakon** zónatarifa. **Prospektussal és felvilágositással szolgál**

a lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódviz szétküldése az igazgatóság részéről szakadatlanul történik, **friss töltésben. Lipiki jódviz állandóan kapható ÉDESKUTY L.** m. kir. és szerb kir. udv. ásványviz-szállitónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványviz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és fűszerkereskedésekben

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.

BUDAPEST.

A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredménynyel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóralakok ellen: *köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések* után föllépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hathatósabbá tétele czéljából meglepő sikerrel használtatott *a massage és villamos fürdő.* 135 hold sétakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, pósta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal,* főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés félóránként; menet-tértijegy: kétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 34 kr., gyermekjegy 10 kr.

Fürdőidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.

A szobaáraknál május és szeptember hóban *30% engedmény.*

A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen oly hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyviznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **ÉDESKÚTY L. udv. ásványviz szállitónál Budapesten.**

Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.

A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

Megnyilt az

„ORIENT“

európai fürdők és gyógyhelyek képviseletének központi irodája

Budapesten, IV., Hatvani-utcza 4. sz. (Dreher-palota).

Az **iroda dijmentesen** ad felvilágositást az összes európai fürdők és gyógyhelyekről s azok lakás és minden egyéb viszonyairól. — Az **iroda kiadásában** megjelenik f. évi május hó 1-től minden hó 1-én és 15-én az **„ORIENT“** czimü folyóirat, az európai fürdők és gyógyhelyek nemzetközi közlönye **50,000 példányban,** magyar, német, franczia és angol nyelven. Előfizetés és hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban **Budapest, IV., Hatvani-utcza 4. szám alatt.**

Felkéretik a n. é. közönség **saját kényelme érdekében az irodához fordulni,** annál is inkább, mert az iroda chekk-rendszer szerint, **eddig soha nem élvezett előnyöket és kényelmet nyujt** a fürdőző közönség részére. — **Ad jegyeket bármely európai fürdőbe** egész idényre, vagy meghatározott időre, **oda-vissza utazás, málhaszállitás és lakással együtt, vagy kivánatra egész ellátással.**

A ki ezentul fürdőbe akar utazni, bármely időre, az csak

az európai fürdők képviseletének központi irodájához

vagy annak bármely vezérügynökségéhez fordul, ott igényeinek megfelelő lakást választ, megnevezi málhája sulyát vagy nagyságát s a fürdőt, hol bizonyos ideig tartózkodni akar és a napot, mikor utazik; megváltja jegyét az irodában s a kitüzött időben **minden málha nélkül** a vonatra ül és utazik anélkül, hogy a jegyváltással bárhol is bajlódnia kellene. Megérkezve a fürdőbe, a már előre megválasztott lakásba megy, hol már ott találja málháját. A visszautazás ugyanezen kényelemmel.

Az „ORIENT“ európai fürdők és gyógyhelyek képviseletének vezérügynökségei következő városokban vannak felállitva:

Bécs, Prága, Grácz, Fiume, Triest, Krakkó, Lemberg, Pozsony, Kassa, Kolozsvár, Temesvár, Zágráb, Belgrád, Bukarest, Galatz, Sofia, Konstantinápoly, Salonichi, Drinápoly, Athen, Smyrna, Szt.-Pétervár, Moskva, Odessa, Alexandria, Kairó, Tunis, Algir, Róma, Palermo, Nápoly, Firenze, Milano, Genua, Velencze, Genf, Zürich, München, Berlin, Hamburg, Majna-Frankfurt, Amsterdam, Páris, London, Madrid.

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szivattyú- és fecskendő-gyár Nádor-utcza 46/48.

Háztartási és konyha berendezési cikkek **nagyválasztékú** RAKTÁRA, legjobb kivitelű Peronospora permetezők, kutak és kútszivattyúk

Geittner és Rausch
Budapest, Andrássy-út 8.

szab. jégszekrények, gazdasági cziklek, legjobb minőségű **BŐRSZIJJAK**, gummi és kerti tömlők, saját gyártmányú **kerti és tűzi fecskendők**, torna-szerek nagy választékban.

Malomkőgyár, Markó-utcza 7. szám.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlanoak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangút. Bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

A triesti általános biztositó társaság

(ASSICURAZIONI GENERALI)

f. é. május hó 6-án tartott 61-ik közgyülésén terjesztettek be az 1892. évi mérlegek.

A zárszámadási jelentéséből látjuk, hogy a társaság **életbiztositási dijtartaléka** 2.817.742 frt 02 krral szaporittatott, minélfogva 1892. évi deczember hó 31-én 34.062.383 frt 61 krra emelkedett, mig kár- és nyeremény részesülési tartalékok czimén 910.197 frt 70 kr. vezettetett új számlára elö. Az 1892. évben 20.469.779 frt 90 kr. erejéig köttettek új életbiztositások, melyek által az 1892. deczember 31-én érvényben volt életbiztositási tökeösszegek 141.876.438 frt 70 krra emelkedtek; az életbiztositási ágban az év folyamán bevett dijak 5.792.410 frt 13 krt tettek.

A tüz- és szállitmány-biztositási ágakban a dij és illeték bevétel 9.139.397 frt 44 kr. volt, miböl 2.361.382 frt 28 kr. mint dijtartalék és 771.233 frt 35 kr. mint kártartalék lett minden tehertöl menten a jövö évre átvitelezve, holott az 1892. évi deczember hó 31-én érvényben volt biztositásokért a jövö években esedékessé váló dijkötelezvények összege 25.791.131 frt 60 krra emelkedett.

Károkért az 1892-ik évben 8.851.456 frt 69 krt fizetett ki. Ehhez hozzáadva az elöbbi években teljesitett kárfizetéseket, a társaság alapitása óta károk fejében 253.099.377 frt 58 krnyi igen is tekintélyes összeget fizetett ki. Ebböl a kártéritési összegböl hazánkra 47.689.262 frt 01 kr· esik, melyet a társaság 150.805 káresetben fizetett ki.

Az értékpapirok árfolyam ingadozása fedezetére alakitott tartalék 1892. deczember 31-én 1.802.792 frt 95 krra emelkedett a mellett, hogy a sorsolás alá ásö és a névértékökön beváltható értékpapirok csakis névértékökön vétettek fel a mérlegbe, mig a nyereség tartalék alapszabályszerü mérvében, a részvénytöke fele összegében vagyis 2.625.000 frtban, az ingatlan tartalék 1.289.480 frt 92 krnyi összegben s végre a kétes követelések tartaléka 80.000 frt fentartatott.

Ezen nyeremény-tartalékok ennélfogva összesen 5.797.273 frt 87 krt tesznek ki.

A társaság biztositék alapjai az idei átutalások folytán 46.528.568 frt 62 krról 49.162.470 frt 81 krra emelkedtek és elsörendü értékekben vannak elhelyezve, melyekböl több mint **14 millió magyar értékekre esik.**

Az elért 793.840 frt 71 krnyi tiszta nyereményböl a társaság osztalékul részvényenkint 120 forintot aranyban vagyis 300 frankot fizet.

A közgyülés egyhangulag és lelkesedéssel határozta el, hogy Jókai Mórt, ki az igazgatósági tanács több év óta tagja 50 éves irói jubileuma alkalmából üdvözli, neki szerencsét kiván és egyuttal a társaság büszkeségének ad kifejezést, hogy igazgatósági tagjai sorában e legünnepeltebb magyar irót üdvözölheti.

Magyar kir. államvasutak igazgatósága.

66029/93. sz. C. I.

Hirdetmény.

«Magyar—boszniai vasuti forgalom. Sajtóhiba helyesbités.»

A magyar—boszniai vasuti forgalomban f. é. május hó 1-én életbelépett dijszabásban következö sajtóhibák helyesbitendök:

1) a 36. lapon a IV. sz. kivételes dijszabásban, Sopron-Bród viszonylatra vonatkozó b) alatt foglalt dijtétel 180 krról 160 krra;

2) a 41. lapon a X. sz. kivételes dijszabásban, Uj-Gradiska-Zepie viszonlatra vonatkozó dijtétel 198 krról 98 krra.

Budapesten, 1893. május hóban.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága,
egyszersmind a többi részes vasutak nevében is.
(Utánnyomás nem dijaztatik).

A magy. kir. államvasutak igazgatósága.

61786/93. sz.

Hirdetmény.

Magyar-német állatforgalom III. sz. pótlék kiadása.

Folyó évi junius hó 1-jével az 1892. évi február hó 1-jétöl érvényes közvetlen dijszabáshoz a III. sz. pótlék lép életbe, mely a magyar kir. államvasutak és a kassa—oderbergi vasut állomásairól német állomásokra szállitandó sertés küldeményekre szóló uj dijtételeket továbbá, a déli vasut Barcs állomásáról több német állomásra szóló közvetlen dijtételek érvényen kivül helyezését tartalmazza. Ezen pótlék a részes vasuti igazgatóságoknál megszerezhetö.

Budapest, 1893. május 8-án.

A m. kir. államvasutak igazgatósága a többi részes vasutak nevében is.
(Utánnyomás nem dijaztatik).

Ma jelent meg a

„SZÉPIRODALMI KÖNYVTAR"

e havi kötete:

ROMOK

Elbeszélések. Irta: KARCZAG VILMOS.

Ára 1 frt.

Megrendelhető a kiadóhivatalban

Budapest, Erzsébet-körut 18.

II. ÉVFOLYAM. 1893 MÁJUS 21

21-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Hiador: *A budai honvédszobor leleplezése.* — **Névtelen hősök szobra.** — **Zala György.** — **Lazzaroni**: *A Hét.* — **Feleki Sándor**: *Pünkösd.* — **Tolnai Lajos**: *Én is oda való vagyok.* — **Sass Ede**: *Házi kenyér.* — **Vértess József**: *Hamis bálvány* (regény). — **Martos Ferencz**: *Petrőczi Panna.* — **Akadémiai pályadijnyertesek.** — **Irodalom.** — **Szinház.** — **Arczképtanulmány.** — **Sport.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 30.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

Valódi franczia

Divat Szatin 55 kr. méterje

Kollarits József és fiai

vászon, fehérnemü és szövöttáru nagy raktárában

AZ „YPSZILANTI"-HOZ

BUDAPESTEN, IV. ker., Váczi-utcza 5.

HOLZER SIMON

női felöltők áruháza

Budapest,

„UJDONSÁG"

kabát finom szines coachmen szövetből, selyemmel bélelve,

11 forinttól,

IV., kigyó-tér 2.

ELEGÁNS KABÁT

fekete kamgarnból selyem béléssel,

8.50 frttól.

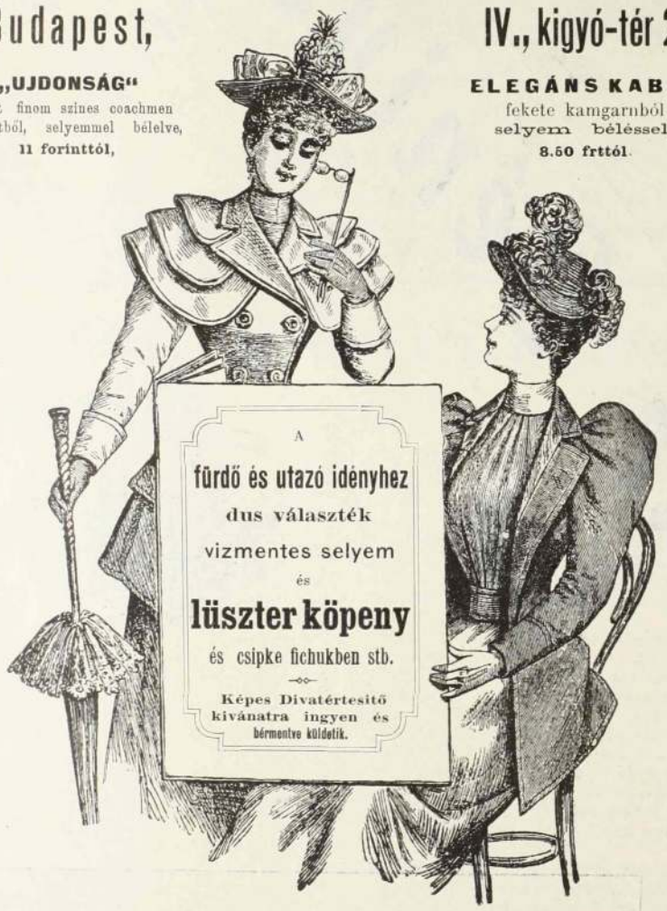

A

fürdő és utazó idényhez

dus választék

vizmentes selyem

és

lüszter köpeny

és csipke fichukben stb.

Képes Divatértesitő kivánatra ingyen és bérmentve küldetik.

A Fővárosi bank részvénytársaság

V., Erzsébettér 1. sz. I. emelet

leszámitolt váltókat bankszerü módon, a tárcza- és személyhitelegyletek kebelében (az elsőben korlátolt felelősséggel), teljesit értékpapir bevásárlását és eladását bizományszerüen legjutányosabb feltételek mellett, kölcsönt ad értékpapirokra és kamatoztat letéteket takarékkönyv- és pénztári jegy kibocsátása utján vagy folyó számlára *4% kamat mellett adó levonása nélkül*, biztosit sorsjegyeket a legkisebb nyereményből eredő veszteség ellen, létesit azonfelül sorsjegy-társulatokat is.

Hol keressük a legjobb

ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlanoak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

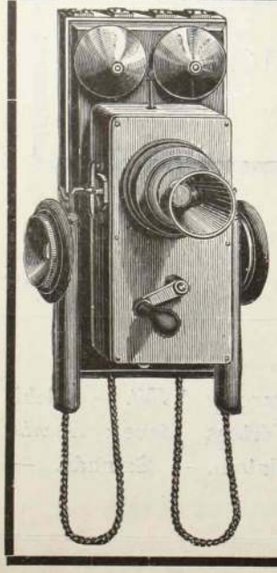

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel.

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Rendkivül nagy választékban kaphatók:

előrajzolt kezdett s készen hímzett

kézimunkák,

nemkülönben hímző-anyagok

nagyban és kicsinyben

Bérczi D. Sándor kézimunka-gyárosnál

Budapest, király-utcza 4. sz.

Képes árjegyzékek bérmentve és ingyen.

Valódi mosó-selyem, jótállás mellett 12 matringonként 30 kr.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

II. évfolyam. 1893. május 21. 21. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

A BUDAI HONVÉDSZOBOR LELEPLEZÉSÉRE

— 1893. május hó 21-én. —

Irta: HIADOR.

Bús nemzetünk sokáig
Csak cziprust ültetett,
Ma, hála! szobrot állit
Nagy ércz emlékjelet.

Csak egy szobor, de rajta
Ezer hős név ragyog,
Ki fölküzd haldokolva;
Ma mind halhatatlanok.

Kettőt jelent ez emlék:
A zászlót hirdeti,
Mit feltüzött a honvéd,
S ma a hit lengeti.

S jelenti azt, mikép kell
Vészben védnünk a hont,
Hogy él a hős örökké,
Ki vért érette ont.

Ragyogjon hír s borostyán
A váron s vár alatt:
A hontavasz csak innen,
Hős vérökből hasad.

BUDAVÁRI HONVÉDSZOBOR.
ZALA GYÖRGY SZOBORMŰVE. *(Fénykép után.)*

NÉVTELEN HŐSÖK SZOBRA.

A nemzet ujra ünnepet ül.

Alighogy legnemzetibb költőnk érczemlékéről lehullott a lepel, a kegyelet és hála ismét egy emlékszobor piedesztáljához vezérli az ország minden hű fiának lépteit: nemzeti nagy héroszaink, Budavár ostromlása közben elesett vértanuink bronzemlékének leleplezéséhez.

A magyar nemzet sohasem volt hálátlan nagyjai irányában; mindenkor lerótta a vértanui iránt a kegyelet és hála adóját, odavitte ezt az adót sírjukhoz, vagy emlékszobruk piedesztáljához és midőn a babérkoszorut elhelyezte a márvány talapzaton, feldobogott a nemzet szive, érezvén, hogy az az emlék nemcsak arra való, hogy megtisztelje azokat, a kiknek erényeit örökíti meg, hanem arra is, hogy a nemzeti hősöknek a mulandó kor salakjától megtisztított, fenkölt eszményét állitsa a lelkesülni képes késő unokák szemei elé.

1849. május 21-ike! Budavár visszavételének napja; történelmünk dicső korszakának, a nemzet felséges küzdelmének legragyogóbb, legmagasztosabb mozzanata. A negyvennyolczas idők héroszait alig négy évtized leforgása után már is valami mithikus fenség, valami égi glória környezi s valahányszor — kiszakitva magunkat egy pillanatra mai közéletünk megdöbbentő sivárságából — tekintetünket e fénylő alakok felé forditjuk, lelkünk fölemelkedik az eszmék honába, a fellegek közé, vérünk hevesebben kezd lüktetni ereinkben s szivünk eltelik egy végtelenül jótékony érzéssel, hasonlóval ahoz, a mit a habokon hányodó utas érez, midőn az éjfél sötétjében hirtelen világitó torony szórja felé biztató sugarait.

S mégis, mikor a nagy évforduló napján megünnepeljük a nemzeti martirjaink emlékét, az ünnep fenségébe valami dissonáns, bántó hang sivit bele, a kegyelet és hála érzelmei mellett ott viaskodnak lelkünkben még a visszavonásnak, hypokrizisnek s denunciálásoknak fájó emlékei, melyek megelőzték a lélekemelő aktust s megmételyezték magasztosságát.

Négy évtized alatt nagyot forgott az idő kereke.

Akkor egyetértett s egyetérzett a nemzet minden tagja, tudtak lelkesedni egy gondolatért, hevülni egy ideálért, küzdeni, harczolni a népjogokért s szabadságért, tudtak csatázni önzetlenül s önfeláldozón s boldog volt, a ki vérét onthatta a hazáért; akkor minden ember első sorban magyar volt s hazafi s csak azután római katholikus, protestáns vagy zsidó. S a negyvennyolczas idők meg is termették gyümölcsüket: a jobbágyok felszabaditását, a parlamentet, a föld, szó, toll s lelkiismeretének szabadságát s e vivmányok fényes bizonyságai annak, hogy egy nemzet csak a szabadság és szabadelvüség utján lehet nagygyá, hogy Magyarország csak ugy fogja kikerülni a jövő katasztrófáit, ha osztályai és felekezetei a legteljesebb nemzeti egységbe olvadnak, ha mindenki ebben az országban előbb magyar leend s csak azután foglal el rangot, világi s egyházi méltóságot s csak azután érzi magát valamely felekezet tagjának.

Elfulad a lélekzetünk, elszorul a szivünk, ha a közelmultba, a jelenbe tekintünk.

Ma már szégyenlünk ideálok után futkározni, a politikai aréna bajvivói nézőik üdvrivalgása közepette vetik el a kulturharcz áldatlan magvait, közéletünk szellemét a hazugságok s visszaélések végtelen sora megmételyezte, társadalmi életünk pedig beteg, nagyon beteg, olykorolykor mintha görcsös konvulziók ránditanák meg idegzetét, fel-fel jajdul a nemzet, az ország.

Rabjai vagyunk mindannyian az anyagiságnak, idegeink nem birják a küzdelmet, lelkünk az ábrándozást; még síron tuli dicsőség vágya sem ingerel, a történelem elismerése, nemzetünk hálája sem csábit az önzetlen szolgálatok terére.

Ne áltassuk magunkat: léha hypokrizisre, s pártos visszavonásra van társadalmi és politikai életünk épitve.

Vivmány, nagy, alig remélt vivmány, az hogy a *nemzet képviselete* a budai honvédszobor leleplezésénél meg fog jelenni és az ott ünneplő ezrekkel együtt fogja hirdetni azt, oly törhetlen hűséggel és kegyelettel emlékezik a szabadságharcz elvérzett bajnokairól és még élő aggharczosairól, mint a minő kegyelettel s ragaszkodással viseltetik ama nagy eszmék iránt, melyek a letűnt kor gyermekeit dicső harczukban és nemes fellángolásukban vezették és lelkesitették.

Az az érczszobor pedig, melyet mythoszi héroszaink emlékére emelt a nemzet hálás kegyelete, álljon az idők vé getlenségéig.

> . . . Hogy maradjon fenn dicső neve
> A honfi szent eszménynek s hogyha egykor
> Tagadni mernék azt a korcs fiak,
> Olvassák akkor vérrel irt sorokban,
> Hogy voltak hajdan férfiak, kik egy
> Veszendő nagy hazáért halni tudtak,
> S a mit kimondtak büszke, nagy szavakkal,
> Azért megálltak és elvesztenek!

ZALA GYÖRGY.

Lapunk mai számát a holnapi nagy nemzeti ünnep alkalmából csupa alkalmi képekkel illusztráltuk. A budavári honvédszobor bemutatásakor megismertetjük olvasóinkat a gyönyörü szobor megalkotójával, *Zala Györgygyel* is. Az alábbi ismertetést, mely Szana Tamás kitünő aesthetikusunk tollából ered, a «Magyar művészek»-ből veszszük át. Mikor e sorok irattak, akkor Zala még az aradi vértanuk szobrának munkálatával volt elfoglalva, s mindaz a sok szép dicséret, a mi róla itt irva van, most már csak úgy válik teljessé, ha kiegészítéseül megemlítjük, hogy a művész azóta fejezte be e szép alkotását, mely a főváros egyik legszebb dísze lesz: a honvédszobrot.

Az említett ismertetés így hangzik:

Fiatal szobrászaink közül újabb időkben a Zala György nevét emlegetik leggyakrabban.

Gyorsan tűnt föl; mondhatnám, egy csapásra hóditotta meg a közönséget s nyerte el a kritika méltánylását. Mig mások erős küzdelmek és nélkülözések árán foglalnak tért s csak évekre terjedő munkásság után képesek kellőleg érvényesiteni képességüket: Zaláról mindjárt első művének kiállítása után elismerték, hogy kiváló tehetsége hivatva van új lendületet adni a magyar szobrászatnak.

Ellenmondó szózat nem emelkedett. Csak sikereiben osztakozó barátai voltak. Mindenki érdeklődött az új tünemény iránt, s visszaemlékeztek arra is, hogy alig pár év előtt még a mintarajztanoda növendéke volt. Akkor azonban nem lebegtek előtte nagy tervek, s bizonyára maga sem remélte, hogy nevét nemsokára a legjobb magyar szobrászok nevei közt fogják emlegetni. A rajztanári pályára készült s boldog lett volna, ha alkalmat talál, hogy valamelyik kisebb vidéki városban meghúzódhassék.

A sors azonban, szerencsére, másképen rendelkezett. Szigorú anyagi körülményei közt kis gyermekek oktatására lévén kényszeritve, nem látogatta eléggé szorgalmasan a mintarajztanoda előadásait s tanárai nem bocsátották a vizsgálatra. Le kellett mondania a nyugalmas élet reményéről, hogy helyette a művészi pálya izgalmait kapja cserében. Rokonai nagynehezen állami ösztöndijat eszközöltek ki a számára s ezzel 1879-ben Bécsbe ment, hogy Fellner és Helmer szobrászati műtermében képezze magát.

Csak egy évig maradt ott s 1880-ban már Münchenben találjuk. Tehetsége itt, Knabe vezetése alatt, meglepően gyors fejlődésnek indult.

Első műve, melyet a bajor fővárosban mintázott, a *Fél a baba* czimü szobormű volt. Anyja ölében ülő kis gyermeket ábrázol, ki félénken huzódik vissza a nyakát feléje nyujtó gunár elől. A felfogás eredetisége, s a mintázás pontossága már ezen a kisérleten annyira feltünő volt, hogy műve a müncheni sajtó figyelmét is magára vonta, az akadémia tanárai pedig nem győzték eléggé dicsérni a nagytehetségü magyar növendéket.

Knabe halála után egy ideig tanár nélkül maradt, később azonban Sirius Eberlehez került, ki gonddal és szeretettel képezte tovább tehetségét. Itt egymás után mintázta Szent Benedek szobrát, van der Tann tábornok emlékét, Charles Hinné, Karlovszky Bertalan s a fiatal művésztársak arczképeit, melyek egytől egyig elegans felfogásról s fiatal szobrásznál szokatlan jellemzési képességről tettek tanuságot.

Tehetségének erejét s művészi egyéniségének izmosodását azonban nagy szobormüve: *Mária és Magdolna* mutatta a legfényesebben.

E nagyméretü plasticai mű, mely az 1885-iki országos kiállítás műcsarnokának egyik kiváló darabja volt, a mély és vallásos kedély költői terméke. Nincs még szobrunk, melyen a plasticai nyugalom ily monumentális hatással érvényesülne.

A szobor geniális mintázója abban a helyzetben állitja elénk az istenanyát, a mint a lábaihoz roskadó Magdolnát magához öleli s a vallás szavaival vigasztalni igyekszik. Mária arczán a szivjóság, bánat, részvét és meghatottság csodás vegyülékét látjuk, mig Magdolna a végtelen fájdalom és lemondás kifejezésével nyeri meg rokonszenvünket.

Pietát mintázni annyi világhirű mester után, vallásos elmélyedésnek nem igen kedvező korszakunkban szerfelett nehéz föladat. Zala azonban az ujság ingerét kölcsönözte alkotásának az által, hogy Magdolnát új s a lelki állapotnak mégis teljesen megfelelő mozdulatban, félig elalélva, összekulcsolt kezeit lebocsájtva s tekintetét az ég felé emelve, helyezte az istenanya lábai elé. A conceptio végtelenül egyszerü, de beszédessé válik a mozdulatok s a két arcznak sokatmondó kifejezése által.

A mily szerencsés a mű felfogása, ép oly sikerült annak kivitele is. A tagok mintázásában az anatomia nagy ismerete, a compositio vonalainak alkalmazásában kecs és könnyedség érvényesülnek, a nélkül, hogy a szobormű nyugalmából és monumentalis jellegéből bármit veszitene. Az öltönydarabok mindenkor pompásan fedik a testet s könnyedén simulnak annak idomaihoz.

Mária és Magdolna után a fiatal művész első nagyobb önálló alkotása *József nádor* térdeplő szobra volt, melyet József főherczeg megbizásából, az alcsuthi kápolna számára készitett. E mellett egész sorát mintázta az érdekes arczképeknek. Ezek közül Blaha Luiza asszony mellszobra élénk, beszédes arczkifejezésével, Mária Dorottya főherczegnő arczképe a felfogás nemességével s a természetes báj csodásan igaz visszatükrözésével köti le figyelmünket. Tőle láttuk még részint a képzőművészeti társulat kiállításain, részint Bajza-utczai műtermében Benczur Gyula, Zsedényi Ede, Ligeti Antal, Bartók Lajos és mások jellemzetes hasonmásait.

Az Arany-szoborpályázatra Zala György és Strobl Alajos küldtek figyelemre méltó műveket, s Zala volt az, kinek eredetiségét legjobban hangsulyozátk a külföldről vélemény-adás végett fölkért műbirák. Pályaművének egyik legszebb részlete a lyrai költészetet ábrázoló bájos női alak.

Zala legközelebbi monumentális alkotása az aradi vértanúk emlékszobra, melynek már kész mintáját vette át Huszár Adolf hagyatékából. Alapjában az elfogadott tervhez kellett ragaszkodnia; de a ki a *Harczkészség*, az *Ébredő szabadság* s az *Áldozatkészség* csoportozatait megtekinti, látni fogja, hogy Zala nem másolta szolgailag az eléje tett mintákat, hanem, a szobormű előnyére, saját erőteljes művészi egyéniségét is érvényesítette.

E művek egyike: a *Harczkészség* impozáns alakja a magyar képzőművészeti társulat legnagyobb kitüntetését, az aranyérmet szerezte meg Zala számára.

A HÉT.

«Kedves Rizám!

Elképzelheted, hogy nem olyan fényes ez az aranyos fővárosi élet mégse, a milyennek otthon — a képzeletünkben — elibünk ragyogott, ha én, kiváncsi és mindent látni vágyó, a milyen vagyok, levelet tudok néked irni. Van időm biz erre is. Pedig ezen a héten nem is panaszkodhatnék, mert hát volt esemény bőven. Hanem, tudod kedvesem, nem kapott meg egyik sem, sem mélyebben, sem különösebben. Finnyáskodás-e ez, mint a mama mondaná, a nagy boldogság-e oka, mint te véled, vagy sötét pessimismus? Én ugyan — őszintén bevallva — nem vagyok tisztában azzal, hogy mi az a pessimismus. De sejtem, hogy én ennek a betege vagyok. Tudod, néha olyan különös sejtelmeim vannak!

Mert lásd, egy vidéki asszony csak elég boldog lenne, ha teszem fel, szinről-szinre láthatná nagy tudósainkat, iróinkat, mint én a mult vasárnap az Akadémiában. Az emelvényen ott volt Eötvös Loránt báró, a ki, képzeld, még egész fiatal ember, ott volt Szász Károly is, a ki nagyot öregedett, meg Gyulai Pál és Szily Kálmán, mind csupa nagy név. A férjem ugyan azt szokta mondani, hogy egyik a másikat tette nagygyá, de neki rossz szája van, hát nem sokat tartok a megjegyzéseiről. Arany Jánost ünnepelte a közgyülés s rettenetes unalmas felolvasást tartott Lévay, a ki, tudod, azt a verset irta:

Egyedül hallgatom tenger mormogását . . .

A Poétikánkban példakép volt felhozva, de hogy az elégiára vagy az ódára, már nem emlékezem. Arany Jánosról nem tudott ő más egyebet elmondani, csakhogy — nagyszerü. Szily Kálmán sem volt sokkal érdekesebb, de legalább hangosan beszélt. De itt az Akadémiában még valóságos paradicsomi helyzetünk volt. Innét aztán elmentünk az Arany-szobor leleplezéséhez, a Muzeumkertbe. A lépcsőkön kellett állást elfoglalnunk. Egy szót sem hallottunk, egy alakot sem vehettünk ki, a szobrot is csak hátulról láthattuk, de a nap oda tüzött éppen s kaptam oly rettenetes migraine-t, hogy délután lóverseny helyett hidegborogatást raktak a fejemre. Erre a leleplezésre nagy időkig emlékezni fogok.

No, az Aranyszobor — nekem se tetszik. Másnap is, harmadnap is megnéztem, ugy apropos, hogy arra jártam. Olyan

különös helyzetben ül az öreg ur, mint a kinek a budai keserüviz az asztali itala. Toldi hatalmas legény, a czizmáját azonban nem tudta Strobl megcsinálni, a férjem fejtegette, hogy azért nem csinálta meg mert abban nehéz dolog az erőt kifejezni, mig igy saruban, a hol láthatók az izmok, könnyebb a feladat. Hja, nálunk mindent a könnyebb oldaláról fognak meg. Én azonban azt sem veszem észre, hogy Piroska hasonlitana Széchenyi Alice grófnőre. A Strobl Piroskája olyan mint egy magas c-jét kivágott vidéki operette énekesnő, tapsot várva . . .

Hagyjuk el azonban ezt a szegény szobrot s hadd beszéljek neked a Stefániauti korzókról, — de ha nincs mit! Képzeld a vasárnapi korzó legérdekesebb jellensége volt — a Sauerrel együtt kucsirozó Fenyvessy Ferencz. Miért? Biz én nem tudom, de hát ő már érdekes ember s Sauer is pompás alak volt, a hogy trémázott ott a kocsiban. Hosszu haja verte a vállát, s ugy ült ott, mint az érettségi vizsgálat előtt a rossz diák, a kit ver a lelkiismerete. Egyébiránt este a konczerten Blaha Lujza énekelt s ujra nagy sikert aratott, mintha csak Küry Klára nem is léteznék a világon. Látod, ezt tisztelem én a pesti közönségben. Nem kell előtte Blahát felfedezni.

Hanem azért ki-kijártunk a korzóra, s különösen a lóversenyek napján, nézni a kocsihajszát, ez igen kellemes volt. Szólott a katonabanda, (még magyar nótákra is rágyujtott) s mi néztünk, néztünk, embereket, lovakat, kalapokat, ruhákat, hajszineket és fodrokat, kocsikat és hajtást . . . Ez a korzó, sem sokkal több, sem sokkal kevesebb. Csakhogy most jótékony czélra néztünk — ennyi az egész.

Voltunk aztán Budán is, hogy megnézzük Jókai uj darabját, a min aztán valóban kitünően mulattunk. Eleinte kissé visszatetszett a naivitása, a hogy egymás után jönnek be, mennek ki az alakjai, de megszokja ezt is az ember, s csak a darabnak pompás jó ötletein mulat. Mert látod, van technika a Gabányi bohózatában elég. a mit a városligeti fasorban adtak, de nincsen abba egy fia ötlet se. Már ha választanom kell — hát csak inkább a Jókai pártjára állok. A két darabról el lehet mondani, hogy a Jókai darabja olyan jó, hogy kár a budai szinkörben előadni, a Gabányiéról meg, hogy olyan rossz, hogy még a városligeti szinkörbe se való.

A mult este nagy robajjal jön haza a a férjem.

— Nos, mi történt?

— Beterjesztették a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatot.

— Hát mióta érdekel ez téged? — kérdem tőle.

— Mióta? — dadogja. Hát érdekelt ez engem régóta. Képzeld, ezentul a nazarénusoknak is joguk lesz istentiszteletet tartani és vallásukat gyakorolni.

— Szent Isten — kiáltok fel — csak nem akarsz nazarénus lenni?

— Nem, de nazarénus cselédet fogadok. Annak a vallása tiltja a lopást és a korhelykedést. Most, hogy szabad ezt gyakorolnia, hát jó cseléd lesz . . .

Igen kedves Rizám, van reményünk, hogy az uj törvényjavaslat megoldja a cseléd-kérdést.

Istenem, igazán figyelmetlenség tőlem, de hidd el, akaratomon kivül történt. Téged, a szerető anyát, bizonyára az érdekel a legjobban, hogy itt van-e, s hogy van a fiad? Ah kedves Rizám, milyen szép daliás ifjú már a te Pistád! Bizonyára ő nyeri el az első dijat a tornaversenyen. A férjem szerzett két jegyet a budai honvédszobor leleplezésére, de nem megyek oda, inkább a fiad diadalában akarok gyönyörködni. Pompás gondolata is az Berzeviczy Albertnek, hogy felhozta ezt a sok virgoncz gyereket a fővárosba, tornaversenyre. Mint egy-egy görög athléta, olyan büszkén járják be a várost, diadaluk helyét, s Pistádat bizony mindenütt megbámulják. Helyre jogász gyerek lesz!

De most sietek, hogy elfoglaljam helyemet a tribünön, mert a virág kocsikorzó nemsokára megkezdődik s már csak mitmacholom ezt is. Nem találok ugyan nagy élvezetet benne, ezt előre sejtem, de hát ha a sors már ugy rendelte ki, hogy pesti aszszony legyek. . .

Irigyellek a nyugodalmas életedért kedves Rizám,

igaz barátnőd Hermin.

A másolat hiteléül: *Lazzaroni.*

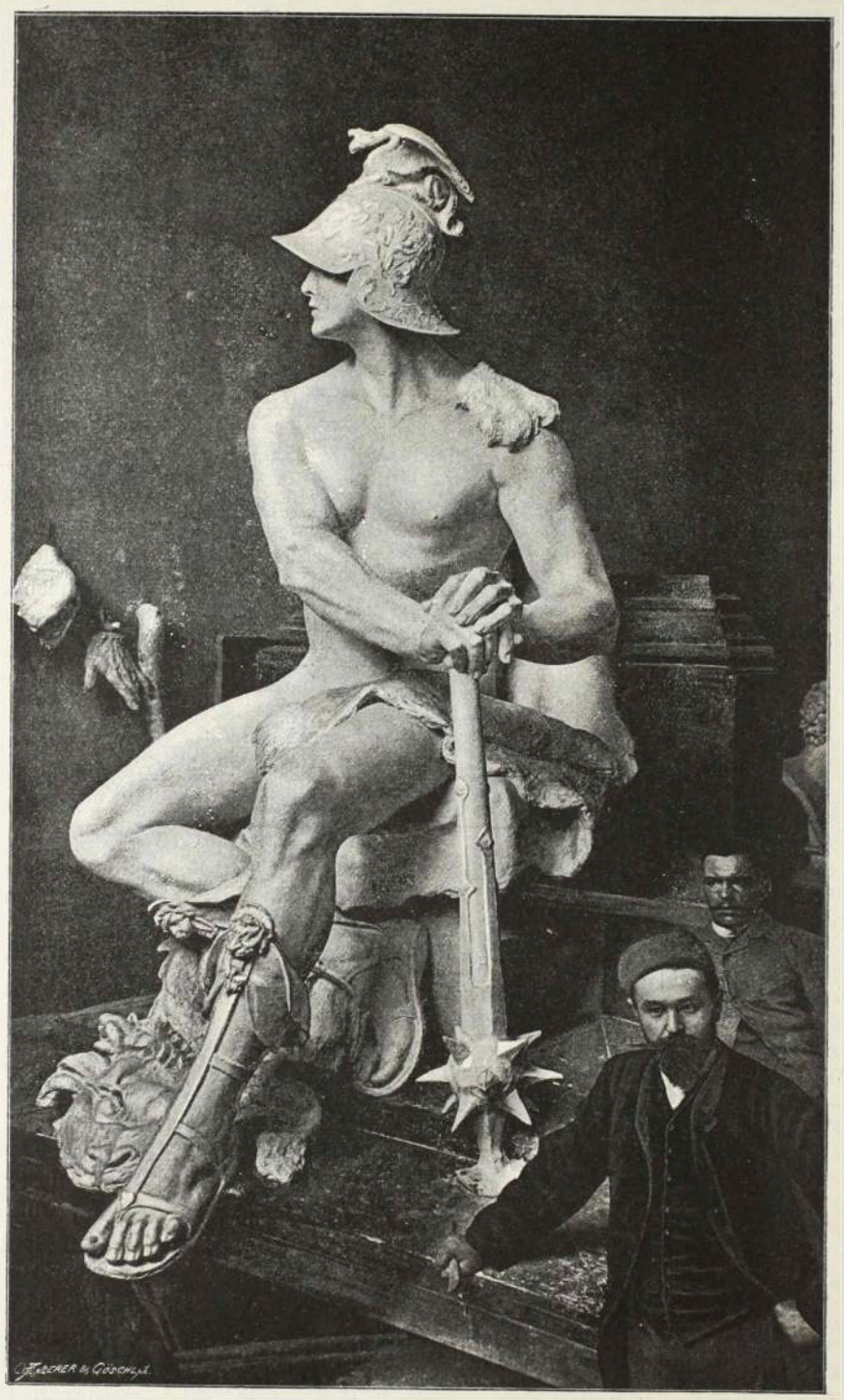

ZALA GYÖRGY MŰTERMÉBEN.

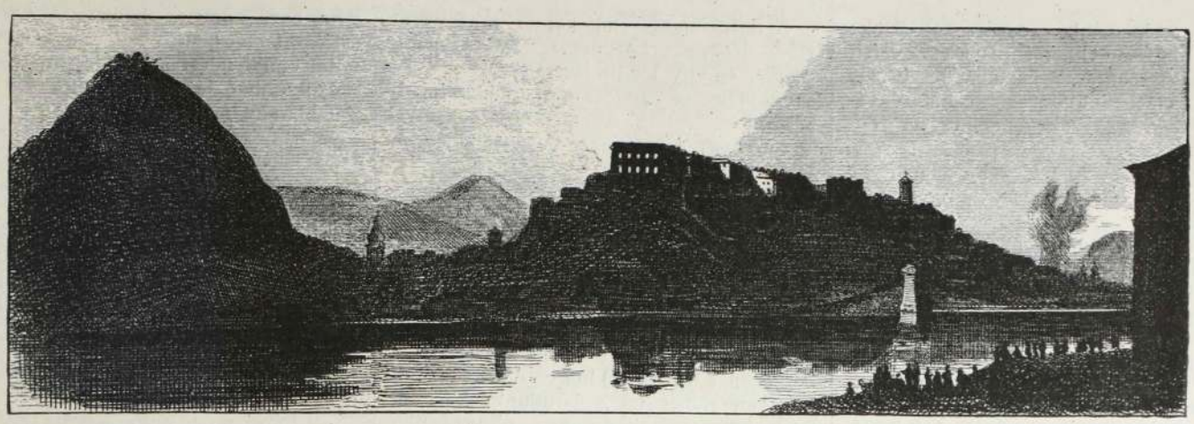

BUDAVÁR LÁNGBAN (1849).

PÜNKÖSD.

— GREIF. —

Pünkösd, örömnek napja,
Ma csak rólad dalol
A vadvirágos erdő
S az elhagyott zugoly.
Köröskörül bokorbul
Madárdal szól feléd,
Víg karban zengedezve
Pünkösd jövetelét.

Liljom, szegfű s a rózsa
Fonnak neked füzért,
A hervadásnak ujja
Hozzájuk még nem ért.
Szellő szárnyán száll hozzád
Az édes illat-ár,
Pedig kalászos rét közt
Közelg a forró nyár.

Gyönyörrel hallgatózva,
Varázslat közepett
Csodálod elmerülve
A szentelt ünnepet.
Fülemilének hangja
Rezeg a föld felett
S elandalogva hallgat
A mindenség veled.

Feleki Sándor.

ÉN IS ODA VALÓ VAGYOK.

Elbeszélés.

Irta: TOLNAI LAJOS.

Egy falusias öltözetü, öreges ember ült az ablak melletti asztalnál. A tágas, diszes vendéglő nagy csillárai alatt sokan megszakitották beszélgetésüket, és kezdtek mind élénkebben oda figyelni, hogy mit beszél az az igénytelen, kopottas ösmeretlen ur.

— Ugy ismerem, mintha a leányom lett volna — kiáltá az öreges ember örömtől ragyogó arczczal.

— Na, — tolta közelebb egy csinos ifju fürtös szép fejét — ugyan?

— Ugy? Talán valami finomabb sültet tetszenék bácsi? Pinczér hozzon ide egészen jó sültet, vadat. Lesz vaddisznó?

— Vaddisznó? vaddisznó az gondolom már elfogyott, de finom, finom borjuszelet bécsiesen.

— Csak hozza. És ismerte volna urambátyám? Ah istenem megcsókolnám a lábanyomát.

— Micsoda? Csak ugy hivtuk, hogy a rigmusos Nina.

— Ah!

— De nem is volt ám akkor szép.

— Ah most elragadó.

— Csinos.

— Nagyszerü.

— Az apja volt ügyes ember. Jegyző volt, de valami sorozásokba keveredett.

— De nem volt bünös.

— Mindenki bünös aki valamibe keveredik. Nem zörög a haraszt, ha a szél nem fujja. Ha az istenhez apellálunk, az sem ér semmit, épen semmit. A világ, ha egyszer azt akarja, hogy valaki elbukjék, megsemmisüljön, gazember legyen: hát akkor kedves öcsém előbb egy bolondságot követ el, arra csinál egy nagyobb ostobaságot, hogy azt a kicsit eltakarja, akkor bemázolják, valamelyik ujságban egy ellensége derekasan meghurczolja, az emberek ráesnek, hogy volt, mint volt, mit lopott, merre ment, hol van — most már következik a többi a legszebb rendben. Fölfüggesztik —

Az ifju hallgatott is, nem is, inkább a robogó hintókat hallgatta és a vastag függöny nyiláson nézte amint egy hintólámpás gyorsan végig röpül.

Majd megint odatartotta a fejét a beszélőhöz.

— Megkezdődik a rendes perbe fogatás. Az ám a szép.

— Ah!

— A Nina apjával is az történt.

— Lefoglalják a fizetést. Ha az illetőnek szabad lakása volt: abból kitelepitik. Hah! hogy lökik ki az embert, a kutyát nem kegyetlenebbül.

Nézze öcsém, ott a szögeletben azt a familiát, azt a piros kevély embert, a ki a szakállát fésüli örökösen, nézze meg jól. Akkor az volt a főszolgabiró. Ott azt a vastag uri asszonyságot, a kinek a nyaka, füle, keze, karja tele van aranyékszerrel, az volt a főszolgabiróné. Szivtelen, gőgös egy dáma, a ki már azt se engedte meg, hogy a szerencsétlen ember a lába elé boruljon. Az a szemüveges, sáppadt arczú kisasszony meg a leányuk. Azért jött ide kisasszony társával, hogy —

— Alighanem jönnek — szökött fel a fiatal ember, élénken tekintve a bejövő ujabb vendégek felé.

— Tudom én mikor jönnek. Maradjon öcsém nyugodtan. Csak mégis szép, hogy van igazság a földön. Van. Óh még van Isten a felhők fölött. Szegény hugomat, hogy taszigálták ki egy hitvány strázsamesternéből lett jegyzőné kedvéért abból a hajlékból, a hol husz esztendőt töltöttek becsületben, tisztességben, a mely nádas putrit paradicsommá változtattak át a szorgalmukkal.

— Itt jönnek a kisasszonyok.

— Hadd jőjjenek. Várjanak, strázsáljanak. Az ő apjaik, az ő szüleik voltak a szivtelen tigrisek. Csak egyetlen egynek meg nem dobban a szive, hogy azért a szerencsétlen családért tenni kellene mégis valamit. Van-e egy garasuk, hogy odább mehessenek; egy befaló falatra valójuk. Óh öcsém, gyilkos az ember rettenetes módon, mikor valakit meg kell ennie. Persze elzüllöttek, egyik faluból mentek a másikba. Egy kicsapott embert, mint a veszett kutyát, kergetni kell, leszurni vasvillával. Azt, hogy ,mért csapták ki, volt-e rá csak egyetlen igaz ok — ki keresné! Pusztuljon! veszszen! Ezek mint azok! Hogy fel vannak öltözve, mintha nagy lakodalomra jöttek volna! Hitvány, szivtelen komédiások! De hát most divat. Ők a dicsőségből részt akarnak venni, ahhoz jussuk van. Hiszen az apjukat ők kergették a Tiszába, az anyjukat ők tették koldussá, a testvéreit ők sülyesztették oda, hogy cselédek legyenek. Nina is csak a névnapi, születésnapi, ujesztendei rigmusaival tartotta fen magát. Ugy vette magához egy társaitól elmaradt szegény színész család.

— Jönnek!

— Nem jönnek. Majd tudom én mikor jönnek. Most a Felső Szilvás küldöttségét kell meghallgatnia a «Fehér kutyá»-ban, hogy menjen be hozzájuk egy kis disztánczra. Iskolát akarnának épiteni, de hogy az ember a magáéból olyan nehezen ad, — hát úgy szeretnék összekéregetni. Ők nyomták apádat a Tiszába. Tisztességesen el se temették. Ott feküdt az árok mellett, mig Nina ki nem ásatta és becsületesen el nem temettette egy kis gyönge énekszóval. Akkor még őt se ismerte az ország. Nézd öcsém, hát nem okosodott meg az emberiség? Ilyen levelező-lapot küldött Szilvás.

«Nagyságos Karács Péternek, Budapest, Hernád-utcza 9-ik szám.» Egyik oldalán igy: Nemes emberbarát! Nagyságos hazafiu! Magasztos egyesületünk föladása az önhibájukon kivül elrongyosodott, eladósodott, nyomorba jutott szemérmes szegényeknek egy kis türhető sovány felruházása; valamely tisztességes foglalkozáshoz, általában egy-két falat ételhez juttatása. Nekünk semmit se kóstál, nekik meg jól esik. Gondolom, az adakozóknak is jól esik, ha az ország összes lapjaiban kinyomtatva olvashatják a diszes neveiket.

Ezen nyomor és elzülléstől megszabaditandó elesettek nevében, a kik különben minket ilyen munkára épen nem kértek föl, és örömestebb vennék ha mindent

titokban csinálnánk (no persze!) értök: kérjük Nagyságodat, méltóztassék levetett ruháinak az aljasát, a czafatját szétosztás és lelket emelő felruházás czéljából egyesületünknek kegyesen rendelkezésére bocsátani.

A rakomány átvevőjének számára e lap második oldalán van a nyomtatott blanketta.

Kiváló tisztelettel és hazafias kézszoritással a «Szemérmes rongyosokat felruházó társaság» Pető Márk, elnök — — — Tündér Adolf titkár.

«*A Szemérmes rongyosokat felruházó társaság*» felöltöztetése okáért hozzám intézett esedezésére tudatom, hogy megbizottjuk, a 42. sz. ócskász, levetett czafatjaim fölöslegét a mai napon illő hálálkodás mellett átvette és zsákjában elszállitotta.» No édes öcsém, hát nem halad már a vidék is? A ki eddig nem lehetett semmiféle elnök, most legalább rongyos elnök lehet, és deputációkat vezet, és országos névre tesz szert.

Mi lett volna szegény Nina apjából, ha a szilvásiak ezt a nyomorult üzérkedést előbb kezdik. Ma is élne! Már én nem lehetek ilyen rongyos, hogy valamelyik rongyos egylet erőnek-erejével ünnepélyesen meg ne vajas kenyereztessen és fel ne ruházzon valakinek az elkunyorált rongyaiba.

— Urambátyám — dadogá sáppadozó arczczal a fiatal ember, most már igazán itt a kocsi. Most szállt ki a hintóból; ismerem, gróf Edelényi Kázmér és báró Knopf emelte ki. Ugy-e bemutat bátyám? Oh ha a keztyüje csücskét bár megcsókolhatom.

A villamos fénynyel világitott nagyszerü vendéglő tágas termei megteltek a legelegánsabb uri közönséggel.

Taps, éljen harsant fel, mely frenetikus emelkedésben perczekig tartott.

Fejedelemnői alak lépett be selyemben, bársonyban, csillogó ékszerekkel, a legdisztingváltabb környezetben.

Az egykori főszolgabiró úr, ki régóta szalad a főispánságért, s erre minden lármás alkalmat felhasznál — előugrik. Felesége nyomon követi, és egyik felől fehérruhás hölgycsoport képez szárnyat, a másik felől nemes ifjak testülete sorakozik frakkban, klackban lackban, oly kemény, fehérsárgás ingelővel és oly czérnaszál vékonyságu fehér nyakkendővel, hogy a legjobb szem is csak egy kis semmiségnek látná. Holott ez a nyakkendő az egész diszöltözetben a fő.

A fejedelemnői alak komor mosolylyal előre lépeget. Lorgnettjét fél szemére csapja, és egy kis futószemlét tart kedves szülőföldje és tündér gyermekkorának képein.

Ah, hogy kelnek az édesnél édesebb visszaemlékezések!

«Mélyen tisztelt isteni művésznő, Europa büszkesége, szegény hazánk lángoszlopa, a kis igénytelen Halmos mezőváros örök disze!

Dagadó kebellel — fenkölt érzelmekkel (súgja a feleség) jelentünk meg az ország fő- és székvárosában, hogy (ha nem tudod, végezd hamar, döfi a szót a feleség, hadd beszéljen a leányunk) hogy országos ünnepeltetéseidhez mi is járuljunk. Mi voltunk, kik gyermekkorodban tenyerünkön hordoztunk; kik lángeszedet észrevettük, kik szüleidnek legjobb barátai voltunk; mi voltunk, igenis mi voltunk . . .»

«Köszönöm, meghatva, a visszaemlékezés legőszintébb érzelmeitől megrenditve, fogadom az ékes szóló honfitárs szives megemlékezését. Örömmel jöttem körükbe, hogy egy pár édes perczczel vissza álmodjam magam Halmos boldog emlékű jegyzői lakába.

— Oh most már sokkal szebb, az őszön kiépitettük, cseréptető — igen, széles kövezett folyosó — igen, két szobával megtoldattuk — igen, junius havára terveztük az emlékkő leleplezését. Meghivjuk az akadémiát, igen, a Kisfaludy-társaságot, módunkban lesz hazánk koszorus iróit látnunk. A Petőfi-társaság talán teljes számban lejön. Oh igen lejön. Csak tessék rámbizni. Igen.

— Ne locsogj már annyi ostobát — csipi karon a feleség — nem látod, hogy minden szavadat irják. Hadd beszéljen a leányunk.

— Jó, jó, pedig most tudnék már beszélni.

És félrébb oldalog az ékesszóló honfitárs — de teljes diadallal.

A pápaszemes sáppadt nagy úri kisasszony lép most elő.

Meglebbenti, mint a görbe nád, erőtlen termetét, nagy künn ülő vizes kék szemei átcsillognak az arany foglalatú pápaszemen és halk suttogó, templomi hangon kezdi: «Fenséges művésznő»!

Shakespear, Moliere, Schiller, Csiky, Rákosi, Berczik és Murai remek alakjainak ábrázolója Te, Te a mi városkánk dicsősége vagy első sorban, ártatlan bölcsőd ott rengett, első szavallataiddal babérokat ott arattál, a haza, a dicső magyar haza nagy és halhatatlan művészei közé ott emelkedtél. Ma mindenki hódolattal emliti nevedet és boldog, ha egy mosolyodban részesülhet csak.

Oh nagy művésznő, fogadd ez ezüst koszorut, mig a történelem arany koszorúval ékesitendi holló fürteidet. Ne szálljon e dús fürtökre soha a tél hava; ne keseritse el ez édes mosolyt soha a szomorú visszaemlékezés; nemes lelked ne adjon helyet ama jogos gyülöletnek, mely kebledet oly sokszor megtámadhatja, ha apáinkra gondolsz és szegény szüleid megjelennek forró könyeidben — —

— Ne tovább — sikolt fel a nagy művésznő. És zokogva zárja karjai közé a gyenge, erőtlen leányt.

— Bácsi most mutasson be, én is oda való vagyok.

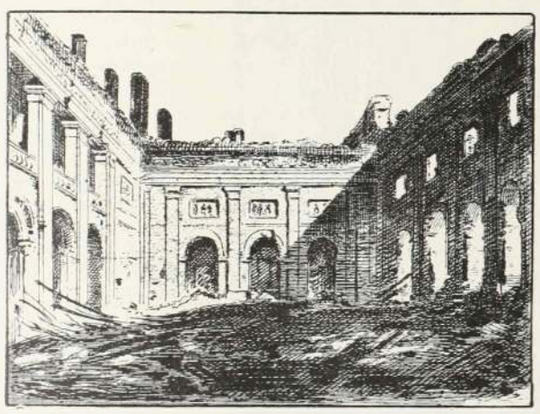

A ROMBA DÖNTÖTT KÉPVISELŐ TEREM 1849-BEN.

A LEBOMBÁZOTT LIPÓTVÁROSI TEMPLOM 1849-BEN.

HÁZI KENYÉR.

Irta: SASS EDE.

Vámos Oszkár, üres óráiban egy nagy részvénytársulat magasabb rangu hivatalnoka, még egyszer elolvasta a levelet, mely menyasszonya érkezését holnapra jelezte — és végig hanyatlott a tejfehér lámpafénynyel beragyogott diványon.

Nem tagadhatta, hogy az a szelid, de mégis hatalmas érzés, ami kéjesebb kényelmetességgel ringatta a puha, rózsás, bársonyos divánnál, egész teljességében maga a *mult*.

Előkelő otthon vette körül. Nyugodalmas, meleg szinek uralkodtak a szobában. Asztalkáján ragyogó csészében párolgott a dühösen megrumozott tea; ujjai könynyedén verték le a finom cabanos hamvát; de a tea és a szivarfüst kétségtelen modern és férfias aromája helyett aféle romantikus és gyermekes illat csapongta körül, mely, nem tagadhatta, hogy hajnalfriss szépséggel nyiló rózsakelyhekből árad felé.

Egy nagy, nagy kertből. . . . Egy hatalmas kertből, amibe három évszak van zsúfolva: a tavasz, a nyár és az ősz. A fakadó rügyekkel és bimbókkal kecsegtető tavasz, a teljes, sugárontó pompában viruló nyár és a gyümölcsös, zamatos ősz.

És három évszak járt a kertben: ezüstöződő fejjel az apa, élete delén a jó, derék mama és koratavaszi, halvány mosolyával a lány.

Szegény, fájlódó, satnya kis tavasz! . . . Olyan, mint mikor márczius virágtermő

ereje félénken bujik elő a hó alól, egy pár kivillanó hóvirágban; mint mikor márcziust félénken üdvözli egy pár csicsergő, madárdalos ág: de hóvirágra és madárdalra rátör a kegyetlen, hideg szél — még itt bolyongó emléke az eltávozott télnek — és nem engedi diadalmaskodni, sütni és dalolni a tavaszt.

Vézna kicsi leány, akit a nagyvárosból oda hoztak az irtatlan paradicsomkert kellő közepébe, hadd teljen el a természet körüle tobzódó egészségével ő is.

Ennek a kertnek az élete is csak úgy tolongott, mint valami nagy városé. Épp így iparkodott itt is minden ág érvényesülni, mint a városban az emberek. Egymáson keresztül-kasul törekedtek a szabad ég felé; egymást leszoritva, zsarnokoskodva törtek uralomra, egymástól fogták el a napsugarat, az életet. A hitvány futóka az erős fák protekcziójáť vette igénybe, úgy kúszott a derekán fölfelé! Ahogy látta az ember ezt a buján megzsufolt kertet: szinte hallani vélte a fák, az ágak, a galyak, a levelek nyüzsgő, zajos örök harczát, amint mindnyájan élni, sütkérezni vágyva törekedtek egymáson keresztül-kasul; elnyomva a gyengébbet, csenevészitő homályba szoritva a törpébbeket . . . A kert örökké küzdött a ráömlő, forró napoczeánban, mely életét még bujábbá, harczát még erőszakosabbá tette.

A kicsi leány ott bujkált, ebben a némán is zajos, mozdulatlanságában is eleven, élő sürüségben. Epret szedett volna, hahogy fáradtan nem dől hamarosan egy-egy vén tölgy moha párnájára.

Rajongva, félve, nehogy még gondolattal, nehogy még egy lehelettel is megbántsa, környezte őt a fiu.

Beszélt neki szépen. A szerelem szelid, de mégis hatalmas erejével.

Meggyógyit ez a kert. Meggyógyit az édes jó természet. És meggyógyit az én és a te szerelmed. Körülötted csupa élet. És ha szeretsz, benned is csupa élet. A boldog szerelem maga az egészség. A boldog szerelem táplálja a testet-lelket . . . A boldog szerelem parancsol a testnek: én élni, élvezni akarok, neked ebben segitségedre kell lenned. És a mi szerelmünk boldog lesz. Látod, a futóka is szerelmes a napba: a szerelem erőt ád neki, hogy fölkuszszon a fa derekára és így kérjen odafent tőle egy csókot . . .

A futóka csókot kért a naptól — de a bolondos, rajongó fiu nem mert az ő szerelmesétől.

Játszott Irénnel, a napbarnitotta, sportedzette izmos fiatal ember, mint valami piczi lánynyal, mindenféle játékot ott, abban a három évszak örömeivel teljes parkban; sőt a bátorságban egyszer annyira mentek, hogy *férj és feleséget* játszottak.

Eljátszották a jövőt.

Mindketten koszorusan mentek a templomba, a nagy tömjénes kertbe. A vőlegény koszoruját a piczi lány, a menyasszonyét a fiu fonta. Mentek, mentek szép csendesen, kéz-kézben, szótalan egymás mellett, mig elérték az oltárt, a mohapadot. Vén fa terebélye terjesztette ki feléjük a karjait, mintha megáldaná őket. Az volt a pap. A századok óta boldogan zöldelő, a természet törvényeit suttogó élő fa . . . különben egymásra se mertek nézni.

De kézszoritásuk több üdvöt adott nekik, mint másoknak a nászéjszaka, a hitvesi szerelem csókja és ölelése . . .

Azóta évek suhantak el.

És Oszkár érezte, hogy ez az érzés, ami szivében felbugygyan, midőn arra a lányra gondol, maga a föltámadó mult.

Akkor eljátszották a jövőt. Most hát eljátszák a multat . . .

*

Másnap reggel Oszkár menyasszonya elé robogott a vasuthoz. Mig kiért, több apró kellemetlenség érte. Kocsisa elkésett, azt összeszidta, szivartárczáját pedig a sietségben otthon felejtette, hát nem tudott rágyujtani az uton.

Ébbeli boszuságai közben mégis időt szakithatott magának, hogy nyugodt megállapodással gondoljon rá, hogy hát el fogja venni azt a lányt, akivel abban a szép kertben átpajkoskodott egy nyarat.

Kocsija zörgése tulhangozta a város lármáját, szemével vélte csak hallani a zajt, amit a poezistipró utczák csapnak . . . A nappal józansága vette körül. Az emberben két ember él: egy nappali és egy éjszakai. Oszkár most a nappali volt.

Azóta a nyár óta nem is találkoztak. Minek is? Szülőik tudták, hogy ők szerették akkor egymást. Hát «rendbehozták» a dolgot.

Valjon megváltozott-e azóta? Akkor olyan volt minden tekintete, mint valami felé rajongó imádság . . . Ej, de az mégis átkozott dolog, hogy ő a szivartáczáját honn feledte és most nem tud rágyujtani! . . .

Denikve, nem érkezett meg a vonat berobogásakor. Már akkor az érkezés zajos zürzavara forgatta föl a pályaház előtti tért, pakkok alatt görnyedező, pakkok nélkül ajánlkozó hordáraival, ujoncz utazók kapkodásával, akik mindig azért késnek el, mert mindig őrülten sietnek. S denikve, ő elhalasztotta a bizonyára bájos képet, midőn menyasszonya a kupé ajtajában kilibben — persze, hogy az ő karjai közé.

Menyasszonya egy hintó előtt állott, egész légió hordárt dirigálva nagy perpatvarral, hogy és mikép rendezzék el a különböző skatulyákat. Egyet az utazás tönkre horpasztott. Valami drága kincs lehetett benne, mert menyasszonya szivében ez a keserüség elnyomta az örömet, hogy vőlegényével találkozik.

Oszkár meglepetve tekintett rá. Hol az egykori beteges kis tavasz? Ime kövéres arczán rustikus barnapirossággal, gömbölyü, szinte vaskos, halcsontba nem is préselt idomaival a kezdődő *nyár*.

A nyár, melynek egész magaviselete, minden szava teljes nyugodt öntudatával látszik birni annak, hogy ő belépett a gyümölcshozás korába és hivatásához képest abban is *akar* élni.

Egymás mellett ültek a kocsiban és beszéltek jövendő életükről. Oszkárnak jó jövedelme van. Évi 3000 forint. Ahhoz járul a leány hozományának évi kamata 1000 forint. Boldogságuk biztositva. Kényelmes otthont rendeznek be, bűbájos fészket. A leánynak van egy ismerős butorkereskedője, az gyári áron ad majd mindent.

És Oszkár ugy érezte, hogy az érzés, a mi most eltölti, a *jelen*.

Nem a mult, melynek fülében csengett a szava, a pintyőke verésen át: a szerelem az, a mi testet-lelket táplál.

A leány vagyonos, kényelmes, nyájas otthont fog teremteni számára. Ez táplál. A leány lelke józan, okos, tud a vagyonnal bánni és azt gyarapitani. Ez táplál. S a lány teste kivánatos, csinos, fiatalsága otthon marasztaló, otthonát megkedveltető. Ez táplál. A leány szerelme nyugodt, izgalommentes kényelmes boldogság lesz. Ez táplál.

És szépen elhatározta, hogy fölszeli a boldogság tiszta, egészséges barna házi kenyerét, mely nélkülöz ugyan minden különösebb, izgatóbb zamatot és delikatesszt — de táplál.

Az embernek kenyérből kell élnie.

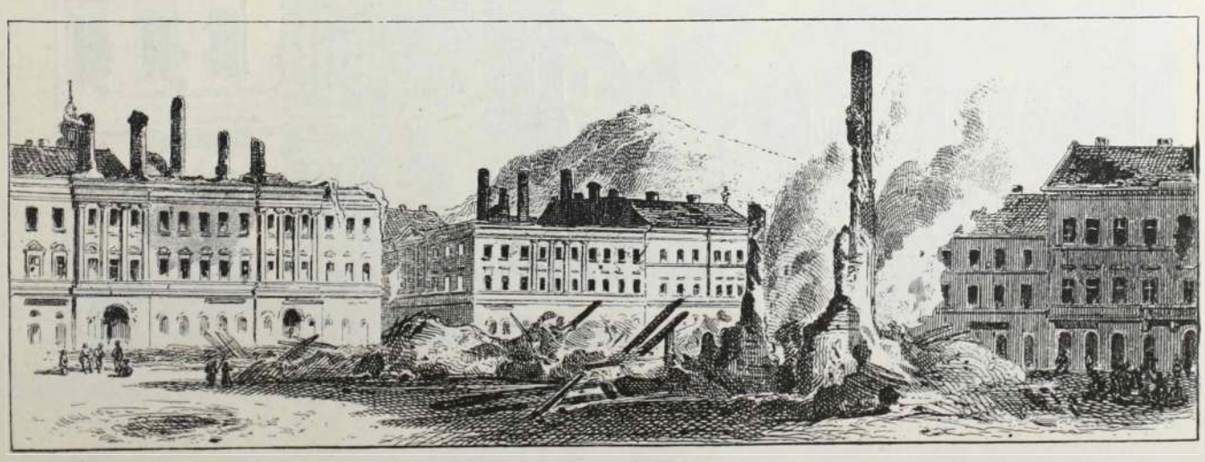

A NÉMET SZINHÁZ AZ UJ PIACZON AZ 1849-IKI BOMBÁZÁS UTÁN.

BUDAPEST AZ 1849-IKI OSTROM UTÁN.

KÉPVISELŐHÁZ KÜLSEJE.

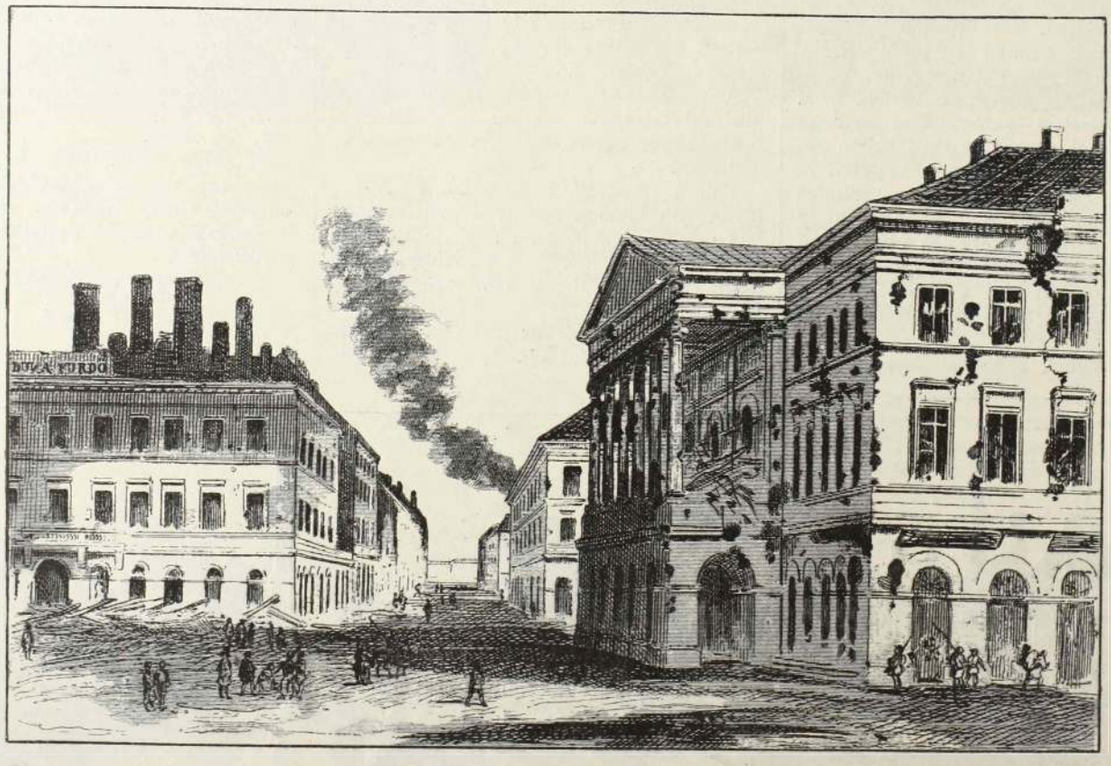

KERESKEDELMI CSARNOK.

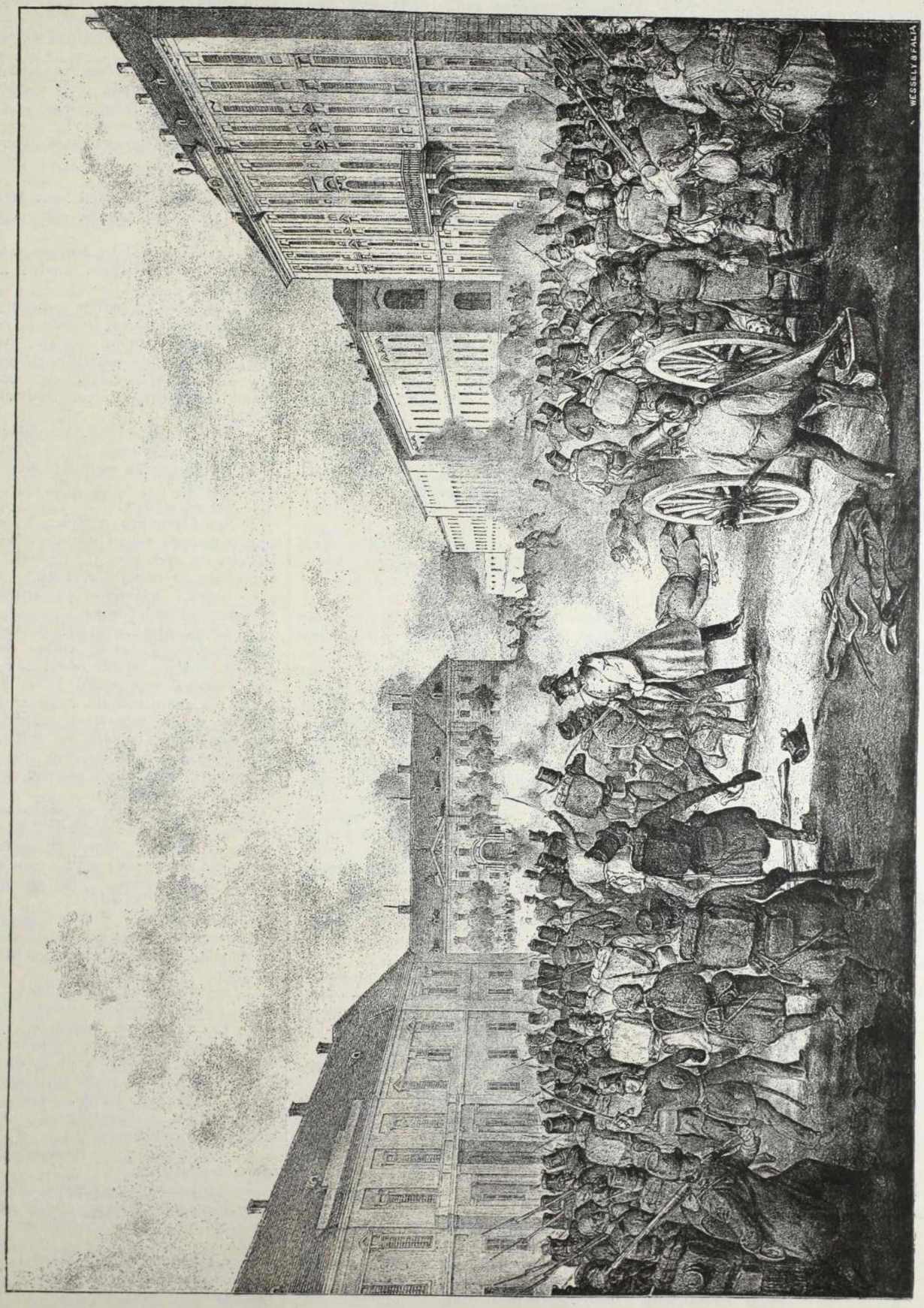

A HONVÉDEK GYŐZELME BUDAVÁRÁBAN. (Hentzi halála.) 1849. május 21-én.

HAMIS BÁLVANY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (10)

— Úgy is legyen, úgy is akarom! Tibor, szeretlek, s ha te el tudnál hagyni, én boldogtalan volnék. Bírni akarlak, érted Tibor, enyémnek kell lenned!

— Tied akarok lenni örökre!

Leontin leveleit Tibor meghitt inasa, mindennap áthozta Boronkáról Hidvéghre; a leveleket Evelin bontotta fel, és ő olvasta fel Tibornak.

Csupa szerelem, csupa érzés volt minden levél; Leontin bele öntötte szive minden érzelmét e levelekbe; meginditóan tudott irni; leirta mily nagyon szereti Tibort, mennyit szenved, hogy vágyódik utána! Leirta, hogy boldog, ha csak férje oldala mellett lehet, hogy bármint is bánják vele, ő szeretni fogja férjét mindig. Kéri Tibort, hogy legyen hozzá szivélyesebb, legyen vele szemben engedékeny s családias, hisz felesége, s tegye félre a nagy urak e szokásait. Elpanaszolta neki, hogy reményeiben mint csalódott; hogy mint képzelte ő leány korában a házaséletet, s hogy mily keservesek voltak első napjai.

Evelin nevetve, gunyolódva olvasta fel a leveleket, de bent lelkében mindegyik egy tördöfés volt. Tibor a pamlagra dőlve, bizonyos áhitattal hallgatta végig, s néha olyan különös hangulatba esett; sajnálta ezt az ártatlan teremtést; panaszai, boldogtalansága egészen szivéig hatoltak, de csakhamar elfelejtette.

Evelin egy izben észre is vette Tiboron e megindulást.

— Nos Tibor, mit felelsz e levelekre? Te is szerelmes levelet fogsz irni? Természetes, ez igy illik!

— Ne légy kegyetlen Evelin! Ne üzzél gunyt egy szerencsétlen asszony sorsából! Én szánni tudom őt!

— Szánni? Hiszen megkönyörülhetsz rajta! Menj! Vesd magad karjai közé, szeresd meg . . . hiszen mit neked az én szerelmem!

— Evelin, hát örökké fog már kisérteni ez az ingerkedés?

— Látom vesztemet! Lassan, lassan el fogsz hidegülni irántam s elhagysz!

— Soha!

— Isten is óvjon tőle!

— Ne tarts ettől Evelin!

— Egy férfi aki szeret, az más nővel nem törődik, még akkor sem, ha a — neje! S te mily nagyon sajnálkozol!

— Hiszen van szivem!

— De ez az enyém, vagy pedig a nődé!

— A tied, Evelinem!

— Akkor félre e kislelkü ellágyulással! Férfi vagy! A te nőd nem szeret téged, s hogy te nem viszonozod ezt a mesterkélt rokonszenvét képmutatással, hanem őszinte vagy hozzá, ez higyjed el, nem fogja nődet tönkretenni.

Tibor egészen Evelinnek adta magát ujra. Nejére ideje sem volt gondolni. Leontin pedig szüntelen csak ő reá gondolt. Egész lényét eltöltötte szerelme, s most, hogy férjétől távol kellett élnie, érezte csak, mily melegen szereti őt. A napok lassan, unalomban töltek el. Még a leveleket is epedve várta, pedig azok gyéren jöttek. Már hetek multak el s ő hiába várta férjét, hiába várta a remélt meglepetést. Ekkor ismét elgondolta, hogy férje mint képes ily hosszu időn át neje nélkül élni; nem látogatja meg. Majd ismét arra gondolt, hogy férje nem is féltékeny, még csak ennyire sem törődik nejével. Kétségbe kezdett esni, hivta leveleiben Tibort, s mikor tovább nem birta, elhatározta, hogy haza utazik.

Az elhatározást gyors tett követte. A nagy utat egyedül tette meg. Az utazás neki egy végtelenség volt, mert nem birta már kivárni, hogy férjét ismét láthassa. Lázasan érkezett haza este felé. Lélekszakadtából futott férje szobájába s örült a meglepetésnek, mit férjének fog szerezni.

— S a mikor berohant férje szobájába, azt üresen találta. Végig futotta az összes termeket, egy lelket sem talált, végre magához hivatta a szobaleányt.

— A méltóságos ur?

— Nincs itthon, méltóságos asszony!

— Hol van?

— Nem mondta meg!

— Talán elutazott valahová?

— Azt sem tudjuk méltóságos asszony.

Leontin kikérdezett minden kocsist, szakácsnét és inast, senkisem tudott hirt mondani férjéről.

Visszavonult szobájába s első perczre azt kezdte hinni, hogy férje elutazott ő hozzá Osztendében. Ha igy volna! Szárnyakon szeretett volna utána repülni!

Este lett, késő lett, Tibor nem érkezett haza.

Az éjszakát nyugtalanul töltötte. Minden neszre felrezzent, Tibort vélte jönni. Csakhogy Tibor még másnapra sem érkezett meg.

Nem tudott mihez fogni. Már be akart menni Pestre, őt itt felkeresni, de a beküldött inas ott sem lelte meg.

Másnapra végre megjött. Leontin az ablakból látta, a mint négyes fogata porfelleget vert fel; elejébe futott s az országuton találkoztak. Tibor majd kiejtette a gyeplőt kezéből, mikor nejét megpillantotta. El sem akarta magának hinni. Megállította a fogatot, leszállt, átölelte nejét, de nem volt ez az a viszontlátás, a melyet Leontin remélt. A régi hidegség, a régi közöny. Az utat a kastélyig gyalog tették meg.

Leontin belekapaszkodott férje karjába s mikor hazaértek, még egyszer reá borult.

— Csakhogy újra látom édes férjecském, — enyelgett Leontin.

— Miért jött már haza?

— Nem birtam már nélküle meglenni! Napról-napra vártam, hogy meglep látogatásával, de hiába; nem jött, — vágyódtam utána, hát jöttem én.

— S ezt nem tette helyesen!

— S ön talán helyesen tette, hogy engem meg se látogatott? Hát ez igy van rendjén? Hogy egy fiatal férj, nehány nappal az esküvő után ne is vágyódjék neje után? Hogy képes legyen nejét négy heti vergődésben és vágyódásban hagyni!

— Mi akar ez lenni? Talán szemrehányás?

— Épen nem! Csak nem veszi zokon, hogy vágyódni mertem férjem után?

— Nem; — de tudnia kellett volna, mivel tartozik önmagának. Ön üdülni ment, önnek szüksége volt két hónapi fürdőzésre.

— De ha nem tudtam tovább férjem nélkül lenni.

— Ez ismét illetlen dolog! Nálunk, a mi körünkben kell tudni uralkodni az érzelmeken. Nálunk a szerelem nem érdem! De legkevésbbé szoktuk mi ezt vásárra vinni!

— Tibor, mit jelentsen ez?

— Csak azt, hogy először az ildomosság, azután az érzelgés!

— Ez hát az a hőn óhajtott viszontlátás, amely után én hetek óta vágyódom? Ezért szakitottam félbe a kurát?

— Én nem tanácsoltam!

— Talán kellemetlenséget szereztem önnek!

— Azt nem!

— Egy férj, aki szereti nejét, nem igy beszél, s nem igy fogadja nejét négy heti távollét után!

— Ej hagyjunk fel e folytonos szeretkezéssel; ne indokoljunk mindent a szerelemmel!

— Úgy? hát ez terhére van önnek?

— Nem, de nálunk nincsen helyén!

— Tibor! nálunk nincsen helyén? Miért? Hát mi nem szeretjük egymást?

— Azt nem mondom, de szerelmet akarni mesterkélni, ez ép oly unalmas, mint czéltalan!

— Tibor! mesterkélni! Mit jelent ez? Hát ennyire vagyunk?

— Ne hitegessük egymást, hanem legyünk nyiltak!

— Én az voltam!

— Nem! Szerelem az olyan zöld valami, azután nincsen abban semmi előkelőség. Modern emberek nem szerelmesek! A mi körünkben ez olyan pórias izü.

— S ön e tekintetben is arisztokrata nőt akar belőlem faragni?

— Értsük meg egymást! A házasság nem szerelem! Lehet az ember elégedett enélkül is. Hány ember nősül meg s egészen különválva él nejétől! Ebben nincsen semmi sik. Nem hallotta, hogy ez a gróf itt lakik, a neje meg amott, s azért békés házasfelek. Nem hallotta ön, hogy ez a mágnás a telet Párisban tölti, neje meg Nizzában s azért mégis szeretik egymást. Ez nagyúri szokás!

— A mit ön mond, az egyenesen rettenetes. A férj külön éljen nejétől? Mi hát akkor a házasság? Abban áll csak, hogy azt a perczet, a mely alatt a pap áldását osztja, együtt vannak? Vagy abban, hogy a nő férje nevét viseli?

— Nem, de nem is abban, hogy a férj folytonosan a szoknya körül lebzsel, s a nő mindig szerelmi ömlengéseivel halmozza el férjét!

— Rettenetes dolgokat hallok! S ha a férj s feleség szeretik egymást?

— Ez a szerelem, higyje el, nem létező hipotézis manapság! A házasság mind konveniencz-házasság. Nem az égben kötik, hanem az apai irodában, vagy a közvetitő hivatalban. Érdek, hiúság, vagy nagyravágyás a házasságok indító oka, nem pedig szerelem!

— Tibor, hát a mi házasságunk oka nem szerelem volt?

— Kérdezze meg azt önmagától?

— Magamtól? Magamról tudom, hogy én szerettem önt s csakis ezért lettem neje!

— Hagyjuk el a képmutatást!

— Miféle képmutatást? Magyarázzuk ki hát egymást végre!

— Nos hát jobb is lesz. A szerelmi enyelgés csak szerelmes embereknek áll jól, nekünk nem!

— Szent isten!

— Semmi ellágyulás! Kérdezze önmagától s feleljen meg!

— Igen én azért lettem neje . . .

— Mert grófné akart lenni!

Tibor ezt elhatározással mondta ki, s mintha azt akarta volna utána még mondani: ime most kimondtam, még hosszasan feleségére nézett; azután az ablak mellé állt s fütyörészve nézett ki.

Leontin alig birta leküzdeni felindulását. Mintha a föld is forogna vele, szédülni kezdett, gondolatait nem birta tisztázni, és mintha egyszerre egy egészen uj kép, egy új élet támadt volna fel, összezavarodott, egyszerre akart volna mindent kimagyarázni, de nem tudott semmit se mondani.

Egy megvető pillantása volt csak férje részére.

Most hát már kiábrándult. Most látta hát tisztán helyzetét. Most megtalálta a rejtély kulcsát, miért viselkedett vele férje oly hidegen. Szomorú valóra ébredt rózsás álmaiból. Szeretett volna egy csapásra mindent meg nem történtté tenni. Haját tudta volna tépni, hogy vak volt, hogy ilyen meggondolatlanul ily veszedelembe dobta magát.

A leányos ész! Ha ő akkor mai szemével látja az emberét, s a mai eszével mérlegeli az eseményeket! De igy, mit volt tennie? Semmi, beletörni magát helyzetébe és eltürni kemény sorsát.

— Ön szavaival örökre szétrombolta életemet! Tönkre tett egy fiatal lelket; ezt nem érdemeltem meg öntől! Legalább okot erre nem adtam! Nem akarom nézeteit s meggyőződéseit halomra dönteni, de ha már addig vagyunk, értsük meg egymást teljesen. Nem tudta ön azt menyegzőnk előtt is, hogy én csak nagyravágyásból kivánok az ön neje lenni?

— Tudtam?

— S nem félt az Istentől, megengedte-e lelkiismerete, hogy mégis nőül vett? Miféle ember ön akkor? S ha tudta, van-e joga ezt szememre vetni?

— Ezt nem is teszem!

— De hát, hogy tudott akkor nőül venni!

— Olyan házasság volt, amilyet ezer esetben kilenczszázkilenczvenkilenczet kötnek. Modern házasság! De ne felejtse el, hogy az ön atyja ajánlotta fel e házasságot!

— Atyám?

— Igen Asztalos úr; s hogy lássa mennyire nyilt vagyok, elmondom a történetet is. Pénzzavarban voltam; atyjához fordultam, s azt mondá, hogy e pénzzavarból csak egy házasság ment ki, s a mikor megkérdeztem tőle, hogy hol akad ilyen lány, azt felelte: az én házamban!

Leontin alig birt lábain állni. Az izgalomtól reszketett, dühében fogait vicsorgatta, s lélegzetétől melle hangosan pihegett.

Tibor mindezt nyugalommal nézte végig.

— Igaza van gróf ur! Atyám eladott; azaz nem; az ön czímerét jó pénzen megvásárolta részemre, s ön jó pénzért eladta önmagát is. Ön pénzem után áhitozott, én meg neve után vágytam; nemde? Hiszen ez egyenlő üzlet volt, quittek vagyunk:

— Ez az epés hang teljesen felesleges! De lássa be azt, hogy ilyen házzasságnál szerelmet játszani nincs helyén! Hiszen mi urak vagyunk, fogunk élni nagyuri módra!

— Most hát megértettem teljesen! Mi nem egymást akartuk, hanem a pénzt, meg a koronát! Ezt megkapta. Önnek van pénze, nekem van koronám. Most hát egymáshoz semmi közünk. Fogunk élni mint férj és feleséghez illik — távol egymástól; ön az éjszaki, én a déli jegestengerben nemde? Nos eddig nem tudtam volna, mert szerettem önt, szerettem önt lelkem egész melegével, szivem egész szenvedélyével, vágyódtam ön után; de most megtanított reá, mint kell egy férjet megvetni, akit tisztelünk! Megtanitott reá, hogy mire képes egy férfi pénzért! Oh ne is aggódjék, nem leszek többet terhére! Nem fogom magamat nyakába kötni; most már ne tartson tőle, hogy alkalmatlankodni fogok önnek! Eddig szerettem önt, vágytam ön után, most gyülölöm, hát kerülni fogom!

Minden ajánlás nélkül kisietett s szobájába zárkozott; itt a szőnyegre dobta magát és arczra feküdve, szemeit a kezeibe rejtve hangosan fuldokolva zokogott, mint egy gyermek.

Nagyon boldogtalannak érezte magát; aki ugy szeretett, s aki szeretve akarta magát tudni, ime igy ábrándult ki, ő, aki alig ismerte az életet, csakis derüs oldaláról, ime most ennyire csalódott; a szivét akarta kitépni, amelyik igy szeretni tudott, s a szemeit akarta kikaparni önkezével, amelyek szépnek látták őt. Undorodott férje előtt! Oly alacsonynak, oly nyomorult kalmár léleknek tartotta őt! De azt még kevésbbé tudta megbocsájtani, hogy férje nejéről is azt hitte, hogy nem szerelem, hanem nagyravágyás vezérelte. Ezt nem birta elfájlalni. Lehullott szeméről az a rózsaszinü fátyol, a melyen át oly gyönyörünek látta a házaséletet. Kezeit tördelte, ha sorsára gondolt, hozzá kötve lenni egy emberhez, a ki őt nem szereti, a ki pénze miatt ily szerencsétlenné tudta őt tenni. Mit kezdjen el? Nyilvános botránytól őrizkedett. Megnyerje férjét? Erre nem képes, mert hiszen gyülöli. Egy asszony, a ki szereti férjét, s mellőzve látja, hogy férje nem méltatja szépségét, az jobban haragszik férjére, mintha megcsalja. A mikor az asszony a saját férjét akarja meghóditani s ily kudarczot vall, mikor a férje ily közönyt árul el, s igy meggyalázza nejét, akkor a szerelem féktelen gyülöletté fajul. A megsértett női büszkeség s a lealacsonyitott asszonyi méltóság utálattal töltik el még a szerető női szivet is!

Daczoljon férjével? Mikép? Hiszen Tibor nem is akar érintkezni nejével? Kétségbeesetten tépelődött Leontin.

Oda állott a tükör elé s megkérdezte a tükörtől, hogy hát olyan rút-e? S a tükör azt felelte: szép vagy! bájos vagy! Orczád igéző, termeted ingerlő, szemeid megnyerők, ajkaid csókra termettek!

Szerette volna megkérdezni azt is, hogy miért nem szeret hát a férjem? De erre a tükör már nem tudott válaszolni!

S oda állott Tibor, nagy arczképe elé, s megkérdezte ettől.

— Miért nem szeretsz? Mily kimondhatatlanul boldogok volnánk. Szeretlek, lánggal, hévvel, odaadó hű hitvesed volnék, érted élnék, te volnál minden örömem! Tudnék rabszolgád lenni, csak egyet kérnék tőled! szeress! S te feldúltad egész életemet! Miért utálsz? Miért kerülsz? Miért nem szeretsz? Vétettem valamit? hiszen szeretlek! Nem vagyok elég nagyúri? Nem vagyok elég művelt? Vagy nem is tudsz szeretni? Vagy mást szeretsz?

Vadul a képnek rontva azt két kezével görcsösen összeszoritotta és dühösen feje fölé emelve, hozzája tekintett fel. S rázta, rázta idegesen.

— Felelj, akarom, hogy felelj! Ugy-e mást szeretsz, ugy-e van szeretőd?

Ah talán . . . igen ő . . . az a nyomorult teremtés . . . ő, a régi, a szinésznő. — Ma is őt szereted, ennél töltöd napjaid . . . ezért nem kellek neked, te nyomorult . . .

A képet teljes erejéből a földhöz csapta, hogy üvegje ezer darabra tört, azután maga egyet sikoltott s eszméletlenül dült a kép fölé. A felindulás erőt vett rajta: elájult. S a mint teste egész súlyával az összetört cserepek fölé esett, arczát több helyen fölmetszte, úgy hogy a vér kezdett folyni arczából.

A sikoltásra s a robajra besietett a komorna s megijedve látta úrnőjét eszméletlenül a padlón feküdni; mikor a kifolyó vért is megpillantá, megijedve futott a grófhoz. Tibor épen útra készült, a mikor a komorna lelkendezve kiáltá be:

— Méltóságos úr! a méltóságos asszony megölte magát!

Tibor megingott. Hideg verejték borította el arczát s első gondolata az volt: én öltem meg a szegényt.

Átfutott neje szobájába s a vére is hüledezni kezdett a látványra.

Felesége arcza épen az ő képe fölé borult s körös-körül vérfoltok tüntek szemébe.

— Orvosért, fogassatok, siessetek.

Lehajolt melléje, megfogta neje kezét s örömmel vette észre, hogy még lélegzik. Hideg vizzel locsolta meg arczát, s felemelte; Leontin ébredezni kezdett, fejét férje vállára hajtva, annak karjai között érezte magát. Boldog volt. Tibor gyöngéden a pamlagra fektette őt; komornája levetkőztette, ágyba tették és a sebekre hideg borogatást raktak.

Leontin egész kikelt szinéből.

Sápadt volt; szemei alatt mély karikák keletkeztek! ajkai kékek lettek, s szemei zavaros fényben ragyogtak. Egész elalélt. Gyönge volt, nem tudta mi történt vele, az egész úgy tünt fel előtte, mintegy álom! De azért folyton férjére nézett, a ki ott ült ágya mellett.

Tibor sejtette az egész baj okát.

Óhajtotta, hogy tudtára adja nejének, hogy ez nem a szerelmi házasságok szerelmeskedő viszonya lesz; s fel akarta világositani arról is, hogy ők nem fognak valami gyöngéd házas-életet élni. Kinos volt ezt elárulni az ő részére is, s örült rajta, hogy átesett e nehéz feladatán. Most már szabadnak vélte magát! Tudta jól, mit tesz e lépéssel. Tudta, hogy vérig megsérti nejét, de hiszen épen elidegeniteni őt, ez volt czélja, hogy igy szabadon élhesse világát Evelinnel.

Mikor azonban nejét ott látta eszméletlenül a földön, akkor megindult fölötte, s hogy képét is mellette látta, tisztában volt, hogy feleségét az ő közönye birta enynyire felháboritani. Most vetette föl először a kérdést: szereti-e őt felesége? Igazán ezért lett-e neje, s a szeretet keserve vitte őt egészen az ájulásig? Vagy pedig a megsértett női hiúság volt-e csak, a düh, s a harag?

Azt a virító szép arczot haloványan látta ott feküdni az ágyban, teljesen elvesztette szinét; mintha megtört volna teljesen, oly bágyadt volt tekintete, a melyet mindig férjére szegezett. (Folyt. köv.)

PETRŐCZI PANNA.

A csorda jött a legelőről. Elől csinos, tarka üszők, utánnok az élemedettebb asszonyságok, olykor nagyokat bőgve, és hátul a karikás orru vén bika épp oly mogorván bámul utánnam, mint régen, mikor annyit bosszantottuk Palival. . . . Egy-egy vén oláh megemeli süvegét, a mint végig hajtok a poros úton. Hosszú távollét után mindenen megcsodálkozik az ember; hogy az út most is olyan poros, hogy az oláhok épp oly piszkosak, a libák még mindig fehérek és gágognak, a repedezett templom bolthajtásából még el nem pusztultak a fecske-fészkek. Minden a régi. Az alacsony, fehér házikó is, zöld redőnyeivel, vadszőlős tornáczával.

— Hej, Marczi bácsi!

Nagy lassan totyogott elő s nyitotta fel a kaput. Meg se volt lepve. Nagyokat szortyogott a pipájából, mert nem szelelt jól.

— No, Marczi bácsi, tán meg sem ösmer . . . a Gyuri urfi. . . .

— A Gyurka! . . . dörmögött és nagyot pislogott.

— Hát hogy vannak ide haza? A Jutka? Mért nem jön a Jutka?

— A Jutka? — dünnyögte. — Elmene.

— Hát az öreg dada?

— Meghalt.

Monoton hangon mondta. Némán tekintettem körül. Az istálló be volt omolva, az udvar gyöppel, gazzal benőve. Bizony, régóta nem láttam a vén akáczokat. A tört virágcserepek, az ajtófélen függő Szent-György-kép szemrehányólag néztek reám... Az ajtó is olyan nehezen nyilt; recsegett, csikorgott. Előtte feküdt a vén komondor. Nyájasan szóltam hozzá, de nem mozdult, csak szürke, hályogos szemeit meresztő rám és nyöszörgött . . . . Minek fölverni a nyugvókat? Mi keresni valód itten? A Quartier Latin kaczagó grizettei, a bohémek ragyogó sziporkái, a boulevardok színes kaleidoskopja? . . . Vigyázz, nehogy fölverd a port. Vagy igaz, lehet már . . . Nincs, a ki megfeddene érte . . . A vén Károlyi-biblia sárga pergamenjén ott hever a széles pápaszem, a mint utolszor kiesett kezéből . . .

Fojtott a levegő, hogy kisiettem.

— Marczi bácsi, hol a kamrakulcs?

A fővárosi ember korgó gyomorral nem szeret érzelegni.

A vén béres gyanus szemekkel nézett rám.

— Hát akkor én mit eszek?

Elösmertem, hogy a logika kifogástalan. Aztán meg eszembe jutott, nem kell nekem se kamra, se korcsma, ott van a kert, mint hajdanában. . . .

Az elvadult sövényt, mely idegen szemek elől titkolta a rozzant ajtót, félrehárítottam . . . . A hazatért királyfi, keresvén az álmok birodalmában csipkerózsát. . . .

Langyos, illatos szellő csapott meg a fölül kiégett lombok hűs belsőjéből. Keresztül-kasul gabalyodott bozót a gondos virágágyak helyén. A vadrózsa és szeder tüskéi elölték a gyöngéd liliomokat; bódító jázmin-illat szárnyalt a légben s a félénk vadvirágokon kábult és holt lepkék hevertek. Nem hallatszott egy fütty, egy döngés; csak olykor rövid sóhajok, mint a gyönyörben elfulladt szerelmes hörgése.

Valóban, mintha minden mély álomban volna. A málna- és pöszméte-bokrok leperzselt gyümölcse; az elvadult lugas hosszú, leomló hajtásai; aztán mögötte az apró dombok, egy, kettő, három. . . . Egybekúszálódtak rajtok a virágok, hogy alig lehet megkülönböztetni. . . . Az irást sem igen lehet olvasni: «Mama.» . . . A másikon: «Nagyanya.» . . . . A harmadikat már nem láttam. Odaborultam és sírtam. . . .

Soká hevertem ott, s mikor fölkeltem, meg voltam könnyebbülve.

A napsugár oly szépen nevetett át a zöld lombon, s patakcsergést hallottam.

Térden kúsztam a vadvirágok közt le a csermelyhez. Eszembe jutott a papircsónak, vajjon ott van-e még a sziklarepedésben? . . . Hiába keresem a fűzfasípot is . . . hátha valaki visszadaloina?

Az a szürkés fekete ódon kastély a tuloldalon nem felel semmit. De sokkal is büszkébb vagyok, semmint hogy kérdjem. A Petrőczi kúria lenézi az elhagyott szomszédházat . . . Tisztán ugyan már nem emlékszem, csak egy pár nagy kék szemre . . . meg Palira, kivel a bikát bosszantottuk, de ki otthon szidást kapott, ha megtudták, hogy velem volt . . . s a méltóságos asszony hármas tokájára, a mit le akartam nyúzni, hogy nem köszönt vissza az anyámnak.

— Egészen elkeseredve vagdostam szét a nádat, s nem gondolkozva a mandátum és tilinkózás inkompatibilitásán, meglékeltem műértő szabatossággal és belefúttam . . .

Olyan hang tört elő, mint csak egy lóvasuti kocsis tülkéből . . .

És utánna a túloldali bozotból dévaj kaczagás . . . ugy rémlett, mintha fehér kötény mozogna a sűrűben és nagy kék szemek . . .

Elhajítottam a sípot s azzal keresztül a patakra dőlt palánkon. A másik pillanatban karjaimban feküdt . . . magam sem tudom, hogy került oda . . . olyan hirtelen, szinte véletlen pottyant keblemre a sűrűből, mikor keresztülcsörtettem. De annyi bizonyos, hogy csinos volt, fitos kis orr és nagy kék szemek.

— Kisasszony . . . Pannika! . . . dadogtam. Csak most eszmélt fel és fülig vörösen hátrált.

— Hagyjon el . . . azt hittem, a mama . . .

— Nem, én, amig egy csókot az ajkára . . .

— Nem, nem — nem a számra!

Hát czuppantottam a nyakára. Erre megharagudott.

— Menjen, maga rossz, ma-haga csúnya, én nem leszek a maga felesége so-ho-ha.

Megeredt a záporeső. Nem tudtam, mivel engeszteljem meg. Előhuztam zsebkendőmet, hogy letöröljem könyeit, de minthogy előbb azt letéritettem a földre leültemkor, sárgásbarna foltokat mázoltam vele fitos orrára.

— Menjen, hagyjon el . . . zokogott.

Most én adtam a sértettet. Kétségbeesett arczczal, lassan mentem vissza a palánkon.

— Ha ugy kivánja, jó, megyek . . . örökre . . .

Csakugyan megijedt. Csukló hangon kérdezte:

— Hát ho-hova megy?

— A sírba!

— Gyuri!

Sugárzó arczczal fordultam vissza.

— Nem, nem — ne a pallón!

— Hát hol?

— Óh engem senki sem ért meg! — sóhajtá és durczás ajkain egy könny pergett le.

— De Pannika, az égre!

— Ne ott — a vizen keresztül.

Mit tehettem mást, belegázoltam s mint kiöntött ürge locsogtam a tulpartra.

— No haragszik még?

— Lássa, Consuelónak ezt nem kellett mondani?

— Micsoda Consuelónak?

— «Consuelo és Leila» vagy «A fekete torony titka», nem olvasta? Persze akkor nem tudhatja, hogy az igazi szerelmesnek mindig akadályokkal kell küzdeni.

— Ugyan Pannika!

— Kikérem magamnak. Engem ne hívjon Pannikának, hanem Leilának. És micsoda név ez is: Gyuri! Mint egy kocsis! Maga Consuelo lesz, érti?

— Hát szeret, ugy-e?

— Ezt nem ilyenkor szokás kérdezni, hanem mikor holdvilág süt, a kötélhágcsó vegén. Van kötélhágcsója? Szerezzen, máskép nem kapaszkodhatik a pallásig.

— De minek kapaszkodjam a pallásig? Megijedtem, hogy bakot lőttem; egy nehéz könycsepp siklott le a kék szemből és melankólikusan állt meg az orra hegyén.

Átkaroltam gyöngéden, de ő kirántotta magát; én utánna, és egy kiálló gyökérbe botolva, hanyatt fordultam. Erre lassan visszasompolygott.

— Nagyon megütötte magát?

— Ó semmi baj.

De azért szoptam az ujjam, mintha vérzenék. Teljesen elérzékenyült:

— Lássa, én nem vagyok az oka . . . ugy sem lehetek a felesége. . . .

— Jó, jó. Mit igért tiz év előtt?

— Akkor gyermek voltam . . . de most . . . most már én adok ki a spejzból! . . . Aztán meg a papa roppant zsarnok. Elátkozna, ha magához mennék. Gyűlöli magukat.

— Hát megszöktetem.

A szemei felragyogtak.

— Komolyan? De honnan vesz hátas lovakat? Különben ez a maga dolga. Hanem még ma nem. Az ilyest előbb megszokás beszélni. Mászszék ma este keresztül a rácson, én majd várom a pallásablakban. Hozzon kötélhágcsót és vigyázzon, hogy meg ne lássa az apám vagy Pali, mert lelövik!

Ujját ajkaira nyomva indult el, de visszatért.

— Még egyet. Ne feledje a kötélhágcsót, kötelet kap a zsidónál és őrizkedjék Hannától, a néménytől. Mindenre irigy, ami az enyém, biztosan magára is . . . Ő azt hiszi, hogy olyan, mint egy tündér, mert vékony és csufol, hogy kövér vagyok . . . pedig nem is igaz! . . . Ó Consuelo! Ha megcsal, megölöm magát és magamat!

Kissé gondolkozott és halkan folytatta:

— Igen, jobb is lesz, ha meghalunk . . . Akar meghalni?

Kijelentettem, hogy nem.

Tudtam, ilyenek a férfiak! Gombház, úgy-e? Azt hiszi, nem ösmerem magukat? Eleget báloztam a télen a városban! Akadt tiz tánczosom egy ujjamra! De nekem nem kellenek. Igen, megölöm magam egyedül. Annyi mogyorótortát fogok enni, hogy tifuszt kapok . . . Ó Consuelo, ön nevet!

Kijelentettem, hogy görcsösen zokogok.

— Hát majd meglátja!

Ismét elindult. Ismét visszajött.

— Igaz, majd elfeledtük a legfontosabbat. Még jelszavunk sincs. Jó lesz «tűz és kötél»? Inkább valami olyat, amit senki sem ért, például: «Runczikrumpsz.» Ez jó. Tehát Isten önnel!

— Pá, Leila!

— Runczikrumpsz!

... Aznap este a tiszteleteséknél vacsoráltam. Vitatkoztunk a pápa mindenhatósága felett, gratuláltam a gazdasszony jó színéhez s komaságot igértem legközelebbi unokaöcsémnek ... Nevetett s egy búbost adott a fejemre... Szép, kedves gyermekek voltak. Künn a tornáczon ölébe térdeltek a galambősz aggnak, a talárral játszva, míg a leáldozó nap aranyos sugárral festé be a környéket, s aztán a harangok zúgtak és ők kórusban, összetett kezekkel imádkoztak... Szinte rosszul esett a válás. De sietnem kellett a zsidóhoz...

Mire besötétedett, ott voltam a pallásón. A jelszót ugyan elfelejtettem, de szerencsére ő is. Átölelni nem engedte derekát, mert uj kötője volt. Hirtelen léptek hallatszottak. Valaki jöt a padlásra. Le akartam mászni a létrán, de nem engedte. Hát belekapaszkodtam a kötélbe, ami szerencsésen el is szakadt ... Egy komondor ugrott nekem, de jó lábaim voltak.

Másnap lenn a pataknál. Jó erős hegyi bakkancsot húztam, hogy az átkelési manővernél meg ne hüljek. A lomtárban találtam egy tört mandolint, azt elhoztam. Hangot ugyan nem adott, de az mellékes. Egy oláh gyerek hasalt a fűben. Azt megtettük őrnek. Röhögött és nagy élvezettel csattogtatta a töltetlen pisztolyt, melyet idegen közeledtére kötelessége volt elsütni... Panna énekelte a «Kék nefelejts»-et, én markiroztam a pengetést, mert húr nem volt a gitáron...

A jegyző, aki nagy kortesemnek igérkezett, sokat pletykált Petrőcziékről. Hogy tönkrementek, hogy az ócska kastély is a hitelezőké, hogy a kisasszonyok túlságos kokettek... Ki nem állhattam ezt az embert. Azok a szürke szemek, az a púp hátán, meg az a rikácsoló torokhang bosszantott, üldözött... Láttam egyszer a képmutatót Petrőcziékkel az utczán. Hanna ment az anyjával. Magasan hordta fejét, nyúlánk termete mintha lebegett volna... Olyan kicsi volt a púpos jegyző, amint oldala mellett tipegett.... Egyszer kora reggel a hegytetőn. Én hoztam sót, paprikát, kenyeret, Panna csent szalonnát, sonkát... Csak azért haragudott, hogy a gitárt elfeledtem. Kárpótlásul szavaltam egy verset «Hozzá.» Erre elérzékenyült s panaszkodott a zsarnok papára, az irigy Hannára és hogy meg akarja magát ölni... Adtam neki szilva-pálinkát; nagyot húzott belőle és szemei különösen ragyogtak...

Alkalmasnak találtam az időt egy rég óhajtott kérdést megvitatni.

— Leila, tudja-e, hogy én magát kompromittáltam?

Melankólikusan nézett maga elé s rózsás körmén egy kis morzsát ropogtatott.

Ebben a perczben megzördült a bokor; előre-hátra hajoltak a vadrózsák, félresimultak az ifju hajtások, s a zöld lombokból nesztelen surrant elő egy kis őzike... karcsu csülkeivel könnyed ugrást tett s rózsaszín nyelvével pár levelet szakitott le... Majd hirtelen felkapta kis fejét; okos, tiszta szemei végtelen ijedtséget fejeztek ki, gyönge izmai remegtek s lába meghajolt... Rekedt, rövid bőgés hallatszott a sűrűből, mire óriás ugrásokkal iramodott tova... Rögtön utánna, messze halló csörtetéssel, előre nyujtott vastag nyakával, ragyogó szemeivel, hármas agancsu bak ugrott elő; orrlikai veresek voltak s különös nagyok, fejét egészen hátraszegte, nyelve kilógott, s verejtéktől habosan száguldott a suta után, olykor rövid, rekedt bőgést hallatva...

Panna kaczagva tapsolt össze tenyerével. Ránéztem, és úgy tetszett, hogy arcza hamvasabb, mint máskor, szemei ragyogóbbak, keble duzzadtabb, ajka vörösebb... Egész közel ültem hozzá, lábam a lábához simult... Összerezzentem ... fullasztó meleg volt ... az a tiszta, erős levegő ... a vadvirágok illata .. az erdőt betöltő csicsergés .. a napsugár ... elzsibbadt a fejem, szemem előtt karikák czikáztak ... kibontott hajának egy tincse arczomat érinté ...

.. Sikoltva tépte ki magát .. olyan kellemetlenül sikoltottak utánna a hegyek, mind elhalóbban... Elsáppadt, elkomolyodott ... szótlan, merőn nézett rám, s lassú, nehéz könycsepp szivárgott a szemébe...

Másnap izgatottan töltöttem meg revolveremet, s alig tudtam megkötni a fehér nyakcsokrot ... Véget kell vetni a dolognak! Ha a poklokat kell is bedöntenem, az enyém lesz Panna! De minden eshetőségre készen kell lenni ... ki tudja, ezek a rabiátus Petrőcziek!

... A kastély udvara el volt hanyagolva. Gyöppel benőve, trágyadombokkal czifrázva.

A tornáczon törött cserepek és sok pókháló. A szobában por, sok por, meg a sarokban a padon egy múmia, ki lábait lógázta ... sárga, ránczos arcz, fénytelen szemek, kopott kabát. Egy forintot nyomtam a kezébe, hogy jelentsen be.

De már jött a méltóságos asszony; lassan mozgott és nagyon szuszogott. Előtte a tiz éves Manna, groteszk totyogással utánozva a mamát. Mellette Hanna, szép crépe ruhában, karvastagra fűzve. Mögötte Panna, arczát szégyenkezőleg tenyerébe temetve.

Szótlanul meghajoltam, szivem hevesen vert.

A méltóságos asszony nagy erőfeszitéssel emelte föl karját. Azt hittem, arczul akar ütni ...

— Méltóságos ...

— Mama! csak mama! — sipított közbe, mialatt rövid karjai vaspánczélkép öleltek át. — Jé, milyen derék, szép fiatal ember! Milyen bajusz! Mindent tudok, gyerekek jól van, öleljétek meg egymást!

És karomba húzta a vérpiros Pannit.

— Hat hónap mulva lakodalom. Majd nézünk egy szép lakást. Mennyi jövedelme van az irodának? Manna, törüld meg a szád és adj puszit a bácsinak. A staffirunggal kár vesződni. Majd beszerzitek később. Péter! Ne lógázd a lábad!... Az öreg ur nagyot hall ... Micsoda forint ez?... Péter a lábad!

Haragosan kapta el kezéből a forintot s apróra összehajtogatván, egy mély zsebbe sülyesztette.

Hanna a tükörbe nézett és ruhája egy ránczát illegette.

Manna zsebemben kotorászott és lábamat csiklandozta.

Aztán Pali jött be. Alig ösmertem meg, sáppadt volt, szeme körül kék karikák. Revolveremhez kaptam, de nem volt rá szükség. Meglepetés nélkül kérdezte:

— Van egy jó szivarod?

Harsogó hangra rezzentem össze:

— Péter! Már megint a lábad! A méltóságos asszony fülig vörös volt. Szemei forogtak és nagyokat fújt.

Az öreg úr behúzta fejét vállai közé; oly csöndesen, szánalmasan ült a kemény padon, mint egy aszott kóró ... Két percz múlva ismét lógott a lába ...

Martos Ferencz.

AKADÉMIAI PÁLYADIJ-NYERTESEK.

SZÁNTÓ MIHÁLY.

A Tudományos Akadémia, mint minden évben, ez idén is szigoruan megrostálta a beérkezett pályaműveket s a dijak nagy részét nem is adta ki. Ez alkalommal olvasóinknak be akarjuk mutatni azokat, a kiket az Akadémia pályadijjal tüntetett ki s e számunkban megkezdjük az illetőknek bemutatását. Nagyrészt ismert férfiak, kik a tudomány vagy az államszolgálat terén már előbb is nevet vivtak ki maguknak s a mostani kitüntetés inkább csak alkalmul szolgál a bemutatásra.

I.

SZÁNTÓ MIHÁLY

Szántó Mihály, kit az Akadémia a 100 aranyos Sztrokay-féle pályadijjal tüntetett ki, osztálytanácsos az igazságügyminiszteriumban, hol a legjelesebb jogászok egyike. Rendkivüli szorgalma és kiváló tehetségei folytán a miniszteriumtól kikért fontos jogi véleményeket ő reá bizzák s a referádáját képező kereskedelmi; valamint a házassági és vallásügyi bonyolult kérdések megoldására mindig a leghelyesebb utat találja el. Egyes törvényjavaslatok felett tartott tanácskozmányokban mint a miniszter kiküldötte vett részt. Jelenleg 45 éves. Tanulmányait Budapesten a jogi egyetemen végezte s a jogi élet minden ágában gyakorlati ismereteket szerzett. Előbb ügyvédi irodában dolgozott, majd közjegyzőnél, azután a budapest kir. itélőtáblánál és törvényszéknél. Mint törvényszéki jegyző került a miniszteriumba, és mint alügyész

1882-ben neveztetett ki titkárrá, majd 1887-ben osztálytanácsosi czimmel végre jeleggel is ruházták fel. Szántó nemcsak jeles tudományú, de ritka szerénységü ember is. Most, midőn az akadémiai pályadijat megnyerte, az összes lapok tévesen «Tankó»-nak irták nevét. Szántó nem tartotta szükségesnek, hogy a hibát kijavitsa, mert úgy gondolkodott, hogy elég az, ha ő maga tudja, hogy a dijat ki nyerte meg. A mi a megkoszorúzott munkát illeti, hadd álljon néhány sor az akadémiai birálatból.

A mű — «A nemzetközi jogsegély elvei az anyagi és alaki magánjog terén» — három részből áll. Szerzője nagy olvasottságot tanusit; megvan benne a mély gondolkodás és a tehetség rendszeres összehasonlitásra; példái, melyeket felhoz, mutatják, hogy az elveket hazai jogeseteken próbálta ki; művelt hangon tudja megtenni polemikus észrevételeit és jól formulázza finom megkülönböztetéseit; tekintettel van az europai irodalomra; a hazai dolgokat közvetlen forrásokból idézi s judikaturánkat kritikailag használja. A hazai álláspont az, mely körül az anyagot csoportositja s az idegen forrásokból vett adatokat is úgy állitja össze, hogy a műnek magyar jellege legyen s a hazai jogirodalomnak ösztönt adjon a további kutatásra. A kiváló szorgalomnál fogva, amely a műben nyilvánul és tekintve azt, hogy mint úttörő munka hazánk jogtudományi irodalmában számot tesz s a gyakorlati szükségnek is megfelel, a mű jutalmazásra érdemes.»

Azt hiszszük a birálóknak — Pulszky Ágoston és Vécsey Tamás akadémikusoknak — eme kritikája után a munka nem szorul dicséretre. Meg vagyunk róla győződve, hogy Szántó mély tudását és nagy szorgalmát, melyet eddig csupán a miniszteriumban érvényesitett, ezentul tudományos munkák megirására is fekteti majd, legalább részben. A magyar jogi irodalom bizonyára nem fogja kárát vallani.

IRODALOM.

BOLYONGÁS.

(1882—1892.)

(Költemények, irta: *Somló Sándor*. Arad. Szerző sajátja.)

Somló Sándor, a nemzeti szinház e kiváló intelligenciáju s mély gondolkozású, jeles művésze e czim alatt adta ki legutóbbi tiz évi irodalmi működése termékeinek egy részét. Somló nem novicius az irodalom terén. Két verskötete jelent már meg (*«Költemények»* és *«Éjszakák»*). színművei szintén szép nevet vivtak ki szerzőjüknek, sőt ezek közül két vigjátéka (*«Első szerelem»* és *«Ovidius»*), meg egy tragédiája (*«Nagyravágyó»*) akadémiai díjat is nyert.

Legutóbbi kötetének, a «Bolyongás»-nak zömét apróbb lyrai versei képezik, ezeken kivül pedig a Kisfaludy-társaság Bulyovszky-jutalmával kitüntetett *«Az apród»* czimü hosszabb költői elbeszélését, továbbá egy drámai költeményt (*«A szerzetes»*) és kiadatlan színműveinek egyes kiszemelt jeleneteit tartalmazza.

Drámai töredékeivel ez alkalommal nem foglalkozunk, s mivel a kötet túlnyomó részét lyrai költemények foglalják el, sőt elbeszélő költeményeiben sem tud szigorúan objektiv lenni, azokban is alanyi érzései uralkodnak, tisztán mint lyrikust fogjuk Somlót e sorokban méltatni.

Melegen érző szív, költői kedély, fenköltgondolkodás és gazdag eszmetartalom, ezek azok a tulajdonok, melyek Somló költészetét bearanyozzák, verseit közvetlenné, őszintévé teszik. S mert szívből fakad minden hangja, meg is találja az utat olvasóinak szivéhez, a költői kedély s az érzés melegével magával ragad, a fenköltgondolkodás s eszmegazdagság által pedig emelőleg hat a lélekre. Költői lelkesültség, finom ízlés és nagy műgond, ezeken felül pedig őszinteség és minden mesterkéltségtől ment egyszerűség jellemzik minden sorát s ezeknek ereje által hatnak költeményei oly meleg közvetlenséggel az észhez, a képzelemhez, mindenekfölött pedig a *szívhez*.

Lyrájában általában a reflexióra hajlik, de ez mindig szivből látszik fakadni s képzeletén át lép elénk. Épen ez a közvetlenség az oka, hogy bármily merész képpel fejezze ki érzését, mindig hiszünk őszinteségében; a díszt és igazságot épen oly harmóniában egyesiti, mint a gyöngédséget és mélységet. A képeknek, festő jelzőknek, hasonlatoknak kiapadhatatlan sorával teszi mindig költőiekké eszméit. Lyrai költeményeinek nagy része bizonyos vegyüléke a dalnak az elégia szélesebb búsongásával s az óda hangzatosabb föllengésével. Szerelmi lyrájában — bár

SOMLÓ SÁNDOR.

ez igen kis részt foglal el a kötetben — nem annyira a szenvedély ereje uralkodik, mint inkább valami meghatott, édes, olvadó ábránd. Rendkivül megható kis leánykájához irt egy nehány verse, melyekben az apai szeretet odaadó gyöngédsége a költői szív melegségével, lelkének fenköltségével s kedélyének sejtelmes borongásával mesterien egyesül.

Somló határozottan a romantikus iskola hatása alatt áll s ez a romanticizmus, párosulva a költői lélek fenköltségével, a gondolkodás tisztultságával s finomságával: az *ideálizmus* aranyos zománczával vonja be költészetét. A mi fin-de-siècle olvasó-közönségünk kicsinyelheti ennek az idealizmusnak hatását, sőt tagadhatja is létjogosultságát, az mégis örökszép, örökké fenséges marad; azt hiszszük, hogy nagyobb hatást ért volna el Somló, ha nem egy fenköltgondolkodású elme, egy magasra szárnyaló lélek tépelődéseit, küzdelmeit, meleg költői érzéseit vetette volna papirra, ha nem szépséges királyleány elvesztett aranyfésűjéről regél bűvösen, elandalitón, — hanem inkább kegyeskedő marchand-de-mode leányoknak formás lábairól, feltürt nadrágszárú ficsurakról zengett volna «modern dalokat».

A «Bolyongás»-ból érdekesen domborodik ki a költő egyénisége: minden egyes sorban a csöndesen hullámzó kedély, az eszményi lelkesedés, egyszerű szivének gyöngéd és mély érzései, nemes, magasra törő lelkének fenköltt eszmélkedése nyilvánul. Mintha nem érezné e földön magát itthon, s valami szebb, jobb, tisztább, világba vágyakoznék. Alaphangja a bánat, mely azonban sem erőszakos daczban nem tör ki, sem gyáva siránkozássá nem lágyul; férfiasnak, nemesnek, meghatónak marad, akár reflexiókban, akár az érzés közvetlenebb nyilatkozataiban jelenik meg. Lyráján többféle hang zendül meg: Majd szenvedéseinek, küzdelmeinek emléke nyer kifejezést édesbús panaszával, borús, erőteljes és mégis gyöngéd képeivel, majd a szerető férj, a gyöngéd apa szólal meg, majd ismét magasröptű lelke búgja el keserveit, látva, mint lankasztja szárnyait az emberi vakság és hiúság. *Lemondás* szól hozzánk egy magas lélek sok álmáról, de oly lemondás, mely melegen tartja a szív vonzalmát minden isteni s emberi iránt. Csak e néhány sort idézzük:

«Tündöklő csillag
«Reszket az égen —
«Le, földre vágyik untalan;
— Halavány férfi
Sas lelke szárnyán
Az égre törne .... hasztalan!

Tündöklő csillag!
Sugáros orczád'
Szennyel tapasztja majd a föld,
S te halvány férfi
Tépd össze szárnyad' —
— Mind porba hullt, ki égre tört.

A Somló Sándor versei nem tartoznak *kozmopolita* költészet sorába, mint Arany János az ifjabb költőinknél új irányba tévedett magyar lyrát nevezte. Nem hallgathatjuk el ugyan azt az impressziónkat, hogy művei kissé emlékeztetnek a német klasszicizmus hangjára, de látszik, mint igyekszik költői egyénisége e befolyást lerázni magáról s érzésben, színben, kifejezésben egészen *magyaros* lenni. — S így, ha meg is látszik néha rajta a külföldi példányok hatása, azt a nemzeti szellemnek bélyegével adja vissza s nem csupán nyelve, de érzése, felfogása is mellőz minden idegent. A technikai ügyesség, a forma-szépség mellett pedig a nyelv is megtartja kezei között csengését, hajlékonyságát, erejét, jellemző színeit és tiszta magyarosságát.

A csinosan kiállitott kötetből jelen számunkban közöljük az «Árnyak» czimü verset mutatóul.

Janovics Jenő.

*

Katonáéknál. *Sajó* Aladár vadász-hadnagy úr, egyébként pedig kitünő újságiró irt könyvet ezen a czimen; katonáékról, a katona-életről. S megirta a könyvét úgy, hogy az szép is legyen, kedves ol-

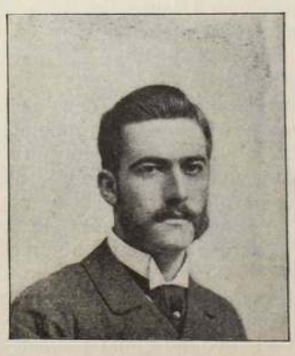

SAJÓ ALADÁR.

vasni való is legyen és a mellett minden irányban hű rajza a katona-élet legérdekesebb és a nagy közönséget leginkább érdeklő sajátosságainak. A katona-életről nekünk jóformán alig van irodalmunk s igy már akkor is szivesen kellene fogadni Sajó könyvét, ha egyébként nem rendelkeznék is az kiváló kvalitásai fölött. Azonfelül nálunk divatos dolog, hogy ha már katonáékról irnak az emberek, hát torzképeket festenek, a melyek egyáltalán nem járulnak hozzá a hadsereg iránt való szimpatiák gyarapításához. Sajó Aladár kivonta magát e rossz divat alól és őszinte festményt festett, a melyből megolvashatja, megláthatja mindenki, milyen környezetbe fog kerülni, milyen alakok között fog mozogni, mit fog tenni-venni, ha majd őt is behívják a «császár parancsára». Tíz rajzot nyújt a kötet; a rajzok közül egyik-másik novellisztikus irányú, de a legtöbb tiszta rajz, sketch a szó legjobb értelmében. A rajzok mindegyike illusztrálva van igen szép képekkel. A könyv a Singer és Wolfner czég kiadásában jelent meg, elegáns kiállításban; ára 1 frt 20 kr.

*

Ifju évek czimen adott ki egy kötet verset Farkas Sándor Kolozsvárott. A kincses Kolozsvárról évente, sok okos és szép dolog kerül ki, de a Farkas kötete nem ezek közé való. A költői tehetségnek vajmi csekély jelével, a vers muzsikája iránt való érzéknek minden hijjával iródtak ezek a versek. Itt-ott fölcsillan bennök egy-egy halvány sugara a poezisnek, hogy ezután eltünjék a banalitások, sivárságok e nagy tömegében. Ma már a vers-technika oly fejlett korában ilyenféle verskötetek csak a nyomdaipart mozdithatják elő, a költészet nyereségére alig vannak.

*

Valéria Br. Vay Aladár szinművei sorában rövid idő alatt immár a harmadik, mely nyomtatásban megjelenik. — Vay szinműveit érdemes hogy megolvassuk. Komoly munkák ezek, nemes ambicióval megirva. Szerzőjük határozott talentum, kitől, ha most nem is, de idővel sokat várhatunk. Drámáinak konczepcziója érdekes, jelenetezése ügyes, dikcziója mindenkor szép. Egyes jelenetei határozott drámai erővel vannak megalkotva és tragikuma is eléggé megokolt. Gyönge oldala a szerzőnek a jellemzés. Jellemei nem domborodnak eléggé ki a különben ügyesen szőtt cselekvényből, hősei tétováznak ott, a hol tenni kellene. Valériában legtöbb dicsérni valót találunk, jobb akár a Nagy Sándornál, akár az Arakisznál, melyek megelőzték. Vannak benne igen hatásos részletek, tartalmas dialogok. Az antik tárgyban megkap egy-egy modern eszme, egy-egy friss hangulat. Mindenesetre érdekes munka, melynek olvasását szivesen ajánljuk.

SZINHÁZ.

Finum Rózsi ünneplőben. Felöltötte pedig ezt az ünneplőt, hogy az «*Otthon*» irók- és hirlapirók körének tőkéjét gyarapitsa, még pedig oly ünneplőt, a milyenről a jó *Tóth* Ede soha sem mert volna álmodni. Feledi Borist, a szentimentális parasztszerelemnek ezt a kis Juliáját maga a mi nagy, igazi Juliánk, *Márkus* Emilia asszony játszotta el annyi poézissel, annyi kellemmel, annyi bájjal, a mennyi csakis tőle telhetik. S ha a rekkenő hőség daczára szinültig megtelt a népszinház nézőtere, bizonynyal nagy része van az érdeklődésnek abban, hogy a magyar publikum kiváncsi volt kényeztetett kedvenczét, bűbájos Francillonunkat bokorugró szoknyában, testhez szoruló pruszlikban látni. — Gonosz Pistában nincs ugyan hypnotikus scéna, de azért *Ujházy* mester hatalmas erővel játszotta meg, a mit nála szinte fölösleges is megjegyeznünk. A többi szerepek a vendéglátó népszinház tagjainak kezében voltak, s ha azt mondjuk, hogy Finum Rózsit *Blaha* Lujza, Bátky Tercsit *Komáromy* Mariska, Göndör Sándort *Kiss* Mihály játszotta, azt hiszszük, ezzel eleget mondottunk.

*

A jövő operája. Az operaházban ez idén is az orsz. zene- és szinművészeti akadémia operai osztályának évzáró vizsgálata rekesztette be a szezont. A hétfő esti énekvizsga eredménye nagyon szép volt. A zenei ízlés és értelem ellen alig vétkeztek, a hangok fejlesztése hivatott mesterek tanitására vallott; sőt akadt egynehány nagy reményekre feljogositó tehetség is. Ezek közül első sorban *Székely* Irén k. a.-t kell megemlítenünk, ki üde, erős és kedves hangjával meglepő ügyességgel tud bánni s egyszersmind rendkivül intelligensen játszik. A megmegújuló óvácziókat, melyben a publikum osztatlanul részeltette a fiatal, megnyerő külsejű leányt, méltán megérdemelte. — Mellette még *Lichtenstein* Mariska tűnt ki rokonszenves alakjával s szép énekével, továbbá *Koncsek* Viktória, kifejezéses, meleg mezzosopránjával s *Barta* Berta, ki ügyes koloratur-énekesnőnek igérkezik.

*

Séraphine. A nemzeti szinház legközelebb föleleveníti *Sardou* öt felvonásos «*Séraphine*» czimű szinművét. A próbák már javában folynak, úgy, hogy a reprise e hó 24-dikén fog már megtörténni. A darab főszerepei a *Helvey* Laura, *Lánczy* Ilka. *Török* Irma, *Keczery* Irén, *Ujházi, Szacsvai, Császár* stb. kezeiben vannak.

ARCZKÉPTANULMÁNY.

Igen tisztelt Nagysád! A minap egyik barátom nevetségessé akarta tenni az én arczképtanulmányaimat, azt állitván, hogy

bizony a fotográfiákból édes-keveset lehet kiolvasni. Az arcz komor vagy derült vonásai sohasem jellemzők — igy szólt barátom — az illetőre, mert ezek a vonások mindenkor a fotografus jóakaratától függnek. Ha a fényképező azt mondja: «tessék barátságosan mosolyogni!» én azt olvasom ki, hogy az illető boldog és nyugodt életet él, távol a világ zajától, ha pedig a fotografus igy szól: «Tessék komolyabban nézni!» akkor én nagy bánatot, szomoruságot olvasok ki az arczvonásokból. És ebben az én jó barátomnak igaza is volna, ha nem lenne nekem egy jó ellenőrzőm, a ki ezen hibáktól megóv, s ez az a levél, a melyet a tanulmányozandó hölgyek képükhöz mellékelnek. S megvallom őszintén, hogy én ezen levelekből gyakran többet olvasok ki, mint azokból a vonásokból, melyeket a fotografus csöve ad vissza vagy legalább is kiegészitem az egyiket a másikkal.

Most is ugy vagyok. Az ön által mellékelt levél megerősiti azt a véleményt, melyet az ön arczvonásaiból olvastam ki s az ön arczvonásai megerősitik azt a képet, melyet az ön levele után rajzoltam magamnak az ön lelkületéről, tulajdonairól. De hát mik azok a tulajdonok? fogja ön türelmetlenül kérdezni. Az a rendkivüli szellemesség, mely levelének minden sorából olvasható, visszatükröződik az ön jóságos, szelid, arczvonásaira. Az élénken tekintő szemek, az a mosoly, mely ajkain ül, s arczának nyilt, őszinte kifejezése reám azt a benyomást gyakorolták, mely a levelének olvasása után kelt bennem: hogy szellemes nőről kell arczképtanulmányt irnom. S ép ezért óvakodom a banális frázisoktól, mert jól tudom, hogy ön azokon csak szánakozóan mosolyogna. A mint el-elnézem az ön mosolygó képét ugy vélem észrevenni, hogy ez alatt a mosoly alatt bizonyos fájdalmas, szomoru vonás lappang, a mint azt leveléből is kiolvastam. Az a mosoly csak arra való, hogy ezt a szomoruságot elrejtse. Mi az oka ennek az elrejtett szomoruságnak, azt nem akarom kutatni, de azt hiszem, igazat mondok, mikor azt állitom, hogy ön nagyon bánatos, komoly lelkületü és csak a világ előtt rejtegeti ezt a szomorúságát. Mikor egyedül van, szobájának négy fala között, eltünik ez a mosoly és helyébe a sötét melancholia lesz urrá. Csalódás vagy pedig más sorscsapások okozták-e ezt, nem tudom. De valami nagy esemény vetett fátyolt az ön lelkére s ez tükröződik vissza arczvonásaiban, melyek még valamiről tesznek tanuságot: arról, hogy ön önálló jellem, szabad akarattal és szilárd elhatározással, a ki ha valamit véghez akar vinni, nem szorul mások tanácsára és támogatásaira, hanem cselekszik a saját elhatározásából és akaratából. És a mihez nem kell «hivatalos arczképtanulmányozónak» lenni, a mit mindenki kiolvas az ön szemeiből és arczvonásaiból: az a jóság, mely önnek szórakozás és élvezet, az ön jelszava: Jót tenni, a hol csak lehet és megbocsájtani azoknak, a kik hibáztak. Kérem vezérelje önt ez a jelszó most is, és bocsásson meg nekem is, hogy ily együgyüen válaszoltam az ön szellemes, kedves levelére.

Dr. Fidelis.

SPORT.

TAVASZI VERSENYEK.

(Folytatás.)

A turi gyepén lejátszó dráma további jelenetei többet érők s igérők, mint az előbbiek. Nagyobb mezőnyök, derbycrackek megjelenése és megveretése, uj nagyságok feltünése és ilyenkor a vastag meglepetések sora: ez körülbelül a csütörtöki, vasárnapi és keddi nap jellege. — Kanczadij, Alagi dij Károlyi Gy. emlékverseny — Märchen, Culloden, és Hero mindmegannyi meglepetés. De különösen az Alagi dij Culloden győzelme által.

Idén volt először e 15.000 frtos dijért a küzdelem, mely elhomályositja a Nemzeti Hazafidijat sőt a bécsiek egyik hires versenyét a Trialstakest is. A főderbycrackek Gourmand, Duncan, Virad, Nemszabad megjelentek a vörös zászló alatt, s általános volt a nézet, hogy a két előemlitett paripa fog egymással finishben küzdeni. Annál nagyobb volt a meglepetés, midőn a pacemakernek kiküldött Culloden, látva társának lehanyatlását, a távnál mint a nyil tört előre s biztosan nyerte meg versenyét Märchen ellen, mely mögött Virad helyezkedett el a harmadik helyen; Duncan, Gourmand, Nemszabad pedig a hátvédet képezték.

A kanczadij is hasonló lefutásu volt. Dornröschen és Szélvész volt a favorit, de az outsider Märchen a kis Pache által remekül lovagolva a finishben könnyen verte le Szélvészt, melynek mentségére szolgál, hogy jokeyja, Scharpe, a fordulónál lábával a korlátba ütődött s nagy ujját eltörte, igy nem lovagolhatott a kellő energiával a végcsatában.

A Károlyi Gy. emlékversenyben a távoszlopná Perle d'or már biztos nyerőnek látszott s lovasa Gray nagyon is bizott diadalában, semmibe se vette a mellette küzdő csinos Adams-ot Hero hátán, minek aztán meg is adta az árát, mert közvetlen a czél előtt Adams a legvégsőre fogta lovát és egy nyakkal verte be Herot elsőnek.

Érdekes verseny volt Csütörtökön az Államdij is melyben Primás II. először lépett ki az idén a budapesti gyepre. A gyönyörü hatalmas állat ellen csak Turul mert kiállani a pályára, mert Talányt pacemakernek tekintették Primás számára; de nem volt szükség reá. Kincsem unokája maga csinálta a pacet a starttól a czélig, melyet a lehető legkönnyebben ért el $1^1/_2$ hosszsal a 14 fontot kevesebbet vivő, Turul előtt. Taps, éljen kisérte a derék állatot, melynek tulajdonosa Blaskovich Ernő alig győzte fogadni a gratulációkat. Valóban mint hazánk egyik első sportsmanje mondta: «Ily ló még nem futott Kincsem óta a budapesti gyepen.

Az egyes napok versenyeinek lefolyása különben a következő:

III. nap. 1. Kétévesek versenye (1000 frt, 950 m) Söllinger R. Scylla (Vinall), 2. Államdij (4000 frk, 1600 m) Festetich T. gr. Culloden (Huxtable), 3. Kanczadij (10,000 frank, 2000 m.), Kinsky Zd. gr. Märchen (Pache), 4. Welter hdcp (1000 frt, 1300 m), Wackerow Ság (Adams), 5. Államdij (4000 frank, 2400 m) Blaskovich Ernő Primás II (Liddiard), 6. Eladóverseny (1000 frt, 950 m.) Blaskovich Ernő Kispiszkos (Ibbet), 7. Claimingstakes (1000 forint, 950 m) Üchtritz Zs. br. Alfonsó (Barrett)

IV. nap. 1. Eladó verseny (1000 frt, 950 m) Hadik gr. Pearless (Wallace), 2. Széchenyi dij (100 ar., 3200 m) Dreher A. Zweifel (Peasnall), 3. Alagi dij (15,000 frt, 2000 m) Festetich T. gr. Culloden. (Gray), 4. Handicap (1000 frt, 1600 m) Kinszky Zd. gr. Korszak (Pache), 5. Claimingstakes (1000 frt, 1600 m) Követ (Adams), 6. Eladóverseny (1000 frt 950 m) Üchtritz Zs. br. Orclean (Barrett), 7. Gátverseny (1000 frt, 2400 m) Clairpaix Highlander (Salter).

V. nap. 1. Eladóverseny (1000 frt, 1200 m) Blaskovich M. Bérencz (Trizubski), 2. Handicap (1000 frt, 950 m) Apponyi A. gr. Massenet (Adams), 3. Károlyi emlékverseny (20,000 frt, 950 m) Kodolitsch tbnk Hero (Adams), 4. Handicap (1000 frt, 1400 m) Hadik gr. Coppelia (Wallace), 5. Ivadék verseny (3000 frt, 2400 m) Festetich Tass. gr. Dornröschen (Gray), 6. Eladóverseny (1000 frt, 950 m) Szemere M. Pecsovics (Liddiard), Nyeretlenek dija (1000 frt, 950 m) D. W. F. szöv. Galamb (Ibbet).

A hatodik felvonás ismét hanyatlást mutat, mert az egyetlen Szt. Gellért hdcpet kivéve, melyben 10 ló jelent meg az inditó oszlopnál, csak kis mezőnyök cantereztek a starter zászlaja alá. Maga a klasszikus államdij, mely nemrég is még jó társaságot csalt ki a pályára, ma matchchá azaz pardon, walkowerré törpül. Mert a monarchia legjobb lovának csak egy ellenfele akadt: Calypso, melyet aztán feltartva hagyott maga után a czélnál. Primás II-nek mai futása is igazolja kitünő képességét s valóban nem válnék szégyenére a magyar telivértenyésztésnek, ha a sport hazájában is tennének vele kisérletet. A többi itemekről nem érdemes hosszasabban értekezni, tán a gátversenyt emlitem még fel, melyet Donald magas terhe daczára igen könnyen nyert meg Planner alatt Villám II ellen. Szegény Williamson ugyancsak nem tüntetheti ki magát a budapesti gyepen, mert mindig a legrosszabb lovakra ültetik, melyeket kitünő ügyessége daczára sem tud jobban felhozni, mint a hogy helyezve lesznek. Ma is egy oly lovat lovagolt, mely őt nemrég — olvasóink emlékszenek még rá — az ugrató iskolában ledobta, t. i. Mars-ot, s tizezer szerencse, hogy ép bőrrel került a versenyből haza.

Az egyes itemek lefolyása a következő:

1. Eladó verseny (2000 frt, 950 m) Jékey A. Murzuk (Wallace), 2. Wenkheim emlék verseny (2000 frt, 1600 m) DWF. szöv. Szélvész (Sharpe), 3. Államdij (10,000 frk., 2400 m) Blaskovich Ernő Primás II (Liddiard), 4. Szt. Gellért hdcp. (3000 frt, 1400 m) Sztáray Y. gróf Icicle (Blogg), 5. Nyeretlenek versenye (1000 frt, 950 m) Losonczy Gy. Ekes (Sharpe), 6. Eladó verseny (1000 frt, 1600 m) Springer G. br. Draw can sir (Pache), 7. Gátverseny (1200 frt, 2600 m), Fürstenberg őrgróf Donald (Planner).

Szigethy Győző.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. P. Bécs. A küldött képtalányokat köszönettel vettük s lehetőleg válogatni fogunk közülök.

L. Irma Helyben. Még nem kaptuk meg, különben e miatt már egyszer küldtünk üzenetet. A megrendelt bekötési táblát kiadóhivatalunk annak idején elküldötte s azért 1 frt 30 kr. terheli b. számláját.

B. György. Előfizetése kellő időben nem érkezvén be, kiadóhivatalunk a lap küldését az előfizetési dij beérkeztéig megszüntette.

P. Béláné Karczag. Kérjük szives elnézését, de sajnálatunkra a fénykép nincs birtokunkban, tehát Dr. Fidelis ur épen nem vádolható.

Az Andrássy-úton sétáló közönség előtt állandó érdeklődés tárgyát képezi *Fodor József* gyáros bútorkiállitása, mely Andrássy út 9. szám alatt van. A pazar fénynyel berendezett bútortelepen képviselve vannak a legfényesebb berendezéstől — a legegyszerűbbig. A népszerüvé vált bútorkiállitást ajánljuk olvasóink figyelmébe.

Előfizetőinket tisztelettel értesitjük, hogy szerkesztőségünket és kiadóhivatalunkat május hó 1-étől **Erzsébet-körut 18. szám** alá helyeztük át. Ezuttal ujolag is felhivjuk mindazon t. előfizetőinket, kik az előfizetéssel hátralékban vannak, ezt beküldeni sziveskedjenek, nehogy a lap küldése fenakadást szenvedjen.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körut 1. sz. alatt.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy

ZINNER ADOLF czég alatt

VI., váczi-körut 17. sz., I. em.

FÉRFI-RUHA-TERMET

nyitottam. Hosszú évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** működvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, franczia-** és **brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri

ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

A „Magyar Géniusz“

szerkesztősége és kiadóhivatala

Erzsébet-körút 18. szám I. emeletén van.

KERTÉSZ JENŐ CSŐDTÖMEGÉBŐL

Budapest, kerepesi-ut 8.

Részletes elárusitás 40 százalékkal leszállitott szabott árakon.

Nap- és esernyők.

	most	ezelőtt
Nyers selyem fehér nyéllel	2.—	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő	2.30	4.—
Ugyanez még finomabb	3.—	5.—
Uj: fodros napernyők	3.50	5.50
Piros gyermek-napernyők	—.38	—.60
Esernyők: Nyers selyemből	2.—	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	2.30	5.—
Gordonet selyemből	3.—	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel	3.80	7.—
Ugyanilyen legfinomabb	5.—	9.—

Emlék- és imakönyvek.

	most	ezelőtt
Csontdiszszel	1.50	3.—
Diszes csonttáblával	2.—	4.—
Ugyanez kül- diszes kivitelben	3.—	5.50
Plüss v. bőrkötésü	2.—	4.—
Ugyanez diszesebb	3.—	6.—

Albumok (nagy alaku)

Plüsch v. bőrkötésü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	4.50	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezel. 15 és 20 frt		

Amerikai ébresztő-óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban remek ébresztővel bir, **ára 2 frt 30 kr,** ezelőtt 4.50

	most	ezelőtt
12 drb **gallér,** legj. minőség	1.80	2.50
12 pár **kézelő,** legj. minőség	3.50	4.80

Dísztükrök 3 osztálylyal 3.50 6.—
Ugyanez elegánsabb kivitelü 6.— 10.—
Legfin. és nagyobb **7.50, 9.60** és **10.50**
Sétabotok törrel 1.— és **1.25**
« ezüsttel **1.20** és **1.50,** fogantyuval **5.—**

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95 kr., 6 villa 95 kr., 6 kés 1 frt 50 kr., 12 kávés-kanál 95 kr., 1 levesmérő 95 kr., 1 tejmérő 50 kr., 6 képadló 1.20, 12 db majolika csemegekés **1.20,** nickel **1.90**

	most	ezelőtt
Porcel. tea v. kávés csészék chinai alak. festménnyel párja	—.35	—.70
Ugyanilyen fekete kávéhoz	—.25	—.50
Férfi harisnyák, fegyházi kötés tuczatja	3.10	5.—
Ugyan ilyen **női**	4.80	7.—
Glace bőr női keztyü 3 gombos v. férfi 1 csattal	—.95	1.40

Keményfa-tálozák sima v. tekete kerettel, nickel végü fogantyuval:

33	37	42	48	53	58 cm
75	**95**	**1.20**	**1.40**	**1.60**	**1.80**

Ezen kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 százalék engedménynyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek. — A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság Budapest, Aradi-utcza 8.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szivattyú- és fecskendő-gyár Nádor-uteza 46/48.

Háztartási és konyha berendezési
czikkek
nagyválasztékú
RAKTÁRA,
legjobb kivitelű
Peronospora permetezők,
kutak
és
kútszivattyúk

Geittner és Rausch
Budapest, Andrássy-út 8.

szab.
jégszekrények,
gazdasági
czikkek,
legjobb minőségű
BŐRSZIJJAK,
gummi és kerti tömlők,
saját gyártmányú
kerti és tűzi fecskendők,
torna-szerek nagy választékban.

Malomkő-gyár, Markó-uteza 7. szám.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szenzációs találmány
gyengeségi eseteknél.
Férfiak számára
cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.
Med. Dr. BORSODI
Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elekro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impvtentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerű. Észrevehetetlen a testen valé viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény elöidézésére.

Med. dr. BORSODI
BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.
Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyárló készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

KATZER JÓZSEF
SZŰCSMESTER
József Főherczeg Ő cs. és kir. Fenségének
udvari szállitója.
A legfinomakb szőrmeáruk dus raktára.

Alapittatott 1856.

Magyarország legnagyobb
molykár elleni
biztositó és megóvó intézete.
Budapest, Ó-utcza **44.**
Árjegyzék bérmentve.
Főelvek: Az áru valódiságáért jótállás; solid munka; szabott ár.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.
BUDAPEST.

A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredménynyel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóralakok ellen: *köszvény, csuz, zsábák, idült kütegek, külsértések* után föllépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hathatósabbá tétele czéljából meglepő sikerrel használtatott a *massage és villamos fürdő.* 135 hold sétakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, pósta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal*, főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés félóránként; menet-tértjegy: kétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 34 kr., gyermekjegy 10 kr.

Fürdöidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.

A szobaáraknál május és szeptember hóban *30% engedmény.*

A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen oly hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyviznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **ÉDESKÚTY L. udv. ásványviz szállitónál Budapesten.**

Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.

A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

Hogyan ápoljuk a bőrt és a hajat?!
RÓZSAVÖLGYI IMRE gyógyszertára
Budapest, VI., Szabolcs-utcza 32. szám.

15 kr. levelbélyeg beküldése mellett bérmentve küldi meg a **biztos utasitást.** Ugyanott kapható az **utasításban** felsorolt és szaktekintélyek által is elismert **szeplő** és **börfoltok** ellen különösen ajánlott és

teljesen ártalmatlan:

Dermolin-créme	**ára 75 kr.**
Dermolin arcz-mosdó-viz	« **75** «
Dermolin rizspor	« **80** «

Megrendelésekhez az utasitás ingyen csatoltatik.
Szétküldés utánvét vagy előre beküldött összeg mellett.

Orientalische Schönheiten.

Zahlreiche diesjährige Neuheiten für Sammler

Modellstudien etc. für Künstler mehr als 50.000 Nummern; 25 Seiten starker Catalog mit 50 Musterbildern fl. 1.— reichhaltige Mustercolxolection fl. 5.— nur gegen Voreinsendung des Betrages. (Nachnahme unzulässig) durch die lang renommirte Firma: **LOUIS RAMLO,** éditeur, **BUCAREST** (Rumanien).

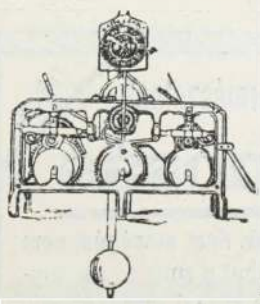

Toronyórák

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán.

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Megnyilt az

„ORIENT"

európai fürdők és gyógyhelyek képviseletének központi irodája

Budapesten, IV., Hatvani-utcza 4. sz. (Dreher-palota).

Az **iroda díjmentesen** ad felvilágositást az összes európai fürdők és gyógyhelyekről s azok lakás és minden egyéb viszonyairól. — Az **iroda kiadásában** megjelenik f. évi május hó 1-től minden hó 1-én és 15-én az **„ORIENT"** czimü folyóirat, az európai fürdők és gyógyhelyek nemzetközi közlönye **50,000 példányban,** magyar, német, franczia és angol nyelven. Előfizetés és hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban **Budapest, IV., Hatvani-utcza 4. szám alatt.**

Felkéretik a n. é. közönség **saját kényelme érdekében az irodához fordulni,** annál is inkább, mert az iroda chekk-rendszer szerint, **eddig soha nem élvezett előnyöket és kényelmet nyujt** a fürdőző közönség részére. — **Ad jegyeket bármely európai fürdőbe** egész idényre, vagy meghatározott időre, **oda-vissza utazás, málhaszállitás és lakással együtt, vagy kivánatra egész ellátással.**

A ki ezentul fürdőbe akar utazni, bármely időre, az csak

az európai fürdők képviseletének központi irodájához

vagy annak bármely vezérügynökségéhez fordul, ott igényeinek megfelelő lakást választ, megnevezi málhája sulyát vagy nagyságát s a fürdőt, hol bizonyos ideig tartózkodni akar és a napot, mikor utazik; megváltja jegyét az irodában s a kitüzött időben **minden málha nélkül** a vonatra ül és utazik anélkül, hogy a jegyváltással bárhol is bajlódnia kellene. Megérkezve a fürdőbe, a már előre megválasztott lakásba megy, hol már ott találja málháját. A visszautazás ugyanezen kényelemmel.

Az „ORIENT" európai fürdők és gyógyhelyek képviseletének vezérügynökségei következő városokban vannak felállitva:

Bécs, Prága, Grácz, Fiume, Triest, Krakkó, Lemberg, Pozsony, Kassa, Kolozsvár, Temesvár, Zágráb, Belgrád, Bukarest, Galatz, Sofia, Konstantinápoly, Salonichi, Drinápoly, Athen, Smyrna, Szt.-Pétervár, Moskva, Odessa, Alexandria, Kairó, Tunis, Algir, Róma, Palermo, Nápoly, Firenze, Milano, Genua, Velencze, Genf, Zürich, München, Berlin, Hamburg, Majna-Frankfurt, Amsterdam, Páris, London, Madrid.

A legjobb és legolcsóbb mosó szer

a cs. és kir. kiz. szab.

SZAPPANIT.

Ezen szerrel a **fehérneműt, edényeket, szobapadlót** stb. **idő, szappan** és **munka megtakaritása** mellett e **legtisztábbra** lehet mosni. Megkiméli a ruhát és kezet. Százakra menő háztartásokban már is sikerrel használják.

EGY NAGY CSOMAG ÁRA 10 KR.

Kapható minden nagyobb

füszer-, vegyes- és szappankereskedésben; főraktár

REINER LIPÓT és FERENCZ

gyógyáru-kereskedése Király-utcza 41. szám és

MEYER ERNŐ

gyárában VIII. Szerdahelyi-utcza 5. szám.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangut. bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF

butorgyáros,

Andrássy-ut 9. szám alatt.

Ajánlja dusan felszerelt

BUTOR-GYÁRI-RAKTÁRÁT

solid kivitelü **fabutorokból** és izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**

Elvállal teljes

BUTORBERENDEZÉSEKET

egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Ujdonságok gazdag választékban.

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

FOGAK

egészen természet után, egyenkint épugy mint **egész fogsorok** rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett **bámulatos olcsó árakon** készittetnek.

Fog-specialista

RÓNA IMRE Király-utcza 47.

a terézvárosi templom átellenében.

SCHLICK-FÉLE

vasöntőde és gépgyár részvény-társaság Budapest.

Gyár és irodák: VI., külső váczi-ut 1696—1699.

Városi iroda és áruraktár: VI., Podmaniczky-utcza 14. sz.

Ajánlja magát következők készitésére és szállitására u. ymint; **vashidak** és **tetőszerkezetek, szögecselt** és **hengerelt vastartók, gőzkazánok** és **gőzgépek, zsilipek, átereszek,** jónak bizonyult rendszer szerint, **körszivattyuk, vizvezetéki csövek,** minden nagyságban, **felhuzók** kézi-, viz- és gőzerőre.

Jobbra Jobbra

Tiszta és természetes

házi mosás

melyhez **nem használtatik sem mosógép, sem fehéritő mész** — a mi mind a ruha gyors romlását idézi elő — hanem kézzel eszközöltetik.

Ez utolérhetlen előny mellett **sokkal jutányosabb** mint bármely mosó avagy tisztitó intézet, a mit legjobban bizonyit a számtalan legmagasabb rangu megrendelő.

Erdélyi házi mosás:

VIII. ker., Főherczeg-Sándor utcza 22. sz.

földszint 14. ajtó,

jobbra.

Jobbra Jobbra

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

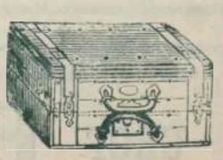

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény társaság Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 MÁJUS 28

22-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

E. M. K. E. — **A delegácziókból.** — **József Ágost főherczeg kézfogója.** — **Spectator:** *Eötvös Károly.* — **Tábori Róbertné:** *Édes anyámnak.* — **Petri Mór:** *Bujdosás.* — **Tölgyesi Mihály:** *Az áthidalt örvény.* — **Kabos Ede:** *Szent ujjak.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány* (regény). — **Dr. Füredi Mór:** *Akadémi pályadij-nyertesek.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Schmerling Antal.** — **Irodalom.** — **Szinház.** — **Sport.** — **Orvosi szalon.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

Valódi franczia

Divat Szatin 55 kr. méterje

Kollarits József és fiai

vászon, fehérnemü és szövöttáru nagy raktárában

AZ „YPSZILANTI"-HOZ

BUDAPESTEN, IV. ker., Váczi-utcza 5.

HOLZER SIMON

női felöltők áruháza

Budapest,

„UJDONSÁG"

kabát finom színes coachmen szövetből, selyemmel bélelve, 11 forinttól,

IV., kigyó-tér 2.

ELEGÁNS KABÁT

fekete kamgarnból selyem béléssel, 8.50 frttól.

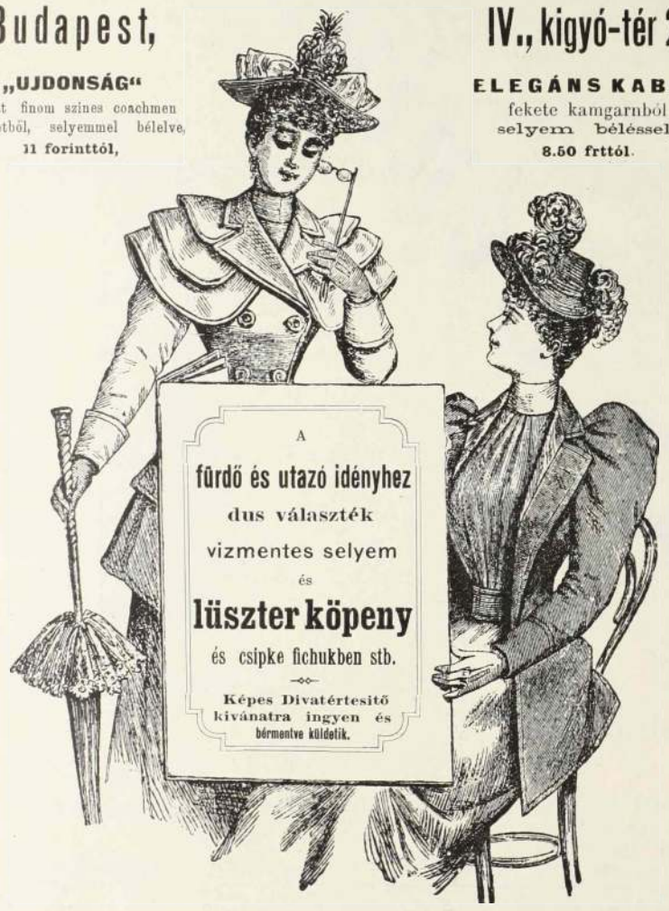

A

fürdő és utazó idényhez

dus választék

vizmentes selyem

és

lüszter köpeny

és csipke fichukben stb.

Képes Divatértesitő kivánatra ingyen és bérmentve küldetik.

A Fővárosi bank részvénytársaság

V., Erzsébettér 1. sz. I. emelet

leszámitolt váltókat bankszerü módon, a tárcza- és személyhitelegyletek kebelében (az elsőben korlátolt felelősséggel), teljesit **értékpapir bevásárlását és eladását** bizományszerüen legjutányosabb feltételek mellett, **kölcsönt ad értékpapirokra** és kamatoztat **letéteket** takarékkönyv- és pénztári jegy kibocsátása utján vagy folyó számlára *4% kamat mellett adó levonása nélkül,* **biztosit sorsjegyeket** a legkisebb nyereményből eredő veszteség ellen, létesit azonfelül **sorsjegy-társulatokat is.**

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlanak találtatott.** Mint piperészer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

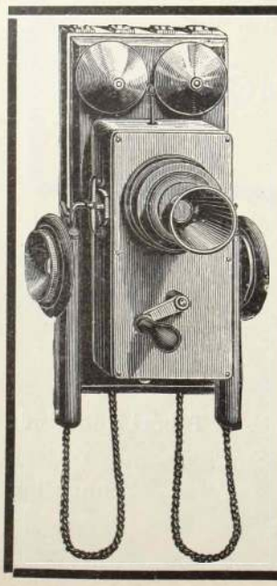

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Rendkivül nagy választékban kaphatók:

előrajzolt kezdett s készen himzett

kézimunkák,

nemkülönben himző-anyagok

nagyban és kicsinyben

Bérczi D. Sándor kézimunka-gyárosnál

Budapest, király-utcza 4. sz.

Képes árjegyzékek bérmentve és ingyen.

Valódi mosó-selyem, jótállás mellett 12 matringonként 30 kr.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

II. évfolyam. 1893. május 28. 22. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

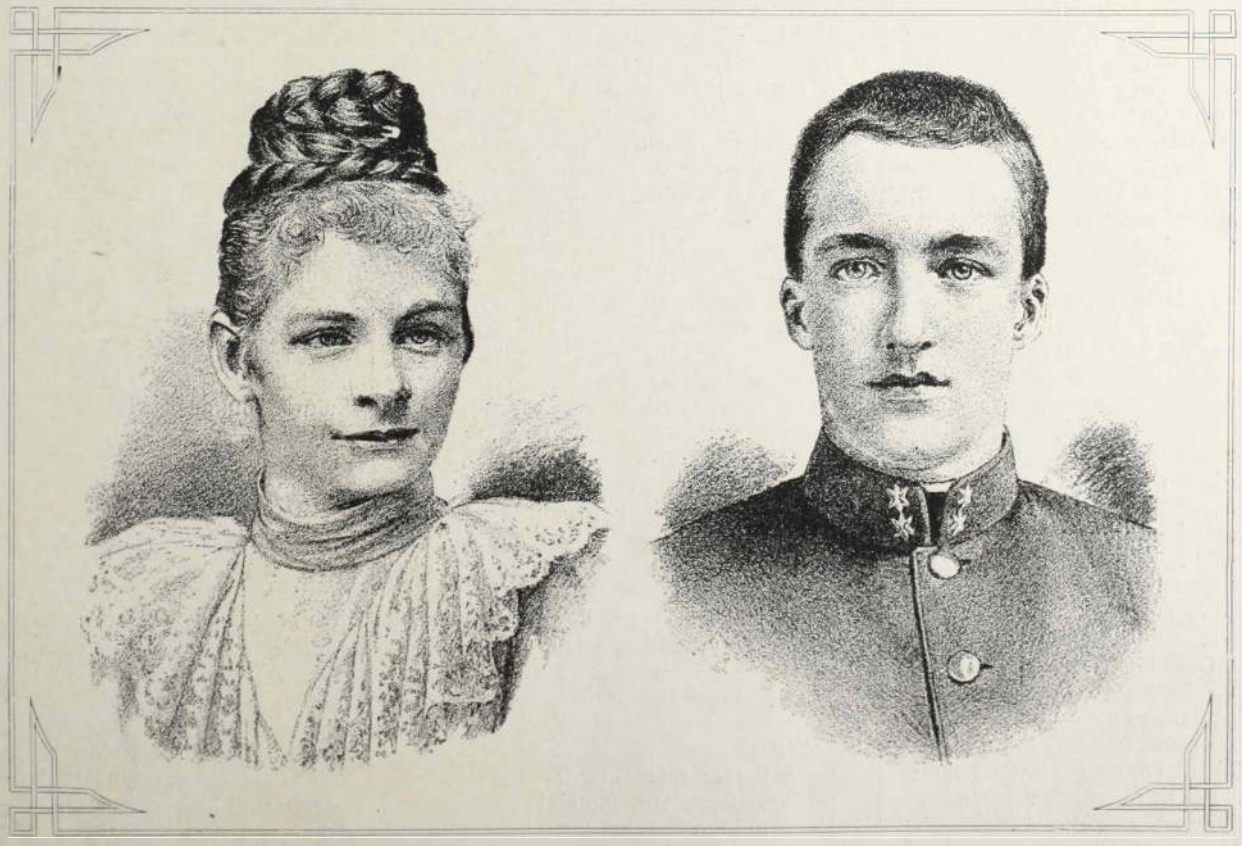

AUGUSZTA BAJOR HERCZEGNŐ. JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG.

KÉZFOGÓ AZ UDVARI CSALÁDBAN.

E. M. K. E.

Fényes ünnepségek keretében tartja meg az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület ma vasárnap, *nyolczadik évi közgyülését* Deésen.

Ünnepe ez a nap az egész magyar nemzetnek, ünnepe a haza minden hű fiának, mert az Emke minden nagy gyűlése a magyar nemzeti eszme hóditásának, a kultura hatalmának és ujabb térfoglalásának demonstrácziója.

Az Emke oly ügyet szolgál, melynek minden igazelméjü és előitéletek által el nem fogult magyar honpolgár előtt szentnek kell lenni: — ezen ügy a *hazafiság*. S a hazafiságnak sem a politikával, sem a vallással, sem a nemzetiséggel semmi köze nincs, mert magasan áll mind a három fölött; és éppen minthogy az Emke minden hű tagja át van hatva a kitüzött czél magasztosságától, bármily hevesen küzdjenek is egymással politikai meggyőződésük, álláspontjuk és elveikért, a szövetkezet kebelében kölcsönös testvéri szeretettel működnek közre a közös nagy czél elérésében.

Ha átolvassuk az Emkének most megjelent 1892—93. évi jelentését, abból hű képet nyerünk arról az áldásthozó, czéltudatos, fáradságot nem ismerő munkásságról, melyet ez a nagy kulturális intézményünk minden téren kifejt. Egyházak segélyezése felekezeti különbség nélkül, óvók, nép- és polgári iskolák erkölcsi és anyagi támogatása és létesítése, népkönyvtárak és olvasókörök alkotása, hazafias iratoknak terjesztése, sőt közgazdasági érdekeink védelme is helyet foglal munkássága keretében.

S ez a munkásság, melyet az Emke társadalmi úton kifejt, nem erőszakos, de öntudatos és biztos; nem gyilkot tartanak kezükben nemzeti kulturánk e fenkölt apostolai, hanem lobogót, melyről messze tündöklik a lélekemelő jelvény: «az anya, ki gyermekét tanitja»; nem agressziv e működés, hanem önvédelem, nem gyűlölet, hanem szeretet, nem erőszak, hanem áldás. Belopja magát az emberek szivébe, megtermékenyíti s a nemzeti eszme iránt fogékonynyá teszi a lelket s ekként szerez uj bajnokokat, uj híveket a magyarság számára.

Nem akar senkitől elvenni semmit, csak adni akar; szellemi kincseket akar adni a szellemileg szükölködőknek nevelés, oktatás, ismeretterjesztés által. Nem akar senkit leigázni, de egyenlővé akar tenni mindenkit a haza közös szeretete, a nemzeti összetartozás érzete, nemzeti nyelvünk és műveltségünk megértetése által.

Minden egyesület, bármily nemes czél elérésére szövetkeztek is vezetői, csak addig izmosodik, növekszik, működhetik áldásosan, míg a társadalom, a melyből alakult, melyből életerejét nyeri, érdeklődéssel viseltetik iránta. Hála a gonviselésnek, a hazafias magyar társadalom a nemzeti eszme harczosait mindig segítette, tőle telhetőleg támogatta szent ügyükben, támogatta hő lelkesedéssel az Emkét is, úgy hogy főként ennek a lelkes felkarolásnak, továbbá a magasztos czéltól áthatott, önfeláldozó zászlótartóknak s az egyesület buzgó tagjainak köszönhető, hogy az Emke mai napig fennakadás nélkül diadallal haladt előre, sőt mondhatjuk, rohamosan növekedett, izmosodott, erősödött nemcsak erkölcsi sulyban, hanem — a mi hasonló czélu egyleteknél elkerülhetetlenül szükséges — anyagilag is. Hogy a magyar társadalom megértette a nemzet Géniuszának intő szavát, annak fényes tanubizonyságát szolgáltatják közművelődési egyesületeink s ezeknek élén az Emke, mely a lefolyt nyolcz esztendő alatt, anyagilag is páratlan rohamossággal izmosodott meg, a mennyiben tőkéje ma már meghaladja az egy milliót s az évi biztos 50,000 frt, melylyel máris rendelkezik, azzal az aprólékos gonddal, tervszerü, öntudatos eljárással és oly eleven organizáczióval, az áldozatoknak mindig kapcsolatos megnyerése s a csiráknak, gyökérszálaknak mindenkor helyes elültetése által kétszer, sőt többször annyit ér.

Az Emke megnyerte ügyének az egész országot, hiszen ennek érdekeit szolgálja híven, lelkesedéssel, önzetlenül. S a nyolczadik évi közgyülés alkalmából a Királyhágón át mi is őszinte lelkesedéssel nyujtjuk testvéri jobbunkat azoknak a fenkölt apostoloknak, kik odaát a bérczes hazában közvetlenül vesznek részt a küzdelemben, a fáradságos, de dicső munkában, s ha ebben az emberfeletti munkában ellankadnak, a küzdelem sánczaira vissza fogja lépteiket vezérelni az a hit, az a meggyőződés, hogy nemes munkájukban az egész magyar nemzet mellettük áll.

Nézzetek a lobogóra, melyet az apostolok diadalról diadalra visznek, nézzetek az ott tündöklő magasztos jelvényre s kövessétek azt: In hoc signo vinces.

J.

A DELEGÁCZIÓKBÓL.

Azt kivánják tőlem, irjak a delegácziókról. Szivesen teszem, mert magyar lap az, a mely kéri — igy talán megértenek. Mert journalistikai pályám alatt meglehetős sokszor történt már velem, hogy külföldi lapok kértek tőlem czikket ugyancsak arról a tárgyról, én meg is próbálkoztam e munkával, iparkodtam, hogy előadásom olyan világos legyen mint a nap, de megértetni magamat — nem, az ebben a dologban nem sikerült soha! Jöttek aztán számosan idegenek, francziák, németek, angolok, olyan emberek, kik kizárólag politikával foglalkoznak, irók, képviselők, hivatalnokok. Kérdezősködtek nálam a mi államjogunk után — a delegáczió a ki megértse, olyan idegent nem találtam a praxisomban! A diskurzus elején csak ment a dolog, de mikor aztán kezdtem magyarázni hogy ez közös parlament ugyan, de a melyet gondosan őriznek attól, hogy közös ne legyen és parlament se legyen, hogy a németek eljárnak Budapestre, a magyarok meg Bécsbe, de csak azért, hogy egymással ne találkozzanak soha, hogy souverain az egyik is, souverain a másik is, de azért bizottság az, a melynek szigorúan kell megőrizni a bizottság czimét és rangját... akkor rendesen azt hitték, valami tréfát beszélek el.

— Érti már most uram?

— Non monsieur, jamais!

És nem fogott rajta semmiféle magyarázat.

Nem is veszem tőle rossz néven! Hiszen maga Gladstone, a volt angol miniszterelnök, a ki pedig egyike a legnagyobb élő tudósoknak, azt a rendszert megtanulni nem tudta. Tud görögül, jártas a theologiaban, tanulta az ind nyelveket, ismeri az egész világ törvényeit — az mind semmi! Hanem az idén, mikor Irországnak önkormányzatot akart adni, olyan állást szánt neki, mint a milyennel Magyarország bir a monarchiában. Van tudomásom róla, hogy akkor a budapesti angol főkonzulság által megküldette magának valamennyi kiegyezési törvényünknek az angol forditását, mikor aztán a parlament előtt beszélt a dologról, azt mondta, hogy hiszen a magyarok is küldenek képviselőket a bécsi közös Reichstagba, de azért vannak otthon is külön magyar képviselőik... Ezt még Gladstone sem tudta megtanulni.

— Pedig olyan egyszerű az egész, mondja a legelső fiatal reporter, a ki két év óta ir tudósitásokat lapjának «a közös ügyek tárgyalására kiküldött országos bizottságnak» (mert ez a hivatalos czime) tárgyalásairól.

Egyszerű biz az most, de volt egy bizonyos időben néhány magyar ember is, a ki nem értette. Pedig az se volt épen az utolsó. Ilyen például báró Eötvös József, kinek volt némi jártassága az államtudományokban.

Gondolom 1866-ban irta meg neki Andrássy Gyula Terebesről az általa kigondolt tervet, miként tárgyalja a két országgyülés külön, de együttesen a közösügyeket delegáczió utján. Báró Eötvös József elolvasta a levelet, aztán oda nyujtotta egyik barátjának és szomorúan mondta:

— Az én szegény Gyula barátom megőrült!

Azóta husz év mult el, és nemcsak, hogy megértettük a delegácziót, de beletanultunk a sikeres használatába is. Nincs abban a legkisebb fennakadás sem, elvégzi a dolgát olyan feltétlen pontossággal, akár egy első rangú gyárból való angol gép.

Kezdetben még opponált, később felhagyott vele, most már csak a külügyekben szokott frondőrködni — de van is aztán a világ előtt becsülete! És ezt már komolyan mondom. Jól esik a magyar embernek látni, hogy egész Európában a legfeszültebb figyelemmel várják, mi fog mondatni a magyar delegáczióban a külügyi helyzetről. Alig van parlament a világon, melynek annyit is mondanának a diplomáczia titkaiból, legfeljebb az angolnak. De ott még régi bevett szokás, hogy ha olyat nem mondhat a miniszter, a mi Angliának nagyobb dicsőségére van, hát — némelykor megbuktatják, de beszédre nem kényszeritik. Nálunk, buktatni nem igen buktatják, de beszélni — «muszáj». Aztán beszélnek, kiki hogy tud.

Négy külügyminisztere volt a monarchiának 1867 óta:

Beust, Andrássy, Haymerle, Kálnoky.

Beust kellemes és szellemes ember volt, rossz politikát csinált, de gyönyörűen tudott beszélni és igazán szerette a magyarokat. Én, ki Bécsben és Párisban sokat érintkeztem vele, jó lélekkel mondhatom, hogy nem volt nála üres phrázis, mikor azt mondta, hogy Magyarországot szereti. Az ő ideje alatt még egészen új volt a delegácziő, úgynevezett nagyszabású, államférfiui beszédek járták, konkrét kérdéseket nem tettek és konkrét választ nem igen kaptak.

Andrássy alatt megváltozik a helyzet. Kezdetben jól megy minden. Az ő szellemes, kedves, igéző modora megnyeri az embereket és bizalmat kelt bennök. De jő

aztán a török-orosz háború, jő Plevna, jő Bosznia okkupációja. Soha a magyar közvélemény úgy fel nem zúdult, csakhogy el nem seperte Tisza Kálmánt, de megtörte Andrássyt, ki röviddel rá vissza is lépett. Szegény Haymerle beteg ember volt s alacsony származásból felküzdötte magát, észszel, becsülettel, tudománynyal, mikor a hatalom legfőbb polczát elérte, már akkor nem volt a régi küzdelemre alkalmas és képes természet. Elfáradt az úton. Nem mert semmit, delegácziókban sem játszott nagy szerepet, mikor rövid idővel reá javakorában meghalt, tudták miért hallgatott, miért nem mutatta nagy képességeit, mikor páratlan alkalma nyilt, hogy tegye. Sokan járnak igy, kik sem az ő képességével nem birtak, sem az ő szerencséjével. Én még Rómában ismertem őt, mikor a berlini kongresszusra készült és teljesen értem, hogy Andrássy megszerette és utódjául ajánlotta a királynak.

Kálnoky minisztersége óta nagyot nőtt. Egyideig nem tartottak felőle sokat. Csendes ember, nem olyan élczes mint Andrássy, ki némelykor egy jó ötlettel elintézett egy kinos ügyet, tudott beszélni, fenyegetni, enguirlandirozni, mint a francziak mondják. Kálnoky nem ilyen. Nagyon komoly és garçon ember. Ez a kettő — némi összeköttetésben áll nála. Ha elmondanám hogyan, talán még emelném érdekességét az olvasó hölgyközönség előtt. De ne gondoljon senki valami holdkóros regényre . . . Diplomata és katona volt teljes életében, parlamentet soha nem is látott, kezdetben némileg feszélyezve érezte magát, de most már kitünő szónok a maga nemében.

Kállay Benjamin, a közös pénzügyminiszternek nagyon ártatlan hivatalos czime van és ez is beleillik az egész delegácziós rendszerbe, a mit még nem értett meg senki idegen. Történt is vele egyszer igen furcsa egy eset.

Mikor Humbert olasz király Bécsben járt, bemutatták neki az udvari és állami méltóságokat. Az egyik sorban bemutattak neki egy szép fiatal embert:

— Széll Kálmán, magyar pénzügyminiszter.

A király persze csak a «pénzügyminisztert» hallotta. Tovább ment, bemutattak neki egy köpczös, olaszos kinézésű urat:

— Depretis, osztrák pénzügyminiszter.

A király ismét csak a «pénzügyminisztert» hallotta, megállt egy pillanatra, de csak nem szólt. Tovább ment, a harmadik csoportban még egy daliás alakot fényes diszmagyarban mutattak be neki:

— Kállay Benjámin, közös pénzügyminiszter.

Ekkor Humbert király már meg nem állhatta és minden udvari etiquettet elhagyva, oda fordúlt felséges házigazdájához:

— Ugyan kérem, felség, mondja meg nekem, hány pénzügyminisztere is van tulajdonképen a monarchiájának?

Ő felsége jóizűen nevetett és megmagyarázta neki a dolgot; de esküt merek rá tenni, hogy nem fogott a magyarázta és hogy az olasz király maig sem tudja, annyi pénzök van-e az «osztrákoknak», hogy három pénzügyminiszter kell nekik, vagy azért van-e olyan kevés pénzök, mert három pénzügyminiszter szedi el tőlök?

Egyik érdekességét képezik még a delegácziónak a magyar külügyi albizottság jelentései, melyeket vagy 15 év óta dr. *Falk Miksa* ir. A külügyminiszter exposéja után ez a legnagyobb jelentőségű okirata a delegácziónak, melyet az európai sajtó amannál nem kevesebbre becsül. Ha a miniszter a kormány nézetét tolmácsolja — a magyar delegáczió előadója a közvélemény nézetét mondja el, finom, átgondolt modorban, de azzal a nyiltsággal, melylyel egy szabad nemzet képviselői beszélni szoktak. Igy a delegáczióban minden tekintetben a mi részünkön van az előny és ha valami «közös» jellege lehetne ennek a miniature-parlamentnek, hát ez a jelleg magyar volna és nem német.

Csak annyi tenger millióba ne kerülne aztán ez a dicsőség. *X*

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG KÉZFOGÓJA.

Himmel alezredes, László főherczeg nevelője, egy magánlevelében sok érdekes részletet mond el József Ágost főherczeg és Auguszta bajor herczegnő eljegyzéséről s lelkesedéssel beszéli el, milyen örömöt keltett a királyi család összes tagjai közt a fiatal pár kézfogója. Himmel alezredes azzal vezeti be levelét, hogy részt vett József főherczeg esküvőjén. Gizella főherczegnő eljegyzéséhez is kedves emlékek fűzik. Majd igy folytatja:

«Érteni fogja ezek után, miért hatott meg annyira, mikor arról értesültem, hogy József főherczeg fia el fogja jegyezni Gizella főherczegnő leányát s megjöttek a táviratok is, a melyek fenséges uramat és tanitványomat, László főherczeget értesitették az uj deklaráczióról és vasárnapon május 14-re Bécsbe szólitották.

Ő felsége elrendelte, hogy László főherczeg is a Hofburgba szálljon, a hová már Klotild és Mária Dorottya főherczegnők Fiuméből és József Ágost főherczeg Pozsonyból megérkeztek.

Mindenkinek mély sajnálatára, a vőlegény apja nem vehetett részt a családi ünnepen. A közvetlenül a pünkösd után megkezdődő szemle-utak készületei lefoglalták minden idejét, és a már megállapitott intézkedéseken változtatni nem akart.

Az alezredes azután rendkivül magasztalóan nyilatkozik a fiatal főherczeg polgári és katonai erényeiről és nagy képzettségéről. Szerinte ez is hozzájárulhatott, hogy a főherczeg már oly fiatalon megtalálta azt az ideált, a mely lelkét betöltötte.

«Valeria főherczegnő esküvőjén történt, hogy a tizennyolcz éves főherczeg vezette az akkor alig tizenöt éves Auguszta herczegnőt karonfogva az udvari ebédhez. Ez a találkozás döntő volt az ifju szivekre. A főherczeg és a herczegnő megőrizték egymás emlékét, melegebben, mint rokonok futólagos találkozásakor történni szokott. És megint az uralkodóháznak egy örömnapja volt az, a mely az egymásnak szánt sziveket közelebb hozta. Margit Zsófia főherczegnő és a würtenbergi herczeg esküvőjén ujra találkoztak egymással és a rangsorozat úgy követelte, hogy az udvari ünnepségek alatt József Ágost főherczegnek karját kellett nyujtania Auguszta főherczegnőnek.

Gizella főherczegnő több napig maradt akkor leányával Bécsben és József Ágost főherczeg napjában többször érintkezhetett a bájos herczegnővel.

Május elején a bajor herczegi család ismét Bécsbe érkezett és Lajos Viktor főherczeg tiszteletükre május 9-dikén bált rendezett. A bálon József Ágost főherczeg kotillionra kérte a herczegnőt és felhasználta az alkalmat, hogy érzelmeiről és reményeiről is beszéljen vele. Nem sokáig késett a beleegyezés a szülők részéről sem és ő felségeik is örömmel üdvözölték ezt a frigyet, a mely a szeretett unokát a sziv kötelékeivel fűzi szorosabbra az uralkodó családhoz.

Ő felsége május 14-ére rendelte az eljegyzés kihirdetését.

Ezen a napon Ő felségeik és az uralkodó család tagjai szent misét hallgattak, a mely után Klotild főherczegasszony szalonjában gyülekeztek a főherczegnő gyermekei, Gizella főherczegnő férjével, Lipót bajor herczeggel és leányaival Erzsébet és Auguszta herczegnőkkel. Itt kérte meg József Ágost főherczeg Auguszta kezét s a frigyet ugyanekkor áldották meg a szülők, a kiknek ezzel régi vágyuk ment teljesedésbe.»

EÖTVÖS KÁROLY.

(Arczképpel.)

Ez a név mindannyiszor előtérbe lép, a hányszor a felvilágosodottság, a szabadelvüség zászlója veszélyben forog. Azokban a sötét napokban, midőn az egyes agitátorok által felizgatott tömeg — szegény és gazdag, művelt és műveletlen egyaránt — fanatikus dühvel támadt egy felekezet ellen, ráfogta e legképtelenebb vérvádakat: Eötvös Károly volt az, ki hatalmas elméjével, nagy tudásával állott a szegény, elhagyott és ártatlanul vádolt szerencsétlenek oldala mellé. Nem nézte, hogy tör ellene a gyülölség a lapokban, hogy foglal ellene állást a nép, ökölre szorított kezekkel, küzdött ellene lelkének egész melegével, mert nem akarta, hogy a külföld előtt a vérvád szégyen foltja tapadjon a magyar nemzetre. Eötvös győzött, a vádlottakat felmentették. Nem törődött vele, hogy elveszité sok évi fáradságának, politikai küzdelmeinek gyümölcsét: a népszerüséget. Visszavonult és megvárta, mig eljön, a minek előtörnie kellett: a liberalizmus, a felvilágosodottság napsugarának. Hála a magyar nép józanságának, politikai érettségének, azok a sötét napok elmultak s a reakczió, a türelmetlenség baglyai visszavonultak oduikba.

Most, hogy az egyházpolitikai kérdések tartják izgatottságban az ország lakosait, most, mikor arról van szó, hogy Magyarország is odaálljon a művelt nyugati államok közé és bebizonyitsa azt, hogy a liberális jelszavakat nem csak ajkunkon hordjuk, nemcsak mandátumok elnyerésére akarjuk felhasználni: ujra ott látjuk Eötvös Károlyt, kezében a liberálizmus, a felvilágosodottság zászlajával. Uj pártot alakit, az igazi szabadelvüség pártját, mert nem akar tovább küzdeni egy táborban azokkal a középkori gondolkodású elemekkel, a kik a 48-as nagy vivmányokat csak programmbeszédükben jól felhasználható frázisoknak tartják, de akik — midőn arról van szó, hogy ezen nagy elvek megvalósittatnak — kicsinyes okokból, azért, mert esetleg a kormány állását erősitenék meg, ellene küzdenek. Nem akart tovább küzdeni azokkal, akik mindig Kossuth Lajos nevét hangoztatják, de mikor Kossuth elveit és ohaját kellene megvalósitaniok, a reakczionáriusok fekete seregéhez csapnak át és megkeseritik a nagy hontalannak utolsó napjait. Eötvös végleg szakitott a régi függetlenségi párttal, mely fészket adott a reakczionárius, klerikális tendenczióknak és megalakitotta az igazi szabadelvü függetlenségi pártot, melyhez már eddig is huszonketten csatlakoztak a régi függetlenségi pártból. Mindannyian az igazi szabadelvüségnek bajnokai, kik közül nem egy nem frázisokkal, nem üres dikcziókkal, hanem vérének ontásával, sulyos börtönnel bizonyitja be szabadelvüségét, mint Madarász József, Fornszek Sándor stb.

Magyarország minden szabadelvüen gondolkodó polgára — pártkülönbség nélkül — őszinte rokonszenvvel tekinti az uj párt alakulását s üdvözli a derék vezért, Eötvös Károlyt, mint a szabad eszméknek igaz bajnokát.

Spectator.

A LELEPLEZÉS ELŐTT.

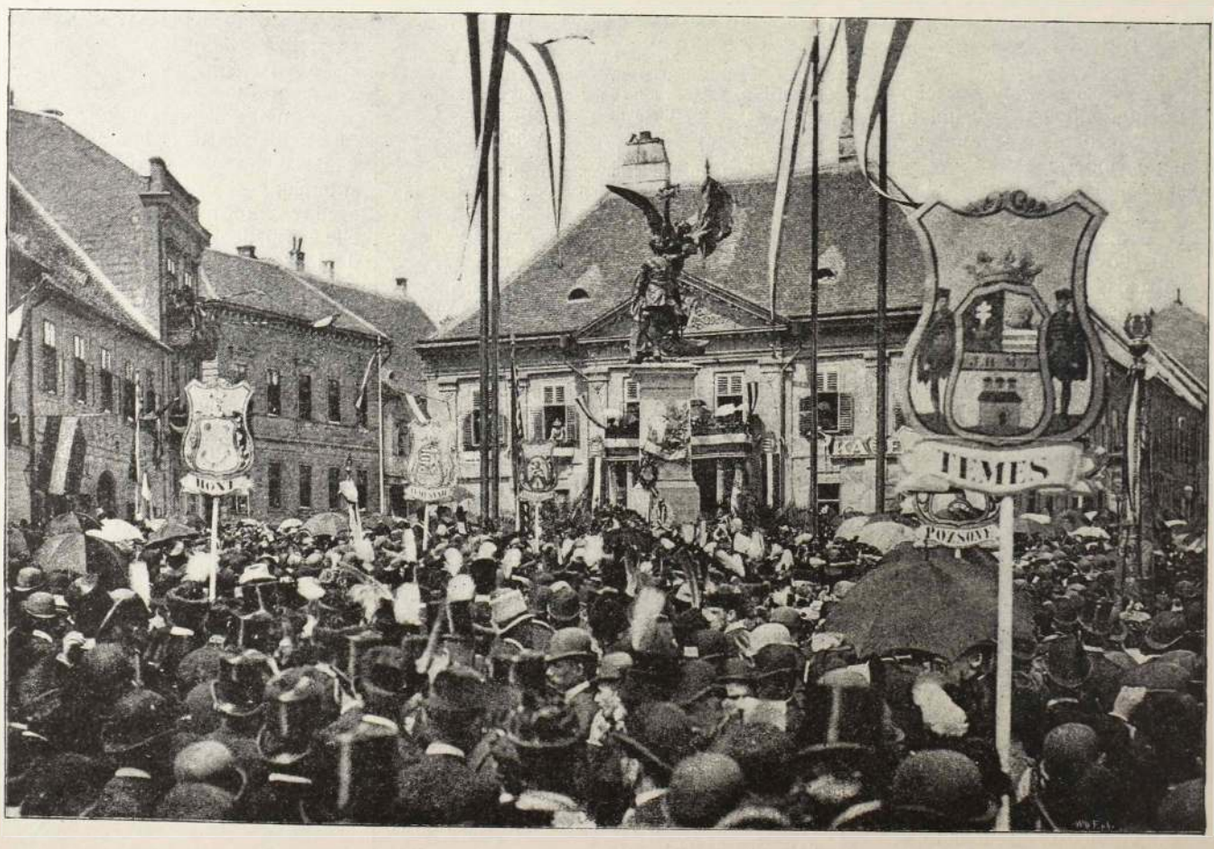

A LELEPLEZÉS UTÁN.

Erdélyi pillanat-fénykép-felvétele után.

A BUDAI HONVÉDSZOBOR.

KELET NÉPE.

ÉDES ANYÁMNAK.

Irta: TÁBORI RÓBERTNÉ.

A te drága emlékednek szentelem e néhány sort, szeretett jó anyám!

. . . . Jól emlékezem most is. Szép, tiszta falu volt, fehérre meszelt házakkal, mindenik ház ablakán zöld zsalukáter, melynek reteszein keresztül tört egy-egy fakadó muskátli-virág.

A faluvégen óriási térség, mely nem volt sem mező, sem erdő, de szép volt, illatos és zöld.

Vad bogyók között, az «istenszem» gyökerei körül ezrivel piroslott a földi eper. Az országutra eső része vadrózsával bekeritve; az volt a mi kedvencz játszóhelyünk.

Kora hajnalban oda siettünk és irigyen lemajszoltuk az éjszakán át megérett epret, nehogy a falubeli gyermekek megelőzzenek, azontúl is ott töltöttük minden időnket, napestig.

Nem feddtél meg érte jó anyám. Te is szeretted azt a helyet, néha kiástál kertünkből egy-egy rezedát, violát és elültetted a vadrózsakerítés közzé, hadd legyen még illatosabb gyermekeid kedvencz helye.

Szerettük, féltettük, őriztük azt a helyet. Ha sokáig nem esett eső, napokon át öntözgettük a lankadt fűszálakat, bokrokat, a mig új életre kelt minden s az eperlevelek közül ismét kikandikált az érett eperszem.

Ápoltuk azt a helyet, elneveztük «Vadrózsa-térnek», ott folyt le boldog gyermekkorunk, ott szőttük édes gyermekálmainkat . . . .

Egyszerre, hirtelen, vége szakadt!

Nehéz, sötét felhő borult a nagy térségre, elsötétült a láthatár s mi ijedten futottunk haza, a fenyegető vihar elől.

Midőn pihegve beléptünk a szobába, édes atyánk mindkét tenyerébe fogva gondterhes fejét, mereven nézett maga elé. Te ott álltál előtte sápadtan, de mosolyogva és gyengéden megsimogattad sürü, göndör haját.

Valami kimondhatatlan szomoruság vett rajtunk erőt, ismertük már azt a mosolyt, mely csak nagy lelki rázkódtatások alkalmával jelent meg ajkadon. Lassan, lábujjhegyen jártunk körül a szobában. Milyen nagy vihar dúlhatott lelkedben, hogy észre sem vetted jöttünket!

Nem tudtuk felfogni, hogy mi történt, de téged ma is látlak úgy, mint akkor láttalak. Egő tekintettel néztél atyánk szemébe, felvetetted fejedet és határozott, benső hangon azt mondtad:

— Bizzunk istenben!

Egy fejjel magasabb lettél, míg ezt mondtad, úgy csodáltalak akkor, mint azt a nagy, szent képet, melyet egyszer a radnai kápolnában mutattál meg nékünk.

Nagy sokára megtudtam, hogy nagy csapás ért akkor bennünket, teljesen tönkrejutottunk . . .

Másnap este öledbe vettél drága anyám, erősen szivedhez szoritottál s reszkető hangon azt súgtad:

— Hivd elő testvéreidet gyermekem, elmegyünk a «vadrózsa-térre» búcsuzni.

Te középen, mi körülötted haladtunk az illatos úton, A harmatos vadrózsa-tér közepén megállottunk, a hold teljes fényében leragyogott reánk, s nekem úgy tetszett, mintha a te fehér homlokodat csillagok öveznék, melyek mélegitő sugarakat árasztanak reánk.

Nagy, fekete szemedben köny csillogott, egész alakod megremegett és ajkadról mély, hosszu sóhajtás hangzott ki az éjszakába. Mi némán körül állottunk és mély áhitattal néztük átszellemült, nemesen szép arczodat.

— Bizzunk istenben! — suttogtad égre emelt tekintettel, aztán lehajoltál egy fenyőbokorhoz, mely buján nőtt ki a földből, és emlékül letéptél belőle egy zsenge hajtást. Mi csendesen követtük példádat, s egy-egy fenyőággal kezünkben, beléd fogózva, ismét haza tértünk . . .

Azóta nem láttam azt a falut fehérre meszelt házaival, nem láttam pirosvirágu muskátlit, s nem láttam viszont gyermekkorunk eldorádóját, a vadrózsatért! . . .

A mult napokban, egy délután sürgöny érkezett hozzám.

Szemeim előtt elhomályosult a betű, a papir őrült tánczot járt kezemben, és hideg verejték ült ki az arczomra, a mig ezeket olvastam:

«Drága anyánk nagyon rosszul van, legyetek készen mindenre. Jertek.»

Evek óta szenvedtél jó anyám, hatalmas lelked, óriási akaraterőd fölemésztette gyenge testedet! Hónapok óta megszoktuk, hogy reszkető kézvonásaiddal általtasz bennünket, azt irván, hogy jól vagy, hogy nincsen semmi

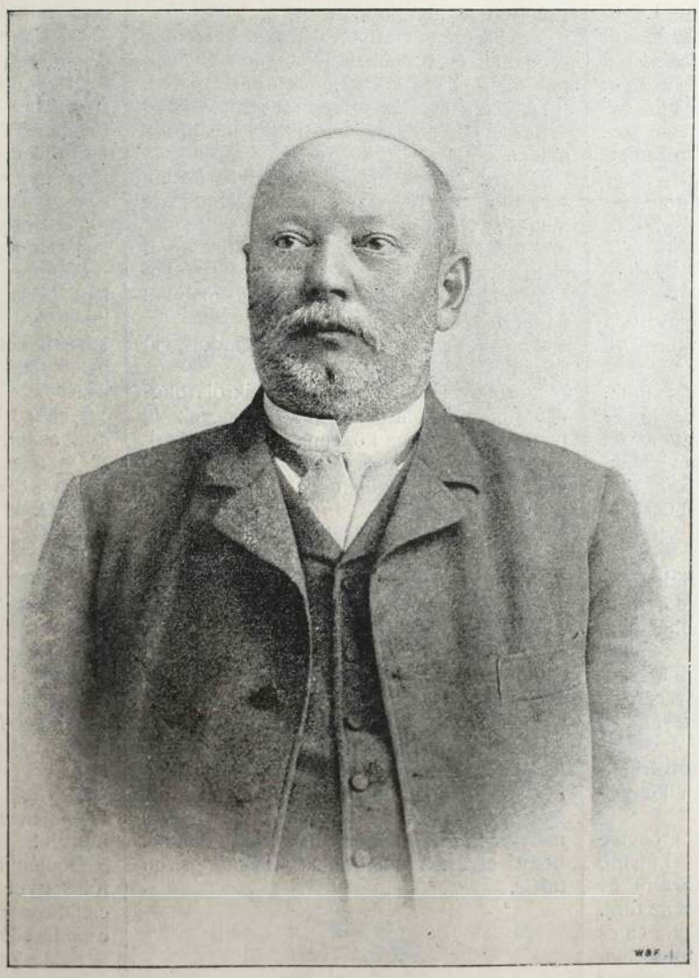

EÖTVÖS KÁROLY.
A függetlenségi és 48-as párt volt elnöke.

bajod, hogy mi csak legyünk vigan, örüljünk az életnek, az ifjúságnak, mert te is vigan vagy drága apánkkal együtt.

De valahányszor egyikünk felkeresett, elhalt bennünk minden remény, nem mertünk többé hinni felgyógyulásodban.

És mégis! Még a levélhordó is mosolygott, ha átadta nekem ismert, drága kézvonásodat, mert tudta, hogy az nap ünnep, ujjongás van a háznál, hogy beléje költözik a szeretet, a hit, a reménység, hogy forró imádsággal köszönjük meg a jó istennek ezt a napot!

És most tudtam, éreztem, hogy mindennek vége!

Ha ismét nehéz napok zúdulnak reám, hogyan viseljem el azokat a te jóságos, vigasztaló szód nélkül, jó anyám?

Hisz én szorultam leggyakrabban erős, nagy lelked biztatására.

Mikor a dér ellepte csendes, házi fészkünket, és lehullt a szivemről szakadt három virágszál, úgy éreztem, hogy nincs többé tavasz, hogy az egész természet egy nagy temető, melyben egy-egy halott minden virág, és a dalos madár már csak halotti éneket dalol piros hajnal hasadásakor.

Ott álltam egyetlen, kis fiam sirjánál és megdermedtem a fájdalomtól. Fölébredt bennem a dacz. Nem akartam vigaszt keresni, el akartam pusztulni a kétségbeesés kinjába, szinte kéjjel szívtam magamba, a vad, őrült fájdalmat, reménykedtem, hogy most, itt mindjárt összetöri a lelkemet és akkor vége a kinszenvedésnek!

Te mindezt leolvastad arczomról. Egyik kezeddel átöleltél, a másikkal szótlanul végig simitottál homlokomon, tekinteted kereste az enyémet, és a mint ránéztem nemes, sápadt arczodra, a mint kiolvastam szemedből a biztatást, a végtelen szeretetet, szégyenpir öntötte el arczomat, hogy meg tudtam feledkezni *rólad!*

Az a tekintet volt az én biztatóm, támaszom az életen át, az volt vezérlő csillagom . . .

Még mindig ott reszketett a sürgöny kezemben.

Gyorokról jött. Egy hete, hogy oda vitetted magad. Visszavágytál ifjuságod otthonába!

Kora hajnal volt, mikor megérkeztünk. Első tekintetem önkéntelenül a vadrózsatért kereste. Nem volt sehol. Vagy az én szemem vesztette el látóképességét? Megkérdeztem az öreg kocsist.

— Meg van biz a! — felelt büszkén, ott van szépen bekeritve, olyan szép temető nincs az egész megyében.

Összerázkódtam. Csakugyan! Sirkeresztek, óriási márványkövek emelkedtek ki a kerités fölött. Nem mertem többet odanézni, gyáva voltam . . .

Csendesen, lábujjhegyen léptünk szobádba. Hugom megcsókolt, fogvaczogva kulcsolta át kezedet, de még fiatal ahhoz, hogy csöndesen tudja elviselni a csapásokat, kirohant hát legidősb testvérünkhöz, hogy szabad folyást engedjen könyeinek.

Én a *te* biztató mosolyodat erőltetve ajkamra, ott maradtam veled. Láttam, hogy csak jöttünket akartad bevárni és most boldog megadással készülsz az útra. Megcsókoltam mindenik hajszáladat, nemes homlokodat, hüledező ajkadat, rádszórtam mind azt az édes, beczéző nevet, melyre a te szereteted tanitott, kezembe fogtam merevedő kezedet és te utoljára néztél reám azzal a tekintettel, mely oly gyakran segitett már elviselnem a keserü csapásokat.

Lefogtam szempilládat, szived fölé hajoltam és ott hallgatóztam, a mig elhangzott utolsó lüktetésed.

Nem lehet rám panaszod szeretett jó anyám.

Tekinteted erőt öntött belém. Hófehér ágyadra egyetlen köny sem hullott, ajkamról nem szállt el rémült, sikoltás, nem rohantam ki segitségért.

Csendesen keresztbe tettem áldott kezedet, betakartalak szépen, félreraktam, a mi ott útban volt, nem szeretted, ha valami széjjel volt körülötted, csak egyben nem teljesithettem kivánságodat; sohasem szerettél gyertyafénynél aludni, és én mégis meggyujtottam fejednél egy hosszú viaszgyertyát.

Bocsáss meg érte jó anyám!

Hogy azontúl mit csináltam, mi történt velem, arra már nem emlékezem egészen tisztán.

Csak onnan tudok ismét visszaemlékezni, mikor legidősebb fiad, a te büszkeséged, a te anyai örömöd megérkezett azzal a szivvirággal, édes kis nejével, a ki legtöbbet ápolt, gondozott téged mindnyájunk között. Áldja meg érte az isten jóságos keze!

Erezted, hogy ott vannak, mert erőt adtál nekik, hogy elviseljék nagy fájdalmukat.

Emlékszem arra a megtört drága alakra is, a ki tiz évet vénült néhány óra alatt, szeretett jó atyánkra.

Következett a temetés. Sokan szerettek, csodáltak és becsültek jó anyám. Ott voltak mind, hogy kikisérjenek utolsó utadra. Igaz, mély hálával gondolok reájuk.

Lassan, ingadozva, megtörten haladtunk a temető felé.

De csodálatos! Minél közelebb értünk a vadrózsa térhez, szivem perczről-perczre megkönnyebbült.

A bejáratnál a régi, édes illat áradt elém.

Felismertem a régi fenyőbokrot, melyből sugár fa nőtt ki azóta.

Az alá ástak sirt neked imádott, jó anyám.

Láttam mint emeltek le vállaikról rokonaid, barátaid, láttam mint eresztenek le hangos, forró ima közben a sírba, és szivemet nem mardosta egyetlen tövis sem! Olyan szép, olyan illatos, olyan ifjan viruló a te uj honod.

Nyugodj benne békében jó anyám!

Nem bucsuzom tőled sokára, a nyáron idejövök közeledbe drága jó atyánkkal. Ne aggódj miatta! Körülveszi gyermekeid gondoskodó, gyöngéd szeretete, elhozom neki pufók kis unokáját, az meleg kis gömbölyü kezével majd letörüli a drága könyeket.

Isten veled szeretett, egyetlen, drága anyám! Nem siratlak, nem! Nem irigylem tőled azt a kedves, puha illatos fészket, melyen keresztül hozzád hatol majd gyermekeid mély, örökkétartó szeretete, s melyen keresztül mi is megérezzük majd, hogy szeretsz bennünket még a síron tul is.

BÚJDOSÁS.

Az én szép rózsámtól
Messzire vetődtem.
A futó patakkal
Vándorlok szomorún
Rengeteg erdőben.

Daloló madarak,
Összehajló lombok,
Csak ti vagytok velem,
Magános utamon
Csak ti vigasztaltok.

Merre tartsak, merre?
Kétfelé visz az út.
Megyek az egyiken.
Megyek, azt se tudva,
Merre tér, hova jut?

Mindegy akármerre
A kerek ég alatt.
Hejh, a mi útunk is
— Örökre, örökre
Igy kétfelé szakadt.

Petri Mór.

AZ ÁTHIDALT ÖRVÉNY.

Irta: TŐLGYESI MIHÁLY.

A harmadik emeleti szegényes szobában éppen elhallgatott a varrógép. Fiatal, halvány, de igen érdekes arczú asszonyka emelkedik fel mellőle. Karcsú derekát kiegyenesiti, finom ujjaival megnyomkodja szemeit, mintha könyeznék.

Nem csoda — két órája már, hogy egy huzamban hajtja a gépet s igazitja a tű alá a finom patyolatot.

Kis fiacskája abba hagyja a játékot s hozzáfut. A kis kópé nagy realista lehet, mert mindjárt igy kezdi:

— Ugy-e most eszünk mama? Aztán sétálni megyünk, ugy-e mama? Aztán veszünk ugy-e nekem is olyan nagy abroncsot s olyan szép veloczipédet, mint Palikának van . . .

A fiatal asszony, kit a házban özvegy Deményinének ismernek, mélabúsan, mintegy gépiesen mondja:

— Veszünk fiam, veszünk!

— Hányszor mondtad te már azt mama!

A fiatal mama arcza elborul. Ajkszegletei kínosan meg-meg rándulnak, szeme befelé csavarodik, hogy csak a fehére látszik, keblét hirtelen felduzzasztja egy belső felindulás, vagy gonosz visszaemlékezés féle.

Kedve lenne megfenyiteni a fecsegő gyermeket.

De már a következő perczben magához rántja s heves szenvedélyességgel szoritja keblére.

— Oh, miért kell éppen neked mindent nélkülöznöd! . . .

Látszik rajta az óriási erőfeszités, melylyel urává akar lenni felzaklatott indulatának. De az indulatok árja is éppen olyan, mint minden más ár . . . nem lehet feltartóztatni, ha egyszer kicsap.

— Oh! tör ki belőle szaggatottan valami fuldoklás féle, lehetnél te is gazdag, lehetne neked is mindened, vinnének téged is csillogó hintóban, ha . . .

A végét már csak halkan merte mondani:

— Ha apád nem lett volna olyan nyomorult!

Deményiné nagyon is megijedt e szóktól s gyorsan erőt vett magán. Zokogó csuklása még egy utolsót rítt, aztán lecsendesedett.

Bélácska rémülten néz anyjára, kinek arcza egyszerre olyan hideg és érzéketlen lett, mint a márvány. A varrógépet indu-

latosan tolja a szegletbe s büszkén kiegyenesiti magát.

Oda áll a tükör elé s évek óta először veszi magát szemügyre szakértői tekintettel.

Diadalmas mosoly jelen meg piros ajkán, szép fejét önérzetesen hátraveti — hullámos haja egy rántással palástként omlik le egész bokáig. Otthonkáját kaczéran meglebbenti s gömbölyü vállainak hava szemkápráztatóan csillog.

Milyen szép még mindig! Csípőre tett kézzel tetszelegve meg-megringatja junói termetét. Nem tudna ő még hóditani?

Gondolatai leszállnak az első emeletre, abba a nagy erkélyes lakásba, a Palika anyjához, ahhoz a beteg asszonyhoz, akit évek óta egyik fürdőből a másikba visznek, a gyógyulásnak minden reménye nélkül.

Voltaképen azonban nem a beteg asszonyra, hanem annak férjére, a gazdag Várkonyira gondol. Minő áldott jó ember! Egyetlen fiacskáját, apai gondjainak féltett tárgyát, legtöbbnyire ő is elkiséri a sétányra, ahol aztán kettesben nézik a játszó fiukat, amint felváltva veloczipédeznek. Várkonyi maga segiti fel a szegény özvegy asszony fiát a veloczipédre s ugy örül, mikor Béla kigyult arczczal hajtja.

— Derék fiu! mondogatja gyakrabban a mamához, ki szerényen ül mellette s alig meri egy-egy szavát viszonozni. Pedig Várkonyi mily szelid, mily leereszkedő, mily nyájas iránta:

És ahogy most nézi magát a tükörben, egyszerre sajátszerü gondolatok kezdenek felrajzani benne.

Más talán hasznára forditaná ezt az ismeretséget. Nem nézné a beteg asszonyt, nem gondolna a világgal... Csak én, akit elhagytak, akit megcsaltak, kinek a szivéből kiölték a hitet, kit boldogtalanná tettek egész életére, én vagyok az a becsületes, aki fárasztó munkával ölöm magamat... És miért, miért?

— Fiam, menjünk a sétányra!

Várkonyi már ott ül a szokott helyen.

Palika elejébe fut pajtásának s mindjárt hajtják is a nagy abroncsot és nyargalásznak a veloczipéden.

A fiatal asszony ma szokatlanul elfogódottnak érzi magát. Ez az elfogódottság a leányos szemérem édes pirját varázsolja arczára. Várkonyi észrevehető csodálattal szemléli őt. Ilyen szépnek még egyszer sem látta.

Eszébe jut saját boldogtalansága. Mindene van néki, amit földi javakban a sors adhat. Vannak házai, földei, kamatozó tőkéi. Élvezheti a gazgaságnak minden előnyét és kényelmeit. De mind ebben a sok jóban van egy nagy keserüség, egy igen fájdalmas szálka: az idegbeteg feleség, aki zsarnoka a háznak. Éjjel-nappal nincs ott nyugalom! Egyszer kikivánkozik az erkélyre, aztán megint vissza a szobába, az ágyból a chaise-longuera, onnan meg a fotélbe, majd a kék, vagy a sárga szobába, majd meg a keleti fülkébe a nagy pálma alá, de sehol, sehol sincs nyugta.

Várkonyi mindezt elgondolva a mellette ülő fiatal asszonykára veti tekintetét. Mily szép és ami fő, mily egészséges idegei vannak. Ah! minő jótétemény, ha egy asszonynak egészséges idegei vannak!

És minél tovább nézi az üde arczot, az erőtől duzzadó karokat, annál jobban megzavarodik. Egyszerre olyan együgyünek érzi magát és elkezd neki beszélni különféle ügyetlen dolgokat házairól, birtokairól s rangos összeköttetéseiről.

Deményiné kicsinylő oldalpillantást vetrá.

Ime egy ember, aki nagyra tartja magát, mert házai vannak.

Köpenykéjét összehuzza magán, mintha fáznék.

— Béla! kiáltja magához fiacskáját, menjünk haza!

Várkonyi csodálkozva néz utána.

— Minő méltóságteljes! mormogja magában. Akár egy igazi háziasszony!

*

A Várkonyi háza fölött meglebbenté sötét szárnyát a kuvik madár. A beteg asszony végre megtalálta a nyugodalmát, idegei végkép lecsendesedtek s nem kivánkozott többé egyik helyről a másikra.

Férje nagy gyászpompával temetteté el. Az ismerősök tömegesen jöttek részvétüket nyilvánitani. Voltak köztük hangadó klubbeli urak, a társas élet egyéb kitünőségei, országgyülési képviselők, pénzintézeti igazgatók, kik megindult arczczal biztositották a gyászoló férjet őszinte részvétükről.

Aztán csendes lett a ház.

Várkonyi falusi jószágára ment, hogy a sulyos csapástól valamennyire összeszedje magát. Nemsokára rá külföldre utazott.

A harmadik emeleti szegényes szobában meg beállott a régi egyhangú életmód. A varrógép egész nap kerregett, Demenyiné varrt, varrt, öltést tűzött öltés mellé, nyomkodta fáradt szemeit s egyenesitgette görnyedő derekát. Az elkeseredés ki-kitört belőle, de megint csak lecsendesült. Az ő élete már meg nem változik. Akire egyszer valami átok ránehezül, az alól nincs szabadulás.

Bélácska egyre kérdezte:

— Mikor jön meg a Palika?

A fiatal asszonyka arcza ilyenkor elborul. Keserü gondolatainak sötét árnyéka kiül a homlokra s megkeményiti vonásait. Oh, az emberek mind gyűlöletre méltók!

Egyszerre finom kopogás hallatszik az ajtón. Deményinét szinte megrezzenti e szokatlan dolog.

Az ajtó kitárul s Palika szökik be rajta, utána Várkonyi.

Deményiné elsápad. Hogy a viszontlátás örömében mit csinál a két jó pajtás, arra dehogy tudna most ügyelni.

Félig behunyja fáradt szemét, ahogy tenni szokta, valahányszor felnéz a varrásról.

Várkonyi nyájasan megszólal:

— Palika minden áron látni akarta kis barátját és — tette hozzá némi habozással, én is viszontlátni óhajtottam Nagysádat!

Ez a «nagysád» szó visszavarázsolt egy darabot a fiatal asszony multjából, abból a szép időből, midőn körülrajongott központja volt egy fényes társaságnak.

Ah, minek erre most gondolni. De azért megkeményedett szive mégis fölengedett, mint a viaszk, melyre gyöngéden rálehelnek.

Várkonyi mostani fellépésében egy kifogásolhatlan gentleman benyomását akarta tenni. Mintha fogott volna rajta a külföldi utazás, meg talán egy kicsit a multkori tapasztalat is a sétányon.

Deményiné kegyes kézmozdulattal mutatott egy székre, mert foteljei nem voltak.

— Asszonyom, kezdé Várkonyi, kegyed iránti tiszteletből állva mondom el jöttömnek czélját... Örökbe fogadni óhajtanám a kegyed fiacskáját, kit az én Palikám úgy szeret.

Deményiné megdöbbent. De csakhamar összeszedte magát.

— Köszönöm nemeslelkü ajánlatát uram, de szomorú életemnek egyetlen derüjét oda nem adhatom.

Várkonyira most következett a bökkenő. Hogy is mondja csak?

— Asszonyom, folytatá valamivel gyorsabban az izgatottságtól, ugy értem, hogy a fiuval együtt a mamája is jönne.

— Mint örökbe fogadott...?

— Nem, hanem mint *feleség!*

A dugó kipattantával a pezsgős üveg tartalma felpezseg — igy szokott az lenni a szivnél is, de Várkonyinak felpezsdülő érzelmei hirtelen megdermednek.

Demenyiné ott ül előtte hideg arczczal, fagyos tekintettel. A szive ugyan vonaglik, de azt nem látja senki.

Várkonyi büszkén fel akar emelkedni, de az utolsó pillanatban jön még egy gondolata.

— Asszonyom, talán kételkedik érzelmeim őszinteségében?

Deményiné lehorgasztá a fejét, de látva, hogy Várkonyi választ vár, halk, szinte suttogó hangon mondja:

— Nem tehetem, nem tehetem!

De már a következő pillanatban felszökik s kezeivel eltakarva arczát, szinte kikelve önmagából, kiáltja:

— Oh, miért lépte át e küszöböt? Ajánlatával felzaklatta multamnak rémeit. Felszakitotta régi sebeimet s ujra elém idézte azt az örvényt, mely életboldogságomat elyelte....

Egy másodperczig tartott, mig magába fojtotta zokogását. S ahogy a mérlegnél a sulyegyenző fel-fel nyomul, ő nála is előtört egy pillanatra szivének rejtett jobbik érzelme.

Lelkesedés csap ki belőle egy pillanatra s csillogó tekintettel fordul Várkonyi felé.

— Mennyország az, amit most feltárt előttem, de ott látom lángpallosával a cherubot, aki elüzi a bünbeesetteket:

Az exáltáczió azonban csak egy perczig tartott, aztán varrógépére borult s fuldokolva rebegé:

— Most ez az én sorsom, ez az én menedékem!

Várkonyi mély megindulással szemléli a fiatal asszonyt. A gazdaságában rejlő erő tudata felébred benne s tettre sarkalja.

— Asszonyom, mondá, akármi legyen az az örvény — betemetem, áthidalom! Beledobom százezreimet is, ha kell! Tekintse bennem pusztán az embert, aki szereti önt s boldoggá akarja tenni fiával együtt...

Ah, a fiát is! A fiatal asszony büszkeségét megtörte az anyai szeretet. Könyben uszó szemeit Várkonyira emelte, kinek arczán a nemes szív áldozatkészsége tündökölt.

Mi szép ilyenkor a férfi! Deményiné oda szeretett volna borulni e férfi lábaihoz s felkiáltani legyőztél! Veleszületett büszkesége még egy végső kisérletet tesz ugyan küzdeni ez ellen, de hasztalan! Szivét már lefogta egy uj érzelem igézete, melytől nem bir szabadulni. Oly édes, oly boldogitó ez az érzés! Csodálatos fényesség ihleti meg lelkét, szive kicsiny lett a tuláradó érzelmek befogadására. Oda rohan a gyermekekhez s mindakettőt egyszerre öleli magához:

— Gyermekeim!

Nem ellenezte, midőn Várkonyi rózsás ujjára huzta a jegygyürűt.

SZENT UJJAK.

Irta: KABOS EDE.

Estefelé, egy külvárosi sörcsarnokban találkoztam vele. Valamikor édes atyámnál bádogos legény volt s olykor-olykor, ha a fővárosban találkozunk, megujul közöttünk az ismeretség. Rendesen megkérdi, hogy mit csinál édes atyám, én valami konvenczionális szólással válaszolok s azután én sietek a redakcziómba, ő pedig megy tovább Ujpest felé, ahol egy gyárban dolgozik. Nagyon csöndes hallgatag ember s azt hiszem, igen szorgalmas.

A csarnokban igy alkonyat táján igen sokan voltak s az egyre érkező vendégeknek alig akadt helyük. Nem volt nagy választásom: odaültem melléje.

— Jó estét, Csermák.

Kissé zavartan köszöntött. Hamarosan kiitta sörét s úgy tetszett, hogy nyomban távozni akar. Nem voltam egészen tisztában, hogy nem miattam szökik-e, mert a milyen félénk természetü, kitelik tőle, hogy csak azért siet el, nehogy nekem terhemre legyen. Éppen azért néhány szóval marasztottam és Csermák azzal a félig menni kész alázatossággal, mely szinte azt mondja: «csak tessék parancsolni, azonnal elhordom magam», — visszaült helyére Hogy kényelmetlen zavarát leplezze, még egy pohár sört rendelt s valami félénk mosolylyal tette hozzá:

— Pedig nem szoktam . . . egy pohárral éppen elég . . .

Aztán csakugyan előhozakodott a szokott kérdéseivel s mindenféle változatban kérdezősködött, csakhogy hosszasabban kelljen válaszolnom. Közben a két szemét el-eljáratta az egész csarnokon s nekem ugy tetszett, hogy azt keresi: ül-e még olyan kopott mesterlegény-forma alak a helyiségben, mint ő? Voltak elegen. Az ilyen külvárosi sörcsarnokok, vörös abroszaikkal, kopott pinczéreikkel s a csarnokba torkolló konyháikkal, melyekből csak ugy áramlik a sokféle ételszag, — éppenséggel nem valami válogatós szalónok. Gyári munkások ingujjban, néhány közelben lakó hentes s egy-egy finánczt tették a csarnok közönségét s maga a vendéglős, a ki azelőtt rendőr volt, a fesztelenség tekintetében előljárt a jó példával.

Megszántam Csermákot s megkérdeztem:

— Hogy kerül maga ide?

— A feleségemet várom.

S aztán valami sajátságos mosolylyal, melyben zavar is volt, meg büszkeség is, hozzátette:

— Zongora-leczkéket ád odaát a gyári kisasszonyoknak . . .

— Zongora-leczkéket?

— Igen.

— Hát tud zongorázni?

— Oh kérem, hisz a bécsi konzervatóriumot végezte.

S egyszerre kigyuladt az arcza, zavara eltünt, most már nem leste, hogy én beszéljek, hanem, mint a rossz diák, kit az a szerencse ér, hogy a sok leczkeanyagból véletlenül azt kérdik tőle, amit éppen tud: azt az egyet lelkendezve, szélesen, szinezve, mondja el, nehogy egyebet is kérdezzenek tőle. — Csermák is beszélt, szélesen, szinezve szinte gyönyörrel. Látszott az arczán, a szemén, a hangján, hogy mennyire imádja, mennyire csodálja azt az asszonyt, a kinek dicsőitésében szinte felolvadt.

Alig nézett rám; maga elé bámult, mintha csak magát akarná meggyőzni.

— Nagy szerencse ért vele, sohsem reméltem s nem is tudom, hogy nem szégyenli-e magát velem! Hisz én csak egy nyomorult munkásember vagyok s ő kisasszony volt, a ki konzervatóriumot végzett. Én a harmadik emeleten laktam egy konduktor családjánál, s ha esténként hazamentem, ugy elhallgattam a játékát. Mert mindig játszott. A harmadik emelet kiállott a folyosóra, s ki csodálva, ki meg irigykedve mondta, hogy milyen gyöngyörüen játszik a Votánék Erzsébetje. Mert Votán Erzsébetnek hivják, ki most az én feleségem. Az ablakaik nyitva voltak, a játék kihallatszott, beláthattam az ő kis szobájukba, csodálhattam az Erzsébet kipirult fényes arczát, szökdöső, finom ujjait s karcsu termetét, melyet a zongorára állitott gyertyák fénye aranyos, sárga világitásba fürösztött. Nem mertem világot gyujtani az én kis zugomban, csak a sötétségből bámultam át, hogy ő ne láthasson, mert attól féltem, hogy leereszti a függönyöket, ha észreveszi, hogy minden este bámulom. Nem értettem, hogy mit játszik, de emlékszem, hogy sokszor dühbe jöttem, ha az ablak alatt a konduktorék felnőtt leányai fecsegni kezdtek. Annak a két otromba leánynak az fájt, hogy mért nem játszik Votán Erzsébet valami friss valczert, hogy ők egy kissé foroghassanak a folyosón. Egyszer le is pisszegtem őket, s a szemtelenek kikaczagtak, hogy tán szerelmes vagyok a kisasszonyba . . .

Csermák hirtelen fölemelkedett s fürkészve nézett ki a csarnok ablakán.

— Ugy rémlett, mintha feleségemet látnám.

— Aztán visszaülve folytatta:

— Azok a könyvelőék mindig tovább tartják ott. Az egy órával sohsem elégszenek meg. S ha legalább valami uzsonnával főznék le ilyenkor. Szegény Votán Erzsébet, mindig olyan éhes, ha hazajön.

Egy kis csodálkozással kérdeztem, hogy mért mondja a feleségét most is Votán Erzsébetnek.

Halkan, bizonyos titkolódzással felelt:

— Nem szabad tudni, hogy az én feleségem. Ha megtudják, hogy Csermákné, hogy egy bádogos legény felesége, a nagy urak röstelnék a gyermekeikhez járatni. Inkább megtartotta a leánykori nevét . . . Hiszen a színésznők is igy tesznek.

Egyet hörpentett kancsójából és folytatta a megszakadt történetet.

— A konduktorék leányaira nem tudtam többé ránézni, mert olyan impertinensek voltak. De Votán Erzsébetet is sokáig nem láttam ezután. A gazdasszonyom, a konduktor felesége beszélt csak róla esténként. Erzsébetet nagy szerencse s egyszeribe nagy csapás is érte. Volt egy nővére a ki Romániába ment férjhez és igen gazdag volt, az küldözgetett is Votánéknak minden elsején egy kis pénzt. De egyszer a járandóságot nem a posta hozta, hanem román hajótiszt, a ki az Erzsébet nővérének házában lakott s valami hivatalos dologban jött fel a fővárosba. Gazdag legény volt a román és csinos. Az a baj esett, hogy megszerette Votán Erzsébetet és el is jegyezte. Aztán visszautazott Romániába. Ugy volt, hogy tél utóján megülik a lakodalmat is.

— Magának ez persze nagyon fájt?

— Fájt. Bolond dolog volt, de a munkában alig vehették hasznomat. A szerelmes embereket az állam pénzén kellene ellátni, mert a maguk emberségéből, a milyen szerelmesek, bizony éhen hallhatnának. Az én ablakaim azontul is nyitva voltak minden este, de hiába néztem ki, a Votánék ablakán a függöny mindig le volt bocsátva. Csak reggel láttam néha s fájt a szivem, ugy megfogyott az én kis szent Erzsébetem. A konduktorném pedig estenden mesélt tovább. A romániai nővér irigykedik, nem akarja megengedni, hogy az ő nővére nagyobb urhoz menjen nőül, mint ő. A hajótiszttel összeveszett, telehazudta a fejét ott a tisztnek, itt a lánynak s hintette a konkolyt kettejük közé. A fiatal ember leveleiben megirta Erzsébetnek, hogy mint agyarkodik ellenük a nővére, de hozzátette, hogy nem engedi magát elriasztani.

Ivott.

— Azután mégis engedte magát elriasztatni. Nem állotta a sok szekaturát s ott hagyta a várost városnak, s menyasszonyát menyasszonynak. Szegény kis Votán Erzsébet! Halovány, átlátszó lett, mint a tavaszi rózsa. Az ablakai megint megnyiltak, ujra játszott, a folyosók ujra megteltek s én még sem tudtam többé olyan gyönyörrel hallgatni. Nekem ugy rémlett, mintha csöndes zokogását hallanám az Erzsébet elgyötrött lelkének. Talán meg is mondtam a konduktornénak. S egy este majd összerogytam, mikor a gazdasszonyom egyszerre megszólalt:

— Miért nem kéri meg szegénykét? Tudom, hogy hozzáadnák.

— Egy rémület voltam, két napig haza sem mertem menni csak éjfél után, mikor a nagy lakóház népe már aludt. Ébren féltem s álmomban Votán Erzsébet intett felém. Harmadnap a gazdasszonyom ismételte mondását s én reszketve feleltem, nincs bátorságom, s néhány nap mulva egy érthetetlen, mámoros, csodákkal népes álom lett nekem az egész élet. Engem vőlegénynek hivtak s Votán Erzsébet hidegen, félénken, de gyakorta rám nézett. Egy délután egyedül maradtunk s Erzsébet megszólalt: nem szeret, de az enyém lesz a nővére miatt, a kire nem akar többé szorulni . . . akarom-e? . . . Akartam. És soha sem reméltem, hogy szeretni fog, csak szerettem. És öt év óta vagyunk együtt, öt év óta imádom és szeretem s Erzsébet egy szent . . .

Az átellenes gyárból egy nő lépett ki; Csermák megint felugrott, de nem Votán Erzsébet volt.

— Mit nyujthattam én neki? Reggeltől estig ott vagyok a gyárban. A kezem piszkos, feltörött, a szokásom durva, parasztos és az otthonom uri. Még zongorám is van. Azzal az ő tiz ujjával keres, többet, mint én. Leczkéket ad. Azt mondja, hogy az neki gyönyör s bele kell nyugodnom. Most már ő nem enged engem nehéz munkára menni. Az én édes, finom ragyogó otthonom az ő műve, ő teremtette . . . az ő szent ujjai . . . És nem tesz nekem soha szemrehányást. Nem. Tudom, hogy nem szeret, de mégis nagyon jó hozzám s én csodálom. Délelőtt dolgozom s délután őt kisérem a leczkékre. Mindenütt megvárom s aztán este együtt megyünk haza. Egy kis gyermekünk is van . . .

Ragyogott a szeme. Egyszerre felugrott s egy kis lázzal szoritotta meg a kezemet. Aztán kisietett.

Utána néztem.

A gyárból egy alacsony, kissé pupos, koravénült asszony jött ki. — Egészen olyannak látszott, a ki az önkéntes mártiromság szerepében nagyon jól találja magát. — Nyomban észrevette Csermákot, de egy darabig egyedül ment és Csermák, mint a ki megértette, messziről hiven követte. — Mintegy száz lépésnyire aztán megvárta férjét, elébe nyujtotta a kezét és a munkás, a feltörött kezü, durva Csermák lehajolva, megcsókolta a Votán Erzsébet szent ujjait . . .

BLAHÁNÉ ÉS A KIS SÁRIKA KOCSIJA.

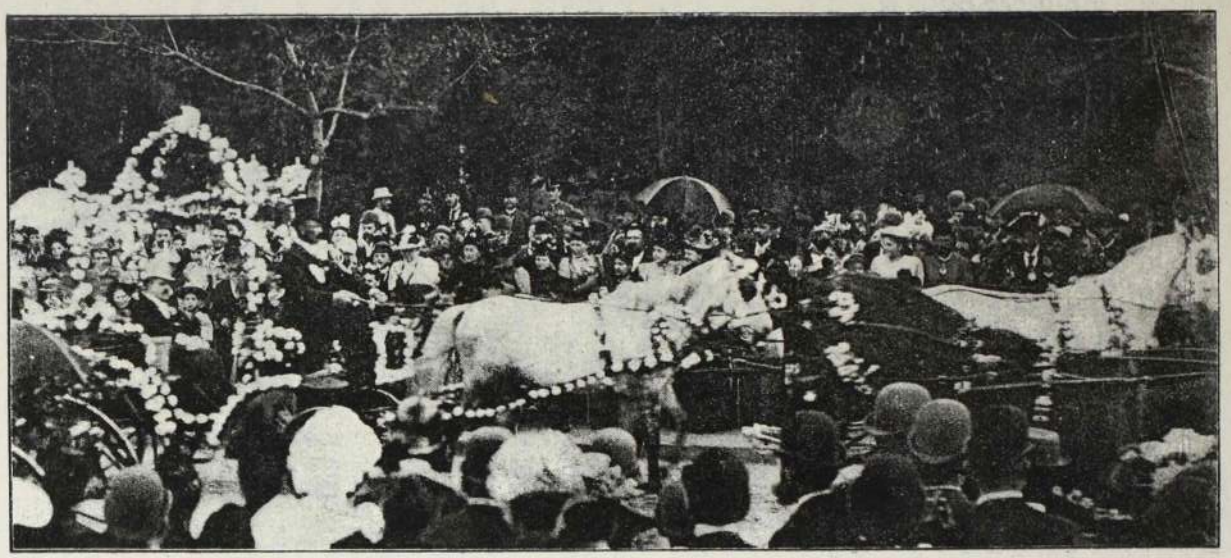

FENYVESSY FERENCZ NÉGYES FOGATA.

BENICZKYNÉ BAJZA LENKE ÉS LEÁNYA.

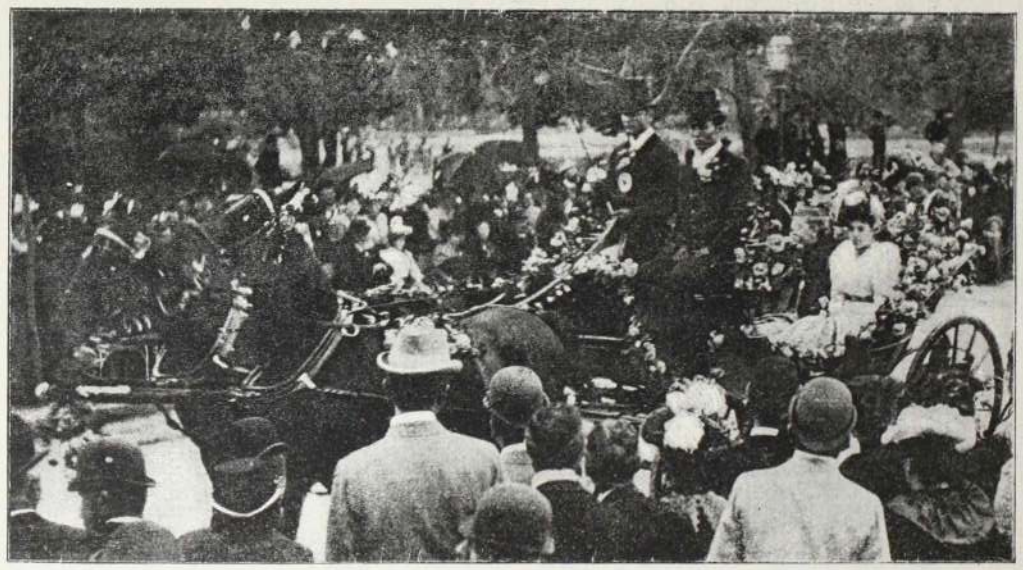

BÁRÓ LIPTAY BÉLÁNÉ ÉS LEÁNYA FOGATA.

KÉPEK A VIRÁGKORZÓRÓL.

Erdélyi pillanat-fénykép felvételei után.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (11)

S Tibor észrevette ezeket a sovár pillantásokat s igazán megsajnálta őt. Nem volt rosszlelkű ember, hanem mit nem képes művelni a szerelem? Ha még egy szive lett volna neki, talán szánalomból is jobban bánt volna nejével, a kiben csak azt a hibát lelte, hogy képes volt a czim miatt férjhez menni.

Leontin szeme pillantása a szivéig hatott; de ott lebegett szeme előtt folyton Evelin is, a szép Evelin, s szive újra jéggé vált, hogy még a szánalom is kihalt belőle.

— Jobban érezi magát Leontin? — kérdé tőle férje.

— Valamivel! Egyébiránt nincsen semmi bajom! — Egy kis felindulás, semmi egyéb!

— Tüstént itt lesz az orvos is.

— Felesleges volt hivatni, ő úgy sem gyógyít meg!

— Nem? Oly biztosan tudja? csak nem tartja magát reménytelennek?

— Nem: Hanem nem oly betegség ez, a melyet gyógyszer kigyógyithatna.

— Mi baj is érte tulajdonképen?

— Semmi! Egy kis szemrehányás önmagamnak, ez az egész!

— Szemrehányás?

— Igen, hogy oly vak, oly szeleburdi voltam s nem láttam biztos boldogtalanságomat! Hogy nem tudtam, hogy az önfajta emberek nem tudnak egy nőt boldogitani, mert nem tudnak szeretni. Látnom kellett volna, hogy a köztünk levő különbséget soha sem fogjuk áthidalhatni, soha?

— Hiszen ön ismerte a viszonyokat s tudta, hogy érdekházasság volt mindkét részről!

— Csalódik, én egy részről sem hittem annak! Nem tartozom azok közzé a lányok közzé, a kik csak azért mennek férjhez, hogy asszonyok legyenek. Én a családi élet boldogságát kerestem!

— Hiszen ez nincs kizárva! S azt hiszi ön, hogy abban fekszik a boldogság, hogy a férj s feleség szüntelen egymás karjaiba borul? Hány asszony kivánkozik épen az ellenkező után: szabadságot óhajt!

— Én igy soha sem leszek boldog!

— S ez a tépelődés tette beteggé?

— Nem elég ok talán, mikor egy nő egy szerencsétlen élet elején látja magát? Valami ismeretlen láz fogott el; deliriumba estem! Gondolat gondolatot kergetett agyamban, rémes viziókat láttam... Tibor, ön más nő karjai között, ön más nő ajakán függve .... adjon kérem új borogatást, félek, hogy ismét elfog az a szédület!

Tibor most már maga is kezdett félni, hogy megsajnálja nejét. Látta benne azt az asszonyt, a ki tudná férjét szeretni. S a miket elmondott oly különösnek hangzottak előtte. Fel sem tételezte volna benne.

VII.

Az orvos jó későn ért ki Leontinhoz.

Megvizsgálta. Erős lázt konstatált. Leontint igen idegesnek találta. Nyugalmat, gondtalanságot és ápolást ajánlott.

Férje pedig azt hitte, hogy ezt legjobban úgy fogja elérni, ha minél kevesebbet lesz neje ágya mellett, mert az ő jelenléte csak felingerelné. Ápolóné gyanánt pedig hozatott egy nőt a vörös kereszt egylettől.

Ezzel eleget vélt tenni kötelességének.

Leontin azonban nagy beteg lett. Valami agyvelőgyulladásba esett s hetekig kellett az ágyat őriznie.

Szülei majdnem mindennap ellátogattak hozzája, hanem férje nagy ritkán volt ágya mellett. Ez csak jobban bántotta Leontint, a mi betegségét folyton rosszabbra forditotta.

Anyjának, apjának a szerencsétlen asszony nem mert panaszkodni. Szülői észrevették ugyan, hogy a férjet oly ritkán lelik felesége ágya mellett, de hogy ez valami különös okkal birna, azt nem is sejtették.

Két hétig feküdt már betegen Leontin, s mikor lázteljes állapotában álmatlanul töltè az éjt, ugy rémlett neki, mintha kocsirobogást hallott volna.

Már hajnalodni kezdett.

Nem nyugodott. Meg kellett győződnie róla, nem-e agyrém csak az ő sejtelme. Felöltözött s egészen férje szobájáig vonszolta magát.

A butorokra támaszkodva, inkább csoszogott, mint járt, s mikor férje szobája ajtaját kinyitotta . . . férje csakugyan vetközödött.

Leontin egy székbe esett össze.

— Most jön haza Tibor? Mikor felesége ily beteg? Hol volt? Hol töltötte az éjszakát?

— Csak nem akar számadásra vonni?

— Nem tud felelni? ugye?

— Nem akarok felelni!

— Majd felelek én: a szeretőjével volt ugy-e?

Tibor nem felelt hanem merőn végig nézte nejét.

— Ön nagyon zavartnak látszik, ön beteges gondolkodásu, önnek nyugalomra van szüksége.

Karon fogta őt s szó nélkül visszavezette szobájába. Ágyba fektette s szó nélkül távozott.

Leontinnal forrongott a világ. Félt, hogy igazán elveszti eszét. Ez a meggyalázás, ez a méltatlan eljárás dühössé tette őt s e perczben tudta volna férjét ízekre tépni.

S mégis azt a rögeszméjét, hogy férje régi szeretőjét szereti, nem engedte megérlelni. Száműzte magától, nem akarta elhinni, sőt vigasztalta magát, hogy a klubban volt.

Csakhogy e felháborodás ismét öregbítette baját.

Reggel be kellett küldeni a városba az orvosért és Asztalos is megérkezett leányához.

Az orvos aggodalomra okot nyujtó fordulatot konstatált s a jó atya már sirni kezdett gyermekéért s kihozatta nejét is. Asztalosné egészen kétségbe esve ért ki leányához.

Leontin érezte, hogy rosszul van, de mikor szüleit kisirt szemekkel látta közeledni, egészen ellágyult. Nem akarta, hogy konziliumot tartsanak felette.

— Nem akarok meggyógyulni! — mondá anyjának.

— Leányom! — kiáltá anyja, — egy fiatal asszony, a ki ily boldog, mint te, nem akar meggyógyulni? Csak nem akarsz meghalni? Leontin, légy okos!

Asztalosné eleinte ezt hitte, hogy leánya félre beszél, de csakhamar meggyőződött az ellenkezőről.

— Boldog? — viszonzá Leontin. — Csalódik! Soha ember boldogtalanabb nem volt, mint én. Oh, hiszen a napszámos boldogabb, mint én! De tudjatok meg mindent! Halljátok meg, hogy mi az én betegségem oka. Gyógyítsatok meg azután, keressetek gyógyszert erre a betegségre.

— Leányom, az istenre, csöndesedj le, hiszen te egészen fel vagy izgatva!

Leontin felsimitva haját homlokából, erejét összeszedte s felülve, édes anyja vállára borult.

— Szerencsétlen vagyok! — mondá megtört, de reszkető hangon.

— Leányom!

— Édes anyám! Leányod nagyon boldogtalan!

— Leontin, te boldogtalan volnál? Hiszen szeretted őt, hiszen te kivántad őt férjedül!

— Sajnos, magam! De hát tudtam is én, hogy mit tegyek! Szerettem őt kisleányos szivem egész melegével, de nem láthattam a jövőt! Nem ismertem a világot s az embereket, nem ismertem álnok törekvéseit és csalfa arczukat! Érdek vezérli a férfiakat s nyomorult pénzért képesek egy fiatal életet megsemmisiteni.

— Micsoda megdöbbentő dolgokat beszélsz te?

— Le akarom panaszolni egész bánatomat. Ki akarom tárni szivem minden keservét, panaszkodni, talán igy enyhülni fog fájdalmam. Oh anyám, a mióta elhagytalak, mily sötét napokat élek! Már könyüm is kiapadt, már reményem is megtört!

Asztalosné azt hitte, hogy deliriumában mondja mindezt Leontin. Csakhogy nagyon is józan észszel mondta; sőt mintha gondolatai megtisztultak volna, olyan erélylyel és olyan következetesen beszélt.

— Férjemben csalódtam! Szerettem őt, egy eszménykép volt előttem. Imádtam s bámultam őt; hogyne reméltem volna hát, hogy boldog legyek? Ha nem is hihettem, hogy férjem szerelmemet viszonozza, de azt elvártam, hogy gyöngéd, figyelmes lesz irántam. S e helyett — oh szörnyü sors! — mellőz, kerül, száműz magától. Nem akar együtt lenni velem, fürdőbe küld, ő maga pedig soha sincs odahaza. Kértem őt, elárultam, mennyire szeretem; imádkoztam hozzá, mint egy istenhez, hogy legyen igazi férjem, szeressen, s ő visszautasított s azt felelte, az ő világában az nem divat! Kijelentette, hogy érdekházasság volt csak, hogy tehát ne számítsak arra, hogy mi szeretetben fogjuk élni napjainkat. Hazajöttem miatta a fürdőből s ő hajlatlan maradt. Betegen fekszem s ő, az én férjem, azt sem kérdezi, élek-e még, nem is ül ágyam mellé, mintha ő neki nem is létezném. Az ő betege vagyok, de mióta látom, hogy még csak nem is kérdezősködik utánam, a mióta látom e szívtelenséget, megvetem őt, szivemből utálom:

Asztalosné szemeit törülgette könyeitől.

— Ne sirj anyám, kijózanodtam. Megismertem e galád jellemet s csodálom, miként lehetett őt szeretni. Már nem fogom oly nagyon szívemhez venni, nem fogok utána epedni! Bele fogok tudni nyugodni sorsomba. A nyilvános botrányt kerülni akarom, de együtt élni nem fogok vele. Követem tanácsait, hisz férjem; fogunk egymástól elváltan élni, nem is fogok vele törődni, nem is fogok reá gondolni, reám nézve ő nem is fog létezni. Fogok élni kedvem szerint. Hozományom kamatait

nekem fogjátok átadni s ő tegyen, mi neki tetszik.

Édes anyja folyton ájuldozott. Mikor egy anya egyetlen, boldognak vélt leánya szájából hall ilyet! Szive összeszorult, mintha tűkkel szurták volna, s mindezekhez járult még az is, hogy az anya sejtette az okot is, a miért Tibor igy elhanyagolja nejét. S ez bántja legjobban az anyákat!

Most tűnt fel csak, hogy vejét még nem is látta leánya ágya mellett. Átlátta a helyzetet. Tudta már, hogy Tibor még mindig viszonyban áll a színésznővel, s képzelte, hogy a mig e viszony tart, addig Leontin nem is lehet boldog. Szemrehányást nem tehettek maguknak. Leányuk kivánta igy s ők maguk is azt hitték, hogy a fiatal pár nagyon boldog lesz.

Tibor vakon indult tovább utján! Néha maga is elgondolta, hogy hiszen ő nem gyűlöli nejét és nem is találja őt ellenszenvesnek, de Evelintől nem tudott menekülni. Szerette őt, hozzá volt nőve, nem élhetett nélküle. S mióta férj, talán még jobban szereti őt.

Folyton nála volt. Alig tudott tőle elválni, s ha távol volt tőle, már vágyódott utána. Evelin nagyon érezte Tibor szerelmének változatait s tudta, hogy mióta felesége van, őt jobban szereti.

Nejéről elmondott neki mindent. Hogy él vele, mint bánik vele, mint beszélgetnek, s Evelin mindig ingerelte a férjet neje ellen, még szánalmat sem volt szabad éreznie iránta. Folyton az volt a mérges gyilok, hogy hiszen Leontin csak hiuságból lett neje, hogy grófné lehessen.

Mikor Leontin a fürdőből jött haza, Tibor nagyon kedvetlen volt Evelinnél.

— Az én jó virágom, a kis feleség, éppen mikor tőled jöttem, érkezett haza a fürdőből. Képzeld, meglepett! Ugy-e milyen meglepetés? Azt mondta, hogy már nem tud nélkülem élni.

— Hát ilyen jó színésznő-feleséged van neked? El akarja veled hitetni, hogy szeret? Lám-lám, s te képes vagy elhinni, nemde? Veszélyesek az ilyen nők; kétszinü, fondor teremtések; közönséges iparos vér van benne is, be akar hálózni, s tudod, miért akar veled lenni? Csak azért, hogy bevezesd a társaságba, hogy szerepelhessen.

Tibor úgy hallgatta Evelin szavait, mintha a pap prédikálna.

— Oh, kedves Evelin, azután még nagy jelenetünk is volt. Azt kivánta, hogy szeressem őt. Én azonban tartózkodó voltam: ő beteg lett.

— Mesterkéli még betegségét is; úgy akarja magát megszerettetni. Kitanult lelkek ezek, cselszövők, téged is be akarnak hálózni. Törődik is a te szerelmeddel, neki csak czímered kell.

Tibor mindezt a legigazabb s legőszintébb tanácsoknak hitte. Sőt csodálkozott, hogy mindez eszébe nem jutott. Persze, hogy ez igy van. S most még jobban elfordult szíve nejétől, oda sem nézett feléje, azt sem kérdezte, hogy jobban van-e, vagy nincs.

— Azután — mondá ismét Evelin — jól vigyázz magadra! Az iparosok mind szemenszedett szédelgők. Miből eredhetne nagy vagyonuk? Igértek tömérdek pénzt úgy-e? Addig üsd a vasat, a mig meleg, meglásd, kijátszanak, kinevetnek, megcsalnak, nem adnak neked egy fillért sem! Lásd, édes Tibor, mily szép reményekkel kecsegtettél engem is! Szeretlek s képes voltam arra, hogy téged kitettelek egy feleség csábításának, bizva benned, hogy ellentállsz. Meg ne inogj! Te tudod, hogy ha én pénzt akarok, ez nem olyan pénzvágy, mint a kitartott hölgyeké. Nem pénzed végett szeretlek, hanem pénzed is kell, mert ez az én létem alapja, ez az én második természetem, hogy költekezni szeretek. Szeszélyeim vannak, s ha valami vágyam nem teljesül, boldogtalan vagyok.

— Milyen vágyad támadt ismét?

— Ez már nem vágy, Tibor, hanem terv!

— Hát te már terveket eszelsz ki, Evelin?

— Ez már valami czélszerü, valami jövedelmező volna.

— Ugyan! Még megérem, hogy te tengerpénzt fogsz keresni.

— Ha sikerül, ez is lehet.

— S mi az a jövedelmező dolog?

— Egy szinház.

— Egy szinház? Evelin, csak nem akarsz . . .

— De igen, sőt nagyon is akarom! Egy szinházat akarok kibérelni, a melynek én volnék igazgatónője. Kitünő szintársulatot szervezek, nekem is nagy hirem van, jó müsort tartanék s a szinháznak mennie kellene.

— Az idea nem rossz! Hanem, mint leendő igazgatonő, tudod ugye, hogy ez mennyi sok pénzbe kerül?

— Persze, hogy tudom! Nagyon jól számoltam én ezzel a tényezővel. Jól átgondoltam a dolgot, igen sok pénzbe fog kerülni, de ez lesz az utolsó segitséged. A szinház annyit fog jövedelmezni, hogy belőle megélhetek majd az én módszerem szerint is.

— Jó; de hol teremtsük elő azt az óriási összeget?

— Ej, aj, milyen naiv vagy te Tibor! Nem tudod? Hisz megnősültél, hiszen azt mondtat, hogy annyi lesz a pénzünk, hogy el sem fogjuk tudni költeni. Azt mondtad, hogy fürdeni fogunk az aranyban, hogy kincsekben uszunk, s ime, most mily nagy gondot ad egy ily kis összeg megteremtése!

— Ez kis összeg nálad, Evelin? Hiszen sok-sok ezerről van szó, miként teremtsem elő?

— Igaz, de hiszen egy közönséges üzletbe fekteted ezt a tőkét, a mely kamatokat fog hajtani! S honnan teremted? Miért adtalak oda azoknak az üzéreknek? Nem pénzért? Eget-földet igértek s most mit sem adnak. Ugy-e, hogy én ismerem ezt a fajzatot? Ugy-e, hogy én tudom, mint fonják be ezeket a szegény bárányokat, mint te is? Nos, hát te azt hiszed, ez csak annyiban marad? Nem! Majd én gondoskodom róla, hogy téged meg ne csaljanak, majd én fogok helyetted küzdeni a rókák ellen. Tibor, te reám fogsz hallgatni. Te tudod, hogy én engedni nem tudok. Nekem e tervet keresztül kell vinni. A szinházat meg kell alapitanom s a pénzt meg kell teremtened!

— De hogy!

— Egyszerüen. Beállítasz az apósodhoz s azt mondod, a hozományt kéred. Hiszen neked elég lesz 40—50 ezer forint. Annyit kell teremtened, mert az őszi idényre meg akarom nyitni a szinházat.

— Kiég a szemem szégyenemben, ha tőle pénzt kérek.

— Leány vagy te? Koldulod a pénzt? Hiszen csak a magad tulajdonát kéred! Egy kerek milliócskát igértek, adják ki hát a kamatokat. De elvégre is, bárhogyan is. Tibor, ma még alacsonyabb nő vagyok, mint voltam. Az a reményem, hogy te nőül veszel, elenyészett; ma egy nős férfiu kitartott hölgye vagyok. Igéreted jogosit reá hogy kérjelek: adj pénzt, hogy e vállalatomat kivihessem! ez legalább a világ előtt kenyérkereset lesz; élhetek tisztességes életet; a tied maradok s nem fogok szégyenkezve az emberek szemébe nézni. De megkivánhatom ezt azért is, hogy ne legyek soha kitéve annak, hogy ha elhagysz, más férfi karjaiba vessem magam. Te nős vagy; mit tudom én melyik perczben szereted meg nődet? S elvégre is gondoskodnom kell magamról. Ma még könnyü volna egy olyan férfiut találni, a ki engem támogat. Megtegyem ezt Tibor?

— Nem, Evelin, nem.

— Megteremted a pénzt?

— Meg.

— Hiszen tudom én azt jól, hogy te jó vagy, hogy te szeretsz!

Tibor előtt mindez természetes dolog volt. Belátta Evelin szavai után, hogy neje nem szereti, hanem csak csalogatja, belátta, hogy apósa behálózta, és belátta azt is, hogy kötelessége megszerezni az összeget. Vér szökkent arczába, ha eszébe jutott, hogy Asztalostól kell pénzt kérnie. Oly szégyenteljes dolognak tartotta ezt, hogy képes lett volna bármit inkább elkövetni; de mit? Nem volt más útja-módja; elhatározta magát erre is. Mindig attól félt, hogy elveszti Evelint, s ez mindenre képessé tette őt.

Beutazott tehát Pestre Asztalos urhoz. Kocsin hajtatott a fővárosba.

Az út felélénkitette az ő boldog emlékeit. A keskeny országút a Duna mentén vezet. Százados platánok fehér törzsökén zöldülő lomb setétli be árnyékával a hosszu fasort, mely mellett a sekély vizárok partján a fü zöldjében a buzavirág kéklik, meg a pipacs piroslik. Itt-ott vadrózsabokor, csipkebokor himbálódzik a tövises ágon. Az út alatt pajkosan verdesi a hullám a kavicsos fövenyt; apró halak ficzkándoznak közbe-közbe. Az út másik felén a végtelen kalásztenger sárga hullámai ringatóznak nehéz fejeikkel. Ott tarkállik a lánczvirág sárga feje is; a távolban az elvonuló hegyláncz kékbe játszó ormai a tiszta eget látszanak vállukon hordani s az egész út felett a hidvégi kastély tekint szét komoran, büszkén; alatta még látszik a sok nyaraló-négyszög, sőt még Evelin ringatózó hajókája is.

Visszaemlékezett arra, a mikor Evelinnel először jött ki ide. Mennyivel boldogabb volt akkor! A fiatal szív vak szenvedélye, a romlatlan lélek nyugalmas boldogsága vitte akkor. S azóta! Mennyi változott, csak Evelin maradt szép s csak Tibor maradt szerelmes. Akkor gazdag volt s szabad, mint a madár. Ma rab s rabsága diját megy koldulni.

Először jutott eszébe, hogy azt az óriási vagyont Evelinnek talán még sem lett volna szabad elfecsérelni, s elgondolta, hogy Evelin miatt képes volt egy nőt szerencsétlenné tenni. De hamar vigasztalódott! Ha oly nagyon szereti e nőt, minden hibájával, bűnével s szeszélyével együtt! Ha nem tud tőle szabadulni!

(Folyt. köv.)

PIHENŐ EGY KIS TEREFERÉRE.

AKADÉMIAI PÁLYADIJ-NYERTESEK.

II.

KOHN DÁVID.

Három év óta sokszor megfordult Kohn Dávid neve a lapok hasábjain. Három év előtt nyerte el a tudományos akadémia által kitűzött pályadíjat «A gabona-határidőüzletről» irt dolgozatával, oly időben, mikor még alig volt *huszonkét éves*.

Hiszen más fiatal embereket is buzdít az ambicziò, másnak agyában is megvillant már a gondolat, hogy egy csapással meghódítja a világot és eget ostromló szellemi termékkel ejti ámulatba a kényelmes lassusággal haladó öregeket. És ez az ambicziò az, a mely elkeseríti az akadémia és Kisfaludy-társaság színműbirálóinak egész életét, és ez tölti meg a szerkesztőségi papirkosarakat ódák és hangulatköltemények végtelen tömegével.

Nos, az a felbuzdulás, a mely csak egy tizenkét felvonásos tragédiától szabadítja meg a fiatal titánokat, éppenséggel nem lep meg; de hogy valaki 22 éves korában virágillatot és sápadt holdvilágot feledve, a gabona-határidőüzletről irjon komoly tanulmányt, az egyenesen megdöbbentő!

Pedig igazán komoly tanulmány volt vagy lehetett, mert őszintén meg kell vallanom, hogy még eddig nem olvastam el. De onnan sejtem a tudományos értékét, hogy — eltekintve az akadémia koszorujától — külföldön igen sokat foglalkoztak a művel, valószínüleg többet, mint idehaza. A pályanyertes munka ugyanis «Der Getreide-Terminhandel» czím alatt megjelent egy lipcsei czég kiadásában is, és kevéssel azután már a külföldi ujságok telve voltak magasztaló kritikákkal.

Van Berlinben egy olyan vállalat, a mely az előfizetői helyett — olvas. Államférfiak, miniszterek, tudósok, a kik nem érnek rá átkutatni az összes ujságokat, de mégis tájékozva akarnak lenni személyükre, működési körükre vagy tudományos szakmájukra vonatkozó hirlapi közlésekről, előfizetői a vállalatnak, a mely hűségesen kimetszi az őket érdeklő közleményeket és azokat czimükre elküldi. A vállalat létezéséről Kohn Dávid révén nyertem tudomást. Egy este együtt ültem vele a redakczióban, mikor a postás vastag paksamétát hozott neki Berlinből. Kiváncsian bontotta fel és ott feküdt előtte vagy ötven-hatvan darab kimetszett kritika a világsajtó legnevezetesebb lapjaiból, köztük a «Times»-ból, a melyek a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak a Getreideterminhandelről. Az ujságszeletekhez volt csatolva a vállalat előfizetési felhivása is. Dávid meg volt hatva a vállalat előzékenysége által, de azért, úgy tudom, nem fizetett elő.

Az akadémia pályadija, a melyet már több egyetemi pályadij előzött meg, itthon is felköltötte az érdeklődést Kohn Dávid iránt és a «Magyar Hirlap» szerkesztősége mindjárt megalakulásakor őt bizta meg a közgazdasági rovat vezetésével. Működésének első eredményeit nem minden aggodalom nélkül várták, mert végre is, lehet valaki szobatudós és könyvmoly, de akkor már is nélkülözi azt a rugékonyságot, éleslátást és gyors itélőképességet, a melyre a hirlapirónak föltétlen szüksége van.

Ámde Kohn Dávid itt is fényesen kitett magáért, és rövid idő alatt olyan ujságírói rafint sajátitott el, a mely igazán meglepte idősebb kollegáit. A hirlapirás technikáját bámulatos fogékonysággal tanulta ki, és két-három hét alatt teljesen otthonosnak érezte magát az uj légkörben. Igazi ujságíró vér, a ki pillanat alatt meglátja az érdekes dolgot, és sok tudással tetszetős formába öltözteti elméjének szülöttjét.

A közgazdasági rovat, a mely intenzivebb kultiválásnak csak a német lapoknál örvendett, Kohn Dávid ujságiráskodása óta a magyar közönségnek is hozzáférhető olvasmánynyá lett, mert mély megfigyelésével, elevén kritikájával és zamatos magyar stilusával életet tudott önteni a rideg számokba és megszólaltatta a száraz statisztikai adatokat.

KOHN DÁVID.

Vasúti czikkei, melyek erősen támadták Baross Gábor miniszter vasúti politikáját, országszerte szenzácziót keltettek, a vasutasok ünnepelték benne bátor szószólójukat, a miniszter pedig kitiltotta a Kohn Dávid ujságát a magyar kir. államvasút összes vonalairól. A vasutasok túlfeszített munkásságáról, az Over-workingról irt vezérczikkei, melyek külön kötetben is megjelentek, érezhető hatással voltak a vasutasok keserves helyzetének javitására.

És ez eredményt Kohn Dávid elérte a nélkül, hogy előzőleg vasúti kérdésekkel behatóbban foglalkozott volna. De mihelyt a kérdés akuttá lett, vas szorgalommal vetette magát a vasuti költségvetések, tarifák tanulmányozása és a zóna deficzitjének kifürkészésére, ugy hogy rövid idő alatt valóságos vasúti szaktekintélylyé nőtte ki magát.

Alapos képzettségénél csak munkabirása nagyobb és ujságiráskodása alatt néha heteken keresztül öt-hat nagyobb czikket irt éjjelenkint, vegyesen a czukorrépa termeléséről, a sommás eljárás reformjáról, a fillokszera pusztitásáról és a politikai pártváltozásokról. Oly munka, a mely az övénél erősebb szervezetet is keményen megviselhetne.

Pedig a szerkesztőségi robot-munka mellett nem maradt el szakmájának tudományos művelésétől sem. A «Nemzetközi váltók tana» czimü tanulmánya, a mely a Budapesti Szemlében, utóbb pedig különlenyomatban is megjelent, szakkörökben is méltó feltünést keltett, az «Olasz valutáról» irt művével pedig e napokban nyerte el másodizben a tudományos akadémia pályadiját.

Ennyi siker öregebb urakat is elvakithatott volna, Kohn Dávidot azonban nem tette elbizakodottá. Igen szerény ember, a ki nagy megtiszteltetésnek veszi, hogy mások együtt örülnek vele. Egyre azonban föltétlenül büszke: a Kohn névre. Többször kérdezték tőle, miért nem magyarosittatja meg nevét, hiszen a Kohnok oly sokan vannak, de ő azzal felel: «Majd én csak megvárom, mig a többi Kohn mind megmagyarosittatja nevét és akkor én egyedül leszek tulajdonosa a legritkább névnek.» A mely föltevésében azonban alaposan csalódik, mert a Kohn Dávid névnek immár olyan becsülete lett, hogy a többi Kohnok sem óhajtanak többé megválni őseik nevétől.

A magánérintkezésben Dávid a legrokonszenvesebb emberek egyike, a ki nem szeret senkinek sem kellemetlenségeket mondani, és csak ritkán él a czikkeiben annál gyakrabban előforduló maró szatirával. Világfinak éppenséggel nem mondható, de meg vagyok győződve róla, hogy ha rászánná magát, idővel még ebben a tekintetben is kitünnék.

A zajosabb mulatságokkal csak azóta ismerkedett meg, mióta ujságiró lett, mert erre azelőtt még nem telt ideje. Az uj élet, a bohém világnézlet természetesen reá is hatással volt, és Dávid annyira haladt a társadalmi érintkezések keresésében, hogy már — kisasszonyokkal is hajlandó társalgásba bocsátkozni, a mi neki — tudom, hogy ez indeszkreczióért megneheztel reám — nem régi és nem is a legkönnyebb mestersége. Különben elég csinos fiu, legalább édes anyja ezt hitette el vele.

Mig mások a billiárdozáson kezdik és a komoly munkán végzik fiatalságuk éveit, Dávid megforditva most igyekszik behatolni a billiárd-művészet titkaiba, és délutánonkint az Otthonban tanulmányozza a dákók kezelését. Szinte nem is merem hinni, hogy komolyan játszani akar, és sokszor arra gondolok, hogy most talán az elefántcsont rugalmasságáról akar pályaművet irni.

És azt hiszik önök, hogy Kohn Dávid meg van elégedve sorsával? Nincs, és előttem egy elkeseredett pillanatában ünnepélyesen kijelentette, hogy szeretne egyszer igazi — krakéler lenni. Hallva ezt a kivánságát, csakhamar nagy örömet szereztem neki. Valakinek megbizásából magyarázatot kellett kérnem egy úrtól és én

természetesen Kohn Dávidot vettem magam mellé másodiknak. Gyermekes öröm fogta el, hogy ő most egy fél óráig krakéler lesz, és a kocsiban iszonyu párbajterveket forralt. Ünnepélyesen jelentünk meg a kihivandó úr előtt, a ki azonban kimagyarázta magát, aztán igen szívélyes diskurzusba bocsátkozott Dáviddal valami tarifakérdésben. Csak mikor eltávoztunk, jutott ismét eszébe Dávidnak, hogy ő még sem lehetett krakéler; és ha már mást nem tehetett, az este legalább egy vérengző vezérczikket adott nyomdafesték alá.

Most meg már csak attól tartok, hogy e leleplezések után engem vonat felelősségre, szerencsére azonban az akadémia ilyesmire még nem tűzött ki pályadíjat.

Dr. Füredi Mór.

A HÉT.

Vallomás. — Kétfele pünkösd. — Tanács egy irigyeltnek. — Virágkocsi-korzó. — Egy nyilatkozat. — Szóváltás az «Otthon» előtt, hogy Szikiay János is meghallhassa. — A bukás psychológiája — Pauer Imre akadémiai bölcsész figyelmébe ajánlva.

Egy vallomással tartozom. Bárha rég túl vagyok az első vallomások lázas korszakán, félős remegéssel merek feléd közelíteni, kedves olvasóm. Ugy érzem magam mint ifjúságom majálisain, a mikor fehér keztyűs kézzel, nemzetiszinű szalaggal felékesitve állottam a Püspökfürdő bejárója előtt, remegve várva a meghivott szépet. A nemzetiszinű szalag itt leng előttem, a tükröm keretéről, a pír, mint akkor, elfutja most is az arczomat, a lázas félelem a sovárgó epedés pirja. Ó, vajha eljönne? Mit fogok mondani? Mivel kezdjem? Csak a kezdet nehéz.

Csak a kezdet nehéz. Nem vagy most előttem kedves olvasóm, hogy egy felbátorító tekintettel bátorságot önts belém, bevallani vétkemet.

Vétkeztem. Mig te, gondatlan belevetetted magad ennek az édes pünkösdi hétnek mozgalmaiba, én kijátszva tisztem, vidéki magányba temetkeztem.

Szeretem a piros pünkösdöt.

Ez az én ünnepem. Milyen fényes egy ilyen pünkösdi napsugár! Milyen kék egy ilyen pünkösdi levegőég! Milyen ragyogók egy ilyen pünkösdi égen a csillagok! Milyen langyos egy ilyen pünkösdi estén az ájer!

De nem a fővárosban.

Itt felveri a por az utakat, itt elfedi a tömeg a napsugarat, a csillagokat. Feledve van a természet, — események történnek. Egy leány öngyilkossá lesz, beleugrik a Dunába és épen a Margitszigetről. S miért? Mert szeretett.

A jó vidéken minden más. Piros pünkösd napján boldogok ott a szerelmesek.

Itt fönn a fővárosban piros pünkösd napján leplezik le a honvédszobrot s koszorut tesznek Hentzi sirjára.

A jó vidéken kiülnek a ház elé s ünnepi hangulatban szemlélgetik a természet csendes szépségeit.

Itt fönn a fővárosban piros pünkösd napján athléták és diákok tornaversenyt tartanak.

A jó vidéken a gyermekek csoportosan mennek ki a rétre s versenygés nélkül járják a kifutót.

Itt fönn a fővárosban elönti a nép a városligeti, zugligeti, Rákospalota egypár csendesen sindevésző kertjét s cseh muzsika mellett, csinált virággal teli kalapokban portverő uszályokkal, mázsás terhekkel sziveikben dalolgatják nagy vigan a jó magyar nótát: Weil i a alte trárá bin!..

A jó vidéken a szőlőkben bekötött fejjel vagy széles, nagy sárga szalmakalapokban, rövidre fogott szoknyában járják meg a hegyet, fürkészik a kilátást, ülnek végig a virágos, gyepes réten....

— Óh szép a vidék piros pünkösd napján!

*

Milyen irigylésre méltó vagy te közönség!

Van egy tulajdonságod, a mivel megmenekülsz a legnagyobb fájdalmaktól, a miből idővel jogot formáltál magadnak, elvitathatlan, igaz jogot.

Feledni! Boldog, ki feledni tud! — dalolták e héten a népszinházban.

Te, édes közönség, gyorsan és alaposan tudsz felejteni.

Volt idő, midőn Degré Alajos nevével telve voltak a szépirodalmi lapok és krónikőrjei. Ő volt a kedvencz novelletteiró. Ő volt a közönség kényeztetett kegyencze.

Az irodalom-történet meg fog emlékezni ezekről a tiszavirág-novellákról, de te, szerencsés közönség — elfeledted őket.

Most, hogy megirt egy el nem mondott leleplezési beszédet, hánynak rémlett vajjon ugy, mintha hallotta volna ezt a nevet?...

A jeles honvéd nagy schwarzgelb lett, ép olyan tüzes uj, mint régi érzelmeiben.

Annak előtte azonban méltó ellenre pazarolta tűzét.

A szoborleleplezési megbokrosodása nem a legszebb emléke.

Közönség! — Siess feledni!!

*

Meg van törve a jég, volt már egy sikerült virágkocsi-korzó is. A mi szintén csak azt bizonyitja, hogy Budapest világváros. Mert az. Nemcsak azért, mert az öngyilkossági statisztika bizonyítja, nemcsak azért, mert a felemás nyelve is a mellett szól, nemcsak azért, mert a mentő-egyesületi orvosnövendékek nem kártyázhatnak nagy kényelmesen.

De ez a virágkocsi-korzó is erős tanu!

Az az otthoniasság, könnyed fesztelenség, melylyel csak úgy röpitették a drága gyepbokrétákat a virágos kocsik felé, a párisi *mardi gras* nagy confetti dobálására emlékeztetett.

Csakhogy hol maradsz te kedves latin vigság?

Hol maradtatok üde bébé arczok?

A propos! Az a sárga kalapos, kék bluzos bájos kicsi kis leányka, a kivel a multkor a Stefánia-úton kocsikáztam — kedves olvasóm! — *nem* az én unokatestvérem!

Nem! Hanem egy vidéki ösmerősöm gyermeke, a kik hozzám szállottak, akartak ugyan fizetni is a kosztért, de nem fogadtam el, mert volt akkor a zsebemben 20 frt 42 kr....

Mit érdekel téged ez a sok privát dolog?

Hjah, nekem *kötelességem* volt mindezt elmondani.

*

— Láttál-e már havat nyáron?

— Ritkán, akkor is csak a havasokon.

— Láttál-e már majálist májusban?

— Soha.

— Ugy hát természetes, ugy-e, hogy a «Május» — — —

— Juniusban fog megjelenni!

*

Sajátságos psychologiája van a bukásnak.

Asbóth János nemrég megbukott a politikai vizsgálaton, de nem tudott ebbe belenyugodni.

A bukásnak olyan természete van, hogy piszkálja az emberi hiuságot, s addig-addig kinozza, mig elvégre — ujra megbukik.

Ép úgy járt Asbóth János is.

Van most nagy öröm a Tiszaparton! (Nehogy *Tiszapárton*-t szedj — érdemes szedő).

Tulajdonkép most is nagy, lélekemelő, emberies, fenkölt gondolkozás volt a tette rugója. Ő megbocsát az ellenségnek is! Ó Cátó!

Igy beszélik ezt az Asbóth uradalomban.

De a Tiszapartján másképp szól a rege.

Ott doktorokat hivnak elő, s azok nagy ijedten konstatálják a halálos betegséget: «feltünési viszketeg». Ebből ugyan fel nem kászolódik többé soha.

Pedig a bukás psychologiája adja meg a kulcsot.

A süppedő ember a fűszálba kapaszkodik, a fuldokló a szalmaszálba.

Bánja is ő, hogy ez a fűszál-szalmaszál milyen talajból sarjadt? Napfényre, levegőre vágyik. S annál biztosabban sülyed alá.

Lazzaroni.

SCHMERLING ANTAL.

Schmerling Antal, a nálunk nem épen kellemes emlékezetü államférfiu, ki az utóbbi években teljes visszavonultságban élte napjait, e hó 23-án Bécsben meghalt.

Az elhunytnak életrajzát a következőkben adjuk: Schmerling Antal 1805. aug 25-én született Bécsben. Ősi nemesi család sarja volt, fia Schmerling József legfelsőbb itélőszéki tanácsosnak és nejének, Zeiler Eliznek, a hires jogász, Zeiler Ferencz leányának. A legidősebb volt öt fitestvére között. Középiskolai tanulmányai befejeztével a bécsi főiskolában jogra adta magát, a melynek abszolválása után megszerezte a jogtudori czimet. 1829-ben lépett államszolgálatba s a rangfokozaton olyan gyorsan haladt, hogy 38 éves korában, 1842-ben már fellebbviteli tanácsossá nevezték ki. 1846-ban a semmitőszék birája lett. Noha mindig jó hivatalnok volt, az uralkodó rendszernek, a Metternich-szisztemának ellensége volt és a konspirációt se vetette meg, mert alapjában liberalis volt.

Az 1848. bécsi márcziusi mozgalmakban jeles része volt és nagy népszerüségre tett szert. Az uj kormány Frankfurtba küldte, hogy ottan a Németországnak szánt uj alkotmánytervezet tanácskozásaiban részt vegyen. A szövetségi gyülés utolsó hetében, Colloredo visszalépése után, ő foglalta el az elnöki széket.

A német parlamentnek is tagjává választották s itt az alkotmányos monarchia hivének vallotta magát. Julius 15-én birodalmi miniszterré lett és nagy-német, azaz osztrák álláspontját a miniszteriumban erélyesen megvédelmezte. Mikor azt látta, hogy a porosz hegemónia hatalmasodik el a kormányban, 1848. deczember 15-én állásáról lemondott. Frankfurtban erélyesen dolgozott a porosz császárság eszméje ellen, de mikor azt látta, hogy a porosz befolyás győzedelmeskedik, 1849. április havában a birodalmi tanácsból kilépett és visszatért Bécsbe. Ugyanez év julius 28-án az osztrák kabinetbe mint igazságügyminiszter lépett és megalkotta az esküdtszék intézményét. A Schwarzenberg-kormány politikájával azonban nem tudott megbarátkozni s azért 1851-ben demisszionált.

1860. deczember 13-án az uralkodó államminiszterré nevezte ki. Ama terhes feladat előtt állott, hogy az október 20-iki diploma által inaugurált átalakulást keresztülvigye. Kormányra lépése után tiz napra

közzététette programmját, a mit Austriában bizalommal fogadtak. Azután hozzálátott munkájához, melyben azt tűzte ki feladatául, hogy Austriából, régóta ápoltóhajtása szerint való egységes birodalmat teremt. Ez elhatározásakor azonban nem vetett számot Magyarország önállóságával, történelmi multjával s a magyar nép szabadsági érzésével. Ötödfél évig volt kormányon s bármit tett, ezekkel az önállósági törekvésekkel mindig szemközt találta magát és hovatovább e törekvések Magyarország részéről egyre imponálóbb alakban léptek előtérbe. A magyarok ellenállásán kivül még a horvátoké is nagyon zavarta Schmerling egységes birodalmi terveit. Végre belátta, hogy uj idők köszöntöttek be, melyekben az ő ayult elvei nem érvényesülhetnek és hosszu küzdelem, a hatalomhoz való szívós ragaszkodás után beadta lemondását.

Bukása, a mely 1865-ben julius 27-én következett be, nagy örömet keltett nemcsak Magyarországban, hol az ő neve akkor a legellenszenvesebbek egyike volt, de magában Austriában is, a mely nagy várakozással nézett annak idején az ugynevezett liberalis polgár-miniszter kormányzata elé.

1867-ben az osztrák urakházának tagjává, majd 1868-ban ugyanoda alelnökké, az 1871-iki szesszióra pedig elnökké neveztetett ki, 1891. decz. 19-én lemondott a legfőbb törvényszék elnökségéről is és azóta teljes visszavonultságban élte napjait.

Már régen betegeskedett, de midőn most ágyba feküdt, orvosai azonnal a legrosszabbtól tartottak. Halálát huszonnégy órán át tartott agónia előzte meg, mig végre május 23-án d. u. 2 órakor elszállt a lélek a 88 éves aggastyán porhüvelyéből.

IRODALOM.

Arany Jánosról terjedelmes tanulmányt irt *Riedl Frigyes*, mely immár második kiadásban fekszik előttünk. A könyv egyike a legérdemesebb irói életrajzainknak. Nagy tudással, Arany nagy szellemének teljes fölfogásával megirva. Itéletében biztosság, a jellemzésében a legapróbb részletekre kiterjedő figyelem. Előszavaban maga irja könyvéről: «Arany költészete egész világ, melynek meg van a maga emberfaja, a maga növényzete és állatvilága, szóval sajátos természete és éghajlata. Minő ez a világ és hogyan keletkezett a költő képzeletében? ezt iparkodtam kideriteni, midőn e rendkivüli szellem természetrajzát kiséreltem meg». Nos ez sikerült Riedlnek, még pedig fényesen. Könyvének minden egyes fejezete, akár az Arany egyéniségéről, költészetéről, képzeletéről, epikus művészetéről, prózájáról szóló egy-egy önálló tanulmány, mely magában is nagy becsesel birna. Igy egy könyvben együtt a költő nagy alakja egész nagyságában domborodik ki előttünk a tudós finom vésője alatt. A könyvet Hornyánszky Viktor nagy diszszel állitotta ki s két frtért minden könyves boltban kapható. *K. B.*

SZINHÁZ.

A KOLOZSVÁRI NEMZETI SZINHÁZ ÁLLAMOSITÁSA.

Volt alkalmunk már e helyen a kolozsvári nemzeti szinház államositásának kérdésével egy izben foglalkozni. Midőn Keglevich István grófnak ezt az életrevaló ideáját Hieronymi Károly, belügyminiszter magáéva tette s annak a legrövidebb idő alatt való megvalósitását kilátásba helyezte, jeleztük álláspontunkat, kifejtvén, hogy miért tartjuk helyesnek, indokoltnak s czélszerünek e reform keresztülvitelét.

S Hieronymi ezuttal is megmutatta, hogy nem a frázisok, de a tettek embere. A kérdés beható tanulmányozása czéljából haladéktalanul kiküldötte *Stesser* József miniszteri tanácsost, a kinek jelentései s előmunkálatai alapján rövid idő leforgása alatt immár a megvalósitás stádiumába juttatta ezt a nagyjelentőségü ügyet. A belügyminiszter — mint értesülünk — e hó 23-ára anketet hivott össze az államositás módozatainak megbeszélése czéljából. Ezen az anketen Hieronymi elnöklete alatt jelen voltak: *Stesser* József, *Payer* Béla, továbbá Kolozsvárról *Jósika* Samu br., és *Ditrói* Mór igazgató. Az anket tagjai beható eszmecsere után abban állapodtak meg, hogy a kolozsvári nemzeti szinház államositásának kérdését mindenekelőtt az országgyülés szankcziója alá bocsátják s azután fokozatosan viszik keresztül. Tárgyalták az anketen a szinház államositásának anyagi kérdéseit is és arra az eredményre jutottak, hogy az államositás költségei mintegy 32—34000 frtnyi többletet okoznának évenkint, a mi úgy értendő, hogy a jelenlegi 36000 frt szubvenczióval együtt 70.000 forintot tenne ki az évi szükséglet.

Ezek volnának az anket eredményei.

Nagy horderővel bir a kolozsvári nemzeti szinház államositásának ténye a magyar szinészetre nézve nemcsak azért, mert a magyar szinművészet egy uj, állandó, biztos s tekintélyes hajlékot nyerne, hanem mert az államositás által az a szoros nexus, melybe a budapesti a kolozsvári nemzeti szinházzal kerülne, az utóbbit mintegy előiskolájává, kiegészitő részévé, testvérintézetévé képezné az elsőnek.

Nyerne ez által a kolozsvári nemzeti szinház és közönség, nyerne a nemzeti szinház és nyerne mindenekfölött a nemzeti szinművészet ügye. *Janus.*

SPORT.

Budapesti versenyek. Szépen végződött a finalé; mind a közönség, mind a lovaregylet meglehet az utolsó nappal elégedve. Szép izgató finishek, meglepetések és a mi eddig hiányzott nagy mezőnyök voltak napirenden. Különösen érdekes volt az utolsó verseny, melyben a legérdekfeszitőbb küzdelem után Gurul és Gézenguz holt versenyben értek a czélhoz. A két lovat a két fiatal jockey Pache és Ibbet vezényelte győzelemre, de a dicséretek oroszlán része Ibbet-et illeti, ki brilláns módon hozta lovát a vég csatába. E napot különben Blaskovich-napnak lehet nevezni, mert a legnépszerűbb istálló-tulajdonosnak két lova vitte diadalra a fehér dresst. A záhrdcpben Forrás a starttól a czélig folyton patkóit mutogatta társainak, s a közönség éljenzése közt haladt át a czélvonalon. A nyeretlenek diját pedig Uramöcsém vitte haza, játszva vervén meg Szarkát, Mirabellet stb.

Az egyes itemek következő rendben folytak le: 1. Nákó-díj. (100 ar. és ostor, 2437 m.) Eszterházy Mór gr. Pogányló. (Horthy J.) — Kladrubi-díj. (2000 frt 950 m.) Sztáray J. gr. Algebra (Blogg) — Záhrdcp (3000 frt, 2000 m.) Blaskovich E. Forrás (Ibbet). — Handicap (1000 frt. 1400 m.) Döry J. Suhancz (Vinall.) — Eladó v. (1000 frt. 1300 m). Uchtricz Zs. br. Alfonsó (Bulford). — Nyeretlenek dija (1000 frt, 1800 m.) Blaskovich E. Uramöcsém (Sharpe) — Eladó verseny (1000 frt 950 m). Pulay K. Gurul (Pache) és Losonczy Gy. Gézengúz (Ibbet).

Vidéki előfizetőinket figyelmeztetjük *Késmárky* és *Illés* budapesti czég mai lapunkhoz mellékelt képes uticzikk- és bőrönd-árjegyzékére. *Egyes kimaradt érdeklődőknek kivánatra a czég bérmentve megküldi.*

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körut 1. sz. alatt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

J S-né. Szovát. Az arczkép — őszinte sajnálatunkra — elkallódott a nagy papirtömegben. Méltóztassék azt ujból beküldeni és készséggel közöljük.

B. J-né. Pánd. Az előbbi izenet szól nagysádnak is. Szives elnézését kérjük.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy

ZINNER ADOLF czég alatt

VI., váczi-körut 17. sz., I. em.

FÉRFI-RUHA-TERMET

nyitottam. Hosszú évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** működvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, franczia-** és **brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri

ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

A „Magyar Géniusz"

szerkesztősége és kiadóhivatala

Erzsébet-körút 18. szám I. emeletén van.

KERTÉSZ JENŐ CSŐDTÖMEGÉBŐL

Budapest, kerepesi-ut 8.

Részletes elárusitás 40 százalékkal leszállitott szabott árakon.

Nap- és esernyők. most ezelőtt

Nyers selyem fehér nyéllel ... **2.—** 3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő ... **2.30** 4.—
Ugyanez még finomabb ... ... **3.—** 5.—
Ugyanilyen Chanzsán színűek **3.90** 6.—
Uj: fodros napernyők **3.50** 5.50
Esernyők: Nyers selyemből **2.30** 3.50
Ugyanilyen 2 személyre ... ... **2.30** 5.—
Gordonet selyemből ... ... **3.—** 5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel **4.—** 7.—
Ugyanilyen legfinomabb ... ... **5.—** 9.—

Emlék- és imakönyvek. most ezelőtt

Csontdis szszel ... ... **1.50** 3.—
Diszes csonttáblával ... ... **2.—** 4.—
Ugyanez kül. diszes kivitelben **3.—** 5.50
Plüss v. bőrkötésü ... ... **2.—** 4.—
Ugyanez diszesebb... ... ... **3.—** 6.—

Albumok (nagy alaku).

Plüsch v. bőrkötésü **2.50** 4.50
Ugyanilyen diszesebb... ... ... **3.70** 6.50
Ugyanilyen festett lapokkal... **4.50** 8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezel. 15 és 20 frt

Amerikai ébresztő-óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban remek ébresztővel bir, **ára 2 frt 30 kr,** ezelőtt 4.50

most ezelőtt
12 drb **gallér,** legj. minőség ... **1.80** 2.50
12 pár **kézelő,** legj. minőség ... **3.50** 4.80

Disztükrök 3 osztálylyal ... **3.50** 6.—
Ugyanez elegánsabb kivitelü **6.—** 10.—
Legfin. és nagyobb **7.50, 9.60** és **10.50**

Sétabotok törre... ... **1.—, 1.25** és **3.—**
« ezüsttel **1.20** és **1.50,** fogantyuval **5.—**

Ezen kívül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 százalék engedménynyel.
Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvétellel elküldetnek. — A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95 kr., 6 villa 95 kr., 6 kés 1 frt 50 kr., 12 kávés kanál 95 kr., 1 levesmérő 95 kr., 1 tejmérő 50 kr., 6 képadló 1.20, 12 db majolika csemegekés **1.20,** nickel **1.90**

Porcel. tea v. kávés csészék chinai most ezelőtt
alak. festménnyel párja ... ... **—.35** —.70
Ugyanilyen fekete kávéhoz... ... ... **—.25** —.50
Férfi harisnyák, fegyházi kötés
tuczatja ... ... **3.10** 5.—
Ugyan ilyen **női** ... ... **4.80** 7.—
Glace bőr női keztyü 3 gombos v.
férfi 1 csattal ... ... **—.95** 1.40
Keményfa-tálczák sima v. tekete kerettel, nickel végü fogantyuval:

33	37	42	48	53	58 cm
75	**95**	**1.20**	**1.40**	**1.60**	**1.80**

AZ ASSICURAZIONI GENERALI

1892. évi mérlege.

BEVÉTEL. Nyereség- és veszteség-számla az A mérleghez (1892), KIADÁS

A tétel neve	Üzlet Bevételek frt	kr	Vagyon Bevételek frt	kr	Összes Bevételek frt	kr
1. Díjtartalék a mult évről:						
a) tűzbiztosítás	2111499	14				
b) szállítmánybiztosítás	175925	99				
c) jégbiztosítás	31230	58	2316655	71	2316655	71
2. Tartalék oly károkra, melyek 1891. decz. 31-én még függőben voltak:						
a) tűzbiztosítás	395229	94				
b) szállítmánybiztosítás	366173	63				
c) jégbiztosítás	3845	33	765248	90	765248	90
3. Díjak a törlések levonásával:						
a) tűzbiztosítás	6997717	86				
b) szállítmánybiztosítás	1706689	85				
c) jégbiztosítás	131255	6	8835663	34	8835663	34
4. Kötvényilletékek:						
a) tűzbiztosítás	274989	17				
b) szállítmánybiztosítás	8628	94				
c) jégbiztosítás	20115	99	303734	10	303734	10
5. Tőke elhelyezések jövedelme:						
a) Jelzálogkövetelések kamatai	4000	—				
b) Értékekre adott előlegek kamatai	1764	03				
c) Állam- és más értékpapirok kamatai és osztalékai	234224	16				
d) Kamatok váltóleszámításból, folyó-számlától és ágio	17923	40	257911	59	257911	59
6. Nyereség különféle értékesítések folytán			6357	36	6357	36
A tűzbiztosítási ágba befoglalvák a tükör-Áron biztosításban elért eredmények.						
Összesen			12221302	05	264268	95	12485571	—

A tétel neve		Üzlet Kiadások frt	kr	Vagyon Kiadások frt	kr	Összes Kiadások frt
1 Viszontbiztosítási díjak:						
a) tűzbiztosítás	2906084 51					
b) szállítmánybiztosítás	773458 18					
c) jégbiztosítás	114356 68	3793899	37	—	—	3793899
2 Károk:						
a) tűzbiztosítás: kifizetett károsszegek — — ft 2621215.41; tart. még ki nem fiz. károkra „ 427493 31	3048708 62					
b) szállítmány-biztosítás: kifizetett károsszegek — — ft 693752.23; tart. még ki nem fiz. károkra „ 339975 57	1033727 80					
c) jégbiztosítás: kifizetett károsszegek — — ft 36508.72; tart. még ki nem fiz. károkra „ 3764 47	40273 19	4122709	61	—	—	4122709
(a viszonbiz levonásával)						
3. Díjtartalék 1892. decz. 31-én még folyó biztosításokra:						
a) tűzbiztosítás	2170080 13					
b) szállítmánybiztosítás teljesen tehermentes	180735 33					
c) jégbiztosítás	20566 82	2371382	28	—	—	2371382
4 Jutalékok:						
a) tűzbiztosítás	784604 68					
b) szállítmánybiztosítás	68386 86					
c) jégbiztosítás	4011 52	857003	06	—	—	857003
5. Általános kezelési költségek:						
a) tűzbiztosítás	504565 46					
b) szállítmánybiztosítás	100575 37					
c) jégbiztosítás	1944 92	607085	75	—	—	607085
6. Adók és illetékek:						
a) tűzbiztosítás	232148 88					
b) szállítmánybiztosítás	11668 32					
c) jégbiztosítás	3425 —	247242	20	—	—	247242
7. Az ellátási pénztár kamatai				22876	75	22876
8. Kétes követelések leirása				5855	43	5855
Nyereség		221979	78	235536	77	457516
Összesen		12221302	05	264268	95	12485571

Nyereség- és veszteség-számla a B mérleghez. — Életbiztosítási osztály (1892).

1. Díjtartalék a mult évről	31244641	59			
Ez: viszontbiztosítások	919388	14	30325253	45	30325253 45
2 Tartalék 1891. decz. 31-én függőben levő károkra			487810	87	487810 87
3. Díjbevétel: a) halálesetre szóló biztosításokra	5132113	71			
b) élélésre szóló biztosításokra	514225	59			
c) járadékra szóló biztosításokra	73261	99	5719601	29	5719601 29
4. Kötvénydijak			72808	84	72808 84
5. Díjtartalék átadott viszontbiztosításokra			1042270	22	1042270 22
6. Elhelyezett tőkék jövedelme:					
a) Jelzálog követelések kamatai	69314	94			
b) Értékekre adott előlegek kamatai	1075	80			
c) Állam- és más értékpapirok kamatai	1090699	72			
d) Folyó számlák kamatai	12310	68			
e) Az ingatlanok tiszta jövedelme	201915	83			
f) Életbiztosítási kötvényekre adott előlegek kamatai	165344	47			
összesen	1540661	44			
miből is levonva a tartalék rendes jutalékát	1285323	91	1285323	91	1285323 91
marad	255337	53	255337	53	255337 53
7. Nyereség különféle értékesítések folytán			26144	04	26144 04
Összesen			38933068	58	281481 57	39214550 15

A tétel neve		Készpénzb.	Tartalékban	Üzlet frt	kr	Vagyon frt	kr	Összes frt
1. Viszontbiztosítási díjak				373487	39	—	—	373487 39
2. Fizetések esedékes biztosításokért								
a) halálesetre szóló biztosításokért		1955362 48	231751 18					
b) elélés esetre szóló biztosításokért		487199 47	136281 76					
c) járadékokért		126477 82	543 76					
		2569039 27	368576 70					
Levonva viszonbiztosítások fejében		71000 —	8000 —					
		2498039 27	360576 70					
			2498039 27	2858615	97	—	—	2858615 97
3. Kötvény-visszavásárlások				439364	33	—	—	439364 33
		Tartalék	Költségtart.					
4 Díj és költségtartalék az 1893 évi számlára: a) Halálesetre szóló biztosítás		28459498 52	436310 20					
b) Elélésre szóló bizt.		5341237 62	15567 57					
c) Járadékbiztosítás		1198957 62	— —					
		34999693 76	451877 77					
Összesen			34999683 76					
Levonva a kiegészitési részleteket			1389177 92					
Netto-tartalék				34062383	61	—	—	34062383 61
5. Orvosi tiszteletdijak				52520	06	—	—	52520 06
6. Jutalékok				338216	57	—	—	338216 57
7. Költségek				510905	96	15406	61	526312 57
8. Adó és bélyeg				101483	—	—	—	101483 —
9. Kamatok a nyereménynyel biztositottak jav.				—	—	18870	45	18870 45
10. Leirás kétes követelésekre				—	—	35687	73	35687 73
Nyereség				196091	69	211516	78	407608 47
Összesen				38933068	58	281481	57	39214550 15

VAGYON. Az ASSICURAZIONI GENERALI vagyonállása 1892. deczember 31-én. TEHER.

Folyó sz.	A tétel neve	A forint	kr	B forint	kr	Összesen forint	kr
1	A részvényesek adóslevelei a tőke be nem fizetett részéről	1837500	—	1837500	—	3675000	—
2	Ingatlan birtok:						
	a) városi telkek	—	—	4248672	42		
	b) földbirtokok (gazdasági leltárral)	—	—	2498534	20	6747206	62
	c) 1892. deczember 31. meg el nem adott gazdasági termények a társaság földbirtokaiból	—	—	113363	37	113336	37
3	a) Kölcsönök a társaság életb ztosítási kötvényeire	—	—	3327283	10		
	b) Aktiv életjáradékok és jelzálog által biztositott, a felek halálakor felveendő tőkék vételára	—	—			3332383	10
4	Kamatozó jelzalogilag biztositott tőkekölcsönök ingatlanokra a jelzálog osztályba tartozók kivételével: a) folyó frt 1,803,360.41; b) hátralékos » 5,113.61	80	0	5100	—		
5	Kölcsönök letéteményezett állam- és más értékpapirokra	39969	31	5535	79	1728474	02
6	Állam- és más értékpapirok	5122788	11	26605777	93	31728566	04
7	Váltók a tárczában	321439	37	—	—	321439	37
8	Előlegek a jelzalogosztalynak (alapsz I cz. e) pont	—	—	125278	53	125278	53
9	Pénzek folyó számlán különböző bankoknál és hitelintézeteknél	1420568	46	101148	03	1521716	49
10	Készpénz-készlet a tricsti és velenczei igazgatóságok pénztárában	312996	64	35123	91	348119	95
11	Készpénz-készlet a fiókok pénztárában	1 8485	10	43099	67	151584	77
12	Maradvány a viszonbiztositók számlájából	682609	68	32040	48	714650	16
13	Maradvány az intézet fiókjainak számlájából	928187	16	138077	09	1066264	25
14	Maradvány az A mérleg folyó számlájából	—	—	358402	39	358402	39
15	a) Adósok különböző czimek alatt	309692	46	387530	07	697222	53
	b) Adósok jelzálog kölcsönökre hat alekos kamatokkal	2000	—	8567	11	10567	11
	c) Letétek kezesség és biztosi ék gyanánt	699485	83	490027	78	1189513	61
	d) Letét Goldschmiedt alapitvány	3000	—	—	—	3000	—
16	Díjtartalék átadott élet viszonbiztositásokra	—	—	1042270	22	1042270	22
17	Butorzat és vasszekrények a társaság összes hivatalaiban, czégtáblák, papir és nyomtatvány az összes raktárakban	—	—	—	—	—	—
18	Előlegezett jutalékok és szervezési költségek	—	—	—	—	—	—
		11868721	52	43131806	11	55000527	63
	Az 1892. deczember 31-én a jövő évekre érvényben maradó díjkötelezvények értéke frt — — — — — — 2 , 91,131.60						

Folyó sz.	A tétel neve	A forint	kr	B forint	kr	Összesen forint	kr
1	Alaptőke	2625000	—	2625000	—	5250000	—
2	Tőkesitett nyereségtartalék	1312500	—	1312500	—	2625000	—
3	Tartalék az értékpapirok árfolyam ingadozásának fedezésére	819544	05	983248	90	1802792	95
4	Ingatlan tartalék	—	—	1289480	92	1289480	92
5	Tartalékalap kétes követelések fedezésére	40000	—	40000	—	80000	—
6	a) Díjtartalék még érvényben levő biztosításokra az A mérlegen	2371382	28	—	—	2371382	28
	b) « « « « « a B «	—	—	34062383	61	34062383	61
7	Tartalék bejelentett, de deczember 21-én még ki nem fizetett károkra: az A mérlegen	771233	35	—	—	771233	35
	a B mérlegen	—	—	360576	70	360576	70
8	Osztalékalap az életbiztositásban nyereménynyel biztositottak javára: haláleset biztositás forint 371,805.09; vegyes biztositás « 177,815.91	—	—	549621	—	549621	—
9	A hivatalnokok ellátási pénztárának vagyona	508631	97	—	—	508631	97
10	Jelzaloghitelezők	—	—	—	—	—	—
11	Egyenleg a viszonbiztositók számláján	664975	27	213903	65	878878	99
12	Egyenleg az intézet fiókjainak számláján	16329	12	5267	57	21596	69
13	a) Hitelezők különböző czimeken	1208771	54	866923	89	2075695	43
	b) Letétek kezesség és biztositék gyanánt	699485	83	490027	78	1189513	61
14	A B mérleg folyó számlájának egyenlege	358402	39	—	—	358402	39
15	Gidoni alapitvány	5419	60	—	—	5419	60
16	Girard alapitvány	4977	50	—	—	4977	50
17	Goldschmiedt alapitvány	3000	—	—	—	3000	—
18	Felosztható nyereség	459068	62	334772	09	793840	71
		11868721	52	43131806	11	55000527	63
	A jövő években lejárandó tűzbiztositási dijak — frt 25.791,131.60						

A cs. kir. szab. Assicurazioni Generali központi igazgatósága Trieszben:

Besso M., Dr. Camilo Bozza, Báró Bruck Otto, Dr. Calabi R., Báró Morpurgo József, Segré V.

A vezértitkár: Besso József.

Magyarországi vezérügynökség, BUDAPESTEN, Dorottya-utcza 10. szám, az intézet saját házában.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény társaság Budapest, Aradi-utcza 8.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szivattyú- és fecskendő-gyár Nádor-utcza 46/48.

Háztartási és konyha berendezési czikkek

nagyválasztékú

RAKTÁRA,

legjobb kivitelű

Peronospora permetezők,

kutak

és

kútszivattyúk

Geittner és Rausch

Budapest, Andrássy-út 8.

szab. jégszekrények,

gazdasági

czikkek,

legjobb minőségű

BŐRSZIJJAK,

gummi és kerti tömlők,

saját gyártmányú

kerti és tűzi fecskendők,

torna-szerek nagy választékban.

Malomkő-gyár, Markó-utcza 7. szám.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szenzációs találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimeritő brosürök díj- és bérmentesen küldetnek.

FOGAK

egészen természet utáni, egyenkint épugy mint **egész fogsorok** rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett **bámulatos olcsó árakon** készittetnek.

Fog-specialista

RÓNA IMRE Király-utcza 47.

a terézvárosi templom átellenében.

KATZER JÓZSEF

SZŰCSMESTER

József Főherczeg Ő cs. és kir. Fenségének udvari szállitója.

A legfinomabb szőrmeáruk dus raktára.

Alapittatott 1856.

Magyarország legnagyobb molykár elleni biztositó és megóvó intézete.

Budapest, Ó-utcza **44.**

Árjegyzék bérmentve.

Főelvek: Az áru valódiságáért jótállás; solid munka; szabott ár.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.

BUDAPEST.

A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredménynyel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóralakok ellen: *köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések* után föllépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hatha'osabbá tétele czéljából meglepő sikerrel használtatott a *massage és villamos fürdő.* 135 hold sétakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, pósta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal,* főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés félóránként; menet-tértijegy: kétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 34 kr., gyermekjegy 10 kr.

Fürdőidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.

A szobaáraknál május és szeptember hóban *30% engedmény.*

A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen oly hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyviznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **ÉDESKÚTY L. udv. ásványviz szállitónál Budapesten.**

Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.

A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

„THE MUTUAL"

A világ legnagyobb és leggazdagabb biztositó társasága.

Biztositéki alap 826½ millió frank.

Magyarországi vezérigazgatóság: Budapest, Bécsi-utcza 5. szám.

A legutóbb elért eredmények egy fényes példája

15,076 számu kötvény (nem tontina)

kiállittatott: **hlál eseti biztositás** kifizettetett: 1892.

Biztositott összeg	5000.—	dollár
37 éven át felhalmozott nyeremények	5596.53	„
összesen	10596.53	„

E szerint a 37 év alatt felhalmozott nyeremények a biztositott összeget tetemesen meghaladták.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF

butorgyáros,

Andrássy-ut 9. szám alatt.

Ajánlja dusan felszerelt

BUTOR-GYÁRI-RAKTÁRÁT

solid kivitelü **fabutorokból** és izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**

Elvállal teljes

BUTORBERENDEZÉSEKET

egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Ujdonságok gazdag választékban.

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

Minden kiállitáson legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF ESTERHÁZY COGNAC

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23.

mindenütt kapható.

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Megnyilt az

„ORIENT“

európai fürdők és gyógyhelyek képviseletének központi irodája

Budapesten, IV., Hatvani-utcza 4. sz. (Dreher-palota).

Az **iroda díjmentesen** ad felvilágositást az összes európai fürdők és gyógyhelyekről s azok lakás és minden egyéb viszonyairól. — Az **iroda kiadásában** megjelenik f. évi május hó 1-től minden hó 1-én és 15-én az **„ORIENT“** czimü folyóirat, az európai fürdők és gyógyhelyek nemzetközi közlönye **50,000 példányban,** magyar, német, franczia és angol nyelven. Előfizetés és hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban **Budapest, IV., Hatvani-utcza 4. szám alatt.**

Felkéretik a n. é. közönség **saját kényelme érdekében az irodához fordulni,** annál is inkább, mert az iroda chekk-rendszer szerint, **eddig soha nem élvezett előnyöket és kényelmet nyujt** a fürdőző közönség részére. — **Ad jegyeket bármely európai fürdőbe** egész idényre, vagy meghatározott időre, **oda-vissza utazás, málhaszállitás és lakással együtt, vagy kivánatra egész ellátással.**

A ki ezentul fürdőbe akar utazni, bármely időre, az csak

az európai fürdők képviseletének központi irodájához

vagy annak bármely vezérügynökségéhez fordul, ott igényeinek megfelelő lakást választ, megnevezi málhája sulyát vagy nagyságát s a fürdőt, hol bizonyos ideig tartózkodni akar és a napot, mikor utazik; megváltja jegyét az irodában s a kitüzött időben **minden málha nélkül** a vonatra ül és utazik anélkül, hogy a jegyváltással bárhol is bajlódnia kellene. Megérkezve a fürdőbe, a már előre megválasztott lakásba megy, hol már ott találja málháját. A visszautazás ugyanezen kényelemmel.

Az „ORIENT“ európai fürdők és gyógyhelyek képviseletének vezérügynökségei következő városokban vannak felállitva:

Bécs, Prága, Grácz, Fiume, Triest, Krakkó, Lemberg, Pozsony, Kassa, Kolozsvár, Temesvár, Zágráb, Belgrád, Bukarest, Galatz, Sofia, Konstantinápoly, Salonichi, Drinápoly, Athen, Smyrna, Szt.-Pétervár, Moskva, Odessa, Alexandria, Kairó, Tunis, Algir, Róma, Palermo, Nápoly, Firenze, Milano, Genua, Velencze, Genf, Zürich, München, Berlin, Hamburg, Majna-Frankfurt, Amsterdam, Páris, London, Madrid.

GUMMI!

Valódi párisi különlegességek **F. Berguerand fils,** Paris Rue des Archives 72, legkitünőbbnek elismert gummi gyárából.

Az Osztrák és Magyar államok és a Kelet részére **csakis** hirneves gyár képviselőjénél **Budapesten, koronaherczeg-utcza 17. sz. a.** kaphatók.

Gummi különlegességek jótállás mellett tökéletesen biztos tuczatként 1, 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Halhólyag tcztként 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Uj! halhólyag gummi széllel 5 és 6 frt. Capottes americains 3, 4 és 5 frt. Gyüjtemény uraknak 25 darab 2,50—10 frtig. Hölgyeknek: Stafety Sdonges, párisi biztonsági szivacska 2, 3, 4, 5 és 6 frt Női övszer Pely-Porus orvosi utasitás szerint Menzinger-Hasse tanár szerint frt 1.80—2.50. **Ujdonság!** «Dianna öv» hygienicus kötelék minden nőnek nélkülözhetlen a tisztaság fentartására 2.50—5 frtig. A betegápoláshoz szükséges czikkek, urak és hölgyek részére eredeti gyári árak mellett. Legkevesebb 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árengedmény nyujtatik. Megrendelések pontosan és discréten a tárgy és feladó megnevezése nélkül eszközöltetik. **KELETI J.** Budapest, IV., **koronaherczeg-utcza 17. sz.**

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangut. bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

73553/C. I. szám.

Helyesbités a m. kir. államvasutak összes vonalain érvényes helyi árudijszabáshoz II rész f. évi április hó 15-én kiadott III. pótlékban.

A m. kir. államvasutak összes vonalain 1892. évi február hó 1-től érvényes helyi árudijszabáshoz (2. rész) f. évi április hó 15-én kiadott III. pótlék 14-ik oldalán «Budapest d. v. (helyben és átmenetileg *)» helyett «**Budapest d. v. (helyben)** *)» irandó.

Budapest, 1893. május 17-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

MAGY. KIR. ÁLLAMVASUTAK IGAZGATÓSÁGA.

66303/c. II. sz.

HIRDETMÉNY.

(Osztrák—magyar—svájczi vasuti kötelék fogyasztási czikkekre nézve mérsékelt dijtételek életbeléptetése a svájczi vasutakon.)

A Svajczba való kivitelnél érdekelt szállitó közönség tájékoztatása czéljából közöljük, hogy a svájczi vasutigazgatóságok Buchs átmenetről illetve Romanshorn átmenet állomásról Svájcz nyugati cantonjaiban fekvő állomásokra — egy feladó által egy czimzettnek 5000 illetőleg 10,000 kgr. mennyiségben elszállitandó alantabb megnevezett fogyasztási czikkekre, mérsékelt rovatolási dijtételeket engedélyeztek.

Ezen mérsékelt dijtételek a svájczi vasutak által 1893. évi május hó 1-től való érvénynyel kiadott ideiglenes kivételes dijszabásban foglaltatnak s következő czikkekre nyernek alkalmazást u. m. vaj (friss és olvasztott) müvaj és margarin, tojás, füstölt hus és mindennemü husáruk, aszalt gyümölcs, disznózsir, száritott szalonna, ételzsir ládákban és hordókban, ételolaj ládákban és hordókban, bor hordókban és mindennemü czukor. A magyar állomásokról az emlitett két átmeneti állomásig és onnan a svájczi rendeltetési állomásokig szóló dijtételek magasságára nézve a m. kir. államvasutak külföldi C. II. dijszabási ügyosztálya illetőleg a kereskedelmi muzeum tudakozó irodája készséggel ád felvilágositást.

Budapest, 1893. május hóban.

A m. kir. államvasutak igazgatósága.

(Utánnyomás nem dijaztatik).

Orientalische Schönheiten.

Zahlreiche diesjährige Neuheiten für Sammler Modellstudien etc. für Künstler mehr als 50.000 Nummern; 25 Seiten starker Catalog mit 50 Musterbildern fl. 1.— reichhaltige Mustercolzolection fl. 5.— nur gegen Voreinsendung des Betrages. (Nachnahme unzulässig) durch die lang renommirte Firma: **LOUIS RAMLO,** éditeur, **BUCAREST** (Rumanien).

Ujdonság

100 drb. „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték **50 kr.**

100 „ „MEDEA“ csont-levélpapir és boriték **75 „**

DEUTSCHLÄNDER EDE

papir-, iró- és rajzszerek raktára,

KŐ- és KÖNYVNYOMDAI NYOMTATVÁNYOK

BUDAPEST,

VII., Erzsébet-körut 28. (Wesselényi-utcza sarkán.)

Telefon-összeköttetés 55—53.

Jobbra Jobbra

Tiszta és természetes

házi mosás

melyhez **nem használtatik sem mosógép, sem fehéritő mész** — a mi mind a ruha gyors romlását idézi elő — hanem kézzel eszközöltetik.

Ez utolérhetlen előny mellett **sokkal jutányosabb** mint bármely mosó avagy tisztitó intézet, a mit legjobban bizonyit a számtalan legmagasabb rangu megrendelő.

Erdélyi házi mosás:

VIII. ker., Főherczeg-Sándor utcza 22. sz.

földszint 14. ajtó,

jobbra.

Jobbra Jobbra

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

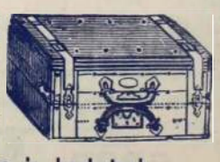

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 JUNIUS 4

23-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Dr. Lázár Béla: *Dr. Berzeviczy Albert.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Csatáry Lajos:** *Nazim Bey.* — **Somló Sándor:** *Árnyak.* — **Feleki Sándor:** *Junius.* — **Rudnyánszky Gyula:** *Nem lehetsz te soha másé.* — **Herczeg Ferencz:** *Cattaró.* — **Haber Samu:** *Mesterék szombatja.* — **Gegus Dániel:** *Emlékek.* — **Martos Ferencz:** *Roué.* — **Igmándi Mihály:** *Ostobaságok.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **Röser János.** — **Tóparti:** *Saison.* — **Irodalom.** — **Szinház.** — **Orvosi szalon.** — **Sport.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Rendes rovatok.**

Egyes szám ára 20 kr.

1710 sz.
I.

HIRDETMÉNY

az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közöshadseregbeli csapatok élelem-szükségleteinek bérlet utján való biztositása iránt.

A tárgyalás tartatik

mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	megye	mely csapat számára	mely időtartamra tól	mely időtartamra ig	következő katonai élelemszükségletre nézve: naponként: kenyér (adag gramm)	zab (adag gramm)	széna (adag gramm)	alom szalma (adag gramm)	szecska (adag gramm)	ágy szalma (adag gramm)	hetenként: mázsa	havonként: nyáron fa (m³)	nyáron kőszén (q)	télen fa (m³)	télen kőszén (q)	Körülbelüli évi folyó szükséglet: zab (mm.)	széna (mm.)	alom szalma (mm.)	Bánatpénz a következő czikkekre: kenyér (forint)	zab (forint)	szénára (forint)	szalmára (forint)	fára (forint)	kőszénre (forint)
							840	3360	4200	5040	3400	4500	5600	1700	850													
I. Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek és honvédcsapatok számára																											
jul. 3. 1893	a sz.-fehérv. v. tanácsnál	Székesfehérvár	Fehér	cs. és kir. közös-hadsereg	1893. szeptember 1-től	1894. augusztus 31-ig	—	—	—	—	483	50	—	533	—	148	20	50	60	250	—	6815	3307	—	—	1000	300	200	110
jul. 7. 1893.	bpesti élelmi raktárnál	Bpest a Duna balpartja	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun				—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	100	—	—	—	—	—	—	—	250	—
jul. 13. 1893.	a kecskeméti v. tanácsnál	Kecskemét					—	—	—	—	481	44	—	525	—	106	18	6	77	200	—	6692	3258	—	—	1000	300	100	100
jul. 18. 1893.	a pécsi élelmezési raktárnál	Pécs	Baranya				—	—	—	—	—	18	—	18	—	130	40	—	160	180	—	291	110	—	—	50	80	180	40
		Kaposvár	Somogy				—	—	—	—	—	14	—	14	—	80	20	6	60	30	—	229	88	—	—	40	60	120	15
jul. 25. 1893.	a bajai városi tanácsnál	Baja	Bács-Bodrogh				—	—	—	—	149	7	—	156	—	20	8	—	20	—	—	1964	968	—	—	300	60	40	—
		Zombor					—	—	—	—	—	7	—	7	—	45	11	—	44	—	—	115	42	—	—	20	40	65	—
jul. 27. 1893.	a szabadkai v. tanácsnál	Szabadka					—	—	—	—	174	39	—	213	—	66	16	—	64	—	—	2800	1284	—	—	400	100	100	—
aug. 2. 1893.	a sz.-fehérv. v. tanácsnál	Székesfehérvár	Fehér		1894. január 1-től	1894. deczemb. 31-ig.	1342	50	483	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8017	—	—	1500	2700	—	—	—	—
aug. 11. 1893.	a kecskeméti v. tanácsnál	Kecskemét	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun				964	44	41	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7913	—	—	1000	2600	—	—	—	—
aug. 17. 1893.	a pécsi élelmezési raktárnál	Pécs	Baranya				1170	18	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	218	—	—	1400	70	—	—	—	—
		Kaposvár	Somogy				722	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	172	—	—	800	50	—	—	—	—
aug. 22. 1893.	a bajai városi tanácsnál	Baja	Bács-Bodrogh				166	7	149	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2370	—	—	200	800	—	—	—	—
		Zombor					392	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	84	—	—	500	30	—	—	—	—
aug. 24. 1893.	a szabadkai v. tanácsnál	Szabadka					600	39	174	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3085	—	—	700	1000	—	—	—	—
2. A fegyvergyakorlatra behivandó szabadságoltak, tartalékosok és honvédek számára körülbelül:																											
		Székesfehérvár	Fehér	cs. és kir. közös-hadsereg	1893. szeptember 1-től	1894. augusztus 31-ig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	380	—	—	—	—	—	—	—						
		Kecskemét	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun				—	—	—	—	—	—	—	—	—	600	—	—	—	—	—	—	—						
		Pécs	Baranya				—	—	—	—	—	—	—	—	—	350	—	—	—	—	—	—	—						
		Kaposvár	Somogy				—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—	—	—	—	—	—	—						
		Zombor	Bács-Bodrogh				—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—						
		Szabadka					—	—	—	—	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—						
3. Az átvonulásoknál.																											

Az ajánlatokra nézve lásd az alanti 11-ik pontot.

II. évfolyam. 1893. junius 4. 23. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

A MAGYAR KÖZÉLET JELESEI.

DR BERZEVICZY ALBERT.

Hogy ragyogtak a főváros utczái azoktól a színes tornaruháktól, a barnás, egészséges gyermekarczoktól, a kiváncsi, pajkos vidéki diákok tekintetétől! Feljöttek a versenyre, a szép fővárosba, boldog, reménytől dagadó kebellel, mindannyia egy-egy kis Herkulesnek vélte magát. Aztán végig járták az utakat, bámulták a fővárosi csodákat és mesékkel megrakodva, a gazdag, uj és nevezetes képek tömegével, felizgatott, játszi képzelettel tértek haza. A verseny izgalma, lefolyása, történetkéi, ez az egész bűbájos, ezeregyéjszakai mese — mind-mind örök, kitörölhetetlen emlék, mely testképzésre, munkára, a babér utáni törekvésre sarkalja majd őket . . .

A görög verseny lélektanát finoman fogta fel e versenyek vezetője, lelke, szelleme, közoktatásügyünk nagyérdemü munkása, a kinek az országos tornaversenyek rendezése körüli sikerét Csáky Albin gróf miniszterünk is kellően méltányolni tudja: *Berzeviczy* Albert, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium államtitkára, az országos tornaverseny-bizottság elnöke.

Munkában töltött élet derekán állva, ime ott tarthat a munka e kiváló embere, hogy kész, igazi sikerekre, elveinek a diadal felé közeledtére tekinthet vissza. Negyven éves lesz junius 7-én, ez idő alatt egyre csak a maga szellemének kiképzésével, ideáljaihoz való közeledéssel, elveinek

praktikus megtestesítésével foglalkozott. Zeeland tartomány czimerén olvasta: *Luctor et emergo*, s ez életének jelmondatává vált. Az «Ország-Világ»-ba irt pompás naplórészletében alkalmazza e jelszót az ott leirt Hollandiára, de bizonyos hogy ez az ő igéje is: *Küzdve emelkedem fel!*

Berzeviczy Albertnek nincs regényes életrajza. Merő munka, küzdelem és elért, de jól kiérdemelt siker. Ezt a munkaszeretetet atyjától, Berzeviczy Tivadartól örökölte, a kinek munkabirása, közpályán való kiváló szereplése általán ösmeretes volt. Atyja a szabadságharczban is bátor és tevékeny szerepet játszott, az abszolutizmus korszakában gazdálkodott s csak a politikai élet ujra ébredése hozta vissza a közpályára. Sárosmegye tiszteletbeli főjegyzőjévé, majd alispánjává választotta, később országgyülési képviselő lett s mint ilyen Deákhoz szegődött. Fia, Albert, egészen az ő nyomdokaiba lépett.

Iskoláit Kis-Szebenben, Lőcsén és Budapesten végezte. Jogot Kassán és Budapesten tanult. Azután külföldi tanulmányútra indult s beutazta Ausztriát, Németországot, Belgiumot, Hollandiát, Franciaországot. Ez az idő a maga kiképzése, a megfigyelés, a tapasztalatszerzés ideje volt. Berzeviczy Albert komolyan, czéltudatosan használta azt fel. Visszatérve, Eperjesen telepedett le, hol sárosmegyei aljegyző lett, megnősült s röviddel utóbb, 1880-ban, megyei főjegyzőnek választották meg. Időközben, megyei hivatalos-

kodása mellett, jogakadémiai tanár lett s mint ilyen a politikát, nemzetgazdaságtant és jogtörténetet adta elő.

Egy évvel később, 1881-ben, Eperjes városa egyhangulag képviselőnek választotta meg s azóta tagja a háznak, előbb Lőcsét, most a budapesti Józsefvárost képviselve.

Első fellépésétől kezdve kiváló alakja lett a háznak, szakképzettsége, nyilt felfogása, eszméinek bátor és őszinte hirdetése köztiszteletet biztosítottak számára. Egyre-másra érték a parlamenti kitüntetések, előadója lett a kérvényi és közoktatásügyi bizottságnak.

1884-ben, mikor Baross Gábort közlekedési államtitkárnak nevezték ki, őt választotta a ház jegyzőjévé. Tagja a delegációnak is, hol mint előadó gyakran szerepelt.

1884. októberében Trefort Ágost a reform. püspökké választott Szász Károly helyébe miniszteri tanácsosnak nevezte ki, reá bizva az egész felsőbb oktatásnak vezetését. 1886. májusában az államtitkári czímet és jelleget nyerte, 1887. juniusában pedig — Tanárki Gedeon visszavonulása után — valóságban államtitkárrá lett.

Csak egy pillantást kell vetnünk magunk köré s megláthatjuk, hogy e rövid nehány év alatt milyen nagyot haladt oktatásügyünk.

A régi rendszertelen és elvek nélküli ötletes vezetés helyét az ideák és a biztos, valóságos tanügyi politika alapján vezetett fejlődés váltották fel.

Csak egy dolgot emelek ki, melyet a magam tapasztalatából állíthatok. Mellőzve Berzeviczy Albert magas gondolkozásra való elvét, mely a felekezetek békéjét és főkép egyenjoguságát hirdeti, az általa megpenditett és immár életbe is léptetett ötéves országgyülési cziklusokat, a harmadik egyetem kérdésének általa való felszinre vetését, melynek életbeléptetésén oly kitartó erővel dolgozik is, csak a *tanárképzés emelése* körül véghez vitt sikeres fáradozásait emlitem.

1886-ban, — mikor az egyetemre kerültem, — átmeneti korszakban volt a tanárvizsgálati és a doktorátusi vizsgálat szabályzata, nem voltak seminariumok, gyüjteményekhez milyen nehezen férhetett hozzá a tanárjelölt. Azóta nagyot változott minden. A tanárképző intézet nem üres czim többé, a seminariumok tényleg létező helyiségek, a könyvtárak belső termei is megnyilnak a szakképzettségre törő fiatal tanárjelölt előtt s mindebben Berzeviczy Albertnek elévülhetetlen érdemei vannak! Mi, fiatal tanárok készséggel és hálával ösmerjük ezt el. . . .

Mens sana in corpore sano. Berzeviczy Albert, az egységes középiskola hive, megmutatja, hogy a klasszikusokat nem magolni, hanem érteni kell. Grammatizálás helyett azok szellemét kell tanulmányoznunk s a mi jó — azt eltanulnunk. Csak egészséges testben van egészséges lélek — vélték a rómaiak s a testképzést immár kiváló szerephez juttatta is az ifjuság nevelésében.

Az lehet, hogy a görög nyelv konok védői közül egyik-másik kivül tudja Homér egy pár verssorát, s lehet, hogy Berzeviczy Albert azokat elfeledte már. De, hogy a görög és római szellemet jobban megértette, mint azok hivatlan védői, azt Berzeviczy Albert — *tettekkel igazolja.*

Dr. Lázár Béla.

A HÉT.

Ha az ember neve újságban áll — bizonyosan megtudja.

Gyakran akkor is, ha a hirdetések között van elrejtve.

Főkép azon esetben, ha — elferdítve.

Strausz Adolf bolgár ur példája ezt a három maximát fényesen igazolja. Igyekszem Strausz-t irni, s nem Aranyt, mert Strausz ur — ki ujságolvasó ember — nyilatkozni talál a magyar közönség előtt a Pester Lloyd-ban, hogy a bearanyozás még egyre tart, s hogy még a Magyar Géniusz is összeesküdött ellene.

Pedig Strausz Adolf urra — akárhogy keresném-kutatnám is az okaimat, — nem tudnék csak egy olyat is találni, a miért haragudhatnám reá. (Az *okaimat*, mert nekem mindenkivel szemben van egy-két oknélküli okom . . . így tartják ezt rólam a jó barátaim.)

Strausz Adolf ur jól billiárdozik, kitünő bolgár nyelvtanokat ir, nem hivják Arany Adolfnak, s bolgárul is tudhat, bár Ásboth professzor ezt kétségbevonta, mert hisz — irta — a rettenetes nagy tudósnak, Johann Scherrnek nevét, elbolgárositott alakjában nem ösmerte fel. Irt erre Strausz ur egy humorosan éles és keserűen mosolygó választ, melytől — ha Ásboth ur elolvasta volna — nevettében megpukkadt volna, s így nem ő, hanem Strausz ur lett volna akadémikus!

Ez a válasz azonban regeszerű.

Soha sem jelent meg, de az összes élczeit ösmerjük.

Strausz Adolf ur ugyanis leforditotta bolgár eredetiből dalformában és guzlicza kiséretében, s a *Philologiai Közlöny* tigrisszivű szerkesztői bosszantására — minden érdeklődőnek elénekli.

Képzelhetni már most Strausz Adolf ur megütközését, mikor az ő nevét Arany Adolfra — bolgár eredetiből magyarra forditva találta — jambusok nélkül — s egy hirdetés petit betüs sorai között.

Ismét válaszolt.

Ez esetben azonban röviden, de humorosan.

De erről nem szólok, mert hisz mindnyájan olvasták, hiszen — a *Fester Lloyd-ban* jelent meg!

*

A becsület meg van mentve.

A népszinházé és a Sudermanné egyetemben.

A népszinházé azért, mert a Sudermanné.

Soha két becsület jobban össze nem forott, mint ez a kettő. A népszinház ugyanis Sudermann «Becsülete» nélkül nem bizonyitotta volna be, nemcsak azt, hogy egyáltalában szinház, hogy ott művészetre is törekszenek, hanem csak azt, hogy ott művészileg játszani is tudnak. Sudermann pedig a népszinház becsületes törekvése nélkül sohasem lett volna ezen a keleti tájon oly szilárd poziczióju uriember, mint akár egy hazai drámairó, ha nem nagyobb, a mivel különben nincs sok mondva.

Szóval a kétféle becsület itt egybe esett, nem ugy, mint a Sudermann világában.

A darab is, a szinház is nyert sokat.

A darabbal a szinház, a szinházzal a darab javult.

Van tehát egyforma becsület is, jó szerző!

*

«Az emberi kultura maghintői mindig a zsidók voltak, a jövő századot is zsidók készitik elő.»

Ezt a közfigyelmet keltett axiomát egy hires antiszemita, a Hét *Homo*-ja irta — Kohn Dávid esete alkalmából.

Kohn Dávid esete egyszerü.

Irt egy értekezést — az Akadémia megkoszoruzta. Irt egy másikat — az Akadémia azt is megkoszoruzta.

Az ujságok mindig szidják az Akadémiát, de mikor egy ujságirót koszoruz meg, akkor — kulturakészitőnek mondják.

Ha ez az ujságiró véletlenül zsidó vallásu, előáll egy antiszemita s rámutat arra, hogy a kulturakészitők — zsidók.

Hogy ugyanakkor vagy tiz keresztény uriembert is megkoszoruz az Akadémia — — a mi antiszemitánk szemében az nem bün. Azoknak csak vallás a katholiczizmus. Kohn Dávidnak faja a vallása.

Furcsa ez az antiszemita logika!

*

Az Andrássy-uton sétálhatunk tovább, a villamos csengetyü nem fogja öregbiteni idegbetegségünket. Hála a miniszterünknek!

Egy banalis elvet, azaz pardon csak külföldön banalisat, itthon merőben ujat, hallottunk kimondani, azt, hogy a forgalom nagyobbodtával a lófejüek és villamosok kipusztulnak.

Az omnibuszé a jövő!

Csakhogy ahhoz igazi omnibuszok kellenek, a minők teszem a párisiak.

Csodálatos, hogy megtürik ezeket a budapesti omnibuszokat egyre. Minő egészen más egy külföldi omnibusz, rendszeres megálló helyeivel, számozott belépő-

jegyeivel, gyors hajtásával s gyakori megállásával.

A külföldi omnibuszokra csak annyi ember szállhat fel, a mennyi hely van benne. Egy árva szállal sem több. A külföldi, jelesen a párisi omnibusz kényelmes is, olcsó is, gyors is, számos is. De meg nem is csinál fülsikekitő zajt.

Oh kényelmes omnibusz, jöjjön el a te országod!

*

A Reutter-kávéház ismét uj tervvel állott elő. Tavaly nőgymnasiummal, most a szabad lyczeummal. Az alakuló közgyülésen mindegyik köztetszést aratott.

A Reutter-kávéház asztaltársasága — a honnét Vikár Béla — a nőgymnásium védője, meg Lenkei Henrik — a szabad lyczeum kovácsa kerültek volt ki — nevezetes egy hely.

Van ott egy *Élet* czimű lapnak a szerkesztősége is, csupa életre való terveket főznek ki ott egyre.

Hanem nem a mi életünk számára, mert ha az egyik terv esetleg nagyon korai, ugy a másik már nagyon kései. Szeretnők tudni, hogy a szabad lyczeumot melyik csoportba vágja majd az élet. Az *Élet* egyelőre védi. Az *Élet*-nek való. De vajjon életre való is?

*

— Mi a Wekerle népszerüségének titka?

— Az ellenzékből szemeli ki — a párthiveit s munkatársait.

Lazzaroni.

NAZIM BEY

TÖRÖK CSÁSZÁRI RENDŐR-MINISZTER.

A ki tudja, hogy a konstantinápolyi nemzetközi viszonyok mellett, mily rendkívül nehéz a rendőr-miniszter feladata, az teljes mértékben fogja méltányolni azon erélyt és ügyességet, melylyel Nazim bey hivatásának megfelel.

Ő felsége Abdul Hamid khán szultán, kinek bölcs uralkodása alatt a török birodalom a művelődés terén oly örvendetesen halad, legjobban választotta meg a birodalom rendőrségének fő intézőjét Nazim bey személyében, kinek buzgósága már eddig is sok oly szövevényes büntettek felfedezésére vezetett, melyek a mult időkben alig lehettek volna kideríthetők.

E mellett Nazim bey számos idegen nyelvben jártas és mindenki iránt egyenlő nyájassággal és szivélyességgel viseltető férfiú, s kinek csak egyszer is volt alkalma vele érintkezni, úgy mint e sorok irójának is, a legkedvesebb emlékkel távozik a török birodalom e jeles miniszterétől.

Csatáry Lajos.

ÁRNYAK.

I.

Ágyam körül két árny lebeg —
El, szálljatok!
Beteg vagyok, nagyon beteg,
Ne bántsatok!

«Hivéd, hogy égre száll hired,
S mig tart a nyár
Fényt hint a földre hű szived
Mint napsugár

Hol van hát büszke, nagy hired? . .
Elszállt tova,
Megtörve tiszta, hű szived,
S a nyár — oda! . . .

Fojtó a lég, hol hir terem,
Ki arra jár
Ne büszke sas, holló legyen —
Vad, orv madár.

Rejtőzzön égtörő havas
Zord árnyain,
Rágódva megtört, árva sas
Tört szárnyain.

Oh higyj szavamnak: mind bolond
Ki sasként száll, repül,
Hollók között nem lelve hont
Elsorvad egyedül . . . .

. . . . Miért vergődnél még tovább
Jó gyermekem? . . .
Sorvaszt a földöntuli vágy —
Oh jer velem!

A sir — igaz — sötét, rideg,
De csöndje mély,
Virágait nem tépi meg
Irigy szeszély.

Tépd össze lantod hurjait,
Csönd. — béke int,
Kigúnyolt, árva daljaid'
A tűzre mind! . . .»

II.

«Agyad zavart, szived beteg,
Van sirnod ok,
Megtépik szent eszményidet
Méltatlanok.

Szüz homlokod mert nem hajol
— Van sár elég —
Röhögve arczul vág vele
Rút csőcselék.

Mért nem hazudsz, ha kérdenek?
Légy tettető
Ki térdrehullva kér, eseng . . .
Hizelkedő!

Légy bár az Urnak angyala —
Meny ajtaját
— Ha nem köszöntöd a kapust —
Nem léped át.

Pokolba büszkeség, erény,
Nincs már igaz,
Mind — mind bolond ki most szegény —
Légy gyáva, gaz! . . .

.....De nem!.. milyennek szültelek
Maradj olyan,
Rajongó, büszke, hű, igaz,
S boldogtalan.

Oh bontsd ki lankadt szárnyadat
Dalos madár,
Erdő, mező — völgy, hegytető
Dalodra vár.

És hogyha rút verébcsoport
Rohan reád,
Csacsogva vágyván ülni tort
Halált kiált:

Vesd égoromra föl szemed
Hol csillag ég.
Odáig nem szállhat veled
A törpeség . . .»

. . . . . .

. . . . Ágyam körül két árny lebeg,
El — szálljatok! . .
Beteg vagyok, nagyon beteg —
Ne bántsatok! . . .

Somló Sándor.

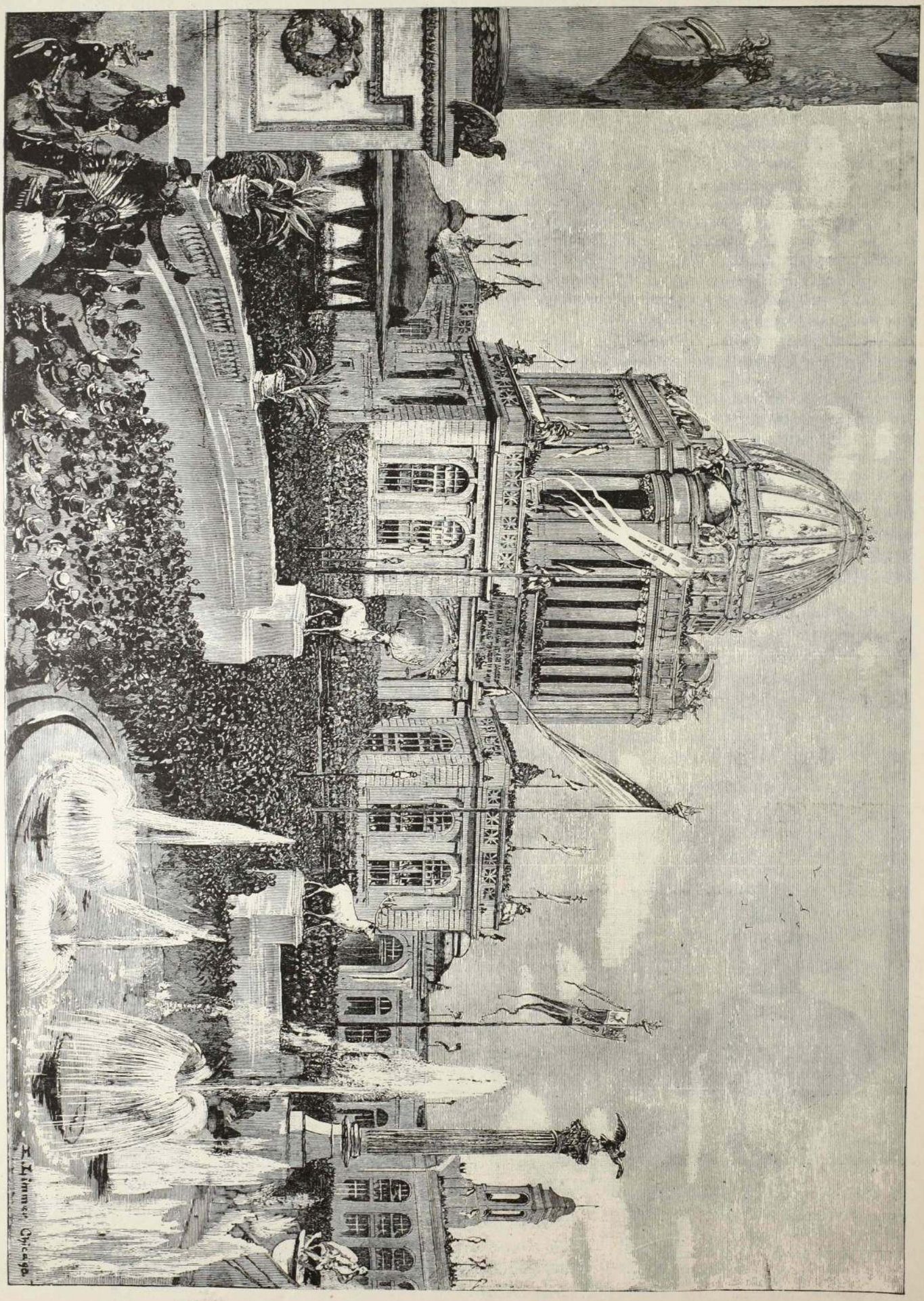

A CHICAGÓI KIÁLLÍTÁS MEGNYITÁSA.

JUNIUS.

A merre járok, merre nézek,
Fény, illat, bűbájos igézet.
Ti juniusi szép napok,
Ragyogjatok, ragyogjatok!

Aranynapod fényes sugára
Üljön a beteg homlokára.
A melegítő, enyhe fény
Szegény betegnek uj remény.

S lopd be magad a szivbe mélyen,
Bú, gond előled messze térjen,
S hol tört szivek sóhaja kel,
Váltsad vidám kaczajra fel.

S a merre szállsz, gyengéden hintsd szét
A békességnek drága kincsét,
És zengjen tőled a határ:
Csengő harang, dalos madár . . .

Csupa szín, fény, sehol se árnyék,
Mint hogyha mennyországba' járnék,
Ti juniusi szép napok,
Ragyogjatok, ragyogjatok!

Feleki Sándor.

NEM LEHETSZ TE SOHA MÁSÉ.

Nem lehetsz te soha másé!
Nekem adott az a nap,
Mikor égő szégyenpírban
Lábaidhoz esve sirtam
S úgy éreztem: soh'se voltam boldogabb!

Nem lehetsz te soha másé!
Nekem adott az az éj,
Mikor árván, elhagyottan
Térdeidet átkaroltam
S te biztattál «Én nem hagylak el, ne félj!»

Nekem adott a boldogság,
Melyet együtt érezénk;
Az első csók, az első köny,
Az a fény, mely búfelhőkön
Átragyogva szebb világból szállt felénk.

Nekem adott a sok bánat,
A sok titkos szenvedés,
Mely lesújtott a pokolba,
De ha százszor annyi volna,
Érted, édes, elviselni nem nehéz!

Nem lehetsz te soha másé!
Frigykötésünk holtig áll.
Együtt lát a földi élet,
Együtt ér a végitélet,
Egy sohajban lelkünk együtt égbe száll.

Rudnyánszky Gyula.

CATTARO.

— Cattaro, Lesina, és Scarpelló látképeivel. —

Irta: HERCZEG FERENCZ.

Egypár évszázaddal ezelőtt zengi polgártársaink voltak az Adria leghirhedtebb kalózai. A zengi uszkokról följegyezte a krónika, hogy gyorsjárásu rablóbárkáikon egyizben átkalandoztak a velenczei partokra és elragadtak háromszáz fehérruhás szüzet, a kik a Madonna tiszteletére gyültek össze a Lidón. A kevély köztársaságnak követeket kellett a zsiványfészekbe menesztenie, a kik csengő aranyon visszaváltották a lagunák városának virágbimbóit. A zengi asszonyok pedig évekig selyemben-bársonyban pompázhattak.

Hanem azért a kalózmesterség ősi fészke mégis a Bocche di Cattaróban volt. A természet itt maga is bünpártolásba esett és nem is képzelhető el másképpen, minthogy e fellegekig érő szirtektől védett öböllabirintus valaha buja termőtalaja volt a pirata romantikának. A parton tornyosuló sziklafalak voltak az őrtornyok, honnan meg lehetett látni a ködös távolból közeledő kalmárt; a szirtektől védett öblökből csaphattak reá az éhes rablósirályok gyanutlanul evező zsákmányukra, és a járatlan hegyek közé mélyen beágazó vizkatlanokban találhattak biztos menedéket a hadigályák elől. Risano, az ősi Rhizinium, volt a kalózmesterség alma mater-je.

LESINA.

A viszonyok megváltoztak, de az emberek a régiek maradtak. Félig vad, a féktelenségig szabadságszerető nemzetség fészkel ma is a Bocche sziklái közt, és a ki itt a mai napig uralkodott, az mind csak névszerint uralkodott. Szuverént nem ismertek el soha maguk fölött, csak szuzerént. Magyarország is az volt, Velencze is. Az utóbbi még Cattaro városában sem szedett soha adót, sem katonát, a Krivoscsie pedig Ausztria alatt is még a saját törvényei szerint élt, a saját törzsfőnökeinek engedelmeskedve. Aféle koloniális uralom ez ma is, a mely annyira terjed, a mennyire az ágyu elvisz. Mikor 1869-ben a névszerinti uralmat valóságos uralommá akarták átváltoztatni és az általános hadkötelezettség behozatalát emlegették, a havasok lángba borultak és egy marék kecskepásztor hadat üzent Ausztriának. Mi tagadás benne: jól verekedtek. Ausztria akkoriban az okosabb félnek mutatta magát, a mennyiben engedett, sőt a lázadókat a háboruban szenvedett kárukért, pénzzel kárpótolta. 1881-ben a Krivoscsie ujra lázongott, — a tüzet most a herczegovinai vihar élesztette, — de Ausztria ezuttal erősnek érezte magát és nem is szorult reá, hogy megint ő legyen az okosabbik. Ma temérdek czitadella szegélyezi a Bocchet és temérdek ágyu pacifikálja a sziklákat, — a sziklákat, mert az emberek nagy részben áthuzódtak a Fekete-hegyek közé, hogy megoszszák montenegrói testvéreikkel a szegénységet és a szabadságot.

Hatalmas, bizar tájkép. A hajó besiklik a Bocche-be, egy keskeny tengeri kapun át, melyet balkéz felől a Punta d'Ostro, jobbfelől a Punta d'Arca ágyui fenyegetnek. Aztán órákon át egyike a legfantasztikusabb és legváltozatosabb dioramáknak vonul el az ember előtt, mely változatosságával elfárasztja a szemet és arányaival elszéditi a fantáziát. Egy kőből és vizből komponált éposz, — költőjének fölséges objektivitásából és diabolikus fantáziájából egy-egy szikra foszforeszkált Homér és Dante agyában. A parti hegyek néhol összeszorulnak, válluk fölött hófejü patriárkák tekintenek át, lábuk alatt félénk zümmögéssel siklik el a parányi gőzös, mint a vizi bogár. Egy kanyarulatnál megint szétfutnak a partok, titáni dalának sötét fenségébe itt mosolygó idillt szőtt a Poéta, — szélesen elterülő, napsütötte öbölbe érünk. Erősen körülbástyázott, kicsi városok szegélyezik a partot. Fekete kis vércsefészkek, repedezett bástyákkal és vérszagú árkokkal, egyik sem nagyobb egy alföldi falunál, — de a multban egy-egy önálló egész volt mindannyi, góczpontja egy küzdő, diadalmaskodó és elvérző emberi közösségnek. Castelnuovo, hajdani fővárosa a lázadó Kozacsa István herczegségének, melynek emlékét ma már csak a Herczegovina elnevezése őrzi meg. Risano, a római Sinus Rhizonicus fővárosa. Perasto, Perzagno, Dobrata.

A Catene sziklakapuján keresztül, melyet régi időkben lánczkkal zártak el, a belső Bocche-be érünk. A vidék itt meglepően kultivált. Parányi szigeteken kupolás barátklastromok kuporodnak, a part hosszában templomok, erősségek, majorok, a lejtőkön terasszos kertek. Még beljebb szakadatlan épületsor tükröződik a csendes vizben, impozáns sokablaku épületek, narancsos ligetek közt oszlopos, verandás nyári paloták. A mint azonban a szemünkhöz emeljük a messzilátot, meggyőződünk, hogy ezek ma már csak potemkini falvak. A süppedő tornyokból elvitték a harangokat, az üres templomokból elköltöztek a szentek, a házak nagy részének teteje sincsen, a gazos utczákon csak egy-egy gazdátlan kutya kószál, a kerti utakon embermagasságra burjánzik a tüskés áloe. Egy-egy palotának még van egypár ablaka, lakott zugja: hegyi parasztok ültek oda házőrzőnek. A Bocche rohamos sülyedése a gőzhajózással kezdődött, a világkikötőket, teremtő ujitás agyonütötte az apró kikötőket a tenger nagyfuvarosainak gyorsan uszó óriás magazinjai elvették a vitorlás kisfuvarosok kenyerét. A krivoscsiei lázadás is megtette a magáét, mikor aztán szőllőféreg is jelentkezett a sziklák közt nagy fáradsággal tenyésztett dalmát vesszőkön,

CATTARO ÉSZAKRÓL.

a mozgékony partlakók hátat fordítottak a hazájuknak, eltüntek, hogy aztán megint összetalálkozzanak az egyptomi, a konstantinápolyi, a délamerikai kikötőben.

Az öböllabirintus utolsó kiágazásában, a kopár hegyek közé ékelt zsák-utcza végén, fekszik a hajdani nagy magyar birodalom legdélibb városa: Cattaro. A keskeny parton elhúzódó városból alig látni egyebet szürke várfalaknál, mögötte, fölötte szinte függőlegesen mered égnek az ezer méter magas hegyláncz. Már messziről látni a hegyfal oldalába vésett, végtelen kígyóvonalban fölfelé kúszó montenegrói országutat. A hegytető már montenegrói terület, az osztrák terület csak olyan széles, mint a lejtő. Félelmesebb, sivárabb tájékot ennél az elátkozott hegységnél képzelni sem lehet. Mintha a teremtés fantáziája itt kifáradt volna: csak a megmaradt, szürke nyersanyagot dobta egy rakásra. Mezitelen, kétségbeejtően hamuszinü sziklák, melyeken egy kecske, egy hernyó alig tudna jóllakni. Össze repedezett, ripacsos kövek, eltorzult, vonagló szörnyeteg, melyekre a déli nap is csak ijesztő, fekete árnyékkarikaturákat tud rajzolni. És ott fenn, a hólepte szakadásokban, hová a fantázia az elátkozott démonokat szeretné számüzni, van a délszlávok Turinja.

Cattaro városa maga az összes dalmát városok közül a legszintelenebb és legkevésbé individuális. Olaszosan piszkos és szükmellü, de az olasz grácziát és műérzéket, mely a piszkot is rokonszenvessé tudja tenni, hiába keresné az ember e falak közt. Még sivárabbá teszi a várost a dominálo kaszárnyaszag. Katonák mindenütt. Öreg tüzértisztek, a kik unalmukban sárgaságba estek, fiatal hadnagyok, a kiknek egyetlen szórakozása, hogy az apróhirdetésekben szerzett bécsi ismeretségükkel leveleznek. Cattarot nagyon őrzik, — nem lehet mástól, mint a Feketehegyek sasaitól. A város fölötti csúcsos kőszálhoz apró fort-ok tapadnak, mint a fecskefészek, a czetinjei szerpentines utat dominálo magaslatokon is alattomos kis czitadellák leselkednek, strázsával a lapos tetejükön. A város kapuit is várta őrzi, éjjel pedig bezárják a kapukat. Ha eldördül a vészlövés, kipattannak a fortok lőrésein a vastáblák és Montenegróból már csak a madár járhat át.

Cattaro különben a Barnum-izlésü kuriozitások városa. A San Giovanni-czitadella fölött egy hatalmas szikla függ, melyet már csak vaskapcsok tartanak a hegyhez. Ha a pántok elszakadnak, akkor a bűnös város fejére olyan istenitélet szakad, melyet a Police Gazette is említésre méltónak fog tartani. A veszedelmes szikla felett egy hozzáférhetetlen barlang látszik, a barlang torkában egy, gyümölcseinek terhe alatt görnyedő, régi narancsfa virul. A harmadik kuriozitás a Gordicchio-patak, mely egy barlangból vágtat elő, és mintha csak megbánta volna, hogy megismerkedett a felvilággal, csakhamar megint nyom nélkül eltünik egy szakadásban. A közeli tenger bugyborékolása azt sejteti, hogy a szeszélyes folyóviz, valahol a föld alatt, mégis rendeltetési helyére talált.

Szint és életet kölcsönöz a városnak Montenegro szomszédsága, mely ezen a keskeny földsávon, mint a homályos ablaküvegen, keresztülcsillog. A Porta fiumara előtt tartják meg a montenegrói vásárt, ide gyülekeznek csapatosan, álligfölfegyverkezve, a Fekete-hegyek kupeczkedő-kufárkodó sasai. Délczeg, szálas alakok, valamennyien egy fejjel kimagaslanak a többi gyülevész nép közül.

A Porta fiumara előtti piaczon barátkoztam meg Nikolics Nikola urral is, a ki foglalkozására nézve szintén montenegrói hegyi sas. Egy forint napi díjért elkiséri az embert Czetinjébe, vagy a Skutári-tóhoz, egy forint ötven krajczárért akár az éjszaki sarkig. Különben pompás kamasz, villogó szemü, elbizakodott verekedő; amolyan paraszt Mercutio vagy Don Ceasar. Aranysujtásos ruhában, revolverrel az övében czigarettázik a hegyekben, ólálkodik a piaczon. Ha szóba áll vele az ember, hadi kalandokat beszél el és ugy dobálózik a török fejekkel, mint nálunk Bernáth Gazsiék a fürjekkel. Mikor már három napig tartott a barátságunk, Njegusból visszajövet megtelepedtünk a hegyormon, honnan végig lehet látni az egész Bocchen, mint egy mappán.

Aztán politizálni kezdtünk. Nikola kezdte. Ledobta az üres boros üveget a sziklákról és végignézve a vidéken, minden bevezetés nélkül azt mondta:

— Hanem azért ezt mind el fogjuk venni a némettől!

— Ördögöt fogtok! Ez a föld nem is a németé. Hallottad már hirét a magyaroknak?

— Hogyne! Zágrábon tul laknak, zsinóros ruhát viselnek és sanyargatják a szerb testvéreket.

— Titeket meg elevenen meg fognak nyuzni, ha itt találnak a városukban. Mert egyszer majd el fognak jönni, százezer ismétlő puskával.

Nikola fagyos nyugalommal czigarettázott tovább.

— Miért nem jönnek mindjárt? kérdezte szkeptikusan.

— Most nem lehet. Különös nép a magyar: olyan a nemzetek közt, mint a Gordicchio-patak a folyó vizek közt... Egy ideig nyugodtan folyik, mint más rendes folyó, és a napsugárnak is öröme telik a habok csillogásában .... Aztán egyszerre megnyilik alatta a szikla, és elnyeli a sötétség... A föld méhében folytatja utját... Ostoba emberek ilyenkor azt mondják: Nincs többé Magyarország! — és a világ elhiszi nekik... Hosszu idő mulva valahol remegni kezdenek a sziklák, a föld alul rettenetes zúgás hallatszik fel, mintha démonok csatáznának lenn... A kő megnyilik, a folyó előtör, megnövekedve, harsogva, diadalmasan A habjai pirosak a vértől... És végül a folyóviz mégis eltalál a tengerhez.

— Ha Isten ugy akarja, mondta vállat vonva Nikola, a ki ezt a mondást értette csak meg a beszédemből. Azzal elgondolkozva, délnek nézett.

Cattarótól délnek, terméketlen, lakatlan földön, van a régi durazzói határ, a magyar föld végső csücske.

Ausztria megtoldotta dalmátországi birtokát egy-egy talpalattnyi saját szerzeményü földdel: 1841-ben drága pénzen megvett Montenegrótól két puszta hegyhátat, a berlini kongresszuson pedig a spizzai lakatlan partot kapta. A határon egy feketesárga csonka oszlop áll. A táblát letörte a szél, vagy valami neveletlen montenegrói kamasz.

A MESTERÉK SZOMBATJA.

— Irta: HABER SAMU. —

Jócskán vannak biz' azok! Az örökkévaló Egyetlenegy nem hagyta őket áldás hiján. Oh, mert meg vagyon az irva, hogy Izrael népét el fogom szaporitani, miként az egek csillagait, a puszta fövenyét .... És a zsidó mester jámbor, hát dukál neki az elszaporodásból.

Hat apró poronty visongat a kelő nappal kenyérért, asztalhoz kilenczed magukkal ülnek és ugyanannyinak kell megvetni estenden az ágyat. Az élettárson kivül ott van a bábi is, a ki csöndes, jó öreg aszszony s jobbról is, balról is ölbe kap egy-egy orgonasipot, mikor nagyon neki találnak keseredni.

Ez pedig — elgondolni való — megesik nem egyszer.

A gyerekek gyomra nagy, a karéjt meg roppant kicsire szabja az eklézsia. Azonkivül a Chájem, a legidősebb, ritka imposztor s a mester is hamar szétüt az apróság között.

Belesajdul ugyan a szive, hanem muszáj a tekintély kedvéért.

Mit is szólna a róshakól meg a java balbószok tudományra fogott sok ija-fija, ha a mester a saját gyerekeit se tudná megregulázni! — Mikor igy nekimelegszik a Slajme bácsi, megesik ugyan, hogy a község jövendő oszlopain szintén hegedül vagy egypár nótát; hanem dehogy árt az annak a sok csontnak! Gombozás közben még el is dicsekszik véle a pajtásának s másnap egygyel megszaporodik a mester magánklientélája.

Mikor ily módon a magánkereset fölgyarapodik, van öröm a háznál. A gyerekek valamivel több sót tehetnek a levesbe, és egy hasáb fát feldarabolhatnak játékszernek. Az asszonyból «Gitl, mein kind» lesz és a nebulók hoznak a bábinak vizet, ha megszomjazik.

Csak éppen a mesternek gyűlik meg a baja ilyenkor is. Az apróság a nagy lebernyeg-kabátja alatt bujósdit játszik s hol a «cziczisz»-be, hol a kilógó csizma-fülébe kapaszkodik, aztán ugy mondja el: Opszassza, egy, kettő, három, opszassza!... Már pedig ez akár a rabbit is kizavarná a textusból.

Mindazonáltal ölbe kapja a legmaszatosabb jószágot, aki kézzel-lábbal és a kimondhatatlanjával csuszik közelébe, mosolyogva rávillantja nagy fekete szemét és két szem gyöngyből álló fogsorát; nyaljafalja ahol éri; majd hirtelen leteszi és nagy hajlongva folytatja a «lernolást» (tanulást): Ráse zógt e zaj .... a kezével meg sürüen simogatja a szakállát, mintha onnan akarná kicsöpögtetni a Ráse mondásának a nyitját.

Igy folyik ez napról-napra. Csak a péntek meg a szombat képeznek kivételt.

Péntek reggel a Gitl mama karjára ölti a nagy kosarat, kissé illegeti magát a tükör előtt s besiet a városba. A gyerekekre a bábi ügyel, hogy a nagyobbak elmondják a «sáchariszt» (reggeli imádság), a kisebbek meg ne nyuljanak az ételhez az «él melech neemon» nélkül. Az akadékoskodót jól hátba veri, a ki ettől mindig merő ájtatossággá válik.

Ekkorra megjön a Gitl mama a megrakott kosárral, a mester meg a «talesz»-szal. Aztán oda állanak a konyhába valamennyien. Előszedegetik a sábeszra-valót. Borjúlábat szőröstül-bőröstül, vagy egy font felerészben kövér húst, öreg vagy czifra paszulyt,

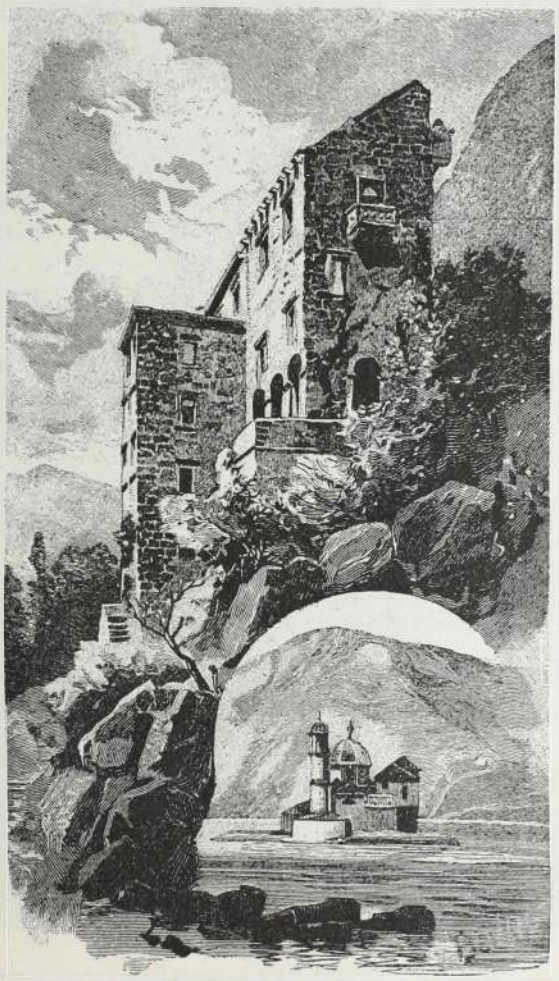

EGY PÜSPÖKI VILLA ROMJAI. SCARPELLO.

meg zöldséget, sárgarépát, macskavesztő apró halacskákat, barna lisztet kenyérkének, fehérebbet kalácskának és sok-sok krumplit.

A gyerekek figyelmét már a paszuly is nagyon engageálja, de a sárgarépánál nem birnak magukkal. A Chájem elkapja a legvastagabb szálat s kirohan vele az udvarra, a többi utána nagy sivalkodással.

Egész csete-paté keletkezik belőle. Igazságot tenni a mester a nádpálczáért siet; a Gitl mama és a bábi pedig a gyerekek után mennek, hogy mire a «táti» jön, akkorra békesség legyék.

A konyhában magára marad minden.. Azaz hogy, ne hamarkodjuk el a dolgot! A kormos czicza az ablakdeszkáról eddig is álnokul kacsingatott a sok szép falatra, s ahogy őrizetlenül látja: utczú neki, elkapja a sóletbe-valót s morogva szalad vele az ágy alá. A mester meghallja a mormogást, s elkiáltja magát: S'má Jiszroél (halljad Izrael.)

Oda a sárgarépa-kérdés. Valamennyien a kiáltás felé rajzanak, pusztitó hadjáratot inditanak a czicza ellen, s mikor a Chájem a háztetőről nagy diadallal lehozza a húst, valamennyien megfogadják, hogy ezt a macskát elpusztitják, Dunába vetik, követ kötnek nyakára ... de a következő pénteken a sólethús kimondhatatlan veszedelmére, még mindig életben találják az ármányos állatot.

Aztán sütnek-főznek napestig. A «sólet»-et küldöttség viszi a «zetcer»-hez (a sólet-pék), kinek lelkére kötik, hogy különbeni 57 kr. büntetés terhe alatt hiányosság ne essék.

Mig a nagyobb gyerekek odajárnak a sólettel, addig az apróbbat fürösztik, s a nagy kondérban rotyog a viz az idősebbek számára is. A ki a teknőben van, az sikongat, a többi neveti, miglen változás esik a szerepben.

A mester előkeresi sárga felöltőjét és a fényes kürtő-kalapot, legénykora hajdani ékes tanujeleit. Ollóval, tűvel, czérnával, kefével, szappannal, benzinnel helyezi ünnepi állapotba.

A Maczl gyerek, aki legfürgébb lábú, borért szalad s utcza hosszat kiabálja:

— Sábesz lesz, a mama bort iszik.

A táti a kifésült két nagyobb fiuval templomba megy. A leányok kitelepednek az utczára őrt állani. A bábi megteriti a fehér asztalt, a Gitl mama kiöltözik, megyujtja a pisla lámpást és két (!) szál gyertyát, betakarja a czipókat és hivatalos formában «entzündol» (üdvözli a szombatot), mig az ott settenkedő legkisebb fiu, a Maczl, egyre hajtogatja, hogy «majczi nekem min hóójecz» ....

A leánypósta jelzi a mesterék közeledtét.

Majd a legidősebb gyerek, a Chájem benyit: Gűt sabesz! (Jó szombatot). Utána a mester is és kedveskedő szóval, boldogságos szombattal köszönti élettársát, a ki a szombati vendéghajjal, meg a nagy piros-pártával ékeskedik. A bábi szintén merő nyájassággal üdvözli a «balbószt» (gazdát).

A gyerekek körbe fogják apjukat, mintha «künn a bárány, benn a farkas»-t játszanának. A mester sorra megáldja a fiukat, azt is a ki a bábi ölében kuksól; azután a leányoknak selyemmé fésült hajat simogatva meg, mondja az áldást: «Jőszimcho elóhim kö'Efraim vöchi Mönásse.» (Tegyen Isten Efraimhoz és Menasséhoz hasonlóvá.) Jövörechöchó (áldalak).

Majd megmossák a kezeiket, asztalhoz ülnek. Megeszik a czipót, gyorsan csuszik a kiosztott kóstoló falat (majczi), mert jön az apró hal meg a becsinált borjúláb.

Még a szájuk szélit is megnyalják utána.

Aztán elkövetkezik a «bencsolás» (étkezés után való ima) zengő szóval, énekkel és végül a «krismelájnolás» lefekvés előtti ima). A gyerekek a bábival elfeküsznek és az öreg anyóka szinte valóra válva látja: «jobbról Michael, balról Gábriel». A mesterék pedig elmennek a szomszédságba a — világ sorjáról csevegni. Mikor vissza térnek, ha borult is az ég, a boldogság csillagát látják fejük felett .... Hej, pedig csak husz forint a gázsi.

Szombaton a táti kivételével, ki a templomba siet, későn kelnek. Nagy kisértés a kalács. Még utóbb a gyerekek mind meg találnák enni, mire a mester visszajönne. Pedig ugy járja, hogy hetenkint egyszer legalább ő is jóllakjék.

Mire a ház ura hazaér, parádéban vannak valamennyien, ámbátor az előző este váltott ruhák nem szükölködnek a boldogságos este viszontagságaiban. A gyereknépség csöndesebb mint máskoron.

A szentséges sábesz és tölött kalács tiszteletére nem illik a hanczúrozás. Csupa boldogság valamennyi s csak éppen hogy a kisebb gyerekek nézik sóvár szemmel, mikor a legnagyobb fiú számára, ki elsőszülött, mélyebbre szalad a kés a kalácsba.

borjuláb nem változott-e át «ganeffá» (lisztes libakolbász).

És neki ülnek mohó étvágygyal, az öröm verőfényétől sugárzó arczczal. Dicsérik a mama művészetét, szopogatják a csontokat ismét, mégegyszer és ujra. A bábi, szegény, csak azt hajtogatja, hogy a gyönyörüségtől hizik. Mind szétosztogatja a maga falatját...

Ámde hátra van még a java: a «nészach»-kalács (mézes-mazsolás). A gyerekek szeme ragyog a láttára, megered a nyáluk, nyelvükkel csettentgetnek és izgatottan csörömpölnek az edénynyel.

No, az is elfogyott — hál'Istenek — mind egy morzsáig. És zeng az ima hálás ajkairól megint.

A délután már mozgalmasabb. Jön a

Mikor hazatérnek, a mesteréknél megint csak együtt van az egész társaság. Az asszonyok a libáikat dicsérik — a tavalyi «szimchesz-tajre» (a szentirás ünnepe) idejéből, a gyerekek meg kezdenek hétköznapi hangulatot ölteni s télen a padlón, nyáron az udvar porában megtelepedve, sábesz-gúnyájuk veszedelmével minduntalan kihozzák a mamákat a textusból.

Aztán az öreg esti «majrev»-ima a soros. A templomba-menés megint csak a fenti girbe-görbe rajzvonalban történik.

Mire a mester ujra otthonába teszi a lábát, csillagos a mennybolt. «Áll» a három csillag. (Az este beköszöntésének jele). A feleség meg a bábi zengő szóval bucsuztatják a szombatot és velük zümmög az

FERDINÁND FŐHERCZEG VILÁGKÖRÜLI UTJÁBÓL.
(EGY ELEFÁNTVADÁSZAT UTÁN)

Az apa a reggeli után megint csak kézen fogja a nagyobb fiukat és kimért ünnepélyességgel elballag velük a templomba. A «talesz»-t kitüntetésből a legnagyobb fiu viszi, hivatásához méltó komolysággal.

Délfelé jön a bejáró «asszonyság», a ki összeszedi a járóképes gyermeksereget s megy velök a «zetcer»-hez a szombati eledelért. A bodrifejü apróság kivánesian emelgeti a két fazék födelét, élvezi a szagát, megkiabál:

— Hu, mennyi lyeves! Mekkolya lyáb!

Aztán tapsikolva, ugrándozva vonulnak hazafelé. Az egyik előre szalad, hogy ajtót nyisson, a másik meg hogy bejelentse:

— Itt van a sólet!

— Itt bizony! Aztán megvizsgálják: nincs-e benne hiány, mert hajh, nem lehessen tudni, vajjon ki cserélték-e, s hogy a kis suszter, a nagy «mószerer» (árulkodó) az élete párjával, a dombos hátu sakter, hegyes nyelvü feleségével, természetesen mindaketten számos familiával. Aztán megindul a «kóleczolás» (emberszólás, tanakodás).

Az öregeknél az a refrain, hogy «tüczach epesz» a gyerekeknél pedig a — tökmag.

A délesti «mincha» szétveti a társaságot. Az az hogy a templomhoz vezető utcza tokáig kigyózó vonalban vonul fel az egész raj. Ott még egy kicsit összeverődnek csoportba s a gyerekek az anyjuk szoknyája mögött hanczúroznak. Aztán valamelyik apróság rálép a mester lábára, ettől az eszére tér s sietve fogja kézen a két nagyobb fiut:

— In Schül! (a templomba).

apró gyermek-sereg: «Ómén, vöómén szélő»...

— «Güt Wach»! — köszönt be a mester —és bevonulnak a szobába. A Maczl gyerek már tapsikol, hogy egy heti sóvár pillantásoknak utána megint kezébe kerülhet a nemzeti szinü fonott «ávdole» (gyertya). Jaj, de felségesen ég az öt szál kanócza!

Mosolygó képpel állják körül az asztalt. A mester megtölti a kis pohárkát szeszszel, ugy hogy ki is csordul. Azért vagyon szombat! Aztán rágyujt az imára, hogy miként a többi ünnepet, a szombatot is elválaszsza a hélköznapoktól: «Hinné él jösuószi»... Örökkévaló Isten az én üdvösségem.

Mikor ennek a derekáig érnek, sorra járja a füszerszámos «böszómin». Ugy meg-

megszagolják, élvezik a tapsifülesek, hogy majd az orrukat ragasztják hozzája . . .

Aztán elveszik a fonott gyertyát Maczltól. Villogó tekintettel kíséri a gyerekek szeme apjuk kezét. Nagyot lobban a kanócz, az «avdóle» serczegve alszik el; de ott tánczol a pohárkából ráöntött szesz kékespiros lángja. Mindenki beledugja az ujját, az boldogabb, ki elébb éri, huzkodják az égő nedüt jobbra-balra, egész lángoló szarkalábat formálnak belőle. Az apa és anya a kiégett szesz maradékába mártogatja ujját, megsimitja vele szemét, sorra dugja minden zsebébe és legelőbb is az erszényébe: attól fiadzik bankó. Mikor aztán senki sem látja, odanyúl az öreg bábi is és nagy vigyázva keresi azt a bizonyos harisnyát, a mi az ő testamentumát fogja képezni.

Hogy a szesz kiégett, a nebulók szintén nekibátorodnak és nedves ujjukkal végigbarázdálnak a sábeszruha zsebeiben. Akad attól is vagy egy fényes krajczár a — rásekóltól vagy a rabbitól.

A mester megízleli a pohárban megmaradt szeszt, a gyerekek észreveszik és sóvár tekintetek repülnek feléje. Jut is, marad is, csak úgy csettegnek tőle a nyelvek.

— Güt Wach!

Aztán hozzák a mesternek a pipát, meg a tűzszerszámot és egy egészen friss pakli dohányt nagy diadallal.

Olyan kékes karikákat lehet attól fujni — egy hétig, akár a mennyboltozat . . .

Vacsora csak úgy jut, ha marad ebédről. De azért szépen szól a «krismelájne».

— Jobbról Michael, balról Gábriel . . . .

Mégis csak boldogság zsidó mesternek lenni, akárha 20 frt havi gázsival.

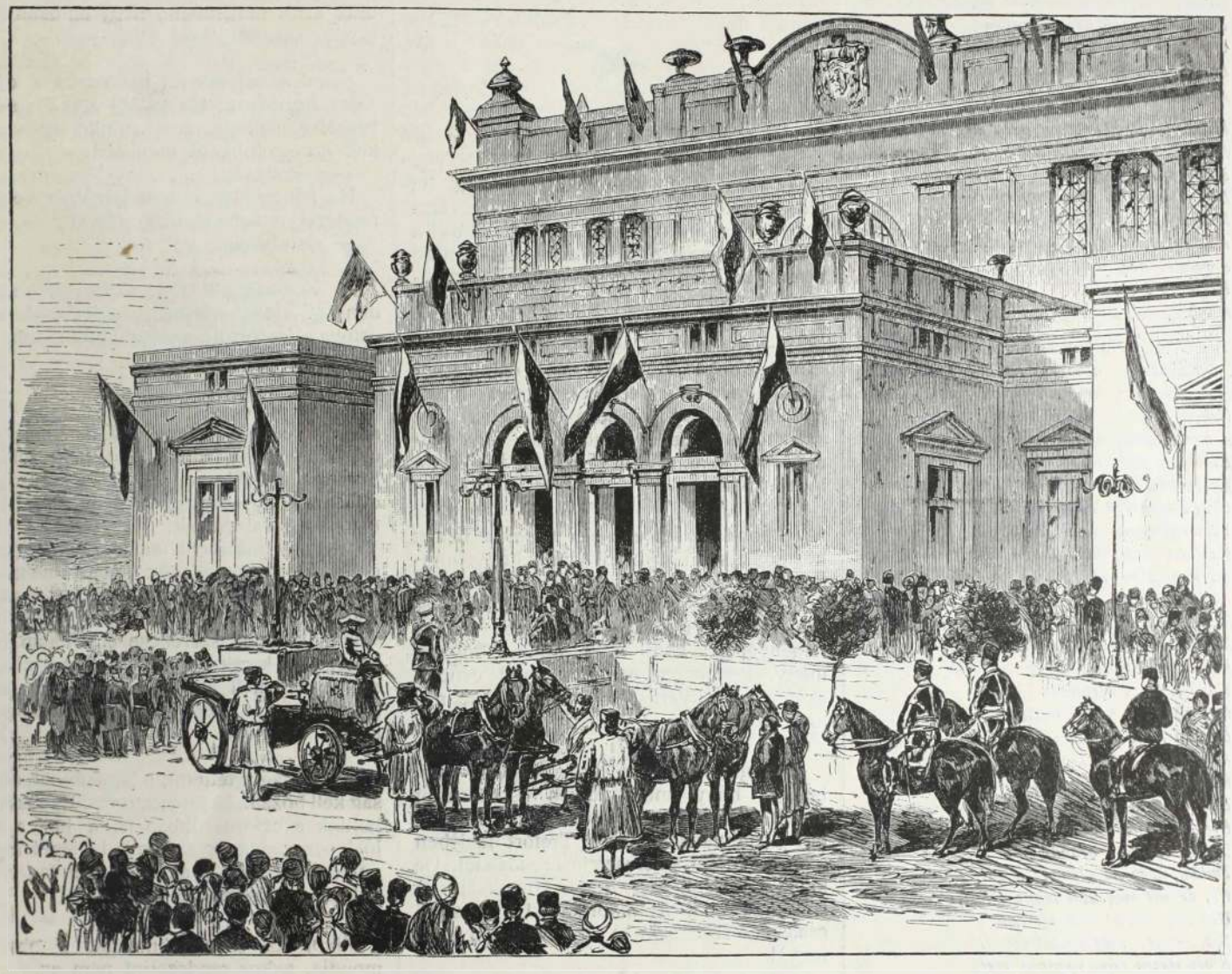

A BOLGÁR SZOBRÁNJE MEGNYITÁSA.
FERDINÁND FEJEDELEM MEGÉRKEZÉSE A SZOBRÁNJE PALOTÁJA ELÖTT.

EMLÉKEK.

1.

Gondolj reám úgy néha-néha!
Midőn elváltunk, erre kértelek;
Lezárt ajkad nem szólt, de méla
Szemedben ott volt rá a felelet.

Egy kézszoritás s önfeledten
Szemedbe hosszan-hosszan néztem én,
Aztán nyugodtan útra keltem,
Érzém, hogy szived örökre enyém.

2.

Lehajlának reám a lombok
Mikor kérdém: leszek-e boldog?
S a virágoknak tarka serge,
Szeret, szeret! — csak ezt felelte.

Csevegő patak súgta titkon,
Hogy boldogságot rejt a titkom
S vén fűz csoport előre ingva
Lombjával rá «igent» bólinta.

Én nem hivém: miként tudnátok
Kicsiny patak, kicsiny virágok,
Ne szóljatok balgák ti, sorsom:
Csalódni és csalódni folyton.

De a mikor szemébe néztem
S ő rám veté fényét egészen
Hogy lelkét láttam én e fénynél,
Igazatok van, ekkor érzém.

3.

Nem mondhatom én, hogy mint szeretlek,
Nem kérdezém, szeretsz-e te —
Egy kis sugára szép szemednek
És én boldog voltam vele.

Nem kértem én, hogy légy hű hozzám,
Hogy ne felejts el sohasem:
Egy néma jel az édes orczán
Az eskünél több volt nekem.

4.

Szelid szemed még álmaimban
Most is gyakorta jő felém,
Dobban a szivem, újra érzem:
Tied vagyok, tied egészen
S te mindörökre az enyém.

Oh! légy is az! keress fel ujra,
Légy álmaimnak őre, ládd
Ha felhő árny homályba vonja
A napsugárt, — hiába szomja.
Eleped a szegény virág.

Gegus Dániel.

ROUÉ.

Vivát a kéj, vivát Klarissza!
Eb az, ki nem fenékig issza!
Itália hamis gyümölcse:
Klarissza hó-kacsója töltse.
Cirkasszióba' Lilla termett,
Fatmé meg, a milói termet,
Hamid basát ölelte régen,
Ki vagyon a hetedik égben . . .
Hej, Roederert:
Pinczér barátom,
Te is kopasz vagy, sánta, látom.
Együtt megyünk a mennybe mi,
Ott is te fogsz, öreg barátom,
Ott is te fogsz nekem teriteni.
Igyál, öreg, te is! Tudod-e még,
Mily dáridókat éltünk át mi rég'?

Hány lángsugáru szem adta meg itt
Milljók irigyelte kellemeit!
Hány büszke, jeges szív, — mert akarám! —
Hány büvöletes kar simulna rám!
Hát éljen a kéj! Hát éljen a mámor!
A láng, a mi Fatmé vér-ajakán forr:
A pohár, mely a bortul
Perzsegve kicsordul,
A vágy —

. . . Ma furcsa rossz napom van.
. . . . Kezemben a serleg szerte roppan.
. . . . A térdem, jaj! . . . Bizony, ma-holnap
Nekem se pislog a fakó nap.
A bor fanyar, a csók nem éget,
És olyan puszta semmiséget
Érzek belül. . . . Oh, átok! átok!
Üres szemgödrü rémet látok . . .
Vicsorgó foggal nyúl felém —
Ne fojts meg, kénkö lángu rém!
Ne még, ne még! . . . Jó itt nekem . . . .
Nagyon hideg van odalenn . . .
. . . Nagyon hideg van . . . Ej, mi csend ez?
Minőt a Pompes Funèbres rendez!
Kaczagjatok beléje hát!
Vagy érdekes históriát
Meséljek? . . . Kaviár-mese . . .
Egy varróleányon megese.
A neve: Lilli; színe: rózsa,
Kabátomért valék adósa.
Betért szobámba . . . szürke este . . .
Pirosló ajkait kereste,
Cserepes ajkam ajakát —
Tudám, hogy nem magas a gát.
No, és mit meg nem tenne értem,
Beh régi nóta! Hát igértem
Sok szépet . . . Rám veté szemét
S oly tiszta fény sugárza szét,
Minőt a hold vet nyári éjen.
Beléje néztem hosszan, mélyen,
S ő pajkosan mosolyga rám —
Hisz félig gyermek volt a lány!
A keble rengett, mint a hullám;
A szivverését szinte hallám;
És szüzi ajka, rózsa képe,
A büvölet nagy éj-szemébe'
Elkábitott . . . és hátradőltem . . .
. . . Oly különös volt körülöttem . . .
. . . Fölöttem mély, azúrszín ég.
Döngő, rajongó méhikék . . .
Gyöngyharmatos virágkehelynek
Aranylepék mézére lelnek.

Halk csobbanásu kis patak
Habján a füzek hervatag
Virágja reng; a lomb alól
Szerelmes fül'mile dalol,
S az erdőn, mely dalára hallgat,
Átrezdül illatos fuvallat . . .
S a csermely hímes partinál
Egy éjszemü leányka áll.
Keblén egy ifju tartja fogva
S a gerle sír a lomb-burokba' . . .
. . . . Fölébredék.

A lányka még
Karomba' nyugvott . . . tudj' az ég!
Ajkam vonaglik . . . furcsa érzet!
Úgy megsajnálom őzikémet,
Hogy porte-monnaim mélyére vájva:
— «Jó éjszakát!» — «Alásszolgája!»
. . . Egy szóval, Lillit elszalasztám.
S könyes szemmel bámultam aztán
A légbe . . . fojtó volt a lég . . .
— Hej, Roederert!
Bolond valék.

Martos Ferencz.

OSTOBASÁGOK.

Az ostobaság olyan dolog, a mit, ha mások elkövetnek — mindjárt észrevesszük; míg ha magunk estünk abba a hibába, hogy megcselekedtük — azt dehogy tartjuk hibának, az csupa okosság és — mindig csak későn jövünk rá, hogy az, a mit elkövettünk, az biz rosszul volt téve — az bizony ostobaság volt.

Tulajdonképpen hiba-e az ostobaság? Bizonyára nem! Mert az embernek hibáiért lakolnia kell; ámde az ostobaság oly szerencsés adomány, hogy az csak előnyére válik annak, a ki e tulajdonsággal meg van áldva.

*

«Ostoba a szerencse», tartja a német közmondás. Innét ered aztán, hogy sorsjegyhuzások után annyi sorsjegy tulajdonosa magát szerfelett okos embernek tartja, mert mindannyi csalódott vérmes reményében: nem ütött be a főnyeremény. Természetesen mindannyi csupán azért nem nyert — mert valamennyi nagyon eszes.

*

Hornig báró, veszprémi püspök, most belátja, hogy annak idején ostobaságot mívelt, midőn ő fogalmazta mint miniszteri osztálytanácsos még Trefort idejében ama bizonyos elkeresztelési rendeletet. De ki áll jót arról, hogy nem következik be ismét oly idő, a mikor majd a mostani cselekedetéről szintén ily véleménynyel lesz?!

*

Az ostobaság nagyon relativ fogalom: Néha a legokosabb ember is elkövet ostobaságot. Innét ered aztán, hogy ostobaságok elkövetői — magukat okosoknak tarthatják.

*

Az ostobaságnak a legkedveltebb, legritkább és legirigyeltebb faja az, ha valaki ostobaságának köszönheti, hogy 100,000 forintos főnyereményt csinált. (Der Dumme hat's Glück.)

*

Megbocsáthatlan neme az okosság hiányának, teszem azt, az, a mit a szerelmesek elkövetnek, például a nősülés. (Ezt kiirni valóban ostobaság, mert valamennyi asszony ostobának fog nevezni érte.

*

Az ostobaság tulajdonképpen jogczím arra, hogy mindenütt befogadják birtokosát. Mulathatnak — *fölötte*.

*

Az ostobaság azonban megkülönböztetendő a nemesi kiváltságtól, mert az nem örökölhető.

*

Az ostobaság tehát az, a mit csupán protekczió képes fitolni.

*

Gyakran a legszellemesebb emberek is társalgás közben oly feleleteket adnak, hogy azután önmaguk is restelik «ostoba» beszédeiket; — mig egész közönséges halandók körmönfont válaszokat tudnak adni. Mindamellett az előzőre nem lehet azt mondani, hogy ostoba, — az utóbbira pedig nem, hogy szellemes. Mert e dolog csak arról tanuskodik, hogy az ostobának is van *magához* való esze.

*

Sokszor helytelenül használják e kifejezést: ostobaság. Ha valaki olyas valamit beszél el nekünk, a mi minket nem érdekel, azt szoktuk rá mondani:

— Ostobaság!

Ha kellemetlen dolgot közölnek velünk, rendszerint kelletlenül ejtjük ki:

— Ostobaság:

*

Az okosság ellentétje szerencsés tulajdonság. Hány esetben, hogy csak egy ostoba embertől szabaduljunk, minden kivánságát teljesítjük.

*

Ismertem egy hivatalnokot, kit csak azért helyeztek magas állásba, hogy ne csináljon annyi ostobaságot. Oly állásba juttatták a boldogot, a hol semmi teendője se volt — így hát nem okozhatott ostobaságával galibát.

Mig egy másik hivatalnokot, szegényt, csak azért nem engedett főnöke emelkedni, mivel igen okos, nélkülözhetlen embere volt és attól tartott, ha dicsérni fogja, még valami különös szerencse éri. Talán még fölébe is kerekedhetik. Szóval minden esetre meg kell akadályozni előrehaladását, már csak azért is, mert benne «jobb kezét» veszítené.

*

Ostobaságot tettetni, a legnagyobb okosság kell hozzá. Erről meggyőződést szerezhetünk a czirkuszokban is, a hol a legjobb clown-nak egyszersmind a legkiválóbb művésznek kell lenni, hogy minden produkcziót parodizálhasson.

*

Mikor az ember önmagát ostobának mondja, akkor rendszerint nem az.

Ha barátjával jót tett és az hálátlan volt irányában, úgy bizonyára azt fogja mondani:

— Mily ostoba voltam, hogy ily kigyóra annyit áldoztam!

Holott az nem volt ostobaság, hanem jószívüség és nemeslelküség.

Avagy ha valaki így kiált fel:

— Ha nem lettem volna oly ostoba, most gazdag ember lehetnék!

Pedig nem ostoba, hanem becsületes, lelkiismeretes ember volt, a midőn a belé helyezett bizalommal vissza nem él.

*

Nem folytatom, mert hátha a nyájas olvasó azt tartja e czikkről: «Ostobaság!»

Védelmem:

Ha ostobaság nem léteznék, akkor e czikket meg nem irhattam volna.

Igmándi Mihály.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (12)

Bizott benne, mint önmagában; egy feleség nem lehetne hívebb, szeretőbb s odaadóbb s egy angyal nem lehetne szebb! Eltökélve érkezett a fővárosba.

Már nyert bátorságban is, már volt ereje s akarata pénzt kérni apósától; hiszen Evelinnek kell, tehát kell!

Tibor Asztalos urat irodájában lelte s mint mindig, irataival volt elfoglalva. Orra hegyére lebocsájtott pápaszemén át csodálva nézte vejét, a ki nagyon ritka vendég volt ő nála.

— Hát tégedet mi hozott hozzám, édes gróf-fiam? — mondá kedélyesen parolázva.

— Jól nézel ki gróf-fiam. Ugy-e kutyabajod? Hát Leontin? Rossz bőrben van szegény; még sincs jobban? Az ilyen nagyúri férjeknek — tudom én — hogy legkisebb gondjuk is nagyobb, mint a feleségök bajával törődni! Úgy-e gróf-fiam? Nos hát mi jót hoztál? Ugyan mióta nem volt szerencséd a feleségedet látni? Szegényke nagyon beteg pedig.

— Nem aggályos, majd kigyógyul.

— Reád nagy baj volna, ha meghalna, úgy-e gróf-fiam? Neked egy millió károd volna, nemde? Miért nem vigyázol hát reá jobban? Hiszen neked elég drága jószág!

— Nagyon is kiméletlen tréfa ez, édes apósom.

— Nos hát akkor minek köszönöm a szerencsét?

— Nagyon is komoly dolgokban. Egy kissé kellemetlen és kinos dolog, de reávisz a kényszer-helyzet. Igen tisztelt apósom, nem is kerülgetem a dolgot, hanem kimondom: pénzre van szükségem.

— Pénzre van szükséged, édes vőmuram? No látod, már ezt elhiszem. Gyakran szenvedsz te e betegségben. De nem is csodálom! Sokba kerül még a *hidvégi* uradalom? Ne nézz úgy reám, miért halványodtál el? Én csakis a hidvégi uradalmat értem, csakis az ingatlant; tudom, hogy nehány év óta ráfizetsz a hidvégi uradalomra, még ha jó termés is van. Tudom azt is, hogy az a temérdek pénz mind a hidvégi uradalomra ment rá; a másik: a *boronkai,* az nem fekszik oly nagyon szíveden, pedig az több hasznot hajt, nem kerül annyiba s most is sokat remélsz tőle.

Tibor reszketett minden ízében, oly dühös lett. Megértette Asztalos urat, hogy Hidvég alatt Evelint érti. De türtőztetnie kellett magát, hiszen most, úgy látszik, az öreg kezeiben van s ebben a felindulásban jutott először eszébe, hogy milyen ügyetlen, tapasztalatlan ember még ő.

Most jutott csak eszébe, hogy hiszen a hozományt a menyegzőkor kellett volna elkérni, ma már talán késő lesz!

— Szóval, — folytatta az após, — vőm-uramnak pénzre van szüksége s pedig sokra?

— Kerek százezer forintra!

— Sok pénz ez! Nagy összeg!

— Nem olyan végtelenül nagy.

— Hiszen nagyon szívesen odaadom, vőm-uram, csak egyet szeretnék tudni: hogy vajjon mire kell ez a tömérdek sok pénz?

— Mire? Hát kíváncsi reá, hogy számot kér tőlem?

— Már engedelmet kérek, de talán csak szabad tudnom?

— Oh, miért is ne? Hát adósságra.

— Ej, ej, adósságra? Talán még sem? Kinek tartozol, drága vőm, ily nagy summával? Tudod, édes gróf-fiam, a magam fajta ember, a kinek egy leánya és sok pénze van, mind a kettőre nagyon vigyáz! Véres verejtékkel s a kezem munkájával kerestem e pénzt, vigyázok is reá! Vannak nekem olyan jó orru szimatolóim, a kik kiszagolták a te hitelezőidet! Az első és legnagyobb én voltam; azután kifizettem minden váltódat, kötelezvényedet, még szabókontóidat is; nem tartozol te egy árva krajczárral sem sehol senkinek — csak nekem. A te váltóid s adósságleveleid itt fekszenek ebben a vasszekrényben; jó helyen vannak! Ha szükség lesz reá s te okot adsz hozzá, kirepülnek a váltók és elboritják uradalmaidnak — telekjegyzőkönyvét! Értesz már édes fiam?

— Nem!

S Tibor igazán nem értette, csak azt érezte, hogy minden szó egy nyilhegy volt, a mely mérgezte a lelkét. Most már benne érezte magát a hálóban, a melyet Evelin jósolt meg neki. Forrongott haragjában, de nem tudott mihez fogni. Legszívesebben az apósa torkához fogott volna, hogy megfojtsa őt.

— S hozományom? — kérdé hebegve Tibor.

— Én hozományt csak leányommal adok. Hiszen te, édes fiam, nem élsz a leányommal! Milyen furcsák vagytok ti nagy urak! Azt hitted édes gróf fiam, hogy a pap előtt mondott egy szavadért egy milliócskát érdemelsz ki tőlem? Csalódol. Még koronád se ér meg ennyit. A leányom boldogsága — az megér kettőt is. Ezt akartam megvásárolni, de nem kaptam meg! Te a boronkai uradalmat elhanyagolod a hidvégi miatt, s ez neked egy millióba fog kerülni.

— Hogyan?

— Egyszerüen úgy, hogy a kamatokat majd a leányom fogja élvezni. A tőkét nem adom ki. Ti nem fogtok egymással élni, mert nem tűröm, hogy leányomat mellőzd. Az én leányom, ha nem is grófné, megérdemli, hogy szeresd, hogy jól bánj vele; te nőül vetted őt, hogy a magad boldogulása árán az ő boldogságát örökre tönkre tegyed; megérdemled hát, méltóságos fiam, bünhödj érte. Leányom szeretett, de megismert már téged. Különválva fogtok élni; te a hidvégi birtokon, a hol oly jól érzed magad, s leányom majd kedve szerint itt is, ott is. Szabad neki, hiszen grófnő s egy millió vagyonnak az ura, a mi azt jelenti, hogy évi nyolczvanezer forint a jövedelme; annyit talán még a te hidvégi birtokod sem fog hajtani.

— De hiszen mindez csak agyrém!

— Nem, édes gróf-fiam. Mi iparosok számító emberek vagyunk. Mi kiszámitjuk leányunk boldogságát s jaj annak, a ki azt feldúlja. Féktelen szenvedélylyel állunk boszút. Azt hiszed talán gróf-fiam, hogy botránytól kell tartanunk, hogy az ilyen legények, mint te, képesek arra is, hogy botrányt idéznek elő; csakhogy gondoskodtunk mi a mi paraszt-eszünkkel erről. Ha botrányt idézel elő, összeroppantalak, mint egy üvegbábut. Beperlem minden lejárt adósságodat, kikergetlek ősi fészkedből, kiugratom a nyulat is belőle, azután pedig válópert indítok ellened.

— De miket beszél kegyed . . .

— Ne is háborodj fel rajta; ez befejezett dolog, ez ellen nincs appelláta. Te úgy bántál el leányommal, hogy megérdemled e büntetést. Az az asszony, a kit te oly kegyetlenül szerencsétlenségbe dobtál, jobb sorsra volt méltó, csakhogy te nem tudod méltatni az asszonyi tisztességet. Neked könnyüvérü, ledér szépség való, ez a te életed. Feleségedet az első napokban fürdőbe küldted, betegsége alatt szeretődnél voltál, azt hiszem, ez elég ok arra, hogy egymással szakitsunk. Mi elszámoltunk egymással. A ki másnak vermét ás, maga esik bele: te pénzemet akartad s ide adtad koronádat. Isten veled édes jó gróf-fiam.

S Asztalos úr a fakorlát ajtaján a szomszédos irodába ment. Tibor maga maradt. Selyemkendőjével verejtékét törülte homlokán, két kézzel fejéhez nyúlt, mintha szét akarna repedni, azután körülnézett, hogy álmodik-e. Első gondolata az volt, hogy mennyire igaza volt Evelinnek, mint ismerte ő ezt a kalmár-népet. Hát csakugyan befonták s megcsalták őt!?

Mikor egy kicsit kezdett kijózanodni deliriumszerü álmából, felugrott s apósa után akart rohanni. Dühöngött, hogy miért hallgatta ily nyugodtan, ily türelemmel a szemtelen beszédet. Most nyakon tudná szorítani apósát e szemtelem beszéde miatt. Nem kapja ki hozományát — gondolá — az ő hozományát. Ez vakmerőség, s ha az öreg eldobta a keztyüt, ám ő felveszi s szemébe néz. Lássuk hát ki az erősebb? Hanem Evelin? Mi lesz Evelinnel? Mi lesz vele, a ki oly mohón várja már a milliót, a ki napról-napra sürgeti a pénzt? Mit szól majd ahoz, hogy ujra szegény ember szeretője lesz?

Tibor fejében mintha gondolatai összekavarogtak volna. Nem tudott tisztán gondolkozni; szédült, kétségbeesetten gondolt a jövőbe, a hol az ő elvesztett életét, a szerencsétlen asszonyt s a szeretett szeretőt látta.

Mintha gyöngének érezte volna magát e csomó megoldására.

Szerette volna oda dobni magát vak sorsának, de ezt sem lehetett; hiszen Evelin elhagyja, Leontin reá se néz s elébb-utóbb birtokait is elveszti.

Csak a mikor egy irnok lépett be, vette észre Tibor, mennyire elgondolkozott. Fogta magát s egyenesen Hidvégre hajtatott. Ott van az ő boldogsága fészke, ott talál vigaszt minden fájdalomra.

Nagyon rosszkedvüen ért Hidvégre.

Evelin még nyers selyem hálóköntösben ült s az asztalon egész csapat levél hevert. Már élénk levelezést folytatott a művészekkel rendezőkkel és közvetítőkkel. Evelin tüstént észrevette, hogy Tibor lehangoltan ért haza. Nagyon jó szeme volt; belátott Tibornak egészen a lelkébe s ha rosszkedvü volt, akkor nem kért tőle semmit, hanem inkább szemrehányásokat tett neki.

— Ismét olyan haragosan érkeztél meg Tibor, mintha valami baj ért volna.

Tibor nem is felelt, hanem átölelve Evelint, bodros fejét mellére hajtotta.

— Tibor, te nagyon rosszkedvü vagy.

— Van reá okom.

— Nem panaszolod el? Hát nem osztod meg velem bánatodat? Szólj, mi keserit el ennyire?

— Végleg szakítottam feleségemmel.

— Tibor, s ez keserit el ennyire?

— Nem élünk már egymással.

— S ezt oly nagyon szívedhez veszed? Hát akkor szeretted őt? Akkor fáj neked úgy-e, hogy nem lehetsz teljesen az övé? S én?

— Evelin, ne izgass még jobban! Tudod te jól, hogy kerülöm ezt a fajzatot, s tudod, mily nagyon szeretlek.

— Miért hát e kétségbeesés?

Tibor mitsem felelt. Evelin ijedten emelte fel fejét, sokáig Tiborra nézett, mintha kémlelné őt; azután, mint a gyík, oly hajlékonyan hozzá simulva, mondá:

— Tibor, téged más bánt. Tibor, a te lelkedet nagy dolog nyomja. Csak nem! Vagy úgy volna! Ugy-e, azok a nyomorultak megcsaltak, ugy-e, azok az aljasok behálóztak? Figyelmeztettelek erre! Nos mondjad ki: a pénz? Úgye, nem adnak? Te szegény vagy, mint a templom egere, ugy-e koldusok leszünk? Igen, igen, az após megtagadott mindent.

Tibor úgy nézett Evelinre, mintha egy látnokot látna benne.

— Mily éles szeme s jó esze van e nőnek! — gondolta.

— Balga beszéd! Ugyan hova gondolsz Evelin!?

— Nagyon aggaszt a dolog. A kérdés égető lett. A színházhoz a pénz sürgősen kell, közeledik az idény s nekem meg kell nyitni a színházat.

— Okvetlenül?

— Okvetlenül.

— Nem lehetne jövő évre halasztani?

— Semmi körülmény között.

— Evelin!

— Tibor értelek, úgy ismét nincs pénzed! Lám ezek a te álmaid, ezek a te igéreteid. Odadobod magad, hogy nekem pénzt keríts, s megcsalod magad is, magam is! Nem kérem e pénzt a magam számára, hiszen gyermekeid részére akarok kenyeret, jövedelmet teremteni e színházzal.

— Még egy évig várj csak, Evelin.

— Nem lehet. Miért igérted? Sejtettem, hogy így lesz.

— Evelin, oh ne keserits a te bánatoddal, bizzál bennem, én szeretlek, s ha feltétlenül kell, akkor megteremtem ez összeget is.

— Tudtam én, hogy az én Tibim megtesz értem mindent, — mondá Evelin enyelegve s odaborult a nyaka köré.

A gróf ismét befogatott s áthajtatott Boronkára.

Esti kilencz óra lehetett, a mikor haza ért, s először történt, hogy egyenesen felesége lakosztálya előtti bejárónál állott meg.

Leontin lábadozó beteg volt. Ott ült az ablak mellett egy nagy hordszékben. Ropantul megfogyott. Vézna, halovány arczán szinte kidülledtek ragyogó szemei s szép alakja összesett teljesen; csupa csont volt már csak.

A hordszékben két inas szokta volt hordozgatni a parkba. Úgy el tudott elmélkedni, gondolkozni, körülnézegetett a virágok között s szeretett volna köztük játszani, mint a gyermek. Nem hitte magáról, hogy már asszony, s ha eszébe jutott helyzete, mindig láz fogta el. S mégis, a mikor férjét jönni látta, mindig megdobbant a szíve. Elhitette önmagával, hogy gyűlöli férjét, tényleg azonban — a szíve — mást érzett.

Tibor felsietett neje előszobájába.

Az inas azzal fogadta hogy nem lehet senkit bebocsájtani.

— Még egem se?

— Az orvos szigoruan megtiltotta, méltóságos uram.

— Jelents be a méltóságos asszonynál.

S az inas azzal a felelettel jött vissza, hogy a méltósága nem fogad senkit.

Tibor ezzel mitsem törődve, erőszakkal berontott nejéhez és az ajtóban haragosan megállva, odavetve mondá:

— Sürgős beszédem van kegyeddel.

Letette kalapját s neje mellé ült. Leontin úgy ült ott, mintha megkövült volna. Némán ült ott, kinézett mozdulatlanul az ablakon.

AZ OROSZ CSÁSZÁRI CSALÁD.

— Sürgős beszédem van önnel Leontin.

— Csak tessék. De kiméljen; beteg vagyok még.

— Nagyon kevés, a mit mondani akarok. Ma atyjánál voltam. Az ön hozománya egy részét kértem s ő megtagadta. Mint vélekedik ön e dologban?

— Sehogy. Atyám dolga, intézze el ő.

— Atyja azt is mondá, hogy mi ezentúl nem fogunk együtt élni.

— Ez már az én dolgom.

— S mi megjegyzése van erre nézve?

— Az, hogy eddig sem éltünk együtt.

— De házaséletet éltünk.

— Szerintem nem. Én férjemtől megkivánom, hogy foglalkozzék velem, hogy ne kerüljön s hogy velem bizalmas legyen. A mit ön velem tett, az lelketlenség, s a mint ön velem eljárt, az jellemtelenség.

— Maradjunk tárgyilagosak. Mit kiván tenni a jövőben?

— Szerettem önt Tibor, fiatal leányszívem egész melegével. De megismertem önt. Nem ilyen nő való kegyednek; nem érett ön meg a házaséletre. Házassága tiszta üzérkedés volt s engem gyanusított érdekeltséggel. Ma már annyira elidegenített magától, hogy könnyen fogom önt nélkülözni. Feleség leszek, de csak névleg. Ha felüdülök, útra indulok, szórakozni kivánok, hogy elfelejtsem az én könnyelmü lépésemet, hogy az ön neje lettem.

— Leontin! Hát így beszél egy fiatal asszony, a ki szereti férjét?

— Csakis így beszélhetek, mert csak szerettem. Elvégre is sokat türtem. Boldogtalan voltam első napunktól kezdve, de reméltem. Csak a mikor megszüntem remélni, kezdtem hidegülni.

— De azért ön nőm?!

— S mint ilyen?

— Kötelezettségei vannak.

— Ön nem tartotta be kötelezettségeit, engem is feloldott.

— De hiszen még feleségem!

— Mit kivánna tőlem Tibor?

— Hogy egyesült erővel működjünk, hogy karöltve járjunk el.

— Vajjon miben?

— Mindenben.

— Nem ön maga dúlta föl a mi életünket? Egyetértés nem is létezett közöttünk.

— Azért élhettünk volna békében egymással.

— Soha! En olyan életet, mint ön kivánt élni, nem akartam.

— De azért kötelessége lett volna férjével szemben betartani mindent, a mit a mi házasságunkhoz kötöttek.

— S mi az, Tibor?

— Első sorban igért hozományát kellett volna nekem átadni.

— Nekem?

— Miért nem járt közben?

— En? Hát az én dolgom volt az?

— Még nincs elkésve. Leontin, ön ma feleségem s még jóra fordulhat minden. Nekem pénzre van szükségem s ön férjét, a kinek nevét ön viseli, nem hagyhatja el s nem hagyhatja zavarban. Önnek segédkezet kell nyujtania. Leontin, beszéljen atyjával s vigye rá, hogy a kért összeget tegye folyóvá.

Leontin az ő beteges szemeit csak meresztette Tiborra s tátott szájjal csak bámult reá, hogy lehetséges-e az, a mit fülei hallanak.

— Ez az ön feladata, — folytatá Tibor, — ezt önnek meg kell tennie, ezt meg kell tennie az ön érdekében is.

Leontinnak még a lélegzete is elállt. S a mikor Leontin olyan gúnyos, maró tekintetet vetett férjére, Tibor, mintegy érezve az ő kislelküségét, lesüté szemeit. Kínos nyomasztó hallgatás után a beteg asszony valami ördöngős nevetésbe tört ki, mely fuldokló hörgésével nem árulta el, gúny-e, fájdalom-e? Sirás-e avagy kaczagás.

(Folyt. köv.)

RÖSER JÁNOS.

Röser János nyilv. polgári és középkeresk. iskola igazgatója és nyilv. gymnazium és tápintézet tulajdonosa, e hó 25-én ülte meg tanárságának 25 éves jubileumát. E férfiu, ki szerény munkásságával szolgálja a közügyet, hazánknak immár sok hű munkást nevelt és bölcs oktatása által már nem egy embert adott a társadalomnak.

Röser 1844. aug. 11-én Gyertyámoson, Torontál vármegyében született. A tanulás iránti vágy nála korán nyilatkozott meg, miért is atyja őt az elemi osztályok elvégezte után, 13 éves korában Budapestre nagybátyjának intézetébe küldte. Szorgalma és kitartó buzgósága igazgatója figyelmét mihamar magára vonta, úgy hogy majd titkári, később helyettes tanári teendőkkel bizta meg. Ezen idő alatt is folyvást könyvek között búvárkodván, azon volt, hogy ismereteit minél inkább terjeszsze és tökéletesitse. De munkálkodását egy időben kénytelen volt abba hagyni, mert kitartó szorgalmának gyenge teste ellenszegült. Rövid pihenése alatt, mint a könyvvitel és számtan leendő tanára, Clayton, Shuttleworth és társa angol gazdasági gépgyárban vállalt állást, hogy szakismereteit ily módon is bővítse. 1868-ban tanári széket foglalt el, de kedvenez foglalkozása mellett ismét csak rövid ideig maradt, mert a hetvenes évek vállalkozó szelleme őt is magával ragadván, nagyobb vállalatokba fogott, melyeknek balsikere megtakarított pénzét elnyelte. Ugyanezon évben adta ki könyvvitelének első részét, melyet később a második rész követett, továbbá a «*Biztositó hitelintézetekről*» szóló tanulmányát, a «*Váltó-isme*» és «*Folyó számlák tand*»-nak első részét.

Tagja számos közhasznu egyesületnek, több ilyennek egyszersmind alapitó tagja s működésének áldásos volta mindenütt fényesen nyilatkozik meg.

RÖSER JÁNOS.

SAISON.

Boldog vagyok... Nem vagyok sem családapa, sem nagybácsi. Nem kell végigjárnom családommal bérczes hazánk regényesen szép falvait, a melyekben több a por, mint a regényesség... Nem kell, mint jó nagybácsinak, minden évben felfedeznem egy uj nyaralóhelyet, hol erdő és magas hegyek vannak, nem kell ott nyaralót épittetnem kedves rokonaim számára, hogy aztán magam elmenekülhessek a gyermekek elől Tátrába vagy a Balaton mellé.

Boldog vagyok. Minden vasárnap vállamra dobom felöltőmet és megyek nyaralni. Minden vasárnap máshova. Csak úgy találomra választom ki a falut vagy a várost. De azért mégis akadt mindig útitársam. Szülők és a gyermekekre felügyelő boldogtalan nevelők irigyelnek engem, a «szabad» vándort, mert nem kell megijednem minden perczben, hogy hova tűntek a gyermekek, mert nem kell szaladgálnom ebédkor és délután, mikor az «első nemzeti zenekar» hangversenyt ad, székek után, hanem leheveredem akár a fübe is és ott élvezem a fülbemászó zenét. És nem kell alkudoznom lakásért a derék svábokkal, kik minden évben többet követelnek alacsony szobáikért, mert a télen üresen állottak... Végre is a mama megunja a sok alkudozást és kijelenti, hogy most már semmi esetre sem jön ide nyaralni, hol ily követelő nép lakik, és a gyermekek sirása között vonul ki a faluból.

Kegyetlen mamák! Hányszor haragudtam én reátok... Otthon minden délben, minden este meséltek arról a kellemes faluról, hol nyaralni fogtok, beszéltek az erdőről, a mezőről, a fürdőről... és a gyermekek, a nevelő, mindenki csak erről beszél, a gyermekek erről álmodnak és ime most tönkreteszitek egy szavatokkal a szép álmot és szegény férjeteknek ismét egy óriási kérdőjel teszi álmatlanná éjjeleit, hogy hová...

És a következő vasárnap ujra kezdődik a vándorlás, a hely kiszemelés. Mennyi mindent követelnek egy ily nyári lakástól!... Legyen hűs, kényelmes, ne legyen lármás az udvar, a lakás közel legyen az erdőhöz vagy ligethez. Ha az egyikmásik kellék hiányzik, akkor a világért sem veszik ki a lakást, és mégis csodálatos, a legrosszabb lakásoknak is akad gazdájuk.

Boldog vagyok, kevéssel beeérem. Egy kis szoba bárhol is, nyiljék ablaka utczára vagy kertre, elég nekem, hisz az ember keveset van úgyis a szobában.

Csak kert legyen és abban árnyas, hűs hely, hol az ember olvashasson, dolgozhassék, mást a nyaralótól nem kivánok... Csak azoknak nem tetszik az, kik nem tudnak a nyaraló és fürdő között különbséget tenni. Ezek a mi derék nyárspolgáraink feleségei, kik nem a jó levegőt keresik, hanem a regényekben talált leirásokból következtetve, a nyaralótól valami szépet és nagyszerűt kivánnak. Legyen nagyvárosias, hogy lehessen mutogatni az elegáns toilettokat, legyen ott mulatság, bál, zene, katonaság, legyenek kiránduló helyek, erdők, hegyek, hol naphosszat lehessen kalandozni. Ezek azután nem tudnak a kertben, a ligetben nyugodtan ülni, hanem folyton sétálnak elegánsan, fessen, járnak hegyről-hegyre, nagyban űzik a touristaságot, mikor pedig este hazaérnek eltikkadva, fáradtan, akkor megvallják önmaguknak, hogy ez mégsem nyaralás. És mikor vasárnap eljönnek a férj urak, kik egész héten a nagy városban vesződtek, fáradtak üzleteikkel, azokat is keresztül-kasul mászkáltatják mindenfelé és csodálkoznak, mikor jövő vasárnapra jön levél, hogy: «Kedves fiam, ne haragudjál, sok dolgom van, nem jöhetek.» Pedig a derék úr a ligetben ül és jó pilseni sör mellett mulat.

Jó dolog a nyaralás. Meneküljön is, a ki teheti, a főváros forró levegőjéből, de ne azért, hogy csak boszuságot, haragot szerezzen magának.

Meneküljünk, jó éltető levegőt szivni, keressünk magunknak ily helyet, de ne keressünk nagy kényelmet, mert az csak a fürdőhelyeken van meg, de azt ott jól meg is kell fizetni. Keressünk egy szép kertet, hol árnyas padok vannak, hol családi körben étkezhetünk, és vasárnap jövő vendégeinket ne hurczoljuk sehova, hol a nap forrón süt és az ember ép úgy érzi magát, mintha a nagyvárosban volna...

Boldog vagyok... Nem szeretek hegyeken mászkálni. Órákig elüldögélek a ligetben, nézem a tavon uszkáló fehér hattyukat és hallgatom a távoli patak moraját, más lárma itt nem zavar.

De mikor az est leszáll és sétálni indul a fasorban a város népe, akkor én is sétálni megyek, és felhangzik itt is, ott is a nevető leánykák kaczaja, melyek között mindig megismerek egyet. És a hang az, mely engem itt tart, lebilincsel, a melyet el tudnék hallgatni órahosszat, a mely engem mindig visszahoz ide, minden vasárnap, minden nyáron... És ezekben a pillanatokban úgy érzem, mégis szeretnék — nem családapa, hanem férj lenni. ***Tóparti.***

IRODALOM.

SZECHENYI ISTVÁN.

(Beöthy Zsolt tanulmánya.)

Még mindnyájan élénken emlékezhetünk arra a tetszészajra, mely az akadémia idei Széchenyi-ünnepélyén fölhangzott, midőn Beöthy Zsolt, a magyar széppróznának kimagasló alakja, befejezte Széchenyi és a magyar költészetről szóló tanulmányának fölolvasását. Főpapok, főnemesek, az ország első államférfiai és tudósai siettek üdvözölni a tudóst, a ki oda tudta varázsolni a nagy Széchenyi szellemét, hogy az ő szavaival, melyeket egy szegény magyar poétához intézett: «Rokonok vagyunk!» lángra gyujtson, lelkesitsen mindeneket. A lelkesedés kitörésének oly fényes nyilvánulása volt ez, a milyen a mai, az irodalom iránt pettyhüdt szíveket csak ritkán gyujtja lángra; az a lelkesedés, mely Festetich Györgyöt, Teleki Józsefet, Wesselényit, a Dessewffyeket és a nagyok legnagyobbját, gr. Széchenyi Istvánt vezette a költészet és tudományosság oltárához.

Most, mikor a Beöthy Zsolt tanulmányát, melyet az akadémia igen szépen adott ki, olvastam, ujra pezsdülni érzem a vért

ereimben, ujra hallom a tetszés fölzúgó tapsait és érzem, hogy a tudós nemes lelkének, nagy tudásának egész hevét öntötte e tanulmányába, melynél szebbet a magyar essay-irodalom fölmutatni nem tud, hozzá hasonlót is csak igen keveset. A nagy Széchenyi szelleme iránti hódolat, rajongás sugallta azokat a gyönyörü szavakat, melyekben a tudós a legnagyobb magyarnak a költészethez való viszonyát tárgyalja. «Rokonok vagyunk!» irja Berzsenyinek egy hozzá intézett levelében s ebben a mondatban benne van annak a viszonynak a képe, mely a magyar politikát a magyar költészethez fűzi. Szoros összefüggésben volt mindenkor a magyar szellemi életnek ez a két nyilvánulása és az egyik virágzása nélkül a másik sem képzelhető. Ezt a viszonyt festi Beöthy az ő tanulmányában, hogy azután megmutassa a politikus Széchenyi szereplésében azt a meleg vonzalmat, mely őt költészetünkhöz vezette s a melylyel korának minden költőjére hatással volt. És festi benne gyönyörüen azt a hatást, melylyel egy nemeslelkü, nagy honleány az ő szereplésére volt, azt a hatást, melynek kifejtésére szerette volna Széchenyi, ha minden magyar nő törekedett volna. Ez a fontos körülmény az, melynél fogva most főleg foglalkozom a Beöthy tanulmányával.

Hová lett napjainkban az a hatás, melyet a közelmúlt idők lelkes honleányai irodalmi és közéletünkre gyakoroltak? Mivé lett az a nemes szerep, melyre a magyar nő hivatva van, hogy lerójja hazája iránti kötességeit? Hová lett az a kedves idealizmus, mely a harminczas és negyvenes évek magyar nőit oly vonzókká, oly kedvesekké teszi s ma már szinte legendaszerü alakká vált előttünk? Hát csakugyan pusztulunk, veszünk, hát csakugyan nincsenek már igazi honleányok, kik lelkesedésük lángjával élesztgetnék a hazafiság oltárain pislogó tüzet? Nem, nem lehet, kell, hogy ez az érzés, habár elfojtva, ott legyen minden magyar nő szivében. Nem szabad lemondania a magyar nőnek ama szerepéről, mely a magyar közéletben s irodalomban reá vár. Napjainkban úgyis minden térről leszorul az idealizmus kedves képével. A realizmus sovány, de érdekes alakja mindenütt megjelenik, mindenütt szivesen látják s elhanyagolják miatta a szegény, majdnem árván álló idealizmust. Ez a maga halvány, de szép, kedves arczával csöndesen otthagyja a reá nem figyelőket s elbolyong, mig vándorutjában résztvevő szíveket talál, hol szivesen fogadják, nyájas szóval marasztalják. Érzi, hogy lejáróban van az ő szépségének hatalma, de mi is érezzük, hogy a realizmus kihivó tekintetével kezd már kiállhatatlanná válni, és visszakivánjuk azokat a szép időket, mikor csöndes boldogsággal élveztük az idealizmus kedves társaságát.

Idézze vissza a magyar nő ezeket a kedves időket nekünk. Szükségünk van reá nagyon. Széchenyi a magyar nőt «a haza hitének, reményének és szeretetének» nevezi, Amphitritének, ki a sast megitatja. Vésse szivébe minden magyar nő a legnagyobb magyarnak ezt a mondását, vésse szivébe s ez legyen vezércsillaga.

Rónai Béla.

Sebek czimen adta ki elbeszéléseit *Vértesi Gyula*, az ujabb magyar elbeszélőknek egyik igen figyelemreméltó alakja. Elbeszéléseit bizonyos könyü-

nyüséggel irja, mely sokszor ártalmára van ugyan a kidolgozásnak, de soh'sem annyira, hogy az elbeszélői érdemeiből levonna. Hisz ha statisztikai mértékkel mérnők íróinkat, vajmi kevesen maradnának közülök jobb íróink sorában. Zola grammatikája révén a legutolsó franczia irók között állana. Vértesi nagy gonddal merül el tárgyába. Ismeri azt a társadalmat, melynek sebeit előttünk föl akarja tárni, meg vannak benne a jó elbeszélő - tulajdonságai, melyekkel el tudja azokat velünk hitetni. Az ő elbeszélései a régi jó mesterek: Fáy András, Kisfaludy Károly, Kovács Pál, Vadnai Károlyéira emlékeztetnek, kik egy-egy elbeszélésükre több gondot forditottak, mint a mai iró egy drámai műre. Szeretettel fordul a magyar tárgyak felé, nemcsak a fővárosi életben talál regénytárgyat, de elvezet a csöndes falusi udvarházakba, bemutatja a léha és jószivü urfiakat, a virágos kertjükben még ábrándozni tudó kisasszonykákat, derék magyar asszonyokat. Már ezekből is látnivaló, hogy Vértesi nem *modern* iró a szó mai értelmében. Az ő kedves idealizmusa nem illik bele a modern realizmus, szinbolizmus, naturalizmus és tudj' isten miféle izmus keretébe. Novellista, az elbeszélők igazi fajtájából, kit szivesen ajánlunk olvasásra.

*

Koldusok. Kabos Edétől e czimen egy kötet elbeszélés jelent meg az Athenaeum olvasótárában. A munkára még visszatérünk.

SZINHÁZ.

HÁROM SZINKÖR.

A fővárosi szinházak szezonjának számlálvák napjai. Az operaház már csaknem egy hónapja bezárta kapuit s alig egy-két hét alatt a nép- és nemzeti szinház is követi e példát. Unalmas repertoire, bágyadt, pongyola előadások, gyér publikum s rekkenő hőség szinpadon és nézőtéren egyaránt: ezek jellemzik a haldokló szezon utolsó napjait. Ilyenkor pedig megjelennek a nyári szinházi évad uralkodó planetái: a szinkörök direktorai, egy-egy derék vidéki gárdával a hátuk mögött s hoznak magukkal egy kiss friss vidéki levegőt s vetekedve küzdenek a kedvetlen közönség érdeklődésének fölébresztésén.

Ha valahol, ugy nálunk bizonyára fontos, nagyjelentőségü hivatást teljesitenek a nyári szinkörök, főleg a budai és ó-budai. Könnyelmüség volna tehát működésüket kicsinyelnünk, a midőn az ambicziozus, derék direktorok első sorban nem anyagi érdekekért harczolnak, hanem a mellett, hogy áldozatokat, fáradtságot nem kimélve, az inteligensebb publikumnak kerekded, összevágó, sőt néha művészi nivón álló előadásaikkal szórakozást és élvezetet nyujtanak, egyszersmind fontos kulturális missziót teljesitenek: *magyarositást*, a legszolidabb s legeredményesebb módon végzett magyarositást eszközölvén a főváros oly pontjain, hol az idegennyelvü lakosság tulnyomó többsége szinte elnyomja a magyarságot.

A főváros különböző részein működő három szintársulat egyikével röviden végezhetünk. *Feld* Zsigmond szintársulata — s ezt örömmel konstatáljuk — sokkal magasabb művészi nivón áll, mint a tavalyi s a két év előtti, a mi alighanem, annak a véletlen körülménynek kifolyása, hogy a győr-soproni szintársulat csak az őszszel kezdi meg működését s igy ennek a társulatnak javarészét sikerült a direktornak a városligeti aréna részére megszerezni a nyár folyamára. Kétszeres, s eléggé nem kárhoztatható hiba azonban, hogy egy ilyen jól szervezett, derék társulattal, melyhez különben is csak a jó szerencse juttat egy szinházat, nem tudnak különb előadásokat produkálni s különb repertoiret összeállitani.

Krecsányit, a budai szinkör tulajdonosát nem tudnók hirtelenében jobban megdicsérni, mintha konstatáljuk, hogy buzgósága nem lankadt, sőt a közönség pártolása s meleg érdeklődése arányában fokozódott. Ez a lankadatlan szorgalmu, ambiciózus direktor néhány esztendei önfeláldozó s czéltudatos munkássága által megtermékenyitette azt a talajt, melyen elődei sorra buktak, nagy, állandó közönséget teremtett magának s ennek a publikumnak áldozatkész pártolása ellenében, gondosan összeállitott, előkelő nivón álló repertoiret s kitünően betanult, összevágó, kerekded előadásokat nyujt. Magához vonja mindig a vidéki művészi erők szine-javát s a daraboknak mentől fényesebb kiállitására semmiféle áldozattól vissza nem riad. A társulatnak legjelesebb erői: *Serédy* Sarolta, *Ledofszky* Mariska, *Haraszty* Hermin, *Tövölgyi* Margit, P. *Szép* Olga, *Molnár* László, *Góth* Sándor, *Pintér* Imre, *Németh* János, *Kovács, Vendrey* stb., kiknek javarésze jó ismerőse s kedveltje a fővárosi publikumnak. S ezzel a jeles művészi személyzettel oly előadásokat produkál naponkint, melyek nemcsak az ottani, lokális publikumnak nyujtanak élvezetet, hanem a pesti közönségnek magasabban csigázott igényeit is kielégithetik. Pedig Krecsányi nem hatezer, mindössze csak háromezer forintnyi évi szubventiót húz; mit szólana hozzá Feld úr, ha azt ajánlanók az igen t. városatyáknak, hogy okúlva a budai aréna példáján, szállitsák le a városligeti szinkör szubvenczióját is felényire, talán akkor különb előadásokat fognak ott is produkálni.

Szó van róla különben, hogy Krecsányi már a legközelebbi jövőben meg fogja kapni a téli évadra a várszinházat, ez a terv immár oly határozott formát öltött, hogy közeli megvalósulásában bizvást remélhetünk. Egyelőre — a mig e kérdéssel időnk s terünk lesz bővebben foglalkozni — csak azt az álláspontunkat jelezzük, hogy ezt tartanók a legszerencsésebb módnak, a várszinház évek óta elodázott függő kérdésének megoldására.

A harmadik direktor, *Rakodczay* Pál, a fővárosban még novicius.

Egy derék, kipróbált vidéki társulatnak az élén vonult be az ó-budai szellős, kicsiny deszkabódéba, melyet előzetesen a saját költségén kibővitett, uj, stilszerű diszleteket festetett, s korhű, fényes jelmezeket készittetett. Társulatának legkiválóbb erői: *Benkő* Etel, *Boros* Ferike (kik ez évben kerültek ki az orsz. szinművészeti akadémiából s már is legkedveltebb tagjai lettek a társulatnak), továbbá *Bácskay* Juliska, *Szende* Anna, *Laczkó* Aranka, *Rakodczay, Bihari, Füredy, Kövessy, Hunfi, Juhász* stb.

Ez a személyzet, az igazgatónak lankadatlan fáradozása, a repertoirenek gondos összeállitása s ez eddig produkált előadások előkelő nivója bizvást keltheti bennünk azt a reményt, hogy az a munka, mely oly fényesen sikerült Krecsányinak a krisztinavárosi részen, sikerülni fog

Rakodczaynak Ó-Budán, a fővárosnak eme még exponáltabb pontján is. Küzdenie, harczolnia, áldoznia kellene egy ideig kétség kivül, a mig a kedvetlen publikum érdeklődését fölébreszti, becsülését, szeretetét kivivja, de a lankadatlan fáradozás eredménye nem maradhat el.

Mi tiszta szivből kivánjuk neki a legfényesebb sikert s melegen ajánljuk a belügyminiszter figyelmébe azt a kérvényt, melyet némi állami szubvenczió kieszközlése czéljából az ó-budai szinpártoló egyesület s a társulat lelkes direktora a napokban benyujtott.

Ismételjük: az ó-budai szintársulat kulturális missziót teljesít, a leglelkiismeretlenebb szükkeblüség volna tehát, ha a kormány megvonná segitő kezét, támogatását ettől a derék társulattól, mely e fontos misszió teljesitése által közvetlenül szolgálja az állam érdekeit. *Janus.*

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Szivesked jék megirni, mi az oka, hogy sok ember toroköblitésnél émelygést érez, sőt hányás-inger is kinozza? Nevesinje. F. M.

Felelet. A magyarázat abban rejlik, hogy a folyadék, mint idegen anyag ingerli a nyelv-gyököt, valamint a garat hátsó részét. Ép úgy, mint igen sokan hányás-ingert kapnak, ha például kanál segitségével torkukat megvizsgáljuk. A kanal érinti a nyelvgyök hátsó részét és ez émelygő érzést vált ki.

*

R. M. úrnak. Betegséget levél útján gyógyitani lehetetlen s azért nem is adhatunk pontos és részletes felvilágositást. A mint azonban soraiból látjuk, ön egyszerüen ideges, még pedig kis fokban. Szórakczzék, ne gondoljon bajára, s ne igyék sok szeszes italt. Ajánljuk a hideg (21—22 fokos) fürdőket, hetenként háromszor. Ha állapota nem javulna, forduljon orvoshoz.

SPORT.

A DERBY.

... Végre május 28-án, kevéssel öt óra után véget értek a százféle találgatások. — Gourmand nyerte meg a kék szalagot Duncan, Dornröschen, Nemszabad, Märchen, Virad és más 11 társa elől. Igen! Gourmand, az uj pejmén, mely nem is oly rég, két héttel ezelőtt a városligeti kies gyepen, az Alagi díjban a pacemaker Olivá-val küzdött — az utolsó helyért. De nem is lehet ezen csodálkozni. Hisz az idei Derby ép oly nyilt — ha nem nyiltabb — volt, mint az 1891-iki, mert hisz ép oly könnyen megnyerhette volna Lengyel-ország dísze-virága: Kordian vagy Kropidlo, mint a bookmaker favorit Duncan. Es mégis három favorit volt az első három helyen, azok az állatok, melyek két éves korukban is a legjobbakhoz tartoztak.

Tizenhét ló állott az 50000 frtért no meg a dicsőségért a sorompóba, oly szám, mely e versenyben soha, más versenyében a monarchiának is csak ritkán fordult elő. Legszebb Derbynek lehet az ideit nevezni, de csak mennyiség, mert minőség tekintetében azt mondhatjuk a nyerő Gourmandról, hogy ő legalább is oly jó, mint az ötéves Achilles II. (nem a három éves!)

A verseny lefolyását röviden a következőkben vázoljuk: Több hamis start után Futár áll az élre és jó iramban vezeti a társaságot, melynek elsejét Rhadost, Duncan, Gourmand, Dornröschen és Mirevaló képezik, mig a hátvéden a két lengyel és Leidi helyezkedett el. Kevés változással jöttek igy az egyenes pályára, hol a vezetést a két Festetich ló veszi át Nemszabad és Märchennel a nyomukban; igy érnek a távoszlophoz, midőn Barrett szabadon ereszti Courmand fejét és ez lépésről lépésre elhagyja Duncant, melyet másfél hosszal hagy maga mögött a czélnál, egy hosszal hátrább Dornröschen lesz harmadik, mig Nemszabad a negyedik helyén végezte futását.

Taps, éljen, hoch kiáltások özöne kisérte visszatérőben a nyertes állatot, melynek boldog tulajdonosai immár két éven át egymásután dicsekedhetnek a kék szalag megnyerésével, mult évben Gagá-val, idén pedig Gourmand-dal.

*

A Derby pénzforgalma. A bécsi Derbyben a totalisateurön összesen 135.410 frtot tettek az egyes lovakra, kb. 13.000 forinttal kevesebbet, mint mult évben. — Ez összegből győzelemre 60,460 frtot, helyre pedig 74,950 frtot raktak. — Győzelemre legtöbbet Duncan-on koczkáztattak (10,920 forint), azután Gourmand-on (10.120 frt) és Märchen-en (8635 frt); helyre pedig legnagyobb összeg Märchen-re volt téve (14,650 frt).

*

Alagi versenyek. Nagyszámú közönség gyült egybe csütörtök délután, úrnapján, a Máv. nyugoti pályaudvarában, hogy végig élvezze az alagi versenyeket. Elvezetesek is voltak azok; különösen a pièce de resistance, a Dunán inneni hölgyek díja' melyért két ló pályázott, de a díjat nem kapták ki. A dolog úgy esett meg, hogy Brute (l. Stahremberg gróf) és Leda (l. Batthányi gr.), a két aspi rans, sehogy sem akart az akadályokon átmenni' mindegyik előtt kitörtek vagy ötször-hatszor. Mátöbb, mint húsz percze folyt a «verseny», s még v felét se tették meg az útnak, a közönség végre megsokalta a dolgot, kiment a pályára és bottal' karddal, esernyővel biztatta a makranczos állatokat az ugrásra. Valóban szép látvány volt, akárcsak a kutyabagosi lóversenyeken képzelte magát az ember. De igy sem sokra mentek és a két tiszt végre is fölhagyott a további erőlködéssel; a totalisateur a téteket visszafizette.

A többi versenyek nem sok kivánni valót hagynak fel, szép mezőnyök, urlovasainktól megszokott szép küzdelmek, szórványos me lepetés, — ennyi az egész. Az egyes itemek lefolyása a következő: I. Jankovich Gy. Newmarket (Horthy), II. Geist G. Tovább (Lázár), III. Jankovich Gy. Mikor (Horthy), IV. nem adták ki a díjat. V. Chernel Gy. Barque (Batthányi gróf), VI. Eszterházy L. gr. Pass (Miklós A.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Szabó Béla. A mulasztás valamely véletlen müve lehet. A mult félévi számok megrendelhetők. Üdvözlettel.

K. J. A megemlékezést nagyon köszönjük. Jól esett olvasni a hizelgő sorokat oly gyöngéd lelkü irónőtől. Az elbeszélés csinos, sorját keritjük, de jövőre még ennél is rövidebbet kérünk, 5-9 lapnál ha csak lehet ne legyen hosszabb.

Hangulatok czimü verseket nem közölhetjük, mert jeles költők verseivel bőven el vagyunk látva.

H. B. Mi lesz a halál után? nagyon is nehéz olvasmány. Nem adhatjuk ki.

Minden kiállításon legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF **ESTERHÁZY COGNAC**

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. mindenütt kapható.

Van szerencsém a t. közönség tudomására juttatni, hogy

ZINNER ADOLF czég alatt

VI., váczi-körut 17. sz., I. em.

FERFI-RUHA-TERMET

nyitottam. Hosszú évek óta a legelőkelőbb üzletekben, legutóbb 10 éven át **Krausz Lipót fia kigyó-téri** üzletében mint **szabász** működvén, minden igénynek megfelelni képes vagyok; **elegáns, szolid munkát jutányos áron készitek.** Legfinomabb **angol-, franczia-** és **brünni szövetekből** dús raktáram van; a kiszolgálás a legpontosabb és legfigyelmesebb lesz. A t. közönség szives pártfogását kéri

ZINNER ADOLF, férfi-szabó.

Valódi franczia

Divat Szatin 55 kr. méterje

Kollarits József és fiai

vászon, fehérnemü és szövöttáru nagy raktárában

AZ „YPSZILANTI"-HOZ

Budapesten, IV. ker., Váczi-utcza 5.

KERTÉSZ JENŐ CSŐDTÖMEGÉBŐL

Budapest, kerepesi-ut 8.

Részletes elárusitás 40 százalékkal leszállitott szabott árakon.

Nap- és esernyők. most ezelőtt

Nyers selyem fehér nyéllel ...	**2.—**	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő ...	**2.30**	4.—
Ugyanez még finomabb	**3.—**	5.—
Ugyanilyen Chanzsán színüek	**3.90**	6.—
Uj: fodros napernyök	**3.50**	5.50
Esernyök: Nyers selyemből	**2.30**	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	**2.30**	5.—
Gordonet selyemből	**3.—**	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel	**4.—**	7.—
Ugyanilyen legfinomabb	**5.—**	9.—

Emlék- és imakönyvek. most ezelőtt

Csontdiszszel	**1.50**	3.—
Diszes csonttáblával	**2.—**	4.—
Ugyanez kül. diszes kivitelben	**3.—**	5.50
Plüss v. bőrkötésü	**2.—**	4.—
Ugyanez diszesebb...	**3.—**	6.—
Albumok (nagy alaku).		
Plüsch v. bőrkötésü	**2.50**	4.50
Ugyanilyen diszesebb...	**3.70**	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal ...	**4.50**	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezel. 15 és 20 frt		

Amerikai ébresztő-óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban remek ébresztővel bir, **ára 2 frt 30 kr,** ezelőtt 4.50

most ezelőtt

12 drb **gallér,** legj. minőség ...	**1.80**	2.50
12 pár **kézelő,** legj. minőség ...	**3.50**	4.80
Dísztükrök 3 osztálylyal ...	**3.50**	6.—
Ugyanez elegánsabb kivitelü	**6.—**	10.—
Legfin. és nagyobb **7.50, 9.60** és **10.50**		
Sétabotok törre... ...	**1.—, 1.25** és	**3.—**
« ezüsttel **1.20** és **1.50,** fogantyuval		**5.—**

Phőnix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95 kr., 6 villa 95 kr., 6 kés 1 frt 50 kr., 12 kávés-kanál 95 kr., 1 levesmérő 95 kr., 1 tejmérő 50 kr., 6 késpadló 1.20. 12 db majolika csemegekés **1.20,** nickel **1.90**

Porcel. tea v. kávés csészék chinai alak. festménynyel párja	most **—.35**	ezelőtt —.70
Ugyanilyen fekete kávéhoz...	**—.25**	—.50
Férfi harisnyák, fegyházi kötés tuczatja	**3.10**	5.—
Ugyan ilyen **női**	**4.80**	7.—
Glace bőr női keztyü 3 gombos v. férfi 1 csattal	**—.95**	1.40

Keményfa-tálczák sima v. tekete kerettel, nickel végü fogantyuval:

33	37	42	48	53	58	%m
75	**95**	**1.20**	**1.40**	**1.60**	**1.80**	

Ezen kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 százalék engedménynyel.

Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvétellel elküldetnek. — A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

1710.
II. szám.

HIRDETMÉNY.

Mindazon feltételek fentartása mellett, melyek a Budapesten 1893-ik május hó 25-ik napján kelt, 1710/I. számn hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalások a cs. és kir. hadsereg részére az alanti táblázatban meghatározott napokon délelőtti 10 órakor fognak megtartatni és pedig:

A tárgyalás megtartatik

mely napon	állomás és hivatalban	a bérleti állomás számára	Az ahhoz tartozó helységgel	megye	csapattest	időtartam tól	időtartam ig	a következő élelmezési szükségletre naponkint kenyér á 840 g	zab á 3360 g	zab á 4200 g	zab á 5040 g	széna á 3400 g	széna á 4500 g	alom szalma á 1700 g	négy havonk. ágyszalma mm	havi szükséglet nyáron kemény tüzifa m³	nyáron köszén mm	télen kemény tüzifa m³	télen köszén mm	Körülbelül évi folyószükséglet zab mm	széna mm	alom szalma mm	Bánatpénz következő czikkekre kenyér forint	zab forint	széna forint	szalma forint	kemény tüzifa forint	köszén forint
I. Cs. és kir. közös hadseregbeli, helyőrségi csapatok, intézetek és elszigeteltek részére																												
1893. julius 3.	A székesfehérvári városi tanácsnál	Paks	—	Tolna	Cs. és kir. közös hadsereg	1893. szeptember 1-től	1894. augusztus 31-ig	—	—	—	—	149	7	156	19	4	—	10	—	—	1964	968	—	—	350	70	20	—
1893. julius 7.	A budapesti élelmezési raktárnál	Örkény	Lövölde Örkénynél	Pest-Pilis Solt-Kis-Kun				—	—	—	—	50	86	136	35	10	—	30	—	—	2033	843	—	—	400	80	50	—
		Tábor Pilis-Csabán	ahoz tartozó helységekkel együtt			A jövő évi táborozási időszakra u. m. körülbelül 1894. évi április hó 1-től 1894. évi szeptemb. hóig.		—	—	—	—	—	60	60	1100	20	—	—	—	—	—	—	—	—	60	100	30	—
		Rákos-Palota	—					—	—	16	27	10	27	43	10	4	—	8	—	742	642	267	—	200	100	30	20	—
		Szolnok	—	J.-N.-K.-Szolnok				—	—	—	—	—	7	7	36	10	—	40	—	—	115	44	—	—	20	15	50	—
1893. julius 13.	A kecskeméti városi tanácsnál	Czegléd	—	Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun				—	—	—	—	150	11	161	20	5	—	15	—	—	2042	999	—	—	400	70	30	—
		Alberti-Irsa	—					—	—	—	—	149	7	156	19	1	4	5	20	—	1964	968	—	—	350	70	10	10
		Abony	—					—	—	—	—	149	7	156	19	4	—	10	—	—	1964	968	—	—	350	70	20	—
1893. julius 18.	A pécsi élelmezési raktárnál	Mohács	—	Baranya				—	—	—	—	149	7	156	18	1	8	4	40	—	1964	968	—	—	300	60	10	20
		Tolna	Fadd	Tolna				—	—	—	—	150	11	161	18	4	—	10	—	—	2042	1036	—	—	300	60	20	—
1893. julius 27.	A szabadkai városi tanácsnál	Utólagosan lesznek kihirdetve	—	Bács-Bodrog				166	7	149	—	149	7	156	—	2	—	8	—	2370	1964	968	200	800	300	60	10	—
			—					166	7	149	—	149	7	156	—	2	—	8	—	2370	1964	968	200	800	300	60	10	—
			—					166	7	149	—	149	7	156	—	2	—	8	—	2370	1964	968	200	800	300	60	10	—
1893. auguszt. 2.	A székesfehérvári városi tanácsnál	Paks	—	Tolna				166	7	149	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2370	—	—	200	800	—	—	—	—
1893. auguszt. 7.	A budapesti élelmezési raktárnál	Örkény	Lövölde Örkénynél	Pest-Pilis Solt-Kis-Kun		1894. január 1-től	1894. decz. 31-ig	322	5	50	81	—	—	—	—	—	—	—	—	2318	—	—	400	800	—	—	—	—
		Tábor Pilis-Csabán	ahoz tartozó helységekkel együtt			A jövő évi táborozási időszakra, u. m. körülbelül 1894. évi április hótól 1894. évi szeptember hóig.		2270	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	800	80	—	—	—	—
		Szolnok	—	J.-N.-K.-Szolnok				374	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86	—	—	400	35	—	—	—	—
1893. auguszt. 11.	A kecskeméti városi tanácsnál	Czegléd	—	Pest-Pilis Solt-Kis-Kun		1894. január 1-től	1894. december 31-ig	170	11	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2435	—	—	200	800	—	—	—	—
		Alberti-Irsa	—					166	7	149	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2370	—	—	200	800	—	—	—	—
		Abony	—					166	7	149	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2370	—	—	200	800	—	—	—	—
1893. auguszt. 17.	A pécsi élelmezési raktárnál	Mohács	—	Baranya				166	7	149	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2370	—	—	200	800	—	—	—	—
		Tolna	Fadd	Tolna				170	11	150	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2435	—	—	200	800	—	—	—	—
Fentebbi állomásokon .								II. Az átvonulásoknál. Az átvonulásoknál szükséges élelmi czikkek szállítására a fentemlített állomásokra az ajánlatok a feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.																				

Megjegyzés. A folyó évi május hó 25-én 1710/I. sz. a kelt hirdetményben foglalt határozatok teljes kiterjedésükben érvényben maradnak.
Budapest, 1893. évi május hó 26.

Cs. és kir. élelmezési raktár.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Megjegyzés.

A cs. és kir. közös hadsereg számára: Azon állományokra nézve, melyeken a bérleti időtartam alatt, különösen a lovasságnál az osztály- vagy ezred összpontositás, lovas dandárgyakorlat, hadgyakorlat vegyes fegyvernemekkel és pedig dandár dandár ellen vagy hadosztály-gyakorlat eszközöltetik, a bérletnyertes, ha kivántatik, köteles a származó nagyobb szükségletet és az esetleg engedélyezett alomszalma pótlékokat a szerződött árak mellett szállitani.

Székes-Fehérvár, Kaposvár, Pécs, Kecskemét, Zombor és Szabadka állomásokra nézve a vállalkozók kötelesek azon többletet, mely az 1893-ik évben beidézett szabadságosok és tartalékosok által származik, a bérleti árak mellett szállitani.

A tartalék-készlet az **állandó,** vagyis oly állomásokra nézve, melyek előreláthatólag az egész éven át elfoglalva lesznek, 30 napra terjedő, a teljes állomány után számitott folyó szükségletnek megfelelő mennyiségben (II. pont) állapittatik meg; oly állomásokon, melyek **egy évnél rövidebb időre** foglaltatnak el, vagy a melyekre nézve az árak egy évi időszaknál rövidebb időre hagyatnak jóvá, a tartalék-készletnek 15 napi folyó szükségletnek fedezésére kell terjednie. Az anyag-járandósági czikkek tartalék-készletét a téli időszakban a téli egy havi — a nyári időszakban pedig a nyári egy havi — szükségletet képezi.

Ha a tartalék-készlet a szállitási időszak utolsó hónapja kezdete előtt igénybe nem vétetik, akkor a szállitó ezen utolsó hónap alatt felette szabadon rendelkezhetik és azt a csapatok szükségleteinek fedezésére felhasználhatja anélkül, hogy a hadsereg igazgatósága ezen tartalék-készlet átvételére kötelezhető volna.

Azon esetben, ha a havi tartalék készlete, a hadsereg igazgatása részéről igénybe vétetik, az átvett tartalék-készletért, a szállitási feltételek füzetének VIII. szakasza szerint esedékes téritési összeg, a mennyiben erre nézve a szállitó által egy más ár kikötve nem lett, téritttetik meg.

Valamennyi állomáson a kenyérnek készitése ott helyben eszközlendő.

A katonakenyér két 700 grammos adagos czipókban állitandó elő.

A kétadagos czipóknak tésztában 1600 grammot és kisütve 1400 grammot kell nyomnia.

A kenyérnek tiszta rozslisztből (esetleg kétszeresnek megőrléséből nyert lisztből) kell készitve lennie, ellenkező esetben visszautasittatik.

A kérvényelések a szükségleti helyeken a kenyér és a lótápczikkekre nézve ötnaponként, a fa- és kőszénre nézve havonként és az ágyszalmából négyhavonként történnek.

A lótápczikkek, ha az a csapat érdekében áll, a cs. és kir. hadtest-hadbiztosság jóváhagyása mellett kivételesen **10 vagy 15 napra** is kérvényelhetők.

A kemény tüzifa Budapesten csak a Duna balpartján elhelyezett csapatok és intézetek számára szolgáltatik ki.

A bérleti uton szállitandó ágyszalma, tüzifa és kőszénre nézve az ajánlatok a szükséglet helyére való **elfuvarozással együtt** teendők.

Az alomszalmára, mely 1/4 részben zsupszalmából álljon, az ajánlatok vagy egy árban, vagy pedig a zsupszalmára külön és a géppel csépelt, illetve nyomtatott szalmára szintén külön árak mellett tehetők.

Ajánlatok ki nem irt czikkekre feltétlenül és azonnal visszautasittatnak és ajánlatok 14 napnál rövidebb impegnoval, nem vétetnek tekintetbe.

Ezenkivül a tárgyaló bizottság részéről mindazon ajánlatok nem vétetnek tekintetbe, melyekben egy és ugyanazon czikknél a kiirt biztositási idő tartamának egyes szakaira, különböző ajánlatok tétettek.

A fa- és kőszénszállitásra beadott ajánlatokban azok neme is megemlitendő.

Katonai élelmező legénységnek a szállitók részére való rendelkezésre bocsájtás megengedve nincsen.

A terményeknek **általános** mozgósitás esetén való kiszolgáltatására nézve, a szállitási feltételek füzetének XXVII. pontjához különösen utaltatik.

A közös biztositások eredményéről az ajánlattevők, az ajánlatuknak a cs. és kir. közöshadseregre vonatkozó részére nézve a hadsereg igazgatása; ellenben a m. kir. honvédségre vonatkozo részére nézve a m. kir. honvéd kerületi parancsnokságok által értesittetnek.

Általános határozványok.

1. A cs. és kir. közöshadsereg fent kimutatott élelmi szükségleteinek közös biztositása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan irásbeli ajánlatok utján, nyilvános tárgyalás fog tartatni.

2. A tárgyalás helye, a szállitási időszak, melyre az tartatni fog, az állomások, valamint a szükséglet mennyisége a táblázatban vannak előtüntetve.

3. Minden ajánlattevő, — a szerződési kötelezettségben már álló vállalkozók kivételével, — üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát, a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czégje nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállitott bizonyitványnyal igazolni tartozik.

4. Bizonyitványok, melyek a tárgyalás napjától számitott két hónál korábbi kelettel birnak, tekintetbe nem vétetnek.

5. A bizonyitványokban igazolandó vállalatképesség iránya és terjedelme a fentebbi táblázatban van megjelölve.

6. **Az** alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett s 50 kros bélyeggel ellátott **ajánlatoknak,** lepecsételt boriték alatt, az előirt bánatpénzekkel együtt, az illető állomás szükségletének tárgyalására kitüzött napon, **legkésőbb délelőtt 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök, későbben érkező, vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.**

7. Összetes ajánlatok tehetők csak:

a) kenyér- és lótápra (zab, széna, szecska és alomszalmára) oly állomásokon, hol csupán 10 lónak való tápczikkek szükségesek;

b) valamennyi lótápczikkre oly állomásokon, hol egy lovas századnál vagy egy ütegnél több beszállásolva nincsen;

c) szénára és szalmára minden állomáson;

d) tüzifára és szénre minden állomáson;

Ezen összetes ajánlatok is csupán egy biztositási állomásra, a mellékállomásokkal együtt tehetők és csak akkor vétetnek figyelembe, ha együttvéve az egyenkénti ajánlatoknál előnyösebbek.

Összes ajánlatok, melyek több biztositási állomásra vonatkoznak, rendesen nem vétetnek tekintetbe.

8. Ha valamely ajánlatban a számokkal és betükkel irott ár fog helyesnek tekintetni

9. A részletesebb feltételek a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletére nézve Budapesten-Pécsett 1893. évi május hó 25-én két-két összhangzó példányban, külön előkészitett, a szállitási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltatnak, és a cs. és kir. 4. hadtest hadbiztosságánál, továbbá a budapesti és pécsi cs. és kir. élelmezési raktáraknál naponta délelőtti 9 órától 12 óráig betekinthetők.

Ezen szállitási feltételek füzetei eladók is és a következő árak mellett bárki által megszerezhetők, és pedig:

a cs. és kir. közös hadsereg szükségletét illetőleg az előbb emlitett élelmezési raktáraknál nyomtatott ivenként 4 krajcárért, továbbá a m. kir. honvéd kerületi-, gyalogezred, zászlóalj- és huszár-ezredparancsnokságnál füzetenként 7 krajcárért.

10. **Községek a bánatpénz letételétől mentesek, de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kötelezettségekért ugy mint más vállalkozók szavatolni tartoznak.**

Termelőknek a bánatpénz vagy óvadék letételétől való mentesség csak oly czikkekre adható meg, melyeket ők maguk termelnek, de irásbeli nyilatkozatot kell adniok, hogy ők az elvállalt kötelezettségek teljesitésére nézve összes vagyonukkal szavatolnak.

A kenyér szállitásának bérbeadásánál egyenlő ajánlattételnél a sütőmester által beadott ajánlat elsőbbséggel bir.

11. Az átvonulások alkalmával szükséges élelmi czikkek szállitására vonatkozó ajánlatok, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok számára előkészitett feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.

12. A beszállitásnak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történni.

13. Az élelem szükségleteknek az állomáshoz tartozó helységekbe való elfuvarozására nézve, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt elükészitett feltételi füzet XVII. pontja értelmében, külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már benfoglaltatik.

14. Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető czikkek szállitását elnyerte, előnyben részesül.

15. Az ajánlkozók a hadsereg ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényczikk 314. és 315. §§-aiban valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve megállapitott határidőnek betartásáról.

Kelt Budapest, 1893. május hó 25-én.

A közös biztositó bizottságtól.

Ajánlati minta.

50 kros bélyeg

Én alulirt az 1893. évi május hó 25-én 1710. sz. a. kelt hirdetmény alapján magamat kötelezem, hogy az N. ..... állomásra nézve az ahhoz tartozó helyiségekkel:

a kenyérnek 840 gram adagját 1400 gr. czipókban kisütve ... kr, szóval ... krral,
a zabnak 3360 grammos adagját ... « « ... «
a szénának 5600 grammos adagját ... « « ... «
az alomszalmának 1700 grammos adagját ... « « ... «
az ágyszalmának métermázsáját ... « « ... «
a tüzifának köbméterét ... frt ... « « ... «
a kőszénnek métermázsáját ... « ... « « ... «

189... évi ..... 1-től 189... évi ..... hó végéig terjedő időtartamára szállitom, továbbá az átvonuló élelmezést is, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére, az előkészitett feltételi füzet ..... pontja értelmében kiszolgáltatom és ezen ajánlatért a mellékelt (vagy az ide csatolt elismervény szerint a ..... pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettséget nem szavataló) nevezetesen ..... összesen ..... forint bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállitást elnyerném, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránt hivatalos értesités után bánatpénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegészitendem, s ha ezt elmulasztanám, a hadsereg illetőleg honvédség igazgatását feljogositom arra, hogy ezen kiegészitést a kijáró szállitási keresetemből való levonás utján eszközöltesse.

Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken kivül, a tárgylásra előkészitett feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N.....nek N.-ben kelt, ide mellékelt értesitése szerint a megbizhatóságomról és vállalatképességemről szóló, hizonyitvány közvetlenül az .....nek fog átküldetni.

Kelt N.....ben, 1893. ..... hó .....-én.

N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye.)

Az ajánlat lepecsételendő és boritékára irandó:

«Ajánlat az 1893.....-án kihirdetett s 1893.....-én tartandó tárgyaláshoz.»

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő.

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 30.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlanoak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér színt, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

FOGAK

egészen természet utáni, egyenkint épugy mint **egész fogsorok** rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett **bámulatos olcsó árakon** készittetnek.

Fog-specialista

RÓNA IMRE Király-utcza 47.

a terézvárosi templom átellenében.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF

butorgyáros,

Andrássy-ut 9. szám alatt.

Ajánlja dusan felszerelt

BUTOR-GYÁRI-RAKTÁRÁT

solid kivitelü **fabutorokból** és izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**

Elvállal teljes

BUTORBERENDEZÉSEKET

egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Ujdonságok gazdag választékban.

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

GUMMI!

Valódi párisi különlegességek **F. Berguerand fils,** Paris Rue des Archives 72, legkitünőbbnek elismert gummi gyárából.

Az Osztrák és Magyar államok és a Kelet részére **csakis** hirneves gyár képviselőjénél **Budapesten, koronaherczeg-utcza 17. sz. a.** kaphatók.

Gummi különlegességek jótállás mellett tökéletesen biztos tuczatként 1, 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Halhólyag tcztként 2, 3, 4, 5 és 6 frt. Uj! halhólyag gummi széllel 5 és 6 frt. Capottes americains 3, 4 és 5 frt. Gyüjtemény uraknak 25 darab 2.50—10 frtig. Hölgyeknek: Stafety Sdonges, párisi biztonsági szivacska 2, 3, 4, 5 és 6 frt Női óvszer Pely-Porus orvosi utasitás szerint Menzinger-Hasse tanár szerint frt 1.80—2.50. **Ujdonság!** «Dianna öv» hygienicus kötelék minden nőnek nélkülözhetlen a tisztaság fentartására 2.50—5 frtig. A betegápoláshoz szükséges czikkek, urak és hölgyek részére eredeti gyári árak mellett. Legkevesebb 10 frtnyi megrendelésnél 10%-nyi árengedmény nyujtatik. Megrendelések pontosan és discréten a tárgy és feladó megnevezése nélkül eszközöltetik. **KELETI J. Budapest, IV., koronaherczeg-utcza 17. sz.**

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangút. bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

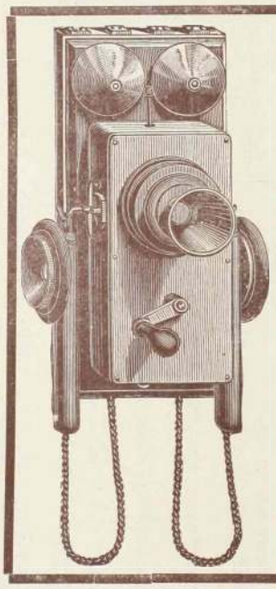

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

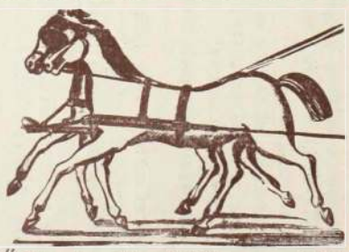

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

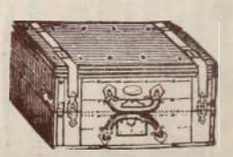

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 JUNIUS 11

24-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Szemelvények a «Május»-ból. — Lauka Gusztáv: *Jobb lett volna feledni.* — Vértesi Gyula: *Egy fekete pillangó.* — Adorján Ármin: *Huszár történet.* — Björnson Björnsterne: *Az atya.* — Szávay Gyula: *Bánk Bán.* — Elhunyt táborszernagy. — Igló-Füred. — Vértess József: *Hamis bálvány.* — Lazzaroni: *A Hét.* — J. J.: *Művész házasság.* — Irodalom. — Szinház. — Sport. — Orvosi szalon. — Képtalány. — Szerkesztői üzenetek. — Rendes rovatok.

Egyes szám ára 20 kr.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

ÁRVAY J. ÉS TÁRSA

Cégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári — **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS Bécsi-utcza 9. **LONDON**

11. Rue de Conservatoire — 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve a tavaszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

KATZER JÓZSEF

SZŰCSMESTER

József Főherczeg Ő cs. és kir. Fenségének udvari szállitója.

A legfinomabb szőrmeáruk dus raktára.

Alapittatott 1856.

Magyarország legnagyobb molykár elleni biztositó és megóvó intézete.

Budapest, Ó-utcza **44.**

Árjegyzék bérmentve.

Főelvek: Az áru valódiságáért jótállás; solid munka; szabott ár.

Szt.-Margitszigeti gyógyfürdőhely.

BUDAPEST.

A Szt.-Margitszigeti 43.7° C. hévviz kitünő eredménynyel használtatott mint *fürdő* vagy belsőleg mint gyógyital és *belélegzésre* a következő kóralakok ellen: *köszvény, csúz, zsábák, idült kütegek, külsértések* után föllépett *izzadmányok, görvély és bujakor, máj, gyomor, bélbántalmak, idült székrekedés, hólyaghurut, női bántalmak, garat, gége, tüdőhurut, hüdések és idegbántalmak.* A gyógymód hathatósabbá tetele czéljából meglepő sikerrel használtatott a *massage és villamos fürdő.* 135 hold sétakert, tiszta pormentes levegő és 300 vendégszoba, társalgási és tekéző-terem, pósta, telefon, távirda, gyógyszertár és elismert jó konyha. Rendelő fürdőorvos dr. *Bauer Antal*, főherczegi udvari orvos. Naponta katona- és czigányzene. Hajóközlekedés félóránként; menet-tértijegy: kétköznap 20 kr., vasár- és ünnepnap 34 kr., gyermekjegy 10 kr.

Fürdőidény tartama május 1-től szeptember 30-ig.

A szobaáraknál május és szeptember hóban *30% engedmény.*

A hévviz, mely az eddigi tapasztalatok szerint *köszvény* ellen oly hatásosnak bizonyult, hogy joggal *köszvény-gyógyviznek* nevezhető, frissen töltve készletben, főraktár **ÉDESKÚTY L. udv. ásványviz szállitónál Budapesten.**

Árszabály kivánatra bérmentve megküldetik.

A szt.-Margitszigeti gyógyfürdő-felügyelőség Budapesten.

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Megnyilt az

„ORIENT“

európai fürdők és gyógyhelyek képviseletének központi irodája

Budapesten, IV., Hatvani-utcza 4. sz. (Dreher-palota).

Az **iroda dijmentesen** ad felvilágositást az összes európai fürdők és gyógyhelyekről s azok lakás és minden egyéb viszonyairól. — Az **iroda kiadásában** megjelenik f. évi május hó 1-től minden hó 1-én és 15-én az **„ORIENT“** czimü folyóirat, az európai fürdők és gyógyhelyek nemzetközi közlönye **50,000 példányban,** magyar, német, franczia és angol nyelven. Előfizetés és hirdetések felvétetnek a kiadóhivatalban **Budapest, IV., Hatvani-utcza 4. szám alatt.**

Felkéretik a n. é. közönség **saját kényelme érdekében az irodához fordulni,** annál is inkább, mert az iroda chekk-rendszer szerint, **eddig soha nem élvezett előnyöket és kényelmet nyujt** a fürdőző közönség részére. — **Ad jegyeket bármely európai fürdőbe** egész idényre, vagy meghatározott időre, **oda-vissza utazás, málhaszállitás és lakással együtt, vagy kivánatra egész ellátással**

A ki ezentul fürdőbe akar utazni, bármely időre, az csak

az európai fürdők képviseletének központi irodájához

vagy annak bármely vezérügynökségéhez fordul, ott igényeinek megfelelő lakást választ, megnevezi málhája sulyát vagy nagyságát s a fürdőt, hol bizonyos ideig tartózkodni akar és a napot, mikor utazik; megváltja jegyét az irodában s a kitüzött időben **minden málha nélkül** a vonatra ül és utazik anélkül, hogy a jegyváltással bárhol is bajlódnia kellene. Megérkezve a fürdőbe, a már előre megválasztott lakásba megy, hol már ott találja málháját. A visszautazás ugyanezen kényelemmel.

Az „ORIENT“ európai fürdők és gyógyhelyek képviseletének vezérügynökségei következő városokban vannak felállitva:

Bécs, Prága, Grácz, Fiume, Triest, Krakkó, Lemberg, Pozsony, Kassa, Kolozsvár, Temesvár, Zágráb, Belgrád, Bukarest, Galatz, Sofia, Konstantinápoly, Salonichi, Drinápoly, Athen, Smyrna, Szt.-Pétervár, Moskva, Odessa, Alexandria, Kairó, Tunis, Algir, Róma, Palermo, Nápoly, Firenze, Milano, Genua, Velencze, Genf, Zürich, München, Berlin, Hamburg, Majna-Frankfurt, Amsterdam, Páris, London, Madrid.

II. évfolyam. 1893. junius 11. 24. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

PÁLLIK BÉLA RAJZA: MUTATÓ A «MÁJUS» ALBUMBÓL.

SZEMELVÉNYEK A «MÁJUS»-BÓL.

Azt a nagyszerü akcziót, mit az «Otthon» hirlapirók köre a tűzkárosultak javára kifejtett, méltóan fejezi be a «Május» czim alatt holnap megjelenő emlékalbum, melyben a legjelesebb irók s festőink munkáival találkozunk. Az albumot sok gonddal és fáradsággal Fekete József és dr. Sziklay János szerkesztették.

Fekete József szerkesztő kollégiális szivességéből alkalmunk van már ma több szemelvényt és képet bemutathatni a diszes albumból.

*

A balsors a szívek aranypróbája. A ki másokkal együtt nem szenvedett, magában nem lehetett boldog.

Jókai Mór.

*

Az életben merülnek föl oly dolgok, melyeket tudományos szempontból sem bizonyitani, sem czáfolni nem lehet. Sem a bölcs az észből, sem a természettudós a természettan elveiből megmagyarázni nem képes. Mi a szeretet, mi a hála, mi a részvét, mi a könyörületesség? Miért? Mert ezeknek szálai nem az értelemben, hanem a szivben gyökeredznek. S ha egy oly magas niveaun álló értelmi testület, mint az «*Otthon*», vállalkozik arra, hogy a két főtényezőnek: az észnek és szivnek együttes közreműködésével a tűzvész által elpusztultak *otthonát* fölépiteni segitse, ezen valóban nemes tette által elismerésünkre, hálánkra méltó.

Budapest, 1893. május 2-án.

Vaszary Kolos,
bibornok, herczegprimás.

*

Ha egyik kezünkkel harczolunk is egymással, a másik kezünkkel legyünk mindig készek megsegiteni egymást.

Berzeviczy Albert.

*

A tűz természete egyforma a fizikai és az erkölcsi életben.

Kellő mértékben, észszerü korlátok között mellőzhetetlen a tűz s jó hatása kiszámithatatlan, de ha tulságosan erőre kap, ha áttöri a korlátokat: elborzad az ember a pusztitástól, melyet okoz, és elfacsarodik a szív a szenvedések láttára.

Ez alkalommal a fizikai téren pusztitott a tűz s az ez által okozott szenvedésekről van szó, enyhítve ezeket a részvét tűze, mely a nemesen érző szíveket melegíti.

Tisza Kálmán.

Az «Otthon» nemeslelkü tagjai jó szivök könyörületességében arra vállalkoztak, hogy a hazánkban az utolsó időben a tűzvész által sujtott vidékek javára albumot adjanak ki.

Az «Otthon»-nak ezen nemes elhatározása, melyre a Megváltóról mondott eme szavak: «Könyörülj a szegényen és szükölködőn» . . . előtte «a szegénynek neve becsben áll», oly szépen illenek, önmagát dicséri.

Őszinte szivből kivánom annak a legszebb sikert; a benne közreműködőknek pedig a minden jó tettért járó földi és mennyei jutalmat.

Budapest, 1893. május 8.

Császka György,
kalocsai érsek.

*

A irói népszerüséget munkákkal meg meg lehet szerezni, de csak tánczczal lehet fentartani.

(Erdélyi tapasztalat.)

Sipulusz.

*

MÁJUSBAN.

. . . . Nyisd ki az ablakot s bocsásd be a tavaszt!
Oh, mért hogy szived is igy ki nem nyithatod!
Ha ifjusága múlt, több rózsát nem fakaszt,
Bár tündököltesd rá a szerelmes napot!

Bartók Lajos.

*

Igaza van Krisztus urunknak: «Jobb adni, mint kapni, mert a kinek van, annak adatik, s a kinek nincs, a mije van, az is elvétetik.»

Szász,
erdélyi ref. püspök.

*

A szerencsétlenség által sujtottak részére adott segélyben kettős balzsamir van. Egyik maga a jótétemény, mely enyhíti a nyomor keserveit, anyagi szükséget pótol. A másik a szerencsétlen ember szivében jótéteményünk által felgerjesztett azon magasztos örömérzés, hogy sorsuk iránt részvét gerjedt: ez az erkölcsi érzetet emeli. Ha ezeken felül még azt is érezhetik a szerencsétlenek, hogy gyorsan és szivből adjuk nekik, a mit adunk: akkor hármas gyógyirt kötünk sebeikre és veszteségüket könnyebben feledik. Segítsünk azért a szerencsétleneken gyorsan és szivből.

Kun Bertalan,
ev. ref. püspök.

KETTECSKÉN.

«Házas élet a legszebb a világon.»

Lépes mézet szed a méh a virágon:
Mézet szivok én is a te kis szádon!
Karjaimat szived ele kitárom . . .
— Te vagy az én egyetlenegy virágom!

Szemeidnek csillag-fénye rám ragyog,
Ajkainkon zsongnak-bongnak a dalok.
Lelkünk fönt a mennyországban andalog . . .
— Álmainkban kaczagnak az angyalok.

Megcsodálom napsugáros lelkedet,
S homlokomról eltünnek a fellegek,
Szíveinkben örökös a szeretet . . .
— Már e földön üdvözül, ki hűn szeret!

Halász Dezső.

*

AZ ÉGETT EMBER BAJA.

Az égettnek baján ma
Sok jó ember segít:
Adakozásra szánja
Vigasz filléreit.

De hol talál vigaszra,
Ki szerelemre gyul?
Ki segit rajtad Azra,
Ha égsz olthatlanul?

Kozma Andor.

*

Krisztusban az isteni szeretet nyilatkozott és dicsőült meg. E szeretet által lett az emberiség üdvözítőjévé s a benne vetett hit és dicső példájának követése által lesz élővé bennünk is az a szeretet, a mely üdvözít. Az mutatja ki tettekkel üdvözítő hitét, ki ott, hol szenvedőket, szerencsétleneket kell segíteni, könyűt töröl, jajszavat némit el, vérző sebeket kötöz be a nélkül, hogy a segélyre szorultnak akár vallására, akár nemzetiségére tekintene.

Pap Gábor,
ev. reform. püspök.

*

Az «Otthon» tagjai bensőségtől vezéreltetve, karolják föl a földönfutókká vált tűzkárosultak érdekét; mert csak az, a ki «Otthon»-nal bir, képes átérezni azt: mi pótolhatlan veszteség éri azon embertársunkat, a kit a sors csapása «Otthon»-ától fosztott meg.

Budapest, 1893. május 2.

Podmaniczky.

*

Minden mondat, melyet sinlődő felebarátunk érdekében irtunk, egy remekmű.

Budapest, 1893. május 7.

Gróf Zichy Géza.

A «TÜCSÖKDALOK»-BÓL.

I.

Vad erdőségben járok, bolygok,
De nem vagyok magam;
Mellettem lépdelsz mosolyogva,
Kezed kezemben van.

Olykor lehajlok egy virágért,
Mert tudom: szereted —
És megcsókolom a virágot,
Mert jól esik — neked.

II.

Együtt vagyunk a társaságban
S te beszédes s vidám vagy nagyon
Ám engem izgat fecsegésed
És szinte boszankodva hallgatom.

Lelkemre! csak az Isten őriz,
Hogy — éppen nem törődve semmivel —
Beszédes, csacska, piros ajkad
Egy merész csókkal nem némítom el.

Endrődy Sándor.

*

A SZOBOR.

Fenn ül magános talapzaton
S alatta mélyen a tömeg,
A nyüzsgő-mozgó ember-vadon,
A boldog ismeretlenek.

Szerény s szégyellős volt éltiben
S szerepelni nem tudott,
Most is — úgy érzem — szívesen
Ott hagyná a talapzatot.

Nyugodj meg sorsodban, jó öreg!
Hogy pózolnod kell most odafenn,
Megszoknak lassan az emberek
És nem háborgat senki sem.

Kis József.

*

Segíteni: pompás érzés; elfogadni: küzdelmes keserűség. Nem vagyok egészen tisztában, vajjon nem inkább az a pompás érzés-e a főrugó az adásra, semmint a nyomor enyhítésének köteles érzete. Önzésből adunk. A dúst egy élvezettel teszi dúsabbá az adás; a vezeklőt a bűnbocsánat sarkalja segíteni; sok meg a jobbnak látszás színéért könyörül. Be kellene szüntetni az adakozók neveinek nyilvánosságra hozását, ha csak azért is, hogy a könyörülő ne legyen kénytelen pirulni az alamizsnára szorultnak kínos küzdéssel járó kalapemelése előtt.

Szüry Dénes.

Erdélyben olyan szép az ősz, mint itt a tavasz. Legyen ott a «Május» olyan dús, mint itt a szeptember.

«Jót nem azért cselekszel, hogy gyönyöröd legyen; de a gyönyört azért élvezed, hogy jót tettél.» Most bő alkalom kínálkozik sok, sok gyönyör szerzésére.

Gyarmathy Zsigáné.

SZENT MARGIT: THAN MÓR RAJZA.
Mutató a «Május» albumból.

A főniksz a képzelem, a mese léttelen madara; de életet kap és valósággá válik, mihelyt a felebaráti szeretet teljes buzgalommal siet a leégett városok és faluk segítségére.

Vadnay Károly.

*

Segits — másokon, — És Isten megsegít.

Fekete József.

Sok ember azért becsületes, mert nem szorult arra, hogy gazságot kövessen el. A másik azért becsületes, mert nincs alkalma a bűnre. A harmadik félelemből becsületes, mert fél a következményektől. Van, a ki számításból becsületes, mert néha — nagy ritkán — a becsületesség is lehet jó tőkebefektetés, mely nagy kamatot hajt.

Ezek azoban vagy *véletlenül,* vagy *ideiglenesen,* vagy *öntudatlanul,* vagy *alkalmilag,* vagy csak *félig* becsületesek.

A fél becsület pedig már félig gazság.

Hitvallás kellene, hogy legyen a becsület. Pedig csak az idealisták sportja, a nagy urak lukszusa s a szegény bolondok hóbortja.

Porzsolt Kálmán.

*

A nők annak bocsátják meg legkönnyebben a neveletlenséget, a kiről meg vannak győződve, hogy a kis ujjában birja az udvari etikett minden szabályát.

Durvasággal talán már hódítottak asszonyszívet, szójátékkal még soha.

Asszonyok gyakran nem ismerik meg a farkast a bárányból alatt, de a szamarat az oroszlánbőr alatt rendesen megismerik.

A szerelmes férfi, a ki szerencsés vetélytársa elől vissza tud vonulni, a nélkül, hogy nevetségessé vagy gyülöletessé tenné magát: letette a gentleman tűzpróbáját.

A ki el akar bolondítani egy asszonyt vagy nemzetet, annak magának is bolondulnia kell; a ki uralkodni akar egy asszony szivében vagy egy nemzet fölött, annak meg kell őriznie józan eszét. Ez a forradalmár és az imperátor temperamentuma közti különbség.

Herczeg Ferencz.

A «*Május*» egyike a legszebb emlékalbumoknak, melyek jótékonysági czélra szoktak kiadatni. Kiállitása díszes, s maga a füzet gazdag tartalmu. Kiváló iróink irtak bele dolgozatokat s jeles festőink küldtek bele rajzokat. Maga *Munkácsy* Mihály nagy hazánkfia is elküldte vázlatkönyvének egy kiszakitott lapját. A fényes emlékalbum ára 1 frt, de a «Magyar Géniusz» előfizetői lapunk utján 80 krajczárért kapják meg.

Mindenki, a ki e szép albumot megveszi, nemcsak jótékonyságot gyakorol, de érdekes, kedves könyvet is szerez magának.

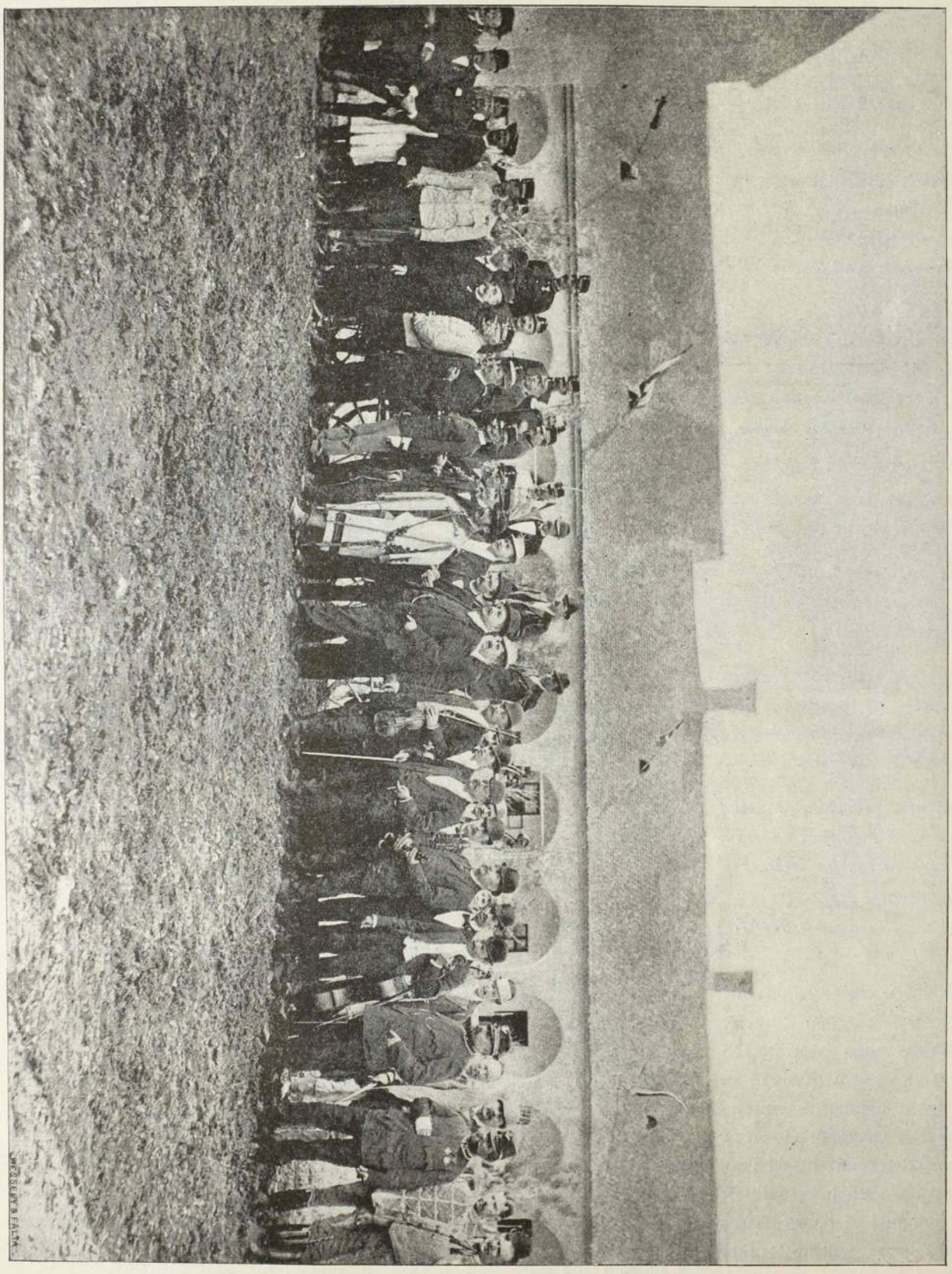

JÓZSEF FŐHERCZEG A HORTOBÁGYON. (A CSIKÓSOK ÉS CZIGÁNYOK KÖZÖTT.)

JOBB LETT VOLNA FELEDNI!

Hallom már a rigót, oh, bár ne hallanám!
Gyermekéveimnek emléke száll reám,
S megcsapkod a szárnya,
S így suttog: gyülnek már a kis játszótársak,
S pihenő helyet is mutatnak a hársak
S az akáczok árnya.

Már mind együtt vannak a kisebb és nagyobb,
Szemeikből a kedv s öröm fénye ragyog,
Hogy ismét játszhatnak,
Miként ha érzenék, hogy egy pár év alatt
A kicsiny társaság tán még együtt marad,
Azután szétválnak.

Születés, rang s vagyon majd szétszórja őket,
A külön hivatás s pálya követőket,
S szétszórtan maradnak;
És azok, kik legjobb barátok valának,
Hullámzásain az idők folyamának —
Nem találkozhatnak.

Így váltunk el mi is fájdbb bucsu nélkül,
A gyermek- s ifju-szív könnyebben kibékül,
Nem aggódva s félve: —
A lefolyásában változó időtől
S még igéretében is kétes jövőtől
Csak jobbat remélve.

Játszótársaimból, hogy öreggé lettem,
Főleg azok közül, a kiket szerettem,
Egy-kettőt ha látok;
S a kikkel annyi szép délutánt átéltünk,
Gondtalan játszottunk s vigan nevetgéltünk,
Senkit se találok.

Hallom már a rigót, oh, bár ne hallanám,
Ifju éveimnek emléke száll reám
S megcsapkod a szárnya;
De ez az egykoron gondtalan napoknak
S az azokban élő kedves alakoknak
Csak köde és árnya.

Lauka Gusztáv.

EGY FEKETE PILLANGÓ.

Irta: VÉRTESI GYULA.

— Vendégszerető lelkeket keres e kies városban a Múzsa! Fájó köny gyül a szemembe, ha arra a részvétlenségre gondolok, melylyel eddig mindenütt találkozánk. Reményeink végpartja e város. Thália szenvedő papjai nyujtják reszkető kezeiket önök felé. Szemeinkben a hála könyeivel, fogunk játszani. És hogy! De hogy, uram! Egy csomó igazi istenkegyelméből való művész, a kiket igazán csak a kaján irigység nem enged feljutni a nemzetibe. De azért egykor ott leszünk s a jövő nekünk fog igazságot szolgáltatni. Csak ez a kishitü jelen, csak ezzel tudnánk elszámolni.

— Talán inkább kishitelü.

A valaha sarkig érő, de most már a kopás miatti annyiszori körülvágástól jó röviddé vált zöldes-kékes-feketésbarna, szóval egész selymes sanzsánszerü szineket játszó bő köpenyegét daczosan rántotta meg a vállán. S ajkán megjelent az a bizonyos sötét mosoly. (Nem tudom ugyan, hogy milyen az a sötét mosoly, de novellairóink gyakran használják s így nekem is szabad.)

— Gúnyolódik ön is? Pedig ez fáj nekem. Ön? ön? A kibe reményeim utolsó horgonyát vetettem. No de hagyjuk. Estére ismerkedési estélyt adunk a «kék kecské»-ben. Szabadjon remélnünk, hogy megtisztel becses jelenlétével.

— Igen, meg fogom önöket tisztelni becses jelenlétemmel. Ezt szabad önöknek remélni.

— Az előadásokat ma kezdjük meg. Rómeót adjuk. Micsoda Juliám van! De micsoda! Csupa báj, csupa egyszerüség, szüzi ártatlanság. Ne tessék mosolyogni, az. Egy jéghegy, egy megközelíthetetlen vára az erénynek! Csak a művészet olvasztó fényének sugaraiban olvad fel. A szinpadon tud szeretni, melegen, hévvel — de az életben? Uram, ön is bele fog bolondulni A primadonnám? Arra csak azt mondom, hogy csalogány a legjavából...

A kopott komédiás director, a ki úgy nézett ki mint valami nagy elhizott szürke veréb, karjait meg-meglóbálva a levegőben, kipirult arczczal szpicselt mindenfelé. De bizony nem valami nagy haszonnal. A bérlet gyüjtés sehogysem ütött be. Úgy hogy a «kék kecské»-ben tervezett ismerkedési estélyből búcsuestély lett.

Én is elmentem oda. Néha-néha vágyik a lelkem egy-egy ilyen bolondos boheme kompánia után, mikor ugy nagyon jól lakom a szépen kifésült ildomos sablonalakokkal. Ezekben a bolondos csavargókban legalább van egy szemere a különösebb embernek. Nem olvadnak egészen bele abba az általános szürkeségbe, amelynek szürke unalmas tónusa olyan pompásan illik a rendezett viszonyok között élő jámbor honpolgárok szürke, szinetlen és izetlen egyéniségéhez.

Mikor beléptem a «kék kecske» két lámpással pazarul kivilágított külön szobájába — a díszes társaság már együtt ült, egy valaha fehér, de ez időszerint bizonytalan szineket játszó abroszszal leteritett asztal mellett.

RINGELSHEIM JÓZSEF TÁBORSZERNAGY.

Az asztalfőn ült a primadonna. A sok mosástól divatos lazaczszinüvé vált bordeaux ruhájával, ványadt papirlevelü margueritte-okkal díszített kalapjával olyan hegyesen ült ott, mintha legalább is valami uralkodó herczegnő lett volna. A vastagon rákent rizsporból, duzzadt piros ajkainak is jutott egy kicsi, nagy ivü fekete szemöldökét is tarkította egy-egy fehér petty.

Mellette állt a hős szerelmes. Nagy piszkos inggallérja ki volt hajtva a vékony vászonzubbony felé — nyakkendőt természetesen nem hordott, és borzas haja fölmeredezett az ég felé. Hanem a primadonnának ez sem volt elég. Minduntalan be-bekapott a dús fürtök közé és azokat még jobban felborzolgatta.

— Most igazán költői! — súgta azután epedve.

A direktor mellett ült a szende. Magas karcsú szőke hajú nőcske volt. Az arczán valami szomorú fáradt vonás húzódott keresztül. Nagy kék szemeihez egyszer életemben láttam hasonlót. Valami falusi piktor festette le Madonnát a kis falusi templom számára — nyomorult rossz arcz volt, és átkozott czinóber vörösre festve, hanem a szeme, az olyan bájos, sötétkék nedves fényben égett — s olyan kifejező, meleg édes tekintet ömlött el rajta, hogy az embernek azt kellett hinni, hogy abba a vedlett piktorba egy pillanatra beleszállott a Michael Angelo vagy a Correggio szelleme. Vagy pedig véletlenségből, öntudatlanul festette ilyenre, a mint hogy Corregió is festhetett talán egy-egy remek szempárhoz olyan czinóberszerü arczot.

— Véletlenségből, pillanatnyi szeszélyből követ el az ember bűnöket vagy lesz erényessé, vagy megmarad annak. Véletlenség a boldogság, a boldogtalanság, az élet, a halál...

Lassu, csöndes hangon beszélt. Szinte suttogott.

— Minek hallanák meg a többiek? Nem nekik való beszéd ez. Derék emberek, de ostoba emberek. Maga nem ostoba, hogy derék-e, nem tudom. Valószinüleg olyan, mint a többi férfi: derék, mig az nem jár önmegtartóztatással vagy más kellemetlenségel. De hát igazuk is van. Bolond, a ki jobb akar lenni a többinél. De én rosszabb akarok lenni — igen, akarok. A véletlenségi theoriát, a miről az elébb beszéltünk, magamon czáfolom meg. Én nem lettem, hanem akartam roszszá lenni.

Halaványarcza egészen kigyúlt e beszéd hevében — nagy, kék szemeivel merően nézett maga elé.

— Hogy minek beszélem én ezt most magának? — Tudom, hogy erről gondolkozik — hát azért, mert most az a hangulat szállt meg, hogy beszélnem kell. És tudja, miért szállt meg? Mert a maga arcza emlékeztet valakire. Mikor bejött ide — összerezzentem, azt hittem, hogy ő jön be. Milyen Ő? Édes istenem, hát az az Ő, a kit szerettem igazán, becsületesen. Vagy azt hiszi, hogy mi nem szerettük soha, azért, hogy most mindig szeretünk?

Poharát ajkaihoz emelte, azután kiöntötte a benne levő bort.

— Ez rossz. Hozasson valami jobbat!

A trupp összenézett. Az arczokon boldog mosolygás kezdett derengeni. Jön a jobb bor! Az igazgató bizonyára szeretett volna kezet csókolni a szendének ezért a jó gondolatért. De az feltünő lett volna. Igy csak a szemével intette, hogy jól van kicsikém, csak tovább.

— Látja, hogy megörültek, hogy magát beugrattam. Ne haragudjék a szóért, nem tudok rá mást. De hát miért ne szereznék nekik egy kis örömet. Magát nem teszi koldussá az az egy-két forint, nekik pedig nagy gyönyörüség jobb bort inni. Köszönöm, én nem iszom. Mámoros vagyok én a nélkül is mindig.

— Ugy-e, bár, magát valami nagy csapás érte?

Biztosra vettem, hogy valami szomoru tragédiát fog elmondani a multjából.

— Nagy csapás?

Lassan, csöndesen kérdezte s tágra nyitott szemeivel nagyot nézett. Aztán mosolyogni kezdett.

— Dehogy ért. Nagyon rövid az én históriám. Valakit megcsaltam, a kit nem kellett volna, és azóta magamat csalom. Nem tudom meddig megy ez a dolog? Lehet, hogy még jó sokáig, lehet, hogy holnapig. De valószínű, hogy még sokáig. Oh, mert én nagyon erős vagyok ám!

— De hát mihez kell az a nagy erő?

— Mihez? Hát hogy élni tudjak. Vagy azt hiszi maga, hogy az nagyon könnyü dolog? Mennyivel könnyebb meghalni! No, hanem ez bolond théma! Ennek a hatását csak pezsgővel lehet ellensulyozni. Rosszkor került mellém szegény ember, nagyon becsapom. Itt van a pezsgő? Töltsön nekem is. Ah, ez ízlett! Igen, hol is hagytam el? Aha, hogy nehéz élni. Bizony az nehéz. Nap nap után azzal ébredni, azzal lefeküdni, hogy nyomorultak vagyunk, az nagyon nehéz . . .

A direktor nem egészen egyenes tartással dikcziózott.

— Üritem e poharat a társadalom diszének: Egerváry Matild ő nagyságának az egészségére! Az ő egészségére, a kit a Múzsa homlokon csókolt, a ki Apolló, azaz Terpsichóre szekerét . . .

A hős-szerelmes büszkén odasúgja az akadozó direktornak:

— Thespis —

— Igen, Thespis szekerét — Thespis szekerét mindig kiráncja a sárból, a ki . . .

— A ki maguknak a pezsgőt hozatta. Éljen! — vegezte be az agyon dikcziózott mosolyogva a tósztot, azután felhajtotta az egész pohár pezsgőt.

Egy darabig szótlanul ült. Odahajoltam hozzá s úgy szerettem volna megkérdezni tőle, hogy okos, müvelt nő létére, a milyennek látszik, ha már szinésznő akar lenni, miért nem megy valami különb társasághoz. Hiszen ezek között egyáltalán nincs neki semmi keresni valója.

Mintha csak kitalálta volna, hogy miről gondolkozom, kérdezte:

— Mit gondol, élvezet nekem, ezek között lenni?

— Éppen azon csudálkozom, hogy mégis velük marad.

— Hát tudja, a kik bűnöket követnek el, azokat meg szokták büntetni, ha elcsipik őket, de a kik a legnagyobb bűnt szokták elkövetni, azokat nem szokták megbüntetni, mert nem lehet őket törvény elé állítani. Engem sem lehetett, magam büntetem hát meg magamat. A középkorban a vezeklők szöges ostorral verték a testöket, én lelkemet kinozom agyon. Azóta, mióta az a gyalázatos mámor elmult, minden idegem, szívem, agyam minden sejtje a javulás felé kergetett, de én elhatároztam, hogy nem megyek arra felé. Könnyü dolog volna vétkezni, aztán szépen megjavulva élni tovább. Ez nem lekvittelés. Én pedig le akarom a bűnömet kvittelni.

— Mi lehet az az óriási bűn, a mit elkövetett?

— A legnagyobb, a mit el lehet követni. Megcsaltam, elhagytam azt, a ki becsületesen, igazán szeretett. Megőrültem, elszöktem egy gazemberrel az uramtól. Azóta csatangolok, rossz vagyok, mert rossz akarok lenni. Élek, mert vezekelni akarok. Minden este szégyenem, gyalázatom teljes tudatával fekszem le, minden reggel azzal ébredek. Az a megfizetett csók úgy égeti arczomat, mintha tüzes bélyeget sütnének reá, de azért oda tartom az arczom, hagy égessék a csókok. Gyalázat, utálat, a mi körülvesz, s nekem olyan jól esik belemerülnöm és érezni azt, hogy gyalázatos, megvetett személy vagyok. Azért mondtam elébb, hogy élni nehezebb mint meghalni. De én éppen azért akarok élni . . .

Szilaj mozdulattal kapta föl a pezsgős poharát:

— Éljen a bor! Éljen a szerelem!

A direktor dülöngélve felállott s odajött hozzám. Alig birta kidadogni e szavakat:

— U—uram! Ne itélje meg e dicső társaságot e nőről. Ő, a szerencsétlen kezd már elzülleni. Egy javithatlan perszóna.

A javithatlan persóna pedig éppen e pillanatban vágta a falhoz a poharát, hogy az szilánkokra tört, s vette ki zsebkendőjét a zsebéből, hogy letörülje vele lázas fényben égő nagy kék szemeiből lehulló könyeit.

HUSZÁR-TÖRTÉNET.

Irta: ADORJÁN ÁRMIN.

A nyalka huszár-önkéntes megelégedetten pödörte meg vékony bajuszkáját. Előre nyujtott nyakkal nézett az előtte elhaladó leányka után és hamisan húnyoritott a szemével. Miután nem volt mellette senki, akinek legfelsőbb megelégedését kifejezhette volna, csak félhalkan mormolta:

— Pompás gyerek!

A «pompás gyerek» pedig egy 16 éves kisasszony ózikelépéseivel sietett tova, de rózsás fülecskéi egy betüt sem szalasztottak el a fess huszár-önkéntes megjegyzéséből. Édes öröm fogta el kis szivét. Büszkének érezte magát, hogy tetszést aratott. És habár a «gyerek» szó bántotta is kissé önérzetét, azaz nagyleányos voltát: mégsem állhatta meg, hogy tiz lépésről vissza ne forduljon.

Visszanézett, de hirtelen előre kapta ismét szőke fejecskéjét. Megbánta talán, hogy elárulta magát? No, ezért is. De miért húzta föl úgy a fitos orrocskáját? Bosszankodott. Igen, a «pompás gyerek» bosszankodott. Vékony redőcske jelent meg tisztafehér homlokán és kezében görcsösen szoritotta a napernyő elefántcsont-nyelét.

Nem megy utána. Ez bántotta. Visszanézett még egyszer, hogy jól lásson. A huszár-önkéntes ott állott most is a sarkon; a szeme majd belevész a nézésbe, de nem mozdul.

Kőből van ez az ember, vagy odanőtt? Miért áll ott?

De ni, már nem áll. Sőt ugyancsak friss léptekkel indul — az ellenkező irányba. Ez már sok! A gyöngy-tárcza kihull a kis kézből. És nincs, aki fölvegye. Neki magának kell lehajolnia érte. Oh, be jámborok ezek a huszár-önkéntesek.

De lám, a jó katona nem téveszté el az irányt. *Szembe* jön. A lányka arcza ismét tüzben ég. Lázas öröm tölti el. Hát mégis! Egy pillanat alatt átfut szivén valami zsongitó melegség, melyről maga sem tudja, hogy mi, de amely — érzé — kimondhatatlanul boldoggá teszi. Hiuság csupán vagy föllobbant szerelem? . . . Hol a bölcs, aki megfejtse a női sziv örök rejtélyét. A leány-kedély fogékony talajában egy pár ragyogó szem, csinosan kipödört bajusz, egy délczeg katona-alak képesek hirtelen benyomást előidézni.

Szembejöttek. Mosolyogtak egymásra. A huszár-önkéntes ajkán az első győzelem öröm-sejtelme nevetett. A lányka szintén örvendett diadalának. És visszanéztek még egyszer, kétszer, háromszor, tizszer... Aztán a leányka befordult egy utczába, az önkéntes pedig fütyörészve ment a kaszárnyába.

*

Hogy a «pompás gyerek» másnap ismét künn sétált az utczán: mondani sem kell. Kaczér fürtöcskék övezték homlokát. Dallamos járásában, üde mosolyában, szemeinek röpke villámaiban volt valami, ami elárulta, hogy a kisasszony ma több gondot fordított külsejére is. Hóditani akart. A tegnapi sikert, úgy látszik, keveselte.

Már tiz percze, hogy eljött hazulról, bevásárlás ürügye alatt és még sehol senki. Milyen ügyetlen az a huszár. Tegnap is csak úgy tiz lépésnyire csörtetett, most nem is mutatkozik. De mégis, ott jön. Mosolyog, és milyen furcsán.

A kis lányt zavarba hozza ez a mosoly. Mit akarhat a huszárönkéntes? És nem hagy fel avval a mosolylyal. — Hopp! A kisasszony megint elejtette a tárczáját. De most már *van*, aki fölvegye. Az önkéntes hatalmas sarkantyu-zörejjel adja át és felhasználja az alkalmat: bemutatkozik. A lányka is megmondja a nevét. — Ezer piros sipka! Hisz ez a kapitány leánya. Azért olyan katonás.

No, huszár, szedd össze magad!

Eleinte nem szólnak egy szót sem. A huszár úr kevés beszédü; a leányka pedig azt várja, hogy az ifju kezdje. Ez azonban csak néz, néz; szomszédnője hamvas, friss arczát, csillogó szemeit nézi és alig tud betelni a csodálásával. Csak mikor a lány megszólal, rezzen föl elmerüléséből:

— Szeret katona lenni?

— Igen, — kap a szón az önkéntes, a ki örül, hogy már mondhat valamit.

— Ugy-e szép a katona-élet?

— Nagyon szép, — felel az ifjú s csak ugy titkon gondolja:

— Csak az édes apád ne volna olyan kemény gyerek!

A leány pedig, mintha a lelkébe látna, igy szól:

— Ugy-e apa szigoru?

— Dehogy, — siet közbevágni a huszár és szinte belesápad, mint a kit tetten érnek. Nem, igen derék ember.

— Jó, jó, cseveg a kicsike, — tudom én. Mamával mindig mondjuk: minek bánik olyan szigoruan a katonákkal?

De ő azt feleli — az a katona-élethez tartozik.

— De a ki kikerül a keze alól, — folytatja mikor látja, hogy az önkéntes ismét hallgat, — abból embert is farag. Vigyázzon jól. Az ügyes embert szereti és különösen a rendet, pontosságot nagyon megkívánja.

— Igen, igen, derék ember, — tördeli az önkéntes s azon gondolkozik, vajjon nem volna okosabb másról beszélni.

Épen elő is akarja hozni a bálokat, a szédítő keringőket és végnélkül való csárdásokat, de fülébe csendül az édes hang:

— Itthon vagyunk.

A kapuból épen akkor lépett ki a kapitány, a ki mosolyogva üdvözölte leányát. Aztán meglehetősen szárazan fogadta az önkéntes bucsuját és leányával visszament a házba.

Az önkéntes nem tudta hamarjában: örüljön-e ennek az ismeretségnek, vagy nem? A kapitány szigoru ember, a kivel jó volna békésen élni. Lehet, hogy az isten hozta elébe ezt a kis lányt, a ki igazán szép és elragadóan kedves. Azt hiszi, hogy az ismeretség csak hasznára fog válni.

*

Egy hét mult el. Az önkéntesnek ugy tünt föl, mintha a kapitány más volna iránta, mint azelőtt. Foglalkozott vele, intette, figyelmeztette a pontosságra. A fiatal pedig, mikor csak lehetett, udvarolt a kapitány kisasszonynak, sőt vizitet is tett náluk.

Meg volt elégedve magával és hóditásával. A mama barátságos, a leány elragadó volt, bár a kapitány még hidegen tartotta magát. De remélte a legjobbat és bizalommal tekintett a tiszti vizsga elé.

A kertésznek állandó vevője lőn. A legszebb virágokat mindennap a kapitány leánya kapta.

A virágok és csokrok után nagyobb dologra határozta el magát.

És egy csöndes őszi éjszaka ábrándkeltő homályában, harmónikus nyugalmában, fölhangzott a drága hölgy ablaka alatt az édes dalok árja. Égő, frissen fakadó szerelem szállott be a zene szárnyain az álmából fölébredt leánykába, szivecskéjét kéjes gyönyör iepte meg.

És a leány boldognak érezte magát, mikor a zene elhangzása után sarkantyuzörgést is hallott az utczáról. Kis kezét szivére szoritotta, hogy ne dobogjon olyan hangosan, nehogy a szomszéd szobában már is haragosan köhintő papa meghallja.

Az önkéntes hasonló izgalomban várta a reggelt. Vajjon mit szól a kicsike? Megkapja-e tőle a már sokszor sugva kért csókot, melynek tüze, olthatatlan vágy alakjában, ott égett szomjas, epedő ajakán? Felel-e a szerelmi dal kérdő szavára? Megnyilik-e szivecskéje és kipattan-e a sejtett, várt, a remélt, édes titok?

Nem is megy hazulról délelőtt. Sejtése van, hogy reménye valósul. Vár. Minden ajtó nyilásnál vár valamit. Titkos üzenetet, jeladást, egy virágot, egy sort.

És ime, nyilik az ajtó. Ah, a kapitányéktól jönnek. Izgatottan veszi át az irást. Hadd szoritsa szivéhez, hadd csókolja ajkával.

Kibontja és olvassa:

Az éjjeli kimaradásért hét napi kaszárnyaáristomot kapott.

AZ ATYA.

(Norvégből.)

Irta: BJÖRNSON BJÖRNSTERNE.

A férfiú, a kiről itt szó van, az egyházközség legtekintélyesebb tagja volt; Thord Oeveraasnak hivták. Egy napon ott állt a lelkész dolgozó szobájában, szépen kicsipve, ünnepélyes komolysággal.

— Fiam született — mondá — s meg akarom kereszteltetni.

— És kik a keresztszülők? — kérdezte a lelkész.

Oeveraas megnevezte őket; az egyházközség legelőkelőbb férfia és asszonya voltak.

— Van még valami mondani valód? — kérdé a lelkész, mialatt fürkészően rátekintett.

A paraszt egy pillanatig szótlanul állt ott, majd igy szólt:

— Szeretném, ha akkor csakis az én fiamat keresztelnék.

— Egy hétköznap legyen az?

— A legközelebbi szombaton.

— Egyéb mondani való nincs? — kérdezte a lelkész.

— Nincs, — válaszolta a paraszt s kalapját a kezébe szorongatva, menni készült.

Ekkor a lelkész igy szólt:

— Hadd kivánjak neked még valamit, mielőtt távozol.

Azzal odament Thordhoz, megfogta a kezét, a szemei közé nézett s mondá:

— Adja isten, hogy a gyermek áldást hozzon rád.

*

Tizenhat év multával Thord ismét ott volt a lelkész szobájában.

— Jól tartod magadat, mondá a lelkész, a ki semminemü változást sem vett rajta észre.

— Hiszen nincs semmi gondom, válaszolá Thord.

Erre aztán hallgatott a lelkész, majd megkérdezé:

— Mi járatban vagy nálam?

— A fiam dolgában jöttem, a kit holnap kellene konfirmálni.

— Derék ficzkó.

— Nem akartam addig az Ön dijait kifizetni, míg nem tudom, hogy milyen helye lesz a templomban.

— Az elsőt szántam neki.

— No most már hát ezt is tudom — ime az ön tíz tallérja.

— Van még valami kivánságod? kérdi a lelkész Thordra tekintve.

Semmi egyéb.

Thord eltávozott.

*

Ismét eltelt nyolcz esztendő, midőn egy napon a lelkész dolgozószobája előtt hosszas zaj hallatszott. Több ember jött, élükön, Thorddal. A lelkész rápillantott és rögtön megismerte.

— Ugyancsak nagy társasággal jösz ma este.

— A fiam ügyében; Karen Storeident veszi nőül, leányát ennek a Gudmundnak ni, a ki itt áll.

— Hiszen ez a község leggazdagabb leánya.

— Azt mondják, válaszolta a paraszt, egyik kezével fölfelé simogatva a haját.

A lelkész egy darabig gondolatokba mélyedt; anélkül, hogy egy árva szót szólt volna, beleirta a könyveibe a neveket és a férfiak is odakanyarították aláirásaikat. Thord három tallért tett az asztalra.

— Engem csak egy illet, — mondá a lelkész.

— Tudom, hogy Önnek mi dukál, hanem hát egyetlen fiam — szeretném ha a dolgát jól végezné.

E kijelentés után a lelkész elfogadta a pénzt.

— No lám, Thord, most már harmadizben vagy nálam a fiad ügyében.

— De most már végeztem is vele, válaszolt Thord, össze sodorgatva pénzes zacskóját. Aztán köszönt és távozott — a többiek követték.

*

Két héttel később apa és fia szép csendes időjárás mellett a vizen áteveztek Storlidenbe, hogy ott megbeszéljék a lakodalmi ünnepségeket.

— Az evezőpad inog alattam, mondá a legény és fölállt, hogy megszorítsa. Ugyanabban a pillanatban megcsuszamlik a deszka, melyen állott; kapkodni kezd jobbra-balra a karjaival, elkiáltja magát és belezuhan a vizbe.

— Kapaszkodjál erősen az evezőbe, — kiált az atya és odatartotta neki. De a mint a legény néhányszor utána kapott, a karjai megmeredtek.

— Megállj, megállj, — kiáltá az atya és odaevezett feléje. De a fiu hirtelen hátrabukik, merev pillantást vet atyjára és — elmerül.

Thord nem akart hinni magának. Megállitotta a csolnakot s tekintete arra a helyre volt szegezve, hol a fiu elmerült. Okvetlenül föl fog az bukkanni. Néhány buborék szállott föl — és a tó tükre megint sima volt. Az emberek három nap és három éjszaka látták az apát a hely körül evezni, anélkül, hogy evett vagy aludt volna; a fiát kereste. Csak harmadnap reggel talált rá és maga hurczolta haza a hegyeken keresztül.

*

E nap óta vagy egy esztendő telhetett el. A lelkész egy késő őszi estén mozgást hall a folyosó ajtaján, mintha valaki a kilincset tapogatná. A lelkész kinyitja az ajtót s egy magas termetű, előregörbült sovány férfiu lépett be, a kinek ősz volt a haja. A lelkész sokáig nézegette, mielőtt ráismert volna! Thord volt.

— Ilyen későn jösz? — mondá a lelkész és megállott előtte.

— Fájdalom, későn jövök, — válaszolt Thord és helyet foglalt.

A lelkész szintén leült és várakozással tekintett rá. Sokáig mély hallgatás uralkodott. Végre megszólalt Thord:

— Van nálam valami, a mit a szegényeknek szeretnék adni; kegyes alapitványt szeretnék tenni a fiam nevére.

Föltápászkodott, pénzt tett az asztalra, aztán megint leült.

A lelkész megszámlálta.

— Ez biz sok pénz, mondá.

— A telkem árának a fele, eladtam ma.

A lelkész sokáig ült hallgatagon? végre szelid hangon kérdezé:

— Mit szándékozol tenni?

— Valami jobbat.

Megint csendben ültek egy darabig. Thord földre szegzé tekintetét a lelkész pedig kérdőleg nézett ő reá! Egyszerre csak megszólal halk hangon a pap:

— Azt hiszem, hogy fiad most már áldást hozott reád.

— Igen, magam is azt hiszem, válaszolt Thord és a mint föltekintett, két könycsepp gördült végig az ábrázatán.

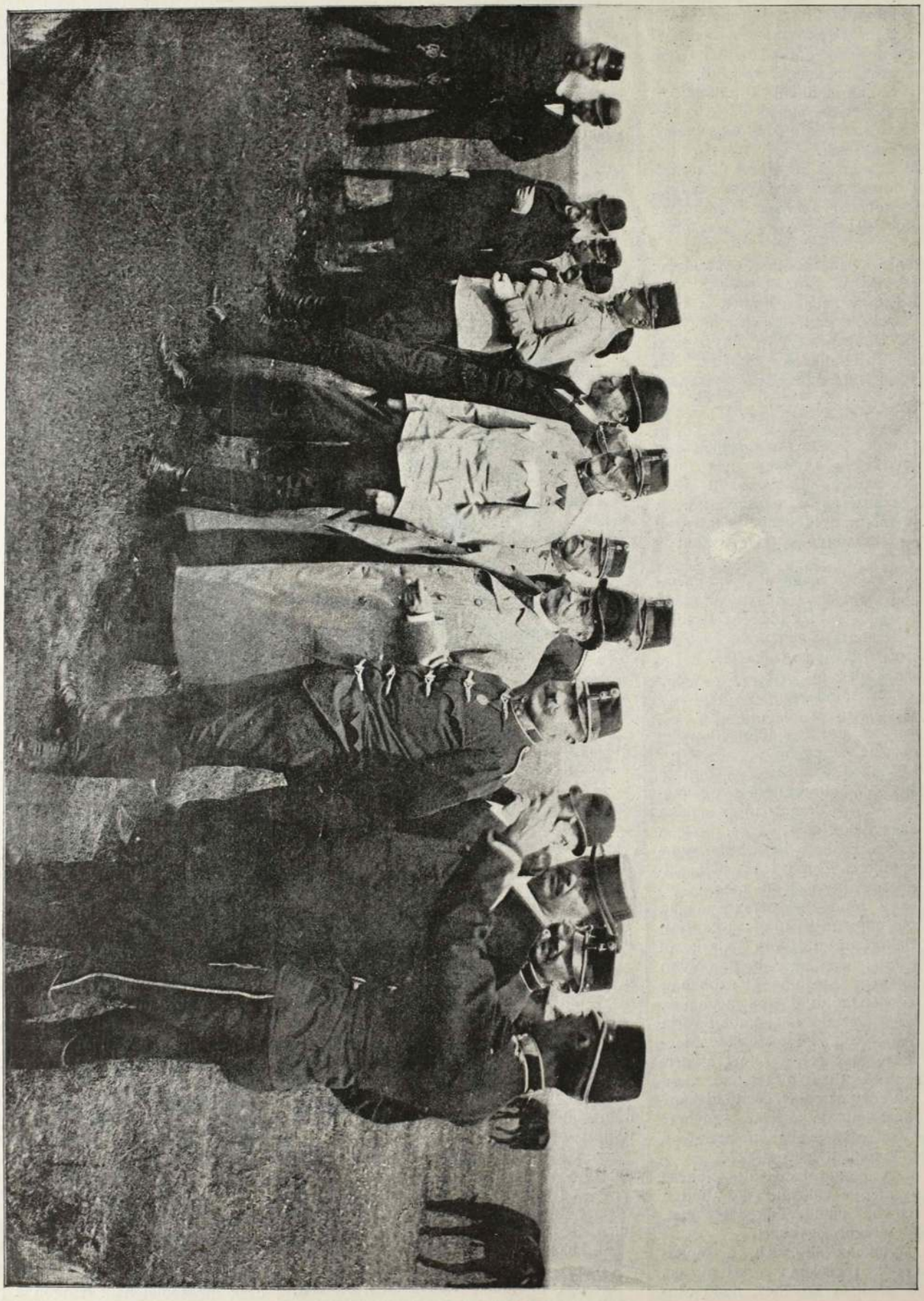

JÓZSEF FŐHERCZEG A HORTOBÁGYON.

Jobbjan gróf DEGENFELD JÓZSEF hajdúmegyei főispán, baljan SIMONFFY IMRE Debreczen város polgármestere.

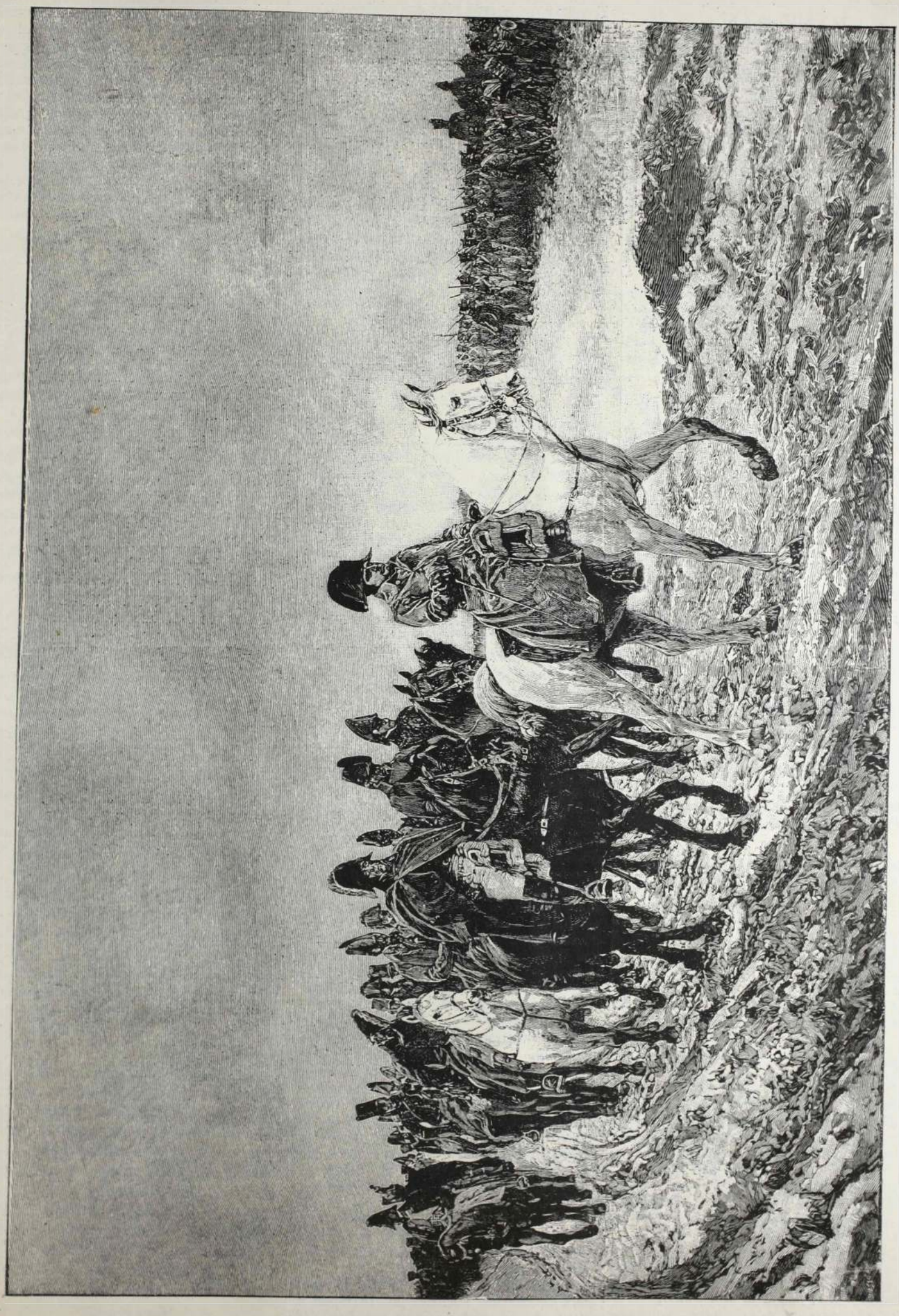

A NAGY NAPOLEON AZ Ő TÁBORKARA ÉLÉN.

BÁNK BÁN.

— A kecskeméti Katona-ünnep alkalmából, jun. 11-én. —

Feltámadás! Napod fénytengeréből
Szálljon közénk ma egy aranysugár,
Szegélyezze be a teret, a merre
Ünneplő lelkünk örvendezve jár.
Aranyszegélyes, virágdíszes úton
Körmeneteznek gondolataink,
Parázsló mélyök tömjénfüstöt áraszt,
Multba kiáltnak és szavukra választ
Egy temetőkert némasága int.

Feltámadásról suttogó tavasz dob
A régi hantra friss virágfüzért;
Megállóhely a halhatatlanságnak
Útján e domb, hová pihenni tért.
Hajh, sokat szenvedt, a mig ezt elérte,
Sirassátok meg a szegény fiut:
A kecskeméti kis háztól odáig,
A jázminbokros temető faláig
Nagyon gyötrelmes volt a gyalogút,

Dicsőségszomjas lélekkel haladt rajt'
A ködképes alföldnek gyermeke;
A tündérszárnyu délibáb előtte
Élő babérból erdőt lengete.
Izzó lélekkel, lüktető homlokkal
Futott a hüvös, édes árny után,
Elérte végre, megpihenni ott állt,
De a babér cziprusra változott át,
S örök árnyékkal ült meg sírfokán. —

Az árva sirra már-már ráborult a
Denevérszárnyu szürke feledés,
Mikor távolban, felhők hasadásán
A földre szállt egy égi jelenés.
Fényes fegyverzet fedte hős alakját,
Arczán fenséges gyász borong vala,
Tüzlelke gyujtva harsogott ki ajkán,
S körötte, mint a tengerszülte orkán,
Viharzott fel a tetsző taps zaja.

***Bánk bán!** hazánk borús egének addig*
Felhők között bujkáló csillaga,
Te gyúltál fényre, mikor megteremtőd
Lelkére rászállt a nagy éjszaka.
Mikép a függő örök fény világol,
Szentélyek szent ereklyéi felett:
Te, álló csillag, ragyogsz ő felette,
S a sirt, a melyben nyugszik eltemetve,
Ereklyetartóvá felszenteled.

***Bánk bán!** hőslélkü, nagyszivü levente,*
Az ős-magyar örök eszményе te,
Jelenésedre visszatér a holtnak
Dicsőség szárnyain szebb élete.
A meztelen kard győz, a merre hordod,
S arczunk pirján lobog fel haragod, —
Örök érzelmek örök éltü hőse,
Mig te meg nem halsz, nem a teremtő se,
Ki téged, halhatatlant, alkotott.

Istenségeknek mely szerelme volt az,
Melynek tüzében te fogantatál?!
Anyád, a kor, fiának el sem ismert,
Törpéi közt oly óriás valál!
Teremtőd is — várt rád szivszakadásig,
S a deszkákon már meg nem érhetett!
Te voltál Bánk bán, ki tán sírba vitted,
De te voltál, ki a halottnak hittet
Feltámasztád s örökre élteted.

Feltámadás! napod fénytengeréből
Szállott közénk ma egy aranysugár.
Beszegélyezte az utat, a merre
Ünneplő lelkünk örvendezve jár.
Az aranyszegélyes, virágdíszes úton
Körmeneteznek gondolataink,
Parázsló mélyök tömjénfüstöt áraszt,
A multhoz szólnak és szavunkra választ
Im a jelen napfényes arcza int.

Szávay Gyula.

ELHUNYT TÁBORSZERNAGY.

(Arczképpel.)

Ringelsheim József táborszernagy meghalt. Ringelsheim egyike volt a tábornoki kar legkiválóbb tagjainak, kiben a személyes vitézség alapos képzettséggel és hajthatatlan szigorusággal párosult. A hadsereg körében sorában ugy tekintettek rá, mint egy jövendő háboru győztes hadvezérére, de néhány év előtt szellemi ereje hanyatlani kezdett és az 1889-ik esztendő első hónapjában szelleme teljesen elhomályosult. Azóta egy magán-elmegyógyintézetben ápolták, a hol meg is halt.

Mint egyszerű polgári szülők gyermeke 1820 márczius 14-én született s már 17 éves korában hadapródnak nevezték ki. Hosszabb ideig működött a magyar terepfölvételeknél, majd Radetzky seregében Olaszországban harczolt, a honnan Magyarországba került és a forradalomban a magyarok ellen harczolt. 1859-ben ezredével Olaszországba ment és Gyulay nem egyszer megkeserítette tábori életét. Ringelsheimot is bántotta ugyanis Gyulaynak az a szokása, hogy segédtitsztjeit füttyentéssel szólította magához. Negyvenötéves korában megkapta a tábornoki kalapot, de már előbb bárói rangra emelték. A königgrätzi szerencsétlen nap reggelén Benedek meghagyta neki, hogy a dandárparancsnokságot adja át Serényi ezredesnek és menjen adlátusnak Ernő főherczeg mellé a harmadik hadtesthez, mely Chlum és Lipa környékén ütött tábort. Ringelsheim azonnal felismerte e pozicziót fontosságát és elsánczoltatta a helységhez vezető utat. Mikor aztán a sűrű köd miatt Chlum elveszett, Ringelsheim a Ferencz Károly ezredet e pozicziót visszafoglalásra vezényelte. De megkésett vele és belátva a beállott katasztrófa borzasztóságát, a fővezérhez lovagolt, jelentést tett a történtekről és segédcsapatokat kért; de mikorra a habozó Benedek rászánta magát, már késő volt. De így is kitett magáért, mert a meglazult sereget a mennyire csak lehetett rendben és szorosan összetartva vezette vissza az Elbén. A nikolsburgi béke után nagy kitüntetéssel a bécsi első dandárparancsnokává nevezték ki, a mely csapatnak akkor az volt a tréfás elnevezése: «*Die militärische Versuchs Station*», mert rajta végezték a kisérleteket az uj egyenruhákkal.

Az 1869-ik év őszén *Erdély* katonai parancsnokának nevezték ki, 1876-ban a 30-ik gyalogezred parancsnoka lett. Két évvel később megkapta a békében elérhető legnagyobb katonai méltóságot: táborszernagygyá léptették elő s a morva hadtest élére állitották, de megrongált egészsége miatt nemsokára azután nyugalomba vonult. Ő felsége ekkor a Lipót-rend nagykeresztjével tüntette ki. 1889 januárban az őrültség tünetei mutatkoztak rajta és egy gráczi gyógyintézetbe vitték, a hol örökre megszabadult szenvedéseitől. Az utolsó néhány év alatt tábornoki karunk több tagja az őrültek házában végezte életét, köztük herczeg Montenuovo lovassági tábornok Dumoulin, Sametz és Valencsics altábornagyok.

IGLÓ-FÜRED.

— A legszebb fürdőtelep Szepesmegyében. —

Sokan kérdést intéztek hozzánk, hogy hol töltsék el a nyárnak azt a részét, melyet munkakörüktől távol, fenyvesek között óhajtanak élvezni.

Ime, mi most is, mint már több izben, minden habozás nélkül feleljük, hogy menjenek *Igló-Füredre*, a hol a legszebb fenyőerdő közepén, nagy kényelemmel, sok költséggel berendezett fürdő-telepet találnak.

Igló-Füredet egy nagy összeg fölött rendelkező részvény-társaság alapitotta alig félóra járásnyira Igló városától. Már a mult évben minden szobáját elfoglalták a vendégek, mennyivel inkább fognak az idén odasereglени, mikor azóta a telep fáradhatatlan igazgatója *Münnich* Kálmán pótolta a mult évben észlelt hiányokat és óriási mérvben előbbre segítette a telepet.

Hogy csak többet is ne említsünk, postát és távirdát létesitett.

Igló-Füred kiválik minden szepesmegyei fürdők fölött, mert az ott tartózkodás egy-egy család részére alig kerül valamibe, s olyan magyaros, jóizü, erőteljes koszttal táplálja vendégeit, a milyennel sehol másutt nem dicsekedhetnek. A vendégszobák szárazak, tágasak s ablakaiból a legkedvesebb kép tárul a szemeink elé.

A vendégek szórakozásáról rendkivül előzékenyen gondoskodnak s egymást váltják fel a gyakori tüzijáték, tánczmulatság, tombola és hangverseny. Kirándulásokhoz pedig sehol oly szép, jókarban tartott sétautak nincsenek, mint Igló-Füreden.

A kik nyugalmat, csendet, kényelmet szeretnek s e mellett keveset akarnak költeni nyaralásukra, azok menjenek Igló-Füredre, mert ott elérik czéljukat. Azt is mondhatjuk, hogy pompás hidegviz-gyógyintézete van, mely szintén a legnagyobb komforttal van berendezve.

A fürdő igazgatósága szivesen ad felvilágositást a kérdezősködésekre s elküldi a teljes, kimerítő leirást nyujtó prospektust. Czim: «Fürdő-gondnokság Igló-Füreden (Igló mellett), Szepesmegye.»

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (13)

Tibor szinte megijedt.

— Pénz, hát pénz, gróf ur, nemde? Pénz, csakis pénz, gróf ur, s ön azt hiszi, hogy engem rávisz e nyomorult lépésre? Ugy-e, talán azért haragszik reám, mert nem hintették zsákjaiba az aranyokat! Én maradhattam volna otthon is. Ön csalódik, gróf ur. Ön rosszul számított. Ha egy asszony úgy csalódik, mint én, az nem megy többé lépre! Pénz, ugy-e, pénz? Először keresett fel hazaérkezése után közvetlenül — pénzért: s arra jó leszek önnek, hogy én legyek a pénzszivattyu? Oh, ilyen alacsonyra nem sülyedek. Ha önnek nem kell az asszony, ne is kivánja pénzét. Kérem, ne is beszéljünk róla, a mi utaink itt ketté váltak; most már tisztán, igazi világításban látom önt. Elszámoltunk egymással! Semmi közünk egymáshoz!

— Nem addig ám! Nem úgy van ez! Ön nőm s én parancsolója vagyok. S én azt parancsolom, hogy azt a pénzt, a mely miatt nőül vettem, teremtse meg. Ez tisztesség dolga, ez erkölcsi kötelessége.

— Micsoda hang ez, gróf ur?

— A milyet megérdemel. Ne feledje el, hogy még férje vagyok s hogy rendelkezem önnel. A pénz nálam életkérdés. Meg kell kapnom. Beszélje rá atyját és teremtse meg.

— Igy nem beszél tisztességes ember egy nővel, legkevésbé nejével.

— Ej, ne akarjon nekem erkölcsi prédikációt tartani!

— Már pedig gróf ur én általam azt a pénzt nem fogja megkapni soha, érti uram, soha!

— Úgy?

— Soha! Kiégetné a szégyen arczomat!

— Most hát tudom, hogy ön is egy húron pendült atyjával. Befontak, megcsaltak!

— Tibor, beteg nő vagyok; minden izgalom halálos lehet reám nézve. Legyen kiméletes; ne kivánjon ilyet, mert ezt sohasem teszem meg.

— Leontin, nagyon komoly ez a dolog, sok függ tőle. Ne legyünk epések; ön nőm, ön megteheti azt, hogy atyjához folyamodik — hogy engem megmentsen. Érti Leontin, hogy férjét megmentse.

— Nem akarom felizgatni magamat, hanem az ön eljárása mindenre inkább alkalmas, mint arra, hogy egy férfit megkedveltessen neje által. Hát az én szeretetem mellékdolog? Én számba sem jövök? Ön engem tüntetőleg mellőzött, vérig sértett, közönyös volt, s most, a mikor szüksége van reám, félredobja büszkeségét s zárkózottságát s hozzám fordul. Nem önkénytelen azt mondja-e: a pénzed kell csak? S azok után, a mi köztünk történt, képzelje el, mily fájós tudat lehet ez reám nézve, a ki boldogságot reméltem, a ki szerettem.

— Leontin, ön nőm lett, hogy grófné lehessen, s e czimet megvásárolta. A czimet megkapta, fizesse ki a díját.

— Ah, gróf ur, micsoda hang ez ismét? Tehát még ön tesz szemrehányást? Én vásároltam meg az ön koronáját? S ön a bért akarja? Milyen vakmerő, orczátlan modor ez? Ne is akarjon szczénát előidézni, nem fog sikerülni az ön terve! Én az ön spekulácziójának soha sem leszek eszköze!

— Ne feledkezzék meg magáról, Leontin!

— Nyugodt, hidegvérü vagyok.

— Ön sérteget, ön megfeledkezik róla, hogy nőm.

— Éppen nem.

— Én meg követelem . . .

— Hiábavaló erőlködés, kár minden szóért! Sőt ha tőlem függne, még akkor is ellenezném!

— Ez önre vall! Ez az ön alacsony észjárása; ez az a kalmár-szellem, a mely botor hiuságában nagyratör s nem választja meg a módot, mint ér fel a magasba. Ugy-e, hogy egy kerek milliót igértek? Behálóztak, megcsaltak, van is az ilyen népségnek szava s becsülete, s én balga, hogy nem láttam a cselt s a tőrt, melyet ellenem kivetettek.

— Hagyjon kérem magamra.

— Nem! Tudja meg, hogy az én szememben ön a legalacsonyabb teremtés! Tudja meg, hogy szégyenleni fogom, hogy ön az én feleségem!

— Távozzék kérem, ne zaklasson, figyelembe sem veszem azokat, a mit ön mond.

— Pedig jó volna megszivelni! Lehet hogy utolsó szavunk! S örökké fogja lelkemet nyomni, hogy őseimnek tiszta nevét odaadtam egy ily teremtésnek, mint ön.

— Távozzék, vagy inasaimmal dobatom ki!

— Ej, hát ennyire vagyunk? Milyen gyávaság! Engem akar kidobatni az én kastélyomból, a hol ön csak tűrt személy?

— Én tűrt személy? . . . Nyomorult!

A beteg asszony felugrott székéről s az ajtó felé futva, mint egy őrült sikoltozott:

— Vigyetek el innen! Vigyetek el tüstént! Vigyetek el anyámhoz!

A zajra besietett a komorna.

— Fogassatok be a nagy zárt hintóba, tüstént! Indulok Pestre.

S az ajtó küszöbén összerogyott. Nem ájult el, csak a lábai nem birták. Gyönge volt s a komorna segélyével a másik szoba egy kerevetére vonszolta magát, a hol ledőlt.

Tibort mindez nem indította meg. Tomboló düh és fékezhetlen harag vettek rajta erőt. Kivetkőzött emberisegéből s vak gyűlölet lopózott be szivébe felesége iránt. Kétségbeesett helyzetének utolsó kibuvója is elzáratott előle: felesége szilárdsága magánkívüli állapotba hozta. Szinte tajtékzott dühében s erőszakkal, vad erőszakkal szerette volna nejét kényszeríteni, hogy pénzt teremtsen.

Egész valóját feldúlta ez a küzdelem. Lelkét megrontotta teljesen az ő helyzete. Nem tudott már érezni, nem látta már, mily csunya dolgot mivel, hogy neje pénzén akarja kitartani szeretőjét, kihalt belőle minden érzék és gyöngédség. S Evelinhez görcsösen ragaszkodott; hogy arra a meggyőződésre jutott, hogy Asztalosék mily furfangosan játszták ki, még csak jobban ragaszkodott Evelinhez s jobban idegenkedett nejétől.

Leontin betegsége is hidegen hagyta őt. Nem érzett vele, idegen lett reá nézve. Mikor végre a komorna s az inas levitték Leontint a fedett, kényelmes hintóba, ő közönynyel, sőt undorral nézett felesége után. Lenézett az ablakon s látta a beteg nőt, mint fektetik le, s még csak meg sem indult rajta. Látta, hogy neje mint vetett egy pillantást ő hozzá, de ő meg sem mozdult.

A hintó elrobogott s ő körülnézett az üres szobában.

Mintha magához tért volna. Homlokát simitá s gondolkozott. Csak most csillapodott le szenvedélye s kezdett tisztán gondolkozni. Odakönyökölt egy kerek kis asztalra s elképzelte maga előtt egész életét. Helyzete megdöbbentő volt. És Evelin is csak most jutott eszébe. Nincs pénz. Mit fog mondani majd ehez? Mit szól majd hozzá majd Evelin, ha nem kap pénzt? S a mikor ilyenkor azt hitte, hogy elveszti szeretőjét, csak görcsösebben ragaszkodott hozzá s azt hitte, hogy nélküle nem is tud már megélni.

Felállott. Mit kezdjen el? Nem mert hazamenni Hidvégre. Hogy lépjen Evelin szemei elé? S mégis, másrészt azt hitte, hogy ott az ő bálványa kebelén piheni ki minden fáradalmát; és visszaindult Hidvégre Evelinhez, pedig öreg este volt már.

VIII.

Tibornak az uton elég ideje volt gondolkozni, de hogy mit fog elkezdeni, hogy mihez fog hozzálátni, hogy fogja Evelint lecsitítani, azt nem tudta.

Mikor Hidvégre érkezett, még mindig a felindulás hatása alatt állott.

Evelin már aludt; de az nem is volt ő nála már ujság, hogy a gróf éjnek idején jött hozzá. Evelin felült az ágyban, Tibor pedig a hintaszékbe vetette magát s szótalanul himbálózott.

Evelin igen jól tudta, hogy mit jelent ez. Ilyenkor a gróf rendesen rosszkedvü szokott lenni.

— Végleg szakitottam a feleségemmel.

— Másodszor? — kérdé gúnyosan Evelin.

— Nem, hanem végleg.

— Hisz egyszer már szakítottál vele.

— Igen, az atyjával; ma azonban vége köztünk minden viszonynak. Összekoczczantunk, még pedig dühösen és egészen. Azt hiszem, örökre elváltunk egymástól.

— Örökre?

— Sőt azt hiszem, hogy a válópert is benyujtja ellenem.

— S a hozomány?

— A hozomány?

— Nos Tibor, mi lesz hát a hozománynyal?

— Magam sem tudom.

— Megkaptad már?

— Nem!

— Ugy-e nem? Lám, megjósoltam én ezt neked? Tudtam én azt igen jól, hogy ez lesz a vége. Ütheted már a nyomát, már annak vége. Az ő czéljuk csakis az volt, hogy leányuk grófné lehessen; ezt elérték s ezzel vége.

Tibor aggodalmasan bólingatott.

— S mi lesz hát velünk? Mi lesz mindabból a szép álomból, s reményekből, a melyeket te nekem festettél? Mi lesz mindabból a sok pénzből, a melylyel biztattál? Nos Tibor, s most? Ez hát a férfiszerelem, a mely imádottja óhaját figyelmen kívül hagyja? Ez hát a férfijellem? Csak nem rosszalod tervemet, a melylyel a te gyermekeidnek kenyeret akarok keresni?

— Hiszen megteszek mindent Evelin.

— Nem vagy te már a régi ember! Igaz, sok éve már, hogy együtt élünk; meguntál, szabadulni akarsz tőlem ugy-e?

— Soha sem szerettelek jobban, mint most!

— S képes leszel engemet igy vesze-

delembe sodorni? Tudod te nagyon jól, hogy pénz az én világom. Meguntam e számító, szegényes életet; elég volt már e kolduskodásból. Érzem hiányát az én elememnek, nem tudok így élni! Nekem nagy lábon kell élni!

— De hát édesem, a mig volt s lehetett, nem volt-e nyitva tárczám részedre? Mit kezdjek el ma? Tehetek én róla, ha engem is megcsaltak? Honnan teremtsek pénzt? Nem-e áldoztam fel mindent te érted?

— Ne tegyél szemrehányást, ezt nem érdemlem meg. Te Tibor igen jól tudod, hogy magad igérted, hogy minden vagyonod az enyém lesz. Te tudod, hogy én magam figyelmeztettelek, hogy határtalan drága szeretőd leszek. Hogy olyan vagyok, mint a démon, a ki hozzám nyúl, a sok gyönyör közepette elkárhozik. Én magam mondtam meg, hogy magamat mily drágán adom el, hogy a költekezés az én szenvedélyem és a könnyelmüség az én életfeltételem.

— De nem gondolhattam reá, hogy öt év alatt két ily uradalmat fogsz elverni.

— Ismét szemrehányás? Nem tesz. Csak folytasd, vagy kergess el magadtól.

— Evelin!

— A mi dolgunk igen egyszerü: a színházhoz pénz kell, azt édes grófom teremtsd elő, ha nem, majd keresni fogok magamnak valakit, a ki képes lesz e csekélységet rendelkezésemre bocsájtani.

— Evelin, csak nem . . .

— De igen! Az első gazdag embernek a karjai közé vetem magamat. A gyermekeket neked hagyom örök emlékbe, én meg indulok pénz után.

— Elvesztetted az eszedet, Evelin?

— Nem, hanem kezdem átlátni, hogy az én jövőm mily szánalmas. Házasságod csak ürügy volt, pénzed nem lesz, legjobb lesz elválnunk.

— Mi történt veled?

— Éppen semmi. Ez az én utolsó szavam s most jó éjt!

A fal felé fordulva, lefeküdt s eloltotta a gyertyát.

Tibor pedig mit tehetett egyebet, átment a szomszéd szobába.

Másodszor utasitották ki ma. A saját házából s a saját hajójából. A hajón számára volt egy külön kajüt, itt feküdt le. De nem tudott elaludni. Ingerült, nyugtalan volt. Evelin viselkedése vérig sértette őt; hát ilyen könnyedén taszítja el magától őt Evelin, a miért nem tud pénzt szerezni? Hát csakis a pénz tartja fenn közöttük a viszonyt? Hát a pénz a szerelem? Azt tudta Tibor, hogy Evelin szerette őt s hogy szerelme mellett pénzvágya s nagyzása vitte a művésznőt karjaiba. De hogy az első alkalomkor, mikor pénze kifogy, Evelin máris szakítani fog, ezt nem hitte volna.

S az ő lázas felindulásában azt kérdezte magától: szeret-e az a leány avagy szeretett-e? S ha szeret, képes-e ilyen könnyedén lemondani s őt eltaszítani? S képes lesz-e majd lemondani ő maga Evelinről? Úgy érezte, hogy e perczben képes volna. Az a sok megrázkódtatás fásulttá tette őt még Evelin iránt is. Ebben a felhevülésben, mintha másképpen gondolkozott volna. Eszébe jutott, hogy ez a nő koldusbotra juttatta őt, hogy ő miatta szerencsétlenné tett egy tisztességes leányt s hogy hálából mindezért ime így bánik el vele. E perczben szeretett volna egyszerre a másik, a jó útra áttérni; mintha jobbnak, szebbnek látta volna feleségét, mintha kezdte volna őt sajnálni. Ebben az álomszerü állapotban mintha szebbnek látta volna a csendes házaséletet, mint ezt a szilaj szerelmi viszonyt.

A feje oly nehéz lett, a mellét mintha mázsányi súly nyomná. Szeretett volna sirni, panaszkodni, valahová lehajtani fejét; rémes gondolatai támadtak. Nincs otthona, nincs egy lény, a ki vele érezne; nincs nyugalma és csöndes élete, és mindez azért a nőért, a ki ily kiméletlenül bánik el vele!

Tépelődése közepette fölugrott, hogy Evelinnel számoljon, hogy szemére lobbantsa ez eljárást, csakhogy hiába kopogtatott ajtaján, be sem bocsátotta.

Haját tépve indult vissza a kajütbe, a hol oda dobta magát az ágyra s nagy nehezen elaludt. Reggel már korán felöltözött, besompolygott titkon, lopva a hidvégi kastélyba s ott ujra lefeküdt s elaludt.

S aludt egészen délig — a mikor Asztalos ur keltette föl nyugalmas álmából. Asztalos urnak tudniillik sietős volt a dolga.

Mikorra Leontin haza érkezett a fővárosba, már jó késő lett. Szülői kint laktak a zugligetben. Kimerülve, bágyadtan érkezett haza s mikor az ajtón kopogtatott, szülei halálra ijedtek. El sem tudták hinni, hogy az ő beteg gyermeküket haza került volna; álomnak, kisértetnek hitték. Mikor bebocsátották, olyan sirás kezdődött, mintha egyenesen a kriptából került volna vissza. A jó öregek tüstént tisztában voltak vele, hogy nagy baj lehet, ha a beteg asszony haza került. Nem is merték megkérdezni, hogy mi baj esett, hanem gyöngéden levetkőztették, lefektették, ápolták s reggelig ágya mellett virrasztottak.

Leontin nagyon boldogtalan volt. Elpanaszolta szüleinek egész keservét, bevallotta, hogy minden idegenkedése daczára ma is szereti férjét, de a világért sem akarna többé vele élni. Itthon akar maradni, s ha kipiheni majd fáradalmait s izgalmait, ha teljesen felüdül, akkor utazni indul, hogy felejtsen, hogy magához térjen.

Szülei mindezt olyan ájtatossággal hallgatták. Az anya elrejtve egész reggelig sirt, az atya meg felháborodott a gróf embertelen eljárásán. Hajnal felé Leontin elaludt és a szülők tanácsot ültek, hogy mit kezdjenek el. Hosszu tanácskozás után végre megegyeztek. Már hajnalodni kezdett. A nyaraló körül a bokrok, az indák s a bozót mind harmatban fürdött. A zöldülő hegyek mögül előbukkant az első napsugár s kiváncsian kandikált be az ablakon. A szülők úgy ültek leányuk ágya mellett, oly halkan beszélgettek, mintha ravatal volna. Leontin halálsápadtan feküdt a kék selyem takaró alatt. Szétkuszált haja lágyan simult a sovány halovány arcz köré s olyan betegesen, szinte fájdalmasan lélegzett, mintha nyöszörgött volna; néha-néha egy mély sohaj szállt kebeléből.

Elhatározták, hogy Asztalos ur fölkeresi a grófot. Leontin szereti férjét, s ha lehet, kieszközlik, hogy legalább a botrányt elkerüljék, ha nem is fognak együtt élni, legalább ne váljanak el.

Asztalos ur korán reggel Boronkára hajtatott, csakhogy vejét nem találta ott. Azonnal tisztában volt vele, hogy mit tegyen. A lovakat megetette s tovább indult Hidvégre. A kastélyban ott találta Tibort.

Körülbelül dél lehetett, mikor oda ért.

Az inas azt mondta ugyan, hogy a méltóságos ur még nem hagyta el szobáját, de ez nem bántotta Asztalos urat, bement a hálószobába is. A gróf még aludt.

Asztalos nem tudott hova lenni bámulatában. Tudta igen jól az okot. Tudta jól, hogy mit keres veje Hidvégen; tudta jól, hogy mit jelent az, ha a gróf még délben alszik.

Eleinte szép csöndesen letelepedett a pamlagra s nyugodtan nézte, veje mint horkol. Csakhogy azután megunta a várást. Oda állt ágya elé s hálóingét megrázogatva, mondá:

— Jó reggelt vőm uram!

Semmi hang.

— Tibor! Öreg idő van már! Itt az ideje, hogy felkelj. Tibor!

A gróf megmozdult, szemeit törülgette, de mikor apósát megpillantotta, hirtelen felugrott s rögtön kijózanodott teljesen.

Megleptelek vőm uram?

— Jó reggelt.

— Adjon isten délben jó reggelt.

— Már dél volna?

— El is mult. Rövid volt az éjszaka, ugy-e?

Tibor hosszu komót kabátot vett magára, megmosakodott, oda ült apósa mellé s kimért hidegséggel kérdezte:

— Minek köszönhetem a szerencsét?

— Biz' ez, édes vőm uram, nem nagy szerencse, éppen nem. A grófné — talán tudod? — éjnek idején meglátogatott bennünket. Talán tudod?

— Tudom.

— S hogy ez a látogatás nem nagyon kellemes volt, azt képzelheted. Te, gróf uram, nagyon hamar beleuntál a tisztességes házaséletbe. Nem mutattad magad gyengéd férjnek, de ezenfelül még csak jellemes embernek sem. Egy olyan nő, mint a te feleséged, egy olyan gyöngéd nő, a ki téged úgy szeretett s a kit te betegségbe vittél, talán több kíméletet érdemelt volna.

— Ne tartson kérem prédikációkat, én már férfi vagyok.

— Nem jöttem veled pörölni. Légy türelmes. Rendet akarok köztetek csinálni; itt az idő, hogy megértsük egymást. Értetek ahhoz a ponthoz, a melyen túl nem lehet haladni. Mi a szándékod tulajdonképpen?

— Az enyém? Semmi.

— Mit akarsz tenni a jövőben?

— Semmit.

— Mit vétett neked ez a szerencsétlen asszony?

— Nekem! Semmit.

— Miért bánsz el vele hát ily lelketlenül? Avagy oly nagy bűn az, hogy téged szeret?

— Szeret? . . . Erről ne beszéljünk, ezt hagyjuk el.

— Nem, édes fiam, ne hagyjuk el. Ősz ember vagyok már, sokat dolgoztam, kezemmel kerestem vagyonomat, de azt tudja rólam mindenki, hogy mindig igazat mondtam. Most sem hazudok tehát. Tudjad meg, vőm uram, hogy a ti házasságtok nem tervszerü volt, nem én belőlem indult ki, én egyszerü embert kerestem volna a leányomnak. Maga Leontin akarta így! Téged vagy senkit, szokta volt mondani, mert szeretett igazán, minden mellékgondolat nélkül.

(Folyt. köv.)

A HÉT.

Jules Lemaitre *Les rois* czimü regényében, többek között egy általán elfogadott nézetet mondott ki. Azt, hogy Franciaországban minden száz évvel előbb történik, mint másutt.

Száz évvel előbb!

Mikor aztán hire kerekedett annak, hogy Franciaországban valami sajátságos egy furcsa nézet kezd terjedni, holmi szoczializmus, anarchizmus vagy micsoda, hogy a munkások megtagadják a szolgálatot, hogy elnyomásról, rabszolga állapotról, meg munkaidő - kevesbítésről beszélnek, hogy valami strike nevü dolog tör ki ott minduntalan, hogy bombákat dobnak gyárigazgatók, azután meg birák lakásai elé, hogy itt-ott véres áldozatok is kerülnek, hogy a parlamentben heves viták támadnak, hogy nagy szoczialista párt alakul, hogy miniszterkrizisek állanak be ép ebből kifolyólag, hogy állást foglal e kérdéssel szemben minden müvelt ember, oda künn, az ideges nagyvilágban, hogy nemcsak szalonokban tárgyalják, hanem ujságokban is, hogy hónapokon át folynak az interwievok a *Figaro*-ban, hogy akadémikusok is könyveket irnak róla, hogy nagy néptömegek lázas érdeklődéssel vitatják a kérdést, hogy hónapokon át tarthat egy kis carmauxi strike... akkor aztán azt mondták idé haza:

— Szoczializmus? Anarchizmus? Nini! Hát ez mi?

— Biz ezzel foglalkozni kellene?!

— Ej, ráérünk arra még! Ide csak száz év mulva kerül ugyis!

Hanem — az egyszer a Jules Lemaitre-féle elv kudarczot vallott. Itt van, megérkezett!

Pécsett kitört a bányamunkások között a strike!

— Dehogy — ez csak amolyan strikeféle, mit tudnak a magyar munkások a szoczializmushoz? Tőke — munkás — szoczialisztikus köztársaság — Heiland — falanxrendszer — mindez nagyszó! Egyéb semmi! Aludjunk egyet rá!

Hanem azért Pécsett nem dolgoznak, munkaidő-kevesbítést kérnek, a tőke zsarnoksága ellen beszélnek, bérfelemelést követelnek, mintha csak a carmeauxi munkásküldöttséget hallanók. Sőt még abban is megegyezik a két strike, hogy itt is, jó Magyarországon, érzelmi okokra vezethető vissza a strike. Amott a polgármesterüket védték meg a kollégák, itt egy törmelék által eltemetett munkást akartak megmenteni s mert levonták a mentési munkálatok által igénybe vett időért járó bérüket, hát egyszerre csak rájöttek arra, — Lassale és Karl Marx nélkül is! — hogy biz ők iszonyú rabszolga helyzetben sinylődnek.

Hanem erre mifelénk a czentrumban van még a hatalom!

Franciaországban két hónapig tartott a harcz, itt hamar végére járnak a dolognak. Ott a bourgeoisie fölháborodva itélte el a minisztert, a miért nem tudott a kígyónak a nyakára hágni — s megbuktatta.

Erre felé nehéz vastalpu czipőben jár a hatalom. Megremeg belé az erőtlen kisebbség. Hjah, Franciaország száz évvel előbb van, mint Europa!

*

Hatalom, hatalom — boldog a kinek a részén állasz!

Az a szegény őrmester, a ki nem tudta elviselni a szégyenét, nem dicsekedhetett a hatalom birásával. Legyőzték — minek is a világrend ellen kikelni?! A világrend most egy kapitány, egy élő, egész katonatiszt képében támadta meg, s legyűrte. A világrendnek győznie kell! Ez olyan megnyugtató érzés, a hogy azt már Aristoteles magyarázta.

Mi békés polgárok ezen csak ujjonghatunk. Van még hatalom e földön!

Ha ellen támad ránk — le fogjuk győzni! Oda fönn, Bécs nemes városában most igyekszik megmagyarositani a hadseregünket Ugron Gábor. De hát minek? Nem mindegy-e az, ha német szóval győz a hadsereg, vagy ha magyarral?

Hatalom — az van. Nemzeti hadsereg — fölösleges utópia! Az a fő, hogy van hatalom, nem csak a puskáinkban, hanem a markunkban is, s ha nem hinné el Európa, hát nézzen csak Sopronra, kell-e ennél fényesebb bizonyiték?

Európa remeg...

*

Egy szépirodalmi lapunk, rendes szokásához hiven, kiadott egy verset. Ezen ugyan nincs mit csodálkozni, hiszen vers jelenik meg nálunk — a poéták termékeny földjén — *elég*. Ha jóval kevesebb jelennék meg — az is elég lenne, igaz. De ki szállhat szembe a sorssal?!

Ez a vers azonban egy megjegyzéssel jelent meg. Maga a szerző tette hozzá s *ez* érdekessé teszi. Nyilt vallomáson kezdődik, azzal, hogy részt vett a Petőfi-társaság pályázatán. E vallomás nélkül — ezt a kis anekdotát — nem tudnók. Parbleu! Most jön a verset érdekessé tevő megjegyzés:

«Az volt ellene a kifogás, hogy nagyon magyaros, tehát valószinüleg zsidó irta.»

A zsidó irók küldöttséget menesztettek a Petőfi-társasághoz, hogy igy — ország-világ előtt elösmerték magyarosságukat. Magyarosan tehát — zsidók tudnak irni. Lám, lám, a zsidó vallással most hát egy uj tulajdonság jár a — magyarosság. Eddig azt tudtuk róla, hogy csak az éleselmüség. A minek jellemzésere álljon itt egy — kártya-asztal adoma.

Egyik kiváló irótársunk vallást cserélt. Azelőtt Kohn rabbi juha volt, egy szép napon más pásztorhoz került. Történt pedig — huszonnégy órával megtérítése históriája után, — hogy leült kártyázni egy kollégájával, a ki azonban még nem tért volt meg. De csodálatoskép — rosszul játszott. Mire megszólalt a kolléga:

— Vierundzwanzig Stunden bist du e gaj — und bist schon so dumm geworden?

A magyarsággal vádolt zsidó irók — ez esetben — nem beszéltek magyaros magyarsággal, bár — a Petőfi-társaság vallomása szerint tudnak.

Nem, ezért nem haragszik egyetlen-egy magyaros zsidó sem. Csak azért, talán-tán, hogy a Petőfi-társaság logikája szerint, ha valami magyaros, hát bizonyosan zsidó irta, ha pedig zsidó irta — *nem nyerhet dijat?!*

En azonban — ez esetben — védelmére kelhetek — teljes lelki nyugalommal — a Petőfi-társaságnak.

Nem azért nem nyerte meg az a vers a dijat, mert — zsidónak vélték a szerzőjét.

*

Ugy történt, hogy Herman Ottó megint országgyülési képviselő lett!

Eddig nagyon nélkülöztük az ő nyilt, bátor szava megnyilatkozását, most már lesz ebben is részünk. Vadnai helyébe került, iró az iróéba. A legszellemesebb csevegőt a legmagyarosabb lelkü tudós követi — igy van rendjén.

ZILAHY GYULA ÉS NEJE SINGHOFFER VILMA.

Ebben épen csak az nevezetes, hogy a választások rendes menete ellenére ütött be ez esetben a dolog.

Máskor, ha egy gazdag emberrel áll szemben egy érdemes férfiu — hát a gazdag ember győz. Néha azonban az ember hajlandó lesz idealistának is felcsapni!

Ritka az ilyen eset — nagyon. Hát siettünk is kiörvendezni magunkat!

*

Mindjárt elmegy az ember kedve, ha teszem, kezébe veszi a Bodnár Zsigmond «Magyar irodalom története»-nek valamelyik füzetét. Kap annak a hátlapján elég kétségbeejtő sirámot. Bodnár Zsigmond valóságos jeremiádákat zeng ezeken a hátlapokon. Itt van előttem a XVI. füzet. Egy szuszra végig pocsékolja előttünk élczlapjainkat, tudósainkat, akadémiánkat, a kormányt, még Kossuth Lajosnak a májusi levele is abban a hibában leledzik, hogy nem értette meg az ő törvényét.

Szellemi haladásunkról ő ugyanis egy törvényt állitott fel. Ez nagy sor!

Igyekezz olvasó elolvasni és, mi fő, megérteni, s mi legfőbb, ezt elösmerni, mert a XVII. füzeten majd belekerülsz te is a listába. Vigyázz!

*

Paulay Ede nemsokára Gödöllőre megy nyaralni, s magányában összeállitja majd a jövő szezon ujdonságait.

Félve, hogy Jules Lemaitre igazat talált mondani, — a fülébe sugok neki két nevet, ime: Henry *Becque* és Gerhardt *Hauptmann*. Az egyik franczia drámairó, a ki évek óta remek drámákat fabrikál s tetszik sok embernek, a másik német, de Párisban is sikert aratott. Miért kell nekünk *keleti utazásokban* részt vennünk, mikor a jó nyugaton is találunk sok szép dolgot?!

*

Üdvözlet Rómába — Lazzaroni bankdirektor urnak! Kedves rokon! Önt a Panamino-ba való résztvevés vádja alól felmentették. Engem még nem is vádoltak. De azért irigylem önt, mert ön bankdirector, plane fölmentett bank-direktor. Mig magam maradok, be sem vádolt szegényecske

Lazzaroni.

MŰVÉSZ-HÁZASSÁG.

(Képpel.)

Kedves dr. Fidelis!

Mindenekelőtt kijelentem, hogy az Ön hirhedt (sic!) arczkép-tanulmányai közül alig egy nehányat olvastam el ugyan, mindazonáltal fiziognomiai ismeretei és tudománya előtt mély tisztelettel hajlom meg. Ezek előre bocsátása után, szavamra merem állitani, hogy ha véletlenül az Ön kezébe kerül az az arczkép, a melyről nekem most irnom kell, az Ön kezébe, a ki a homloknak egyetlen alig észrevehető barázdájából, a szemöldöknek véletlen összeránczolásából is egy egész lelki világot tár elibénk, Önben felülkerekednék a csalhatatlan Lavaternek a poéta s kezdené imigyen «arczképtanulmányát»:

«Nézem, nézem ezt a képet, nézem soká, hosszan . . . S a mig nézem, végigcsókolja arczomat a tavasz lehellete, kelő hajnal pirja, álomba ringat csöndes csermely csobogása; elbódit az ibolya illata... Képzeletem visszaszáll a multba s a mesék ölén egy rég letünt világban tévedez, érzem a családi fészek enyhe melegét, odahajtom fejem az édes anyám kebelére, hallom szive dobbanását, érzem melle pihegését . . .

. . . . Két gyermekarcz . . . Egy darabka tavasz, üde, enyhe, életet lehelő tavasz, mely eloszlatja a gond barázdáit a homlokon, a miképen a szivárvány a komor ég fellegeit . . . stb. stb.»

Én nem vagyok poéta, mint Ön, hát nem is folytatom: arra sem mernék mérget venni, hogy ugyanezekkel a szavakkal vezetné be «arczképtanulmány»-át, mert ön bizonyára czifrább köntösbe öltöztetné gondolatait, de már abban Tamás vagyok, hogy — föltéve, hogy Ön nem ismerné (s lehet-e ezt józan észszel föltételezni) s következésképpen nem szeretné a «legkedvesebb», «legaranyosabb», «legszeretetreméltóbb» *Zsült* s nem tudná, hogy az az üde, bájos leányka ott mellette az ő szépséges menyasszonya, akkor olyas valamit sütne ki, hogy az egyiknek még viaszbaba való az ölébe, a másiknak pedig különösen ilyenkor, az iskola-év vége felé jó lenne a könyvei után nézni.

És én kénytelen vagyok beismerni, hogy Ön éppenséggel nem sokban csalatkoznék állitásaiban. Az, hogy az egyik «gyermek» már az ország legelső színpadjának ünnepelt művésze s hogy immár betöltötte a huszonkilenczedik évét (pardon ez indiszkréczióért!) s hogy mire e sorok napvilágot látnak, már a másik «gyermek»-nek az ajkairól is elhangzott volt a «holtomiglan-holtodiglan», — nem sokat változtat a dolgon; azért ők gyermekek mind a ketten, ifjui kedélylyel, a boldog gyermekkor rózsás illuziójával keblükben.

Ennek utána pedig ugy kellene, hogy megszakitsam ezt a czikkelyt s a «Szinház»-rovatban folytassam, miután azt a puszta tényt akarom konstatálni, hogy az ország legszeretetreméltóbb Zsüljének (gyöngébbek kedvéért kijelentem, hogy ez az ur a szinpadon a *Zilahi* Gyula álnevet használja) e hó 10-én premiéreje volt, még pedig olyan premiéreje, melyet sohasem lesz alkalma megismételni. Ne méltóztassék ebből azt a ferde következtetést vonni, hogy Zsül megbukott ez alkalommal, sőt merjük hinni, hogy összes sikerei közül erre a szerepére lesz a legbüszkébb. Hejh, bizony lehet is! Pedig hát ennél rövidebb szerepet nem igen játszott még, egész mondókája ebből állván, hogy: «holtomiglan-holtodiglan!» De hát ennek a szerepnek megvan az a sajátsága, hogy az ember — rendesen — csak egyszer játsza el.

Mi nekünk, kik őszinte szerencsekivánatokkal szoritottuk meg szerepe végeztével a boldog «férj» kezét s kiknek annyiszor lesz még alkalmunk e hasábokon egyéb sikereiről irni, csak az a kivánságunk, hogy sohase vágyódjék e szerepe megismétlésére s hogy élvezze minél dúsabb gyümölcsét egy oly győzelmes sikerének, a minőt csak igazi kiválasztottjaiknak nyujtanak az istenek.

Azonban most veszem észre, kedves Fidelis uram, hogy mekkora vargabetüt csináltam én kiinduló pontomtól. Engedje tehát, hogy e már nem szokatlan módon szakitsam félbe levelemet:

Maradtam csalhatatlan tudományának őszinte bámulója

F. F.

IRODALOM.

Az északi madárhegyek tájáról. A K. M. Természettudományi társulat megbizásából irta *Hermann Ottó.* — El kell ismerni, hogy Hermann Ottó, kit csak a napokban választotta meg Miskolcz város déli kerülete képviselőjévé, azok közé az emberek közé tartozik, a kikre teljes joggal rá lehet mondani, hogy önálló, eredeti tehetségek. Mint politikus mint tudós egyaránt magasan

HERMANN OTTÓ.

emelkedik ki az ő szimpathikus alakja. Éles elméje, önálló gondolkozásmódja, kell hogy imponáljon azoknak az iróknak és politikusoknak, kik vakon követnek egyes istenített nagyságokat. Sajnos, hogy ebből a fajtából igen sokan vannak úgy a politikai valamint az irodalom terén is. Hermann Ottó már azért is teljes tiszteletünket érdemli ki, mert gondolkozásmódjában, elveiben igazi kifejezője magyar géniusznak, melyet nem hamisított meg semmiféle külföldről importált eszme. Tudós, igazi magyar tudós, ki rengeteg ismereteivel, éles szemével, mély gondolkodásával alkotja meg nagy tudományos műveit s velők nemcsak hazánkban, hanem külföldön is elismerést szerez a magyar tudománynak. Most megjelent 576 oldalra terjedő hatalmas munkája ujabb bizonysága az ő nagy tudásának, éles elméjének és ki nem fáradó szorgalmának. Hermannt a természettudományi társulat megbizta, hogy figyelje meg az északi vidékeken a madarak vonulását. Ő ezt az időt egyuttal arra is felhasználta, hogy az északi sarkvidék néprajzi, társadalmi és földrajzi viszonyait tanulmányozza. Ezen élesszemü megfigyeléseknek eredménye ez az impozáns, díszesen kiállitott könyv, mely Hermann Ottó tudományos babérjait ismét egygyel szaporitotta. Mint Hermann Ottó mindegyik műve, úgy ez is mindvégig leköti az olvasó érdeklődését. Nincs benne semmi a tudományos könyvek száraz egyhangúságából. Mintegy csevegve vezet el bennünket a sarkköri hófajd tanyájára, Risö szigetére, a jéghegyek közé, és soha unalmassá, egyhanguvá nem válik. Természetesen sokban hozzájárul Hermann Ottó gyönyörü, magyaros nyelvezete, a melynél szebben Magyarországon alig ir valaki. Olvassák csak végig az ő művét szépiróink és vegyenek róla mintát. Ily szép magyarsággal tudományos munkát más még nálunk nem irt az előző években, csak egy ember, és ez is — Hermann Ottó volt. A munkát számos igen szép rajz diszíti s ezeket Háry Gyula, Vastagh Géza és maga Hermann Ottó készitették. Ezzel Hermann bebizonyította azt is, hogy

nem csak kiváló tudós, hanem ügyes tollu rajzoló is. Reméljük hogy Hermann Ottót képviselővé történt megválasztása nem fogja egészen elvonni a tudományos búvárlattól, mely oly sok szép munkának kutforrása. Nagyobb tudósunk lehet, de oly magyar — gondolkodásban és irásban egyaránt — mint ő: egyetlen egy sem. Ép ezért látjuk kétszeres örömmel az ő munkáit.

Az arany borju. Montecarlói történetek. Irta: *Timár Szaniszló.* Ez az elbeszélő kötet két dologban üt el a manapság megjelenő kötetektől. Az egyik és a kevésbé fontos az, hogy szokatlanul egyszerű a kiállítása; a másik az, hogy szerzőjében oly elbeszélő tehetséget nyert irodalmunk, kitől méltán várhat maradandó alkotásokat. Timár Szaniszló ebben a — tudtunkkal — első kötetében mint kész elbeszélő lép elő az ismeretlenség homályából, hogy egyszerre helyet kérjen a legjobbak között. Ezt az ismeretlenséget azonban csak úgy t essék érteni, hogy a nagy közönség előtt az, mi már régóta ismerjük és méltányoljuk az ő originális elbeszélő talentumát. Nem rémtörténetek az ő elbeszélései a montecarlói játékbarlangból: mély psichologiával megirt jellemrajzai azok a kártyás lelki világának, annak a szenvedélynek, mely az embert bilincsbe veri, vérébe megy át, éltető elemévé válik. Csak egy elbeszélésére akarok utalni, mely kötetének chef d'oeuvreje s melyet annak idején lapunk is közölt: a «*Fedor ur utolsó sejtelme*» czimü rajzra, melynél megkapóbb, tökéletesebb képét a szenvedélyes játékosnak megalkotni nem lehet. Igazi kis remekmű ez a rajz pompás jellemzésével, mélyreható lélektani bonczolásával. A kötet egyéb elbeszélései is jeleskednek eme tulajdonságokban, melyeket az erőteljes stilus, kifogástalan magyarság csak növelnek. Timár nagy gonddal irja meg dolgait, ezt első pillanatra megismerjük s ez már maga is oly dicsérendő tulajdonság, mely a mai fölületesen dolgozó tárczairóktól előnyösen különbözteti meg. Ebben a tudatban mondtuk azt, hogy benne oly tehetséget nyert irodalmunk, kitől sokat várhatunk.

SZINHÁZ.

SZERAFINA.

(Szinmű 5 felvonásban, irta: *Victorien Sardou.* Uj betanulással 1893. jun. 2-án került szinre a nemzeti szinházban.)

Éppenséggel nem csodálkozunk azon, hogy «*Szerafina*», mely a hatvanas évek elején óriási diadalt aratott a Français deszkáin, nálunk épen oly kevéssé volt képes sikert aratni a körülbelül egy negyed század előtt tartott bemutató előadáson, mint a mult heti reprisen.

Minden kornak, minden nemzetnek, minden társadalomnak, sőt a társadalom minden rétegének meg vannak a maga irányzó eszméi, vezérelvei, divatos problémái és kérdései, melyek a divat szeszélye, az embernek izlése, felfogása s gondolkodásmódja szerint egymás után váltakoznak, csakúgy, mint az emberen a ruha; elmulnak hirtelen s váratlanul, anélkül, hogy tudnók, mikor és hogyan tűnnek el. S midőn a kornak élesszemü és elfogulatlan birája, felülemelkedvén e problemák és divatos áramlatok khaoszán, biztos kézzel belemarkol abba a kohóba, melyben az illető társadalmat mozgató kérdések forronganak, ezek közül kiragad egyet s fegyelmezett észszel, erős logikával analizálva, a kérdést, annak legrejtettebb csirájáig hatol, azután odalöki a publikum elé megoldva, vagy — pellengérre állitva, — a közönség tapsai és ujjongásai közepette mindig számolnia kell azzal a körülménynyel, hogy sikerült ugyan esetleg egy társadalmi nyavalya gyógyitásához járulnia, de — rendesen igen rövid idő alatt — uj kérdések foglalkoztatják az emberek elméit, e mű többé nem érdekli a közönséget, lomtárba kerül s elnémulnak a tapsok.

Sardou «Szerafiná»-ban a *párisi* előkelő társaság divatos szenteskedését állitja pellengérre, melyet visszataszitó, sőt egyenesen utálatos világitásban állit elénk; lerántotta az aristokratikus hipokrizis álarczát kiméletlenül, durva kézzel, még pedig oly korban, midőn Párisban virágjában voltak az erkölcsnemesitő klubbok, divatját járta a fanatizmusig hajtott álszenteskedés. Hogy az a siker, melyet e korban méltán ért el Sardou e szinművével, nem lépte át Páris falait s hogy főleg nem származott át hozzánk, az nagyon természetes. Magyarország sohasem volt alkalmas talaja a vallási fanatizmusnak, a szenteskedés itt sohasem vált kötelességgé s igy Szerafina, akinek karakterén sarkallik az egész dráma, nemcsak visszataszitó, de érthetetlen alak is előttünk.

Vajjon egy muló társadalmi nyavalya: a fanatikus szenteskedés, oly hatalomra tud-e jutni egy nő, egy anya lelkében, hogy az emberi érzések legtisztábbját s legszentebbjét: az anyai szeretetet is elnyomni képes? — ez a dráma problemája, melyre Sardou nemmel felel, csakhogy épen a föntebb felsorolt okoknál fogva mi e megoldást oly természetesnek találjuk, hogy maga a hosszu lére bocsátott dráma sem igen érdekel bennünket. *Nekünk* e megoldás oly természetesnek tűnik fel, hogy egyáltalában lehetetlennek tartjuk, hogy e problémával komolyan foglalkozni is kellene.

Ehez járul még hogy maga a főalak Szerafina, homályos; vegyüléke az anyának s a szenteskedő nőnek; de egyik sem igaz, egyik sem természetes benne; merő affektáczió az egész lény, szinpadi báb, melyet a szerző dróton rángat.

Könnyen megmagyarázható ezekből, hogy — daczára annak, hogy maître Sardou, a szinpadi hatások fölülmulhatatlan Boscoja irta Serafinát is — a reprise közönsége határozottan unta magát. Pedig maga az előadás is a javából való volt. A Prielle Kornélia örökébe *Helvey* Laura asszony lépett, ki előkelő izléssel játszotta meg Szerafinát; a *Lánczy* Ilka (Agátha) játéka szellemes és diszkrét volt, mint rendesen; *Török* Irma (Yvonne) ismét bebizonyitotta, hogy idővel jó szinésznő fog belőle válni, főleg, ha vontatott hanghordozásáról, mely beszédmodorát unalmassá s monotonná teszi, lemond s e helyett a szalon-csevegés disztingvált hangjához szokik, e mellett pedig figyelembe veszi, hogy a dupla mássalhangzókat kettősen kell kiejteni. Higyje el a kisasszony, hogy több hasznát veszi ezeknek a jóakaró tanácsoknak, mint azoknak a magasztalásoknak, melyek Dusét is elenyésző törpeségnek látják az ő nagysága mellett. A kitünően összevágó ensemblet *Náday, Ujházy, Vizváry, Mihályfi* és *Zilahi* urak művészi alakitásai egészitették ki.

II.

«NAGYON SZÉP ASSZONY.»

(Vigjáték 3 felvonásban. Irták: *Labiche és Durn.* Forditotta Huszár J. Uj betanulással szinrekerült a nemzeti szinházban: 1893. junius 9-én.)

Eleven tollal megirt, könnyed menetű, sőt erősen a bohózatos felé hajló, kedves kis vigjáték a Labiche és Durn urak munkája. Fölösleges volna elmondanunk a témáját, mert épen ez egy fonálban lefutó egységes cselekvény teljes hiánya teszi bohózattá a darabot, de azt a hiányt a franczia szellem sziporkázó élczei s a darab kaczagtató, jóizű alakjai egészen el is feledtetik velünk.

Chambreban úr, nyugalomba vonult kardmarkolat készitőnek van egy gyönyörüséges szép leánya: Jeanne, Montgiscar úrnak pedig, a ki egyébiránt gazdag bankár, van egy derék unokaöcscse: Clercy úr s egy szeleburdi fia, a kit Ernesztnek hívnak, Montgiscar úr a fia számára ugyan nem, de az unokaöcscse számára elég gazdagnak tartja Jeannet s a két öreg az antik szobrok muzeumában, a Pollux szobra előtt ad egymásnak találkát; a fiatalok megtetszenek egymásnak s ott helyben, rendkivül kómikus szituácziók közepette, megtörténik az eljegyzés, miközben az ember gondolatjai elandalodva ringanak ama bizonyos budapesti kávéház felé, a mely ugylátszik az antik szobrok gyüjteményét van hivatva a mai fiatalság számára pótolni. Jeanne a Clercy felesége lesz, Erneszt halálosan beleszeret a «nagyon szép asszony»-ba s ebből, valamint abból a tengernyi kellemetlenségből, melyekkel egy ilyen szép menyecske kissé féltékeny urának minden körülmények között találkoznia kell, a kómikusnál kómikusabb szituácziók egész légiója támad, melyek három óra alatt egy perczre sem engedik a kaczagást és érdeklődést lankadni.

A «Nagyon szép asszony» nem lép fel nagyobb igényekkel; egyedüli czélja a mulattatás. Seholsem vaskos, vagy trágár, mint a német «Posse»-k, vigsága és jóizü élczei mindig finomak, szellemesek.

Az előadás fénypontja természetesen a *Csillag* Teréz Jeanne-ja volt. Valóban méltóbban a «nagyon szép asszonyt» senki sem képviselhette volna a nemzeti színpadon. Élénk és kedves volt *Lánczy* Ilka asszony Goberville-néje is. *Ujházi* (Chambrelan) és *Vizvári* (Montgiscar) valóságos kabinet alakokat mutattak be. A *Náday* elegáns Clercy-je és a *Dezső* Ernesztje is emelték a minden tekintetben kifogástalan összjáték jelességét.

SPORT.

Alagi versenyek. Merész dologra szánta el magát szt. Turfatius azon kétszáz hive, a kik vasárnap délután a Máv. nyugoti pályaudvarába gyültek össze. Alagra zónáztak ki e rendithetetlen sportférfiak, hol az úrlovasok szövetkezete tartá második nyári versenyeit. — Esett az eső szakadatlanul már három napja, esett a versenyek alatt is. Azt hiszszük, eleget mondottunk ezzel, mert a ki végig «élvezte» tavaszszal Alag saharai homokját, annak fogalma lehet a «kies hely» tengernyi sárjáról is. Hideg idő, eső, 187 főnyi közönség (hiteles adat!) sikversenyekben bukások, sár és ismét mélységes sár: ez a versenynap signaturája. Az egyes versenyek részletezésére áttérve, azok a körülményekhez képest elég sikerülteknek mondhatók. Kis mezőnyök cantereztek fel ugyan a startokhoz, de a finishek mind érdekesek voltak. Érdekesek voltak először azért, mert ha keményebb küzdelemre került a sor, az ostor alatt jobbára kitörtek a lovak, pl. Dongás, és a gyep mellett levő pocsolyában eviczkéltek hazafelé; érdekesek voltak másodszor azért, mert nem egyszer megtörtént, hogy két küzdő közül az egyik jobban belevágta lábát a talajba, mikor is pillanatra ott ragadt és elveszté a versenyt, pl. Rubel, vagy mint Bargue, mely már könnyü győztesnek látszott, első lábával beleragadt egy pocsolyába, ugy hogy hatalmas bukfenczet vetett; passzionátus lovasa Batthyány G. gróf pedig fejjel esett bele a sártengerbe. Ugyanigy járt a távlovaglás nagynevü

hőse, Starhemberg V. gróf is; de mig az előbb említettnek semmi baja sem történt, addig ő kisebbfoku agyrázkódással fizette meg Debut-on való lovaglását. A pompás versenynapról, azt hiszszük, elég ennyi. Az egyes versenyek győztesei különben a következők: I. Newmarket (Horthy), II. Tovább (Lázár), III. Mikor (Horthy), IV. Pastoral (Horthy), V. Holló (Miklós), VI. Málcsi (Lázár).

Evezőverseny. A «Magyar evezős egyletek országos szövetkezete» ma, junius 11-én, csónakversenyeket fog a pesti Duna-ágban, a Margit-sziget mellett, tartani. A közönség a küzdelmeket két külön hajóról nézheti végig, melyek a sziget alsó csúcsánál, a czélnál, vetnek horgonyt. A programm nyolcz számból áll, melyekre a budapesti Hunnia, Neptun, Nemzeti-n kivül a szegedi, aradi és győri egyletek is jelentettek be nevezéseket.

Gourmand leverve. Primadonna fiának hamar letünt a csillaga. Nem is oly rég, rövid két héttel ezelőtt csak az ő nevét lehetett hallani széles e hazában a sportsmanek között, mint az osztrák Derby győztesét, s most rá tiz napra ujra hangzik az ő neve, de nem mint győzőé, hanem mint legyőzötté. Kedden a 2000 méter távu államdijban szenvedte e vereséget attól a lótól, melyet a Derbyben a harmadik helyre utasított vissza. E ló neve Dornröschen, mely háromnegyed hosszszal biztosan nyerte meg a versenyt Gourmand előtt s vitte haza az 5000 forintos dijat tulajdonosának, Festetich Tassiló grófnak.

Vegyes hirek. Kodolitsch tábornok a Barrett-esetből kifolyólag elhatározta, hogy istállójának javarészét Newmarketbe küldi és az angol földön fog velük szerencsét próbálni. A tábornok különben a napokban Barrettel kibékült s vasárnap már lovagolta is a hires jockey az istálló lovait. Igy a Buzgó-versenyben Espoir hátán jelent meg, melylyel meg is nyerte a versenyt, habár csak küzdelem árán, Turul ellen.

— A franczia Derbyben az elsőnek beérkezett ló, báró Schickler Ragotskyja 138,600 frankot, az angol Derby herosa pedig, mr. Calmont Isinglassa 5450 font sterlinget kaptak első dijakban.

— A magyar testgyakorlók köre VIII. nyilvános viadalát junius 18-án délután 3 órakor tartja meg a kerepesi-ut végén levő ügető pályán. A programm tizennégy számot foglal magában, melyek közül érdekesnek igérkeznek: az 5000 méter távu sikfutás, a gyaloglás, a jubileumi emlékverseny és az ikerverseny.

— Kodolitsch tábornok istállójához könnyü terhü jockeynak F. Peaket szerződtette, ki azelőtt Angliában, utóbb pedig Olaszországban volt engageálva.

— A kisbéri telivér-árverésen a legnagyobb árt báró Springer Gusztáv fizette. Ugyanis a Doncaster-Zelica csikót csak 9200 forint ajánlása után szerezhette birtokába.

— Krakkóban e hónap 17., 18. és 20-án lesznek a lóversenyek megtartva. Az egyes itemek közül a legérdekesebbnek a krakkói dij igérkezik (1000 forint, 1800 meter), melyért Primás II. is pályázni fog — bizonyára sikerrel.

Szigethy Győző.

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Van-e a fogpornak valami haszna és ha igen, melyik fogpor a legajánlatosabb? Továbbá kérem szives válaszukat, miben áll az úgynevezett fogkő és ártalmas-e? Székes-Fehérvár. R. V.

Felelet. A jó fogpor mindenesetre hasznos. Czélja az, hogy a fogkefét segitse a fogakhoz tapadó ételrészek eltávolitásában, de csak mechanikus dörzsölés által. Az oly fog, melynek természetes szine sárgás, csakis savak behatása alatt fehéritheték meg. Csakhogy ezen erős savak a fog anyagát szétrombolják és a fogak idő előtti kiesését okozzák. A nagy reklámmal hirdetett fogporok és paszták nagy része a fogaknak többet árt, mint használ, mivel oly vegyi anyagokat tartalmaznak, melyek erős behatásuk által a fogakat megfehéritik. Sok ember a szénport használja, mely horzsoló ereje miatt mindenesetre tisztitja a fogakat, de egyuttal elrombolja a zománczot is, melyen haránt barázdák és repedések támadnak. Egyes szénrészecskék a foghúsba ékelődnek s ennek széle kékes fekete szint kap. Az oly nagyon dicsért salicyl-fogpor is elvetendő; mint a legtöbb sav, ez is megtámadja a fogakat s a helyett, hogy meggátolná a fog szuvasodását, még inkább előidézi azt. A szivarhamú, égetett kenyérhéj, só és horzsakő is divatban vannak, mint fogtisztitó-szerek, pedig mindannyian többet ártanak, mint használnak. A jó fogpornak nem szabad a fog-zománczot megtámadnia, vizben könnyen kell oldódnia, antiszeptikus tulajdonokkal kell birnia (azaz közömbösitenie kell a szájban fejlődő savakat) s erősitenie kell a foghúst. Hadd álljon itt néhány könnyen elkészithető jó fogpor. Rp. Cretae praecip. 28·0, Sapon, medic. 2·0, Oliementhae pip. guttas V. Vagy: Rp. Pulv. ossis sepiae, Pulv. rad. Iridis florent. aa 15·0, Magnes. carbon. 2·5, Olei neroli guttas V. A mi a fogpor szinét illeti, az teljesen közömbös. — Második kérdésére válaszunk ez: A fogkő mészszerű anyag, mely a nyálból választódik ki. Mint kemény test rakódik le a fogak nyakára s különösen az alsó metsző fogak hátsó felületére és erős felszaporodása által gyulladásba hozza a foghús szélét, lassanként behatol a fogmederbe, ingerli a csonthártyát, meglazitja a fogat az állkapocsban s végre a külsőleg egészséges fogak kihullanak. Gyakran a metsző fogak mellső felületén zöldes lepedéket találunk, mely a fogaknak piszkos külsőt kölcsönöz s a felső zománcz-réteget elpusztitja. Ugy a fogkő, valamint a zöld lepedék még jó korán eltávolitandók a fogorvos kezei által, még mielőtt nagyobb bajt okoznak.

Kérdés. Mi szünteti meg a bajuszhullást? Sz. F., Kis-Igmándon.

Felelet. Igen sajnáljuk, hogy kérdésére nem felelhetünk, mivel először is azt kellene tudnunk, hogy mi okozza a szálak kihullását? Ezt pedig csak ugy tudhatnók meg, ha saját szemeinkkel vizsgálhatnánk meg azt. Ha a szerkesztőségben személyesen lesz szerencsénk, szivesen szolgálunk felvilágositással.

KÉPTALÁNY.

A megfejtők között Karczag Vilmos «Romok» czimü elbeszélő kötetét sorsoljuk ki.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Hiador. Szabadka. Örvendünk, hogy a hosszú hallgatás után lapunkat keresi fel szép költeményeivel. Őszinte köszönet és üdvözlet.

Sch. E. Petrova. Az elismerést köszöni dr. Fidelis. Az arczképnek sorát ejtjük.

Fr. Klotild. Budapest. Az igen csinos virágregét legközelebbi számunkban közöljük. Üdvözlet.

P István. A beküldött apró versek jók. Közölni fogjuk.

K. D. A versek nem ütik meg lapunk mértékét.

Minden kiállításon legmagasabb kitüntetéseket nyert

GRÓF **ESTERHÁZY COGNAC**

mely tiszta borból készül és ezért a közönség legkedveltebb itala,

Központi-iroda: Budapesten, külső váczi-út 23. **mindenütt kapható.**

KERTÉSZ JENŐ CSŐDTÖMEGÉBŐL

Budapest, kerepesi-ut 8.

Részletes elárusitás 40 százalékkal leszállitott szabott árakon.

Nap- és esernyők.

	most	ezelőtt
Nyers selyem fehér nyéllel	2.—	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő	2.30	4.—
Ugyanez még finomabb	3.—	5.—
Ugyanilyen Chanzsán színűek	3.90	6.—
Uj: fodros napernyők	3.50	5.50
Esernyők: Nyers selyemből	2.30	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	2.30	5.—
Gordonet selyemből	3.—	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel	4.—	7.—
Ugyanilyen legfinomabb	5.—	9.—

Emlék- és imakönyvek.

	most	ezelőtt
Csontdiszszel	1.50	3.—
Diszes csonttáblával	2.—	4.—
Ugyanez kül. diszes kivitelben	3.—	5.50
Plüss v. bőrkötésü	2.—	4.—
Ugyanez diszesebb	3.—	6.—

Albumok (nagy alaku).

Plüsch v. bőrkötesü	2.50	4.50
Ugyanilyen diszesebb	3.70	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	4.50	8.—

Zene albumok **8** és **10** frt ezel. 15 és 20 frt

Amerikai ébresztő-óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban remek ébresztővel bir, **ára 2 frt 30 kr,** ezelőtt 4.50

	most	ezelőtt
12 drb gallér, legj. minőség	1.80	2.50
12 pár kézelő, legj. minőség	3.50	4.80

Disztükrök 3 osztálylyal 3.50 6.—
Ugyanez elegánsabb kivitelü 6.— 10.—
Legfin. és nagyobb **7.50, 9.60** és **10.50**

Sétabotok törre 1.—, **1.25** és **3.—**
« ezüsttel **1.20** és **1.50,** fogantyuval **5.—**

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95 kr., 6 villa 95 kr., 6 kés 1 frt 50 kr., 12 kávés-kanál 95 kr., 1 levesmérő 95 kr., 1 tejmérő 50 kr., 6 képadló 1.20, 12 db majolika csemegekés **1.20,** nickel **1.90**

Porcel. tea v. kávés csészék chinai	most	ezelőtt
alak. festménnyel párja	—.35	—.70
Ugyanilyen fekete kávéhoz	—.25	—.50
Férfi harisnyák, fegyházi kötés tuczatja	3.10	5.—
Ugyan ilyen **női**	4.80	7.—
Glace bőr női keztyü 3 gombos v. férfi 1 csattal	—.95	1.40

Keményfa-tálczák sima v. tekete kerettel, nickel végü fogantyuval:

33	37	42	48	53	58 cm.
75	**95**	**1.20**	**1.40**	**1.60**	**1.80**

Ezen kivül még ezer és ezer ajándékoknak alkalmas disztárgyak szintén 40 százalék engedménynyel.
Vidéki rendelések szigoru ellenőrzés alatt utánvéttel elküldetnek. — A leszállitott szabott árak minden egyes darabon láthatók.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szivattyú- és fecskendő-gyár Nádor-utcza 46/48.

Malomkő-gyár, Markó-utcza 7. szám.

Háztartási és konyha berendezési
czikkek
nagyválasztékú
RAKTÁRA,
legjobb kivitelű
Peronospora permetezők,
kutak
és
kútszivattyúk

Geittner és Rausch
Budapest, Andrássy-út 8.

szab.
jégszekrények,
gazdasági
czikkek,
legjobb minőségű
BŐRSZIJJAK,
gummi és kerti tömlők,
saját gyártmányú
kerti és tűzi fecskendők,
torna-szerek nagy választékban.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szenzációs találmány
gyengeségi eseteknél.
Férfiak számára
cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.
Med. Dr. BORSODI
Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.
Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI
BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.
Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

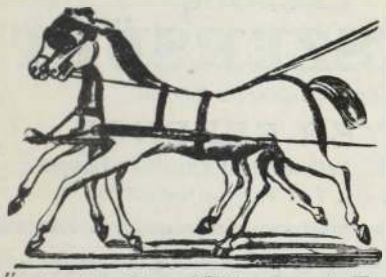

Szigeti Lajos
szij-, nyereggyártó
és böröndös
Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója
Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előírás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszök és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

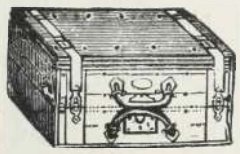

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.
Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.
A legujabb kantárrugók kaphatók.

Budapest fő- és székváros villamos-világitása.

Miután a fő- és székváros törvényhatósági bizottságának folyó hó 18-án tartott közgyülése a villamos világitás szolgáltatására vonatkozó, s velünk kötendő szerződést helyben hagyta, azonnal hozzáfogtunk a szükséges villamos müvek felállitásához.

Az előkészületek akként foganatositattak, hogy esetleges t. cz. fogyasztóinknak a villamos áram szolgáltatását már ez év őszére helyeztük biztos kilátásba.

A t. cz. közönség kényelmére VII. ker., Erzsébet-körut 24. sz alatt külön villamos irodát nyitottunk, a hol is:

1. a villamos villágitásra vonatkozó mindennemü felvilágositással szivesen szolgálunk;

2. átveszük ugyanott bejelentéseket a főváros utczáiban lefektetendő kábelhálozatunkhoz való csatlakozásokra és

3. elvállaljuk ugyanott a villamos berendezésekhez szükséges költségelőirányzatok dijmentes elkészitését is.

Felhivjuk tehát a t. cz. közönséget, hogy a villamos áram igénybevétele iránt a szükséges bejelentéseket nálunk mielőbb megtenni sziveskedjék, mivel a kábelfektetést a főváros utczáiban már a legrövidebb idő alatt kezdjük meg, és mert azon bejelentések, melyek velünk előbb közöltetnek, mint a hogy a kábelfektetés az illető utczában foganatosittatott, előnyben részesülnek.

A budapesti
légszeszgyárak helyi igazgatósága.
Villamos-iroda: Erzsébet-körut **24.**

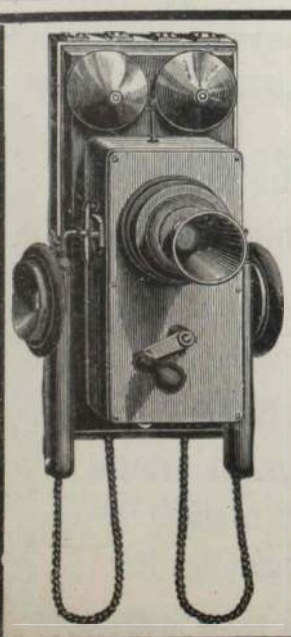

GRAFIT MIKROFON
szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat
legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket**
jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka
Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

FOGAK
egészen természet utáni, egyenkint épugy mint **egész fogsorok** rágáshoz használhatók, legujabb rendszer szerint, jótállás mellett **bámulatos olcsó árakon** készittetnek.
Fog-specialista
RÓNA IMRE Király-utcza 47.
a terézvárosi templom átellenében.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF
butorgyáros,
Andrássy-ut 9. szám alatt.
Ajánlja dusan felszerelt
BUTOR-GYÁRI-RAKTÁRÁT
solid kivitelü **fabutorokból** és izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**
Elvállal teljes
BUTORBERENDEZÉSEKET
egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Ujdonságok gazdag választékban.

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

Magyar-Franczia biztositó részvény-társaság

Beniczky Ferencz ő Exczellentiája elnöklete alatt ma tartotta meg a Magyar-Franczia biztositó részvény-társaság tizenharmadik rendes közgyülését. Az igazgatóság jelentése kifejti, hogy az üzletvezetés feladatául tüzte ki a Magyar-Franczia biztositó részvény-társaság széleskörü összeköttetéseit **mindenkor bevált ügynöki hálózatát fejlesztve** a biztositás eszméjét hazánk közgazdasági érdekeinek emelésére terjeszteni és a b ztositó közönség szükségleteinek méltányos, előzékeny és szolid eljárással megfelelni. —

A társaság uj igazgatósága minden erejét a belföldi tüz- és jégbiztositási üzletre fogja összpontositani és elővigyázattal s gondos üzletvezetéssel, valamint szigoru takrékossággal fog a társaság tőkéinek megfelelő kamatoztatására törekedni.

A jelentés végül kiemeli, hogy az igazgatóság állandó productiv munkájának előfeltétele gyanánt tekintve a társaság pénzügyi erősödését, nem javasolja, hogy az 1892. évi eléggé kedvező üzleteredményből osztalék adassék, **hanem az egész felesleg tartalékba helyezését inditványozza.**

Az egyes ágazatokban az intézet a következő eredményt mutatja ki: A tüzbiztositási üzletben a dijbevétel 3.563,935 frtot tett; az intézet 1892-ben 109,131 uj kötvényt állitott ki 1891-ben kiállitott 94,501 kötvénynyel szemben; bejelentetett 3493 kár, melyekből f. é. április hó végével mindössze 48 kár 7077 frtnyi bejelentési összeggel van függőben.

A jégbiztositási üzletben az intézetnek dijbevétele 536,183 frtot tett: kiállittatott 18,524 kötvény, bejelentetett 3116 káreset. A baleset biztositási ágazat 63,956 frt dijbevételt eredményezett. Az életbiztositási ágazat különféle czimek alatti bevételei 4.734,272 frt 33 krt s kiadásai 4.699,751 frt 85 krt tesznek. Valamennyi ágazat nyereménye 483,327 frtot tesz, tehát a 410,707 frtot tevő üzleti költségekkel szemben a fölösleg 72,620 frt és az 1891. évről áthozott nyereség hozzáadásával a tiszta nyereség 101,551 frt. Az intézet tartalékai 1892-ben 136,622 frttal emelkedtek, tehát a társaság biztositéki alapjai tőkében és tartalékban 6.808,741 frt 37 krt tesznek. A későbbi években esedékes dijkötvények 7.992,834 forintot képviselnek. A 101,551 frt tiszta nyereségből az alapszabályszerü levonások után fenmaradó 100,538 frt 69 kr. hová forditására nézve javasolja az igazgatóság, hogy

a) 34,564 frt 86 kr. a tüzosztályi dijtartaléknak **750,000 frtra** való felemelésére, mely dijtartalék ezáltal az 1892. évi dijbevétel **36·3%-ára** emelkedik, szemben az 1891. évi dijbevétel **34·4%-ával.**

b) 10,000 frt a mérlegvagyon tételei között nyilvántartott irodai berendezés és felszerelés számának 40,000 forintról 30,000 frtra való csökkentésére és

c) 30,000 frt a tartaléktőkének 170,000 frtról 200,000 frtra való emelésére fordittassék, végül

d) a fenmaradó 25,973 frt 83 kr. ujszámlára átvitessék. —

A felügyelőbizottság felolvasott jelentésében konstatálja, hogy a zárszámadások alapszabályszerüleg készültek és az igazgatóság javaslatait magáévá téve, azokat elfogadásra ajánlja. A közgyülés a mérleget valamint az igazgatóság előterjesztését egyhangulag jóváhagyta és a felmentvényt az igazgatóságnak és a felügyelő bizottságnak megadta.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint piperészer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Créme Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

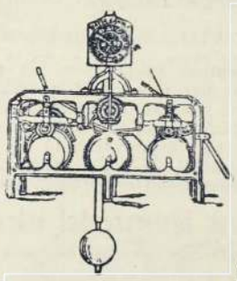

Toronyórák

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán.

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

Értesités.

A cs. és kir. 4 hadtest hadbiztossági kerületében elhelyezett közös hadseregbeli csapatok számára szükséges kenyér-, takarmány-szükséglet biztositására:

1893. julius 3-án és augusztus 2-án a városi hatóságnál Székesfehérvárott.

1893. julius 7-én és augusztus 7-én a cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál Budapesten.

1893. julius 13-án és augusztus 11-én a városi hatóságnál Kecskeméten.

1893. julius 18-án és augusztus 17-én a cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál Pécsett.

1893. julius 25-én és augusztus 22-én a városi hatóságnál Baján és

1893. julius 27-én és augusztus 24-én a városi hatóságnál Szabadkán.

Mindennütt délelőtti 10 órakor irásbeli zárt ajánlatok alapján nyilvános árlejtés fog tartatni.

A közelebbi feltételek a «Köztelek», «Közlöny», «Pester Lloyd», «Pesti Napló», «Egyetértés», «Képes Néplap», «Nemzet», «Magyar Géniusz» és a «Magyar Ujság»-ban közölt erre vonatkozó hirdetményekből, valamint a budapesti és a pécsi cs. kir. katonai élelmezési raktáraknál betekinthető 1893. május 25-én kelt feltételeket tartalmazó füzetekből kivehetők.

Budapesten, 1893. május 25-én.

Cs. és kir. katonai élelmezési raktár.

Ritka olcsóság

1 doboz „ERZSÉBET" levélpapir és boriték **50** összesen 100 drb.

1 doboz „MEDEA" levélpapir és boriték **75** összesen 100 drb.

Deutschländer Ede

papir- és irodai czikkek raktára

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

Budapest, VII., Erzsébet-körut 28.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

Orientalische Schönheiten.

Zahlreiche diesjährige Neuheiten für Sammler Modellstudien etc. für Künstler mehr als 50.000 Nummern; 25 Seiten starker Catalog mit 50 Musterbildern fl. 1.— reichhaltige Muster-collection fl. 5.— nur gegen Voreinsendung des Betrages. (Nachnahme unzulässig) durch die lang renommirte Firma: **LOUIS RAMLO**, éditeur, **BUCAREST** (Rumanien).

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 JUNIUS 18

25-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Erkel Ferencz. — **R. B.:** *Erkel Elek.* — **Róna Béla:** *Kertetekről.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Tóparti:** *Junius* — **Hiador:** *Nyárfák alatt.* — **Benedek Elek:** *A tűz.* — **Ambrozovits Dezső:** *Pillangó.* — **Fr. Clotild:** *Az árvácska.* — **Katona Imre:** *A sár.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **A palesztrói csontház.** — **Amolyan:** *A Katona József ünnep után.* — **Gerő Atilla:** *92. Zsoltár.* — **Arczképtanulmány.** — **Irodalom.** — **Szinház.** — **Sport.** — **Orvosi szalon.** — **Képtalány.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 80.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

Budapest fő- és székváros villamos-világitása.

Miután a fő- és székváros törvényhatósági bizottságának folyó hó 18-án tartott közgyülése a villamos világitás szolgáltatására vonatkozó, s velünk kötendő szerződést helyben hagyta, azonnal hozzáfogtunk a szükséges villamos müvek felállításához.

Az előkészületek akként foganatosittattak, hogy esetleges t. cz. fogyasztóinknak a villamos áram szolgáltatását már ez év őszére helyeztük biztos kilátásba.

A t. cz. közönség kényelmére VII. ker., Erzsébet-körut 24. sz alatt külön villamos irodát nyitottunk, a hol is:

1. a villamos világitásra vonatkozó mindennemü felvilágositással szivesen szolgálunk;
2. átveszük ugyanott bejelentéseket a főváros utczáiban lefektetendő kábelhálozatunkhoz való csatlakozásokra és
3. elvállaljuk ugyanott a villamos berendezésekhez szükséges költségelőirányzatok dijmentes elkészitését is.

Felhivjuk tehát a t. cz. közönséget, hogy a villamos áram igénybevétele iránt a szükséges bejelentéseket nálunk mielőbb megtenni sziveskedjék, mivel a kábelfektetést a főváros utczáiban már a legrövidebb idő alatt kezdjük meg, és mert azon bejelentések, melyek velünk előbb közöltetnek, mint a hogy a kábelfektetés az illető utczában foganatosittatott, előnyben részesülnek.

A budapesti

légszeszgyárak helyi igazgatósága.

Villamos-iroda: Erzsébet-körut 24.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődöknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szivattyú- és fecskendő-gyár Nádor-utcza 46/48.

Háztartási és konyha berendezési

czikkek

nagyválasztékú

RAKTÁRA,

legjobb kivitelü

Peronospora permetezők,

kutak

és

kútszivattyúk

Geittner és Rausch

Budapest, Andrássy-út 8.

szab.

jégszekrények,

gazdasági

czikkek,

legjobb minőségü

BŐRSZIJJAK,

gummi és kerti tömlők,

saját gyártmányú

kerti és tüzi fecskendők,

torna-szerek nagy választékban.

Malomkő-gyár, Markó-utcza 7. szám.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

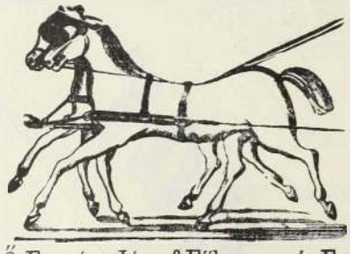

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

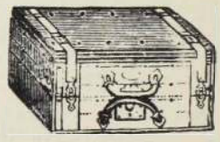

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint**, jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

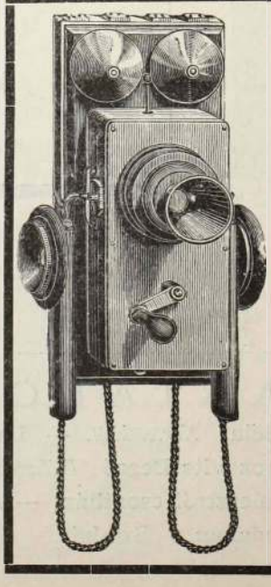

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket**

jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

II. évfolyam. 1893. junius 18. 25. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

ERKEL FERENCZ.

Mikor a nagyok sorából egy-egy hatalmas alak kidől, megrendül a nemzet s kétszeresen érzi nagy vesztesége súlyát. Erkel Ferenczczel ily hatalmas alak dőlt ki a nagyok sorából, a legnagyobb zeneköltő, kit valaha a gondviselés a magyarnak adott.

Mindnyájan tudtuk, mindnyájan éreztük évek óta, hogy köztünk töltendő napjai meg vannak számlálva, hogy a tündöklő napnak, ha eljő az alkony végórája, le kell áldoznia: mégis megremeg a szivünk halálára s fölsóhajtunk ravatalánál, vajjon ki fog nyomába lépni?

Erkel Ferencz ott küzd a nagyok legnagyobbjai sorában, együtt azokkal, a kik az új Magyarország alapját lerakják. Széchenyi nagy reformeszméi áthatják a nemzetet s Vörösmarty lantján megcsendül a mult dicsőségének elővarázsolásában a jövő nagyság dala. A nemzet érzi, hogy sokat, nagyon sokat kell tennie, de nem riad vissza a nagy munkától. A munkások sorában ott látjuk Erkel Ferenczet is. A mit a költő lantján, az államférfiu a közéletben hirdetett, hogy a magyar szellem nagy alkotásokra képes, az viszhangra kelt édes-bus melódiákban az ő lelkében s megalkotja az első igazi magyar operát: a *Hunyadi László*-t.

Az 1844-iki év forduló pontot képez a magyar nemzet történetében. Az első nagy magyar operai alkotás bámulatba ejti a nemzetet, csodálatba a külföldet. Hát a magyar szellem ily fényes alkotásokra is képes, a magyar motivumokat ily művészi nagyságra lehet emelni? Ruzicska «Béla futása» az első kisérlet a magyar opera terén, még halvány sejtelmet sem keltett, hogy ily nagy eredményeket lehessen létrehozni. A nemzet szívvel-lélekkel üdvözölte első zeneköltőjét s ünnepelte első sikerétől azon a hosszú uton keresztül, melyen immár ravataláig jutottunk.

Itt állunk most, megtörve a nagy veszteség súlyától, egy

tátongó ür előtt s önkénytelenül fölsóhajtunk: vajjon ki fog, nagy mester, nyomdokaidba lépni?

*

Az elhunyt nagy zeneszerző 1810. november 7-én, Békés-Gyulán született. Atyja, a ki gazdatiszt volt Wenckheim grófnál, szintén művelt zenész volt. Több hangszert játszott és ő dirigálta a b.-gyulai nagy templomban a zenés miséket, azonkivül kisérleteket tett a zeneszerzés terén is. Az apa zenei talentumát azonban valamennyi gyermek közül csak Ferencz örökölte. Az első oktatást a zenében Ferencz odahaza, atyjától nyerte. Tiz éves korában Pozsonyba került és az ottani konzervatóriumban gyors előmenetelt tett a zongorán, hegedün és orgonán. Tizenhárom éves korában már föltünést keltett Pesten egy hangversenyben zongorajátékával. Atyja azonban nem szánta őt a zenész pályára s Nagyváradra küldte tanulmányainak folytatására. Csakhogy a zene iránti hajlam fölülkerekedett a fiatal Ferenczben. Bucsut mondott a tudományoknak s egészen a zeneművészetnek szentelte magát.

Ebben az időben történt, hogy Kolozsvárott megalapitották az első állandó magyar operát és ahhoz Erkel Ferenczet karmesternek szerződtették Ruzicska mellé. Erkel csakhamar kedvenczévé vált a kolozsvári közönségnek és az ottani arisztokraczia mind csak őt választotta gyermekeihez zongoramesternek. 1835-ig maradt Kolozsvárott, akkor azután feljött Pestre, a hol nemsokára új tér nyilt számára, a melyen képességeit érvényesithette. 1838-ban az ujonnan épült nemzeti szinházhoz szerződtették első karnagynak.

Egy napon Bartay (a szinház bérlője és igazgatója) felszólitja Egressy Bénit, irjon magyar tárgyu librettót. Erkel csinálhatná hozzá a muzsikát s lenne eredeti operánk is a műsoron.

Erkel rég gondolt ilyesmire s örömmel is fogott a «Báthory Mária» cz. operához, noha roppant kishitűséggel, bizalmatlansággal, sőt merő gunynyal fogadták kisérletét. Schodelné, a közönség kedvelt primadonnája, indignáczióval utasitotta vissza a czimszerepet s már-már le akarták venni a dalművet a műsorról. Ezt Erkel barátjai azonban nem engedték s igy «Báthory Mária» kezdő énekesnővel, Felber kisasszonynyal a czimszerepben, 1840. aug. 8-án szinre került.

Az annyira ócsárolt, szánalmas mosolyok közepette készült művet óriási, előadásról-előadásra fokozódó siker koronázza. A Pesti magyar szinház a vármegye bizottságának inditványára a premiére napjától kezdve a Nemzeti szinház nevét viseli; a speciális magyar opera diadalra jut s tisztes helyet foglal el egy csapásra a zeneirodalomban. Később Schodelné, a büszke művésznő, maga kéri a szerzőtől «Báthory Mária» szerepét.

1842 nyarán történt, hogy Egressy Béni nagy csomó irással igyekszik végig a kigyó-utczán. Erkel szembe jő vele. Megállanak. Beszéd közben rátérnek a gyanus csomagra és kisül, hogy Egressy «Hunyadi László» szövegét viszi Bartayhoz. — Add ide, barátom, jobb lesz ez nekem, — szól Erkel és még aznap délután komponálja a negyedik felvonást. Lelkesedése ellenére lassan halad a munka. Nagy gonddal dolgozik az operán, mely végre 1843 őszén elkészül. A közönség szinte lázas izgatottsággal várja a mű bemutatását; az 1844. január 27-én végbemenő első előadás diadala előre biztos. «Hunyadi»-ját soha többé nem multa felül. Egy-két nappal a première után viszhangzott már széles Magyarország az induló, a hattyudal melodiáitól s ma, 53 évvel rá, változatlan erővel, ugyanazzal a közvetlenséggel hat reánk e mű bája, számtalan szépsége. Öröknek látszó ifjuság, mit csak az ihlet, a valódi genie teremt.

1861-ben, tehát tizenhét évvel «Hunyadi László» után jelent meg Erkel második főműve: «Bánk-bán», melyet sokan «Hunyadi László» fölé helyeznek. «Bánk-bán» a nemzeti szinházban 118, az uj operaházban azonban aránylag kevés előadást ért meg. 1862-ben «Sarolta», 1867-ben «Dózsa György», 1874-ben «Brankovics György», 1880-ban «A névtelen hősök» és végre 1885. márczius 14-dikén «István király» cz. operái kerültek szinre kisebb-nagyobb sikerrel.

De nemcsak a szinházra szoritkozott Erkel Ferencz művészi tevékenysége. Hangversenyeink történetében is maradandó emléket állitott magának, a menynyiben ő alapitotta meg a budapesti filharmoniai hangversenyeket, a melyeknek sok éveken át karnagya volt. Operánk körül szerzett érdemeinek elismeréseül a nemzeti szinház intendánsa 1866-ban kinevezte őt főzeneigazgatónak, 1873-ban pedig Orczy Bódog br. intendáns bukása után Szigligeti Edével együtt a nemzeti szinház ideiglenes vezetése bizatott reá. 1878-ban fölállittatván az országos magyar kir. zeneakadémia, melynek Liszt Ferencz volt az elnöke, a közoktatásügyi miniszter kinevezte Erkel Ferenczet az intézet igazgatójává és a felsőbb zongora-osztály tanárjává, a mely téren kitünő sikerrel működött.

ERKEL ELEK.

Sokszor elgondolkoztam már ama szomorú jelenségen, miért hogy legkiválóbb nagyjaink éltük virágjában dőlnek ki, alkotások teljében, mielőtt a nemzet homlo-

kukra fűzhette volna a megérdemelt elismerés koszorúját? A költő lantján elnémul a dal, mikor zengését milliók várják epedve; a művész kezéből kihull a véső, melylyel meg tudta volna teremteni a magyar szobrászatot. És a multé immár Erkel Elek is, leglelkesebb zeneszerzőink egyike, sírba vivén magával nagy eszményét: a magyar stilü operette megteremtését. Föltámad az eszme még sokszor, hangoztatják még sokan: de oly lelkes szóvivője mint Erkel Elek volt, alig fog egyhamar akadni.

Nagynevű apjának második fia, 1843-ban Budapesten született s első zenei kiképeztetését is apjától nyerte. Tizenhétéves korában már a nemzeti szinházhoz került előbb mint zenekari tag, később mint operai ügyelő, s itt maradt 1875-ig, mikor megnyilván a népszinház, első karmesteréül szerződtették. Ennek a hivatásának élt élete végeig, kivéve az 1884-iki évet, melyben az operánál működött. Az a lelkiismeretes buzgóság, melylyel karmesteri állását betöltötte s mely a pedánsságig aprólékos részletekre is kiterjedt, időt engedett Erkelnek nagyobb alkotásokra is. Számos népszinműhöz irt zenekiséretet s nem egy szép dala ment át a nép ajkára. De vannak nagyobb önállóbb szerzeményei is. 1880-ban Lukács Sándor *Székely Katalin*-jához irt zenét s itt először mutatkozik az az ideális törekvés, mely minden alkotásán végighúzódik: minél több magyar elemet vinni bele az oly nagy kedveltségre kapott operettebe. Kiszoritani lassan-lassan minden triviális francziásságot és teljesen magyarrá tenni az oly nagy jövőjü műfajt. Tehetségét ennek a nagy eszmének szentelte mindvégig. 1883-ban Rákosi *Tempefői*-jéhez, 1890-ben pedig Szigeti *Kassai diák*-jához irt zenét, mindig több és több magyar melódiát vivén be darabjaiba. Már utolsó darabjában nemcsak a melódiák magyarok, hanem a régi magyar tánczokat: a hallgatót és a palotást is föléleszti, hogy ezekkel a speciális magyar tánczformákkal minél intenzivebben szolgálja eszményét. Lelke tele volt dallammal, de alkotásain mindamellett hosszabb ideig dolgozott. Fiókjában hever két uj operettenek: a *Tündér Ilonának és Árgirus királyfi*-nak megkezdett partiturája, melynek elnémult akkordjai immár hiába várják vissza mesterüket, hogy befejezze azokat. Életének utolsó éve sejtette már a tragédia ötödik fölvonását. Kinzó vesebaj gyötörte vagy két év óta, mely ez év április havában levette lábáról. A «Próbaházasság» előadásán összeesett, s kocsin kellett hazavinni. Május 19-én a klinikára vitték, de a legodaadóbb orvosi ápolás sem menthette többé meg s e hónap 10-én elhunyt.

Erkel Elek a magyar zenetörténelemnek egyik kiváló alakja. Alkotásait nem mondhatjuk remekműveknek, melyek korszakot alkotnának a magyar zene történetében, de munkásságának iránya, az a nemes buzgalom, melylyel az eszmét szolgálta, mindenkor az elsők között biztosit számára helyet. Ő ujra felkarolta azt az irányt, melylyel a magyar zene fejlődése századunk első évtizedeiben megindult s neve méltán állhat a Lavotta, Csermák, Ruzicska, Doppler, Mosonyié mellett. Zenészeink közül csak kevés volt minden izében annyira magyar.

Ő bizton hitte, hogy ki fogja szorithatni a franczia operettet s diadalra juttatni a magyart. Nem rajta mult, hogy az eszme testet nem ölthetett. Az egymásután föltünő tehetségek, kik az operette szolgálatába állanak, úgy látszik nem ismerték őt el mesterüknek. Nem keresik a magyar tárgyat s a magyar zenemotivumokat teljesen mellőzik. Pedig Erkel Elek nagyon helyesen mutatta meg a magyar operette irányát. Föl kell venni az elejtett lobogót s diadalra vezetni. A diadalban ha neki nem is mint mesternek, de mint lelkes uttörőnek nagy érdeme legyen. *R. B.*

KERTETEKRŐL.

Világéletemben
Sok szép kertet jártam,
De olyat, mint a tiétek,
Még sohase láttam.

Kedves minden bokra,
Drága minden fája,
Megremeg a szívem belé,
Ha emlékszem rája.

Ha emlékszem rája . . .
A rózsabokorra,
Melyen mindig nékem nyilott
Az első szál rózsa.

A kis padra ottan
A rózsabokornál,
Szép estéken hol annyiszor
Vállamra borultál.

A lombos diófa
Titkos sürü árnya
Eltakart, ha csókolództunk,
Hogy anyád ne lássa.

Virágos utak közt
Kéz a kézbe' jártunk
S elbeszéltük egy a másnak
Gyerek-boldogságunk.

Nincs, mint a tiétek,
Nincs kert több oly drága;
Áldott legyen, százszor áldott
Minden bokra, ága!

Róna Béla.

A HÉT.

«A Sipka-szorosban minden csendes!...» Erre a hirre aztán megnyugodott a nagy czár s aludt szépen, mélyen, csak egyenletes lélegzetvétele hangzott fel a néma csendben.

— — A Sipka-szorosban pedig a hóba fagytak a katonák.

Eh, az mindegy. A Sipka-szorosban minden csendes . . . Pécsett is! A lázitók vasban, a munka megkezdődött, a strike el van nyomva. A csendőrség győzött, a nyugalom háboritatlan.

Oh, boldog föld ez a miénk, nagyon. Hanem egy ánglius szarkasztikus éposa, a Carlyle *Franczia forradalom története* azt a regényes históriát meséli, hogy száz évvel ezelőtt ilyen nagy, mély csend sokszor beállott, hanem azért a forradalom tombolását nem lehetett ám ilyesmikkel elfojtani. Kardlappal és börtönnel legalább nem. Ezek a néma csendek gyanus előjelei a viharnak.

Nem, nem, boldog bourgeois-k, ne féljetek!

Csak száz év mulva kerül erre felé a nagy európai eszme. Addig helyt fog állani a csendőrség, meg a kardlap. Akár csak a mult század kilenczvenes éveiben, a mikor a Martinuzziak keservesen megjárták és a Kazinczyak, a miért le merték másolni a forradalmi kátét, sinylették a börtönt, s csak ötven év mulva tört ki a forradalom. Ötven év! Nagy idő ez. Addig sok jó muskotály dohányt lehet elszívni, meg piccolót meginni s ferbliben akár egy egész uradalmat elkártyázni. Nagy idő az, de nagyon!

Bourgeoisie, ne igen remegj!

*

Hisz olyan szép juniusi napjaink vannak. Se forróság, se fagy. Esik, meg kiderül, akár csak a köznapi élet. Ki lehet most tartani itt is a szép fővárosban, nem kell még a nyaralásra sem gondolni, pedig hej, nagy gond az, a fővárosi embernek különösen.

A fürdőidény közeledik s állandó tanácskozási théma a diófa nagy asztalok mellett, a tágas szép ebédlőkben, a puha szőnyeges szobákban. Hová, merre, kivel, meddig? Csak el, messzire, a vidék nyugodalmába vagy a fürdők lázas zajába.

Különösen távol, külországok divatos fürdőibe vándorol most a sok magyar bankó. Ostende, Ischl, Karlsbad, meg a hogy a sok pénzdelejt hivják, telis-teli lesz nemsokára magyar koloniákkal. Ostende — igaz — megérdemli. Szép hely — olcsó hely — kellemes hely — nyugodt hely. Olyan hangulatban vagyok most — bájos tenger, mely most elibém mormogsz itt képzeletemben — hogy egy pár mondatot tele raknék *oh!*-kkal. S te terracotta dique, melyen olyan boldogság lazzaroniskodni, s te zajos kursaal, melyben estende annyi a sok bájosan szép asszony — — ah, drága emlékeim maradtatok. Csak hogy akkor kellemes az ilyen szép hely, ha — egészséges benne az ember. A fürdő ugyanis a betegeknek veszedelmes — ne higyjenek doktoraiknak, a mikor az ellenkezőjét állitják, s akkor keressék fel a fürdőket, a mikor nincsen semmi bajuk. Hej, más színe van akkor a tengernek, a sok szép asszonynak, a ragyogó sétapartnak, mindennek, mindennek. Beteg embernek teher, egészségesnek gyönyör ott minden!

Hogy irigyeltem a szomszédomat, a ki *levegő-kurára* jött.

Persze használt is neki a levegő nagyon. Egy pár ezresétől megfosztotta, de olyan egészséges lett tőle, mint a makk!

*

A junius különben arról is nevezetes szokott lenni, hogy a «*Május*»-ok rendszerint akkor jelennek meg.

Mikor valami elkésik, meglátszik rajta, hogy — sietett. Addig válogatták a tartalmát, mig telis-teli lett — tartalom nélkül is.

Roppant könnyü dolog lehet egy ilyen emlékalbumot megszerkeszteni, úgy képzelem. Ide annyian akarnak irni. Aztán azt a sok kéziratot — vaktában — fel kell csak szeletelni, s az album kész. Igaz is, csak nem lehet *mindent* kiadni?!

Hanem én csak azt szeretném már most tudni, hogy ki az igazi tűzkárosult? A veszprémiek-e vagy a sok megszeletelt iró? Mert az csak kétségtelen, hogy a közlemények *tüzével* kárositotta meg őket a szerkesztő — önvallomásaikból legalább így tudom. S a publikum is helyben hagyja.

Jó lenne hát most egy «Julius»-t szerkeszteni az igyen tűzkárt szenvedettek javára. Heverő poéta akadna elég!

*

Most, hogy a fővárosi színházak nyári álmukat megkezdették, a mialatt egyik kedvencz szinésznőnk Berlint akarja *elragadni* — (csakhogy Berlin az ő buta konzervatizmusában nem mozdulna egy világért sem!) — diadalmas mosolyra huzódik a fővárosi vidéki-szinházak direktorainak ajka.

Az idén már három vidéki színházunk van, mert Ó-Buda is számit. Feld nemzetiségi politikát űz s egy tót legényt csipett a bódéja számára, s reméli, hogy a legény kiállja a nyarat. Krecsányi még egyre czéloz, még nem talált. Rakodczay meg egy jó bohózatiróra akadt, csakhogy sajnos, a tragédiával kisérletez. Shakespeare pedig senkit sem hódit — Ó-Budára. Azt mondják bár, kár.

*

Ha fővárosi ember lekerül a jó vidékiek közé, csodálatosnak, de igaznak fogja találni, hogy milyen nagy ott az elkeseredés ellenünk. Azzal vádolnak, hogy kicsibe veszszük őket. Pedig — verik a mellüket — vagyok olyan legény, mint te . . .

Pedig bizony nagy a különbség a fővárosi élet meg a vidéki élet között. Ámde kinek a pap, kinek a papné.

Azt azonban tanácsolni merem jó lélekkel, hogy ne merjen most fővárosi ember Nagyváradra kerülni! — Nagyvárad most sértett oroszlánként dühöng a főváros ellen . . . Hasztalan nyilatkoznék ez ellen Nagyvárad. Nem hinnék benne. Igy van. Punktum.

Aztán — csak valljuk be — most az egyszer igaza is van. Mert hát még sem olyan kicsi dolog az, hogy Nagyvárad püspöke — bibornok lett. Két franczia püspök kapta meg most a bibort s a franczia közvélemény most főkép ezzel az

eseménynyel foglalkozik, látom a lapjaikból. Történne csak mindez Pesten! — sóhajt fel a vidék ilyenkor .... Hanem persze, vidéki esemény — jó ezzel tíz sorban is elbánni — ezzel — a mivel a mi társadalmunk immár hetek óta lázas érdeklődéssel foglalkozik — —

E miatt haragusznak reánk!

Ha aztán keresnők a lélektani okát ennek a mi közönyösségünknek, melylyel a vidék iránt viselkedünk, a mi ma, a deczentralizálás korában, valóban feltűnő jelenség — aligha találnók meg másban, mint a vidéki levelező intézmény fejletlen voltában. Az angolos riportert nem igen értik meg a vidéken, hanem rövid időn másképen lesz ott is minden s felenged a mi közönyösségünk is akkor. Nyugodj meg, jó vidék! Látod, most is minő bőven foglalkoztam veled!

*

A végére hagytam, fáj róla szólanom, hogy az egyetemi ifjuság legjobb barátja minő nehéz sorsra került. Szegény, jó volt rektorom, kivel olyan sokszor eldiskuráltunk az egyetemi olvasókör sorsáról, hogy téged érjen ilyen csapás, téged, a ki sohasem követtél el bűnt, csak jótettet.

El kell viselnünk ezt a csapást is, minden, minden lehetséges már e földön, hiszen még a milliomos sem elégedett, miért legyen az egy

Lazzaroni.

ÁLLJ! — RAJZOLTA KIMNACH LÁSZLÓ.

JUNIUS.

Május a szerelem, junius a lemondás hava. Május az ébredő vágyak hava, mikor az emberi szív sokkal fogékonyabb, mint máskor. Nemcsak a természet ébred fel májusban dermesztő álmából, hanem az ember szíve is. Örülünk a fakadó virágnak, a zöld mezőnek, örülünk és ki tudja hol, ki tudja mikor, megterem májusban szivünkben a szerelem is.

Kedves kisasszony, lássa, így történt ez velünk is. Mikor keletkezett szivünkben a szerelem, meg tudnók-e mondani most az igazat? Vajjon akkor-e, mikor rezedát szedtünk az önök kertjében, vagy akkor-e, midőn először sétáltunk együtt este?

Azaz, pardon! nekem voltaképpen nem is szabad többes számban beszélnem, hisz' szerelmes csak én vagyok egyedül, kisasszony nem az. Nem mutatja-e ezt mindennap?.... Miért kerüli tekintetemet, a mennyire csak teheti? Miért nem jő velem, mellettem sétálni, miért vág haragos, boszus arczot, ha lát? És ugyan miért nem mondotta meg nekem, mikor az apró leveleket tépdesve suttogta: szeret — nem szeret, hogy mi volt az eredmény?

Szóval, mi ketten látszólag haragszunk egymásra. És a nagy világ, a mely mindent meglát, nem tudhat semmit, hisz' mi kerüljük egymást.

Már egy éve, hogy ez történt. És hiába mondják nekem, hogy május a vágyak hava, az idei május nem hozott uj vágyakat, nem hozott uj szerelmet.

Azt mondják, a mi májusban keletkezik, arról juniusban lemondunk. Még pedig könnyen lemondunk, fájdalom, köny nélkül ... Én nem hiszem ezt, mert hiába minden tettetés, hiába a közöny, a melylyel egymás iránt viseltetünk, kitűnik mindig és mindenütt a szeg a zsákból: a szerelem. Télen, midőn hideg szél fútt künn, az én kedves nagynéném maga mellé ültetett és kegyesen kikérdezett, hogy ki ő, hogy néz ki, szép-e, jó-e? Én Istenem, mit feleljen ily kérdésekre egy szerelmes ember, a ki nem lát, vak, és ha lát is, csak a jót látja? És miért ne tételezném fel, hogy a kit én szeretek, az a legszebb a világon, hogy annál jobbat nem teremtettek az istenek, hogy boldog lesz az, ki őt magáénak nevezheti?

Az ébredő, fejlődő leányszív, mikor arra a boldog tudatra ébred, hogy van valaki, ki érdeklődik utána, ki szereti őt, megnyilatkozik spontán önmagától, minden kényszer nélkül.

Kisasszony, hiába a tagadás, megnyilatkozott ön is. Nem egyszer, hanem százszor. Akkor, midőn leginkább el akarta rejteni szíve érzelmeit.

Példát akar? Százat is mondhatok. De minek, itt a junius, a lemondás hava? Könnyü most lemondani .... Most, mikor fü-fa hirdeti a természet ébredését, az embernek mégis vágya támad odafeküdni a halottak közé, kiknek szivében érzelem többé nem támad.

Hosszúk az esték, kissé unalmasak is, elelbeszélget az ember jövő dolgairól és közbeközbe czélozgat a lemondásra is. Ma hidegek vagyunk egymáshoz, holnap elfordítjuk arczunkat, ha egymást látjuk, holnapután már bátran egymásra nézhetünk, hideg a tekintet, nem fejez ki az semmit sem.

És kutatjuk lázasan az okot, hogy miért van ez így? Miért hidegült el két szív egymástól, kik szerették egymást, vonzódtak egymáshoz? Semmiért, ha csak azért nem, mert soh'sem merték egymásnak megmondani, a mi szivükön feküdt.

Kedves kisasszony, látott ön már ködöt, a mely betakarta a hegyeket, mezőket és elfedte ön elől a vidéket? És látta-e, midőn a meleg nap egy-két sugara érte a ködöt, mint tünt el az egy pár pillanat alatt? Ily köd az is, mely bennünket elválaszt, csak a bizalomnak egy sugara kellene, hogy eloszoljék, és azután melegen sütne a szerelem napja.

De mikor az a bizalom oly nehezen támad a szivben, mikor az a köd oly nehezen oszlik! Sokan azt mondják, soha ...

De ezekre én csak mosolygok. Hiszen tudom, érzem azt, hogy szeret, tudom, hogy egy szép juniusi napon meg is fogja mondani azt. Hiszen én tudom ezt ... Az ember nem isten, szándékát tette csak isten teheti. De mikor oly jó bizni és remélni!

Bűbájos május szülte e szerelmet, junius, a lemondás hava, tette nagygyá, feledhetetlenné, a juniusi szép estek, a séták a fák alatt teszik erőssé hitemet, hogy igaz, a mit gondolok, hisz' kisasszony még oly fiatal ...

Szeretlek junius .... Szeretlek még akkor is, ha megnyilnak az ég csatornái és napokig esik az eső; mert ekkor mindig eszembe jut, hogy a boru után jön a derü, a boldogtalanság után a boldogság ...

És nem jó lesz-e az, ha évek mulva kezünkbe kerül e pár sor és visszaemlékezhetünk a juniusokra? ...

Tán egymásé leszünk, néha örülve, néha pörölve, és akkor boldogan fogjuk egymásnak mondani: látod, ugye, megmondottuk előre? ...

Ha pedig nem .... akkor egy fájó emlék lesz, egy fájó bizonysága annak, hogy junius a lemondás hava ... *Tóparti.*

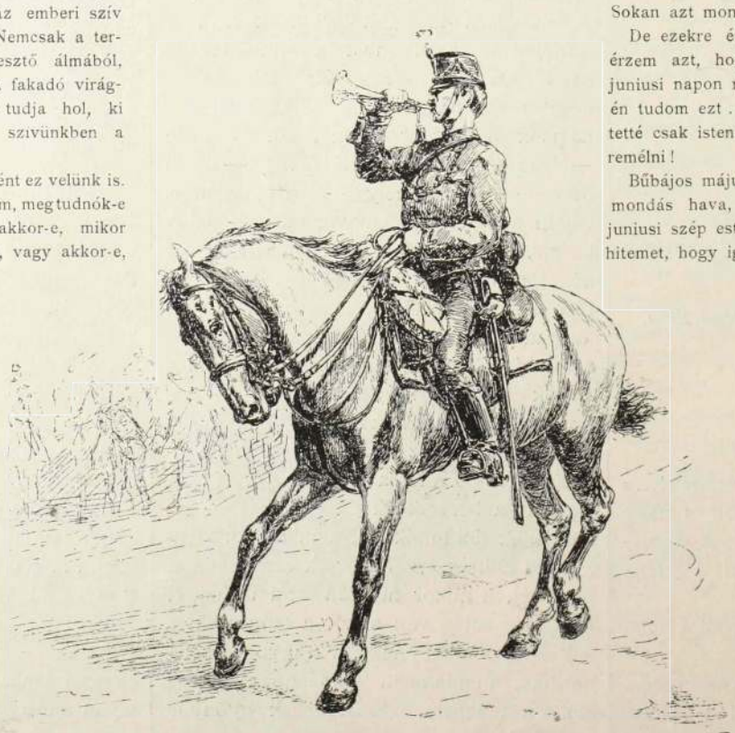

ZOMBORY LAJOS RAJZA.

KATONAKÉPEK A «MÁJUS»-BÓL.

NYÁRFÁK ALATT.

Nyárfák alatt születtem
Éneklő lomb alatt,
Ott érzém a madárral
Először szárnyamat;
Nyárfák alatt születtem,
Ott láttam a napot,
Ha még egyszer születném,
Bölcsőm hagyjátok ott.

Úgy hajlong, mint a gyermek,
Szeszélylyel van tele,
Ha lágy szellő köszönti,
Ölelkezik vele;
Olyan, mint ifjuságunk,
Övé a korona,
A fölkelő s menő nap
Egy csókot küld oda.

Gyakran kezébe adtam
Ringatni lelkemet,
És vitte a magasba
Úgy, mint a levelet;
Majd néha lealázott,
Ha forgó szél jöve,
Úgy hajtogatta fámat,
Hogy port seprett vele.

«Tanulj,» így szóla hozzám,
«Tanulj hajolni itt,
Mit a szép pálma nem tud,
Rá ágam megtanít;
Jelképe életünknek,
A verseny tükre ez:
Sikert nem ér a földön,
Ki mindig egyenes.»

Valót beszélt a nyárfa,
Mert úgy tapasztalám,
Ki a napot kerestem,
Csak árny borult reám;
Hol a pálmák merednek,
Ott árny leselkedik,
Koszorúján halálos
Sebet hord mindenik.

Nyárfák alatt születtem,
Zengő nyárfák alatt,
Hol mindig reng a fészek,
Mely rejt kis madarat,
Bár olykor a viharban
Majd a földig borul,
De másik pillanatban
Ismét az égbe nyúl.

Hiador.

A TŰZ.

— KRISZTUS-MONDA. —

Irta: BENEDEK ELEK.

Volt egyszer egy szegény ember s annak három fia. Szegények voltak, szegényebb a templom egerénél. Akármibe fogtak, nem volt azon Isten áldása s ha búzát vetettek a földbe, zab kelt ki, de ha zabot vetettek, sohasem kelt a helyett buza. A szegény embert sírba vitte a sok bánat s keserűség, a három legény pedig ahogy az apjukat elföldelték, világgá mentek.

Mentek mendegéltek hetedhétország ellen, hét nap s hét éjjel meg sem állottak. A nyolczadik nap összetalálkoznak két vándorral, Krisztus urunk volt az egyik, Szent Péter a másik.

— Hová, merre, legények? — kérdi Krisztus urunk.

Felelt a legidősebb:

— Megyünk világgá, szerencsét próbálunk, mert otthon semmiben sem volt szerencsénk.

— Hát aztán te mi szeretnél lenni? — kérdé a legidősebbtől.

— Gazdaember, uram, gazdaember.

— No ez nem tulságos kivánság, — mondá Krisztus urunk. Ahol van ni egy udvarház. Ülj belé bátran s gazdálkodj, de aztán, hallod-e, meg ne feledkezzél a szegényekről.

— Nem, uram, nem, — hálálkodott a legény, s ment egyenest az udvarházba.

— Hát te mi szeretnél lenni? — kérdé a középsőt.

— Juhász, uram, juhász.

— No ez sem tulságos kivánság. Ahol van egy esztena, ni, eredj, ülj bele. A mi juhot találsz mind a tied. De, hallod-e, meg ne feledkezzél a szegényekről.

— Nem, uram, nem, fogadkozott a középső is.

— Hát te fiam, mi szeretnél lenni? — kérdi a kisebbik fiút.

— Halász, uram, halász.

— Ez már csakugyan nem túlságos kivánság. Ahol van egy folyó, partján egy kis házikó, házikó előtt csolnak és háló, — eredj legyen a tied. De meg ne feledkezzél a szegényekről.

— Nem, uram, nem, — fogadta a harmadik legény is.

Na, telt, múlt az idő, közben Krisztus urunk bejárta Szent Péterrel az országot, világot s esztendőre, kettőre visszakerültek oda, hol a három legényt hagyták. Mondja Krisztus urunk Péternek: eredj Péter, menj be a gazdához s kérj tőle egy fehér kenyeret Isten nevében.

Bement Péter s hát a szegény legényből olyan nagy úr lett, hogy minden zsebében egy arany óra volt, s egyszerre három tajték pipából fújta a füstöt. Hátul a csűrös kertben hat cséplő verte a buzát. Köszön Péter illendőképen, kér abból, a mit Isten adott, de a gazdag ember kikergette s meg is lazsnakolja, ha hirtelen el nem szalad.

— No ez jól kifizetett, — panaszkodék Péter.

A TŰZ. — PAP HENRIK RAJZA.

— Jól van jól, — mondá Krisztus urunk — eredj csak vissza s kérj egy marék szóratlan buzát.

Viszamegy Péter nagy szepegve s kérte a gazdát: Bár egy marék szóratlan buzát Isten nevében!

Nagy kérésre, könyörgésre, ezt adott.

— Te Péter! — mondá Krisztus urunk, mikor Péter visszajött a buzával — eredj át annak a szegény özvegy asszonynak az udvarára s égesd el ott a buzát.

Megy Péter a szegény özvegy udvarára, ott a buzát meggyujtja s hát — lássatok, halljatok csodát! — csak úgy ömlött a buza: elég lett volna a falunak egész esztendőre. Látja azt a gazdag ember, gondolja magában: ha abból a marék buzából tengerbuza lett, mennyi lesz majd az övéből! Hátrakiált a cséplőknek: hé, hagyjátok félbe a cséplést, gyujtsátok meg a buzát!

A cséplők kétszer sem mondatták, egyszeribe meggyujtották a buzát. De bezzeg ebből a tűzből nem lett buza:

elégett a csűr, a ház, porrá lett a rossz szivű gazdának mindene.

— No uram, — mondá Péter, — azt ugyan jó keményen megbüntetéd.

— Ne beszélj semmit, Péter, — eredj a juhászhoz s kérj attól is valamit.

Megy Péter a juhászhoz, de ez, rá uszitotta a kutyákat, a helyett, hogy bár egy falat kenyeret adott volna.

Fut vissza Péter nagy lelkendezve s mondja mi történt.

— Láttam, Péter, de csak eredj vissza s kérj tőle bár egy csupor savót s ha ád, öntsd fel az esztena fedelére.

— Uram, összetépnek a kutyák.

— Ne félj Péter, a mig engem látsz. Eredj.

Visszamegy Péter s mondja a juhásznak: hallod-e juhász, tenger sok juhod van, adjál bár egy csupor savót.

— Jól van nesze, a mit a kutyák meghagytak.

Éppen egy csuporra való volt. Péter azt is megköszönte illendőképen s aztán felöntötte az esztena tetejére. Hát, uram teremtőm, abban a szentséges szent minutában tűzbe borult az esztena s porrá égett minden de minden!

— No ezt ugyan jól megbüntetéd, — mondá Péter.

— Hallgas Péter, ne járjon annyit a szájad, — inté Krisztus urunk s mentek a halászhoz.

Mennek a folyóhoz s hát a halász éppen akkor köt ki a tulsó parton. Átkiált Krisztus urunk: te jó ember vigy át a vizen! A halász egyszeribe megismerte a két vándort, átevezett érettük s bele ültette a csónakba. Ám amint eveztek a vizen keresztül, egyszerre csak csunya sebek lepték el Krisztus urunk testét. Látja ezt a halász s kérdi igaz szivvel: — Ugyan bizony van-e annak valami orvossága?

— Hej fiam, ennek csak egy orvossága van. Ha megkennéd a szopós gyermeked vérével, mindjárt meggyógyulna.

Megszomorodott erre a halász, a könye kicsordult. De a mint haza értek, vérét eresztette tulajdon édes gyermekének. Aztán bekente vérrel a sebeket s hát azok csakugyan egyszerre meggyógyultak.

— Péter, — szólt most Krisztus urunk, — eredj s dobd a gyermeket az égő kemenczébe.

Sírt a halász, sírt a felesége, fájt a szive gyökeréből mind a kettőnek, de nem szóltak semmit: legyen meg az Ur akaratja.

Péter elment s a gyermeket bevetette a kemenczébe.

Egy perczre, kettőre azt mondja Krisztus urunk a halásznak:

— Eredj fiam, nézz ki, vár-e gyermeked.

Megy a halász s hej, de nagy örömre változék e nagy szomorusága! Ihol, ott ül a kemencze tetején a gyermek, két kezében két arany alma s azzal játszadozik.

Térdre borult a halász Krisztus urunk előtt s úgy köszönte isteni nagy jóságát.

Mondá Krisztus urunk:

— Kelj fel fiam, ne köszönj nekem semmit, köszönj mindent a te jó szívednek. Eredj most ki a mezőre s mérj ki magadnak akkora helyet, a mekkora tetszik. Abból megélhetsz halálodig. De ezután se feledkezzél meg a szegényekről.

Ezt mondá Krisztus urunk s eltűnt szent Péterrel.

PILLANGÓ.

— Irta: AMBROZOVITS DEZSŐ. —

Mikor Lantay Lajos még kis deák volt, mindenki azt mondotta róla: Meglássátok, ebből a fiuból természettudós lesz!

A pajtásai nem is hivták másnak, mint «kis természettudós»-nak és valahányszor a természetrajzba vágó vitás kérdés merült fel, mindig csak Lajoshoz fordultak, a ki szuverén biztonsággal biráskodott a vitatkozók közt.

Nyaranta, mikor lement az apja birtokára, minden pillanatát tudományos szenvedélyének szentelte s valósággal korlátlan úrnak érezte magát kis birodalmában. Reggeltől napestig kinn ődöngött a kertben, a réten, az erdőben, s tanulmányozta kedvencz állatjait. Órákig elnézte és megfigyelte a házi-állatokat, össze-lövöldözte és kitömte a környék madarait, s ilyenkor se' látott, se' hallott, annyira elmerült tudományos időtöltésébe. De mégis legjobban szerette a pillangókat. Lepkeháló nélkül ki se mozdult a házból. Minden pillangót ismert, tudta, mikor és milyen vidéken szokott repülni, s kész lett volna napokig utazni, százakat elkölteni csak azért, hogy gyüjteményét egy-egy ritkább példánynyal gazdagítsa.

Sőt már nem érte be azzal, hogy pillangókat fogott, hanem ismerve mindeniknek a hernyóját meg a bábját, ezeket kezdte gyüjtögetni, s őszszel, mikor megint hazakerült, tele volt a szobája fahéjdarabokkal, galyakkal és mohokkal és mindeniken egy-egy báb várta az ébredést, a feltámadást.

Tavaszszal aztán csaknem minden nap hozott neki egy-egy meglepetést. Egyenkint szétnyiltak a titokzatos bábok, s egy rövid éjjel alatt kifoszlott belőlük a tarka szárnyas pillangó, mely álmosan sütkérezett az ablakok közt a langyos tavaszi napsugárban.

Nem egyszer megesett rajta, hogy nyitva felejtette az ablakot, s egy-egy buzgó odaadással ápolt pillangó hűtlenül elszállt tőle, ki az utczára, hol egyideig kétségbeesetten czikázott keresztül-kasul az aszfalton, mig valami nagy városi diák, csupa merő pajkosságból leütötte, elfogta s durva kézzel lefosztotta szárnyainak csillogó hímporát.

Szomoruan, szinte könyezve nézett utána, csak az édes anyja örült, hogy az a bolondos szép állat megmenekült a sok kíntól, a méregtől, a biztos pusztulástól...

*

Azóta csaknem tizenöt év telt el és Lantay Lajosból nem lett természettudós, hanem szülővárosának tiszteletbeli aljegyzője.

Gyermekkori szenvedélyéből mindössze annyi maradt meg, hogy még mindig szerette a pillangókat, de csak azokat, a kik szőke, barna meg fekete fejükön széles szalmakalapot, karcsú derekukon könnyű perkál szoknyát, ingerlő lábacskáikon selyemharisnyát és fényes lakczipőt viseltek s nemcsak hogy nem féltek az embertől, de szelidek voltak mint a kezes bárány.

Csaknem mindenkit ismert, mindenkinek tudta a nevét s tudta, ki mikor és merre szokott járni. De nem érte be azokkal, a kik a kezeügyében voltak, hanem kész lett volna napokig utazni, százakat elkölteni csak azért, hogy emlékeinek gazdag gyüjteményét egy-egy szép emlékkel gazdagítsa.

Most is, egy szép szeptemberi vasárnapon, ott állt a templom előtt s piros szegfűvel a gomblyukában, leste a szép asszonyokat meg a szép leányokat.

Csak úgy özönlöttek ki a templomajtón s kellemes tömjénillatot terjesztve maguk körül, könnyedén libegtek keresztül-kasul a tágas téren. Az őszi napsugár kaczéran játszott tarka szalagjaikkal és Lajos vidáman, mohón kapkodott utánuk. Hol az egyikkel beszélgetett, hol a másiknak csókolt kezet, hajlongott, bókolt előttük.

A fő-utcza sarkán megpillantotta Sárközy Helénkét a mamájával. Rég nem találkozott velük s nagyon megörült a látásukon. Udvariasan megemelte a kalapját, de alig ismert rá Helénkére, annyira megváltozott.

Rövid idővel ezelőtt még olyan volt a feje, mint egy csillogó sárga selyemgubó, a melyre valami geniális piktor, az ihlet pillanatában két szép szemet, egy pisze orrocskát, egy finom, piczi szájat festett. Sárga volt a haja, sárga az orczája, még a szeme is sárga. Most üde pirosság futotta el az arczát, a szemei kinyiltak, kékek voltak, mint a búzavirág, s egész lényén az ébredő öntudatosságnak valami megkapó varázsa ömlött el. Azelőtt, ha szóltak hozzá, elpirult, lesütötte a szemét, s néma volt, mind a holdsugáros éjszaka. Most vidáman csacsogott, mint a madár és olyan őszinte nyiltsággal, olyan tisztán ragyogó tekintettel nézett az ember szemébe, hogy a legfeketébb lélek is megtisztult volna tőle. Hosszú ruhát viselt, formái kigömbölyödtek s minden mozdulatán látszott, hogy a szive most kezd kibontakozni a naiv, gyermekkori álmok selyem-pólyáiból.

Lajos ujjongott örömében. Hiszen éppen olyan szeretettel és aggodalommal ápolta évek óta ezt a bájos gyermeket, mint hajdan a pillangók bábjait és szorongó szívvel leste az ébredés, a feltámadás pillanatát.

Most érezte, látta, hogy végre elérkezett, boldog volt, s titokban kezdett búcsúzni pillangóinak tarka seregétől, s kezdte építgetni jövő boldogsága légvárait.

Együtt mentek át a templomtéren hazafelé. A mama hátul ballagott s elégedetten mosolyogva nézte őket.

— Csak hogy ujra itthon vannak! — szólalt meg Lajos az igaz érzés hangján. — Nem is képzeli, hogy milyen nehezen vártam vissza.

— Igazán!?... Lássa, én pedig éppenséggel nem örülök, hogy ilyen hamar hazajöttünk. Olyan pompásan mulattam, hogy ott maradtam volna akár örökre.

— Nos és miért nem maradtak ott? — szólt Lajos elfojtott keserüséggel. — Hiszen...

Helénke kiérezte ezt a keserüséget s hirtelen közbevágott:

— Ugyan Lajos ne legyen már olyan gyerekes! Hát maga tán nem jobban érezné magát egy nagy világfürdőben, mint ebben az unalmas, egyhangú fészekben?

— A kellő társaságban talán igen — felelt Lajos furcsa hangsulyozással s rámeresztette a szemeit Helénkére, a ki sehogy sem akarta megérteni.

— A kellő társaságban!?... Volt ott társaság olyan, hogy soha jobbat nem

kivánok. Azután az a sok kirándulás, a mindennapi fürdés, kocsikázás, játékok, pezsgő és táncz! Szóval minden... Ez az igazi élet... Igaz... mondtam már — tette hozzá szinlelt közönyösséggel, — Haller Béla is ott volt...

— Az a huszárfőhadnagy?

— Az — az.

— No akkor mindent értek! Helénke, maga rettenetesen megváltozott!... Azelőtt itthon is nagyon jól érezte magát és nem kivánkozott máshova, más emberek közé...

— Mert nem ismertem mást!

— Bár ne is ismerte volna meg soha!

— Csak nem maradhattam mindig olyan ostoba, mint akkor... amikor az én unalmas társaságommal is be érte... úgy-e?

— Ne legyen már olyan kiállhatatlan.

— Azelőtt nem talált annak...

— De nem is beszélt velem igy soha!

— Mert nem volt reá okom!

— Most persze van?

— Elhallgattak.

Helénke az ajkába harapott s önkénytelenül félrenézett. Finom érzése megsúgta neki, hogy gyöngédtelen volt az iránt a nagyszivü fiú iránt, a ki úgyszólván kis leány kora óta olyan jó volt hozzá s annyira szerette. Érzett is valami megbánás-félét a szivében, de ébredező női büszkesége nem engedte, hogy hibáját jóvá tegye. Lopva rápillantott Lajosra, ki lehorgasztott fővel, szótlanul ment mellette. Olyan mély szomorúságot olvasott le arczáról, hogy maga is szinte sirni szeretett volna.

A kapuhoz értek.

Helénke odafordult Lajoshoz és kezet nyujtott neki.

— Mikor jön el?

— Nem akarom untatni.

Egy pillanatra összenéztek, s ebben a szerelmesen egybeolvadó pillantásban, meg egy forró kézszoritásban, újra megtalálták egymást.

— Délután egyedül leszünk. Eljön?

— El.

Elváltak s Lajos kedvetlenül ballagott hazafelé. Évek óta nevelte magának ezt a leányt s eddig olyan biztosnak érezte magát a jövőjében, hogy soha eszébe se jutott volna a csalódás lehetősége, de most egyszerre kételkedni kezdett s szorongó szivvel féltette a boldogságát. Elvesztette önbizalmát, s erőt vett rajta a kislelkűség. Nem érzett magában elég erőt és képességet arra, hogy azokkal a gavallérokkal, akiknek társaságát Helén oly nagyrabecsülte, versenyre kelhesen. Egyszerre egy ügyetlen, falusi szerelmesnek, egy nevetséges zérusnak érezte magát, a ki még arra is gyenge, hogy egy igénytelen falusi leánynak az érdeklődését lekösse. Valami azt súgta neki, hogy az az aranyos kis gyermek, a kiben neki olyan öröme tellett, s a kit évek óta oly véghetetlen szeretettel és rajongással nevelt magának, most, a czél küszöbén kisiklott, kiröppent kezei közül és homályt, tátongó ürességet hagyva maga után, szürke köddé változtatta legragyogóbb ábrándjait. Ez a gondolat lesujtotta, kétségbeejtette.

Délután elment Helénékhez s mikor a kapun belépett, eltökélte, hogy nyilt kártyával fog játszani s bármibe kerüljön is, megszerzi magának a bizonyságot.

Helén egyedül volt, a mama a szomszéd szobában aludt. Leültek egymás mellé a pamlagra s tekinteteik találkoztak.

— Lajos... haragszik?

— Nem haragszom, hiszen nincs rá okom. De annyit mondhatok, hogy délelőtt nagy szomorúságot okozott nekem...

— Lássa Lajos, — szólt Helén lágy behizelgő hangon, — maga félreértett engem. Ne csodálkozzék rajta, ha egy egyszerű falusi leány, a ki soha nem járt egyebütt, mint szülővárosa sivár, poros utczáin, nem beszélt mással, mint ezekkel a jószivű, de legtöbbször üres és bárdolatlan vidéki gavallérokkal, nem látott egyebet, mint egy-egy tánczestélyt a kaszinó termében, vagy egy-egy majálist a nagy erdőben, — ne csodálkozzék rajta, hogyha az ilyen leány kilép az életbe, az első pillanatban elvakul, elkábul attól az új, ragyogó világtól, mely elétárul!... És viszont azt se kivánja tőle, hogy miután megismerte ezt a gyönyörüséggel teljes világot, ezt az igazi változatos életet, egyszerre jól érezze magát itthon, a négy fal közt... egyedül...

— Azt nem kivánom, hiszen nem is kivánhatom. De abhoz talán megadja a jogot a mult, hogy ha látom, hogy abban az új világban teljesen megfeledkezett rólam, — ez rosszul essék és fájjon nekem!...

— Nem feledkeztem én meg egy pillanatra sem! Minden áldott nap gondoltam magara s kivántam, bárcsak ott volna mellettem... Sokszor igazán szükségem lett volna rá, hogy mellettem legyen!

— Hiszen ott volt Haller Béla! — szólt Lajos csipősen.

Helénke lehorgasztotta a fejét, s elgondolkodva, Szinte gépiesen suttogta:

— Talán éppen azért. De ne beszéljünk erről! A mit igértem, azt megtartom... meg akarom tartani.

— Igen, de vallja be őszintén, hogy egészen más szivvel igérte, mint a minővel most igéretét ismétli?

— Ha maga ugy érzi, én nem tehetek róla. Többet nem mondhatok, mint hogy szeretem, éppen úgy, mint azelőtt. De ha maga tán megbánta az igéretét: visszaléphet, én nem kényszerithetem semmire...

Hátraszegte a fejét, elkezdte tépdesni ruháján a csipkét s egy könycsepp csillogott szép kék szeme sarkában.

Lajosnak elborult az arcza s majd kicsordult a szive. Némán odahajolt Helénhez és szenvedélyesen megcsókolta s a mint az illatos, arany-szőke haj belecsapódott az arczába, szinte elkábult tőle, s úgy érezte, hogy ebben a pillanatban százszorosan megtalálta azt, a mit örökre elveszettnek hitt, a boldogságot.

*

Eljött a tél, eljött a farsang.

Lajos egy este benézett Helénékhez s ott találta Haller Bélát.

— Isten hozta, kedves Lantay, jó hogy jön! — szólt a mama örvendező arczczal. — Helénkével szombaton fölmegyünk Pestre... Szegénykét csak el kell vinnem egy-két bálba... Nem tart velünk?

Lajosnak mintha kést döftek volna a szivébe. Alig tudta elleplezni felindulását s mérgesen szuró pillantásokkal méregette végig Haller főhadnagyot, a ki czigarettázva lapozgatott valami albumfélében s csillogó szemekkel nézte benne Helénke arczképét.

— Nagyon sajnálom, de nem mehetek! — felelt Lajos szinlelt közönyösséggel, de reszkető hangon. Egyébiránt a főhadnagy úr majd gondoskodik Helénke mulattatásáról. Én reám nem lesz ott semmi szükség.

— Köszönöm a bizalmat! — szólt Haller Béla gúnyos mosolylyal s ingerülten babrált a kardbojtjával.

A társalgás egész este nem tudott belezökkeni a rendes kerékvágásba. Helénke zavart szótlansággal ült négy szikrázó szem kereszttüzében s megkönnyebülten lélekzett föl, mikor a vendégek elmentek.

Következő hétfőn Lajos is fenn volt Pesten, a jurista-bálon.

Megállt a terem közepén s szemeivel kereste Helénkét, de nem látta sehol. Lihegve, mohón farkasszemet nézve suhantak el mellette a fölhevült párok s forróságot, ezerféle illatot terjesztve maguk körül, szinte elkábitották.

Egyszerre valaki hátulról a vállára tette a kezét s megszólalt mögötte:

— Szegény Lajoskám! Nyitva felejtetted az ablakot! Nézz csak oda...

Egy régi iskolatársa, kedves jó czimborája volt, a ki ismerte egész életét, szive minden titkát.

Lajos meglepetéssel, szinte bambán nézett reá...

— Nézz oda! — szólt újra. — Nyitva felejtetted az ablakot...

Megtörölte a szemét és odanézett.

A «sóhajok folyosó»-ján ott ült Helénke s mellette Haller Béla. Pirosak voltak mind a ketten s lázas tűz csillogott szemeikben. Helénke halgatott és zavartan babrált a legyezőjével, a főhadnagy meg odasimult hozzá és halkan, édesen suttogott a fülébe. Időnkint egymásra néztek azokkal a forró, szinte véghetetlen pillantásokkal, a melyektől csak az alkalom választja el két test és két lélek összeolvadását...

*

Igaza volt. A sárga selymes kis bábból egy rövid éjszaka alatt pillangó lett. Nyitva felejtette az ablakot s az aranyos, tarka jószág hűtlenül elszállt tőle ki az utczára...

Egy ideig kétségbeesetten czikázott keresztül-kasul az aszfalton, s tépelődve nézte a nyitott ablakot, a melyen át kirepült, de ott állt már mögötte egy aranyos kék posztóba öltözött pajkos fiú, a ki egypár röpke pillanat gyönyörűségeért elfogta és durva kézzel lefosztotta szárnyainak himporát... Lajos keserü könyeket hullatva nézett utána s egyszerre üresnek érezte a szivét, üresnek az egész világot!...

Ez volt az első pillangó, melyet az édes anyja is keservesen *megsiratott!*

AZ ÁRVÁCSKA.

— REGE. —

Irta: FR. CLOTILD.

A halvány hold épen lebukott a hegyek mögött s rezgő, kékes fénynyel boritá el a néma tájat. Emberek, állatok egyaránt pihentek, semmi sem zavarta meg az éjnek méla csendjét. — Egy árnyas bokornak oltalmazó ágai alatt búsan lehajtott fejecskével, mély gondolatokba merülve nyilt az árvácska. — «Istenem! Mit vétettem én ellened, hogy elvetted tőlem őt, kit szeretek, imádok, felejthetetlen, édes anyácskámat?.... És mos árva vagyok, nincs senkim, ki a veszélytől megóvjon, ki édes csókkal nyomná el nehéz gondolataimat, ki lágy karokkal álomba ringatna!... Atyám, kedves barátnőim, kik úgy szerettek, mind elhagytak.... és ezt neki köszönhetem, ő neki, kit gyülölök, és ki még keservesebbé teszi már úgy is bús éltemet, mostoha anyámnak. — — — Annyira bántott, rágalmazott, hogy ott kellett hagynom szülőhelyemet és ide menekülnöm a magányba. — Oh, ugy fáj egyedül lenni, egy hű sziv nélkül, ebben a nagy világban.»... — — Erre a kis

árvácska könnyező szemeit lezárta az álom. — Másnap a szép ragyogó napsugár felkölté álmából, és a szegény, elhagyatott kis árvácska tovább szőtte a mult esti fájdalmas gondolatokat. — Egy kis himes pillangó ellátogatott hozzá, és megsugta neki, hogy hallotta a csacska szellőtől: — nemsokára jön a tavasz! «óh, a tavasz jön!» — ujjongott a kis virág. «Ő oly jó, oly kegyes, és mert én is az első gyermekei közé tartozom, majd megvéd a mostohám ellen; hisz ő is az égben volt, és talán látta édes anyácskámat, ki bizonyára kérte őt, hogy oltalmazza meg árva gyermekét.» — Az este a kis virág reménynyel telt szivvel aludt el.

A nap ujból felkelt, az ezüstös hold újból elárasztá fényözönével a nyugovó földet. Nagy ünnepük volt a virágoknak, megérkezett a rég várt tavasz, és ők mind összegyültek, hogy megkapják tőle a «kikelet csókját». — A kis árvácska elkésett és nem tudta mire vélni azt, hogy oly furcsán fogadják őt a virágok. Kis szive, rosszat sejtve, összeszorult. — «Ki tudja, még talán most sem lesz vége keserveimnek?» Aggodalma még jobban nőtt, midőn a tavasz sok oly virágot csókolt már meg, kik máskor csak ő utána következtek. — Talán csak egy kissé elkésett, és azért neheztel rá a tavasz, gondolá magában.» — De végre a virágok mind elnyerték csókjukat, csak ő maradt árván a virágoktól körülvett kör közepén. «Te nem vagy méltó csókomra, rossz, halálan vagy!» — szólt a tavasz. — Nem tiszteled anyádat, elhagytad a helyet, a hol éltél, és hol szerettek, menj, hogy ne lássalak!» — «Szerettek? .... engem csak anyácskám szeretett, és az már nincs többé, — szólt zokogva a távozó virág. — «Ez volt tehát az oltalom, megváltás, a mit reméltem, Istenem, hisz most még árvább vagyok, mint voltam, már a tavasz sem szeret. És te gonosz mostoha, kinek rágalmai folytán az ő szeretetét is elvesztettem, reád fogok gondolni örökké, lelkem előtt fogsz lebegni, mint egy bosszuálló angyal, ki által az árvák legárvábbja lettem. — — —

*

A kis árvácska zokogásba tört ki, a többi czifra virág pedig kárörvendve kaczagott. Mit is keres az az egyszerü, illatnélküli virág a pompás rózsák, a kábitó szegfük, a tömött orgonafürtök között?

De nem sokáig tartott jókedvük. Az ég hirtelen elborult és fagyos szél fujt végig a nagy mezőségen. A büszke kaczér virágok dideregve hajtották össze tarka leveleiket.

A zord szél nem hallgatott kérő szavukra és csakhamar összefonnyadva hullottak le a szines, illatos szirmok.

Csak az árvácska maradt sértetlen. Bizonyára a messze, messze tájról, talán az égből leszálló szélvészt megkérte a csillagok közt is őrködő gondos anyai szem, hogy ne bántsa, kimélje az ő elhagyott, mostoha gyermekét, az árvácskát. S a mogorva, zord szél megsajnálta az égben virrasztó, aggódó anyát, megsajnálta az elhagyott kis virágot és óvatosan kerülte, hogy fagyos ujjai ne érintsék a gyöngéd szirmokat.

A nap ujra kiderült, aranyos sugarai lecsókolták a könyeket a kis árvácska arczáról s a büszke mályvák, tátikák, tarka-barka rózsák, kik úgy örvendtek az árvácska mostoha sorsának, megfosztva, összetépve, irigy szemmel néztek az előbb kigúnyolt kis virágra.

*

Ha kora tavaszi reggel hideg éjszaki szél után a mezőn visz végig az utad, nézd csak mint konyulnak le fagyott, fonnyadt levelekkel a büszke mályvák, tüzes tátikák, haragos vadrózsák. Csak a kis árvácska int feléd mosolyogva egyszerű, szerény ruhájában, melyet szélvész meg nem tépett, fagy el nem hervasztott. Az égben őrködő gondos anyai szem esdekel számára kegyelmet a hideg, mogorva éjszaki széltől.

VASÁRNAPI KIRÁNDULÁS A DUNÁN.

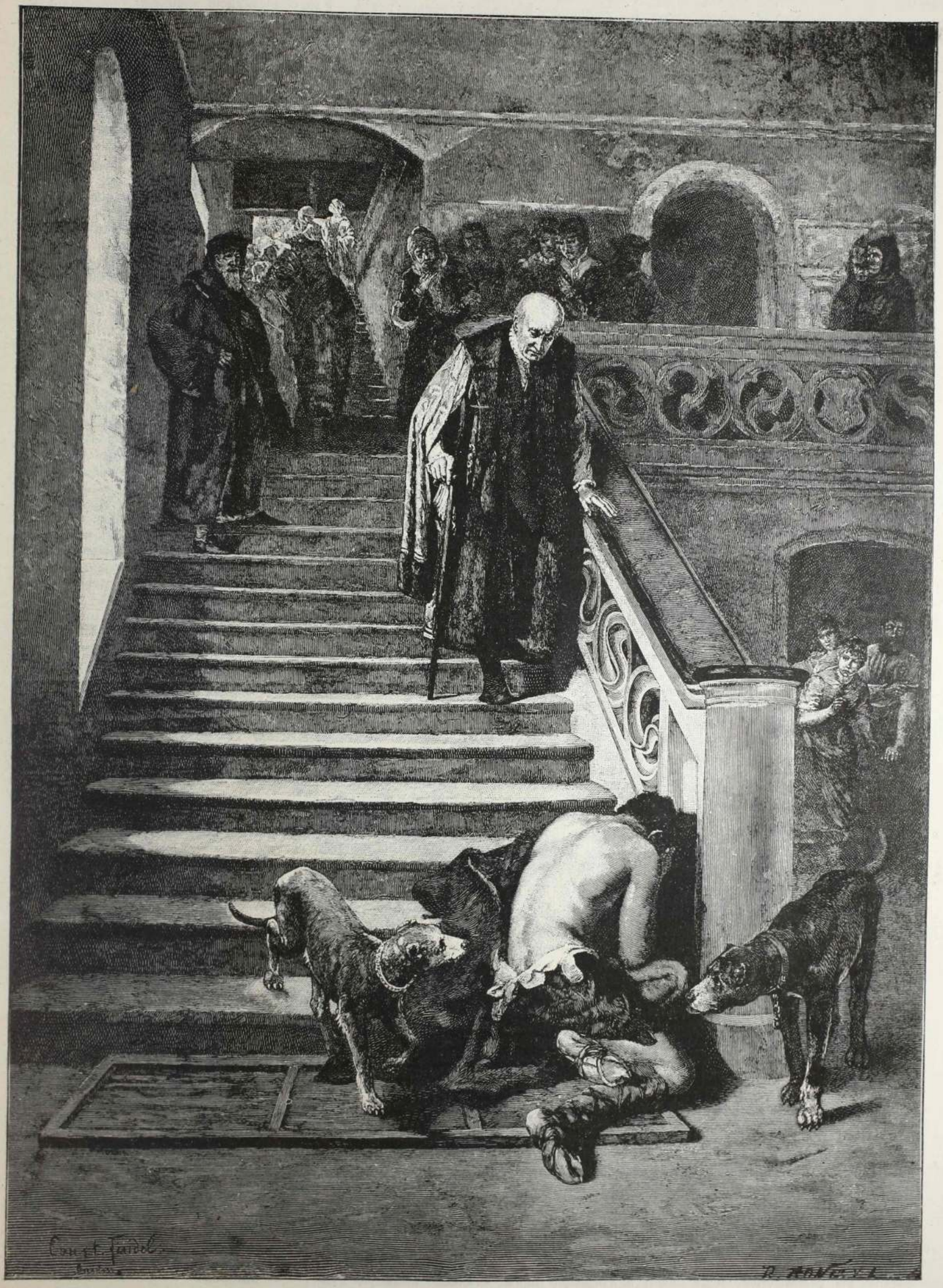

A MEGTÉRT TÉKOZLÓ FIU.

A SÁR.

— Irta: KATONA IMRE. —

Alacsony ablakomból kilátok a nagy pusztaságba. Szürke, fénytelen köd terjeng az egész vidéken; a meddig szemem határa terjed, csak az egyforma ködöt látom, mely egy-egy pillanatra kerek foltnyi téren kitisztul, hogy mint a panoráma üveg-lencséjének belvilága, látni engedje a tájék egyhangú panorámáját.

De csak egy pillanatra. Az az elgyöngült szellő, mely fáradtan fölhág délről, összehajtja ujfent a gyönge párát és nem marad szemeim előtt, csak az az egyenletesen terjengő szürke háló, közepében egy vékonyka határú, feketéllő karika, optikai csalódáskép; az is csak egy milliomod szempillantásig, míg a szemem sugarai ismét beleszoknak az egész határ színébe.

Még bárki is beszélt a ködről, az ezt mind fojtónak, vigasztalannak, sőt unalmasnak találta. Nos, én nem találom a ködöt olyan borzasztónak.

Jártam rügyfakasztó tavasznak derengő hajnalán virágok között; jártam haragoszöld levelű terebélyes tölgyerdőben, hol nincs nappal, csak örökös hajnal; jártam délibábos, napsugaras rónán, homok-képezte buczkákon lépdelve keresztül széles talpközökkel; jártam vásott gyerekkép' a levegőben, magasan a köznap fölött; jártam mélyen a köznap alatt: a társadalomból, a világból kiitélt foglyok börtönében. A köd mindott volt; de egyhelyütt sem feküdt mellemre a spleen.

A hajnal tiszta, üde, balzsamos levegőjét kinálta: elfogadtam. Ereztem bódító illatát a virágoknak, melyek gondtalanul tárják ki kebleiket: részegedjetek, élvezzetek! És a mig tüdőm tágulni éreztem; a mig lelkem gyönyörrel, szagló érzékem illattal telt meg: szemem látója erőlködéssel igyekezett áttörni a hajnal derengését, lábaim pedig fázékony remegéssel tipegtek a buja gyepüben.

Gyöngyök a virágok szirmain, gyöngyök a vékonyka fűszálak éles peremein; a csillogón fényes harmatcseppek; a lábam ujjai között, a talpaim alatt azonban megtörik a fűszál, kihamvad csillogó fénye a büszke harmatcseppnek és csak azt érzem, hogy a porhanyó anyaföld lucskos nedvességgel fordul ki talpam terhe mellett és a mikor megszabadítom az édes humust profán terhétől, hallom, a mint czupog a sár a lépésem után. Az a nedves, csúnya, fekete sár. . . .

Úttalan út előttem, mely beletéved a hegy meredekébe, hol nem lelem folytatását; gyönge csapás, melyet, úgy lehet, szorgalmas kerülő-utjában taposott a lelkiismeretes erdővéd; de az sem lehetetlen, hogy valami megriasztott vaddisznófalka tört magának; — én bizony nem nézem az avatag harasztban a lábak nyomát.

Fejszecsapástól, emberek romboló szándékától szűzen, büszkén merednek az ég felé a százados tölgyek; el-eldúdolják egymásnak lombos sudaraikon a rég-idők édes emlékeit; az éles hegyi szélnek, sőt nyárnak ivadán nem ritkán a tomboló orkánnak, zugó fergetegnek is gátat vetnek égbetörő koronáik.

Mily fenséges érzés! Titokteljes zúgás, rejtelmes homály az erdő mélyén! Lassú csobogása sziklatörmelékeken keresztül a parányi kis csermelynek, mely alább a sikon medert nyal magának, mélyet, széleset.

Zümmög a hőszcinczér, vadméh; egyenletes koppantása hozzám hallik a harkály csőrének. Lábam alatt nyikorog, csörög a süppedő haraszt és én csak megyek tovább a nyomáson, míg egyszer sűrű iszapba tévedek. Köd nincs, mert a hol át tud furakodni a napsugár a sűrű lombokon, ott látom a vékony, éles, fénysávot és látom benne vibrálni, tánczolni a milliónyi millió poratomot, mely megterem a nedv száradási proczesszusa alatt, de megterem a Semmiben is.

Napfény a külvilágban, ott, hol vége szakad a sűrű terebélynek. De itt belül nedvesség, homály; csörgő vörös harasztok között lucsok, iszap; sűrű, ragacsos, csunya fakó sár, mely odatapad a lábhoz. Le sem is mosható; úgy kell megvárni, míg vékony rétegben lehámlik róla. Az a csunya iszap, az a csunya, nedves, fekete sár. . . .

Messze terülő sík rónán járok. Égető fényt terjeszt az izzó napkorong; elült a gyönge szellő is és még az utszegélyző jegenyék levelei is nyugodtan függnek vékony száraikon. Tikkasztó hőséget érzek, torkom száraz és epedek az enyhítő csepp ital után.

Bágyadtság ömlik el egész valómon; zsibbadás az, mi elernyeszti erőmet. Nem látom, csak révedező tekintetem előtt sejtem, hogy mellettem poros levelű fák állnak; nem érzem már égetését a forró homoknak, agyamban nem érzem lüktetését a betóduló izzó vérnek; nem hallom sejtelmes búgását a hullámzó zöld sásnak, nádnak, vig csicsergését az út porában a szürke verébnek; a vörhenyes levegőben csattogó dallását nem hallom a fürge pacsirtának; elhal a kolompzaj, érzékeim fáradtak, nem tudják közölni lényemmel mindezeket, melyekről tudom, hogy élnek, léteznek, hogy megvannak; igy, a mint kell lenniök; de mindez csak sejtés, mert agyam nem tudja elviselni millió mázsányi terhét.

Kábulok; de zavaros tekintetem előtt még sejtem, a mint kiemelkedik hullámzó tenger közepéből, a napsugár fényével vakolt tündéri palota; sejtésem sugja, hogy látom magam előtt a zöld ligetet is. És én tudom, hogy erőlködöm a delirium ellen, hogy ne lássam ilyennek, hogy elfoszoljék képzelmem elől ez a tündéri táj. Tudom, hogy ez lázas képzelem, az izzó napsugarak csaló vetése: a délibáb. Elernyedek és érzem, hogy sötétülő tekintetem előtt összefoly minden: tündéri palota, élő földliget, elhal a csicsergés, madárcsattogás, kolompzaj, sás bugása, — összefoly minden és nem marad más, csak a nagy kábulat, utána a nagy semmiség, az öntudatlanság, a csunya, fekete sár. . .

Könnyűvérű, gondtalan gyermek vagyok; nem roszabb, mint a nagyok, mert nekem s épúgy jól esik azt tenni, mit tanitóm tilt, mint jól esik a nagyoknak titkon daczolni a tilalommal, kijátszani azt emitt csellel, átható hizelgéssel, amott ördögi praktikával.

Loppal, de büszkén kapaszkodom fel a toronyba a korhadó falépcsőkön; gyermeköröm fog el, hogy kijátszhattam tanitóm, szerető szüleim tilalmát, hogy húzhatom kötelét a nagy harangnak, hogy immár munkámmal pénzt kereshetek — nyalánkságra.

Nagy temetés van. Gazdag úr fényes koporsóba szorított holttetemét kiséri beláthatlan tömeg; siránkozó szegények gyászolják a drága halottat, ki falatot adott szájukba, ruhát meztelen testökre, boldogságot elcsüggedt lelkükbe. Nem sokat, de eleget... A szegények boldogsága olyan kevésből kitelik....

A temetési menet elérte a fényes kriptát. Leszállok én is a köznapba és ijedten hallgatom a templomszolga gyalázatos szidalmait a templom ajtajában, a szenteltvíztartó medencze előtt, mely fölött lemondó békés tekintettel függ a keresztre feszített Megváltó.

Sz'dalmaz, mert gyönge, gyermek-erőm csak kongatni tudta a sulyos harangot. Akkor *csak* félelmet éreztem, mely onnan elkergetett; *ma a sár* kergetne el, mely ömlött ki a profán ajkak közül az istenesze szentséges hajlékában.

Futottam és czéltalan utam a halotti torozók között szakadt meg. Hallottam az előbb síró örökösök duhaj kaczagását, a mint osztoztak a nagy vagyon fölött; hallottam álnok sóhajaik hangját, hogy miért nem történt e halomás már régen....

Láttam, a mint taposták sáros lábaikkal a kegyeletet és láttam, mint fogadják sáros kezekkel a condoleálók kézszoritásait és láttam: mint kaczagott sáros lelkük belől. Sár és piszok, csunyaság mindenütt...

Ahol sarat kerestem: büzhödt, nyirkos börtönök elfásult lelkü szerencsétlen lakói között, ott is sarat találtam; olyant, mint mikor a vendégmarasztó, ragacsos alföldi sár, az éles tavaszi széltől szikkadni kezd: porhanyós, elporlót. A humanismus kénytelen őszinteséget olt a szerencsétlenekbe, melytől lelkiismeretünk sara fölszikkad, elszáll: olyikérul letisztul egészen.

Sár van mindenütt. Istenimádást, szerelmet, őszinteséget ha mutatunk: komédiázunk képmutatón; semmi sem igaz. Önzés az egész. Istent ha imádjuk, szabadulását akarjuk lekönyörögni posványba sülyedt lelkünknek; szerelmet ha hazudunk, undok vágy, mi elfogja minden idegünket: sár, semmi egyéb; őszinteségünk hazugság, hogy eltakarjuk vele a csunya valót. Hir, dicsőség csak káprázat; a mi benne valóság, az semmi egyéb, mint sár, por, hamu, melyből bennünket a nagy természet hatalmas ura alkotott.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (14)

A gróf nem is tudott felelni. A sok izgalom elzsibbasztotta őt; úgy érezte magát, mintha egész éjjel ivott s tivornyázott volna. Tompa, fásult volt s ebben a zsibbadt állapotban oly különösnek hangzottak apósa szavai.

— Igen, édes gróf uram, igy áll a dolog. S ezt a leányt vetted te nőül, hogy megrontsd ártatlan lelkét, hogy tönkre tegyed egész életét. S miért? Oh, én igen jól tudom. Ma ki kell egymást magyaráznunk. Értsük meg egymást. Tibor, te kezemben vagy. Ha akarom, három nap alatt földnélküli koldus vagy, ha akarom, ismét a régi gazdag ember vagy. Válaszsz: lehetsz koldus s folytathatod szégyenteljes üzelmeidet, botrányos viszonyodat s azt a folyton bizonytalan életet, vagy lehetsz ur, gazdag ember, boldog férj, a kit neje szeret s ki boldog, elégedett családi körében.

— Micsoda?

— Igen, értsük meg egymást! Nem vagy te már gyermek, meglett férfi vagy,

elég volt a te életedből. Egy nyomorult nőhez kötötted magadat, a ki megrontotta egész életedet, a ki szipolyozott, mint a piócza. Te érzéki szerelmedben vak vagy s nem látod, hogy csak fejős tehén vagy; a pénzed, csakis a pénzed kell neki. S egy ilyen elvetemült lény miatt te elrontottad a te fiatal életedet. Gazdag voltál, koldus vagy. Nagy úr voltál, ma lenéznek. Az az ördög hálójába kerített. Tudtad is te, a mikor először kerültél karmai közé, mi az az élet; tudtad is te, hogy léteznek ilyen szép hyénák, a kik nem a hullákat, hanem az élőket pusztitják; tudtad is te, hogy vannak ilyen pióczák, a kik nem a vérét, hanem a pénzét szipolyozzák az embernek. Ez a démon eltérítette életpályádat. Nem értél meg. Olyan lettél, mint a gyümölcs, melyet éretlen korában tépnek le, savanykás maradtál. S mi boldogságot éreztél te? Veled érzett az a teremtés? Volt közös érdeked? Nem-e a te megrontásodra tört? Nehány év alatt ilyen óriási vagyont elvert s azért vajjon szeretett-é? Soha! A mely perczben a pénzt megvonod tőle, ő megszün téged szeretni. Tegyél kisérletet. S hová vezet ez? Nem forrtad még ki magad? Nem tomboltad ki magad? Nem volt elég ez elvetemült életből? Hiszen elvontad magad a tisztességes társadalomból s az emberek ujjal mutatnak reád. S vajjon boldog voltál-e? Volt-e nyugodt, csendes perczed? Találtál-e örömet az otthonban? Ugy-e soha? S látod, egy elfecsérelt vagyonnak s egy elrontott életnek az az ára, hogy ma szerencsétlen vagy, szeretőd meg tovább is kéri pénzedet.

Asztalos ur úgy nekihevült a szónak, olyan hévvel beszélt, hogy beleizzadott. Nagy kezkenőjével törülte le homloka izzadtságát és gallérján igazítva, kigombolta kabátját s felhúzta ujját.

Tibor pedig teljesen le volt sujtva. Megindulása szinte lerítt arczáról s ez a szívhez szóló beszéd éppen illett az ő hangulatához. Lehajtotta fejét. Eléje tünt egész elzüllött élete, látta az ő fiatalkori szilaj napjait, az ő boldog perczeit Evelinnel. Eszébe jött, hogy a ki őt ily lelketlenül tönkretette, az nem szerethet egy férfit, de ha ő oly nagyon szerette a művésznőt! . . .

Asztalos ur egy pohár vizet ivott, s a mikor látta, hogy beszéde mily hatást tesz vejére, hogy hallgatta a leczkézést, mint az ikolás gyermek, nekibátorodott s közelébb ülve Tiborhoz, folytatá:

— Ez örökké nem maradhat igy. Elvégre is be fogod látni, hogy ez az élet megrontja az embert. Érett férfi vagy, megnősültél. A mikor neked adtam a mi féltett kincsünket, a mi két szemünk világát, a mi dédelgetett leányunkat, ismertem többé-kevésbé életmódodat. De hiszen a legelvetemültebb embereknek is van egy javító iskolájuk: a házasság, s van egy javító tűzük: a feleség. Tudtam, hogy nem vagy rosszlelkü ember; leányom szép és szeretett; egy rengeteg vagyont akartam adni, úgy hogy gondtalanul és fényűzéssel élhettetek volna; hittem, hogy szakítasz régi életmódoddal, hogy uj ember leszel; hogy izgalmas napjaidat csöndes, boldog napok váltják föl; de te két kézzel dobtad el magadtól a szerencsét, erővel kiölted egy nő szerelmét, boldogtalanná tettél egy ártatlan leányt s magad vakon rohantál abba a veszedelembe, a melybe most belekerültél. Tibor, feleséged elhagyott; ha pénzed nem lesz, elhagy szeretőd is. Birtokaidat eladatom; mit kezdesz el? Mi vár reád? Egy mód van: pisztolyt ragadsz s főbe lövöd magadat! Te, a Boronkayak utolsó magzatja! Te, a kire édes apád olyan büszke volt, a kire édes apád azt hitte, hogy ujra feléleszted ősi nemzetségedet. Megfordul sirjában a megboldogult öreg, mikor sírod fölött megfordítják a Boronkayak ősi paizsát . . . Tibor, Tibor, hová jutottál! . . .

S a mikor az öreg Asztalos elkezdett sirni és könyeit nagy zsebkendőjével törülgette, Tibor sem állhatta meg, megindult, könyezni kezdett. Ugy ellágyult, hogy szinte röstelte és az ablakon nézett ki, csakhogy az öreg észre ne vegye. Apósa szavai rendkívül mély hatást tettek reá; soha őt nem tanitotta vagy javitotta senki: soha senki nem figyelmeztette bűneire, hibáira; úgy nőtt fel, mint a kóró az útfélen. Mintha kinyiltak volna szemei, mintha most látná egész életét igazi színében.

Borzadt azoktól a képektől és irtózott a jövőtől. Mintha egy csapásra kitépték volna lelkét s ujat tettek volna helyébe; eszébe jutott, hogy szeretője válással fenyegette, ha pénzt nem teremt, s belátta, hogy ez nem szerelem, hanem puszta érdek.

Nehezen tudott a gondolattal megbarátkozni, hogy Evelin elhagyja; most is azt hitte, hogy nem tud vele szakítani; de eszébe jutott: pénze nincs, hiszen Evelin fogja őt eltaszítani, s ez mintha vigasztalná, hogy hiszen nem rajta mulik. S az öregnek atyai jóakarata, az ő nyilt, rokonszenves és megnyerő beszédmodora meggyőzték Tibort, hogy ez a család nem volt önző, a mikor őt befogadta. Belátta, hogy ez az igazság. S belátta azt is, hogy a mily embertelenül kizsákmányolta őt szeretője, ép oly szívtelenül bánt ő is nejével. Szánni kezdte, szívéből szánni, az ő boldogtalanná lett nejét.

Az öreg összeszedte magát; leszárította könyeit, nehányat köhécselt s azután behizelgőn kérdezte:

— Tibor, haragszol-e én reám?

— Éppen nem.

— Megbántottalak?

— Sőt folytassa.

— Még egyet akarok mondani. Feleséged okos asszony. Eleinte remélte, hogy jobbra fordul sorsa, de csakhamar éreznie kellett közönyödet, hideg mellőzésedet, s ez fájt neki. Fájt kétszeresen, mert szeretett. De talán elviselte volna ezt is. De hiszen te kiméletlen lettél, durván bántál vele; de nagyon elkeserítette a te hiedelmed, hogy ő csak koronád után vágyott, pedig mennyire csalódtál! Leányom haza jött, hogy tőled örökre elváljon, hallani sem akar többé rólad s én eljöttem, hogy megmentselek mindkettőtöket; leányomat, mert szeret, téged, mert a végpusztulásnak indulsz. Mondjad csak Tibor, csunya nő a te feleséged?

— Nem.

— Rossz asszony?

— Nem.

— Kaczér, könnyelmű, roszeszü avagy rosszlelkü?

— Nem.

— Tán szegény neked?

— Nem.

— Nos hát hogy volt akkor lelked vele igy bánni? S hogy nem tudtad azt a gyöngyöt megbecsülni!

Tibor mereven nézett apósára. Sokat szeretett volna mondani, de nem tudott. Ezer gondolat kergetőzött agyában s nem tudott tisztán gondolkozni. A mult s a jövő összeütköztek előtte. Ugy képzelte magáról, hogy uj ember lett; egy csapásra kicserélték, s ezekkel az uj, javított szemekkel nézte most önmagát és Evelint. Mily szánalmas s nyomorult volt e viszony most előtte!

S mégis szívének egy zugában mintha még ott lebzselne Evelin képe, s még most is be kell magának vallani, hogy szerette, hogy nagyon szerette s szereti talán most is; de az ő utolsó föllépése előtte is csalhatatlan jelét adta annak, hogy puszta pénzvágy köti e nőt hozzá. S most tűnt föl előtte az ő tönkrejutása is. Csak most látta, micsoda esztelen őrült költekezés és embertelenség kellett hozzá, ily rengeteg vagyont tönkre pusztitani.

A felsarkantyúzott fiatal vér kezdett leülepedni. Az az érzéki mámor, a mely a grófot évek óta elfogta s a mely vakká tette őt, most mintha tünni kezdene szeméről. Mintha most ébredne abból a szerelmi deliriumból, a mely tulajdonképpen nem a szivben, hanem a gerinczagyban élt benne, olyan undorral gondolt vissza mindarra, a mit átélt eddig. S e szélvész közepette ott látta nejét a szüzies menyasszonyi koszoruban.

Most már tudta megbecsülni azt a csendes odaadást, azt a tisztességes szerelmet, a mely Leontinben lakott; s hogy e két nőt összehasonlította, a fékezhetlen, szilaj, szenvedélyes, ledér nőt a csöndes, szerény, de boldogítani tudó nővel, — Evelint oly mélyen sülyedtnek s Leontint oly magasztosnak kezdte találni!

Maga is csudálta, mint tudta ezt a nőt úgy megbántani?

S a jövő? Mit kezdjen el most? Hogy szakitson Evelinnel? Mit csináljon két gyermekével? Vajjon Leontin fogja-e még őt szeretni? Mindez rejtély volt előtte, melynek megoldását szerette volna meglelni, de nem tudta.

Kérdőleg tekintett apósára. Nem tudta mit mondjon.

S Asztalos ur látta ezt a belső forradalmat veje arczán.

— Oly sok mindenféle halmozódott össze egyszerre, — mondá Tibor, — a fonalak úgy összegombolódtak, a seb annyira megért egyszerre, hogy képtelen vagyok most bármire is. Összezavarodott az eszem; idő kell hozzá, a mig mindezt meghányom-vetem, a mig tisztán gondolkozom, s csak azután felelhetek.

— Nem nehéz dolog ez édes fiam.

— Mit akar hát tenni?

— Az attól függ, te mint viselkedel. Ellenséget látsz-e bennem avagy atyádat? Ha hallgatsz tanácsomra, akkor boldogulni fogsz és sorsod megjavul.

— Tanácsoljon.

— Ugy-e *fiam* leszel? Ugy-e jóakaratot fogsz látni szavaimban? Akkor boldog leszel te is, nőd is, én is!

— Mit kiván tőlem?

— Keveset; szakíts a multtal.

— Ha lehet, megteszem.

— Ha lehet? Nem lesz ez oly nehéz.

— Vezessen hát!

— Igen, vezetni foglak, mint a világtalant, mert hiszen te vak voltál.

— S azután?

— Uj életet kezdesz. Visszahódítod feleségedet s élsz csöndes, boldog életet.

— A mi a pénzügyi dolgokat illeti, azt bizd reám, de a multat illetőleg légy őszinte, mondj meg mindent, csak igy lehet czélt érni.

— Hiszen úgy látszik ezt is ismeri.

— Nem egészen.

— Keveset lehet mondani. Azt a nőt megszerettem, ő körülfont és tönkretett, ez az egész.

— Szabadulni kell tőle.

— Szabadulni akarok, de nehéz lesz. Hátha botrányt idéz elő? Hátha... Vajjon Leontin ismeri-e ezt a viszonyt?

— Hallott róla; de azt hiszi, szakítottál vele már régen; most csak gyanusít, csak sejti, csak vádol vele.

— A dolog, édes fiam, nagyon egyszerü. Nyiltan, férfiasan be kell vallani; jelentsd ki, hogy férj vagy, hogy szakitasz vele s adj neki végkielégitést.

— Végkielégitést?.... Erre nem is gondoltam még. Igy talán menni fog.

— Kisértsd meg.

— De e váltság igen drága lesz.

— Hisz a lelkedet veszszük meg.

— Ő drágán fogja adni.

— Az mindegy.

Délután, egész estélig, beszélték meg az ügyet.

Estefelé Asztalos visszahajtatott a fővárosba.

Tibor egyedül maradt. Megkönnyebbülten érezte magát. Azt hitte, hogy tisztitó tűzön ment át s most megifjodva néz egy szebb jövő felé.

Mikor a nap alkonyodni kezdett, kisétált a közeli bérczre; fegyvert vett vállára; itt akarta elfelejteni vadászat közben ezt a rettenetes huszonnégy órát, melynek terhe alatt majd összegörnyedt. Szeretett volna szabadulni e lidércznyomástól; szerette volna elfelejteni e lélekölő tépelődést.

A szabadban megenyhült; belátta itt, hogy nem volt, aki őt vezette volna az élet ösvényén, hogy rossz áramlatba került és csak most tért az igazi útra, s ezen haladva, még jobb jövőt remélt.

Leáldoztak a nap utolsó sugarai is. Az esthajnali szürkület ott érte Tibort egy kimagasló dombon s mellette nyujtózott vadászebe is. Áttekintette az egész láthatárt. A mennyire látott, minden az övé. Azok a letarolt sárga csikok a felszántott fekete szallagok között, azok a zöld szőlősorok az erdő rengetege aljában. Az elterülő legelők tarka-barka virágaival, meg a felhalmozott kazlak, mind, mind az övé. A Duna mint egy selyem öv öleli át mindezt, oldalán ott mélázik a hidvégi ősi kastély s lentebb ott himbálózik — az a kis hajó.

Elérzékenyült. Az a kis hajó elnyelte az egész vidéket, oda van bele temetve boldogsága, egész élete.

Jól esett volna neki — sirni.

Elválni Evelintől — ez a gondolat foglalkoztatta őt. Elválni attól a lénytől, a kin oly régen függ meleg szeretettel, a kiért oly nagyon tudott rajongni. Elválni tőle, szakitani multjával, ott hagyni gyermekeit! Az a nő, a kit imádott, leszállott magas pidestáljáról. Benne is csak azokat a mindennapos nőket látta, a kik pénzért szeretnek s a kik csak annyiban különböznek a közönséges nőktől, hogy egy időben egy embert szeretnek. Most már elhitte, hogy Evelinnek mindegy lesz, bárki legyen az, hiszen oly könnyedén szemébe vetette Tibornak, hogy elhagyja őt!

Evelin nélkül élni! Furcsa, hihetlen kép volt ez. A megszokottság még megmaradt lelkében; nem tudta őt szeretni, de a szép nő, az a bájos leány, e ki őt éveken át tudta magához lánczolni, nem oly könnyen hagyta el azt a helyet, a melyet a gróf szivében elfoglalt.

SÁNDOR SZERB KIRÁLY ÉS ÉDES ANYJA NATÁLIA A VASKAPU MEGTEKINTÉSÉNÉL.
Hutterer orsovai amateur pillanat-fényképe után.

De a kényszer! Talán ha pénzt tudott volna teremteni, nem szakitott volna teljesen vele, de igy nincs más mód.

Fáradtnak érezte magát; belefáradt a folytonos ingerültségbe s nyugodt élet után vágyódott; remélte, hogy megleli azt a házaséletben; remélte, hogy boldog lesz feleségével, hiszen ma már szépnek s nemeslelkünek találta őt, s a mióta belátva méltatlan eljárását, sajnálta őt, valami vágyódást érzett utána Most már tudta, hogy édesebb a feleség csókja, a feleség ölelése, a ki vele érez.

Besetétedett. Szép nyári est volt. A hold a Duna hullámaiban ezüstözött vissza; lágyan rengett az az ezüst sáv a szürke viztükrön.

Tibor neki indult az útnak — Evelinhez.

Más érzéssel ment már oda. Nem a szeretőhöz ment, hanem az ellenfélhez — alkudozni.

A művésznő a hajónak Duna felőli oldalán ült gyermekeivel s regényt olvasott. Mikor Tibor belépett, le sem tette a könyvet, tovább olvasta regényét s Tibor köszönésére csak hidegen válaszolt. A gróf megállt Evelin előtt s olyan zavarban volt, mintha a gyermek állana a tanitója előtt.

Az a csöndes családi kép meghatotta őt. A lámpa barátságos világosságot árasztott szét s az egyik gyermek a hintalovon lovagolt, teljesen fölfegyverkezve, csákóban, karddal és puskával; a másik egy nagy medve-szőrmén feküdt egy gyapjas báránynyal.

— Észre sem veszel, nem is üdvözölsz már, Evelin?

Belemélyedtem a regénybe; igen érdekes, éppen azt olvasom, a mikor egy párisi grófnak a szeretője azt mondja: «Mind bolond az asszony, a ki nem csalja meg férjét!»

— Másképen szoktál te engem fogadni.

— Elkisérsz?

— Hová?

— Rendes esti sétámat végzem. A hajó már fűtve, tüstént jön a kormányos s elindulunk egész a szigetig. Utközben a gyermekeim elalszanak, én meg sétát teszek a gépésszel a lakatlan szigeten.

— Maradj ma itthon!

— Nem lehet.

— Maradj itthon az én kedvemért!

— Jőjj el én velem.

— Hát már az én szavamra nem adsz semmit?

— Te semigen hajtasz az én szavamra.

— Evelin!

— Azt az összeget, a melyet oly nagyon kértem tőled, nem akarod megadni.

— Ha nem tudom!

— Ez előttem ismeretlen fogalom. Mi szerződést kötöttünk. Én odaadtam magamat neked, te pedig kötelezted magad annyi pénzt adni, a mennyi kell. S most sokkal jobban kell, mint bármikor, hiszen nem fényüzés ez, hanem kenyérkereset lesz. Lesz nevem, állásom s jövedelmem!

— Hiszen örömmel adnám, ha volna!

— Pedig a színházat őszre megnyitom. Soha sem fog ily jó alkalom többé kinálkozni. Jó szinházi helyiséget adnak bérbe; kitünő rendező van állás nélkül; jó társulatot szerveznék s a szinház fényesen menne.

— Mily szivesen teremteném elő hozzá a pénzt!

— Zálogba adok minden ékszert, eladom a hajót, a nyaralót, a palotát.

— S te ezt megtennéd? (Folyt. köv.)

A PALESZTRÓI CSONTHÁZ.

Az 1851-iki olasz-franczia-osztrák háboru alatt május 30-ikán és 31-én vivott csatákban elesett katonák csontjainak elhelyezésére Palesztróban nagy tetemházat épitettek, a melynek ünnepies felavatása nemrég ment végbe, mind a három hatalom katonai képviselőjének jelenlétében. Ausztria-Magyarország részéről *Pott* ezredes, Franczia ország részéről *Fabre* tábornok volt jelen, a kiket megérkezésükkor nemzeti himnuszukkal fogadott a zenekar.

A munkás és harczos egyletek 71 küldöttséggel vettek részt az ünnepen. Beszédet mondtak: *Cavallini* szenátor, éltetve a három országot, a mely akkor háborúban állt egymással.

Utána *Fabre* tábornok szólott, a többek közt ezeket mondva: «A mai ünnep igazán lélekemelő és nemcsak azt bizonyitja, hogy az elesett vitézeket tisztelik, hanem azt is, hogy megőrizték a testvériség érzését. Ez az ünnep egyúttal Franczia országra nézve bizonysága annak, hogy Olaszország tud visszaemlékezni és tud hálás lenni.

Pott ezredes megköszönte a megtiszteltetést, a melyben a harcztéren elesett osztrákok részesittettek. Bizonysága ez a czivilizáczió nagy haladásának. Idézi azt a közmondást: «Tedd meg kötelességedet, bármi történjék is». A kötelesség teljesitése a legszebb emberi erény.

Palesztro városába alig győzte a sok vonat szállitani a közönséget. A környék lakossága odaözönlött. Délután megérkezett az olasz király képviseletében ennek öcscse, az aosztai herczeg is. A vasutról aztán ünnepélyes menetben érkeztek az ünnep színhelyére.

A KATONA JÓZSEF ÜNNEP UTÁN.

Költeményt akartam irni .... de meggondoltam a dolgot. Költeményt ma nem olvas más, mint a ki ir; bár — fájdalom — ir olyan, ki nem is olvas; mindazonáltal, hogy b. lapja éléről a sablonszerü óda ne hiányozzék, ha úgy tetszik, szerkesztő ur, nyomassa ezt a czikket dőlt betükkel, rövid, egyenlő sorokra vágva ...

Lelepleztek Kecskeméten egy emlékszobrot; emlékére egy egyszerü fiskálisnak, ki, ha tanuja lett volna ez ünnepségnek, bizonynyal igen meg lett volna lepetve ...

Én persze nem vagyok meglepetve. Reám nézve nagy vigasztalás, ösztökélés; mert remélem, mondanom sem kell, hogy én is irok tragédiákat, melyekről a kortársak azt mondják, hogy rosszak; már most nem lehetek bizonyos afelől, vajjon nem-e kapok egykor én is szobrot? Kellemetlen egy gondolat. Csöndes nyugvás, pihenés helyett magas piedesztálon állani és ódákat hallgatni .... Sokkal inkább megnyugtatna, ha fübenőtte, elhagyott dombot látnék a kecskeméti temetőben, tört kereszttel ... Mert ez az igaz és a többi hazugság. Csak az a kis gödör meg a tört kereszt ... Derék, jó fiskális volt, ennyit megérdemel. Irt egy tragédiát is, de ez nem az ő hibája, hanem a koré. Olykor kizökken rendes forgásából a világ, ez a vén gőzgép. Valami démon száll olyankor a levegőben és minden ember érzi, hogy valaminagy dolog történik. És az a démon egy-egy szikrát hajit a földre, és a hova leesik a szikra, ott születnek a Bánk bánok ...

És ez nem az egyén érdeme. Hiszek a predesztináczióban és nagyra becsülöm a kiválás theoriáját. Mert tudd meg, kedves olvasó, hogy te nem vagy önmagad, hanem saját magad nagyapja; s a miben különbözöl a nagyapádtól, az nem a tied, hanem a világé, a koré, a táplálékot, életet adó anyaföldé, s lehet, hogy a gondolat, mely agyadból kipattan s melyre nagyobb önérzettel mutatsz, mint Zeus Athenére, egy jámbor néhai szarvasmarha lapoczkájának köszöni létét ...

Lesujtó szabályszerüséggel forog a földgolyó; születnek és halnak emberek, eszmék. Semmi rendkivüli a világon, mert szabályszerü a rendkivüliség, a szabálytalanság is; szabály, hogy létezzék szabott számu szabálytalanság ...

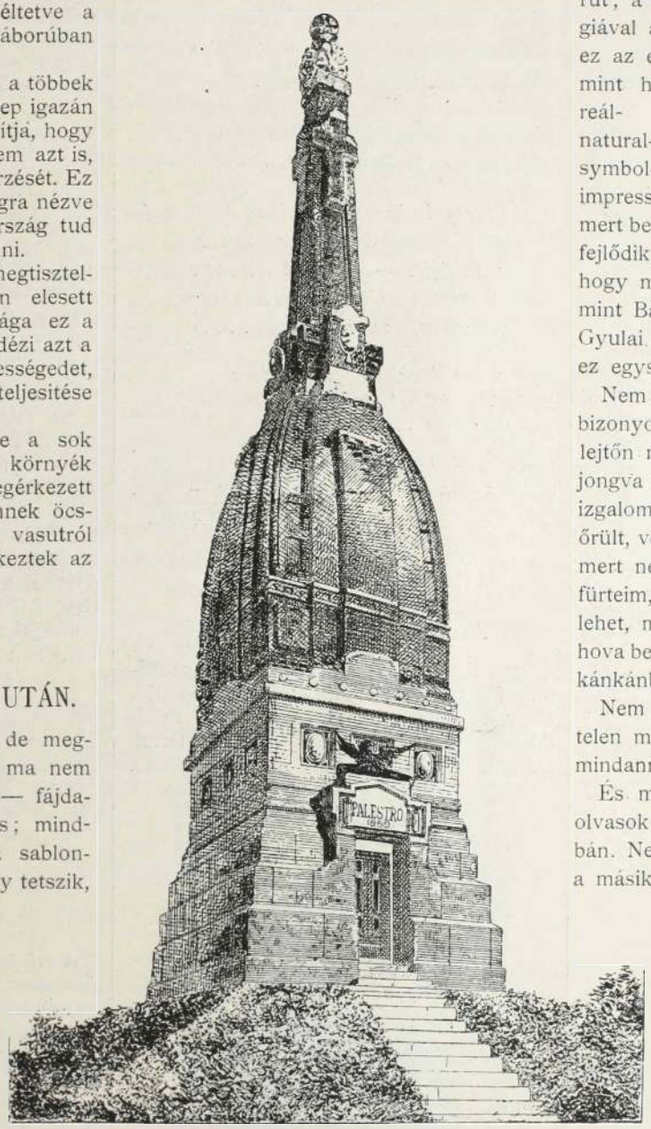

A PALESZTRÓI CSONTHÁZ.

Arányos felosztásban születik bárgyu és lángész; vakmerő dőreség! kaczagni az egyiket s imádni a másikat; üveg alá tenni a gép sziporkázó kondenzatorát s megvetőleg elhajitani a szeget ... mintha egyik vagy másik hiánya nem egyenlőkép állitaná meg a nagy kereket dörgő forgásában. A nagy kereket, melyek egyes pontjai azt hiszik, hogy haladnak, mikor ugyanoda térnek vissza, honnan elindultak.

Kecskeméten lelepleztek egy emlékszobrot és Gyulai Pál ur letett egy koszorut; a mi nála azonos egy mélabús elégiával az irodalom pangása miatt. Engem ez az elégia nem döbbentett meg; valamint hogy egész jól találom magam a reál- / natural- / symbol- / impresszion- izmusok modern ködében; mert belátom, hogy csak az él, a mi mozog, fejlődik, fejleszt és visszafejlődik. És az, hogy ma már nem irnak olyan tragédiát, mint Bánk bán, és olyan verseket, mint Gyulai Pál ur — még Gyulai Pál sem — ez egyszerüen csak megnyugtató.

Nem ott vagyunk, a hol voltunk, ez bizonyos, de éppen nem kétségbeejtő; lejtőn megyünk? Annál érdekesebb! Ujjongva dagadnak ereim, arczom lángol az izgalomtól; oly szép, oly kábitó ez az őrült, végnélküli futás ... lehet, csak azért, mert nem ránczos az arczom, nem fehérek fürteim, sőt igen haragszom bajuszomra ... lehet, mert nem látom azt a sötét gödröt, hova beszédülnek, kik elfulladtak a zavaros kánkánban ...

Nem látom és nem akarom látni; végtelen megnyugvással tölt el a tudat, hogy mindannyian belezuhanunk ...

És megdöbbenek olyankor, mikor elolvasok egy-egy tragédiát, a milyen Bánk bán. Nem a színpadi döbbent meg, hanem a másik, mely szülte: a költő tragédiája. Mert a költő tragikus hős, titán, ki daczol Zeussal, a bilincscsel, mely valamennyiünket lekötve tart; ki az örök orkánon keresztül harsog ura fülébe vakmerő simérákat az egyenlőségről s jogot kiván teremteni .... nyomorult báb, ki azért teremtetett, hogy fellázadjon és leveressék ... divina comoedia!

Ott nyugszik a tört kereszt alatt a fiskális; nem a költő, hanem a fiskális. Mikor egy kedélyes borozásból hazatérve, öccse karjába roskadott, környezve szerető szülőktől, jó barátoktól, közbecsüléstől — akkor egészen a fiskális volt. A közönséges, mindennapi ember, a kit megsiratták s a kinek sirjára koszorúkat tettek ... és itt kiesik reszkető kezemből a toll ...

... Az lehetett egy küzdelem, mikor birokra kelt a titán és az ember! Mikor a titánt megfojtotta az ember! ... Tragédia, mely porba sujt; lesujt és nem emel fel; csak lesujt. A titán teremtett ...

a kor nem értette meg. Hát az ember megölte a titánt. A közönséges, mindennapi ember, a fiskális. Mely óczeánja Hamlet fájdalmának, Prometheus átkainak rejlik az ügyvédi diploma sablonos fakó betüiben! . . .

Mindazonáltal hiszem, jobb volt a tragédia vége, semmint gondolnók. A kétely — az borzasztó lehetett. Érezni az igazságot s meggyőződni az ellenkezőről. Mert a kornak mindig igaza van. Hát Katonával szemben — kérdik önök? Hisz a mai kor a költőnek ad igazat! — Igen, de Katona kora! Minden korban más az igazság s az egyetlen igazság: a kor.

Jó ügyvéd lett. Valószínű, később maga sem értette önmagát. Meggyőződött arról, hogy nincs igaza. Élete kedélyes, nyugalmas volt. Jó barátok, kedélyes pipaszó, politika és tarokk . . . kiván-e többet egy derék fiskális?

Talán . . . mielőtt meghalt. Talán akkor fájt neki valami, s nem a halál. Talán maga sem tudta, hogy mi. Talán csak egy futó gondolat: jól folyt-e le élete? Megtevé-e kötelességét? Meg. El nem mulasztott egy tárgyalást és jól ismerte a törvényeket. Elvezet? Jó barátok és tarokk; más se tesz egyebet. Talán érezte, mintha mégis valamit elfelejtett volna megtenni . . . És gondolkozott és nem jutott eszébe. És érezte, hogy meg fog halni, pedig nem akart meghalni, míg eszébe nem jut . . . kiáltani akart, tépni, zúzni . . . és nem kiáltott, nem tört, nem zúzott. Hanem meghalt.

Talán — eszébe jutott?

Talán nem gondolt semmit, csak meghalt.

Mindkettő könnyebbülés.

A factum, hogy emlékkövet tettek a sirjára, nem valami fényeset ugyan, mert a kőfaragó drága . . . . ***Amolyan.***

92. ZSOLTÁR.

Isteni Fönség! Óh milyen édes
Háladalokban dallani Téged,
Szent, örök Isten, Fény, Derű, Élet;
Reggeli dalban égi kegyelmed
Esteli dalban hű segedelmed.

Tízhuru lanton, hárfa dalában
S míg cziterámon zendül az ének
Lelkem elandalg — Rólad eszmélek . . .
Rólad Uram-Isten s e világról
S bennem örömnek ihlete lángol.

Mily remek Isten nagy csodaműved!
S gondolatid mindegyike mily mély —
Emberi agynak ködszerü rejtély!
Ezt nem akarja tudni a balga
S kishitü kétely, üldözi, marja.

«Mért lehet az — szól esztelen ajka —
Mért hogy a rossznak sarja virágzik
S élte virul, mint réten a pázsit?
Mért hogy örökre nem irtod el őket,
A buja rosszat s gonosztevőket?»

Ám Te hatalmas vagy Uram-Isten
S látnoki lelkem látja előre
Észre mit nem vesz balga s a dőre,
Messze amott . . . ím látja a lelkem
Elleneid mind dúlva, leverten.

Szertebomolva, mint kusza árnyék
Földre leverve, porba tiporva
Szélnek eresztve, mint csak a polyva. —
Igy emeled fel látnoki lelkem,
Szent olajodtól dalra ihletten.

S büszke örömmel fellobog ujra
Szerte czikázó szemeim fénye.
Ellenid im, mint hullnak a térdre,
Mert a Te hangod rezdül a légben
Gondolatim visszhangjaképen.

S szólsz: «Az igaz, mint pálma virul majd
S mint Libanonnak czédrusa büszkén
Feltör az égig. — Ott, hol az eszményt
Hirdeti fennen czélzataimban,
Hajlokaimban, csarnokaimban . . . .»

***Igy** a kik éltek, aggkorot érnek*
S útaidat idővel elértik
És diadallal szerte regélik:
*Hogy igaz az **mind**, mit teszel itt lenn*
S nincs hiba Benned — Szirtfokom — Isten.

Gerő Attila.

ARCZKÉPTANULMÁNY.

Igen tisztelt nagyság! Az egyik szellemes franczia iró, Wolf Gyula, azt mondja, hogy az asszonyok jó vagy rossz tulajdonságait legjobban lehet férjeiken tanulmányozni. És ebben teljesen igaza van.

Ha a férj napi munkája után haza siet, bizonyos, hogy otthon szerető feleség, barátságos szoba várja. Ha ellenben a kávéházat vagy vendéglőt keresi fel a rendes napi munka után, az mindig arra mutat, hogy nincs otthon senki, a ki őt vonzaná, vagy legalább is arról szól, hogy a feleség nem érti, mint kell férjével a családi élet csendes boldogságát megkedveltetni. Ha a férj csinosan, gondosan öltözködik, mindenkor azt jelenti, hogy a feleség gondos háziasszony. De a legbiztosabb jel a családi élet boldogságára vagy boldogtalanságára a férjnek kedélye. A jókedvü férj, ki derült arczczal indul el hazulról és mosolyogva, szinte lázasan sietve indul otthonába, biztos hőmérője annak, hogy elégedetten megy el hazulról és biztos abban, hogy otthon ujra enyhe, hivogató, derült kis fészek várja; biztos abban, hogy nem hiába fáradt egész napon át, nem hiába szenvedi át az élet mindennapi lázas küzdelmeit, mert nyájas szó, ölelő karok várják.

Hogy mindezeket az unalmas ismert dolgokat elmondottam, ennek magyarázatául, illetőleg okadatolásául szolgáljon az, hogy nagyságod férjét van szerencsém közelebbről ismerni. Már most, ha még hozzáteszem azt, hogy máskép sohasem láttam, mint jókedvünek, s hogy ebben a lázasan dolgozó, ideges világban nem veszti el egy perczre sem derült kedélyét: azt hiszem, befejeztem az arczképtanulmányt — arczkép nélkül is. Azokból a vonásokból, melyeket a fotográfus csöve röpített a papirosra, csak megerősítve látom azt, a mit eddig mondottam: előttem áll az icziny-piczinyi, kedvesen mosolygó feleség, az ő végtelen jóságával és szeretetreméltóságával. Előttem áll a nő, a ki az otthont paradicsommá változtatja, a kinek szép fekete szemeiből fény sugárzik mindenfelé, a kinek csengő hangjára madárénekkel telik meg a boldog családi fészek. S a hol fény, melegség s dal van, ott boldogság is lakózik. Az ilyen nőről irhatta Lenau, a németeknek mélabús poétája:

Bár a sorsnak a szeszélye
Oda vetne közeledbe,
Hogy szemednek tüze, fénye
Elégetne, elperzselne.

Mint a lámpa csöndes éjjel,
Még egy végsőt fellobogva,
Képed előtt néma kéjjel
Kimúl, égi szép madonna!

Dr. Fidelis.

IRODALOM.

A mi ünnepeink. Irta *Háber Samu.* A 70-es évek elején Ágai Adolf, a tárczairás nagymestere, próbálkozott meg azzal, hogy ügyes, művészi tollal megrajzolt képekben tárta a magyar olvasó közönség elé a kisvárosi és falusi magyar zsidó életet. Sajnos, a jeles iró csak nehány ily rajzot bocsátott közzé és most Háber Samu próbálkozik meg azzal, hogy a falusi zsidóság életének egyes nevezetesebb mozzanatairól — az ünnepek megüléséről — vet papirra több tárczarajzot, melyeket kötetbe gyüjtve ad az olvasó közönség kezébe. Egyes ilyfajta rajzai már az «Egyenlőség» hasábjain láttak napvilágot és kedves, vonzó előadó modoruk és érdekes tárgyuk által szélesebb körben keltettek figyelmet. Most egy kötetbe gyüjtve jelennek meg ezek a tárczák, melyek megható, bájos képet nyujtanak a puritán, vidéki családi életről. Háber ügyes szemmel tudta kiválasztani a zsidó ünnepnapok költői oldalát s mindegyik rajzán a poézis aranyos derüje ragyog felénk. Csupa melegség, csupa fény sugárzik ezekből az ügyes, könnyed tollal megirt dolgozatokból. Háber éles megfigyelő. Jól kiválasztotta azokat a humoros, kedves jeleneteket, melyek a zsidók ünneplését jellemzik. Irjon a szombatról, a hosszu napról, a sátoros ünnepről, mindegyik dolgozata közvetlenségről, költői felfogásról, ügyes feldolgozásról tesz tanuságot. Nem egyszerü száraz rajzok

ezek, melyek felsorolják a zsidó ünnepek czeremóniáit, hanem megkapó, kedves költemények ezek prózában. Látszik, hogy Háber sok éven át tanulmányozta a kisvárosi és falusi magyar zsidóság életét; de nemcsak tanulmányozta, hanem ott is töltötte közöttük ifjukora javarészét. Emellett azt is bizonyítja munkája, hogy az iróban meleg kedély, költői fölfogás lakozik. Ahhoz, hogy dolgozatait oly szívesen olvassuk, nem kis mértékben járul az igazán tős-gyökeres magyar nyelv és az a kerekdedség, finom gonddal való kidolgozás, mely mindegyik rajzát jellemzi. Tizenhárom ily rajzot tartalmaz e kötet, melyet olvasóinknak — zsidónak és kereszténynek egyaránt — melegen ajánlhatunk. A munkához Szabolcsi Miksa, az «Egyenlőség» szerkesztője, irt igen szellemes előszót. Háber kötetével gyorsan magára vonta az iró világ figyelmét és tehetségétől még sok szép dolgozatot várhatunk. A munka Lampel Róbert könyvkereskedésében jelent meg és 1 frt 20 krért megrendelhető. —*i* —*r*.

*

«*A közszellem ébredése*» czimen *Keleti* Ö. L ajos fiatal iró nagyobb munkát ad ki, mely érdekességénél fogva bizonyára széles körben kelt figyelmet. E műben mindazokat mutatja be irásban és képben, a kik a most folyó egyházpolitikai vitákban jelentékenyebb szerepet játszottak. Mint szerző mondja: «A könyv hü tükrét fogja képezni annak, milyen arányban van képviselve az ország különböző részeiben a liberalizmus és a reakczió. Kiemeli azokat, a kik vezérszerepet vittek a megyegyüléseken s a világosság és sötétség elszánt küzdelmében rendületlenül kitartottak elveik védelmében.» Mint továbbá megemlíti, «a munkában megjelenik a reakczió zászlósainak, a sajtó vezérférfiainak, az egyházpolitikai mozgalmakban tevékeny szerepet vitt államférfiak, országgyülési képviselők, valamint csaknem mindazok arczképe, a kik a megyegyüléseken a hazát bevilágító eszmék zászlóvivői voltak.» A mű közel négyszáz arczképet fog tartalmazni s igen díszes kiállításban jelenik meg julius kezdetén. Az előfizetés, 1 frt 50 kr., szerző czimére, Erzsébet-körút 18, küldendő.

*

Negyedórák. Cenner Lajos, ki ügyes tollal irt tárczaleveleivel a kritika és közönség elismerését kiérdemelte, most a fenti czim alatt 32 humoros tárczát tartalmazó kötetre nyit előfizetést. A munka, a melynek előfizetési ára 75 kr., 14 nyomott ívre fog terjedni. Megrendelhető a szerzőnél: Budapest, hársfa-utcza 25.

*

Teleki László gróf kegyenczéről, a Bánk bán mellett a legkiválóbb magyar drámai alkotásról irt egy nagy tanulmányt *Mérei Kálmán*. Üdvözölnünk kell e könyvet nemcsak azért és mert irodalomtörténeti monographiáink oly gyéren jelennek meg, hanem azért is, mert önálló fölfogásával, józan indokolásával, a legapróbb részletekig terjedő gondosságával a legkiválóbb essayk egyike irodalmunkban, mely méltán foglalhat helyet Gyulai Bánktanulmánya mellett. Bámulnunk kell szinte azt a nagy tudást, alapos készültséget, melylyel a szerző pl. Maxius jellemrajzát, tragikumát, vagy Julia átadását megokolni tudja. Nem nagyitunk, ha e tanulmány szerzőjében a jövő egyik legkiválóbb irodalomtörténészét sejtjük.

*

«*Hajótöröttek*» czim alatt igen érdekes kötet hagyta el a sajtót. A kötet *Ambrozovics* Dezsőtől tartalmaz több igen szép és értékes elbeszélést. A «Szépirodalmi Könyvtár» e legujabb kötetéből mai számunkban mutatványt közlünk.

*

Ötnyelvü szótár. Szerkeszti *Somogyi* Ede. Életrevaló vállalatot indított meg Somogyi Ede. A füzetekben megjelenő munka a magyar, német, franczia, angol és olasz nyelv teljes szótárát adja, rendkivül könnyen áttekinthető módon. Somogyi Ede neve teljes garanczát nyujt arra nézve, hogy a közönség gondosan összeállított és jól szerkesztett szótárt kap. A munka, melynek kiállitása a «Toldi» nyomda dicséretére válik, kétheti füzetekben jelenik meg Robicsek Zsigmond könyvkereskedésében. Az egész vállalat 32 füzetre fog terjedni. Egy füzet ára 30 kr.

SZINHÁZ.

KAPUZÁRÁS.

A fővárosi szinházak szezonjának vége. A m. kir. operaház még a mult hónap közepén, a népszinház és a nemzeti szinház pedig e héten zárták be kapuikat két havi szünetre. Amott «*Próbaházasság*» volt az utolsó előadás, e hó 15-én, emitt «*Országgyülési szállás*» egy nappal később.

Nem akarunk ez alkalommal a szezon eredményeivel, a szinházak működésének méltatásával foglalkozni: — fentartjuk ezt magunknak arra az időre, a mikor a szinházi igazgatóságok által összeállitott évi statisztikai kimutatás kezeink között lesz. Egy sajátságos és örvendetes körülményt azonban már ez alkalommal sem hallgathatunk el.

Mind a három szinháznak szezonja lanyhán és döczögősen indult meg. A premièrek sorra buktak és sokáig hiában vártunk egy igazi művészi sikerre. Végre a szinházi évadnak vége felé egyszerre s mind a három szinháznak egymás után két-két darabja «ütött be», még pedig oly fényesen, hogy ezek mentették meg a szezon premièrejeinek becsületét. A legörvendetesebb, pedig az, hogy e hat darab közül *öt eredeti munka.*

A nemzeti szinházban — melynek igazgatósága ez évadban megtette azt az érdekes kisérletet, hogy majdnem az egész szezon premièrejeit tisztán eredeti művekkel töltötte be — a már-már meddő évad becsületét a *Herczeg* Ferencz «*Dolovai nábob lánya*», mely márczius hó 10-én s a *Karczag* Vilmos «*Lemondás*»-a, mely ugyanazon hó 24-én került először szinre, mentették meg. A népszinházban a *Verő* György «*Szultán*»-ja s a *Gerő* Károly «*Próbaházasság*»-a, az operaházban pedig a *Mihalovich* Ödön «*Toldi*»-ja s a *Leoncavallo* «*Bajazzók*»-ja (az egyetlen idegen darab a hat között) aratott fényes sikert.

Siettünk ennek az örvendetes körülménynek a regisztrálásával, mert büszkék vagyunk arra, hogy mind a három szinházban a szezon legfényesebb diadalait magyar szellem termékei aratták.

SPORT.

Union-Grand prix. Szenzácziós események zajlottak le a mult hét végen és a jelen elején. A francziák leverték az angolokat, a németek pedig — sajnos — a magyarokat! De nem a két lábú hősök küzdöttek ám egymással, hanem csak a tüzesvérü gyorslábu paripák. Berlin meg Páris volt a harcz színhelye, ott az Union-ért (20000 mk.) itt pedig a Grand prix-ért (200,000 frk.) álltak sorompóba a küzdő felek. A németek díjában két magyar lovat Nemszabad-ot és Duncan-t várták elől, de az istenek másként határoztak, mert a graditzi porosz kir. főmének Geierje előbb dugta keresztül fejét a czélvonalon, mint Nemszabad. Épp igy, egy rövid fejhoszszal veszté el Anglia kiküldötte is a Grand prix-et a franczia val szemben. Ravenbury volt a szigetország képviselője s Albion fiai nagyon biztak győzelmében, de úgy látszik arra van ez a gyönyörü hatalmas állat kárhoztatva, hogy Europa legnagyobb versenyeiben azt az ominosus második helyet foglalja el. Igy volt ez a 2000 guineában, a Newmarket stakesben, az angol Derbyben, most pedig a Grand prix-ben, melyet egy igen rövid fejhoszszal, mondhatni orrhoszszal vesztett el a franczia Derby nyerő Ragotsky (Rákóczy akar lenni) ellen, melynek ereiben magyar vér csurog mert anyja Csárdás, Kisbér-ivadék. Érdemesnek tartom jelenteni, hogy a győztest az idén is Tom Lane lovagolta, ki páratlan recordot mutathat fel, t. i. hogy e nagy versenyt immár 5 éven át egymásután nyeri meg.

*

Garlic. A vasárnapi bécsi akadályversenyben elbukott, lábát törte s másnap reggel agyonlőtték. Elég lenne ennyit irni egy lóról, de Garlic megérdemli, hogy néhány sorban megemlékezzünk róla, hisz egykor, — két évvel ezelőtt, — ő mentette meg a magyar telivér-tenyésztés jó hirnevét az idegennel szemben. Minden sportsmann emlékszik arra a gyönyörü aranysárga, szeszélyes állatra, melynek, ha kedve volt, úgy futott, mint egy Kincsem, mikor pedig nem volt jó hangulatában, úgy futott, akár csak egy — Orpheum. — Sohasem bízhatott benne az ember, igy volt ez akkor is, midőn a német «csodaló» Nickel, mely egy héttel előbb a bécsi Jubileum díjat megnyerte, a derby győztes Aspirant, Aranyka stb. ellen, Pestre lejött, hogy a Lovaregyleti díjat is Németországba vigye. Előbb gondoltak ekkor minden más lovat a német leverőjének, mint Garlic-et, de hát esetleg jókedvében volt a szeszélyes állat s megnyerte a versenyt oly könnyen Aranyka s a német ellen, hogy mindenki bámult rajta. Öt évi szereplése alatt igen sok díjat szerzett tulajdonosának, Zichy Béla grófnak, ki az idén Schönborn Arthurnak adta el, mert már nem igen volt kedve a síkpályához. Akadályokban indították ekkor őt s ezen az új pályáján is hasznosnak bizonyult s szép reményekkel kecsegtette még tulajdonosát, midőn vasárnap a fent vázolt baleset érte, lábát törte s hétfőn reggel egy ólom golyó véget vetett dicsőséges pályájának.

*

Regatta. A magyar evezős-egyletek országos szövetkezete fényesen sikerült regatta-versenyeket rendezett mult vasárnap a pesti Dunaágban. — Ez volt az első nagyobb szabásu viadal a fővárosban, s az elért eredménynyel mindenki meg lehet elégedve. A Radetzky és Elisabeth hajók szállitották ki kevéssel négy óra után a nagy közönséget a viadal végpontjára, az Alsó-Margitsziget pesti oldalához. — A programmnak hét száma volt, melyek hosszas időközökben, érdekfeszitően folytak le, s már fenn volt a hold, mikor az utolsó küzdelemnek is vége volt. — A versenyek lefolyását következőkben adjuk: 1. Bajnoki skiff-verseny. Első Lintner Sándor (Nemzeti), második Peregh Ignácz (Neptun). — 2. Államdíj, négy-evezős csónakoknak. Első a Nemzeti hajósegylet, második a Maros (aradi) egylet. — 3. Kezdők skiff-versenye. Győztes Dietzl Gusztáv (Neptun) Salacz Dezső (Maros) ellen. — 4. Budapesti díj, négy-evezős csónakoknak. — A Neptunnak ellenfele nem akadt. 5. Kezdők négyes versenye. A Nemzeti könnyen győzött a Maros ellen. — 6. Tiszai regatta szöv. díja. Walkoverben nyerte a díjat a Neptun. — 7. Balaton-díj, két-evezős csónakoknak. Szép küzdelem után első a Nemzeti, második a Neptun.

*

Vegyes hirek. A jövő év április—május és junius hónapjaiban nemzetközi sport-kiállitást tervezneknek az osztrák metropolisban, mely az ember-sport egyes ágain kivül a lóverseny-sportot is magában fogja foglalni.

— E hónap 29-én kezdődik a nagy kerékpárverseny Bécs—Berlin között. — Díjakban harmincz tiszteletdíjat fognak kiadni, s azok, a kik a távot 35 órán belül teszik meg, állami érmet is fognak kapni.

— A bécsi nyári meeting utolsó napján döntésre került Metropol-díjat (10,000 frt) Blaskovich Miklós Kapitän-je nyerte meg, melynek győzelmére a kis mezőnyben 24-szeres pénzt fizetett a totalisateur.

— A párisi Grand prix lefutását mintegy 350,000 ember nézte végig s a versenytérre berobogó kocsik száma, — rendőri felfegyzések szerint, — 13,000 volt; a totalisateur forgalma nem kevesebb, mint 4 és fél millió frank volt a verseny alatt, melynek díja az idén 266,000 frankra rugott.

— A monarchia legjobb lovát, Primás II-t, mint halljuk, tulajdonosa a turf hazájában is szándékozik futtatni, s valószinüleg az ősz folyamán fog vele kisérletet tenni.

— Williamson és Tinsley a krakkói versenyek után Chicagóba utaznak, a kiállitás megtekintése végett s csak a pesti nyári meeting előtt térnek ujból vissza. *Szigethy Győző.*

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Kérem rovatvezető dr. urat, sziveskedjék megirni, mily eljárást ajánl tulságos elhizás ellen? K. I. 107.

Felelet. Az elhizás gyógykezelése mindenkor összefüggésben áll az illetőnek egyéniségével, temészetével, s e szerint módosul a kúra is. A mennyit igy távolról ajánlhatunk, az a következő: Mindenekelőtt az étrend szabályozása. Erre nézve a következő étlapot szabhatjuk meg: Reggel: egy findzsa thea vagy kávé (czukor nélkül vagy csak igen kevés czukorral); 40—60 gramm fehér kenyér. Ebédre: kis tányér leves, 150—200 gramm főtt, vagy sült hús zöldséggel (de nem burgonyával), salátával; 20—40 gramm kenyér; gyümölcs. Italul 2 deciliter könnyű bor, vizezve. Vacsorára: 2 tojás, vagy 80 gramm sonka; thea, czukor nélkül. A vizivás az egész kúra alatt, a mennyire csak lehet, igen kis mértékben vétessék igénybe. Mennél kevesebb viz, annál jobb. Igen ajánlatos a hosszabb sétálás, könnyebb kerti munka, tornászás. Továbbá naponta reggel egy kisebb pohárnyi marienbadi, előpataki vagy korytniczai viz. Mint már emlitettük, ezek általános szabályok és sokszor az orvos az illetőnek individualitása szerint módositja az életmódot.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

D. E.-né Nagy-Károly. A kisebb dolgozatot rövid idő mulva közöljük. A hosszabbikat akkor, ha most folyó regényünk véget ért.

K. Ilma Budapest. Ujolag köszönet az elismerésért. A novella a legközelebbi számok egyikében napvilágot lát.

G. Gizella Szilágy-Cseh. Ha terünk engedi, helyet szoritunk a novellának. Az arczképre bizony nem emlékszünk. Szíveskedjék ujra beküldeni s közölni fogjuk.

B. S. Petrova. Az arczképnek sorát ejtjük.

A. Á. Nagyvárad. Megkaptuk. Jönni fog. Üdvözlet.

KÉPTALÁNY.

A megfejtők között Karczag Vilmos «Romok» czimü elbeszélő kötetét sorsoljuk ki.

—

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Borkóstoló.

Helyesen megfejtették: Perl Ferencz, Szaleczy Géza, Czuczor A. József, Morvay Ferencz, Feuer Ede, Gruschbach nővérek, Fried Sándor és Pista, Mandl Izsák, Grosz Gizella, Tatay Gyula, Pollák Józsa, boldogfalvi Boltizár Márton és Andi, Klein Juliska, Kronstein Berta, Ostreicher nővérek, Venis Ilona, Rochlitz nővérek, Wollant János, Csukási Katinka, Rosner Anna.

A kitüzött jutalmat, Karczag Vilmos «Romok» czimü novella kötetét *dr. Bruch Samuné Dunaszerdahelyen* nyerte el.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körut 1. sz. alatt.

Cs. és kir. műszaki igazgatóság Eszéken.

438. sz.

Pályázati hirdetmény.

1) Az eszéki helyörségi kert mellett fekvő A.) faszin helyre állitásához szükséges föld, kömüves és ácsmunkálatok tárgyában a cs. és kir. 13. hadtestparancsnokság rendeletére **1893. junius 27-én délelőtt 10 órakor** az eszéki műszaki igazgatóság irodájában irásbeli ajánlatok tárgyalása lesz.

2) A vállalkozók ennélfogva felhivatnak, hogy irásbeli ajánlataikat e tárgyalásra nyujtsák be.

3) A teljesitendő munkálatok a következők:

a) föld és kömives munkálatok körülbelől 40 frtig;

b) ács-munkálatok 2870 frtig.

4) Valamennyi munkálat egy vállalkozónak fog kiadatni.

5) Az ajánlatok százalékos engedményekkel az egység árak szerint intéztetnek el.

6) A pályázati feltételek, melyeket minden pályázónak teljesiteni kell, ha ajánlata figyelembe vétetik, az első pontban megjelölt irodában vehetők át elismervény mellett.

7) Ugyanitt vannak a megkötendő szerződéshez szükséges egyéb feltételek is, továbbá a terv és a költségvetés részletezése a pályázóknak betekintés végett, a mely **junius 16-ától, junius 26-áig,** naponta a rendes hivatalos órák alatt betekinthető.

8) A pályázók által leteendő elöleg 125 frtban van megállapitva. Ezen összeg a tárgyalások kezdetére kitüzött időben az igazgatóság pénztárában nyugtatvány mellett teendők le.

9) A pályázók által leteendő biztositék az elölegnek kétszeres összege.

10) Minden pályázó figyelmeztetik, hogy az általános pályázati feltételek szabályai szerint a pályázattól való visszalépés a tárgyalások ideje előtt jelentendő be, ellenkező esetben a feltételek szigoru betartására köteleztetik.

Eszék, 1893. junius 13.

A cs. és kir. műszaki igazgatóság intéző bizottságától.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

ÁRVAY J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. magyar

császári **királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS Bécsi-utcza 9. **LONDON**

11. Rue de Conservatoire 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve a tavaszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém czennel felkérni.

UNICUM

legujabb szabad, sörnyomó és szikvizgyártó készülék fo yékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

Orientalische Schönheiten.

Zahlreiche diesjährige Neuheiten für Sammler Modellstudien etc. für

Künstler mehr als 50.000 Nummern; 25 Seiten starker Catalog mit 50 Musterbildern fl. 1.— reichhaltige Muster-Collection fl. 5.— nur gegen Voreinsendung des Betrages. (Nachnahme unzulässig) durch die lang renommirte Firma: **LOUIS RAMLO**, éditeur, **BUCAREST** (Rumanien).

Értesités.

A cs. és kir. 4 hadtest hadbiztossági kerületében elhelyezett közös hadseregbeli csapatok számára szükséges kenyér-, takarmányszükséglet biztositására:

1893. julius 3-án és augusztus 2-án a városi hatóságnál Székesfehérvárott.

1893. julius 7-én és augusztus 7-én a cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál Budapesten.

1893. julius 13-án és augusztus 11-én a városi hatóságnál Kecskeméten.

1893. julius 18-án és augusztus 17-én a cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál Pécsett.

1893. julius 25-én és augusztus 22-én a városi hatóságnál Baján és

1893. julius 27-én és augusztus 24-én a városi hatóságnál Szabadkán.

Mindennütt délelőtti 10 órakor irásbeli zárt ajánlatok alapján nyilvános árlejtés fog tartatni.

A közelebbi feltételek a «Köztelek», «Közlöny», «Pester Lloyd», «Pesti Napló», «Egyetértés», «Képes Néplap», «Nemzet», «Magyar Géniusz» és a «Magyar Ujság»-ban közölt erre vonatkozó hirdetményekből, valamint a budapesti és a pécsi cs. kir. katonai élelmezési raktáraknál betekinthető 1893. május 25-én kelt feltételeket tartalmazó füzetekből kivehetők.

Budapesten, 1893. május 25-én.

Cs. és kir. katonai élelmezési raktár.

Szenzációs találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimeritö brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF

butorgyáros,

Andrássy-ut 9. szám alatt.

Ajánlja dusan felszerelt

BUTOR-GYÁRI-RAKTÁRÁT

solid kivitelü **fabutorokból** és izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**

Elvállal teljes

BUTORBERENDEZÉSEKET

egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Ujdonságok gazdag választékban.

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ
Slavoniában.

(PAKRATZ-LIPIK déli vasut). — OKUCSÁN m. kir. államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett enyhe égalj.

A nyári idény tartama: április—október.

A tiszta hamisitatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a **nyákhártyák** minden **huruios bántalmainál**; mindennemü **csúzos** és **köszvényes bajnál, mirigy** és **vérbetegségeknél, görvélykórnál, csontbántalmaknál** stb. Mint fürdőorvos dr. **Marschalko Tamás** müködik. Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porczellán-, márvány- kőfürdőkkel stb. stb.; **tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő izzasztó kamarákkal**; kitünő gyógyzene, olvasó- és zongoraterem, jó **étkezés** egy uj vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás.

A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. **A m. k. államvasutakon** zónatarifa. **Prospektussal és felvilágositással szolgál a lipiki fürdőigazgatóság.**

A lipiki jódviz szétküldése az igazgatóság részéről szakadatlanul történik, **friss töltésben. Lipiki jódviz állandóan kapható ÉDESKUTY L.** m. kir. és szerb kir. udv. ásványviz-szállitónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványviz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és füszerkereskedésekben.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János

Szegeden.

Cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometer és müóra, találója a zemontoir varga-óráknak stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

Alakult 1838-ban. Cs. kir. szab. Alakult 1838-ban.

Adriai Biztositó Társulat Triesztben.

(RIUNIONE ADRIATICA DI SICURTA.)

VAGYONKIMUTATÁS.

ÉLETBIZTOSITÁSI OSZTÁLY. — A) MÉRLEGSZÁMLA 1892 DECZEMBER 31-ÉN.

VAGYON:	Osztr. ért. forint	kr.	TEHER:	Osztr. ért. forint	kr.
Ingatlanok Trieszt-, Bécs-, Brünn-, Budapest-, Milano- és Velencze	2.933,700	—	Külön nyeremény tartalék	500,000	—
Értékpapirok az A) részletezés szerint	10.015,782	—	Tartalék árfolyamingadozások szám.	333,822	42
Jelzálog-kölcsön	31,888	90	Díjtartalék	13.326,346	98
Szerzett járadékok és tőkék	18,324	55	Kártartalék	192,946	05
Kötvényekre adott előlegek	1.120,212	45	Nyeremény-osztalékkal biztositottak számára kiszolgáltatandó osztalékok	11,702	03
Különféle ügynökségek	309,956	08	Különféle társulatok	361,740	16
Különféle társulatoknál	205,253	42	Különféle hitelezők	59,564	32
Társasági összizagzatás (f.-sz. egyenl.)	123,622	71			
Különféle adósoknál	27,381	85			
Átvitt jutalékok és szervezési költségek	—	—			
	14.786,121	96		14.786,121	96

ELEMI BIZTOSITÁSI OSZTÁLY.

B) MÉRLEGSZÁMLA 1892 DECZEMBER 31-ÉN. (AZ ÉLETBIZTOSITÁSI OSZTÁLY KIVÉTELÉVEL.)

VAGYON:	Osztr. ért. forint	kr.	TEHER:	Osztr. ért. forint	kr.
Künnlevő részvénybefizetések	2.400,000	—	Részvénytőke	4.000,000	—
Váltótárcza és bankutalványok	454,640	98	Nyeremény tartalékalap	1·187,164	86
Értékpapirok a B) részletezés szerint	3.478,159	—	Tartalék árfolyamingadozás. számára	243,331	83
Ingatlanok Trieszthen	380,000	—	Díjtartalék tüzkárbiztositásokra	1.632,248	22
Pénztár-állomány az igazgatóságnál és a vezérügynökségeknél	121,033	68	« szállitmány-biztositásokra	49,465	07
Jelzálog-kölcsön	1,000	—	Rendelkezésre álló tartalék	500,000	—
Követelések hitelintézetek, takarékpénztárak és bankároknál	1.261,271	96	Tűzkártartalék	406,538	—
Ingóságok és biztositási táblácskák az igazgatóságnál és az ügynökségeknél	30,704	25	Szállitmány károk tartaléka	60,556	31
Különféle adósok	116,901	13	Takarék- és ellátási pénztár a társulati tisztviselők számára	441,790	23
Vezérügynökségek (a f.-sz. egyenl.)	1.148,812	18	Életbiztositási osztály (folyó számla)	123,622	71
Főügynökségek « « «	73,422	63	Különféle biztositási intézetek	615,722	24
Kerületi ügynökségek « « «	9,554	72	Fel nem vett osztalékok	2,431	—
Különféle biztositó társaságok	500,908	84	Osztalék az 1892. évben	240,000	—
Átvitt jutalékok és szervezési költségek	—	—	Igazgatók és számvizsgálók illetéke	45,096	06
			Különféle hitelezők	377,521	01
			Átvitel az 1893. évre	50,921	83
	9.976,409	37		9.976,409	37
Későbbi években befolyó díjak összege	22.271,765	99			

Trieszt, 1893 május havában.

Frigyessi Adolf, vezértitkár.

AZ IGAZGATÓSÁG:

Glanstätteni dr. Alber Ágost, Morpurgo Márk, Neumann Henrik, Ralli Pál, Reinelt C., Salem H.

Számvizsgálók: **Afenduli György, Pojai Alberti Emil, Parisi József.**

Magyarországi osztály:

Budapest, IV., váczi-utcza 9. sz. a., saját házban.

Báró Podmaniczky Frigyes intéző. **Frigyessi M.** titkár. **Lichtenberger J.** vezértitkár.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Czimbalmokat

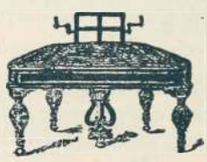

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangút. bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

M. kir. államv. Bpest jobbp. üzletvezetőség.

13236/III. sz.

Árverési hidetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70. §-a értelmében elárusitandó kiváltatlan szállitmányok nyilvános elárverezése Győr állomásunkon ***f. é. junius hó 20-án délelőtt 9 órától kezdve*** tartatik meg, mely árverezésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Bpest, 1893. május 31.

Az üzletvezetőség.

Rendkivül nagy választékban kaphatók:

előrajzolt, kezdett s készen hímzett

kézimunkák,

nemkülönben himző-anyagok

nagyban és kicsinyben

Bérczi D. Sándor kézimunka-gyárosnál

Budapest, király-utcza 4. sz.

Képes árjegyzékek bérmentve és ingyen.

Valódi mosó-selyem, jótállás mellett 12 matringonként 30 kr.

Bpest fő- és székvárosi látogatók, valamint fürdő-vendégek figyelmébe.

KERTÉSZ JENŐ

csődtömegéből Budapest, kerepesi-ut 8. még tömérdek árunraktár van felhalmozva, mindenki **fele árban** szerezheti be szükségletét, ajándékoknak alkalmas disztárgyakban.

	most	ezelőtt
Disztükrök 3 osztálylyal	**1.80**	3.50
Ugyanez elegánsabb kivitelü	**4.—**	10.—
Legfinomabb sima elejü **ingek**	**1.70**	2.50
Ugyanilyen szegélyezett	**2.**	3.—
12 drb **gallér**, legjobb minőség	**1.80**	2.50
12 pár **kézelő**, legjobb minőség	**3.50**	4.80
12 db majolika csemegekés	**1.20**,	nickel **1.90**
Chinai porcel. kávés csészék	**25** és	**35** kr.
Ugyanilyen fekete kávéhoz párja		**25** kr.
Ugyanilyen csemege tányérok darabja		**20** kr.

	most	ezelőtt
Imakönyv. Csontdisszel	**1.50**	3.—
Diszes csonttáblával	**2.—**	4.—
Ugyanez kül. diszes kivitelben	**3.—**	5.50
Emlékkönyv. Plüss v. bőrkötésü	**2.—**	4.—
Ugyanez diszesebb	**3.—**	6.—
Album (nagy alaku) Plüss v. bőr	**2.50**	4.50
Ugyanilyen diszesebb	**3.70**	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	**4.50**	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezelőtt 15 és 20 frt		
Sétabotok törrel	**1.—** és	**1.25**
« ezüsttel **1.20** és **1.50**, fogantyuval		**5.—**

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95, 6 villa 95, 6 kés 1 frt 50, 12 kávés-kanál 95, 1 levesmérő 95, 1 tejmérő 50, 6 képadló 1 frt 20, 1 nickel buldog revolver 3 frt, nagyobb 3.50

	most	ezelőtt
Harisnyák, fegyházi kötés 12 pár	**3.10**	5.—
Ugyanilyen **női** 12 pár	**4.80**	7.—
12 pár egészségügyi harisnya **80** kr. és	**1.20**	
Tourista-ing erős mint a posztó **1.33** és	**1.50**	
Tourista öv **25** kr., selyemből **50** kr. és	**1** frt	
4 drb szinet batiszt csokor **95** kr.		

	most	ezelőtt
Napernyő. Nyers selyem	**2.—**	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő	**2.30**	4.—
Ugyanez még fiomabb	**3.—**	5.—
Uj: fodros napernyők	**3.50**	5.50
Ugyanilyen Chanzsan szinüek	**3.90**	6.—
Esernyök: Nyers selyemből	**2.—**	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	**2.30**	5.—
Gordonet selyemből	**3.30**	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel	**4.—**	7.—

Amerikai ébresztő óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickej tokban **2 frt 30 kr.**, ezelőtt 4.50

Keményfa-tálczák nickel végü fogantyuval:

35,	40,	45,	50,	55	%
75,	**95,**	**1.20,**	**1.40,**	**1.60**	

Plüsch kézi zacskók 66 kr., plüsch lámpatálczák 60 kr., korona erszények 36 kr., alum. szivarszipkák látványossággal 40 kr., földgömbalaku fémtintatartók 40 és 60 kr., egy nyakbavaló bör utitáska 1.33, egy kézi utitáska 1.56, egy beszélő baba 1.50, nagyobb 2.50. Rendelmények szigoru ellenörzés alatt küldetnek el. A leszállitott szabott árak minden darabon láthatók.

«Kosmos» müintézet kö- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM. 1893 JUNIUS 25

26-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Halász Ignácz dr.: *Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond.* — **Feleki Sándor:** *A fecskék.* — **Domahidy Ujfalussy Amadil:** *A hidon.* — **R. B.:** *Ábrányiné Wein Margit.* — **Martos Ferencz:** *A vak dalnok.* — **Kövér Ilma:** *A legjobb barátja.* — **Hevesi József:** *Bózsó Julis története.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **Barbeli Viktor:** *A hangyákról.* — **Béni Vilmos:** *Lemondás.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Rudnyánszky Gyula:** *Meghalok utánnad.* — **Tisztelt olvasóinkhoz.** — **Irodalom.** — **Orvosi szalon.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenet.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

A „Magyar Asphalt részvénytársaság"

Andrássy-út 80.

Elvállal minden néven nevezendő

Asphalt burkolási munkákat

valamint elvállalja jótállás mellett **legolcsóbban:**

NEDVES LAKÁSOK

s más helyiségek

gyökeres szárazzátételét.

Árjegyzék, költségvetés készséggel küldetik.

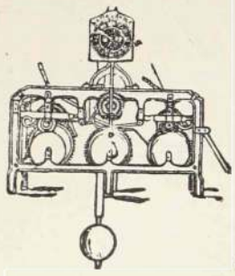

Toronyórák

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán.

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

Ritka olcsóság

1 doboz „ERZSÉBET" levélpapir és boriték **50**

összesen 100 drb.

1 doboz „MEDEA" levélpapir és boriték **75**

összesen 100 drb.

Deutschländer Ede

papir- és irodai czikkek raktára

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

Budapest, VII., Erzsébet-körut 28.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődöknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szivattyú- és fecskendő-gyár Nádor-utcza 46/48.

Malomkő-gyár, Markó-utcza 7. szám.

Háztartási és konyha berendezési

czikkek

nagyválasztékú

RAKTÁRA,

legjobb kivitelű

Peronospora permetezők,

kutak

és

kútszivattyúk

Geittner és Rausch

Budapest, Andrássy-út 8.

szab.

jégszekrények,

gazdasági

czikkek,

legjobb minőségü

BŐRSZIJJAK,

gummi és kerti tömlők,

saját gyártmányú

kerti és tűzi fecskendők,

torna-szerek nagy választékban.

Főraktár: Budapest, Andrássy-út 8.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

O Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

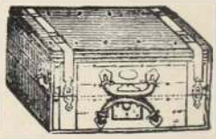

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

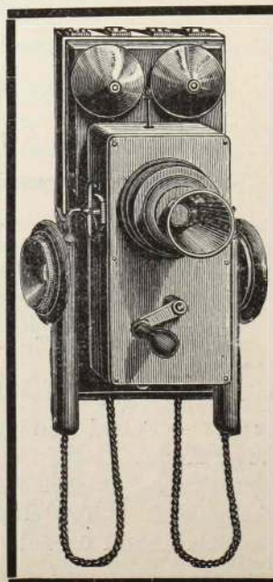

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket**

jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

1567/a szám.

HIRDETMÉNY.

Az alább megnevezett állomásokban elhelyezett csász. és kir. közös hadseregbeli és magy. kir. honvédcsapatok élelemszükségleteinek közös biztositása iránt.

A tárgyalás tartatik						A következő katonai élelem-szükségletre nézve										Bánatpénz a következő czikkekre				Kézvényelési határidő		
						naponként				évenkint		4 havonk.	havonként									
						széna illetőleg sarju	szalma			széna illetőleg sarju	szalma			nyáron	télen	nyáron	télen					
							alom	szecska			alom	szecska	ágy									
						adagonként				métermázsa				Kemény fa	Kemény fa	Kőszén	Kőszén					
						grammal								métermázsa				forint				
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra	adag																
						3400	4500	5600	1700	850												
1893. julius hó 21-én, délelőtti 10 órakor	1893. julius hó 17-én, délelőtti 10 órakor	A cs. és kir. élelmezési raktárnál Sopronban	A cs. és k. 5. hadtest hadbiztosságánál Pozsonyban	cs. és kir. hadsereg	1893. évi augusztus hó 1-től és a kőszegi állomáson a cs. és kir. hadsereg számára 1894. évi deczember 1-től egész 1994. évi augusztus hó 31-dikéig	1. Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek és honvédcsapatok számára.														hónapra		
			Pozsony	—	cs. és kir. hadsereg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	146	479	24	173	—	—	900	200	
			Trencsén	—		—	10	—	10	—	165	63	—	48	9	46	—	—	50	100	100	—	
			Pozsony	—	m. kir. honvédség	1	26	—	27	—	440	178	—	90	15	60	—	—	36	34	75	—	
			Trencsén	—		—	7	—	7	—	115	44	—	54	10	30	—	—	12	17	30	—	
			Sopron	—	cs. és kir. hadsereg	481	75	—	556	—	7200	3450	—	240	11	48	170	900	1400	450	100	400	
			Nagy-Kanizsa	Kis-Kanizsa vagy Lasznak		12	10	—	22	—	320	140	—	41	2	12	40	240	60	25	20	100	
			Kőszeg	—		—	6	—	6	—	100	40	—	40	1	3	30	130	20	15	5	60	
			Sopron	—	m. kir. honvédség	—	12	—	12	—	200	80	—	30	10	40	—	—	30	40	100	—	
			Nagy-Kanizsa	—		—	14	—	14	—	230	85	—	44	20	80	—	—	30	40	100	—	
			Kőszeg	—		—	3	—	3	—	50	20	—	15	5	15	—	—	10	20	45	—	
						2. A fegyvergyakorlatra behivandó szabadságoltak, tartalékosok, póttartalékosok és honvédek számára, egészben körülbelül.																	
			Trencsén	—		—	—	—	—	—	—	—	—	300	—	—	—	—	—	—	—	—	

nden ötödik nap a csapat számára; a takarmány saját lovaknak az egész hónapra előlegesen is.

Január 1-én, május 1-én és szeptember 1-én

Fél havonként vagy havonként

Észrevétel.

A) A cs. és kir. hadsereg katonai közigazgatása határozottan fenntartja magának a netán rendelkezésére álló saját készleteit használatba vétetni.

B) Minden lovassági állomáson az alomszalma bérlője köteles az alomszalma javitása által a folyó szükséglet és azontul tartandó negyed rész ellen eredő többletet az elfogadott árért kiszolgáltatni.

C) A beterjesztennő ajánlatok ne csak szénára, hanem vagylag sarjúra is vonatkozzanak; ez idei aratásu sarjút nem szabad 1893. deczember 1-je előtt kiszolgáltatni. E czikkek 30 napi tartalékkészletéből 10 napi készlet **préselt állapotban** tartandó.

D) Az alomszalmára, melynek egy negyed része zsupszalmából kell állnia, az ajánlatban egy ár tehető ki, vagy pedig minden szalmanemre nézve (zsup, törött szalma stb.) egy külön ár.

E) Az ajánlatban határozottan kiteendő a fa neme pl. cserfa, bükkfa stb. és a hasábok hossza, azután valjon usztatott vagy usztatlan-e; a kőszénnél pedig a telep és bánya megnevezendő.

F) Köteles a szállitó minden állomásokban a csász. és kir. közös hadsereg ágyszalmáját, tüzifáját és kőszenét elfuvarozni. A föl- és lerakodás a kérvényelők részéről eszközöltetik.

G) Különösen figyelmeztetnek a vállalkozók, miszerint a honvédség termény- és anyagjárandósági szükségleteinek szállitására vonatkozó részletes föltételek a m. kir. honvédhatóságoknál és csapatoknál betekinthető nyomtatott feltételi füzetekben foglaltatnak és hogy a bérletnyerő köteles a czikkeket a szükségelt helyekre elfuvarozni.

H) Pozsonyban és Sopronban a vállalkozó köteles az elfogadott árért a

1567/b. szám.

HIRDETMÉNY.

Mindazon feltételek megtartása mellett, a melyek a Pozsonyban 1892. évi junius 10-dik napján kelt 1567|a számu hirdetményben felhozottak, a további bérleti tárgyalás fog az alanti táblázatban meghatározott napon megtartatni.

A tárgyalás tartatik						A következő katonai élelem-szükségletekre nézve															Bánatpénz a következő czikkekre:				Kézvényelési határidő		
						naponként					évenkint			4 havonként	havonként												
						széna illetőleg sarjú			szalma		széna illetőleg sarjú	szalma			nyáron	télen	nyáron	télen									
									alom-	szecska		alom-	szecska	ágy													
						adagonként					métermázsa																
						3400	4500	5600	1700	850																	
						grammal																					
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra	adag									köbmtr.		mtmázsa		forint					széna, illetőleg sarjú, alomszalma és szecskára nézve	ágyszalmára	tüzelőfa és kőszénre
		1. Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek a cs. és kir. közös hadsereg számára.																									
mely napon	mely állomáson és hivatalban	Trencsén-Teplicz	—		3-havi fürdő-idény 1894.	—	—	—	—	—	—	—	—	18	6	—	—	—	—	10	10	—				
		Nagy-Szombat	—			151	11	2	164	2	2096	1018	7	90	—	—	—	—	500	120	—	—				
		Szent-György	Szőllős vagy Récse			153	7	—	160	—	2014	993	—	17	4	15	—	—	500	100	50	—				
		Bazin	Modor vagy Czajla			151	7	—	158	—	1989	081	—	17	4	15	—	—	500	100	50	—				
		Nezsider	—			452	25	—	479	—	6020	2973	—	53	13	50	—	—	1500	300	150	—				

mely napon: ulius hó 17-én, délelőtti 10 órakor

mely állomás és hivatalban: hadtest hadbiztosságánál Pozsonyban.

mely csapat számára: eg

mely időtartamra: -dikáig

Kézvényelési határidő: ovaknak az egész hónapra előlegesen is. eptember 1-én. nkint.

bá I) és K) pontjaiban foglalt feltételek az e hirdetményben foglalt pozsonyi, komáromi és sopróni élel-
elfuvarozni. A föl- és lerakodás a kézvényelők részéről eszközöltetik.
llásolt csapatok részére az egész széna és szalmaszükségletet a szerződés egész tartama alatt közvetlenül
szeg mellett a szerződés tartamára bérbe adatik. Az esetre, ha a Duna jobb partján levő pajta jelenlegi
inemű igényt nem tarthat.
pontosítandó lovas hadosztály vagy gyalogezred és pedig gyalog vagy lovas dandárban vagy pedig egy
gedélyezett takarmány-pótokból eredne, a jóváhagyott szabályszerű szerződési árakon szállítani.

II. évfolyam. 1893. junius 25. 26. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

AZ AKADÉMIAI NAGY DÍJ NYERTESEI.

SZARVAS GÁBOR.

SIMONYI ZSIGMOND.

SZARVAS GÁBOR ÉS SIMONYI ZSIGMOND.

A Magy. Tud. Akadémia ez idei nagygyűlése a Nagyjutalmat (200 aranyat) az utóbbi hét év (1886—92) körén belül megjelent nyelvtudományi munkák közül a Szarvas Gábor és Simonyi Zsigmond szerkesztette Magyar nyelvtörténeti szótárnak ítélte oda.

És valóban ez a nagyszabású mű volt az egyetlen, melynek az akadémikusok elismerése egyhangulag odaitélhette a koszorút. Huszonkét esztendei folytonos, ernyedetlen munkásság eredménye e kiváló alkotás, melyben régi íróink szókincse és szólásai vannak összegyüjtve. Megismerkedhetünk belőle nyelvünknek igazi történeti fejlődésével s nemcsak a nyelvész számára megbecsülhetlen kútforrás, hanem a többi tudományág mívelője, a szépíró s anyanyelvünk iránt érdeklődő minden müvelt magyar is kiapadhatatlan tanulságot meríthet belőle.

E korszakos műnek két szerkesztőjét mutatjuk be mostani kitüntetésük alkalmából.

Szarvas Gábor 1832. márcz. 22. született Adán, Bács-Bodrog megyében. Iskoláit Baján végezvén, szülei kívánságára a papi pályára lépett és 1848-ban a pannonhalmi sz. Benedek rendbe vették föl. 1852-ben kilépett a szerzetből és jogásznak csapott föl. A sors úgy intézkedett, hogy a Corpus jurishoz is hűtlen legyen. Már az ötödik félévet végezte az egyetemen, midőn megbetegedett és kénytelen volt haza menni Bajára. A Baján való tartózkodás döntő hatással volt egész életére. Megismerkedett az ottani professzorokkal és rábeszélésükre ő is a tanári pályára lépett. 1858-ban már a cziszterczita-kegyrigymnáziumában találjuk, majd Baján, 1861-től fogva pedig Pozsonyban folytatta működését, a honnan 1869-ben br. Eötvös József a pesti kir. főgimnáziumhoz nevezte ki. 1876-ban súlyos betegségbe esett, látása egészen megromlott és 1881-ben végkép abban kellett hagynia a tanárkodást, nyugalomba vonult.

Valamint az életpályát nem találta el mindjárt, szint ugy az irodalmi működésnek azt az ágát sem választotta meg rögtön, melyen később annyi érdemet szerzett, annyi babért aratott. Baján a «Bajai Közlöny» szerkesztésében vett tevékeny részt és a lapban sok jóizű humoros elbeszélést, rajzot és apróságot közölt. Pozsonyban is mindenek előtt egy rövid életü lapot inditott meg, majd több színdarabot irt, melyek közül az egyik Debreczenben pályadíjat nyert és szinpadra is került, a nyelvészet terén azonban csak 1867-ben próbálkozott meg. Ekkor adta ki a pozsonyi gimnázium értesitőjében «Magyartalanságok» czimü czikkét, mely mindjárt oly nagy feltünést keltett, hogy a «Magyarország» czimű politikai napilap is átvette és érdekes irodalmi vitatkozásra adott alkalmat. Még pozsonyi tanársága idejében irta meg «A magyar igeidők» czimű kitünő pályamüvét, melyet a M. T. Akadémia a Marczibányi jutalommal tüntetett ki. E művében a legszigorúbb induktiv módszerrel mutatja ki az igeidők természetét és szereplését s állításainak igazolására egyaránt kiterjeszkedik a régibb, az ujabb és a népnyelvre.

Ezen és több más, csekélyebb fotosságú munkálkodása alapján választotta meg 1871-ben tagjává az Akadémia, a melynek munkálkodásában azóta lankadatlan buzgalommal vesz részt.

Szarvas korszakalkotó működése a «Magyar Nyelvőr» megindításával kezdődik. Nyelvünk el volt árasztva a nyakatekert szók, az idegenszerüség egész seregével és jeleseink között már az ötvenes években erős visszahatás állt be a nyelvujitás tulhajtása ellen. Arany János, Brassai Sámuel, Toldy Ferencz egymás után felszólaltak, hogy a nyelvbeli romlásnak gátat kell vetni. Az Akadémia végre elhatározta, hogy a nyelvhasználatnak helyes irányba terelése végett egy folyóiratot ad ki és szerkesztésével Szarvas Gábort bízta meg.

A Nyelvőr 1872. januáriusban indult meg és hogy mai napig nemcsak fönmaradni, hanem hogy mind nagyobb meg nagyobb író és olvasókört tudott magának hóditani, az egyes-egyedül Szarvas Gábornak, a szerkesztőnek az érdeme, a ki kiválóan értett hozzá, hogyan kell e folyóiratot nemcsak tudományossá, hanem népszerűvé is tenni.

Az ő erős, határozott egyénisége nem tűrt megalkuvást, kérlelhetetlen harczot kezdett a betolakodott barbarizmusok ellen, sorra vette a hirlapok, a szinház, a tudomány nyelvét, nem nézett se jobbra, se balra, nem törődött vele, kinek tetszik az, a mit ir, kinek nem s nem gondolt vele, hogy lassankint elleneseivé lettek azok is, a kik még nem rég vállalatának lelkes barátjai voltak. Hiába küzdött ellene az Akadémiában Toldy, Fogarasi, Ballagi, Brassai, Imre Sándor a tekintély szavával. Ő velük szemben a tudás buzogányával állt ki a csatasíkra és kérlelhetlen logikájával, a modern tudomány elveivel, a tények hatalmával, sokszor a gúny és sarkasmus fegyverével vitte diadalra eszméit.

A Nyelvőr elleni harcz mind gyengébb lesz, a támadók elhaltak, visszavonultak s ma e küzdelemnek csak áldásos hatását ismerjük. Az önkényes szófaragás, mely azelőtt annyira dühöngött, megszűnt és ma a legutolsó iróban is el van terjedve a tudat, hogy nyelvének, stilusának mindenekelőtt magyarnak és magyarosnak kell lenni.

Össze kell csak vetni a mai tudományos művek és iskolai könyvek nyelvét a hetvenes évek előttiével és csak akkor fogjuk igazán méltányolni azt a hatást, melyet a Nyelvőr minden téren elért. Azon alkalommal, hogy ő felsége 1890-ben Szarvas Gábort a kir. tanácsossággal tüntette ki, barátai és tisztelői lakomára gyültek össze s ott Szily Kálmán, a természettudományok nyelvének reformátora, a következő szavakkal fejezte ki a nyelvőr hatását: «Az tény, hogy a Nyelvőr hatása nélkül a természettudományi irodalom műnyelve ma is ott tévelyegne azon a vak úton, a hová félszázaddal ezelőtt beterelték.»

De volt a Magyar Nyelvőrnek ennél nem kevésbé fontos másik hatása is. A Nyelvőr virágoztatta föl az ujabb magyar nyelvészeti irodalmat, ez nevelt és nevel e szép tudománynak folyton ujabb meg ujabb erőket. A fiatalabb nemzedék összes nyelvész tagjai itt kezdték meg és folytatták izmosodva, erősödve, mind tartalmasabb dolgozatokkal állva elő, jelentékeny munkásságukat. Szarvas pedig szívesen enged tért minden feltünő tehetségnek, ha szükséges, kiszabja a munkakört is és becsesnél becsesebb útmutatásokkal szolgál.

Folyóiratának maga Szarvas a legtevékenyebb munkatársa. Alig van szám, melyben egy-egy magyarázó, fejtegető, vitatkozó, ismertető czikke, valamely kérdésre adott részletező felelete meg ne jelennék. És e dolgozatok olyan stilusban vannak megirva, a milyenhez foghatóval a tudományos élet terén kevés iró dicsekedhetik.

Gazdag munkássága annál bámulatosabb, mert látó ereje meggyengülte óta sem irni, sem olvasni nem tud. Velős czikkeit tollba mondogatja és diktálás után készült a Nyelvtörténeti Szótár-nak reá eső óriási munkarésze is. Milyen rendkívüli éles elméjüség, milyen ritka emlékező tehetség kell az ilynemü munkálkodáshoz! Már pedig Szarvas dolgozatai nemcsak szépen vannak megirva, hanem tudományos szempontból is kiválók.

Mint tanár egyike volt a legkitünőbbeknek, mint tudóst széles látókör, alaposság jellemzi, mint ember pedig egyike a legszellemesebbeknek, legrokonszenvesebbeknek.

*

A Nyelvtörténeti Szótár társszerkesztője, Simonyi Zsigmond, még fiatal ember, csak negyven éves, de ha munkáinak sorozatát és még inkább értékét tekintjük, azt hihetnők, hogy legalább is nyolczvan év van mögötte. Kisebb-nagyobb értekezéseinek, műveinek száma egész légió és 1872 óta, midőn a magyar nyelvészet terén feltünt, alig van esztendő, hogy nehány terjedelmesebb munkával ne gazdagította volna nyelvészeti irodalmunkat.

Pedig e munkák mind alapvetők, a nyelv tényeit egészen uj, önálló világításban tüntetik föl és nem tudjuk, mit csodáljunk bennük inkább, a hangya-szorgalmat-e, melylyel a fejtegetéseihez való adatokat a régi, az uj és a népnyelvből, valamint a rokon nyelvekből összehordta, vagy pedig azt a világos, tiszta, logikus, mélyreható gondolatmenetet-e, mely fejtegetéseit mindenütt jellemzi.

Simonyi már kis tanuló korában csodagyerek számba ment közöttünk. Már akkor ki volt benne fejlődve az a féktelen tudás utáni vágy, mely most is sajátja és a mely szüntelen, pihenés nélküli munkára serkenti. Mig mi többi diákok játszani mentünk ki a szabadba, addig az akkor Esztergomból, majd Pestről szülővárosába, Veszprémbe, haza került Simonyit mindig valamely filozófiai vagy más tudományos mű olvasásába merülve találtuk. Kitünő iskolán ment keresztül. Esztergomban Vaszary Kolos, a mostani herczegprimás, a pesti gimnáziumban Szarvas Gábor, az egyetemen pedig Budenz József voltak tanárai, a kik korán felismerték nagy tehetségét és buzdították tanulmányában.

Simonyi is a Nyelvőr hasábjain próbálgatta először szárnyait és e folyóirat megindultától a mai napig Szarvasnak legszorgalmasabb, legkitünőbb munkatársa maradt. Midőn Szarvast a betegség nehány évre elvonta a Nyelvőrtől, a szerkesztés gondját is kedvelt tanítványának és munkatársának adta át, a ki szintoly szeretettel és lelkesedéssel gondozta a folyóiratot mint mestere.

Simonyi hamar kivívta munkásságával a tudományos világ elismerését. Midőn kétesztendei külföldi tanulmányutjáról haza tért, Toldy Ferencz halála után őt nevezték ki a budapesti egyetemre a magyar nyelvi tanszék helyettes tanárává és a magyar tudományos akadémia a 26 éves ifjut sietett kebelébe fogadni. Érdemeinek külső megtisztelése ezután jó hosszú ideig szünetelt. Pedig munkássága a helyettes tanárság és az akadémiai tagság elnyerése után még jobban fokozódott és arány-

talanul nyert jelentőségében. Majd minden esztendő uj babért termett számára. Kiadta magyar nyelvtanait, melyek nemcsak kitünő iskolai könyvek, hanem az ujabb nyelvtudománynak jórészt a saját határain alapuló összefoglalásai is voltak.

Az akadémián sokszor nyert pályadíjat. Ezek között a legkiválóbbak a *Magyar kötőszók*, melylyel 1879-ben a Marczibányi-jutalmat nyerte el s melyet nemcsak akadémiai birálói mondtak ***alapvető*** műnek, hanem olyan hires német nyelvész, mint Misteli Ferencz is, az elragadtatás hangján szól róla és ***el nem avulható*** munkának nevezi.

Szerintem még jelentősebb *A magyar határozók* czimü pályaműve, melylyel 1885-ben a Lukács Krisztina-jutalmat (1000 forint) nyerte. Biztos alapból kiindulva, lélektanilag fejtegeti, magyarázza ebben a magyar észjárásnak legbonyolultabb és éppen azért fölötte érdekes nyilvánulásait.

A magyar nyelv czimü kétkötetes műve, mely a magyar tudományos akadémia könyvkiadó hivatalában jelent meg, szintén alapvető munka, melyben a magyar nyelv egész életére kiterjeszkedik és a melyből a művelt laikus, a szakjára készülő egyetemi hallgató és a kész nyelvész egyaránt sok tanulságot meríthet.

E sok rendbeli és minden kérdésben korszakalkotó működéseért régen megérdemelte volna már a rendes tagságot, melylyel az akadémiának ez idei nagy gyülése a nagy jutalom odaitélésével egy időben megtisztelte.

Simonyi nemcsak mint tudós kiváló, hanem mint tanár is. Az egyetemen Budenz mellett ő képezte ki a fiatalabb nyelvész nemzedéket s szegényebb, törekvő hallgatóit nemcsak szellemi téren istápolja, hanem akárhányszor anyagilag is segíti.

Ha nagy mint tudós, derék mint tanár, nem kevésbé az mint ember is. A legjobb szív egyesül benne igénytelen szerénységgel, keresetlen kedvességgel.

Halász Ignácz dr.

A FECSKÉK.

(BÉRANGER.)

Ujból látlak hát, fürge fecskék ser'ge,
Elszálltatok a téli fagy elül?
A forró tengerparton lánczra verve,
Igy sóhajtott a vitéz egyedül.
Ti, a kiket vezérelt édes álom,
Ide, hol nyillá lesz a napsugár,
Frankhonból jöttök, ugy-e eltalálom?
Édes hazámról mért nem szóltok már?

A rejtett völgyből, a hol megszülettem
S hol szép nyugodtan halni vágytam én,
Egy füszál után, ah, hogy epedtem!
Már harmincz éve csábit a remény.
Égerfák mentén, vig folyócska mellett,
Kis házikónk, tudom, reám be vár.
Hogy bolyganom oly messze, messze kellett!
Csöndes völgyemről mért nem szóltok már?

Van köztetek, ki ott nyeré az éltet
A háztetőn, mely bölcsőm védte meg?
Hisz akkor jó anyámról is meséltek!
Szegény, fiáért ugy-e hogy remeg?
Tán haldokol — szeme csüng az égbolton —
Léptem hallja — figyel — ölébe zár.
Családik — hull keserves könye folyton.
Én jó anyámról mért nem szóltok már?
Ah, mondjátok, hugom már frigyre lépett?
Hallottátok az ifjak vig dalát?
S láttátok-e a lakodalmi népet?
Sejtem férjét, szemem a multba lát.
S mind, mind, ki vélem küzdött harczi téren,
A sok barát, mondjátok, merre jár?
Tán keblöket borítja hősi érem?
Pajtásaimról mért nem szóltok már?

Vagy tán sirhalmuk' ellenség gyalázza
S a csöndes völgyben zsoldos had tanyáz?
Hol van, ki a bilincseket lerázza?
Hugom elűzve s puszta rom a ház.
Ah, nincs anyám, ki imádkozna értem,
Mindenfelé rabláncz — nincs napsugár —
Csicsergő fecskék' egyre, egyre kérdem,
Szegény hazámról mért nem szóltok már?

Feleki Sándor dr.

A HIDON.

Irta: DOMAHIDY UJFALUSSY AMADIL.

A patak sebesen futott tova kavicsos medrében, harmatot szórva növenydús partjaira, körül zúgva az utjában álló szikladarabokat, egy-egy letört galyat, korhadt fatörzsöt, a partról elsodort virágszálat ringatva smaragdszinü hullámain.

Két oldalt erdős hegyek emelkedtek föl a légbe, csupán a viz mellett kigyódzó utnak engedve tért, mely fölött szinte összehajoltak a fák zöld lombjai, derengő homályt képezve.

Nyugatnak kissé tágult a szük völgy, távoli bérczek kékes körrajzait láttatva s a bucsuzó napot biborfényü felhők által övedzve.

A hömpölygő patakon kis hid hajolt keresztül. Fehér karfájára egy férfi támaszkodott, le nem véve szemét a hullámok pajzán játékáról.

Agyában a gondolatok tömkelege kóválygott, lelki szemei előtt nesztelenül jártak-keltek az édes emlékek, feje zsibongott és ajkairól egy-egy nehéz sóhaj röppent el.

Maga elé idézte ifjuságának bolondos éveit, melyek délibábként tüntek el, s még egyszer átélvezve a sziv tavaszának bohóságait, szemei kigyultak, kebele gyorsan hullámzott. A mult rózsás ködéből előbukkant egy bájos leányfej, a mely olyan szomoruan integetett feléje s minél tovább tünődött, annál inkább elborult az arcz, homályosodni kezdett s utoljára már csak a ragyogó szürke szempárt látta, a mely olyan fájón tekintett reá. Szinte hallani vélte a leány zokogását, a midőn elfátyolozott hangon, alig hallhatóan suttogá:

— Hitegettél, csalogattál! csalogattál, hitegettél!

Az emlékek homályából azonban mindez ujra-ujra előlépett, a leány majd könnyü habos báli öltözékben táncztól égő arczczal, majd egyszerü nyári ruhában vadvirágból font koszoruval selymes haján, a midőn a kertajtónál az illatozó orgonabokrok árnyában utoljára látták egymást. A leány szemei nedvesek voltak, ajkai reszkettek s szive majd megrepedt a fájdalomtól. És a férfi sejtette némán őrzött titkát, s mégis vergődni hagyta a gyönge lelkét, egy émesztő érzelemmel küzdve, mert hiszen utaik szétvezettek.

A férfi előkelő családból származott, s gazdagságban nőtt föl s telve volt hirnév és dicsőség után szomjazó vágyakkal, melyek elfojtogatták a kebelében föl-fölcsapó lángokat, a leány pedig szegény szülők gyermeke volt, s csupán csak bűbájjal és lázasan dobogó szivvel rendelkezett.

Magában maradva a lilaszinü orgona virágok között, a távozó férfi megtántorodni látta őt, s egy perczig habozott, nem volna-e jobb lemondani a dicső tervekről és karjaiba zárni a leányt, egy lépést tett is már feléje, de akkor büszkén fölegyenesedett a leány s hidegen bólintva fejével, szilárd léptekkel ment végig a kis kert porondos utján.

Sokáig ábrándozott a férfi a hidon s gondolataiban életének többi éveit is átélte mégegyszer, azokat a sivár, valódi érzelem nélküli éveket, a melyek mindinkább megnagyobbiták a szivében tátongó ürt, majd a világ iránti undorral töltve be azt. Arcza egy árnyalattal még halványabb lett, a midőn átgondolta a közel multat s igyekezett szabadulni a kopár és silány emlékektől, gyermekkorán és ifjuságán kivánván tünődni.

— Talán csak álmodtam — mondá fennhangon — tovább nézve a bugyborékoló patakot — avagy egy ismeretlen szerzőtől irott könyvben olvastam valamit a kis Maricziról, aki egy orgona bokor mellett állva, olyan fájón, kétségbeesetten tekintett felém....

Szemeibe önkénytelenül két könycsepp lopódzott, s midőn fölemelte fejét, hogy kezével letörölhesse a pilláin rezgő nedvet, arcza hirtelen ólomszinü lett, lélegzete hirtelen elállott, hiszen a viz mentén nyugvó mohos szirt mellett a kis Mariczi alakját vélte látni fekete gyászruhában, fehér arczczal, összekulcsolt kezekkel. Megtört liliomként állott a vadvirágok között, lehorgasztott fővel csöndes türésről és megnyugvásról regélő nagy szemeivel.

— Való ez vagy álom? — kiáltott föl a férfi s egy perczre behunyva szemeit, végig húzta rajtok reszkető kezét, mintegy elüzendő a káprázatot. S amikor ismét fölnyitá szempilláit, az alak már nem volt sehol.

— Látomány volt az egész, fölzaklatott agyamnak csalfa szüleménye, amely rezgésbe hozta szivem hurjait — mondá keserüen s tenyerébe temeté fejét.

Kis idő mulva halk léptek zaja üté meg fülét, a hid deszkái ringásba jöttek s ő fölrettent merengéséből.

— Kedves kis Mariczim! — tört ki kebeléből, megpillantva a hid másik végén

ÁBRÁNYINÉ WEIN MARGIT MINT NEDDA.

álló nőt. Azután odarohant hozzá, megfogta a puha hideg kezeket s félig bódultan nézett a reá meredt szemek mélyébe. A rég nem látott arcz kissé meg volt nyúlva, a rózsás pir eltünt róla, s a fiatal üde szint márványfehérség váltotta föl. Az ajkak szélén keservet jelző vonal huzódott végig, a szemek olyan nagyok, titokzatosak voltak, mintha sötét fájdalom ült volna bennök.

— Mióta kereslek, mióta vágyódom utánad, kifejezni sem tudom — mormolá a férfi — szivem, lelkem égő hévvel kivánta vissza a multat...

— Korán férjhez mentem, egy kis elhagyatott faluban csöndben, nyugalomban töltöttem el napjaimat.... azután özvegy lettem s most itt vagyok, a közeli nyaraló telepen, üdülést keresendő, — mondá Mariczi egyszerüen, s csöndesen kihuzva kezeit a férfi forró kezeiből, neki dőlt a hid fehér karfájának.

— Csak hogy itt vagy valahára mellettem — szólt gyöngéden a férfi — soha sem eresztelek el többé... mondd kis Mariczim, vállalkozol boldogságot, napfényt deriteni lelkemre?

A nő homlokát, arczát pirosság borítá el, szürke szemeinek a sok könytől elmosódott fénye fölcsillant s halkan mondá:

— Igen... hiszen én is boldog kivánok valahára lenni...

S azután egymás nyakába borultak.

A patak tovább zúgott, lágyan sikamlott tova a csillogó köveken s mintha suttogta volna:

«Édes angyalarczod ujra látom
Szép alakod' karjaimba zárom...
A te rózsás ajkad, a te kék szemed
Csodás mosolyával ujra rám nevet.»

ÁBRÁNYINÉ WEIN MARGIT.

Valahányszor magyar művésznő külföldi sikereiről hallok, nem a büszkeség fog el, mely a magyarra hárul e sikerekből, hanem a félelem, hogy ime a külföld ujra felfedezett *magának* egy magyar művésznőt. Mert mi már csak úgy vagyunk a magunk művészeivel. Itthon nem tudjuk eléggé méltányolni őket s csak mikor mások hódolnak művészetüknek, jut eszünkbe, hogy hiszen mi ismerjük őt, mi is *tapsoltunk* neki, de hogy nagy művész, arra mások kellettek, hogy megtanítsanak bennünket.

Annál tisztább volt az örömem, mikor a mult héten Ábrányiné Wein Margit bécsi sikereiről olvastam. Tiszta örömet éreztem, mert tudom, hogy bármily nagyok is legyenek operánk e kiváló művésznőjének külföldi sikerei, nem fogja tőlünk elhódítani semmiféle földi hatalom. Nedda, a kedves kis Nedda, a miénk marad. Itt marad, mert ő is szeret bennünket, meg mert itt is nagyon *szeretik*. Szivével, vérével nőtt ő hozzánk, nélküle el se tudnánk képezelni operaházunkat. Hányszor mentünk oda csak azért, hogy gyönyörködjünk az ő művészetében, az ő csodaszép hangjában. S hányszor gondoltuk, hogy mily kincs ő nekünk, a kit mi nem tudunk eléggé szeretni, méltányolni, mert .... mert van a ki még nálunk is jobban szereti. A legkiválóbb modern magyar költő Margit, dalait olvassátok el s meglátjátok, tudjuk-e mi úgy szeretni. S keressétek ott az okát, miért nem tudna bennünket elhagyni Ábrányiné Wein Margit asszony...

Előttem fekszik egy halom ujság, a bécsi ujságok, melyek Ábrányiné fényes sikerét hirdetik. Szeretném sorba leirni mindazt a dicséretet, a mi ragyogó szókkal azokban leirva van. Szeretném leirni sorba, mert az gyönyörüség lenne nekem, gyönyörüség azoknak, a kik olvassák. De nem irom le. Nem irom pedig azért, mert majd csak megnyilnak az opera zárt ajtói s akkor bizonyosan látjuk Neddát ujra a szinpadon. Neddát, a kedves, az aranyos, az elragadó Neddát. Ha pedig ezt a Neddát látjátok, meghiszitek nekem, hogy annak a szerepnek ragyogó megjátszásáról nem lehet eléggé fényesen irni, arra mind kevés az a dicséret, a mi a bécsi összes ujságokban van, meg a mit én még hozzá tudnék tenni.

Most csak Neddáról szóltam, mert hisz a hét Nedda sikereivel van tele. De az, a ki bűbájos hangjával oly játszó művészetet egyesit, mint Ábrányiné, annak a Nedda csak egy levél a sikerek fényes koszorújában. Sonzogno megmutatta a bécsieknek, ki nekünk Ábrányiné. Mi már rég tudjuk, hogy operánk legkiválóbb művésznője.

Mascagni. Franchetti. Puccini.

HÁROM OLASZ ZENESZERZŐ.

A VAK DALNOK.

Mondd, gyermekem, érzed a nap sugárát?
Mondd, téved-e hímes aranyja terád?
Nyit-e künn a virág? Susog-e a falomb?
Ül-e benne vadgalamb?

Nem fonnyad-e már a rózsaberek?
Sürögnek-e künn az emberek?
Ők tölgygyel övezték homlokomat...
Kenyeret egyik sem ad.

Mondd, tiszta-e, kék-e, derült-e az ég?
Bülbülszavú szűzet zeng Firduzi még?
Zöld myrtus árnyán, ki mondja nekem,
Virul-e szerelem?

S Tyrtaeusi lant nem harsog-e már?
A bajmuni vas mire vár? Mire vár?
Láncz nincsen-e több?... Oly terhes a lég.
Titán van-e még?

... Ha homlokomat simogatja kezed,
Elképzelem ujra, mi elveszett.
Vén, szürke madár... mi végre neked
Fakadó kikelet?

Martos Ferencz.

A LEGJOBB BARÁTJA.

— Irta: KÖVÉR ILMA. —

— Na Gábor, nyomára jöttem a találkozási helyüknek...

Balla fölkapta a fejét. Villogó tekintettel nézett a belépőre.

— A kis erdészlak, a pagonyon túl, a bükkösben; folytatta szinte győzelmes arczkifejezéssel a földbirtokos szomszédja.

Belevetette magát a szoba közepén álló karosszékbe, szemben az íróasztal mellett foglalatoskodó házigazdával. Keményen vágta oda:

— Ott találkozik mindennap azzal az emberrel.

Ballának arczába csapott a vére. Idegesen rángott meg az asztalra fektetett két karja. Ökölre szorult kezei láthatólag remegtek. Ráemelte téveteg tekintetét a szemközt ülő férfire. A tekintete kérdést fejezett ki, de a hangja megtagadta a szolgálatot.

Amaz elértette a pillantás jelentőségét.

— Egészen pontosak ez értesüléseim, barátom; a legközvetlenebb forrásból merítettem. Rájuk lesett az egyik erdőkerülő: a vén Kontra, a kocsisom testvérbátyja. Szeretett czimborámról, kebelbarátomról volt szó, hát szívvel-lélekkel belementem az odiózus ügybe.

Nagy sokára, nagy nehezen szakadt föl a szó Balla melléből:

— Megölöm!

— Férfihez illő beszéd. Számíthatsz ránk.

Kihívja, halálra szabdalja ezt az irigyelt gézengúzt! — Erre gondolt; erre a gondolatra csillogott meg kihamvadt szemepárja Tarcsay Ivánnak, a volt Don Juannak, a ki sehogyan se bir beletörődni, hogy a nőhódítás terén tett diadalai már csak emlékekké ósdiasodtak.

— Megölöm azt az asszonyt! hörögte magában reszkető ajkakkal a másik. — Ha tudnám, mikor szoktak találkozni?...

Ezt a kérdést magához intézte Balla, de más adott rá feleletet:

— Minden délután, úgy alkonyattájban. A míg te gyanutlanul végzed munkádat, itt a gazdasági könyvek száraz számai között, ő addig... kilovagol... Az orvos rendelte... A testmozgás javára fog válni, mert gyöngélkedik... A kitünő paripa már jól ismeri az utat. Rábizhatja magát a szép úrnő: egyenesen az erdészlak felé tart... Ott várakozik rá a...

Balla fölszisszent. Egészen fehérek lettek az ajkai, a mint görcsösen összeszorította. Esdeklőleg függesztette szemeit a beszélőre: hogy ne folytassa...

A kebelbarát nem értette meg. Befejezte a mondatot.... a boldog vetélytárs: a csinos szolgabíró, házadnak ezelőtt gyakori vendége...

— A zsivány! A becsülettolvaj!

— Ugy mondják: az erdész ilyenkor bebandukol a faluba, vagy egyet fordul az erdőben, hogy ne legyen utjában a gerlepárnak... Tyhja, nagy potentát a szolgabíró az eféle ember előtt, föltétlen engedelmességgel tartozik neki; ha enmaga javát tekinti, és így...

VASÁRNAPI PIHENŐ.

Balla fölugrott. Rikácsoló hangon esett a szavába.

— Az Isten szent nevére, ne folytasd! Nem akarom tovább hallani!...

— De a becsületed, barátom, a becsületed!?

A becsület!?... Az, az: a becsület, — de meg a szive, a melyik késélesen hasít át a mellén... A becsület és a megcsúfolt szerelme!...

— Rajtuk rontok!

— Helyesen.

— Még ma este.

— Egyedül nem bocsátunk, veled tartunk.

Komoran, megütközéssel nézett Balla.

— Velem tartotok?... De hát kik?...

— Nos, én, Kovács Tami és Makláry Feri.

Összeránczolta a szemöldökeit. Keservesen mormolt.

— Hát azok is tudják már?... Hát piaczra került a gyalázatom?!...

— Barátom! itt már nem lehet leplezgatni, szépítgetni. Tanukra lesz szükséged, Gábor, és kik lennének nagyobb készséggel szolgálatodra, mint legjobb barátaid?...

Egyhangún, tompán dünnyögte:

— Köszönöm.

— Csak titok maradjon ám. El ne áruld magadat, mert ha megsejti, nem megy bele a kelepczébe.

Erre a csúf szóra összerázkódott Balla. Amaz folytatta:

— Majd ott találkozunk, a ferde dülőn túl, a lankás mentén s úgy vágunk át a füzesből a nagy erdőbe.

Ebben egyeztek meg délelőtt.

Balla Gábor egész nap nem hagyta el a dolgozó szobáját. Mikor ebédre hívta a cseléd, azt üzente tőle, hogy csak egyék ma nélküle az asszony, mert neki tengersok dolga van.

Meg is ebédelt, a nélkül, hogy akár azelőtt, akár azután átlépte volna a férje szobájának a küszöbét.

Mit törődik az ő vele! Ennyiről már meggyőződött Balla. Hisz régen sötétlik lelkében a kínzó gyanu, hogy nem szereti őt az az asszony, a midőn sápadozni látta üde, szép arczát, ha ő csak közeledett is feléje, a mikor még kezének érintésére is megborzongott...

Azt mondta: ideges, beteg...

A fiatal vérnek ösztönszerü tiltakozása volt a magára hazudott érzelem ellen....

— De hát miért lett a feleségemmé, ha nem szíve szerint lett azzá?!... Ki kényszerítette e lépésre, hisz nem volt se apja, se anyja, a kik befolyásolhatták volna? — hajtogatta magában nagy idők óta a férj; s nyomban meg is adta rá a feleletet ő maga. — Ki? — hát az a sok rossznak részese, a véletlen, a mely úgy intézte, hogy az alig 18 éves, gyönyörü teremtés éppen Balla Gábor leánykája mellé került, mint nevelőnő.

Csak később látta be a ház ura ez állapot tarthatlan voltát, csak akkor, a mikor látta azt a gúnyos, kétértelmü mosolyt, a melylyel lépten-nyomon találkozott.

Nem vetett számot a ferde helyzettel, a melybe a szegény leányt sodorta ez, hogy egy födél alatt él a magányos, özvegy emberrel. Ugyancsak hálás anyag a társaság botrány után szimatoló kopói számára.

Nem lett volna becsülés elébe nem vágni a már-már szájat nyitott pletykának.

Fölleplezte a leány előtt a valót. Fölvilágosította, hogy neki nem szabad visszaélnie tudatlanságával, megmondta neki, hogy jó hírére való tekintettel el kell hagynia a házat...

Bánatos arczczal hallgatta a leány. Érzelmes szavakban hálálkodott az élvezett sok jóért, mikor pedig arra került a sor, hogy elhagyja a házat, Bella sírt, zokogott... Oh, az asszonyi könyek! Valóságos aquatofana ezeknek mindenik csöppje a férfi szivébe, a vérébe... Halálra mérgezte benne a józan értelmet.

Ebben az önkivületi állapotban ejtette ki ezt a néhány szót, hogy hiszen a világ legboldogabb emberének érezné ő magát, ha Bella örökké nála maradhatna; ha egész életében a házánál tudhatná, mint ennek jogos, mindenki által tisztelt asszonyát...

Mintha egészen természetes dolog volna, a mit hallott. Nem szörnyedt el a gondolattól, hogy ő, az alig 18 éves leány, neje legyen a 45 éves férfinek. Edesen mosolygott az arcza, biztatón csillogott a szeme...

Fél évig azt hitte, hogy egy darabka mennyország szakadt le a földre, akkora, a mekkorában éppen elférnek, ők hárman: ő, a feleség és az egyetlen gyermeke.

Folyton derült, ragyogó mennyországot sugárzott ki annak az asszonynak az egész lénye.

Egyszerre azonban fölhő bocsátkozott a fényes arczra, elborult az üdvösséget magában rejtő szempár.

Bella komor, majd izgatott lett. Ingerelte, zaklatta minden csekélység.

Azt mondta, hogy rossz a gyermek s a tizenhárom éves leányka úgy viselkedik, mint valami nyolcz esztendős, rakonczátlan gyerkőcz. Czélszerűbb lenne beadni valami intézetbe, mert úgy tarthatatlan ez élet.

(Pedig úgy ragaszkodott hozzá ez a leányka, annyira csüggött rajta. Szegény kis teremtés! még hat esztendős se volt egészen, mikor elvesztette az anyját. Vágyott a szeretetre, arra a gyöngéd érzelemre, a melyet az apa, a férfi lelkében nem találhat föl...)

«Rossz, csintalan, vásott...»

Igazat adott Bellának. Végre is a fiatal asszonyka csak nem ronthatja életét egy elkapatott gyermekkel. Majd helyre hozzák kissé, aztán jobb, ildomosabb lesz, s akkor a mostohája is jobban fog hozzá vonzódni.

Beadta a székvárosba egy nevelő intézetbe. Bella előtt nem árulta el, hogy mennyire nehezére esett ez.

Rés szakad a mennyországon, annyi, a mennyit egy látszólag parányi bánat ütött rajta, a melyet vigasztalgatással, önmegnyugtatással próbált foltozgatni. Nem sikerült, ez a szakadás csak tágult, egyre tágult...

Bella kedélyállapota nem fordult jobbra, sőt még ingerlékenyebb, még akadékoskodóbb lett. A gyermek után a cselédekre került a sor. Mindenki útjában volt, a kit csak maga körül látott.

Hát ő ezen is segített... És még se segített...

A felesége viselkedése mind magyarázhatlanabbá vált, míg végre kipattant a fájdalmas igazság, a mely egész súlyával szakadt az ő gyanutlan, attól az észvesztő szépségtől annyira megvesztegetett szivére. Mindenkit eltávolított környezetében, de a ki leginkább terhére, gyötrelmére van: a férje mellette maradt.

Ez a fölfedezés rettenetes volt; hanem nem áltathatta magát a tényekkel szemben.

Megérdemelte, a mikor magához lánczolt egy ilyen fiatal teremtést. Oktalan, lelketlen cselekedés volt.

A lehető legidealisztikusabb érzés ejtette hatalmába.

Ugy tekintette ezt az asszonyt, mint az oltárról elrabolt szent képet. Elrabolta, meglopta tudatlanságában.

Egy tönkre tett fiatal élet, a mely az ő lelkiismeretét terheli.

Hátha a jövőjét biztosítva, visszaadná a szabadságát?...

Valódi regényes hangulat borult rá, a midőn egyszer csak...

Már nem is tudja, nem emlékszik rá, hogy: hogyan kapott lábra ez a gyanú?...

Ugy kezdődött, hogy föltünően sokat emlegették előtte Katona Dezsőt, a fiatal szolgabirót, a megye Alkibiadeszét. Katonáéval egyidejüleg hangoztatták mindannyiszor Bella nevét. Eleinte ügyet se vetett erre; de aztán — tudja az a mindenható, hogy miért?... — kezdte boszantani a dolog. Egyszer — csak nagy önkénytelenül — azt vágta oda Tarcsaynak:

— Hisz már nem is járnak a házunkhoz a szolgabiróék; sem a felesége, sem Katona.

— Katona sem!?... hm! hát mégis van benne annyi ethicai érzék?...

Ez a pár szó feneketlen érvényt nyitott meg előtte. Ez a pár szó sokáig rágódott a lelkén, a míg végre kitört belőle a kérdés:

— Te tudsz valamit Belláról!?...

Tarcsay vállat vont.

Nem mondhat semmit.

— Mint vélekednél az olyan barát felől, a ki eféle hírekkel bolygatja meg lelked nyugalmát.

Ennyi éppen elegendő volt. Tovább nem faggatta. Ebből füzött össze sok mindent, a minek semmi jelentőséget se tulajdonitott ezideig.

Tarcsay már bizonyára tudja régen.

Akkor gondolt vissza arra, mikor egy délután benyitott a kis szalonba. Ott benn heves szóváltás folyt, a melyből csak egyetlen fölkiáltást hallott meg, Bella vetette oda Tarcsaynak:

— Szemtelen!

Nem is tudakozódott tőle a heveskedés okáról. Megint rosz szeszélyben van? gondolta.

Utóbb meglelte a magyarázatot: a jó barát kétségkivül szemére lobbantotta az asszonynak azt, a miről már mindenki tudott, a férjet kivéve; erre illette őt Bella azzal a gyalázó jelzővel?...

Ugyan e délután tette az első, czélzó megjegyzést ő előtte Tarcsay Iván.

És a nagy idealizmus odáig sülyedt, hogy czinkosává fogadta azt a melegen érdeklődő, szolgálatrakész barátot. Az leselkedett, az kémkedett az asszony után; az tudott ki mindent: hogy Bella már leánykorában szerette Katona Dezsőt és csak azért lett Balla nejévé, mert nem akart eltávozni a környékről; nem akarta elhagyni ezt az embert...

Hát el lehet azt hinni!?... Lehetséges-e hitelt adni az ilyen galád mende-mondának, bizonyság nélkül?...

És ma bizonyságot akarnak neki szolgáltatni.

Rajta áll, hogy légyotton érje a feleségét a — szeretőjével?...

A vére hol az agyára, hol a szivére szaladt. Ott is, itt is pokoli zaklatást vitt végbe.

Egy-egy perczre visszadöbbent attól, a mit tenni akart, a mi aljasság, alávalóság... Hát nem volna-e jobb elűzni magától, a nélkül, hogy...

Aztán még se hagyta békességben a vére, az emberben a rosszabbik ember.

Jóval alkonyat előtt elkészült a kimenetelre. A zsebébe tette a hatlövetü revolvert. Szüksége lehet rá.

Egyszer-egyszer az villant meg benne: hát ha csak gyalázatos ráfogás az egész?

Az ablaknál leste a gyorsan úszó sokszinü felhő-foszlányokat, azokat az ipri-apró fehér, lila, rózsaszin és szürke rongydarabokat, a melyek betarkították az égboltozat kék alapját. Már csaknem egykedvüen bámult bele abba a levegővel telitett semmibe, a mikor egész testében megremegett...

Bella léptetett a sorompó felé vigan nyeritő paripáján. Mylord, az ujhollandi kutya, ott ugrál, ott csahol a ló lábai körül.

Balla Gábor látta, nézte azt a gyönyörü alakot és egy másodperczre az ablak felé fordult az az ördögileg szép arcz...

Féktelen vágy lobbant föl a lelkében: ráfogni a fegyvert és lelőni azt a... Igy csak a gyilkosság terhe szakadna a lelkére s az fél olyan sulyos se lehet, mint becstelennek tudni ezt az asszonyt...

Hej! megbillent a lelkének az egyensulya s az ilyen ember már csak a pillanat rabja.

A fegyvert tényleg előrántotta, de aztán ujra visszacsusztatta a zsebébe. Fejébe nyomta a kalapját, mélyen, hogy a pereméje beárnyékolja az arczát, melyen kétségkivül rajta vivódik a lelke küzdelme.

A tornáczra lépett s ugyanilyen tehetetlenül imbolygott előre a széles országuton.

Mind a hárman ott voltak már a kitűzött találkozó helyen: Tarcsay, Kovács és Makláry. Megelőzték.

Olyan bántó kandisággal siettek eléje. Tarcsay Ivánnak ki volt gyúlva az arcza, élénken villogtak apró szemei. A másik kettőnek aféle együgyü kiváncsiság ült a vonásain.

Előre nyujtott kezekkel közeledtek.

Szinte megdidergett. Mintha a lelkébe nyúlt volna az a három idegen kéz...

— A barátság! A baráti indulat...

Ez hangzott minden oldalról.

Ugy?! Igen: a baráti érzet fölemelő hatással van a lelkére, mint minden nemesebb gerjedelem.

És ennek daczára úgy érezte, hogy fokonkint esik alább minden egyes kézszorítás után, a melyet ilyen alkalomból, ilyen czél előtt vált.

Megborzongott. Nem, nem fog kémkedni, nem kell semmi bizonyság. — Az asszony nem szereti őt, hát menjen útjára. Semmi gondja a többivel...

— Nézd, már ott toporzékolnak a lovak, a bükkfához kötve. Itt van már mind a kettő.

— Előbb a férfi érkezett meg. Onnan lestük a füzesből.

— Ha láttad volna, milyen vágyó tekintettel várakozott az ajtó küszöbén, az asszony pedig hogy röpült a karjai közé!

Balla megingott a testében-lelkében. Dadogva kérdezte:

— Merre menjünk?

Nem látott. Áthatlan sötétség borult a szemeire. Vezették, mint a járni tanuló porontyot.

— Csak erre, erre... Itt kifordulunk

a fasorból és közvetlen a lak elé érünk. Hamar oda jutottak.

Balla intésére a három férfi kissé hátrább huzódott. Megbujtak annak a két szorosan egymás mellett álló terebélyes bükkfának árnyában, a melyeknek összefonódó koronái elválhatlanná teszik a két fa-óriást. A környék uraságai úgy hivják ezeket, hogy Castor és Pollux. E mögül figyelt a három férfi arra az egyre.

Buja bokrok szegték körül az erdészlakot, csak egyetlen iharfa hórihorgaskodott előtte.

Balla megkerülte a viskót, figyelembe se véve a hátsó ajtócskát, a melyen könnyü szerrel a szobába toppanhatott volna, a helyett, hogy a pitvarnak kerüljön.

Az onnan nyiló ajtó be volt téve. A ház előtt, az agyagos talajon frissen taposott nyomokat látott. Bella apró lábainak körvonalai és azé a másiké . . .

Még egyet rándult az egész teste, aztán biztos léptekkel a bejárat felé tartott.

Most már csak egy gondolat töltötte el a szivét, az elmét: megöli irgalom nélkül azt az asszonyt.

A füleit betapasztotta a fejébe tódult vér, hát nem hallotta azt az elfojtott morgást . . . Széles eresz borult a kis ház fölé s igy a félhomályban nem látta azt a sötét valamit, a mi az ajtó előtt terpeszkedett.

Akkor rezzent csak össze, mikor csahoiásféle vonitássá élesedett ki a mozgás és a mint a nagy fekete kutya fölczihelődött a küszöbön való fektéből.

Csöndesen szólt rá. Ujjaival csettintett neki, majd kedveskedő hangon próbálta csitítgatni.

A kutya nem ismert rá gazdájára; vagy tán éppen abbeli örömében, mert fölismerte, erősen és több ízben vakkantott.

— Nem hallgatsz? — csikorgatta fogait Balla. És hogy a kutya egyre pöfögött, megkapta a bundáját a háta közepén, úgy, hogy szinte a husába vágta aczél ujjait.

Mylord fájdalmában fövakkantott. Vakmerően szembe nézett, rávicsoritotta a fogait, neki ugrott urának. Két talpát rátette gazdájának két vállára.

Heves dulakodás támadt.

Az a hatalmas állat akkora erőt fejtett ki, hogy Balla azt hitte, már nem birkózhatik meg vele.

Valósággal dühödtté vált. A szemei szinte tüzeltek, a szája tajtékzott. Közel volt hozzá, hogy leteperi az urát.

— Eh, veszett döge, még utamat állod?!

Egy elszánt, ügyes mozdulattal sikerült elháritnia magáról a két nagy talpat és megelőzve a kutyát, a mely ismét neki akart ugrani, kirántotta zsebéből a revolvert és rásütötte.

A durranás végig süvöltött az erdőn.

Csönd következett, csak éppen a szél loholt keresztül nagy sebtében.

Tán ez bolygatta meg a ház mögött a száradó cserjéket, melyeknek kopasz vesszői pattogva verődtek össze.

Nem a szél volt.

Balla Gábor a kis kaliba ablakán át láthatta a tova iramodó párt. Azok törtettek keresztül a ház tulsó felét elkerítő eleven sövényen. A hátsó ajtón suhantak ki arra a zajra, a mely a ház előtt hallatszott, és a pitvar felől a szobába közeledő léptek neszére.

Megosonnak előle.

Az ajtót, a melyen kisuhantak, bezárták maguk után.

— De ez nem menti meg őket! — rikácsolt észvesztetten, dühtől reszketve Balla Gábor, a ki lángoló szemekkel követte azt a kettőt, a mint ott bukdácsoltak a hepehupás úton.

Beüti azt a kis üvegtáblát, mely ablak gyanánt van a falba vágva; azon át czélba veszi . . . . nem téveszthetí el . . . . megöli mind a kettőt! . . .

Izmos öklét fölkapta s úgy irányozta neki az ablaknak . . .

Mintha tőből lemetszették volna a két karját, úgy hanyatlottak alá. Merev mozdulatlanság ömlött el egész testén, csak a szemei, azoknak erősen kitágult csillagai mutatták benne az élő embert. Rámeredt arra a négyszegletü kis ablakra, az ablak kellő közepére, a hol ez a név volt bevésve: «Margit.»

Több mint nyolcz éves történet. A vihar e lakba kergette az erdőben sétálgató kis családot: a férjet, azt az angyalasszonyt meg az öt éves kis leánykájukat. Az apa, hogy valamivel szórakoztassa az eleven, nyugtalankodó kicsikét, fölállította egy székre és a gyürüjével bemetszette az ablaküvegbe a nevét. Akkor tanulgatott olvasni az édes anyjától. Tapsolt a kis kacsóival, mert ki birta betüzni, a mit apa nagy vonásokkal oda karczolt: a mama és az ő nevét: «Margit.»

Margit! . . .

Tán pár hónapra rá meghalt az egyik Margit; de a másik . . .

«Nyugodtan halok meg, mert hisz te rád hagyom a mi drága kincsünket . . .»

*

— Az asszonyt?

— A kedvesét?

— Mind a kettőt?

Ezek a kérdések keresztezték egymást, mikor Balla Gábor nagy vártatva megjelent az erdészlak ajtajában, a melynek közvetlen közelébe ért a három czimbora arra a lövésre.

Tarcsaynak szinte reszketett a hangja:

— Nem helyesen cselekedtél, Gábor . . .

— Ki kellett volna hivnod . . .

— Párbajban kellett volna megölnöd a csábitót . . .

Ránézett arra a három megrettent férfire, a mint félénken pislogtak körül, hogy vajjon miképpen meneküljenek a csávából?

Kesernyésen mosolygott:

— Persze, igy kellett volna tennem. Csakhogy a felbőszült ember nem mindig képes a jobbig fékezni magát. Hát ezt meggondolhattátok volna . . .

— De hát melyik az áldozat?

(Ezt már egyszerre és egyforma remegő hangon kérdezték.)

Balla arczában egy csöpp vér se látszott, csak a szemében rezgett egy tiszta köny, a mint arra a vérében elterült állatra vetette azt.

— Melyik? a legártatlanabb. Becsületes ösztöne megérezte, hogy milyen veszedelem fenyegeti a gazdáját . . . Meg akart akadályozni a legnagyobb bűn elkövetésében . . . Megtette . . . És mivel hálátlam meg? . . .

Balla Gábornak szinte elfulladt a hangja:

— Mennyivel igaza van a nagy költőnek, mikor azt mondja: «Nincs kegyetlenebb állatja az istennek az — embernél» * . . . És nincs hálátlanabb sem! . . .

Kezével végig simította a homlokát. Magához intette az egyik erdőcsőszt, a ki a lövésre hajtatott elő. Szilárd hangon mondta:

— Hej, Gerő Gergely, gyere ide. Hozd utánam ezt a szegény párát. Siess, mert estére már a székvárosban akarok lenni — a leányomnál . . .

Mert van nekem egy gyermekem is, urak . . .

Gyere, elföldeljük előbb ezt a jó, ezt a hű ebet. Ennyivel csak tartozom neki; — ennyit csak megérdemel tőlem — a legjobb barátom.

* Jókai. Trenk Frigyes.

BÓZSÓ JULIS TÖRTÉNETE.

— RAJZ. —

Irta: HEVESI JÓZSEF.

Afrikai hőség volt.

A besötétitett szobák nem nyujtottak menhelyet a meleg ellen s én a kántor szomszéd kerti lugasát kerestem fel, melynek hűs árnyában kettecskén üldögéltünk egy palaczk gyöngyösi mellett.

A lugas futóvirágainak sűrű levelei közé néha beletéved egy kósza szellőcske, mely jótékonyan legyezgeté izzadságtól gyöngyöző homlokunkat.

És azalatt, míg beszélgetünk a régi jó időkről, a magas politikáról és megszóltukszapultuk a falu egyik-másik gazdáját, a Mátra leve el-elfogyott a palaczkból, melyet csakhamar egy második, majd harmadik váltott fel.

A kántor ur szemeiben pedig lassankint élénk tűz gyulladt ki, mely azon mérvben nyert ragyogásban, a mely mérvben a gyöngyösi csöppek fogyni kezdtek.

És a szőllő nedve olyan beszédessé tette a derék jó öreg urat, s megnyitotta őszinte szivét, egyenes lelkét, melyben ugy olvashattam akár a nyitott könyvben.

— Hej, kedves öcsém uram, mondá egy kvaterkát lehajtva, ismerni kell ezt a népet az ő őseredeti jellemével. Tiszta ez és nem tűr magán foltot, mint a kócsagmadár. Csak a Bózsó Julcsa esetét fogom elmondani. Ön csodálkozni fog fölötte, mert föl sem tételezett volna annyi jellemet és egyenes lelküséget ennél az egyszerü népnél.

A poharak ismét megteltek és kiürültek, a kántor-szomszéd pedig imigyen kezdé Bózsó Julcsa történetét:

*

Nem tudom, ismeri-e uram öcsém, de bizonyosan hallotta már emlegetni az öreg Bózsó Jánost, a legjobb módú gazdáját ennek a falunak. Ott lakik abban a zsindelyes tetejü házban, a melyik előtt három eperfa áll. Mikor a póstára ment, okvetlenül el kellett haladnia. Nos hát ennek az öreg Bózsó Jánosnak nem voltak gyermekei és ő kigyelme egy távoli rokonának árváját, a kis Juliskát, fogadta örökbe. Valahonnan Eger tájékáról hozta ide és úgy nevelte föl, mintha a saját édes gyermeke lett volna. Iskoláztatta, ruházta, szóval mindenképen gondját viselte, mert nagyon megszerette a derék jóravaló leánykát.

Julis szép hajadonná fejlődött és bizony a legények sürübben kezdték koptatni Bózsó uram küszöbét, mint eddigelé. És oti volt köztük a legények elseje is, Felhős Jóska, aki szegény halász legény ugyan, de azért mindenki a legderekasabb legénynek tartja a faluban. Talán ismeri is öcsém uram. Szép, sugár termetü ficzkó és a szeme olyan mint a villám. Kis dolmányát panyókára vetve viseli, kalapja mellett árvalány-

haj libeg-lobog. Azóta kedvelte meg ezt a bokrétát a süvege mellett, a mióta abba az árva kis leányba belebotlott. És aztán olyan erős legény sem igen akad hetedhét vármegyében mint Felhős Jóska. Megmutatta ő azt már nem egyszer, mikor egy kis csete-patè kerekedett vasárnaponkint a «Háromágú»-ban. — Igazán elénekelhette róla a babája, hogy

«Nagy az én rózsám ereje,
Kilencz pandúr sem bír vele.»

De csak szerette is ám azt a kis szőke leányt. Soha még olyan hű ragaszkodást nem láttam. Nem volt annak még csak egy tekintete sem más némber számára. És a milyen vidám, jókedvü volt Julis közelében, épen olyan komoly, magába zárkózott volt, ha őt nem láthatta. Pedig el nem mulasztott volna csak egy alkalmat is, hogy szíve választottjával együtt lehessen. — Táncznál, fonókában, fosztásnál, mindig csak Julisra volt gondja, csak Julissal foglalkozott.

A mi a leányt illeti, hát biz' ez nem lett volna asszonyteremtés, ha nem hízelgett volna neki, hogy lám a legelső legény jár utána, hanem hát még sem szerette Jóskát úgy, a mint dukált volna. Legalább Felhős Jóska sokszor panaszolta és sokszor keservesnél keservesebbet nótákat huzatott a czigánynyal. Pedig akkor még nem is volt reá oka. Mert hát hiába nézett szét az egész faluban, ott ugyan nem birt volna felfedezni legényt, a ki avval dicsekedhetett, hogy a Julis barátságosabb hozzá, mint Felhős Jóskához.

Jóska nem is habozott soká és egy napon megkérte a Juliskát. Tudni akarta, hányadán van vele. Bózsó uramnak semmi kifogása sem volt a legény ellen és Julisnak sem volt ellenvetése. A kézfogó megtartatott és lett belőlük mátkapár.

De, hogy a napok multak, Felhős Jóska a szerelmes szív ösztönével érezte, hogy mátkája nem osztja vele hűségesen szíve érzelmeit.

*

Vagy két hónapja egész csapat takaró jött le hozzánk Gyöngyös és Eger tájékáról. Már minálunk ez így szokás, mert a mi gazdáinknak annyi a gabonájuk, hogy a maguk cselédjeivel bizony nem győznék learatni. A hegyes vidéken pedig nem igen telik mindenkinek a szántó földből és ide jönnek le hozzánk bizonyos részért aratni.

Az öreg Bózsó János is vagy száz egri takarót fogadott föl.

A mint ez a csapat a portájára bevonult, Juliska ott állott a pitvar rácsára támaszkodva és nézte azt a sok embert, az ő földieit. De nem sokáig állott nyugodtan. Mert egyszerre csak mint egy tigris ugrott föl helyéről s rohant egyenesen egy fiatal palócz felé, megrázogatta izmos kezeivel annak két vállát és belső felindulástól remegő hangon szólott:

— Mihály, hát kend is eljött?

Az az ember pedig, ki ott állott előtte lehajtott fővel, földre szegzett tekintettel, nem volt más, mint ennek a leánynak gyermekszerelme, a kitől tizenkét éves korában vett bucsut és nyolcz év leteltével sem feledte el, hanem megőrizte arczát szivében, lelkében.

Igen, ezért az emberért nem érezhetett ő Felhős Jóska iránt mély, heves érzelmet; mert szivét hallgatag odaajándékozta már régen az ő játszótársának, kivel együtt szőtte volt a gyermekkor arany álmait s a ki mindenkor megvédelmezte a szegény árva gyereket.

Örökösen halvány arcza hogy kipirult, zárt, komoly kedélye hogy felvidult most! És fekete szemeiből, melyekben örökösen a bánat éjszakája sötétedett, mily fényes sugárkévéje az örömnek villant most elő!

*

Mi bánt, én szivem szerelme? Miért busulsz mindig? Hogy nem derül fel soha a te arczod? Hát nem szereted többé a kis árvát, a kit annyiszor megvédelmeztél? Hát nem sziveled már többé a kis Julist, a te régi játszótársadat? Mondd, Miskám, miért nem szeretsz többé?

Ezeket az égő szenvedélylyel kiejtett szavakat Bózsó Julis sugta fülébe Mihálynak, annak a palócz aratónak, kivel ő együtt töltötte el gyermekéveit.

Mihály a kazalhoz támaszkodva állott és merengve nézte a csillagos eget. Bózsó Julis szenvedélyes kérdéseire csak egy sóhajjal birt válaszolni. Arczán sötét bánat ütötte föl tanyáját, mióta Julissal találkozott, senki sem látta mosolyogni.

Bózsó Julis pedig annál jobban csüngött rajta, mert érezte, hogy nagy fájdalom dúl annak kebelében, melyet semmi áron sem akar fölfedezni.

De hiába volt minden iparkodása, ez a sötét ember nem volt földeríthető. Julis hiába volt hozzá gyöngéd, hiába árasztotta el szeretettel, Mihály zárkózott maradt. Hogy mi bántja, miért nem viszonozza Julis heves érzelmét, nem lehetett megtudni.

De Julis talán mégis tudta, és borzasztó lehet, a mit megtudhatott, mert — mi van csak ma? csütörtök? — hát éppen három napja, vagyis kedden este felé többen látták, hogy a leány a Tiszába veté magát.

A folyó még nem adta vissza áldozatát és szegény, szegény Felhős Jóska három nap óta étlen, szomjan ül a csónakban s föl s alá evez azon a helyen, a hol az ő menyasszonya véget vetett életének.

Mihály pedig eltűnt a faluból.

Mikor a kántor szomszéd idáig jutott, a kecskelábu asztal alatt heverésző «Lion» gyűszölni kezdett, majd hatalmas ugrással künn termett az udvarban és úgy kaffogott, a mint csak juhászkutya voltától kitelt.

— Ugyan ki jöhet? — kérdé a kántor félig-meddig önmagától és a futóvirág levelei között iparkodott a kapu felé tekinteni.

— Itthon a kántr'am? — kérdezé egy fáradt, kimerült hang.

— Ott van a lugasban, — válaszolt egy kis fiu, a keresettnek gyermeke.

— Úh, ez a szegény Felhős Jóska, — mondá a kántor és fölemelkedett helyéről.

Pár pillanat mulva előttünk állott egy bútól-bánattól összetört, éhtől-szomjtól elcsigázott, kimondhatatlan szomoru alak. A szenvedés úgy könyökölt ki az arczán és ruhája merő lucsok sár volt.

— Hát mi járatban van Jóska öcsém? — kérdé a kántor a szokásos köszönés után.

A szegény fiu jobban szemére gyűrte kalapját. Remegő hangon mondá:

— Temetésre hivom kántr'amat.

— Hát kifogtad?

— Ki.

— Te Jóska, nem való ám így elhagyni magadat; hiszen te elkövettél mindent, hogy szeressen, de ha az ő szíve másé volt.

— Hej, kántr'am, hagyja el, én vagyok itt az oka minden bajnak.

— Ugyan már miért?

— Nagy sorja van annak.

— Mondd el fiam, nem lesz benne károd.

— Hát hiszen elmondhatom. Szegény Julis én miattam vetette magát a Tiszába.

A legény könyet törült ki szeméből és kissé összeszedve magát, kezdé:

— A dolog úgy történt, hogy mióta az a takaró Mihály ide került, Julisnak többé egy barátságos szava sem volt hozzám. Mindig azon a jöttmenten csüngött. Ugy járt utána, mintha csak ez lett volna a leány, ő meg a legény. Hát 'iszen könnyen elbánhattam volna én avval az emberrel, de beláttam, hogy ugyan keveset lendít a dolgomon, ha jól helyben is hagyom ő kigyelmét. De mégis szerettem volna tudni, ki légyen az, a ki az én Julisomat elrabolja tőlem. A többi aratóknál kérdezősködtem, nem igen tudtak róla fölvilágosítást adni: azt mondták, hogy nem egy faluból valók. Végre aztán mégis akadt egy, a ki nagyon is sok fölvilágosítással szolgált. Alig hogy megtudtam, a mit akartam, oda siettem Julishoz.

Kihivattam a kapuba.

Bózsó uram nem volt otthon és csak sejtette, hogy mi meghasonlottunk.

Mikor Julis kijött, megfogtam a kezét. Ő bátran a szemem közé nézett és megkérdezte tőlem, hogy mit akarok tőle.

— Tudni akarom, hogy szeretsz-e igazán, hogy hű mátkám vagy-e nekem?

— Ha tudni akarja kigyelmed, — azt mondja, — hát én kereken kimondom, hogy sajnálom kigyelmedet hű szerelmeért, de én nem tehetek róla, hogy nem tudom úgy szeretni, mint a hogy megérdemelné, mert én már régen — *mást* szeretek.

— És ki az a más? — kérdeztem én.

— Azt is megmondom, mert ösmerem kigyelmedet s tudom, hogy kigyelmedtől nem lesz bántódása. Az, a kit én szeretek, az már régen birja a szívemet. Mihálynak hivják és itt van a takarók között.

— Szerencsétlen, és te ezt az embert szereted?

— Miért ne? Gyermekkorom óta ismerem.

— Julis, te ezé az emberé nem lehetsz többé soha!

— Szent isten, mit akar vele tenni?

— Oh, én semmit.

— Szóljon az isten szerelmeért!

Hej, csak ekkor ne szóltam volna, Juliska még most is élne. De bennem nem állott meg a szó és én elmondtam neki, a mit attól a takarótól megtudtam, hogy — *Mihály megházasodott s felesége és gyermekei vannak.*

Julis hangosan fölsikoltott, aztán ott hagyott engem magamra. Miskához sietett, megkérdezte, igaz-e, a mit neki mondtam. Ez nem tagadta, nem tagadhatta. Egy óra mulva aztán a Tiszába vetette magát. A viz csak ma vetette fel és én kifogtam. De hallja kántr'am, már harangoznak . . . induljunk a temetésre.

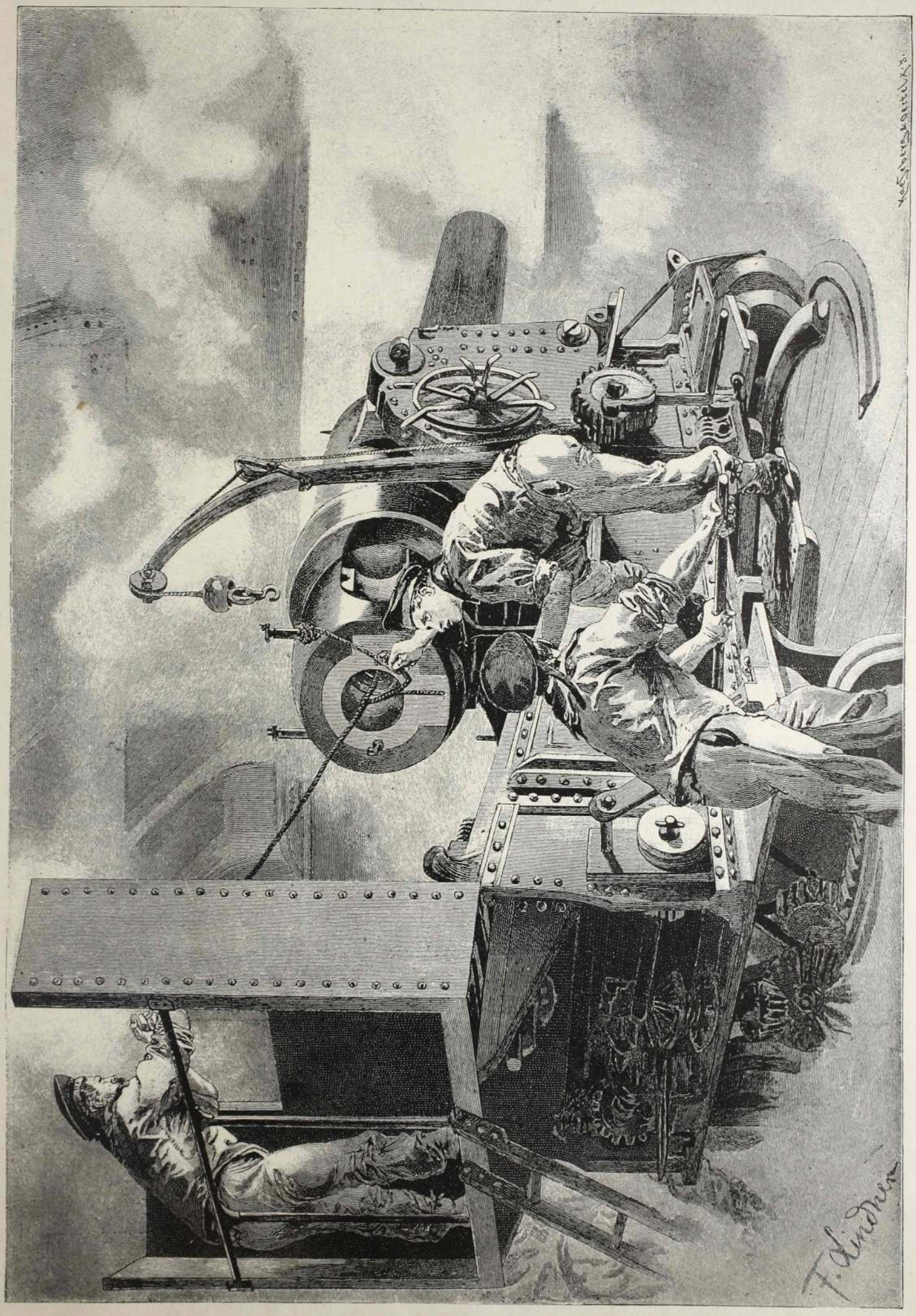

TENGEREN: AZ ÁGYÚ ELSÜTÉSE.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (15)

— Meg fogom tenni. De ezzel minden, a mi reád emlékeztetne, eltűnik szemeim elől, ezzel köztünk vége szakad minden viszonynak.

— Hát a mi viszonyunk ily laza? A te szerelmed ily fölületes; neked csak ennyiből áll a mi közös életünk?

— Megtagadod kérelmemet, tehát elválunk. Te se nagyon mutatod, mily nagyon szeretsz.

— Hát a szerelemnek csakis a pénz a jele?

— Közöttünk igen.

— Úgy? Látod, micsoda nő vagy te? Ennyi év után egyetlen egyszer tagadom meg tőled a pénzt s te tüstént válással ijesztesz. Egy nő, a ki a férfit szereti, nem így jár el, és kezdem hinni, hogy soha sem is szerettél, hogy a pénz nálad nem eszköz, hanem czél volt.

— Milyen lázadó hang ez! S ha így volna? Hát te azt hiszed, hogy mi nők úgy szeretjük az imádót, mint a feleség a férjet? Nem! Soha! Szeretjük, de más mértékkel! S azt hiszed, hogy mi kitartott nők érzékiségből szeretni tudunk egy férfit? Nem; ha szeretjük, más oka is van. Én teljesen a tied voltam; én nem csaltalak meg, de pénzedet kértem! Nem pénzért szerettelek, hanem pénzedet is szerettem!

— Tudom. Értelek már egészen tisztán. Elég volt annyi, hogy elharácsoltad őseim vagyonát; elég volt, hogy éveken át csalódtam benned, mit tegyek most? Pénzt csináljak, vagy lopjak?

— A te dolgod.

— De nekem pénzem nincsen, Evelin!

— Akkor ezentúl reám nézve nem létezel!

— Hát ennyire vagyunk? Hát ide jutottunk? Ám legyen! Ha úgy akarod, ha a te szerelmed ily hajszálon függ, akkor tépjük szét. Megismertelek teljesen. Megismertem egész mivoltodat; ismerem már szívedet, ismerem, mit tesz nálad szeretni. Evelin, ne felejtsd el, hogy ma már nem vagyok az a gyulékony ifju, az a vak, szenvedélyes gyermek, a ki voltam évek előtt. Sokat tanultam s tapasztaltam és megismertelek főleg tégedet. Ma már nem vagyok játékszer a te kezedben; magad tanitottál meg reá, hogy miként ítéljelek meg. Hát te azt nem tudtad, hogy mi férfiak azt gyűlöljük legjobban a nőben, hogy pénzünkért szeretnek bennünket?

— Kár lesz bölcselkedni. Én pénzt kérek a szinházhoz . . .

— S én megtagadom! — kiáltott közbe Tibor felingerelve.

Ekkor Evelin kizökkent nyugalmából. Felugrott székéről s kezeit csipőire téve, folytatá:

— Megtagadod? Rajtad áll. De tudd meg, hogy holnap más férfinek vagyok a szeretője.

— Legyél!

— Micsoda? Tibor, komolyan mondod ezt vagy csak felhevülésedben?

— Higgadtan s nyugodtan ismétlem, hogy ha bárkinek a szeretője leszel is, pénzt nem adok.

— Tudtam, hogy elébb-utóbb ide érünk, de nem hittem volna, hogy ily hamar. Elhódított hát a feleséged tőlem ugy-e? Mégis csak behálózott ugye? Persze, ott te kaptál pénzt, úgy könnyebb szeretni azt a . . .

— Ne tovább, mert torkodra fojtom a szót!

— Még védelmezed őt?

— Igenis védelmezem. A feleségem, a kit szeretek, a kit miattad elég botorul megbántottam! Hanem idejekorán tértem le az útról. Idejekorán dobtam le a te igádat.

— A miatt a közönséges . . .

— Egy szót se, mert összeroppantlak ezer ízre! . . .

S a mellette álló fegyvert marokra fogva, felemelte azt Evelinre, a ki megijedve, összehúzódva tért ki a csapás elől. De Tibor nem mérte rá a csapást.

— Nem érdemled meg, hogy leüsselek, nehogy a te szennyes nevedet azzal a szüzies tiszta névvel összeköttetésbe hozzák. Ne merd azt a nevet szádba venni, ne merd említeni sem!

Evelin még csak mocczanni sem mert. Az ily nők csak addig tudnak parancsolni, a mig engednek nekik, a mig tudják, hogy a férfi az ő rabjuk. De ha egyszer látják, hogy az imádó megszünt a szerelem rabja lenni, ha látják, hogy a férfi levetette az igát, akkor gyávákká, meghunyászkodókká válnak.

Csodálva nézte Tibort, hogy mi lett abból az elpuhult, engedelmeskedő emberből.

Imponált neki a férfias kitörés, az erélyes hang.

Tibor megvetéssel nézte végig Evelint, azután lebocsátotta a fegyvert.

Lecsillapult, közönyös hangon mondá:

— Most már igazán vége köztünk mindennek!

— Azt hiszem Tibor, te csak ezt akartad, — mondá Evelin engedékeny hangon.

— Te idézted elő. Én csak addig tudtalak szeretni, a mig hinni tudtam szerelmedben.

— Az volt a czélod. Meguntál, nem szeretsz már. Feleségeddel óhajtasz élni, s engem gyermekeimmel együtt eltaszítasz magadtól.

— Erről ne beszéljünk. Mi elválunk egymástól örökre. A mi tied, az a tied maradhat örökre. A gyermekekre lesz gondom, te pedig kivánj egy összeget, nem tagadom meg tőled.

— Tibor!

— Semmi ellágyulás!

— Hát ezt az összeget képes leszel megteremteni?

— Azt ne kutasd.

— Hát igazán szakitani akarsz?

— Itteni nyaralódat megveszem én; te itt nem lakhatsz. Menj Pestre, rendezd be színházadat; engem felejts el; én, mint mondtad, te reád nézve nem fogok létezni. S ha megigéred, hogy mindezt betartod, nehány nap mulva a pénz kezeid között lesz s te elutazol. Gondold meg ezt jól. Ezen nem változtathatsz már; ez eltökélt, megmásithatlan szándékom. Holnapig meggondolási időt adok; holnap eljövök s ekkor dönteni fogsz. Addig isten veled!

S mielőtt Evelin még szólhatott volna, Tibor fegyverét vállára vetve, kisietett s a Duna melletti gyalogösvényen egyenesen a hidvégi kastélyba sietett.

Evelin soká utána nézett.

Hogy az az ember-e még, a kit ujjai köré csavarhatott? Hogy az a Tibor-e az, a ki eddig rabszolgája volt, a ki előtt szava parancs volt?

Ez a változás nagy rejtély volt előtte s okát természetesen a feleségben kereste. Játszott a tűzzel, a mig megégette kezét, játszott a macska az egérrel, a mig az egér kimenekült. Mindenre inkább el volt készülve, mint arra, hogy Tibor ily könnyen szakit vele. Ha oly könnyen szemére lobbantotta a válást, ez fegyver volt kezében, mert remélte, hogy Tibor ezt nem óhajtja; s ime, mily közönnyel egyezett bele.

Mikor a művésznő kezdett az ő lázas állapotából kijózanodni, csak akkor érezte egész sulyát s következményét e fordulatnak. Elveszteni Tibort! Csakis feleségét okozta. Őt látta győzőül s ez fájt neki. Csakhogy még nincsenek a végnél! Nem engedi, nem engedheti, hogy Tibort kiragadják kezeiből.

Meg kell őt tartani, most már csak azért is! Tibortól rettegni kezdett. Eddig ő uralkodott Tiboron s most a gróf kerekedett fölül; s a mikor a nő elveszti hatalmát egy férfi fölött, akkor gyülölni kezdi.

Már nem is a pénzeért akarta Tibort tovább magához fűzni; a sértett női hiuság is serkentette őt. Hiszen nejétől könnyen elidegeníti. Egy szavába kerül csak. S erre határozta el magát. Boszút esküdött Tibor ellen. Ujra féken kell őt tartani, s ha nem megy szerelemmel, fog menni kényszer utján.

A gróf másnap estefelé fölkereste Evelint. A művésznő megint ott ült ugyanazon a helyen. Tibor kimért ildomossággal üdvözölte Evelint.

— Kisasszony, a meggondolási idő lejárt. Határozott?

— Kisasszony? Hát én ujra az lettem a szemedben, Tibor? Nem vagyok már a te Evelined, a te gerléd, a te dédelgetett madarad?

A tegnapi jelenet után nem. Mi mától fogva idegenek vagyuk. Lehet, hogy ez utolsó találkozásunk. Ön idézte elő a szakadást. Ön volt az, a ki önmagát olyannak tüntette fel, a milyen nőt én szeretni nem tudok. De eltekintve ettől: az élet, a tapasztalat megtanított. Én nős ember vagyok, a mi viszonyunk tovább nem tarthat.

Evelint valami állatias düh fogta el. Vad szenvedélylyel haját tépte, fogait vicsorgatta, szemeit kimereszté s vérengző vadsággal oda ugrott Tibor elé és valami leirhatlan, őrjöngésszerü negédességgel a szemeibe kaczagott. Fejét bólingatva, a vállára csapott Tibornak s azután elébe ülve mélyen leguggolt s kezeit idegesen a térdei közé szorította. Arcza egészen eltorzult, szemei kidülledtek, lábaival lázasan rángatózott. Majd hirtelen felugrott.

— Ugy ám, nos lám, — mondá tajtékzó dühvel, — ez a viszony nem tarthat? Tibor, gróf ur, hát magázzuk egymást? Méltóságos ur, hát én kisasszonya vagyok? Ej ej! No lám! Nem tarthat e viszony? Nem-e? Vagy ki tudja? Ugy — ugy! Hol a puska? Üsse a fejemhez, az én bolondos fejemhez, ehez a kóczos fejhez, a mely eddig a te bolondos kis fejed volt! Hát kiugrasztotta belőlem a vérszomjas állatot? Te Tibor megharapom! Tudod, mit tettél velem? Elrontottad életemet. Ez a két fattyu az én szégyfoltom és most végkielégitést igér gróf ur?

— Hajlandó ön elfogadni?

— A pénzt? Te tőled, hogyne? Ha gyémántokat veszek is rajta s ezzel fütöm majd szobámat, elfogadom. Csak a tiedet pusztítsam! De tudja mit teszek azután? A felesége elé dobom ezt a két porontyot, ha az ön neje, legyen az ön gyermekeinek az anyja is! Kiállok az utcza köze-

pére és tele torokkal kiáltom: Ime a nemes gróf ur, a ki egy leányt a veszedelembe sodort s azután ott hagyta!

— Evelin, ön elvesztette az eszét, térjen magához!

— Dehogy vesztettem! Most már csak annyi ész kell, hogy boszút forralhassak te ellened imádóm.

— Térjen magához, a mit ön beszél, az balgaság. Az én feleségem elé hiába hurczolná gyalázatomat, neki csak örömet szerezne vele, hiszen nem is élünk együtt, ő is gyűlöl, őt is elvesztettem.

Evelin fellélegzett, ezt jól esett neki hallani. Ez elégtétel volt neki, hogy a versenytárs sem tudott győzni.

— Nem élnek együtt? — kérdé mohó kíváncsisággal?

— Nem!

— S te mégis elhagysz engem, engem, a kit annyira szerettél, a kihez annyi édes emlék fűz, a kivel oly sok szép napot éltél?

— El.

— Elhagyod gyermekeidet, a magad vérét s húsát?

— Azokról gondoskodom.

— Miért utáltál meg?

— Mert ön sohasem szeretett engem.

— En? En nem szerettelek? Soha leány jobban nem tudott szeretni. Hát nem érezted? Hát nem olvastad ki szemeimből? En ne szerettelek volna, a kinek élete hozzád forrt?

Tibor ismét ingadozni kezdett. Közel volt hozzá, hogy odavesse magát Evelin karjai közé. Valami ellenállhatlan varázs lakott még e nőben; még mindig volt benne valami csodás bűverő. De tudta magát uralni. Nehezére esett, de ellenállt vágyának. Hideg maradt.

— Arról van most szó, kisasszony, vajjon elfogadja-e az összeget s megigéri-e, hogy végleg lemond rólam.

— Elfogadom, — felelé kétségbeesett elhatározással.

— Akkor hát végeztünk. Az összeg rövid idő alatt kezei között lesz.

Tibor botját s kalapját vevé s távozni készült.

Evelin felugrott, szemeibe nézett nehány pillanatig, mig végre hangos zokogásba tört ki s könyező szemeit zsebkendőjébe rejté el. Tibor megilletődve nézte őt; de végre fogta magát s indulni készült.

Evelin görcsös zokogással kiáltá utána:

— Tiborom!

A gróf visszafordult, Evelint átölelte, megcsókolta s azután e szavakkal rohant ki:

— Isten veled, ennek így kellett lenni.

Mikor Evelin felébredve mámorából, a gróf után futott, az már rég eltünt az országut kanyarulatán. Evelin egy ideig gondolkozott, de csakhamar magához tért teljesen s önérzetes, parancsoló hangon mondá:

— Nem szabadulsz karmaim közül! Most már tartani foglak.

A szobaleánynak kiadta a parancsolatot, hogy ma nem teszi meg sétautját, hanem holnap reggel koran fűtsék a gépet, a fővárosba hajóznak.

IX.

Leontin nagyon szomoru napokat élt.

Az utolsó napok izgalmai rosszabbra fordították a szegény nő betegségét, ujra ágyba kellett feküdnie. Állapota kétségbe vitte őt. Nagyon el volt keseredve; férjének viselt dolgai búsították őt s ezt a helyzetet: elváltan élni férjétől, gyalázatosnak és szégyenletesnek tartotta. Valósággal szégyelte magát az emberek előtt; s ha eszébe jutott, hogy esetleg nyilvános botránynyá fajul a dolog, arcza égni kezdett a szégyentől. Hogy még valaha férjével együtt fogna élni, azt hinni sem merte. Nem mintha engesztelhetlen gyűlöletet érezne iránta, sőt még most is tudott érte melegedni, hanem mert oly embernek ismerte meg a grófot, a ki nem érdemli meg, hogy oldalán egy nő éljen.

Az unalmas hosszu napok alatt, melyeket ágyban töltött, folyton férjére gondolt. Bármennyire haragudott reá, a pillanatnyi gerjedés, bármily erős gyűlöletet érzett is iránta, maga előtt nem tagadhatta, hogy még tudná szeretni Tibort s hogy ha ezek a dolgok nem estek volna meg, boldog és szerencsés volna oldalán.

Az orvos mindennap ott volt. Nyugalmat ajánlott, s mihelyt gyógyulni kezd, fürdőre kell mennie, a hol üdüljön és szórakozzék. Megtiltotta a férjével való találkozást, mert ez csak felizgatná a grófnét, de még az ügyről beszélni sem volt szabad.

Azt sem tudta, hogy édes atyja Hidvégen volt.

Pedig Asztalos ur elégedetten tért haza vejétől. Azzal a hiedelemmel indult oda, hogy nem fog létrejönni kibékülés, s örömmel mondá el nejének, hogy mily váratlan fordulat állott be az ő szegény leányuk sorsában. Elmondta részletesen a dolgot s Asztalosné csodálta az ő férjét, hogy milyen okos ember ő.

Leontin előtt mitsem említettek.

Az volt tervük, hogy Leontin fürdőre megy, s ha teljesen felgyógyult, kibékülne majd férjével s bent fognak lakni a szülői házban. Igy megszokják s megszeretik egymást.

Leontin kezdett gyógyulni. Lassankint magához tért, kezdett kijárni a zugliget gyönyörü völgyébe, a hol anyja mindenhová elkisérte őt s gyöngéd szeretettel ápolta.

Mikor végre teljesen felgyógyult, az orvosok azt ajánlották neki, hogy töltse a a nyár hátralevő részét a Salzkammergutban; utazzék ott, tegyen kirándulásokat; szóval, szórakozzék.

És Leontin elutazott Ischlbe.

Nem volt még teljesen egészséges. Hanem az arcz halvány színe jól állott neki, olyan gyöngéd kinézést kölcsönzött neki.

Édes anyja kisérte el egész Ischlig.

Gyönyörü kis nyaralót bérelt számára egy kis domboldal alján.

Egyedül lakott benne. A svájczi stilben épített nyaralót szép kis kert körítette, a melyik rászögellett a domboldal kis fenyvesére.

Leontin egész kíséretet hozott magával: egy társalkodónőt, egy komornát és egy inast.

Elzárkózottan élt. Egész foglalkozása a séta, a zongora s az olvasás volt. Szerette bebarangolni a vidék vadregényes tájait; járt órákon át a hegyeken s boldog volt, ha valami hegycsúcsot meg tudott mászni. Mintha kerülte volna a társaságot. Mélabús, merengő volt. Társalkodónéja szellemes, vigkedélyü franczia leány volt, de nem birta őt felvidítani. Ugy érezte magát, mintha özvegy volna. Szinte magát szánta; rosszabbnak képzelte a helyzetet, mint tényleg volt, s ha eszébe jutott, hogy van férje, a kit szeretett s a ki vele oly csunyául bánt, a ki őt eltaszította, akkor undor fogta el férje iránt. Haragudott reá, a miért e helyzetet megteremtette. S eme gondolatai között kezdett róla leszokni. Kezdte őt teljesen felejteni s a társalkodónője azzal hitte őt vigasztalni, ha békákigyót hányt férje fejére, a mit Leontin szóról-szóra el is hitt.

Unalmában sok mindenfélére gondolt. Kezdett foglalkozni azzal az eszmével is, hogy ha ujra férjhez menne, milyen férjet választana; olyat, a ki szeretné, nagyon szeretné, a ki őt dédelgetné és boldogítaná.

Étkezni a nagy vendéglőbe járt társalkodónőjével.

Ez volt az egyetlen hely, a hol emberekkel érintkezett. Ugyanazon helyen ült mindig. Az ebéd végeztével tüstént haza sietett.

Egy idő óta Leontin kedélye felengedett. Vigabb, csevegőbb és kedélyesebb lett. Nem volt oly zárkozott; kezdett eljárni a parkokba és kolonádokba. Megnézte a hangversenyeket és a mulatságokat s ebéd után rendesen ott maradt fekete kávéra is.

A nagy vendéglő egy üveggel fedett nagy terem volt. Köröskörül délszaki növények nagy levelei zöldültek, az egész termet egy kertté varázsolva.

Ebéd alatt zenekar játszott.

Minden vendég állandóan a maga helyén ült s Leontin átellenében is mindennap egy elegáns kinézésü férfi foglalt helyet.

S ha egy férfi mindennap ugyanazon nő átellenében ül, nem sok kell hozzá, hogy egymás arczát ismerjék. A férfi néha tolakodó merészséggel szokta volt szemeit Leontinra mereszteni. Leontin csakhamar észrevette, hogy az ő vis-à-vis-ja mily éber figyelemmel kiséri őt. Eleinte zavarban volt, később megszokta és egészen közönyös volt iránta.

Egy idő óta a szervietben apró ibolyabokrétát talált betekerve; Leontin tudta, hogy ki küldte, és az adományozó láttára mindig mellére tűzte. Társalkodónéjával is igen sokat beszélgetett a vis-à-vis-ról s nemsokára sétáin is sokat gondolt reá. Minél többet látta őt, annál inkább rokonszenvesnek találta az ismeretlent s szinte neheztelni tudott reá, hogy még nem mutatta be magát.

Kezdett érdeklődni iránta; meg is kérdeztette, hogy ki ő, és előkelő állásu embernek mondták Bécsből.

Ez időtől fogva sokat foglalkozott a férfiuval.

Egy asszony, a ki válófélben képzeli magát, a ki szabadnak érzi magát oly csalódás után, az könnyen gyúl szerelemre. S az olyan nők, mint Leontin, a kik leánykorukban alig ismerték a férfiakat, ezek, ha férjhez mennek, vágyódnak boldogság s családi élet után.

Valóságos rögeszméjévé vált a grófnénak, hogy ujra férjhez megy, hogy tehát elvál férjétől; csakis így vélte az ő nagy ballépését jóvá tehetni. S ez a férfi tetszett neki. Nemcsak külseje, hanem fellépése és megjelenése is kifogástalan volt. Ezenfelül magas állása van. Csak módját nem tudta eltalálni, miként vegye fel a fonalat.

Bárgyunak tartotta őt, hogy nem mutatta még be magát, és sokat gondolkozott felette, miként lehetne megismerni őt.

Éppen e felett gondolkozott, a mikor az inas egy névjegyet nyujtott át a grófnénak.

— «Dubois marquis». Hiszen nem ismerem; ki lehet ez? mit akar nálam?

(Folyt. köv.)

BOLDOG ÓRÁK.

A HANGYÁKRÓL.

Közli: BARBELI VIKTOR.

Rendkívül érdekes dolgokat beszél el Sir John Lubbock uj könyvében * a hangyák életéről. Nehány társával szoros vizsgálat alá vettek egy koloniát, mely nem kevesebb mint 500,000 egyénből állott, és konstatálták, hogy a kolonisták között soha sem merült fel a legcsekélyebb per-patvar sem.

A hangyák háborúságban élnek sok más rovarral, sőt a különböző fajta hangyák közt is van ellenségeskedés; arra is volt példa, hogy ugyanegy fajta hangyák; de más-más koloniához tartozók közt felbomlott a béke, de arra soha sincs eset, hogy egy koloniához tartozók veszekedjenek.

Lubbock megkisérté egyik hangyabolyból áttenni néhány hangyát egy másik hangyabolyba — megjegyzendő, hogy egynemü hangyák voltak. De a betolakodókat csakhamar elüzték az új tanyáról. Ebből világosan látható, hogy ugyanegy bolynak a lakói felismerik egymást.

A tudósok azt vélték, hogy a hangyák valami külső jel által beszélnek egymással mint a némák. Lubbock meg akarva bizonyosodni e felől, érzéktelenné tette őket. Először chloroformmal tett kisérletet, de ez a hangyákat elpusztítá. Aztán megpróbálta leitatni őket whisky-vel, de egyetlen hangya sem volt hajlandó megizlelni az alkoholt. Ekkor megfürészté őket whiskyben. Egyik bolyból is 25 hangyát vett, a másikból is ugyanannyit s egy vörös jegyet csinálva rájok, holtra részegítette őket. Akkor az 50 hangyát egy kis bekerített helyre tette, az egyik bolyból egy csomó uj hangyát tett közéjük. Az ujonanjöttek rendkívüli csodálkozást tanusítottak társaik szokatlan állapotán s nem tudták mire vélni a dolgát. De nem soká haboztak, s először is felvitték az idegen hangyákat a keritès tetejére, honnan egy vizzel telt árokba dobálták őket, mely körülvette a keritést. Részeg testvéreiket meg szépen haza vitték, hol kijózanodtak. Ebből látható, hogy a hangyák jelbeszéd nélkül is felismerik egymást és bajban híven segítnek egymáson.

Arra nézve is érdekes kisérleteket tett Lubbock, hogyan adják tudtul a hangyák egymásnak, ha zsákmányt lelnek.

Egy hideg nap, midőn a Lubbock hangyái mind a bolyban voltak, egy magános hangyát talált, mely hat lábnyira a bolytól egyedül barangolt. L. egy döglött legyet tűre szúrt s a hangya előtt leszúrta. A hangya azonnal el akarta vinni a legyet, de bámulatára most az egyszer nem sikerült. Vagy húsz perczig kínlódott és próbálgatta megmozditni, végre felhagyott a sikertelen kisérletekkel s visszament a bolyba.

Pár percz múlva visszatért huszadmagával s egyesült erővel dicsőségteljesen vitték a legyet magokkal a koloniába. Világos, hogy a hangya megértette társaival miszerint «közös akaratra» van szükség s amazok nem késtek a segítséggel.

Lubbock azt is megjegyezte, hogy hasonló esetekben a hangya soha sem küldi társait robotba anélkül, hogy maga ne menne velök mintegy jó példát mutatva.

Bizonyára a hangya az egyedüli élő, lény, mely joggal írhatja koloniája kapujára: Szabadság, Egyenlőség, Testvériség!

* The beauties of Nature and the Wonders of the World we live in.

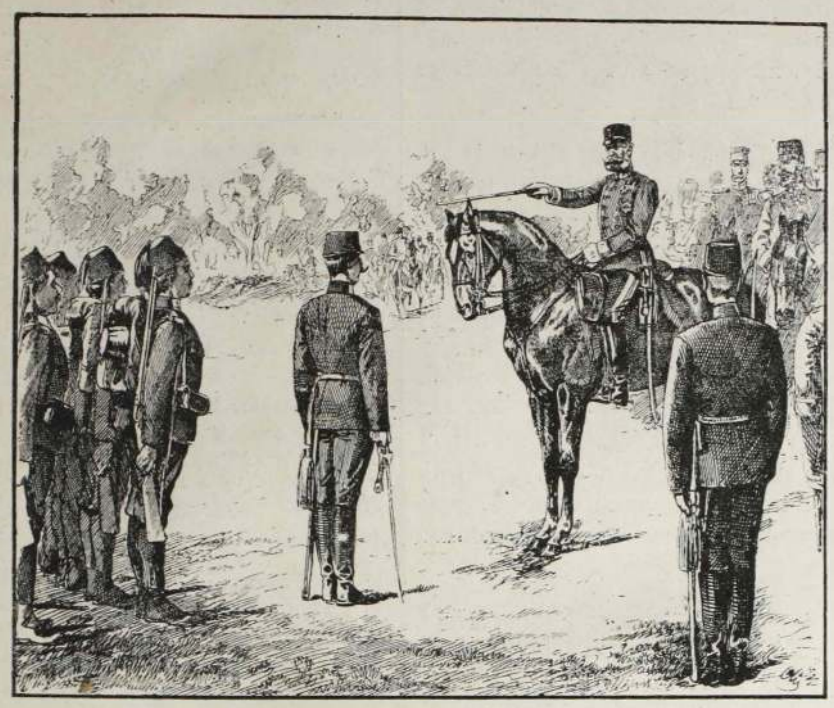

A BOSNYÁKOK A KIRÁLY ELÖTT.

LEMONDÁS.

Lemondjak-e végkép a reményről?
Hogy nekem is lesz még derült egem;
Hogy lesz még életemnek egy víg szaka?
Mely mosolygó, napos, fellegtelen.
Vagy örökké tart a sötét bánat,
Vége-hossza nem lévén a gyásznak!
Mely életemben annyi balsors között
Hün követett, makacsul üldözött.

Hej sokan sebezték meg szivemet!
... S azok, kiket barátimnak hittem,
Kirabolták, pusztán hátrahagyva:
Egymagamra, kétségbeesetten.
S nem jött nyájas sugár, ah, sehonnan,
Mely könyem felszáritotta volna.
Vigasztaló szó nem hangzott felém,
Ám a vigaszt önmagamban lelém.

Akadt egypár pharizeus, igaz,
Ki mutatott kétszinü részvétet:
Meggyülöltem jobban a közönynél,
Mert arczukon sötétlett a vétek! —
... Hát az asszony? — Arról elhallgatok,
Ki jósorsban csupán a ***csillagod****.*
Szerencséddel *elhalványul fénye,*
A mit tőle csupán kölcsönkére!

Ám ellenére ezer csalódásnak,
Tudtam hinni még egy szebb jövőben;
Tudtam hinni csillagom feljöttén,
Bár nem láttam, csupán lemenőben.
Biztam az igazság diadalán! ...
— S ime látom, tarisznya oldalán.
Igy teljesült utolsó reményem.
Lemondok végképen.

Béni Vilmos.

A HÉT.

Deroulède — a hires boulanger-ista képviselő — immár elénekelte hattyudalát...

Sajátságos, hogy ezek a közmondások, a közönséges értelemnek e közönséges szülöttei, im hogy betelnek mindig is, ujfent! Nem tudok betelni a bámulásával, hogyan tud néha szemet találni a vak tyuk s hogyan esnek bele az emberek a másnak ásott verembe?!

Clémenceau kollégájának — haláldalt — valóságos *danse de macabre*-t dalolt el Deroulède, a *Katonadalok* poétája, pedig Clémenceau rég kikerült már a sor alól. Ebből a haláldalból temetkezési önsirám vált.

Kedden már kaczagott pokolian s odadobta Clémenceau arczába:

— Nem fogok önnek elégtételt adni, az ön sértése engem nem sérthet.

Szerdán őt kaczagták ki pokolian, mikor a hamis okmányaival hozakodott elő.

Leteszem a mandátumomat, itéljenek meg oszt' szabadon!

Két homlokegyenest ellenkező hangulat....

Ilyen a franczia. Ma az egyik mellett, másnap a másik mellett. A népkegy változására ritka kitünő példa ez. A hogy a szellő fuj, a szerint fuj a szélkakas. A Clémenceau-ügyből — Deroulède bukása vált.

S mindez még a Panama folytatása.

Uraim, emlékeznek még a Panama-ügyre? Avagy mindössze csak annyit tudnak róla, hogy — loptak s a tolvajokat felmentették s hogy a lapok folyton a Panamával voltak teli, hogy a Panama egy nagy per, s egy nagy per pedig csak a Panama...

Ki lopott? Sok nagy ur. Kik adták a pénzt? Herz Kornélék. Ki volt ez a Herz? Clémenceau jó barátja.

No látják kérem, így került Clémenceau a csávába.

Hát ez a Deroulède, az ő sánta lábával, mit tipeg-topog itt? Ez a Deroulède félredobta a lantját mint Boulanger hive, képviselő lett, a Panama-per tartama alatt gyakran interpellált, meg apellált s támadta a radikálisok kompromittált vezérét, Clémenceau-t, mig végre is ő esett bele abba a bizonyos verembe, melyet másnak ásott!

A propos! A Clémenceau-ügyet ne tessék kérem összezavarni a Dumas fils darabjával, a melylyel csak a czim közös.

Ez ellen Dumas fils nyilatkozni fog a *Figaro*-ban, mondván:

— Nem szeretném, ha egy ilyen erkölcstelen históriával zavarnák össze az én erényes Clémenceau-ügyemet! Mert az én

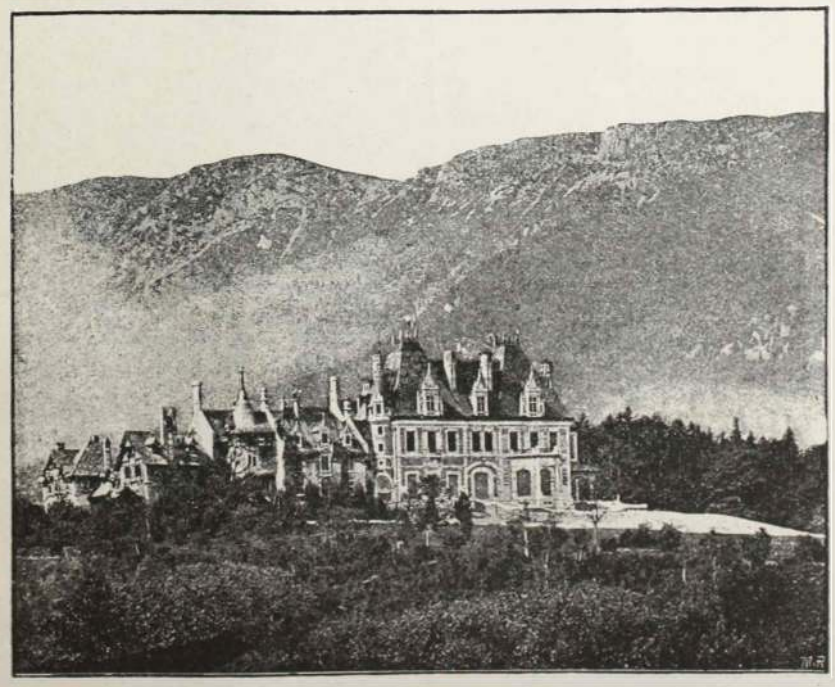

BÁRÓ ROTHSCHILD NATHANIEL VILLÁJA REICHENAUNÁL.

darabom morális . . . (S itt következik a darab hires előljáró beszéde, mely valóságos ethika.)

*

A Bolond Istók bekukkantott — az irók világába s egy sajátságos betegséget, az ugynevezett *pajtáskodást* felfedezvén, összegyüjté az erre vonatkozó kitünő okmányokat s szó nélkül tovább állott.

Bolond Istók — te nagyon okos ember vagy, hát adj reczipét is, meg orvosságot is.

Igy — az okmányok hideg és száraz bemutatásával — nem értjük a betegségedet, vagy tulontul nagynak képzelhetjük.

Reczipére és egy kis «betegség-történet»-re van szükségünk. A reczipét add csak be. A históríkummal szolgálhatok én is.

Vannak ugyanis talentumok, a kik lángelmének képzelik magukat. A lángelmékről pedig azt tudják, hogy azok — készen, fegyveresen, pánczélosan születnek meg. Igy hát ők csattogtatják a fegyvereiket. A világ ezt a zajt — lármának, néha puszta lármának tartja, de ők muzsikának hallják. Csupa idealizmusból. Ki a hibás?

Az aesthetika.

Az aesthetika ugyanis csak állította, hamisan, hogy a lángelme kész — ha lángelme. A lángelmék hasztalan mondták, hogy de bizony sokat, sokat kellett nekünk dolgoznunk. Az épület állványait a vak aesthetika nem vette figyelembe. Pedig a lágelme erő, arra, hogy legyen mivel tanulni.

Az aesthetika hijával vagyunk — igaz. De nem görögországi tanulmány-ut segit ezen, hanem jó népiskola, remek középiskola s általános műveltség, mert csak ebből a környezetből kifejlődött publikum értheti meg a szabadabb eszmék bajvivóit, s a Bolond Istók felfedezte betegségnek akkor jön el a halála.

Addig szüksége lesz a pajtáskodásra a genienek is!

*

Mérnök-belügyminiszterünk hű akar maradni a multjához s egyre-másra áll elő a — terveivel.

Persze, ezek a tervek — rajzolva vannak.

Most a nemzeti szinházat akarja felépíteni, hej, jobb lenne, ha — szinészeket, stilt és rendezőket képeznének előbb. A szinházzal csak meglennénk valahogy. Hisz a világ összes kitünő szinházai kicsinyek. A modern szinművészeti stil éppen a kicsi színpadot s a kicsi nézőtért követeli.

Ebből a tervből is csak az látszik, hogy a stil iránt nincs nálunk fogékonyság.

Miféle stilus uralkodik a nemzeti szinháznál? Nézzük meg Katona darabját, vagy Dumasét? Az egyikben ép úgy deklamálnak, mint a másikban, de a stil egyöntetüség elve alapján? Dehogy! Az egyikben pattogtatják a jambusokat, a másikban a pathos uszályát hordozzák.

Diszes társalgóra van tehát szüksége a nemzetinek?

*

Eltemettük hát a jó öreg Erkelt is. A nagy magyar zenész temetésén ott volt egész Budapest, a minthogy Erkel is főkép Budapesté volt.

Bertha Sándor még nem czáfolt le bennünket, hát irhatjuk, hogy Erkel magyar volt.

Mert Bertha Sándor mindenkit leczáfol, a ki Lisztet magyarnak meri vallani. De kérdem: miért nem czáfolja le azt a tévelygő uriembert is, a ki őt, Bertha Sándort, merte magyarnak csúfolni?

Avagy olyan ember még nem akadt?

*

A németországi választásokon győzőben vannak a szoczialisták! Ripeg-ropog a német császár trónja . . .

A fehér kamáslis szolgák — ott a nagy berlini palota előtt — elhalványodva susogják:

— Nem lesz az idén nyugodalmas nyarunk. Nem megy a császár Norvégiába! . . .

— — Bizony elég hűvös napjai vannak neki szegénynek Berlinben is! . . .

Lazzaroni.

MEGHALOK UTÁNAD!

— Szász-Régen, 1892. junius 13. —

Nyári alkonyat volt, szép harmatos este,
A mikor kimentünk a mezőre mi.
Forró kezed folyvást kezemet kereste
S szemed egyre hőbben kezdett fényleni.
Szótlanul haladtunk; szivünket gyötörte
Valami rejtelmes, ködbe vesző bánat;
Mig végre pecsétjét ajakad feltörte
S lángolva rebegted: Meghalok utánad:

Madarak szállottak a fejünk fölött el,
Fészkükre sietö boldog madarak;
Hanem az én lelkem megtelt sürü ködöl,
Sirni tudtam csak, hogy átkaroltalak.
A boldogság vágya izzott ereimben,
Csókjaid mézében fürösztém orczámat,
Mégis egy titkos kéz üzött el, el innen,
Mikor azt suttogtad: Meghalok utánad!

Föntt voltam az égben s volt erőm leszállni.
A szemedbe néztem s szóltam komoran:
Nem fogod az üdvöt bennem megtalálni;
Hagyj engem elveszni, veszszek egymagam!
Átkos az én pályám, átkos az én lelkem,
Nyomomban a szégyen, előttem a bánat,
Sehol én nyugalmat még soha nem leltem!
És te azt felelted: Meghalok utánad!

Elitélnek a jók, megmarnak a rosszak;
A mi benném szép s nagy, parlagon hever;
Engem akármelyik léha ostorozhat
S homlokon dobálhat minden siheder.
Fuss tőlem! . . . Az élet édenébe immár
Az én szellemem csak holtom után szállhat;
Vesztem az is, hogy most büvös álom himbál . . .
S te csak azt zokogtad: Meghalok utánad!

Ismertelek volna, álmaim eszménye!
Ifjuságom első, tiszta hajnalán;
Szerelmed virágát boldogan letépve,
Üdvöt igérhetnék s várhatnék talán.

Ók, de ma leszállt már kikeletem napja,
S ha van uj életre keltő varázs nálad,
Gyönyörét egy emlék mindig learatja . . .
S ekkor is azt sugtad: Meghalok utánad!

Meghalok utánad! . . . s szivemre borultál;
Könyem a könyeddel egy patakba folyt;
S visszaadta egy perez, mikor átkaroltál,
A mit egy keserves élet elraboli.
Mennyei kéjt érzénk, ragyogott az arczunk,
Ábrándos borongás vetett reánk árnyat;
De jöhet ezer gond, ha mi összetartunk! . . .
És veled esküdtem: Meghalok utánad!

Reszketve, rajongón magadhoz öleltél,
Nem földi gyönyörtül fénylett a szemed;
Mint diadalmas hős pajzsodra emeltél,
Éreztem: a lelked belém leheled.
Éreztem: a váltság dija tiszta ságod,
De mikor ezt értem bátran felajánltad,
Fejeden az Isten áldása sugárzott,
A mint megvallottad: Meghalok utánad:

Meghalok utánad! ezt vitte a szellő
Az alkonyat árnyas csendjében tova;
Ettől lobogott a rózsaszinü felhő
S reszketett a tájnak kéklő távola.
Ez hatotta át az egész mindenséget,
Gondolataimnak ez növeszte szárnyat,
S a te vallomásod mámorában égett
Szivem ezt dobogta: Meghalok utánad!

Nyári alkonyat volt; a kunyó nap fénye
Kinn a mezőn mindent megaranyozta.
Szótlanul merültünk mi egymás szemébe
S andalogva, lassan indultunk haza.
Ugy fájt a szivünk, de oly boldogok voltunk.
Szemünk harmatából csupa rózsa támadt;
Zokogó gyönyörrel egymásra hajoltunk
És együtt suttogtuk: Meghalok utánad!

Rudnyánszky Gyula.

TISZTELT OLVASÓINKHOZ!

Jelen számunkkal a *Magyar Géniusz* 1893-ik évfolyamának első fele véget ért. Most, midőn tisztelt előfizetőinket az előfizetés megujítása és uj hívek toborzására kérjük, azt hisszük bátran tekinthetük vissza az eddig megfutott másfél évre. A mit igértünk, azt meg is tartottuk sőt többet s nyujtottunk az igérteknél. Ama nagy jóakarat és pártolás, melylyel a *Magyar Géniusz* a művelt magyar olvasó közönségnél találkozik, lehetővé tette, hogy oly szépirodalmi hetilapot nyujtunk, mely tartalom és kiállítás tekintetében méltán versenyezhet bármely hasonirányu külföldi vállalattal. Az olvasó közönség meleg pártolását azzal akarjuk viszonozni, hogy összes törekvésünkkel fogunk buzgólkodni, hogy a *Magyar Géniuszt* ugy tartalomra, valamint kiállításra nézve még inkább emeljük. A legjelesebb irók és művészek igérték meg közreműködésüket, úgy hogy lapunk előkelő színvonalát nemcsak a belső tartalom, hanem a fényes kiállitás is — a minővel hazai szépirodalmi lap nem dicsekedhetik — bizonyítani fogja.

A mire büszkén hivatkozhatunk, az az aktualitás. A hét eseményeit, szöveggel és rajzokkal, a *Magyar Géniusz* azon melegén hozza, történtek legyen bár ezen események a lefolyt hét utolsó napjaiban is. És ebben a tekintetben őt egyik szépiro-

dalmi hetilapunk sem érte utol. Ezentul is nagy sulyt fektetünk arra, hogy a hét nevezetesebb eseményeiről, személyeiről már a legközelebbi számban hozhassunk szellemes tárczákat és művészi kivitelü rajzokat. Rendes heti tárczairónk, *Lazzaroni*, ezentul is vonzó modorban fog referálni az elmult hét nevezetesebb mozzanatairól. Az oly kedvelt *Orvosi szalon* rovatban *Feleki Sándor dr.* fog továbbra is felelni a tömegesen beérkező egészségügyi és természettudományi kérdésekre. *Arczképtanulmány* rovatban dr. *Fidelis*, ugy mint eddig, szellemes sorok kiséretében fogja olvasónőink arczvonásaiból kimagyarázni azok lelkületét. A társadalmi fonákságokat *Famulus* fogja ostromolni finom szatirájával. A szinházi rovatban *Janus*-nak finom izlésre való kritikáit találja meg az olvasó. Az *Irodalom*, a *Hadügy*, a *Sport* stb. rovatok — melyeket jeles irók vezetnek — szintén nagyban fognak hozzájárulni lapunk változatos, élénk tartalmához.

Most folyó regényünk befejezése után *Tolnai Lajos* kiváló irónktól kezdünk meg egy hosszabb, rendkivül érdekes regényt. Ezenkívül több igen díszesen kiállított, gazdag tartalmu ünnepi szám kiadását is tervbe vettük. Még számos meglepetéssel akarunk olvasóinknak kedveskedni, hogy a kiváló pártfogást kellőkép viszonozzuk.

Következő számaink igazolni fogják, hogy a mit igértünk, azt be is tartjuk, sőt hogy többet nyujtunk az igérteknél.

A Magyar Géniusz
szerkesztősége.

*

Tisztelettel kérjük mindama előfizetőinket, kiknek előfizetésük e hónap végével lejár, hogy azt mielőbb megujítani méltóztassanak. E czélból mai számunkhoz póstautalványt mellékeltünk. Ujonnan belépő előfizetőink megkapják a Magyar Géniusz mindazon számait, melyekben a most folyó regényünk kezdete és folytatásai vannak. Igy a most belépő előfizetők a *Magyar Géniusz első félévi folyamát teljesen díjtalanul szerzik meg.* Oly előny, aminőt egyetlen szépirodalmi lap sem nyujt.

A Magyar Géniusz
kiadóhivatala
Erzsébet-körút 18. szám.

IRODALOM.

AZ AKADÉMIA ÉS AZ IRODALOM.

Sokszor hallunk panaszt akadémiánk ellen. Dicséret is merül fel itt-ott, de ha összevetjük ezeket a dicséreteket a panaszokkal, a mérleg serpenyője nagyon is az utóbbiak számára fog lebillenni. Ne keressük most az okokat, hogy tán volt idő, mikor az első tudományos intézetünk nem felelt meg a nemzet méltán hozzáfűzött várakozásainak, hogy bizony akad nem egy téren gáncsolni való is, vizsgáljuk amaz eszközöket, melyekkel jelenlegi vezetősége irodalmunkra befolyást gyakorol s főleg melyekkel befolyást gyakorolhatna.

Akadémiánk érdemes főtitkára Szily Kálmán pár évvel ezelőtt a Budapesti Szemlében egy nagyon okos czikket irt, melyben szemére hányja hirlapjainknak, hogy gáncsoskodni mindegyik érti, de jó tanácsokat adni édes-kevés. Nos jó, legyen, nem mondjuk, hogy a mi tanácsaink a legjobbak, de azt merjük rájuk mondani, hogy megszívlelendők s megérdemlik, hogy gondolkozzanak egy kicsit fölöttük. Szólnak pedig e tanácsok azokról a teendőkről, melyek első sorban akadémiánkat illetik meg, t. i. régi irodalmunk elhanyagolt kincseit hozzáférhetővé tenni a nemzetnek. Nem a legrégibb irodalom emlékeit értem, melyeket éppen akadémiánk gondossága tett hozzáférhetőkké pl. régi nyelvemlékeink, kódexeink, énekmondók stb. Értem ezalatt azokat az irókat, akiket az irodalomtörténet mint a magyar irodalom jeleseit tanultat meg velünk, de a kiket ha meg akarunk ismerni, a muzeumokban s azoknak is nem egyszer *kézirattárában* kell kutatnunk. Értem ugyanis, hogy csak sorban és a legkiválóbbakat említsem föl: Koháry István, Ányos Pál, Pálóczi Horváth Ádám, Bessenyei György, Báróczi, báró Orczy Lőrincz, Baróti Szabó, Ungvárnémeti Tóth László és a mult század több, ha nem is elsőrangu, de irodalmunkra hatással volt derék irók munkáit, nem is említve, hogy a nagyoknak: Csokonai, Berzsenyi, Kazinczynak ma sincs a kor követelményeinek megfelelő kritikai kiadása. A régi, mult századokbeli tudományos irodalom legfőbb képviselőit nem ismeri a mai irodalom. Nem ismeri, hogy egyszerre nagy ugrást tegyünk, az egyetlen magyar mitológiát, az Ipolyi Arnoldét, nem ismeri a már évtizedek óta az akadémia kéziratárában heverő s éppen csak kiadásra váró Kriza Vadrózsáinak, a világirodalom ez egyik legjelesebb népköltészeti gyüjteményének második kötetét. Vagy várjon, mig egy uj Mikó Imre jön és fölébreszti álmaiból?

Nincs — egy irodalmi érték nélküli kisérleten kívül — gyüjteményünk a spanyol és portugall románczokból. Pedig Győri Vilmos, a Budapesti Szemle régi évfolyamaiban jókora kötetre való románczot fordított az ő szokott virtuózitásával. Nem lehetne-e ezeket s az egyebütt megjelenteket összefoglaltatni? Nem lehetne egybegyüjteni, a legkiválóbb és leggazdagabb termelésü magyar drámairónak, Szigligetinek javarészben csak kéziratban meglévő összes munkáit?

Most folyik az akadémia kiadásában egy, gondosság tekintetében nem mindenben kielégitő kiadás Kazinczy műveiből. Pár év óta csak a levelek kötetei folynak, pedig tudjuk, hogy a Kazinczy műveinek kiadására alakult bizottság három osztályból áll, melyek mindegyikének megvan a maga vezetője, a kit az akadémia megbizott Kazinczy munkáinak sajtó alá rendezésével. Nem lehetne ez osztályoknak párhuzamosan egy-egy kötetet kiadni, hogy ne kéne a teljes Kazinczyra évtizedekig várnunk?

Szintígy vagyunk Széchenyivel is. Ünnepeljük, dicsőitjük, áldjuk halhatatlan emlékét, de a műveiben nyilatkozó örök nagyságot nem ismerjük. A Világ, Mádinus, Hitel, Kelet népe csak czímben él «de többé nincs jelen». És igy a frázisok, melyekkel a legnagyobb magyart illetjük, puszta frázisok maradnak, melyeknek tartalmi mélységét megérteni nem tudják. Pedig, úgy tudom, Széchenyi munkáinak kiadása is vállalkozott az akadémia s meg is bizta egyik kiváló tudósunkat vele, a ki csakugyan hivatva van a nagyfontosságu feladatra. Pedig ha van kor, melyben szükség van a legnagyobb magyar intő szózatának fölelevenitésére, úgy bizonyára a mai az.

Évtizedeken át nem volt a magyar tudománynak mostohább egyermeke, mint az irodalomtörténet. Alig van egynehány monographiánk (de a mi van, az hála isten, jó), nem is szólva rendszeres nagy irodalomtörténetről. Ma egymásután támadnak jeles képzettségü fiatal tudósok, kik a mulasztásokat e téren hivatva vannak pótolni. Az Irodalomtörténeti Közlemények három havonkint megjelenő s tagadhatlanul nagy gonddal szerkesztett vékony füzetei nem elégségesek a nagy anyagot, mely tőlük kikerülhetne, befogadni. De meg különben sincs alkalmuk kedvök szerinti iróval foglalkozniok, ha csak nincsenek abban a szerencsés helyzetben, hogy a fővárosban a közkönyvtárak közelségében működhetnek. Tessék ezeknek éppen a föntebb fölsorolt irókat is hozzáférhetőkké tenni, mert addig bizony hiába irunk ki pályázatokat monografiákra. Először legyen meg a kabát s aztán varrjuk rá a gombot s ne megfordítva.

És még egy, ha nem is mindenben az akademiára háramló kötelességünk volna. Jeles iróinknak: Aranynak, Tompának, Vörösmartynak Petőfiéhez hasonló olcsó kiadása, mely közkincsévé tenné a nemzetnek nagyjait. Harmincz, negyven forintot, a mibe ma egy Vörösmarty vagy Arany János kerül, nem igen lehet kiadni azoknak, kik különben szivesen magukévá tennék jeleseinket. Aztán az ily olcsó kiadás nem is ártana a drágáknak, mert a ki könyvekre sok pénzt adhat ki, úgyis emezt veszi meg.

Ezekben akartuk egyelőre összefoglalni mondanivalónkat. Ha nem is minden az akadémiára vár, a mint nem is minden várhat reá, adjon legalább a sokféle bizottság, mely kebelében létezik, impulzust a vállalkozásra. Fordítsa a figyelmet a régi és az uj irodalom parlagon heverő termékeire (az uj irodalomból ott vannak Vajda Péter, Kuthy Lajos, Kovács Pál művei), szövetkezzék esetleg szépirodalmi társulatainkkal s vállvetve igyekezzenek a hézagok betöltésére. Eljő ezredéves nagy ünnepünk és a magyar irodalom mivel lesz képviselve ott? Ne legyen akkor egy iró sem, a kinek ne adatnék meg a mód, hogy nemzete megismerhesse és műveiben méltányolni tudja. ***Róna Béla.***

*

Hajótöröttek a czime *Ambrozovics Dezső* novella kötetének, mely a Szépirodalmi könyvtár harmadik évfolyamának tizenkettedik köteteként jelent meg. Olyan emberekről szólnak az elbeszélések, a kik vágyukat el nem érve, reményeik hajóroncsain unják az élet viharos tengerén, a mig egy-egy erősebb hullámverés végkép elsodorja őket. Czélokért küzdve hajótörést szenvednek s vonszolják tovább az élet nehéz igáját. Ilyen mindjárt az első elbeszélés két hőse Gárdos Géza és Lili. Lili férjhez megy a kicsapongó Kálmánhoz, kit magának is, a jobb életnek is meg akar nyerni. Terve nem sikerül s a férj is megunva életét, öngyilkossá lesz. Gárdos Géza most elvehetné régi szerelme tárgyát, de őt is mással köti össze a sors, akiben csalódva világgá megy, Lili pedig bánatában elhervad. Ilyen a többi elbeszélés hőse is. Ambrozovits különös előszeretettel fordul az élet e hajótöröttjeihez, de ritkán kelti föl bennünk is a szánalmat iránt uk. Alakjaiban nincs elég élet, hogy sorsuk szánalmunkat kelthetné. Elbeszélésében tulságosan hajlik a naiv romantikushoz

s tárgyait sem tudja elég közel hozni a valósághoz. Az ő elbeszéléseit olvasva, visszaképzeljük magunkat a harminczas-negyvenes évekbe, mikor az ily tárgyak fölött még érzékeny könyeket sirtak anyáink. Ma már ily eszközökkel hatni nem lehet. Oly iró, a ki annyi intelligenczával van megáldva, mint Ambrozovics Dezső, maga is elfordul idővel az ily tárgyaktól, hogy az életből vegye alakjait. Mert kétségtelenül érdekfeszitőn tud elbeszélni, stilusa igen szép s ha kibontakozik a romantika ködös világából, beteges érzelgősségéből, jeles iró válik belőle. Az a ki e kötetben megtudta irni a Pillangót, a késő tavaszt, mindenesetre várakozásokat kelt jövője iránt.

*

Versek, dalok a czime *Balogh* Dezső költeménykötetének, mely a szerző kiadásában Balassa-Gyarmaton jelent meg. Egyike azoknak a kötetek-nek, melyek méltán kelthetik fel a kritikus haragját, hogy ily dolgok nyomdafestéket láthatnak. Szerzőjének csöpp érzéke nincs a költészet iránt, melyhez szerinte az fog, «a ki más jobbhoz nem ért». Izléstelen, minden költői véna hiányával összevetett rimes sorok ezek a versek, melyek komoly szóra sem érdemesek. Hogy olvasóinknak fogalmuk legyen a mai verskötetekről és a mai egynémely verselőről közöljük az ötödik parancsolat czimü vers két szakát:

«Krisztus menyasszony» tán szó sem
Volt ily malaszttal teljes!
Szűz liliomszál, mely *ki nem*
Festette még a kelyhet.

Csupa egély volt élete,
Imádkozott, fohászott . . .
Villikkel lőn a lég tele,
Harmóniumán játszott.

*

A Pannónia énekről, régi irodalmunk e legbecsesebb költői maradványáról, terjedelmes tanulmányt irt a kolozsvári egyetem derék tanára, *Szécky Károly*. Egészen uj adatokkal, rendkivül széleskörü tudással megirt munka ez, mely nemcsak az ének keletkezésével, történetével ismertet meg, hanem kiterjed egyéb korabeli irodalomtörténeti adalékokra is, igy pl. érdekesen állapitja meg nézetét Anonymusról. Magát a Pannóniai éneket Csáthy Demeter munkájának tulajdonitja s ez állitását messziről összehordott bizonyitékokkal teszi elfogadhatóvá. Szól a kódexekről, azok irásmódjáról s mindezt világosan szépen irja meg, úgy hogy munkáját nemcsak a szaktudós, hanem bárki is, aki ugyis annyira elhanyagolt irodalomtörténetünk iránt érdeklődik, élvezettel olvashatja. Érdemes szerzőjéről különben lesz alkalmunk legközelebb bővebben is irni.

*

A kecskeméti Katona József-kör dr. *Kovács* Pál szerkesztésében diszesen kiállitott évkönyvet adott ki, melybe szépirodalmi és tudományos czikkeket irtak: Kovács Antal, Dalotti Ödön, Kanusz István, Magyary Géza és Szabó Ferencz. Az érdekes könyv többi részét a kör története és alapszabályai töltik meg. A vidéki irodalmi élet fölpezsdülésére az ily választékossággal összeállitott évkönyveket mindenesetre hathatós eszköznek véljük.

*

Mórocz Jenő egy kötet költeményét adta ki. Azok közé a fogékony kedélyes emberek közé tartozik Mórocz, a kiket az élet apró örömei és bajai mindjárt dallásra késztetnek. Csöndes, szerény tehetség, a kinek verseiben nem találunk világot megrenditő eszmékre, de banalitásokra sem. Formaérzékre még hiányos, de abban a hogy ir, van érzés, melegség, nem egyszer közvetlenség. Szerzőjének csak erős tanulmányokra és önbirálatra van szüksége, hogy az e kötetben foglaltaknál jobbat nyujtson. Egy pár dala s hosszabb lirai verse legalább igazi költői kedélyt sejtet szerzőjében.

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Kérem rovatvezető urat, sziveskedjék velem közölni, kik a legjobb homöopatha bélbajorvosok? Munkács. A. N. G. B. B.

Felelet. Mivel a homöopathiának elvből nem vagyunk hivei, megbocsájt nagysád, ha homöopatha orvosokat nem ajánlunk. A megnevezett bajoknál Korányi Frigyes, Stiller Bertalan, Kétly Károly tanárokat ajánlhatjuk.

*

Kérdés. Miben áll a telepathia és mennyire van bebizonyitva ennek létjogosultsága az orvos-tudomány szempontjából? Budapest, Pythagoras.

Felelet. A telepathia azon képesség, melylyel valaki az időben vagy térben távol eső cselekményeket, tárgyakat, személyeket megérzeni képes. Hogy van-e létjogosultsága orvosi szempontból? Bátran mondhatjuk, hogy nincs, de még más tudományos szempontból sem. Hogy az utóbbi időben annyira felkapták, annak oka az, hogy a nagy közönség minden iránt érdeklődik, a mi titokzatos, a mi misztikus. Ha a telepathiáról bővebbet tudni óhajt, méltóztassék utána nézni Flammarion «Urania» czimü művében, mely magyarul is megjelent a Légrády testvérek kiadásában.

KÉPTALÁNY.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Hattyu-nyakát drága gyöngy ékesiti.

Megfejtők Klein Juliska, Schlesinger Ernesztin és Szerén, Dr. Weisz Ignátcz, Feuer Ede, Kronstein Berta, Gruschbach Nővérek, Martinyi Pál, Schlesinger Irma, Gomlay Anna, Inselt Gyula, Tatay Gyula, Schveiger Gizi, Benkő Gyula, Östreicher Nővérek, Szabados Irma, Strassburger Etel, Fried Sándor és István, Petricsko Illés, Wallán János, Adler Józsefné, Szabolcsi Ilona, Venis Ilona, Spitzer Jolán, Reiner Mátyásné, Schosberger Elvira és Olga, Mandel Izsák.

A kitűzött jutalmat, Karczag Vilmos «Romok» czimü novella kötetét, *Petricsko Illés* segéd lelkész nyerte el.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körut 1. sz. alatt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Hiador, Szabadka. Őszinte köszönet a szorgalmas munkásságért. A vers csak pénteken ért ide s igy csak jövő számunkba adhatjuk.

Benjámin. Budapest. Még egy kis türelmet kérünk, mig átolvashatjuk.

Myrmidon. Egy-kettő jönni fog.

G. K. Versecz. Kneipp páter munkája «Az én vizkúrám» magyarul is megjelent Huszár Károly kanonok forditásában. Minden könyvkereskedésben megrendelheti.

Cs. és kir. műszaki igazgatóság Eszéken.

438. sz.

Pályázati hirdetmény.

Az eszéki helyőrségi kert mellett fekvő faszin helyreállitásához szükséges föld, kömüves és ácsmunkálatok biztositására kedden,

1893. junius 27-én délelőtt 10 órakor

az eszéki műszaki igazgatóság irodájában irásbeli ajánlatok tárgyalása lesz.

Pályázni kivánók a megkötendő szerződéshez szükséges közelebbi feltételek és tervrajzok megtekintése és a költségvetési jegyzékek átvitele végett legkésőbb junius 26-ig jelentkezhetnek a fenti műszaki igazgatóságnál.

A részletes pályázati hirdetmény e lap junius 11-ikén megjelent 24-iki számában közöltetett.

Eszék, 1893. junius 13.

A cs. és kir. műszaki igazgatóság intéző bizottságától.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

császár és király

1894. évi szeptember 1-től egész 1894. évi augusztus

			1893. julius hó 21-én délelőtt 10 órakor	1893. julius hó 24-én délelőtt 10 órakor	189
			Cs. és kir. élelmezési raktár Sopronban	Cs. és k. katonai élelmezési raktár Komáromban	Cs. és
	Pöstyén	—			
	Komárom	Uj-Szöny			
	Esztergom	—			
	Győr Szabadhegygyel	Abda—Börcs			
	Szombathely	—			
Mint fent	Komárom	Uj-Szöny			
	Esztergom	—			
	Győr Szabadhegygyel	—			
	Minden fentebbi állomásban	—			

2. A fegyvergyakorlatra behivandó szabadságoltak, tartalékosok, póttartalékosok számára, egészben körülbelül :

—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	—		—	10	20	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	31	10	—	—	—						
236	373	36	645	36	9720	4002	112	462	—	—	—	20		1500	500	—	10	
—	19	—	19	—	312	118	—	106	25	107	—	—		50	40	150	—	
430	38	—	468	—	5960	2904	—	137	32	130	—	25		1000	250	200	10	
930	62	—	992	—	12600	6200	—	125	kemény 3 puha 7	6 20	90	470		2200	700	50	250	
—	—	—	—	—	—	—	—	350	—	—	—	—		—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—		—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—		—	—	—	—	

3. Az átvonulásra való élelmi czikkek szállitására a fentemlitett állomásokra az ajánlatok a feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.

Minden ötödik nap a csapat számára; a takarmány s

Január 1-én, május 1-én

Félhavonkint vagy

A takarmányra nézve a kézvényelési határidő, ha a viszonyok vagy a csapat érdekei ezt megkivánják és ha ez által a kincstárnak több kiadás nem lesz okozva, 10 egész 15napra, a területi hadbiztosság által s a szállitóval egyértőleg meghosszabbitható.

a számu 1893. évi junius 10-én kelt hirdetménynek «észrevétel» rovat A)—F)
kra is érvényesek.
öbbi állomásokban a szállitó köteles, az ágyszalmát és tüzelőfát a csapat
éna és szalmaszállitást elnyerő vállalkozó kötelezteték a Duna jobb partján
artján kiadni.
állitást elnyerő vállalkozónak három kincstári raktár évi 386 frt 40 kny
akarmánykészletek ebbeli elszállitási költségeinek megtérítésére a haszonbérlő
en köteles a vállalkozó, az elfogadott árért a szerződési időn át egy esetle
akorlatok, számára szükségelt többletet is kiszolgáltatni.
át a táp-czikkeknek esetleges több-szükségletét, mely rendes vagy időszakonk

Eszrevétel. Az 1567/a szá
mezési raktárhoz tartozó állomásokra is
2. Komáromot kivéve, a többi
3. Rév-Komáromban a széna és
átvételéről átvételre a Duna jobb partján
4. A széna- és szalmaszállitás
helyéről más helyre tétetik át, a takarm
5. Komáromban és Győrben kö
gyalog hadosztályban tartandó gyakorlat
6. A szállitó kötelezi magát a t

A közelebbi feltételek naponta reggel 9 órától déli 12 óráig a pozsonyi, komáromi és soproni cs. és kir. hadélelmezési raktárban az ezen tárgyalásra egybevágó tartalommal kiállitott és Pozsonyban, Komáromban és Sopronban 1893. junius hó 10-én kelt két feltételi füzetben megtekinthetők.

Pozsony, 1893. junius hó 10-én.

Cs. és kir. 5. hadtest hadbiztossága.

Mint fent

Nagy-Kanizsa	—	cs. és kir. hadsegélyezési	1893. évi szeptember	—	—	—	—	—	—	—	—	140	—	—	—	—	—	—	—
Kőszeg	—			—	—	—	—	—	—	—	—	140	—	—	—	—	—	—	—
Minden fenntemlitett állomáson				3. Az átvonulásra való élelmi czikkek szállítására a fentemlített állomásokra az ajánlatok a feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.															

A takarmányra nézve a kézvényelési határidő, ha a viszonyok vagy a csapat érdekei ezt megkívánják és ha ez által a kincstárnak több kiadás nem lesz okozva, 10 egész 15 napra, a területi hadbiztosság által s a szállitóval egyértőleg meghosszabbitható.

dandárban vagy pedig egy gyalog hadosztályban tartandó gyakorlatok számára szükségelt többletet is kiszolgáltatni.

I) A csász. és kir. élelmezési raktártól legénység a szállitóknak át nem engedtetik.

K) A terményeknek kiszolgáltatására vonatkozólag, általán s mozgósitás esetére különösen utaltatik a feltétel füzet XXVII. szakaszára.

1. A császári és kir. közös hadsereg és m. kir. honvédcsapatok fennt kimutatott élelmi szükségleteinek közös biztositása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan irásbeli ajánlatok útján, nyilvános tárgyalás fog tartatni.

2. A tárgyalás helye, a szállitási időszak, melyben az tartatni fog, az állomások, valamint a szükséglet mennyisége a táblázatban vannak előtüntetve.

3. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelünek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalatképeseknek és megbizhatóknak ismert vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát, a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czégje nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállitott bizonyitványnyal igazolni tartozik. — Bizonyitványok, melyek a tárgyalás napjától számitott két hónál korábbi kelettel birnak, tekintetbe nem vétetnek. — A bizonyitványokban igazolandó vállalatképesség iránya és terjedelme, a fenntebbi táblázatban van megjelölve.

4. Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett, 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boriték alatt, az előirt bánatpénzekkel együtt az illető állomás szükségletének tárgyalására kitüzött napon legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök, későbben érkező vagy távirati uton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

5. Ha valamely ajánlatban a számokkal és betükkel irt ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betükkel irott ár fog helyesnek tekintetni.

6. A részletesebb feltételek két-két összhangzó példányban, külön előkészitett, a szállitási feltételeket tartalmazó füzetben a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletére nézve kelt Pozsony és Sopron 1893. évi junius hó 10-én és a m. kir. honvédcsapatok szükségletére nézve kelt Székesfejérvár 1893. évi junius hó 8-án és Pozsony 1893. évi junius hó 11-én foglaltatnak, és a pozsonyi valamint a soproni cs. és kir. hadélelmezési raktáraknál és a honvédséget, illetőleg a fennt idézett állomásokon levő honvédhatóságoknál és csapatoknál naponta délelőtti 9 órától 12 óráig betekinthetők. Különben az előirt feltételi füzet a cs. és kir. élelmezési raktárnál (árkusonkint 4 krajczárért) mindenki által megkapható. A m. kir. honvédség részére való szállitásokról szóló nyomtatott feltételi füzetek az összes honvédkerületi-, gyalog-ezred vagy zászlóalj-, valamint huszár-ezred-parancsnokságoknál, füzetenként 7 krajczárért megvehető.

7. A községek bánatpénz vagy óvadék letételétől feltétlenül el vannak mentve s ezek, valamint a mezőgazdasági egyesületek és a termelők, a katonai élelmi szükségleteknek ezennel kihirdetett szállitására különösen figyelmeztetnek.

8. Az átvonulások alkalmával szükséges élelmi czikkek szállitására vonatkozó ajánlatok, a cs. kir. közös hadseregbeli csapatok számára előkészitett feltételi füzet IV. pontja értelmében.

9. Összetes, azaz oly ajánlatok, melyek több czikk csak együttes szállitására tétettek, (csak széna és szalma, továbbá fa és kőszénre tehetők), valamint olyanők, melyek vagy az összes szállitandó termények vagy azok részének szállitását rövidebb, mint a fent kiirt időszakra el nem fogadhatónak vallják, csak akkor vétetnek tekintetbe, ha együtt véve az egyenkint tett ajánlatoknál előnyösebbek. — Nem egynemü czikkeknél az ajánlatban az ár minden egyes czikkre nézve külön kitüntetendő.

10. A beszállitásoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie.

11. Oly állomásokban, hol az állandó almozás alkalmaztatik, minden január, április, julius és október 1-én az egy hóra kijáró alomszalma illeték $^2/_3$ (kétharmada) egyszerre, az utolsó harmada azonban, valamint a többi hónapokra illetékes alomszalma, a többi lótápczikkel együttesen szolgáltatandó ki.

12. Az élelemszükségleteknek az állomáshoz tartozó helyiségekbe való elfuvarozására nézve, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt előkészitett feltételi füzet XVII. pontja értelmében, a honvédcsapatok szükségletének a laktanyába való elfuvarozására nézve pedig az utóbbiak számára előkészitett feltételi füzet IX. pontja szerint külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már benfoglaltatik.

13. Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető czikkeknek szállitását elnyerte, előnyben részesül.

14. Azon ajánlattevő, ki közös állomásokon való terményszükségletek szállitására csak olyképen is tett ajánlatot, hogy N. állomás szükségleteinek szállitását elvállalja, hogy ajánlatában határozottan kiemelte volna, hogy a közös hadsereg és a m. kir. honvédség szükségleteire tesz ajánlatot, a m. kir. honvédséggel szemben ajánlatával mindaddig kötelezve marad, mig ettől a jóváhagyó (elfogadó) vagy elutasitó határozatot nem nyert, tekintet nélkül arra, hogy a közös hadsereg az ajánlatot elfogadta-e vagy nem.

15. Az ajánlkozók a hadsereg, illetőleg a honvédigazgatás irányában ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. XXXVII. törvényczikk 314. és 315. §§-aiban — valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve — megállapitott határidőnek betartásáról.

16. Ajánlatok kevesebb mint 14 napi határidővel nem fogadtatnak el.

17. A cs. és kir. élelmezési raktárak értesitése, az ajánlat elfogadása vagy visszautasitását illetőleg, csak a közös hadsereg szükségleteire vonatkozik, mig az ajánlat azon részének elfogadása vagy visszautasitását illetőleg, mely a m. kir. honvédség szükségleteinek fedezéséről szól, honvédkerületi parancsnokság értesiti az ajánlattevőt.

Kelt Pozsonyban, 1893. év julius hó 10-én.

A közös biztositó-bizottságtól.

50 kros bélyeg

Ajánlati minta.

Én alulirt az 189... évi ..... hó .....-én, ...sz. a. kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N. ..... állomáson s az ahhoz tartozó helységeken szükséges:

a szénának	5600	grammos	adagját	..... kr., szóval	krajczárral,
a sarjúnak	5600	«	«	..... « «	«
az alomszalmának	1700	«	«	..... « «	«
a szecskának	850	«	«	..... « «	«
az ágyszalmának			métermázsáját	..... frt ..... « «	«
a kemény tüzi fának			köbméterét	..... « ..... « «	«
a kőszén (milyen fajtáju)			métermázsáját	..... « ..... « «	«

189... évi .....-től 189... évi .....hó végeig terjedő időtartamra szállitani, továbbá az átvonuló élelmezést is a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére, az előkészitett feltételi füzet ..... pontja értelmében kiszolgáltatom és ezen czikkek elfuvarozását a szükséglet helyére — a fent részletezett árakba már beleértve — elvállalom (a szükséglet helyére való elfuvarozás nélkül) mely ajánlatomért a mellékelt, külön boritékba zárt (vagy: az ide csatolt elismervény szerint a ..... pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen ..... összesen ..... forint bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállitást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesités utáni bánatpénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegészitendem, s ha ezt elmulasztanám, a hadsereg, illetőleg honvédigazgatást feljogositom arra, hogy ezen kiegészitést a kijáró szállitási keresetemből való levonás útján eszközöltesse.

Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken kivül, a tárgyalásra előkészitett feltételi füzetekben foglaltakban is alávetem magamat.

Az N.....nek N-ben kelt, ide mellékelt értesitése szerint a megbizhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizonyitvány közvetlenül az .....nek fog átküldeni.

Kelt N.....ben, 189... .....hó .....én. (N. N. vezeték- és keresztnév, lakhely, megye.

Az ajánlat lepecsételendő és boritékára irandó:

«Ajánlat az 189.....án kihirdetett s 189.....én tartandó tárgyaláshoz.»

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő, a külön boritékon pedig ennek tartalma (készpénz vagy értékpapirok) számokkal és szóval kiirandó.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ
Slavoniában.

(PAKRATZ-LIPIK déli vasut). — OKUCSÁN m. kir. államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett enyhe égalj.

A nyári idény tartama: április—október.

A tiszta hamisitatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a **nyákhártyák** minden **hurutos bántalmainál;** mindennemü **csúzos** és **köszvényes bajnál, mirigy** és **vérbetegségeknél, görvélykórnál, csontbántalmaknál** stb. Mint fürdőorvos dr. **Marschalko Tamás** működik. Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porczellán-, márvány- kőfürdőkkel stb. stb.; **tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő izzasztó kamarákkal;** kitünő gyógyzene, olvasó- és zongoraterem, jó **étkezés** egy uj vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás.

A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. **A m. k. államvasutakon** zónatarifa. **Prospektussal és felvilágositással szolgál**

a lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódviz szétküldése az igazgatóság részéről szakadatlanul történik, **friss töltésben. Lipiki jódviz állandóan kapható ÉDESKUTY L.** m. kir. és szerb kir. udv. ásványviz-szállitónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványviz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és füszerkereskedésekben

---

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János
Szegeden

és kir. kizárólagosan szab. chronometer és műnyás, feltalálója a remontoir inga-óráknak, stb stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

Szenzációs találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangut. bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

Magyar királyi államvasutak.

80987/V. sz.

F. évi julius hó 1-étől *a maros—ludas—beszterczei* h. érd. vasuton I. osztályú kocsik fognak forgalomba helyeztetni; egyidejüleg ezen h. érd. vasuton jelzett naptól kezdve uj személydijszabás lép érvénybe, melynek egyes példányai 10 krért a m. kir. államvasutak dijszabási osztályában megvehetők.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MULLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

TISZTÁN KÖLCSÖNÖS.

Részvényesei nincsenek.

A legnagyobb és leggazdagabb

biztositó társaság a világon.

Biztositéki alap

1893. január 1-én

907 millió

frank.

*

THE MUTUAL
NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG
ALAPITTATOTT 1843.

*

Biztosit az ember életére minden módozat szerint.

Táblázatokkal és bővebb felvilágositásokkal szolgál a

MAGYARORSZÁGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG:

Budapest, Bécsi-utcza 5.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF

butorgyáros,

Andrássy-ut 9. szám alatt.

Ajánlja dusan felszerelt

BUTOR-GYÁRI-RAKTÁRÁT

solid kivitelü **fabutorokból** és izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**

Elvállal teljes

BUTORBERENDEZÉSEKET

egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Ujdonságok gazdag választékban.

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

Orientalische Schönheiten.

Zahlreiche diesjährige Neuheiten für Sammler Modellstudien etc. für Künstler mehr als 30.000 Nummern; 25 Seiten starker Catalog mit 50 Musterbildern fl. 1.— reichhaltige Muster-Collection fl. 5.— nur gegen Voreinsendung des Betrages. (Nachnahme unzulässig) durch die lang renommirte Firma: **LOUIS RAMLO**, éditeur, **BUCAREST** (Rumanien).

Rendkivül nagy választékban kaphatók:

előrajzolt, kezdett s készen hímzett

kézimunkák,

nemkülönben himző-anyagok

nagyban és kicsinyben

Bérczi D. Sándor kézimunka-gyárosnál

Budapest, király-utcza 4. sz.

Képes árjegyzékek bérmentve és ingyen.

Valódi mosó-selyem

jótállás mellett 12 matringonként 30 kr.

A ki sokat akar kevés pénzért,

az fizessen elő a világ legszebb és legolcsóbb napilapjára

A „Szabad Szó"-ra, melynek főszerkesztője **Hevesi József,** és mely minden nap **ragyogó szinü pompás képet** közöl **több szinben** a czimlapján.

A „Szabad Szó" **előfizetői és vevői** ilyformán nagyszerü és kiváló értékü szines **képgyüjteményre** tesznek szert, a milyet semmiféle más lap nem nyujthat.

A „Szabad Szó" napilap, mely szókimondó bátorsággal száll sikra a nép igazaiért.

A „Szabad Szó" *jelszava: „Mindent a népért!" a földmives, iparos és munkásosztály lelkes szószólója.*

A „Szabad Szó" *a rendes két érdekfeszitő regényén kivül még egy harmadik* **regényt** *ad könyvalakban szines képekkel, ugy, hogy a mü valóságos remek lesz.*

A „Szabad Szó" **ingyen** adja hetenkint a **„Koszoru" czimü képes szépirodalmi lapot rendkivül gazdag** tartalommal.

A „Szabad Szó" **ingyen** adja előfizetőinek a «Szabad Szó» 1894-iki **öt szinü nagy képes naptárát.**

A „Szabad Szó" **ingyen** küld **egy hétig mindenkinek** mutatványszámokat.

A „Szabad Szó" *a magyar kir. államvasutak összes pályaudvarain számonkint 5 krért kapható.*

A „Szabad Szó" egyes példányai minden hirlapelárusitónál kaphatók.

A „Szabad Szó"-ban beigtatott bármilynemü hirdetésnek biztos és nagy az eredménye.

A „Szabad Szó" *az egyedüli napilap, mely szines hirdetéseket közöl naponta.*

A „Szabad Szó" **hirdetési árairól legnagyobb készséggel** ad felvilágositást a kiadóhivatal, Budapest, VI., Teréz-körut 17.

A „Szabad Szó" ELŐFIZETÉSI ÁRA: 1 hóra ... **1** frt, negyedévre **3** frt | félévre ... **6** frt, egészévre **12** frt

A „Szabad Szó"-ra előfizetéseket elfogad minden postahivatal és postautalvány utján a «**SZABAD SZÓ**» **kiadóhivatala: Budapest, VI., Teréz-körut 17.**

A „Szabad Szó" ára számonként: **Vidéken 4 kr. Budapesten 3 kr.**

Bpest fő- és székvárosi látogatók, valamint fürdő-vendégek figyelmébe.

KERTÉSZ JENŐ

csődtömegéből Budapest, kerepesi-ut 8. még tömérdek áruraktár van felhalmozva, mindenki **fele árban** szerezheti be szükségletét, ajándékoknak alkalmas disztárgyakban.

	most	ezelőtt
Disztükrök 3 osztályolyal	**1.80**	3.50
Ugyanez elegánsabb kivitelü	**4.—**	10.—
Legfinomabb sima elejü **ingek**	**1.70**	2.50
Ugyanilyen szegélyezett	**2.—**	3.—
12 drb **gallér,** legjobb minőség	**1.80**	2.50
12 pár **kézelő,** legjobb minőség	**3.50**	4.80
12 db majolika csemegekés	**1.20,**	nickel **1.90**
Chinai porcel. kávés csészék **25** és	**35**	kr.
Ugyanilyen fekete kávéhoz párja	**25**	kr.
Ugyanilyen csemege tányérok darabja	**20**	kr.

	most	ezelőtt
Imakönyv. Csontdisszel	**1.50**	3.—
Diszes csonttáblával	**2.—**	4.—
Ugyanez kül. diszes kivitelben	**3.—**	5.50
Emlékkönyv. Plüss v. bőrkötésü	**2.—**	4.—
Ugyanez diszesebb	**3.—**	6.—
Album (nagy alaku) Plüss v. bőr	**2.50**	4.50
Ugyanilyen diszesebb	**3.70**	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	**4.50**	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezelőtt 15 és 20 frt		
Sétabotok törrel	**1.—**	és **1.25**
« ezüsttel **1.20** és **1.50**, fogantyuval	**5.—**	

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95, 6 villa 95, 6 kés 1 frt 50, 12 kávés-kanál 95, 1 levesmerő 95, 1 tejmérő 50, 6 képadló 1 frt 20, 1 nickel buldog revolver 3 frt, nagyobb 3.50

	most	ezelőtt
Harisnyák, fegyházi kötés 12 pár	**3.10**	5.—
Ugyanilyen **női** 12 pár	**4.80**	7.—
12 pár egészségügyi harisnya **80** kr. és	**1.20**	
Tourista-ing erős mint a posztó **1.33** és	**1.50**	
Tourista öv **25** kr., selyemből **50** kr. és **1** frt		
4 drb szinet batiszt csokor **95** kr.		

	most	ezelőtt
Napernyö. Nyers selyem	**2.—**	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyö	**2.30**	4.—
Ugyanez még finomabb	**3.—**	5.—
Uj: fodros napernyők	**3.50**	5.50
Ugyanilyen Chanzsan színüek	**3.90**	6.—
Esernyök: Nyers selyemből	**2.—**	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	**2.30**	5.—
Gordonet selyemből	**3.30**	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel	**4.—**	7.—

Amerikai ébresztő óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban **2 frt 30 kr.,** ezelőtt 4.50

Keményfa-tálczák nickel végü fogantyuval:

35,	40,	45,	50,	55	%m
75,	**95,**	**1.20,**	**1.40,**	**1.60**	

Plüsch kézi zacskók 66 kr., plüsch lámpatálczák 60 kr., korona erszények 36 kr., alum. szivarszipkák látványossággal 40 kr., földgömbalaku fémtintatartók 40 és 60 kr., egy nyakbavaló bőr utitáska 1.33, egy kézi utitáska 1.56, egy beszélő baba 1.50, nagyobb 2.50. Rendelmények szigoru ellenőrzés alatt küldetnek el. A leszállitott szabott árak minden darabon láthatók.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM 1893 JULIUS 2

27-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Bóna Béla: *Az uj akadémikusok.* — **Jenő főherczeg lovaggá üttetése.** — **Patyi István:** *Donna Juana.* — **Prém József:** *Gondoliéra.* — **Adorján Ármin:** *Leány.* — **Szarvas Mariska:** *Romok.* — **Hiador:** *Erkel Ferencz halálára.* — **Győri Taksonyi József:** *Öreg asszony.* — **Gauss Viktor:** *Tengerparti hangulat.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **Tisztelt olvasóinkhoz.** — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Karczag Vilmos:** *A szép Olga.* — **Irodalom.** — **Orvosi szalon.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenet.**

Egyes szám ára 20 kr.

3141. szám.

I.

I. HIRDETMÉNY.

Az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közös hadseregbeli és m. kir. honvédcsapatok élelemszükségleteinek közös biztositása iránt.

A tárgyalás tartatik

1883. augusztus 2-án

Kassán a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor

mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra: tól	mely időtartamra: ig	a következő katonai élelem-szükségletre nézve: naponként: széna: adagonként: grammal: 3400	széna: 4500	szalma: alom: 1700	szalma: szecska: 850	naponként: szalma: ágy: métermázsa	4 havonk.	havonként: télen: kemény tüzifa köbméter	havonként: télen: puha tüzifa köbméter	havonként: nyáron: kemény tüzifa köbméter	havonként: nyáron: puha tüzifa köbméter	télen: kőszén métermázsa	nyáron: kőszén métermázsa	Az oldalvást kimutatott élelmi czikkekben évi szükséglet körülbelül áll: szénában métermázsa	alomszalmában métermázsa	ágyszalmában métermázsa	szecskaszalmában métermázsa	bánatpénz a következő czikkekre: széna forint	alomszalma forint	szecskaszalma forint	ágyszalma forint	tüzifa forint	kőszén forint
A helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek a cs. és kir. közös hadsereg számára																												
	Eperjes	—	a cs. és kir. közös hadsereg				—	14	14	—	85	125	—	17	—	—	—	230	87	—	—	40	10	—	50	100	—
		—	m. kir. honvédség				—	6	6	—	22	30	—	6	—	-	—	97	37	66	—	12	3	—	6	40	—
	Eger	—	a cs. és kir. közös hadsereg				—	21	21	—	127	70	—	12	—	280	60	345	130	—	—	80	20	—	70	50	50
		—	m. kir. honvédség				—	6	6	—	22	30	—	6	—	—	—	97	37	66	—	15	4	—	8	40	—
	Igló	—	a cs. és kir. közös hadsereg				22	38	60	—	55	—	76	—	17	—	—	897	372	—	—	140	40	—	30	50	—
		—	m. kir. honvédség				—	6	6	—	22	—	10	—	8	46	—	97	37	66	—	15	4	—	8	15	30
	Kassa	—	a cs. és kir. közös hadsereg				—	—	443	48	294	—	—	—	—	—	—	—	2748	—	149	—	300	10	100	—	—
		—	m. kir. honvédség				—	—	170	—	66	—	—	—	—	—	—	—	1055	108	—	—	65	—	25	—	—
	Miskolcz	Felső-Zsolcza és Alsó-Zsolcza	a cs. és kir. közös hadsereg				465	64	529	—	202	38	—	6	—	894	158	6822	3282	—	—	1000	300	—	80	40	300
		—	m. kir. honvédség				—	8	8	—	30	30	—	6	—	—	—	131	49	90	—	25	3	—	6	40	—
	Beszterczebánya	—	a cs. és kir. közös hadsereg				—	5	5	—	42	58	—	10	—	—	--	82	31	—	—	20	5	—	10	40	—
		—	m. kir. honvédség				—	8	8	—	45	30	—	8	—	—	—	131	49	90	—	30	3	—	15	30	—
Kassán a cs. és kir. élelmezési	Mármaros-Sziget	—	a cs. és kir. közös hadsereg		3 október 1-től	szeptember 30-ig	—	6	6	—	47	52	—	12	—	—	—	99	38	—	—	15	4	—	20	40	—
		—	m. kir. honvédség																									

Megjegyzés. A cs. és kir. hadsereg részére.

1. A vállalkozók kötelesek azon élelmezési többletet, mely a szabadságoltak és tartalékosoknak fegyvergyakorlatra való behivása által válik szükségessé, a szerződésszerü árban szállitani.

Hasonló kötelezettség terheli azon állomások berletnyerteseit, melyeken a szerződés tartama alatt, osztály- vagy ezredösszpontositás, vagy lovassági dandárgyakorlatok, vagy vegyes fegyvergyakorlatok, dandár dandár ellen vagy gyakorlatok a hadosztályban történnek, a berlők kötelesek az ez által felmerülő szükséglet többletet mindenkor a tényleges szerződési árbar kiszolgaltatni.

2. A szena- és alomszalma 5—5 naponkénti, az ágyszalma 4 hónaponkénti, a tüzifa és kőszen felhónaponkénti időszakokban szallitandó; a tulajdon lovak részére kijáró lótáp azonban egész hóra előre is felvehető. A felvételi időszakok változásáról a szállító mindig értesittetik.

3. A szállító köteles az ágyszalmát, tüzifát és kőszenet — a csapatok elhelyezésére szolgáló helyiségekbe elfuvarozni, miert is az általa métermázsánkint követelt fuvardij az ajánlatban külön kiteendő. — Ha a fuvardij az ajánlatban nincsen külön eltüntetve, akkor feltételeztetik, hogy a szállitási árban már bennfoglaltatik

Ha az elfuvarozásra többen — egyenlő árak mellett — ajánlkoznának, akkor a berletnyertes részesül előnyben.

4. Az előkészitett feltételi füzet a tavalyival szemben több változást mutat, mivel a tartalékkészlet fentartása iránti könnyebbitésekre ezennel különösen figyelmeztetik.

5. Községek a bánatpénz letételétől mentesek, de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kötelezettségekert ugy mint más vállalkozók szavatolni tartoznak.

Termelőknek a bánatpénz vagy ovadék letételétől való mentesség csak oly czikkekre adható meg, melyeket ők maguk termelnek, de irásbeli nyilatkozatot kell adniok, hogy ők az elvállalt kötelezettségek teljesitésére nézve összes vagyonukkal szavatolnak.

6. A szénára vonatkozó ajanlatok vagylagos minőségben, és pedig szena- és sarjura kell, hogy intezve legyenek.

A m. kir. honvédcsapatok részére.

1. A szállító a termény- és anyagjárandósági czikkeket rendszerint a következő időszakokban köteles kiszolgáltatni: a kenyeret és lótápot (zab, szena és alomszalma) minden hó 1-étől kezdődőleg előlegesen 5 napra, illetőleg a hó 26-tól végéig terjedő időre; a lótáp különben ha egyes állomásokon a helyi viszonyok, valamint a honvéd csapatok érdekei megengedik, 5 nap helyett 10, esetleg 15 napra is kiszolgáltatható, de ez által a kincstárra semmiféle kiadási többlet nem háromolhat. A tiszti tulajdonlovak számára illetékes lótáp félhavonkint, vagy az egész hóra is, előre felvehető. — A tüz fát a szállító félhavonkint, illetve havonkint előre, az ágyszalmát négyhavonkint, vagyis január, május és szeptember hó 1-én előre tartoznak kiszolgáltatni.

2. Oly állomásokon, hol az állandó almozás alkalmáztatik, minden január, április, julius és október hó 1-én az egy hóra kijáró alomszalmailleték 2/3-a hétharmada egyszerre, az utolsó harmada azonban, valamint a többi hónapokra illetékes alomszalma, a többi lótápczikkekkel együttesen szolgáltatandó ki.

3. A kiszolgáltatási időszakokra nézve, az elrendelt minden változásról, a szállító mindenkor idejekorán értesittetik.

4. A szállitási feltételek füzetének X. pont 3. bekezdése szerint, a szállító a czikkeket a szükséglet helyére a felajánlott árban fuvarozni köteles: ha tehát a szállító a fuvarozásra nem hajlandó, ennek az ajánlatában határozott kifejezést kell adni, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már bennfoglaltatik. Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árban ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető czikkek elszállitását elnyerte, előnyben részesül.

5. Oly ajánlatok, melyek a kincstárnak a termény- és anyagjárandóságbeli szükségletek biztositására vonatkozó, a szállitási föltételek füzetének XV. pont 36. és 37. bekezdése alatt fentartott azon jogát kizárják, hogy eme ajánl-

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI SZÉPIRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP

M. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS

II. ÉVFOLYAM II. KÖTET

BUDAPEST

«KOSMOS» MŰINTÉZET KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

1893.

308.623

TARTALOMJEGYZÉK
A
MAGYAR GÉNIUSZ
II. FÉLÉVI FOLYAMÁHOZ.

I. Szöveg.

Költemények.

Abrányi E.: Margit 403.
Balogh J.: Pajtásom hegeduje 386.
Bekecsali: Tébolyda 149.
Béni V.: Felnézek 229.
— Szabad vagyok 326.
— A hűtlen csillagok 391.
Czóbel M.: A liliomról 325.
— Délibáb 73.
Don Emilio: A fogoly költő 189.
— A hűtlen 211.
Dura M.: Glória.
Erdélyi Z.: Vallatás 205.
— Tűnődés 323.
Feleki S.: A vadrózsákból 3.
— Nyár 77.
— Augusztus 135.
— Három toll 182.
— Csak szállingózzatok 213.
— Egy vád 245.
— Az otthon 299.
— Prológ 324.
— Hajnali szellő 357.
— A fenyőfa 411.
Gallovich J.: Fecskék 95.
— Mivé lett 158.
— Az én anyám 161.
— Vigasz 387.
Guiseppe: Hajnalhasadás 329.
— Szerelem tavasza 358.
Halász Gy.: Lemondás 389.
Heltai J.: Késő bánat 277.
Hiador: Erkel halálára 7.
— Testvérviszály 172.
— Állam és haza 311.
Ivánovics J.: Gondolsz-e rám 423.
Kántor I.: Setét folyó 414.
K. L.: Üres bölcső 19.
Klára: Meteor 278.
Koroda P.: Kérdések 204.
Körös Mihály: Az én dicsőségem 229.
Lányi I.: Miért? 22.
Lányi A.: Memento 293.
Leel-Őszi A.: Harcz a létért 85.
Lauka G.: Egy eljegyzésre 169.
— Regedal Arviláról 407.
Lurya G.: Talány 74.
Martos F.: Sürü erdő 78.
— Fenyvesek közt 126.
— Jézus 199.
— Sámson 279.
— Ulalume 390.
Palágyi L.: Ábrándos dalok 253.
Patyi I.: Donna Juanita 3.
— Kerülöm őt 21.
— Sose tudunk 222.
Petri M.: Bizonytalan élet 206.
Prém J.: Gondoliéra 5.
Radó A.: A hegyesi csata 103.
— Szerelmesek párbaja 105.
Rátkay L.: Dal a Csillaghullásból 373.
Roboz A.: A róka és a szőlőskert 26.
— Mese a bölcsekről 38.
— Istenitélet 123.
— A varázsszer 267.
— Hánykódás 307.
Róna B.: Kedvesem levele 71.
— Délibábok 140.
— A pipa 179.
— A világ 195.
— Visszavágyom 291.
Rudnyánszky Gy.: Szerelem 425.
Seress I.: Szivárvány 117.
— Péter temploma 194.
— Leona 414.
Simay G.: Az elnémult lant 309.
Szabolcska M.: Válás 179.
— Hangulatok 359.
— A mi karácsonyunk 402.
Szalai E.: Sappho (Balaguer) 361.
— Claros gróf 394.
Taksonyi Gy. József: Oregasszony 10.
Újváry B.: Tián isten tolla 218.
— Szevillai lányok 259.
Várnai E.: Mennyire szeretlek 295.
— Édesanyám rózsafája 335.
Varsányi Gy.: Holt szivek 133.
— Rózsa emléke 275.
Vázsonyi J.: A bölcseség köve 232.
— Az érdem győz 249.
— A pillanat 262.
— Gőgös mindhalálig 297.
— A féreg 419.

Regény.

Vértes J.: Hamis bálvány 11.
Tolnai L.: A harmadik 203.

Elbeszélések, rajzok és életképek, szindarabok.

Abrányiné K. Kl.: Képzelgők 247.
Adorján A.: Leány 5.
Alexander: Gyáva 199.
Balogh I.: Két befejezés 23.
— Vérmetamorfozis 234.
Bede J.: Zirzer Eliz 90.
Béla H.: Flóra 357.
Benedek A.: Vadgyümölcs 314.
Benedek E.: Bándi Miklós 231.
Berényi L.: A levél 118.
Blanche Á.: A danderidi buzavirág 215
Bodor Zs.: Beteg szerelem 174.
Bujkovszky: Olyan leszek 101.
Ciampoli D.: Titkos párbaj 93.
Csöregh Gy.: Nyomok 135.
Danuntio G.: Dalfino 363.
Domahidyné Ujfalussy A.: Chlorinda 108
— A vadászat 374.
Egy karácsonyest az indiai tengeren 422
Dr. Erasmus: Na darag háncs 115.
Fr. Clotild: A pillangó szerelme 51.
— Estrella 172.
— Őszi gondolatok 244.
— Égi álom 333.
Frontaura C.: Templom előtt 250.
Gauss V.: Tengerparti hangulatok 10.
Hevesi J.: A titok 282.
— Tiz év után 422.
Hevesi S.: A kandalló mellett 285.
Janus: Panem et circenses 35.
Justh Zs.: Hárman voltak 70.
Jusztusz D.: Ő várja 69.
— Egy rózsa históriája 121.
Karczag V.: A szép Olga 14.
— Három találkozás 377.
— Mit beszél a bárányka 339.
— Regény 409.
Kempf Józsefné: A letört bimbó 342.
Kósa R.: A mezitlábos báró kisasszony 295.
Kövér I.: Gyertyaláng 150.
Lie J.: A holló 157.
Latkóczy M.: Tüz után viz 173.
Lauka G.: Tiz nap a pusztán 166.
Lázár B.: Fekete fátyol 309.
Mamuzsich B.: Mi lesz a halál után 34.
Mele E.: A ki szivet keres 158.
Murai K.: A nagybácsi 329.
— A medaillon titka 415.
Oláh J.: Variácziók 363.
— A nagy Helén 387.
Pásztói: A ki sorsunkat vezérli 390.
Petelei I.: Nagyasszony 293.
Reedfield R.: Dante a humorista 26.
— Boheme szerelem 39.
— Satanas 126.
— Az én kincsem 316.
Roboz I.: Egyedül 83.
Sacher-Masoch L.: Házasság vagy halál 311.
Sass E.: Mikor a föld kihül 21.
— Az én megmentőm 105.
— Mese egy csunya asszonyról 346.
Satanella: Két levél 73.
Scossa D.: Mese 75.
Sebők Zs.: A kis szakácsné 381.
— Az elveszett fiu 406.
Szarvas M.: Romok 6.
Tölgyessy M.: Az utolsó ülés 266.
Tömörkény I.: Omár 37.
Tóparti: Unalom 39.
Tornay C.: Két czigarette 366.
Ujlaky A.: Bánata van 182.
Véka L.: Bálint bácsi fürdőzése egykor 117.
Vértessy D.: Klára 77.
— A mi kutyánk 411.
Vértesy Gy.: Az igaz tragédiákból 54.
Weisz J.: Lakoma közben 88.
Zilahy Á.: A nagy asszony 351.

Személyekről.

Adalbertus: Gyulai Pál 322.
A maharadzsánál otthon 286.
Athleták 348.
Battenberg herczeg 385.
Béla H.: Andó 300.
Bisi Emilio 324.
Bodor Zs.: Az egyetem uj dékánjai.
Bokross E 226.
Emilió: Jászai Mari mint Tudor Mária.
II. Ernő 130.
Feleki S.: Greif Márton 98.
Ferencz Szalvátor fhg. 178.
F. S.: Charcot 130.
Gounod Károly 258.
Hegyesi Mari 180.
István bácsi 339.
Ivette Guilbert 419.
Juridicus: Szilágyi Dezső 353.
Karczag V.: Nagy Imre 162.
Két hires ember halála 323.
Krieghammer Ödön 210.
Lévay M.: Sebők Zs. 387.
Matejkó János 317.
Mezőfi V.: A proletariatus apostola 146.
Nikisch Arthur 242.
Philosophus: Guy de Maupassant 18.
R. B.: Uj akademikusok 2.
— Beöthy Zsolt 34.
— Révay Miklós 130.
— József Ágost fhg. 243.
— Réthy Lipót 348.
Samassa József 245.
Stefánia 82.
Id. Szögyény Marich László 338.
Vajkai Károly 114.

Vegyesek.

Ábrányiné K. Kl.: A babonáról 61.
Adalbertus: Nász az angol udvarnál 18.
A tükrök történetéből 46.
Bede J.: Tarlózás az őszben 186.
Flammarion C. (Huszár V.): Utazás az égben 142.
Fr. Clotild: Osztendei levél 158.
Haber S.: Irás tanulás 58.
Ivánfi J.: Hugó Viktor öröksége 227.
Jenő fhg. lovaggá ütetése 3.
József Ágost fhg menyegzője 206.
Lambda: Nemzeti állam.
Mikszáth: Előszó 317.
Egyptomi kutyamumiák 177.
S. S.: Haza Párisból 179.
Szalai E.: Munkácsy Mihály művészi otthona 98.
Sz. E.: Az Andrássy-szoborról 259.
Tóparti: Fürdő levelek 87.
Uj tábori sátrak 125.
Vértessy D.: Szent István 109.
V. S.: Amazonok 86.
— A Habsburgok nevelése 306.
Lazzaróni: A «Hét» minden számban.
Aforizmák: Életigazságok 346, 362, 381, 388.
Méry Károly: Aforizmák 42, 63, 67, 103, 122, 134, 206, 223, 258.
— A nőkről 30.

Esztétika és kritika.

—al—il: Csillaghullás 365.
Emilió: A téli tárlat I. 355.
— A téli tárlat II. 379.
Hevesi S.: Az asszonyi szív 205.
— Simon Zsuzsa 270.
Justinus: Heti krónika minden számban.
— Szathmáryné 302.
Méri Károly: Róna Béla 255.
Radó A.: Gyermek irodalom 382.
Róna B.: Az akadémia és az irodalom 31.
— Tömörkény István 63.
— Magyar klasszikusok 79.
— A virágregék költőjéről 82.
— Bubos pacsirta 270.
— Petőfi és Juliskája 334.
Schvarz Ármin: Doktor Pascal 46.
Szalai E.: A müncheni nyári tárlat I. 50.
— A müncheni nyári tárlat II. 78.
— A nemzeti szinház évadja I. 143.
— A nemzeti szinház évadja II. 159.
— A népszinmű jövője I. 189.
— A népszinmű jövője II. 206.
Sz. E.: A libapásztor 222.
— Sappho 350.
—y: Dárius kincse 239.

Irodalom-, kritikai-, zene- és sport-rovat.

II. Képek.

Arczképek.

Ábrányi Emil 406.
Alfréd herczeg 149.
A magyar athletikai klub győztesei 340.
Az uj hadügyminiszter 210.
Az uj osztrák miniszterium 321.
Az uj franczia miniszterium 388.
A megbukott osztrák miniszterium 296.
Andó lovag 301.
Bach Sándor 323.
Bauer báró 66.
Battenberg Sándor és felesége 372.
Benedek Elek 226.
Beöthy Zsolt 34.
Bokross Elek 226.
Dsagat Dsit maharadsa 287.
Egyetemi dékánok 290.
Eötvös Károly 36.
Emin pasa 114.
Frigyes császárné 17.
Gounod Károly 258.
Greif Mátron 99.
György yorki herczeg 20.
Gyulai Pál 322.
Halász Ignácz 425.
Harach József 367.
Hegyesy Mari 180.
Ivette Guilbert 419.
Iványi Jenő 253.
József Ágost menyasszonyának szülei 308.
József Ágost és neje 305.
Justh Zsigmond 47.
Két asszony 369.
Királyunk unokái 178.
Lassale Ferdinand 146.
Lucacius László 165.
Merkl Rudolf 97.
Mac Mahon 277.
Matejkó János 316.
Nagy Imre 164.
Nikiseh Arthur 242.
Petelei István 318.
Polónyi Géza 36.
Rátkay László 365.
Révay Miklós 129.
Róna Béla 255.
Stefánia és leánya 82.
Samassa József dr. 274.
Sándor király 300.
Szilágyiné Bárdossy Ilona 285.
Szilágyi Dezső 353.
Szvetenay tábornok 291.
Szögyény László 337.
Szatmáryné 301.
Szalavszky 355.
Sebők Zs. 382.

Képek.

A német császár Kőszegen 194
A hunok bejövetele 212
Az első csárdás 8.
A főváros uj palotái 421.
A nagymama kedvencze. 9.
Az első rózsák 24.
A Tiboris partján 137.
A táncz 25.
Az első fagy 333.
A czár nyári laka 29.
Amor gyásza 252.
A Mária Terézia szobor 50.
Ábrándozás 85.
Ave Mária 88.
A budavári Mátyás templom 100.
Az első szivar 101.
A német császár Kőszegen 165.
A korintusi csatorna 104.
A macska, egér és tojás 120.
Az árvák barátja 386.
A meggyilkolt misszionárius 133.
A sziami király fürdik 136.
A konyhában 416.
A hol József Ágost fh. esküszik 308.
Az uj királyi palota 312.
A czigány családja 393.
A dohány gyárban 393.
A béke pajzsa 356.
Az Andrássy szobor 244.
Az Andrássy szobor pályamintái 264.
A fő- és székváros emlékérme 274.
Balett utan 229.
Ballettanitás 234.
Czigányleány 116.
Csicsi baba 233.
Dárius kincséből 228.
Egy kis baleset 328.
Erő és gyengeség 52.
Egy jókedvű társaság 105.
Elsietett csók 184.
Érdekes levél 132.
Eperjesi katasztrófa 169.
Egy királyné a vérpadon 236.
Estebéd az alföldön 248.
Érdekes történet 425.
Ferencz József vendégei között 196.
Ferencz Ferdinand haza érkezése 258.
Gellérthegyi részlet 116.
Gyermekek öröme 421.
Hadd harapjak én is 20.
Hilda 21.
Hová vigyük a babát 37.
Hazatérés 41.
Hurrá 121.
Hadgyakorlat 217.
Hadgyakorlati képek 200.
Hallottak napja 280.
Hogy veti papirra Munkácsy első gonpolatát 405.
Irástanulás 57.
Igló-Füred 68.
Ir falu Chikágóban 156.
Jenő fhg. felavattatása 4.
József Ágost fhg. kastélya 345.
Jelenet Tudor Máriából 227.
Jó pajtások 69.
Jelenet a Libapásztorból 217.
Jelenet az Eladott menyasszonyból 237.
Jókai dolgozószobájában 386.
Juhász élet 413.
Kölykét védő vadmacska 45.
Katonai gyakorlatok 157.
Kacziány: Az öreg udvarló 409.
Karácsonyestén 408.
Karácsonyi népszokás 408.
Kleopátra 247.
Liszt-szobor Sopronban 284.
Modern gladiátorok 101.
Mulató kuruczok 116.
Milyen lesz a villamos vasut 236.
Madonna 412.
Matrózok kémszemlén 264.
Madár fészek 5.
Nehéz az élet 89.
Nagy Imre: Művészet és halál 162.
Nagy Imre: A nemzeti színház udvarán 163.
Nyári kép 165.
Nyár 141.
Orosz aratók 13.
Egyptomi mumiák 53.
Városligetben 145.
Olasz halárus lány 213.
Őszi hangulat 249.
Pihenő Ámos 154.
Primadonna 396.
Rafael halála 404.
Szunnyadó Ámor 72.
Szulejmann arczképe 260.
Szórakozás 361.
Szerelmi vallomás 360.
Tahi: Az ő dala 377.
— Mosogatás után 373.
Szép vakácziós napok 56.
Tánczra készülés 231.
Ujonczok Galicziában 231.
Elbeszélések illusztrácziói.

Zeneművek.

Forrai Miklós: A libapásztor 221.

Kézirások.

Paul Maurice 227.
Victor Hugo 227.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « 50 «
Negyedévre ... ... 2 « — «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

M. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

AZ ÚJ AKADÉMIKUSOK.

Marczali Henrik.

Bubics Zsigmond.

Kúnos Ignácz.

Zipernovszky Károly.

Farkas Lajos.

Némethy Géza.

AZ UJ AKADÉMIKUSOK.

Jóllehet a mi akadémiánk egész szervezete más, mint a franciáé, mégis a tagválasztásai iránt mutatkozó érdeklődés irodalomban és közönségben egyaránt nagy. Hetekig arról beszélnek, kit választanak be a halhatatlanok közé, ki foglalja el egy-egy kiváló tudósunk megüresedett helyét, kinek adatik meg, hogy önéletrajzát az akadémia kézirattára megőrizze. Mert akármilyen hangon is beszéljünk ez első tudományos intézetünkről, akárhogy gáncsoljuk is (sokszor akkor is, ha nem érdemli meg) intézményeit, mégis bizonyos félénk tisztelettel eltelve beszélünk Széchenyi nagy alkotásáról, mely évtizedeken át nemzetiségünk fentartója, magyarságunk ápolója s a nehéz napokban egyedüli őre volt. A nemzeti felbuzdulás ragyogó napjaiban ringott bölcseje s a nemzeti felbuzdulás első hangjai innen keltek szárnyra 1859-ben. A mi akadémiánk összeforrt a nemzettel; érte buzdulni annyit jelentett, mint lelkesedni a nemzeti ügyért, vele érezni annyi, mint a nemzettel érezni. Hogy napjainkban elvesztette ezt a vezérlő hivatását, bizonyára nem az ő hibája. Ma már sokkal nagyobb intézményekért sem tudunk lelkesedni, mint az akadémia; ma már azt is meg tudjuk tenni, hogy tisztán zsurnalisztikai sablon kedvéért is gáncsolunk valamit, a nélkül, hogy kissé körültekintenénk, vajjon kinek van voltaképpen igaza? Az akadémia mindenkor mentsvára volt nemzetiségünknek s bizonyára jövőben is nem kevesebb lelkesedéssel ápolja nemzeti kulturánkat. Ebből az alkalomból azokat akarjuk bemutatni, a kiket az idei májusi nagygyülés igtatott a halhatatlanok sorába.

Kúnos Ignácz dr. egyike legképzettebb fiatal nyelvtudósainknak, a nagy Vámbéry méltó tanítványa. Tudományos működése a maga alig harmincz évéhez képest rendkívül nagy. Európaszerte elismert érdemei vannak az oszmán-török népnyelv emlékei, népköltészeti termékei összegyüjtése, ismertetése és kiadása körül. Az egész európai irodalmakban hiába is keresnénk a Kúnos működéséhez hasonlót e keleti népfajok ismertetésében. Közöttük járván nem egyszer, hol a maga jószántából, hol az akadémia költségén, ismeri a keletet igazi belső életében, szokásaiban, költészetében. Akadémiánk kiadásában jelent meg főmunkája, a két nagy kötetes «*Oszmán-török népköltési gyüjtemény*», leggazdagabb tárháza a keleti népköltészet gyönyörü termékeinek. Továbbá *Három karagöz játék* czimü könyve, melyhez magyar fordítást is készített. Kúnos nem a tudós szárazságával merül el a kelet ragyogó világába, nem a hideg szemlélő tapasztalatait idézi föl, viszhangra kelnek benne a népmesék varázsos históriái, dalaiknak méla dallama, és ragyogó magyarsággal beszéli el nekünk azokat, úgy a mint lelkét-szivét megillették. A *Török népmesék*, melyet a Kisfaludy-társaság adott ki, az *Anatóliai képek*, mely a Szépirodalmi könyvtárban jelent meg, mindmegannyi érdekes, lebilincselő olvasmány a nagyközönségnek is, a tudósoknak is. A *Kisázsiai török népregények*-ben pedig az ő sajátságos vonzó modorában ismerteti a keleti népfantázia hőseinek történetét. Kúnos Ignácz bizonyára csak dicsőségére lesz akadémiánknak, mely benne szorgalmas munkást nyert. Különben a kitüntetés nem egyedül a mi akadémiánktól jött: a szent-pétervári akadémia népköltési gyüjteményét kiadta a Radloff-féle nagy török népköltészet-tárában.

Földes Béla a legkitünőbb magyar nemzetgazdász, az egyetlen *magyar* nemzetgazdaságtan irója. Azért hangsúlyozom, hogy magyar, mert bizonyára irtak előtte is magyar *nyelven* nemzetgazdaságtant, de olyat, mely szellemében, egész fölfogásában magyarságra vallana, kivüle nem irtak. Az ő *Társadalmi gazdaságtana*, mely nemrég jelent meg, nemcsak ebből a szempontból fontos, hanem azért is, mert egyike a legkitünőbben irt ilyfajta műveknek, mind széleskörü tudásával, mind tárgyának világos, szép előadásáért. Irodalmi működése különben nemcsak erre az egy munkára szorúl. Irt több közgazdasági és statisztikai művet, mint: *Magyarország statisztikája, összehasonlítva egyéb államokéval.* Két munkáját: *Az agio befolyása különösen a kereskedelemre és forgalomra* és a *Forint, márka vagy frank* czimüt, az akadémia pályadijjal tüntette ki. A külföld legismertebb tudományos folyóiratai elismeréssel adóznak munkásságának. A tudós munkája kihat az életre is: a budapesti egyetemen már tíz év óta tanárkodik, előbb a statisztikai, pár év óta a Kautz Gyula eltávoztával megüresedett közgazdaságtani tanszéken.

Marczali Henrik a magyar történettudomány egyik legkiválóbb mivelője. Munkásságának becse és nagy értéke kútfő-kritikáiban áll, melyben az ujabb történetirók közül senki sem multa őt fölül. Nagy ismeretei, széles látóköre, kitünő kritikai készültsége megnyilatkoznak minden művében, de főleg azokban a nagyobb monografiákban, melyekkel Marczali első történetiróink között áll, mint a *II. Józsefcsászár kora*, mely eredeti forrástanulmányokon alapulva, tünteti föl a történelemtől eddig hamis világításban bemutatott uralkodót és azt a nagy eszméktől áthatott kort, melybe uralkodása esik. Ezt a nagy munkát követte az előbb a Történeti Életrajzok-ban megjelent *Mária Teréziá*-ról szóló monografia, mely irodalmunk legkitünőbb enemü termékei közé tartozik. Mind a kor rajza, mind a nagy királynő hazánkra való jótékony hatásának kimutatásában való szeretetteljes buzgólkodás, ennek a monografiának ilyfajta művektől eltérő jelleget kölcsönöznek és párosulva a stil művészetével, sokszor szinte ragyogó pompájával, a Marczali monografiáját odahelyezik a Horváth Mihály, Kemény Zsigmond és Salamon Ferenczéi mellé. Pár évvel ezelőtt őt bizták meg a legnagyobb magyar világtörténetnek, a Ribáry-féle világtörténelemnek a befejezésével. Marczali ennek a feladatnak is fényesen felelt meg, a mint ezt a tavaly megjelent *A legujabb kor története* czimü munkája bizonyitja. Ezeken a nagy munkákon kívül van Marczalinak egész csomó kisebb-nagyobb értekezése. Az akadémia csak egy régi mulasztását pótolta, mikor az idén fölvette tagjai közé.

Nagy Ferencz a budapesti egyetemen a kereskedelmi jog tanára. Kincses Kolosvárról került pár éve ide, a honnan már sok jeles erőt nyert a hazai tudományosság. Legnagyobb munkája a *Kereskedelmi jog tankönyve* czimü nagy több kötetes munkája, melylyel egyetemi tankönyvekben amúgy is oly szegény irodalmunkat kiváló munkával gazdagította. Egyike a külföldtől is elismert hazai jogtekintélyeknek, a *Société de législation comparée*, magyarországi levelezője. Mikor tavaly Genuában nemzetközi tengerjogi kongresszus volt, Nagy Ferenczet választották meg egyik osztályelnökének. A kormány is több izben kiküldte a külföldre, hogy ott a magyar szaktudományt képviselje, így 1885-ben is az anversi kereskedelemjogi kongresszuson mint az igazságügyminiszterium képviselője volt jelen. Említett nagy munkáján kivül egyéb kisebb terjedelmü munkákat is irt.

Bubics Zsigmond a kassaiak tudós püspöke is bekerült a halhatatlanok közé. Nagyon megérdemelte. Archeologiánknak-műtörténetünknek nemcsak lelkes pártfogója, hanem régi érdemes munkása is, Kassai rezidenciájában, folytonos munkásságban tölti csöndes életét s gyönyörű könyvtárában naphosszat el van, gyüjtvén adatait, felkutatván ismeretlen okmányokat és leveleket, hogy azokat kritikailag összeállitsa. Csak egy munkájára akarok itt utalni, mely pár éve került ki a kassai püspöki rezidenciából a *Cornaro Frigyes velenczei követ jelentései Buda várának 1688-ban történt ostromáról*, mely kitünő forrásmunka hozzáférhetővé tétele egyedül a tudós püspök érdeme. Az archeologia körébe vág *Magyarországi várak és városoknak a Nemzeti Múzeum könyvtárában levő fa- és rézmetszetei* czimű munkája. Az akadémia mikor őt beválasztotta, nemcsak a meczenás bőkezüsége lebegett előtte, a ki kedvencz tudományáért áldozatokra is képes, hanem a tudós érdemei is, a ki bizonyára még sok jeles munkával fogja gazdagitani a hazai tudományos irodalmat.

Farkas Lajos a kolozsvári egyetemen a római jog tanára. Mint ilyen, tudományágának elsőrangú művelője és ismerője és e téren való kutatásai már vagy húsz év óta gazdagitják tudományunkat. E mellett a magánjog dogmatikájával foglalkozik behatóbban, melyben a legkiválóbb szaktekintélyek közé számitják.

Zipernovszky Károly a Ganz-gyár elektrotechnikai osztályának igazgatója és pár nap óta a műegyetemen az elektrotechnika tanszékére kinevezett rendes tanár. Nem annyira tudományos működése, mint inkább az elektrotechnika terén tett világhirű fölfedezései révén lett híressé. E fölfedezések a dinamo-gép, elektromos motorok, villamos világitás körébe esnek és az egész világon el vannak terjedve. De a legfőbb indító ok beválasztására ama kiváló buzgalommal teljesített működése volt, melylyel a nálunk még teljesen parlagon heverő elektrotechnikai ipart meghonosítani törekedett s mely sikerült is neki. Találmányai között a legfontosabb a Zipernovszky-Déri-Bláthy-féle gyűrűstransformator, a modern elektrotechnika egyik nevezetes vivmánya.

Némethy Géza dr. a legfiatalabb tagja akadémiánknak (1865-ben született s igy még alig 28-éves), de tudományos működése után legalább is kétszer annyinak lehetne tartani. A klasszika filologiának egyik leglelkesebb munkása s mert szigorúan tudományos jellegü munkákat irt és többnyire latin nyelven, neve inkább csak a szakkörökben ismeretes. De itt aztán mint igazi, alapos módszerü tudóst ismerik, kinek klasszikus irók kritikai kiadása körül kiváló érdemei vannak. Kiadta és lefordította *Cato bölcs mondásait, Tacitus Annaleseit*; irt *Az Aeneis mint nemzeti eposz* czimen nagyobb önálló tanulmányt is, mely eddig legkiválóbb munkája. Az egyetemen a római elegiáról tartott előadásai rendkívül tanulságosak s ha nemsokára könyvben megjelennek, bizonyára nagy feltünést fognak kelteni. Az akadémia kétség.

telenül nagy tehetségű tagot nyert benne, kinek jövőbeli működése elé várakozással nézünk.

Ime az uj halhatatlanok díszes koszorúja. Kívánjuk, hogy akadémiánknak és hazai tudományosságunknak dicsőségére legyenek! ***Róna Béla.***

JENŐ FŐHERCZEG LOVAGGÁ ÜTTETÉSE.

(Képpel.)

Azon baleset alkalmából, mely Jenő főherczeget a napokban érte, *Marczianyi* György történeti irónk a «B. H.»-ban érdekesen írja le azt a czeremóniát, melylyel Jenő főherczeget, ki Magyarországon tartózkodásának rövid ideje alatt a magyarok szimpathiáját oly gyorsan megnyerte, lovaggá ütötték. Mi ezzel egyidejüleg bemutatjuk a szertartást képben is és közöljük a czeremónia leirását is.

A Habsburgház tradicziőit követve, Jenő főherczeg 1885-ben mint noviczius a Boldog Asszonyunk jeruzsálemi alapitványi házáról és ispotályáról elnevezett német lovagrendbe lépett, melynek vitézei, mint a máltai lovagok, a nőtlenség fogadalmát teszik le. Mióta a Sváb Frigyes herczeg által Akkon városának ostromzárolása alkalmával, 1190-ben alapított német lovagrend, hajdan az Oder folyótól a Finn-öbölig elterjedt országait és uradalmait egymásután elveszitette, a rend régi szuverénitásáról is lemondott és oriási dominiumaival és egyéb javaival testületileg a Habsburgok hűbéresévé vált. Azóta a dinasztia egyik főherczege viseli a rend nagymesteri méltóságát, melylyel ezidőszerint (1863 óta) Vilmos főherczeg táborszernagy s a tüzérség főfelügyelője van felruházva. Utódjául Jenő főherczeg van kiszemelve. Erről az udvar mindig jóeleve gondoskodik, hogy a rendfőnöknek esetleg váratlanul bekövetkezhető elhalálozása folytán interregnum ne álhasson be, a mi 700 év alatt csak kétszer fordult elő, mert ily esetben a statutumok szerint a rend lovagjai saját keblükből választhatnak uj Hoch und Deutschmeister-t.

Mint 24 éves, délczeg ifju mondott le örökre Jenő főherczeg a család alapitás, a házasélet bodogságáról. 1886-ban, mikor mint huszárszázados Szombathelyen állomásozott, történt meg ünnepélyes lovaggá-ütése a bécsi Augusztinusok templomában.

A lovaggáütés a máltai és a német lovagrendnél ma is középkori czeremóniák kifejtése közben történik, tele misztikus romantikával s a lovagkor vallásos szellemének hagyományaival, sajátos hatást gyakorolván a szemlélő képzeletére. Ha a piros és fehér rózsa füzérekkel bevont templomba lépve, a tömjén és tengernyi virág illatától terhes levegőjében megállunk, magunk előtt látjuk a Boldog asszonyunk német rendjének középkori pánczélokoa burkolt, fekete-fehér tollazatu sisakos lovagjait. Az orgona mélabús hangjai még fokozzák a misztikus hatást. A komor ábrázatú daliás alakok s a sötétvörös bársonynyal bevont karzatokon, aranyozott imaszékeken, hosszú uszályos brokát és selyemruhákban tündöklő arisztokrata úrnők láttára eleinte úgy véljük, hogy valami varázs vetett vissza bennünket a XIII. vagy XII. századba, a perdöntő bajvivások, kereszteshábórúk, hadi tornák, a nők tiszteletére tartott lovagjátékok s az eszményi lovag-galantéria fényes korába. A noviczius a nagymester villogó spádéjára esküszik, hogy nőtlen fog maradni, hogy védelmezője lesz az asszonyoknak, az elhagyott, védtelen özvegyeknek és szüzeknek. A fogadalom hallatára modern hölgyeink elérzékenyülnek, könyeznek s zokogva rejtik arczukat csipkés keszkenőikbe

A noviczus ezüstcsatos fekete czipőben, fehér harisnyában, fekete ruhában és rövid papi (abbé) köpenyben, két lovag társától vezetve és pajzshordójától kisérve, a kápolnába megy, hol letesz kardját és érdemjeleit. Erre a templomba vezetik, hol a rend káptalani titkára a következő tizenkét kérdést intézi hozzá, melyekre igen-nel kell felelnie, ha be akar jutni a rendbe:

1. Nemesi származásu-e s bebizonyitotta-e azt 8 apai és 8 anyai ős kimutatása által, mert csak akkor tekinthető igaz lovagtársnak?

2. Egyenes testalkotású, testi hiány és titkos nyavalya nélkül való-e?

3. Nem áll-e más uralkodó szolgálatában?

4. Szüleinek vagy rokonainak erkölcsi vagy anyagi szorongatása nélkül állhat-e be a lovagrendbe?

5. 24 éves-e már s nem érte-e még el az 50-ik évet?

6. Nincs-e gondnokság alatt vagy adósságokkal terhelve?

7. Bir-e annyi vagyonnal, hogy az alapszabályidjakat lefizethesse s egy teljesen felszerelt harczi paripát s egy egész lovagi vértet szerezhessen s addig, mig valamely rendi commendá-hoz (évi járulék) nem jut, saját jövedelmeiből rangjához illő módon élhessen?

8. Nem követett-e el bűnös cselekményt, s nincsenek-e oly veszedelmes ellenségei, kik a rendnek is kárt okozhatnának?

9. Kész-e ünnepélyesen fogadni, hogy a rend szabályai szerint fog élni?

10. Komoly szándéka-e haláláig a rendben megmaradni?

11. Kimutatta-e már, hogy a cs. és kir. hadseregben, vagy a két honvédség egyikében szolgált, osztrák vagy magyar állami hivatalt viselt, vagy visel, vagy hogy erre képességgel bir?

12. Ismeri-e a lovagrend alkotmányát és statutumait és nincs-e kifogása ellenünk?

A nagymester felszólitására, hogy kérje még egyszer a rendbe való felvételét, a jelölt letérdel s kérelmét ismétli:

«Főtisztelendő és fenséges nagymester! Főtisztelendő és nagyságos lovag urak! Az Uristenre és boldogságos szüz Máriára és lelkem üdvére kérem önöket, vegyenek be a dicsőséges és hatalmas német lovagrendbe!»

Erre a nagymester következőleg válaszol: «Én és a rendi káptalan meghallgattuk kérelmedet, de a rend csak kenyeret, vizet és alázatos ruhát igér neked; hakülönben jobb sorsban részesülnél, köszönd meg a jó Istennek, szüz Máriának és dicsőséges rendünk jóságának!»

A jelölt most távozik, két fölesketési tanuja a nagymester elé lép, kezet szoritanak vele s ekként szólalnak meg: «Esküszünk, hogy másként nem tudjuk, mint hogy az a nemes úr, a ki a lovagrendünkbe be akar lépni, ősnemes származású és méltó lovagtárs. Isten minket úgy segéljen és minden szentek!»

A jelölt a sekrestyében leteszi a fekete ruhát, fölveszi a pánczélt s a lovagsarut, de sarkantyú nélkül, fekete-fehér tollas sisakjának rostélya félig le van húzva, összekulcsolt kezeiben olvasót tart. A pontifikáló főpap az oltárhoz lép, hová őt a noviczius pajzshordója követi, ki a fekete-fehér fátyollal beszegett czimerpajzsot, fekete vánkoson a rendi palástot, a rend keresztjét, a kardot s a sarkantyút hozza. A noviczius a fekete posztóval betakart helyére lép. A Glória-nál a segédek a novicziushoz lépnek s átveszik tőle az aranyokból álló ajándékpénzt s meghajolnak az oltár és a nagymester előtt. Az Evangélium-nál lelép a nagymester trónusáról az első lépcsőre s a lovagok félkört alkotnak a noviczius körül. A nagymester által adott jelre ő és a lovagok fölteszik sisakjaikat s kardot rántanak, igy várva be az Evangélium befejezését. A Credónál ez a czeremónia ismétlődik, de az ajándék most csak ezüstpénzből áll. Az Offertorium után beszenteli a pap a noviczius kardját és sarkantyúit s egy orációt énekel. Az egyik segéd a jelölt oldalához köti a kardot s lecsapja félig nyitott sisakrostélyát, mire a pap behinti szentelt vizzel. A Veni creator spiritus éneklése után ismét körülállják a jelöltet. A nagymester fejére teszi tollas kalapját, lelép trónusáról és kihuzza a jelölt kardját. Erre a lovagok is felteszik sisakjukat és szintén kardot húznak. A nagymester meghajtja magát az oltár előtt s a kard gyönge három ütésével, melyek közül kettő a novicziusvállait, a harmaik fejét éri, lovaggá üti ez őshagyományu formula elmondása közben: «Isten, Szüz Mária és Szent György tiszteletére türd el ez ütéseket, de többet nem! Jobb lovagnak lenni, mint jobbágynak!»

(Zu Gottes, St. Mariens und Georgs Ehr,
Vertrage dieses und keines mehr,
Besser Ritter als Knecht!)

És átadja a kardot az uj lovagnak, ki hüvelyébe rejti. A nagymester hajadon fővel visszamegy trónusához, a fiatalabbik segéd átveszi a sarkantyút s a lovaggá avatott vitéz csizmájához köti és ismét kinyitja leeresztett sisakrostélyát. Az uj lovag visszatér a sekrestyébe, leteszi a vértet, ismét fölveszi a fekete ruhát s az abbé-köpenyt, felköti a kardot s kezeirecsavart olvasóval visszamegy a templomba. A Veni sancte spiritus intonálásánál letérdepel s a Deus qui corda eléneklése után, kinyujtott tagokkal egész hosszában lefekszik a templom közepére s a Mindszentek litániájá-nak elhangzásáig azon fekve marad. Aztán térdre emelkedik s igy marad az orációk befejezésig. Ekkor az oltárhoz lép, melynek legalsóbb zsámolyára térdel. A fiatalabbik segéd leveszi az uj lovag válláról az abbé-köpenyt, a pontifikáló pap pedig ráteszi a rend feketekeresztes fehér palástját, nyakába akasztja a rendjelkeresztet s elénekli fölötte az illető orációkat. Ezalatt a kóruson a «Lovagok felvonulása» czimü zeneművet fujják. Agnus Dei után a lovagok egymásután a nagymesterhez lépnek és kezet csókolnak neki, a ki viszont megöleli őket. Az uj lovag egyenkint kezet szorit a lovagtársaival, a rendi lelkészekkel és nővérekkel s tőlük a békecsókot (accoladè) kapja, mire az ünnep egy Miatyánk-kal befejeződik.

A német rend lovagjai nemesi kvalifikáczióikat tizenhat ős bizonyitásával mutatják ki. A fogadalmi (profesz-) lovagok igen jelentékeny évi fizetést húznak a rend kiterjedt uradalmi jövedelméből.

Napjainkban a korszellem a hajdan szuverén jogokat gyakorolt német lovagrend eredeti rendeltetését és hivatást is megváltoztatta és más irányba terelte működését. Nem hódit most már országokat, nem terjeszti többé a keresztény hitet karddal és kereszttel, mint hajdan, hanem karöltve a máltai lovagrenddel, háboru idején katonaegészségügyi szolgálatot teljesit lovagjaival, lelkészeivel, orvosaival, apáczáival, a Mária-kereszt vitézeivel és hölgyeivel, számos katonai kórházat és egészségügyi trainoszlopot szerel fel, élelmi és sebesültvivő kocsikat mozgósit saját költségén s küldi a harcztérre vonuló hadsereg után és az első harczvonalban teljesiti szamaritánus szolgálatait.

Jenő főherczeg e lovagrend jövendőbeli feje.

DONNA JUANA.

Már negyvenszer látád
A viruló tavasz kora hervadását,
Fényes nyári napok őszre fordulását,
Mégis hervadásnak egy halvány kis árnya
Sem borul orczádra.

Már negyvenszer látád
Vándormadaraknak siró bucsuzását,
A daluktól zengő föld elnémulását,
Boldog ifjuságod, csengő nevetésed
Még sem hágy itt téged.

Tündökölsz, virágzol;
Májusi reggelnél is üdébb vagy százszor;
Azt hiszik, körödben életet sugárzol.
Ám kit megszerettél, annak sirját ásod,
Szivébe futó nyil égő pillantásod,
Vész — a virulásod!

Patyi István.

JENŐ FŐHERCZEG FELAVATTATIK A NÉMET LOVAGREND LOVAGJÁVÁ.

GONDOLIÉRA.

(GEIBEL.)

Óh jöjj hozzám, ha jő az éj
S a fényes csillagok!
Kis gondolánkat mint a szél
Viszik arany habok.

A lég hűs, merő szerelem,
A sugár játszadoz.
A hárfa zeng. Szived, szivem
Gyönyörbe' ringadoz.

Oh jöjj hozzám, ha jő az éj
S a fényes csillagok.
Kis gondolánkat, mint a szél
Viszik arany habok.

*

Szerelmesek órája ez:
A mienk is, szivem!
Az ég mi kék, úgy rezgedez
A tenger már pihen.

S mit a nyelvnek sohsem szabad:
Elmondják a szemek,
Édes csókját a hő ajak
Most nem tagadja meg.

Óh jöjj hozzám, ha jő az éj
S a fényes csillagok.
Kis gondolánkat, mint a szél
Viszik arany habok!

Prém József.

LEÁNY.

— Irta: ADORJÁN ÁRMIN. —

Négy héttel az esküvője előtt, édes boldogságának ragyogó világában, mikor már azt hitte, hogy karjai közt tarthatja az eleven menyországot és sóvár ajkai egy szerető nő odaadástól remegő, vágytól égő csókos kis szájára tapadhatnak: mint czikázó villám a verőfényes napon, ütött le reá az a levél, melyet épen akkor hoztak neki, mikor menyasszonyához készült menni.

Felhő ült homlokára, mikor a sorokat átfutotta. Szemei fenyegető tűzben szikráztak; ujjai ökölbe szorultak s melléből mély, fájdalmas, tompa hörgés tört elő.

Foszlányokká tépte a levelet s eldobta. Maga pedig mint eszét vesztett, járt föl s alá a szobában. Homlokán kidagadtak az erek; gyötrelmes izgatottság láza verejtékezett orczáján. Fullasztónak érezte a levegőt; kicsapta az ablak szárnyait és nyitott szájjal szívta a betóduló friss áramot.

Odakünn igazi tavasz volt. Illatos fuvalom játszott a nyiladozó virágokkal; mosolyogva tekintett le a kaczér napsugár. Kikeletről, virágfakadásról susogott, regélt az egész természet.

S az ő szerelemmel teli, rajongó szivében már ott fészkelt a fájdalom, csalódás, kétely. Lelkének legszentebb ábrándjait tépte izzé ez a levél. Azt tiporta sárba, a ki előtt földre borult s a kinek nyomát forró csókokkal kisérte volna egész életén.

Kegyetlen tőrdöfés, mely megöli a szív legszebb reményeit! Átkozott a kéz, a mely irta. Áldás kerüli hajlékát is annak, a ki a szeretővel el akarja hitetni, hogy megcsalatott...

Nem, ez nem lehet. Gyalázatos ráfogás, vagy borzasztó tévedés foroghat fenn. Hogyan is történhetnék, hogy szivétől elfordult volna az, a ki úgy oda volt forrva, a kinek szeme, ajka, annyiszor vallotta be titkos vonzalmát! S most, mikor már csak futó napok választanák el az örök boldogságtól: most szakad reá az égbolt egész végzetével?...

Kilépett az utczára. Ment, maga sem tudta hová. De lábai az ismert, a megszokott útra vitték. Az ő lakása felé. Ime, az ismerős ház, fehér ablakaival, félig lebocsátott függönyeivel. Ott az ő virága is, a mit reggel küldött.

Lehetséges-e, hogy ily szörnyű csalódás üssön rést lángoló szivén?

Hosszú ideig állott az ablak előtt, mintha lába oda gyökerezett volna. A függöny mögött — legalább neki úgy tünt föl, — mintha olykor-olykor egy sugár alak árnya is megrezzene a szobában. Önkénytelenül is megindult s az ismerős úton felhaladva, egyszerre csak azt vette észre, hogy ott áll, az ő szobája előtt. Csak az ajtó választja el őket. Remegő szívvel figyel; az ő hangját hallja; azt az édes csengő hangot, mely úgy körülhálózza a lelket s mely órákig, napokig is fülébe zendül.

De hall egy másik hangot is. — Vajjon ki lehet benn? A hang ismeretlen... Már mindegy...

A leány látható meglepetéssel fogadta s bemutatta vendégét. Idegen úr; láthatólag előkelő s gazdag. A találkozás meglehetős hideg volt; a jelenvoltak érezték, bár okát nem tudták, hogy a helyzet kissé kellemetlen.

Az ifju ajkát mintha bilincs zárta volna le; alig tudott szólani. Tűzben lángolt szemei hol a leányt, hol az idegent szegezték át tekintetökkel. Nézte a leányt, aráját, ki rövid pár órával ezelőtt még legszentebb eszménye volt, s a ki, úgy látszik, leszállani készül erről a tisztes magaslatról. Nézte, és míg lelkének egyik fele nem győzött betelni a bájos látvány gyönyörüségével, másik fele lelkének ujra megtelt sötét aggodalommal, kínzó kételylyel. Ezek a szemek, ezek az ajkak hazudtak volna? Hátha a névtelen levélíró mégis jól van értesülve? Lehet, hogy éppen ez a külsejével is jólétről tanuskodó idegen szorítja ki a küzdelem árán kinyert helyről...

...A látogatás nagyon rövid volt. A leány magaviselete bántotta az ifjut; míg vele, vőlegényével szemben tartózkodó volt, addig az idegent elhalmozta nyájasságával, s oly szeretetreméltónak mutatkozott irányában, mint azelőtt csak vele szokott.

Kábult fővel támolygott ki az utczára; most már sejthette, talán tudhatta is, hogy a szörnyű vád nem alaptalan, bár okát nem is gyaníthatá, s végtelen fájdalom mardosta szivét.

Este lőn, de ő még mindig az utczákon bolyongott. Nem lelt pillanatnyi nyugtot, haza menni sem akart. Százszor, meg százszor került vissza a ház elé, honnan nemrég annyi boldogtalanságot hozott magával. Még a kivilágitott ablakok sem deritették fel csüggedt kedélyét.

Kimerülve tért be valahova, a honnan zeneszó ütötte meg fülét. A nap rettenetes izgalmai megtörték. Félre vonult egy magányos asztalhoz s lelkének fölzaklatott fájdalmával a víg zene kiáltó ellentétben állott.

Lassan-lassan beletörődött a környezetbe; a zenét se

A MADÁRFÉSZEK.

bánta már, sőt azt remélte, hogy legalább kis időre feledteti vele saját bánatát.

Csapongva vigadott a hegedű; csupa szilajság, erő s szenvedély hangzott föl a dalokban, s az ujjongó zene lekötötte a hallgató figyelmét, szinte mámorossá tette bódító hatalmával.

Már nem kell éleszteni kedvét, a bánat forrása hirtelen átváltozott a leghevesebb indulatok kitörésévé.

Habzott a serlegben a gyöngyöző ital, sírt a száraz fa s vad lobogással, fékezhetlen hévvel égett a kedv. A sírva-vigadás megtestesülése volt ez.

A zenészek új dalba kaptak. Lágy, dallamos hallgatót játszottak, melynek minden szava odaadó hűségről, meleg szeretetről szólott. Az ő nótája volt ez. A szép, a hűtlen leányé. Ah, sokszor játszották, dalolták, együtt is; midőn szemeik sugarai egymásba olvadtak s szivük szerelme egybe forrott.

... Csalódott. Vége ...

Nem hallgatja tovább a zenét. Unja, vagy az emlékek fölidézése bántja-e?... Hazamegy.

Az éjszakai hűvös szellő lehűti kissé lázongó agyát. Tépelődve gondol arra: hátha mégis képzelődés az egész? Hazugság a levél, merő véletlen a leány tartózkodása. Minden úgy van, mint volt, pár hét mulva lakodalom!

S bár nehezen sikerül az önmegnyugtatás, mégis csendesebb kedélylyel adja át magát a pihenésnek.

*

Mikor másnap délfelé kábult fővel fölébredt, házi-asszonya sürgősen adta tudtára, hogy menyasszonyának atyja kétszer is kerestette.

— Miért nem költöttek fel? — kérdé izgatottan.

— Olyan mélyen aludt, — mentegetőzék a jó asszony.

Sietve ment oda. Nem tudta, mi történhetett, de úgy gondolta, hogy a tegnapi találkozással jelen látogatásának összefüggése van.

Mint rendesen, most is jegyeséhez nyitott be. De a szobában senki sem volt. Keresztül ment a nyitva levő szobákon, a lány nem volt otthon.

Visszafelé térve, szembe találta az anyát.

— Leányom nincs otthon, — kezdé s helyet mutatott. — Igy tehát nekem kell önnel tudatnom a kellemetlen hírt.

Az ifju feje szédülni kezdett. Kellemetlen hír. A levélnek mégis igaza volt?

Az anya résztvevő tekintettel nézett az ifjura s igy folytatá:

— Igazán nagyon sajnálom, hogy igy történt. De jobb előbb, mint utóbb.

— Szóljon már, kérem, esedezem, — rebegé összekulcsolt kezekkel az ifjú. Mi történt?

Az anya arczán a zavar leplezhetlen jelei látszottak.

— Meg kell önnek mondanom az igazat. Az a házasság, melyet leányom önnel kötni szándékozott, nem jöhet létre.

Az ifju úgy érezte, mintha tüzes tőrt döftek volna szivébe.

— Miért? — kérdé kétségbeesett arczkifejezéssel.

— Őszintén megmondom, — válaszolt az anya, kinek megindultságán keresztül is kivillant a számító asszony. — Lányom nem szereti önt.

— Nem szeret? — kérdé fájdalommal telve az ifjú. — Ki mondja ezt? Ez nem lehet!

— Ő maga mondta. Tegnap este vallotta be. Önnel szemben, a ki oly figyelmes, gyöngéd, szeretetreméltó volt irányában, nem tudta ezt éreztetni, annál kevésbé volt ereje ezt meg is mondani, de nekem bevallotta. Sírva borult nyakamba és úgy zokogta el, hogy már nem érzi, a mit eddig érzett; tiszteli önt, becsüli, de nem szereti többé. Igy hát férjhez sem mehet önhöz, mert egyikük sem lenne boldog.

Az ifjú megsemmisülve roskadt össze székében.

— S ezt nekem most kell megtudnom! Négy héttel az esküvő előtt?...

— Jobb most, mint később, — vigasztalá az anya.

...Igaz, jobb most. A fájdalom majd csak elmúlik. A tehetlen kitörések elcsitulnak. Elül minden szenvedély; megszűnik a legvérzőbb szenvedés is...

— Azért jó barátok maradhatunk, — búcsúzott az anya, — s leányom is mindig nagyon fogja önben becsülni őszinte barátját.

Az a keserü mosoly, mely a barátság emlegetésére az ifju ajkai fölött megjelent, nem változtatott a dolgon semmit. Leirhatlan gyötrődés ütött tanyát szivében. Napok, hetek teltek el, míg nyugodtabb lett.

De mikor látta azt, kihez már oly közel volt, s a ki most oly messze van tőle, szive újra csordultig megtelt fájdalommal.

— — — Tavaszra, nyár, aztán ősz következett. A természeten hervadás vett erőt.

Ő, a csalfa leány, azonban még szebb volt, még csábitóbb. Csoda-e, ha udvarlók rajzottak körülötte, s a mindenttudó világ már azt is rebesgette, hogy egy igen gazdag birtokos a szerencsés, a ki a szép leány rokonszenvét megnyerhette. Most már tudattá vált az ifjúban a sejtelem. Azért hagyta tehát ott őt, mert amaz gazdagabb; nagyobb jólétet biztosithat számára.

...S ő mégsem tudja feledni a hűtelent, bármint parancsolja is ezt a józan ész; a barátságra nem sokat ad, de titkon még mindig remél és nem feled. Őt feledné el, a szépséges, édes leányt, a kinek bűbájos lénye örökre oda van vésve szive mélyére? És ő feledje el, a ki ma is éjjel-nappal, minden pillanatban elröpült angyalára gondol, hűséges, titkos szerelemmel, boldogtalanul epekedve? Oh, az ő szive nem a feledésre van teremtve.

Már-már suttogják a nevét is a boldog jelöltnek; ugyanaz az idegen, a kit akkor ott talált jegyesénél, — de ő, még mindig nem feled, nem változik. És sárba tiport szerelme, nem méltányolt hűsége friss lobbot vet, mikor egy nap levelet kap: tőle, a hűtlentől. Mint barátját, bizalmas beszélgetésre hivja magához,

Lázassan, dobogó szivvel gondol a találkozásra.

Egy pillanatra eszébe jut ugyan, hogy jobb volna ott hagyni a csalfa leányt, gazdag udvarlójával együtt és felé sem nézni. Kérjen mástól tanácsot. De szive mélyén újra lángra gyúl az el sem hamvadt parázs; a remény biztatja, s rózsásra festi arczát a pír; mikor arra gondol: hátha meggondolta a dolgot? Belátta, hogy csak engem tud szeretni, csak én vagyok méltó igaz vonzalmára? Nem tud megbarátkozni a gondolattal, hogy nőül menjen máshoz, csókoltassa kezét, haját, száját, szemét egy idegen által és ugyan ő csókolja azt? Bizonyosan visszavágyódik hozzá, a kinek állandó szerelméről meggyőződött ...

Repeső szivvel megy látogatóba, s titkon még jobban ujjong, a mikor a leányka elébe jön; forró kis keze ujra ott pihen az övében, szemének villamos tekintete egész valóját átjárja s csak akkor dermed meg a szó ajakán, mikor a lányka bűvölő mosolylyal kérdi:

— Ugy-e, vőfélyem lesz?...

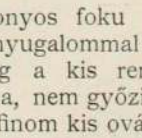

ROMOK.

— Irta: SZARVAS MARISKA. —

Egyszerre látták meg egymást.

Megálltak.

A mozgalmas fővárosi utcza a jövő századra emlékeztető suhanó kis vonataival eltünt ... hirtelen ... az aranybetüs oszlopos palotasorok elmosódtak, a járó-kelők elegáns és nem elegáns csoportjai semmire foszlottak pillanat alatt ... illatos, puha gyepszőnyeg terült el a fakó, poros kövezeten, a bujalevelü nedves fü között, ott tarkállott a falusi rétek apró gyengésszinü virága.

... Ott voltak egyszerre, a hol évek előtt elhagyták egymást ...

Körülöttük a régi lett minden, üde, verőfényes nyár, a falu méla, egészséges csendje, méh-zümmögés a virágos akáczfákon, röppenő hamvas galambok a háztetőn ...

A férfi szólította meg, meglepődve, de erős habozással hangjában.

— Hol ... hol találom itt?...

Feléje nyujtotta mind a két kezét.

A nő nem birt válaszolni azonnal, a lilavirágos kis gazé legyező kihullott világos keztyüs kezéből, a másikkal elfogadta a feléje hajló, erős vonásu férfikezet.

— Ön?

Hallgattak egy perczig, azután megnézték egymást.

Változott mind a kettő.

Vagy inkább mintha kicserélték volna őket a lefolyt évek alatt.

A férfi, az halvány volt azelőtt, a vadvirágok, röppenő galambok idejében, szemeiben valamely édes borongással, minőt a rejtett szenvedély okoz, bizonyos nyugtalan vágyakozással egész lényében.

A nő, az virult, alakja telt volt és gömbölyü, ajakán örökös incselgő mosoly.

Igy volt!

S most?

A férfi bizonyos foku meglepődéssel, de vágytalan nyugalommal tekint a fiatal asszonyra, mig a kis remegő kezet a magáéban tartja, nem győzi nézni, figyelni a megfogyott finom kis ovál arczot, a kék vonalakkal szegett nagy, sötét szemeket.

Mennyivel szebb igy!

Mily halvány, mily karcsu, finom vonalu az alakja! Az édes, bánatos mosoly mennyivel édesebb igy, mennyivel vonzóbb!

— Hol találom itt? — ismétli ujra meg ujra.

A fiatal asszony még nem felel semmit.

Ügyel a férfi szavaira, édes borzongást érez az ismerős hangtól, pillanatra lehajtja fejét, mintha emlékei között keresgélne, vagy magába színá annak a mély hangnak a rezgését, mint a virágillatot.

Egyszerre fölemeli fejét, a sötét szemek egész sugárzó volta oda tapad a férfi arczára.

— Itt járok pár nap óta. Felvetődtem

a faluról, a hol most java virágjában minden, de . . . és ön?

— Én itt járok állandóan, ezt az utat naponta kétszer is végig járom; csoda, hogy még nem találkoztunk eddig.

Lehajol a poros kövezeten heverő kis lilavirágos legyezőért, felveszi, csendesen rázogatja le róla a port, e közben oda emeli arczához, egészen közel.

— A régi édes illat. Mi is?

— Már elfeledte? Mennyire szerette egykor!

— Soha sem feledem el! Ezt ne higyje!

Egymásra néznek.

A fiatal asszony arcza szines lesz egy kicsit, közelebb lép, belenéz a férfi arczába szerelmes gyöngédséggel, halkan szólítja édes rezgéssel hangjában:

— Szeret-e még?

— Szeretem.

Röviden mondja, minden szenvedély nélkül. Nem ismétli meg . . . . elfordítja fejét.

Egyszerre valami hűvös légáram érinti őket, könnyü szél támadt, pillanat alatt felkavarja a finom porréteget s hurczolja tovább, mint egy hamvas, libegő fátyolt.

Alkonyodni kezd, gyenge habos felhők uszkálnak az égen, a levegő langyos és nehéz, mintha nyomasztó álom borulna reá . . .

Az utczán lassabban járnak-kelnek. Most már csendes, de élénk beszélgetést is lehet hallani, itt-ott elegánsabb alakok tűnnek fel, lassu, tetszelgő lépésekkel haladva, fogatok robognak el egymás mellett fényes, csillogó összevisszaságban, ki a zöldlombos városliget felé, hol divatos operette-melódiák vegyülnek a madárcsicsergés közé.

Valahol a fakó köves palotasorokon túl ilyenkor aludni készülnek a virágok.

A lombok alatt meghuzódó árnyak elsötétülnek teljesen, az akáczfa hullogatja fehér virágpelyheit s a völgyben lent, hol vékony, kékes füstgyürük emelkednek a magasba, méla harangszó jelzi a közelgő estét.

Pár lépést tettek előre, aztán ujra megálltak.

A férfi aggódva tekintett körül, figyelmesen nézett át a túloldalra, hol tarkán hullámzott a sétálók csoportja.

A nő arcza elborult, szemeit befátyolozták a könyek.

— Nem törődöm vele, ha meg is látnak önnel . . . Mit tesz az? — szólalt meg, látva a férfi fürkésző, nyugtalan tekintetét, s olyan mozdulatot tett, mintha minden félelmet, kétséget, aggodalmat egyszeriben lerázott volna magáról.

— Mindegy most már, ha találkoztunk ujra, nem lehet, nem szabad elszakadnunk többé!

— Próbáltam feledni, nem birtam, a végzet, vagy mi, nem engedte . . . rendkívüli egyedülvalóság szakadt reám, ha arra gondoltam, hogy nem fogom viszontlátni többé!

— Ne csodálja, hogy találkoztunk — én nem csodálhozom felette. Vártam, kerestem . . . kellett, hogy találkozzunk! Hisz minden úgy van, mint volt. Lepergett nehány év . . . mit tesz? A régi vagyok azért . . . az öné! Gondoljunk a multra, tudja-e még? Itt ebben a józan nagy városban, örökös zajával, váltakozó eseményeivel, nem idéződhettek fel a mult emlékei az ön lelkében; hisz itt minden más. Mások azok a gyönyörü virágborította hegyoldalak, ragyogó víztükör sásos partjával, hol együtt jártunk, a hol elváltunk egymástól . . . . Ön nem figyel?

Mély, hosszu hallgatás következett.

A nő, mintha beszélő tehetsége elhagyta volna, elhallgatott hirtelen, mereven nézett a férfi szemeibe, melyekből végtelen fájdalom sugárzott.

— Ön nem figyel? — kérdezte kis szünet mulva, — nem figyel és nincs egyetlen szava hozzám? A multnak említése nem hozza remegésbe szivét, mint az enyémet? Hát elfeledett mindent? Hát ön előtt nem tévelyegnek a képek folyton, szüntelenül?

Beszélt.

A férfi nem válaszolt semmit. Ugy hatott rá az édes, szerelmes beszéd, mint valamely távoli kedves dal, melyet nagyon szerettünk énekelni egykor, de elfeledtük régen!

Ezek az aranyos képek, csillanó, fényes álmok a — multé.

Reá nézve nem léteznek többé — reá nézve nem szabad léteznie.

A szerelmes képek rózsaszine mellett feltünedez egy másik, egyszerübb kép: sötét butorzatu kis szoba, hófehér terítővel fedett asztal, melyen kis ezüstzománczu lámpa hinti szét sárgás világát, egyszerü, piros arczu asszony a virágos, csíkos függönyü ablaknál, sötét házi köntösben; nem oly sugárzó, szédítő tekintetü szemekkel, melyeknek intenziv fényét az a nyugtalankodó lázas szerelem növeli, de szelid, bizalmas tekintettel, a várakozás örömével arczában . . .

Ez a kép az — övé! . . .

Megborzong tőle most.

Elfordul, mintha szégyenkezne valami végett, lesüti szemeit, meg ne lássa az a büszke, szerelmes asszony, a mi azokban lobog . . .

Keserüség fogja el.

Mit tegyen?

Mit mondjon?

Lelkében visszhangzik a heves kitörésü szerelmes szavaknak minden édessége, minden ideg nála meg van bolygatva, az elaltatott, megmerevült szerelem feltámadását érzi is — és a való tudata borzasztja meg, zárja le ajkait.

Mit mondjon?

Elébe álljon annak a lélekerős, boldogtalan asszonynak, hogy . . . gyenge voltam, nem hozzád méltó? Bele untam a küzdelembe, a lelkem nem birta tovább, mert silány, mert köznapi!

Irtóztam a magánytól, nem birtam megadással türni a sorsot, mert köznapi ember vagyok, minden magasba törő gondolat és vágy nélkül, a kit csupán a te szerelmed eszményesített, emelt magasra! Nem értem már a szenvedélyes, a mindent feláldozó szerelem hangját, mely megrázkódtatja a lelket. Egyszerü ember vagyok, minden különös vágy nélkül, végezve a gépies napi teendőket, gondolataim összhangját nem kuszálja össze a szív békétlen nyugtalansága, sovárgása, nem lebegnek előttem rózsaszinü képek, az aranyos viziók, holdas éjek korszaka elmult . . . eltünt . . . csendesen térek haza békés, egyhangu otthonomba, a kis fehér terítős asztalhoz, az ezüstzománczu lámpa szelid fényéhez, a simára fésült haju aszszonyhoz . . . Ezek a képek, melyeket a te rajongó képzelmed idéz elő, romok . . . merő *romok!* . . . .

ERKEL FERENCZ HALÁLÁRA.

Bár sok jelestől elbucsuztam,
Kit most dicsőség s hir övez,
Soha méltóbbat nem sirattam,
***Erkel** Ferencznek sirja ez;*
De mit beszélek sirhalomról?
Meghalt-e Liszt vagy Rossini?
A zeneköltő él örökké,
Isten szól benn' vagy isteni.

Egy túlvilági hang vezette,
Melyből meríte ihletet,
Ez volt zenéjének varázsa,
Mely mindenkit megihletett,
A mult idők gyászát megértvén,
Meg a fölébredt századot,
Tolmácsa lőn hős nemzetének,
Mely lantot s kardot forgatott.

Szükség van rám, mondá magában,
Hazám! parancsolj, itt vagyok!
S a bűvpálczát kezébe vette,
Ihletve a kicsinyt s nagyot,
S ott maradt vezérkezében
A bűv s a pálcza győztesen,
De szólt a végzet: Add a pálczát!
«Bajtársam ő, eljön velem.»

Félszázados pályád futásán,
Mely nem ismert perczszünetet,
Koszoruját hány nagy művésznő
Nyujtotta hálával neked!
Együtt örültél Máriával,
Ha hullt a sok zöld koszoru,
Együtt vigasztalád Melindát:
Szép Melinda, ne légy szomoru!

A hárfa zeng, a hárfa sír . . . őt
Hozzák a szőke angyalok,
Oh, föl ne lebbentsd azt a fátyolt:
Bank bán nem sír, hanem zokog;
Nem így, nem így akartam ezt én,
A hárfa zeng oly csendesen,
Harmatgyöngy hullt minden szemekből:
Győzelmed volt ez mesterem!

A lélek elszállt operánkból,
Nem is jön vissza egyhamar,
Meddő marad sokáig a föld,
A dús termés után ugar;
De itt maradnak alkotásid,
Hunyadi szép hattyudala,
És a mi Odrit fölfedezte,
Bánk bán örökszép bordala.

Légy büszke. Művedet bevégzéd,
Oltárt emelve, mely lobog,
Örökül hagyva koszorukkal
Ékes nagy zengő templomot;
Állj őrt ezentúl csarnokában,
Hol a jövendő fénye gyúl;
Emlékedet nem félti a hon:
Mind a kettő együtt virul.

Hiador.

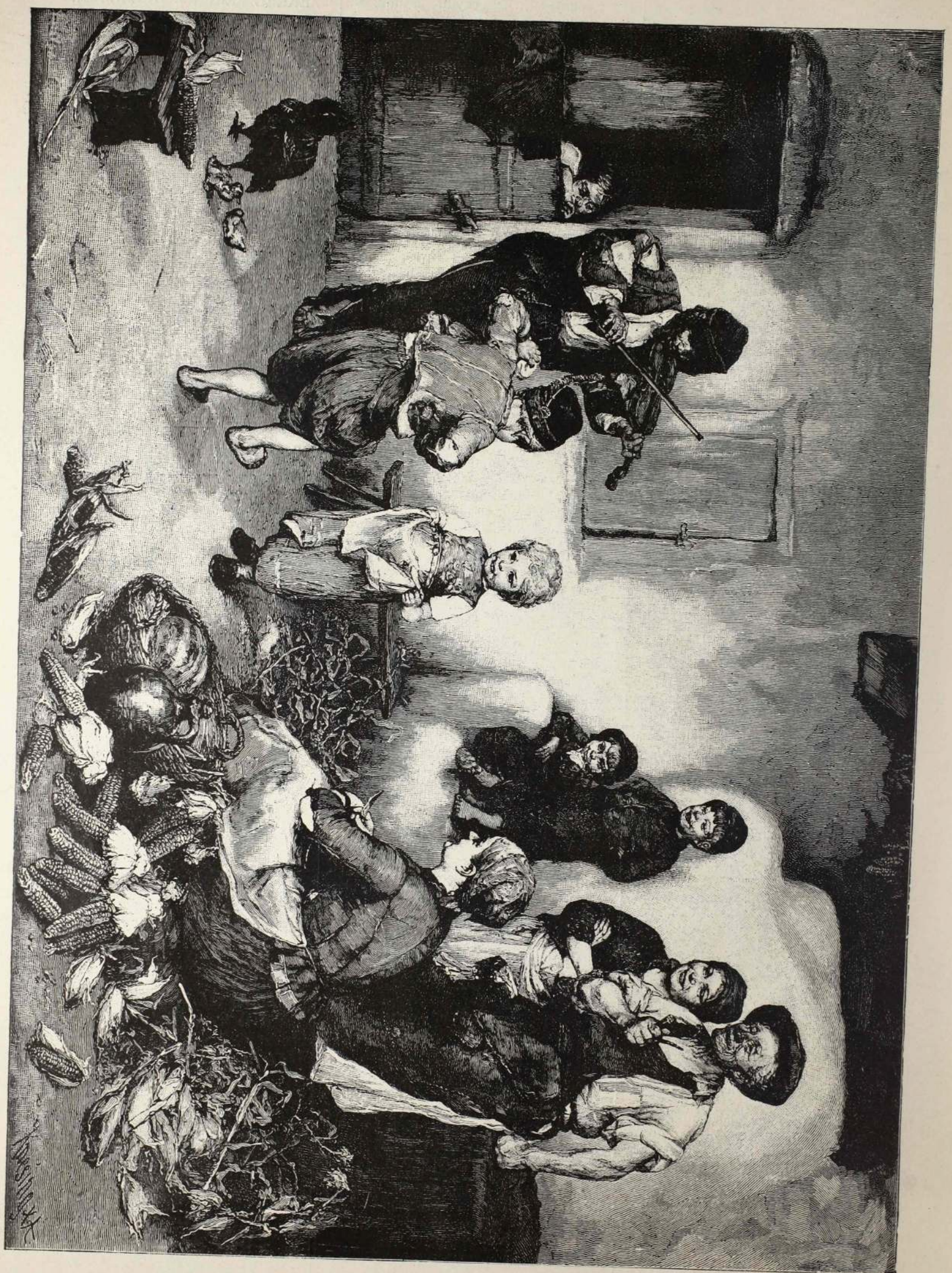

AZ ELSŐ CSÁRDÁS.

A NAGYMAMA KEDVENCZE

ÖREG ASSZONY.

Utczasarkon öreg asszony,
Várja hogy pár fillért kapjon . . .
Ősz már minden hajaszála,
Ütött-kopott a ruhája.

Ajka remeg, keze reszket
Alig birja a keresztet,
Mit szorongat — csókolgatva . . .
Imádságát buzgón mondja.

Tovasürgő utczanépe —
Alig látja, veszi észre . . .
Alig látja, alig szánja;
Pedig szegény, olyan árva!

. . . Most fejét a falnak hajtja . . .
Látszik, nehéz bánat rajta!
Köny pereg ki a szeméből,
Sóhaj szakad kebeléből.

Mi juthatott az eszébe?
Ifjusága avagy — vétke,
Amely, miként szél a gályát:
Összezúzta ifjuságát . . .?!

Győri Taksonyi József.

TENGERPARTI HANGULAT.

— Irta: GAUSS VIKTOR. —

Hajnal. A tenger még alszik, mereven, mozdulatlanul, meghunyászkodva végtelen leplében, mintha nehezére esnék éjszakai álmából fölrezdülni. Csak a partok mentén borzolja fel nyugvó felületét s megtöri fönséges egyformaságát a hajnali szellő. Apró fodrok támadnak helylyelközzel, egy darabig bolondul kergetik egymást, azután eltünnek: elnyeli őket a mérhetetlen simaság.

Fakó, zöldeskék szinü a tenger s távolabb mind bágyadtabb szint ölt magára, a szemhatáron pedig már szürke, majd fehéres a tükre. De a hogy a Velebit hegyek mögül felbukkan a tüzes napgolyó s a szemközt tornyosuló isztriai hegyormokra arany fátyolt terit, a tenger egyszerre csak sötétkék bársony palástba burkolózik s a messze szemhatáron úszó ezüstös párarongyokból apró ibolyaszinü szigetek bontakoznak ki lassudan.

A partokon édes illattal ébred az élet. Lesiklik a hullám a tarka szikláról s előtünik az algák szmaragdzöld sávja, mely mint valami fénylő selyemszőnyeg végig vonul a meredező szirtek hosszában.

Egy-egy piros aktinia kirí a zöld fényü szálakból, akár a feslő rózsabimbó zsenge kehelylevelei alól.

Lecsap a fehér halászmadár az odvas sziklakőre, sárga csőrét beletúrja az eleven, rezgő szőnyegbe, tele szívja tüdejét üde álga-illattal, azután szinte mámorosan felröppen a felhőtlen égnek s kaczagva kereng a kék viz fölött. Társai kibujnak a szirtek apró alagútjaiból, puha, hináros fészkükből, piros szemüket rá-rátűzik a sárga napgolyóra és elbámészkodnak rajta. De az evező lapátok csobbanása egyszerre csak szetrebbenti őket s fönn a kéklő magasságban alig libben meg szárnyuk, mintha a levegő ringana alattuk.

*

A kavicsos parton zümmög az élet.

Szokatlan nagy aranyszárnyu legyek, kövér szunyogok, sárga darazsak egész raja lakmározik a haboktól kivetett parányi hullákon. Lomha tengeri pók leselkedik apró áldozatára, de ha véletlenül melléje vetődik a nagyfejü, fekete kőhal, megszeppenve kapja vissza gyilkos ollópárját.

Egy-egy szomjas madár ide téved a parti ligetből s fürkésző szemmel keresi a csörgő forrásvizet, mely észrevétlenül bugyog ki a lapos kavicsok alól. Hisz benn a tengerparti ligetben dús lakoma kinálkozik az éneklő szárnyasoknak. Csupa virág minden. A sötét babérfák s a fakó olajfák, a nehéz illatu aillantuszok, a loncz, a jázmin s a rózsabokrok édes virágnedüjében aranybogár fürdik, hímes pille játszik. Igazi paradicsoma ez a madárvilágnak.

A parti liget lehajlik a kúszó iszalaggal befutott sziklákig, le a tenger locsocsanó habjáig. A százados gesztenyefa zöld sudara megfürdik néha a tenger zöld vizében. Ez a zizegő kabóczák édes otthona. Ide nem téved a bogarászó madár; nem szereti a tenger sós, kátrányos lehelletét. Azonban itt csendül föl az éjszakai csöndben a bujdosó fülemile csattogó dala, melyet elkap a parti szellő s beleolvasztja az álmodó habok halk akkordjaiba, melyek szerte bolyongnak a sötétben, mint a világtenger méhében foszladozó holtaknak árváikat kereső árnyai.

*

A déli órák rekkenő heve megzsibbasztja az életet. Lomhán huzza meg magát a vipera az árnyékban, elnémul a madárszó, lekonyul a füszál, meg se zörren.

A kavicsos öblöcskében fehér ernyős ladik imbolyog, benne barna halászgyerek; szigony a kezében, ritka türelemmel lesi a feneken meglapult polypot s a parton a tonhalász le-letekint a magas létratetőről, nagyot koppant pipájával a hórihorgas faalkotmányon, azután a kéklő messzeségbe bámul s fáradt szeme eltévelyeg a halászvitorlák fehér karaván̈jan.

A parti kőbányában szünetel a munka. Félig mezitelen alakok álmatagon ténferegnek a durva, faragatlan szikladarabok között s lankadtan vetik magukat a görbe fügefák árnyékába.

A kőbánya előtt rozoga olasz *trabaccolo*-t ringat a hullám. A sárga vitorla árnyékában borzas hajósgyerek gunnyaszt, kezében ócska, repedt gitárt czirógat: tengeri dalt dudol; ott hallotta valahol az Abruzzokban hollófürtü, parázsszemü lányoktól:

Rondinella amabile
Vola dall'idol mio:
Dalle l'estremo addio,
Dille che io son per mar . . .

*

Tulnan Fiume, a magyar kikötőváros fehér palotáit csillogtatja a kék víztükör. Hosszu, szürke karok ölelik a tengert: a gátak. Mögöttük egész erdeje az árboczoknak. Künn, a *boje* előtt, hatalmas hadihajó horgonyoz; ide hallik a delet jelző trombitaszó, melyet tovaküldözget a szürke sziklás dombhát visszhangja.

Szemközt, nyugaton, az isztriai partok mentén Moschenizze, Lovrana és Ska apró, fehér házai meghunyászkodva ülnek a hepehupás domboldalon, Abbazia büszkén csillogtatja márvány palotáit a sötét thuják, az ernyős pálmalombok között s Volosca fehér nyaralóit pirosan fénylő gránátfa-lombok, halavány rózsalugasok koszoruzzák; fönn pedig a lankás hegyoldalon s a tölgyes csúcsokon Varglieni s Francici, Veprinacz és Castua terrasszos kőviskói, csonka tornyai gubbasztanak szerényen.

*

Esteledik. Távol, a szigetek felől fehér, sárga s piros vitorlák egész raja tünik elő: a chioggiai halászok. Harmatos hajnalban távoztak a kikötőből s most dús zsákmánynyal térnek pihenőre. Kettesével, egymást követve, mint költöző darvak közelegnek a gátak felé. A nap rég lehajlik a kétpúpu Montemaggiore mögé, midőn az utolsó pár, mint két nagy éji pillangó, csöndesen, nesztelenül libben a kikötőbe.

Ekkor a Frangepán-vár omladozó tornyai mögül kidugja fehér sarlóját a hold és ezüstös sávval dől végig a sötét tengeren. Üde szellő kerekedik fönn a hegyormokon, halk suhanással ereszkedik alá s rozmaring illatot hoz magával a partokra. A holdsugár kicsalja a mélységből az élő foszforokat. Ekkor halavány rózsás fénynyel ég a tenger s kék, zöld s violaszinü szikrákat hánynak a rezgő fodrok, mintha ragyogó drágakövekkel volna kiverve a mérhetetlen vizsivatag.

*

A tenger mélán susog a parti kavicsok alatt, kigyúlnak a halásztűzek a sötét éjszakában s a csillagok reszkető világánál, az álmodó habokon fölcsendül a dal . . . s gondolatunk messze elkalandozik az idők végtelenjébe . . . Amott a sziklás parton szőke szirének bűbájos dala hivogatja, csábítgatja a tenger vándorait, fehér najádok s feketeszemü nereidek kóválygognak a habok taréjain s delfinekkel, tritonokkal játszanak, incselkednek.

De az álomból hirtelen fölriaszt a gőzhajó-kerék ütemes zakatolása: ép most indul uj útjára, ismeretlen veszedelmek elé, miközben a világító torony lángoló, vörös, nagy szemével belebámul a fekete éjszakába.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (16)

Bebocsátotta.

Mikor a marquis belépett, Leontin elpirult, alig tudta meglepetését titkolni, még üdvözölni sem tudta őt — az ő vis-à-vis-ja volt.

A marquis is észrevette a zavart, de ő maga is zavarba jött, az ajtóban megállott és nézte a szép asszonyt.

— Szives elnézést kérek, tévedés lesz a dologban, — mondá a marquis németül, — én Boronkay grófné ő méltóságánál akartam tisztelegni!

— Az vagyok, — felelé halkan a grófné.

— Asszonyom . . .

S a marquis egy mély meghajlással megcsókolta a grófné kezét.

— Bocsánatért kell esdenem, de mégis egy kis tévedésnek kell lenni a dologban, a melybe még szerencsés véletlen is belejátszik. Ma a vendéglistán ezt a nevet olvastam: gróf Boronkay Tiborné Magyarországból; ezt a hölgyet nehány év előtt Biarriczban volt szerencsém megismerni, s ez ismeretség alapján akartam tiszteletemet tenni.

— A grófné én vagyok.

— Örülök e tévedésnek, legalább abban a szerencsében részesültem, hogy az én vis-à-vis-mat megismertem. De én más grófnét keresek.

— Sajátságos. Pedig férjem az ő családjának egyetlen sarja. Sehol a világon több ilynevü gróf nem létezik.

— Pedig akkoriban az a grófné férjével és két gyermekével volt Biariczban.

— Különös; hiszen alig nehány hónapja, hogy férjnél vagyok.

— Megfoghatatlan!

— Marquis ur talán téved?

— Nem asszonyom! Emlékszem reá tisztán. A grófné Hidvégen lakott.

— Hidvégen?

— S birtoka volt Boronkán is.

— Boronkán!

— Igen.

— Ez minő koholmány lehet vagy szédelgés? Valami iparlovag bitorolta talán a férjem nevét?

— Nem volt férjének már felesége?

— Hiszen fiatal ember még!

— Akkor igazán nem tudom, mit gondoljak. Én akkor véletlenül ismerkedtem meg azzal grófnéval s nagyon kedves asszonynak találtam.

— Oly dolgot mondott el marquis ur, a mely engem is gondolkodóba ejt. Mi lehet a dolog nyitja?

S ez a dolog igazán rejtély maradt mindkettő előtt. Leontin szerette volna férjétől megkérdezni, de nem érintkezett, nem is levelezett vele vele; csak azt tudta, hogy Tibor még nem volt nős; kezdte a talányt fejtegetni s végre abban nyugodott meg, hogy a marquis részéről csak kieszelt ürügy volt.

Azóta a grófné barátságos viszonyban állott a marquis-val. Ebéd alatt igen kedélyesen elcsevegtek; a marquis udvarias ember volt, rendkivül figyelmes és előzékeny, rendelkezésére bocsátotta fogatát, majdnem mindennap virágcsokorral lepte meg s sétáira is nemcsak elkísérte, de kalauzolta is a grófnét.

Leontin egészen megvaltozott. Egészen fölengedett. Jókedvü lett, még arcza is élénkebb színü lett. A marquis felüditette őt élénk társalgásával; nem unatkozott többé a grófné, a marquis szórakoztatta őt, s ha távol volt, elég szórakozás volt neki — gondolni a marquisra.

Igazi franczia vérü ember volt. Bécsben a franczia nagykövetségnél volt mint attaché alkalmazva — szintén ismert tagja volt a társaságnak is; azon emberek közé tartozott, a kik első pillanatra megnyerik az emberek rokonszenvét s meg is tudják azt tartani. Keresetlen, ildomos modoru, ötletekben gazdag, szellemes társalgó volt; nem bókolt, nem hizelgett, talán nem is udvarolt, hanem egyszerü modorral hódította a nőket.

Leontinra különös benyomást gyakorolt. Neki ilyen ember ujság volt. Születése, állása és magaviselete, mind imponált a grófnénak s e mellett ő is olyan regényesnek tünt fel előtte, mint egykor a gróf.

Csakhogy mily óriási a különbség a két alakban! Leontin tanult azóta s ma a marquisban látta a megtestesült tisztességet.

Maga sem tudta még hányadán van vele, csak azt érezte, hogy vonzódik feléje, hogy vágyódik utána; hogy nagyon boldog, ha közelében lehet, s hogy ez minden szórakozása. Minél többet érintkezett a marquis-val, annál melegebben érezett iránta.

Leontin lelkülete jóformán olyan volt, mint egy kis leányé. Nem tartozott azon leányok közé, a kik, ha egy férfit megszeretnek, örökké ezt szeretik. Megszerette Tibort, felesége lett, s hogy férje vele igy bánt el, hogy elidegenedett tőle, egészen nyugodt szivvel mondott le róla — most már; mintha igazán nem is volna férje, oly keveset törődött vele.

Gyakran önmagát a lelkiismeret itélőszéke elé vitte. Illik-e egy asszonynak ennyire rajongni egy férfiért? Szabad-e egy tisztességes nőnek igy kitüntetni egy idegen embert? De hamar megnyugtatta magát; hiszen ártatlan dolog, hiszen csak udvaroltat magának, s férjét ezzel meg sem sérti, meg sem bántja, hiszen férjétől el fog válni; szabad keze lesz ujra, s ha a marquis is megszereti őt, akkor majd még neje leend.

Dubois marquis mindennapos vendég lett a grófnénál. Megszokta, megszerette őt. Jól érezte magát társaságában, tetszett neki a grófné. S mégis egészen másképpen gondolkozott, mint Leontin. Nem olyan komolyan.

Nem tudott tisztába jönni, hogy ki tulajdonképpen ez a második Boronkay Tibor grófné? Hiszen a biarriczi grófnénak a férje is ott volt, ez meg már hetek óta van egyedül. Természetesnek tartotta tehát, hogy az ő mostani grófnéja nem valódi, hanem csak valami szédelgett név, s a grófnéban egy igazi nagyvilági hölgyet látott, a ki a legmagasabb társaságban keresi az — imádót.

A franczia fürdőkben az ilyen delnők mindennapiak. Nagy szerepet játszanak; rendesen özvegyek vagy a férj el van foglalva, tényleg azonban e delnőknek az a czéljuk, hogy valami gazdag udvarlót szerezzenek. «Elszöktetik» magukat vagy elvonulnak a társaságból. Pedig nincs is férjük, a ki elől szökjenek, s nincs társaságuk, a melyhez tartoznának. Ismerik ők a férfiakat. Tudják, hogy ezeket a tilos édes ingerli, s ilyen csalétekkel könnyebben lépre kerítik a madarakat.

A marquis sokat érintkezett ily nőkkel s a grófnét is ily nagyszabásu, kiválóan előkelő delnőnek tartotta. Tudta igen jól, hogy a nők e fajtái szerettetni is kivánják magukat. A hadjáratot a szerelmen kell elkezdeni. De egyébként is úgy találta, hogy a grófnő igen jó volna — szeretőnek.

Csakhogy az igazi gavallérok a nagyvilági hölgyeknek ép úgy udvarolnak, mint a tisztességes nőknek. S ez vitte a grófnőt arra a hitre, hogy a marquis is szereti őt. A marquis legkimértebb s legvisszatartóbb módon bánt el Leontinnal s mikor mégis bizonyos családias viszony fejlődött ki közöttük, Leontin ezt alig vette észre, oly lassan s lépcsőzetesen fejlődött.

Később egész délutánokat nála töltött a marquis, sőt nem ritkán együtt vacsoráztak a grófnő nyaralójának verandáján. S a dolgok menetével mind a kettő meg volt elégedve, pedig mind a kettő másmás czél felé törekedett.

Leontin már tisztában volt vele, hogy fülig szerelmes a franczia marquisba, ez meg teljesen meg volt róla győződve, hogy a grófnő meg van hódítva — szeretőnek.

A fürdő idényt mind a kettő meghosszabbította s Asztalosék örültek, hogy leányuk olyan jól érzi magát a fürdőn s hogy teljesen kigyógyult.

Jól is érezte magát, fel is gyógyult.

Kedélybeteg volt s ettől felüdült. A marquis jó társalgó volt és a grófné vele mindinkább bizalmasabb lett; hisz jövendő férjét látta benne s bizonyos jogot érzett arra, hogy vele bizalmas lehessen. Nem csinált belőle lelkiismereti dolgot, hogy egy idegen férfival ily családiasan közlekedik, hiszen neki nincsen férje, csak lesz — a marquis.

S mégis sajátságos viszony volt ez.

Nem értették egymást. Még csak nem is nyilatkoztak egymás előtt, mintha ez a viszony igazán magától jött volna. Az egész napot együtt töltötték, de komolyan nem szóltak a jövőről soha. Mind a kettő másformának remélte azt.

A grófné születésnapját is a marquis társaságában ünnepelte még. Meghivta vacsorára.

A verandán terítettek s a lámpa világa mellett oly kedélyes volt a kis családi kör, mintha férj s feleség étkezne együtt. Igen jókedvüek voltak; a pezsgő pajkos jó kedvet adott nekik s már tiz óra után lehetett, a mikor egy kellemetlen zápor bekergette őket a szalonba.

A marquis itt le sem ült, hanem ajánlani akarta magát, minthogy zárt helyiségben illetlenség volna egy nővel egyedül maradni.

— Csak nem akar elmenni? — tartogatta őt a grófné.

— A szabadban örömest maradtam volna, de idebent . . .

— Semmiildomoskodás, asszony vagyok, szabad vagyok! — tette hozzá mámoros jókedvében a grófné.

— Ön nagyon kegyes, asszonyom.

— Csak nem bocsájtom el az esőben.

A marquis megcsókolta a grófné kezét s — maradt. Behozták a pezsgőt s egy asztalka körül leültek

— Igy ni, — jegyezte meg a grófné, — az ablak nyitvan van, gardirozhat az egész világ!

S szürcsölték a pezsgőt kis adagokban, de gyakran. A marquis maga is jó kedvet kapott, de a grófné egy kicsit részeg is volt már. Egy kis fejfájásról panaszkodott s lecsüggeszté fejét a pamlag támlányára.

— Csak nincsen baja grófné, — kérdezte a marquis, mialatt lágyan odasimult,

megfogta a grófné homlokát s azt gyöngéden megcsókolta.

Az első csók.

A grófné kibontakozott a marquis karjaiból, akart valamit mondani, de a helyett csak egy tekintetet vetett a marquisra s azután visszaesett a feje a támlányra.

— Csak nem haragszik grófné? — kérdezte a marquis.

— Ön kezd vakmerő lenni!

— Legyen elnéző! Ön annyi kegyben részesít, hogy be fogja látni, hogy az ember nem tud ily szép nőnek ellenállani.

— Ha önt fogadom, még ez nem jogosítja fel arra, hogy vakmerő legyen.

— Grófné koczintson . . . Igy . . . Ebbe a gyöngyöző nedübe öljük bele minden bánatunkat.

— Bánatunkat? Nekem nincs bánatom.

A grófné mámoros lett. Leült a zongorához és egy darabot játszott el; majd magyar népdalt énekelt el s széles jó kedvében még tánczolni is kezdett, mig belefáradva egy karosszékbe rogyott.

— Grófné! — hüledezett a marquis s átkarolta a lihegő szép asszonyt.

— Marquis!

— Hiszen csak megengedi, hogy átkaroljam? Ön beteg!

— Kópé! a betegeket szokták önök átkarolni?

— A kiket szeretünk.

— Hát engem szeret ön?

— Még kérdezi grófné?

— Kiváncsi vagyok reá.

— Mit feleljek erre? Hát nem látta rajtam? Nem látta égő szemeimen, menynyire szeretem önt? Miért kerestem társaságát, miért hajhásztam kegyeit? Boldog voltam, ha szemeibe nézhettem, és örültem, ha közelében lehettem. Grófné, hetek óta élvezem társaságát s hetek óta óhajtom önnek megmondani: szeretem, nagyon szeretem.

— Önök férfiak nagy mesterek! Higyjek szavainak?

— Bátran . . . Igyunk talán egyet?

— Óh, én ismerem a férfiakat. Sokat tapasztaltam már, hisz férjes asszony vagyok!

— Ne mérjen a többiek mértékével. Szeretem önt, grófné. Esküszöm önnek erre!

— No jól van, maga kópé!

— S ön grófné, vajjon tudná-e viszonozni szerelmemet?

— Nagy bohó maga marquis.

— Nem felel?

— Hát mi szükség arra? Mi nők nem szoktuk mondani, hogy: szeretlek, hanem mutatni.

— Grófné!

— Miért hivtam meg, miért érintkezem önnel? Bezzeg csakis szép szemeiért, meg kunkoros bajuszkájárt. Elvégre asszony vagyok, én is tudok lelkesülni.

— Boldog vagyok . . . De hát soh'sem iszunk?

— Már is? De olcsó önnél a boldogság! Nálunk a boldogság a birhatásban fekszik s mi egymást aligha fogjuk egymásénak mondhatni.

— Nem? Hogyan?

— Hiszem férjem van, hitves vagyok!

— Nos, s ez akadály?

— Ne akarjon hülye lenni, marquis.

— Nem értem önt.

— Pedig értsen meg. Ez a mi szeretkezésünk csak játék. Asszony vagyok, tisztességes asszony, a ki nem csalja meg férjét soha.

— Ugy szereti férjét?

— Sőt gyűlölöm őt!

— S mégis hű hozzá?

— A mig az övé vagyok, addig hű vagyok.

— Nem értem, igazán.

— Ha az öné leszek, akkor majd önhöz leszek hű.

— Grófnő, ön aranyos teremtés. Igyunk hát egyet az én leendő feleségemre!

— S ez komoly szava s komoly gondolata?

— Teljesen az! Elviszem magammal Bécsbe s élünk ott boldogságban, szerelemben örökre. Erre esküszöm önnek.

— Folyton esküdözik nekem; a mi boldogságunkhoz azonban az kell, hogy velem esküdjék — az oltár előtt. Csak akkor leszek az öné, ha neje leszek, — mondá a grófné.

— Ugy-e, erre iszunk egyet, édes grófném?

S ittak azután éjfélig.

A grófnő az ittasságában csupa szerelem volt. Olvadozott, folyton a házasságról beszélgetett; elfelejtett mindent, csak a női kötelességet s tisztességet nem. Nem volt oly részeg, hogy eszét vesztette volna, hanem csapongó jókedvben volt. El tudott volna mulatni reggelig. Ismerte magát, nem féltette magát. Hogy ez az est nem volt a jó illemmel összeegyeztethető, ezt ő magában tudta, de azzal vigasztalta magát, hogy leendő férje; az olyan asszonyok, a kik már mint fiatal asszonyok ily elhagyatva kénytelenek élni, azok többet engednek meg maguknak, mint a többi asszony; mindenben kárpótlást keresnek szerencsétlen sorsukért, mindenben vigasztalást látnak fájdalmukra, s a grófnénál hozzájárult az is, hogy a marquist már nagyon szerette.

Először volt életében mámoros s ez az állapot nagyon jól esett neki. Jól érezte magát, elfelejtett minden gondot, keservet. Ujra boldog volt nehány órán át és ezt is a marquis érdeméül rótta fel.

Pedig a marquis egészen másként vélekedett. Megerősítve látta hiedelmét a grófnéről. Viselkedése egészen úgy tünt fel előtte, mint az előkelő nagyvilági hölgyeké. Folytonos álmodozása a házasságról is e mellett szólt, mert tudta jól, hogy az e fajta nőcskék minden imádóban egy leendő férjet látnak. Egy lépéssel közelebb látta magát czéljához, ámbár tudta, hogy mind e huza-vona sablonszerüség csak, mert az olyan nők, a kik szeretőt keresnek, a kivel állandó viszonyban állanak s a ki kitartja őket, rendesen szeretik az elérhetlenség ingerét felkelteni. Mindezt ő, a világfi, az élvezetek embere, nagyon jól ismerte.

A — szerinte — álgrófné a marquisnak tetszett. Csinos és fiatal s ami a férfiak előtt a legbecsesebb, nem nagyon tapasztalt. Már álmokat szőtt a jövőre. Kis lakást bérel neki Bécsben, csinosan berendezi s a télen át kellemes napokat fog vele átélni.

Ittas állapotban igazán megnyerőnek tűnt fel előtte s azóta csak jobban tetszett neki a grófné.

A következő napon a grófnő az ebédet haza hozatta s a marquis röviddel az ebéd után fölkereste a grófnét.

— Aggódtam, hogy grófnő nem érzi jól magát.

— Sőt jobban, mint bármikor. Elégedett vagyok, hogy megértettük egymást.

— Örökké emlékezetes est lesz.

— Először történt meg velem, hogy a bor a fejembe szállt; de hiszem, hogy nem léptem túl a határon?

— Elragadó volt grófné játszi jó kedvében!

— Egy pillanatra sem vesztém el eszem. Mindenre emlékszem s úgy beszéltem, mint higgadt, józan fővel tettem volna mindezt.

— Ez hizelgő reám nézve.

— Ön nem nyilatkozik, marquis?

— Mire nézve?

— Sok mindenfélét beszéltünk, nagyon is komoly dolgokat, a mit így tiszta észszel is meg kell hányni-vetni;

— Nekem úgy tünik fel, mintha édes álom volna.

— Ej, s ma már nem tartja fenn mindazt?

— Oh igen, tudom igen jól, emlékszem mindenre, grófnő; ön csak akkor lesz enyém, ha majd a nőm lesz, ugy-e?

— Igen!

— De ha önnek férje van?

— Elválok tőle.

— Én miattam?

— Éppen nem! Mi már nem élünk együtt, pedig fiatal házasok voltunk még. Férjemben csalódtam, s miért tagadnám, önt megismertem, megszerettem s végleg megérlelte bennem az elhatározást, hogy elválok . . .

— S azután?

— Az öné leszek.

— Nőm, feleségem?

— Sőt csakis ez. Addig idegenek leszünk, s ha megengedek magamnak egy kis pajkosságot, ez onnan van, mert szeretem.

— Én meg imádom önt, grófné, s én volnék a legboldogabb ember, ha önt birhatnám. A mint törvényesen elvál törvényes férjétől, tiszti becsületemre mondom, s egy franczia kapitány előtt szent a becsületszó, hogy feleségül veszem.

E percztől fogva úgy érezte magát a grófné, mintha a marquis jegyese volna. Elmondta minden családi viszonyát s a marquis mindezt csupa füllentésnek tartotta. A mi a becsületszót illeti, teljesen nyugodt volt önmagával, mert biztos volt benne, hogy nem válhat el férjétől, mert nincs néki.

Leontin beleélte magát helyzetébe, ujra boldognak érezte magát. Azt hitte, megtalálta azt a férjet, a kit szeretni fog tudni s a kit ő is szeretni fog; olyan magához illő férjnek képzelte ezt a könnyüvérü franczia tisztet.

Tibor gróf pedig számlálta már a napokat, a mikor végre ismét láthatja nejét. A mióta Evelinnel szakitott, elhagyottnak érezte magát. Egész uj életmódot akart folytatni, dolgozni akart, feltette, ha két uradalma visszakerül kezébe, testestüllelkestül gazda lesz. Vágyódott neje után is. Hogy régi életmódjából kiábrándult, meg tudta becsülni a családi élet boldogságát. Undorral gondolt vissza azokra a napokra, a melyeket ő áttombolta fiatalsággal, s gyönyörrel nézett a családi boldogság elé. Fogja nejét szeretni és tisztelni, fogja őt imádni és megbecsülni tudni.

Gyakran ellenállhatlan vágy vonzotta őt neje után; el is akart utazni, de Asztalos úr mindig azt tanácsolta, hogy maradjon. Majd ha Leontin teljesen magához tér, akkor kezdjék meg a kibékülést. Azt Asztalos úr is megmondta a grófnak, hogy a teljes kibékülés nem lesz oly könnyü s hogy Tibornak az lesz majd feladata, feleségét visszahódítani. (Folyt. köv.)

OROSZ ARATÓK.
Alexis Mazurin eredeti felvétele a Magyar Géniusz számára.

TISZTELT OLVASÓINKHOZ!

Jelen számunkkal a *Magyar Géniusz* 1893-ik évfolyamának első fele véget ért. Most, midőn tisztelt előfizetőinket az előfizetés megujítása és uj hívek toborzására kérjük, azt hisszük bátran tekinthetük vissza az eddig megfutott másfél évre. A mit igértünk, azt meg is tartottuk, sőt többet is nyujtottunk az igérteknél. Ama nagy jóakarat és pártolás, melylyel a *Magyar Géniusz* a művelt magyar olvasó közönségnél találkozik, lehetővé tette, hogy oly szépirodalmi hetilapot nyujtunk, mely tartalom és kiállítás tekintetében méltán versenyezhet bármely hasonirányu külföldi vállalattal. Az olvasó közönség meleg pártolását azzal akarjuk viszonozni, hogy összes törekvésünkkel fogunk buzgólkodni, hogy a *Magyar Géniuszt* ugy tartalomra, valamint kiállításra nézve még inkább emeljük. A legjelesebb irók és művészek igérték meg közreműködésüket, úgy hogy lapunk előkelő színvonalát nemcsak a belső tartalom, hanem a fényes kiállitás is — a minővel hazai szépirodalmi lap nem dicsekedhetik — bizonyitani fogja.

A mire büszkén hivatkozhatunk, az az aktualitás. A hét eseményeit, szöveggel és rajzokkal, a *Magyar Géniusz* azon melegén hozza, történtek legyen bár ezen események a lefolyt hét utolsó napjaiban is. És ebben a tekintetben őt egyik szépirodalmi hetilapunk sem érte utol. Ezentul is nagy sulyt fektetünk arra, hogy a hét nevezetesebb eseményeiről, személyeiről már a legközelebbi számban hozhassunk szellemes tárczákat és művészi kivitelü rajzokat. Rendes heti tárczairónk, *Lazzaroni*, ezentul is vonzó modorban fog referálni az elmult hét nevezetesebb mozzanatairól. Az oly kedvelt *Orvosi szalon* rovatban *Feleki Sándor dr.* fog továbbra is felelni a tömegesen beérkező egészségügyi és természettudományi kérdésekre. *Arczképtanulmány* rovatban dr. *Fidelis*, ugy mint eddig, szellemes sorok kiséretében fogja olvasónőink arczvonásaiból kimagyarázni azok lelkületét. A társadalmi fonákságokat *Famulus* fogja ostromolni finom szatirájával. A szinházi rovatban *Janus*-nak finom izlésre való kritikáit találja meg az olvasó. Az *Irodalom*, a *Hadügy*, a *Sport* stb. rovatok — melyeket jeles irók vezetnek — szintén nagyban fognak hozzájárulni lapunk változatos, élénk tartalmához.

Most folyó regényünk befejezése után *Tolnai Lajos* kiváló irónktól kezdünk meg egy hosszabb, rendkivül érdekes regényt. Ezenkívül több igen díszesen kiállított, gazdag tartalmu ünnepi szám kiadását is tervbe vettük. Még számos meglepetéssel akarunk olvasóinknak kedveskedni, hogy a kiváló pártfogást kellőkép viszonozzuk.

Következő számaink igazolni fogják, hogy a mit igértünk, azt be is tartjuk, sőt hogy többet nyujtunk az igérteknél.

A Magyar Géniusz
szerkesztősége.

*

Tisztelettel kérjük mindama előfizetőinket, kiknek előfizetésük mult hó végével lejárt, hogy azt mielőbb megujítani méltóztassanak. Ujonnan belépő előfizetőink megkapják a Magyar Géniusz mindazon számait, melyekben a most folyó regényünk kezdete és folytatásai vannak. Igy a most belépő előfizetők a *Magyar Géniusz első félévi folyamát teljesen díjtalanul szerzik meg.* Oly előny, aminőt egyetlen szépirodalmi lap sem nyujt.

A Magyar Géniusz
kiadóhivatala
Erzsébet-körút 18. szám.

A HÉT.

A «jövő Magyarország» fellélegzik! Vége az esztendőnek, vége ismét a tudományszerzés rémitően kinos, unalmasan keserves egy évfolyamának, vége, vége.

A nyugalom jön a jól bevégzett esztendő fáradalmaira, a nyugalom, meg a cseresznyeszedés, a madárfészek verés boldog ideje.

Ez előtt a nyugalom előtt — hadd szóljunk egy pár szót a mi kultura-vetésünkről. Nem azt, hogy német, nem azt, hogy germán, nem azt, hogy —! Nem, más panaszra nem nyilhat az ajkam, mert ez elfog mindent, mindent. Német kultura! S minden mi ezzel együtt jár, s első sorban az, hogy az iskolában nem tanulnak meg az emberek — *olvasni*, *irni*. A felsőbb tudományokkal ugy a hogy tisztába jönnek, még Beöthy Zsolt irodalomtörténetét is betanulják, a Varga Ottó történetét, a Fehér Ipoly fizikáját, a logaritmus táblákat is talán. De ki tud olvasni? szépen, artikuláltan, tetszetően. Még a szinpadon is alig. Az iskolában sehogy. Irni azonban — na, azt nem tud senki. Az az mindenki tud — de hogy! A stilus titkaival, a nyelv bájával, erejével és szinével — bizony-bizony — nem ösmerkednek meg az iskolában.

Minő más a stilus tanitása Franciaországban, minő gonddal ápolják ott a nyelvet, minő finom ott minden baccalaureatus nyelvérzéke, van is irodalma, irodalmának sok kiváló stilistája.

A sok felsőbb mathesis, meg a jó ég tudja minden helyett — egy kis magyar nyelvtant, jó auktorok ösmeretét kellene az iskolában terjeszteni, a nyelvérzék fejlesztését nyilt oskolai pályázatok révén előmozditani.

Mint teszem, a franczia lyczeumokban, ugy lehetne nálunk is behozni a verseny stilus gyakorlatot, a melyen az ország gymnasiumainak legjobb növendékei vennének részt, küzdeni a pálmáért!

Ha a francziának drága dolog a nyelve, miért nem az nekünk is? Hiszen akármilyen elkoptatott frázis, de igaz; «nyelvében él a nemzet!»

*

Az oskolai év vége magával hozza rendesen a tiz éves találkozókat is!

Boldog érzés — tiz esztendős érettség! A kötelezvényeken rendesen ott szokott állani az a kis megjegyzés is, hogy a pajtások «lehetőleg feleségeikkel» jelenjenek meg.

Ez egészséges felfogás, csakhogy sajna, a mi viszonyaink mellett nem igen vihető keresztül. Oh, nem az esetleges utazás fáradalmai mián. Sokkal egyszerübb az oka, de az aztán alapos. Tiz esztendővel az érettségi után nem igan házasodik meg a modern magyar fiatal ember. Nem tud még magának existenciát biztositani. S ez az egyetlen elfogadható oka is, mert minden más körülmény, moralis mint fiziologiai, igenis, a házasság mellett szól. Hjah, de az exisztenczia!

Csak a szerencsések, sors a kiválasztottjai viszik annyira, hogy tiz év alatt — életpályát kezdhetnek.

Azért olyan bus az ilyen tiz esztendős találkozó.

Az a kis megjegyzés, a mit akkor olyan pikánsnak tartottunk: «lehetőleg feleségeikkel . . .», a Sárikára vagy a Klárikára gondolva, most olyan bus melancholiába borit. Eszünkbe jutnak a régi regék, szivünk ábrándjai, álmai, meséi. Az önképzőköri dalok, a kolon tánczestélyei, az esti találkák a hidfa mellett, a nagy séták a parton, a majálisok rezgő csárdásai, az ellopott csók s főkép az utolsó szerenáda!

Adjon Isten oly szeretőt
A ki téged el is vesz
Mert mikor én házasodom
Isten tudja mikor lesz . .

Hogy milyen tréfának tartottuk mi e dalt akkor! Aztán milyen komoly való lőn belőle. Itt sétál a fő-utczán a volt kedves, bájlón mosolyg, mert bár sorsa kemény . . . ah de nincs már, nincs már többé remény. Férjhez ment a sarki kereskedőhöz.

Mi pedig űzzük-hajtjuk tovább ideális vágyainkat, ezeket a gonosz chimérákat, de a kötelezvénynek nem tehettünk eleget.

Ujabb kötelezvény . . . tiz évre! Hadd lássuk, mi lesz akkor?

*

A szinészeti gyakorló iskolának succès-i voltak! Egyik vizsgája jobban sikerült a másiknál, a másik pedig jobban az egyiknél. Micsoda bajos dolog egy ilyen vizsga.

Jön a rendező, s jelenti, hogy Nemtomki ur beteg s szerepét hirtelen más ur vette át. A harmadik sorban elsápad egy nő s fut ki megnézni — mi baja a fiának. Kisül, hogy Nemtomki urnak alig volt öt szó szerepe.

A rendező elvégezte már beszédjét, de a függöny nem gördül le. Megakadt valahol fönn.

Mikor a drámai hősnő a legjobban zokog — elpattan egy lámpa üveg. Mikor a fiatal komikus falrengető tapsok között kifelé indul — az ajtó bedől.

Ah, mintha csak Shakespeare korában élnénk. Hanem azért naiv, lelkes hangulat marad, mint volt. A sikerek nagyok, a talentumot nem alterálja lámpaüveg és oldalajtó. A dicsőség reménye kárpótol mindenért.

*

A dicsőség az, melyet — apró pénzre váltva — keresnek most szinésztruppok is országszerte. Előkelő művészek, kitünő nevek, bejárják az országot, hogy gyertyafény és terményben való fizetség mellett — terjeszszék a magyar kulturát.

Vajjon a magyar kulturának ilyen még az izlése?

Az irók vidéki kirándulásitól megcsömörlött már a publikum, hál' Isten.

A szinészek házalásával mikor elégszel meg jó vidék?

*

S most kezdődik majd a vakáczió . . . De nem Hercz Kornélnak.

Szegény ember, annyira bántják, olyan kárörömmel várják-lesik a halálhirét, hogy az ember még őszintén megsajnálja.

Elvégre mit tett? Azt, a mit annyian már előtte s utána, csakhogy az ő manipulácziója kisült.

Szegény Hercz Kornél!

Lazzaroni.

A SZÉP OLGA.

Irta: KARCZAG VILMOS.

I.

Tegnap találkoztam egy kedves, régi jó barátommal, a ki Braziliából került haza.

Mintegy három év előtt vándorolt ki; azokívül, hogy egy-két levelet irt Amerikából, — ez idő alatt alig hallottam hirét.

Elbeszélte, hogy minő sors vezette ki őt Braziliába, hogyan jutott ki, miként került haza, minő viszontagságokon ment keresztül.

Mindez igen érdekes útleirás lehetne, de már én csak azokat a dolgokat mondom el, a melyek történetemre vonatkoznak.

Hosszú, hosszú beszélgetésünk közben azt kérdeztem az én világlátott barátomtól, hogy: találkozott-e kint sok magyar emberrel?

Ezt felelte:

— Oh, igen sokkal, különösen az északamerikai Unió-államokban. New-Yorkban ezrivel van a magyar ember. Elvétve mindenütt talál az ember egyet-kettőt. Legtöbbje nyomoruságosan él, napszámban dolgozik, még azok is, a kik itthon nem végeztek volna hasonló munkát. A kik meggazdagodtak odakint, s ma mint földmivelők, gyárosok vagy kereskedők már letelepedtek, még azok is ép oly keserves munkával kezdték, mint a tót napszámosok. Megösmerkedtem Ohió-államban egy fiatal kereskedővel, a ki mintegy tiz év előtt vetődött ki Magyarországból. Azt beszélte, hogy az első télen át, mint hókaparó kereste meg kenyerét. De tudod, hol találkoztam egy nagyon érdekes emberrel?

— Hol?

— Valami Corgosoco helységben.

— Magyar emberrel?

— Igen. Várj elmondom a történetét. Igazán megrendítő. Azt hiszem érdekelni fog. Egy meghalt ember.

— Hogy értsem ezt?

— Itthon azt hiszik róla hogy meghalt. Tulajdonképen van is a dologban valami. Mert végre is az az 50 esztendős megtört öreg ember sohase fog többé magáról életjelt adni. Minek is! Nincs itt állitólag senkije. Az egész családja elpusztult, s őt magát a nyomoruság kergette ki.

— Hogyan ösmerkedtél meg vele?

— Több napon át kijártam az aranybányába.

— Talán te magad is kincset keresni jártál arra?

— Lehet, de ne beszéljünk erről. Nagy figyelemmel kisértem az érdekes munkát, hogy miként, mily óriási, testet kinzó fáradsággal szedik az aranyat a föld gyomrából. Mikor a munkások verejtékező arczát lestem, különösen feltünt ezek között egy európai kinézésű, hosszú szakállú, bajuszos, torzonborz kinézésü, de szelíd szemü ember. A felügyelő csak annyit tudott róla mondani, hogy európai.

Egy ízben, a mint ez a munkás előttem elhaladt anélkül, hogy sejtette volna, hogy én magyar ember vagyok, s elárulja magát, ég felé emelt szemekkel sohajt bocsátott ki ajkai közül:

— Istenem! Istenem!

Egész testemben megrendültem s megdöbbenve néztem erre az emberre. Egy gondolat villant át agyamon. Hogyan jutott eszembe, magam sem tudom már. De ugy éreztem, mintha egy olyan ember állana előttem ki, kényszermunkára itélte önmagát.

Nem volt időm gondolatmenetemet tovább fűzni, mert az «istenem» szó hallatára ellebbent a megszólítás ajkaimról:

— Barátom, maga magyar ember?

A munkás félénken, gyanakodva, zavarral nézett reám, mintha meg akarnám lopni. De lábai gyökeret vertek s nem volt képes tovább haladni. Karjainak gyönge izmai elvesztették rugékonyságukat s a targoncza két szarva kiesett kezéből. Reszketve tekintett felém s mint hogyha valamely vadonban volnánk, a hol a rabló pénzét vagy életét követeli áldozatától, — nyomorlt szánalomra méltó arczkifejezéssel azt látszott mondani: «Az isten irgalmára kérlek, hagyj békét nekem. Testem, lelkem kifosztva, szegény vagyok. Ne kérdezd titkomat, nem adhatok én neked sem igaz szót, sem igaz hangot.»

— Ugy-e maga magyar ember barátom?

Még mindig habozott. Szinte láttam, hogy nemet int fejével, de a következő másodperczben már köny rezgett szempilláin, teste reszketni kezdett s jobb kezét szivére szorítva mondá:

— Hát az vagyok. Ezt az egyet nem tudom eltagadni. Nincs hozzá erőm.

— Miért vallotta meg olyan nehezen?

. . . Hát csak!

— Hogy került el otthonról ilyen messzire?

Megint vonogatta a vállát.

. . . Hát ugy . . . elkerültem . . .

— Beszélne el egyet-mást édes hazámfia?

E perczben magához tért, felemelte targonczáját s tovább indult, bizalommal visszatekintve reám.

— Majd máskor uram . . . talán . . .

II.

Azt mondtam, hogy bizalommal nézett reám az öreg, hanem azért az ösmerkedés nem ment olyan könnyen. Nyolcz-tíz napig kerülgettem, mig teljesen feltárta előttem titkát, mert úgy gondolom, hogy csak felét mondta el az igazságnak, a másik felét talán hozzá hazudta s a legérdekesebb dolgokat meg elhallgatta.

Egyik gorgosocoi bányamunkásnál lakott az öreg. Szegényesen meghuzta magát a szegényes szoba egyik sarkában. A város végén egy szép árnyas fasorban találkoztunk rendesen, de egyszer elvezetett megmutatni a lakását.

— Ne menjünk be, — mondá gúnyos mosolylyal ajkain, — csak innen a küszöbről nézzük. Alacsony, levegő nélkül való kis odu ez. Piszkos, ronda, ép a milyen a népe. Akár itt ér utol a halál, akár másutt, ugy is mindegy már nekem.

A legmélyebb részvéttel néztem az öregre, a ki ilyen nyomoruságosan él ez idegen világban ezernyi kintól gyötörve, hogy el kelle hagynia hazáját s a jó módot, melyben ifju korát szerettei közt átélte.

(Folytatás következik.)

IRODALOM.

Irodalomtörténeti Közlemények, az akadémia kiadásában megjelenő irodalomtörténeti folyóiratnak második füzete jelent meg gazdag tartalommal. Értekezések vannak benne Rényi Rezsőtől, Nagy Iványtól, Török Konstantintól és Bánóczy Józseftől. Mi Török értekezését tartjuk a füzet legjobb dolgozatának, mely igen nagy szorgalommal készült s mely érdekesen tárgyalja Orczy és Boethius egymáshoz való viszonyát. Viszont nem ide vágónak találjuk Bánóczy József különben értékes dolgozatát, mely a különféle Kisfaludy-kiadások eltéréseit foglalja össze. Azt hiszszük, hogy a Szilády Áron szerkesztette folyóirat jövőben irodalomtörténetirásunkra jelentékeny befolyással lesz.

*

Benedek Árpád azok közé az elbeszélők közé tartozik, kiktől fiatal irodalmunk sokat várhat. Most «*Évák*» czímű kötetére hirdet előfizetést, melybe elbeszélései nek legjavát veszi föl. Az előfizetési díj — 1 frt. — szerző nevére, Székesfehérvárra küldendő.

*

Méry Károly ez a jó ideje hallgató jeles iró, összegyüjti kötetbe epigrammatikus verseit és az őszre kiadja. Méry Károly első könyvének, a «kis virágok»-nak sikerére még élénken emlékezhetünk. Már ott megmutatta, mint tudja kezelni a velős, szellemes, versikék csattanós, sziporkázó nyelvét és azért nagy érdeklődéssel várjuk kötetét. Méry ma egyedül áll irodalmunkban ebben a rövidke, de nagy tehetséget igénylő műfajban s nem nagyítunk, ha a magyar irodalom legkiválóbb epigrammaköltői közé sorozzuk. Előre is fölhívjuk kötetére olvasóink figyelmét.

SPORT.

Lovaink a külföldön. Még csak egy hét van hátra s a monarchiában beáll a holt saison s pihennek majd a nemes telivérek az augusztus 13-ikai harangszóig. A nagy istállók azonban már pihenőre vonultak, mert nem vesznek részt az utolsó ütközetben a lembergi meetingen, hol a másodrendü s a lengyel paripák fognak vetélkedni egymással. Egy-két tulajdonos azonban a külföldre küldte ki lovait — szerencsét próbálni. Igy Péchy Andor Hamburgban inditatta Crackshot-ját, mely meg is nyerte a Hamburgi nagy handicapet (10,000 márka) igen könnyen 7 társa ellen. De nem gy kedvezett a szerencse a sportsman generálisnak, Kodolitsch Alfonsnak, kinek mindkét lovát Espoirt, a mult év egyik matadorját és Hero-t, a Károlyi emlékverseny véletlen győztesét háttérbe szoritották a német bajtársak. Ugyancsak Kodolitsch tábornoknak Van Dykje, melynek multkori győzelméről már tettünk emlitést, s melyet Anglia legjobb kétéves lovának tartottak, mult héten ujra futott Ascotban, de közvetlen a czél előtt egy véredénye megpattant s a negyedik helyre szorult. A kitünő állatot, melynek baja mulékony, Newmarketbe szállitották vissza, honnan szeptemberben a hazai campagnera haza fogják hozni.

*

A német Derby. Mig mult évben hét magyar tulajdonban levő ló volt elől a hamburgi Derbyben, azalatt az idén a német lovak triumháltak, s a két hazai ló csufos vereséget szenvedett. — Kodolitsch tbnk. Lieber Kerl-je és Péchy Andor Crackshot-ja vettek részt az idén a küzdelemben, de mig az első csak a harmadik helyet okkupálhatta, addig az utóbbi az utolsó helyek egyikén végezte futását. Az 50,000 márkás «Jubileumdij» holt versenyben végződött, ugyanis a graditzi porosz kir. főménes Geier-je (Ballantine) és Spickerman százados Hardenberg-ja (Bowman) oly egyszerre vágtattak el a czélvonalon keresztül, hogy csak a biró tudott ítéletet mondani.

*

A császár szava. Az Union lefutása után több lap világnak ereszté azt a sensatiós hirt, hogy a díjat tulajdonképen Eszterházy Miklós gr. Nemszabad-ja nyerte meg fejhoszszal a porosz kir. főménes Geier-je ellen, s már fel is hurzták a táblára Nemszabad számát, mint győztesét, midőn a birói páholyhoz oda ment a német császár s e szavakkal fordult a birókhoz: Örvendek Uraim, hogy német ló nyerte meg az Uniont.» Erre Geiert nyilvánitották ki nyerőnek, mi ellen a jelenlevő Eszterházy gr. óvást jelentett be, ezt azonban a stewardok nem vették figyelembe. Ennyit a hirlapok; most azonban a német ujságok e hirt megczáfolják, mert a nevezett verseny alkalmával sem Vilmos császár, sem pedig Eszterházy Miklós gróf nem voltak jelen.

*

Szent-Istvándij. Augusztus 17-én kerül döntésre a legnagyobb magyar díj a 40,000 frttal dotált Szent-Istvándij. — Mint minden évben, ugy az idén is nagy mezőnyt várhatunk a startnál összegyülni, a többek közt Culloden-t, Gourmand-ot, Espoir-t, Filkó-t, László-t és Primás II-ot, melynek győzelmét holt biztonságnak tartják a sport körök.

*

Franczia ország legsikeresebb istállója az idén a báró Schiekleré, kinek lovai eddig nem kevesebb, mint 677,800 frankot nyertek; a második a lisztában mr. H. Say, ki még csak 191,440 frankot tudott összeszerezni.

*

Turf hirek. Péchy Andor Tudósa a hamburgi Derby utáni Jenfelder versenyt igen könnyen nyerte meg 5 társa ellen. — Miklós Aladár főhadnagy a lembergi meeting 2 első napján négy izben hajtotta győzelemre az általa lovagolt paripákat. — Tom Lovatest illeti meg eddig a «világ-jockey» név. Ugyanis 81 győzelemmel ő áll az első helyen társai között, kik közül M. Cammon áll hozzá legközelebb 68 első helylyel.

Szigethy Győző.

KÉPTALÁNY.

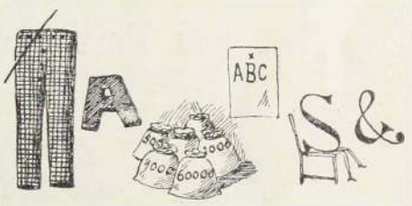

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

«Száraz kút a gégém csapja»

Megfejtők: Keller Fáni, Pejtsik Sarolta, Domokos Sándorné, Zeizler Adolf, Morvay Ferencz, Schilhábel Béla, Rosner Dani, Fried Sándor és Pista, Scheiber József, Martinyi N. Reiner Etelka, Tatay Gyula, Klein Vilmosné, Schossberger Elvira és Olga, Posszert Jánosné, Frusa Olga, Feuer Ede, Inselt Gyula.

A megfejtők között Ambrozovics Dezső «Hajótöröttek» czímű novella kötetét sorsoltuk ki, melyet *Keller Fáni* k. a. Solymoson nyert el.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Lapunk jövő számához csatoljuk a mult félévi tartalomjegyzéket. Ugyancsak jövő héten készülnek el a bekötési táblák is, piros, chamois és kék színben. Egy bekötési tábla ára bérmentes szétküldéssel 1 frt 30 kr.

Lányi Irma. A nálunk levő verse valahogyan elkallódott. Kérjük azt ujból beküldeni, mivel közölni óhajtjuk.

Sz. M. Vásárosdombó. A mint láthatja, nem sokáig hevertettük. Köszönet.

J. J. Vásáros-Namény. K. jelenleg Igló-fürcden tartózkodik. Hogy meddig, azt nem tudjuk. Esetleges közlendőivel szíveskedjék E. S.-hoz fordulni. Üdvözlet.

G. G. Szilágy-Cseh. A nálunk levő három novellát, — mint már említettük — legközelebb átolvassuk. Esetleg küldendő dolgozatoknál mindenkor arra méltóztassék figyelni, hogy egy számnál továbbra ne terjedjenek. Hogy lapunk illusztrációi és czikkei tetszését annyira megnyerték, őszintén örvendünk s köszönjük az elismerést. Iparkodni fogunk, hogy lapunk színvonalát még inkább emeljük s hogy megháláljuk azt a nagy pártolást, melyben a művelt magyar olvasóközönség a Magyar Géniuszt részesíti. Lazzaroni nevét sajnálatunkra nem irhatjuk meg, mert álnév alatt akar maradni. Hogy kicsoda Hiador? Nem más, mint a 40-es és 50-es évek ünnepelt, jeles költője Jámbor Pál, ki hosszú-hosszú hallgatás után lapunkat tiszteli meg szép költeményeivel. Jelenleg Szabadkán él, mint a cziszterczita gimnázium nyugalmazott igazgatója, szeretve és tisztelve mindenkitől, a ki az érdemes, derék férfiut csak ismeri. Még egyszer köszönet szíves soraiért.

K. L. Eger. Feleki Sándor.

Tisztelt olvasóinkat arra kérjük, szíveskedjenek lapunkat képtalányokkal fölkeresni.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körút 1. sz. alatt.

AZ ELSŐ MAGYAR
GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT
BUDAPESTEN.

1. A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.
2. Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.
3. Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.
4. A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.

Levél-czim:
ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT
BUDAPESTEN.

Czimbalmokat
legjobbat, legolcsóbbat
csak nálam lehet venni
pedálos fekete salon, szép erős hangút. bolti árhoz képest félárban 75—80 frt.
Elad
Jegesi Géza
cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltaláló a és készitője.
Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.
Árjegyzékek kivánatra ingyen.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe
ajánljuk a
Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet
BUDAPEST, VII. ker. Szentkirályi-utcza 14.
a Muzeumkert közvetlen közelében
MASSAGE, VILLAMOS-KÚRÁK.
Uj! Szénsavas aczélfürdők Uj!
ideg és női bajoknál elismert kitünő hatásuak.

Magyar királyi államvasutak.

80987/V. sz.

F. évi julius hó 1-étől *a maros—ludas—beszterczei* h. érd. vasuton I. osztályú kocsik fognak forgalomba helyeztetni; egyidejüleg ezen h. érd. vasuton jelzett naptól kezdve uj személydijszabás lép érvénybe, melynek egyes példányai 10 krért a m. kir. államvasutak dijszabási osztályában megvehetők.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.

Értesités.

Az e lap 26. számában megjelent, **széna** illetőleg **sarju, alom- és ágyszalma, tüzelőfa és kőszénczikkeknek,** a cs. és k. hadtest területén fekvő katonai állomásokba való bérleti kiszolgáltatására vonatkozó nyilvános ajánlat-hirdetményre figyelmeztetik.

Pozsony, 1893. junius 10-én.

Cs. és k. 5. hadtest-ügyelőség.

Cs. és kir. műszaki igazgatóság Eszéken.

438. sz.

Pályázati hirdetmény.

Az eszéki helyörségi kert mellett fekvő faszin helyreállitásához szükséges föld, kömüves és ácsmunkálatok biztositására kedden,

1893. junius 27-én délelőtt 10 órakor

az eszéki műszaki igazgatóság irodájában irásbeli ajánlatok tárgyalása lesz.

Pályázni kivánók a megkötendő szerződéshez szükséges közelebbi feltételek és tervrajzok megtekintése és a költségvetési jegyzékek átvitele végett legkésőbb junius 26-ig jelentkezhetnek a fenti műszaki igazgatóságnál.

A részletes pályázati hirdetmény e lap junius 11-ikén megjelent 24-iki számában közöltetett.

Eszék, 1893. junius 13.

A cs. és kir. műszaki igazgatóság intéző bizottságától.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

1893. augusztus 7-é	Várpalánkán Munkács mellett a cs. és raktárnál délelőtt 9 órako	Munkács	—	m. kir. honvédség	1	18	—	14	14	—	52	60	—	12	—	—	—	229	87	156	—	50	8	—	16	100	—
		Nyiregyháza	—	a cs. és kir. közös hadsereg			940	61	1001	—	120	127	—	25	—	—	—	12667	6212	—	—	2200	620	—	50	120	—
			—	m. kir. honvédség			100	10	110	—	10	10	—	3	—	—	—	1406	683	30	—	140	40	—	2	15	—
		Szatmár	—	a cs. és kir. közös hadsereg			—	5	5	—	43	51	—	10	—	—	—	82	31	—	—	20	3	—	15	40	—
			—	m. kir. honvédség			—	18	18	—	30	30	—	6	—	—	—	294	111	90	—	50	10	—	8	40	—
		Ungvár	—	a cs. és kir. közös hadse reg			—	31	31	—	162	142	—	39	—	—	—	510	193	—	—	100	15	—	50	200	—
			—	m. kir. honvédség			—	6	6	—	22	30	—	6	—	—	—	97	37	66	—	20	3	—	6	40	—

A bérletnyertesek kötelesek az átvonuló csapatok szükségletét a feltételi füzetnek A—C határozmánya értelmében kiszolgáltatni.

rolag kedvező viszonyok között vétetnek tekintetbe.

6. Azon vállalkozó, ki valamely közös állomás szükségleteinek szállitására vállalkozik, ajánlatával még akkor is, ha abban határozottan nem volna kiteve, hogy a közös hadsereg és a honvédség, hanem röviden csak az, hogy N. állomas szükségleteinek szállitására vállalkozik, tekintet nélkül arra, hogy ajánlata a közös hadsereg részéről elfogadtatott vagy visszauta ittatott, a honvédség irányában mindaddig kötelezettségben marad, mig a honvédhatóság elfogadó vagy elutasító értesitését kezeihez nem kapta.

7. A honvédkerületi parancsnokság részéről a kerület területén levő minden gazdasági egyesületeknek és közigazgatási hatóságnak (alispáni hivatalnak, szab. kir. és rendezett tanácsu városnak, nagyközségek előljáróságának) a szállitási feltételek füzetének egy példánya azon czélból fog megküldetni, hogy a netán vállalkozó termelőknek, az azokban foglalt határozványok tudomásvételére alkalom nyujtassék.

8. Községek, valamint mezőgazdasági egyesületek és termelők ovadék és biztositék letétele alól föl vannak mentve azon esetben, ha:

a) a községek magukat egyetemlegesen kötelezik, és

b) a mezőgazdasági egyesületek és termelők kijelentik, hogy összes vagyonukkal kezeskedni kivánnak s ez utóbbiak, vagyonuk elégséges volták, valamint azt is, hogy a szállitásra felajánlott czikkeknek ők a termelői, hatóságilag igazolják.

9. A szénára vonatkozó ajánlatok vagylagos minőségben, és pedig a. széna- és sarjura kell, hogy intézve legyenek.

1. A cs. és kir. közös hadsereg és a m. kir. honvédcsapatok fentkimutatott élelemszükségleteinek közös biztositása végett a táblázatban megjelölt napokon, **kizárólagosan irásbeli ajánlatok utján,** nyilvános tárgyalás fog tartatni — A tárgyalás helye, a szállitási időszak, a melyre az tartatni fog, az állomás, valamint a szükséglet mennyisége a táblázatban van előtüntetve.

2. Minden ajánlattevő, — a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelünek bizonyult, vagy a tárgyaló-bizottság előtt vállalatképesnek és megbizhatónak ismert vállalkozók kivételével — üzleti képességet és erre vagyonának elégséges voltát, — a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czégje nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállitott bizonyitványnyal tartozik igazolni

3. Az ily bizonyitványok, melyek a tárgyalás napjától számitott két hónál korábbi kelettel birnak, tekintetbe nem vétetnek.

4. Az ezen bizonyitványokban igazolandó vállalat-képesség iránya és terjedelme a fenti táblázatban van megjelölve.

5. Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett és 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, – lepecsételt boritók alatt, az előirt bánatpénzek külön boritékba helyezve, az illető állomás szükségletének tárgyalására kitüzött napon legkésőbb délelőtti 9 óráig, — kell a tárgyaló-bizottsághoz beérkezniök, **későbben érkező vagy távirati uton tett** ajánlatok nem vétetnek tekintetbe. — Oly állomásokra szóló ajánlatok, hol a biztositás a közös hadsereg és a m. kir. honvédség csapatai részere együttesen történik, a vállalkozók részéről két példányban küldendők be, melyek közül a bélyeg nélkül készitett példány mint a bélyeggel ellátottnak másolata szolgáland.

6. Ha valamely ajánlatban a számokkal és szóval kitett ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betüvel irt ár fog helyesnek tekintetni. Rövidebb mint 14 napi kötelezettség nem jön tekintetbe. A kötelezettségben maradás hatálya a biztositási tárgyalást követő naptól fogva számittatik.

7. A részletesebb feltételek a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletére nézve Kassán, 1893. évi junius 15-én és a m. kir. honvédcsapatok szükségletére nézve Kassán, 1893. évi junius hó 15-én két-két összhangzó példányban, külön előkészitett, a szállitási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltatnak, mely füzetek a cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál Kassán és Vár-Palánkán (Munkács mellett), a honvédségre vonatkozólag pedig a 9., 10., 12. és 16. honvédgyalogezrednél Kassán, Miskolczon, Szathmárt és Besztercebányán, továbbá a honvédzászlóaljaknál: Igló, Eperjesen, Egerben, Ungváron és M.-Szigeten és az 5. honvéd-huszár-ezred II-ik osztályánál Nyiregyházán, naponta délelőtti 8 órától 12-ig betekinthetők.

8. A beszállitásoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történni.

9. Az élelemszükségleteknek az állomáshoz tartozó helységekbe való elfuvarozására nézve, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt előkészitett feltételi füzet XVIII. pontja értelmében, a honvédcsapatok szükségletének a laktanyákba való elfuvarozására nézve pedig az utóbbiak számára előkészitett feltételi füzet X. pontja szerint külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már benfoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen, egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor a bérletnyertes részesül előnyben.

10. Az ajánlkozók a hadsereg-, illetve honvéd-igazgatásnak ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényczikk 314. és 315. §§-aiban valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve megállapitott határidőnek betartásáról. Az előirt bérletfeltételi füzetet bárki a cs. és kir. élelmezési raktárnál Kassán vagy Várpalánkán, Munkács mellett, 32 kr. megtéritése mellett megrendelheti, a honvédségi szállitási feltételi füzet azonban a honvédkerületi gyalogezred-, továbbá zászlóalj- és huszárezred-parancsnokságoknál, a beszerzési árnak megfizetése mellett, kapható.

11. A szénára való ajánlatok 5600 grammnyi adagok szerint teendők. A széna azonban a fentebbi táblázatban kitett sulyu adagokban szállitandó.

12. Az alomszalmára, mely 1/4 részben lehetőleg zsupszalmából álljon, az ajánlatok vagy egy árban, vagy pedig a zsupszalmára külön és a géppel csépelt, illetve nyomtatott szalmára szintén külön árak mellett tehetők. Ha e szerint az alomszalma kétféle ár mellett biztosittatott, akkor az egyes felvételeknél a biztositott szalma-nemek mindegyikéből annyi szolgáltatandó ki, a mennyi a felveendő illetményre aránylagosan esik.

13. Az ajánlatokban a felajánlott fa neme, u. m. «cserfa», «bükkfa» határozottan megjelölendő. Keverékfára való ajánlatok kivételesen és csak azon esetekben tehetők, ha egynemü fa szállitása a helyi viszonyoknál fogva nehézségekbe ütköznék és ha az ajánlattevő a keverék egyes fanemőlli hányadát százalékban kifejezi.

14. Kő- és barnaszénre vonatkozó ajánlatokban, a szokásos faji elnevezésen kivül, vállalkozó még a bányát, honnan a szén vétetni fog és a telep helyi fekvését is tartozik megjelölni.

15. Ha valamely kőszénbányatulajdonos vagy kőszénkereskedő oly kőszén szállitására tesz ajánlatot, melynek heverőbeni minősége még ismeretlen, akkor tartozik az érdekelt a tárgyalás előtt idejekorán a biztositó hatóság (hadtestbiztosságához, élelmezési raktárhoz) fordulni a végből, hogy a kőszén vegyelemzése a vállalkozó költségére eszközöltessék.

16. Összetes ajánlatok csak a következő esetekben fogadtatnak el, u. m.

a) szénára és szalmára nézve minden állomáson;

b) tüzifára és szénre minden állomáson.

Ezen megengedhető összes ajánlatok is csupán egyes állomások és kerületükhöz tartozó helységekre nézve tehetők meg s csakis akkor vétetnek tekintetbe, ha összetességükben kedvezőbbek az egyes ajánlatoknál.

Oly összetes ajánlatok, melyek több állomásra vonatkoznak, feltétlenül, még pedig már a biztositó bizottság által fognak visszautasittatni.

17. A közös biztositások eredményéről az ajánlattevők, az ajánlatuknak a cs. és kir. közös hadseregre vonatkozó részére nézve a hadsereg igazgatása, ellenben a m. kir. honvédségre vonatkozó részére nézve a m. kir. honvédkerületi parancsnokságok által értesittetnek.

Kelt Kassán, 1893. junius 15-én.

A közös biztositó bizottságtól.

Ajánlati minta.

Én (50 kros bélyeg) alulirt az 1893. junius hó 15-én 3141. szám alatt kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N. ... ... állomásra nézve az ahhoz tartozó helységekkel

a szénának 5600 grammos adagját ... ... kr. szóval ... ... krajczárral
a sarjunak 5600 « « ... ... « « ... ... «
az alomszalmának 1700 « « ... ... « « ... ... «
az ágyszalmának métermázsáját ... ... frt ... ... « « ... ... «
1 adag szecska-szalma 850 gram. adagját ... ... « « ... ... «
a kemény tüzifa köbméterét ... ... « ... ... « « ... ... forinttal
a puha tüzifa köbméterét ... ... « ... ... « « ... ... «
a kőszén (milyen fajtaju) métermázsáját « ... ... « « ... ... «

1893. évi ... ...-től 1894. évi ... ... hó végéig terjedő időtartamra szállitom, továbbá az átvonuló élelmezést is a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére a feltételi füzet IV. pontja értelmében kiszolgálom és ezen ajánlatért a mellékelt (vagy az idecsatolt elismervény szerint a ... ... pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen ... ... összesen ... ... forint bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállitást elnyerem, hogy legkésőbben 14 nappal az eziránti hivatalos értesités után bánatpénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegészitendem és ha ezt elmulasztanám, a hadsereg, illetőleg honvéd-igazgatást feljogositom arra, hogy ezen kiegészitést a kijáró szállitási keresetemből való levonás utján eszközöltesse.

Egyébként a hirdetményben közzétett feltételeken kivül a tárgyalásra előkészitett felvéti füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N. ... ... nek N ... ... ben kelt, ide mellékelt értesitése szerint a megbizhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizonyitvány közvetlenül az ... ... nek fog átküldetni.

N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye)

Kelt N ... ... ben, 1893. évi ... ... hó ... ... -én.

Az ajánlat lepecsételendő, boritékára irandó:

«Ajánlat az 1893. junius 15-én I. alatt hirdetett és 1893. évi ... ... hó ... ... n tartandó tárgyaláshoz»

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő.

3141. sz.
II.

HIRDETMÉNY.

Mindazon általános és a cs. és kir. közös hadsereg részére kiválólag meghatározott feltételek fenntartása mellett, a melyek Kassán 1893. évi junius 15-ik napján kelt 3141 I. számu I-sö hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalás az alanti táblázatban meghatározott napon fog megtartatni.

A tárgyalás tartatik																										
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra		a következő katonai élelem-szükségletekre nézve											az oldalvált kimutatott élelmi czikkekben évi szükséglet körülbelül áll:		bánatpénz a következő czikkekre						
					tól	ig	naponkint				4 havonkint		havonkint													
							széna		szalma				télen		nyáron					szénában	alomszalmában	széna	alomszalma	ágyszalma	tüzifa	kőszén
							adagonkint						kemény	puha	kemény	puha	télen	nyáron								
							3400	4500	1700				tüzifa				kőszén									
							grammal				métermázsa		köbméter				métermázsa			métermázsa		forint				
							adag																			
1. A helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek a cs. és kir. közös hadsereg számára.																										
1893. augusztus 13-án	Kassán a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor	**Rimaszombat**	—	cs. és kir. hadsereg	1893. október 1-től	1894. szeptember 30.	55	86	141	36	37	—	7	—	—	—	2064	864	300	055	30	40	—
		Edelény*	—				55	86	141	36	5	—	1	—	230	32	2064	864	300	0	30	5	50
											45	—	8	—	—	—						50	—
		Losoncz	—				—	16	16	87	74	—	19	—	119	24	264	96	40	10	60	100	40
		Kirchdrauf	—				15	28	43	11	—	13	—	4	—	—	636	264	120	30	10	20	—
		Kis-Szeben	—				—	5	5	37	37	—	7	—	—	—	84	36	15	10	30	50	—
		Leutschau	—				15	53	68	132	—	263	—	40	—	—	1044	414	150	50	70	150	—
		Gyöngyös	—				498	40	538	64	23	—	3	—	190	52	6837	3338	1000	300	20	50	70
1893. auguszt. 7.	Várpalánkán Munkács mellett a cs és kir. élelmezési raktárnál d. e. 9 órakor	**Szobráncz**	Ribnicze				140	95	235	27	27	—	6	—	—	—	3250	1440	400	65	15	50	—

A közelebbi feltételek naponta reggel 9 órától déli 12 óráig a kassai és munkácsi cs. és kir. hadélelmezési raktárban az ezen tárgyalásra egybevágó tartalommal kiállitott és Kassán 1893. junius hó 15-én kelt két feltételi füzetben megtekinthetők és 32 krajczár megtéritése mellett megrendelhetők.

Kelt Kassán, 1893. évi junius hó 15-én.

A cs. és kir. katonai élelmezési raktártól.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

II. ÉVFOLYAM 1893 JULIUS 9

28-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Adalbertus: *Nász az angol királyi családban.* — **Philosophus:** *Guy de Maupassant.* — **Karczag Vilmos:** *A szép Olga.* — **K. L.:** *Az üres bölcső.* — **Gegus Dániel:** *Emlékkönyvbe.* — **Patyi István:** *Kerülőm öt.* — **Sas Ede:** *Mikor a föld kihül.* — **Lányi Irma:** *Miért?* — **Balogh Imre:** *Két befejezés.* — **Roboz Andor:** *A róka és a szőlőskert.* — **Redfield Richárd:** *Dante a humorista.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Méry Károly:** *A nőkről.* — **Róna Béla:** *Az akadémia és az irodalom.* — **Irodalom.** — **Hadsereg.** — **Orvosi szalon.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenet.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

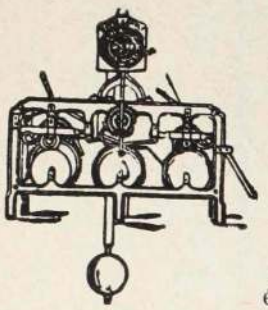

Toronyórák

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán.

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

Ritka olcsóság

1 doboz „ERZSÉBET“ levélpapir és boriték **50**
összesen 100 drb.

1 doboz „MEDEA“ levélpapir és boriték **75**
összesen 100 drb.

Deutschländer Ede

papir- és irodai czikkek raktára

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

Budapest, VII., Erzsébet-körut 28.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT
BUDAPESTEN.

ÁRVAY J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári — **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS 11. Rue de Conservatoire — Bécsi-utcza 9. — **LONDON** 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve a tavaszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém czennel felkérni.

Hein János

Budapest,
Kerepesi-ut 82. szám.
Különlegességi üzlet sétányok és kertek

ÜLTETÉSÉRE
ujjá berendezések és

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

Orientalische Schönheiten.

Zahlreiche diesjährige Neuheiten für Sammler Modellstudien etc. für Künstler mehr als 50 000 Nummern; 25 Seiten starker Catalog mit 50 Musterbildern fl. 1.— reichhaltige Muster-Collection fl. 5.— nur gegen Voreinsendung des Betrages. (Nachnahme unzulässig) durch die lang renommirte Firma: **LOUIS RAMLO**, éditeur, **BUCAREST** (Rumanien).

Értesités.

Az e lap 26. számában megjelent, **széna** illetőleg **sarju, alom- és ágyszalma, tüzelőfa és kőszénczikkeknek,** a cs. és k. hadtest területén fekvő katonai állomásokba való bérleti kiszolgáltatására vonatkozó nyilvános ajánlat-hirdetményre figyelmeztetik.

Pozsony, 1893. junius 10-én.

Cs. és k. 5. hadtest-ügyelőség.

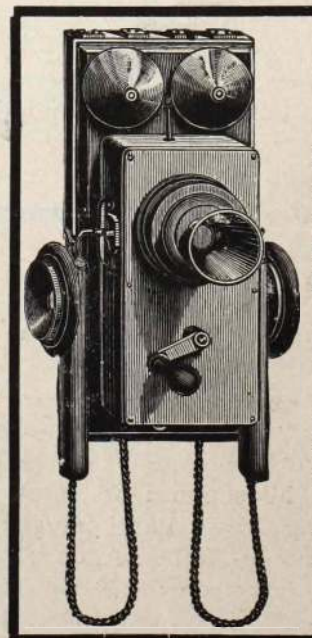

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetű telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

II. évfolyam. 1893. julius 9. 28. szám.

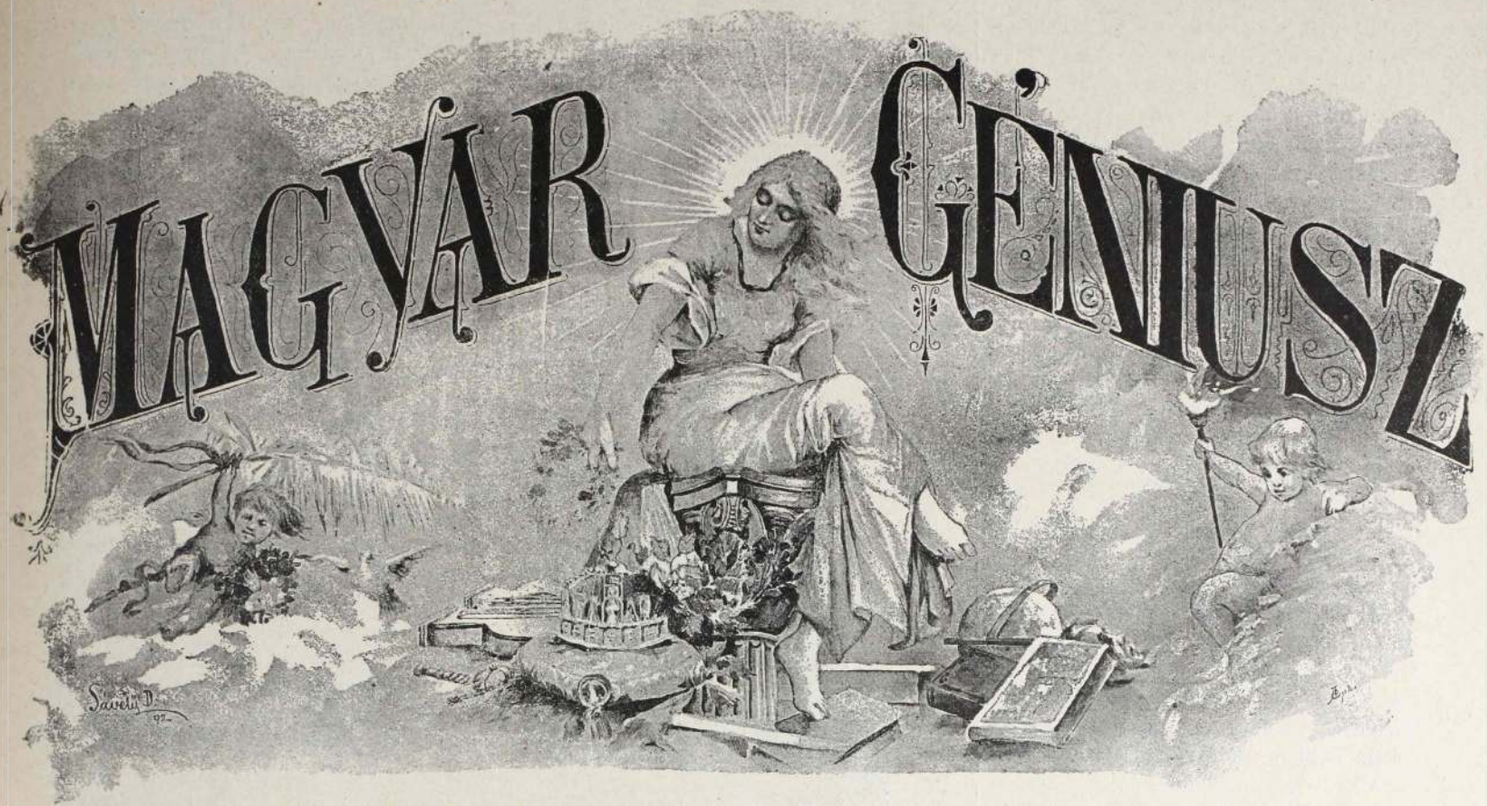

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

NÁSZ AZ ANGOL KIRÁLYI CSALÁDBAN.

Nincs a világnak olyan igaz népe, mint a magyar. Igaz a gondolkodása, igaz a cselekvése, igaz az öröme valamikor csak a legkisebb fénysugár, ha messze föld dicsőségéről is ráhull a magyar névre. Hogyne lenne tehát igaz az öröme akkor, mikor a leendő angol uralkodó, az Indiák egykor kétszáz milliónyi népének parancsoló császára, feleségül vett magyar vérből való herczegkisasszonyt? A becsületes magyar képzelet már ki is festette magának a trónörökös arájá, akárcsak a mesebeli királyfi kedvesét tündérszépnek, arany-hajunak, minden jószivüek között a legeslegaranyosabbnak. Én édes istenem, sohase látta, sohase is ismerhette, de azért tudja róla, hogy szépséges is, jóságos is, koronára érdemes is. Mért mert — magyar.

Ezért van az, hogy a ködös Albionban lefolyt nász nálunk is örömteli viszhangra kelt. Arról beszél ma az országban minden ember a leggazdagabbtól a legszegényebbig.

ÖZVEGY FRIGYES CSÁSZÁRNÓ ÉS ANYJA VIKTORIA ANGOL KIRÁLYNŐ.
(Legujabb fénykép-felvétel.)

Mert mégis csak valami az, ha olyan nagy úr, mint az angolok királya és India császára elvesz egy *magyar* herczegkisasszonyt. Mert magyar az még most is a magyarnak, ha mindjárt csak az apját is hordta szive alatt egy magyar grófleány. Oly igaz az örömünk és büszkeségünk, akárcsak magyar királyfi választana magának szépséges arát.

A mi igaz, az igaz. Nem hiába örültünk ennek a kötendő házasságnak, mert a leendő angol király felesége csakugyan jóindulatot visz magával a trónra a magyarok iránt. Szülői házában csak dicséretünkről hallott, mert apja, Teck herczeg büszkén vallja magát magyar vérhez tartozónak; annyira, hogy elküldött egy tudóst hozzánk, aki megirja annak a magyar családnak a történetét, melynek vére csörg az ő családja ereiben is. Maga is tud magyarul és cselédsége között is akad nem egy magyar. Annak a jóságos öreg asszonynak, a mostani angol királynőnek,

(a kit egyik mai képünkön láthatnak olvasóink) a fia is, a ki a szépséges arának apja lesz, csak jót fog elmondani neki a magyarokról, a kik között sokszor szivesen megfordult és a kiknek boldogult királyfia igaz barátja volt. Hát aztán mi ne örüljünk ilyen frigynek ?

Valóságos regény, még pedig az idillikus regények fajtájából való, nemcsak ennek a házasságnak története, de annak két emberöltőre visszamenő históriája is.

Bécsben e század első éveiben egy nyalka, szénfekete haju huszártisztet lehetett látni mindig a magyar katonatisztek társaságában. Velük mulatott ; velük örült hazájuk haladásában, velük busult nehezebb napjaiban. Nagyapáink, kik akkor nyalka huszárfiuk voltak, még emlékeztek arra a délczeg huszárezredesre, a kinek nevéről nevezett ezredben oly szivesen szolgáltak. *Würtemberg Sándor* herczeg volt ez, a nagy József Nádor feleségének a testvére. Bécsben jártában megismerkedvén Rhédey László gróf hires szépségü lyányával, Klaudiával, megszerette és nemsokára nőül is vette. Házassága, amilyen tiszta vonzódással kötötte, épp oly boldog is volt. Három gyermeke született, akik közül a második *Ferencz* apai nagyanyja nevéről *Teck* herczegi czimet vette föl. Ez a Teck Ferencz herczeg a leendő angol király szépséges arájának az apja. Maga is többször megfordult Magyarországon és nemcsak gyermekéveinek emlékei kötik ide, de később is hosszabb ideig tartózkodott nagyanyjának erdő-szentgyörgyi kies birtokán. Würtemberg herczegnét, 1841-ben elhalálozván, a maga kívánságára ezen a birtokon temették el s maig is itt pihennek a hamvai a kastélylyal átellenes dombon lévő családi temetkezési helyen. Az a gyöngéd szeretet, mely Teck herczeget a legjobb fiunak tünteti föl, sokszor vissza-visszavonta nagyvilági bolyongásaiból az erdő-szentgyörgyi sírhoz, hogy az emlékezés könynyeivel szive is hozzá forrjon ahoz a földhöz, mely szülőhazája volt édesanyjának.

Teck Ferencz herczegnek négy gyermeke van: Adolf, Ferencz, Sándor, és *Viktória Mária* herczegnő, a ki alig több husz évesnél. Szeretetreméltó, kedves mindenkihez és szépségeért az angol nép *May* (május) herczegnőnek nevezi. Anyja, Cambridge Mária herczegnő révén, a ki Viktória királynőnek unokahuga, közel rokonságban áll az angol uralkodó családdal. A királynő, aki tudvalevőleg nagyon szives házasságközvetitő, különösen mikor szivbeli viszonyról van szó, maga is szivesen látja Viktória herczegnő és az unokája közötti viszonyt és kész örömmel adja áldását az angol trón leendő uraira. *György* yorki herczeg, a jelenlegi angol trónörökös fia, a szépséges May herczegnő vőlegénye magas műveltségénél, jeles tulajdonainál fogva, csak hivatva lesz az angol királyi trón fényét emelni.

Minden magyar ember őszinte örömmel üdvözli a kötendő frigyet s mikor magának is részt kér az angol nép öröméből, teszi ezt azzal az igaz lelkesedéssel, melylyel a vele érezőt, a véréből valót, ha távol földön is, mindenkor köszöntötte.

Adalbertus.

GUY DE MAUPASSANT.

Egy nagy tragédiának utolsó jelenete játszódott le. A függöny legördült, hogy eltakarja előlünk minden időkre annak a fényes elménck a megnyilatkozásait, melyek e század franczia irodalmát megaranyozzák, Guy de Maupassant meghalt. Egy pénteken éjjel Párisból érkezett távirat röviden csak ezt jelenti. De nekünk az ő halála több az elmulásnál. Meghalnak azok a milliók, akik nyomtalanul tünnek le arról az örökké zajos szinpadról, melyet életnek neveznek ; akik utódokat hagynak hátra csak azért, hogy ezek ismét másoknak adjanak életet. De az, a ki nagy alkotások fényes köveiből épit magának szobrot, hogy szellemét késő századok is megbámulják, az nem hal meg, csak elpihen a nagy munka után. Igen, pihenést hozott a halál ennek a ragyogó elménck, melynél nagyobbat keveset szült e század. Pihenés az után a borzasztó vivódás után, melyet nem a halállal : az élettel két év óta megküzd. Két éve hogy világgá kelt ama szomoru hir, mely a legnagyobb franczia iró elméjének elsötétülését jelentette. És megdöbbentette az egész világot ennek a nagy elménck a tragikus sorsa. A túlfeszitett idegek megpattantak s bár remegve várta mindenki jobbra fordulását bajának, nem volt többé emberi hatalom, mely Guy de Maupassant visszaadja az emberiségnek.

És itt fölsorolhatnám sorba azokat a nagy alkotásokat, melyeket Guy de Maupassantnak köszönhet az emberiség. Szólhatnék a «Bel-Ami», «Pierre et Jean», «La maison Tellier» és sok, sok más könyv szerzőjéről ; szólhatnék azokról a miniatur mesterművekről, melyek a Gaulois-ban megjelenve az egész világon olvasóra akadtak ; ezekről az apró, talán soha utól nem érhető alkotásokról. De hát én nem száraz statisztikai sorrendben akarom fölsorolni az ő szellemének kincseit. Nem az a *mit*, hanem a *hogyan* irt : a Maupassant művészetének titka. Az emberi lélek minden titkos rejtekébe be tudott hatolni. Ismerte a cselekvések rugóit, ismerte az embert a maga teljes valóságában. És nem volt franczia iró, a_ki a nyelvnek nagyobb művésze lett volna, mint ő. Csodálatosan tömör, pár sorában egész lélektani kép, emellett tiszta, világos, soha fölöslegest nem mondó. Szinte meglátszik irásán, mennyire kevésre, csak éppen arra a mit mondania kellett, szoritkozott. A század végének idegessége, bélyege egyszersmind az ő stilusának is. Sarcey nem nagyitott, mikor a modern franczia irodalom legkiválóbb alakjának állitotta Guy de Maupassant.

Nem élt többet negyven évnél. Mert bár 1850-ben született, az a két év, mely betegsége óta lefolyt, csak haldoklása volt egy szellemnek. A normandiai Mirometuil kastélyból indult világhóditó útjára, végig küzdötte mint közkatona a franczia-porosz háborút és 1880 óta ünnepelt irója volt nemzetének. A lázas folytonos munka két év előtt megkivánta a maga áldozatát. Kedvencz yachtján a Bell-Amin érte utól a betegség, mely immár a sirba döntötte. És most már, — mint egyik életirója mondja — a Bell-Ami gazdátlanul siklik tova a kékhullámú tengeren, s mint Lohengrin hattyuja, kiköt magától Normandia partjain, hogy elvigye a szomorú gyászhirt Mirometuilbe, melyben először látta meg a világot a rövid, de ragyogó pályát befutott regényiró

Philosophus.

A SZÉP OLGA.

Irta : KARCZAG VILMOS.

(Vége.)

Ösmeretségünk tizedik napján lehetett, hogy az öreget valami keserü visszaemlékezés, vagy talán korának és a nehéz munkának sulya visszatartották attól, hogy az nap munkára menjen. Velem volt egész napon át. Levertebbnek, szomorúbbnak, de azért beszédesebbnek és közlékenyebbnek látszott, mint rendesen. Most nem olyan tétovázva, bizonytalanul vagy kitérőleg felelt a kérdezősködéseimre, de több nyiltsággal, hogy szinte azt hittem, hogy ő maga szeretne legjobban elmondani egyetmást. Mindjárt fele teher nyomná a lelkét.

— Sokszor mondtam uram, úgy-e, hogy én egy meghalt ember vagyok.

— Igen.

— No hát elmondom, hogyan történt. Mert lássa nem tudom tovább elviselni azt a gondolatot, hogy itt van mellettem, velem, egy nemeslelkü derék magyar ember, a ki megérti lelkem, szenvedéseimet s én tovább is elhallgassam azt, a mi már négy esztendeje fojtogat. Mert olyan természetü az az elzárt titok uram, mint a láva a tüzhányóhegy mélyében. Éget, perzsel s kikivánkozik. No hát, nem birom tovább s hagyom kitörni azt a lávát.

— Nézzen meg uram jól, — szólt az öreg, — így néz ki egy 50 éves férfi. Szakallam, hajam teljesen megőszült, s testem megtört, hajolt. Aggastyánnak látszom. Néhány év előtt még mindez nem így volt. Érőteljes férfiu voltam, katonás magatartással. Sokszor azt mondták a barátaim tréfálkozva, hogy ha nem sietek a vénüléssel, azt hiszik, a kik nem ismernek, hogy bátyja vagy férje vagyok nagy leányomnak, és nem az édes apja. Huszonhat éves koromban nősültem meg. Szerelmi házasságot kötöttem. Bátran követhettem szivem hajlandóságát, mert azelőtt nem rég örököltem több, mint ezer holdnyi birtokot a Bácskában, nem volt rá szükségem, hogy gazdag parthie után vadászatot tartsak. A leány, a kit nőül vettem, egy szegény ügyvédnek a gyermeke volt. A fiatal ember, uram, hamar belebolondul a szép tetszős formáju leányba, s eszébe sem jut keresni azt, hogy vajjon milyen feleség válhatik belőle. Miként van nevelve, fogékony lélekkel bir-e arra, hogy idővel hivatását megértse. A szerelmes fiatal ember nem okoskodik, de vak eszközévé válik szép felesége szeszélyeinek. És én nagyon szerettem az én feleségemet. Nem vettem észre, de nem is figyeltem meg, hogy a jó módba jutott asszonyka egyszerre mily mohón kap minden olyan kedvtelés után, a miről eddig álmodozott, úgy, hogy pár esztendő mulva magam is azt vettem észre, hogy oly előkelő házat viszünk, olyan társaságba jutottunk s olyan társaság szokásainak, mulatságainak, különlegességeinek vagyunk rabjai, a melyek bennünket sem állásunknál, sem vagyoni helyzetünknél fogva meg nem illethetnek.

Milliószor ismétlődik ez a történet az életben. Az emberek tönkre jutnak, betörik a fejüket, s csak mikor már a fejük vérzik, akkor ocsudnak fel.

Házasságunk második esztendejében szép kis leányunk született: Olga. Ártatlan, bájos arczú gyermek. Okos anya ugy nevelhette volna fel, hogy büszkeségére legyen szüleinek és a társadalomnak.

(Valamit gondoltam magamban mikor az öreg e szavakat mondta, de nem mertem félbe szakitani, de még csak reá sem tekinteni, mert féltem, hogy megzavarom őt közlékenységében. Ah, ah, — gondoltam, ezek a szavak rejtik a történetben azt, a mi az öreg tragódiájának alapja. — Félek, hogy ezt nem fogja elmondani).

— A gyermek egyre nőtt, — folytatta az öreg, — hanem azért a könnyelmü, léha élet csak tovább tartott, úgy öt-hat év előtt egyszer csak azt vettem észre, hogy tönkre jutott, szegény ember vagyok. Hát ez nem nagy baj, — gondoltam magamban — adott az Isten erőt, egészséget, dolgozni fogok, s kis családommal megélünk valahogy. Olga ekkor 18 esztendős volt. Szép, kifejlett, derék leány. A társaságnak dísze, fénye, szelleme. Egyetlen mágnás leány sem vetekedhetett volna vele sem szépségben sem müveltségben, sem magatartásban. — Én sokszor nem jó szemmel néztem azt az életet, azt a tónust, a melybe beletanult, de gyönge voltam az édes anyjával szemben, a kinek a gyermek elkényeztetett kedvencze volt.

No hát uram, most már sejtheti, hogy mik következtek be az én tönkrejutásom után?

Sokáig hallgatott, míg végre is nekem kellett megtörni a csendet.

— Nem törődtek bele a szegénységbe, ugy-e?

— Én beletörődtem volna. Férfiunál nem megy az olyan nehezen. De az asszony, meg a leány... Azokat...

Tétovázó szemekkel nézett reám az öreg, hogy valjon kimondja-e azt, a mi az ajkán lebegett.

— Azok nem akartak engedni az úri módból, úgy-e?

— Nem! szólt összeszorítva ökleit s fenyegetően villogtak szemei. Nem! Pedig hogy kértem, könyörögtem...

— De ha egyszer ugy sem telt már?

— Hej, uram, ezer módja van annak. Eleinte zálogba került minden, aztán következtek a váltók, aztán... Mikor a lélek rossz utra tér, uram, akkor nincs menekvés. Ott lakik az ördög az örvény fenekén, s annak az ördögnek olyan szép csábító szava van...

— Hat mi történt?

— Ujra rám tekintett, aztán hosszan maga elé a göröngyös földre.

— Pedig hogy kértem, hogy könyörögtem. Aztán fenyegettem, hogy lelövöm őket... akkor... akkor... feljelentettek.

— Szent Isten!

— Ugy-e, uram, szörnyű történet ez.

— És elfogták?

— Nem volt idejük. Iszonyú nap volt az az utolsó nap. Csak messziről leshettem a lakásukat, már akkor külön laktam a feleségemtől és gyermekemtől, mert detektivek őrizték a házat, mint mondták, az elzüllött férj bosszuja elől. Mikor láttam, hogy nem közeledhetem, pedig akkor, érzem, golyót röpítettem volna mindhármunk agyába, neki indultam — a világnak. A Duna partján levetettem ruhámat, benne egy névjegygyel... és meghaltam.

Nehezen ment, mig ide eljutottam, de végre itt vagyok négy éve már.

És otthon?

Nem hallottam hírt otthonról. Bizonynyal rátaláltak ruháimra, s azt hiszik, hogy a vízbe öltem magamat.

Hát neje és leánya?

— Nem tudom mi lett belőlük, s nem is akarom tudni. Lássa uram igy van ez ezen a világon. Hány lélekben meghalt ember él abban a nyüzsgő, forrongó vásárban, a melyben gyalázatos alku folyik egymás becsületéért. Jó nekem azt nem látni. Itt végzem a nehéz testet kinzó munkát, mely ma-holnap összezúz, de legalább nem állok utjában senkinek...

Ezeket beszélte el az öreg száműzött, a meghalt ember.

És hogy hívják azt az embert?

— Csorbai Benedek!

Kiejtettem a poharat a kezemből, és éreztem, hogy vérem elhagyja arczomat.

— Talán ösmerted?

— Igen!... Gyere velem!

III.

Késő este volt már. Az utczai lámpák apró csillámló fénye világított.

Egyenesen az Andrássy-utra mentünk. A sétáló közönség százával hullámzott fel s alá, a kocsik robogtak ki a ligetbe s a ligetből be a városba.

Egy díszes kertbe épített csinos villa előtt állottunk meg.

— Tudod ki lakik itt?

— Nem.

— Özvegy Csorbainé és Olga leánya.

— Jómóduak?

— Oh, nagyon, nagyon!

— Hogy jutottak hozzá? — kérdezte barátom.

— Oh te naiv fiu!

E perczben előkelő fogat állott meg a ház előtt.

— Mindjárt megtudod azt is.

A fogatból egy úr szállott ki, s a zsebéből kulcsot huzott elő, kinyitotta azzal a rácsos kapu ajtaját s eltünt a bokrok között.

— Ki volt az?

— Gróf Partai.

— Az Olga férje?

— Gyermek vagy... Az egyik szeretője.

AZ ÜRES BÖLCSŐ.

Aurélka volt. Aurélka nincsen,
S bár érte tenger köny pereg,
Nem hallgat semmi földi szóra
A kedves, aranyos gyerek;
Nem nyujtja csókra többé ajkát
És ölelésre karjait...
Csitt! föl ne verje zokogástok
Aurélka csöndes álmait.

Bölcsője búsan, elhagyottan
Egyik szobasarokban áll
És egyre várja kis gazdáját
Az est, a regg óráinál.
Mi haszna? bármiként is várja,
A kis bölcső üres marad,
Mert hűtlen lett a kis gazdája:
Ott lenn pihen a föld alatt.

A szekrényben a szoknyácskája,
A hószin-ing, a főkötő.
A pendelyes kor küszöbén most
A nadrág került vón' elő;
De nem vágyott e változásra
Az igénytelen kis legény
És búcsút mondott a világnak
A pendelyes kor küszöbén.

A falon függ a képe mása,
Rózsádad arcza ránk nevet
És ajka, mintha azt mondaná:
Fojtsátok el könyűtöket!
Úgy hallik, mintha könyetekre
Sóhaja átvonulna itt...
Csitt! föl ne verje zokogástok
Aurélka csöndes álmait.

K. L.

Teck Viktória herczegnő, a yorki herczeg arája.

György yorki herczeg, az angol trónörökös fia.

NÁSZ AZ ANGOL KIRÁLYI CSALÁDBAN.

HADD HARAPJAK ÉN IS!

EMLÉKKÖNYVBE.

Vidám, derűs arczod, aranyos kedélyed
Kikeleti napnak játszi mosolya,
Egy tekintetedtől a virág feléled
S hinti illatát a rózsa, ibolya.
Gondtalan a lelked, mint a tiszta égen
Rózsa felhők ser'ge halkan lebben át:
Édes álom, ábránd árnyékozza szépen
Épitve sugárból tündér-palotát.

Láttam mosolyt nyilni ajkad rózsa bokrán,
Láttam szemeidbe' a derűs napot,
Nyájas, szép igézet! Könnyü játszi fodrán
Ringó csolnakomban hullám ringatott.
Majd borulni láttam édes arczod ismét,
Bársony pilláidon könyű reszketett,
Oh, ne hozd a felhőt, oh, ne hozd el, hisz' még
Oly rövid időn át láttuk az eget!

Mikor szemeidbe hosszan belenéztem:
A lelkedet láttam tiszta tükörén,
Mosolygó leányka, ismerlek egészen:
Könnyü ábrándoknak pihensz az ölén.
Elsuhan feletted, hogyha jő a bánat,
Vihar megszelidül, elhallgat a vész;
Mért is tépné szét a szirmát a virágnak,
Hiszen oly törékeny, gyönge az egész!

Oh! legyen úgy mindig! Könnyü, röpke lelked
Szőjje tovább tarka álomképeit,
Mosolya az ajknak, sugára a szemnek
Legyen örökre oly igéző, szelid.
Bimbó, hogyha nyilik hajló rózsaszálon:
Mámoros illatát lehelje feléd,
Ringasson a karján szép, tündéri álom,
Ébredésed legyen könnyü, tiszta, szép.

Gegus Dániel.

KERÜLÖM ÖT....

Kerülöm őt, de ő meg
Viszont engem kerül:
Mégsem tudunk kitérni
Soha egymás elül.

Összebotlunk az utczán,
Köszöntöm hidegen;
Ő kimérten fogadja,
S illőn, mint idegen.

Majd harmatos virágként
Ragyog, mosolyg, nevet:
Hát én mért ne emelném
Büszkén föl e fejet?!

De aztán főm lehajtom,
Ő meg titkon zokog:
Talán nem is mi voltunk
Oly büszkék s boldogok!

Patyi István.

MIKOR A FÖLD KIHÜL.

Irta: SAS EDE.

Elgondolom, milyen furcsa lesz, mikor a föld kihül. Milyen tragikómikus, mikor az emberiség végső maradványa valamely tüzhányó — teszem a Vesuv — legfenekén vonja meg magát. Valami elmés vállalkozó berendez ott, egészen *à la világ vége*, egy elegáns hotel garnit. A szálloda persze méregdrága lesz, a pinczérek zsarolják a vendégeket, de hát a vendéglős nem tarthat a konkurrenciától; a többi tűzhányó rég kihunyt... A Grand Hotel Vesuv kéménye még füstölög, ott még lehet valami meleg eledelt kapni, a mit az egykor, rettenetes tűzokádó pislogó párázsán sütnek... Igen, de lassan az a parázs is kezd kialudni. Vérvörös szemeit befogja a fekete halál. Nagy Isten! Ekkor esik kétségbe a vendéglős. Mi lesz vele és vendégeivel, ha menujén nem szerepelhet más, mint kocsonya és fagylalt... Elgondolom, milyen tragikómikus, milyen borzalmas lesz az, ha az emberiség étlapján nem szerepelhet egyéb, mint kocsonya és fagylalt...

*

A föld kihülőfélben...

A nap, első, szenvedélyes szerelmese egykor, elvétve dob felé még egy-egy sugárt, de annak már annyi ereje nincs, hogy kipattanásra bírjon egy rügyet, hogy szárnylibbentésre bírjon egy pillangót.

Halvány, bágyadt az a sugár, mely a földre hull. Olyan, mint mikor a vén koldusnak pár krajczár alamizsnát vetnek, hogy tengesse belőle tovább az életét.

A vén koldus lelkébe vissza rebben az emlékezet, hogy hiszen szép napok fényét látták az ő homályosuló szemei egykor, az emlék ragyog és mosolyog a szivében — de az ifjuság rózsái azért nem virulnak ki többé.

A vén koldus fázni kezd, borzadva veszi észre, hogy ő már csak félember, lábai hidegülnek, félteste már a fagyos halálé... Először félve, riadva dobog a szive és hajtja a vérét, hogy melegítse át a tagjait, de azután már félni sincs ereje a szivének... A megfagyásnak néz elébe minden...

A föld, mely egykor nábobok kincseit és a királyok diadalát és nábobok és királyoknál hatalmasabb teremtmények az asszonyok pompáját és diadalait hordozta, oly nyomorultan fog elveszni, mint a legutolsó koldusa, a kit dúsgazdag virulása közepette eltartani nem tudott, nem akart...

*

Valahol, egy déli szigeten, melynek vízbe hajló lombjait meleg habok csókolják, még énekel egy költő borról, szerelemről. Borról, mely tele van a föld forró szerelmével, szerelemről, mely tele van az ég lángoló, részegítő borával...

S a hogy elszunyad egyszer a szerelem puha és meleg és eleven párnáin, fölriasztja őt álmából egy hang:

— Költő! fejtőzz ki a szerelem öleléséből, vesd félre a poharat és siess, siess már egyszer a szabad természet ölébe. Mert utolszor tarkállik és ujjong felette a tavasz, mely téged annyiszor és oly szép dalokra ihletett: utolszor még ezen a forrószívű, déli szigeten is... Menj, hogy megihlessen még egyszer és énekeld meg még egyszer, hadd zengjen az utolsó tavasz fölött az utolsó dal!

HILDA.

S a költő a rémülettől reszketve és elsápadva futott a szabadba és könyezve ölelte át tekintete, vágya, szeretete, annak veszendő szépségeit... Eleinte megfélemlítette, majd fölemelte a nagy feladat, hogy annak pusztulásra itélt gyönyöreit az ő dalának kell megörökiteni... Dalt kell neki zengenie, mely szebb legyen minden dalnál, melyet valaha a tavaszról zengettek, dalt, melyben meg kell szólalnia fűnek, fának, zengő madárnak és elmondania örömeit és rettegését, hogy olyan szép volt élnie, virulnia és oly iszonyú lesz elpusztulnia... És még egyszer megihlette őt a hajnalüde tavasz és ő dalolt. Énekében benne volt a gondtalan madárcsicsergéstől a rémült halálfélelemig minden, egészen a vad dühös imádságig, mely nem is annyira imádság már, mint Isten ellen lázadó átkozódás, mely a végső kétségbeesés ajakáról fakad... Olyan volt az a dal, mint egy édes, szép szüz vergődő zokogása, a kit kedvese kebeléről szakit le és halálra itél a zsarnok, s a ki kétségbeesett könyörgéssel veti magát lábaihoz:

Nézd, milyen szép vagyok, nézd, milyen fiatal vagyok, nézd, milyen szerelmes vagyok: irgalmazz életemnek...

... De nincs irgalom, kegyelem a zsarnok szivében... s a lázadás fájdalom zuhataga, mely a költő dalában zúgott, elhalt a lemondás véghetetlen, csöndesen síró tengerében... Olyan volt a dal vége, mint a haldokló, ártatlan menyasszony sóhaja, a ki könnyes szemét vőlegényére függesztve, adja ki szerelmes lelkét, mely úgy száll el, mint a gyöngyvirág illat...

A költő meg van elégedve dalával. (Lám: a költők a világ végén is meg lesznek elégedve dalaikkal...) De egyszerre megrezzen... kihull a kezéből a lant és ő sírva roskad a földre... Mert hiszen kinek énekelte ő azt a dalt? Ki fogja azt dalolni, ha immár elpusztul a világ? Az utolsó dal elzengett az utolsó tavaszról... de nem volt már, a ki énekelje.

*

Valahol, a forró égöv alatt, melynek levegője langyos, enyhe lehelletté szelidült már, magaslik két deli pálmafa.

Ott állottak évszázadokon és évezredeken át és hallották a mellettük elvonuló zarándokok kegyes énekét,

a tevéken hajókázó kincses kalmárok zsivaját, és a futó paripákon elrobogó rablók czívódásait, kik a zarándokokat és kalmárokat kirabolták... Most, a hogy enyhe, szinte hűvös lehelletté szelidült a tropusi lég, szólott társához a karcsúbb pálma, a nő, a ki szép, örökké divatos folyondár-ruhát viselt, mely lenge derekára rászövődött.

— Édes élettársam, azt hozza nekem hírül ez a szél, hogy messze, észak felé, elhervadt már minden virág és összeszáradt minden faág, azt hozza hírül, hogy mi is nemsokára erre a sorsra jutunk.

Megrázta koszorús fejét a férj:

— Pletykabeszéd! Asszonyszokás! Hogy lehet a locsogó szél szavára adni?

De mind sárgább kárörömmel néz rájuk a nap, mindig kevesebb az életadó melegség és szerelem a csókjaiban.

Hűvös, fehér pitymallaton megrezzenve súgja oda társának a nő:

— Fázom...

A hím pálma nem tudja ezt megczáfolni többé. Fázik ő is. A hajnal piros, égő sugarai helyett nagy, selymes leveleikre ijesztően hideg ismeretlen kristály cseppek hullanak: a dér... a szél, mely hírül hozta nekik minden virágok hervadását, kegyetlen süvöltéssel tör rájuk, a hideg halál szárnyaival csapkodva őket...

— Századokon, évezredeken keresztül állottunk itt és most meg kell halnunk... kesergett a szélrohamban a férfi.

— És szerettük egymást mindig... sugja vissza a nő.

A pálma férj rábólint.

— Szerettük egymást...

— Akkor meghalhatunk.

— Akkor meghalhatunk.

Hirtelen kifakadó haraggal törte le derékben a nőt a dühös északi szél... s a hímpálma sem ellenkezett többé: gyökerei nem kapaszkodtak makacsul a földbe, ráborult szép engedelmesen, hűségesen kettétört élettársára... Az utolsó két pálmának is vége a tropusok égöve alatt...

*

És megindulnak az északi sarkról és diadalharsogással szállanak alá a panaszos, halotti dalt zúgó tengerekre az óriási jéghegyek; a sivatagok oázait mind befutta a sivár homok, mely korhadó csontok porával és a leroskadt porrá őrlött piramisok törmelékeivel vegyült; még a torlott erdők fái, még a temetők sírkeresztjei is leroskadtak; nem merik botorúl fölemelt fővel hazudni azt, a mit oly soká hazudtak: Föltámadunk!

Látja pedig az Ur, hogy a föld napjai meg vannak számlálva. A planéta sok szép időt átélt, sok köny kihullott rajta az igazak szemeiből; sok vérrel megöntözték mindenféle bolondságokért; kaczagtak és szenvedtek, okoskodtak és bolondoztak, szerettek és gyűlöltek ott az emberek, — mindezt össze-vissza, minden rendszer és igaz ok nélkül. Olyan mulatságos volt ezt a fensőbb égi lényeknek nézni!

Most bevégezte pályáját. Minek keringjen czéltalan tovább?

Az Ur megérinti a sarujá orrával és beletaszítja az érdemes multu földet a semmibe. (A hogy ezt a földön cselekedték az érdemes multu emberekkel).

Előbb azonban magához szólította Gábor angyalt és mondá neki:

— Kedves, szép szárnyas szolgám, a ki őrangyala voltál ennek a jeles planétának és elhoztad onnan fülembe a sohajokat, imádságokat és káromlásokat és vittél cserébe áldást és sujtó csapást (ámbár sokszor összetévesztetted a czimet, te kis szórakozott!): halld most ezt az én kérésemet. Ez a világ elvégezte pályafutását. Bele fogom zúhantani az űrbe. De nem akarnám, hogy idő előtt érjen a végpusztulás, ha csak akkora életet is, mint egy bogárka izének a mocczanása. Eredj oda még egyszer, vizsgáld meg, és ha kihalt már minden és fagyos, térj vissza hozzám, hogy betöltsem az én akaratomat...

*

És száll, száll alá az angyal, le az éjbe borult földre, melynek szomoru sorsát hulló csillaggal siratta az ég.

Koporsó már az a föld, mely fölött koszoru nincsen.

Egy besüppedt siremlék mellett, melyre valami nagy ember arany neve vésve, megáll az angyal és sir...

Egyszerre neszt hall.... Fölemeli a fejét. Ah! még nesz, még mozdulás, még élet van a földön? Egy öreg ember gubbaszkodik a siremlék mellett és szorgalmasan vési kőtáblájára az ákombákjait. Egy vén történettudós.

— Történetét irod meg a világnak? — ragyognak az angyal szemei. — Sikereinek, haladásának történetét?

Az ősz, múmiává aszott tudós megcsóválta a fejét.

— Látszik, hogy csak rövid látogatásokat tettél a földön és többnyire az égben laktál, oh isten angyala. Mert csak nagy jelszavunk jutott a füledbe, — igaz, hogy elég hangosan kiabáltuk, hogy az égbe is elhallatszhatott... Sikerei, haladása ennek a földnek? Azok nem voltak soha. Menynyit küzködtek az emberek ezen a szegény, édes szép világon — és mit értek el vele? Ime, mi az ő törekvésük, ime, mi az ő haladásuk, a mivel magukat körülhazudták?! Mert csak körülhazudták. Mert éppen olyan boldogtalan volt az ember, midőn a teremtő kezéből kikerülve, az őserdőben tengette félmeztelen életét és két darab szárazfát dörzsölt egymáshoz, hogy tűzet tudjon gyujtani kínos-keservesen, mint akkor, midőn már tudott tűzet gyujtani — nagyon is tudott! — és a hatalmas, városokat romboló tüzet belezárta apró vasgolyókba, azzal akarta fölrobbantani a világot és teremteni a romokon ujat! Mert mindig ujat akart teremteni, mert soh'se, egy pillanatig se volt megelégedve a régivel, egy pillanatig sem volt teljesen boldog soha... Kell-e nagyobb bizonyíték az élet nyomoruságára, mint az, hogy az emberek legtöbb boldogsága a *remény* volt?

Mi a remény? Tagadása annak, hogy a jelenben öröm és siker van, különben nem néznénk, nem törekednénk örökké a jövőre. A remény a jelen örökös szegénységi bizonyítványa, — ezzel kolduláták át életüket az emberek... Kezdték az állatiságon, és mikor a czivilizáczió legmagasabb fokára elértek: iparkodtak volna oda visszatérni. Mert a czivilizáczió legambiczózusabb emberének is mi volt tulajdonkép a czélja? Az, hogy hosszu küzdés és fáradság után czélhoz érve, mennél több időt tölthessen azoknak az érzelmeknek a karjai közt, melyek az állatokkal közösek: a gondtalan pihenés, a kényelmes szerelem karjaiban... A többi czél csak hazugság volt... Hazugság volt, ostoba, hiu, csalfa ez a világ, a mit az emberek gondolkozása alkotott, és nem tudták belátni, hogy az az igazi, az a boldogító világ, a mit szivök érez; szivök, melynek isten tanította dobogni az ő örök igazságait... De ők mindig azt akarták, hogy az agyuk éljen, és nem engedték élni a szivüket...

Elpusztultak, gonoszul vesztek mindannyian, a nélkül, hogy az igazi, természetes élet megismerésére jutottak volna. Hát miért éltek akkor? Hát mire való volt haladásuk akkor?

A világ utolsó tudósa lehajtott fejét a sir megfagyott rögeire és magához, egész közel intette az angyalt.

— Fogd be a szememet, édes szép szolgám, és mondd meg az uradnak, hogy a föld utolsó embere belátta, hogy az Ur nem volt igazságtalanabb egy korszak embereihez sem, mint a másikhoz. Mert egyformán boldogok és boldogtalanok voltak az emberek az őserdő viszontagságai és a czivilizáczió kellemetlenségei közepett... Haladás a természet szótárában nincs, csak egyforma igazság... Azt mondani, hogy a világ halad és egy korszak közelebb van a tökély, a boldogság felé, mint a másik: vád az örök törvények igazsága ellen...

Az angyal befogta szemeit. A lelkehagyott test lábainál feküdt. Igy halt meg az utolsó tudós, a ki a legokosabbnak tartotta magát a földön — pedig talán ő volt a legbolondabb? Ki tudja?

*

Az Ur pedig hirül veszi az ő szomoru angyalától, hogy a föld kihül, fagyos jéggé vált azon minden élet... És megérinti ujjával a nagymultu planétát és belezuhantja a világokra éhes űrbe.. A szomszédos égi testek lakói a levegő-égnek szokatlan, hirtelen, de azért nem valami jeletékeny rezzenését érzik... Az égbolton sziporkázó ezüstszalag látszik és azután a hatalmas földnek az ő dicsőségével és haladásával nem marad még nyoma se... Még nyoma se.

MIÉRT?

Miért is kelle téged látnom,
Te vagy, te lettél földi átkom,
Miattad szenvedek!
Érzem e fájó kinnak terhit,
S élni egy rövid másodperczig
Se tudnék nélküled!

Álmomban oly gúnyosan nézel,
S kaczagsz, ha őrült szenvedélylyel
Vadul kiáltom nevedet.
Kéjes gyönyörtől ittasulva
Tekintesz, hogyha térdre hullva,
Egyetlen csókért epedek.

S ha fölébredtem azután
S látom, hogy álom volt csupán,
Zokogva kérem istenem:
Habár rémkép gyanánt kisértesz,
Kegyelmet iránt'am nem érzesz,
Altasson ujra engem el!

Lányi Irma.

KÉT BEFEJEZÉS.

Irta: BALOGH IMRE.

I.

Bevezetés, mely csak egy!

Rövid muló napok, gyorsabb a szárnyuk, mint a többi napoké és még csak vissza se térnek soha, mint az egyhangú ólomszürke közönséges napok. Az enyészet szárnyán lebbennek az örök semmiségbe. Utánuk pedig következik lassu átmenet a fakó hétköznapiassághoz, mint a rózsabimbó burokvesztés után egy-két napig még bájoló művészi pongyolaságával, hanem azután lassankint utánozhatatlanul kunkoritott szirmai ellaposodnak, az illata megmarad, csakhogy közönséges nyilott lesz belőle . . . . nyilott rózsa közönséges lapos szirmokkal . . . ,

Ezek a napok a mézes hetek!

*

Váry Klára azt határozta, hogy az ő házasságuk örökre mézes legyen. Ha elmúlik az egyik hét, ha jő a másik hét, az mind-mind mézes legyen.

Szilaj volt a fantáziája, merészek a vágyai, erős az elhatározása. Ringó székébe vetette magát és elkezdte szőni himes álmait, kigyódzó karikáit a jövőnek. Tüzpiros álmai voltak! . . .

Csendes otthon, a hová nem sokára követni fogja Elemért, a hol az örök mézesvilág nyilik, a hol csak szeretni fognak a szerelem papjai örökre, mindörökre, mint mikor nem régen még a berki csalogány dudolása mellett élvezték a tiltott együttlét megengedett örömeit . . . . czüküt-czüküt, a tiltott együttlét megengedett örömeit . . . .

*

Három vármegyére járt hire Váry Klára szépségének, három vármegyére járt hire Váry Klára szép lakodalmának.

Stafirját a vidék legügyesebb leányai himezték gyöngyös napsugárnál, lámpa világánál; uszályát hollandi csipkével fodritották és két langos haju lányka vitte utána; fehér myrtusz koszorujába egy szál kék nefelejts virág volt ékelve, egy, csak egy szál kék nefelejts a rengeteg sok myrtus virág között . . . .

Oda tüzte: a ki tüzte, — a ki a koszorút is füzte, egy sápadt képű masamódés lány . . . .

Suttogott a népség, sziszegett a csodálkozás, agyarkodott az irigység; asszony a menyasszonyt, férfi a vőlegényt szóltarótta.

Diszmentés pandur állott a templomajtóban; livrés kocsis nyitogatta a fiakker ajtót. Még a sekrestyés is kicsipte magát. A plébános ur pedig előszedte régi emlékeiből egy önképzőköri emlékbeszédjét és szavalta nagy keményen; bámulta a népség érczes hangját. Mit mondott, mit szólott: Isten gondja, csakhogy nagy volt a hang, fényes, szilaj, mint a pompa . . .

Azután Váry Klára meg Tihanyi Elemér elmondták a «holtomiglan-holtodiglan»-t; fölszállott a tömjén emelő illata és a násznép ugy a hogy elég kényelmesen kivergődött az előcsarnokba; hajdu, livrés szolganép a kocsikra szállitotta őket párosával; robogtak a fiakkerek kényes nyakú lovakkal; kisérte őket a bámulat, zsongott a mende-monda . . . A menyasszony, boldog asszony: koszoruzza myrtusz, övedzi fény és pompa; az irigység se maradt távol, hogy teljes legyen a siker.

Ő pedig ifjú szivében érzett, a mit érzett: a mit Elemér is érzett, a mit a csalogány is dalolt a berki bokorban: örökre, mindörökre! . . .

II.

Tárgyalás, mely szintén csak egy.

Harmadszor virradt föl a nap a maga bíborpiros köntösében, harmadszor ébredt föl Váry Klára Elemér házában.

Tihanyi Elemér pedig harmad napra lakodalma után 9 órakor megcsókolta felesége iczi-piczi hófehér kacsóját, elegáns plivel meghajolt előtte, valószinüleg meg is csókolta az ő kedves kis feleségét és dúzzadó kebellel lépdelt a kasznár ur hivatalának lomha unalmassága felé, nászútja előtt rendelkezendő.

Gondolkozott, mélyen és még sem gondolt semmit, csak meglátta a tavaszi természet minden diszét; a levél zöldje, a bimbó bíbora, az ég kékje olyan önként mutatkozónak tünt előtte, pedig még nem rég ólomszürke volt előtte a világnak nevezett chaos . . .

A szép Tihanyiné pedig reggeli pongyoláját le se dobta magáról. Piros kendővel kaczkiás menyecskés kötést pöndöritett fejére; kinyitotta a szoba ablakját, támlájára könyökölt és bámulta a májust, dúdolt hozzá illő halk melódiát, lágyat, andalitót és gondolkozott ő is a nagy semmiről . . .

Igy várta-várta haza először Elemért igéző pongyolába, észbontó pikántériával és igy fogja tenni ezt mindig, örökre, mindörökre . . . .

*

Valaki félénk lépteinek nesze behallatszott és az a valaki félénken, minden bejelentés nélkül fölnyitotta a szoba ajtaját, a hol a szép Tihanyiné nappali álmait tüzte-füzte és hivatlanul, engedély nélkül belépett.

A vendég nem szól, csak félénk léptekkel halad tovább a nehéz szőnyegü parketten a pongyolás asszonyka felé; mit tesz, mi lesz, azt ő nem tudja. Tesz: a mit tesz; lesz: a mi lesz . . . .

Tihanyiné Klára meglepetve fordul meg a lépések hallatára.

— Arcza kissé elhalványodik, mintha a pirja a vendégjáró arczára szökött volna, az neki vörösödik.

Ki ez, arra nem gondol Tihanyiné, csak mint a gyermek, kit játékaiban zavarnak. naivul, kissé sértődve kérdi:

Mit akar, jó asszony? (Én az ő helyében azt mondtam volna: Noli furbare circulos meos).

A hivatlan vendég mindjárt azon kezdi, hogy meghazudtolja a háziasszonyt s azt feleli, hogy biz ő nem asszony, hanem azért sirni tud, s mindjárt be is bizonyitja: pereg a sápadt arcz nagy kék szemeiből a bánat gyöngye.

Kegyes csodálkozással kérdi Tihanyiné:

— De hiszen gyermek, kis gyermek van a karján?! . . . És félénken visszahuzódik, mintha félne ettől a sápadt leányasszonytól, a sápadt leányasszony bánatos szemeitől, annak is a forró, pergő könyeitől . . .

— Kegyed asszony, boldog asszony, még gyermektelen; én leány vagyok, gyáva leány, bukott leány. Sápadt az arczom, bűnös a lelkem; minél jobban szánom bűnöm, annál jobban sápad arczom . . . De hál' istennek, gyermekembe szökik át a vérem, gyermekembe, apátlan, szerencsétlen fattyu gyermekembe . . .

Szó nélkül pirult a szép Tihanyiné. Most volt még csak szép!

A vendég pedig gyermekére nézve, csak beszélt bánatosan, szomoruan:

Masamódés leány vagyok. Ki vagyok, mi a sorsom, — el se mondom. Itt a gyermek, a ki tudni akarja. Nem a Marosból fogtam ám, ne gondolja nagyságos asszonyom! Van neki apja, azért mert nincs!

Szép fekete bajuszu boldog ember, fiatal férj, a kinek most piros pozsgás nagyságos asszony a felesége . . .

Én fűztem a menyasszonyi koszorút. Szépen fűztem, szépen fűztem, hogy tessék a vőlegénynek. Fűztem fényes napsugárnál, lámpa világánál . . . egy szál kék nefelejtset is tettem bele, egy, csak egy szál kék nefelejtset . . .

Jaj, hogy irult, jaj, hogy pirult a szép Tihanyiné! Most volt ám csak igazán szép!

A sápadt képü masamódés leánynak csak hullottak forró, bűnbánó könyei a nehéz szőnyegü parkettre . . .

Egy pár pillanatig siri csend volt. Azután szemei deliriozus lángba csaptak át és őrült meggondolatlansággal az asszony elé emelte gyermekét és kérdezte:

— Nemde nagyságos asszonyom, hasonlít az apjára . . . nagyon . . .

Most a nagyságos asszonyon volt a sirás, hullottak nagy, fekete szemeiből a könyek a nehéz szőnyegü parkettre . . .

A masamódés leány pedig kipirult: félénken vonult vissza, mint valamely álomjáró; gyenge lelke remegett és vissza se nézett, csak ment, csak ment . . .

Tihanyiné a ringó székbe — roskadt . . .

Vajjon álmodott-e arról, hogy az ő házasságuk örökre mézes legyen, vagy látta-e fesleni a burokvesztett bimbót, a mint nyilik — nyilik lapos levelü rózsává, közönséges lapos levelü rózsává . . .

III.

Befejezés, mely kettő és a melyből ki-ki választhat tetszés szerint.

Hogy Tihanyiné ledobta magáról frivol pongyoláját, az nem annyira érdekes, mint inkább az, hogy három megyére hires stafirjából elővett egy fekete szüra kosztümot és hirtelenében haza hajtatott a Váryék kastélyába, onnan meg . . . . a humillimus advocatus urhoz fehérhaju, nagytömegü mamájával . . .

*

Helyesebb azonban Tihanyiné historiájának a befejezését úgy elképzelni, hogy a fiakkerosát arra utasította, a merre a masamódés leányt menni vélte; azután elvette tőle a babát és elvitte megint máshova, pl. valamelyik ispánhoz; azután, mikor megtette ezt a szép kötelességet, hazament és ujra pongyolába öltözött és kaczérkodásai közepett kanalankint beadta Tihanyi Elemérnek a nóta végét, azután meg hát — no hát — kérte, hogy szeresse egy kicsit, csak egy iczi-piczit azt a babát, inkább — ő tőle vonja el azt a kis szeretetet . . .

Különben a melyik az olvasónak tetszik.

AZ ELSŐ RÓZSÁK.

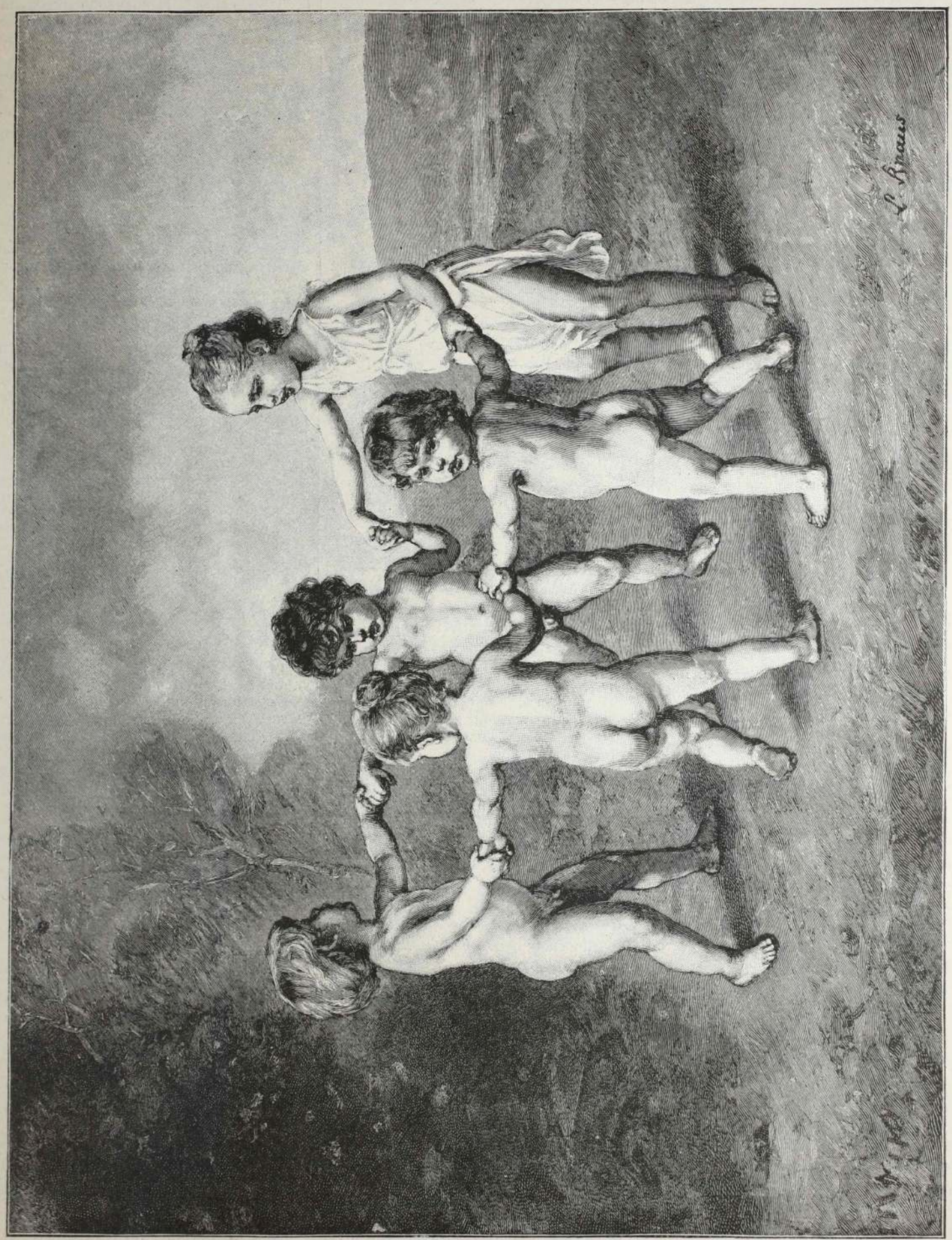

A TÁNCZ.

A RÓKA ÉS A SZŐLŐSKERT.

(Mese.)

— Irta: ROBOZ ANDOR. —

Róka koma egyszer régen
Jó szőlőre éhezett,
És csak mene, mendegéle,
Míg egy kerthez érkezett.
És, oh öröm: benne csupa
Szőlőgerezd, szőlőtő,
Úgy, hogy kománk valóságos
Róka-extázisba jő,
Csettent egyet, menne már be . . . de oh, jaj!
Észreveszi: hol az öröm, ott a baj:
. . . Körösköriil kerités van, tövis nő! . . .

«Hm, hm, ez baj» — imigy töpreng
Vörös kománk és megáll,
Szomorkodik, a míg egyszer
Levertsége kedvre vál,
Mert egy helyen lyukat lát meg
S vágyva néz rajt' keresztül,
Ugy, hogy szeme szikrákat hány
A sok szőlőgerezdtül!
Ujra csettent, ujra menne . . . de oh, jaj!
Most potroha alakjában jött a baj,
Kicsiny a lyuk: nem férhet rajt' keresztül! . . .

«Hm, hm, ez baj!» töpreng ujra,
Elmélkedik hosszasan:
«Most sül majd ki, igaz-e, hogy
A rókának esze van? !»
És mikor e monológot
Bevégezte, felrival:
«Oh! — én szamár — hogy ne volna?
Heuréka! Diadal:
Megvan, megvan! . . . Néhány napig nem eszem,
Míg lefogyok, úgy hogy e lyuk tág leszen!
Remek eszme, igaz róka-észre vall!» . . .

A mint mondá, azonkép tőn,
Addig koplalt, éhezett,
Míg úgy ingott, mint a nádszál,
Ha szél jár a rét felett,
A míg arcza ábrándos lett,
Mint ki titkon verset ir,
S mint a kiről pesszimista
Hajlamokat költ a hir . . .
No, de aztán befért végre! Oh, mi kéj.
Fényes, derüs virradóra vált az éj,
Hös koplalónk örömével alig bir . . .

Hogy mint evett, mennyit evett,
Elmondani nem birom,
Nincs ahoz sem tehetségem
S nincsen elég papirom!
Tény, hogy mikor veszélyt sejtvén,
A szük lyukhoz kullogott,
Inkább széles volt, mint hosszú
S alig, alig szuszogott . . .
Tápászkodott, de, oh fátum, szörnyüség.
Ilyen «pech»-je halandónak nem volt még:
A szük lyukon kiférkőzni nem tudott!

Szegény rókánk vig arczáról
Minden öröm tova tün
És a lyukkal perczeken át
Szembe bámul keserün;
Sejti már, hogy fabatkát sem
Ért ez a sok élvezet!
. . . De, mert bölcs volt, nyugton türte
Mit rá mért a végezet!
«Koplaltam, hogy bejöhessek . . . mit tegyek? . . .
Koplalok, hogy idejében künn legyek!»
. . . Szólt és úgy tőn! Ujra hosszan éhezett . . .

S mikor végre ujra kifért,
Csak egy csontváz volt szegény,
Reszketett, mint nyárfalevél
Szomoru ősz kezdetén;
Arcza megnyúlt, feje szédült,
Szörnyü érzést érezett! . . .
. . . De, mert bölcs volt, megnyugodott,
Nem szidta a végzetet,
Hanem inkább azt kutatta csendesen,
Hogy mit tanult ezen a bús eseten?
S az eredmény következő sóhaj lett:

«Haj, haj, látom, hogy hiába
Minden furfang, mesterség,
Ki jogtalan' nyert el bármit,
Bizton el is veszti még,
És hiába a nagy hajsza!
Muló dolog, csonka bér,
Alig birjuk — el is vesztjük,
Mint az álom, véget ér,
Mert úgy megyünk a világból végzetül,
A mint jöttünk: meztelen és név ne'kül,
Bucsuzóul semmi földi nem kisér . . .»

DANTE A HUMORISTA.

(Amerikai humoreszk).

— Irta: REDFIELD RICHÁRD. —

Szörnyű meleg volt, nyárban voltunk. Rajtam vala a sor, tárczát kellett írnom a lap részére. Nem voltam azonban képes kellő anyagot találni.

Végre kitünő gondolatom támadt. Felkerestem Dantet s kértem vezessen le a pokolba, mire ő készségesen elvállalta a cziczerone szerepét. Jobb kalauzt nem is kivánhattam. Rendkívül büszke is voltam rá. A merre mentünk, mindenütt áhitatosan suttogták: «Dante». Itt-ott koczkáztatta egyik-másik szellem a kérdést, reám mutatva: «s a másik?» a felelet vállvonás volt. Bizonyiték, hogy *itt* még nem ismertek. Dühösitett ugyan egy kissé a dolog, mert úgy hittem, hogy én vagyok a jelenkornak leghíresebb embere. De eszembe jutott, hogy a nagy szellemeket csak haláluk után ismerik fel, így tehát még volt reményem.

Leirnám mi minden csodát láttam, de tekintettel arra, hogy Dante már előttem megtette ezt közmegelégedésre, nem marad egyéb hátra, mint hogy mindenkinek figyelmébe ajánljam Dante «Divina comoediá»-ját. (Feltettem magamban, hogy legközelebb én is rászánom magam az elolvasására. Utóvégre mégis csak illő, hogy egyik humorista ismerje a másikat).

Kénytelen vagyok azonban kijelenteni, hogy kezdetben nehézségbe ütköztem, mert a mint a pokol kapujához értünk, Szt. Péter vonakodott engem bebocsátani, azt állitván, hogy én nem idevaló vagyok, csak miután névjegyemet átnyujtottam és tudtára adtam, hogy a «Newyork Herald» direkt kiküldöttje vagyok, kapta meg a kellő respektust s feltárta a kaput előttünk.

Mondhatom, hogy én másként képzeltem magamnak a poklot.

Mindjárt a hogy beléptünk, nehány csinos kis ördög elébünk tánczolt. Ezeknek az ördögöcskéknek a legangyalibb arczocskái voltak. Nem is mulasztottam el Dante fülébe sugni, hogy az én véleményem szerint tévuton vagyunk.

— Kedves barátom — mondám — már megbocsátasz, de a mennyire én ismerem az ördögöt, annak lólába és szarvai vannak.

Ő közbevágott:

— Értesz is te ehhez, ördögöt.

Mivel pedig ő e téren tényleg nagyobb kapaczitás nálamnál, elhallgattam.

Hallgatag mentünk tehát tovább. Tudvalevő, hogy nagy szellemek rendesen hallgatagok. Csodálkozva haladtam tova, mindenütt a legjámborabb lelkek kerültek elénkbe, a kiknek arczáról csak úgy sugárzott a boldogság.

— Goddam, ha értem — mormogám. — Ha a rossz lelkek ilyen jámborak, milyenek akkor a jók?

Dante mindenek előtt a szájamra ütött s midőn csodálkozva tekintettem rá, magyarázatul megjegyzé: «ne átkozódj». Kezdetben nem értettem meg, de később eszembe jutott a «Goddam» használata s ijedten felkiáltottam: «pater paccavi».

Sokat hallottam a rekkenő hőségről, mely a pokolban uralkodik. Becsületemre mondom, sehol kellemesebb temperatura mint itt. Ha hírlapirói teendőim megengednék, mindig itt tanyáznék.

Egyszerre megszólal cziczeroném:

— Idáig és nem tovább. (A híres Moltke tőle lopta e még hiresebb mondást). Eleget láttál a menyországból.

— A menyországból?

— Igen a menyországból.

— Szentül meg voltam győződve róla, hogy a pokolban tanyázunk. Mégis csak humorista ez a Dante.

Ezzel fordultunk és mentünk kifelé. A kapunál Szt. Péter hahotával fogadott:

— Hatalmas tréfa, dear Sir, hatalmas tréfa.

— Átkozott... akartam felelni, de ekkor már hangos dördüléssel bezáródott mögöttünk a kapu.

— Czélpont a pokol, szólott Dante, karomba csimpaszkodott s úgy vitt előre. Mondhatom nem a legkellemesebb érzés vett erőt rajtam. Végre elértük czélunkat, egy hatalmas kapu előtt állottunk, mely felett lángoló betükkel a czim: «Pokol». Jó is, mert különben hogy találna ide a szegény lélek?

Vezetőm nagyot koppantott botjával a kapun. Belülről nagy zajjal fordították meg a zárban a kulcsot, a kapu megnyilt és előttünk állott...

— Vizet, vizet kezdtem kiabálni.

Dante poklotrázó hahotára fakadt, én meg szakadatlan: «vizet, vizet» kértem, féltem hogy elájulok, mert előttünk állott (ördög alakjában) a szerkesztőm.

*

Felébredtem. Jól megdörzsöltem a szemeimet s most láttam csak, hogy tényleg előttem volt a szerkesztőm, kiváncsian tekintvén reám.

— Mi történt? kérdé tőlem egész rémülten.

— Átkozott egy humorista ez a Dante, volt a feleletem.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (17)

Ez csak emelte az ingert, fokozta a vágyat.

Evelint kezdte teljesen elfelejteni.

— Azt az összeget, a melyet neki igért, nehány nap alatt a művésznő megkapta. Csakhogy ilyen olcsón nem adta oda az ő drága foglyát, nagyobb váltság kellett érte. Egészen belevadult a hajszába megtartani az ő imádóját. Nem akarta elveszteni, karmai közt akarta őt tartani.

Mikor a pénzes levél megérkezett, szemei vérben látszottak fürödni, oly dühös volt. Megaláztatásnak vette ezt, reszketett, ha arra gondolt, hogy hát győzött a feleség mégis. És ő ezt nem tudta elviselni, nem akarta elviselni.

Nem sokáig habozott. Befogatott és Boronkára hajtatott.

A grófot otthon találta. Éppen felesége szobájában ült; apró csecsebecséin merengett el, most még ezzel játszani is jól esett. Oly édesen emlékezett vissza feleségére, s szobájának minden nipje, minden frufruja, mintha az ő szellemétől sugároznék.

Az asztalkák tele apró majolika tárgyakkal s az egyik csészére is Tibor arczképe volt festve; a kis asztalon apró bronz csecsebecsék között Tibor fiatalkori arczképe és az iróasztal sok czifra faragványu képkerete között legfelül volt Tibor képe, mint vőlegény.

Csak most látta a gróf, mily nagyon szerette őt neje. Az a szoba úgy tűnt fel neki, mint egy szivélyes madárfészek, a melyből önmaga űzte ki az ő kis csicsergő galambját.

Ezen apró tárgyak között turkált, mikor Evelin berontva az ajtón, előtte daczosan megállt s lihegve mondá:

— Itt vagyok!

A gróf egy kis rámát ejtett ki ijedtében kezéből.

— Evelin! — mondá félő, halk hangon,

— Itt vagyok!

— Látták, mikor jött?

— Azt hiszem.

— Mit akar tőlem?

— Tégedet.

— Az egekre, el akar veszteni?

— Hát te el akartál veszteni engem?

— Nem. Hiszen még szép összeget küldtem utoljára!

— Ah, te nyomorult; mily gyáva, mily aljas vagy! Szemembe dobtad a perzselyt s azt mondtad: mehetsz! Hát az én ifjukorom? Hát az én becsületem, az semmi? Azzal azt hiszed, megfizettél mindent? Hát az a két gyermek, ez az örökös két élő tanuja az én gyalázatomnak, mind egy marék pénz?

— Mit akar hát?

— Felkerestelek a te fészkedben! Itt a feleséged szobájában; búsulsz utána, ugy-e? Szereted őt, mint szerettél egykor engem, talán jobban, s engem eldobsz, mint a kipréselt czitromot, ugy-e? Nos, emeld fel a fegyvert, hadd kiáltsam ki az ablakon a te nőcskédnek: Segítsetek, a férj megöli a szeretőt!

— Mindenre, a mi szent, halkabban!

— Miért halkabban? Hát csak én egyedül vagyok a bűnös? Csak én legyek a hirhedt, téged mindenki tisztességesnek tartson?

— Evelin, térjen magához. Mit kiván?

— Birni akarlak! Maradj enyém, azt akarom; nem akarlak elveszteni; irigyellek feleségedtől, féltékeny vagyok nődre! A mint átkarolod őt, égeti a vállamat; a mint csókolod őt, perzseli az ajkamat! Ezek a karok, ez az ajk, mindez az enyém, nem a nődé, az enyém, Tiborom.

Nyakába akart borulni Tibornak, de a gróf gyengéden visszataszitá. Evelin őrjöngni kezdett; kibomlott haját tépni kezdte, karmaival tépte husát; de majd ismét megállt, végig nézte Tibort; azután rendbe szedte haját, felsimitá homlokát, letörülte izzadtságát és megvetően mondá:

— Eltaszitasz? Hogy nem szakad rád a haragvó égbolt; hogy nem nyel el a haragos föld! Te, a ki keblemen éltél, te, a ki itt lelted boldogságodat, most eltaszitasz! Tibor, mi lett belőled? De hát csak nyugalom, ugye? Nos, hát tudjad meg, hogy birni akarlak! Érted? Birni akarlak! Azt a pénzt, a mit gyalázatom díjaként küldtél, visszadobom ime arczodba!

S egy csomag pénzt félemlitő dühvel vágott Tibor arczához. A gróf megmerevülten állott ott, nem is mert Evelinre nézni. S a művésznő ismét a régi, a hatalmas istennőnek képzelte magát, a ki teljesen uralta Tibort.

— Érts meg jól, birni akarlak tovább is!

— Ez lehetetlen!

— Akarom, és meg kell lenni!

— S ha nem?

— Akkor majd lesz nehány szóm nődhöz!

Tibor összerezzent. Most tudta csak, hogy mily örvénybe került; megadta azoknak a szép éveknek az árát örökre. Örökre rabnak látta magát e szeszélyes nő kezeiben. S éppen most, a mikor már oly szép, oly boldog jövőt remélt.

— Mit kiván tőlem? — kérdé teljesen megtörten.

— Hogy enyém légy! Birni akarlak!

— Hogyan?

— Hetenkint egyszer-kétszer az enyém leszel, érted? A mig nőd nem lesz itthon, én hetenkint két éjt az ő szobájában, az ő ágyában akarok tölteni, azontúl te fogsz engem meglátogatni. Összehasonlithatsz bennünket s azután válaszsz!

— De hiszen . . .

— Semmi ellenvetés! Választhatsz! Ha enyém maradsz, összeszeded a pénzt s én ujra elviszem; ha nem leszel az enyém, akkor is összeszeded a magad részére, szükséged lesz reá még!

Tibor nem felelt semmit.

— Nos grófom, határozz.

— Határoztam. Legyen kivánsága szerint, csak az én szerencsétlen nőmet kimélje meg.

— Tehát szombaton este 11 órakor itt találkozunk, addig isten veled.

Tiborral szédülni kezdett a világ.

Odavágta magát felesége nyughelyére, összecsókolgatta azt s elkezdett sirni, mint egy gyermek. Ez a dolog teljesen lesujtotta őt. Hová jutott? Mily nagyon bünhödik az ő fiatalos évei könnyelmüségéért! S ezen nem lehet változtatni. Teljesen ki van szolgáltatva annak a nőnek, a kit most már oly alacsonynak tartott. Az ő istene, démona lett; az ő angyalából kigyó lett. A kit ő úgy szeretett, most két kezével szórja reá átkait, s most boszulja meg magát az az elátkozott élet rajta.

Félt, rettegett Evelintől, mint a tűztől, s mégis annyira függött tőle. Végig borzongatta az a gondolat, hogy ismét el kell kezdeni azokat az utálatos napokat, hogy meg kell csalni a feleségét a felesége saját érdekében.

Nem tudott magának tanácsot adni.

S mégis, mit tegyen? Semhogy neje megtudja eddigi csunya életét, inkább a sárkány karjaiba veti magát.

Evelin betartotta szavát pontosan.

A megbeszélt időben megjelent mindannyiszor. Nem volt rest késő este az utat megtenni Hidvégről Boronkára.

Gyönyörü szép pongyolába öltözött mindannyiszor és zárt kocsiban hajtatott Boronkára. Ott állt meg mindig a kastély női szárnyának kapuja előtt. Minden aggodalom nélkül felment a lépcsőn s benyitva a nagy előszobába, egyenesen a grófné szobáiba ment.

Tibor eleinte tréfának vette a dolgot, csakhogy nagyon is komolylyá vált. A művésznő értesitette őt mindannyiszor s neki várnia kellett reá. Kinos jelenetek voltak. Evelin igazi virtuózitással fejtette egész szerelmi művészetét; harczba vitte minden ingerét s szépségét; behizelgően enyelgett vele, mint egy szerelmes asszony; játszott vele, dédelgette, körülfonta karjaival; elárasztotta őt forró csókjaival. Imádkozott hozzá, esengett, könyörgött. Térdre borult előtte, megcsókolta lába hegyét és folyton emlékeztette őt a letünt szép napokra, az átélt boldogságra.

Tibor hideg maradt. Fagyos volt, fel nem engedett. Mintha kicserélték volna. Utálat fogta el Evelin láttára. Azt a nőt látta már csak benne, a ki oda dobja magát egy férfinak pénzért. Nem volt ideál, nem volt a tiszta, eszményi alak, olyan szinésznő volt, mint a többi. S ez végtelenül bántotta Evelint. Ezen látta, hogy elvesztette hatalmát a gróf felett.

Pedig vissza akarta azt nyerni. Vissza kellett őt hódítani, mert — a szinházhoz igen sok pénz kell majd. S a művésznő még mindig hitte, hogy a gróf szereti, csak az a bizonyos tisztesség, mely a férfiak szivében lakni szokott, a családi szentség iránti tisztelet, ez idegeníti őt el tőle.

Megtett mindent, hogy őt visszahóditsa. Hiába kérdezte tőle: van-e még ily szép nő kerek e világon; hiába mondta neki, hogy az első férfi karjaiba veti magát; mindez nem használt. Kényszeriteni pedig nem lehet — szerelemre nem.

A grófnak e hidegsége kezdte Evelint boszantani.

Minél hidegebb maradt a gróf, annál inkább ingerelte ez Evelint; napról-napra jobban haragudott. Daczossá, dühössé vált, most már meg kell őt hódítani minden áron; még van egy mód: ha a feleségétől elidegeníti.

Igen, ehez a módhoz fog folyamodni; ezt határozta el, a mikor látta, hogy semmikép sem sikerül a grófot ujra hatalmába keríteni.

Ismét légyott nap volt.

A gróf várta már Evelint, s a mikor a rendes óra elhaladt, remélni kezdte, hogy nem jön. Megörült, hátha a művésznő beleunt e förtelmes üzelmekbe, hátha megkegyelmezett; és a művésznő nem is jött. Másnap jött helyette egy levél, hogy nehány nap mulva ismét eljön.

Pedig Evelin akkor este is befogatott, kocsira ültette két gyermekét és a vasuthoz hajtatott.

Másnap délután Ischlben volt.

Előkelő fogadóba szállt. Két szobát bérelt, az egyik a fogadó szoba volt, a másik a háló. Az egyik szobából remek kilátás nyilt s első gondolata az volt, hogy milyen szegényes az ő élete; mások itt élvezik az alpesi üde levegőt, ő meg

otthon sült a nagy melegben. Mily jó volna itt lakni!

Megérkezte után azonnal oda adatta magának az idegenek lajstromát s benne lelte csakugyan gróf Boronkai Tibornét kiséretével.

Eszébe jutott, hogy egykor ő viselte e fényes nevet; most más bitorolja. S eszébe jutottak a biarriczi szép napok, a mikor ő mint grófné szerepelt; visszaemlékezett az ő csinos franczia marquisjára. Hogy megváltozott azóta a világ! Akkor még remélt, ma már csalódott, akkor még szeretett, ma már gyűlöli az egész világot.

Este még sétát tett a nagy sétatéren. Bejárta a szép fürdő minden zegét, zugát, s mire hazatért, már beesteledett.

A vendégkönyvbe Hidvégi Evelinnek irta be magát.

Másnap reggel ünneplőbe öltözött és díszbe öltöztette két gyermekét is.

Kikutatta, hogy hol lakik a grófné, és délfelé egy bérkocsin gyermekeivel együtt oda hajtatott a nyaraló elé. Megirigyelte a grófnétól a szép nyaralót és a szép parkot.

Nem minden elfogultság nélkül haladt fel a lépcsőn. A fényüző eleganczia meglepte őt.

Bejelentette magát és rövid idő mulva az inas bevezette őt egy tágas szalonba.

A grófné egy alacsony kereveten ült.

Mikor a művésznő belépett, a két nő megnézte egymást. A grófnőnek ismerősnek tűnt fel az arcz s nem jutott eszébe, hogy évek előtt a színpadon látta őt s az üzletek kirakatában arczképét, Evelin meg zavarba jött.

A grófné helyet mutatott a művésznőnek, a ki magát családi néven mutatta be. A társalgás nagyon nehezen indult meg. A grófné kérdezgette, mi ujság Budapesten, nem ismeri-e szülőit. Majd a fürdőről beszélgettek.

Evelin végre áttért a tárgyra.

— A grófné fiatal asszony s egyedül tölti itt az időt?

— Társalkodónémmal.

— S a nyár elejét Osztendében töltötte?

— Honnan tudja ezt kisasszony?

— A grófné nagyon rossz viszonyban van férjével?

— Érdekli ez kegyedet?

— S e feletti bánatában beteg lett?

— De kisasszony, elvégre is ezek családi ügyek.

— Azok. Hallgasson meg grófné. Az ön férje nem érdemli meg, hogy miatta busuljon.

— Kérem, ne tessék . . .

— Hallgasson meg grófné. Az ön férje a legnyomorultabb ember a világon. Mint husz éves ifju bele szeretett egy művésznőbe s azóta intim viszonyban él vele. Egész vagyonát ez a művésznő költötte el, s a mikor a pénz elfogyott, megnősült, hogy hozományából tartsa fenn szeretőjét!

A grófné ábrázata perczről-perczre változott; elhalványult, elsápadt, arcza egészen eltorzult, idegei kidagadtak és kezeit tördelte.

Felugrott, mintha össze akarná törni az árulkodónőt.

— Mit akar ön ezzel az árulással? Mi czélja van vele? Ki bizta meg önt.

— Csak azt akarom, hogy tudjon meg mindent. Ön előtt talán azt mondta, hogy e viszony megszünt, ez is hazugság. Még most is szereti azt a művésznőt, az ön szentélye az ő tivornyáinak bűnfészke s az az ember bitorolni akarja az ön szerelmét!

— Mi czélja van mindezzel?

— Az a művésznő szerette az ön férjét s nem akarja őt elveszteni. Ha pénze elfogyott, talán anélkül is szeretné őt, de a gróf megcsalta ezt a szánandó teremtést. Szerencsétlenné tette őt, két gyermek anyjává tette s most el akarja magától lökni!

— Hiszen felesége van.

— De a gróf nem a feleségeé, hanem a művésznőé. A gróf úgy sem szereti nejét, minek tenne két nőt boldogtalanná! Meneküljön grófné a veszedelem elől, váljon el tőle, akkor a másik talán boldog lesz vele, a gróf talán nőül veszi és nevet ad a két árva ártatlan gyermeknek.

— S mi hozta önt ide én hozzám.

— Az, hogy az a művésznő én vagyok s ez az ő két gyermeke.

Evelin kinyitotta az ajtót s a két szép gyermek oda futott ölébe.

A grófné egész eltompultnak érezte magát. Nem fájt neki a dolog, hiszen férjével szakított s leszámolt, hanem haragudott, dühöngött, hogy ez az ember őt így megcsalta, így befonta.

Megilletődve nézte meg a grófné a két szép gyermeket. Most már meg volt fejtve a nagy rejtély, most már tudta az okát, miért viselkedett úgy vele férje. Tudta, hogy honnan eredt az az előzékenység, hogy fürdőre küldte, s az az arisztokrata modor, hogy elváltan éltek.

Nyomorultnak, jellemtelennek ismerte meg férjét. Látni sem akarta többé. Az a balsejtelem, a mely lelkét elfogta, valósult tehát; beállt, a mitől tartott, hogy az a viszony, a melyről rebesgetni hallott, még fennáll; mily sülyedtnek látta férjét, a ki képes volt szeretőt tartani akkor, a mikor megnősült.

S női büszkesége és hiusága is csorbát szenvedett. Nem birta elhódítani a saját férjét régi szeretőjétől. Vérig bántotta őt, hogy férje, a kit ő úgy szeretni tudott, őt ennyire mellőzte és elhanyagolta — egy szerető miatt. Evelint egész nyugalommal s látszólagos békével bocsátotta el s kérte őt ujból megjelenni, ha hivni fogja.

Alig hogy Evelin elment, a grófné iróasztalához ült s táviratot küldött atyjának. Kéri őt, hogy tüstént jöjjön.

Asztalos ur másnap reggel Ischlben volt.

Leontin fel akarta fedezni mind e szerencsétlenséget atyja előtt s egyúttal bemutatná a marquisnak.

Asztalos ur alig birta legyőzni felindulását, mikor Leontin ezeket elmondta. Sirni látta egyetlen leányát, a ki mint fiatal asszony ily boldogtalan, s elkezdett vele sirni.

Azután vigasztalta leányát, elmondta neki, hogy a gróf mennyire megváltozott, hogy végleg szakított a művésznővel és régi életmódjával. Leirta neki egész jelenetét Tiborral s azt is, hogy a gróf még egy utolsó összeget is adott Evelinnek. Kérte őt, ne is hallgasson mind e rágalomra. A művésznőből a vetélytársnő beszélt s ez alaptalan vádak mind az irigység s boszu művei.

Asztalos ur hallani sem akart a válásról.

Oly botránynak tartotta azt, a mely mindig a nőre kellemetlen. Vigasztalta, biztatta leányát, egy szebb jövőt helyezett neki kilátásba s végre is abban egyeztek meg, hogy a dolgot rendbe hozzák, mikor Leontin hazatér a fürdőből.

Asztalos ur sürgős teendői miatt a délutáni vonattal visszautazott.

Leontinnak pedig nem volt sürgősebb teendője, mint magához kéretni Evelint.

Most már a grófné mintegy maga kereste a bizonyítékokat. Most már ő volt az, a ki kerülte az együttlétet, a ki kereste a válási okot, mert teljesen elidegenedett férjétől s csakis a marquist szerette.

— Szakított ön a gróffal? — kérdé Leontin a művésznőtől.

— Nem.

— Hiszen a gróf önnek egy nagyobb összeget adott végkielégítés fejében.

— Igenis adott, de azért a viszonyt fenntartotta.

— Igaz ez?

— Meggyőződhetik róla a grófné.

— Hogyan?

— Utazzék haza s engem ott fog lelni szobájában a gróffal.

Leontint hideg futotta át.

— Ez mégis borzasztó, — gondolá magában. — Ez szentségtörés, ez már galádság.

Azután Evelinhez fordulva, mondá:

— Jól van, megteszem ezt is. A gyorsvonattal huszonnégy óra alatt megteszem az utat. Megyek önnel, meg akarok győződni mindenről. De még egy kérdést akarok önhöz intézni. Mi vitte arra, hogy ön ily utat tesz csak azért, hogy feldúlja a mi családi életünket és lehetetlenné tegye az ön imádóját?

— Magam se tudom. Nem akarom őt elveszteni. Szeretet-e, a mely hozzá köt; szokás-e, a mely éveken át lakott bennem; női hiuság-e, a mely győzni akar, nem tudom. De enyémnek akarom tudni továbbra is. Hozzá járul a boszu is, hogy el akar hagyni, most, a mikor legjobban szükségem van reá; nem tudom, de érzem, hogy nem tudnék nélküle élni.

— Az öné lesz ujra! A ki egyszer megizlelte a vad gyümölcs ízét, nem esik jól annak a nemes gyümölcs édessége. Visszadom önnek, legyen az öné. En ma az estéli vonattal utazom haza, megvonulok a kis kerti lakban a kertésznőnél, és kegyed?

— Én holnap reggel utazom el. Holnapután este legyen a grófné a saját hálószobája melletti kis szalonban. Legyen ott veszteg; a kis tapéta ajtón hallani fogja majd a férje hangját s az enyémet is. A viszontlátásig!

Választ nem is várva, kirohant.

Biztos volt a maga dolgában. Nem kételkedett benne, hogy a méreg ne hatott volna. Ismerte a maga nemét; tudta jól, hogy egy asszony, ha nem is szereti férjét, mégis féltékeny tud lenni reá! Teljesen meg volt győződve, hogy a grófné nem sajnálja az utat s a pontos időre megjelenik az ő — leshelyén.

Nyugodtan tért haza. A legjobbat remélte.

Este világos, nagyvirágu foulard-ruhát vett fel s kisétált a nagy sétatérre.

A zene mellett óriási közönség hullámzott fel s alá; zsongás-bongás vegyült bele a zeneszóba, a sétáló közönség zaja, a gyermekek csevegése, a tarka-barka vendégek, mindez oly kellemes képet nyujtott. Evelin nem messze a zenétől, a terrasszon foglalt helyet. Fagylaltot adatott magának s élvezettel szürcsölte a hüsítőt . . .

Egyszerre a kanalat elejti, mereven egy pontra néz . . . A terrassz alatt a marquis haladt el. A marquis is észrevette Evelint, de nem ismerte meg tüstént, csak később jutott eszébe az ő régi biarriczi ismerőse.

(Folyt. köv.)

A HÉT.

Egy enyhe februáriusi estén, a *Grand Café* magyar asztalát ültük körül. A hazáról beszélgettünk, művészi elveket vitattunk, mert a társaság legtöbb tagja festő volt. 11 óra tájban hozzám fordul az egyik:

— Mert olyan jó képü gyerek vagy, megkönyörülök rajtad s elviszlek a bálba.

— Miféle bálba?

— A «Fin de Siècle» szerkesztősége rendezi, ilyet még a te tárczairói képzeleted nem sejtett ki soha.

— Ugy látszik, te is sujet-ért mégysz.

Elhallgatott s csak úgy egy negyedórai szünet mulva, mialatt mi más mindenféléről csevegtünk, fordult ismét hozzám:

— No gyerünk.

— De csak frakkba öltözöm előbb? Vagy mi?

A CZÁR NYÁRI LAKA MOSZKVÁBAN, A PETROWSKY-PARKBAN.

(Mazurin A. eredeti felvétele a Magyar Géniusz részére.)

— Ide nem kell.

De bizony még ide is kellett. Mikor az *Elysée Montmartre* elé értem s az álarczosok, costume-ök, színek és bizzariádák tömegében nagy nehezen a kapuig jutottam, rám szólott csak a czerberus:

— Álarczban vagy feketében!

Mit volt mit tenni, kocsiba vágtam magam, átöltöztem s azután vissza. Benn már javában folyt a mulatság. (Kedves leányolvasóimat kérem — ne olvassák el az alábbi sorokat, mert le akarnék irni egypár jelenetet ebből a fin de siècle-s vig mulatságról, a melynek oly nagy és szomoru következményei lettek.)

Hogy beléptem a terembe, szembe jött velem egy bolondos cortêge: a férfiak munkásöltönyökben, de trikókban, mert középkori festőnövendékeket ábrázoltak, fekete meg fehér trikókban, éktelenül kifestett, komikusnál komikusabb torzvonásokkal, s négyenkint egy-egy hordszéket emeltek, a melyben modelljeik ültek, istennőknek s amazonoknak, nymfáknak és syréneknek öltözve . . . jobban mondva vetkezve. Utczai lányoknak öltözött gaminhad futott a menet után, lihegve és kaczagva, gúnyszavakkal üldözve az istennőket . . . . ah, a mulatság pompás volt, mert ezek a gúnyszavak néha találtak — hiszen ösmerték ott az istennőket jól.

A terem jobboldali mellékhajójában nagy csiklandozó-versenyt rendezett a fiatalság, a mi annál inkább sikerült, mert az oda sereglő hölgyeken csak harisnya és patyolating volt, s milyen jókedvüen nevettek! A zene szólott, a tömeg kaczagott, tréfált, zajongott, tánczolt bolondosnál bolondosabb módon és dobták egymásra a confettit, bekerítették egymást serpentine-nel, jó kedvben, igazi gall vigságban . . .

— Igen, mélyen tisztelt törvényszéki Elnök ur, ennyi történt, sem több, sem kevesebb. Elvégre mi itt a hiba? Hogy mulattunk, hogy tréfálkoztunk? Vagy annak a módja? Ah, önnél igen tisztelt Elnök ur, bizonyára más módja van a mulatságnak, mint nálunk, az igaz. Ön, tisztelt Elnök ur, kimegy a zöldbe s hallgatja a madarak dalát, — vagy nem, ön nem sentimentális? Akkor bizonyára szeret horgászni? Vagy madarászni, vagy hegedülni? Istenem, mi szeretjük a lányt, pezsgőt, a bált, a kaczajt, a tréfát, a humort! Mi ebben a kivető?

A törvényszék azonban nagyképüen kimondta, hogy csak horgászni szabad — s elitélte a franczia diákokat. Ájnye, az öreg Jupiterét, kiáltott fel a diák vezér, a nagypipáju de Sanctis, ájnye, ájnye, hát Musotte-nak, Lisette-nek s Lilinek ne adjunk elégtételt.

— Helyes — elégtételt — kiáltottak a diákok a *Café d'Hartcourt*-ban.

— Adj egy csókot Lili — elégtételt szerzek néked a sértésért!

— Helyes — de hozass egy bockot!

— Pinczér — két bockot — Lili — két csókot!

— Menjünk — elégtételt —

— Hová?

— A rendőrök elé! Le a törvényszékkel, macskazenét a spiczlinek.

— Le a göthös Bérenger-val!

— Haljanak meg a szenátorok!

— Haljanak meg — de Lili ad előbb egy csókot!

S a kávéházból elindult a tömeg macskazenét csinálni, mihez remekül értettek, s szivesen ráállottak, hogyan — farsangi mulatság — juliusban! Na ez remek! C'est épatant!

A macskazene azonban a rendőrök érzékeny fülét megsértette, a tömeget szét akarta kergetni. Csodálatos egy finom fülü nép a párisi rendőr. Nem hiába sokan állanak posztot az Opera előtt.

A diák sereg belemelegedett a farsangi tréfába! Azért sem! Le a rend őreivel. Nem hagyjuk a jókedvünket. Jövőre is lesz bál! Éljen a trico! Nem, éljen a trico nélküliség!

A tömeg pedig végig hullámzott a *boul' Mis*-en s hajigálni kezdték a rend őreit, előbb gyufákkal, később gyufatartókkal... sajnos, *Nuger* nevü társukat érte a dobás, s az sebeiben aznap éjjel meghalt!

— A dolog tragikus fordulatot vett! A vér bosszuért kiáltott. A bosszú pedig

Párisban szenvedély, düh, kétségbeesett harcz, barrikádok, camlot-k hecczelődése, elkeseredett támadás, most pedig már anarchista petróleumgyujtogatás, a mob zavargása, fosztogatás és fejetlenség!

Ez a Lili harisnyájának szomoru története.

*

Mig a franczia diákok ilyetén módon intézik el a magánügyeket, a «Magyar Hirlap» ismét bombát dobott az ellenzéki érzelmüek vagy a művész kedélyü emberek közé.

Egy ellenzéki embert dühbe hoz amolyan Palyczin-féle exhumálás, a művészember pedig kedélyénél fogva ellenzéki, szereti a nagyitást, néha a torzitást, hát dühbe jön.

Pedig én istenem, csak megadhatjuk a muszka kolerás generálisnak is azt, ami az övé. Nincs a francziánál sovinistább nép a világon. Az arra is képes, hogy mikor egy kupéban utaztam két némettel s egy franczival, a franczia sok ideig elbeszélgetett velünk, de mielőtt kiszállott volna a kupéból — a némethez fordult:

— A viszontlátásra Berlinben — szólott gunyosan.

Ott halt volna meg előttünk, ha nem mond valami sértőt a germánnak! Helyes, jól van. De ezért egy ilyen exhumálásból a franczia sem csinál kásust. Nem, ebben nincs a «Magyar Hirlap»-nak igaza. Ne ebben keressük a kulturát. Borzasztó az mégis, hogy nálunk a közjogi kérdésen kivül nincs semmi, a mi közérdeklődésre tarthatna számot! Borzasztó ez mégis!

Irj, dolgozz, teremthetsz bármit, bármit, ha nincs összefüggésben a közjogi kérdéssel — még pedig szoros összefüggésben, hogy napi politikát lehessen csinálni! — hát elveszett ember vagy!

Irodalom, művészet, a kultura egyéb nagy csatornája nem tart vizet. Kiszárad vajmi hamar. Csak a közjogi kérdés — csak az kelt érdeklődést. Az a bomba!

*

Talán még a Vásonkeöy-váltók tárgyalása sem olyan nagy érdekü, pedig itt sok a pikáns pont.

Engem elszomoritott annak a megfigyelése, hogy milyen nagy az érdekhajsza e földön. Akármilyen gazdag ember legyen valaki — annál többet kiván.

Mi szegény fráterek milyen gyakran mondjuk, ha én gazdag ember lennék — ha én milliomos lennék! Pedig nem igaz. Ép olyan haszonleső, szűkkeblü, fösvény és zsugori, érdekhajcsár emberek lennénk mi is.

*

Temessük el szépen, a mi szegény Guy de Maupassantunkat. Annak idején mikor hatalmas baja megtámadta — arczképe kiséretében — elmondottunk egyetmást az iróról is. Szegény azóta a szabad börtön kínjait viselte, anélkül, hogy fájdalmai lettek volna.

Mert Guy de Maupassant őrültségében nem volt beteg, egészséges volt, életerős. Bő izmú karján dagadtak az erek, arcza majd kipattant az egészségtől. Szemei bánatos fényén kivül minden rendén volt ezen a hatalmas férfin, a mint ott hányta a kavicsot, emelte a téglarakásokat, görgette a kézi kocsit megterhelve nehéz zsákokkal Meuriot doktor kertjében. A testi, kínos, nehéz munka életszükségletévé vált, a lelki szükségletévé. Kihaltak a vágyak, elsimultak a hangulatok, nem születtek ideák elborult agyában többé. De dolgozni a testi erejével, kifáradni az átizzadásig, idejét kimeriteni az összerogyásig ösztönszerüen élt benne. Azután halaványan, megtörve beczibikélt szobájába és evett-ivott kitünő étvágygyal . . .

Az életösztön lámpása utolsót lobbant. A mi ezután következik, az a halál, az üres, a szomorú.

*

Polemia volt *Pán,* a flótás, s —*ő*, a felfedező között. *Pán* kifütyülte az —*ő* felfedezte dalokat.

—*ő* pedig üdülni ment.

Lazzaroni.

A NŐKRŐL.

Az erkölcsi rend mérlegét akármi ha félre billenti, mindjárt gyanakodnak: *Keresd az asszonyt!* Czélirányosabb volna a praeventiv intelem: *Kerüld* az asszonyt!

*

A nő, mind a hány, csak egy-egy másolat. Az eredetije néha az égben keresendő — s többnyire a pokolban található.

*

A világon minden rossznak asszony az okozója, mert hiszen «ce que femme veut, dieu le veut.»

*

A hölgyek megérdemlik, hogy leleplezzük őket. Ősidők óta kegyetlenül plagizálnak: *idegen tollakkal ékeskednek.*

*

Valójában ki sem számítható, mennyi sokba (tengernyi köny- és vérbe) került az emberiségnek Éva asszony első toilette-je.

*

Éva nagysád is tudhatta volna, hogy az olcsóbbik a drágább. Miért nem rendelte meg a menyasszonyi ruháját Worthnál Párisban?! Persze, ha Fáinál vásárol a kigyótéren . . .

*

Ha Ádám és Éva, kik tisztán kerültenek ki a teremtő kezéből, beleharaptak a tiltott almába; mi miért ne ízlelnők meg?!

*

Az ajak szűzi tisztasága könnyebben óvható meg, mint a fülé.

*

A leány illatos virág, az asszony zamatos gyümölcs az élet fáján. Kimenthető tehát, ha a teremtés ifiurai kotnyelesek és torkosak.

*

A régi jó *Ovidius* csábos versekbe foglalta *a szerelem művészetét* («Ars amandi»), most meg ugyanarról a klasszikus földről *Mantegazza* bölcs tanácsokat ereget világgá *a nősülés művészete felől.* Tizenkilencz évszázad választja el a két témát egymástól. Nem csoda, ha sokan, mire czélt érnek, elfelejtik a kiinduló pontot.

*

Avagy talán Mantegazza e legujabb könyve Ovidius hires, *a szerelem gyógyszereit* tárgyaló munkájának («Remedia amoris») visszhangja akar lenni, mert a szerelem orvossága az okos nősülésben keresendő? . . .

*

Az nem nagy «baj, hogy a kis lány szíve olyan, mint az irósvaj», — csak vigyázni kell, hogy meg ne avasodjék.

*

A menyasszony szép leány, módos leány — és mégis, az ura vajjon boldog lesz-e vele? — *Majd elválik . . .*

*

Vannak gyöngéd női lények, a kik nem birnak «nem»-et mondani: *a szerelem mamelukjai.*

*

Házibarát-gourmandise: Torkoskodni jobban ízlik, mint enni.

*

Cuique suum: czukros vizet az öregeknek, édes tüzet az ifjuságnak.

*

Miért szeretik a szerelmesek a méla holdvilágot? — Mert a hold sokszor felhőfüggöny mögé vonul.

*

A szerelmi láz ellen legjobb antisepticum egy jövendőbeli anyós.

*

A házasság intézményének nimbusa ezen az elven alapszik: «A czél szentesíti az eszközöket.»

*

Csodálatos egy isten teremtése a nő! Szeszélyeivel beteggé teszi a férfit, hogy aztán gyöngéden ápolhassa.

*

Okos asszony mindig csak úgy tánczol, a mint a férje fujja; de gondja lesz rá, hogy ura mindig a feleség kedvencz nótáját fujja.

*

A nőemanczipáczió igen üdvös dolog. Óhajtandó, hogy hölgyeinket az egyetemre is bocsássák: így legalább *hallgatók* lesznek.

*

Asszonynál *egy* szónak is száz a vége.

*

Én csak azt csodálom, hogy az asszonyoknak, kik embertársaikat szapulják, a marólug meg nem égeti a szájukat. Persze az is igaz, hogy a csörgő kigyónak sem árt meg a maga mérge.

*

A féltés a szerelem hőmérője. Melege folyton fokozódik s a szenvedély forrpontján az imádott lénynek a fejéhez repül a hőmérő.

*

Női erény, asszonyhűség régi dolgok, de még most is vásárolják.

*

Ne légy hű, mert utóbb rád olvassák, hogy csak *a piszok ragaszkodik.*

*

Az első szerelem emlékeit, a kéjt és a kínokat, drágagyöngyként sorra fűzzük.

De jön egy uj láng, elhamvasztja a régi fonalat, — s a gyöngyök a porba peregnek . . .

*

Régente «*szű*» és «*hív*» volt, manapság «*szív*» és «*hű*» járja. Hjah! *szív* és *hűség* sohasem rímelnek össze.

*

Érdemes megsiratni a gyémántot, mely eltévesztette hivatását. Arra volt szánva, hogy koronát ékesítsen — s arra kell szolgálnia, hogy tolvaj kezében kimesse az ablaktáblát.

*

Egy-egy lányka arczát látva, imádattal kiáltjuk: «*Venite, adoremus!*» De ha megismerjük lelkét, így sóhajtunk fel: «*Rorate, coeli!*»

*

Van nő, a kiben a legélesebb ellentétek elragadó harmóniává olvadnak egybe: büszke és emberszerető, pajzán és érzelmes, érzéki és szűzies; — megtestesült *műeszménye a teremtésnek.*

Méry Károly.

IRODALOM.

AZ AKADÉMIA ÉS AZ IRODALOM.

II.

A multkoriban szememre hányta valamelyik kollegám, hogy túlságosan földicsérem az akadémiát, valahányszor csak írok róla. Nem tagadom, megdicsérem, megdicsérem még akkor is, ha fölzúdúlnak ellene olyanok, a kik a nélkül, hogy kiadványait valaha látták volna, elitélőleg írnak felőlük. Igazán semmi sem tüntetheti föl szomorúbb színben kritikai módszerét a mai irodalomnak, mint ama czikk, melyre különben a Bud. Szemle legutolsó füzete a maga érdeme szerint megfelel. Mert jó, gáncsoskodjunk, gáncsoljuk az akadémia kebelében uralkodó állapotokat, melyek közül egyik-másik bizony meg is érdemli; de ott, a hol dicsérni és pedig föltétlenül dicsérni való van, vessük el a gáncsot, melyet legtöbbször csak azért hangoztatnak, mert az akadémiát dicsérni nem szabad. Két évtizede immár, hogy az akadémia megindította könyvkiadó vállalatát és ezalatt a két évtized alatt nincs egyetlenegy oly kötete sem, melynek ne lenne meg föltétlen tudományos értéke. A külföldi tudományos irodalmak legjelesebb termékei jelentek meg ott és a mienknek is sok értékes produktuma. Nem akarok neveket, czímeket felsorolni, mert hisz akkor egyetlen egyet sem szabadna elhagynom e szép számra rúgó kötetekből. Hanem természetesen, mikor az illető lapnak ama czikke úgy nyilatkozik, hogy minek nekünk azok a fordítások, olvashatjuk mi azokat eredetiben is, ily fölfogásra a Bud. Szemlének kár volt válaszolnia.

Hidd meg kedves gáncsoskodó kollegám, a legtöbb esetben így áll a dolog, valamikor akadémiánkról van szó. Zsurnalisztikai közhelylyé vált már, hogy szidják. És teszik ezt olyanok, a kiknek halvány sejtelmük sincs arról a működésről, melyet akadémiánk kifejt. A legtöbb lapnak még csak akadémiai tudósítója sincs, a ki üléseire eljárván, hűségesen följegyezné, kivonatolná egy fölolvasó ülés programmját. A kőnyomatos lap megírja a tudósítását a maga sablonos módja szerint és a lapok átveszik a maguk sablonos módjuk szerint. Pedig az akadémia főtitkára annyira előzékeny a hírlapokkal szemben, hogy egy-egy fontosabb ülés főbb tárgyairól minden lap számára készitett litografált kivonatokat, a mik azonban rendesen ott maradnak a hírlapirók üres asztalán. Bezzeg elmultak azok az idők, a mikor Csengery Antalok voltak tudósítói a lapoknak az akadémia üléseiről. Oly fontos kulturintézmény mint az akadémia, minden nyilvános ténykedésénél minden lapnak kellene tudósítót küldenie. Igy aztán nem történhetnék meg az — a mi legutóbb is — hogy egy Arany János emlékére rendezett díszgyűlésen két, mond *két* laptudósító jelent meg. Arra is emlékszem, hogy hasonló esetek közül még egyet említsek meg, hogy az akadémia egyik összes ülésére a főtitkár Wesselényinek egy eddig ismeretlen levelét litografáltatta, mely egész közvetlenül az akadémia megalapitásának a hatása alatt iródott s így mindenesetre érdekes volt, de egyetlen lap sem tartotta szükségesnek, hogy olvasóival közölje. Hallgassanak azok a gáncsoskodók, mert az ő fegyvereik bizony-bizony magukra vágnak vissza.

Igy van az különben kritikánkkal egyebütt is. Nem akarom azt a sokszor fölhozott sablonszerü vádat ujra hangoztatni, hogy irnak könyvekről kritikákat, anélkül, hogy fölvágnák azokat és ha megolvassák is és irnak róluk, abban sincs sok köszönet. De az igazi kritikust, meg vagyok győződve, nem hagyja érintetlenül oly könyv megjelenése mint a pár év előtt megjelent Salamon Ferencz-féle irodalmi tanulmányok, melyet érdemes kiadója, a Kisfaludy Társaság, azt hiszem, első sorban azért adott ki, hogy a modern kritikának mintát szolgáltasson. Én legalább a mi kritikáinkban nem igen látom hatását ezeknek a jeles tanulmányoknak. Tagadhatlanul sok jóakaratnak is kell lennie a kritikusban, mert hisz mai körülményeink között úgyszólván örülnünk kell, hogy magyar könyveket irnak. De azért ha kell, mondjuk meg annak a jóbarátnak is, vagy annak az irodalmi areopágnak is őszinte véleményünket. A kritikának nem pajtáskodás a föladata s főleg ma, nagyon is ráférne, hogy irodalmunk Dánia-területén tisztitó munkát végezzen.

Azt is szemére veted akadémiánknak, kedves gáncsoskodó barátom, hogy keveset törődik a fiatal nemzedékkel. Ahán, hát ez a bibéje a dolognak, az fáj nektek, ezért kiáltotok ti kígyót-békát az akadémiára? Fáj a mellőztetés, hogy minden értéknélküli fantazmagóriáitoknak nem jut az akadémia aranyaiból. De várjatok, néktek is eljő megváltó Kóczán Ferenczetek, a mikor rátok is *kell* hullnia az aranyesőnek. De ebben éppoly kevés lesz a köszönet, mint amazoknak. Mert ne feledd barátom, hogy az nem az akadémia hibája, ha az alapítványozó kiköti, hogy bármilyen legyen is a pályamunka, a díj kiadassék neki! Azokat az irókat, a kik irodalmi értékü dolgokat produkálnak, nem hagyta sohasem cserben a közönség. Azok megkapják jutalmukat tőle, s ha kell, az akadémia is eljön a maga módja szerint az elismerésével. A többi irók! azok meg csak dolgozzanak továbbra is — maguknak és az örökké kisegitő jóbarátoknak.

Ezeket egyelőre.

Róna Béla.

Torda, Aranyosszék, Toroczkó népéről irt pompás etnografiai tanulmányt a néprajzi társaság titkára *Jankó János*. Folytatása ez a könyv annak a «Kalotaszeg magyar népével» megkezdett cziklusnak, melyben ez a derék fiatal tudós Magyarország tiszta magyar népének leirását adja. Igazán, alig lehetne erre a föladatra érdemesebb valaki Jankó Jánosnál. A figyelmes szemlélő körültekintésével irja le a nép ünnepi, lakadalmi, temetési szokásait; bemutatja népköltészetüket, babonáikat, mutatót ád meséiből, találós mondásaiból stb. De ez csak kis része a munkának, melyet Jankó végez. Kiterjedt az ő ismertetése a történelmi, földrajzi, gazdasági viszonyokra is és ezekről éppannyi tudással ir, mint a hogy föltárja a nép belső világát, psychologiáját. Leirásait száraz statisztikai adatok szakitják meg, a mi azonban könyvének érdekességét csak növeli. Mert nagyon érdekesen tudja megirni Jankó János tapasztalait, benyomásait s ez az, a mi könyvének nemcsak tudományos, hanem általános érdeket is ad. A könyv a földrajzi társaság kiadásában jelent meg s az ára 3 frt.

*

Az igazi szoczializmus a czíme annak az érdekes füzetnek, mely *Mezőfi Vilmos* tollából került ki s immár második kiadásban forog a könyvpiaczon. A füzet igen szépen és világosan magyarázza meg a szoczializmus lényegét, történeti fejlődését és főbb képviselőit. Ma mikor e kérdés napirenden van, mindenkinek szívesen ajánljuk az olcsó füzetet — 25 kr. — mely a kérdést minden oldaláról alaposan világítja meg.

*

Bródy Sándortól és *Tömörkény Istvántól* novellakötetek jelentek meg. Az első névre már rég jól megérdemelt irodalmi ismeretsége, a második kötetének igazán értékes volta kötelességünkké teszik, hogy velök legközelebb bővebben foglalkozzunk.

*

Vádlottak padján czímmel jelentek meg *Gutius*nak a Pesti Hirlapban megjelent törvényszéki karczolatai. Nem akarom most azt vitatni, hogy meg van-e ennek a műfajnak irodalmi jogosultsága, hogy könyvalakban összegyüjtve van-e oly értéke, mint mikor napilapban jöttek. A könyv sokkal mulattatóbb, semmint ez helyén való volna. Vesszük úgy a mint van, kaczagtató, élénk tollal megirt jóizű dolgoknak, melyek olvasójuknak nagyon élvezetes pár órát szereznek. Lampel Róbertnél jelent meg és 1 frt 50 krért kapható. *R. B.*

HADSEREG.

Alapítvány a Ludovika-akadémiának. Majláth György gróf, Esztergom-megye volt főispánja, tizenötezer forintos alapítványt tett arra a czélra, hogy annak kamataiból a Ludovika-akadémiában örök időn át kiképeztetést nyerjen a katona pályára egy növendék azoknak a megyei vagy városi tisztviselőknek a fiai közül, a kik az ő főispánsága alatt köztisztviselői minőségben szolgáltak. Az alapítványt a megye közönsége nagy lelkesedéssel fogadta.

*

Vasvármegye készülődése. Vasvármegye minden hivatala és egyesülete a király fogadására készül. Radó Kálmán főispán felhivására már munkában vannak az út jelző táblák is, melyek a gyakorlatokon az egyes csapatoknak nagy szolgálatot fognak tenni. Mindegyik táblán a vármegye, az útvonal és az út hossza lesz. Az országot Stájerországtól elválasztó határszélen nemzeti színre festett oszlopon nagy jelzőtáblák lesznek, az ország czímerével s e felirattal: *Magyarország. Vasvármegye.* Az állami utakat jelző táblákon mindenütt az ország s e mellett a megyeiekén a vármegye czímerei lesznek. — A konczentrálandó négy hadtest gyakorlatait már aug. elején megkezdi ezredgyakorlatokkal. Augusztus 20-ika körül alakulnak dandárokká, végén hadosztályokká s szeptember elején a hadtestgyakorlatok már a tartalékosok bevonulásával történnek. Igy egyesül a két-két hadtest egy-egy táborrá. A tartalékosokat szeptember 2-ára hívják be.

*

A királyt váró Kőszeg. Kőszeg város közönsége a király fényes fogadásra vonatkozó intézkedéseket napról-napra szaporítja. Az utczák csinositva, kikövezve lesznek, a hidak, hol Ő felsége keresztül

fog haladni, megerősitést nyernek. A katonai alreáliskola parkja már most oly sok változáson ment keresztül, hogy alig lehet ráismerni. Tegnap lettek a növendékek elbocsátva és az őszi hadgyakorlatokra való tekintettel az előadások nem szeptember, hanem október elején fognak csak megkezdődni.

*

Hadügyi vita az olasz szenátusban. Rómából irják: A szenátus mai ülésén a hadügyi költségvetést tárgyalta. A vita folyamán a külügyminiszter Chiala szenátor kérdésére válaszolva, kijelentette, hogy Olaszországnak hadi ereje fejlesztésére tett erőfeszitései megitélhetők legyenek, nem szabad feledni, hogy Olaszországnak haditengerészetéről is gondoskodnia kell. Bizvást elmondhatni, hogy Olaszország kötelességének tudatában cselekszik. A miniszter nem hiszi, hogy a katonai kiadások Olaszország gazdasági és pénzügyi viszonyaival szemben emelhetők lennének és kijelenti, hogy ezeket az érveket a külföldön senki sem kifogásolja.

*

A Viktória elsülyedése. A «Reuter-ügynökség»-nek jelentik Maltából, hogy az «Esgar» és «Phaëton» hadihajók a «Victoria» életben maradt legénységével, 27 tiszttel és 267 matrózzal odaérkeztek. Szemtanuk jelentik, hogy a Viktoria 5 percz alatt sülyedt el, ámbár a vízmentes kamarák bezárására azonnal megadták a jelt. A hajó elsülyedése után Tyron tengernagynak nyomát sem lehetett többé látni.

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Milyen alsó ruhát tart rovatvezető úr legczélszerübbnek? L. L. Békés-Csaba.

Felelet. Egészség szempontjából a legalkalmasabbnak a gyapjúszövetből készült alsó ruhákat tartjuk. A közönség egy része — férfiak és nők egyaránt — még mindig vékony vászonból való alsó ruhákat visel. Pedig, ha utána gondolkozunk, könnyen rájövünk, mily előnynyel birnak a gyapjuból készült alsó ruhák. Ezen előny nem csak a nagyobb melegtől és a ruhának jobb oda illeszkedésétől függ. A gyapju szövésénél és alkatánál fogva alkalmasabb arra, hogy a különböző hőmérsék változásokhoz, klimatikus viszonyukhoz illeszkedjék. Azonkivül a gyapju, legyen az finom vagy goromba, sürü vagy ritka, képes a nedvességet felszivni és azt elosztani. Ezért a legalkalmasabb ruházkodás az állandóan izzadó bőrnél. Ha hevesebben mozgunk, a vászon is felszívja az izzadságot, de csak egy részét, mig egy másik része visszamarad a nedves bőrön, ellenben a flanell szivacsos természeténél fogva teljesen megszárítja a bőrt s magába szivja a nedvességet. Természetesen, hogy ez utóbbi esetben — télen és nyáron egyaránt — hirtelen fellépő hidegségnél a test kellőkép elő van készitve, hogy ezen hidegnek ellentálljon. Flanell ellen az a panasz, hogy hamar piszkolódik. Ez nem áll, mert ép oly tiszta, mint a vászon, ha nem is olyan hófehér. Az az ellenvetés hogy a bőrt izgatja, szintén nem állhat meg, mert ez az izgalom csak néhány napig tart, mig a bőr a flanlelhoz hozzá szokott. Férfiaknak, nőknek, s különösen gyermekeknek igen ajánljuk a flanell alsó ruhákat. Szövését alkalmazni lehet a különböző évszakok szerint, úgy hogy a kelme télen eléggé meleg és nyáron nem nagyon meleg.

*

Kérdés. Igaz-e, hogy a haj néhány óra alatt is változtathatja szinét? R. K. Temesvár.

Felelet. Mindennapi tapasztalat, hogy hosszabb időközökben a haj szinezete változik. Gyakori dolog, hogy kis gyermekeknek vörös vagy világos szőke haja később egész gesztenye barnává válik. Hogy a haj szinét néhány óra alatt változtathatja, arra nézve nem régiben több példát hoztunk fel ép e rovatban; ijedség, gond, heves lelki rázkódás hirtelen megfehéritik a hajzatot. Sőt Reinhard dr. a dalldorfi elmekórházból egy esetet közöl, mely szerint egy 13 éves leány, ki minden két hétben epileptikus rohamokban szenvedett, ezen rohamok alatt más hajszinezetet nyert, még pedig néhány óra lefolyása alatt. A világos szőke hajzat sötét vörössé lett, majd ismét megfordítva állott be a változás. A színváltozás mindig a haj csúcsán kezdődött és haladt lefelé a haj tüszőig. Persze az ilyen eset a ritkaságok közé tartozik.

*

Kérdés. Miáltal gátolható meg a kezeknek és lábaknak bőrizzadása? S. F. Székesfehérvár.

Felelet. Tisztán helyi kezelés, mint kenőcsök, hintőpor alkalmazása, nem elégséges, mert a túlbőrizzadás a központi idegrendszerrel van összefüggésben. Fősúly fektetendő a bőr edzésére, a mi ugy érhető el, hogy az egész szervezetet erősiteni iparkodunk. Igen alkalmas erre a testnek reggelenként hideg vízzel való bedörzsölése. E mellett valamely kenőcs vagy hintőpor is alkalmazható helybelileg. Igy igen jó hatásu a salicyl hintő por: Rp. Acid. salicyl. 3·0, Amyli puri, Zinci oxid, ca 10·0, Talci praep. 80·0. Ezen porral nemcsak a lábak hintendők be, hanem a harisnyák belseje is. Továbbá óvakodnunk kell a magas czipőktől vagy csizmáktól. Legczélszerűbbek az igen alacsony és bő czipők.

KÉPTALÁNY.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

«Drága kincs a becsület.»

Megfejtők: Franciscy Béla, Haidekker Olga, Somlay Irma, Posszert Jánosné szül. Frusa Olga, Frankovits Heléna, Martinyi Pál, Kuszler Henrickné, Tatay Gyula, Tóth Elemér, Domokos Sándorné, Mandel Izsák, Szabolcsi Ilona, Reismann nővérek, Szalácsy Gizella, Schossberger Elvir és Olga, Frankovits Heléna, Antonescu László, Morvay Ferencz, Fuhrmann Margit és Aranka, Strasser Jónásné, Reich Gyula, Pejtsik Sarolta, Rozenzweig István, Feuer Ede, Weisz Henrik, Grosz Gizella.

A megfejtők között Hevesi József «Az ár ellen» czimü regény kötetét sorsoltuk ki, melyet *Pejtsik Sarolta* k. a. Kenderesen nyert el.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

G. G. A «Hívó hangok» czimü rajzot elolvastuk. Van benne tartalom, de csiszolásra szorul. Ha időnk engedi, átdolgozzuk.

R. S. M.-án. A novella ügyes kézre vall, de még nem üti meg a lapunk mértékét. Ez ne csüggessze önt, hanem keressen fel máskor is dolgozataival.

P. S. A versek ez alkalommal nem váltak be.

R. L. Tata. Tóparti Vértesi Dezsőnek álneve. Fr. Klotild alatt Frankl Klotild ir.

Sz. K. Monor. Tolnai Lajos nagyérdekü regényét nemsokára megkezdjük, úgy szintén Scossa Dezsőnek egy igen szép, hosszabb novelláját.

Tisztelt olvasóinkat arra kérjük, szíveskedjenek lapunkat képtalányokkal fölkeresni.

Zongoravásárlóknak különös figyelmébe ajánljuk a Klinger-féle zongora-termet, a hol a világ legjobb zongorái mint Ehrbar, Peine, Lyra, Erard stb. zenei szakismerettel kiválasztva ez időben legjobb minőségben és legolcsóbb árak mellett adatnak el és bérelhetők is. Budapesten, Erzsébet-körut 1. sz. alatt.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ mult félévi folyamára (1893. január—junius hónapokra)

tetszés szerinti szinekben és rendkivül diszes kiállitásban

1 forint 30 krjával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában, Budapest, VII. ker., Erzsébet-körut 18-ik szám.

Budapest fő- és székvárosi látogatók, valamint fürdő-vendégek figyelmébe.

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből Budapest, kerepesi-ut 8. még tömérdek áruraktár van felhalmozva, mindenki **fele árban** szerezheti be szükségletét, ajándékoknak alkalmas disztárgyakban.

	most	ezelőtt
Disztükrök 3 osztálylyal	**1.80**	3.50
Ugyanez elegánsabb kivitelü ...	**4.—**	10.—
Legfinomabb sima elejü **ingek**	**1.70**	2.50
Ugyanilyen szegélyezett	**2.—**	3.—
12 drb **gallér,** legjobb minőség	**1.80**	2.50
12 pár **kézelő,** legjobb minőség	**3.50**	4.80
12 db majolika csemegekés **1.20,** nickel	**1.90**	
Chinai porcel. kávés csészék **25** és	**35**	kr.
Ugyanilyen fekete kávéhoz párja ...	**25**	kr.
Ugyanilyen csemege tányérok darabja	**20**	kr.

	most	ezelőtt
Imakönyv. Csontdisszel...	**1.50**	3.—
Diszes csonttáblával	**2.—**	4.—
Ugyanez kül. diszes kivitelben	**3.—**	5.50
Emlékkönyv. Plüss v. bőrkötésü	**2.—**	4.—
Ugyanez diszesebb	**3.—**	6.—
Album (nagy alaku) Plüss v. bőr...	**2.50**	4.50
Ugyanilyen diszesebb	**3.70**	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	**4.50**	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezelőtt 15 és 20 frt		
Sétabotok törrel	**1.—** és	**1.25**
« ezüsttel **1.20** és **1.50,** fogantyuval	**5.—**	

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95, 6 villa 95, 6 kés 1 frt 50, 12 kávés-kanál 95, 1 levesmérő 95, 1 tejmérő 50, 6 késpadló 1 frt 20, 1 nickel buldog revolver 3 frt, nagyobb 3.50

	most	ezelőtt
Harisnyák, fegyházi kötés 12 pár	**3.10**	5.—
Ugyanilyen **női** 12 pár	**4.80**	7.—
12 pár egészségügyi harisnya **80** kr. és	**1.20**	
Tourista-ing erős mint a posztó **1.33** és	**1.50**	
Tourista öv **25** kr., selyemből **50** kr. és **1** frt		
4 drb színes batiszt csokor **95** kr.		

	most	ezelőtt
Napernyő. Nyers selyem	**2.—**	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő	**2.30**	4.—
Ugyanez még finomabb	**3.—**	5.—
Uj: fodros napernyők	**3.50**	5.50
Ugyanilyen Chanzsan színüek ...	**3.90**	6.—
Esernyők: Nyers selyemből ...	**2.—**	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	**2.30**	5.—
Gordonet selyemből	**3.30**	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel ...	**4.—**	7.—

Amerikai ébresztő óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban **2 frt 30 kr.,** ezelőtt 4.50

Keményfa-tálczák nickel végü fogantyuval:

35,	40,	45,	50,	55	%m
75,	**95,**	**1.20,**	**1.40,**	**1.60**	

Plüsch kézi zacskók 66 kr., plüsch lámpatálczák 60 kr., korona erszények 36 kr., alum. szivarszipkák látványossággal 40 kr., földgömbalaku fémtintatartók 40 és 60 kr., egy nyakbavaló bőr utitáska 1.33, egy kézi utitáska 1.56, egy beszélő baba 1.50, nagyobb 2.50. Rendelmények szigoru ellenőrzés alatt küldetnek el. A leszállitott szabott árak minden darabon láthatók.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

NEW-YORK

életbiztositó-társaság.

Alapittatott 1845-ben, tisztán kölcsönösségen alapszik

minden utánfizetési kötelezettség kizárásával. Miután részvényesei nincsenek, az összes tőke és nyeremények a biztositottak tulajdonát képezik.

Kivonat az 1892-ik évi zárszámadásból:

Aktivák összege	**fr.**	**712.589,598**
Évi bevétel	«	**160.328,881**
1892-ben a biztositottaknak kifizettetett	«	**72.529,151**
1892-ben kötött uj üzletek összege	«	**899.708,275**
Fölösleg	«	**87.091,643**

Nincs másik kölcsönös biztositó-társaság a világon, mely ily óriási fölösleg fölött rendelkeznék. Fennállása óta a New-York biztositottjainak kifizetett **877.345,913 frankot.**

A New-York a művelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

Referenciák Magyarországon:

A magy. általános hitelbank. | A magy. kereskedelmi bank.

Közelebbi felvilágositásokat ad

A NEW-YORK életbiztositó-társaság magyarországi vezérügynöksége

Budapesten, V., Deák Ferencz-tér 1. sz.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF

butorgyáros,

Andrássy-ut 9. szám alatt.

Ajánlja dusan felszerelt

BUTOR-GYÁRI-RAKTÁRÁT

solid kivitelü **fabutorokból** és izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**

Elvállal teljes

BUTORBERENDEZÉSEKET

egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

80987/V. sz.

F. évi julius hó 1-étől *a maros—ludas—beszterczei* h. érd. vasuton I. osztályú kocsik fognak forgalomba helyeztetni; egyidejüleg ezen h. érd. vasuton jelzett naptól kezdve uj személydijszabás lép érvénybe, melynek egyes példányai 10 krért a m. kir. államvasutak dijszabási osztályában megvehetők.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Butor

RÉSZLETFIZETÉSRE

legolcsóbban kapható

Ehrentreu és Fuchs testvéreknél

BUDAPESTEN,

VI., Andrássy-út 41. szám.

3141. szám.

Értesités.

A 6. hadtest körletében állomásozó csapatoknak járó széna, istálló- és ágyszalma, tüzelőfa és köszénbérletének biztositására a következő napokon csak irásbeli ajánlatok nyilvános tárgyalása lesz és pedig:

Eperjes	részére 1893. aug. 2.	A kassai cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál.	**Mármanos-Sziget**
Eger			
Igló			**Munkács**
Kassa			
Miskolcz			
Beszterczebánya			**Nyiregyháza**
Rimaszombat	részére 1893. aug. 13.		
Edelény			**Szatmár**
Losoncz			
Szepes-Váralja			**Ungvár**
Kis-Szeben			
Lőcse			**Szobráncz**
Gyöngyös			

1893. augusztus 7-én a munkácsi cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál.

Bővebb adatok a kassai és munkácsi cs. és kir. katonai élelmezési raktáraknál kifüggesztett hirdetményekben és a mindenki által megtekinthető feltételek füzetében találhatók; ez utóbbiakat különben az emlitett raktáraknál 32 krért meg lehet venni.

Kassa, 1893. junius hó 15-én.

A cs. és kir. katonai élelmezési raktár,

KASSÁN.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

Slavoniában.

(PAKRATZ-LIPIK déli vasut). — OKUCSÁN m. kir. államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett enyhe égalj.

A nyári idény tartama: április—október.

A tiszta hamisitatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a **nyákhártyák** minden **huruios bántalmainál**; mindennemü **csúzos** és **köszvényes bajnál, mirigy** és **vérbetegségeknél, görvélykórnál, csontbántalmaknál** stb. Mint fürdőorvos dr. **Marschalko Tamás** működik. Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porczellán-, márvány- kőfürdőkkel stb. stb.; **tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő izzasztó kamarákkal;** kitünő gyógyzene, olvasó- és zongoraterem, jó **étkezés** egy uj vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás.

A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. **A m. k. államvasutakon** zónatarifa. **Prospektussal és felvilágositással szolgál**

a lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódviz szétküldése az igazgatóság részéről szakadatlanul történik, **friss töltésben. Lipiki jódviz állandóan kapható ÉDESKUTY L.** m. kir. és szerb kir. udv. ásványviz-szállitónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványviz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és füszerkereskedésekben

---

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János

Szegeden, cs. és kir. kizárólagosan szab. chronometer és műrás, feltalálója a remontoir ingra-óráknak, stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. javitások pontosan eszközöltetnek.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangut. bolti árhoz képest félárban 75 -80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősiti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körut 58. sz.

Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Magyar királyi államvasutak.

16212 / 33962 sz.

Árverési hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, miszerint az üzletszabályzat 70 §-a értelmében elárusitandó kiváltatlan szállitmányok nyilvános elárverezése Budapest-Dunapart állomásunkon folyó hó 20-ikán csütörtökön délelőtt 9 órától kezdve tartatik meg, mely árverésre a t. cz. közönség ezennel meghivatik.

Budapest, 1893. jul. 1.

Az üzletvezetőség.

LEGJOBB

KÉTSZERSÜLT

minden minőségben kapható:

MAYER FERENCZ

fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében

Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe

ajánljuk a

Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet

BUDAPEST, VII. ker. Szentkirályi-utcza 14.

a Muzeumkert közvetlen közelében

MASSAGE, VILLAMOS-KÚRÁK.

Uj! Szénsavas aczélfürdők Uj!

ideg és női bajoknál elismert kitünő hatásuak.

Ne vásároljon czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

„THE MUTUAL"

a világ legnagyobb és leggazdagabb biztositó intézete 1892-ben biztositottjainak

13,908,960·47 frankra rúgó

nyereményeket fizetett ki készpénzben és azonfelül különnyeremény alapját (nem tontina alap)

16,255,268·29 frankkal szaporitotta.

E szerint 1892-ben a biztositottaknak összesen **30,164,228·76 frk** lett kifizetve, illetve javukra irva.

MAGYARORSZÁGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG:

Budapest, Bécsi-utcza 5.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

II. ÉVFOLYAM 1893 JULIUS 16

29-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

R. B.: *A középiskolai tanáregyesület uj elnöke.* — **Mamuzsich Béla:** *Mi lesz a halál után.* — **Janus:** *Panem et circenses.* — **Feleki Sándor:** *A vadrózsákból.* — **Tömörkény István:** *Omar.* — **Roboz Andor:** *Mese a bölcsekről.* — **Tóparti:** *Unalom.* — **Redfield Richárd:** *Bohéme szerelem.* — **Róna Béla:** *Balatonon.* — **Lambda:** *Nemzeti állam és a nők.* — **Méry Károly:** *Aforizmák.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Tükrök történetéből.** — **Schvarcz Ármin:** *Doktor Poscal.* — **Irodalom.** — **Sport.** — **Orvosi szalon.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvízgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

Ritka olcsóság

1 doboz „ERZSÉBET“ levélpapir é boriték **50**

összesen 100 drb.

1 doboz „MEDEA“ levélpapir é boriték **75**

összesen 100 drb.

Deutschländer Ede

papir- és irodai czikkek raktára

kő- és könyvnyomdai nyomtatványok

Budapest, VII., Erzsébet-körut 28.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

A folyó évi junius 5-én Budapesten megalakult

„Magyar Villamossági Részvény-társulat“

a nagyérdemü közönség tudomására hozza azt, hogy működését megkezdette.

A magyar villamosság részvény-társulat a «Ganz és Társa» vasöntö- és gépgyár részvény-társasággal kötött egyezmény alapján a «Ganz és Társa» czég és Budapest fő- és székváros között a villamos világitás ügyében kötött szerződést átvette, s igy Budapest fő- és székvárosában az emlitett szerződés értelmében a villamos világitást és erőátvitelt a **magyar villamossági részvény-társulat** fogja szolgáltatni.

E czélra központi villamos telepe Budapesten, a külső Váczi uton épül és épitése annyira előrehaladt, hogy a **magyar villamossági részvény-társulat** központi villamos telepe már a folyó év őszén üzembe vehető.

Ez okból a **magyar villamossági részvény-társulat** már most elvállalja a lakásoknak, üzleteknek, telepeknek és más helyiségeknek villamos világitására vagy ipari erő-szolgáltatásra való belső berendezését, valamint elvállalja az általa épült, mint az esetleg más vállalkozók által netán már eszközölt villamos berendezéseknek a fő- és székváros balpartján épugy mint jobbpartján fektetendő kábelhálózatához leendő csatlását és a villamos áramnak annak idejében leendő rendes szolgáltatását.

A **magyar villamossági részvény-társaság** ügykörébe felvette továbbá azt, hogy Budapesten kivül. villamvilágitás és központi villamtelepek felállitására más városokban és községekben is engedélyeket szerez és ott, a mennyiben a távvezetés szükséges, az általánosan kitünőnek elismert Ganz-féle transformator rendszert (Zipernowsky-Déry-Bláthy szabadalma) fogja alkalmazni.

Tervezetekkel és költségelőirányzatokkal, valamint netalán kivánt felvilágositásokkal szivesen szolgálunk.

Jelentkezések budapesti központi villamos telepünkhöz való csatlakozás iránt elfogadtatnak ideiglenes irodánkban

V. kerület, Thonet-udvar, II. em. II. lépcső,

nemkülönben Ganz és Társa czég városi irodájában.

(Gizella-tér Haas-féle palota.)

Röser János, nyilv. tan- és nevelő-intézete.

Iskola épület: **Budapesten, VI., Aradi-utcza 10.**

Ezennel értesitem a t. cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilvános **gymnasiumban,** 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban,** 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele julius hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.

Vidéki szülők fiai **nevelő intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. ☞ Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyitványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenrangu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal. Zárbizonyitványai az **egyévi önkéntességre** képesitenek.

Értesitőt küld:

RÖSER JÁNOS igazgató, Budapest, VI., Aradi-utcza 10.

ARANYOSI MIKSA

nyivános polg. és kereskedelmi iskolája

BUDAPESTEN, V., Nagykorona-utcza 13. sz.

Az intézet áll négy polg. isk. és három kereskedelmi osztályból; ez utóbbiak egyenranguak kereskedelmi akadémiák osztályaival.

Bizonyitványok államérvényesek. Egyéves önkénytességi jog.

Az intézet **internátussal** van összekötve. Előjegyzés a szünet alatt is. Részletes programmot készséggel küld **AZ IGAZGATÓSÁG.**

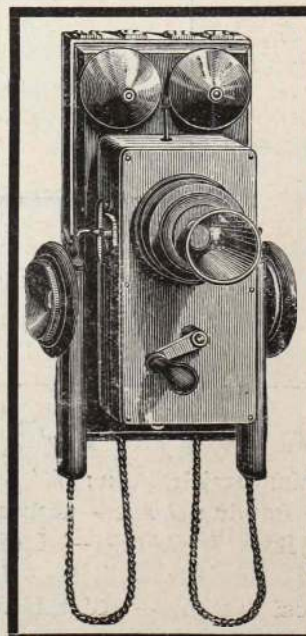

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

II. évfolyam. 1893. julius 16. 29. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szam ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTARSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

A KÖZÉPISKOLAI TANÁREGYESÜLET UJ ELNÖKE.

A középiskolai tanáregyesület idei szegedi országos gyülésén uj elnököt választott. Egyhangulag, nagy lelkesedéssel választotta meg *Beöthy* Zsoltot erre az előkelő állásra, melyet érdemes elődje, Berecz Antal éveken keresztül becsülettel betöltött.

Hogy mit nyert Beöthy Zsoltban ez a fontos testület, arról maguk a tanárok adták ki a legékesebben szóló bizonyítékot, mikor egyhangulag megválasztották elnöküknek a magyar tudományosság e kimagasló alakját. A lelkesedés, mely a szegedi gyülést oly nagy jelentőségüvé tette, nemcsak az egyetem kitünő tanárának szólott, kiben kartársai igaz vezetőjüket jelölték ki; elismerés volt ez a nagy tudós iránt, a ki immár közéletünknek egyik vezérférfiává lőn. Vezérférfiává lőn attól a naptól fogva, a melyen tudásának fényével, ékesszólásának bűvös hatalmával az egész nemzet lelkesedését föl tudta kelteni ujra irodalma iránt. Ujra mondom, mert valamikor, nagy idők nagy embereiben meg volt a lelkesedésnek az a tűze, a mely a nemzet szíve vérébe átment, hogy irodalmáért

Ellinger fényképe után.

BEÖTHY ZSOLT.

tenni kész legyen. Az a tűz napjainkban már-már kialvóban volt, midőn eljött a magyar irodalom Széchenyije, hogy egy szavára az egész nemzet melléje álljon, hogy a régi lelkesedés lángja ujra föllobogjon ereiben. Nem felejtem el soha azt a jelenetet: előtte a tapsoló nemzet, körötte vezetőségének legkiválóbbjai, hogy megpecsételjék szavakkal azt, a mit szivük érzett. Föl-föltámad lelkemben ez a kép, mely nagy művész ecsetjére méltó, hogy megörökítse benne a tudomány diadalát. És valamikor föltámad, «szemem árja megindul» az örömtől, hogy ime, még vannak jelesek, a kiknek szavára a nemzet igaz fölbuzdulásra képes. Ilyen férfiu áll immár élén a középiskolai tanáregyesületnek. Nem tudjuk eléggé szerencsésnek tartani ezt a választást. Mert Beöthy Zsoltban nemcsak a kiváló tudóst tisztelték meg, hanem egyetemünk kitünő tanárát is, a ki hogy milyen jól vezeti a tanügyi dolgokat, eléggé bizonyitja az, hogy a bölcsészeti fakultás tanárának bizalma az idén immár negyedszer összpontosult benne, őt választván meg a kar dékánjául.

Beöthy Zsolt életének és tudományos működésének képét leghivebben Négyessy László adta, a kitől az erre vonatkozó részt át is veszszük. E szerint Budán született 1848. szept. 4-én. Atyja, Zsigmond, akkor közoktatásügyi titkár volt; gyermekkorát Komáromban töltötte, ott járta az algimnáziumot is a benczéseknél, a felsőbb osztályokat pedig a pesti ev. ref. kollégiumban látogatta, a hol Gyulai Pál, Molnár Aladár, Thaly Kálmán, Tolnai Lajos és Dömötör János voltak tanárai; a jogot az egyetemen 1870-ben elvégezvén, nagyobb utazást tett külföldön; Nyugot-Európa országait, különösen Angliát, azóta is többször beutazta, Olaszországba pedig 1870 óta évenkint nagyobb utazást tett tudományos czélból, különösen műtörténelmi tanulmányok végett. 1871. segédfogalmazó lett a pénzügyminiszteriumban, de 1875. pályát változtatva, tanári állást vállalt a pesti állami reáliskolában. Miután 1877. a bölcselet doktorává avatták, 1878 kezdetén a magyar irodalomtörténet egyetemi magántanára lett. Greguss halála után az esztetika tanszékére neveztetett ki, 1882. helyettes, 1883. rendkívüli, s 1886. nyilv. rendes tanári minőségben, jelenleg egyszersmind a bölcsészeti karnak harmadízben megválasztott dékánja. Tagja 1883-tól az orsz. közoktatási tanácsnak, 1882 óta a tanárvizsgáló bizottságnak, 1890 óta ennek elnöke és a középiskolai tanárképző intézetnek igazgatója. A Kisfaludy-társaság 1876. tagjává s egyszersmind másodtitkárává, 1879. első titkárává választotta; 1877. az akadémiának levelező, 1884. pedig rendes tagja lett. Pályáját mint szépíró kezdte, rajzokkal, elbeszélésekkel, regényekkel. Irói tehetsége rendkívül korán nyilatkozott; 1861. kezdve mikor első komáromi levele megjelent a *Nefelejts* boritékán, évről-évre számos elbeszélése, verse, történelmi, politikai, irodalomtörténeti és esztetikai dolgozata került nyilvánosság elé a hatvanas évek ifjusági és szépirodalmi lapjaiban, igy a *Fővárosi Lapoknak* már 1864. állandóan dolgozótársa volt. Tizenhét éves korában adta ki első kötetét: *Elbeszélések az ifjuság számára*, Pest 1865, mely mindjárt reményt ébresztett irói jövője iránt. Mikor második kötetét kiadta: *Elbeszélések*, u. o. 1871 (voltakép 1870), már úgy emlegették mint a fiatalabb irói nemzedék egyik leghivatottabb tehetségét. E könyvet követték 1872. *Bíró Márton*, 1875. *Kálozdy Béla* (2 köt.) regények, és szintén 1875. *A névtelenek* cz. elbeszélések és rajzok; legutolsó e nemü gyüjteménye a *Rajzok* voltak 1879. Kisebb dolgozataival a rajznak utóbb tulságosan divatba jött formáját ő kezdte meg. Fejlődésének még e szépirodalmi korszakában szerkesztette az *Athenaeum* szépirodalmi és kritikai heti lapot is két évig, 1873—1874, s miután itt közölt irodalmi és kritikai czikkei nagy tetszésben részesültek, 1876. az irodalomtörténetirás terére lépett át *Az első magyar politikai szinmű és kora* cz. doktori értekezésével; a következő években pedig *A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése* czimü két kötetes kézikönyvet bocsátotta közre, mely munka a Toldy-féle anyagot az ujabb kutatások eredményeivel kiegészitvén, a magyar irodalom fejlődését önálló felfogással és berendezéssel, a biografikus módszer lehető alkalmazásával ismerteti s világos és vonzó fejtegetéseivel magyarosan szép előadásával mind maig legjobb irodalomtörténetünk s középiskoláink kedvelt kézikönyve, mely a magyar irodalmi tanitásra nézve tizenhat év óta minden iskolakönyvünk közt a legtermékenyitőbb hatással van; jelenleg 6-ik kiadásban forog közkézen. E műve után a Kisfaludy-társaság egy pályakérdésére irta *A szépprózai elbeszélés a magyar irodalomban* czimü irodalomtörténeti munkáját, mely a 100 arany jutalmat 1879-ben elnyerte, de széles alapon kezdve, csak 1886- és 1888-ban került két első kötete nyilvánosság elé az akadémia könyvkiadó vállalatában s befejezve maig sincs. Ezen alapvető művet, mely irodalmunk történetének eddig jórészt ismeretlen rétegeit tárja fel, gazdag tudományos eredményei, alapossága és tárgyilagos történelmi kritikája mellett a képzelet és ihlet ama művészi adománya teszi becsessé, melylyel B. a régi korokat és embereket meleg színekkel és finom vonásokkal dolgozott rajzaiban meg tudja eleveníteni; előadása is valódi «szépprózai elbeszélés». Történeti nyomozásainak egyik költői gyümölcse a *Ráskai Lea* czimü verses elbeszélés, mely a Margit-legenda és több régi kódexünknek századokon át ismeretlenül maradt iróját, a középkori magyar dömés apáczát, egy megrendítő, — de gyöngéd tapintattal előadott — szerelmi tragédia hősévé tette, s különösen igaz lélekfestéseivel, mély hangulatával, nemesen egyszerü formájával és régies szinezetü nyelvével méltó elismerést aratott; megjelent 1881-ben, második, díszkiadásban Vágó Pál rajzaival 1867. B. a Nemzeti Hirlapban és a Pesti Naplóban 1878-tól 1881-ig irt szinbirálatait 1882-ben összegyüjtve is kiadta: *Szinműirók és szinészek* czim alatt, a szokásos kazuisztikus szinbirálatok helyett elvi alapon nyugvó birálatokra nyujtva tanulságos mintákat. 1882 óta az egyetem esztétikai tanszékén ereje főrészét annak a tudományágnak művelésére fordithatja, melyre mind tanulmányainak iránya, mind izlése és irodalomtörténeti műveiben is a történelmi fölfogással egyenlően nyilatkozó esztétikai érzéke már régtől fogva mintegy ráutalták. Főműve e téren *A tragikum*, Budapest 1885, melyet az akadémia utólag 200 aranyos Karácsony-díjjal tüntetett ki (kiadta a Kisfaludy-társaság). E mű a tragikumnak eddigelé az összes szakirodalomban legteljesebb monografiája, mely igen sok uj nézetet fejt ki, sokat megigazit vagy kiegészit. Különösen szépek elemzései, melyeket époly széleskörü tudással és éles itélettel, mint előkelő művészettel végez. Nagy érdeme az is, hogy bár anyagát a világirodalom egész köréből meriti, de a magyar irodalomnak is minden figyelemre méltó jelenségét felhasználja s igy az általános tárgy magyarázatát specziális magyar könyvvé tette. A mű termékenyitőleg hatott esztetikai irodalmunkra; Rákosi Jenő mintegy válaszul még ugyanazon évben szintén könyvet irt *A tragikum*-ról, miből tanulságos eszmecsere támadt. B. ujabban egyetemi előadásaiban is különösen a költészet elméletével foglalkozik, czélja a poétika tanulmányát történelmi módszerrel megszerkeszteni. Említett művein kívül számos kisebb irodalomtörténeti, kritikai, széptudományi czikket és tanulmányt irt *(Munkácsi Krisztusa* 1882 stb.) lapokban és folyóiratokban (Budapesti Szemle), melyek mind az ő irói jelességének jegyét viselik magukon. Legkitünőbb ezek közt a *Horatius és Kazinczy* cz. tanulmány (1890), e finom stilmunka, mely a latin költészet hatását a mienkre hatásosan világitja meg. *Magyar balladák* cz. alatt egy iskolai könyvet adott ki 1885., beiktatva Greguss Ágostnak Arany balladáihoz irt magyarázatai közül többeket; e munkában a ballada elméletén kívül jeles költemény-magyarázatok vannak. 1883. sajtó alá rendezte s életrajzzal bevezette Csató Pál szépirodalmi munkáit. Beöthy mint irodalmi szónok is jeles. Beszédei közt legjelentékenyebb az akadémia 1893. évi első Széchenyi-ünnepén nagy hatással előadott *Széchenyi és a magyar költészet* czimü tanulmánya, mely a politika és az irodalom egymásra hatását egy nagy politikai egyéniség pályájában nálunk először s egyszersmind ékesszólón és remeklő művészettel rajzolja meg. *R. B.*

MI LESZ A HALÁL UTÁN.

— Egy kevéske a materialismusból. —

Irta: MAMUZSICH BÉLA.

Az élet egy rengeteg törvényterem, hol millió és millió ember mint vádlott várja itéletét. — Mi is e vádlottak közé tartozunk; kezeink meg vannak bilincselve — tetteink ez által korlátozva — s számtalan, kemény váddal vagyunk terhelve.

Mi pedig ugy teszünk, mintha rabságunkat nem is vennők észre. Természetes; a ki rabnak születik, s örökké rabok között van, honnan tudja meg, mi a szabadság?

Mi több, mi erkölcsi és állami törvényeket alkotunk. Hja, a bünösöket legjobban a bünösök, valamint hogy az ostobákat rendszerint az ostobák itélik el legjobban.

De akármint igyekszünk legalább is közönyösek maradni az iránt, megrémülünk embertársaink, közelvalóink megsemmisülésén s akkor kezdünk csak arra a tudatra ébredni, akkor zug csak fülünkben a rettentő itélet: ember, meg kell halnod! S ha az itéletet a legfőbb forum is megerősíti, az itélet «jogerőre emelkedik» s eljön a legszigorubb hóhér: a halál...

Hová meneküljünk e kérlelhetlen hóhér elől? Kicsiny a föld, kezeink megláncolvák, — rabok vagyunk...

Ime ezt a felfogást nevezik «idealismusnak». Önök persze igazat fognak adni e felfogásnak; nem is lehet másként, hisz' Önök idealisták. Dehogy mernék én Önökkel ellenkezni, nehogy nagyhanguasággal — és méltán — vádoljanak.

Különben én is idealista vagyok; ki nem állhatom azokat a nagyhangu pessimistákat, akiknek legelső szavuk: Nincs Isten, nincs lélek, nincs... Már hogyne volna lélek? miféle badar állitás az? Ha pedig lélek van, Istennek is kell lenni, lévén a lélek Istennek egy része; mivel pedig Isten halhatatlan, tehát a lélek is az. Hanem ez már a theologiához tartozik. Látják kérem, ilyen a vallás, az is csak következtetésekből áll. Minden vallás következtetésekre van épitve. Százféle vallás is van s ezek közt legfeljebb egy lehet igaz. A többi 99 vallás hivei pedig? Istenem, mennyi pénzt, mennyi időt, mennyi embert áldoznak a — ferde filosofiának!

De csitt, el nem szabad felednünk, hogy «idealis» alapon alapon állunk. Nem szabad még kételkedni sem, hogy pl. halhatatlan-e a lélek vagy sem.

Halhatatlan.

Ámde Isten tudja, én e hitben nem érzem magam egész kényelmesen. Félek a lélek halhatatlanságától. Mi lesz velem, ha meghalok. Hiszen tudom, hogy néha megis felejtkeztem némely parancsolatról...

Szeretném inkább azt hinni, hogy nincs is lélek, vagy hogy a testtel együtt az is elpusztul... Jaj, de az emberiség évezredes felfogása! A mit annyi meg annyi okos ember elfogadott, én ne higyjem? Aztán meg csak nem leszek materialistává! — Ugy-e, Önök is igy gondolkoznak?

Igen a lélek halhatatlan.

Mily szép ábránd! Nemcsak a poéták és királyok kiváltsága lehát ez, hanem mindnyájunké. Soha, soha meg nem halni, örökké élni...!

Örökké? — Félős, hogy sokat mondunk. Mit tesz az: örökkévaló? Még a kis iskolás fiu is megmondja: a mi kezdet és vég nélkül, öröktől fogva örökké van.

A mi halhatatlan, az örökkévaló; lelkünk halhatatlan, tehát lelkünk örökké való, azaz kezdet és vég nélkül, öröktől fogva van. Lehetséges ez?

Nézze csak meg — asszonyom — ujjacskáján azt a szép karikagyürüt. Van-e annak kezdete? Hát vége? Ugy-e hogy nincs. A karikagyürü ennélfogva végtelen, mert ha volna kezdete vagy vége, nem volna karikagyürü. Ez csak világos.

Látják — kérem — ilyen a végtelenség és örökévalóság is. Kezdet és vég ok és okozati összefüggésben állanak. A minek egyszer kezdete van, az már nem lehet végtelen; a minek egyszer kezdete van, az nem lehet örökkévaló, mert létezésének egyik határpontja megvan. A mi tehát örökkévaló, nem lehet kezdete.

Mi azonban születtünk, e szerint lelkünk vagy halandó, vagy örökkévaló. — Már akkor csak inkább az utóbbi föltevésnek hiszünk, mely — azt hiszszük — cseppet sem csokkentheti az ember hiuságát.

Án, Önök mosolyognak — ugy-e? — mert azt gondolják: Minő bohó gondolat, hogy mi öröktől fogva élünk! Hogy mi átéltük az egész emberiség történetét, hogy mi láttuk a föld képződését s az egész világ teremtését!... Hiszen erről csak tudnánk!

Tévednek, kérem. Dehogy tudnának.

Alkalmasint nem csalódom, ha fölteszem, hogy Önök voltak már betegek. Ugy-e, mily hosszunak tetszett egy ily állapotban átvirrasztott éj? Már örökkévalóságról miről beszéltek. Pedig máskor — és nem egyszer — egy-egy mély álom után — tudom — igy kiáltottak fel: «Ah, már reggel van? hiszen most aludtam el!» Dehogy most; sok ezer sóhaj hagyta el azalatt egy-egy szenvedő keblét.

Lám, mi már egy egész örökkévalóságot keresztül aludtunk. Az örökkévalóságban pedig nincs sem hosszu, sem rövid idő — az egész örökkévalóság egy pillanat. Mi teszi az időt röviddé vagy hosszuvá? Mi mondja meg, hogy élünk, hogy szenvedünk vagy boldogok vagyunk, mi mondja meg, hogy aludtunk, hogy születtünk, s meghalunk? — az öntudat. Az alvásközben eltelt idő hosszuságáról azért nem tudtunk, mert nem voltunk tiszta öntudatnál.

Miért nem tudunk tehát a születésünk előtt lefolyt, illetve átélt rémitő idő hosszuságáról? Vajjon azért, mert talán most nem vagyunk helyes öntudatnál vagy akkor nem voltunk?

Hát részben bizony most sem egész tiszta öntudatunk. Oh számtalan oly boldog és bennünket érő hatás van, melyekről tudnunk kellene és még sem tudunk. Egyszerre csak bennünk lefolyó egy változást tudunk figyelemmel, öntudattal kisérni, a többiről megfelejtkezünk. Tudunk-e pl. irásközben felolvasást, madárdalt hallgatni, s ki gondolna olvasás, beszéd közben a nehézségerő hatására, a levegő nyomására, a szív dobogására stb.? — Ha azonban százszor több és finomabb érzékünk volna, százszor és milliomszor tisztább volna öntudatunk.

Miben áll tehát az öntudat? — Hogy a bennünk, s a külvilágban végbemenő változásokat érzékeink segitségével megfigyelni, egymással összehasonlitani és megkülönböztetni tudjuk. Én vagyok az, a ki most gondolkozom, én vagyok az, ki ezt és ezt a hatást érzem, én vagyok... Ennek az *énnek* a tudása az öntudat.

De honnan jöhetnénk öntudatra, ha nem volnának érzékeink, melyek segitségével magunkat a külvilág tárgyaival összehasonlitani s megkülönböztetni nem tudnók?

A születés előtt átélt időkről tehát azért nincs tudomásunk, mert akkor nem voltak érzékeink s igy nem voltunk öntudatnál. Hogy csakugyan nem voltak érzékeink, ha a józan ész bizonyitásától eltekintünk is — onnan is következtethetjük, hogy ha lettek volna, minden bizonynyal hoztunk volna magunkkal azok segitségével képzeteket és fogalmakat Istenről, végtelenség és örökkévalóságról, szóval a «más világ»-ról.

És most már következtessünk valami egyszerűt és olyat, a mit már százszor megczáfoltak, megtámadtak s mégis emlegetik: a halál alvás, még pedig mély s álom nélküli alvás.

A halál után ugyanis megint nem lesznek érzékeink; mert ha a halál alkalmával a lélek elválik a testtől (!) szükségképen a léleknek ugyanannak kell lenni, mint a mely, vagy a ki a születés előtt volt, — annak pedig — mondottuk — nem lehetnek érzékei.

A mi pedig létezik, azaz él, s nincsenek érzékei, az nincs öntudatnál, — az alszik (tegyük még hozzá: a kinek vagy minek lelke van.)

Mi is voltaképen az álom? Önök azt fogják mondani: lelkünk pihenése. Kérem ez lehetetlen valami. Lelkünk soha sem pihen, az mindig ébren van. Lelkünk pihenése csak közvetett állapot, melyet testünk pihenése okoz. A halhatatlanság eszméjével sehogy sem fér össze azon gondolat, hogy a léleknek pihenésre is van szüksége.

Az álom testünk, érzékeink többé-kevésbbé mély pihenésében rejlik. Ha pihennek érzékeink, alszik öntudatunk s akaratunk is. Hanem lelkünk azért nem pihen. Örökké lesi az alkalmat, hogy képzeteket engedjen lefolyni, vagy hogy uj képzeteket nyerjen. Semmiféle gépezet nem működik azonban magától. Ha érzékeink pihennek, nem lehet uj képzeteket nyernie — enged tehát a lélek lefolyni képzeteket, — de csak is akkor, ha valamely többé-kevésbbé mélyen pihenő érzékünket valami csekély hatás éri. Ez azon pillanatban ezer és ezer megfelelő időbeni egymásután fölvett s ezekkel hasonló képzeteket zavar föl, s minthogy szintén alvó akaratunk a képzetek lefolyását nem szabályozhatja, ez határtalan gyors és zavart lesz. Ezt nevezzük aztán álomnak.

Az álom e szerint zavaros, határozatlan *emlékezés*.

Ha az érzékeket azonban semmiféle csekély hatás sem éri, ezek megfelelő képzeteket sem újíthatnak föl s igy az alvás mély, álom nélküli lesz. Ezért alszunk éjjel, a legnagyobb csendben és sötétben, lehetőleg változatlan hőmérsék mellett, kemény ágyban, hanyatt fekve, s ezért sokkal élénkebb s fárasztóbb inkább, mint üditő a nappali alvás.

Nos, ha valaki érzékek nélkül jőne a világra, vagy végig aludná az életet, miféle álmai lehetnek annak? Semmiféle. Hiszen aki örökké alszik, vagy nincsenek érzékei, az soha egyetlen képzetet nem nyerhetne s igy nem volna mit felújitani.

Mit teszünk mást tehát a halál után, mint ha lelkünk csakugyan halhatatlan, örökké, mélyen, igen mélyen alszunk. Nincs testünk, nincsenek érzékeink, nincs akaratunk s öntudatunk, hogyan ujulhatnának fel az életben nyert képzetek?

Mi a lélek tehát a halál után? Öntudatlan, érzéktelen akarat, tér- és idő nélkül való, örökkévaló valami — a mi nem sokkal több a semminél. Mert próbálják meg csak — kérem — a «semmi» fogalmát definiálni.

Ugyan mi czélja volna a természetnek ily «valamit» halhatatlanitani? — Én Istenem, hát miért is oly borzasztó a halál? Ugy szeretünk aludni s ugy félünk a megsemmisüléstől. Pedig a milyenek voltunk 100 ezer év előtt — legyen lelkünk akár halhatatlan, akár nem — olyanok leszünk a halál után. S talán mi különös sincs ezen a felfogáson.

Az élet egy rengeteg törvényterem, hol millió és millió ember nyüzsög. Mi is ez emberek közé tartozunk; — keblünk telve a kétségbeesés, a boszú, a fájdalom érzetével.

Vádlókként jöttünk ide. Vádoljuk a sorsot, az életet, egymást és önmagunkat. Keserű vádakat hangoztatunk az igazságtalanság, jogtalanság, előitéletek, társadalmi rangfelosztás és minden, minden ellen.

Mi fáj nekem? — panaszkodunk — fáj, hogy meg nem értenek, a mit mondok én, ellenkezőt mond egy másik, mást egy harmadik. Kinek van hát igaza?

A legfőbb fórum pedig azt mondja:

Mindegyiteknek igaza van. A ki hiszi és meg van győződve arról, hogy igazat beszél — igaza van. Igazat adok mindnyájatoknak s kárpótollak a kiállott szenvedésekért: elküldöm a szabaditó angyalt: a halált...

Huh! a halál... és megrémülve hallgatunk el panaszainkkal, mert nem látjuk az angyalt a hóhérruhától, a melyet önmagunk adtunk rá, s melynek neve: *előitélet*.

— De nini! hisz' ez már «pessimismus»!

Ugyan hol rughattuk ki magunk alól az «ideális» talajt?!

PANEM ET CIRCENSES.

— Falusi levél. —

Rettenetesen elmaradtam a világtól.

Olyan messzire vagyok az «ország szivétől», hogy egy-egy dobbanása csak harmadnapra hallatszik el hozzám, akkor is halkan, gyöngén, mint a haldokló beteg szivverése. Valami egyhangu távoli dübörgést hallok folyton, mintha egy forrongó vulkán zaja hatna el hozzám: a fővárosi élet lázas lüktetésének örökös robaja...

Rettenetesen elmaradtam a világtól...

Szinte szégyenlem bevallani, hogy ahoz a frissen nyomott ujsághoz, a mit Önök olyan mohón olvasnak már kora reggel, én csak másod nap délután jutok, hogy a mikor Önök már el is felejtették, kinek

a vállaival csókoltatta Robinetti ur legutóbb «szabályosan» a czirkusz porondját, én meg csak akkor olvasom lázas érdeklődéssel a küzdelem részleteit. Kiszámítottam, hogy körülbelül harmincz órával maradtam el Önök mögött, azóta, hogy falun élek. Harmincz óra! Nekem csak egy futó percz: — a falusi ember nem siet élni, van ideje bőven. Önöknek odafent, kiknek alig jut idejük arra, hogy éljenek, egy örökkévalóság.

Eötvös Károly.

Leheveredem a puha gyöpágyra, hatalmas lombok hűs árnyában, a makranczos «magyar folyó»-nak, a szőke Tiszának partján s várom az ujságot. Azt az ujságot, a mit Önök odafent már tegnap este elégettek. Bele bámulok a kéklő semmiségbe s valami megnevezhetlen, kéjes mámortól ittasan, hallgatom a lombok zizegését, habok csobogását, madarak danáit. Fönséges nyugalom környékez. Behunyom a szememet s szivem dobogását is visszafojtva, hallgatózom: lombok zizegésébe, habok csobogásába, madarak danáiba belevegyül az az örökös robaj, melyet mindenütt hallani vélek: a fővárosi élet lázas lüktetése. A fájdalom sikoltása, szerelmes sóhajok és gúnyos hahoták, egész világa az élő és harczoló szenvedélyeknek, melyek itt körülöttem rajzanak, terjeszkednek s betöltik s megnépesitik a levegőt, a mindenséget.

Miről is beszélnek Önök mostanában odafent klubbokban, színkörökben, kávéházakban és sétatereken? Tán a politikai aréna bajvívóiról? Eötvösről, Apponyiról s Polónyiról? Oh, hisz e fölött már nálunk is napirendre tértek. Vagy tán a csirkusz gladiatorairól: Antonio Pierriről, a győzhetetlen Robinettiről és Monsieur Massonról? Azt hiszem már ennél is akadt idegcsiklandóbb, pikánsabb mulatság: egy érdekes végtárgyalás. Ah erre már érdemes csettenteni a nyelvünkkel. Vagy tán Önök már ezen is tul vannak? Hallották már a plaidoyerkat, talán már az itéletet is? Meglehet, hiszen Önök közvetlen nézői lehetnek ennek a felséges czirkuszi komédiának, még belépti dijat sem kell fizetniök; egy kis ökölharcz árán órákon át csiklandoztathatják a nagy törvényszéki teremben az idegeiket. Mi, szegény falusiak, még csak az elején tartunk ennek az érdekfeszitő mulatságnak, melyről mindig csak harmadnap értesülünk.

Minő élvezettel folytatják Önök ott az emberszólás kéjes-édes mesterségét. Klubbok és kávéházak szapulás és szókimondás és itélettől visszhangoznak mindenfelé, nemde? A város egy örvénylő áradat, mely fölkap, tovaragad, elnyel s megsemmisit három nevet, három embert, három becsületet és gúnykaczaj tajtékzó habjain sodorja őket a gyalázat örvényébe. *Három* embert?.. Önök bizonynyal jobban tudják, tán egy egész légiót. Nem suttog senki már, nyiltan beszél s oly hangosan, hogy rezg belé a lég.

Az a nagy csatorna, a mely örökké forrong, háborog, a mi erényes társadalmunk, egy kis léket kapott. Micsoda rothadt fekély tárul elibénk ilyenkor, milyen pestises bűz árad ki, a mikor valaki vigyázatlanságból vagy oktalanságból nyitva hagy egy kis szelepet ezen a nagy csatornán! És a mi társadalmi létünk pöczegödörtisztitói fölemelik az igazságszolgáltatás sujtó pallosát, hogy azzal leüssenek a bűnös fejére. S ki a bűnös? Csak a ki — oktalan. Mert a mi modern társadalmunkban minden bűnre van bocsánat, minden vétekre irgalom; egy van, a mit kérlelhetlenül üldöz férfiben és nőben egyaránt, a mit meg nem bocsáthat, a miért sujt, üldöz folyvást, és e bűn: az *oktalanság*. S a mikor azt a pallost lesujtják, csak még nagyobb léket vágnak vele ezen a csatornán. Uj piszkot kavarnak fel, uj bűnök kerülnek napfényre. Förtelmes az a posvány, a mi ezen a nyiláson át szemünk elé tárul. Maguknak a pöczegödörtisztitóknak is megémelyedik néha a gyomruk ennyi fekély láttára s «Ő Felsége a király nevében» .... egy darab papirossal betömik azt a léket. Mire ez a levél elérkezik Önökhöz, már bizonyára be is tömték, már Önök talán nem is beszélnek az egész affaireről s uj izgalmak, uj mulatságok után lihegnek.

Már talán el is felejtették azt az idegizgató látványosságot, a melynek tanui, szem- és fültanui voltak. Oh, mily boldogok lehettek Önök, hölgyeim és uraim, kiválasztottjai az égieknek, a kiknek megadatott a sors különös kedvezése által, hogy bejuthattak a tárgyalási terembe.

Fölséges látvány is lehetett ez, remek czirkuszi komédia Látni egy asszonyt, még pedig előkelő társadalmi állású aszszonyt, a mint ott vergődik vonagló, reszkető testtel, sápadt arczczal, meg-megránduló ajkakkal, megtört szemekkel, elgyötörve a kinzástól, a faggatástól. S mögötte a szorongó publikum, mint egy éhes sakál, lihegő ajkakkal, visszafojtott lélekzettel, tágranyitott szemekkel, a mint fel-felkaczag egynémely «derült mozzanat»-nál, de e kaczagás emésztő, mintha a tüzet okádó föld kaczagna, mikor lávája alá falvakat temet, vagy a féktelen vihar, mikor a hajót sziklához vágja, — a mint olykor-olykor összegyülemlik a nyál az ajkán valamely pikáns momentumnál . . . , . Oh, nekem a képzeletem irtózik bele s a szivem elfacsarodik. Nem, én nem irigylem Önöket, kik ez isteni czirkuszi komédia nézői lehetnek, mégis szörnyü kegyetlen mulatság ez.

Bünös vagy ártatlan, — az a szegény teremtés mégis csak ember, épen oly érző lény, mint bárki más, mint Önök; — hát neki ne fájjon, ha oly kárörömmel tépik, marczangolják körmeikkel a szivét, ha az önérzetén — hiszen ez a minden emberben közös, ősi ösztön még a gyilkosból se hamvad ki egészen — tipornak? Oh, hogy sajog a sebzett önérzet! Mert minden teher, minden nélkülözés, minden gond és küzdelem semmi ahoz a győzelemhez képest, mint mikor az ember annak tudatára jön, hogy őt már nem is tekintik *valakinek*, csak *valaminek*. Az önérzetbe szúrt vas kegyetlenebb s istentelenebb, mint a római katona lándzsája, mely a Megváltó szivét jarta át!

Önök, hölgyeim és uraim, természetesen úgy itélnek, mikéntha istenek volnának s azt vetik nekem, hogy az ilyen bűnös — mert Önök kimondották rá már a bűnöst — nem érdemel könyörültet, nem érdemli az «ember» nevet; érdeme szerint kell vele bánni. Hogy is mondja csak Hamlet: «Bánj mindenkivel érdeme szerint, melyikünk kerüli el a mogyoró pálczát!» ....

Önök nem mennek el többé a czirkuszba, nem bánják, ha a szegény direktornak felkopik az álla, nem érdekli Önöket többé a Robinetti s Monsieur Masson küzdelme, mert van már annál sokkal izgatóbb, idegcsiklandóbb látványuk, a mely azonfelül még — ingyenes is ....

Panem et circenses!....

Önök még akkor sem mennének el a czirkuszba, ha bikaviadalt, ha a római gladiatorok élet-halál harczát láthatnák ott, mert a párolgó vér sem csiklandozza anynyira az Önök fásult idegjeit, mint ez a látvány: egy előkelő hölgy a gyilkosok, zsiványok padján. Csodálnám, ha az igazságügyminiszter, a minő nagy reformer, nem szabna ezek után a tapasztalatok után belépő dijat a tárgyalási terembe. Azt hiszem még igy is katonaságot kellene egy-egy érdekesebb tárgyalás alkalmával, kirendelni a pénztárhoz, hogy a rendet fentartsa ....

.... Ott fekszem a puha gyöpágyon, hatalmas lombok hűs árnyában, a szőke Tiszának partján s várom az ujságot; azt azt az ujságot, a mit Önök odafent már tegnap elégettek. Belebámulok a kéklő semmiségbe s valami megnevezhetetlen, kéjes mámortól ittasan hallgatom a lombok zizegését, habok csobogását, madarak danáit. Fönséges nyugalom környékez. Behunyom a szememet s szivem dobogását is visszafojtja, hallgatózom: lombok zizegésébe, habok csobogásába, belevegyül az az örökös robaj, melyet mindenütt hallani vélek: a fővárosi élet lázas lüktetése.

Polónyi Géza.

E pillanatban hozzák az ujságot. Mohó érdeklődéssel kapom el a gyerek kezéből. Hiába, én sem vagyok jobb a Deákné vásznánál: föl se nyitom elől a lapot, csak az utolsó lapokat böngészem, keresem — a törvényszéki rovatot.

De — megbüntettek az istenek — épen az a rész van belőle kivágva .... Hja, a postamesternők a falusi ember zsarnokai s ki tehet róla, ha az «*Öngyilkos váltói*» őt is érdeklik?

Janus.

A „VADRÓZSÁKBÓL.“

— SAPHIR. —

Szenved, beteg a kis fiu,
Az álom kerüli.
Ágyánál anyja kesereg,
Sir meg dalol neki.

Bár nincs a dalban öröme,
Csak egyre énekel,
S reá a szenvedő gyerek
Tört sohaja felel.

Vérzik szive, de csak dalol,
Ha jő az est, a regg,
Mig lassan-lassan haldokol
A drága kis beteg . . . .

Szivem beteg, emészti bú,
Nincsen nyugalma sem.
Sirok és dalolok neki,
Virrasztva éjeken.

Bár kedvem éneklésre nincs,
Felhangzik vig dalom,
Mig bujában virraszt szivem
Éjjel meg nappalon.

Szivemnek egyre dalolok,
Bár arczom gondlepett,
S mig hangzanak a víg dalok,
A tört szív megreped.

Feleki Sándor.

OMAR.

— Irta: TÖMÖRKÉNY ISTVÁN. —

Hogy mint került Omar, a gyerek mihozzánk, hogy mikor választotta a zászlóaljat az apjának, arra nézve senki sem tudott fölvilágosítást adni. Egyszer csak itt volt s miután csudálatosabb és szeretetreméltóbb gyereket senki sem látott még, rohammal vette be az idegen földön élő katonák szivét.

Plevlje alatt állott a tábor, két hosszú sátor, a melyeket, ha lekerült a montenegrinus hegyek tetejéről a vihar, egymásba borított a szél. Ott, a nagy török város alatt, a melynek lakosságánál, utazási könyvek tanuság szerint, nem eredetibb a stambuli mozlim és nem fanatikusabb a pusztáták beduinja, került a sátorok közé egy este Omar. A katonák egyéb mulatság hijjával dóléztak a mezőn s ha erős kéztől ütve, nagyon messze repült a fadarab, reá kiáltottak a fiúra:

— Hozd el te fiú.

Nem értett ugyan magyarul még akkor, de eltalálta, hogy mit akarnak. Futott, a hogy birt s hozta a dólét. Azután aztán szaladt utána mindig. Szükséges kelléke lett a dóléjátéknak. Ott volt, míg bealkonyodott, míg a nap átkelt a Csehotina vizén, a mely olyan sziklából fakadt ki, a hol még sohasem járt senki. Átkelt Crnagora hegyein, a havas csúcsokat behúzva biboros üveggel. Aludni kezdett minden, a Trojicza hegy mögül, a hol a katonabörtön van, csak egy oldala fal, a másik három sziklába vágva, fölkelt a hold s a nehéz föllegek között lassan haladva, szintén aludni látszott. A nap száraz, ölő melege után föltámadt az esti hideg, a Steinbaracken Lagerban, a hol a zombori ezred feküdt, a főőrségen fújni kezdték a takarodót, a szegedi zászlóalj sátoros őrségén pergett a dob, a völgyben végig szállott a parancsnokok harsány szava:

— Zum Gebet!

Messze bent a városban, egy veres tetejü épületből, melyben az anatol török ezred feküdt részben fehér, részben feketebőrü katonákkal, a török őrség idegenszerü, hullámos kürtszava csendült elő. Taslidza számtalan minarétje tetején üvöltött a müezzim s a la illah il Allah, Mohamed va rezul Ulláh elnyujtott, hol éles, hol torokhangba csapó danájára, kóbor ebcsapatok holdugatása közben az osztrák-magyar vártüzérség hegyoldalokat mászó őrjárata vágott vissza kemény, határozott bődülésekkel.

— Werda? Patroll vor bei . . .

A napos káplárok az albán itczés ponyvasátorából kergették haza a legényeket. Némelyik már sokat ivott, nem akart menni, feleselt az altiszttel az úton, a ki hajtotta maga előtt. A szolgálattevő tiszt kidugta a fejét a sátorból s rámordult:

— Hallgass, gazember.

A fölebbvaló mérges szava csendet csinált a kis táborban — mindössze három század volt, a 14. otthon maradván őrségre Priepoljén, postaszolgálatra Savin-Lakaton. Készültek feküdni, az altisztek vizitálták a sátrakat, a napos tisztelegve beszólt a sátorfőnökhöz.

— Káplár úr kérdem alásan, itthon van-e mindenki?

A kérdezett morog valamit, hogy az ördög látja azt ilyen sötétben s félkönyékre dőlve, elkiáltja magát.

— A ki nincs itt, szóljon . . .

A vastag ugyan, de naponkénti humorra konvenczionális röhej fut át a sátorban egymás mellett fekvő emberek fejein át. A káplár megelégedve jelenti vissza, szintén alázattal, hogy mindenki itthon van. Teljes nyugalommal gondolt azután a sátorban való táborozás örömére, a melynek keritése nincsen s akkor szökdösik ki-be a magyar, a mikor neki tetszik. Lehet ugyan, hogy rálőnek valahol, de semmi az ahhoz képest, mikor kimaradás végett rapportra kell állani. Aztán belebújt a köpönyegbe s elaludt.

Már egészen csönd volt. Itt-ott a sátorokban, halk hangon, hogy a szó el ne halljon az inspekcziós tiszt sátoráig, mesélni kezdtek az obsitos katonáról, a ki elszöktette a királykisasszonyt. A hold elbújt a sziklák mögé, sötétbe borult előbb a völgy, azután a hold haladásával ellenkező irányban tüntek el az éjbe a mészhegyek fehéres oldalukkal, a miken nem terem meg más, csak az apró tüskebozót. Nem volt sehol semmi fény, csak az őrség lámpája égett, sárga világát a sorompór szuronyára, gulákba rakott Werndlekre vetve. A naposok vigyázva lépegettek a sötétben, hogy föl ne bukjanak a sátorok kifeszített zsinórai között. A bataillon inspekcziós altisztje Borsódi Bálint, némileg kapatos fejjel jött ki a belső táborból, a hova a takarodó rendjéről ment jelentést tenni. Most halkkal jön, mivel hogy a naposkáplárokat akarja vizitálni. Azonközben megbotlik, esés közben káromkodásba kezd, a mely akkor ér véget, mikor

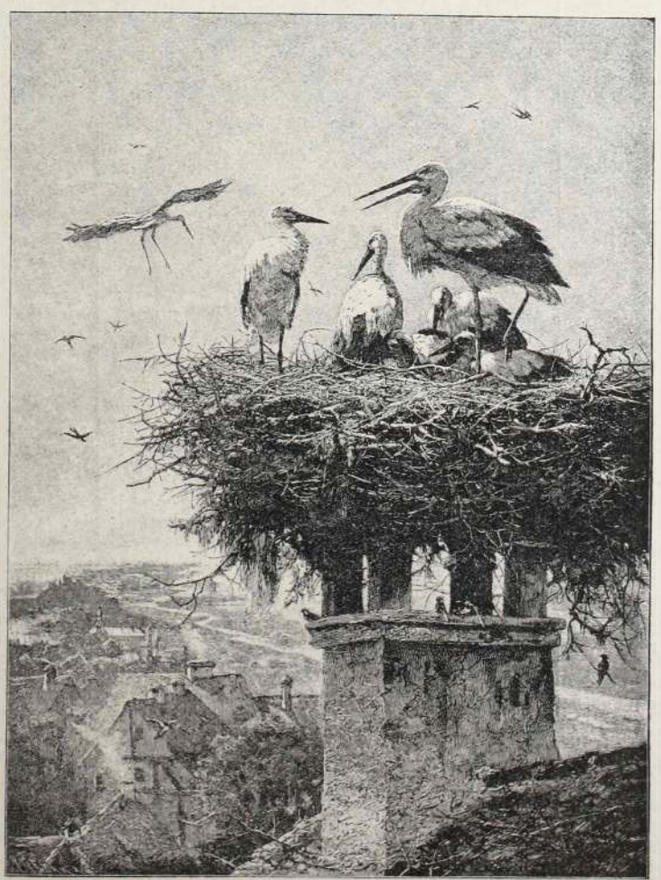

HOVÁ VIGYÜNK BABÁT?

Bálint a szájával lefelé végig zuhan a földön.

Kis lárma támad, a naposok összeszaladnak. Borsódi dühöng.

— Gyertyát hozzatok! Fogok valamit. Fog valamit a sötétben s nem ereszti el.

Az előkerült gyertyafénynél meglátják, mit fog. Omarnak, a tíz éves fiúnak az ingét tartja erősen. A gyerek, a hogy álmából fölverték, meg van ijedve, reszket. A sok idegen, puskás nép között, a kik mogorván néznek reá, majd hogy sírásba nem tör ki. Nincsen rajta egyéb, csak egy ing, egy vászonnadrág, a fején ócska, bojtját vesztett fez. Fénylő fekete szemeiből mondhatlan ijedség beszél s egész testében összerezzen, a hogy Bálint rárivall:

— Mit akarsz itt te kölyök?

Nem érti, de érzi, hogy haragszanak reá. Nagy szeméből egy könycsepp lassan végig gördül az arczán s meztelen lába fejére esik.

Káplár Szivák, napos a 15.-nél, előírt állásba helyezkedik, tiszteleg és jelenti:

— Itt dólézott egész este a legénységgel.

Borsódi Bálint feltolja fején a sapkát s pityókos arczán a bámulat némi kifejezése látszik.

— Ez a csöpp?

— Ez.

Bálint pedig azt hitte, valami rablót fogott. Csalódottan ereszti el a zsákmányt s tört bosnyáksággal rászól:

— Idi kucs. Eredj a hazádba.

A gyereknek mind a két szemében megcsillan a köny, sovány arczán az ajkszögletek lehuzódnak mélyen. Remegő hangon felel:

— Némam.

Nincs neki.

A négyek összenéznek.

— Néma ti májkó.

Ugyanaz a síró felelet:

— Némam.

Anyja sincs neki. Csudálatos szomorú dolog ebben a sötétben, a mi a szivére száll az embernek így idegen helyen. Bálint, ez a kemény, tömöttszakállas, bajusztalan, angolfejü gyerek hivatalos méltóságának fönntartása czéljából nyersen parancsol.

— Lökjétek be valamelyik sátorba. Reggel majd elmegy.

Sarkon fordul s az őrségi lámpa fénykörét megkerülve, átvonul az albánhoz, mert szomjas. Az albán már alszik, Bálint hízelkedve suttog be neki:

— Bir gota sarap, efendüm...

Mikor visszatért, hozva magával egy «lámpást», a gyerek a sátorban két legény között, fejét egy bornyúra hajtva szunnyadt.

— Szivák!

— Parancs!

— Alszik?

— Parancsára.

A zászlóalj-ügyeletes elégülten int. A bort leteszi a fűre, az «asszonyt» leveszi a válláról, leül a bor mellé, a puskát keresztül fekteti a térdein, reákönyököl, iszik, föltekintve a kibuvó holdra és «kinézi magát a világból», mint odahaza a napfényes magyar pusztákon mondani szokás.

II.

A hideg, nedves köd, a mely éjjelenkint leereszkedik az ormokról a völgybe, már oszlani kezdett, lassan szállongott vissza a magasba. Fehér tömegei úgy vonultak föl a dombok oldalán, mint egy legelésző birkanyáj. Pirkadni kezdett s hirtelen bevágott a fényes hajnal Trojicza felől, fényes sugárküllők szállottak az égre, a nap, a mely az este a havasok közt áldozott, követeit küldé bennük Szerbország felől. Az első világossággal robog végig az úton a tábori kocsi pósta, piros, feszes szekerész katonáival. Öt óra. Az őrség legénysége fegyverbe áll, a dob, megreszkedve az éjjeli ködben, tompa pörgéssel hirdeti a reggelt.

Mielőtt a napos betekintett volna abba a sátorba, a hol Omar aludt, a fiú a dob szavára fölemelte a fejét. Álmosan nézett szét, megdörzsölte a szemeit s nagyott kiáltott:

— Auf!

A legények fölugráltak s bámulva néztek a fiúra. A gyerek nevetett s bizonyos önhittség ült az arczára, hogy lám, ő ezt is tudja.

— Nézzétek csak ezt a kölyköt — mondta Balogi János — egy lányos arczú fiatal gyerek, a ki önként állott be s rövidség okáért Juliskának hivatott. — Hogy komandíroz.

Omaron meglátszott, hogy nem először van katonák között. Néhány kulacsot összeszedve, a kútra szaladt vízért. Megmosdott a sátor előtt, dideregve a reggeli hűvösben. Azután teljes bátorsággal keresett elő egy törülközőt. A hogy a rövid toilettel készen volt, seperni kezdett s szárazra törülte a fegyverek nedves csövét, hogy rozsdát ne kapjanak. A katonák viszonzással adtak neki a fekete kávéjukból s kenyeret vágtak hozzá. Omar, a hogy a reggelit elvégezték, segített elmosni a bádogedényeket, tett-vett, szaladgált s közbe fütyörészett.

Az események abban az időben igen gyorsan torlódtak egymásra s a nagyobb dolgok mellett fel sem tünt az, hogy mint került ide ez a fiú. Úgy vették, mintha ez vele járna azzal, hogy itt tábort ütöttek s Omar szükséges hozzátartozandósága ennek.

Mikor egy órával később összeállottak a csapatok, Omar segített a fölszerelkedésben. Azután a sátor ajtófüggönyét behúzva, onnan leste az indulást. Azután rendezkedni kezdett. Vizet hordott, a sátrak alját föllocsolta, az árnyékos oldalon fölhúzta a foltos, sok vihart kiállott vászonszövetet. A szakácsoknak segített fát vágni s a mit egyszer magyarul meghallott, többé nem felejtette el.

Különben a nyelvtudománya már is nagy volt. Beszélt törökül, albánul, szerbül és törte a németet. Az anyja albán volt, az apja, ha a beszédje után el lehet menni, valami déli származású macedon-gazember, kereskedő volt, a ki az albán földön, s a novibazári szandsákban járt-kelt s tengerparti dolgok eladásával foglalkozott. Egyszer aztán, valamelyik ódon kis városában e középkori fészeknek, megugrott tőlük az apa. Az asszony magára maradva, keservesen élt ezen a kopár földön a fiával. Nehéz itt dolgozni, mert nincs mit. A mi kis használható föld van a Lim mentén, azt megmunkálja maga a tulajdonos. Abban az időben nyomult be a szandsákba az osztrák-magyar haderő, az 1883-ik évben. A katonákra mosott, a mi kemény munka.

A szappan ismeretlen fogalom itt. A mosás abból áll, hogy vízbe teszik a ruhát és verik súlyokkal, míg félig-meddig megtisztul. A katona humor bükkfaszappan nevezet alatt ismeri ezt a mosást. Kegyetlen dolog. Nyáron csak megjárja, de télen beleállani a Lim jeges vizébe, olyan foglalkozás, a mi megöli a rézkígyót. S ha már ezt megöli, nagyon természetes, hogy megölte az asszonyt is. Megfázott, meghalt, a nélkül, hogy tudták volna a nevét.

Az egyedül maradt Omar gyereket a Ferencz József-ezred vette magához. Brünni jólelkü morva gyerekek, a kik akkortájban a szerb határszélen Priboj alatt táboroztak. Azoknál volt egy darabig. Valami gyakorlat alkalmával átkerült Plevljére, a hol sokáig hányódott-vetődött. Egy ideig a tábori csendőrök tartották, onnan a huszárokhoz ment át. Legutoljára a vártüzéreknél volt. Azok szerették nagyon.

(Folytatása következik.)

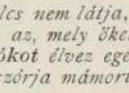

MESE A BÖLCSEKRŐL.

Egyszer egy királynak mi jutott eszébe,
Tizenkét bölcs zsidót hiv maga elébe:
«Halljátok királyi óhajom, szeszélyem:
Valamely törvénytek szegjétek meg értem.
Vagy vigan egyetek keresztény konyhámon,
A legjobb disznóhust én magam szolgálom,
Vagy mivel — mint tudom tanuló koromból —
Innotok tiltva van lángoló boromból:
Jöjjetek ma este egy kicsiny ivóra,
Hogy egyszer jó kedv is szálljon a zsidóra!...
Végül, ha mindehez nem volna kedvetek,
Harmadik választást is hagyok ti néktek:
Tudn'illik, hogy eddig nem élvezett kéjjel
Bübájos szép nőkkel mulattok az éjjel!...
Ha e három közül megtesztek csak egyet,
Tanácsosim között foglaltok majd helyet,
De ha, mit kivántam, hiába kivántam,
Népetek és ti is, meghaltok mindnyájan!»

Tizenkét bölcs zsidó tanácsra összeül,
Hogy mé'k a legkisebb bün vajjon ezekből,
Mig ozt' valamennyin megegyeznek szépen,
Hogy a legkisebb bün: bor ivása lészen...

...S a mig a pohárnok egyre kérdi: «töltsek?»
Ragyogó teremben búsúlnak a bölcsek,
Hogy «muszájból» isznak, nagyon látszik rajtuk,
Mert egyre bünbánó imát morzsol ajkuk,
S mig a drága kancsók kiürülnek sorban,
Ők csak epét, ürmöt éreznek a borban...
Mig aztán egyszerre csudálatos módra:
Az egyik ajakán ima helyett: nóta,
Mely aztán, mint a tüz, tova terjed gyorsan:
A hornak mámora mind legyőzi sorban...
S felragyog a szemek nyugodt, komoly tükre,
Felragyog lángoló, szenvendélyes tüzbe,
Minden, a mit látnak, rózsaszinnel födve:
Mint hogyha járnának szines, nehéz ködbe'...

...S egyszerre kitárul a nagy ajtó szárnya,
S mintha még most is a mesék kora járna:
A királylyal élén tündérsereg lép be
Mindegyik párolgó tálat tartván kézbe.
S megszólal a király ünnepélyes szóval:
«Hogy ma beteljetek mindenféle jóval,
Meglepő örömet készítettem néktek,
Elhoztam azokat, kikért lánggal égtek:
Nőitek... kik, hogyha jó szivvel vennétek,
Saját főztjük, sültjük rakják im elétek.»

Tizenkét zsidó bölcs nem látja, nem nézi,
Hogy idegen szem az, mely őket igézi:
Tiltott étket, csókot élvez egész éjjel,
S csak a reggel szórja mámorukat széjjel...

A hajnali napnak pirosló sugára
Búsan süt a bölcsek halovány arczára,
Mintha a teremben holtak árnya járna,
Mint hogyha mindegyik temetésre várna,
Mintha néma ajkuk gyötrelemről szólna,
És a terem disze multak árnya volna...

És a mig a bölcsek meglapulnak félve,
A király vidáman, mosolygva lép be:
«No bölcsek, rólatok — ha a tény nem szólna —
Ily badar eljárást sok'sem hittem volna,
Hogy három bün közül, mint legkisebb vétket:
A bort választszátok, s nem asszonyt vagy étket,
Hogy elfeledjétek esztelenül sorban:
Hogy a többi bün is mind benn van a borban!»...

Roboz Andor.

UNALOM.

Irta: TÓPARTI.

Unalmas egy hónap ez a julius. Végtelen lassusággal mulnak a perczek . . . egyetlen örömünk, mulatságunk, hogy mindennap kisétálunk a vasuthoz és nézzük a messziről jött idegeneket, kik nyaralni jönnek hozzánk . . . Öreg papák, mamák, bakfisok szines-képe vonul el előttünk, csak egy baj van, hogy kevés a fiatal ember. Holnap ugyanez a kép; de mindennap fognak az uj nyaralók, maholnap hiába fáradunk ki, nem jön senki sem.

Akkor azután jön a második mulatság. Sorba veszszük az idegeneket, ki ez, ki az . . . Van mindegyikre megjegyzés. Mily gazdag ez, mily szegény, egyszerü amaz, mennyire szeret az a magas, széptermetü hölgy szép ruhában diszelegni és menynyire félti egyetlen leányát . . . Szegény bakfisnak nem szabad a földről fölemelnie szemeit; de hát a kis leány kifog édes anyján, fél szemmel folyton a járó-kelőket nézi, és ha egy csinos arczot lát, félre huzza piros ajkait és mosolyog addig a határig, a meddig a gondos anya szeme el nem ér.

Unalmas az élet . . . a hosszu, poros főutczán nem megy egy lélek sem, még az ablakon sem érdemes kinézni. A szomszéd kávéház ablakán kihajol a kaszirnő, két pinczér mellette sohajtva bámul ki a meleg légbe, tán arról a boldog időről álmodoznak, mikor még vendég is, borravaló is volt. A másik pillanatban örömmel sietnek az ajtó felé, vendég jön . . . Egy öreg ur, ki még ily melegben is tud olvasni, brr! de unalmas . . .

Hiába megyek végig a sétatéren, a tó partján, sehol senki . . . Gyermekek játszadoznak a porban, az egyik tele szórja a másik arczát porral, sirás, kiabálás keletkezik és a másik pillanatban megjelenik a kapuban a mama. A folytatás már ismeretes . . . A kis gyermek csunyán kikap, a többiek elszaladnak, vége a délutáni játszásnak, mennek fürödni.

A tó sima tükre megtelik apró fürtös fejekkel, de mire az est beáll, csendes lesz arra is minden.

Unalmas az élet, mikor még szerelem sincs. Nem szeretek. Először mondom életemben. És ha valami belülről azt is kiáltja, hogy hazugság ez, mégis merem mondani, hisz száz jel is arra mutat. Láthatom őt akár százszor is, nem dobban meg jobban a szivem, és ha benn sajog is a friss seb, a külső nem mutat semmit sem.

Hogy is történt csak? . . . Ujra meg ujra eszembe juttatom a perczet, mikor a szakitás történt. Persze, ön, kedves kisasszony, elbizta magát. Azt gondolta ugy-e, hogy nem szabad ahoz nyájasnak lenni, kiről tudja, hogy kegyedet szereti, mert akkor a hamis világ viszontszeretetről beszélne. Ezért nem fogadta el a felajánlott kart, melynek egyetlen czélja lett volna önt végig vezetni az élet utjain . . .

Jó, fogat fogért, szemet szemért, ha te úgy, én is úgy. Ha te nem beszélsz, nem beszélek én sem, ha te hideg vagy, hideg vagyok én is . . . de azért mégis belőled fog kitörni hamarabb a szerelem . . .

Én már elárultam magamat százszor is, de az régen volt . . . Elárultam magam tekintetemmel, szememmel. Azzal az aggódó gondoskodással, a melylyel iránted viseltettem. Elárultam magam és te a helyett, hogy megbecsültél volna, eldobtál magadtól; azt hitted tán, hogy a szerelmes hű, jámbor ember, kivel mindent lehet tenni. Hol nem kell kedvesnek lenni, hol már nem kell hódítani, a mihez fáradság nélkül juthat az ember, az ugy-e nem jó? . . . Másra pazarlod lelked egész szeretetreméltóságát és nem jő ajkaidra egy nyájas szó, ha azzal beszélsz, kit szeretsz.

Hát csak oltogasd a lángot, a mi szivemben érted gerjedt, oltogasd apró kis kezeiddel, mig nem késő . . . Pedig ha a láng kialszik, kietlenné lesz az élet, unalmassá, gyülöltté a lét, a melytől az ember szabadulni óhajt.

Csak oltogasd tovább, de siess, az égre kérlek, mert félek, hogy egy őrizetlen pillanatban a még izzó parázs ujra fellobban és akkor még vadabb, szenvedélyesebb lánggal fog égni, mint eddig égett . . .

Siess, mert ha ujra fellobban, akkor, érzem, megől egy unalmas, meleg juliusi napon.

BOHÈME-SZERELEM.

(Amerikai humoreszk.)

— Irta: REDFIELD RICHÁRD. —

Én és Marczell karöltve törekedtünk a Parnasszus felé. Bennünket csak a hirvágy tartott életben.

Ideál nélkül egy ifju iró élete nem képzelhető, még ha yankee ember is. Ezt azért említem meg, hogy igazoljam, miért szerettem én Roset és miért szerette Marczell Margaretet. Mert hogy én Roset szerettem, arra esküszöm. A versek halomszámra készültek, ki is nyomtatták a lapok, csak nem honorálták. Most már érthetik is, miért mondtam kezdetben: «Bennünket csak a hirvágy tartott életben,» mert ha honoráriumból akartam volna megélni, akkor humoreszkjeimet valószínüleg a holdban irnám.

Hanem arra való az ideál, hogy éhen ne haljunk; mi megénekeljük őt, ő meg főz nekünk (elég poétikus), a mikor meg ő énekel nekünk, mi főzzük a — házassági terveket. Hogy tehát az én humoreszkjeimet nem a hold lakói olvassák most, azt a föld lakói a bájos Rosenak köszönhetik. Remélhetőleg lesznek is oly háladatosak, hogy emléket emelnek neki.

Tulajdonképen czélom nemcsak magamról és Roseról, hanem Marczellről és Margaretről is beszélni.

Marczell átkozott egy ficzkó volt. Nem akarom személyiségét leirni, úgy is ismeri őt ma már mindenki. Hirneves iró. Csak azt említem meg, hogy akkor rendkívüli hasonlatossága volt egy zsiráfhoz, azaz olyan hosszu és sovány volt, akár egy zsiráf. Mindig mondottam is neki:

— Te Marczell, füllentesz, ha azt állítod, hogy Margaret fülig szerelmes beléd. Csak nem képzeled, hogy . . .

— Hold your tongue, — vágott ő ilyenkor közbe, — ha nem is nyertem még meg a szépségdijat, mégis szép fiu vagyok. És hogy Margaret engem szeret, arra esküszöm.

Hogy kicsoda Margaret? Azt akkor én ép oly kevéssé tudtam, mint Marczell nem tudta, hogy kicsoda Rosé. Mert daczára legbensőbb barátságunknak, rendkivül féltékenyek voltunk egymásra s ennélfogva soha el nem árultuk egymásnak az ideál személyiségét.

Én meg voltam győződve róla, hogy Rosenál szebb lény nem létezhetik, következésképen Margaret is mögötte áll e tekintetben. Marczell ellenben a leghatározottabban azt állitotta, hogy Rose még nyomába sem léphet Margaretnek szépség tekintetében. E szóvitának rendesen egy kis boxolási gyakorlat volt a vége, melynek folyamában váltakozva egyiknek vagy másiknak megeredt az orra vére vagy megdagadt a szeme.

Egyszerre azonban kezdtünk komolyodni.

— Marczell, — szóltam barátomhoz — ez nem járja. Vénülünk, nekem nem szándékom agglegényéletet folytatni. Nősülni fogok.

— Dear Richard, — feleli Marczell, — szavaid az én szavaim. Ugyanez a gondolat foglalkoztat engemet. Margaret derék leány, én szeretem őt, ő, úgy látszik, viszonozza szerelmemet, mi sem áll utunkban. Eddigelé csak az aggasztott, hogy tán kevés a keresetem kettőnk részére, de majd megjön a pénz is, ha kell. Megnősülök.

Kezet nyujtottunk egymásnak, helyeseltük a tervet.

— Én még ma megkérem Rose kezét.

— Én még ma megkérem Margaretét.

— De én szeretném, ha jelen lennél a kézfogómnál.

— Én meg szeretném, ha te jelen lennél a enyémnél.

— Hogyan tegyük ezt?

— Ajánlok valamit, — mondja Marczell, — először én megkérem Margaret kezét s onnét megyünk Rosehoz.

— All right, úgy lesz.

Este gálába vágtuk magunkat. Mindketten rendkívül izgatottak voltunk, életbevágó lépés előtt állottunk.

Felkerekedtünk és utnak indultunk.

— Marczell, te vezetsz.

— Kövess.

— Szótlanul mentünk egymás mellett, gondolatokba merülve. Jó ideje mentünk már, midőn Marczell megszólal:

— Elértük czélunkat.

Feltekintek és köhécselni kezdek.

— Furcsa véletlen, — mormogok magamban.

Belépünk a házba. Marczell az ajtónál becsenget. Én izgatottan köhécselek.

Léptek hallatszanak s a zár nyilik.

— Dear Rose.

— Dear Margaret.

A leány megtántorodik.

— Mi az? — kérdem én.

— Mi ez? — kérdi Marczell.

— Hisz ez Rose! — mondom.

— Hisz ez Margaret! — feleli Marczell.

— Távozz! — mondom.

— Távozz! — feleli visszhangként Marczell.

Dühös pillantásokat vetünk egymásra. Én előrántom bowiekésemet, Marczell az övét. A leány kétségbeesetten segélyért kiált. A nép összecsődül, mi észhez térünk s karöltve hagyjuk el a házat.

— Damn the girl! — átkozódunk mindketten.

— Ez a titkolózás átka, — mondjuk együttesen.

— Tehát Rose Margaret és Margaret Rose, — sohajtozunk.

A mint hazaértünk, elkezdtünk hangosan kaczagni.

— Sikerült tréfa. Sohasem válunk el egymástól!

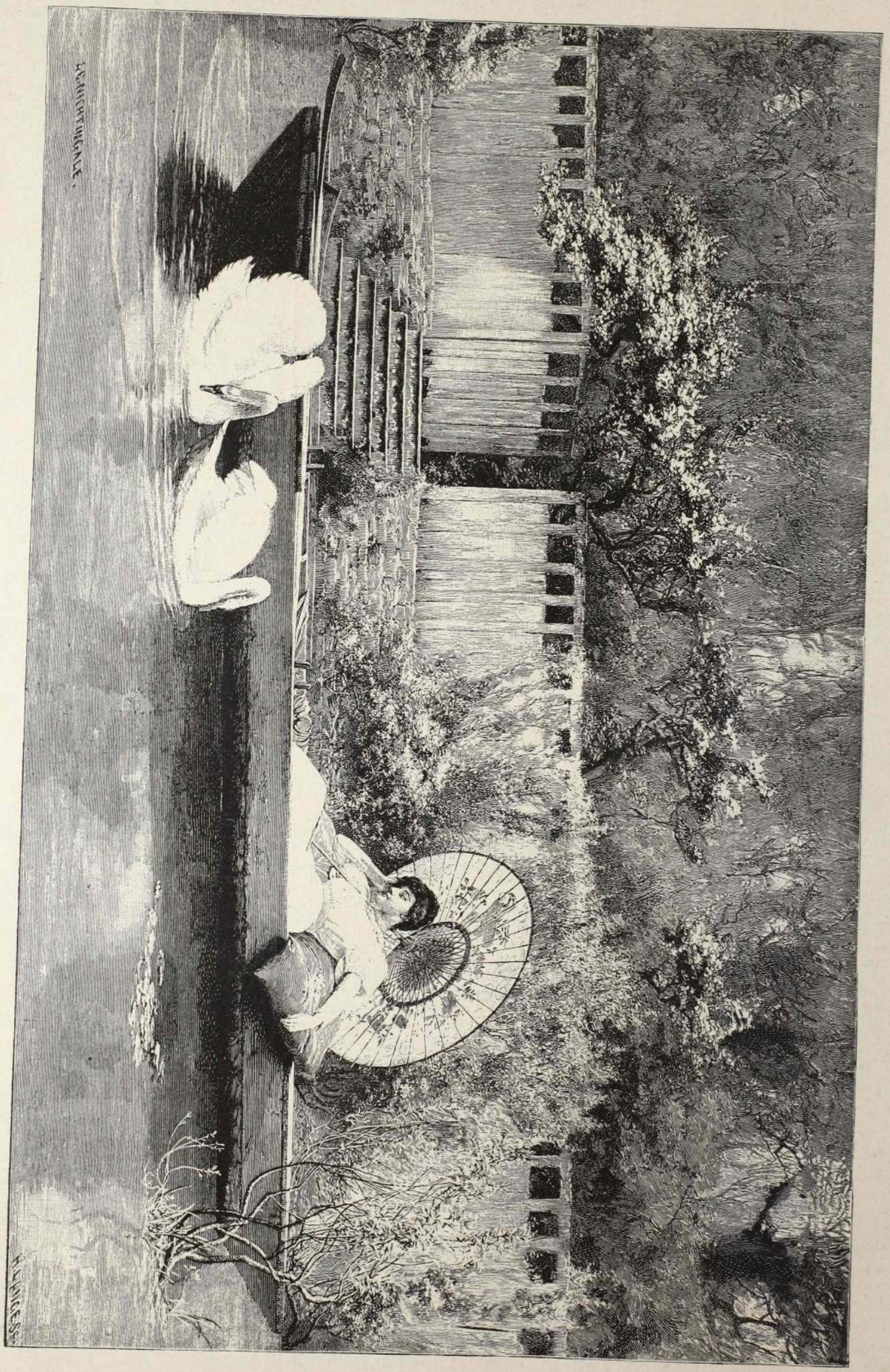

FALUSI PIHENŐ

HAZA TÉRÉS.

BALATONON.

I.

CSÓNAKON.

Ringó hullám ölelgeti
Csónakom . . .
Gondolatom te hozzád száll,
Én kis szőke angyalom.

Képzeletem átalölel
Tégedet,
S mint a habok csónakommal,
Úgy csevegek teveled.

Ha most te is itt ülnél a
Csónakon!
Karjaimba' tartanálak,
Ölemben elringatnálak,
Mint sajkám' a Balaton.

II.

ALIGA.

Aligai völgyön végig
Minden lépten virág nyílik;
Mindenik bokrában
Egy tündérvilág van.

Aligai forrás vize
Angyaloknak ivóvize;
Ha iszol belőle,
Víg dalra kelsz tőle.

Én is, ahogy arra jártam
Napsugaras, égő nyárban,
S partján elbolyongtam,
E kis dalt daloltam.

Róna Béla.

NEMZETI ÁLLAM ÉS A NŐK.

— Irta: LAMBDA. —

I

A nő viszonyát keresem az államhoz. Ime egy kérdés előtt állok már is: mi a nő? Ha elodázni akarnám, egyszerüen azt felelhetném a mit Mózes mond III-ik könyvének 5-ik részében: *A «nő életet ad, éltedet fűszerezi, és éltedet veheti»*. Kétségtelenül igaza van a Pentateuch tudós szerzőjének, hogy a *nő központja életünknek*. Maga Mohamed is, ki pedig sentimentálitással még legalább eddig vádolva nem volt, mondom Mohamed is azt mondja, pláne a törvények szigoru megtartása érdekéből *«legyen az asszony lépéseidnek őre»* (Korán I. fej.).

Szeretjük fennszóval hirdetni függetlenségünket, fölényünket a női nem felett; pedig ez csak apocrit hit, önámitás. Nem vagyunk függetlenek a női korlátozástól, a magyar faj épen nem. Nálunk a házasodás nemcsak a fajfenntartás követelte criterium, hanem önállósitásunk majdnem egyedüli lehetséges módja. Nézzük társadalmi tagosulásunk bármely árnyalatát. A szántó-vető telkes, még ha oly értelmes is, abban a kis körben, melyben él, nem tesz számot, mig nőtlen, a községi szervezetben széket foglalhat, de szava nincs, bár a törvény biztositja számára, miután felszólalásának élét egyszerüen azzal ütik el, «de minek szól kend, mikor még asszony se hallgatta szavát». Ezzel a hatalmas argumentáczióval szemben bizony elhallgat ő kelme, ha még oly körmönfont is, mert érzi, hogy «van földem, hazám, de nincs tüzhelyem, családom. (Csokonai.)

Ám igy van ez szélesebb arányokban nálunk mindenütt. Közéletünk szereplő és tevőleges tényezőinek 93%-a nős s működésük, valamint befolyásuk ereje, integritása épen nős voltukban van. Hiszen elég arra utalni, hogy a megyei és városi kongregácziók tagjai Magyarország 43 megyéjében — tekintet nélkül virilis vagy választott tagságra — tulnyomólag nős tagokból áll. Ez statisztikai tény.

Tanáraink, ügyvédeink, orvosaink, önálló iparosaink, kereskedőink és a mit a sorban elől kellett volna emlitenem, földbirtokosaink javarésze nős. Ezek ellenében igaz, munkásaink, közhivatalnokaink jelentékeny része nőtlen. Ezek a körülmények szembetünővé teszik, hogy nálunk a közélet képe a házasságkötésen, és illetőleg a háztűzhelyen alapul.

Felemlitek még egy körülményt. A legutóbbi népszámlálás alkalmából kiderült, hogy nálunk az irni-olvasni tudók aránya-száma a nők javára döntött. Bizony ez sem megvetendő körülmény. S pedig annál kevésbé nem az, mert közoktatásunk alapvetésére vonatkozó statisztikai eredményeink a legkevésbé sem megnyugtatók.

Ha már most ezeket a körülményeket egybevetjük azon nézetünkkel, hogy nálunk a nemzeti állam kérdése a nők praerogativája nélkül nem képzelhető, akkor nyilvánvaló, hogy ez nem paradox állitás, hanem tény és közéletünkben tényező, melylyel számolnunk kell.

Ugy képzelem magam előtt e kérdést, hogy államiságunk nemcsak közjogi szempontból legyen magyar nemzeti. Mert engedjék meg a t. ellennézetüek, a mi államunk közjogilag minden vonalon magyar, Hanem óhajtásom, hogy társadalmunk, intézményeink, háztüzhelyünk és közéletünk is minden vonalon magyar és nemzeti legyen. Ennek létrehozása pedig még idő kérdése és ennek eszközlésére hivatott a magyar nő. Hisz mi férfiak a nővel szemben ugy is előnyben vagyunk, mert a nő egy rózsató, ha ápoljuk, bimbó lesz belőle és elvégre letöri egy durva érdes férfi kéz. Legalább adjuk meg nekik a rekompenzációt, az erkölcsi elégtételt abban, hogy őt sorsunk kormányzásában részesnek tartjuk. Ha tehát óhajtjuk, hogy megszilárditsuk nemzeti alapon államunkat, akkor adjuk is meg nőinknek azt a hatáskört, mely szükséges, hogy e téren ők is velünk küzdhessenek. De hát miben áll ez?

II.

Első sorban a házi nevelést óhajtanám a nők kezében látni, az a gyöngédség, odaadás, kitartás és türelem, mely szükséges, hogy a zsenge, de fogékony elmére hasson, az inkább a subtilis nő adománya. A gyermeknél igen sokat tesz, hogy a közvetlen impressum hogyan hat reá. Meg vagyok győződve, hogy a nő a reális didaktikai módszert ép ugy alkalmazná, mint hatással nevelné a gyermeket hazafias irányban és elhintené a fogékony kebelbe azt a magot, melyből majdan felserdülne a hatalmas tölgy, mely nemzetiségünk védő és támogató oszlopa leend.

Szükséges, hogy nőink nagyobb tért nyerjenek társadalmi institucziónknál. Nálunk a klub élet ma már vidékszerte széles arányokban van elterjedve, de e közületekből a nők még ki vannak zárva. Pedig az ő bevonásuk csak üdvös lehet, miután a nemzetiségi velleitások elterjedésének hatalmas gátlói lennének, a mi nőink igaz, bármely körülmények között előbb asszonyok, de mindig magyarok. A világtörténet egy nemzetnél sem tud felmutatni Dobozi Linákat, Szilágyi Erzsébeteket, Széchy Máriákat és Thurzó Rózákat.

Nem épen szükséges, de eredményes lehet a felhivás a magyar nőkhöz, hogy tüntetőleg érvényesitsék minden alkalommal befolyásukat ott, hol a magyar eszme érdekére és védelmére sikra kell szállni, ők tudni fodják, hogy győzni fognak mert:

«Fék kösse bár nyelvedet,
Beszélni fogsz, mert nő a neved!»
(Byron.)

Nemzeti állam! Szép és hatalmas fogalom. Történelmileg és közjogilag az vagyunk. Legyünk társadalmilag is az, általatok és veletek honleányok. Ha igy lesz, a mint hiszem is, akkor hiába agyarkodik az a sok polyglott bennszülött ellenség, győzni nem fognak, mert védi nemzetiségünket egy gyönyörü ideális alak, nemzetiségi jelképünk: Hungaria, és ez is — nő.

AFORIZMÁK.

Szerelmi csalódásokba belehal az ember — vagy bele éli magát.

*

«A házasságot az égben kötik» — mondogatják itt lenn a hoppon maradt vén leányok.

*

Az idő foga nem őrli meg a légvárat, — de igenis annak épitőjét.

*

Én nem is csodálom, hogy az öregek mindig a multért rajonganak. A jelenvaló csak nem lehet nekik *perfectum!*

*

Kár, hogy nincs még időtakaréktárunk.

*

Munkálkodó emberre nézve rövidek a napok, hosszú az élet. Naplopónak a napja hosszú, az élete rövid.

*

Van ember, a ki tizenkét szobájában sem bir kitérni az unalom elől.

*

Mi a convenientia? Megalkuvás. Az önzés compromissuma a felebaráti szeretettel.

*

A legtöbb compromissumban van mindegyik félre nézve valami compromittáló.

*

Az embernek is mint szülőanyjának, a Földnek, kétféle mozgása van: saját érdekei tengelye s a társadalom globusa körül.

*

«Üzlet nem barátság!» — mondá Káin és levágta a konkurrenczját.

*

«Üzlet nem barátság», tartja a példaszó. De a barátság gyakran csak üzlet.

*

«Gnothi seauton!» új magyar fordításban: *«Dicsérd föl magadat!»*

*

Nem mind arany, a mi fénylik, — de nem is mind fénylik ám, a mi arany.

Méry Károly.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (18)

Felsietett s barátságosan üdvözölte Evelint. Mellette foglalt helyet.

— Tehát nem tévedtem, kegyed az grófné? Mily szerencsés véletlen hoz össze bennünket?

— Ön itt?

— Bécsben lakom. Sokat gondoltam az én szép magyar asszonyomra; lerándultam volna Pestre, de tartottam tőle, hogy kegyednek ez kellemetlen lehetne.

— Nem felejtett még el?

— Oh nem! Örömmel gondoltam vissza önre mindig.

— Pedig nem adtam erre okot.

— Nem kell erre ok. Tudja azt kegyed igen jól grófné, mily nagyon szerettem társaságát. Tudja azt igen jól, hogy mily örömet szerzett nekem, ha láthattam.

— Én is szivesen emlékezem vissza a biarriczi napokra.

— Mennyire szerettem önt akkor!

— Asszony voltam akkor.

— Asszony volt? Hogyan? S ma?

— Ma? Oh, azóta igen sok változott.

— Mi tekintetben?

— Akkor még szerettem férjemet s ő is szeretett engem.

— S ma?

— Ma? Gyülöljük egymást. Nem élünk együtt. Válni szeretnék.

— Grófné! Megváltozott azóta szive is?

— Nem.

— Ma sem volna részemre egy kis helyecske sem szivében?

— Csak annyi, a mennyi akkor volt.

— Ön kegyetlen, grófné.

— Pedig azzal a helyecskével, a mely az öné volt akkor — meg lehet elégedve.

— Nem csalódtam volna? Éreztem akkor, hagy szivesen hajlott felém, éreztem, — hiszen a szív megérzi, — hogy rokonszenvvel viseltetett irántam. Boldog vagyok, hogy ma ezt tudom.

— S önben is megvan a régi érzés?

— Hogy kérdezhet ilyet?

— Mily gyakran gondoltam önre marquis. Mindig eszemben járt, a mikor a válás szőnyegre került; mindig ott láttam magam Párisban. Ah, Páris az én vágyaim Eldorádója!

— S ön hajlandó volna erre?

— Öntől függ.

— Rajtam nem mulik, én egészen az öné vagyok.

A marquis nagyon megörült e véletlen találkozásnak. Az ilyen kalandos vérü, franczia kedélyü férfiak bele vágnak minden viszonyba. S ez a történet a marquisnak kiválóan tetszett. Kalandos történet lesz ez, hogy két gróf Boronkay Tiborné szeret belé, s ő is szereti mind a kettőt.

Persze, az igazi grófnéban: Evelinben — mert a marquis őt hitte az igazi grófnénak, — több volt az inger. A szerelem lovagjai mindig az elérhetlen után vágyódnak, nekik a tilos édes és kedvesebb gyümölcs.

De különben is finom érzéke s tapintata volt. Ő Evelinben kiismerte a jóvérü asszonykát, volt ő benne valami párizsias pezsgő vér, valami francziás pajkos modor. Arczában is talált a marquis valami érzéki vonást, s ha a két grófné között választani lehetett volna, ő mindenesetre az igazit választotta volna.

A délutánt együtt töltötték és együtt vacsoráztak egy vendéglőben.

Csakhamar bizalmasok lettek. Tetszettek egymásnak, olyan igazi össze illő pár volt, mind a kettő könnyelmü, mind a kettő könnyed gondolkozásu. Mindenféle terveket szőttek, Evelin persze szintén házasságról, a marquis persze ismét csak viszonyról.

Vacsora után egy platánsor alatt sétáltak.

Evelin elpanaszolta szerencsétlen helyzetét és a furfangos nő csakhamar tudott valami tervet kitalálni.

— Férjem — mondá — ma vagy holnap utánam jő. S akkor azután nehéz tőle szabadulni. Haragban vagyunk egymással, hanem azért ő mégis féltékenykedik és nem akar tőlem elválni. Erre valami nyomatékosabb ok kellene.

— Hiszen okot talál az ember eleget.

— Az én férjem nem olyan ember ám. Az csak akkor tudna rólam lemondani, ha tudná, hogy mást szeretek.

— S nehéz volna ezt bebizonyítani?

— Nem.

— Ugy-e nem, édesem? Ugy-e szeretsz, te lelkem üdvössége? — kezdé a marquis érzelgős hangon, — s ugy-e képes volnál érettem megtenni mindent?

— A mig ön szeret, marquis — mindent.

— Akkor fogsz tudni engem követni is?

— Követni?

— Igen, drágám, megszöktetlek férjedtől, ez lesz majd a mód, a melyből férjed megtudja, hogy nem szereted őt.

Evelin gondolkozóba esett. Nem tudott még mit felelni. Hiszen még remélte, hogy visszahóditja a grófot; ő erősen hitte, hogy abban perczben, a mikor a grófnét teljesen elveszettnek tudja majd Tibor, abban a perczben visszatér régi kedvéséhez, mert Evelin még mindig azzal altatta magát, hogy a gróf szereti őt. S ha nem sikerülne a feleséget teljesen elidegeníteni férjétől, akkor a marquist alkalmas embernek találta az uj udvarlói tisztségre. Csinos ember és százötvenezer frank évi jövedelme van. Azonfelül franczia kapitány.

Ez a hirtelen fordulat a bizalmasság felé egy kicsit meglepte Evelint, de nem vette zokon; hiszen ő nála nem volt ez oly lényeges dolog.

— De ez sem fog oly könnyen menni.

— Miért?

— Nekem haza kell utaznom Hidvégre. Ott még egyet-mást el kell intéznem, s onnan még Boronkára is el kell néznem. Ott van most az én férjem is.

— Tehát el akarsz hagyni?

— Ha igy kell lenni. Hiszen csomagolnom is kell!

— Akkor követlek otthonodba is.

Evelinnek megdobbant a szive.

— Otthonomba? Hogyan? azaz .... várjunk csak . . . jó! Ez igazi francziás dolog! Helyes, együtt indulunk haza, én önt elrejtem majd, hogy észre sem veszik, és éjnek idején szöktet el az én kiállhatatlan férjemtől. Ez regényes kis kaland lesz, ugy-e marquis?

— Tehát követlek haza is. Legalább megismerem otthonodat.

— Ugy van. Holnap korán reggel utazunk.

S csakugyan elutaztak.

A hosszu utazást kellemesen töltötték el, folyton csevegve, tréfálózva és mulatozva.

Esti 9 órakor értek a Boronkához legközelebbi állomásra, a honnan gyalog sétáltak el igen lassan a kastélyig. Evelin nagyon jól ismerte a kastélyt. A marquist egy kis hátulsó bejáraton vezette fel abba a kis szárny-épületbe, a hol Evelin szokott titokban feljárni, a mig a gróf legény-ember volt. Az első emeleten egy tágas, sötét szobába vezette be a marquist, a melynek ablaka egy szűk kis udvarra nyilt; átellenben volt a grófné hálófülkéjének ablaka.

— Igy ni! Most helyezkedjék itt el! Legyen csöndes és veszteg. Meg se moczczanjon. Innen sok mindenfélét fog hallani s azután eljövök önért és indulhatunk.

Lement, egy kocsit rendelt a park egy félreeső kerítése mellé, ebbe ültette gyermekeit is, a kik ott elaludtak, és azután felsietett a grófné hálófülkéjébe.

Körülnézett. A gróf még nincs itt.

Átnézett az ablakon és a szűk udvaron át, ott látta a marquis árnyékát a másik ablakon. Mikor mindent rendben talált, halkan, nesztelenül belopódzott a tapétajtón át a szomszéd kis szalonba.

A grófné már ott ült az ablak mellett.

Evelin oda ment s azt sugta a fülébe:

— Üljön grófné csendesen, én is innen fogok kilépni. A gróf nemsokára érkezik.

S a gróf nem sokáig váratott magára. Halk lépésekkel lépett be; gyertyát gyujtott és egy ábrándos nótát fütyölve, fel s alá sétált.

Rövid idő mulva kilépett Evelin is, teljesen felöltözve, mintha útról jönne.

— Itt vagyok! — mondá mint rendesen Evelin.

A gróf nagyon kedvetlen volt. Megunta már ezt a kegyetlen játékot: rabja lenni egy gyűlölt nőnek. De nem tudott magán segiteni.

Evelin érezte azt az ellenszenvet, melylyel a gróf iránta viseltetett, látta rajta, hogy ezt az embert nehéz lesz visszanyernie a maga részére.

— Meddig tart még ez a kegyetlen kinzás? — kérdezte a gróf elkeseredett hangon.

— Hiszen vissza akarom nyerni szívedet, szerelmedet; szeretni akarlak ujra s azt akarom, hogy engem is szeress.

— Ennek vége, örökre vége.

— S ha nőd elhagyna téged?

— Nőm nem fog elhagyni.

— De feltéve az esetet.

— Mi közöttünk még akkor is vége volna örökre mindennek.

— S ha nőd elválik tőled, ha utálattal fordulna el tőled?

— A régi viszonyt akkor se tudnám felujítani.

Most már tisztában volt Evelin eziránt. Eltűnt utolsó reménye is. Következett tehát a szakadás és boszu.

Eddig halkan, csöndesen beszélgettek. Nem hatolt ki a szobából még egy hang sem.

Most következett az előadás a két vendég részére.

Evelin férfias állásba helyezte magát és erélyes, parancsoló hangon folytatta:

— Mától fogva tehát köztünk minden kötelék szétfoszlott. Mától fogva nem ismerjük egymást. A mi köztünk maig történt, az a mai nappal el van temetve. Meguntam én is ezt az életet. Én dobom arczába az ön gyalázatát, érti gróf ur? Én vetem szemére az ön férfiatlan eljárását. Az igazságos isten megfizeti mindazt, a mit nekem tett! Bele untam ebbe az életbe, én akarok véget vetni ennek a kinos állapotnak.

A gróf fellélegzett. Megnézte Evelint, mintha azt kérdezné tőle: igaz-e az, a mit fülei hallanak.

— Tehát végleg szakít velem Evelin? — kérdé örömteljes, lágy hangon.

— Örökre és végleg. Sok éve már annak, hogy ön visszaélt gyöngeségemmel, hogy engemet a szégyenbe taszított és égbekiáltó igazságtalansággal járt el velem, hanem van igazság az égben, megbünhődik mindenért!

— Ne átkozzon Evelin. A mi utolsó találkozásunk ez. Önnek nincs mit szememre vetni; hiszen a mim volt, azt mind elpusztította. Tudja jól, mennyire szerettem önt. A mi viszonyunk nem tarthatott örökké. Ne váljunk el haragban. Elvégre is az ön gyermekei az enyémek is; de ne akarjon engem szerencsétlenné tenni.

— Nem, éppen nem! Legyen boldog, ha tud.

Minden üdvözlés nélkül távozott. Az ajtóban még egyszer visszafordult, megnézte Tibort, azután kirohant s úgy érezte, hogy szíve üresen maradt. Maga sem tudta, szeti-e Tibort, csak azt érezte, hogy fáj neki a válás; de ha kellett! Ezt az embert nem lehetett már szerelemre gyujtani.

A folyosón leérve, megállt. Gondolkozott. Igazán karjába vesse-e magát a maquisnak, igazán kövesse-e őt? Mit tegyen, mit ne? Csinos, érdekes ember; élénkebb, mint Tibor, pajkosabb kedélyü, mint Tibor, ej . . . de mit is hasonlitgat? Tibor elveszett; itt nincs min gondolkozni.

Őrulten rohant föl a másik lépcsőn; a sötét folyosón át szédületes gyorsasággal rohant be a sötét szobába, a hol egyenesen a marquisnak futott s nyakát átölelve, az ölébe rogyott.

— Tied vagyok, most már egészen a tied! — rebegé halkan.

— Én egyetlen szerelmen!

A grófné a szomszéd szobában elég hidegvérrel hallgatta a művésznő szavait, mert csak ezek hatottak át a falon, hanem azért nem birta izgatottságát teljesen legyőzni.

Mikor egy asszony éjnek idején egy idegen nővel tudja a férjét a saját szobájában! A legborzasztóbb fájdalom, a mi női szivet érhet. S mégis a grófné nem érezte teljes mértékben a fájdalmat. Ő csak haragot érzett, hogy férje ily jellemtelen, mert a grófné most csalhatatlan bizonyitékát látta annak, hogy férje mást szeret; hiszen még most is légyottot ad, a mint ennek ő is tanuja volt. Bántotta őt a megsértett női hiuság, de nem a hitvesi féltékenység, hiszen ő nem érezte már magát a gróf feleségének, ő már a marquis nejének látta magát.

Éjfél lehetett, a mikor a grófné elhagyta rejtekhelyét. Titkon lement az istállóba és kis kocsijába fogatva, haza hajtatott szüleihez. Majd három óra lett, mikor haza ért.

Mikor a nyaralóban kopogtatott, a szülők felijedtek, s hogy leányuk hangját hallották, megijedtek.

— Semmi baj, — mondá hamar Leontin, — hazajöttem, ez az egész.

— Hiszen e héten voltam nálad, miért nem jöttél velem?

— Akkor még nem volt kedvem.

Már hajnalodni kezdett, mire elaludtak. Leontin nem is akart férjéről beszélni. Elmondta, mint élt Ischlben, mily kellemesen töltötte a napokat, de a mai esetről semmit. Elég idő lesz erre nappal is.

Az öregek elaludtak, de Leontin nem. Akármennyire hidegen hagyta őt az a jelenet, nem ment ki eszéből. Ezt nem fogja tudni megbocsájtani férjének soha. Szédelgőnek, csalónak, minden rossznak képzelte őt attól a percztől fogva.

A reggeli után végre Leontin előadta nagy panaszát egész részletesen. Az öregek meghökkentek s Asztalos ur alig akarta elhinni s mindig csak azt kérdezte, hogy a maga szemeivel látta-e Leontin mindezt.

A szülők, ha csak lehet, elkerülik a leányuk botrányát, de most már elkerülhetlenné vált; belátta ezt az atya is, a ki eddig békés megoldást remélt, és Asztalosné, a ki különben sem volt valami nagy kedvelője vejének.

Valóságos családi tanácsot ültek. Leontin nem tagadott el semmit; ő föltétlenül válni akart; megmondta szülőinek, mily engesztelhetlen gyűlöletet érez férje iránt. S a szülők belátták a helyzet tarthatlanságát.

Tibor gróf csakhamar megérezte a családi tanács sulyát.

Nehány nap mulva egy egész csomó váltója óvatoltatott.

A mióta a művésznő elhagyta őt, a gróf kezdett magához térni; uj életet kezd, uj pályára lép, csak a feleségét várja haza.

S eme reménykedése közepette kapta a váltóovatolásokat. Nem tudta mit gondoljon ezekről? Kijátszotta volna őt az öreg Asztalos? Vagy valami összefüggés lehetne Evelin távozása és az ovatolás között? Elképedt, mikor a hivatalos aktát átvette, s nem volt sietősebb utja, mint apósát irodájában felkeresni.

Asztalos ur hideg, idegenszerü illemtudással fogadta őt, a mi tüstént meglepte Tibort.

— Ön ovatoltatta váltóimat apám? — kérdé türelmetlenül Tibor.

— Én.

— Hiszen másképen beszéltük meg!

— Te is másképen tettél.

— Én? A mit megigértem, azt meg is tartottam. Oly szépen láttam már a jövőt; kibékülök Leontinnal s élünk boldog, nyugodt családi életet. S mikor ezt az időt közeledni láttam, akkor csapott le ujra a menykő.

— A mit megigértem, azt meg is fogom tartani.

— Hiszen éppen ellenkezőt igért!

— Te is ellenkezően tettél.

— Én.

— Igen te.

— Isten engem úgy segéljen, a mint igértem, minden szavamat betartottam.

— S viszonyod?

— Megszünt.

— S a szerető?

— Szakítottam vele.

— Egészen így van?

— Hajszálig.

— Én az ellenkezőről vagyok értesülve.

— Akkor rágalmaztak.

— Ne vádolj vaktában!

— Bárki is volt, apám, merő rágalom, gyanusitás, semmi egyéb.

— Pedig saját nőd vádolt be.

— Nőm? . . .

— Az!

— Ez lehetetlen! Az én feleségem? S épen most, a mikor életünk jobbra fordult volna?

— Nagyon is alapos, megczáfolhatlan bizonyitékai vannak.

— Hát haza jött már Ischlből?

— Csupán ez ügyben.

— S engem fel sem keresett?

— Látni sem akar.

— Pedig kell vele beszélnem minden áron.

— Ő veled többé szóba sem áll; kerül, gyűlöl s minden körülmény között csak válni akar tőled.

— De hiszen előbb csak beszélünk egymással! Hátha megértjük egymást? A legboldogabb pár leszünk.

— Soha! Ezt ne is reméld; Leontin soha sem lesz már a tied!

— Mit fog tenni?

— Még ma beadja a válópert.

— Szent isten! Hát komolyan el akar válni?

— Sokáig halasztottuk, tűrtük a te viselt dolgaidat, megkisérlettem jóvá tenni bűneidet, hiszen leányom boldogságáról volt szó; de ma, ma minden összeköttetés közöttünk megszünt, ma vége minden köteléknek.

— Mit akar tenni?

— A mit mondtam. Az én leányom boldogságát drágán fogod megfizetni! Kegyetlen boszut állok ezért rajtad. Üldözlek és kinozlak, a mig csak lehet; eladatom utolsó ingedet, tönkreteszlek, összeroppantlak!

— De apám, hiszen . . .

— Mától fogva megszüntem apád lenni. Mi nemcsak idegenek, hanem ellenségek leszünk!

Hiába szabadkozott Tibor, hiába mentegette magát, mitsem használt. Be akarta bizonyitani, hogy mennyire megváltozott, Asztalos ur meg sem hallgatta. A gróf kérte őt, hogy eszközölje ki, hogy Leontinnal találkozhassék, hogy magát tisztázhassa; czakhogy Asztalos ur kemény legény ám, azzal nem lehet oly könnyen birni. Meg nem lágyult, hajlíthatlan maradt.

Végre bele unva a sok szóbeszédbe, mondá:

— Nekünk, gróf ur, semmi szavunk egymáshoz, mi leszámoltunk.

A gróf megértette apósát; összeszedte magát s haza ment, várva a keserves jövőt.

A grófné csakugyan beadatta a következő napon a válópert, s ez megelégedésére szolgált. Gyors elintézést remélt és esetleg hajlandónak érezte magát arra is, hogy más hitre térjen át. Az eszében most már folytonosan a marquis járt.

Alig hogy elintézte otthon legsürgősebb ügyeit, visszasietett Ischlbe. Már égett a vágytól, hogy az ő leendő férjét ujra láthassa és neki megmondhassa, hogy már válófélben van férjétől.

Szülei előtt mit sem szólt a marquisról s a szülők egészen kétségbe estek, hogy mi lesz az ő leányukból.

A grófné reggel érkezett Ischlbe s ideges türelmetlenséggel várta az ebéd idejét. Négy óra helyett már fél négykor a vendéglőben volt s várta a marquist.

A nagy, hosszu asztal körül mindenki elfoglalta helyét — csak a marquis nem. Megkezdődött az ebéd s a marquis nem jött. Az ebéd nem is ízlett a grófnénak.

Erőltette magát hozzá; folyton az ajtó felé nézett, idegesen körültekintett; elmult az ebéd ideje is, s a marquis nem jött. Eleinte a grófné azzal vigasztalódott, hogy talán beteg, hanem kiváncsisága nem engedte megnyugodni.

Szinlelt közönnyel megkérdezte a pinczértől, hogy tegnap sem volt-e itt a marquis?

S a grófné nagy meglepetésére a pinczér nem minden él nélkül azt felelte, hogy a mióta a grófné nem jár ebédre, a marquis sem volt itt.

(Folyt. köv.)

A HÉT.

Valóságos, Dante tollára méltó *Divina comédia* játszódott le a törvényszék szintermében. Nem bűnügy, csak angol kriminalista-regénytárgy. A lipcsei barnásfedelü regény-kollekczió egy ujabb terméke, a mit, ha nem is olvasnak a Gangestől az Atlanti oczeánig, de érdekkel kisérnek a Kárpátoktól az Adriáig.

A szerzője — à la Boccaccio — szerepet játszott a mesében is. Nem igen kényelmeset, nem igen kellemeset, de elvégre ritka regény az, melyet a szerző átélhet, Beaumarchais halála óta.

Kitünő alapeszméje van: Ecce homo! Könnyelmüség mindenre képesit, még váltóirásra is.

Kitünő a morálja: ne irj alá váltót, vagy ha ugy tetszik: ne fogadj el váltót, mert bajba kerülsz. Elvégre vehetjük akár mind a kettőt!

Mindezeket nem tekintve, igen jelentéktelen az eset, sajna, akár mindennap olvashatsz ilyet a *törvényszéki csarnok*-okban. Jelentőségessé csak az a páros viaskodás tette, melyet a védők palam et publice játszottak. A jogászok siratják a törvényszéki tárgyalások szinvonalának sülyedését, az egyetlen dolgot, a mely minden mint valami szinköri látványosság, mely csak untat, mig itt a vér, a bête humaine, lázban tart. Nagy a forróság, jó hát a birkózás izgatónak. Nálunk ritkák a hasmetsző Jackok!

Ámde, kérdezem, okvetlenül izgatnunk kell magunkat?

A czirkuszigazgató igennel fog felelni — mert ez bő jövedelmet hajt neki, de a közerkölcsöket nem nemesíti, sőt ép ellenkezőleg, elvadítja, s szükséges-e ápolni, kultiválni olyan intézményt, mely a vér lázas felgerjesztésén dolgozik? Ez nem nemesi tornajáték, valóságos állati heccz, mely nem állatok, hanem embereknek

KÖLYKEIT VÉDŐ VADMACSKA.

A szereplők egyike szomoru, fekete fátyolos, érdekes asszony. Ideges pillantás a szemében, gunyos mosoly az ajkai körül. Föllépésében biztonság, szavában élesség, mozdulataiban elegánczia. A vádat teli tűzzel tagadja, ajkairól árad a szó s a legsikamlósabb helyzetekben is meg tud állani szilárdan. Igazán érdeket keltő alak.

A védője hiresneves embe, a ki politikai helyzeténél fogva is figyelmet érdemel. Aztán a sok epizódfigura, a mulatságosabbnál mulatságosabb fordulatokban bővelkedő mese, a lázas érdeklődést mindvégig ébren tartja.

Jó regény, szenzácziós regény.

kétségen kivül áll, mert — maga a sivár tény. Egyedül csak a törvényszéki tudósítók örvendeznek: ime az ő rovatjuk lett a közérdeklődés tárgya, az ő irásuk, melyet annak előtte csak a Dumas'k olvastak figyelemmel, mindenek szellemi táplálóka. Igy változnak az idők!

*

A páros viaskodást különben nemcsak a törvényszéki teremben, hanem a czirkusz porondján is nagyban kultiválják.

A kutyahecczek után a birkózások — lóháton. Maholnap bikaviadalokat fog rendezni egy élelmes impresario. Mindenesetre nagyobb közönségre tarthat számot, mondott lények között folyik, s humanistikai szempontból is eltiltandó lenne.

Szavunk — talán — nem fog elhangzani a pusztában, melynek rendőrség a neve, s ezeknek a középkori brutalitásoknak nem lesz többé szomoru tanyája a czirkusz. Talán?!

A mob — ha fölveti a fejét — munkát ad — ép a rend bátok őreinek. Ilyenkor, mikor a mob pihen, azon kellene lenni, hogy a vad szenvedélyeket elaltassuk. Mire azt még nevelni is?

*

Kell-e kitünőbb példa a párisi zavargásoknál? Ott a mob harczolt, a diákok ke-

zéből kivette a vasrudat, s ő döngette azzal a kórház kapuját, a városháza falát, barrikádokat emelt, petroleummal leöntötte az omnibusz kocsikat s máglyát gyujtott törmelékeiből, kövekkel dobálódzott, puskákkal harczolt s tetemeken gázolt, vérben fürdött . . . .

Miért ?

Az ok, a miből a forrongás kitört, a diákok sérelme. A mob elvetette az okot, s ok nélkül bár, de szenvedélyét dobta bele a harczba, a fejletlenség harcza lett ez a közrenddel, a titkos vágyak, a zavarosban halászás vágya tört napfényre, s elöntötte a privát tiltakozásból kerekedett nyári farsangi tréfa jó kedvét a sebesültek hörgésének gyászos zaja.

A mob veszedelmes. A sans-culotte-ok, kik a vérbachanáliát csinálták száz évvel ezelőtt is, titkos rejtekeikben élnek, rejtőzködnek azok ma is. Nem pusztult el ez a faj, csak az éj leplébe burkolódzik. Nem kell oda magnésia fénye, csak egy árva petroleumos lámpának sárga sugara s mint a pinczenövény, kuszik az föl, a világosság fölé, mely az ő temetőjébe besütött.

A mob élni akar, él, s uralkodni akar, uralkodik. Csak egy hang, a szenvedély egy csengő kis akkordja hangozzék el s készen áll vakmerően támadni, mert ez a harcz az ő létezésének a föltétele.

Elnyomni, elpusztitani nem lehet. Mig élet van, élni fog ő is. Árnyék, kisértő, rémes árnyék, a nagyok, a dölyfösök árnya, mely kétségbeesetten keresi a fényt. Itt vagyok, élek, — kiáltja, mihelyt csak alkalmasnak találja a felbukkanást. Ha erőtlenségének érzete elfogja — eltünik sötét odujában. De él, létezik továbbad is !

A hatalmasoknak jó ezt tudni.

A mob fontos nyomtaték az egyensuly helyreállitásában !

*

A kutya ugat, a karaván halad . . . .

Igen, igen, ez a haszontalan eb, még mindig ugat, a karaván azonban, csodálatos ! már nem halad olyan hidegvérrel, mint igérgette, sőt csititgatja, hurrogatja, csendesiti, vitába elegyedik vele.

Vajjon érdemes-e vitára ez az egész vita ?

A karaván azt állitja, hogy halad, a kutya ez állitja, hogy marad. A haladást is látni lehetne, a maradást is. Bár a maradást könnyebb állitani, mint a haladást bizonyitani. Igy hát a kutya oldalán van a könnyebb vitatkozás fegyvertára. Egy kis gúny, egy kis lenézés, s ime a legszebb siker is eltörpül. Elég csak annyit mondani.

— Néptani felfedezések? *Nekem* nem imponálnak ! Eredeti néptani munkák ? *Nekem* nem imponálnak !

Igy a vita elhuzódhatik ezer esztendeig s azalatt sem áll be csend.

Hagyjuk hát a karaván — haladni !

*

Bűbájos egyptomi királyasszony, hogy téged álmaidban sem hagynak nyugodni tudvágyó tudósok. Felbontják sirodat, kutatják toilettedet, behatolnak sirod néma szentélyébe, s szóra kérik, életed titkai után tudakozódnak, ezek a kiváncsi, kotnyeles tudósok !

Szépséges Cleopatra, fájlalom sorsodat.

Életed merő rege: szerelem és kéj. Oh, hogy bántják csendes, édes álmaidat.

Szépséges királyasszony — ne árulj el titkaidból semmit. Maradj meg titokzatos homályodban. Legyen életed továbbad is merő rege : szerelem és kéj és boldogság! . .

*

És most fel nemes ifjuság a dicső küzdelemre, hadd promováljanak mindannyitokat sub auspiciis regis !

Lazzaroni.

A TÜKRÖK TÖRTÉNETÉBŐL.

A tükrök feltalálása az emberi művelődés történetében egy nagy korszakot képez.

E találmány nyujtotta az egyetlen eszközt, melynek segitségével saját fizikai egyéniségünket minden hizelgéstől menten láthatjuk.

A régibb időkben, midőn még a nyugodt, tiszta viz sima felülete és kicsiszolt fémlemezek helyettesitették tükreinket, csak ritkán és akkor sem elég tisztán láthatták magukat az emberek, ugy hogy a szemek fénye és a száj kifejezése egyátalában nem volt kivehető. Ma már akármelyik perczben nézhetjük magunkat és hű képmásunkat fogjuk látni. De épen ezen körülménynyel nincsenek sokan megelégedve.

Minthogy ugyanis e tökéletlen világon több rut, mint a szép, igen sokan az elégedetlenség kifejezésével szemlélik arczuk visszatükrözését.

Mindezeknek az ókorban nyoma sem volt. Mig a tükrök hiányoztak, addig minden ember saját külsejét tekintve, a legédesebb csalódásban élhetett. A rómaiak minden fényüzésük mellett mégis csak fényesre csiszolt, arany- és ezüstből készült tükrkökel birtak. Ezek rendesen drágakövekkel voltak kirakva és rabszolgák tartották oda öltözködő uraiknak.

Ily csiszolt fémlemezek a lakomák alkalmával is voltak felállítva, hogy a vendégek azokban, a mennyire az ily kezdetleges készülék mellett lehetséges volt, megláthassák magukat.

A középkorban ugyanazon állapotban maradt ezen fényüzési czikk mint a rómaiaknál. Még előkelő házakban is csak nagyritkán lehetett tükröket találni, zárdákban pedig azokat egyátalán nem ismerték. Akkor még sok ember végezte be pályafutását, a ki arczát sohasem látta.

Ha egy lovaghölgy egyszerre tökéletes tükörbe pillantott volna, valószinüleg meg sem ismerte volna magát. Ily körülmények között tehát mindenki a leghizelgőbb véleménynyel birhatott külsejéről; minden nő hiuság nélkül nemének legszebb képviselőivel hasonlithatta magát össze. Az öreg kor hiába borította ránczba a homlokot, hiába őszitette meg a legszebb fürtöket, nem vették tudomásul, mert mitsem tudtak vagy nem akartak tudni róla, mert hiszen nem volt tükör, mely arra emlékeztetett volna.

Mihelyt azonban a velenczeiek az üvegtükröket feltalálták, egyszerre vége lett ezen édes csalódásnak. Ugy látszott, mintha ezen sima, tiszta kristályfelületen valami természetfeletti, valami ördögies lett volna. Leggyorsabban terjedt el ezen uj találmány Francziaországban, a fényüző mediczi Katalin kormánya alatt. Amaz időben oly becsesek voltak az üvegtükrök, hogy a legdrágább fémből készítettek hozzá roppant széles kereteket, csakhogy a tükörányaggal takarékoskodjanak.

Azóta a tükrök az egész emberi társadalom közkincseit képezik. — Pedig sok emberre nagy áldás lett volna, ha sohasem találják föl azokat. A művelődés azonban nem a rosszak, hanem a jók törvényei szerint fejlődik s igy valójában a tükör is egyik legnagyobb áldása korunknak, már csak a tisztaság okáért is.

IRODALOM.

DOKTOR PASCAL.

A «Rougon-Macquart család» húsz kötetes története immár be van fejezve. «Doktor Pascal», mely a napokban került a piaczra, zárkövét képezi azon hatalmas épületnek, melynek Zola Emil 1868. évben rakta le alapjait és melyen huszonöt évig megszakitás nélkül munkálkodott.

Mi akar lenni a Rougon-Macquart család? Ott van minden egyes kötet czimlapján : *egy család természetrajzi és társadalmi története a második császárság alatt.* E család történetének megirásával a költő egyuttal egy nagy tudományos problemát, az *öröklés törvényének* kérdését akarta megoldani. A költő elmélete szerint — melyet, mint maga mondja, holmi doktor Lucas könyvéből merített — valamely első szervi baj, phisiologiai és erkölcsi következményei átszármaznak az ivadékokra, megnyilatkoznak azoknak véralkatában és idegzetében, kifejezésre jutnak mindennemü erkölcsi tévedésekben, elfajulásokban, bűnökben. A Rougon-Macquart család jellemző ismérve a mérhetetlen élvvágy, kielégithetlen szomj kincsek és élvezetek után.

Származnak Plassans délfranczíaországi városból, egyszerü paraszt szülőktől, kik kertészetet üztek. A család dédanyjánál, a mennyiben a költő tanulmányainak tárgya, *Adelaide* tekintendő, Fouque nevü pór leánya. Adelaide bárgyu elméjü nő; benne látjuk azon első szervi bajt, a melynek súlyos következményei átokként nehezedtek utódaira negyediziglen. Adelaide Rougon nevü kertészhez ment nőül. Ennek két gyermeket szült: Pierre nevü fiut és Ursule nevü leányt. Ezek a Rougonok, a család törvényes ivadékai. Özvegységre jutván Adelaide, állatias szenvedélylyel beleszeretett egy Macquart nevü csempészbe. Ettől lett Antoine nevü fia, kitől a Macquartok származnak, a család törvénytelen ága. Macquart egy napon odavész a hegyekben; tetten érték és agyon lőtték a csendőrök. E csapás földig sujtja Adelaidet, a félkegyelmü asszonyból csendes őrült lesz; sorsa az, hogy a tébolydában 105 éves kort éljen, túlélvén 3—4 nemzedéket, a melyek a dédanyától örökölött baj átka alatt görnyedtek.

Nem lehet e sorok czélja, a Rougon-Macquart-cyclus egyes köteteivel, a fajtalanság és a bűnök e rémes krónikájával, foglalkozni.

Felteszszük, hogy az olvasó e könyve-

ket legalább nagy részben ismeri és a fenti sorokat inkább a költő kiindulási pontjának, hogy úgy mondjuk: épülettervének megvilágitására bocsátottuk előre.

És doktor Pascal kicsoda? A jó elem a családban. Adelaide törvényes fiának, Pierre Rougonnak, ki mint olajkereskedő telepedett meg Plassansban, négy gyermeke volt: Eugène, Aristide és Pascal nevü fiai és Márta nevü leánya. Eugèneből lett III. Napoleon hatalmas minisztere (Rougon-Rouher); Aristide a második császárság szédelgő tőzsde-hatalmasainak typusa (Philippart, Strouszberg). A harmadik fiu Pascal, orvos lett és tudományát szülővárosában gyakorolta. Pascalban Zola a kivételt mutatja be, a mely megerősíti a szabályt. Mert szerinte a család egyik-másik ága, néha egy egész nemzedék mentes marad az öröklött átoktól. Pascal egészséges testben és lélekben, hivatásának él, a szenvedő emberiség jótevője. E mellett tudós; kutatásainak tárgya az öröklés törvényeinek tanulmányozása; és e részben Pascal személyesíti Zolát, valamint «L'oeuvre» czimü munkájában az örökké kutató, tépelődő, biztos irányt kereső és hasztalan küzdelmeiben hajótört Claude Lautier nevü festő személyesíti Zolát, a ki a művészetben keresi az uj irányt.

Pascal tudományos kutatásainak kisérleti objektuma a saját családja. A család minden egyes tagjának meg van a külön iratcsomagja; ott fel vannak jegyezve a születésre, házasulásra, betegségre, halálozásra vonatkozó adatok, fel van jegyezve minden körülmény, minden tény, minden esemény, mely az illető physikai és erkölcsi lényének megitélésére alkalmas. Igy lett Zola-Pascal a Rougon-Macquart család történetirójává.

És a kutatások eredménye semmi. A költő konstrual magának egy tudományos elvet és bizonyitani akarja alakok, tünetek, események által, a melyek phantásiájának szüleményei. A komoly tudomány e fölött vállat vonva napirendre tér.

A mi «doktor Pascalt» gyönyörü, megragadó olvasmánynyá teszi, az egy szerelmi idyll, melyet a költő beleszőtt. Pascal nőtlen ember; házában nő fel Clotilde unokahuga. Clotilde már 24 éves és Pascal az ő könyvei és iratai közt 60 éves kort ért, a nélkül, hogy észre vette volna, hogy egy bájos, okos, rajongó szeretettel rajta csüggő leány van házánál. A gyermek naiv imádatában úgyszólván ráerőszakolja magát a drága mesterre, ki csak tétovázva, remegve fogadja el «testének fejedelmi ajándokát.» Az idyll csakhamar drámává változik. Pascal érzi, hogy nem teheti tönkre e gyermek életét és Párisba küldi. Mindkettő mód nélkül boldogtalan. Pascalnak lelki gyötrelmeihez járul egészségének rohamos hanyatlása. Halálát érzi az orvos. Ekkor éri a hir, hogy Clotilde áldott állapotban van. Rögtön visszahívja, de Clotilde az imádott mesternek már csak holt tetemét találja. A boldogság lakából lesz már most az özvegyi bánat hajléka. Megszületik a gyermek, egy uj élet kezdete. A kisdedét szoptató anya nem-e az örök világ jelképe?

Schwarz Ármin.

*

A pénz legendája a czime annak a nagy regénysorozat első darabjának, melyet *Justh Zsigmond* a «Kivalás genezise» néven ir s a melyben a nagytehetségü iró a magyar társadalom felsőbb osztályait akarja elénk állitani. Justh Zsigmond ebben a komolyabb irányu nagy dolgokat csak elvétve produkáló irodalmunkban igen nevezetes helyet foglal el. Önállóan gondolkodik, irásmódjában van eredetiség, lélektanában igazság. Alakjai nemcsak a sablonszerü regényalakok, a milyenekkel még ma is nem egy regényirónk dolgozik. Van bennük élet, látjuk, hogy annak a körnek, a melyhez tartoznak, hü fotografiái. Ebben a regényében is a társadalom legfelsőbb rétegének a romlottságát festi, sokszor tulságos erős, de mindig igaz vonásokkal. A pénz legendája kisért végig ezen a társaságon, mely pénzével hisz szerelmet nyerhetni, ott, a hol a pénz igazi értékét úgy sem ismerik. Beckessy Mária grófnő regénye Vezekényi Elekkel rendkivül érdekesen van megrajzolva. A szerencsésen választott napló alakban e szerelemnek egész élettana van meg. Mint ébred, mint igyekszik az asszony szabadulni tőle, hogy csak férjét szerethesse, s mint egyesülnek végre mégis a férj halála után. A három főalakon kivül alig egy pár mellékalak szerepel még a Justh Zsigmond regényében. De azok az alakok mily pompásan vannak megalkotva, ennek a mulatozó, élvhajhászó társaságnak a rajza mily hü, sokszor megdöbbentően hü. Az iró tendenciája világosan föl van tüntetve éppen ezekkel a nagyon erősen megrajzolt vonásokkal: megjavitani ezt a romlott, beteges osztályt, föltárni előtte a fekélyt, mely testét boritja s melyet látván, megundorodjék önmagától. Ha csakugyan ilyen ez a kör, a mint

Justh Zsigmond.

Justh Zsigmond megadja képét (s ebben, ismerve az iró kiváló egyéniségét, nincs okunk kételkedni), akkor erős irói tehetség kell hozzá, hogy megjavitsa. Hogy Justh hatalmas tehetsége képes lesz-e rá, nem tudjuk, de azt hiszszük, hogy azok a képek, melyeknek folytatását könyvének előszavában igéri, regényirodalmunknak értékes termékei lesznek.

*

A valószerüségről irt gondosan összeállitott tanulmányt *Mitrovics Gyula dr.* Ezt a ma költészetben és művészetben egyaránt sokat vitatott kérdést tárgyalja széleskörü ismerettel, de sem módszerében, sem definicióiban semmi ujat nem mondva. Érdekes összefoglalása a tanulmány az e kérdésről eleddig fölmerült nézeteknek, fölfogásoknak. Mint ilyen elismerésre tarthat számot.

*

Br. Vay Aladár színműveinek IV. kötete jelent meg *A fenyéri akadályok* czimen. Az eddig megjelenteknek a tárgya a történelemből volt véve s annak idején kellőleg méltattuk értéküket. És a most megjelent társadalmi színmü; egyes jelenésben sok drámaisággal, de híjján a színpad igazi ismeretének. Sok találó megjegyzése van a modern társaságra s a mese is elég kerek, egyöntetü.

*

«Negyedórák» a czime *Cenner Lajos* kötetének, melyben a szerző humoros karczolatokat akart adni, de csak karczolatokat nyujtott humor netkül. Rövid, itt-ott élénkebb vonásokkal megrajzolt kis történetkék ezek, melyek vidéki lapokban külön-külön megállják a helyüket, de igy könyvbe összegyüjtve nem sok élvezetet nyujtanak. Van egy két dolog benne, a mire tán jobb mérték is alkalmazható, de általán alig emelkednek fölül Cenner rajzai a köznapi termelésen.

*

Boross Mihályról, erről a derék, jó, népies iróról irt egy füzetkét *Borostyán Sándor*. Sok szeretettel ir az ötvenes évek e kiváló alakjáról, kit ma már, mint nem egy jelesünket, még életében elfeledett a közönség. Az ősz iró sárbogárdi csendes magányában elvonulva él és bizony az ő derék munkássága megérdemelné, hogy az irodalom is több méltányossággal foglalkoznék vele, mint eddig. Nagyon okos dolog volt e füzetke megirása, mely legalább fölelevenïti egy kissé emlékét a legjobb magyar népies irók egyikének. *R. B.*

SPORT.

Szent-István díj. E 40,000 ftos díj, jóllehet még 5 hét választ el bennünket tőle, foglalkoztatja most sportköreinket. Teherközlése a napokban jelent meg s a magyar lovaregylet handicapperje 38 lóra szabta ki a sulyokat, melyeknek legnagyobbikját természetesen a mult évi győztes Espoir kapta. A 61 kiló vitelében azonban osztozik vele jelenlegi legjobb lovunk Primás II. és az exnagyság Trick-Track. Az idei Derby győztes Gourmandra, valamint Cullodenre 58½ kilót rótt a handicapper. A többi lovak egész 43½ kilóig vannak súlyozva, s közülök figyelemre méltók: Filkó (48), Lieber Kerl (45), Nigand (46) stb. Most még persze bajos a chanceokról beszélni, hanem osztva a fogadó közönség nézetét, én is azt tartom: ló legyen az, mely Primás II.-től el tudja venni a haza legnagyobb díját.

*

A lefogyott evezősök. A Majna melletti Frankfurtban mult hó végén egy 20 kilométer távu evezőversenyt tartottak, melyért 11 négyevezős csónak állt a küzdtérre. A versenyt a «Frankfurter Ruderclub» négyese nyerte meg, 1 óra 47 percz és 19⅘ mp. alatt evezve be a távot. A legérdekesebb a dologban azonban az, hogy a 44 reggatista a verseny alatt együttvéve 129½ fontot fogyott súlyából, egyenként tehát 3—3 fontot.

*

Statisztika. I. Lovasaink. A fél év végeig urlovasaink között legszerencsésebb ismét Lázár Béla fhdnagy volt. A budapesti közönség és a Fortuna isten asszony által annyira kedvelt férfiu e 3 hónap alatt nem kevesebb mint negyedszázad lovat vezényelt győzelemre, s a «jubiláris» versenyt saját lovával Radovannal nyerte meg, mely Krakkóban diadalra vitte fáradhatlan gazdája tricolor szineit. A közönség másik kedvencze Horthy István is kitett magáért, eddig ugyanis 16 izben érte el elsőnek a czélvonalat; a távlovaglás nagynevü hősei közül Stahremberg V. gr. 9, Miklós Aladár pedig 8 győzelmet arattak. Külföldi lovasok közül az ir mr. Cookman 3, Reitzenstein br. a távlovaglás német részről nyertese pedig 1 izben diadalmaskodtak. A sikversenyekben a jockeyk között a fiatalok, mondhatni a gyerekek, voltak a legszerencsésebbek, mert Hyams 22, Pache meg 19 első helylyel állanak a lista élén. A többiek közül Adams, Huxtable, Vinall 13—13, Barrett, Brown 12—12 győzelemmel következnek utánuk. Az akadály versenyek championja eddig J. May 16 izben hajtva lovait győzelemre; Planner 13, Tinsley 8, Williamson 7 stb. első helylyel dicsekedhetnek.

*

A szemüveg. Egyik vidéki versenytéren történt. A «Hölgyek díjában» Lászlóffy br. fhdnagy Melittá-ja volt a favorit, s úgy látszott, hogy meg is felel a gyönyörü pej kancza a beléje helyezett bizalomnak, mert folyton az élén járva, könnyen vette az akadályokat. A tribün előtti ugrást is átugorták már, midőn

egyszerre csak a sík pályán Lászlóffy br. meginog nyergében és nagy ívben leesik pompás lova hátáról. Mi történt? hogy esett meg ez az «eset», faggatják barátai a besántikáló urlovast, ki nagysokára, sok nem tudomok után bevallja nekik, hogy szemüvegje, melyet mindig fenn hordott, az ugrás után leesett orráról és a kantárszárban fennakadt; fel akarván onnan venni, elveszté az egyensúlyt s ő is, szemüvege is csakhamar a földön találták egymást.

Rövid hírek. Ausztria-Magyarország az idén ismét részt vesz a baden-badeni gyepen, melyen sok magyar ló aratta diadalát. Igy a Jubileumi dijra Festetich T. gr. Culloden-je van kötelezve; a «Zukunftrennen»-re pedig nem kevesebb mint 9, köztük Hero, Allegresse, Panama, Eviva stb. — A badeni nagy akadályversenyre (10000 mk. 6000 m.) a monarchia két legjobb akadályverseny lovát nevezte tulajdonosuk Eszterházy M. gr. E két ló Igen a pozsonyi- és Bakonybiró a bécsi nagy akadály nyertese. — A moskvai ügető Derbyt (25000 rubelt) Konstantinovitsch nagy herczeg Bywolij-ja nyerte meg 3 p. 21¼ mp. alatt téve meg a 2135 meter távot. — «Az ügetőlovak királynőjének,» a világ leggyorsabb ügetőjének, Nancy Hanksnak patkóit, melyek akkor voltak a lábán, midőn világrecordját érte el, a chikágói kiállításon bearanyozva helyezték el.

Szigethy Győző.

ORVOSI SZALON.

Rovatvezető: dr. FELEKI SÁNDOR.

Kérdés. Való-e az, hogy egyes ételek a fogakat megrontják és melyek ezen ételek? H. K. Kőszeg.

Felelet. A savak a fog épségének legnagyobb ellenségei, különösen pedig a tejsav. Némely ételnemüeknek alkatrészei a nyállal érintkezve gyorsan erjedésbe mennek át, a mi által savak képződnek. Ilyen első sorban a czukor, mely testünk táplálásában első rangú szerepre van hivatva. Nem a czukornak mechanikus ingere ártalmas — ámbár kemény czukornak, bonbonoknak szétharapása szintén kerülendő, mivel a fogzománczokban gyorsan repedést okozhatnak — de a maradékaiból szarmazó tejsav, mely nagy képességgel bír, hogy a fogakból a mészsókat elvonja. Ez a tejsav a szájban ugy keletkezik, hogy a szájürben levő gombák hatnak a czukormaradékra. Üres fogak, és a fogaknak nem elegendő tisztántartása még előmozditják ezen vegyifolyamatot, mert mintegy fészkei ezen gombavegetácziónak. Mily hatalmas ezen tejsavnak romboló hatása, azt legjobban a czukrászok kékes-fekete fogai mutatják. A levegő, a melyben ezen emberek idejük nagy részét töltik, czukorporral telitett, mely a száj nyitásánál a fogakkal érinkezik és néhány év alatt a fogakat teljesen tönkre teszi. Ha a fogak nem odvasak, rendes állásuak, hogy közéjük ételmaradékok nem ékelődhetnek be, s ha a száj rendesen tisztittatik, úgy ezen káros behatás kikerülhető. Savanyú gyümölcsök, mint alma, körte, szőlő, eper, málna a fogak jó ápolásánál és kis mennyiségben élvezve nem ártalmasak, de gyakran észlelték a fogak gyors megromlását állandó szöllőkúrák után. — Az orvost gyakran kérdezik: Hogy van az, hogy a parasztok fogai annyival jobbak, mint a művelt embereké? A magyarázat egy részt ezen embereknek erősebb csontalkatában, másrészt az életmódban rejlik. A paraszt már gyermekkora óta főleg rozskenyérrel, babbal, borsóval, darával táplálkozik s ezek mind nagy mennyiségü phosphorsavas meszet tartalmaznak, mig a mi finomabb ételeink igen csekély részben birják ezt a fogak felépitéséhez annyira szükséges alkotó részt. Továbbá a durvább ételek szétrágása nagyobb erőt igényel, mi által az állkapocs és fogak növése előmozdittatik. De magának a durvább kenyérnek a fogakra ható mechanikus dörzsölése is állandóan tisztán tartja a fogakat és pótolja a fogkefét. Mindent együtvéve mondhatjuk, hogy minden oly ételt kerüljünk, mely a szájban erjedésbe megy át, tehát főleg a czukros dolgokat, — és a mi igen lényeges — gyakran tisztitsuk szájunkat.

Kérdés. Igaz-e, hogy a haj gyakori levágása előmozditja annak gyorsabb növését és sürüségét? R. M. Maros-Vásárhely.

Felelet. Általánosan elterjedt hit, hogy a haj csúcsainak levágása előmozditja gyorsabb növését. Azért szokták a nők a haj végeit levágni. Mondhatjuk, hogy ez a hit minden alapot nélkülöz, mert a gyakori hajvágás semmiféle előnyös befolyással nincs a haj növésére. Hiszen akkor a férfiaknak, kik ily gyakran vágatják hajukat, igen sürű hajzattal kellene birniok, holott éppen megfordítva a férfiak hajzata rendesen ritkább, mint a nőké. Ugy látszik, a közönség a hajat ugy képzeli, mint valamely bokrot, melynek minél gyakrabban vágják le a csúcsát, annál terebélyesebben és vastagabban nő. De ez nem is volna, igy jó. Tessék csak elképzelni, hogy egy hajszál minden vágás után vastagabb lenne. Nehány év alatt, olyanok lennének az emberek hajszálai mint a sündisznó tüskéi. Pedig ez a balvélemény igen meg van gyökeresedve. Gyakran lehet hallani: Már mindent megpróbáltam, hogy hajam ki ne hulljon, még a gyakori levágást is. Ugyanez áll a borotválkozásra is. Mily gyakran lehet hallani: Azért van oly erős szakállam, mert gyakran borotválkozom. Pedig a szakáll ép oly erős volna, ha az illető nem borotválkoznék. Tessék csak elgondolni ha valaki 20 éven át minden másodnap borotválkozik, mily vastagoknak kellene az egyes szőrszálaknak lenniök ha tényleg minden egyes borotválás erősitené a szálat! Hiszen akkor valóságos pálczákká alakulnának át az egyes szálak.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Cs. F. Sz.-Fehérvár. Az illető kép nem egy létező nőnek a hasonmása, hanem a művész fantáziájának teremtménye. Kérdésekre mindenkor szívesen felelünk.

E. J. Bpest. Róna Béla, kinek csinos verseit és érdekes prózai dolgozatait lapunkban gyakrabban találja, studiózus philozophus. Hogy mindig ez volt-e a neve, nem tudjuk s azt hiszszük teljesen közömbös is.

J. J. Vásáros-Namény. A csinos dolgozatot éppen lapunk zártakor vettük. Ha csak lehetséges, még beszoritjuk. Miért keres föl oly ritkán czikkeivel? Üdvözlet.

Sch. J. Zsolna. Az arczképet visszaküldjük. — Fiatal emberek szoktak ugyan a fiatal leányoknak kezet csókolni, de mi azt tartjuk, hogy nem illik.

S. István. Budapest. A vers nem közölhető.

W. Jolán. Franzensbad. A lap küldése iránt intézkedtünk. Üdvözlet Gy—a részéről.

S. S. Arad. Van benne hangulat, de a kidolgozas gyönge.

W. G. Monor. A novella tárgya éleg csinos. Ügyes kéz formálhatna belőle valamit. Az «Egy annonce» cz. elbeszélést még nem olvastuk át.

Ipszilon. «Az igazi boldogság» czimü dolgozat kezdetleges munka. Nem közölhetjük.

Champrouge. «A lelánczolt Prometheus» nagyon naiv dolgozat.

M. F. Budapest. A költeménynek nemsokára sorát ejtjük.

G. J. A novella tárgya igazán megkapó. Csakhogy igy pongyolán papirra vetve, minden gond nélkül elbeszélve elveszti minden hatását. Az egyes alakok nem domborodnak ki eléggé s magának a novellának stilusa is igen gyarló. Olvasgassa jobb stilusu ujabb elbeszéléseinket, lesse el a külső forma titkait s azután próbálkozzék meg ujra e thémával.

KÉPTALÁNY.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

«Csókon szerzett vőlegény.»

Megfejtők: Weisz Henrik, Schlésinger Irma, Holló Margit, Bodnár Erzsike, Schossberger Elvír és Olga, Lámer János, Tomann Erzsike, Mandel Izsák, Hoffer Mariska Emilia, Tatay Gyula, Somlay Irma, Obláth Paula, Denneberg Teréz, Szabados Irma, Haidekker Olga, Szalacsy Gizella, Szlávik Imre, Dimics Olga, Sugár Miksáné, Feuer Ede, Inselt Gyula, Pejtsik Sarolta, Szabolcsi Ilona, Pölcz Pál, Bauer Gyula, Amirás Joáchim, Frankovits Heléna, Szigeti Irma, Zettin Sz. J., Csukási Katinka.

A kitüzött jutalmat, Karczag Vilmosnak «Romok» czimü novellakötetét *Bodnár Erzsike* Gödöllőn nyert el.

Zongoravásárlóknak nagy szolgálatot vélünk tenni, a midőn a Klinger-féle közkedveltségnek örvendő zongoratermek új helyiségét velük közöljük. F. h. 1-től ezen etablissement Váczi-körút 21. sz alá (Ipar-udvar) tétetett át, a hol a legkitünőbb zongorák és pianinók zenei szakismerettel gondosan kiválasztva dús választékban felette olcsón adatnak el és bérelhetők is. Hosszú átjátszott zongorák be is cserélhetők. Bpest, Váczi-körút 21. sz. (Ipar-udvar).

Bpest fő- és székvárosi látogatók, valamint fürdő-vendégek figyelmébe.

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből Budapest, kerepesi-ut 8. még tömérdek áruraktár van felhalmozva, mindenki **fele árban** szerezheti be szükségletét, ajándékoknak alkalmas disztárgyakban.

	most	ezelőtt
Disztükrök 3 osztálylyal	**1.80**	3.50
Ugyanez elegánsabb kivitelü ...	**4.—**	10.—
Legfinomabb sima elejü **ingek**	**1.70**	2.50
Ugyanilyen szegélyezett	**2.—**	3.—
12 drb **gallér,** legjobb minőség	**1.80**	2.50
12 pár **kézelő,** legjobb minőség	**3.50**	4.80
12 db majolika csemegekés **1.20**, nickel	**1.90**	
Chinai porcel. kávés csészék **25** és **35** kr.		
Ugyanilyen fekete kávéhoz párja ...	**25**	kr.
Ugyanilyen csemege tányérok darabja	**20**	kr.

	most	ezelőtt
Imakönyv Csontdisszel...	**1.50**	3.—
Diszes csonttáblával	**2.—**	4.—
Ugyanez kül. diszes kivitelben	**3.—**	5.50
Emlékkönyv. Plüss v. bőrkötésü	**2.—**	4.—
Ugyanez diszesebb	**3.—**	6.—
Album (nagy alaku) Plüss v. bőr...	**2.50**	4.50
Ugyanilyen diszesebb	**3.70**	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	**4.50**	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezelőtt 15 és 20 frt		
Sétabotok törrel	**1.—** és	**1.25**
« ezüsttel **1.20** és **1.50**, fogantyuval		**5.—**

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95, 6 villa 95, 6 kés 1 frt 50, 12 kávés-kanál 95, 1 levesmérő 95, 1 tejmérő 50, 6 képadló 1 frt 20, 1 nickel buldog revolver 3 frt, nagyobb 3.50

	most	ezelőtt
Harisnyák, fegyházi kötés 12 pár	**3.10**	5.—
Ugyanilyen **női** 12 pár	**4.80**	7.—
12 pár egészségügyi harisnya **80** kr. és	**1.20**	
Tourista-ing erős mint a posztó	**1.33** és	**1.50**
Tourista öv **25** kr., selyemből **50** kr. és	**1** frt	
4 drb színes batiszt csokor **95** kr.		

	most	ezelőtt
Napernyő. Nyers selyem	**2.—**	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő	**2.30**	4.—
Ugyanez még finomabb	**3.—**	5.—
Uj: fodros napernyők	**3.50**	5.50
Ugyanilyen Chanzsan színüek ...	**3.90**	6.—
Esernyők: Nyers selyemből ...	**2.—**	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	**2.30**	5.—
Gordonet selyemből	**3.30**	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel ...	**4.—**	7.—

Amerikai ébresztő óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban **2 frt 30 kr.**, ezelőtt 4.50

Keményfa-tálczák nickel végü fogantyuval:

35,	40,	45,	50,	55	%m
75,	**95,**	**1.20,**	**1.40,**	**1.60**	

Plüsch kézi zacskók 66 kr., plüsch lámpatálczák 60 kr., korona erszények 36 kr., alum. szivarszipkák látványossággal 40 kr., földgömbalaku fémtintatartók 40 és 60 kr., egy nyakbavaló bőr utitáska 1.33, egy kézi utitáska 1.56, egy beszélő baba 1.50, nagyobb 2.50. Rendelmények szigoru ellenőrzés alatt küldetnek el. A leszállitott szabott árak minden darabon láthatók.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi bárónő) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktara.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

ÁRVAY J. ÉS TÁRSA

Cégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári — **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS 11. Rue de Conservatoire — Bécsi-utcza 9. — **LONDON** 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve a tavaszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF

butorgyáros,

Andrássy-ut 9. szám alatt.

Ajánlja dusan felszerelt

BUTOR-GYÁRI-RAKTÁRÁT

solid kivitelü **fabutorokból** és izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**

Elvállal teljes

BUTORBERENDEZÉSEKET

egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Ujdonságok gazdag választékban.

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

80987/V. sz.

F. évi julius hó 1-étől *a maros—ludas—beszterczei* h. érd. vasuton I. osztályú kocsik fognak forgalomba helyeztetni; egyidejüleg ezen h. érd. vasuton jelzett naptól kezdve uj személydijszabás lép érvénybe, melynek egyes példányai 10 krért a m. kir. államvasutak dijszabási osztályában megvehetők.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Butor

RÉSZLETFIZETÉSRE

legolcsóbban kapható

Ehrentreu és Fuchs testvéreknél

BUDAPESTEN,

VI., Andrássy-út 41. szám.

3141. szám.

Értesités.

A 6. hadtest körletében állomásozó csapatoknak járó széna, istálló- és ágyszalma, tüzelőfa és kőszénbérletének biztositására a következő napokon csak irásbeli ajánlatok nyilvános tárgyalása lesz és pedig:

Eperjes	részére 1893. aug. 2.	A kassai cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál.	**Mármanos-Sziget**	1893. augusztus 7-én a munkácsi cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál.
Eger				
Igló			**Munkács**	
Kassa				
Miskolcz				
Beszterczebánya			**Nyiregyháza**	
Rimaszombat	részére 1893. aug. 13.			
Edelény			**Szatmár**	
Losoncz				
Szepes-Váralja			**Ungvár**	
Kis-Szeben				
Lőcse			**Szobráncz**	
Gyöngyös				

Bővebb adatok a kassai és munkácsi cs. és kir. katonai élelmezési raktáraknál kifüggesztett hirdetményekben és a mindenki által megtekinthető feltételek füzetében találhatók; ez utóbbiakat különben az emlitett raktáraknál 32 krért meg lehet venni.

Kassa, 1893. junius hó 15-én.

A cs. és kir. katonai élelmezési raktár,

KASSÁN.

LEGJOBB
KÉTSZERSÜLT
minden minőségben kapható:
MAYER FERENCZ
fehér-, fényüzési-, teasütemény- és kétszersült-sütődéjében
Budapest, IV. Hajó-utcza 3. sz.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe
ajánljuk a
Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet
BUDAPEST, VII. ker. Szentkirályi-utcza 14.
a Muzeumkert közvetlen közelében
MASSAGE, VILLAMOS-KÚRÁK.
Uj! Szénsavas acélfürdők Uj!
ideg és női bajoknál elismert kitünő hatásuak.

Szenzációs találmány
gyengeségi eseteknél.
Férfiak számára
cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.
Med. Dr. BORSODI
Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.
Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.
Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerű. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény elöidézésére.
Med. dr. BORSODI
BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.
Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat
csak nálam lehet venni
pedálos fekete salon, szép erős hangút, bolti árhoz képest félárban 75–80 frt.
Elad
Jegesi Géza
cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.
Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.
Árjegyzékek kivánatra ingyen.

GANZ és TÁRSA
vasöntöde és gépgyár részv.-társaság
Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett
ajánl
gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, acélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

The Mutual new-yorki életbiztositó-társaság.

Daczára annak, hogy a Mutual csak rövid idő óta terjesztette ki müködését Magyarországra, gyorsan sikerült neki óriási tért hóditani és a legszélesebb körök teljes bizalmát magának kivivni.

A társaságnak évi jelentése, mely mai számunkban megjelent, minden tekintetben ezen bizalom megszilárditása és emelésére szolgál, mivel a következő az 1891. és 1892. üzletévek eredményeit kimutató összehasonlitásból világosan kitünik, hogy a társaság vagyona, állománya stb. stb. az utolsó évben is — mint mindeddig jelentékenyen szaporodott.

	1892. január 1-én	1893. január 1-én	Szaporodás
Összes biztositéki alap:	**826,461.858 frank**	**907,171.795 frank**	**80 3/4 millió frank**
Díjtartalék:	**761,493.896 «**	**824,772.367 «**	**63 1/4 « «**
Összes bevétel	**194,998.624 «**	**208,491.529 «**	**13 1/2 « «**
Kifizetések biztositottaknak:	**97,179.854 «**	**100,448.354 «**	**3 1/4 « «**
Nyeremény tartalék alap: (nem tontina.)	**62,336.617 «**	**78,591.885 «**	**16 1/4 « «**

Ezen száraz számok oly fényes eredményt tüntetnek ki, hogy minden további magyarázat fölöslegessé válik.

A „THE MUTUAL“

new-yorki életbiztositó-társaság általános üzlet-jelentése 1892. évre.

(50-ik évi jelentés.)

	Dollár	Dollár		
Bevételek 1892-ben:				
Biztositási dijak és életjáradéki tőkék	32,047.765·34		fr. 166,050.597·62	
Kamatok és házbérek stb.	8,191.099·90		42,440.932·12	
Összesen		40,238.865·24		fr. 208,491.529·74
Kiadások 1892-ben:				
Halálesetek, lejárt és vegyes biztositások	12,078.615·59		fr. 62,583.500·47	
Életjáradékok	272.110·90		1,409.901·04	
Visszavásárlások és felhalmozott nyeremények	4,351.376·60		22,545·992·74	
Biztositottaknak kifizetett nyeremények	**2,684.429·37**		**13,908.960·47**	
A biztositottaknak kifizettetett **összesen**	19,386.532·46		100,448.354·72	
Jutalékok	4,083.533·71		21,158.205·75	
Ügynökségek költségei, orvosi dijak és sajtókiadások	1,084.831·66		5,620.889·43	
Adó, tiszti fizetések, postaköltségek nyomtatványok és egyéb kiadások	2,251.245·71	26.806,143·54	11,664.485·54	fr. 138,891.935·44
Vagyon:				
Ingatlanok (tényleges netto érték)	15,638.884·26		fr. 81.030.488·39	
Első helyen betáblázott jelzálog kölcsönök	69,348.092·54		359,316.541·66	
Kölcsönök értékpapirokra	10,394.597·50		53,858.018·14	
A társaság tulajdonát képező értékpapirok (könyvérték)	60,905.349·64		315,571.759·79	
Készlet pénztárban és bankóknál	7,806.672·55		40,449.080·57	
Ügynökök tartozásai és függő számla	151.968·07		787.399·32	
Leszámitolt jutalékok	957.389·44		4,960.567·05	
1892. deczember 31-én lejárt kamatok és házbérek	1,058.437·08		5,484.129·95	
Az értékpapirok értéktöbblete 1892. deczember 31-én a könyvértéken felül	4,915.085·25		25,466·762·96	
Beszedés alatt levő, valamint ez évhez tartozó, de 1892. deczember 31-e után esedékes dijak, érvényben levő kötvények után	3,907.680·28	**175.084.156·61**	20,247.048·08	fr. **907,171.795·91**
Teher:				
Az összes biztositások díjtartaléka 1892. deczember 31-én (4%-kal számitva)	**159,181.067·—**		**824,772.367·88**	
Kifizetés alatt levő biztositások	547.830·93		2,838.502·23	
Előre fizetett dijak	37.680·74		195.236·99	
Nem követelt hátralékok	149.344·—	159,915.922·67	773.803·11	fr. 828,579.910·21
Az activák többlete, mint az összes biztositottak tulajdonát képző felesleg		d. **15,168.233·94**		fr. **78,591.885·70**

Fenti zárszámadást alaposan megvizsgáltam és helyesnek találtam.
New-York, 1893. február hó 15-én.
A. N. Waterhouse, s. k.
számvivő.

Fenti zárszámadást megvizsgáltuk, és helyesnek, valamint a társaság könyveivel megegyezőnek találtuk.

Teodora Morford s. k., **Carles E. Miller** s. k., **W.-m. P. Dixon** s. k., számviteli bizottság.

W.-m J. Easton, titkár. **Isaac F. Lloyd,** alelnök.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

II. ÉVFOLYAM 1893 JULIUS 23

30-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Mária Terézia Pozsonyban. — **Szalai Emil:** *A müncheni nyári tárlat.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Fr. Klotild:** *A pillangók szereleme.* — **Tömörkény István:** *Omar.* — **Hiador:** *Guy de Maupassant.* — **Vértesy Gyula:** *Az igazi tragédiákból.* — **Haber Samu:** *Irás tanulás.* — **Palágyi Lajos:** *Ének a haladásról.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **Ábrányiné-Katona Klementin:** *A babonáról.* — **Gerő Attila:** *Dávid zsoltáraiból.* — **Ó-egyptomi kutya mumiák.** — **Méry Károly:** *Aforizmák.* — **Róna Béla:** *Tömörkény István.* — **Irodalom.** — **Sport.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

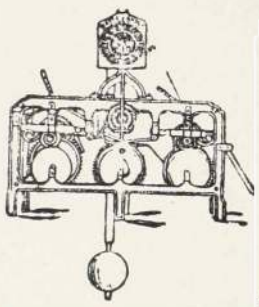

Toronyórák

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán.

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

A folyó évi junius 5-én Budapesten megalakult

„Magyar Villamossági Részvény-társulat"

a nagyérdemü közönség tudomására hozza azt, hogy működését megkezdette.

A magyar villamosság részvény-társulat a «Ganz és Társa» vasöntő- és gépgyár részvény-társasággal kötött egyezmény alapján a «Ganz és Társa» czég és Budapest fő- és székváros között a villamos világitás ügyében kötött szerződést átvette, s igy Budapest fő- és székvárosában az emlitett szerződés értelmében a villamos világitást és erőátvitelt a **magyar villamossági részvény-társulat** fogja szolgáltatni.

E czélra központi villamos telepe Budapesten, a külső Váczi uton épül és épitése annyira előrehaladt, hogy a **magyar villamossági részvény-társulat** központi villamos telepe már a folyó év őszén üzembe vehető

Ez okból a **magyar villamossági részvény-társulat** már most elvállalja a lakásoknak, üzleteknek, telepeknek és más helyiségeknek villamos világitására vagy ipari erő-szolgáltatásra való belső berendezését, valamint elvállalja az általa épült, mint az esetleg más vállalkozók által netán már eszközölt villamos berendezéseknek a fő- és székváros balpartján épugy mint jobbpartján fektetendő kábelhálózatához leendő csatlását és a villamos áramnak annak idejében leendő rendes szolgáltatását.

A **magyar villamossági részvény-társaság** ügykörébe felvette továbbá azt, hogy Budapesten kivül villamvilágitás és központi villamtelepek felállitására más városokban és községekben is engedélyeket szerez és ott, a mennyiben a távvezetés szükséges, az általánosan kitünőnek elismert Ganz-féle transformator rendszert (Zipernowsky-Déry-Bláthy szabadalma) fogja alkalmazni.

Tervezetekkel és költségelőirányzatokkal, valamint netalán kivánt felvilágositásokkal szivesen szolgálunk.

Jelentkezések budapesti központi villamos telepünkhöz való csatlakozás iránt elfogadtatnak ideiglenes irodánkban

V. kerület, Thonet-udvar, II. em. II. lépcső,

nemkülönben Ganz és Társa czég városi irodájában,

(Gizella-tér Haas-féle palota.)

Röser János, nyilv. tan- és nevelő-intézete.

Iskola épület: **Budapesten, VI., Aradi-utcza 10.**

Ezennel értesitem a t cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilvános **gymnasiumban,** 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban,** 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele julius hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.

Vidéki szülők fiai **nevelő intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. ☛ Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyitványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenrangu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal. Zárbizonyitványai az **egyévi önkéntességre** képesitenek.

Értesitőt küld:

RÖSER JÁNOS igazgató, Budapest, VI., Aradi-utcza 10.

ARANYOSI MIKSA

nyivános polg. és kereskedelmi iskolája

BUDAPESTEN, V., Nagykorona-utcza 13. sz.

Az intézet áll négy polg. isk. és három kereskedelmi osztályból; ez utóbbiak egyenranguak kereskedelmi akadémiák osztályaival.

Bizonyitványok államérvényesek. Egyéves önkénytességi jog.

Az intézet **internátussal** van összekötve. Előjegyzés a szünet alatt is. Részletes programmot készséggel küld **AZ IGAZGATÓSÁG.**

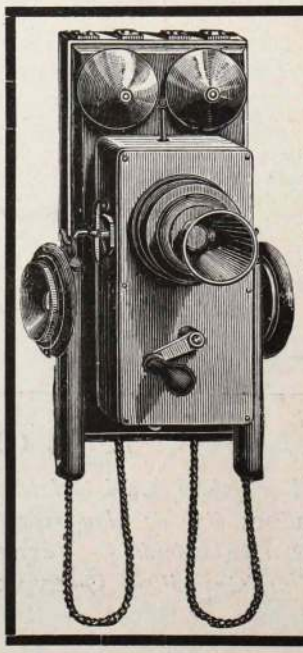

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

II. évfolyam. *1893. julius 23.* 30. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST
VII., ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

A MÁRIA TERÉZIA-SZOBOR POZSONYBAN.

A trónon ülő asszonyok közt, a kik valaha országok sorsát intézték, Mária Terézia egyike a történelem legnagyobb alakjainak.

Kevesebb lángészszel ugyan, mint a tizenhatodik században Erzsébet, angol királynő, kevesebb tetterővel, mint kortársa, Katalin orosz czárnő, de annál több kitartással, okossággal és szerencsével vezette országainak ügyét negyven éven keresztül, a mely idő alatt birodalma egyik válságos helyzetből a másikba került.

Mi magyarok másfél század óta tisztelettel környékezzük emlékét Mária Teréziának, a kinek trónját saját beismerése szerint mi mentettük meg az összeomlástól.

A világraszóló jelenet, a mikor a nagylelkü magyar nemzet elharsogja a hires «Moriamur pro rege nostro !»-t, Pozsonyban történt az 1742-iki országgyülésen.

Méltó cselekedet tehát, hogy ez a magyar város emelt maradandó emléket a nagy királynőnek, még pedig azon a helyen, a hol a hatvanas évek végén lehordott régi koronázási domb állott.

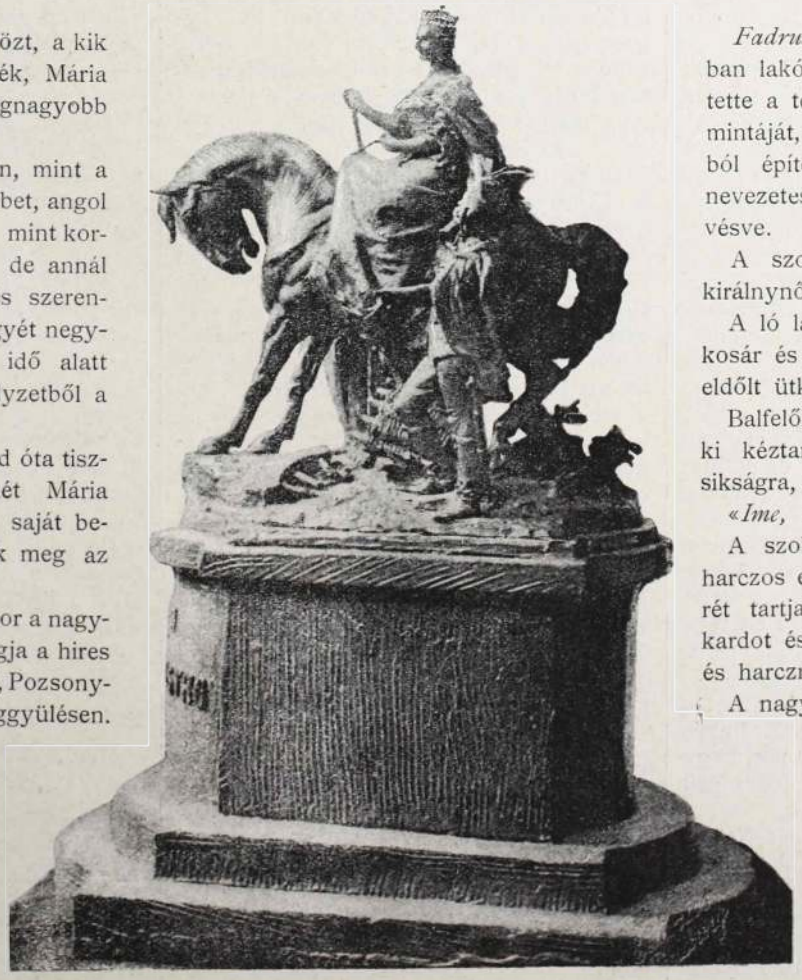

Fadrusz János hazánkfia, a Pozsonyban lakó kitünő szobrász, már elkészitette a tervezett monumentális szobor mintáját, a melynek karrarai márványból épitendő talapzatán a magyarok nevezetes trónmentő felkiáltása lesz bevésve.

A szobor főalakja Mária Terézia királynő lóháton.

A ló lábai alatt egy felfordított sánczkosár és törött ágyú-kerék jelzi a már eldőlt ütközetet.

Balfelől egy magyar mágnás áll, a ki kéztartásával rámutatni látszik a sikságra, mintha azt mondaná:

«*Ime, itt van hű Magyarországod.*»

A szobor jobbja felől egy magyar harczos egyik kezében az ország czímerét tartja, a másikban pedig kivont kardot és nyugodtan, de elszántsággal és harczra készen néz a határ felé.

A nagyszerü szoborcsoportozat kétszeres életnagyságban karrarai márványból lesz kifaragva.

Képünk a tervezetet ábrázolja, a mint az a belügyminiszter jóváhagyása után kivitelre fog kerülni.

A MÜNCHENI NYÁRI TÁRLAT.

München, jul. 6.

I.

Immár a Glaspalast is szűknek bizonyult. Mind a hatvannégy óriási terme megtelt s mégis rengeteg nagy a száma a refuséknek. (Pedig lesz még egy nyári tárlat a modern Athenben; a szeczesszionisták is nemsokára megnyitják termeiket s ott is remélhetünk 1000—2000 művet!) A német lapok kigyót-békát kiáltanak az Ausstellungsleitungra: «Kiszorítják a német művészeket idegenek miatt!»

De hát kinek is tegyen előbb eleget ez a szegény bizottság? A hazaiakat mellőzi: rátámadnak a lapok. A külföldieket szorítsa ki? Hisz a külföld legjelesebbjeit küldi ide s ezek iránt legyen udvariatlan? Elvégre is úgy segített a bizottság magán, hogy lassan-lassan bevonogatja a kisebb képeket s aggat a helyükbe másikat. Radikális mód, az igaz; de aliud non datur. — Ezért aztán keresheted Herczl Kornél képeit. «Im August, im August!» — morogja mogorván a teremőr. Vagy László Fülöp «Aludj kicsikém»-jét akarod látni? Ja, vielleicht im October!»

De ha nem is láthattuk valamennyi művet, láttunk vagy harmadfélezer képet és öt-hatszáz szoborművet. (Rengeteg szám, ha meggondoljuk, hogy leggazdagabb őszi tárlatunkon is alig volt ezeres szám.) Valóban, itt felkiálthatunk Börnével: Ach, wie schwer ist kurz zu schreiben!

Esztendők óta nem volt ily sikerült szalon. Az uj és régi, ferde és nem ferde, lehetséges és képtelen, szóval mindenféle irány képviselve van, és pedig nem egy kiváló alkotással. Minden irányból a legjellemzetesebbet nyujtották képviselőik.

A «hus költészete» nem dominál az idén annyira, mint a megelőző években. A mi van belőle, azt is francziák küldötték. Csendélet, zsánerkép, tájkép, hangulatkép s főleg portrait grasszál a kiállításon. Sőt a nagyobb históriai festmények se hiányzanak. Alvarez Luis az idén sem maradt el s képe körül egész kis udvara képződött a történeti festményeknek.

Sokkal szembetűnőbb a színezések és keverések változatossága. A rembrandti sötétségtől Rafael pleinairjéig minden képzelhető és főleg képtelen szint megtalálunk itt.

A világítás ezer és ezer nemét, sárga, zöld, piros, kék, violaszin ernyőn és függönyön át világított szobák és termek; a holdnak, napnak, csillagoknak minden lehető és lehetetlen fényárnyalatait. Szegény Puvis de Chavannes! gondoltál-e valaha Dankmeyer szineire? Az aacheni dóm belsejét akarja ez az ur bemutatni s ime, látunk az előtérben egy óriási asszonyalakot, kinek alakja a szivárvány minden színében játszik. A háttérben óriási szines üvegablak, előtte kereszt. A sok szintől semmi mást nem látunk, de ezeknek is csak konturjait. Vagy Ferenczy Károly «Tavasz»-ának szinei! Mily félreértése a modernizáló nagy művésznek! Mintha fátyollal volna boritva az egész kép, fekete fátyollal. Pedig milyen ügyes a munka kompoziciója! Igazán kár, hogy e jeles művész minden áron modernnek akar látszani.

Akartok modern szineket látni? Nézzétek meg Firle Walter képeit. Talán ez az egyetlen az egész tárlaton, a ki elértette Chavannes törekvését. Az ő szinei ujak, de nem képtelenek. Felhagyott a «kinyalt» vagy a «bársonyos» kezeléssel, de helyébe nem «fátyolborította» lehetetlen uj szineket adott. Három képét láttuk: «Add meg a mi mindennapi kenyerünket!», «Legyen meg a te akaratod!», «És bocsásd meg a mi vétkeinket.» Mind a három más szinezés. Az első pleinair, a második «közép szin», a harmadik «homályos» keverés s mind a hármon a természetességnek az a varázsa ömlik el, melyet hiába keresnénk a zöldes-lila szemüvegen át nézett tájak megfestésén.

Szinezésben, mint mindig, az idén is a spanyolok s velük az olaszok járnak elől. Az egyszer rendkívüli nagy számmal jelentek meg. Három termet foglalnak el a spanyol képek, kettőt az olaszok. Náluk majdnem minden pleinair. A dél örökké napsütötte, forró légköre tükröződik vissza minden képükön. S ugy látszik, hozzájuk nem tudott elhatolni az a romboló szellem, mely az észak kezdő és fiatal művészeit immár teljesen elfogta: Ők még mindig Murillo és Vélasquez vagy Correggio nyomdokain haladnak. S kit említsek meg közülök? Viniegrát, Alvarezt óriási vásznával, vagy Jiminez Luist. Jól ismert név nálunk valamennyi. Reméljük, a télen viszonlátjuk őket Budapesten.

De hát legelsőbb magunkról kellett volna szólnunk! Mert mi magyarok is szépen képviselve vagyunk. Qualitásban kitünően, ha mennyiségben nem is oly bőven. Vegyük csak hazánkfiait sorjában.

Itt látjuk első sorban Munkácsy Mihályt. (NB. Az egyszer tényleg *Munkácsy Mihályt* és nem *M. de Munkacsyt.*) Hat képet küldött el Münchenbe. Valamennyi régibb műve, de még sehol se voltak kiállítva. Az «Országút» csak vázlat. Girbe-görbe hegyi utat tüntet fel, fákkal s füszállal a végén. Est borul a tájra. A «Zálogházban» komor zálogházi termet tüntet fel sok-sok alakkal. Valamennyi egy-egy kis tanulmányfő. Pólyás gyermektől tört aggastyánig minden korbeli van az élénk képen. «B. asszony arczképe» remek alkotás. Méltó párja «Pollitzer urnő arczképé»-nek, melyet két esztendő előtt láttunk a mi műcsarnokunkban. Ujra selyem és bársony megfestésében remekel a művész s a környezet elrendezése nem kevésbé művészi, mint emitt. De tán legjobban érdekel bennünket az «Epizód az 1848-iki harczból». Csonka, fiatal, üldözött honvéd parasztgazdához tér be s étellel kinálják meg. A gazda örül, hogy megvendégelheti a szegény katonát. Az asszony aggódó tekintettel nézeget az ajtó felé, hogy nem jönnek-e az üldözők. Fiuk, leánykák pedig lesik a szót a honvéd ajkáról. Az a nyugodt hangulat uralkodik a képen, mintha csak a «Családi kör»-ből merítette volna ihletét a művész.

E kép pendantja Révész Imre képe: «Menekülőben, epizód 1849-ből.» Munkácsy tanítványa a fiatal festő s valószinüleg direkt pendantnak készítette képét. Hasonló az elrendezés s az egész kompozició is. Csak kissé mozgalmasabb a kép, tárgyához képest.

Horovitz sem maradt el a müncheni tárlattól. Ujra egy portrét küldött; szebbet, mint valaha láttunk tőle; túltett «Szapieha herczegnő»-jén. Mit mondjunk ujat róla, kinek műveit a királyi ajk nagyszerünek, bámulatosnak nevezte. S a müncheni, ugyancsak élesszemü kritika se tudott betelni e portré dicséretével. Szebb, tökéletesebb munkát nem tud felmutatni a tárlat.

Nem kis érdeklődéssel tekintettük László Fülöp képét. Fájdalom, csak egy művét ismerhettük meg, a többi kettő «erst im October». «Esti ima» a kép czime. Veres ernyős lámpával világított szobában az anya esti imát mondat gyermekével. A gyermek szórakozottan tekint körül. Már álmos is. Kezeit csak erővel tartja össze az anya, inkább játszani vagy aludni szeretne a kicsike. Az ellentét a két arczkifejezés közt megragadó: az anya komoly, égfelé emelt tekintete, a gyermek sovár pillantása a földön heverő játékaira. — László e képével ismét csak haladást tanusít. Távol áll minden ujító iránytól, tanul a régiektől. Csak így haladjon előre, mint eddig, s nemsokára büszkén vallhatjuk őt a magunkénak. A kiállítási bizottság is méltányos volt tehetsége s tudása iránt. A díszteremben, Alvarez képe mellé helyezte e kis chef d'oeuvret.

Grünwald Béla vásznában sem telt kevesebb örömünk. Sajnálattal tekintettünk eddig e tehetség tévelygéseire. És ime, hogy megtért, mily derék munkát alkotott. «Nihilisták»-ja a kiállítás egyik legnagyobb vászna. Tömegesen állják körül az érdekes munkát s mindenünnen csak dicsérő szót hallhatni. A kép tárgya is jól van megválasztva: Pislogó mécses világította faalkotmányban, titkos nihilista gyülekezetben sorsot húz egy ifju. Nők, férfiak, fiatalok, aggok állják körül az asztalt. A sorsot huzó bátran nyul a kalapba a golyó után. Egy leányka pedig, az előtérben, sirva borul az asztalra. — Ugyan kifogásolhatnók az ifju arczkifejezését s a lányka kéztartását és több aprólékos hibát; de inkább hagyjuk a korholást s buzditsuk a fiatal festőt, hogy maradjon meg az ösvényen, melyre lépett.

Kár, hogy a megtért Ferenczyről nem beszélhetünk. Még mindig a «Tékozló fiu» szineivel dolgozik. A Sahara légköre borul nála a magyar alföldi tájképre is. «Tavasz»-ában teljes homály hirtelen a teljes pleinairt váltja fel. Alig van átmenet. De mind a két árnyalatát mintha valami vörös fátyol fedné, melyről nem tudhatni, mit jelent. Pedig minő jeles kompoziciójú kép! A háttérben leánykák sétálnak, elől egy elzüllött ember fekszik. Ugy tetszik, Ferenczy jól ért az elzüllött emberek megfestéséhez. «Tékozló fiu»-jának is leginkább az elzüllés kifejezését dicsérték.

Balló Ede nálunk is jól ismert «Krisztus»-ával jelent meg s küldött még két arczképet is.

Csók István képéről kell még megemlékeznünk. «Szénakaszálás» a czime. Régismert tárgyat dolgoz fel. Paraszt leányok és legények pihennek kaszálás után. E képpel csak megállapodást konstatálhatunk Csók művészetében. Sőt az «Árvák»-at tekintve, tán még visszahaladást is.

De ne ijedjünk meg! Megsugom a titkot. Csók chef d'oeuvrejét nálunk állítja ki először a jövő tárlaton. Várakozással nézünk eléje.

Szalai Emil.

A HÉT.

— Beajánlás: Sziam népe, szeresd a francziákat! — Mese a muszáj-szeretésről. Nem tündérhistóra, de szép történet. — Mi a világ? — Nyaralásról nyaralóknak. —

Sziam népe, a szent Me-Nam vizénél, miért nem szereted te a francziákat?

A franczia a legbájosabb nemzet. Üde, friss, mint a fakadó rózsa. Lelkes, bátor, mint a karcsu gazella. A legelragadóbb az életfilozófiája: egy ötlet az élet! A kit szeret, az meg van szeretve. Ma rajong népjogokért, népszabadságért, holnap térdet hajt a geniális férfierő előtt. Következetlensége a következetessége. Ez üdeségének a forrása . . .

Sziam bátor népe, hát miért nem tudsz választani a két protektor között?

Az angol, az a hideg, kapzsi, érdekkereső szárazságával, melynek humora olyan harsogó kaczaj, olyan falatrengető röhögés, az angol csak nem tetszik néked jobban, ott, az örökmosolygó ég alatt, hol nagyok, hatalmasok ugyan az arányok, de azért olyan finoman egymásba folyók, olyan fönségesen egyszerüek, olyan édes ott harmonia. Hogy illenék a harmoniádba az angolok durva, szintelen éjszaki nyelve? Tekintetbe vehetnéd az eszthétikát is! A franczia nyelv bájos, zenéje és szingazdagsága csak jobban a nyelvedre illő, mint az angol hideg, egyforma szintelensége.

Sziam művelt népe — szeresd a francziákat s ne várd, hogy elpusztítsák drága földeidet a rengő vizi ültetvényekkel, hogy szétbombázzák szép Bangkok-odat, gyönyörüséges palotáival s fölséges templomaival . . . Szeresd inkább a francziákat!

*

A *muszáj szeretésre* mondok egy példázatot, hallga rám!

. . . . Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy ország, volt annak az országnak boldog népe, népének szerető királya, királyának hűséges minisztere, de miniszterének sok volt az irigye. A jónak a nyomában ott van a rosz, a fénynek az árny, ilyen az élet! A legnagyobb ellenségei közül különösen kettő vált ki leginkább. Az egyik, ő volt az okosabb fej, az ellenzéknek is a feje lett, hatalmas a böszéde, szép a szava, elragadó az okoskodása, mindenki szivesen elhallgatta napestig. A másik hevesebb, durvább természet, s nem lehetett véle egykönnyen kijönni, de hát azért nem imponált ugy az egyéni erejével s van az embör természetében egy nevezetes vonás, a hiuság, azt szereti mindenki növelni, hizeleg annak mindenki s fáj ha megsértik. Igy történt, hogy ez az egyéni hiuság, melyet sértett a szépszavu vezérnek a — szép szava. Összedugta a fejét egynél, meg kettőnél, meg háromnál, a vezér meg egy szép napon azt vette észre, hogy hivei elhagyogatták, alig maradt a fene nagy táborból körülötte tizenhárom. Ezekkel aztán kikélt, hanem a nép, a fönséges nép nem türte!

Elzarándokoltak hát egy hires nevezetes bölcshöz tanácsot kérni.

— Nemzetes nagyapám mi tévő legyünk, elhagyott a vezérünk.

— Miért hagyott el?

— Hát csak azért meg ezért . . .

— Hájszen igaza van neki félig, meg igaza van ti kegyelmeteknek is félig, mindkettőtöknek meg akkor leszen igazatok — ha kibékültök.

Megkezdődtek hát a béke tárgyalások.

Ezenközben meg az történt, hogy a két vezér, akik nem mindig a hivséges miniszter szidalmazásával foglalkoznak, hanem, ha ugy jön a sorja, dicsérnek, vagy vádolnak, magán emböröket jó szóért, szép pénzért, összekerültek egy szép napon. Az egyik védett, a másik vádolt. Hanem a tárgyat addig védték-vádolták, miglen egymás böcsületébe kaptak. Azt a kibékülés előtt ki kellett hát reperálni. Nosza jöttek a segédek. Össze búgtak — össze röffentek. A segédek kerestek hát segédeket.

Összebúgtak — összeröffentek. A segédek segédei kerestek hát segédeket . . . . Ezalatt a nagy politikai kérdést megoldották — segédek nélkül. A politika kisasszony azt kivánta, hogy a párthivek szeressék egymást.

S mialatt a segédek azon tanácskoztak, hogy a két vezér késsel, villával, karddal vagy pisztolylyal diribolja-darabolja-e öszsze az egymás testét: ők maguk megtalálták a békefeltételeket, s ország-világ előtt kihirdették:

«Mi sohasem voltunk vala haragban. Eddig is, ezután is testvéries egyetértésben élünk. Oh mi imádjuk egymást, nemhogy ne szeretnők.»

A békehír olvasása közben pedig azt lesi vala a világ — ki vájja ki a másik szemét? Avagy egyáltalán ki vájják-e? Avagy . . .

De hogy szeretik egymást, az szent.

*

Bájos olvasónőm, a ki végtelen fürdői unalomban, melyet egyenesen orvosi rendeletre folytatsz, végelkeseredésből határoztad el magad heti krónikám elolvasására, igy remélve egy érdekes hirhez jutni — nagyon csalódol.

A világot én is csak madártávlatból nézem.

A világ, ahol olyan kellemesen unatkozunk — télen, most eltünik. Mert a világ valójában uszó sziget. Kergeti a kóbor szél, most Budapesten van, majd Nagy-Váradon, egyszer Ischlben, máskor Trouvilleben, ma Ostendeban, holnap Reichenhallban, de uszik, uszik, a tenger sima, habnélküli tükörén!

Eltüntél most Budapestről szépséges sziget!

Budapest fürdőzik, vagy legrosszabb esetben, nyaral. . . . Nyaralok hát én is! Itt, a jó vidéken minden olyan csendes, olyan egyszerü, olyan nem közönséges. Képzeld kedves olvasóm, a napokban egy derék férj — nem tom mi okból — öngyilkos lesz. Ki volt? Ne is kutass utánna az emlékezetedben, a lapokban alig volt róla két-három sor, hiszen olyan szomoruan egyszerü az eset. Itt ez *esemény*. Hogy kommentálták, hogy megbeszélték, hogy kinéptelenedett a kávéház, hogy visszatükröződött a sok jó emberen a részvét. Kérdem az egyiket.

— Ösmerte a szerencsétlent?

— Nem, nem láttam soha!

És zokogott. . . . Kérdem a másikat:

— Bizonyára szerette őt, nagyon jó ember lehetett!

— Dehogy! Utáltam. Ha az asztalomhoz ült, felálltam, kiállhatatlan, rossz szivü ember volt. Oh, mi roppant gyülöltük egymást.

És elájult fájdalmában! . . . Lásd, kedves olvasóm, nem értem én a vidéket, *már* nem értem! Egészen más világ ez, mint a minőben mi élünk, szük a keretje, szük a látóköre, kicsinyek az érdekek, gyöngék a hangulatok, egyformák a gondolatvilágok. A tréfát komolynak veszik, a komolyat tréfának. Százszámra találsz embert, a ki az ország hires embereiről, a mieinkről, kiknek minden csinját-binját ösmerjük, tudjuk, hogy mit eszik délre, mikor szeret tárczát irni, vagy miért nem jár hivatalba, itt azonban mindössze csak annyit tudnak róla, hogy — ott lakik valahol a fővárosban.

Itt irónő — a ki fordit németből, jeles iró, a kinek a nevét sohasem hallottad, hatalmas tekintély, a miért két háza van a Főutczán, oh ezekben a nyaralásra alkamas kisvárosokban minden más. És mégis olyan jó itt, ugy-e társam a nyaralásban?

Ugy kipihenjük szépséges világunk hivságos, de kellemes örömeit, hogy a megunt bájak ismét rózsapirt öltenek, ha majd találkozunk fönn, a nyaralás után. Az lesz csak a boldog világ!

Lazzaroni.

A PILLANGÓK SZERELME.

— Rege. —

Irta: FR. KLOTILD.

Gyönyörü szép pázsitos kertben két virág nyilt egymás mellett: a büszke rózsa, és a szerény kis ibolya. Mindkettéjük szivébe belopódzott az az édes, keserü érzés, mely annyi gyönyört és mégis annyi fájdalmat okoz a szivnek: *a szerelem*. Mindkettő szeretett és viszont szerették őket. Szerelmünk két kis himes pillangó volt, két édes testvér, kik vigan, gondatlanul élve a világon, véletlenül belekóstoltak abba a félelmetes jószágba. — Boldogok voltak.

Az egyik a szerény meghuzódó, de őszinte és kedves ibolyánál, a másik a nagyravágyó, büszke, de gyönyörü ró-

zsánál, találta meg azt a boldogságot, azt a rajongó szeretetet, melyre szive vágyott. Az egyik szépen csendesen húzódott meg ibolyájával, valami széles virágbokréta mögé, nem törődve a világgal; ők csak szerelmüknek éltek. A büszke rózsa, szépsége tudatában elbizakodottan tekintett le a többi virágra, a kiket nem tartott magához méltóknak. Irigy volt, ha mást boldognak látott, és elfogta a kaján düh, ha másnak nem volt panaszkodni valója. A pillangó is, ki őt rajongásig szerette, lassan-lassan magába szivta ezt a büszkeséget, a féltő irigységet, és édes testvérét, kit azelőtt a legjobban szeretett, szivéből gyülölte.

«Csalódol ha azt hiszed, hogy immár teljes a boldogságod. Mit keressz *te* az ibolyánál, ki csak a poros gaz közt nő, elrejtve az embereknek bennünket megcsodáló szemei elől? Nézz engemet a természet disze, a virágok legszebbje szeret. Én a gyönyörü rózsát, a virágkirálynét birom. Itt a magasban honolok, hová nem jut el oly könnyen a földi szenny. Bizonyára van oka a te ibolyádnak, hogy mindig az elhagyott magános helyeket keresi, hogy meg ne lássa senki, úgy mint a gonoszok kerülik a világosságot.»

— «Oh, ne hidd, hogy a boldogság csak a magasban terem. Nem csak ott találhatod, hol a fény és pompa uralkodik. Vigyázz, ne bizakodjál el. Neked irigyeid vannak, és a rózsa, ki tudja, vajjon meddig szeret? Ő büszke, nagyravágyó lélek, ki tudja mikor ún meg kis pillangó, hogy mást szerethessen. Én nem kivánkozom a magasba. Megtaláltam szerény ibolyámnál azt a boldogságot, melyre egész életemben vágytam.

Légy boldog, boldogabb mint én, szivből kivánom neked. Én boldog vagyok és mást nem kivánok.»

A rózsa illatától elkábult pillangó nem nyugodott.

Egyre azt erősitgette, hogy csak ő boldog.

Épen arra repült a sárga szegélyü fekete, nagy gyászlepke.

Jó, hogy erre szállsz, szólitotta meg az egyre dicsekedő lepke. Te, a ki mindig csak a sötét fenyvesek között szállongsz, ki kerülöd a fényt, a boldogságot, te fogod pártatlanul megmondani, kinek a szerelme ér többet: a magasba feltörő, illatos rózsáé, vagy a hervadt őszi levelek közé bujó ibolyáé?

A birónak hivott gyászlepke ép felelni akart, midőn a büszke szép rózsát leszakitá egy fiatal leány, hogy azt keblére tűzze.

— «Szegény barátom — szólt a biróul hivott lepke, no ládd, ez volt a te boldogságod! Balgaságodban azt hitted, hogy itt magasságban csak az öröm tanyáz. csak a pompa ragyog. Azt hitted, hogy csak itt élvezhetők az élet gyönyörei, az élet kéjei.

Igaz, szép itt fenn a magasban az élet, de a boldogság a legtöbbször nem itt honol.

A magasban ezer és ezer szem látja a boldogságot, ezer meg ezer szem irigyli meg azt.

A ki büszkén a magasba tör, arra száz veszély vár, mig az, a ki csendben, szerényen félrevonul, hogy ellenséges szem meg ne lássa, nyugalomban élheti le napjait.

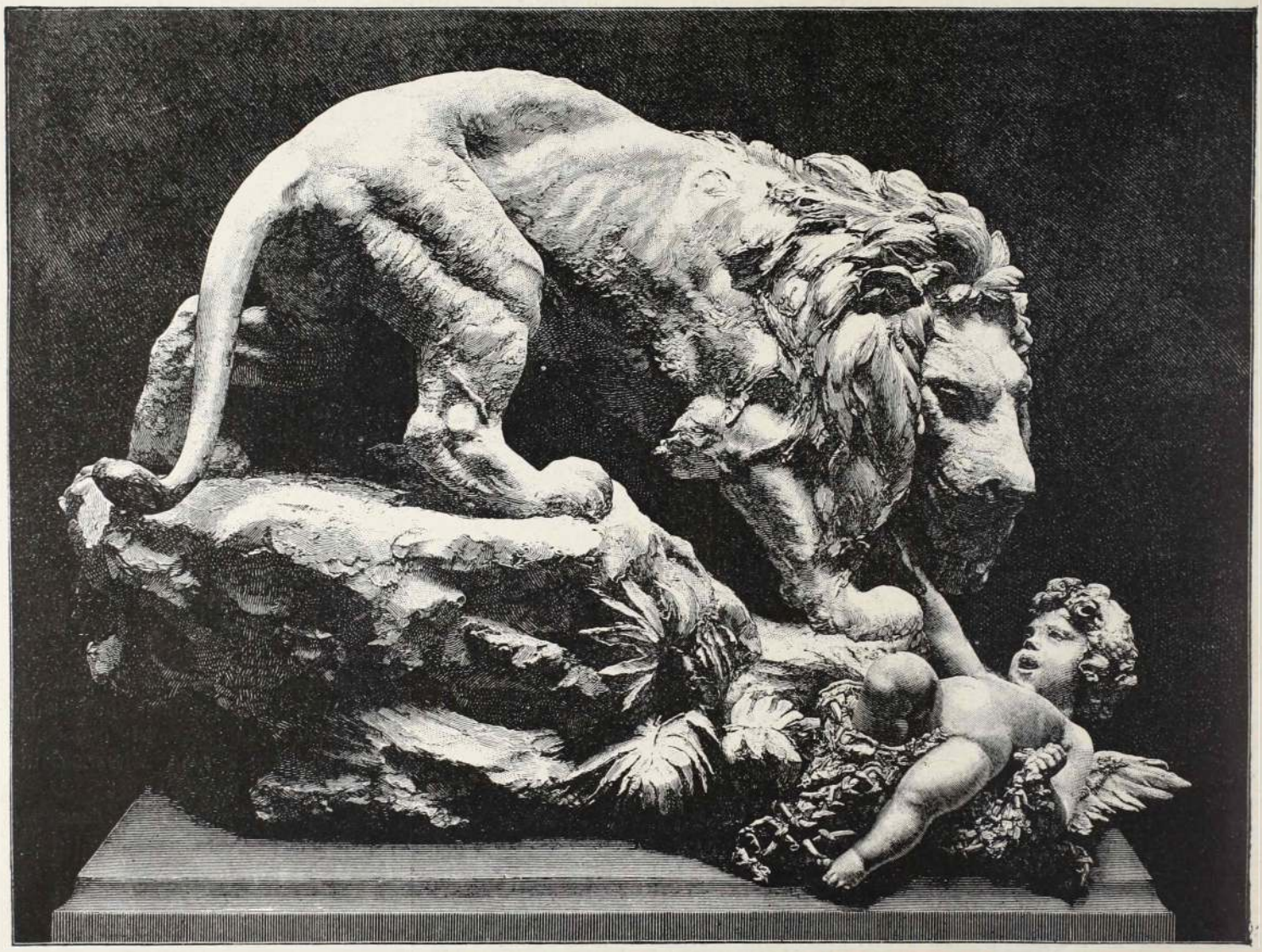

ERŐ ÉS GYÖNGESÉG.

Nem bántja ellenség és őt nem bántja a hiuság, hogy feltörjön a magasba, hogy bámulják, irigyeljék őt.

Csak azok a boldogok, kik magasba nem vágyódnak. A fennhéjázó pillangó csöndben hallgatta a komoly gyászlepke szavait.

Hűs szellő fujt végig a kerten. A sudaras jegenyék, a széles platánok, a kis fűszálak mind meghajladoztak, mintha igent bólingattak volna a tovarepülő lepke beszédére.

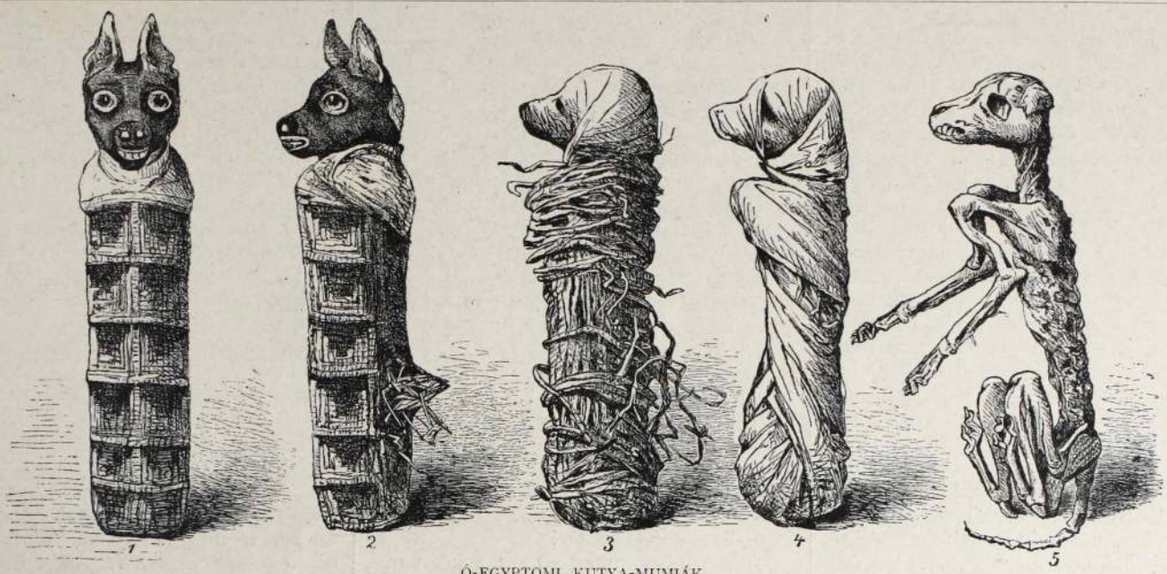

Ó-EGYPTOMI KUTYA-MUMIÁK.

OMAR.

— Irta: TÖMÖRKÉNY ISTVÁN. —

(Vége.)

Egyenruhát varrtak neki, egy-egy csillagot a gallérjára, a hegyi tüzérek adtak hozzá szép piros zsinórt, bojtosat, a mit a vállain átvetve büszkén viselt Omar. «Herr Vormeister» volt itt a neve s ha valaki utána kiáltott, katonás tisztelgéssel várta a további parancsokat a gyerek. De innen megszökött. Kevés dolguk volt a tüzéreknek, egy rengeteg nagy ágyút őriztek csupán; a mely tátongó torkával Taslidza piaczára nézett.

Unalomból azután írni tanították a fiút. Omar a hegyes német betüktől megijedt. Egy szép napon levetette az egyenruhát, előkereste a régi rongyát, felöltötte, volt annyi becsülete benne, hogy mind ott hagyta, a mi nem az övé. A mint hogy nem is hozott mást a sátorok közé, csak a mi rajta volt. Igy került a fiú a zászlóaljhoz. Nem telt bele pár nap, ismerte mindenki. Egy nap ez, másnap az adott neki ételt, ma itt aludt, holnap a másik sátorban, a sarzsikat tisztelteljesen urazta meg s küldözgették előre-hátra. A katonák érezték az idegenben, hogy jó ha van valaki, a kivel foglalkozzanak. Egy rosz zubbonyból ujat varrtak neki s mikor egy üvegcserépben elvágta a lábát, topánkát vásároltak a számára.

Napról-napra jobban megszerették s a ki a városba ment, a bazárból édességet hozott ki Omarnak. Jó, becsületes fiú, a kiből derék katona válik valaha. Pénzfizetéskor rábizták a legények aranyukat, hogy vigye be váltani a városba. Mindig nagyobb ázsióval birta elváltani, mint más. S ilyenkor alkonyattájt, mikor a sátrak előtt hevertek a katonák, sapkájában néhány krajczárt csörgetve végig ment a soron egy-egy legény.

— Egy krajczárt minden ember!

— Minek?

— Elszakadt a kölyöknek egy inge.

Ritkán hivták Omarnak, legtöbbször kölyök vagy csikó volt a neve.

Vettek neki a mi kellett, a szegény közember, a kinek a fogához kellett verni minden krajczárt, hogy vacsorára teljen a zsoldból, nem sajnálta azt a néhány «vasat», a mibe Omar eltartása fejenkint került.

A gyerek ezért apró szolgálatokat teljesített. Hozott bort, szivart, ételt, már a miért küldték. Akárhol kiáltoztak utána, mindig kéznél volt. Ügyeskedett.

Valami ügyetlen ember volt a sorompőr egy vasárnap reggel a tábor előtt, a melyben ilyenkor lármás víg élet uralkodott, dal, játék, szitok, kaczaj összekeveredve. A legény, a ki őrt állott, befelé nézett a kergetőző, birkózó társakra, hogy valamivel elölje az őrtállás unalmát.

Omar a gyepen ült s valami szíjat fényesített. Hirtelen fölnéz s odakiált az őrnek:

— Post! Gewehr heraus!

— Ne lármázz!

— De Omar mondom: gewehr heraus.

S az országútra mutatott.

A legénynek épen csak annyi ideje volt, hogy fegyver alá hívhassa a vártát.

A sátrak előtt fényes kiséretével vágtatott el Szulejman Akkib pasa, taslidzai kormányzó.

III.

Nem sokkal ezután visszamentek a századok Priepoljéba, lejebb a Balkánba egy napi járó földdel. A legények örültek neki. Egyrészt mert Taslidza környéke undok, sivár, a hegyek csupaszok és népe gyűlöli az idegent. Priepolje bele van szorulva egy mély völgybe, melynek az alján hideg hegyi folyó sebes árja zuhog, kétoldalt fenyvesekkel benőtt sziklaóriások, a legalján szilva, azon felül baraczk, és a fenyők között mint széles veres öv lepi el a hegyoldalt a vadrózsa.

Azután megtudták, hogy egy hónap mulva hazamennek Magyarországra.

— Eljösz-e velünk Omar?

Mit tudta a fiú, hogy mi az: Magyarország. Ilyenkor, mert hol tréfásan, hol komolyan gyakran kérdezték ezt tőle, tágra nyitotta nagy fekete szemeit s intett fejével.

El. Hova is lenne máshová. A magyar zászlóaljat egy bihari oláh jön fölváltani, annak bizonyosan nem kell a gyerek.

Jött is. Nagy öröm napja volt az az indulás. Hetekkel előtte már csak arról folyt a beszéd, hogy lesz, mint lesz az úton, otthon. A legmogorvább emberek csodálatosan jókedvüek lettek, s a kik azelőtt is jókedvüek voltak, most egész nap dőzsöltek. Omar bámulva nézett reájuk olykor: ugyan min örülhetnek ezek ilyen nagyon.

A BASA.

Nem tudta ugyan, de azért örült ő is. A gyerek ugrált, ha a katonák játszottak, dalolt, ha azok énekeltek, mászkált velük a hegyek oldalában és estére kelve annak a pokrócza alá bújt, a kivel akkor nap legjobban czimboráskodott.

Szép őszi reggel volt, mikor megindult a zászlóalj. Napfény ragyogott a fák levelein, a füzeken, a Lim habjaiban s a kivont kardokon. A távozó magyarokat, a kik sohase térnek többé oda vissza, a lakosság nagy csapata kisérte ki: török és szerb egyaránt. A kis török helyőrség tisztjei díszben mentek el velük Seljazsniczáig, a hol patakok szakadnak a Limbe, a magas parton faragott mohos turbánkövek alatt régi turk vitézek nyugosznak, a kik elestek a gyaurok ellen való harczban és sírdombjuk már óriási kőhalom, mert minden igaz hívő, a ki arra megy, vet reá kegyeletből egy követ, egy piros követ azokra, a kik itt haltak meg a piros kősziklák között... mash Allah, mert úgy akarta az isten. Odáig a völgyben, a folyóparton fut az út, a hol szilvafák hajolnak szeliden a víz fölé, onnan egyszerre neki vág a savin-lakati magas hegynek. Nehéz menet. A homlokokról csurog a víz s átnedvesíti a bandoulierbe csavarta köpönyeg elejét, a bakancsok szeges, patkós alja a hogy csuszszan a meredeken, köves port vág föl, a mely a szempillákra, a hajra s a tüdőre ül.

A nap minden melegét odaverte a falra, némelyik ember elmaradt s a hogy hosszú libasorban mentek fölfelé az ösvényen, félre lépett, hogy utat engedjen az utána következőnek. Fegyverére támaszkodva nézett utánuk szomoruan, hogy épen most, mikor hazafelé mennek, kell elmaradnia.

— Bácsi, gyere. No.

Omar nógatta az elmaradókat. Mert ott volt mindenütt ez a gyerek, a hol csak lennie kellett. Az első napi utat, Priepoljétől Plevljéig nagyon ismerte s előre futott a savin-lakati jéghideg forrásokig, a melyek vize robajjal hullik a völgyekbe le, hogy ott nehány kulacsot megtöltsön, s kávékat rendeljen az utszéli hánokban.

Omar ott szaladgált fáradhatlanul a legények mellett, egy nadrágban, egy ingben, meztelen lábakkal.

— Víz, víz!

Ha tiltja az előírás azt, hogy valaki kilépjen a sorból vízért, nem tiltja, hogy oda ne vigye valakinek egy másik valaki. Ez a másik valaki a «csikó» volt, a ki e napok alatt, míg a legényekkel együtt bandukolt, leszolgálta az összes iránta tanusított jóságot.

Másnap Plevljéről Boljanicsra ment a csapat. Ez az út nem épen hosszú, de unalmas és sehol semmi víz a kopár tájon. Egy őrház fekszik az út szélén, a gotovusai, abban tanyáz valami husz katona, azokon kívül egyetlen élő lelket sem lehet látni. Maga Boljanics, az utolsó állomás a szandzsákban, kietlen, mint egy puszta sziget a sík tengeren. Magas hegyre csap föl az út, annak a tetején van egy sárgára meszelt, körülkerített ház, abban lakik egy század katona. S a hegy tetejéről szétnézve a világ négy tája felé, cserjékkel ritkásan benőtt sziklasorokat látni, sehol a kerek ég alatt semmi, a mi mozogna, sehol egy emberi lélek, egy pásztortűz, vagy egy kecske. Csunya, fekete sasmadarak keringélnek olykor ez emberhangtalan csöndes levegőben. A ki itt él, olyan mintha el volna temetve.

Ez az utolsó állomás a török földön, a másnapi út már be visz Boszniába. Korán reggel állott össze a csapat. Csajniczáig, a hol már harangszót is lehet hallani, nagy a távolság.

Útközbe esik Metálka.

Magas hegy ez, tele sűrű fenyvessel. Kétoldalt török őrség; középütt török finánczok, magyar finánczok. A csapat lihegve érkezett föl a tetőre, a hol folytonosan viharos szél hajtogatja a fenyőket.

A pénzügyőrök szemlét tartottak. A két rosz csillagos finánczok-szemlész durkált az alezredes holmijában, egyre-másra bontogatta föl a tiszti ládákat. Azután a legénységre került a sor. Itt-ott próba gyanánt megvizsgáltak egy-egy legényt, nem visz-e be tiltott dolgot. Vén öreg bakák mosolyogták ezt a bajusz alatt; a főzőedény mindeniknek dohánynyal teletömve nyomta a vállát.

Azután jelenti a finánczok:

— Minden rendben.

— Bataillon, marsch!

Lassan megindultak. Omar a két pénzügyőrség között át akart siklani, de a finánczok elkapják. Mit akarsz? Hova? Irást, útlevelet!

Útlevelet! Uram Istenem. Honnan vegyen Omar útlevelet. Hát akkor csak vissza. Maradj ott, a hol eddig voltál. Omar kétségbeesett kisérleteket tesz, hogy kiszabadítsa magát. A kanyarulatnál a zászlóalj első százada már eltünt a sziklafal mögött, s a többi lassan húzódik utána. Omar sír, rúg és harap. Alig birnak vele.

Az utolsó század hátulsó sorai észreveszik. Fölhasználva az alkalmat, hogy a zászlóalj többi része már elfordult a kanyarodónál, visszakiáltanak neki:

— Omar! Dó-ó-ó-gyes!

A hívó hang fölszáll a hegytetőre. Omar végső erőlködést tesz s elszabadul a finánczok kezéből. Diadalmas kiáltással rohan az úton lefelé az *apjai* után. De két fa közül, a hol senki sem látta, nyugodtan lép elő a boszniai zsandár, egyike azoknak a hideg, zöldruhás alakoknak, a kik rézveretü piros sapkát hordanak a fejükön és semmi szívet a keblükben. A fölemelt puskatus elég, hogy Omar visszariadjon a mogorva fegyverestől, a milyent még soha sem látott.

A csapat utolsó sora ennyit látott Omar történetéből. A sorok között, a hogy haladtak lefelé a hegyről, szállongott a hir, hogy Omar elmaradt. Leverte a legtöbb embert, mert igazán szerették a fiút. Mi lesz vele? Ki viseli gondját az árvának. Káplár Maksa, a ki hivatalból kinevezett apja volt neki, rettenetesen káromkodott. A többiek hallgatták, mert hiszen neki volt legtöbb oka mérgesnek lenni.

Hirtelen, mintha az égből jönne, vékony gyermekhangon hallatszott az ismeretes hegyi kiáltás:

— Ohó-ó-ó!

Föltekintettek. A tulsó oldalon, a völgy tulsó oldalán meredek, járhatlan sziklahegy termette a fenyőt. A serpentina s a hegy között a völgy, sötét feneketlen *válé*, a miről nem lehet tudni, hogy mi van benne. A fenekét még nem látta ember. Egy ideig szemmel lehet kisérni a lefelé haladó meredélyen a fenyőket, néhol összedőlve, egymásba borulva, elrohadva, a mint közéjük hajított az isten haragja a tetőről egy-egy hatalmas szálfát, de azontúl aztán nincs más semmi, csak néma fekete sötétség.

— Van-e annak feneke?

Omar megtudná azt mondani, ha élne.

A vakmerő fiú, elkerülte az őrséget s azon a sziklafalon át akart lejutni a csapathoz. Lehetetlen az. Ott állott a legmagasban és integetett. Intettek vissza, hogy ott nem lehet. Beleesik a fekete völgybe. Omar hegyvidék fiához illő bátorsággal fenyőtörzsekbe, ágakba fogódzva ereszkedni kezdett lefelé. A csapat nézte. A homlokra kiült a hideg veriték. A gyerek a szédítő meredekségen fától-fához ugrott, megmérve minden lépést s biztos lábbal lökve át magát harántos szakadékokon. Rettenetes volt ez, az ezer halállal játszani látni egy tízéves gyereket. Néha lebegni látszott a mélység fölött, néha mintha esne már.

A következő pillanatban esett is. A fenyő távolabb volt, semhogy elérhette volna.

Egy rövid, éles sikoj hangzott át s belevágott a szívekbe.

Eleinte látszott, hogy Omar az, a ki ott hullik lefelé a bizonyos halálba. Egy kis fej, két kurta lábszár, kar, törzstől-törzshöz ütődik. Azután csak egy gömbölyü tömeg, a mely nagyokat ugrik a szikla kiálló csompóin s a fenyőkbe beleakadva, egy pillanatra megáll, hogy azután újra neki induljon a gurulásnak.

Omar teste esett lefelé és eltünt a fekete völgyben.

GUY DE MAUPASSANT.

Sok égi test függ a magasban
Mit szült az ó és uj világ,
Mely, mint a nap, kiolthatatlan,
Máskép fenn is kioltanák.

Az ég boltján sok drága ék van,
Mely, mint a gyémántkő, ragyog,
Melynek sugára halhatatlan,
Pedig sötét, hült csillagok.

De olyan több nem lesz, az égre!
Mint az, ki mostan lefutott:
Utjába' mind lejebb terelte
A sok magasló csillagot.

Hiador.

AZ IGAZI TRAGÉDIÁKBÓL.

Irta: VÉRTESY GYULA.

A vén gyári munkás az öreg Péter, a fiatalabb munkások bizalmasa, akit mindenki csak Péter bácsinak szólit, a reggeli szünet alatt alig győz felelni a sok kérdezősködésre:

— Hát csakugyan eljön Seller Náczi megkérni a felügyelőt? Mikor jön? Hogy adja be mégis a derekát? No lám, pedig hogy henczegett!

S a kárörvendő arczú emberek egyre sürübben gyülnek köré Mert jól esik ám azt látni a szegény embereknek, ha közülök egy-egy kevélyebb lelkü a sors visszatérdeltet közéjük, hogy alázatosan, lehajtott fővel dolgozzék tovább, szakadatlanul, mindig. Jól esik kikaczagni a visszatérőt, akinek a rövid ideig tartó büszke függetlenség után bizonyára kegyetlen rosszul fog esni az alázatosság szerény erényének a gyakorlása.

Hanem az öreg Péter lelkében mégis van egy kis jobb érzés. Bosszantja őt a sok kárörvendő arcz látása.

— Mi bajotok van azzal a szegény emberrel? Hát ti haszontalanok talán nem

adtátok volna be a derekatokat. Bizony hamarébb mint Náczi. Ha ő maga lett volna, a fejem teszem rá, hogy nem jött volna vissza. De a feleségét meg a gyermekét csak nem hagyhatja éhen elveszni. Ugy néz ki az a szegény asszony mint az árnyék.

— Hát akkor most már nem nagyon kellene a felügyelőnek. Pedig egy időben, mikor még leány volt a Sellerné, sokat járt utána. Meg azután is. De akkor is hiába. Elég bolond volt. Milyen szép ruhákat kaphatott volna. Meg Náczinak se lett volna annyi baja a visszautasitott gavallérral. Nem bizony. Sőt azóta munkavezető lehetne. De persze ostoba volt. Ő is, meg az ura is. Mintha bizony a szegény embernek, mint a kutyának, nem volna elegendő a csont is. Még hús is kell hozzá. Nagy lukszus az embernek a szép feleségét magának tartani. Magának akkor is jó lenne, mikor már az ördögnek sem kell.

Durván röhögött az egész kompánia. Az öreg Péter pedig dühösen hagyta ott őket.

Mikor a gyár udvarán keresztül ment, találkozott Sellerrel. Megragadta a fiatal munkás kezét s ugy mondta neki:

— Becsületesen cselekedtél, hogy itt vagy. Majd minden jóra fordul. A feleséged is megint olyan egészséges lesz, mint a makk. A gyerek is. Csak ez a te dolgod jöjjön rendbe. A felügyelő már tudja, hogy jösz. Csak nyugodt légy! Szegény embernek tűrni kell és húzni az igát. Minden jó lesz.

— Adná az isten!

A felügyelő szobája előtt még egy pillanatig megállt a fiatal munkás. Melle lázasan emelkedett a vékony zubbony alatt. Hát bemenjen és könyörögjön ez előtt az ember előtt, akit útál, megvet. Hiszen annak kellene tőle bocsánatot kérni, nem neki ő tőle. Az sértette meg, ő csak védte magát szó ellen szóval, bot ellen ököllel. Eh, milyen utálatos dolog az, igy meghunyászkodva, mint valami elvert kutya, besompolyogni az elé, akit gyülölünk.

Daczosan ránt egyet széles vállán s már-már visszafordul, mikor egyszerre csak eszébe jut az az éhes beteg asszony, meg az a szegény kicsi féreg, . . . ezt is letegyék a földbe a másik kis szőke hajú gyermeke mellé. Nem, ezt nem engedi. Ennek élni kell.

Benyit a szobába.

A felügyelő ott ir az iróasztala mellett s amint őt észreveszi, elkezd gúnyosan mosolyogni:

— Áh, büszke grand, hát visszakerültünk? Hol hagytuk a gorombáskodást és a henczegést? Összehuzzuk magunkat? Mi?

A fiatal munkás arczát elfutja a szégyen pirja s alig birja kiszótagolni:

— Megkérni jöttem — felügyelő ur ne sértegessen.

— Micsoda! Te gazember, még most is mersz beszélni. Ahelyett, hogy térden állva könyörögnél engedelmet azért amit tettél, hát ujra henczegsz! Takarodj ki!

A fiatal munkás nem bir többé uralkodni magán. Visszafojtott dühe teljes erejével tör ki, tudja, hogy most már ugyis vége van a tisztességes megoldásnak, hát legalább leszámol ezzel a gyötrő szellemével.

Mint valami leopárd, úgy vetette magát rá a nagy potrohos emberre, egy pillanat mulva már ott hempergett a lábai előtt.

A rémes ordítozásra épen jókor siettek be az irodából, ha még egy kicsit késnek, a neki vadult ember kezéből aligha került volna ki élve a felügyelő úr.

Mikor megkötözték, hagyta magát egész nyugodtan. S úgy ment a börtönébe mint aki a legjobban elvégezve a dolgát, nyugodtan néz minden történendő dolog elé.

Egy szó ellenkezés nélkül hagyta magát a kapitánysághoz vitetni.

Olyan furcsa ellentét volt amint a kihallgatáskor a kövér arczú fogalmazó előtt ott látta állni az ember az összeesett, fakó arczú vádlottat.

A fogalmazó úr, a társadalom s az állami rend éber és hű őre minden igyekezetét ráforditja, hogy valljon be a vádlott mindent, még talán azt is amit el sem követett.

Ugy felragyogna az arcza, ha ki tudná sütni az előre megfontolt szándékot is. Csak tisztán az igazság szempontjából, mert humánus lelke nem örül neki, ha egy-egy vádlottra egy-két esztendővel több büntetést huzhat, hanem az igazság eszméye a fő, azért meg kell tagadnia vele született jóságát is.

— Ugyebár fiam, előre megfontolt szándékkal cselekedtél.

— Nem.

— No hát talán holnapra meggondolod a dolgot. Vihetitek:

Komor bosszuság üli meg a fogalmazó ur jól táplált arczát. Igazán gyalázat, hogy ezek a bitangok nem akarnak vallani.

Másnap azután már mind a ketten előtte állanak. Az asszony is, a férj is.

Dr. Macskássy fogalmazó ur elhatározza, hogy a szivükre fog beszélni. Félreteszi a hivatalos arczot s mint ember beszél emberekhez — szivből szivekhez.

— Higyjétek el fiaim, legkönnyebb becsületesnek lenni. Én nem is értem, hogy lehet valaki gazember, mikor becsületes is lehet. A sors megadja mindenkinek a magáét, ahhoz nem lehet hozzá erőszakolni semmit. Aki koldusnak teremtődött, abból soha se lesz milliomos, aki szolgának, az nem lehet ur. Nem kell hát kapaszkodni, mert felveszszük a nagy vaskos törvénykönyvet s összelapitjuk vele a legkeményebb bünös koponyát is. . . .

Ezekkel az épületes szavakkal igyekezett a fogalmazó ur a lelkére beszélni annak az előtte álló elzüllött két alaknak.

A szegény Sellerné alig bir a lábán állani. Szakadozott, tört hangon felel a kérdésekre.

Beismeri, hogy azt a fél font hust, amit a mészáros nála talált, lopta, nagyon éhes volt ő is. Még odahaza a gyerekei is az éhség miatt sirtak, az ura itt van letartóztatva — pénze nem volt, lopnia kellett. . . .

— Kellett? — dörög a fogalmazó ur. Hát tisztességes embert kényszeritheti valami a lopásra? Hát azt hiszi, hogy jöhetnének elő olyan körülmények, hogy például én lopjak? Mi?

A szegény Seller is és a felesége is elgondolják magukban, hogy bizony nagyon jöhetnének elő olyan körülmények, hogy a fogalmazó ur sem tud egyebet csinálni — hanem csak hallgatnak. A férfi ajkán már-már kitör a szenvedélyes felelet, de azután nehezen mégis elnyomja.

A fogalmazó ur pedig beszél tovább:

— Szörnyüség! Világos nappal lopni! Tizenkét krajczárért megvehette volna, de nem, inkább ellopta. No persze, hogy ez kényelmesebb mint pénzt adni ki valamiért. . . .

— Nem volt. Honnan vettem volna? Az uram munka nélkül van.

— Persze, hogy a nélkül, ha lump verekedő firma. Ahelyett hogy tisztelettel s szeretettel lenne az iránt, aki kenyeret ad neki — fellebbvalójára emeli a kezét. Szörnyüség! Mi lesz igy a világból. No de majd segitünk mi a dolgon. . . .

A fogalmazó ur szikrázó szemekkel nézi a két nyomorultat, az emberiségnek, a társadalomnak ezeket a salakjait. S olyanféle utálat fogja el iránt uk, mint mikor a finyás ember legyet talál az ételében s felpattan, hogy azokat a nyomorult, hitvány legyeket minek teremtette az Isten.

Dr. Macskássy fogalmazó ur is azon a nézeten van, hogy tisztára könnyelmüség volt ilyen nyomorultakat teremteni. Mintha egyéb czéljuk sem lenne, mint hogy őt s a vele együtt érző jobb, nemesebb részét az emberiségnek, bosszantsák, gyötörjék s kellemetlen órákat csináljanak nyomorusággukkal mindenkinek.

És dr. Macskássy urnak igaza van, aminthogy a jeles férfiu azt nem is engedné soha, senki által se állittatni magáról, hogy neki nincs igaza. Igen, most is készséggel ismerjük el, hogy igaza van. A Mindenható egész fölösleges s többi teremtményeire szerfölött bosszantó dolgot művelt mikor ilyen szegény nyomorult férgeket is teremtett. Minek teremtette ezeket? Hogy beleessenek az ételbe, hogy miduntalan ott eviczkéljenek az igazságszolgáltatás bünösöket gyüjtő nagy széles hálójában? Ezért kár volt. Ha dr. Macskássy uron állott volna a dolog, ő bizonyára kizárólag csak rendes fizetéssel s jogi kvalifikáczióval ellátott sima modoru jól kifésült urakat teremtett volna, akik legalább az ő véleménye szerint, soha senkinek sincsenek terhére.

Az alatt pedig mig a fogalmazó ur ezekkel a kiválóan humánus és nemes gondolatokkal foglalkozik, a két szegény ördög suttogva beszél egymással egy pár szót.

A férfi kérdi először?

— A kicsi hol van?

— Marákné felvitte magához. Annak szegénynek jobb ha mi itt vagyunk.

— És itt legalább lesz kenyerünk ha becsuknak.

— De hát azután ha kieresztenek?

A férfi végignézi a roskadozó térdü, beesett mellü vézna kis asszonykát, s nagy széles ajkait véresre harapdosva hallgat.

Hiszen csak nem mondhatja meg neki, hogy nem sokáig kell gondolkoznia róla, hogy mit csináljon. Hamar eljut oda, ahol olyan jó nyugalmas dolog lehet lenni.

De hát ő?

És e pillanatban elkeseredett lelkében talán éppen az a gondolat merül fel, amely a fogalmazó urat is foglalkoztatja.

Csakhogy ő természetesen nem olyan diszkrét és hallgatag módon foglalkozik ezzel a fontos kérdéssel, hogy tulajdonképen az olyan nyomorult férgeket mint ők, is minek teremtette az Uristen. — És nem is egészen a dr. Macskássy ur szempontjából dönti el a kérdést, amennyiben nem tartja feltétlenül szükségesnek, hogy rendes fizetésü jól kifésült urak is léteszenek.

Dr. Macskássy rendőrfogalmazó ur pedig most is a becsületesség hasznáról értekezik. . . .

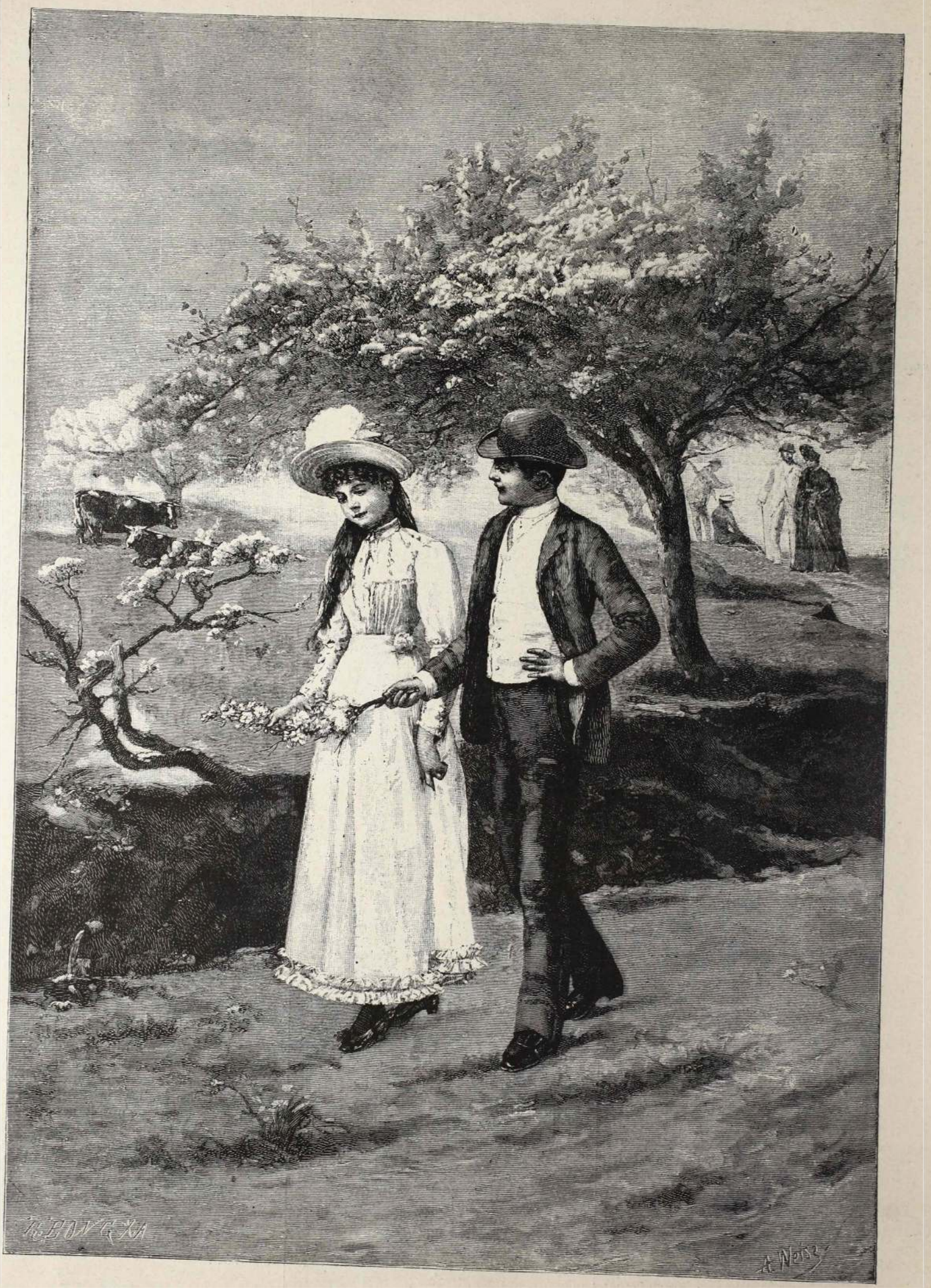

TI SZÉP VAKÁCZIÓS NAPOK!

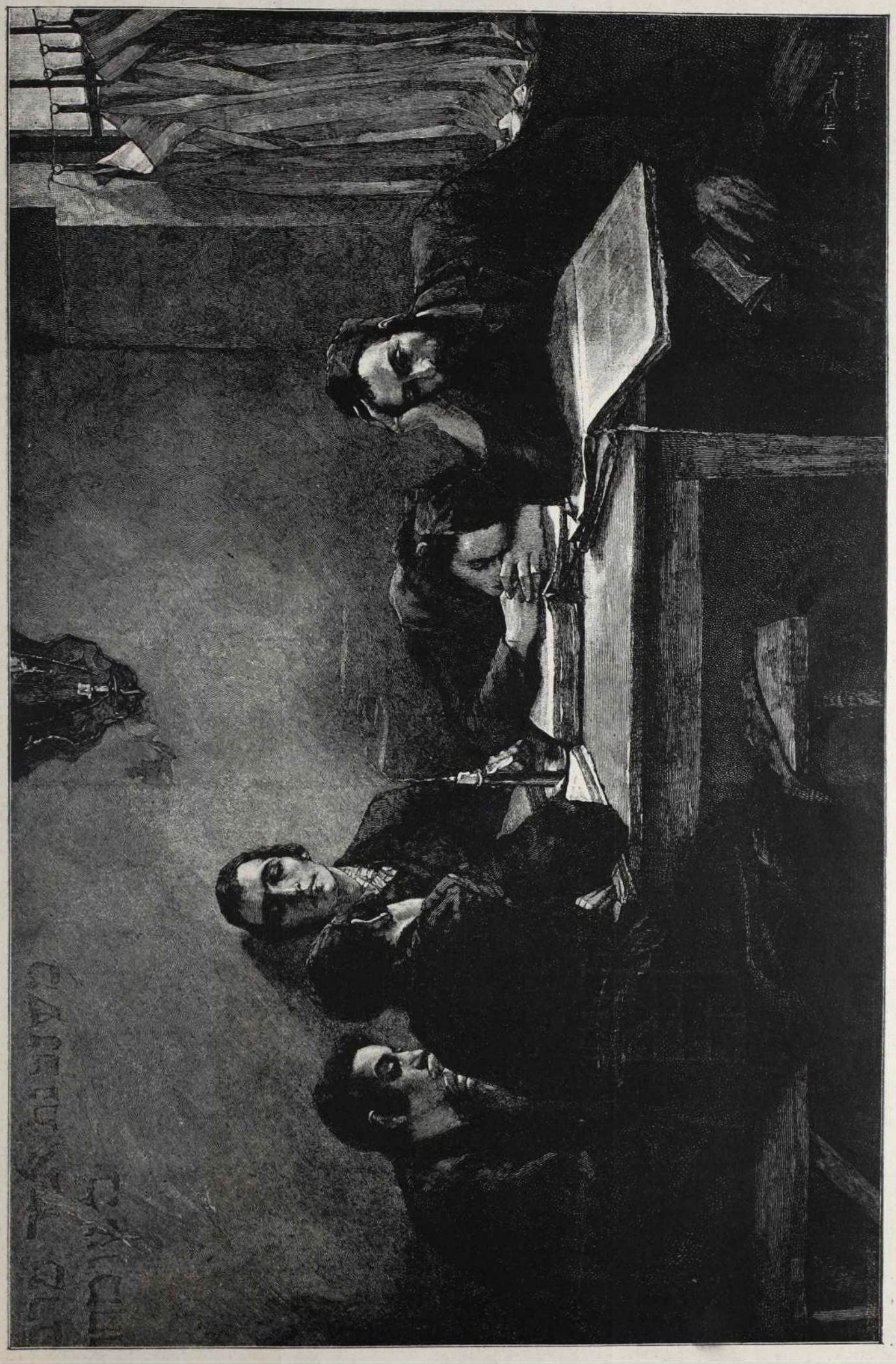

IRÁSTANULÁS.

IRÁSTANULÁS.

Irta: HABER SAMU.

(Képpel.)

És megmondá a mindenség ura: «Szentek legyetek, mivelhogy szent vagyok én, az örökkévaló, a ti istenetek.»

Abban igyekeznek ők, hogy beváltsák a parancsot. Lemondva hivságos földi dolgokról, napestig a tanulásnak élnek. A nagy, vastag foliánsok, melyeknek bőrsarkait kiette az idő, leveleiket a használat hullámossá, a kor sárgulttá tette, a beszitt nedvesség, pára, verejték vastagabbá duzzasztották, be nem tevődnek. Szinte nyitva származnak át ivadékról ivadékra, nemzedékről nemzedékre s aminthogy a kelő nap besurranó első sugára ott tánczol a fiók és öreg rovátkos betükön, ezenképpen reája vetődik a faggyú gyertya, vagy a mécses pirosló sárga világa.

Hej nagy sor is az végigjárni mindama foliánsokon, melyek idők időinek följegyzéseit foglalják magukban. Rabi Jehuda, akinek «szent» vagy «fejedelem» a neve, Jeruzsálem elpusztulása után 110 évvel kezdte meg a hagyományok irásba foglalását, azóta 300 évvel később a jeruzsálemi és a babyloni hittudósok külön-külön összefoglalták a magyarázatokat az «irás» magyarázatához, följegyezve jogos kérdéseket, kihüvelyezhetlen bölcseséget, fárasztó vitákat, tanulságos és megoldhatlan történeteket, melyeket szent életü bölcsek, pátriárkák szereztenek. Azóta folyton munkát ad a 615 törvény a gondolkodó elmének, csürik, csavarják, csiszolják, fényesitik, magasztalják és félreismerik.

Aki nem ért hozzá, megfejthetetlen csuda az annak, de aki nyitját találja, fényesre köszörüli benne elméjét, s ha elszabadul tőle, miként Spinoza, vagy megmarad alapján, mint Maimuni, közelebb jut ahoz, ami bennünk isteni. Ami a pogány régivilágban a márvány-oszlopcsarnokok, a középkorban a zárdák ives, komor termei s a mi napjainkban a világos, egészséges, szellős épitési remekek a tanuló ifjúságnak, a szegény zsidó irástanulónak az legtöbbször egy nedves levegőjü, nap nem járta sötét odu. Oda tolonganak be rajongással, sokszor eszményekkel eltelve, tisztán a tudás szomjával, a megismerés epesztő vágyakozásával.

Akárhányan lemondanak a paradicsomról mint az első emberpár, hogy oda beüljenek a verejtékkel áztatott asztal mellé, mely az emberi test melegét érzi napkeltétől virradásig. Van abban valami szánakoztató, mikor ifjak, kiknek még nem pelyhedzik álluk, lemondva, bele sem kóstolva koruk gyönyörüségeibe, ott gunnyasztanak nagy foliansaik mellett redőkbe szedett homlokkal, fakó, vánnyadt képpel, a belső tűz, a tudás ingerétől világló szemekkel.

Szükölködnek, fáznak, éheznek — és boldogok, mert egész világuk lelkükben él és nem tudnak felőle, hogy marakodnak az emberek egy falat kenyérért.

Az igaz, hogy a kenyeret ők mások jóvoltából kapják. Mesterük, a szent, a jámbor férfiu, aki ötágu hullámos ezüst szakál nélkül el sem képzelhető, kinek-kinek megadja az ő utalványát. És a czimzett hivő szótlanul gyakorolja a jót, mert meg vagyon irva: «a te jótevésed egykoron előtted fog járni.» Megesik ugyan, hogy az a gyámoltalan irástanuló két héten át minden nap ugyanazon ételeket kénytelen kanalazni, de mikor könyvei fölé hajol és ringó testtel, fennszóval reczitálja belőlük mit mond a «gemara», eltünt a gyomor minden lázongása.

Napközben imádkoznak, készülnek és vitatkoznak. Mikor leszállt az est és a csend meg a nyugalom lenyügözi az életet, az irástanulóknak virradása akkor vagyon. Akkor köszönt be közéjük átszellemült arczu, görnyedt hátu mesterük, akinek ajakáról szerte sugárzik a tudás és a megismerés világossága.

Halk vitatkozó hangon foly a tanitás és tanulás s a mondottakat együtt ismételgeti társaival az is, akinek gondolata néha idegenbe téved tilosan. Mert az irástanulónak tilos ám minden, mi nem a nagy foliánsok szellemében fogantatott.

Mohódzó állú tanítványai közt a mesternek akad mégis nem egy, kinek szelleme és vágyakozása tullép a dohos falakon és régi vallástudók gondolatkörén. Ha valamelyikbe ilyet megsejtenek arra nyomban kimondják a sententiát: nagy «fölforgató» lesz belőle. És rendszerint beteljesedik a jóslat. A mester, meg a növendéktársak maguk siettetik.

Az a sok csiszolódó, fényes elme, mely kapcsot keres és talál a legapróbb vonatkozások között, aztán ezer meg ezer ősi ötlet csinját-binját keresi és ugyanannyit sző maga is ujabb épülésre, — akárhány gonosz tréfát eszel ki, különösen örömnapok fordulása küszöbén, kik hirből ha ismerték a gyermekjátékokat, igy *játszanak* elméjükkel ifjabbá növekedvén. És ha rajt' vesztenek, a «fölforgató» mindennek szerzője.

Rabbinék, falusi, kisvárosi kisasszonyok, szűkmarkú jótevők, a felügyelő senior, sőt maguk a mesterek is megmondhatói annak, milyen tréfásan gonoszak, a tönkresilányitásig találók az ilyen irástanulói tréfák, melyek titokban teremnek és nemzedékről nemzedékre átöröklődő hagyományokká válnak, miként a remekmű.

A mester tekintélye szent előttük, s ő sokszor a marazmus forrása, szintén aként viselkedik, hogy akik ajakán csüngenek mohó tekintettel, a tudás szüntelen vágyakozásával: ne higyjék a zsoltár szavát: «Megújhodik a föld alakja!»

Pedig megújhodik.

Titokban egy-egy világi könyv kerül a «fölforgató» irástanuló kezébe, mely mellett elvirrasztja alvásra szánt idejét. Mikor aztán a tanításnak éjfél körül vége szakad, a mester visszavonul és jobbról Michael, balról Gabriel arkangyal őrzi az álmát, az apróbb növendékek csöndesen szunnyadnak s környezetéről megfeledkezve csak a szakállt eresztett, megvénhedt senior bújja még a könyveket, hogy másnap eligazíthassa a nyáját, ha valamelyik soros megállapodáson (halacha) vagy példázaton (agada) szellemi birokra találnának menni: akkor a fölforgató lehuzódik az asztal végére, két-három társa köréje telepszik, figyelve feszülten, a gondolatok végtelen világába meresztve tekintetét. És folyik, csörgedez a profán szó, melyet a marazmus kizár az irás szentélyéből. És csodás képzetek, fogalmak rajoznak az elmékben, melyek közül egy-egy is tüskén-bokron keresztül ragadja a figyelők valamelyikét és az egy pontra szegződött szem pillája elálmosodva összehajlik, miglen gazdájuk odaborul fáradt agygyal asztalára. A «fölforgató» pedig csak beszél tovább, a gyertya leolvad, a mécses kiég, és beköszönt a pirkadás, az ébredés, a reggel egy-egy fénysávja az elfüggönyzött ablak redőin ...

Ah, a reggel! Az üde, harmatos reggel! Még nem vagyunk ott, de a gyertya lángja már közel jár tövéhez.

A félősebb fölkerekedik. A reggeli istentiszteletnél tán éppen őt szólitják a szent iráshoz, mely héber betüs selyem ellenző alatt a szoba keleti falához támasztott frigyszekrényben várja a virradást.

Hazamennek, hogy egy-két órai pihenő után ujra berajozzanak az oduba és elmondják a királyi lantos szavával: közel van az örökkévaló mindenkihez, aki csak őt hivja, aki csak igaz lélekkel szólitja őt.

Aztán ujra kezdődik az agy fárasztó munkája. Hajtogatják, hogy mit mond a «gemara» és vitába elegyednek fölötte izgő-mozgó testtel, levegőt furdaló kezekkel. A senior igazságot tenne köztük, de nem éri föl észszel. A «fölforgató» nem hagyja magát meggyőzni. Hevében egyenesen betoppan a mesterhez, s hogy az sem elégiti ki szabad röptü gondolatát, vitába kezd azzal is, az pedig megsejti az erjedést, elszorul a lelke, tekintete elkomorodva mélyed magába és megforgatja eszében a Czion-dalt: «barátjai hűtlenekké váltak.»

Attól fogva a «fölforgató-»nak nincs is maradása az irástanulók közt. Künn találkozunk véle később az életben elzüllve, vagy a szellemi élet horizonján. Közepes, tuczatember sohasem válik belőle.

ÉNEK A HALADÁSRÓL.

A gyorsvonaton ülünk
S elmélkedünk sokat:
Hogy változott az élet,
Az ember milyen érett,
A világ mint haladt.

A merre csak tekintünk,
Haladás, haladás,
Száz gép robog veszettül
És hegyeken keresztül
Magának utat ás.

Napsugarakkal festünk,
Beszélünk dróton át,
Igaz csodákat üzünk,
Maholnap majd repülünk,
Keresve szebb hazát.

Mély szánalommal nézünk
A mult időre mi,
Az lomha lábon lépett,
Mig minket csodagépek
Szoktak szállitani.

Sokat tudunk és többet
Fogunk tudni még,
Ha így haladunk egyre,
Nem várunk égi kegyre,
Mi ránk szorul az ég.

S mig így a haladásról
Fennen elmélkedünk,
Sietve robogunk mind,
Távolból méla lomb int
És kertet lát szemünk.

Diszes márványkövek közt
Sűrű lomb bólogat, —
Ez holtak birodalma,
A kik haladtak, halva
Pihennek kő alatt.

Az uti társaságot
Egyszerre mi lelé?
Megrezdül a szivekben,
Hogy haladunk szünetlen
— A temető felé.

Palágyi Lajos.

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (19)

Ez már szeget furt a grófné fejébe. Egész nap a felett gondolkozott, hogy mi lehet a marquis-val és hol lehet? Mikor végre másnap sem volt ott ebéden, elment a szállodába és a portástól megkérdezte, nem beteg-e a marquis.

— Nem beteg, hanem egy hét előtt elutazott.

Egyebet a portás minden faggatás daczára sem tudott.

— Elutazott, — ismétlé magában a grófné. — Hová? Egy hét óta? S azon a napon, a melyen ő? Csak nem utazott ez a bolondos franczia ő utána, kalandozni?

Naphosszat törte a fejét, de nem tudott kieszelni semmit.

Unalomban és tépelődésben töltötte napjait. A marquisról ábrándozott s örökös kételyben volt, visszajön-e a marquis, látja-e még őt? Övé lesz-e? Szavatartó ember-e?

Csakhogy a marquis nem is gondolt már a grófnéra. Sokkal becsesebb vadat vélt ő megejteni Evelinben, az általa valódinak vélt grófnéban.

Tanuja volt a jelenetnek, a mikor Evelin elvált Tibortól, tehát kétely sem fért hozzá, de nem is gondolt reá, hogy Evelin ne volna a gróf neje.

Mikor Evelin hozzá kijött s a vállára borult, a marquis azt hitte, hogy az ég angyalát tartja karjai között. Lesiettek a kocsiba és Hidvégre hajtattak. Itt még éjnek idején összecsomagoltatott Evelin mindent és elhelyezte a kocsikra. Hajnalfelé levelet irt ügyvédjének, melyben kéri, hogy adassa el a pesti palotát, a hidvégi nyaralót, a hajót s a fogatokat s a pénzt küldje czimére Bécsbe.

Reggel felé elbucsuzott a két gyermektől is. A hajón aludtak. Sirva borult a két alvó gyermekre, és a mikor felébredtek, görcsösen átölelgette őket és magához szorította. Eláraszotta őket csókjaival, s mintha roham jött volna reá, kifutott. A következő állomáson feladták a sok málhát s a marquis-val jegyet váltottak Bécsig.

Itt csak nehány napig időztek, mert ide a «férj» könnyen követhetné őket; tehát folytatták utjokat Páris felé.

Evelin nagyon boldog volt.

Mintha nászut lenne ez az utazás, oly kellemesen töltötték el. A Svájczon keresztül vették az utat s a remek vidék elragadtatta Evelint. S mégis alig birta kivárni, hogy Párisba érjen.

A marquis is meg volt elégedve «fogásával». Az utazás alatt jobban megismerte Evelint s szellemessége, kedélyes lelkülete nagyon megtetszettek neki; igazán szeretni kezdte az elszöktetett asszonyt.

Párisban egy szállodában ideiglenes lakást vettek s a nap nagy részét a város megtekintésével töltötték el.

Este eljártak szinházba s azután vacsoráztak.

Egy hét mulva elvitte a marquis az ő uj menyasszonyát birtokára, a mely Páristól vasuton három óra alatt volt elérhető.

A birtokon barok stilü régi nagy kastély állott, itt helyezkedett el az uj pár.

Ugy éltek, mint egy gerlepár, nyugodtan, gondtalanul, szeretve egymást.

Megtekintették az egész birtokot s Evelinnek jól esett arra gondolni, hogy mindez az övé lesz.

Az uradalom emberei folytonos kitüntetésben részesitették az uj urnőt — nekik volt már több ily urnőjük — virágbokrétákkal, ritka gyümölcsökkel s vaddal kedveskedtek nála.

Egyizben, a mikor az inas a postát hozta be, az általa járatott magyar lapban érdekes hirt olvasott: «Gr. B. T., a főváros ismert alakja, rövid házasélet után elvált nejétől.»

Sietett a marquisért s elolvasta neki az érdekes hirt.

— Ugy megismered nevem kezdőbetüit? — mondá Evelin.

— Tehát megindítottad a válópert?

— Igen jó ügyvéd kezébe van ügyem letéve.

— Evelin, ez alkalomból neked egy dolgot akarok felemlíteni, a mely téged is fog érdekelni s a melyre talán te megadhatod a feleletet. Létezik-e még egy gróf Boronkay Tibor?

— Gróf Boronkay Tibor? Nem, sehol.

— Volt-e a te férjednek még egy neje?

— Soha.

— Nem vált el, mielőtt a felesége lettél?

— Nem.

— Annál csudálatosabb! Én Ischlben ismertem még egy Boronkay Tibor grófnét.

— Lehetetlen!

— Pedig úgy van. Igen jól ismertem őt, de képzeltem, hogy valami szédelgő demimonde.

— Csakis az lehet.

— S képzeld, hogy engem hálóba kerítsen, azt adta elő, hogy ő elválik férjétől.

— Milyen hazugság! Csodálatos, hogy én nem értesültem erről. Ámbár csak három napot töltöttem Ischlben, mert csak átutaztam, de legalább egygyel több ok a válásra. Ez a nő valószinüleg férjem szeretője volt s elég arczátlan volt nevemet bitorolni.

— Én tüstént kiismertem a madarat. Megigérte hogy elválik férjétől, ha szeretem őt, sőt egy közös vacsorán, a mikor a pezsgő fejébe szállt, nyakamba akarta magát akasztani, hogy vegyem őt feleségül. Engem befonni! Nehéz dolog volna ez! Ő bizonyára neszét vette, hogy te is Ischlben vagy, mert alig hogy te megérkeztél, ő eltűnt Ischlből, s hogy hová, azt személyzete sem tudta.

— Mondhatom, érdekes történet.

Evelinnek ez a történet nemcsak érdekes, de hasznos is volt. A nemes grófné tehát imádókat tart? Az ártatlan asszonyka fürdői ismeretségeket köt a férj tudta nélkül, hiszen ez igen jó adat lesz — Tibor részére!

Evelin még nem telt be boszujával. Még mindig forrt benne. Még uj állapotában sem felejtette el az ő régi bajait. Haragudott Tiborra, mert elhagyta őt, és Leontinra, mert elhódította a grófot.

Legelső alkalommal, a mikor egyedül maradt, a következő levelet irta Tibornak: «Tisztelt gróf ur! Tudja, hogy az ön felesége miért jár fürdőbe? Csak azért, hogy imádót fogjon magának. Ischlben egy franczia kapitány által udvaroltatott magának, viszonya volt vele, szerette őt, fogadta lakásán s együtt szoktak vacsorázni. Egy napon az ön neje is eltűnt Ischlből, meg a franczia kapitány is. A grófné nőül is akart menni — a kapitányhoz; győződjék meg minderről.»

Név nem volt aláirva, sem keltezési hely.

Mikor a gróf ezt a levelet megkapta, a vér arczába tódult. Még ez is? Olvasta a levelet százszor is s nem is sejtette, hogy ki irhatta.

Fulánk ment a szivébe. Beletolakodott a féltékenység ördöge. Féltékenykedett feleségére, a ki már nem is az övé!

Csak most tudta magának megmagyarázni, mi volt annak az oka, hogy neje engesztelhetlen lett. Most már megfejtette Asztalosék magaviseletének egész rejtélyét. Leontin mást szeret, azért akart tőle elválni!

Mit tehetett egyebet, minthogy elhatározta, hogy elutazik Ischlbe s megyőződik maga mindenről.

Gyalázatos munka volt ez Tibor előtt. Még maga sem hitte el, s éppen hogy az ellenkezőről meggyőződjön s önmagát megnyugtassa, utazott fel Ischlbe.

Mikor megérkezett, tehetetlennek érezte magát. Azt sem tudta hogyan fogjon hozzá. Nem értette ő az ilyen kémkedést.

Felkereste a szállodát, a hol a marquis lakott. Megkérdezte, hogy mikor utazott el a marquis. Megmondták neki. A portás azt is modta, hogy azóta egy nő is kérdezősködött utána, s a leirás egészen ráillett Evelinre.

Az első nyom tehát rosszul mutatott.

A portás ajánlatára a nagy vendéglőbe ment. Itt a pinczér már többet is tudott.

A gróf megkérdezte azt is, nem itt étkezik-e Boronkay grófné? A pinczér azután elmondta, hogy a grófné éppen a marquisnak vis-à-visja s hogy ismerik egymást nagyon jól. Egy napon mind a kettő eltűnt egy hétre s a vendégek mind tisztában voltak vele, hogy a marquis s a grófné között titkos viszony létezik. Egy hét mulva a grófné visszatért, a marquis nem. Többet a pinczér nem tudott.

Ez azonban éppen elég volt arra, hogy feldúlja a gróf egész valóját.

Teljesen elvesztette az eszét. Megcsalatva látta magát; feleségét a legrosszabb asszonynak tartotta s mindazt az ürügyet, a mely miatt válni akar, alaptalan kifogásnak.

Izekre tudta volna tépni feleségét. Kipattant belőle a féltékeny férj.

Tibor nejét még otthon vélte. Annál nagyobb volt meglepetése, a mikor arról értesült, hogy a grófné ismét ott lakik az ő nyaralójában.

Egyenesen oda sietett s bejelentette magát.

— A grófné nem fogad! — volt a válasz.

Még egyszer bejelentette magát.

— A grófné beteg, — mondá neki az inas.

— Harmadszor azt a feleletet kapta:

— Nincs idehaza.

Nem birta magát tovább fékezni, eszeveszetten felrohant a lépcsőn és egy ajtóba benyitott. A szoba üres volt. Bement a másikba. Ott ült Leontin az ablak mellett.

Mikor férje berontott, felugrott s visszautasitóan nézett reá.

— Férjed vagyok, jogom van hozzá, téged felkeresni!

Leontin nem felelt, mozdulatlanul állott.

— Daczolni akarsz velem? Megtörlek.

— Semmi szavunk egymáshoz.

— Ugy? De igenis van! Ma még feleségem vagy, én meg urad!

— Szakitottunk egymással!

— De még nem számoltunk el.

— Nincs mit elszámolni!

— Sőt igenis, grófné, igen sok elszámolni valónk van!

— Kiméljen meg; a mi elszámolásunkat csak a biró végzi el!

— Majd magam leszek a biró!

— Ne feledkezzék meg magáról gróf ur!

— Egy asszony, a ki férjét megcsalja, nem érdemel kiméletet!

— Ön sérteget!

— Talán merné tagadni? Talán nem csalt meg?

— Nincs rá válaszom!

— A bűn tudatában! Asszony, neked viszonyod volt!

— Viszonyom?

— A marquis-val. Tudok mindent! Ez volt oka annak, hogy a mig eleinte folyton hizelegtél s magad részére akartál nyerni, addig az utóbbi időkben folyton válásról álmodoztál s hallani sem akartál rólam!

Merő rágalom!

— Rágalom? Nem étkeztél vele? Nem kérdezősködtél utána? Együtt utaztatok el s együtt töltöttétek időtöket!

— Nincs rá semmi megjegyzésem.

— Ugy-e, nem tudsz védekezni?

— Nincs kedvem ön előtt tisztázni magamat!

— Nyomorult, mert nem tudod magad tisztázni! Hiszen czáfolhatlan bizonyítékaim vannak. Pedig jogom van téged kérdőre vonni. Férjed vagyok, az én nevemet viseled s az én becsületemet mocskoltad be!

— Ön nem férjem!

— Nem?

Vad haraggal oda ugrott Tibor melléje s megfogva kezét, azon rántott egyet s lábával nagyot dobbantva, mondá:

— Még az vagyok, még én rendelkezem veled!

Leontin kirántotta magát kezei közül s kifutott; a szomszéd szobában magára zárta az ajtót.

Nehány percz mulva az inas lépett be.

— Tisztelettel kérem méltóztassék innen eltávozni!

A gróf földig meg volt gyalázva. Ez vérig sértette őt; ez volt az utolsó csapás. Kidobatta a felesége!

Ingadozva ment le a lépcsőn. Szédülés fogta el, ingott vele a talaj, kocsiba kellett ülnie és ugy hajtatott haza.

A válság teljes volt. Nem a megcsalt, hanem a megsértett férj tombolt benne, mert megszűnt szeretni. Csak ezt a sérelmet akarta megtorolni. De miként?

Képtelen volt tisztán gondolkozni. Összezavarodott agyában minden gondolat.

Nem volt nyugta ott maradni. De minek is? Hiszen most már meghalt minden reménye, Leontin reá nézve el volt veszve.

X.

Dubois marquis nehány hét mulva visszajött — keresztülutazóban — Ischlbe ügyeit rendezni s málháit összecsomagoltatni.

A portás elmondta neki, hogy egy urnő többször kérdezősködött utána.

A marquis tudta, hogy ez csak az ő «ál»-grófnője lehet. Hogy véget vessen azonban e zavarnak, a grófnénak elutazása előtt — Bécsbe — ezeket irta:

«Asszonyom! Ön nekem tetszett volna — de nem feleségnek. Ön engem fel akart ültetni, azt mondva magáról, hogy Boronkay Tibor grófné. Ismerem e fogásokat. Véletlenül ismerem az igazi grófnét, a ki, mig férjétől teljesen elválik, franczia-országi birtokaimon tartózkodik. Azt hiszem, hogy ezzel mindent megmondtam. Hive

Dubois.»

A grófné nem tudta, kaczagjon-e vagy sirjon e levél fölött.

Alacsonynak, sülyedtnek képzelte magát. Hát szeretőnek akarta csak a marquis meghódítani? Hát benne csak egy kalandornét látott? Szinte utálta magát. Kezdte gyűlölni a férfiakat s belátta, hogy *pénz és érzékiség* vezérli csak őket; az igazi, tiszta szerelem náluk csak hipothezis, egy nem létező valami.

Elpirult önmaga előtt s azután nevetett. Megértette a levelet. Visszaemlékezett, hogy a marquis beszélte neki, hogy Biarriczban találkozott egy Boronkay grófnéval; tudta, hogy ez a grófné Evelin volt, s ebből könnyü volt kimagyarázni, hogy ez a mostani grófné is csak Evelin lehet.

Ismét harag fogta el; az az ördöngős nő elhódította férjét is s leendő férjét is. Mert ez is mesterség ám: meghódítani a férjeket; s minél tisztességesebb a nő, annál kevésbé érti e mesterséget. Evelin nagyon is értette.

S mit tehetett Leontin? Férjét elvesztette s azt a férfit, a kit tudott volna szeretni, szintén. A férfiakkal jobban tudnak bánni olyanféle nők, mint Evelin, s ő, a ki mindig a tisztesség határaiban maradt, ő másodszor is csalódott.

Ebben lelte megfejtését annak is, hogy a gróf őt vádolta hűtlenséggel.

Nem feküdt érdekében férjét felvilágosítani, hiszen gyűlölte őt teljes szívéből ama jelenet óta.

Ischl kellemetlenné, gyűlöltté vált előtte; az idény különben is előre haladt, becsomagoltatott és végleg elutazott Ischlből, magával vive sok szép, de sok keserü emléket is.

S a fiatal asszony, a kinek most kellett volna elkezdeni az életet, életunttá vált. Nem remélt már semmi örömet. Lemondott a jövőről, hiszen rövid idő alatt annyit csalódott és annyit tapasztalt! Megismerte az embereket s elvesztette hozzájuk minden bizalmát. Érezte, hogy nem volna képes soha többet férfit szeretni, mintha szive kihült volna teljesen.

Kedélye is komor borongós lett. Nem törődött semmivel; mindig az ő szerencsétlen története járt eszében, mindig ezzel foglalkozott. Az ő leánykori szobája lett vezeklő czellája. Ujra berendezte azt s napokon át ki sem mozdult onnan.

Lemondott a világról teljesen.

Tibor felett is beborult a boltozat.

Folytonos lelkifurdalás bántotta. Ha elgondolta életét, azt az elrontott fiatal életet, akkor mindig arra gondolt, hogy ezt csak egy uton lehet megjavítani: főbe lőni magát.

Szüntelen tépelődött. Milyen boldog s elégedett lehetett volna, ha fiatal életét nem pazarolta volna arra a semmirekellő nőre. Szerette volna azt a nehány évet kitörülni életéből s ujból elkezdeni az életet. Milyen más ember tudna most lenni! Már a családi élet boldogságában is elvesztette bizalmát, mert ha oly nő, mint Leontin, képes volt őt megcsalni, akkor már nem hitt a női hűségben.

Roppantul lehangolta őt az a hir is, hogy Evelin eladta a pesti palotát minden kincseivel együtt, a nyaralót, a hajót. Szomoru emlékek kötötték őt mindehez s ő maga is tönkre ment, elvesztette feleségét s itt áll a világban elhagyatva, elpusztulva.

S mindehez járult az ő szerencsétlensége.

Asztalos ur teljes szigorral járt el. Kiméletlen volt. Pörölt, foglaltatott s már kitűzték az árveréseket is. A válóper is szaporán ment és Tibor napról napra látta a maga bukását, a maga sülyedését. Búskomorrá vált ő is.

Csodálni tudta Leontint is. Minden viszálykodás s visszavonás daczára is feltételezett benne annyi szivet, hogy nem engedi a végletekig jutni a válságot. Csakhogy Leontin nem is gondolt férjére, nem is tudta, hogy atyja mit tesz.

Tétlenül és tehetetlenül járt egész nap a parkban. Eszeveszett, tanács nélkül pusztitott mindent. Legdrágább emlékeit összetördelte, legértékesebb tárgyait eldobálta. Naphosszat merengni tudott, néha perczeken át egy pontra nézett. Máskor leitta magát bujában a fekete földig.

Szolgái féltek tőle; ingerlékeny és ideges lett. Minden csekélységért kifakadt. Zsémbelődő, pörös kedvü volt mindig. Bolondos szeszélyei voltak. A park legszebb fasorát kivágatta, eladta legszebb lovait potomáron. Elegáns kocsikat szétszedett, leghivebb inasait elküldte, nem fogadott senkit, nem akart senkivel beszélgetni.

S feje fölött összecsapott a felhő.

A hidvégi uradalomra kitűzték az árverést s nemsokára a boronkaira is.

Az árverés napján rengeteg sok idegen érkezett meg.

A birtok elég magas áron kelt el: Asztalos urnak az ügyvédje vette meg.

Tibor a hidvégi kastély egy szobájába zárkózott s ki sem tekintett. Csak néhanéha hallatszott fel hozzája az árverező dobpergés. Mikor a vendégek elutaztak, czigányokat hozatott fel s mulatott másnap reggelig, a mikor a részegségtől összeesett.

Nemsokára Asztalos ur ügyvédje is megjelent nála átvenni a birtokot és felkérte a grófot, hagyná el a kastélyt.

Nem sok hija volt, hogy az ügyvédet torkon nem ragadta.

Haragja egyszerre kaczagásba ment át.

Éjszaka hat lovat fogatott be egy hintóba és igy hajtatott át Boronkára. A czigányok hosszu szekéren követték őt és egész uton át muzsikáltak.

Boronkán a gróf melancholiába esett. Testben, lélekben fogyni kezdett.

Négy hét mulva aztán ott is megjelent a nagy vendégsereg; árverezték a boronkai birtokot is.

Alacsony áron vették meg. Egy budapesti bankár kezeibe került.

Tibor az ő kóros eszével azt hitte, hogy azt is Asztalos ur veszi meg. Sőt remélte, hogy még jobbra is fordul sorsa, hogy mindez csak ijesztés, fenyegetés akar lenni.

Nemsokára a bankár ügyvédje is megjelent nála, hogy a kastélyt a bankár ur rendbe akarja hozatni.

Erre már felébredt a gróf, ez már feldúlta egész lelkületét. Hova menjen? Nincs neki már otthona! Nincs egy szív, a mely vele érezne; nincs egy hajlék, a hol pihenhetne, s egy párna, a hová lehajthatná fáradt fejét.

Mintha csak most érezné szerencsétlensége egész sulyát. Fejét fogta, hogy el ne veszítse eszét, és kétségbeesett lelkülettel, mintha megtébolyodott volna, támolygott egyik szobából a másikba.

— Itt se maradhatok, — mondá magában.

Az éjt álmatlanul töltötte, le sem feküdt. Kijárt a parkba, majd ismét a szobákba. Be akart fogatni, nem voltak lovai, s ha fogatott volna is, hova hajtson?

(Vége következik.)

A BABONÁRÓL.

— Irta: ÁBRÁNYINÉ-KATONA CLEMENTIN. —

Sajátságos s mélyebb elmélkedésre méltó tünet, hogy minél alantiabb fokon áll az ember műveltsége, szellemének fejlettsége s így minél közelebb esik az ős természethez: annál inkább hajlik a józan logikával össze nem egyeztethető rejtelmes, földfeletti dolgok, szóval: a miszticizmus felé. Vajjon benső ösztön khaostikus megnyilatkozása-e ez, mely szükségét érzi a vallásos hitnek s önkénytelenül kutat egy felsőbb hatalmat, mely kifürkészhetetlen utakon vezérli az ember sorsát, ki aztán lelki hánykódásai közt naiv eszközökhöz folyamodván, e benső ösztön kielégítésére a babonák útvesztőjébe téved?

Vagy a költészet nélkülözhetlen szükséglete-e a kedélynek, melyet egyenesen a természet oltott belé s azért nyilatkozik az már a legprimitívebb népeknél is, habár csak bárdolatlan formában s gyerekes észjárással?

Bizonyos, hogy e misztikus hajlam egyik eklatans bizonysága a *babona*, mely a világ összes népénél többé-kevésbé el van ugyan terjedve, de némely fajok, például a szlávok, oláhok, skandinávok, már kedélyük s véralkatuknál fogva is inkább inklinálnak a miszticizmusra mint más népek.

De vajjon maguk a művelt ó-kori görögök s rómaiak is, nem egyenesen a babonát emelték klasszikus színvonalra az ő szerfölött költői mythologiájukban, úgy a természeti tünetek, mint élettelen tárgynak, a reálitással merően ellenkező misztikus értelmet tulajdonítván? Részemről legalább mindig ilyennek tekintettem a mythologiát: azaz *poétizált babonának*.

A magyar nép egyike a világ legértelmesebb, legjózanabb gondolkozásu népeinek s ugy véralkata, mint erőteljes fizikuma, földrajzi éghajlati viszonyainál fogva, kevésbé alkalmas a ködös miszticizmusra. De másrészt, hazánk lakosságának heterogén elemeiből — könnyen érthetőleg, — mégis több oly jelenség származott át hozzá, mely természetével ellentétes ugyan, de látszólag assimilálván azokat, úgyszólván közös vonásnak tekinthetők. Ilyen a babona is. Tudományos kutatásra méltó, hogy egyik-másik honnan veszi az eredetét? Kiderítése étikailag is érdekes volna, mert hozzájárulhatna a különféle népek kedélyvilága s észjárása jellemzéséhez.

Tény azonban, hogy a különféle babonáknak van bizonyos közös karakterisztikuma. T. i. a legtöbb babona rossz jelentőségü, vagy pedig valamely szerencsétlenség, csapás elhárítására irányuló. Mintha a szegény nép a rossztól való örökös rettegésben élne.

Sok tért venne igénybe a közforgalomban levő valamennyi babona regisztrálása. Azért csak nehánynak a felsorolására szorítkozom, melyek leginkább méltók a kuriózum czímre.

Kezdjük mindjárt is egy jó omenü babonával:

Tudjuk, hogy a *négylevelü lóhere* világszerte a szerencse jelvényének tekintetik. Ellenben a pofók *Hortenzia-virágot* ama szörnyü gyanu környezi, hogy esküdt ellensége Hymen istennek s ellene titkon cselt sző. Szóval: a mely lányos háznál ez a virág tenyészik, onnan a kérő bizton elmarad.

A leányok fejkötő alá jutása érdekében temérdek babona van mozgósítva, bizonyságául annak, hogy a leányok főtörekvése ős időktől fogva az volt, minél előbb a házasság révébe eljutni. (Nem is kell attól tartani, hogy a leánygimnáziumok valaha kiirtják a hajadonok ez ős hajlamát.)

Szent-András napja, Sylveszter és Karácsony estéje az ártatlan babonák egész sorozatára emlékeztet.

Köztudomásu pl. hogy a *szilveszteri ólomöntés* mennyi leányszivet hoz lázas izgalomba. Csak azon csodálkozom, hogy nem akadt még festő — holott a *kártyavetés* jelenetét már sokszor fixirozták a vásznon — ki megörökítse amaz érdekes tableau-t, midőn a várakozás izgalmától kipirult leányarczok sóvár szemekkel hajolnak előre, visszafojtott lélekzettel lesve a nagy pillanatot, midőn a hideg vízre sisteregve omló forró ólom kidomborítja az óhajtott, vagy rettegett ábrát: a mennyasszonyi koszorút, vagy a koporsót, keresztet. Igaz, hogy a fiatalság boldog káprázata a legképtelenebb alakzatokban is többnyire a koszorút látja. Vagy ha ez minden igyekezet daczára is lehetetlen volna: legalább a leendő vőlegény professiójára következtethető tárgyakat, u. m.: kardot, könyvet, hegedűt, csákót, vagy a jó Ég tudja, mi minden attributumát a kenyérkeresetnek.

Szilveszterkor van szokásban a *gombóczfőzés* is. A melyik gombóczot aztán a forrásnak indult víz legelőbb fölszinre hozza: az abban rejlő czédulára fölírt név lesz a jövendőbeli férj neve.

Alig van leány, a ki legalább egyszer életében meg nem tartotta volna a *Szent-András* napi szigoru bőjtöt, csak éjfélkor engedve meg magának egy karaj pirított kenyér felének az elköltését, hogy a másik felét párnája alá rejtve, e talizman segélyével megálmodja jövendőbelije arczát. Némely vidéken a Karácsony-szombati bőjtölés is járja, következő formalitással egybekötve: Éjfélkor a leány egy tányér mákos metélttel telt tányért helyez szobája asztalára s aztán a tükörbe néz, az asztalhoz háttal, hogy megpillantsa a metéltes tányért megkerülő vőlegényét.

A következő oláh babona: Karácsony este idegen pór házak ablaka alatt hallgatózik a leány. Ha a benlevőktől elutasító, vagy elkergető szavakat hall: egy év lefolyása alatt férjhez megy, míg a marasztaló, leültető szavak, ennek ellenkezőjét jelentik.

Tavaszkor először megpillantott páros, vagy páratlan fecskének is hasonló jelentőséget tulajdonítanak.

Ismét: este nem szabad a szemetet a szobából kisöpörni, nehogy a kérőt is kisöpörjék vele.

Abban a babonában is fura logika van, hogy ha valamely leánynak a gallérja, nyakkendője gyakran szokott férecsúszni a nyakán: akkor özvegy ember lesz a férje.

Szárított gerlicze-szív port csempészni a szeretett férfi étele, vagy italába, hogy viszontszerelmét kinyerhessük: szintén oláh babona.

Kevésbé romantikus a férjszerzés ama módja, mely a szoknya szalagja egy darabocskájának besanzsirozását preskribálja az imádott kabátja zsebébe.

A hírlapok példájára miért ne lehetne rögtön letérni Hymen területéről a gyászesetekére, a holtakhoz fűzött, számtalan babonák közül is fölelevenítve nehányat? Igy általános az a föltevés, hogy ha a halott egyik szeme félig nyitva marad, valaki hozzátartozói közül nem sokára követni fogja. Ugyan ezt tartják, ha a haldokló ismételten említi valakinek a nevét.

Oláh néphit szerint ha a kedves elköltözött gyakran megjelen az embernek álmában, azt jelenti, hogy nem lel nyugtot «oda át» s ilyenkor három misét szolgáltatnak a lelki üdvéért. Ugyancsak ő szerintük azért kell harisnyát húzni a halott lábára, nehogy megsebezze azt, a mennyországhoz való hosszú és fáradságos utjában.

Már *Jókai «Mire megvénülünk»* czimü remek regényéből is tudjuk, minő panik fogja el a népet, ha halottat visznek keresztül a határon: azt hiszi t. i. hogy az olyan határt elveri a jég.

Ha a ház kedvencz ebe ismételten vonít estenkint az ablak alatt, ha a «halálmadár», estenkint a háztetőn huhog, ha az óra magától megáll: mindez közeli halálesetnek előpóstája.

Ismeretes, mily erősen hisz a nép a feljáró szellemekben is.

Az utazáshoz is sok mindenféle babona fűződik, melyek közül még a magasabb körökbe is átszivárog. Egyik szélesen ismert arisztokratánktól hallottam, hogy édes anyja legott visszatért utjából, ha az elinduláskor történetesen megkondultak az ilyenkor baljóslatunak itélt harangok. A babonások abból is nagy vészt jósolnak, ha nyul fut keresztül előttük az uton. Ellenben disznóval, szőke csacsival (de csakis a négylábuak osztályából!) találkozni szerencse. Azonban a békés természetü juhval való találkozást rossz omenü körülménynek tekintik.

Feledékenység miatt utból visszatérni szintén szigoruan tiltja a babona törvénye. Viszont elrendeli, hogy aki két ember közt passieroz, lopvást függét mutasson.

A klerusra nézve méltán súlyos sérelmü babona az is, — pedig széltében virágzik — hogy pappal, apáczával találkozni balszerencse, de erejét, hatását azonnal elveszti, ha gombostűt, szalmaszálat dobunk utánuk. Ellenben kéményseprőt, zsidót, sőt még czigányt is találni utközben, határozott szerencse.

Végzetes kimenetelünek tartják az olyan utazást, vagy kezdeményezést, melybe pénteken fog az ember, míg a pénteki jóizü nevetést keserves sírás követi vasárnap.

A németek viszont arról, a mibe hétfőn kezdünk azt szokták mondani, hogy: *«Es wird nicht wochenalt»*.

De minden nemzetbeli babona szerencsét jósol ahoz, a mihez vasárnap fogunk. Hát még a kit úgy megáld a sors, hogy vasárnap, virágvasárnap, vagy épp piros pünkösd napján hajnalban látja meg először a napvilágot? (Mint legközelebb Lédeczy Sándor kis *Piroska* nevü leánya.)

Germán hit szerint a hetedik fiu bölcsőjét jó tündérek lengik körül. Azért vállalja el náluk rendesen a német császár a kereszt-apaság tisztét.

Némely ember látszólag indokolatlan szerencsés, vagy szerencsétlen sorsa suggerálhatta ama hitet a népnek, hogy jó, vagy rossz csillagok vezérlik az ember sorsát, hogy olyanná alakul az, a minő csillag alatt született. A könnyü vérü franczia egyszerüen azt mondja a szerencse választott gyermekeire, hogy: «Il est né coiffé».

A francziáknak részemről csak egyetlen babonáját ismerem. Szerintük a *pók reggel*

bánatot, délben gondot, este pedig reménységet jelent.

Általában, a babonák birodalmában vannak szerencsét, vagy szerencsétlenséget hozó állatok. Szerencsehozó a *cserebogár*, a parányi *százlábú* piros bogár, a *Katicza* nevezetü kis szárnyas bogár, a *gólya*, *fecske*. Utóbbiakat szent madaraknak is tartja a nép, melyek elüldözése, vagy elpusztítása káros következményü vétek számba megy.

Az első *kakuk* szava tavaszkor, megjósolja hátralevő éveink számát.

Boldog, boldogtalan azon igyekszik, hogy ujévkor malaczpecsenye díszelegjen az asztalán, mert akkor egész évben szerencséje lesz, míg a jámbor tapsifülesről épp az ellenkezőt tartják. Azaz, hogy elszalad a ház szerencséjével.

Nagy fontosságot tulajdonít a babonás hit annak is, hogy ki gratulál ujévkor először. Zsidó, ifju leány, vagy fiatal férfi gratulálása szerencsét hoz, míg a vén asszonyé elkergeti.

A vadászatra indulóknak pedig egyáltalán senki szerencsét ne kivánjon, ha csak méltó boszankodásukat nem akarja magára vonni. Ellenben a munkára induló bányászok «szerencse fel!» üdvözlete már bányászati törvénynyé vált.

Gyógyszert, vagy gyógysegélyt nem szabad megköszönni a gyógyulás beálltáig, nehogy az elmaradjon.

Tűt, vagy gombostűt csak úgy fogadhatunk el, ha nevetünk hozzá. Olló-, késajándék elvágja a barátság fonalát.

Ime pár asztali babona is. Ha bor, vagy víz ömlik ki az asztalon: keresztelőt jelent, még pedig annál, kinek irányába folyik. A sótartó felborulása, házastársak közti czivódást von maga után.

Az üres tojáshéjak szintén viszályt jelentenek, ha csak össze nem töretnek, valamint az egymásra keresztbe tett kés és villa is.

A köznép még azt is mondja «bolond lesz a felesége ura,» vagy az «ura felesége» annak, a ki asztalnál dalol.

Az alváshoz fűződő babonák is eredetiek: A ki reggel bal lábbal kél ki az ágyból, egész nap rossz kedve lesz. A ki megszámlálja a szoba gerendáit, vagy a plafond szögleteit, hol először alszik: be fog teljesedni az álma.

A mit uj templomban kérünk az Istentől, beteljesedik.

A hold első negyedének megpillantásakor, a mit óhajtunk szintén beteljesül. (Az oka, a miért mégis oly ritkán teljesül, kétségkívül abban rejlik, hogy nem eléggé jól kérünk.)

Az oláh nép még a «világból való kibőjtölésben» is erősen hisz, valamint a *«ráolvasásban»*, melyet tudós asszonyok eszközölnek, szentelt víz, imádságok s különféle csak általuk ismert hókusz-pókusz kiséretében.

Ama balga hit, mintha az átoknak foganatja lenne, körülbelül világszerte el van terjedve.

A legérdekesebb egyike azonban az a babona, mely a pásztorok s marhatenyésztéssel foglalkozó nép közt van elterjedve. Ha valamely legelő jószágnak bele esik a féreg a fülébe, szörnyű kínokat okozva s nem egyszer vesztét is előidézve: a hozzáértő «bűvész» kimegy a rétre s földi bodzát kővel lehajtva, kimondja rá az itéletet, hogy addig föl nem oldoztatik, mig az illető állat meg nem szabadul bajától. A mi a legfurcsább pedig a dologban az, hogy teljesen szavahihető emberek is bizonyítják e csodának huszonnégy óra lefolyása alatti teljesedését.

Patkányok által megszállt ház, vagy tanya kiüritésére nézve is hisz a nép, valamely babonában.

Az oláh nép hirtelen rosszul lett emberről azt tartja, hogy «megigézték», vagy valaki «megverte a szemével», s szenes vizet itatnak vele a varázs megtörésére. Eredeti az is, hogy az oláh nő seprőt fektet keresztbe az ajtó elé, ha mindenki elmegy a háztól, hogy a gonosz szellem be ne tolakodhassék.

Még a higgadt németek sem mentek az efféléktől. Náluk van szokásban háromszor megkopogatni az asztal alsó lapját, ugyanannyiszor ismételve az *«unverruffen»* szavakat, (a mi a magyar «jó órában legyen mondva» frázisnak felel meg) ha valakinek szerencsés körülményeiről tesznek említést.

A sentimentális németektől eredhetett még az a föltevés is, hogy ha két ember egyszerre mond ki valamely szót. abban a perczben két szerelmes találkozik.

A *Mars-Gare* már ismét oláh rossz tündér. Ez ugyanis vérré változtatja a tehén tölgyében a tejet, melyet kedden este (mars-sare) az illető gonosz tündér estején fejnek meg. Míg az eladott, vagy elajándékozott tejbe azért tesz az elővigyázó oláh gazdasszony sót, ne hogy kiapadjon tehene tölgyéből a tej.

A szerdán este fonók orsójára szintén balvégzet nehezül. Azért minden oláh nő szigoruan őrizkedik e vétségtől.

Nemzetközinek nevezhető az a babona, hogy az elrejtett kincsnek helyét éjjelente kékes lángok jelölik.

Ugyanilyennek ismerem azt is, hogy a ki tükröt eltör, hét évig kerüli a szerencse. Valamint, kinek a bal tenyere viszket, rövid időn pénzt kap. Fehérnemüt vagy egyéb öltözékdarabot a visszájával fölvenni, arra a napra szerencsét hoz, mig ha az ember saját magán varr az öltözéken valamit, azzal magára varrja a szegénységet. Ha a czipőt az asztalra felteszik, abból viszály támad. A mely gyermeket három éves korában az ajtóra rovott vonással megmérnek, még egyszer akkorát fog nőni.

De már azt határozottan magyar eredetü babonának merném állítani, miszerint, «ha a szarka csereg, vendég jön», még pedig arról a tájról, a mely irányba farkát billegteti.

Nem tudom, melyik nemzet vallhatja magáénak ama föltedezés dicsőségét, hogy a macskában időjós rejlik. Ugyanis, ha a czicza hosszasan mosdik, azt okvetlenül esőzés vagy havazás követi.

A magyar gazda pedig azt tartja, hogy ha a veréb porban fürdik vagy a fecske közel repül a földhöz: eső lesz.

A patkó minden népnél a szerencse jelvénye. Onnan a nagy öröm, ha a babonások patkót találnak az uton.

Tudjuk, hogy a talizmánokhoz, szerencsét hozó amulettekhez mennyire ragaszkodnak a keletiek, melyektől csak életük árán válnak meg.

A hires *Lucza-széke*, melynek készitéséhez csak Lucza-napján fognak, még pedig úgy, hogy napjában csak egy forgácsot ejtve, de oly szakavatott számitással, hogy karácsony estére — tehát egy év lefolyása alatt — éppen készen legyen. E kis gyalogszéket aztán, a karácsonyi éjféli mise alkalmával, a templom-ajtó elé állítva, a rajta helyet foglaló egyén a kulcslyukon át betekint a templomba. A mely nő a gyülekezetből erre visszafordítja a fejét: kisül, hogy boszorkány, mert csak az érzi meg a Lucza-szék közelségét.

Hátra lenne még az álomlátások tág birodalma. De nem akarok avatatlan kezekkel az álmoskönyv-szerzők szakmájába kontárkodni, habár a fantázia e mezején igérkeznék a legdusabb aratás.

DÁVID ZSOLTÁRAIBÓL.

— 113. —

Fel nemzetek, dalt zengjetek
Urunknak ős daléneket!
Fel, szerte mind, mig élet int,
Dalolni őt szolgái mind!
S a szédítő örök idő,
Dicső nevét felzendítő
Zsoltárdalát ne érje át.
S míg mult s jelen illan tovább,
Örök leszen és végtelen
Hymnusdalod, nagy Istenem!

Onnan, a hol fölszáll a nap,
Odáig, hol az alkonyat
Bibor ölén ledől a fény,
Áldás lobog az Ur nevén.

Fölénye nagy s hatalmasabb,
Mint mind a nép az ég alatt,
A mely felett csak Ő lebeg,
Mint őserő, őseredet.

Ki oly dicső, a milyen Ő?
Oly ésszényin fenn székelő?
A mennybe' fenn s a mélybe' lenn,
Hová lenéz kegyelmesen.
Látása mély, mint sziklamély,
Mindent tud Ő s örökre él.
S a porból fel Ő felemel,
Kit bú, boru a földre ver,
Kit sárhoz köt a földi rög,
A szenvedély s a gyönyörök,
Hogy ujra jó s fenkölt legyen,
S fennszárnyaló eszményeken
Uralkodó fejedelem;
A néptömeg hogy értse meg,
Ha dalra gyül s imát rebeg;

«A magtalan és megvetett
Im megfogan s szül gyermeket.
És téged áld, örömben áld,
Nagy Istenem, te szent csodált,
S a felvidult ház zengi, zugja:
«Mily nagy ez áldás! Halleluja!»

Gerő Attila.

Ó-EGYPTOMI KUTYA-MUMIÁK.

(Képpel.)

Beckmann Lajos, a hirneves állatrajzoló, mult éve egy állat-mumiát kapott, melyet Theba környékén találtak. Közelebbi megvizsgálásnál kitűnt, hogy egy középnagyságu agárnak bebalzsamozott holttestе, mely a nagy ritkaságok közé tartozik. Macskák mumiáit ellenben rendkívül nagy számmal lelnek. A mumia külseje az 1. ábra alatt látható. Szine zavaros-sárgásfehér és aszfalt-barna között változik. A külső burok finom, sürü szövésü anyagból áll, mely vászon és selyem közötti középhelyet foglalja el. Az egész külső test ezenkivül igen csinos szalagokkal van körülövezve. A fej és nyak egyenes tartását a sűrű bepólyázás tartotta meg. Megjegyzendő, hogy az egész mumián a varrásnak legkisebb nyoma sem látható. Az egyes szövetdarabok szélei be vannak hajtva és valamely sulyos testtel — mintegy vasalóval — lelapítva. A 2. ábra a mumiát oldalról mutatja, a 3. pedig úgy, a mint külső pólyáitól fel van szabadítva. Itt a törzs vastag és sás-kötelekkel keresztül kötve. A 4. ábra első burkában mutatja a mumiát. Ez különféle durva szövetek keresztezéséből áll s ez alatt egy zsákszövet forma anyag van, aszfalttal oly bőven átitatva, hogy az állat bőrével és szőrével teljesen egy anyagot képez. A fülek is ezen aszfalt-anyaggal vannak bevonva. Az 5. rajz a burkaitól teljesen megfosztott hullát mutatja, melynek izmai egészen szétmállottak egy puderszerü porrá, s ez a hasűrben és mellűrben halmozódott fel. Az egész csontvázat az összeszáradt bőr tartja együtt, minden szálag és in eltűnt.

AFORIZMÁK.

Manapság minden a czim, a tartalom semmi. Legközelebb egy műborgyár alakul meg ily czéggel: *«Az igazság barátai»*.

*

Kezdetben volt az Ige, most van a frázis.

*

Júdás elárulta az ő mesterét harmincz ezüstpénzért. Oh, mi szebb időket élünk! Napjainkban emelkedett a tarifa.

*

Káin esetét, az első gyilkosságot, az egész világtörténelemben a legtragikusabb eseménynyé avatta ama végzetes körülmény, hogy Káin a *testvér-öcscsét* ölte meg — és nem az *édes-anyját*.

*

Az erkölcsök meglazultak, a család kötelékei szétfoszlottak. De szerencsére mégis van még egy szent kapocs, a mely a szülőt gyermekével, a testvért a testvérrel szorosan egybefüzi, egy erős kapocs: *az örökösödési törvény*.

*

Beh jó, hogy e két fogalom: *nemzetiség* és *felekezet* nem födözi egymást! Ha egybeesnének, a világbéke még eszménynek is absurdum volna.

*

Én nem értem az antisemitismust. Hiszen a kereszténység meg a zsidóság közt annyi a kapcsolat, a kölcsönös vonatkozás! Vagy a zsidógyülöletnek talán éppen a *kölcsönös* vonatkozás az oka?...

*

Nem a nehézség törvénye az oka, hogy a testek a földre zuhannak; hanem az a vonzalom, mely a gyarlandókat a por felé húzza.

Méry Károly.

IRODALOM.

TÖMÖRKÉNY ISTVÁN.

A magyar ujságirásnak két szive van. Az egyik tüzes, forró, mindig lázban égő: Budapest; a másik csöndes, de duzzadó érzésektől hevült: Szöged (mert akárhogy is irják Szegednek, mégis csak Szöged marad az). Sok jeles ujságirói tehetség került már föl onnan a magyar alföld fővárosából. Pezsgő, tüzes magyar vér lüktet ezeknek az uj embereknek az ereiben, érzésük tiszta, gondolkozásuk egyenes, akárcsak azé a tanyai paraszté, akit úgy szeretnek megrajzolni. Tudja isten mi lehet az oka, hogy mikor aztán fölkerülnek ebbe a forrongó, lázas Pestbe, nem tudják megőrizni azt a csöndes, tiszta érzelemteli kedélyt, melyet onnan alulról magukkal hoztak.

Tömörkény István is szögedi ujságiró. Könyve: *«Szegedi parasztok és egyéb urak»*, a legfigyelemreméltóbb kötetek egyike, amik Mikszáth Kálmán Jó palóczai óta megjelentek. Csodálatos egy könyv ez az övé. Alig van benne egy-két történet, illetve olyan tárgy, mely a modern novellák alapja szokott lenni. Nem a szenvedély rajza, nem a boldog vagy boldogtalan szerelem banális formája indítja az ő hőseit cselekvésre.

Tömörkény István.

Nem. Halbőr Förgeteg János elmegy a vásárra csizmát venni, subát venni; elmegy a kompaktorhoz hogy beköttesse imádságos könyvét; Jegenye András uram bicskát vásárol; Bélteki Mihályék és a bojtárék megölik Duhaj Kis Miklós csikóst; a soha világnemlátta Ruszandot elviszik kicsiny oláhfalujából Bosznia rideg bérczei közé; káplár Papp uram eljátszogat délutánonkint a bosnyákasszony gyermekeivel; Omar, a kicsiny Omar ott settenkedik az apjaként szeretett magyar zászlóalj körül és sok, sok mindenféle látszólag jelentéktelen apró tárgy, ami azonban úgy leköti az olvasó figyelmét, hogy nem tudja letenni kezéből a könyvet. És ez a Tömörkény István művészete. Azokba az apró, jelentéktelen képekbe életet lehel; a subavásárban, az alkúban, a csizmadiánál, a kompaktornál Halbőr Förgeteg János a tanyai paraszt lelkületének, ennek a sunyi, számító, kevésszavú, de csupasziv embernek pompás fotografiája. Milyen kitünő például az egy pár szóban odavetett kép, mikor Halbőr Förgeteg János elmenvén vásárra csizmát venni, előbb összezsörtölődik feleségével, aki szemére hányja, hogy csizmára ugy-e kerül, pedig még a régi is jó, de ő neki rongyos czipőben kell járnia. Halbőr uram abban megy el, hogy ő bizony csizmát vesz magának. Keményen alkuszik a sógorék familiájának derék mesterével, Kék Márton urammal egy pár csizmán, mely szép is jó is, éppen kedvére való is, de aztán csak egyszerre előveszi a vörösbőr tárczát s amint utána kutatna, hirtelen eszébe ötlik valami:

— Hohó, most jut az eszembe. Van-e asszonyczipő?

— Milyen?

— Milyen. Hát bűr, zsinórra járó.

— Hát hogyne volna — s odalódít egy egész öllel a ládatetőre Márton mester. — Van itt sok. Formás. Halbőr három forintot hagy kinn, a többit visszarakja. No adjon egy három forintost, mondja szerényen s szinte kérőleg néz a mesterre, hogy ne haragudjék a sok okvetetlenkedésért. A csizma nem kell. Majd szombaton behozza *fejelni* az asszony...

Mert hát az volt a csizma baja, hogy czipő kellett az asszonynak.

Hát ilyenek a Tömörkény rajzainak a tárgyai. Rajzoknak mondom, mert nem egyebek ezek a történetek a legkitünőbb rajzoknál, amiket a magyar irodalom fölmutathat. Én e műfaj mintájául állítanám oda. Művészivé teszik a jellemzés módja, az a tömör, tartalmas stilus és az a pompás szögedi dialektus, amelyet Tömörkény nem hatásvadászat czéljából, hanem öntudatosan használ.

Hogy nemcsak a tanyák világában érzi magát otthon, megmutatja Tömörkény a «Ködben» czimü novellájában, mely az «egyéb urak» résznek legsikerültebb darabja. Milyen kitünő alakok az öreg fiskális, a Náncsi cselédei! Az örökösen engedelmet kérő Mihály mester és a szegény Katalin! «Az erdősi állomásról» érdekes, akárcsak a szerző első olvastam novellája a «Margit».

Tömörkény határozott tehetség, még pedig nagy tehetség. Erre az első könyvére büszke lehet. Csak maradjon továbbra is a maga egyszerü alakjai mellett, hogy ne csalódjunk meg benne is úgy, mint sok Pestre fölkerült kollegájában.

Róna Béla.

Reviczky külföldön. Az «Aus fremden Zungen» czimü előkelő német folyóirat Reviczky Gyulának több költeményét hozza Cserhalmi Hecht Irén jeles irónőnk sikerult fordításában. Ez alkalomból megemlítjük, hogy a derék irónő, kinek a franczia romantiusmusról irt nagy munkája oly méltó feltünést keltett, legközelebb egy vaskos kötet műfordítást ad ki, melyben az ujabb magyar poéták verseit fogja a német közönségnek bemutatni. Cserhalmi Hecht Irén munkássága után érdeklődéssel várjuk a kötetet.

*

Róna Béla fölkéri verskötetének ivtartóit, hogy azokat az előfizetési pénzekkel együtt hozzá mielőbb beküldeni szíveskedjenek. Könyve, mely eddig technikai okokból késett, augusztus hó közepére megküldetik az előfizetőknek.

*

A kapi-vár, Gabányi Árpád Teleki-díjjal koszoruzott vigjátéka megjelent a Gyulai Pál szerkesztette Olcsó könyvtárban. A művet magát előadása alkalmából részletesen méltattuk. Most csak mint könyvről teszünk említést róla, mint igazán élvezetes, mulattató könyvről. Az erdélyi fejedelmi udvar apró cselszövényeivel és a XVII. századbeli főuri élet mozgalmas, élénk és eléggé figyelemre nem méltatott képe Gabányiban ügyes festőjére akadt. Történeti vigjátékainknak amúgy is gyér számában számottevő munka a Kapi-vár.

*

Magyar történelmi szinműtárt indított meg az akadémia, melyben azok a színművek fognak megjelenni, melyek a Kóczán-díjjal lettek kitüntetve. A 30-as és 40-es években volt már az akadémiának egy ily vállalata, melyben nem egy kiváló drámai alkotás látott napvilágot, hogy drámairodalmunk

további fejlődésére befolyással legyen. Kívánjuk, hogy a most megjelenők ép ily hatással legyenek történeti drámánk fejlődésére, mint akkor azok. A most megjelent három kötet: *Szász* Károly «Attila halála» és «István vezér» és *Gabányi* «Pogány magyarok» czimü drámája. Mint olvasmányok igen szépek és poetikus szépségeikkel sok élvezetet nyujtanak az olvasónak. A rendkivüli díszszel kiállított kötetek ára egyenkint 1 forint.

SPORT.

Primás II. Most midőn az egész sportvilág figyelme a Szt.-István-díj felé van irányozva, lépten nyomon hangzik az ország legjobb lovának, Primás II-nek neve; őt tartják ugyanis a mi grande-prix-nk reménybeli győztesének. Ez alkalomból nem tartjuk érdektelennek rövid vonásokban megemlékezni eddigi pályafutásáról.

Prímás II. 1891 augusztus 16-án lépett ki először a pályára, Pesten a nyeretlenek versenyében, melyet meg is nyert Liebling, Ártatlan és 9 más társa ellen. Következő négy futása azonban eredménytelen volt, mert még a helyekről is leszorult; azonban épp a kapuzárás előtt oktober 13-án kiköszörülte a csorbát és a kőbányai díjat igen könnyen nyerte meg Durczás, Bayreuth stb. ellen. Három éves szereplése egy leveretéssel kezdődött a Kisbér-versenyben, de utána csakhamar a Batthányi-Hunyadi-díjat majd meg az Ivadék-versenyt nyerte meg. A Derbyben — sokak szerint rosz taktika következtében — második lett, a német Derbyben pedig — közbejött baja következtében — helyet sem kapott. Hosszú pihenő után a Piberi-díjban jött ki ujra a pályára, melyet haza is vitt László, Da Vinci és Trick-Track ellen, ezután azonban a nagy formába levő Espoir által — eltévesztett lovaglási taktikák következtében, háromszor egymásután a második helyre utaltatott, igy a Residenc- és Jubileumdíjban és a St.-Legerben. Akkor jött oktober 6; mikor is a mi Primás II-nk a közönség leirhatlan üdvrivalgása között verte le hatalmas ellenfelét, Espoirt, a Lovaregyleti díjban. Ettől fogva a jeles állat vereséget nem szenvedett. A mult évben megnyerte még a Radautzi díjat, az idén pedig a Bálvány hdcpot, a Fenék versenyt és a Budapesti két Államdíjat. Blaskovich Ernő úr e pompás ménje eddig 21 izben startolt s 11 versenyből került ki győztesnek; díjjakban pedig 49970 forintot szerzett népszerü tulajdonosának.

Kerékpár-verseny. A Hunnia kerékpár-egylet most vasárnap tartá meg Dunaföldvár és Budafok között országúti versenyeit szokatlan nagy számú közönség jelenlétében. A kezdők versenyében (26 km.) első lett Lehotay István (58 p. alatt). A 40 km. versenyben Nagy Dénes (1 óra 34 p. a.) Végül pedig a 80 km. versenyben Schiffert Ferencz ért a czélhoz leghamarább 3 óra 46 percz alatt.

Szigethy Győző.

KÉPTALÁNY.

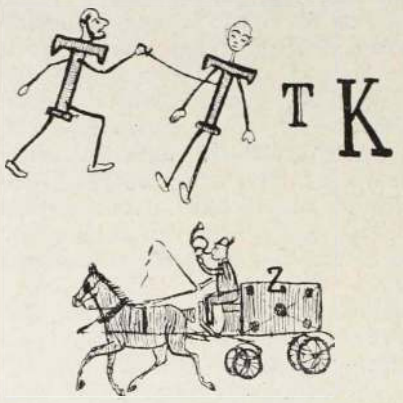

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Szépirodalmi napilap.

Megfejtők: Holló Margit, Ligeti Irma, Haidekker Olga, Pollák József, Mandel Izsák, Schossberger Elvir és Olga, Stieder Teréz, Sugár Miksáné, Hegyi Albert, Rosner Dani, Franciscy Béla, Martinyi Pál, Bodnár Erzsike, Oblath Paula, Lámer János, Inselt Gyula, Wiesinger Frigyes, Tatay Gyula, Morvay Ferencz, Reiner Etelka, Zeisler Adolf, Dimic Olga, Szabados Irma, Domokos Sándorné, Tóth Elemér, Pöltz Pál, Frankovits Heléna, Reismann nővérek, Szabolcsi Ilona, Grosz Gizella, Parczer Irma, Dióssy Erzsike, Pejtsik Sarolta, Rochlitz nővérek, Zettin Sz.

A megfejtők között Prém József «Félvér» czimü regény kötetét sorsoltuk ki, melyet *Haidekker Olga* k. a. (Ercsi) nyert el.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

J. F. «A primásnő» gyenge dolog. A második novella elolvasására még nem volt érkezésünk.

P. E. A beküldött novella nem üti meg lapunk mértékét.

Cs. K. A Hugo Viktor fordítás csinos. Nemsokára sorát ejtjük.

Fr. Kl. A rege igen csinos. Ha a tér engedi, még e számban közöljük.

I. D. A novella — egy-két simitással — jövő számban jönni fog. Látszik, hogy jól megfigyelte az életet, a pszichológiája mélyreható. Szivesen látjuk további munkásságát.

Hiador. Őszinte köszönet a szép versért. Hogy a költői véna nem a régi, az ellen nemcsak mi, hanem olvasóink is tiltakoznak. Szives üdvözlet.

B. Jób. Köszönjük a küldött czikket. Legközelebb sorra kerül.

T. D. 1. Széll Kálmán volt pénzügyminiszter és orsz. képviselő, Vörösmarty Mihály leányát vette nőül. Széll Kálmán ref. lelkész Nagy-Szalontán Arany János leányát Juliskát birta nőül, de csak rövid ideig: mert mialatt arája gyermekének életet adott, ő maga kiszenvedett. Az ő emlékének szentelte a nagy költő «Toldi szerelmében» Rozgonyi Piroska alakját. 2. Lazzaroni nem azonos Székely Samuval, a Budapesti Hirlapnak kiutasított párisi levelezőjével. 3. Dóczy Lajos nem lépett ki a munkatársak sorából, csak pihen.

G. J. A «Csalódás után» «Tűzkor» jönni fognak.

W. F. 1. Lapszerkesztőket e réven nem illeti meg a nagyságos czim. 2. Az olyan névmagyarositást a belügyminiszter nem engedélyezi. 3. Kövér Ilma, kinek munkái tetszését megnyerték, Budapesten lakik. Nemrég jelent meg egy nagyobb regénye «Damár Margit» czimmel melyhez Jókai Mór irt igen dicsérő előszót. 4. A gyorsirásról még nem jelent meg lapunkban dolgozat.

L. J. Helyben. A bekötési táblák a tömegesen érkezett megrendelések folytán elfogytak, de már a jövő héten elkészülnek az ujak is s akkor nagyságnak is meg fog küldetni.

H. L. Henczida. Az előbbi üzenetre való hivatkozással kérjük szives türelmét.

B. Imréné. Nyitra. Kiadóhivatalunkban minden szám kapható, kegyeskedjék tehát a hiányzó számokat feljegyezni és kiadóhivatalunk azokat készséggel megküldendi.

Jánoshida. Várjuk.

Tisztelt olvasóinkat arra kérjük, szíveskedjenek lapunkat képtalányokkal fölkeresni.

Zongoravásárlóknak nagy szolgálatot vélünk tenni, a midőn a Klinger-féle közkedveltségnek örvendő zongoratermek új helyiségét velük közöljük. F. h. 1-től ezen etablissement Váczi-körút 21. sz. alá (Ipar-udvar) tétetett át, a hol a legkitünőbb zongorák és pianinók zenei szakismerettel gondosan kiválasztva dús választékban felette olcsón adatnak el és bérelhetők is. Hosszú átjátszott zongorák be is cserélhetők. Bpest, Váczi-körút 21. sz. (Ipar-udvar).

Hirdetések felvétetnek

a kiadóhivatalban, Budapest, VII., Erzsébet-körut 18. sz.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ mult félévi folyamára (1893. január—junius hónapokra)

tetszés szerinti szinekben és rendkivül diszes kiállitásban

1 forint 30 krjával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában, Budapest, VII. ker., Erzsébet-körut 18-ik szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) müvésznönk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

WALLA JÓZSEF

czementáru-gyára, épitési anyagok raktára,

BUDAPEST,

VII. ker., Rottenbiller-utcza 13. szám.

Vállalkozik:

Granitterrazzo, Betonirozások, Csatornázások, Szökőkutak, Czementlapok és Mozaik lapokkali kövezések elkészitésére stb.

Menyezet (Stucatur) nádszövet RAKTÁR.

Raktárt tart:

Keramit lapok, Kelheimi lapok, Mettlachi lapok, Teracotta-áruk, Kőfedélpép, Tüzálló-téglák, Kémény rakványokból stb.

Gyári raktára a gartenaui PORTLAND czement és vizhatlan mészgyárának.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF

butorgyáros,

Andrássy-ut 9. szám alatt.

Ajánlja dusan felszerelt

butor-gyári-raktárát

solid kivitelü **fabutorokból** és izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**

Elvállal teljes

BUTORBERENDEZÉSEKET

egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

Ujdonságok gazdag választékban.

Magyar királyi államvasutak igazgatósága.

80987/V. sz.

F. évi julius hó 1-étől *a maros—ludas—beszterczei* h. érd. vasuton I. osztályú kocsik fognak forgalomba helyeztetni; egyidejüleg ezen h. érd. vasuton jelzett naptól kezdve uj személydijszabás lép érvénybe, melynek egyes példányai 10 krért a m. kir. államvasutak dijszabási osztályában megvehetők.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Butor

RÉSZLETFIZETÉSRE

legolcsóbban kapható

Ehrentreu és Fuchs testvéreknél

BUDAPESTEN,

VI., Andrássy-út 41. szám.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangut, bolti árhoz képest félárban 75 –80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. és kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyeremk-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árustja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Szenzációs találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Hein János

Budapest,

Kerepesi-ut 82. szám.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek

ÜLTETÉSÉRE

ujjá berendezések és

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

WÁGNER MANÓ

tan- és nevelő-intézete

RÁKOS-PALOTÁN, (Budapest mellett).

Az intézet egy előkészitő tanfolyam **6 polgári és 8 gymnáziumi osztályból áll.** — Az intézet 6 holdnyi kiterjedésü árnyas, jól gondozott angol parkban fekszik. — A tanári kar kiváló szakférfiakból áll. Teljesen felszerelt tanszertár, könyvtár és tornaterem. — Nagy kiterjedésü játszótér. — Felszerelt nyári testgyakorló. — Katonai gyakorlatok. — Kitünő ellátás. — **szellemi tehetségek fejlesztése mellett, a test edzésére is kiváló gond fordittatik.** — A magyar, német, franczia és latin nyelvek alapos tanitására különös sulyt fektetek. — **A neveldei dij mérsékelt.**

Ismertetővel és bővebb felvilágositással szivesen szolgálok.

Rákos-Palotán, (posta-, vasut- és távirdai állomás.)

WÁGNER MANÓ intézet-tulajdonos igazgató.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

Slavoniában.

(PAKRATZ-LIPIK déli vasut). — OKUCSÁN m. kir. államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett enyhe égalj.

A nyári idény tartama: április—október.

A tiszta hamisitatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a **nyákhártyák** minden **hurutos bántalmainál;** mindennemü **csúzos** és **köszvényes bajnál, mirigy** és **vérbetegségeknél, görvélykórnál, csontbántalmaknál** stb. Mint fürdőorvos dr. **Marschalko Tamás** működik. Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porczellán-, márvány- kőfürdőkkel stb. stb.; **tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő izzasztó kamarákkal;** kitünő gyógyzene, olvasó- és zongoraterem, jó **étkezés** egy uj vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás.

A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. **A m. k. államvasutakon** zónatarifa. **Prospektussal és felvilágositással szolgál**

a lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódviz szétküldése az igazgatóság részéről szakadatlanul történik, **friss töltésben. Lipiki jódvíz állandóan kapható ÉDESKUTY L.** m. kir. és szerb kir. udv. ásványviz-szállitónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványviz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és füszerkereskedésekben.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János

Szegeden.

szab. chronometer és műórás, főlfalálója a remontoir inga-óráknak, stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe

ajánlják a

Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet

BUDAPEST, VII. ker. Szentkirályi-utcza 14.

a Muzeumkert közvetlen közelében

MASSAGE, VILLAMOS-KÚRÁK.

Uj! Szénsavas aczélfürdők Uj!

ideg és női bajoknál elismert kitünő hatásuak.

TIRGRAM

utánzásoktól óvakodjunk.

A ki lakását minden **férgektől** tisztán tartani akarja, ne használjon mást, mint a sok éven át ismert **Tirgramkészitményeket** és pedig **TIRGRAM-TINKTURA** poloskák és azok petéinek gyökeres kiirtására, palaczkokban 20, 40 és 60 kr., 1 lit. palaczkkal 2.50

TIRGRAM POR

svábok, muszkák, balhák és minden növényféreg ellen 15—30 kr. dobozban, ugymint 2 frt és 4 frt dobozban. Különlegesség svábok és muszka, ugymint molyok ellen 40 kr. és 2 frtos dobozban. **Tirgram-Excite**, méregtelen szer patkányok és egerek elpusztitására, ára dobozban 1 frt. Kapható minden vegyes-, festék-, füszer-, gyógyszertár és gyógyáru-üzletben helyben és vidéken

Főraktár; Tirgram-társaság. Budapest, Wurm-utcza 5. szám.

Budapest részére gyakorlott munkások állnak rendelkezésre, kik egész lakásokat a poloskáktól kitisztitják. Irbeli előfizetések is elfogadtatnak.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

BUDAPEST, VI. kerület, Izabella-utcza 43. szám.

Bpest fő- és székvárosi látogatók, valamint fürdő-vendégek figyelmébe.

KERTÉSZ JENŐ csődtömegéből Budapest, kerepesi-ut 8. még tömérdek áruraktár van felhalmozva, mindenki **fele árban** szerezheti be szükségletét, ajándékoknak alkalmas disztárgyakban.

	most	ezelőtt
Disztükrök 3 osztálylyal	**1.80**	3.50
Ugyanez elegánsabb kivitelü ...	**4.—**	10.—
Legfinomabb sima elejü **ingek**	**1.70**	2.50
Ugyanilyen szegélyezett	**2.—**	3.—
12 drb **gallér,** legjobb minőség	**1.80**	2.50
12 pár **kézelő,** legjobb minőség	**3.50**	4.80
12 db majolika csemegekés **1.20**, nickel		**1.90**
Chinai porcel. kávés csészék **25** és		**35** kr.
Ugyanilyen fekete kávéhoz párja ...		**25** kr.
Ugyanilyen csemege tányérok darabja		**20** kr.

	most	ezelőtt
Imakönyv. Csontdisszel...	**1.50**	3.—
Diszes csonttáblával	**2.—**	4.—
Ugyanez kül. diszes kivitelben	**3.—**	5.50
Emlékkönyv. Plüss v. bőrkötésü	**2.—**	4.—
Ugyanez diszesebb	**3.—**	6.—
Album (nagy alaku) Plüss v. bőr...	**2.50**	4.50
Ugyanilyen diszesebb	**3.70**	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	**4.50**	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezelőtt 15 és 20 frt		
Sétabotok törrel	**1.—**	és **1.25**
« ezüsttel **1.20** és **1.50**, fogantyuval **5.**—		

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95, 6 villa 95, 6 kés 1 frt 50, 12 kávés-kanál 95, 1 levesmérő 95, 1 tejmérő 50, 6 képadló 1 frt 20, 1 nickel buldog revolver 3 frt, nagyobb 3.50

	most	ezelőtt
Harisnyák, fegyházi kötés 12 pár	**3.10**	5.—
Ugyanilyen **női** 12 pár	**4.80**	7.—
12 pár egészségügyi harisnya **80** kr. és		**1.20**
Tourista-ing erős mint a posztó **1.33** és		**1.50**
Tourista öv **25** kr., selyemből **50** kr. és		**1** frt
4 drb szinet batiszt csokor **95** kr.		

	most	ezelőtt
Napernyő. Nyers selyem	**2.—**	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő	**2.30**	4.—
Ugyanez még fiomabb	**3.—**	5.—
Uj: fodros napernyők	**3.50**	5.50
Ugyanilyen Chanzsan színüek ...	**3.90**	6.—
Esernyök: Nyers selyemből ...	**2.—**	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	**2.30**	5.—
Gordonet selyemből	**3.30**	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel ...	**4.—**	7.—

Amerikai ébresztő óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban **2 frt 30 kr.**, ezelőtt 4.50

Keményfa-tálczák nickel végü fogantyuval:

35,	40,	45,	50,	55	cm.
75,	**95,**	**1.20,**	**1.40,**	**1.60**	

Plüsch kézi zacskók 66 kr., plüsch lámpatálczák 60 kr., korona erszények 36 kr., alum. szivarszipkák látványossággal 40 kr., földgömbalaku fémtintatartók 40 és 60 kr., egy nyakbavaló bör utitáska 1.33, egy kézi utitáska 1.56, egy beszélő baba 1.50, nagyobb 2.50. Rendelmények szigoru ellenőrzés alatt küldetnek el. A leszállitott szabott árak minden darabon láthatók.

Hirdetmény.

A cs. és kir. 16. számu budapesti helyőrségi kórház 50 darab ing, 50 pár harisnya, 400 pár papucs, 700 darab törülköző, 400 darab közönséges- és 300 darab durva törlőruha, továbbá **300 kötény, 40 darab asztalteritő és 50 darab asztalkendő** beszerzése és legkésőbb **1893. évi november hó végéig** leendő beszállitása, illetve a cs. és kir. budapesti 2. számu ruharaktár által leendő átvétel végett ezennel nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet.

Pályázni óhajtók irásbeli zárt ajánlatai a budapesti 16. számu cs. és kir. helyőrségi kórháznál (Üllői-uti vámház közelében) nyujtandók be, a hol is **1893. évi augusztus hó 17-én d. e. 9 órakor**

nyilvános ajánlati tárgyalás

fog tartatni.

A pályázati feltételek a cs. és kir. 16. és 17. számu helyőrségi kórházaknál, a cs. és kir. 2. számu ruharaktárnál, a kereskedelmi és ipar kamaránál, a kereskedelmi muzeumban Budapesten és végre a pécsi kereskedelmi- és iparkamaránál betekinthetők.

A cs. és kir. budapesti 16. számu helyőrségi kórház.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

II. ÉVFOLYAM 1893 JULIUS 30

31-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, ERZSÉBET-KÖRUT 18. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Bauer báró. — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Méry Károly:** *Aforizmák.* — **Csillay Kálmán:** *Dal.* — **Justus Dezső:** *Ő várja.* — **Justh Zsigmond:** *Hárman voltak.* — **Róna Béla:** *Kedvesem levele.* — **Czóbel Minka:** *Délibáb.* — **Satanella:** *Két levél.* — **Lurya Géza:** *Talány.* — **Scossa Dezső:** *Mese.* — **Vértess József:** *Hamis bálvány.* — **Feleki Sándor:** *Nyár.* — **Vértesi Dezső:** *Klára.* — **Moóri Miklós:** *Sürű erdő.* — **Szalai Emil:** *A müncheni nyári tárlat.* — **Irodalom.** — **Sport.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

Budapest, VI. ker., Izabella-utcza 43. szám.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

Butor

RÉSZLETFIZETÉSRE

legolcsóbban kapható

Ehrentreu és Fuchs testvéreknél

BUDAPESTEN,

VI., Andrássy-út 41. szám.

Hein János

Budapest,

Kerepesi-ut 82. szám.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek

ÜLTETÉSÉRE

ujjá berendezések és

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

A 44 év óta fennálló

NASCHITZ-féle nyilványos elemi- és felső leány tan- és nevelő-intézet

f. évi augusztus 1-től

Andrássy-ut 34. palotában nyilik meg.

Az egész háromemeletes épület tisztán az iskola és nevelő-intézet czéljainak van átalakitva. A kor minden kivánalmai szerint.

Áll: 4 oszt. minta elemi, 1 oszt. kereskedelmi tanfolyam,
4 „ felső iskola, 1 „ kézimunka tanfolyam,
2 „ kiképző, 1 „ ismétlő tanfolyamból.

A beiratások **augusztus** közepétől **szeptember** közepéig tartatnak.

Állam-érvényességgel biró bizonyitványok.

Bennlakók csak korlátolt számban vétetnek fel.

Értesitőt kivánatra bérmentve küld

az igazgatóság.

Röser János, nyilv. tan- és nevelő-intézete.

Iskola épület: **Budapesten, VI., Aradi-utcza 10.**

Ezennel értesitem a t. cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilvános **gymnasiumban,** 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban,** 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele julius hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.

Vidéki szülők fiai **nevelő intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. ☞ Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyitványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenrangu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal. Zárbizonyitványai az **egyévi önkéntességre** képesitenek.

Értesitőt küld:

RÖSER JÁNOS igazgató, Budapest, VI., Aradi-utcza 10.

ARANYOSI MIKSA

nyivános polg. és kereskedelmi iskolája

BUDAPESTEN, V., Nagykorona-utcza 13. sz.

Az intézet áll négy polg. isk. és három kereskedelmi osztályból; ez utóbbiak egyenrangúak kereskedelmi akadémiák osztályaival.

Bizonyitványok államérvényesek. Egyéves önkénytességi jog.

Az intézet **internátussal** van összekötve. Előjegyzés a szünet alatt is. Részletes programmot készséggel küld **AZ IGAZGATÓSÁG.**

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

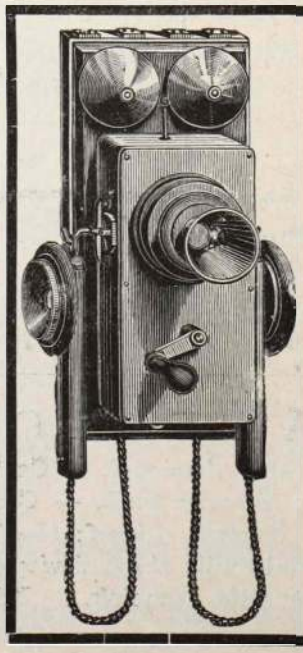

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetű telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

II. évfolyam. *1893. julius 30.* 31. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Felévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTARSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

BAUER BÁRÓ.

Mikor pár héttel ezelőtt még ott elnökölt a delegáczió hadügyi bizottságában és erős kezekkel tartotta féken a maga kibocsátotta terveket; mikor szivós kitartásával végsőig harczolt mellettök s igazi katonához méltón csak győzelem vagy bukás árán, de nem félig végzett munkával hagyta oda a harczteret: ki gondolta volna akkor, hogy ezt a vasembert, ezt a mintakatonát is nemsokára legyűri minden élő ellensége, a halál. Ki gondolta volna akkor, hogy ez a hatalmas szervezet közel van fölbomlásához, hogy az atómok között meglazulóban van az összetartó kapocs, melyet életnek nevezünk.

Bauer báró halála egy fényes, dicsőségteli pálya sírba hanyatlása. Bölcsőjében már homlokon csókolta az az istennő, a kinek kegyeit a nagy Napoleon is kereste és melytől minden halandó, de főleg a katona nagysága függ. Szerencse kisérte végig a bölcsőtől a sírig az egyszerü lembergi vendéglős fiát. Szerencse volt nyomában még akkor is, a mikor másoktól hidegen elfordult, nem törődve azzal sem, ha ezrek életükkel fizetik meg azt, hogy ő egynek osztja kegyeit. Békében és háboruban, az életben és a harczmezőn ott volt mellette és nem engedte csüggedni addig, mig ki nem vívta számára a győzelem babérkoszoruját. Mikor mások még a hadnagyi kardot csörtetik, ő már magas katonai rangban emelkedik egyre fölfelé, hogy az egyszerü polgári nevet a bárói koronással váltsa fel. Ott van Solferinonál. Az osztrák hadsereg vereséget szenved és legyőzetve kénytelen a maradék otthagyni a harczteret. Kiváló katonai geniek számitása nem üt be és ime, a Bauer zászlója győzelmesen lobog, az ő emberei szerencsével harczolnak. Custozzánál a legválságosabb pillanatban fordulat áll be s mikor a győzelem már-már egy hajszálon függ, az ő részére dől el, hogy egy ujabb fényes szemmel gazdagitsa sikereinek hosszu lánczolatát.

És igy vitték őt szerencséje és kiváló katonai képességei egyre előbbre, egyre magasabbra azon a pályán, melyen végre a legnagyobbra vitte, a mit katona manapság elérhet: 1888-ban Bylandt-Rheidt Arthur gróf halálával ő lett a monarchia közös hadügyminisztere.

Azóta sok, sok nagy alkotás fűződik az ő nevéhez, mely hadseregünket egyikévé tette a legkiválóbbaknak. Azt, a mi elődeinek minden hatalmuk, minden képességük latbavetésével nem sikerült évtizedeken keresztül, azt ő keresztülvitte a rövid öt év alatt, mely miniszter-

sége alatt lefolyt. Ki tudta választani a legjobb erőket, a kik munkásságában részesei legyenek. A legkiválóbb szakemberek segitették tervei létrejöttében és kivitelében, úgy hogy el lehet mondani, nem fogott olyan munkába, mit keresztül ne vitt volna győzelmesen. A monarchia katonai budgetjét sok millióval emelte, de neki könnyebb volt a milliókat megszavaztatni, mint másoknak a százezreket. Megszilárdította a katonai állományt; reformálta a katonai nevelő-intézeteket; a lovasság és gyalogság fegyveres erejét meggyarapitotta; a tisztek számát növelte; rendezte a katonai özvegyek és árvák nyugdij-intézményét, szóval oly rendszeres intézményeket hozott létre rövid ideig tartó minisztersége alatt, hogy emléke sokáig maradandó lesz a hadsereg történetében.

Igazi megtestesülése volt a vasakaratnak. Addig és oly szivósan ragaszkodott terveihez, a mig sikerült keresztül vinnie azokat mindenütt. Ebben az öreg emberben, a ki már a nyolczvanas éveket taposta, oly hatalmas testi és szellemi erő lakozott, a mi harczok edzette katonánál is ritkaságszámba megy. Ez a hatalmas szellemi erő keresztül tört minden gátot, a mi utjában állott, legyőzött minden véleményt, a mi ellene kelt. Ez a hatalmas testi erő daczolt az idők romboló förgetegével, mely megkivánja a munka után a test pihenését. És ez a testi erő, ez a hatalmas, nagy, meg tudott birkózni a halállal is. Vagy nem győzte-e le akkor, a mikor munkássága közül nem engedte kiragadni, a mikor a legszebb elpihenést tudta kicsikarni tőle, a minden szenvedés, minden kinlódás nélküli gyors elmulást?

Most már megszünt a hatalmas organizmus működése és a test szétomló sejtjei elvegyülnek az anyaföld porába. S mig mások foglalják el helyét, az igazi mintakatonának emlékét a késő utókor is kegyelettel őrzi.

*

Bauer Ferdinánd báró 1825. márczius 7-én született Lembergben. 1836. október elsején a hadi mérnöki akadémiába lépett, melynek legkitünőbb növendékei közé tartozott és mint első eminens 1841. okt. 18-án a felsőbb tanfolyamra küldetett, melyet szintén kitünő eredménynyel bevégezvén, 1842. augusztus 16-án kineveztetett hadnagygyá a műszaki csapatokhoz. A kitünő képzettségü tiszt gyorsan emelkedett a katonai pályán. Már 1845. január 16-án kineveztetett főhadnagynak, 1848. jul. 3-án pedig századossá és részt vett Lemberg ostrománál. 1849. április 1-én első osztályu százados lett és a ruthén vadászszászlóaljhoz osztatott be, a melylyel részt vett a magyarországi hadjáratban. Miután ez a rusznyák zászlóalj feloszlatott, Bauer Ferdinándot beosztották a 31. számú gyalogezredhez. De itt nem sokáig maradt, mert 1854. márczius 23-án a 48. számu magyar gyalogezredhez kineveztetett őrnagygyá. Ebben a gyalogezredben azután, mely Zalavármegyéből és Somogymegye egy részéből veszi ujonczait, 1858. november hóban átvette a hadkiegészitő kerületi parancsnokságot és az egész ezredet ujólag szervezte és miután hadi lábra állitotta, a granátos zászlóalj parancsnokságát vette át és ezzel vett részt az 1859-iki olasz hadjáratban. A solferinoi csatában hősies bátorsága által kitünvén, augusztus 15-én a katonai érdemkereszttel lőn kitüntetve. Midőn az ellenség ujból megtámadta Solferinot, Bauer Ferdinánd gránátosaival szuronytámadást intézett a franczia-olasz csapatok ellen és heves tusa után visszaverte az ellenséget. Csak akkor tért vissza csapatával, midőn az már az utolsó töltényt is kilőtte.

A dicsőséggel bevégzett hadjárat után Bauer báró rövid időre megvált ezredétől, a mennyiben 1860. márczius 1-én alezredessé kineveztetett a 62. számu magyar gyalogezredhez, de már egy év mulva, 1861. márczius 26-án a Nagy-Kanizsán állomásozó, Ernő főherczeg nevét viselő 48. számu gyalogezredhez helyeztetett vissza és átvette ennek a gyalogezrednek parancsnokságát. 1862. márczius 7-én kineveztetett ezredessé és az 1866-iki hadjárat elején az olaszországi táborozásban vett részt. Az emlékzetes custozzai csata kezdetén, 1866. jun. 24-én Bauer Ferdinánd már mint dandár parancsnok a dandárával San Rocco di Palazzola és Palazzina mellett foglalt állást és megnyitotta a heves tüzelést a felvonuló ellenséges csapatokra. Midőn Piret dandára Oliosi községet kezdte ostromolni, a 28. számu Benedek-gyalogezred a Bauer dandár balszárnyának fedezetére vonult fel. Ezt az ezredet azonben Tenilone elleni felvonulása közban, a Jese magaslaton az ellenség a balszárnyon hirtelen és hevesen megtámadta, de Bauer csapatai az ellenséget, daczára az ellenség hősies kitartásának, visszaverték és a magaslatot szurony-támadással bevették. De most jóval erősebb ellenséges csapatok támadták meg Bauer dandárát arczvonalban valamint a balszárnyon és a Benedek-ezred, midőn az ellenség lovasai megtámadták, kényszerült négyszöget (carrés-t) képezni, de végre is a tulnyomó erővel szemben, mely egy hadosztályra rúgott és a jesei magaslatokat rettenhetetlenül ostromolta, visszaszoríttatott. Bauer ezredes dandárparancsnok, ki az ütközetet személyesen vezette, ebből a válságos helyzetből is ki tudott menekülni, a mennyiben hamarosan össze tudta gyüjteni a szétvert ezredet és oda vonta a Santa Lucia felé vonuló 19. számu vadászszászlóaljat. Ez a zászlóalj aztán akkora bravurral támadta meg az ellenséget, hogy annak tüzérsége is már veszedelemben forgott. Most aztán a szétszórt és Bauer által hamarosan összegyüjtött Benedek-gyalogezred oly erővel támadta meg az ellenséget, hogy az imént győzelmesen előrenyomuló ellenség kényszerült a támadással felhagyni. Az ellenséges zászlóaljak azután a legnagyobb rendetlenségben kényszerültek a leggyorsabban vissza vonulni a Tionen keresztül. Bauer ezredes dandárparancsnok most a második ezredével a santa-luciai magaslatokat akarta rögtön ostromolni, azonban a hadtestparancsnokság utalva a tulnyomó erős ellenség szilárd ellenállására, ettől az ostromtól visszatartotta és utasította, hogy egyelőre elégedjék meg azokkal a szép hadi előnyökkel, a melyeket imént kivívott. De Bauer dandára nem kevesebb dicsőséggel vett részt a csata további folyamában. Santa Lucia bevételénél különösen a Bauer dandárához tartozó 70. számu Nagy-gyalogezred tüntette ki magát. Ebben a csatában tanusított vitézségeért és kitünő szolgálatai elismeréseül Bauer ezredes dandárparancsnok 1866. julius 19-én a Lipótrend lovagkeresztjét a hadi ékitménynyel nyerte jutalmul. 1868. október 28-án neveztetett ki vezérőrnagygyá, miután már 1868. márczius 20-án a XVII. hadosztálynak dandárparancsnoka lett. 1871. április 26-án szintén mint dandárparancsnok a VIII. hadosztályhoz osztatott be. De már 1873-ban a brucki táborba helyeztetett át azoknak a gyakorlatoknak vezetésére, a melyeket a gyalogsági harczászatban beállott változások tettek szükségessé. Ugyanez évi julius 14-én Bauer vezérőrnagy a XXII. és az évi szeptember 16-án a II. hadosztály parancsnokává kineveztetett és 1874. május 1-én altábornagygyá léptették elő. 1874. szeptember 21-én a központi gyalogsági tanfolyam parancsnokságát, 1876-ban pedig a katonai lövésziskola vezetését bizták rá 1878. augusztus 19-én kineveztetett hadtestparancsnokká Nagy-Szebenbe és előbbi állásaiban szerzett bokros érdemei elismeréseül a vaskoronarend másodosztályú jelvényeivel lőn kitüntetve. Ugyancsak 1881. április 6-án a titkos tanácsosi méltóságot nyerte és 1881. november 1-én kineveztetett táborszernagygyá. Még ugyan az évi decz. 21-én pedig a polgári származásu táborszernagy, kinek atyja mészáros mester volt, az osztrák bárói rangra emeltetett. 1882. decz. 28-án a 84. gyalogezred tulajodnosává lett és 1883. jan. 1-én a második hadtest parancsnokává és bécsi parancsnokló tábornokká neveztetett ki. 1884. aug. 28-án rendkívüli szolgálatai, különösen pedig a csapatok czélirányos kiképzése körüli érdemei jutalmazásául az első osztályu vaskoronarenddel lőn kitüntetve. 1887. október 13-án pedig, midőn ötvenéves szolgálati jubileumát ülte meg, a hadiékitményes Lipót-rend nagykeresztjével diszittetett fel. Néhai Bylandt-Rheidt hadügyminiszter nyugalomba vonulása után 1888. márczius 16-án közös hadügyminiszterré kineveztetett, mely hivatalát öt évnél tovább viselte.

A HÉT.

— A század utolsó idealistájáról: valóságban, költészetben. — Az igazi és az ál-Bérenger. Az egyik dalokat irt, a másikról dalokat irnak. Melyik lesz halhatatlan? — A franczia tanszék története. — A magyar géniusznak nem kell gyászruhát rendelni. — Az örök zsidó — ma! —

Örök rejtély maradsz te, emberi szív!

Fényben, pompában született, az egyszerüségre, a munkára vágyott. Elhagyta a születésével elért felségjogokat, a maga erejével akart joghoz jutni! Ámde jött a vak sors tengeri vihar képében s eltemette!

Ennek a léleknek a belsejébe vet egy kis sugarat az a pár levél, a melyet a bécsi *Presse* közölt. Egy festőművész hagyatékában találták s telve vannak tragikus mozzanatokkal.

Jules Lemaitre költői alakot kisérlett meg belőle formálni. Az örök előretörekvés symbolumának látta, a kit a modern tudás tesz Tantalussá, a modern kétely Fausttá, a modern erőnek öntudata Bayarddá.

A levelei egy idegbeteg ember kétséges, lázas, subtilis hánykolódását mutatják. A ki

rendkívüli akaraterő mellett rendkivüli módon érzékeny. A ki bár hatalmas czél felé tör, utjának kicsinyes göröngyei is fájdalmat keltenek benne. Megtörik, sebzik, fájón érintik ideális lelkét, szinekben és hangulatokben kéjelgő fantáziáját. Minő nagy költői kedély voltál te Orth János! Leveleid visszasugározzák azt a hatalmas talentumot, mely az ábrándok világába ragadott s a való legfinomabb sértésétől is megrettent .... Az *Osztrák-magyar monarchia irásban és képben* egy vázlat megirására kért fel. Ábrándos lelked azt hitte, hogy az irót szólitották fel s nem a főherczeget. Belefoglaltad e czikkelyedbe képzeleted legdrágább gyöngyeit. Ámde mire beküldhetted, nem voltál többé főherczeg, csak Orth János. A czikkely szép volt, közölték is volna, de *névtelenül*. Hogy fájt ez néked? Bedobtad a kastélyod lágyan csörgedező patakjába álmatlan éjszakáid drága gyümölcsét, vigye, ragadja magával az utolsó csalódás. A utolsót? Azt hitted. Aztán jöttek a többiek, férfierőd leküzdötte őket, sorban valamenynyit.

Az egyetlen egygyel — a vak sorssal — párbajvesztes lettél.

Szegény idealista te, az utolsó, a legnagyobb ebben a században! Hogy néked is buknod kellett, mint valami közönséges tragikus hősnek! ...

*

A német filozófia a nagy, az általános eszmék világában ődöng. A franczia életfilozófia a pozitiv élet talaján marad. Az Orth Jánosok küzdelme hatalmas, fenséges. A franczia diákoké bohèmeszerü, vig, jókedvü.

Elcsendesült a barrikádok zajától a *Quartier latin!*

A *Café D'Harcourt*-ban vig dana szól, friss absynth mellett. A küzdelem jól sikerült. A diákság ismét győzött. Lozé megbukott, valószinüleg már Bécsben hüsöl a nagykövetségi palota márványfürdőkádjában, a diákság pedig Bérenger-gúnydalokkal lakja a győzelmi tort.

Szegény Bérenger, a párisi szójáték *Papa-la-Pudeur*-je, most már valóban világhirhedt alak. Költő névrokonát elfeledték, az ő neve fennmaradand a világtörténelemben! S fenntartja egy dal, melyben benne van a neve s a melynek végső strófáját (bár lefordítani nem merem), de a vig diákhumorban gyönyörködők kedvéért ide igtatom:

Seigneur, mon Dieu, que vos justes entrailles
Ne dépass pas l'châtiment mérité;
Empêchez-le d'user de représailles
Pour nous dégoûter de la nudité!
Epargnez-nous un punition immonde,
Trop sévér' pour notre crime connu,
Fait' que nous puissions tous quitter ce monde
Sans avoir ou M'sieu Bérenger *tout nu* ...

*

Valóban kiváncsi vagyok, hogy franczia tanáraink közül hány tudná ezt a jókedvü párisi utczadalt lefordítani?

Mert rettenetes viszonyok uralkodtak mostanság az egyetemen. A kérdés aktuális, mert a kormány végre-valahára segít a dolgon s kinevezett egy franczia tanárt a budapesti egyetemre.

A tanszék története klasszikus.

Egész kalandos, regényes históriája van. Volt ezelőtt egy öreg bácsi, a ki dadogott, suttogott, de francziául nem tanított. No — nem is tudott senki a *tanítványai* közül. Ezért uralkodott el a germán szellem. Vagy legalább nagy része volt ennek is benne.

De mortibus nil nisi bene.

Tehát — nil.

Ezután lehetett volna hát modern embert is kinevezni, hiszen megürült a kathédra. Az igaz, hogy a kathédra megürült, de honnan vegyék elő a tanárt? A *tanítványok* gárdájából? Ki foglalkozott nálunk franczia filozófiával? Ha itt-ott megjelent egy a franczia irodalmat érintő czikkely, biz az csak két—három—tiz franczia könyv puszta kivonata volt. Eredeti, franczia forrásokra támaszkodó filologusunk nem volt, nincs.

Nagy zavarban volt - hát a kormány. S mit tesz?

Kikeresett egy elzászi születésü német professort, a ki most a magyar egyetemen fogja a franczia filológiát előadni s kötelessége lesz a magyar kultura elgermánosodása ellen felemelni tiltó szavát, ha nem is direkte, de akkép, hogy lelkesedést kelt tanítványaiban a gall szellem iránt.

Hogy fog ez a fából vaskarika sikerülni? — Én nem tom. De sikerülni kell, mert égetően szükséges.

Ilyesmi is csak nálunk történhetik — a boldog keleten.

*

Kassa magyarosodik, Szebenben a *Tribuna* gyülést rendez! Fönt bukik a német társulat, lent szítják a magyargyülöletet.

A nemzetiség tért akar foglalni — kiáltják, valójában: a nemzetiség el akarja nyelni a nemzetet!

Micsoda hatalmas nyelvöltögetés közben! Micsoda csúf rágalmazási munkálat, undok aknamunka révén. Igy pedig czélhoz sohasem fognak jutni. Még áll a hatalmas Ilion, még nem dőlt be Budának vaskapuja. Még áll a magyarság, nemzeti géniuszunknak nem kell gyászruhát rendelni, hasztalan őrjöng lenn, a szebeni gyülés!

Tétlenül ne nézzük azért elleneink ijesztgetéseit. Munkára fel! Bátoritson a siker, melynek örvendetes jele a kassai hir. Lassan bár, de mindannyian magyarok leszünk, nyelvben, szivben, érzésben egyaránt.

Őrjönghetsz kishitü szebeni gyülés, a magyarok istene a mi oldalunkon van, azokén, a kik *dolgoznak a kulturáért.*

*

Örök vándor, vándor zsidó volt a neve a középkorban. *Nevropathe voyageur* a neve ma! Igy válnak a legendák positiv tényekké! Az örök zsidó megjelent a kórház falai között, enyhet, nyugalmat keresett. Kiüzte hazájából a türelmetlenség, melyek szelleme inkvizicziót csinált a középkorban, máglyákat gyujtott fel, kinpadot állitott fel, ma hazájától, nyelvétől fosztja meg borús áldozatait. Az örök zsidó igaz alak, ma is él, élni fog mindig, mert a türelmetlenség szelleme nem vész ki az emberi természetből soha. Csak enyhiteni lehet, elnyomni tél-túl, de megsemmisíteni nem lehet soha. Önzés a forrása, zavaros az a forrásviz, néha nagy ideákra vezet, máskor a legdurvább erőszakra hajt. A nemzetiségi kérdés végforrása is ez. Ép azért kell az elnyomásán buzgólkodnunk. Hiszen Karthausink bölcs jelszava: «csak az önzőnek nincs vigasztalás e földön.»

Lazzaroni.

AFORIZMÁK.

Alig nyilik meg az ember szeme, máris megtelik könnyel.

*

Tudományos megismerés: bánatos mosoly.

*

Vannak emberek, a kik az egész életet madártávlatból tekintik. Ez a magasabb világnézlet.

*

Az erény jutalmazására a nappal is elég hosszú. («Jut is, marad is.») A szörnyű bűntettek bírói tárgyalására még sokszor az éjszakákat is igénybe kell venni.

*

Gyűlölöm az embert, mivel szeretem az emberiséget.

*

A nagyon sensitiv természet belehal az élet hullámain szerzett tengeri betegségbe.

*

Pessimista hitelv: «Gyűlöld tenmagadat úgy mint felebarátodat.

*

Az élet varázsa nem az értékében rejlik, hanem abban, hogy lehet okoskodnunk a lét értéktelen volta fölött.

*

Az öngyilkosság veto a teremtetés ellen.

*

Könnyebb a halál után *üdvözülni*, mint az életben *boldogulni*.

*

Mi a pech? — Ha az ember mérgében meg szeretne pukkadni és nem tud!

*

Öngyilkossági kisérlet: válópör tenmagad ellen. A mentők buzgólkodása: békéltetés ex offo.

*

Az élet a kegyes égnek ajándéka. Ugy? Timeo Deos et dona ferentes!

*

Van nap és óra, midőn Istenben hinni — istenkáromlás.

*

Hinni nehéz dolog. Nem hinni még nehezebb.

*

Mért istenfélőbb a szegény ember, mint a gazdag? Mert a szegény, ha tárczájába nyúl: abban *semmi*; ha zsebébe nyúl: ott is *semmi*. Mindenütt a *semmi* tátong eléje — és *semmi*-ből teremté Isten a világot.

Méry Károly.

IGLÓ-FÜRED: A «HUNGÁRIA» SZÁLLÓ.

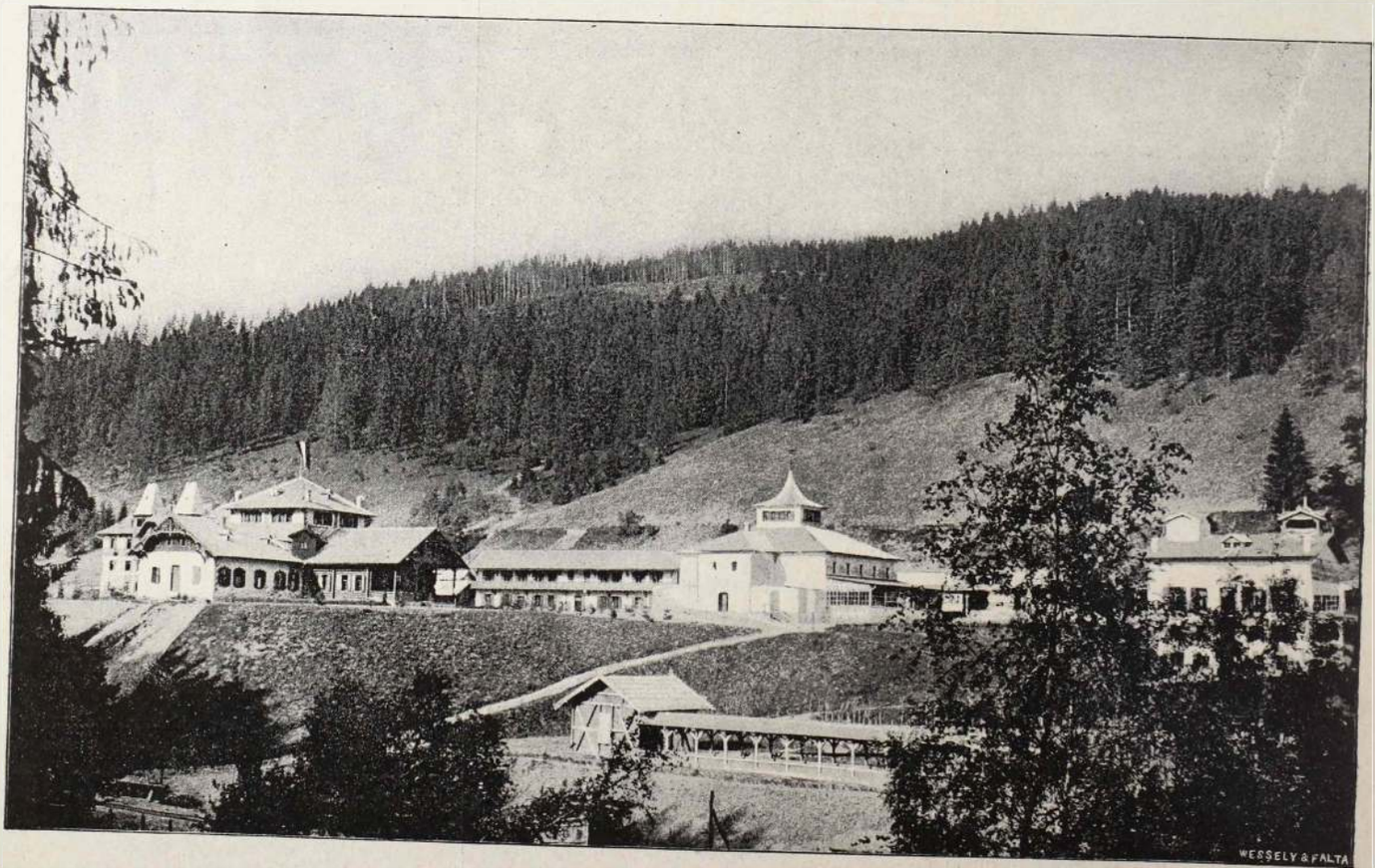

IGLÓ-FÜRED LÁTKÉPE.

DAL.

(HUGO VICTOR.)

Meglepni lopva, leple nélkül
Fürdőbe lépő szűz leányt;
Az égen csillag milliárdja,
A füben fénylő kis bogárka
S a bokrán halld a csalogányt;

Bálvány körül a bajadérek
Ha tündértáncot lejtenek;
A bálteremnek csillárfénye;
Velencze büvös-bájos éje
Ragyog, mosolyg a víz felett;

Elandalogni holdas éjben;
Pihenni lombos ág alatt;
Királyi bíbor büszke fénye,
Ha szép királyné szüzi lénye
Szerencsét, áldást osztogat;

Hallgatni hárfa lágy zenéjét,
Mint zengi a bús éneket;
Lehunyt a nap, a szellők szállnak
S leányi Andaluziának
Virágot szórnak, hintenek;

Hispániának kék egéből
Lehulló harmat-gyöngyszemek;
Mint zeng az erdők csalogánya,
Felhőkbe szárnyal víg danája
S visszhangot ád erdő, berek;

Feledni bajt, feledni gondot
Kiállott szenvedés után;
Kergetve csábos szellem-képet
A vészes éjbe csal ki téged,
Mint lenge láng kél nyomdokán;

Arany bimbócskát minden ágon
S lombot fakaszt a kikelet;
A távol utról visszatérve,
Szülőfalucskád drága képe
A messzeségből integet;

Nem!... A hány kiszabva útja,
Valóság, álom, úgy lehet:
Csak puszta kép az én szivemnek,
Ha téged, édes, átölellek
S szemembe néz a kék szemed....

Csillay Kálmán.

Ő VÁRJA.

Irta: JUSTUS DEZSŐ.

A varrógép egyhangú zakatolása nem engedte nyugodni a beteges vézna, öreg asszonyt, pedig ugy szeretett volna aludni.

— Későn van már Manczi lányom, hagyd el a munkát, majd bevégzed holnap.

— Nem lehet anyácskám, még ma készen kell lennie a ruhának. Holnap van a nagy nap; holnap szép akarok lenni, mert hisz holnap itt lesz Loránd. Hiába is akarod tagadni, nem hiszem. Ő megesküdött nekem, hogy visszajön, és én várom őt.

A varrógép megindult ujra. Az öreg asszony hánykolódott, néhaneha nagyokat köhögve, rekedten, szárazon és ez még jobban elgyötörte azt a gyönge, összetöpörődött testet.

Manczi meg csak varrt és a mellett elábrándozott. A varrógép morajától nem hallotta édes anyja nehéz, fojtó köhögését.

Egész lénye Loránddal volt tele. Az öltések, miket a gép tűje szabatosan ejtett a ruhán, mintha mind és mindig csak a Loránd nevét írnák; a folyton forgó kerék zaja, mintha egyre csak azt hajtaná: Loránd, Loránd. Az ifju alakja képet öltött előtte. Maga előtt látta napbarnított arczát, szép szőke bajuszát, a ragyogó kék szemeket, a mint boldogságot sugározva rá tekintenek.

A munka lassabban haladt, míg aztán végre egészen abba maradt.

A leány bele mereszté sötét szemeit a semmiségbe és nézte vágyakozva, epedve a képzeletében megjelent alakot.

Az öreg asszony elaludt. Nehéz, szakadozott lélegzete zavarta csak a kis szoba csöndjét.

Manczi pedig azt hitte, hogy Loránd szól hozzá.

Elmondja, miért távozott ő messze, le a tengerre, miért hagyta el az ő kedvesét, az ő boldogságát. Hisz nem élhettek volna meg ők ketten, meg ez az öreg asszony abból a kis fizetésből, a mit Loránd húzott a hajózási társulattól. Minek egy koldusból kettőt vagy hármat csinálni. Elment hát azzal a hajóval, a melyik levitorlázott a tengerre, és minden évben visszajön egyszer megrakva gazdag szállítmányokkal. Majd szerez ő ott pénzt sokat. Aztán haza jön Mancziért; elveszi feleségül és ők boldogan fognak élni.

Mintha vigasztalólag, bátorítva szólana hozzá, hogy nem kell majd többé dolgoznia, mások részére varrnia. Sőt még a maga ruháit sem ő fogja csinálni. Nem szenvednek majd szükséget semmiben. Nem kell majd tétlenül néznie, mint szenved, mint sorvad édes anyja, a kin ő nem segíthet. Nem kell majd nélkülöznie a vacsorát, hogy azon az édes anyjának orvosságot vegyen.

Igen, ő visszajön és Manczi vár reá.

JÓ PAJTÁSOK.

Hogy eddig még nem jöhetett vissza, hogy öt esztendeje már, hogy minden évben megjelenik Manczi a hajóállomásnál és hiába várta Lorándot, arról Loránd nem tehet. Bizonynyal nem tudott még elég pénzt szerezni.

Hogy eljöhetett volna azóta őket meglátogatni? Minek? Hisz olyan fájdalmas volt az első távozás, olyan szívszaggató volt az első búcsuzás! Minek azt ismételni. Manczinak a szíve szakadna meg bele.

Hirt is adhatott volna magáról! De hátha rosz sorsa van? Minek Manczi szivét lesujtani, elszomoritani?

Jobb az úgy ha egyszerre betoppan.

— Itt vagyok Manczim és most már nem megyek el mellőled soha többé!

Igen Loránd, Manczi vár reád. Holnap ott lesz megint az állomásnál és ha holnap nem jösz, várni fog tovább, várni fog addig, míg eljösz...

Az öreg asszonyt erős köhögési roham lepte meg. Felriadt álmából.

Manczi ijedten futott az ágyhoz és tehetetlenül nézte édes anyja vergődését.

Mikor aztán elgyöngülve magához tért, orvosságot adott neki.

Várt, míg elszunnyadt.

Aztán ujra hozzáfogott a munkához eltelve a holnapi viszontlátás boldog örömével.

*

Verőfényes tavaszi nap volt. A játszi sugarak vigan fürödtek a folyam tükrében és megaranyozták a kikötő felé tartó «Szentlélek» hajó erős, széles orrát.

Manczi már hallotta a gőzgép nehézkes zakatolását, látta a sürü füstöt a magasba szállni.

Szíve hevesen dobogott, lélegzete elállott.

Kiszaladt egészen a kikötő sarkára, onnan lobogtatta a fehér zsebkendőt a hajó felé.

A hajó már oly közel volt, hogy kivehette az alakokat, a mint azok a hajó födélzetén dolgoznak.

Látta, a mint ott is lobogtatja egyik tiszt a zsebkendőjét.

Ez ő lehet; igen, ez csak Loránd lehet. A nagy izgatottságban megfeledkezett mindenről; nem látott más egyebet annál a kendőnél. Nem is gondolt arra, hogy az a lobogtatás, az a távoli üdvözlet

másoknak is szólhat, másoknak, a kik ott állanak mögötte.

A hajó kikötött.

Manczi szemei felragyogtak, agyveleje erősen lüktetett. Mindenfelé tekintett, de Lorándot nem látta.

Már kiszálltak az utasok mind.

Az a tengerésztiszt, kit ő Lorándnak gondolt, ép a mellette álló leánykát ölelte meg és nevezte drága menyasszonyának.

És Manczi látta, a mint ajkuk egy hosszú édes csókban összeforr.

Ezt ő tovább nem nézhette.

Hogy olyan lusta az a Loránd és nem siet ki a hajóból, mikor tudhatná egészen jól, hogy ő itt vár reá!

De aztán már megbánta rögtön, hogy gondolatban is vétkezett ellene. Hátha benn dolga van és nem jöhet még.

Várni fog.

De az idő mult és Loránd még sem jön.

Bemegy hát majd ő a hajóra. Hogy meg fog örülni Loránd, ha egyszerre csak a háta mögött terem és befogja majd a szemét.

Valljon kitalálja-e majd, hogy az ő, Manczi?

Persze, hogy kitalálja. Hisz ha most ő neki valaki befogná a szemét, ő mindjárt tudná, hogy az nem lehet más, csak Loránd.

Manczi bement a hajóra.

A matrózok már ismerték. Mikor meglátták, összenéztek, összesúgtak: «Az őrült kisasszony».

Az egyik megállította. Mogorván kiáltott reá: «Mit akar?»

Manczi megvetően nézett végig rajta és tovább ment. Majd máskép beszél ez mindjárt, ha Loránddal karonfogva jön vissza.

De a matróz nem tágított.

— A hajóra idegeneknek nem szabad jönni, menjen innen.

— Én nem vagyok idegen. Én Csató Loránd úrnak vagyok a jegyese, ő itt van e hajón. Különben szóljon a kapitány urnak, ő megengedi nekem, hogy a jegyesemhez mehessek.

— Vagy úgy! — kaczagott a matróz és körülte társai is. — Mindjárt hívom a kapitányt.

Manczi nem értette, miért nevetnek ezek az emberek. Talán nem ismerik névről az ő Lorándját? Hozzájuk fordult.

— Maguk nem ismerik Lorándot? Neki is olyan napbarnított arcza van, mint maguknak; szép szőke bajusza, sűrü göndör haja, nagy kék szemei, sugár alakja. A járása egyenes, erőteljes és milyen jól áll rajta az egyenruha. Ugy-e most már ismerik?

A matrózok körülvették Manczit, gúnyolódva, kaczajukat elfojtva mondották, hogy most már ismerik.

Manczi megörült. Oh, hisz hogy is ne ismernék az ő Lorándját, a ki olyan szép, a ki olyan jó!

A kapitány is előjött. Szétkergette a tétlenül ácsorgó legénységet és udvariasan kérdezte Manczitól, hogy mit kiván?

— Lorándhoz akarok menni kapitány úr, Csató Lorándhoz.

— Csató Lorándhoz?! Azt nem ismerem.

— Talán csak névről nem kapitány úr, de ismernie kell önnek azt a szép fiut, ki itt van az ön hajóján. Szőke a bajusza, sűrü göndör a haja, szép nagy kék szemei vannak; sugár az alakja és a járása olyan egyenes, erőteljes. Ugy-e bar ismeri? ugy-e bár itt van a hajón? Tudom biztosan, hogy visszajött.

— Az én hajómon nincsen ilyen ifju, kisasszony, — szólt szánalmasan a kapitány, aztán vigasztalásul hozzá tette: Ha önnek azt irta, hogy ezzel a hajóval jön, tán elkésett róla, mert mi egy nappal hamarabb indultunk, mint rendesen.

Manczi elszorulni érezte a szivét. A vér mind a szive felé tódult és azt hitte, hogy az most mindjárt megreped.

Halványan tántorgott haza, ott leült a kis varrógép mellé és zokogott keservesen. Aztán kissé könnyebbülten érezte magát.

Hát már megint nem jött. Hát ugyan mikor is fog már megjönni? De hisz Loránd nem tehet róla; lekésett a hajóról. Vagy nem is Loránd késett le a hajóról, hanem a hajó indult el hamarabb, mint a kapitány mondotta, és őt ott hagyta.

Szegény Loránd!

És ujra sirt. Sajnálta Lorándot, ki elakart most is jönni hozzá és hibáján kívül nem jöhetett.

De eljön a legközelebbi hajóval, eljön majd egy év mulva és Manczi vár reá.

Egy-két napig levert, szomoru volt, de aztán folyt megint a munka rendesen tovább. Varrta a ruhákat másoknak és a munka közben álmodozott a multról és szőtt terveket a jövőről. A jelen ő rá nézve soha sem létezett és igy nem is vette észre, hogy édes anyja mindig betegebb lesz, jobban összeaszik.

Csak akkor ébredt fel álmodozásából, mikor egy reggel édes anyját — halva találta.

Ez egy időre kiragadta őt az álom honából.

Megtakarított pénzét felemésztette a temetési költség. Ő maga pedig ki volt dobva a világba egyedül, elhagyottan.

Most lett volna szüksége támogatásra, egy pár erős férfi karra, vigasztalóra.

Érezte is ennek hiányát egy ideig.

De a mikor hozzáfogott megint a munkához, a mikor megindult a varrógép kereke és annak egyhangú moraja mesélt neki Lorándról, annak egyenletes öltéseiből Loránd nevét vélte kiolvashatni és a mint képzeletében ismét megjelent Loránd alakja napbarnított arczczal, szőke bajuszával, göndör fürteivel és szép kék szemeivel, akkor nem érezte magát elhagyottnak, akkor nem volt árva, nem volt egyedül.

Hej pedig azóta már sokszor volt a hajó állomásnál és mindig hiába!

De azért ő nem vesztette el reményét, nem vesztette el bizodalmát Lorándban és várt hiven, türelemmel.

E hosszas várakozás szerelme hevét csak növelte, fokozta. Nem törődött a matrózokkal, a kik gúnyolták, kinevették és őrültnek tartották azt a vén kisasszonyt, ki folyton egy szőke ifjut vár. Nem törődött a szomszédokkal és nem vette észre, miként lett azok kedvencz Manczikájukból Manczi, Manczióból meg Manczinéni.

Ő csak várt, folyton várta az ifju, a szép szőke Lorándot.

Ismét uj ruhát készített magának. Szépet, szebbet, mint valaha.

Holnap érkezik ujra a hajó és azzal jön az ő Lorándja.

Szivszorongva várta ismét a hajót, mint eddig mindig. Ki tudja mióta? Már ő maga sem emlékszik reá.

A mint felment a hajó fedélzetére, a matrózok megint összenéztek, összesúgtak: «Az őrült *vén* kisasszony».

Manczi egyenesen a hajó kapitányához ment.

Ezt az embert ő még soha sem látta a hajón.

Egy szőke fiatal ember volt az uj kapitány. Ugy hasonlított az ő Lorándjához, csakhogy az még szebb, sokkal szebb.

— Kapitány úr, Csató Lorándot keresem. Ugy-e megjött a hajójával?

— Csató Lorándot nem ismerem. Hogy néz ki?

Manczi elragadtatva mondá és az egész lelke benne volt a szavakban:

— Szőke a bajusza, sűrü göndör a haja, szép nagy kék szemei vannak; sugár az alakja, egyenes, erőteljes a járása.

— A fia az, ugy-e bár asszonyom?

— A fiam? — bámult csodálkozva Manczi a kapitányra.

— Igen; hát a fiát várja?

— A fiam, a fiam, az én fiam? — ismétlé mintegy magához beszélve.

Aztán «jónapot» sem mondva lassan, mint a kit megszégyenitenek, sompolygott el a hajóról.

— A fiam, a fiam, — ismétlé magában, a mig csak hazaért.

Ott aztán leült a kis varrógép elé, de ott is csak az az egy szó volt ajkán, csak az az egy szó tölté be agyát: «a fiam!»

Aztán egy eszme által megragadtatva oda ment a tükörhöz s beletekintett.

Ajkán egy mosoly jelent meg, a szánalom mosolya. Megszánta azt az alakot, kit a tükörbe látott.

Csak most vette észre, hogy az a furcsa alak ott az őszülő hajjal, a beesett ránczos arczczal, azokkal a fénytelen szemekkel a — Manczi.

Eleinte kissé furcsának tünt neki, de majd megszokja ezt is.

És csinálja tovább is másoknak a ruhát. Hajtja a varrógépet és elábrándozik mellette.

Nem megy ugyan most már többé a a kikötőhöz, de azért még most is várja Lorándot.

Igen, ő még mindig várja.

HÁRMAN VOLTAK.

Szindarab, a szent-tornyai népszinház számára irta: JUSTH ZSIGMOND.

Személyek:

Dános, parasztgazda.
Dánosné.
Bögöly Sándor, Suczu Péter, Kaprincs Mátyás } gányó legények.

I. JELENET.

Dános, Dánosné.

DÁNOS. Ugy igyekezzél, hogy rendbe legyen minden mire vissza jövök. Két óra alatt itt vagyok. Az alatt ne hogy a házam tájékára férkőzzék valaki, mert... megbánod.

DÁNOSNÉ. És ha úgy lesz, mi lesz akkor? Betöri a bordám. Vagy elkerget? Ki nem lökhetek a házamból senkit, ki bekoczogtat rajta.

DÁNOS. Becsületes asszony háza ajtaja zárva van napnyugta után.

DÁNOSNÉ *(hetykén)*. Akadhat még olyan is, a ki átmássza a keritést. Akadhat olyan. Nem vagyok tán még abba a számba, kiért még egy kis fáradságot se reszkirozna meg az ember fia.

DÁNOS. Elhallgass, mert darabokra törlek.

DÁNOSNÉ. Dehogy is hallgatok, nem hallgatok én. Ugy-e azt akarná, kössem hátra a keszkenőmet, mint a hivő asszonyok szokták. Forgassam a szemeimet, s ne

tudjak a kopogi bálokról semmit. Hogyne! Ugy-e azt akarná? Meg azt, hogy ne lásson meg senki, ha pipi piros kendő van is a fejem bubján. Kellenék magának ugy-e ilyenkép? De akkor meg tudom, magának se kellene a bőröm.

DÁNOS. Elhallgass, mert... mert — *(felemeli karját, azután átkarolja a két karjával, hevesen magához szorítja)* — összezúzlak az ölelésemmel.

DÁNOSNÉ. Ugyan menjen már. *(Kibontakozik karjai közül.)* Hisz elkésik, hétre hivták.

DÁNOS. Megyek is, de *(fenyegető hangon ismét)* gyorsan térek.

DÁNOSNÉ. Itt a botja. *(Kituszkolja az ajtón.)* Hamar járjon. *(Utána néz, aztán oda ül az ablak elé. Dalol.)*

II. JELENET.

Bögöly Sándor, Suczu Péter, Kaprincs Mátyás. (Egymást tuszkolják be az ajtón.)

DÁNOSNÉ *(felpattan)*. — Ki innen gézengúzok — felkapom a seprűt, s akkor jaj nektek.

MÁTYÁS. Szerencsés virradást.

DÁNOSNÉ. Még le se ment a nap te bagó virág.

SÁNDOR. Eljöttünk... mert fogadtunk a kigyelmed lelkére.

DÁNOSNÉ. Takarodtok ki barázda billegetők?

(Közbe fogják.)

PÉTER. Sándor azt állítja, kigyelmed csak olyan napraforgó virágszál. Csak forog a nap körül... de — tempóból csak.

DÁNOSNÉ. Tán csak nem hiszed, hogy te leszel a napom? Te szárazmalom hátramozdítója, te.

MÁTYÁS. Szeretjük a szavát.

SÁNDOR. Szeretjük a máját.

PÉTER. A veséjét nem különben.

DÁNOSNÉ. Hol az a bakter — merre jár.

PÉTER. Iszik az egészségünkre a boltban. Ne keresse. Fogadtunk egymással, hogy ma este hallgat egyikünk szavára.

DÁNOSNÉ. Nézzék ezeket a gézengúzokat. Hogy tegnap táncoltam velök, most már nem bánnák, ha a gyehenna tüzét is megosztanám velök.

MÁTYÁS. PÉTER. SÁNDOR. } Szeretjük.

DÁNOSNÉ *(nyugodtan)*. — Tudom. Nem vagytok az egyetlenek.

MÁTYÁS. Hallgasson meg hát minket egyenkint.

DÁNOSNÉ. Ugyan mit is tudnátok *nékem ilyenkor* mondani?

PÉTER. Hallgasson meg minket.

DÁNOSNÉ. Egyszerre mindnyájatokat? Hát taktusra ver a szívetek?

PÉTER. Nem, egyenkint.

DÁNOSNÉ. Na jól van. Kettő mindig kinn istrázsál. Egyet-egyet meghallgatok. Ha rosszul viselte magát, — s nem birt velem — a másik kettő segít kilökni. Áll az alku?

MIND A HÁRMAN. Áll.

DÁNOSNÉ. Ha ezt a serpenyőt megütöm, jöhettek. Matyival kezdem. Tőle félek legjobban, azért. Hát csak kifelé, balogok. Az udvaron van egy szemétdomb, azon elkapargálhattok addig is.

III. JELENET.

Dánosné. Matyi. (Dánosné oda áll az asztalhoz, várja — hogy Matyi beszéljen, az hogy egyedül maradt, tesz, vesz, szégyelli magát. Kalapja szélét simogatja. Nem tudja, hogy kezdje.

DÁNOSNÉ. No hát hős czinczér itt vagyok, meghallgatom szavad, kezdj hozzá.

MÁTYÁS *(mekegve)*. — Mondok ... szép asszony kigyelmed.

DÁNOSNÉ. Az vagyok, tudom. Nem te mondtad először.

MÁTYÁS. Aztán... még nékem is tetszik.

DÁNOSNÉ. Tetszem néked? ejnye de jó is az én dolgom. No még...

MÁTYÁS *(szégyenkezve)*. Szeretem is kigyelmedet.

DÁNOSNÉ. Ezt is lustán, vagy mi. Olyat mondj, a miről nem hallottam még.

MATYI *(álmélkodva)*. Egyebet mit mondjak, egyebet nem tudok.

DÁNOSNÉ. Óh, te gyámoltalan, te. No ülj le ide a székbe, nyisd ki jól azt a nagy füledet. Megtanítalak, hogy kell. Tegyük fel, hogy most egy fertály órára, te vagy Dános gazda hites társa, s én Kaprincs Matyás gányó legény, kinek a tilosra fáj a foga. Vedd elő a keszkenődet, tartsd szépen. Ha pirulásra kerül a dolog, hát... segitségedre lészen. Most ide figyelj... majd megtanítalak, hogy kell. *(Oda lép Matyihoz, ki leült a székbe s nagy zavarban van.)* — Gyöngyöm, violám, vártál? Szeretlek téged, mint a mennyei mannát az Isten választott népe — mint a csalánt az Isten lova. Nélküled se éjjelem, se nappalom... Nappal rád gondolok, éjjel rólad álmodom. Te... ezt mond utánam. Ez ügyes pár szó, ezzel az üterére tapintasz annak, a kinek a szivébe vájnál. Hát mond utánam. Nappal rád gondolok, éjjel rólad álmodom.

MÁTYÁS. Nappal rólad... álmodom, éjjel rád gondolok.

DÁNOSNÉ. Nem úgy te bákó... no de igy is megállhatós. Most átfonom a derekadon a karomat, igy *(megteszi)* te a keszkenőt a szádhoz emeled s szégyenled magad... én meg rád hajlok és...

MÁTYÁS *(tűzbe jő)* és megcsókol, igy — — *(meg akarja csókolni)*.

DÁNOSNÉ *(Jól pofon vágja s aztán ki szökik karjai közül.)* — Igy! *(rá üt a serpenyőre.)* — Befelé gányók!

IV. JELENET.

Sándor, Péter s az előbbiek.

DÁNOSNÉ. Vigyétek ezt az ártatlant. Nem tudja, hogy kell. Hát megtanítottam én. *Máskor* majd hasznát veszi. Ki vele! *(Amazok felkapják s kilódítják a szinpadról)*.

DÁNOSNÉ. Sándor — — most rajtad a sor. Péter kinn vár.

(Dánosné leül. Sándor oda áll elé. Egy perczig hallgatnak. Sándor azután oda megy hozzá, megfogja kezét s dalol. Dánosné a nóta végén egy gúnyos nótával felel, majd megüti a serpenyőt. Péter beszalad.)

DÁNOSNÉ. Ki vele, nagyon szomorú az istenadta, megríkatott. A könyemtől meg nem tudtam mit feleljek neki.

(Péter és Sándor dulakodnak. Majd Péter kituszkolja Sándort. Péter visszajő. Egyenesen neki szalad Dánosnénak, meg akarja csókolni.)

DÁNOSNÉ. Lassan a testtel — — Hosszú még az este.

PÉTER. Rövid a csókom, kitöltjük vele.

DÁNOSNÉ. Ugy vigyázz, hogy rövidebb ne legyen a csókodnál az, a mi majd a nyakadra kerül.

PÉTER. Zsuzsám, kincsem! *(megy neki tárt karokkal)*.

DÁNOSNÉ. Zsuzsád a tárogató. Hol az a sulyok?

PÉTER. Ha te az én szavamra hallgatnál.

DÁNOSNÉ. Mi lenne akkor?

PÉTER. Kettős lenne a mi boldogságunk, mint a dohány sarja.

DÁNOSNÉ. De gányós a szerelmed.

PÉTER. A volnék, el nem hagy még akkor se a dohánytermelő Ur Isten, ha lefekszem.

DÁNOSNÉ. Még eddig talpon vagy csozé.

PÉTER. Lekonyít a szerelmem.

DÁNOSNÉ. No majd fellocsollak. *(Felkap egy kantát s neki megy, az védi magát — de nem soká, kikergeti a házból. Dánosné kicsukja. Aztán nyugodtan leül a székbe s dalol.)*

V. JELENET.

Dános haza jő. Dühösen megáll előtte. Nagyot üt botjával az asztalra.

DÁNOS. Járt itt valaki tudom, ne tagadd.

DÁNOSNÉ. *(fel se néz rá)* — Igen volt... voltak hárman.

DÁNOS. Te czudar!

DÁNOSNÉ. Nyugodjék meg gazdám. Hárman voltak. Bögöly Sándor, Suczu Péter és Kaprincs Mátyás, egyenkint jártak — nem voltak az egymás utjába.

DÁNOS. Te arczátlan, te elkergetlek a háztól, de előbb darabokra téplek.

DÁNOSNÉ. *(ártatlan arczczal)* — Miért, nem egyszerre voltak nálam.

DÁNOS. Elhallgatsz, el? *(megfogja, felkapja a levegőbe, leejti ismét.)* Itt hagylak én, elmegyek. Mit ér is veled az én életem. Csak kín és teher minden napja, órája. Nincs nekem se éjjelem, se nappalom. Egy falu legénye bolondul utánad, egy falu kinozza a szívem. Leszen még olyan gazdád, ki ebbe bele nyugszik, de annak a csókja is csak olyan lesz — a milyennek a tüzét oltják.

DÁNOSNÉ. Hárman voltak.

DÁNOS. Te czégéres, hát ujra kezded.

DÁNOSNÉ. Folytatom — — hárman, megmondtam nékik, egyenkint — —

DÁNOS. Hogy szereted őket. Három, két óra alatt. Te világ csúfja.

DÁNOSNÉ. Egyenkint megmondtam nékik, hogy — oda kinn tágasabb. Oh, te együgyű, szerelmes gazdám. *(Oda borul a vállára)*.

DÁNOS *(lágy hangon)*. — Te, te.

DÁNOSNÉ. Ki ne mond, ugy se tudnád megmondani — — mindig rosszul mondod. Csak csókolj — — ahhoz jobban értesz. *(átöleli)*.

(Dános hevesen megcsókolja.)

KEDVESEM LEVELE.

Olvastam leveled ...
Reszket szivem, lelkem
Olvasni is alig
Tudom örömömben.

Aranyos kis levél,
Minden sora drága;
Hullanak, hullanak
A csókjaim rája.

Köszöntjük mindnyájan,
Áldja meg az isten
S gondoljon reánk, mint
Magára mi itten.

Oh, hát gondoltok rám,
Futok eszetekbe?
S gondolsz reám te is,
Szivem szép szerelme?

Áldjon meg az isten
Kedves levélkédért,
Ezerszer áldjon meg
Minden betüjéért!

Róna Béla.

SZUNNYADÓ ÁMOR.

DÉLIBÁB.

— Jelenet a szent-tornyai népszinház számára. —

Irta: CZÓBEL MINKA.

Személyek: *Víg Sándor*, egy szép, szálas legény, duhaj, öntelt kifejezéssel.
Selymes Kata, egy tüzes nézésü, szelid arczu leány.
Helyszin: Egy kis rácsos kapu előtt, az uton, késő este.

SÁNDOR.
Látod fordul már a gönczöl szekér rúdja.

KATA.
Hát csakugyan elvisz a kigyelmed útja?
Maradjon, maradjon!

SÁNDOR.
— Galambom nem lehet,
Tudod az az árnyék ott a fejem felett.

KATA *(szenvedélyesen)*.
Ej hát mit bánom én! — ha mások megszólják,
Csak jobban fizetem szerelem adóját;
Ha mások roszalják a kigyelmed tettét,
Ezzel csak szivemnek kedvesebbé teték.
Telve az én szivem, mint egy tüzes tenger,
Lángoló habokkal, égő szerelemmel,
Kimondom, kimondtam! csakhogy egyszer tudja.
— — — — — — — — — — — —
Hát mégis másfelé visz a kelmed útja?

SÁNDOR.
Köszönöm angyalom, nagyon megvigasztal
Áldott szavad, telve mennyei malaszttal,
De csak el kell mennem, megmondtam előre —
Akadhatsz te még egy vigabb szeretőre.

KATA.
Hát kelmed azt hiszi? Szerető kell nékem?
Nem tudja? bár lenne az édes testvérem
Hivebben, tisztábban, akkor sem szeretném
Nagyobb indulattal, akkor sem keresném.
Tudja is a férfi, hogy mi a szerelem!...

SÁNDOR.
No, no, Kata lelkem hisz eljöhetsz velem!

KATA *(hevesen)*.
Majd bizony kölöncznek a kigyelmed nyakán.
Vagy — csak gondolni is! — még roszabbnak talán?

SÁNDOR.
Ne félj, hogy a falu majd szemedre hányja,
Aztán a mostohád — ha elmész sem bánja.

KATA.
Hát csak azt gondolja, a mások szavára
Van bízva a lelkem, szivem tisztasága?
Helyesen ha teszek, hogy másokért teszem?
Hogy a *más* fejébe lakik az *én* eszem?

SÁNDOR.
Aztán ha maradnék, mit is nyernél véle?
El nem vehetnélek — nem telik kenyérre.
Aztán meg . . .

KATA.
Hisz tudom a szó, meg a kenyér
A kelmed szemében, mindenekkel felér.
Reggelig papolnék, még sem értené meg
A mi a lelkemben ugy forrong, ugy éget.
Szépen szólott hozzám, mert tetszetős vagyok,
Mert az ajkam piros, a két szemem ragyog.
De hogy lelkemet a kelmedébe szőttem
Hogy milyen nagy, fényes, igaz lett előttem.
Ezt nem érti meg, ki csak a testet látja —
Férfi a lány lelkét soha sem kivánja.
No hát Isten áldja.

SÁNDOR *(bámulva)*.
Kata lelkem, látod
Igazán nem értem a te kivánságod.
Majd ha nyoma veszett a históriának,
Ha majd e környéken már nem zaklatnának.
(Kata sirva elfordul).

SÁNDOR *(folytatva)*.
Ne különösködj hát, akad még egy árok,
Nem oly könnyen fognak még el a zsandárok,
Aztán vissza jövök, úgy veszlek el téged.

KATA *(hidegen)*.
Köszönöm a hozzám való szivességet.

SÁNDOR.
Kata csókolj meg hát!

KATA.
Az én csókom drága,
Nem könnyen forr oda mindenki szájára.

SÁNDOR.
Mit mondtál? Mindenki!

KATA.
No hisz nem *úgy* értem.

SÁNDOR.
Hát nem tehetsz semmit, semmit többé értem?
Szeretlek, szeretlek őrült szerelemmel.

KATA *(mindig hidegebben)*.
Felejti az ilyest idővel az ember.

SÁNDOR *(mind hevesebben)*.
Tán az eszedbe jár valamely más legény?
Vagy mert oly elhagyott árva vagyok s szegény?
Hagytál el már régen, szívben, gondolatban,
Ejh, az asszony lelke csalfa s állhatatlan,
Más-más ölelésre, vágyódik a karja.

KATA *(nyugodtan)*.
Gondolja kigyelmed, a hogy ép akarja.

SÁNDOR *(lágyan)*.
Galambom, szép rózsám, gyere, gyere velem,
Egy van a világon, a boldog szerelem.
Maradj, maradj velem, ne mulj el előlem,
Mint egy szép délibáb nyári levegőben,
Vagy ha úgy akarod, el sem megyek tőled,
Nem hagylak, soha nem távozom mellőled.

KATA *(lassan hidegen)*.
Késő az, fordul a gönczöl szekér rúdja,
És még olyan messze a kigyelmed útja.

SÁNDOR *(heves kitöréssel)*.
Hát ide sem hallgatsz? átkos gonosz lélek,
Hát én itten csak a világba beszélek?
Megbánod még egyszer, de úgy is kivánom,
Nyugtod soh'sem legyen ezen a világon,
Szálljon rád az égnek minden tüzes átka!

KATA *(nyugodt bensőséggel)*.
Kendet meg az Isten ezerszer megáldja.
(Elfordul, megy).

KÉT LEVÉL.

Irta: SATANELLA.

I.

Várlak — gyere!

Látlak magam előtt, a mint először megpillantottalak. Magas sarku, kivágott barnás czipellőid voltak, olyan iczi-piczik, hogy mindkét lábacskád elfért volna egyik tenyeremen. A nyakadon pedig két sor kaláris volt és ez a piros gyöngy ugy fénylett hamvas bársony bőrödön, mint megannyi vércsepp. S a mint meglláttalak, már is szerettelek. Megkivántam azt a virágzó rózsát két orczádon és megkivántam egész üde, gyermeteg lényedet. De a te kezed is remegett, mikor az enyémbe vettem és midőn a szemedbe néztem, mennyi jóság, szerelem volt ezekben a sötét csillagokban. Bizony megszerettél te is nagyon. Csakhogy az én vérem szilaj, nem tudom kitől örököltem? Anyám is, apám is olyan csendes, nyugodt emberek, tán valami dédszülő öröksége e vad, zabolátlan természet.

És a mint lecsókoltam orczádról a rózsákat és megismertem a te egész lelked — már meg is untalak. Terhemre volt ezen kifogyhatatlan türelem, jóság. Talán ha egyszer fellázadsz, ha csak egyszer haragszol meg, mint más asszony — talán nem hagylak el.

Igy elhagytalak. Vitt, sodort magával végzetem és hozzá lefelé sülyedtem. Végig jártam a becsületes emberek foglalkozását, hogy végre ott találjam magam, valamelyik «Lebuj» énekesei közt. Hogy én odajutottam, az természetes, de ott találtalak téged is.

Rövid tarlatan volt a ruhád, könnyelmü, szennyes mit énekeltél, az arczod is ki volt festve, szép hosszu selyemhajad bontva, ziláltan. De a homlokod tiszta maradt és a szemedben ott találtam a te töméntelen jóságod, szerelmed. A ruha más, de a lelked a régi volt, de nekem ép ez a te magasztos lelked nem kellett. Unalmas volt és nem is kérdeztem, mi hozott ide téged a mocsár és piszok közé. Nem törődtem veled és a csókot epedő, szomjas ajkadról nem szakitottam le, mert nem vágytam reá. S nem is tudtam meg, hogy azért vagy itt, hogy láss engem és halld az én hangomat. Inkább a többi észbontó lángoló asszonynép közt kerestem szórakozást. Mit bántam én, ha még lejebb huznak, egészen elbukom.

S elbuktam. Láttad mint történt, ott voltál te is, mikor az a macskaszemü leány elfeledteti velem embert — Istent egyaránt.

Urat, gavallért akartam játszani és mert nem volt pénzem, megfosztottam a mellettem ülő elszundikált öreg urat erszényétől. Mámoros fővel tettem — igaz — de az idegen jószág érintése sem józanitott ki, hanem őrült pazarlással fecséreltem el, ott, abban az órában.

Mikor aztán az az ősz ember, ki Isten tudja mikép került ide, felébredt és kereste erszényét, mindenki rám mutatott, hogy én vettem el. Nos akkor mit tettél te? Oda vetetted magad annak a fehér haju ember lábaidhoz és magadra vállaltál kettős szégyent. A lopás és bünös szerelem gyalázatát. Azt mondtad, te vetted el a pénzt és te adtad nekem. De az az öreg ember sok tragédiát láthatott, megsimitotta kuszált hajadat, megfogott kezednél, ugy vezetett el.

Ám — meg voltam mentve. Azt hiszed hálás voltam! Akkor nem ismersz. Dühöngtem, mert megaláztál és a te martyrságod meggyülöltem. Ellenséged lettem, mert megmentettél a te nagy, mély szerelmeddel. Azt a helyet pedig kerültem, mint a poklot.

Lassan azonban egész elmosódott a te alakod, még azt a megalázást is elfeledtem egy asszony mellett. Bünös volt és szép akár Magdolna. A vörös hajával megbüvölt és szemének tüze elemésztette lelkemet.

Rabja lettem. Az ura féltette, de én nem törődtem vele és nem törődtem földi és lelki üdvömmel. Egyszer megtörtént, mi meg szokott történni mindig. Az ura meglepett, épen mikor ajkamat odaforrasztottam hullámos, bóditó hajára. Nekünk támadt, én védtem az asszonyt mindaddig, mig egy nehéz csapással földre nem boritott. Azontul nem tudtam semmit magamról, elsötétült az egész világ, két szemem bezárult.

Mikor végre felébredtem, világos kicsiny szobában voltam és az aranyos nap odaszökött egy kicsiny fejre, a te fejedre, ki ott térdeltél mellettem. Te mentettél meg ismét, multkor a becsületem, most az életem. Magadhoz vettél a te szüzi hajlékodba. Ápoltál hosszu betegségem alatt és két kicsiny kezed munkájával tartottál fel engem, ki egy más asszony miatt majd elpusztultam. Nem, akkor nem volt terhemre a te jóságod, szerelmed.

De . . . de . . . Az az én hitvány, rosz vérem nem hagyott pihenni. Annak a nyugodt, csendes lakodnak élenydus levegője kezdett nyomni, mint a pestis tanyák fertőzött lege. Azt hittem rab vagyok és elvágytam tőled — el. Ujra meguntam ajkad, szemed : téged. Minél alázatosb lettél te, annál hevesebb, követelőbbé váltam én. Kezdtelek utálni minden jóságod és minden szerelmeddel. S addig-addig üzött, hajtott végzetem, mig végre ismét — elhagytalak.

Szabad voltam, szabad ! Igaz, de nem tudtam függetlenségemmel mit kezdeni. Hát roszra fordítottam. A munkát, mit nálad kezdtem megszokni, ujra megutáltam és ujra kezdtem sülyedni mélyen. A csavargástól a vétekig nincs nagy út. Azt is bejártam. Végig futottam a sülyedés minden lépcsőjét, hogy végre ugy találjam magam nyirott hajjal, a fegyencz szürke öltönyében.

Téged nem láttalak többé. Nem tudom, tudtál-e rólam, de a börtön sötét falai közt a te jóságos két szemed engem fel nem keresett, hanem azért én érzem, hogy nem átkoztál soha.

S most, hogy ismét élvezem a szabad tiszta levegőt és levethetem a fegyencz ruhát, érzem hogy a régi ember meghalt.

Nincs. Aki most él, egy komoly férfi, kit az élet iskolája megtört és ki megtanult dolgozni. És én a kiszabadult rab, beszennyezett kezem egy tiszta, fénylő lény felé merem nyujtani. Én a meggyalázott, a legmagasabb díj után vágyakozom. Azt a te két jóságos szemeid akarom látni ; azt a te kezed lágy, megnyugtató érintését akarom élvezni. Vágyom jóságod, vágyom szerelmed, vágyom — utánad.

Nem szerető, — feleségemnek akarlak. Megesküszünk, mint tisztes szüleink egykoron és te lész az én hites feleségem, életczélom. A lakunk az szegény, de én dolgozni fogok éretted és megóvlak két munkától kérges tenyeremmel minden ellen. A hajam szürke, de a szivem, a lelkem most lett fiatal.

Az ablakban nyilik a te virágod, azt öntözöm, a kalitkában csicsereg a te madarad, azt dédelgetem. A Madonna, az üdvözitő irgalmas képei itt a falon várják jöttét az én hitvesemnek, csal itt minden és én is csallak, csábitalak. Én, kiért mindent áldoztál, annyit türtél, oh engedd, hogy én is fáradhassak éretted.

Nem merhettem hozzád menni, ne félj, ismerem bűnöm, tudom vétkem, ládd emlékszem mindenre, a mult minden kinja, kárhozatára. De gyere, gyere, légy nagylelkü, nemes, engedd, hogy elvesztett életemnek ujra becse, ingere legyen.

Isten velünk ! Te édes, te jó, csak még egyszer utoljára irgalmazz. Isten velünk !

Várlak — gyere ! férjedhez !

II.

Üdv veled !

Egy töpörödött, öreg asszony, mikor meghallotta a hangodat azt mondta rád : rossz ember. Pedig ez a gyámoltalan vén asszony világtalan két szemével arczod nem láthatta ; hangod rezgéséből itélt meg egyes-egyedül. Ebből a hangból, mely az ő gyermekére annyi kint hozott, mert ez az ősz asszony : az én édes anyám volt.

De mondd, ismersz te leányt, ki valaha hallgatott volna annak szavára, ki visszatartja attól, kit szeret ? Szegény anyám is hiába küzdött ellened, azért én mégis odaadtam a szivem, még a lelkem, és szerettelek, jobban mint anyám szent orczáját, mint tiszta hirnevemet, jobban mint becsületem.

Te ? Istenem, te nem szerettél soha egy perczig sem. Legforróbb esküd is hamis volt és mikor meguntad a komédiát, nem sokáig haboztál, hanem elhagytál, eldobtál úgy, mint ahogy eldobnak egy ócska keszkenőt. S mikor egyedül maradtam, s elmondtam, hogy igaz minden, minden, mit rólad hallottam, és rosz vagy, gonosz — álmaim, imáimban ott volt alakod.

Nem tudtalak gyülölni, nem tudtalak utálni, mert szerettelek nagyon, igen nagyon. Vágytam a hangod és szomjaztam tekinteted üdve után. Nem tartottam ki nélküled ; inkább elhagytam anyám, a lakot hol születtem, mindent. Felkötöttem sötét kendőm és mentem vakon utánad. Bántam is én, hogy sár és piszok közt találtalak. Pedig te meg sem láttál, észre sem vettél és én mégis, mikor egy iszonyú órában az a sok szennyes kéz utánnad nyult, hogy eltemessen örökre, gyönyörrel áldoztam fel önmagam, csakhogy megmentselek téged. Megmentettelek, de meg kellett fogadnom annak az öreg embernek, kit megraboltál, hogy kerülni foglak és — visszatérek a tiszta világba, mit érette elhagytam.

Könnyü volt megtartanom az esküt. Te nem kisértettél soha. Felém sem jöttél, hanem úgy hoztak be hozzám zuzott tagokkal, hozzám, ki azt mondtam testvérem vagy.

Anyám már rég elhagyott. Utolsó ellenséged meghalt, nem volt senki, ki értett volna. Minek is. Hisz hiába lett volna, egész hiába. Nem törődtem volna vele, mint ahogy nem törődtem és daczoltam egy egész világ gúnya, kaczajával.

S aztán ; ujra elhagytál, magamra maradtam ujra. Ur, félisten voltál nálam, de neked nem tetszett, inkább lettél az emberek utolsója másutt. Életem megmérgezted, lelkem megtörted ; tönkre tetted nyugalmamat, ifjuságom virágait durva kézzel tördelted le, — eredj, távozz ! Gyülöllek ! Megvetlek !

Gyülöllek ? Nem, nem hazudtam soha és nem ámitlak most sem. Nem gyülöllek és nem gyülöltelek soha.

Abban az én szürke életemben te voltál az egyetlen napsugár. Amit a lét nekem gyönyört, boldogságot teremtett, te nyujtottad egyedül. A szenvedések Golgothájját jártam meg és én mégis ezt az én büteli multam nem cserélném ki semmi üdvösség, semmi kincsért. Boldog voltam, hisz jó voltál te is. A könyeim lecsókoltad, a hajam megsimitottad és egyetlen órát, mit veled töltöttem, nem adnám oda az igéret országának egész édenéért.

Gyere, ülj mellém, mint egykoron, add ide kezed, én pedig oda teszem fejem szivedre és hallgass reám, ne szólj semmit, csak hallgass, mint én téged akkor rég — egykoron.

Annak, a hosszu, hosszu időnek, melyben nem láttalak, nincs oly napja, órája, percze, melyben nem emlékeztem volna reád. Ébren és alva, ha imádkoztam és mikor dolgoztam, ott volt alakod, arczod előttem szünös-szüntelen. A tengerkönyel nem homályositotta, sóhaj el nem űzte szerelmemet. De azért hozzád vissza nem térek, nem térhetek soha.

Gyenge voltam veled szemben is, most is az vagyok. Megvallom, hogy szeretlek, ugy mint akkor, mikor először sugtad «szeretlek» — de tiéd nem lehetek soha, soha!

Sem szeretőd, sem a hitvesed. Hiszen szerettelek, mélyen, önzetlenül akkor, mikor az eskü formáját a pap el nem mondotta velünk és nem tudnálak tisztábban szeretni, ha oltár előtt esküdném reá. Egyszerü és ostoba vagyok, de alkudni szivem felett nem tudtam és a «hitves» neve szerelmemnek ára ugy sem lehet.

Nem leszek a tiéd, de másé sem. Az, ki neked most ir és ki képzeletedben fiatal, szép : megtört, hervatag. Búcsúzom tőled és az én forró szerelmem hideg, merev válást nem tür meg. Hanem a földi szerelemre, férfi boldogitására én képtelen vagyok. Ne hidd, nem benned kételkedem. Lehet, csalod magad, lehet, de ez engem vissza nem tartana.

Nem megyek, mert az én szivem fásult el, mert én lettem öreg. Nekem már hiába nyílik virág, hiába zeng a madár. Bennem a gyönyörüség csábos, keritő dallama visszhangra nem talál.

Nem megyek ! Te meggyógyultál. Nem megyek ! Te erős vagy. Engem pedig itt tart sok beteg, gyenge kéz. S ha a Madonna és üdvözitő a te lakodban hiába vár, azért irgalmasan tekint le egy szürke köntösü, szegény vétkes nőre, ki nem retten vissza fertőzött betegek leheletétől és kezének érintésétől enyhül annyi kinlódó teremtés égő fájdalma.

Nem jöhetek, bár hivsz, de azért veled leszek, érted imádkozom. Látni foglak azért azon az uton, mely szép, mely fenséges tiszta. S ha az én elgyötrött szivem, az én lelkem, mely áldozott, küzdött éretted, volt talán a fénypont, mely kivezetett a bün és elaljasodás piszkos világából, akkor, akkor boldog leszek. Boldog és büszke mérhetetlenül, hisz akkor nem küzdöttem hiába.

S most . . . . Üdv veled ! Isten veled ! Tenni, fáradni akartál érettem ? Ládd, ládd, többet tettél, sokkal többet. Visszaadtad vesztett nyugalmam. A te alakod magasztos, az én szerelmem megtisztult. Boldog vagyok, boldog és büszke egyaránt. Éltem első és utolsó sugarát te küldéd. Köszönöm neked te drága. — Köszönöm ! . . .

TALÁNY.

(HEINE.)

Liljomfehér kis kacsóid
Csak még egyszer csókolhatnám !
És elfojtott zokogás közt
A szivemre szoríthatnám !
Nefelejts-kék szép szemeid
Éjjel-nappal reám néznek :
Gyötör, hogy ez édes talányt
Semmikép se fejthetem meg.

Lurya Géza.

MESE

EGY ÉRDEKES EMBERRŐL MEG EGY ÉRDEKES ASSZONYRÓL.

— Irta: SCOSSA DEZSŐ. — (1)

I. Egy érdekes ember.

1.

A gyógyszertár kitárt ajtajából és széles ablakaiból kiszürődő fogyatékos világosságba kiváncsian tekintgetett be a korzó közönsége, a mig a járdára könyöklő lépcsőket megkerülte.

— Ez az uj provizor?

— Ez.

— Hogy hivják?

— Peregi Tivadar.

— Honnét jött?

— A fővárosból.

A kérdezősködés uj sorrendben ujra kezdődött, mialatt a korzó népe ajakán Peregi Tivadar neve tovább szállt.

— Csinos ember, — mondták a kisasszonyok oldalán lépkedő honvédtisztek.

— Finom és előkelő, — hangzott a mamák ajkairól.

— Érdekes ember, — volt a leányok véleménye.

És a mig megállapították hajának szinét, arczvonásait, a mig szemeiből rejtett tulajdonokat kiolvasni igyekeztek, mindenki elismerni volt kénytelen, hogy az ósdi gyógytár sűrűn változó személyzetében nem volt még hozzá hasonló.

Az «érdekes ember» pedig ott benn a «Szentháromság» márványos talaján mintha csak érezte volna a fürkésző tekintetek delejét, himbálózó kecses léptekkel, könnyedén kapkodta le az állványok üvegés porczellán-edényeit, mosolyogva hajladozott a vevőkhöz és diszkrét módon csipett egyet-egyet a cziczusok piros arczán, a kiket urnőik pár krajczárnyi haszontalanságért szalajtottak oda, hogy az uj jelenségről információkat szerezhessenek.

Alig pár napja érkezett csupán Pálfájára s máris a legkülönbözőbb vélemények forogtak közszájon különös egyénisége felől.

Pitok Lenczi, az uraság kasznárja például, a ki napos vendég volt azelőtt a «Szentháromság»-nál, kijelentette, hogy jobb tanyát keres, mert micsoda ujitás az, hogy kivetette az az ember azt a régi lószőr-divánt, s már heverészni se lehet a patikában? És ez még hagyján; de hogy a pálinkás üvegeket is elzárta, az már kevés atyafiságos indulatra mutat, — maradt volna a tempóival Pesten!

A «Arany bárány» törzsasztala azt vette rossz néven, hogy nem kereste fel őket s inkább ott himbálózik délután-hosszat hirlapokat olvasva a rocking chairben, a mit bizony nem férfiak számára talált fel a német. Hajh! satnyulnak az erkölcsök! Az azelőtti provizorok előbb az «Arany bárány»-ban néztek körül s csak azután keresték meg, hogy voltaképen merre is vagyon az a patika?

És a kitartó asztaltársak ravasz mosolya mögött az a biztos tudat rejtőzött, hogy utóvégre is oda fog szorulni hozzájuk; — mert a ki nem iszik legalább néhanéha, a ki nem szereti a klábriászt és nem jár be kuglizni a korcsma kertjébe, a hol a szigoru szabályok állandóan lehetővé teszik a potya sörözést, — no, már olyan ember nem ekzisztálhat. Legalább Pálfáján nem!

A másik, az erősebb párt, a hölgyek pártja volt. Ez pedig az ő részén állott.

Végre is egy provizor számbavehető epouseur ott, a hol hiján vannak a fiatalságnak. Hiszen érdekében áll, hogy megnősüljön mielőbb. Igy a patika is hamarosan tulajdonává lehet, hiszen azok az apró gyermekek, a kik azt örökölték, az árvaszék gondoskodása alatt állanak, hát muszáj nekik tönkre menni.

Megindult hát a hajsza, hogy társaságba vonják. Ravasz frizernők vették ostrom alá, hogy miért nem megy vizitbe? Fiatal embernek minden ajtó nyitva áll. — És a mellett megsugták, hogy itt is várják, ott is.

Öreg asszonyságok kerestek naphosszat hirlapokból kieszelt csalhatatlan szereket, hogy azalatt kitapogassák, hogy tán nincs-e már lefoglalva a szive? A nagy, fekete capuchonok baljóslatuan bólingatták, hogy no iszen akkor jobb lett volna halva születnie.

De az «érdekes embert» mindez nem zavarta ki nyugalmából. Erős argumentumok igazolták a tartózkodását: a gyógytárat kellett rendbehoznia. Hiszen eddig alig volt különb, mint egy pálinkás pejszli!

Don Diego óta sohasem tévesztett czélt az ilyen öntudatos visszavonultság. És mialatt látszólagos közönynyel nézett végig ezen a kiváncsi, forrongó, tolakodó kisvárosi népen, beretvált ajkán mosoly játszadozott, a mely azt fejezte ki: várjatok csak, majd azután!

2.

Aranka egy napon örömrepesve futott át Bellához, elkapta a nyakát, ölelte csókolta és körülrángatta a szobában, nem birva bolondos jókedvével.

— Nálunk volt! Épen most volt nálunk! Minő kedves, minő szellemes! Papához jött és papa behozta. Sokat beszélgettünk. Hogy mit, majd elmondom. Ah, olyan jól mulattam. De miért is nem jöttél át?

Ledobta magáról a hárász-kendőt s szép szőke fejecskéjét odatapasztotta barátnője kebléhez. Az csodálkozva nézte kis pártfogoltja csapongását, mialatt komoly arczára, okos szemeibe derü költözött.

Persze, hogy az «érdekes ember»-ről volt szó. A két leányka nem térhetett ki az áramlat elől, a mi Peregi Tivadart a kisváros társadalmának egyedül emlegetett tagjává tette. De sőt ők egész más szempontból foglalkoztak vele.

Nem tekintették különcznek, a ki fölényét éreztetni akarja a kicsinyelt vidékkel szemben, de a disztingvált finomság, a mi lényéből éppen úgy kisugárzott, a hogyan a gyógytár illata ruhájából, jólesőleg hatott az ideálizmussal és képzelgéssel tele gyermekszivekre, a kik csak nemrég kerültek haza a nevelőből ide, a falusi nép vastag természetessége közé.

Már maga a tény, hogy e rokonlélekeknek szomoru számüzetésben itt kell tölteni napjait, a honnét ők is oly szivesen röppentek volna már magasztosabb sférák közé, megnyerte részére a két leányka rokonszenvét, részvétét. Önkéntelenül ismeretlenül szegődtek barátjaivá, pártfogolták a meggyőződés erélyével s külön helyet biztosítottak számára, messze a kisvárosi gavallérok nivója fölött.

Később, mikor a nyári esték csöndjében bizalmasan egymáshoz simultan sétálgattak el ablakai alatt s onnét a zongora ismerős fülbemászó akkordjai szürődtek ki a holdvilágos éj költészetébe, — már felsőbb lénynek tartották s csodálatos szép jövőt szineztek ki neki.

Nem, nem! Nem akarták, hogy ez is elődjei sorsára jusson, a kik ott sülyedtek el kirojtolt kézelőjü, nagy pipás mindennapi emberek között a korcsma-asztalok mellett, vagy kötöttek hirtelen, vakon olyan házasságot, a mely örökre a prózai élet sulyos porába temette őket.

S ennek a jövőnek a kiszinezésében Daróczy Aranka volt a mester. Napról-napra ujabb képekkel futkosott át Molnár Bellához, a kihez kicsiny kora óta a legbensőbb barátság és szeretet kapcsolta. Az alig volt pár évvel idősebb nálánál, de anyja helyett anyjává lett s irányadó befolyást gyakorolt reá.

Egész hévvel beszélte el most az «érdekes ember» látogatását, hogy hogyan lépett be, mint akár egy régi ismerős, milyen érdekesen tudott fecsegni a legjelentéktelenebb dolog felől s minő kaczagtató részleteket adott elő azokról a benyomásokról, a melyek Pálfáján először akadtak utjába.

Bella éles szemei előtt nem maradhatott titok a változás, a mely a szelid, kedves gyermeken már e látogatás után is végbe ment. Sejtette, hogy azokba az eleven, ragyogó képekbe, a miket Aranka Peregi Tivadarról rajzolni szeretett, titkon a maga egyéniségét is beleszőtte.

És annak minden vére arczába szökött, mikor ezt a turpisságát felfedezve látta.

Az «érdekes ember» csakhamar elfoglalta helyét abban a körben, a melyet kiválasztott magának. Leplezetlenül bevallotta, hogy csak a női társaság iránt bir érzékkel s ezért a leányos mamák hálájára számíthatott.

Ez a hála pedig nagy derültség forrásává lőn az «Arany bárány» törzsasztalánál, a hol semmi sem maradt titokban a kisváros krónikájából. Tudták, hogy Peregi Tivadarnak a gyógytárban levő lakását csupa kézimunka diszíti, hogy reggel már a korai órákban megtelnek vázái friss virágbokrétákkal, hogy az egyik mama naponta friss kalácscsal látja el, nehogy az izetlen péksüteményre szoruljon; tudták, hogy hová hivatalos ebédre, uzsonnára, vacsorára, sőt arról is szólt a krónika, hogy az egyik ház ablakából pirosló sonka csábította időnkivüli látogatás tételére.

Diadal-ut volt ez, rózsákkal behintett, mámorító diadal-ut, a mely — az asszonyok hite szerint — okvetlen a házasság révébe vezetett.

Az «érdekes ember» sokkal inkább ismerte helyzetének előnyeit, semhogy hirtelen megmutatta volna az irányt, a hol didalszekerét megállítani fogja.

Ugy látszott, legsürübben Daróczyéknál fordul meg. A közvélemény nem ütközött meg azon, ha a finom érzékü, nőies ifjut e tekintetben más szempontok is vezérlik. Daróczy papának szép vagyona egyetlen leányára nézett, kinek oldalán mind sürübben volt látható Peregi Tivadar.

Aranka nem tartotta titokban barátnője előtt érdeklődését, rokonszenvét a fiatal ember iránt és Bella minden fázisát ismerte annak annak az érzelemnek, a mely a leányka szivét betölté. De ez a hirtelen elváltozás, az a mohóság, a melylyel a leányka első szerelmének átadta magát, nem volt természetes az ő komoly meggondoltsága előtt.

Szerette az érintetlen szivü, ártatlan gyermeket, az ő nagy szíve egész vonzalmával, de aggodalom fogta el, a hányszor arra gondolt, hogyha tán kedvencze a szerelem látszatától káprázott el, hogyha tán az «érdekes ember» csupa játékot űz vele.

Éleslátása tisztán megmutatta neki azt, hogy Peregi Tivadar nem azok közül való, a kik egy fehér ruha és egy ragyogó szempár előtt térdre hullanak.

Tört vetett hát neki, hogy szivébe tekintsen.

Az «érdekes ember» kereste Molnár Bella társaságát, a kinek szelleme fölényét mindenki elismerte. Azok közé az okos leányok közé tartozott, a kik játszva csevegnek mindenről, de a kiknek csevegésében széles látkör van elrejtve és titkos erő, önuralom, férfias bátorság! Megközelithetlennek tartották s most, hogy a rutinirt fővárosi ifju vette ostrom alá, ráfogták, hogy meg kell hódolnia.

A részvét és sajnálkozás hangjai ütötték fel fejüket özvegy édes anyja és apró testvérei iránt, a kiknek ügyeit ez a leányka egy férfinek becsületére váló tapintattal kormányozta.

És mikor e hangok az ő füléig jutottak, maga is megijedt a hitben, hogy kis pártfogoltja érdekében ő akarta végezni egy lélekbuvár kutatását, s e helyett az ő bensejére volt alkalmazva a hévmérő.

Nem, neki nem volt szabad követnie a szív parancsszavát, neki nehéz, sulyos kötelességei voltak, a melyek egész életének utját megmutatták számára s ő erősebbnek érezte magát, semhogy kitérjen ezek sulyának viselése elől.

Szégyelte beismerni önmaga előtt, hogy a válság pillanatához jutott, mert a másik perczben már kérlelhetlen szigorral tépte ki szivéből azt a csirát, a melynek nem szabad volt ott virágzóvá lennie soha.

Az «érdekes ember» egy megfoghatatlan probléma előtt állott vele szemben. Be kellett ismernie, hogy fegyverei itt elégtelenek, s mivel elhatározása sem elég tiszta, sem elég szilárd nem volt, egy alkalommal ez a nyilatkozat csuszott ki ajkán:

— Hogyan, hát gondolhatja kegyed, hogy azért jöttem le ide, hogy örökre eltemetkezzem ebbe a kis zugba, mikor a világnak oly sok élve, gyönyöre int felém? Oh istenem! Hiszen igy az osztriga él!

Bella mindent kiolvasott e szavakból s szivét, a mely az ifju jelenlétében felmelegedett, ujra a tél fagya ejtette hatalmába. Most már tudta, mit kell tanácsolnia kis védenczének, a kit addig az ifju rokonszenvével csitítgatott.

— Édesem, a férfiakat nem lehet úgy leküzdeni, hogy mindjárt karjaikba vessük magunkat, — mondta, mikor Aranka legközelebb ujra odabujt keblére, hogy szivének fellángoló szenvedélyét elsirja. — Lásd, a sphinx rejtelmes lénye áll előtted, a mely csak titkos hieroglifokat tár fel. Nem kell hinni kifürkészetlen lényében, ha csak azt nem akarod, hogy legszentebb érzelmeid egy világfi közönyén szenvedjenek hajótörést. Nem kell hinned addig, a mig szivébe nem látsz.

Oh, a boldog együttlétnek eme perczei, mikor a leány-szivek minden lakatja lehullt, még sohasem hoztak ennyi keserüséget. Két kis madár védekezése volt az, a mint fészkükben remegve összebujnak, melynek kijáratát gonosz ragadozó tartotta megszállva.

— Közönyén? — kérdé Aranka kitágult szemekkel.

— Mondják annak vagy akármi másnak, csak az a bizonyos, hogy magasabb igényeket táplál, semhogy magáévá tegyen egy siró-rivó babát.

Lassan mondta ki Bella e szavakat, s a mint kimondta, megreszketett belé. Kimondhatatlan jósággal tekintett a gyermekleányra, a ki mintha fázna mellette, odább huzódott tőle s remegő ajakkal, tanácstalanul tekintett körül.

Bella, az okos, a jó Bella vigasztalni próbálta. Most, hogy a keserü lapdacsot beadta a félrevezetett gyermekleánynak azért, hogy meggyógyitsa, hogy a veszélyt elhárítsa felőle, a részvét és szeretet egész melegét sugározta felé.

De a leányka egész másutt kereste elutasíttatásának indokát. Ah, gonosz nyelvek gondoskodtak felőle, hogy mérget leheljenek érintetlen szivébe.

(Folytatása következik.)

HAMIS BÁLVÁNY.

Eredeti regény.

— Irta: VÉRTESS JÓZSEF. — (20)

A szobákban nem mert hozzányulni semmihez, hiszen nem volt az övé semmi sem.

Hajnal felé felesége szobájában ledőlt a pamlagra.

Elaludt. Nagyon mélyen aludt, de nem sokáig.

Reggel az öreg komornik lépett be. Felkeltette.

— Méltóságos ur!

Tibor felébredt.

— Itt van az uj uraság.

Tibor hülyén tekintett körül, mintha megőrült volna.

— Mit akarsz, te zsivány?

— Itt az uj uraság.

Tibor őrjöngve ugrott fel. Megállt, körülnézett, szemei kerekre nyiltak, elsápadt, haját idegesen tépte.

— Az uj uraság? Takarodjak innen?

Futni kezdett, futott a szobákon keresztül az ő fegyverszobájáig, egy pisztolyt rántott le a falról, mellének szegezte és — elsütötte.

Eszméletlenül rogyott össze.

Az ő öreg inasa berohant, föléje borult, hideg vizzel locsolta, bevitte őt a szomszéd szobába és ágyba fektette.

Orvosokért futottak, a bankár a maga fogatán küldött Pestre orvosért.

A közeli járásorvos magához térítette valamennyire a grófot.

A golyó a tüdőt érte, életveszélyes, alig él nehány órát.

A cselédség fej nélkül lótott-futott és az öreg inas egy lóra kapott s nyereg nélkül bevágtatott — Asztalosékhoz.

Az öreg Asztalos megszeppent e hirre. Tüstént befogatott és leányához hajtatott.

— Leontin, légy erős, ne ijedj meg, tartsd magad, egy szomoru hirt kell elmondanom, ne lágyulj el, ne fogjon el túlságosan a fájdalom; leányom, a gróf meglőtte magát, de él!

Leontin hátra hanyatlott, de a székbe fogózott. Tartotta magát. Lélegzete elállt ugyan, de nem ájult el.

— Szent Isten, milyen végzet! S talán mi kergettük őt a halálba!

— Vigasztalódj leányom, ő maga idézte elő szerencsétlenségét.

Mindnyájan kiutaztak Boronkára.

Leontin nagyon türelmetlen volt. Alig birta kivárni a perczet, hogy oda érjen, s egyetlen kivánsága az volt, hogy élve találja férjét.

A halál a legjobb békebiró. Kiirtja a szivből a gyülölséget, elfelejtet bút, bánatot, s ha az ember halálán van, legnagyobb ellensége is kibékül vele.

A szörnyü hir hallatára Leontin szivében is kihalt minden gyülölet. A férje volt elvégre is, kit most csak szánni tudott s a kivel most már érezni tudott.

Boronkára érkezve, az orvos fogadta őket. Kiméletet ajánlott a beteg részére. Minden izgalom végzetessé válhatnék; a beteg beszél, de alig fogja a napot átélni; a seb feltétlenül halálos.

Leontint a hir teljesen lesujtotta, majd összeesett ismét.

Lábujjhegyen léptek a szobába és Leontin siró szemekkel ült a beteg ágya mellé.

Tibor felnyitotta bágyadt szemeit. Arcza egészen elváltozott. Ijesztő, szinte halálos tekintettel nézett Leontinra, megismerte őt.

— Köszönöm feleségem, hogy eljöttél, — mondá alig hallható, megtört hangon.

— Mit tettél, Tibor?

— Nem tudtam egyebet tenni; te mást szerettél, megcsaltál és ürügyet kerestél a válásra.

— Ne tegyünk egymásnak szemrehányást. Nem volt ürügy! Szemtanuja voltam annak, mikor szobámban találkoztál szeretőddel

— Szemtanuja?

— Szeretőd maga jött értem Ischlbe s én hazajöttem. A szomszéd szobából mindent hallottam.

— A nyomorult! Verje meg az isten! Én már szakitottam vele azelőtt, de ő azzal fenyegetett, hogy elárul neked mindent, ha nem találkozom vele a te szobádban. Kieszelte hát, hogy közénk éket verjen.

— Te szerencsetlen férjem! S te hitted, hogy megcsaltalak? Nem! Mikor láttam, hogy még mindig szereted azt a nőt, válni akartam s a válás után neje lettem volna a marquisnak. De esküszöm az élő istenre, hogy nem csaltalak meg.

— Hiszek neked . . . gondoskodj szegény, ártatlan gyermekeimről . . . szeretlek . . . bocsáss meg . . . nyugodtan halok meg . . . csókolj meg.

Leontin egy mély sohajjal borult férjére. Rászoritotta forró ajkait Tiboréra, s a feleség érezte, mint hidegszik férje ajka, mint merevedik nyaka körül a két ölelő kar. Mire kibontakozott férje karjai közül, Tibor halva volt.

Leontin hangos fuldoklásba tört ki, ujra ráborult az ágyra, úgy hogy eszméletlenül kellett őt kivinni. Asztalos és neje térdre borultak az ágy előtt és ájtatos imát rebegtek a halott üdvéért.

*

A temetés nagy pompával ment végbe. Leontin sokáig gyászolta szerencsétlen férjét.

Hidvégen árvaházat állittatott fel; ott nevelték a két gyermeket is; a főnöknő maga Leontin volt, a ki sohasem ment többé férjhez.

*

Dubois marquis csodálva olvasta egy napon egy német ujságban, hogy egy Boronkay Tibor nevü magyar gróf öngyilkos lett s a felesége karjai között lehelte ki életét. Dühösen futott Evelinhez.

— Te aljas teremtés, hát mégis megcsaltál? Takarodj szemeim elől!

S elkergette a hires művésznőt.

Evelin Párisban telepedett le s a Boulevardon sétált.

(Vége.)

NYÁR.

Madár se szól, szellő se lebbem
A perzselő, száraz melegben.

A tikkadt fü közt heverészem
S a bárányfelhőt nézem, nézem.

Vaj honnan jönnek, hova mennek
Bolygói a nagy végtelennek?

Mint gondolat száll messze, messze,
A távol kék ködébe veszve.

S úgy érzem, én is vele szállok,
Elhagytam e poros világot.

Mint hogyha nem a földön járnék,
Nincs fény, nincs illat, szin, se árnyék.

Csak szállok át a mindenségen,
Bánat, kéj — mind közömbös nékem.

És ime, alig veszem észre,
Szétfoszlok milliónyi részre.

Atómjaimat viszi szerte
Gyöngéd szellő nyugat- s keletre . . .

Felébredek. Miért csak álom?
Bár ilyen volna a halálom!

Feleki Sándor.

KLÁRA.

— Irta: VÉRTESI DEZSŐ. —

I.

Csengettek . . .

— Már megint a főhadnagy?

— Ugyan bocsásd ki őt, Klára, de azután elfogadd ám tőle a pénzt, mert szükségünk van reá.

Gyorsan kikeresi a kapukulcsot; felcsavarja az éjjeli lámpát, kis kezkenőjét a vállára veti és kimegy.

A kapu alatt türelmetlenül jár-kel a főhadnagy; a mint meglátja Klárát, örömmel siet hozzá s megragadja kezét.

És mig a leány kinyitja a kis kaput, folyton beszél hozzá, mint valami régi ismerős, kinek nincs titka a leány előtt.

— Tudja, Klára, én már meguntam ide járni. Az öreg gróf roppant unalmas, a grófnő sokat beszél, a kisasszony meg túlságosan keveset. Kiváncsi vagyok, mire való ez a komédia. Ugy látszik, férjet akarnak belőlem faragni . . . Csak atyám ne követelné e házasságot!

Odabenn már türelmetlenkedtek. Valaki kopogott az ablakon.

— Jobb is volna, ha máskor nem a Klárát küldenéd ki, ha a főhadnagy elmegy.

A leány zavartan, pirulva állott ott, csillogtatva a nagy ezüst pénzt, mire az öreg kapus örömmel felugrott, kiragadta kezéből a pénzt és kétszer megcsókolta.

— Mégis mindig Klárát küldjük ki . . . Arany leány ez.

Nehány nap mulva felhivatták Klárát a grófnéhoz, hogy segítse himezni a menyasszonyi fátyolt.

A tű remegett kezében, arcza sápadt, halaványlett . . . nagyon szép lesz, hebegé, de keblében valami oly hevesen vert, szivét úgy összeszorította valami kimondhatatlan érzelem, hogy jobb szeretett volna menekülni e helyről, elbujni egy félreeső helyre és ott sirni . . . sokáig sirni.

Elterjedt a hir, hogy Klára grófnőt eljegyezte a főhadnagy.

A kapus alacsony kis szobájában nagy örömöt okozott e hir.

— Mindig te, Klára, mindig csak te fogsz kaput nyitni a vőlegénynek. Felhagyok mesterségemmel, nem dolgozom többet, a munka árt, és minek dolgozzak, ha a nélkül is van pénzem?

Csak Klára fivére, a nagy, erős János vitéz, a hogy nevezték, mert katona volt, nem volt megelégedve.

— Csak ne volnék katona, majd kiszolgálnám én őt. Nem járja fiatal leánynak ez.

Fel és alá járt dühösen a szobában, majd napokig nem is jött haza, megharagudott.

Klára minden este beszélt a főhadnagygyal, egyszer sirva jött be, egész éjjel sirt az ágyban. Azt mondotta neki a főhadnagy, hogy:

— Tudod, Klára, én csak téged szeretlek. Annak csak azért vagyok vőlegénye, hogy veled beszélhessek.

Megcsókolta kezét kétszer és e két csók égette őt egész éjjel, attól nem tudott aludni.

Mindennap fölment a grófnőhez segíteni, varrni, dolgozni. Hallgatott minden szó után, ellesett minden gondolatot, a mely ő róla szólt. Egy szó, egy gondolat elég volt, hogy egész éjjel arról álmadozzék.

Kitüzték az esküvő napját.

— Csak egyszer engedd meg Klára, hogy egy félórát veled beszélgessek. Csak egy félórát.

Ép az este jött haza a katona. Otthon akar lenni egy éjjel, hogy kibeszélhesse magát, úgy sem volt már rég otthon.

— Klára, rögtön bejőjj ám, ne beszélgess a főhadnagygyal.

Mégis künn maradt. Nem merte megmondani, hogy nem szabad beszélgetnie. Aztán oly édes a szó, oly gyorsan mulnak a perczek, hogy észre sem veszik, hogy a katona hallgatja őket.

— Főhadnagy ur, nem illik ám itt beszélgetni ily sokáig. Majd én kinyitom a kaput.

Kicsapja a kapu egyik szárnyát és kezével kimutat az utczára.

Izgatottan, megrettenve áll a főhadnagy, kikapja kardját és azt sem tudva, hogy mit tesz, vág, szúr egyet, aztán körülnéz . . . és lát egy vérben heverő férfit és mellette egy ájultan heverő leányt.

Ledobja kardját a földre és elrohan.

II.

Sirnak fent is, lent is. Fent a vőlegényt, lent a fivért is siratják. Közös sors lett mindkettőnek. Az egyik meghalt, meghalt a másik is. Az egyiket eltemették, eltemetik a másikat is, a szegény katonát a földbe, a főhadnagyot a börtönbe. Jól el vannak mindketten zárva, szabadulás nincs egyikből sem.

Naphosszat fel-alá jár szobájában. Akárhogy méri is, a szoba csak tíz láb hosszú és öt láb széles. Nem mer leülni, nem mer gondolkozni tettén, mert rögtön ott teremnek a kinzó árnyak . . . a lelkiismeret furdalásai. Nem hagyják aludni a kinzó árnyak . . . . meglepik álmában és oda festik álma alatt is a szörnyü valót.

— Gyilkos! — kiáltja sokszor felriadva. Ilyenkor felül ágyában és ujra meg ujra elgondolja azt, a mi történt.

Arra a nehány perczre, a mi alatt a tragédia történt, nem igen emlékszik. Kirántotta kardját, szúrt is vele, de mi adta kezébe a kardot, mi parancsolt annak a kéznek, a mikor az szúrt . . . az ész, a lélek, a szív, vagy az egész ember? . . .

Igaz, megbántotta! De hisz tönkretehette, agyon kinozhatta volna a szegény közlegényt, elkeseríthette volna egész életét' a nélkül, hogy saját életét is eldobta volna magától.

Fogság, börtön, szégyen, mind elmulnak, de hol lesz helye a tisztességes emberek között, ha egyszer kiszabadul?

Odatámasztá homlokát a hideg vaságyra . . . eltüntek kissé rémgondolatai és most először gondolt börtönében a jövőre.

A ködös, kietlen, reménytelen jövőre.

Anyja halála óta most először érezte életében az anyai szív hiányát. Egész életét katonák között töltötte, nem volt soha senkije sem, kinek elmondhatta volna minden gondolatát, minden érzelmét.

A grófhoz távoli rokonság fűzte, tudta, hogy a grófné szereti őt, és mikor alkalma lett volna magához fűzni egy együtt érző szívet, közbelépett a sors és utjába állította Klárát.

Csak most lenne valakije, kinek ölébe hajtva fejét, elmondhatná minden gondolatát, ki megvigasztalná, ki gyógyírt csepegtetve szavaival arra a sebre a szívben, ki nem mondaná, hogy bűnös, gyilkos, ki elismerné, hogy ártatlan.

Mi fog vele történni? Elitélik? . . . . Majd vallatóra fogják a kapus leányát . . . attól függ majd minden.

Egy gondolat megragadja, leugrik az ágyról, leroskad a földre és ott tépelődik a gondolat felett. Hátha a leány azt vallaná, hogy a katona felemelte kezét főhadnagya ellen? . . . Akkor mentve volna,

Aztán ki mondja meg Klárának, hogy mit valljon? A másik Klára, a grófkisasszony? Elhivatja, annak szerető szive elhisz mindent . . . . az egyik Klárával a másikat csalja meg, az egyik szerető szivét összezúzza, hogy a másikat magához felemelje . . . Inkább hadd veszszen ő maga, mint a szerető leányszív

Egy pillanatra lemond e gondolatról, de a másik pillanatban ujra megkapja a szabadulás vágya . . . Érzi, hogy meg kell üzennie Klárának, hogy mit valljon.

III.

A gróf meglátogatta. Csak úgy odavetőleg kérdé, hogy mi történt a kapussal.

— Temetés után elküldöttem őket . . . Hova lettek, nem tudom.

Mikor eltávozott a gróf, leroskadt az ágyra. Utolsó reménye is eltűnt, hisz Klára nem fog úgy vallani, hogy megmenekülhessen.

IV.

A hadbiróság kihallgatja a tanukat.

A kapus leányára, Klárára kerül a sor.

A főhadnagy kezeibe temeti arczát, nem mer Klárára nézni. Eddig még meg van mentve, hisz önvédelemben szúrta le a katonát, a ki ittas volt és megtámadta őt.

Ha Klára is ezt mondja, akkor mentve van. A fiatal leányka lassu, ingadozó léptekkel oda megy a biróság elé, sir . . . . megkapaszkodik egy székben, hogy össze ne roskadjon.

Leültetik.

Az elnök figyelmezteti, hogy meg kell esküdnie vallomására.

Nem tud a sirástól beszélni, szivét összeszorítja valami kimondhatatlan fájdalom, érzi, tudja, hogy minden az ő vallomásától függ.

Eszébe jutnak az utolsó napok keservei. A család, mely lakás nélkül áll, végre találnak egy kis szobát, hol meghuzódhatnak, hol hallgatnia kellett napokon keresztül a család szemrehányásait.

Ott kellett állnia a koporsó mellett . . . hallania kellett, mint omlik a száraz, földi göröngy a koporsóra . . .

Egy marok földet akart a koporsóra dobni, nem tudta fölemelni a földet . . . bűne nem engedte.

Elment hazulról, naphosszat járt az utczán, őgyelgett a nép között és találkozott a másik Klárával.

Elvitte a palotába és kikérdezett tőle mindent. És betanította, mit valljon, igazat, hazugot egyaránt.

És most, midőn a feszületre nézett, érezte, hogy nem tud nemigazat mondani.

— Kieresztettem a főhadnagyot . . . . beszélgettem vele, mint mindig szoktam . . . sokszor egy óráig is . . . nekem elmondott mindent . . . . János ezt nem szerette, az este figyelmeztetett, hogy ne beszélgessek, Kijött utánam . . . hallgatózott.

— És miről beszéltek?

— Semmiről.

De ránézett a feszületre, mely éppen szemben állott vele a biró előtt, hangja megcsuklott.

— Az esküvőről . . . ő nem szereti a grófnét, csak engem . . . Elveszi őt, mert atyja parancsolja. A katona közbelép, mond valamit . . . kinyitja a kaput és kimutat az utczára.

Ugy beszél, mint egy álomlátó, ki ujra átérzi, a mi vele egyszer történt.

— Valami csillog a lámpafénynél, valaki kiált egy nagyot, valami csörren a földön . . . többre nem emlékszem.

Tehát el van veszve. Enyhitő körülmény, hogy azonnal jelentette tettét.

A leány fölemelte két ujját, tiszta hangon mondá:

— Isten engem úgy segéljen.

Azután összeroskadt, végig esett a birói emelvény előtt.

V.

Két évre itélték el.

Két év hosszu idő. Behegednek a szív sebei, az ember sokat felejt és a szív megtanul ujra szeretni.

Klára grófnő másnak neje lett.

Két év hosszu idő. A börtön csendes magányában átváltoznak az ember érzelmei. Tiszta fogalmakat szerez az ember a munkáról, a vagyonról, a rangról, megtanulja az ember szeretni a munkát.

És mikor kinyilik a börtön ajtaja, tisztában van, hogy dolgozni fog és kerülni fogja mindazokat, kikhez életében valami fűzte.

Klára pedig legyen feledve — örökre.

Kilép a börtönből, ajtó nyilik, zárul, a meleg, tavaszi napsugár megcsapja arczát, valaki megfogja karját.

— Klára! . . .

Magával viszi haza, kis szobájába.

— Lásd, számon tartottam, hogy mikor szabadulsz ki. Nem tudtalak elfeledni . . . dolgoztam folyton te érted. Összegyüjtöttem e kis pénzt, hogy megélhess belőle, mig valami munkába kezdesz. Ennyivel tartoztam azért, hogy ott az igazat vallottam.

A börtön levegője jó iskola volt. Lefaragta a félszegségeket, gondolkodóvá tette a könnyelmüt, munkássá azt, ki eddig a munkát nem ismerte.

És a büszke grófné, mikor fogatával elhajtat a kis üzlet előtt, nem is gondol arra, hogy ott egy ismerős boldog pár lakik . . . a főhadnagy és a kapus leánya.

SÜRÜ ERDŐ . . . .

Sürü erdő mély homályán,
Puha, enyhe fészkiben
Párja mellett kis madárka
Dalol kedves-édesen;
Csitteg-csattog víg danája
Visszhangozza a berek,
Minden hangja azt dalolja:
Boldog vagyok, szeretek.

Zúgó patak partja mellett
Kis virágszál nyit, virit,
Gyöngyharmat-csepp ring a kelyhén,
Ugy aluszsza álmait;
Játszi szellő lágy fuvalmán
Minden szirma megremeg,
Ittasultan azt susogja:
Boldog vagyok, szeretek.

Kis szobája szük zugában
Bánatos, bús ifju ül;
Mikor minden olyan boldog,
Mért busongok egyedül?
Szemeimből siró bánat
Égő könye lepereg . . .
Mért vagyok én boldogtalan?
Hiszen én is szeretek!

Moóri Miklós.

A MÜNCHENI NYÁRI TÁRLAT.

München, julius.

II.

A világ minden nemzete a Glaspalast szivesen látott vendége. Valóságos Bábele a festőknek! San Franciscotól a messze keletig minden ország elküldi a legjobbjait. Persze, szó se lehet róla, Nyugot-Európának jut mindig az első hely. De haladjunk csak sorjában! Nem rang szerint; itt már nem vállalkoznám Páris szerepére. Nem három, legalább hat istennő közül kellene választanom.

Kezdjük Európa legnyugatibb sarkában, örök napsütötte Anduliziánál.

Harmadéve az Andrássy-uti csarnokban csodáltuk őket. Itt ujra üdvözölhetjük a mórok ivadékait. Teljes pleinairben jelentek meg, teljes számban, teljes ragyogásban. Kit oly ritkán láthatunk, Alma-Tadema, Sapho hires alkotója, most ujra megjelent. Néhány évig pihentette ecsetjét, de ide szivesen eljött. Pedig nem küldötték érte Szmrecsányit Hispániába, mint mi tettük harmadéve. A hála vonzotta Münchenbe; itt tanult ő is, mint annyi más. «Tout en causant.» Ez a kép czime. Elegáns boudoirban fiatal házaspár enyeleg, mig egy kiváncsi szolganő fejét az ajtórésen bedugja s irigyen szemléli a csevegőket.

Almáé mellett Alvarez nagy vászna függ. A berlini Nationalgalerie már rávetette a képre a szemét. Ez már Berliné; sóvárgva néztem a képre. Miért hogy a mienk nem lehetsz. Sebaj! Eljön Alvarez hozzánk is.

A bikaviadalképek az idén sem hiányoznak. Történeti festmények mellett ez a spanyolok legkedvesebb tárgya. Hát hogy is ne. Itt lehet csak festeni a tomboló tömegeket, a vérszomjas vadakat s a hősi torerókat S a vér, a csorgó, párolgó vér: ezért liheg a góthivadék. Benlliure y Gil viszi el az idén a babért. Képe már hors concours. A spanyol művészeti akadémia diját vitte el a télen. Pedig ugyan heves volt a küzdelem. Clemente y Perez «Est»-je volt a versenytárs. Est Sevillában! mely fölé még most is a középkor árnya borul. Messziről a havasok fénye villog. A hold megvilágitja a füstös, komor utczákat. Az utcza kihalt. Csak egy vén a guero kiáltozza a vidéket, kinálgatván friss forrásvizét. (Pardon, de a friss forrásvizné l a mi árva Budapestünkre szomoruan gondoltam.) S a spanyolok örök pleinaires, örökké vidám képein végig tekintvén, csak még Cusach y Cusachs Josét említem. Legnagyobb képe: «Éljen a király!» A karlistalázadás legvéresebb napjaiból mutatja be e csoportot. Jobb felén a köztársaság hivei proklamálják a köztársaságot, mig balról Carlost, a trónkövetelőt éltetik. Prim tábornok a lóról kiáltja: Eljen a király! De háta mögött egy vérmes köztársasági már csapásra emeli föl kardját. (Mellettem egy szőke franczia leányka szisszen föl: «Quelle horreur!»)

De hát vonuljunk kissé északra. A francziák hona felé! Kalapot emelhetünk! Jó ismerőseinket üdvözölhetjük! Nálunk is gyakran látott vendégek e nevek. Abry Leon csataképet küldött ujból «Nehéz ut.» Menekvő tüzérek izzadva vonszolják az ágyukat egy szük szoroson át. A lovak kidőltek. Szegény tüzérek neki gyürkőznek. Hátuk mögött ellen. Előttük viz. Hol a menekvés? De a zászló még lobog. Előre a trikolor után! S most bocsásson meg a mi jó barátunk, Abry Leon. Nem kivánom, hogy itt elkeljen a képe. Mi is akarjuk látni! Még pedig a muzeum falán! Az idén még a szemérmes *«északnémet nevelőnők»* is pirulás nélkül jöhetnek el a franczia termekbe. A Silvestre Armand magasztalta «húsköltészet» (poésie de la chaire) nem jutott el Münchenig. Benn rekedt a Salonban. Három termen át alig két nympha. De a helyett drámai tablókat, csendéleteket, zsánerképeket látunk. Carpentier: Falusi története, Laurens: Borgia áldozata a 60-as évek drámai munkáira emlékeztet, Mig Charles Léandre: «Fáradt munkásnő»-je egész modern szinezetü. Egy csepp romanticizmus sincs benne; de viszont csepp Puirs de Chavannes se. Csodálatos! A franczia mester ködfátyolos szineit legkevésbbé a francziák sajátitották el. A németek kaptak rajta. Hadd higyje a világ, hogy ők voltak a «reformerek.»

S valóban, ha ujat, a régi hagyományokkal szembenszállót, modernre törekvőt akarunk, nézzük a német piktorokat. Hiába van a (szerintök) «ósdi» professzorok beszéde, predikálása, ők akarják reformálni a világot. S hová jutnak? Lila, heliotrop, kékes-zöldes-sárgás-barnába játszanak szineik. Látunk *csendéletet kiáltó* szinekkel, erdei tájákat lila szemüvegen át. Tájképet távlat nélkül, zsánerképeket

alakok nélkül (ezeket a «modernek» hozzá gondoltatják) s látunk csataképeket — katonák nélkül. «Hjah» — mondják — az esthomályban a szinek s konturok összefolynak!

Ime a recipe, hogy fessetek ujmódi képet: Rp. Keverj feketét zölddel, mártsd fel az ecsettel, végy hozzá lilát sárgával keverve, csepegtess rá berlini kéket; kenjed a kotyvalékot egy fehéralapú, barnával átitatott vászonra és készen van a csendélet, csatakép, zsánerkép, potrait; a mi tetszik.

Legyen a szemlélőnek jó adag fantáziája, ez a fő! De hát az «uj irány» mesterei közül egyet sem említek. Évek multán tán megköszönik, hogy homályban hagytuk a nevüket. «Lesz még szőllő, lágy kenyér!»

A megtévelyedett tanitványok mesterei megmaradtak a jó uton. Hans v. Bartels, kinek «Hullámverés»-e immár a mi muzeumunkat ékesiti, megdijazott képekkel jelent meg. «Medalla de primera clase»-val tüntették ki képét Barcelonában. «Erwarting!» (ugyan hogy forditsam magyarra?) még mindig a régi bársonyos kezelés. De reálisabb bármely más német képnél. Sportraitje Horovitzé mellett lóg. Méltó vetélytársak. Kaulbach is, Artz is, Nonnenbruch is, Kampf is eljött, de azért a babért osztatlanul Kämpfner tanárnak adnám. Három Faustfreskójáért az egész világ megirigyelheti Erfurt városházát. Az első freskón V. Károly előtt Nagy Sándor árnya jelenik meg. Az egész udvar a császár körül. Ki csodálja a jelenést, ki ájultan rogy össze a rettegéstől, ki ijedve fordul el a fénytől. A sok-sok alak különféle arczkifejezése. E mellett a kép mintha állandó mozgásban volna. Csak V. Károly nyugodt; de mintha köny akarna kicsordulni szemén. Irigyli Sándor dicsőségét s gyönyörü kedvesét. A második freskón Faust tanitványai előtt Polifémost jelenteti meg. Ez aztán a mozgás. Szegény Wagner hogy megijedt. Rettegve kap Faust kezéhez, ki mintha ezt susogná. «Balgák! hiszen csak látomány! A harmadik kép: Faust halála! Túl tesz az előbbi kettőn! Törött csontokkal hever Faust a földön. Lelkét az angyalok viszik a mennyekbe. hol a bünbánó Margit fogadja csábító tiszta lelkét. S Mefisztó haragosan tekint az égbe, de szánón pillant «jó barátjára», a lelkétől megvált «testre,» Faust testének roncsaira.

Kämpfnerrel bátran búcsút vehetünk a másfélezer némettől, haladhatunk ismét északnak, Albion felé.

Mintha kinai fallal volna körülzárva Anglia művészete. Csak alig százados e művészet. S minden időknek ellenállott. A toryk hires és hirhedt konzervativizmusa nem tagadja meg magát soha. Nézd Hetherington «Est»-jét, vagy Handerson «Landschaft»-ját, nem azt a régi ködös Skótiát ismered fel benne, melyet esztendők óta látsz immár. Vagy Parsons: «Hüvös regg»-jét tekinted? vagy Park: «Stiefmütterchen»-jét? Ugy-e régi mesterek szinei. S azért ki merné mondani, hogy Britthon fiai ócskák, ósdiak? A müncheni kritikusokkal gyülnék meg a baja! Ezek rajonganak a ködös Albion művészetéért! «Hony soit, qui mal y pens!» kiáltanák felé.

S menjünk még jobban északnak? Norvégia és Svédországba! Nem merek! Hideg szellő fúj onnan! Inkább vissza a mosolygó Itáliába. De erről se merek szólani. Megaprehendálnának a jóságos dánok s a komoly hollandok. No meg a kozák dárdákat is látom feltünni s örökké Belgium sztrájkoló szénbányászói fenyegetnek izmos karjaikkal.

Inkább egy szót se szólok többet!

Szalai Emil.

IRODALOM.

MAGYAR KLASSZIKUSOK.

Bánóczy József az Irodalomtörténeti Közlemények ezidei második füzetében a magyar klasszikus irók kiadásáról szólván, többek között ezeket mondja: «Ugy vagyok meggyőződve, becsületbeli kötelességünk irodalmi kiadásainkat a Gyulai és Szilády-félék szinvonalára emelni. Nem kell annyi tehetségünknek lenni, mint nekik: ezt könnyen, sőt örömest fogják megbocsátani, de legyen annyi türelmünk és lelkiismeretünk.»

Az érdemes tudósnak, a ki maga is Kisfaludy Károly kitünő kiadásával gazdagította irodalmunkat, föltétlenül igaza van. A magyar klasszikusok kiadásai úgy is oly ritkák, legyenek legalább megbizhatók ezek, adják a szöveget híven; bizzanak meg ehez értő embert a sajtó alá rendezéssel, a ki az egyes kiadásokat hasonlítsa össze egymással, aztán a kézirattal s így alig fog akadni, a ki hitelességeiket kétségbe vonná. De mikor egy magyar klasszikus kiadását avatlan kezekre bizzák, a mikor egy Vörösmarty műveinek sajtó alá rendezését oly emberre bizzák, a ki maga a megtestesült felületesség, akkor az irodalomnak nemcsak joga, de kötelessége is visszavetni a kiadást a szűkmarku kiadónak. Nem tehetek róla, hogy önkéntelenül egy *majd* megjelenő könyvről mondok kritikát. De véletlenül tanuja voltam, mikép készül ez a kiadás, hogy mily könnyedén bánnak el egy magyar klasszikussal, és az irodalom érdekében valónak tartom, hogy tiltakozzunk az ily eljárással szemben, hogy egy ahoz abszolute nem értő ember, a kinek a kritikai kiadásról fogalma sincs, sajtó alá rendezze Vörösmartyt.

Vörösmarty műveinek eddig két teljes kiadása van. A régi, hatvanas évekbeli Ráth Mór-féle és az 1885-iki Méhner Vilmos-féle. Mindkét kiadáson rajta van a Gyulai Pál *neve,* de ennek a kitünő tudósnak a *keze* már a másodikon nem igen látszik meg. A sajtóhibáktól eltekintve, a mi jól tudom nem lehet a sajtó alá rendező hibája, bizony sok a vétség ebben a kiadásban, mely mindennek inkább, mint kritikának mondható. A hatvanas évekbeli kiadás még többet ér. Pedig úgy tudom minél későbbi egy kiadás, annál tökéletesebb kell hogy legyen. Milyen mintaszerüek például ebben a tekintetben a Haas Adolf rendezte Petőfi kiadások. Nem csak az utolsó szóig, hanem az utolsó pontig, vesszőig is megegyeznek, mert a rendező skrupulózus gondosságával maga csinálja a *reviziót* is és nem bizza ezt a fontos föladatot avatatlan kezekre. Ha valaki egy klasszikus kiadására oda teszi a nevét, megkivánhatjuk, hogy ez a név ne csak ott *szerepeljen,* hanem a kiadás ehez a névhez méltó is legyen.

Értesültem arról, hogy Vörösmartynak immár egy harmadik teljes kiadása van készülőben. És ugy vettem észre, hogy ez a kiadás egyszerü lenyomata a megelőzőnek, talán csak épen a formátum fog változni. Egyszerü uj lenyomata hibáival, hiányaival együtt. Nos hát megengedem, hogy ez az ily fajta kiadás ki fogja elégiteni a mai nagyképüsködő, Vörösmarty babérait megtépdesni akaró irói sereget, mert hisz a közönség nem ellenőrizheti a kiadás hitelességét is, de az irodalom, mely Vörösmartyban mégis csak lát valamit, nem fogadhatja el az *uj* kiadás ilyetén formáját. *Kritikai* kiadást kivánunk, melynek tisztességét ne legyen oka senkinek kétségbevonnia. Készüljön a szöveg alapján, legyen az lehetőleg az utolsó szóig, az utolsó betüig hű. Ha mosolygva beszélünk a németek pedáns alaposságáról, ebben az egyben legalább kövessük őket. Mert mégis, ez is csak valami.

*

Vértess József, a kinek «*Hamis bálvány*» cz. regénye mai számunkban véget ér, régi derék munkása irodalmunknak. Érdekes meseszövés, jól megrajzolt jellemek és a tiszta előadás a kiváló

Vértess József.

tulajdonságai ennek az irónak, a kivel, reméljük lapunkban is, de meg egyebütt is szivesen fognak találkozni olvasóink máskor is. Addig is e helyen arczképét mutatjuk be.

SPORT.

LÓVERSENY SIÓFOKON.

A magyar tenger egyik kies fürdőhelyén, Siófokon, ma versenyeket rendez az urlovasok fáradhatatlan szövetkezete. A programm hat számot foglal magában, melyek együttvéve 3000 koronával, 3600 frankkal és egy tiszteletdijjal vannak dotálva. Az egyes itemek mind jól meg vannak rakva a négylábu hősökkel, melyek közt jobb hangzásu nevekkel is találkozunk, mint David, Barbara, Tovább stb.

A végeredményekben azonban azt hiszszük, hogy az ország első félvértenyésztőjének Geist Gáspárnak szineit fogjuk elől látni, igy az elsőben, második, negyedik és hatodik számban; a harmadikban Newmarketnek, az ötödikben pedig Barquenak van a legtöbb kilátása a győzelemre.

*

A második félév. A mai nappal ért véget a holt saison. Siófokon lépnek ismét először a pályára másfél hónapi szünet után a nemes állatok, és a verseny év második fele kezdetét veszi. Jövő vasárnap, augusztus 6-án, már a főváros sportsmanjei is gyönyörködhetnek a teli meg a félvérek küzdelmeiben, mert Alagon lesz akkor futtatás. Rá egy hétre meg kitárulnak a városligeti kies pálya kapui, hogy beereszszék a sóvárgó sportférfiakat, kiknek kilencz versenynapon át lesz alkalmuk végigélvezni a turf izgalmait, megtölteni vagy — a mi a legvalószinübb — kiüriteni, a különböző szinü, meg alakú pénzes tárczákat.

*

Ritka fürdővendég. A Szt.-Lukács-fürdő iszapfürdőjének a látogatói váratlan vendéggel szaporodtak a napokban. Nem kevesebb élőlény vetette alá magát a kurának mint egy versenyló. Ugyanis az ország egyik legvállalkozóbb istálló tulajdonosának Szemere Miklós úrnak Viganó nevü kétévese reumatikus bajban szenvedvén, a nevezett sportsman a fürdő tulajdonos beleegyezésével egy külön kabint rendeztetett be lova számára, hol Viganó naponkint vigan lubiczkol a meleg vízben; a kétéves csikó

meg is érdemli e gondozást, mert leszármazása igen előkelő s tulajdonosa jócska összeget fizetett érte éves korában. Minthogy pedig az ily baj igen gyakori, az istállótulajdonosok és a trainerek nagy várakozással néznek a dolog fejleménye elé.

Statisztika (II). A lefolyt félévben, miként egy évvel ezelőtt, istállótulajdonosaink között legjobban a Batthyányi-Keczer szövetségnek kedvezett a szerencse; a «Derby» istálló ugyanis eddig 59075 frtot és egy tiszteletdíjat szerzett lovaival. Eszterházy Miklós gr. a mult évi «Champion» tulajdonos 46045, Blaskovich Miklós 42210, Festetich Tassilo grót 41145 frtot mutathatnak fel nyereményképen. Általában véve, 18 oly tulajdonos van, kiknek nyereménye túlhaladja a 10000 frtot, és 52 olyan, kik 10000 frton alul, de 1000 frton felüli összeggel dicsekedhetnek.

A négylábú hősök sorát a Derby győztes «Gourmand» nyitja meg 52,400 frtnyi nyereménynyel, mig utána Turul 18600, Bakonybíró 17000, Hero 16325, Clifford 15900, Primás II. 12600 stb. frttal járultak hozzá abrajkuk megszerzéséhez.

A lefolyt félévben legtöbször a 3 éves korszak utott, mely 16 versenyben vett részt s ebből 2 első és 8 második helyet vívott ki, nyereménye 7510 frt. Veretlenek pedig Panama öt, Primás II. négy, és Culloden két izben érve be elsőnek.

Eclipse stakes. Europa legnagyobb díjáért a 10000 font sterlinggel (kb. 120000 forint) dotált Eclipse stakesért pénteken volt a küzdelem Sandown parkban. A mult évi győztes a Westminsteri herczeg Orme-ja vitte el az idén is a nagy összeget M. Cannan által mesterileg lovagolva a Rotschild báró tulajdonát képező Medicis (lov. F. Loates) ellen; harmadik Hirsch báró La Flèche-je (l. G. Barrett) lett, melynek győzelmét biztosra vették az angolok, a fogadásokban csak parival jegyezték.

Vegyes hirek. Perrodil és Farman franczia athleták mult héten Párisból velocipéden mentek át Madridba. Az 1440 kméteres utat 7 nap és 12 óra alatt tették meg. — Anglia síkverseny jockeyinak élén még mindig T. Loates áll, ki mult hét végeig 96-szor vezényelte lovait győzelemre. Morningson Cannon második a sorban 81 első helylyel. — Spaában a világfürdőben a lóversnyeket e hó 23—30-ig naponként tartják meg. Díjjakban 70000 frk van kiutalva. — Eszterházy Miklós gr. Igen-je a berlini versenyek második napján a 6000 mkval dotált akadály versenyt igen könnyen nyerte meg német társai ellen. — A baden-badeni nagy akadályversenyben (10000 mk.) Eszterházy Miklós gr. két lova Bakonybíró és Igen-re nagyon nagy sulyt szabott a német handicapper. Az elől említett ugyanis 73, Igen pedig 70 kilót kötelesek vinni — ha indulnak. Németországban eddig csak hat ízben győztek lovaink u. m. Igen kétszer, Ashford, Crackshot, Leidi és Tudós egyszer-egyszer. — A julius 21-én Balatonfüreden megtartott galamblövészeti versenyen a bajnok díjat a 85-iki kiállitási versenyek egyik matadorja, Sibrik Kálmán úr nyerte meg. *Szigethy-Győző.*

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. Ő. A beküldött versforditások igen gyengék.
E. G. A «Dalok» nem ütik meg lapunk mértékét.
Ő. A. Az ön «Dalairól» sem mondhatunk mást. Százszor elcsépelt théma.
B. Imre. A verset nem sokára közöljük. A prózát még nem olvastuk el; jövő héten válaszolunk.
V. Gy. A verset közöljük.
H. R. Gerő Atilla, a kinek csinos zsoltár fordítása tetszését megnyerte, Budapesten lakik.

KÉPTALÁNY.

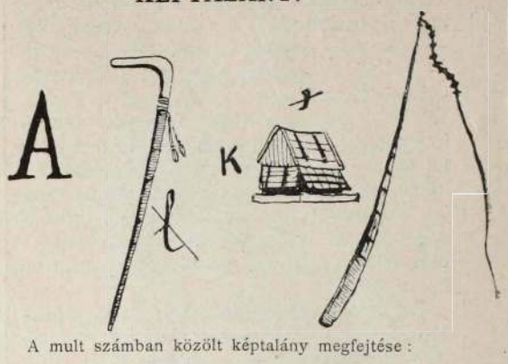

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Töltött káposzta.

Megfejtők: Pejtsik Sarolta, Domokos Sándorné, P. Odry Emma, A. Nagyné Balogh Berta, Párczer Irma, Rosner Dani, Mandl Izsák, Grosz Gizella, Kalivoda Katinka, Zettin Sz. J., Szabolcsi Ilona, Posch Gyula, Szabados Irma, Schossberger Elvír és Olga, Sugár Miksáné, Martinyi Pál, Obláth Paula, Bodnár Erzsike, Tatay Gyula, Reiner Etelka.

A megfejtők közt Tolnay Lajos elbeszélését sorsoltuk ki, melyet *Schossberger Elvír és Olga* k. a. (Bajmok) nyertek el.

Zongoravásárlóknak nagy szolgálatot vélünk tenni, a midőn a Klinger-féle közkedveltségnek örvendő zongoratermek új helyiségét velük közöljük F. h. 1-től ezen etablissement Váczi-körút 21. sz. alá (Ipar-udvar) tétetett át, a hol a legkitünőbb zongorák és piánínók zenei szakismerettel gondosan kiválasztva dús választékban felette olcsón adatnak el és bérelhetők is. Hosszú átjátszott zongorák be is cserélhetők. Bpest, Váczi-körút 21. sz. (Ipar-udvar).

OTTHON * HEVESI JÓZSEF uj képes havi folyóirata

HEVESI JÓZSEF
UJ KÉPES HAVI FOLYÓIRATA

A Magyar Géniusz tisztelt olvasóinak különösen figyelmébe ajánljuk azt az uj képes havi folyóiratot, mely **Hevesi József** szerkesztésében f. évi szeptember hóban indul meg

OTTHON

czim alatt.

Az **OTTHON** rendkivül diszes kiállitásu képes havi folyóirat lesz, mely havonkint egy vaskos kötetben jelenik meg.

Az **OTTHON** minden száma igen gazdag szépirodalmi tartalommal jelenik meg legkiválóbb iróink tollából. Közöl eredeti regényt, minden számban vagy 10 kisebb elbeszélést, ismeretterjesztő czikkeket. Kritikai és szépészeti értekezéseket. Tanulmányokat a tudomány ujabb vivmányaiból stb.

Az **OTTHON** munkatársai a legkiválóbb magyar irók.
Az **OTTHON** minden száma gazdagon lesz illusztrálva.
Az **OTTHON** közölni fog képeket a legkitünőbb müvészektől.
Az **OTTHON** minden száma **szines képmellékleteket** fog közölni.
Az **OTTHON** minden száma követni fogja azokat a tradicziókat, melyeket annak szerkesztője az általa alapitott első magyar képes havi folyóiratnál követett.
Az **OTTHON** a legolcsóbb magyar képes havi folyóirat, mert egyes száma

50 kr. — egy korona.

Az OTTHON előfizetési ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt.

Bizunk a magyar olvasóközönségben és különösen a Magyar Géniusz tisztelt olvasóiban, hogy HEVESI JÓZSEF-nek ez uj képes havi folyóiratát, mely iránt méltán tekintünk nagy várakozással, s melynek előfizetés ára oly csekélyre van szabva, tömeges pártfogásban fogja részesiteni.

Az előfizetési árak **Hevesi József** az **OTTHON** szerkesztője czimére **Budapest, Rózsa-utcza 46. sz. a.** küldendők.

OTTHON * HEVESI JÓZSEF uj képes havi folyóirata

OTTHON * HEVESI JÓZSEF uj képes havi folyóirata

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

WÁGNER MANÓ

tan- és nevelő-intézete

RÁKOS-PALOTÁN, (Budapest mellett).

Az intézet egy előkészitő tanfolyam **6 polgári és 8 gymnáziumi osztályból áll.** — Az intézet 6 holdnyi kiterjedésü árnyas, jól gondozott angol parkban fekszik. — A tanári kar kiváló szakférfiakból áll. Teljesen felszerelt tanszertár, könyvtár és tornaterem. — Nagy kiterjedésü játszótér. — Felszerelt nyári testgyakorló. — Katonai gyakorlatok. — Kitünő ellátás. — **Szellemi tehetségek fejlesztése mellett, a test edzésére is kiváló gond fordittatik.** — A magyar, német, franczia és latin nyelvek alapos tanitására különös sulyt fektetek. — **A neveldei dij mérsékelt.**

Ismertetővel és bővebb felvilágositással szivesen szolgálok.

Rákos-Palotán, (posta-, vasut- és távirdai állomás.)

WÁGNER MANÓ intézet-tulajdonos igazgató.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF

butorgyáros,

Andrássy-ut 9. szám alatt.

Ajánlja dusan felszerelt

butor-gyári-raktárát

solid kivitelü **fabutorokból** es izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**

Elvállal teljes

BUTORBERENDEZÉSEKET

egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Ujdonságok gazdag választékban.

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) müvésznönk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Magy. kir. államvasutak igazgatóság.

10072/CII. sz.

Hirdetmény.

Felső szileziai osztr.-magy. kőszénforgalom III-ik füzet.

A fenti forgalomban f. é. január hó 1-től érvényes I. számu dijszabási pótlék 9-ik oldalán B.) csoport alatt a **győr—sopron—ebenfurti** vasut alább felsorolt állomásaira szóló csomóponti dijrészletek **f. é. szeptember hó 1-től** következőképen felemeltetnek u. m.

	100 kgként
Kismarton Szárazvámnál	29 kgról 29·5 kgra
Lajta-Ujfalunál	23 „ 24 „
Sopronnál	29 „ 31 „

Bpest, 1893. jul. hóban.

A magy. kir. államvasutak

a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Bármely kereskedelmi, ipar, vagy gazdasági ügykörökben sikeresen alkalmazható

kettős könyvvitel

ismeretét eredeti tanmódszer nyomán, akár magyar akár német nyelven **30 óra alatt** mérsékelt dijért bárki, még levelezési uton is elsajátithatja egy magántanárnál,

Budapesten, Váczi-körut 31., ajtó 33.

Bővebb felvilágositás válaszbélyeg beküldése mellett nyerhető.

Szenzácziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve. Diplom de société médecine de france, Paris, s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősiti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Hirdetmény.

A cs. és kir. 16. számu budapesti helyőrségi kórház 50 darab ing, 50 pár harisnya, 400 pár papucs, 700 darab törülköző, 400 darab közönséges- és 300 darab durva törlőruha, továbbá **300 kötény, 40 darab asztalteritő és 50 darab asztalkendő** beszerzése és legkésőbb **1893. évi november hó végéig** leendő beszállitása, illetve a cs. és kir. budapesti 2. számu ruharaktár által leendő átvétel vé. gett ezennel nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet.

Pályázni óhajtók irásbeli zárt ajánlatai a budapesti 16. számu cs. és kir. helyőrségi kórháznál (Üllői-uti vámház közelében) nyujtandók be, a hol is **1893. évi augusztus hó 17-én d. e. 9 órakor**

nyilvános ajánlati tárgyalás

fog tartatni.

A pályázati feltételek a cs. és kir. 16. és 17. számu helyőrségi kórházaknál, a cs. és kir. 2. számu ruharaktárnál, a kereskedelmi és ipar kamaránál, a kereskedelmi muzeumban Budapesten és végre a pécsi kereskedelmi- és iparkamaránál betekinthetők.

A cs. és kir. budapesti 16. számu helyőrségi kórház.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

Slavoniában.

(PAKRATZ-LIPIK déli vasut). — OKUCSÁN m. kir. államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett enyhe égalj.

A nyári idény tartama: április—október.

A tiszta hamisitatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a **nyákhártyák** minden **hurutos bántalmainál;** mindennemü **csúzos** és **köszvényes bajnál, mirigy** és **vérbetegségeknél, görvélykórnál, csontbántalmaknál** stb. Mint fürdőorvos dr. **Marschalko Tamás** működik. Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porczellán-, márvány- kőfürdőkkel stb. stb.; **tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő izzasztó kamarákkal;** kitünő gyógyzene, olvasó- és zongoraterem, jó **étkezés** egy uj vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás.

A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. **A m. k. államvasutakon** zónatarifa. **Prospektussal és felvilágositással szolgál**

a lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódviz szétküldése az igazgatóság részéről szakadatlanul történik, **friss töltésben. Lipiki jódviz állandóan kapható ÉDESKUTY L.** m. kir. és szerb kir. udv. ásványviz-szállitónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványviz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és füszerkereskedésekben.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe

ajánlják a

Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet

BUDAPEST, VII. ker. Szentkirályi-utcza 14.

a Muzeumkert közvetlen közelében

MASSAGE, VILLAMOS-KÚRÁK.

Uj! Szénsavas aczélfürdők Uj!

ideg és női bajoknál elismert kitünő hatásuak.

TIRGRAM

utánzásoktól óvakodjunk.

A ki lakását minden **férgektől** tisztán tartani akarja, ne használjon mást, mint a sok éven át ismert **Tirgramkészitményeket** és pedig **TIRGRAM-TINKTURA** poloskák és azok petéinek gyökeres kiirtására, palaczkokban 20, 40 és 60 kr., 1 lit. palaczkkal 2.50

TIRGRAM POR

svábok, muszkák, balhák és minden növényféreg ellen 15—30 kr. dobozban, ugymint 2 frt és 4 frt dobozban. Különlegesség svábok és muszka, ugymint molyok ellen 40 kr. és 2 frtos dobozban. **Tirgram-Exoite,** méregtelen szer patkányok és egerek elpusztitására, ára dobozban 1 frt. Kapható minden vegyes-, festék-, füszer-, gyógyszertár és gyógyáru-üzletben helyben és vidéken

Főraktár; Tirgram-társaság. Budapest, Wurm-utcza 5. szám.

Budapest részére gyakorlott munkások állnak rendelkezésre, kik egész lakásokat a poloskától kitisztitják. Évi előfizetések is elfogadtatnak.

Bpest fő- és székvárosi látogatók, valamint fürdő-vendégek figyelmébe.

KERTÉSZ JENŐ

csődtömegéből Budapest, kerepesi-ut 8. még tömérdek áruraktár van felhalmozva, mindenki **fele árban** szerezheti be szükségletét, ajándékoknak alkalmas disztárgyakban.

	most	ezelőtt
Disztükrök 3 osztálylyal	**1.80**	3.50
Ugyanez elegánsabb kivitelü	**4.—**	10.—
Legfinomabb sima elejü **ingek**	**1.70**	2.50
Ugyanilyen szegélyezett	**2.—**	3.—
12 drb **gallér,** legjobb minőség	**1.80**	2.50
12 pár **kézelő,** legjobb minőség	**3.50**	4.80
12 db majolika csemegekés **1.20,** nickel	**1.90**	
Chinai porcel. kávés csészék **25** és	**35**	kr.
Ugyanilyen fekete kávéhoz párja	**25**	kr.
Ugyanilyen csemege tányérok darabja	**20**	kr.

	most	ezelőtt
Imakönyv. Csontdisszel	**1.50**	3.—
Diszes csonttáblával	**2.—**	4.—
Ugyanez kül. diszes kivitelben	**3.—**	5.50
Emlékkönyv. Plüss v. bőrkötésü	**2.—**	4.—
Ugyanez diszesebb	**3.—**	6.—
Album (nagy alaku) Plüss v. bőr	**2.50**	4.50
Ugyanilyen diszesebb	**3.70**	6.50
Ugyanilyen festett lapokkal	**4.50**	8.—
Zene albumok **8** és **10** frt ezelőtt 15 és 20 frt		
Sétabotok törrel	**1.—**	és **1.25**
« ezüsttel **1.20** és **1.50,** fogantyuval	**5.—**	

Phönix ezüst evőszerek.

Örökké fehér marad 6 kanál 95, 6 villa 95, 6 kés 1 frt 50, 12 kávés-kanál 95, 1 levesmérő 95, 1 tejmérő 50, 6 képadló 1 frt 20, 1 nickel buldog revolver 3 frt, nagyobb 3.50

	most	ezelőtt
Harisnyák, fegyházi kötés 12 pár	**3.10**	5.—
Ugyanilyen **női** 12 pár	**4.80**	7.—
12 pár egészségügyi harisnya **80** kr. és	**1.20**	
Tourista-ing erős mint a posztó **1.33** és	**1.50**	
Tourista öv **25** kr., selyemből **50** kr. és	**1**	frt
4 drb szinet batiszt csokor **95** kr.		

	most	ezelőtt
Napernyő. Nyers selyem	**2.—**	3.50
Ugyanilyen nap- és esernyő	**2.30**	4.—
Ugyanez még fiomabb	**3.—**	5.—
Uj: fodros napernyők	**3.50**	5.50
Ugyanilyen Chanzsan szinüek	**3.90**	6.—
Esernyők: Nyers selyemből	**2.—**	3.50
Ugyanilyen 2 személyre	**2.30**	5.—
Gordonet selyemből	**3.30**	5.—
Ugyanaz autom. szerkezettel	**4.—**	7.—

Amerikai ébresztő óra, mely a képzelhető legjobb óra, pontosan szabályozva, finom nickel tokban **2 frt 30 kr.,** ezelőtt 4.50

Keményfa-tálczák nickel végü fogantyuval:

85,	40,	45,	50,	55	%
75,	**95,**	**1.20,**	**1.40,**	**1.60**	

Plüsch kézi zacskók 66 kr., plüsch lámpatálczák 60 kr., korona erszények 36 kr., alum. szivarszipkák látványossággal 40 kr., földgömbalaku fémtintatartók 40 és 60 kr., egy nyakbavaló bőr utitáska 1.33, egy kézi utitáska 1.56, egy beszélő baba 1.50, nagyobb 2.50. Rendelmények szigoru ellenőrzés alatt küldetnek el. A leszállitott szabott árak minden darabon láthatók.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ mult félévi folyamára (1893. január—junius hónapokra)

tetszés szerinti szinekben és rendkivül diszes kiállitásban

1 forint 30 krjával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában, Budapest, VII. ker., Erzsébet-körut 18-ik szám.

2841. sz.

Értesitvény.

A széna- és alomszalmának Paks állomása számára, továbbá **a széna-, alom- és zsupszalmának Székesfehérvár Rákos-Palota, Őrkény, Czegléd, Abony, Kecskemét, Pécs, Kaposvár, Mohács és Tolna állomások számára,** ezen felül **a zabnak Rákos-Palota és a kemény tüzelőfának Őrkény, Czegléd és Abony állomások számára 1893. évi szeptember hó 1-étől 1894-ik évi augusztus hó 31-éig** való biztositása czéljából a lejebb megjelölt napokon, mindenkor délelőtti 10 órakor uj tárgyalások fognak megtartatni; m. p.

1893. augusztus 7-én a budapesti élelmezési raktárnál Székesfehérvár, Paks, Rákos-Palota és Őrkény számára;
„ „ 11-én Kecskemét városi tanácsánál Czegléd, Abony és Kecskemét szamára;
„ „ 14-én Tolna községi előljáróságánál Tolna számára;
„ „ 16-án Mohács községi előljáróságánál Mohács számára és
„ „ 17-én a pécsi élelmezési raktárnál Pécs és Kaposvár számára.

A biztositandó szükségleti mennyiségek és további feltételek az e helyről közzétett 1710/I. és 1710/II. sz. a. május hó 26. illetőleg 26-áról kelt hirdetményben, mely naponkint a hivatalos órák alatt az élelmezési raktár irodájában betekinthető, foglaltatnak.

Budapest, 1893. julius 25-én.

A cs. és kir. élelmezési raktár.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

II. ÉVFOLYAM 1893 AUGUSZTUS 6

32-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Stefánia. — **Róna Béla:** *A virágregék költőjéről.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Roboz István:** *Egyedül.* — **Leel-Őssi Albert:** *Harcz a létért.* — **Weisz Julian:** *Lakoma közben.* — **V. S.:** *Amazonok.* — **Tóparti:** *Fürdőlevelek.* = **Bede Jób:** *Zirzer Eliz.* — **Scossa Dezső:** *Mese.* — **T. R.:** *Weisz Julián.* — **Ciampoli D.:** *Titkos párbaj.* — **Gallovich István:** *Fecskék.* — **Iglófüred.** — **Irodalom.** — **Sport.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Szenzációs találmány
gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris.
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerű. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI
BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.
Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Hol keressük a legjobb

ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.
illatszer- és pipereszappan gyári raktára.
Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.
Nagy raktár rendkivül jó minőségü
fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.
Utánzásoktól óvatik.

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyeremk-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árustja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

The Mutual new-yorki életbiztositó-társaság.

Daczára annak, hogy a Mutual csak rövid idő óta terjesztette ki müködését Magyarországra, gyorsan sikerült neki óriási tért hóditani és a legszélesebb körök teljes bizalmát magának kivivni.

A társaságnak évi jelentése, mely mai számunkban megjelent, minden tekintetben ezen bizalom megszilárditása és emelésére szolgál, mivel a következő az 1891. és 1892. üzletévek eredményeit kimutató összehasonlitásból világosan kitünik, hogy a társaság vagyona, állománya stb stb. az utolsó évben is — mint mindeddig jelentékenyen szaporodott.

	1892. január 1-én	1893. január 1-én	Szaporodás
Összes biztositéki alap:	**826,461.858 frank**	**907,171.795 frank**	**80¾ millió frank**
Dijtartalék:	**761,493.896 »**	**824,772.367 «**	**63¼ « «**
Összes bevétel	**194,998.624 «**	**208,491.529 «**	**13½ « «**
Kifizetések biztositottaknak:	**97,179.854 «**	**100,448.354 «**	**3¼ « «**
Nyeremény tartalék alap:	**62,336.617 «**	**78,591.885 «**	**16¼ « «**
(nem tontina.)			

Ezen száraz számok oly fényes eredményt tüntetnek ki, hogy minden további magyarázat fölöslegessé válik.

Magy. kir. államvasutak igazgatóság.

96396 sz. C/I.

HIRDETMÉNY.

Osztrák-magyar vasuti kötelék IV. pótlék életbeléptetése a II. rész 4. dijszabási füzethez.

A fönt megnevezett kötelék 1892. évi február hó 1-től érvényes II. rész 4. dijszabási füzetéhez 1893. évi szeptember hó 1-én a IV. pótlék lép hatályba. Ezen pótlék dijtételek megváltoztatását, **„Wien Lagerhaus und Freilager am Schüttl"** nevü állomásnak a dijszabásba való bevonását **széna, szalma, szecska** és **czirokszalma** czikkeknek az I. kivételes dijszabásból való kiküszöbölését, továbbá kiegészitéseket és helyesbitéseket tartalmaz.

Példányok a részes vasutaknál lesznek megszerezhetők.

Budapest, 1893. é. jul. hóban.

A m. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében is.
(Utánnyomás nem dijaztatik.)

M. kir. Államvasutak Igazgatóság.

62653/93. sz. C. III.

Hirdetmény.

Délnémet-osztrák-magyar vasuti kötelék.

1891. évi április hó 10-étől érvényes III. rész 2-ik füzet. F. évi junius hó 7-étől kezdve a württembergi kir. államvasutak Aldingen b. Spaichingen, Altshausen, Aulendorf, Balingen, Bisingen, Ebingen, Engstlatt, Friedrichshafen, Hosskirch - Königsegg, Meckenbauren-Tettnang, Mengen, Mochenwagen, Niederbiegen, Obendorf a. N., Pfullendorf, Ravensburg, Rottweil, Saugau, Scheer, Schussenzied, Schweningen b.) Rottweil, Sigmaringen, Schweningendorf, Spaichingen, Storzingen, Strassberg, Thalhausen b.) Rottweil und Tuttlingen, továbbá a badeni nagyherczegi államvasutak Messkirch és Stockach állomásaival való forgalomban Ulm mint betárolóhely beszüntettetik.

Budapest, 1893. május hóban.

A magy. kir. államvasutak
a részes vasutak nevében is.
(Utányomat nem dijaztatik.)

Bármely kereskedelmi, ipar, vagy gazdasági ügykörökben sikeresen alkalmazható

kettős könyvvitel

ismeretét eredeti tanmódszer nyomán, akár magyar akár német nyelven **30 óra alatt** mérsékelt dijért bárki, még levelezési uton is elsajátithatja egy magántanárnál,

Budapesten, Váczi-körut 31., ajtó 33.

Bővebb felvilágositás válaszbélyeg beküldése mellett nyerhető.

Butor

RÉSZLETFIZETÉSRE
legolcsóbban kapható

Ehrentreu és Fuchs testvéreknél

BUDAPESTEN,
VI., Andrássy-út 41. szám.

Ritka olcsóság

1 doboz „ERZSÉBET" levélpapir és boriték 50
összesen 100 drb.
1 doboz „MEDEA" levélpapir és boriték 75
összesen 100 drb.

Deutschländer Ede

papir- és irodai czikkek raktára
kő- és könyvnyomdai nyomtatványok
Budapest, VII., Erzsébet-körut 28.

Röser János, nyilv. tan- és nevelő-intézete.

Iskola épület: **Budapesten, VI., Aradi-utcza 10.**

Ezennel értesitem a t cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilvános **gymnasiumban,** 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban,** 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele julius hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.

Vidéki szülők fiai **nevelő intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. ☛ Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyitványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenrangu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal. Zárbizonyitványai az **egyévi önkéntességre** képesitenek.

Értesitőt küld:

RÖSER JÁNOS igazgató, Budapest, VI., Aradi-utcza 10.

II. évfolyam. *1893. augusztus 6.* 32. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RESZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

STEFÁNIA ÖZV. TRÓNÖRÖKÖSNŐ ÉS LEÁNYA ERZSÉBET FŐHERCZEGNŐ.

STEFÁNIA.

Támadnak, egyre támadnak a regék a meghalt királyfi rejtélyes eltünéséről. Nem megy sehogy a gondolatunkba, hogy ez a daliás szép ember, két hatalmas birodalomnak leendő uralkodója, egy gondokban megőszült királyi pár egyetlen vigasza, reménye, szemefénye, itt hagyhatta ezt a szép világot, mely tőle annyit várt és melyben neki annyi tennivalója lett volna. Nem tudjuk elhinni és az egyszerü nép boldog fantáziájával szeretnők általtani mi is magunkat, mely a tündérkirályfit várja, visszavárja. . . .

A rege aranyos szálai visszanyúlnak messze, messze. Volt egy boldog ország, és annak a boldog országnak egy boldog fejedelme. Szerette a népét, szerette a nemzetét, de legjobban szerette azt az aranyhajú, tündérszép leányát, akinek jóságáról hetedhétországon túl is beszéltek. A szépségnek, a jóságnak messze földön hire megy. A tündérkirályleány is megtalálta a maga tündérkirályfiát, aki eljött érte és a mese föstötte szépnél is százszor szebbnek, ezerszerte aranyosabbnak találta. Megszerették egymást és a királylányt elvitte a királyfi a maga tündérországába. Volt öröm és vigasság ott. Boldog volt a nép, boldog volt az az agg királyi pár, akik immár nyugodtan hajthatták le nyugovóra gondtelt fejüket, mert hisz lesz, aki egykor méltón betölti a helyüket.

És jött a nap, mikor a királyfi itt hagyta a boldogságát, azt az aranyhaju, tündérszép királylányt és azt a gyönyörü csöppséget, akiben minden boldogságuk, minden örömük képe volt. És gyász borult két hatalmas birodalom népére, megtört az az agg, gondokban megőszült királyi pár és az özvegy? . . . Az özvegy odaszoritotta remegő kis lányát a keblére és mig szive sajgott a fájdalomtól, könyei, sürü könyei peregtek *egyetlen* boldogságára. . . .

A fájdalom, a gyász ha milliók osztoznak benne, könnyebben elviselhető teher egy szivnek. De mi a milliók fájdalma, annak az egy szivnek a fájdalmához képest? Van-e gyász az özvegyéhez fogható, akinek viruló, ifju boldogságát tette tönkre a sors?

De nincs az a fájdalom, nincs az a gyász, melyet ne mérsékelne egy sugara a boldogságnak. Nézzétek azt a méla tekintetü asszonyt, mint öleli által azt az aranyos gyermeket, az ő gyászos özvegységének immár egyetlen boldogságát. Azon a szomoru tekinteten keresztül is áttör az a sugár, mely bearanyozza a vigasztalanságot, az egyedüliséget. Mintha csak beszélne neki arról a szépséges, daliás királyfiról, az ő édes apjáról, aki mindkettejüket egykor oly nagyon, nagyon szerette. . . .

És nézzétek az az aranyos baba, kerek barna arczocskájával, mélységes tekintetü szemeivel hogy figyel arra a beszédre! Hát miért hagyta egyedül itt őket az a jó ember, az a szép ember? Hát miért hagyta egyedül az ő anyuskáját, hogy az sohse örülhessen örömének, hogy a bánat föllege sohase szállhasson el szépséges orczájáról?

Hát igazán itt hagyta volna őket? Nem, nem megy sehogy a gondolatunkba, hogy ez a daliás szép ember, két hatalmas birodalomnak leendő uralkodója, egy gondokban megőszült királyi pár egyetlen vigasza, reménye, szemefénye itt hagyhatta ezt a szép világot, azt a jóságos feleségét, aranyos gyermekét. Nem tudjuk elhinni és az egyszerü nép boldog fantáziájával szeretnők általtani mi is magunkat, mely a tündérkirályfit várja, visszavárja. . . .

A VIRÁGREGÉK KÖLTŐJÉRŐL.

Az egész ország ünnepli a hanvai parókhia egykori csöndes lakóját. Most halálának huszonötödik évfordulójakor dícshymmuszok hirdetik dicsőségét annak a csöndes embernek, aki életében sohse kereste az ünnepeltetést s halála után is ha tehetné, bizonyára rajta lenne, hogy ne is emlegessék őt soha ebben a hivságos, önző világban. . . .

A virágregék bűbájos szavu dalnoka nem is való ebbe a lázas, érdekhajhászó tömegbe. Itt nem értik meg azoknak a lágy huroknak a zengését, itt hiába dalol boldogságáról, virágok szerelméről, honfiui bánatáról. Pusztában elhangzó szózat a «Fiaim csak énekeljetek» buzditása, és a «Gólya» kétségbeejtő feljajdulása

Neked két hazát adott végzeted,
Nekünk csak egy volt, az is elveszett,

hidegen hagynak már mindeneket.

Mindeneket? Nem. Évente elzarándokolnak a hanvai sirhoz azok az egyszerü emberek, akiknek a költő-pap egykor lelkipásztoruk volt. Megkoszorúzzák a sírt, teleültetik virággal, hogy álmai fölött hadd őrködjenek azok az apró lények, akiket virágénekeiben oly kedvesen megörökitett. Elénekelnek hazafias dalokat és ujra meg ujra elbeszélik igénytelen szónoklatokban az ő örök dicsőségét, az ő országraszóló nagyságát. És azok az egyszerü emberek büszkék az ő egykori papjukra, akiről tudják, hogy költő volt, és ha nincs is meg nekik összes müveinek fényes diszkiadása, mohón olvassák azt, amihez ha költőjüké, hozzájuthatnak. Boldog lelkesedés, igaz ünnepeltetés! Mert jobb is, ha elmaradnak a «nagy» emberek onnan, hogy hamis páthoszszal előadott üres szónoklataikkal megzavarják a hanvai sir csöndes lakójának nyugovását. Ne hallassék ott hamis hang, aki maga a megtestesült igaz volt, ne dicsérjék sallangos orácziók azt, aki az egyszerüség mintaképe.

A negyedszázados évfordulón nem ünnepelt az egész ország. Ó a hazafiaknak fürdőzniök kell, azoknak nincs most érkezésük arra, hogy a hanvai ünnepen jelenlétükkel tündököljenek. Aztán meg kicsoda az egyszerü protestáns lelkész, aki verseket *is* irt, hogy érdemes volna érte Gömörbe elfáradni! Én kedves, aranyos költőm te, ugy-e nem fogsz haragudni azért, mert ezek a nagy urak nem emlékeztek meg rólad ezen a napon, hogy azok, akik a te sirodat körülállták, mind, mind ismerős alakok, azoknak a faluknak a csöndes népsége, akik egykor a te szavad malasztjától enyhültek! Ugy-e nem bánt, hogy innen-onnan nem lesz más, aki a te emlékedet megőrzi, mint ezek a csöndes emberek, meg azok az apró virágok, amik sirod fölött nyilnak? Ugy-e te tudod, te érzed, hogy ez a megemlékezés legalább igaz, ez az ünneplés tiszta, ezt a lelkesedést a szív sugallja? Hiszt te nem vágytál erre sem, mert te ismerted az embereket, te tudtad, hogy ez a hivságos világ nem a te világod, hogy a fény, a pompa nem tehozzád való.

Te nem vágytál dicsőségre, nem kivántad a dicsőittetést. De mi törpe epigónok, akik *érezzük* a te nagyságodat fölöttünk, a kik ebből az üres, sallangos világból tekintünk fel hozzád, a nagyhoz, az igazhoz: mi mégis röstelkedünk azon, hogy oly kevesen értenek meg tégedet, hogy nem adták meg emlékednek azt, amit nemzetedtől méltán megvárhattál volna. Te ott állsz a nagyok legnagyobbjai, Petőfi, Arany és Vörösmarty mellett. És mégis, mégis oly kevesen vannak, akik megértik a te nagyságodat, akik szivükben látják a te nevedet. De eljő az idő, amikor a nemzet dísze, virága fog elzarándokolni a sirodhoz, a hanvai paplak csöndjét fölveri a nemzet költőjének dicsősége. És akik ott lesznek, nemcsak *szavakkal* fogják hirdetni a te nagyságodat, de szívük mélyén érezni is. Előbb azonban meg kell tisztúlnunk, hogy fölemelkedhessünk a te magasztos egyszerüségedhez. És akkor mostani hívőid lelkes csapatával együtt ünnepel egy egész ország. Addig virrasztanak fölötted ők, megőrzik kegyeletes emlékedet a költő-barát szavai, melyek a sir fölött elhangzottak:

Lezajlik majd év év után rohanva
És elmerit sok apró érdemet;
De óva lesz a költő drága hamva,
Amelyet a virágos hant temet.
Tündérei a szülőföldi tájnak,
Kedveltjüket hiven ápolni járnak.
Emlékezni s áldozni megjelen,
Távolból is a honfi érzelem.

El nem boríthatá nyomát fövénynyel,
Egy lázasan futó századnegyed;
Friss még e nyom s utána ime fény kel,
Kicsiny kör gyujtja a szövétneket,
De annak csöndesen kigyúlt világa,
Besúgárzik egész magyar világra.
Reszkető fényét messze elveti,
S költőnk nevét ragyogva hirdeti!

Róna Béla.

A HÉT.

Corday-hét. — Tompa kiadást rendezzünk! — Fényes elégtétel: Broglie herczeg nem kap 80 milliót! — Subjectiv vallomás: hadseregharcz. — Jókai jubileum. — Jön a kolera!

A véres Marat gyilkosának nagy hete ez.

Charlotte Corday d'Armans legendaris alak. Nem azért, mintha a nép képzelete szülte volna. Nem, a bosszuálló szűz, ép száz évvel ezelőtt, valóban Marat mellébe döfte tőrét, hogy megmentse hazáját ettől a fenevadtól, a következményekkel mit sem törődve. Charlotte Corday legendaris alak, mert kultusza kerekedett, mint Jeanne d'Arcnak.

Charlotte Corday meg volt áldva mindazon ajándokokkal, a mikkel a nők elbájolják a férfiakat, hatva képzeletükre, szólva, szemeikhez fölkeltve érzékiségüket és megejtve idegzetüket.

A nagy Corneille unokája volt, s ama nők közé tartozott, a kik a költőt Chimène ideálképének megteremtésére ihlették. A forradalom szellőjétől exaltált leány a pártszempont alá vetette álmadozását, mely a hatalom elnyerésére vagy valami fényes tett végrehajtására izgatta, ugy érezte, hogy sorsa: *tenni valamit,* faja hagyományától ösztökélve. S van-e szebb, fényesebb tett annál, hogy megöljünk egy emberi monstrumot? Végrehajtá álmát, nem minden szinpadias effektus nélkül. Hogy mi lesz ennek a következménye? Ki törődjék az ilyesmivel? Ebben az időben, a felzaklatott, idegbeteg Taine kifejezéseként delirium tremensben szenvedő időben a halál nem volt félemletes...

Charlotte Corday bátorsága, szüzies tisztasága, naivsága, elragadtatása, idealismusa az, a mi őt ideálképpé emelte a tömeg előtt.

Jellemvonásainak egy része szentté tehették volna. A másik részt, (az uralkodó-e vagy az alkalom által beczézett?), a történelem egyik sötét legendai alakjává avatták.

... Száz esztendeje immár, hogy Charlotte Corday ledöfte a dölyfös, gonoszlelkü Marat-t.

*

Hanva kegyeletes ünnepet ült, papjának emlékét ülte....

Csodálatos nép vagyunk mi mégis!

Ime irodalmunk egy kiváló alakja, *Tompa Mihály,* kinek dalai a leggyászosabb korban balzsamcseppekkel enyhitették az elszomorodott sziveket, ma már feledve s kegyeletes ünnepélyekkel kell forcirozni nevének emlittetését.

Pedig Tompa Mihály örök időkre szóló munkákkal jegyezte be nevét a magyar irodalom történetébe. Nem birt ugyan Petőfi Sándor örökifju kedélyével, sem Arany János mély humorával, kissé terjengős, kissé moralizáló, kissé — mondjuk ki — papos, de azért fényesen kiemelkedik irodalmunk mai viszonyai mellett is, a divatos poéták üres, léha tömegéből.

Tompa Mihály magyar poéta volt, nemzetünk és népünk eszmevilágának ihletett kifejezője.... De nem az éloge irás a szándokom! Éloge-zsal aligha fogjuk divatba hozni ismét Tompát. Pedig ez lenne a legsürgősebb feladatunk!

Tompát megösmerni — annyi, mint őt megszeretni. A ki az ő szellemébe elmerül, finom, delicziozus élvezetet szerzett meg magának. Tompa költeményeinek ujabb kiadására volna szükség. Csakhogy nem az egész Tompára, *hanem finom izléssel ki kellene válogatni azt, a mi maradandó költeményeiből,* igy is egypár kötetet tenne az ki.

... Ah de, minő élvezet: kiabálni az üres, lelketlen pusztaságba!

*

Ezzel szemben van egy nagy elégtételem.

Házasulandó ifjai a mi nagy olvasóközönségünknek, nemde, nagy örömhetünk van valamennyiünknek!

Nem lesz semmi a Broglie herczeg-Vanderbildt milliomosnő-féle házasságból!! Fucscs a nyolczvan milliós hozománynak!

Pokoli élvezetem van.

Mikor a mult hetekben a lapok csak ezzel a nyolczvan milliós hozománynyal ingerelték bennem az alvó oroszlánt, sokáig felültem ennek a nyári, jól táplált, gondosan tömött, friss kacsának s boszankodtam rajta éktelenül. Miért ő, s nem én? Miért Broglie herczeg? Ez a tönkrement ficsur! Ez a — *herczeg!*

Lám, lám, miként az antisemitismusnak az irigység a forrása, ugyanazonkép, gyülölni kezdtem én az arisztokrácziát, s *antiaristokraczismus* szitásának körülményein törtem a fejem.

Bérelni fogok a kerepesi-út elején egy nagy négyemeletes ház első emeletén négy szobát. Ebben lesz a szerkesztősége annak a *hatodik* uj lapnak, mely január elején fog megjelenni. A lap jeligéje: *(Le az aristokracziával, mely csak milliomos parthieket csinál!* Czime pedig ez lesz: *Antiaristokráczismus.* Fényes transparent-tal fogom ezt a czimet kivilágositani esténként, hadd szórja le fényét az alatta hullámzó aristokrata közönségre (à la *Libre parole).* Erősen radikális lap lesz. Mindennap egy parthiekereső arisztokratát fogok benne felspékelni. Vezérczikkeim à la Rochefort fognak hangzani, nem kimélve sem eget, sem poklot.... Szóval egészen párisi mintára, már-már egy hatalmas szablyát kovácsoltam ki képzeletemben ebben a pokoli nyári hőségben, mikor...

Fucscs lett a nyolczvan millió!

Az arisztokrácziát kár hát bántani!

Hiszen nemcsak a polgár emberek, ők sem kapnak nyolczvan milliót!

Egészen megszelidültem.

Felhagytam radikalis terveimmel.

Vége hát az én lapomnak is.

Nemcsak Broglie herczeg gyászol, hanem én is!

Ő a nyolczvan millióját.

Én fucsba ment terveimet.

— De vajjon ki sopánkodik nagyobbat?

Most pedig meg vagyok akadva szörnyen. Határozottan kétségben vagyok afölött, hahogy a *vissza, vissza délszigetje vár*... jelszóról vagy az egyre nem készülő *Jókai-jubileumról* beszéljek?

Ime elárulok néked kedves olvasóm egy kis belső titkot. Előttem az utolsó kutyanyelv — többet nem irhatok, kevesebbet hasonlókép. Ebben a rémesen kétséges pillanatban, hallom a szedőgyerek türelmetlen nyöszörgését, eszembe jut malheurünk izgatott és szemrehányó tekintete, s Herkulesként — válaszúton állok.

Mi érdekel téged jobban, kedves olvasóm?

Az-e, hogy mi az alapja a nagy katonaharcznak, melyet joggal, jogtalanul, helyesen vagy helytelenül, okkal vagy ok nélkül, de bizonyos ágálások folyton «szinre szeretnek alkalmazni!»

Avagy az, hogy élő koszorusunk jubileumát a *nagy* nyári alvók agyonhallgatják, s az előkészités idejét svábhegyi villákban és ostendei palotákban álmodják át? Az egyik ép olyan helytelen, mint a hogy csúf dolog a másik.

*

— Csak bátorság, bátorság — s jó táplálkozás!... susogja felénk a városi tanács falragasza. Jön a kolera, de jőjjön, ha jönnie kell, mi ugyan be nem eresztjük ide. Már Nápolyban van, már itt, már ott, ez a csúf mekkai zarándok, mi azért ne féljünk. Jó táplálkozás, semmi veszély!

Kedves kis vigasztalás ez a csömöri-ut szegény lakóinak.

Vigasz helyett inkább — enni valót adnának!

A tavalyi rémes kolerából bizony nem sok vigaszt merithetünk. Bejött az ide tavaly is! ha *akar,* a mi városi tanácsunktól bejöhet az megint az idén is. A kolerától függ. Akkor aztán tánczolva dalolhatjuk:

V'la l'choléra! V'la l'choléra!

V'la l'choléra qu'arrive!

Lazzaroni.

EGYEDÜL.

— Irta: ROBOZ ISTVÁN. —

Még egy hónapja is ketten voltunk: én és Ilonka kis lányom; most egyedül; egy tört hajódarab, mely kincseket vitt egykor, s most dobálják a hullámok. Aztán minek nekem már a kikötő is?

Anyának lenni gyermek nélkül! Ég csillag nélkül, fa lomb nélkül. Száraz ágon, sirhantokon is lehet még vigasztalás?

Midőn az apa meghalt, a kis lány még ölemben volt: világosság a szemfedőnél, remény a bölcsőnél! Sirtam, sirtam és ringattam... Volt e ringatásban valami vigasztalás; a bölcsődal elmaradt, de annál többet ömlött a köny, azért is a ki meghalt; azért is a ki él!

*

Egyik reggel még rózsaszin mosolyával ölemben ült, ugy átkarolt, mint a borostyán a villámütött fát; gügyögött, de nem

értettem ; kis ujjával a hamvas ablakra irt olvashatlan betüket! oh ha tudnám mit akart mondani? oh ha tudnám, mit akart megirni ? ! Még a régi hamvvedrek betüit is tudják olvasni, de ki olvassa azt el, amit gyöngyujjával egy égbe készülő angyal ir ? !

*

Egyik estve néztem az ablakon át a Vénust, milyen lesz találkozása azzal a másik fényes bujdosóval? Egyszer csak fut le az égről egy csillag . . . szívem megdobbanik. Ah gyermekem jön látogatásra ! Minő isteni vigasztalás ! . . .

Az álomkép elrepült ; most megint egyedül ! . . .

*

Midőn nagyon, nagyon szenvedek, elmegyek egy halomhoz, letérdepelek előtte, mert annál nagyobb magasságot nem mérnek gyászban ; ennél nagyobb mélysége nincs az Oczeánnak . . . s midőn mindegyik fűszálra egy imádságot mondtam, minden porszemet végig sírtam sirhalmodfadarab volt , egykor én ringattam . . . . Telesirtam . . . . s most könyeim égnek rajta . . . gyermekem bölcsője ! ! . . .

*

Könyveim is gazdátlanul, elhagyatva ! Pedig mily drága könyvtáram volt.

Volt a többek közt egy 12 kötetes drága munka ; millió és millió példányban forog az emberiség kezén. Annyi kiadást ért, a hány ember született a világra. Mindig olvastam, mindig lapozgattam, mindig lefoglalt, mert lelkem benne élvezetet talált. Mert vigasztalt, éltetett. Most látom, hogy a nagy terjedelmü könyv törvénye nem igaz, igazsága hazugság, megcsalt, rászedett ! Papírja rongy . . . . könytengerből nyomták . . . A drága könyvet ugy hivják hogy : reménység ! . . . Maradj érintetlenül ott a lomtárban, többet kezembe nem veszlek . . .

Másik drága kincse is volt könyvtáramnak. Ez is közkézen forog, hányan kérték, olvasták, mindig szivesen adtam. Még

REGGELI SÉTA.
Szánthay István eredeti rajza.

össze az eget a földel. Ez fénylik utadon ; ez erősit meg gyengeségedben ! Soha még meg nem csalt; igazsága örök ; s még el nem veszted, gazdagabb vagy, mint a ki földi kincseit halomra gyüjti! . . . Ez a hit könyve, a biblia. Ez az egy könyvem maradt meg ; ezt olvasom mindig ; ott kint a sirokon és itthon elhagyatva, árván — egyedül ! . . .

*

Midőn már nehány hétben egy életet átsirtam ; kerestem magányt, a természetet és sehol nem volt megnyugvásom. Most találom meg azt az arabok egyik szent könyvében, hol ez van irva : «Napjaid két részre vannak osztva, egyik része a jegyzett, másik a jegyzetlen ; nem szükség, hogy sirodat messze kerüljed ; mert a jelzett napon sem balzsam, sem orvos meg nem szabaditnak ; a többi napon pedig a mindenség hatalma sem zuzhat össze» . . .

Tehát tiétek kedveseim a jegyzett nap volt. Sem balzsam, sem orvos !

De azért mindig megyek, mindig bujdosom ahhoz a két halomhoz, hol nekem a világ kezdete és vége van. Oh ! ez a két magasság ; ez a két legnagyobb mélység ! . . .

Egyikre ráteszem özvegységem fatyolát ! soha, soha többé szeretni, csak gyászolni !

A másiknál Hugo Viktorként :

«Hol együtt láthatod
A rózsát s liliomot,
Utat ott készitik
Kis lábiad léptének» . . .

Igen ! Moore Tamásként ott :

«Hol a balzsam a lég és az oczeán,
Nyugszik korallok s gyöngyök vánkosán.»

Aztán megint haza . . . vissza az életbe — egyedül ! ! *Egyedül !*

nál, akkor láttam még csak, hogy itt nincs felelet . . . nincs feltámadás s hogy milyen egyedül vagyok !

*

Eddig csak felét tettem meg annak a göröngyös, tövises, hosszu útnak, mit életnek hivnak ; áttiportunk egy nagy mocsárt, az volt az emberek gyülölsége ; aztán értünk egy nagy sötétséget, ez volt az irigysége ; s lezuhantunk a fenekelten örvénybe, az volt a hálátlansága. De még is fáradság nélkül, boldogan tettük meg az utat, mert férjem karja védett ; ölemben gyermekem vigasztalt ! s most tegyem meg az út másik felét ; a sötétséget, a mocsárt, az örvényt, elhagyatva, árván, egyedül ? ! . . .

*

Aztán azok az éjszakák.

Midőn jön az est, rám borul, mint egy nagy sötét lepel. Gyászszal takaródzom ; ébren álmodom. A sejtelmek alakokat festnek előttem ! Az éjjel is láttam egy csillogó tárgyat ; szemeimet behunytam és annál jobban láttam . . . Mi lehet az ? Van egy fapenész, egy dudva, mely a sötétben égni szokott. Ez lesz az ; egy fadarab ; behozták az estve kandallómba. És mégis ég . . . Mégis ragyog . . . Felugrom, odakapok görcsösen ; csakugyan egy száraz

az első pár ember irta a parodicsomban s azóta hite, tana, igazsága soha el nem kopott ; annyi a betűje a hány csillag van az égen ! . . A nap után ez az első világosság ; tüze után ez az első melegség . . . Több az áldása, mint a hány porszem van a világon . . . Több vért ontott, mint a hány cseppje van a tengereknek . . Nagyobb, mint minden alkotása a föld kerekségének s még is a kis szivben lakik . . . Nélküle nincs fénye a koronának . . . Nincs hatalma a királyoknak s a koldus is biborban jár, ha vele hordja . . . . Ezt a könyvet lezártam a két koporsóba, legyen ott örökkön-örökké . . . Értok született . . . velük temettem el . . . Ezt a drága könyvet hivják — szeretetnek ! . . .

Még egy nagy értéke volt könyvtáramnak ; sokkal becsesebb az elsőnél ; vigasztalóbb, boldogitóbb a másiknál. Ez köti

HARCZ A LÉTÉRT.

Küzd, fárad az ember, verejtéke szakad
S legtöbbször még azt sem kérdi, hogy mi szabad...
Nincsen szent előtte!
Ha lankad elméje, ha gyengül a karja:
Szól egy hang szivében: biztatja, zavarja:
Előre, előre!

A sors kiosztotta köztünk a szerepet,
Csak kevésnek jutott, a milyet szerethet;
Soknak nagyon nehéz...
Az egész világon folyik a színjáték,
Birkózik egymással a jó és rossz szándék,
Küzd a kar, küzd az ész.

Az egész világ egy óriási műhely.
Benn az emberiség csodás dolgot művel;
De van is ám lárma!
Mintha az egész föld egy harczmező volna,
S a föld mindenrendü és rangu lakója
Háboruban járna...

Ugy van, háboru ez: szörnyü harcz a létért...
Látsz itt egymás ellen szülét, fiut, testvért,
Ember ember ellen!
Ha jól megfigyeled ez öldöklö tusát:
Megvetés, gyülölet, undorodás fut át
Sziveden, lelkeden.

Itt a gyönge győzi csellel le az erőst,
Ott a gyáva henczeg a bátor hős előtt:
Hogy ő ki s micsoda...
Emitt meg az erényt rántja le a sárga
Irigység s a boszu a piszokba, sárba;
Csakhogy bemocskolja.

Amoda a kontár korholja a mestert,
Odább egy tudós nyög, kit a buta elvert;
Mert többet tud nála.
Távolabb a gazság győz az igazságon —
Segit rajta a pénz, hogy nyakára hágjon
S teljesüljön álma.

Az önzés, az érdek áll az előtérben,
Hátul huzódik meg szerényen az érdem;
Nem veszik észre sem.
A szerelem, hüség, becsület és hála
A porba tiporva, megtépve, gyalázva
Ott fekszik — véresen.

Borzasztó ez a kép, mi elönkbe tárul,
Ha elmélkedünk a világ folyásárul...
Nem jó megnézni sem.
Boritsunk rá fátyolt... s küzdjünk azon hittel,
Hogy az örök-szépnek majd egyszer győzni kell —
Van egy igaz isten:

Leel-Őssi Albert.

LAKOMA KÖZBEN.

Irta: WEISZ JULIAN.

... Ha a véletlen csakugyan nem egyéb, mint a gondviselésnek mása, akkor nem szabad azon csodálkozni, hogy a szinháznak első jellemszinésze a lakoma alkalmával a komikus mellé került, noha tudva volt, hogy ez a két ur évek óta kerüli egymást. A komikus addig udvarolt a jellemszinész nejének, mig az asszony otthagyta férjét és nőül ment a vig szerepkör emberéhez. A lakoma alatt azonban fel sem tünt a két művésznek kedvetlen arczkifejezése, mivelhogy az egész társaság rosszul érezte magát. Arról volt ugyanis szó, hogy egy fiatal irót megünnepeljenek, akinek első darabja nagy sikert aratott a szinpadon. Pedig alig volt a jelenlevők közt olyan iró vagy szinész, aki szentül nem hitte volna, hogy sokkal jobban irja meg a darabot, mely a közönséget valósággal elragadta.

A két szinész szótlanul ült egymás mellett és az étrendet tanulmányozta. Mialatt az intrikus arczkifejezése lassanként földerült, a komikus vonásai mindinkább sötétebb kifejezést öltöttek. A pinczérek fölhordták a tálakat, már hallatszott az osztriga-villák diszkrét csörömpölése és a jó borral együtt nyájasabb hangulat vett erőt a vendégeken. Talán azért voltak most elnézőbbek és nyájasabbak, mivel az osztrigák nem szoktak vigjátékokat irni?

— Még mindig olyan sokat eszik? — Kérdezte hirtelen szomszédjától az intrikus.

— A megszólitott sötéten tekintett föl és minden válasz helyett jóhagyólag intett.

— Ne haragudjál, Miska, — folytatta amaz — hisz magad akartad igy!

A komikus dühösen mormogott valamit — nem ugyan szakállába, mert hisz arcza egészen csupaszra volt beretválva — és haragját az osztrigákkal éreztette, melyeket egész megvetéssel halomszámra elfogyasztott. Az intrikus pedig ártatlanul mosolygott, mint egy valóságos «szende», s ugy ivott, mint egy basszista, közben pedig szomszédjára kacsintott, hosszu szünet után pedig igy folytatta a beszélgetést:

— Most, hogy Józsa nem többé a feleségem, hanem a tied, tárgyilagosan tudom megitélni. Hidd el nekem, Miska, Józsa nem is olyan rossz asszony, s még mindig élvezettel gondolok mézes heteinkre.

A komikus dühösen szeldelte a tányérján levő hust de szomszédja mit sem törődött neheztelésével, hanem folytatta ömlengéseit:

— Gyönge volt mint egy liliomszál, mikor én nőül vettem, s ugy tünt fel előttem, mint egy karcsu talány. Nem gondoltam volna akkor, hogy te fogsz segiteni a — megfejtésben. Nem ismertem sem kedélyét, sem szivét, s mi még fontosabb a házasságban: nem ismertem gyomrát. Miután néhányszor találkoztunk, nőm lett. Már a mézes hetekben kitünt, hogy nem vagyunk egymáshoz valók. Ő sokat evett, én pedig keveset; ő a nehéz ételeket kedvelte, én pedig a könnyükért rajongtam. Mivel ő parancsolt a konyhában, mindig kedvencz ételei kerültek az asztalra, aminek sulyos következményei voltak rám nézve. Ezek közül a gyomorhurut még legkisebb bajnak tetszett. Gonoszabbak voltak ennél a folytonos szczénák, melyeket evés közben csinált, mert mivelhogy alig tudtam néhány falattal megbirkózni, szememre vetette, hogy a korcsmában jóllakom, mielőtt haza megyek. Ezek a folytonos veszekedések, melyek az ő étvágyát csak növelték, az enyémet pedig annyira csökkentették, hogy jóllaktam, mielőtt jó formán az asztalnál megmelegedtem volna, arra birtak, hogy «villámháritót» kerestem. Meghivtalak téged, kedves Miskám, és ezáltal elháritottam magamról Józsa figyelmét. Te voltál házasságom zivataros napjaiban a villámháritó, mert Józsa ugy találta, hogy egyetértesz az ő kulináris hajlamaival. Mindent helyeseltél, még nőm étvágyát is, mert a házibarátok mindig el vannak ragadtatva, ha idegen asztalnál ülnek....

ÁBRÁNDOZÁS AZ ÉLET MEGRONTÓJA...
Szánthay István eredeti rajza.

A komikus fogait csikorgatta; valószinüleg azért, mivel keménynek találta a filet-t.

— ... Ugy van, kedves Miskám, tetszett neked feleségem étvágya, mivel még közelebb nem ismerted. Nem tudtad még, hogy mennyi szeszélylyel és rosszakarattal van füszerezve. Nőül vetted... az én feleségemet. Ne haragudjál édes Miskám.

... Egyél inkább ebből a pompás Chandfroidból, melyet a feleséged ki nem állhat. Elvezz addig, amig lehet, mert tudom hogy Józsa utólag meg fogja keseriteni ezt az élvezetet. Sokszor hintett ürömcseppeket legjobb pezsgős kelyhembe.

.... Ez a gyengéd lény, elég különös, csakis a tömör ételeket kedveli. Ugy néz ki, mintha csupán ambroziából élne, pedig rajong a hurkáért, a káposztáért és a füstölt húsért. Egy angyal, akinek czethalgyomra van.

... Ne nézz' rám olyan haragosan, mintha fel akarnál falni! Utóvégre is

feleségem volt Józsa, s ha valakinek joga van róla beszélni, ugy nekem. De mi sincs tőlem távolabb, mint az én ... illetve nődet vádolni. Ártatlan ő abban, hogy ilyen a gyomra, s nem tehet étvágyáról. Hibái a fiatal leányok elhibázott nevelésére vezethetők vissza, valamint a társadalom homályos intezményeire. Senkisem fogja komolyan kétségbe vonni, hogy az étkezés a legfontosabb dolog az életben, mert aki nem eszik, az sajátképen nem is létezik már. Minden földi élvezet elveszti idővel ingerét. Az agg nem látja vén szemeivel a szépet, nem hallja füleivel a zenét s nem szeretheti aggúló szivével a nőket, de a legvénebb gyomor is emészthet, sőt mondható, hogy éppen a legvénebb és leggyengébb gyomrok a legszigorubb és legmagasabb igényekkel állnak elő inyenczség dolgában. Van olyan ember is, aki tesz, mintha megvetné az asztal gyönyöreit; de mindenki jól tudja, hogy ők sem különbek a többi halandóknál s hogy életük evéssel kezdődik, sőt utolsó akaratuk is egy jó ebédre irányul. Természetes azonban, hogy érteni kell az evés művészetét, amelyet épp úgy kell elsajátítani, mint bármely más művészetet. De vajjon hallottad-e már valahol, hogy a fiatal leányok enni tudnak?

Mily tanulmányt fordít a férfiú az ivásra, s mennyi pénzbe s időbe kerül, mig egy fiatal ember megtanulja, hogyan kell inni. A leányoktól pedig megkivánjuk, hogy minden utmutatás nélkül enni tudjanak! Zongoratanitót tartunk neki, hogy egykoron négy kézre játszhasson férjével, kiszolgáltatjuk a tánczmesternek, hogy minden frakkos úrfival keringhessen, úszni tanítják, hogy bele ne fulladjon a vizbe, ha bele potytyan, sőt festészetben is oktatást nyujtanak neki, hogy holmi vén nagybácsinak születésnapjára néhány befestett tányért ajándékozhasson, de senkisem gondol arra, hogy ezt a tudatlan teremtést legalább is tizenkét leczkeórában az evés művészetére oktassa. Gyakorlati gondolkozásu anyák, akik pedig jól tudhatnák, hogy az ember nem él levegőből és hogy a házasságban az anyagi, nem pedig az eszményi dönt, kitanítják leányaikat a főzésnek minden aprólékos részletében — de az evésre ők sem gondolnak. Pedig lovagolni azért még nem tud az ember, ha van is már lovagló ostora.... Apropos, Miska barátom, láttál már olyan női lényt, aki enni tudna?

— Azt hiszem, tisztában lehetnél azzal, hogy Józsa nagyon is tud enni! — válaszolt csaknem sértődve a komikus.

— Gondolod? Nagy tévedésben vagy! Mert az evésnél nem a mennyiség dönt. Ha ez döntene, akkor a boa constrictor volna a legnagyobb művész e téren, mert ez a szörnyeteg egy egész borjut nyel le ebédre és nyomban utána meg is tartja délutáni álmát. Nem abban van az előny, hogy az asszonynak minél tágultabb legyen a gyomra, hanem inkább abban, hogy ez a gyomor jól nevelt és művelt legyen. Csakis az a női gyomor tarthat igényt a műveltségre, mely intelligens, előkelő és a férjnek gyomrát megérti és kiegésziti. Két lélek és egy gondolat, két gyomor és egy izlés, ebben áll a házasság titka. Egy pesszimista bölcsész azt az állitást koczkáztatta, hogy legjobb, ha az ember a szakácsnőjét veszi feleségül, de ezzel csak félig mondott igazat. Mert az asszony ne csupán azon legyen, hogy izletes ételeket hozzon az asztalra, hanem egyszersmind kedvvel, étvágygyal, szeretettel, hűséggel kisérje férjét az asztali konczertben. Az az asszony, a ki rosszkedvü evés közben — pedig minden asszony az, ha maga főz — bánatot okoz férjének, épp ugy, mint mikor nagyon lassan, vagy tulságosan gyorsan eszik. Olyan állapot ez, mint mikor a kettősben az egyik énekes néhány taktussal siet, vagy késik: a disszonanczia nem marad el és a hangulat elvész ... Már az is fontos, hogy miként tartja az egyik a villát, a mely a lakoma harmoniájában a hangvillát képviseli. Ez jelzi a hangnemet. Sokszor gunytárgya az olyan vőlegény, a ki az esküvő előtt hónapokon át leendő apósánál ebédel, pedig mély bölcseség rejlik ebben a régi és tiszteletreméltó szokásban. Vőlegény és menyasszony igy értik meg egymást legjobban étkezés közben. A nő megtudja, mit szeret leginkább a férfiu s viszont az legalább részben kiismeri menyasszonya bensejét. A szív harmoniája mellett a gyomor harmoniája is érvényesül.

De a menyasszony szüleit is kiismeri a vőlegény: megtudja, hogy mennyit bir el apósa és belátja, hogy az anyósa nagy mértékben — élvezhetlen. Ha én olyan szerencsés lettem volna, hogy az én ... illetve a te Józsádat gyakrabban látom ebédelni, aligha veszem feleségül.

— De én sem! — mondá a komikus, a ki szorgalmasan ivott a pezsgőből, s ennek folytán olyan hangulatba jutott, a melyet «őszintének» szokás nevezni.

— Nem vagy hát boldog! — kérdezte a jellemszinész és e kérdésben némi gonoszság és sok megelégedettség rejlett.

— Intrikus! — volt a válasz.

— Nehezteltél rám, mikor nem akartam neked Józsát átengedni s most hogy átengedtem, még inkább neheztelsz. Mi az oka?

— Az, hogy átengedted!

— Hát még mindig követi a régi étrendet?

A komikus csak sóhajtott és tovább ivott. Aztán erősen fogta meg a kést és mereven nézett szomszédja szeme közzé.

— Én sem jártam jobban nálad, — suttogott engesztelő hangon az intrikus; — folyton haragosan jártam-keltem, s minden étel, melyet elémbe tett Józsa, úgy hatott rám, mint egy sértés. A vége az volt, hogy gyomorbeteg lettem ... De azért nem kell kétségbeesni .... Lám, az én egészségem is tökéletesen helyreállt.

— Tehát egészen jól vagy? — kérdezte a komikus, s először az egész lakoma alatt ötlött arcza nyájasabb kifejezést.

— Egészséges, mint a makk és mindezt csak neked köszönhetem.

— Akkor hát olyan jó lehetnél s ismét nőül vehetnéd az én ... illetve a te feleségedet.

— Köszönöm, már jóllaktam! — válaszolt hosszu szünet mulva az intrikus. E szavakat a pinczérhez intézte, a ki ujból megkinálta a pecsenyével.

AMAZONOK.

A magyar társadalom nem veszi be a különcz typusokat, ha valaki nem születik milliókkal dobálózó mágnásnak, jaj neki, ha nem alkalmazkodik nálunk a mindennapi élet törvényeihez. A csiszolt nyugati modor egész más szempontból veszi az egyéni különczködéseket, megmosolyogja talán, de nem avatkozik illetéktelenül az egyén azon szabadságába, mely szerint tévedni is a maga módja szerint van joga. Ez az igazi czivilizácziő álláspontja. Mindazáltal nálunk is csak nem rég halt meg az a 48-as honvédtiszt, a ki nő létére honvéd-uniformisban küzdötte végig a szabadságharczot, s mindennap megcsörgette kardját a főváros aszfalt-járdáin, bámész kiváncsiság tárgyául az utczagyerekeknek s ismeretes alak volt egy nagyobb alföldi városban is bizonyos grófnő ártatlan kedvtelése, hogy kifogástalan férfi-toiletteben czigarettájából bodor füstöt eregetve költötte el hábori tatlanul «piccolóját» rendes kávéházában.

Nők férfiruhában! Milyen pikáns lap a komoly Klió följegyzéseiben, s milyen vonzó a száraznál szárazabb monografiák között. A női szív történetét irná meg az, a ki mindazokat az indokokat indiscrét vizsgálat tárgyává tenné, a melyek valaha gömbölyü vénuszi idomokat szűk nadrágba kényszerítettek. Pedig az indokok néha a szív és elme legeszményiesebb tendencziáiból folytak és nagyon sokszor méltatlanul hívták ki a pedáns erkölcsbíró megbotránkozását. *Sand Georgesnál* teszem a férfiruha nemcsak a mosásnak, keményitésnek és vasalásnak írói magas géniuszával össze nem egyezhető apró vesződsége alóli fölmentést jelentett, a miket a kezdő évek sanyaruságai között maga lett volna kénytelen végezni, hanem megnyitotta számára a Theatre Français diákkarzatát is, melyet az állam a tanuló ifjuságnak tartott fenn, s mely hatalmas tápot nyujtott írói fejlődésének. Igy utalták rá *Rosa Bonheurt* is tanulmányai föltétlen kiegészítő részéül tekintni dolgozó szobájában a férfiruhát, bár lehet, hogy az az emlék is hízeleg hiuságának, hogy sohasem nézett ki kedvesebben, mint évek előtt egy kóbor olasz zenészfiu tricot-szerepében.

De a férfiruhás nők legnagyobbika minden bizonynyal D'Arc Johanna, az orleansi szűz. Ott sem a kaczér tetszelgés vágya vezette a férfiviseletre, hanem az a tudat, hogy férfias tettek végrehajtására van hivatva. A 14-ik században bizonyosan könnyebb volt Louvreintől Tourainig férfiruhában tenni meg az utat, s talán illendőbb is, tekintve, hogy társai mind harczos férfiak voltak. Igy vallja maga is Rouenben történt kihallgatásánál, mikor a bíró kérdi:

— Miért öltöttél férfiruhát, Johanna?

— Harczosokkal járva, hozzájuk hasonlóan kellett öltözködnöm.

— Ha szemérmes leány lettél volna, vissza kellett volna riadnod a gondolattól, hogy férfiakkal lovagolj.

— Bizonyos voltam benne, hogy velem lesz az isten, a ki elküldött.

— Te szent dolgot véltél cselekedni, pedig a kárhozat utján jársz.

— Miért a kárhozat utján?

— Figyelj, mit mond Mózes által isten. Mózes második könyvében: «Asszony ne hordozza férfinak ruháit, sem férfi asszonyét.» A szent zsinat is azt mondja: «Hahogy asszony eldobja magától nemének ruházatát és férfiruhát ölt — átkozott legyen!»

— Azt hittem, a ruhával keveset törődik az isten.

— — — — — — — — —

— Johanna, hallgass reám; közeledik a husvét; ha nem cseréled fel ruhádat, nem szabad az Ur asztalához lépned.

— Hogyan? A feltámadásnak dicső napján elzárnak engem az áldozástól? Jól van hát, engedek, ha hosszu ruhát adnak reám, olyat, a mely a földet éri.

— Akkor nem fogsz megint férfiruhába öltözni?

— Ha istennek úgy tetszik és ha az Ur asztala elé bocsátnak, akkor nem fogok többet férfiruhát viselni.

— Johanna a kárhozat utján jársz s rossz véged lesz.

— Kérlek titeket, egyházi uraim, adjatok reám halálomkor női inget.

— Milyent?

— Akármilyent, ha elég hosszu, hogy elfödje lábamat.

— Egy szó mint száz, beismered, hogy mocsok esett ezzel rajtad?

— Inkább itt mindjárt feszítsenek fel, semhogy ellenszegüljek istennek a szentek által közölt parancsának. Ő férfimunkát bizott reám, tehát megtisztította a ruhát, melyet viselnem kell.

E sorok érdekes világot vetnek a középkor felfogására a férfimezt öltött nőkkel szemben. Mindenesetre merevebb és elutasitóbb volt az, mint ma, ámbár, mint látjuk, a modern inkvizitorok is kitesznek magukért fontoskodó buzgalmukban, melylyel a férfiruha kizárólagosságát a hivatlanok ellen megvédelmezik.

Ők bizonyára azt hiszik, hogy a fenyegetett világrendet mentik meg vele. Pedig voltak esetek, hogy a férfi-ruha sok veszélyt tett elkerülhetővé már válságos pillanatokban. *Mazarin* herczegné, *Mancini Hortense* és nővére, *Olympia Colonna* grófné sohasem menekülhettek volna egy hóbortos férj zsarnokságaitól, ha nem öltöztek volna franczia nemeseknek, páduai diákoknak, nápolyi halász fiuknak; miután-mint matrózok hajóztak Nápolyból Marseillebe, kergetve az algiri kalózoktól és a tengeri szél által, olyannyira eldurvitott arczczal, hogy a római inkvizicziónak tisztjei sem ismerték fel őket, kik elfogatásukra ki lettek küldve.

A női báj üdeségét senki sem képviseli ma pikánsabb kellemmel a férfi-ruha komoly szabásában, mint a hires perzsa utazónő, *Dienlafoy* asszony. Nem annyira gömbölyü és telt tagjai kecsesen hajló körvonalaiban, melyeket diszkrétül föd el a hosszú bő paletot, mint inkább keskeny lábai és bokái karcsuságában, finom kezei és csuklóiban, apró fülei és hófehér nyaka által. Apróra nyirt haja tökéletes fiut mutat, de lányos arczbőre, szelidkék szemei, ingerlő mosolya elárulják a legszeretetreméltóbb inkognitót. Mikor a sahnak be akarták mutatni Teheránban, a nagy ur előbb kissé megbotránkozott, de megmagyarázták neki, hogy soha sem teljesithette volna fontos tudományos küldetését a *sasai* ásatásoknál férjével, ha az asszonyi ruha lett volna rajta. Pedig ez a megenni való menyecske a legpedánsabb tudós, a ki nem is táncolt soha férjhezmenetele előtt s csak mint egy *Rozgonyi Cziczelle*, akkor vette fel először a pantallont, mikor férjét mint menyasszony a harcztérre kisérte.

Egyébiránt mindenki tudja, hogy ma már bizonyos alkalmaknál maga a divat is szentesitette a férfi-szabást s nem kisebb tekintély, mint a *párisi grófné* mutatja magát cserkészeteknél, melyeket kedvtelléssel üz, teljes férfi vadász-ruhában. Még a hölgynyereg is csak az ujabb kor találmánya s a multszázadokban senki sem botránkozott meg rajta, ha egy hölgy férfi módra ülte meg a lovat. Az a lovagló kosztüm pedig, melyet Eugenia császárné hozott először divatba, a magas tetejü kalap, a zöld vagy piros kabát teljesen férfias s ennek daczára nemcsak a puritán angol királynő, de Erzsébet királynénk is elfogadta. *V. S.*

FÜRDŐLEVELEK.

I.

Drága nagynénim!

A mi mindennapi társaságunkban már kijelentették, hogy rövidebbek a napok. Mikor a templom nagy harangja megkondul, hogy hivőknek és hitetleneknek hirdesse, hogy nyolcz az óra, akkor már letűnt a láthatárról a nap vörös korongja és már nagyban sétálnak a fasorban a vendégek, sokan az öregek közül pedig sietnek haza aludni, és ha lehet álmodni.

Tulajdonképen nincs is több irni valóm. De miután a huszadik évedet rég betöltötted, azért hiszem, hogy egy-két bizalmas vallomást tehetek neked. Azzal nem akarlak untatni, hogy hogyan töltöm én a napot, hisz tudod, én már régen haragszom reád, hogy nem velem jössz nyaralni, hanem inkább Ischl fülledt városát keresed fel.

Azt a bizalmas vallomást akartam neked tenni, hogy nem gyógyultam ki egészen betegségemből. Hiába fürdöm akár kétszer is, hiába járok naponként háromszor hamisitatlan jó levegőt szívni a tó partjára, . . . mondom hiába, mert az étvágyam hatalmasan javult ugyan, de a szívem nem javult egy hajszálnyit sem.

Ez a lázasan lüktető masina, a mely hajtja pezsgő, forró véremet, nem hagy egy perczig sem nyugton, üldöz, kinoz folyton . . . mig össze nem szidom őt, ki nem kaczagom bohóságait. . . .

Benézek a tükörbe és ugy kaczagok. Te . . . te tudsz szeretni. És mondd kedves barátom, ugyan mit szeretsz. . . . Két fényló leány szemet-e, vagy azt a pajkos mosolyt-e, a mely mindig a leány ajkain ül. . . . És te még azt hitted, hogy ő viszontszeret téged. Hát te rajtad mi volna szeretni való? . . . Tán az a két fekete szem, ami nem is a tied, a mit úgy loptál el édes anyádtól, ki ott porlad egy sir alatt, majdnem azóta, hogy te élsz. Utóvégre is semminek sem kell szépnek lenni, csak a szívnek tessék az ember, annál jobb, de igazságtalanabb szépségbiró nincs a világon.

Tudom drága nagynénim, te kinevetsz engem. Tudom te is azt gondolod, amit a többi ismerősök, hogy könnyen lángra lobban a fiatal ember szive, de a láng hamar elalszik, idővel megváltozik az ember.

Elhiszem ezt nénikém, de gyógyitsatok meg előbb, fékezzétek meg ezt a lázasan verő szivet, vágjátok vagy tépjétek ki belőle a féltékenységet és azután megnyugszom, beleegyezem mindenbe.

A doktor is a fejét rázza. . . Mit gyógyitsak magán, szokja mondani, hisz' maga nem beteg, hanem képzelődő.

A doktor kinevet engem, én kinevetem a doktort. Ő már öreg házas ember, mindennap háromszor, reggel, délben, este, összeszidja kedves feleségét, megveri ugyanennyiszer kedves gyermekeit és éjjel eleget tesz apai kötelességének, elmegy tarokkozni és nyugodtan játszik, mig el nem szólitják egy-egy beteghez.

Nem is merem megmondani senkinek sem, hogy nem gyógyultam meg, sőt inkább büszkén hirdetem, hogy egészséges vagyok. És ha a szerelemről kezdenek beszélni, én vagyok az első, ki büszkén, bátran mondom, hogy nincs szerelem a mai világon, hogy bolond aki szeret, hogy nézzenek meg engem, ki kigyógyultam a halálos szerelemből. És segitek kinevetni, kigúnyolni azokat, akik szeretnek és kárörömmel nézem a szeretők arczán a zavart, a kinos boldogsád pirját, hisz' most mindezt bátran tehetem, nem gúnyol engem senki sem.

Persze az a baj, hogy ő is itt nyaral ahol én. Ő is boldog nénikém, boldoggá teszi az a tudat, hogy én kigyógyultam.

Elhiszi és nem bánkódik érte. Ez a világos jele, hogy nem szeretett soha. Menynyire tisztelem és bámulom őt azért, hogy nem tetette a szeretetet, hogy nem csalt meg, hogy nem játszotta előttem a szeretőt, hogy azután hátam mögött kinevessen. Hogy meg tudnám ezért csókolni apró kis ujjacskáit, hogy tudnám ezért még ezerszerte jobban szeretni, ha nem szeretném már most is ugy, hogy jobban nem lehet szeretni.

És mégis . . . Ha látom őt egyedül elmerülve gondolataiba, ha figyelek szavaira, tetteire, valami változást veszek észre rajta. Valami csekély megütközést azon, hogy én már nem szeretek, valami uj, pajkos mosolyt az ajkon, ha én uj vagy régi szerelmeimet emlegetem . . . szóval ez a lázasan lüktető szív minden csekélységet észrevesz és önmagát gyógyitja azzal, hogy biztat az ő szerelmével.

Ez az én gyógyszerem, ez az én orvosságom. Nem a hideg fürdő, nem a jó levegő, nem a kedves társaság, hanem a szív maga gyógyit meg engem lassan-lassan.

Mire viszontlátjuk egymást, egy nyugodt, flegma embert fogsz találni, ki közönyösen fog vállat vonni akkor, ha az ő nevét emlegeted, mert ez a szív bebeszéli magának, hogy ő az enyém lesz . . . Lázasan lüktet ez a szív ugy mint eddig, üldöz, kinoz is, de a féltékenység elmult és a doktor lármázni fog az ő tudományával, csak te fogod tudni egyedül, hogy mi történt . . .

Én elmegyek jobbra, ő balra. Napok, hónapok gyorsan mulnak, a napokból évek lesznek, egyszer csak elmegyek hozzá és megkérdem tőle: édes akarsz-e az enyém lenni. Akarod-e meggyógyitani ezt a beteg szivet, vagy meg akarod-e ölni egyszerre — egészen.

Ez a buta szív ujongva kiáltja igen . . . igen, én fejem rázom, de nem beszélek, mert nem tudok, nem is akarok a szívnek parancsolni.

Különben más ujság nincs. Sok a leány, kevés a fiatal ember. Tegnap óta egy hadnagyocska van itt. Vörös szegfü van a gomblyukába tűzve, tán szerelmes ő is.

A Károly már nagyszerüen uszik, Juliska meg sokat búsúl, mert nem sikerült a tánczpróba . . .

A többiről legközelebb ir unokaöcséd

Tóparti.

AVE MARIA!

NEHÉZ AZ ÉLET!

ZIRZER ELIZ.

Irta: BEDE JÓB.

I.

Zirzer Eliz így irta a nevét: Elise. A «z»-t gyülölte s haragudott azért is, hogy vezeték nevében kettő van ebből a betüből. Eliz, vagyis Elise nyulánk, szép szőke leány volt. Mikor a «z»-re haragudni kezdett, tizennyolcz éves lehetett, járt Kolozsváron a franczia szellemü felsőbb leányiskolába, tagja volt a Teleki Blanka körnek, aztán két évet a tanitóképezdében is töltött időtöltésből csupán; így került haza nagyon izléses nyári toiletteben, mely a kalapokkal együtt a legelegánsabb divatárusnőnél készült. Szóval commet il' faut nagyvárosi leány volt s az affektáczió nála annyira megszokott lett, hogy az tünt fel affektálásnak, ha természetes volt. A szinházban tanulta a hangjátékot, arczjátékot; modort (simát, drágát, hizelgőt, impónálót) a barátnői otthonában sajátitott el; zongorázni öt évig tanult.

Igy Elise (már igazán nem Eliz) hazajőve olyan volt, mint egy grófkisasszony. Az apjának czukros és süteményes boltja volt a piaczsorban a katholikus templom mellett. Firma is volt rajta; ez: «Zirzer Jónás czukrászata.» A kis városban csak a falusiak kultiválták a czukrászdát, ezért Zirzer ur maga sütött, pancsolt, vegyített és szeletelt. Az Isten azonban jó volt s harmincz év alatt anyira felvitte a savószemü, köpczös Zirzer dolgát, hogy a házat, melyben a czukrászat volt, megvehette. A felesége is korán meghalt s ezen kívül örökölt is a felesége anyjáról.

A ház egy emeletü volt, de olyan, hogy az emelet csak az utcza felől látszott emeletnek; az udvar felől domb emelkedett s az bevitte az embert, mintha földszinten lenne, egyenesen az emeletre. Zirzer Jónás néhány év óta tervezte ugyan, hogy az udvar dombját lehordatja, de a kaszinó, melynek szintén az udvaron volt a háza, drágára tartotta a dombot.

Elise hazajövén, az első napokon egyebet se tett, mint hogy kinyitotta az emeleten az ablakot s kinézett az utczára.

II.

Én szép kis városom naiv jó emberei, ti nem tudjátok, hogy jelent valamit az, ha a fiatal rajongó szép Elise ábrándos és mégis kaczagó kék szemével kinéz a szük, poros és hallgató utczára az emeletről. Ti azt hiszitek, hogy egy nap alatt e tüneményt megszokjátok az ablakban s marad minden úgy a mint volt nyugalmasan, csöndesen, békében...

Az első hét végén, julius tizenkettedikén, gyönyörü meleg éjszakán, a hold szelid őrködése mellett, a Zirzer firma alatt a Dénes Laczi bandája sorakozott s rázendítette a Pap Zoltán nótáját:

«Rám se nézett...»

Mindjárt utána «Csak egy kis lány...» volt a világon s következett a divatos «Éljen a táncz!» valzer. Oh, a czigányok játékában nagyon sok poézis uszott s egyáltalában az egész éjjeli zene Sese Ferivel együtt, a ki pitykósan a zöld lámpafához támaszkodva diktálta a nótákat, olyan akkurátosan ment, hogy a primás egy egyetemi profeszor szerénységével elmondhatta:

— Ilyent még Kolozsvártt sem lehet hallani és látni!

Sese Feri hangosan énekelt. A bakterek tisztelettel félre vonultak.

Elise a függönyök mögött megébredt. Az első éjjeli zene ez, mely mintha a menny boltozatai közül szállana alá, kéjes hangjaival belopja magát a leányszív érzéseibe és sokáig ott marad ébrentartására a poézisnek és hiuságnak A torzonborz Sese Feri, kit eddig csak béresekkel veszekedni és falusi barátjaival kártyázni láthattak, szintén szép volt a hajnalodó éjszakán. Nagy lőcslábai a hogy széllyel állottak s a hogy hosszú karjaival a lámpafát ölelgette, dédelgette, — valóban nagyszerü volt. Hát a hangja? A szomszédok házaiban felriadtak rá a gyermekek és féltek. Elise gyönyörködve állott az ablaknál s eltelt egészen az éjjeli zene bájával. Sese Feri azonban távoli imádó maradt. Az ő nagyszegü halzsiros csizmáival, nehéz járásával, hangos beszédjével — egy olyan filigran, egészen angyalforma leányhoz nem mert közeledni. Hisz ha Sese Feri egyet sóhajt, elfújja nemcsak Eliset, de a zongorát is összes kottáival és talán Zirzer Jónás urral együtt. Egy hétig tartott a bolondsága, aztán öszerakosgatta tárczájában az ezreseket s elment Kárásztelekre, a hol lakott s az óriás Márjának, a gazdaasszonyának, csak ennyit mondott:

— Ejnye Márja, de jól mulattam! Hanem nincs párja még se a falunak!

A Sese Feri példája ragadós volt. Vannak kisvároshelyt olyan időszakok, a mikor bolondságokat nagyon könnyen divatba lehet hozni. A Dénes Laczi bandájának éjjel-nappal dolga volt. Éjjel a szerenád, nappal a lumpolások. Zirzer Jónás majdnem minden hajnalon ábrándos zene mellett dagasztotta a földszinti hátsó szobában a krémes és almásbéleseket.

S a városi fiatalság is töméntelenül kezdte pusztítani a süteményeket; voltak a kik napjában hatszor is süteményeztek s a czukrászat folytonosan tömve volt.

Pedig Elise sohasem jött le a czukros boltba. Elise azt mondta, hogy azt nem szabad tenni. Nagyvároshelyt csak kaszirosnők vannak kávéházban, czukrászdában a pudli mellett.

Zirzer Jónás boldogan szolgálta a vendég fiatalságot s különösen szerette, ha a leányáról beszélnek, a mit tettek is minden alkalommal.

Ennivaló, kedves, pompás leány! — sóhajtottak elragadtatással, s nem lévén eléggé begyakorolva a dicsérő jelzőkbe, ujra meg ujra ismételgették: pompás, kedves, ennivaló leány és nagyokat haraptak a friss almásbélesbe.

A hogy Jónás papa néha kifordult a sütő kemencze felé, szabadabb lett a beszéd:

— Te — kezdte Gyarók Máthé, a Szentkő szőlőhegy birtokosa — úgy látszik, mintha ez az Elise mindenkibe szerelmes volna.

— Buta te! — vágott vissza a városi telekkönyvvezető — nem szerelmes az, csak kaczér.

— Kaczér! kaczér!

A kis város fiatalembereinek gondolkozásában ez új, ez ismeretlen fogalom járt felzavarni nyugalmukat; e fogalom definicziójáit keresték — kutatták részleteiben tagolták s vele mentek dolgaik után; vele ittak a «Medvé»-ben s csinálták rája még a nótákat is.

Mikor a Zirzer czukrászdában összejöttek, Jónás azt szokta mondani, kellő sütemények elfogyasztása után jóllakott ifjuságnak:

— Kedves, drága uraim, parancsoljanak felsétálni az emeletre, meglátogatni leányomat, szivesen fogadja.

Az ifjak, kik eddig csak az ablak alatt sétálgattak, lassanként felszoktak az emeletre s lassanként a Zirzer emeletén lopta a napot az egész város fiatalsága.

Igy Zirzer Elise divatba jött, nagyon divatba jött s egyre érkeztek a divatos ruhák, kalapok, napernyők, kották.

És a naiv, egyszerü többi leányok megrebbenve suttogták:

— Kaczér... kaczér... De miért?

Olyan semmi értelme volt a mi városkánkban (hol mindig mindenki csak annak látszott, a mi igazán volt) a kaczérságnak, hogy okát nem tudták adni: miért legyen valaki kaczér.

III.

A nyári napok után őszi napok jöttek s az őszre tél szállott, a tél tavaszra ébredt s minden elölről kezdődött és forgott ez a négy változásu év kétszer-háromszor, de fordult ötször-hatszor ismét; nem várt senkire, nem kérdezett senkit.

A Zirzer házba még folytonosan jártak, de sohasem azok jártak, a kik eleinte. Periodusok voltak, melyeken belül egy csomó fiatalember bolondult s aztán időszakok következtek, a mig ez a szakasz kiábrándult, kiheverte a pezsgő mámorát és feleségül vett egy-egy leányt, a mi vadvirágaink közül.

De Eliset végkép egyik sem feledte. Vissza-visszavillant, mint az ingoványos rét néma éjszakájába a beteges lidérczfény, visszacsillámlott a nyugalmas élet verőfényébe a Zirzer Elise emléke, édes napok szivárványával. És az éjjeli zene ezután is szólott a félemeletes ház előtt és megtörtént, hogy feleséges emberek muzsikáltatták magukat titokban.

A czukrászda vendégei nagyot haraptak az almásbélesbe.

A városi állatorvos, a ki a kaszinóban szellemes ember hirében állott, mondta volt Jónásnak a következő szójátékot:

— Jónás! a te süteményedbe mindenki beleharap, de a leányodba nem akar senki se beleharapni.

Röhögtek rajta a vidéki emberek hahotás, bárdolatlan kaczagásával.

Igy mulának a verőfényes évek és Zirzer Jónás fejére rászállott a hó, lábaiba bevette magát a köszvény és nehezére esett már a süteményekkel pancsolni hajnalban, a vendégeknek kedveskedni napközben.

... Csak Elise nem öregedett. Talán most is olyan volt, mint a mikor hazajött üde, gyermekes és kaczér.

A városon mindenki természetesnek találja, hogy minden csöperedő fiatal ember Elisenek udvaroljon és később mást vegyen feleségül. Elise az udvarlás iskolája, a bolond évek ideálja. Természetesnek találják, hogy Elise leánynak maradjon s várva-várják, hogy megvénülvén, le fog szállani a földszintre és vágni fogja az apja helyett a süteményeket azok fiainak, a kik ő miatta szokták volt meg a czukrászatban való lebzselést.

MESE

EGY ÉRDEKES EMBERRŐL MEG EGY ÉRDEKES ASSZONYRÓL.

— Irta: SCOSSA DEZSŐ. — (2)

— Nem látod, kis bászli, hogy Bellának tetszik. Ő akarja magának. Hiszen mióta őt is megismerte, téged kerül. És te hiszel neki, te bizol benne?

Agyában czikáztak ezek a gyanusítások, a melyeknek a körülmények összejátszása annyira kedvezett. Valami fojtogatta s az visszakergette szemeiből a könyeket. Dacz szállta meg s ingerültség — hite szerint — győztes ellenfele iránt, a ki most sebeit legyezgette.

És mindez keserü panaszokban szállt ajakára. Nem leplezte el azt, a mit megtudott, a gonosz barátnő előtt; a ki őt megcsalta, kisemmizte. Oh, hogy ily soká áltatni tudta őt azzal a jó indulattal, a minek alapjában egészen más honolt.

Bella eleinte bámult, azután czáfolni igyekezett, de a keserüség Arankát egészen magával ragadta. Mikor pedig kiöntötte szivét, a nélkül hogy könnyített volna magán, s azzal ment el, hogy annak a barátságnak, a mely olyan régi keletü volt közöttük s a mely egy egész életre szólt, immár vége van, azzal a lesujtó tudattal kelt fel helyéről, hogy csalódásai, a mik élete folyamán oly sokszor meglátogatták, egygyel szaporodtak, s hogy az az egy mindeniknél jobban fáj szivének.

3.

A két leány közötti viszony meglazulása nem maradhatott titok Pálfáján. Kiben is keresték volna helyesen ennek okát, mint az «érdekes ember»-ben, a ki rövid idő alatt felforgatta a kisváros békéjét.

Az «Arany bárány» törzsasztala kiváncsian kutatta, hogy mi fog következni még? A leányos házak mind maguknak vindikálták az elsőbbségi jogot fölötte s az uzsonnák valóságos csetepatékká lettek a miatt, hogy egyik-másik ház virágáról állítólag hogyan nyilatkozott.

Az asszonyok leplezett malicziával sugták oda ezeket a nyilatkozatokat, a miket az «érdekes ember» dehogy ejtett ki valaha.

A czél azonban el lett érve. Egyik faché a másikat követte s a békés papáknak nem volt maradásuk a familia hirnevének, a család tekintélyének fegyveres uton való megvédése felőli házi perpatvarok miatt.

A tűz terjedt s hogy egész Pálfája lángba nem borult s a véres összeütközések napirendre nem kerültek, annak csak abban volt meg a magyarázata, hogy a papák sokkal jobban szerették a tarokk komplikácziói, mint a csatamezőt.

Az «érdekes ember» diadalutjának rózsái elhervadtak s csak tövisei maradtak épen. A «Szent-háromság» portáit szelid ajándékok helyett haragos levelek ostromolták. Olyik vitriollal is fenyegetett: szerencse, hogy orvosi rendelet nélkül ilyet nem lehet kiszolgáltatni, mert ellenkező esetben Peregi a saját halála fegyverét adta volna ellenei kezébe.

A dolgok ilyetén fordulata nem kedvezett a «Szent-háromság» fellendült üzelmének. Azt megóvni és fejleszteni pedig a provizor legfőbb érdeke volt.

Gondolt hát egyet s a feje fölött összetornyosult vihar kellő közepére vetette magát. Exkuzált és fölvilágositott, minden rossznak odiumát a kisvárosi gonosz nyelvekre hárítva. És ez a bátorság imponált. Senki sem akart e kicsinylett tömeg közé tartozni. S így a sötét fellegek szétoszlottak, a tiszta kék ég termékenyítő derüje foglalta el ujból az uralmat.

Csak Molnár Bellához nem mert közelíteni. Érezte, tudta, hogy ez az egyetlen, a ki hamis kártyáiba belát. A másik, Daróczy Aranka, játékszer volt csupán, a melyet megsajnált most, hogy hite szerint összetörte.

A tanulság azonban megmaradt számára. Lassankint ujra zárkózottságába tért vissza s kiváló egyéniségének kothurnusába burkolózott. Életkérdés volt reá nézve, hogy «érdekes ember» maradjon. És nemsokára megtalálta a módot, hogy érdekességét növelje.

Volt Pálfája közelében egy fiatal özvegy, a kinek szépsége messze vidék urait közelébe vonta. Az a csinos fogat sokszor állt a «Szent-háromság» előtt. Nem természetes-e, hogy Peregi Tivadar is a tüzes fekete szemek, az érzéki piros ajkak s a hó vállak rabszolgájává lett?

Igen, ez volt a kemény dió, a mely minden idegét felizgatta. Nagy elégtétel volt ez azoknak, a kikkel gonosz játékát oly sikeresen űzte, mert a szép fiatal özvegy csak tréfát üzött hódolóival, csak kinozta azokat.

Daróczy Aranka megszégyenülve látta be, hogy mily igaztalanul bánt jóakarójával, a kinek annyit köszönhetett. Egy darabig még küzdött daczával, de azután ellenállhatlan vágy fogta el, hogy Bellát ujra ölelhesse.

És a hárász-kendő csendesen, bűnbánólag sompolygott át az oly rég meg nem tett uton. Ott tudták, várták már érkezését, nem szemrehányás fogadta, hanem ölelő karok.

II. Egy érdekes asszony.

Mintha bizony nem volna minden asszony érdekes!

De bizon, a világ teremtése óta annak születik vagy azzá lesz mindenik.

Tessék csak megfigyelni. Az egyiket szépsége, a másikat szelleme, a harmadikat szeszélyei teszik érdekessé, aztán hány van, a ki ruházkodása révén lesz azzá, még a kit elvei, sőt még sok mindenféle ennél is csekélyebb jelentőségü furfang emel a női életczél eme podiumára, — a legrosszabb esetben egy kicsinyke fekete tapasz a hamvas arczon.

És a milyen gazdag a mi országunk női szépségekben, éppen olyan dús érdekes asszonyokban.

Mert hát ha nagyon nagy különbség nincs is közöttük, még azért a szép asszony nem következésképpen érdekes is s így voltaképpen nem lehet tudni, hogy szám szerint melyik uralkodik, a szép-e vagy a másik? De azt már bizonyosra veszszük, hogy mind a két fajta csak azért van a világon, hogy a teremtés urát az orránál vezesse.

Pálfája szép asszonyai között kétségtelenül Tornyosi Mátyásné volt az érdekes asszony egyszersmind.

Nagyon sok mindenféle emelte az érdekességét: fiatal volt, özvegy volt, szép is volt meg gazdag is — meg aztán neki voltak a legszebb vállai.

Ha a felsorolt tulajdonok mind nem lettek volna benne összpontosulva, azok a gömbölyü, hófehér vállak, a melyeken átcsillámlott a női test halvány rózsás szine, bizonyosan maguk is széppé és érdekessé tették volna.

Igy azonban kétszeresen az volt és érdekességét még inkább fokozta, hogy Pálfájától — igaz, hogy csak egy hajtásnyira de mégis — elszigetelten élt a Tornyosiak loggiás kastélyában, a mi éppen olyan osztatlan tulajdonát képezte, mint a hogy a szép, fehér vállak is egészen az övéi voltak, — a ki még jogot formálhatott volna rájuk, nem volt már az élők sorában.

Hogy is hagyhatta Tornyosi Mátyás ur szomoru özvegységre ezt az édes, ezt a szép teremtést?

Hát hiszen maga se hitte a nemzetes ur, hogy ilyen könnyen megy, mikor bucsuzásul összecsókolta a hitvese leányos arczát, fehér homlokát, szőke haját és apró kezeit és belevetette magát hintójába, hogy benézzen a megyegyülésre, mert mire visszatért onnét, már csak romja volt önmagának, tömzsi alakja tehetetlenül gubbaszkodott az ülés sarkában, vérmes, kurta nyakáról feje alá-hanyatlott.

A Pali kocsis csak éppen azt birta felkiáltani a párjára váró szép asszonynak:

— Gyüjjön hamar a tekintetes asszony, mert a nemzetes urat alighanem a ferslág érte!

Nem is lett belőle ember többet, hiába virrasztott, hiába sirt és rimánkodott ágyánál a szegény fiatal lélek.

És mikor kivitték Tornyosi Mátyást is oda a park végében pihenő többi Tornyosiakhoz, a magára maradt szép asszony erős fogadást tett, hogy megboszulja a hitvese korai halálát.

Mert hát tudta ám, hogy kik okozták azt azon a nagy felinduláson kivül, a mi végzetessé lett reá nézve.

Tornyosi Mátyást a vérmérséklete is reaktionáriussá tette, nemcsak a családi hagyomány. Ő vezette a megyei oppozicziót s nagyon a körmükre nézett a megyei uraknak. Meg is ölték volna egy kanál vizbe' érte.

Aztán hogy a jó szándékait, az igaz hazafiságát kijátszva látta, elfogta az indulat úgy, hogyha ott a kongregáczión a karok és rendek előtt össze nem esik, nem kerüli el, hogy széksértésért el ne marasztalják.

Igy hát a fiatal özvegy fogadalma csakis a megyei urak ellen fordulhatott. Még akkor léteztek ilyenek, ne tessék hát azokkal a kalucsnis filiszterekkel összetéveszteni őket, a kik a megyeházakat most eltöltik.

Maga a vármegye is más mondurban járt még, mint manapság. Ragyogó ég volt fölötte, nem pedig sötét, szürke, enyészetet hirdető, mint most. Ez volt a rendi világ központja, a társadalmi élet, a politika forrása, ez volt a nemzeti hagyományok bástyája.

Szinte nem is tudjuk elképzelni ma, mikor a megyének nevezett tehetetlen romok végvonaglásait látjuk, hogy milyen szép volt az egykor.

Apáink még ott tánczoltak a gyülések után tartott bálokon, anyáink még ott kevélykedtek abban a meseszerü magyaros ingvállban, a mi a vállakból egy piczurkát mutatott csak, aztán mintha ezért is haragudna, hirtelen a karok tövén feldudorodott s komoly ránczokba szedte homlokát.

Azok a gyülések aztán igazán gyülések voltak. Az egész vármegye nemessége sietett a kongregáczióra. Üveges hintók és négylovas csézák robogtak a megye székhelye felé, tele fehérnéppel és öreg urakkal, a bakon tarsolyos huszárokkal.

A fiatalság pedig lóháton lépkedett az olyan kocsik mellett, a mik, mintha a földteke egy negyedrészét kivágnák, elől nyitva voltak s kényelmesen lehetett a bennülőkkel diskurálni.

Mindenkinek megvolt a helye. Az öregeknek a zöld asztal mellett, a fehérnépnek odafönn a karzaton, a fiatalság pedig hol idelenn, hol odafönn tette a szolgálatot.

Napokig eltartott egy-egy kongregáczió. Minden tárgyat jól meghánytak, vetettek, igazi orácziók mondattak. (Most már csak ledarálja egy-egy kevély aljegyzőcske a tárgyakat s délre az az egypár bizottsági tag is haza mehet, a ki az ülést végig aludta.) Délben aztán hol itt volt, hol amott az ebéd, este pedig megindult a táncz és tartott nap nap után, a mig csak a hintók ujra elő nem álltak.

Hát persze hogy vigan folyt a mulatság most is, hogy Tornyosi Mátyás nem békétlenkedett többé a megyei kongregáczión. De hiányzott onnét az a szép, fiatal asszony, a kinek gyönyörü szemei megigézték azt a pár mágnást, a kik a megyebálokat csak inkább kuriózumból látogatták, szőke fürtjei pedig méltán voltak «bodrított napsugarak»-nak nevezhetők, a hogyan a Pálfáján lakó egyetlen lantos elkeresztelte.

A szomoru özvegyi fátyol odakötötte a tornyosi urilak magányához s habár a gyászév már letelt, nem mutatott kedvet elfoglalni azt a helyet, amit számára fenntartottak.

Annál nagyobb kedvet mutattak a megyei urak kipuhatolni, hogy hát mit akar voltaképen? Mindenik szeretett volna az ő meg a kezével járó birtok urává lenni.

Elkezdődött hát a bucsujárás a tornyosi kastélyba. A szolgabiró kezdte, a főjegyző folytatta s a viczispán meg a fiskus befejezték. Mindeniknek hizelgő szó, mézédes mosolygás honolt az ajakán, mindenik szivére tett kézzel hivta, csalogatta: hogy hiszen nem az örökös bánat és szomoruság való egy ilyen szép, fiatal asszonynak, hogy arra valók az élet örömei, hogy felszárítsák a könyet. Közben aztán egy pár szót arról is ejtettek, hogy a gazdaság, a cselédek is megkivánnák már az erősebb férfi-kezet.

Aztán jött a fiatalság. Jurátusok meg birtokosok adták egymásnak a kilincset, csodálkozó arczczal nézve egymás szemébe, ha néha egyszerre többen is összekerültek, mintha csak azt gondolták volna: Hát ez mit keres itt? Vinné el az ördög!

És Tornyosiné barátságosan fogadta a látogatóit, meghallgatta a jó tanácsaikat, megköszönte a szives érdeklődéseiket s közbe olyan tekinteteket vetett rájuk, hogy például az élemedettebb viczispán podagrás tagjaiban villanyos áramot érzett végigszaladni s egy hétig melege volt utána, míg nemzetes Gazdagh Pál, a megye fiskálisa, álmatlanul számitgatta, hogy mennyivel is gyarapodnék a vagyona, hogyha izé . . .

Csak Fabro Berczi sodorgatta hetykén a bajuszát ilyenkor. A megyei udvarlók közt ő volt a legfiatalabb és hogy köznyelven csak «csecse szolgabiró» volt a neve, nem kétkedett, hogy valamint a többi asszonyok meghódoltak neki, ez is csak beadja végül a kulcsot és szánakozó mosoly ült az ajakára, a hányszor kocsija valamelyik riválisának a kocsiját szemben találta a tornyosi uton.

— Ugyan mit töri magát szegény jámbor?

Egy volt csak, a kit veszedelmesnek tartott: Kiszácsy Barna, a főnótárius. Gazdag ember volt, csinos is volt, s azontúl úgy tudott nézni az ábrándos kék szemeivel, csaknem úgy, a hogyan a beszéd folyt az ajakáról. De hát ezzel olyan különösen bánt el az a furfangos szép asszony.

Mikor reá vetette szemeit, az arczába nevetett és így szólt hozzá:

— Oh, be furcsa maga!

Mikor pedig kitárta előtte a szivét s csaknem odakinálta magát, azt kérdezte tőle végül:

— Miről beszélt kérem? Nem figyeltem a szavaira. Olyan szórakozott vagyok ma.

Igy aztán kárba veszett a szép tekintet is, meg a dikczió is.

Tornyosinét szórakoztatni látszott ez a versengés. Átlátott azoknak a szitáján, a kik körülötte legyeskedtek, s nagyon hitvány, haszonleső népnek tartotta őket. Meg aztán bennük látta az édes ura gyikosait, a ki, hej! de sokkal különb dalia volt mindmegannyinál.

És olyan édes volt neki a tudat, hogy ilyen hamarosan bekövetkezett a boszú órája, a mire olyan igen vágyakozott.

Tudta, érezte ő azt, hogy el fog érkezni, hogy ott fogja látni a lábainál mind, nyomoruságos alázattal, a kik Tornyosi Mátyás igaz ügyét dölyffel és alattomossággal megbuktatni törekedtek, s most csak rájuk kellett tenni a kicsi lábait, hogy úgy tapossa el őket, mint a nyári eső nyomában kuszó férgeket.

Ez volt az a boszú, a mire olyan erős fogadalmat tett. Furfangos, asszonyi boszú volt s éppen azért veszedelmes is.

De erre a szép özvegy nem is gondolt. Csak érdekes asszony akart maradni s nem félt, hogy ebben a küzdelemben ő is kaphat égési sebeket.

Nem volt a természetében, de megtanitották reá, hogyan kell kaczérnak, szeszélyesnek lenni, hogyan kell kannibáli kegyetlenséggel megforgatni a gyilkot azoknak a szivében, a kiket a szépsége már megsebzett.

A sebzett vadak szokása szerint aztán ezek nem támadójuk, hanem a halálos összegabajodásban egymás ellen fordultak, ha tán így mégis megmenthetik a bőrüket.

Eleinte csak kedélyes gúnyolódásban nyilatkozott ez az agyarkodás. Egyik a másiknak megsugta, a mit a szép asszony felőle mondott.

Fabró Berczi nyiltan hiresztelte, hogy Kiszácsy Barnáról így nyilatkozott:

— No, abban ugyan nincsen egy unczia vér, limonádé folyik az ereiben. Mit csinálnék az olyan férjjel, a ki parancsolni se tud?

A főnótárius volt olyan szellemes, hogy nyomban visszavágja a rebesszert:

— Nagy sor. Ő róla meg nekem magamnak mondta, hogy olyan, akár valami timár-czégér.

A timárok tudvalevőleg piros arczu, kisodrott bajszu, dolmányos czégért használnak, és volt is valami hasonlatosság e közt meg a Fabró Berczi ábrázatja közt.

Tudta azt jól a «csecse szolgabiró», hogy a szép asszony dehogy mondta azt Kiszácsy Barnáról, a mit ő hiresztelt. És a hiusága annyira sértve volt, hogy nyiltan fellépett főnótárius-kandidátusnak s emlegette a restaurácziót, hogy majd ott fog elválni, ki birja jobban.

A viczispán pedig elégülten dörzsölte meg a kezeit, a mint a forrongást látta maga körül. Kezdett reménykedni, hogyha a szép asszonynak sem a gazdag, sem az életerős ifjú nem kell, bizonynyal reá gondolhat csupán, mert hiszen a vén fa árnyékában a régi világbanis legjobb volt megpihenni.

És ravaszul mosolygott, a mint Tornyosiné kocsijából futó pillantást vetett feléje.

Sűrűn bejött Pálfájára mostanában, visszaadogatta a látogatásokat, vagy a boltokat kereste fel, meg aztán az volt a szórakozása, hogy megkocsikáztatott egy-egy fiatal leánykát, a kik közül sohasem hiányzott valaki a tornyosi kastélyból.

És ebben is volt politika.

Sokszor megunta, terhére volt az a játék, a mibe belekezdett. Hiszen nem is az volt a czélja, hogy az egész fiatalság az ő nyomában sohajtozzék, hizelegjen és epekedjen. Pedig hát azoknak a vérében volt már, hogy a mit a megye urai csinálnak, azt utánozzák.

Nagyon lakonikusan bánt el hát velük. Ha valamelyik nem birt már magával és a kezéért esengett, így szólt hozzá:

— Ugyan hová gondol? Csak nem veszi el a mamáját? Hanem nézze csak, én magat a Kalmár Mariskának szántam. Ott próbáljon szerencsét. Szép, derék kis leány és éppen magához való. Érdeklődik is utána. Nos hát?

És aztán a Kalmár Mariska után jött a többi. A leányok férjhez mentek s a mamák megváltoztatták azt a véleményt, a mi hamarosan lábrakapott felőle. Eddig itt is, ott is az hallatszott róla:

— Nem igaz lélek, mert kaczér.

— Csupa hiuság, mert mind magának akarja, a hány fiatal ember van a városban.

Hirtelen aztán így módosult az asszonyok véleménye:

— Derék asszony, mert a más javát is szivén hordja.

— Jó asszony, mert azt se hiszi el, hogy milyen szép.

Pedig az az észbontó nagy szépség okozta a férfiak minden veszedelmét.

Mikor özvegysége óta ujra megjelent az első megyei tánczvigalmon, azt mondták felőle, hogy ő a Venus Victris s apotheozist zengettek a ringó termetéről, a fehér arczáról, a melyen az élet rózsái nyiltak, azokról a vállakról, a mik még gömbölyübbekké, még ingerlőbbekké lettek.

És a kik eddig csak távolról epedtek a kéjes gyönyört szerző gyümölcs után, most mind egyenesen bele akartak harapni abba.

Hanem Tornyosiné nem szorult védelemre, megvédték a meztelen vállai, mert már akkor is állott a tétel, hogy a kivágott ruhájú nő fölfegyverzett nő.

Mikor aztán látták, hogy nem foghatnak ki rajta, egymás ellen fordult a sok udvarló. És az összeütközéseket párbajok követték, hamarosan felfordult az egész vármegye békéje.

— Nini, hiszen ez az asszony még az uránál is nagyobb kontrabant! — mondták, és érdekes volta még jobban kidomborodott.

De ezzel együtt kidomborodott a Fabró Berczi lovagiassága is. Ő volt a fiatal özvegy védelmezője, a ki síkra szállt azokkal szemben, a kik gonosz malicziával megjegyzéseket tettek reá, megvagdosott egy pár krakéler ficsúrt és katonatisztet, kinyomozta azokat, a kik csak úgy tréfából egymás kazlait gyujtogatták fel a szép asszony miatti versengésben. (Még akkortájt virtusszámba ment az.)

(Vége következik.)

WEISZ JULIÁN.

(Arczképpel.)

Magyar ember, aki köztünk él, de a legjobb humorista nagy Németországban. Könyveit valósaggal elkapdossa a német közönség. A «Memorien eines Wickelkindes» tiz kiadást ért, a «Backfischträume» ugyanannyit. Azonfelül megjelent tőle egy csomó kisebb-nagyobb könyvecske, melyek közül való a «Von der heiteren Secte» czimü is. Ezt most adta ki a lipcsei Reclam-czég, s belőle vettük át azt a pompás rajzot, melyet olvasóink lapunk más helyén találnak.

Weisz Julián nemcsak kitünő humorral bír, hanem éles megfigyelő tehetséggel is. Maga előtt látja azt a nagy, bonyodalmas és szinekben gazdag egyveleget, melynek neve élet: és betéve ismervén Goethet, belemarkol a gazdag kincsbányába, melyet egy franczia iró állítása szerint csak azért alkotott a teremtő, hogy «az irónak legyen miből irnia». Weisz az ilyen kirándulásról sohasem tér vissza üres kézzel, ha nem gazdag aratást hoz magával. Egy csomó eleven figurát tesz le asztalára; ott vergődnek, kapálóznak és hanczuráznak előtte a törpe óriások, a nagyzolók, a szellemi koldusok és a társadalom sövényének tüskés bogácsai. Valamennyit lerajzolja hiven és találóan, de mégis ugy, hogy még ők maguk sem tudnak haragudni a csintalan iróra. Mert — s ebben áll Weisz Julián legnagyobb művészete — ő nem alkot torzképeket, hanem kedélylyel, szívvel és meleg érzéssel ereszti föl a szatira epéjét.

Irálya mesteri. A ropogós német nyelv olasz lágyságra és franczia élénkségre tesz szert tolla alatt és könnyeddé válik, mintha — nem is volna német. S mindezen jeles német tulajdonságok mellett Weisz Julián szivből-lélekből magyar. Érzése, kedélye, sőt gondolkodása magyar, csak stilje franczia és nyelve német. Amellett, hogy évről-évre néhány jó könyvet ir, még egy nagy napi lapot is szerkeszt, amely föladatul tüzte ki magának, hogy a magyar szellemet, és a magyar érzést közvetítse és megismertesse a külfölddel. Ez a lap a «Budapester Tagblatt», s valóban bámulatos Weisznak e téren is a tevékenysége. A vezérczikktől kezdve a közgazdasági rovat apróbetüs árfolyamjegyzékeig mindenben otthonos, mindenre felügyel és semmi sem kerüli el a figyelmét. Amellett a legjobb kolléga, a legmegbizhatóbb barát és a legvigabb czimbora; szóval olyan ember, a kinek az ideges század legidegesebb tizedében nincsenek idegei, de annál több szive és kedélye.

T. R.

WEISZ JULIÁN.

TITKOS PÁRBAJ.

Irta: CIAMPOLI D.

Mikor az irással elkészült, felállott, rendberakott különféle leveleket, melyek az asztalon szétszórva hevertek, egyet közülök a zsebébe tett s azután egy pillanatig lehorgasztott fővel állott meg, mintha gondolkoznék.

Azután odament az ablakhoz és kinyitotta. A táj még mély álomba volt merülve. A keleten egy könnyü, opál- és tejfehér közt ingadozó fényvonal még sötétebbeknek tüntette föl a hegyek lejtőit és még élesebben emelte ki a sziklák körvonalait és a fák lombjait. A szent csöndben messze, az erdőből, úgy hallatszott a vízesés zúgása, mintha nagy jégszemek hatalmas sudarakat paskolnának; a közelben, a kastély parkjában temetői csend uralkodott.

Visszatért a szoba mélyébe s az antik olajlámpa imbolygó világánál levett a falról egy pompás uj karabélyt. Megtöltötte és leállitotta egy sarokba: azután egy revolvert meg egy töltés-táskát is tett melléje s végre vadászöltözéket vett magára: szűk nadrágot, ugyanolyan posztóból való szárharisnyát, sötét bársony-zekét és sastollu csúcsos kalapot.

Szép férfi volt, szálas, izmos termetü, halvány arczú, fekete bajuszu, fekete szemü, lágy rokonszenves arisztokratikus kifejezéssel. Hasonlított ebben édesatyjához, az öreg Riccardoni grófhoz, ki már régebben meghalt, őszintén siratva családja ősi birtokának, a bérczes Montasprónak összes lakosaitól.

Halkan járt-kelt a szobában, mintha attól félne, hogy fölébreszt valakit. Mikor aztán készen volt, felcsatolta a töltés-táskát, karjára vette a karabélyt, övébe dugta a revolvert, s mikor a lámpát eloltotta, észrevette, hogy már pitymallik.

Nagy óvatossággal ment most ki a szobából, haladt keresztül másik két szobán s éppen le akart már térni a lépcsőn, midőn habozva állott meg még egyszer, és hallgatózott.

Az egész ház is aludt, valami óriási, elhagyatott kolostorhoz hasonlóan.

Visszafordult s a legcsekélyebb nesz nélkül tért be a gyermekszobába, mely tiszta fehéren tárult eléje, mint valami kis paradicsom. A dajka a szomszédszobában aludt. A két gyermek csendesen szunnyadt puha, dús fölszerelésü ágyacskájában; Elena, kinek fekete haja a párnára omolt, mosolygott álmában; a Guido tömzsi karocskái a paplanon nyugodtak.

A színes lámpa gyenge, kékes világosságot hintett szét.

Néhány pillanatig elnézegette a két édes teremtést, azután félénken megcsókolta őket és könnyes szemmel suhant ki lábujjhegyen.

Mikor leért a félhomályban levő udvarra, egy kakas kukorikolt, egy vadászkutya vonítani kezdett, de egyetlen élő lény sem mutatkozott. Világosan lehetett hallani a lovak patáinak dobogását a hidlábas szalmáján, meg a verebek álmatag csiripelését az ereszcsatornákban.

Kinyitotta a kis ajtót s a parkban állott.

Nagyott lélekzett, mintha a friss reggeli szellő megkönnyebbitené s nagy léptekkel sietett a rácsos kapu felé. Ott megállott s visszatekintett házára, apai haljékára, palotájára, és nemesi portájára, mely annyi évszázad óta volt otthona az Abruzzok legbecsületesebb és legbüszkébb főurainak.

De az ablakok egyikében most mintha valami fehér alakot pillantott volna meg — talán a feleségét. Gyorsan hátat fordított s künn állott a szabad mezőn.

Elindult a gyalogúton, mely tövisbokrok, akáczsövények és száraz falak közt vezet a montasprói erdőbe, a mely hol sürű tömegekben, hol csak csikokban vagy bozót alakjában s egyes görcsös tölgyek csoportjaiban mértföldekre terjed el s az egész hegységet a völgytől föl egészen a csúcsok aljáig vad, izmos tenyészettel boritja.

Lehorgasztott fővel, elgondolkozva haladt előre, kavicsokban és kiálló gyökerekben meg-megbotolva. Gyönge fuvalom rezgett át a levegőn, a mint a napvilágnak első, fakó derengése mutatkozott. A völgyekben és szakadékokban megkondult az *Ave Maria* s a nyájkolompok szava, mely a visszhang szárnyán tovább-tovább adódott, a végtelenségig.

Egy keresztúton megállott egy fülke előtt, a melyben korhadt fakereszt állott. Elmormolt egy imádságot s azután tovább ment a megkezdett úton.

A keleti ég szeplőtlen világosságában elhalványult a hajnali csillag s még néhányszor nyugtalanul megvillanva, végkép kialudt. Köröskörül szép, enyhe volt minden, a tavaszi derengés áhitatos csöndjében mezei illatok felhői lebegtek tova, ellebbenve, mint láthatatlan szellemek csókjai.

Méla bánatosság vett rajta erőt s fölébresztette benne élete hajnalának az emlékezetét. Az emlékek szóltak hozzá a holt tárgyakból, minden dologból... Ott, ama fülke előtt, mely északnak néz, vallották meg egy este, hogy szeretik egymást s ő aztán hitvese lett. Nemesi sarjadék volt, árva és szegény; s ő kegy gyanánt kérte tőle azt, hogy megóvhassa a nyomor veszedelmeitől és grófnévá tette.

Azt a csillagot, mely most a távolban csöndesen elhunyt, sokáig nézegették együtt, mikor még szerelmesek voltak, az esthajnal lágy, vágyakozással teljes óráiban; azon a kis ösvényen annyi szent fogadást tettek egymásnak, mikor még jegyesek voltak s olykor a családdal együtt sétálgattak a holdvilágos uton: azoknak a bokroknak az aljában szedtek százszorszépet és ibolyát.

Éppen erre a helyre vezették ki aztán két gyermeköket s engedték, hogy pillangók és szentjános-bogarak után futkossanak; itt siratták a harmadik gyermeket, mely öt éves korában meghalt, mint a rózsabimbó, melynek gyenge szirmait a jégeső szétveri. Szerelemmel teljes, szűzies életnek csaknem tiz költői ihletü éve telt már igy el ezen a vidéken, a hol puszta

nevök áldás és jótétemény vala. Az ő kedvéért odahagyta volt a nagy városokat, lemondott utazásról, fényüzésről, talán a szabad gondolat törekvéseiről is és visszaszokott a munkának, hitnek és szeretetnek az életéhez...

És most vége lőn mindennek, mintha valami szép álomból ébredt volna föl; egyedül maradt a világon, mint a teljes, büszke izmosságában villámtól sujtott tölgy... Tíz évig tudott az az asszony hazudni, talán mindhalálig is hazudott volna.

Az erdő első dísztölgyeinél megállott, hátrafordult és hallgatózott; azután levette válláról a fegyvert, fölfeszítette a sárkányát és figyelve várakozott, háttal egy fának támaszkodva. Semmi sem volt hallható az erdő derengős félhomályában, csak a levelek halk susogása. Senki sem volt ott, egy lépés sem hallatszott.

Folyvást vigyázva, folyvást feszült figyelemmel hatolt előre, mint valami vadnak a nyomán, mely valahova a bokrok közé rejtőzhetett. Forró véráramlatok tolultak fel szivéből az agyába. Szégyelte, hogy szivét így boszulja meg, hogy neje szeretőjét a sűrűben lesi, míg amaz viszont őt keresi, hogy gyilkos módjára ölje meg az egyik a másikat s megóvja egy, évszázadok óta mocsoktalan név tisztaságát. Rendes párbaj nagy port vert volna fel az egész környéken, gyanut és mende-mondát idézett volna elő; de itt az erdőben senki sem fogja azt látni, csak az Isten szeme. Másnap majd a faizók egy halottat találnak valahol, ha ugyan a farkasok meg nem előzik őket... Örülni fog-e az, a melyik életben marad? Oh, bizonyára nem, nem; az asszony árulása rosszabb, mint a szivbe furódott golyó... Minek tovább élni?

Már-már el akarta dobni a fegyvert, hogy védtelenül várja be a szabaditó halált, de egy rettenetes gondolat úgy járta át egyszerre a lelkét mint kékes villám a förgeteges eget... Azok tovább fognák egymást szeretni s a gyermekek talán idegen kezekre, mindenesetre szeretet nélkül való emberekhez kerülnének. Nem, nem, nem!

Fölemelte büszke hegylakóhoz méltó szép fejét s tovább haladt az úton. Törpe tüskebozótra akadt most, boróka, bogáncs, rekettye sűrű össze-visszaságára, a melyen át kellett ugrania. Alatta mohlepte sziklák, előtte százados törzsek, köröskörül az az ünnepies csend, mely a napkeletét megelőzi. Az erdőnek valamivel ritkább részében kellett átmennie. A zöld nyirkosság, a kakukfű, menta, gyanta illatával terhelve, elvette lélekzetét, elfátyolozta a tekintetét. S az a másik ott rejtőzhetik valamelyik sűrűben, egy tölgyfán, egy csőregefűz mögött, mint valami vipera, lesve, hogy kioltha az életét.

Gyorsabban ment tovább, sietve, s fölért egy magaslatra, a honnan a messze távolban halványkék térséget lehetett látni; egy szarka csörögve rebbent föl; az érczszerü hang az egyetlen volt ebben a nagy magányban.

Most rózsás világosság jelent meg a tengerszéli fenyők és magyalfák csúcsain s növényről növényre szállt, mint megannyi arany-szikra; de fenn a lomb-sátor csak itt-ott engedett keresztülvilágítani egy-egy darabka kék eget.

Most könnyeben érezte magát, nem olyan nyomasztóan többé. Néhány eczetfacsoporton haladt most keresztül s fölpillantott. Az erdő még egyre fölebb húzódott, nem olyan sűrüen már, de annál vadabbul; egyes sziklatömbök lettek láthatók, szürke zúzmóval borítva, melyből, karcsú gesztenyefák emelkedtek ki, ezernyi hajtással telve; itt-ott egy csermely csörgedezett tova a kövek közt, s veszett el a halk ropogása, a levelek susogása, az erdő ezernyi rejtelmes hangja egyre jobban izgatta idegeit. A levelekről és a virágfürtökről sajátságos neszszel hullottak le a harmatcseppek s minden egyes koppanás kinos lüktetésbe hozta szivét.

Egy helyen, hol tüskével borított szikla emelkedett, látni lehetett valami ódon romokban heverő várnak vaskos, omlatag tornyát.

Valahára! Ott fenn fog várakozni a falak egyikéhez támaszkodva. Hiszen egészen fölösleges így vaktában barangolnia; ott talán jobban is fog hallani; mindenesetre szivesebben száll szembe azzal az emberrel a napvilágon. Mint a kecske úgy kapaszodot fölfelé a sziklákon, fegyverét folyvást a karján tartva, tekintetével ébren fürkészve szerteszét...

Mikor fölért, átugrott a földdel és omladékkal teli árkon, a melyben mindennemü növény buján tenyészett, s leült egy fal tövébe, a honnan a szem az erdőnek nagy részét s a vár összes, sivár romjait beláthatta.

Letette karabélyát és két kezét rászorította a fejére.

Akarata ellenére is visszaidézte emlékezetébe a mult éjszaka jelenetét. Késő éjjelig olvasgatott az ódon könyvesházban midőn a parkban gyors lépteket hallott, mint mikor valaki üldöz valakit. Kinyitja az ablakot s a lehanyatló hold sápadt világánál két egymással küzködő árnyékot lát s ráismer az öreg erdőkerülőre, a ki halk szóval azt mondja:

— Nem Istenemre, ezuttal nem menekülsz kezeim közül!

Azt hitte, valami bandita lehet s lesietett, hogy kiszabaditsa a hű öreg szolga csontos kezéből, ne hogy felesége és gyermekei fölijedjenek, megréműljenek...

És Carpanetto bárót pillantja meg, ki a kerülő aczélmarkából szabadulni iparkodik.

— Jó ideje már, hogy rálesek, szólt emez — és mindig megugrott. De most elcsiptem, uram! Lehuzzam a bőrét? Megérdemelni megérdemelte, a milyen igaz, hogy Madonna van az égben!

— Eredj dolgodra, Biagio, kérlek szépen, felel rá ő.

Csak néhány szót váltanak.

— Holnap a bozótban!

— Holnap a bozótban!

S a báró eltűnt.

Biagio most elbeszélte, hogy egyszer már együttérte azt az embert a grófnéval a parkban s azt mondta volt neki:

— El ne jőjj még egyszer, mert megöllek!

És az nem is jött el sok ideig... Most megint itt volt... Jobb azt agyoncsapni. Ő a szegény, ártatlan gyermekek miatt eddig nem szólott.

— Most szerezz te magadnak elégtételt.

S a szegény ember csak könnyezve ismételhette:

— Vigyázz, uram, áruló az!...

Nagyon egyszerü volt im az ő drámája, nagyon közönséges, nagyon mindennapi, egy a sok közül, melyek az életet semmivé teszik...

Fölállott és szétnézett, mintha láthatna valakit. Aggodalma, mint ez a romhalmaz, nagy nyomorúságos vala. Oszladozó tornyok, falak maradványai még ép ormokkal, termek falak nélkül, falak padló nélkül, boltozatos folyosók, tornáczok, azután mély gödrök, s omladvány- és görgeteghalmok — egész nagy temető, repkénynyel, csalánnal, dudvával benőve.

A káprázató, szikrázó napfény csak még öregbítette ezt a néma szomorúságot, mintha csak most tárulna föl igazán ez az egész siralmas pusztulás. Pedig szerelemnek, békének és küzdelemnek minő élete folyt valamikor itt! Most fenn a magasban csak két szerelmes sólyom keringett nagy körökben, megittasultan a tiszta azurtól, az új fénytől.

Az elhagyott rom csendjében, mely olyan méla volt, valami homályos félelem szállta meg, minden pillanatban azt hitte, hogy egy ravasz fejet s fegyvernek a csövét látja kibukkani a romladvány közül. A helyett zöld és szürke gyikok pislogtak elő s aztán sebesen siklottak tova a falakon, kiváncsian fürkészve a szokatlan látogatót. Egy síma ablakpárkányon, a melyre egykor valamely szőke várurnő könyökölhetett, hogy csillagos éjszakákon az apródok sirventé-it hallgassa, nyugalmasan sütkérezett egy kigyó.

Letekintett — senki! Lassankint fölébred az erdő, felhangzott a fülemile trillája, a rigó fütyülése. A távolban, sziklákon, völgyekben csinos majorok, templomok, kicsi falvak nevettek. A folyó úgy tündökölt, mintha az egyik partról a másikra topázokból, gyémántokból való hid boltozódnék. A kakasok kukorikulása, a pásztorok danája felhangzott hozzá. A réteken egész ménesek robogtak tova, bivaly-csordák legeltek... A másik oldalon pedig Montaspro, szép ódon tornyával, sárga arany-lakkal bevonva, nagy sötét palotájával, mely a feketéllő parkban nyugodott... Milyen derűs élet mindenfelé... Ő is ott benn alszik talán, nyugodtan alszik, nem tudva semmiről, nem érezve lelkifurdalást...

Egyszerre csak rövid éles füttyentés riasztotta föl gondolatáiból. Fölkapta fegyverét s körültekintett. Szive úgy dobogott, mintha szét akarta volna pattantani a mellét... Nem látott senkit.

Kevéssel azután ujabb füttyentés s mindjárt reá feleletül másik. Azután levelek zörgése hallatszott, mintha szaladna valaki s valamivel távolabb hasonló zörgés...

— Jön! mormolá összeszoritott foggal és készült, hogy rögtön czélba vehessen valakit.

— De ha nem ő lenne? Ha valami szerencsétlen vadász...

Előjött leshelyéről s lehajolva, oroszlánfejét előrenyujtva lehaladt néhány lépésnyire. Lassan nyomult előre, mászva, mint a kigyó, meglapulva, mint a jaguár, egész lelkét a szeme bogarába gyűjtve.

Ötven lépésnyi távolságból újra hallotta a levélzörgést, azután ujra a füttyentést — amodább, egy kis világos tisztáson árnyék suhant keresztül... azután semmi!

Hideg veriték lepte el — a várakozás aggodalma reszketésbe ejtette minden idegét.

Egyszerre csak lövést hallott, egyet, kettőt, meg egy kiáltást... A visszhang ráfelelt, jó hosszú darabon levelek hullottak le a fákról.

Sápadtan, mozdulatlanul állott meg, mint a fabáb. Azután, csaknem hideglelőstől rázva, tartott ama hely felé, a honnan a kiáltás hallatszott volt...

Egy tamarik-bokron elnyujtózva feküdt Carpanetto báró, s a sűrű tölgyesben az erdőkerülő vaskos, zömök alakja volt látható, a mint hiúz módjára ugrálva és szökdösve tünt el a zöld lomb-oczeánban.

FECSKÉK.

Vészharang kong, lángok nyelve
Födelet dúl, ostromol,
Fel, magasra száll a pernye,
Kavarog a füstgomoly.

S fenn, a piros, bús visszfényben
Szárnycsapkodva szálldogál
Égő födél ereszében
Fészkevesztett fecskepár.

Megfigyelem fájdalmukban,
Mely kis szívük' járja át,
S új reménynyel, hogy mi' gyorsan
Építgetnek uj tanyát.

Mily bölcseség rejlik bennek,
— Követem is majd híven:
Ha reményim füstbe mennek,
Uj reményre gyúl szívem.

Gallovich István.

IGLÓ-FÜRED.*

Azt hiszem, egy kis (nagy?) meglepetést szerzek az itt tartózkodó szerkesztő urnak, ha helyette én ismertetem meg többekkel ezt az idyllikus helyet, hol az idén nyaralok.

Ez a tündéri kis hely: Igló-Füred. A ki a geográfiában nem igen jártas, az az «iglói» predikátum nélkül nem is tudná, Magyarországnak melyik kies zugában fekszik e fürdőhely, habár egy ilyen gyermekkorában (mert egész uj e telep, csak három év óta áll fenn) levő fürdőtelepen nagyon is elég, ha egy szezonban 3—400 ember megfordul.

Maga a fürdőtelep egy kis emelkedésen fekszik (lásd multkori számunkat) és több csinos épületből áll, mint a Hungária, melynek sikerült képét a multkori Géniusz hozta, nagy fürdőház, társalgó, Tátra, turista-ház, erdei lak stb., lakóház, melyben kényelmes szobák olcsó áron állanak a nyaralók rendelkezésére.

Lent a völgyben egy kis mesterséges tó van, melyen csónakázni is lehetne, ha mélyebb volna; de a többi patak és számtalan forrás, melyekben bővelkedünk, nem talmi, hanem valódi kristály. Két szép szökőkut is frissítené fel folyton a levegőt, ha erre ugyan szükségünk volna ott, hol a számtalan szebbnél szebb fenyőerdő fái árasztják a balzsamos illatot az üdülők számára, mert itt ugyan betegnek se hire, se hamva!

Csupa friss élettől dúzzadó embereket látni, úgy hogy ha beteg vetődnék is erre, a sok piros pozsgás arcz láttára meg kellene neki gyógyulnia.

Ez klimatikus fürdő ugyan, de hidegvíz-gyógyintézete is van, sőt látni egy-egy kneipolót is, a ki úgy tapossa a patak mentén a harmatos füvet, akár csak egy gázlómadár.

Körülöttünk sudar fenyves-óriások kivánkoznak fel, majd azt mondanám «a magas egekbe», de bizony itt oly közel érezzük magunkat a mennyországhoz (annál is inkább, mert egy Péterünk is van, a ki különben jó kuglizó), különösen, ha egy-egy szép kirándulás alkalmával élvezzük a valóban isteni vidéket.

A Magyar Kárpát-Egyesület iglói osztálya tőle telhetőleg mindent megtesz, hogy jól gondozott utakon 3—4 óra hosszáig is eljárhatunk és a legszebb kirándulásokat tehetjük innen.

A kisebb kirándulási helyek: a «Királyforrás», mely alig egy órányira fekszik innen, fiatal fenyők között, melyek ozondús levegőjét leginkább keresik fel a nyaralók. Az odavezető uton négyszeres visszhang is hallható. Egy még közelebbi rövid sétaut a «Bianka-forrás»-hoz vezet, melynek nagy, piros napernyőhöz hasonló lugasában délelőttönkint Kopácsi Juliska és kis fiának eleven csicsergése hallatszik. Továbbá a «Beregszászi pihenő» közelében levő pisztráng-tenyészde, hol egy tiszta szepesi asszony friss vajjal és tejjel szolgál a kirándulóknak.

De a legfelségesebb pontja e vidéknek a «Márkus-forrás» és a fölötte levő hegy, honnan nagyszerü kilátás nyilik a Magas Tátrára, s hogy mily jól látni oda, bizonyítja az, hogy a minap — gyönyörü, tiszta idő lévén — szabad szemmel egy ott kóválygó ragadozó madarat is láttunk, a mint prédájára lecsapott. (...?)

A Lomniczi csúcs szégyenkezve burkolózott be kiváncsi tekintetünk elől s a felhőkkel látszott ölelkezni; de a többi hegy-óriás büszkén emelkedett az égnek, mely kiválóan kitünteti őket, pazarul megajándékozván hóval, a Gerlachfalvi csúcsot meg éppen megkoszorúzta, mint valami lantos költőt.

Ha az ember a természet e remekeit csodálja, igazán áhitattal emeli szemeit ahhoz, ki mindezeket alkotta, s akkor érzi csak, mily törpe ő s mily semmitmondók az ő legművésziebb alkotásai is!

A milyen e keret, olyan a benne levő kép is, mert a mily szép maga a természet, olyan a társadalmi élet is Öt-hat család képez ismét egy nagyobb családot, mely minden szórakozást együtt elvez, s ezekben nincs hiány, mert a fürdő-igazgatóság élén Münnich Kálmánnal, ki valóban fáradhatatlan rendező — megtesz mindent a közönség kényelmére és mulattatására.

Van itt dobteke, oroszkugli, croquette, minden este más-más szórakozás a társalgóban, hol hangverseny, hol tombola, egy-egy kisebb tánczmulatság vagy nagyobb ünnepély az erdőben. Multkoriban például egy remek erdei tisztást kereszteltek el «Ustökös»-ternek, mely alkalomra egy egész kis baromfi-udvart nyársra húztak s mi jó étvágygyal fogyasztottuk a bográcsgulyással együtt. Az evésivás után táncz következett és mi ugyancsak fesztelen jókedvvel jártuk a négyes után a mi kedves, ropogós csárdásunkat és meg sem álltunk addig, mig a czigányprímás rá nem kezdte a Rákóczy-indulót, melynek ütemei kíséretében lejtettünk hazafelé, azaz a társalgóba, folytatni a mulatságot.

Az itt időző társaság java része az irói és tanári világból áll; egy bájos művésznő is van itt: Kopácsi Juliska férjével Karczag Vilmos iróval és Gyuriczájukkal, Továbbá Pauli Richárd, Szabóné Nogáll Janka, dr. Ertl Gézáné budapesti orvos neje kis leányával, özv. Békey Imréné Mariska leányával, kívüle még több tanfelügyelő család, Alkér Emil fő- és székvárosi tiszti ügyész családjával, Sántha Lajos isk. igazgató és családja, dr. Klug Nándor egyetemi tanár családostul, Schmidt Antal polg. isk. tanár és neje, ifj. Reitter Ferencz népszinházi főpénztáros atyjával, nejével és kis fiával, Hamvay Sándor fő- és székvárosi tanácsjegyző családjával, Talabér István budapesti járásbiró nejével, özvegy Szunyoghné földbirtokosné, Kozmata Ferencz udv. fényképész családjával és még sok budapesti, de még több iglói család, kiket helyszűke miatt nem sorolhattam elő. De mondhatom, mindnyájan igen jól érezzük itt magunkat, mert nagy a készülődés a 6-iki nagy koncsertre, melyen az itt időző egyik elsőrendü népszinházi csillag is fog bennünket gyönyörködtetni.

A hangversenyre, reméljük — ép úgy, mint az elmult és kitünően sikerült Annabálra — «hét vármegyéből» jönnek a vendégek, aznap tehát még pezsgőbb lesz itt az élet, már csak azért is, mert talán a vendéglős, a ki ugyan nem magyar ember, de jóizü magyaros ételekkel látja el a fürdőközönséget, pezsgővel lep meg bennünket s akkor arra ürítjük poharunkat, hogy jövő évben még többen ismerjék meg e kis paradicsomot.

Egy ott időző.

* E női kezekből került kedves czikk a mult számunkban megjelent képeinkhez iratott s terhiány miatt kimaradt.

IRODALOM.

Móricz Pál munkáiból négykötetes olcsó kiadást rendezett Ruzicska Ármin budapesti könyvárus czég. Magában foglalja ez az «Emlékezzünk a régiekről», «Egy resztaurácziő 1844-ben» és «Az országgyülési pártok küzdelmei a koronázástól a Deák- és balközép pártok egybeolvadásáig» czimü műveket. Móricz Pál a régi táblabiró kedélyességével beszéli el azokat az érdekes történeteket, melyeknek maga is szemtanuja volt. Egyszerüen, könnyen folynak a sorok tolla alól, mintha csak egy vidám kompániának beszélné el a régmult szép időket, a mikor ő maga is szivesen legyeskedett az alispár ur lányai körül. A régi megyei élet patriarchális egyszerüségével jól esik ily kedvesen előadva. Mikszáth Kálmán az «Emlékezzünk régiekről» előszavában úgy ir Móricz Pálról: «Pennájából milyen helyesen, gömbölyüen kanyarodnak ki a gondolatok! S mennyi érzék a forma iránt, mennyi szín, milyen biztos szem a jellemző felismerésében!» Nagyon ajánljuk e könyveket, melyek a kiadónál (muzeum-körut 3) összesen 2 frtért szerezhetők meg.

*

Beöthy Zsolt képes *irodalomtörténetéből* a 8-ik füzet hagyta el a sajtót. A gyönyörü díszmunkáról, melyet nem eléggé ajánlhatunk olvasóinknak, bővebben is fogunk megemlékezni, ha első kötete befejeződik.

*

Felleges ég czímen költeménykötet jelent meg Zilahon, mely *Giczei Diószeghy Mórt* vallja szerzőjéül. Ime egy uj nemes ember a magyar poéták sorába. Mert hisz a szerző a predikátumát is kitette a czimlapra, nem tudjuk azért-e, mert ezzel a kötet értékét akarta emelni vagy a nevének a sulyát? Akármint van is, egygyel többnek tartjuk a vidéki izlésteleségek sorában. A mi a kötet tartalmát illeti, arról nem sok jót lehet mondani. Van benne egy-két határozottan sikerült alapgondolatu költemény, de a gyarló, pongyola verselés legtöbbjét tönkre teszi. Mindjárt az első költeményben nem tudtunk egy tiszta rímre akadni. Pedig az érző szív, a fogékony kedély melege jólesőn árad egy-egy verséből és arra enged következtetni, hogyha a szerző több gondot fordítana a kidolgozásra, a gondolat kikerekítésére, sikerültebb dolgokat is produkálhatna.

*

Péter és Bánk bán összeesküvése. Irta *Érdujhelyi Menyhért.* A tanulmány a Katona drámájának alapjául szolgáló Petur és Bánk összeesküvését történelmi adatokkal elég élénken világítja meg. Az első reakcziója volt ez az összeesküvés a közérzületnek a korona támasztotta visszásságok ellen. Politikai megrénylet mely boszút áll a magyar dicsőség letiprojáu. Összeszedi az egykori krónikák ide vonatkozó adatait, az összeesküvés összes körülményeire, idejére, helyére világot vet. Mindezeket élvezhető formában, nem száraz történeti adatok tervszerü felhasználásaval. Végül összeállítja az összeesküvés irodalmát, tekintettel főleg a Bánk bán-irodalomra. Kár, hogy szerző itt figyelmen kivül hagyta Kisfaludy Sándor érdekes históriai drámáját, a «Bánk»-ot, melyet, úgylátszik, nem is ismer. Könyve azonban igy is derék munka és szorgalma, melylyel adatait fölkutatta, elismerést érdemel.

*

Beniczkyné-B. Lenke ujabb regényeiből Singer és Wolfnerék, ezek az élelmes buzgó kiadók, füzetes vállalatot indítottak meg. Most befejeződött az *Anyajegy* czímü regény, mely a kedvelt irónőnek egyik legjobb munkája. Rendkivül érdekes meséje, jól szőtt cselekvénye feledtetik a jellemző erő fogyatékosságát és a könyvet igen élvezetes olvasmánynyá teszik. A kiadók nagy dísszel állitják ki a köteteket, a mellékelt fénynyomatú képek igen sikerültek. És a mi leghamarább szembetünik, hogy az elegáns 264 oldalas illusztrált könyv 1 frt 20 kr.!

*

Küzdelmek czímen *Kósa Rezső*-től két elbeszélés jelent meg. Szerzőjükben sok a jóakarat, látszik,

hogy törekszik stiljében jellemzetességre, keresi az uj, érdekes bonyodalmakat. Súlyt fektet jellemei lélektani megokolására és ez már maga is elegendő arra, hogy kötetével komolyabban foglalkozzunk. Stilje sok helyütt nehézkes és bár látszik, hogy szerző sokat csiszolt rajta, nem ment a magyarság ellen való hibáktól. Pedig mindezekről le kell szoknia, hogy számbavehető iró legyen. Kötete mindenesetre figyelmet érdemel.

A Magyar Dekameron-ból Singer és Wolfnerék füzetes vállalatából új füzet jelent meg, melyből mai számunkba átveszszük Ciampoli gyönyörü novelláját. A kitünően szerkesztett vállalatot ajánljuk olvasóink figyelmébe.

SPORT.

Siófoki versenyek. Az urlovasok fáradhatatlan szövetkezete ismét egy uj versenytérrel szaporította a monarchia pályáinak számát. A magyar tenger egy kies fürdőhelyén Siófokon rendezett be ugyanis oly pályát, mely páratlan fekvésével felülmúlja Epsomt, Auteuilt, Sandown parkot, sőt még Baden-Badent is. Köröskörül a vad regényes hegyláncz, előtte a Balaton, mögötte a gyönyörü sikság. Szebb versenyteret valóban kivánni sem lehet, s azt hisszük nem csalatkozunk akkor, midőn azon nézetünknek adunk kifejezést, hogy a szövetkezet idővel a homokos Alag helyett a kies Siófokot teszi főterévé. Most persze még minden kezdetleges volt, — a tribün, a totalisateur, a rendezés, a kényelem sok kivánni valót hagyott fenn, de annál jobb volt maga a pálya, s annál jobban sikerültek az egyes itemek. Szép mezőnyök cantereztek fel a vörös zászlóhoz, s a finishekben ugyancsak derekasan kitettek magukért úrlovasaink, kik közül Batthyányi Gábor gr. és Miklós Aladár 2—2, Lázár Béla és Eszterházy Béla 1—1 izben vezényelték győzelemre lovaikat. Sportszempontban különösen az első és utolsó verseny volt érdekes, mert mindegyiket egy és ugyanazon ló nyerte meg t. i. Eszterházy Béla gr. Lelény-e, mi nagy ritkaságok közé tartozik s ez az oka is annak, hogy a totalizateur második győzelmekor 5 frtra 30 frtot fizetett.

Alagi versenyek. Ma vasárnap tartja meg az Urlovasok szövetkezete idei utolsó versenyeit a magyar Auteuilban, Alagon. Mint az előző meetingekben úgy most is hat számot foglal magában a nap programmja és pedig 2 akadály, 1 gát és 3 sikversenyt. A dijak összege 7700 koronát és egy tiszteletdíjat tesz ki. A nevezésekből itélve szép sportra számithatunk, mert mindegyik itemre elegendő lovat neveztek isállötulajdonosaink, köztük Geist Gáspár, Jankovich Gy. Eszterházy B. Döry J. Szapáry J. Batthyányi G. stb.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Hiador. Őszinte köszönet.

L. S. A rejtvényt köszönjük. Felhasználjuk.

N. J. Bizony nem emlékezünk a versekre. Szíveskedjék azokat ujból beküldeni. A hiányzó számokat pótára adjuk.

M. P. A legszebb ajándék nővére részére, ha megszerzi részére a jelesebb magyar irók műveit. Arany, Jókai, Petőfi, Tompa, Vörösmarty munkái a legszebb ajándék.

F. K. Ostende. A csinos novella nemsokára sorra kerül. Viszont üdvözöljük és jó mulatást kivánunk.

M. F. Az ujonan érkezett verseket a mai számban adjuk. A régebben itt levőre is nem sokára rákerül a sor.

N. N. «A szerelmes madárka» jönni fog. A másik poéma gyönge, valamint a gondolatok is.

A. B. B. A beküldött versekben van hangulat, de a kidolgozás igen gyenge.

W. J. Hajdu-Nádudvar. Üdvözlet a Margitszigetről.

F. B. A prózai dolgozatban van eszme, de a kidolgozás kezdetleges. Reméljük, hogy idővel közölhetőt fog irni.

«*H*» A prolog nem méltó a Jókai nagy nevéhez.

KÉPTALÁNY.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Apácza kolostor.

Megfejtők: Stichleutner Nándorné, Feuer Ede, Pölcz Pál, Reismann Nővérek, Zettin Sz. József, P. Odry Emma, Szilágyi Géza, Szlávik Imre, Reiner Etelka, Pósch Gyula, Párczer Irma, Tatay Gyula, Pollák József, Dimics Olga, Kalivoda Katinka, Meisz Ernő, Domokos Sándorné, Csukássi Katicza, Riha Jenő, Szabados Irma, Szontágh Mariska, Obláth Paulina.

A kitüzött jutalmat, Karczag Vilmosnak «Romok» czimü novellakötetét *P. Odry Emma* (Szabadka) nyerte el.

Zongoravásárlóknak nagy szolgálatot vélünk tenni, a midőn a Klinger-féle közkedveltségnek örvendő zongoratermek új helyiségét velük közöljük F. h. 1-től ezen etablissement Váczi-körút 21. sz alá (Ipar-udvar) tétetett át, a hol a legkitünőbb zongorák és pianinók zenei szakismerettel gondosan kiválasztva dús választékban felette olcsón adatnak el és bérelhetők is. Hosszú átjátszott zongorák be is cserélhetők. Bpest, Váczi-körút 21. sz. (Ipar-udvar).

OTTHON * HEVESI JÓZSEF uj képes havi folyóirata

HEVESI JÓZSEF

UJ KÉPES HAVI FOLYÓIRATA

A Magyar Géniusz tisztelt olvasóinak különösen figyelmébe ajánljuk azt az uj képes havi folyóiratot, mely **Hevesi József** szerkesztésében f. évi szeptember hóban indul meg

OTTHON

czim alatt.

Az **OTTHON** rendkivül diszes kiállitásu képes havi folyóirat lesz, mely havonkint egy vaskos kötetben jelenik meg.

Az **OTTHON** minden száma igen gazdag szépirodalmi tartalommal jelenik meg legkiválóbb iróink tollából. Közöl eredeti regényt, minden számban vagy 10 kisebb elbeszélést, ismeretterjesztő czikkeket. Kritikai és szépészeti értekezéseket. Tanulmányokat a tudomány ujabb vivmányaiból stb.

Az **OTTHON** munkatársai a legkiválóbb magyar irók.

Az **OTTHON** minden száma gazdagon lesz illusztrálva.

Az **OTTHON** közölni fog képeket a legkitünőbb müvészektől.

Az **OTTHON** minden száma **szines képmellékleteket** fog közölni.

Az **OTTHON** minden száma követni fogja azokat a tradicziókat, melyeket annak szerkesztője az általa alapitott első magyar képes havi folyóiratnál követett.

Az **OTTHON** a legolcsóbb magyar képes havi folyóirat, mert egyes száma

50 kr. — egy korona.

Az OTTHON előfizetési ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt.

Bizunk a magyar olvasóközönségben és különösen a Magyar Géniusz tisztelt olvasóiban, hogy HEVES JÓZSEF-nek ez uj képes havi folyóiratát, mely elé méltán tekintenek nagy várakozással, s melynek előfizetés ára oly csekélyre van szabva, tömeges pártfogásban fogja részesiteni.

Az előfizetési árak **Hevesi József** az **OTTHON** szerkesztője czimére **Budapest, Rózsa-utcza 46. sz. a.** küldendők.

OTTHON * HEVESI JÓZSEF uj képes havi folyóirata

OTTHON * HEVESI JÓZSEF uj képes havi folyóirata

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Teréz-körut 17. szám.

TIRGRAM utánzásoktól óvakodjunk.

A ki lakását minden **férgektől** tisztán tartani akarja, ne használjon mást, mint a sok éven át ismert **Tirgramkészítményeket** és pedig **TIRGRAM-TINKTURA** poloskák és azok petéinek gyökeres kiirtására, palaczkokban 20, 40 és 60 kr., 1 lit. palaczkkal 2.50

TIRGRAM POR

svábok, muszkák, balhák és minden növényféreg ellen 15—30 kr. dobozban, ugymint 2 frt és 4 frt dobozban. Különlegesség svábok és muszka, ugymint molyok ellen 40 kr. és 2 frtos dobozban. **Tirgram-Excite**, méregtelen szer patkányok és egerek elpusztítására, ára dobozban 1 frt. Kapható minden vegyes-, festék-, füszer-, gyógyszertár és gyógyáru-üzletben helyben és vidéken

Főraktár; Tirgram-társaság. Budapest, Wurm-utcza 5. szám.

Budapest részére gyakorlott munkások állnak rendelkezésre, kik egész lakásokat a poloskától kitisztítják. Évi előfizetések is elfogadtatnak.

Toronyórák

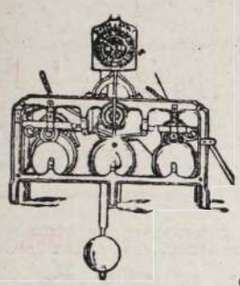

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán.

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

Hein János

Budapest,

Kerepesi-ut 82. szám.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek

ÜLTETÉSÉRE

ujjá berendezések és

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

Valódi perzsa szőnyegek, franczia gobelinek.

Ujdonságok gazdag választékban.

FODOR JÓZSEF

butorgyáros,

Andrássy-ut 9. szám alatt.

Ajánlja dusan felszerelt

butor-gyári-raktárát

solid kivitelü **fabutorokból** és izlésesen készitett **kárpitos butorokból.**

Elvállal teljes

BUTORBERENDEZÉSEKET

egyszerü kiviteltől a **legdiszesebbig.**

Ujdonságok gazdag választékban.

Csillárok, tapéták, Nippes-tárgyak.

A 44 év óta fennálló

NASCHITZ-féle nyilvános elemi- és felső leány tan- és nevelő-intézet

f. évi augusztus 1-től

Andrássy-ut 34. palotában nyilik meg.

Az egész háromemeletes épület tisztán az iskola és nevelő-intézet czéljainak van átalakitva. A kor minden kivánalmai szerint.

Áll: 4 oszt. minta elemi, 1 oszt. kereskedelmi tanfolyam,
4 „ felső iskola, 1 „ kézimunka tanfolyam,
2 „ kiképző, 1 „ ismétlő tanfolyamból.

A beiratások **augusztus** közepétől **szeptember** közepéig tartatnak.

Állam-érvényességgel biró bizonyitványok.

Bennlakók csak korlátolt számban vétetnek fel.

Értesitőt kivánatra bérmentve küld

az igazgatóság.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

Budapest, VI. ker., Izabella-utcza 43. szám.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

ARANYOSI MIKSA

nyivános polg. és kereskedelmi iskolája

BUDAPESTEN, V., Nagykorona-utcza 13. sz.

Az intézet áll négy polg. isk. és három kereskedelmi osztályból; ez utóbbiak egyenranguak kereskedelmi akadémiák osztályaival.

Bizonyitványok államérvényesek. Egyéves önkénytességi jog.

Az intézet **internátussal** van összekötve. Előjegyzés a szünet alatt is. Részletes programmot készséggel küld **AZ IGAZGATÓSÁG.**

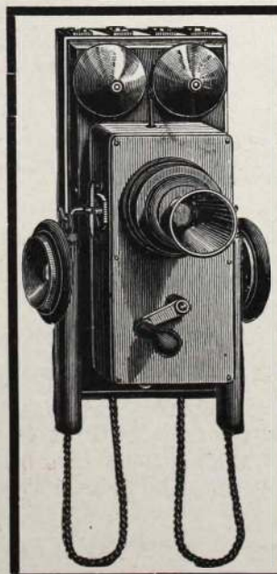

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

Slavoniában.

(PAKRATZ-LIPIK déli vasut). — OKUCSÁN m. kir. államvasutak.

Egyetlen meleg jódhőforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett enyhe égalj.

A nyári idény tartama: április—október.

A tiszta hamisitatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a **nyákhártyák** minden **hurutos bántalmainál**; mindennemü **csúzos** és **köszvényes bajnál, mirigy** és **vérbetegségeknél, görvélykórnál, csontbántalmaknál** stb. Mint fürdőorvos dr. **Marschalko Tamás** működik. Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porczellán-, márvány- kőfürdőkkel stb. stb.; **tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő izzasztó kamarákkal**; kitünő gyógyzene, olvasó- és zongoraterem, jó **étkezés** egy uj vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás.

A déli vasuton menet- és tértijegyek 33% árleengedéssel. **A m. k. államvasutakon** zónatarifa. **Prospektussal és felvilágositással szolgál**

a lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódviz szétküldése az igazgatóság részéről szakadatlanul történik, **friss töltésben. Lipiki jódviz állandóan kapható ÉDESKUTY L.** m. kir. és szerb kir. udv. ásványviz-szállitónál és az osztrák-magyar monarchia összes ásványviz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és füszerkereskedésekben.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János

Szegeden

szab. chronometer és műóra, foglalatja a remontoir enga-órákhoz stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe

ajánljuk a

Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet

BUDAPEST, VII. ker. Szentkirályi-utcza 14.

a Muzeumkert közvetlen közelében

MASSAGE, VILLAMOS-KÚRÁK.

Uj! Szénsavas acélfürdők Uj!

ideg és női bajoknál elismert kitünő hatásuak.

WÁGNER MANÓ

tan- és nevelő-intézete

RÁKOS-PALOTÁN, (Budapest mellett).

Az intézet egy előkészitő tanfolyam **6 polgári és 8 gymnáziumi osztályból áll.** — Az intézet 6 holdnyi kiterjedésü árnyas, jól gondozott angol parkban fekszik. — A tanári kar kiváló szakférfiakból áll. Teljesen felszerelt tanszertár, könyvtár és tornaterem. — Nagy kiterjedésü játszótér. — Felszerelt nyári testgyakorló. — Katonai gyakorlatok. — Kitünő ellátás. — **Szellemi tehetségek fejlesztése mellett, a test edzésére is kiváló gond fordittatik.** — A magyar, német, franczia és latin nyelvek alapos tanitására különös sulyt fektetek. — **A neveldei dij mérsékelt.**

Ismertetővel és bővebb felvilágositással szivesen szolgálok.

Rákos-Palotán, (posta-, vasut- és távirdai állomás.)

WÁGNER MANÓ intézet-tulajdonos igazgató.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

WALLA JÓZSEF

czementáru-gyára, épitési anyagok raktára,

BUDAPEST,

VII. ker., Rottenbiller-utcza 13. szám.

Vállalkozik:

Granitterrazzo, Betonirozások, Csatornázások, Szökőkutak, Czementlapok és Mozaik lapokkali kövezések elkészitésére stb.

Menyezet (Stucatur) nádszövet RAKTÁR.

Raktárt tart:

Keramit lapok, Kelheimi lapok, Mettlachi lapok, Teracotta-áruk, Kőfedélpép, Tüzálló-téglák, Kémény rakványokból stb.

Gyári raktára a gartenaui PORTLAND czement és vizhatlan mészgyárának.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

2841. sz.

Értesitvény.

A széna- és alomszalmának Paks állomása számára, továbbá **a széna-, alom- és zsupszalmának Székesfehérvár Rákos-Palota, Őrkény, Czegléd, Abony, Kecskemét, Pécs, Kaposvár, Mohács és Tolna állomások számára,** ezen felül **a zabnak Rákos-Palota és a kemény tüzelőfának Őrkény, Czegléd és Abony állomások számára 1893. évi szeptember hó 1-étől 1894-ik évi augusztus hó 31-éig** való biztositása czéljából a lejebb megjelölt napokon, mindenkor délelőtti 10 órakor uj tárgyalások fognak megtartatni; m. p.

1893. augusztus 7-én a budapesti élelmezési raktárnál Székesfehérvár, Paks, Rákos-Palota és Őrkény számára;
„ „ **11-én** Kecskemét városi tanácsánál Czegléd, Abony és Kecskemét szamára;
„ „ **14-én** Tolna községi elöljáróságánál Tolna számára;
„ „ **16-án** Mohács községi elöljáróságánál Mohács számára és
„ „ **17-én** a pécsi élelmezési raktárnál Pécs és Kaposvár számára.

A biztositandó szükségleti mennyiségek és további feltételek az e helyről közzétett 1710/I. és 1710/II. sz. a. május hó 26. illetőleg 26-áról kelt hirdetményben, mely naponkint a hivatalos órák alatt az élelmezési raktár irodájában betekinthető, foglaltatnak.

Budapest, 1893. julius 25-én.

A cs. és kir. élelmezési raktár.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

II. ÉVFOLYAM 1893 AUGUSZTUS 13.

33-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Merkl Rudolf báró. — **Szalai Emil:** *Munkácsy művészi otthona.* — **Feleki Sándor:** *Greif Márton.* — **A Mátyás templom.** — **Bujkovszky:** *Olyan leszek.* — **Radó Antal:** *A hegyesi csata.* — **Méry Károly:** *Aforizmák.* **Sas Ede:** *Az én megmentőm.* — **Scossa Dezső:** *Mese.* — **Domahidy-Ujfalussy Amadil:** *Clorinda.* — **Vértessi Dezső:** *Szent-István.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Modern gladiatorok.** — **A korinthusi csatorna.** — **Magyar dekameron.** — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képtalány.**

Egyes szám ára 20 kr.

HIRDETMÉNY.

A bécsi cs. és kir. tüzérség beruházási raktár felszereléseire vonatkozólag **1893. augusztus 29-én délelőtt 9 órakor a bécsi cs. és kir. tüzérségi arzenálban általános irásbeli pályázat nyittatik meg.**

Mindazon iparosok, kik e pályázatban részt akarnak venni, felkéretnek, hogy **ivenkint 50 kros** bélyeggel ellátott lepecsételt ajánlataikat **1893. augusztus 28-ig, legkésőbb délelőtt 11 óráig** a fönt emlitett raktár parancsnoksági épületében (I. em. 90. ajtó) nyugtatvány mellett nyujtsák be.

Ajánlkozó czégek és kereskedők, akik a tüzérségi felszerelési raktárnál **ismeretlenek,** az ajánlat mellett tartoznak szolidságukról és versenyképességükről bizonyitványt beszolgáltatni, a kereskedelmileg bejegyzett czégek az illetékes kereskedelmi kamara utján, a be nem jegyzett czégek pedig a hatóság utján, melyet a tárgyalás előtt tartoznak beszolgáltatni.

Mindazok, kik mások nevében pályáznak vagy olyan ajánlkozók, a kik egy felhatalmazott képviselőjük után pályáznak, tartoznak a felhatalmazást bíróilag bemutatni.

A figyelembe veendö ajánlatoknak a következö feltételekkel kell birniok:

1. Az ajánlattal együtt leteendö az ajánlott ár után számitandó óvadék, mely vagy készpénzben vagy állampapirban helyezendö el.

2. Az ajánlatban megjelölendö pályázó által tervbe vett munka, és az ár, melyért e munkát elvállalni hajlandó, nemkülönben az idö, mely alatt eszközölhetö. Ez utóbbi kettö **számokkal és betükkel** egyaránt pontosan megjelölendök.

3. A pályázó az ajánlatban kijelenteni tartozik, hogy amennyiben a katonai hatóság az általa tett ajánlatot nem egészében vagy egyáltalán nem venné figyelembe, semmiféle kártéritési igényt nem emel. Ugyancsak ki kell jelentenie az ajánlatban, vajjon hajlandó-e az évközben esetleg fölmerülö — s e megállapitott költségnél nagyobb — szükségtöbbletet is fedezni vagy kijelenteni, hogy milyen maximumot állapit meg e czélra, esetleg csupán az egyes czikkekre vonatkozólag.

4. A pályázónak határozottan ki kell jelenteni, hogy a pályázatban megjelölt feltételeknek ugy ö, mint esetleg meghatalmazottja teljesen aláveti magát.

5. A pályázónak egyuttal köteleznie kell magát, hogy ajánlatához a határozat idejéig ragaszkodik s az ovadékot a kitüzött idön belül leteszi. Egyben ki kell jelentenie a pályázónak, hogy a kereskedelmi törvény 318. és 319. czikkében és a polgári törvénykönyv 862. §-ában megjelölt határidöt magára nézve kötelezönek ismeri el.

6. Több személy által benyujtott ajánlatban ki kell fejezni, hogy egymással szolidaritásban állnak.

II. évfolyam. *1893. augusztus 13.* 33. szám.

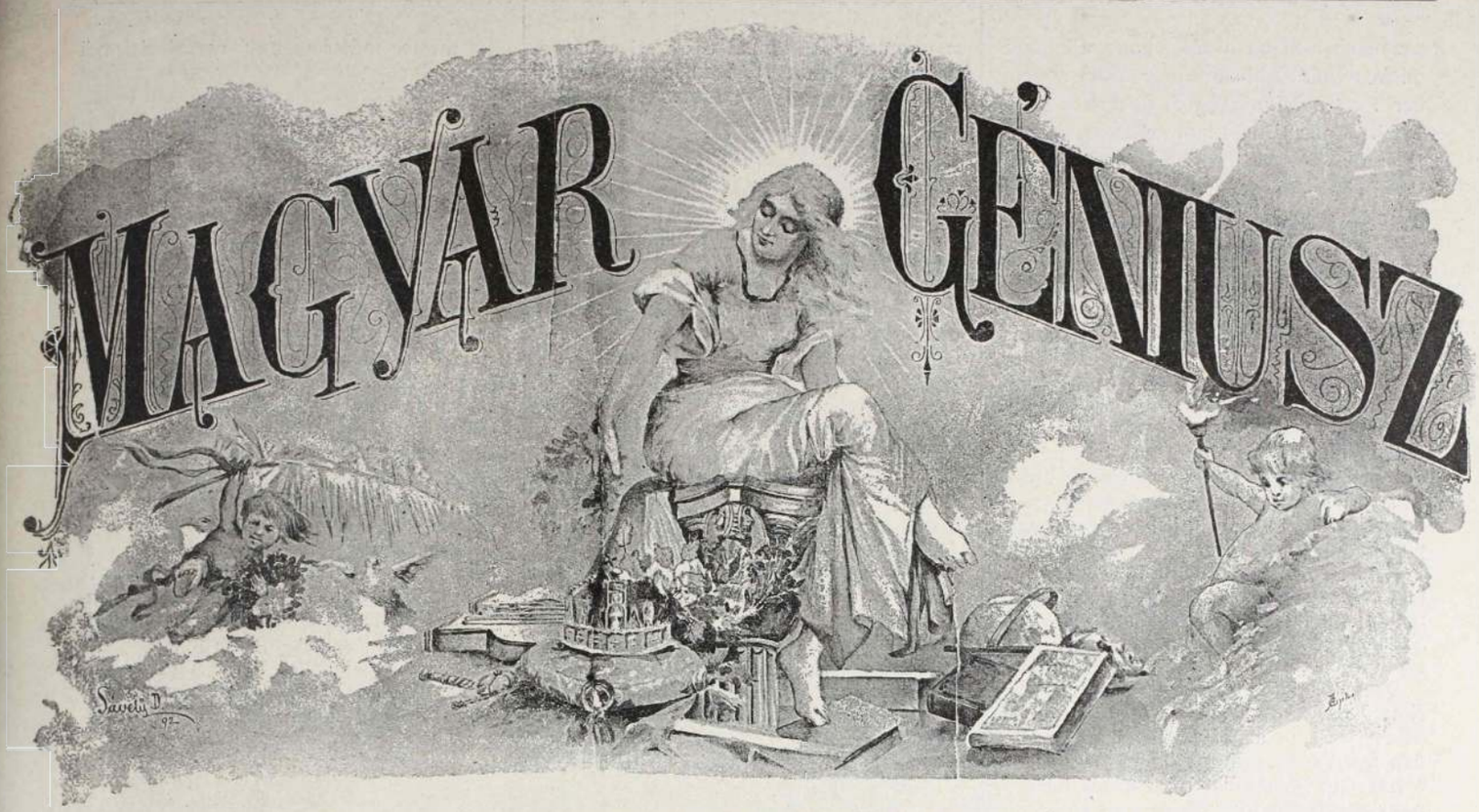

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

MERKL RUDOLF BÁRÓ.

A Bauer Ferdinánd hirtelen halálával megüresedett közös hadügyminiszteri tárcza, úgy látszik, hosszabb ideig marad betöltetlenül. Nem mintha nem találna ő felsége alkalmas személyt erre az exponált fontos tárczára, de talán épen azért, mert az előtérben levő sok jeles férfiu között nehéz a választás. Meg vagyunk róla győződve, hogy ő felsége választása oly személyre esik, ki a monarchia mindkét felében előtérbe lépett hadügyi kérdéseket és kívánalmakat szakértő és tapintatos módon fogja megoldani s hozzá fog járulni ahoz, hogy a polgárság és katonaság között — sajnos — több izben megzavart béke tartós és szilárd legyen. Azt hiszszük, hogy ezt ép úgy óhajtja a monarchia mindkét felének polgársága, mint a katonaság.

A kinevezett ideiglenes hadügyminiszter, *Merkl* Rudolf báró táborszernagy, egyike a hadsereg legjelesebb tisztjeinek. Jellemszilárdság, pontosság, jeles szakképzettség, humánus bánásmód képezik Merkl bárónak kiváló tulajdonait. Vitézségét nem egy csatában mutatta ki s a diplomáczia terén való jártasságára elég garanczia, hogy már Bauer bárót annak életében helyettesítette nagy tapintaossággal.

Báró *Merkl* Rudolf táborszernagy, a közös hadügyminisztérium első osztályfőnökének a hadügyminiszterium vezetésével való megbizatása némiképpen meglepetésszámba megy, mert báró Merkl még az elhunyt hadügyminiszter életében is rendesen helyettese volt báró Bauernek s így nem látták szükségesnek ezt a külön

megbizatást. A hadügyminiszterium vezetésével való megbizatását általában úgy fogják föl, hogy ez a kinevezési aktus csak ratifikálása akart lenni annak a ténynek, hogy báró Merkl Rudolf, miként azt azelőtt is időről-időre, de felelősség nélkül tette, most felelőssége terhe alatt vezethesse a hadügyminiszteriumot.

Báró Merkl Rudolf 1831. márczius 8-án született Bécsben. 1849. februárius hónapjában mint alutász lépett be a hadsereg kötelékébe és 1851. május 18-án már II. osztályu hadnagygyá nevezték ki, 1852. junius 1-én I. osztályu hadnagygyá, 1854. májusban pedig főhadnagygyá nevezték ki. Miután a hadiiskolát elvégezte, 1859. májusban I. osztályu századossá nevezték ki a vezérkarban. Mint ilyen, végigküzdötte az olasz hadjáratot: a solferinói csatában megsebesült és az ellenség foglyául esett. Kiszabadulva, vitézsége elismeréseül a katonai érdemkeresztet kapta meg. 1865. novemberben a negyedik gyalogezredhez helyezték át. 1867. juniusban őrnagy és 1870. áprilisban alezredes lett. 1874. junius 8-án a király katonai érdemei elismeréseül a III. osztályu vaskorona-renddel tüntette ki. 1875. novemberben ezredes lett és 1876. februán 1-én a vezérkarba osztották be. A király kegye rövid időközben kétszer tüntette ki: 1878. októberben a Lipót-rend lovagkeresztjét, 1879. október 16-án pedig kiváló érdemei elismeréseül a legfelsőbb megelégedést nyerte ki, egyuttal pedig az ötödik gyalogdandár parancsnokává nevezték ki. 1880. november 1-én vezérőrnagy lett. 1882.

szeptember 22-én történt, hogy a külügyminiszteriumba hivatott meg. 1885. november 1-én altábornagygyá nevezték ki és 1887. április 3-án a Lipót-rend nagykeresztjével tüntették ki. 1891-ben a király bárói rangra emelte és a tavalyi májusi előléptetések alkalmával táborszernagy lett.

MUNKÁCSY MŰVÉSZI OTTHONA.

Neully, aug. 1.

Lenoir uram kutyapenziójában nagyon megugattak a nyaraló ölebecskék. Rosz omen; nincs otthon a gazda. Pedig ott állt Lenoir uram a kapufélfának dülve, hosszú kutyaostorral, melylyel azonban — Isten ments, hogy megüssön egy-egy penzionáriust.

De hát mi erővel magunkra magyaráztuk ezt a babonát s lecsüggesztett fejjel, rezignációval kerestük a Boulvard de la Saussayt s ebben az utczában a 42-es számot.

De hát azt fogják kérdeni, mit keresek Neullyben, a Boulvard de la Saussayn, a 42-es házszám alatt? Pedig bizony, minden magyarnak szive dobogni kezd, mikor e ház felé közeledik, megtévén hosszú, nagyon hosszú utat Páris városától «ebben a nagy melegben.»

Mert vagyon ezen szám alatt egy árnyas kert közepén egy óriási barna faalkotmány. S ebben a faalkotmányban *él* a mi Árpád apánk, a hét vezérrel s a többi magyarjaival. Ide hozták a meghódoltak a földet, amit kaptak «fejér lovon» és a «fivet», a mit szereztek «aranyos féken».

No ugy-e már kitalálták! Tudják már, hogy ebben a faalkotmányban dolgozott s dolgozik az egyszerü asztaloslegény, ki inaskorában tulipános ládákat pingált, most meg Árpád apánkat támasztja föl, hogy ő is itt legyen a magyarok ezredéves fényes nagy ünnepén.

Ámde Neully községtanácsa egyebek mellett a házszámozásra se fordit gondot s a hosszú boulevárdon majd egy félórát kószáltunk mig megtaláltuk a 42-es számot. Egyszerre csak felkiált az én kisérő barátom:

Oda nézz! be a kisajtón!

S arra fordulok. Hát csak nyargalnak elibém a lovas magyarok, mindkét kézben bárddal, karddal, s Árpád apánkat is nyugodtan felém lépkedni látom.

«No akkor jó helyen járunk» — mondom s benyitottunk a kert vasajtaján.

Fájdalom! Lenoir ebei jól jósoltak.

«A mester nincs itthon» — e szókkal fogadott Szirmai Antal, jeles szobrászunk.

«De azért csak jőjjenek be; ugy se látták még a mi ősapáinkat!»

Kaptunk a szón, nehány lépés — s kalapot emeltünk párduczos Árpád s vitézei előtt.

Beszéltek már erről a képről eleget, nálunk is, máshol is, jót is, rosszat is, szépen is, csunyán is. Hát nem is akarom birálatra fogni sem a képet, sem azt, akit «csak hódolat illet meg ezért a képért s nem birálat.»

A hol nincs, ott ne keress, mondja a közmondás, de Munkácsy még a semmiben is keresett s — óh csodák csodája! — talált is. Csak képzeljük magunkat a mester helyzetébe. Se határozott momentum, melyet meg kell örökitenie, se adat a kosztümökre, se minta a fegyverekre, se utmutatás az elrendezésre. S most a fantázia alkosson történeti momentumot, gyártson korhoz hű fegyvert, ősi magyar öltözéket.

De hát hallgassanak — egyik-másik — kritikus uraimék!

Azt mondják nem hiv a kosztüm, a fegyverzet s más egyéb! Ugyan honnan tudták? Láttak tán ősmagyar jelmezt? Ugy-e nem! Vagy ha ismerik a régi magyar kosztümöt, mért nem adták oda a mesternek? Hisz hónapokig könyörgött fűhöz-fához akadémiánál, tudósoknál s azok — persze nem saját hibájukból — nem tudtak semmit se adni. Mit tegyen a művész? *Alkotott magyaros motivumokból ősi magyar ruhákat.* Hogy azután egyiknek kevés a magyar motivum, másiknak hibás, az már izlés dolga. A fantáziának parancsolni nem lehet. «A képzelet sebes szárnyú sas!» S Munkácsy képzelete teremtett ősi magyar viseletet.

Sokat beszéltek a kép befejezetlen részleteiről is. S hibául rótták fel. Nézzék meg most a képet! Majd nem látják rajta. Mert a mester még korántsem fejezte be a képet. Talán sose is fejezi be. Mikor a szalónba elküldte, még sok hiányzott róla, ma már javitott, és főleg erőteljességben gyarapitotta. Sőt azt hihetném, hogy mikor már ott ragyog majd a kép méltó helyén, a magyar parlamentben, még akkor se lesz nyugta a művész lelkének.

De nini! mennél tovább nézem a képet, annál ismerősebbek az alakok. Hisz itt a mester maga is a jobb sarokban. Bizony soha magyarosabb tipust nem talált volna modellnek, mint jómagát! S a hét vezér közt kit látok? Nem rég elhunyt nagy vezérünk komoly arcza pillant felénk: Klapka György képében. S talán káprázat-e vagy nem, a hódoló szlávok sorában Ujházink komoly ábrázatát vélem felismerni.

Nos, nincsenek-e magyar tipusok a képen (ha egyik-másik a tótok közt is.)

Kiváncsian uj vázlatokat kerestünk. Hiába! Azokat Kolpachba vitte a művész.

De ott van a nagy kép kicsiben. (Kicsiben is 2 méter hosszú s másfél méter széles.)

«Be jó volna a nemzeti muzeumnak!» magamban gondoltam. De kalauzunk mindjárt felvilágositott, hogy a másolatra, mely szintén a mester kezealkotása, Sedelmayer tette rá a kezét.

Ott van még az első kompozicziő is, krétarajz.

Mi lett ebből a szénkeverékből. Uram Isten! Alig hinné az ember, hogy nincs boszorkaság a dologban!

Ámde valami ujat is akartam látni, a mit föl nem fedezett a félelmes kritikus szeme. Valósággal kutattam az atelierben. S ime, egy sarokban jókora zsánerképre lelek. Diadal! — kiáltok — ez az őszi tárlatot lesi!» De mentorom csakhamar lelohasztotta lelkesedésemet.

«A mester sohase állitja ki ezt a képet!» Hogy miért, ő maga se tudja. Nem tartja elég jónak, elég szépnek. Pedig sok kritikus nem tudná megmondani miért; ámde melyik művésznek nincsenek kapriszei, melyik nem szkeptikus. S e szkepszissel szemben aztán hiába minden rábeszélés.

Az atelier jobb sarkát hatalmas függöny választja el. Ha már itt vagyunk, csak ezt is megnézzük! Mentorunk szabódik. S csak kérésünkre enged.

Ah! hisz ez szobrász atelier, és Munkácsy műtermében! Egész uj világba jutottunk, hol nem ecsettel, festékkel, de vésővel, agyaggal s márványnyal dolgoznak.

A mester műterme egy részét Szirmai Antalnak engedte át, méltányolván a fiatal művész törekvését s szép haladását. (Csak most nyerte meg az erzsébettéri kútpályázat egy diját egy alig 10 nap alatt készült nagy munkával).

Itt is sok a dolog. Magát Munkácsyt is a szobrász atelierben találtuk — agyagból. Lesz szerencsénk a munkához őszszel, s — merem állitni, sok gyönyörűségünk lesz benne.

Egy állványon mintha pólyásbaba állana. A fiatal képiró bontogatja róla a pelenkát s ime deli ifjú nő bontakozik ki karján siró-rivó, ficzánkoló csöppségge, másik kezén vidám képű gyerkőczöt vezetve. A fürdőbe mennek. Az egyik már szaladna neki a viznek, az anya azonban tartja vissza, a másik irtózik a hideg viztől. Pedik fürdik mind a három alak naponta — hogy a melegtől szét ne omoljanak s az agyagszobor porrá ne váljék.

Kutató tekintetünk még egyebeket is fedezett fel ebben a csinos kis műteremben, de — nem szólok, mert megharagudnék rám a mi szives mentorunk.

Apropos! majd elfeledtem! Azt a «Honfoglalás»-t nem *M. de Munkacsy* festette (mint sokan haragosan irták), hanem *Munkácsy*, 1893-ban. *Szalai Emil.*

GREIF MÁRTON.

Irta: FELEKI SÁNDOR.

A németek modern Athénjében, Münchenben él a poéta, kinél tisztábban, üdébben az ujabb német lirikusok közül alig szólalt meg egy is. Dalai egyszerüek, szívből fakadók, mint a pacsirta éneke. A fájdalomnak, örömnek ezerféle hangja, a léleknek finom vibrácziója oly őszintén, oly melegen tükröződik vissza az ő apró dalaiban, hogy a ki elolvassa, vele együtt örvend, bánkódik. Egy-egy finom vonással, a természet tarka bájait varázsolja elénk, egy-egy leheletszerü dalában a léleknek ezer öröme, ezer bánata rezdül meg. Alább ezekből a röpke kedves dalokból néhányat fogok a «Magyar Géniusz» olvasóinak fordításomban bemutatni. De nemcsak az vezérelt engemet a poéta arczképének bemutatásakor, hogy a jeles német lirikussal meg ismertessem a magyar közönséget, hanem teszem ezt azért is, mert *Greif* Mártonban mi egyúttal a magyarok lelkes hívét is látjuk. Nemcsak egyes verseiben, hanem egyik drámájában a Prinz *Eugen*-ben is, mely a bécsi Burgszinházban fényes sikert aratott, a magyarok igaz barátjának vallja magát. Sajnos, még mindig nagy többségben vannak a külföldön azok, kik a magyarokról hamisan vannak informálva és rólunk rosszakaratú dolgokat terjesztenek s igy annál inkább örvendünk azon, hogy oly kiváló iró, mint Greif, magasztal bennünket a német földön. Hadd álljon itt mutatóul a *Duna dicsérete* czimü verse:

A Duna mily csodaszép,
Hogyha hegyek közé lép.
Akár partján jársz bolyongva,
Akár hordoz a hab fodra,
Csak azt látod mindenkép,
A Duna mily csodaszép!

Magas kastély áll amott,
Itt meg büszke városok.
A szőllője hamar érik
És a jó bort olcsón mérik.
Nem megyek én már odébb,
A Duna mily csodaszép!

Hát még a leánya, mind
Olyan kedvesen tekint.
A hol jártam, a hol keltem,
Csupa szépre, jóra leltem.
Bár itt sátort verhetnék!
A Duna mily csodaszép!

E sorok írója, kit a kiváló költő barátságával tisztelt meg, a vele folytatott sűrű levelezés folytán számos levelet őriz, melyekben a magyarok iránt érzett tiszta szeretete szólal meg. Csak úgy találomra irok ki belőlük néhány sort: «Lassanként hozzá szokom — mondja többek között — az önök nemes anyanyelvének kellemes hangjaihoz és a rokonszenv, melyet a lovagias, derék magyar nemzet iránt mindenkor éreztem, napról-napra növekszik s most, hogy ön oly sok versemet ültette át a szép magyar földbe, bizonyos rokoni kapcsot érezek közöttem s a magyar haza között».

A miben Greif igazi mester, az a dal. A természetet megéneklő, apró versei bájos kis aquarellek, tele színnel, fénynyel, ragyogással. Mily művészi ez a természetfestés az *Aratás előtt* cz. kis versében:

Tarlón kalászt bontja a nyár
Gyöngéd szele,
S egy-egy füszál ha meghajol.
Mind reng vele.

Tán érzi mind, hogy a sarló
Mint metszi meg.
Idegen fü s a sok virág
Velük remeg.

A mikor meglátja, hogy hull a kasza élétől a zöld üde nyári fű, fájdalmas érzés szállja meg s úgy érzi, mintha saját lelkét sértené meg az éles aczél:

Nem értem mért, de szivemet
Ugy bántja valami,
Ha látok kora nyári fűt
Sarlótól hullani.

Hamar nő bár utána uj
S nyár még soká marad,
Fáj mégis, hogyha hallgatom
A sarló-hangokat.

A bimbók fakadása, az éledő természet dalra késztetik a költőt, de mégis inkább a hervadó ősz, a haldokló természet ragadja meg a lelkét. A hunyó napsugár, a fonnyadó virágok, a dérütött piros levelek közelebb állanak lelkéhez, mint a tavasz ezerféle ragyogása. Innen van, hogy az ő dalain bizonyos fájdalmas melancholia borong, mint a *Késő őszszel* cz. versben is:

Az ősz mily hallgatag,
Csönddel telistele,
Nem sejti senki sem,
Mi távozik vele.

Már ujra elmerül,
Alig hogy kél a nap,
Erdőben, hegytetőn
Napközt is alkonyat.

Bokort s a hegynyilást
Kék pára tölti be,
S a messzeségbe vész,
Mint tenger felszine.

Oly búsan járdogálsz,
Nincs egy virág se már,
Sárgul a falevél
S a szív halálra vár.

Az ősz mily hallgatag,
Csönddel telistele,
Nem sejti senki sem,
Mi távozik vele.

A szabad természet — ez a költőnek mindene. Ha bánat éri, a természet ölébe siet, hogy a gonosz emberek meg ne irigyeljék az ő boldogságát. És ott a szabad természetben, isten kék ege alatt születnek meg azok az édes-bús kis dalok. Nemcsak a szabad természet ölén akar a költő élni, hanem az a vágya, hogy ott is haljon meg virágok szirmai, méhek zümmögése és madárdal között:

Ne az aggkor terhét vedd le
Barátodról, oh természet!
Hogyha ő megérdemelte,
Csak *egy* kegyben legyen része:

Az, hogy álom, dalból szövött,
Végső perczig körülzsongja,
Ha májusban, virág között
Ujul az orgona lombja.

Greif inkább a természetnek a dalnoka, mint a szerelemé. Csak nagy ritkán találunk néha egy-egy szerelmi verset s az is csak elhunyt kedveséről szól. Ezekben a verseiben is az a mély érzés, meleg közvetlenség nyilatkozik meg, mely

GREIF MÁRTON.

Greif költészetét oly vonzóvá, kedvessé teszi. Kit ne hatna meg *Az ő sírja* czímü költeménye:

Virággal ápolt síri hant,
A legjobb szív pihen alant.

Felül piros rózsa fakad,
Hányszor csókolt meg ajakad.

Lejebb liljomtól ellepett,
Forró szivem érted epedt.

Zöld koszorú a sir tövén,
Hányszor tánczoltam veled én.

Kiki melletted elhalad,
De az én szivem meghasad.

Talán épen kedvesének halála nyomja rá dalaira azt a melancholikus hangulatot; az ő kedvesének képe kiséri őt s mikor kis szülőfaluját fölkeresi, megérinti ott elhunyt kedvesének ujja:

Ujból odahaza voltam
S mindent megvizsgált szemem;
Fel és alá barangoltam
Az utczán, mint idegen.

Csak a temetőn találtam
Egy-egy jóbarátra még
S egy sirkőnél hogy megálltam,
Kézszorítást érezék.

Csak akkor derültebbek dalai, ha gyermekkoráról beszél. A gyermek-évek apróceprő örömei még vissza hangzanak a költő kebelében, mint az *Emlékezés a gyermekkorra* cz. szép kis versében:

Olyan szelid, nyugodt szivem,
Mint nem volt réges-rég.
A lélek csendesen pihen
S a sok gond száll odébb.

Örömtől lelkem mért remeg
S a bajt nem érezem?
Gyermekkori könyveimet
Lapozta át kezem.

Azt hiszem, ezek a mutatványok is meggyőzték az olvasót arról, hogy Greif igazi poéta, ki csak akkor dalol, ha lelkét bánat nyomja s néha-néha akkor is, ha öröm éri. Az ő verseiben nincs semmi affektáltság. Mindegyik olyan mint egy finom lehelet. Kevés szóval fejezi ki érzelmeit, a miről dalol, szívből jön és a szívhez talál magának utat. A német kritika már rég elismerte, hogy Greif a jelenleg élő német lírikusok egyik legjelesebbike.

De nemcsak mint lirikus, hanem mint színműíró is maradandó nevet biztosított magának. Színművei, mint *Corfiz Ulfeld*, *Nero*, *Konradin*, *Hans Sachs*, *Marino Falieri*, *Prinz Eugen*, *Francesca da Rimini* bejárták az összes német nagyobb színpadokat s a bécsi Burg szinházat. Mult évben adták a *Mühlfeldi csata* cz. színművét, magának a csatatérnek színhelyén. Egész Németországból csapatostul zarándokoltak a színtérre nézők. Szinműveiben különösen a női alakok művészi alkotásuak. Egyik színművét, a Prinz Eugent 1876-ban Pozsonyban is előadták, mely alkalommal a jelenvolt költőt a pozsonyiak fényes óvácziókban reszesitették.

Greif jelenleg 53 éves. Apja, ki a bajor király titkára volt, fiát katonának szánta. A hírnévvel és dicsőséggel kecsegtető pályán gyorsan emelkedett, de végre a lelkében vívott hosszú küzdelemnek az lett a vége, hogy a poéta legyőzte a katonát és ott hagyta a hadi életet. Búcsut mondott a csillogó egyenruhának és a fényes rangnak. Ábrándos lelkülete nem bírt megbarátkozni a zajos katonai élettel. Jobb szerette hallgatni a patak csevegését, a lombok susogását a puskák ropogásánál s a füsttel telített tábori levegőből oda menekült az erdő mélyébe, hol a szellő nem hord mást mint virágillatot, fényes napsugárt. Időközben bejárta Spanyolországot, Olaszhont és Bécsben, majd Münchenben telepedett le. Onnan küldi világgá az ő kedves kis dalait. Összegyüjtött versei már hat kiadást értek, a mi legjobban szól azoknak népszerüsége mellett. Versei közül nehányat Szász Károly fordított le a hetvenes évek elején, majd Méry Károly ismert műforditónk. E sorok írója számos versét mutatta be a szépirodalmi lapokban a magyar közönségnek, többet közülök a Magyar Géniuszban is. A kiváló költő még most áll munkásságainak delelőjén. Ezt a munkásságot mi magyarok is őszinte örömmel látjuk és szívből üdvözöljük.

A BUDAVÁRI MÁTYÁS-TEMPLOM.

A MÁTYÁS-TEMPLOM.

A ki a Dunaparton végig sétál, annak bizonyára feltünt a budai hegyek oldalán az a csillogó, karcsú tornyu templom, mely értékes góth stiljével annyira elüt a többi eféle épitményünktől. És valóban ez a templom, a Mátyás templom, egyik maradványa, a régi magyar épitészetnek és a régi magyar dicsőségnek. Ebben a kis szentegyházban esküdött hűséget Beatrix királynénak a legnagyobb és leghatalmasabb magyar király, Mátyás az igazságos. Tulajdonképen neve «Boldogasszony temploma». Szemben a városháza északkeleti sarkával a XIII. század végén a budai német polgárság kezdette építeni. A magyarországi csúcsíves építészetnek egyik legkiválóbb alkotása, de későbbi átépítések eldísztelenítették. A «Mátyás templom» elnevezését onnan nyerte, mert e hatalmas királyunk idejében volt a legfényesebb s Mátyás magasabbra emeltette tornyát, mely azonban még igy is befejezetlen maradt. Mint már említettük, e templomban ment végbe Mátyás király esküvője s egyik ablakában mindig ott volt a hollós Hunyadi czímer. Ez volt mindenkor Budának fő temploma; az őrséget a német czéhek gyakorolták benne s a német polgárság a maga anyatemplomának tekintette, míg a magyar község temploma az elpusztult Magdolna templom volt.

Sok pusztító átalakuláson ment át. A törökök 1541-ben mecsetté alakították át s Szulimán szultán itt adott hálát Allahnak Buda vára elfoglalásáért. Most az eredeti tervnek megfelelőleg *Schulek* Frigyes műépitész terve szerint ujjá épitették s egyik építési büszkesége fővárosunknak. A képet azon alkalomból mutatjuk be, hogy e hó 15-én, Nagy-Boldogasszony napján, a templomot, nagy ünnepélyességgel fölszentelik.

Bizonyára szent áhitat fogja el majd a bent levő híveket, ha meggondolják, hogy a magyarok nagy királya, Mátyás az igazságos itt esküdött hűséget feleségének, Beatrixnak.

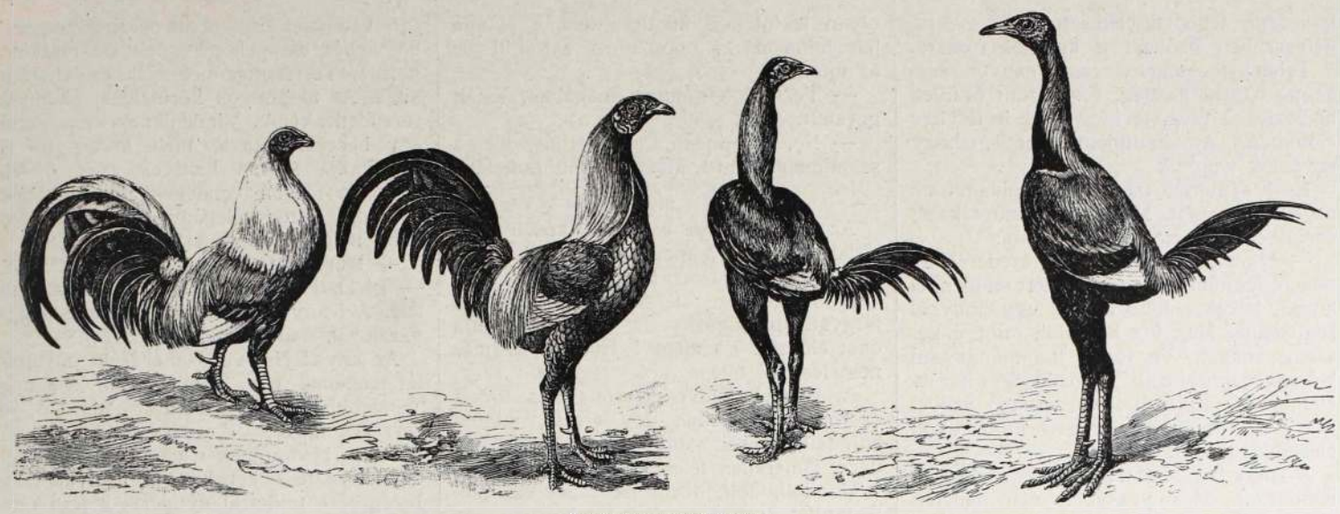

MODERN GLADIÁTOROK.

OLYAN LESZEK.

Irta: BUJKOVSZKY.

I.

Reggel felé jöttek haza a bálból. Az öreg cseléd leszedegetett mindent az asszonyságról, a leány maga tépte le ideges kis kezeivel a holmikat magáról. Azután odalépett anyja elé daczosan. Nem olyannak látszottak, mint anya és leány, hanem mint két riválisok.

Az asszony hatalmas alak; széles vállu; fehér keble csillog messziről, mint egy fehér pajzs. Arcza 40 év daczára még szép, de úgy tetszik, kissé elbizakodott.

A leány göndör haju, élénk tekintetü baba, fius mozdulatokkal (hiszen katonák között nőtt fel), felső ajaka rövid s rövid, velős, merész a beszéd, mely azon előtör.

— Hát igazán azt akarod, hogy ahoz az udvari bolondhoz menjek? Ahoz a vénhez, a kit még csak nem is tisztelhetek, mert hozzá vagyok szokva kinevetni, akár tesz valamit, akár beszél valamit? Igy láttam azt tőled, apámtól s a fiuktól. Hát kérdem, nem félsz az istentől, engem az én tizennyolcz évemmel egy eszelős, vén, bolond ember nyakába varrni, az egész világ gúnykaczajára?

És belemarkolt férfiasan a hajába és ránézett erős, éles tekintettel az anyja arczára, mintha azt akarná megszámlálni, hány ráncz van azon a rizsporos arczon.

Az asszony egykedvüen vetette hátra a fejét.

— Nincs elegendő pénz kettő számára.

— Az én számomra, ugy-e? — gúnyolódott a leány. — De hát miért akarsz ép rajtam nyerekedni? Menj te magad hozzá. Te a te negyven éveddel jobban illesz egy ötven esztendős férjhez, mint én. Ugy hiszem.

Az asszony arczát elöntötte a hőség. Lehunyta szemeit. Nem akarta megvallani, — sértette volna hiuságát, — hogy ő nem kellett, holott ő magát még most is előbbrevalónak tartja bárki másnál. Azután túltette magát. Eh, ha nem ő, hát leánya.

— Hallod-e te Ilon, ne beszélj bolondokat. Okos vagy! Hizelgek magamnak, hogy nem vagy olyan naiv liba, mint a milyennek látszani óhajtasz ma egész este. Vagy igazán nem tudod felfogni valódi értelmében ezt a kis haszontalannak tetsző szót: «*pénz*»?

No, ha nem, akkor megmagyarázom. Hát teszem fel, azt hiszed, hogy a szabók, masamódok, frizőrök ingyen csinálnak valamit? Vagy a cselédség, ebédek, lakás, kocsizás, szinház, bálok semmibe sem kerülnek? Jó is volna! Az isten nem dobja le az égből a hozzá való anyagot, azt meg kell szerezni; de hogyan? Napszámra, szobát sikáni az ember nem járhat, varrni sem. Először, mert olyan műkedvelősködő varrásért, a milyet mi véghez viszünk, nem fizetnek és szépen meghalhatnánk éhen; másodszor, mert hozzánk ez nem illik s mert olyan czélra nem ilyen uton szoktak pénzhez jutni.

Te és varróleány! Hát nem érzed ki belőle a komikumot? Volna legalább min rágódni egy ideig a társaságnak. Az eset méltó helyet foglalna el a cronique scandaleuse-ben.

De hagyjuk el ezt, még feltevésnek is nevetséges. Gondoljunk inkább a menekülésre, s ez nem lehet másképen, mint vagy egy főnyeremény, vagy egy gazdag partie utján.

— No, szép szabadulás ez az utóbbi, annyit mondhatok. Képes volnék inkább öngyilkos lenni.

— Nézd csak, kedves leányom, — kezdte az asszonyság szentimentális anyai hangon, a mi annál kevésbé sikerült neki, mert maga is módfelett komikusnak találta.

Ritkán használta ő e megszólítást, de mostan kellett. Tudta jól, hogy a legjózanabb fiatal leány szive is gyöngéd, hozzáférhető, csak adjuk meg a módját, s lelke is örömestebb hajlik az ábrándvilághoz, mint a valósághoz.

— Gondold meg jól a dolgot. Ha kivánod, sőt — mit mondok — kivánságod ellenére is anyai szent köte-

AZ ELSŐ SZIVAR.

lességem, téged figyelmeztetni a jobbra, helyesebben szólva: a kisebbik rosszra.

Tehát: te szegény vagy, nagyon szegény; ő meg gazdag. Ez a pont őt föléd helyezte. Ő öreg, te meg fiatal, itt te vagy előnyben. Az eredmény ebből, hogy egyenlők vagytok.

És a sántikáló tanulság megvidámította az asszonyságot. Megfogta a leány kezét és ünnepélyes átmenettel szólott:

— Ma megkérte tőlem a kezedet s én oda is igértem. És azután miért ne mennél hozzá, lelkem? Jobb dolgod egy királynál sem lenne. Meg fog becsülni, mint a két szeme világát. Te fogsz kommandirozni s ő engedelmeskedik. A közönséges házaséletben ez rendesen fordítva van. Szóval szavamra mondom, nincsen nagy okod elégedetlenkedni.

A leány borzongott; vékony, rövid ajka felduzzadt. Mosolygásában nem lehetett tudni, mi volt több, keserüség-e vagy szatira.

— Köszönöm, oh, nagyon köszönöm t. vőlegényem b. nevében. De, szép anyám, nem tudnád megmondani nekem, hogy ezelőtt 22 esztendővel mely alapos okból kosaraztad ki kedves vőlegényemet? Miért választottad apámat, holott a másik sokkal gazdagabb volt s hozzá csak oly fiatal, mint apám?

— Ej, lári-fári! Még jobb az ilyen öreg. A fiatalok mihamar megunnak bennünket, legyünk bár olyanok, mint tündér Ilona. Sőt ilyenkor százszor rosszabb, mert a nem szeretés mellett féltenek is. Mordok, durvák hozzánk. Ha sirunk, azt kiállhatatlannak tartják, ha mosolygunk, akkor kaczérok vagyunk. Mulatnánk hát, de pénzt nem kapunk, csak édes-keveset, mert az kell férjeinknek kártyára, lovakra, borra, pajtásra, szeretőre. Ők kijárnak, de nem szeretik, ha mi is úgy teszünk. Azt szeretnék őkelmeik, hogy egész istenadta nap a konyhában üljünk, mint Lucretia, süssünk, főzzünk, varrjunk, gyereket neveljünk, és kérdem azt mi végre?

No, ne pirulj, nem teszek szemrehányást. Jellemedet apádtól örökölted félig, félig belenevelődtél. Magam vagyok az oka. Kemény szavaidat megbocsátom, mert szegények vagyunk s a szegény emberek, miután nem tehetnek egyebet, hát veszekednek. Azt hiszed, a mint látom, hogy én örömmel egyezem e házasságba. Sok fejtörésbe és könyhullatásba került az már nékem és nem találtam eszközt, melylyel csak legalább egy kis időre elodázhatnánk a krachot és ezt a csúf házasságot. Nem és nem.

Teszem azt lemondanánk a világról, a mulatságokról. De enni csak kell. Ruházkodni, lakni valahol, cseléd és más apróság, a miről az embernek fogalma sincs, hogy létezik-e olyan a világon, csak akkor, ha hiányzik. És az ilyen csekélységek tömérdek pénzbe kerülnek. De hát mondd te magad, honnan vegyem? Az a kis birtok, melynek atyád nagy kérelmem árán békét hagyott, nem hoz annyi jövedelmet sem, mint a mennyit apádért a hidegvízgyógyintézetbe elfizetni kellett. Az azóta befolyt összeget apád váltóadósságainak törlesztésére kell fordítanom. Évek kellenek hozzá, mig tisztába jövünk, s akkor sem lesz valami fényes kilátásunk. Hát mit tegyek? Találj te valami más módot a szabadulásra, hát ha te szerencsésebb vagy, mint én? Már én kifáradtam.

A leány kiengesztelődve ment szobája felé.

Az asszony még egyszer utána nézett olyan tekintettel, mintha nem a leánya lett volna az, ki után most záródott be az ajtó.

— Te, te! — sugta magában, aztán nevetett.

— No, mi mindenre jó a pathósz meg a szentimentalizmus. Mégis megpuhitottalak!

II.

Az esküvő előtti estén jó későn még jártak, sürögtek a menyasszonyos házban.

A leány csendesen ült szobájában. Nem volt mellette senki. Megnézett minden tárgyat, apróságot, pedig nem most látja őket először. És mégis! Holnap ez már nem lesz az övé.

A szemei nedvesek voltak és torkát szorongatta valami, úgy érezte, mintha láthatatlan kezek szorongatnák. Keserüség, dacz, ismeretlen félelem töltötte el.

Gondolkodott, törte az eszét valamin. A multat kutatta emlékező tehetsége; az is olyan volt, mint a milyennek jövője mutatkozik: zajos, sivár, hideg. Csak a holnapra ne gondolna! Csak tudná elfelejteni reggelig, csak egy órára legalább. Holnap, holnap!

Isten bocsásd meg annak, a ki neki ezt a fájdalmat okozta!

Két keskeny fehér kezét egymásba kapcsolta fején keresztül.

III.

Gyülekezett a rokonság, idegen vendég nem jött még egy se. Az asszonynép ki-és bejárt a menyasszonyhoz, a ki bátran viselte magát közcsodálkozásra.

Egy kövér asszonynéni örvendezett vele.

— Jaj lelkem, milyen bátor! Csak úgy vele. Ne busuljon. Lássa, én is öreghez mentem feleségül s jobb dolgom van azért, mint soknak, a ki fiatalhoz, széphez ment, — s átpislantott az anyjára.

Utána megszólalt egy hegyes szemöldökű, hegyes nyelvü asszonyság, kinek rokonsága onnan datálódik, hogy ő volt az Ilon apja édes anyjának az első és utolsó barátnője. Pedig joga van magát közvetve rokonnak tartani és mindent és mindenkit leszólni, a ki és a mi neki nem tetszik.

— A ti családotokban gyakori az öregfiatal házaspár. Apai nagybátyád hatvannégy éves volt, mikor elvette a tánczosnéját. A nagyanyád meg (ez volt a barátnő, kitől a rokonság számítódik) közel járt a negyvenhez, mikor a nagyapádhoz férjhez ment. Szokás ez nálatok, ma cher, hogy a férj idős, vagy a nő. Családi nyavalya . . . hm, hidd el, — s lóbázta a fejét, mint a szarka, ha valamit talál.

— Anyós leszel, lelkem! — juttatta eszébe az asszonyságnak, ha netalán elfelejtené, — az a sok rossz viccz, a mit anyósodra, az én felejthetlen barátnőmre gyártottál, mind a fejedre gyül. Ugy kell. A kinek fia vagy leánya van, ha olyan kicsi is, mint az öklöm, tartsa be a . . . túdod már mit.

És a tiszteletre méltó dáma azon boldog öntudattal pihent le ép abba a fauteuilbe, melyre az ara-fátyol volt kiterítve — hogy ime szerény beszélő képességétől telhetőleg most is sikerült a felejthetetlen barátnőt megboszúlni.

Egy fiatal ujdonsült menyecske szánalommal nézte a leányka egyre komorodó arczát.

— Ne csüggedjen, édes. Isten tudja, ha nem jobb-e ez igy.

— Viheted már a puder-katulyádat, — visít az előbb nevezett urhölgy, — fehér leszel már rizspor nélkül is.

S valóban a leány arcza ónszínü. Szemeiből nehéz cseppek peregnek alá reszkető kezére. Testét meg-megrázza az elfojtott sirás. Az asszonyok körülállják, az anyja türelmetlenkedik. Mindeniknek van hozzá egy beczéző szava, még a hegyes is megsimítja száraz kezével, csak ő fél, hogy az idegen vendégek meghallhatják és a drágalátos vőlegény, a kinek ép most állott meg a kocsija a ház előtt.

— Menjünk, menjünk, most már késő, — készteti őket. S megindulnak az ajtó felé. A leány lecsillapodva, csendes rezignáczióval, már leküzdötte könyeit.

Az anya! Hol van ő már? Ott udvaroltat magának egy lengyel tiszttel, a mig mindenki kocsira száll. Ez a kis idő se veszszen kárba.

Aztán bevonulnak a templomba. A pap egymásba teszi kezeiket. A leányka üde, hideg keze undorral nyugszik a férfi ránczos kezében.

A hegyes asszonyság megdöfi a szomszédját s rámutat a vőlegényre.

— Látod, hogy vigyorog most? Legyek akármi, ha ennek megvan mind a kereke. Csak azt kiváncsiskodnék tudni, hogy min nevet magában szünes-szüntelen az a csacsi?

A menyasszonynak úgy tetszik, mintha soha sem akarna vége szakadni a szertartásnak. Nem úgy az auditorium. Nekik ez látványosság, szindarab, a melyben ők is szerepelnek. Nem mint műkedvelők, ezen már túl vannak, hanem egy rész régi, tapasztalt színjátszó, a másik rész, csupa fiatal, erőtől duzzadó tehetség, verv tekintetében nem áll mögötte az elsőnek. Egyesült erővel munkálnak hát közre. S az előadás sikerült, mert a pletyka kész.

Hál' istennek vége van. A menyasszonyt karonfogja vőlegénye; megy a násznép ki a kocsikhoz.

Azt a húsz-harmincz lépést kár volna ingyen megtenni, nyilván így gondolkozik a hegyes asszonyné.

Negyedszer informálja már ma embertársnéját a kocsiban és az útban, olyan dolgokról, melyekről az már rég tudott. Hanem, hogy az asszonyságnak minta jó előadása van, annyi szent. Uj divatos ruhába bujtatta az ócska eseményeket. Végig nyargalt a szép asszony egész élettörténetén.

A születésétől kezdve míg meg nem szökött egy uhlanus hadnagygyal. Azután férjhez adták a délczeg Benczeházyhoz, a ki nyakig volt a váltó adósságokban. Vagyona elúszott. Ráköltötte szeretőkre. Mikor aztán nem volt már pénz, őt tartották az asszonyok.

Ment velök fürdőre, etették, itatták, a fiatal asszonyok titokban, az öregek nyiltan, hátha elveszi a leányt. Udvarolt egyszerre tíznek is, de úgy, hogy egyik sem tudott a másikról. Könyvet vezetett róla, melyikhez mikor igérkezett, s bizony vigyáznia kellett, nehogy a szerelmes leveleket össze téveszsze. Nagy kópé volt a boldogult, de jovialis; egy kicsikét ostoba, de nagyon kedves. (Ez volt róla az anyja véleménye.) Aztán egyszer megbolondult egészen. Szólt anyjának, hogy megelégelte a legény életet: megházasodik. Hej, haj! be sokat kaczagtunk ezen a komoly elhatározáson.

Kérte az anyját: adja neki még életében az anyajust, maradjon a többi a hugának.

Az anyja azt felelte rá, hogy ha egy tisztességtelen leányt vesz feleségül — kitagadja.

A szerető fiu erre megküldte anyjának mindazokat a leveleket, melyeket az, mint fiatal menyecske a most nemrégiben elhalt Kapros ezredeshez írt. (Akkor még csak hadnagy volt.)

Isten tudja, mely úton kerültek a kezébe azok a levelek. De a hatás megvolt. Az anyját dühében baloldali szélütés érte. A fiának nem hagyott róla írni. Mit is várhatott volna jót egy részeges, lump embertől? És folyton remegett, hogy a fiu beszámíthatatlan állapotban közhirré teheti saját anyja szégyenét.

Pedig dehogy tette volna. Csak ijesztgette vele. Sok ilyen billétet láttam barátnőmnél: «Küldj annyi pénzt a mennyit a multkori levelemben sürgettem, máskülönben . . .»

Minden Benczeházyban van egy kis őrültség. Ez is családi nyavalya. Már magam is reszkettem, hátha megteszi.

Barátnőm ilyenkor könyezve engedelmeskedett fiának. Olyan furcsa volt látni, a mint könyei végig áztatták arcza minden ránczát ifjukorában elkövetett könnyelmüség miatt.

Nem élt sokáig. A mennyét nem szerette, az sem őt. Kiment ez már a divatból. Az anyós mind veszekedő, a meny mind hálátlan. De nemcsak az anyóssal, az urával is háborút viselt olyankor, a mikor nem volt pénz s mindkettőnek kellett.

Különben, ezt leszámítva, jól összeférték.

Az asszony nem bánta, a férje akár mit csinál; a férj is szemet húnyt, a hol csak lehetett.

Megvolt köztük a dualizmus. És pazaroltak. Az Ur Isten nem teremtett több olyan préda teremtést, mint ezek ketten. Két óriási vagyont vertek el. S akkor aztán úgy mondják, az asszony volt az ügyesebbik, az orvossal őrültnek nyilvánittatta férjét és elküldte a hidegvíz-gyógyintézetbe. Ott megbecsülheti magát. Meg is halt nem sokára. Azt beszélgették a cselédek, hogy teste, mikor haza hozták, csupa kékfolt volt, az ápolók korbácsától, s ennek következtében halt volna el. Az asszony? Az nem nagyon bánja. Nagyon terhére volt már az ura. Mert ha az embernek elmegy a pénze s reménye sincsen, hogy még legyen, akkor elkezd az ember moralis lenni, mint a Benczeházy. Klarisse nem született apáczának. Olyan életet élt most, mint élt férje életében.

Most túladott a lányán semmivel.

Szegény kis lélek! Eh, de mit! az alma nem esik messze a fájától.

Hát már megjöttünk? No nem is vettem észre. Jaj be fáj a hátam (a nyelve az nem fájt), úgy ráz ez a kocsi mintha masszirozna. Ajánlani fogom az orvosok figyelmébe. Jöjjön lelkem ide, ha eddig megfértünk, segítsünk is egymáson.

És oda nyujtotta kötőtü-hosszú ujjait barátnőjének. Aztán karonfogta, nehogy elosonjék és a pletyka fejnélkül maradjon.

— Látja, pedig szánom a kicsit, de azért az igazságot megmondom ő felsége előtt is; akkurát az anyja. Egy hajszállal sem lesz más, mint az anyja.

Ezt az utóbbi megjegyzést valahogyan meghallotta a menyasszony.

Daczosan fordította feléjük futóláztól tündöklő szemeit, s mintha a lelkében csak e perczben érlelt elhatározásnak adna kifejezést, adja meg nékik a ripostot:

— Olyan leszek.

A HEGYESI CSATA.

(1849.)

Ott harczola ser'günk Hegyes alatt,
Magyar ellen a német, a horvát.
S tüzelli a hős vezér a hadat:
«Vitéz magyarom, ne hadd magad —
Köszörüld ki a minapi csorbát!»

És mint a kit varázslat igéz,
Vakon törtetnek utána;
Hatezer levente, halni kész,
Hatezer között egy ifju vitéz,
S a sereg legidősb kapitánya.

Ott mentek — ezüsthaju hadverő
És szőkefürtü gyermek,
Az alig megért s az agg erő,
A leáldozó nap és a kelő,
Piczi sarj, tövében a csernek.

És gyorsan az első sorba kerül
A hős fiu s hősi apja;
S hátrálnak vad rohanásuk elül,
A német, a horvát földre terül —
Vészt ont kezökben a szablya!

De hiában! A másik oldalon
Erejét a magyar had veszti.
Ott gyengül egyre az oltalom,
Ott egyre nő a holt-halom,
S magyaroknak teste növeszti.

Nehány szaladásnak ered, s nagy ég!
Társát is elsodorja;
Mint erdőn száraz rőzse ha ég,
Tovább harapódzik a kishitüség,
Átcsapva sorrul sorra.

Csak az ősz és gyermeke áll odafent,
Csak az ő csapatjuk harczol;
De a csüggedéstől ez se ment,
De immár itt is bomlik a rend,
Már itt is lankad a hadsor.

S most hirtelenül egy tűzgolyó
Csap az ifju levente szivére;
S az ércznek útja gyilkoló,
Ágaskodik, meghorkan a ló —
S kiomol gazdája vére.

S a mint lefordul az ifju hős
És apja látja estét:
Szine holthalavány, tekintete bősz;
Üvöltve dörgi a bajnok ősz:
«Fiuk! Itt ne hagyjuk a testét!»

S a légbe' kuszáltan és vadúl
Leng fürtje s hosszu szakálla;
Keserve boszuvágyba fúl,
Nem ember már, hanem hadúr,
Ki az égből földre szálla!

S az ellen bátorsága enyész,
Az ihlett aggra tekintve;
S a merre jár, a merre néz,
A támadókba döbbenés,
S uj erő száll a mieinkbe.

És mostan a drága holt felett
Megujúl a bősz csata zordul;
Elhagyja a német már a helyet
S a magyar, ki már futásnak eredt,
Egyszerre visszafordul . . .

«De hol van, hol van», mond a vezér,
«Ki e győzedelmet adta?»
Mindenki néz, de egy ajk se beszél.
«Oh merre vagy? Tán elveszél,
Bajnok fiu bajnoki atyja?»

És nemsoká a vérmezőn
Megleltéк összetiporva,
Mély s hosszu sebből vérezőn,
De a sajgó kint még érezőn.
Feküdt az úti porba'.

S hogy fölveszik őt a hadnagyok
S viszik, hogy gyógyíttassák,
Szeme egyszer — utólszor — fölragyog:
«Jövök, fiam . . . Már útba' vagyok!
Éljen a szabadság!»

Radó Antal.

AFORIZMÁK.

A gazdagok úgy jóllaknak, hogy aztán nem birnak imádkozni.

*

«A föld Isten kalapja» de már régi jószág, nem jól áll neki, az Ur hát néha billent rajta egyet — s mi ezt «*földrengés*»-nek mondjuk.

*

Hajdan az Uristen absolut uralkodó volt és mint ilyen, önkényes csodákat is művelt. Manapság azonban példás alkotmányossággal uralkodik, a mindenség kormányzásába a világért sem avatkoznék bele, hanem engedi érvényesülni a természet örök törvényeit. A vonzó-erő, a hő, a fény, a villamosság s delejesség az atomismus hangadó elnöklete alatt: ezek az ő felelős miniszterei.

*

Valamennyi emberi érzék és képesség nagyszerü kifejlődésének, az istenihez hasonló, legmagasabb nyilvánulásának nincs kizárva a lehetősége. (Gondolatolvasás, hypnosis — mindentudás, mindenhatóság.) Az ősökkel való hivalkodás tudvalevőleg az önhittség leggyarlóbb faja, hitvány, üres önteltség. No de az ősunokáink *majdani esetleges* vívmányaival kérkedni nem-e szintén a nemesi gőg egy neme?!

*

Dicsőitjük az Isten végtelen jóságát, bölcseségét — csak a *szerénységét* nem magasztalja senki, pedig ő teremté az embert a saját képmására!

*

Ha nincs *absolut* megismerés («Isten»), úgy egyáltalán nincsen. Össztudás lehetősége nélkül részleges tudás sem képzelhető.

*

Elindulok a szobám közepén. Megyek 4-5 lépést — ha tovább akarok, beleütöm fejemet a falba. Visszamegyek a szoba közepére s onnan utamat az ellenkező irányban folytatom, 4-5 lépés — és aztán megint csak a falba ütközik fejem. — Akár hivés, akár skepsis a kiindulópontom, néhány lépés után egy megfoghatatlan alap-ok előtt meg kell állapodnom. Akár őserő, akár Isten (Allah, Ormuzd, Brahma) névvel jelölöm ezt az alap-okot, mindenképpen megfoghatatlan, fölérhetetlen marad a véges emberésznek. Sőt valójában egy individualis *Istent*, hozzám hasonló, de végtelenül tökéletesebb, absolute tökéletes szellemi lényt könnyebb elképzelnem, jobban megfelel valószinüségi képzetemnek, mint egy határozatlanul körvonalozott, individualitas híján levő *valami*.

Méry Károly.

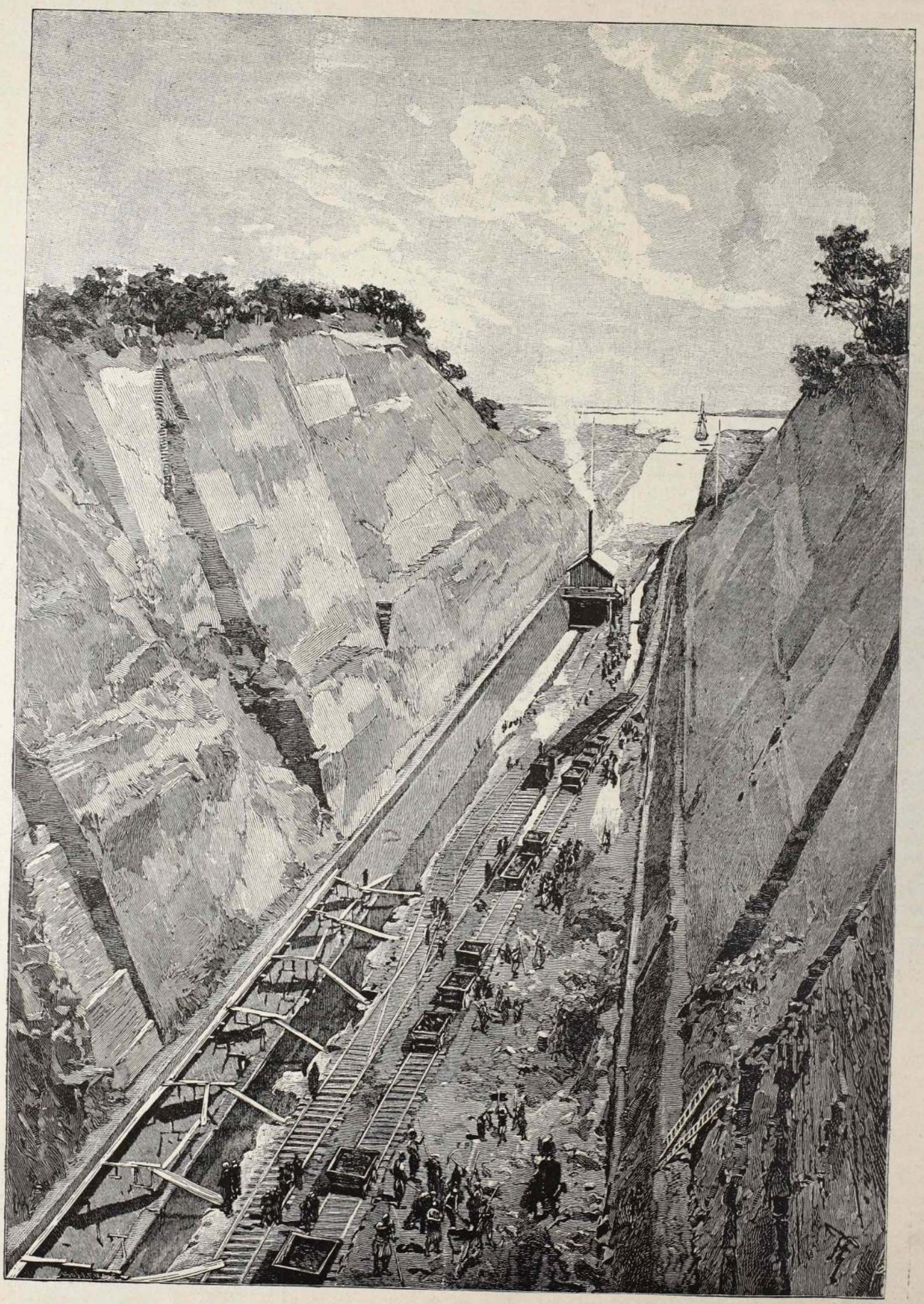

A KORINTHUSI CSATORNA MEGNYITÁSA.

(A csatorna nyilása az eginei öbölbe.)

AZ ÉN MEGMENTŐM.

— Irta: SAS EDE. —

. . . Egyszer volt egy leány . . .
(Arany. «Tetemre hivás.»)

Ülünk a tarka kis szalonban és én fogom a maga kezét. Lássa, hogy rájöttem az én életczélomra: hogy fogjam a maga kezét. Mintha szíve volna a kezemben, olyan forrón lüktet . . . De nem folytatom, hisz el tudnék én beszélni a maga kezéről éjfélig. Poémákat és tragédiákat . . . . Más beszélni valóm van. Tudja, hogy tisztázni akarom a helyzetünket?

I.

. . . Tizenegy óra lehetett. A czigány uj nótát tudott, ennek az uj nótának a varázsa együtt tartott, mulatságba kergetett nehány asztalt a nyári mulató kertben, a hol már megszünt a konyhaszag és helyette az éjbeborult fák illata uralkodott. Az uj nótának ez volt a szövege:

Nem jó szív az, a mely nem tud fájdalmasan
dobogni, —
Nem jó lány az, a ki nem tud kedveséért zokogni . . .
Hegedűlj hát a szívébe, csak egy kicsi bánatot:
Rikasd meg őt, a ki rajtam eddig mindig kaczagott.

Ő huszártisztekkel vörösborozott. Igenis, Ő. Nemcsak azért irom nagy Ő-vel, mert a mondat elején áll; de nagy betüvel kellene irnom, még ha legvégén volna is. Láttak már önök olyan Ő-t, a ki huszártisztekkel vörösborozik? Az enyém azt cselekedte. De olyan kinzó is volt nekem ez a dolog, mintha egy madonnaképet tettek volna oda a tivornyázó asztalra, a hol kaczagtak, kaczagtak a józan ész csengő lélekharangjai, a vörösboros poharak.

Az egyik tiszt ismerősöm volt. Hát odahivott. És én is kocczintottam Ő-vele, a vörös borral, később a pezsgővel. Lám, a tisztek megbánták, hogy engem odahívtak, mert Ő, hanyatt-homlok bukfenczeztetve minden ősi tradicziót, mely szerint egy színésznő a tisztek és czivil gavallérok között föltétlen az előbbieknek ad elsőséget: velem jött karonfogva haza. A kapujában egy udvarias kézcsók. Nem is forró, nem is szenvedélyes. Csak tiszteletteljesen udvarias. És én olyan hősnek éreztem magamat, hogy az a kézcsók nem volt forró és szenvedélyes, csak tiszteletteljesen udvaris.

Kissé *zöld* színek játszanak a históriámban, ugy-e bár?

II.

Tovább! Sietni kell.

A nyári szinkör udvarán hullámzott a nép. Vidéki szokás szerint, mindenki kitódult a felvonásköz tartamára; egy-egy czigarettet elszíni, egy-egy pohár sört fölhajtani; a nők egy-egy uj toilettet megbeszélni: mennyiben egyezik az meg a jó ízléssel és mennyiben áll arányban viselőjének vagyoni helyzetével?

A tolongó sokaság magányában kar karban sétált velem az én szőke színésznőm. Megint a tisztektől szökött meg, hogy velem sétálhasson. És ilyen kitüntetéstől ne kábuljon el egy czivilista, főkép, ha az a czivilista őrülten szerelmes? Panaszkodott, hogy a feje fáj — a tegnapi pezsgőtől.

— Mit gondol, kérem, hová fog ez vezetni, ha maga ezt az életet tovább így folytatja?

Erre a kérdésre nagyot nézett. Korbácsütésként érhette . . . Legyen szíves, kérem, elképzelni, mekkora erőfeszítésembe került nekem, ezt a kérdést intézni hozzá, mikor tudtam, hogy ez neki fáj . . .

Felelet nélkül vergődött sokáig a lelke. Azután megtalálta a feleletet az elkeseredés kaczagásában.

— Oh, én gondoskodtam a jövőmről! Egy főhadnagy ismerősömnek a ....kai helyőrségben volt egy gyönyörüséges kicsi pisztolya. Elefántcsont a nyele, miniaturefaragványokkal. Mikor kedves ismerősömet elhelyezték onnan — azaz hogy ő helyezte el magát onnan . . . Miért? Hát a miért oda helyeztette magát! Miattam történt az is — no és az is . . . Tehát mikor elbucsuzott: azt elkértem tőle emlékül . . . Sokszor szoktam én a jövőbe nézni: szép, aczélfekete szeme van, úgy kandikál rám abból a csókolni való, herczig ezüst csövecskéből.

A közönség már bement a harmadik felvonást élvezni. Valami bolondériás operettet adtak . . . A szentimentálizmus odakünn maradt, kar karban, szorosan kar karban sétálgatva a homályban. Banálisan szentimentális egy jelenet volt az, mikor én ott az én szőke színésznőmnek iparkodtam a lelkére beszélni. Azaz hogy a lelke rég kirepült belőle a könnyelmüség tarka pillangó-szárnyain. Nekem kellett belé lelket fuvalnom . . . De hát ha az isten lelket tudott fuvalni a hideg, holt agyagba, nem bir ezzel a hatalommal a

EGY JÓKEDVŰ TÁRSASÁG.

szerelem? Ez a gőgös gondolat töltött el, mikor ott, a színház előtt, a hová kipajkoskodott a frivol operette-melódia, én egész komolyan — olyan szilárd komolysággal, hogy a hangom csak úgy remegett belé, — megkértem az én szirénhaju színésznőm kezét.

— Tudja ön azt, uram, hogy én *ki* vagyok? És hogy ki voltam?

— Mindent tudok. És kész vagyok mindent megbocsátani, mindent feledni. Sőt erőt érzek magamban, elég erőt arra, hogy magát meg is javitsam. Hisz ön a szerelem tisztitó tüzében? (Ej, szinte összecsap fejem fölött a romantika!)

— Hiszek, hiszek, mint a vallásos ember a mennyországban, a mit pedig nem látott soha . . .

Az előadásnak vége volt. A közönség mellettünk tódult kifelé . . . . Elvándorolhatott volna mellettünk a világ, nem vettem volna észre még a hitelezőimet, sőt az adósaimat sem . . . Az ő szemeibe kapcsoltam a lelkemet és tulajdonítottam azt az én lelkem hatásának, hogy abban elősziváregnak a könyek.

A közönség mellettünk áradt kifelé és egyre-másra hallatszott a rögtönitélő kritika: Ej, be rosszul játszottak ma a színészek . . . Oh, naiv, háromszorosan naiv publikum, a ki azt hiszed, hogy a színészeknek az a legfőbb ambiciójuk, hogy a szinpadon játszanak kitünően!

III.

Barátaim a legharmónikusabb egyetértéssel konstatálták rólam, hogy el vagyok veszve. Egy pajtásom, gratuláczió mellett, egy nagy követ is küldött ajándékba, azzal a megjegyzéssel, hogy a folyó a füzes mellett a legmélyebb . . . Ez iszonyu dühbe hozott. És elkeserített az is, hogy mindenképen mentségemre akartak sietni, mint a fuldoklónak, holott én irigyelt boldognak szerettem volna magamat tudni. Nem törődtek haragommal és vérszomjas fenyegetőzéseimre azt felelték, hogy halálos beteggel párbajozni nem szokás . . .

— Jó, — adtam meg végre magamat. — Annak a nőnek rettenetes a multja és rettenetes a jelenje. De nem tudjátok ti elképzelni, hogy a fin de siècle korába is átszármazhatott még a romantika egy olyan rajongó lovagja, a ki mindent megbocsátó szerelemmel képes körülölelni az ő ideálját? Azt az ideált — a melyből még azután akar ideált csinálni? . . . Nem képzelitek, hogy létezhessék a világon szerelem, mely becsvágyául tűzte ki, hogy rajongása tárgyát — a szerelemre, a boldogságra *méltóvá* tegye? Én meg akarom javítani az én — Szónyámat . . . Az orosz regényirók elég reálisak, ugy-e bár? Hát miért kételkedtek egy szónya megjavitásában, ha az nem Dosztojevszky regényében van, hanem az életben áll előttetek? Azt mondjátok, a mélységes, haragos tengerbe vetettem magamat, melynek hulláma összetör, örvénye elsodor, mélysége eltemet: jó! De én küzdök a habokkal, küzdök egy deszkaszálba kapaszkodva. Ez a deszkaszál: annak a nőnek a szerelme én hozzám . . . Ha ebben kételkednék: kételkednék a küzdelem sikerében . . . De ebben nem kételkedem, és legyen hozzám csak egy parányi vonzalma: az én iparkodásom feladata lesz, hogy azt lobogó tűzzé éleszszem . . . Ha sikerül ez nekem, meg is érdemlem a boldogságomat; ha nem sikerül, nem érdemlem, csak a vesztemet . . .

A legjobb barát se felelhet erre mással — ha az én enthusiasmusomra nem képes — mint egy résztvevő mosolylyal.

— Kedves barátom! Csakugyan az elvakult, a vak, féktelen szenvedély oczeánjában hánynak téged a hullámok . . . Azon a deszkaszálon kievezhetnél a partra: de az a deszkaszál fog hűtlenül kisiklani a kezedből leghamarább . . .

. . . A hullámok zúgtak, vittek, ragadtak. Jó barátaim, hű tanácsadóim ott állottak a parton tehetetlenül . . .

Maga is ott állott a tengerparton . . .

IV.

Maga is ott állott a tengerparton, a kinek én most a tarka, kis szalonjában ülök és a lüktető, forró, gyönyörüséges kezét fogom. És maga is megpróbálta elcsitítani a háborgó, ordító, mennydörgő hullámokat.

Egy virágos lakodalomban találkoztunk. Nem először. Már akkor úgy felületesen ismertük egymást. Délczeg vőlegény vezette oltárhoz a szép arát, a kinek bűbájosan folyt alá a narancsvirág az érintetlen, szűz testén . . . Elgondoltam, hogyha majd én oltárhoz vezetem *azt* az én menyasszonyomat . . . És gyötrő szemrehányást tettem magamnak azért a gondolatért . . .

A táncz rózsa-ösvénye kavargott körülöttünk . . . . Mi a sarokban ültünk . . . . A tomboló zenénél is — de még a tomboló tengernél is hatalmasabb volt a maga hangja. Elkezdett beszélni: szendén, szűziesen nevelt leányka létére arról a — bűnös teremtésről . . . . Láttam, hogy a maga gondolatvilágából mily nehezére esik ebbe a világba leszállani és beszélni róla: festeni leplezetlenül az ő hibáit, melyek voltak, vannak és lesznek — festeni a maguk elriasztó valóságában, csakhogy kigyógyítson engem . . . . Nyiltan megvallotta, hogy gyógyítani akar. A mit megtiltottam barátaimnak, nem tilthattam meg magának . . .

— Hát nem tartja ön magához méltatlannak az a nőt, mikor *mások* méltatlannak tartják?

Ezzel a kérdéssel fordult hozzám és hirtelen hozzátette:

— Fáj ez a kérdés, nagyon fáj? . . . . Bocsásson meg nekem . . .

És egy pillanatra összetévedtek a kezecskéi . . . Megfogtam a két kezecskét és azt mondtam:

— Egy cseppet se fáj . . .

V.

Mert én mélységes megilletődéssel hallgattam magát, mélységes megilletődéssel, hogy ime, az igénytelen, szerény ficzkó sorsával ez az idegen, tiszta, édes leányka ennyire törődik . . . S mint a vihar üldözte hajónak a megszabadulás, a biztos rév ezütharangja: úgy csengett a szívembe a maga halk, szelid, gyönge, hatalmas, ellenállhatlan hangja . . . Mintha bálványimádó lettem volna — és bűnös bálványképemtől most hivna el az istenáldotta harangszó az én igazi oltárképemhez . . .

A sarokba húzódás végre is feltünést keltett volna, hát tánczoltunk is. Behunytuk a szemeinket, hogy jobban lássuk egymást. A szédítő csárdásban egy fejecske érintését éreztem a vállamon . . . Oh, kedvesem! Hallottad, hogy a mekkai kaaba kövén mély üreget csókoltak a zarándokok? Hallottad, hogy az északsarkon addig fente egy madár csőrét a sziklához, míg az elkopott? Ha hallottad, hát elhiszed, hogy annak a fekete frakknak egészen kikopott már a színe a sok csóktól . . .

VI.

Barátaim a legharmónikusabb egyetértéssel konstatálták rólam, hogy meg vagyok mentve. Maga megmentett.

Kérem szépen, kedves nagysád, miért mentett meg?

VII.

Engedje meg, hogy most elmondjam, mit beszélnek magáról az emberek. Rosszat beszélnek magáról is és rettenetes, hogy nekem nem áll jogomban az ellen kikelnem. Minden ember két tükörben látható; egyikben maga látja önmagát, a másikban a társadalom látja őt. Melyik a hamis? A társadalom magáról azt mondja, hogy olyan leányka, a ki szeret az élet czirkuszának porondján brillirozni. Tudja, a czirkuszi, karcsu, kecses dámák körbenkörben hajtják a lovakat, a bókoló, csótáros, büszke, engedelmes paripákat . . . A porond közepén álló kisasszony nyelvecskéjével egyet csettent, az egyik ló kiválik a sorból és odasiet hozzá. A bájos zsarnok megengedi, hogy apportirozza az ostorát, — a mivel esetleg végighúz rajta — megveregeti a hűséges állat pofácskáját, s mikor aztán beelégelte az érdekes produkcziót, hát elbocsátja és kiszólít a sorból egy másikat . . . Azt mondják, tele, telistele van hiusággal a szíve (oh, milyen nehezemre esett egymásután ezt a két szót: a maga szíve és hiuság!) s így hát kiváltképpen hizeleg magának az, hogyha öt-hat paripa bókol körülötte, a kikkel maga húzathatja a diadalszekerét a jókedvü szeszélyei tarka, czifra, nevető virányain keresztül . . .

Azt sugja nekem valami szomoru, vigasztalhatlan szomoru sejtelem, hogy az én jótevőm, a ki engem megmentett — a maga hiusága volt . . . Hizelgett a szivének az a büszke gondolat, hogy ime, én ezt a veszendő embert meg tudtam menteni! A veszedelemtől meg tudtam szabadítani; a veszedelemtől — *el tudtam hódítani* . . . Vagy nincs igazam? . . . Nem vagy hiu, nem vagy rossz, nem vagy átkozott, de gonosznak mondott, mégis imádott, csodahatásu leány? Akkor beszél a lelked, mikor velem beszélsz egyedül? A többiekkel csak a vigan parlirozó, édes szájacskád beszél? A világot bolondítod és nem engem? Vagy azt is, engem is, magadat is? Igaz volna, — a mit én nem birok elhinni, — hogy a sors olyan jóságos hozzám és megáldott a te szerelmed igazságával? . . . Oh, ha erre nekem felelnél! . . . De hisz éppen az a baj, hogy felelsz! . . . Éppen az a baj, hogy én nem vagyok képes gyötrődő, égő agyvelőmmel kisütni, hogy ez a felelet őszinte-e?

VIII.

Lám: küzdeni a habokkal, a viharral, mely minden pillanatban ezer feneketlen űrt tárt fel a felkavart tenger mélyén: hát ez férfias volt, vakmerő és talán felséges is . . . De vergődni tehetetlenül a hálóban, ficzkándozni egy piczi, kaczér leánykéz horgán: oh, az boldogtalanul nevetséges!

Kedves nagysád! Bocsássson engem vissza az én színésznőmhöz — vagy micsoda? — az én színésznőimhez . . .

Dobjon engem vissza a tengerbe . . .

*

Ülünk a tarka kis szalonban és én fogom a kezedet . . . Látod, hogy rájöttem én az én hivatásomra, életczélomra; hogy fogjam a kezedet . . .

MESE

EGY ÉRDEKES EMBERRŐL MEG EGY ÉRDEKES ASSZONYRÓL.

— Irta: SCOSSA DEZSŐ. — (3)

Ennyi önfeláldozas után hát méltán remélhette, hogy az övé lesz, a mi után olyan régen vágyott. Nem volt a habozás embere s egy szép napon felvetette a kérdést: vagy, vagy.

Tornyosi Mátyásné nagyon csodálkozó tekintettel hallgatta meg, azután komolyan mondta a szemébe:

— Ugyan, hova gondol, édes Fabró? Nem illünk mi össze! Ön a vármegye embere, én meg tudja, hogy született ellensége vagyok mindannak, a mi megyei. Már megbocsásson, de ezt is az uramtól örököltem és nem akarok változtatni rajta.

Ha Fabró Berczi igazán szerelmes ember lett volna, erre azt felelte volna:

— Üsse kő az egész vármegyét, otthagyom, csak te légy az enyém, mindenem, gyönyörüségem!

Hanem Fabró Bercziben most, mikor a kosarat a kezében érezte, megszólalt a szolgabiró.

Hogyan, őt meri elutasítani ez az elbizakodott asszony, őt, a ki előtt az egész járás reszket, a ki Kiszácsy Barnát akarja kibuktatni a restauráczión? Hiszen ez sérelem rajta, a megyén, a konstituczión egyaránt!

És magából kikelve rohant el a tornyosi kastélyból, figyelmet sem vetve a kaczagó, csábos arczra, a mely onnét nézett utána a terem ablakából.

Hiúbb volt, semhogy a történteket elárulta volna, de boszút esküdött. És ennek beváltására hamarosan elérkezett az idő. Uj főispánt kapott a megye, a kit fényes installáczióval helyeztek székébe. Persze, a bál sem maradt el és onnét megint Tornyosinénak sem volt szabad hiányoznia. Hanem azért nem jelent meg. Hogy miért? Hát egyszerüen azért, mert éppen a bál napjának délelőttjén a következő szolgabirói végzést kézbesitették neki:

«Özv. Tornyosi Mátyásné urasszonynak meghagyatik, hogy az installácziónális bálon magas ruhában jelenjék meg s a vállait födetlenül hagyni ne merészelje, minthogy eddig szerzett tapasztalatok alapján az érintett módon való megjelenései zavargásokra adtak alkalmat s azok elkerülése csakis jelen intézkedéstől váratik.

Fabró s. k., szolgabiró.»

Hogy ez a «tatik»-os irat a szép özvegy vérét mind az arczába kergette, az már magától «értetik».

Nem is volt sürgősebb dolga, mint befogatni és behajtatni a megyei fiskushoz. Annak csak tudni kell, hogy mi ilyenkor a teendő.

Gazdagh Pál feltolta homlokára a pápaszemet, hümmögött egy párt s azután így szólt:

— Lelkem, a szolgabiró végzéseit az alispánhoz kell apellálni, akarja, hogy megirjam az apellátát?

Persze, hogy akarta.

És a mig Gazdagh Pál úr az apellátát csinálta, úgy érezte, hogy sohasem volt a kezében ilyen édes akta. Valami azt sugta neki, hogyha az sikerül, az övé lesz ez a kivánatos, gyönyörü, fiatal asszony, meg az izé . . . a kis vagyonka is vele együtt.

Megnyomta hát a tollat és kimutatta, hogy a szolgabiró nemcsak hatáskörét lépte túl, hanem, a mit csinált, az perduëllió, s végül bebizonyította, hogy ilyen végzéseket csak akkor lehetne kiadni, ha statárium volna, attól pedig mentse meg a gondviselés a vármegyét.

A szép asszony, mikor a kezében érezte az aktát, még kevésbé tudta, hogy mit kell hát már most tennie.

— Lelkem beadhatja az iktatóba. De úgy csak három hónap mulva kerül rá a sor, vagy legjobb esetben fél esztendő mulva intézik el. Az igazság kereke lassu. Ha azonban személyesen vinné el az alispánhoz, egy tollvonással megkaphatná az igazát.

Elment hát az alispánhoz. Az nem tudta, hova ültesse örömében.

Azt hitte, a madárka önként repült a szobájába. Bolondság lett volna hát kiereszteni.

És mikor megtudta, hogy miről van szó, egészen bizonyosra vette, hogy most már a kezében van a szép asszony. Nem fáradozott abban, hogy a Gazdagh Pál argumentumait végig olvassa, hanem felállította a tételt: elnyerni a szatiszfakcziót a sérelmes végzéssel szemben és elmenni a mai bálba tetszés szerinti ruhában, ennek ára, hogy alispánnévá leszen; ellenkező esetben elviselni a sérelmet és «kivágatlanul» vagy sehogy sem menni a bálba. Tessék választani.

— Gondolja meg! Én nem vagyok már csélcsap legény s azonkivül a megye első embere.

Tornyosiné borzadályt érzett végig szaladni a testén. Pillanatra azt hitte, hogy meg van fogva, de aztán visszanyerte önuralmát és nagyon szépen, szeliden kezdte fejtegetni, hogy mindig milyen tisztelettel viseltetett irányában s mindenesetre örök hálára lenne kötelezve iránta, ha baján most segítene.

Ámde érzelmeinek nem áll módjában parancsolni, s minthogy azok örökre odakötik ahoz a hanthoz, a mely boldogult urát takarja, a tekintetes viczispánnak csak olyan szeretetet biztosíthat, a minőt engedelmes, jó leányok táplálnak édes atyjuk iránt.

Az alispán leült az iróasztalához és szépen ráirta az aktára: «solvas!», a mi manapság azt jelenti, hogy «jóváhagyatik», Aztán száraz, hideg, kalmár kifejezéssel odatartotta a szép asszony szemei elé:

— Hát én ezt nem adom ki huszonnégy óráig. Addig tessék meggondolni a dolgot.

Tornyosiné azonban nem gondolta meg. Egyszerüen nem ment el az installácziónális bálba. Még nem mondott le róla, hogy igazságot fog neki szolgáltatni az idő. És a mint a kezeibe kerülnek a megye pökhendi urai, azt is szép türelemmel be akarta várni.

Gazdagh Pál ur maga kereste fel, hogy még egy mentő eszközt adjon a kezébe. Az egész megye kiváncsian várta az érdekes asszony furcsa ügyeinek fejleményét, a mivel Fabró Berczi nem restellett most már eldicsekedni. Ilyenkor hát megbecsülik a jó tanácsot.

És a mig kocsija a kastély előtt megállt, elégülten számitgatta, hogy hol is fog majd kávézgatni, pipázgatni a kastélykertben ebéd után, majd akkor t. i., hogyha izé . . .

— Semmi sincs elveszve galambom Hiszen a viczispán se maga a csalhatatlan pápa. Annak a határozatát is meg lehet apellálni — a kongregáczióhoz! Itt van ni, meg is csináltam az apellátát.

Gazdagh Pál ur felolvasta. Biz az hosszu lélegzetre volt eresztve. Nem csoda hát, hogy ha a fiatal asszony az elején csak a csipkéivel babrált, a vége felé már oda tartogatta kicsi tenyerét a szájához, hogy ásitásait elleplezze.

Nem is értett belőle egyebet, mint hogy abban a «Votum Minervae» ismételve hangsulyozva van. Vajjon mit lehet az?

— Asszonyi szavazat, lelkem. Ez képezi az apellátánk fordulópontját. Az elején kérünk, de aztán megadjuk az ultimátumot. Ha nem kapunk igazságot, érvényesiteni fogjuk a «Votum Minervae»-t, a mit a magyar jog biztosít a nemes asszonyoknak, a praediummal biró leányoknak, özvegyeknek, leányágról való családfenntartóknak. Ezek ugyanis mind jogosak szavazatot gyakorolni a kongregáczión megbizottaik által. Nos hát, ha ezekkel leszavazzuk esetleg a viczispánt összes frakcziójával?

Már ettől aztán csakugyan megszeppentek odabenn a megyében. Maga a főispán ismerte fel a helyzet kómikumát. No, csak az kellene, hogy leszavazzák az ő megyéjét az asszonyok. 'Sz abból országos botrány keletkeznék s őt, mint «asszonyok főispánját», halálig üldöznék.

És pedig leszavazhatták volna. Már akkor ott volt a zsebében a szavazó Minervák lajstroma. Éppen tizzel voltak többen, mint a kongregáczió tagjai. És valóságos sportot űztek ebből a kilátásban levő szavazatjog gyakorlásból. Egyik a másikat biztatta, lázította, az egész megye forrongott a Tornyosiné megboszulásáért.

Itt hát csak egy út volt a menekülésre s azt csak tapintattal lehetett megmenteni. A főispán hát összeszedte minden tapintatát (akkor még voltak tapintatos főispánok) és szépen bekopogtatott a tornyosi kastélyba.

Ott éppen ozsonnánál ült egy csapat asszony, a kik ide, mint a főhadiszállásra, a harcztérről tudósításokat hoztak. A főispán hát éppen az ellenség kellő közepébe jutott.

Hanem jól forgatta a diplomata spádét. Addig kapaczitált, hizelgett, mig az asszonyok le nem szállottak sánczaikról a békés egyezkedés talajára. Szép ember volt, fiatal is volt még, kilenczágu korona ragyogott a neve fölött, — aztán meg csak úgy félig-meddig tartozott a vármegyéhez. Miért ne egyeztek volna hát ki vele?

Nagyon jó egyezséget ajánlott. Az özvegy vonja vissza a föllebbezést, a miért az alispán a «solvas» elé még egy «non»-t fog bigyeszteni s ezzel a szolgabirói végzés hatályát veszíti.

És ez meg is történt. Fabró Berczi dühöngött és fenyegetőzött, hogy a Tornyosi Mátyás nyomdokaiba lép. De a főispán nem ijedt meg. Hogy is ijedt volna, mikor egész amazon-sereget kapott ezért az elvesztett báránykáért?

Ebben a seregben pedig senki sem vonzotta úgy, mint a szép, érdekes, fiatal özvegy. Ő sem tett kivételt a többi gavallérok között a hó-vállak imádásában. De hogy vele tett-e aztán kivételt a hó-vállak tulajdonosa, arról hallgat a krónika.

(Vége.)

CHLORINDA.

ELBESZÉLÉS. (1)

— Irta: DOMAHIDY-UJFALUSSY AMADIL. —

A tengerre néma éj borult. Oly kimondhatatlanul csöndes volt minden. Csupán a habtarajos viz egyhangú zajgása zavarta a természet hallgatagságát, a tenger örökös melodikus dalát dudolva.

A suttogó hullámok közepette, vadregényes sziklás partú sziget emelkedett föl sötétzöld, puha mohával benőve. Eme kis földtömeg, ama szigetcsoportok egyikéhez tartozott, melyek Norvégia «fjord»-jaitól részint távol, részint közel hozzájok nagy mennyiségben lepik el a tengert.

Éghajlata nem volt zord, mert Norvégia déli oldalán feküdt «Lindesnäs» fok közelében, Bergen híres halászvárosnál jóval lejebb, s midőn az északi szél álmait aludta a pólus körül, a levegő már enyhének, kellemesnek is volt mondható.

A sziget partján komor épület állott, korhadni kezdő fa diszítményekkel, sötétszürkére festett falakkal s egy fölötte magas síma toronynyal, melybe ezüst csigalépcső vezetett föl. Imitt-amott szelelő nyilásokkal volt ellátva, felül azonban négy irányban széles ablakok nyujtottak kilátást. Belül is éppen olyan egyszerü volt, mint kívül, falain még kép sem függött, csupán egy-két rongyos térkép, helylyel-helylyel pedig titokzatos feliratok, hyerogliphák tarkították némileg a barátságtalan alkotmány egyhangú kinézését.

Egyik helyen a «Vedas»-ból eképpen volt idézve:

«A kik áldozatokat hoztak, alamizsnákat osztogattak, jótéteményeket követtek el, a «marrok» magasabb világába kerülnek haláluk után...»

Az ajtó felett pedig a «Kabbalá»-ból, a következő mondat volt bevésve:

«A világon nincsen semmi, még egy fűszál sem, a mely fölött egy szellem ne uralkodna».

Zoroaster és Confucius elméletes szavai is kellőleg méltattak, mert többszörösen voltak alkalmazva az ablakok közötti puszta térségen, hol szénnel hirtelen odavetve, hol maradandóan ügygyel-bajjal a kemény kőbe vágva.

A torony összes butorzatát két a falhoz támasztott asztal, egy pár feketebőr párnás kopott szék, egy puha ruganyu kerevet s a csillagvizsgáló készülék képezte, a mely kiváncsian kandikált ki a csillagos égre.

Az asztalokon, székeken, a barna padozaton, szóval mindenütt könyv hevert igen költőies rendetlenségben egymásra hányva, s eléggé megrongálva a legcsodálatosabb könyvbúvár, a kis moly által. A kerevet alatt elsárgult iratok, összegurított pergament papirosok pihentek, foszlányos szélekkel, festett betükkel és nehezen érthető nyelvezettel, elhullott fakó könyvlevelek, rajzszerek, mértani eszközök stb.

Sok értékes művet, érdekes dolgozatokat rejtegetett e torony, főképpen azonban a csillagászat és a theosophia keretébe tartozó könyveket, melyek — ugy látszott — kedvencz olvasmányát képezték a hatalmas telescop mellett álló aggastyánnak. Körülötte minden arról tanúskodott, hogy egészen lemondott a külvilágról s élte utolsó napjait a tudományoknak szentelte.

Mély figyelemmel nézte, az eget, hol ide, hol oda irányítva tekintetét, végre azonban, mintha zsibbadás fogta volna el szemét, lehunyta fáradt pilláit, s lassú léptekkel, gondolkozva föl és alá kezdett járni.

Ajkai érthetetlen szavakat mormoltak, végre azonban hangosan felkiáltott:

— Oh, ti csodálatos égi testek csillagok, planéták! Ti tündéruszályu üstökösök, te ragyogó nap, te halvány hold... ti mindnyájan végtelen nagy vonzóerővel birtok rám... egy láthatatlan kéz felétek csalja lelkemet, keblembe varázs hatol látásotokra...! vajjon meddig lesz még nekem megengedve a bennetek való gyönyörködés...

Aztán ismét a távcsőhez lépett, melynek lencséi közelebb hozták szeméhez az eget, milliard csillaggal borítva.

— Nem kivánsz valamit, édes apám? — Kérdé mellette egy gyöngéd női hang.

— Jelenleg semmire sincs szükségem, minden itt van kezem alatt... menj tehát járkalni, a hold szépen süt és megvilágítandja utadat... de ha akarod, megengedem, hogy itt maradj, a véled való együttlét jóltevőleg hat rám...

— Kegyes engedelmeddel itt maradok tehát, a sétát máskorra hagyom, sétára holnap is nyujtand nekem világot — szólt a leány, s atyjának mind a két kezét megcsókolva, leült az egyik asztalhoz a nyitott ablak elé.

E leány nem volt szép, mert hiányoztak nála a szabályos vonások, arcza azonban lágy, ábrándos kifejezéssel bírt, kellemessé, vonzóvá téve őt. Szemei sötétkékek valának, zöldes fölcsillámlással, hegyitóhoz, csöndes vizü tengerszemhez hasonlók, melynek mélységéről még halandó nem győződhetett meg.

Sylphid termete összhangzatban volt lényének bűbájosságával.

— Nézd atyám — mondá kis idő mulva — mily szépen fénylik amott, «Arcturus», valóban nem győzöm eleget nézni.

— Nevezett csillag igen érdekes, a régiek is jól ismerték már — szólt az aggastyán leánya mellé lépve — Hesioudus, Homer és Virgilius is említést tesznek róla műveikben... Kimondhatatlanul messze van tőlünk és mégis nagy fénynyel ragyog...

— A «Véga» is olyan szépen tündököl a lyra csillagképben, fehér színe és tüze által bájolja el az embert.

— Édes Chlorindám! — rebegé elmerengve az apa — az égi testek mind szépek és gyönyörüek. Különbséget alig tudok köztük tenni... egyik szinével, másik ragyogásával hozza elragadtatásba nézőjét. Én, aki évek óta tanulmányozom őket, mindegyiket kellőleg tudom méltányolni. Mióta velök foglalkozom, boldognak nevezem magamat, mig nem szenteltem napjaimat a dicső tudományoknak, keblemben a szenvedélyek és fájdalmak csatáztak... lemondva a külvilági élvezetekről s csupán csak a könyveknek s neked élve leányom — hányatott szivem nyugodtan dobog. A világ zajában töltött napjaim, tomboló viharokhoz voltak hasonlók — pihenni és nyugodni csak most tudok! Szeretett gyermekem ne vágyj megismerkedni a külvilággal és az emberekkel, mert csak addig maradsz boldognak, mig nem ismered őket.

— Én sohasem fogom elhagyni kedves szigetünket — mondá Chlorinda a meggyőződés hevével — lehet-e a földön ennél bájosabb, kellemesebb hely?

— Gyermekkorodtól fogva igyekeztem veled megkedveltetni eme csöndes félreeső fészket; mindig azon törekedtem, hogy vágyaid csak e sziget határáig terjedjenek s túl ne szárnyalják a tengert! ha Isten addig meghallgatná kérésemet, mert hiszen te nem kivánsz kimenni a világba, megelégednél szerény hajlékunkkal és szereted a nyugalmat, mely itt honol.

Az öreg némi szünetet tartott és végig simítván ősz szakállát, remegő hangon folytatá:

— De félek, nagyon félek, hogy szép terveim léha kártyavárként romba dőlnek, ha egykoron majd magához szólit a mindenható. Hűséges cselédünkön, az öreg Marianne-on kivül nem lesz akkor senkid e világon, de ő öregszik már s ha ő is jobb létre szenderül, mi lesz veled drága leányom? E gondolat sokszor gyötör, kinoz, éjjeleken át s ilyenkor szemrehányásokat teszek magamnak a miért kiragadtalak a világból, ide hozva téged ezen ismeretlen helyre.

— Édes apám, ne gondoljunk a jövővel, élvezzük a felhőtlen jelent, mely nekünk csak örömöket nyujt... ne aggódj, légy nyugodt, jó az Isten, ő majd megsegit...

— E remény szolgál egyedül némi vigaszomra... tekints föl leányom az égre, nézd amott integet felénk a «Vénus» s mintha mosolyogna, mintha biztatna bennünket, hogy ne csüggedjünk!

— Oh te kedves esthajnali csillag... suttogá Chlorinda.

— Eképpen szólt Tanhäuser is a Wartburgban a hires dalversenyen.

— Ha lelkem majd halálom után elválik a testtől, azt szeretném, hogy a Vénuson találja föl édenét... a tulvilági életnek ott... ott kell lennie — mondá Chlorinda átszellemült tekintettel.

— A keresztény vallás sürü fátyolt von a másvilági élet elé, de a többi némileg fogalmat ad róla a halandóknak. A theosophia, ez a mystikus vallásbölcsészet, azt mondja, hogy egész egyéniségünket megtartjuk a «dévakhán»-ban, ami ugyan jóval különbözik a keresztények paradicsomától, ez a tan a Buddhizmus alapján határozottan állit, mig a keresztény vallás csak sejtet. Phytagoras is azt mondja, hogy a lélek, midőn elválik a testtől, érdem szerint vagy magasabbra, vagy alacsonyabbra szállva, más lényeknek ad életet. Ő határozott követője a lélekvándorlásnak és ki tudja nincs-e igaza... az ellenkezőt senkisem bizonyithatja be.

— Phytagoras tehát ebből kifolyólag szerette az állatokat... én is kedvelem őket, különösen Hector kutyánkat, de hogy mi vonz hozzá, nem tudom, nekem sohasem volt még barátom, tehát nem mondhatnám mint ő «barátom lelke lakozik benne», de ne haragudj atyám, hogy már távozom, az idő késére jár, Morpheus hivogat... jó éjszakát...

— Ég veled gyermekem! Álmodj szépeket, menyországról, angyalokról...

Chlorinda elbúcsúzván atyjától, óvatosan lépdelt lefelé a meredek csigalépcsőn, és midőn leért, egyenesen szobájába ment.

Egyszerü szobácska volt ez, melyben eddigi életét eltölté a leány, butorzata egyáltalában nem volt fényes, de a csinosságot nem nélkülözte azért; főszépsége a tisztaságban rejlett, port vagy pókhálót még napvilágnál sem lehetett látni. A tengerre néző ablakokat, melyeken csak tompítva hatolt be a hullámok halk moraja, vakító fehérségü minden gyürődéstől ment, könnyű mullfüggönyök övedezték, olykorolykor meglengetve a játszadozó szellő által.

(Folytatása következik.)

SZENT-ISTVÁN.

— Levél egy nőhöz. —

— *augusztus 15.*

Kedves nagysád!

Bizonyára csodálkozni fog, hogy f. hó 22-re igért levelemet már ma olvashatja. Őszintén szólva, megbántam igéretemet. Nem érzek magamban elég erőt, hogy referáljak az István-napi eseményekről. — Hisz minden oly sablonszerü módon fog lefolyni.

Sok nép Budapesten .... a szent kéz végighordozása Budán .... a herczeg-primás miséz ... délután lóverseny nagy meglepetésekkel ... este szinelőadás.

Ön pedig kis kápolnájukban az első padban fog ülni és ájtatosan fogja hallgatni jó plébánosuk lelkes szavait, a melyekkel a mai nagy napról megemlékezik. Biztosan el fogja mondani, hogy a nagy nap méltó megünneplésére dolgozni nem szabad. És lelkes szavakkal fogja megmagyarázni, hogy ime ez az első egyházi ünnep, melyet az állam is megünnepel.

Délután meg jó barátnők társaságában magasztalni fogják a nagy királyt, kinek e szünnapot köszönhetik. De az nem jut eszükbe, hogy arra is gondoljanak, hogy mit is tett egykor ez a szent király? Képzeletünkben feltünik a nagy és fényes körmenet és azt hiszik, hogy ezzel eleget tesz a nemzet a szent király emlékezetének.

Hát ez méltó megünneplése azon király tettének, kinek honalkotó Árpád vezér után első sorban köszönhetjük, hogy nemzetünk még él és létezik? ... Ki belátta azt, hogy a művelt, keresztény népek közé beékelve a pogány magyar nemzet nem állhat fenn. Ki vitézségével, okosságával és erélyével kereszténynyé tette nemzetét, ki számtalan intézkedéseivel megszilárdította állami létünket, ki megszerezte a magyar fejedelemnek a legszebb díszt, a koronát.

Ezekről persze a jó plébános nem emlékezik meg. De minek is? A mai nemzedék sokkal rosszabb, semhogy lelkesedni tudna a mult idők nagy alakjaiért. A fenséges népnek nem kell tudnia semmit ... az egyék füvet.

De hogy valaki felálljon és nyilvánosan szószékről vagy iskolában oktassa a népet és tanítsa meg a mult idők történetére és ezáltal oltsa belé a hazaszeretetet ... az a mai korban már nem létezik.

Persze, ön azt mondja erre, hogy mégis hány ezer meg ezer ember zarándokol el e napon Budapestre, köztük nehány ezer földmives és paraszt.

Az igaz. De az is igaz, hogy most aratás után vagyunk és a népnek egy kis pénze van. Még az is igaz, hogy a fenséges nép felségesen unatkozik e napon. Ugyan hova menjen? A nemzeti szinház kapui nem nyilnak meg e napon; az operaházba nem megy a nép; a népszinházban meg a mi darabokat adnak, azok telve vannak gyilkosságokkal, hajmeresztő dolgokkal ... az éppen a népnek való, ott tanul, ott művelődik — hajmeresztő módon.

És ugyan hol találnak a mi szép fővárosunkban egy szobrot vagy egy kis helyecskét, a mely a nagy királyra emlékeztetne?

Hol vannak a tudomany, művészet és ipar terén kitünt ifjak, kiket a Szent-István ösztöndíjjal e napon tüntetnek ki, emlékezetessé tévén e napot a nép előtt?

Hol vannak a szinházak, a melyekben ingyen előadásokon a nép gyönyörködhetik István király történetén?

Hol vannak a nyilvános népelőadások, a melyeken hivatott emberek adják elő a népnek a mult szép történetét, lelkesítve, kitartásra buzdítva a népet?

Hol tartja e napon diszülését az akadémia, hol adja ki a kitűzött pályadijakat?

Persze, mindennek oka a meleg. Miért nem esik ezen ünnep télre? Kit tehet róla, hogy a nagy meleg miatt nem lehet a fővárosban tartózkodni?

Most mondja meg kedves nagysád, minek irjak én referádát? ... Hogy kiöntsem keserüségemet az egész társadalom ellen, mely nem tudja méltón megünnepelni e nagy napot, mely megelégszik a fényes körmenettel? Hogy kikeljek a nemzeti szinház igazgatósága ellen, mert oly közönyös a nemzet jogos érzelmeivel szemben?

Ön minderre nem fog felelni.

Mert ha nyiltan igazat is ad nekem, titokban az ellenkezőt fogja tenni. Mert önben is magyar vér folyik, mely a fényes külsőségekkel megelégszik. Önnek is elég a fényes körmenet .... a herczeg-prímás miséje ...

Igaza van, a magyar vér nem tagadja meg önmagát.

Tisztelője

Vértesi Dezső.

A HÉT.

— Ellenszenves öngyilkos. — Idealista muszkavezetés. — Garázdálkodás és hazafiság. — Finom disztingczió. — A magyar költő. — Nincs uborkaszezón. — Párbeszéd. —

Mario Uchard öngyilkos lett! ...

Szegény öreg ur, még most is látom magam előtt, a *Café Anglais* terrasszeán, ott üldögélni a kaczér Aurelien *Scholl*-lal, s finom, őszbeborult kecskeszakálát simogatva, mosolyogja meg a szellemes chroniqueur ötleteit.

Mario Uchard nem volt szimpathikus ember, nem az főkép irótársai előtt, a kik talentumát sem méltányolták eléggé, pedig a gall könnyed elbeszélő prototypje volt.

Mi lehetett ennek az oka?

Mademoiselle Brohan-nal való viszonya, a ki a gazdag bankárnak (Mario Uchard — a szerencsés — a privát életben bankár volt!) felesége lett, de az irónak nem adta oda a szivét, sajátságos módon a férjet tette gyűlöltté.

Az ilyesmiknek csak párisi adhatja meg psichologiai okát!

Szóval Mario Uchardot nem szerették.

Egyszer barátjai társaságában ebédelt, de dolga akadt s el kellett mennie. Alig tette ki a lábát, így szólott az egyik:

— Barátom, ha egy szolga most azzal a hirrel jönne, hogy Mariot megütötte a guta, s téged kérnének fel a halotti beszéd tartására, mit mondanál?

— Fogas kérdés, — nevet a barát.

— Dicsérnéd a regényirót?

— Igen, tartózkodással.

— A drámairót?

— Azt is, tartózkodással.

— S mit dicsérnél tartózkodás nélkül?

— Hogy meghalt.

*

Ha már visszaemlékezéssel kezdem — folytatom is.

Gyakran együtt voltam *Rimler* Gyulával a télen, a *Grand Café*-ban, a magyar asztalnál. Ki sejtette volna, hogy Rimler ur muszkavezető? Az, hogy föltétlen franczia-barát — Párisban fel sem tünhetett. A franczia nemzet kincsestárában mindenki lelkesedik!

A kopasz fiatal ember — a hogy Rimler Gyulát nevezni szoktam — idealizmusában naivitásokat csinálhatott.

De idealizmus annak a tette.

Rajong a franczia kulturáért, gyűlöl mindent, a mi german. Sóvinistább a francziánál s undorodik a német szótól. Elve: inkább a muszka, mint a német! A mellett magyar ember!

Mikor egyszer a *Kölnische Zeitung*-ot vettem a kezembe (olvasni akartam a németek véleményt a Sebatiez-féle remek franczia Faust-fordításról), valóságos tajtékzó dühvel támadta meg a germán lapot. Azt hittem, hogy tréfálkozik. Most látom csak, hogy lelkéből beszélt.

Hogy még mindig akad idealista ebben a csúf prózai világban!

*

A mob föllépett ismét. Csakhogy most Nagyváradon.

Ezek az utczai zavargások annak az okáért itélendők el, mert az utcza népe zavarog s nem a nép.

Pedig e kettő között különbség van!

Nemrég történt — éppen Nagyváradon — hogy felhivásokat osztogattak szét a városban, Schlauch Lőrincz bibornokká kinevezése alkalmából, az *intelligens* polgárséghoz, hogy vegyen részt a fáklyásmenetben.

Nagyvárad egyik kitünő demagogja ekkor így szólott:

— Ismét az intelligens polgárokat emlegetik? Hisz akkor az iparosság nem vehet részt!

Ez a disztingczió csak a demagogra jellemző — a népre nem.

Nos hát az iparostanonczok beverték a püspök házának ablakait, feldúlták a kanonokok és az oláh *kapaczitások* lakásait, ezek a derék iparostanonczok. Ezerszámra gyülekeztek ... hjah, egy kiválóan szép augusztusi este, villanyvilágítás mellett, olyan pompás dolog hajigálni!

Nem, ez az utczai tüntetés nem méltó a lovagias magyar nemzethez!

A nemzetiségi kérdést nem lehet a nagyváradi Szent-László-téren megoldani. A boszuállás ez a módja csunyán amerikaias! Mi jogon avatkozik az utcza népe az államhatalom cselekvési körébe?

A kormánynak végre erélyesen kell fellépnie!

Az a csúf aknamunka, melyet bent a hazában, künn a külföldön egyaránt, a magyar állameszme elárulásával tulzó

oláhok és őrjöngő szlávok folytatnak, elvégre méltó boszuért esd.

Bosszura csak az állameszme képviselőjének: a kormánynak van joga. De kötelessége is!

A mob zajongását nem szabad elnézni, de az oláhok féktelenkedését sem. Egyik olyan büntendő dolog mint a másik. A mob zavargásából elfajulás keletkezik.

Istennek hála, hogy Réthy Laura másfél éves babája nem esett a mob zavargásának áldozatúl.

A művésznő ép egy oláh kanonok házában lakik Nagyváradon s a mob zugva, orditva támadta meg a házat. Az első kő a művésznő férje előtt csapott le; Rudnyánszky Gyula költő ép egy nagyobb költői elbeszélésen dolgozott, mikor irógasztala öszes csecsebecséit leseperte a bedobott kő. A második a kis baba bölcsőjébe hullott, szerencsére a kis babának nem lett semmi baja.

A költő oda állott az ablakba, bátran, s ráordított a zugó tömegre.

— Békét kérek barátaim, én Rudnyánszky Gyula magyar költő vagyok!

A mob elült.

*

A zürichi szocziálista kongresszus, melynek magyar tagjai is vannak, most — *tárgyal*. Hiába mosolyogsz magyar bourgeoisie! igenis, vannak magyar tagjai is, csak emlékezz vissza a pécsi strike-ra . . . Dupas leleplezte a franczia kormányt, hogy Artont nem hogy nem tudta, de nem akarta elfogni. A mi azonban a franczia előtt mindenha hihetetlen dolog volt!... Károlyi György hazahozta feleségét és szépséges gyermekét a nagy Amerikából s élnek majd itthon boldogságban... Ime a hét szenzációi!

Az, hogy Clémenceaut megsértette egyik ellenfele, hogy tótmunkások zenebonát csaptak a rendőrséggel, hogy a belga párbajtörvény igen gyenge §-okat szab a hirdetett szigorúk helyett, hogy az időjárás igen szeszélyes, mindez ma már, nem mehet szenzáczió számba.

Tény, hogy ez a nyár, ha egy felségfolyamodványt nem is tud felszinre hozni — (hál'Isten!) — de kisebbfajta szenzációkban nem szükölködik.

Uborka idényről szó sincs.

Hát még, ha számba veszszük, hogy mi minden nem készül most — *titokban*. Miniszterek most készitik elő javaslataikat, irók most irják a karácsonyi könyvpiacz termékeit, festők most dolgoznak a jövő Szalon számára: szóval a nyarat sem szabad olyan megvetően lenéznünk!

*

Párbeszéd a «Máltai lovag» előadása után. Szinhely egy előkelő szalon. *Férj* és *feleség*, hazatérve a városligeti szinkörből, unatkozva néznek egymás szemébe. A feleség feláll, s hevesen járkál fel s alá. A férj szivarra gyujt s az ablakpárkányra támaszkodik. Keresi a *Szíriusz* csillagot. Felesége mellé lép, de félretartja a fejét, hogy a szivarfüstöt kikerülje.

Feleség: (gondolatjaiba elmerülve, hirtelen) A férj liberális vezérczikket, a feleség liberalis operette-t ir...

Férj: De ki főz???

Lazzaroni.

MODERN GLADIÁTOROK.

(Képpel.)

Az emberi szellem nem elégszik meg még szórakozást nyujtó ezerféle látványossággal sem. Egyre különösebb, egyre érdekesebb látnivalók után törekszik, melyek az elernyedt idegeket még felfrissíteni tudják. A spanyol a bikaviadalok véres látványosságát élvezi nagy gyönyörűséggel, a különcz angol meg a kakasviadalokat szereti. De ne gondoljuk, hogy affajta közönséges kakasoknak a veszekedése kielégitené. Óh dehogy! Amint vannak telivér lovaik az angoloknak, úgy vannak telivér kakasaik is, melyek valóságos véres csatákat inscenálnak, ha egymásra bocsátják őket. Deli, szálas legények ezek, a kiknek kifejlesztésére és megedzésére sokat adnak az angolok. Egyes előkelők egész tenyésztő intézetet tartanak fenn ilyfajta állatokból, melyekkel aztán ünnepélyes alkalmakkor a vendégek előtt kakas viadalokat rendeznek. Képünk tisztán láttatja, hogy milyenek ezek a modern gladiátorok, egyszersmind feltünteti azt a fejlődést is, melyen átmentek. Eleinte a nehézkes, nagy tollú kakas állott ki a síkra, de ez a maga nehéz testével nem forgott elég ügyesen. Igy mindjobban és jobban tökéletesbitették, míg elérte azt a karcsú könnyedséget, mely képünk utolsó alakját már igazi hőssé teszi. Az ilyen állatnak igen nagy az ereje, vékony czombjaiban hatalmas izmai vannak és viaskodása ha nem is valami nemes, de érdekes látványt nyujt.

A KORINTHUSI CSATORNA.

(Képpel.)

Az elmult héten a kis Görögországban nagy ünnepélyességek voltak. Egy uj utját nyitották meg a világforgalomnak: a korinthusi csatornát. De ez az esemény nemcsak a kis Görögországra nézve fontos, hanem az egész világot kell, hogy érdekelje.

Hosszú, nagy küzdelmek és huzavonák után készült el a csatorna, mely a suezi mellett egyike a modern világ legnevezetesebb technikai alkotásainak.

A korinthusi csatorna megalkotásának eszméje, ezredévekre vihető vissza. Periander, a korinthi zsarnok már Kr. sz. e. 628 évvel gondolt egy csatornára, mely a korinthusi öbölt összekösse az Aeginai tengeröböllel. Nagy Sándor utóda a trónon, Demetrius Poliorcéte is fölvetette a kérdést mérnökei előtt, de azok sem mertek belefogni a nagy föladatba. Julius César, Caligula és Nero szintén megkisérlették áttörni a gátakat, melyek a hajózás e fontos pontjának útjában állottak. Különösen Neronak volt kedvencz eszméje és meg is kezdte áttörni a hegyet. Az ő megkezdette munkák azonban halála után félbenmaradtak. A római császárság hanyatlásával a nagyravágyó császárok letüntével a korinthusi csatorna eszméjét is úgylátszott eltemette az idő. 1829-ben Virlet d'Aoust, a «Commission scientifique attachée au corps expéditionnaire français» tagja Capo d'Istria grófjának fölszólítására egy tervet mutatott be a görög köztársasági elnöknek, mely a rómaiak megkezdette munkálatok nyomán a csatorna kiépítését czélozta. Az ügy azoban ujra elaludt és csak 1869-ben a suezi csatorna megnyitásakor szólították föl ujra annak zseniális megalkotóját, Lesseps Ferdinándot, de ő azt hozván föl okul, hogy a nagy munka kimerítette, maga helyett Türr Istvánt ajánlotta, a ki a munkát még abban az évben megkezdvén, az idén szerencsésen be is fejezte. Minket magyarokat e nagy alkotás nemcsak azért érdekel, mert nagy a kereskedelmi és történelmi jelentősége, hanem különösen azért is, mert megalkotója a magyar Türr István.

IRODALOM.

MAGYAR DEKAMERON.

(2. sorozat. Külföldi irók.)

Külföldi regények fordításában nem igen szükölködünk. Singer és Wolfnerék Egyetemes regénytára, az Atheneum olvasótára, aztán a napilapok bőségesen ellátják a publikumot az idegen irodalmak jelesebb regénytermékeivel. Hova-tovább a fordításra is adnak kiadóink; nem bizzák avatatlan kezekre ezt a lényeges, sőt leglényegesebb kellékét a regények átültetésének. Azelőtt csak úgy hemzsegett a könyvpiacz a kétes értékü regények nyakatekert magyar fordításaitól. Ma igen kiváló irók fordítják Ohnet, Bourget, Haggard, Turgenyev, Dosztojevszkij egy-egy regényét. Mindinkább kezd érvényesülni regényfordításainknál is Vörösmarty ama mondása, hogy «a jó fordítás fölér az eredetinek legalább is felével.»

Regényfordítások, mondom, elég nagy számmal teremnek, de a külföldi elbeszélők kisebb művei, azok a miniatűr dolgok, a mikben legjobban be lehet mutatni egy nép vagy egy irodalom karakterisztikus vonásait, ha elszórva napilapjainkban meg is jelennek, csak ritkán kerülnek együvé egy kötetbe. Pedig erre ép úgy szüksége van az irodalomnak, mint a nagyobb regények fordítására.

Ezen a hiányon akart segíteni *Hevesi József*, a mikor *Magyar Dekameron* czimü vállalatának második sorozatául *száz* legjelesebb külföldi iró bemutatását tervezte. Előttünk fekszik ennek a sorozatnak első tizennégy füzete és azt hiszem, most már véleményt nyilváníthatunk erről az érdemes vállalatról. A legkiválóbb külföldi iróknak egy-egy elbeszélését találjuk itt, jó izléssel megválogatva, jó magyar fordításban. Nem akarunk nagyképüsködni, de csak állítsák szembe ezeket a fordításokat például a Ráth Mór-féle Uj Dekameron fordításaival és azonnal szembe tünik a nagy különbség azoknak a fordításoknak a magyarsága és a Magyar Dekameronéi között. És milyen jól vannak összeválogatva ezek az apróságok! Az olasz, norvég, spanyol, dán, orosz, német,

angol, franczia irodalom legkiválóbb képviselőinek apró chef d'oeuvrejei vannak itt bokrétába kötve. És e bokréta minden virágán megérzik az illat, a mit a hazai föld kertjéből magával hozott. Ez adja meg a fordítások becsét és a vállalat irodalmi értékét.

A Singer és Wolfner czég nagy csinnal állítja ki az egyes füzeteket és nagyon olcsón — 25 krért — árulja.

*

Félvér a czime *Prém József* regényének, mely az Atheneum olvasótárában jelent meg. Prém régi munkása regényirodalmunknak. És van valami benne, a mi az ő munkásságának különös értéket ad. Tömör, tartalmas a stilusa és abban a módban, a hogy alakjait meg tudja rajzolni, van valami sajátos egyéni. Meséjét nem terheli túl epizódokkal, de a főcselekvény folyamán érdekes kitéréseket tesz azon osztály általános vonásainak jellemzésére, melyből alakjait veszi. Ebben az ujabb regényében is megvannak ezek az ő sajátos vonásai. Ebben a lázas világban, a hol hirlapirói gyorsasággal készülnek a regények, ez a jól kidolgozott, gondosan megirt munka nagyon megérdemli a megolvasást.

*

Japán irodalma. Gahei Ohashi, a legelső japáni könyvkiadó, ki ez idő szerint Angliában tartózkodik, a következőkép nyilatkozott a japáni irodalomról egy angol ujságiró előtt: «Japánnak nincsenek még nagy irói, de akad egynehány fiatal szerző, a kiknek munkái felkeltik honfitársai érdeklődését. Nem kell sok idő hozzá s Japán irodalmával az első nemzetek közé emelkedik. Legjobb íróinkat a külföld még nem ismeri, de föltétlenül érdemesek a világ figyelmére. Az a szándékom, hogy japáni munkákat angol nyelven adjak ki. Raktáramban, Hakubunkwan-ban (Elterjedt irodalom háza) óriási mennyiségben vannak folyóiratok. Az utóbbi esztendőkben páratlanul haladt Japán a nyomdászat és a könyvkiadás terén. Nálam 5000 szedő és 300 iró van alkalmazva. Kiadásaimban találhatók neveléstani munkák, japáni irodalmi termékek, virágtörténelem, ifjusági irodalom, jogi könyvek és igy tovább. Gyermeklapjaimnak minden száma 800,000 példányban jelenik meg. Összes köteteim száma meghaladja évenkint a tiz milliót. Iróim megkeresnek havonkint 20—30 fontot, szedőim pedig 2—12 shillinget naponkint. Olcsóvá tettem az irodalmat. Gyermekeink valóságos lázas mohósággal olvasnak.»

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Benjámin. «Az élet tengerén» autobiographiájához tartozó adatait «eredeti tárczá»-jából elolvastuk, de meg is kaptuk tőle a tengeri betegséget. Csupa banálitás, egy eredeti eszme, egy természetes gondolat sincs benne. Lehetséges, hogy szorgalmas tanulás után, ha őszinte önbirálat után érez magában tehetséget, ön is alkothat még élvezhetőt. Egyelőre csak tárczája utolsó sorát üzenhetjük önnek: «Tegye le az evezőt, illetőleg a tollat.

D. Mátyás. «*Erzsike*» Hát őszintén hiszi-e, hogy hősével, a ki «*hat lábbal* fekszik *sír alatt*», megjelenhetünk a nyilvánosság előtt? Három csapást sorol ön fel. Ön téved a számban. A negyediket: hogy hozzánk beküldte — kifelejtette tárczájából.

K. Ella. Novelettjét elolvastuk. Több költészet van benne, mint a fenti két tárczában, melyekkel sajnos, de mégis együtt kellett eltemetnünk a papirkosárba. Mert bár el kell ismernünk, hogy nagyságban van hajlam a költészet iránt, — a mint hogy minden nőben van költészet, — de a nyilvánosságnak még ez nem elég. Használja fel költői érzelmeit arra, hogy pártolja minden rendelkezésére álló eszközzel az irodalmat és azokat, a kik valódi készültséggel kezelik a tollat.

F. K. A versekben van hangulat, de már ezerszer megénekelt thémák.

Sz. S. Az egész versnek technikája igen gyarló. A kifejezések roppant prózaiak, rímei nem rímek. Már csak azért sem közölhetők, ha a thémája jó is volna.

KÉPTALÁNY.

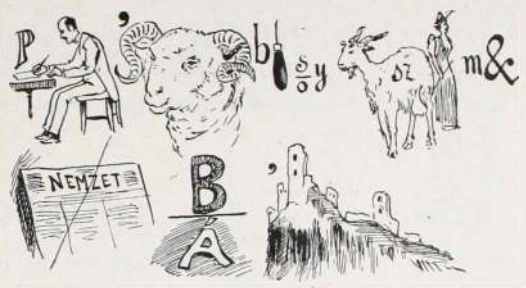

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Függetlenségi párt.

Megfejtők: Szinyéry László, Weisz Ernő, Inselt Gyula, Sugár Miksáné, Domokos Sándorné, Feuer Ede, Kiss Ágoston, Mandel Izsák, Riha Benő, Frusa Olga, Ackermann Mariska, Pöltz Pál, Zettin Sz. J., Pósch Gyula, Koppándy József, Dimics Olga, Tatay Gyula, Grosz Gizella, Denneberg Teréz, Obláth Paula, Martinyi Pál.

A kitűzött jutalmat, Hevesi József «Ár ellen» cz. regényét *Koppándy József* (Vingárdon) nyert el.

Zongoravásárlóknak nagy szolgálatot vélünk tenni, a midőn a Klinger-féle közkedveltségnek örvendő zongoratermek új helyiségét velük közöljük F. h. 1-től ezen etablissement Váczi-körút 21. sz. alá (Ipar-udvar) tétetett át, a hol a legkitünőbb zongorák és pianinók zenei szakismerettel gondosan kiválasztva dús választékban felette olcsón adatnak el és bérelhetők is. Hosszú átjátszott zongorák be is cserélhetők. Bpest, Váczi-körút 21. sz. (Ipar-udvar).

Bármely kereskedelmi, ipar, vagy gazdasági ügykörökben sikeresen alkalmazható

kettős könyvvitel

ismeretét eredeti tanmódszer nyomán, akár magyar akár német nyelven **30 óra alatt** mérsékelt dijért bárki, még levelezési uton is elsajátithatja egy magántanárnál,

Budapesten, Váczi-körut 31., ajtó 33.

Bővebb felvilágositás válaszbélyeg beküldése mellett nyerhető.

Szt.-Margitszigeti üditőviz

legkiválóbb és leggégészségesebb

ásványos savanyuviz.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeitt hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbináka,** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

JELENTÉS.

1893. augusztus 15-én d. e. $11^1/_2$ órakor a **zágrábi 13. hadtest cs. és kir. intézőségénél**

nyilvános árlejtés

tartatik **3000 métermázsa zab** és **2300 métermázsa szénára** vonatkozólag a csáktornyai szükségletre helyben. Szállitandó **1893. augusztus 28-ától szeptember 2-áig** bezárólag.

Az ajánlatok irásban lepecsételve teendők.

Bővebb részletek megtudhatók a megnevezett hadtest intézőségétől, továbbá a csáktornyai hivatalnál levő szokványfüzetekből.

A 13-ik hadtest cs. és kir. intézősége.

1893. évi 4775. sz.

Gabona-bevásárlás.

A cs. és k. 7. hadtest hadbiztossága kereskedelmi szokvány szerint raktárszerü minőségü 2580 métermázsa buzát, 14850 métermázsa rozsot vagy kétszerest és 26400 métermázsa zabot vásárol be.

BESZÁLLITANDÓ:

Mentesen a katonai élelmezési (fiók) raktárnál			1893. évi				1894. évi				
			Szeptemb.	Október	November	Deczemb.	Január	Február	Márczius	Április	Május
			havára métermázsa								
Temesvárott	rakhelyek a várban	Buza	—	—	—	—	—	500	—	550	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	1000	1000	1000	500	1000	500	900
	Gyárvárosban	Zab	—	2000	3000	1000	800	800	800	800	—
Aradon	rakhelyek a várban	Buza	—	—	—	—	—	—	—	500	—
		rozs vagy kétszeres	—	1000	500	500	500	500	500	500	400
		Zab	2000	1100	400	300	300	300	—	—	—
	rakhely K.-Szt.-Miklóson		500	400	400	400	400	400	400	400	500
Szegeden		Buza	—	—	—	—	380	—	—	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	—	—	200	400	400	400	400
Nagyvárad	Kepes rakhely	Buza	—	—	—	—	300	350	—	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	1000	800	500	300	150	—	—
		Zab	—	—	2000	2000	1500	1000	1000	1000	500

1. Az ajánlatok az egész szükségletre vagy kisebb részekre tehetők, tengerire, vagy takarmányárpára a fennt kitett zabmennyiség negyedrészéig szinte nyujthatók be ajánlatok. Miután a katonai igazgatóság fenntartja magának azt, hogy vagy kétszerest vagy pedig rozsot vásároljon be, a szállítandó rozsmennyiség mellett még hason mennyiségü kétszeresre is nyujtandók be ajánlatok.

2. Csakis minta után vásároltatik be. A beszállitandó gabonának legalább oly minőséggel kell birnia, mint a benyujtott minta s legalább ugyanazon minőségü súlylyal kell hogy birjon, mint a próba-hektoliterrel megállapítva lett. A tisztaság tekintetében a raktárszerü tisztaság (a szokványfüzet II. czikkje) követeltetik. Különösen figyelmeztetik arra, hogy a rozsból csak olyan árú ajálható, mely teljes magvú, tehát nem kis és csenevészes magvakból áll.

Minden eladási ajálattal két lepecsételt minta — az ajánlott gabonanemüek két-két kilogramját tartalmazva — nyujtandó be.

3. Az egész mennyiségre vállalkozó ajánlattevőknek bele kell nyugodni abba, hogy ajánlatuk csakis egyes szállítási részletekre, illetőleg egyes czikkekre fogadtatik el.

4. Az 1894. évre vállalkozó szállitók kifizetése minden részletnek végbevitt beszállítása után, az 1893. évre vállalkozó szállitók kifizetése pedig 1894. évi január havában történend; csak a temesvári és aradi élelmezési raktárhoz **legelőbb** beszállitott 1000—1000 q zab fizettetik még ez évben a végbevitt beszállitás után.

5. Az 50 kros bélyeggel ellátott lepecsételt eladási ajánlatoknak 1893. évi szeptember hó 12-dik napjának délelőtti 10 óráig a 7. hadtest hadbiztosságánál Temesvárott kell beérkezniök.

A kötelezettségnek legalább is 10 napra kell szólnia. Az ár-ajánlatok métermázsánként minden költség nélkül teendők.

Az áru származása az ajánlatban kiteendő. Ha a beszállitásra a katonai dijszabás kedvezménye vétetik igénybe, ugy a származás lehetőleg a beszerzési helyek szerint részletesitendő.

A hadbiztosság előtt ismeretlen ajánlattevők kötelesek azon esetben, ha az ügylet létre jön, az ajánlott mennyiség értékének 10 %-át pénzbeli biztositékul benyujtani.

6. Az ezen bevásárlásra nézve alapul szolgáló, Temesvárt 1893. évi augusztus hó 6-án kelt szokványfüzet az alulirott hadbiztosságnál és a temesvári, Arad-vári s Nagyváradi élelmezési raktárnál, továbbá a Szegedi és Debreczeni élelmezési fiók-raktárnál a szokásos hivatalos órák alatt mindenki által megtekinthető. Ugyanaz minden nyomtatóiv után 4 kr. lefizetése mellett minden élelmezési raktárnál megszerezhető.

Az ajánlattevők tartoznak az ajánlatban világosan kimondani, hogy az előbb jelzett szokványfüzetben foglalt feltételeknek magukat alávetik.

Temesvárott, 1893. évi augusztus 6-án.

A cs. és kir. 7. hadtest hadbiztossága.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Az ajánlatban továbbá a fölajánlott czikkek a **kiirt** megnevezéssel, azoknak mérete és sulya a legpontosabban kell hogy feltüntetve legyenek, amire igen szigoruan ügyelendö.

8. A lepecsételt ajánlat boritékának külsején fel kell jegyezni az ajánlattevö nevét, az ajánlott tárgyak megnevezését általánosságban, továbbá a bánatpénz összegét.

9. Ajánlattevök csakis tizennégy nappal az ajánlatok tárgyalása után tudhatják alulirott hivatalnál, rövid uton, hogy általában tettek-e és mely tárgyakra nézve legkedvezöbb ajánlatot.

Az általános és különös szállitási föltételek, továbbá a mérlegáttekintésben felsorolt minemüség és a kiirott czikkek mennyisége **minden hétköznapon** délelött 8 órától 11-ig és délutáni 2 órától 4-ig megtekinthetök az ugynevezett Detail-irodában, Arsenal, Commandante-Gebäude, I. em. 90. sz. ajtó; minta-tárgyak pedig ugyanazokban az órákban a csász. és kir. átvételi-bizottságnál a minta-gyüjteményben, a 19-ik számu tárgy, C 2. üzleti-csoportban. Azt, hogy a föltételeket tényleg megtekintette, miként ez már a 4-ik pontban is emlitve van, kell hogy az ajánlattevö a tárgyalási jegyzökönyvben elismerje és az utóbbit meg is **kell pecsételnie.**

Az ajánlattevö az ajánlati tárgyaláson részt nem vehet.

Általában a tárgyalás alá kerülnek:

1. Lószerszámok és lófelszerelések.
2. Csomagolási szükségletek.
3. Czérnák és szövetek.
4. Papirfélék, iró- és rajzolószerek.
5. Különböző anyagok.
6. Közönséges szerszámok.
7. Laboráló eszközök.
8. Irodai és iskola-berendezések.
9. Gázvilágitási eszközök.
10. Edények.
11. Munkaeszközők.

Bécs, 1893. Julius 31-én.

A cs. és kir. tüzérségi Depôt

a bécsi tüzérségi fegyvergyárban.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint piperészer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

The Mutual new-yorki életbiztositó-társaság.

Daczára annak, hogy a Mutual csak rövid idő óta terjesztette ki müködését Magyarországra, gyorsan sikerült neki óriási tért hóditani és a legszélesebb körök teljes bizalmát magának kivivni.

A társaságnak évi jelentése, mely mai számunkban megjelent, minden tekintetben ezen bizalom megszilárditása és emelésére szolgál, mivel a következő az 1891. és 1892. üzletévek eredményeit kimutató összehasonlitásból világosan kitünik, hogy a társaság vagyona, állománya stb stb. az utolsó évben is — mint mindeddig jelentékenyen szaporodott.

	1892. január 1-én	1893. január 1-én	Szaporodás
Összes biztositéki alap:	**826,461.858 frank**	**907,171.795 frank**	**80¾ millió frank**
Dijtartalék:	**761,493.896 »**	**824,772.367 «**	**63¼ « «**
Összes bevétel	**194,998.624 «**	**208,491.529 «**	**13½ « «**
Kifizetések biztositottaknak:	**97,179.854 «**	**100,448.354 «**	**3¼ « «**
Nyeremény tartalék alap:	**62,336.617 «**	**78,591.885 «**	**16¼ « «**

(nem tontina.)

Ezen száraz számok oly fényes eredményt tüntetnek ki, hogy minden további magyarázat fölöslegessé válik.

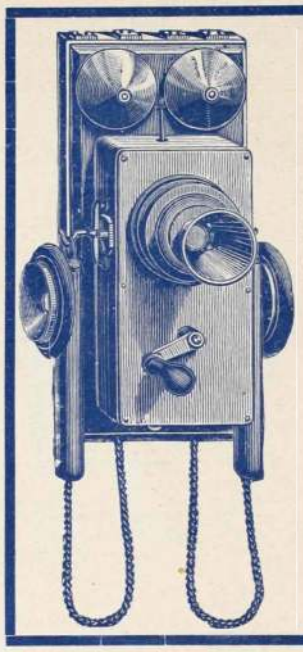

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

WALLA JÓZSEF

czementáru-gyára, épitési anyagok raktára,

BUDAPEST,

VII. ker., Rottenbiller-utcza 13. szám.

Vállalkozik:

Granitterrazzo, Betonirozások, Csatornázások, Szökőkutak, Czementlapok és Mozaik lapokkali kövezések elkészitésére stb.

Menyezet (Stucatur) **nádszövet RAKTÁR.**

Raktárt tart:

Keramit lapok, Kelheimi lapok, Mettlachi lapok, Teracotta-áruk, Kőfedélpép, Tüzálló-téglák, Kémény rakványokból stb.

Gyári raktára a gartenaui **PORTLAND** czement és vizhatlan mészgyárának.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Teréz-körut 17. szám.

TIRGRAM

utánzásoktól óvakodjunk.

A ki lakását minden **férgektől** tisztán tartani akarja, ne használjon mást, mint a sok éven át ismert **Tirgramkészitményeket** és pedig **TIRGRAM-TINKTURA** poloskák és azok petéinek gyökeres kiirtására, palaczkokban 20, 40 és 60 kr., 1 lit. palaczkkal 2.50

TIRGRAM POR

svábok, muszkák, balhák és minden növényféreg ellen 15—30 kr. dobozban, ugymint 2 frt és 4 frt dobozban. Különlegesség svábok és muszka, ugymint molyok ellen 40 kr. és 2 frtos dobozban. **Tirgram-Excite**, méregtelen szer patkányok és egerek elpusztitására, ára dobozban 1 frt. Kapható minden vegyes-, festék-, füszer-, gyógyszertár és gyógyáru-üzletben helyben és vidéken

Főraktár; Tirgram-társaság. Budapest, Wurm-utcza 5. szám.

Budapest részére gyakorlott munkások állnak rendelkezésre, kik egész lakásokat a poloskáktól kitisztitják. Uti előfizetések is elfogadtatnak.

II. ÉVFOLYAM 1893 AUGUSZTUS 20.

34-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Róna Béla: *Emin pasa.* — **Vajkai Károly.** — **Dr. Erasmus:** *Na darag háncs.* — **Seres Imre:** *Szivárvány.* — **Véka Lajos:** *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — **Dura Máté:** *Glória.* — **Berényi László:** *A levél.* — **Justus Dezső:** *Egy rózsa históriája.* — **Méry Károly:** *Aforizmák.* — **Domahidy-Ujfalussy Amadil:** *Chlorinda.* — **Uj tábori sátrak.** — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Martos Ferencz:** *A fenyvesek közől.* — **Redfield Richárd:** *Satanas.* — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képtalány.**

Egyes szám ára 20 kr.

HIRDETMÉNY.

A bécsi cs. és kir. tüzérség beruházási raktár felszereléseire vonatkozólag **1893. augusztus 29-én délelőtt 9 órakor a bécsi cs. és kir. tüzérségi arzenálban általános irásbeli pályázat nyittatik meg.**

Mindazon iparosok, kik e pályázatban részt akarnak venni, felkéretnek, hogy **ivenkint 50 kros** bélyeggel ellátott lepecsételt ajánlataikat **1893. augusztus 28-ig, legkésőbb délelőtt 11 óráig** a fönt emlitett raktár parancsnoksági épületében (I. em. 90. ajtó) nyugtatvány mellett nyujtsák be.

Ajánlkozó czégek és kereskedők, akik a tüzérségi felszerelési raktárnál **ismeretlenek,** az ajánlat mellett tartoznak szolidságukról és versenyképességükről bizonyitványt beszolgáltatni, a kereskedelmileg bejegyzett czégek az illetékes kereskedelmi kamara utján, a be nem jegyzett czégek pedig a hatóság utján, melyet a tárgyalás előtt tartoznak beszolgáltatni.

Mindazok, kik mások nevében pályáznak vagy olyan ajánlkozók, a kik egy felhatalmazott képviselőjük után pályáznak, tartoznak a felhatalmazást bióilag bemutatni.

A figyelembe veendö ajánlatoknak a következő feltételekkel kell birniok:

1. Az ajánlattal együtt leteendő az ajánlott ár után számitandó óvadék, mely vagy készpénzben vagy állampapirban helyezendö el.

2. Az ajánlatban megjelölendő pályázó által tervbe vett munka, és az ár, melyért e munkát elvállalni hajlandó, nemkülönben az idö, mely alatt eszközölhető. Ez utóbbi kettő **számokkal és betükkel** egyaránt pontosan megjelölendök.

3. A pályázó az ajánlatban kijelenteni tartozik, hogy amennyiben a katonai hatóság az általa tett ajánlatot nem egészében vagy egyáltalán nem venné figyelembe, semmiféle kártéritési igényt nem emel. Ugyancsak ki kell jelentenie az ajánlatban, vajjon hajlandó-e az évközben esetleg fölmerülö — s e megállapitott költségnél nagyobb — szükségtöbbletet is fedezni vagy kijelenteni, hogy milyen maximumot állapit meg e czélra, esetleg csupán az egyes czikkekre vonatkozólag.

4. A pályázónak határozottan ki kell jelenteni, hogy a pályázatban megjelölt feltételeknek ugy ö, mint esetleg meghatalmazottja teljesen aláveti magát.

5. A pályázónak egyuttal köteleznie kell magát, hogy ajánlatához a határozat idejéig ragaszkodik s az ovadékot a kitüzött idön belül leteszi. Egyben ki kell jelentenie a pályázónak, hogy a kereskedelmi törvény 318. és 319. czikkében és a polgári törvénykönyv 862. §-ában megjelölt határidöt magára nézve kötelezönek ismeri el.

6. Több személy által benyujtott ajánlatban ki kell fejezni, hogy egymással szolidaritásban állnak.

7. Az ajánlatot kell, hogy

HIRDETMÉNY.

Az alább megnevezett állomásokban elhelyezett csász. és kir. közöshadseregbeli és magy. kir. honvédcsapatok élelemszükségleteinek közös biztositása ujra felvétele iránt.

A tárgyalás tartatik						A következő katonai élelem-szükségletekre nézve												Bánatpénz a következő czikkekre				Kézvényelési határidő		
						naponként			évenkint		4 havonk.	havonként												
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra	széna, illetőleg sarju	mint pótszer-széna v. sarju helyett esetleg takarmány-szalma vagy szecska	alomszalma	széna illetőleg sarju	szalma: alom-	szalma: szecska	szalma: ágy-	nyáron	télen	nyáron	télen		széna, illet. sarju esetl. takarmány v. szecskaszalma	szalma	fa	köszén	széna, illetőleg sarju, alomszalma és szecskára nézve	ágyszalmára	tüzelőfa és köszénre
						adagonként			métermázsa			keményfa köbméter		köszén mmázsa		forint								
						3400	4500	5600	3900	1700														
						grammal adag																		
1893. augusztus hó 21-én, délelőtti 10 órakor	1893. augusztus hó 23-án, délelőtti 10 órakor					1. Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek és honvédcsapatok számára.																		
A cász. és kir. élelmezési raktárnál Sopronban	A cs. és k. 5. hadtest hadbiztosságánál Pozsonyban																							
		Trencsén	—	cász. és kir. hadsereg	1. szeptember 1-étől egész 1894. évi augusztus hó 31-dikéig	---	10	---	6	10	165	63	---	48	---	---	---	---	50	100	---	---			
		Pozsony	—	m. k. honvédség		1	26	---	15	27	440	178	---	90	---	---	---	---	36	34	---	---			
		Trencsén	—			--	7	---	4	7	115	44	---	54	---	---	---	---	12	17	---	---			
		Sopron	—	cász. és kir. hadsereg		481	75	---	117	556	7200	3450	---	240	11	48	170	900	1400	450	100	400			
		N.-Kanizsa	Kis-Kanizsa v. Lasznak			12	10	---	8	22	320	140	---	41	---	---	---	---	60	25	---	---			
		Sopron	—	m. k. honvédség		---	12	---	7	12	200	80	---	30	10	40	---	---	30	40	100	---			
		N.-Kanizsa	—			---	14	---	8	14	230	85	---	44	---	---	---	---	30	40	---	---			
						2. A fegyvergyakorlatra behivandó szabadságoltak, tartalékosok, póttartalékosok és honvédek számára, egészben körülbelül																			

Megjegyzés.

Ha a széna vagy sarju czikkeknél megfelelő árak elérhetők nem lennének, hatályba lép a széna- vagy sarju-adag egyrészének takarmányszalma vagy szecska általi kipótlása. Erre vonatkozólag a következők határoztatnak:

1. A széna vagy sarju kipótlása csak a kincstári legénységi hátas vagy hámos lovakra terjedhet.

2. Pótlandó minden széna- vagy sarju-adagnak akkora menynyisége, mely a 3 kgnyi mértéket tulhaladja.

3. Pótszerül kiszabatnak:

400	gramm széna vagy sarjura	600	gramm takarmány vagy szecskaszalma
1500		2250	
2600		3900	

4. A helyi árviszonyok szerint kipótlásra szolgálhatnak zab vagy árpaszalma, vagy pedig szecska (buza rozsszalma), utóbbit nem szabad nagyon rövidre vagdalni. (1½—2 cm. hosszában).

Különben érvényben marad

at számára: a takarmány saját lovaknak az egész
hónapra előlegesen is.

május 1-én és szeptember 1-én.

havonkint vagy havonkint.

2080/b. szám.

HIRDETMÉNY.

Mindazon feltételek fentartása mellett, a melyek a Pozsonyban 1893. évi augusztus 3-ik napján kelt 2080|a számu hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalás ujra felvétele fog az alanti táblázatban meghatározott napokon megtartatni.

A tárgyalás tartatik																				Bánatpénz				Kérvényelési határidő		
						a következő katonai élelem-szükségletekre nézve														a következő czikkekre						
						naponként						évenkint			4havonk.	havonként										
						széna illetőleg sarju			mint pótszerszéna vagy sarju helyett esetleg takarmányszalma vagy szecska	szalma		széna illetőleg sarju	szalma			nyáron	télen	nyáron	télen	széna, illet. sarju setl. takarmány- vagy szecskaszalma	szalma	fa	kőszén	széna illetőleg sarju, alomszalma és szecskára nézve	ágyszalmára	tüzelőfa és kőszénre
						adagonként																				
						3400	4500	5600	3900	1700	850	métermázsa				keményfa	keményfa	kőszén	kőszén							
						grammal										köbméter		mmázsa		forint						
						adag																				
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra																					
						1. Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek a cs. és kir. közős hadsereg számára.																				
...usztus hó 23-án délelőtt 10 órakor	...dtest hadbiztosságánál Pozsonyban	Nagy-Szombat	—		hó 31-ig	151	11	2	32	164	2	2096	1018	7	90	—	—	—	—	500	120	—	—	napra elölegesen is.		
		Szt.-György	Szőllős vagy Récse			153	7	—	28	160	—	2014	993	—	17	—	—	—	—	500	100	—	—			
		Bazin	Modor vagy Czajla			151	7	—	27	158	—	1989	081	—	17	—	—	—	—	500	100	—	—			

...3. augusztus 3-án kelt hirdetmény „Megjegyzés" rovatában

II. évfolyam. *1893. augusztus 20.* 34. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... . 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

EMIN PASA.

... Küzdést kívánok,
Mely uj erőt szül, uj világot ád,
Hol a lelek magában nagy lehet,
Hová, ki bátor, az velem jöhet.

Nagy Madáchunk e szavaiban benne van az emberi tudás küzdelmének a czélja, a magasra törő szellem megnyilatkozása. Keresni, kutatni az emberiség előtt ismeretlen miszteriumokat, a tudomány hatalmával belemerülni az ősi titok mélységébe és fölhozni onnan azt, a mi tudásunkra fényt vet, a mi a nem ismertet valóvá, a kétest biztossá teszi. Nem állapodni meg félúton, nem elégedni meg ködös teoriákkal: ime a modern tudomány küzdelmének a czélja. És áldozzanak ezrek életükkel egy eszmének, dőljenek bár félúton milliók ki, meg sem közelíthetve a czélt mely felé törekedtek, mégis lesznek emberek, a kik nem riadva vissza a kutatás nehézségeitől, ujra meg ujra meg fogják kísérteni azt, a mi azoknak az ezreknek, millióknak nem sikerült. És nem rettenti őket vissza a martirhalál, a mit az emberi tudásért kűzdve, szenvedhetnek. Nem félik a bizonytalan út százezer veszélyét, mert hisz boldogítja őket a tudat, hogyha csak egy szikrányi fényt is derítettek abba a sötétségbe, hasznára voltak az emberiségnek.

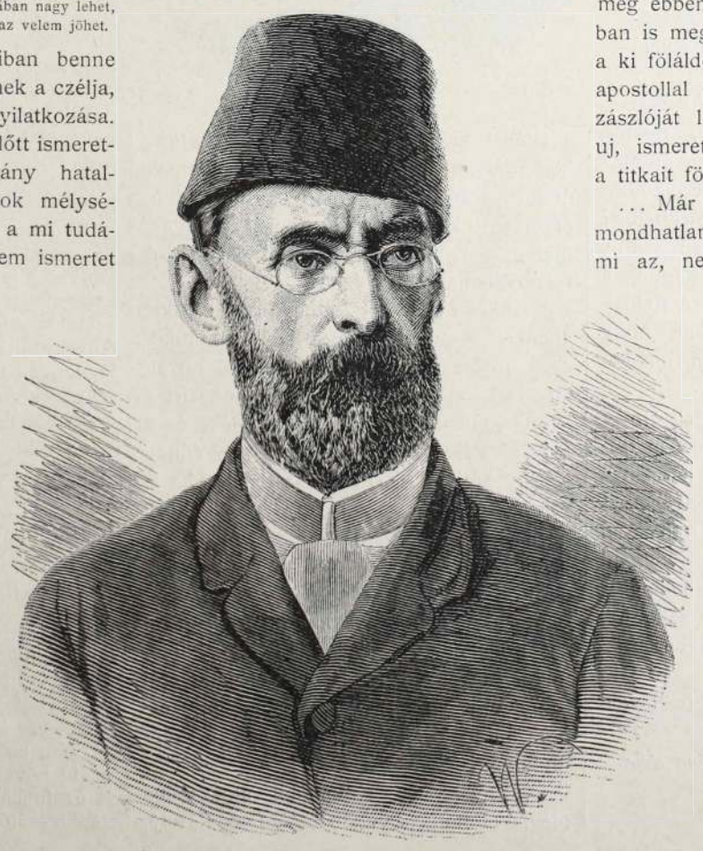

És ezeknek az embereknek a kidőlése még ebben az ideálok nélkül küzdő világban is megdöbbent. Egy uj martírral több, a ki föláldozta magát értünk, egy lelkes apostollal kevesebb, a ki a czivilizáczió zászlóját lobogtatva kezében, indult egy uj, ismeretlen, vad világba, hogy annak a titkait földeritse előttünk.

... Már a gyermek lelkét égette egy mondhatlan, édes vágy. Nem tudta még mi az, nem értette annak a sugallatát. Csak azt tudta, hogy neki sokat, nagyon sokat kell tanulnia, hogy azt a vágyát elérhesse. És a vézna zsidó gyerek lelkét megerősítette az a tudat, megedzette a gondolat, hogy neki tennie kell. Bölcsője mellett nem állt Fortuna, hogy gondtalan jövőt biztosítson neki. A bőségszaruból egy mákszemnyi arany sem hullott a kezébe, hogy ifjuságát ne kelljen gondok, nélkülözések közt töltenie. Előbb az életért kellett küzdenie, hogy aztán a tudomány mélységeibe behatolhasson.

És a mikor már magába szedte mind azt a tudást, a mit

a könyvekben talált, a mikor érezte, hogy elegendő fegyvere van, melylyel megküzdhet a természet és az ember vadságával, útnak indult. Ismeretlen világba, őserdők mélyébe, vad emberek közé... Az emberek remegtek életéért, mert a közönséges lelkeket megfélemlíti az ismeretlenség tudta. De ő nem féltet a halált. Előre, előre a czivilizáczió nevében a czivilizáczióért!

Küzdött, fáradozott és kutatott. És megnyilatkoztak az őserdők titkai. Föltárult a misztikus föld, a tudomány hatalma megszelidítette a vad elmeket. Ő maga tűrt, nélkülözött, szenvedett. De mi volt ez ama tudathoz, mely minden uj titok földerítésénél betöltötte a lelkét, hogy ime ujra többet ismer az *ember!*

Az ember ismerte a küzdés czélját és remegett életeért annak, a ki előtte egy uj világot van hivatva földeríteni. Az egykori vézna zsidó gyereken, a most viharedzette Emin pasán volt az egész világ szeme. Hová jutott, meddig hatolt be az ismeretlen világ rejtelmeibe, ő a ki elődeinél messzebb jutott, a ki megtudott küzdeni a természet erőivel, le tudja-e győzni az ember vadságát? Egy darabig úgy látszott, hogy igen. Hírek jöttek, hírek mentek a világba szerteszélylyel, megvinni a küzdésének eredményét. Már-már a remény kelt bennünk, hogy hátha beteljesülnek a gyermek álmai, a férfi kivivja azt amire az ifju lelke áhítozott? Benne láttuk az ismeretlen világnak apostolát, a ki uj földet ad az emberiségnek, mondván: Ime itt a föld, felfedeztem számodra, legyen a tiéd, a többi most már a te munkád. Szelidítsd meg az embert a humanizmus szavával, hódítsd meg a földet a czivilizáczió szellemével.

És egyszerre csak nem hallottunk róla semmit. Nyoma veszett útjának, nyoma veszett magának. Hiába minden kutatás őt feltalálandó, hiába minden erőlködés, hogy legalább meg tudjuk él-e, meghalt-e? És támadnak, egyre támadnak a regék az ő rejtélyes eltünéséről. Mohón kapunk a szalmaszál-hír után, mely róla ad tudósítást, szeretnők általtani magunkat, hogy hátha még visszajön? De hiába, minden hiába!...

És mégis-mégis egyre támadnak emberek, a kiket nem rettent vissza a martirhalál, a mit az emberi tudásért harczolva szenvedhetnek. Áldozzanak ezrek életükkel az eszmének, dőljenek bár milliók ki a félúton, ők nem félik az ismeretlen út százezer veszélyét, mert hisz boldogítja őket a tudat, hogyha csak egy szikrányi fényt is derítettek abba a sötétségbe, hasznára voltak az emberiségnek.

Szegény Emin pasa, te ezek közül való vagy, martirja a martiroknak!

Róna Béla.

VAJKAY KÁROLY.

(1825—1893.)

A magyar jogászvilág egyik kitünőségét, a magyar irodalom munkás, tehetséges emberét veszítette el benne. Működésének nyoma lesz a magyar igazságszolgáltatás történetében éppúgy, mint a regényirodalomban, a hol azok közé a ritka kevesek közé tartozott, a kik a kedélyes magyar világot, a derüs humorú falusi nagybácsikat, a krinolinos nagynéniket, szende hajadonokat, nyalka urfiakat szeretik megrajzolni. Ha meg akarnám jelölni, azt az iskolát, melybe ő mint regényiró tartozik, Fáy András, Kovács Pál, Vadnay Károly, Pálffy Albert mellé állítanám, a kik mellett Véka Lajos (mert ezen a néven írt) igen számottevő írónk. Ma már, a mikor a szenzácziós napi termelés árjából halászszuk olvasni valóinkat, nem igen ismerik az ő csöndes, de érdemes munkásságát. Pedig

Vajkay Károly.

a «Pali bácsi», «Lajos pap», «Köd előttem, köd utánam» a magyar regényirodalomnak értékes termékei. A magyar társadalom érverése lüktet bennünk, a magyar faj az, melynek hamisítatlan prototypjei az ő regényalakjai.

Ezekkel a nagyobb szabású regényekkel azonban korántsincs kimerítve az ő működése. Egész csomó kisebb-nagyobb novellája van, melyeket még ifjukorában irt a Frankenburg Adolf «Életképek»-jébe és a Kovács Pál győri «Hazánk»-jába. Vadnay Károly lapjába a «Fővárosi Lapok»-ba is szivesen és sokat dolgozott. Azok közé az irók közé tartozott, a kiket az élet bár elvon igazi hivatásuktól, annál nagyobb kedvvel térnek vissza hozzá pihenő óráikban. Hogy mennyire kedvvel szolgálta a szépirodalmat, látnivaló abból is, hogy mikor tavaly a jogszolgáltatás teréről nyugalomba vonult, elhatározta, hogy ezután minden idejét és tehetségét a szépirodalomnak szenteli.

— Egy és más elmondani valóm volna még, — mondá egy ízben Vadnay Károly, benső barátjának — kedvem is volna rá, ha a kedv szárnyat kaphatna hozzá: erőt, egészséget.

Hogy miért kezdtem én a regényiró dicséretével? Pedig épp oly joggal dicsérhettem volna a kitünő jogászt is, a kinek *Tanulmányok a német jog köréből* és a *Kolozsvári traktátus* czímü tanulmányai a hazai és külföldi szaksajtó elismerésére szolgáltak. Valamint nagyobb regényein kívül sok kisebb novellát is irt, úgy nagyobb jogi tanulmányain kívül számos, kisebb értekezést is irt a hazai szaklapokba. Vajkay Károly egyik vezérférfia volt az egykori hirneves jogászgyűléseknek s mint az ügyvédvizsgáló bizottság elnöke, sok jeles embert adott a hazai jogászvilágnak.

Munkás, tevékeny élete jellemzésére, hadd álljon itt az ő életrajza:

Vajkay Károly 1825. február 23-dikán született. Atyja a herczeg Esterházy-család házi orvosa volt. Jogi tanulmányait a pozsonyi jogakadémián végezte a negyvenes évek elején, ugyanott töltötte a gyakorlati évet is Petőcz István, Pozsonymegye főügyésze mellett, majd mint királyi táblai jegyző Zarka itélőmester mellé esküdött fel. 1845-ben közügyvédi, a következő évben váltóügyvédi vizsgát tett.

A szabadságharczban mint Iványka Imre segédtisztje működött, a szabadságharcz leverése után pedig besorozták az osztrák seregbe 8 évre közlegénynek. A megtorlás elvakult dühe akkor igy gondolta ki jónak, hogy ezek a besorozott honvédtisztek soha se mehessenek előre, de Vajkay Károly a megaláztatásban is annyira kivált, hogy fölvitte főhadnagyságig és ezred-segédtisztségig. E minőségében hivatalos volt valami fényes estélyre, a hol találkozott a bécsi igazságügyminiszterrel és őszintén megmondta neki, hogy voltaképpen nem a kard, hanem az igazságügy szolgálatára készült, és ahhoz volna most is több kedve. Igy jutott aztán vissza a fővárosba a birósági pályára, a hol azonban neki is, mint a jó hazafiaknak általában, csak a Bachrendszer elmultával kezdett igazán hajnallani.

1857-ben még mint huszárfőhadnagyot nevezték ki a pesti cs. kir. országos törvényszékhez tanácstitkárrá, 1860-ban a székesfehérvári cs. kir. megyei törvényszékhez tanácsnokká s e törvényszékek felosztásánál a pesti kir. táblához tanácsjegyzővé. Ez időktől fogva fokozatosan haladt előre. 1862-ben táblai titkár, 1867-ben a Táblánál számfeletti biró lett. 1869-ben a legfőbb Itélőtáblához ideiglenes minőségben biróvá nevezték ki; 1870-ben rendes biró lett, két év mulva tanácselnök, 1880-ban e Tábla alelnöke, végre 1886. karácsonyán a Tábla elnöke lett és e minőségében helyet foglalt a főrendiházban is.

Gyors haladása mutatja, hogy milyen biró volt. A legbonyolultabb ügyeket is tiszta világitásba helyezte az ő előadása.

Tudományos, de egyuttal emberies szempontból vizsgált és itélt. Szava mindinkább döntő lett és haladását mindenki természetesnek találta.

Sőha semmiben sem volt kicsinyes, sem pedig követelő. Nagyra becsülte ifjakban is az önálló gondolkozást. Mint az ügyvédvizsgáló bizottság elnöke, többre nézte

az olyan ifjut, ki ha a paragrafusokban némileg járatlan volt is, de azt bizonyitotta, hogy gondolkozni tud, mint az olyat, a ki gépies tanulással szedte magába a jogi tudományt.

Maga is iró levén, iró emberekkel igen szivesen érintkezett, és élénk érdeklődést tanusitott irodalmi dolgok iránt. Az Akadémia első osztálya megtisztelte a levelező tagsággal, és ezzel szépirodalmi működésének elismerésén kivül a magyar nyelv buzgó művelését is méltányolta.

Mert a magyar nyelvnek szeretete arra a herkulesi munkára is fölbátoritotta, hogy — mint az Itélő tábla elnöke — a fogalmazványokban és itéletekben a jó magyar irásmódot honositsa meg a nehézkes, magyartalan és szörnyen megszokott kuriális stilus helyett. A magyar királyi Tudomány-Egyetem 1880. május havában az évszázados ünnep alkalmából disztudorrá választotta.

A főrendiházban ritkán szólalt fel, akkor is csak a biróságokat illető szakkérdésekben. Ilyenkor azonban ékes formában és érzéssel adta elő mondanivalóját.

A király Vajkayt érdemeinek elismeréseül a Lipót-rend középkeresztjével tüntette ki.

Visszavonulása óta alig adott magáról életjelt és a gyászhir tisztelőire annál megdöbbentőbben fog hatni, mert váratlanul érkezik a fürdőhelyről, a hová az érdemes férfiu üdülést ment keresni.

NA DARAG HÁNCS.

Irta: DR. ERASMUS.

József főherczeg ő fensége, a mi akadémikus «bohémünk» kegyelmezzen rajtam és fejtse meg a fentirt rejtelmes czimet. Kérve-kérem e helyen rá, — hisz csak ő értheti ezt, úgy gondolom. Engem csak kinoz a vágy valahára kibetüzni értelmét — ha van — mert e három szónak látszó rejtély évek óta a mysticismus deprimáló erejének minden hatalmával kínoz, gyötör!

Igen-igen szomoru körülmények között hallottam meg először és azóta szinte fülembe cseng s bánatos, siró, biztató hangon hallom mindig, ha valamely nagy emberi szerencsétlenség hirét vettem — és ha egy *kóbor czigányt* meglátok valahol.

Vagy hat év előtt történt, midőn is egy késő őszi zivataros éjszakán beállitott hozzánk a sz.... klinikára egy olajbarna bőrü, őszbe csavarodó hosszu haju, rongyos magyar ruháju czigány és alázatos hangon kért, hogy mennék ki feleségéhez messze ki a város végére, a gyep utczába, és hamar gyógyitsam meg a szegény lelket, mert nagy rajta az Isten csapása....

Őszinte szánalom fogott el e viharedzett alak láttára, ki ilyen siró hangon, ilyen alázatosan tud kérni orvosi segélyt a felesége számára és szinte bámultam, hogy ily mély érzés lakozik ebben a megtépett alakban!

Majd azután egy kis kétely fogott el és egy pillanatra ugy tünt fel az egész, mintha csak lépre akarna csalni! — Hja — sok a dajkamese bennönk és igen rosz hirük van a kóbor czigányoknak!

Egy kissé kérdezgettem, puhatolóztam — de «*Rácsaki*» a czigány csak még sürgetőbben kért és sirt hogy siessek, mert odavész az anyjuk, meg az a kis purdé!

«Megégtünk, nagyon megégtünk, hajtogatta egyre és baja esett az én szépséges szép asszonyomnak... oda lesz az biztosan....

Nem értettem egészen, de kötelességem volt menni — táskába rakva műszereimet, és egy szál orvoshallgató kiséretében elindultunk tehát. E tanuló orvosok számára, tanitására van ez a városi poliklinikum intézménye.

Talán egy óráig is eltartott, mire kiértünk kocsinkkal a czigány lakhelyéhez.

Egy rosz keritéssel körülvett szórványos házhely jobb sarkában kormos, piszkos sárfalak látszottak, melyeken elégett gerendák hevertek szanaszét. Az erős szél már a keritésig elénk hozta azt a furcsa «égett» szagot, mely az ilyen leégett házak körül észlelhető! A mint közelebb értünk, éreztük a mint a fagyos, széltől sodrott eső-cseppek arczunkhoz verődtek, hogy ezek is olyan korom szaguak, nyilván keverve voltak a megázott üszkökről tovasodort vizcseppekkel! — Ez a «nyirkos» üszökszag azután állandó kisérőnk volt mig csak át nem bandukoltunk a sok égett gerendán, fazsindelyeken, megégett ócska bútordarabokon és be nem nyitottunk egy nagyon kicsiny, elhagyott, piszkos istállószerü alkotmányba, melynek egyetlenegy «szobája» volt. Itt azután «kevert» szag fogadott minket, de mely azonnal sejtette velünk, hogy itt sok régibb «vér» van valahol. Rémes sikoltással ugrott ki egy borzas suhancz az ajtó nyilást betámasztó kocsi oldal mellől, midőn azt vezetőnk félre tolta!....

«*Na darag háncs*» — mondja ekkor a czigány, mire a suhancz azonnal csöndesen viselkedett! A szobát — ezt a nyomorult szénával «padlózott» füstös barlangot nagy óvatosan világitotta meg egy kis olaj mécs, melynek kialudni szándékozó kis lángja itt-ott oda pislogott a sarokba, hol a mi betegünk feküdt szalmán és szines régi rongyokon.

Csunya, kóczos, őszes haju, ránczos arczu czigányasszony, kinek egyik arczfeléhez egy nagy lapulevél tapadt. Mellette kétnapos purdéja nyöszörgött csupa rongyokba burkolva. A mint meglátott bennünket ez a *Rácsaki* «szépséges asszonya», iszonyu jajgatásba tört ki, mely alatt érthetetlen nyelven beszélt, talán panaszkodott. Egy szál viasz gyufát gyujtottam, de ez is elég volt, hogy a diagnosist megejthessem. Szegény szerencsétlen asszony még nem esett át egészen a nagy bajon és gyors segitségre volt szükség, különben elvérzik! Gyorsan hozzá láttam a dologhoz ezen igazán nehéz viszonyok között — de alig kezdtem készülődni a műtéthez, midőn ujra hallom azt a rejtelmes mondást: *na darag háncs*... és mintha egyszerre tizen támadtak volna fel a földből, mindig ujabb és ujabb sötét borzas alakok jelentek meg ebben a czigánybarlangban és a legkülönbözőbb hangon együtt és külön, de szüntelenül csak egyet mondottak, kiáltottak, panaszosan, buzditóan, haragosan, alázatosan, könyörögve, sirva — nem, szinte üvöltve néha: hogy: *na darag háncs... na darag háncs*....

A műtét után azután jobban megvizsgáltam az elhaló hangon sikongó szegény asszonyt és bámulva láttam, hogy két alsó végtagja a czomb felső harmadáig hiányzik. A szabályos, szép czomb mutatta, hogy műtét utján vesztette el végtagjait. A jobb kar a könyök felett két ujjnyira és onnét egész a kéz csuklóig egész sebekkel boritott, a jobb arczfél ugyanilyen egész a jobb halánték tájig. A seb felület és a pörkök alatti egyes granuláló részletek azt mutatták, hogy a sebek nem egészen ujak. Kérdéseimre Rácsaki elbeszélte, hogy feleségét két év előtt elgázolta a kocsi, ugy hogy alsó végtagjait amputálni kellett. Azóta ő volt a *kenyérkereső*, mert talicskán kitolták valamely járatosabb utra, hol aztán koldult. Három nap előtt tüz ütött ki náluk a ház elején, szökött mindenki, de őt szegényt ott felejtették és igy féloldalt elégett. Egyszer régebben meg az országuton felejtették szegényt vagy két napig és éhségtől aléltan talicskázták haza. Akkor megátkozta az egész familiát, melyet ő tart fen. Ezért «égtek» le — de ő maga is bünhődött átkáért!... Most csak arra kér az ura, hogy jobb karját távolitsam el, mert akkor többet fog keresni — a bal kar jó lesz a pénz beszedésére!

Kivánságát nem volt szükséges teljesitenem — mert az egyre-másra gyülekező szomszéd czigányok mind hangosabb «*na darag háncs*»-ok között a szegény asszony nyomorult kis porontyát felszedték és minden tiltakozásomra kivitték...

Ekkor csönd lett egy pillanatra és a szegény czigányasszony ép bal kezével intett valamit a környezetnek. *Rácsaki* hangos sirással hajolt fölébe és megcsókolta. Mind a czigány erre hangos üvöltő sirásba tört ki és ujra elkezdte mondani, *na darag háncs... na darag háncs.*

Rácsaki sirva, fuldokolva ismételte *na darag háncs... na darag háncs*...

Ugy láttam, hogy az asszony is mond valamit az urának — megkérdeztem, hogy mit mond...

Csak azt — mondja Rácsaki, hogy «*na darag háncs...*»

És ezzel a mondással ajkán halt meg a szerencsétlen!

«*Na darag háncs...*» «*na darag háncs...*» mondták ekkor sirva, jajgatva *Rácsaki*-nak, de ő nem ismételte mint előbb, csak annyit mondott, hogy «meghalt a legnyomorultabb közöttünk, vége a jó jövedelemnek!»

*

Pályánk az emberi sors nagy tragédiájának sokszor tanuivá tesz, de soha annyiszor, hogy szivünk meg ne dobbanna, össze ne szorulna egy-egy ilyen tragédia látásakor... Tudjuk, hogy mi vagyunk mások sorsa, és erőnkből kitelhetően tökéletesitjük magunkat, hogy csak jó sorsa legyünk beteg embertársunknak — de a mi sorsunk különösen a kezdet éveinek nagy során át a véghetetlen mély emberi nyomor tanulmányozása.

Ezért sokat látunk, sokhoz szokunk, de ez a furcsa «*na darag háncs*» csak nem fakul meg az emlékezetemben. Talán ha tudnám e mondás értelmét... igen de hogyan? S ha csak ő fensége meg nem mondja kegyesen, ugy tovább is tűnődöm, töprengek rajta és nem értem az én «szomoru esetem» külső történetét.

De hát csak meg tudom valahogy; «*na darag háncs.*»

MULATO KURUCZOK. (Nagy Lázártól.)

CZIGÁNY LEÁNY. (Aggházy Gyulától).

GELLÉRTHEGYI RÉSZ. (Ujvári Ignácztól).

(Kókai Lajos hazai műtárlatából.)

SZIVÁRVÁNY.

Földi létünk nagy zürzavarában
Két csalódott egymásra talál;
Két csalódott szív, a kiknek vágya
Alig van már több, mint a halál.

Most e kettő megsajnálja egymást,
Vigasztalja egy a másikat:
Azt kérdezve, hogy minek bánkódni
Egy hűtelen szerető miatt?

S addig-addig vigasztalja egymást
A csalódott férfi és leány,
Mig a bánat vig mosolyra válik:
Szivárvány lesz nyáreső után.

És ilyenkor frissül a természet,
Zöldebb a fü és kékebb az ég;
És ilyenkor két halálba vágyó
Magyarázza az élet becsét.

Oh, mindez az ifjuság varázsa,
Mely a felhőt messze kergeti;
Bánatesőt el nem tűr sokáig,
Szerelemszivárvány kell neki!

Seress Imre.

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!*

(Elbeszélés.) (1)

— Irta: VÉKA LAJOS. —

Az ujkor 1879-dik évét fogyasztotta a maró idő!

Felpattant a nyár küszöbén Bálint bácsi rozoga székéről.

Megnyilt a kaliczka és szárnyra kelt a szegény kis madár.

Azaz hogy nem jól kezdtük. Mert a dolog tulajdonképen másként történt. Becsukódott ugyanis a ketrecz ajtaja és nyakába keritette Csicsókay Bálint osztálytanácsos úr a világot.

Tiz hónapig minden évben birkatürelemmel fogyasztotta Bálint bácsi a papircsomagokat, melyekkel, különböző hivatalszolgák közvetitésével hűségesen ellátták az osztályfőnök, államtitkár és miniszter urak. Görnyedt iróasztala mellett annyi kitartással és oly buzgósággal, mintha hivatalszobájának négy falán tul nem is léteznék mosolygó kék ég, viritó pagony, illatos rét, hullámzó tó és testet edző üde lég. Öntötte a betüt annyi igyekezettel, mint csak az teheti, ki csakugyan azt hiszi, hogy a nagy világ nem birna magától is eligazodni, ha ő ezeket az éktelen kajmókat és kacskaringókat nem vetné a tiszta papirra. Ámde ha megkondult a szabadság órája: kötéllel sem maraszthatták volna a szegény foglyot tovább rabságában. Zsebre dugta ekkor munkatársát, az aranykeretü pápaszemet, megsimogatta bucsuzóul az iróasztalán heverő «maradékot», nagyot puhákolt és — illa berek, nád a kert! Övé a világ az óperenciás tengeren tulig. Először haza tehát a hivatalból, aztán pedig onnan elibe a sok élvezetnek, ki a szabad ég alá!

Igy történt ez ebben az évben is.

Csak akkor jutott Bálint bácsinak eszébe, hogy voltaképen azt sem tudja, merre forduljon, midőn már lakháza előtt állott a bérkocsi, mely hivatva vala a hiányzó szárnyakat pótolni és a barangolásnak legalább kezdetét megkönnyiteni. Bálint bácsi korlátlan ura volt személyének és akaratának. Mehetett jobbra és balra, fölfelé és lefelé, északnak, keletnek, délnek vagy nyugatnak. Senki sem elegyedett panaszosan terveibe, senki sem gáncsoskodott, senki sem unszolta erre vagy arra. Nem mintha senki sem szerette volna. Sőt szeretették sokan. Bácsija volt ő az egész világnak. Még az is, ki először találkozott vele az életben, feltéve, hogy annak hamisitatlan magyar vér pözsgött ereiben és még nem merült el üstökig a tengernyi mélységü műveltségben, melynek segélyével óriási lejtéssel haladunk a nagy semmiség felé, — még az is leolvasta a jóságos arczról, hogy ahhoz s ezekhez a hamiskásan pislogó zöldesszürke szemekhez, a kedélyes mosolytól soha meg nem váló, de azért mégis mindig szivart maró ajkakhoz, az egyfelől a középpontja felé konyuló, másfelől égnek meredő összevissza kuszált torzonborz szürke bajuszhoz sehogy sem illik a nagyságolás és hogy amaz emberek egyikével áll most szemben, kiket a magyar — nem kutatva a szövevényes vérségi kapcsolatot — ösztönszerüleg a szivből fakadó czimek legszebbjeinek egyikével, a bátya szóval szokott megtisztelni. Szép állapot volt ez, de Bálint bácsi mostani válságos helyzetében még sem elegendő az üdvösségre. Voltak Bálint bácsinak máskor is néha-néha pillanatai, melyekben megvillant agyában a gondolat, hogy talán mégis kár volt az élet tavaszát tartós kötelékek megállapitására nem használnia. De az agglegény tudata soha sem nehezedett keservesebben szivére, mint akkor, midőn — kizökkenve a mértani szabatossággal meghatározott kerékvágásból s engedve a zsémbelő orvos zaklatásának, utra kellett kelnie, hogy szellőztesse máját, lépét, lelkét és eszét, a dohos papirból ráragadt penész kiirtása végett. Ilyenkor fájlalta Bálint bácsi legrémsége-

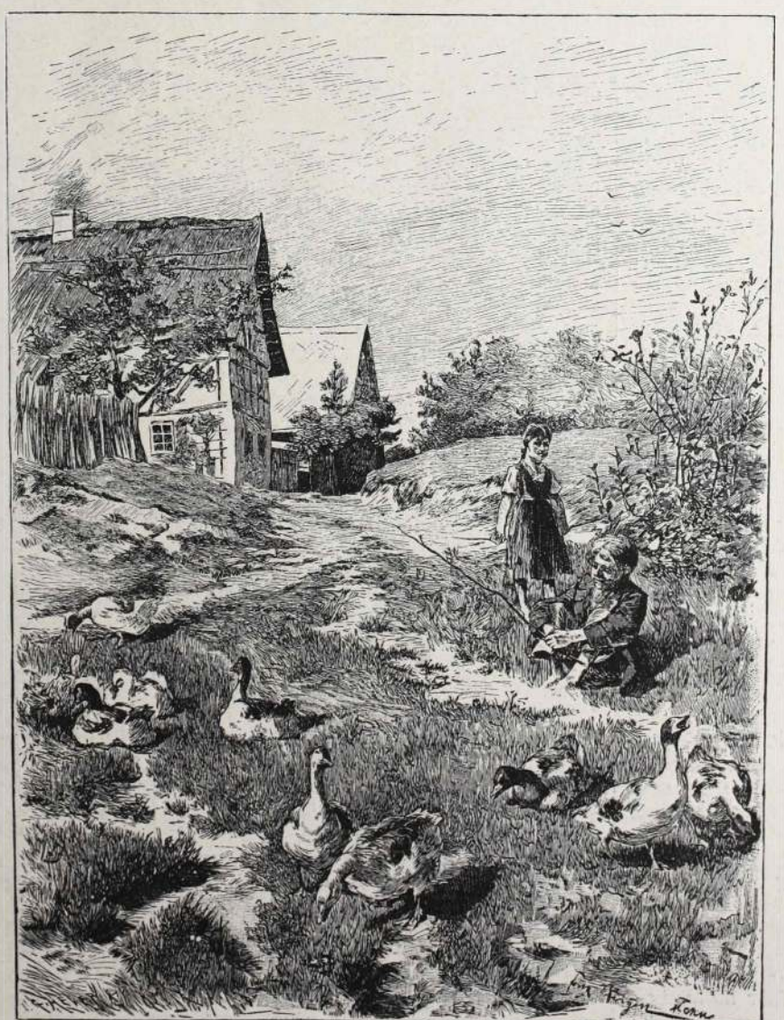

IGY KEZDTÉK . . .

* Vajkai Károly, a napokban elhunyt kitünő jogász a ki ezen a néven szép nevet vivott ki magának regényirodalmunkban, röviddel halála előtt adta át e novellát szerkesztőnknek közlés végett.

sebben, hogy se felesége, se fia, se leánya és hogy az édes érdekek is követték az egykor dús hajfürtök példáját s eltüntek láthatára köréből ama megközelithetlen távolba, melyből a fürtöket Török József és Beszédes Kálmán gyógyszertárainak mindannyi csodaszerei, az édes viszonyokat pedig a kielégithetlen sziv legforróbb vágyai sem birják többé visszaidézni. Mit ért tudnia, hogy mindenütt szivesen fogják fogadni, bár merre vetődjék? Hiszen még sem várják sehol és sehová sem csalogatják! Sem itt, sem ott nem nélkülözik. Ez pedig az olyan emberre nézve, minő Bálint bácsi is, nagy baj. Érzi, tudja, hogy az évek nem birták annyira lehűteni szivét, hogy az nem tölthetne be szeretete aranyragyogásával egy kis közt, mely benne szemlélné napját s tengelyét. Maradna is abból még elég az egész emberiség számára. De van-e széles e világon valaki, ki hajlandó volna e meleg sziv kisugárzásából többet követelni, mint a mennyivel minden más szomszédja beéri? Azok a fürtök, azok a gonosz fürtök! Miért is kellett oly gyorsan elpusztulniok! Csunya, veszedelmes dolog az a mulandóság! Hogy az ember erre nem gondol, mig idejét nem multa! Most Bálint bácsi akár a földbe temettesse magát. Csak annyit érne vele, mintha az emberek közé keveredik a szélrózsa bármely irányában. Semmi kétség: ott is szivesen fognák fogadni!

De mit ér a tünődés? Ezen már most segiteni nem lehet. Határozni pedig mégis kellett. Bálint bácsi tehát gombjain számitgatta, melyik fürdőbe ránduljon azok közül, melyeket orvosa egyenlőn üdvösökül ajánlott. Végre is abban állapodott meg, hogy a véletlenre bizza a határozást. Megsugta a bérkocsisnak, hogy a legközelebb induló vasutvonat pályaudvarába szállitsa; ott pedig megleste azt, ki elsőnek jelentkezett fürdőjegyért s követte annak példáját. Igy jutott el Tátra-Füredre.

A sors bizonyára kedvezni akart Bálint bácsinak, midőn őt olyan helyre vetette, melyet a változó szeszélyekben gyönyörködő divat dédelgőn felkarolt s a természet alkotó keze is kedvenczei közé fogadott. De jóakaratának emez érvényesitése közben a gondviselés nem számolt pártfogoltjának egyéni hajlamaival s ugyanazért most ez egyszer kudarczot is vallott.

Bálint bácsi tetőtől talpig tősgyökeres magyar ember. Természetes, hogy nézete szerint a magas sziklabérczek akkor a legszebbek s talán csakis akkor szépek, ha azokat alulról a völgyből szemlélheti. Nem teremtette őt istene sem zergének, sem vadkecskének. Csakhamar megunta tehát Tátra-Füreden a girbe-görbe sétákat és meggyőződött, hogy a sik utak hiányaért sem az örökös ázás és fázás, sem a méregdrága árakért kiszolgáltatott gyarló ételek nem kárpótolhatják. És ha még a közönség, melynek körébe jutott, feledtette volna helyzete sanyaruságát! De emberek, kik abban lelik gyönyürüségüket, hogy tizszer öltözködjenek napjában és az azzal járó fáradtságtól ment időközökben — ugy járván egymás körül, mint a hogyan kerülgetné macska a forró kását — azt találgassák: közülök melyiknek van Nagy Iván jóvoltából három őssel többje, vagy talán a zsebében öt garasnál kevesebbje, — az ilyen emberek nem feleltek meg Bálint bácsi szája izének. Már harmadnap bucsut mondott Ó- és Uj-Tátra-Fürednek, a felkai tónak és virágkertnek, a tarpataki nagy vizesésnek, a vereségeket kiheverő és jövő diadalokról álmadozó államférfiaknak, bögyösködő szépeknek, egészségeseket gyógyitó orvosoknak, rosz lakásnak, fogyatékos élelemnek, borsos számlának és leszállott a völgybe, a magas Tátra lábánál elterülő poprádi fensikra, Hussz apónak diszkertjébe, hogy innen a völgyből gyönyörködjék a lomniczi és gerlachfalvi csúcsokon s a magas Tátra egész csoportozatán, a késmárki emelkedéstől a görbe Kriván ormáig.

Szép hely is ez a poprádi diszkert! Sem dúsgazdag főuraink, sem egyháznagyaink egyike, hanem csak egyszerü polgár teremtette meg azt nagy áldozatokkal, hogy megalkossa itthon is azok számára, kik hegymászás és csatangolás nélkül el nem lehetnek, azt a kényelmet, melyet évenkint oly sokan hajhásznak távol, de többnyire nem lelnek a haza határain tul. Husz Dávidnak, a hetven éves apónak s nem sokkal fiatalabb nejének védszárnyaik, illetve sveiczi házaik födelei és ágyaik selyemtakarói alatt még az elkényeztetett ember is daczolhat néhány napig az élet sanyaruságával, ha csak azt nem tekinti mulatozásának feltételeül, hogy két kézzel dobálhassa ki drága pénzét az ablakon, mert ezt Hussz apó nem hajlandó elősegiteni, de talán megengedni sem. Terjed is ennek hire s hasznositják is kellően a tudomást — a *porosz* atyafiak, a kassa-oderbergi vasut jóvoltából. Idővel majd csak meghallják talán Baranyában és Csongorádban is, hogy jó hegyi levegő szivhatása végett bizony kár Ausséba vagy Radegundba fáradni; már csak azért is kár, mert megvan irva, hogy még a kakas is úr a maga szemetjén.

Bálint bácsi alig érkezett Poprádra, azonnal felsietett a lövöldének elkeresztelt egyik szellős nyaraló erkélyére. Azt hallotta vala utközben, hogy az erkély épen szemben fekszik a magas Tátra hegylánczával s onnan nyilik a legszebb kilátás a Poprádtól csak keskeny völgy által elválasztott lomniczi csúcsra. Vitt is magával éles látcsövet az erkélyre, hogy fenékig kiürithesse a remélt élvezet poharát. De bár mennyire erőtette is szemeit: még sem látott egyebet alá és fel lengedező felhőkárpitnál, melyet, valószinüleg a kis Lehman mintája után, festett valamely kontárművész a nagy természet rendeletére. Ennek változatosan tarka, de mégis mindig szürke alakjai csak néhány ölnyire gomolyogtak Bálint bácsi orra előtt.

Egyről feledkezett meg Bálint bácsi, vesztére; arról: hogy ez a poprádi diszkert csakugyan kétségtelenül igen szép hely, de csak jó időben az. Most pedig szakadt az eső és fagyosan pesszegett a szél, le a magas Tátrának hóval telt katlanaiból. Ilyen időben kerüli minden jámbor lélek, ha csak szerét ejtheti és nem készül öngyilkosságra, Poprád környékét.

Bálint bácsi mind a mellett nem tágitott az erkélyről. Nem hiába végezte abban az időben iskoláit, midőn a fiúk nem tömettek ugyan feneketlenül mély bölcsességü német tudományos rendszerek követelményeinek megfelelőn százféle tudománynyal, hogy legyen aztán mennél több, mit feledhessenek, de azért amugy magyar miskásan latinul megtanultak. Nem feledte maig Bálint bácsi kedves Horáczát és tudta ennek révén, hogy az igazságos embert sem dísziti az ingatagság. Hősiesen megküzdött tehát három álló napig az esővel és fagygyal. Három napig didergett az erkélyen legmelegebb téli köntöse alatt és dicsérte a jó istent, ki megteremtette a napsugár után áhitozó emberek számára a szép nyarat, hogy örvendhessenek néhány hétig életüknek azok is, kiket hivatásuk az évnek öt hatodrészében penészszagu szoba iróasztala mellett görnyeszt. (Folyt. köv.)

GLÓRIA.

Hajléktalan fecskék vagyunk mi,
Jer, épitsünk magunknak fészket,
Mely ellentálljon rendületlen
A ránk törő viharnak, vésznek.

Kis otthonunkban megvonulva,
Feledjük a köznapi harczot,
Egymást ölelve: szebb jövőknek
Derült egét mutatja arczod.

S e szebb jövőben ott van a menny,
Az édes, szép dicső mennyország;
Szivünkben üdvvel osztja ajkunk
Gyermekeink közt szét a morzsát.

S mig érezzük, hogy istenáldás
Kisérte, védte szent frigyünket:
A búcsúzó nap glóriával
Övezi megőszült fejünket.

Dura Máté.

A LEVÉL.

— Irta: BERÉNYI LÁSZLÓ. —

Gerjeny Béla azok közül a fiatal emberek közül való volt, a kikről azt szokták mondani, hogy szerencsés emberek. Előkelő szülők gyermeke, a férfi szépség ideálja, a nők kedveltje gyorsan emelkedett pályáján. Abban a korban, mikor mások még alig vitték a miniszteri fogalmazóságig, ő már osztálytanácsos, és igy mindenfélekép kitünő parthie volt.

Föl is akarta használni előnyeit és megnősülni. Talált volna is már magához illő feleséget, szépet, előkelőt és vagyonosat. Csakhogy egy kis akadály merült föl Pipi, a balletkar gyöngyének személyében, a ki fogva tartotta hálójában. Nem birt tőle szabadulni. Ha a szép tánczosné nyakába csimpaszkodott és forró csókot nyomott ajkára, megfeledkezett minden jó szándékáról, a nősülésről és a fényes carriéreről, melyről mindig álmodozott. Csak mikor ismét egyedül volt az utczán, vagy kényelmes lakásán, akkor tette föl ujra magában, hogy szakítani fog minden áron és megnősül. És ez igy ment napról napra. Szilányiéknál pedig már naponta várták, hogy nyilatkozzék, sőt már a gyöngéd czélozgatások, példálódzások sem maradtak el, de mikor elment, önkénytelenül is a Pipi lakása felé vette útját és ott aztán megint csak a könnyü vérü legény ember kerekedett benne fölül.

De végre is örökké nem tarthatott ez igy. Cak egy erős elhatározásra volt szüksége. Béla össze is szedte minden bátorságát és egy szép napon azzal állított be a ballerinához, hogy búcsuzni jött, mert megházasodik.

— Ugyan ne bolondozz már megint Béla — volt a kis tánczosné felelete. — Ülj le inkább ide mellém és mesélj valamit; vagy megállj csak, majd mesélek én valamit a Málcsiról, tudod arról a kövér tánczosnéről, a ki mindig az első sorban tánczol; pedig milyen esetlen figura. — No hát mégsem ülsz le?

Béla nem ült le, hanem szinte önfeledten merült bele a szép leány nézésébe, mintha csak most látná először. Egy pillanatra már sajnálta is, hogy szakítani akar, de szilárdan el volt tökélve arra, hogy megmarad elhatározása mellett és végét szakítja e viszonynak.

— Most már nem is szólsz hozzám? — kezdé ujra a lány zsörtölödő hangon.

— Mit szóljak édesem, — viszonzá a fiatal ember — nem igen van több mondani valóm. A mit mondtam, az való igaz. Minek czifrázzam? Jobb ezen hamar átesni. Te jó lány vagy, szerettél, én is szerettelek, de végre is meg kell házasodnom. Ezt, Pipi te is belátod — ugy-e?

— Az igaz, engem nem vehetsz el, — mondá Pipi ajkbigyesztve és könyes szemekkel.

— Nono, azért nem kell sírni, az ilyen szép leány mint te vagy, hamar felejt.

— Az nem igaz! — pattant föl hirtelen a tánczosné. — Én szeretlek, igazán szeretlek és ha te el is hagysz, én nem hagylak el; tudod most már!

— Te nem hagysz el, ha én el is hagylak? hisz ez képtelenség.

— Oh az nem képtelenség, majd meglátod. Én szeretlek és nem hagylak el, ha meg is házasodol. Azt csak nem tilthatja meg senki, még a szépséges jövendőbelid se, hogy én szeresselek. Igenis szeretni foglak és te vissza is jösz hozzám, ha egyszer megházasodol is; én tudom, biztosan tudom.

— Kis bohó, nagyon tévedsz. Én komolyan, igazán megházasodom.

— Jól van, jó, én tudom, hogy mit beszélek: majd meglássuk.

— Nos hát majd meglássuk. De most isten veled.

— Alászolgája!

— Még kezet sem adsz?

— Majd ha megint visszajön.

— De nem jövök. Nos isten áldjon meg. És Béla oda lépett a lányhoz és ennek gyöngéd tiltakozása ellenére magához ölelte, s aztán gyorsan távozott.

Az utczára érve föllélegzett. Mégsem volt oly nehéz dolog a szakítás mint képzelte. Ez a gondolat annyira elbizakodottá tette, hogy egyenesen Szilányiékhoz akart menni és megkérni Olga kezét. Még sem tette, kissé frivol dolognak tartotta, a szeretőtől a menyasszonyhoz menni. Jobb lesz egyet alunni rá.

Másnap azonban megtörtént a nyilatkozás, a megkérés, három hét mulva az eljegyzés és nemsokára az esküvő. A fiatal pár nászútra ment és egész boldogan tért vissza.

Mikor először lépték át saját háztartásuk küszöbét, oly boldognak, megelégedettnek érezte magát Gerjeny Béla, mint ezelőtt még soha. Dobogó szívvel vonta keblére feleségét, megcsókolta homlokát és szinte suttogva mondta: «Nagyon szeretlek». A menyecske visszonozta férje gyöngédségét, de aztán mintha hirtelen jutott volna valami az eszébe s így szólt:

— Hiszem Béla, hogy nagyon szeretsz, mert én is szeretlek kimondhatatlanul. De — bocsáss meg — ha most egy komoly szót is szólok. Tudom, hogy legénykorodban a nők, hogy ugy mondjam, szinte udvaroltak neked és te nem idegenkedtél tőlük. Oh milyen sokszor irigyeltem azokat, kikkel többet foglalkoztál. Ismétlem, hogy nagyon szeretlek, de — hangja akadozni kezdett — de ha valaha — nem, nem, nem is mondom ki.

— Mondd csak bátran, édesem, ne félj semmitől.

— Ha valaha mást szeretnél, én mindjárt meghalnék.

— Hogy is gondolhatsz ilyent, aranyom, ma, mikor háztartásunk első napját ünnepeljük? Mire való az ilyen képzelődés? — És egy forró csókkal elűzte a sötét gondolatot.

Elűzte a sötét gondolatot felesége fejéből, de képzelete hirtelen eléje varázsolta Pipit, és a búcsúzás jelenetét. Megcsendült fülében a tánczosné hangja: «Vissza is jössz még hozzám». És bármennyire erőlködött is, nem birt tőle szabadulni. Ott volt előtte folyton, hol gúnyosan, hol daczosan, majd pedig esdve nézett rá. És ez a kép üldözte másnap is, harmadnap is. Csak mikor ismét elfoglalta hivatalát és a munka kifárasztotta akkor tünt el a kép is és Pipi ismét el volt feledve.

Egy esztendeig boldogan éltek. Gerjeny Bélának egészen megváltozott életrendje. Minden idejét hivatalában és otthon neje mellett töltötte. Nem járt most sétálni, sem a klubba és barátai már neheztelni kezdtek.

Jött a tél hosszú estéivel és Béla még mindig otthon töltötte idejét. Csak mikor hivatalbeli főnöke szólította föl, hogy jöjjön már el a klubba, nem kell mindig az asszonyka mellett ülni, akkor határozta el magát, hogy elmegy egy partie whistre; természetesen megigérte a feleségének, hogy kilencz órára visszajön. A klubban örömmel és szemrehányással fogadták. Sohasem hitték volna, hogy ilyen papucshős legyen belőle, de remélik, hogy aztán már rendesen el fog járni közéjük.

A klub sűrű, füstös levegője szinte jól esett neki, szinte élvezettel szívta. Körülnézett, még minden a régi helyén van, a tornyos óra a kandallón most is oly szemtelenül vigyorog.

E naptól kezdve rendesen eljárt a klubba. A kilencz órából is lassankint tíz óra, majd éjfél lett. A feleség duzzogott is miatta, de a klubbeli levegő érzéktelenné tette e duzzogás iránt, habár még mindig ugy szerette a feleségét, mint eddig.

A rendes whist-partie lassacskán egyéb mulatságokat is vont maga után és megtörtént többször, hogy felesége tudta nélkül ment a szinházba, az operába. Egyik éjszakai mulatás közben meghült és nagy beteg lett. Az orvosok aggodalmasan csóválták fejüket: «Nehéz eset, súlyos eset» mondák. Erős tüdőgyulladása volt.

A szegény asszonyka éjjel-nappal ott ült beteg férje ágya mellett, nem engedett mást melléje, ő ápolta gondosan, szeretettel, mint anya gyermekét, mint szerető nő a férjét. Aggódva mérte a beteg hőmérsékét, adta neki a hüsítőt, az orvosságot, igazította feje alatt a párnát, figyelte lélekzetét. Egész orvos lett belőle. Visszautasította az ápolónét, pedig gyönge teste már majd kimerült, majd összeroskadt. Emberfölötti erővel tartotta fön magát. Ha a fáradságtól, virrasztástól kimerülten elaludt egy félórára székében, lelkiismereti furdalásokat érzett és szemrehányásokat tett magának, hogy elhanyagolja kötelességét és ha férjének baja rosszabbra fordul, ő az oka. Igy tépelődött és kinozta magát.

Végre beállott a fordulat és az orvos kijelentette, hogy a beteg túl van a veszélyen.

A beteg napról napra javult és az asszonyka már a háztartás után is láthatott. Azt akarta, hogy mire férje fölkelhet az ágyból, a lakás ismét rendben legyen; a legtöbb gondot férje szobájára fogja fordítani. Be is ment oda rögtön. Az íróasztalon egy csomó fölbontatlan levelet talált; ezek férje betegsége alatt érkeztek és mivel Olga megtiltotta, hogy bármivel is zavarják az ápolásban, a szobaleány az íróasztalra tette a leveleket.

Olga sorra nézegette őket, megnézte a posta bélyeget, hogy honnan jött, nézte a czím irást, hogy ismerős-e. Egyszerre furcsa irásu boriték kerül a kezébe. Olyan ákom-bákom betük voltak, mint ha valami szobaleány irta volna, mert az látszott, hogy nőirás. Kiváncsi volt, hogy ki irhatta, és mit irhatott. De nem bontotta föl férje levelét, mert férje nem szereti. Talált azonban még két levelet ugyanazzal a csirkeirással.

Most már fokozódott a kiváncsiság, de egy kis nyugtalanság vett rajta erőt. Sokáig nézegette a leveleket, nem birt ellen állni. A mint olvasta a felbontott levelet, hirtelen elsápadt, reszketni kezdett, majd hogy el nem ájult, mert ezt olvasta:

«Édes Bélám! Már harmadszor irok és te még mindig nem gyüsz hozzám, pedig tudod mit igértél, hogy hozol. Ha holnapig nem gyüsz, ne is gyere, a Darándy Pista majd megveszi. Csókol *Pipi*».

A szegény asszony, hogy e levelet olvasta, úgy érezte, hogy forog vele a világ. Azt hitte meghasad a szive és végre is görcsös zokogásban tört ki. Mikor kisírta magát, belátta, hogy elveszett boldogságát siratta, melyhez nincs visszatérés. Mit csináljon most, hogy ily rútul megcsalta a férje, kit úgy szeretett. Első gondolata volt, hogy rögtön elhagyja és vissza megy szüleihez.

De férje még beteg, tehetetlen, s ha ily hirtelen elhagyja még reczidiválhat. Nem, nem hagyja el, mig beteg, teljesíti kötelességét, a mit az oltár előtt fogadott.

Megtörölte szép szemét, a ballerina leveleit keblébe rejté és bement a beteghez. Ápolta tovább gondosan, önfeláldozóan, mint ha semmi sem történt volna. Gerjeny Béla meg is gyógyult egészen és nemsokára ismét elmehetett hivatalába.

Mikor először jött meg hivatalból felesége nem volt otthon. Beszólította a cselédet, és kérdezte, hogy hol van a felesége. A szobaleány csak annyit tudott, hogy a nagysága még reggel el ment hazulról, de az előbb itt volt egy hordár és ezt a csomagot adta át.

Gerjeny Béla megismerte a felesége irását. Mohón bontotta föl a kis csomagot, melyből a Pipi három levele hullott ki. Felesége pedig ezt irta neki:

«Uram! Szüleimhez mentem és ott is maradok. A mellékelt levelekből megtudja az okát. Remélem, hogy a válópör elé nem fog akadályokat gördíteni. *Szilányi Olga.*»

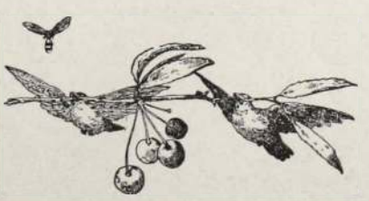

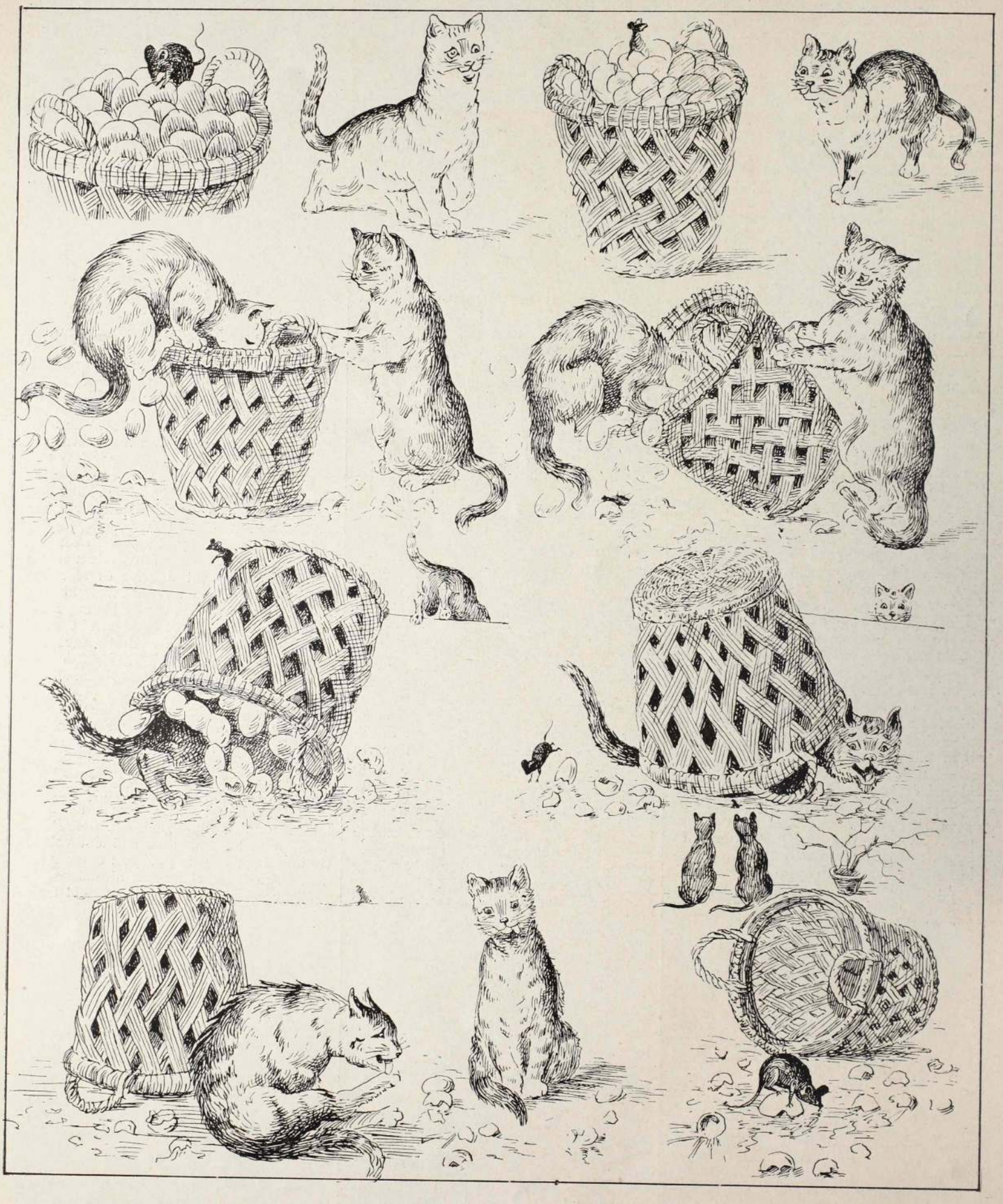

A MACSKA, AZ EGÉR ÉS A TOJÁS.

EGY RÓZSA HISTÓRIÁJA.

Irta: JUSTUS DEZSŐ.

Felsőörsi Portelepi Ödön kastélya előtt állott meg Révész Jenő. A sujtásos ruháju portástól tudakolta meg, merre van ő méltósága lakosztálya.

Az utbaigazító válasz után felsietett az emeletre és átadta a névjegyét a komornának, ki nemsokára kitárta előtte az ajtót.

A finom pacsuli illat egy pillanatra elkábitotta fejét, a fény és pompa elkápráztatták szemét.

Az elfogadó teremben senki sem volt.

Nyugalmat akart magára erőltetni, hogy higgadtan kérdezze meg azt a nőt, minek hivatta, mikor tudhatná, hogy mindkettőjük jól felfogott érdeke az, hogy kerüljék egymást és soha se találkozzanak. Minek is jött ő el. Jobb lenne, ha távozna, mielőtt viszont látta.

De hisz ez gyávaság volna, hiszen már négy esztendeje, hogy epedve várja a perczet, melyben őt láthatná, melyben csak egy szót szólhatna hozzá.

Mióta férjhez ment, nem látta. Mióta a legszebb szini növendékből méltóságos asszony lett, nem beszélhetett vele.

Mennyit változhatott azóta? vajon előnyére, vagy kárára?

Az ajtó szőnyege félrelebbent és Jenő megfeledkezve magáról, az ott megjelenő asszony felé sietve, elkiáltá magát: «Irén» aztán megijedve saját hangjától, megállt és mélyen meghajtva magát, e szavakat tördelte: Bocsánat asszonyom . . .

Irén ott maradt az ajtó küszöbén és elragadtatva nézte Jenő zavarát.

— Nagyon örülök, hogy eljött. Isten hozta

Kezét nyujtotta feléje, Jenő meg akarta csókolni, de Irén nem engedte.

— Óh hagyja kérem, túl vagyunk már mi ezen. Emlékezzék csak, mit mondott, midőn még iskolatársa voltam: «Én csak egy nőnek fogok kezet csókolni anyámon kívül és az feleségem lesz». Az én kedvemért ne szegje meg szavát. Foglaljon helyet és mesélje el nekem, mit tud mindazokról, kik engem érdekelnek és érdekeltek.

Jenő e beszéd alatt visszanyerte önuralmát, mit a viszontlátás öröme és fájdalma megingatott. Öröme, hogy láthatja és közelében lehet annak, kit annyira szeretett és szeret még most is, kinek szépsége azóta feltünőbb, alakja fejlettebb lett. Fájdalma, hogy ez a nő másé, ez arcz mást gyönyörködtet, ez ajkak másnak termik a boldogító csókot és e tüzes szemek másra ragyognak.

— Ha azért hivatott asszonyom, úgy nem fogja rossz néven venni, ha őszintén és egyenesen fogok felelni kérdésére. Önt nem érdekelte senki, ön nem viseltetett senki iránt rokonszenvvel, ön kaczér és hiú volt. Bocsánat az erős kifejezésekért, de nem találok rá enyhébbet. Ön tudta, hogy szép, ön tudta, hogy sokan vannak, kik csodálják, bámulják szépségét és ez hizelgett Önnek. Ön tudott mindenkivel kedvére társalogni, önnel lehetett mindenről beszélni, és midőn azt gondoltam, hogy a sok közül egyedül én vagyok az, kit bizalmával és rokonszenvével megtisztel, akkor mások, akkor sokan ugyanoly véleményen voltak, mint én.

Önnek nem volt soha sem szíve; mert ha nem is érzett rokonszenvet, szánnia kellett volna, hogy olyan soktól rabolja el a boldog ifjuságnak álmát, ábrándjait.

Önt mindenki egyformán *nem* érdekelte.

Azt hittem, hogy egy barátnője van, ki olyan hű, olyan odaadó volt Önhöz, Melittát értem, azt a mély tűzü, fekete szemü leánykát, ki egész szenvedélylyel csüngött kegyeden, kinek több kedélye és szíve volt, mint az egész tanodának, mondom, azt hivém, ez iránt érez rokonszenvet, talán szeretetet is és midőn az az érző szív lángot fogott, nem sajnálta és a hol csak lehetett, féltékenynyé akarta tenni egyetlen barátnőjét.

Hiusága nem engedte meg, hogy az ön közelében más lénybe is lehessen valaki szerelmes, mint önbe. Pedig ők már most boldogak. Elérték, a mi után vágyódtak. Családot alapítottak. Gyakran, ha körükben időzöm, eszembe jut a mult, eszembe jutott, mennyit kellett harczolniok az előitélettel és a világgal, mig egymásé lehettek. Elgondolom, mily édes lehetett a küzdelem és mennyivel bájolóbb most a nyugodt, boldog élet és az a tudat, hogy azt ők maguk vivták ki maguknak. Olyankor eszembe jut ön is, ki nem harczolt, ki nem küzdött, hanem várt a csodára, arra a csodára, a mire oly sokan várnak, a mire oly sokan vágynak, kiknek nincs szivük.

És a csoda bekövetkezett felsőőri Portelepy Ödön személyében.

A szegény növendékből méltóságos asszony lett, a ki elküldött ahoz a vándorszinészhez, ki az ő városában komédiázik, hogy meséljen neki a többi komédiásokról.

HURRÁ! JÖNNEK A GOMBÓCZOK!

Asszonyom, eddig van a mese.

Arcza kipirult, sötét-kék szemei felvillantak, beszéde, hangja, eleinte ingadozó, csendes volt, de később mindinkább határozottabb, emelkedett és csengő lett.

Irén csaknem áhitattal csüggött ajkán, gyakran szeretett volna közbeszólni, de nem akarta, hogy ezáltal félbeszakitsa Jenőt. Tetszett neki, a mint a félénk ifjuból lassankint kibontakozott a határozott, erős férfi, ki szemébe meri mondani minden szépités nélkül, bár kissé elfogulva, hibáit.

— Ön téved, uram, ha azt hiszi, hogy a mese csupán eddig tart.

— Ne értsen félre, asszonyom, a mese csupán addig tartott, mig a csodás elemek is közzé működtek. Ön férjhez ment, elérte azt, a mi után vágyott. Megkezdődött önnél az élet, a fény, pompa, ragyogás és bámultatás. Ön most elemében van és a multra csak úgy gondol, mint a gyermek a mesére, mikor dajkája ölébe veszi és kezdi: «Egyszer volt, hol nem volt, az operenciás tengeren túl volt» és folytatja, a mig boldog végére nem ér. Önnek, asszonyom, a multja mese, a jelenje igaz történet, élet.

— Hallgasson meg, Jenő. Régen vágyom valaki után, kinek elmondhassam mindazt, a mit átéltem, a mit én négy év óta szenvedtem. Mosolyog, gúnyosan mosolyog. Nem képzelheti el, hogy selyem és bársonyban, arany és gyémántokkal elhalmozva, gazdagságban nagy urak közt szenvedni is tudjon az a hiu, kaczér leány, kinek önök szerint szive sincs és a ki most elemében van. Egy rövid mesét mondok önnek egy rózsáról. Ott virult a kertben, a rózsabokor legmagasabb ágán. A nap ő rá sütött először, az eső őt érte leghamarabb, az első harmat ő rajta csillogott. Fejlődött, szép volt. A legszebb az egész kertben. A többi virágok irigyelték őt. Illata erős, kábító volt. Lepke és méh nem merték megközelíteni. A többi virág azt mondta, nincs szive, büszke, gőgös, a lepkét és méhet ő kicsinynek tartja magához, pedig hát madarat nem tart ám ki az ága, és ő mégis madár után vágyik. Addig susogták körülötte, mig maga is elhitte. Kis pacsirta járt a kertbe énekelni, azt bolondította, azt hivogatta. A pacsirta megértette a rózsa szózatát, oda szállt hozzá. De a galy letört. A rózsa földre hullt. A kis pacsirta pedig elszállt, ott hagyva a szegény rózsát.

Azok, kik engem körülvettek, kik szépségemet bámulták, egy sem jött hozzám és mondá: «szeretlek, szeretlek, szerelemmel.» Folyton azt hallottam: «Irén büszke.» Irén gőgös és a szerencsét várja.» Nos hát igen, büszke vagyok és várom a szerencsét. Ön azt mondotta, hogy az megjelent férjem személyében. Igen; azt hittem, hogy szeretem férjemet. Fellépése megnyerő, arcza szép, férfias. Oda jött hozzám, és azt mondá; «Szeretem Önt, legyen nőm.

A szemébe néztem és azt hittem, igazat beszél. «A neje leszek» válaszoltam.

Tulhalmozott ajándékokkal. Mindig velem foglalkozott, folyton nálam időzött. Megesküdtünk.

Az esküvő után bevezetett ide e házba.

Első időben el voltam kábulva a meg nem szokott kényelemtől és pompától, de aztán következett a kiábrándulás. Azt hittem, férjem folyton velem tölti majd szabad idejét, de ő elment a czimboráihoz kártyázni. Részegen jött haza, reggel volt már. Egész éjjel nem aludtam, vártam, lestem. Hol az ablakhoz futottam, hol az ajtóhoz. A legkisebb neszre azt gondoltam ő jön. Nem jött. Hajnal felé elnyomott az izgatottság. Elaludtam. Nagy zsivajjal rontott be a szobámba. Oda jött hozzám. Megcsókolt. Még most is undorodom, ha vissza emlékszem rája. Olyan bűzös, olyan bor szagú volt. Megutáltam. Elég volt egy éjjel, hogy megutáljam. Kilöktem. Nem törődtem vele. Magamra zártam az ajtót. Aztán nem beszéltünk egymással sokáig.

Vártam, hogy megbánást fog mutatni, vártam, hogy bocsánatot fog tőlem kérni. Nem tette. Minden este részegen jött haza.

Megérkezett az édes anyám. Látogatóba jött. Gyönyörködni lánya boldogságában, ki olyan nagy szerencsét csinált.

Ő aztán kibékitett bennünket.

És én megszoktam és megnyugodtam abban, hogy van nekem egy kártyás, egy részeges férjem.»

Hangja elakadt. A nagy tüzes szemekből egy-egy könycsepp végig folyt a halvány arczon és lecseppent azokra a puha fehér kezekre. Mosolyogni akart, hogy ezzel eltakarja, elpalástolja a könyűket és olyan volt mint az égbolt, midőn derűs borus nyári napon megjelenik rajta a sokszinű szivárvány,

Jenő figyelmesen hallgatta és csodálkozva vette észre, mint lesz a büszke szép asszonyból alázatos, mindenben megnyugvó elgyötrött nő.

Pár perczig kinos csend. Aztán Irén ismét folytatta elbeszélését.

«Ugy-e bár Jenő, ennyi elég, hogy it a pompát és gazdaságot felülmulja a szen vedés. De ez még nem mind. Később az is el kellett tűrnöm, hogy férjem czimborá ide jöttek, a hol én vagyok. Velem szemben arczátlanul viselkedtek és férjem nem lökte ki egyiket sem. Itt részegedtek le szemem láttára és nem engedték, hogy távozzam és visszahuzódjam szobámba. Hallanom kellett, mint becsmérlik a nőket, mint sorolják fel, kinek ki a szeretője mind férjes nő volt. El kellett tűrnöm a gúnyt, azért, mert nekem nincs szeretőm. És férjem ezt tűrte. Férjem hallgatott és velük mulatott.

Igy telt el hosszu idő, mig ismét megtudtam, hogy férjemnek is van szeretője. Fellázadt bennem a vér. Jó, ha van neked, lesz nekem is.

De ki? E sok ember közül, kik itt megfordultak férjemnél, mind üres, semmit mondó, kiélt nagy urak voltak, kik már régen udvaroltak nekem, de untattak. Nem kell egy sem. Nem találtam senkit — szeretőül.

Megnyugodtam ebben is.

Van nekem egy kártyás részeges férjem, a ki magának szeretőt tart, de azért a felesége becsületes asszony. És ez vigasztalt és erőt adott.

De most, hogy ez a férfi annyira vitte, hogy szeretőjét ide hozta a házba, velem egy fedél alá, most már nem birtam magammal.

Nem szégyeltem magam a cselédség előtt; elég szégyen volt ezt eddig némán tűrni. Férjemet felszólitottam, tavolitsa el e nőt azonnal, vagy különben én a cselédeimmel megtétetem. Ő vonakodott és én a szolgákkal dobattam ki e kastélyból a szomszéd birtokosnak feleségét, a férjem — szeretőjét.

Férjem utána ment. Itt hagyott és azóta nem láttam.

Hallottam, hogy megérkezett Ön. Ide hivattam. E kastély és a hozzá tartozó birtok az enyém. Férjem nászajándéka. Itt én parancsolok. Négy évi szenvedésnek az ára ez.

Férjem Erdélyben van szeretőjével. Jó. Lesz majd én nekem is szeretőm. Azért hivattam Önt, azért küldöttem Önért, legyen az én kedvesem!

Hangja kérő, könyörgő lett.

Oda ült Jenő mellé, megfogta kezét és hevesen, erősen megszoritá.

Jenő csodálkozva vette észre, hogy az alázatos, mindenben megnyugvó, elgyötrött nő miként lesz aljas alávaló, rossz asszony.

Gyengéden bontakozott ki kezeiből. Felállt: «Asszonyom — mondá Ön ideálom volt, feleségem lehetett volna, de szeretőm nem lehet ön soha. Isten Önnel!»

Távozott, a nélkül, hogy visszatekintett volna. És talán még a szánalom is, melyet ideálja iránt eleinte érzett, helyet cserélt egy más érzelemmel — a megvetéssel.

Irén zokogva hullott vissza aranynyal himzett selyem pamlagjára és csak most látta, most érezte, hogy mit veszitett.

AFORIZMÁK.

Becsületes skepticizmus *a hitetlenség dogmáin* is fogja gyakorolni elemző kritikáját.

*

Hinni, vagy nem hinni nem az ész, hanem az érzés dolga.

*

A világ anagramm, a dicsőség phonogramm, az élet telegramm s a halál epigramm.

*

Az ember a maga képére teremté az istent — és nem mindig látta jónak.

*

Isten a főfő — vivisector: megvizsgálja szivedet és vesédet.

*

A fájdalom nemesbit. A kutyának is ezért nyiszálják le fülét-farkát.

*

Némely emberrel a sors nagyon kegyesen bánik: megkiméli a súlyos csapástól s a nemesbités művét a Baunscheidt-féle gyógymóddal, ezer apró tűszurással végzi rajta.

*

Pessimisták, mit óbégattok folyton?! Tűrjétek megadással sorsotokat. Hiszen a Prokrustes hálóvendégei is elég jól érezhették magukat a viszonyokhoz *«mérten»*.

*

Lehangoltság: a lélek rekedtsége.

*

Manap a szivjóság nem kapható természetes mivoltában. Előbb destillálják, üvegcsékbe fejtik — és csak ugy mérik ki csöppenkint.

*

Kárán tanul az ember. Sok élhetetlen a folytonos tapasztalástól nem jut hozzá, hogy alkalmazza.

*

Némely ember akkor legkevesebbé Cicero, midőn «pro domo» beszél.

*

Kinek kevés a mondanivalója, az teleszedi a száját.

*

«De mortuis nil, nisi bene» — no de azért, a mit veszitesz Charon révén, dúsan kárpótol az élők vámja.

*

Az élet álom. A ki jobblétre szenderül az orvosok keze alatt, azt «elnyomta a buzgóság».

*

Orvosi tanácskozás a betegágynál a szegény szenvedő részére majdnem mindig *consilium abeundi.*

Méry Károly.

CHLORINDA.

ELBESZÉLÉS. (2)

— Irta: DOMAHIDY-UJFALUSSY AMADIL. —

— Marianne, jó öregem lefeküdtél már. Kérde Chlorinda, kinyitva a szomszéd szoba ajtaját.

Nem kapván feleletet, lábujjhegyen belopódzott a hold által megvilágitott ágyig, hol az öreg cseléd már jóizüen aludt. Chlorinda lehajolt hozzá, gyöngéden megsimogatta a fonnyadt arczot, s zajtalanul húzódott vissza szobájába. Meggyujtotta a gyertyát, elővett egy ezüsttel szegélyezett imakönyvet és gyermekded kebellel buzgó fohászt küldvén föl az istenhez, csöndesen elszendergett.

Malmő Oszkár, az öreg csillagász ezalatt szokása szerint le- s feljárkált a toronyban, melynek átmérője alig volt öt—hat lépés, ő azonban megelégedve látszott lenni a rövid — nem sétára szánt — helyiséggel, mert gyakran ismételte naponkint, sőt még éjjel is a föl és alá való lassu lépdelést.

Ezuttal annyira belemélyedt gondolatiba, hogy még az ég vizsgálásáról is megfeledkezett. Szokatlan elérzékenyülést érzett szivében, lelki szemei előtt a multak emlékei lebegtek.

Maga elé varázsolta eltűnt ifjuságát, a midőn még nem foglalkozott a tudományokkal, a csillagokkal, mikor még tüzes vér pezsgett ereiben és kedvteléssel tölté napjait . . . s gondolatban még egyszer átélve életének eme gyönyörös korszakát, egy bájos női arcz jelent meg előtte, a mely igézőleg mosolygott feléje. Ez az arcz okozta egész boldogtalanságát, ez az arcz űzte őt ki a világból, ki a tengerre, messzire az élet zajától.

— Oh, Alice! — mondá az öreg ember szinte fennszóval, — minek okoztál e hű szívnek annyi keserüséget! Szerettelek nagyon, keblem csak a te irántadi rajongással volt tele s te is viszonozni látszottál mély érzelmemet, hiszen nőmmé lettél, pedig én már akkor nem voltam fiatal, és káprázató szépségnek, ifju éveidnek más hódolója is akadt. De te nekem ajándékoztad sokak által esdett kezedet s másfél évig menyországban éltünk együtt, ... ezalatt megszületett kis leányunk, Chlorindám, te is szeretetet mutattál e gyermek iránt s mégis elhagytál bennünket! . . . Csöndes éjjel távoztál boldogságunk fészkéből . . . megszöktél! . . .

Malmő Oszkár kebléből egy fájó sohaj röppent el, megtántorodni látszott, pár percz elteltével azonban folytatá a gyötrő merengést.

— Hatvankét év súlya nyomja vállamat, — szólt ismét, — s a feledés még most sem borítá rám fátyolát . . . nem vagyok képes feledni téged, hiszen minden nap magam előtt látlak leányod alakjában, kit nekem hagytál . . . Ő a te hasonmásod, csak jobb, szendébb, ártatlanabb nálad . . . én neveltem ilyenné, hogy ne tudjon semmit a világ rosszaságáról, csak sejtse, miszerint túl a hullámokon, a hol ég s föld egyesülni látszik, amott egy pokol van! . . . Mert hiszen te egy pokollá tetted azt nekem . . .

— Tizenhat éve már annak, hogy e szigeten remetéskedem, hogy emléked ide űzött . . . azóta csak egyszer léptem Norvégia partjaira s akkor úgy éreztem, mintha tüzes vassal sütögették volna talpamat . . . oh, még a levegő is égetett . . . Szép vadregényes hazám, ti hólepte csúcsok, suttogó folyók, te sötétkék «Mjösen» tó, mely annyiszor ringattál kettőnket kis csolnakunkban, mily régen nem láttalak benneteket! . . . Olykor-olykor őrült vágy keletkezik szívemben viszontláthatni szülővárosomat Christianiát, de arczod, Alice, ismét eloltja ezt az érzést, mert hiszen ott voltam veled boldog, ott csaltál meg s ott lettél más neje! . . . Itten, távol az emlékek helyétől megnyugszom, ha fölfölmerülő arczod és leányom jövője nem gyötör . . .

A sokat szenvedett agg ősz szakállára könyek peregtek, de ő nem törlé le azokat, hiszen csupán a néma hold, a fénylő csillagok és a sötét falak valának fájdalmának szemtanui.

— Csak leányom és könyveim tartották fenn bennem az életet . . . ők képezték egyedüli vigaszomat! — kiáltott föl a könyek által megkönnyebbülten, — nélkülök talán már sirban feküdnék . . .

Az égen már a hajnal pirja mutatkozott, midőn nyugalomra tért s ősz fejét pihenést nyujtó párnájára hajtá. Hálószobája a leányáé mellett volt . . . ő és az öreg cseléd hűen őrizték féltett kincsüket.

Chlorinda már betöltötte tizennyolczadik évét, de azért olyan ártatlan volt még, mint egy tiz éves gyermek. Atyja nem ismertette meg vele az emberek bűneit, csupán sejttette vele, hogy a világ rossz, csalárd, de e sejtelmet is csak azért ébresztette föl benne, hogy elejét vegye az esetleg keletkező vágyaknak. Chlorinda meg is volt elégedve e kis szigettel, csupán csak akkor gerjedt szivében egy-egy különös érzés, melyet magának megfejteni nem tudott, a midőn a tengerparton üldögélve, a messzeségbe tekintett.

Hosszasan pihengetett ő a habos viz szélén, a hullámok zajgására figyelve, a sirályok repkedését nézve és ábrándokba merülve. Tiszta időben, mikor a tenger is egészen nyugodt volt, az ég alján egy keskeny földvonal mutatkozott, a távoli Norvégia partjai — ilyenkor vágyát eláruló sohaj lebbent el ajkairól, de midőn köd vagy felhő borítá a láthatárt, eltakarva a hivogató sötét csíkot, vele együtt a nyugtalan érzés is eltűnt kebeléből.

Chlorinda nagyon szeretett az esőmosta sziklák között barangolni, s mondhatni, minden zegét-zugát ismerte a szigetnek, melynek sziklahasadékai nagymennyiségü csigát rejtegettek; egész gyüjteménye volt már belőlük Chlorindának szobájában a szekrények teteje, az ablakpárkányok mind el voltak velük halmozva s több szebb példány kiváló értéket képviselt volna a kedvelőknek. Midőn a csigakeresés egészen kifárasztá, rendesen egy dús ágazatu fenyő árnyában pihent meg s a kis villik altató suttogása mellett sokszor elszendergett.

A könyveket is nagyon szerette; olvasmánya igen válogatott művekből állott, tanulmányainak azonban csupán csak a hosszu téli estéket szentelte, a midőn napokig esett a hó, sivított a szél s a földet borító fehér lepel oly mély volt, hogy járkálni alig mehetett. Ilyenkor úgy érezte magát, mint a kalitkába zárt madár, s a tavasz első enyhe szellőjét, aranyos napsugarát ujjongva köszönté.

Nyári alkonyatkor olykor-olykor elővette hárfáját s a ház elé ülve a kemény kőpadra, melódikus dallamokat csalt ki a zengzetes hangszerből. Néha olyan mélán, lágyan zúgott a húr, mint a zokogó zephir a távoli Olaszhon myrthus-lombjaiban, s néha erősebben, hasonlólag a hólepte sziklák között fütyülő éjszaki szélhez.

Egy-egy dalt, kiséret nélkül, mintegy bevezetésül eljátszott s azután édes, olvadékony hangon versenyt énekelt a húrokkal . . .

Gyakran a hold is fent úszott már az égen és ő még mindig hárfázott, révedező tekintetét olykor a kék-ködös láthatárra függesztve, ha ezüstös lámpája sajátságos, titokzatos szinezést kölcsönzött a vidéknek, a szürke toronynak s a hozzá csatlakozó erősfalu épületnek; a földön hol hosszura nyuló árnyak inogtak, hol sziporkázó, apró szikrák csillogtak, és Chlorinda úgy nézett ki e varázsos környezetben, mint egy bűvös tündér.

*

Egy szép nyári délután Chlorinda szokása szerint magányosan üldögélt egy mohos kövön a tenger partján. Kezében könyvet tartott, de nem olvasott, szemeit egykedvüen jártatta a természet szépségein. Körülötte regényes rendetlenségben százados sziklák heverésztek, imittamott egy dús fenyőcsoport tömörült össze, valamivel odébb a tornyos épület látszott és ezentúl a mindent körülvevő sötétkék ég, előtte pedig a mérhetetlen tenger csipkés fodorzatu zöld vize.

Egyszerre azonban fölugrott Chlorinda, kezét szemei fölé helyezé s merően nézett egy kis fekete pontra, a mely ide-oda himbálózott a habos hullámokon. Érdeklődésének tárgya mindig közelebb ért a parthoz s végre egészen jól ki lehetett venni, hogy egy emberekkel megtelt bárka volt.

— Csak a halászok, kik az élelmiszereket hozzák, — mondá a csalódás hangján, — oh, pedig már azt kezdém hinni, hogy idevetődnek valahára valami idegenek, kik többet beszélnének a tengerentúli világról, mint atyám . . .

S azután ismét leült, kezébe vette a földhöz csapott könyvet s olvasni kezdett. Alig ért azonban a már megkezdett lap végére, neszt hallott maga mellett, hirtelen fölnézett és tágra nyilt szemei egy teljesen ismeretlen ifjut pillantottak meg.

— Ki ön? — kérdé Chlorinda reszkető ajkakkal, sebesen dobogó szívvel.

— Egy királyfi, a ki az elvarázsolt királyleányt kiszabadítani jött, — szólt az ifju hamiskás mosolylyal, — nevem különben Ottó. Mit szeretne még tudni?

— Hogyan került ide? — kérdé ismét Chlorinda szinte remegve. Még mindig nem tudta leküzdeni a nagy felindulást, a mit az idegen megjelenése kebelében előidézett.

— Éppen Norvégia fjordjai között járkálgattam, szemlélve a halászbárkák sokaságát, a midőn az egyik, emberekkel és élelmiszerekkel telten elindulni készült. Hirtelen az az eszmém támadt, mily érdekes lenne egy halászatot végig nézni, s a pillanat benyomása alat közébök ugrottam az elámult s viharverte arczu férfiaknak. Eleinte hallani sem akartak arról, hogy társul szegődjem, végre azonban engedtek rimánkodásomnak s helyet adtak a bárka egyik végében. Evezés közben elmondták, hogy ezuttal tulajdonképpen mi járatban vannak, hova mennek, és e szigetről, lakóiról egyet-mást regéltek, a mi igen meseszerünek tűnt fel nekem. Mikor a parthoz közeledtünk, meg kellett nekik igérnem, hogy nem szállok ki, mig ők az árukat átszolgáltatják a sziget urának, ki állitólag meghagyta nekik, miszerint soha senkit ide ne merjenek hozni; én azonban kiosontam a bárkából, a vég-

ből, hogy szétnézek itt egy kicsit, s valóban nem bántam meg igéretem megtörését, mert önnel, szép hölgy, megismerkedhettem.

Chlorinda még mindig nagy felindulással küzdött s ügyetlenül, zavartan hallgatott. Fejét lehorgasztá s lábával egy kavicsot lökdösött.

— És megtudhatom, hogy hivják önt? — szólt ismét az idegen, — nem akarnék úgy távozni e kies helyről, hogy nevét ne tudjam annak, a ki tündérként eme elhagyatott szigetet kormányozza.

— Az én nevem Chlorinda.

— Chlorinda? Mily bájos, költőies név! A hányszor visszagondolandok e sajátságos kirándulásomra, mindig ön fog lelki szemeim előtt lebegni . . . Ön úgy emlékeztett engem valakire! . . . Perczek óta töröm rajta a fejemet, hogy kihez hasonlít, s nem tudok rájönni . . .

— Atyám azt mondja, hogy mindenkinek van egy hasonmása, ön talán ezt láthatta . . .

— Lehet! . . . De mondja csak, mióta remetéskednek önök itt . . . ?

— Az én emlékeim csak a sziget határáig terjednek; régóta élünk más-más helyen a nélkül, hogy egy napra is eltávoztunk volna innen . . .

— Ön még nem volt Norvégiában? — kiáltott föl csodálkozással az ifju — bocsásson meg, de ezt alig hihetem el, hiszen amott a messze távolban ide sötétlik partja s ön ne lett volna ottan? . . . Ez igazán mesébe való! . . .

— S mégis úgy van . . . atyám nem akarja, hogy valaha innen távozzam, nehogy megismerkedjem az emberekkel, kik az ő nézete szerint mind rosszak és álnokok . . . — mondja csak, való ez?

A fiatal ember elmosolyodott.

— Amott jönnek már a halászok, önnek mennie kell — szólt Chlorinda elsápadva.

— Isten önnel tehát — mondá az idegen.

— Ne még egy perczig . . . — kiáltá hévvel Chlorinda s fölkapván a lábánál heverő könyvet, elébe tartá az ifjunak; akadva mondván:

— Kérem . . . kérem . . . írja ide nevét . . . annak emlékeül, hogy itt volt . . .

Az ifju elővett zsebéből egy ezüst-iront s némi habozás után oda írta a könyv első tiszta lapjára: «Kis tündér, meghódítottál. — Bergen Ottó». Chlorinda elpirulva süté le szemét s halkan kérdé:

— Nem jön többé vissza? . . .

— Ha kivánja igen . . . talán holnap . . .

— Ah jöjjön és beszéljen nekem sokat az ismeretlen országokról, melyek csak a térképről ismeretesek előttem.

— Akkor tehát: a viszontlátásra!

— A viszontlátásra! — mondá Chlorinda szemeiben fölvillanó örömmel, s hosszasan nézte a távozó ifjut.

Midőn este fölment atyjához, kedélyállapota még nem zökkent vissza a régi kerékvágásba s nagy fejtörést okozott neki az a gondolat, hogyan mondja el az idegennel való találkozást?

Szótlanul állott meg az egyik asztal mellett, reszkető kezeivel egy könyvben lapozgatva, végre azonban mégis erőt vett magán s akadozva beszélte el a nagy eseményt.

A csillagász gyöngéden, de merően nézett leányára, majd összetette kezeit s az égre emelve szemeit, könyörögve mondá:

— Szent isten, irgalmazz! Add, hogy e találkozás balvégzetü ne legyen leányomra nézve . . . Az, a mitől mindig rettegtem, mégis megtörtént tehát, te gyermekem megismerkedtél egy férfivel s kebledben azonnal fölébredt a vágy, őt többször láthatni . . . Félek, nagyon félek, hogy a nyugalom már megszünt létezni szivedben, szavaidból kilestem, hogy kebled békéje már meg van támadva . . . pedig a bölcsek is azt mondják, hogy «a szenvedélytelen, vágytalan nyugalom képezi életünk boldogságát» . . . Te ez ideig ennek a boldogságnak örvendtél, de a jövőre nézve balsejtelmek lepik meg szivemet.

Egy gondos, bánkódó apa heszélt és hangja rezgett, midőn folytatá:

— Egy gyöngéd virágot neveltem föl, de le fogja azt tiporni a közelgő vihar; ezt sugja bensőmben egy titkos hang . . .

— Atyám! — kiáltott föl Chlorinda könyes szemmel, — sejtelmed nem valósuland . . . vágyaim soha sem űznének el tőled örökre . . . csak a külvilággal s az emberek rosszaságával engednél megismerkednem, hogy azután önszántamból maradhatnék én is e szigeten.

— Tehát csakugyan megtermett szivedben a vágy, ez a nyugtalan érzelem? — szólt fájdalommal az öreg.

— Kedvedért leküzdendem e vágyat, — mondá elfojtott zokogással a leány, — ne aggódj tehát, édes atyám.

— Minden tettnek befolyása van a rákövetkező tettre, egyik cselekmény szüli a másikat . . . Te, édes leányom, ma megismerkedtél az idegennel, ez volt az első tett, hogy visszajönni kérted, ez az első cselekménynek volt tehát a kifolyása, s így megy ez azután tovább . . . tovább . . .

Chlorinda szive összeszorult atyja szavaira, de azért mégis örömmel várta a másnapot. Rögtön ebéd után lesietett a mohos sziklára, Hektor kutyája által követve s hárfával a kezében.

— Ön hárfázni is tud? — kérdé meglepetve a nemsokára megérkező Bergen Ottó.

— Játszom egy-két dalt, — viszonzá Chlorinda kipirult arczczal.

— És énekel is talán?

— Eltalálta.

— Ne vegye tehát rossz néven tőlem, ha először is arra kérem, szíveskedjen egy szép dallammal megörvendeztetni engem . . . nagyon szeretem a zenét.

Chlorinda fölvette a mohára dobott hárfát s ábrándozva, kissé félénken játszani kezdett.

Bergen Ottó elragadtatással szemlélte Chlorindát s közelebb ment hozzá.

Az urnője lábainál csöndesen heverésző Hector rámordult, mintha féltékeny lett volna az idegenre, mintha sejtette volna, hogy egykoron bánatot okozand az általa mindig hűen őrzött lénynek.

— Csitt, Hektor! — kiáltott rá haragosan a leány s rá emelte kezét, mintha meg akarta volna ütni a hűséges ebet.

Hektor szinte csodálkozva nézett föl urnőjére okos szemeivel, azután megcsóválta lompos fejét, sóhajtott egyet s nyugodtan maradt.

Bergen Ottó rá sem ügyelt és lágy hangon szólt Chlorindához:

— Mondja, kitől tanult hárfázni? Mi sugallja önnek eme majd ábrándos, majd szenvedélyes dalokat? Hiszen itt a magányban nem tanulhatta meg, mi a szenvedély, nem érezhette még senki irányában ezt az érzést, a melyet mi szerelemnek nevezünk.

— Atyám volt mesterem.

Akkor tehát ő érezhette át mindazt, a mit ön játszik! Oh, vajjon mi indithatta arra atyját, hogy az életről lemondjon és ide zárja magát és leányát ebbe a világos sirba?

— A csalódás.

— Ön azonban még nem ismerheti e szó teljes fogalmát, ugy-e bár, nem is érti tulajdonképpen?

— Talán igen, talán nem.

— Hogyan értsem ezt?

— A szó szoros értelmében nem volnék képes megfejteni, mit jelent, de azért mégis egy esetben tudnám, mit neveznek csalódásnak.

— Nos mit?

— Ha meggyőződnék arról, hogy ön is olyan rossz, mint az egész emberiség . . .

— Erről soha sem fog meggyőződni, hiszen ezideig még semmi rosszat nem cselekedtem szántszándékkal! — viszonzá az ifju és elvörösödött.

Chlorinda a hurok pengetésével volt elfoglalva s nem vette észre Bergen Ottó zavarát. Előszedte az egész dalsereget, melyet évek óta tanult atyjától, hosszasan játszott, végre azonban mégis elfáradt és egy fához támasztá hangszerét.

— Meg volt elégedve játékommal? — kérdé kiváncsian.

— Sohasem hallottam még ilyen tündéries játékot.

— Tehát odakünn a világban nem hárfáznak így?

— E hangszer nincs már divatban nálunk . . . Szegényesnek, nevetségesnek mondanák az illetőt, a ki hárfázna. Néha azonban megesik, hogy egy szegény leány énekkel kisért hárfázással keresi meg mindennapi kenyerét.

— Mit gondol, kedvelnék az emberek az én dalaimat?

— Mindenesetre.

— Szeretném megkisérleni . . . szeretnék házról-házra járni, mint ama kolduló leány, — mondá Chlorinda el nem palástolt hévvel. Arcza kipirult és szemei vágyakozva függtek a távoli láthatáron.

Bergen Ottó zsebébe dugta a kezét és hosszasan nézte a leányt, ki olyan különösnek, mondhatni sajátságosnak tűnt fel előtte.

A csendet Chlorinda törte meg, mondván:

— Jöjjön, bemutatom önnek szigetünket, elvezetem minden egyes kedvencz helyemre s azután menjünk föl atyámhoz, beleegyezik?

Bergen Ottó gondolkozni látszott, majd vállat vonva, röviden mondá:

— Nem bánom.

— Nos, menjünk tehát, — szólt Chlorinda, Hectornak intve s megsimogatva nagy fejét, megfogta a széles nyaklánczot és lépést tartva a hosszuszőrü fekete kutyával, utnak indult.

Lassan lépdeltek hármacskán a friss mohán, mely helylyel-helylyel oly puha volt, hogy szinte bokáig süppedt bele a lábuk.

— Mintha vastag smyrna-szőnyegen járna az ember, — jegyzé meg az ifju, — meleg nyári délutánonkint jól eshetik rajta a szendergés . . . Nem kisértette még meg?

— Hogyne! Nézze, amott a fenyő árnyában szoktam szundikálni, ha teljesen kifárasztott a barangolás.

— Mily szép vadregényes hely! Irigylem önt, hogy egész életét itt töltheti el.

Chlorinda lassan fölemelte szemeit az ifjura és sóhajtott. Ajkai megnyiltak, mintha mondani akart volna valamit, mintha kérni szerette volna az ifjut, hogy maradjon ott tehát vele örökre; de hallgatott.

(Folytatása következik.)

UJ TÁBORI SÁTRAK.

Mennyit kelle derék katonáinknak szenvedniök gyakorlatok közben, a mikor megnyiltak az ég csatornái és bőrig ázva-fázva dideregtek szabad ég alatt minden ótalom nélkül! Ezután ezek az állapotok meg fognak szünni. Hadseregünk egészen uj szerkezetü tábori sátrakat kapott, a mik nemcsak háborus időben, de békében is nagy szolgálatot tesznek a mi derék legényeinknek.

Nyitott sátor.

A sátrak olyaténformán vannak különkülön szétszedve alkatrészeikre, hogy útközben könnyen hordozhatók, szükség esetén pedig azonnal fölállithatók. Ezek az egyes részek a legénység közt vannak kiosztva, a kik adott jelre tömörülnek és pár percz alatt készen áll a sátor. A közkatona, tizedes és altiszt között egyaránt föl van osztva a teher menetelés közben. Minden tiszt két sátorra tarthat igényt, melyhez azonban a szükséges zsinórzatot magának kell szolgáltatnia.

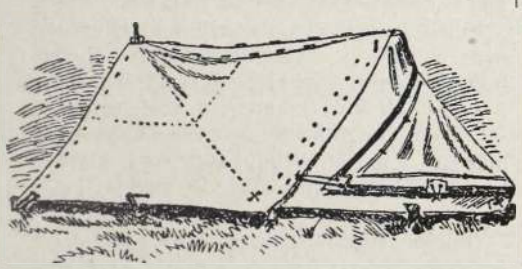

Sátor 6 ember számára.

Érdekes, mint állítják össze a sátrakat. Előbb a két takaró vásznat kapcsolják össze, azután egy ember bajonnetját fegyverére téve, erősen megtartja, igy a fegyver megtámasztja a sátor oldalát. Egy másik ember négy czölöpöt ver le, melyekhez a vászon sarkait hozzáerősíti. A czölöpöket akként verik le, hogy a sátor egy-egy fele háromszög alaku. Mindegy részen egy sarkot bekapcsolatlanul hagynak, melyen aztán a ki- és bejárás van. Ezt a szabadon maradt sarkot, ha esetleg rossz idő van, bekapcsolják és igy a sátor a külső behatásoktól teljesen ment.

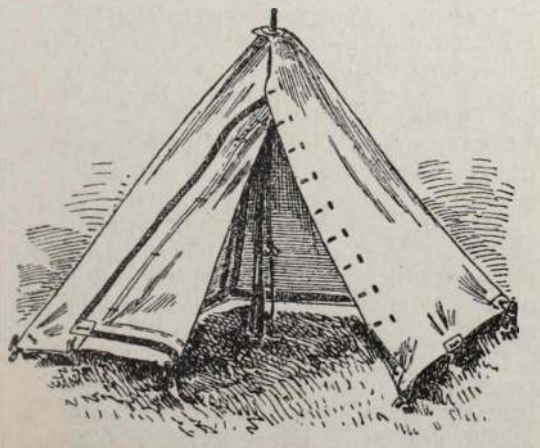

Sátor 3 ember számára.

A sátrak négyoldalu pyramis alakuak és három embert teljes fölszereléssel kényelmesen befogadhatnak. Télen a sátorvásznakat duplán lehet venni s igy a hideg ellen is teljesen megvédnek. A sátorvásznak esőköpenyül is használhatók, de menetelés közben ez tiltva van. A sátorvásznak anyaga a helyi viszonyok szerint, a hol használtatnak, különböző; erre nézve az utasitást a kerületi parancsnok adja.

Képeink különböző sátrakat tüntetnek föl. Az első hat ember számára való, alkatrészeit négy ember viszi. A másik, ritkábban használatos, három ember számára, részei két embernél elhelyezvék. A sátrakat, melyek katonáinknak nagy szolgálatot fognak tenni, már a legközelebb tartandó hadgyakorlatoknál alkalmazzák.

A HÉT.

— A sajtó túloz: de elragad engem is. — Ezért mondom el a Buloz-esetet — de a végével. — Szinházi pletykák. — Brandl-adomák. — Jókai nyaralása —

A sajtó nagyhatalom, sok jót, sok rosszat teremt, de — teremt.

Nem tudja ugyan mindig megválogatni, hogy meddig mehet el, néha elragadja heve, néha kicsinylő lesz pártoskodásból, de elvégre is mindig rá szokott jönni arra a rosszra, a mit elkövetett, s igyekszik azt jóvá tenni.

Mert hát a kisértő szellem: az érdekesség, hatalmas valami!

Különösen a hirszolgálat dolgában.

Eljutottunk oda, hogy az érdekesség zsoldjában állva, a legsubtilisebb családi dolgokról lerántjuk a leplet, hogy mit mondott Odescalchi herczeg, hogy mit felelt erre Bánffi gróf, hogy kitől válik X, miért válik Y. Igen, igen, nemsokára lajstromát adjuk a cocü-knek. A mi ugyan nehéz feladat lenne, de érdekes. Hiszen kivilágosodnék, hogy Ádámtól kezdve cocüvá lett és lesz az egész világ — fele.

És a lajstrom elmarad. Igyekezni kell azonban, alkalomadtán adalékokkal ellátni. A jövő nemzedék előtt aztán elég érdekes kulturtörténeti mozzanat lesz belőle.

Oh, mert az érdekesség erősen kisért. Lám, már a mult héten meg akartam irni, de prüdériából elhallgattam. Mit értem el vele? Kikürtölte más lap, jelen esetben elmondta valamennyi, még a szerénységéről hires müncheni «Allgemeine» is.

Természetesen Bulozné esetét értem. Mert itt az asszony lett — cocü!

Ime egy ember, a ki boszut áll a — férjeken.

Ime egy férj, a ki elég ügyetlen és megszökik a szeretőivel.

Ime egy szerető, a kit elszöktetnek az adósságai . . .

Ime egy adós, a ki az adósok börtöne helyett nászutra indul két nővel.

Ki hitte volna ezt a jámbor Bulozról?

Mert jámborabb pofát még képzelni sem lehetne!

Ezek a savószinü birkaszemek, ez a lelógó toka, ez a csorba fogsor, lám, lám, mit nem tesz a szerelem!

Buloz ur ugyanis igazgatója a *Revue des deux mondes*-nak.

Ez Francziaország legelső, leghiresebb, legtekintélyesebb lapja, mely havonkint kétszer jelenik meg. Ez a lap dönt irodalmi és tudományos ügyekben. Ez a legfelsőbb törvényszék. Ettől a laptól függ sok kiváló név sorsa.

Sajnos, mi ezt alig érthetjük meg; hiszen ilyesmi nálunk alig van. Legfeljebb a *Budapesti Szemlét* hasonlithatjuk véle össze, mely egy kitünő férfi vezetése alatt áll, s bár lehurrogva, de — titkon vagy nyiltan — elismertetve él és uralkodik irodalmunk tisztessége, szinvonala felett ma is.

Az a klikkeskedés, a mit a *Budapesti Szemlének* szemére hánynak, tényleg csak üres vád, ha a *Revue des deux mondes*-hoz hasonlítom. Az az igazi klikk! Bulozné szalonjába bejutni s onnét debutálni a Revueben, s ha ez nem történt meg, könyvünkről elismerő itéletet kapni — lehetetlenség.

Már pedig milyen nehéz dolog volt Buloznéhoz bejutni!

Még nehezebb, Brunetière itéletén át, debütálni!

Mert a Brunetière a Revue kritikusa, az irodalmi nézetek legfőbb minden egyebe, egyetemi tanár, most már halhatatlan! Nehézkes, doktrinás, sablonos, de éles eszü ember. A ki tudja az érdekeit védeni jól. Nehézkessége használ neki legtöbbet. Ezzel imponál!

Képzelhetik azt a kört, hol a nehézkesség — imponál!

A hol a nehézkesség — bizalmat költ!.. S most ennek vége! Buloz bukása megbuktatta Bulozné szalonját. Most már bizottság fog dönteni az ügyekben, s Bertrand titkár meg Brunetière igazgató határoz.

Lám, lám, mit nem tesz a szerelem!

*

Egész csendben felszenteltünk e héten egy templomot Budán, s megnyilt a népszinház, meg az operaház.

Az operaháznak van már uj igazgatója a ki tanulni fog magyarul is, mert hát magyar ember!

A népszinháznak van új vasfüggönye, azaz uj, mert ujra van festve, à la uj diszlet, uj kiállitás stb.

Szóval a haladás minden téren szemmel látható!

Ujdonságaink is lesznek. A népszinház például elő fogja adni Wildenbuch berlini drámairónak *Die Haubenlerche* czimü porosz darabját, *Bubos pacsirta* névvel, zenebetétekkel. (!) Ezt a darabot Küry Klára hozta Berlinből.

Ezért pedig kár volt oda menni!

Az opera magyar embertől fog operát szinre hozni, Hubay Jenőnek egy év óta várt *Cremonai hegedüsét*, a mit eddig csak azért nem hoztak Budapesten szinre, mert előbb Brüsselben akarták szinre adni, s hogy majd a külföldi siker imponáljon nekünk. Ha tehát a darab, olyan mint Hubay előbbi műve, de Brüsselben tetszett, hogy még az esetben is szinre kerüljön nálunk s szégyeljük majd magunkat — lekritizálni!

Erre jó a külföld!

*

Hugó Károly jeles darabja jut eszembe mindig, ha a *miniszter és bankár* feliratú ujdonságokat olvasom.

Pompás ember ez a Brandl! Erőnek erejével miniszter utitársra akart szert tenni! Pedig nem is volt érdemes annyira akaratoskodni, hiszen mindössze Gödöllőig mentek volna együtt!

— Nem, ha én utazom, — mondja Brandl — akkor az én társam legyen egy miniszter.

S lett egy csendőr!

Pedig Szilágyi miniszter sokat veszitett, mert Brandl kitünő utitárs. Egész adomatárt mondott el világéletében.

Van neki egy pompás aranygyűrűje, remek brilliant kővel. Ezt fűnek-fának kinálja.

— Vegye meg. Odaadom 800 frtért.

— Annyi pénzt még nem láttam együtt!

— Odaadom 400 frtért.

— Tudja mit, 399 frtért, egy hatosos részletfizetésekben!

— Geschäft gemacht.

— Pardon! De van egy feltétel: a hatost maga mindennap személyesen adja át nekem. . . .

Mikor a *Pesti Napló* fellármázta a históriájával a bankár világot ott a börze körül, kérdik tőle.

— Nos, olvastad?

— Wihájszt? olvastam? Hát tudok én olvasni?

Ez a vicz azért jó, mert igazán nem tud.

*

Hogy Jókai jubileumához közeledik a világ, végre valahára a külföld is megmozdul, hogy ünnepelje a nagy magyar költőt. Életrajzok, diszkiadások sürü egymásutánban s minden országban meg fognak jelenni.

Csak minálunk hallgat még minden!

A nagy költő ezalatt, a nyaralás évadjában műveinek összkiadását készíti elő, mely 100 kötetben fog megjelenni s három korszakra oszlik. Az egyik Bach korszakig, a második a kibékülésig, s a harmadik egész máig, beleértve *Nápolyi Johannáról* irandó regényét is, melynek vázlatával a költő immár elkészült.

Az összkiadásban minden egyes korszak felöleli az azon kor keretében megjelent regényeket, szinműveket, novellákat, aforizmákat, beszédeket, sőt a toasztokat is. Az egész kiadás két ezer iv lesz!

Ezek a számok magukért beszélnek!

A költő minden egyes regénye elé *előszót* ir, melyben regénye keletkezésének történetét mondja el. A *Magyar Nábobról* szóló előszó, mely az Athenaeum fényes kiadásában jelenik meg, immár kész is van. Ez az előszó egész történelem! S mellesleg egy ujabb regény!

A költő tehát dolgozik a jubileumára. De hát mi?

Lazzaroni.

A FENYVESEK KÖZÖL.

I.

Egy hófehér szobában,
Hó dunna-tengeren
Hever a pajkos urfi
Fehéren, csöndesen . . .

És czvikkerét törölve
A doktor ur beszél:
«Hja persze, pajkos urfi . . .
Bizony, komoly veszély . . .

Szük, vézna mellkasában
A szív alig dobog . . .
A budapesti lányok . . .
Bizony, komoly dolog.

A budapesti lányok,
A kerepesi-ut,
A por meg a poémák
Bántják az ifiut.

Vigyék el messze, messze
A pajkos, jó fiut,
Hol nem terem poéma,
Nincs kerepesi-ut» . . .

. . . Gitám, pajzán Gitám te!
Nem látlak soh'se már,
Stajer hegyekbe küldött
E czvikkeres szamár.

Hol nincsenek Giták, sem
Vidám, bohó dalok . . .
Gitám! Gitám! Én érzem,
Hogy ottan meghalok . . .

II.

Zöldebb a lomb, enyhébb a szellő
A stájer fenyvesek között . . .
A hőség, ez az inkvizitor,
Hej! innen messze költözött.

Tán épp a kerepesi-útra
Vivé meg távol sohajom . . .
Hol szép Gitámmal jár karöltve
Valami gazdag, vén majom.

Tán épp öreg, jó doktoromnak
Susogja el, hogy már vivát!
Halvány, nyugalmas, jó betegje
Se fizet soká patikát.

Halvány, nyugalmas pácziense,
Kinek már Charon integet —
Elkölt naponta tiz forintot
És három vastag beafsteket.

Halvány, nyugalmas pácziensét
Az orvosolta volna meg,
Hogy többé nincsenek fejében
Bohó poémák s kék szemek?

Oh nem! Nyugalmas pácziensét
Csupán az orvosolta meg,
Hogy ráragyogtak, ráragyogtak
Ezerte mélyebb kék szemek!

Miként a gyöngyszem, mely sugáros
Tengerfenékre rejtőzött! . . .
. . . Oh, szebb a lomb, üdébb a szellő
A stájer fenyvesek között.

Martos Ferencz.

SATANAS.

(Amerikai humoreszk.)

— Irta: REDFIELD RICHÁRD. —

Egyedül voltam szobámban. Részben a gondolatok bántottak engem, részben én bántottam a gondolatokat, jobban mondva hadi lábon állottam a gondolataimmal. Egészen el voltam merülve s nem vettem észre, hogy valaki belépett. Csak midőn vállamra tette a kezét, tekintettem fel. Azután felugrottam.

— Kihez van szerencsém? — kérdém.

Szó nélkül csak egy mosoly kiséretében nyujtá át névjegyét:

«Satanas.»

Először szememet kezdtem dörzsölni, de ő megszólalt:

— Nem álom, dear Sir, valóság.

— Mi bűnöm? — kiáltottam fel ijedten.

— Nem jöttem Ön*ért*, Sir, csak Ön*höz*.

Ijedtemben azt mondám:

— Örülök a szerencsének.

Ő pedig a nélkül, hogy felajánlottam volna neki széket, helyet foglalt.

Fejemet kezdtem vakarni, képzelhetőleg nem voltam a legkényelmesebb helyzetben. Némileg magamhoz térve, kérdém:

— Minek köszönhetem a szerencsét?

— Kis dolgom volt a közelben. Mert már itt vagyok, belátogatok egy kissé a humoristához, majd elűzzük az időt valahogy.

(Inkább téged üznélek el — gondoltam én magamban). Aztán eszembe jutott reporteri minőségem és kaptam az alkalmon.

— Dear Sir, Ön sokat mesélhet, hisz már oly sok mindent látott.

— Egy világtörténetet — volt a lakonikus válasz.

Aztán folytatá:

— Ott voltam mikor Ádám és Éva emigransokká lettek. Láttam miként döfte Brutus Caesar szivébe a tőrt. Jelen voltam mikor Faust tönkretette Margitot, hallottam a hugenották jajveszékelését, láttam Dantont a vérpadon . . .

— Elég — kiáltottam — ne tovább.

Ő azonban hangos kaczajra fakadt és reám mutatott. Nem értettem. Tágra nyitott szemekkel tekintettem reá és vártam, hogy a föld megnyiljék alattam. Nem nyilt meg. Satanas pedig folytatá:

— Ott voltam a menyegzőn is, mikor tiéd lett a szép Anna Sampson, megtiszteltelek becses jelenlétemmel.

— Hah — kiáltottam őrült izgatottságomban s előrántottam bowiekésemet zsebemből, hogy szivébe mártsam az éles pengét s igy bosszuljam meg magam rajta.

De ő erős karjával megragadá dühtől reszkető karom és miközben ismét hangos hahotába esett, álarczot rántott le arczáról s előttem állott — Henry Irving, a világhírü zseniális szinész.

— Henry? — kérdém meglepetten.
— Ugy-e nem hazudtam? — volt a válasz — ott voltam a menyegződön?
— De nem mint Satanas?
— Hanem mint Irving.
Magamhoz öleltem a zseniális embert.

IRODALOM.

Széchenyi műveiből érdekes kötet van most sajtó alatt a magyar tudományos akadémia kiadásában. Azoknak a hirlapi czikkeknek és vezérczikkeknek a gyüjteménye ez, a miket Széchenyi a «Jelenkor»-ban és egyéb korabeli lapokban részint álláspontja kifejtésére, részint védelmére, leginkább *név nélkül* irt. A kiválasztás és összeállítás nagy munkáját Zichy Antal végezte, a ki a Széchenyi naplói kiadása körül már oly hervadhatatlan érdemeket szerzett magának.

*

A lovagi intézményről irt igen tanulságos könyvet *Zsindelyi István* sárospataki jogakadémiai tanár. A könyv a lovagi intézmény keletkezését, történeti fejlődését a különböző nemzeteknél szép magyarsággal adja elő, oly módon, mely nemcsak a történészt, hanem a nagy közönséget is érdekli. A könyv Kókai Lajos kiadásában jelent meg és az ára 1 frt 20 kr.

*

Beniczkyné Bajza Lenke regényeinek füzetes kiadásából uj kötet fejeződött, mely a kedvelt irónő két hosszabb elbeszélését a «Szegény leány története» és «Merész szavak» czimüeket tartalmazza. Beniczkyné regényei különösen a nővilág körében oly tetszésnek örvendenek, mely bővebb ajánlgatásukat fölöslegessé teszi. Ha mégis teszszük, azért történik, mert ez a könyv Beniczkyné irói jótulajdonságaiból annyit tartalmaz, a mennyit kevés munkája. A kötet Linek Lajos készítette illusztráczióí csinosak s a vállalat már több izben hangoztatott olcsóságáért is méltán elterjedésre számíthat.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Szidi. «*Ellentétek*». Lapunk mértékét nem üti meg. Valamely ifjusági lap olvasóit tán érdekelheti.

W. G. «Egy annonce» kezdőnek dolgozata. Nem lapunkba való.

L. M. Nem foglalkozunk politikával, de kivánságára közöljük a hirhedt oláh püspöknek Pável Mihálynak arczképét. Ime itt van:

Pavel Mihály.

B. «Post festa». Rendkívül dagályos, csupa frázis. Jobbat várunk. A vers rövid idő mulva sorra kerül.

B. Gy. «Erdőben» «Dal a rózsáról». Mindkét vers hangulatos, de a közölhetés mértékét nem ütik meg.

J. D. «Egy rózsa históriája» jönni fog. Minek az a sok imperfectum? A másik átdolgozásra szorul.

B. V. Versét legközelebb hozzuk.

KÉPTALÁNY.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Piros bársony keszkenőmet nem bánom.

Megfejtők: Franciscy Béla, Frank Berta, Szlávik Imre, Denneberg Teréz, Visky Mariska, Inselt Gyula, Feuer Ede, Tatay Gyula, Ary Lajos, Pósch Gyula, Veinberger Sarolta és Kálmán, Holló József, Sugár Miksáné, Rehák Béla, Engel Elza, Obláth Paula, Grosz Gizella, Kiss Lajos, Weisz Ernő, Domokos Sándorné, Zettin Sz. J., Kálivoda Jánosné Horváth Józsa, Dimic Olga, Zonda, Ligeti Irma, Hárs Istvánné, Hétényi Ilona, Szabolcsi Ilona, Kálvin Terézia, Pöltz Pál, Pollák Józsa, Szalacsy Gizella, Sáfár Lajos, Stichleutner Nándorné.

A kitűzött jutalmat, Hevesi József «Ár ellen» cz. regényét *Tatay Gyula* (Veszprém) nyert el.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hírnvű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb tennékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. Zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltettnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

4775. szám.

Gabona bevásárlás.

Vásároltatni fognak: mentesen a katonai élelmezési (fiók) raktárnál			1893. évi szeptemb.	1893. évi október	1893. évi november	1893. évi deczemb.	1894. évi január	1894. évi február	1894. évi márczius	1894. évi április	1894. évi május
			havára mennyiség								
Temesvárott	rakhelyek a várban	Buza	—	—	—	—	—	500	—	550	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	1000	1000	1000	500	1000	500	900
	Gyárvárosban	Zab	—	2000	3000	1000	800	800	800	800	—
Aradon	rakhelyek a várban	Buza	—	—	—	—	—	—	—	500	—
		rozs vagy kétszeres	—	1000	500	500	500	500	500	500	400
	rakhely K.-Szt.-Miklóson	Zab	2000	1100	400	300	300	300	—	—	—
			500	400	400	400	400	400	400	400	500
Szegeden		Buza	—	—	—	—	380	—	—	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	—	—	200	400	400	400	400
Nagyvárad	Kepes rakhely	Buza	—	—	—	—	300	350	—	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	1000	800	500	300	150	—	—
		Zab	—	—	2000	2000	1500	1000	1000	1000	500

Csakis minta után vásároltatik. Minden eladási ajánlattal két lepecsételt minta — az ajánlott gabona nemüek két-két kilogrammját tartalmazva — nyujtandó be.

Az 50 kros bélyeggel ellátott lepecsételt eladási ajánlatoknak **1893. évi szeptember hó 12-ik napjának d. e. 10 óráig a 7. hadtest hadbiztosságánál Temesvárott kell beérkezniök.**

A bevásárlásra kereskedelmi szokvány szerint kötvényileg a hadbiztosságnál, azután temesvári, aradi, szegedi, nagyváradi és debreczeni élelmezési raktároknál, betekintés végett felfekvő Temesvárott, 1893. évi augusztus hó 6-áról keltezett szokványfüzet alapján történend.

Temesvárott, 1893. évi augusztus 6-án.

A cs. és kir. 7. hadtest hadbiztossága.

A 44 év óta fennálló

NASCHITZ-féle nyilvános elemi- és felső leány tan- és nevelő-intézet

f. évi augusztus 1-től

Andrássy-ut 34. palotában nyilik meg.

Az egész háromemeletes épület tisztán az iskola és nevelő-intézet czéljainak van átalakitva. A kor minden kivánalmai szerint.

Áll: 4 oszt. minta elemi, 1 oszt. kereskedelmi tanfolyam,
4 „ felső iskola, 1 „ kézimunka tanfolyam,
2 „ kiképző, 1 „ ismétlő tanfolyamból.

A beiratások **augusztus** közepétől **szeptember** közepéig tartatnak.

Állam-érvényességgel biró bizonyitványok.

Bennlakók csak korlátolt számban vétetnek fel.

Értesitőt kivánatra bérmentve küld

az igazgatóság.

WÁGNER MANÓ

tan- és nevelő-intézete

RÁKOS-PALOTÁN, (Budapest mellett).

Az intézet egy elökészitő tanfolyam **6 polgári és 8 gymnáziumi osztályból áll.** — Az intézet 6 holdnyi kiterjedésü árnyas, jól gondozott angol parkban fekszik. — A tanári kar kiváló szakférfiakból áll. Teljesen felszerelt tanszertár, könyvtár és tornaterem. — Nagy kiterjedésü játszótér. — Felszerelt nyári testgyakorló. — Katonai gyakorlatok. — Kitünő ellátás. — **Szellemi tehetségek fejlesztése mellett, a test edzésére is kiváló gond fordittatik.** — A magyar, német, franczia és latin nyelvek alapos tanitására különös sulyt fektetek. — **A neveldei dij mérsékelt.**

Ismertetővel és bővebb felvilágositással szivesen szolgálok.

Rákos-Palotán, (posta-, vasut- és távirdai állomás.)

WÁGNER MANÓ intézet-tulajdonos igazgató.

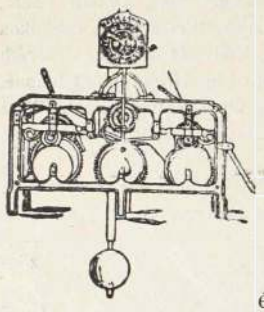

Toronyórák

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán.

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

Czimbalmokat

legjobbat, legolcsóbbat

csak nálam lehet venni

pedálos fekete salon, szép erős hangút, bolti árhoz képest félárban 75 -80 frt.

Elad

Jegesi Géza

cs. es kir. szab. vaskoronás czimbalom feltalálója és készitője.

Budapest, VII., Nefelejts-u. 47.

Árjegyzékek kivánatra ingyen.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban

BUDAPEST,

VI., Teréz-körut 17. szám.

Röser János, nyilv. tan- és nevelő-intézete.

Iskola épület: **Budapesten, VI., Aradi-utcza 10.**

Ezennel értesitem a t. cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilvános **gymnasiumban,** 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban,** 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele julius hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.

Vidéki szülők fiai **nevelő intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. ☞ Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyitványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenrangu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal. Zárbizonyitványai az **egyévi önkéntességre** képesitenek.

Értesitőt küld:

RÖSER JÁNOS igazgató, Budapest, VI., Aradi-utcza 10.

Szt.-Margitszigeti üditőviz

legkiválóbb és legegészségesebb

ásványos savanyuviz.

AZ ELSO MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT
BUDAPESTEN.

TIRGRAM

utánzásoktól óvakodjunk.

A ki lakását minden **férgektől** tisztán tartani akarja, ne használjon mást, mint a sok éven át ismert **Tirgramkészitmények** et és pedig **TIRGRAM-TINKTURA** poloskák és azok petéinek gyökeres kiirtására, palaczkokban 20, 40 és 60 kr., 1 lit. palaczkkal 2.50

TIRGRAM POR

svábok, muszkák, balhák és minden növényféreg ellen 15—30 kr. dobozban, ugymint 2 frt és 4 frt dobozban. Különlegesség svábok és muszka, ugymint molyok ellen 40 kr. és 2 frtos dobozban. **Tirgram-Exoite**, méregtelen szer patkányok és egerek elpusztitására, ára dobozban 1 frt. Kapható minden vegyes-, festék-, füszer-, gyógyszertár és gyógyáru-üzletben helyben és vidéken

Főraktár: Tirgram-társaság. Budapest, Wurm-utcza 5. szám.

Budapest részére gyakorlott munkások állnak rendelkezésre, kik egész lakásokat a poloskáktól kitisztitják. Évi előfizetések is elfogadtatnak.

Elismert legtisztább alkalikus

KRONDORFI SAVANYUVIZ

Asztali- és gyógyviz

orvosi tekintélyek tapasztalata szerint

kiváló gyógyhatással bir

köhögés és rekedtségnél, tüdő-, gyomor- és hólyaghurutnál.

Borral vegyitve felséges ital

Magyarországi főraktár: Bauer Lajos és testvére Budapest, Arany János-utcza 9.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

| Somorja | — | | |

Mint fent	Sopron	—	csász és kir. hads	1893.	...	...	...	...	...	...	...	...	260	...	...	...	...	...	...	...	...	Minden ötödik	Január
	N.-Kanizsa	—			...	...	...	...	...	...	...	...	140	...	...	...	...	...	...	...	...		
	Minden fentemlitett állomáson				3. Az átvonulásra való élelmi czikkek szállitására a fentemlitett állomásokra az ajánlatok a feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.																		

A közelebbi feltételek naponta d. e. 9—12 órakor a cs. és kir. katona-élelmezési raktároknál Pozsonyban, Komáromban és Sopronban, valamint a m. k. honvédhatóságok- és csapatoknál a fentnevezett bérleti állomásokban betekinthetők.

Pozsony, 1893. évi augusztus hó 3-án.

A közös biztositó-bizottságtól.

50 kros bélyeg

Ajánlati minta.

Én alulirt az 189... évi.....hó .....-én .....sz. a. kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N..... állomáson s az ahhoz tartozó helységeken szükséges:

a szénának	5600	grammos	adagját	.....	kr.,	szóval	.....	krajczárral
a sarjúnak	5600	«	«	.....	«	«	.....	«
az alomszalmának	1700	«	«	.....	«	«	.....	«
a takarmány- vagy szecskának	3900	«	«	.....	«	«	.....	«
az ágyszalmának métermázsáját		.....	frt	.....	«	«	.....	«
a kemény tüzifának köbméterét		.....	«	.....	«	«	.....	«
a kőszén (milyen fajtáju) métermázsáját		.....	«	.....	«	«	.....	«

189... évi ..... 1-től 189... évi ..... hó végeig terjedő időtartamra szállítani, továbbá az átvonuló élelmezést is a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére, az előkészitett feltételi füzet ....pontja értelmében kiszolgáltatom és ezen czikkek elfuvarozását a szükséglet helyére — a fent részletezett árakba már beleértve — elvállalom (a szükséglet helyére való elfuvarozás nélkül) mely ajánlatomért a mellékelt, külön boritékba zárt (vagy: az ide csatolt elismervény szerint a..... pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen nevezetesen .....összesen .....forint bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállitást elnyerem, hogy legkésöbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesités utáni bánatpénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegészitendem, s ha ezt elmulasztanám, a hadsereg, illetőleg honvédigazgatást feljogositom arra, hogy ezen kiegészitést a kijáró szállitási keresetemből való levonás utján eszközöltesse.

Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken kivül, a tárgyalásra előkészitett feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N.....nek N-ben kelt, ide mellékelt értesitése szerint a megbizhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizonyitvány közvetlenül az.....nek fog átküldeni.

Kelt N.....ben, 189.....hó.....-én.

N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye.)

Az ajánlat lepecsételendő és boritékára irandó:

«Ajánlat az 189.....-án hirdetett s 189.....-én tartandó tárgyaláshoz.»

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő, a külön boritékon pedig ennek tartalma (készpénz vagy értékpapirok) számokkal és szóval kiirandó.

Az ajánlatban továbbá a fölajánlott czikkek a **kiirt** megnevezéssel, azoknak mérete és súlya a legpontosabban kell hogy feltüntetve legyenek, amire igen szigoruan ügyelendö.

8. A lepecsételt ajánlat boritékának külsején fel kell jegyezni az ajánlattevö nevét, az ajánlott tárgyak megnevezését általánosságban, továbbá a bánatpénz összegét.

9. Ajánlattevök csakis tizennégy nappal az ajánlatok tárgyalása után tudhatják alulirott hivatalnál, rövid uton, hogy általában tettek-e és mely tárgyakra nézve legkedvezöbb ajánlatot.

Az általános és különös szállitási föltételek, továbbá a mérlegáttekintésben felsorolt minemüség és a kiirott czikkek mennyisége **minden hétköznapon** délelött 8 órától 11-ig és délutáni 2 órától 4-ig megtekinthetök az ugynevezett Detail-irodában, Arsenal, Commandante-Gebäude, I. em. 90. sz. ajtó; minta-tárgyak pedig ugyanazokban az órákban a csász. és kir. átvételi-bizottságnál a minta-gyüjteményben, a 19-ik számu tárgy, C 2. üzleti-csoportban. Azt, hogy a föltételeket tényleg megtekintette, miként ez már a 4-ik pontban is emlitve van, kell hogy az ajánlattevö a tárgyalási jegyzökönyvben elismerje és az utóbbit meg is **kell pecsételnie.**

Az ajánlattevö az ajánlati tárgyaláson részt nem vehet.

Általában a tárgyalás alá kerülnek:

1. Lószerszámok és lófelszerelések.
2. Csomagolási szükségletek.
3. Czérnák és szövetek.
4. Papirfélék, iró- és rajzolószerek.
5. Különböző anyagok.
6. Közönséges szerszámok.
7. Laboráló eszközök.
8. Irodai és iskola-berendezések.
9. Gázvilágitási eszközök.
10. Edények.
11. Munkaeszközők.

Bécs, 1893. Julius 31-én.

A cs. és kir. tüzérségi Depôt

a bécsi tüzérségi fegyvergyárban.

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe

ajánljuk a

Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet

BUDAPEST, VII. ker. Szentkirályi-utcza 14

a Muzeumkert közvetlen közelében

MASSAGE, VILLAMOS-KÚRÁK.

Uj! Szénsavas acélfürdők Uj!

ideg és női bajoknál elismert kitünő hatásuak.

WALLA JÓZSEF

czementáru-gyára, épitési anyagok raktára,

BUDAPEST,

VII. ker., Rottenbiller-utcza 13. szám.

Vállalkozik:

Granitterrazzo, Betonirozások, Csatornázások, Szökőkutak, Czementlapok és Mozaik lapokkali kövezések elkészitésére stb.

Menyezet (Stucatur) **nádszövet RAKTÁR.**

Raktárt tart:

Keramit lapok, Kelheimi lapok, Mettlachi lapok, Teracotta-áruk, Kőfedélpép, Tüzálló-téglák, Kémény rakványokból stb.

Gyári raktára a gartenaui PORTLAND czement és vizhatlan mészgyárának.

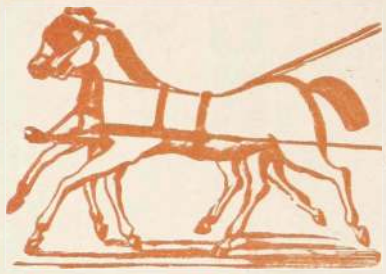

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

O Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Ne

vásároljon

czipőt!

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyeremk-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árustja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÈME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

Budapest, VI. ker., Izabella-utcza 43. szám.

ARANYOSI MIKSA

nyivános polg. és kereskedelmi iskolája

BUDAPESTEN, V., Nagykorona-utcza 13. sz.

Az intézet áll négy polg. isk. és három kereskedelmi osztályból; ez utóbbiak egyenranguak kereskedelmi akadémiák osztályaival.

Bizonyitványok államérvényesek. Egyéves önkénytességi jog.

Az intézet **internátussal** van összekötve. Előjegyzés a szünet alatt is. Részletes programmot készséggel küld

AZ IGAZGATÓSÁG.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám

II. ÉVFOLYAM 1893 AUGUSZTUS 27.

35-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Révai Miklós emléke. — **F. S. dr.:** *Charcot.* — **II. Ernő, szász-kóburg herczeg.** — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Ürge Ignácz.** — **Varsányi Gyula:** *Holt szivek.* — **Véka Lajos:** *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — **Aforizmák.** — **Feleki Sándor:** *Augusztus.* — **Csőregh Gyula:** *Nyomok a harmatos fűben.* — **Domahidy-Ujfalussy Amadil:** *Chlorinda.* — **Róna Béla:** *Délibábok.* — **Huszár Vilmos:** *Utazás az égben.* — **Adalbertus:** *Csaplár Benedek.* — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képtalány.**

Egyes szám ára 20 kr.

WÁGNER MANÓ

tan- és nevelő-intézete

RAKOS-PALOTÁN, (Budapest mellett).

Az intézet egy előkészitő tanfolyam **6 polgári és 8 gymnáziumi osztályból áll.** — Az intézet 6 holdnyi kiterjedésü árnyas, jól gondozott angol parkban fekszik. — A tanári kar kiváló szakférfiakból áll. Teljesen felszerelt tanszertár, könyvtár és tornaterem. — Nagy kiterjedésü játszótér. — Felszerelt nyári testgyakorló. — Katonai gyakorlatok. — Kitünő ellátás. — **Szellemi tehetségek fejlesztése mellett, a test edzésére is kiváló gond fordittatik.** — A magyar, német, franczia és latin nyelvek alapos tanitására különös sulyt fektetek. — **A neveldei dij mérsékelt.**

Ismertetővel és bővebb felvilágositással szivesen szolgálok.

Rákos-Palotán, (posta-, vasut- és távirdai állomás.)

WAGNER MANÓ intézet-tulajdonos igazgató.

Röser János, nyilv. tan- és nevelő-intézete.

Iskola épület: **Budapesten, VI., Aradi-utcza 10.**

Ezennel értesitem a t. cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilvános **gymnasiumban,** 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban,** 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele julius hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.

Vidéki szülők fiai **nevelő intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. ☛ Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyitványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenrangu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal. Zárbizonyitványai az **egyévi önkéntességre** képesitenek.

Értesitőt küld:

RÖSER JÁNOS igazgató, Budapest, VI., Aradi-utcza 10.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

1. **A mezőgazdasághoz egyáltalában szükséges összes saját hazai gyártmányu, elismert kitünő gépeit és talajmivelő eszközeit ajánlja.**
2. **Minden a gazdasági gépszakmába vágó felvilágositással és tanácscsal szivesen és dijmentesen szolgál.**
3. **Az összes gyártmányait magában foglaló képes árjegyzékét kivánatra készséggel megküldi.**
4. **A gyártelep Budapesten, külső váczi-ut 7. szám alatt van és annak megtekintése érdeklődőknek készséggel megengedtetik.**

Levél-czim:

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Szt.-Margitszigeti üditőviz

legkiválóbb és legegészségesebb

ásványos savanyuviz.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

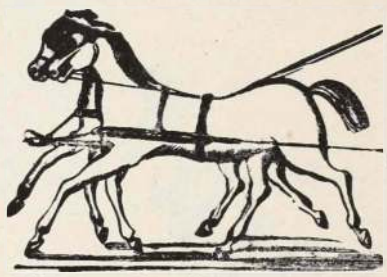

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

O Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szallitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. **Képes kimeritő** árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

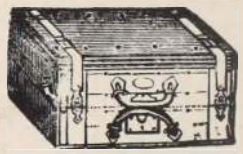

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Elismert legtisztább alkalikus

KRONDORFI SAVANYUVIZ

Asztali- és gyógyviz

orvosi tekintélyek tapasztalata szerint

kiváló gyógyhatással bir

köhögés és rekedtségnél, tüdő-, gyomor- és hólyaghurutnál.

Borral vegyitve felséges ital

Magyarországi főraktár: Bauer Lajos és testvére Budapest, Arany János-utcza 9.

Könyvkereskedés

és Antiquarium

minden bárhol és bárki által hirdetett könyv nálam kapható.

ABONYI J. JENŐ BUDAPEST Deák Ferencz-utcza 16.

Bármely kereskedelmi, ipar, vagy gazdasági ügykörökben sikeresen alkalmazható

kettős könyvvitel

ismeretét eredeti tanmódszer nyomán, akár magyar akár német nyelven **30 óra alatt** mérsékelt dijért bárki, még levelezési uton is elsajátithatja egy magántanárnál,

Budapesten, Váczi-körut 31., ajtó 33.

Bővebb felvilágositás válaszbélyeg beküldése mellett nyerhető.

2256/b. szám.

HIRDETMÉNY.

Mindazon feltételek fentartása mellett, a melyek a Pozsonyban 1893. évi augusztus 10-ik napján kelt 2256|a számu hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalások az alanti táblázatban meghatározott napokon meg fognak tartatni.

A tárgyalás tartatik														Kérvényelési határidő		Észrevétel
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra		a következő katonai élelem-szükségletekre nézve									
							naponként			évenkint		bánatpénz				
							kenyér	zab		rozs	zab	a következő czikkekre				
							adagonként			métermázsa						
							840	3360	4200			kenyér	zabra			
							grammal									
					mettől	meddig	adag					forint		kenyér	takarmányra	
							1. A cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok, intézetek és elszigeteltek részére.									
ber hó 27-én délelőtt 10 órakor	**st hadbiztosságánál Pozsonyban**	**Nagy-Szombat**	—				674	11	173	1785	2480	800	1100	dőlegesen.		
		Szt.-György	**Récse vagy Szőllős**				154	7	153	407	2431	300	1000	nt 5 napi, határidőkben átadandó.		
		Bazin	**Modor vagy Czajla**				148	7	151	391	2400	300	1000	., 10., 15., 20., 25. és utolsó napján		
		Illava	—				50	—	—	150	—	125	—	esen is minden hó elsején.		
																ennyi állomásra nézve mérvadók. tleg összpontositandó lovas g hadosztályban tartandó gyakorlatok az ez által eredendő többszükségletet ilani.

2256/a szám.

Melléklet a „Magyar Géniusz“ 35-ik számához.

HIRDETMÉNY.

Az alább megnevezett állomásokban elhelyezett csász. és kir. közöshadseregbeli és magy. kir. honvédcsapatok élelemszükségleteinek közös biztositása iránt.

A tárgyalás tartatik														Kézvényelési határidő	
					mely időtartamra		A következő katonai élelem-szükségletekre nézve								
							naponként			évenkint		bánatpénz			
							kenyér	zab		rozs	zab	a következő czikkekre			
							adagonként								
							840	3360	4200	mmázsa		kenyér	zabra		
							grammal								
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mettől	meddig	adag					forint		kenyér	takarmányra
							1. Helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek és honvédcsapatok számára.								
1893. szeptember hó 27é-n, délelőtti 10 órakor	A cs. és k. 5. hadtest hadbiztosságánál Pozsonyban	Trencsén	—	csász. és kir. hadsereg	január hó 1-től	szember hó 31-ig	415	10	...	1100	123	800	50	Minden ötödik nap előlegesen. Nyár folyamán a kenyér esetleg rövidebb, mint 5 napi, határidőkben átadandó.	Minden ötödik nap a csapat számára előlegesen: a takarmány saját lovaknak az egész hónapra előlegesen is.
		Pozsony	—	m. k. honvédség			...	26	1	...	334	...	125		
		Trencsén	—				280	9	...	740	110	360	35		
1893. szeptember hó 29-én délelőtti 10 órakor	A csász. és kir. élelmezési raktárnál Sopronban	Sopron	—	csász. és kir. hadsereg			2013	...	...	5331	...	2500	...		
		N.-Kanizsa	Kis-Kanizsa				363	13	12	961	343	500	100		
		Sopron	—	m. k. honvédség			400	12	...	1059	147	500	60		
		N.-Kanizsa	—				400	14	...	1059	171	500	60		
		Kőszeg	—				200	3	...	530	37	100	15		

Észrevétel:

A) A tartalék-készlet harmincznapi, az egész állományra számitott folyó szükséglet mennyiségében iratik elő. Örlési akadályoknál a hadtest ügyelőség kivételesen megengedi a bérlőnek, hogy az 5—10 napi lisztszükséglet egyenértékét ideiglenesen liszt helyett kenyérnek való gabona alakjában tartsa készletben.

B) Katonai legénységet élelmezés végett a bérlőknek átengedni tilos.

C) Azon ajánlatnyerő, a ki Trencsénben a kenyeret szállitja, köteles egyszersmind a trencsén-tepliczi cs. és kir. katonafürdő-intézet legénységének körülbelül 60 adagnyi napi kenyérszükségletét az 1893-iki fürdőidény alatt a haszonbéri áron Trencsénben előállitani.

D) A cs. és kir. hadsereg katonai közigazgatása határozottan fenntartja magának a netán rendelkezésére álló saját készleteit a közlekedési vonalokon fekvő állomásokban használatba vétetni.

E) A kenyér szállitásának kiadatásánál különbeni egyenlő ajánlatok mellett pékeknek előny adatik. A kenyeret mindig a hsszonbéri állomásban kell késziteni, a hol egyszersmind a rozsliszt tartalékkészlete is elhelyezendő.

F) A bérlő köteles zabraktárában a próbarostálásra teljesen alkalmas és jó állapotban levő szélrostát tartani.

G) Sopronban a vállalkozó köteles az elfogadott árért a meghatározott időn át egy esetleg összpontositandó lovas hadosztály vagy gyalogezred és pedig gyalog vagy lovas dandárban vagy pedig egy gyalog-hadosztályban tartandó gyakorlatok számára szükségelt többletet is [illegible]

HIRDETMÉNY.

A bécsi cs. és kir. tüzérség beruházási raktár felszereléseire vonatkozólag **1893. augusztus 29-én délelőtt 9 órakor a bécsi cs. és kir. tüzérségi arzenálban általános irásbeli pályázat nyittatik meg.**

Mindazon iparosok, kik e pályázatban részt akarnak venni, felkéretnek, hogy **ivenkint 50 kros** bélyeggel ellátott lepecsételt ajánlataikat **1893. augusztus 28-ig, legkésőbb délelőtt 11 óráig** a fönt emlitett raktár parancsnoksági épületében (I. em. 90. ajtó) nyugtatvány mellett nyujtsák be.

Ajánlkozó czégek és kereskedők, akik a tüzérségi felszerelési raktárnál **ismeretlenek,** az ajánlat mellett tartoznak szolidságukról és versenyképességükről bizonyitványt beszolgáltatni, a kereskedelmileg bejegyzett czégek az illetékes kereskedelmi kamara utján, a be nem jegyzett czégek pedig a hatóság utján, melyet a tárgyalás előtt tartoznak beszolgáltatni.

Mindazok, kik mások nevében pályáznak vagy olyan ajánlkozók, a kik egy felhatalmazott képviselőjük után pályáznak, tartoznak a felhatalmazást biróilag bemutatni.

A figyelembe veendő ajánlatoknak a következő feltételekkel kell birniok:

1. Az ajánlattal együtt leteendő az ajánlott ár után számitandó óvadék, mely vagy készpénzben vagy állampapirban helyezendő el.

2. Az ajánlatban megjelölendő pályázó által tervbe vett munka, és az ár, melyért e munkát elvállalni hajlandó, nemkülönben az idő, mely alatt eszközölhető. Ez utóbbi kettő **számokkal és betükkel** egyaránt pontosan megjelölendők.

3. A pályázó az ajánlatban kijelenteni tartozik, hogy amennyiben a katonai hatóság az általa tett ajánlatot nem egészében vagy egyáltalán nem venné figyelembe, semmiféle kártéritési igényt nem emel. Ugyancsak ki kell jelentenie az ajánlatban, vajjon hajlandó-e az évközben esetleg fölmerülő — s e megállapitott költségnél nagyobb — szükségtöbbletet is fedezni vagy kijelenteni, hogy milyen maximumot állapit meg e czélra, esetleg csupán az egyes czikkekre vonatkozólag.

4. A pályázónak határozottan ki kell jelenteni, hogy a pályázatban megjelölt feltételeknek ugy ő, mint esetleg meghatalmazottja teljesen aláveti magát.

5. A pályázónak egyuttal kötelezznie kell magát, hogy ajánlatához a határozat idejéig ragaszkodik s az ovadékot a kitüzött időn belül leteszi. Egyben ki kell jelentenie a pályázónak, hogy a kereskedelmi törvény 318. és 319. czikkében és a polgári törvénykönyv 862. §-ában megjelölt határidöt magára nézve kötelezönek ismeri el.

6. Több személy által benyujtott ajánlatban ki kell fejezni, hogy egymással szolidaritásban állnak.

12. Az élelemszükségleteknek az állomáshoz tartozó helyiségekbe való elfuvarozására nézve, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt előkészitett feltételi füzet XVII. pontja értelmében, a honvédcsapatok szükségletének a laktanyákba való elfuvarozására nézve pedig az utóbbiak számára előkészitett feltételi füzet IX. pontja szerint külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már benfoglaltatik.

13. Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető czikkeknek szállitását elnyerte, előnyben részesül.

14. Azon ajánlattevő, ki közös állomásokon való terményszükségletek szállitására csak olyképen is tett ajánlatot, hogy N. állomás szükségleteinek szállitását elvállalja, a nélkül, hogy ajánlatában határozottan kiemelte volna, hogy a közös hadsereg **és** a m. kir. honvédség szükségleteire tesz ajánlatot, a m. kir. honvédséggel szemben ajánlatával mindaddig kötelezve marad, mig ettől jóváhagyó (elfogadó) vagy elutasitó határozatot nem nyert, tekintet nélkül arra, hogy a közös hadsereg az ajánlatot elfogadta-e vagy nem.

15. Az ajánlkozók a hadsereg, illetőleg a honvédigazgatás irányában ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényczikk 314. és 315. §§-aiban — valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve — megállapitott határidőnek betartásáról.

16. Ajánlatok kevesebb mint 14 napi határidővel nem fogadtatnak el.

17. A cs. és kir. élelmezési raktárak értesitése, az ajánlat elfogadása vagy visszautasitását illetőleg, csak a közös hadsereg szükségleteire vonatkozik, mig az ajánlat azon részének elfogadása vagy visszautasitásáról, mely a m. kir. honvédség szükségleteinek fedezéséről szól, a honvédkerületi parancsnokság értesiti az ajánlattevőt.

Kelt Pozsonyban, 1893. évi augusztus hó 10-én.

A közös biztositó-bizottságtól.

50 kros bélyeg

Ajánlati minta.

Én alulirt az 189... évi.....hó .....-én .....sz. a. kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N..... állomáson s az ahhoz tartozó helységeken szükséges:

a kenyérnek 840 grammos 1400 grammos ékekben adagját ..... kr. szóval krajczárral, ...

a zabnak 3360 grammos adagját ..... kr., szóval krajczárral, ...

189... évi ..... 1-től 189... évi ..... hó végeig terjedő időtartamra szállítani, továbbá az átvonuló élelmezést is a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére, az előkészitett feltételi füzet ....pontja értelmében kiszolgáltatom és ezen czikkek elfuvarozását a szükséglet helyére — a fent részletezett árakba már beleértve — elvállalom (a szükséglet helyére való elfuvarozás nélkül) mely ajánlatomért a mellékelt, külön boritékba zárt (vagy: az ide csatolt elismervény szerint a..... pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen .....összesen .....forint bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállitást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesités utáni bánatpénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegészitendem, s ha ezt elmulasztanám, a hadsereg, illetőleg honvédigazgatást feljogositom arra, hogy ezen kiegészitést a kijáró szállitási keresetemből való levonás utján eszközöltesse.

Egyébiránt a hirdetményben közzétett feltételeken kivül, a tárgyalásra előkészitett feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N.....nek N-ben kelt, ide mellékelt értesitése szerint a megbizhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizonyitvány közvetlenül az.....nek fog átküldeni.

Kelt N.....ben, 189.....hó.....-én.

N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye.)

Az ajánlat lepecsételendő és boritékára irandó:

«Ajánlat az 189.....-án hirdetett s 189.....-én tartandó tárgyaláshoz.»

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő, a külön boritékon pedig ennek tartalma (készpénz vagy értékpapirok) számokkal és szóval kirandó.

II. évfolyam. *1893. augusztus 27.* 35. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

RÉVAI MIKLÓS EMLÉKE.

Nagy-Szent-Miklós, ez a szép magyar alföldi város a héten ünnepet ül. Ünneppel adózik a magyar nyelvtudomány megalapítójának: a nagy Révai Miklósnak. Szerény lesz az ünnepély, de lelkes közönségével együtt ünnepel az egész ország. Ott lenn, a nemzetiségi áramlatok közepette, a magyarság elnyomására törekvő mozgalmak szivében, ez a szerény emlékoszlop őre lesz a hazafiságnak. A tudós emléke tiszteletet kér mindenkitől, a kegyelet koszorúját tőle megtagadni senkinek nem szabad. Némuljanak el e napon az izgalmak, érezze mindenki át e nap fontosságát, mert nemcsak Révait ünnepeljük ott, nemcsak a tudós emlékének áldozunk, hanem a nagy hazafinak is, a kinek minden tettét, minden szavát a legtisztább hazaszeretet sugalmazta.

És most meg kellene, hogy irjam a tudós életrajzát. De azt mindenki ismeri már, emlékét ne az évszámok hirdessék, ne alkotásainak száraz elősorolása

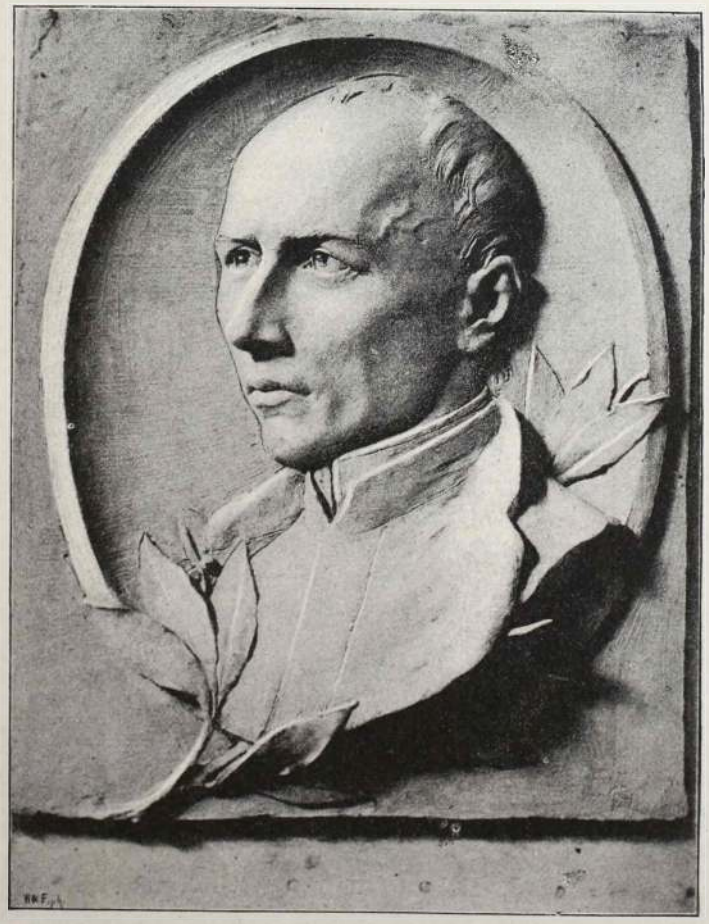

RÉVAI MIKLÓS.
Holló Barnabás reliefje után.

ujítsa föl. Egész életének képe benne van azokban a sorokban, melyeket a *Hazai tudósítások* a maga nehézkes, de igaz érzéstől áthatott nekrologszerü megemlékezésében ir, 1807. május 6-án megjelent számában. Hadd álljon itt Budapest első és akkor még egyetlen magyar lapjának Révairól szóló megemlékezése: «Azon főképpen Istennek tartozó, közelebb pedig embertársához önként viseltető köteles szeretetét gyakorló Férfi; azon királyához hivséges Személy, azon hazáját szerető Honfi, azon magyar nyelv keletének buzgó, de már elfáradt Tenyésztője; azon borostyán koszorús Verselő; bölcselkedés, tudákosság, rajzolás, csinosodás és egyéb szabad becsü tudományoknak Üzője s Előmozditója; azon magyar szó és irás Eleveneknek Remeklője; azon az ájtatos papi rendnek Egyházi Dísze; azon Pesten lévő Tanulmányok közönségének munkás tagja; azon tudós könyvnyaláboknak szerzője és Kiadója; azon életében eleven

könyvtárnak Foglalatja; azon egyetlenegy fő tiszteletreméltó *Révai Miklós!* megszünt fáradságával, virrasztásaival az ideig való élőknek szolgálni; nyugszik zöld, örökös hírü nevü hantjain termendő virág bokrétái között! De lelke és halhatatlan érdeme a mennyekben, az Isten szine előtt örvendezve énekli soha heverését nem tudó pályájának jó végzését. És áldja a magyarok Istenét nyert kegyelméért, hogy annak hasznos sikere áradhasson a jövendőség magyar szívü ivadékjaira. Kinek, midőn a tehetőseknek értékjei márvány oszlopot eregetnének — én sirmeredékére almányi könyeknek lepergése közt ily verseket fakasztok:

Gellért hegyénél a levegő komor
Köddel borúlt bé, fujja lehelletét
A Rákos elbágyadt lapályán:
Párolog a Tisza a Marossal.

Kesergi estét mind az öreg Buda,
Mind a Dunának nedve leányaival
Zokog, de érdemlett nevének
Címe delelni repült fel az égre.»

Az oszlop fölállításának eszméje, melylyel nagy szülötte emlékét megörökíti Nagy-Szent-Miklós város lelkes közönsége, pár évvel ezelőtt kezdett szárnyra kelni. Az ottani tanitótestület fáradhatlan buzgalmának köszönhető, meg a vezetőknek, Steinbach Sándor kir. tanfelügyelőnek és Kiss Sándor tanárnak, a kik mindent megtettek, hogy a megkezdett mozgalom sikeres eredményü legyen. Eleinte egyszerű márvány obeliszket terveztek, a melyen az inscriptiókon kívül, semmi más nem hirdeti Révai emlékét. Csaplár Benedek, ez a lelkes tisztelője Révainak azonban nem elégedett meg ezzel. Leirt a bizottsághoz, hogy ő kész nagy munkájának harmincz példányát a bizottság rendelkezésére bocsátani, hogy annak jövedelme egy az obeliszkre tervezett Révai arczképének érczreliefjére legyen szánva. A könyv lelkes hazafiak adományaiból csakugyan elkelt és Holló Barnabást, ezt a tehetséges fiatal szobrászt, a kinek Széchenyi emléktáblája egyike a főváros legszebb szobormüveinek, megbizták a relief elkészitésével.

Igy készült el az emlék, mely immár Nagy-Szent-Miklós városának derék hazafiasságát dicséri. Jól esik nekünk, hogy ott lenn, a hol édes magyar nyelvünk annyi megtámadtatásnak van kitéve, éppen annak állitanak emlékoszlopot, a ki tudásának hatalmával, lelkesedésének lobogó tüzével, igaz hazafiságának szent rajongásával e nyelvet nagygyá, hatalmassá, a müvelt nemzetek nyelvével egyenraguvá igyekezett tenni. Ő mutatta meg nekünk azt az utat, a melyen a magyar nyelvtudománynak haladnia kell, hogy nyelvünk megtisztulva, egy Vörösmartynál, Petőfinél, Aranynál oly bűvös-bájosan zengjen. Álljon is ott örökre a nagy tudós dicsőségének hirdetésére!

CHARCOT.

(1825—1893.)

Az orvosi tudományoknak fájdalmasan megsiratott halottja van. A nagyok egyik legnagyobbika, *Charcot*, a zseniális ideggyógyász, hajtotta fejét örök álomra. A Hospice de la Salpêtrièren lecsüngő fekete zászló nemcsak annak a kórháznak, hanem az egész müvelt emberiségnek gyászát jelzi. A mit Charcot az ideggyógyászat terén alkotott, azt hálás emlékkel fogja megőrizni az utókor. A bonyolult emberi mechanizmusnak legbonyolultabb szövevényében, az emberi idegekben buvárkodott Charcot. Csak oly nagy tudós és oly zseniális ember, mint ő, volt képes azokat a csodás rejtélyeket megoldani, melyek a kutató elme előtt eddigelé megfejthetetlen örök rejtélyeknek látszottak. S mit azelőtt megrögzött gonoszságnak tartottunk, mely magával ragad ezreket és ezreket, a mi eddig vallási rajongásnak,

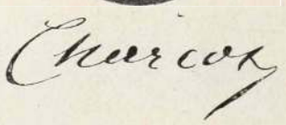

boszorkányságnak vagy elementáris lelkesedésnek tűnt fel, mely magával ragadja a nagy tömegeket, arról Charcot bebizonyította, hogy nem egyéb, mint az idegrendszer harmoniájának megbomlása, mely ragadós nyavalyakép terjed át egyik emberről a másikra. Sok ezernyi szerencsétlenről, kik azelőtt a börtönben sinylődtek tetteikért, kimutatta, hogy ezen gonosz tett végrehajtására egy belső ösztön kergette őket, melynek ellentállani képtelenek voltak, hogy ezen bűnös tettek kútforrása ott keresendő a szétzilált, beteg idegekben. A mit ő a hysteriáról, gerinczagy bajokról s egyéb ideggyógyászati kérdésekről irt, azok mind alapvető munkák, melyek nemcsak az ő nagy tudományosságáról, hanem zsenialitásáról is tanuskodnak.

Mert Charcot nemcsak nagy tudós, hanem zseniális ember is volt. Legjobban bizonyithatják ezt ezernyi és ezernyi tanitványai, a kik a nagy mester arany szavait valóságos lelkesedéssel szivták magukba. Nem tartozott a száraz szobatudósok közé. Mindegyik előadása egy valóságos kis szónoki remekmű volt, telve nagy tudományossággal és zseniális szellemének szikráival. A mint ott a kathedrán magyarázott hallgatóinak, ezek lemásolták szavait s úgy jelentek meg értekezései a franczia lapokban s ezek utján lettek az egész müvelt világ közkincsévé. A németek, kik pedig nem igen szivesen engedik át másoknak a dicsőséget, egyhangulag elismerik, hogy Charcot a jelenkor legnagyobb idegorvosa volt. Sokan szemére lobbantották, hogy zsenialitását a tudományosság rovására használja fel. De ez nem áll. Természetes, hogy oly lángész, mint Charcot, nem mozoghatott a sablonok szűk keretében, s ha egy-egy merészebb kisérlete nem sikerült, az csak annak tulajdonitható, hogy ő is csak ember volt. A világ minden részéből segélyért hozzá forduló betegek nem birják eléggé magasztalni azt a finom római arcz-metszésü öreg urat, kiben nem volt semmi pedantéria, tudós rögbetegség, de a kinek minden szavából meglátszott a nagy tudós és a zseniális kutató.

Szobra bizonyára nemsokára ott fog emelkedni a párisi Hospice de la Salpêtrière előtt, melyben harminczegy éven át nyujtott segélyt a megroncsolt idegzetüeknek, a lelki betegeknek. Koch, Pasteur, Lister és Semmelweis, az orvosi tudomány héroszainak neve mellett az ő neve is örökké fenn fog maradni nemcsak az orvosok, nemcsak a tudósok, hanem a betegek hálás emlékezetében is.

F. S. dr.

II. ERNŐ, SZÁSZ-KÓBURGI HERCZEG.

(Arczképpel.)

II. Ernő Szász-Kóburg-Góta uralkodó herczege, a reinhardsbrunni kastélyban 74 éves korában meghalt. A herczeget tudvalevőleg néhány hét előtt szélhüdés érte, mely hosszas szenvedés után kioltotta életét.

II. Ernő, (Ágost, Károly, János, Lipót, Ede) a szász-kóburg-gótai herczegség fejedelme, I. Ernő, gótai uralkodó legidősebb fia volt. 1818. junius 21-én született Kóburgban. 1836-ban Albert öcscsével, az angol királyné későbbi férjével beutazta Angliát, Franciaországot, Belgiumot, azután a bonni egyetemre ment, majd kapitányi ranggal a szász hadseregbe lépett. Később beutazta Európa déli államait és Afrikát és visszatérve, atyja halála után 1844-ben átvette az uralkodást, miután időközben 1842-ben nőül vette Alexandrine Lujza bádeni nagyherczegnőt. Az 1848—49-diki viharos idők nem ingatták meg trónját, mert még idejekorán alkotmányt adott népének és ezzel sikerült neki a kóburgi és gótai herczegséget egyesiteni. Önálló hadtestet vezényelt a dánok ellen, s alatta vívták ki az eckenfördei győzelmet 1849. április 5-én. Miután a német egység helyreállitására irányult kisérletek meghiusultak, az úgynevezett háromkirály szövetséghez csatlakozott és az ő indítványára gyült össze a berlini fejedelmi kongresszus. Személyes barátság füzte

III. Napoleonhoz s a német fejedelmek közül ő üdvözölte először a császárt Párisban. Mikor pedig 1854-ben kitört a krimi háború, azon volt, hogy megakadályozza Poroszország közbelépését Oroszország javára, de már öt év mulva arra akarta rábirni a porosz királyt, hogy Franciaország ellen hadat indítson. Minthogy Bismarck kormányzatában a reakczió diadalát látta, a Németország regenerácziójára nézve táplált reményeit Ausztriába vetette és élénk részt vett az 1863-iki frankfurti kongresszuson. Ugyanabban az időben rendkívüli népszerüséget szerzett azzal, hogy minden etikettől ment formában részt vett a torna- és lövészünnepeken, melyektől akkor a német viszonyok javulását várták. VII. Frigyes dán király halála után erélyesen követelte a dán herczegségek szétválasztását és e tervének III. Napoleont is iparkodott megnyerni. 1866-ban a poroszok mellé állt s 1870—71-ki háborút Vilmos porosz király oldalán küzdötte végig. A herczeg istápolta a művészeteket, maga is kitünő zeneszerző volt; több operát irt, melyek közül jelesebbek: Zaira, Casilda, Santa Chiara, Diana von Solanges; azonkívül több kisebb zenemű is bizonysága nagy zenei tehetségének. 1862-ben nagyszámu kisérettel, közte több természettudóssal beutazta Egyiptomot és Abessziniát és ez utazásának eredményéről szól az «Ernő szász-kóburg-góta herczeg egyiptomi utazása» czímü díszmunka.

Trónja a trónörökösi rend szerint öcscsét és az angol királynőnek másodszülött fiát, az edinburgi herczeget illeti meg.

Hir szerint az edinburgi herczeg le akart mondani fia javára. Ugy látszik azonban, hogy azon nehány óra alatt, melyet *Vilmos* császár Reinhardsbrunnban töltött, igen fontos dolgoknak kellett történniök, mert nem, mint általában gondolták, az edinburgi herczeg fia, hanem *Alfréd* herczeg maga lépett a kormányra.

Vilmos császárt megérkezése után az elhunyt herczeg özvegye fogadta, a kinek a császár kifejezte legbensőbb részvétét. Ezután a halottas szobába mentek, a hol fél óráig időztek.

A császár *Alfréd* szász-kóburg-gótai herczeg óhajára jelenvolt, midőn a herczeg az összegyült állami miniszterium előtt ünnepélyesen letette az alkotmányra az esküt. Strenge miniszter köszönetet mondott a császárnak jelenléteért.

Alfréd herczeg Liebetrau itteni polgármesterhez a következő táviratot intézte: «Mélyen megszomorodva tudatom önnel és a polgársággal, hogy forrón szeretett nagybátyám több heti betegség után ma meghalt. Az elhunyt herczegért három heti országos gyászt rendeltek el. Az elhunytat a reinhardsbrunni kastély érseki termében helyezték ravatalra. Pénteken a koporsót közszemlére állították ki, hétfőn reggel 9 órakor a holttestet nagy ünnepélyességgel a schnepfenthali pályaudvarra viszik, a hova 11 órakor Kóburgból külön vonat érkezik. Erre a holttestet Kóburgba szállítják és 12 órakor a Szt-Móricz templomban ünnepélyesen eltemetik. Szombaton az eskütételre összegyül az országgyűlés.

II. ERNŐ, SZÁSZ-KÓBURGI HERCZEG.

A HÉT.

Ezen a héten ismét a jó vidék dominált.

Micsoda fáradság is az: megérteni, hogy mikép történhet meg ilyen vagy olyan vidéki eset? Valóságos rébusz — pedig tény.

Csak olvasnunk kell a vidék lapjait. Találunk azokban olyan jeles dokumentumokra, az emberi butaságoknak olyan ékesszóló okmányait csempészik azok tulajdonunkba, hogy Flaubert, a *Madame Bovary* szerzője, örömsikoltva olvasná azokat, à la Kazinczy a hizelgő sorokat barátai levelében.

Itt van teszem egy Kossuth-látogatás. Városi főjegyző Szöged nömös városából. Elmondja történelmünk tiszteletre méltó alakjának, hogy Délolaszországba indult, de a vonat rosszul közlekedik s ő Turinba jutott. Szól erre Kossuth:

Kossuth: Ugy látszik, főjegyző ur véletlenül van itt Turinban?

Főjegyző: Bevallom kormányzó ur, igen.

Nos, tisztelt olvasóm, kell-e ennél ékesebb csodabogár?

Ime egy ember, a ki Kossuth vendége s kijelenti neki, hogy véletlenül csöppent hozzá! Hogy tulajdonkép nem indult el feléje, csak úgy, a véletlen kényszerítette be hozzá! Hogy Kossuth háza valóságos menedékhely! Ház-eresz! Esővédő! Barak! . . .

De menjünk tovább.

Itt van előttem egy másik ujság, ez meg Guy de Maupassant művészetét lerántja a sárga földig.

A *Bajai Közlöny*-t nem hagyják nyugton nagy, nyomasztó bajai, hanem megy ujat keresni. Guy de Maupassantra veti magát. Szegény franczia iró! Pedig tudhatnád, hogy ha a *Bajai Közlöny* valakire rájár, az a rúd-döngetés alatt megebed.

Szegény Guy . . . . akarom mondani *Bajai Közlöny!*

Vagy itt van a nagyváradi eset.

Hát el lehet azt képzelni józan észszel, hogyha egy fővárosi ujság kiirná: «A nemzeti szinháznak fiatal naivára van szüksége. Ott van teszem Ibsen *Vadkacsá*-ja. Bárminő kivánatos dolog lenne, hogy a nemzeti szinház programmjába fölvegye, nem teheti, mert nincs fiatal vagy a fiatalság illuziójával biró szinésznője *Hedvig* eljátszására. A kik ott vannak, nem alkalmasak az ilyen szerepekre.»

Már most képzeljük el azt az országos kaczajt, melyet előidézne egy ilyen nyilatkozat:

«Mi alulirottak kijelentjük, hogy Palotai Piroskát fiatalnak tartjuk.

Budapest stb.

Tizennyolcz aláirás.»

És lássák uraim — ez a vidéken lehetséges!

Ott az ilyesmi komoly való. Ott tizennyolcz ur nyilatkozik, hogy a naivájukat *elfogadható szinésznőnek* tartják. S mikor ezt a nyilatkozatot — plane férjektől — komikusnak találja az ujságiró, hát orvul lebotozzák . . .

Ez a jó vidék.

Tagadja hát valaki, hogy nincs nálunk «gentry-világ»?

Ezek elképzelhetetlen dolgok, de hát ép azért történnek meg. Tudvalevőleg: *azok a dolgok történnek meg, a melyek elképzelhetetlenek.* Ezt a maximát csak a vidéken szabad ugyan alkalmazni, de ott mindig beválik. Ugy, hogy én nem is gondolkozom vidéken. Egyszerüen hagyom a dolgokat, hadd történjenek meg, hisz megakadályozni ott semmit sem lehet, mert nem szabad.

Gondolkozni vidéken annyit jelent, mint megfigyelni. A megfigyelés lélektanát megtanuhatjuk. De azért ez a lélektan változik ott, mint a tenger szine.

*

Őszintén be kell vallanom: a fiatal Károlyi György gróf a legszimpathikusabb ember előttem. Nemcsak külső megjelenésének férfias bájával imponál, hanem jellemének tiszta, egyszerü vonásaival.

Ime egy ember, a ki nem szenved a francziák hires betegségében: a *l'impuissance d'aimer*-ben. Ő tud szeretni!

Ime egy ember, a ki a szerelem istennőjének oltalma és hatalma alatt állva, mindent a szerelmeért áldoz fel.

Ime egy ember, a kit Ámor istennő kiválóan kegyel s a legveszedelmesebb hangulatokban is jókedvvel ajándékoz meg, hogy tudjon küzdeni, lelki erővel.

Ime egy ember, a ki a küzdelemre szükséges elmeerő és sziv fényes adományaival rendelkezik . . .

Nos, ez a kép nem szép, nem kedves és nem megkapó?

FÜRDÉS UTÁN.

(Jendrassik Jenőtől.) (Kókai L. hazai műtárlatából.)

Hiszen uraim, hányszor olvassuk naponta, hogy ez vagy az a derék ember öngyilkos lett, szerelemből, vagy mert tönkre ment, vagy mert hűtlen lett hozzá a felesége, vagy mert megcsalták barátai . . . ki tudja az öngyilkosság okát pontosan meghatározni? . . .

Itt van előttem egy öngyilkos levele, Fried Sándor levelét csempésző fogházőrmester irta jegyeséhez; ő a szégyent nem tudta elviselni, hogy ledegradálták, s hogy már most ő mit tegyen? Nincs jövője. Nincs reménye, hogy valaha ember legyen belőle . . . Szegény ember! *A jövőtől való félelem*, ez a csúf betegség, ölte meg. Ez valóságos őrület. Üzi-hajtja az embert, egyik tájról a másik tájra, nem menekülhet előle, fejfájás, szivdobogás alakjában szólal meg, végre is legyűri áldozatát. Szegény őrmester, olyan megható olvasni őrülettől áthatott leveledet!

De Károlyi György nem fél a jövőjétől, pedig ellene támad a sors. De ő legyőzi!

*

A borbélylegényem végignyujtózik a diványon s hanyagul felém fordul:

— Borzasztó unalmasak ezek a nyári ujságok . . .

Ép a franczia választásokról szóló sürgönyök voltak benne. Sajnálattal néztem a szegény emberre. A ki nyugodtan játszik a sinek között, mint egy gyermek, nem is sejtve a feléje rohanó vonatban a halálos veszélyt.

Megmagyaráztam azután neki, hogy milyen roppant fontos dolog még az ő üzlete szempontjából is, hogy kiket választanak be a franczia parlamentbe.

Hogy megijedt. Nézte, nézte a neveket, de nem ismerve őket, félelme egyre növekedett. Szerette volna, ha végig mondom az összes megválasztott képviselők biographiáját, hogy megtudhassa: veszélyes reakcziónárius alak-e? Vagy tulzó? Vagy monarchista? Olyan volt ez a visitás, mint a gyermeké, a ki nem tud menekülni félelmében a sinekről s a vonat eltapossa.

Az aiges-mortes-i eset már érdekelte. Nem ment ugyan a fejébe, hogy mi köze van a hármas szövetség kérdésének az olasz és franczia munkások duhajkodásához, de a tüntetések és egyes részletei érdekelték.

— Laptöltelék! — mondja nagy gőgösen, de olvassa figyelemmel.

Annak veszi ő azt a sok verset, czikket, tárczát, melyben az öreg Révai Miklóst ünnepelik, az öreg urat, kinek neve teljesen ismeretlen a nagy publikum előtt. Hiszen nem maradt az öreg urtól egy sor sem, melyet a ma közönsége elolvashatna. Pedig nagy tudós volt, első rangu nyelvész.

Hanem abban az időben latinul irtak.

Oh, vajha sok dolgot ma is latinul irnának.

Lazzaroni.

ÜRGE IGNÁCZ.

(Arczképpel.)

A napokban szomorú hírt hozott a távíró Kínából. Egy magyar misszionárius, Ürge Ignácz vértanuságát jelentette. Pár évvel ezelőtt itt járt közöttünk, a főváros templomaiban szónoklatokat tartott arról a nagy küldetésről, mely a keresztény hittérítőkre a mennyei birodalomban vár. Bőségesen gyültek a könyöradományok, melyekből a buzgó férfiu a messze Keleten kitett gyermekek számára árvaházat és első királyunk szent emlékét ott is hirdető templomot akart épiteni.

Ürge Ignácz a csallóközi Zsigárd községben született 1830-ban. Az esztergomi és nagyszombati gimnáziumban végezte középiskoláit és már tanulóéveiben feltűnt éles eszével és rendkívüli szorgalmával. Teologiai tanulmányai befejezte után esztergommegyei áldozó pap lett s egy ideig a Csallóközben Vajkán, majd Mizserden káplánkodott, a hol egykori hívei még ma is szeretettel emlegetik a fiatal papot, a ki éppen olyan buzgó volt a vallásosságban, mint lelkes a hazafias kérdésekben. Később Muzsára került plébánosi helyettesnek. A költői hajlamu, verseket iró ifju pap azonban nem lelte föl a plébánosi lakban zajongó, nyugtalan lelke vágyait. Tenni és küzedeni akart Istene tanaiért és hogy ezt megvalósithassa, 1869-ben Gráczban beállt lazarista-szerzetesnek. Tizenegy évig járt-kelt Magyarországban és Ausztriában népmissziókat teljesitve, de igazi működési körét még ekkor sem találta meg.

Végre elhatározta, hogy Kinába megy hittérítőnek, az ugyanott előtte működött magyar misszionáriusnál. A szintén zsigárdi születésü Erdélyi Ignácz lazarista atyának sorsa lelkesitette a nehéz vállalkozásra.

1880-ban Marseilleben hajóra szállt és pár hét alatt megérkezett a mennyei birodalomba. Ürgét, a tapasztalt embert, az imponáló külsejü férfiut örömmel fogadták a hittérítők házában s mikor egy-két év alatt a kinai nyelvet elsajátitotta, fontos feladatokat bíztak reá. Állomáshelye Csofu-pank helység volt, a kia-hingi kerületben, a délkeleti Cse-Kiang tartományban. E helységből indult el időközönként, hogy hirdesse a tartomány belsejében az evangéliumi igéket.

1890-ben visszatért hazájába, hogy gyüjtsön tervei megvalósitására könyöradományokat, de nem sokáig örvendhetett munkája sikerében. Egy német lap jelenti, hogy az áldott lelkü lazarista atya vértanuságot szenvedett. A kinaiak fellázadtak az ő kis falujában is a keresztények ellen. Ürge az evangélium utasitása szerint elrejtőzött ugyan, de egyik kinai társát addig ütötték, verték a fanatikus lázongók, mig az el nem árulta a misszionáriusnak tartózkodási helyét. A kinaiak reárontottak, előhurczolták magányából és lefejezték. Igy halt vértanu-halált a derék magyar pap, a ki a különböző európai népek hittérítői közt is tisztelt nevet szerzett magának.

ÉRDEKES LEVÉL.

(Kassay Nándortól.) (Kókai L. hazai műtárlatából.)

HOLT SZIVEK.

Mint a halott, olyan vagyok, olyan,
Bolyongok az élők között holtan;
Halott vagyok, meghaltam én régen,
De elhülni nem tudott a vérem.

Húnyt szemekkel, némán, haloványan,
Ott feküdtem én a síri ágyban,
De a szivem nem hagyott pihenni,
Vissza kellett a világba menni.

Mit keresek én, a holtak társa,
Mit keresek az élők sorába'?
Sír ölében nem lesz addig nyugtom,
Míg szerelmi szomjam el nem oltom.

Sok tüzes szem már szemembe lángolt,
Női ajkról csókoltam a mámort,
De a mire szomjazott a lényem,
Igaz szerelemből nem volt részem.

Az élők, kik járnak körülöttem,
Halott szivet, hordoznak keblükben,
S én, ki bolygok dermedt arczczal, holtan,
Bennem fájó, eleven szív dobban.

Varsányi Gyula.

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!

(Elbeszélés.) (2)

— Irta: VÉKA LAJOS (VAJKAY KÁROLY). —

De az eső csak nem akart szünni, nem fellebbenni a felhődiszlet. Locsogott és pattogott az égből alászakadó zuhatag, mintha a sok vizet onnan sajtárokból öntenék a már ugyis elárasztott földre. Hasztalanul dugta be Bálint bácsi füleit pamuttal, csak hogy a fűhöz-fához, falhoz és pocsolyákba verődő sűrű cseppek suhogását és tocsogását ne keljen hallania. Látnia kellett mégis a felhőktől földig érő, kötélverő segítsége és kereke nélkül vizből fonott zsinórokat csakúgy, mintha Ischlben vagy Salzburgban fogyasztaná a pénzét. Valóban kár, hogy Bálint bácsi nem tartozik amaz emberek közé, kik nem is üdülés, nem is élvezet keresése végett vándorolnak évenkint nagy számban Magyarország határán túl, hanem csak azért, hogy elmondhassák, hogy ők is jártak arra, merre a gólya téved, ha nyugatnak veszi utja irányát. Most Bálint bácsi menten dicsekedhetnék azzal, hogy ő voltaképen nem is Poprádon időzött, hanem a kies, bájos és csodaszép Salzkammergutban tanulmányozta a nagy jelentőségü kérdést: hány napi ilyen eső-zés képes a legkonokabb és megrögzöttebb sziklát is az életuntság szélsőségeig puhítani?

Mind a mellett most sem tágított volna Bálint bácsi az erkélyről, ha nem kellett volna egyébbel is daczolnia, mint csak az égi nedvvel és az északnak hideg fuvallatával. Hiszen még a negyven napi esőzés, mely megteremtette a vizözönt, még az sem tartott örökké. Kell tehát, hogy Poprádon is megvirradjon valaha és kibujjék a sok felhő közül végre ismét a nap s vele a magas Tátra. Mondják pedig, hogy ezt béketűrő embernek megvárni érdemes is, hasznos is. Ha Bálint bácsi negyednapon mégis arra szánta magát, hogy felszedje a sátorfáját: ennek oka egyszerüen, hogy gyomra sehogy sem birt három napon tul a vajban sült rostélyosokkal megküzdeni. Eltűrte Bálint ur szivesen az esőt és fagyot; eltűrte a körüle hemzsegő szőke legényeket, kik czifrára faragott, hosszú hegymászó botokkal vitézkedtek Hussz apónak sik földön fekvő kertjében a gondosan ápolt virágágyak között, és eltűrte eme legények henczegéseit és hetvenkedését is; nem hozta ki még az sem a sodrából, ha szemlélnie kellett, mint vásárolják a nagyszáju urak, hosszú alkudozás folytán, kávézás közben, szegény házalóktól az alpesi hóvirágot és tűzik azt hetykén kalapjaik

A MEGGYILKOLT MAGYAR MISSZIONÁRIUS ÜRGE IGNÁCZ.

mellé, hogy otthon teli torokkal dicsekedhessenek azzal, mennyi életveszélylyel küzdöttenek meg vala ott, valahol az isten háta mögött, lenn a «wilde Magyaren» sziklái között, mig megszerezhették kalap mellé a ritka bokrétát; de a vajban sült, párolt és kirántott húsétkek, melyek Poprádon hirdetik a magyar konyha dicsőségét, ezek kifogtak Bálint bácsi állhatatosságán is.

Mióta Poprádon tanyázott, még nem szabadult a gyomorégéstől. Ebből a jóból nem kivánt többet, mint a mennyi számára a három nap alatt kijutott. Jó magyar létére szöknie kellett a csak németnek való poprádi magyar konyha elől. A jó szív megalkudhatott sokkal s megbocsáthatott még többet; de a gyomornak elveken nem tágító szigora kiűzte Bálint bácsit Hussz apó paradicsomának kertjéből. Egye más a vajban sült rostélyost!

Negyednapon már kora reggel künn ült Bálint bácsi a poprádi indóház lóczáján. Várta most is a jó szerencsét. Nem hiába gyanusitják az embert azzal, hogy nem szokott a maga kárán okulni. A kissé kudarczos első kisérlet nem rémítette el Bálint bácsit sem attól, hogy másodszor is a vak szerencse kormányzására bizza kóborlása sajkáját. Követni fogja most is annak a példáját, ki elsőül vált jegyet a pénztárnál. Hiszen kérdezz tiz orvost és biztos lehetsz abban, hogy közülök mindenik más-más fürdőt ajánl bajodban a leghasznosabbul. Miért ne értékesithetné tehát az ember, ha különben sincsen baja, a szintén bekötött szemmel ide-oda tántorgó véletlennek tanácsát ugyanannyi sikerrel?

Nem sokáig maradt Bálint bácsi magára a lóczán. Halvány kis leányt, kinek lábai csak ingadozva kerülgették a sok esőlé pocsolyáit, kisért édes szülője a padhoz, azzal a gyengéd támogatással és gondozással, melyre csak a jó anya, csak az a teremtmény képes, mely a mennyei rangfokozatban elsőnek következik az angyalok után s ezeket talán nem ritkán meg is előzi. Bálint bácsi a lócza legvégső végére huzódott, csakhogy teljes kényelemmel helyezkedhessenek el mellette a jó anya és ennek beteg gyermeke. Még bundáját is felajánlotta zsámolynak, hogy a didergő leánynak kis lába eme locspocsos időben meg ne hüljön. Aztán pedig — maga sem tudta: hogy miért teszi? — le nem vonta többé szemeit szomszédjairól. Istenem, ha neki is volna ilyen kedves gyermeke! Mily szíves örömest szentelné minden erejét egész odaadással annak ápolására, ha jutalmul ő is kaphatna abból az édes mosolyból, melylyel most ez a kis leány tekint az édes anyjára! A jó szüle pedig egyre simogatja gyermekének halvány arczát és édes biztatást

cseveg annak a fülébe. El fog tűnni gyermekem, — mondá — a nehéz betegség emléke, mint a kínzó álom képleteinek buboréka, vissza fog térni ismét az aczél ruganyossága izmaidba; ki fognak ujra piroslani a rózsák sápadt orczáidon! Csak nyolcz napig legyünk — Vihnyén!

Vihnye! Szent isten! Vihnye! Hogyis feledkezhetett meg Bálint bácsi Vihnyéről? Arról a helyről, melynek annyi nő, annyi leány köszöni virító egészségét? Hiszen *csak harmincz éve,* hogy Bálint bácsi ott, az Amália-hegyen, a millió csillagok közt halkan úszó hold szelid világításánál örök — —! No, de elmult esőnek nem kell köpönyeg. Elég az ahhoz, hogy Bálint bácsi akkor időben élte földi létének legboldogabb napjait és Vihnye kisded völgyét nem adta volna oda a nagy világ egész kerekségeért cserébe. És mégis megfeledkezhetett Vihnyéről! Ilyen az ember! Rút hálátlanságra igen hajlandó a szive.

Bálint bácsi töredelmesen bevallotta ocsmány hibáját s rögtön el is határozta annak jóvátételét. Nem várt többé példaadásra. Áldotta végzetét, mely nyomára küldte a jó szülét s beteg gyermekét. Oda állott rögtön a vasúti pénztár ablakához. A mint azt a pénztárnok nagysokára kegyesen megnyitni méltóztatott: Bálint bácsi volt az első, ki jegyet váltott Selmeczig, honnan aztán már csak macskaugrásnyira van a sok másnál kevésbé híres, de annál jótékonyabb vihnyei fürdő. Majd csak nem megtörtént, hogy Bálint bácsi a váltott jegyet szivéhez szorította. Talán meg is tette volna, ha csak ebben a pillanatban nem nyujtja vala a málha átvételével megbizott raktárnok markát az érdembe hozott hatosért. Az erszény után kellett nyulni.

— Isten hozzád Poprád! Vitorlázunk Vihnyére — kiáltá nekitüzesedve Bálint bácsi, a mint a mozdony zakatolása kiséretében megindultak lábai alatt a kerekek. Megkezdette a vonat robogását Lucsivna felé. Már is látta Bálint bácsi maga előtt és maga körül azt a sok kedves, szép, vig és elmés menyecskét s leányt, kik oly szivesen fogadták egykor körükbe őt, Vihnyének egyetlen férfi-vendégét, és dédelgették s kényeztették a fehér hollót, szóval és tettel. Eszébe sem jutott Bálint bácsinak, hogy azok a szép és kedves menyecskék és leányok bizony azóta már rég tisztes asszonyságokká, valószinüleg nagymamákká változtak s aligha lelnének többé különös kedvtelést tüzes csárdások elkopogtatásában és még kevésbé az olyan sétákban, melyek a szelíd hold világításánál az Amália hegy csúcsáig terjeszkednek.

Csak a maga vétkét és rút hálátlanságát emlegette és fel is tette magában, hogy kedvességének egész teljét fogja Vihnyére pazarolni. Csak hogy legalább a túlvilágon bűnbocsánatot nyerjen azért, hogy Vihnyéről megfeledkezhetett. Ő feledkezett meg Vihnyéről! Hallatlan!

Előre tehát, gyorsan előre a megkezdett irányban! Hadd kezdődjék mielőbb a vezeklés!

Poprádtól Hochwaldig, melynek akkor még Magyarország helynévtára nem birt magyar nevet teremteni, zavartalanul élhetett Bálint bácsi bánatának, emlékeinek és reményeinek. Mert odáig magányos medvének zárta sárga ketreczébe a kocsikalauz. Bálint bácsi, ki egyébkor rajongott az emberek társaságáért, most sokért nem adta volna a csak tulajdon képzeletének tarka alakjaival megnépesített édes magányt; nem adta volna sokért, hogy csordultig telt szive terhén itt-ott s helylyel-közzel menten könnyithetett egy-egy százfontos sóhaj vagy körmönfont felkiáltás légberöpítése által, a nélkül, hogy latolgatnia kellene, mit mond majd ehhez a józanabb eszü és hidegebb vérü szomszéd? De a sors, melylyel köztudomás szerint senki sem köthet örökké tartó frigyet, megirigyelte Bálint bácsi boldogságát s kölönczöt dobott lábai közé, mely kizökkentette észjárását kerékvágásából. Hochwaldon a kalauz két uj vendéget bocsátott a sárga ketreczbe: termetes uri embert s karcsú némbert. Amaz csak oly kopasz volt, mint maga Bálint bácsi. Emez fiatal és hosszan lecsüngő fürtökkel megáldott. Apát és leányát gyanított az érkezettekben Bálint bácsi és máris javában hozzáfogni készült ismét a dünyögéshez, hogy voltaképen miért is van majdnem minden vele egykorú embernek szerelmetes szép gyermeke, kit simogathat, s csak neki nincsen; midőn még jókor észrevette nagy tévedését. Igen, de minő tévedés volt ez? Éretlen kökényt kapott Bálint bácsi cserébe falatnak fanyar vad körtéért. Vaknak kellett volna lennie, hogy észre ne vegye, miként azok ketten, az öreg ur és fiatal nő, ifjú pár, mely, kiindulva a keleti vagy északi tenger partjainak homokbuczkái közül, most végzi szép földünkön nászutazását.

Alig hagyta el a vonat a hochwaldi indulóházat, azonnal lelankasztotta a szőke angyal fürtös fejét a mellette terpeszkedő vaskos utitárs erős vállára. Kezdetben hajlandó volt Bálint bácsi hinni, hogy a szegény gyenge teremtés elszédült és már sajnálni akarta a nyavalyást, hogy istene oly semmitérő idegzettel verte meg. De a szenvedőleges simulás csakhamar heves tényked ésbe csapott át. A menyecske eleinte csak félve, utóbb mindbátrabban emelgette fejét s hinteni kezdte özönnel a csókokat társának már nyolcz nap óta nem borotvált arczára. Végre ajkaira is czuppantott egy nagyot és hosszút. A fiatal asszonyka, ki ráadásul két karjával átölelni törekedett férjének kidomborodó mellét és széles hátát, mely kisérlete azonban, mellesleg megjegyezve, karjai hosszuságának elégtelensége miatt csak csonkán sikerült, végkép megfeledkezett Bálint bácsi jelenlétéről, vagy nem tekintette őt átszellemültségében egyébnek puszta légnél.

Bálint bácsi, a már tisztességes pókhasat eresztett Bálint bácsi és a puszta lég! Szörnyű eszmezavar! Az észlelő tehetség szegénységének rémséges bizonyítéka!

És a «puszta lég» nyugtalanul nyihelődött a kassa-oderbergi vasutnak sárga zsölleszékén. A helyzet rendkívülisége megzavarta gondolat menetét. Nem tudta, mit tevő legyen. Agglegényi erkölcsét korbácsolta a szokatlan látvány. A miben azok ketten szűkölködtek, jelentkezett az most Bálint bácsi kebelében. A szégyenérzet! El-elfordította szemeit az északnémet Ámor és Psyche csoportozatáról és merően tekintett az ablakon ki a Vágnak a vasút mentében kígyózó hullámaira és az elsurranó sötét fenyvesekre. Legalább azok ne lássák meg a sötét pírt, mely arczába felszökkent. De — bár mennyire restelte! — időnkint nem bírt ellenállni a vágynak, mely vissza fordulásra késztete. Hisz azok ketten, ugy látszik, megfeledkeztek az egész világról. Tudnak is azok arról, hogy ő irul-pirul, s aztán mit is ér nem látnia az édes ölelkezést, midőn azokat a gyulasztó, áruló czuppanásokat mégis hallania kell? Végre pedig — mi tagadás? — Bálint bácsi szivének legelrejtettebb zugában, bár tartózkodva, olyanféle érzés is jelentkezett, mely váltig azt suttogta, hogy a gyermekmenyecskének eme ragaszkodása, melyet leplezni nem törekszik, Bálint bácsinak voltaképen tetszik is, még pedig nagyon. Boldog isten! Ha most mellette is ülne ilyen kedves fiatal teremtés, ki olvadón simulna kebléhez, nem törődve azzal, bár lássa az egész világ! Hiszen az a vén német sem sokkal fiatalabb nálánál. Legfelebb tíz évvel. Pedig tiz év, mi is az? Csak egy lehelet!

Kevésbé mult, hogy Bálint bácsi, kit ellentétes érzületeinek eme változatos hánykodása rémitett, nyugtalanított és izgatott, meg nem haragudott, már tudniillik annyira, mennyire ő haragudni birt. Eszébe jutott ugyanis nyihelődése közben: mily nagy szerencse az, hogy amazok ketten valók a jámbor fegyelem és szelid erkölcsök országából; ő, Bálint bácsi, pedig a magyar. Mert különben, ha megfordítva állana a viszony, majd lenne, a pápaszemes doktor hazatérte után, a Spree melletti hirlapoknak mit nyomtatniok a tüzesvérü magyar nőknek szemérmetlenségig fajuló erkölcstelenségéről. Ez a gondolat annyira lázította Bálint bácsit, hogy már-már kitörni készült belőle a kemény mondóka, melylyel szomszédjainak tudtokra ad, hogy bizony ember marad az ember mindenütt, innen is, tulnan is és a mi alkalmilag jól esik magának, azt ne vegye panaszosan felebarátjának se: — midőn az előtte lepergő jelenésnek uj fordulata ismét lecsillapította és megszelidítette kedélyének háborgó hullámait.

(Folytatása következik.)

AFORIZMÁK.

Tudok embert, a ki addig kereste a bölcsek kövét, míg háziorvosa a sondával találta meg.

*

Földi javakkal a philosophusok nem igen dicsekedhetnek. Halála után mindenki végzett bölcsész *és* földesúr.

*

A *kék*vérü előkelők *bivor*ban születnek, a *piros*vérü közönséges emberek *az Úr*ban halnak meg. E párhuzamos módon mindig helyreáll a szinek harmoniája.

*

Nyilvános könyvtárak a lélek melegedő-szobái.

*

Téboly: denaturált spiritus.

*

A biztosítás terén a szédelgés első nyomait a Fetzel féle czéduláknban találjuk: tűzbiztosítási kötvények voltak a purgatorium ellen.

*

A hulló-csillagok Isten gondolatsziporkái. A «tejut» lyriai ömlengés, ugyanattól a szerzőtől.

AUGUSZTUS.

Erdő füve, mező virága
Még virit tarka szinbe' mind,
De az enyészet sárga ujja
A lomb közül elémbe int:
Közelg az ősz!

Még tűz a forró nap sugára,
De a madár már nem dalol,
Búsan tekint a déli tájra
A porbelepte lomb alól.
Közelg az ősz!

A föld szive tán nem dobog már,
Nyomasztó a halálos csend.
Csak mintha egy-egy sóhaj szállna
A földön és a légbe' fent:
Közelg az ősz!

Már lantomon is ritka a dal,
És akkor is oly szomoru:
Az ifjuságnak vége, vége,
A hervadásnak szele fú.
Közelg az ősz!

Feleki Sándor.

NYOMOK A HARMATOS FŰBEN.

Irta: CSŐREGH GYULA.

A *Csillagos* csárdától a Virág Ambrus tanyájáig jó egy óra hosszat tart az út gyalogosan; elég idő arra, hogy az ember felindult lelkiállapota lecsillapodjék valamelyest, és hogy jól megfontolja, a mit tenni akar.

Virág Ambrusnak hát volt ideje gondolkozni a pusztabiró uram szavain, a ki pityókos állapotában olyan formát talált kikottyanni előtte, a mit nem szivesen hallgat meg az ember, ha a saját személyéről van szó. Pedig a pusztabiró csak ugy odavetve beszélt a dologról, s összefüggéstelen motyogásából csak az vehette ki az egészet, a kit érdekelt a beszéd. Anynyit mondott csak, hogy jó lesz jobban vigyázni az asszonyra, mert hát fiatal a menyecske, öreg a legény s a fás-tanya meg a szomszéd dülőben esik. A fástanya fiatal gazdájának pedig mindig akkor akad valami baja, mikor gazduram a városban jár s a menyecske egyedül van otthon. Hol a szekér kereke törik el, hol az istráng szakad ketté a kegyetlen rossz útnak miatta s aztán ilyenkor mindig a Virág uram tanyáján reparálódik ki a baj. Ő ugyan nem tud, nem látott semmit a miért megszólhatná a menyecskét, hanem azért, ha a Virág uram helyén volna, inkább telehordatná azt a tanyája előtt levő kátyut egy nehány szekér földdel, gizgazzal, csakhogy a fiatal gazda annál vigabban hajthasson el a tanya előtt. Mert hát esendő a világ is, pedig azt a bölcs mindenható kormányozza; hogy ne volna hát az a fehér nép, mikor a gazda szeme nem veszi észre, hogy farkas kerülgeti a bárányt.

Virág Ambrus uram az orczájának egy mozdulatával sem árulta el a pusztabiró előtt, hogy mennyire megrenditette lelkében ez a pár odavetett szó; ugy tett, mintha tréfára vette volna az egészet. Még ő adta a szájára a szót, csakhogy annál könynyebben kivehessen belőle mindent. Hanem mikor elbúcsúzott a pusztabirótól s kilépett a csárda ajtaján a puszta szabad levegőjére, egyszerre csak megtántorodott a nagy, erős ember, s menten végig vágódik a földön, ha nincs nála a botja, a mire támaszkodjék. Egy-két perczig állott ott merően bámulva maga elébe, s csak akkor tért magához, mikor a csárda lompos komondorja nagyot vakkantott az idegen ember láttára. Hóna alá vette a botot s neki vágott a puszta homályának, hogy még az éj teljes beállta előtt elérje az est szürkületén keresztül idáig sötétlő tanyáját.

S az úton aztán elkezdett gondolkozni a hallottak fölött. Visszaemlékezett egy évi házasságának minden napjára s feleségének minden tettére. Keresett, kutatott valami támpontot, a mibe belekapaszkodhassék; mérlegelte magában feleségének viselkedését, beszédét, egyes elejtett szavait: de becsületes lelke, mely járatlan volt az emberismeret útvesztőjében, nem talált semmit, mi igazolhatta volna előtte a pusztabiró vádját, gyanuját. Csak az az egy körülmény állott előtte világosan, tisztán, hogy felesége harmincz esztendővel fiatalabb nála; de hiszen ezzel a körülönbséggel még akkor leszámolt, mikor eszébe jutott, hogy feleségül vegye a fiatal, vagyontalan leányt. De arra sohasem gondolt, hogy boldog házas életét valami fölzavarja; az ilyen megtörténhetik az úri népnél, de az egyszerü, pusztai ember életében a családi drámák ismeretlenek.

Lassanként aztán kezdett megnyugodni, magához térni, s mire elért a tanyához, ujra az az ember volt, a ki tegnap és az előtt. Vágyó szivvel sietett a fiatal asszonyhoz, hogy magához ölelje, megcsókolja s szemeibe nézzen hosszan, édesen. S mikor végre érezte a feleség forró, meleg csókját, gömbölyü keblében szivének dobogását: mélyen, lelkesülten nézett rá sokáig, mint az olyan ember, ki szeret mélyen, de csupa ösztönből, mert érzi, hogy szeretet nélkül az élet semmi. És mikor e pillanatban eszébe jutott az a nehéz lelki küzdelem, mit az uton folytatott magával: vádolta magát a miért csak egy perczre is képes volt gyanút támasztani szivében felesége tiszta ártatlansága ellen.

A fiatal asszony pedig elvevén botját, kalapját, kézen fogva vezette be a házba.

— Jőjjön, jőjjön kegyelmed; az étel már régen készen várja. De hol is tudott ilyen sokáig eltanyázni? Nem tudja, milyen nehezen várom!

Ezzel kifutott a konyhába s rögtön rá visszafordult a párolgó étellel.

— Üljön le kegyelmed. Igy ni. Ez a szárnya, ez a melle húsa, ez meg a zuzzája. Ezt majd kétfelé osztjuk: kegyelmed kapja az egyik felét, én meg a másikat. A hogy szoktuk!

Micsoda édes érzelem volt ebben a pár szóban kifejezve: a hogy szoktuk! Virág Ambrusnak majd kicsordult a könye a meghatottságtól, s muszáj volt másnap elütni a dolgot, nehogy a menyecske észrevegye elérzékenyülését.

— Ugyan, ugyan édes feleségem, ugy eldédelgetsz, mint valami kis gyereket. Nem illik már az én koromhoz az ilyen elkényeztetés.

— No még az volna szép! Nem vagyok én a kelmed felesége?! Aztán meg mit beszél itt a koráról? Ki üli meg jobban a legszilajabb csikót a határban; ki tartja biztosabban a hat ló gyeplőjét, ki teszi föl a köblöszsákot fél kézzel a szekérre? Ugy-e kegyelmed? No hát erről ne is beszéljünk, hanem lássunk hozzá mert bizony magam is éhes vagyok.

Virág Ambrus jól eső örömmel hallgatta a fiatal menyecske dicsekvő szavait, s midőn fölállott az asztaltól, egészen el is feledkezett róla, milyen indulattal hagyta el ma este a pusztai csárdát. Hanem azért sem másnap sem a következő hetekben nem nézett felé a *Csillagos*-nak; valami mindig visszatartotta attól, hogy a pusztabiróval találkozzék. Mintha félt volna tőle, hogy ha azzal az emberrel megint találkozik, indokolatlan gyanuja ismét föl talál ébredni lelkében. S éppen az e miatti aggodalom, tépelődés vitte rá, hogy még is föltette magában, hogy ezentúl nagyobb figyelemmel kiséri feleségét; bár meg volt róla győződve, hogy ezt a föltevést is az ok nélküli féltékenység gerjesztette föl benne.

Rövid nyár után hosszú ősz következett. Szép meleg napsugaras idők jártak s Virág Ambrus elhatározta, hogy tengeritörésig még künn maradnak a tanyán, mert még a nyáron megbeszélték az asszonynyal, hogy az ősz után beköltöznek a városi házukba. Virág uram belátta, hogy nem zárhatja el fiatal feleségét teljesen a világtól; a télen majd jönnek a kézfogók, lakadalmak, disznótorok, hadd mulassa ki hát magát kedvére a fiatal asszony. Ugy is megáldotta vagyonnal az isten elég bőségesen s ha már eddig gyermeket nem adott nekik, legalább ők is hadd részesüljenek egy kevéssé két kezök munkájának jutalmában.

Egy októberi szombati napon Virág uramnak valami ügyes-bajos dolga akadt a városban, a mit másnap, az úr szent vasárnapján szeretett volna eligazitani. Befogatott hát délután a szekérbe, hogy még az este beérjen a városba.

— Csak holnap ebédre várjatok, — szólt a fiatal asszonynak, mikor felült a szekérre — a házunk körül is szét akarok nézni s hamarább nem jöhetek vissza.

— Jó, jó — válaszolta a menyecske. Hanem aztán délre pontosan itt legyen kegyelmed, mert jó ebéddel várom! S ezzel elereszteti az urát.

Virág Ambrus gondolataiba mélyedve eresztgette a füstöt pipájából, s az úton csak akkor jött magához, mikor a kocsis megállott a *Csillagos* előtt. Jó embere volt a csárdás s szokása volt megkérdezni tőle, mikor utja a városba vitte, hogy nincs-e valami izenni valója.

— Nem száll le gazduram? kérdezte a kocsis.

A csárdából rekedt, borizü hangu nóta hallatszott ki, s Virág uram a hangból észrevette, hogy a pusztabiró mulat odabenn. Hirtelen nagyot dobbant a szive s rárivallt a kocsisra, hogy csak üssön közé a lovaknak s hajtasson el ízibe. Maga sem tudta miért, de félt ezzel az emberrel találkozni. Ujra eszébe jutott a multkori beszélgetés s mig beért a városba, az egész uton a fölött tépelődött, gondolkozott. Kedvetlenül, szórakozottan szállott le a szekérről s a helyett, hogy dolga után látott volna, leült az asztal mellé s elbámult a szoba szögletébe. Pipájában rég kialudt a tűz, lassanként be is alkonyult s Virág Ambrus csak akkor ocsúdott föl kábult gondolataiból, mikor a kocsis benyitott hozzá s megkérdezte, hogy lefekhetik-e?

Némán intett igent a fejével s ő maga is hirtelen megvetvén az ágyat, aludni tért,

hogy az álom kiverje fejéből lelkét emésztő gondolatait.

De csak nem akart álom borulni szemeire. Forgolódott, kinlódott az ágyban s e mellett mindig maga előtt látta a pusztabirót s hallotta szavait, mik vádat emeltek felesége ellen. Vajjon mit csinál most odakünn az az asszony? Alszik-e már s vajjon gondol-e álmában őreá? Egyik perczben megrohanta szívét a féltékenység s a másikban igyekezett azt elaltatni. Nyugalmat akart erőszakolni lelkére, de az az előtte érthetetlen nyomasztó érzés, mely hatalmába keritette az egyszerü ember lelkét, békóba verte minden erejét; bele markolt a szívébe; lenyügözte idegeit s kényszerítette, hogy folytonosan aggodalma fölött töprenkedjék.

Addig-addig nyugtalankodott, forgolódott ágyában, mig egyszer csak az éjféli órák után hirtelen felugrott s felöltözködött. Érezte, hogy mozgásra, levegőre van szüksége, mert beleőrül ebbe a képtelen állapotba. Kiment az udvarra, egy darabig alá s fel járt az udvaron; majd mintha valami gondolat ütötte volna meg, hirtelen az istálló elé lépett s kinyitotta az ajtaját.

A kocsis mélyen horkolt, de nem is akarta felkölteni. Óvatosan kivezette a nyerges lovát, felszerszámozta s aztán kivezette az utczára. Itt felült rá, megsarkantyuzta s végig vágtatott az elhagyatott, sötét utczákon, ki, a puszta felé vezető utra.

Minél inkább távolodott a várostól, annál gyorsabb vágtatásra ösztönözte lovát. A száguldó deresről már csurgott az izzadtság, de Virág Ambrus homlokán is verejtéket vert az izgatottság. A magánosság, az egyedüllét csak fokozta benne az izgalmakat; s az a tudat, hogy itt lesz az alkalma meggyőződni feleségének bűnösségéről vagy ártatlanságáról, kétszeres erővel sarkalta, hogy minél előbb ott legyen kitűzött czéljánál.

Pitymallatig tartott ez a szertelen vágtatás, a mig lova birta a futást. De a fárasztó út ennek is kimerítette minden erejét. Virág Ambrus hát leszállott a lóról s gyalog folytatta tovább az utat. Most vette csak észre, hogy őt is mennyire összetörte ez a hajsza; csurón viz volt mindene s a hideg őszi harmat is egész átáztatta ruháit. Összeborzadt a hidegtől s gyorsabban kezdett lépkedni, hogy átmelegedjék.

A gyaloglástól és mozgástól aztán lassanként kezdett visszatérni lelki ereje is. S a mint mindjobban kezdett világosodni, akként állott helyre nyugalma is. Felsohajtott, mikor meglátta a hajnali sugárban fürdő tanyai fák tetejét s szinte kezdte szégyelni azt az indoktalan gyanut, mely erre az útra vezette, hogy igy meglepje feleségét. Mit fog majd mondani az asszonynak, ha igy egyszerre véletlenül csak elébe toppan; s vajjon nem fog-e annak is eszébe jutni, hogy talán a féltékenység vitte rá erre az ólálkodásra?

Felült ismét a lóra s lépésben tartott a tanya felé, honnan farkcsóválva, örvendő szűküléssel futottak elébe kutyái. Jól esett a lelkének látni, hogy az oktalan állatok mily szivesen fogadják, s ebből kezdett következtetni arra, hogy rendben van otthon minden s hiába való volt minden lelki aggodalma.

Utja a tanyai lakás ablakai alatt vezetett el. A saluk le voltak csukva, miből arra következtetett, hogy az asszony még alszik. Gondolta magában, hogy megtréfálja s megzörgeti az ablakát. Hogy fog az majd ijedten kiugrani az ágyból, azt hivén, hogy rablók törtek rá.

Az ablakhoz közeledett és ekkor hirtelen megdöbbenve állott meg. A homokban keskeny, uri csizmák nyomait pillantotta meg, s a nyomok elvesztek a ház

A SIAMI KIRÁLY FÜRDIK.

mellett elterülő kaszáló füvében. Az őszi harmattól szürke füvön azonban meglátszott, hogy valaki nem régen járt rajta keresztül; a meddig a szem ellátott, egy sötét, fekete vonal huzódott a harmatos réten át, s ez a vonal a fás-tanya felé vezetett.

Virág Ambrus reszkető szivvel, meredten bámulta egy darabig ezeket a nyomokat és ekkor hirtelen világossá lett előtte minden. Az asszony felhasználta távollétét s tudatta ezt szeretőjével is. Hányszor megtörténhetett ez már az ő távollétében. hogy ily bátorságra mertek vetemedni, hogy nem féltek sem az embereitől, sem a kutyáktól. A ki itt járt, az nem először lehetett itt, annak teljesen ismerősnek kellett lenni az itteni viszonyokkal.

Fájdalmasan sóhajtott föl s aztán csüggedten, ingatag léptekkel tért be a tanya udvarára. Elég volt, a mit látott; ha előbb érkezett volna, sem bizonyosodhatott volna meg jobban a felesége hűtlenségéről.

Lovát átadta a bámuló majorosnak, ki a zajra fölébredt s aztán megparancsolta, hogy fogjon be négy lovat a kis szekérbe.

— Hová megyünk gazduram? — kérdezte az meglepetve a komor hangtól.

— Csak fogd be a lovakat, aztán maradj itt. Ketten megyünk az asszonynyal.

Aztán betért a házba, hol vidoran sietett elébe felesége, ki meghallotta érkezését.

— Ej no! hát kegyelmed már megérkezett? Hiszen ebédre vártuk.

Virág Ambrus komoran, szótlanul nézett egy pillanatig felesége szemei közé. Meglepte az a nyugodtság, a mivel fogadta. De észrevette azt is, hogy ez a nyugalom csak erőszakolt: nem mert szemébe nézni az urának s egészen elsáppadt, mikor az határozott, komoly hangon megszólalt.

— Öltözz fel gyorsan az utra. Egy, kettő, mert sietni akarok.

A fiatal menyecske megdöbbenve nézett urára s teljesitette parancsát. A komolyság, a szokatlan zord hang egyszerre elárulta előtte, hogy Virág uram mindent tud. Szótlanul felöltözött s félénk léptekkel követte urát a szekérhez, ki intett neki, hogy üljön fel. Aztán maga is felugrott az ülésre, kezébe vette a gyeplőt s közé vagdalt a lovaknak.

A négy tüzes ló vad futással ragadta magával a szekeret, a merre kocsisa kormányozta őket, árkon, bokron szántó-földeken keresztül. Virág Ambrusnak vad elszántság tükröződött az arczán s felesége kérdő szavaira annál nagyobb erővel csapkodta a lovakat, melyek szél sebességgel röpitették a könnyü szekeret. Mikor kiért az országutra, a helyett, hogy a város felé kormányozta volna a neki vadult lovakat, ellenkező irányba fordult, keresztül a szántóföldeken, a merről ide csillámlott a napsugaraktól fénylő Tisza. A tajtékzó állatok őrült vágtatással rohantak át az ártéren, neki egyenesen a folyó gátjának.

A fiatal menyecske sikoltva ugrott fel az ülésről. Kétségbeesetten ragadta meg az ura vállát s fülébe kiáltotta.

— Mit akar kegyelmed?

Virág Ambrus sápadt, komor arczával egy pillantást vetett a remegő asszonyra, s hirtelen közé csapva a lovaknak, erős karjával lenyomta a szekérből kiugrani akaró feleségét.

— Meg akarom menteni a becsületünket.

Az utolsó szavánál a négy ló már tul volt a töltésen, s hanyatt-homlok ragadta magával utasait a tajtékzó folyó hullámaiba.

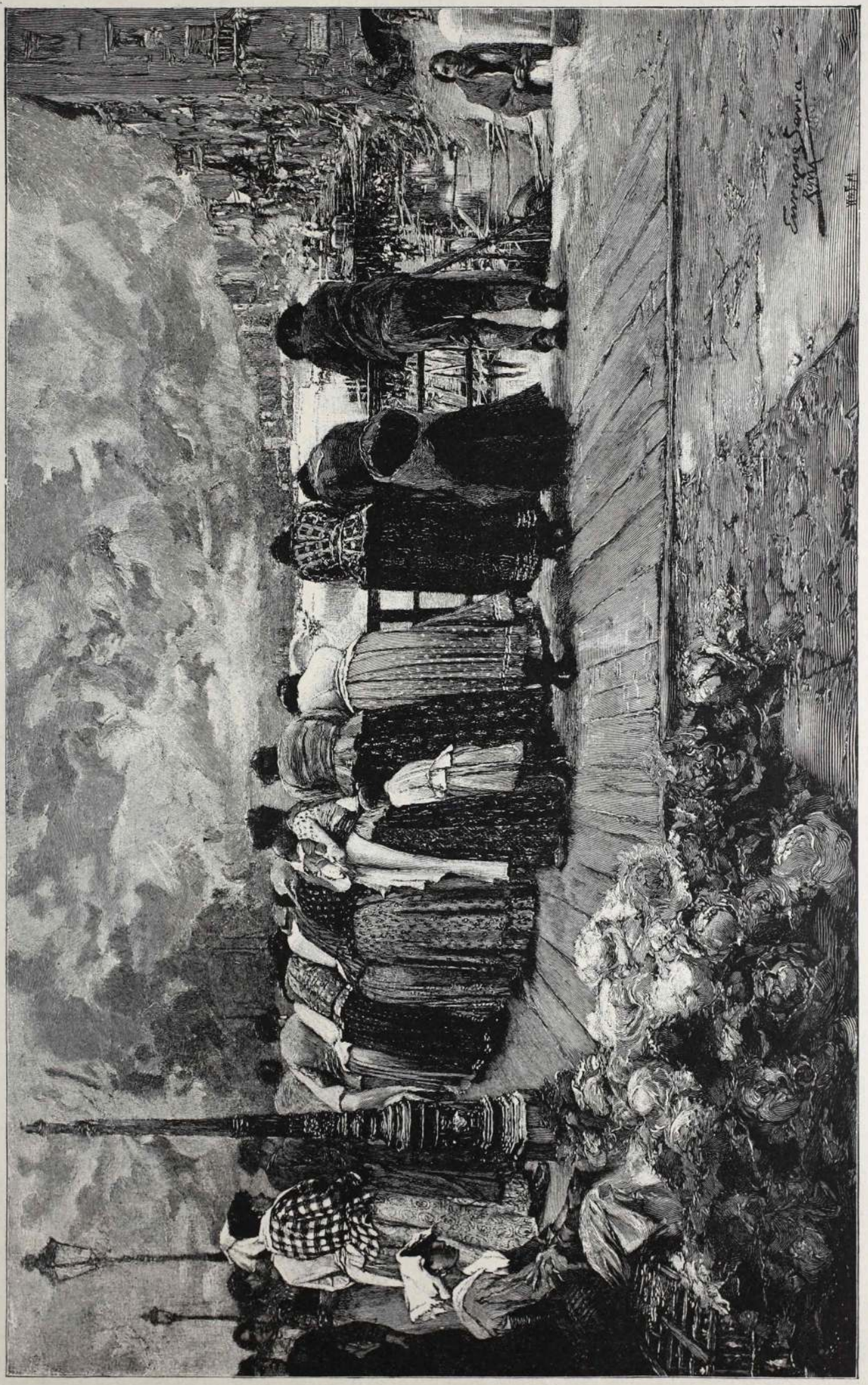

A TIBERIS PARTJAN.

CHLORINDA.

ELBESZÉLÉS. (3)

— Irta: DOMAHIDY-UJFALUSSY AMADIL. —

Itt-ott megállva, a természet szépségeiben gyönyörködve, kerülték meg a szigetet és az épülethez értek.

Chlorinda kissé félénken vezeté be hajlékukba Bergen Ottót s a toronyszoba előtt egy perczre megállott, mintha lecsillapodását várta volna felindulásának, mintha tartott volna az öreg csillagász kutató szemeitől.

Mikor azután mégis beléptek, Malmö Oszkár meglepetve, de udvariasan fogadta az ifjut.

Eleinte lényegtelen dolgokról folyt a társalgás, miközben az öreg ur az ablakhoz támaszkodva, szemlélte a jövevényt.

Egyszerre azonban elhagyta helyét és hirtelen Bergen Ottó elé lépett.

— Engedje meg fiatal barátom, — szólt elindulással, — hogy kerülve az udvarias mondásokat, egyszerüen és őszintén ama kérésemmel járulok ön elé, ne zavarja fel leányom nyugalmát, ne ecsetelje neki szép színekben a külvilágot, ne éleszsze a már ébredező vágyakat szivében, ne mételyezze meg ifju életét.

Bergen Ottó némán hallgatta végig az öreget, majd nyugodtan mondá:

— Leánya esetleges boldogtalanságának nem kivánnék oka lenni.

— Ön becsületes ember fiának látszik lenni, — szólt Malmö, — arcza bizalmat gerjesztő; ha már az egek ura igy akarta, legyen tehát barátunk.

— E szerint megengedi tehát, hogy a nyár folyamán olykor-olykor visszajőjjek?

— Jőjjön, — rebegé az aggastyán, — csak vihart ne hozzon életünk derült egére.

Bergen Ottó egy-két nap mulva ismét megjelent a szigeten.

— Mit csinált azóta? kérdé a reá várakozó leánytól.

— Sokat gondoltam valakire.

— Szabad kérdenem, ki az a boldog halandó?

— Ön, — felelé őszintén a leány.

— Gondolatai jó vagy rossz szinben tüntettek föl? Ez a kérdés.

— Önről csak jót és szépet lehet gondolni.

— Hiszen még nem volt alkalma jóságomról meggyőződni.

— De rosszaságáról sem.

— Helyes levezetés! Most azonban önön van a sor kitalálni, mivel töltém el időmet multkori találkozásunk óta.

— Fogalmam sincs róla.

— Pedig könnyü kitalálni.

— Nem vagyok találékony.

— És nem is kiváncsi reá?

— Nagyon, nagyon!

— Mindig egy kékszemü leányon járt az eszem.

— Vajjon ki lehet az?

— Ki más, mint a bűbájos Chlorinda?

— Tehát gondolt reám? — mondá Chlorinda és arczát az öröm pirja lepte el, — ki sem mondhatom önnek, mily jól esik nekem az a tudat, hogy a távolban reám emlékezett, hogy nem feledett.

— Hogyan feledhetném? . . . Ön olyan csodálatosan bájos, hogy nemcsak gondolatban, de valóságban is mindig önnel szeretnék lenni.

— S mi akadályozza önt ebben? — kérdé Chlorinda félénken.

— Atyám, ki azt óhajtja, hogy tanulmányaimat külföldön fejezzem be; még egy évem van hátra s azután szabad leszek, mint a madár. Pár hét mulva távoznom kell . . . . vajjon mikor s minő körülmények között fogom önt viszontlátni?

— Ne beszéljünk elválásról, hanem élvezzük a jelen gondtalan perczeit. A jövő ne vessen árnyat a még együtt töltendő boldog órákra! — szólt Chlorinda s félig behunyta szemét, hogy ne lássa az előtte felvonuló sivár képeit azon időnek, a mikor ismét egyedül lesz.

— Igazsága van . . . ne törődjünk még a jövővel.

— Ne szomorkodjunk előre! Elég részem lesz a busulásban, ha majd magányosan üldögélek a hideg téli napokon egyszerü kis szobámban.

S összeborzadt a fagyos, zúzmarás tél gondolatára. Hiszen imádta a meleg napot aranyos sugaraival, a lombos fákat, a tenger langyos vizét, s félt a rövid, ködös napoktól, a midőn még a kályha mellett is didergett.

— Üzze el tehát sötét gondolatait, — szólalt meg Bergen Ottó, látva a leány elborult arczát. — Kövesse előbbi szavait s ne töprenkedjék a jövőn.

— Ugy van! . . . Erős leszek . . . leküzdöm a lelkembe toluló félelmet . . . és a meddig önnel lehetek, élvezni fogom a boldogság üdvét.

Hol szomoruan, hol vigan csevegtek tovább s Bergen Ottó oly édesnek találta a Chlorindával való együttlétet, hogy igen gyakori látogatója lett a kis szigetnek.

Egy alkalommal, a midőn ismét partra szállt, az alkonyat már régen tért engedett az estnek, az egész táj a hold ezüst fényében fürdött s a levegő legkisebb rezgése csillogó hullámokat fodrozott a mélységes tenger sötétzöld vizén.

— Milyen régen várom! — kiáltott föl Chlorinda.

— Kissé késtem . . . . atyámmal volt dolgom, máskor korábban itt leszek.

— Én pedig a holdban gyönyörködtem, — szólt ábrándozva a leány. — Tudja, mit hittek az ős indogermánok a holdról és a napról?

— Valóban nem tudom.

— Szerintök a nap és hold rossz viszonyban élő hitestársak voltak.

— És miért?

— Azért, mert soha sem járnak együtt. A midőn az egyik feljön az égboltozaton, a másik hamar eltünik . . . Mondja csak, vannak künt a világban ilyen egymást kerülő párok?

— Számos eset van ilyen.

— Oh, ez szomoru dolog! A maga szülei is igy éltek?

— Nem egészen.

— Az ön anyja él még?

— Az idén hunyt el szegény . . . végtelenül szerettem! Földi angyal volt.

— Igy tehát önnek is csak atyja van? Milyen különös! Az ön anyja szép volt?

— Fölötte szépnek tartották.

— Az én anyámat is nagyon szépnek mondta apám . . . Én soha sem ismertem őt . . . Réges-régen meghalt és alig tudok valamit felőle, mert hiszen ha kérdezősködöm utána, atyám mindig csak azt mondja: «Ne emlegesd anyádat, fáj a szivem, ha beszélnem kell róla . . . még nem tudtam őt feledni . . . a sebek, melyeket elvesztése okozott, még nem hegedtek be» . . . Szegény atyám nagyon boldogtalan.

— Az én anyám is az volt . . . olyan sokat sirt . . . Apám zsarnok ember és sokat bántotta.

— Szeretném látni szülei arczképét . . . mutassa meg egyszer.

— Legközelebb elhozom.

— Viszonzásul majd én is megmutatom az anyám elefántcsontra festett arczképét.

Chlorinda elhallgatott és mélázva nézett a toronyra, melynek ablakairól ezüstösen hullottak alá a hold visszatükröződött sugarai. De azután hirtelen elfordítá fejét s a tengerre vetve tekintetét, élénken mondá:

— Jőjjön, kúszszunk le a magas szikláról, menjünk le a nedves fövényre, egészen közel a hullámokkoz, hadd élvezzem közelről a csillogó viztömeg ren kivüli bűbáját.

— Nem volna kedve bárkámba szállani és a hullámokon himbálódzni?

— Fölséges eszme!

Chlorinda egy zerge könnyedségével lépett kőről-kőre, az ifju által követve, s leérve, azonnal elhelyezte magát a ringó bárkában.

Arczát a hold ezüstös zománczczal vonta be, szemeit merengve jártatá végig a tájon.

— Oh, mily szép és magasztos vagy te tenger! — mondá lelkesültem, lágy álmodozással, — nézze Ottó, mintha amott a távolban «Undine» alakját látnám ködfátyolban lebegni, szinte hallom jajszavát, szivhez szóló panaszát.

— Milyen ábrándos ön Chlorinda!

— Hallja a fenyők suhogását? — folytatá Chlorinda tünődve, — a dyrádok, azaz fanymphák éneklése az . . . Midőn a fák árnyában alszom, oly sok szépet regélnek nekem . . . . az ezeregy éjszaka meséi» meg sem közelitik tarka-barka álmaimat.

Bergen Ottó szótlanul nézte a vele szemben ülő csodálatos lényt s lassan, lágyan evezett tova a tenger sima tükrén.

— És a kis gnómokról, hegyi szellemekről hallott már valamit? . . . Ezek a kincseket őrzik a hegységekben és Golconda királynő hű alattvalói . . . a vizben, a levegőben, fákban, hegyekben, szóval mindenütt, mindenütt láthatatlan lények élnek . . . . Egyedüllétemben sem voltam sohasem elhagyatva, magányosan, mert ők valának velem . . . . Midőn kezemet belemártom a tengerbe s a szivárványos vizcseppek gyöngyözve gördülnek le róla, úgy érzem, mintha a nymphák simogatnák azt, mintha édes csókokkal halmoznák el ujjaimat.

— Chlorinda! — vágott közbe az ifju, — az ön titokzatos beszéde oly különös hatással van rám . . . álmodozó szavait lesve, szinte azt hiszem, ön is ama tündérek közé tartozik, kikről regél nekem. Ön tökéletesen különbözik az általam eddigelé ismert leányoktól . . . Ön talán azért vonz magához, hogy azután vesztemet okozza . . . Ön e sziget «Loreley»-ja, ki azért hódit meg, hogy sajkámat és szivemet összezuzza.

Chlorinda tágra nyilt szemekkel bámult reá.

— Mit beszél ön? kérdé elámulva.

— Azt, hogy szeretem . . . Magam sem tudom, hogyan lettem az ön rabja . . . . akaratom ellenére lopózott szivembe a szerelem s érzem, miszerint ön nélkül nem tudnék élni, ön nélkül üresnek találnám a külvilágot . . . . Oh, mondja, mit felelne, ha hónapok elteltével ide visszatérnék s lábai elé borulva esedeznék,

jönne ki velem a világba és lenne az enyém?

A leány kebelét különös érzések dagasztá, nem tudta, mit mondjon, szivét őrült gyorsan érzé dobogni.

— Igérem önnek, hogy boldogítani fogom, hogy az élet viharait elhárítandom feje felől s megvédem az emberek rosszaságától.

Chlorinda még sem birt felelni.

A nyarat minden évben itt töltenénk s karöltve barangolnánk a magas szirtek között.

— Mily végtelenül boldog lennék! — tört ki végre a leány kebeléből.

— Bárhova követne tehát?

— Önnel a világ végére is elmennék! — szólt szokatlan szenvedélylyel.

— Köszönöm, édesem.

— És atyámmal mi lenne? — kérdé csüggedten Chlorinda.

— Az ő részére egy toronynyal ellátott lakást rendeznénk be Chrisztiániában . . . egészen közel a mi házunkhoz, úgy hogy mindennap együtt lehetnénk vele.

— Oh, mily édes tervek! Minő boldogság várna reám. Ha a sors kegyetlen keze széttörné, lerombolná szép álmaink kártyavárát, én bizonyára meghalnék.

Szemeibe köny hatolt s lassan, csöndesen sirni kezdett.

*

Napok és hetek multak s az elválás napja rohamléptekkel közeledett.

Chlorinda nem volt többé a gondtalan leányka, nyugalma föl volt zaklatva. Atyját szembetünőleg kerülte, félt, hogy elpiruló arcza elárulja érzelmeit.

Hogy a boldog egyedüllétet minél tovább élvezhessék, elhatározták, miszerint csak a bucsu napján szólnak terveikről az öregnek. Miután azonban Chlorinda nem volt ahhoz szokva, hogy atyja előtt valamit rejtegessen, arczán örökös zavar lebegett. Szerencséjére az utóbbi időben még jobban el volt foglalva a csillagász az égi testek megfigyelésével, úgyszólván lázas tevékenységet fejtett ki, mintha agyába toluló gondolataitól igyekezett volna menekülni.

Csupán az öreg Marianne vette észre urnője nyugtalanságát s szomoruan rázta meg olykor-olykor fejét.

Hector is sejthetett valamit, mert olyan kérdőleg, olyan mélabúsan tekintett reá okos szemeivel, mintha mondani akarta volna: «Ugy-e, nem vagy már a régi?»

Chlorinda valóban nyugtalan és ideges lett. Többet járkált, mint valaha, alig ült s mindig futva ment.

A szirtes tengerparton meg-megállott s izgatottan vizsgálta a távoli szárazföldet, azután megunván az egy helyben való merengést, leszaladt a zöld vizig, lehúzta czipőit, harisnyáit és kissé összefogva ruháit, gyorsan taposta a hullámokat, mintha át akarta volna lábolni a tengert hogy elérje azt a partot, a hova vágya űzte. És jóformán csak akkor ébredt annak öntudatára, mit csinál, a midőn már térdeit érte a hideg viz. Ekkor azután hirtelen megfordult, kifutott s a nedves fövényben állva, locsolgatni kezdé égő arczát, majd gyorsan felkúszott egy sziklára s leheverészett a földre. Fejét tenyerébe hajtá s meg-megkisérlette a rég elkezdett «Frithjof» ős norvég rege olvasását. A türelem vajmi hamar elhagyta, boszusan csapta össze a könyvet s az édes semmittevésnek szentelte a nap legtöbb óráit. Hosszasan tudta nézni a kék eget, a rajta átvonuló különös alaku felhőket, a leáldozó nap sugarait, melyek dicsfényt szőttek feje körül. És nyugalom csak akkor ütött tanyát szivében, midőn Bergen Ottóval lehetett.

Az izgalmak s a jövőtől való félelmek daczára elérkezett az elválás napja.

— Ma jön utoljára, — mondá Chlorinda s a kételyek és gondolatok egész tömkelege forrongott agyában. Hogy könnyitsen a gondok sulyán, fejét egy fenyőfa törzséhez támasztá s úgy várta az ifju jöttét.

A nyár már vége felé járt s az idő hűvösödni kezdett, de Chlorinda mégis leoldotta fejéről a meleg kendőt, úgy hogy Hermes, a szelek istene, kénye-kedve szerint játszhatott hajával, a mely két ágba fonva lengett és a fenyő lenyúló galyait csapdosta.

Midőn a himbálózó bárkát megpillantotta a sötét vizen, oly melegség árasztá el egész lényét, hogy a vállát borító puha csipke-szövetet is ledobta. Lerohant a szikláról, nem ügyelve az utána gördülő kődarabokra, a magasra szökő hullámokra, melyek szembe csapták, arczára, ruhájára, lengő hajára ezüst harmatot szórva.

Az ifju a széllel való erős küzdelem miatt kifáradtan és lihegve lépett ki a bárkából s megfogva Chlorinda kezét, egy szikla mellé húzódtak, hogy az erős légáramlattól mentve legyenek.

— Én édes angyalom, — mondá Bergen Ottó gyöngéd hangon, — szivem annyira tele van az elválás fölötti keservvel, hogy szóhoz is alig tudok jutni, hiszen ma utoljára vagyok itt e szigeten, mely oly varázszsal volt reám, mint Odysseusra a Calypso szigete . . . Most azonban, mielőtt atyjának áldását mennénk kérni, vonja még egyszer kérdőre kis szivét, s ha úgy szeret, mint senkit e világon, akkor bizom önben s bizom abban, hogy egykoron boldogok leszünk.

— Szeretem úgy, mint atyámat! — szólt Chlorinda dagadó kebellel, — s talán még nálánál is jobban.

Az ifju meg volt elégedve a leány válaszával, mert tudta, hogy valóságos imádással viseltetik az öreg ember irányában. Egy gyűrűt húzott le kisujjáról, melyben gyönyörü rubinkő csillogott, és azt Chlorinda ölébe téve, kérő hangon szólt:

— Hordja ezt a gyűrűt emlékemre.

Chlorinda túláradó boldogsággal nyúlt utána s szinte titokzatosan mondá:

A «Kabbala» szerint minden hónapnak megvan a maga szerencséthozó köve s minden kőnek bűvö hatalma van a tizenkét jó angyal egyike fölött . . . Én juliusban szüetten és a kövem «a rubin», nagyon fogom tehát szeretni ezt a gyűrűt. Hogy azonban annál biztosabban hozzon nekem boldogságot, vésesse még bele e kő angyalának nevét is, a mely «Malchediel».

— Nem vagyok a babona követője, ámde azért legyen kivánsága szerint; majd adja ismét ide s pár nap mulva visszaküldetem szerelmem zálogát a halászok által . . . Jó?

— Én meg jobban őrzendem a gyűrűt, mint Sakuntala, — mondá Chlorinda s megcsókolgatta a kis emléktárgyat.

— És ön mit ád nekem cserébe?

A leány lehuzta a nyakán levő keskeny bársony szalagot s a rajta levő kis arany szivet lehuzva, könyes szemekkel szólt:

— Ez legdrágább kincsem . . . ez az anyámé volt . . . egy franczia költő szavai vannak belevésve; ha majd egykoron elolvassa, jusson eszébe bánatos arczom, a mely visszaemlékezésért esedezik, — mondá kesergő hangon s erős zokogásba tört ki.

— Gondolataimban mindig önnel leszek.

— Ime a felirat, — mondá Chlorinda s halkan, de nyomatékosan elolvasta a következő két sort:

«Mourir — ce n'est rien
Être oublié — c'est tout» . . .

— Én rosszat sejtek, — mondá mindinkább zokogva, — fejünk fölött vihar lebeg . . .

— Ne legyen rosszat jósló Kassandra, higyjen a jövő boldogságában.

S oda hajolva Chlorindához, megnyugtató szavakat sugott fülébe.

— «A szerelem virága azt kivánja, hogy könyekkel öntözzék», mondja Jördens — szólt Chlorinda, némileg megnyugtatva — de menjünk atyámhoz, tegyünk vallomást, hátha eloszlanak akkor aggályaim.

Midőn azonban felállott, a kis gyűrű legördült öléből és vigan ugrándozva kőről-kőre, egyenesen a tengerbe gurult, a mely azonnal betakará puha hullámaival a csillogó tárgyat.

— Oh ég! — kiáltott föl Chlorinda s arcza halálsápadt lőn. Fejéhez kapott s mint a gyermek, hangosan sirni kezdett.

Bergen Ottó hiába igyekezett őt megnyugtatni, kebelének fölzaklatottsága nem birt lecsillapulni.

— Ez rossz jel, — mondogatá folytonosan s kis kezeit tördelé.

— Menjünk föl atyjához, — mondá Bergen Ottó határozottan s fölvezeté a lépcsőn a búsuló leányt, a ki a torony keskeny küszöbén megállott, onnan figyelve az ifju vallomást tevő szavaira.

Az öreg csillagász lehorgasztott fővel hallgatta ki a fiatal embert s halkan, mintha csupán csak magának beszélt volna, mereven maga elé nézve, mondá:

— A mitől óvni kivántam leányomat, az bekövetkezett . . . ő szerelmes lett . . . nyugalma ködfátyolként eloszlott.

— Én boldoggá teendem leányát, — erősítgeté az ifju, — szivemben örök hűséget esküdtem neki. Mához egy évre visszatérendek, kiviszem a világba s karjaimon hordozandom.

— Ön fiatal hévvel s tűzzel beszél, de én ismerem az emberi szivet, kikutattam annak minden rejtélyeit és nem bizom benne . . . Csupán csak akkor lennék megnyugodva, ha nem térne vissza Norvégiába, hanem csöndes fészket alapítva, itt élné le napjait.

Az aggastyán szinte esdő pillantást vetett az ifjura, ki átérezvén a tekintet kérelmét, zavartan süté le szemeit.

— Az nem lehetséges, — rebegé, — mert egyetlen gyermeke vagyok egy gazdag, szigoru, de szerető apának, ki nem egyezne abba bele, hogy őt elhagyva, a világról ily fiatalon lemondva, egy magányos szigeten huzzam meg magam. Chlorindát azonban szeretem és nőmmé kivánom tenni . . . . Mielőtt azonban atyai áldásaért esedeznék, engedje meg őszintén bevallanom, bocsánatáért könyörögve, hogy álnév alatt léptem e szigetre. Az első perczben kaland után lestem; de most, midőn, az általam annyira imádott lény kezét jöttem megkérni, kötelességemnek tartom önnek megmondani, hogy valódi nevem Aalberg Oszkár.

(Vége következik.)

DÉLIBÁBOK.

A hű karok még átkarolják
— Anyjától válni oly nehéz! —
S még egy utolsó istenhozzád,
Még egy utolsó ölelés,
És elrobog, fut a vonat
S a kocsiban magán marad.

Könyes szemével nagy sokáig
Kinéz a kocsi ablakán;
Távolról még egy kendő látszik,
Lobog s eltűnik azután.
Szülőfaluja föltünik még,
Oszt' csak a templom, a kereszt;
A torony gombján alkonypir ég,
Még egy sugár s leszáll az est.
A kis falu rég elmaradt
És messze száguld a vonat.
Hogy érzi: egyedül egészen,
A könye ujra megered.
Kicsiny ház ott a faluvégen,
Én jó anyám, isten veled!
Az élet küzdelemre hí,
Megyek, megyek hát — küzdeni.

Hogy a jövő jut az eszébe,
A köny is fölszárad szemén.
A mi feltünik ott elébe,
Csupa ragyogás, csupa fény.
A hosszu küzdelemnek díja
Hisz' olyan édes, szép leszen:
Ő drága anyját boldogítja
És őt az édes szerelem.
Szerelme tündérszőke lánynak,
Ő érte küzd és győzni fog —

Oh, ifju ábránd, ifju álmak,
Miért hogy el kell szállnotok!

*

A nagyváros lázas zajába'
Előtte minden idegen.
Mi más volt ifju lelke álma!
Mért hagyja minden hidegen?

Az élet más, az emberek
Nem oly szivesek, kedvesek,
Mint abba' a kis faluba' —
Miért is vágyik úgy oda?
Ha nincs a végtelen tömegben
Egy arcz, mely nyájasan fogad;
Közöny, hidegség, bánat ellen
Egy szó, mely nyájas hangot ad:
Ugy érezzük, a nagy világ
Pusztább, akár a puszlaság.
Kedvét szegi a szertelen
Meg-megujuló küzdelem.
Hát igy fog telni egyre élte?
Ő szebbnek, jobbnak is remélte.
És —
Rágondol a jó anyára,
Eszébe jut a szőke lányka
S a szebb jövendő képinél
Csüggedt reménye ujra kél.
El, el lohasztó gondolat!

Csüggedni még nem, nem szabad,
Hisz' küzdeni még van kiér'
S oly édes a győzelmi bér.
Az álom ábránd még szivében;
De mintha nem a régi vón'.
Ugy érzi, már nem az, mi régen,
Körülhálózza csábitón,
Befonja rút polipkarjával
A város, lelkét szívja ki,
A való küzd az ideállal,
S már-már legyőzve álmai.
Hiába küzd erősebb ellen:
Az ábránd vész e küzdelemben,
S bár érzi, lelke vész vele,
A sors ellen nincs fegyvere.

*

És folynak évek, tűnnek évek.
Az álom, ábránd hova lett?
Ugy érzi, nem is kell szivének,
Nélkülök is boldog lehet!
Eltűnt a szőke angyal képe,
S ha olykor jut is még eszébe:
Egy édes érzés hatja által,
A szive halkkal megremeg —
Miként ha őszi napsugárral
Enyelgnek bárányfellegek.

S hogy végzett, kedvezett az élet
S mint annyi, gazdag emberré lett.
Ő mást vett el, a szőke lány
A más neje lett azután.
A sugaras, a szép napokból
Szivébe' csak emlék maradt;
De vissza-visszavágy még sokszor
A multból egy kis súgarat.
Nem boldog, érzi, eh de mit —
A boldogság nem gazdagit!
De titkos óra, önfeledt,
Szemébe hajt bús könyeket;
És visszasirja azt a multat,
A rég letűntet, rég lemultat.
S mint lepke hímes, szép virágon,
El-elmereng a régi álmon:
Mikor a képe szőke lánynak
Még küzdelemre buzditott —
Oh, ifju ábránd, ifju álmak,
Miért hogy el kell szállnotok!

Róna Béla.

NYÁR. (Pradilla festménye).

UTAZÁS AZ ÉGBEN.

Irta: FLAMMARION CAMILLE. — Franczióból forditotta HUSZÁR VILMOS.

Velenczében történt. A Speranziak ősi, herczegi kastélyának magas ablakai a nagy csatornára nyiltak, az éjek csillagzata ezüst-barázdákat vont a viz hullámain és az ég mérhetetlensége messzire kinyúlt a kupolákon és tornyokon. A mint a gondolákon tovasikamló zenészek visszafordultak a csatornán, hogy a Sóhajok hídja felé evezzenek, utolsó dallamaik is elenyésztek az éjben és Velencze abba a mély csöndbe látszott elmerülni, a melyet az Adriai-tenger-királynőn kívül semminő ember nem ismer.

Ezt a velenczei csöndességet csak a régi óra ütemes ketyegése zavarta meg és talán nem is éreztem volna az egyetemes némaságnak egész mélységét, ha egy az idő mérésére szánt készüléknek ez a szabályos ingása rá nem utalt volna. Ez az egyhangú ketyegés a csendet jelezte és az a sajátságos következménye volt, hogy még növelni látszott azt. A magas ablak párkányzatán ülve, néztem vakító tányérját a Holdnak, a mely fényétől teljesen betelt azur-égen trónolt és eszembe jutott, hogy az éjek ez a csillagzata, a mely látszólag oly nyugodt és csendes, az óra minden ütésénél egy kilométernyi utat tesz a térben. Ez a tény eleinte bizonyos erővel hatott reám, talán egyedüllétem következtében. Szemlélgettem ezt a hold-glóbust, a melynek egykori tengereit és földrajzi alakulását szabad szemmel elég tisztán lehet megkülönböztetni: és az a gondolat ébredt fel lelkemben, hátha még jelenleg is a mienkétől eltérő szervezetü lények lakják, a kik a lehető legritkább légkörben élhetnek; de a mi a legnagyobb benyomással volt rám, az a Föld körül való ama gyors körforgás volt, a mely az óra minden lengésénél 1 kilométernyi (1017 méter), perczenként 61 kilométernyi, óránkint 3660 kilométernyi, naponként 87,869, és hónapokénti keringéssel számítva, 2.400,000 kilométernyi sebességel történik. Gondolatban láttam a Holdat, a mint körülöttünk nyugatról keletre forog és forgását egy hónapnál kevesebb idő alatt végzi. És ugyanekkor, úgy szólván, érezni véltem a Földnek saját tengelye körüli napokénti megfordulását is, a mely szintén nyugatról kelet felé történik és a mely az eget úgy tünteti föl, mintha az, ellentétben evvel az iránynyal, körülöttünk forogna.

A mint ilykép elmélkedtem, a Hold tényleg észrevehetően megváltoztatta helyzetét és nyugaton a Chiesa torony felé szállt le. Óh földi és égi mozgások, kedvesebbek mint a krristálytiszta víztükrön átsikamló gondoláké, ti mint egy álomba, ugy visztek át bennünket a valóságba, megméritek óráinkat és napjainkat és mi tűnő árnyakként elmulunk, mig ti örökre fenmaradtok. Te már akkor is ragyogtál a fényességedtől megezüstözött vizek fölött, óh hallgatag Hold, sphinxe az égnek, midőn millió évvel ezelőtt a földi emberiség a jövő lehetőségeitől várta lassan érkező kikelését. Csodálatos állatok népesítették be a fákkal borított erdőségeket, fantasztikus halak üzték egymást a habok mélyén, a léget vampirok hasították át, a tisztásokban, a folyók partján, kétlábú krokodílusok mutatkoztak, a melyek talán eiős lehettek azoknak, a melyekről az egyiptomi mitologia tesz említést. Később aztán az első virágok kinyilására és az első madarak fészkeire vetetted világosságodat. De hány éjen át tündököltél halvány világossággoddal, a míg először fordult feléd emberi tekintet, a míg először szállott hozzád emberi gondolat! Most e földön népes, tevékeny emberiségre, virágzó városokra, a habok mélyéből kiemelkedő márvány palotákra árasztod világosságodat. Épp az imént is egy szerelmes pár téged hitt tanuul örök esküihez, felejtve, hogy gyorsan változó fázisai a mi változásunk és mulandóságunk képe. Igen, sok titoknak voltál hű meghittje és a ragyogó ifjuság még sokáig fogja az ég alatt örökös szerelmi dalát zengeni. De jő majd nap, hallgatag királynője az éjnek, a melyen csak jég-temető fölött fogsz trónolni, nem fogsz többé fényt kapni a naptól, a mely maga is kialvó-félben lesz és nem lesznek itt többé órák, melyek megmérjék óráidat, sem emberi lények, hogy megszámlálják azokat.

Ekkép gondolkoztam, megvilágositva attól az átható hold fénytől, a mely minden árnyékot megnagyobbitani, és a sötét vízbe merülő paloták lábaihoz mély örvényeket látszott vetni. Ez a szomszédos világ innen 96,000 mérföldnyire kering; szárnysebességgel száll feléje a gondolat. A fény terjedésének gyorsaságával e távolság egy és harmad másod percz alatt futható meg. Gondolat útján egészen addig a magasban levő fényig szállottam fel, elfelejtvén Velenczét, az Adriai tengert, és éreztem, hogy légi szféránkon messze túl emelkedtem.

I.

Kilenczvenhatezer mérföldnyire a Földtől.

Ugy tűnt fel előttem, hogy valósággal ehhez a halvány Phoebushoz közeledem és egyszerre csak a holdbeli Appeninek óriási lánczolata felé érek, a mely a «Gőzök tengerét» az «Esők tengerétől» elválasztja, nem messzire a középponti délkörtől. Olyanoknak találtam az archimedesi, autolycusi és aristillusi körszíneket és krátereket, a milyeneknek a teleszkopon át láttam őket és néhány pillanatig a «Vígság tengeré»-nek meredek partjai felett lebegtem. Még itt-ott felismerni véltem az eltűnt vizek nyomát és ugy tetszett, mintha több valamely egykori iszapözönbe temetett rátkernyilást láttam volna.

Annyival gyorsabban megbarátkoztam evvel a szemlélképpel, mert a csillagászat eszközei már régóta ismertté tették előttünk ezt a szomszéd világot és mert a holdbeli földrajz néhány részlete sokkal ismeretesebb előttünk mint a földbeli geografia számos pontja. Mindezeket az óriási körszíneket, e még tátongó krátereket, e szakadozott bástyáju, gyűrüalaku hegyeket, e kopár, kihalt hegyormokat, e mély völgyeket, a talajnak sokszoros repedéseit tanulás tárgyává tettük és ismerjük. Egy jelentékeny vulkanikus működés geologiai hatását lehet észrevenni: három kilométer mély; száz, százötven, kétszáz kilométer széles krátereket, hegységeket, hat, hétezer méter magas hegycsúcsokat, sivatagokat és partvidékeket, a melyeken mindenütt a vizek hatásának nyomára lehet akadni. Soha egyetlen felhőt, soha a viz gőzzé válásának, vagy a légköri gőzök sűrűsödésének hatását nem lehet észlelni, a légkör is, — ha ugyan egyáltalában van még — csak rendkívüli ritka lehet, és mégis azóta, a mióta e szomszédos globus legcsekélyebb részleteit is oly nagy gonddal vizsgálgatták, azóta nemcsak a jelenben végbement földbeomlások nyomaira, a felszínen történt geologiai átalakulásokra lehet bukkanni, hanem még az alsó rétegek talaján is, a hol a légkör aránylag sűrűbb lehet, bizonyos gyorsan beállott változásokat lehet észrevenni. E világ organikus feltételei bizonyára teljesen különböznek a mienkétől; de nincs kimutatva, hogy semminő élet nincs rajta, noha valószinü, hogy e kis égi föld életszaka a mi hazánknál sokkal előre haladottabb állapotban van.

Tekinteteimmel együtt gondolatom is megállt a Földnek e kisérője halvány alakján, és azt a kérdést tettem fel magamban, vajjon nincs-e ott is, éppen ebben a pillanatban, valamely ősi holdbeli városban, egy körszin vagy völgy mélyén, gondolkozó lény, a ki szintén az ég felé emeli szemét, és ebben az égben a Földet szemléli, a melyen mi vagyunk és ő is azt a kérdést teszi fel önmagában, vajjon nem laknak-e értelmes lények ennek az óriási glóbusnak a felszínén, a mely örökösen fejük fölött lebeg és kivánesiságuknak ugyanazt a talányt adja fel, a melyet az ő hazájuk ád fel nekünk.

A mint igy utaztam ezen a szomszédos világon, az éjek csillagzata észrevehetőleg nyugat felé szállott és tőle egy kis távolságnyira, balfelől egy vöröses fényü ragyogó csillagot vettem észre, a mely tűzsugarakat szórt az ég magasságaiba. Nemsokára felismertem ebben a tűzsugarú csillagzatban szomszédunkat, a Mars bolygót, és ennek az égi szigetnek a kedvéért, a mely a mienknek testvére és a mely a mi lakóhelyünkkel oly jelentékeny hasonlóságokat mutat, csakhamar elfeledtem a Holdat.

Ez — mondám magamban, — a minket legjobban érdeklő bolygó, a melyet a legjobban ismerünk. A Mars a nap körül egy, a központi csillagzattól középszámitással 56 millió mérföldnyi sarktávolságban fekvő pálya hosszában kering. A Föld, a melyen vagyunk, évi forgását 37 millió mérföldnyi sarktávolságban futja meg. Középszámitással tehát húsz millió mérföld terül el egyiknek pályájától a másikig. Éppen ebben a pillanatban lép a Mars a Földhöz legközelebb eső útjának szekcziójába.

Egy szerencsés körülmény következtében pedig, a két út sem czirkuláris, sem párhuzamos nem levén, a két világ közt jelenleg csupán tizenöt millió mérföldnyi közelség van. A fény, a mely a Föld és a Hold közt levő távolságot egy és egyharmad másodpercz alatt teheti meg, kétszáz másodpercz, vagy három percz, húsz másodpercz alatt futja meg azt az égi mélységet, a mely a Mars bolygót a Földtől elválasztja. Ugy tetszett, mintha ezt a három perczet valóban arra használtam volna fel, hogy egészen odáig repüljek, és teljesen megfeledkeztem velenczei kastélyomnak magas ablakáról, hogy szememet csakis arra az uj világra függeszszem, a melyre gondolatom röpte vitt át.

Maison Mazzoni

helybeli czég confectió-üzletének lapunk mai számához csatolt körlevelére felhivjuk olvasóink figyelmét.

IRODALOM.

CSAPLÁR BENEDEK.

A Révai-ünnep alkalmából csak kötelességünket teljesítjük, a mikor bemutatjuk az életiróját, a legnagyobb magyar irodalomtörténeti monografia szerzőjét: Csaplár Benedeket. Azok közül a ma már, sajnos, ritka tudósok közül való, a kik egy egész élet fáradságos munkáját nem kimélik, csakhogy az, a mit a tudománynak nyujtanak, tökéletes, alapos munka legyen. A férfikor buzgó tetterejével fogott hozzá a magyar nyelvtudomány megteremtőjének életirásához s megritkult, ősz fürtökkel fejezte azt be. És befejezte úgy, bevégezte oly tökéletességgel az élete czéljául kitűzött feladatot, a melyhez szó nem férhet. Az a nagy, ötkötetes monografia (az ötödik kötet most készül sajtó alá), melyet ő Révai Miklós életéről és működéséről irt, alaposság tekintetében mintaképül szolgálhat irodalomtörténészeinknek. Bizony, kevesen tudják ma már méltányolni azt az ő munkáját. Rövid lélegzetü, fölületes dolgok foglalják el lassan-lassan az alapos irodalomtörténeti monografiák helyét. Doktori disszertációk nivójára sülyedtünk, a régi irodalom annyi jelesének emlékén

Csaplár Benedek.

«vándorfuvalom lengeti a feledésnek tüskebokrait.» Kevesen vannak, a kik kellő készültséggel, igaz lelkesedéssel napvilágra hoznák a levéltárak rejtett kincseit, nemcsak jeleseink élete megy feledésbe, műveiket sem ismerjük . . .

És ebben a világban jól esik, mikor az ember egy igaz tudóst láthat, a ki évekig a könyvtárak poros foliánsai között görnyed és szedegeti az anyagot, melyet mások figyelmükre sem méltatnak. Az önkénytelen tisztelet szállt meg, mikor ennek a hetvenkét éves aggnak dolgozó szobájába léptem és könyvei közül azzal az ily emberek sajátos kedves rugékonyságával jött elém. Ragyogott a szeme, az arcza, mikor a nagy Révairól beszélgettünk. Irigyeltem azt a lelkesedést, melylyel róla megemlékezett, irigyeltem azt a tüzet, melyet mi, satnya kor fiai, nagyjaink emlékére soh'se fogunk érezni.

A Révai-emlék fölállításában neki nagy érdeme van. Futott és fáradott, buzdított és lelkesített, csakhogy létrejöhessen. És alig hogy ezzel készen volt, már is irodalmunk egy másik elfeledett jelesének emlékét ujitotta föl. Most egy Ányos Pál-emlék létrehozásán fáradozik. Veszprémmegye bizonyosan nem fog késni, hogy jeles szülötte emlékét megörökítse. És Csaplár ismeréssel, ha az az emlék elkészül. Ő nagy szerényen félrevonúl és hallgat és uj ter- Benedek meg fog elégedni azzal az elveket forgat agyában. Mi nem tudjuk méltányolni az ő érdemeit, mert mi nem érezzük azt sem, mi az ily korban azt a munkát végezni, azt a lelkesedést tettre kelteni, a mit ő.

Azon az ünnepen, melyen a nagy Révai emlékének koszorúval adózunk, juttassunk egy szerény levélkét annak az ősz tudósnak is, a ki az ő emlékét felujította számunkra. Bizony, megérdemli.

Adalbertus.

*

Herman Ottó, a magyar Brehm Alfréd, ujabb munkán dolgozik, melyben a magyar pásztoréletet, az alföld világát szándékozik bemutatni. Evégből már meg is kezdte tanulmány utját az országban. A magyar halászélet kitünő megirójának ez uj munkáját érdekkel várja a magyar tudományos világ.

*

Az «Egyetemes Regénytárban» legujabban *Louis Couperus*-nak *A végzet* czimü regénye jelent meg Ignotusnak jó magyar fordításában. A regény rendkivül érdekes meséjével, az életből vett, jól megrajzolt alakjaival nagy olvasottságra számithat a magyar olvasóközönség körében.

*

Asszonyi szív. Bourget Pálnak, a hirneves franczia regényirónak ily czimü kétkötetes regénye most magyarul is megjelent az Athenaeum olvasótárában. A nagy pszichologusnak e műve rendkivül érdekes meséjével és a Bourget sajátos lebilincselő irásmódjával Tóth Béla kitünő magyar fordításában valóságos nyeresége irodalmunknak. Az Athenaeum csak igaz elismerésre tarthat számot, a mikor Bourget regényeit sorban közrebocsátja szép kiadásu, olcsó olvasótárában. A két kötet ára csinos, zöld vászonkötésben 1 frt.

SZINHÁZ.

A NEMZETI SZINHÁZ ÉVADJA.*

I.

Nehány intervjú homályos-kétes adatain kivül alig tudunk egyebet a közelgő szinházi szezónról. A szokásos hivatalos kommüniké az idén elmaradt. Bár nehezen nélkülözzük, szivesen megnyugszunk, mert bizonyára van okuk a direktor uraknak, hogy miért mondanak le az érdekkeltés e nem épen jelentéktelen eszközéről. Jobb így, semmint igérjenek sok-sok mindent s váltsanak be — ha önhibájukon kivül is — mentől kevesebbet. Mert bizony, bizony, sok szép igéret maradt beváltatlanul, sok üdvös tervezgetés betöltetlenül. Csakhogy a nemzeti szinházat emlitsük, ép ötletesen idézünk nehány félbenmaradt kommüniké-adatot: Ujházy óhajtva remélt Lear királya s IX. Lajosa, Márkus Emilia várva-várt Kaméliás hölgye, Jászai megújult Imogénje s Tudor Máriája hol késtek? Vagy a repertoárból Echegaray igért Bernardo de Mantillája? Persze, hogy a szegény direktoroknak ezer meg ezer váratlan körülménynyel kell számolniok, ezer meg ezer előre nem látott akadály merülhet fel; de elvégre is nyúlhatni szükebb marokkal az igéretek s tervezgetések közé s kész az orvosság.

Fel is használják az idén ezt a kúrát, még pedig radikálisan. Nem igérnek semmit, hadd ne maradjon egy igéret se beváltatlanul.

Annál jobb nekünk, mert így sokkal szabadabban vizsgálhatunk körül, megbeszélvén az óhajtandókat, a kivánnivalókat, mik a repertoár s reprezentáczió körül fölmerülnek.

Azt már előre is láthatjuk, hogy a mult esztendő példáját alig követhetjük abban, hogy csupa eredeti premièret mutatunk be a nemzeti szinpadon. (Mert a «Keleti utazás»-t szivesen nem veszszük számitásba.) Nem mintha tán iróink eszmeforrása produkczióban apadt volna, — mert elvégre nyolcz-tiz jobb-rosszabb szindarabot csak nyujthat a magyar drámairodalom e meddő korban is. De okulni kell a tanultakon s két jelentékeny körülményt jól megfontolni. Első sorban ajánlatos a darabok megválasztásánál körültekinteni mentül jobban s óvatosan, mentül szigorubb kritikával, nehogy majd féltuczat première egymás után siker nélkül szükölködjék, s a melyek igazán diadalra számithatnak, csak télutóra vagy éppen a szezon végére jussanak. Mert így történt ez a mult esztendőben. Se az őszi, se a téli szezon egy számbavehető sikert sem mutathat fel, ám a márczius és április hó premièrjei megmentették az egész szezont.

Nem kevésbé jelentős a másik körülmény is, melylyel számolnunk kell. A külföld sikereit s eredményeit nem lehet számon kivül hagynunk. Hisz büszke dolog, ha visszatekintve a mult szezonra, azt mondhatjuk: csupa eredeti termék; de mindenesetre szép és hazafias czél kedvéért nem szabad egy egész esztendővel hátramaradnunk a külföld eseményeivel szemben.

A «Comédie française» megteheti, hogy évtizedeken át nem ad fordított munkát, ámde nálunk nem sorakozik a nemzeti szinház háta mögött még vagy husz-harmincz szinház. A mit a nemzeti szinház elmulaszt, annak pótlását másutt hiába várjuk, mind hiába, az számunkra elveszett.

Dehogy akarjuk ezzel azt mondani, hogy Páris minden hires vagy hirhedt boulevard-darabját hamar el kell hozni hozzánk. Kettőzött kritikával kell a külfölddel szemben eljárnunk; kiméletlenül, szerzőre, szerepre tekintet nélkül, mert különben özönével szakadna nyakunkba az áldás.

Ha már a külföldről szólunk, egy ideig igazán méltatlanul számba nem vett körüményt említhetünk fel. Évek óta lehet mondani csak a franczia és német szinpadokról importálunk. (Sokkal inkább az elsőről, mert az utóbbinak humora, úgy látszik, nem rokon a magyarral.) A többi valóban produktiv nemzeteket egészen mellőztük évek óta. Vagy mit láttunk az ujabb angol irodalomból esztendők alatt? Tisztán semmit. Hát az olasz drámákból? Giacosa egyfelvonásos dramolettején, az «Apród»-on kivül semmit. Hát a spanyol modern irodalomból a «Nagy Galeotto» óta? Ismét semmit. Hol marad még a rengeteg orosz irodalom? A norvég, svéd, dán ujabb felkarolt termékek? Igazán nehéz választani közülök s vajmi nehéz elbirálni, hol történt a mulasztás. Persze, hogy mindezt az az egy szinház nem karolhatja fel; dehogy kivánnók ezt csak. Csak a figyelmet akarjuk felkölteni, nehogy az egyoldalusság még inkább elharapózzék. Csak a legeslegjobbat akarnók nemzeti szinpadunkon látni a külföldi munkákból. Dúskálhatni bennök, a hogy tetszik, mód és határ nélkül; nagyszemü rostával kell nekiállni a nehéz munkának, s az eredmény nem késhet.

De még itt sem állapodhatunk meg. Klasszikus szinháznak tartjuk s akarjuk tartani a nemzeti szinházat; klasszikus

* E sorok még a nemzeti szinház hivatalos programjának kibocsátása előtt irattak. Magát a programmot jövő számunkban ösmertetjük.

repertoárját is eleveníteni, bővíteni kell. Nos, erre nézve nem szándékozunk sok tanáccsal szolgálni ezúttal, csak egy körülményre hivjuk fel az illetékes körök figyelmét, kikről jól tudjuk, hogy — mint a közönség is — szeretik a klasszikus *zajos* estéket és sikereket. Euripides egyáltalán nincs műsoron. Pedig keresve sem találhatnak alkalmasabb irót ambiciózus színészeink s színésznőink. Bizony szép ujévi meglepetés volna a közönség számára egy olyan cziklus, mint a milyen harmadéve jutott osztályrészünkül deczember utolsó napjaiban. Egy olyan klasszikus Iphigenia-cziklus bizony nagyon jól esnék a közönségnek is, meg a szinház — pénztárának is.

Szalai Emil.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Lapunk egyik szerkesztője, Karczag Vilmos, hosszabb szabadságidejéből ma érkezett vissza a fővárosba s mától kezdve ismét tevékeny részt fog venni a lap szerkesztésében.

Fr. Kl. Ostende. Szivesen vennők, ha egy-egy osztendei levéllel felkeresné lapunkat.

L. G. N.-Becskerek. Őszinte köszönet a szép novleláért. A verset is várjuk. Egyáltalán örvendünk, ha minél gyakrabban felkeres dolgozataival. Azt a bizonyos arczképet várjuk, és mihelyt itt lesz, örömest kiadjuk.

K. S. Budapest. Köszönjük a csinos novellát.
Bekecsalji. Köszönjük a szép verset.

B. K. Öntől már olvastunk más lapokban csinos verseket, tehát jobbakat várunk.

Sz. K. Megjelenendő kötetéből szivesen közlünk mutatványt, ha több verset küld be, a melyek közül válogathatunk.

E. B. «Emlékvers urfi első látogatása». A théma megjárja, de a kidolgozás gyenge.

J. Gy. Versei igen gyarlók. Csak nem kivánja, hogy oly poémákkal töltsük meg lapunkat, melyekben ilyen naivságok diszlenek:

És megfogám kezed,
Ajkamhoz emeltem,
Te pedig engedted,
Ó édes szerelem . . .

Ébredve mit látok,
Ki van itt nálam?
A fehér kis czicza . . .
Te szemtelen álom!
És te csúnya sicz, sicz! . . .
De azonnal menj el!
Te is gúnyolódol
Szegény szivemmel.

Szegény macska, ki egérfogással hasznos szolgálatot teszel az emberiségnek, bizony nem érdemelted meg ezt a rossz verset.

N. L. Arad. Az igért czikkeket szivesen látjuk, s ha lehetséges, rajzokat is kérünk hozzá. Talán valamely amateur fenyképész vállalkozik a fölvételekre. A mi az illető vasutat illeti, azt hiszszük, hogy az arról szóló dolgozat nem érdekelné az egész ország olvasó közönséget s inkább csak lokális esemény. Szíves ajánlatára s ha lehet a képekre is számitunk.

Sz. Ö. Losoncz. Feleki Sándor.

Zalár József. Eger. Őszinte köszönet szives soraiért. Az igéretet várva várjuk.

Sz. M. Balatonfüred. Sorát ejtjük.

Tisztelt olvasóinkat arra kérjük, szíveskedjenek lapunkat képtalányokkal fölkeresni.

KÉPTALÁNY.

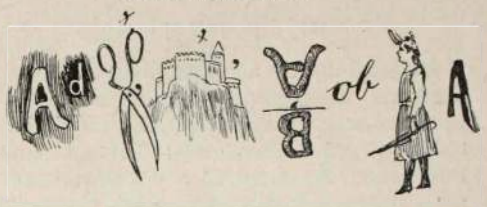

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Szegény anyám ha tudta volna.

Megfejtők: Ilosvay Gusztávné, Zonda, Tornáczky József, Szinyéry Lászlóné, Fried Dezső, Schilhobel Schir József, Csukássi Katinka, Tatay Gyula, Stieder Teréz, Keller Fáni, Pósch Gyula, Koppándy József, Denneberg Teréz, Zettin Sz. J., Szabados Irma, Ligeti Irma, Visky Mariska, Reismann nővérek, Ary Lajos, Sugár Miksáné, P. Odry Emma, Inselt Gyula, Montág Olga, Szlavik Imre, Pöltz Pál, Szinyéry László, Feuer Ede, Martinyi Pál, Obláth Paula, Frank Berta, Csukássi Katicza, Ackermann Mariska és Gizella.

A kitűzött jutalmat, Karczag Vilmos «Romok» cz. novellakötetét *Keller Fáni* (Solymos) k. a. nyerte el.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hírnvű zongora és piánino termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. Zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Piáninókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

4775. szám.

Gabona bevásárlás.

Vásároltatni fognak: mentesen a katonai élelmezési (fiók) raktárnál			1893. évi szeptemb.	1893. évi október	1893. évi november	1893. évi deczemb.	1894. évi január	1894. évi február	1894. évi márczius	1894. évi április	1894. évi május
			havára mennyiség métermázsa								
Temesvárott	rakhelyek a várban	Buza	—	—	—	—	—	500	—	550	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	1000	1000	1000	500	1000	500	900
	Gyárvárosban	Zab	—	2000	3000	1000	800	800	800	800	—
Aradon	rakhelyek a várban	Buza	—	—	—	—	—	—	—	500	—
		rozs vagy kétszeres	—	1000	500	500	500	500	500	500	400
	rakhely K.-Szt.-Miklóson	Zab	2000	1100	400	300	300	300	—	—	—
			500	400	400	400	400	400	400	400	500
Szegeden		Buza	—	—	—	—	380	—	—	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	—	—	200	400	400	400	400
Nagyvárad	Kepes rakhely	Buza	—	—	—	—	300	350	—	—	—
		rozs vagy kétszeres	—	—	1000	800	500	300	150	—	—
		Zab	—	—	2000	2000	1500	1000	1000	1000	500

Csakis minta után vásároltatik. Minden eladási ajánlattal két lepecsételt minta — az ajánlott gabona nemüek két-két kilogrammját tartalmazva — nyujtandó be.

Az 50 kros bélyeggel ellátott lepecsételt eladási ajánlatoknak **1893. évi szeptember hó 12-ik napjának d. e. 10 óráig a 7. hadtest hadbiztosságánál Temesvárott kell beérkezniök.**

A bevásárlásra kereskedelmi szokvány szerint kötvényileg a hadbiztosságnál, azután temesvári, aradi, szegedi, nagyváradi és debreczeni élelmezési raktároknál, betekintés végett felfekvö Temesvárott, 1893. évi augusztus hó 6-áról keltezett szokványfüzet alapján történend.

Temesvárott, 1893. évi augusztus 6-án.

A cs. és kir. 7. hadtest hadbiztossága.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

6.085. sz.

Cs. és kir. 4. hadtest hadbiztossága.

ÉRTESITVÉNY.

A budapesti cs. és kir. élelmezési raktár számára 15.000 métermázsa rozs és 33.000 métermázsa zab fog bevásároltatni.

A beszállitás az alább megnevezett raktárokban, a meghatározott részletekben és időben eszközlendö.

A. A budai élelmezési raktár számára:

15.000 mm. rozs, mely 1893. október havától 1894. április végeig hét egyenlö havi részletben és

1.200 mm. zab, mely 1893. október havától 1894. márczius végeig hat egyenlö havi részletben beszállitandó.

B. A fiók élelmezési raktár számára a váczi határon:

15.900 mm. zab, melyböl 4.000 mm. 1893. október hóban, azután 1893. november havától 1894. április végeig havonként 1.700 mm. és 1894. májusban 1.600 mm. beszállitandó.

C. A Ferencz József lovaslaktanya melletti raktár számára:

16.000 mm. zab, mely 1893. november havától 1894. május haváig 1,200 mmnyi havi részletekben, 7.600 mm. pedig 1894-ik évi junius havában beszolgáltatandó. Ezen utóbbi mennyiség esetleg a fiók élelmezési raktárba a váczi határon lesz beszállitandó.

A rozs és zabnak szabályszerü minöségünek és idei termelésnek kell lennie.

Az 50 kros bélyeggel ellátandó és legalább folyó évi szeptember 25-éig terjedö impegnot tartalmazó szállitási ajánlatok, legkésöbb 1893. évi szeptember 14-ig napjának délelötti 11 óráig a budapesti cs. és kir. 4. hadtest hadbiztosságához (vár) nyujtandók be.

Az ajánlatok lepecsételve s a boritékon: **„Szállitási ajánlat rozs és zabra“** jelzetü felirattal ellátva legyenek.

A fent jelzett szükségletek beszállitására nézve az ezen ügylet számára Budapesten 1893. évi augusztus 17-én hivatalosan kiállitott és a hadbiztosságnál betekinthetö szokvány-füzetben foglalt határozványokon kivül — a katonai élelmi czikkeknek — tözsdén kivüli — kereskedelmi szokás szerint eszközlendö vételeknél, a következö határozványok is mérvadók:

1. Az átadás elvileg a kincstári raktárakban eszközöltetik.

Ezen kivül a kiirt szükségleti mennyiségek részeinek szállitására is ajánlatok tehetök (részlet ajánlatok) és pedig: a kivánt beszállitási határidö megjelölése mellett, lefelé egészen 100 métermázsáig.

A kincstár fentartja magának a jogot, csak egyetlen egy czikket is, avagy mennyiségrészeket, az ajánlott mennyiségekböl elfogadni.

Az ajánlott gabonának származási helye mindenkor megjelölendö.

Hogy ha a szállitásnál a katonai dijszabás kedvezménye igénybe vétetik, akkor a származás a vétel helye szerint kitüntetendö.

Külföldi terményü gabona a vételböl ki van zárva.

A raktárszerü minöségre megállapitott legkisebb súlynál nehezebb zabért vagy kenyérre való gabnáért **árpótlás nem engedélyeztetik.**

A kincstári zsákoknak kölcsönbe adása csak a zsákonként naponta megállapitott $^{2}/_{10}$ kr. kölcsöndij fizetése mellett engedtetik meg.

A bevásárló bizottság elött ismeretlen vállalkozók kötelesek az iránt intézkedni, hogy a megbizhatóságukat és vállalatképességüket igazoló és a kereskedelmi és iparkamara, esetleg gazdasági egylet részéröl kiállitott bizonyitványok, közvetlenül a hadtest hádbiztosságához beküldessenek.

Vállalkozó részéröl óvadék fejében az ajánlati czikkek értéke után számitandó 10%-nyi pénzösszeg lefizetendö, a mely az ügylet megkötése után legkésöbb 5 nap alatt letéteményezendö.

2. Az 1893. deczember hó végéig beszállitandó rozs és zab árának kifizetése 1894. évi január hó folyamában eszközöltetik, a további részletszállitásokért azonban az esedékes pénzösszeg az idönként eszközölt beszállitásokhoz képest fog kiegyenlittetni.

Ezen fizetési mód még az esetben is fentartatik, ha a kellöen rendelkezésre álló raktárhelyiségek miatt a szállitónak korábbi beszállitása megengedtetnék.

3. A szállitó által a kötlevélben határozottan fölemlitendö, hogy a vételügylet lebonyolitása az e végböl a katonai élelmezési czikkeknek kereskedelmi módon való szállitása iránt, 1893. évi augusztus hó 17-röl kelt és elötte teljes tartalmában ismeretes szokványfüzet szerint eszközöltetik.

A szokványfüzet a cs. és kir. budapesti és pécsi élelmezési raktárnál bárki által megtekinthetö és ivenkint 4 kr. lefizetése mellett ugyanott megszerezhetö.

4. A szükséges nyugtabélyegek után felmerülö költségek a hadsereg igazgatását terhelik.

Budapest, 1893. augusztus hó 17-én.

A cs. és kir. 4 hadtest hadbiztossága.

Az ajánlatban továbbá a fölajánlott czikkek a **kiirt** megnevezéssel, azoknak mérete és sulya a legpontosabban kell hogy feltüntetve legyenek, amire igen szigoruan ügyelendő.

8. A lepecsételt ajánlat boritékának külsején fel kell jegyezni az ajánlattevő nevét, az ajánlott tárgyak megnevezését általánosságban, továbbá a bánatpénz összegét.

9. Ajánlattevők csakis tizennégy nappal az ajánlatok tárgyalása után tudhatják alulirott hivatalnál, rövid uton, hogy általában tettek-e és mely tárgyakra nézve legkedvezőbb ajánlatot.

Az általános és különös szállitási föltételek, továbbá a mérlegáttekintésben felsorolt minemüség és a kiirott czikkek mennyisége **minden hétköznapon** délelőtt 8 órától 11-ig és délutáni 2 órától 4-ig megtekinthetők az ugynevezett Detail-irodában, Arsenal, Commandante-Gebäude, I. em. 90. sz. ajtó; minta-tárgyak pedig ugyanazokban az órákban a csász. és kir. átvételi-bizottságnál a minta-gyüjteményben, a 19-ik számu tárgy, C 2. üzleti-csoportban. Azt, hogy a föltételeket tényleg megtekintette, miként ez már a 4-ik pontban is emlitve van, kell hogy az ajánlattevő a tárgyalási jegyzőkönyvben elismerje és az utóbbit meg is **kell pecsételnie.**

Az ajánlattevő az ajánlati tárgyaláson részt nem vehet

Általában a tárgyalás alá kerülnek:

1. Lószerszámok és lófelszerelések.
2. Csomagolási szükségletek.
3. Czérnák és szövetek.
4. Papirfélék, iró- és rajzolószerek.
5. Különböző anyagok.
6. Közönséges szerszámok.
7. Laboráló eszközök.
8. Irodai és iskola-berendezések.
9. Gázvilágitási eszközök.
10. Edények.
11. Munkaeszközők.

Bécs, 1893. Julius 31-én.

A cs. és kir. tüzérségi Depôt

a bécsi tüzérségi fegyvergyárban.

Mint fent	Trencsén	—	csász és kir. hadsereg	1894	1894. é	1000	...	...	...	...	...	...
	Sopron	—				1300	...	...	...	...	...	...
	N.-Kanizsa	—				800	...	...	...	...	...	...
	Minden fentemlitett állomáson					3. Az átvonulásoknál.						
						Az ajánlatok feltételeit lásd az alanti 8. pontban.						

a helyi viszonyok és a csapat érdeke megkivánja. 10 egész 15 napra meghosszabbitható azon esetben, ha ez a kincstárnak több kiadást nem okoz. Ilyen meghosszabbitás csak időnként a csapat- és a területi hadbizottság közt egyrészt, másrészt a szállitóval egyetértőleg lenne elrendelve.

foglaltatnak és hogy a bérletnyerő köteles a czikkeket a szükségleti helyekre elfuvarozva szállitani.

I) A katonakenyér tiszta rozslisztből, 2 adagnyi á 700 grammos ékalakokban készitendő és a csapatoknak átadandó. A katonakenyérhez a sütő liszt egy métermázsája, azaz 202 á 700 grammos kenyéradagra, a helyben szokásos minőségü sóból 1 kilogramm keverendő. A kenyérék 1600 grammal mérendő ki tésztában és 1400 grammal sütendő meg. Az ár pedig adagonkint 840 grammra szabandó.

K) A mozgosítás esetére való különös határozatok a bérlet feltételi füzet XXVII. czikkében foglaltatnak.

1. A császári és kir. közös hadsereg és m. kir. honvédcsapatok fent kimutatott élelmi szükségleteinek közös biztosítása végett a táblázatban megjelölt napokon, kizárólagosan irásbeli ajánlatok útján, nyilvános tárgyalás fog tartatni.

2. A tárgyalás helye, a szállitási időszak, melyben az tartatni fog, az állomások, valamint a szükséglet mennyisége a táblázatban vannak előtüntetve.

3. Minden ajánlattevő, a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelünek bizonyult, vagy a tárgyaló bizottság előtt vállalatképeseknek és megbizhatóknak ismert vállalkozók kivételével, üzleti képességét s erre vagyonának elégséges voltát, a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czégje nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállitott bizonyítványnyal igazolni tartozik. — Bizonyitványok, melyek a tárgyalás napjától számitott két hónál korábbi kelettel bírnak, tekintetbe nem vétetnek. — A bizonyitványokban igazolandó vállalatképesség iránya és terjedelme, a fentebbi táblázatban van megjelölve.

4. Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett, 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boriték alatt, az előirt bánatpénzekkel együtt az illető állomás szükségletének tárgyalására kitüzött napon legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök, későbben érkező vagy távirati úton tett ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

5. Ha valamely ajánlatban a számokkal és betükkel irt ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betükkel irott ár fog helyesnek tekintetni.

6. A részletesebb feltételek a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletére nézve Pozsonyban és Sopronban 1893. évi augusztus hó 10-én és a m. kir. honvédcsapatok szükségletére nézve Pozsonyban 1893. évi augusztus hó 10-én illetőleg Székesfejérvárt 1893. évi julius hó 30-án két-két összhangzó példányban, külön előkészitett, a szállitási feltételeket tartalmazó füzetben foglaltatnak és a pozsonyi, valamint a soproni cs. és kir. hadélelmezési raktáraknál és a honvédséget illetőleg a fent idézett állomásokon levó honvédhatóságoknál és csapatoknál naponta délelőtti 9 órától 12 óráig betekinthetők. Különben az előirt feltételi füzet a cs. és kir. élelmezési raktárnál (árkusonkint 4 krajczárért) mindenki által megkapható. A m. kir. honvédség részére való szállitásokról szóló nyomtatott feltételi füzetek az összes honvédkerületi-, gyalog-ezred vagy zászlóalj-, valamint huszár-ezred-parancsnokságánál, füzetenkint 7 krért megvehető.

7. A községek bánatpénz vagy óvadék letételétől feltétlenül fel vannak mentve s ezek, valamint a mezögazdasági egyesületek és a termelők, a katonai élelmi szükségleteknek ezennel kihirdetett szállitására különösen figyelmeztetnek.

8. Az átvonulások alkalmával szükséges élelmi czikkek szállitására vonatkozó ajánlatok, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok számára előkészitett feltételi füzet IV. pontja értelmében teendők.

9. Összetes, azaz oly ajánlatok, melyek csak több czikknek együttes szállitására tétettek, (csak széna és szalma, továbbá fa és köszénre tehetők), valamint olyanok, melyek vagy az összes szállitandó termények vagy azok részének szállitását rövidebb, mint a fent kiirt időszakra el nem fogadhatónak vallják, csak akkor vétetnek tekintetbe, ha együtt véve az egyenkint tett ajánlatoknál előnyösebbek. — Nem egynemü czikkeknél az ajánlatban az ár minden egyes czikkre nézve külön kitüntetendő.

10. A beszállitásoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történnie.

11. Ha a kenyér 5—5 napi kiszolgáltatás mellett a nyári időszakban túlságosan kiszáradva és ennélfogvá élvezhetősége csökkenne, a honvédkerületi parancsnokság rövidebb időközben is elrendelheti a kiszolgálást. Mind a kiszolgáltatási időközökre vonatkozó változtató határozványok, idejekorán lesznek a bérlő tádomására hozva.

| | | |

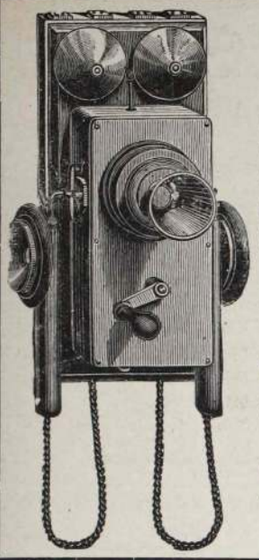

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetű telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

A 44 év óta fennálló

NASCHITZ-féle nyilvános elemi- és felső leány tan- és nevelő-intézet

f. évi augusztus 1-től

Andrássy-ut 34. palotában nyilik meg.

Az egész háromemeletes épület tisztán az iskola és nevelő-intézet czéljainak van átalakitva. A kor minden kivánalmai szerint.

Áll: 4 oszt. minta elemi, 1 oszt. kereskedelmi tanfolyam,
4 „ felső iskola, 1 „ kézimunka tanfolyam,
2 „ kiképző, 1 „ ismétlő tanfolyamból.

A beiratások **augusztus** közepétől **szeptember** közepéig tartatnak.

Állam-érvényességgel biró bizonyitványok.

Bennlakók csak korlátolt számban vétetnek fel.

Értesitőt kivánatra bérmentve küld

az igazgatóság.

Hirdetések felvétetnek
a kiadóhivatalban
Budapest, VI., Teréz-körut 17.

Főüzlet:

VII. Szövetség-u. 37.

Kovald Péter és Fia

Gyüjtő-telepek:

II., Fő-utcza 10.
III., Kecskeméti-utcza 5.
IV., Kis korona-utcza 6.
VI., Andrássy-út 26.
VII., Akáczfa-utcza 42.
VIII., Rökk Szilárd-utcza 18.

Főüzlet:

VII., Szövetség-u. 37.

2170 szám.

ÉRTESITÉS.

Ezen lap 34. számában megjelent hirdetményre vonatkozólag a cs. és kir. 5. hadtest katonai állomásai részére való **széna, sarju, szalma, töredék** és **ágyszalma,** ugyszintén **tüzifa** bérlet utján való szállitásra vonatkozó nyilvános pályázati hirdetményre az érdekeltek figyelmeztetnek.

Pozsony, 1893. augusztus 3-án.

Az 5. hadtest cs. és kir. hadbiztossága.

A CS. és KIR. 13. HADTEST ÉLELMEZÉSI BIZTOSSÁGA.

6666-ik szám.

HIRDETMÉNY.

Folyó 1893. augusztus hó 28-án d. e. 11½ órakor a cs. és kir. hadtest élelmezési biztosságnál Zágrábban a combinált körmendi cs. és kir. 2-ik lovassági hadosztály részére f. é. szeptember 15. és 16. szükséglendő **kenyér,** továbbá a 15., 16., és 17-i **széna** szükséglet bérlet szerinti fedezése tárgyában irásbeli ajánlatok átvétele mellett nyilvános tárgyalás tartatik.

A közelebbi összes feltételek nevezett hadtest-biztosságnál valamint Körmenden a polgármesteri hivatalnál lévő föltételi füzetekben megtekinthetők.

Ajánlkozók által e füzetben foglaltakkal ellenkező feltételek nem vétetnek tekintetbe.

Zágráb, 1893. augusztus hó 16-án.

A 13. cs. és kir. hadtest élelmezési biztossága.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe

ajánlják a

Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet

BUDAPEST, VII. ker. Szentkirályi-utcza 14

a Muzeumkert közvetlen közelében

MASSAGE, VILLAMOS-KÚRÁK.

Uj! Szénsavas acélfürdők Uj!

ideg és női bajoknál elismert kitünő hatásuak.

WALLA JÓZSEF

czementáru-gyára, épitési anyagok raktára,

BUDAPEST,

VII. ker., Rottenbiller-utcza 13. szám.

Vállalkozik:

Granitterrazzo, Betonirozások, Csatornázások, Szökőkutak, Czementlapok és Mozaik lapokkali kövezések elkészitésére stb.

Menyezet (Stucatur) nádszövet RAKTÁR.

Raktárt tart:

Keramit lapok, Kelheimi lapok, Mettlachi lapok, Teracotta-áruk, Kőfedélpép, Tüzálló-téglák, Kémény rakványokból stb.

Gyári raktára a gartenaui PORTLAND czement és vizhatlan mészgyárának.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectio üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetésre,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

Illatszer, vegyszer és

gyógyáru-üzlet

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek.** **Szivacsok, haj- és fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi bárónő) művésznőnk kedvelt arcziporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve. Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

ARANYOSI MIKSA

nyilvános polg. és kereskedelmi iskolája

BUDAPESTEN, V., Nagykorona-utcza 13. sz.

Az intézet áll négy polg. isk. és három kereskedelmi osztályból; ez utóbbiak egyenranguak kereskedelmi akadémiák osztályaival.

Bizonyitványok államérvényesek. Egyéves önkénytességi jog.

Az intézet **internátussal** van összekötve. Előjegyzés a szünet alatt is. Részletes programmot készséggel küld

AZ IGAZGATÓSÁG.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

Budapest, VI. ker., Izabella-utcza 43. szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám

II. ÉVFOLYAM 1893 SZEPTEMBER 3.

36-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Mezőfi Vilmos: *A proletáriátus apostola.* — **Huszár Vilmos:** *Utazás az égben.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Bekecsalji:** *Téboly da.* — **Véka Lajos:** *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — **Kövér Ilma:** *A gyertyaláng.* — **Juan Valera:** *Parsondes.* — **Domahidy-Ujfalussy Amadil:** *Chlorinda.* — **Jónás Lie:** *A holló.* — **Clotild:** *Ostendei levél.* — **Irodalom.** — **Hadsereg.** — **Szinház.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

WÁGNER MANÓ

tan- és nevelő-intézete

RAKOS-PALOTÁN, (Budapest mellett).

Az intézet egy előkészitő tanfolyam **6 polgári és 8 gymnáziumi osztályból áll.** — Az intézet 6 holdnyi kiterjedésü árnyas, jól gondozott angol parkban fekszik. — A tanári kar kiváló szakférfiakból áll. Teljesen felszerelt tanszertár, könyvtár és tornaterem. — Nagy kiterjedésü játszótér. — Felszerelt nyári testgyakorló. — Katonai gyakorlatok. — Kitünő ellátás. — **Szellemi tehetségek fejlesztése mellett, a test edzésére is kiváló gond fordittatik.** — A magyar, német, franczia és latin nyelvek alapos tanitására különös sulyt fektetek. — **A neveldei dij mérsékelt.**

Ismertetővel és bővebb felvilágositással szivesen szolgálok.

Rákos-Palotán, (posta-, vasut- és távirdai állomás.)

WAGNER MANÓ intézet-tulajdonos igazgató.

Röser János, nyilv. tan- és nevelő-intézete.

Iskola épület: **Budapesten, VI., Aradi-utcza 10.**

Ezennel értesitem a t cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilvános **gymnasiumban,** 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban,** 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele julius hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.

Vidéki szülők fiai **nevelő intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. ☛ Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyitványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenrangu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal. Zárbizonyitványai az **egyévi önkéntességre** képesitenek.

Értesitőt küld:

RÖSER JÁNOS igazgató, Budapest, VI., Aradi-utcza 10.

Röviditett levél vagy sürgönyczim:

GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső váczi-ut 7. szám.

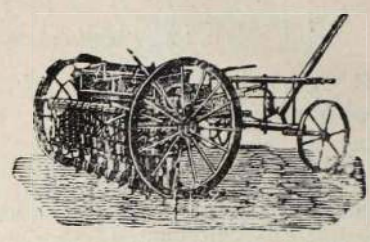

Minden gazda, aki a legelőnyösebb szerkezetü **vetőgépek** beszerzése iránt érdeklődik, kimeritő felvilágositást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

☛ *Terjedelmes árjegyzékkel a gazdaság összes ágazatában szükséglendő gépezetekről dijmentesen szolgálunk.* ☚

Szt.-Margitszigeti üditőviz

legkiválóbb és legegészségesebb

ásványos savanyuviz.

A 44 év óta fennálló

NASCHITZ-féle nyilványos elemi- és felső leány tan- és nev elő-intzet

f. évi augusztus 1-től

Andrássy-ut 34. palotában nyilik meg.

Az egész háromemeletes épület tisztán az iskola és nevelő-intézet czéljainak van átalakitva. A kor minden kivánalmai szerint.

Áll: 4 oszt. minta elemi, 1 oszt. kereskedelmi tanfolyam,
4 „ felső iskola, 1 „ kézimunka tanfolyam,
2 „ kiképző, 1 „ ismétlő tanfolyamból.

A beiratások **augusztus** közepétől **szeptember** közepéig tartatnak.

Állam-érvényességgel biró bizonyitványok.

Bennlakók csak korlátolt számban vétetnek fel.

Értesitőt kivánatra bérmentve küld

az igazgatóság.

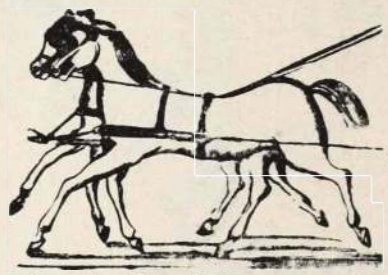

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

O Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szallitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

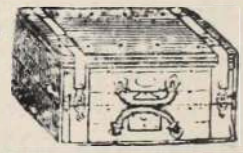

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Elismert legtisztább alkalikus

KRONDORFI SAVANYUVIZ

Asztali- és gyógyviz

orvosi tekintélyek tapasztalata szerint

kiváló gyógyhatással bir

köhögés és rekedtségnél, tüdő-, gyomor- és hólyaghurutnál.

Borral vegyitve felséges ital

Magyarországi főraktár: Bauer Lajos és testvére Budapest, Arany János-utcza 9.

Bármely kereskedelmi, ipar, vagy gazdasági ügykörökben sikeresen alkalmazható

kettős könyvvitel

ismeretét eredeti tanmódszer nyomán, akár magyar akár német nyelven **30 óra alatt** mérsékelt dijért bárki, még levelezési uton is elsajátithatja egy magántanárnál,

Budapesten, Váczi-körut 31., ajtó 33.

Bővebb felvilágositás válaszbélyeg beküldése mellett nyerhető.

Könyvkereskedés

és Antiquarium

minden bárhol és bárki által hirdetett könyv nálam kapható.

ABONYI J. JENŐ BUDAPEST Deák Ferencz-utcza 16.

II. évfolyam. *1893. szeptember 3.* 36. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... . 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... . 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

A PROLETÁRIÁTUS APOSTOLA.

Lassalle Ferdinánd.

— Irta: MEZŐFI VILMOS. —

Nehány hete, hogy a világ minden tájáról összegyülekezett «fölforgatók», ennek az avult társadalmi rendnek esküdt ellenségei, a szoczialdemokraták, Zürichben nemzetközi kongresszust tartottak. 433 kérges kezü munkásember hat napon keresztül hangoztatta a legszebb, a legmagasztosabb eszméket, a melyek hivatva vannak a szenvedő emberiséget a gond és nyomor kettős átka alól fölszabadítani. Eszméket, a melyeket a világ legnagyobb két gondolkodója, Marx és Lassalle körvonaloztak a legbehatóbban. Az egyik theoriában állapitotta meg azokat, a másik a praktikus életben törekedett őket megvalósitani. Mind a kettőt a szenvedő emberiség ügye iránt való őszinte lelkesedés vezette és mind a ketten a munkásokra számitottak nagy munkájukban. S a munkások, Lassalle szerint az emberiség ezen «avants gardes»-jai a felszabadítás nagy küzdelmében, megérdemelték ezt a bizalmat. A két apostolnak eszméit felkarolták, és még most is, mikor a két lángész rég a sírban nyugszik, ők leghivebb harczosai a szoczializmus ideáinak.

Csudálatos az a kegyelet, a melylyel a munkások Marx és Lassalle emléke iránt viseltetnek. Az előbbit, a kinek elvont, tudományos munkáit nem igen tudják élvezni, szentnek, a szoczializmus vallása megalapitójának tartják és imádásszerü tisztelettel veszik alakját körül. Egészen

más forma a kegyelet, a melylyel Lassalle emlékét megtisztelék. Benne a harczost tisztelik, a ki eszméiért küzdött és szenvedett, a ki kényelmes társadalmi pozicziójából leszállott hozzájuk, hogy teljes közvetlenséggel hirdesse az elnyomottak, a kizsákmányoltak evangéliumát: a szoczializmust.

Augusztus 31-ike, Lassalle halálának évfordulója az a nap, a melyen megemlékeznek a világ minden táján a boroszlói apostolról igaz, hálás szívvel. Ezen a napon a munkások gyülekező helyei hangzanak a Lassallet és eszméit dicsőitő beszédektől, elmondják az ő tettekben gazdag éltefolyását, küzdelmeit és tragikus végét s mind azt, a mit ő a munkásoknak a tőke zsarnoksága alól való felszabadításának érdekében tett.

Habár a szoczialista munkások már sokban szakitottak Lassalle tanaival s némely javaslata a nagy munkásapostolnak, mint elavult, teljesen a lomtárba került; eszméinek hatása még mindig igen nagy. A munkás, a ki a szoczializmus világboldogitó eszméivel megbarátkozott, először az ő nevét tanulja megismerni. Ez a név előtte a szoczializmus eszméinek és törekvéseinek összfoglalatját és kifejező egészét jelenti. Ez a név maga az eszme, maga a czél, a melyért lelkesedik, a melyből azt az engesztelhetetlen gyűlöletet meríti a mai társadalom fonák rendje iránt, a mely pusztitással fenyegeti mindazt, a mi elavult, hogy helyet adjon egy uj, jobb világrendnek, a melyben mindenki munkájához képest, megkapja a maga megérdemelt részét a földi javakból. Az első

szellemi termék, a melyet a szoczialista munkásnak a kezébe adnak, a boroszlói munkásapostolnak egy gyujtó beszéde; az első munkásgyűlésen, a melyen részt vesz, az ő nevét hallja hangoztatni és az ő eszméit dicsőiteni.

Lassalle fiatal korában aligha gondolta, hogy valamikor milliók és milliók fogják szavait lesni és halála után az elnyomott munkásosztály megváltójaként fogják ünnepelni. 1825-ben április 24-én született Boroszlóban (Németország). Gazdag zsidó kereskedő család ivadéka volt, tehát éppen abból az osztályból származott, a melyet a «burzsoázia» gyüjtőneve alá foglalt, és a mely ellen a legelkeseredettebb harczot folytatta. 1862-ben lépett fel nyilvánosan a munkások érdekében. Addig tanult és a tudományok minden ágában bő ismereteket szerzett, mert tudta, hogy a hatalom tudós, a tudás hatalom és ő hatalmas akart lenni. Jogosan állithatta magáról, hogy «minden sort századunk teljes műveltségével felfegyverkezve irt le a proletáriátus érdekében.»

Agitatorius működése alatt egyik börtönből a másikba vetették, egymásután akasztották a nyakába a felségsértési, a vallás és tulajdon ellen való izgatás és egyéb czimeken a pöröket, de mindez nem használt. Minél jobban üldözték a nagy izgatót, a munkások annál törhetlenebbül ragaszkodtak hozzá. Irataiban és beszédeiben kiméletlenül ostorozta a mai társadalmi élet visszásságait, de a legerősebb volt ott, a hol közönyös, egykedvü munkások felrázásáról volt szó. Még most is nagy előszeretettel idézik a munkások közönyös kollegáikkal szemben Lassalle következő szavait, a melyeket egy nagy német munkásgyülésen mondott és a mely felvillanyozott és cselekvésre ösztökélt ezer és ezer munkást:

«Ti munkások — ugymond — igen különös emberek vagytok. Más emberek előtt csak azokról az eszközökről lehet beszélni, a melyek sanyaru helyzetük javitására alkalmasak: nektek azonban először azt kell bebizonyitani, hogy valóban sanyaru helyzetben vagytok. A mig egy darab kolbászt és kis italt láttok magatok előtt, meg vagytok elégedve és észre sem veszitek, hogy még valami hiányzik. Ennek átkos igénytelenségtek az oka. Hogyan, kérdezitek erre, hát az igénytelenség nem erény?

A keresztyén erkölcspapoló előtt s az indus álló szent szemében bizonyára erény az igénytelenség, de a történetbuvár és a nemzetgazda előtt nem az. Azok egészen más erényt prédikálnak.

Kérdezzétek meg az összes nemzetgazdákat, meglássátok, mind azt fogják felelni, hogy az igénytelenség a nemzetek haladásának legnagyobb átka. Mert az igények ösztökélik és viszik előre a népeket a kulturában. Sok igénynyel birni, de ezeket az igényeket becsületes és tisztességes uton kielégiteni ez a mostani nemzetgazdasági idő erénye.»

Egy más helyen tartott beszédében a szocziális forradalom bekövetkezéséről a következőket mondta:

«Egy igazán forradalmi mozgalom, a mely valóban uj eszméken és gondolatokon alapszik, hosszabb időre, mint ezt a mélyebben gondolkodó a történelem tanuságaiból bebizonyithatja, sohasem nyomható el.

Épen igy a szocziális mozgalmat sem lehet eltörölni a föld szinéről. Forradalmat sohasem lehet csinálni, hanem valamely társadalom tényleges viszonyaiban rejlő forradalmat külső eszközökkel és következetes eljárással kitörésre lehet késztetni.

A forradalomcsinálás csak együgyü emberek ábrándképe; a kiknek fogalmuk sincs a fejlődés törvényeiről. Épen ilyen gyermekes és éretlen kisérlet egy forradalmat, a mely már ott dul a társadalom veséiben, erőszakkal visszafojtani, jogi elismerését megtagadni akarni, avagy ama társadalmat és egyeseket, a kik ebben a forradalomban részt vesznek, a felforgatni akarással vádolni.

Ha a forradalom benne van a társadalom életműködésében, akkor semmi gát nem használ, mert annak ki kell onnan törni, hogy érvényt szerezzen magának. A szocziális forradalom vagy törvényesen a béke összes áldásaival fog bekövetkezni, ha elég bölcsek lesznek, hogy idejekorán egyengessék az útját felülről vagy be fog következni bizonyos idő mulva az erőszak minden jele között, vadul lobogó fürtökkel, mindent letaposó érczsarukkal.

S ezt nem egy beszédében jósolta meg a nagy agitátor. Ki tudja, még mennyit tett volna ennek a forradalmnak a kitörése érdekében, ha a sors életének nem vet oly kora véget.

A hatalmas embert, a kitől Németország kormánya reszketett, a kitől az emberek milliói üdvöket vártak, a szerelem ölte meg. Gyáva, filiszter szerelem. Szenvedélyes lelkének egész hevével szerette egy nagy urnak, Döninges bajor követnek a leányát. A leány viszonozta ezt a szerelmet. A méltóságos szülők azonban hallani sem akartak arról, hogy leányuk egy zsidóhoz, a kit a magasabb körökben valóságos rablóvezérnek tartottak, menjen férjhez. A szerelmes nő ekkor egy merész lépésre határozta el magát. Egy délután, ugy a hogy volt, elhagyta szülei házát és szerelmese lakására ment. Odaborult annak széles mellére és úgy könyörgött, hogy vigye el, szöktesse meg, mert egyedül az övé akar lenni.

A nagy Lassalle, a ki nem félt a fél világ haragjától, most megijedt. Elkövette életének legvégzetesebb hibáját, mert a helyett, hogy fittyet hányva a társadalmi előitéleteknek, megszöktette volna a nőt, a ki nagy szerelmében minden társadalmi formát mellőzve, karjaiba vetette magát: szépen visszakisérte szüleihez és mint egy jámbor «Spieszbürger» megdorgálta az elhamarkodott lépésért. Most már nemcsak a szülők, hanem a leány sem akart többet hallani Lassalleről, a ki meghasonlott kedélylyel párbajra hivta Rakovitz oláh bojárt, mert azt hitte, hogy az idegenitette el tőle szeretőjének a szivét. A párbajban Lassalle halálosan megsebesült. Rövid kinlódás után meghalt 1864-ben augusztus 31-én.

A párbaj előtt levelet irt egy meghitt barátnéjának *Hatzfeld* grófnőnek, a melyben megjósolja közeli halálát: Ha elveszek — szól ez a levél — ugy nem a brutális hatalom áldozata leszek, a melyek fölött annyiszor győzedelmeskedtem, hanem egy nő cselszövényeinek s árulásának, a kit a megengedett határokon túl szeretek. Meg fogok halni, szomoru tanuságául annak, hogy egy férfi sohase kösse sorsát egy nőhöz.

De hónapokkal a párbaj előtt is halálsejtelmek gyötörték. Kifejezést adott ennek abban az utolsó beszédében, a melyet ezernyi munkás előtt tartott, az általános munkásegylet megalapitásának évfordulóján. Szenvedélyes mozdulattal kiáltotta a munkások felé: «Ha elpusztultam, támadjon az én csontjaimból művemnek folytatója. Ne enyészszék el az én személyemmel ez a nagy nemzeti és kulturmozgalom, hanem az a lángoszlop, a melyet én gyujtottam fel, lelkesitsen tovább, — tovább mindaddig, mig csak egy is él közületek.»

Lassalle kivánsága teljesült. Az a mozgalom, a melyet ő inditott meg, már óriási mérveket öltött és csak idő kérdése, hogy mikor boritja lángba a világot és mikor valósulnak meg azok az eszmék, a melyeket Lassalle és vele az emberek legjobbjai hirdettek és hirdetnek. Mert az iránt nem lehet kétség, hogy előbb-utóbb megvalósulnak. Az a nagy nyomor, a mely napjainkban megtizedeli az emberiséget, nem tarthat örökké...

Lassalle porai a boroszlói zsidó temetőben nyugszanak. Sirját egyszerü kő jelzi, rajta a felirás: «Lassalle Ferdinándnak, a harczosnak és gondolkodónak.»

UTAZÁS AZ ÉGBEN.

Irta: FLAMMARION CAMILLE. — Francziából forditotta (2) HUSZÁR VILMOS.

II.

Tizenöt millió mérföldnyire a földtől.

Csillagászatilag beszélve, ez nincs nagyon messze. Sőt egészen közel a szomszédban: két lépésnyire van innen. Mars világa a naprendszer első állomása, az első bolygó, melylyel az ember találkozik ha elhagyja a földet, hogy az ég távoli rétegeit meglátogassa. Mennél jobban távolodunk a földtől, annál inkább veszít lakohelyünk látszólagos nagyságából. A holdról tekintve, bolygónk az égen mint óriási hold kering, mely átmérőben na-

gyobb és négyszerte fényesebb mint a földi éjek csillagzata, mert izolálva van a térben és, éppugy mint a naprendszer többi bolygója, visszaveti azt a fényt, amit a naptól kap. Körülbelül százezer mérföldnyi távolságból még jelentékeny nagynak látszik a föld, mivel majdnem négyszer akkora mint a teli hold. Millió mérföldnyi távolságban átmérője tizszerte kisebbnek tűnik elő, de tányérja még elég jól észrevehető. A Mars bolygó pályájának távolságából, a két világ legnagyobb közelségének időszakában, azaz tizenöt millió mérföldnyiről nézve, már alig lehet észrevenni korongját, de azért még mindig az egész égboltozat leghatalmasabb és legfényesebb csillagzata. A Mars lakói tehát egükben mint fénylő csillagot bámulnak minket, a mely nekik hasonló kilátásokat nyujt azokhoz, a minőket a Vénus nyujt nekünk: mi vagyunk hajnali és est-csillaguk és mitologiájuk bizonyára oltárokat emelt nekünk.

Midőn erre a világra értem, az idő a bolygó központi délvonalán délfelé járt. Két kis holdat vettem észre, melyek sebesen forogtak egükben, és megálltam egy hegy lejtőjén, a honnan a tenger fölött messze kilátás nyilt. Lábamnál a habok körülzajongták a partot és az elémbe táruló panoráma eszembe juttatta azt, amelyet a nizzai csillagvizsgáló terrasszáról csodálnak.

Ez csakugyan a Mars tengere, kissé homályos kékes-szinű zöld Földközi-tengere volt, sőt első pillanatra azt hittem, hogy narancsfa-erdőket is látok, a melyeknek gyümölcse csillogott a napon, de csupán csak a szin volt ugyanaz; a növényzet itteni fajai egészen ismeretlenek lévén a földön. A távolban a hullámok fölött, láthatatlan mozditóktól hajtott hajókat láttam tovasikamlani, melyeknek hajtó-ereje bizonyosan villamosság volt. A levegőben madár-halak repdestek és csakhamar megtudtam, hogy ennek az égi földnek lakói, a természet fejlődéstörvényétől azt az irigylésreméltó előjogot nyerték, hogy a légkörben repülhetnek és hogy főközlekedési eszközük a léghajózás. A suly igen csekély e világ felületén, a lények és testek sűrűsége sokkal kisebb mint nálunk. A mérnöki tudomány náluk már századok előtt nagy tökéletesedési fokot ért el. Óriási nagy munkákat végeztek, hasonlithatatlanul nagyobbakat, mint a minőket a mi bolygónkon még a jelen században hajtottak végre és globusukat óriásszabásu műveletek segitségével, amelyekről a föld csillagászai teleskopjaik utján csak most kezdenek értesülni, teljesen átalakitották.

Különben könnyen érthető, hogy ez a világ előrehaladottabb mint mienk, mivel időrendben is régibb és kisebb is lévén a mi globusunknál, hamarább hült meg és gyorsabban ment át a szerves kifejlődés fokozatain. Évei hosszabbak mint a mieink, a mi előny. Lakhatóságának feltételei, évszakai, éghajlata, időjárása, napjai és éjjelei hasonlitanak a nálunk levőkhöz. Sőt innen észrevehetni szárazföldeit, tengereit, partvidékeit, földrajzi alakulását, tavasszal elolvadó sarki havait, többnyire könnyed, a sarktájak felé azonban elég sűrű felhőit, reggeli de különösen esti ködeit, sőt az évszakok előidézte változásokat is, olykor nagy áradásokat, széles és hosszu csatorna alaku kontinentális vonalakat, a melyek bizonyos csodálatos időjárási feltételek mellett két felé válni látszanak, szóval a jelenlegi földi életnél sokkal nagyobbszerü életnek a nyilvánulásait.

Csak annyi ideig tartózkodtam a Marson, a mennyi elégséges volt, hogy az itteni életről általános fogalmat alkossak magamnak és nehány pillanat mulva Saturnus gyűrűs világában találtam magam.

III.

Háromszáz millió mérföldnyire.

Az idő fogalma, a tartam értékének megbecsülése szellemük állapotára nézve lényegileg viszonylagosak. Ha hét vagy nyolcz órán át mély álomban alszunk, ez az időtartam életünkben olyan hézagot vet közbe, a melynek gondolatunkra való hatása tiz percznyi álomnál hosszabb nyomot nem hagy. Egy földszakadás következtében a világtól öt vagy hat napon át elzárva maradt bányászok kiszabaditásukkor abban a hitben voltak, hogy csak husz óra óta vannak elzárva. Ha például szerda napon éri őket ilyen földomlás, akkor semmikép sem hinnék, hogy vasárnaphoz értek. Nehány másodpercznyi álomban igen lassan több órát lehet átélni. Egy napon, amint egy erdőn mentem keresztül, elragadt lovam tóba vetett és ez az esés bizonyára alig tartott három másodpercznél tovább. És e három másodpercz alatt éltemnek legalább tiz esztendejét futottam át, ugy a mint az egyes események egymásra következtek, minden elhamarkodás nélkül. Néha várás közben, ki nem tapasztalta, hogy mily hosszuak a perczek? . . . A Földnek a Nap körüli évi pályája 37, a Saturnusé 355 millió mérföldnyi sarktávolságban lévén, a kettőnek bolygó-pályája közt 318 millió mérföld van.

A fény 70 percz alatt teszi meg ezt az utat. Azonositottam magam evvel a távolsággal és a fény terjedésének sebességével és gondolatomban egész világosan láttam lefolyni az ennek az utnak megtutására szükséges 4240 másodperczet, másodperczenként 75000 mérföldet haladva. Mindazáltal bizonyos vagyok benne, hogy valóságban nem használtam fel ezt az egész időt, hogy a Saturnusra érjek, sőt még a Mars és a gyürüs bolygó távolságának megfelelő csekélyebb időt sem forditottam rá, mert a régi órán a tiz óra első ütése hangzott el, midőn elfeledém Marsot, hogy szememet a Saturnusra vessem és még nem kongott el mind a tiz ütés, midőn már ott voltam.

A nyolczadik mellékbolygón állapodtam meg, ahonnan könnyen lehet a saturnusi rendszer nagyságát áttekinteni. A roppant bolygót, amelynek átmérője kilencz és félszer nagyobb mint a mi gömbünké, melynek területe 80 egyesitett földével ér fel és amelynek tömege 675-ször akkora mint a mi lebegő szigtünké, óriási gyürük veszik körül, melyeknek teljes átmérője 71.000 mérföldet tesz; ettől a sokszoros gyürütől körülövezve, nyolcz körülte keringő világ kiséretének középpontján trónol, olyan rendszerben, a melynek sugara 991,000 mérföldet ér el; ez a rendszer egymagában véve is hatalmasabb világegyetemet képez, mint a minő az ókoriaké volt. A modern csillagászattan vivmányai által inaugurált igazság idején nem volt e földön ember, költő, bölcselő, gondolkozó, akinek sejtelme lett volna azoknak az arányoknak valódi nagyságáról, amelyek szerint a világegyetemen alkotva van.

Mily kicsinek látszik a föld a Saturnus rendszeréből nézve! Alig lehet olykor-olykor, hathónaponként, észrevenni, a mint kis fénylő pontként ragyog, este nehány pillanatig naplemente, reggel nehány pillanatig a nap felkelése után.

Összehasonlithatatlanul kisebb hatást kelt mint a planéta mellékbolygói, még a legapróbbakat sem véve ki. Különben e mellékbolygók egyike, Titan, térfoglalatban felülmulja a Mars és Merkur bolygókat és átmérője nagyobb mint a Föld átmérőjének fele. Közelről, a nyolczadik holdból nézve, e mellékbolygók óriási holdaknak tünnek fel, a melyek különböző sebességgel keringenek az égben és a szerint, aminő szöget képeznek a nappal, különféle phasisokat nyujtanak, ami igen szép, festői képet szül. Éjszaka idején, a Saturnust gyürük fénye világositják meg, a mely világosságot különböző holdak fénye növeli, minthogy majdnem mindig van egynehány ilyen hold a látó határ fölött.

Ennek a körülbelül két millió mérföld átmérőjü sajátságos rendszernek szemlélése e kilencz többnyire még jelenleg is lakott világ meglepő egyesületének bámulása közben a Föld lakóinak általánosan elterjedt illuziója jutott eszembe, akik azt hiszik, hogy az ő földjük képviseli az egész teremtést. Azt hitték el eddig, hogy megérthetik a dolgok eredetét és végokát, ha csak a maguk lakóhelyét ismerik, anélkül, hogy körülnéznének, annak a konstatálására, hogy nincsenek egyedül a világon. Akárcsak egy veréb, amely azt állitaná, hogy elmondja Páris történetét azok után az események után, amelyek egy évszak folyamán, fészke körül történtek; akárcsak egy tudós, aki valamely vaskos könyvből egy lapot szakitana ki és azt akarná elhitetni, hogy ennek a gyarló töredéknek alapján az egész könyv tartalmáról számot adhat.

Miután nagy érdeklődéssel igyekeztem ebből a távolságból a Földet felismerni és miután végre sikerült őt, a nap sugaraiban elenyésző pontocskát felfedeznem, jobban mint valaha megértettem, hogy miért nem sikerült semminő bölcseleti vagy teologiai nézeteknek, még a legvilágosabbaknak és legelőrehaladottabbaknak sem, e gömböcske lakóinak végzetünk problémájának megfejtését adni és hogy miért kell ezt a megoldást a csillagászattantól várnunk, az egyedüli tudománytól, a mely megismerteti velünk a Földnek a mindenségben elfoglalt rangját és a mely tekinteteink előtt a végtelen látóhatárait, az örökkévalóság kilátásait tárja föl.

De ugyanekkor meggondoltam, hogy bárminő jelentőségü és bárminő nagyszerü is a Saturnus világa, még sincs eléggé messzire a Földtől, hogy mentessé tegyen minden helyi patriotizmustól és hogy anélkül, hogy kilépjünk a naprendszer határaiból, számos más, soláris szomszédságunktól még függetlenebb égi állomásokkal találkozhatunk. A Neptun bolygót vettem észre, a mely a Naptól több mint egy milliárd mérföldnyire gravitál és oly óriási pálya hosszában kering, melyet több mint 164 év alatt fut meg, és sebes röpüléssel csakhamar erre a világra kerültem át.

(Folyt. köv.)

A HÉT.

V'la l'choléra, V'la l'cholére,
V'la l'choléra qu'arrive,
De l'une à l'autre rive,
Tout le monde en crév'ra.

Ez a bohème-szatirikus franczia nóta, a melyet a mekkai zarándok közeledtének hirére — Cassandra-jóslatként — fütyültünk el a minap: pokoli következetességgel bételt.

— Mi akadályozhatta vón' meg?

— Jó közigazgatás.

— Van ám ilyen nálunk! Kérdezzük meg csak a belügyminisztert! No, ő ugyan czifra dolgokat tudna elmesélni. Ő, meg dr. Kohn, a bécsi titokzatos cholera-leleplező. Most derült ki, hogy mi is volt tulajdonkép az az obstrukczió. Amolyan nagyváradi gentry-tett, en gros. «A vármegyét ne hagyjuk.» «A multat meg kell menteni!» Eh bien, de hát a jövő nem fontosabb-e? Az obstrukczió az «*egyetlen lehetséges módja* a sajtó némely túlkapásait megfékezni», néha a sajtóét, máskor a kormányét, mindig azét, a ki alkalmat ád az ősi virtust fennen mutogatni!

Mit használ mindez a sopánkodás?

V'la l'choléra, v'la l'choléra,
V'la l'choléra qu'arrive . . .

*

Futhatsz a kolera elől, jó népem. A kolera komfortáblis-lova jobb futó, mint te vagy, jó dinnye-evő népem. Majd megbibbant a lába a futásban, de a komfortábli ijesztő mód közeleg, bezárhatják már előtte az iskolák kapuját, meneszthetik lóhalálban a rendeleteket, a melyeket semmiképen sem hajtanak végre..... oh, pokoli humora van ennek a Steinlen-nek, hahaha!

*

Hanem azért jó lesz ez étlap, az uborkaszezon e legérdekesebb olvasmánya helyett — a főkapitányi rendeleteket olvasni.

*

Reng a búzakalásztenger a hajduszoboszlói határban. De nincs mumus. Sok a madár. Elő, elő, kell egy mumus! Hol a mumus?

— Itt a mumus, — szól és megjelenik Polónyi Géza. És szóltában felállit egy uj, czifra, lengyel kaftánba öltözött kis mumust, ezzel a hangzatos és kitünő czímmel:

Zsidó-király.

Rémület terjeng a jó hajduszoboszlói nép arczán. Ein Märchen aus alten Zeiten. Oh borzalom! Oh kegyetlen jövő!

(— Pompás fogás, ugy-e? — röhög a markába a szónok.)

Micsoda? Hát ez is lehetséges? Micsoda? Hát ez az a reczepczió? Hát mégis igazuk van a papoknak, lám, lám!

(— Nos, mit szólasz ehhez jó Kupák? Katholikus programmot beadni református választóknak ekkora sikerrel! — kéjeleg a szónok.)

Hát már igazán szabad ebben a hazában minden?

*

A derék Ruschek Antal pompás ékesszólással felelt szentistvánnapi beszédében erre a kérdésre: *Mi a haza?*

Nem bánom, ha rám fogják, hahogy megirigyeltem a dicsőségét, felelni akarok erre a kérdésre: *Mi a katholikus szellem?*

Persze a *Magyar Állam*-hoz fordulok.

Olvasom pedig e kompetens lapban:

* *A katholikus szellemben szerkesztett Magyar Szemle* legujabb füzete . . . stb.

Hohó! Megvan! Csak a *Magyar Szemlé*-t kell olvasnom, s megtudhatom, hogy mi a katholikus szellem.

— Elő hát a *Magyar Szemlé*-vel!

Az első czikk gúnyos kifakadás a hébermagyar ujságirók sablónjai ellen. A második czikkben Gáspár Imre a kisvárosi korzókról irván, szól a budapestiről is, ekkép:

«Báró Eötvös József pedig elkeseredve mutat rá a szomszédjában diszlő kóser vendéglőre, melyben a «magyarosodni és asszimilálódni kezdő mozaisták» marász társasága mulat — egymás között, s németül.»

Ime, igy kell irni, ha valaki — katholikus szellemben tartott folyóirat munkatársa. Ezek után lemondtam arról, hogy feleljek arra a kérdésre, s szomorodott szivvel válok meg Ruschek Antal dicsőségétől.

Hát nem fogok vele konkurálni!

*

Sarcey — a jó öreg *Temps* még öregebb kritikusa — vénségére hiusági rohamba esett.

Szemben a fiatalok Sarcey-pamphletjével, ő is elhatározó tettre határozta magát.

Nem adja ki ugyan a Sarcey-baklövéseket, mint az ellenei, hanem akadémikus akar lenni, rábeszéltetve a barátjai által.

A rue Donaune jeges medvéje, a párisi «vasárnapi öröme» (le plaisir du Dimanche), a hogy a Temps tárczáit reklamirozzák, hát kocsikázni fog.

Hogy tudta rávenni magát a vén bácsi? Ő, a ki évek óta maga a megtestesült pontosság?

Hogy fogja elmulasztani a délelőtti látogatásait, a délutáni czikkezést, az esti szinházbajárást?

Biz ez nagy sor!

Ez a vénség jele, a pusztulás, az elgyengülés symptomája.

És annyi bizonyos, hogy a kilátásai fényesebbek, mint a Zoláé!

Hisz Dumas, meg Halévy, meg Meilhac, meg Bornier, meg a hogy a többi halhatatlan drámairót hivják, mind az ő tárczája révén került az akadémiába.

Hálából majd behozzák őt is halhatatlannak.

Akkor aztán nyugodtan meghalhat.

*

Én is Árkádiában születtem . . . . azaz dehogy, nem azt akartam mondani. Én polemizáltam már oláh tulzóval. Párisban történt, hol jelen voltam egyszer a liga embereinek a társaságában, mert gyülésüket abban a szállóban rendezték, hová engem vetett a sorsom.

Micsoda szenvedélyesség!

Ezt nem tudják a Jeszenszky-féle beszédek lecsillapitani.

A pavelizmus él.

Csodálatos az a lelkesedés, melyet önzésnek neveznek ugyan az ellenek, de kis alapja mégis csak lehet az elkeseredésüknek.

— Nem, nem, sohasem . . . . énekli a kuplé.

Ez mégsem lehet. A Tiszától az oláh Dunáig terjeng az a lappangó gyülölködés, mi okból? Még sem lehet olyan fene oknélküli ez a haragtartás.

Már én csak a mondó vagyok, hogy simitsuk el még a XIX. században ezt az ellentétet. Ne hagyjunk mindent a XX-nak!

*

Végezetül is még a kolerára térek.

Nem ijesztgetni, sem megnyugtatni.

Csak azért, hogy szezonszerü legyen krónikám befejezése is. Szomoru feladat, de hát elvégre *nem lehet mindig kellemes dolga az embernek.*

Ez is amolyan aforizma.

Mert ha aforizmák gyártásában működném, — jövedelmező foglalkozás! — okvetetlenül beleirnám ezt is a többi közé:

A kolera szüksége s valami: a patyikus és a kezdő doktor szerint. (NB. Napidij 8 frt.)

Lazzaroni.

TÉBOLYDA.

Megénekellek téged, nagy épület,
Megénekelem szürke falaid.
Hogy mikor kinn az élet összetépett,
Nyujtottál nekem csendes menedéket,
S meggyógyítottad lelkem szárnyait.

Porba hulltam a lét küzdelmeiben,
Pedig vágyaim nem kértek eget,
Halandó sorsom jobb utját kerestem,
De nem volt csillag biztató felettem,
Nem volt remény, hogy boldogabb legyek.

S szántott keblemen a bánat ekéje,
Sóhajtás kelt a barázda felett,
Sóhajtás kelt s köny fakadt belőle,
Sirt a szivem, hogy nincsen jövendője
S beteggé tette testem-lelkemet.

Összeestem a lassu szenvedésben.
Mint egy eldobott, viselt rongydarab.
Melyet csak addig szeretett az élet,
Mig ép volt, a mig rajta semmivé lett,
S eldobta, mikor foszlánya maradt.

De kapuid előtt megáll a sors keze,
Üldözni tovább senkit sem szabad,
Más világ van ott, magánya templomi,
S a külvilágnak nem szabad bántani
Beteg lelkeket hajlékod alatt.

Csak te látod a teremtés művének
Az emberekben gyarló oldalát,
Te az életnek bűneit ismered,
Mert látod, mikor vizsgálódó szemed
A beteg lélek világába lát.

Nyugalom s béke annak orvossága,
Kit a végzet hajlékodba vitt,
Isten keze és természet csodája
S a gondviselő emberek munkája
Gyógyítják ott a lélek szárnyait.

Szárnyatört lelkem porba hullásának
Rázkódásától meghomlott az agy,
S bénaságimat mégis meggyógyítád.
Oh, nagy intézet! Hallgatva nézek rád,
Te a földiség szentegyháza vagy.

Bekecsalji.

ALFRÉD HERCZEG, II. ERNŐ SZÁSZ-KÓBURGI HERCZEG UTÓDA.

ALFRÉD TRÓNÖRÖKÖS, ALFRÉD SZÁSZ-KÓBURGI HERCZEG FIA.

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!

(Elbeszélés.) (3)

— Irta: VÉKA LAJOS (VAJKAY KÁROLY). —

Amaz öreg úr, ott a tulsó sarokban, kissé fáradt lehetett. A hosszú hegymászó bot, melyet kezében tartott vala, midőn a vasuti kocsi ketreczébe felkapaszkodott, arról látszék tanuskodni, hogy a reggeli órákat fárasztó vállalatnak szentelte. Nem csoda tehát, hogy most szunyókálni kivánt, uj erőt szerzendő jövő fáradalmak leküzdhetésére. Kerülő uton ugyan és szelíden, de azért még is érthetően lerázni törekedett magáról az édes terhet, melynek szoros tapadása különben is nagyon melegíthette.

— Ugyan ne izélj már, kérlek — mondá mosoly kiséretében és gyengéden eltolni törekedett magától élete párját. — Nem lehet az, hogy engem oly nagyon szeress, mint a miképpen azt velem elhitetni szeretnéd. Te, a fiatal, engem! Nem lehet az. Tekints redőimre.

De a kis menyecske nem tágitott, sőt még hevesebben fűződött szomszédjához. Heves háborgással tört ki ajkain a válasz:

— Arról csak szemeim itélhetnek és senki mást, hogy ki és mi tetszik nekem. Ha szemeim rajtad és benned lelik mindazt, mit szeretetreméltónak tartok, kinek mi köze ehez? Ki tilthatja nekem, hogy szeresselek, ha szeretni akarlak, — ne szeressem orczádat, ne szemeidet, ne füleidet, ne szájadat, hanem szeresselek téged és csak téged? Feleséged vagyok!

Mindez ama pattogóan sziporkázó szójárásban volt mondva, melylyel bő alkalma volt Bálint bácsinak Poprádon megbarátkozhatni. Megértette hát a mondottakat és — engesztelődött. Derék asszony ez a kis menyecske! A jó isten éltesse — száz esztendőn túl is, mivelhogy követi a női életbölcseség főparancsát, mely szerint a nő necsak asszony legyen a háznál, hanem akarjon lenni és legyen urának a szeretője is, ha azt kivánja, hogy férje ne nélkülözze felesége mellett sajgóan a szeretőt és beérje a magáéval, melynél jobbat úgy sem találhatna a kerek nagy világon. Meg is tette Bálint bácsi az okos menyecske kedveért, hogy többé nem fordult vissza a kocsi ablakától. Hadd mulassanak a nálánál boldogabbak kedvükre! Ő kimerengett az ablakon, hagyta maga mellett elsiklani Liptóvármegyének gyönyörü vidékeit, köszöntötte távolból Árva várát, szerencsés utat kivánt a Koritnyiczára törekvőknek, kik Rózsahegynél a vonattól megváltak, és közbe-közbe Vihnyéről álmodozott. Hátha ott is akadna az olyan értelmes fiatal teremtés, kinek szeme öreg legény arczából ki tudná böngészni azt, a mi egyedül szeretetreméltó az emberben s egyedül biztosíthat tartós boldogságot? És miért is ne akadhatna? Hiszen nem omlott össze még törmelékké az Amália-hegy!

Megcselekedte tehát Bálint bácsi, a mit nem tanácsolhatni eléggé minden okos embernek hasonló viszonyok között. Megbarátkozott helyzetével. De azért mégis könnyebbülten lélegzett, midőn a vonat a ruttkai pályaudvarba berobogott. Elhagyhatta a kassa-oderbergi vonatot s felcserélhette azt a magyar államvasutnak

Budapest felé induló vonatával. Vissza sem tekintett többé németjeire és csak titokban rebegte a sóhajtást, hogy végzete őt sohase juttassa többé is kinos helyzetbe. Nem agglegénynek való állapot ez! Mert hát csunya vétek az irigység, attól pedig időnkint még a mindennapi könyörgés: «És ne vigy minket kisértetbe» sem mentheti meg a jámbor keresztyént — adott alkalommal.

Rohant, repült a magyar államvasut gyorsvonata. Messze elmaradoztak mögötte a turóczi fensik, Jánoshegynek és az építészet legmerészebb kanyarulataival háromszor megkerült szép Körmöcznek gyönyörü vidékei, a lépten-nyomon ismétlődő hosszu alagutak, a meredek lejtőkön felkapaszkodó s a sinek szinvonaláig még sem érő fenyvesek. De Bálint bácsi vágyai túlszárnyalták s vonat gyorsaságát. Ugy rémlett előtte, hogy csigapostán utazik és nem mozdul helyből. Bár köztudomásu, hogy az utasoknak kényelméről a magyar államvasut derék igazgatósága a leghálásabb elismerésre méltón gondoskodik, és ebben azt nem előzi meg a világ egyik közlekedési intézete sem: Bálint bácsi mégis zugolódott szüntelen és szidta azt, ki a vasuti szalonkocsik rendszerét felfedezte.

Hogy is ne? Mikor, ha végig sétált is a hosszu és széles teremben, ha végig nyult is a nyugágygyá átváltoztatott bársony támlányokon, vagy ha felrakta is lábait karszékének zsámolyára, mégis folyton annak a tudata s olyan érzés kinozta, mintha valaki csalánnyal seprüzné a testét. Lelke s vágyai rég ott jártak Vihnyének fürdőháza, Rákóczy Ferenczne emez egykor kedves nyaralója körül. Testének pedig itt kellett tespedni a mozdulatlanságra kárhoztatott párnákon! Ilyen ellentét a birka türelmét is háborgásra ingerelhetné. Ha a vasut igazgatósága legalább szárnyakat bocsátott volna Bálint bácsi rendelkezésére, melyek segitségével megelőzhetné azt a sólymot, mely fecskét üzve, éppen most surrant el, mint a villám tömlöczének kristályfala előtt! De van is annak gondja az effélére!

Végre — végre — nagy sokára egy kanyarulatnál Szászkőnek regényes romja köszöntötte erdőlepte dombról Bálint bácsit tetőtlen körfalakból kimeredő ablakaival, melyekből az idők mostohasága rég kiirtotta az üveglemezeket, és nyomban rá megvillant szeme előtt a Garam szép völgye. Még egy kis zakatolása és puhákolása a mozdonynak és megállott a vonat Garam-Berzencze indóháza előtt, szemben a sürű lomberdővel borított hegyoldallal.

Nem tartóztathatta itt Bálint bácsit, ki a szarvas ruganyosságával szökött le sárga kocsijából, sem a berzenczei Hébe csábító mosolya, sem a váróteremben párolgó vizenyős gulyáshus, sem végre a kétesszinü kávé-lőre. Nyomban felkapaszkodott az innen elágazó, keskeny vágányu szárnyvonal ijesztően barátságtalan kocsijainak egyikére és másfél óráig sem tartó rázás, bukdácsolás és hintázás után szerencsésen Selmeczen termett. Sem csontjai nem zökkentek ki forgóikból, sem izületei nem mondták fel az összefüggést. Egységes minőségében, épen és a maga egészében jutott el rendeltetése helyére.

Bár mennyi érdekest szolgáltasson is Selmecz városa, kapaszkodó, sehol sem egyenes talaján, a régésznek, természetbúvárnak és annak, a ki hajmeresztő tornászásban tökélyre törekedik: Bálint bácsi mégis égni érezte talpa alatt a földet s nem is maradt tovább a bányatanácsosok seregének városában, mint csak addig, mig előhajtott a magyar posta tót kocsisa kétlovas fogatával. Nyomban belevetette magát Bálint bácsi testének egész sulyával a Nóé bárkájával vénségben vetekedő csézába és — Gyi te! Előre Vihnyére! A kocsis gúnyosan húzta szét széles száját és válaszolt: csihivel és hottal.

Most szánta és bánta Bálint bácsi, hogy a magyar államvasut igazgatóságát éppen oly méltatlanul, mint igazságtalanul rágalmazta. Most jött tisztába a fogalommal, hogy mi az a lassu haladás? Még az a ló nem született, mely Selmecz utczáin és kövezetén vágtatni vagy csak ügetni is birna. Nem repül itt a fogat, hanem csak az utas a fogatnak egyik sarkából a másikba. Mintha az utczákat szegélyező, érdekesnél érdekesebb sok régi épület,

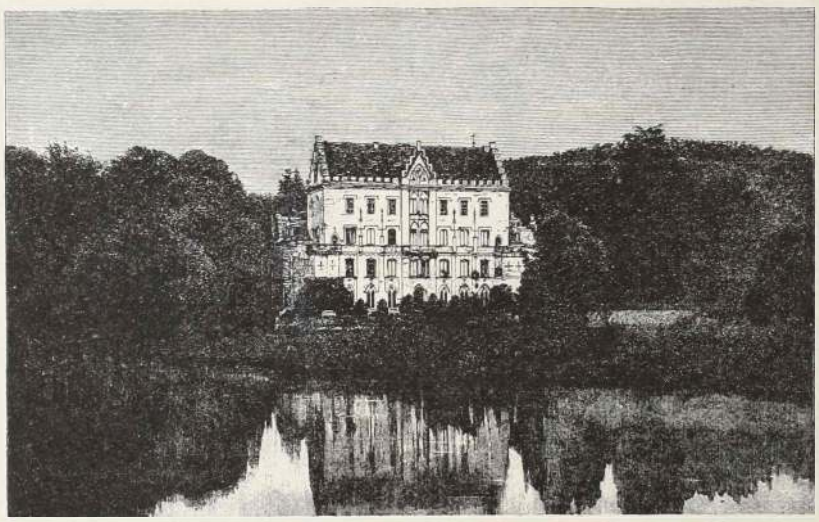

A REINHARDSBRUNNI VÁRKASTÉLY, II. ERNŐ KÓBURGI HERCZEG HALÁLOZÁSI HELYE.

ház, templom, ó és uj-vár, csonkatorony, csúcsíves kapu és pislogó bolt, abban a hegyektől környezett katlanban, mind, de mind azt dudolná a türelmetlennek boszantása végett:

Ne menj el, maradj itt,
Majd meglátod, jobb lesz itt!

De Bálint bácsit hiába hivogatták, hasztalanul csalogatták. Nem tántorodott volna meg a rubintos hegy kincsét őrző lidérez kedveért sem. Látni akarta még ma az Amália hegyet és környezetét.

Valahára csakugyan kiért Selmeczből, sőt feljutott az ide-oda czikázó, vég nélkül kigyózó uton a magas hegy tetejére is, honnan a legszebb kilátás nyilik a világ egyik legkedvesebb tájképére, a mélyen alant, völgyben s dombon elterülő ódon bányavárosra és a kálváriának tulról, szintén magas hegyről s most mégis alulról fölfelé köszöntgető két tornyos templomára. Gyönyörü, a megfigyelésre érdemes látvány! De Bálint bácsi nem volt jelenleg abban a hangulatban, hogy azt, mi szépet a természet és szorgalmas emberek ipara elébe tálalt, kellően méltathatta volna. Áldotta istenét, midőn az ostorral fegyverzett Janó, ki eddig gyalog koptatta saruit a kocsi mellett, felkapaszkodott a bakra, hogy biztos kézzel nekiterelje fujtató gebéit az ereszkedőnek, mely levezet a vihnyei völgybe. Alleluja. Most már csak meg fognak indulni a kerekek, csörögve, berregve, észtvesztetten kavarogva.

Nem oda Buda! Janó mást gondolt; legkisebb vágyat sem érzett magában arra, hogy a korláttal el nem látott út mellett jobbról és balról tátongó, meredek mélységek legalsó fenekére temetkezzék. Megkötötte a kerekeket, erős marokra fogta a gyeplőt és — csihi és hott, lépést lépés után téve, ezt is csak vontatva és ovatosan, hogy a ferhécz ne ütközzék a lovakhoz és meg ne vadítsa a jámborokat, ereszkedett lefelé.

(Folyt. köv.)

A GYERTYALÁNG.

Irta: KÖVÉR ILMA.

A fölkerekedett szél megbontotta a terebélyes olajfának bágyadtan aláomló, szürkés zöld sátorát. Belemarkolt a buján egymásba fonódott ágakba, egy csomóba kapta össze a sok apró galyat és félrelibbentve a földig hajlott lombokat, átbujt a tört résen. Megkerülte egyszer a kőpadot, a mely fölé az a fa borult: aztán tovább suhant. Ennyi éppen elegendő volt a garázdálkodásból annak a zenebona elemnek. Mikor az ágak szétnyiltak, esett oda Berta tekintete...

— A szél is csak a hőséget hajtja az ember felé. Ugy látszik: estére sem akar alább engedni a tikkasztó forróság. Önnek is melege lehet, nagyságos asszonyom: egészen ki van gyulladva az arcza. Tán jobb volna, ha bemennénk a társalgóba; ott mégis hüvösebb lesz?...

Lorándyné azt felelte, hogy neki nincs melege.

Folytatták a sétát.

Meglehetősen hosszú idő telt el, míg a parkon átvágva, megkerülték a fenyvest.

— Nem fáradt még el, nagyságod? Ne ülnénk le egy kissé a lóczára?...

Bertának könnyebben esett ellenvetés nélkül elfogadni e másik ajánlatot, mint csak egyetlen tagadó szócskát is kiejteni.

Tényleg nagyon fáradt volt; a lábai is reszkettek alatta.

Leültek az út melletti lóczára.

Az öreg higienikus tovább fűzte a tárgyat, melyet az imént kezdett be.

Valószinüleg valamely ujabb vivmányát részletezte a therapiának... Ki tudja?... Fönakadás nélkül beszélt; egy hang észrevétel se zavarta meg Lorándyné részéről.

A szép, szőke asszony gyermek-ártatlan arczán révedező bizonytalanság tükröződött vissza, mélységes kék szemei tévetegen, merőn bámultak a semmibe; abba a megmérhetlen térségbe, melyet ezerféle terveivel népesit be a reményeiben gazdag kedély.

Berta csak egy szürke ürességet látott most maga előtt.

Szakgatott, föl-föl síró meg elhaló han-

gokban verődött hozzájuk a megszólalt térzene.

A sétálásból visszatérő fürdői közönség a zene-pavillon felé iparkodott.

Elhaladtak Berta előtt a régi, ismerős alakok, valamennyien. A fürdő törzsvendégei.

Az üres semmibe egy pillanatra a mult illeszkedett bele a fiatal nő előtt; az a múlt, melyet három év választ el a jelentől.

(Három esztendeje annak, hogy a nászútról hazatérve, e kis fürdőhelyen töltötte a nyár hátralevő részét a fiatal pár).

A régi ismerősök mindannyian. Most ment el mellette: az öreg tanfelügyelő a családjával, a közjegyzőék, a vén királyi tanácsos...

Mosolyogva üdvözlik a szép asszonykát, mint akárcsak akkor...

Akkor!?...

Hát ez az akkor vibrált meg egy pillanatra az előtt a semmiben feledkezett szempár előtt; erre szögezte merőn tekintetét, míg aztán egy odalopódzott köny elzárta előtte a láthatárt...

— Mondom, nagyságos asszonyom: semmi lényeges baj. Megrontotta a gyomrát, hát onnét eredt a nagyon alacsony fokú láz. Hanem azért igen bölcsen méltóztatott cselekedni, hogy ma szobaáristomra fogta a kis legénykét.

Berta fölriadt hosszú, kínos révedezéséből.

Ugy! hisz a kis fiáról beszél a doktor, a ki az ő kérésére nézte meg imént a gyermeket; aztán hozzá szegődött, hogy számot adjon a diagnozisáról. Csak kevéssel előbb jött össze az orvossal, mint az olajfához értek...

Halkan mondta a fiatal asszony:

— Köszönöm, doktor úr.

Fölkelt a lóczáról.

Haza megy.

Ismerősök jöttek rá szemközt, a kik föltartóztatták. Szabadkozott, hogy a kis fiához kell mennie. A doktor azoknak a pártjára állt. Bizvást itt maradhat, hisz semmi szükség rája otthon: a kicsike alszik és mellette van a megbízható öreg dada

A milyen gyakran s a milyen mértékben kegyetlenek az emberek abban, a mit tudatosan vétenek egymás ellen, éppen olyan irgalmatlanok az akaratlanul okozott szenvedésekben is...

Lorándynét bevitték magukkal a számtanácsosék a terembe.

Ott benn zongoráztak, énekeltek, fölváltva.

Berta nem vett részt a hevenyészett hangversenyben, pedig erősen ostrom alá vették, hogy gyönyörködtesse művészi zongorajátékában a társaságot.

— Ma nem. Majd máskor.

Odaült egy kisebb csoportba.

Élénk társalgás vegyült a zene és ének hangjai közé. Az anyagot özvegy Marossiné Eszter szolgáltatta. Az idén ő uralja a tért a kis szepességi fürdőn.

A nők egyetértőleg elitélték kihívó viselkedése miatt ezt az asszonyt; a férfiak ellenben, kevés kivétellel, (minthogy már szabály: kivételt állítni föl a szabály alól.) mint hasonló esetekben nem ritkaság, ellenkező állást foglaltak el a fiatal, pikáns özvegyet illető véleményükben.

Berta nem elegyedett ebbe a társalgásba; de sőt hallani se akart erről a tárgyról.

Észrevétlenül elhúzódott a teremnek egy félreeső zugába. Ott nem talál rá senki; nem fogja háborgatni senki.

Csalódott: mégis ráakadtak:

— Hogy elbujt, édes Lorándyné. Mért nem zongorázik nekik? Nézze, most engem ugrattak be, ön helyet...

Egész testében megremegett Berta a Marossiné hangjától, a mint ez az asszony elhaladva előtte, pajzánul vetette oda ezt az észrevételt.

Ekközben Bertához csapott a fujtó illat, melyet az Eszter keblére tűzött virág árasztot: az olajfának lankadt, czitromsárga virága, a melynek fele ott van a szürke nyári zekén...

A szivébe nyilalt Lorándynénak ez az illat, a mi folyton ott terjeng körülte, megüli és fullasztólag sűrűvé teszi a terem levegőjét.

Ebben a nehéz illatban látta alakot ölteni azt, a minek emlékétől estalkonyat óta nem bir megszabadulni: a szél által megbontott lombokat, a kőpadot és azon azt az asszonyt, a ki a föléje hajló virágokból leszakítva egy fürtöcskét, széttépi s a felét kaczér enyelgéssel fűzi az előtte álló férfi zekéjének legfölső gomblyukába. Nem éri föl a délczeg alakot, hát szokott dévajkodó taglejtésével, szenvelgett naivsággal, belefogódzik a zeke fél szárnyába, s úgy vonja le, közel magához, egészen közel, hogy tán még lehelete is összevegyült az övével...

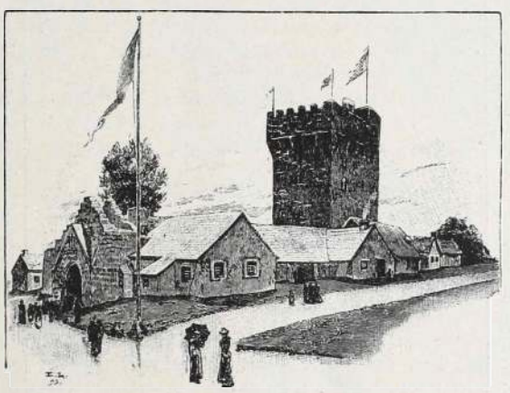

IR-FALU A CHICAGÓI VILÁGKIÁLLITÁSON.

Eszter ideges ujjai végig futottak a zongora billentőkön, míg fejét élénken fordította jobbra, balra, mintha keresne valakit.

— Mégis csak szemtelenség, a mit ez az asszony véghez visz!

— Hja, ez kell ma a férfiaknak; bomlanak az ilyenért. A szendeség, nőiesség a régi romantikával egyetemben, a sutba került már.

Na nézze, micsoda arczátlan módon incselkedik, kaczérkodik Lorándyval. Mióta egy hónapja itt vannak, nem hagy békét annak az embernek.

Az egyik hölgy valami ellenvetést tett, a mire amaz vállatvonva felelt:

— Oh, mind gyönge a férfi! Azt mondom én: furcsa história lesz ebből,..

Tán azt képzelték, hogy Berta sokkal távolabb ül tőlük, semmint észrevételeiket meghallhatná és tán azért fecsegtek ilyen minden körültekintés nélkül...?

Pedig meghallotta.

— Már elmegy, nagyságos asszonyom?

— Haza kell mennem, mert... mert...

— Ugy, ugy! nincs nyugta a kis baba miatt; pedig szavamra...

A terem ajtóig kisérte Lorándynét az öreg orvos; ott lefoglalta valaki. Jó éjt kivánt a fiatal asszonynak, miután kiegészitette az előbbit:

— Pedig szavamvra mondom: nem lesz semmi baj.

Még egy «Jó éjt édeském!» hangzott Lorándyné után. Az öreg törvényszéki elnökné szólalt meg mögötte.

Leirhatlan kellemetlenül érintette az öreg asszony hangja Bertát. Az elnökné volt az első, a ki azt mondta neki a napokban:

— Vigyázzon a férjére, szép asszonyka; szemmel tartsa minden lépését, mert lelketlen perszona ám az az Eszter. Az eféle asszony előtt semmi se szent. Pedig ha ilyennek a hálójába kerül a férfi, hát Isten legyen neki irgalmas. Vigyázzon drágám: rajtuk legyen a szeme...

Elpirult erre a figyelmeztetésre.

Vigyázzon, kémkedjék a férje után?...

Soha se tenné!

Nem kémkedik; inkább meghal!...

Berta nyomába többen is kijöttek a teremből.

A fiatal asszony lekerült a hosszú veranda végeig, hogy a balra kanyarodó fasorba térjen, a mely a nyaralókig nyulik.

A mikor le akart lépni, egyszer csak megállapodott. Nem birt mozdulni: mintha minden tagját megbénították volna azok a hangok, melyek a veranda alatt végig húzódó platan sorból hatottak a füleihez; a melyek megremegtették lelkét-testét s olyan reszketésbe hozták a szivét, hogy megrendült abban minden, még Istenben való hite is.

— Hát miért gyötör engem ennyire, Eszter?!...

— Aztán mivel gyötröm én magát, édes Lorándy?

A teremből kiható zene hangjai túlzúgták a halkan váltott szavakat. Csak Eszternek üres, elnyomott kaczagása hallatszott, meg egy-egy oda vetett kétértelmü megjegyzése.

— Kompromittálni akar, uracskám?...

Megint kaczagott s évelődve szólt:

— Pszt! meglehet, meghallhat valaki...

— De ki kell mondanom, Eszter...

— Most ne!

— Hát mikor?...

— Majd... Valamikor...

— Eszter!?...

Összefolyó mormolássá vált a még jobban meghalkított párbeszéd.

Aztán félhangon mondta az asszony, a veranda felé közeledve:

— Oh, maga utálatos zsarnok! Hát ma este, a mikor már mind elpusztulnak. De legyen óvatos: tudja, hogy itt argusz szemük van az unatkozó embereknek. Menjen haza, mikor a többiek; én is azt cselekszem. Mihelyt teljes biztonságban lehetünk, térjen vissza a parkba. Várakozzék ott reám. Ha elhagyhatom a szobámat, jelt adok

— Miféle jelt?

— Ablak vis-á-vis-k vagyunk: a nyaraló, a melyben lakom, szemköztes a maga szállásával. A mint föltünés nélkül kijuthatok: az ablakomba teszem a gyertyát. Az a gyertyaláng lesz a maga vezércsillaga... Na csak mondja; hisz úgy áll ez a maguk, külön használatra készült nyelvtanában. Mi?...

— Oh, milyen szívtelen!

Ujra kaczagással felelt a férfinek erre az elsóhajtott észrevételére.

Könnyedén fölszökött azon a két-három lépcsőfokon, mely a veranda közép följáratául szolgált.

Besudamlott a terembe.

A férfi nyomon követte, mint az árnyék:

mint a hipnotizált medium a suggessió hatása alatt.

Berta szinte megingott a lábán. Görcsösen fogódzott a közeli fakorlátba. Csak nagy sokára merített annyi erőt, hogy most már futvást menekült hazafelé a teljesen elhagyott úton.

Lélegzetét is visszafojtva történetett előre, a midőn szemközt jött rá egy erős széláramlat. Az elemnek ez a legfrivolabb fajtája merő gúnynyal búgta a fülébe.

— Hát mégis kémkedtél.... Hát mégis hallgatództál...?

Nem, nem hallgatódzott, nem kémkedett!

Nem hallott semmit, nem látott senkit... és őt se lássa senki...

Besuhant a nyaralóba, a hol észrevétlenül akart följutni a lépcsőkön.

Egy pillanatra ismeretlen, vad érzés — tán bosszúvágy? — hánykódott abban a szelid, nőies lélekben. A mit imént hallott, ujra megcsöndült a fülében. Fölkavarta szivének minden salakját. Sok csúnya gondolatot kergetett agyára a forrongó vére...

Hát lehetséges ez? Hát elrabolhatja a hites nőtől a férjét egy ilyen aljas teremtés és a nő nem védelmezheti a maga legszentebb jogát...? Nem vághatja arczába becstelen voltát annak a személynek...?

Nem állíthatja pellengérre az egész világ előtt...?

— Hadd el az első fölindulásban való végrehajtását szándékodnak. A fiad tán meggondolatlan volt, de azért még nem szabad végkép elfordulnod tőle. «Egy fonálnyi szeretettel többet meg lehet kötni, mint egy pászma haraggal» azt mondja az ünnepelt költő. * És én átéreztem ennek az igazságát, még pedig számtalanszor, édes barátom.

Gábor József a képviselő jött föl a lépcsőkön egy éltes urral, a ki konfliktusba keveredett a fiával. Ezt az atyát csitítgatta a képviselő.

Lorándyné éppen vissza akart fordulni, sőt egy-két fokkal már lejebb is haladt: hogy visszatérjen oda, a honnan jött; hogy... Ő tudja: miért...

Megrebbent a közeledő léptek neszére, mintha valami gonosz tetten érték volna.

Odahúzódott a falhoz s úgy csúszott följebb, följebb a lakása ajtójáig.

Folyton hallotta közeledni a lépteket és hallotta visszaverődni a szük folyosón azt az idézését: «Egy fonálnyi szeretettel...»

Megkötni szeretettel...? Nem igaz! Hisz ő szerette; szerette egész lelkéből; és mégis...

Nem igaz!

Még akkor is azt hajtotta, hogy: nem igaz, mikor betámolygott a lakásba, a sötét szobába, a hol meghúzta magát az ablak mélyedéséden álló zsöllyébe; és a hol hang nélkül zokogott...

Oh, milyen gyáva, milyen gyáva teremtése ő az Istennek!...

*

A park kavicsos utain egyenletesen koczogtak a szapora lépések. Elütötte a tizet. A betegek éjji nyugalmára való tekintettel ilyenkor már szétoszlik a társaság.

Lorándy a kis előszobába lépett, a hol a gyermek dajkája alszik.

— Itthon van már az asszony?

— Igenis itthon.

— Régen hazajött?

— Jó régecskén.

(Ma este nem is látta a feleségét Lorándy. Azt hitte: ez ügyészékkel van. Mostanában rendesen ezeknek a társaságában szokott lenni.)

— Nem tudja: lefeküdt már?

— Nyilván alszik is, mert nesze sincs oda benn.

Lorándy benyitott a szobába.

Egy pillanatra megállapodott. Tán nem tudta magát tájékozni a vaksötétségben... De azért nem gyujtott gyertyát. Nesztelenül, óvatosan tapogatódzott a kis benyiló felé s éppen ilyen elővigyázattal tette be maga után annak ajtóját.

Aztán ujra csönd lett.

Itthon van.

Bertának annyira vert a szíve, hogy görcsösen szorította oda mind a két kezét.

Reszketett, didergett az egész teste, míg szemei önkénytelenül a szomszédos nyaralóra tapadtak.

Az ablak sötét. A roulleau-k le vannak bocsátva...

Csak némi vártatva emelkedett ki a későn kelő holdnak nagy, gömbölyü feje a távoli hegyek mögül. Épp oda tűzött az ablakra, a mely mellett a fiatal nő ült.

A hosszú, fehér szálakból kötött sugárkéve hideg fényével végigterült az imént feketesötét szobácskának padlózatán. Bevilágított minden zugot egész a kis barna vesszőből fonott kocsiig, melyben a legédesebb gyermekálmot aluszsza a kis fia.

Halkan, kedvesen gügyög a gyermek: mintha észrevételezné, visszafelelgetve annak a szép angyalkának, a ki épp most regél neki egy tetszetős történetet az álmok nagy mesés könyvéből.

Berta egy mukkanást se hall abból a halk pittyegésből és nem látja azt a holdszőtte patyolattal beterített, mosolygós gyermek arczot.

A fiatal asszonynak minden élő érzéke ott öszpontosul a két téveteg szemében, a melyekkel remény meg halálos aggodalom közt kapcsolódik arra a szemköztes ablakra...

Teljesen sötét...

Sötét még eztán is...

Tán csak álom volt az egész; csunya, gonosz álom, a melyet egy ocsmány látományt föstött eléje; a mely azt mutatta, mintha valaki megbolygatta volna azt az édes boldogságot, a mit három év alatt...

Bertának elakadt a szívverése.

Mint egy szivet-lelket átnyilaló delej hatása alatt szökött föl helyéről.

Kétségbeesetten kapaszkodott bele az ablak kereszt fájába. Dermedt tekintettel meredt arra a másik ablakra. Odaát megvillant a gyertya lángja...

Olyan csönd következett, midőn már a gondolat is elvesztette a szavát...

Lorándy kilépett a kis szobából.

Megdöbbenve szökött vissza az ajtónál, a mint megpillantotta az ablak mellett álló asszonyt, kinek leányosan sugár alakját szinte kisértetiessé tette a holdnak rája eső fénye.

— Ébren vagy?... Hisz az imént... Miért keltél föl?...

Azt kérdezte: «miért?», de az asszony helyett a saját gyanuja adott választ. Az villant meg az agyában, hogy Berta sejt valamit. Tán meghallotta, tán besúgta neki valaki...?

Ismerte tartózkodó, nőies természetét a feleségének; de tudta azt is, hogy ilyen esetben minden nimbuszt eldob magától az asszony.

Utját akarta állni. Botránytakar előidézni.

Összeszorította ajkait.

Fonák módját választja ez az asszony annak, hogy maga felé fordítsa, engedésre bírja daczra hajló természetét a férfinek... Imént tévetegen, némi bizonytalankodással jött ki a szobából; valami olyasféle szorongatta ott benn, a mit lelkifurdalásnak neveznek. De ezzel az erőszakoskodással szemben, azt érezte: ő kerekedhetik felül.

Csak egy kérdő tekintettel függött a férjén a fiatal asszony.

Hát erre felelnie kellett.

Felelt:

— El kell mennem.

Tág szemekkel, gondolat nélkül bámult arra az emberre, a ki mindene volt az ő lelkének...

— El... kell... men... ned...?

Mintha valahonnan nagy távolságból ütné vissza a szoba négy fala azt a kérdést.

Hozzáférhetetlen fagyos kifejezés rögzött meg a férfi arczán.

— El.

E rövid felelet után az ajtó felé indult.

— Károly!?...

— Mi a bajod?...

Nyersen, dermesztő hidegséggel dobta ezt oda Lorándy.

Ez a hang a szíve fenekébe markolt a fiatal asszonynak; fölszínre vetette minden keserüségét a lelkének. A szemei kigyulladtak, alakja fölegyenesedett és remegő ajkai szétnyiltak, hogy szemébe vágja: «Tudom hová mégy: a kedvesedhez!...»

— Ma... ma...

Álmában szólalt meg a kis lélek... Álmodott. És tán az az angyal, a ki ott regélt, ott őrködött az ágyacskája fölött, most lebbent tovább... Mintha még a szárnycsattogása is hallszanék abban a nagy némaságban...

— Károly!

Erre a suttogva kiejtett szóra már a félig nyitott ajtóból fordult vissza Lorándy.

Berta a karján tartotta a gyermeket.

Imbolygó léptekkel közeledett a férje felé. Rája emelte halvány arczát, nedves szemeit. Fulladozó hangon rebegte:

— Mielőtt elmégy, csókold meg...

A hosszú, heves öleléstől fölébredt az alvó kicsike az apja karjai között.....

.....

Vígan lobogtatta a föl-fölkerekedő szél a gyertyát ott a szemköztes ablakban. Idegesen rezgett, tánczolt az a sárga láng... Ki tudja meddig?...

Hát ki is vetne ügyet egy hitvány gyertalángra, mikor olyan fényesség hinti be a lelkét...

*

— Ki utazott el ma hajnalban? Kérdezgették egymástól másnap reggel a parkban összeverődött vendégek.

— Lorándy Károly a fiatal földbirtokos a családjával; felelte a képviselő, a ki tegnap azzal csöndesítgette az elkeseredett apát, hogy: «Egy fonálnyi szeretettel többet meg lehet kötni, mint egy pászma haraggal.»

— De ilyen rögtön és minden hír nélkül a faképnél hagyni bennünket!?...

Az orvos mindenttudón bólogatott:

— Jha, a gyermek!... Pedig hogy fogadkoztam, hogy semmi lényeges baj. De nem hitt a diagnozisomban. Ilyen az anya...

Az öreg Aesculap ahhoz a szép asszonyhoz intézte szavait, a ki idegesen harapdosta szájszéleit, gyorsan pörgette közben a porondon a csipkés napernyőjét: Marossiné Eszterhez...

* Jókai. Bálványos vár.

A PIHENŐ ÁMOR.

PARSONDES.

(Erkölcsi mese).

— Irta: Juan Valera.* —

Ámbátor az erény tiszteli és becsüli önönmagát, de azt mégse higyjék el, hogy olyan fenhéjázó, kirívó, dicsekedő, mint egyik-másik erkölcsbíró manapság. Ha az ő kedvükre akarnánk írni, még a kartuziánusok kétszavas mementóját se szabadna irásba foglalnunk.

Hallgassák csak meg egy jó barátom álmát. Nem mulatságul, de épülésül közlöm az olvasóval.

Ime, ez volt barátom álma:

Több, mint ezerhatszáz esztendeje, a nagy Arteo király legkedvesebb satrapája voltam Susában. Országszerte én voltam a legkomolyabb, legerényesebb, legerkölcsösebb satrapa. De nem is csoda! A szent Parsondes vala tanítóm, mesterem, s mit Zoroaster istentudományáról s erényeiről halandó ember hallhatott, megismerhetett, a szent férfi engem mindenbe beavatott.

Oh! de Parsondes hirtelen eltünt. Immár hét esztendeje tanaival világosságot terjeszt a sötétkeblü emberek között, hagyván maga után nagyszámu hív tanitványokat. Eltűnt és soha többet nem látta élő ember, se élve, se halva. A jó hivők szentül hitték, hogy Parsondes felszállott az örök fényességek honába, fel Ahura-Mazdahoz, s ottfennről csillog alá, mint az Amsassandok és Izedek, árasztván szivvidító fénysugárokat kedvelt hiveire. Ott harczol ő is a fényesség táborában a sötétség fejedelme Arimán ellen, kinek hatalma megtört ugyan e földi létben, de megállapitotta rettentő birodalmát a másvilágon, hogy ne teljesedjék be az igazhivők áhitott reménye: a jónak diadala a gonoszon.

Ahura-Mazda vallásának követői pedig összetett kezekkel égre-földre esküdöztek, hogy Parsondes is egyike ama nagy prófétáknak, kik Zoroaster nyomába léptek s lépni fognak a századok és ezredek enyésztéig. S bár voltak Susában s a médek egész birodalmában más mindenféle vallásnak is követői, de mindannyian tisztelettel s imádsággal adóztak az elköltözött szent férfiu egekben bolygó szellemének.

Sokan azt mondogatták, hogy Abaris izzó nyilán repült fel az égbe; mások meg azt hirdették, hogy Salamon lebegő trónusára hágott vagy a tüzes kerék száguldott el vele. Legtöbben pedig arról voltak meggyőződve, hogy a Musaros sárkány vitte magával tengeralatti lakába, a perzsa öböl legeslegmélyére. (Ez volt az a sárkány, a mely az ázsiai népeket a művelődés és czivilizáczió titkaiba beavatta s a melynek hal-teste, férfi-feje s asszonyi keble vagyon. Szóval gondoltak mindent, okosat is, bolondot is, de abban az egész birodalom egyetértett, hogy az erényes, a bölcs, a szent Parsondes istenekkel lakozik együtt.

Eközben az ünnepségek, a mulatságok, vigasságok napról-napra tartottak — a szent férfiu tiszteletére. Az erkölcstelenség, a romlás egyre fokozódott — Parsondes emlékére. Szegény szent! Egész életét az erkölcsi predikáczióknak áldozá, s ime, így siratják meg szomoru elmulásodat . . .

Babilónia királya, Nanar, az én uramnak Arteonak adófizetője, azalatt fékevesztve tombolt a tobzódások közepette. Mi, az erkölcsös satrapák, bevádolók az udvarnál, mint Parsondes is ismételten tevé annak előtte. De a mi gyenge szavunk nem hatott el Arteo szivéig s nem fosztotta meg az elvetemedett fejedelmet trónjától. Pedig Nanar istentelenebb és kéjelgőbb volt Sardanapalnál, Babilóniában alatta csak Militát imádták, ki nem vala egyéb, mint a babyloniaiak Venus vulgivagája. Hiába, hiába szóltunk s keltünk ki e romlás ellen. A nép s a nemesség a szemünk közé nevetett. Ezt is el kelle tűrnünk s boszút állandók, egyre emlegettük Parsondes erényességét s szentségét.

Egyszer kora reggel Arteo hirtelen hivat:

— Van reményem, — mondá, — hogy Parsondes még életben van. De ha meghalt is, boszút kell állanunk átkozott gyilkosán. Ez pedig nem más, mint Nanar király!

— Uram! — viszonzám, — a te tudásod olyan, mint a nap fénye: a legmélyebb rejtekbe is behatol s megvilágítja a sötétség országát. Bölcsebb vagy a hollónál, élesebben látsz a hiuznál; de mégis, oh mondd, hogy tudod, hogy Parsondes még él, vagy ha — mitől az ég mentsen — ki is mult, Nanar a gyilkosa? Hát nem mondák a mágusok, hogy Parsondes ott fenn vagyon? S nem látnak-e a csillagjósok az égen uj csillagzatot ragyogni, melyet még so'se láttak s melynek fénye Parsondes lelkéből sugárzik ki?

— Mind igaz, — válaszolá a király, — de nehány babilóniai elégületlen lovag hirül hozá nekem, hogy Nanar kiküldötte embereit — immár hét eszten eje — Parsondesért. Gyülölte a fejedelem a szent férfiut, mert a romlás, a Milita istennő ellen prédikált. S ott van most Parsondes — bizonyára — Nanar palotájában, holtan vagy tán életben, iszonyu kinok s gyötrelmek között . . .

— Oh uram! — szakitám félbe Arteo szavait, a király lábai elé vetvén magamat — oh, boszúld meg e rémitő bűnt! S engedd meg nekem, porban csúszó szolgádnak, hogy én lehessek boszúdnak eszköze. Legyek én, ki kimentem imádott mesteremet a szörnyü fogságból, vagy ha kimúlt (s itt elcsuklott szavam), az én kezem álljon érte boszút, irtóztató boszút!

— Ep ezért hivattalak, fiam! — szólt a király, — kelj fel a porból s készülj tüstént az útra. Végy illő kiséretet magadhoz s fegyveres csapatokat és Nanar életével feleljen nekem a szent férfiuért.

Még aznap délben — bár rettentően tűzelt alá a nap — gyönyörü kocsit vont ki Susa kapuján négy arab pejmén. Hosszu szál legény lépegetett mellettük, néha-néha a lovak közé suhogtatva. Oldalamnál, a kocsiban két étiop rabszolga állott hosszu, ébenfanyelü, strucztollas legyezővel hajtván felém a hűs léget.

Széles, veres selyem ernyőt tartott egy óriás szerecsen fejem fölé. Négyszáz ijász követte kocsimat nyillal telt tegez a vállukon, ij a kezükben. Fejükön csillogó bronczsisak büszkén lobogó tollal, testükön pedig ragyogó pánczél verte vissza a nap izzó sugarait.

Hat fullajtár nyargalt a menet előtt, csíkos, fürge zebrákon; közeledtemet hirdették a szomszéd falvakban. Leghátul husz óriás elefánt hordotta az élelmi szereket s frissítőket, melyeket csinos méd leányok sűrűn hoztak kocsimra, hogy enyhíteném az út nehéz fáradalmait.

Hogy a szót ne szaporítsam, nem adom elő uti élményeimet. Elég annyi, hogy a tizedik napon messziről elénk tűntek Babilon óriási falai. Valóban óriási falak voltak! Szélességük több harmincz rőfnél s magasságuk, még a hol legkisebbek is, ott is meghaladják a másfélszáz rőföt.

Mint zöld korona lebegtek az ormózat felett a függő kertek. Isteni látvány! S a kerteken s falakon gyönyörü épületek: a királyi palota, Béliál temploma, s Nemródnak nyolczágu csonka tornya, melyről istennek akartak beszélni a régi bölcsek. Oh, a balgák! A csillagokba törtek s megzavarodtak, mint manap is annyian. (Ezt már nem álmodám!)

Bár még igen távol voltunk, mégis megpillantottuk már a templomfalak festményeit, szobrait: az oroszlánfejü bikákat s bikafejü oroszlánokat, az emberfejü farkasokat s farkasfejü embereket. Mintha a képzeletalkotta valamennyi szörnyeteg megelevenedett volna közeledtünkre.

A nap keletről rásütött az épületek ragyogó tornyaira s a város száz arany kapujára. Azt hittük, megvakulunk a fénytől, a ragyogástól. S a nyugodalmas Eufrát a rohanó Tigrissel körülkigyózta a várost, fényárt hömpölygetve medrében, ezüst övet varázsolva az arany fényü Babylon köré.

A fullajtárok már hirül vitték jöttömet.

A messze síkon, a kertek s mezők közől, az ut mentén porfelleg támad. Közepütt egy fekete pontot látunk közeledni. A pontocska nőttön-nőtt, lassan-lassan egész csapat bontakozik ki belőle. Majd harczi zenét hallunk s lódobogás és fegyvercsörgés közeleg. Utoljára az ezüst fegyverek s arany pánczélok csillogása kábitja el szemünket. Nanar király jött elénk fényes kisérettel.

A kocsis noszogatja lovainkat s csakhamar ott állottunk meg a király előtt.

Bambusz-kolyában jött a király. Tizenkét vállas ifju emelte a gyaloghintót. Leszálltunk, üdvözöltük egymást s szivélyesen ölelkeztünk.

Ekkor tekinthettem csak meg a fejedelem öltözékét. Aranyszövetből készült tunikáját ezerszinü selyemhím szegélyezte. A mező minden virágát, a lég minden madarát, az erdő minden vadját megtalálhatod rajta iczi-piczi hímezetben. Fején tiara tündökölt, füléről sulyos függők csüngtek alá, nyakát fekete gyémántöv körité, karjain karpereczek csörögtek.

Illatos fürtei meztelen vállain ringottak, fodros, koromfekete szakálla művészileg elrendezve. Egész valója valami édes illatot sugárzott ki, mely szinte megigézte a közelében állókat. Magam se tudtam megőrizni előtte komolyságomat s szégyenkezve vallottam meg önmagamnak, hogy ilyen comm' il faut emberrel soha se volt még dolgom.

Palotájába vitt Nanar. Fényes ünnepségeket rendezett a tiszteletemre. Napról-napra úgy szórakoztatott, hogy már-már elfeledtem jöttem czélját.

Majd zene, majd táncz, majd lakoma! Baltazar király se volt nála fényűzőbb!

S én nem merém kérdeni se a királyt, hogy mi történt Parsondessel. Sehogy se fért a fejembe, hogy az ilyen jóravaló, derék, vendégszerető uriember mi módon ölhette volna meg vagy csak foghatta is el az én szent mesteremet?

* Szerzőjéről l. mai irodalom rovatunkban.

Végre, egy éjjel összeszedtem minden lelkierőmet, minden bátorságomat. Ámbár kissé remegve, számon kértem Nanartól, hogy hol van Parsondes.

— Életével s birodalmával feleljen érte! — kiálték nekitüzesedve, meg is hült rögtön saját szavaimra bennem a vér.

Nanar nem felelt, de a helyett előhivatta bajadérjait, énekes, asszonyait tánczosnőit. Tódultak valamennyien a palota felé, tolongva, rohanva, teljesítendők a király parancsait. (Megjegyzem, a királyi palota körül volt az ágyasház vagy hárem, a hogy már elnevezni szokták.)

Kilenczszáz ily papnője volt Militának Babilóniában. Ázsia legszebb leányai és asszonyai idegyűltek az ő oltára köré, Nanar csarnokaiba.

Tánczolva, dalolva sorakoztak körbe; ki fuvolába fujta illatos lehét, ki hárfát pengetett, ki békateknő-hangszerét érintgette rózsás ujjaival.

Ez édes zene csakhogy meg nem részegített.

Kis vártatva Nanar riaszt fel merengéseimből:

— Nézd csak, itt van Parsondes, ott az asszonyok között. — Jer ide szépen, Parsondes! Üdvözöld régi tanítványodat!

Imbolygó alak vált ki az asszonyok tömegéből. Ha szakállát nem látom, nőnek tartottam volna. Ugy lépkedett, olyan tipegve-topogva. Szemöldökei feketére festve, szeme környéke égkékre, hogy szemei annál jobban ragyogjanak. Orczái vastagon rózsásra mázolva, akárcsak a még meg nem tért Magdaléna ábrázata. Illatárral telt meg a lég, hogy hozzánk lépett, szinte kellemetlenül erős illatszerek párái.

Ruhája ékes, gazdag, mint a királyé. Egész valója elasszonyosodott, lankadtan megnyúlt. Fülei alig birták a nehéz függőket, torkát csakhogy össze nem szoritotta a gyémántsor, testét virágfüzér övezé vállain, karjain át.

Ő volt az, Parsondes, a szent férfiu. Hinni sem akartam szemeimnek. De ő nyakamba borult, miután jól megszemlélt, mert úgy látszott, tompult idegei már-már fölmondták a szolgálatot.

— Én vagyok, én! — mondá. — Nem a régi Parsondes. Haj! Térj vissza, ha akarsz Susába, de el ne mondd senkinek, hogy élek. Botrányköve lennék a mágusoknak és élő példa az álprófétáknak számára. Nanar megboszulta magát túlhajtott erényességemen. Keserü boszut állott. Elfogatott, megfürdetett, megkenetett. Naponta illatszerekben fürdet, hajamat illatos olajokkal áztatja s itt tart fogva az asszonyok között . . .

E szavaknál reszketés fogta el az öreget s elfeledkezve arról, hogy hozzám szólt, remegő kezével csókot szórt egy ellebbenő bajadér felé.

Majd kimereszté szemeit s ujra felém fordulva, dadogva folytatá:

— El — elfeledtem Zoroaster tudományát s minden bölcseségemet s erkölcsömet. Nem tudok elszakadni tőlük (és mosoly játszadozott ekkor fonnyadt ajkain) s immár meg vagyok győződve, hogy élnünk kell ezen a világon, nem törődve sem a jövendővel, sem a másvilággal.

Szörnyüködve hallám e hirtelen elváltozott beszédet. Parsondes mond ilyen istentelenséget.

De tovább is beszélt, kezeit fel s alá emelgetve:

— A jó ápolástól, az édes fütől megdöglik a szamár. Kórót, tövist adjatok neki! — kiáltott ujongva, mintegy gyermekesen örvendezve a gondolatnak. — Szamár, a ki erényt prédikál, pedig ott a gyönyör mindenki előtt! Markolj bele! Merülj bele!

Szörnyüködve hallám e szavakat. De még tovább is szólt, nyelvét öltve reám:

— Szamár! Oh te szamár! Buta vagy! Szamár vagy, ha erényt prédikálsz! Tyuhaj!

S ezzel nyakába omlott egy rózsás arczu ifju leánynak.

Köpenyem tartám szemem elé, hogy ne lássam az istentelenséget. Kétségbe voltam esve. Parsondes, a szent férfiu, az erényesség mintaképe, orczátlan bonvivant — a ballerinák közt. Iszonyat! . . .

Rögtön búcsút vettem Nanartól s elhatároztam, hogy nem árulom el a dolgot. Hadd tisztelje tovább is Parsondest, higyjék, hogy ott honol a mennyekben, az istenek trónjánál, a többi szentek között.

De engem mart a lelkiismeret s hogy szégyenkezve hazatérőben voltam Susába — felébredék.

— Én azt hiszem, — tevé hozzá az én fanyarkedvü barátom, — a mai kor Parsondeseit még könnyebben, olcsóbb áron csábithatják el a Nanarok. Nem erényességből prédikálnak — irigységből, puszta irigységből! Az, a ki igazán erényes, igazán erkölcsös, türelmesebb Parsondesnél. Ezt az alkalom megejti; az igazi jót bátran teheted próbára. Én csak azt mondom: boldog, a ki erényes és hallgat.

CHLORINDA.

ELBESZÉLÉS. (4)

— Irta: DOMAHIDY-UJFALUSSY AMADIL. —

— Tudom, — folytatá az ifju, — hogy vétkeztem, a midőn más név alatt igyekeztem az önök szeretetét megnyerni, de tekintse fiatalságomat s az ifjak kalandokra való rendes vágyódását, és ne legyen szigoru birám.

Malmö Oszkár arcza perczről-perczre halványabb lett, melle zihált.

— Aalberg? — kérdé rémült tekintettel, — s anyád?

— Werra Alice volt s az idén jobblétre szenderült.

— Kegyelmes istenem! — kiáltott a csillagász a kétségbeesés hangján.

— Mi lelte önt? — kérdé az ifju, — mit jelentsen kétségbeesése?

— Hátha tévedés az egész? . . . Hátha csak a névhasonlat űz ördögi játékot velem? — szólt Malmö szinte hörögve s kihuzván egy asztalfiókot, kis elefántcsontképet vett ki belőle, melyre mosolygó és rózsás arczu nő volt festve.

— Ismered e nőt? — kérdé azután Aalberg Oszkárt ólomszinü arczczal.

— Hiszen ez anyám! — mondá az ifju meglepetve, — e kép hasonmását ezuttal magammal hoztam, Chlorindának kivánván megmutatni.

Malmö Oszkár szinte őrült tekintetet vetett a két festményre s egész testében remegve, roskadozó térddel, alig hallhatóan rebegé:

— Werra Alice neked és leányomnak is anyja volt . . .

S azzal eszméletlenül rogyott össze.

Abban a perczben tompa zuhanás volt hallható. Aalberg Oszkár kétségbeesett kiáltással rohant le a lépcsőn s lent a padozaton találta Chlorindát — már élettelenül.

A torony keskeny küszöbén lesve a nem várt dráma fejlődését, atyja utolsó szavainak hallatára ájultan esett hátra, keresztül a lépcső alacsony karfaján, halálos sérülést szenvedve fején.

— Testvérem — kis testvérem! — rebegé az ifju, Chlorinda hideg, halovány arczát simogatva, szivében őrült fádalmat érezve, de gyöngéd szavaira nem kapott többé feleletet, a későn megtalált, alig ismert nővér hamar elhagyta őt.

Az öreg csillagász, kit tulajdonképpen Thorild Oszkárnak hivtak, a ki a Malmö nevet a világról való lemondása után vette föl, nehogy megtudják barátai és ismerősei, hogy mi lett belőle, a szerencsétlen eset után még magához tért, de vigasztalhatatlan volt

Aalberg hiába regélt neki Werra Aliceről, ki első férjének, Thorild Oszkárnak nevére kereszteltette egyetlen fiát, sokat emlegette a jó embert, kit egy másért elhagyott.

— Csöndes esténként, midőn kettecskén üldögéltünk anyámmal a kandalló pattogó tűze előtt, gyakran fölhozta önt nekem, — szólt az ifju könyezve, — és párbeszédünknek rendesen sirás lett a vége. Atyám mogorva ember volt s idejét többnyire házon kivül töltötte. Ha azonban otthon tartózkodott, akkor zsarnokoskodott felettünk s anyám gyönge nádszálként hajolt meg előtte. Megadással tűrt s azt hiszem, sokszor visszakivánta a multat, a midőn az ön oldala mellett oly nyugodtan élte le napjait.

— Ez a nyugalom űzte el őt tőlem, — mondá keserüen Thorild Oszkár, — ő olyan volt, mint az áprilisi idő: szerette a változatosságot s megunta a velem való egyhangu életet.

A sokat szenvedett aggastyán nem beszélt többet a multról, kitérőleg felelt, ha az ifju, ki a jelen fájdalmát óhajtotta vele feledtetni, s anyja után kérdezősködött.

— Hagyjuk nyugodni a halottakat, — szólt elborult arczczal, s midőn az ifju a szigetről eltávozott, még jobban neki adta magát a csöndes kesergésnek.

Vigaszt a csillagokban sem lelt, tétlenségben tölté el a napjait. A nap legnagyobb részén át leánya sirján üldögélt avagy a szirtek között barangolt.

Még a szélvész sem riasztotta vissza. Midőn vihar dühöngött, csipős, fagyos szél lebegtette ezüstös ősz szakállát, akkor is vagy ott kesergett a friss hanton Hectorral együtt, vagy Ahasverusként bolyongott feldult kebellel.

A telet azonban nem élte túl, a bánat mégis erősebb volt nálánál és egy zivataros éjszakán fájdalomtelt szive megszünt dobogni. Nemsokára rá a hűséges eb is kimúlt, Marianne pedig visszatért a halászokkal Norvégiába, hol Aalberg Oszkár adott neki hajlékot.

Egy év mulva elment az ifju az elhagyatott szigetre s a repkénynyel benőtt hantokon egy rövid imát mondva, visszatért a világba, egy szomoru, fájó emléket vivén magával a mosolygó, mulató emberek társaságába.

(Vége.)

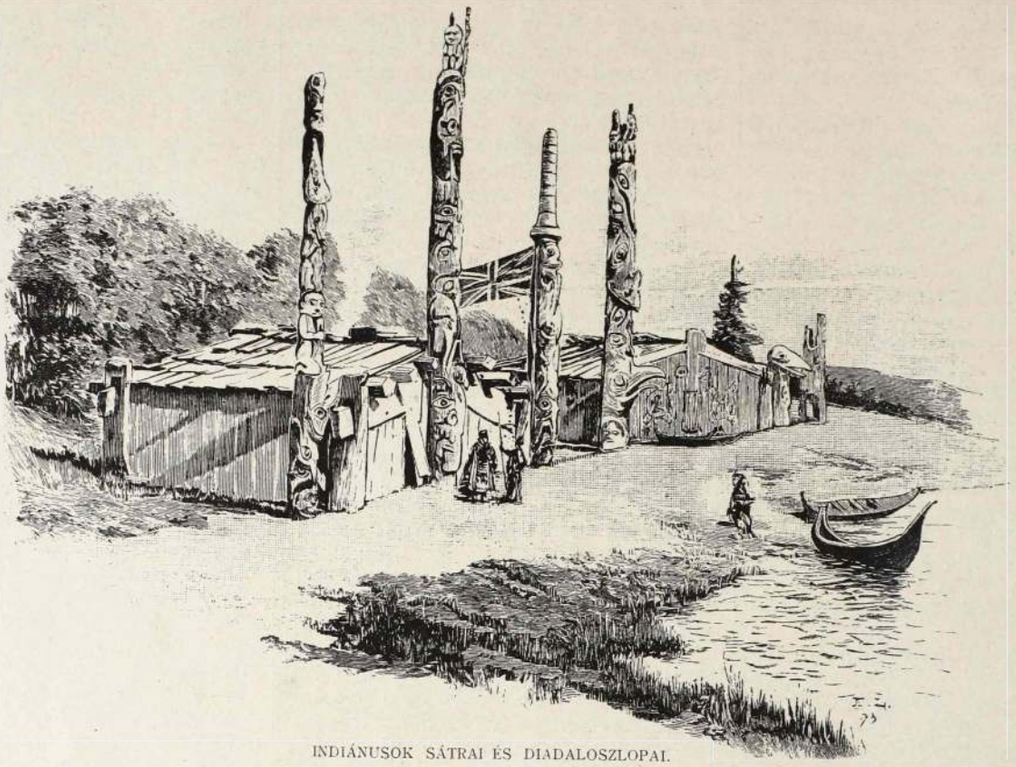

INDIÁNUSOK SÁTRAI ÉS DIADALOSZLOPAI.

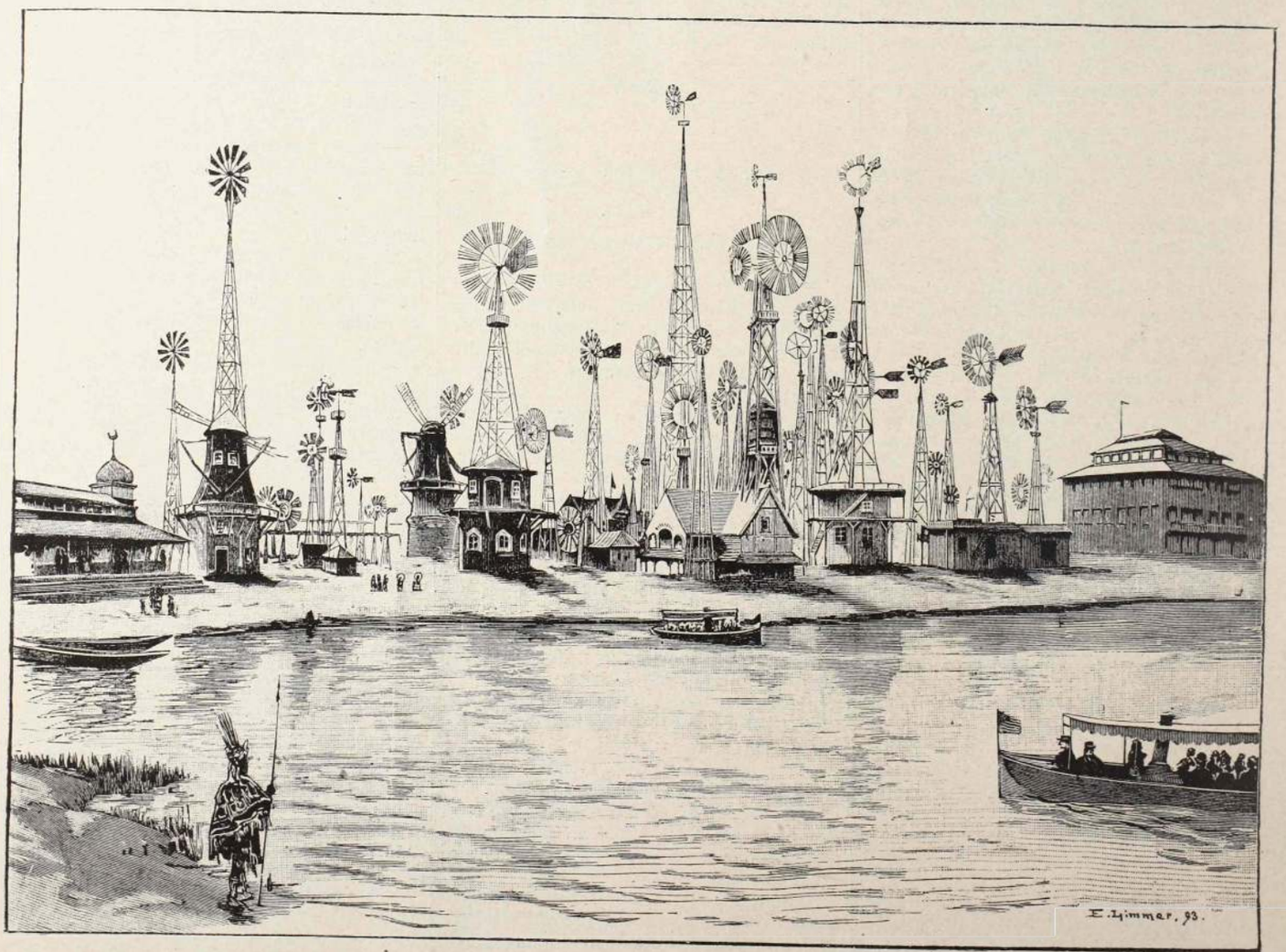

MINDENFÉLE SZÉLMALMOK.

KÉPEK A CHICAGÓI KIÁLLÍTÁSBÓL.

A HOLLÓ.

(Norvégből.)

Irta: JÓNÁS LIE.

Andvär előtt egy madárhegy emelkedik ki a tengerből, a mely a legcsöndesebb időjárás mellett sem közelíthető meg, oly hatalmas, csapkodó habokat zudít reá a hullámfutás.

Szép nyári napokon a gyöngyöző habon át úgy ragyog, mint egy óriási aranygyűrű. A nép között az a monda járja, hogy ott egy partra vetett kalózhajó kincse fekszik.

Naplementekor mintegy tüneményszerüleg felbukkan koronkint egy ódon hajó s ó-frank stilü folyosói káprázó fényben úsznak. Mintha háborgó viharban vesztegelne és mélyen beékelődnék a fehér tajtékos hullámok közé.

A sziklás part szélén hosszú, fekete vonalon «tengeri hollók» gubbasztanak s halakra leselkednek. Valamikor jól tudták hányan vannak: sem több, sem kevesebb tizenkettőnél, és künn, egy sziklakövön, a hullámzáporban ült a tizenharmadik, a melyet csak akkor lehetett látni, midőn felszállt a magasba.

Télen, mikor a halászok innen is eltakarodtak, a halásztelepen csak ketten laktak csupán: egy öreg asszony és egy serdülő leányka. Azzal keresték kenyerüket, hogy a szárító állványokat őrizték a ragadozó madarak és a varjuk ellen, a melyek a kötelek rongálásában lelték kedvüket.

A leánynak dús, éjsötét haja volt és szemei, melyek álmélkodva meredtek a semmiségbe, olyanok voltak, mint künn a parton ülő tengeri holló révedező szemei.

És ezenkivül sokan őt úgy sem látták, azt pedig senki sem tudta, hogy ki volt édes atyja.

Igy éldegéltek kettecskén, mig aztán nagy lány lett a gyermekből.

Ekkor pedig, midőn a halászbárkák nyáridőben a szárított halakért a halásztelepre jöttek, megtörtént, hogy a legények azon vetekedtek egymás közt, hogy ki megy előbb a halakért. Sőt egynémely még kevesebb bérért is elkivánkozott, otthon pedig ijesztően megszaporodott az árván maradt menyasszonyok száma.

Mindennek oka azonban a csodaszép szemü leány volt.

Habár a leány szük viszonyok között élt, mégis volt rajta valami, a mi mindenkit elbájolt, zavarba ejtett, úgy hogy ki-ki azt vélte, miképpen nélküle nem élhet meg.

Az első télen egy ifju kérte meg őt, a kinek udvara és hajóhelye volt.

— Ha megint eljösz nyáron s ha akkor azt az igazi gyűrűt adod nekem, a melyel eljegyezhetsz, — igy szólt a leány, — a tied leszek.

Nyáron ismét eljött az ifjú. Sok halat kellett elvinnie s a leány kaphatott volna tőle olyan drága, olyan pompás gyűrűt, a milyen neki tetszett volna.

— A gyűrű, a mit én akarok, a vasládában fekszik, künn a madárhegyen, — szólt a leány, — szeretsz-e engem tehát úgy, hogy el mersz érte menni?

Az ifju elsápadt.

Látta a hullámokat, a hogy fölcsaptak és aztán alázuhantak, mint összeomló tajtékfal, odakünn, a fényes, meleg nyári napon. S a szirtek hosszában tengeri hollók gunyasztottak és a napsugárban szunyókáltak.

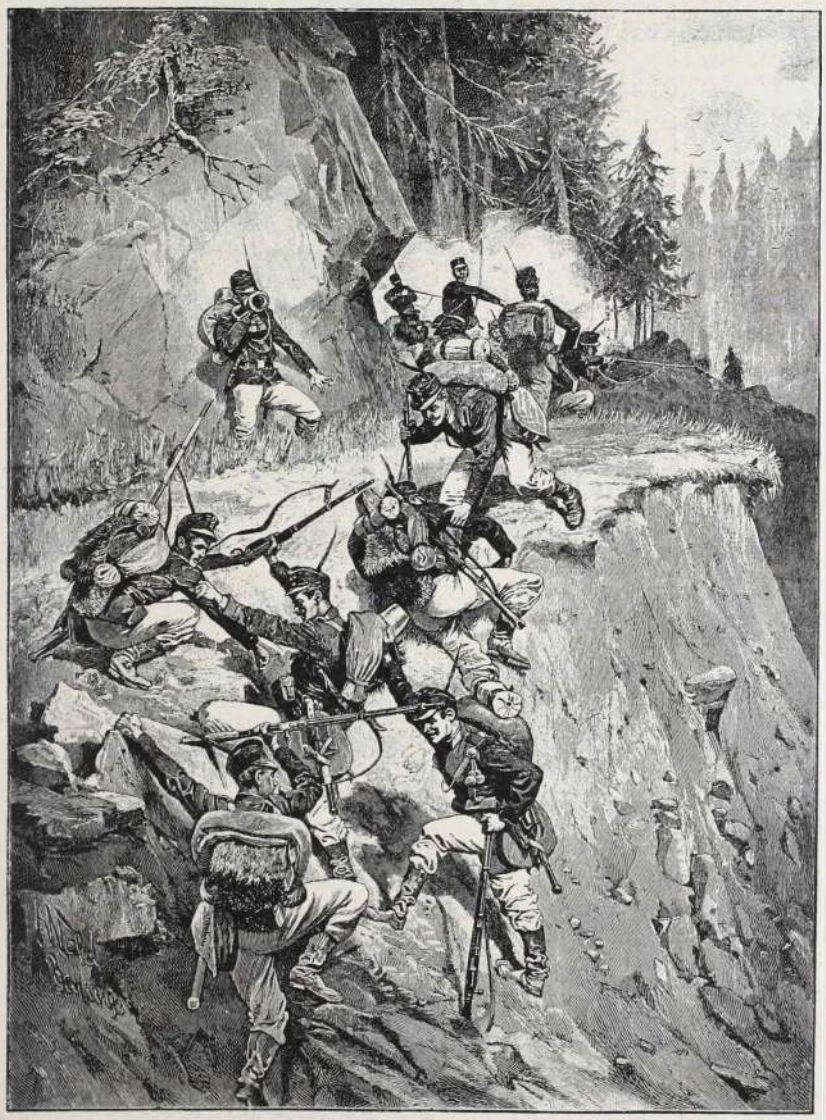

KATONAI GYAKORLAT A HEGYEK KÖZÖTT.

— Nagyon szeretlek, — szólt az ifju, — de ez nem menyegzőre, hanem temetésre vinne engem.

Ekkor a tajtékfátyolból felröppent a tizenharmadik holló s a tenger síkja fölött karikázott.

A rákövetkező télen egy halászbárka kormányosa kérte meg kezét. Két álló esztendeig epekedett utána.

Ő is ugyanazt a választ kapta tőle.

— Gyere el ismét nyár derekán s add nekem az igazi gyűrűt, a mivel menyasszonynyá akarok lenni, akkor tied leszek.

Szent-János napkor ismét eljött a halásztelepre. De a mint azt hallotta, hogy hol fekszik a gyűrű, zokogva üldögélt reggeltől estig, a mig a napgolyó északnyugat táján a tenger széle felé hanyatlott.

Ekkor a szirtről felröppent a holló s kerengve szállt a tenger szine fölött.

Télen háborgott a tenger, vihar dúlta habját.

Sokan sirjokat lelték benne.

Egyszer a habok egy felfordult bárkát hajtottak a part felé, rajta, kése szíjával odakötve, egy élettelen ifju lógott.

Nem tudták életre hozni, sem künn a parton, sem a hajószinben.

Ekkor odajött a leány.

— Ez az én vőlegényem, — mondá.

Ölébe vette és az egész éjszakát fölötte virrasztotta s a szivét melengette.

Hogy felvirradt, feldobbant a szive.

— Ugy éreztem, mintha a holló szárnyai közt ültem volna s fejemet puha, pelyhes keblére hajtanám, — szólt az ifju.

Az ifju szőke fürtjei megvilágították arczát s a leány szemei rajta csüggtek.

A halász-telepesekhez szegődött. Azonban minduntalan a leányhoz vágyódott, beszélni óhajtott vele.

Éppen úgy járt, mint a többi. Azt hitte, hogy nem élhet nélküle, és aznap, midőn indulnia kellett, megkérte kezét.

— Téged nem akarlak bolonddá tartani, — mondá a leány. — Keblemen pihentél s ha meg tudnálak menteni a fájdalomtól, örömest föláldoznám éretted életemet.

— Elvehetsz, ha ujjamra teszed a jegygyűrűt. De csak addig lehetek a tied, mig a nap le nem áldozik.

Én pedig várni akarok reád és remegve sóvárogni utánad, mig megjön a nyár.

Szent-János napon eljött az ifju, egyedül hajóján.

Ekkor szólott neki a gyűrűről, a mit a szirtről kellett elhoznia.

— A tengerből ragadtál ki engem, annak adhatsz vissza ismét, — szólt az ifju. — Nélküled nem birok élni.

De hogy az evezőkhöz nyúlt és át akart evezni, a leány hozzá lépett a hajóba s a hátsó evezőpadra húzta meg magát. Halálsápadt és csodaszép volt. Dicső fényében ragyogott a nyár és a tenger hosszu, csillogó hullámfodrokat hányt.

Az ifju szemei révedezve csüggtek a habokon és evezett, egészen közel a hullámverésig, mely bömbölt, recsegett a szirtek között és a mély hullámok fehér tarajukkal hegymagasságig csaptak föl.

— Ha drága az életed, fordulj vissza, — mondá a leány.

— Jobban szeretlek, mint életemet, — felelt az ifju.

És midőn már azt hitte, hogy elmerül a hajó, és úgy rémlett neki, mintha a halál vigyorgó ábrázatát látná, egyszerre annyira lecsendesült minden, hogy a csónak, mintha nem is érintette volna a hullám, a parthoz siklott.

Ott a madárhegyen egy régi, rozsdás vasmacska félig kimeredt a vízből.

— A vasládában, mely a horgony alatt fekszik, van a nászajándékom, — mondá a leány. — Hozd el a csolnakodba. És tedd a gyűrűt, a melyet ott találsz, az ujjamra. Ekkor menyasszonyod leszek. És a tied leszek, míg a nap, északnyugat táján, ma éjjel a tengerbe merül.

A gyűrü szinaranyból volt s piros drágakő tündöklött rajta. Rátette a leány ujjára és megcsókolta őt ajakán.

Egy szikla hasadékban zöld pázsit fénylett,

Erre telepedtek le és láthatatlan lények szolgálták ki őket, a mit az ifju nem birt felfogni s a mivel, szerelmi mámorában, nem törődött.

— Szép a nyári nap, — szólt a leány, — s én ifju vagyok, te pedig a vőlegényem vagy. És most csapjunk lakodalmat.

Oly légies volt a leány s a férfi, végtelen szerelmében nem tudta, hogy miért volt olyan.

De a mint a nap a tenger felé hanyatlott s az éj leszálló félben volt, az ifju könyezve csókolta meg a leányt.

— Szép a nyári nap s még szebb az alkonyat. De most reánk borul az esthomály.

Egyszerre csak úgy rémlet az ifjunak, mintha a leány lassan-lassan megvénült volna; úgy tünt föl neki, mintha teste a párázattal összefolyna.

Midőn a nap hullámágyába merült, néhány megfakult ruhadarab feküdt előtte a sziklás parton.

Nyugodt volt a tenger s a fehér nyári éjszakában tizenkét holló szállott a tenger síkja fölött.

OSTENDEI LEVÉL.

— augusztus hó.

Kedves Dóra!

Nem is mondhatom, mennyire örültem kedves kis levélkédnek, mert bebizonyitottad, hogy még nem felejtettél el. Azt kérded, hogy hogy érzem magam? úgy mint egy «backfisch» (?) a vízben. Nagyszerüen mulatok, kitünő társaságunk van, a legérdekesebb alakja Mr. Felberman, kinek a Géniuszbeli utolsó irka-firkám annyira megtetszett, hogy megjelenteti folyóiratában a «Life»-ben. Mondd édes szivem, én azt sejtem, több a szerencsém, mint az eszem, ugy-e ugy van? Nem is képzelheted, hogy mily szép itt az élet ebben a modern Bábelben, annyi különféle embereket látni itt, olyan elegánsakat, hogy valóságos divatszalonnak tünik az egész fürdőhely nekem. A nap mindig rövidebb, és ha nem fog untatni, elmondom, hogy mit mívelek reggeltől estig.

Korán kelek, mert a piaczra megyek, hogy meghozzam a mi brüsseli szakácsnőnknek a szükséges élelmiszert, hogy azután tisztelt gyomrunk meglehetős igényeit elégítse ki. A szakácsnénkat is jellemezve, hadd mondjam el azt is, hogy ő magát a «Petit Journal»-ban, mint «une cuisinière de première range» hirdette, és igy felteheted, hogy valóban «premièr» módon lát el bennünket. Jaj istenem, ez a piacz! azt hiszed csak zöldséget kapni itt. Mindent, a mit az ember szive, szája kiván. A legszebb ananász 1 frc, «borzasztó» olcsó! mert hisz a Kuglernél 5 frtjával fizetik. Szöllő, déli, északi, nyugati, és minden egyéb gyümölcs. A vágyaimat felcsigázzák a kirakott gyémánt, csipke, selyem darabok stb. Van itt «testi lelki betegségeket gyógyító» Dr. Eisenbart-féle orvosság, melyet úgy árulnak, hogy: «Ich bin der Dr. Eisenbart, kuriere die heut nach meiner Art, ich mach, dass alle Blinden gehen, und dass die Lahmen wieder sehen». És csodálatos egy ember ez, a mit igér azt bizony tényleg meg is tartja. képzeld csak, már annyira vagyok, hogy flamm-ul beszélek a Madanecs-ekkel, kik most már messziről integetik felém fehér bodros főkötőjüket.

Tízkor fürödni megyünk, nem hiszem, hogy egy festő érdekesebb képet tudna festeni, mint a plagot 11 órakor. Valóságosan ostromolni kell, míg az ember egy kabint kap. Még a legnagyobb rangu urak is felgyűrik pantalonjukat, czipőjüket vállukra vetik, és úgy szaladgálnak a vizben, hogy egy fürdőkocsit kapjanak. És ha már megpillantottak is egyet, akkor jön csak elsőbb a harcz, mivel a kabint megvédeni, és mint egy várat bevenni kell. Box, lökés, taszitás különben elitélendő fegyverei itt általánosan használatosak. A hires Lokhard monsieur öt elefántjával is naponkint zene mellett itt fürdik. Fürdő után sátrakba ülnek az emberek és nézik az apróságokat, kik ujjongva pacskolnak tömzsi lábacskáikkal a nedves homokban. A legkedvesebb genre-képekre volna itt sujet. Két kis gyermeket mutatnak be egymásnak: Auguste, Liline. A kis fiatal ember (alig 4 éves) nézi egy darabig a kisasszonyt, és egyszerre, uram isten, hosszu orrot mutatva Lilinnek, kaczagva tova szökken (ilyenek a mai emberek). Mademoiselle Lilin pityeregve szalad a «chère mamân»-hoz és könyek között mondja el az illetlen gavallér gaztettét. Még egynehány ily érdekes jelenetet tudnék neked ezekről az aranyos kis portékákról irni, de nem tudom, hogy nem untat-e?

Tizenkettőkor «déjeuner». Háromig siesta, azután «coursalon»-ban concert van, a hol a «monde elegante» ad magának «rendezvous»-t. Négy órakor az estacadron, egy hosszan a tengerbe nyuló hidon sétálnak és nézik a hullámok játékát, vagy pedig azokra gondolnak, kiket . . . . szeretnek. És hidd meg szivem, én ezt sokszor tettem. Nem is tudod, hogy hányszor jutsz az eszembe. Hat órakor «diner». Nyolcz órakor «grande toilette»-ben esti concert. Itt jönnek össze az ismerősök, elcsevegnek, nevetgélnak fél tizig, a mikor kezdetét veszi a «soirée dansante». Be kár, hogy még nem szabad tánczolnom, de egyszer azért (lopva) mégis megnéztem, hogy itt hogyan tánczolnak. Hidd el édesem, nálunk nem is tudnak tánczolni. Az az eleganczia, az a kecs, mely az itteni hölgyek sajátos tulajdonsága, ritkitja párját. A franczia hölgy előtt mindnyájan elbujhatunk, ő maga a chik, a kellem, az «esprit», egyszóval érdemes érte «rajongni». Majd a hires Nappency czukrászdája telik meg, hol a táncztól kipirult hölgyek szürcsölgetnek bizonyos grandezzával «soygne aux champagne»-t.

Igy tart ez éjfélutánig, aztán elfáradtan, mámorosan megyünk haza . . .

A nyitott erkély ajtaja előtt ülök. Az erős tengeri levegő, mely rajta behatol, és a hullámok moraja, melyek mintha altató dalt susognának, engem is elmámorositottak. Bemegyek . . . pá édes galambom!

Csókol, ölel

Clotild.

IRODALOM.

Greif Márton, a kiváló német lirikus, azon alkalomból, hogy multkoriban arczképét és életrajzát bemutattuk, meleghangú köszönő levelet intézett a róla irt czikk irójához, *Feleki* Sándorhoz. E levél is csak megerősíti azt, a mit a Greifről szóló ismertetésben hangsúlyoztunk, hogy a jeles német iró a magyaroknak igaz, lelkes barátja.

*

Juan Valera, mai Parsondes czimü tárczánk szerzője Spanyolország legjelesebb fiainak egyike. Mint politikus tünt ki először s e téren csakhamar nagyra vitte. Mint kereskedelmi miniszter lépett le az aktiv belpolitika teréről évekkel ezelőtt, hogy Spanyolországot a külföldön képviselje. Jelenleg Bécsben nagykövet. Irodalmi munkásságát fiatalkorában költeményeken kezdette: Canaones, romances, y poemas czimü kötetével, melylyel egy csapással hazája legelső irói közé emelkedett. Az aktiv politika egy időre elvonta a költői munkásságtól, később, teljes férfikorában ismét a szépirodalomnak szentelte idejét. Ekkor irta elbeszélő műveit, higgadt, tapasztalt fővel. S első munkáin sem látjuk a kezdet nyomait. Első regénye: Pepita Jimenez legjelesebb alkotása s Villegas szerint e század legjelesebb spanyol regénye, mely számos nyelven több kiadást ért. (Valószinüleg nemsokára magyarul is megjelenik.) Az Academia Real e regényért tagjának választotta. Többi regényei megállapodott tehetségét bizonyitják. Jelenleg a legolvasottabb spanyol szépirodalmi munkák. Tudománynyal is foglalkozik e jeles férfi filozofiával s filológiával. S filozófiai drámái és dialogja, mint Gopa, Asclepigeneia, meg az ó görög után átdolgozott Dafnis és Cloe czimü regénye eléggé tanuságot tesznek erről. Esztétika terén is a legelsők közt foglal helyet; többször megkinálták a madridi egyetem irodalmi tanszékével. S ha még hozzáteszszük, hogy archeologiai s természettudományi értekezései nagyszámmal jelentek meg az Espana Moderna-ban, a spanyol Revue des deux Mondesban, úgy hiszszük, némi fogalmat adtunk Valera munkásságáról.

Munkái közül alig ismer valamit a magyar közönség. A Magyar Géniusznak jutott a szerencse, hogy a kiváló szerző határozott felhatalmazására s engedelméből készült fordítást bemutassa.

HADSEREG.

A NAGY HADGYAKORLATOK.

A király programmja.

A király utazásaira vonatkozó programm ez:

Szeptember 8-án délután 1 óra 15 perczkor érkezés Stryibe.

Szeptember 9-én, reggel 7 óra 30 p. érkezés Borossebesre. Fogadtatás a pályaudvaron, a hadtestparancsnok, a főispán és a helyi hatóságok fejei által. Kocsizás a legelső szálláshelyre, ott egy díszszázad felállitása. A Borossebesen beszállásolt tisztek testületileg gyülekeznek a legfelső szálláshely előtt. Este 6 órakor ebéd.

Szeptember 10. Reggel 8 órakor csendes mise a kegyuri templomban, melyet a csanádi püspök fog mondani.

Délelőtt 9 órakor: tisztelgése az udvari méltóságoknak, a klérusnak, a helybeli katonai tisztikarnak, helyi hatóságoknak stb. Este 6 órakor ebéd.

Szeptember 11. A VII. hadtest gyakorlata. Este 6 órakor ebéd (az orosz császár nevenapja).

Szeptember 12. a VII. hadtest gyakorlata. Délután 5 órakor ebéd. Este 7 órakor elutazás udvari külön vonattal Schönbrunnba.

Szeptember 16. Délután 4 órakor: Ő felségének elutazása Hetzendorfból udvari külön vonattal. Este 8 órakor érkezés Kőszegre. Fogadtatás a pályaudvaron a helyi hatóságok fejei által. Kocsizás a szálláshelyre (katonai alreáliskola), ottan felállitása a törzsszázadnak mint díszszázadnak és a helyben levő katonai tiszteknek.

Szeptember 17, vasárnap. Bécs, illetőleg Kőszeg. Reggel 7 óra 20 perczkor Lipót bajor királyi herczeg, Ferencz Szalvátor főherczeg ő fenségeiknek és a katonai attaséknak elutazása Bécsből (déli pályaudvar). Reggel 8 órakor csendes mise a kőszegi katonai alrealiskola kápolnájában. Délelőtt 9 órakor tisztelgése az udvari méltóságoknak, a klérusnak, a helybeli katonai tisztikarnak, a hatóságoknak stb. Délelőtt 11 óra 25 perczkor a Connaughti herczeg elutazása Bécsből. Délelőtt 11 óra 44 perczkor Lipót bajor királyi herczeg, Ferencz Szalvátor főherczeg és a katonai attasék megérkezése Kőszegre. Fogadtatás a pályaudvaron a főispán és a katonai állomásparancsnok által. Délután 3 óra 30 percz: a szász

király és a Connaughti herczeg megérkezése Kőszegre. Fogadtatás a pályaudvaron a király, a főherczegek, a magyar királyi miniszterelnök és a helyi hatóságok fejei által. Délután 4 órakor a német császár megérkezése Kőszegre. Fogadtatás a pályaudvaron a király, a főherczegek, a m. kir. miniszterelnök és a helyi hatóságok fejei által. Este 6 óra 30 perczkor ebéd. Szeptember 18., 19. és 20. Nagyobb hadgyakorlatok. Délután 3 órakor ebéd. Délután 5 órakor elutazása ő felségeiknek és Frigyes főherczegnek Mohácsra. A német császárt Leuthold főorvos és Scholl alezredes szárnysegéd, a magyar királyt pedig Paar lovassági tábornok főhadsegéd fogja a vadászatra kisérni. Kőszegről két udvari különvonat 15 percz időközzel fog indulni.

Szeptember 22. Reggel 1 óra 45 perczkor ő felségeik megérkezése Mohácsra. Kocsizás az Orient gőzhajó horgonyzási helyéhez, azután a cserkészethez. Reggel 6 óra 45 perczkor a Connaugthi herczeg, Lipót bajor herczeg és Ferencz Szalvátor főherczeg elutazása. A katonai attasék és a vadászatokhoz meg nem hivott kisérő személyzet udvari különvonattal Kőszegről-Bécsbe, illetőleg Gödöllőre utazik. Délelőtt 10 óra 45 perczkor megérkezése az emlitett udvari külön vonatnak Bécsbe. Lipót bajor herczeg d. u. 3 óra 8 perczkor érkezik Gödöllőre.

Szeptember 23. Vadászat Bellyén.

Szeptember 24. Vadászat. Reggel 8 órakor csendes mise Mohácson. Reggel 8 óra 30 perczkor istentisztelet Izsépen. Este 9 órakor a király elutazása Mohácsról Bécsbe, udvari különvonattal.

Szeptember 25. Reggel 8 óra 10 perczkor érkezése király ő felségének Hetzendorfba. Este 9 órakor a német császár elutazása Mohácsról Bécsbe, udvari külön vonattal. Este 9 óra 15 perczkor a szász király elutazása Mohácsról Gödöllőre udvari különvonattal.

Szeptember 26. Reggel 8 óra 10 perczkor a német császár megérkezése Hetzendorfba. Reggel 8 óra 55 perczkor a szász király megérkezése Gödöllőre.

Ő felségeik és vendégeik az itt megállapitott fogadtatásokon kívül minden további fogadtatást és búcsútisztelgést mellőzni kivánnak.

SZINHÁZ.

A NEMZETI SZINHÁZ JÖVŐ ÉVADJA.

II.

A kommüniké megjelent s immár hivatalos bepillantást nyerhetünk a jövő szezónra. Hát megvalljuk, nagyon meg lehetünk elégedve ezzel az *őszi* programmal, sőt egész esztendőre se kivánnánk hamarjában többet. Mert jól gondoljuk meg: mintegy húsz premièret s repriset igér a tervezet csak az őszi műsorra! Nagy szám! Egész esztendőn át minden második hétre *juthatna* belőle.

De mi a magas kamatlábbal leszámitolt váltóért se haragszunk meg. A sok jóból készségesen engedünk nehány csipetnyit, ha kell. S tényleg, az idén volna is miből engedni, sok szépet és jót helyeznek kilátásba.

Eltekintve a «Papa» Kneipkúrájától, úgy látszik, az idén mellőzik, — de legalább az ujdonságokban — Bisson és társai vígszinház után sóvárgó munkáit. Helyüket az igazán óhajtva várt komoly, sőt klasszikus művek foglalnák el. Lessing Galotti Emiliáját üdvözölhetjük Grillparzer komor Saphójával egyetemben; bízhatunk Galathea megelevenedésében is. Hugo Victor az idén sem marad el. Az ambiczió kutatva kereső szelleme ujból felkelti rég feledett sírjaikból a rettegett, félelmetes alakokat. A minap Thysbe és Lukréczia, most Tudor Mária kisért s okoz álmatlanságot az ijedős természetü nézőnek.

S mégis, mért várjuk szívesen az idejét mult hyperromanticizizmusnak e túltengéseit? Tán Mária korának vérengzéseit vagy a sbirrek iszonyu aknamunkáit áhítjuk látni? Dehogy! egy-egy felvonás, egy-egy jelenet, egy-egy mondat az, mit lesve lesünk; művészeink vagy művésznőink egy-egy híres mozdulatát, vagy változó kifakadását, kitörését akarjuk látni, hallani. S épp ezért maradandó becse e repriseknek alig van. Nem is látogatja őket más, csak a szinház meggyökeresedett törzsközönsége, mely örömmel végigborzad egy kétségbeejtően hosszú estét, hogy lássa Jászait gyilkolni, Márkus Emiliát meghalni, Ujházit a fájdalmaktól megtörni stb.

Eredeti ujdonságokban, úgy tetszik, kevésbé bővelkedünk az idén, mint a mult esztendőben. Nem «rosz termést» jelent ez, inkább tán a sarló-kasza becsületére s élére vall. Tavaly volt ugyan «termés» bőséges, de bizony édes-kevés vala benne a köszönet. (Tisztelet a derék kivételeknek!) Idén reméljük a fordítottat.

Majd valamennyi eredeti ujdonságnak történetje van. Váradi «*Rafaelja*» dicséretet kapott az Akadémián, de — díjat nem; «*Charitása*» megkapta a Teleki díjat (Rosz ómen!), — de alaposan összeszidták. Széchi Ferencz «*Babája*» megvigasztalta volna ugyan úgy, a hogy Garai urat a kis ujjáért, de azt vetették a szemére, hogy előadásán botok, esernyők s — lányok künnhagyandók. A «*Miniszteri tárcza*» a «Mai divat»-nak esett áldozatul. S ki tudja, nem ismétlődik-e az a régi, megszokott történet, hogy leghivatottabb pályabiró, a nagy közönség a legyőzöttnek nyujta a koszorút — az aranyok nélkül.

Azt a két apró ujdonságot se feledjük ki, melylyel kecsegtetnek. Egy nagy konczepcziókhoz szokott iró kis munkáját fogjuk megismerni Karczag «Ideál»-jában s egy kezdő első zsengéjét Andreánszky «Katonásan» czímü bluettejében.

Abból a jubilálásból, melylyel az egész ország s a külföld is adózni készül a koszorús magyar irónak, a nemzeti szinház is kiveszi a részét: több előadásra tervezett Jókai-cziklust rendez. Számitottunk is rá, elvártuk, mert csak kötelességet teljesit vele. Csak kár volna a díszelőadást a külső pompa kedvéért az operában tartani meg. Az opera is jubilálhatja Jókait. Irt operaszöveget, nem egyet; muzsika is készült hozzá, betanulhatják. Ám a nemzeti szinház maradjon ezuttal is otthonában, azokban a csarnokokban, melyekben a költő drámairói sikereit aratta. Bensőségben ez csak emelné az ünnep hatását.

Szalai Emil.

A nemzeti szinház szeptember 1-én nyilott meg. Első előadásul Bánk bán került szinre Pálfival a czimszerepben.

Az őszi műsorra a következő ujdonságok vannak előkészitve: Eredetiek: Rafael és Charitas Váradi Antaltól, A baba Széchi Ferencztől, Miniszteri tárcza Almási Balogh Tihamértől, A papa Berczik Árpádtól, továbbá Az ideál egyfelvonásos vígjáték Karczag Vilmostól, Katonásan egyfelvonásos vígjáték Andreánszky Jenőtől. Külföldiek közül: Otthon Sudermann Hermanntól, Tudor Mária Hugo Victortól, Galotti Emilia Lessingtől, Sapho Grillparzertől, II. Richard király Shakspearetől. Uj betanulással és szereposztással kerülnek műsorra: Dóra Sardoutól, Kaméliás hölgy Dumastól, Arczátlanok és Giboyer fia Augiertől, Galatea Vasiliadistől, Női harcz Scribetől. Ezeken kívül Dumas filsnek s Pailleronnak a Comédie Françaiseben színre kerülendő darabjaira is számot tart a szinház igazgatósága. Az ősz folyamán a nemzeti szinház a Jókai-jubileum alkalmából több előadásra terjedő cziklust rendez a költő darabjaiból, de a diszelőadást az operai személyzet közreműködésével a m. kir. operaházban tartja meg.

KÉPTALÁNY.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

A dolovai nábob leánya.

Megfejtők: Koppándy József, Grosz Gizella, Ary Lajos, Hoffer Nővérek, Bodnár Erzsébet. Szlávik Imre, Franciscy Béla, Kopáschy, Reiner Etelka, Batta Erzsike, Sugár Miksa, Keller Fani, Denneberg Teréz, Obláth Paula, Rosenthal Katinka, Amirás Joáchim, Stieder Teréz, Felföldy Ágnes, Bauer József, Dimic Olga, Holló Jenő, Engel Elsa, Back Emma, Rehák Béla, Ligeti Irma, Löffler Samu, Inselt Gyula, Pósch Gyala, Feuer Ede, Frank Berta, Holló József, Tegze Miklósné.

A kitűzött jutalmat, Ambrozovics D. «HajótörötteK» cz. novellakötetét *Grosz Gizella* (Szilágy - Cseh) nyerte el.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

R. E. Pécska. A rejtvényeket köszönjük. Néhányat felhasználunk belőlük.

T. Gy. Veszprém. A rejtvényeket koszönjük. Az egyiket felhasználjuk. A könyv elküldése iránt intézkedünk.

Fr. Kl. Ostende. Köszönjük a fürdői levelét. Mint látja, már e számba beszoritottuk. Örvendünk, hogy oly előkelő fólyoirat, mint a «Life», átveszi lapunkban megjelent dolgozatait. Üdvözlet és jó mulatást.

N. L. Arad. Magánlevélben válaszolunk.

Katicza. Igazán kedves levele kellemes perczeket szerzett nekünk. Látszik, hogy szellemes irónőtől ered a dolgozat, de azt — sajnos — nem közölhetjük. Van ugyan benne gondolat, a kidolgozás is csinos, de lapunk szinvonalainak még sem felel meg. De azért ne csüggedjen és keressen fel máskor is dolgozataival. A nevelő úrnak sok szerencsét a pótvizsgához. Viszont üdvözöljük.

St. R. Budapest. Üdvözlet.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnvű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. Zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatok. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

UNICUM

legujabb szabad. sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

Ne vásároljon czipőt

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyeremek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árustja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

4210. szám.

JELENTÉS.

Csütörtök, 1893. szeptember 7-én fog a 6-dik hadtest csász. és kir. hadparancsnokságánál a Kassa állomás számára még a folyó 1893-ik év részére szükségessé vált 1120 métermázsa rozs szükséglet biztositási tárgyalása megtartatni.

Minden bővebbi részleteket a kifüggesztett bevásárlási jelentések és az alólirott ellátási raktárnál betekinthetés végett kitett szokvány-füzetek nyujtanak, mely utóbbi 8 krajczár lefizetése mellet meg is szerezhető.

Kassa, 1893. augusztus 20.

A cs. és kir. katonai ellátási raktár Kassán.

The Mutual new-yorki életbiztositó-társaság.

Daczára annak, hogy a Mutual csak rövid idő óta terjesztette ki müködését Magyarországra, gyorsan sikerült neki óriási tért hóditani és a legszélesebb körök teljes bizalmát magának kivivni.

A társaságnak évi jelentése, mely mai számunkban megjelent, minden tekintetben ezen bizalom megszilárditása és emelésére szolgál, mivel a következő az 1891. és 1892. üzletévek eredményeit kimutató összehasonlitásból világosan kitünik, hogy a társaság vagyona, állománya stb. stb. az utolsó évben is — mint mindeddig jelentekenyen szaporodott.

	1892. január 1-én	1893. január 1-én	Szaporodás
Összes biztositéki alap:	**826,461.858 frank**	**907,171.795 frank**	**80¾ millió frank**
Dijtartalék:	**761,493.896 »**	**824,772.367 «**	**63¼ « «**
Összes bevétel	**194,998.624 «**	**208,491.529 «**	**13½ « «**
Kifizetések biztositottaknak:	**97,179.854 «**	**100,448.354 «**	**3¼ « «**
Nyeremény tartalék alap: (nem tontina.)	**62,336.617 «**	**78,591.885 «**	**16¼ « «**

Ezen száraz számok oly fényes eredményt tüntetnek ki, hogy minden további magyarázat fölöslegessé válik.

Szenzacziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris.
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősiti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerű. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

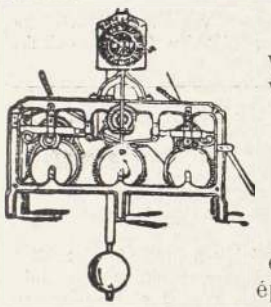

Toronyórák

városházi, laktanyai és vasuti órákat ajánl legjobb kivitelben, legolcsóbb árakon, jótállás mellett

Mayer Károly L.

első magyar vaspálya-, épület és toronyóra-gyára.

BUDAPEST, VII. Kazinczy-utcza 3. Dohány-utcza sarkán.

Képes árjegyzéket és költségterveket ingyen és bérmentve küld.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ mult félévi folyamára

(1893. január—junius hónápokra)

tetszés szerinti szinekben és rendkivül diszes kiállitásban

1 forint 30 krjával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában,

Budapest, VI., ker., Teréz-körut 17. sz.

2341. sz.

JELENTÉS.

A «Magyar Géniusz» 35-ik számában megjelent, s a **kenyér** és **zabnak** a cs. és kir. 5-ik hadtest kerületében fekvő katonai állomások részére bérlet utján való beszerzésére vonatkozó nyilvános árlejtési hirdetésre, ezennel figyelmeztetik.

Pozsony, 1893. augusztus hó 19.

A cs. és kir. 5. hadtest hadbiztossága.

Árverési hirdetmény.

Folyó év szeptember hó 26-án és a következő napokon **Kassán** mintegy

200 kimustrált szolgálati ló

készpénz fizetés mellett el fog adatni.

Az eladás naponta reggeli 7 órakor veszi kezdetét.

A cs. és kir. 6-ik vonatosztály kezelő-bizottsága.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Üzlet megnyitás.

Van szerencsénk tisztelettel jelenteni, hogy **IV. ker., Deák Ferencz-utcza 19. sz. a.** egy

szücs és szőrme-áru-üzletet

nyitottunk.

Mint a megszünt Spitzer testvérek czég főmunkatársai a legkiválóbb szakismereteket magunknak elsajátitottuk, és raktárunkat első forrásokból figyelemmel választott czikkekkel **szücs és szőrme-confectió árukban** dúsgazdagon felszereltük.

Sikerült továbbá saját műtermünk részére jeles szakavatott munkaerőket elnyerni, miáltal is nemcsak mindennemü kész szücs-árukkal szolgálhatunk, hanem megrendeléseknek mérték szerint, a legszigorúbb kivánalmakhoz képest, szolid és pontosan megfelelhetünk.

Számos látogatásért esedezve, ajánljuk magunkat.

Mély tisztelettel

FREUND és CZIRING
szücs és szőrme-áruk raktára
IV. ker., Deák Ferencz-utcza 19. szám.

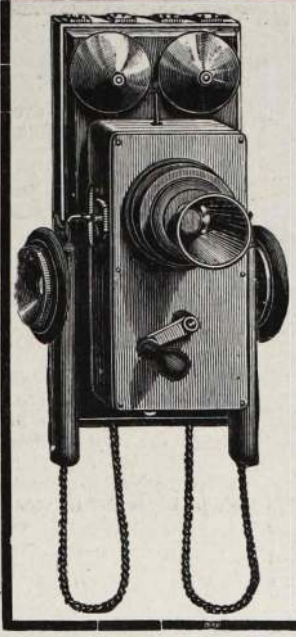

GRAFIT MIKROFON
szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat
legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett **szállit** és szerel

Deckert és Homolka
Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

6085. szám.

Értesitvény.

A cs. és kir. 4. hadtest-biztosságánál (vár) **1893. szeptember hó 14-én délelőtti 11 óráig** a kincstári raktárokba szállitandó

15.000 métermázsa rozs és
33.000 „ zab

bevásárlása iránti ajánlatok fognak átvétetni.

A közelebbi feltételek a cs. és kir. 4. hadtest-biztosságnál, valamint a budapesti és pécsi élelmezési raktároknál tudhatók meg.

Budapest, 1893. augusztus hó 17-én.

A cs. és kir. 4. hadtest-biztosság.

Főüzlet:
VII. Szövetség-u. 37.

Kovald Péter és Fia

Gyüjtő-telepek:

II., Fő-utcza 10.
III., Kecskeméti-utcza 5.
IV., Kis korona-utcza 6.
VI., Andrássy-út 26.
VII., Akáczfa-utcza 42.
VIII., Rökk Szilárd-utcza 18.

Főüzlet:
VII., Szövetség-u. 37.

Magy kir. államvasutak igazgatósága.

123709. szám.

Orsova és Herkules-fürdő közötti külön helyi vonatok és kirándulási hajójáratok közlekedéseinek megszüntetése.

A m. kir. államvasutak igazgatóságától azon értesitést vettük, hogy a f. évi julius hó 13-ától kezdve Orsováról vasárnap és csütörtöki napokon d. u. 4 órakor a vaskapuhoz, illetve a Kazán szorosba rendezett külön kirándulási hajómeneteket, valamint az ezen kirándulási járatokkal csatlakozásban ugyanc ak ünnep, vasárnap és csötörtöki napokon Orsováról d. u. 2.15 és esti 8.25 perczkor Herkulesfürdőre és Herkülesfürdőről d. u. 3.08 perczkor és esti 9.15 perczkor Orsovára induló külön helyi vonatok közlekedését az előre haladott évadra, illetve a kis vizállásra való tekintettel *f. évi aug. hó 31-ével megszünteti.*

Az emlitett külön hajók és vonatok ennélfogva **f. évi aug. hó 31-én közlekednek ez évadban utoljára.**

Budapest, 1893. augusztus 29.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Magy. kir. államvasutak igazgatósága.

115245/93. szám.

(Északnémet—Osztrák—Magyar—Román személyforgalom Oderberg és Oswiecimen át).

Folyó évi szeptember hó 1-én észak-német állomások között egyrészt az Osztrák-Magyar és Románia állomások között, másrészt Oderberg és Oswiecimen át uj közvetlen személy és podgyász díjszabás lép életbe, melynek alapján egyrészt Budapest, másrészt pedig Berlin, Breslau, Cosel, Kadrzin, Hamburg, Lipcse és Ratibor állomások közti forgalomban közvetlen menetjegyek adatnak ki és az utipodgyász is közvetlenül elszállittatik.

Ezen díjszabás példányai a m. kir. államvasutak igazgatóságánál (CI. a.) 25 krért kaphatók.

Budapesten, 1893. évi augusztus hóban.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

2170 szám.

ÉRTESITÉS.

Ezen lap 34. számában megjelent hirdetményre vonatkozólag a cs. és kir. 5. hadtest katonai állomásai részére való **széna, sarju, szalma, töredék** és **ágyszalma,** ugyszintén **tüzifa** bérlet utján való szállitásra vonatkozó nyilvános pályázati hirdetményre az érdekeltek figyelmeztetnek.

Pozsony, 1893. augusztus 3-án.

Az 5. hadtest cs. és kir. hadbiztossága.

Illatszer, vegyszer és

gyógyáru-üzlet

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj-** és **fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint ***utczai-, utazó-, estély-*** és ***szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf*** és ***lord kabátok, városi*** és ***uti köpenyek*** és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetésre,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

WALLA JÓZSEF

czementáru-gyára, épitési anyagok raktára,

BUDAPEST,

VII. ker., Rottenbiller-utcza 13. szám.

Vállalkozik:

Granitterrazzo, Betonirozások, Csatornázások, Szökőkutak, Czementlapok és Mozaik lapokkali kövezések elkészitésére stb.

Menyezet (Stucatur) **nádszövet RAKTÁR.**

Raktárt tart:

Keramit lapok, Kelheimi lapok, Mettlachi lapok, Teracotta-áruk, Kőfedélpép, Tüzálló-téglák, Kémény rakványokból stb.

Gyári raktára a gartenaui **PORTLAND** czement és vizhatlan mészgyárának.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe

ajánljuk a

Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet

BUDAPEST, VII. ker. Szentkirályi-utcza 14.

a Muzeumkert közvetlen közelében

MASSAGE, VILLAMOS-KÚRÁK.

Uj! Szénsavas aczélfürdők Uj!

ideg és női bajoknál elismert **kitünő** hatásuak.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Lóárverés.

Folyó évi **szeptember hó 22, 23** és **25**-én alulirott katonai hatóság által Budapesten, az Uj-épület laktanya nagyudvarában körülbelül **270** darab kisorsolt **ló** fog azonnali készpénz fizetés mellett árverés utján eladatni.

Az árverés mindenkor reggeli 9 órakor veendi kezdetét.

A cs. és kir. 4. számu szekerész divisio parancsnoksága.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

Budapest, VI. ker., Izabella-utcza 43. szám.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám

II. ÉVFOLYAM 1893 SZEPTEMBER 10.

37-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Karczag Vilmos: *Nagy Imre.* — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Véka Lajos:** *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — **Lauka Gusztáv:** *Tiz nap a pusztán.* — **Lauka Gusztáv:** *Egy eljegyzésre.* — **Flammarion Camille:** *Utazás az égben.* — **Hiador:** *Testvérviszály.* — **B. V.:** *Kolop.* — **Fr. Klotild:** *Estrella.* — **Szarvas Mariska:** *Elsírom . . .* — **Roboz Andor:** *Istenitélet.* — **Latkóczi Mihály:** *Tűz után víz.* — **Bodor Zsigmond:** *Beteg szerelem.* — **Zene.** — **Irodalom.** — **Képtalány.** — **Szerkesztői üzenetek.**

Egyes szám ára 20 kr.

6085. szám.

Értesitvény.

A cs. és kir. 4. hadtest-biztosságánál (vár) **1893. szeptember hó 14-én délelőtti 11 óráig** a kincstári raktárokba szállitandó

15.000 métermázsa rozs és
33.000 „ zab

bevásárlása iránti ajánlatok fognak átvétetni.

A közelebbi feltételek a cs. és kir. 4. hadtest-biztosságnál, valamint a budapesti és pécsi élelmezési raktároknál tudhatók meg.

Budapest, 1893. augusztus hó 17-én.

A cs. és kir. 4. hadtest-biztosság.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, acélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

Szenzacziós találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de france, Paris,
s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerü. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

M. kir. Államvasutak igazgatóság.

118892/CI.

HIRDETMÉNY.

Gács-magyar kötelék-forgalom uj dijszabás életbeléptetése.

1893. évi szept. hó 1-étől kezdve a fönn jelölt kötelék-forgalomban a **II. rész 1. dijszabási füzet** lép életbe, mely a cs. kir. osztrák államvasutak Gácsországban és Bukovinában fekvő vonalainak, valamint a cs. kir. szab. Ferdinand császár északi vasut Gácsországban fekvő vonalainak állomásai és a magyar kir. államvasutak **budapesti** pályaudvarai, valamint a cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság **Budapest** állomása közti forgalomban gyors- és teheráruknak, valamint élő állatoknak közvetlen szállitására **külön dijszabási határozmányokat és fuvardijakat tartalmaz.**

E dijszabási füzet a m. kir. államvasutak dijszabástánál (VI. Csengery-utcza 33.) továbbá Budapest-Ferenczváros és Budapest-nyugati pályaudvar pályaudvarokon, nemkülönben a kötelék-forgalomban részes többi vasutak igazgatóságainál, illet. állomásain példányonkint 80 krért kapható.

Budapest, 1893. aug. havában.

A m. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Rövidített levél vagy sürgönyczim:

GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső váczi-ut 7. szám.

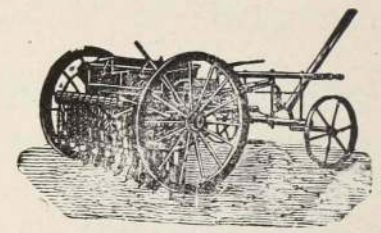

Minden gazda, aki a legelőnyösebb szerkezetü **vetőgépek** beszerzése iránt érdeklődik, kimeritő felvilágositást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

Terjedelmes árjegyzékkel a gazdaság összes ágazatában szükséglendő gépezetekről dijmentesen szolgálunk.

2170 szám.

ÉRTESITÉS.

Ezen lap 34. számában megjelent hirdetményre vonatkozólag a cs. és kir. 5. hadtest katonai állomásai részére való **széna, sarju, szalma, töredék** és **ágyszalma,** ugyszintén **tüzifa** bérlet utján való szállitásra vonatkozó nyilvános pályázati hirdetményre az érdekeltek figyelmeztetnek.

Pozsony, 1893. augusztus 3-án.

Az 5. hadtest cs. és kir. hadbiztossága.

Árverési hirdetmény.

Folyó év szeptember hó 26-án és a következő napokon **Kassán** mintegy

200 kimustrált szolgálati ló

készpénz fizetés mellett el fog adatni.

Az eladás naponta reggeli 7 órakor veszi kezdetét.

A cs. és kir. 6-ik vonatosztály kezelő-bizottsága.

Melléklet a „Magyar Géniusz“ 37-ik számához.

I. HIRDETMÉNY.

Az alább megnevezett állomásokon elhelyezett cs. és kir. közös hadseregbeli és m. kir. honvédcsapatok élelmiszükségleteinek közös biztositása iránt.

A tárgyalás tartatik

mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra: mettől	mely időtartamra: meddig	a következő katonai élelemszükségletekre nézve naponként adagonként: kenyér 840 grammal adag	zab 3360 grammal adag	zab 4200 grammal adag	zab 5040 grammal adag	az oldalvást kimutatott élelmi czikkekben évi szükséglet körülbelül áll: zabban métermázsa	bánatpénz a következő czikkekre: kenyér forint	zab forint
1. A helyörségi csapatok, intézetek, elszigeteltek és honvédcsapatok számára.													
93. szeptember 18-án	ssán a cs. és kir. élelmezési aktárnál délelőtt 9 órakor.	Eperjes	—	a cs. és kir. közös hadsereg	ár hó 1-től	nber hó 31-ig	768	14	—	—	168	800	50
			—	m. kir. honvédség			200	6	—	—	74	281	31
		Igló	—	a cs. és kir. közös hadsereg			500	8	22	30	972	600	250
			—	m. kir. honvédség			200	6	—	—	74	305	26
		Beszterczebánya	—	a cs. és kir. közös hadsereg			338	5	—	—	60	500	20
			—	m. kir. honvédség			225	8	—	—	98	280	30
		Eger	—	a cs. és kir. közös hadsereg			1059	21	—	—	254	1200	100
			—	m. kir. honvédség			200	6	—	—	74	282	24
			Felső-Zsolcza és										

2. Oly állomásokon, hol az állandó almozás alkalmaztatik, minden január, április, julius és október hó 1-én az egy hóra kijáró alomszalmailleték (²/₃) kétharmada egyerre, az utolsó harmada azonban, valamint a többi hónapokra illetékes alomszalma a többi lótáp czikkekkel együttesen szolgáltatandó ki.

3. A kiszolgáltatási időszakokra nézve, az elrendelt minden változásról, a szállitó mindenkor idejekorán értesittetik.

4. A szállitási feltételek füzetének X. pont 3. bekezdése szerint, a szállitó a czikkeket a szükséglet helyére a felajánlott árban fuvarozni köteles: ha tehát a szállitó a fuvarozásra nem hajlandó, ennek az ajánlatában határozott kifejezést kell adnia, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás a követelt szállitási árban már bennfoglaltatik. Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árban ajánlkoznának, akkor ezek közül az, ki az illető czikkek szállitását elnyerte, előnyben részesül.

5. Oly ajánlatok, melyek a kincstárnak a termény- és anyagjárandóságbeli szükségletek biztositására vonatkozó, a szállitási föltételek füzetének XV. pont 36. és 37. bekezdése alatt fentartott azon jogát kizárják, hogy eme ajánlatokat, az egyik vagy másik czikkre nézve — akár az egész tárgyalt időszakra, akár rövidebb időtartamra — a többi czikkek visszautasitása mellett, szabad választása szerint elfogadhassa és helybenhagyhassa, csak kiválólag kedvező viszonyok között vétetnek tekintetbe.

6. Azon vállalkozó, ki valamely közös állomás szükségleteinek szállitására vállalkozik, ajánlatával még akkor is, ha abban határozottan nem volna kitéve, hogy a közös hadsereg és a honvédség, hanem röviden csak az, hogy N. állomás szükségleteinek szállitására vállalkozik, tekintet nélkül arra, hogy ajánlata a közös hadsereg részéről elfogadtatott vagy visszautasittatott, a honvédség irányában mindaddig kötelezettségben marad, mig a honvéd hatóság elfogadó vagy elutasitó értesitését kezeihez nem kapta.

7. A honvédkerületi parancsnokság részéről a kerület területén lévő minden gazdasági egyesületnek és közigazgatási hatóságnak (alispáni hivatalnak, szab. kir. és rendezett tanácsu városnak, nagyközségek elöljáróságának) a szállitási feltételek füzetének egy példánya azon czélból fog megküldetni, hogy a netán vállalkozó termelöknek, az azokban foglalt határozványok tudomásvételére alkalom nyujtassék.

8. Községek, valamint mezögazdasági egyesületek és termelök óvadék és biztositék letétele alól föl vannak mentve azon esetben, ha:

a) a községek magukat egyetemlegesen kötelezik és

b) a mezögazdasági egyesületek és termelök kijelentik, hogy összes vagyonukkal kezeskedni kivánnak, s ez utóbbiak, vagyonuk elégséges voltát, valamint azt is, hogy a szállitásra felajánlott czikkeknek ök a termelöi, helyhatóságilag igazolják.

ÁLTALÁNOS HATÁROZVÁNYOK

a cs. és kir. közös hadsereg és a m. kir. honvédség részére.

1. A cs. és kir. közös hadsereg és a m. kir. honvédcsapatok fentkimutatott élelemszükségleteinek közös biztositása végett a táblázatban megjelölt napokon, **kizárólagosan irásbeli ajánlatok utján,** nyilvános tárgyalás fog tartatni. — A tárgyalás helye, a szállitási időszak, a melyre az tartatni fog, az állomás, valamint a szükséglet mennyisége, a táblázatban van előtüntetve.

2. Minden ajánlattevő, — a szerződési kötelezettségben már álló és teljesen jóhitelünek bizonyult, vagy a tárgyaló-bizottság előtt vállalatképesnek és megbizhatónak ismert vállalkozók kivételével, — üzleti képességét és erre vagyonának elégséges voltát, — a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czégje nem volna, az illetékes gazdasági egylet által kiállitott bizonyitványnyal tartozik igazolni.

3. Bizonyitványok, melyek a tárgyalás napjától számitott két hónál korábbi kelettel birnak, tekintetbe nem vétetnek.

4. A bizonyitványokban igazolandó vállalat-képesség iránya és terjedelme a fentebbi táblázatban van megjelölve.

5. Az alábbi mintának teljesen megfelelőleg szerkesztett és 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, — lepecsételt boriték alatt, az előirt bánatpénzekkel együtt, az illető állomás szükségletének tárgyalására kitüzött napon legkésőbb délelötti 9 óráig, — kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök, **későbben érkező vagy távirati uton tett** ajánlatok nem vétetnek tekintetbe. — Oly állomásokra szóló ajánlatok, hol a biztositás a közös hadsereg és a m. kir. honvédség csapatai részére együttesen történik, a vállalkozók részéről két példányban küldendök be, melyek közül a bélyeg nélkül készitett példány mint a bélyeggel ellátottnak másolata szolgáland.

6. Ha valamely ajánlatban, a számokkal és szóval kitett ár között eltérés mutatkoznék, akkor a betüvel irt ár fog helyesnek tekintetni. Rövidebb mint 14 napi kötelezettség nem jön tekintetbe. A kötelezettségben maradás hatálya a biztositási tárgyalást követő naptól fogva számittatik.

7. A részletesebb feltételek a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükségletére nézve Kassán 1893. évi augusztus 20-án és a m. kir. honvédcsapatok szükségletére nézve Kassán 1893. évi augusztus 20-án két-két összhangzó példányban, külön előkészitett a szállitási feltételekre [illegible]

HIRDETMÉNY.

A kecskeméti, zombori és szabadkai csapatkórházak betegei és vezényeltjei számára az 1894. évi január hó 1-től 1894. évi deczember hó végéig, esetleg 1896. évi deczember hó végéig terjedő időszak alatt szükséglendő vendéglőszerü étkezés biztositása czéljából az alább fensorolt napokon, délelőtt 10 órakor az illető csapatkórház hivatalos helyiségeiben kizárólag irásbeli ajánlatok elfogadása mellett, nyilvános tárgyalások tartatnak, még pedig:

a kecskeméti csapatkórháznál 1893. évi szeptember hó 28-án
a zombori csapatkórháznál 1893. évi október hó 4-én
a szabadkai « 1893. évi október « 9-én.

A közelebbi feltételek három-három egyentartalmu példányban, az illető kórház szükségletének megfelelően elkészitett, Budapesten 1893. évi augusztus hó 27-én kelt füzetekben foglaltatnak; ezek a nevezett kórházaknál, nemkülönben a budapesti 4. hadtest hadbiztosságánál naponként délelőtti 9 órától 12 óráig megtekinthetők.

Az egyévi szükséglet ételből, italokból stb.-ből körülbelül a következő:

Nevezetesen			A kecskeméti csapatkórházban	A zombori csapatkórházban	A szabadkai csapatkórházban
Közönséges rendelések					
gyenge	adag	zsemlye-szelettel	266	180	—
«		zsemlye-szelet nélkül	—	—	420
négyed		minden egyes adaghoz való kenyérrel vagy zsemlyével együtt	—	30	30
harmad			4	1.476	2.976
fél			428	1 518	4.284
egész			9.084	5.552	6.450
«		kenyérrel, vacsora nélkül, lábbadozók számára, kik a kórházat elhagyják	414	138	264
fél		kenyérrel együtt, ápolónők számára	—	—	—
egész		kenyérnélkül, esteli levessel, ápolók és a vezényeltek számára	2.905	2.934	2.724
Kivételes rendelések					
husleves piritott zsemlével, tiszta huslé					
kenyér-leves					
nyalkás- «					
rántott- «					
ser- «					
bor- «					
becsinált	savanyitott / nem savanyitott	borjuhus			
	fél / fél	csibe			
sült		marhahus			
		borjuhus			
		disznóhus			
		juhhus			
		harmad			
		méret szerint			

Ajánlati minta.

50 kros bélyeg

Ajánlat.

Alulirott ..... (helység, kerület, vármegye) lakós hivatkozással a Budapesten, 1893. évi augusztus hó 27-én kelt hirdetményre, ezennel hajlandónak jelentem ki magamat, miszerint a .....i csapatkórházra nézve a kivántató élelmi adagokat, étkeket és italokat az 1894. évi január hó 1-től 1894. évi deczember hó végéig (esetleg 1896. évi deczember végéig) terjedő időtartam alatt az alább kitüntetett árak mellett szállitom és kötelezem magamat az étkezést a betegek és vezényeltek számára a cs. és kir. katonai kórházakbani étkezésre vonatkozó 1875. évi ideiglenes szabályrendeletben foglalt illetékszabásnak megfelelöen foganatositani.

úgymint			krajczáron		azaz (betüvel)
Közönséges rendelések:					
gyenge	adagot	zsemlyeszelettel			
«		zsemlyeszelet nélkül			
negyed		minden egyes adaghoz való kenyérrel vagy zsemlyével együtt			
harmad					
fel					
egesz					
«		kenyérrel, vacsora nélkül, lábbadozók számára, kik a kórházat elhagyták			
fél		kenyérrel együtt, ápolónők számára			
egész		kenyér nélkül, esteli levessel, ápolók és vezényletek számára			
kivételes rendelések					
hus leves, piritott zsemlyével, tiszta huslé					
kenyér leves					
nyálkás «					
rántott «					
ser «					
bor «					
becsinált	savanyitott	borjuhus			
	nem «				
	fél	csibe			
sült	fél				
	marhahus				
	borjuhus				
	disznóhus				
	juhhus				
borjuszelet					
szarvas vad, lében,					
rizs huslében, pároltatva					
tejes étel					
tészta,					
főzelék					
gyümölcsétel					
dara vagy zsemlyemorzsóka					
savanyu káposzta					
torma eczettel					
saláta					
tojás					
tej					
fekete kávé					
tejes kávé					

adagu méret szerint: harmad / negyed

adagját

II. évfolyam. *1893. szeptember 10.* 37. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... 10 frt — kr.
Félévre ... 5 « — «
Negyedévre ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

NAGY IMRE SAJÁTKEZÜ FESTMÉNYE.

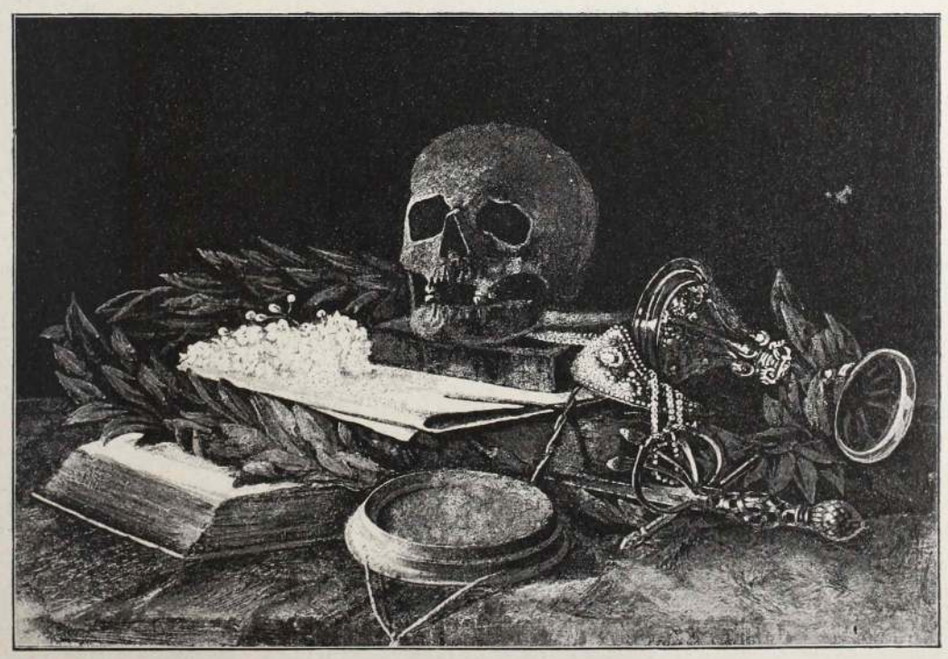

MŰVÉSZET ÉS HALÁL.

NAGY IMRE.

Valamelyes végzet ül a magyar nemzeti szinházon. Azokat a hősszerelmes művészeket, a kik itt a magyar szinpadon nőttek nagyra, életidejök legszebb korában ragadta el a halál. Egressy, Lendvay és ime most Nagy Imre akkor hagyták itt a szinpadot, mikor teljes férfiui erővel még nagy szolgálatokat tehettek volna a magyar szinművészetnek és közvetve a magyar szinműirodalomnak.

Sőt Nagy Imre művészi egyénisége forrongóban volt eddig s valójában most lépett volna már reá arra a szerepkörre, mely őt a legnagyobbak közé emelte volna.

Sajátszerű az, hogy némely művészi hivatottság a maga valóságában csak a férfias korban tör elé elementáris erővel. Szigethy József, a ki fiatal korában hősszerelmes volt, csak évtizedek mulva jött reá, hogy ő mint kedélyes apa arathatja legnagyobb babérait, és akárhány nagy művész van, a ki régebben más szerepkörben figyelmet sem volt képes ébreszteni maga iránt. Én legalább Nagy Imréről is azt tartom, hogy nem a Romeóban, Hamletben s más hősszerepekben volt igazán helyén, hanem azokban a szerepekben, melyekre az utóbbi időben érzett hajlandóságot, s melyeket keresve keresett, mint a «Nagy Galeottóban» Don-Juan.

De impozáns megjelenése, csodaszép, bűbájos hangja volt az oka, hogy neki hősszerelmesnek kellett lennie. Pedig az ő pályája azzal kezdődött, hogy apa szinésznek nevelték. Mint 19—20 éves ifju felvetődött a vidékről, hol már szinészkedett, s belépett a szinésziskolába. Itt a tanárjai rögtön felösmerték hivatottságát s alig két évi iskoláskodás után szerződtették a nemzeti szinházhoz apa szerepekre. A 70-es évek legelején volt ez. A fiatal Lendvayt nagy betegség tartotta távol a szinpadtól, s a még egészen kezdő Nagy Imrének alkalma nyilt a helyettesitésre. Emlékezem, hogy már abban az időben is játszotta Hamletet. Az akkori lapok elösmeréssel irtak a fiatal szinész igyekezetéről és tehetségéről, s valamennyien egyhangulag arra figyelmeztették, hogy le kell szoknia a gyors beszédről. Nem a szenvedély heve ragadta el, hanem rosz megszokásból beszélt hadarva. Később a fiatal művész csakugyan leszokott e hibáról, de akkor meg egy másikba esett bele. Valósággal a hangját (a melynél szebb még sohasem csengett szinpadon) producálta. Fuvolázott, énekelt, ugy hogy a közönség szemlehunyva hallgatta volna, ha nem lett volna őt *nézni* is olyan nagy gyönyörűség.

Még soha szinész a hatás olyan *külső* eszközeivel nem rendelkezett mint Nagy Imre. Termete, arczra a legszebb férfiu. Modellnek ülhetett volna szentnek egy templomi képhez, vagy egy szobrász Apollonak mintázhatta volna. (Tegyen tanuságot mellettem a főváros összes hölgyközönsége, hogy tulzottam-e?)

Száz meg száz szerelmi legenda képződött a Nagy Imre neve körül, s nagyon valószinü, hogy száz meg száz szerelmi történet tette mennyországgá vagy pokollá a nőhóditó művész életét s az a kályha ott a nemzeti szinház negyedik emeletén, mely az utolsó szerelmi esküvéseket hamvasztotta el, sok-sok szerelmi kaland fölött tartotta az utolsó autodafét. Daliásabb magyar vitézt még Munkácsy sem festett hires «Árpád» vásznán, mint Nagy Imre volt történeti szinműveinkben, s formásabb hőst egyetlen görög szobrász sem mintázott, mint minő Nagy Imre volt az ő cothurnusában. Láttam őt a 70-es években egy német szindarabban, «Szulejká»-ban, ahol mint római dalnok szerelmi dalt pengetett imádottja előtt. Elbűvölő volt, mert harmonikus férfias vonzó külsejével egybeolvadott zengzetes hangja.

Nem is beszéd volt az, nem is szavalás, hanem valamelyes csodaszerű ének behizelgő, lágy varázsló hangon elénekelve. Ilyen volt Romeóban az erkély jelenésben, ilyen volt mindig, mikor nő fülébe a szerelmi eskűt kellett besugnia. Oh, hogy tudott szerelmet vallani.

Azért lesznek az ő alakitásai közül azok, melyekben dominált a lyrai rész, emlékezetesebbek mint azok, melyekben erősebb, hevesebb kifakadások, szenvedélyesebb jelenések tették próbára az ő nyugodt higgadt temperamentumát. Eljátszotta ő Othellót is, de valóságban csak kisérletképen, mert ott a hol Othelló azzá lesz a mi, féltékeny vadállattá, Nagy Imre nem tudta megtagadni önmagát. Bezzeg azok a részletek, ahol Desdemona szerelmének meghóditásáról van szó, ott ugy el tudott vakitani a hallgatóságból mindenkit, mint a miként Otthelló tényleg elvakitotta az ő Desdemonáját

A NEMZETI SZINHÁZ UDVARÁN.
Nagy Imre pillanat-fénykép-felvétele.

Ha Nagy Imrében meg lett volna a lázas szenvedély heve, a mérsékletet nem ösmerő romboló hatalom, akkor ő lehetett volna kora legnagyobb tragikusa. De ő ismétlen higgadt, megfontoló, nyugodt temperamentum volt, s ez nem engedte meg soha, hogy azt a gátat tullépje, a hol a hősök hősisége, a szenvedélyek ereje vihart keltenek. Azért ő mindig elbájolta, meghóditotta hallgatóit, de sohasem ragadta magával. Nem tudott megrázni, megdöbbenteni.

De abban a mit tudott, páratlan volt és utólérhetlen. Azok, a kik szemére lobbantották, hogy szaval s mindig csak szaval, most sirva kutathatnak majd még egy *olyan szavaló* után mint Nagy Imre volt, s ha a modern áramlatok által tulságos követelésekre ragadott kritikus nem tudta is megbocsájtani az ő Keplerének azt, hogy *szavalt*, a Nagy Imre utódjainál majd mikor azoknak Miltiadesben kelletnék szavalniok, sokszor fogjuk a szemükre lobbantani, hogy nem tudnak szavalni.

Azt irtam czikkelyem elején, hogy Nagy Imre tulajdonképen most találta volna meg igazán működése körét, miután Don-Juanban ősz parókájával, apa szerepében fényes sikert aratott. Nagyon valószinű ez az ő higgadt temperamentumát tekintve, s ha akadt volna, a ki, miként Szacsvay levette válláról a nyersebb, vaskosabb hősszerepeket, megszabaditotta volna őt a lyrai szerelmes szerepektől is, olyan utólérhetlen hatalmas drámai apa szinészt nyertünk volna, a milyen még nem volt a nemzeti szinháznál.

És az a művészet, a mit Nagy Imre produkált, az egyetlen izében, részletében sem volt utánzott vagy eltanult. Az tisztán, hamisitatlanul eredeti Nagy Imre volt. Egyetlen egyszer történt, hogy meg akarta nézni Salvinit, a nagy olasz tragikust. De szerencsétlenségére-e vagy szerencséjére, éppen a Hamlet előadására vetődött be. Tudjuk, hogy Salvini még e szerepben sem akarta feláldozni hatalmas torzonborz nagy bajuszát, hanem hogy valamivel mégis kisebb legyen s elvegye az olaszos typusát, szép hegyesre kifente, nem is sejtve azt, hogy nálunk magyaroknál kocsisoknak meg konstablereknek van ilyen bajuszuk.

A mint Salvini a szinpadra lépett, Nagy Imre rögtön távozott a gyapju-utczai német szinházból: «Illuzió nélkül én nem élvezhetem Hamletet. Ilyen kocsis-bajuszszal pedig nem lehet illuziót ébreszteni.»

Nagy Imre az életben végtelen idealista volt. Nem irom le, hogy bálványozással szerette egyetlen kis leánykáját, de tudom azt is, hogy jó pajtásaiért semmiféle anyagi áldozattól sem riadt vissza, sőt, a mi igen jellemző, az előre törekvő fiatal szinésztársaira nem volt féltékeny sohasem. Hogy egyebet ne említsek, p. o. Pálffynak, a ki az ő szerepeit volt hivatva játszani, ő maga osztotta ki a fiatalabb hősszerepeket s szives örömest adott utbaigazitásokat is, sőt tanitotta is. Hogy mily kevéssé volt anyagi ember s mennyivel többre becsülte férfias önérzetét mindennél, azt különösen vidéki vendégszereplések alkalmával lehetett tapasztalni. Ritkán mozdult ki ugyan, mert mindig azt felelte a vidéki direktoroknak, hogy neki nincs hangzatos neve s övele úgy se csinálnak telt házakat; hagyjanak neki békét. Történt egyszer Nagyváradon, hogy vendégszereplésekor nem jött be az ő napi fellépti díja. De azért a direktor (ritka direktor) előadás alatt bevitte öltözőjébe a 150 frt fellépti díjat. Indignálódva utasitotta vissza:

— Ha nem kerestem meg, nem is fogadom el.

De azért az ő önzetlensége megtette azt is, hogy egyik végzett iskolai tanitványával leutazott annak első felléptére s részt vett az előadásban, csak azért, hogy tanitványa iránt annál inkább felköltse az érdeklődést.

Majd ha műsorra kerül vagy műsorra kell majd kitűzni: Bánk bán, Rákóczy Ferencz, Thurán Anna, Corjolan, Julius Caesar, Galeotto, Hitves, Fourchamboult család stb. drámákat, akkor fogjuk igazán érezni, hogy mi volt a nemzeti szinház ensemblejében Nagy Imre, kinek váratlan, fájdalmas halála talán Paulay tervét egészen lehetetlenné tette vagy összeforgatta, mert hiszen hogy fog kinézni Nagy Imre nélkül a tervezett Rafael, Tudor Mária, Galathea stb.?

Nagyon gondos, éber, körültekintő szemei legyenek Paulaynak, hogy be tudja tölteni a támadt ürességet s tudjon nevelni egy utódot a hős-szerelmes

szakmakörre. Mert a magyarban van erre anyag. Kell lenni. Hiszen azok a magyar születésü színészek, a kik külföldön aratnak dicsőséget, mint Sonnenthal, Robert, Barnay s mások, azok mind a Nagy Imre szerepkörét töltik be. Vigyázni kell, hogy ezután itthon fogjunk valamely támadó tehetséget, mert a Nagy Imre halála daczára is élniök kell azoknak az alakoknak, a miket a szinpad nem nélkülözhet. *Karczag Vilmos.*

A HÉT.

— A temetés. — A lélek rejtelmei. — Léha szinészképzés. — A pápa és a franczia választás. — Lófejüek. — B. H. —

Isten veled, édes,
Isten veled, kedves . . .

Ez a szomorú búcsu nem szentimentális. Véres való!

Ugy hangzik a füleinkben, mint a haldokló nyögő sóhaja, a mint végig búg a Rácz Pali hegedűjének húrjain, ott a szomorú gyülekezetben, a nemzeti szinháznak sötét kis udvarán.

A taps kéjittas zaja zúg vajjon most felénk?

Nem, hanem egy árva zokogása.

A művészet hatása a kicsillanó könyʔ

Nem, hanem egy bús valónak megrázó igazságáé.

Az a fájó érzés, mely a pályatársak keblét szorongatja, az irigység keserve-eʔ

Nem, igazi fájdalom, a szerencsétlen tragikus bús sorsa szülte, felverve a keblekben a magunk bánatos sorsát, enfájdalmainkat, enkeserveinket, enjajjainkat.

A mikor az ősz költőpüspök idézi a költő szavait, nem marad szárazon szem, hisz örök igazság az a mondás, örökigazság: «Oh sors, lábad alatt a szegény halandó olyan, mint egy féreg.»

A tragédia Muzsája gyászfátyolt öltött: ki fogja vajjon helyettesiteni a halottat? Körültekintünk, de fürkésző szemünk nem találja sehol az utódot. Kópiákat — halovány, értéknélküli kópiákat kapunk majd, az eredeti bája nélkül.

Ki tehet erről?

Hogy igy kellett elpusztulnia ennek az utolsó nagy bohême-szivnek!

Hej, szomorú, hogy «lehullott a rezgő nyárfa ezüstszinü levele!»

*

Keresik-kutatják az *okot.*

Csodálatos vagy te — közönség, csodálatos csúf kivánciságodban. Azt hiszed, fellebbentheted azt a fátyolt, mely ennek a szomorú életnek a takarója, indiszkrét kivánciságodban?

A mit ott találsz — néma, sötét fájdalom csupán.

A fájdalomnak pedig nincsen *egy* oka.

Az igazi művész-lélek pedig merő fájdalom, szomoruság összege.

«Csodálom, — irja egy nagy lélekkutató, — Bourget Pál, — a festők, minnél tovább élnek, annál vigabbak, talán mert csak szemlélgetnek, mert csak megfigyelnek, mert csak külsőségeket lesnek el? Az irók pedig mindig *szomorúbbak*, mert önmagukba fordulnak és a saját lelkük titkait kutatják.»

«Azt kérdeztem egyszer Chopintől, — irja Delacroix naplójában, — nem érzi-e azt az elviselhetetlen *ürességet*, mely engem sokszor bánt?»

Művész-lélek a melancholiának lesz az áldozata legtöbbször. Magától jön, ép a hirnév szüli, a tömjén szaga, melyet megutál, mert hamisnak, pillanat alatt elszállónak érzi meg, csömört kap tőle.

Aztán kutat, keres kiút után.

S ha nem talál?

Ez az út vezet az őrültség felé.

S ha talál? De az az ut elzárt?

Ez meg az öngyilkosságba kerget.

Boldogok vagytok ti, köznapi emberek, az aurea mediokritas fölkentjei, kik sohasem vagytok — *egyedül.*

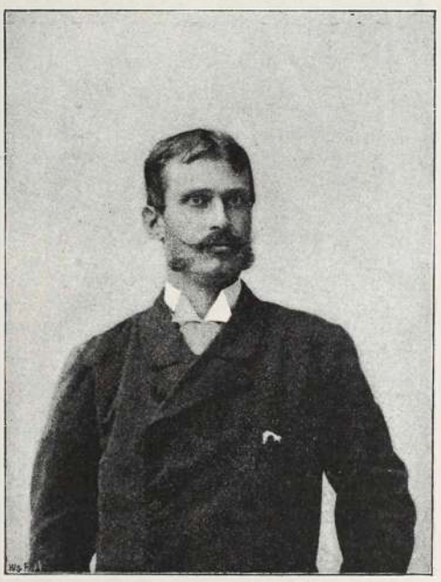

JESZENSZKY SÁNDOR, KOLOZSVÁRI KIR. ÜGYÉSZ a román izgatók elleni pörben szerepelt vádló.

Az egyedülvalóság, a mikor itélkezünk önmagunk fölött — kegyetlen őszinteséggel, ez a legkinosabb, ez a legveszedelmesebb törvénykezés.

Ennek az önitéletnek a formája döbbent meg most valamennyiünket.

*

Nagy Imre szomorú sorsa elfeledtetett e héten mindent. El azt, hogy a kolera valahol megakadt, mert nem jelentkezett még a fővárosban, de árnyát azért előrevetette.

Anyagi érdekeink nagy csapást szenvedtek tőle.

Kereskedelem, tanügy, ipar és művészet csorbát kapott.

A rémes szörgy rettegtet.

Elvégre meg fog indulni a tanév is, a szinésziskolák is megnyitják kapuikat és képzik benne Nagy Imre ismeretlen utódját.

Oh, ez a sok szinésziskola!

A főváros hirdető-oszlopai telten-telvék hirdetéseikkel. Egymást liczitálják túl az olcsóságban, a gyorsaságban.

Elvtelen hajsza ez, mely a mellett feltünő mód könnyelmü is. Hiszen nem lehet csak úgy mirnix-dirnix művészszé valaki! Ahhoz nem értő ember hogy kezdhet hozzá? Alapvető ösmeretek nélkül hogy meri valaki azt remélni, hogy mi, közönség, elfogadjuk majd az ő magyarázatait a költőknek, kiket nem ért?

«A szinész ott kezdi, hol a költő végezte.»

Egressynek e nagy szavát elfeledte már a carrièret sovárgó léha utód.

*

A pápa megszólalt, de szava nem megnyugtató?

Azt nem merem mondani, hogy nem csalhatatlan, ahhoz nincs jogom, hisz pápai önkinyilatkoztatás czáfolna meg.

De áldatlan harczainkban fegyver lesz a pápai szó, nem pedig a béke igéje. Mi lesz a vége ennek, ki tudja?

Nem, a mi viszonyaink nem tisztultak meg akként, mint a francziaországi állapotok, melyeknek az idei választás nagyon kedvező jövőt nyujtott.

A köztársasági párt erős, erősebb, mint valaha.

Pedig nagy vagy te, franczia köztársaság, hatalmas vagy szellemben, irodalomban, művészetben, s érzed is, tudod is azt. Feltétlen rokonszenvünket érdemeled, a mivel azonban nincs az mondva, hogy a Pichon-Rimler-Pázmándy complot-t helyeseljük. Egyáltalában, mi ezt a *Pesti Naplo* belügyének véljük, mert e szerkesztőségen kivül nem veheti azt senki komolyba.

*

A lóvasuti társaság ide hivta a külföldi szakembereket kongresszusra. Pompás dolgokat tanulhatnak itt — az egyszer való!

Teszem, ez alatt a rövid három nap alatt biztosan megsüketülhetnek a kocsivezetők sipjától.

Teszem, az alatt a rövid három nap alatt biztosan erőszakos fizikai megtisztulásba esnek, látván a kocsik tisztaságát.

Teszem . . . eh, minek folytassam. Vannak dolgok, a melyeket csak azért mondunk el, hogy legyen okunk felkiáltani: «Sorsodat türelemmel viseld el, Ember!»

*

E hét nevezetessége: a *Budapesti Hirlap* átköltözködése díszes ujságházába!

A magyar közszellem tisztán tartása érdekében nagy szolgálatokat tett e lap, hogy tett, azt éppen igazi, gyors és biztos fellendülése bizonyitja.

Kollégiális szeretettel üdvözöljük e helyen! Mi benne a magyar stílus épségének védelmezőjét tiszteljük legfőkép, a ki abban a magyartalan irásvilágban, melyet hírlapnak neveznek, szeretettel ápolta az ősi nyelv tisztaságát.

Isten áldása legyen működésén az uj házban is!

Lazzaroni.

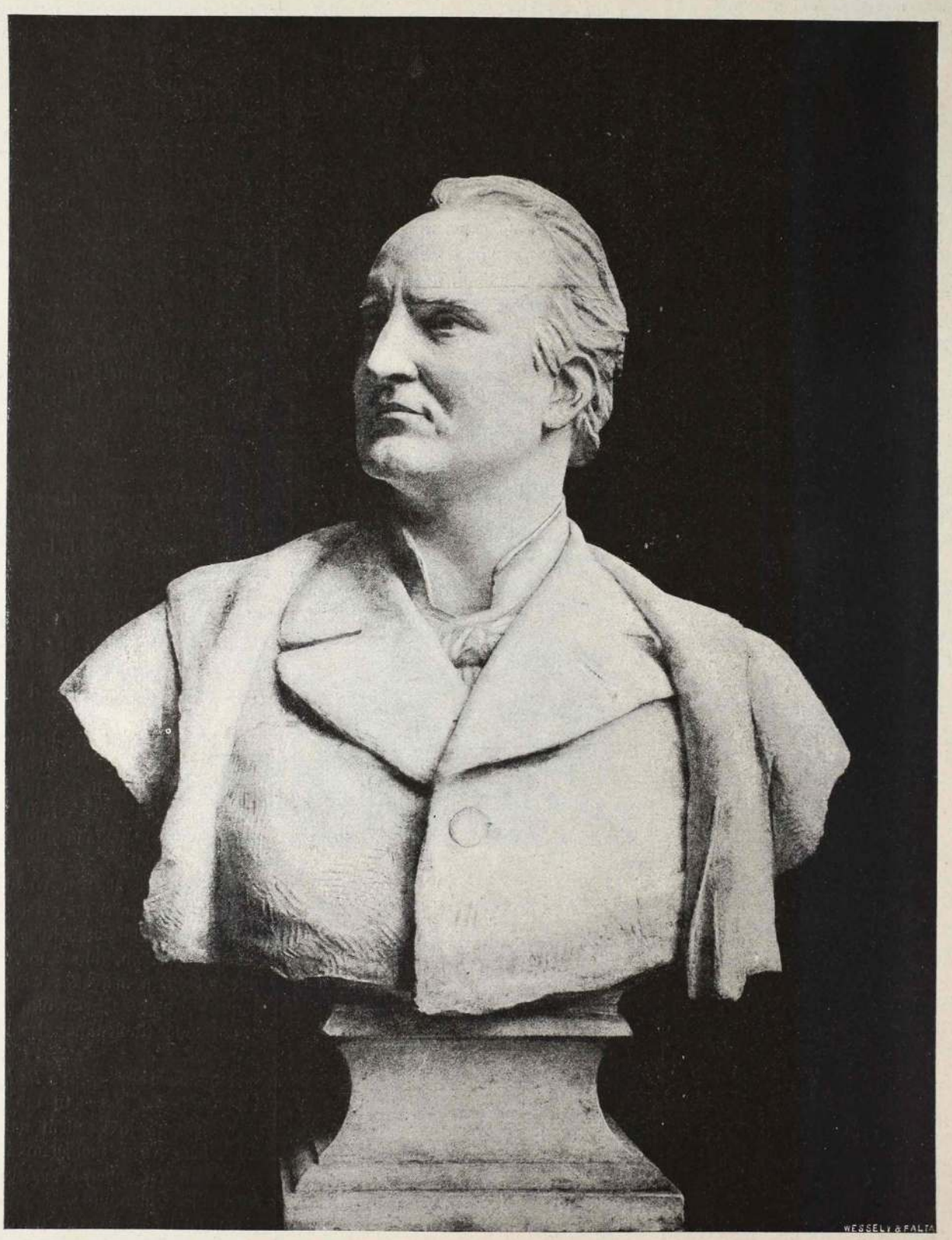

NAGY IMRE.

Széchi Antal szobormüve.

NYÁRI KÉP A MAGAS TÁTRÁBÓL.

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!

(Elbeszélés.) (4)

— Irta: VÉKA LAJOS (VAJKAY KÁROLY). —

Bálint bácsi szivesen kibujt volna a bőréből. Szerencsétlenségére azonban nem ismerte ennek a módját. Maradnia kellett tehát türelmetlenül türelmesen a bőrében, helyén is, — szíva a zamatos, a fűszeres levegőt, melylyel itt busásan kedveskednek az égbe törekvő gyönyörü fenyvesek, melyek az utat kétfelől kisérő, mind közelebb huzódó hegyoldalakat sürüen lepik el, és számitgatva a mellette elsurranó harkályokat, czinegéket és fakúszókat s a perczeket is, mely utóbbiak most is csak oly egykedvüen következtek egymásra, nem törődve az emberek vágyaival, bánatával és örömeivel, mint tették ezt megszámithatatlan évezredek előtt és fogják tenni ugyanannyi évezredeken túl is.

Az ereszkedő kocsi elhaladt már nehány vizfogó mellett, melyeket az itt léptennyomon viaskodó bányaipar értékesit czéljaira, és elérte végre lassu mentében a hosszu mederben pihenő tengerszemet is, melynek vihartól soha nem barázdált sima viztükrét zöldre festi az abba kandikáló sürü erdő visszfénye.

Ez a szép tengerszem! Vajmi boldogító és lázító emlékeket keltett Bálint bácsiban! Hisz innen ágazik el a gyalog ösvény, mely elvezet a magas fenyvesektől és alacsony bokroktól övedzett tisztásig, hol Bálint bácsi szembekötősdit játszott nem egyszer ama boldog napokban, midőn ő volt a körülötte csevegő, ingerkedő, csicsergő leány- és menyecskesereg *egyetlen* és azért legkedvesebb lovagja; midőn, bár mily gondosan szorították is a kendőt szemeire, ő mégis el tudta fogni mindig azt az egyet, kinek legédesebb kézszorítása jutalmazta a szerencsés kalandort, kit titkos delejerők csodás vonzereje s talán kis pislogás is az észrevétlenül feltolt kendő alól vezetett vala az igaz, a helyes nyomra. Mintha csak tegnap volt volna!

Bálint bácsit szerfölött izgatták a keserédes emlékek. Nem birt többé a kocsiban nyugton megmaradni. Leugrott abból. Látnia kellett a helyet, mely egykor számára is termett csipkerózsákat. Előre küldte podgyászát a fürdőházhoz és megnyugtatta a szörnyűködő kocsist azzal a biztosítással, hogy ismer ő eme vidéken köröskörül minden utat, minden ösvényt és éjfélkor is el tudna igazodni innen a legrövidebb vonalon a fürdőházig. Hogyis ne ismerné? Nem egyszer s nem is ritkán járta be ő már tűről-hegyről ezeket az erdőket, holdvilágos éjeken is, hol magányosan búgó gerlekint, hol zajos társaságban, melyben mégis találkozni birtak suttogó csevegésre ketten, kik szivesen nélkülözték volna a világ minden egyéb nagy és kis társaságát, s mégis boldogok voltak, ha lopva érintkezhettek ujjaik, hogy átcsaphasson a megrezzentő villanyütés szivből szivbe.

Janó folytatta utját Vihnye felé; Bálint bácsi megkerülte a tengerszemet és befordult az erdőre. Lépten-nyomon köszöntötték régi ismerősök: a magasra törő, a száz éves fák. Mintha ezek nem is változtak volna azóta, hogy ő utószor itt járt alattok. Csak a zuzmóknak sűrűbb és vastagabb rétege boritja a törzseket. A madarak is, melyek ott fenn csiripelnek, csettegnek, hivogatnak az ágak között, mintha ugyanazok volnának, melyek ama napokban is élénkiték az erdőnek mélabús csendjét. Vagy amazoknak gyermekeik, talán unokáik ezek már?

LUCACIU, A HIRES MAGYARFALÓ OLÁH PAP.

Bálint bácsi kiért a tisztásra.

Isten csodája! Káprázat-e ez vagy való? Feltámadt-e a régi világ, vagy az élet mindig csak folytatása a réginek? Örökös körben, melynek se kezdete, se vége, forog-e a nagy mindenség kereke, vagy vak könyörtelenséggel tiporja el, zuzza és töri össze az utjában álló egyeseket, de soha sem állapodik meg, hogy sajnálja az áldozatokat? Hiszen maradnak még mindig elegen, kiket haladása közben ismét eltiporhasson!

Hangzott a fák alja nevetéstől és csevegéstől és sürgött-forgott a sok világos és tarka hölgyruha a tisztáson, csak úgy, mint akkor, mikor .... De mikor is volt az? Talán bizony mégis csak tegnap volt és mindaz, a mit Bálint bácsi amaz időtől fogva átélt, nem egyéb hosszu álomnál, mely, gyötörjön vagy boldogitson bár, semmivé oszlik a való érintésénél és nyomtalanul elröppen a kijózanitó hajnal hasadtánál. Lehetetlen ez?

Bálint bácsinak nem maradt ideje tünődései folytatására. Alig lépett ki a tisztásra, a virágokkal himzett puha rétre, melynek közepén kis forrásér csörgedezett, s máris könnyü szökésekkel siettek feléje innen is, onnan is, világos és tarka ruhás nevető és csevegő alakok és körülfonták őt, mielőtt gátolhatta volna, hosszu virágfüzérekkel, úgy, hogy meg sem mozdulhatott, ha nem akarta menthetlen udvariatlansággal a füzéreket széttépni. Ezt dehogy cselekedte volna Bálint bácsi!

A fiatal hölgyek ujjongtak.

— Megvan! Megvan! Szerencsés nap! Már a második! Ferike! Vezér! Ide! Itt a rab! A második rab!

És most a rét közepén szomorkodó, félig elszáradt, ágas-bogas cserfa alól, kivált az oda telepedett kis csoportból egy hölgy. A fiatalság könnyüdségével, sebesen és még sem kecstelenül szaladt a rab s poroszlói felé.

Kissé rövid, de a hiányzó hosszuságot minden tagjának s egész alakjának kerekdedségével pótló fiatal leány volt. Nem szabályos szépség, de annál sokkal több, mérlegelhetlenül értékesebb: első pillanatban hóditó, kedves teremtés. Lehetőleg szigoru kifejezést törekedett most arczára erőszakolni, midőn Bálint bácsit tetőtől talpig végig méregette. Csakhogy a kerek arczot árnyékoló, simára lapulni sehogy sem akaró koromfekete haj boglyassága s kivált amaz akaratos kis fürt, mely százszor hátratolva, mégis mindig ujra kibomlott a többiek sorából és különös ragaszkodással boszantotta a fitos orr csonka hegyecskéjét, továbbá a mozdulatlan merevségre sehogy sem birható arczizmok s főleg amaz örökös mosoly a

ragyogó szemekben, melyek kéksége a legderültebb ég boltozatát is megszégyenítette: meghiusítottak minden ilyen törekvést. Hasztalanul csücsörödött a különös ismertető jelnek is beillő, feltünően kis száj duzzogó csomóba; ott incselkedett körülötte mégis a sziporkázó csintalanság. A szigor vonásai sehogysem illettek ehhez a játszi arczhoz, melynek kifejezése perczenkint változott. A természetnek elemi hatalmával pedig küzdelemre ne keljen a gyarló ember, mert ha teszi, igyekezetét siker nem koronázhatja s nincs áldás törekvésén.

Bálint bácsi hamiskás szemeivel szintén szemügyre vette a lengő nyári ruhában előtte ágaskodó «vezért». Csakhamar kiérezte a jó emberek hasonlókban gyönyörködő ösztönével, hogy mostani «rabsága» elviselhető. Nyilván jó helyre vezérelte istene. Azért nem is kisérelte meg a szabadulást. Tőle telhetőleg kicsire és keskenyre zsugorodott a virágfüzérek között s alázatos hunyorgatással pislogott a fitos orrura.

— Instálom alássan, — kezdé könyörgését oly nyivákolón, mintha a koldusság szabad művészetének buzgó gyakorlásában már évek óta járná be mankón a vásárokat és bucsuhelyeket, — instállom alássan: csak szegény vándorlegény, ki mit sem vétett. Semmi egyéb. Meg van pedig irva nehány ezer esztendő óta, hogy a templom egereivel s velem vetekedő jámborok kántálva járhatják be a hegységet s erdőket a nélkül, hogy tartaniok kellene ólálkodó rablóknak bősz seregétől. Ha parancsolni méltóztatnak, azonnal rákezdhetem nótámat: «Öröködbe, uram, pogányok jöttenek!»

Nagyon magasan kezdte Bálint bácsi a vonító dalolást. Hangszálagai, melyek ellen évek óta nem vétett ilyen irgalmatlanul, nyomban megtorolták a kiméletlen merényletet. Felmondották a szolgálatot és harákolás s köhécselés lett a rémítésre számított szemforgatás kiséretében megkezdett bús nóta szégyenletes vége. Ferike nagybölcsen felhasználta a beállott önkénytelen szünetet, hogy megfékezze csicsergő kaczagásra késztető kedvét, s a mint annyira bizhatott komolyságában, hogy reménlhette, mikép nem fogja elnevetni a mondóka javát, azonnal hozzáfogott a szóláshoz:

— Csitt! Szót se többet! Ne fokozza nyelveskedéssel menthetetlen vétkét. Előleges bejelentés és kellő bemutatás nélkül mert körünkbe pottyanni az égből. — Vitéz leányzók! Ez a második jámborabbnak látszik ugyan az elsőnél, de a látszat gyakran csal. Ugyanazért vele is el a biró széke elé. Ha szökési kisérletre vetemednék, emlékezzetek meg arról, mi végre adta a jótékony természet kezeitekre a tiz körmöt. Használjátok okosan a veletek született fegyvereket. A rabot ellenben vigasztalja a tudat, hogy ha bandánk szigoru birájának mérlege őt az igazak közé találja billenteni: akkor aztán menten fog udvarolhatni tisztességes emberek módjára Bözsének, Katinak, Pannának, Minkának, Linkának, Gizinek, Izának, Ellának, Nellinek, Ilonkának, Paulának, Piroskának, Rózsának, sőt, ha tetszik, valamennyinek egyszerre és ráadásul nekem is. Mert tudja meg, ritka kincs itt ezen az aranyos vidéken a férfi; azért kapós. Most pedig, hős utonállók, kézbe a gombostűt és előre! Csörtesse békóit a rab!

És Ferike ünnepélyes komolysággal megindult a cserfa alatt tanyázó csoport felé és hátra sem tekintve többé, rákezdte szilaj kedvvel az ősrégi nótát:

Felszállott a páva
A megye házára,
Sok szegény legénynek
Vigasztalására.

Felkapták a leányok a dallamot, nem eresztve ki a Bálint bácsi körül font virágfüzérek végeit kezeikből. Csengett a sok ezüstös hang, mint akár a pintyőke csattogó dala amott a magas fenyő csucsán.

(Folyt. köv.)

TÍZ NAP A PUSZTÁN.

— Irta: LAUKA GUSZTÁV. —

Kaszás Pál az Onodi uradalom Ecsegpusztai kasznárja volt. Családos ember, jó és ügyes gazda, kedveltje és bizalmasa a földesurnak, kifogástalan családfő és igaz barát. Harmincz év óta ismertük egymást; míg a városban együtt laktunk, gyakrabban meglátogattam, most, hogy a pusztára került, kevéssel az aratás előtt meghivott magához, én nem csak elfogadtam a meghivást, hanem örültem, hogy néhány napon keresztül az iroda dohos légköréből kiszabadulva, gondtalanul üde levegőt élvezhetek.

Hogy a juliusi forróságot némileg kikerülhessem, késő délután indultam és csak esteli kilencz órakor érkeztem a pusztára.

A szabadban terebélyes kőrösfa alatt az egész család együtt ült hosszas fenyőasztalnál és aludtejet vacsorált. Az orvosok azt állitják, hogy nagyon egészséges eledel, de én ugy vagyok vele, mint sokan az osztrigával, nem birom lenyelni.

A mint a kocsiról leszállottam, az egész családdal agyba-főbe csókoltuk egymást, annyira tartozatlanul, hogy a kisebbik fiucska részéről még az aludttejből is jutott csekélyebb adag a számomra. Kijelentvén, hogy az aludttejet nem tudom megemészteni, néhány szelet sárgás szalonnát és sódart helyeztek elémbe, melyeket csak azért mertem elfogyasztani, mert boldogult jó atyám gyakran mondogatta, hogy az avas szalonna nagyon elősegíti az emésztést s ha valaki megzabál, a gyomor elromlását megakadályozza.

A kiváncsi háziasszonynak hamarosan elmondtam az őt érdeklő ujdonságokat: hogy ez és az férjhez ment, hogy ez és az az asszony elhagyta a férjét, hogy a főügyész az alügyésznével fürdőzik, hogy Lovagi Oszkárt párbajban megszabdalták és Reczekovács ismert nagykereskedő csődöt mondott stb.

Pál barátom már előre figyelmeztetett, hogy kora reggel kocsira ülünk, bejárjuk a gazdaságot és megfürdünk a birka usztatóban. Ezután a vendégszobáig kisért, s miután figyelmeztetett volna, hogy azon esetben, ha éjszaka valamire szükségem leend, a szomszédomban alvó hajduval rendelkezhetem, nyugalmas jó éjszakát kivánva egymásnak — elváltunk.

A mint a szobám ajtaját felnyitottam, csaknem visszatántorodtam az erős örmény-gyökér-szagtól, a mely bizonyosan a máris itt-ott zummogó szunyogok elüzésére lett a szobában elhelyezve.

Még a párnám alatt is találtam egy csomó örmény-gyökeret, a melyet azonban diszitésül a tékozló fiu történetét ábrázoló festmények rámái között osztottam meg.

A városban szokatlan illattal csak nehezen tudtam elaludni, de mikor legjobb izüen aludtam, a pusztai csürhét összegyüjtő kondás harsogó kürtje riasztott fel. Az első éjszakám tehát kárba veszett. Mire nagy nehezen ismét elszenderegtem, Pali barátom nyitott a szobámba s figyelmeztetett; hogy öltözködjem, mert nemsokára früstökölünk és a gazdaságot megyünk megtekinteni.

A reggelinél választanom lehetett vajban, tejben, kávéban és füstölt kolbászban. Az esteli sódar és szalonna kissé megviselvén gyomromat, egy findzsa fekete kávéval igyekeztem azt megreparálni.

Minthogy a gazdaság köréből csak is a dinyetermelés érdekelt, minden megjegyzés nélkül hallgattam végig tapasztalatokban gazdag és szakavatott megjegyzéseit. Bejárván az egész gazdasági terepet, végül, hogy fáradtságunkat enyhítsük, meg is fürödtünk a birka-usztatóban, a honnan én minduntalan érezhető csipős emlékül két nadályt szállítottam mellemen Kaszás barátom lakására.

Szerettem vón kissé lenyugodni, de a hiu gazda bejáratta velem: a ló, ökör, tehén és a birka istállókat és különösen büszke volt reá, hogy egy Csákyné-féle tenyész bikát is bemutathatott, kinek gulyája abban az időben az ország leghíresebb gúlyái között említtetett. Az apró marhák azaz szárnyasok csapatai csaknem megsiketítettek csiripeléseikkel és gágogásaikkal, és már előre is izlelőül szolgáltak arra nézve, hogy szerencsém lesz őket naponkint legalább egyszer sülve is élvezhetni.

A jó konyha és pincze legtöbbször kiváló részét képezik a pusztai élvezeteknek. Ha nem Careme szelleme őrködik a fazekak, lábasok, rostok, nyársak és tepsik tartalmának elkészitése felett is, s ha nem la Regniére rendezte is a feltalálását, a nem éppen nagyon választékos ételek előállításában, mégis felismerhető volt háziasszonyunk ügyessége a főzésben és sütésben, valamint a mi fő kelléke minden gazdasszonykodásnak: a tisztaság.

Mikor a hosszú bajuszu és magyaros kinézésü gazdasági hajdu bejelentette, hogy tálalva van, mindég jó kedvvel siettem a köves padozatu ebédlőbe. Rendesen kilenczen ültünk az asztalnál: a kasznár, neje, két fiu és három leány gyermeke, az irnok és én. Az irnok hosszú, vékony, erősen szőke, mintegy harmincz éves férfiu lehetett, a ki valahányszor a szobalány egy-egy fogással megjelent, mindig mosolygott, s ugy látszott, mintha szerelmes volna Márthába (a szobaleány neve), és piros pettyes pongyolkájában keveset beszélt, de annál többet evett, és minden ebéd és vacsora előtt és után a kasznárné kezeit megcsókolta.

Egy vasárnapi ebéd alatt, harmad napra azután, hogy oda érkeztem, mikor a faluból is az ispán, ispánné és az erdész vendégül jelen voltak, s a már kezdetben bizalmas fiucskák eleve tudhatták, hogy a mama nagyobb szigort feltünés nélkül sem gyakorolhat, zsiros kacsóikkal nemcsak meg-meg simogattak, hanem a szárnyasok püspökfalatját és zuzáját mérgesen emelték ki tányéromból!

Pál barátom a nagyobb uri passziókat is meglehetősen istápolhatta, mert kedvesei három kopója és Hector nevü vizslája, — melyet ő akárhány parasztnál okosabbnak tartott, — az asztal alatt kényelmesen helyezkedtek el és olyan fogásokat is megengedtek maguknak, a melyek különösen a háziasszonyt nem egyszer egész a pirulásig megzavarták. A házi urnak és

a gyerekeknek arra is volt gondjuk, hogy az ebek ne koplaljanak. A husmaradékok rendesen az asztal alá kerültek. A konczok feletti verseny azután oly marakodást idézett elő, a melynek fél nadrágszáram is áldozatul esett, ez áldozat által mégis annyit nyertem, hogy többé nem ebédeltem együtt az ebekkel. Pali az étel-fogások között kifogyhatatlan volt vadász-kalandjainak elbeszélésében és olyanokat hazudott, hogy még az irnok is alig birta nevetését elfojtani.

Vacsora alatt barátom első és utolsó szerelmének meglehetősen prózai részeivel ismertetett meg, a mi hűségében meglehetősen megviselt nejét annyira fellelkesítette, hogy a század első felében készült zongorájához ült és századunk első negyedében divott e régi dalt:

Hej, pajtás, be nevetem e világ bolondságát,
Nem adnám érette Erzsim majorságát

oly hamisan énekelte, hogy még a zongora alatt nyugvó vizsla is felébredt és vonítni kezdett. E duett azután annyira megzavarta a neje müvészetéért lelkesülő házi urat, hogy mérgesen felállt ülő helyéből, és a baritonban odaadóan segédkező Hektornak ajtót nyitott és a szobából ki rugdalta.

Miután Pál soha meg nem történt vadász-kalandjaival, nagy részben már előbb megismertetett, mintha valami rendkivüli élvezettel akart volna meglepni, már előre jelezte, hogy a következő két napon, ha az idő kedvez, egy szárazföldi kopó és egy vizi vizsla-vadászattal fogunk 10—12 órát eltölteni.

Már kora hajnalban jelenhetett meg csaknem egy öles hosszú flintájával a puszta gatyás és pruszlis vadászmestere, mert a kopók olyan vinnyogást vittek végbe, hogy én arra azonnal felébredtem és biztosan számítva a Pali látogatására, a nélkül, hogy őt bevártam volna, ágyamból kikeltem, öltözködni és mosakodni kezdtem. Jól számítottam. Még egészen készen sem lettem, mikor Pál vitorlavászonba öltözötten, megviselt csizmában, szalmakalappal a fején, e szavakkal nyitott szobámba:

— Ember vagy öcsém; azt hittem, hogy te még most is az ágyban brúgózol, és te megmutatod, hogy Nimroddal szintén baráti összeköttetésben állsz, csaknem megelőztél, mintha sejtetted volna, hogy még az ég is kedvez tervünknek, mert a harmatot leszámítva, még drága pénzért sem tudnánk a füves, bokros és veteményes földek között egyetlen csepp vizre találni. Kopóim is olyan veszett kedvet kaptak a tapsifülesek üldözésére, hogy a nőm és gyermekeim részére gondtalanul elhelyezett két csupor tejet felfalták, sőt a részünkre előkészített füstös kolbászból is leemeltek az asztalról közel egy fél rőföt. Fogalmad sincs róla, hogy a kopókban mennyi ész lakik, mit azzal is tanusítottak, hogy az ilyen merényletre nem vetemedtek volna, ha nagy bölcsen ki nem számítják, hogy a megkezdendő vadászatok alkalmával bottal vagy korbáccsal nem szoktuk jó kedvüket elrontani Készülj el hamarosan, a reggeli már készen vár, egy olyan lázároni puskacsővel a számodra, a melylyel ezelőtt egy hónappal egy mocsár-szalonkát terítettem le. százötven lépésnyiről. Ezen Münchauseni hazugság után magamra hagyott, én pedig hamar elkészültem, és siettem a reggelihez.

A reggeli olyan fogásokból állott, a minőt kolerás időben még a vörös idusok se mernének elfogyasztani. Nevezetesen: kolbász ugorka salátával; tormás hús; sódar vöröshagymával; juhtúró kőménymaggal; és szalonnás pirított kenyér. Italok: felső magyarországi borovicska, szilva- és seprü-pálinka, érmelléki fehér és egri vörös bor.

— Figyelmeztetlek, hogy hozzáláss a reggelihez, mert az általam már megszokott körtefa alatt nem ebédelünk egyebet hideg szűz pecsenyénél, pogácsánál, liptai túrónál, a mit vörös borral, jó savanyu kerti borral és bikszádi savanyuvizzel fogunk leöblíteni.

Amint az udvaron felpuskázottan megjelentünk, hogy a bucsumási cserjék felé kopózni meg induljunk, a két összeczorkázott kopó örömtől tajtékzó szájjal reám ugrott, s miután két oldalról pofon nyaltak volna, ökölcsapásaimtól a földre ereszkedve, a nyakokban levő lánczczal keletnek és nyugatnak tartva, két lábamat úgy összekötözték, hogy én hasra esve, csak a Pál úr segítségével voltam képes felkápászkodni.

A nyúl-vadászatra alkalmas terep s azon találtató cserjés bokrok olyan távol estek a tiszti laktól, hogy mire oda értünk, én az izzadástól már facsaró víz lettem, és még meg sem kezdtük a vadászatot, már egy üveg bort és savanyu vizet elfogyasztottunk.

Már ekkor a vezér kopó el vakkantotta magát, mi ketten Pál úrral s az irnokkal alig foglaltuk el helyünket, mikor egy puska-puffantás történt, s én utána csak hamar csiklandós érzéssel figyelmeztettem az irnokot, hogy a sajátságos melegségből következtetve, mely az egész hátsó részemet elfoglalta, aligha hátba nem durrantottak.

Alig hogy e megjegyzést tevém, ijedős arczczal a közel falu plebánosa sietett felénk, a ki véletlenül szinte e cserjékben vadászván, a hajtásban elibe került nyul helyett engem volt szíves megfürjsrétezni. Szerencsém volt, hogy a különben tiszteletre méltó öreg úr, eredetileg csak fürjekre és foglyokra akart vadászni és igy a kisebb srétek bőröm alatt nyugpontra találtak. Látván a jó öreg ijedségét e nyilatkozatommal azonnal megvigasztaltam:

— Legyen nyugodt atyuskám, a nem nekem szánt srétek nemesebb részeket nem érintettek és igy ha azokat eltávolítjuk, még talán utolsó kenetre sem lesz szükségem.

Az öreg engedelmet kért s megigérte, hogy imádkozni fog mielőbbi felüdülésemért, azután melegen kezet szorítottunk.

Miután Pál barátom mégis attól tarthatott, hogy a sebek gyuladást okozhatnak, hazaszalasztott kocsiért s a nélkül, hogy valamit lőttünk volna, csakhamar a kora reggeli órákban ismét a pusztán voltunk.

A közel faluból nem sokára megérkezett sebész negyvennyolcz darab fürjsrétet piszkált ki a hátamból, a sebhelyeket nem tudom mivel bemázolta és biztosított, hogy egy hét mulva nyoma se marad az egésznek. Én a negyvennyolczas szám vonatkozásával az azon évben kezdődő szabadságharczra, mind a negyvennyolcz darab srétet mai napig emlékül őrzöm nevezetesb ritkaságaim között. Hogy a hírlapírók szavaival éljek, a sebesülés után sem első, sem másodnap legkisebb láz sem mutatkozott.

Minthogy az orvos másodszori látogatásakor fürdőket ajánlott, Pál barátom déli $^1/_2$11 órakor befogatatott, s elvitt az usztatóba fürödni. Leszámítva két birkakullancsot, a mely meg nem srétezett derekamba mélyen beékelte magát, a fürdés olyan kedvező hatást gyakorolt reám, hogy az orvos által megrendelt galamb-becsinált helyett, az ebéd alatt csaknem egy negyedrész libát fogyasztottam el.

Délutánonkint rendesen átjött a közel faluból, a hátamat megtetovirozott plébános is, és hogy az időt valahogy megöljük, az irnokkal együtt négyesben, vacsoráig, sőt olykor vacsora után is egy pár óráig krajczárban ferbliztünk. A plébános még mindég annyira ijedős volt, hogy nem egyszer négy szinnel magasabb tételt vissza vágva, háromszorral is megszökött. Az ápolási gondot a szolgálóval a házi asszony osztotta meg, s mire egészen jobban lettem, el nem titkolható szívbeli hajlamokat éreztem irántuk. Azt kell hinnem, hogy Mártha sem volt közömbös irányomban, mert valahányszor ebédnél és vacsoránál az étellel közelembe jutott, némi remegés fogta el, a mi egy ebéd alkalmával annyira fokozódott, hogy sulyegyent vesztve, a paradicsom-alma mártással nyakon öntött. Csak az esteli órákban tapasztalhattam, hogy a forró mártás a minő kellemetlen hatást gyakorolt, mikor nyakamról hátamon végig csergedezett, épp olyan hatásos gyógyszerül tünt fel, az esteli és éjjeli órákban.

Részvétöket bemutatandók, időnként a gyermekek is meglátogattak, és a ferbliben nyert krajczárjaimat rendesen ellopdosták.

Ha egyedül lehettem Pál barátom nejével, akkor rendesen Ábelárd és Heloizéről, ha a szolgálóval maradtam, akkor Tündér Ilonáról társalogtunk. Már előre féltem, hogy ettől a szeretetre méltó két lénytől nehéz szívvel fogok elbúcsuzni. Némi vigasztalásul Mártha részletesen tudakozódott városi viszonyaimról és szavaiból azonnal kivehettem, hogy oda céloz, miszerint a pusztáról a városba hozzám szegődik. Magasztos vonzalmai annyira meghatottak, hogy magam ajánlottam fel neki városi háztartásom vezetését, azon biztos tudatban, hogy nehány hét mulva ugyis tanfelügyelőnek neveznek ki Zólyom vármegyébe és akkor nyomomat veszíti.

A kilenczedik napon sebeim begyógyultak, s én előkészületeket tettem a hazautazásra. Mártha az utolsó órákban mindég sűrűbben forgolódott körülöttem, Pál barátom neje pedig, rokonszenvének még erősebb bizonyítványát nyujtandó, két hatalmas hátulsó sódart pakoltatott be a számomra. Hogy kifáradt lábaim nehány napig elutazásom után is nyugodtabban pihenhessenek, csizmáimat halzsirral kenettem meg, a minek borzasztólag szomorú következménye csak elutazásom reggelén mutatkozott, mert kora hajnalban szobámból nehány perczre a szabadba nyitva, hogy az idő mikénti állásával meggyőződjem, a két kopó szobámba lopódzott és meglágyult fél csizmámat csaknem egészen megették.

Vérző szívvel a reggelinél ugy tele ettem és ittam magamat, hogy a házi gazda kissé szűk, kölcsönadott csizmájában csak nehezen tudtam a kocsiba beülni.

A kocsist kivéve bucsuzásomkor mindenkivel forró csókokat váltottam, még a gyermekek is agyba-főbe nyaltak, mikor pedig szerencsésen haza érkeztem, megesküdtem, hogy egy pár évig pusztai látogatásokat tenni nem fogok.

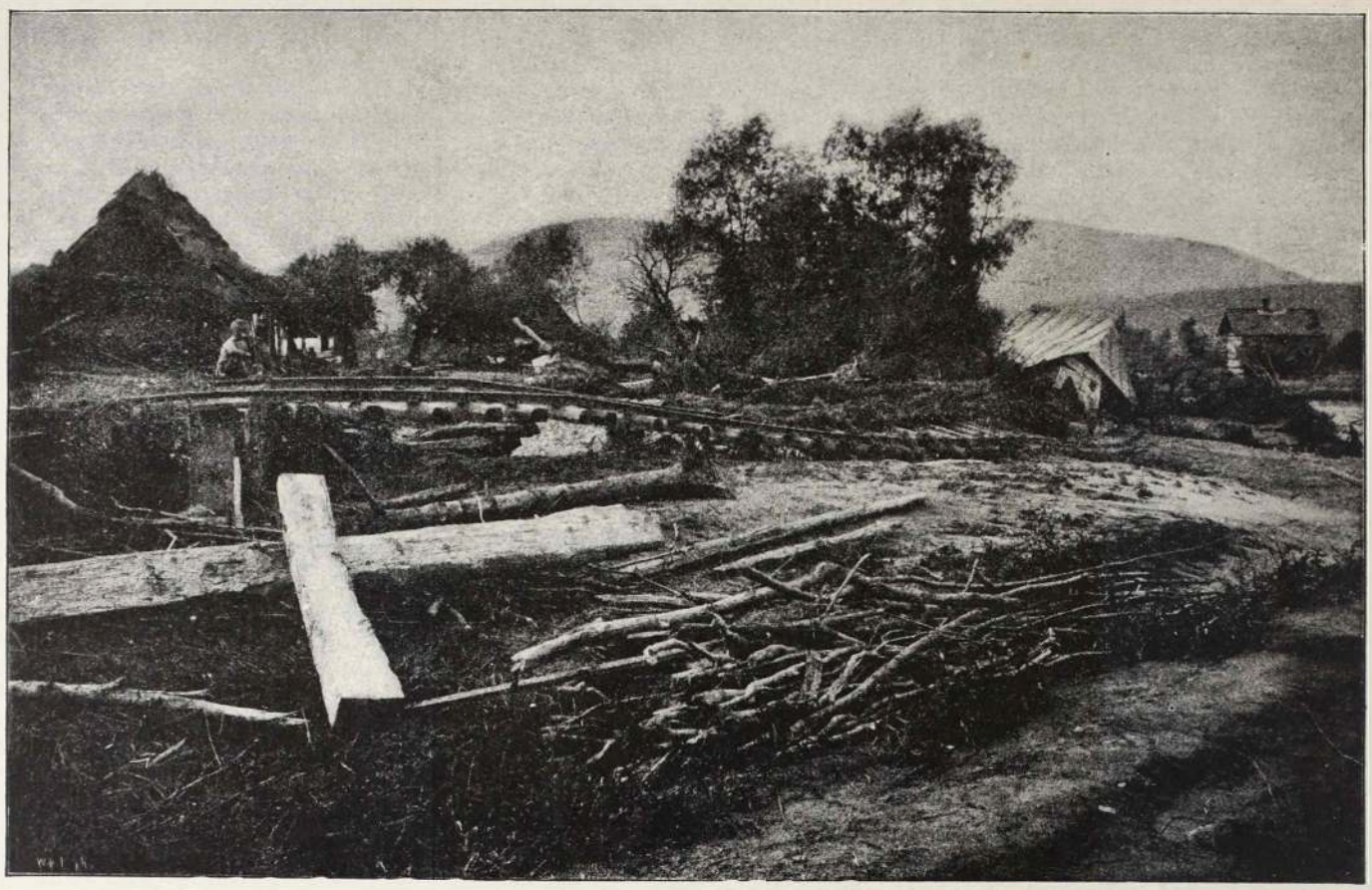

TÖLTSZÉK KÖZSÉG ROMJAI.

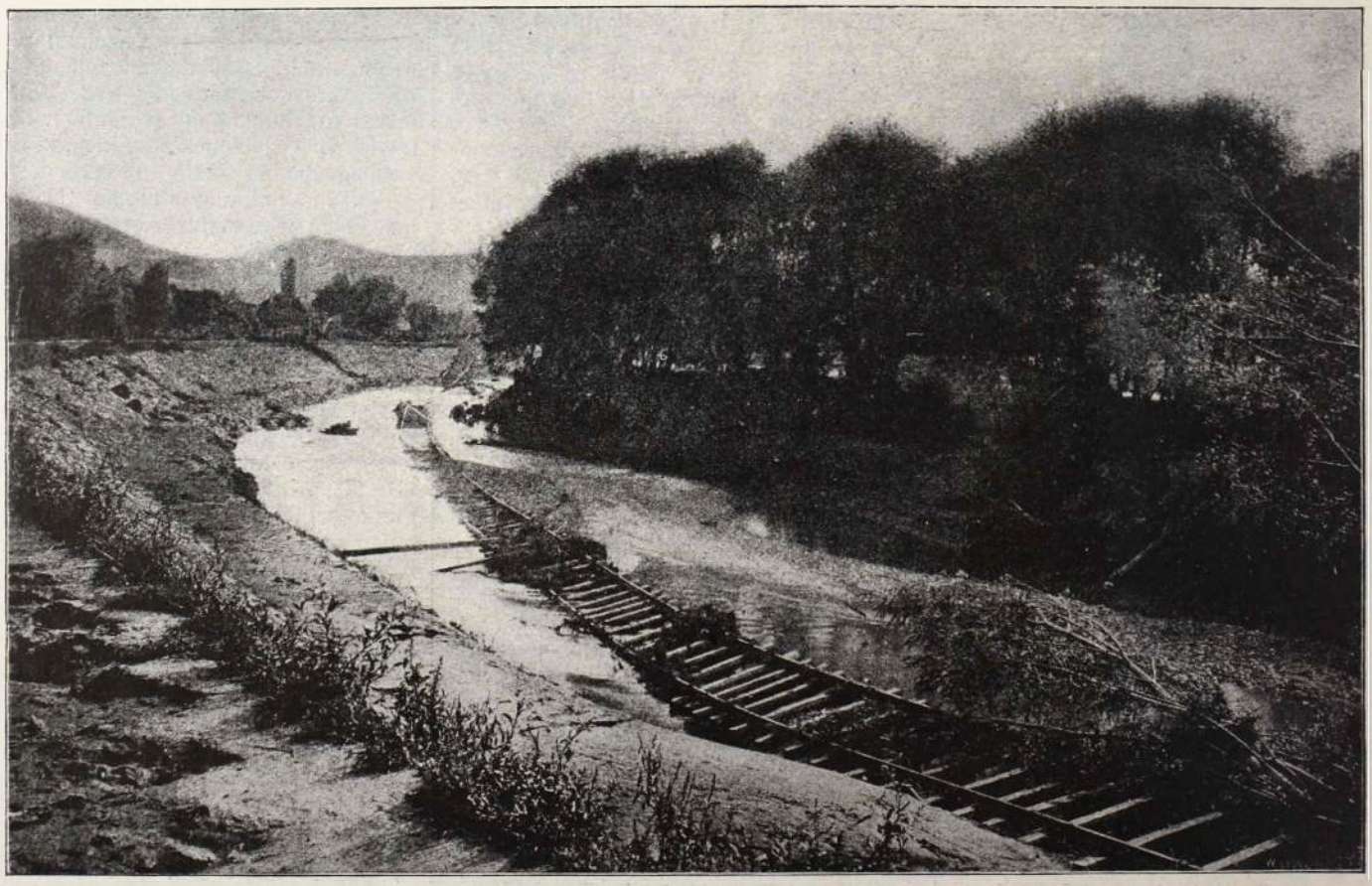

TÖLTSZÉK KÖZSÉG A MEGHIBBANT VASUTI TÖLTÉSSEL.

EGY ELJEGYZÉSRE.*

– Somorjai Károly szeretett barátomnak emlékül. –

Legszebb költészete az a szerelemnek,
Mikor már az ifju s a lány jegyben
járnak,
S a közel boldogság édes reményében
Az azt megalkotó esküvőre várnak.

A csendes éjszakák tündéri álmából
Felhangzik a bűvös Hesperidák dala,
S egész életünknek egyik legszebb
napján
Beteljesül, a mi addig álom vala.

Nem a vágy, a melynek — mert szárnyai
vannak
S olykor hirtelenül elhagyja a helyet,
A hol két egymásért igazán érző sziv —
Az élet folyamán keresett menhelyet.

Lauka Janka.

Hanem a valóság fénylő örömnapja
Mosolyog már rájuk: adva s nem igérve,
S csak nehány óra még s minden az
övék lesz —
Az áldást megadó szent oltárhoz érve.

Az ige testté lesz s szerelmöknek tűze
Mint egykor felgyuladt, ismétlőn feléled,
S most már eskü mellett hangzik
ajkaikról:
«Életemnek üdve, én szeretlek téged!»

Egybeforr a jelen s a jövőnek képe,
S mindazok, a kik hűn s igazán
szeretnek,
Az ég áldásával egybekötött frigyben
A sirig s azon túl egymáséi lesznek.

Lauka Gusztáv.

* Kedves Guszti bátyánk nem fogja rossz néven venni, ha mi az ő szép verse mellé megszerezve fogadott leánya arczképét is, bemutatjuk ezt a kedves kis leányt olvasóinknak is, a kik bizonyára ép oly igaz jókivánatokkal járulnak eljegyzéséhez, mint mi.

EPERJESI VASUTI KATASZTRÓFA. (A VIZBE ZUHANT MOZDONY AZ ŐREG-ÁR ELTAKARODÁSA UTÁN.)

UTAZÁS AZ ÉGBEN.

Irta: FLAMMARION CAMILLE. — Francziából fordította HUSZÁR VILMOS. (3)

IV.

Egy milliárd mérföldnyire a Földtől.

A tér mélységeiben, a Naptól olyan távolságnyira, a mely harminczszor akkora, mint a minő köztünk és a központi csillagzat közt van, 900-szorta gyengébb szoláris hő- és fénysugárzás mellett, mint a minőben a mi bolygónk forog, a földi bolygóétól egészen különböző életfeltételek közt lebeg a neptunusi világ. Azokat a rövidlátó természettudósokat, kik még nem is olyan régen azt állították, hogy az oczeán mélységei örökös terméketlenségre vannak kárhoztatva, mert fény- és nyomásviszonyai a felszínen levőktől teljesen különbözők, maga a természet hazudtolta meg, olyan kézzelfoghatólag, a hogyan csak a csalhatatlanságukkal kérkedők pedáns tudományát lehet meghazudtolni. Ez a határozott, kemény, teljes czáfolat még nem mind javította meg őket, mert még most is számosan vannak, a kik azt hirdetik, hogy élet csak azokon a világokon lehet, a melyek a mienkhez hasonlítanak. Egyre csak a hal okoskodása, a mely, máskülönben egész jóhiszeműleg, azt állítja, hogy lehetetlen a vizen kivül élni. Ne zavarjuk meg e tudósokat illuzióikban és folytassuk tovább felszállásunkat. A csillagászatnak kell a bölcselet nagy oktatójának lenni.

A Neptun távoli világa, a melyen minden év majdnem 165 földi évvel ér föl és a melyen tiz év képviseli azt az egész történelmi időközt, a mely minket a rómaiaktól elválaszt (jusson eszünkbe, hogy ezelőtt 1659 évvel még a rómaiak uralkodtak Lutécziában és Galliában és hogy senkinek sem lehetett sejtelme Francziaországról vagy a jelenkori nemzetek bármelyikéről), ez a neptunusi világ nagyon alkalmas arra, hogy annyira szűkkörü és önző földi felfogásunk körét, főkép az idő mértékére vonatkozólag, tágitsa és nagyobbitsa. E bolygó naptára ép olyan szabatos, ép olyan pontos, mint a miénk, és az ott lakó lassu, fontolgató lényeknek a neptunusi esztendő nem hosszabb, mint egy földi év azokra a sürgő-forgó lényekre nézve, a kik zajongó városainkban hemzsegnek; pedig az ottani 20 éves ifju mégis majdnem 3300 földi évet élt, a nélkül, hogy ezt az időt a mi bolygónk lakói sokra becsülik, hogy az ilyen életkor Homeros korszakába és az ókori Görögország napjaiba nyulik vissza.

A legpontosabb egybevetés sem volna képes bárminemü hasonlósági pontot találni azon lények közt, a melyek a Neptunuson, és amazok közt, a melyek a Földön élnek. Egyetlen egy osztályunk, akár az annyira nagy és változatos állat-, akár a növényvilágot nézzük is, sem hasonlítható az övéikéhez. Ez *más*, a miénktől feltétlenül különböző világ.

A tér különböző világának felületén élő szervületeket a világokon működésben levő erők eredményezik. A földi emberi forma a hosszú állati lánczolatnak ősi alakjaitól veszi eredetét, a mely láncztól fokozatosan lépett ki és annak legfényesebb emanczipáczióját képezi; a kezdetleges állati formák pedig lassankint, megszakítatlan kapcsok által egészen azokhoz az elemi organizmusokig nyulnak vissza, a melyeknek még nem voltak érzékeik, a melyek az ember dicsőségét teszik és a melyek utján az élet nyilvánulni kezdett; nagyon, nagyon elemi organizmusok voltak, az ember csak kételkedne őket az élő lények nevével felruházni, sem állatoknak, sem növényeknek nem lehet őket nevezni, mert még sem ezekhez, sem amazokhoz nem tartoznak, de azért már lényegesen különböznek a szervetlen világ állataitól, noha még csak egyszeri összetételek, a melyek az életrevalóságnak bizonyos, határozatlan nemét, elemi protoplazmát, a földi állati és növényi élet jövendő fejleményeinek csiráját hordozzák méhükben. Az első szervekkel ellátott lények az oczeánok ama langy vizének ölében keletkeztek, a mely víz a geologiai korszakok kezdetekor az egész földgömböt elárasztotta. Vegyi természetüket, tulajdonságaikat, erőiket már e víz vegyi összetétele, a környezet sűrűsége, temperaturája eredményezte; e környezet és a létfeltételek különböző volta e genealógiai kifejlődésében megfelelő változásokat hoztak létre, és a szerint a mint az organizmusok a víz mély, közép vagy felső rétegeit, a partokat, az alacsonyan fekvő, nedves sikságokat, a napos lejtőket, vagy hegyeket lakták, a szerint fejlődött ki a geneologiai fa, a legkülönbözőbb fajtáju organizmusoknak adván létet. A jelenlegi földi emberiség e fa utolsó virága, utolsó gyümölcse. De az egész élet *földi*, gyökereitől a csúcsáig, és minden világon a fa más és más. A Neptunuson neptunusi, az Uranuson uranusi, a Saturnuson saturnusi, a Szirius rendszerén sziriusi, az Arcturuson arkturusi az élet, azaz sajátos minden világon, vagy még jobban, pontossabban meghatározva, ez az élet minden világon olyan, annyira fejlett, a milyennek fizikai állapota teszi és egy és ugyanazt a törvényt követi, a melynek az egész természet engedelmeskedik: a Haladás törvényét.

Ez az óriási szimfoniája az életnek, a mely minden világon a tér és az idő feltételeihez alkalmazkodik, ugy tűnik fel, mint egyetemes zenekar, a melynek egyes részei roppant térségek és örökkévaló időtartamok által vannak egymástól elválasztva. Azért látszik előttünk összefüggés nélkülinek, mert egyszerre csak egy hangjegyet hallhatunk belőle. De valóságban, abszolút értelemben szólva, se tér, se idő nincs. Jupitert a Föld után csak millió év mulva fogják gondolkodó lények lakni. Az abszolutum szempontjából ez a kelet-különbség nem nagyobb mint az, a mely a mát a holnaptól elválasztja.

Mindez természetszerüleg történik, fejlődik és megy végbe, és úgy, mintha Isten nem léteznék. És tényleg, az a lény, a melyet a Föld lakói eddig istennek neveztek, nem létezik. A kinaiak Buddhája, az egyiptomiak Osirise, a héberek Jehovája, a görögök Jupitere, a keresztények Atya- vagy Fiú istene, vagy az igazhivők nagy Allahja emberi fogalmak, ember alkotta személyesítések és kikben az ember nemcsak legmagasztosabb vágyait, legfensőgesebb erényeit, hanem mindenek előtt legrútabb vétségeit és legátalkodottabb bűneit is megtestesitette. Minden században minden vallás leple alatt ennek az állitólagos istennek nevében vetették az uralkodók és főpapok az emberiséget abba a rabszolgaságba, a melyből még mai napig se szabadult ki; ennek az istennek, a ki «Németországot védi», a ki «Angolországot védi», a ki «Olaszországot védi», a ki «Francziaországot védi», a ki minden pártoskodást és kegyetlenséget védelmez, ennek a nevében vannak még napjainkban is a bolygónk úgynevezett művelt népei egymás ellen örökösen harczkészen felfegyverkezve és veszett ebekként felingerelve, hogy belerohanjanak olyan csatákba, a melyek fölött a trónok lépcsőin helyet foglaló képmutatás és hazugság gyakorolják a «hadseregek istenének» uralmát, annak az istennek, a ki megáldja a tőröket és kezét az áldozatok párolgó vérébe mártja, hogy a hatalmasok koszorús homlokára dicsőséget hozzon. Ennek az istennek nevében történt, hogy a papok gyalázatosan máglyára itélték Jeanne d'Arcot, Bruno Jordánt, Dolet Istvánt, Husz Jánost és oly sok más hősi vértanut, hogy elitélték Galileit és áldották meg Szent-Barthélemy-t; hogy Európát Mohamed gyilkos hadai árasztották el; hogy «isten népének» valamennyi királya nem szünt meg vért ontani, hogy Dzsengisz khán és Tamerlán hóditásaik utját levágott fejek piramisával jelezték. Ennek az istennek emelnek oltárokat és énekelnek *Te Deum*-ot. A népek elnyomásának, a gyilkolásnak és rablásnak ez a szimboluma, ez a gyalázatos lény nem létezik, nem létezett soha.

Csodálatra méltó, hogy az ember, a ki még most is olyan gyarló, durva és műveletlen, alig lépve ki a kezdetleges tudatlanság burkából, még arra is képtelen lévén, hogy a maga testét ismerje meg, alig hogy a természet nagy könyvének kibetüzéséhez kezdett, jóhiszeműleg istent mert kitalálni. Még a saját hangyabolyát sem ismeri és arra vetemedett, hogy a Megismerhetetlent felfödözze! Olyan időben, a melyben még abszolute semmit se tudtak, a midőn a csillagászattan, fizika, természetrajz, vegytan, embertan meg se születtek, a midőn a gyenge, vajudó szellemet csak illuziók és tévedések környékezték, az emberi vakmerőség kinyilatkoztatottnak nevezett vallásokat alkotott és azok elébe istent helyezett. Hogy Confucius, Buddha, Mózes, Sokrates, Jézus vagy Mohamed arról álmodoztak, hogy az embereknek erkölcsi törvénykönyvet adjanak, a mely a kegyetlenségtől megszabadítsa és a jó eszméjében nevelje őket, az efféle kisérletek, az efféle művek csak tiszteletet érdemelnek mindazoktól, a kik az emberiség értelmi és erkölcsi haladásával törődnek. Hogy a vallási tanok alapitói és szervezői mindegyik hit élére megtámadhatatlan lényt helyeztek, a melynek nevében parancsolni akartak, társadalmi szempontból még ezt is hasznos munkának mondhatni, a melynek értéke azonban nem a társadalmi rendből következik és a melynek az emberek és a társadalmak érdekénél egyéb czélja nincs. De hogy csak az emberekfeltalálta istenek valóban létezőknek tekintettek — egy különben teljesen képzelt és a csillagászattan első vivmányai óta megsemmisitett égben, — hogy imádtattak és hogy az emberi nem egy része még ma is imádja őket és hogy az államfők még a mi korunkban is az isteni jog nevében politizálnak, a társadalom testének legborzasztóbb sebeinél «isten ujjának» nyomára mutatnak és harczi zászlóikat, ép úgy, mint Jeanne d'Arc, Konstantin és Dávid idejében, egy helyi gondviselés képével diszitik fel, ebben olyan bántó anachronizmus, a tettetésnek és hiszékenységnek, a képmutatásnak és ostobaságnak olyan keveréke nyilvánul, a mely méltatlan az igaz és pozitiv tanulás jelen érájához és mely minden független ember előtt gyűlöletessé tenné mindazokat, a kik ilyen rendszer rovására élnek.

A legfőbb ok természetének kereséséhez — nem mondom «isten megismeréséhez», a mi teologushoz méltó állítás, de máskülönben képtelenség, — de az abszolut lénynek, a világot fentartó, éltető és mozgató energia eredetének csupán *keresésé-hez*, a végtelenségen és örökkévalóságon átható, a szemünkbe ötlő és tudományaink által tanulás tárgyává tett jelenségek létet adó erejének ilyetén *kutatásához*, mondom, még hozzá sem lehetett fogni, sőt még tervbe se veszi a modern fizika és csillagászattan felfedezései, azaz Galilei, Kepler és Newton kutatásai előtt. Nincs több két századnál, hogy a tiszta vallási eszme, menten mindenrendü bálványozástól és mitológiától, a kezdetleges tudatlanság-okozta babonáktól és tévedésektől, nincs több két századnál, hogy ez az eszme kikelhetett a modern tudományos evoluczióból. Valamennyi jelenleg létező vallást a tudatlanság korában alapították, a mikor nem tudtak *semmit*, sem az égről, sem a földről. Az igaz vallás, azaz az igazságnak keresésére egyesült szabad szellemek vallásának megalapítása csak olyan kornak a munkája lehet majd, mint a milyen a mienk, a midőn néhány bátor, önzetlen szellem felszabadítja magát a hamis tanok képmutatása alól és a kik azért nem esnek a felületes embereknek a látszatnál messzebbre nem látó gyermekes atheizmusába, hanem őszintén és szabadon fogják felhasználni a tudomány valamennyi ágát a világ-egyetem és az emberi lény belső valójának keresésére. A jövő fog erre minket megtanítani. Most még keveset tudunk: csak most kezdünk tanulni.

Nem, isten semmiesetre sem az az emberi tudatlanság- és illuzió-képzelte, a mi annyira tökéletlen érzékeinkkel és állati szenvedélyeinkkel ellátott emberített isten, a ki haragra, gyűlöletre, igazságtalanságra és bosszúra képes. A megismerhetetlen, abszolut, végtelen, egyetemes, örökkévaló lény még mindig a mi kicsinyes eszméink fölött lebeg, ép úgy, mint azon a napon, a melyen Szent-Pál a Θεω αγνωτω-ra, nem az «ismeretlen isten»-re, sem arra az uj istenre, a mint magyarázták, hanem a *megismerhetetlen istenre* talált hivatkozást. Az abszolut lény, a tiszta szellem az embernek az, a mi a végtelen az atomnak. Vakmerők és materialisták mindazok, a kik az immanens és abszolut lényt akármicsoda alakban materializálni szándékoztak.

A ki többször körülhajózta a földgömböt, a ki bejárta Európát és Ázsiát, Afrikát és a két Amerikát, az emberiség állapotának és történetének szempontjából hasonlíthatatlanul más módon okoskodik, mint az, a ki soha sem lépte túl falujának vagy megyéjének határát. Emennek szűkkörü, hiányos, képzelt, hamis eszméi és amannak általános érvényü, helyes, indokolt, szabatos nézetei közt olyan a különbség, mint az éjjel és a nappal közt.

Az az itélet, melyet a Földtől milliárd mérföldnyi távolságban mondhatunk az emberi művekről, egészen más, mint az, a mely itt lenn kielégít bennünket. Az egész naprendszert teljes nagyságában látjuk, felismerjük kicsinyes bolygónknak hitványságát úgy a tér szempontjából, melyet elfoglal, mint a Nap körül végzett sebes évi mozgásának ideje szempontjából és érezzük, hogy a megrögzött földi nézetek egy falu látóhatárába zárt szűkkörü és közönséges érzelmek bélyegét viselik magukon, és abban a helyzetben vagyunk, hogy több szabadsággal, függetlenséggel és teljességgel itélhetjük meg a teremtés óriásságát.

De bárminő messzire van is a Neptunus bolygó földi hazánktól, mindazáltal mégis ugyanazoknak a világoknak a rendszeréhez tartozik és úgy mint mi, a Nap családjának tagját képezi. Más, a Föld csillagászai előtt még ismeretlen bolygók keringenek a Neptunus fölött; az első ilyen bolygó 48-szor akkora távolságnyira van mint a Nap, azaz egy milliárd hétszáz millió mértföldnyire, oly óriási pályán, melyet nem kevesebb, mint 330 esztendő alatt fut meg. Az égi utazás, melynek perspektiváit összefoglalom, eme szoláris hatáskörön kívül fekvő rétegek fölé vitt. A végtelen égbe vetvén magam, miközben egy csillag kozmikus világába hatoltam, más rendszerre bukkantam.

V.

Nyolczezer milliárd mérföldnyire.

Minden csillag saját fényében tündöklő nap. A Nap, a mely nekünk világít, 1,284.000-szerte nagyobb térfogatu és 324,000-szer súlyosabb mint a Föld. Ugyanilyen rendűek a csillagok kiterjedései és tömegei is. Sok csillag még nagyobb térfogatu és jelentékenyebb tömegü.

Bármely csillag felé induljunk, hozzá közeledve, naphoz, vakító tűzkatlanhoz közeledünk. E megszámlálhatlan fény-, hő-, villamosság-, vonzóerő-tűzhelyek csak a bennünket tőlük elválasztó mélységek mérhetetlensége következtében törpülnek kicsinyes, fénylő pontocskákká. A legközelebbi nap, a legszomszédosabb csillag 222,000-szer akkora távolságban csillámlik, mint a milyen minket a Naptól elválaszt, azaz innen nyolczezer milliárd mérföldnyire.

Egy óránként 60 kilométert tevő expresz vonat gyorsaságával utazva és egyenes irányban a legközelebbi csillag felé tartva, minden lassudás minden késedelem nélkül, csak 60 millió évnyi megszakitatlan repülés után érnénk czélunkhoz!

Ha egy lövegnek a lehető legnagyobb sebességével utaznánk, olyan sebességgel, a minőt a legzseniálisabb embergyilkolók mind ez ideig csak elérhettek és a mely két akkorára becsülhető mint a hang terjedésének sebessége, azaz másodperczenként 680 méterre, mégis egy és fél millió esztendőre volna szükségünk, hogy ezt az utat megtehessük. Ha ez a csillag iszonyu robbanásba törne ki és ha a katasztrófa zaja a hangnak a levegőben terjedő gyorsaságával juthatna hozzánk, a robbanást csak három millió év mulva hallanók az után a nap után, a melyen a robbanás végbement!

Még három és fél évig az őt megsemmisítő katasztrófa után nyugodtan ragyogni látnók a csillagot, mert a fény a térben másodperczenként háromszázezer kilométer vagy hetvenötezer mérföldnyi sebességgel terjed és evvel az állandó gyorsasággal három és fél évig kellene haladnia, mig hozzánk érne.

Ebből a távolságból nézve, tündöklő napunk egyszerü csillag rangjára szorul. Azok a világok, melyek körülte keringnek, a Föld, Vénusz, Mars, Jupiter, Saturnusz és a szoláris család testvérei, a távolság perspektivája következtében köréje vannak szorítva és láthatatlanul elvesznek sugaraiban.

Ily távolból, a csillag-összességben tekintve a szoláris birodalom eme tartományait, még a legoptimistább szellem is jelentékteleneknek találja őket. Ha mindjárt nem léteznének, a végtelen napjai nem kevésbé árasztanák maguk körül fényés élet sugaraikat. Bolygónk, melyet oly fontosnak tartunk, felfedezhetetlen mikroszkopikus ponttá válik az olyan érzékekre nézve, minők a miéink, és egész története ily messziről hallva, egy szitakötő szárnyalásának tűnik fel, sőt még ennél is kevesebbnek, mert ismernünk kell, hogy feltalálhassuk. Különösen ilyenkor törnek elő a papok állításai és társaik dogmatikus bizonyítása a maguk teljes nevetségességében.

Éreztem, hogy olyan csillagnak a rendszerébe kerültem át, a mely egyike azoknak a legközelebb fekvő csillagoknak, és a melyeknek távolságát megmérték, és a mely tudvalevőleg a Centaurus-csillagképhez tartozik: ez e csillagképnek alpha csillaga. Ez különös rendszer és érdekesebb mint a mienk. A nekünk világító egy nap helyett, emitt a mienkhez hasonló két iker-nap kering egymás körül 84 földi esztendővel felérő periodusban és egymástól 723 millió mérföldnyi távolságban. Mind e két iker-nap jelentékeny fényességet áraszt (innen nézve 1-ső és 2-ik nagyságuak) és messze fölülmulják a mi rendszerünk tűzhelyét. Mind eme égi szövétnekek körül, emezek védszárnya alatt, termékenység és élet forrásaikat az ő sugaraikból merítve, bolygók keringnek, megvilágítva két különböző naptól, melyek majd az ég ugyanazon pontján együttesen, majd külön és felváltva árasztják fényüket, és a melyeknek nagysága és világítóhelyisége az e világoknak középponti forgásából származó távolságok váltakozásától függ.

Az itteni létviszonyok nagyon különböznek azoktól, a melyek a Föld és a mi csoportunkbeli bolygók sorsát igazgatják. Két nap! Mily sajátságosan válthatják fel egymást az évszakok! Minő lehet az éghajlat változatossága, a vitálitási módok kétségenkivül gyors átalakulása! Milyen bonyodalmas lehet naptáruk, az évek, a tél és nyár, a nappal és az éjjel egymásra következése! Mily fényesen tanuskodik egy ilyen, máskülönben közelfekvő és a földi csillagászoktól jól ismert rendszer létezésének egyszerü ténye a kozmosz csillagos rétegeiben elszórt végtelen változatossága mellett! A természet különböző ereinek mily változatos sokasága nyilvánulhatott e szoláris kifejlődés ezen gazdagságának ölén! A mi bolygónkon észlelt jelenségektől eltérő nyilvánulások, a melyeket kétségkivül éreznek, megbecsülnek olyan érzékek, a melyek teljesen mások, mint a földi szervületeken létezőké, melyeket a távoli világokban maguk a természeti erők élesztettek, finomítottak és fejlesztettek ki.

A két Naptól megvilágított, melegített és igazgatott világokon az élet a földi formákétól teljesen eltérő formakban nyilatkozhatott és fejlődhetett szervessé, mivelhogy minden kétségen kivül kettős, váltakozó életet élveztek, más érzékelési eszközökkel, szervekkel, érzékekkel voltak felruházva. A földi életet jelen állapotában a gondolkozó, csillagász, fiziologus az egyetemes élet tipusának többé nem tekintheti. Mindaz, a mit a földön kitanulhatnánk, megismerhetnék, mindig csak végtelenül kicsiny és abszolute elégtelen része lenne a végtelen számnélküli teremtményeiben elszórt roppant valóságnak.

(Folyt. köv.)

TESTVÉRVISZÁLY.

Negyven nap bőjtölt Izrael,
Hogy a szent földet érje el,
Igaz, hogy hullt a manna is,
Ezrek szedék, szedik ma is.

Mi már régebben bőjtölünk,
A Kánaánba még se léphetünk,
Mindenfelé van dáridó,
Csak a magyar bolygó zsidó.

Mózes meghalt és Józsuánk,
Két izben árva lett hazánk,
Azért a sok bajtól ne félj!
Nagyobbá tesz csak a veszély.

Mannát mi most nem adhatunk
Mivel magunk is koplalunk,
De nyújtunk hű testvérkezet,
Megosztva bajt és kenyeret.

Nem veszhet olyan nemzet el,
Ki úgy hisz, mint hitt Izrael.
Kardjába' s istenébe' hisz
S mellette tud koplalni is.

Hiador.

KOLOP.

(Fürdői levél.)

Tisztelt szerkesztő ur! Látott-e már életében olyan csodát, hogy egy káposztás kert közepén egyszerre csak fürdőház nőjjön fel? Kényelmes kádakkal, hűtőző szobákkal és a fürdőkényelem minden tartozékával? A káposztafejek egy szép napon arra ébredtek, hogy vascsöveket vontak el alattuk, a kutmester kazánt és szivattyut állitott közéjük s ők egy czivilizált darab föld lakói lettek.

Hát olyat hallott-e már valaki, hogy az ököritatásra szánt gémeskut beleunjon az ő gémes voltába s elváltozzék rendkivül erős kénes gyógykuttá, melynek csodájára jár az egész környék?

Az álmélkodó káposztafejek és az ambiciózus gémes kut itt vannak a mi tőszomszédságunkban, a Végess Sándor földbirtokos tanyája közepén, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tisza-sülyi határában. Csodájára jár a «büdös kutnak» nemcsak a környék uri és paraszt népe, de a pesti hires professzorok is. Dr. Lengyel Béla egyet. tanár és Naumann fővárosi vegyészek elemezték a vizet s 33% Sulfátot, 55% Chloridot és 13% Hydrocarbonatot találtak benne. Azonkivül tartalmaz még meszet, vasat, szénsavat stb., mig ellenben szerves anyagok nem léteznek a vizben.

Eleinte a nép tette próbára az «orvosságos kut» erejét. Megfájult valakinek a gyomra, hoztak neki a kolopi vizből és menten elmult a nyavalyája; a másik embernek összehuzta a rheuma a karját, a viztől kiegyenesedett. Borsó Mihály gazda uramnak hályogos szemü csikója volt; megmosogatta kolopi vizzel s a hályog eltünt. Bőrgyulladásos czigányfiu szemét szintén pár nap alatt helyre hozta a viz. A legkülönbözőbb bajokban használta már idáig a parasztság bámulatos sikerrel, a mi különben nem is olyan csodálatra méltó dolog, ha meggondoljuk, hogy a kén ősidőktől fogva egyik legáldásosabb orvosszere az emberiségnek. Már a rómaiak ismerték gyógyitó erejét, a mit világosan mutat a mehádiai Herkules fürdő története is; valamint a törökök is fürdőt emeltek minden kénes forrás fölé. Ha lapozgatunk Argenti hasonszenvi könyvében, szintén ott találjuk a Sulfátot majd minden betegségnél.

A kolopi gyógyviz («kénes, földes, sós gyógyásványviz», mint a hivatalos miniszteri engedély nevezi) Európa legerősebb kéntartalmu vizei közé tartozik. Az orvosok véleménye szerint páratlan hatásu mint fürdőviz: *csúz-, köszvény-, női bajok-, kiütések-, sebek- és szembajoknál;* mint ivóviz: minden *kurutos gyomorbajt, sárgaságot* és *májbajt* meggyógyít. Sőt hatalmas regeneráló szernek bizonyul ideg- és hátgerincz-bajokban is, mint azt most egy szélhűdéses betegen tapasztalták.

Végess Sándor ur és bájos neje, szül. Bogya Irma urnő gondoskodtak róla, hogy a csodás hatásu gyógyviz, melyet kutásás alkalmával találtak véletlenül birtokukon, átmenjen a nagy közönség használatába is, és nehány hét alatt átvarázsolták tanyájukat fürdőteleppé, ellátva azt kényelmes vendégszobákkal, fürdő-épülettel, kerti teremmel stb.

A ki csak eddig megismerkedett a kolopi viz hatásával, orvos és laikus egyaránt nagy jövőt jósol a fürdőnek.

B. V.

ESTRELLA.

Irta: Fr. Klotild.

Gosztonyiék megunták a falusi életet. Eladták bútorukat és Pestre jöttek. Ideje is volt már, mert Rezső fiuk fiatal ember lett és be kellett őt vinni a nagy társaságba. Az első tél Pesten egy oly fiatal embernek, ki csak a falusi élet unalmas magányát ismerte, nagy fordulópont. Milyen élvezet, magát a mulatságok és bálok közepébe vetni! És még hozzá szerencséje is volt Gosztonyi Rezsőnek, szerelemben, játékban egyaránt. Ha játszott, nyert, ha leányokkal társalgott, azok mind szerelmesek lettek belé. Igaz, nem hiába, mert jó parthie volt. Anyja nagy házat vezetett és büszkeségét csak egyetlen Rezső fia képezte, vágya pedig mindig az volt, hogy az ő menyének comtessenek meg szépnek is kell lennie. Gosztonyi Rezsőnek tetszett ez az élet; ha végig ment az Andrássy-uton, monokliját szemébe csiptette és úgy nézegette az őt megbámuló hölgyeket. Valóságos szalonhős és dandy lett belőle. A következő szezonban már ritkábban járt el a bálokra, ha el is ment, csak azért ment, hogy a kisasszonyok udvarolgassanak *őneki*. Szülei házát megunta, a korcsolyázás fád volt neki, Kugler nem imponált többé, a kocsi, ló, az meg nem kellett. Egy szóval blazirt lett és, hódolva a divatnak, elkezdett melancholikus lenni... Az édes mama váltig kérdezgette, hogy mi a baja. Bizonyosan szerelmes lesz a gyerek, gondolá magában. Folyton unatkozik, szomorkodik ... Tán valami változatosságra lesz szüksége! A terv tetszett Gosztonyi Rezsőnek és elutazott — Nizzába.

Oda érkezve, beszállt egy elsőrangu hôtelbe, dejeunézett, de se a Homard, sem pedig az omelettes aux fines herbes nem izlett neki. Délután gálába vágta magát és elment a konzulátushoz jelentkezésre és bemutatkozásra. Beküldte névjegyét és nem tudta felfogni, hogy bár névjegyén a mama fogalmazása szerint ott állt: «Rodolphe Gosztonyi de Gosztony», a konzul miért nem fogadja őt azonnal? Végre megtörtént ez is és monsieur Gosztonyi elhagyva a konzulátusi épületet, a quai anglais-t tisztelte meg nagyrabecsült személyével. A chikes franczia hölgyek, a ködös Albion szőkéi, az epedő kékszemü ladyk vigan nevetgélve beszélgettek, de Rodolphe Gosztonyi de Gosztony urat, bár erősen monoklizott és botját franczia módon hajtogatta, nem akarták észrevenni. Látva, hogy a remélt succes kimarad, Nizzát elhagyni készült. Unottan haladt végig az utczákon, mignem a nagy vásárra tért. A sürgő-forgó emberár nem érdekelte. Ugy tett, mintha ő ezt már mind látta, mind tapasztalta volna. Egyszerre azonban kiesett szerepéből. Nagy tömeget látva egy bódé körül, arra tartott. Gosztonyi Rezső csak kereste, hogy mi itt a látnivaló, de felvilágositást nem nyerhetett, mig végre a fülébe ötlő szavak megmagyaráztak neki mindent. Utat tört magának és oh csodák csodája, ő, az «enfant gaté» tátott szájjal bámulta a szép zsibárus leányt, a kit a nagy tömeg ép úgy bámult, mint ő. Alkalmazkodva a körülményekhez, régiségbuvárnak csapott fel és összevásárolt tücsköt-bogarat, hogy csak a szép zsibárus leány mellett maradhasson. Végre kifogyott a pénzből és kénytelen volt távozni. Nem nyugodott, a mig meg nem ismerkedett a szép elárusitónő családjával. Gyakran feljárt hozzájuk és őrülten szerette a szép Estrellát. El volt felejtve az anyai intés, el a jól betanult szerep.

Egy napon levél érkezett a mamától, melyben kérdi, hogy mulat, hogy talált-e magához való társaságot és, ezen kérdést aláhuzta, vajjon talált-e már comtesse-t vagy marquise-t?

Gosztonyi Rezsőnek merész gondolata támadt. Ir haza s az utolsó kérdésre, ugyancsak aláhuzva, azt feleli, hogy talált is már egy megfelelő marquise-menyasszonyt, kinek saját maga készitette pillanatnyi amateur fényképét mellékeli is. A mama boldogságában nem tudott hová lenni. Telekürtölte ezzel a szenzációs hirrel az egész várost, és a kinek csak utjába került, boldogságtól ömledező szavakkal festette le fia szerencséjét.

Gosztonyi Rezső változatosság után áhitozott. Megunta a szép Estrellát és visszakivánkozott a pesti szalonokba, a hol ő caësari hatalommal uralkodik. A mama váltig kérdezgette, hogy mi van a szép Estrellával. Gosztonyi Rezső azonban mindig kitérő válaszszal felelt. A mama nem csüggedt és tovább élesztette a tüzet. Egy napon soirée-ra voltak hivatalosak a tábornokékhoz s a mama, kapva a jó alkalmon, ujra a marquise-sal meg a fényképpel hozakodott elő. A tábornok fia, a fess dragonyos-hadnagy, ki ugyancsak Nizzában volt, udvariasan visszaadja a fényképet a kedves mamának és arra bátorkodik őt figyelmeztetni, hogy talán kicserélte a képet és a szép marquise arczképe helyett más valakiét tetszett elhozni, mert ez a fénykép, a melyet mutatni tetszik, egy szép — zsibárus leányé...

Tableau.

ELSIROM...

Elsirom érted minden könyem,
Azután csöndes lesz szivem.
Mélyén a bánat halkan, lágyan,
Elcsöndesülve megpihen!

Elsirom érted minden könyem
S elhallgat tán a fájdalom,
Magányos, csendes őszi éjen
Szerelmedről nem álmodom!

Elsirom érted minden könyem,
Azután csend lesz, hangtalan,
Mint midőn égen, midőn földön
Mindennek vége — halva van!...

Szarvas Mariska.

Állott még a templom: Zion
dísze, éke,
Izraelnek kincse, örök dicsősége,
Mikor, mit most halltok csengő regeszóban:
Megtörtént igazán, megesett valóban.

... Nagy panaszszal jöttek a szent pap elébe:
«Fehér liliom vált szomorú setétre,
Drága gyöngy pergett le ... ki hitte, ki hitte? ...
Szép Leát szépsége romlására vitte ...»

Olvassa a főpap Leának a vádat:
«Beszennyezted, Lea, a hitvesi ágyat,
Tagadod vagy vallod? ... Sorsod az ajkadon» ...
Szép Lea elsápad: «Tagadom ... tagadom!» ...

«Ha tagadod, holnap újra jöjj elébem:
Nagy, szent esküt mondasz istennek nevében,
S varázsitalommal próbát teszek véled:
Bűnösnek halált hoz, ártatlannak élet» ...

Hazatámolyg Lea halványan, fehéren,
Nehéz, sürü könnyek ragyognak szemében:
«Mit tettem, mit tettem? Későn már ... hiába.
Vétkes örömöknek — mérges a virága» ...

Besüt a napsugár kicsike ablakán:
«Oh, ha még sokáig érezném, szívhatnám!»
Hamut hint fejére, leborúl a földre:
«Alig, alig éltem, korán még a földbe» ...

Nyílik a kis ajtó, nézi Lea félve:
Szép testvére Ráhel halványan lép be.
«Taposs agyon engem, testvérem, testvérem ...
Oh, hogy ezt a szégyent, nagy szégyent megérem!»

«Esküdtem, tagadtam, de te tudd meg vétkem» ...
És Lea zokogva nagy vallomást tészen ...
Az borzadva hallja, könye is megfakad:
«Én Leám, testvérem, meghalnod nem szabad!»

«Egy volt a mi arczunk mindenki szemébe':
Én megyek helyetted a főpap elébe,
Csodás a hasonlat! Könnyü véghez vinni:
Én fogom helyetted a szent italt inni!»

Felragyog hirtelen Lea szeme párja,
Lelkét a reménység áthéviti, járja,
Hol a rosszra számit, hol pedig a jóra ...
Egy óra letellett, kinos, nehéz óra!...

Jön végre, jön végre örömtől hevülten:
«Mentve vagy, mentve vagy, megittam, esküdtem!»
Egymás keblén csüngnek, ajak ajkat csókol ...
... De Lea megreszket, halált szív e csókból ...

Csak sápad, elsápad, meginog a térde,
Alig, alig hallszik elhaló beszéde:
«Meghalok, végem van ... ajkamon a méreg,
Meg nem csalja istent gyarló földi féreg!» ...

Szép feje lekonyul, mint tavasz virága.
Ha hogyha nem éri a napnak világa ...
Összetört a szépek legragyogóbb gyöngye ...
... Így olvastam én ezt tudós, régi könyvbe' ...

Roboz Andor.

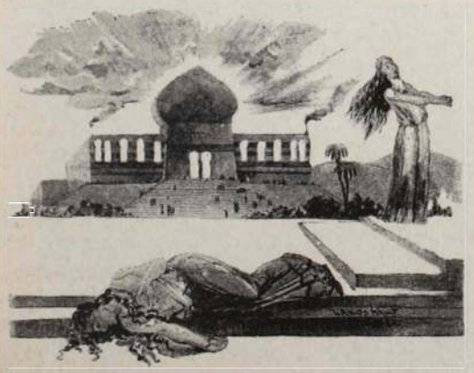

TŰZ UTÁN VÍZ.

— A sárosvármegyei árvizek alkalmából. —

Alig mult el néhány év a nagy tűzvész óta, mely Sárosvármegye székvárosát; Eperjest romhalmazzá változtatta és már ismét ujabb csapással látogatta meg a sors ezt a mélyen sujtott megyét, mely amúgy is mostohájának vallja a természetet és szerencsét egyaránt. A vármegye területén létező folyók és patakok pusztító árvizet fejlesztettek és olyan pusztulást okoztak, a minőre a vidék legöregebb emberei sem emlékeznek s a természet mintha ehhez előre készült volna.

Junius és julius hónapokban kevés kivétellel borús, esős időjárás uralkodott. A míg e sorok irója Hellász kék ege alatt járt és hèteken által felhőt sem látott az égen, addig Sárosból egyre azt irták, hogy esik az eső és a szobából sem lehet kilépni az eső miatt. Igy tartott ez csaknem julius végeig, a mikor egyes napokra kiderült de csak azért, hogy augusztusi meleg eső helyett rettentő felhőszakadás köszöntött be. Augusztus 11-ének délutánja volt az az emlékezetes nap, melyet halála napjáig meg fog emlegetni mindaz, a ki átélte és a kinek a kegyes Gondviselés megengedte hogy életben és vagyonban kárt ne szenvedjen.

A fent említett napon egyeszerte hatalmas eső uralkodott, mely azonban a délutáni órákban felhőszakadássá fajult és rövid idő alatt mondhatni földrajzi átalakulásokat idézett elő. A vármegye négy főbb folyóvize, a Tarcza, Szekcső, Tapoly és Ondava közül egyik sem maradt meg medrében és valamennyi megbővülve a patakokkal és vadvizekkel, dühöngő vadállatként rombolt és pusztított mindenfelé.

Voltaképpen a legnagyobb, legváratlanabb és legszokatlanabb pusztítást az *Ondava* okozta, melyről eddigelé hasonló szereplést a legvénebb parasztgazdák sem jegyeztek fel.

Nem kevésbé veszedelmesen garázdálkodott a többi három folyó és köztük első helyen a *Szekcső*, melyet nemrég szabályoztak, de mely a szabályozás következtében jelentékenyebb esést nyert és igy a természetes és mesterséges akadályokkal szemben annál veszedelmesebbé lett. A tulajdonképpeni árviz *Demethe* és *Raklavicza* tájékán kezdődött, a hol teljes dühvel fordult a pályatest ellen, melynek két nap mulva kellett volna a forgalomnak átadatnia. A vízár, mely helyenkint a távíró-oszlopok sodronyáig emelkedett, a szó teljes értelmében elsöpörte a vasúti töltést, elszakította és csavar módjára felperdítette a síneket és talpfákat és emeletes ház magasságú hidakkal úgy dobálódzott, mint a hogyan gyermekek szoktak a játékszerrel.

A Demethe melletti vasuti hidat elszakította és hátára kapva egyenesen egy csűrre dobta, melyben az emberek csépléssel foglalkoztak. Az erős csűr a borzasztó ütésre összeomlott, a benne lévők odavesztek vagy féligájultan úsztak tovább, míg az ár a legközelebbi falu irányában vágtatott és megostromolta *Töltszéket*, egyikét ama községeknek, melyek a borzalmas pénteki napon legtöbbet szenvedtek. Útközben a vasuti hidak és őrházak csak úgy tünedeztek el a föld szinéről. Egy őrházban már ott lakott a pályaőr népes családjával, melynek tagjai közül egy leánykát bevásárlás czéljából Eperjesre küldöttek be volt. A leányka a borús időben nem szívesen indult utnak, pedig ennek köszönhette életét, mert a többieket az ár házastul, mindenestül elsodorta. Egy Bártfa felé igyekvő kocsiból a szemközt haladó országútról látták, a mint a pályaőr gyermekeiért az őrházba ment, aztán nyomtalanul eltünt az egész alkotmány, s a benn voltak hulláit ma is csak sejtik a sok feloszlásnak indult meg nem ismerhető holttest között.

Töltszékre az az özön már mint hatalmas víztükör érkezett, mely puszta nyomásával is meghibbantott mindent. Erejénél csak a gyorsasága volt nagyobb. Egyes épületekből az ablakon által ugráltak ki az emberek, holott a dühöngő elem az ajtókon tódult be. Birkanyájakat elnyelni, távíróoszlopokat kimosni perczenetek müve volt. Egyetlen bérlőnek 250 birkáját ragadott magával, a birkás alig tudott nyakigérő vízben egy domboldalra menekülni. Ha nem lenne frivolitás, szinte mosolyoghatnánk egy töltszéki ember esetén, a kit az ár oly hirtelen ragadott meg, hogy alig volt ideje egy távíró-póznára felmászni. Az egyre emelkedő ár azonban mindig magasabbra szorította, úgy hogy végül már a sodronyokba volt kénytelen megkapaszkodni. Akkor, a végső veszélyben, midőn az alapostul kimosott távírópózna mozogni kezdett, a véletlen egy tyúkketreczet hozott arra és ezen emberünk elúszott *Kapiig*, a nevezetes Kapivár aljába, melyről ugyan Gabányi nem irt szindarabot, de mely Maglód vezérnek, a Tuhutum fiának mesés kora óta bajosan látott ekkora vizet. Kapin aztán odavágta az ár a ketreczet egy derék fűzfához, mely a szegény, törődött atyafit magán tartotta egészen reggelig.

Mert mire a víz megbirkózott a bártfai vasúttal, annak összes pályatestét megrongálta, hídjait elmosta és távíróoszlopait rossz póznák módjára kitördelte, beesteledett. Rémes este volt ez, melynek kevés ember feledi el emlékét. Az ár a folyton megujuló zápor által csak növelve teljes erővel dült neki a *Sebes* melletti vasuti töltésnek és hídnak. Ez a híd pillérre fektetett vasmű volt és egyik kedves czélpontja az eperjesi sétáló publikumnak, mely azt hitte, hogy évtizedekre, sőt talán századokra számított emberi alkotmányt lát maga előtt. Pedig egy hatalmas roham a víz részéről elégséges volt arra, hogy a nagy vasszerkezetet lekapja, egyik darabját a Szekcső medrébe hajitsa, a másikat pedig Soóvárig sodorja. S a sebesi híd ezzel megszünt létezni, vele pedig az utolsó mesterséges akadály, mely az árvizet feltartóztatta. Hirtelen, zuhatag módjára vetette ez most magát a Kassa felé vezető töltésre, melyet oldalt támadott meg és mint később meglátjuk, szintén átszakitott.

Mig a megye felsőbb részein a pusztító elem dühöngött, a kassa-oderbergi vasutvonalon, Eperjes közelében semmi feltünőt nem tapasztaltak. Igaz, hogy a viz egyfelől a Tarczában, másfelől a Szekcső és Delnya egyesülésénél egyre fenyegetőbben emelkedett, de a kassa-oderbergi vasut sok vihart átélt immár s nem volt oka megijedni. Az esti vonatok indulása, illetőleg megérkezte előtt bejárták a legjobban fenyegetett eperjes-enyiczkei vonalat, de semmi feltünőt sem tapasztaltak. Ily körülmények közt robogott végig a pályatesten, mely kétfelől hullámzó viz által nyaldosva, lomha vizi kigyóhoz hasonlitott, a Kassa felől esti 9 órakor induló személyvonat. Lassu tempóban haladva, szakadó esőben szerencsésen eljutott az utolsóelőtti őrházig. Pedig már a viz elérte csaknem a töltés magaslatát és ugyanazon pillanatban, midőn a vonat

az őrházhoz jutott, sőt mozdonyával már el is hagyta, ugyanazon pillanatban érkezett meg a sebesi hidnál elszabadult vizár, mely a szó teljes értelmében elmosta a mozdony alól a töltést, úgy hogy a vezetőnek csak annyi ideje maradt, hogy hatalmas ellengőzzel az őrház felfalazott magaslatára taszítsa a vonatot, melynek kerekei már ekkor vizben forogtak. A sinek elül a mozdony sulya alatt meghajolva, lefelé mozdultak, hátul fölemelkedtek, úgy hogy részleges kisiklás történt, mely azonban bajt nem okozott. Mindez perczek műve volt.

A vonaton volt 32 utas csak akkor ébredt helyzetének tudatára, midőn magukat a szó teljes értelmében elszigetelve, szakadó esőben ott látták az őrház emelkedésén. Kiszálltak a recsegő waggonokból, tüzet raktak és fáklyafénynél aggódva néztek a hömpölygő árba, mely egyre mosta azt a darab földet, melyen állottak. Majd eljutott a lábukig, átszoritotta őket a másik oldalra, utoljára visszakergette a waggonokba. Ott virrasztottak egészen reggelig és képzelhetjük, mit állottak ki hozzátartozóik (kik a vonatot hiába várták) e rémes éjjelen.

Végre megvirradt. A közeli Soóvárból még az éj folyamán megkisérlette nehány férfi, hogy a katasztrófa szinhelyéig hatoljanak, de hasztalan. Fáradozásuknak mégis volt annyi eredménye, hogy a vonat veszélyes helyzetének tudomására jutottak és reggelig talpon állottak a derék svábok, kik közül egy nyakig vizben lóháton átuszott az őrházhoz és igy ujra összeköttetésbe hozta utasainkat a világgal. Csónakokon vitték őket Sóvárra, majd parasztszekereken Eperjesre. Ekkor már tisztán állott előttük a pusztulás képe, mindenütt viz és viz, elhordott töltés, mig a mozdonynak csak kürtője látszott ki az árvizből. Táviró-összeköttetésről felfelé szó sem volt, postáról Kassa felé még kevésbé. A makoviczai járásból lovas küldött hozta a rémes hireket és erős lélek kellett ahhoz, mikép a vármegye házán annak hallatára, a mi lassankint kitudódott, kétségbe ne essenek.

Pedig nem estek kétségbe, hanem erős szivvel munkához láttak. A főispán és alispán hamarjában intézkedtek a legnagyobb szükség enyhitésére, mert a sors iróniája úgy hozta magával, mikép a föld népe éppen az aratás derekán jusson az éhenhalás küszöbére. Három járásban több mint 60 község egész termését elsodorta az ár, a többiét tönkretette. Tizennégy község romban hever, 26 halottat sikerült kihalászni, a többinek isten a megmondhatója, hol fog elporladni. Hát még az élők kára! Az államutaké (hivatalos becslés szerint) 150,000 frt, a törvényhatósági közutaké 230,000 frt, ugy hogy a közlekedésnek télire való ideiglenes helyreállitása nem kevesebb, mint 45,000 frtba fog kerülni. Tegyük még ide záradékul a háztulajdonosok kárát, mely megközeliti az *egy millió forintot* és méltán utánozhatjuk az orosz gárdatisztet, a ki adósságainak jegyzéke alá azt irta oda, hogy: «Ki fogja mindezt megfizetni!?» De mig annak Miklós czár alája irta saját nevét, mi csak arra az álomszuszékra hivatkozhatunk, melyről Mikszáth Kálmán olyan szép jellemrajzot irt, mely nehezen ébred, de ujabb időben ritkán alszik és melynek magyarul — *jótékonyság* a neve.

Latkóczy Mihály.

BETEG SZERELEM.

Irta: BODOR ZSIGMOND.

I.

Pirosló narancsfák alatt, egy délszaki fürdőhelyen ismerték meg egymást. Aurélia virágzó fák enyhülést adó árnyéka alatt, érdekfeszitő regény olvasásába volt elmerülve, midőn Ákos széles karimáju kalapját könnyedén megbillentve, engedelmet kért tőle, hogy helyet foglalhasson mellette a padon.

Aurélia meglepetve tekintett fel könyvéből és az ismeretlenre szegezte szemeit. Azon sötétkék, lázas fényben ragyogó, harmatos nedvességben csillogó szomorú szemeket, melyeknek tekintete a szivig hat . . . Mosolyogva intett a fiatalember felé:

— Csak tessék, foglaljon helyet uram! Az első pillanatban meg volt győződve, hogy a fiatalember is beteg. Betege ugyanazon kórnak, mely őt sorvasztja és igy nem gondolkozott soká, midőn megengedte, hogy az ismeretlen hozzája szegődjék. Csakhamar élénk beszélgetésbe merültek el. A sors hasonlósága közelebb hozza az embereket egymáshoz és ha a halál van a hátunk mögött, nem sokat törődünk az etikettel.

Ákos az előbbi napon érkezett a fürdőbe. Az orvos azon reményben küldötte a délre, hogy a sugaras tengerpart megedzi majd kimerült idegeit és ellentállóbbá teszi beteg, ziháló tüdejét. A fiatalember csak nehezen nyugodott meg öreg házi orvosa tanácsában, rosszul esett neki eltávozni a zajos fővárosból. Nehezen tudott megválni a szinházaktól, orpheumok, fél meztelen chansonetténekesnők és a ballettánczosnők kéjt lihegő világától. Érezte, hogy nem fog többé visszatérni a fővárosba és mig málháit csomagoltatta, mig barátnőinek és barátjainak bucsúlevelet irt, ugy tetszett neki, mintha utolsó intézkedését tenné. A hosszas utazástól kimerülve az előbbi napon szobájába vonult vissza és pihent, csak ma, miután jelentkezett a rendelő orvosnál, indult első sétájára.

A beszélgetés folyamában élettörténetére tért át. A leány letette a kezéből a könyvet és hallgatta a fiatalembert. Ákos kitünő társalgó volt. Miután felkeltette Aurélia érdeklődését, mindvégig ébren tudta ezt tartani.

A fiatal leányka azzal jutalmazta meg gavallérja udvarias törekvéseit, hogy vázlatosan ő is elmondta élettörténetét:

— Már hat év óta látogatom ezen fürdőhelyet, hol aránylag elég jól érzem magam. Atyám, ki egy dúsgazdag földbirtokos jószágigazgatója, egy franczia társalgóné kiséretében minden évben ide küld; a legjobb szándék vezérli, lehetőleg meg akarja hosszabbitani életemet. Azt hiszi szegény, hogy én nem ismerem betegségemet és nem tudja, hogy röpiratok, tankönyvek bőven felvilágositottak a phtysis természetéről és meggyőztek arról, hogy a halálé vagyok.

Szárazon és szenvedély nélkül beszélek a jövőre vonatkozó kilátásaimról. Nagyon jól tudom, hogy még egy ideig eltengődöm és hogy rövid idő mulva fehér halotti ruhába burkolva nyugodni fogok, nyugodni mélyen a föld alatt. Csak egy kivánságom van uram: Otthon, szeretett atyám karjai között szeretnék meghalni.

Egy pillanatra mindketten hallgattak. Ákos idegesen kapott homlokához, mintha el akarna arról valamit kergetni és azután egészen más dolgokról kezdett beszélni. A városról áttértek a fürdőre és Aurléia élénk szinekkel festette le előtte a gyógyhely természeti szépségeit, elmondta neki, hogy milyen életmódot kell követnie és végre a fürdőben lévő társaságról kezdettek beszélni. Midőn Aurélia lakásához közeledtek, a társalgóné elébük jött és a beteg leány bemutatta neki kisérőjét:

— Vidor Ákos barátom.

II.

E naptól fogva mindig együtt voltak. A társalgóné kiséretében nagyobb sétákra indultak és azon voltak, hogy lehetőleg mulattassák egymást.

A mellbeteg leány, ki szenvedély nélkül, megadással, szelid türelemmel várta a közeledő halált, sajátságosan megkapó hatást gyakorolt Ákosra. Eddig csak a szinházak és szalónok kifestett arczu hölgyeit ismerte, lelke érzéketlen volt minden idealis benyomás, minden mélyebb érzés iránt. Megszokta, hogy csak divatbábokat, kaczér szinéneket lásson a nőkben és ime most, távol fővárosa társaságától egy leány bukkan elébe, ki lemondott az élet örömeről, mert le kellett mondani, kinek egész élete tűrésből, megadásból állott és ki zugolódás nélkül nyugodott meg sorsában.

Nem volt épen szerelmes Auréliába. De minek is lett volna? Hiszen eleget élvezte már a szerelmet, érzelmei tették tönkre tüdejét, tették érzéketlenné szivét, lelkét. Csak érdeklődött a leány iránt, kinek szellemessége szórakoztatta, sőt nem egyszer a gondolkozásra is nyujtott neki anyagot.

Ákos elhatározta, hogy barátnője szeretetreméltóságát, amennyire tőle telik, hasonló figyelemmel fogja viszonozni. Elhatározása nem volt minden önzés hijján. Tudta, hogy akkor, midőn nem volt Aurélia társaságában, unatkozik, hogy a hosszú álmatlan éjszakákon csak kritikus egészségi állapotára kell gondolnia folyton, szakadatlanul. És éppen ezen gondolatoktól iszonyodott. Nem mintha szemrehányásokat tett volna magának előbbi életmódjáért. A modern philosophusok azon osztályába tartozott, kik a kéjt az emberiség legnagyobb kincsének látják és a kik nagyon keveset törődnek ez ideg és léleköl szenvedély következményével. Nem félt a haláltól, csak azon gondolat gyötörte, hogy esetleg élnie kell majd, a nélkül, hogy élvezni, örülni tudna.

Ilyen körülmények között a fürdőhely nem is valami előnyösen hatott beteg testére. Csak kedvetlenül engedelmeskedett az orvos rendeletének. Meg volt győződve, hogy szenvedései nem megtámadott tüdőjében, hanem fékezhetlen vérmérsékletében gyökeredznek. A gyógyhelyen is kalandok után járt, és kinosan izgatta, hogy nem talált olyanra.

Egészen más lány volt Selldorff Aurélia. Hernyórágta bimbóhoz hasonló. Halovány és beteg, de bájosan kedves madonnaszerű megadásában. A világ, az élet élvezeteit, örömeit sohasem ismerte. A fiatal ember társaságában mód felett naivul viselkedett. A mi természetes. Sohasem forgott férfiak társaságában, az orvos mindig a legnagyobb csendet, visszavonultságot ajánlotta neki, mivel a legkisebbke izgalom közelebb vitte volna a sirhoz a gyönge beteges teremtést. Csak a könyvekből ismerte az egészséges emberek életét, a melyet szüzies, lányos képzelete az idealizmus rózsaszinű fátyolával vont be. A férfiakban ideálokat látott, kik szeretetreméltók és bizalmatkeltők és előkelő, kellemes modoru kisérője egészen megejtette az ő szegény ártatlan szivét, mely mit sem tudott ármányról, számitásról, rosszaságról . . .

III.

Vidor Ákos, mint emlitők, nagyon roszszul érezte magát a fürdőben. Kalandok, élvezetek után sóvárgó lelke nem talált kárpótlást abban, hogy naponként négy órát kellett sétálnia, hogy az ételeket hidegen kellett ennie és hogy este, plaidjébe burkolózva kiülhetett a szálloda erkélyére. Egészségi állapotában a legcsekélyebb javulás sem állott be. Szárazon és rekedten köhögött, mint előbb, a vér épen oly vastagon tört elő ajkai közül, mint mikor a fürdőbe jött és az arczán mutatkozó halványpiros rózsák meggyőzték, hogy a feloszláshoz közeleg.

Ez a felfedezés keserűséggel töltötte el kedélyét.

— Meghalok! gondolá egy este, midőn lefeküdt. Jó! De először még át akarom élvezni életem regényének utolsó fejezetét és... és azután készséggel dobom magam a halál hideg karjaiba.

Másnap reggel, mint rendesen felkereste Auréliát, ez a sétány fái alatt várt reá és bájos mosolygással intett feléje, midőn megpillantotta.

— Már egy fél órája várok önre Ákos.

— Nem jól éreztem magamat kedves barátnőm. Állapotom aggasztó. Érzem a halál kopogását mellemben. A rideg vendég már türelmetlenkedik és elrabolja minden életörömömet.

— Ma rossz kedvében van Ákos. Valószinüleg rossz, álmatlan éjszakája volt.

— Igen Aurélia. Kinos, gyötrelmes éjszakát virrasztottam át és azon gondolkoztam, hogy az örömtelen élet, melyet itt folytatok, nem ér annyit, hogy érdemes volna eltürni érette azt a sok kint és kellemetlenséget, melyet okoz.

— Barátom! ön hálátlan. Nézzen végig az én életem utján. Még eddig egyetlen olyan órát nem éltem át, melyet a szó valódi értelmében életnek lehetne nevezni, Az élet örömeit nem ismerem és mégis, vagy talán épen azért nem félek a rám leselkedő kaszástól.

— Nem cselekedett helyesen Aurélia, midőn nem szakitotta le azon virágokat, melyek oly gyéren mutatkoznak az élet tövises utján. Örömtelen életet folytatott mindeddig, hát sajnálja, hogy nem ismeri azt, a mi százezreknek örömet, élvezetet szerez, hogy meghalt a nélkül, hogy — a mint ön vallotta — egyetlen órát igazában élt volna.

És Ákos közelebb hajolt a leányhoz... Szeme lázas tüzben csillogott, melle zihált, arczán még tüzesebbekké váltak a rózsák..

Aurélia egész testében kéjes zsibbadtságot érezett, a mint az ifju égető, perzselő szavait hallgatta... Lelkébe tüzesen omlott a napsugár, egy uj, eddig ismeretlen világ nyilt meg szemei előtt... Édes élvezeteknek, kéjes örömöknek mámoros világa....

IV.

A két fürdővendég hirtelen eltünése nagy feltünést keltett a fürdővendégek között. Az urak és hölgyek nagy élvezettel tárgyalták a Chronique scandaleuse e legujabb botrányát, a mi azonban egy cseppet sem zavarta a mi kedves párunkat ama távol eső városka szállodájában, a hol a legkicsapongóbb életet folytatta....

Őrült orgiákat ült a két halálosan beteg ember. Aurélia egy csapásra hirtelen megváltozott. Mintha hirtelen álomból ébredt volna fel. Eddig szunnyadó szenvedélye óriási erővel tört ki belőle és mint hatalmas, véres karmu sas ragadta magával a gyenge áldozatot.... Kéjes élvezettel vitte magával az ismeretlent: a káprázatot, a mámort, az örömöt.... Tudta, hogy nem térhet többé vissza a társaságba és hogy ez a visszatérés felesleges is volna, ... nem bántotta a lelkiismeret. Ha vétkezett, bünhödik: a halál kisértetiesen meresztette rá tekintetét... és Aurélia behunyta szemét, hogy ne lásson és őrült sóvárgással szivta magába a kéjt, a mérget, a pusztulást....

Szenvedélyessége nem ismert határt, gyenge, beteges teste vonaglott az élvezettől és Ákos boldog volt! Szenvedélyes vérmérséklete megtalálta végre azt, a mit keresett: a kéjnek, élvezetnek kiapadhatatlan forrását, még az ő sóvárgását is felülmuló szomjuságot, még az ő szenvedélyét is megperzselő kéjvágyat. Ha egyegy perczre szemrehányást tett magának lelketlen tettéért, beteg tüdejére gondolt és czinikusan kaczagott fel.

És folytatták a gondtalan, izgalmas életet, mig a bimbó véglegesen elsárgult és hervadtan hullott le tőjéről. Egy kéjben áttombolt éjszaka után, visszatarthatlan erővel tört elő a vér Aurélia melléből és az összetört leány halva rogyott Ákos karjaiba, a ki vértelen arczával, fénytelen szemeivel mereven nézett az élettelen testre.

Azután leszoritotta a halott szemeit és nyugodtan vette elő iróasztala egyik fiókjából revolverét, melynek egyik golyóját agyába röpitette...

ZENE.

FÖRSTER JÓZSEF.

A góthai pályabiróság a héten döntött a beérkezett zeneművek fölött és föltétlen dicsérettel *Förster* Józsefnek itélte oda a pályadijat «*A pontevedrai rózsa*» czimü müveért. A góthai zenemü-pályázatoknak az eddigi eredmények után itélve, fényes kimenetele szokott lenni. Sok nagy művészi talentum kelt innen szárnyra, hogy a dicsőség ragyogó útját befussa.

Förster József.

Förster József egy trofajachi szegény falusi tanitónak a fia, a ki maga is szivesen foglalkozott fiatal éveiben a zenével és fiának ébredező hajlamait nem hagyta elcsenevészni. A tizenkétéves gyermek már zeneművek alkotásában törte a fejét s bár jól esett az az elismerés, a mi szülőfaluja részéről kijutott neki, mégis nagyobb sikerekre, nagyobb elismerésre vágyott. Grázba ment, hol művészi kiképeztetését először nyerte. Hazulról bizony vajmi kevesett kapott s ugy kénytelen volt a templomban orgonistaként segédkezni. Tehetségét csakhamar fölismerték és a közoktatásügyi miniszter stipendiummal külföldre küldte, a honnan mint kész művész tért vissza hazájába. Most, hogy Gothában «A pontevedrai rózsá»-t oly nagy dicsérettel halmozták el a pályakoszorú mellett, Förszterben mindenki az osztrák Mascagnit látja, a ki hivatva van, az osztrák zeneirodalom dicsőségét emelni.

IRODALOM.

Bodor Zsigmondtól Egyszerü történetek czimen egy kötet elbeszélés jelenik meg az ősz folyamán. A kötet, melyhez Silberstein Adolf ir előszót, 10 ivre fog terjedni és a Hungária nyomda diszes kiállításában fog megjelenni. Az ügyes tollu tárczairónak azt a könyvét ajánljuk olvasóink figyelmébe.

*

Nyomor czimen Singer és Wolfner Egyetemes Regénytárában második kiadásban jelent meg *Bródy Sándor* első könyve, melylyel annak idején ez a jeles iró oly méltó föltünést keltett. A könyv irányánál fogva oly jelentős, hogy vele legközelebb bővebben kell foglalkozunk.

KÉPTALÁNY.

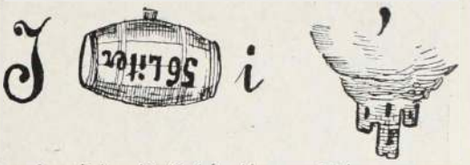

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Szeged felől fuj a szellő.

Megfejtők: Bauer Gyula, Franciscy Béla, Kálivoda Jánosné, Pöltz Pál, Tornáczky József, Grosz Gizella, Sugár Miksáné, Stieder Teréz, Ary Lajos, Forrai Gyula, Klein Vilmosné, Obláth Paula, Kálvin Teréz, Szinyéri László, Feuer Ede, Ligeti Irma, Roboz Benedek, Nagyné Balogh Berta, Holló József, Keller Fani, Löffler Samu, Schilhábl Béla, Szlávik Imre.

A kitűzött jutalmat, Karczag Vilmos «Romok» cz. novellakötetét *Klein Vilmosné* (Szatmár) nyerte el.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

P. M. Zilah. Intézkedtünk a kérdéses dolgokban, valamint a lap küldésére nézve is. A verset köszönjük. Üdvözlet.

K. J. Verse azok közé tartozik, a melyre nem lehet rámondanunk, hogy rossz, azt sem, hogy jó. A mi lapunk mértékét nem üti meg.

U. B. Sopron. Köszönjük a küldött verset. Örömmel üdvözöljük munkatársaink sorában.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatok. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Figyelmeztetjük a n. é. közönséget Szigeti Lajos szijj- és nyereggyártó és bőröndös mai számunkban levő hirdetésére. E czég fennállása óta a hazai iparnak díszére válik, a mennyiben az általa készitett áruk úgy az anyag kifogástalan jósága, valamint a kiállítás csinossága tekintetében bármely külföldi árúval kiállják a versenyt. Ajánljuk szives olvasóinknak figyelmébe.

A nők öröme. Kétségkivül nagy feltünést fog kelteni azon női divat üzlet, mely párizsi és londoni mintára berendezve, a váczi utcza 5. száma alatt rövid idő mulva meg fog nyittatni. Ahol rövid idővel ezelőtt az 1802-től fenálló «Ypsilanti»-féle üzlethelyiség létezett, ott ma szorgalmas kezek fáradoznak azon, hogy egy rendkivül fényes divat-üzlet létesitése által a fő- és székváros hölgyközönségének örvendetes meglepetést idézzenek elő. Az egész monarchiában nagy hirnévnek örvendő Zwieback Lajos és testvére czég, mely minden fővárosban saját áruházakkal bir s melynek párizsi irodája világhirü, arra határozta magát, hogy itt elsőrangú látványosságot létesitsen. A renaissance stylben épült kétemeletes ház egészen ujjá alakittatott, s ebben a mi női közönségünk a divat fő iskoláját találja föl. Párizsi minták szerint lesznek berendezve a földszinti helyiségek, úgyszintén az emeleti termek pazar fénynyel s a képzelhető legnagyobb kényelemmel. A szalónok külön öltözdék és próba szobákkal birnak, melyeknek óriási tükörberendezései lehetővé teszik, hogy a toilettek állásáról a próbálók hű fogalmat nyerhessenek. Ezen legujabb beruházás folytán eléri a budapesti hölgy-világ, hogy az eddig kölföldről fedezett toilett-szükségleteit a körülményekhez képest, felette olcsón és kényelmes módon itt beszerezhesse. Az uj áruházat Szigeti D. és Weiner J. urak vezetik, kik első rangú szaktekintélyek s a kik a külföldi tanulmány-utjaikban szerzett tapasztalataikat a czég érdekében fogják érvényesiteni.

Főüzlet:

VII. Szövetség-u. 37.

Kovald Péter és Fia

Gyüjtő-telepek:

II., Fő-utcza 10.
III., Kecskeméti-utcza 5.
IV., Kis korona-utcza 6.
VI., Andrássy-út 26.
VII., Akáczfa-utcza 42.
VIII., Rökk Szilárd-utcza 18.

Főüzlet:

VII., Szövetség-u. 37.

Üdülők, lábbadozók és betegek figyelmébe
ajánljuk a
Dr. PAJOR-féle gyógyintézetet
BUDAPEST, VII. ker. Szentkirályi-utcza 14.
a Muzeumkert közvetlen közelében
MASSAGE, VILLAMOS-KÚRÁK.
Uj! Szénsavas aczélfürdők Uj!
ideg és női bajoknál elismert kitünő hatásuak.

A 44 év óta fennálló
NASCHITZ-féle nyilványos elemi- és felső leány tan- és nevelő-intzet
f. évi augusztus 1-től
Andrássy-ut 34. palotában nyilik meg.

Az egész háromemeletes épület tisztán az iskola és nevelő-intézet czéljainak van átalakitva. A kor minden kivánalmai szerint.

Áll: 4 oszt. minta elemi, 1 oszt. kereskedelmi tanfolyam,
4 „ felső iskola, 1 „ kézimunka tanfolyam,
2 „ kiképző, 1 „ ismétlő tanfolyamból.

A beiratások **augusztus** közepétől **szeptember** közepéig tartatnak.

Állam-érvényességgel biró bizonyitványok.

Bennlakók csak korlátolt számban vétetnek fel.

Értesitőt kivánatra bérmentve küld
az igazgatóság.

4210. szám.

JELENTÉS.

Csütörtök, 1893. szeptember 7-én fog a 6-dik hadtest csász. és kir. hadparancsnokságánál a Kassa állomás számára még a folyó 1893-ik év részére szükségessé vált 1120 métermázsa rozs szükséglet biztositási tárgyalása megtartatni.

Minden bővebbi részleteket a kifüggesztett bevásárlási jelentések és az alólirott ellátási raktárnál betekinthetés végett kitett szokvány-füzetek nyujtanak, mely utóbbi 8 krajczár lefizetése mellet meg is szerezhető.

Kassa, 1893. augusztus 20.

A cs. és kir. katonai ellátási raktár Kassán.

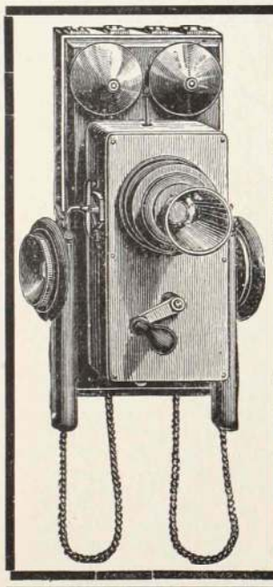

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat
legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamosvilágitási berendezéseket**
jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Üzlet megnyitás.

Van szerencsénk tisztelettel jelenteni, hogy **IV. ker., Deák Ferencz-utcza 19. sz. a.** egy

szücs és szőrme-áru-üzletet

nyitottunk.

Mint a megszünt Spitzer testvérek czég főmunkatársai a legkiválóbb szakismereteket magunknak elsajátitottuk, és raktárunkat első forrásokból figyelemmel választott czikkekkel **szücs és szőrme-confectió árukban** dúsgazdagon felszereltük.

Sikerült továbbá saját műtermünk részére jeles szakavatott munkaerőket elnyerni, miáltal is nemcsak mindennemü kész szücs-árukkal szolgálhatunk, hanem megrendeléseknek mérték szerint, a legszigorúbb kivánalmakhoz képest, szolid és pontosan megfelelhetünk.

Számos látogatásért esedezve, ajánljuk magunkat.

Mély tisztelettel

FREUND és CZIRING
szücs és szőrme-áruk raktára
IV. ker., Deák Ferencz-utcza 19. szám.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester
Budapest, Erzsébet-körut 24.
Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait
női-, uri- és gyermek-czipőkben
a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

Röser János, nyilv. tan- és nevelő-intézete.

Iskola épület: **Budapesten, VI., Aradi-utcza 10.**

Ezennel értesitem a t. cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilvános **gymnasiumban,** 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban,** 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele julius hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.

Vidéki szülők fiai **nevelő intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. ☞ Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyitványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenrangu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal. Zárbizonyitványai az **egyévi önkéntességre** képesitenek.

Értesitőt küld:

RÖSER JÁNOS igazgató, Budapest, VI., Aradi-utcza 10.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

60	grammos	«
175		kenyér
36	centiliteres	fehér bor
36		vörös bor
18		fehér bor
18		vörös bor
36		ser
5		pálinka
50	grammos piritott zsemlyeszelet	

Mozgositás esetén, azon időre, melyre nekem a vendéglőszerü étkezés átadatnék, kötelezem magamat a..... cs. és kir. csapatkórház betegei és vezényeltjei számára az étkezést, valamint az e helyt felállitandó fiókkórház betegei az étkezést ..... kiszolgáltatni.

Egyuttal kijelentem, hogy az árlejtési feltételeket ösmerem, azokat megértettem és azokat pontosan teljesiteni fogom.

Bánatpénz gyanánt leteszek ..... és kötelezem magamat, ajánlatom elfogadása esetére az előirt biztositékot 14 nap alatt letenni.

..... 1893. évi ..... hó .....n.

név és foglalkozás,
lakás, (esetleg czég)

4563. szám.
II.

II. HIRDETMÉNY.

Mindazon általános és a cs. és k. közös hadsereg részére kiválólag meghatározott feltételek fenntartása mellett, a melyek Kassán 1893. évi aug. 20. napján kelt 4563|I. számu I-ső hirdetményben felhozattak, a további bérleti tárgyalás az alanti táblázatban meghatározott napon fog megtartatni.

A tárgyalás tartatik														Megjegyzés
mely napon	mely állomáson és hivatalban	mely állomás számára	a jelenleg ahhoz tartozó helységekkel	mely csapat számára	mely időtartamra: mettől	mely időtartamra: meddig	A következő katonai élelem-szükségletekre nézve naponként adagonként: kenyér 840 grammal adag	zab 3360 grammal adag	zab 4200 grammal adag	zab 5040 grammal adag	Az oldalvást kimutatott élelmi czikkekben évi szükséglet körülbelül áll: zabban Métermázsa	bánatpénz a következő czikkekre forint: kenyér	bánatpénz a következő czikkekre forint: zab	
A helyőrségi csapatok, intézetek, elszigeteltek, és honvédcsapatok számára														
22. Szeptember 1893.	Kassán a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor	Rimaszombat	—	Cs. és kir. hadsereg	1894. január 1.	1894. Deczember 31.	322	5	55	81	2352	350	940	A közelebbi feltételek naponta reggel 9 órától déli 12 óráig a kassai és munkácsi cs. és kir. hadélelmezési raktárban az ezen tárgyalásra egybevágó tartalommal kiállitott és Kassán 1893. évi augusztus 20-án kelt két feltételi füzetben megtekinthetők és 32 kr. megtéritése mellett megrendelhetők.
		Edelény	—				322	5	55	81	2352	350	930	
		Losoncz	—				767	16	—	—	192	800	80	
		Kirchdrauf	—				100	1	15	27	732	120	300	
		Kis-Szeben	—				332	5	—	—	60	350	30	
		Leutschau	—				1169	26	15	27	948	1400	400	
		Gyöngyös	—				580	40	498	—	8125	600	3250	
27.	Várpalánkán Munkács mellett a cs. és kir. élelmezési raktárnál d. e. 9 órakor.	Szobráncz	Szobráncz				242	15	140	80	3840	200	1300	

Kelt Kassán, 1893. évi augusztus hó 20-án.

A cs. és kir. katonai raktártól.

tejes étel							102	
tészta						2	186	
főzelék						2		
gyümölcs-étel						1	36	120
dara vagy zsemlyemorzsóka								
savanyú káposzta								
torma, eczettel						7		
saláta								
tojás								132
tej						3.994	6.618	1.038
fekete kávé								
tejes kávé							90	132
tea								
csokoládé								
100		zsemlye				—	144	—
60	grammos	«				—	—	132
175		kenyér				—	—	—
36		fehér				—	—	—
36		vörös		bor		3.096	630	1.596
18	centiliteres	fehér				—	—	—
18		vörös				—	6.252	354
36		ser				—	—	—
5		palinka				365	894	36
50	grammos piritott zsemlveszelet					—	90	—

A jelenleg érvényes szerződési árakat alapul véve, kitesz az egyévi költség és pedig:

a kecskeméti csapatkórháznál ..... 4.474 frt
a zombori « ..... 4.086 frt
a szabadkai « ..... 4.350 frt

Minden ajánlattevő — a 4. hadtest hadbiztossága területén szerződési kötelezettségben már álló és mint teljes jóhitelünek bizonyult, vagyis a tárgyaló bizottság előtt vállalatképesnek és megbizhatónak ismert vállalkozók kivételével, — üzletképességét és az üzlet átvételére elégségesnek mutatkozó vagyonának kellő voltát a kereskedelmi és iparkamara által, ha pedig a kereskedelmi lajstromba bejegyzett czégje nem volna, azt az illetékes elsőfoku közigazgatási hatóság által igazoltatni tartozik.

Az alábbi mintának pontosan megfelelően szerkesztett és 50 kros bélyeggel ellátott ajánlatoknak, lepecsételt boriték alatt, egyuttal a külön lepecsételt bánatpénzzel, az illető gyógyintézet szükségletének tárgyalására kitüzött napon, legkésőbb délelőtti 10 óráig kell a tárgyaló bizottsághoz beérkezniök.

Később vagy távirati uton beérkező ajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

Az ajánlatnak valamennyi, az ajánlati mintában foglalt közönséges és kivételes rendelésre (egész diät adagokra) kell terjednie, továbbá az **egységárak** minden rendelésre külön-külön teendők. Más neme az ajánlásnak helytelen.

Az árak csakis krajczárok tizedrészeiben ajánlhatók.

A pályázattól mindazon egyének kizáratnak:

a) kik a polgári törvény határozmányai szerint szerződéskötésre képességgel nem birnak;

b) kik nyilvános hivatalok ellen követett megvesztegetés miatt biróilag elmarasztaltattak, továbbá kik

c) a tárgyalásnál müködö bizottság által kinyomozott tény alapján mint megbizhatlanoknak jeleztetnek;

d) kik valamely katonai hatóság által mint szerződés-szegőnek nyilvánitattak, végül

e) azok kik ellen a csődeljárás folyamatban van.

A c), d) és e) alatt jelzett kizárás az illető feleségére, illetőleg férjére is kiterjed.

A szerződések jóváhagyása általában a 4. hadtest hadbiztosságát illeti; egy évnél hosszabb időre terjedő vendéglői szerződések jóváhagyása a cs. és kir. hadügyministeriumnak fenntartatik.

A bánatpénz — vagy készpénzben, vagy állampapirokban (szelvényekkel és szelvényutalvánnyal együtt) vagyis egyéb óvadékképes, nyilvános értékpapirokban a tőzsdei árfolyamhoz képest számitva, az ajánlattal egyidejüleg beküldendő, — az ajánlati árak alapján kijáró évi kereseti összegének 5 százalékát teszi.

A szállitást elnyerő fél köteles, a letett bánatpénzt 14 nap alatt, — a hivatalos értesitéstől számitva — az egyévi kereseti összegnek 10%-nyi biztositék erejéig hason értékben kiegészíteni.

Budapest, 1893. évi augusztus hó 27-én.

A cs. és kir. 4. hadtest hadbiztossága.

Nyíregyházán naponta délelőtti 8 órától 12-ig betekinthetők. Az előírt bérletfeltételi füzetet bárki a cs. és kir. élelmezési raktárnál Kassán vagy Várpalánkán, Munkács mellett, 32 kr. megtéritése mellett megrendelheti, a honvédségi szállitási feltételi füzet azonban a honvédkerületi-, gyalogezred-, továbbá zászlóalj- és huszárezred-parancsnokságoknál 7 krért megkapható.

8. A beszállitásoknak a fentebbi táblázatban felsorolt állomásokon kell történni.

9. Az élelemszükségleteknek az állomáshoz tartozó helységekbe való elfuvarozására nézve, a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok szükséglete iránt előkészitett feltételi füzet XVII. pontja értelmében, a honvédcsapatok szükségletének a laktanyákba való elfuvarozására nézve pedig az utóbbiak számára előkészitett feltételi füzet IX. pontja szerint külön ajánlat teendő, mert különben feltételeztetik, hogy az elfuvarozás, a követelt szállitási árban már benfoglaltatik.

Ha az elfuvarozásra többen egyenlő árak mellett ajánlkoznának, akkor a bérletnyertes részesül előnyben.

10. Az ajánlkozók a hadsereg-, illetőleg honvéd-igazgatásnak ajánlatuk elfogadása iránti nyilatkozata tekintetében lemondanak az 1875. évi XXXVII. törvényczikk 314. és 315. §§-aiban valamely ajánlat elfogadása iránti nyilatkozatra nézve megállapitott határidőnek betartásáról.

11. A zabra való ajánlatok 3360 grammnyi adagok szerint teendők, megjegyezvén, hogy elvileg csak fehér zabot szabad szállitani.

A zab szállitása azonban a fentebbi táblázatban kitett mértékek szerint eszközlendő.

Ajánlatok a kenyérre nézve 840 grammos adagok szerint teendők, a kiszolgáltatandó kenyér azonban 1400 grammos adagokban sütendő ki.

12. Összetes ajánlatok kenyér és zabra csak oly állomásokon fogadtatnak el, a hol nem több, mint 10 lóra való napi zabszükséglet van.

Ezen megengedhető összetes ajánlatok is csupán egyes állomások és körletükhez tartozó helységekre nézve tehetők meg s csak is akkor vétetnek tekintetbe, ha összetességükben kedvezőbbek az egyes ajánlatoknál.

Oly összetes ajánlatok, melyek több állomásra vonatkoznak, feltétlenül, még pedig már a biztositó bizottság által fognak visszautasittatni.

13. A közös biztositások eredményéről az ajánlattevők, az ajánlatuknak a cs. és kir. közös hadseregre vonatkozó részére nézve a hadsereg igazgatása, ellenben a m. kir. honvédségre vonatkozó részére nézve a m. kir. honvédkerületi parancsnokságok által értesittetnek.

Kelt Kassán, 1893. augusztus 20-án.

A közös biztositó-bizottságtól.

50 kros bélyeg

Ajánlati minta.

Én alulirt az 1893. évi augusztus hó 20-án 4563. sz. a. kelt hirdetmény alapján kötelezem magamat, hogy az N..... állomásra nézve az ahhoz tartozó helységekkel

a kenyérnek 840 grammos adagját ..... kr., szóval .....

a zabnak 3360 grammos adagját ..... kr., szóval .....

1894. évi január hó 1-től 1894. évi deczember hó végéig terjedő időtartamra szállítom, továbbá az átvonuló élelmezést is a cs. és kir. közös hadseregbeli csapatok részére, a feltételi füzet ..... pontja értelmében kiszolgálom és ezen ajánlatért a mellékelt, (vagy az ide csatolt elismervény szerint a ..... pénztárnál letéteményezett semmi más kötelezettségért nem szavatoló) nevezetesen ..... összesen ..... forint bánatpénzzel kezeskedem.

Továbbá kötelezem magamat azon esetben, ha a szállitást elnyerem, hogy legkésőbb 14 nappal az ez iránti hivatalos értesítés után bánatpénzemet a 10 százaléknyi óvadék erejéig kiegészitendem, s ha ezt elmulasztanám, a hadsereg, illetőleg honvédigazgatást feljogositom arra, hogy ezen kiegészitést a kijáró szállitási keresetemből való levonás utján eszközöltesse.

Egyébként a hirdetményben közzétett feltételeken kivül, a tárgyalásra előkészitett feltételi füzetekben foglaltaknak is alávetem magamat.

Az N.....nek N-ben kelt, ide mellékelt értesitése szerint a megbizhatóságomról és vállalatképességemről szóló bizonyitvány közvetlenül az.....nek fog átküldetni.

Kelt N.....ben, 189.....hó.....-én. N. N. (vezeték- és keresztnév, lakhely, megye.)

Az ajánlat lepecsételendő és boritékára irandó:

«Ajánlat az 1893. augusztus 20-án hirdetett és 1893. évi szeptember hó 18-án vagy 22-én tartandó tárgyaláshoz.»

A letéteményezett bánatpénz az ajánlatban részletezendő.

1893. szeptember 22-én	Várpalánkán Munkács mellett a cs. és kir. élelmezési raktárnál délelőtt 9 órakor	Mármaros-Sziget	—	a cs. és kir. közös hadsereg	1894. évi j	1894. évi dec	—	6	—	—	72	—	52
			—	m. kir. honvédség			—	6	—	—	74	—	23
		Szatmár	—	a cs. és kir. közös hadsereg			352	5	—	—	60	300	20
			—	m. kir. honvédség			200	18	—	—	222	311	72
		Ungvár	—	a cs. és kir. közös hadsereg			—	31	—	—	375	—	130
			—	m. kir. honvédség			—	6	—	—	74	—	26
		Nyiregyháza	—	a cs. és kir. közös hadsereg			1074	61	940	—	14940	950	4650
			—	m. kir. honvédség			100	—	—	—	—	123	—

A bérletnyertesek kötelesek az átvonuló csapatok szükségletét a feltételi füzetnek A—c határozmánya értelmében kiszolgáltatni.

Megjegyzés.

A cs. és kir. közös hadsereg részére.

1. A vállalkozók kötelesek azon élelmezési többletet, mely a szabadságoltak és tartalékosoknak fegyvergyakorlatra való behivása által válik szükségessé, a szerződésszerü árban szállitani.

Hasonló kötelezettség terheli azon állomások bérletnyerteseit, melyeken a szerződés tartama alatt, osztály- vagy ezredösszpontositás, vagy lovassági dandárgyakorlatok, vagy vegyes fegyvergyakorlatok, dandár dandár ellen vagy gyakorlatok a hadosztályban történnek, a bérlők kötelesek a szükséglettöbbletet az állomáson vagy annak környékén fentjelzett czélból elhelyezett csapatok részére mindenkor, a miskolczi állomásra nézve még az ahhoz tartozó Felső- és Alsó-Zsolcza helységekben is tényleges szerződési árban az illető állomáson kiszolgáltatni.

2. A szállitási feltételek füzetében foglalt a tartalékkészlet fentartása iránti könnyebbitésekre ezennel különösen figyelmeztetik.

3. A kenyér és zab rendesen 5—5 naponként kézvényeltetik.

4. Községek a bánatpénz letételétől mentesek, de ajánlataikért s az ezekben elvállalt kötelezettségekért úgy, mint más vállalkozók szavatolni tartoznak.

Termelőknek a bánatpénz vagy óvadék letételétől való mentesség csak oly czikkekre adható meg, melyeket ők maguk termelnek, de irásbeli nyilatkozatot kell adniok, hogy ők az elvállalt kötelezettségek teljesitésére nézve összes vagyonukkal szavatolnak és az öntermelést hivatalos bizonylattal igazolniok kell.

5. Az egri állomáson a kenyérszállitás bérletnyertesének kivánsága folytán teljesen berendezett katonai kincstári sütödei és raktárhelyiségek — a megfelelő bér fizetése ellenében — rendelkezésre bocsájthatók, mire nézve azonban külön ajánlat nyujtandó be.

A m. kir. honvédcsapatok részére.

1. A szállitó a termény- és anyagjárandósági czikkeket rendszerint a következő időszakokban köteles kiszolgáltatni: a kenyeret és lótápot (zab, széna és alomszalma) minden hó 1-étől kezdődőleg előlegesen 5 napra, illetőleg a hó 26-ától végéig terjedő időre; a lótáp különben, ha egyes állomásokon a helyi viszonyok, valamint a honvédcsapatok érdekei megengedik, 5 nap helyett 10, esetleg 15 napra is kiszolgáltatható, de ezáltal a kincstárra semminemü kiadási többlet nem háromolhat. A tiszti tulajdonlovak számára illetékes lótáp félhavonkint, vagy az egész hóra is, előre felvehető. — A tüzifát a szállitó félhavonkint, illetve havonkint előre, az ágyszalmát négyhavonkint, vagyis január május és szeptember hó 1-én előre tartozik kiszolgáltatni.

PALAIS ROYAL

ORLAY SÁNDOR Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 8.

(a kávéházzal szemben)

a következő czikkeket ajánlja —≡ tetemesen leszállitott árak ≡— mellett.

Képes árjegyzék bérmentve küldetik!

Áruczikkek jegyzéke:

Képes árjegyzék bérmentve küldetik!

Gyémánt-utánzat ékszerek:

1 pár valódi ezüst függő gyémánt utánzattal ... frt 2.50
1 pár valódi ezüst függő gyémánt utánzattal antique foglalás patent zárral ... frt 3.50
1 pár 14 car. arany függő gyémánt utánzat ... ... frt 5.—
1 pár 14 car. arany függő gyémánt utánzat antique ezüsttel, patent zárral ... frt 12.—
1 darab arany fedett karék gyémánt utánzattal ... frt 3.25
1 darab mellü (broche) gyémánt utánzattal ... ... frt 2.—
1 darab hajtü gyémánt utánzattal ... frt 1.75
1 dafab aranynyal fedett lánczos (pancer) karék szivvel vagy mas jou-jou-val ... frt 1.—
1 darab aranynyal fedett velenczei nyaklánez (colier) szivvel vagy mas jou-jou-val ... ... frt 1.25

és feljebb.

Legyezők:

Gaz, fehér vagy szines csipke vagy csipke nélkül frt 1.25
Gaz, fehér vagy szines csipke vagy csipke nélkül frt 3.75
Valódi strucztoll fekete, szürke vagy szines ... frt 2.25
Valódi strucztoll teknős állvány fekete, szürke, vagy szines tollal ... frt 9.50
Való i strucztoll teknős állvány fehér v. szines frt 38.—
Tavaszi legyező atlasz vagy crep-festmény ... ... frt —.75
Tavaszi legyezők finomabb gazdag festménynyel frt 2.75
Gyász legyezők fekete atlasz vagy moiré festm. frt —.75

és feljebb.

Női övek (Gürtel):

1 aranyöv széles negyszegletes csattal ... ... frt 1.—
1 aranyöv egesz szeles csucsos csattal, törrel ... frt 1.50
1 böröv borju v. bársonybór, keskeny v. széles frt —.75

és feljebb.

Sétapálczák:

1 darab sétabot malag. nád vagy természetes fával frt —.75
1 darab sétabot angol **tölgy sötétbarna** (sima) frt 1.50
1 darab sétabot ugyanaz nickl fogóval (mal. nád frt 1.75
1 darab sétabot malag. nád. valódi ezüst ... ... frt 2.75
1 darab sétabot malag. nád. valódi ezüst fogóval frt 8.—
1 darab lovagló palcza valódi ezüst fogóval ... ... frt 3.—

Kitünő svájczi órák 2 évi jótállás mellett.

1 darab nickl remontoir férfi-óra sima fedéllel ... frt 5.—
1 darab aczél remontoir férfi-óra, fekete ... ... frt 7.50
1 darab arany, fedett duplafedelü sima férfi-óra frt 10.—
1 darab valódi ezüst remontoir férfi-óra ... ... frt 12.—
1 darab nikkl női óra sima fedellel ... ... frt 7.50
1 darab arany, fedettes női óra sima fedéllel ... frt 9.50

és feljebb.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

—≡ Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt. ≡—

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tegely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

—≡ **Utánzásoktól óvatik.** ≡—

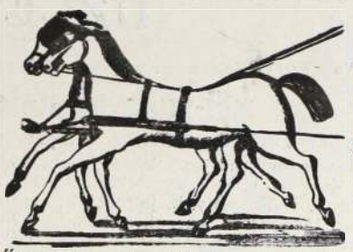

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

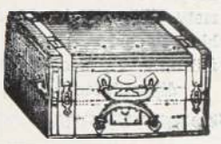

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Könyvkereskedés

és antiquarium

minden bárhol és bárki által hirdetett könyv nálam kapható.

ABONYI J. JENŐ BUDAPEST, Deák Ferencz-utcza 16.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

Budapest, VI. ker., Izabella-utcza 43. szám.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János

Szegeden C. és kir. kizárólagosan

szab. chronometer és műónás, föltalálója a remontoir inga-óráknak stb stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. javitások pontosan eszközöltetnek.

Üzletmegnyitás!

Ezennel van szerencsénk t. cz. **vevőinket,** mint a **nagyérdemü közönséget** t sztelettel értesiteni, miszerint **V. ker., Marokkói-utcza 2.** (Megyeri Krausz palotájában), egy

kalap- és uridivat-üzletet

nyitottunk. Ismert üzletünk további vezetésében is főtörekvésünk oda fog irányulni, hogy igen tisztelt vevőink bizalmát ezentúl is minden tekintetben kiérdemeljük.

Kiváló tisztelettel

Fischer Ignácz és Fia.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az őszhaj eredeti fényét és fiatalos szinét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

Női ruhák terme és Confectió áruház

ZWIEBACK LAJOS ÉS TESTVÉRE

BUDAPEST, VÁCZI-UTCZA 5.

BRÜSSEL 1883

ÜZLETMEGNYITÁS.

Van szerencsénk a nagyérdemü hölgyközönség becses tudomására hozni, hogy **f. é. szeptember hó 15-én**

női-ruha-termeinket és confectió-áruházunkat

Budapest, IV., Váczi-utcza 5. szám alatt megnyitjuk.

Bátorkodunk az igen tisztelt hölgyközönséget egész tisztelettel megkérni, hogy bennünket, illetve áruházunkat és I-sö és II-od emeleti termeinket, melyeken **a legdusabb választéku eredeti párisi modellek, női felöltök, manteaux, esőköpenyek, jaquettek, szinházi entreé-k,** továbbá az idény legujabb alkotásainak megfelelő toilettek különösen **látogatási, utczai, alkalmi és lovagló ruhák** — a legelső párisi házakból beszerezve — raktáron vannak, mielőbbi becses látogatásokkal megtisztelni méltóztassanak, ezuttal megjegyezvén, **hogy kelengyék legizlésesebb** és kiválóan finom elkészitésére speciális munkaerőket alkalmazunk, ugyszintén

a legczélszerübb és igen finom gyermekruha és felöltő

saját e czélra külön berendezett műhelyünkben jutányos áron és pontos megrendelés szerint készittetik.

Merjük hinni, hogy a n. é. hölgyközönség megelégedését — szives megrendelés esetén — teljesen ki fogjuk érdemelni, maradván kitünő tiszteletünk kifejezése mellett

Budapest, 1893. évi szeptember hó.

SZIGETI ÉS WEINER
czégtársak.

Elegáns kötésü divatalbumunkat, mely külön párisi rajzolónk által kizárólagosan czégünk részére állittatik ki, becses kivánságra dijmentesen beküldjük.

UNICUM

legujabb szabad, sörnyomó és szikvizgyártó készülék folyékony szénsav alkalmazásával. **Sörbeni veszteség nincs. A sör mindig friss marad.** Egyetlen közegészségügyi szempontból elismert sörkimérési módszer.

Árjegyzéket és leirást ingyen s bérmentve küld:

MANDLER VILMOS

BUDAPEST, VI. LŐPORTÁR-UTCZA 11. SZ.

az első magyar folyékony szénsavgyár főképviselője sörkészülékek részére.

Szt.-Margitszigeti üditőviz

legkiválóbb és legegészségesebb

ásványos savanyuviz.

WÁGNER MANÓ

tan- és nevelő-intézete

RÁKOS-PALOTÁN, (Budapest mellett).

Az intézet egy előkészitő tanfolyam, **6 polgári és 8 gymnáziumi osztályból áll.** — Az intézet 6 holdnyi kiterjedésü árnyas, jól gondozott angol parkban fekszik. — A tanári kar kiváló szakférfiakból áll. Teljesen felszerelt tanszertár, könyvtár és tornaterem. — Nagy kiterjedésü játszótér. — Felszerelt nyári testgyakorló. — Katonai gyakorlatok. — Kitünő ellátás. — **Szellemi tehetségek fejlesztése mellett, a test edzésére is kiváló gond fordittatik.** — A magyar, német, franczia és latin nyelvek alapos tanitására különös sulyt fektetek. — **A neveldei dij mérsékelt.**

Ismertetővel és bővebb felvilágositással szivesen szolgálok.

Rákos-Palotán, (posta-, vasut- és távirdai állomás.)

WÁGNER MANÓ intézet-tulajdonos igazgató.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint ***utczai-, utazó-, estély-*** és ***szalonöltönyök, felöltök, téli kabátok, turf*** és ***lord kabátok, városi*** és ***uti köpenyek*** és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

Illatszer, vegyszer és

gyógyáru-üzlet

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj-** és **fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

«Kosmos» müintézet, kö- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám

II. ÉVFOLYAM 1893 SZEPTEMBER 17.

38-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Királyunk unokái. — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Szabolcska Mihály:** *Válás.* — **Róna Béla:** *A pipa.* — **s. s.:** *Haza Párisból.* — **Hegyesi Mari.** — **Véka Lajos:** *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — **Feleki Sándor:** *Három toll.* — **Ujlaky Antal:** *Bánata van.* — **Eugenio Mele:** *A ki szívet keres.* — **Gallovich István:** *Mivé lett? . . .* — **Flammarion Camille:** *Utazás az égben.* — **Bede Jób:** *Tarlózás az őszben.* — **Don Emilio:** *A fogoly költő.* — **Justinus:** *U. Székely Kornélia.* — **A népszinmü jövője.** — **Irodalom.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képtalány.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Röser János, nyilv. tan- és nevelő-intézete.

Iskola épület: **Budapesten, VI., Aradi-utcza 10.**

Ezennel értesitem a t. cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilvános **gymnasiumban,** 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban,** 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele julius hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.

Vidéki szülők fiai **nevelő intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. ☞ Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyitványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenrangu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal. Zárbizonyitványai az **egyévi önkéntességre** képesitenek.

Értesitőt küld:

RÖSER JÁNOS igazgató, Budapest, VI., Aradi-utcza 10.

Üzlet megnyitás.

Van szerencsénk tisztelettel jelenteni, hogy **IV. ker., Deák Ferencz-utcza 19. sz. a.** egy

szücs és szőrme-áru-üzletet

nyitottunk.

Mint a megszünt Spitzer testvérek czég főmunkatársai a legkiválóbb szakismereteket magunknak elsajátitottuk, és raktárunkat első forrásokból figyelemmel választott czikkekkel **szücs és szőrme-confectió árukban** dúsgazdagon felszereltük.

Sikerült továbbá saját műtermünk részére jeles szakavatott munkaerőket elnyerni, miáltal is nemcsak mindennemü kész szücs-árukkal szolgálhatunk, hanem megrendeléseknek mérték szerint, a legszigorúbb kivánalmakhoz képest, szolid és pontosan megfelelhetünk.

Számos látogatásért esedezve, ajánljuk magunkat.

Mély tisztelettel

FREUD és CZIRING

szücs és szőrme-áruk raktára

IV. ker., Deák Ferencz-utcza 19. szám.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az őszhaj eredeti fényét és fiatalos szinét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

PALAIS ROYAL

ORLAY SÁNDOR Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 8.

(a kávéházzal szemben)

a következő czikkeket ajánlja —≡ tetemesen leszállitott árak ≡— mellett.

Képes árjegyzék bérmentve küldetik! **Áruczikkek jegyzéke:** **Képes árjegyzék bérmentve küldetik!**

Gyémánt-utánzat ékszerek:

1 pár valódi ezüst függő gyémánt utánzattal ...	frt 2.50
1 pár valódi ezüst függő gyémánt utánzattal antique foglalás patent zárral ...	frt 3.50
1 pár 14 car. arany függő gyémánt utánzat ...	frt 5.—
1 pár 14 car. arany függő gyémánt utánzat antique ezüsttel, patent zárral ...	frt 12.—
1 darab arany fedett karék gyémánt utánzattal ...	frt 3.25
1 darab melltü (broche) gyémánt utánzattal ...	frt 2.—
1 darab hajtü gyémánt utánzattal ...	frt 1.75
1 darab aranynyal fedett lánczos (pancer) karék szivvel vagy más jou-jou-val ...	frt 1.—
1 darab aranynyal fedett velenczei nyaklánczz (colier) szivvel vagy más jou-jou-val ...	frt 1.25

és feljebb.

Legyezők:

Gaz, fehér vagy szines csipke vagy csipke nélkül	frt 1.25
Gaz, fehér vagy szines csipke vagy csipke nélkül	frt 3.75
Valódi strucztoll fekete, szürke vagy szines ...	frt 2.25
Valódi strucztoll teknős állvány fekete, szürke, vagy szines tollal ...	frt 9.50
Való i strucztoll teknős állvány fehér v. szines	frt 38.—
Tavaszi legyező atlasz vagy crep-festmény ...	frt —.75
Tavaszi legyezők finomabb gazdag festménnyel	frt 2.75
Gyász legyezők fekete atlasz vagy moiré festm.	frt —.75

Női övek (Gürtel):

1 aranyöv széles négyszegletes csattal ...	frt 1.—
1 aranyöv egész széles csucsos csattal, törrel ...	frt 1.50
1 bőröv borju v. barsonybőr, keskeny v. széles	frt —.75

és feljebb.

Sétapálczák:

1 darab sétabot malag. nád vagy természetes fával	frt —.75
1 darab sétabot angol **tölgy sötétbarna** (sima)	frt 1.50
1 darab sétabot ugyanaz nickl fogóval (mal. nád	frt 1.75
1 darab sétabot malag. nád. valódi ezüst ...	frt 2.75
1 darab sétabot malag. nád. valódi ezüst fogóval	frt 8.—
1 darab lovagló palcza valódi ezüst fogóval ...	frt 3.—

Kitünő svájczi órák 2 évi jótállás mellett.

1 darab nickl remontoir férfi-óra sima fedéllel ...	frt 5.—
1 darab aczél remontoir férfi-óra, fekete ...	frt 7.50
1 darab arany, fedett duplafedelü sima ferfi-óra	frt 10.—
1 darab valódi ezüst remontoir férfi-óra ...	frt 12.—
1 darab nikkl női óra sima fedéllel ...	frt 7.50
1 darab arany, fedettes női óra sima fedéllel ...	frt 9.50

és feljebb.

Illatszer, vegyszer és

gyógyáru-üzlet

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj-** és **fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

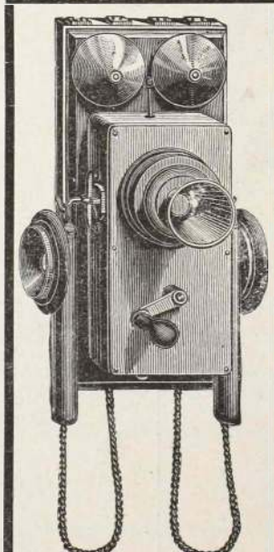

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafitmikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamosvilágitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Árverési hirdetmény.

Folyó év szeptember hó 26-án és a következő napokon **Kassán** mintegy

200 kimustrált szolgálati ló

készpénz fizetés mellett el fog adatni.

Az eladás naponta reggeli 7 órakor veszi kezdetét.

A cs. és kir. 6-ik vonatosztály kezelő-bizottsága.

II. évfolyam. *1893. szeptember 17.* 38. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... . 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

KIRÁLYUNK UNOKÁI.

Boldog családi kép van ime olvasóink előtt. Az apa, az anya arczáról a boldogság nevet le, melyet két aranyos csöppség édes gügyögése varázsol oda. Istenem, de nagy boldogság is az, amit ez a két rózsás arczocskáju gyerek szerez az édes szülőinek. De mégis, van a ki még jobban örül ezeknek a piczikéknek, ha ugyan van szeretet nagyobb a szülőinél. Távol innen jár a koronás király, két boldog országnak boldog uralkodója. A béke-háború izgalmai elfoglalják, nem engedik az ország ügyei, hogy gyermekei között letegye a gondot, melyet a kormányzás ró vállaira. Nem engedik, hogy mint a többi nagyapa, fölvegye karjaiba a két kicsikét, hogy megmosolyogja édes gügyögésüket, ránevető szelíd tekintetüket. És ha elpihent pár órára a fegyverek zaja, ha leteheti a kormányzás súlyos gyeplőit, rágondol arra a kedves, boldog családra, melynek, ha nem is lehet közötte, jól esik megpihenni gondolatban is csöndes boldogságán.

És messze, messze tőlük jár egy gyászbaborult jóságos asszony. Két boldog ország boldog uralkodónéja. A mióta elvesztette azt a szép derék fiát, azt az egyetlent, a ki öreg napjaik egyetlen vigasza, reménysége volt: nem tud megnyugodni, nem tud megpihenni, Bolyong a világban szerteszét, hogy föllelje azt, a mit itthon hiába keresett, fájó anyai szivének: a megnyugvást. Annak a jóságos gyászbaborult királyasszonynak nincs más öröme, mint az ő drága lányának boldogsága. Ha vissza-visszatért útjából, fölkeresi ezt a boldog családot, melynek édes csöndje megenyhíti az ő bánatát, fájdalmát...

Édes istenem, mi nem is látjuk a szülők örümét, a szülők boldogságát. Csak azt az örömöt, amit ezek a kicsikék a nagyszülőkre árasztanak. De hát úgy-e az ő fáradt, gondtele életüknek jobban kell a családi boldogság melege, mint az egymásban boldog fiataloknak?

Az ő gyászba borult alkonyuknak kell a fény, a meleg, mely azt a sötét képet elfödje előlük. A derü, mely azokból a tiszta gyermekszemekből rájuk sugárzik, megédesítheti milliók örömét, milliók boldogságát...

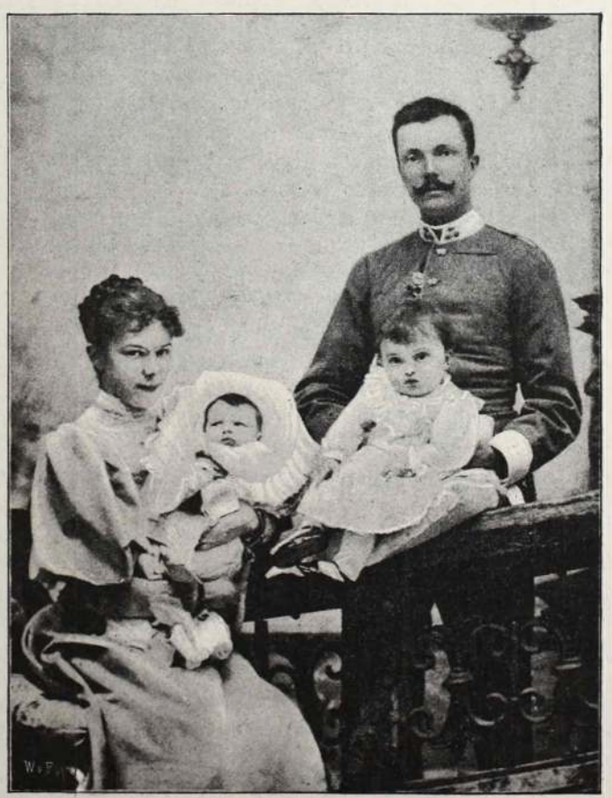

FERENCZ SALVÁTOR FŐHERCZEG CSALÁDJÁVAL.

A HÉT.

Nem a cseh ostromállapot, nem a borossebesi napok, nem az utolsó néptribunnak, Csatár Zsigónak halála, nem, ennek a hétnek nem ez volt az igazi, a szenzázziós eseménye.

Cseh ostromállapot? Ez Ausztria belügye. Mindössze egy leiterjakabot szült egyik laptársunknak gyors fordítása ezen nevettünk, a csehek bizalmával ám ki törődjék? A magyar ember szereti a közmondásokat, elintéz annak a bölcselmével mindent. Kapott is kéznél egyet, «ki mint vet, úgy arat!», s ezzel megnyugodva szívja tovább békében békepipáját.

Borossebesi napok? Hát bizony, nem mondja azt egyikünk sem, hogy nem sajnáljuk szegény fiaink, testvéreink, véreink iszonyú fáradalmait. Józan elménk rég belátta haszontalan voltát háborúnak, katonásdinak. De hát a lehetetlent ki tagadhatja el? A muszájt ki gátolhatja meg? Van, létezik, punktum.

Csatár Zsigó? Az Isten nyugosztalja szegényt! Nem volt olyan kitünő színésze e honhazának soha, sem előtte, sem utána, mint a megboldogult műsiró. «Sirj, ha azt akarod, hogy sirjak!» — tanácsolja Horatius a költőknek. Mikor Csatár sirt — vele sirtam én is: elgondolva, hogy derék magyar népemre hatni tud ez az ember! Szomorú ez nagyon . . . . De hát mindennek vége lesz egykor. A könytenger is kiapadt, Csatár Zsigó elment a másvilágra, lázitani, izgatni . . .

Ezek bizony nem sok port kevertek fel.

Egy árva plakátot sem aggattak a falra miattuk.

Tudomásul vettük — s rágódtunk tovább a jó, zsíros konczon.

*

Mert akadt.

Szegény Nagy Imre, ki elpusztultál nagy szerelmedben, tudtad-e azt te, hogy a miért utolsó pillanatodban kiöntéd a szived keserűségét egy végső búcsúlevélben, felzavarod véle lelked ideáljának nyugodalmát? Hogy táplálni fogod a közkivánczsiságot? Hogy anyagot adsz a legundokabb féregnek: a gyanusitásnak? Hogy a felséges nép ráesik majd arra Szentre, a kit te boldogítani vágytál, imádva őt?

Lám, ez a szenvedély tragikuma.

Bukásában magával sodor ártatlant és bűnöst egyaránt.

Naplód feltárta előttünk a szíved sajgó fájdalmait, a közkivánczsiság pletykái undok pókként benyálazták azt.

Jogosult-e ez a közkivánczsiság?

Álszentimentális tárczairók a női becsület tiszteletének romjait szemlélik abban az interview-ban, mely plakátokról hirdetve, bejárta széles e hazát, nem a sajnálat érzését keltve ugyan fel, hanem a kételyt, a gyanusitást, a raffinement-t, a hamis elszörnyűlködést.

Ez egészen világvárosias hangulat, s modernségünk jelét örömmel szemléltem volna benne, ha nem látnám annak nevetségesen kicsinyes oldalát: azt, hogy egy egészen mindennapi eseményt, a minőt százszámra beszélünk el kaszinókban, klubbokban, kávéházi asztaloknál, — ime most mint nagy eseményt fúj fel a kisvárosias közkivánczsiság s heteken át foglalkozunk vele, mintha az európai békének egyik hatalmas feltétele lenne?

Elmaradtunk mi Páristól, ne utánozzuk hát, mert igazán ferde helyzetbe jutunk.

Ott tudják a módját annak, hogyan kell *feledni*.

Anélkül az ilyesmi nem lesz azzá, a mivé válnia kell.

Ha tragikusan fogjuk fel: mi leszünk komikusak.

Egy fa nem erdő.

Túl kell tennünk magunkat az ilyesmin.

A nagyvárosi élet felszínre vet egy ilyen zavaros habot is, de a hullámok nyeljék azt el rövidesen.

Mire való az a nagy kérdés: fellép-e a hősnő most vagy nem? Mikor e sorokat irom, nem tudom még, hogy fellép-e? Kitapsolták-e? Te, publikum, ki e sorokat olvasod, jobban lész informálva. De tégy bármit — mert foglalkoztál vele, nevetségesen kisvárosias vagy!

Az ujságiró szolgált a frissen sült hírrel. A te dolgod azt felemészteni. Az azonban ferde dolog, hogy napról-napra felmelegíted, mintha csak káposzta lenne.

Az ilyesmi olyan, mint a lepény, melegen jó.

Mikor kihült — száraz, szikár lesz.

*

No hát, az lett!

A mért a Nagy Imre utódjaival foglalkozol, óh nép — tisztellek, becsüllek. Ez első sorban művészi kérdés, nehéz megoldani.

De a miért a Nagy Imre sebében vájkálsz, óh nép — azt rosszul teszed. Ezt első sorban tiltja a kegyelet, a minek nem szabadna teljesen kiveszni.

Miért bántod a kihült sebet?

Ha az érdekeltek nem ösmerik a legjobb kúrát: a *hallgatást*, ösmerhetnéd te.

Az igaz, hogy a mikor az ember forró vizbe dugja az ujját, vagy tüzes vassal égeti az eleven húsát, nehéz dolog hang nélkül állani.

Pedig azok az igazi hősök, a Mutius Scaevolák, a kik hagyják, hogy Lethe árja takarja el az eseményeket, a jelent és a multat.

Nincsen balzsam, mely a feledésnél gyógyitóbb!

Felejteni, felejteni!

*

Nincsen nagyobb kín annál, mint mikor az embernek beszélhetnékje van s hallgatnia kell. Ráparancsol a józan ész, de a szíve, a vére, a hangulata kínozza. Értem ezt a bajt, ezt a valóságos betegséget, nehéz ezt legyőzni. Ezt a nagy, hatalmas és szomorú ügyet is — csak a hallgatás gyógyitotta volna meg.

Floquet úrral szemben Faberot urat választotta meg képviselőnek Páris városa. Ez az úr kalapos mester a foglalkozására nézve s műhallgató a mesterségére nézve. A választói ugyanis eltiltották neki, hogy — engedély nélkül megszólalhasson. Micsoda kínban lehet Faberot úr!

Sokszor azonban mégis jobb a hallgatás, mint a beszélés.

Ime Rimler ur, a kinek muszkabarátság az ábrándja, egyre-másra áll elő a leleplezéseivel, melyek nem egyszer — *csúnyák*.

Teszem legutóbb beszélgetését irta le, melyet Mme Adam-mal folytatott s a *Gil-Blas* hangján, melyet e lap a horizontálok leirására alkalmaz, festi le a kitünő polititikusnőnek külsejét. Ez bizony nem finom, még ha Rimler úr irja is.

Csodálatos, némely ember olyan nehezen tudja elhatározni magát, mikor arról van szó, hogy elfeledjék. Pedig Rimler úr érdeke épp abban kulminálna, ha hallgatna, hadd feledjük el végkép.

Csöndet kérek uraim!

*

Nehogy azonban — a közmondások világában — rám olvassanak egy közmondást, hogy t. i. «vizet prédikál és bort iszik», azaz, hallgatást tanácsol és egyre tereferél, — elhallgatok magam is.

Bizony az ilyen kényes ügyekről szivesebben is hallgat az ember!

Üdv!

Lazzaroni.

VÁLÁS.

Nem sokára meg kell nekem
Innen válnom,
Nem valami nehéz lesz a
Búcsúzásom.
Nem fárad el jobb karom a
Kézfogásban,
Alig egy-két jó barátom
Néz utánam.

Hanem ha az erdő fái
Szólhatnának,
Hogyha szava lehetne a
Vadvirágnak;
Ha megvolna még az erdő
Lombozatja,
S odabent, a szive mélyén
Megnyilhatna;

S kiragyogna az az ábránd,
Az az álom,
A mit én ott szövögettem
Most a nyáron:
— Akkor tudom, nem így mennék
Az utamra,
S hej, valaki keservesen
Megsiratna!

Szabolcska Mihály.

A PIPA.

Mi jó is van abba a pipába',
Nagyapa hogy oly nagyon kivánja?
Fűnek, fának panaszolja bajját,
A pipáját hogy oda nem adják.
Az a pipa, istenem,
Mi jó is van abba'!
Ugyan édes nagymama,
Adja néki, adja.

Egyre mondja nagymama, hiába,
Hogy csak baját tetézi pipája.
Ő tudja azt, hiába is mondják,
A pipánál nincsen jobb orvosság!
Az a pipa, istenem,
Mi jó is van abba'!
Ugyan édes nagymama,
Adja néki, adja.

Nagymama meg (mi lehet bibéje?)
A pipának esküdt ellensége;
S hogy eltöri, százszor megfogadja,
Mégis százszor ujra előadja.
Az a pipa, istenem,
Mi jó is van abba'!
Ugyan édes nagymama,
Adja néki, adja.

Szegény öreg, nincs is egyéb vágya,
Mindig csak a pipáját kivánja.
Letett ő már bút, örömet, gondot,
A pipáról, arról le nem mondott.
Az a pipa, istenem,
Mi jó is van abba'!
Ugyan édes nagymama,
Adja néki, adja.

Fáradt élte csöndes alkonyára
Derűs fényt vet régi, hű pipája.
Eltünődik pipázgatás közbe',
Mig szeliden ráborúl az este...
Az a pipa, istenem,
Mi jó is van abba'!
Ugyan édes nagymama,
Adja néki, adja.

Róna Béla.

HAZA PÁRISBÓL.

Egy bécsi fiatal emberrel, ki — mellesleg legyen megemlítve — pompásan beszél magyarul, ott ültem a Boulevard des Italiens egy kávéházában. Estefelé járt már az idő és még mindig együtt ültünk, oly jól esett nekem, hogy e modern Bábel zürzavarában magyarul beszélhetek, főleg mikor az nem is honfitársam. Dicsekedett is barátom, hogy ő itt Párisban több magyart ismer, különösen a fiatalabb művészi generációból. Képzelhető, mennyire égett bennem a vágy, hogy megismerhessek én is közülök egy-kettőt, hisz oly rég nem volt már alkalmam magyar társaságban lenni. Javában folyt a tere-fere, a sok pikáns megjegyzés a járó-kelő esti hölgyekre, midőn egyszerre egy megnyerő külsejű, franczia szakállú fiatal ember közelit asztalunkhoz és magyarul üdvözöl bennünket. Gyorsan megismerkedtünk — Szirmai Antal, a tehetséges fiatal szobrász volt. Munkácsy Mihály szobráról irnak a lapok, melyet Szirmai a párisi «kölcsönösen segélyző» magyar egylet számára és megbizásából készit és én most alkalomszerűnek tartom erről a mellképről, nem mint a hazai lapok irják mellszoborról, egy-két szóval rövideden megemlékezni.

Mint minden Párisba jövő magyar, úgy én is szerettem volna Munkácsy műtermét és a honfoglalást ábrázoló nagy Árpádját látni. Vágyam be is teljesült. A nagy mester kedveltje: Szirmai Antal hivott meg a legnagyobb szivélyességgel, hogy jőjjek ki Neullybe, meglátok majd mindent. Másnap délután ott ültem egy tramvay «impérial»-ján, (ne tessék félreérteni, párisi franczia nyelven a lóvasút emelete az ú. n. impérial, mint nálunk az ujpesti vagy vágóhídi lóvasutaké) hogy gyönyörködjem Páris környékében, mely telve van parkokkal, erdőségekkel és hogy főleg lássam Páris nagy erődítéseit, sánczait. A Párist környékező városkák egyik legszebbje Neully; keresztül-kasul zsinór-egyenes és fás boulevardok szelik át a várost. Szánakozva gondoltam a mi székes fővárosunkra, melynek óriási területén nincs annyi zöld térség és fás hely, mint Neully egy zugában. Megtaláltam csakhamar Munkácsy műtermét. Ez a mester harmadik műterme, mert csak a «Honfoglalás» számára építtette ezt, a másik kettő Párisban van. Nagy faalkotmány az egész, melynek az ajtóval szemben eső falán egész terjedelmében feszül ki az óriási kép. Nem kisérlem meg, hisz nincs is annyi erő tollamban, hogy ezt a nagyméretű, impozáns képet kritizáljam, avatottabb tollak, de sok avatatlan is, irtak róla eleget, én csak ismétlésbe esnék, ha a rég megirott dolgokat felemlíteném.

Bizony erőt kell magamon vennem, látni a «Honfoglalás»-t — és róla nem irni. Némán állok a műterem közepén, nem merek mindjárt közeliteni hozzá, szemem gyönyörködve legel a nagy vásznon, de nem, hisz az nem vászon... előttem áll fehér táltos lován párduczos Árpád, nem hadra vezeti honfoglaló népét, hanem buzogányos vezértársaitól környezve fogadja a legyőzött népek hódolatát. Igen, ilyen volt a mi Árpádunk, ez a nyugodt, méltóságos alak, szemében a jóság és erő, egész tartásán a fejedelmi fenség, ily délczegen ült egykor Árpádunk nyergében, baljában a kantárszárat, és erőtől duzzadó jobbjában buzogányt tartva, ki erejének és hadának tudatában nem csak duló csatákban tudja lefékezni az idegeneket, nem csak vérrel tud hazát szerezni a magyarnak, hanem okos politikai belátásával és mérsékletével is észre tudja téríteni a haza ellenségeit — ime most is térdet hajtva, leborulva fogadja a meghódoltakat. Előttem a pázsitos réten, mintha hallani vélném a hódolók könyörgő szavát, Árpád és vezértársai megnyugtató igéjét, mintha egy-egy nyugtalan harczi mén belefáradva a hosszas állásba, lábával a fűben toporzékolna s prüszkölne, igen, az élet, a való van előttem — a Honfoglalás. Láttam eleget, szemem a nézéstől, a gyönyörtől majd elfáradt, közelebb mentem a képhez, hogy képzeletemben lelkem közelebb legyen az *élő Árpádhoz*...

A műterem falán a képhez készült vázlatok, Munkácsy régibb képei és egy másik nagy alkotásának, a bécsi császári muzeum tetőképének kisebbitett másolata.

Balra a bejárattól nagy rámákkal, drapériákkal elkülönítve van Szirmai szobrász műterme.

Hogy mily kedveltje és meghitt embere a fiatal szobrász Munkácsynak, mutatja ez, mert hisz saját műtermében adott műtermet Szirmainak.

Összesen csak kétszer ült modellt Munkácsy Szirmainak és az elég volt: ott áll a mellkép; a maga valójában domborodik ki a nagy mester karakterisztikus arcza, minden vonás, az arczél, a kifejezés, a szemek, az a dús szemöldök, a pompás szakáll és haj, a maga művészi össze-vissza kúszáltságában mutatja be nekünk a mestert. Kevesen látták még e mellképet, de a ki látta, az megdicsérte Szirmai művészi vésőjét. Barrias szobrász, a fiatal művész tanára és Munkácsy barátja, valamint maga Munkácsy is, ezt a szobrot tartja eddigi legjobb képmásának. Elég dicséret ez Szirmainak, meg is lehet vele elégedve (legalább nekem azt mondta, hogy igen), mert hivatott személyektől jött a dicsérő kritika. Emelni fogja e mellkép a párisi magyar egylet díszét, méltó helyet fog betölteni Zichy Mihály mellszobra mellett, különösen akkor, ha majd egyelőre más helyiségbe fog költözni a Saint-Louis en l'Ile-ből. A párisi magyarok csak egyelőre akarnak kihurczolkodni mostani szűk helyiségükből, mely a város egy elhagyott, zajtalan szigetén van, és sok-sok idő múltával, mit talán a mostani generáczió meg sem ér, saját egyleti házukba szeretnének költözni. Sok pénznek kell még összegyűlni e czélra; lassan, de mégis gyűl a pénz, ma e czélra összesen 60,000 frank áll az egylet rendelkezésére, melyet a pesti hazai takarékpénztár kezel. Egyleti ház építésének eszméjét Zichy Mihály, jelenleg Sándor czár udvari festője, vetette meg. Mikor még Párisban volt, ő reorganizálta, alakította újjá az egyletet, nem csak akkor, mint annak elnöke járt elől mindenben, hanem még most is, évek múltán, távol működése egykori helyétől és hazájától, szeretettel gondol a párisi magyar egyletre és hazafias gondoskodásának úgy ad kifejezést, hogy évről-évre néhány száz frankot küld Szt.-Pétervárról az egyletnek. Ő még most is díszelnök és minden ülés után a bizottságnak jegyzőkönyve megteszi az utat Páristól Szent-Pétervárig és vissza, Zichy Mihály kezeihez. Tudnia kell mindent, mi az egyletben történik.* Sokat, nagyon sokat is köszönhet a párisi magyar egylet (igazi czime voltakép: «párisi kölcsönösen segélyző magyar egylet», mert igy, mint jótékonysági egylet *adót* nem fizet) Zichy Mihálynak. Az ő szobra már ott áll az egylet nagy termében és most hozzá kerül méltó társul Munkácsy Mihály szobormellképe. *s. s.*

* Igy kivánta ő ezt.

HEGYESI MARI.

Annak a fiatal művészgárdának, melyet nemzeti szinházunk az utóbbi évtizedben nevelt föl magának, van egy jeles, első művészi intézetünk jövő történetében nagyra hivatott tagja: *Hegyesi Mari.*

Csodálatos ennek a fiatal művésznőnek a fejlődése. Előttünk növekedett, láttuk ébredezni a csirát, mely megjósolta az ő művészi jövőjét. Nem nagyon nagy az idő, mely nemzeti szinházunk szinpadján való első fellépése óta eltelt. Jól emlékezünk arra a sugárszép, határozatlan megjelenésű lányra, a ki varázsos szépségével, játszásának üdeségével egy csapásra meghóditotta a közönséget és kritikát. Aztán lassankint leküzdötte a kezdő művész határozatlanságát és művészi egyéniségének jelességei egyre föltünőbbekké váltak. A romantikus drámák szentimentális nőalakjainak nem volt jelesebb alakitója nála, de a klasszikus drámák nőalakjait is jelesül alkotta meg. Az ő Juliája tán nem oly tökéletes, mint a Márkus Emiliáé, de egyes vonásait, különösen a tiszta, naiv lélek megnyilatkozását kitünően alakítja. A szenvedély kitöréséhez nincs elég ereje, de a modern társadalmi drámák szenvedélyes asszonyait senki nálánál jobban nem viszi a szinpadra. Delila, Denise, a nagy Galeotto Teodórája beszélhetnek szavaim igazáról.

Az utóbbi időben keveset lép föl. Boldog családi élete elvonja őt a szinpadtól a családi tűzhelyhez pedig Hegyesi Mari igazi szinészvér. Temperamentumos szinésznő, a ki e mellett minden szerepét igazi ambicióval alakitja meg. Sokat tanúl és a kritika minden tanácsát megfontolja. Mi sem biztosabb jele igazi tehetségének, mely egyre kivánja a tanulmányt.

A szinpadra is ellenállhatlan vágya vezette. Álljon itt ennek bizonyságául az a levele, melyet pár évvel ezelőtt a «M. S.» szerkesztőjéhez intézett:

Katonás szigor és egyszerűségben nevelt 12 éves boldog valék, midőn először szinházba vittek.

A «Falu rosszá»-t adták.

Az ártatlan Boriska sorsa [mily benyomással volt lelkemre. Átalakultam, gyermekes vidorságom csökkent, az egyedüllét kevésbbé volt terhemre, órák hosszant gondolkoztam és az alatt Boriska szenvedéseit, gyötrelmeit csaknem átéltem.

Olyan sajátságos érzet vett rajtam erőt, mintha titkom lett volna, de annak nevet adni nem tudtam.

Szegény János fivérem, kit testvéreim között, Isten tudja miért, legjobban szerettem, a kedélyvilágomban beállott változást észrevette, faggatott, de eredménytelenül, lelkembe pillantott s az előttem is ismeretlen titkot felfedezte, nevet adott neki, kimondta: «Mari, te szinésznő akarsz lenni».

Mindketten megijedtünk.

Jó öreg szüleim aggodalma, a jó barátok és a sok tanácsadó ijesztése mindannyi, külön-külön is egy-egy óriási akadály, — végre leküzdettek és én kinek tanítónővé kellett volna lennem, — szini pályára léptem.

E rögös pályán vándorolva, dobált a sors jobbra-balra.

E hányadtatást elviselni elég erős valék, csak a kétség, a kétség!

HEGYESI MARI.

Lesz-e belőlem valami? Eljuthatok-e oda, pályám nagy templomába, hazánk szivébe, szivének kellő közepébe, a nemzeti szinházba?

Sokat agódtam, már-már elcsüggedtem a miatt, hogy pályát tévesztettem, midőn Debreczenben a nagy alföldi városban az Ember tragédiájának első előadásán, hirül hozzák, hogy e nagy mű színre alkalmazója, a nemzeti nagy templom főpapja Paulay igazgató a szinházban van.

Ez volt aztán az izgalom, Ő előtte Évát játszom én?! Ma sem tudom örültem-e vagy féltem-e, inkább valami olyan e két érzet vegyüléke forrongott bennem és dobogtatta szivemet.

Ez előadás után pár hétre meghivást kaptam a nemzeti szinházhoz vendég fellépésre.

Hát mégis vagyok valami, szegény szülöim és te kedves bátyám János, ki messze földre Cattaróba utaztodban felkerestél és oly érzékenyen bucsuztál el tölem. Mint örültök; — lányotok, növéred nem veszett el, pályáján elért valamit.

Határtalanul boldog valék ugyannyira, hogy egy-egy pillanatban kétség támadt bennem, félelem vett erőt rajtam, vajjon állandó lesz-e boldogságom, nem zavarja-e meg valami?

Nyomasztó volt ez a kétség, mint valami sejtelem, szellője lelkem bekövetkezendő viharának.

Vendégszereplésem zavartalan volt, csupán a «Vasgyáros» előadásán a párbaj alatti lövés okozott valami azelőtt sohasem érzett ijedelmet, megrettentem, szivembe nyilallott.....

Csaknem ugyanazon órában, messze földön csatában is hangzott el egy rettenetes lövés, porba omlott egy tüzér hadnagy, szerte hullott vére, mennybe szállt a lelke és ezt szerelmében csalódva, önmagának az én fivérem János tette.

Hegyesi Mari.

Bizonyára nem kellett keresnünk külön alkalmat, hogy a kitünő művésznő arczképét bemutassuk. Különösen nem a mostani alkalmat, midőn a kiváló szinésznő nevét annyira meghurczolták. De kifejezést akartunk adni — méltatván ezuttal művészetét — annak a rokonszenvnek és szeretetnek, melylyel iránta a nagy közönség viseltetik.

És ez bizonyára kárpótolni is fogja a kitünő művésznőt azért a sok keserű órákért, melyeket az utóbbi napokban át kellett élnie. Megnyugvást fog találni a nagy közönség őszinte tiszteletében és ragaszkodásában, megnyugvást fog találni művészetében, melyen lelkének egész hevével csüng.

AH KELETEN, SZÉP KELETEN...

Ah keleten, szép keleten,
Hol égő nap süt melegen,
Mindenünnen illat árad,
Velőt, lelket inger áthat;
Még az ég is üdvöt lehel,
S a messziség örömivel
Oh, mint csábit, mint hivogat:
Ébren szőni szép álmokat.
Fény, mosoly, dal, szerteszéjjel
S a szív telve szenvedélylyel,
Valamennyit egy forró vágy
Megnyugodni soha nem hágy,
Mert kéjesen végigrezgi:
Ah, szeretni, csak szeretni.
Szép kelet az én világom,
Oda vágyom, oda vágyom.

Kósa Rezső.

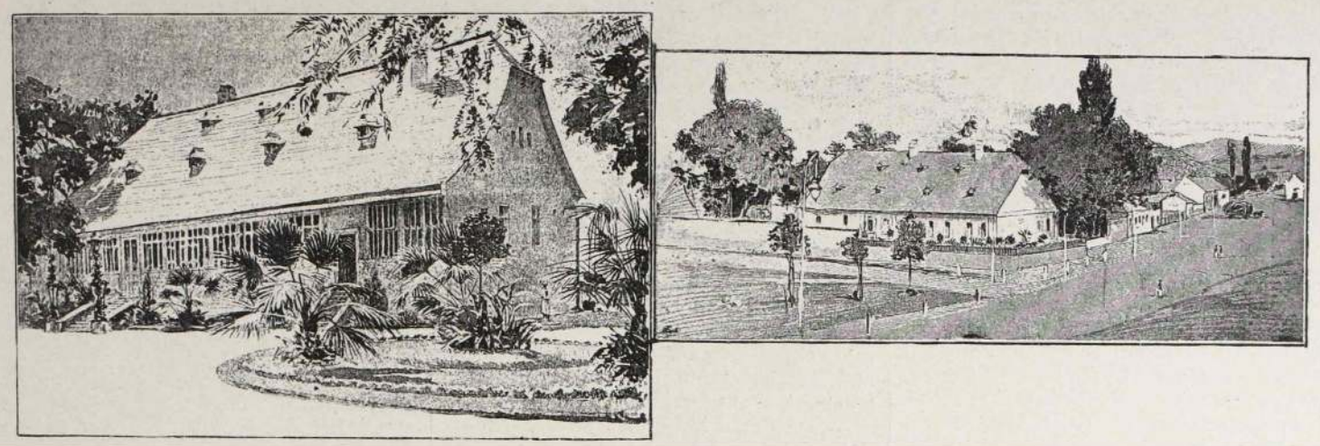

BOROSJENŐ.

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!

(Elbeszélés.) (6)

— Irta: VÉKA LAJOS (VAJKAY KÁROLY). —

Barátságosan hátba legyintette kis puha kéz Bálint bácsit és megindult a diadalmenet, középett az áldozattal, ha csakugyan ráillik ez az elnevezés Bálint bácsira, a mint most a sok csinos leány között lehorgasztott fejjel és nagy alázatosan czammogott a kis vezér zászlója, illetve a szellő által lobogtatott szoknyája után. Beteljesült Bálint bácsin is a férfiak rendeltetése, mely elől nincs menekvés. Követniök kell jóban úgy, mint rosszban a nőket, kikhez őket boldog vagy boldogtalan sorsuk elválaszthatlanul fűzi.

A cserfa alatt, leterített tőkén karcsu, magas férfi ült, nem ifju többé, hanem java férfi ama korosztályból, mely egyéneiben a vének bölcseségét a fiatal évek hevével, erejével és érzelmeivel összhangzatosan egyesíti. Mellette a tőkén kétfelől egy-egy tisztes mama kötögetett. Előttök, mellettök, mögöttök tág körben heverésztek leányok és menyecskék a puha füben és csipős szavakból faragott nyilakat röpítettek innen is, onnan is amaz ifju felé, ki a tágas kör közepén a biró lábainál hasalt s a sok támadásnak daczára egykedvüen pödörgette a felső ajakán alig sarjadzó bajuszát vagy igazgatta élesre keményített, füle tövét csiszoló inggallérját, csak néha pislantva a légkör ama tája felé, melynek irányában tűnt el vala nemrég a «vezér».

A mint a diadalmenet a cserfához közeledett, azonnal elnémult az ide-oda czikázó csevegés s a tőkén kötőtűket csörgető két mama két szájából surrant ki egységes ütemben egyszerre a korholásnak is beillő feddő megjegyzés: «Lányok, lányok, mit tesztek már megint?» De Ferike hallatlanba vette az intést, látatlanba a mindenfelől feléje irányuló tekinteteket és piczi lábainak pattogóan feszes lépéseivel haladt a tőkén szivarozó férfi közeléig. Ott mélyen meghajolt és nyomban rá oly magasra egyenesedvén, mennyire az tőle telt, rövid, csicsergő nevetés után megszólalt, annyi magára erőtetett komolysággal, mintha társas játékban a spanyol király halálát kellene jelentenie:

— Prédára kivonult bűnbandánk száz éves bölcse! Az orránál fogva vezetett földi igazság fölkentje! Nagy férfiu! Vétkes embert kisérünk eléd, a ködmönösök osztályából, hogy elverjed rajta a port. Bizunk igazságosságodban, hogy nem fogod engedni lakolatlanul menekülni a bűnöst. Mert hiszen merénylete hatalmad korlátlansága ellen irányul, ezt pedig az emberek, még ha oly bölcsek is, minő te vagy, nem szokták békés megadással tűrni. Számítunk arra, hogy kebeledben is liheg a boszuvágy nemtelen érzete és védeni fogod merész bitorlók ellenében hatalmad körét. Hetek óta és még tegnap is egyedül magad voltál a hős amazonok eme virányain az egyetlen férfi. Uralkodtál mindenkitől készséggel elismert, osztatlan teljhatalommal, melynek feneketlen forrása férfiasságod fensőségének hiú álma, minden fölött, mi itt él és puhákol. És ime! Nem elég, hogy ma már ez a vakmerő ifju, ki most megzabolázottan heverész illatos fűtől takart porban lábaidnál, tört be birodalmad határai közé: most, ugyanazon végzetes napon, másik férfit is kisérünk birói széked elé, ki — senkitől sem kérve engedelmet — vakmerőn merészkedett betolakodni emez, a világtól elrekesztett békés völgybe, melyet a sors nőknek rendelt menedékül, hogy legyen, hová a férfiak zsarnoksága elől biztosságba elvonulhassanak. Két férfi egy napon! Osztozni fogsz kétségtelenül meggyőződésemben, hogy ez hallatlan dolog eme terüterületen. Félénk lépéssel közeledik a bűnös. Keményítsd meg szívedet és légy magadhoz méltón irgalmatlan! Igy követeli ezt a páratlan igazság, melynek neve: önérdek védelme.

Bálint bácsi kisérete távolabb állott meg a fogolylyal, mig Ferike hosszú szónoklatát végezte. Most Ferike karjának kecses mozdulata folytán megindult ujból a kiséret a cserfa felé s hozta magával a rabot is, kit eddig a tőkén ülők szemei elől az elébe sorakozott leányok eltakartak.

SÁROSI HÁZA. Fénykép után.

Alig bomlott fel azonban a leányok sorfala, alig tett Bálint bácsi nehány közelitő lépést, és megfeledkezett ez a kiméletről, kibontakozott a széttépett füzérek közül és rohanva szaladt az ölelésre kész karok közé, melyeket a tőkéről felpattant férfi messze kitárt. «Bálint!» hangzott amonnan, «Géza!» hangzott eminnen és — lányok és menyecskék és a füben hasaló urfi két régi jóbarát hosszu ölelkezésén legeltethették bámész szemeiket. Igen, két régi jóbarát találkozott Vihnye talaján — váratlanul. Pántos Géza sok évig taposta a főváros talaját mint képviselő és kedvencze volt ott minden körben a férfiaknak is és a nőknek is.

Amazok tisztelték eszének az élét és dicsősitették jellemét, mint a homálytalan becsületességnek és csorbátlan lovagiasságnak mintaképét. Emezek magasztalták szabályos szép arczát, kifogástalan termetét, és rajongtak kis kezeiért és fekete bajuszáért, mely gyönyörü ellentétben emelkedett ki arczának érdekes halványságából, a merengésre, valamint szikrázásra egyenlően képes élénk szemek alól. Mindamellett vagy talán éppen azért, mert mindenki tenyerén hordozta a természet remekét és a sors kegyenczét, Pántos

Géza sem menekülhetett századunk divatos nyavalyájától. Megsokalta a keresetlen dédelgést, mely tányéron kínálva, veszti becsét. Kedélye meghasonlott. Életuntan vonult vissza a közélettől, hátat fordított a fővárosnak és ősei birtokára temetkezett élő halottnak, nem keresve senkit, nem kerestetve senkitől s gazdálkodni hagyva az öreg bérest a jó apák módjára.

Az idén is csak orvosa sürgetései és mind nyomatékosabban ismételt unszolásai folytán szánta magát arra, hogy rövid időre elhagyja kedvelt magányát és szórakozást keressen, ezzel képzelt bajai számára üdülést vig emberek körében, Vihnye csodatevő gyógyforrása talaján. Évek során vesztette el Bálint bácsi szemei elől Pántos nyomát. Mig az utóbbi a fővárosban időzött, sűrűen érintkeztek, sok hosszu téli estét töltöttek együtt beszélgetve és élénk eszmecserében, ők, a barátok és rokonok, kik társadalmilag is ugyanabban a hajóban eveztek. Pántos sem lépett mindeddig a tisztességes emberek sorába s dagadó vitorlákkal közelített ő is a reménytelen agglegénység zátonya felé, talán azért, mert oly sokan valának, kik hajlandók lettek volna megosztani vele az élet édességeit és keserüségeit; ily helyzetben pedig kétszeresen nehéz a választás. Most — évek multán — váratlanul találkozott a két barát és rokon és nem volt vége s hossza az örömnek. Egyik is kutatta, a másik is, mennyi nyomot hagytak a könyörtelen esztendők a barát arczán, a kedves rokon alakján, s elégülten győződtek meg, hogy egyiküknek sincs kiváló panaszra oka. Bálint bácsi még mindig megállhatta helyét a jól összetatarozott öreg urak sorában; Pántos még az volt most is, mint egykoron: valóban szép férfi, kinek arczán egyedül a még fokozottabb, ha mondani szabad: a kiforrottabb értelmiség kisugárzása tanuskodott az évek multáról.

— Hölgyeim, engedjék meg, — kezdé végre Pántos, örvendve tekintve szét a szép körben, — hogy kedves bátyámat és barátomat önöknek bemutathassam. Csicsókay Bálint osztálytanácsos! — Kissé fanyar mosoly kisérte ezt az utótételt: — Magamszőrü házasulandó, örökké ifju, ki szintén megérti s nem rontja el a tréfát.

Bálint bácsi kézre fogta karimás kalapját. Mélyen hajlongott és körben mutogatta a telt holdvilágot feje búbján, miközben torzonborz bajuszát hol erre, hol amarra emelgető legédesebb mosolyával iparkodott támogatni vagy ajánlani a rövid mondatokat, melyek bukdácsolása közben ajkairól szakadoztak, tiltakozva a kétesszinü ajánlat gyanusitó értelme ellen vagy magyarázva s talán bővitve is annak horderejét, úgy a mint azt a körfordulat megtétele folyamában szakadatlanul változó viszonyok követelték. A tisztes mamákkal szemben szerényen szabadkozott Bálint bácsi:

— Ne méltóztassanak hinni a rágalmat.

A fiatal leányokra s menyecskékre hamiskásan pislantott, odavágva:

— Ki tehet róla, hogy a sziv nem vénül? Géza öcsém nagy kópé! De szólok az uraságoknak: Méltóztassanak kemény próbára tenni!

Ekkép sorban tovább, mig a kör egyik végétől a másikig nem jutott el feje búbjának mutogatása közben.

Következni készült most az általános bemutatásra az egyesek ismertetése; de alig nevezte meg Pántos Géza ő nagyságát Salamontornyi Polixénát, a volt királyi tanácsos és alispánnak érdemekben szintúgy, mint terjedelemben bővelkedő özvegyét, Ferike nagynénjét, midőn ez utóbbi nevetve vetett véget a hosszas czifrálkodásnak:

— Nem így, uraim! Nem jutottunk még ennyire! Biránk, vak elfogultságnak sugallatát követve, megfeledkezett kötelességéről. Nem lakolt még a bűnös. Mi, lányokul, ezt nem türhetjük, s mert, mint látom, senki sem hajlandó felvenni a harczias keztyüt, felteszem én borzas fejemre a hivatalos miségtől elválaszthatlan parókát s leszek a magam kegyelméből én itt biró. Megbüntetem, ha kell, elődömet is kötelessége mulasztásáért.

— De Ferike! — szólt közbe neheztelőn Salamontornyiné ő nagysága.

— Ej, édes néném, — folytatá gyorsan pergő nyelvével a korholt, — férfiakkal szemben nem volna helyén a langyos irgalom. Esküdt ellenségei nemünknek s ártanak nekünk, nyilván s titokban, hol szerét ejthetik. Most többségben vagyunk s illő tehát, hogy értékesitsük helyzetünk előnyét. Ugyis ritkán részesülünk ilyen szerencsében. Egyébiránt pedig ne remegjen jóságos, békeszerető szived. Tekintetbe veszem, mint a tudósok mondani szokták, az enyhitő körülményeket s a kegyelem alantos szinvonalára hajlitom szivemet. Különben is férfiak dolgában inséges időket élünk, mint tudod, mostani birodalmunknak sötét fenyvesektől határolt völgyében. Magunk ellen vétenénk, ha eme rút fajnak körmeink körébe ejtett nehány példányát is tűzzel-vassal pusztítanók. Mert aztán kit nyomoríthatnánk meg szemeink perzselő tüzével, kinek szivét mérgezhetnők meg csábszavaink özönével, kit silányíthatnánk tönkre legédesebb mosolyainkkal, ha ezt a nehány, egészben vagy félig bajszos vitézt, — itt gúnyos tekintet siklott végig a földön heverésző ifjun, — kik részben önkint, részben erőtetve jöttek és jövettek közénk, ha ezeket is megutgrasztanók vad kegyetlenséggel? Mindezeknél fogva s ilyeténképpen állván a dolgok, a mint mondattak, hajlandó vagyok én is kegyelmet helyezni a szent igazság helyébe és megbocsátani a jövevény ocsmány bűnét. De két feltételt szabok, és ha ezeket a vádlott elfogadja, akkor szent legyen a béke. De eme két feltételemtől el nem állok.

(Folyt. köv.)

HÁROM TOLL.

— Baumbach —

Fölöttem hószin hattyú
Suhogva elvonul,
S fehér tollából három
Ép én elémbe hull.

Az elsővel megirom
Bucsúzó levelem,
*Mert el kell **tőle** válnom*
S bolygok majd szüntelen.

A második tollúval
Diszitem kalapom,
Tán így a vándorkedvet
Még ujra megkapom.

A harmadikat szellők
Vigyék völgyön, hegyen,
A széles, nagy világban
Vezérem ez legyen.

Feleki Sándor.

BÁNATA VAN.

Irta: UJLAKY ANTAL.

A baltát az asztalra dobta, az ócska tarisznyát leakasztotta nyakáról, ingujjával megtörülgette izzadt homlokát és mérgesen levágódott a csapszék sötétes sarkában egy zöldre festett kerek asztal mellett.

Ekkor vette észre, hogy az asztalnál egy úrféle ül, amilyet ő vasárnap a templomból jövet százat meg százat lát a korzón futkorászni; ez is elegáns, czingár fiatalember, czilinderesen, monoklisan, halvány, de mégis úgy találta, szemtelen arczczal.

— Ahá, — gondolta, — igen könnyű kitalálni, hogy az efélék mit keresnek az olyan helyen, a hová a legszegényebb emberek járnak s nem birta visszafojtani haragját, a minek külső nyilvánulása nagy ökölcsapás volt a repedezett, zöld asztalra.

— Ej, bort!

Jakab elősántikált és a munkás elé tette a boros üveget. Az megizlelte a bort.

Ivásközben, amint félig lehunyta pilláját, megvetéssel végignézte azt az úrfélét, legyőzhetlen csömört érzett s mérgesen levágta az üveget. A fiatalember, amennyire elegánciája megengedte, fölrezzent.

— Zavarom?

— Csapszékben vagyunk, mindenki odaülhet, a hova akar, mikor bejöttem, nem láttam az urat.

Az utolsó szavakat nagy ásitások között mondta, mire az elegáns fiatal ember annyira felbátorodott, hogy egy félsóhajt eresztett égnek.

A munkás félkarjára könyökölt, másik karjával a boros üveget ölelte magához, miközben hol a bal, hol a jobb szemével kancsalitott szomszédjára, olykor bütykös ujjaival bajuszát ránczigálva.

— No, mondja az úr, kiért sáros a csizmám? Juliért, Mariért, Mártháért . . . ?

Az elegáns fiatal ember egy bevégzett sóhajtással könnyitett magán.

— Egyikért sem. Bánom is én a Julikat. (Most már párosával fújta a sóhajokat.)

A munkás mind a két szemével merően bámult a fiatal emberre, azután alkalmasint a sóhajok ragadták görcsös kaczagásra, hogy szinte két rétre hajolva, feje eltemette az üveget, széles válla és ormótlan háta pedig rángatózott.

Az elegáns fiatal férfiut nyugtalanitotta ez a váratlan kitörés.

— Maradjon a fiatal úr. 'Iszen nem harapok. Azt nevetem, hogy sóhajtozik. Hát mit sóhajtozik? Mert látom, csakugyan úr és nem munkás, mert csak az urak sóhajtoznak, az úri szivnek van bánata.

Fölegyenesedett a széken, fölkapta az üveget és jót huzott belőle, mig a bor leszaladt a torkán, teli szájjal is beszélt.

— Magam szőrü-bőrü ember nem szokott bánatos lenni, ahhoz idő kell, hogy az ember bánatos legyen; nekem pedig nincs időm; igavonó vagyok éjjel-nappal, csak vasárnap van néha szabad időm, meg sztrájkkor, vagy mikor kilöknek a gyárból, mint most. Az úr ám nyakig úszik a bánatban.

A fiatal ember, mintha leforrázták volna, kedvetlenül ült székén. Nem léhaságból jött a csapszékbe. Maga sem tudná már, hogy; kóborgásai közben bevetődött véletlenül. Ugy volt ma, mint sok ember, a kin elkeseredés vesz erőt, a nélkül, hogy tudta miért. Minden egyéb érzésen fölülkerekedik a bánat, elindul a kávéházba, a szinházba, onnan az utczára. Ragyognak a lámpák, ragyognak a vidám arczok, az

éjszakában ragyognak a csillagok s ebben a sok ragyogásban még sem oszlik el bánata. Gyötri a fázásig. Igen fázik. Ott a kávéházban, a szinházban, az öröm vidám tűzhelyén, ha fellobbant is szivében a jókedv lángja, csakhamar elaludt; még derült arczczal nézett barátaira, de szive sötét, puszta és hideg volt, mint a deczemberi éjszaka. Körülnézett, vajjon nem talál-e valakit, a kinek szóljon. Látott sok vidám arczot s akkor az jutott eszébe, hogy talán azok is melegedni gyültek össze, mert azok is fáznak. Az utczára szaladt, azután egy másik utczába, innen vaksötét zúgon át negyedikbe . . . és igy tovább, mig kiért a külváros viskói közé és maga sem tudja miért, benyitott a csapszékbe. Itt összetalálkozott e röhögő állattal, ki miután elfáradt az egész napi igavonásban, jóllakott és most nagyokat iszik, hogy leöblitse a gyomrát. És mert jóllakott és sokat ivott, vigyorog és gúnyolódik az ostoba.

— No, bánatos úr, nem iszik? Verje meg a . . . Aszondom rossz kedvem van. Az nem annyit jelent, hogy bánatom van, hanem hogy haragszom. — Tudja az úr, én addig kereshetek, a mig testi erőm tart, a bánat sorvaszt, tehát fogyasztaná a testi erőt. Ergo morgó vigyorgó, őrültség volna bánatot hordozni. Inkább haragszom és káromkodom; a harag fölforralja a vért s pezseg tőle, hogy szinte berugok, mintha pezsgőt ittam volna. Tegnapelőtt a munkafelügyelő kilökött, hazakullogtam; otthon az asszony leszidott; ekkor már besötétedett, elbotorkáltam a korcsmába, berugtam és kérem kilöktek, az utczán elcsiptek a rendőrök és bevittek, de ma reggel megtudták, hogy becsületes ember vagyok, eleresztettek. A sok baj azért meg van, de én nem bánkódom, mert lesz még másképen is; vigye el az ördög a világot.

Töltött a pohárba és ismét nagyokat kortyantott.

A fiatal ember, mintha megzavarodott volna, hol elpirult, hol elsápadt. Elforditotta a fejét és az ajtó felé nézett. Boszantotta ez a gonoszságig menő czinizmus, ez az erkölcstelen felfogás, mely ugy látszik, életfilozófiájává vált e munkásnak, melylyel még hivalkodik is. De nehogy feltünjék hallgatása, csöndesen szólt.

— Maga akkor, minden baja mellett sem boldogtalan. A bánat olyan, mint a hernyó, rágja a szivet. A maga szivét elkerülte ez a hernyó.

— Az én szivemen nem él meg, mert az kő. Durva és erős. Az uraké finom, de nem egészen finom, kell ott lenni valami hiánynak, hézagnak, azért fészkelődik be a hernyó. Azután maguknak sok minden fájhat. De mi fájhat nekem? Hát mi történhetik még valami rosszabb? Az apám leesett egy épületállványról, holtan kaparták elő a kőtörmelékből. Anyám mosónő volt és éhen veszett kenyérárulló kofák sátrai közt. Volt egy néném, a kit nyomorékká vert a férje. A hugom már nem akart férjhez menni. Okos volt. Élt. Segitett is rajtunk, én rajtam, feleségemen és gyermekeimen. Mikor beteg voltam, szemrehányó szavaimra avval válaszolt: «ha azt akarjátok, hogy faljatok, engedjétek meg, hogy magamat fölfalassam». Igyunk. Ha átgondolom ezt a sok bajt, biz' isten, lenyom valami, mint a malomkő. Azért könnyítek egy keveset a terhen. De nem bánkódom, csak iszom és káromkodom. Kevés kell ahoz, hogy vége legyen a haragomnak. Egy kis bor, egy kis pálinka, egy fertály komisz dohány, egyéb semmi. Ha aztán még otthon a gyermekem a két kis karjával átölel, tisztára boldog vagyok.

Míg a munkás beszélt, a fiatal ember folyton halvány arczczal ült az átelleni lóczán, olykor halk, fájdalmas sóhaj töredezett elő ajkán.

— Van hát valami boldogsága?

— Van; a gyermek. De mennyi gyötrelembe kerül ez a boldogság is. A kicsike most difteritiszben fekszik. Ha meghalna, akkor inkább sohse feleségesedtem volna meg. Pedig tűrő, jó lélek az én feleségem. Egy öreg munkatársam leánya; nyolcz év előtt szerettem bele. Akkor azt gondoltam: Egy asszony: és meg van minden. Mi kell még rajta kivül? Legfeljebb egy melengető darab ruha, kell egy fazék, a mibe aprítson az ember, kell egy vánkos, talán egy kisebb párna is esetleg. Az asszony félt, nagyon félt a kisebb párnától; félt, hogy éhezni fogunk, de én *akartam*.

A csapszékben tikkasztó volt a levegő. Igy ősz idején a nedvesség lerakódik a korcsma menyezetére s most olyan a felső fal, mint valami munkás homloka, fakó színű verejték-csöppek gördülnek alá.

A dróton lógó lámpa világa is olyan pisla, mint a berugott öreg munkás tört fényű szeme.

Vágott ez a sötét kép a fiatal ember hangulatához. Szánalommal nézte a rongyos filozófust s arra gondolt, hogy egy gyötrelmes élet árán, vigasztalásul ő neki is jut majd egy sir, a hol pihenhet, alhat csöndesen.

Talán a munkás is efélére gondolt. Hirtelen felütötte fejét.

— Ne csudálja, hogy mi nem félünk az elveszéstől, a mi életünkben gyakran több iszonyú van, mint az elveszésben. Bagatell!

Felfogta és fenékig itta az üveget.

Azután mintha röstelte volna az előbbi gyöngeségét, kacskaringós káromkodást eresztett meg és végén, mintha görcsös ostort pattogtatott volna, durván kaczagott.

— Igen, igy lesz feleségem; fogadkoztam szegény asszonynak. Dolgozni fogok, mint a barom s nyalni fogom annak a talpát, ki megrúg. És mégis? Rútul megszegtem a fogadásom, különben nem löktek volna ki a gyárból.

Valaki zörgetett a korcsma ajtaján.

— Hé Jakab, itt van Mihály?

— Csak jőjjön; itt van Mihály és lesz friss csapolás is.

A megnyilt ajtón először benyomódott egy téglaszinű torzsás arcz, azután belépett szennyes ruhában egy munkás.

— Mihály, érted jöttem.

— Mit akarsz?

— A tekintetes munkafelügyelő úr hivat.

— No hát nem megyek, a míg meg nem igéri, hogy áthelyez a szerelő raktárba, mert olyan komisz ember mellett, mint a gépész úr, nem dolgozom tovább.

A téglaszinű arczu munkás előrekullogott, leült a kerek asztalhoz s bizalmatlanul nézett az elegáns asztaltársra.

Mihály intett, hogy jó ember.

— Ne félj tőle Gergely; úr, de nem rossz ember.

De Gergely meg sem moczczant, torzsás arczán volt valami buldog kutyához hasonló görcsös kifejezés. Csak félig itta ki a poharat, felállt.

— Megmondom, hogy nem gyüsz. Pedig az emelővassal senki sem bir.

És anélkül, hogy visszatekintett volna, elkullogott.

Az ajtót megnyitotta előtte egy sovány kar.

— A Mihály . . . — szólt a belépő sovány leány.

— Ott iszik. Hivom a gyárba, a művezető úr 10 krral is több napszámbért fizetne neki. Nem gyün. Ő lássa a bolond, ha lábbal tiporja boldogságát.

A leány lélekzet nélkül szaladt a csapszékig s most meredt szemekkel, sápadtan, reszketve állt a küszöbön, nem mert beljebb menni, a szive erősen dobogott.

Gergely megfogta a leány karját erősen s beránczigálta.

— Ott iszik a maguk Mihálya.

Mihály fölemelte álmos pilláit és nagy ásitozások közt kérdezte:

— Te vagy Juli?

— Én.

— Mit akarsz?

— Gyüjjön haza, a gyerek . . . és karjával két szemét eltakarta.

— Meghalt? — kiáltá végtelen fájdalmasan Mihály és egyszerre pirosra, kékre változott arcza a félelemtől. Ziháló melléből szaggatott zokogásféle tört elő és lebukott az asztalra.

Jött aztán egy másik munkás s hivta Mihályt.

— A művezető 15 krral többet fizet, csak gyüjjön.

— Ne bántsátok, — szólt a fiatalember, szóljatok be az irodába és mondjátok meg a tekintetes uratoknak, hogy Mihálynak bánata van . . .

— Az, az . . . hörögte Mihály és két karját összekulcsolva feje fölött, féltesttel vergődött az asztalhoz, mintha valami nagyon magasról zuhant volna oda.

A csapszékben mindenki sírt, nem tudni Mihályt siratták-e, vagy a gyermekét.

— Nincs hát kőből a szive, — gondolta a fiatalember, a mint piros selyem zsebkendőjével könnyeit szárítgatta.

Most már Mihály kérdezte, a mint valamennyire felocsudott.

— Soha ki nem gyógyít engem senki ebből a bánatból, de a tekintetes úr mit sirat.

— Senkit; én sohasem gyászoltam, mert én nekem nem volt senkim; azt siratom, hogy nincs és nem is lesz soha senkim.

UJLAKI ANTAL.

ELSIETETT CSÓK.

A KI SZIVET KERES.

EUGENIO MELE novellája.

Egy ragyogtak a csillagok, oly szép tavaszi este volt, hogy Guido Oreni, egy magas termetű, barna arczu csinos ifjú sok évi távollét után visszatért falujába. Nem messze feküdt a tengerparttól a falucska. Bizony nincs csodálni való azon, hogy senki sem ismert rá. Napbarnította, érdekes arczát férfiasabbá tette az idő. Egész lénye megváltozott hosszú távolléte alatt, az arczkifejezése azonban még mindig a régi vonzó, rokonszenves.

Ifjúságában Guido Oreni nagy dolgokra hivatott embernek képzelte magát. Elméjében az a gondolat hódított magának tért, hogy valamely csodaszerű jel előre hirdeté életének nagy eseményét: és ez esemény, melynél képzelődése kiváló kedvteléssel időzött, az volt, hogy találkozik majdan lánynyal, a ki szerelmével megszépíti az ő életét. A vágy, hogy megtalálja azt a szép leányt, ki keblében egy drága kincset hord: a szívét, kikergette a világba. Mit törődött Guido gyöngyökkel, rubinokkal, aranynyal, gyémánttal, zafirral, csak egy kincse legyen: hűséges szíve. A leánynyal való találkozáskor ezt mondotta volna: «Szeretett leány, íme, itt van szívem, elég sokat szenvedett már ez életben; egyesülhet-e a tiéddel?» És ha ez a leány lenne az az igazi, ha lelkük elválaszthatatlanul egyesült volna, akkor a nő ezt válaszolta volna: «Ez a szív, mely annyi ideig várakozott reád, íme legyen a tied.»

Ezzel a képpel a lelkében kelt Guido útra, átbolyongott a világon fiatalkora virágában, hogy megkeresse az álmai föstötte ideált.

Vajjon megtalálta-e? Oly könnyű volt eltalálni, ha valaki látta őt hazatérni ez este, lassú, fáradt léptekkel, búskomor ábrázattal; mindez jele az oly óhajtva várt, de el nem ért győzelemnek. Haza ment, hogy ott letegye a zarándokbotot, hogy viszontláthassa a falucskát, melyet annyira szeretett, hogy keblére zárhassa és csókokkal borítsa öreg, imádott édes anyját. A falucska egészben véve megtartotta régi külsejét. Igaz, az utczáknak komolyabb lett a külszínük, a temető falát szép fehérre meszelték, a templom falain a borostyánágak sűrűn egymásba szövődve felkúsztak a nagy, ósdi ablakokra; mindazonáltal úgy tetszett neki, mintha csak tegnap utazott volna el, egy napot álmodozva töltött volna el valahol, estefelé meg visszatért volna. De ha az előtte oly drága falu nem is mutatott valami nagy változást, mily változáson ment át az ő lelke!

Belépett a ház melletti kertbe és egy fa felé tartott, melyhez gyermekkorának édes emlékei fűzték. Feléje közeledvén, mintha emlékébe akarta volna idézni élete legszebb korát, gőbös törzsét nézte meg és ott meglátott egy a kéregbe vésett szívet. És hirtelen eszébe jutott, hogy ő metszette volt hajdan e rajzot a kéregbe, midőn az édes ideál először remegtette meg lelkét. De a mindig sűrűbbé váló sötétség megakadályozta őt a többi bevésett betük elolvasásában; visszavonult.

Felvidította a nem várt felfedezés és Guido a ház ajtaja felé tartott. Kopogtatott és pár pillanat múlva kinyilt az ajtó. Körülbelül ötven éves nő jelent meg a küszöbön: az anyja volt. Nem akarom semmitmondó szavakkal lealacsonyítani ama szent pillanatot, midőn anya és fiú gyöngéd ölelésben tanusították csókokkal és örömkönyek közt mély szeretetüket.

Guido szobájába tért és aludni ment.

Midőn másnap a hajnal megaranyozta a kis szobácska ablakát, Guido édes látományok által ringattatva, vidáman ugrott

ki az ágyból. Az álomképek mintegy varázsütésre eltűntek; de egy alak maradt meg elméjében: egy szép leány alakja, a mint kezét szívére teszi.

És az egész nap olyannak tetszett előtte, mintha átálmodta volna, mialatt az öreg Oreni mama a szokottnál buzgóbban sürgött-forgott a házban: annyira boldog volt, hogy drága gyermeke visszatért.

Estalkonyatkor Guido kiment és lassan haladt át az utczán, mely hosszában metszette át a falut. Minden lépésre feltűnt emlékezetében gyermek- és ifjúkora egy-egy drága emléke.

Útközben narancsfavirágok illata becsalta egy szép kertbe, óvatosan benyitott és egy csinos kerti házikó előtt állt, mely teljesen be volt kerítve virágokkal. A földszint egy ablakából, melyet rózsaágak árnyaltak be, bájos női hang hallatszott, valami szenvedélyes dalt gyönyörűen énekelve. Guido hallgatódzott, ismeretesnek tűnt fel előtte e hang és áthatva *a szerelem* ellenállhatatlan vágya által, könnyedén a ház bejárata felé sietett; lábujjhegyen sietett át

a kis udvaron és óvatosan besurranva a szoba legsötétebb zugába, örömrepesve hallgatta azt a mámorítón édes dalt.

Mialatt a dal utolsó hangjai is elhangzottak, Guido kilépett az árnyékból és a szép leány elé állt; ez pedig előbb megrezzenve, mint a fölvert madárka, mivel a szerelem csakhamar leküzdte volt az ijedtséget, rámutatott a keblén levő aranyba foglalt szívre. Ama szív volt ez, melyet Guido az öreg fa kérges törzséből metszvén ki, saját kezeivel faragcsált meg. Hajdan Máriának adta együtt töltött gyermekkoruk emlékére.

— Mária — monda Guido — miért tartottad meg?

— Azért, hogy megmutathassam, hogy el nem felejtem távollévő barátaimat. És te, ha nem felejtettél el, mit hoztál számomra távol országokból?

— Ime, Mária, mind az, a mit neked hoztam: egy szegény bánkódó szív: egyesülhet-e a tieddel?

— Azt a szívet, melyet elutazásodkor nekem adtál és melyet oly hosszú időn át keblemen viseltem — felelé Mária — ismét reád bízom.

— Mária, Mária! — kiáltá Oreni, karjaiba zárván a leányt — óh, hát az álmok nem csalnak!

MIVÉ LETT?...

Mivé lett a sövény, lugas,
Mivé a kert fája, bokra?
Panaszra kelt, mind zizegve.
— Nem ismerek a lombokra!

Nem maradt itt semmi, semmi,
Csak a fájó puszta emlék!
A ki látja alig hinné,
Hogy itt tavasz, nyár volt nem rég',

A daltalan, sötét határt
Meglepte a fakó avar;
Zörgő haraszt, góró csak az,
Mit a szélvész felver, kavar . . .

Ha a múltra rágondolok,
S látom a tájt letarolva
Zokoghatna lelkem halkan:
Nem vágyom én víg dalokra.

Gallovich István.

UTAZÁS AZ ÉGBEN.

Irta: FLAMMARION CAMILLE. — Franciából forditotta HUSZÁR VILMOS. (4)

De van egy pont, melyet meg kell vitatnunk, mielőtt tovább folytatnánk égbeli kutatásainkat, és pedig, hogy bárminő változatosak a csillag-rendszerek, bárminő különbözők a világegyetem mérhetetlenségét benépesitő többféle gömbök térfogata, temperaturája, sűrűsége, világitottsága, villamossága, mozgásai, fizikai vagy vegytani alkotásai stb., mind e világokat egy és ugyanaz a láthatatlan, megmérhetetlen hatalom fűzi össze, és őket rendkivüli érzékenységű hálozattá kapcsolja egybe. A távoloknak e roppantsága ellenére, amely e rendszereket egymástól elválasztja, épp úgy érzik egymást, mintha anyagi kapcsokkal volnának egymáshoz fűzve. A Földnek a Holdtól való távolsága 96000 mérföld: a Hold állandóan hat gömbünk minden molekulájára épp úgy, mint az egész Föld, és mindenikünk valamivel kevesebbet nyom, midőn ez a csillagzat az ég tetőpontján ragyog, mint midőn a látó határon alászáll. A Nap és Föld közötti távolság 37 millió mérföld: a Nap ennek a távolságnak megfelelő energiával készti haladásra a mi bolygónkat, és viszont a Föld a Nap helyzetét változtatja meg az égen. A Napnak Neptuntól való távolsága több mint egy milliárd mérföld: a központi csillagzat hat erre a világra, arra készti, hogy körülte forogjon, viszont pedig a Neptun arra készti a Napot, hogy közös súlypontjuk körül keringjen, amely központ a szoláris középponttól 230000 kilométernyire fekszik. Jupiter a Napot 733000 klméter, Saturnus 400000 klméternyire, a Hold a Földet 4680 kilométernyire zavarja el a rendes helyzetéből. Viszont Jupiter hat a Földre, ez a Vénusra, és igy tovább. Valamennyi égi testnek emez egymásra gyakorolt kölcsönös hatása következtében egyetlenegy pont sem maradhat egyetlen pillanatig nyugalomban és soha egyetlen csillagzat sem jöhet vissza előzőleg elfoglalt helyére. Mindaz, amit «anyag»-nak neveznek, egy láthatatlan, érinthetetlen, megmérlegelhetetlen «erőnek» ellenállhatatlan hatalma alatt örökös rezgésben van.

Ez oly fontos tény, amelynek ismerete rendkivül lényeges arra a fogalomra nézve, amelyet a világegyetem valódi természetéről alkothatunk. Épp most mondtuk, hogy a távolság, amely napunkat a Centaurus alpha napjától elválasztja, nyolczezer milliárd mérföldet tesz, ezen a távolságon a vonzás keresztülhatol. Valóságban e két csillagzat nincs egymástól abszolute elválasztva.

Ismerik egymást, érzik kölcsönös vonzásukat és érzik a mérhetetlenség valamennyi napjának vonzását. Napunk évenként 74, Centaurus alphája 150 millió mérföldre becsült gyorsasággal gördül tova. A többi nap, melyeknek távolságát és utját ismerik, nem kevésbé gyorsan röpülnek a végtelen égben.

Napunkat és társait egy eredő erő és a világegyetemünket alkotó számlálhatatlan nap kombinált vonzása ragadja tova a térben. Legyen bár ez a vonzási erő minden anyag parány veleszületett tulajdonsága, vagy legyenek bár ez elméleti parányok erő-központok, mathematikai pontok egyesülései, vagy az éter hullámzásának és rezgésének átszelési pontjai, kereszteződései: a világegyetemről való analitikus szemléletünkben az a tény marad az uralkodó, hogy a tért benépesitő számlálhatatlan világ nincsen egymástól izolálva, hanem örökös és megsemmisithetetlen közlekedés utján egyesitve.

Ebben a természet egységének uj és fontos fogalma rejlik. És a mi nem kevésbbé figyelemre méltó az, hogy a világok közti közlekedési módot nem lehet jobban meghatározni mint a *vonzás* szóval.

A vonzás tehát a legfőbb törvény a világok közt, a parányok közt, a lények közt. A csillagok, melyek a mérhetetlenség mélységeiben keringenek, a Föld, mely a nap sugáraiban végzi körforgását, a Hold, a mely az apályt és dagályt idézi elő az oczeán felszinén, a kő vagy a vas molekulái, amelyek a parányvonzás törvényének értelmében tapadnak egymáshoz, a növény, mely gyökereit a tápláló talajba veri, vagy szárát a világosság szózatára a nap felé emeli, a virág, mely a nap felé fordul, a madár, mely ágról-ágra repdes, fészkét keresve, a fülemile, a mely páratlan énekével elbűvöli az ég édes titkait, az ember, kinek szive egy szeretett lény megjelenésekor, hangjának hallatára, képére emlékezése közben megzavarodik, lasabban vagy sebesebben ver: mindezek a lények, mindezek a dolgok ugyanannak a törvénynek, az egyetemes vonzásnak engedelmeskednek, a mely különböző formák alatt az egész természetet igazgatja és vezeti . . . mi felé? ismét egy más vonzás felé, az ismeretlen vonzása felé!

Az abszolutumnak ilyetén tudatlanságában, a melyben, a tudománynak sokszoros, merész és kitartó kisérletezései ellenére vagyunk, egy oly erő létezésének tényét, a mely valamennyi világot egymással egyesiti, értéke szerint kell megbecsülnünk. Nem győzzük eléggé méltányolni fontosságát.

Ne feledjük tehát: a világok a vonzás által vannak egymással összeköttetésben.

VI.

Száz millió milliárd mérföldnyire.

Folytatva égi utazásomat, elhagytam a Centaurus alpha napjának rendszerét, hogy a Dél Keresztjének csillagos mélyeibe vessem magamat. Napsütötte égtájakon, éji sivatagokon hatoltam keresztül, napokról napokra, rendszerekről rendszerekre térve, mindenütt magam körül csillagokat látva ide-tova iramlani, a melyek pillanatnyira elvakitottak, hogy aztán a végtelen éjbe sülyedjenek el. A világmindenség rendes állapota az éj és a csönd. Csak a napok és a világok körül van fényesség; csak közvetetlen közelükben, atmoszférájukban van a zaj. A csillagcsoportok közt portyázva, roppant földeket vettem észre, melyek ránk nézve idegen fényben gurultak ide s tova, némelykor meg ugy tetszett, mintha elektrikus lökéseket, delejes rázásokat, bizonyos meghatározhatatlan érzelmeket éreznek, a melyek a rosszullét egy nemének előidézésével adták tudtomra, hogy az ilyen szférákat magunk fajta ember nem lakhatja és hogy a kik rajtok élnek, máskép éreznék mint mi, máskép látnak mint mi, máskép gondolkodnak mint mi. Nevezetesen emlékszem, hogy röptömben három naptól: egy rubinpiros, egy smaragdzöld és egy zafirkéktől megvilágositott, többszinű világokból álló csoportozatot láttam magam előtt elhaladni, melyet ez a hamis fény — nekünk hamis, természetes — oly sajátságos módon világitott meg, hogy az a kérdés merült fel lelkemben, vajjon nem valamely álom játéktárgya vagyok-e és ilyen teremtmények valóban létezhetnek-e, a min különben pillanatra se kellett volna kételkednem, mert száz és száz izben magam is észleltem a teleszkopon a csillagászoktól jól ismert szinezett világok e csoportazatait. Megálltam s e világok egyikéhez közeledtem és láttam, hogy oly lények lakják, akik fényből látszanak szőve lenni és a kik bolygónk lakóit oly nehézkeseknek, otrombáknak és gyarlóknak tartanák, hogy viszont meg ők kérdeznék önmaguktól, vajjon valóban élünk-e mi és ha érezzük-e, hogy élünk.

E csillagzatokat olyan légi organizmusok lakják, amelyeknek üdesége messze fölülmulja legfrissebb rózsáinknak és legtisztább liliomaink szinét. Ezek a lények magából a légből élnek, a melyet magukba szívnak, anélkül hogy, mint a mi bolygónk lakói, arra lennének kárhoztatva, hogy örökösen számtalan állatot öldössenek le, hogy testüket megtömjék velük. Szépségük, üdeségük, könnyedségük, mintegy ellentétképpen a földi élet követelte feltételeket juttatta eszembe. Arra gondoltam, hogy itt a nyerserő uralkodik, hogy mindennap millió élő lényt ölnek le, hogy a mások létezhetését biztositsák, hogy a harcz természeti törvény az állatok közt, és hogy az emberiség még oly kevéssé ment az állati vadságtól, hogy majdnem valamennyi nép, épp ugy mint hajdanában kész a rabságot ésszolgaságot elfogadni. Konstatáltam, ily távol levén a Földtől, hogy e bolygó polgárainak ostobasága rettenetesen nagy. «Az a millió és millió ember, a kik most Németországban laknak (miért gondoltam éppen erre a nemzetre és nem másra? talán mert ez a legfegyelmezetlenebb, a legmilitárisabb és a szabadság eszméjében a legkevésbbé előrehaladottabb szomszédai közt), ez a millió és millió ember, mondám, nem veszi észre, hogy egy ezredkarnak rabszolgái, sem többé, sem kevésbbé olyanok, mint valamely középafrikai királyéi. Mivé lennének ez ország fejei a militarizmus nélkül? Semmivé. Önmaguk erejéből még a mindennapi kenyerüket sem lévén képes megkeresni, csak azoknak rabszolgaságba vetése által élhetnek, akik táplálják őket. Hangzatos frázisokkal, a dicsőség és haza csengő szólamaival kizsákmányolják e rabszolga milliók együgyűségét, a kiket isteni öröm fog el, ha a legelső jelre a gyilkolásba, rablásba, halálba rohanhatnak. Ha visszautasitják ezt a rabszolgaságot, szabadokká lesznek; de ilyesmi még eszükbe se jut! És hogy néhány száz, az emberi butaságot kizsákmányoló gonosztevő szervezett rablásától biztonságban lehessen, egész Európa állandó hadseregeket tart fenn, elvonja az embereket a hasznos és termékeny munkától, és minden erejét, minden pénzét egy feneketlen örvénybe dobja. Boldog általa, büszke rá és dicsekszik vele! Az alig világra jött gyermekekkel megcsodáltatják a katonai patriotizmus csodáit és minden népnél, minden polgár szomszédjainak dicsőséges gyűlöletében nevelkelkedik fel. Művelt emberiség! elbűvölő bolygó!»

Ebből a távolságból nézve, a földi államok politikája sajnálatraméltó barbárnak tünt fel. De a mint jobban ráirányitottam emlékező tehetségemet, eszembe jutott, hogy a kiválás törvénye elég gyorsan átalakitja a dolgok arczulatát. Talán hasznos a haladásra nézve, — gondolám, — hogy Európa ily hanyatt-homlok rohan vesztébe. A Földön ő képviseli a régi világot a kasztok minden előitéletével és hajdani szolgaságával. A militarizmus rövid

idő multán tönkre fogja juttatni, mialatt az amerikai ujvilág a békében és szabadságban felvirágzik. Minden a legjobb rendben van; semmivel ne zavarjuk meg a társadalmi gépezetet, a mely elég korhadt arra, hogy nemsokára önmagától is megszünjön működni. A czivilizáczió világa az Atlanti-oczeántól nyugatra fog felragyogni, ha önmagától feleméstve, kialszik a keleten. De végtére, hogy egészen jelenkorunkig a Föld lakói a nemzetközi öldöklésekben találták legnagyobb boldogságukat és legnagyobb dicsőségüket, ez épp olyan, mint más érzelem. A milyen a fa, olyan a gyümölcse; a teknősbéka vagy a medve nem vágyakoznak a fecske szárnyai vagy a pacsirta dala után. A Sándorok, Caesarok, Nagy Károlyok, Tamerlanok, Napoleonok, Bismarckok dicsősége megfelelvén a ragadozó állatok ösztönének, nem is tart tovább mint egy állati lakmározás és néhány esztendő elégséges arra, hogy mindezt még magának a bolygónak a történetéből is eltörülje.

A mi pedig ennek a történetnek és az egész bolygónak értékét illeti, megpróbáltam a térben felkeresni nemcsak a már régóta láthatatlanná vált Földet, hanem napunkat is; de nem voltam képes feltalálni se ezt a napot, sem egyetlenegy ragyogó szomszédját sem, a minők Centaurus vagy Sirius alphája; sem egyetlenegyet azok közül a csillagok közül, amelyeket a Földről lehet látni. A térnek az az egész régiója, amelyben a mi himbálódzó szigetünk forog, mint jeletéktelen pontocska, már régóta eltünt a mérhetetlenség mélyeiben. . . Austerlitz, Waterloo, Magenta, Sadowa, Reichshoffen, Sedan: mikroszkopikus forrongások egy lilliputi hangyabolyban, vérre és dicsőségmámorra szomjazó gyermekek mulatságai. Minek korholni őket, minek sajnálkozni rajtuk! Azt teszik, a mi nekik tetszik és senki sem kényszeríti őket reá. Lehet, hogy a csillagászoknak nincs igazuk, amiért nem tudják eléggé megbecsülni a hazák értékét.

A sokszoros és szines napok rendszere, amelynek orgánikus gazdagsága inditott arra, hogy a földi szürkülethez térjek vissza, az égben olyan távolságnyira kering, amely körülbelül tizenkétezer ötszázszor akkora, aminő szomszédos csillagunk Centaurus alphájáé, azaz körülbelül száz millió milliárd mértföld. A fénynek több mint negyvenháromezer évre van szüksége, hogy ezt a távolságot bejárja.

De azért ez nincs valami rendkivül messze, csillagászattani szempontból beszélve.

Egünknek legragyogóbb csillaga, Sirius ebből a távolságból csupán 3500-szor volna távolabb mint valóságban és tizenkét milliószorta kevesebb fényt adva nekünk. Az uj fényképészeti eljárásoknak még hozzáférhető pontja, tizennyolczadrendü teleszkopikus csillag volna.

Ez a csillag-korlát még messziről se jelezhetné határait világmindenségünknek, amely egészen a huszadrendű csillagokig látszik kiterjeszkedni, és amely ugy tetszik, több milliárdra rugó napot foglal magában.

Valóban, mennél inkább előbbre hatoltam égi utazásomban, annál több uj mélységen haladtam át és a távolban előttem, fölöttem napokká váló uj csillagokat vettem észre, a melyek tündököltek az éjben, egyikük-másikuk kettős, hármas, négyes, ötszörös, majd ezüstös, majd aranyos fényben ragyogó csillagnak látszott; a legváltozatosabb és legélénkebb szineket sugározva ki és sejtetve velem, hogy ezt az égi földeket ismeretlen emberiségek lakják, melyek a csillagok sugaraiban lebegtek, aztán tova gurultak és eltünték alattam az éjben. Különféle mozgások ugy vitték őket a tér minden iranyán keresztül, mint azokat a fénylő gömböket, amelyek tűzrózsákat sugároznak széjjel, és minden csillagos esőzésben látszott összefutni.

Midőn elértem világegyetemünk határait, a napok és a rendszerek ritkábbak lettek; és amint folytattam felszállásomat, sötét és puszta ürbe jutottam, a honnan — világegyetemünkön kivül lebegvén — e világegyetemnek csupán egészét és alakját vehettem ki, a mely nézetem szerint a számos, teleszkopikus mezőkben észlelt csillaghalmaznak egyikéhez hasonlitott, és mely annál inkább kisebbedett, mennél inkább távolodtam a kivülső térből.

Ekkor a végtelen éjben, fölöttem egy más világegyetemet vettem észre, mely mint halvány, távoli ködfolt lebegett a térben, és megtudtam, hogy minden, amit szemünkkel a legmélyebb éjszaka idején látunk és minden, a mit a távcső segélyével észlelhetünk, a végtelenségben csak egy világegyetembeli lokális regiót képvisel, — és hogy azon a világegyetemen kivül, amelynek napunk egyik csillagja, még más világegyetemek is vannak.

VII.

A végtelenségben.

E második világmindenséghez közeledtem, amely mindinkább nagyobbodva mint sziget-tenger nyomult előtérbe és nemsokára elérkeztem első előudvaraihoz. Egész terjedelmében hatolván rajta keresztül, észrevettem, hogy ő is több milliárd, egymástól ezer és ezer milliárd távolságnyira fekvő napból áll; felettem pedig olyan sötét pusztaságot vettem észre, amely ahhoz volt hasonló, amelyen át kellett hatolnom, hogy e második világegyetemhez érjek.

Tovább folytatva szárnyalásomat, egy harmadik világegyetemet láttam előtünni, és ezen is áthatoltam. Aztán egy negyedik, majd ismét egy más, és megint egy más következett rája. És midőn áthatoltam az őket elválasztó sivatagokon, bárhova igyekeztem szememmel a feneketlen mélységbe hatolni, a távolban mindig és mindenütt uj világegyetemeket vettem észre.

Ekkor megtudtam, hogy mindazok a csillagok, melyeket valaha észleltek az égen, hogy az a millió fénylő pont, amely a tejutat képezi, hogy a számlálhatatlan égi test, a minden rendű, nagyságu és fényű napok, a változatos rendszerek, bolygók, mellékcsillagok, a melyek mind millió és millió számra következnek egymásra a mérhetetlenségben, hogy mindaz, amit az emberi nyelvek az ég vagy világegyetem nevével jelöltek, a végtelenségben csak égi sziget-tengert és a nagy minden népesülésében csak ház-összeséget, egy többé vagy kevésbbé nevezetes *várost* képvisel.

A korlát nélküli birodalom e ház-tömkelegében, a határ nélküli ország e városában napunk és rendszere millió hasonló lakás közepett, egy pontot, egy *házat* képvisel. Palota vagy kunyhó-e naprendszerünk ebben az óriási városban? Inkább kunyhó.

És a Föld? Az elhagyott házban egy *szoba*, szegény, kicsinyes igénytelen lakóhelyecske.

Igy a természet általános háztartásában a mi egész világunknak nincs nagyobb jelentősége, mint egy nagyon szegényes szobácskának valamely jelentékeny házban; ez a ház pedig egy óriási városban vész el; és az óriási város, amely reánk nézve az egész világegyetemet képviseli, tényleg csupán *egy* világegyetem, amelyen kivül, a tér minden irányában *más világegyetemek* is léteznek.

Mily roppant nagy a különbség e valóság és az ókori és jelenlegi emberi elbizakodottság között, a mely szerint a mi világunk a végtelenséget tölti be, mely szerint Isten azért állitja meg a Napot, hogy Józsua, Nagy Károly vagy ötödik Károly csatáját megvilágitsa és a mely szerint a nagy Csillagszóró emberi alakot öltött, hogy köztünk lakjék!

Milyen együgyüség az őszinte teologusoktól! mily szinlelés az államfőktől, a kik most is elég merészek magukat Isten képviselőinek czimezni, hogy szolgaságba vethessék népeiket! Nem-e ezek a tudatlan vagy hazug emberek a valódi istentagadók, a kik az eszmék legfelségesebbjét összes középszerüségük bűntársává teszik és a valódi istenhivők nem azok a független kutatók-e, a kiknek egyedüli vágyuk folytonos munkásság utján az okok mélyére haladni és fokozatosan az Igazsághoz közeledni?

Mennyi mindenféle furcsa vallásrendszer alkotására használta fel mostanig a földi emberiség terméketlen képzelőtehetségét! Az izraelita, a ki azt hiszi, hogy kedves az «Istennek», ha a körülmetélést gyakorolja vagy ha uj kést vesz, hogy biztos legyen benne, hogy nem ettek vele disznóhúst; a keresztény, a ki azt képzeli, hogy «Isten» az ő kedvéért egy asztalhoz száll alá, és akinek a prédikátorai azt mesélik, hogy az imádságoknak és a bőjtöknek befolyásuk van az időjárásra és a földmivelésre*); a muzulmán, ki nyitva látja Mohamed paradicsomának kapuját, midőn egy misszionárust gyilkol le; a fanatikus, aki Jaggernant kocsijának kerekei alá veti magát; a buddhista, kit köldökének bamba bámulása lebilincsel vagy aki imádságmalmot hoz működésbe, hogy ilyenkép bűneit megváltsa, mindezek bizonyára igen különös, igen gyermekes fogalmat alkotnak maguknak az ismeretlen és *megismerhetetlen* Lényről.

A szellem e kicsinykedései összefüggésben voltak ama kezdetleges illuziókkal, amelyeket a világegyetemről alkottak, amelyet úgy tekintettek, mint valami aranyszegekkel kivert ékszer-szekrényt, a mely közepében a földet foglalja magában. Ha a Csillagászattan nem ért volna el más eredményt, mint azt, hogy általános felfogásunk körét tágitotta, hogy megmutatta nekünk a földi dolgok viszonylagosságát az abszolutum szempontjából, hogy kiszabaditott minket a gondolatnak őskori rabszolgaságából és szabaddá tett minket a végtelen előtt, már azért is bizonyára örökös tiszteletünkre és hálánkra volna érdemes, mert nélküle még helyesen gondolkozni se volnánk képesek.

A mult idők néhány figyelmes szemlélője azt vethetné talán szememre, hogy még Franciaországban is, magánál a párisi obszervatóriumnál is vannak csillagászok, akik áldoznak, imádkoznak és gyertyákat visznek a kápolnákba.

(Folyt. köv.)

*) Párisban 1888. márcz. 15-én a Saint-Séverin templomban tartott beszédben hallottam.

TARLÓZÁS AZ ŐSZBEN.

— Irta: BEDE JÓB. —

Kedves asszonyom, kitünő hangulatom van hozzá, hogy az őszről irjak kegyednek levelet. Kissé különös formáju levél; czeruzával van irva névjegy-papirra, éppen úgy, mint mikor egyszer-kétszer szerelmes leveleimet irtam meleg tavaszon. Csakhogy akkor a kioszkban ültem s édes virágok illatoztak körülöttem, meg bűbájos madárcsicsergés zengett hangosan a fejem fölött. Akkor tarkaszárnyú lepkék szerelmeskedtek a napsugárban és vidám és fényes és gondtalan volt minden. Csak úgy dőltek kezem alól a sorok, egyremásra uj papirlapot kellett előszedegetni és alig birtam fantáziámat utolérni betűimmel. Ha valahol egy világos napernyő, egy divatos kalap feltünt; ha valahol üde nevetés, leányhang hallatszott, a mi a szivhez szóljon: az «Őt» juttatta eszembe, a kit szeretek s a ki szeret. Igy volt és nem másképpen volt, pedig milyen bolondság volt!

Nevessen ki, kedves asszonyom, hogy is nem tudtam elgondolni akkor, hogy milyen haszontalan dolog az a sok irkafirka; ábrándozás a poéták sűrű lombú fáinak árnyéka alatt; évelődés a napfénynyel, a szinekkel, a hangokkal; irritálása az érzéseknek, a képzelődésnek. Mint mikor az orvosnak csak az a gondja, hogy lősebem szélén az eleven bőrt szép szimetrikus czikk-czakkosra faragja, de magát a sebet égni hagyja.

Kevés és milyen sok idő mult el azóta. Csak egy nyár éppen, nem több; de nehéz nyár. Hanem azt gondolom, hogy ez a nyár magába foglalta mindazokat a könnyelmü éveket, a melyeket eddig elmulasztottam megszámlálni.

És most, ime, sárguló levelek hullanak elém az úton és gyöngéd virágaimat ma-holnap megfagyasztja a hideg.

Nehezen birom e sorokat és nem tudom rendbe sorakoztatni szétfoszló gondolataimat egy egészszé, nem tudom elmondani, a mit akarok, és nem tudom, hogy mit akarok. Csak vergődöm, mintha sötét és hideg oduba zártak volna, hol forróságos láz gyötör, és mintha ismeretlen alakok volnának körülöttem, mellettem, közelemben, a kiket nem látok, de érezek, és a kiktől félek.

Ez az ősz, ugy-e, mely annál kellemetlenebb, hidegebb és borzasztóbb, minél inkább tudja az ember, hogy az ősz . . .

*

«. . . . A jó anya
Elnémult, mig gyönyörtől ittasan
Lesett az édes csókra szép Enid,
Majd, mintha a hóhegyek közül kikél
A fényes hajnalcsillag s lassudan
Aranyszegélyü föllegekbe bú,
Ugy kelt ki ép a szép szűz, szűzies
Ágyából, fölvéve a csillogó
Ruhát s tükör helyett szorgoskodó
Szülői kéz s éber szem felelt.
S leányát nézve, úgy találta, ily
Igéző szépnek soh'se látta még.»

S e sorok irója is meghalt. A mult ősz vitte el a britt költő-királyt, a ki palotákban lakott és királyokról irt szerelmes történeteket. Lássa asszonyom, milyen ragyogóan tudta ő lefesteni tizenkét sorban azt a jelenetet, mikor az anya menyasszony-leányát öltözteti. Hogy hajnal és csillogás és öröm és fényesség, szeretet és igézet e szavak által minden!

Én nem hiszek már ebben sem. Kegyetlen, a mit mondok, de az önzést látom. Az anya hiuságból szereti leányát, mert szépsége az ő szépsége. A menyasszony a gazdagságnak örvend és a napfény csak azért ragyog reá, mert éppen tavasz van.

Holott ködben is napfényragyogást képzeltem hajdan és rajongón olvastam az Enid bús történetét, mely azt tanitja, hogy legtisztább és leghűségesebb mindenek között a nő.

Pesszimista hangulatban mily ócskaságok, mily hiábavalók és oktalanok ezek a tételek, a miket egybecsengő sorokba foglalnak, hosszu litániába, egész könyveket töltve meg velük. Bizony, keveset élt leányok és gimnázista fiuk kellenek hozzá, hogy elhigyjenek valamit belőlük.

Én már kivénültem, kedves asszonyom, és kegyednek, a ki látott engem hasonló szentimentálizmusért rajongani, bevallhatom, hogy minden kedvencz versem elsárgult, meghalt az ősz hidegétől.

Igaznak az marad, hogy csak úgy játszunk az egymás érzéseivel, mint a szél forgataga a gyámoltalan falevelekkel. Az is csókdossa és hizeleg és mosolyog, mig a tavasz virul. A vége, hogy a levél elfonyad, elsárgul, mint ez itt, melyet tanuságképpen idefogva küldök kegyednek, szép asszonyom.

*

Az este a vendéglő éttermében ugyanaz a czigányfiu, a ki a nyáron a kis málnási fürdőben muzsikált, ismét bánatos nótákat húzott. Emlékszik-e kegyed, asszonyom, arra czigány-gyerekre? Vézna volt és ideges. Nagy, fekete szemei kiszólottak üregeikből és a feje, okos, értelmes fej, mely igazi szerelemmel hajolt a hegedűre. Akkoriban egy falusi gavallérnak muzsikált, a ki a nyár daczára is csizmát viselt, minduntalan százforintosokat váltatott és imádta kegyedet.

Az a falusi gavallér athlétás nagy formával, savós szemeivel és bánatos arczával milyen nevetséges volt. Milyen nevetséges, hogy a ki hozzászokott a béresekkel való veszekedéshez, nyakig sárosan künn aludni a szérün, a szalmán, tanítgatni a kutyákat, rálőni a vadorzóra és fatolvajra: az most megkönnyezzék két-három bús hang miatt és megsirassa az életet azért, mert nem tud szavakat mondani egy asszonynak, a kit szeret s a ki gyönyörű.

Lássa asszonyom, itt is milyen hasonlóan megy ez a dolog. Szemben az én asztalommal katonatisztek ülnek. Mind vidámak, de mind szegények és mind szerelmesek egy órányi időig. Túl a legszebb tükör alatt hölgyek társasága játszik a pezsgővel s egy fiatal leány hangosan nevet.

— Csitt, Mariska! — csöndesiti az idősebb, — mindenki idenéz!

Csak éppen azt akarta. És mindenki csakugyan odanézett e kis leány felé, a ki rózsaszinű volt, könnyü és érzékeny mint egy pünkösdi virág. Kit mindenki megszeretett e pár perczek alatt, a mint kaczéran emelte halvány ujjaival a vékony poharat és belenevetett az ember szemébe.

A tisztek igazgatták szemüvegeiket. A többi társaságok — voltak még nehányan, lovagok és vitézek a czivilekből — konkurrálni kezdtek a meleg tekintetekért a hadsereggel.

Az egész terem csupa mámor volt. Villámok czikáztak a levegőben és a csillárok intenziv fénye elhomályosította a poharakról a fehér asztalokra vetődő gyönge szivárványokat.

De ez a kis leány nem úgy tett, mint kegyed. Ő oly kitünő művésznő volt, hogy szerelmes pillantásainak sugaraiból mindenkinek egyformán jutott és mindenki egyformán boldog lett annyira, hogy a végén az egész vendéglő egy társaság lett, közös bánatban, közös örömben.

Kegyed miért nem bánt igy a szerelmesével? Miért hagyta azt a szegény fiut, akár milyen csunya volt is az epedése, miért hagyta, hogy elölje magát a czigány vállán sirva?

UJHÁZI EDÉNÉ, SZÉKELY KORNÉLIA.

Vagy kegyed jó volt és a tavaszt akarta megőrizni az ő számára?

Mert én azt gondolom, hogy a ki szenved, az mindig tavaszban él s az olyan szomorúan néma ősz, mint a mostani, csak azok szivében kél uralomra, a kik sem a boldogságot, sem a szenvedés rabságát nem érezték teljes hatalmában.

*

Fogadja, kérem, e pár sort a sárga levelekről, az őszről és hidegről, melyeknek beköszöntése most méla hangulatba ringat mindenkit, a ki érezni tud. Fogadja szivesen, a miként én küldöm, jó akarattal, igaz és őszinte barátságunk jeléül. Nehéz munkába került, mig összehozhattam e durva sorokat, és nem tudom, mikor lesz ismét hangulatom rá, hogy az őszről irhassak. Hisz valósággal mindenről könnyebb tudósítást adni, mint a miben nekünk magunknak érdekünk van.

Most már, hogy eltávolodtam a szépséges napoktól, a melyek egykor az én örömeimre ragyogtak kecsegtetően, most arról szeretnék beszélni, a mi soha többé vissza nem tér — az elmult tavaszokról, semmiségekkel tele való ábrándokról, a mikben azonban már nem hiszek.

A FOGOLY KÖLTŐ.

Felhős, borús reggelen
Lóra kap Roland vitéz,
Szarvasűzni sűrű erdőn
Csörtet árkon, bokron át.
Kopófalka a nyomába,
Vig agárhad száll utána,
Ám a kurtalábu tacskó
Messze tőlük elmarad.
Sűrű felhők tornyosulnak,
Záporeső kezd zuhogni
És üvöltő rohanó szél
Kerekedik hirtelen.
Roland vitéz megragadja
Habzó lova kantárszárát
S eső elől megvonulni
— Messze tornyot megpillantván —
Arra vágtat egyenest.
Hallga! Hallga! éneket hall,
A toronyból zeng a bús dal.
Szegény fogoly a toronyban
Kobzot penget, énekel:
«Fogoly vagyok, fogoly vagyok,
Börtön-mélyre ide zárva,
Örök éj van tömlöczömben,
Nem köszönt a nap sugára.
A pacsirta hozza hirül
A hajnalnak pirkadását,
Denevér szárnycsattogása
Nap leszállták, est beállták.
Van két bánatos galambom,
Szállnak, szállnak messze tájra.
Messze tájon, búzaföldön
Leszállnak a barázdába.
Szedegetnek, böngészgetnek,
Búzaszemet szedegetnek.
Kis csörükben idehozzák,
Nem maguknak, nekem hozzák,
Három napja nem dalolnak,
Három napja hirt nem hoznak.
S galambjaim három napja
Nem hoznak már eledelt.
Oh! ha nyillövés találta
S általfúrta kicsi szivök',
Akkor nékem, oh! szegénynek
Irgalmazzon meg az ég.»
Tele búval, fájdalommal
Uj dalba kezd a szegény rab,
Erdő fái felzokognak,
Erdő vadja könyet hullat.
«Május hóba, május hóba!
Kergetőző enyhe szellő
Rezgeti a lombos erdőt,
Zöld legelőn fürge mének
Nyargalásznak fel s alá.
Május hóba, május hóba!
Cseng a sarló, peng a kasza,
Hull az arany búzakalász,
Vig legények hadarókkal
Verdesik a garmadot.
Május hóba, május hóba!
Nyalka legény karcsú lánynak
Rózsacsokrot, ékesitve
Rezedával, liliommal
Szép tartással nyujtja át.
Május hóba, május hóba!
Én vagyok csak elhagyatva!
Napsugára, holdsugára
Csak rám nem süt egyedül.»
Roland vitéz hallja, hallja,
Miről zeng a fogoly dala,
S vad haraggal, nagy erővel
Toronykaput megrohanja.
Toronykapu recscsen-roppan
Visszadöngve vad zúgással,
Ám nem enged s Roland vitéz
Uj erővel nekitámad.
Ujra recscsen, ujra roppan
S beomlik a kapu nyomban
S az éltető nap sugára
Rásüt a rab homlokára.
S ujra látja a zöld erdőt,
Zöld mező aranykalászát.
S ujra hallja távol erdő
Súgó-búgó suttogását.
«Ne légy többet tömlöcz rabja,
Szállj ki! szállj ki a szabadba!
Költő vagy, ez a hazád,
Barangold be a mezőket,
Sűrű, lombos, zöld erdőket
S kiről annyi bús dalt zengtél,
A ki után úgy epedtél
(Öleljed át a babád')
Galambod öleljed át!»

Don Emilio.

SZINHÁZ.

A MAGYAR SZINÉSZET IFJU GÁRDÁJA.

III.

U. Székely Kornélia.

A miért én *Ujházi* mestert a legboldogabb halandónak tartom s e glóbuson az irigylésre legméltóbbnak, nem azért van, mert olyan világraszóló, nagy művész, a kinek párját hasztalan keresnők a kontinensen, hanem főképen azért, mert olyan gyönyörűséges szép asszony a felesége, a milyent az égiek még kiválasztottjaiknak is csak jókedvükben ajándékoznak.

Igaza lehet a Koránnak, a mikor azt állitja, hogy az emberiség legnagyobb jóltevői azok, a kik embertársaikat megkaczagtatják, mert ime a nagy és hatalmas Allah azért a sok bordarengető nevetésért, a mit Ujházi mester az ő nézőinek okozott, nem is a túlvilági élet gyönyöreivel s enyhe pihenéssel a tubafa árnyékában kecsegteti a nagy humanistát, hanem elhalmozza már ez életben kegyeinek legjavával, adván az oldala mellé egy olyan mythoszi szép asszonyt, a ki sötéten ragyogó, feneketlen mélységű szemeivel maga a költészet költészete, a honnan ihletet meríthet a művész fennenszárnyaló lelke, mert első tekintetre megragadja az emberben mindazt, a mi érez és eszmél: szivet, lelket és észt, a kinél méltóbban senkiről sem énekelhette volna poéta azt, hogy

Fürtidben tengervészes éj
Szemekkel, mint a csillagtűz . . .

Hanem hopp! Azt veszem észre, hogy túlságosan megtaláltam nézni ezt az arczképet, s szerelmi tirádát kezdek zengedezni, a mi esetleg még bajt is hozhatna a fejemre, mert hát a ki a napba néz, elszédül s a szeme világát is elvesztheti, meg aztán Ujházi mesterrel is jóban akarok maradni, no meg az udvariatlanságban sem akarok a végletekig menni, mert bizony egy művésznőnek mindég csak a szépségét hangoztatni, ahhoz nem kis adag udvariatlanság szükséges.

Mert Ujháziné nemcsak szép asszony, hanem művésznő is. Hogy mindég a szépségét dicsérik ki első sorban, hát ez azért van, mert kisebb művésznő, mint a minő szép asszony s hogy ha még a híres talián tragikát is túlszárnyalná művészetével, még akkor is azt mondanám, hogy szebb asszony, mint a minő művésznő. Ujháziné olyan szép asszony.

Nem állunk nála egy kiforrott művészi egyéniséggel szemközt, de mindenesetre egy figyelemre méltó, erős, érdekes és eredeti tehetséggel, melylyel, ha kifejlődésre tér nyittatik, még sok szép dolgot fog produkálhatni. Eddig ugyan a Johannis sine terra szerepét játszotta a nemzeti szinházban, de az utóbbi időben végre mégis számba kezdik venni képességeit s a «Proletárok» Irénje után igen szép sikerrel játszotta el a héten a «II. Rákóczy Ferencz» Amáliáját és a «Szerelem iskolája» Éváját.

Justinus.

A NÉPSZINMŰ JÖVŐJE.

Irodalmunknak betege van. Nem rég még erőtől, egészségtől duzzadt, a vér hevesen lüktetett ereiben; ma már sorvasztó kór emészti, teste-lelke senyvedt, érverése szünőben. Félő, hogy rövid idő alatt csendesen, nyugodtan örökre elszenderül.

Ki ne tudná, hogy a magyar népszinműről van szó? Szigligeti megteremtette, épen, frissen; Tóth Ede és Csepregi felnevelték, széppé, erőssé, hatalmassá tették; ma pedig elevenholt. Alig két-három évtized és ennyire jutott. Valóban, elmondhatjuk Shakespearevel: «Ez volt a bukás!» A Falu rosszától Czinemintyéig, a Sárga csikótól a Falusi történetig! A léghajó zuhanásával nem merném ez esést egybevetni. Felforditott hasonlat volna; mert mig a gömb akkor hull alá, ha nehéz suly nyomja a kosárt; a mi szegény ujabb népszinműink azért pottyantak le, mert — üresek.

Mily siváran üresek az ujabb alkotások! Nem is sablónra, de kész reczipére készülnek jobbára valamennyien. Egy gyilkosság, egy vélelmezett lopás, egy hajbakapott s ismét kibékült házaspár, ez az egész tartalom. Persze hozzáadva még egy dalos kedvű árvalány meg egy flótázó juhászlegény, mert e két alak nélkül alig követnek el manap népszinművet.

Az uj irodalmi áramlatok nyomtalanul siklanak el e műfaj fölött, az idők árjának még szellője se legyintette meg. De annál inkább tarthatunk tőle, hogy egyszerre zúdul rá az áradat s szétzúzza, elsöpri a gyönge alkotmányt. — A népszinmű lemaradt a haladásból; ott késik még mindig a

negyvenes évek szentimentalizmusában vagy a hatvanas évek romanticizmusában. Realizmus, naturalizmus, melytől manap átszaturálva immár minden irodalmi műfaj s művészeti ág, még csak meg se illette lehével. Sőt e tekintetben még visszaesést is tapasztalhatunk.

Mert a mi reálist, a mi valószerűt a híven reprodukált népies, a hamisitatlan naiv feltüntet, az is eltünt, hogy mesterkéltségnek s együgyűségnek adjon helyet. Pedig a népszinmű sokkal kevésbbé nélkülözheti a természetest, vagy ha úgy tetszik realisztikust, mint tán bármely más műfaj. Ideálisan romantikus tündérregéket, históriai, sőt társadalmi műveket elnézünk valahogy, néha szivesen is, de koturnuson járó nagy lélekzetü frázisokat páthoszszal dörgő lajbis, pöndölös atyafiakon csak kaczagunk, boszankodván is fölébe. — Adják meg a népszinműnek azt, a mi megilleti, a népiest, a zamatost s megvan akkor a realitás is; ha pedig amazok nélkül szükölködik, akkor sem nem reális, sem nem népszinmű.

Mert magában az, hogy fodros szoknyában, ropogós csizmában, pántlikás hajjal álldogálnak a gémes, vályus kút mellett a kar hölgyei, még nem tesz semmiféle szinművet népszinművé.

Nos, annyit már látunk, hogy hiba van a kréta körül, nézzük most, hol a hiba?

Első, a mi szembeötlik, a mi tán minden bajnak kútforrása, az, hogy *a népszinművet olyhá veszik mint a népnek irt művet s nem mint a népéletből meritett irodalmi műfajt.* Sokszor hallottam emlegetni: «ej, igaz, hogy badarság, de jó a népnek!» Már pedig, ha a népszinműről mint komoly, *irodalmi* műfajról akarunk szólni, nem szabad ily kritérium alá vonnunk.

Hisz Tatár Péter meséi, meg a lőcsei kalendáriom rémtörténetei is jók a népnek, mutatja kelendőségük, de azért alig akadna ember, ki komoly irodalmi műfajnak állitaná oda e ponyvára való férczelményeket. Én a népszinművet csak úgy tudom elképzelni, mint a *nép életéből meritett szinjátékot.* (Szándékosan nem teszem hozzá, hogy szinművet. Mert ma már a szinmű határozott poetikai fogalom, szemben a tragédiával és vigjátékkal, olyan «minden jó, ha vége jó» czélzattal. A nép életéből meritett szinpadi munkát pedig nem lehet a lakodalmas, csárdásos befejezéshez kötni. Lehet vigjáték, tragédia, szinmű az ujabb fogalomban, bohózat és a többi megannyi műfaj. Azt azonban hozzátehetjük, hogy a bohózatosra alig alkalmas a magyar nép komoly jelleme; sokkal józanabb természet vagyunk, semhogy a bohózatos komikum jó médiumai lehetnénk. S ember legyen a talpán, ki jó népvigjátékot csináljon.)

Ha már most valóban úgy fogjuk fel a népszinművet, mint a nép életéből meritett szinjátékot, akkor egészen új perspektiva nyilik meg előttünk.

Lássuk csak először az irót és kritikát. Majdnem összeférhetetlen dolog nálunk, hogy egy komoly, a nemzeti szinház repertoárját gazdagitó drámairónk népszinműre adja a fejét. Csiky, Dóczi, Bartók stb. jelesei a nemzeti szinpadnak távol állanak mindentől, a mi népies. Az egy Rákosi Jenő képez tán kivételt, de úgy hiszszük, hogy őt is inkább a körülmények vitték a népszinmű terére, mint az ihlet; (fájdalom, az egy Magdolnával örökre búcsút mondott e *magyar* alkotásnak.) Pedig nem kisebb művészet és ihlettség kell egy jó népszinmű megirásához, mint akár egy históriai drámához. Tóth Edét nem becsülhetjük kevesebbre, mint akármely jeles drámairónkat. Persze, parancsolni a poétának nem lehet; az igazi irót benső sugalat, valami ösztönféle hajtja. De nem lehet a dolgok természetes, rendes menete, hogy e gazdag magyar fantáziákat csak egyszer is ne illetné meg valami, a mi népünkre vonatkozik, a mi népies.

S ha viszont a népszinházi kritikát kisérjük figyelemmel, mit látunk? Hirlapjaink más kritikust küldenek ide, mint a nemzetibe, a kik kevesebb szigorusággal itélnek egy a nép életében játszó dráma fölött mint egy más fölött, melyben trónvesztett királyok s faldöngető hősök lépdelnek rengetek koturnusukon.

Azt a mértéket kell, hogy alkalmazzuk a népszinműre, mint bármely más irodalmi műfajra.

S ha ezt a mértéket alkalmazzuk, egy ujabb kérdés, vagy inkább baj előtt állunk, mely valamennyi népszinművünknek, tán kivétel nélkül mélyen húsába vág. Szomorú, de igaz: a népszinműtől még az igazság látszatát se kivánjuk meg. Manapság a búbánatot és örömet, keservet és vigasságot, szerelmet és vágyat, mind csengő énekben tudatják a szives nézővel, vagyis inkább hallgatóval. Hát énekel annyit a mi józan, komoly népünk; bár se szeri, se száma a mi népdalainknak, de nem fakad dalra minden öt perczben az a szerelmes parasztlegény, vagy parasztleány. Ez az ének-kórság csak a hatásvadászó irók szomorú csinálmánya! Nem is népszinmű manap, melyben legalább harmincz nóta nincs, szomorú, víg, epedő, panaszos, mindenféle képzelhető s képtelen fajta. Egyik-másik népszinmű egy kész operette lesz; csak ép azért nem mondjuk annak, mivel a magyar népéletből vette tárgyát. Mert magyar népéletből vett operettet nem tudunk elképzelni; akármilyen operetteszerű is a tárgy, népszinműnek keresztelik el.

E hatásvadászat és énekhajhászás nem egyéb, mint az operette benyomulása a népszinműbe s viszont e benyomulást a népszinház viszonyaiból magyarázhatjuk. Nagy baj az minálunk, hogy szini irodalmunk sorsa szorosan összefügg a fővárosi szinházak sorsával. Nincs népszinmű a népszinház, nincs más szinmű a nemzeti szinház s nincs opera az operaház nélkül. Fitymálva, megvetéssel nézünk minden másutt szinrekerülő alkotásra. Egy-egy fővárosi szinházunk hiányait, betegségét egész irodalmunk megsínyli.

Én el tudnék képzelni egy népszinművet zenekar nélkül s mégis — esetleg — énekkel. Az a minimális ének, melyet a drámai helyzet *okvetlenül* megkövetel, zenekar nélkül is megeshetnék a népszinházban, épp úgy, mint a nemzetiben megesik. Sőt — ha meg is haragszanak érette — ki merem mondani, hogy a művészi ének még ártalmára is van a népszinműnek, mint irodalmi műfajnak, olyan fajtán, mint mikor a tragédiában hirtelen megállna a szinész a sugólyuk előtt s sans gêne szavalna a közönség felé.

S ha énekről van szó, megfeledkezhetnénk-e a mi csalogányunkról, a mi énekes madarunkról. Kit annyit dicsértek, annyit magasztaltak, most én — korholni kényszerülök, ha most meg már engem lynchelnek is meg érette. Hát miért is tud ő oly bájosan, oly hihetetlenül szépen énekelni s játszani! Szegény népszinműíróinkat úgy elragadta, hogy még a múzsa csókja se tudta őket kiábrándítani. Ha valami uj eszme, uj alak kóválygott agyukban, az a csengő ének elriasztotta valamennyit. S mi sült ki a szép gondolatokból, az uj alakokból — egy régi szerep Blahánénak. Valóságban gombra — de aranyos gombra — csináltak kabátot: énekes, dalos parasztlányhoz vagy menyecskéhez egész szinművet. S szegény Blaháné! mennyit kelle tanulnod, — hiába; te sose maradtál le a farsangból. Tapsolta a publikum a szerzőt, — neked tapsolt; kiáltotta a szerzőt s — téged hitt; mert hisz te szerezted a művet, magad voltál, a kit megírtak. S milyen művészet volt neked ujat adnod, mert szereped sose változott: vagy Finum Rúzsi vagy Erzsike. Ez bizony egy csipetnyi abból, a mit nagyság átkának neveznek! S most el kell viselned, hogy nagy és szép lelkedre hárítják a népszinmű boldogtalan, szerencsétlen sorsát!

De haladjunk tovább! Ismét ujabb baj, ujabb kérdés tolul elénk. A problémák világát éljük. Mindenben problémát keresünk; modern munkát e nélkül el se tudunk képzelni. Ma minden szinpad többékevésbé théâtre libre; társadalmi kérdések után hajhász minden direktor. Hát ez az áramlat mért haladna el nyomtalanul épp a népszinmű, a komoly irodalmi műfajszámba vett népszinmű fölött?

Pedig hányféle problémát vet elénk a népélete! Ki ne ismerné a leányasszony intézményét, hogy úgy mondjuk: midőn házasság előtt nehány évvel összeállnak a párok s közbeesik a katona szolgálat; vagy a mindinkább gyarapodó vadházasságot mért hagynók figyelmen kivül, s a kivándorlás tüneteit s még sok más égető kérdést. E kérdések megoldását, e bajok orvoslását épp úgy színpadra vihetjük, mint a társadalom egyéb bajait. Mert a nép is a társadalom egy alkotó része, épp oly beteg, mint a többi osztályok; néki is van fin de siècleje. Hát a népszinmű miért ne vethetné fel e kérdéseket? A mint a polgári társadalomnak van Nórája és Francillonja, épp úgy van a népnek is Török Zsófija s Finum Rúzsija s vaj' kevesebb joggal foglalkozhatunk Török Zsófi sorsával az öreg, vénhedt férj mellett, mint Francillonéval a «nyugalmazott férj» mellett? (Folyt. köv.)

IRODALOM.

A ZRINYIÁSZ UJ ÁTDOLGOZÁSA.

A máramaros-szigeti főiskola derék igazgatójának, Szilágyi Istvánnak, egyszer kezébe akadt a német Nibelungen-Lied és a Gudrun modern német nyelvre való átdolgozása. Gondolt egyet az öreg (mert már akkor jóságos öreg szive volt) és megbizta az ő derék tanitványát, a mi nagy Arany Jánosunkat azzal, hogy próbálkozzék meg, nekünk is van egy régi jeles munkánk, a Zrinyi Miklós Szigeti veszedelme, dolgozza ő azt át modern versekbe. A Zrinyi nehézkes, darabos verselése nem való a mai publikumnak, hát tegye ő olyanná, hogy ma is szivesen olvassák. Arany János szót is fogadott, de a második éneknél már abbanhagyta a munkát. Az ő nagy lelke érezte, hogy az átdolgozás akármilyen sima, folyékony is, *nem a Zrinyi munkája.* Abból a klasszikus nagyszerűségből az ódon, bár darabos nyelv megadta erőteljességből az ő uj átdolgozásában vajmi kevés van. De Szilágyi István nem nyugodott. Volt egy tanára a máramaros-szigeti főiskolán, *Vékony Antal,* a ki igen szép népies verseket irt, azt serkentette a munkára.

Vékony Antal belé is fogott és hosszú évek gondos munkája ím előttünk fekszik abban a vaskos könyvben, mely a Szigeti

veszedelem uj átdolgozását adja. Az átdolgozás eszméje nem uj. Megpróbálkozott már azzal a mult században Kónyi János «a magyar nemzet együgyű hadi szolgája» Ráday Gedeon gróf és ujabban Sárospatakon jelent meg az átdolgozása.

Igazán nem értem, mi szükségünk van nekünk arra, hogy a Zrinyi eposza modernizáltassék. Az irodalom már rég számot vetett e munkával és minden hibái és fogyatkozásai daczára is remekműnek ismerte el. A közönség az a része, mely klasszikusainkat olvassa, meg vagyok győződve, beletalálja magát a Zrinyi korába és élvezi az ő eposzát ugy a hogy van jelen alakjában is, sőt talán abban az alakban még jobban, mint, hogy mást ne említsek, az új Vékony-féle átdolgozásban. Mert elismerem, ezek a sorok helyenkint szépen gördülnek, szabatosan vannak megverselve és magyarságuk ellen is kevés kifogás mondható: szóval *a technika* ügyes, talán kifogástalan is. De hol van az eredeti klasszikus fönsége? Hol az az erő, mely a Zrinyi eposzában lüktet, hova tünt a kifejezések tömörsége, a leirások plaszticzitása, azok a nehézkes, de oly sokat mondó jelzők milyen banálisan, üresen kongnak ebben az uj formában. Lehet, hogy Vékony Antal közelébb hozta az eposzt korunkhoz, de kivetkőztette sajátos jellegéből és ebben az uj Zrinyiászban nagyon kevés vonás van a régi klasszikus eposzból. Egyáltalán nem tesz rám semmi hatást, hogy végig olvastam. Nincs egyetlen helye, mely igazán megragadott volna. A Deli Vid, vagy a Kumilla és Demirhám epizódjának megkapó naivitását sehol nem találom. A Demirhám, Ariostohoz méltón megrajzolt szerelmes őrjöngése egyszerű rímes sorokká lettek itt, melyekben semmi tűz, semmi hév nincsen. Egész gondolatok elesnek az eredetiből, képek, hasonlatok átváltoznak, színtelenekké, semmitmondókká válnak. Elismerem mondom a Vékony munkájának helyenkint egyes szépségeit, de áldatlan az a munka, a mit ő végez. Hagyjuk mi meg Zrinyit a maga ódon köpönyegében és ne akarjunk sujtásos uj köntöst adni rá. Úgy tűnik föl nékem az, mintha föltámadnának a régi termetes hősök, a kiknek a buzogányát mi megemelni sem tudjuk és czifra dolmányt adnánk rájuk. Milyen furcsa egy alak is volna az!

A németeknek nagy okuk van arra, ha a Gudrunt, vagy a Nibelungen-Liedet ujra átdolgozzák. A mai német irodalom nyelve, az ujfelnémet, annyira eltér a középkoriétól, hogy ma azt a nyelvet megérteni nem tudja az ember nyelvtudományi ismeretek nélkül. De hisz a mi nyelvünk nem változott annyira meg, nem vetkőzött ki a formájából úgy, hogy pl. a Zrinyi nyelvét ne lehetne megérteni? Talán lesznek benne szokatlan szóalakok, divatját múlt kifejezések, de *érthetetlenné* sohase fog válni.

Azért ne akarjuk a Zrinyiászt mindenáron modernizálni. Legyünk büszkék arra, hogy a tizenhetedik században már mi is föl tudunk mutatni egy oly klasszikus művet, melyet bátran állíthatunk oda a világirodalom hasonló termékei mellé.

* *R. B.*

Ki a legolvasottabb iró? A legindiszkrétebb és legkegyetlenebb tudomány a statisztika. Nem érvekkel, nem rábeszéléssel, nem ékesszólással, hanem a kérlelhetlen, rettenetes számokkal harczol és elgázol, letipor, tönkre tesz, megsemmisít, pozdorjává tör minden ellentmondást. Vannak egyes népszerű kérdések, a melyek minduntalan felmerülnek lapokban, folyóiratokban Hány nőtlen ember van a világon? Hány vegetáriánus sanyargatja spenóttal becses személyét? Hány fiú és mennyi leánygyermek született? *Ki a legolvasottabb iró?* Ezt bizony nehéz eldönteni. Jókai-e avagy Dumas? Kiss József-e vagy Coppeé? Turgenyev avagy Beniczkyné? Bródy Sándor avagy Kabos Ede? Maupassant avagy Herczeg Ferencz? Mindenesetre érdekes a kérdés és a *Magyar Hirlap* közreműködésével nemsokára hiteles felvilágositást kapunk erre nézve. A *Magyar Hirlap* ugyanis óriási kölcsönkönyvtárt rendezett be, a melyet előfizetői ingyen vehetnek igénybe. A *Magyar Hirlap* e kölcsönkönyvtárában statisztikát vezetnek arról, melyik irót kérik legtöbbször az előfizetők és már most is, pedig a *Magyar Hirlap* ez ingyenes kölcsönkönyvtára csak egy hetes, nagy és becses anyag gyült össze ez érdekes statisztikára. Nagy érdeklődéssel várhatjuk tehát a *Magyar Hirlap* kimutatását.

*

Keleti Ő. Lajos. «A közszellem ébredése» czímmel munkát adott ki, melyben az egyházpolitikai mozgalmat rajzolja a parlamentben, a sajtóban és a megyegyűléseken. A munkához, melyet a Toldi könyvnyomda állított ki igen csinosan, Beksics Gusztáv irt előszavat. Igen számos arczkép van csatolva a szorgalommal és gonddal készült munkához, melynek ára 1 frt 50 kr.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Lauka Gusztáv úrnak. Bizony csak félreértés volt a dolog és bocsánatot kérünk, ha kellemetlenséget szereztünk vele. Különben nem oly nagy a hiba, hogy ne lehetne helyrehozni. A mult számban közölt vers alá csak e sort kell tenni: «Szeretett öcsém Dániel Ferencz és kedves hugom Somorjai Erzsike eljegyzésére.» Külön lenyomatot sajnálatunkra nem küldhetünk már, de a példányokat postára tettük. A szerkesztőség szivélyes üdvözletét küldi az ifjui hévvel dolgozó munkatársnak!

R. K. Miskolcz. Örvendünk, hogy lapunk az önök tetszését megnyerte. Iparkodni fogunk, hogy kívánságuknak eleget tegyünk s reméljük, hogy azon meglepetések, melyeket olvasóink részére tartogatunk, még jobban meg fogják nyerni az önök tetszését. A jelzett rovatot dr. Lázár Béla, a Nemzet belső munkatársa irja.

Sz. E. N.-Becskerek. Nagyon elkoptatott lantpöngetés.

G. G. Szilágy-Cseh. A küldött dolgozatokat nemsokára elolvassuk.

W. Gy. Keresztszegi puszta. Üdvözlet.

KÉPTALÁNY.

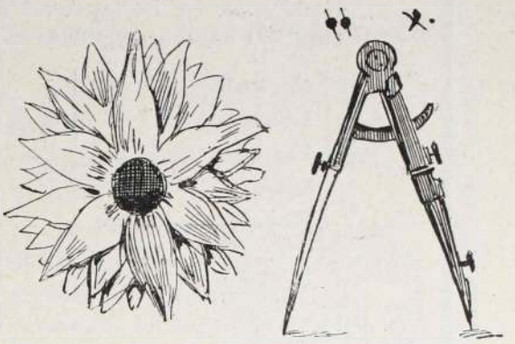

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Jókai Mór.

Megfejtők: Zettin Sz. J., Weisz Ernő, Feuer Ede, Sugár Miksáné, Dimic Olga, Löffler Samu, Schilhábl Béla, Forrai József és Gyula, Nagy Gyuláné, Balogh Berta, Klein Vilmosné, Gergelyffy Sándor, Kálivoda Jánosné, Pósch Gyula, Szlávik Imre, Sepsiszentkirályi Szilágyi Géza, Rosner Anna, Engel Elsa, Martinyi Pál, Rosenthal Katinka, Stieder Teréz, Franciscy Béla, Rohács János, Ligeti Irma, Csukássi Katinka, Holló József, Mandel Izsák.

A kitűzött jutalmat, Karczag Vilmos «Romok» cz. novellakötetét *Löffler Samu* (Budapest) nyerte el.

Az őszi divat gazdag és szép. Mint a *Monaszterly és Kuzmik Utódai* udvari divat-árú szállitók czég társtulajdonosa *Pertik Béla* által *Párisból* értesülünk, az őszi és téli idényre a bársony és Velours du Nord viendik a főszerepet, minek ruháknál, összeállításban fényes selymekkel, vagy felöltőkre alkalmazva strucz-toll, szőrmék és Jais diszitéssel, gyönyörű hatásuk van.

Igen kevés a hosszú köpeny; az új felvevők Cape vagy Paletok, széles Van Dyk gallérral, bársonyból vagy vagy prém szegélylyel; a ruhák rövid derékkel készülnek, széles kihajtásokkal XV. Lajos korabeli izlésben, a szövetek többnyire egyszinű, puha, meleg gyapju kelmék.

Előfizetőinknek Monaszterly és Kuzmik Utódai minden uj szövetből készséggel küldenek mintákat és illusztrált árjegyzéket a kész felöltőkről.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cserélteinek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczikörút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Figyelmeztetjük a n. é. közönséget Szigeti Lajos szijj- és nyereggyártó és bőröndös mai számunkban levő hirdetésére. E czég fennállása óta a hazai iparnak díszére válik, a mennyiben az általa készitett áruk úgy az anyag kifogástalan jósága, valamint a kiállitás csinossága tekintetében bármely külföldi árúval kiállják a versenyt. Ajánljuk szives olvasóinknak figyelmébe.

5020. szám.

JELENTÉS.

Csütörtökön, 1893. október 5-én a cs. és kir. 6-dik hadtest parancsnokságának a kassai és munkácsi állomások 1894. évi rozs és zab szükséglet biztositása megtartatik.

Bevásároltatnak a kassai élelmezési raktár részére 8200 mm. rozs és 6800 mm. zab, a munkácsi részére 5900 mm. rozs.

További részleteket a bevásárlási utasitások és a nevezett élelmezési raktároknál betekintés czéljára szolgáló szokvány-füzet, mely utóbbi 8 krajczárért megszerezhető.

Kassa, 1893. szeptember 6.

A cs. és kir. katonai élelmezési raktár Kassán.

4563. szám.

Értesités.

A 6-ik cs. és kir. hadtest kerületében fekvő csapatok részére szállitandó kenyér és zabszükséglet bérleti biztositására az alantjegyzett napokon nyilvános árlejtés fog tartatni, kizárólag irásbeli ajánlatok után és pedig:

1893. szept. 18-án: **Miskolcz**, **Eperjes**, **Eger**, **Igló**, **Beszterczebánya** — állomás számára

1893. szept. 27-én: **Gyöngyös**, **Rimaszombat**, **Edelény**, **Losoncz**, **Szepesszombat**, **Kis-Szeben**, **Lőcse** — állomás számára

a munkácsi cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál.

a kassai cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál. Azután:

1893. szept. 22-én: **Mármaros-Sziget**, **Szatmár**, **Ungvár**, **Nyiregyháza** es **Szobráncz** — állomás számára

Bővebb adatokat tartalmaznak a közzétett hirdetések és a kassai és munkácsi katonai élelmezési raktárnál betekinthető feltétel-füzetek, melyek 32 krajczárért meg is vásárolhatók.

Kassa, 1893. augusztus 20-án.

A kassai cs. és kir. katonai élelmezési raktár.

A BUDAPEST-

Terézvárosi Takarékpénztár

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Irodái: **VI. ker., Andrássy-út 5. szám,** (saját házában.)

Befizetett részvénytőke: 2.500,000 korona.

Elfogad **betéteket** takarékbetéti-könyvecskék és pénztári jegyek ellenében **4%-os kamatozással,** valamint folyószámlában (Chek-számlán.) A 10%-os betétkamatadót az intézet fizeti

Leszámitol váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra, megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett.

Ujonnan nyitott **váltóüzlete** bármely a bankügyletbe vágó megbizásokat elintéz.

Üzleti órák: délelőtt ½9—½1-ig, délután 3—5-ig.

Főüzlet: VII. Szövetség-utcza 37.

KOVALD PÉTER és FIA

Gyüjtő-telepek:

II., Fő-utcza 10.	VI., Andrássy-út 26.
III., Kecskeméti-utcza 5.	VII., Akáczfa-utcza 42.
IV., Kis korona-utcza 6.	VIII., Rökk Szilárd-u. 18.

ÉRTESITVÉNY.

A **kecskeméti, zombori** és **szabadkai** csapatkórházak betegei és vezényeltjei számára szükséglendő vendéglőszerü élelmezés biztositása czéljából áz emlitett csapatkórházak hivatalos helyiségeiben, alább felsorolt — **mindig délelőtti 10 órakor,** — bizottsági tárgyalás tartatik még pedig:

a kecskeméti	csapatkórháznál	**1893. évi szeptember hó 28-án**
a zombori		**1893. « október « 4-én**
a szabadkai		**1893. « október « 9-én**

Ezen tárgyalások alkalmával csak irásbeli ajánlatok fogadtatnak el. Minden közelebbi feltétel Budapesten 1893. évi augusztus hó 27-én kelt és a 4. hadtest hadbiztossága által közzétett hirdetményben, továbbá nevezett hadbiztosságnál elfekvő, a feltételeket tartalmazó füzetekben foglaltatnak.

Az 5. hadtest cs. és kir. hadbiztossága.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

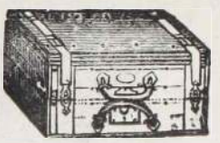

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek es kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

Budapest, VI. ker., Izabella-utcza 43. szám.

Rövidített levél vagy sürgönyczim:

GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

AZ ELSŐ MAGYAR

GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSULAT

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső váczi-ut 7. szám.

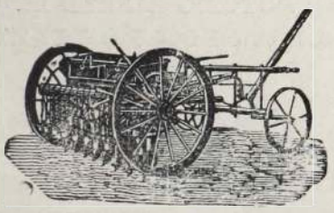

Minden gazda, aki a legelőnyösebb szerkezetü **vetőgépek** beszerzése iránt érdeklődik, kimeritő felvilágositást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

Terjedelmes árjegyzékkel a gazdaság összes ágazatában szükséglendő gépezetekről dijmentesen szolgálunk.

M. kir. Államvasutak igazgatósága.

118892/CI.

HIRDETMÉNY.

Gács-magyar kötelék-forgalom uj dijszabás életbeléptetése.

1893. évi szept. hó 1-étől kezdve a fönn jelölt kötelék-forgalomban a **II. rész 1. dijszabási füzet** lép életbe, mely a cs. kir. osztrák államvasutak Gácsországban és Bukovinában fekvő vonalainak, valamint a cs. kir. szab. Ferdinand császár északi vasut Gácsországban fekvő vonalainak állomásai és a magyar kir. államvasutak **budapesti** pályaudvarai, valamint a cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság **Budapest** állomása közti forgalomban gyors- és teheráruknak, valamint élő állatoknak közvetlen szállitására **külön dijszabási határozmányokat és fuvardijakat tartalmaz.**

E dijszabási füzet a m. kir. államvasutak dijszabásánál (VI. Csengery-utcza 33.) továbbá Budapest-dunaparti teherpályaudvar, Budapest Ferenczváros és Budapest-nyugati pályaudvarokon, nemkülönben a kötelék-forgalomban részes többi vasutak igazgatóságainál, illet. állomásain példányonkint 80 krért kapható.

Budapest, 1893. aug. havában.

A m. kir. államvasutak igazgatósága

a részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Üzletmegnyitás!

Ezennel van szerencsénk t. cz. **vevőinket,** mint a **nagyérdemü közönséget** t sztelettel értesiteni, miszerint **V. ker., Marokkói-utcza 2.** (Megyeri Krausz palotájában), egy

kalap- és uridivat-üzletet

nyitottunk. Ismert üzletünk további vezetésében is főtörekvésünk oda fog irányulni, hogy igen tisztelt vevőink bizalmát ezentul is minden tekintetben kiérdemeljük.

Kiváló tisztelettel

Fischer Ignácz és Fia.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

Hirdetmény.

1893. szeptember 28-án és 29-én reggeli 8 órakor Nagyszebenben (a főtéren) az ottani nagy gyalogsági kaszárnyában mintegy 200 katonai kincstári kimustrált szekerészeti igásló árverés utján fog eladatni.

A lovak kiadása a legtöbbet igéröknek rögtöni készpénz fizetés és a III. skala szerinti bélyeg lefizetése mellett fog történni.

Az eladó bizottság.

Női ruhák terme és Confectió áruház

ZWIEBACK LAJOS ÉS TESTVÉRE

BUDAPEST, VÁCZI-UTCZA 5.

BRÜSSEL 1883

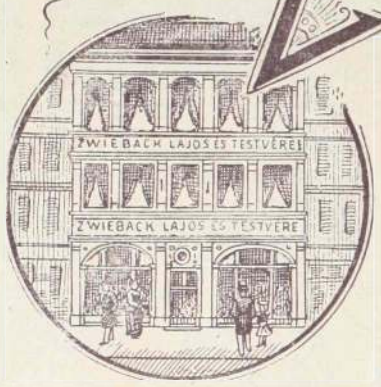

ÜZLETMEGNYITÁS.

Van szerencsénk a nagyérdemü hölgyközönség becses tudomására hozni, hogy **f. é. szeptember hó 15-én**

női-ruha-termeinket és confectió-áruházunkat

Budapest, IV., Váczi-utcza 5. szám alatt megnyitjuk.

Bátorkodunk az igen tisztelt hölgyközönséget egész tisztelettel megkérni, hogy bennünket, illetve áruházunkat és I-sö és II-od emeleti termeinket, melyeken **a legdusabb választéku eredeti párisi modellek, női felöltők, manteauk, esőköpenyek, jaquettek, szinházi entreé-k,** továbbá az idény legujabb alkotásainak megfelelő toilettek különösen **látogatási, utczai, alkalmi és lovagló ruhák** — a legelső párisi házakból beszerezve — raktáron vannak, mielőbbi becses látogatásukkal megtisztelni méltóztassanak, ezuttal megjegyezvén, **hogy kelengyék legizlésesebb** és kiválóan finom elkészitésére speciális munkaerőket alkalmazunk, ugyszintén

a legczélszerübb és igen finom gyermekruha és felöltő

saját e czélra külön berendezett műhelyünkben jutányos áron és pontos megrendelés szerint készittetik.

Merjük hinni, hogy a n. é. hölgyközönség megelégedését — szives megrendelés esetén — teljesen ki fogjuk érdemelni, maradván kitünő tiszteletünk kifejezése mellett

Budapest, 1893. évi szeptember hó.

SZIGETI ÉS WEINER
czégtársak.

Elegáns kötésü divatalbumunkat, mely külön párisi rajzolónk által kizárólagosan czégünk részére állittatik ki, becses kivánságra dijmentesen beküldjük.

WÁGNER MANÓ

tan- és nevelő-intézete

RÁKOS-PALOTÁN, (Budapest mellett).

Az intézet egy előkészitő tanfolyam, **6 polgári és 8 gymnáziumi osztályból áll.** — Az intézet 6 holdnyi kiterjedésü árnyas, jól gondozott angol parkban fekszik. — A tanári kar kiváló szakférfiakból áll. Teljesen felszerelt tanszertár, könyvtár és tornaterem. — Nagy kiterjedésü játszótér. — Felszerelt nyári testgyakorló. — Katonai gyakorlatok. — Kitünő ellátás. — **Szellemi tehetségek fejlesztése mellett, a test edzésére is kiváló gond fordittatik.** — A magyar, német, franczia és latin nyelvek alapos tanitására különös sulyt fektetek. — **A neveldei dij mérsékelt.**

Ismertetővel és bővebb felvilágositással szivesen szolgálok.

Rákos-Palotán, (posta-, vasut- és távirdai állomás.)

WÁGNER MANÓ intézet-tulajdonos igazgató.

Szt.-Margitszigeti üditőviz

legkiválóbb és legegészségesebb

ásványos savanyuviz.

HOFFMANN és SCHLOSSER

BUTORKERESKEDÖK,

KÁRPITOSOK ÉS DISZITÖK

BUDAPESTEN,

IV. ker., Hatvani-utcza II. sz. emelet

(a Neruda-féle üzlet melletti palota.)

Képes árjegyzékeket kivánatra ingyen és bérmentve.

Ne vásároljon czipőt

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyeremek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árustja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Könyvkereskedés

és antiquarium

minden bárhol és bárki által hirdetett könyv nálam kapható.

ABONYI J. JENŐ BUDAPEST, Deák Ferencz-utcza 16.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint ***utczai-, utazó-, estély-*** és ***szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf*** és ***lord kabátok, városi*** és ***uti köpenyek*** és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám

II. ÉVFOLYAM 1893 SZEPTEMBER 24.

39-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Lazzaroni: *A Hét.* — **Seress Imre:** *Péter temploma.* — **A kőszegi királynapok.** — **Róna Béla:** *A Világ.* — **Véka Lajos:** *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — **Martos Ferencz:** *Jézus.* — **Alexander:** *Gyáva.* — **Flammarion Camille:** *Utazás az égben.* — **Tolnai Lajos:** *A harmadik.* — **Koroda Pál:** *Kérdések.* — **Erdélyi Zoltán:** *Vallatás.* — **Hevesi Sándor:** *Asszonyi szív.* — **Méry Károly:** *Aforizmák.* — **Petri Mór:** *Bizonytalan lét.* — **Szalai Emil:** *A népszinmű jövője.* — **Irodalom.** — **Szinház.** — **Tisztelt olvasóinkhoz.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Üzlet megnyitás.

Van szerencsénk tisztelettel jelenteni, hogy **IV. ker., Deák Ferencz-utcza 19. sz. a.** egy

szücs és szőrme-áru-üzletet

nyitottunk.

Mint a megszünt Spitzer testvérek czég főmunkatársai a legkiválóbb szakismereteket magunknak elsajátitottuk, és raktárunkat első forrásokból figyelemmel választott czikkekkel **szücs és szőrme-confectió árukban** dúsgazdagon felszereltük.

Sikerült továbbá saját műtermünk részére jeles szakavatott munkaerőket elnyerni, miáltal is nemcsak mindennemü kész szücs-árukkal szolgálhatunk, hanem megrendeléseknek mérték szerint, a legszigorúbb kivánalmakhoz képest, szolid és pontosan megfelelhetünk.

Számos látogatásért esedezve, ajánljuk magunkat.

Mély tisztelettel

FREUD és CZIRING

szücs és szőrme-áruk raktára

IV. ker., Deák Ferencz-utcza 19. szám.

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetű telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

The Mutual new-yorki életbiztositó-társaság.

Daczára annak, hogy a Mutual csak rövid idő óta terjesztette ki müködését Magyarországra, gyorsan sikerült neki óriási tért hóditani és a legszélesebb körök teljes bizalmát magának kivivni.

A társaságnak évi jelentése, mely mai számunkban megjelent, minden tekintetben ezen bizalom megszilárditása és emelésére szolgál, mivel a következő az 1891. és 1892. üzletévek eredményeit kimutató összehasonlitásból világosan kitünik, hogy a társaság vagyona, állománya stb. stb. az utolsó évben is — mint mindeddig jelentékenyen szaporodott.

	1892. január 1-én	1893. január 1-én	Szaporodás
Összes biztositéki alap:	**826,461.858 frank**	**907,171.795 frank**	**80¾ millió frank**
Dijtartalék:	**761,493.896** «	**824,772.367** «	**63¼** « «
Összes bevétel	**194,998.624** «	**208,491.529** «	**13½** « «
Kifizetések biztositottaknak:	**97,179.854** «	**100,448.354** «	**3¼** « «
Nyeremény tartalék alap:	**62,336.617** «	**78,591.885** «	**16¼** « «
(nem tontina.)			

Ezen száraz számok oly fényes eredményt tüntetnek ki, hogy minden további magyarázat fölöslegessé válik.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

Könyvkereskedés

és antiquarium

minden bárhol és bárki által hirdetett könyv nálam kapható.

ABONYI J. JENŐ BUDAPEST, Deák Ferencz-utcza 16.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

Budapest, VI. ker., Izabella-utcza 43. szám.

HOFFMANN és SCHLOSSER

BUTORKERESKEDŐK,

KÁRPITOSOK ÉS DISZITŐK

BUDAPESTEN,

IV. ker., Hatvani-utcza II. sz. emelet

(a Neruda-féle üzlet melletti palota.)

Képes árjegyzékeket kivánatra ingyen és bérmentve.

PALAIS ROYAL

ORLAY SÁNDOR Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 8.

(a kávéházzal szemben)

a következő czikkeket ajánlja —≡ tetemesen leszállitott árak ≡— mellett.

Képes árjegyzék bérmentve küldetik! **Áruczikkek jegyzéke:** **Képes árjegyzék bérmentve küldetik!**

Gyémánt-utánzat ékszerek:

1 pár valódi ezüst függő gyémánt utánzattal ... frt **2.50**
1 pár valódi ezüst függő gyémánt utánzattal antique foglalás patent zárral ... frt **3.50**
1 pár 14 car. arany függő gyémánt utánzat ... frt **5.—**
1 pár 14 car. arany függő gyémánt utánzat antique ezüsttel, patent zárral ... frt **12.—**
1 darab arany fedett karék gyémánt utánzattal ... frt **3.25**
1 darab melltü (broche) gyémánt utánzattal ... frt **2.—**
1 darab hajtü gyémánt utánzattal ... frt **1.75**
1 darab aranynyal fedett lánczos (pancer) karék szivvel vagy más jou-jou-val ... frt **1.—**
1 darab aranynyal fedett velenczei nyaklánez (colier) szivvel vagy más jou-jou-val ... frt **1.25**

és feljebb.

Legyezők:

Gaz, feher vagy szines csipke vagy csipke nélkül frt **1.25**
Gaz, feher vagy szines csipke vagy csipke nélkül frt **3.75**
Valódi strucztoll fekete, szürke vagy szines ... frt **2.25**
Valódi strucztoll teknős állvány fekete, szürke, vagy szines tollal ... frt **9.50**
Való i strucztoll teknős állvány feher v. szines frt **38.—**
Tavaszi legyező atlasz vagy crep-festmény ... frt **—.75**
Tavaszi legyezők finomabb gazdag festménynyel frt **2.75**
Gyász legyezők fekete atlasz vagy moiré festm. frt **—.75**

és feljebb.

Női övek (Gürtel):

1 aranyöv széles négyszegletes csattal ... frt **1.—**
1 aranyöv egész szeles csucsos csattal, törrel ... frt **1.50**
1 bőröv borju v. bársonybőr, keskeny v. széles frt **—.75**

Sétapálczák:

1 darab sétabot malag. nád vagy természetes fával frt **—.75**
1 darab sétabot angol **tölgy sötétbarna** (sima) frt **1.50**
1 darab sétabot ugyanaz nickl fogóval (mal. nád frt **1.75**
1 darab sétabot malag. nád. valódi ezüst ... frt **2.75**
1 darab sétabot malag. nád. valódi ezüst fogóval frt **8.—**
1 darab lovagló palcza valódi ezüst fogóval ... frt **3.—**

Kitünő svájczi órák 2 évi jótállás mellett.

1 darab nickl remontoir férfi-óra sima fedéllel ... frt **5.—**
1 darab aczél remontoir férfi-óra, fekete ... frt **7.50**
1 darab arany, fedett duplafedelü sima férfi-óra frt **10.—**
1 darab valódi ezüst remontoir férfi-óra ... frt **12.—**
1 darab nikkl női óra sima fedéllel ... frt **7.50**
1 darab arany, fedettes női óra sima fedéllel ... frt **9.50**

és feljebb.

1211. szám.

Melléklet a „Magyar Géniusz“ 39-ik számához.

HIRDETMÉNY.

Az ágynemüek tisztitása és kijavitása, valamint a fa- és vas-ágyak és vasalt ágy-deszkák kijavitásának

1894. évi január 1-től deczember végeig

tartó idejére való biztositása tárgyában a nyilvános tárgyalások a szóbeli és irásbeli ajánlatok fölött az alábbi táblázatban kitüntetett napokon és állomásokon fognak megtartatni.

Az 50 kr. bélyeggel ellátott irásbeli ajánlatok minden javitás nélkül, tisztán és értelmesen szerkesztendők, az árak számokban és betükben kiirandók s boritékolva legkésöbben a tárgyalási nap **délelőtti 10 óráig** beadandók; szóbeli ajánlatok — **árlejtés nélkül** — a tárgyalás napján, az irásbeli ajánlatok felnyitása előtt, az ezen ajánlatok benyujtási idejének lejárta után azonnal jegyzőkönybe felvétethetők. **Különösen előnyös áraknál** ezen üzlet a közös hadügyminiszterium jóváhagyásával **több évre** is megköthető.

Ezen tárgyalásokhoz a vállalkozni szándékozók azon megjegyzéssel hivatnak meg, miszerint minden versenyző által a tárgyalás kezdeténél az alábbi táblázatban kitüntetett bánatpénz leteendő, mely összeget az illető vállalkozó, — helybenhagyás után 10% biztositék-összegig pótolni köteles, a nem-vállalkozók bánatpénzüket a tárgyalás után visszakapják.

Ezen kivül minden, a tárgyaló-bizottság előtt ismeretlen versenyző tartozik a politikai (községi) hatóság által szállitóképességét és megbizhatóságát bizonyitani, mely bizonyitvány azonban **két hónapon** belül kell, hogy kiállitva legyen.

További föltételek a táblázatban foglalt hadi intézetek hivatalos helyiségeiben a rendes hivatalos órákban, továbbá a nevezett községi elöljáróságnál a tárgyalás előtt betekinthetők.

Pécsett, 1893. szeptember hó 7-én.

A tárgyalás megtartatik

Röviditett levél vagy sürgönyczim

GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvénytársulat

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső váczi-ut 7. szám.

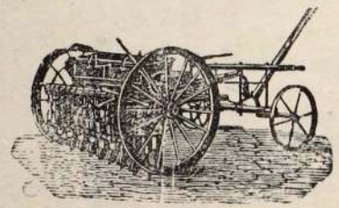

Minden gazda, aki a legelőnyösebb szerkezetü **vetőgépek** beszerzése iránt érdeklődik, kimeritő felvilágositást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

Terjedelmes árjegyzékkel a gazdaság összes ágazatában szükséglendő gépezetekről dijmentesen szolgálunk.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ mult félévi folyamára

(1893. január—junius hónapokra)

tetszés szerinti szinekben és rendkivül diszes kiállitásban

1 forint 30 krjával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., ker., Teréz-körut 17. sz.

Főüzlet: VII. Szövetség-utcza 37.

KOVALD PÉTER és FIA

Gyüjtő-telepek:

II., Fő-utcza 10.	**VI., Andrássy-út 26.**
III., Kecskeméti-utcza 5.	**VII., Akáczfa-utcza 42.**
IV., Kis korona-utcza 6.	**VIII., Rökk Szilárd-u. 18.**

Üzlethelyiség-változás.

Van szerencsém a n. é. vevőközönség tudomására hozni, hogy 1803. óta fennálló

vászon-, kész fehérnemü- és szövöttáru-

raktárunkat

(eddig IV., váczi-utcza 5. sz. „YPSILANTI“-hoz)

IV., városház-tér 8. sz. alá,

a volt Ádám és Éberling czég helyiségébe helyeztük át.

A csődtömegtől a még fennmaradt áruraktárt mintegy 150,000 forint értékben, igen kedvező feltételek mellett vettük át és fogjuk, **a meddig a készlet tart,** elárusitani, másrészt a végeladott czikkek **uj áruval** pótoltatván, a legjobb alkalom kinálkozik

menyasszonyi kelengyék

és házi szükségletek olcsó beszerzésére.

Ezen kiváló bevásárlási alkalmat becses vevői szives figyelmébe ajánlják

KOLLARITS JÓZSEF és Fiai.

Legnagyobb választék mosó-ruhaszövetekben,

olcsó árak mellett.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

MAGYAR. KIR. ÁLLAMVASUTAK.

132125/93.

Hirdetmény.

Szász—magyar vasuti kötelék.

Folyó évi október hó 1-én a fentnevezett kötelék II. rész f. évi márczius hó 1-től érvényes 2. és 3. dijszabási füzeteihez I. pótlékok jelennek meg.

Ezen pótlékok takarmánynemüek, mint: tengeri, (kukoricza) takarmányliszt, korpa stb., valamint szárított malátatörköly és mindennemü szárított moslék küldeményekre érvényes ideiglenes kivételes dijszabást tartalmaznak.

A pótlékok a részes vasutigazgatóságoknál megszerezhetők.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága

a többi részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Hirdetések

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott

II. évfolyam. 1893. szeptember 24. 39. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... . 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

A NÉMET CSÁSZÁR KÖSZEGEN.

A HÉT.

Szíves olvasóm, emlékszel-e még mult számunk Ujlaki arczképére? Nehezen, hisz' mások arczképét nézegetted te ott vizsga szemekkel, úgy-e? Igyekszem segitségedre lenni, s keresés nélkül is rátalálhatsz.

A nyolczadik oldalon, alul, cabinet-kép volt, egy nyalkán kifent bajszú, göndör hajú, a világba kiváncsian belebámuló ifjú képe. Ez az az Ujlaki, a kinek affairejéből ime egy derék ember halála lőn a következmény.

Véletlen? Bizonyosan az. Gyalázatos véletlen, mely gyakorta elő szokott állani, s butaságában mindig a szerencsétlent, vagy a teljesen ártatlant bünteti. Csak mystikus magyarázat vigasztalhatna meg, mely a tényekben felsőbb gondviselést keres. Positiv elme kétségbeeshet.

Szegény barátom te, kivel egész életemen át mindeddig csak polemizáltam; de a kit azért nagyra becsültem, tiszteltem és — sajnáltam is! Hányszor mondottam néked:

— Te, a ki gazdag ember vagy, független, szabad, elmés, okos, tanult, miért temeted el magad a kis város rémes kicsinyességébe.

Az ő veséig ható szarkazmusában ezt felelte:

— De hát miért is mennék fel a fővárosba? Ott is gazemberek az emberek — *nagyrésze* . . .

Kálmán József született pessimista volt, mert egész élete maga a jólét, a nyugalom, a boldogság. Nem ösmerte ezt a szót: kinlódás. Gazdag szülők gyermeke, mindig csak azt tette, a mit akart, a mire hajlama, tehetsége sarkalta. Azt vette nőül, a kit szeretett. Azt a pályát választotta, a mely szivéhez nőtt: az ügyvédség volt a mellékfoglalkozása, a czikkirás a szive szerinti. S mégis sötét volt a kedélye.

Hanem ez a lelki diszpoziczió fegyver volt az ő kezében.

Úgy, mint ő, a szarkazmus, a gúny, az irónia, az éles persiflage hangján ritkán irt iró. Sajnos, kicsinyes dolgokkal foglalkozott — a nagyváradi viszonyokkal, nagyváradi színészettel, a város ügyeivel, meg a megye kérdéseivel. Ezért nem volt nagyobb jelentősége irásainak.

Hanem azért félt tőle a hatalom, a városi kormány, a husos fazék — mint ő szokta nevezni — s a város polgármestere megremegett, ha őt látta felállani a városi közgyülés asztalánál. Most már bizonyosan csináltak megint valamit, s a jó öreg Sal kétségbeesetten tekintett ilyenkor a tanácsosokra:

— No fiuk, mit rontottatok el megint? Itt a mumus! Megálljatok csak, lesz mindjárt hadd el hadd!

Kálmán József maliciózus ember volt, — bizonyos — de szerette az igazságot, s a mellett, természetéből kifolyólag, kételkedett a maga tehetségében:

— Csak önbizalmam lenne, mondotta nekem, kivel szokott s tudott őszintén beszélni, de nincs, nincs!

Gúny ült az arczán, ez volt az állandó jellemző vonása. Még kaczagni se tudott szive szerint. Pedig sziporkázó szellemű fényes elme volt, a ki azonban csak az élet sötét oldalai iránt birt észrevevő tehetséggel. Azt látta meg, a mi ferde, gyakorta túlzásba is esett, de dialektikája erejénél fogva, mint mondani szokta, kivágta ő magát a csávából mindég.

A gentryt sem szivelte, nem egy ellenük szóló fényesen megirt czikkelye van eltemetve a nagyváradi lapok hasábjain. Bizony nem ártana, ha barátai felásnák ezeket a chef-d'oeuvre-ket, ezeket a mesteri stilben irott gúnyos kifakadásokat, s az általánosabb érdekű czikkeket összegyűjtve, azt, a mi állandó, a mi el nem enyésző Kálmán Józsefben, most már halála után, de megmenteni igyekeznének.

Hát most már Kálmán József is halott.

Az igazságot kereste, s ennek lőn áldozata.

Pártját fogta inzultált kollégájának s mert lapját a konkurrens lap védelmében exponalta, halálos sértésnek tette ki magát.

Bizony komédia lenne ez az egész nagyváradi affaire, valóságos operette, ujságirók háborúsdija, ha ez a szomorú pisztolylövés nem fojtaná torkunkba a kaczagó görcsünket.

Isten veled hát gúnyos szellem te!

— Ugy-e megmondottam, — hallom a hangodat, — ugy-e hogy nincs igazság a földön?!

Megdöbbentő . . .

*

Bizony haladunk a magyarosodás terén.

Azon a héten, mikor királyunk kétkedve állitá vagy állitva kétkede a zsidók magyarosodásában, megszólal a pozsonyi rabbi és magyarul kér áldást királyunk fejére.

A pozsonyi rabbi?

Elsőben is van Pozsonyban nagyon sok magyar család, ám egyik sem tud egy szót sem magyarul. Másodsorban tulajdonkép mindenki magyar ott s következéskép magyarul kellene tudnia mindenkinek. Harmadsorban Pozsony egyetemet akar, de ha onnét keresnének elő tanárt a magyar nyelv *elemi* tanitására, hát még azt is nehezen kapnának.

De a zsidó rabbi, a pozsonyi jesiva feje, no az megtanult magyarul, az prédikált is magyarul!

Rosszul stilizálták meg a beszédedet felség: ne a zsidók hűségében és magyarságában kételkedj állitva vagy állitsd tagadva Uram, nem, nem!

*

Én is Árkádiában születtem . . .

Hogy emlékszem-e a debreczeniek vitájára? Nem emlékszem!

Egészen más okból örvendtem azon, hogy magam is Árkádiában születtem. Árkádia most: az egyetem, melynek én magam is hallgató hallgatója voltam, s mely most a diákjainak valóságos éttermeket, meg billiárdszobákat, meg elfogadóhelyiségeket akar berendezni.

Milyen boldogság lesz száz év mulva diáknak lenni!

Akkorra feltalálják a *fejcsőt*, s ezzel szakitani fognak azzal a régi, de rossz methodussal, hogy magolás révén, tehát a szájon át küldjük a tudományt az agyba. Összekötő csövet fognak majd alkalmazni a könyvek és az agyvelő között, à la korinthusi csatorna.

Akkorra feltalálják majd azt a módot, hogyan lehet *vetités segélyével* az egyetemet látogatni. Tükör vagy a szellemek igazándi igénybe vételével — az mindegy. De a jövő század diákja a mensa academicában fog pezsgőzni a jótékony hölgyek sec-jéből, mialatt a kis Pulszky Guszti No. III. csupa szellemek előtt tartja majd jogbölcsészeti előadásait. (Ezek lesznek az igazi szellemes előadások.)

Akkorra feltalálják majd . . .

Szóval irigylendő állapot lesz az: diáknak lenni! Mi, szegény diákjai a fin de siècle-nek, mi bizony-bizony nem pezsgőztünk, magunk jártunk egyetemre, magunk tanultunk, magunk kerestük meg a pezsgőnket, (t. i. a pezsgő sört), s a magunk erejéből vizsgáztunk is. Csodálatos, vannak jószivű és előre látó urak most az egyetemen, a kik megsajnáltak bennünket és segiteni akarnak a jövő diákjain. Tudja az Ég, mi nem sajnáltuk magunkat annak idején. Most pedig, visszaemlékezve, — oh mi balgák! — örömmel gondolunk reá, azt vélve, hogy az erőink gyakorlata éppenséggel nem volt veszett fáradtság, hanem jó iskolája az az életnek.

Különben lehet, hogy a mensa academica tervezőinek van igazuk. Néha oly ragyogó szinekben jelenik meg előttünk a nyugalom, a kényelem, a jó puha fehér czipó, a borocska és vaságy . . . no meg a pezsgő is, a valódi, a tizenkét pengős...

Oh, irigylendő utódok!

Lazzaroni.

PÉTER TEMPLOMA.

Megállok e nagy remekmű előtt,
A melyhez nincs a földön fogható;
A szent városnak legszentebb helye,
Kivül szédítő, belül megható.

A szentélyben van egy Madonna-kép,
Minő a földön nem találkozik;
Az égben is csupán egyetlenegy:
Az eredeti, a ki ott lakik.

Egy-egy templom az emberek szive,
Egyé kisebb, a másiké nagyobb;
Van köztük néhány oly bámulatos,
Mely Péterénél dicsőbben ragyog.

Az én szivem kicsiny kápolna csak,
Alig méltó, hogy kivül rátekints;
De szentélyében van egy lányka-kép,
Minő a Péter-templomába nincs.

Seress Imre.

A KŐSZEGI KIRÁLYNAPOK.

Hét teljes napon át fényben, pompában és örömben úszott Kőszeg városa. Ez a kis határszéli város sem álmodott soha arról, hogy falai közt lássa Európa két leghatalmasabb uralkodóját és az uralkodóház tagjait. És a csoda mégis megtörtént, mert Kőszeg lankás hegyeivel és az ezek alatt elterülő széles síkföldjével a legalkalmasabbnak mutatkozott a hadgyakorlatok keresztül vitelére.

Az osztrák-magyar monarchia hadserege Kőszeg alatt olyan hadgyakorlatot rendezett, a mely szinte páratlan a hasonló katonai színjátékok történetében. Közel másfél százezer katona nézett farkasszemet egymással, mert az egyik hadtest védte és a másik ostromolta Kőszeg várát, mely ezúttal Bécsnek a védő bástyája volt.

Kőszeg egykori védelmezője, a hős *Jurisics* Miklós és megtámadója a hatalmas *Szolimán* szultán, ha véletlenül felébred, de elbámult volna ennyi jó vitéz látásán.

A katonaság már napok óta ott táborozott Kőszeg környékén, mig a főhadiszállás magában a városban volt. Kőszeg városa rendkivül bevált királyi fogadó helyül. A városnak gyönyörű fekvése van, házai takarosan épültek, utczái csinosak és tiszták úgy, hogy megirigyeltük tőle mi fővárosiak is. A városban két nagy kaszárnya és katonai reáliskola van, mely utóbbi ő felségeiknek kényelmes otthonul szolgált.

E kedvező alapföltételek mellett sikerülhetett csak a rendezés és a diszités nagy munkája.

A fejedelmi vendégek fogadására ünneplő köntöst öltött Kőszeg városa. Nem volt benne templom, középület és magánház, melyet föl ne lobogóztak volna. A jó módúak szőnyegekkel és virágguirlandokkal ékesitették házaikat. Megható volt látni, hogy a szegény emberek, ha egyéb díszitést nem is alkalmaztak, de legalább ablakukba kitették a király vagy Stefánia özvegy trónörökösné arczképét s melléje két szál viaszgyertyát. A lakosság érezte a nagy napok jelentőségteljes voltát, s ki-ki a maga módja szerint részt vett az ünnep fényének emelésében.

A városba vezető széles, hosszú út valóságos diadalút volt. A két oldalt vonuló fasor fölé árboczokról valóságos zászlóernyő borult. A tömérdek apró, nemzeti színű lobogót itt-ott tarkitotta egy-egy külföldi szín és czimer. Az út mentén emelkedő két diadalkapu, melynek egyikét Vasvármegye s másikát Kőszeg város állíttatta, impozáns volt. Mind a kettő büszkén viselte oromzatán a fölirást:

«A király együtt érez nemzetével és ez teszi nagygyá és boldoggá a hazát.»

S a zászlók között sok ezernyi színes üveglampion és sok száz villamos lámpa ragyogott. A gyönyörűen feldiszített város olyan élénk volt, mintha egy Párisból kiszakitott rész lett volna. Utczáin csak úgy tolongott az ember árja s vigan robogtak az elegáns bécsi, gráczi és győri bérkocsik, melyeket a rendezőség toborzott össze, hogy a vendégek gyorsan és kényelmesen közlekedhessenek.

Az utczákon tömérdek karszalagos ember járt-kelt. A fekete-sárga karszalagosak az udvarhoz, a kék-piros karkötősek a polgárőrséghez tartoztak. Az apró házakon a legelőkelőbb neveket lehetett olvasni, mert minden házra ki volt irva, hogy ki lakik benne. Az egyikben a szász király, a másodikban a connaughti herczeg, a harmadikban a főherczegek, majd *Kálnoky* gróf külügyminiszter, *Wekerle* miniszterelnök, *Krieghammer* az új hadügyminiszter és igy tovább. Nem volt úri család, a mely legalább is egy főherczegnek ne nyujtott volna otthont.

Szinte furcsa volt hallani, a mikor egyszerű polgáremberek a kávéház előtt beszélgettek:

— Nálam a külügyminiszter lakik!

— Az én vendégem nagyobb úr, szólt a másik, igazi főherczeg.

Igy liczitáltak tovább fel a szász királyig, a ki szintén magánházban, egy 48-as öreg honvéd kuriáján lakott.

Az utczán minduntalan lehetett látni egy-egy főherczeget, tábornokot, minisztert vagy ujságirót, mert a világsajtó hihetetlen nagy számban volt képviselve. Eszébe jutott az embernek *Farkas* Jancsi czigányprimás jóizű elbeszélése a londoni udvari ebédről, a hol úgy ültek egymás mellett egy király, egy czigány . . . mint Kőszegen egy főherczeg, egy hirlapiró.

A városban nagyobb sokadalom volt, mint országos vásár idején. Különösen a vidék szép hölgyei rándultak be nagy számmal gyönyörködni a katonai fényes látványosságokban. Volt idegen is elég, sőt eljöttek a budapesti zsebmetszők is a királytalálkozásra, számitva reá, hogy puffadt zsebeket fognak kifosztani. De szerencsétlenségükre ott volt a fővárosi detektivgárda is s mindjárt az első napon lefülelte őket. Igy azután zavar és baj nélkül folytak le az ünnepségek.

A kőszegi szép napoknak első kiemelkedő mozzanata volt a mult szombaton ő felsége *I. Ferencz József* király bevonulása. melynél szebbet, impozánsabbat és lelkesebbet képzelni sem lehet. A pályaházban összegyűlt főherczegek, tábornokok, főrendek, főpapok és küldöttségek gyönyörű díszruháikban villamfénytől megvilágítva festői, bizarr csoportot képeztek.

A perronon felharsanó üdvriadal s a diadalút mentén szájról-szájra szálló lelkes éljenzés mélyen meghatotta az uralkodót. Növelte a hatást a harangok zúgása, a fényes kivilágitás s az a kedves jelenet, mikor Kőszeg fehér ruhás szép hölgyei koszorúkat és rózsát szórtak a király kocsija elé.

S másnap hasonló pompával és lelkesedéssel fogadta a város *II. Vilmost*, a németek ifjú császárát, a ki az agg *Albert* szász királylyal együtt messze földről ide fáradt, hogy meglátogassa hű kebelbarátját és szövetséges társát, a mi királyunkat, a kivel most ők együtt őrzik az olasz király társaságában Európa békéjét és nyugalmát.

Igazán nagyszerű, fenséges jelenet volt az uralkodók találkozása. *Vilmos* császár, a ki huszárezredesi ruhájában úgy fest, mint egy gavallér huszárfőhadnagy, mennyi bensőséggel és szeretettel ölelte szivére I. Ferencz József királyt. S hogyan örült a mi királyunk kedves vendége látásán. Ilyen boldognak valóban még nem láttuk a királyt. S milyen érdekes staffage-a volt ennek az uralkodói találkozásnak az a fejedelmi fényes társaság, melyet nem mutathat fel Európa egyetlen udvara sem: a főherczegek és a magyar mágnások.

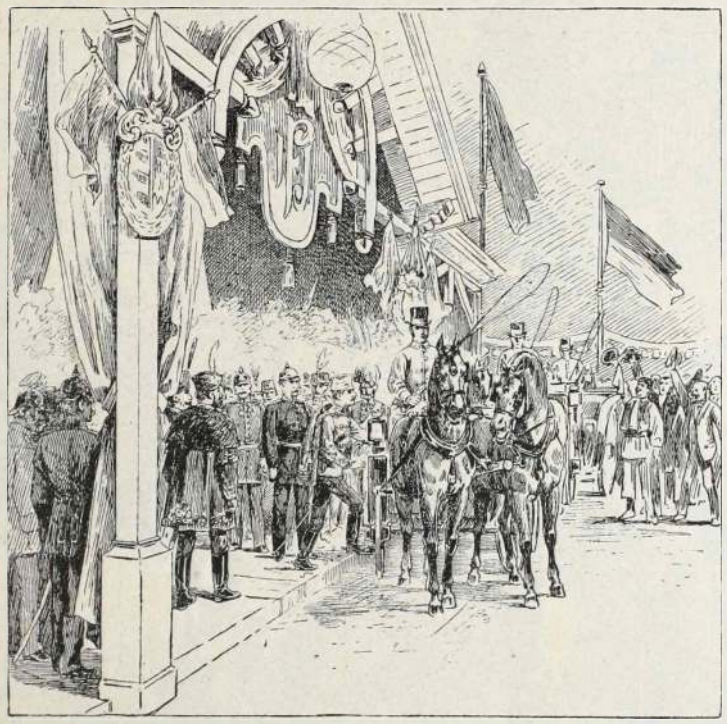

A NÉMET CSÁSZÁR MEGÉRKEZÉSE KŐSZEGRE.

S a közéjük keveredő porosz és szász tábornokok s idegen katonai attasék érdekes tiszti egyenruháikban. Magát a német császárt is meglepte ez a szingazdag tarka kép. Hosszan gyönyörködött benne s csak azután szólitgatott meg a fényes gyülekezetből egyeseket, kiket a király mutatott be ő felségének.

A német császár olyan feszteleníl, szives egyszerűséggel társalgott mindenkivel, hogy egyszerre lebilincselt minden szivet.

Ilyen nyilt szivű embernek és jó katonának mutatta magát a hadgyakorlatokon is. Széles jó kedvvel vágtatott végig hófehér lován a sorok előtt, sőt az első napon maga vezette rohamra Vilmos-huszárait. A hadgyakorlatok nézőközönsége csakhogy meg nem tapsolta és éljenezte a császárt bravouros lovaglásáért.

A kőszegi ünnepnapok lezajlottak, de emlékük sokáig élni fog mindnyájunk szivében, a kik azoknak tanui voltunk.

A VILÁG.

(Lafontaine.)

Megvénült a világ
— Azt mondják — meglehet,
De mulattatni kell
Akár egy gyermeket.

Róna Béla.

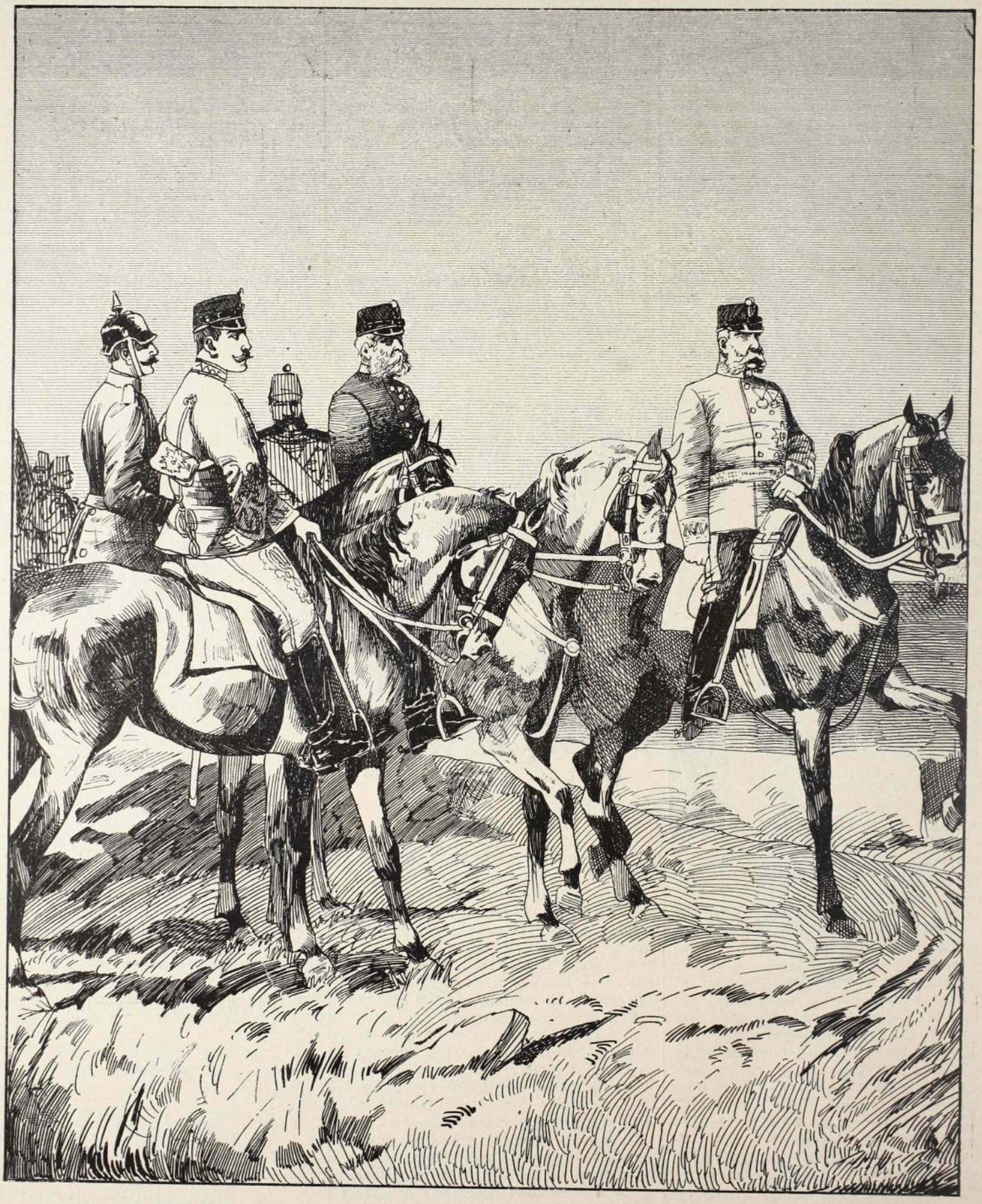

FERENCZ JÓZSEF KIRÁLY VENDÉGEI KISÉRETÉBEN.

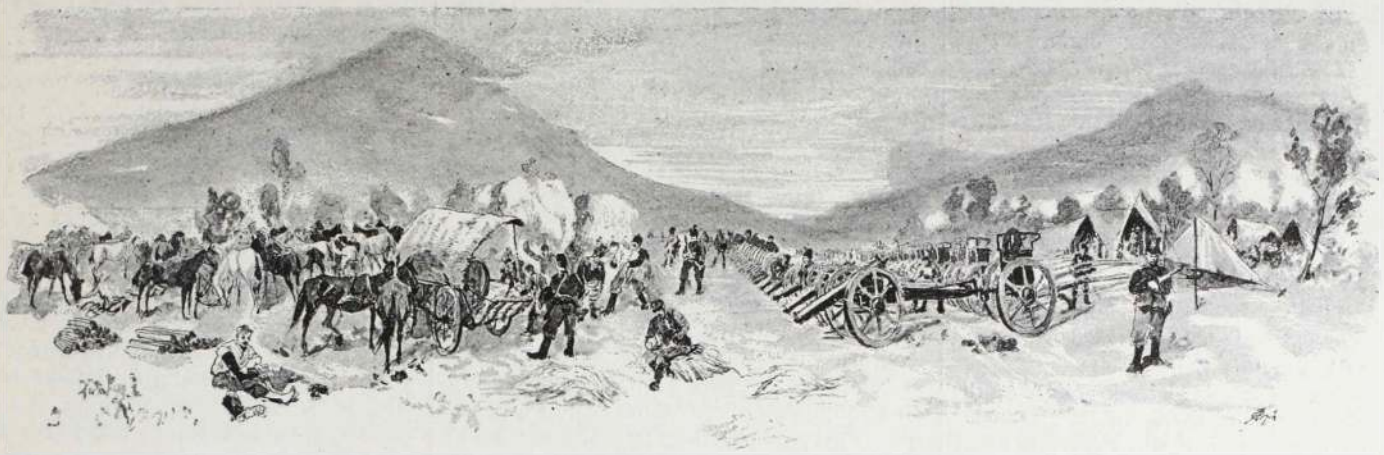

HADGYAKORLATI KÉPEK: TÜZÉR TÁBOR.

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!

(Elbeszélés.) (7)

— Irta: VÉKA LAJOS (VAJKAY KÁROLY). —

— Halljuk! Halljuk! — hangzottak számos vékony hangok, melyekbe vegyült Bálint bácsi morajos szava is.

— Először: Meg kell fogadnia szentül a bűnösnek, hogy álló négy hétig nem pusztul el körünkből, bármenynyire éreztessük is vele többé vagy kevésbé szeretetreméltó szeszélyeinknek, számban a téli éjszakák egének csillagaival vetekedő seregét. És másodszor: Velünk kell fogyasztania hűségesen, ide telepedve a zöld pázsit hangyáinak ezrei, pókjai, hernyói és fülbemászói közé, ama két karkosárnak, általam azonnal kirakandó tartalmát, még ha a vén liba csontjának lerágása közben ott hagyná is fogát a küzdtéren.

— Helyes! Helyes! — szentesíték a kimondott ítéletet a vékony hangok és Bálint bácsi sietett a szabott feltételeknek lelkiismeretes teljesitését parolaadással megfogadni.

— E szerint most már a mienk, szőröstől-bőröstől, — folytatá Ferike nevetve, férfiasan megrázva az oda nyujtott kezet, — rágyujthat a békeszivarra s egyelőre, mig kirakom kosaraim kincsét a gyepre, telepedjék a fűbe, ama fiatal bajtársa mellé, kiben egyuttal van szerencsém Jordánfalvy Illés urat bemutathatni. A játszi szellemességnek, vagyis nem ennek a hazai terméknek, hanem a Heine német verseibe átültetett franczia espritnek kiváltságos kizáró haszonbérlője és onnan valahonnan, az ujságok hires fekete vonalán alól fekvő égövből botlott közénk. Különben pedig, mint mondja, hű lovagomnak szegődött, ki csak azért hagyta el a főváros forró kövezetét, hogy közelembe juthasson és, nem törődve százak haragjával, elkürtölhesse ország-világnak, menynyivel bájosabb vagyok a többinél.

A fű szőnyegén nyujtózó ifjú egyet legyintett vállaival és kissé odább huzódott, hogy Bálint bácsi kényelmesen melléje telepedhessen.

— Ne akadjon fenn, uram, a hallottakon, — mondá Illés ur aztán a fűre bocsátkozotthoz fordulva, angyali nyugodtsággal. — A gonoszság is mennyei adomány, égi szülött. Különben pedig: Frohsinn fördert die Kur!

— Mondja Heine, vagy mondaná, ha még nem mondta, — kapta el a szót Ferike, mig fürge kezeivel gyorsan rakosgatta nagy kosaraiból kiterített abroszra a külön-féle sülteket, czipókat, bábakenyereket, késeket, villákat, poharakat s kávéval vagy borral telt öblös palaczkokat. miket batyubálhoz illő áldozatkészséggel szolgáltattak rendelkezése alá a kirándulásban résztvevő asszonyságok és

Őrszem.

menyecskék. — Mert hát tudnia kell, kedves bácsikám — (ime, már ez is tudja Bálint ur legilletékesebb czimét! Pedig senki sem tanitotta rá. De amúgy kiérezte!) — tudnia kell, bácsikám, hogy ez a fiatal ur, ha bölcset mond, mindig Heine után mondja. Azért imádja is, mint pazarló az uzsorást, kinek segédkezése nélkül csakhamar kongana az üres erszény.

Jordánfalvy Illés ur most sem förmedt fel. Csak kalapját tolta fölebb, hogy mindkét szemének teljes sugaraival rémithesse a börzenkedő leánykát, és aztán nyávogva mondá:

— Rajongok a franczia irókért, bár nyelvöket nem értem s csak egyes mondataik ragadtak meg emlékezetemben, mikkel egykor genfi dadám ringatott vala álomba. Hasznosithatom ezeket is, mert tarkázhatom velök idézeteimet, szellemes ember pedig, ki vakitólag akar hatni a buta tömegre, ma már ezeket nem nélkülözheti. Mondd a magyarnak: «Hazádnak rendületlenül légy híve!» s füle hegyét sem billenti; de bőgjed orra alá: «Allons enfants de la patrie!»: azonnal elfogad félistennek. Ez csillog, ez villog és ez ég, mert senkinek sem jut eszébe, hogy kérdje: olcsó-e az árult portéka? De rajongnom kell a franczia irókért azért is, mert ők feltalálói ama szónak, mely nélkül korunkban iró, ki feladatának magaslatán áll, el nem lehet. Uraim! Hölgyeim! Omoljanak a fűről a porba, midőn hallják, hogy ezt a nagy szót kiejtem. *Esprit* ez a szó, uraim s hölgyeim. Nagy szó! Mi volnék nélküle? Neki köszönöm mindenemet. Ismételni is fogom mindaddig, mig csak meg nem honositom az ázsiai barbárok utódjainak szójárásában korunknak emez egyedül üdvözitő jelszavát. Forgassátok szótáraitokat előlről végig, hátulról az első betüig! Nem találtok pótlékot. Szellem, elmésség, mind csak mankón járó rokkant vitéz a dalia, darócz az indus szövet, kerti lőre a tokaji háromputtonos asszubor mellett. Uraim, hölgyeim, kezdetben volt az ige; az igék öreg istene pedig e szó: Esprit! Boruljunk térdre előtte s imádjuk az arany bornyut, hogy ránk szálljon áldása.

— Kitünően van mondva! Felséges! — bólintott mosolyogva Pántos, ki, élve elsőbbségi jogával, ismét a tőkén foglalt vala helyet. Csakhogy, bizonnyal eszem korlátoltságánál fogva, nem birom megtalálni az átmenetet a francziákról a német Heinere.

— Heine? *Német?* — pattant fel most, midőn szent bálványát kiméletlennek ismert kéz érinté, az, ki eddig minden személyes támadást türelmesen elszenvedett vala. — Ezt csak vad barbár állíthatja. Szűrjétek le valamennyi

Dobos.

franczia véréből az esprit-t palaczkokra és nem fogtok annyit lelni, mint a mennyi pözsög Heine egy-egy sorában. Egyedül ő emelkedik századunk magaslatára. Van-e költő, ki oly leplezetlenül istenítené az emberiség nemesítésének egyetlen eszközét, a szabad szerelmet, mint Heine? Melyik ember fia írt még hasonló magasztos sorokat:

«Nur einmal noch möcht' ich dich sehen,
Und sinken vor dir aufs Knie,
Und sterbend zu dir sprechen:
«*Madam*, ich liebe Sie!» —?

Nem, uraim s hölgyeim, Heine nem német. Ereiben mindannyink vére lüktet. Nem sajátja egyes nemzetnek: ő az egész emberiségé. Heine a költők királya; de nem királyuk, hanem a költők császárja, sőt még ennél is több. Ő az *egyetlen* költő e nagy világon. Oh uram istenem, engedd, hogy megvilágosodjanak mindazoknak az istentagadóknak elméi, kik nagy fiad dicsőségét megtagadni merik, hogy áldásosnak bizonyuljon rajtok is a haldokló Heinének utolsó sóhaja: «*Mehr Licht!*»

Bálint bácsi nagyot harákolt.

— Hm, hm! — köhécselé Bálint — úgy rémlik előttem, mintha mások ezt az utolsó sóhajt *Göthének* tulajdonítanák. De nem akarok önnel, kedves uramöcsém, vitázni. Meglehet, tévedek, mert hiszen az esprit űzése-fűzése nem mesterségem. Napszámos vagyok csak az úr kertjében, — prózai lélek! De azt már mégis kétségbe merem vonni, hogy Heine az egyetlen költő e világon. Magyar vagyok, nem világpolgár, s az is kívánok maradni. Nem hagyom magamtól Vörösmartyt, Aranyt és Petőfit senki plundrása kedvéért elvitázni.

— Hahaha! — kaczagott most teli torokkal Jordánfalvy. — Beh elmaradt ön a világtól, kedves uram! Vörösmarty, Arany, Petőfi! Ugyan melyik felvilágosodott ember beszélhet ezekről a czivilizáczionak ama fokán, melyre szerencsésen eljutottunk? Hol van ezek munkáiban az esprit? Van-e valamennyi munkájokban annyi idegen szó, mennyit én egy hasábba beékelek? Hol van irataikban csak a humor is, mely, mint mondják, — mert az igazat megvallva, magam ezt még soha sem láttam, — az embernek egyik szemét sirásra indítja, a másik szemét pedig megnevetteti s melynek kezeléséhez, irodalomtörténeti kézikönyvem tanusága szerint Jean Paul értett mesterileg? Ki az a Vörösmarty? Pedáns táblabíró. Arany? A középkor nehézkes hegedűse. Petőfi? No ez már valami. De —

— De a malaczpecsenye is jó! — mondá Ferike hirtelen és nagy falatot tolt a sültből Jordánfalvynak az okoskodás folytatására feltátott szájába. — Tömje be vele a torkát s ne rontsa tovább a levegőt badar beszédjével. Ugyis eléggé sajnos, hogy kellőnél több honfitársunk ügyel gyönyörködve önöknek czirkuszba való tagrángatásaira, mintha már nem is volna való, hogy él Magyar, áll Buda még!

— Öntől, angyali nagysám, ezt is eltűröm; de csak öntől, mert nem mondok le a reményről, hogy megtér még egyedül üdvözítő hitemre, — szólt Jordánfalvy morogva. A mint a szájába dugott nagy falatot onnan kiszabadíthatta: hanyatt dőlt a puha fűbe és hozzáfogott a falatozáshoz.

Ferike daczosan felbigyesztett ajakkal fordult el tőle s nem méltatva Jordánfalvyt további válaszra, buzgó szorgalommal folytatta élelmi czikkeinek osztogatását. Adott mindenkinek, csak Bálint bácsinak nem. Végre ehhez is fordult.

— Önnek, — szólt ekkor, — nem adok ebből a készletből, mert féltem gyomrát, mely a hallottaktól bizonyára úgyis megcsömörölhetett nagyon. Megbetegedhetnék.

Jobbat szántam bácsinak. Tápászkodjék fel a földről és jőjjön a tőkéhez. Hárman eszünk egy tányérról: édes nénikém, bácsi és én, a magam főztéből. Mert tudok ám én nem csak dévajkodni, hanem sütni, főzni, sőt kenyeret dagasztani is. Magyar leány vagyok!

Az utolsó, élesen megnyomott felkiáltást haragosan villogó pillantás kisérte, mely nagy búbánatot fakasztott volna kétségtelenül Jordánfalvyban, ha véletlen, nagy szerencséjére, éppen akkor nem kaczérkodott volna elmerülten a malaczfejjel, melyről sehogy sem sikerült többé élvezhető falatot lenyesnie. Az egykor ropogósra sült bőr, taplóvá puhult vala.

Bálint bácsit Ferike a tőkéhez kisérte. Salamontornyiné egész készséggel engedett maga mellett helyet; Ferike pedig szaporán szedegette eddig a cserfa töve mellett rejtett kis kosarából a java ételt.

— Kérem, — szólt e közben szende mosolylyal ő nagysága, — kérem, ne itéljen balul a bohókás leányról. Nem mindig ilyen ő, minőnek ma tapasztalom. Magam is alig ismerek rá; pedig csecsemő korától nevelem házamnál a szegény árvát. Tudja isten mi lelte. Atyjától, boldogult testvéremtől örökölte az örökké vig kedvet. De komoly is és nincs oly megbizható segéd, minőnek ő bizonyul bajokban. Gyermekeimnek valódi második anyjuk s ha jó szive kivánata teljesülne: nem léteznék szomoruság e világon. Erélye törhetlen s erejét soha sem kiméli, ha azt másoknak előnyére fordíthatja.

Suttogva mondattak eme dicsérő szavak; Ferike mégis meghallotta azokat.

— Kíméld tüdődet, édes jó nénikém! Nem mosod fehérre még se a szerecsent. A teremtés urai soha sem fogják elhinni neked, hogy nő más is lehetne, mint csak ledér, megbizhatatlan, hiú, kaczér, szivtelen üres váz. Kár vesztegetni a szót. Végzetünket türelmesen kell viselnünk.

Ferike arczát a szokottnál sötétebb pir borítá, midőn nem minden keserüség nélkül e szavakra fakadt, miket látszólag csak nénjéhez és Bálint bácsihoz intézett. Áruló szemei, melyekben most nem a harag villogása, hanem bánatos komolyság szomorusága mutatkozott, másra vallottak. Ferike szemei, talán önkénytelen, Pántosra tapadtak s találkoztak ez utóbbi szemeivel. Magasra emelkedett a férfi melle s látszott, hogy kitörni készül belőle a talán jó, talán rossz szó. De Ferike, a mint észrevette, hogy tekintete nem kóborolt vala észrevétlenül a tilosban, rögtön elfordult s lehajolt ismét kis kosarához. Erre Pántos is lehorgasztá fejét és szótlanul, hosszan lemerengett a fűbe. A válasz elmaradt.

Az általános falatozás közben megered ismét a csevegés is. Rőpködtek, czikkáztak, nyilaztak ujra ide-oda, innen is, onnan is, elmés vagy gúnyos, csípős és éles szavak. Nem keletkezhettek többé párbeszédek vagy ha igen, elnyelte halkabb suttogásukat a mindinkább élénkülő zsivaj. Utóbb, midőn Vihnye udvari zenészei, az ipolysághi czigányok szintén kitévedtek az erdőre, a jól tartott társaság táncra kerekedett. Megkapták egymást a menyecskék és leányok és irgalmatlanul taposták a mit sem vétett szegény erdei virágokat. Bálint bácsinak is kijutott a tánczból. Mert midőn Jordánfalvy kecsteli bokázással törekedett Ferike felé közelíteni, űzve sokáig az előle menekülőt: megragadta Ferike Bálint bácsi kezét és szótlanul oda vonta magával a csak tisztesség okáért szabadkozót a czigányok elé. De ott aztán meg is állotta a helyét. Méltóságos komolysággal lépegette a magyarok szép tánczát, mint a hogyan ez öreg úrhoz úgy illett, majd lába hegyével, majd sarkával érintve a földet és hol csípője mozdulatával, hol válla rántásával kisérve a tüzes zene ütemét. Soha sem feledkezett meg, hogy magyar tánczra, nem pedig arra hívta fel párja, hogy czigánykerekek hányásával vagy tagjainak idétlen ficzamításával gyönyörködtesse a tisztelt közönséget. De aztán győzte is. Hiába ólálkodott Jordánfalvy Ferike körül, hogy elkaphassa a párjavesztett leánykát. Bálint bácsi nem fáradt, nem dőlt ki, míg csak a barna zenészek húzták.

Meg is kapta érte jutalmát még ma.

A kirendelt Marcsák és Katák összeszedték a fölösleges holmit, turkálva az ételmaradékokban, s a társaság, midőn feljött az esthajnali csillag az égre s nedvesiteni kezdte a harmat a rétet, megindult az innen még távol eső fürdőház felé.

Jordánfalvy, ki addig is mindig Ferike közelébe furakodott és lépten-nyomon követte az előle, ha csak tehette, eloldalgót, karját kinálta Ferikének. Hosszú és árnyas az út a magas fenyők alján; csak késő kel a hold, a halványan pislogó néhány csillag pedig nem világítja meg annyira az ösvényt, hogy többen is haladhatnának rajta egy sorban. Szemesnek áll a világ!

De Ferike kecsesen mártott egyet bókolva és Bálint bácsi karjába fűzte kezét.

— Jőjjön, bácsi, siessünk előre, — szólt Ferike kérve, és nem várva az igenlő választ, gyors lépésekkel ragadta magával Bálint bácsit, ott hagyva a szabad szerelem üdvözítő eszméjének terjesztőjét a faképnél.

Dehogy maradt volna el Bálint bácsi a leánykától, még ha kétszeresen jobban izzadt volna is a poprádi égalj alól hozott uti köntösben. Meg sem állapodtak nagy siettükben mindaddig, míg csak az egész társaság élére nem jutottak. Itt aztán elbocsátá Ferike Bálint bácsi karját és szép nyugalmasan ballagtak ők ketten egymás mellett előre.

— Ejnye, nagysám — kezdé Bálint bácsi, levéve kalapját s törülgetve gyöngyöző homlokát.

— Kérem, bácsi, ne nevezzen engem nagysámnak. Nem szenvedhetem a nyegleség és hiú pöffeszkedésnek eme sallangját. Tisztes emberek szájából mindig gúnynak fogadom. Nevezzen engem magyarosan hugának.

— No jó, édes kis hugom, az a hórihorgas vékony gavallér ugyancsak tapossa ám azt a maga kis sarkát. Lakodalomra érkeztem tán ide. Számítok ez esetben a vőfélységre.

— Kettőn áll a vásár, bácsikám. Biztosíthatom, hogy ez esetben nem vagyok eladó, — mondá Ferike gyorsan és kihallatszott hangjából, hogy a kis leány boszus és duzzog.

— Sokan mondták ezt már, kis hugom és mégis végén pattant az ostor. Nádszál a leányok akarata. Kis szellő is megingathatja.

— De az enyémet nem; ez esetben meg éppen nem! (Folyt. köv.)

Csatározás.

JÉZUS.

Mindannyian együtt valának
Ormán a puszta Getsemánnak.
A mester, hófehér lepelbe'
S a nép, elébe térdepelve.
A ködbe játszó alkony-ég
S a Getsemán bíborban ég.

Nő, gyermek, agg, hivő, tanítvány;
Kinek mi fáj, ki béna, hitvány:
Utat szakítva tör Feléje,
Ruhája csücskét hogy megérje.

S egy koldus asszony felzokog:
«Uram, nagyon beteg vagyok!
Két unokám, kis, szőke gyermek —
Rohadt szalmán, lázban hevernek . . .
Kis Magda sír . . . kis Magda kér . . .
Nincs már kenyér . . . falás kenyér!
A palotákban jó dolog van
Terített, fényes asztalokban;
Dús hulladék kövér ebeknek,
Vén koldusnőt hogy tépjenek meg . . .
. . . Szegény, beteg két kicsi féreg . . .
Erőt, hitet: kenyeret kérek!»

S kitör a hosszú, néma kín
Csukló sirámmal ajkain
S míg karjait magasra tárja —
Kezén ragadja ősz Achab:

— «Koldus te, százszor boldogabb!
Aranyom, ezüstöm kihányom —
S mi termő boldog Kánaánon —
Vigyed — tied — nekem — nekem —
Adjátok vissza gyermekem!
Erős hajtási meginognak
A libanoni czédrusoknak!
. . . Hol számum ül az eltiport
Csontok fölött halotti tort,
Hol tűzfolyó a napsugár,
Sakáll, hiéna dögre vár:
Homokba', vérbe' megfürödve
Néz, néz a messze, messze ködbe,
— Hol Júda él s virul, kiért
Olyan korán ontott ki vért
S ki hozzá mégis idegen —
Törött szemekkel, hidegen . . .
Tiéd a közel és a távol;
Te szólsz a bérczek viharából;
A csillagok dörögve futnak
Te általad kiszabott útnak;
Királyok, népek szódra várnak,
S *Te* őrzöd fészkét kis madárnak;
Te osztasz életet, halált —
Délczeg fiam add vissza hát!»

. . . S vak Jussuf támolyog elő
Szemébe' könycsepp, perzselő.

Rossz hangszerét keblére zárja
S szilaj panasznak zúg fel árja:

— «A babyloni vizek mellett
Bús fülemile énekelget.
Zengő bokor, zöld myrtus árnya —
Nem érzi csüggedt, béna szárnya!
Aranyba játszó zöld liget —
A nap fakó, kopár, rideg!
Dalos mezők, sugáros álmok —
Törött szemén — fekete hályog!
Ki tépi fel az örök leplet
A babyloni vizek mellett!?»

. . . S az Üdvözítő fényes jobbja
Vak Jussuf szemeit lefogja.
S a költő méla homlokát
Villámsugár ragyogja át —
És Jussuf eszmél — íme — lát!

És agg Achab galambhajára
Leszáll egy aranyos madárka,
Utána fényes ív a lég —
S a koldus asszony kis kosárja
Kenyérrel, pénzzel megtelék . . .

. . . S a színes esti szürkületben
Nyugoti szellő szárnya lebben,
S a kékes, tarka fellegekben
Itt-ott vidám kis angyalok
Csapatja röppen, andalog —
Az Üdvözítő mosolyog . . .

De lenn, a térdelő tömegben
Magányosabban, ridegebben,
Mint hó belepett, kopár hegyi fok,
Valaki sír, valaki zokog . . .

Fakadó liliomnak ugyan mi fájhat?
Mi fagyaszthat jéggé májusi tájat?
Kis, gyönge madárt hegyoromra mi űzhet?
Panaszra mi készt ifjú, deli szűzet?
. . . Piros és halovány; lángol — s didereg,
Kebelébe' csatázó tengerek.
A sebre, mi fáj, — nincs írja, csupán —
Csupán — de a hang odafagy ajakán.

S míg lángol az arcz, agya, homloka dermedt,
Nehéz, mint ón, a pehelyszerű termet,
S lehanyatlik törten őzike lába
A Getsemán taposott porába
S ragyogó könnyel acheronti szemében
Keserűn, szomorún az alakra tapad,
Ki a szirt tetején áll hó-lepelében,
S kinek vállán sugáros ében
Szór glóriás hullámokat —
S kit, ah! *így* szeretni nem szabad! . . .
S hogy nézi, nézi, mint csak nézhet,
Úgy rémlik, úgy — ködkép! igézet! —
Elfullad ajka, keble dobban —
Ott látja, boldog fájdalomban
— Ki ösmer szívet és vesét —
Közelgeni mindegyre jobban
Szép, szomorú szerelmesét . . .
És arcza lángol, ajka reszket,
Úgy érzi, el nem bírja eztet.
Úgy érzi, keble széjjelpattan —
S ott fekszik némán, mozdulatlan . . .
. . . És érzi ajkát ajka mellett, —
Megéri balzsamos lehellet,
— Fülébe zsong egy távol ének —
S pilláit reszkető szemének
Lehúnyja édes-csöndesen . . .
— Ki sem nyitotta sohasem.

Martos Ferencz.

GYÁVA.

— Irta: ALEXANDER. —

I.

Az ajtó megnyilt.

— Ön még fenn van?

— Igen is nagyságos asszonyom. Dolgozom. Károly már lefeküdt. Alszik.

— Ne mentegesse magát, hiszen nem hibázott. Bizonyosan ott ült az ágya mellett, míg el nem aludt. Mit dolgozott?

— Anyámnak irtam levelet s aztán olvastam.

— Mit olvasott?

— Schopenhauert.

— Belőle meríti azt a komolyságot, mely oly kevéssé illik az ön korához?

— Erre a komolyságra a legnagyobb mester tanitott: az élet.

— Ah igaz! Feledtem, a mit hallottam önről. Sokat nélkülözött és sanyargott. Ön bátor ember . . . Különben azért jöttem, hogy behivjam hozzám . . . Arra akartam kérni, hogy olvasson fel valamit, ha nincs jobb dolga.

— A legnagyobb örömmel nagyságos asszonyom.

— Na jó, nem szerettem volna, ha zavarom. De az egyedülvalóság az én koromban nagyon untató és barátságtalan. A férjem szokása szerint utazik: hivatalos ügyben. Barátnőim közül senki sem látogatott meg. Az egész ház olyan csöndes,

Ő Felsége kivonulása kiséretével.

HADGYAKORLATI KÉPEK.

Társzekerek átjövetele a hídon.

Néző közönség.

Gyalog-tábor.

Hadi kórház.

Ő felsége kíséretével.

Huszár-attaque.

Sortűz.

A maródi.

Küldönczök.

mint a koporsó. Már a cselédek is lefeküdtek. Persze fáradtak . . . Ne csavarja le annyira a gázt . . . Égve maradhat.

II.

A fiatal asszony a salonban egy kis pamlagra vetette magát. Hímzett papucsba bujtatott pirinyó lábait egy vánkosra tette.

— Ne üljön tőlem olyan messzire . . . Nem fogom hallani . . . Hát mit olvas?

— Parancsoljon, nagyságos asszonyom.

— Mit ajánl?

— Talán Faustból?

— Eh! nem szeretem. Nagyon is rikítóan rajzolja a férfi önzést. Az egész doktor nem ér föl Margit egy könyével.

— Itt hever Bourget *Asszonyi szíve.*

— Rossz könyv, hazug könyv. Lehet, hogy nagyszerű könyv, de én nem hiszek neki. Csak egy igazi férfit találjunk, nem érzünk vágyat egy másik után. Poyanne vagy Casal. Elég volna egy a kettő közül... Keressen mást. Ott a polcz tetején vannak Heine dalai... Az a vörös kötésü... Olvasson abból... De üljön közelebb, egy árva szót sem hallok... Üljön ide a pamlagra...

S a nevelő úr olvasott.

III.

— Nem is hittem volna, hogy ilyen hévvel, ilyen szenvedélylyel tud olvasni. Ilyen érzéssel. Sejt valamit arról az érzelemről, mely ezekben a dalokban lobog, lángol, éget, emészt, őrjít?... Én fel tudom fogni ezt az érzelmet egész pusztító hatalmával... Azt a vágyat, azt a sóvárgást, mely korlátlanul tör elő a megkötött rimes sorokból — én is éreztem... Az a vészes láng, az az emésztő tűz bennem is lobog... Oh! sohase házasodjék meg, ha nem tudja igazán szeretni a feleségét. Mert az olyan férfi, a ki pénzért házasodik, a ki eladja magát, a ki ártatlan szívet vásárol — nyomorult ember. Oh, ha én férfi volnék, ezekre hoznék törvényt, mert ezek a legnagyobb gazemberek a világon... A férjem utazik: hivatalos ügyekben, és magamra hágy. Tudom, hogy megtöri a hűséget, a mit nekem fogadott. Könnyen teheti. Férfi. Nem törődik velem, nem törődik a gyermekével, a ki szerelem nélkül született a világra... Oh, higyje meg, hogy a nők között, a kik férjem életében szerepet játszottak — én, a felesége vagyok a legutolsó, a legnyomorultabb, a legmegvetettebb... Meghökkenve tekint reám, hogy ilyen bizalmas vagyok önnel... Látszik, hogy nem ismeri a nőket . . . Hetek óta vagyok egyedül... Néha-néha meglátogat egy-egy barátnőm, a ki szánó mosolylyal, bántó gúnynyal tudakozódik hogylétemről... Más nem jő hozzám. A cselédeim besúgnák a férjemnek, hogy kit fogadtam... Színlelnem kell, magam sem tudom miért. Hiszen nem tartozom semmivel sem annak az embernek, a ki tönkretette az életemet... Szeretném az utcza kövezetére vetni magamat, — de nem tehetem, a gyermekem miatt. Oh minő élet ez! De nem birom tovább, nem birom tovább. Hetek óta sarkal, tüzel egy érzelem, mely ellenállhatatlan erővel vont ön felé . . . Nem tudom tovább magamba fojtani, mert szétfeszítené az agyvelőmet... Szeretem önt.

IV.

A remegő szép asszony átölelte a fiatal embert s lázas erőszakossággal csókolta. A nevelő úr testén forróság futott végig.

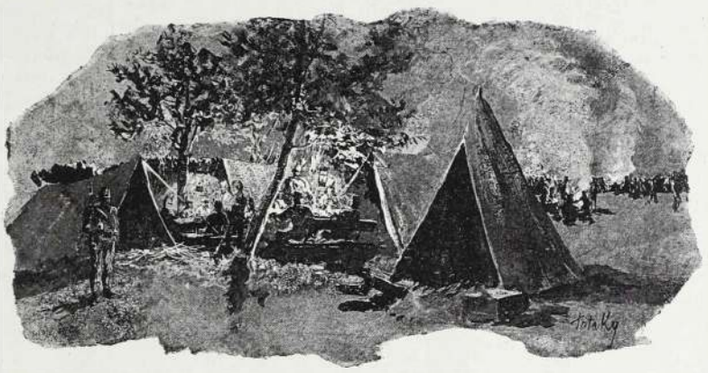

Tiszti sátrak éjjel.

Arcza égett a láztól, homloka gyöngyözött, nehéz kimerültség tartotta fogva. Az asszony görcsösen szorította magához, karjai egy kígyó szorításával fonódtak a fiatal ember nyaka köré.

Ez magához tért. Reszkető kézzel simította végig homlokát. Csak nem vetemedik bűnre! Még ha ennek az asszonynak igaza van is, ha szép is, ha izgató is, ha ölelésétől kéjes borzongással remeg is meg a teste.

Erőszakosan fejtette le nyakáról a szép asszony karjait.

— Sajnálom önt, nagyságos asszonyom! Hebegett.

— Gondolja meg! Gondoljon a férjére.

Az asszony bámulta, mint a ki nem érti a dolgot. A nevelő úr az ajtó felé tartott. Az asszony önkénytelen mozdulatot tett utána. Épen akkor, a mikor a fiatal ember megfordult.

Aztán végig mérte fájdalmas, gúnyos tekintettel és összeszorított ajkakkal szíszegte: gyáva!

V.

Gyáva! Ez a szó csengett a fülében, a mikor izgatottan keresztülszaladt a szobákon. Gyáva, ő, a ki küzdött, dolgozott annyit, mint más tíz. Gyáva, gyáva! Öltözetlen vetette magát az ágyra. Egy darabig kínozta a forróság — aztán elaludt.

Kopogtattak.

Felriadt.

— Ah! bocsánat! Nagyságos uram!

— Sokáig volt fenn?!

— Igen. Éjfélig dolgoztam, aztán elnyomott az álom.

— Ma reggel érkeztem vissza s beszélni akarok önnel. A feleségem miatt. Nem tudom, mi történt önök között. A feleségem azt mondta nekem, hogy ő a napokban felmondott önnek. Miért történt?

Szeretett volna szemébe kaczagni ennek az embernek. Összetörhette volna a becsületét, mint azokat a porczellán alakokat, melyek oly gúnyosan mosolyogtak reá a szekrényről. S ez a köszönet. De annak az asszonynak igaza van. Ők nem maradhatnak egy fedél alatt.

— Ő nagyságának bizonyosan volt oka, bár én nem tudok róla. Különben alig méltatott egy szóra nagyságod távolléte alatt.

A nagyságos urat ez jó kedvbe hozta.

— Sajnálom önt, fiatal ember. Ön tetszik nekem s tudom, hogy nem is tehetném a fiamat jobb kezekbe. De a feleségemmel nem daczolhatok. Tudja mit? Menjen be hozzá. Talán kiengesztelheti. Bizonyosan csak szeszély tőle. Az asszonyoknak gyakran vannak ilyen szeszélyeik.

Kiengesztelheti? Igaz. Csak oda kell térdelnie a lábai elé, csak egy szócskát kell kimondania. Nem is volna nehéz szeretni azt az asszonyt. Fiatalok mind a ketten. A bűnös szerelem minden gyönyörűsége ölébe hull — egy varázsigére.

És ő azt a varázsigét nem mondja el.

— Ő nagysága nem szeszélyből mondott fel nekem. Különben is már kaptam új állást.

A gyáva eldobott magától egy kitünő állást. Ujra egyedül, támasztalan állott a világban és eléje meredett a megélhetés nagy kérdőjele.

És ez a gyáva könnyü szívvel, vidám öntudattal indult neki a nagy kérdőjelnek.

Tűzérek.

UTAZÁS AZ ÉGBEN.

Irta: FLAMMARION CAMILLE. — Francziából fordította HUSZÁR VILMOS. (6)

Igen, kétségkivül, e tény tagadhatatlan. Egy ilyen lélektani jelenségnek két magyarázata van. Vagy őszinték ezek a korcslények vagy nem. Ha hivők, a logika ellen vétenek és tudományos meggyőződésükkel örökös ellentétben vannak, és ilyenkor csak csodálkozni lehet azon, hogy hogyan képes lelkiismeretük két ilyen egymással teljesen ellenmondásban levő felfogást összeegyeztetni. De legalább igazolni lehet.

A második esetben képmutatás, hazugság, csalás, önérdek, és az efféle lelkiismeretről minden embernek meg van a maga itélete.

Ezek a rendetlenségek és elmaradottságok nem akadályozták meg a Csillagászattant abban, hogy világosságot ne áraszszon és függetlenekké tegye azokat a szellemeket, akik megértik és elég bátrak, hogy véleményüket minden himezés-hámozás nélkül kimondják.

De velenczei álmom elbeszélése közben semmi esetre sincs szándékomban bárminemű vitába bocsátkozni, sőt még tárgyamhoz nem tartozó értekezésbe sem akarok belekezdeni és sietek csillag-utazásomhoz visszatérni és annak utolsó fázisát leirni.

Tejutunkhoz hasonló, egymástól tátongó mélységek által elválasztott világegyetemeken hatoltam tehát keresztül és ez általános szemlélődés közben leginkább az lepett meg, hogy a mienktől egészen különböző emberiséget vettem észre, melyek sajátos életmódjuk szerint a tér különböző rétegeiben laknak és melyek mindegyikének végzetét az önérdek zaja igazgatja. Igen, mialatt a Föld lakói a maguk kicsinységében szabják a teremtést, ezer meg ezer, millió meg millió, milliárd és milliárd más emberiség él a szellemi műveltség különböző fokain, olyan naprendszerekben, amelyek rájok nézve szemléletük szférájának központját teszik és a melyektől messze távolságban a mi földi hazánk a végtelenségben vész el.

Utamban meghalt világokat is vettem észre. Figyelemre méltó tény, hogy minden létező a halál felé törekszik. A lények csak azért születnek, hogy meghaljanak; a világok csak azért jutnak el az életfejlődés periodusaihoz, hogy aztán leszállva dicsőségük magaslatáról, a pusztulás és a sír martalékjává legyenek; a napok csak azért gyúlnak föl, hogy kialudjanak. A halál volna tehát a legfőbb törvény, a végső eredmény.

A mathematikus már ma nagy megközelitéssel ki tudja számitani azt az időpontot, a melyben napunk kialszik és a melyben a Föld az örökkévaló égben mint megfagyott temető fog tova gördülni. A földi emberiség egész története a legfeltétlenebb semmiségbe fog veszni. Eljő az idő, a melyben még a romok is megleszsnek semmisülve.

Az erélynek abbeli törekvése, hogy a világegyetemben állandó egyensúlyba helyezkedjék, azt idézi majd elő, hogy a Földön és a világok mindegyikén az élet véget fog érni.

Ha azt hiszszük, hogy minden elmulásra és halálra törekszik, az csak azért van, mert még nem ismerjük az erély megmaradásának titkát. Ilyen véget nem lehet elfogadni, mert már a probléma szavai is magukban foglalják a czáfolatot. Tényleg azt fogadják el, hogy az erő és anyag sem nem teremthető, sem meg nem semmisithető és hogy a világ kezdete óta létezik és következésképen mindkettőnek hatása is volt. Ha tehát a térben levő napok kisugárzásának végeredménye a kialvás és ennek következtében a hozzájuk tartozó bolygók felületén az élet megszünése áll be, mivelhogy már az örökkévalóság óta törekszik az energia állandó egyensúlyba helyezkedni, manapság már egy nap, egy csillag sem létezhetnék.

Már pedig, nem egy örökkévaló tartamhoz képest, hanem csupán olyan időszakhoz mérten, a mely villámlásként enyészik el e tartam előtt, mondjuk pl. sextillió (1.000,000,000,000,000,000,000)* évhez mérten egy emberiség, egy bolygó vagy még egy csillag élete is nagyon kevés ideig tart. A geologusok husz millió évről beszélnek, mint a mennyi szükséges volt, hogy az élet kezdődése óta a Földön valamennyi geologiai korszak lefolyjon, a fizikusok száz millióról, a mely idő alatt a földgömb cseppfolyós állapotából szilárddá alakult át, a csillagászok száz millió évre becsülik a Nap korát, és még ennél is kevesebbre teszik azt a tartamot, a melyen át még létezni fog. Ha mindjárt megkétszereznők, megháromszorosítnók, megtizszeresítnők, sőt megszázszorositnók ezt az évszámokat, még akkor se érhetnénk a sextillió esztendő milliárdnyi részéhez sem! Igy tehát, anélkül hogy egy előbbeni örökkévalósághoz kellene visszamennünk, ha a napok erélyének nem volna más végeredménye, mint a kialvás, akkor ebben a pillanatban mi már nem léteznénk és semmi sem volna mindabból, a mi most van.

A világegyetem nem egyszerre, a dolgok kezdetekor alakult. Maga ez a kezdet sem létezik. A térben mindenféle korú napokra akadunk. Vannak régiek és vannak újak. Itt bölcsők, amott sírok. Ha az «anyag» és «erély»-alkotta első (?) teremtmények nem újultak volna meg, nem volna többé világegyetem. Az egész kezdetleges erély, a melynek életet kellett volna lehelni a napokba, ki volna merítve.

Epp úgy, mint midőn erdőn megyünk keresztül, lépteink nyomán pusztulófélben levő tölgyekre, zöldülő fákra, sarjadzásnak induló növényekre akadunk, épp úgy az égi utazó is a térben már régóta meghalt világokra, halállal vívódó földekre, teljes tevékenységben levő helyekre és alig világrajött csillagzatokra akad.

Minden meghal, de minden föltámad.

Azok közül a teljes élettevékenységben levő világok közül, a melyeket e távoli világmindenségeken keresztül utaztamban láttam, különösen egy tűnt ki társadalmi fejlettségével. Noha ez a világ a legtávolabbi mindazok közt, a melyeket a tér mélységeiben észrevenni lehetett, emberisége még se különbözik valami nagyon a mienktől a fizikai állapotot illetőleg: szintén két nembe van osztva és a szerves alakok is hasonlítanak egy keveset a mi fajtánkbeliekhez. De a társadalmi állapot messze fölötte áll a mienknek.

Örökös egyetértés uralkodik e kiterjedt családnak valamennyi tagja közt. E lények mindegyike szerény és igénytelen és nincs magasabb becsvágyuk, mint hogy fokozatosan a dolgok ismeretéhez és az erkölcsi tökéletesedéshez emelkedjenek.

Az atmoszféra nem egészen tápláló, és ott is, épp ugy mint nálunk, enni kénytelenek, hogy éljenek. De kizárólag gyümölcscsel és növényekkel élnek és egyetlen lelkes lényt sem ölnek le.

Az anyagi élet funkcziói idejöknek csak igen kis részét vevén igénybe, főképen értelmi életet élnek. Azok helyett a személyes, kis vagy nagy dolgokban való versenygések helyett, a melyek a Föld férfiainak és nőinek egész életét igénybe veszik, ott csak tanulással és örömmel vannak elfoglalva.

Pénzt nem talált fel náluk senki. Nincs ott se gazdag, se szegény. A táplálkozáshoz szükséges gyümölcsöket mindenütt bőven szedheti mindenki. A nyár örökké tart és soha sem jutott eszükbe valamiféle ruhanemüre gondolni, mert a testi formák mindig megtartják szépségüket és a kaczérságnak nem volna mit eltitkolni.

Nem vénül meg ott senki. Ha elérik az érett kort, elalszanak, a test úgy oszlik föl, mint egy felhő, a mely molekulai állapotának átváltozása következtében láthatatlanná lesz.

Semmiféle törvény nem tette ott kötelezővé a házasság kötelékét. Mivel az érdekházasság lehetetlen, mert nincs se osztály, se vagyonkülönbség, egyedül a szerelem játszik szerepet a választásnál. Ritkán esik meg, hogy az idők folyamán valamilyen olyas jellemkülönbség kerüljön napfényre, a mely arra indítaná a feleket, hogy választást kivánjanak; de ha mégis előfordul, semmiféle láncz nem tartja vissza a házasokat. Különben szerelmesek maradnak és soha sem lesznek házasokká. A csere, változatosság, a kiváncsiság vágya nem igen jó tekintetbe, mivel azok a lények, a kik szabadon választották egymást, mindenek fölött ismerik és kölcsönösen szeretik is egymást.

A barátok biztosak és hűek és nincs példa olyan árulásra, a melyet a féltékenység aljas érzelme sugalt volna.

Ellentétben azzal, a mi a Földön történik, náluk minden olyan embert, a kinek az életét a személyes érdek, a hiú nagyravágyás vezérlené, érthetetlen szörnyetegnek tartanának és teljesen megvetnének.

Nincs közöttük semmiféle válaszfal. Az emberiség egyetlen fajt, egyetlen családot képez. Az egész gömbön a közlések a beszéd egy bizonyos villámröptü nemének segélyével történnek. Általános szavazás útján választott igazgató-tanács vezeti a közoktatás, művészet, tudomány és igazság ügyeit; de ez az általános szavazás felvilágosodott és csak a legképzettebb, legjobb szellemekre adja szavazatát. Felesleges volna megjegyezni, hogy hadügyminiszterium alakitása még eszébe se jutott senkinek. A nép, melyet az értelem vezet, nem választ magának bálványokat. Különben nincs is náluk semmiféle hazafias érzés, a melyet ki lehetne zsákmányolni, sőt ki se lehetne olyasmit találni náluk, mert semminemü határ nem választja szét az ottani emberiséget.

Nincs ott semmiféle ugynevezett hivatalos tudomány. Egy Sorbonne sem itélte ott el a mozgás elméletét, egy akadémia sem itélte el az örök béke tanait. Nincs ott semminő czim, semminő rendjel: csak a személyes értelmi és erkölcsi értéket becsülik meg náluk.

A csalhatatlanság szó nem létezik e nép nyelvében.

* Ez a szám nem oly roppant nagy. A Föld 6000 sextillió klgrmot nyom. Öt centime-t Jézusszületése idején kamatok kamatjára elhelyezve, már több mint 416 undecillió frankot (416.496,400,000,000,000,000,000,000,000,000,000,000) eredményezett volna. Ezt a kis számitást 1884-ben végeztem. Az összeg körülbelül minden 14 évben megkétszereződik. 243 undecillió volt 1873 ban és 342 1880-ban. Ha ezt az összeget elő akarnák állitani, számtalan, a Föld terjedelmével felérő arany-rúdra volna szükség.

Egyetlen vallás az uralkodó a szellemeken és szíveken: a csillagászattan vallása. A mieinknél transcendentálisabb képességeik, számosabb, élesebb érzékeik, hatalmasabb megfigyelésmódjaik révén már régóta közlekedésben vannak az őket körülvevő világokkal és fel tudták használni a vonzást arra, hogy az egyik világ szellemi lényei és a másikéi közt érintkezési eszközül szolgáljon.

Megtalálták az erő és anyag egységének titkát és tudják, hogy ugyanaz az állagi egység van bennök.

Az ő vallásukban sohasem neveztek meg Istent és soha sem mertek valamiféle istentiszteletteI tréfát űzni, tudván, hogy az efféle gyerekség vagy gőgösség szellemükhöz méltatlan volna. Vallásuk abban áll, hogy a lények belső természetének ismerete által is hisznek a halhatatlanságban, hogy önmagukat a teremtés folytonos tanulása által jobbakká, tökéletesebbekké teszik és egymást az igazság és méltányosság felvilágosult érzelmével szeretik.

Az értelmet az emberi nem legmagasztosabb vívmányának tekintik és őrültnek tartanának minden olyan doktrinert, a kinek eszébe jutna ennek a képességnek a gyakorlását valamilyen vallásrendszerben megtiltani.

Onnan soha sem látták a Földet, és senkinek sincs sejtelme létezéséről.

Nagyon boldogoknak, noha túlságos érzékenységüeknek tűntek fel előttem. Éltük nagyobb részét a legfinomabb gyönyörök közt töltik el. Világuk örökkévaló és folyton megújuló éden. Tündöklő virágokból illatár száll a magasba, az erdők kábító balzsamot lehelnek, a nap fénye tündéri tájakon játszadozik.

Mialatt erre a nagyszerű látványra figyeltem, úgy éreztem, mintha hanghullámok vennének körül és hatnának át rajtam, melyek elbűvölt lelkemet olyan édes melódiába ringatnák, a minőt sohasem hallottam. Úgy tetszett, mintha egy teljesen égi vonzásnak az érzelme egy felhőre vinne és onnan lassan és lassan lefelé vezetne egy sziget felé, a melynek közepéből virágpalotta emelkedik ki. Bizonyos fajta villamos rázkódást éreztem, és... egy nagy karszékben ültem, a velenczei erkély magas ablaka mellett. Egy zenészekkel telt gondola jött vissza Lidóból a nagy csatornán, a benne levők zengzetes dallamokat énekeltek; az ég gyönyörűen ki volt csillagozva, a Hold a tornyok mögött ment le, és Mars a látóhatár fölött szállt alá.

A régi óra csöndesen elütötte az éjfél 12 óráját. «Ime! szóltam önmagamhoz, elaludtam. Már több mint két órája vagyok ennél az ablaknál, a Hold körültünk való forgásában 7300 kilométert futott meg, és a Föld a Nap körül forgásában 212000 kilométernyi utat hagyott maga után. Te kedves vonzás, te igazgatod a világokat a térségeken át, talán te igazgatod a lelkeket is az időn keresztül. Szép csillagos ég, ki már annyi mindenre tanitottál bennünket, nem fogod-e egykoron a nagy titok fátyolát előttünk teljesen fellebbenteni? Te benned reménylünk, egyedül te tudsz minket oktatni, egyedül te vagy képes szemünk előtt a Végtelenségnek és Örökkévalóságnak panorámáit feltárni!»

(Vége.)

A HARMADIK.

(Regény.) (1)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

I. FEJEZET.

A mai magyar nemes.

— Éva néni, Éva néni.

— No.

— Jó ám, nagyon jó. Egyék.

— Te még fiatal vagy, nem tudod, mi van az ételben.

— Hogyne tudnám, ilyen jó fánkot sohase ettem tán.

— Látod, hogy nem tudod. Gyerek vagy. Én husz esztendeje lakom ennél a háznál. Ilyen csinos menyecske voltam, mint te, Anikó, mikor a méltóságos úrék bevittek a faluról a városba. Ugy gyűrtem magamba a sok fain ételt én is, mint te. Mit törődtem én a világgal. Örvendtem, hogy a rossz uramtól megszabadultam. Akkor kocsis volt a kastélynál, két inas, két szobaleány, férfiszakács. Micsoda élet volt az! Annyi a vendég, mint a polyva.

— Hát nem öt vendég ül most is oda bent? Tán még több is.

— Ül, de az már nem vendég.

— Hát mi?

— Azoktól kéreget a nagyságos úr kölcsönöket, hát traktálja. Pedig nem ér semmit. Azok megint eladtak egy szép jószágot, hát ujra van evés-ivás. Tudom, mikor így megmozdul a konyha s vidámak a kisasszonyok, úrfiak, járnak kelnek a vendégek, jönnek a varrónők, s a boltosok a kendőkkel: akkor megint elúszott egy darab a hajóból. Eredj, nem hallod, csöngetnek. Vidd be a fekete kávét.

A vén cseléd finom porczellán tálczán apró csészéket és divatos kávés edényeket nyujtott át a szép barna menyecskének.

Tágas, de kissé homályos ebédlőben hat-hét úri ember ült egy hosszú asztal mellett. A nők, a gyermekek s a fiatalabb férfiak távozhattak már.

Csöndesen, majdnem szótlanul ültek az urak, kik valóban nem igen látszottak uraknak, inkább falusi bérlőknek, jól megtermett iparosoknak nézhette őket az ember.

Könnyen ki lehetett venni, melyik a házi úr.

Ott ült az asztal végén. Sovány, arisztokratikus arcz. Hosszú, vékony, kissé hajlott orr, magas, keskeny homlok, erősen kifejlett ránczokkal, fényesre fésült haj, mely vereses lehetett valamikor, legényesen kipödrött bajusz, mely a keskeny, előre hajlott állal az egyébként nyugodt arcznak hideg, kevély kifejezést adott.

A finom szabású kéz hosszú ujjain értékes gyűrűk csillogtak.

Mialatt a cseléd elhelyezte a csészéket a vendégek előtt, a házigazda drága szivarokkal szolgált.

Mohón kaptak a vendégek a ládácskához.

— Szabad méltóságos uram? viggyorgott egy kurta nyakú fekete ember. Ez úgy is ráadás. Nagyon becsapódtam a földekkel.

Ketten-hárman nevettek erre, s oldalba lökték egymást.

— Kérem, a legnagyobb készséggel. Talán még hármat-négyet?

Erre a ládácska gyorsan kiürült.

Úgy a házigazda, mint vendégei, örömmel látták, hogy szabadulhatnak egymástól. Fölkeltek.

— Kivánunk a méltóságos úrnak szerencsét a pénzhez.

— Én pedig uraim a birtokhoz. Szép birtok, háromszor annyit ér.

— Ohó — sovány, de segiteni akartunk. Mondok a társamnak: ej, veszett fejszének nyele!

— Mért? kérdé kipirult arczczal a házigazda.

— Annyi most a koldus úr, hogy ingyen is lehet kapni birtokot. Különben is minek a föld, a ki nem ért hozzá? Itt van Kovács Árpád úr — mit csinál azzal a szép birtokkal? Akasztani kéne az olyan urat. Hadd menjen a jószág becsületes kezekre.

A durva ember mit sem törődött azzal, hogy e szavakban mekkora sértés rejlik. A vagyon, a szerencse bátorságot adott nyelvének és nézetének szabad folyamatot engedett.

Nagy csörömpöléssel takarodtak odább, mintha mindent el akartak volna emelni, olyan helyekre, a hol jobban meg tudják becsülni azt, a minek értéke van.

— Neked szép vendégeid voltak — mondhatom.

— Te hoztad őket a nyakamra, Sári.

— Én? ez szép! Én — halljátok ezt gyerekek?

A gyerekek két leányból állott, egy sápadt, beteges vak leányból, ki túl járhatott a huszadik éven, s egy karcsú magas szőke leánykából, kinek szép, plasztikus idomain minden úgy állott, mintha csak öntve lett volna reá.

— Te is hoztad apám és te is anyám — szólalt meg a vak leány.

— Miért? és épen én Anna?

— Igen.

— Nem én mondtam, utálom ezeket a gőgös parasztokat.

— Azt te mondtad anyám, de azt is te akartad, hogy apám eladja a vermesi pusztát?

— Ej, tele volt már adóssággal — kiáltott izgatottan az anya, egy fekete hajú, sárgás, kövér arczú, nagy férfias orrú nő. Örökösen végrehajtással fenyegetnek. Ki nem léphettem a házból, hogy ezekkel a czudarokkal ne találkozzam. Hadd menjen. Apátok nem ért a gazdálkodáshoz, se a fiukkal, se veletek nem tud mit csinálni, legyen képviselő.

— Igen képviselő, akkor felmegyünk Pestre mama — ujjongott a szép szőke leány és mindjárt tánczolt is a tükör előtt.

— De ha nem lesz — jegyzé meg a vak leány.

— Te semmit se látsz, támadott reá egyszerre az anya és a szép szőke leány is, és mert semmit se látsz, azt hiszed, mi se látunk semmit. Apád képviselő fog lenni.

— No juszt az.

— Iványt beteszi a honvédelmi minisztériumhoz, ott van Muki bácsi, az is tehet valamit. Eleget evett-ivott nálunk a Kata gyerekeivel.

— Ah be utálatos, csúf fiúk voltak. Most mik lehetnek már?

S elgondolkozott a szép szőke leányka.

— Ti az egy szegény Ilmán kivül semmik se vagytok.

— Anna, megint prédikálsz. Soha se engeded, hogy az ember kibeszélhesse magát. Károly tökéletesíti magát a czimbalomban. A leghiresebb mestereket fogom hozzá járatni. Edua — neked gyönyörű hangod van, te a konzervatóriumba mégy. Gróf Feledy Viktória is énekesnő lett, a

Az országúton.

főispán is énekesnőnek adja mind a három leányát. Jó parthiekat csak a szinpadokon lehet csinálni. Itt ki vesz el benneteket? Varga Gyuri, Soós Miska, Pakar Gergely.

A szellemes megjegyzésekre hangos nevetés töltötte be a termeket.

— Ilmát is ki kell venni abból a nyomorult osztályból. Nem is képzelem, az a leány hogy tudott úgy kiütni a családból, mikor se az apátok családjában, a Zsarkay családban, se a Tazláryak között egyetlen egy sem volt, a ki tanitóságra adta volna magát.

— Elcsábította a Weisz kisasszony.

— Nagyon helyesen.

— Anna, megint prédikálsz.

Jó volt, hogy a szegény vak leány nem látta azokat a gúnyos arczokat, csufondáros orrfintorgatásokat.

— Aladárt talán a megyéhez tehetjük. Eleget terjesztettük a főispánné haszontalan szőtteseit. Most is itt van egy zsákkal. Tegyen valamit ő is. Tennie kell. Apátok neveztesse ki magát a kúriához. Tordayt is oda nevezték, az pedig mit tett apádhoz képest. Oh istenem, ha én nem volnék. —

— Ha mama tiz esztendővel ezelőtt, mikor a kocsiról a tóba esett, meghalt volna — ma nem volnánk ily — eladósodottak.

— Anna, te őrült vagy — támadt reá a szőke leányka.

— Téged mihelyt Pestre megyünk, a tébolydába vitetlek.

— S mit nyer vele mama? Akkor okosabbak lesznek?

— Hagyjátok el — töltött az apa egy antik tajtpipára.

— De mért ad az isten minden családba egy ilyen nyomorult teremtést!

— Fáj anyám? Nekem nem fáj! Lássa én megnyugszom a sorsban.

— Hagyjátok el leányok. Erre a jó napra nem akarom, hogy keserüség következzék.

— Hát édes jó apus, sokat kapott a birtokért?

— Többet kaphatott volna, ha nem a mama szavára hallgat.

— Te Anna. —

— Hallottam, mikor a bérlők kimentek és mondák, hogy no ezt a birtokot negyedáron kaptuk. Mama kértérte huszezer forintot. Kérhetett volna kétannyit.

— Mert tizezer forint volt rajta s nem birtuk a kamatait fizetni, ostoba, gonosz lélek! Tőled elpusztulhatna az ember. Te szívtelen! Minden nyomorék az.

— Jól van anyám, legyek én nyomorék, de szívtelen nem vagyok, s az igazat megmondom. Ti nem tudjátok mit csináltok.

— Óh, hogy félti a gyomrát, azt hiszi, mindjárt nem lesz mit ennie.

— Épen nem féltem, nekem mindegy, akarmit adjanak. De nem lesz majd mindegy tinektek. Nekem koldulni se lesz szégyen, mert vak vagyok.

— Kérlek tartsd meg gondoskodásodat magadnak. Jól fogod tenni, ha szobádba mégy — hadará Edua.

— Igen, te ne elegyedjél a papa dolgába — simogatá az anya a csöndes hallgató embert. Nem úgy értettem a szót, mint a hogy mondtam, de oly kiméletlen éles nyelved van, hogy nem tudtam magamon uralkodni:

— Köszönöm anyám — mosolygott szeliden a vak leány s nesztelenül távozott.

— Csak ezt lehetne valami intézetbe betenni.

— Mama, én azt hiszem, Anna őrült. A zenemester is azt mondja, hogy csak az ilyenek szoktak kimondani mindent. Az ő felesége is ilyen. Nem bir vele. Pesten igen könnyü az ilyeneket elhelyezni. Oh, ott a tébolydák mind ilyenekkel vannak tele.

— Majd a papa, ha képviselő lesz, gondol ki valami okosat. De aranyos papuskám, hogy állunk a pénzzel?

— Kifizették.

— Mind?

— Levonva a terheket.

— Ezt rosszul csináltad. Maradhatott volna még az adósság valami szín alatt. Most mihez kezdhetünk tizezer forinttal?

— Az annyi mint semmi — veté oda Edua kisasszony.

— Kénytelenek leszünk eladni a debreczeni házunkat is.

— Az is meg van terhelve.

— Akkor a zsámboki birtokot.

— Azon vasutat szeretnék keresztül vinni.

— Ah minek! Első, hogy képviselő légy, hogy Pestre menjünk, hogy a leányokat elhelyezzük, hogy a fiuk álláshoz jussanak. Egész életemben a szinházért rajongtam, és szégyenlem, hogy még Jászai Marit se láttam. Tele van a világ az Elektrájával.

— Ah, én csak az operába mehetnék! Mama, azt mondja a zenemester, nagyszerű hangom van, világhirű énekesnő lehetek. Húszezer forintot is megkaphatok egy körutamban. Kimehetek Amerikába. Oh csak ebből a nyomorult falúból menjünk.

— Apám — nyitott be nagy zajjal, kezében lovag korbácscsal Iván. Todoruczтól megvettem a sárga kanczát. Azt csak kifizeted? Két hét mulva nyolcz száz frt helyett két ezer flört kapok. Milyen ló? Te, a Sövény kapitány azt nyilatkoztatta egy társaság előtt, hogy főbe lövi magát, ha ez a sárga kancza nem lesz az övé. Te, ugy-e jól tettem, hogy megvettem. Te, az egész állatban nincs egyetlen egy fehér folt. És megvettem nyolcz százért. Todorucz jó váltóval megelégszik. Te, egy kis krajczárt se kell kiadnod, érted? Én kiállitom a váltót, aláirod, a mama forgatja és két hét mulva ezer kétszáz forintot nyertem Harmaton. Te, nem bámulsz?

Az apa nem bámult, nem mutatta legalább, hogy bámulna. Szívta a nagy tajtpipáját, és terveibe mélyedt, mig a társaság fecsegett.

Mik voltak a tervek?

Mint jó magyar ember elsőben is hazájára gondolt, az átkozott vas kormányra, mely elfojt minden szabadabb törekvést, mint a jobb lapok irják. Mily régen ül itt már az együgyű alispán, és nem lehet letenni, hogy az ember a helyébe lépne, pedig a megyei életben csak az alispánság ér valamit.

Igazi, lelkes jobboldali volt, mig a nagy Deák Ferencz élt, mert tőle csak lehetett várni egy kis alkalmasabb világot, de mióta Tisza állott a dolgok élére, az ember nem tudta, hogy igazán hányadán van a megyei nemes ember.

No szerencsére megbukott ő is.

De mit ér? Semmit sem ér. Farkas után farkas.

Eh, majd változtatunk az állapotokon. Térjünk — tépelődék magában — térjünk egy kicsit balra.

(Folyt. kőv.)

KÉRDÉSEK.

Szilaj, daczos, gyönyörű gyermek,
Tudsz szítani forró szerelmet
S ábrándra, dalra, vágyra keltni,
De te magad tudsz-e szeretni?

Játéknak nézi a világot
Kicsinylányos kiváncsiságod,
De a pir, mely kigyujtja képed
Már sejteti, hogy szíved ébred.

Minek higyjek? Tán ajkaidnak,
Melyek csak pajzánságra nyílnak,
Mindig vidám dallamra csengnek,
Mindent csak tréfaszámba vesznek?

Vagy ajkaidnál inkább higyjek
Erőstűzű szép szemeidnek,
Mik forróbb érzésről beszélnek,
Mint milyet szó kiejtni képes?

Te vagy-e, kit régtől kerestem,
Ki mint én, épen úgy szeressen,
Kivel olyan lehet az élet,
Minőnek szomja engem éget?

Vagy most nekem azért jelensz meg,
Hogy én mindent meglátva benned,
A miről szívem álmát szőtte,
Mindent veszítsek mindörökre?

Koroda Pál.

Roham

VALLATÁS.

Férjhez mégy hát mégis édes?!
Ej! ki hitte volna ezt!
Esküdöztél: lány maradsz te,
Mert a férj csak nagy kereszt!
S ime mégis Hymen-hirbe
Jött más névvel a neved! . . .
Valld meg édes! valld be nyiltan
Szereted a jegyesed?

Emlékszel rá? — Én is voltam
Hű lovagod egykoron,
A sok rózsát, a mit adtam
El is tetted, — gondolom.
Az is igaz, hogy azóta
Tűzbe dobtad, úgy lehet, —
Szegény rózsa! . . . Mondd csak édes
Szereted a jegyesed?

Hát arra a sok kézcsókra
Emlékszel még édesem?
Mikor titkos tétatében
Beszélgettél énvelem.
Szemed olyan tűzzel fénylett,
S úgy reszketett kis kezed, —
Szép idők, ah!... Mondd csak édes
Szereted a jegyesed?

S tudom a nagy búcsúzásnál,
— A mióta bús vagyok —
Megbocsáss! de azt hittem, hogy
Szép szemedben — köny ragyog.
Ám lehet, hogy rosszul láttam,
Tőlem ezt, ah! föl se vedd, —
S ugy-e édes? — nagyon, nagyon
Szereted a jegyesed!? . . .

Erdélyi Zoltán.

ASSZONYI SZÍV.

(PAUL BOURGET regénye. Magyarul megjelent TÓTH BÉLA fordításában. Kiadta az Athenaeum.)

Bourget tanulmánya a legérdekesebb modern könyvek közül való. S ez nagyon sokat mondó állítás a mi nervózus irodalmunkban, a képtelenségeknek, a naturalizmus és szimbolizmus eredeti ferdeségeinek, beteges túlzásainak a virágzása idejében, a hol minden pillanat megterem valami nagyon érdekes és különös munkát. Az asszonyi szívnek e pure analyse-je igazi kikristályosodott alakulata modern törekvéseinknek, beteges hajszáinknak, lázas tudásvágyunknak; tükre a mi bonczoló, elemző képességünknek, mely nem tud alkotni. Vér a mi beteges vérünkből, tudás a mi nagy modern tudásunkból, finomitottság, a mi finomított idegeinkből. A Madách drámai költeményének azt a megragadó képét veti fel az agyban, a hol minden élet, minden virágzás elfagyott. A Bourget tanulmánya is annak az irodalomnak képét tükrözi, a melyben elfagytak az ábrándok, megdermedt a fantázia, kihalt az alkotni tudás kombináló ereje, szétfoszlott a meseszövés, — s megmaradt az *analízis*. Mert Bourgetnek az Othello is csak lélektani tanulmány, Shakespeare is csak analista, egyéb semmi. A mit a költészet évezredeken keresztül megálmodott: a nőt, ezer és ezer megujhodó alakban, a homéri bájos alaktól — egészen a bukott nőig, a kit csak nemrégiben glorifiált az irodalom, a kit csak nem rég állitottak a költészet tisztitó tüzébe, mind ez álom a multé. A mi ezután következik — az az analízis. Analízise a genealogiának, a mint azt Pascal doktor csinálja Lolánál, analízise a mélieunek s analízise mindannak, a mit a positiv filozófia megtermett s a mit a Goncourték megálmodtak.

A ki a Bourget *Asszonyi szív*-ében regényt vagy mesét keres, az nagyon csalódik. Nincs itt szövevény, esemény láncolat, mese — a régi regények tulajdonképeni lényege. Minden szív egy kis mindenség, mondja Bourget egy spanyol közmondásra támaszkodva, s megelégszik azzal, ha a szív e mindenségének organizmusát elemeire, sejtjeire, legfinomabb szálaira szedi széjjel s kutatja, hogy a nagy természeti vagy lelki törvények, hogy mozgatják, hogy rezgetik ezt a kis mindenséget, ezt az egyéni organizmust, hogy válik ki ebből a kis mindenségből, az erő, az akarat, a cselekvés. Ez az igazi roman expérimentale finom rajzolataival, tudákos kombinációival, történeti példáival, hajmeresztő problémáival, melyeket csillogón fut keresztül a tudománynak, a bölcseletnek, a logikának, a fiziologiának ezer meg ezer szála. A szó, a tett nem is érdekel bennünket ebben a tanulmányban, csak az a részletezés, az az indokolás, mely minden szónak, minden tettnek megmutatja azt a száz meg száz gyökérszálát, melylyel az a szó, vagy az a tett organizmusunkba kapaszkodik. Hogy egy banális hasonlattal fejezzem ki magamat, ezt az egész módszert a burgonyával lehet összevetni. Minden tartalma, minden értéke alul van a gyökerén. Hogy megfordult a világ, hogy megvedlett az izlés! Azelőtt egy-egy motivumra esemény-láncolatokat épitettek, egy tévedés az események kaleidoszkopszerű játékát hozta létre. Ma ez csak az angol bűnügyi regényekben van meg, néhány igazi elbeszélőben, a kit a mult idők itt feledtek. A mi poézisunk az analízis, a tudományos igazság poézise, a mit el nem adnánk a romantikus hazugságok szines poézisáért. Bourget tanulmányának a problémája az az asszonyi szív, a melyben lehetséges a szerelem dualizmusa. Hősnője ennélfogva egy becsületes jóérzésü asszony, a ki egyszerre két férfit szeret szerelemmel. Ezt a metafizikai föltevést nem tudom elhinni Bourgetnak. Egy becsületes asszony, a ki két férfit szeret — paradox s ellentétben van a szerelem mivoltával. A szerelem individualizálása annak a világfenntartó ösztönnek, mely a nőt a férfihez vonja és megfordítva. Ez az ösztön testet ölt egy egyénben s ez ad neki magasztosságot és szellemiséget. Ilyenformán elemzi Schopenhauer. A hol az egyén megkülönböztetése hiányzik, a szerelem elveszti nemességét s hitvány szeretkezéssé aljasodik. Ezért nincs a szerelemnek dualizmusa s ennek a dualizmusnak az erőszakos kidolgozásában tévedett meg Bourget.

Az asszonyi szívnek bájos tulajdonosnője a kis Tillières marquisné. Egy finom arczu, szőkehaju asszonyka, a ki férje halála után visszavonul a társaságtól s csak keveseket fogad magánál. E kevesek között van egy Henry de Poyanne nevű gróf, a jobboldal vezérszónoka, igen érdekes úri ember, a ki nagyon sokat szenvedett. Bourget úgy hiszi, hogy a gróf szenvedései nagyon meghatották a marquisnét, a ki a szánalom mámorában megadta magát Poyannenak. Bourget maga is rejtelmesnek találja azt a köteléket, mely a könyörületességet összefűzi a szerelemmel és a vigasztaló rokonszenvet a kéj viharaival, de meggyőződése, hogy a részvét állandó vendég lett Tillièresné szivében, miglen a szokás és vonzódás révén szerelemmé fejlődött.

Lehetséges-e ez? Elhiszi-e Bourget, hogy különfajta érzelmek fejlődhetnek egymásból? Hogy a hálából, e reagáló érzelemből fejlődhetik szerelem, a szervezet ösztöne? E kettő találkozhatik egy emberben s szerethetünk valakit, a ki iránt hálával vagyunk, de nem szerethetjük *szerelemmel* azért, mert hálásaknak kell lennünk iránta. A szerelem egészen különálló érzelem, mely nem hajol az ész parancsszavára, nem ébred a hála nyomán, s nem támad az összeszokás, a vonzódás révén.

Sok helyen Bourget a finom, éles elemző, ez a bámulatosan látni tudó észreveszi azt, hogy Poyanne és Tillièresné viszonya, legalább a nő részéről, két nemes lélek harmóniája, két szellem társulása, a melyeket bensővé tesz a megszokás és a rokonszenv. Tiz évig tartott e viszony a fecsegő világ háta mögött s Tillièresné azt hitte, hogy szereti ezt az embert. Pedig ép oly kevéssé szerette Poyannet szerelemmel, mint azok a nők, a kik érdekházasságot kötöttek s a kik a megszokás révén szeretni kezdik férjeiket, százféle okból, de nem szerelemmel. Juliette Poyanneal való viszonyát házasságnak nézi, s ha Poyannet nem akadályozza elvált felesége, régen nőül vette volna Tillièresnét s a katasztrófa épen oly szigorú pontossággal következett volna be.

A mint a véletlen összehozza Tillièresnét Raymond de Casallal, az asszony beleszeret azzal a rögtönösséggel, mely a

szerelem keletkezésénél természetes, de nem lehető, ha mást igazán szeretünk. Beleszeret Casalba ennek rossz híre ellenére, a mi csak bizonyítja a szerelem azon különállóságát, a melyről beszéltem. Mint Bourget maga is mondja: beleszeret a személyes mágnesség révén, mely halomra dönt minden analízist. Minden bizonynyal. Megérintődik benne, még pedig először, a szerelem ösztöne; éppen úgy, mint Casalban, a ki zabolátlan életének egyformaságában beleunt az üres szeretkezésekbe s tisztaság után vágyódott. A marquisné — mondja Bourget — szivének kettős voltában iszonyú küzdelmet folytat. Régi szerelméről le nem mondhat, uj szerelmét nem képes elfojtani. Pedig nincsen így! A hűség, a lelkiismeretesség, az a hamis felfogás, mely házasságnak tüntette fel előtte a gróffal való viszonyát: ezek az érzelmek küzdenek meg benne szenvedélyével, szerelmével. Nem volt bátorsága vallani Poyannenak, nem mert szerette, hanem azért, mert nem volt ereje keresztül gázolni ennek a nemes embernek a lelkén. Pedig Casal nőül akarja venni.

Tillièresné tisztában van azzal, hogy szereti Casalt s kitörő szánalmában ismét Poyanne karjaiba veti magát. Nem szerelemből, hanem abból a bűnös gyengeségből, mely elhiteti vele, hogy a tíz esztendei viszony örökre jogot ad Poyanne-nak az ő birására. S mikor ez az asszony elmegy Casalhoz, hogy megakadályozza a két férfi között készülő párbajt s a mikor kábultságában szeretőjévé lesz annak a férfinak, a kit szeret — azt hiszi, házasságtörést követett el — s kolostorba vonul, hogy vezekeljen. Abban a hitben él, hogy Casal őt sohasem veheti nőül.

Azt mondja Bourget, hogy mind a két férfit szerette. Ezt a dualizmust úgy oldja meg, hogy Tillièresnének olyan ember kellett volna, a ki Casal külső tulajdonait a Poyanne lelkével párosítja. Milyen végzetes metafizikai okoskodás, milyen erőszakos magyarázat, kibontva az erőszakos előzmények héjából. Tehát kétféle szerelem létezik: egy plátói és egy azon kivül?

Kár, hogy Bourget mindenáron ennek a metafizikai tézisnek a kidolgozásában fáradott. Tillièresné küzdelme a kétféle szerelem alaptalan felvétele nélkül is érdekes s mindenesetre igazabb. A szerelem nem válogatós s nem iparkodik a kedves hiányait egy másik kedvesben feltalálni. Sőt ellenkezőleg. A szerelmes mindig többet lát a választottjában, ez nem olyan uj pszikhológia, mint a Bourgeté, de igazibb.

S mégis ez a tanulmány a maga részleteiben csodálatraméltó. A kacsalábon forgó ezüstvárak, a hegyek tetejére, tavak fenekére épitett csodakastélyok, a romantikus hazugságok, a fantasztikus mesék helyett, az analízis, a górcső és a bonczolókés csodáival ejt ámulatba. Nincs hőseinek egy szava, melyet meg ne okolna; egy mozdulata, melyet belső mozzanatokkal meg ne tudna magyaráznia; egy elhatározása, melynek gyökérszálai nem nyúlnának mélyen az organizmus rejtekeibe. Nincs hőseinek egy tekintete, melyben olvasni nem tudna, egy szemhunyorítása, melyet egy gazdag pszikhológiai rajzolattal meg nem illusztrálna. De éppen ez a körmönfont alaposság, ez a nehézkes igazság, végletekig menő részletezés okozza, hogy legalább nálunk sohasem lesz Bourgetnek olvasóközönsége.

Bourget eljutott már addig a pontig, a melyen túl a regény elveszti legutolsó szalagjait és ismertető jeleit s a melyen túl teljes valóságban ölt alakot a Goncourték álma: a «pure analyse», a pszikhológiai tanulmány. A pszikhológiai tanulmány pedig igen szép dolog s igen értékes lehet, de a nagy közönség úgy tartja, hogy nem neki való. Mennél többet pszikhologizálnak, annál inkább fogja visszakivánni a közönség a régi regények gazdag meseszövését, színes hátterét, érdekes alakjait. Mert azok a regények, melyek manapság a régi formában készülnek, legnagyobb részükben nem elég jók arra, hogy a finomabb ízlésnek s a modern itélőképességnek megfeleljenek. Az analizis iránya elfajulásában talán olyan reakcziót fog kicsirázztatni, a mely újjá teremti a regényt s Bourgetk helyett Dosztojevszikeket fog adni az irodalomnak.

Hevesi Sándor.

AFORIZMÁK.

Oh te dicső, szent muszka orthodoxia! Atyailag gondoskodol annyi millióknak lelki üdvéről. A zsidókat külön rendszabályokkal üdvözíted, az igazhitűeket meg egy universalis, kipróbált szerrel juttatod közelebb az éghez: a dynamittal. Sic itur ad astra!

*

No de azért a humanismusnak nincs oka felzúdulni a szentpétervári legújabb divatu reformrohamok ellen. Hisz' voltaképen *ütlegelni* nem egyéb, mint *czirógatni* gyorsitott tempóban.

*

És mi lett a felebaráti szeretetből, a mit a modern népek kulturája a *zsidó* erkölcstanból vett kölcsön? Szolidaris gyűlöletté változtatták *a hitelező* ellen.

*

Bismarck! Mért hogy egy világrész liberális áramlatai elfojtására használt föl a végzet ekkora energiát, a mennyi egy óriási dynamogép hajtóerejeképp' értékesitve az egész földkerekség éjszakáit elárasztatta volna villamos fénynyel.

*

Márczius 15-dike. A tavasz már eljegyezte volt magának a földet. Nem tudom, csak elhalasztva lett-e a menyegző — vagy végképpen «visszament a partie»?

*

A pogány *Prometheus* merészelt az égből tüzet csenni. A haragtartó istenek örökös bosszút álltak e csinyért: feltaláltatták a keresztény pap, *Schwarz Berthold*-dal a puskaport.

*

Az éjszakai nyugodalom üdve kissé kibékíti az embert öntudatos állapota ezernyi nyomorúságával. Ezek a szabályszerűen megújuló fegyverszünetek futólagos hálaérzetre hangolnak bennünket a jó Isten iránt, a kinek végzései ellen a lét áldáz harczai közt kétségbeesett-vakmerően naphosszat zsörtölődtünk. A derék öreg Ur! bizony ő is rászoigált, hogy néhány órára nyugta legyen tőlünk . . .

*

Az isten, a ki saját képmására teremté meg az embereket, nem lehetett más, mint a két arczu Janus!

Méry Károly.

BIZONYTALAN LÉT.

E romló, változó világban
A lét kétes, bizonytalan.
Rád mérgezett nyillal a végzet
Soh'sem tudod, mikor rohan.

Villám czikázik jobbra, balra,
Körülötted, fejed felett.
Nem veszed észre, mert az élet
Bája befogja szemedet.

S a kaczajból hogy hallanád ki
Rémes hanggal hogy sistereg?
Majd rád csap s kiesik kezedből
Gyönyörtől habzó serleged.

Óh, itt e szép földön az ember
Vésztől fenyegetett parány.
Utunk rejtelmes éjszakája
Orvkezeket takar csupán.

E romló, változó világban
Bizony fövenyre épitünk.
Csak ott keringünk a gödörnél,
Hogy közel érje a szivünk.

Petri Mór.

A NÉPSZINMŰ JÖVÖJE.

II.

Kutassák íróink népéletünk megoldandó problémáit s kérdéseit s tárják azokat elénk igazi népszinműben.

De épp ily módon még egy ujabb körrel is gyarapithatjuk népszinműveink tárgyát: a históriával. A históriai drámák egyik fajának mondhatnók, mely a mult idők problémáival foglalkozik. Nos, népéletünk történetének is vannak ily problémái. Csak a földes úr és pór viszonyát említem, a drámai tárgy kedvéért pl. a ius primae noctist s mily látókör nyílt meg a drámai tárgyaknak, mennyi megrázó tragédia magvát hordják e históriai problémák magukban. S népéletünk szocziális mozgalmairól se feledkezzünk meg s a függetlenségi s egyéb harczokról; a labancz s kurucz viszályról, a polgárháborúkról se. Istenem! mennyi új meg új téma, mennyi drámai tárgy!

Csak az első históriai népszínművet teremtsék meg s nyomában feltámad a népszinházban a magyar történelem.

Messze kalandoztunk már el, tehát a népszinmű jövőjéről kell szólanunk. Még csak egy kérdést vetünk föl, bár nem szívesen. Nehezünkre esik hozzá nyúlnunk e kérdéshez, de ha már itt tartunk, nem mellőzhetjük.

A mai állapotokat véve figyelembe, azt a kérdést vetjük föl: mely szinház hozzon színre egy komoly, ének nélküli tragédiát, mely a népéletből veszi tárgyát: a népszinház-e, vagy a nemzeti? A feleletet látszólag megadta a nemzeti szinház, midőn Erckman Lengyel zsidóját vagy Abonyi Nehéz sebek-jét színre hozta. De akkor mi jut a népszinházra? A fentebbiek szerint a népszinművek rossz, selejtes, helytelen része, mert a mint komoly, éneknélküli, jó munka, a nemzeti szinház veszi védő szárnyai alá.

Pedig így ferde a helyzet s fenn nem tartható, ha igazán orvosolni akarjuk irodalmunk e nagy betegét. A népszinházat, mint kiváltkép a népszinmű szinházát s nem csak mint a nép számára fentartott intézetet, nem szabad a silányabb fogalmához kötni, vagy okvetlenül az énekes silánysághoz. Alantasabbhoz igen, mert a mi alantas, még lehet jó, sőt kiváló. A nemzeti szinházhoz ellenben, mint egyetlen klasszikus szinházunkhoz mindenáron a fensőbb, az erkölcsileg magasabb fogalmát kell fűznünk s megtisztitanunk mindentől, a mi hozzá nem méltó.

Igy összevetvén e két intézet viszonyait s czélját, egy uj beosztást, uj rendszert nyerhetnénk, melynek áldásait csakhamar megérezné a magyar irodalom s a jóizlésű közönség. A mi a nemzeti szinház — tárgyi — nivóján alul áll, ám mutassák be a népszinházban; ha «Sodoma pusztulása» ellenkezik első műintézetünk izlésével, a népszinházban szívesen megnézzük s épp így Bisson és társai dolgait is ide kellene elhoznunk, mert alig hiszem, hogy a Pontbiquet család magasabb fokán állana az izlésnek, mint a Sudermann drámák akármelyike. S ha ily dualizmust teremtünk a két intézet között, a népszinműnek szépen helyét keríthetjük akármelyikben; de tán mégis inkább a népszinházban. Mert azt szívesen elviseljük, hogy alantabb szárnyaló tárgyúnak tekintsék e műfajt, mint akár a históriai, vagy társadalmi drámát; de mint műfajt kevesebbre becsülni, mint bármely más műfajt nem engedhetjük. Ha pedig a népszinházat kizárólag csak arra tartják, hogy a népet mulattassa s nem hogy e czél mellett még az igazán magyar alkotásnak, a népszínműnek is valódi otthona legyen, ám akkor szedje fel a népdráma sátorfáját s költözzék át a kerepesi úti másik szinházba!

Persze mindezek forradalmi, majdnem nihilista szándékok s gondolatok! Egykönnyen alig realizálódhatik csak valami is belőlök. De fokozatos haladással sok megvalósítható, ha a mai kor áramlatának szabad utat engedünk az irodalom világában is s a műfajok közt hangoztatjuk korunk jelszavát: «Egyenlőség!»

Szalai Emil.

IRODALOM.

«A tettesség és részesség tana.» *Vlassics Gyula* akadémiai pályadíjjal koszorúzott nagy munkája megjelent második bővített kiadásban. A tudós szerző óriási szorgalommal kutatta át büntetőjogi törvénykezésünk idevonatkozó nagy anyagát és minden tételét egy-egy kiválóbb jogesettel illusztrálja. A könyv éppen ezen oknál fogva nemcsak a szaktudósok között számíthat megérdemelt olvasottságra, hanem mindazok között, a kik jogi életünk fejlődésének élénkebb momentumait figyelemmel kisérik. Hiszszük, hogy szakköreink e kitünő és a maga nemében a világirodalomban is számottevő munkát a szerző nagy szorgalmának teljes elismerésével fogadják. A könyv az akadémia kiadásában jelent meg és az ára 6 frt.

*

Tell Vilmos-nak, Schiller klasszikus drámájának magyar forditása jelent meg *Tomor Ferencz* forditásában 2-ik kiadásban Lampel Róbertnél. A forditásról kevés jót lehet mondani. Száraz, darabos, az eredeti sok költői szépségből vajmi keveset ad vissza. Ezekben a jambusokban semmi költőiség, a szép, szabad próza, bizony többet ér. Meglátszik az egész forditáson, hogy inkább csak iskolai használatra készült, mintsem műforditásra tarthatna számot. Ilyenül a német szöveg megértésére, alkalmas is.

*

A római műveltség és a klasszikus művészet. Castelar Emil nagy művészettörténelmi munkájának két gyönyörű fejezete jelent meg *Szathmáry György* forditásában a Lampel Róbert czégnél. A könyv rendkivül érdekesen irja le a klasszikus művészetek hatását. A nagyközönség, mely a legnagyobb spanyol prózairótól még igen keveset ismer, bizonyára szivesen fogja venni a Szathmáry szépen forditott könyvét. A könyv külső kiállitása is igen tetszetős. Ára 1 frt 60 kr.

*

Varsányi Gyula, ez a tartalmas fiatal poéta verseinek újabb kötetére hirdet előfizetést. Nagyon ajánljuk azoknak a figyelmébe, a kik a tiszta poézisban gyönyörködni tudnak. Kötetének előfizetési ára 1 frt, mely a szerző nevére (Dohány-utcza 4. I. 31.) küldendő. *R. B.*

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Beköszöntő. — A népszinház primadonnái. — Sudermann-darabok a népszinházban. — Uj aera a nemzeti szinházban. — A fiatal művészi erők érvényesülése. — Az operaház megnyitása. — Nikisch Arthur.)

Négy havi szünetelés után megnyiltak végre e hó 16-án az operaház kapui is A fővárosi szinházak szezonja csak a hét elején indult meg a maga valóságában.

Szándékosan nem foglalkoztunk eddig s nem is akarunk foglalkozni azokkal az amúgy is szűkszavú, sovány programmokkal, melyeket a szinházak igazgatói a most megindult szezonra nézve kiadtak. Tudjuk, hogy meddő munka volna előleges birálgatásokba, méltatásokba bocsátkoznunk, mert a kulissza-élet szeszélyesen váltakozó körülményei közepette, maguk a szinház direktorai sem lehetnek tájékozva a felől, mit, mikor és mennyit válthatnak be a kijelölt programmból. Nem tréfálgatunk, nem keltünk fel hiú reményeket, nem mérlegeljük az igéreteket, hanem bevárjuk az igéretek beváltását s a produkált előadásoknál, a nyujtott eredményről fogjuk elmondani hétről-hétre e rovatban véleményünket leplezetlenül, őszintén. Még pedig nemcsak a premièrekre s egyes kiválóbb reprisekre fog figyelmünk kiterjedni, hanem kritikai bonczkés alá fogunk venni e rendes heti rovatunkban minden nevezetesebb előadást, méltatni fogunk minden jelesebb drámai alakitást, éles figyelemmel fogjuk kisérni mind a három fővárosi szinháznak működését s pontos, megbizható krónikusai leszünk minden jelentékenyebb szinházi eseménynek. S a mint sohasem fogunk késni elismerésünkkel akár a művezetés, akár az egyes előadó művészek irányában, úgy a legkérlelhetlenebbül fogjuk mindenkor ostorozni a hibákat, a léhaságokat, a vétkes mulasztásokat.

* * *

A legkorábban, még nyár derekán, a népszinház kezdte meg működését, melyben immár több, mint egy hónapja tartanak naponként előadásokat. Az igaz, hogy Evva úr *Kopácsi* Juliska asszonynak köszönheti, hogy a szezonja mindjárt kezdetben benn nem rekedt a kátyúban. Mert ha a népszinháznak ez a szeretetreméltó s bájos primadonnája, egy-két vidéki vendég-énekesnő segitségével vállaira nem veszi, majdnem az egész repertoiret s magára nem vállalja részben még fürdőző, részben betegeskedő kollégáinak helyettesitését, Evva úr a megmondhatója, tudott volna-e műsort összeállitani s közönséget vonzani a szinházba? A mikor pedig Kopácsi Juliska nem játszott, akkorra előrántották a Sudermann drámáit: A «Becsület»-et, meg a «Sodoma pusztulását». S az emberek ujra eltünődhetett azon, vajjon méltóbbak-e a nemzeti szinház repertoirejába a «Keleti utazás», «Válás után», «Ideges nők» stb. mint ennek a fényes szellemnek zseniális alkotásai? Az igen csekély vigasztalás reánk nézve, hogy a bécsiek is csak a «Volkstheater»-ben élvezhetik az «Ehre»-t, meg a «Sodoma's Ende»-t, minthogy a Burg csupa udvariasságból a berlini udvari szinházak irányában, melyekből Sudermann ki van tiltva, szintén becsukta ez előtt a nagy szellem előtt kapuit. Ennél valamivel vigasztalóbb az a remény, hogy erre a szezonra végre fölvett Paulay egy Sudermann-darabot a programmjába, igaz ugyan, hogy az előbbi kettőnél gyengébb alkotást: a «Heimat»-ot, melyet Márkus Miksa forditott magyarra.

A részben fürdőzésükből visszatért, részben betegségből fölépült primadonnák: *Blaha* Lujza, *Hegyi* Aranka, *Küry* Klára, e héten egymásután léptek föl a közönség osztatlan lelkesedése s tüntető ovácziója közepette.

Nem szólunk az eddigi repertoirehoz, mert egyes működő tagok hiánya s különféle kényszeritő körülmények még alig engedhették meg, hogy teljes, hiánytalan műsorozatot lehessen összeállitani, csak arra hivjuk fel most, hogy a személyzet már teljes, az igazgató figyelmét, hogy a népszinház első feladata s legfőbb hivatása a népszinmű ápolása s gyarapitása, másodsorban a *magyar operette* fejlesztése, illetve megteremtése s csak harmadsorban idegen operettek kultiválása.

* * *

Elismeréssel kell szólanunk a nemzeti szinház első pár heti működéséről, lehetőleg arról az irányról, melyet a működésben megjelölni tartozott.

Megnyilt ugyanis a nemzeti szinház az egyetlen igaz magyar tragédiával, Bánkkal s az első tíz nap repertoireját úgy állitotta össze az igazgatóság, hogy abban tisztán eredeti művek — régebbiek s modernek vegyesen — foglaltak helyet. Nincs okunk föltenni, hogy ez a véletlen műve volt, inkább vagyunk hajlandók a véletlen szeszélyes játékának tulajdonitani azt, hogy még az elmult szezonban is akárhányszor az egész heti repertoiret pusztán forditott művek töltötték be.

Szeretjük hinni s bízunk benne, hogy az a beköszöntő, az első tíz napi műsorozat uj aerát, uj *nemzeti irányt* jelent. Hogy azzal a régi, szégyenletes iránynyal, az idegen szinműveknek az eredetiek rovására való túlnyomó kultiválásával szakit végre a nemzeti szinház művezetősége s hivatásának magaslatára ébredve, a magyar termékek intensivebb cultiválását tűzte ki czéljául s az eredeti tehetségeket forszirozottabb működésre serkentvén, a magyar drámairodalom fejlesztésén, gyarapitásán akar fokozottabb mértékben közremunkálni.

E reményünkben, e biztos hitünkben lelkesedéssel üdvözöljük a nemzeti szinház igazgatóságát, mert ez a tér: a magyar szinmű-irodalom tere az, a hol még legtöbb teljesitetlen kötelessége van az ország első szinházának.

A második dolog, a mit szintén örömmel regisztrálunk, hogy a művezetőség az

ifjabb művészi generácziónak, úgylátszik nagyobb tért óhajt nyujtani. Nem helyeselhetjük eléggé ezt a szándékot, mert hogy vannak erős és eredeti tehetségeink, az kétségtelen s hogyha ezeknek az érvényesülésre, kifejlődésre alkalom nyittatik, nem kell majd hosszú ideig várnunk, ha egy kidőlt színészi nagyságot uj erővel kell pótolni. Másrészt pedig a szerepek kizáró birtoklása megölő betűje a szinpadnak, illetve a szinművészetnek, még azon esetben is, ha ez a szellemi felsőség és tehetség teljes jogán is alapszik. Mert megfosztja jövőjétől a szinművészetet, elzárván a keletkező tehetségek elől a fejlődés, gyakorlás és önművelés utját, míg másfelől egyhangúságot is erőszakol a publikumra, megfosztván ezt azon élvezettől, melyet neki a szinpadi szabad versenyzés nyujthat.

Ennek a szabad versenyzésnek kellő szabadsága — természetesen mindég megóva a káros kinövésektől, a hiuságok visszaéléseitől — mellőzhetetlen föltétele az egyes erők folytonos éberségének s fejlődésének.

* * *

Az operaház legkésőbben, e hó 16-án nyitotta meg a kapuit «Tannhäuser»-rel, de legkorábban, már 21-én kezdte meg a premiérek sorát, Smetana «*Eladott menyasszony*»-ával.

Nikisch Arthurt, az uj igazgatót a sajtó és közönség egyhangú, őszinte lelkesedéssel üdvözölte a karmesteri széken s mondhatjuk, hogy még soha nem indult meg az opera szezonja oly kedvező és sok reményt keltő auspiciumok között, mint az idén.

Adja Isten, hogy sikerüljön Nikischnek az, a min elődjei hasztalan fáradoztak, hogy ki tudja vonszolni a magyar operát abból a kátyúból, melyben az mindjárt megindulásakor megfeneklett.

Justinus.

TISZTELT OLVASÓINKHOZ.

Az új évnegyed küszöbén bizalommal fordulunk tisztelt olvasóinkhoz, hogy eddigi nagybecsű támogatásukat továbbra se vonják meg lapunktól. Szinte páratlan az a jó akarat, melylyel a magyar olvasó közönség lapunkat rögtön megindulása után felkarolta. Hétnegyed éve, hogy a *Magyar Géniusz* fennáll. Ezen rövid idő alatt oly hatalmas olvasó közönséget és oly előkelő írói gárdát tudott maga köré csoportosítani, a minőre kevés példa van a magyar hirlapirodalomban. A közönségnek ez a páratlan támogatása bizonyítja leginkább, hogy jó úton haladtunk. A mi jelszavunk: *magas irodalmi színvonal és aktualitás.* Az elsőre garanczia az a sok előkelő iró, kik lapunkat dolgozataikkal állandóan felkeresik; a másodikra, az aktualitásra nézve legyen szabad eddig megjelent füzeteinkre hivatkozni. Nem volt oly nevezetes hazai vagy külföldi esemény, melyet még azon a héten szép képek kiséretében be nem mutattunk volna. Ebben a tekintetben nem csak a magyar szépirodalmi lapokat szárnyaltuk túl, de nem egyszer lépést tartottunk a legelőkelőbb külföldi folyóiratokkal, még a külföldi eseményekre nézve is. Most, hogy a nyári szezon véget ér, régi rovatainkat a régi élénkséggel fogjuk újra felvenni. *Lazzaroni* a hét eseményeiről fog tartalmas elmefuttatásokat irni, *Janus* és *Szalai* Emil a szinházakat fogják beható birálat alá venni, *Feleki* Sándor dr. az oly kedvelt «Orvosi szalon» rovatban fog felelni olvasóink orvosi és egészségügyi kérdéseire, *Fidelis* dr. előfizetőnőink beküldött arczképeiről ir szellemes tanulmányokat, *Róna* Béla az ő éles és finom kritikáját fogja továbbra is gyakorolni az irodalomi rovatban stb. stb.

Mai számunkban kezdjük meg *Tolnai* Lajosnak, a kiváló regényirónak a *Magyar Géniusz* számára irt kitünő regényét, mely bizonyára élénk tetszésben fog részesülni. A meglepetések egész sorozata vár még olvasóinkra s közülök jelenleg csak egyet árulunk el: a rendkivül fényes karácsonyi számot, mely egymagában véve s díszes könyvszámba megy.

Nagy súlyt fektetünk ezután is arra, hogy az aktuális dolgok szép illusztrácziókkal jelenjenek meg, a mint egyáltalában gondunk lesz rá, hogy minél szebb rajzokat nyujthassunk olvasóinknak.

Ennyit egyelőre. A jövő fogja megmutatni, hogy sokkal kevesebbet igérünk, mint a mennyit nyujtunk. Tartozunk ezzel annak az olvasó közönségnek, mely a *Magyar Géniuszt* oly meleg szeretettel és annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a «Magyar Géniusz» szerkesztősége.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Fr. Kl. Budapest. A kérdéses dolgozatot nem kaptuk meg. Méltóztassék azt ujból — talán ajánlott levélben — elküldeni. Üdvözlet.

Szabolcska Mihály. Örvendenénk, ha gyakrabban keresné fel lapunkat. A szép versért köszönet.

L. D. Eger. Az uj évnegyedben több szép meglepetést tartogatunk olvasóink részére.

A mult számban közölt képtalány megfejtése:

Virág korzó.

Megfejtők: Grosz Gizella, Szalacsy Gizi, Ehrenfeld Mórné, Felföldy Árpád, boldogfalvi Boltizár Márton Andi, Szlávik Imre, Mandl Izsák, Kálivoda Jánosné, Feuer Ede, Martinyi Pál, Stieder Teréz, Zettin Sz. J., Rosner Anna, Reismann Nővérek, Keller Fáni, Veinberger Etel és Sárika, Debrecseni Dénes, Holló József, Engel Elsa, Obláth Paula, Sugár Miksáné, Ligeti Irma, Gobóczy Károly, Rohács János.

A kitűzött jutalmat, a Szépirodalmi Könyvtár «Évkönyvét» *Weisz Jolán* k. a. Nádasszegi-pusztán (u. p. Hajdu-Nádudvar) nyerte el.

Az őszi divat gazdag és szép. Mint a *Monasszterly és Kuzmik Utódai* udvari divat-árú szállítók czég társtulajdonosa *Pertik Béla* által *Párisból* értesülünk, az őszi és téli idényre a bársony és Velours du Nord viendik a főszerepet, minek ruháknál, összeállításban fényes selymekkel, vagy felöltőkre alkalmazva strucz-toll, szőrmék és Jais diszitéssel, gyönyörű hatásuk van.

Igen kevés a hosszú köpeny; az új felvevők Cape vagy Paletok, széles Van Dyk gallérral, bársonyból vagy vagy prém szegélylyel; a ruhák rövid derékkel készülnek, széles kihajtásokkal XV. Lajos korabeli izlésben, a szövetek többnyire egyszínű, puha, meleg gyapju kelmék.

Előfizetőinknek Monaszterly és Kuzmik Utódai minden uj szövetből készséggel küldenek mintákat és illusztrált árjegyzéket a kész felöltőkről.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hírnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Figyelmeztetjük a n. é. közönséget Szigeti Lajos szijj- és nyereggyártó és bőröndös mai számunkban levő hirdetésére. E czég fennállása óta a hazai iparnak díszére válik, a mennyiben az általa készített áruk úgy az anyag kifogástalan jósága, valamint a kiállítás csinossága tekintetében bármely külföldi árúval kiállják a versenyt. Ajánljuk szives olvasóinknak figyelmébe.

5020. szám.

JELENTÉS.

Csütörtökön, 1893. október 5-én a cs. és kir. 6-dik hadtest parancsnokságának a kassai és munkácsi állomások 1894. évi rozs és zab szükséglet biztositása megtartatik.

Bevásároltatnak a kassai élelmezési raktár részére 8200 mm. rozs és 6800 mm. zab, a munkácsi részére 5900 mm. rozs.

További részleteket a bevásárlási utasitások és a nevezett élelmezési raktároknál betekintés czéljára szolgáló szokvány-füzet, mely utóbbi 8 krajczárért megszerezhető.

Kassa, 1893. szeptember 6.

A cs. és kir. katonai élelmezési raktár Kassán.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

BUDAPEST
VI., Teréz-körut 17. sz.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

7312./C. J. 1893. sz.

Értesités.

A cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak 1893. évi junius hó 25-éről, 12. osztály 1863. sz. alatt kelt rendelete folytán a katona kincstári javaknak elfuvarozása végett és pedig a vidéki vonalokon, továbbá a helyőrségekben és a táborozási állomásokra a hadbiztosság kerületében a cs. és kir. hadsereg részére 1894. évi január hó 1-étől 1894. évi esetleg 1896. évi deczember hó végeig szóló időtartamra az irásbeli ajánlattárgyalások a következőleg megjelölt helyeken és napokon mindenkor délelőtti 10 órakor fognak megtartatni és pedig:

A tárgyalás meg fog tartatni		A tárgyalás napjá		Mely állomások (helyőrségek) számára
állomáson	kinél			
Őrkény	A katonai állomás parancsnokságnál	1893. évi október hó	2	**Őrkény (őrkényi lövőtér)**
Baja			5	**Baja**
Czegléd			6	**Czegléd, Abony, Alberti Irsa**
Szabadka			9	**Szabadka, Jankovácz, Zenta**
Budapest	az élelmezési raktárnál		12	**Budapest, Rákos-Palota, Pilis Csaba**
Zombor	a katonai állomás parancsnokságnál		13	**Zombor, Stanisics**
Ujvidék			16	**Ujvidék**
Székesfehérv.			17	**Székesfehérvár, Paks**
Tolna			19	**Tolna**
Szolnok			20	**Szolnok**
Pécs	az élelmezési raktárnál		24	**Pécs, Mohács**
Kaposvár	A katonai állomás parancsnokságnál.		26	**Kaposvár**

A rendszerint bélyegzett ajánlatok a különboritékban benyujtandó bánatpénzzel a tárgyalási nap délelőtti 10 óráig az illető hivatal vagy intézethez küldendők, melynél a biztositási tárgyalás meg fog tartatni.

A közelebbi feltételek és az ajánlati minta az ezen biztositás számára külön elökészitett, a hadtestbiztosságánál, az élelmezési raktárnál Budapesten és Pécsett és a katonai állomásparancsnokságoknál meglevő feltételi füzetben és a szeptember hó 15-éről kelt eredeti hirdetményben betekinthetők.

Budapest, 1893. szeptember 15-én.

A cs. és kir. 4. hadtest parancsnokság.

A

SZABAD SZÓ

ingyen adja Margitay Dezsőnek diszes boritéku és 40 szines képet tartalmazó **„Törvénybakter“** czimü regényét,

ingyen adja a «Szabad Szó« az 1894-ik évre szóló ötszinü képekkel illusztrált nagy **NAPTÁRÁT,**

ingyen adja **a következő, érdekfeszitő 3 regényt:** **„Zord idők“** irta Rákos Viktor, **„Gyilkosság a kézfogón“** franc. regény, **„Egy hohér emlékiratai“** orosz regény,

ingyen küldi mától fogva **október 1-ig** a «Szabad Szó»-t azoknak az uj előfizetőknek, kik a «Szabad Szó»-ra legalább egy negyedévre (2.50 Budapesten, 3 frt vidékre) előfizetnek.

EGY SZEGÉNY LEÁNY TÖRTÉNETE
és
EGY MÜVÉSZ SZERELME ÉS HALÁLA

czimü két regényünk október 1-éig megjelenő összes folytatásait uj előfizetőknek **ingyen** küldjük meg.

állomás		mikor		hol	mire nézve	forint
Szabadka	Szabadka	5	Október 1893.	Városi kapitányi hivatalban	Ágynemüek tisztitása	35
					„ javitása	10
					Vaságyak „	10
					Faágyak „	5
Zombor	Zombor	6		Ágy-fiók-raktárnál	Ágynemüek tisztitása	25
					„ javitása	10
					Vaságyak „	10
					Faágyak „	5
Pécs	Pécs	12		Katonai ágy-raktárnál	Ágynemüek tisztitása	100
					„ javitása	25
Tolna	Tolna	18		Községi hivatalban	„ tisztitása	10
Kaposvár	Kaposvár	25		Ágy-fiók-raktárnál	„ „	50
					„ javitása	10
					Vaságyak „	10
					Faágyak „	5

A cs. és k. katona-élelmezési és ágy-raktárától Pécsett.

Női ruhák terme és Confectió áruház

ZWIEBACK LAJOS ÉS TESTVÉRE

BUDAPEST, VÁCZI-UTCZA 5.

BRÜSSEL 1883

ÜZLETMEGNYITÁS.

Van szerencsénk a nagyérdemü hölgyközönség becses tudomására hozni, hogy **f. é. szeptember hó 15-én**

női-ruha-termeinket és confectió-áruházunkat

Budapest, IV., Váczi-utcza 5. szám alatt megnyitjuk.

Bátorkodunk az igen tisztelt hölgyközönséget egész tisztelettel megkérni, hogy bennünket, illetve áruházunkat és I-sső és II-od emeleti termeinket, melyeken **a legdusabb választéku eredeti párisi modellek, női felöltők, manteaux, esőköpenyek, jaquettek, szinházi entreé-k,** továbbá az idény legujabb alkotásainak megfelelő toilettek különösen **látogatási, utczai, alkalmi és lovagló ruhák** — a legelső párisi házakból beszerezve — raktáron vannak, mielőbbi becses látogatásukkal megtisztelni méltóztassanak, ezuttal megjegyezvén, **hogy kelengyék legizlésesebb** és kiválóan finom elkészitésére speciális munkaerőket alkalmazunk, ugyszintén

a legczélszerübb és igen finom gyermekruha és felöltő

saját e czélra külön berendezett műhelyünkben jutányos áron és pontos megrendelés szerint készittetik.

Merjük hinni, hogy a n. é. hölgyközönség megelégedését — szives megrendelés esetén — teljesen ki fogjuk érdemelni, maradván kitünő tiszteletünk kifejezése mellett

Budapest, 1893. évi szeptember hó.

SZIGETI ÉS WEINER

czégtársak.

Elegáns kötésü divatalbumunkat, mely külön párisi rajzolónk által kizárólagosan czégünk részére állittatik ki, becses kivánságra dijmentesen beküldjük.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az őszhaj eredeti fényét és fiatalos szinét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

M. kir. államvasutak
Szab. osztr.-magy. államvasút társ.

132702. sz.

Széndijszabásnak érvényen kivül helyezése.

A Segen-Gottesből a L. m. bruckkomárom-ujszőnyi vonal állomásaira, továbbá a volt magyar-nyugati vasut állomásaira rendelt ásványszén, koksz és szénvályog szállitására 1887. évi augusztus hó 10-én illetve 1387. évi szeptember hó 1-e óta fennálló kivételes dijszabások 1893. október hó 31-étől érvényen kivül helyeztetnek.

A fenti viszonylatokban szállitandó szénküldemények után a helyi dijszabások dijtételei fognak alkalmaztatni, melyek alapján olcsóbb fuvardijak eredményeztetnek.

Budapest, 1893. szept. 18-án.

M. kir. államvasutak

a másik részes vasut nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A „COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalók által;

STERNBERG ÁRMIN ÉS TESTVÉRE

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi bárónő) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour“ az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderre!“ lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

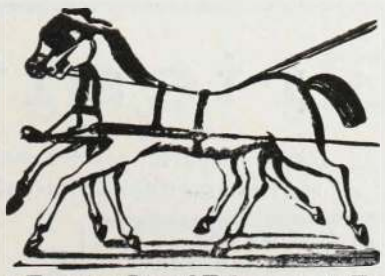

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

O Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

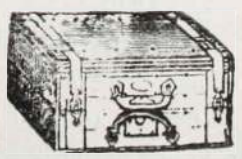

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek es kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

A BUDAPEST-

Terézvárosi Takarékpénztár

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Irodái: **VI. ker., Andrássy-út 5. szám,** (saját házában).

Befizetett részvénytőke: 2.500,000 korona.

Elfogad **betéteket** takarékbetéti-könyvecskék és pénztári jegyek ellenében **4%-os kamatozással,** valamint folyószámlában (Chek-számlán.) A 10%-os betétkamatadót az intézet fizeti

Leszámitol váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra, megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett.

Ujonnan nyitott **váltóüzlete** bármely a bankügyletbe vágó megbizásokat elintéz.

Üzleti órák: délelőtt $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, délután 3—5-ig.

Bármely kereskedelmi, ipar, vagy gazdasági ügykörökben sikeresen alkalmazható

kettős könyvvitel

ismeretét eredeti tanmódszer nyomán, akár magyar akár német nyelven **30 óra alatt** mérsékelt dijért bárki, még levelezési uton is elsajátithatja egy magántanárnál,

Budapesten, Váczi-körut 31., ajtó 33.

Bővebb felvilágositás válaszbélyeg beküldése mellett nyerhető.

Szenzációs találmány

gyengeségi eseteknél.

Férfiak számára

cs. és k. szab. elektro-metallikus készülék.

Med. Dr. BORSODI

Ausztria-Magyarországon és külföldön szabadalmazva.

Párisban 1889-ben aranyéremmel kitüntetve.
Diplom de société médecine de France, Paris s más tudományos társulatok által.

Dr. Borsodi-féle cs. és kir. szab. elektro-metallikus készülék szabadalmazva és kitüntetve, eltünteti a férfi-gyengeséget (impotentia), miután a kimerült idegeket erősíti és a szervezetnek ifjui érzést kölcsönöz. A készülék alkalmazása fölötte egyszerű. Észrevehetetlen a testen való viselése, s magában véve is elég a kivánt eredmény előidézésére.

Med. dr. BORSODI

BUDAPESTEN, Erzsébet-körút 58. sz.

Kimeritő brosürök dij- és bérmentesen küldetnek.

Illatszer, vegyszer és

gyógyáru-üzlet

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj-** és **fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruha-előfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

4563. szám.

Értesités.

A 6-ik cs. és kir. hadtest kerületében fekvő csapatok részére szállitandó kenyér és zabszükséglet bérleti biztositására az alantjegyzett napokon nyilvános árlejtés fog tartatni, kizárólag irásbeli ajánlatok után és pedig:

1893. szept. 18-án	**Miskolcz** **Eperjes** **Eger** **Igló** **Beszterczebánya**	állomás számára
1893. szept. 27-én	**Gyöngyös** **Rimaszombat** **Edelény** **Losoncz** **Szepesszombat** **Kis-Szeben** **Lőcse**	állomás számára

a kassai cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál. Azután:

1893. szept. 22-én	**Mármaros-Sziget** **Szatmár** **Ungvár** **Nyiregyháza** és **Szobráncz**	állomás számára

a munkácsi cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál.

Bővebb adatokat tartalmaznak a közzétett hirdetések és a kassai és munkácsi katonai élelmezési raktárnál betekinthető feltétel-füzetek, melyek 32 krajczárért meg is vásárolhatók.

Kassa, 1893. augusztus 20-án.

A kassai cs. és kir. katonai élelmezési raktár.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám

II. ÉVFOLYAM 1893 OKTÓBER 1.

40-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Krieghammer Ödön: Az uj közös hadügyminiszter. — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Don Emilio:** *A hütelen.* — **Feleki Sándor:** *Csak szállingózzatok.* — **Véka Lajos:** *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — **Blanche Ágost:** *A danderydi buzavirág.* — **Ujvári Béla:** *Tián Isten tolla.* — **Tolnai Lajos:** *A harmadik.* — **Sz. E.:** *A libapásztor.* — **Patyi István:** *Le sem tudunk . . . . .* — **Szinház.** — **Méry Károly:** *Aforizmák.* — **Tisztelt olvasóinkhoz.** — **Sport.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Nagyszerü ajándék

a „Szabad Szó“ előfizetőinek.

Magyarország legkiválóbb nyomdai müintézete: **„Kosmos“.** mely egyszersmind a **„Szabad Szó“**-nak kiadótulajdonosa, nagyszabású diszmunka kiadását határozta el.

Egy nagy fénynyel kiállitott

„Magyar történeti album“-ról

van szó, mely méltó lesz ahhoz a tárgyhoz, melyet felölel és ahhoz az intézethez, mely közrebocsátja.

A MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM

a legdiszesebb magyar történeti munka lesz, mely eddig a sajtót elhagyta. Nem kevesebb, mint **ötven nagy szines képet fog tartalmazni,** melvek a magyar történet legkimagaslóbb és legmagasztosabb jeleneteit fogják ábrázolni.

A „MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM“

a **„Szabad Szó“-**hoz hasonló nagy alakban, **rendkivül finom vastag papiroson, művésziesen diszitett kötésben** fog megjelenni. A képeket kitünö magyar müvészek készitik és a mellé csatolt szöveget, Magyarország történetét, egy fényes tollu irónk irta.

Ezt a nagyszerü, ötven nagy pompás szines képet tartalmazó, diszes kötésü

Magyar történeti albumot,

melynek bolti ára 2 frt lesz,

karácsonyi ajándékul

INGYEN

fogják kapni a „SZABAD SZO“ azon előfizetői, kik október l-én legalább egy negyedévre (Budapesten 2 frt 50 kr. vidéken 3 frt) előfizetnek.

Természetes, hogy ezek mellett **ingyen** kapják a **„Szabad Szó“** előfizetői a már jelzett **„Szabad Szó naptárt“** is, melynek **bolti ára 1 frt** lesz.

A **„Szabad Szó“** ezeken kivül még oly előnyökben részesiti előfizetöit, milyeneket egy magyar lap sem nyujt. Ugyanis

ingyen

kapják Margitay Dezsönek diszes boritéku és 40 szines képet tartalmazó

„TÖRVÉNYBAKTER“

czimü regényét és

INGYEN

küldi a következő, érdekfeszitő, 3 regényt:

„Zord idők“, irta Rákosi Viktor,

„Gyilkosság a kézfogón“ orosz regény,

„Egy hóhér emlékiratai“ franczia regény.

1335. szám.

Melléklet a „Magyar Géniusz“ 40-ik számához.

HIRDETMÉNY.

A budapesti cs. és kir. katonai ágyraktárnál **1893. évi november 3-án pénteken d. e. 10 órakor (váczi határ, Hungária-út) a budapesti hadbiztosság kerületében 1894. évi január 1-től deczember végéig meggyülemlő használhatlan ágynemű hulladék, használhatlan zsákok és boritékvászon (fehér, szürke, gyapot és jute-rongyok) továbbá a használhatlan málhakötelek** eladása végett, ajánlati tárgyalás fog tartatni.

1. Az ajánlatok valamennyi rongyra, vagy egyes nemek után 100 kilogrammra szólhatnak. Azon ajánlatok, melyek osztatlanul két vagy több rongy-minőségre szólanak, csak akkor vétetnek tekintetbe, ha azok a kincstárra nézve különös előnyt nyujtanak.

2. Az ajánló a tárgyalási feltételeknek alá veti magát és tartozik az 50 kros bélyeggel ellátott s lepecsételt ajánlatot a szükséges bánatpénzzel ellátva a budapesti cs. és kir. katonai ágyruharaktárnál a fenn meghatározott napig beküldeni. Később beérkező ajánlatok, mint pótajánlatok nem vétetnek tekintetbe.

3. Az irásbeli ajánlat, az ajánlóra nézve, annak benyujtása napjától, a hadügyi igazgatásra nézve azonban, csakis az ajánlónak tudtul adandó jóváhagyási naptól, kötelező.

4. A vállalkozó tartozik, a szerződése tartama alatt netán más hadbiztossági kerületekből ide beérkezendő rongyokat, a budapesti vasuti vagy gőzhajózási állomásokon, az általa ajánlott és jóváhagyott árakért átvenni.

5. A bánatpénz tesz:

nagyobb gyapot rongyokért . . .	200 frt,
„ fehér „ . . .	200 „
„ szürke „ . . .	100 „
hulladékokért	50 „
kis gyapot rongyokért	50 „
„ fehér „	50 „
„ szürke „	30 „
jute „	30 „

Az ajánlatot elnyerő tartozik a bánatpénzt a leérkezett jóváhagyás után az előirt biztositékra (10%-ka az átveendő egész évi rongy-mennyiségért járó s a jóváhagyott összeg után esedékes értéknek) kiegésziteni.

6. Az 1994. év folyamán a budapesti hadbiztosság területéből átveendő rongy-mennyiség körülbelül tesz, és pedig:

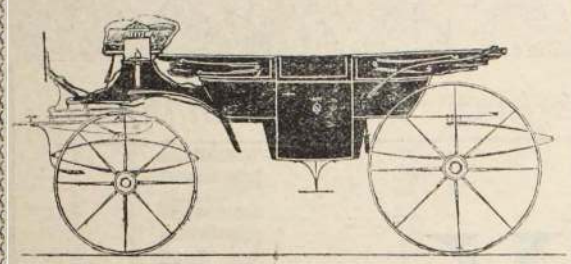

Zimmermann József

kocsi-gyártó

Budapest, VIII., Magdolna-utcza 43.

(a Lujza-utcza sarkán)

ajánlja dus készletét uj kocsikban, ugyszintén a kereskedelmi muzeumban kiállitott kocsijai. Elvállal megrendeléseket uj kocsik készitésére. Öcska kocsik ujakra becseréltetnek. Javitások olcsón és gyorsan eszközöltetnek.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A „COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.–, 2.50, 3.–** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

STERNBERG ÁRMIN és TESTVÉRE

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Röviditett levél vagy sürgönyczim

GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvénytársulat

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső váczi-ut 7. szám.

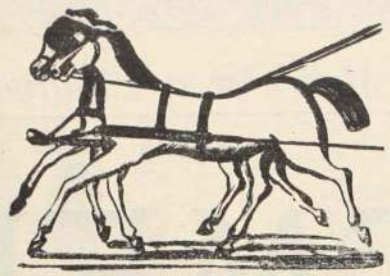

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

O Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

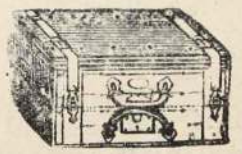

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

Budapest, VI. ker., Izabella-utcza 43. szám.

Röser János, nyilv. tan- és nevelő-intézete

Iskola épület: **Budapesten, VI., Aradi-utcza 10.**

Ezennel értesitem a t. cz. szülőket, hogy a vezetésem alatt álló 4 osztályu nyilvános **gymnasiumban,** 4 osztályu nyilv. **polgári iskolámban,** 3 osztályu nyilv. **kereskedelmi iskolámban** a tanulók felvétele julius hó 25-től legkésőbb szeptember hó 5-ig történik.

Vidéki szülők fiai **nevelő intézetemben** teljes ellátást, felügyeletet és nevelést nyernek. ☞ Figyelmeztetem a t. cz. szülőket arra, hogy iskoláim bizonyitványai **államérvényesek** és hogy különösen **kereskedelmi iskoláim** teljesen egyenrangu és jogu a kereskedelmi akadémiákkal. Zárbizonyitványai az **egyévi önkéntességre** képesitenek.

Értesitőt küld:

HOFFMANN és SCHLOSSER

BUTORKERESKEDŐK,

KÁRPITOSOK ÉS DISZITŐK

BUDAPESTEN,

IV. ker., Hatvani-utcza II. sz. I. em.

(a Neruda-féle üzlet melletti palota.)

Képes árjegyzékeket kivánatra ingyen és bérmentve.

MAGYAR. KIR. ÁLLAMVASUTAK.

132125/93.

Hirdetmény.

Szász—magyar vasuti kötelék.

Folyó évi október hó 1-én a fentnevezett kötelék II. rész f. évi márczius hó 1-től érvényes 2. és 3. dijszabási füzeteihez I. pótlékok jelennek meg.

Ezen pótlékok takarmánynemüek, mint: tengeri, (kukoricza) takarmányliszt, korpa stb., valamint szárított malátatörköly és mindennemü szárított moslék küldeményekre érvényes ideiglenes kivételes dijszabást tartalmaznak.

A pótlékok a részes vasutigazgatóságoknál megszerezhetők.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága

a többi részes vasutak nevében is.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszeréről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

II. évfolyam. 1893. október 1. 40. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... . 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... . 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 17. SZÁM.

AZ UJ KÖZÖS HADÜGYMINISZTER.

KRIEGHAMMER ÖDÖN.

A Bauer báró halálával megüresedett közös hadügyminiszteri tárczát Krieghammer Ödön lovassági tábornokkal töltötték be. A kinevezés annál nagyobb örömmel tölthet el bennünket, mert az uj hadügyminiszter nemcsak méltó utódja lesz az elhunyt Bauer bárónak, hanem minket magyarokat, hosszabb ideig közöttünk tartózkodván, közelebbről ismer és mint egy magyar hirlapiró előtt kijelentette, még élénk emlékében van az a szimpáthia, melyet ittlétekor vele szemben magyar részről tanusítottak.

Az uj hadügyminiszter egyike a hadsereg legképzettebb tisztjeinek. Magas katonai képzettsége, fényes talentuma predestinálják őt arra a magas polczra, a honnan két hatalmas birodalom hadseregét kormányozza. Nem gondolt senki erre a kinevezésre, talán ő maga legkevésbé. Egész lénye a megtestesült szerénység; sohasem kivánt szerepelni, abban az állásban, melyben az uralkodó kegye részesítette, ő nem megérdemelt kitüntetést lát, hanem egy serkentést, hogy ernyedetlen munkaképességét tágabb körben érvényesíthesse.

Egy tekintet jóságos arczára elárulja a belső embert. Krakkóban, hol kineveztetését megelőzőleg mint parancsnokló tábornok működött, nem győznek eleget beszélni humánus bánásmódjáról, melyet a legmagasabb rangu katonától le az utolsó közlegénynyel szemben tanusított. Katonai családból született, kora gyermekségétől kezdve a katonai pályára szánták. De nemcsak a szülői akarat vezette őt ide. Maga is testestől-lelkestől katona, de a katonai szigoru életmód nem tudta elfojtani a szív emberének érzelmeit. Katona amaz igazak sorából, kik háborúban úgy mint békében kiérdemlik a vitéz katona elnevezését. Vagy fölsoroljam a solferinói hős bravourját, melylyel az egyszerű parancsőrtiszt a legkiválóbb hadvezéri talentumot tüntette föl és uralkodója figyelmét is feléje fordította, a ki vitézségéért a katonai érdemrenddel tüntette ki? És fölsoroljam hosszú-hosszú fényes epizódjait az ő katonai pályájának, melyek őt végre is a legmagasabb kitüntetésig vezették, mely monarchiánkban katonát érhet?

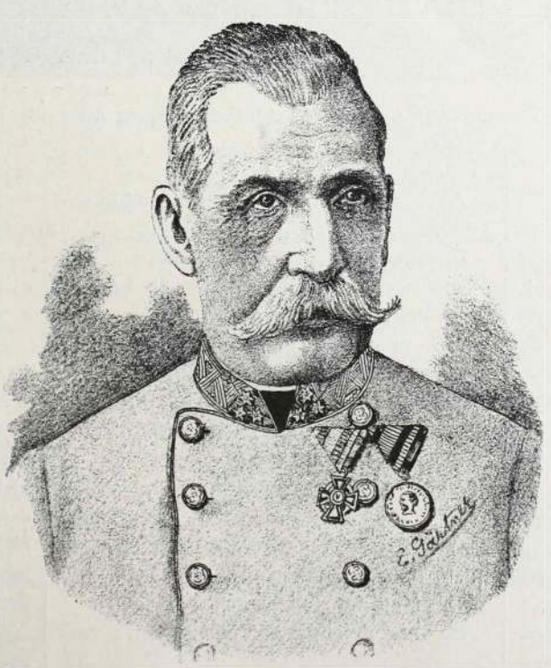

AZ UJ KÖZÖS HADÜGYMINISZTER.

Krieghammer Ödönben mi üdvözöljük a kiváló katonát, a humánus embert, a magyarok igaz barátját. Kivánjuk, hogy annak a szimpathiának érzete, melylyel ő oly régóta viseltetik irántunk, kisérje el a hadügyminiszteri székbe is és tegye őt a magyarok igaz barátjává.

Az uj hadügyminiszter 1832. junius 4-én Landshutban, Morvaországban született. Atyja lovasszázados volt. Tizennégy éves korában a bécsujhelyi katonai akadémiába lépett, a melynek elvégzése után 1849. augusztus 1-én az 5. számu vértesezredhez nevezték ki hadnagynak. 1854-ben ugyancsak ebben az ezredben főhadnagygyá és 1859. május 1-én századossá léptették elő.

Az 1859-iki olasz hadjáratban, mint a kilenczedik hadtesthez beosztott parancsőrtiszt vett részt és a solferinói csatában kitüntetett vitézségéért a király a katonai érdemkereszttel tüntette ki; 1861. szeptember 25-én első osztályu századossá léptették elő és az 1866-iki osztrák-porosz hadjáratban mint lovas-századparancsnok vett részt, 1869. április 23-án őrnagygyá és egyszersmind a király szárnysegédévé neveztetett ki.

1872-ben a Ferencz József király nevét viselő 1. sz. dragonyos ezredben alezredes lett, majd 1874. május 1-én a király ezredesnek nevezte ki. Ugyanekkor átvette a 10. számu, 1877-ben pedig a szász király nevét viselő 3-ik számú dragonyos-ezred parancsnokságát. 187 . márczius 30-dikán a 13. lovasdandár parancsnoka lett. Ez esztendő május 1-én vezérőrnagygyá léptették elő és a 14. lovashadosztály parancsnokságát bizták rá. 1881. február 9-én a 3-ik lovasdandár parancsnokságát vette át és 1884. május 1-én altábornagy és 1886. julius 24-én a lembergi lovas-hadosztály parancsnoka lett.

Ezelőtt három évvel a király kinevezte lovassági tábornokká és a krakói 1. számu hadtest parancsnokává. Az uj hadügyminiszter több külföldi rendjel tulajdonosa és valóságos belső titkos tanácsos.

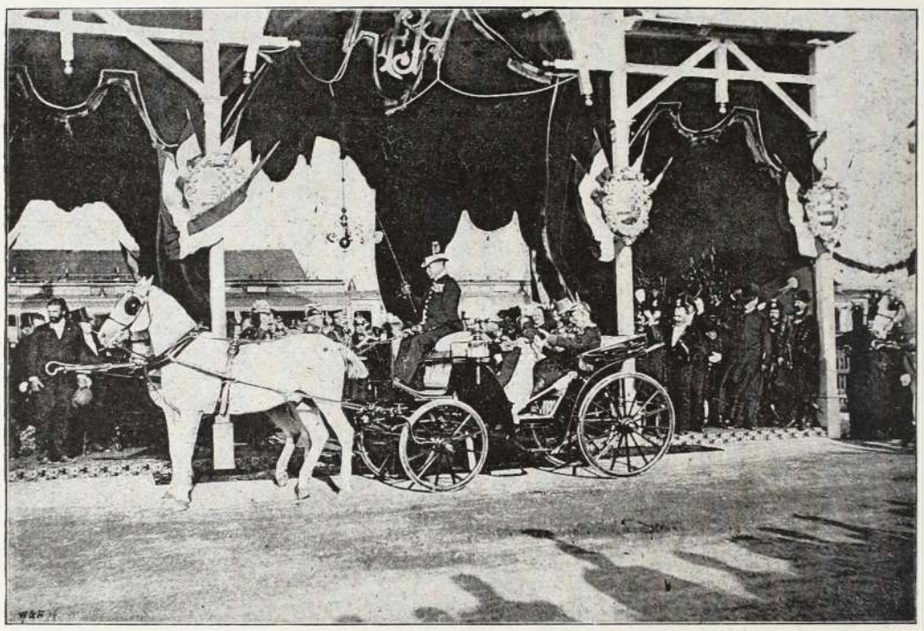

Knébel F. és Jenő (Szombathely) fényképei után.

HADGYAKORLAT: A KIRÁLY ÉS A NÉMET CSÁSZÁR KIKOCSIZNAK.

A HÉT.

A magyar sajtóban rég elhullámzott vita hangzott fel most Londonban. Salamon Ferencz és Erdélyi János sokat polemizáltak egyidőben azon, hogy vajjon az angol vagy franczia rendszert hozza-e be a magyar sajtó? Azaz, névtelen legyen-e minden czikk, avagy ellenkezőleg, szerzője nevével jelenjék-e meg minden czikk, a napi ujdonságokat, a sport-rovatot sem véve ki.

Zola Emil, a londoni *Institute of Journalists* idei közgyülésén fényes dithirambot zengett az ujságirásról s főkép az egyéniség érvényesülésének szükséges és jogos voltáról. Zola elve ez: *alá kell irni minden czikket, a melyikben egyéniségünk nyilatkozott meg.* Főkép pedig a kritikai czikkelyeket kivánja aláirva látni, mert csak akkor válik tekintélyessé egy vélemény, ha tudom, hogy kitől származik.

A mit Zola a kritika egyéni voltáról mondott — tökéletesen igaz.

Nálunk, sajnos, más a meggyőződés.

A könyvkritika a legutolsó rovat, azt akkor hagyják ki, a mikor csak lehet. A könyvkritikát itt az ujságok legképzettlenebb emberei irják, azok, a kikről a közönség el sem hinné, hogy véleményét reá akarja erőszakolni. Természetesen, érdekében áll, hogy a nevét ne irja alá. Igy a lapra hivatkozhatik. A *Magyar Hirlap* irja, a *Pesti Napló* mondja! Ha egy kalapüzlet nyílik meg, bizonyos, hogy a főnöke ösmeri a kalapkereskedés titkát. De a könyvkritikát irkáló sportrovat és négy gimnaziumot alig végzett ujdondász — honnan értsen az emberi lélek psychologiájához, pedig a ki regényt akar birálni, csak sejtsen valamit az ilyesmihez is, nemde?

Ez az oka, hogy névtelen nálunk a kritika is.

Szégyenlősségében az.

A ki pirulni tud — az nem romlott teljesen.

Egyébként az nálunk a gyakorlat, hogy a reportot s rovatokat kivéve, lehetőleg jellel vagy névvel látunk el minden czikkelyet, mint a franczíák, hisz azokban egyéniség nyilatkozik meg.

Csakhogy igaza van Zolának, nem szabad a kritikát is rovatnak tekinteni, hanem külön irodalmi műfajnak!

Igenis, a kritika külön irodalmi műfaj. Irója sajátos irói tehetség. Olyan, a ki egyéni izlésének s hangulatainak, melyek könyvek olvasása közben meglepik, művészi kifejezője tud lenni. Voila tout.

Ép azért irodalom a kritika is, nem rovat!

*

Zola beszédéből egy érdekes inditványt is kiolvashatunk s viszonyainkhoz alkalmazva, kész egy valóságos terv.

Azt mondja a nagy iró ugyanis, hogy az ujságirónak csak akarnia kell valamit, hogy nyomban sikerüljön.

Mit kell azonban akarnia minden józan embernek ma?

Békét, testvéries, nyugodt összhangot.

Ez legyen hát feladata a világsajtónak. Békét, összhangot létesítsen, ellentétes érdekeket simitson el, hozza össze a legtávolabb eső népeket s szellemi közösségbe hajtva, a kultura forrásához vezessen mindenkit.

Mi a czélja a mi ezredéves fennállásunk megünneplésének?

Megmutatni azt, a mi vagyunk.

Megmutatni, hogy kulturánk mivé fejlődött.

Megmutatni, hogy a szellemi és anyagi élet terén minő nagy és hatalmas a fejlődésünk.

Zola igy szólott:

«A nemzetközi sajtókongresszusok hatása nagy: ha a hatalmasok, a királyok, a császárok és a föld urai kénytelenek megérteni egymást, a szabad szellemek, a tudás és felvilágosodottság emberei, a kik hivatva vannak itélni és tanítani, azok könnyedén fognak egyetértésre jutni.»

S képzeletében már két óriási kép emelkedett ki: a *Világbéke* és a népek *Testvéries szeretete!* . . .

Már most kérdem, nem a millenium lenne a legalkalmasabb időpont arra, hogy idehivjuk a világ sajtójának kiváló alakjait s felvilágositsuk őket nemzeti állapotainkról? Ezt az alkalmat nem is szabad elmulasztanunk. A milleniumnak tökéletes képét kell nyujtania annak, hogy mi vagyunk. A nemzetközi ujságiró-kongreszszusnak pedig alkalmat kell adnunk arra, hogy *lásson* s elejét vegyük az európai földrajzi oktatás gyatra voltából származó Tissotiádák terjedésének.

Jövő esztendőre Amsterdamban lesz a nemzetközi ujságiró-kongresszus.

Gondoskodjék a kormány, hogy ezen a

kongresszuson a magyar sajtó is képviselve legyen s hivják meg Budapestre a millenium idejére minden ország sajtóját.

*

Szegény Kálmán József megdöbbentő esete általános mozgalmat szült a párbaj ellen!

Minő nevetségesek vagyunk mi emberek!

Társas körök zöld asztalánál, kaszinók tanácskozó termében, vezércikkek frázisaival menydörgünk a párbajok ellen s érveket érvek mellé rakunk nagy gonddal és aprólékos kicsinyeskedéssel, csakhogy bebizonyitsuk igazságtalan voltát!

Helyes, igazságtalan.

Ezen régen túl vagyunk, de tovább nem mehetünk.

A Honvéd egész hadjáratot kezdett a párbaj ellen, mintha ezzel a hont megvédené. Soha!

Párbajra szükség van, a párbaj szükséges és hasznos intézmény.

Bizony, ha megsértettek, elégtételt fogok én venni akkor is, ha a párbajban való elejtést gyilkosságnak mondják is ki, csakhogy majd kifundáljuk, hogyan lehet a törvényt kijátszani. Francziaországban szigoruak a törvények, kimennek hát Belgiumba. De párbajt vívnak!

Lám, lám! Ezek a tanácskozó, indítványozó és párbajt megvető urak, meg vagyok győződve, rendre kihívnák pisztolyra, sőt talán ágyúra azt az ujságirót, a ki ilyenformán mert volna róluk irni:

Mozgalom a párbaj ellen. Ugy halljuk, hogy egy pár gyáva úriember, nehogy párbajt kellessen vívnia, bőrének féltése közben, mozgalmat inditott a párbaj ellen.

Nos, uraim! Tűrnék ezt?

Aligha! Biztosra veszem, kogy mindannyian kihívnák a czikk szerzőjét. Pedig önök elvben csakugyan a párbaj ellen vannak, de a gyakorlatban? Lehetetlenség, uraim, valóságos falra borsót hányás! Bele kell az ilyesmibe törődni s — járjunk Fodorhoz.

*

Expozé! Expozé!

Volt, van s lesz — fölösleg vagyonunk, 11 ezer forint!

Szép summa ez egy rakáson.

Wekerle nevétől visszhangzik Magyarország!

De én — elszomorodom!

Micsoda világ ez, hol a pénz, az anyagi vagyonra való törekvés elnyom mindent? Micsoda világ ez, hol a deficzit vagy haszon a lét és nem lét kérdése? Micsoda világ ez, hol materialisztikus szempontokból itélik meg áz ideális czélokat is? Micsoda világ ez, hol az idealisztikus czélok olyan, de olyan törpék, nehogy nevetségesnek tünjenek fel? Micsoda világ ez, hol a «lassan haladás» elve alapján, nem látunk nagyobb czélokat, csak apró, piczi, hétköznapi politikát és péczefákat? Micsoda világ . . . Eh, az expozé sikerült!

Ez a fő.

Lazzaroni.

Knébel F. és Jenő (Szombathely) fényképei után.

WEKERLE MINISZTERELNÖK KÖSZEGEN.

A HŰTELEN.

Spanyol népmonácz.

«Szolgám! milyen halovány vagy!
Holdsugár se halványabb!
El e fegyvert! óh! ma végre
Ölelhetem feleségem!
Immár hét esztendő telt el,
Nem tevém le ezt a fegyvert,
Nem tevém le ezt a pánczélt,
Harczba' voltam a hazáért!»
«Uram! ölelheted bátran,
Ölelheted, mit se félj!
Hisz a gróf úr messze van,
Künn vadász Leon hegyén.»
«Pusztuljanak el kutyái!
Sólymát fojtsa meg a sas:
S míg a hegyről ide térne,
A mór fogja, ölje meg!»
S felesége szobájába
Megy a lovag haragába'.
«Halvány asszony! mit csinálsz itt?
Áruló volt az apád is!»
«Fésülgetem a hajam,
S búslakodom jó uram,
Hogy te innen újra elmégy
S a hegyekbe messze mégy.»
«Asszony! hazug e beszéd is!
Gyalázatos! áruló!
A mely ott lenn úgy nyerít,
Mondjad! kié az a ló?»
«Atyámé volt, atyám küldte,
Ajándékba néked küldte.»
«S a mit láttam a tornáczon,
Asszony! kié az a fegyver?»
«Uram! bátyám hozta néked,
Tegnap... nem... nem... csak ma reggel.»
«És az a kard odakünt?
Mindjárt a szemembe tünt!»
«Oh! ragadd meg azt a kardot!
Szúrj át! ölj meg! Itt a keblem!
Bűnös vagyok, mit tagadjam,
És a halált megérdemlem.

Don Emilio.

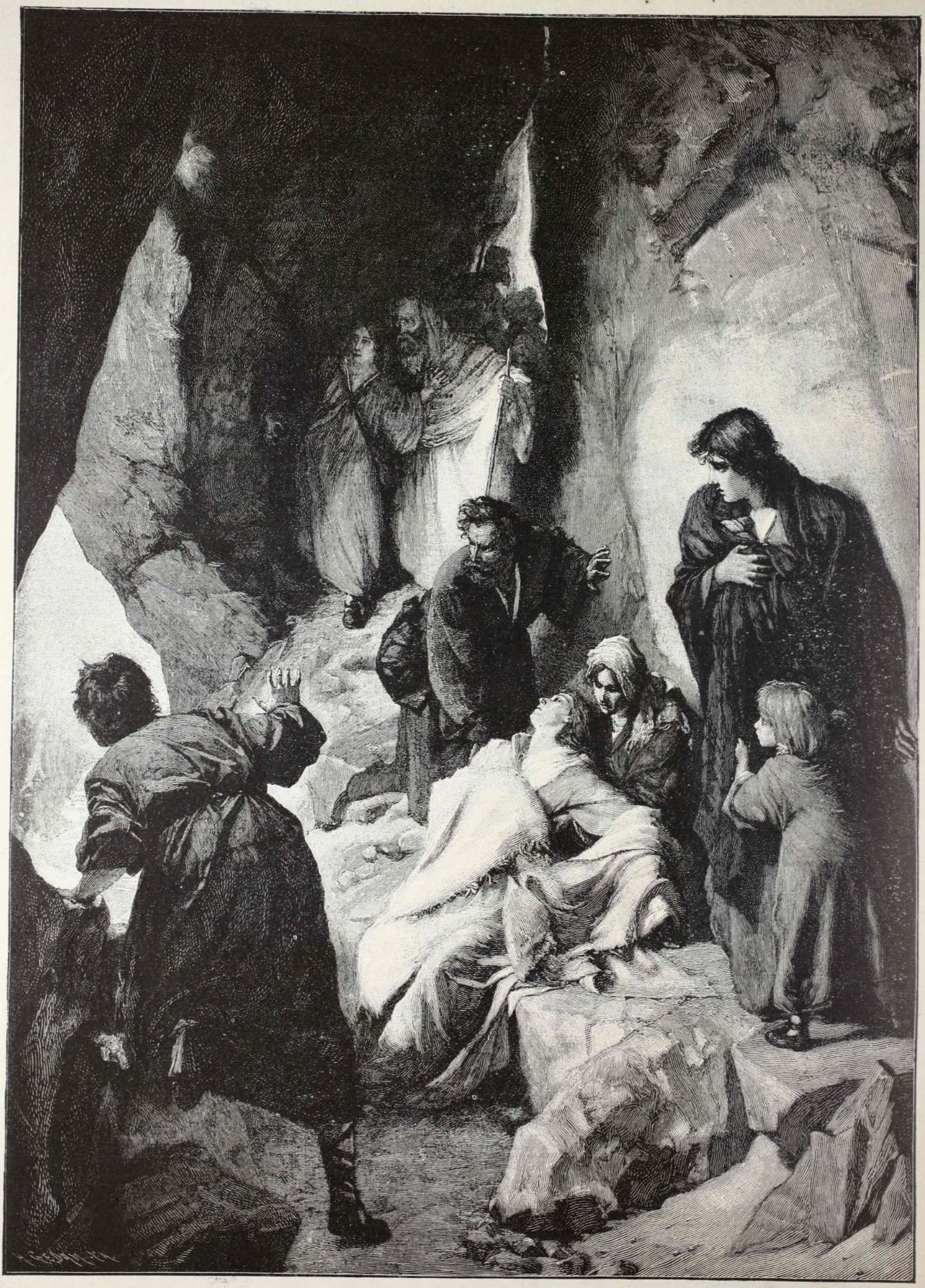

A HUNOK BEJÖVETELE MAGYARORSZÁGBA.

CSAK' SZÁLLINGÓZZATOK.

FELEKI SÁNDORTÓL.

sak szállingózzatok le egyre
Sárgult, aszott falevelek,
Boritsatok mezőre, hegyre
Halottas, bús szemfödelet.

Csak hulljatok le csöndbe' lágyan,
Könnyes szemem ne lássa meg,
Mint haldokol kínos kórágyon
A föld, a súlyos, nagy beteg.

Mint fonnyad, sáppad dísze, éke,
Tán jobb ha nem is sejtem én,
Hogy fű s virágnak vége, vége,
Hogy foszlik illat, pompa, fény.

Hiszen halottunk hogyha drága,
Ha véle lelkünk összenőtt,
Enyhén, csöndben borítunk rája
Sürű halotti szemfedőt,

Hogy a kínos, gyötrelmes harczot,
Mely tépve, rontva szüntelen
Testén és lelkén átviharzott,
Ne sejtse, tudja senkisem.

Igy lelkünk kétkedése, búja
Nem győz egy szebb remény felett,
És bízunk, hogy feltámad újra,
Kit szivünk forrón szeretett.

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!

(Elbeszélés.) (8)

— Irta: VÉKA LAJOS (VAJKAY KÁROLY). —

— Hogyan tudhatná ezt oly biztosan? Talán már szerelmes a kis hugom? Ez esetben sajnálnám a hórihorgast.

Ferike nem felelt az egyenesen felvetett kérdésre.

— Ne vegye zokon, kis hugom, hogy bizalmába befurakozni akartam. Belátom, hogy hibáztam. Magam sem tudom, mikép csúszhatott ki az ostoba s talán illetlen kérdés ajkaimon? A rövid ismeretség bizonyára nem jogosított a bizalmaskodásra. De higyje el, hogy legtisztább részvét fakasztotta a kérdést. Mindig örvendek, valahányszor két embert megóva látok a szerencsétlenségtől, mely engem ért. Vénségben nagy boldogtalanság az a rideg magányos élet. Akarna is, tudna is még szeretni az ember és nincs, kit szeressen. Kár volt élni. Jön a fagyos téli szél és letarol minden virágot a mezőről. Még a megtépett sírt sem tatarozza senki kegyeletes kézzel tavaszodáskor. Oda minden remény a hasztalan élettel. Vegyen rólam példát, kis hugom. Ne távolítsa el magától puszta szeszélyből a közeledő szíveket. Megbánná utóbb, de — fájdalom — késő.

Ferike figyelmét lebilincselte Bálint bácsinak talán öntudatlan kesergése. Le nem vonta róla beszédje közben szemeit és melegedni érzé szivét. Most megszólalt, kis sóhajt bocsátott előbb az égnek.

— Miért tagadnám, édes bácsikám? Nekem is vannak eszményeim. Van-e fiatal szív, mely ilyenekről nem álmodoznék? Az enyim nem képez kivételt. De a hórihorgas, mint ön nevezi, nem hasonlít eszményeimhez. Szívem soha sem vonzódott éretlen fiatal emberekhez. A házasságot nem tekintem játéknak, nem tánczfoglalkozásnak. Tudom, hogy az a nő vállaira nehéz kötelességeket ró. Teljesitésüket csak utóbb kell tanulnia, midőn azok, kik addig vezérelték minden lépését, kik addig óvták hűségesen minden veszélytől, már elmaradoztak mellőle. Megkövetelem tehát, hogy a nő teljes bizalommal tekinthessen föl férjéhez kételyei közben; hozzá folyamodhassék nehéz óráiban, hogy benne lelhesse viszontagságos időben támaszát, horgonyát és soha se szoruljon más tanácsadóra, más biztatóra. Mikép remélhetném ezt éretlen fiatal embertől, ki csak oly fejletlen, oly tapasztalatlan, mint magam vagyok? Több barátnőm ment már férjhez. Mindannyian kaptak a csillámon, melyet az ifjuság himpora kölcsönöz, és mindannyian csalódtak. Néhány hét lekoptatta a rezgő szárnyakról a himport és a mi megmaradt, nem volt egyéb szintelen hernyónál. Nem vágyódom hasonló sorsra.

— Vannak derék ifjaink, kikre minden leány bátran bizhatná sorsát. Magam is ismerek többet.

HADGYAKORLATOK: A király és kisérete.

— Nem vonhatom ezt kétségbe, ha bácsikám állítja. De én nem ismerek köztök olyant, kiben teljesen megbízom. Legkevésbé volnék hajlandó a hórihorgast és hasonmásait, kik nemsokára számban a kecskeméti száraz tenger homok szemeivel fognak vetekedni, támaszaimul és vezéreimül elfogadni. Vak vezetné a világtalant. Ezek nálamnál is bolondosabbak és éretlenebbek. Lenne ez aztán háztartás! Uram bocsá'!

És Ferike — lerázva magáról a beszédje folyamában — ki tudja miért? — ránehezedett, szorongató gondolatokat — víg kaczagásba tört ki, mely ezüstösen csörgedezett ajkairól.

— Szegény tatár! — sajnálkozott Bálint bácsi, midőn eltörpülni látta a hórihorgas reményeit. De azért még sem állhatta meg, hogy maga is bele ne vegyüljön a nevetésbe. Hahotázott ő is javába!

— Ne sajnálja nagyon, bácsi, — mondá gyorsan Ferike, még mindig nevetve. — Valóban, nem érdemlik a henczegő, hetvenkedő urfiak, hogy tisztességes ember őket sajnálatra méltassa. Vagy azt hiszi talán, hogy Jordánfalvy uram csakugyan szerelmes? Ne higyje! A szerelem csak szivben fakadhat, ezeknek az uracsoknak pedig nincsen szivök. Az emberi észnek satnya kinövése, az olcsó élczelés hajlama pótolja nálok az érzést. Szomorú dolog talán, hogy koromban már ilyen tapasztalatra jutottam. De hisz az urfiak széltiben gondoskodnak arról, hogy ezt a tapasztalatot uton-utfélen fölszedhessük. Ügyeljen bácsi: hány értelmes, jó és ráadásul szép leány, kiknek mindegyike boldogító napja lehetne egy-egy, körüle csoportosuló családi körnek, hervad el, szerencsésb esetben teljesen észrevétlen, de leggyakrabban irgalmatlanul agyontaposva? Legyen meggyőződve: ha eme leányoknak szüleik vagy őseik, lopva vagy rabolva bár, gondoskodtak volna arról, hogy Juliskájok vagy Rizájok kezét megaranyozzák, hogy az esetben százával forognának körülök ama házasulandók, kik nem boldogítni vágynak, hanem nősülésükkel kiváltságot kivánnak szerezni a *restségre* vagy a még annál is ocsmányabb *pöffeszkedésre*. A természet kiválóan érzékeny és éles szimatoló tehetséggel áldotta meg a becstelenek seregét. Mint károgó varjuk a hulla körül sereglenek csúszva, mászva, hízelegve s eltürve minden bántalmat ott, hol bankót, értékpapírt vagy tehermentes telekjegyzőkönyveket szaglároznak. Hiszen, ha hatalmukba kerithetnék a prédát: azonnal feljutnának legaranyosabb álmaik boldogságának tetőpontjára. Megérdemli ez azt a kis fáradozást, mely a hazudozással és szolgai hunyászkodással jár. Ezerszeresen kárpótolná mindezt a büszke önérzet, hogy jogosultan mondhatnák: sikerült ügyességünknek megteremteni a helyzetet, melyben munka nélkül is megélhetnek gondtalanul, nem is adva cserébe mást, mint csak saját hitvány személyüket! De én, bácsi, én nem akarok ilyen préda szerepére jutni. Nem kivánok odáig sülyedni s mindig

fájlalom, valahányszor látnom kell, hogy sorsom részesei hiszékenyen fogadják a hazug szót s kábultan dőlnek azoknak karjai közé, kiket megvetniök kellene, ha magokat becsülnék. Nem is marad el soha az ébredés keserűsége. Hamarosan gondoskodnak arról az ámítók, hogy letépjék áldozataikról a képzelődés szúnyoghálóját, melybe amazokat befonták, hogy arczaikról az álmodott kitünőség és kiválóság álarczát lerántsák. A birkatürelmű hízelgőből kézfordultával durva ripők válik. Megfigyeltem ezt gyakran, bácsi, s azért Jordánfalvyék hasztalanul koptatják utánam talpaikat. Nem vagyok annyira bárgyu, hogy lépre keríthessenek. Százszor inkább temetkezném zárdába. *Utálom* ama fajt.

Ferike már rég nem nevetett. Megesett rajta is, mi nem ritkán történik meg meleg vérű s meleg szivű embereken. Saját gondolatai lázíták s mind hevesebben, mind gyorsabban özönlöttek szavai, míg csak utolsó, nem éppen legválasztékosabb kifakadásában meglelte a kifejezést, melylyel a legszabatosabban egyszerre kiömleszthette az undort és keserűséget, mely kebelét eltölté. Megrázkódott s hallgatott.

Bálint bácsi figyelmét nem kerülte el társnője hangulatának gyors változása. Csendesitőleg, megnyugtatólag kivánt hatni s azért koczkáztatta az észrevételt, hogy a sujtó itéletnek talán nincs is alapja és Jordánfalvy jobb ama képmásnál, melyet róla csak a mindig éber gyanu ecsetelt, mely nem szokott alkotásaiban s utánzatainál a hűséggel törődni.

— Gondolja, bácsi? — kérdé Ferike s hangja még mindig rezgett. — Csalódik! Ne volnék csak vagyonos szüléknek egyetlen árvája! Majd lakoltam volna merészségemért, hogy a körültánczolt *bálványtól* az imádást megtagadtam. De mostani helyzetemben akár felfricskázhattam volna imádómat. Jordánfalvy a bántalom fejében még meg is csókolta volna pöczkelő ujjaimat. Higyje, bácsi, hogy nem csalódom. Köztudomású, hogy Jordánfalvy már hatszor volt fülig szerelmes — *gazdag* leányba. Én vagyok a hetedik. Mind a hat elődömet megkérte, szép sorrendben egymás után s mind a hatnál elnyerte szép sorrendben a kosarakat. Minden kikosarazás után végtelenül boldogtalan vala mindaddig, míg ismét *gazdag* leányra akadt. Akkor aztán azonnal megszünt a búslalkodás; de nem csak, hanem égre-földre esküdözött is, hogy most tudja csak *először*, mi a szerelem, mert a mit *ama libák* — értse az előzően imádottakat — körében érezett, az nem volt egyéb tulajdon szíve kielégitetlen s végtelen vágyainak szemfényvesztő káprázatánál. Most velem kezdi, hetedszer, ezt a játékot s ha majd arra ébred, hogy zsebében van már a hetedik kosár is: akkor ujra kezdődni fog a végtelen boldogtalanság, beszélni fog fűnekfának legédesebb reményeinek füstbe oszlásáról, életének értéktelen voltáról, minden erejét zsibbasztó halálvágyáról, addig persze, míg nem sikerülend a nyolczadik, *nálamnál gazdagabb* imádandót felkutatnia. Ennek bekövetkeztével rögtön pórázra, fűzend engm is; ama pórázra, melyen említett libái csüngenek. Nem, bácsi, ilyen férfit nem becsülhetek. A kit pedig nem becsülök, azt nem is szerethetem.

— Túloz, kis hugom, — viszonzá Bálint bácsi békitőn, hogy társnője izgatott duzzogását lelohaszsza, bárha nem tagadhatta, hogy az értelmes szavak visszhangot keltettek szivében. Mintha csak önkénytelenül azokra emlékeztették volna, miket a kassa-oderbergi vasúton hallott vala az okos menyecskétől.

Bálint bácsi oly mélabús, valóban tragikai hangnyomattal szavalta el utolsó ártatlan megjegyzését, hogy Ferikét borzongás futotta végig, mint ha valaki hideg zuhanynyal locsesantotta volna le heveskedő szivét. Lepotytyant magaslatáról a földre és rögtön felismerte a helyzet nevetséges voltát. Ő, a fiatal leány, oktatta a vén kandurt! Ő, ki még csak alig kukkantott az életbe, ő tart felolvasást a férfiaknak méltatlankodásáról nők irányában. És kinek? Agglegényeknek!

Ferikét a jótékony természet gazdag kedély mellé azon adománynyal is megáldotta, hogy gyorsan birta változtatni hangulatát és alkalmaztatni tudta kifejezéseinek szinezetét a változó helyzetnek megfelelőn. Különben sem hajhászhatta a hosszas búslakodás érdekességét s nem egyezett természetével a fejlógatás. Most is átcsapott könnyűden a nevetésbe.

— Nem vájja ki varjú a varjú szemét! De mondja csak, bácsi, miért is védi maga azokat az urakat, kik nem is *akarnak* jobbaknak látszani, mint a minőnek őket ecseteltem? Nem képzeletem rémképét állitottam bácsi elé; élő példányt fényképeztem. Százával futkosnak. Elmondják ők magok is leplezetlenül, hogy arany-szabadságukat nem hajlandók nő kedvéért feláldozni. Elmondják szemtelenül, hogy az, mit keresnek, nem nő, hanem vagyon. A nőt csak kelletlen-kéntelen ráadásul fogadják. Még dicsekszenek is, hogy műveltségök őket *ilyen okosságra* segitette. Nem is csodálom. Mert csak egyszer-kétszer kell hallani amaz uracsokat nőkről szólani, hogy tájékozva lehessen mindenki arról: *miféle körökben* szerezték ismereteiket a nőkről? Sőt mondok többet. Figyelje meg, édes bácsim, a társalgásnak azt a valóban *finom és nemes modorát*, melylyel uracsaink a nőket mulattatják. Rövid úton megszerezheti a megnyugtató meggyőződést, hogy nők, kik képesek *ilyen modort* békén eltürni, többet és jobbat nem is érdemelnek. Kijut mindenkinek abból, a mi őt megilleti, és ez jól is van igy. De én nem gyönyörködöm fiatal uraink eme modorában s még kevésbé vagyok hajlandó azt békén eltürni. Mert lássa, bácsikám, korántsem vagyok oly jó, szelíd és engedékeny, minőnek hölgyeink nagy többsége *látszani* kiván. Sőt — hogy egész valóságomban felismerhessen — megsugom még azt is, hogy oly jó, szelíd és engedékeny lenni *nem is akarok* s annak nem kivánok még csak *látszani* sem. Akaratos, daczos, durczás, mondhatom rossz vagyok s védem magamat, ha ki bánt. Visszafizetem olvasatlanul mindenkinek a kölcsönt, még pedig nem csak magamért. Nemem fogadatlan prókátorává szegődtem és lázitom úton-útfélen a bárányokat, hogy ne megadásban keressenek menedéket. Imádnak is érte leánytársaim. Mindenütt, merre járok, vezéreiknek fogadnak. Mert a jó mindig szívesen követi a rosszat. Láthatta ma is példáját s óvakodjék tőlem, mert alkalmilag megjárhatná. Gonosz álmokat szereznek a lidérczek.

— Állok elébe! Ugy rémlik előttem, mintha ez esetben nem kellene nagy veszélytől tartanom. Azonban messze eltértünk tárgyunktól. Eszményekről szólottunk és eddig csak arról értesültem: kik *nem* felelnek meg kis hugom eszményeinek. Nem avatna-e be a szőnyegen forgó tárgy *érdekesebb* részébe is.

— Miért ne? — felelé hirtelen Ferike. — Nincs okom titkolni, hogy magamat *érett*, már teljesen *kiforrott* és *megállapodott* férfi nejének szántam. Lássa, bácsi, — folytatá aztán gyorsan és akadozás nélkül — nem akarnék rózsa lenni olyan kertben, melynek gondviselője egyenlően gyönyörködik minden virágban, mely keze ügyében nyílik. Megvallottam már, hogy rossz vagyok. Kiegészitem vallomásomat azzal, hogy *irigy* is vagyok. Sehogy sem birnám elviselni, ha férjem a rózsa mellé ma ibolyát, holnap nefelejtset, harmadnap szegfűt is tűzne. Pedig e sorsot nem kerülhetném el, ha fiatal ember társává szegődném. A természet örök rendje nem tűrne miattam kivételt. Én pedig *mindene* akarok lenni férjemnek, a mint hogy ő is és csak ő leend nékem a világom. Vagy mindene, vagy neje sem! Nem tagadtam, édes bácsim, hogy én is álmodoztam. Miért is tagadtam volna? Ugy sem hinné senki az ellenkezőt. A tettetésnek, a szinlésnek ez esetben nincs jogosultsága. A természet törvényeinek kénytelenül hódolunk mindannyian. Csakhogy álmadozásaim nem barangoltak törött s járt ösvényen. Nem játszottak azokban érdekes sápadt arczok, sarjadzó fekete bajszok, fürtök, villogó szemek és festői pongyolasággal lengő nyakkendők főszerepet. Egész világot alkottam magamnak jövő életem képeül s eme világ központja mindig férfi, de érett férfi volt, és soha sem ifju.

— Ne mondja! *Alig hihetem!* — kiáltá hévvel Bálint bácsi, ki mindinkább élénkülő s nagyobbodó érdekkel figyelt Ferike fejtegetéseire. Megvilágosodott szemei előtt, — s most tudta már miért juttatták eme fejtegetések a kassa-oderbergi vasút menyecskéjét eszébe? Hogy is mondta az? Nem szeretem én szemedet, szájadat, orrodat; *téged* szeretlek s csak téged! Hátha ezuttal őt is, Bálint bácsit, sok veszendőbe ment inséges év kárpótlásaul a sors azért vezérelte volna Vihnyére, hogy fellelje itt valahára azt, ki az embert s nem a hüvelyét szereti az emberben, kinek érzelmei függetlenek a fürtöktől, melyek ma megvannak s holnap már nincsenek? Oh ha ez beteljesednék!

— Elhiheti pedig, bácsi, mindazt, a mit mondtam, szórul-szóra, — folytatá nagy határozottsággal Ferike, kit annyira elfoglalt tárgya, hogy e pillanatban nem is gondolt arra, valjon társa nem fogja-e szavait félreérthetni? Vannak férfiak, kik azon kiváltságban részesülnek, hogy közelökben nők teljesen megfeledkeznek arról, miszerint voltaképen férfiak azok, kikhez szavaikat intézik. Rendszerint eme kitüntetés az illetőkre nézve nem igen hízelgő s még kevésbé keresett. De gyakran, igen gyakran tapasztalható. Azért kivánatos is volna, hogy a bizalmasság kútforrása mindig felismertessék. Mennyi félreértés, mennyi csalódás keserve nem születnék meg soha! Meglehet, hogy Ferike sem eszmélt e pillanatban Bálint bácsi férfiasságára s az okból engedett gondolatainak szabadabb csapongást, mert eszébe sem jutott, hogy nem társnői körében szellőzteti most legtitkosabb gondolatainak s talán vágyainak redőit. Hiszen Bálint bácsinak olyan jóságos az arcza, mint egy nőé!

— Miért ne hinné? — heveskedett Ferike. — Mondtam már, hogy irigy vagyok. Helyettesitjük e szót, ha akarja, a *féltékenységgel*. Mert igaz: hogy annak, kit szeretek, még mosolyát is félteném, ha az nem nekem, ha az másnak ragyogna.

(Folyt. köv.)

A DANDERYDI BUZAVIRÁG.

(Svédből).

Irta: BLANCHE ÁGOST.

Danderyd falujában élt két jómódú parasztgazda. Mindkettőnek volt gyermeke, oly áldás, mely faluban ritkán hiányzik. Erson Jánosnak hívták az egyiket. Volt egy húsz éves fia, Erik. Az egész környéken úgy ismerték, mint tisztességes, dolgos fiatal embert. A falu első legényének tartották, nem hiányzott sehonnan, a hol tánczról vagy mulatságról volt szó. Ő nyitotta meg a bálokat s ha vasárnaponkint a templomba ment, a rámás csizmája szép fényesre volt tisztítva és mindig napernyőt hordott magával, no természetesen ha sütött a nap és szép volt az időjárás.

A másik parasztgazdának Andersson Olaf volt a neve. Neki meg egy húsz éves lánya volt. Régi módi nevén úgy hítták, hogy Karin, de az egész falú csak úgy ismerte, mint danderydi buzavirág.

A parasztoknak a szépségről való fogalmai nagyban különböznek a mieinktől. A falusi ember legjobban szereti a kerek, piros pozsgás arczot és nem idegenkedik attól az orrtól sem, melyet az Isten kegyelme kissé terjedelmesebbé növelt a kelleténél. A nyulánk termet sem jó ajánló, mert az ilyen lánynak gyönge, asszonyias a természete, a kicsi, fehér kezecske meg nem való házi dologra. A lábak, no azok meg minél inkább megtermettek, annál kitartósabbak a munkában és tánczban.

A városi szereti a hosszúkás, antik szabású arczot. A túlságos piros arczszín nem kelt esztétikai benyomást. Aztán szereti a könnyen megölelhető, sugár termetet. Egy apró bársony kezecskét, mely a férfi kézben szinte elvész, isteniteni tud, a lábak meg minél kisebbek, annál nagyobb hatással vannak.

Egyben azonban egyezik a városinak izlése a falusiéval. A szem akár barna, akár kék, zöld avagy szürke, ha a tekintete nyilt, őszinte, mindenki becsüli, mint a ragyogó napot, vagy a magasságos ég csillagait.

Karin arczocskája az utóbbiakhoz tartozott és azért bájai nem igen remegtették meg a danderydi legények szivét. A mikor azonban Stockholm hetivásáraira járva, mindig csak az angyali Karin szépségéről hallottak beszélni, végre maguk is kezdték hinni, hogy az ő Karinjuk csakugyan angyali szépség.

Erik elcsodálkozott, a mikor hallotta, hogy Karin haja befonva olyan fényes, mint a napsugár, leeresztve, mind a vizcsés ragyogó napfényben. Mindezeket a szépségeket ő eleddig nem látta meg. Ellenkezőleg, Karin hosszú haja mikor tánczközben arczát csapdosta, csak alkalmatlanságára volt. Azt is hallotta a többi legénytől, hogy Karin lenhaja oly dús, hogy abból egy tuczat lepedőt szőhetne a lakodalmára.

Mindezek a dolgok szeget ütöttek Erik fejébe. Mert hát nem minden lány vihet egy tuczat lepedőt az ura házába és ha Karin hosszú haja alkalmatlanságára volt is, szerette a lányt igaz szívből, tiszta szerelemmel.

Mikor aztán a falubeli legények a szomszéd földes uraktól, meg a stockholmi szakértőktől csak csupa dicséretet hallottak Karinra, máskép kezdtek gondolkodni a lány felől. Elnevezték a danderydi buzavirágnak.

Hogy mért adták rá éppen ennek a szegényes, egyszerű virágnak a nevét, mikor száz meg száz szebbről is elnevezhették volna, az abból a falusi fölfogásból magyarázható, mely ebben a virágban az egyszerüség, a szelídség mintaképét látja. A falusi ember a rózsában vagy a liliomban túlságos sok fölöslegességet vél.

Erik tartva attól, hogy ezt a virágot más valaki szakíthatná le, egyre a nyomába járt és mindenkép mutatta, hogy ő nagyon szivesen gyönyörködik ebben a viruló virágszálban.

Karin Eriknek gyerekkori játszópajtása volt és nem igen idegenkedett a csinos legénytől. Sőt sokra, többre becsülte, mint a többi legényeket, a kik szőke lenhaja mián egyre évelődtek vele. Meghuzigálta a haját Eriknek, megczibálta a fülét, jókat ütött a hátára — mind jele a falusi lány szerelmének. Csak egyet nem akart megmondani a legénynek, mikor az egyre fakgatta a kérdéssel, hogy akar-e a felesége lenni, szótlan maradt, a mi annak vonzalmát még hevesebbé tette.

Erik nem vesztette el egyhamar a bátorságát. Ujra meg ujra megkérdezte a lánytól, de az csak nem akart feleletet adni és mindig nevetéssel válaszolt a legény őszinte szavaira.

Talán kaczér volt Karin?

Kaczérnak nem volt mondható, mert igazán jó lány volt, szerette a szüleit, nem pörölt a szomszédokkal és nem lehet mondani, hogy nem szerette volna Eriket, csak hogy nem akarta kimondani az igent.

Mi lehetett az oka? Oh a szegény Eriknek vetélytársa akadt, olyan vetélytárs, a ki könnyen elferditheti egy falusi kis lány szivét.

Vagy egy félévvel azelőtt, hogy Erik Karin után vetette magát, a lány elkisérte apját Stockholmba. A kereskedőtől, a kinél Andersson Olaf jócskán szokott vásárolni, két szinházjegyet kaptak ajándékba. Először életébe volt Karin szinházba. Éppen operaelőadás volt, a «Kis matrózt» adták, ezt a kedves kis apróságot, melyet az ember akárhányszor megnéz, mindig tud benne valami szépet felfödözni.

Hogy Karin Stockholmból visszatért falujába, csodálatos dolgokat beszélt el a legényeknek meg a lányoknak.

Apjával egy nagy, igen nagy házban voltak, nagyobban, mint a szomszédos djurholmi földesur kastélya. Aztán ebben a fényes palotában látott réteket, nagyobbakat, mint Djurholm egész vidéke, erdőt sokkal szebbet, mint a danderydi. Volt ott egy nagy tó, buzafölden rengő kalásztengerrel. Aztán a viz nem volt befagyva, pedig tél közepe volt és esett az eső, menydörgött az ég, a mi pedig tél időn nagy ritkán történik.

Látott továbbá sok sok parasztlegényt meg parasztlányt, tiszta uj ruhákban; az arczuk nem volt napbarnitott, hanem finom, tejfehér, mintha sohse dolgoztak volna kinn a tarlón.

Egyszer csak bejött a hajóskapitány. Ó mennyit nevetett annak a csunya vörös, káromkodó embernek! Meg annak a parasztasszonynak, a ki lábával egyre toporzékolt, akárcsak egy stiglicz, mikor hernyókra les. Volt egy lánya, a ki mindig nevetett és a ki egyre «Adolf» úr nevét kiáltotta.

De a legszebb volt azok közül, a kiket látott, egy kis matróz, a ki úgy bukott föl a vizből, hogy egy hajszála sem lett nedves. Meg se látszott rajta, hogy vizben volt, fehér ruhája olyan szép tiszta volt, mintha csak most vasalta volna ki neki az édes anyja.

Ez a fiatal matróz csinos makrapipából füstölt és egyre pörölt az apjával, a mi éppen nem volt valami szép dolog. Hanem helyre egy legény volt, az igaz! Mindig mosolyogtak a szemei, vidám nótákat dalolt és szeretett egy szép kis parasztlányt.

Igen, ilyen matrózt szerethet az ember, nem is ám olyat, mint a danderydi vámos.

Ezeket, meg még sok csodálatost beszélt el Karin ámuló hallgatóinak. Csak egyet hallgatott el, azt, hogy a kis matróz bevette magát a fejébe és sehogyse tudta kiverni onnan. Éjjel-nappal csak rája gondolt, de azért senkinek sem mert róla egy árva szót szólni. Valami ott belül azt sugta, hogy kinevetnék érte. Hát hallgatott, de azért képét ott hordta szivében.

Az a színész, a ki akkoriban a «Kis matróz» czimszerepét adta, Sällström volt, az udvari szinház kedvelt tenorja, a ki nem csoda, ha egy tapasztalatlan falusi lányka tetszését meg tudta nyerni. Csak látta volna a Don Juan szerepében, a mikor levetve csinos matróz ruháját, egy spanyol grand fényes öltözetében bolondította a lányokat. Hej, de nem gondolt volna többet rá! Ő csak a csinos kis matrózt látta benne, a ki szereti az egyszerű parasztlányt és olykor-olykor pöröl az apjával is. Ilyennek föstötte álmaiban azt, a kit ő szeretni tudna, a ki az ő szivét megnyerhetné.

Valami különös varázshatalom fogva tartotta Karin szivét.

*

A becsületes Erik, a kinek fogalma sem volt arról, hogy az udvari szinház áll útjában az ő boldogságának, csak egyre törte magát a lány után. De az csak nem akart sem igent, sem nemet mondani.

Végre egy nap türelmét veszítve, beállított hozzá.

— Karin én tovább nem várok, ma mondj választ.

— Milyen választ? — kérdé az hidegen.

— Széna vagy szalma?

— Mire?

— Akarsz-e feleségem lenni, vagy nem?

— Aztán olyan sürgős az?

— Már egy éve vagy adósom a felelettel.

— No ez igazán nagy idő . . . Egy év, aztán az is sok neked?

— Igen, egy év háromszázhatvanöt nap, — felelt kalendáriumi pontossággal Erik, de én háromszázhatvanöt éjszakán alig tudom lehunyni a szememet miattad.

— Fordulj csak egy kicsit a világosság felé, Erik?

— Hát ez meg miféle tréfa akar lenni?

— Látni akarom, hogy csakugyan oly nagyon lesoványodtál-e?

— Karin!

— Nem, kedves Erik, te nem vagy sovány, hanem erős, mint a bivaly. Menj és feküdj le.

Persze Erik, a ki erős, szálas legény volt, nem tudott oly fürge lenni, mint a kis matróz.

— Megyek, mondá Erik, de nem azért, hogy lefeküdjem.

— Annál jobban fog esni az éjszakai nyugalom.

— Elmegyek Näsbybe.

— Mi közöm nekem ahhoz, te hová mégy?

— Näsbyben lakik egy lány, a ki szeret engem.

— Kicsoda?

HADGYAKORLAT: A tüzérség megérkezése a vasuton.

— A kis Margit. Te is ismered.

— Aztán honnan tudod, hogy szeret?

— Egy szavamba kerül, hogy megvallja a szerelmét.

— No hát ne szólj egy szót sem, a mig Näsbybe nem érsz, kaczagott Karin nagy vigan.

— Karin, mondá Erik, mély megilletődéssel megkapva a leány kezét, tudod, hogy én szeretlek gyermekkorom óta. Hát elfelejtetted, mikor együtt játszadoztunk a tengerparton a kis fűzfa alatt?

Erik szemében könyek ragyogtak. Karint nem indították meg a könyek. Elfordult.

Pár pillanatig csönd volt, csak a legény nehéz sóhajtozása hallatszott.

Karin feléje fordult.

— Egy férfi, a ki sír, igazán szép! és a kis matróz jutott eszébe.

Erik összeszorította ajkát, kiegyenesedett és letörölte könyeit.

— Nem szégyenlem a könyeimet, mondá, de nem is fogsz többet így látni. Élj boldogul Karin, isten veled!

És megindult.

— Erik!

— Mit kivánsz Karin?

— Jer, mondok valamit.

— Mit?

— Egy-két szóra csak, jőjj vissza.

— Aztán minek az?

— Te oly nyersen és durván beszélsz, mondá a lány és magában összehasonlította a legényt a kis matrózzal, a ki olyan szépen énekelt és oly lágy hangon beszélt.

Erik fájdalmas tekintettel nézett a lányra, aztán szótlanul megfordult, de többé nem hivták vissza.

Karin sokáig nézett utána. Arcza halvány volt, szemére a bánat felhője borult. De nem sokáig, mert a mikorra hazaért, újra a régi volt.

Szülei mindenkép igyekeztek rábeszélni, hogy viszonozza Erik szerelmét.

De hiába minden szó.

Vidámabbnak látszott, mint azelőtt és ha eszébe jutott a kosár, a mit a szegény Eriknek adott, nevetett és a kis matróz dalait dúdolta magában.

Hogy Erik még aznap elment-e Näsbybe, nem tudjuk, de azt igen, hogy ott járt és megkérte a szőke Margit kezét.

Margit csinos kis lány volt. Egyetlen gyermeke egy jómódu uradalmi kertésznek. Jövedelme annyi, hogy lányának tisztességes hozományt adhatott, a mi falusi népnél épen nem megvetendő valami.

A lány amellett derék, dolgos egy lány volt és éppen illett házastársul a derék Erikhez. Az esküvőt az őszre akarták megtartani és az ősz nemsokára itt is volt.

A nászvendégek összegyülekeztek a kertész csinos kis házában. Az esküvő megtörtént, menyasszony és vőlegény az ismerősök szerencsekivánatait fogadták.

Malm egyházfi, a ki természetesen szintén ott volt a lakodalmon, odaállt az ablakhoz és nézte az odakünn ácsorgó tömeget. Már alkonyodott, de azért tisztán ki lehetett venni az arczokat, melyek bámészan tekintettek a fényesen kivilágított szobákba. Azok, a kik ott künn álldogáltak, a kiváncsiak voltak, a kik svéd szokás szerint a menyasszonyt kivánták látni.

HADGYAKORLAT: Messzelátó.

Azok között, a kik ott künn ácsorogtak, az egyházfi egy ismerős arczot látott, a kit éppen nem gondolt, hogy ide eljöhessen. Karin arcza volt.

Az egyházfi valami különöset érzett, mikor azonban a lány vonásaiban daczos hidegséget vélt látni, nem is gondolt többé rá, hanem visszatért a nászvendégek közé.

Mikor a szerencsekivánatoknak vége lett, megnyiltak az ajtók, hogy az ottkünn álldogálók megnézhessék a menyasszonyt. Az, körülvéve a nyoszolyó-lányoktól, a kiknek mindegyike égő gyertyát tartott a kezében, büszkén és boldogan ült a kiváncsi népség előtt.

Az egyházfi vizsgálódó tekintettel nézett körül, félt, hogy Karin is köztük lesz, pedig az ő jelenlétét itt nem vette volna senki szivesen. De nem jött be.

Véletlenül odatévedt újra az ablakhoz, a hol előbb kinézett. Csak egy alak állt még ottkünn. Karin volt. De a daczos mosoly eltűnt ajkáról és helyette olyan kifejezés ült ott, hogy az egyházfi önkénytelenül elfordult és visszatért a nászvendégekhez.

Nem akarta, hogy valaki észrevegye rossz kedvét, azért vidámnak mutatkozott és mohón habzsolta a bort.

Elérkezett a táncz ideje. Az egyházfi elővette hegedűjét, mert Bach Sebestyén utóda a mulatságok mellé a zenét is szolgáltatta.

Fölhangolta a húrokat.

Ebben a perczben velőtrázó sikoltás hallatszott odakünn. Mindenki az ablakhoz futott. Mindenki Malm nevét kiabálta, a ki a vendégekkel együtt kisietett.

Ottkünn szánalmas látvány tárult elébe. Karin zilált hajjal tánczolt egyedül egy sárga lombokkal árnyalt lugasban.

A képzelem szőtte eszménykép mint a szappanbuborék szertefoszlott és a szegény lány immár boldogságának hajóroncsain lebegett az élet viharos tengerén. Azok is már elmerülőben voltak.

A danderydi búzavirág elvirult. Karin eszét vesztette.

A tébolydában, a hova szállították, a leggyengédebb ápolásban részesitették gazdag szülei és nagyszámu ismerősei jóvoltából.

Erik és neje maguk is gyakran meglátogatták a szegény beteget.

Négy évig volt ott, egyre elmerülve csöndes bánatába és játszadozva puha lenhajával, nem ismerve senkit, nem tudva semmiről. Az utolsó perczekben, a mikor a halál jóságos angyala meglegyintette szárnyaival, újra magához tért.

Ugy tetszett neki, mintha hosszú, mély álomból ébredt volna föl.

Örült, hogy szülei ott vannak mellette. Erikre, a ki föléje hajolt, jóságosan mosolygott és életének utolsó föllobbanó sugára arra esett, a kit életében oly könnyen eltaszított magától.

Fordította: ***Róna Béla.***

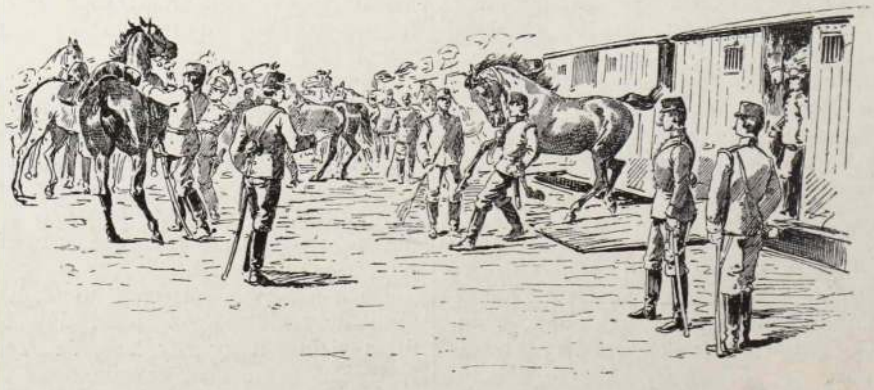

HADGYAKORLAT: A tüzérség lovainak megérkezése a vasuton.

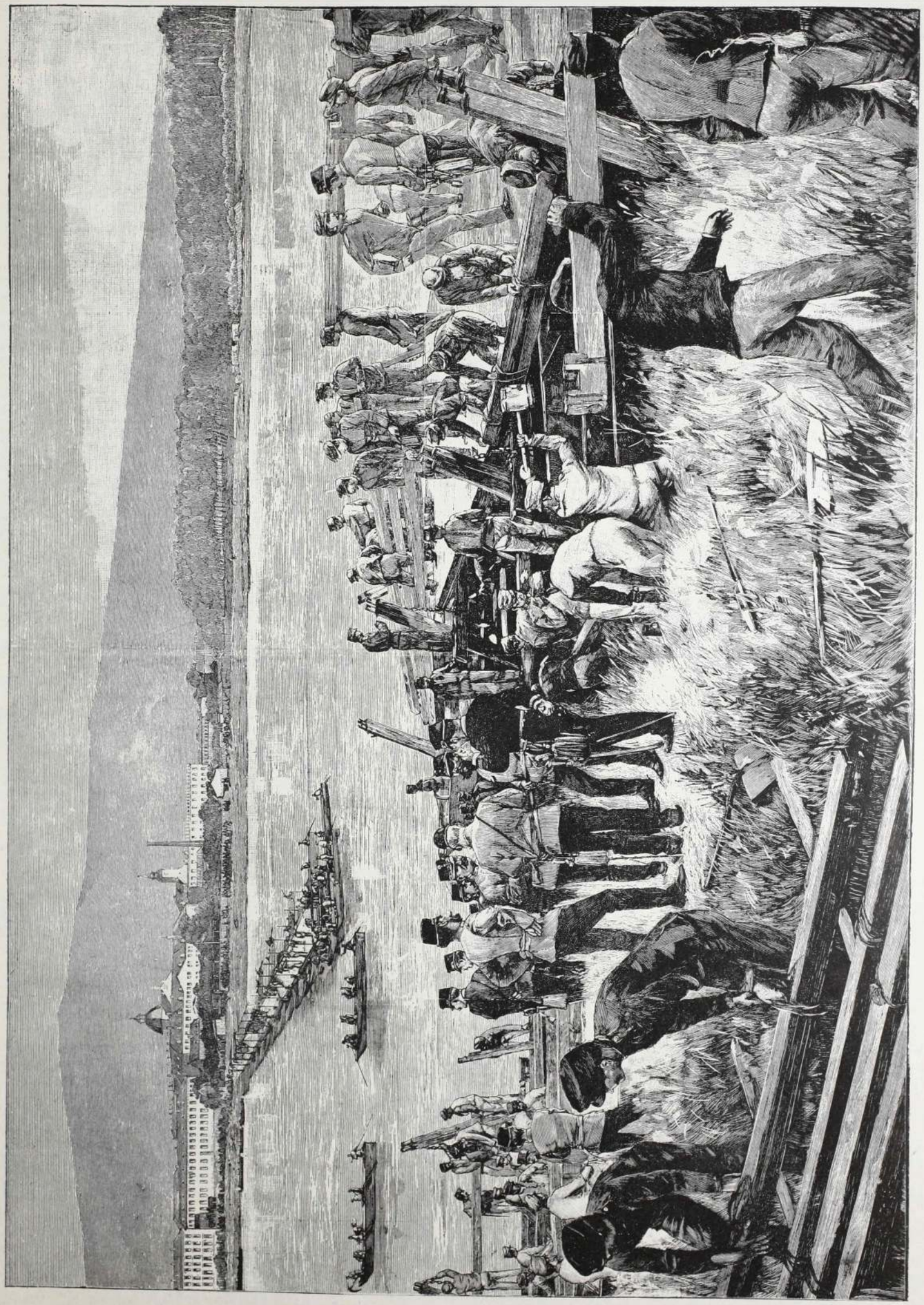

HADGYAKORLAT: HIDÉPITÉS A DUNÁN.

TIÁN ISTEN TOLLA.

Ül magában
Kis szobában
Yan-Cse-To-Kiú;
Rágj' a tollat,
Izzad, olvad
A szegény fiú;
De a verse,
Bárhogy nyesse,
Mind nagyon silány.
Sors, mostoha!
Nem lesz soha
Igy övé a lány.
Megfogadta,
Szavát adta
Az öreg Fu-Cseng:
Világ szája,
Trombitája
Majd ha ***róla*** *zeng,*
Ha lesz híre
És lesz mire,
Neki adja majd
Szemefényét:
Szép Yeménjét
Elveheti majd;
De a meddig
— Tudniillik
Yan-Cse-To-Kiú —
Fűzfa-költő:
Hjába költ ő
A szegény fiú!

Magát törve
És gyötörve
Hát azért viraszt?
De nem mén a',
Ihlet, véna
Nincs, ah! érzi azt.
És esd igyen:
«Tián isten,
Nézz le végre rám;
Adj Te tollat,
Irni olyat,
A mi nem silány.»
Alig szóla,
Fordulóra
Ott terem Tián.
S szól eképen:
«Voltaképen
Fűzfa vagy te csak;
De mert híven
Szeretsz, hívem:
Meghallgattalak.
Ime tollam
És a tollban
Van varázs-erő:
A mit ezzel
Megcselekszel,
Szép lesz és dicső.»
És a költő
— Izgatott ő —
Kap a toll után;
Ám nem adja,
Visszakapja
S szól eként Tián:
«A'czi még, te!
Csak egy hétre
Adom át neked;
Fáradatlan,
Szakadatlan
Ird a verseket.
Most a tiéd,
De ha a hét
Eltelik, költő:
Számon kérem,
Visszakérem,
Irj tehát — adjő.»
S villámlás közt,
Robbanás közt
Eltűnik Tián.

És Kiú ir,
És a mit ir
Többé nem silány.
Sőt a neve
Híres leve
Harmadnapra már.
S hangzik: «Ím a
Költő, Sina
Kire régen vár.
Valahára!
Homlokára
Fűzzetek babért.»
De Kiú ir,
Csak folyton ir,
Tudja ő: miért?
És a ki még
Nem is oly rég
Meg se hallgatá:
Kiadója
Maga rója
Kincseit reá.

Fu-Cseng is jő
S szól imigy ő:
«Kedves To-Kiú,
Régen tudtam,
Gyakran mondtam:
Ön nagy férfiú,
Hordja nevét
Sinába szét
Szárnyain a hír,
S remekművet
Gyönyörűet
Még ha ***egyet*** *ír:*
Szivem lányát,
Szép arájat
Elveheti majd.»
S ir szünetlen,
Mint kit ellen
Vad csordája hajt;
Alig birja
Már a karja:
Ir nagy To-Kiú.

Ámde a hét
Letelik ép
S megjelen Tián,
S szól: «Barátom,
Nincs, úgy látom,
Versben itt hiány.
De most tollam
— Nos hát, hol van? —
Visszaveszem én.»
«Légy irgalmas,
Te hatalmas
Legfőbb égi lény!
Hagyd még itten
Tollad, isten,
Néhány perczre csak.»
Szól To-Kiú
A szép szavú
S hangja elakad.
«Egy perczig sem»,
— Szól az isten —
«Elmult az idő.»
Ám letérdel
Kiú s kérlel
Ily szavakkal ő,
«A mit kaptam,
Összeraktam
Kincset, aranyat;
Vidd el, isten,
Csak hagyd itten
Drága tolladat.
Még ***egy*** *művet,*
Gyönyörűet,
Kell, hogy irjak én,
És a bére
— Oh, mit ér e'! —
Drága szép Yemén.»
«Oh te balga!
Nos hát hallga»,
Szól Tián s nevet;
«Hisz ha már a
Hírnek szárnya
Fölkapá neved:
Bizton irhatsz
S bármit irj, az
Nagyszerű leszen
S irhatsz ***már ma***
Nagyot, bárha
Tollam elviszem.»
S villámlás közt,
Robbanás közt
Eltünt nagy Tián.

Ujváry Béla.

A HARMADIK.

(Regeny.) (2)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

Vegyen észre ez a nagy fejű bugris kormány. Hisz alig van benne egy gróf. Parasztban bizni bajos. Annak sok az esze, ravasz, önző, erőszakos.

Az a kis pénz ott a zsebében már megnyitotta az eszét. Beszélni tudott volna, mint minden jobb érzésű magyar, csak lett volna kinek.

Konferenciát hí össze a megye előkelőségeiből. Uj pártot alakitanak, ahhoz nem kell nagy tőke, mint a takarékpénztárakhoz. Előkérik a nemzet vezérét, talán Apponyit, talán Eötvöst, talán Polónyit. Verhovay lenne jó, de hát az isten tudja hova tünt?

A füst gomolygott, s mig az asszonyok czivakodtak: ő lerakta egy jobb jövő alapjait.

Milyen az ember, mikor ilyen alapokat rak: mintha átszellemülne. Igen, mintha átszellemülne. De pénz nélkül ezt se lehet. Most volt a kezei közt egy kis pénz.

A mennyire egy hatvanas ember sebesen tud még gondolkozni, de úgy látszik nem igen tud: átcsapott egyik tárgyról a

másikra, mindig, hogy vitte a kis pénzecskéjét is. E nélkül szinte guta-ütött az ember.

Vasutat kellene talán előbb épiteni a megyében. Ez jó harang.

Erősen messze hallatszik és szalad rá a hazafi.

Mosolygott, mikor elgondolta, hogy ő, a ki évek óta nem bir a rétjéhez tisztességes szekérutat csináltatni: vasutat épit, ő, a ki minden ujitást eddig ellenzett.

De a pénz nagyot változtat az emberen.

Érezte egész testében a jótékony változást. Köszvényes sarkai mintha nem égtek volna; a karjait is ujra milyen jól emelheti. Nem fullad, holott egész télen majd kiszakadt a torka.

Még ez a pipa is jobban szelel.

Hova el nem ment volna terveiben, ha a helybeli lelkész úr be nem kopogtat.

— Alázatos szegény szolgája kedves tisztelendő uram, mi jót hoz nekünk, mi jót, mi jót? ugrott fel, mint egy fiatal legény.

II. FEJEZET.

Nem bánom.

A kurta, tömzsi, erőteljes ember arczán hordozta a jókedvet, ennek a jóval roszszal vegyes földi életnek a szeretetét, vidáman lépett az uraság elé, s mint olyan ember, ki ebben a kastélyban sokszor megfordult már, elfogulatlan nyiltsággal válaszolt a föltett kérdésre:

— Mi jót nagyságos uram — s körül tekintett.

— Ugy, ugy, csak menjetek — szólt az apa távozó övéihez, a tisztelendő úr bizonyosan egyházi ügyekben jött.

— Mert hogy épen azokban nagyságos uram.

— Ide, ide, nem oda, ide mellém, tisztelendő atyám.

Jól esik az az embernek, mikor igy mód felett megtisztelik egyszeriben.

A lelkész úr azt gondolta, hogy az uraság kitalálta szándékát, és e szándékot kedvesen veszi. Sokat könnyitett ez a nehéz thémán. Azért az ünnepélyes köhögést elhagyta s egyenesen a dologhoz fogott.

— Főkurátor választásunk lesz nagyságos uram.

— Ugyan?

— Ugy. Az öreg Varjast megütötte a guta. Meg, másodszor. Szó sincs róla, hogy fölkeljen. Túlságosan jól evett, jól ivott, aztán — ugy mondom a hogy van: kicsit lusta ember volt.

— Energia nem volt benne.

— Az. A mi a nagyságos urban olyan sok van.

— No no, csak teszek a mit lehet.

— Most hallom épen Zöld Mihály úrtól, hogy a vermesi jószág igen szépen ment el, s hogy Fodor megyében tetszenék új nagy birtokot vásárolni.

— Hogy?

— Oh kérem, tudnak ám az emberek mindent.

— De hogy én birtokot veszek?

— Azt, a Gubacsi Hajós birtokot.

Akarta mondani az uraság, hogy nem is hallottam ennek a birtoknak a hirét, de a lelkész megakadályozta.

— Az ilyen energiát szeretem én nagyságos uram. Eladni a kicsit, megvenni a nagyot. Bár nemes uraink igy tennének! Nem menne idegen kezekbe az ország. Sir az ember lelke, mikor látja, megint egy bécsi, egy morva, egy cseh vesz meg egy nagy ősi jószágot. Ragadja meg nagyságod a jó alkalmat, megáldja az isten. Utálatos az olyan család, a melyik mindenét fölczifrálkodja, megeszi, elfürdőzi, ellócsiszározza, s követem — majd mit mondok —. léha szinésznőkre veri. Ragadja meg a jó alkalmat nagyságod, s ne ereszsze ki kezeiből, ha mit megfoghat. Apáink igy szerezték öt vármegyében, s a család úgy emelkedett föl az országnak egyszerre öt hat jeles helyén. Milyen jó lesz Iván úrnak Fodor megyében, Károly urnak Fehérben, a kisasszonyoknak meg más jó vidéken. Nagyságodat nem eresztjük, nagyságod a mienk, egyházunk díszes oszlopa.

Az ünnepélyes, lelkes beszéd megkapta az uraság szivét, s ha nem kellett volna egyéb, mint hallgatni, birta volna még egy darabig energiával. Valóban a tisztelendő szája ize szerint beszélt, ámbár messze állott attól, hogy azokat a régi ősöket kövesse. Ő mai ember volt, a ki a korszellemmel kiván haladni.

— Örömest teszek egyházamért, hazámért.

— Nagyon tudjuk.

— De eddig keveset tettem páter! Az ám.

Erre már nem mondta a lelkész ur: nagyon tudjuk.

Egy falusi szegény lelkész első kötelessége, hogy lusta, tehetetlen, fukar pátronusát égig emelje. Ugy is kevésre megy, a nélkül egy krajczárt se látna.

Mosolygott a pap, mert mégis a gúny kitört lelkéből, látva, hogy végtelenül kevés az, a mit nagyságos Zsarkay Gábor eddig egyáltalán az eklézsia érdekében tett. De más meg annyit se tett.

— Felir az isten mindent nagyságos uram.

— Majd ezután.

— En nem nyugszom, mig traktuális főkurátorrá nem teszem. Ez lépcső, gradus ad Parnassum. Lépjen nagyságod a megye élére. Igen, igen. Ragadja meg a vezéri pálczát. Oh uram, mi papocskák a lajtorja fokai vagyunk fölfelé. Nézze nagyságod a Tiszákat.

— Igaz.

— László főkurátor Erdélyben, ott a papok az övéi.

— Igaz.

— Lajos főkurátor Pesten, ott minden az ő nótája szerint megy. Nem igaz. De istenemre, hogy igaz.

— Lehet.

— Kálmán az meg Komáromban úr. A biztositó ágensek nem hálózzák be jobban az országot összeköttetéseikkel, mint a derék család dicső tagjai. Kövesse őket nagyságod.

— Ha —

— Nem ha, hanem igen. Ebben a megyében mi sokan vagyunk, és mind ellenzékiek.

— De a Tiszák —

— Ej, azért mégis tudunk a számukra dolgozni. Szidjuk őket rettenetesen, mert ez a divat, a mellett esperestől püspökostól együtt hajtjuk szorgalmasan a malmukra a vizet.

— Valjon?

— Hát nem látta nagyságod, ellenök voltunk mindnyájan, mégis ők győztek, de csak általunk. Azt akarjuk néhányad magammal, hogy Iván és Károly legyenek tanácsbirák.

— Ostoba ficzkók azok.

— Nem kell oda ész. Ott vagyunk mi.

— Aztán?

— Aztán szolgabirák lesznek, nagyságod meg mint főkurátor: alispán.

— Nem bánom — mormogá Zsarkay Gábor ur.

A tömzsi ember meg volt elégedve magával.

Nézte az együgyü nyugodt arczot, melyen a megye összes főhivatala elfért — és nevetett.

Igy elmélkedék magában: Oh mily ostobák, léhák ezek a mi uraink, elverik mindenüket, juttatnak mindenre, csak az egyházra nem, mert nincs bennük egy csöpp vallásosság és érdekeltség az egyházi dolgok iránt. Templomba soha nem járnak, csak ünnepen, hogy a népnek megmutassák magukat; az iskola, paplak bedőlhet tőlük, egy vadászkutya becsesebb előttük, mint a falu minden iskolás gyereke és leánya — és mikor kihull kezükből az utolsó arany: akkor oda gondolnak a szegény papocskára. Papocska lármázz, tégy valamit, gyüjtsd össze a népet, az istenre, tégy valamit! Igen, te is olyan vagy Zsarkay Gábor, és a feleséged is olyan, és minden gyermeked olyan. De mit csináljunk veletek, mig vagytok, dicsérünk, magasztalunk, az asztalfőre viszünk, hogy az árnyékotokban meghúzhassuk magunkat. Tudom eladtad a vermesi jószágodat, egy hét alatt elélnétek, de itt vagyunk. Itt az eklézsia. Harang kell, nem tinéktek, nekem; torony kell, nem tinéktek, nekem; és egy tanuló-szobára is régóta van már szükségem, a hova a sok gyerek elől elvonulhassak egy-egy kis hitvány prédikáczió megirására, és egy kis délutáni nyugodalmas alvásra. Fizess. De tudom nem fizetnél, ha a hiúságodat meg nem csiklandoznám. Annyira való vagy te főkurátornak, mint kukoricza-csősznek, de ha nincs más, a kivel lehessen valamit kezdeni. A fiaid lumpok, még irnoknak se valók, nem hogy szolgabiráknak, de ha nincsenek jobbak, a kiket zászlóknak lehetne használni. Ott az én jogász fiam, de hát ő neki előbb irnoknak kell lenni, hogy dolgozzék az ostoba nagyságos urfiak helyett s majd azután, ha valami jó házasságot csináltunk: állhat elő, hogy én is itt vagyok.

— Nagyságos uram! — kiáltá a pap — ugy-e jó lesz?

— Nem bánom.

Zsarkay Gábor úr fölkelt, tudta, hogy az embert itatni kell, ha valamire akarja használni.

Töltött a finom aranysárgás borból, melyet még a filokszéra megkimélt.

— Páterkám.

Ez a kedveskedő megszólítás, mely bizalmaskodás, mint a czigányprimással.

— Nagyszerű.

— Mondja ugy-e?

— Meghiszem.

— Hát hogy áll az a főkurátorság vagy alispánság? Mi?

— Az a legjobban áll.

— Teszem azt.

— Gróf Pupos a szemevilágát oda adná, ha főkurátor lehetne.

— Mit érnének maguk a szemevilágával. Oda pénz kell.

— Az. Igazán hogy az.

— Sok? mert akkor nem kell. Követ akarok lenni, képviselő.

— Nem sok. Most hallom — képviselő, de hát most nincs választás.

— Választás mindig van, csak pénz legyen. Maguk semmit sem tudnak. Csak örökké az az egyház, egyház. Mintha egyéb se kellene a világon, mint templom.

Isten akárhova tegye — én nem járom. Most nem üldöz bennünket senki, még ha akarjuk, mi nyomjuk a katholikus atyafiakat, ma — páter — másfelől fú a szél. De ha az a főkurátorság hamar megesnék: Nem bánnám. Hogy áll maga a püspökkel?

— Így — s mutatta a két egymásba akasztott ellenes ujját.

— Lássa.

— A vén emberrel könnyen boldogulok. Rendezünk neki egy nagy tüntetést, bandériummal, kis leányokkal, a kik fehér ruhásan virágokat szórnak; ellátjuk nagy ebéddel, nagy vacsorával. Örömében sirva fakad, s mindent megigér. Jó étel meg dicsőités az istene. De más kell előbb.

— Nos?

— Egy harang.

— Nem bánom.

— Torony.

— Huh!

— Csak megfedetni.

— Nem bánom.

— Nekem egy tanuló-szoba nagyságos uram az istálló mellé.

— Nem bánom.

— Nagy gazember a rektor, ezt le kell fülelnünk.

— Hogy? neki is épitsek?

— Isten mentsen.

— Gondoltam.

— Valami pere van, csúf per. El kellene simitanunk.

— Hol?

— Ezért akarnám én, hogy nagyságod főkurátor legyen. Természetes, sok embert lekenyerezhetnénk. S mint az éhes galamb egy kis búzára: úgy jönne az alispánság.

— Nem bánom. Elsimítjuk.

— Négy kerületből legalább kettőben a nagyságod fiai lennének a főszolgabirák.

— Lehet ez?

— Hogyne. Hát Fodormegyében nem épen úgy van?

— Nem bánom.

— Jó alispánság, mint a jó termő fa, egy pár esztendő alatt meghozza a főispánságot. Halasmegyében a főispán velem tanult, ételhordó tót inas volt, Miskának csúfoltuk, most nem főispán-e? De bizony az. Főkurátorrá tették a tót papok.

— Lehetetlen.

— De úgy van. Ezerötszáz forint kellene nekünk, meg egy kis tégla mi egy s más.

S kivette a nagyságos úr a pénzt tárczájából.

— De aztán papom — úgy legyen. Mi?

— Az isten meg én!

Mikor a jó kötés után a lelkész hazafelé ment, örömmel mormogá:

— Ha te nem bánod — én se bánom.

(Folyt. köv.)

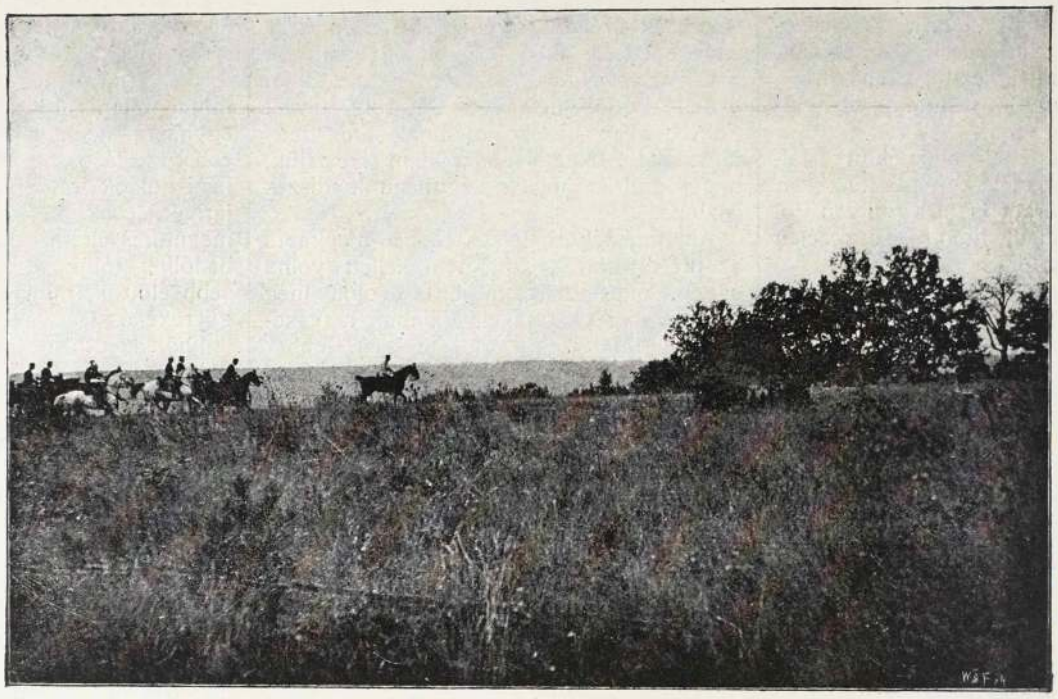

Knébel F. és Jenő (szombathely) fényképei után.

HADGYAKORLATI KÉPEK: A KIRÁLY ÉS KISÉRETE.

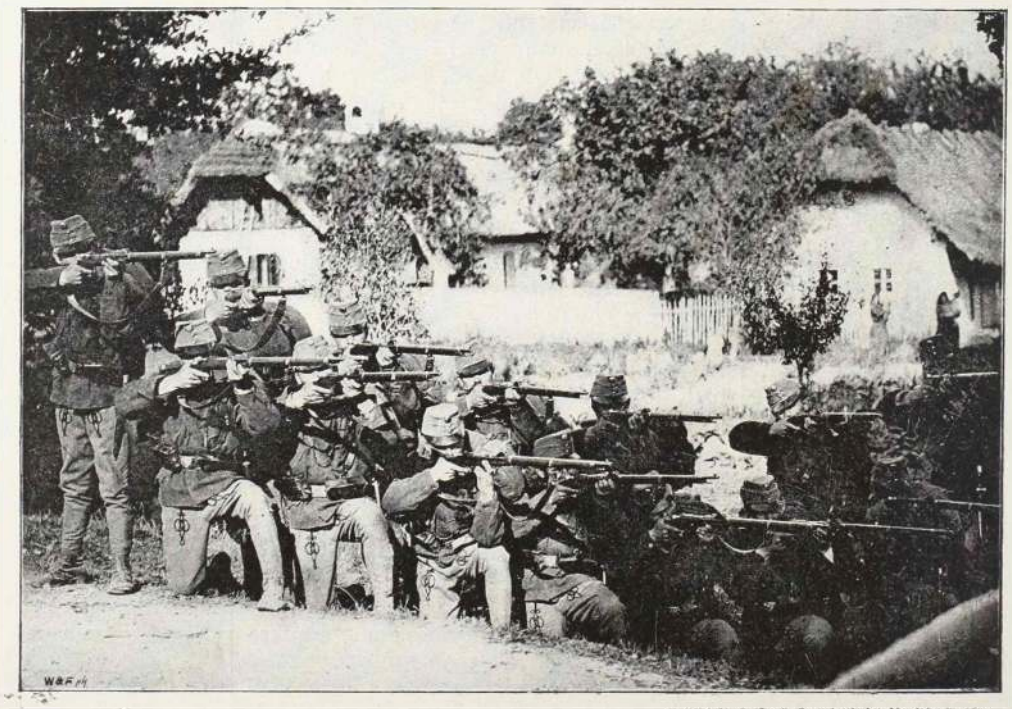

Knébel F. és Jenő (Szombathely) fényképei után.

HADGYAKORLATI KÉPEK: TÚZ.

A LIBAPÁSZTOR

Operette 3 felvonásban FORRAI MIKLÓSTÓL.

— Először adatott a népszinházban szeptember 29-én. —

Couplet a zárdáról.

Énekli: K. Kopácsy Juliska.

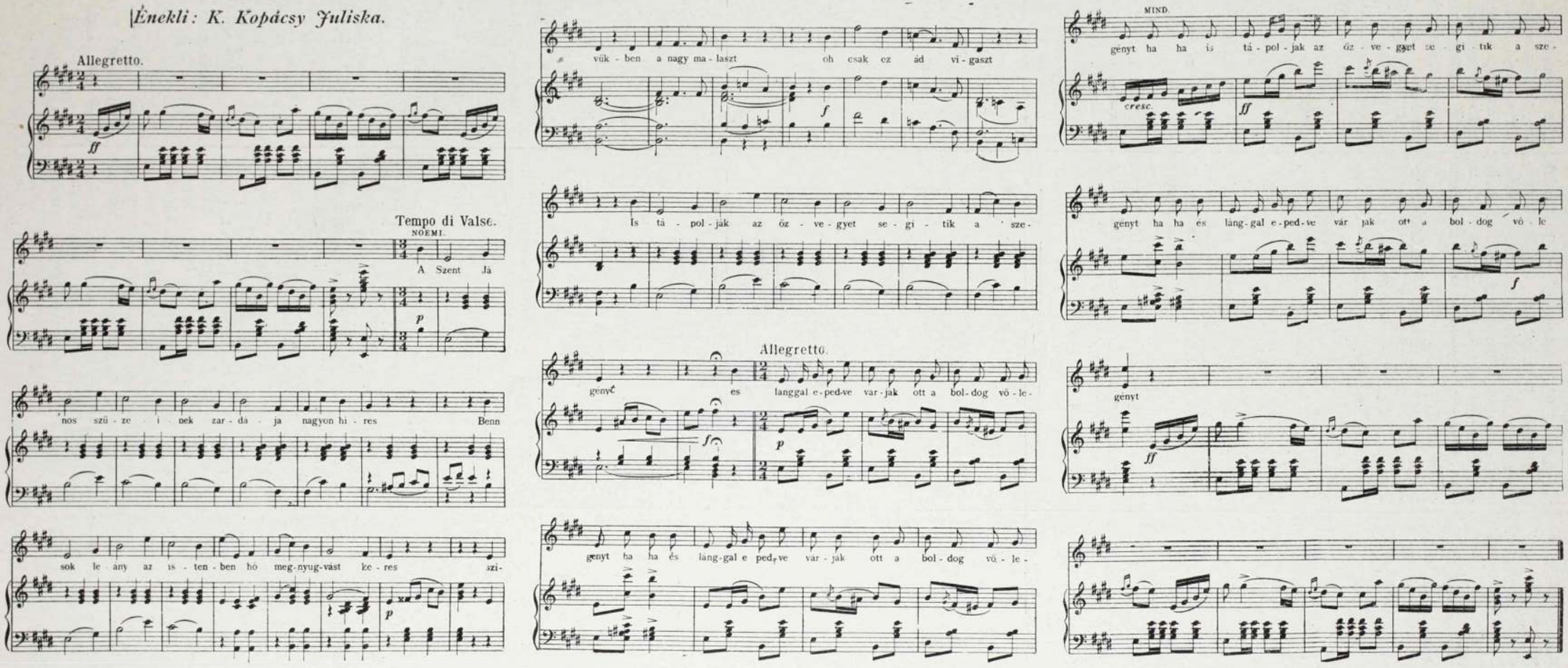

A második versszak.

Felkelve reggel boldogan
Dicsérjük a napot,
Köszöntve hő imánkban azt,
Ki nyugalmat adott.

Aztán jön a reggeli
S ha már kis gyomrunk teli,
Elővesszük az olvasásra szánt
Szent bibliát.

S lánggal epedve olvassuk
Satanellot és Zolát, ha ha!
És lánggal epedve olvassuk
Satanellot és Zolát.

A LIBAPÁSZTOR.

(Eredeti operette 3 felvonásban. Szövegét irta LUKÁCSY SÁNDOR, zenéjét szerzette FORRAI MIKLÓS. Előadatott 1893. szept. 29-én.)

Végre ismét egy magyar operette. Már csak ezért is örömmel kellene üdvözölnünk Lukácsy-Forrai munkáját. Mert bizony a magyar operettekben nagyon is csak cseppen manapság, csurranni meg sohasem csurrant. S épp ezért szívesen kell fogadnunk minden eredeti operette terméket, még ha nem is ér fel az idegen művekkel. Az anya is jobban szereti édes gyermekét, ha nyomorék is, ha rosz is, mint mostohafiát, ha szép is, jó is, derék is.

Isten mentsen, hogy ezekből azt olvassák ki, hogy a «Libapásztort» szidom rossznak, nyomoréknak! Dehogy! Csak úgy bevezetőképen, izlelőül mondottam el, mielőtt a fiatal zeneszerző első s a régi, gyakorlott író, isten tudja hányadik munkájára áttérnék.

Egy királyfiról, meg egy pásztor lánykáról szól a meséje. Persze, ki nem gondolná erre azt, hogy a felséges királyfi és a pór libapásztor beleszeretnek egymásba, a király ellenkezik, mert a királyfinak más feleséget szánt, végre is a szerelmesek legyőzik az apa haragját s a királyfi és a pásztorlány egymáséi lesznek. Pedig az egyszer mindebből egy árva szó sincs meg a darabban. Egész más szerep jut a királyfinak is, meg a pásztorleánynak is. Amaz feleségül vesz egy előkelő úri lányt, ezt egy tisztességes vadászember viszi oltár elé.

De hát figyeljenek csak, hogy esett meg a história.

Az orleansi szűz idejében Franciaországba törtek az angolok. Puckstone (Kiss Mihály) vezetése alatt szétkergetik azt a franczia csapatot, melyben a Lajos herczeg (Hegyi A.) is harczol «hadi instruktorával, Gaston Amadéval (Kassai) együtt. A királyfi s nevelője menekülni kénytelen. Hosszas futás és kalandozás után egy falucska korcsmája elé érnek, hol egy libapásztorlánykára, Fanchettere (Komáromi M.) lelnek. De nyomukban ám a vérengző angolok. Már hallik is csatakiáltásuk. De, a mi még nagyobb baj, Fanchette kedvesének Pierrenek (Raskó) vakmerősége folytán rájönnek, hogy a királyfi a korcsmában van. Most légy okos Domokos! A korcsma mindenfelöl körülzárva, hogy meneküljenek? Már ki akarják kutatni a korcsmát, midőn az ajtón kilép a királyfi, — persze, hogy csak a pasztorlányka öltözött fel annak. Az igazi Lajos herczeg pedig Fanchette ruhájában menekül. Utána — a közönség falrengető hahotája közepett — a hadi instruktor kullogvén asszonynak öltözve. A turpisság mihamar kisül. De a királyfi akkor már árkon-bokron, folyón-patakon túl van.

A két menekült szent János szűzeinek kolostorába állít be. Ott akarnak megpihenni s pár napra megvonulni. Asszonynak vélik mind a kettőt s a hadi instruktorból immár apácza, a királyfiból pedig noviczia lesz. Most jön csak a java. Mit gondolnak, kit talált ott a királyfi a zárdában? Noémi du Chatelt (Kopácsy Juliska), a kit réges-régen szeret s a kit a király rejtett el ide Lajos herczeg elől. Persze volt öröm közöttük, a mikor felismerték egymást. Azt se feledjük el, hogy az álkirályfi, Fanchette is azon pánczélosan beállított a kolostorba Batissima fejedelemasszony (Csatai Zs.) szörnyü ijedelmére. Bezzeg nem ijedt a «világias kedélyállapotu» Eulália szakácsné, a ki rögvest vállalkozott a szép ifjú átöltöztetésére, mert csak férfiruhában nem maradhatna meg emberfia a zárdában. Mikor Eulália jelentést tesz a fejedelemasszonynak az átöltöztetésről, nagyra nyúlt ábrázattal vallja be, hogy *csalódott*.

Az angolok a zárdába is betörnek. Kikutatják s megtalálják a királyfit. Persze, hogy most meg Noémi öltözködött fel abba a csillogó aranyos, ezüstös herczegi pánczélba. Az igazi Lajos herczeg ismét megmenekült az ángolok elől és csakhamar felkerekedik a hadi instruktorral együtt, hogy édes atyját, a királyt felkeresse. Ismét álruhába öltöznek, a királyfi apródnak, Gaston Amadé pedig szolgának. Most szakadt csak nyakukba az igazi veszedelem. Az ángolok elfogják mindkettőjüket s kisül, hogy a pánczélos királyfi nem is királyfi, hanem asszonyi teremtés, a királyfi pedig az apródruhába öltözött ifju.

No, mi lesz most? Találják ki! Ugy-e nem tudják. De Lukácsy kieszelte, még pedig fura módon! Mert hát az időtájt veszedelmes híre járt az angolok közt az

FORRAI MIKLÓS.

orleansi boszorkánynak, ki asszony létére Szűz Máriás zászlóval a kezében, egész hadseregeket megfutamít. Nos, a pásztorlányka a falujabeli lányokkal felöltözik orleansi szűznek s menydörgés, villámlás között jelenik meg a válságos pillanatban. Az angol katonák vezérestül futásnak iramodtak a hányan voltak, annyi felé; a királyfi pedig elviszi jegyesét a királyhoz, hogy adja rájuk atyai áldását. A hadverő pásztorlányka pedig szíve választottjáé Pierré lesz. Hogy kelengyéről s hozományról a királyfi gondoskodik, azt elgondolhatják mindannyian.

Ugy-e bár elég mulatságos történet? Vegyük még hozzá a lovagparódia don Quijote paródiáját, Harald lovagot (Solymosi) és az ő petrenczerudas Sancho Panzáját, Crespint, s Eulália szakácsné s a lovag «pecsenyeillatu szerelmét» s akkor elképzelhető, hogy van ebben az operetteben elég megnevetni, elég megkaczagni való. Persze, hogy veszedelmesen sok a ruhaváltás. De ki ne látná szívesen a mi három kitünő operette primadonnánkat különféle variácziókban, mindhármat egy estén pásztorlánynak, apáczának s csillogó pánczélos királyfinak öltözve. Hát Kassain ki ne mulatna örökké zsenirozó pánczéljában, utána «máminak» öltözve, majd apáczaszűznek, majd pedig vörös inges szolgaöltözetben. Jól esik a tarkaság szemünknek s ilyen mulattatásra szánt műfajnál szivesen elnézünk egyetmást, a miért az eszünk meg is aprehendál.

Ehhez a szöveghez irt muzsikát Forrai Miklós. Nem igen hallották még a tehetséges fiatal zeneiró nevét emlegetni. Ez az első nagyobb igényekkel fellépő munkája. S mondhatni, igen kedvezően mutatkozott be mindjárt először. A könnyed francziás ízű zenéhez jó érzéke van. Dalai játszi röpkeségükkel kedvesen zsonganak fülünkbe még sokáig. Kupléi pedig egész gyakorlott zeneiróra vallanak. Ugy látszik, a vig zenéhez erősebb talentuma van. Külön felemlítésre méltó az e-mollban irt «Elszállott a kis madár» kezdetü dalocska, melynek csinos melódiája vezér-motivum gyanánt az egész operetten végigvonul, az ouvertürt s mind a három felvonást is dominálja. Nagyon tetszett a harmadik felvonásbeli duhajkedvű bordal is Kopácsy Juliska előadásában. Harald lovagnak s Crespinnek Eulália kupléja s a királyfi pikáns udvari történetei kaczajra fakasztották az egész szinházat. A szakácsné pecsenyeillatú szerelmét még a kóristák is megmosolyogták. Azt a zárda-kuplettet se feledjük el, melyet szintén *Kopácsy* énekel a második felvonásban. Bizonyára nem sok időbe telik s a zongorás kisasszonyok kedvteléssel fogják dalolni ezt a kedves dalocskát.

A Rózsavölgyi zeneműkiadó-czég szívességéből már mai számunkban közöljük az uj operettenek ezt a kiváló énekszámát.

Még az előadásról kell szólanunk. Hát hogyne lett volna jeles az előadás, mikor oly jeles operette-primadonnák trifoliuma vett részt benne, mint a milyen Hegyi-Komáromi-Kopácsi. Csak azt csodáltuk, hogy mindegyik tudott más és uj lenni, pedig majdnem elmondhatjuk, hogy mindnek ugyanazon szerepe volt, mert mind a három volt apácza, királyfi, pásztorlányka. Csak ugy pattogott a nóta egész este e három énekesnőnk ajkáról együtt s külön s ha az előadás jelességéről referálunk, mindhármukat együtt kell emlegetnünk. Kassai is egész kabinetalakitást csinált e négyvariácziós szerepből. A Solymosi-Tollagi duett is megtette a magáét. Külön felemlitést érdemel vaskos, de jóizü komikumáért Siposné. Ily szerepekben máskor is szivesen látjuk. Kiss Mihálynak, Csatai Zsófi asszonynak nem volt jelentékenyebb szerepe.

Tapsból, kihivásból jutott mindenkinek bőven. S kiváltkép szivesen tapsoltunk a fiatal tehetséges zeneszerzőnek, kinek haladását e szép kezdet után érdeklődéssel kisérjük.

Sz. E.

LE SEM TUDUNK...

Le sem tudunk egymásról mondani
És nem is egyesülhetünk;
Egygyé fonódnak lelkünk vágyai,
De kettéválaszt végzetünk.
Hiába minden! Szivünk küzködésén
A sors pajkos gyermek gyanánt kaczag;
Tetszik neki ez óriás vivódás,
Melyben szivünk elvérzik, megszakad.

Patyi István.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Nemzeti szinházi dolgok. — Rendezett és rendezetlen viszonyok. — Lemondás. — Délutáni előadások. — Duse jön.)

A lefolyt hétnek legnevezetesebb szinházi eseménye a népszinház egy tavalyról maradt restancziájának: a *Lukácsy-Forray*-féle «*Libapásztor*»-nak premièreje volt, a melyről más helyen szólunk bővebben.

Egyébképen igazi szinházi eseményekben meglehetősen meddő volt a hét. A miként a természetben a nagy vihart fenséges nyugalom és csend szokta követni, úgy azután a «grand applomb» után is, a melylyel a nemzeti szinháznak ez a szezonja megindult, az után a gyászos revolver-dörrenés után, mely alapjában megrázta a szinház egész alkotmányát, nyomott csöndben, nyugalmasan s lanyhán folyik tovább a szezon. Illetőleg az igazi szezon még meg sem kezdődött. Paulay úr még mindig készülődik, egy hónapi működés alatt még csak egyetlen reprisecskével sem kedveskedett az éhes publikumnak, készülődik a haute-szezonra. Hát ez a tartózkodás nem is volna baj, csak azután a fölingerelt étvágyat ki is tudja majd elégiteni!

Az első premièreről szó sem lehet előbb, mint október második felében; akkorra van ugyanis tervezve a *Várady* Antal «*Rafael*»-jének bemutató előadása. A Nagy Imre örökét, a darab czímszerepét, *Somlo* Sándor vette át s ugyancsak ő fogja a «Tudor Mária» Fabianiját is játszani, mely eredetileg szintén Nagy Imrének volt kiosztva.

Eszünkbe sem jut szemrehányást tenni azért, hogy nem siet az uj darabok bemutatásával. A túlgyakori premièreknek csak olyankor van értelme, a mikor a szinháznak a kvantitás fegyverével kell harczolnia a kedvetlen közönség érdeklődésének fölkeltése végett. A mi nemzeti szinházunk viszonyai azonban, hála Istennek, eléggé rendezettek arra nézve, hogy a kvantitást teljesen számon kivül hagyhatja s csupán a kvalitás fegyverével harczolva, egyedül a legtisztább művészet szolgálatában fejtheti ki működését. Épen ezek a viszonyok azonban kettős kötelességévé teszik a nemzeti szinháznak, hogy a mikor a publikum lelkes pártfogása az anyagi érdekekért való küzdelmet teljesen fölöslegessé teszi, fizesse vissza a közönség jóságát azzal, hogy mindég csak a legtisztább műélvezetet nyujtsa, hogy az uj darabok megválogatásában, valamint a *régiek megrostálásában* legyen szigorú és pártatlan.

A szinháznak rendezett anyagi viszonyaival szemben szomorú ellentétet képez azonban a tagok anyagi viszonyainak rendezetlensége. Mi reánk s egyáltalában a nyilvánosságra természetesen épenséggel nem tartoznak a művészeknek e belügyei; mi teljes diskréczióval csupán annyit akarunk e helyen fölemliteni, hogy e héten végre föllépett *hosszas betegsége* után a mi nagy *Ujházink*, még pedig az Erckmann-Chatrian-féle «Lengyel zsidó»-ban. A közönség lelkes tüntetéssel üdvözölte a mestert, a ki a kiállott sikeres operáczió után, melyet nem Kovács professzor végzett, hanem a Pesti Hazai, pompásabb szinben van, mint valaha.

Másodszor csütörtökön lépett fel Ujházi a Karczag Vilmos «Lemondás»-ában, melyet bérletszünetben zsufolt nézőtér előtt adtak. Ez volt a drámának, melyet a «*Magyar Hirlap*» hasábjain regény-alakban lesz alkalmunk megismerhetni, első előadása e szezonban s a publikumra ez alkalommal csak oly mély s erős hatást gyakorolt, mint a mult esztendei előadásokon. Egy szerep-változásról is meg kell emlékeznünk: a legaranyosabb nagymamának, *Prielle Kornéliának* gyöngélkedése miatt Boldizsárnét *Rákosi Szidi* asszony játszotta s jobban nem dicsérhetjük a Rákosi Szidi művészetét, mintha konstatáljuk, hogy elődjének végtelenül kedves és utolérhetlenül bájos nagymamája után is nagy sikert tudott elérni ebben az amúgy is bravúrral megirt szerepben.

* * *

A népszinház igazgatósága e hét vasárnapján kezdi meg délutáni előadásainak sorozatát. Ajánljuk ezt a nemzeti szinház művezetőségének azzal a megjegyzéssel, hogy az esetben, ha derogálna neki a népszinház példáját követni, hivatkozhatik arra is, hogy nem a népszinház, hanem a Burg példáját követi, a hol vasárnap délutánonként tudvalevőleg szintén rendeznek délutáni előadásokat.

Nagyon üdvösnek tartanók, ha a nemzeti szinházban is megvalósitanák a délutáni előadások eszméjét. Mind erkölcsi, mind anyagi tekintetben csak a legfényesebb siker lehet e reform következménye; mert első sorban az amugy is tarthatatlan bérlet rendszernek, mely a napi publikum jó részét kizárja a szinházból, káros hatásait enyhitené, másrészt pedig a rendes repertoireról mindinkább méltatlanul leszoruló *történeti szinműveket* ujra elő lehetne venni s föleleveniteni (mert, hogy a délutáni előadások műsorozatát legnagyobbrészt magyar történeti szinművekből kellene összeállitani, az természetes); végül pedig a lényegesen leszállitott helyárak által a szinházba vonzott alsóbb néposztályból való közönségnek ízlésére, gondolkozásmódjára, felfogására ezek az előadások emelőleg, tisztitólag, sőt megváltólag hatnának. Hogy e morális előnyök mellett anyagi tekintetben is mily nagy haszonnal járna a délutáni előadások behozatala, azt minden bővebb fejtegetés nélkül is könnyen beláthatja mindenki.

* * *

Ő jön!

Ő, a ki másfél esztendő előtt, a mikor megjelent közöttünk, mint az üstökös, káprázatólag, észbontólag. Ő, a ki nem is lázba, hanem őrületbe ejtett mindnyájunkat s lebilincselte bennünk mindazt, a mi érez és eszmél: szivet, lelket és észt. Ő, a nagy talián tragika, az isteni Duse közelg. Legalább öles plakátok igy hirdetik; az igaz, hogy tavaly is igy hirdették és — nem jött. Pedig az a kellemetlen fekete vendégünk, a ki tavaly visszariasztotta, az idén is élvezi szives vendéglátásunkat.

Hát nagy a mi örömünk, isteni hölgy, hogy jösz, de kettős volna akkor, ha ezt a mi kellemetlen vendégünket is elkergetné jöttöd.

Justinus.

OPERA.

A m. kir. operaház uj évadja sokat igér; sokat is ad, ha úgy folytatja, a mint kezdte. A megnyitó előadás, a «Tannhäuser», aféle ismerkedő est volt, a melyen igazán nem, csak pro forma örültünk a szerencsének, mely egymáshoz vezetett minket, Nikisch Arthur igazgatót és Budapest székes főváros operalátogató közönségét. Az ouverture roppant hatását Nikisch még fokozta: az egészet koronázó harsonák mellé teljes fényében fölidézte a második harsonaszólamot, a melyet még a magyar fővárosban soha sem lehetett kihallani a teljes erővel rezgő orcheszter egységes nagy tömegéből. E jelben győzött az uj igazgató, mint karnagy: fogékonynyá tette az iránt a számtalan finomság iránt, a melyet a régi dalműben mint uj szépséget tanultunk megismerni.

Megcsodáltuk Nikisch karnagyi lángelméjét azokban a dalművekben is, a melyek vadonatújak voltak előtte: a «Parasztbecsület» első karát ugyan elsiette, de a «Bajazzók» madárdalának felelgető obojszólama és mindkét kis opera művészi retouche-ja méltó tetszésriadalt szereztek az uj karnagynak.

«Az eladott menyasszony» mégis az ő legszebb diadala. A csehek Erkelje, a megőrülésig zseniális *Smétana* Frigyes úgy irta ezt a víg operát, mint Heine a dalait, melyekről szentesitve van már az a jellemzés, hogy a szép tartalmat kecses formában adják s oly egyszerüséggel, hogy a parasztlány is eldanolhatja. Háromszor hallottuk a majdnem harminczéves operát, s mindig nagyobb és nagyobb gyönyörrel csüggtünk melódikus bájain, frisseségén, keresetlen eredetiségén, s a fényes hangszereléssel ellensúlyozott diszkrét harmonizáláson. A naiv történetet naiv zene kiséri, egészíti ki oly kedves idyllre, melynek lágyabb, érzelmes dalai, kettősei, sextettje jótékonyan váltakoznak, a $^4/_8$ rythmus hol kedélyes, hol kómikus, határozottan nemzeti stillal. Az élénk, népies tánczok, az utolsó felvonás komédiásainak látványossága és harsogó czirkuszi zenéje, Nikisch mesteri vezérpálczája mellett csak olyan eleven benyomást keltenek, mint a darab többi zenéje, tiszta élvezetet szerez — a maga nemében — olyant, mint Mozart művei.

Kereszthy István.

AFORIZMÁK.

Sok embernek «isten» már nem is főnév, csak indulatszóképpen veszi ajakára.

*

Kuszált irás az élet. Interpunkczióját a halál képezi. A stoikusnak pont, a bonvivantnak vessző, a szenvedőnek fölkiáltójel, a tevékenynek nyugjel, a hivőnek idézőjel, a skeptikusnak kérdőjel.

*

«Fin de siècle», «modernismus» stb. stb., mind csak puszta szó, üres frázis. Valósággal a *régi motivumokhoz való visszatérés* észlelhető minden téren. Jogászaink is nagyra vannak a *«föltételes elitélés»* vívmányával — hát mi más a régi jó *purgatorium* ?!

*

Az őszi verseket jobban szenvedhetem, mint a tavaszi lyrát. Az ősz amugy is komor, bágyadt, borongós — valamivel több vagy kevesebb fakó sivárság már nem határoz. Ellenben a tavaszi zöngemények a kikelet egész ragyogó derüjét képesek tönkre silányitani.

*

A magyar nyelv olyan rímszegény, hogy még az apagyilkos rímnek is meg kellene bocsátanunk!

*

A legnagyobb calamitások a calamusból erednek.

*

Nincs a sorsnak végzetesebb adománya, mint olyasmivel bírni, a mi talentumnak látszik.

Méry Károly.

TISZTELT OLVASÓINKHOZ.

Az új évnegyed küszöbén bizalommal fordulunk tisztelt olvasóinkhoz, hogy eddigi nagybecsű támogatásukat továbbra se vonják meg lapunktól. Szinte páratlan az a jó akarat, melylyel a magyar olvasó közönség lapunkat rögtön megindulása után felkarolta. Hétnegyed éve, hogy a *Magyar Géniusz* fennáll. Ezen rövid idő alatt oly hatalmas olvasó közönséget és oly előkelő irói gárdát tudott maga köré csoportosítani, a minőre kevés példa van a magyar hirlapirodalomban. A közönségnek ez a páratlan támogatása bizonyítja leginkább, hogy jó úton haladtunk. A mi jelszavunk: *magas irodalmi színvonal és aktualitás.* Az elsőre garanczia az a sok előkelő iró, kik lapunkat dolgozataikkal állandóan felkeresik; a másodikra, az aktualitásra nézve legyen szabad eddig megjelent füzeteinkre hivatkozni. Nem volt oly nevezetes hazai vagy külföldi esemény, melyet még azon a héten szép képek kiséretében be nem mutattunk volna. Ebben a tekintetben nem csak a magyar szépirodalmi lapokat szárnyaltuk túl, de nem egyszer lépést tartottunk a legelőkelőbb külföldi folyóiratokkal, még a külföldi eseményekre nézve is. Most, hogy a nyári szezon véget ér, régi rovatainkat a régi élénkséggel fogjuk újra felvenni. *Lazzaroni* a hét eseményeiről fog tartalmas elmefuttatásokat irni, *Janus* és *Szalai* Emil a szinházakat fogják beható birálat alá venni, *Feleki* Sándor dr. az oly kedvelt «Orvosi szalon» rovatban fog felelni olvasóink orvosi és egészségügyi kérdéseire, *Fidelis* dr. előfizetőnőink beküldött arczképeiről ír szellemes tanulmányokat, *Róna* Béla az ő éles és finom kritikáját fogja továbbra is gyakorolni az irodalomi rovatban stb. stb.

Mult számunkban kezdtük meg *Tolnai* Lajosnak, a kiváló regényirónak a *Magyar Géniusz* számára irt kitünő regényét, mely bizonyára élénk tetszésben fog részesülni. A meglepetések egész sorozata vár még olvasóinkra s közülök jelenleg csak egyet árulunk el: a rendkivül fényes karácsonyi számot, mely egymagában véve s díszes könyvszámba megy.

Nagy súlyt fektetünk ezután is arra, hogy az aktuális dolgok szép illusztrációkkal jelenjenek meg, a mint egyáltalában gondunk lesz rá, hogy minél szebb rajzokat nyujthassunk olvasóinknak.

Ennyit egyelőre. A jövő fogja megmutatni, hogy sokkal kevesebbet igérünk, mint a mennyit nyujtunk. Tartozunk ezzel annak az olvasó közönségnek, mely a *Magyar Géniuszt* oly meleg szeretettel és annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a «Magyar Géniusz» szerkesztősége.

SPORT.

Jubileumdíj. Ő felsége negyven éves osztrák császárrá való koronáztatása alkalmából alapított díj — mint előre látható volt — a Kincsem istálló fehér dresszét látta a finishben legelől. De nem az a ló triumphált, a melyikre a fogadók mind holt biztosságra esküdöztek t. i. Primás II, hanem Virad, mely társának csak segitőül volt kirendelve. A favorit már az egyenesre fordulva, eljátszotta az napra szerepét, úgy szintén a Derby-győztes Gourmand is, s az alatt, mig Turul és Vocativus élet-halál harczot vívtak egymással, Virad mint biztos nyerő canterezett a czél felé és megnyeré népszerű gazdájának Blaskovich Ernőnek a 20000 forintos díjat.

*

Athletica. A magyar testgyakorlók köre m. hó 24-én tartá meg a Tattersal melletti ügető-pályán 9-ik nyilvános pályaversenyét, melyet a meg-megujuló eső daczára szép számú, jobb részt hölgyekből álló közönség nézett végig. Érdekesebb itemek voltak a súly emelés, melyben Frank Ernő a 30 kgos vasrudat 43-szor emelte a fej fölé; — az 5000 méteres kerékpárverseny fölötte érdekes finishű volt, ugyanis az ország legjobb kerékpárosainak ketteje Minich Jenő és Nagy Dénes vetélkedtek egymással s végül is az előbb emlitett győzött 8 p. 51⅕ mp. alatt; az 5000 méteres távfutásban pedig Rintel Gyula diadalmaskodott 19 p. 33⅘ mp. alatt. A viadalokat este kedélyes társas vacsora követte a Széchenyitéri vendéglőben, mely alkalommal sorra került a díjak ünnepélyes kiosztása is.

*

Isinglass. Azt a lovat, melyet az angolok második Kincsemnek tartottak, utolérte végzete, a nagy hősök végzete. Megverték. A 2000 guinea, Derby Szt.-Leger hármas és egyúttal veretlen nyertesét, pénteken a 100,000 forintos Lancashire-plateban megverte a Portlandi hg. «Raeburn»-ja, Isinglass második, La Fleche pedig harmadik lett. Hiába, nem minden tizednek van Kincsemje s fog-e még a világon találkozni oly paripa, melyről elmondhatja tulajdonosa: Ötvennégyszer küldöttem a starthoz és ötvennégyszer érkezett elsőnek a czélhoz.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hírnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Lóárverési hirdetmény.

A cs. és kir. 5-ik számu vonatosztály által **október hó 16-án és 17-én** mintegy

300 dara kiselejtezett ló

nyilvános árverés utján fog eladatni.

Az árverés a pozsonyi marhavásártéren tartatik meg és reggeli 8 órakor veszi kezdetét.

A vételáron kivül a vevő még a III. dijfokozati bélyegilletéket is köteles fizetni.

Pozsony, 1893. évi szept. hó 16-án. **A cs. és kir. 5-ik vonatosztály kezelő-bizottsága.**

ÉRTESITÉS.

Az ágynemüek mosása- és javitása, valamint az ágy-állványok javitásának 1894. évre való biztositása czéljából, az 1211. ex 1893. sz. hirdetmény szerint, a cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál Pécsett f. évi október hó 12-ikén, a fiók-ágyraktárnál Zomborban október 6-án, ugyanannál Kaposvárott október 25-én, továbbá a városi kapitányi hivatalnál Szabadkán október 5-én és a községi hivatalnál Tolnán október 18-án fognak megtartatni az idevonatkozó tárgyalások, melyekre az érdeklődök ezennel meghivatnak.

Pécs, 1893. szeptember 15-én. **A cs. és kir. élelmezési raktár.**

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

Minden gazda, aki a legelőnyösebb szerkezetü **vetőgépek** beszerzése iránt érdeklödik, kimeritö felvilágositást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

Terjedelmes árjegyzékkel a gazdaság összes ágazatában szükséglendő gépezetekről dijmentesen szolgálunk.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ mult félévi folyamára

(1893. január—junius hónapokra)

tetszés szerinti szinekben és rendkivül diszes kiállitásban

1 forint 30 krjával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., ker., Teréz-körut 17. sz.

Főüzlet: VII. Szövetség-utcza 37.

KOVALD PÉTER és FIA

Gyüjtö-telepek:

II., Fő-utcza 10.	**VI., Andrássy-út 26.**
III., Kecskeméti-utcza 5.	**VII., Akácfa-utcza 42.**
IV., Kis korona-utcza 6.	**VIII., Rökk Szilárd-u. 18.**

Hevesi József
UJ KÉPES HAVI FOLYÓIRATA.

A Magyar Géniusz tisztelt olvasóinak különösen figyelmébe ajánljuk azt az uj képes havi folyóiratot, mely **Hevesi József** szerkesztésében f. évi szept. hóban indul meg

OTTHON

czim alatt.

Az **OTTHON** rendkivül diszes kiállitásu képes havi folyóirat lesz, mely havonkint egy vaskos kötetben jelenik meg.

Az **OTTHON** minden száma igen gazdag szépirodalmi tartalommal jelenik meg legkiválóbb iróink tollából. Közöl eredeti regényt, minden számban vagy 10 kisebb elbeszélést, ismeretterjesztö czikkeket. Kritikai és szépészeti értekezéseket. Tanulmányokat a tudomány ujabb vivmányaiból stb.

Az **OTTHON** munkatársai a legkiválóbb magyar irók.

Az **OTTHON** minden száma gazdagon lesz illusztrálva.

Az **OTTHON** közölni fog képeket a legkitünöbb müvészektől.

Az **OTTHON** minden száma **szines képmellékleteket** fog közölni.

Az **OTTHON** minden száma követni fogja azokat a tradicziókat, melyeket annak szerkesztője az általa alapitott első magyar képes havi folyóiratnál követett.

Az **OTTHON** a legolcsóbb magyar képes havi folyóirat, mert egyes száma

50 kr. = egy korona.

Az OTTHON előfizetési ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt.

Bizunk a magyar olvasóközönségben és különösen a Magyar Géniusz tisztelt olvasóiban, hogy HEVESI JÓZSEF-nek ez uj képes havi folyóiratát, mely elé méltán tekintenek nagy várakozással, s melynek előfizetési ára oly csekélyre van szabva, tömeges pártfogásban fogja részesiteni.

Az előfizetési árak **Hevesi József** az **OTTHON** szerkesztője czimére **Budapest, Rózsa-utcza 46. sz. a.** küldendők.

7312./C. J. 1893. sz.

Értesités.

A cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak 1893. évi junius hó 25-éröl, 12. osztály 1863. sz. alatt kelt rendelete folytán a katona kincstári javaknak elfuvarozása végett és pedig a vidéki vonalokon, továbbá a helyörségekben és a táborozási állomásokra a hadbiztosság kerületében a cs. és kir. hadsereg részére 1894. évi január hó 1-étöl 1894. évi esetleg 1896. évi deczember hó végeig szóló időtartamra az irásbeli ajánlattárgyalások a következöleg megjelölt helyeken és napokon mindenkor délelötti 10 órakor fognak megtartatni és pedig:

A tárgyalás meg fog tartatni állomáson	kinél	A tárgyalás napja		Mely állomások (helyörségek) számára
Őrkény	A katonai állomás parancsnokságnál	1893. évi október hó	2	**Őrkény (őrkényi lövötér)**
Baja			5	**Baja**
Czegléd			6	**Czegléd, Abony, Alberti Irsa**
Szabadka			9	**Szabadka, Jankovácz, Zenta**
Budapest	az élelmezési raktárnál		12	**Budapest, Rákos-Pálota, Pilis Csaba**
Zombor	a katonai állomás parancsnokságnál		13	**Zombor, Stanisics**
Ujvidék			16	**Ujvidék**
Székesfehérv.			17	**Székesfehérvár, Paks**
Tolna			19	**Tolna**
Szolnok			20	**Szolnok**
Pécs	az élelmezési raktárnál		24	**Pécs, Mohács**
Kaposvár	A katonai állomás parancsnokságnál.		26	**Kaposvár**

A rendszerint bélyegzett ajánlatok a különboritékban benyujtandó bánatpénzzel a tárgyalási nap délelötti 10 óráig az illető hivatal vagy intézethez küldendök, melynél a biztositási tárgyalás meg fog tartatni.

A közelebbi feltételek és az ajánlati minta az ezen biztositás számára külön elökészitett, a hadtestbiztosságnál, az élelmezési raktárnál Budapesten és Pécsett és a katonai állomásparancsnokságoknál meglevö feltételi füzetben és a szeptember hó 15-éröl kelt eredeti hirdetményben betekinthetök.

Budapest, 1893. szeptember 15-én.

A cs és kir. 4.. hadtest parancsnokság.

(elemezési) raktáraiból	kilogramm								
Budapesten	3550	400	2500	900	1800	700	20	3000	Átadáshoz azonban csupán azon rongymennyiségek kerülnek, melyek iránt a hadseregparancsnokság egyébként nem intézkedik.
Pécsett	500	100	1500	200	700	200	10	—	
Összesen	4050	500	4000	1100	2500	900	30	3000	

7. Az ajánlatot elnyerőnek nincs jogában, valamely kárpótlást követelni vagy az átvételt megtagadni, ha kisebb vagy nagyobb rongy-mennyiség adatnék át, mint a mennyi a 6. pontban kimutatva van.

8. Az átveendő rongyok nagyság és minőség szerint válogatva vannak és a **nagy rongyok** nagyobb darab használhatatlan téli pokróczokból, nyári alj vagy tábori takarókból, lepedőkből és szalmazsákokból állnak, melyekről a kincstári bélyegek levágattak; **kis rongyok** matrácz és fejvánkos-héjakból, szalmafejvánkosok-, fejvánkos-héjakból és zsákokból, melyeknek szegletei, illetőleg bélyegei elvágattak; továbbá az elvágott szegletek, és a javításoknál elhulló kisebb rongydarabok és használhatatlan boritékvászonból; a **fehér rongyok** lepedőkből és párnahéjakból; a **szürke rongyok** szalmazsákok, szalmafejvánkosok, matráczok, párnahéjak, csinvat-zsákok és boritékvászonból, a **gyapot-rongyok** nyárialj- és tábori takarókból s téli pokróczokból; a **jute-rongyok** használhatatlan összevagdalt jute-zsákokból állanak.

9. Minden további feltételek, a fentnevezett ágyraktár hivatalos irodájában, a tárgyalás napjáig naponta megtekinthetők.

Budapest, 1893. évi szeptember 17-én.

A cs. és k. katonai ágyraktártól.

50 kros bélyeg

Ajánlati minta.

Én alul irott ..... lakos ezennel kinyilatkoztatom, hogy a budapesti hadbiztosság kerületében az 1894. évi január 1-től deczember végeig meggyülemlő használhatlan, gyapot, fehér és szürke rongyokat, valamint a használhatlan málhaköteleket és jute-rongyokat következő árakért, és pedig:

100 klgr. gyapot-rongyot nagy darabokban ..... frt ..... kron azaz: .....
100 « « « kis « ..... « ..... « azaz: .....
100 « fehér « nagy « ..... « ..... « azaz: .....
100 « « « kis « ..... « ..... « azaz: .....
100 « szürke « nagy « ..... « ..... « azaz: .....
100 « « « kis « ..... « ..... « azaz: .....
100 « málhakötél-rongyért ..... « ..... « azaz: .....
100 « jutezsák-rongyért ..... « ..... « azaz: .....

loco Budapest átvenni és magamat az 1893. évi szeptember 17-én, Budapesten kelt tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt feltételeknek alávetni kész vagyok.

Mint bánatpénzt készpénzben (vagy állampapirokban) leteszek ..... frtot, és alávetem magamat az ebbeli meghatározott előttem ismeretes tárgyalási feltételeknek.

Kelt .... 1893. .....

Magyar

Biztositási Iroda.

BUDAPEST,

Deák Ferencz-utcza 21., II. emelet.

Van szerencsénk a n. é. közönséget tisztelettel értesiteni, hogy irodánkat megnyitottuk. Hivatásunk leszen a nagyérdemü közönség biztositási ügyeiben, sérelmeiben támogatólag eljárni é. p.

1. **A biztositó közönséget peres** esetekben szakemberek támogatása mellett **kiváló** jogászokkal **képviseltetni.**

2. **Kár esetén (tűz- és jégkárnál) kiváló** szakférfiakkal **helyettesittetni a vallott biztositott** felet a kár **megalapitásánál.**

3. **Felülvizsgálni beterjesztendő bevallásokat** és **kiállitott kötvényeket.**

4. **Lelkiismeretes és pontos tanácscsal, utbaigazitással, informáczióval szolgálni a hozzánk forduló feleknek a biztositási intézmény minden** ágazatában.

5. **Elfogadunk biztositási ajánlatokat tűz, jég, baleset ellen és az ember életére tetszés szerinti társaság részére és ezeket a legszigorubb pontossággal eszközöljük.**

6. *Kiadjuk* a *«Biztositási Ertesitőt»*, *melynek előfizetői* **ingyen kapnak bármilyen a biztositás terén** *előfordulható ügyekre informácziót.*

Prospektusok és dijtáblázatok bérmentve és ingyen.

Hol keressük a legjobb

ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) müvésznönk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbörnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az őszhaj eredeti fényét és fiatalos szinét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára* 1/4 *literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

Gróf Esterházy Géza-féle

Cognac-gyár részvénytársaság

BUDAPESTEN,

teljesen befizetett részvénytőke 640,000 korona.

Az osztr. magyar birodalom egyik legnagyobb cognacgyára,

ESTERHÁZY COGNAC

tiszta borból, idegen anyagok hozzákeverése nélkül készül és ezért a közönség kedvencz itala.

TÖBB EZER ELISMERŐ NYILATKOZAT. — DISZOKLEVÉL, ARANYÉREM és DISZKERESZTTEL KITÜNTETVE.

Legelőkelőbb orvosi tekintélyek által ajánlva. Kapható minden jobb füszer és csemegeüzletben.

A BUDAPEST-

Terézvárosi Takarékpénztár

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Irodái: **VI. ker., Andrássy-út 5. szám,** (saját házában).

Befizetett részvénytőke: 2.500,000 korona.

Elfogad **betéteket** takarékbetéti-könyvecskék és pénztári jegyek ellenében **4%-os kamatozással,** valamint folyószámlában (Chek-számlán.) A 10%-os betétkamatadót az intézet fizeti

Leszámitol váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra, megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett.

Ujonnan nyitott **váltóüzlete** bármely a banküglyetbe vágó megbizásokat elintéz.

Üzleti órák: délelőtt 1/2 9—1/2 1-ig, délután 3—5-ig.

Ne vásároljon czipőt

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyeremek-czipöit** szabott, olcso árak mellett árustja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

Női ruhák terme és Confectió áruház

ZWIEBACK LAJOS ÉS TESTVÉRE

BUDAPEST, VÁCZI-UTCZA 5.

BRÜSSEL 1883

ÜZLETMEGNYITÁS.

Van szerencsénk a nagyérdemü hölgyközönség becses tudomására hozni, hogy **f. é. szeptember hó 15-én**

női-ruha-termeinket és confectió-áruházunkat

Budapest, IV., Váczi-utcza 5. szám alatt megnyitjuk.

Bátorkodunk az igen tisztelt hölgyközönséget egész tisztelettel megkérni, hogy bennünket, illetve áruházunkat és I-sö és II-od emeleti termeinket, melyeken **a legdusabb választéku eredeti párisi modellek, női felöltök, manteauk, esököpenyek, jaquettek, szinházi entreé-k,** továbbá az idény legujabb alkotásainak megfelelö toilettek különösen **látogatási, utczai, alkalmi és lovagló ruhák** — a legelsö párisi házakból beszerezve — raktáron vannak, mielöbbi becses látogatásukkal megtisztelni méltóztassanak, ezuttal megjegyezvén, **hogy kelengyék legizlésesebb** és kiválóan finom elkészitésére speciális munkaerőket alkalmazunk, ugyszintén

a legczélszerübb és igen finom gyermekruha és felöltö

saját e czélra külön berendezett műhelyünkben jutányos áron és pontos megrendelés szerint készittetik.

Merjük hinni, hogy a n. é. hölgyközönség megelégedését — szives megrendelés esetén — teljesen ki fogjuk érdemelni, maradván kitünö tiszteletünk kifejezése mellett

Budapest, 1893. évi szeptember hó.

SZIGETI ÉS WEINER

czégtársak.

Elegáns kötésü divatalbumunkat, mely külön párisi rajzolónk által kizárólagosan czégünk részére állittatik ki, becses kivánságra díjmentesen beküldjük.

Illatszer, vegyszer és

gyógyáru-üzlet

az apostoli kettös kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertötlenitö** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj- és fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltök, téli kabátok, turf* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját mühelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruha-előfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

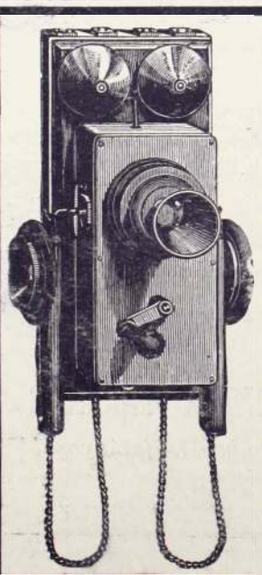

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

Hein János

Budapest, Kerepesi-ut 82. Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÜLTETÉSÉRE** ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

Bármely kereskedelmi, ipar, vagy gazdasági ügykörökben sikeresen alkalmazható

kettős könyvvitel

ismeretét eredeti tanmódszer nyomán, akár magyar akár német nyelven **30 óra alatt** mérsékelt dijért bárki, még levelezési uton is elsajátithatja egy magántanárnál,

Budapesten, Váczi-körut 31., ajtó 33.

Bővebb felvilágositás válaszbélyeg beküldése mellett nyerhető.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

II. ÉVFOLYAM 1893 OKTÓBER 8.

41-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Bokross Elek. — **Lazzaroni:** *A Hét.* — **Iványi Jenő:** *Hugó Viktor örököse.* — **Kőrös Mihály:** *Az én dicsőségem.* — **Béni Vilmos:** *Felnézek ....* — **Véka Lajos:** *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — **Benedek Elek:** *Bándi Miklós.* — **Vázsonyi Jenő:** *A bölcseség köve.* — **Balogh Imre:** *Vérmetamorphosis.* — **Tolnai Lajos:** *A harmadik.* — **Színház.** — **Irodalom.** — **Tisztelt olvasóinkhoz.** — **Szerkesztői üzenet.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Üzlethelyiség-változás.

Van szerencsém a n. é. vevőközönség tudomására hozni, hogy 1803. óta fennálló

vászon-, kész fehérnemü- és szövöttáru-

raktárunkat

(eddig IV., váczi-utcza 5. sz. „YPSILANTI"-hoz)

IV., városház-tér 8. sz. alá,

a volt Ádám és Éberling czég helyiségébe helyeztük át.

A csődtömegtől a még fennmaradt áruraktárt mintegy 150,000 forint értékben, igen kedvező feltételek mellett vettük át és fogjuk, **a meddig a készlet tart,** elárusitani, másrészt a végeladott czikkek **uj áruval** pótolatván, a legjobb alkalom kinálkozik

menyasszonyi kelengyék

és házi szükségletek olcsó beszerzésére.

Ezen kiváló bevásárlási alkalmat becses vevői szives figyelmébe ajánlják

KOLLARITS JÓZSEF és Fiai.

Legnagyobb választék mosó-ruhaszövetekben,

olcsó árak mellett.

Főüzlet: VII. Szövetség-utcza 37.

KOVALD PÉTER és FIA

Gyüjtő-telepek:

II., Fő-utcza 10.	VI., Andrássy-út 26.
III., Kecskeméti-utcza 5.	VII., Akáczfa-utcza 42.
IV., Kis korona-utcza 6.	VIII., Rökk Szilárd-u. 18.

HOFFMANN és SCHLOSSER

BUTORKERESKEDŐK,

KÁRPITOSOK ÉS DISZITŐK

BUDAPESTEN,

IV. ker., Hatvani-utcza II. sz. I. em.

(a Neruda-féle üzlet melletti palota.)

Képes árjegyzékeket kivánatra ingyen és bérmentve.

COGNAC

MARIE BRIZARD & ROGER

Alapittatott 1755.

Vezérügynök Magyarország részére:

STEINER GUSZTÁV

Budapest, VI. ker., Izabella-utcza 43. szám.

A „COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

STERNBERG ÁRMIN és TESTVÉRE

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

ÁRVAI J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. **magyar**

császári **királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS Bécsi-utcza 9. **LONDON**

11. Rue de Conservatoire 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve az őszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

II. évfolyam. 1893. október 8. 41. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... . 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

BOKROSS ELEK.

1844—1893.

A magyar közéletnek újra halottja van. Egymásután dőlnek ki a nagyok, az erősek, a kik hivatva volnának közéletünk poshadt légkörét megtisztítani. Egymásután hagyják ott a harcztert, melyre az erő és akarat, tudás és hatalom fegyvereivel léptek. És az idők rohanó árja elhalad fölöttük és a nagyok, az erősek helyét új emberek foglalják el, a kik a megfeneklett szekeret kevesebb erővel bár, de mégis odább-odább tolják. Az ő nevük pedig csak emlékben él és az az emlék oly múló, oly rövid! . . .

Ime Bokross Elek is, a hatalmas, az erős, «Erdély esze» — a mint szerették nevezni — kidőlt a harczolók sorából. Pedig Bokross nagy talentum volt, fényes képzettséggel és azzal az erővel, mely megadja valakinek azt, hogy a mit akar, keresztül is tudja vinni. Fáj nekünk az ő halála, kétszeresen fáj. Nem kutatjuk, hogy az utolsó évek tán okot adtak arra, hogy a *magán*-embert kevésbé tiszteljük, mert hisz a hír rosszakat oly szivesen szárnyára vesz; mi Bokross Elekben a magyar közélet hatalmas alakjának kidöltét siratjuk meg és fáj tudnunk, hogy ennek a jeles férfiúnak ily halállal kelle otthagynia a harcztert.

BOKROSS ELEK.

Az a katasztrófa, mely e héten fölrázta a magyar társadalmat, egy tragédiának utolsó megrázó jelenete volt. Hatása mély, maradandó s bárhogy is tudunk feledni ebben a fölszines világban, nem fogunk sokáig, nagyon sokáig hatása alól szabadulhatni. Egy hatalmas, erőteljes férfi, a ki ma még itt jár-kél közöttünk, küzd és tesz a közérdekért, a haza javáért s holnapra már szétzúzott koponyával ott fekszik egy sötét pinczelakás alján és a munkás kéz megszűnt lenni, dolgozni.

Borzasztó a halál gondolata. Megsemmisülni, szétfoszlani és többé nem látni a mosolygó eget, e szép világot, melyben egy helyen annyi szép és annyi rút dolog megfér. Meg-

semmisülni, elenyészni örökre . . . De borzasztóbb halál, mely a léleknélküli testet is elékteleníti; halálba menni úgy mint Bokross Elek! Gondolatnak is szörnyűséges! Bokross még fiatal ember volt, vagy legalább is tettvágya, férfikora legszebb idejében. 1844-ben született kincses Kolozsvárott, mely annyi jelest adott már a hazának. Gimnáziumi tanulmányait szülővárosában végezte, majd Pestre jött és elvégezvén a jogot, visszatért Kolozsvárra. Csakhamar egyikévé lett a fiatal Bokross az erdélyi főváros legkeresettebb ügyvédeinek. Előkelő családok jogi tanácsosuknak tették meg, a keleti vasútnak ugyancsak jogtanácsosa lőn.

Népszerűsége, hírneve egyre nagyobb lett. Hatalma, befolyása nőttön-nőtt s így történt, hogy 1878-ban szabadelvü programmal megválasztották képviselőnek. A képviselőházban nem szerepelt sokat nyilvánosan, de annál többet tett a közügyek érdekében otthon a maga erdélyi köreiben, a kik Bokrosst «Erdély kinevezetlen gubernátorának» nevezték el, annál a nagy hatalmánál fogva, melyet a bérczes kis hazában el tudott érni. 1881-ben Kolozsvár városa polgármesterének választotta, 1884-ben pedig újra feljött a parlamentbe, melynek regale-bizottságába tagul választották meg, mint az erdélyi viszonyok alapos ismerőjét. Rendkivüli tevékenységet fejtett ki e minőségben s itt szerezte meg a képviselőház bizalmát is, mely bizalom Bokrosst 1891-ben a Ház első alelnöki székébe emelte. Tagja lett egyszersmind az igazságügyi és pénzügyi bizottságnak is. Az idén Klebersberg Zdenkó gróf egy hagyatéki pör miatt megtámadta. Hűtlen kezelés czímén meghurczolták a nevét, úgy hogy már állását is oda akarta hagyni s addig el nem foglalni újra, míg ügye teljesen tisztázva nem lesz.

Most már erre nincs többé szükség. A földi igazságszolgáltatás nem teheti rá többé sujtó vagy fölemelő kezét s nekünk sincs jogunk itélni a halott fölött, a ki nem védekezhetik többé.

Akármilyen lett légyen a magán ember ügye, Bokrossban a magyar közélet egy kiváló, jeles tagját veszítette el.

A HÉT.

Csólics pöre egy új nevet tett ösmertté, a nagy eszű Eötvös Károly méltó fiáét, a Bálint gyerekét.

Eötvös Bálintról rég óta tudták a barátai, hogy jeles ember lesz, csak ember legyen. Most már ott ült az apja helyén s talpraesett kérdéseivel, fellépése biztonságával s elmés megjegyzéseivel egyre az apját juttatta eszünkbe.

Már egyetemi hallgató korában hires volt Bálint a polémiai erejéről, melylyel — élére állván az egyetemen felülkerekedő demokratikus iránynak — kibuktatta az olvasókörben elhatalmasodott gentryskedést. Igy lett aztán az ifjuság vezére. Őt bízták meg rendesen a nagyobb fajta alkalmi szónoklatokkal. De Eötvös Bálint nagy elméje mellett, hirtelen szólású is volt, s így történt, hogy valahányszor alkalmi szónoklatot tartott, mindég akadt a beszédének, emelkedett dikcióhoz kevésbé méltó pontja is. Egyszer Kossuth Lajost az elkergetett juhászkutyához hasonlította, a mi nem volt olyan éppenséggel szép kép. Most is elszólta magát s egy velünk barátságos lábon álló állam fővárosának tanügyét csipkedte meg, a mit az elnök sietett kiigazítani nyomban. Hiába! Vannak foltok a napban is. Azért fiatal ember Bálint, hogy ne legyen nagyon komolyan higgadt. Nem való az fiatal lélekhez. Az ilyen elszólás a szónok legjobb iskolája. Abból emelkedik majd ki — az egyéniség.

Mi föltétlenül bízunk Bálintunk becsületes jövőjében. Majd meglátják, lesz ennek a fiatal doktornak nagyobb és kiválóbb sikere is, a mivel nincs az mondva, hogy a Csólics pörben nem aratott volna teljes sikert, még ha védencze súlyos elitélésben részesült is. A tényeket nem tagadhatja el a világ legjobb plaidoyer-ja sem!

*

A nemzeti szinházba egy fiatal nagytehetségü színész, Iványi Jenő vonult be.

Három ízben vedégszerepelt már, mindég az volt a benyomásunk, hogy jeles erő, csak csiszolódnia, tanulnia, látnia kell, ehhez pedig első sorban az szükséges, hogy ide kerüljön a fővárosba, hol néha napján láthat nálánál jobb szinészeket is. Nem ugy, mint a vidéken, hol ő a társulat doyen-e, primo amorosoja, karakter aktorja, szóval jobb a legjobbnál.

Azonban fönn, az intendáns irodájában, máskép határoztak s Iványi minden egyes kapuzörgetés után hazament, kolozsvári lakába, — a legjobbnak. Nem volt elég jó.

Ekkor aztán elkeseredve, neki ment a napvilágnak. Bejárta a német szinházakat, oda telepedett a Comèdie française első padsorába, a londoni Irving-esték hű nézője lett, s addig addig nézett látott, tanult, miglen — haza jött.

Végre szerződtették.

Hjah, mert nálunk van még egy kis respektusa Európának! A mi helyén is van. Hiszen azért, a mért 11 ezer forint fölöslegünk van, nem minálunk találták fel a puskaport. A kormányozható léghajót meg nem fogják itt feltalálni. Fogadok ebbe bárkivel, még a pénzügyminiszter legoptimistább titkárával is, ha kell.

Egyelőre nem. Mert igaz, hogy nálunk nagyot haladt a világ, hanem ezért még is nagy az elmaradottságunk a gúnynyal emlegetett Európától.

Jó lesz azért úgy — ha időnk engedi — ellátogatni a külföldi czentrumokba: kulturanézőbe.

Akadhat még megfigyelendő, megtanulandó, utánozandó ott elég. A soknál is több talán.

*

Tragikus hangulatok terjengnek.

Egymásután három szomorú haláleset forgatott ki rendes megszokott nyugalmunkból.

Szerelem, becsület, rágalom — mintha csak egy-egy tragédia alapinditó okai lennének. Hogyan, nem hazudnak az üres jambustfaragó poéták? Van szerelem, van becsület, van rágalom, s hozhatja-e ez ellentétbe a világgal az embert?

Ilyenkor, egy-egy megdöbbentő valóság győz meg arról, hogy a tragédiának igaz alapja is van.

Csodálatos is vagy te emberi szív!

Esik eső, esik: legalább a hét elején még hives, borongós őszi idők jártak, hulldogáltak a falevelek s így a belügyminiszter, a közoktatásügyivel egyetértve, kimondotta:

— Nincs kolera! Kezdődjék a tanitás!

Kezdődnék, de nincs iskola!

Ember ember hátán, diák, apa, anya, tanár, igazgató szorong, zajong, méltatlankodik, de mit tegyünk, ha nincs iskola.

Mit?

Állitsanak ujakat.

Honnan? Nincs pénz!

Mert hiszen nem is kell! A diákokat elküldjük inasoknak, minek tanuljanak görögöt, latint? A tanárokat elküldjük dijnokoknak, pardon tollnokoknak, minek nekik olyan nagy fizetés?

Szóval majd csak rendbe hozzuk a dolgot.

Innét van, hogy ösmerek fiatal tanárt eleget, a kiket az állam, bár joggal megérdemelnek a fővárosban való alkalmazást, el csap Kukutyinba, mert vidéken kell kezdeni a *lelki martyromságot.*

Ez a kifejezés a minisztériumból datálódik.

Csinálta egy buzgó hivatalnok, a ki jól ismerte az uralkodó meggyőződést. Igy hangzik a filozófiája:

— Tanár? Annak nem kell a társadalomban szerepelnie. Annak martyr léleknek kell lenni. A ki könyvei és diákjai közé bujva, nem él, csak éldegél. Annak sok is a fizetés. Mit csináljon azzal a tömérdek sok százassal, tizennégy ropogó százas bankóval. Pénz, sok pénz ez!

Hogy a társadalom ezzel szemben azt követeli, hogy a tanár vezére, útmutatója legyen és bátorítója, lelke minden kulturális mozgalomnak: azzal a martyrlélek-filozófus nem törődik.

No de, olyan is az a vidéki tanárság.

*

Amért hivatalosan nem ismerik el a kolerát, ne feledkezzünk el róla. Él ő még és pusztít; legalább a járványorvos-jelöltek erősen fogadkoznak. Vigasztalódjatok doktorok, majd felderül még a ti napotok is s véle a 8 frt napidíj sóvárogva várt korszaka.

Lazzaroni.

HUGO VIKTOR ÖRÖKÖSE.

(Visszaemlékezések «TUDOR MÁRIA» előadása alkalmából.)

A Rue Montmartre 312. számú háza egyike Páris legrégibb épületeinek. A külső falai vakolatlan sziklakövekből vannak fölrakva. Az emeletre vezető lépcsők karfáit porrá rágta az idő és a szú. Mikor az ember fölmegy a gödrösre koptatott lépcsőkön — önkénytelenül megfogja ezeket a karfákat, hogy le ne essék a földszintre. Belől is minden régi ebben a házban. A kapu alatt egy féllábu invalidus mutatja az utat. Az első emelet folyosóján — balra az egyik előszobában egy másik veterán bontogatja a beérkezett párisi napilapokat az — urak asztalára. Nem siet itt senki. Nem ideges itt senki. A «fin de siècle» — úgy látszik — még nem kopogtatott ennek az előszobának az ajtaján. Itt még most is a század elején tartanak. Valami csodálatosan komoly pietás van itt a levegőben. Nem azt a képet imádják a házi oltáron, a melylyel odakint a grand boulevardon már az utolsó kamló is tiszteletlenkedik. Ebben a házban fanatikusok, rajongók laknak, a kik még hiszik a martyrokat, hiszik a hősöket, hiszik az emberi nagyságot, a kiket még — eszmények lelkesítenek.

A — «*Rappel*» szerkesztősége van ebben a házban.

Ezt az ujságot Hugó Viktor hagyta örökül *Paul Maurice*-nek.

Paul *Maurice* 1846-ban igen csinos fiatal ember volt. Lantján csengett a szerelmi dal. Figyelmesek lettek reá az öreg *Dumas* és *Hugo Viktor*.

Dumas igy szólott hozzá egyszer:

— Hallom, hogy ön leforditotta Schakespeare *Hamlet*-jét?

— Igen.

— Mit csinál vele?

— Semmit, mester.

— Mutassa meg. Előadatom.

A Comèdie Française-ben még ma is ezt az átdolgozást játszák és — igy lett Paul Maurice hires poéta, igy lett a Hugo Victor irodalmi hagyatékának gondnoka és igy történt az is, hogy én fölkerestem őt a Rue Montmartre 312. számú házában.

Ma már reszketős öreg ur. Eleven krónikája Hugo Viktor életének.

— Mivel szolgálhatok, uram? kérdezte tőlem.

— A — *Mester* utolsó kötetét kérem, a *Toute la lyret*.

— Mi czélból?

— Ismertetni akarom odahaza, nálunk Magyarországon.

— Ön magyar?

— Igen.

Az öreg úr szemében megvillant valami. Fölállott. Felém nyujtotta mind a két kezét és melegen, hosszasan szoritotta a kezemet:

— A franczia és magyar nemzet — testvérek!

Éreztem, hogy ez nem — pose. A hangjában melegség, az arczán őszinteség volt. A «*Rappel*» szerkesztőségében még igy irnak!

Beszélt a — mesterről: Hugo Victorról. Én szivesen hallgattam. Azután elmondtam, hogy mi magyarok is tiszteljük Hugo Victor geniejét, költeményeit olvassuk, darabjait játszuk.

Mikor elbucsuztam a Hugó örökösétől, az ajtóban utánam szólott:

— Majd küldök valamit, a mi értékesebb lesz önnek, mint az a kötet, melyet most magával visz.

Másnap kaptam tőle ezt a levelet:

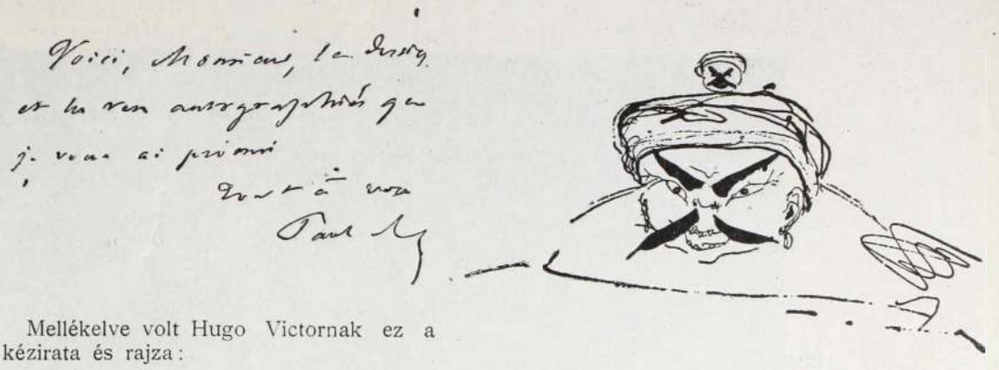

Mellékelve volt Hugo Victornak ez a kézirata és rajza:

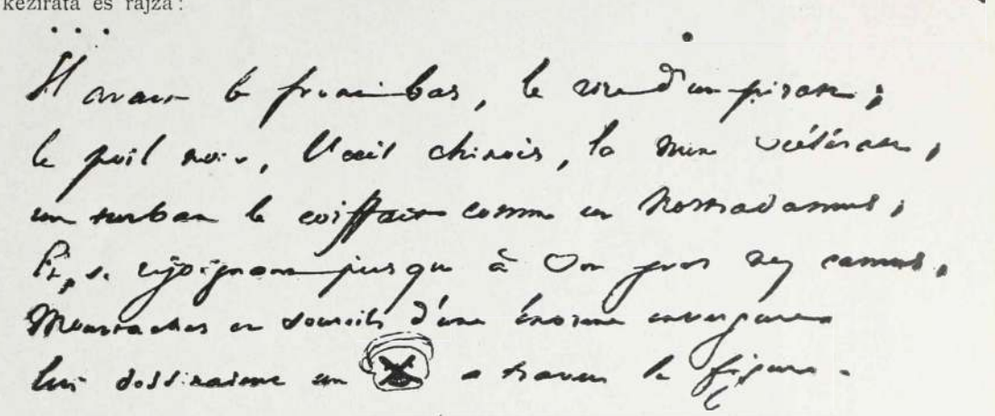

«*Tudor Máriá*»-t Hugo Victor az 1833. év novemberében fejezte be. Azóta ez a darab bejárta Páris és egész Európa csaknem minden szinpadát. A czímszerep ábrázolói között Párisban a legnagyobb jelentőségre *Marie Laurent* jutott, a ki még ma is büszkesége a franczia — romantikus szinésziskolának.

A budapesti nemzeti szinházban először 1846-ban játszották «*Tudor Mária, vagy: Szív és trón*» czimmel.

Párisban a Porte St. Martin szinházban került először előadásra. Ebből az első előadásból egy régi franczia folyóirat megörökitette a második felvonás nagy jelenetét, a melyben Tudor Mária meggyalázza az egész angol udvar előtt kedvesét Fabiánit. Ez a tabló érdekes, korszerü. Ime:

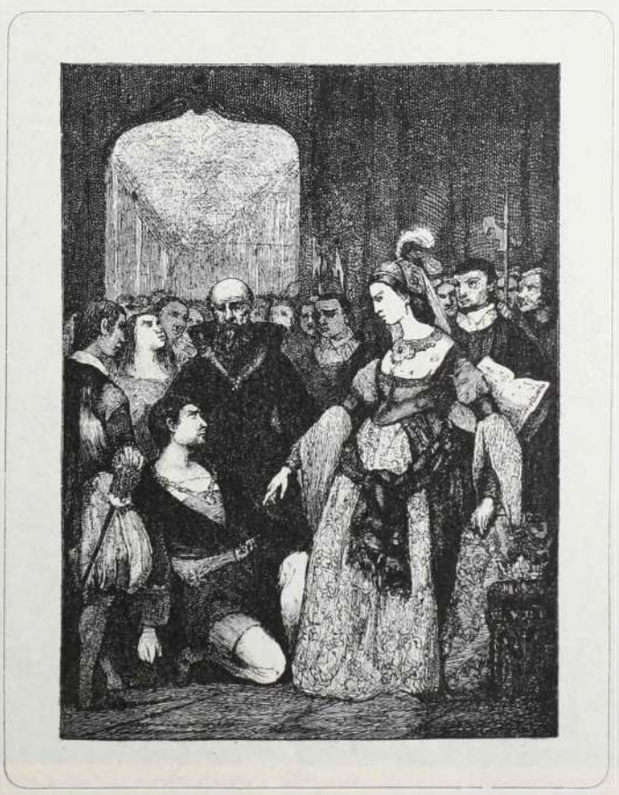

JELENET «TUDOR MÁRIÁ»-BÓL.

Iványi Jenő.

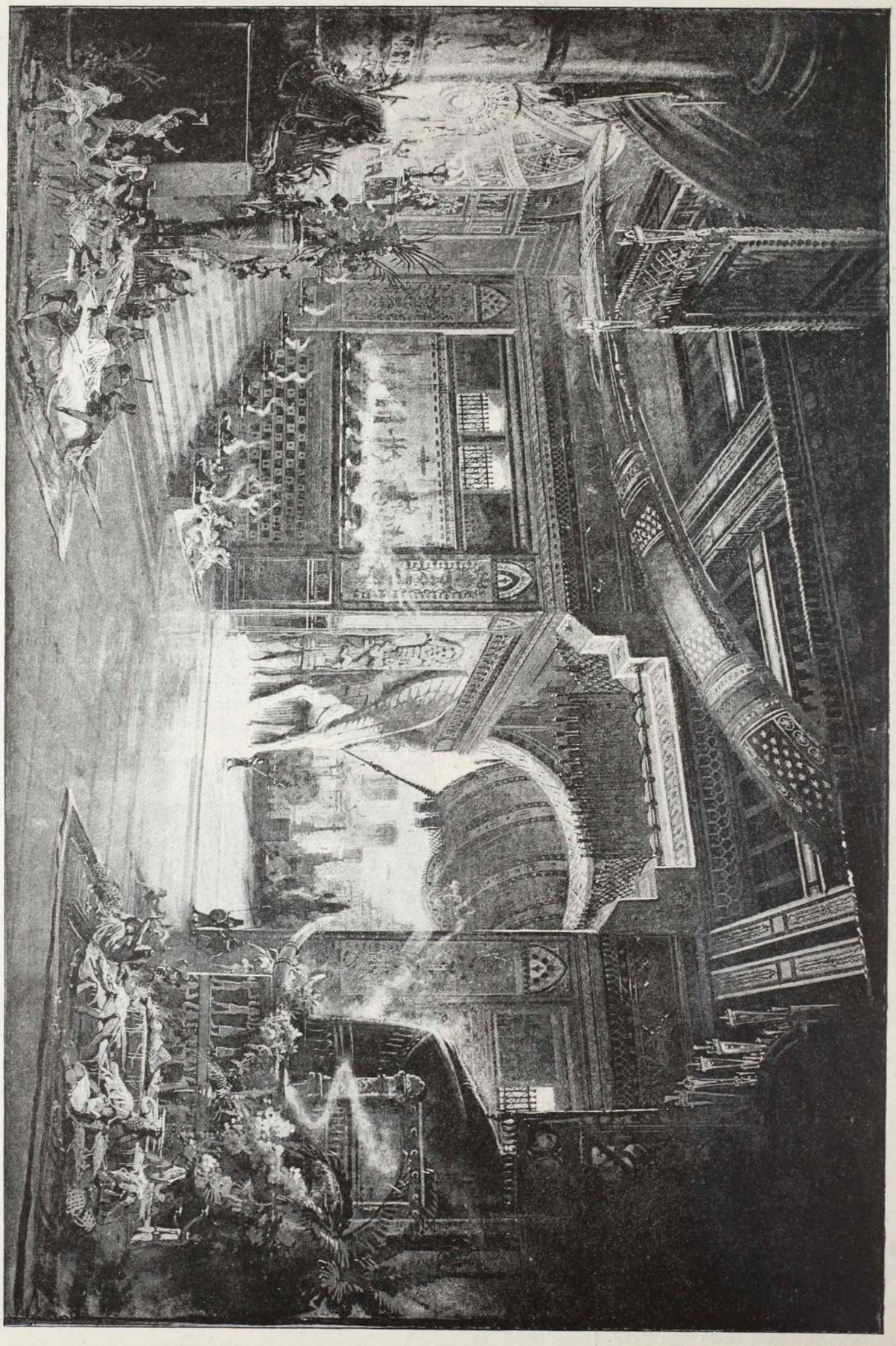

«DÁRIUS KINCSE» BALLET HARMADIK FELVONÁSA.

FESTETTE SPANRAFT OTTOKÁRÁZI FESTŐ.

AZ ÉN DICSŐSÉGEM.

— Könyvem megjelenése után. —

Előttem itt számos folyóirat, hirlap,
Költeményeimről sok szépet, jót irtak;
Mire egykor vágytam, miért lelkesedtem,
S nem dobban reá most szivem hevesebben.

S még az a gondolat gyötri mostan elmém,
Mint hogyha én mindezt meg sem érdemelném!
S habár a hiúság szárnyai ragadnak,
Nem hihetek még sem általó szavaknak.

Eltünik mit eddig irtam, észrevétlen,
Elnémul a dicsszó, elenyészik vélem;
Hiába emelnek jobb költők sorába,
Elveszek örökre lenn a föld porába' . . .

. . . S érkezik egy levél szülővárosomból,
Kicsi húgom irta, az is énrólam szól:

Felolvasta otthon már mindenik verset,
S anyámnak, apámnak nagy örömet szerzett.

Minden egyes szavát áhitattal lesték,
Ezzel töltöttek el sok kedélyes estét;
S nem egyszer köny égett jó anyám szemében,
. . . Mégis nagy, mégis nagy az én dicsőségem!

Mit tudós czikkeknek hinni nem akartam,
Hiszek édes húgom, őszinte szavadban;
Mintha nagyobb volnék, költő vagyok, érzem,
S a ti örömetek az én dicsőségem.

Amit egykor régen álmaimba szőttem,
Immár mint valóság tárul föl előttem;
És a dal, a mely most szivemből kiserken,
Enyhe, puha fészket talál más szivekben.

Kőrös Mihály.

FELNÉZEK...

Felnézek az ablakodba
S te letekintsz onnan,
Találkozik tekintetünk
Röpke pillanatban.

Ha a boldog ember-élet
Csak gyöngysorból állna,
Gyöngy helyett e pillanatot
Fűzném fonalára.

S lenne bár a pillanatnak
Örökre gyors vége,
A legdrágább gyöngysornál is
Nekem többet érne!

Béni Vilmos.

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!

(Elbeszélés.) (9)

— Irta: VÉKA LAJOS (VAJKAY KÁROLY). —

Férjem tevékenysége legyen az egész világé; vegye eszének hasznát az egész emberiség; de mosolyogni: *csak nekem mosolyogjon.* Csak nekem legyen jogom a fáradtnak, tikkadtnak, elkomorodottnak s talán csüggedezőnek homlokáról a redőket lesimítani; csak én birjak a joggal, elűzhetni a borút, mely kedélyére nehezült; csak én legyek jogosult a mereven zárkózott ajkakra mosolyt csalhatni. En, mindig csak én és senki más! Férjem szolgáltasson mennél több alkalmat eme jogom gyakorlására. Küzdjön emberül az élettel. Ne kimélje erejét, fogjon a legnehezebb vállalatokba, fáradjon reggeltől estig, lankadjon, törődjék, hogy annál mogorvábban térhessen nyugvóra hajlékába s annál több alkalmat szolgáltasson hivatásom teljesítésére. Mire való volnék olyan férj mellett, ki mindig csak azon törné az eszét, mikép halmozhatna rakásra sok izléstelen élczet, kitekerve a szavak és józan gondolatok nyakát? Mit kezdenék olyan férjjel, kinek arczán örökös napsugár ragyogna? Agyon unnám magamat társaságában.

BALLETTANITÁS AZ OPERÁBAN.

Nem való nekem ilyen férj. Igazat szólott kedves jó nagynéném, midőn — mint jól hallám — azt mondta bácsinak rólam, hogy víg vagyok. Hálát is adok istenemnek, hogy nem teremtett örökké sóhajtozónak. De mi haszát venném vígságomnak, ha nem fordíthatnám arra, hogy feledtessem férjemmel a keserűséget, melyet az emberekkel való érintkezésből merített; ha nem arra, hogy legkomorabb órái után is ajkaira csalhassam a sóhajt: Mi volnék nélküled, én édes mindenem, ki pótolod nekem az egész világot! Képzelje csak, bácsi, milyen mennyei boldogságot fakasztana eme sóhaj szivemben! És ezt adjam cserébe villogó szemekért, melyek csakhamar el fognak hamvadni, vagy fekete bajuszért, melyet gyertyaláng elhamvaszthat s az élet dere maholnap kétségtelenül őszbe fog boritani? Vagy vessem oda a reménylett boldogságot talán azoknak a — *szemteleneknek* — kedvéért, kik a korlátlanul csapongó, a szabad szerelem fensőségét merik hangoztatni? Soha!

Bálint bácsi nemével az áhítatnak tekintett a hold sugaraitól körülfolyt leányra. Oly szépnek, oly igézőnek látta, minővé csak a szív melege s nem a természet alakithatja. A leélt napok, főleg a mai, sok gyulékony anyagot halmoztak össze Bálint bácsi szivében. Csak szikra kellett, hogy magasra lobbanjon a láng a fogékony, kellően előkészített talajon. A holdvilág, a csillagok fénye gyakran voltak már rajongásnak akaratlan élesztői. Bálint bácsi is hódolni kényszerült a varázshatalomnak. Feledte éveit, feledte a hajfürtök hiányát, feledte a szürke bajuszt. Csak egyre eszmélt, csak egyet tudott e perczben; azt: hogy ez a holdfényben fürdő leány kimondhatatlanul szép és kedves s a legboldogabb halandó volna, kit eme szép és kedves leány szerelmére méltatna. És miért vélné lehetetlennek Bálint bácsi, hogy azt a leírhatlan, végtelen boldogságot ő fogja elnyerhetni? Hiszen nemcsak az okos menyecske a kassa-oderbergi vasutvonaton, maga Ferike is azt vallotta és hirdette, hogy nem külsőségek teremtik meg a valódi szerelmet! És nem mondta-e Ferike, hogy édes álmai hőse mindig érett, teljesen kiforrott férfi vala? Kétségbevonhatja-e valaki, hogy Bálint bácsi érett, megállapodáshoz jutott férfi?

A sikerült kirándulásból elégülten hazatérő kis társaság többi tagjai sem háborgatták az élükön vezérkedőknek szövevényes álmait. Pántos Géza megfelelt az illem szabályainak s óvatosan vezette karján Salamontornyiné ő nagyságát. A súlyos betegségből csak nem rég fellábadt hölgy még mindig ingadozó lábaival félénken kerülgette az útban heverő göröngyöket s így kisérőjével együtt messze elmaradt Bálint bácsi és Ferike mögött. Minden figyelmét a talaj kikémlésére fordítá s ekkép Pántos teljesen megfelelt óhajának, midőn őt társalgással nem szórakoztatta.

Hogy Pántos miért nem szólott? Talán mert kedvetlen volt. Ráborul ez a szürke hangulat az emberre gyakran, a nélkül, hogy maga is tudná keletkezésének az okát, mint köd a hosszú álomra készülő őszi tájra. De talán azért sem szólott Pántos, mert szemei hiven kisérték az előtte haladó párt s fülei is hegyezvék, hogy felfoghassanak minden hangot, minden szót, mit a szellő hozna amonnan.

Hiu kisérlet! Salamontornyiné óvatossága folytán mindinkább nagyobbodott a köz, mely az első párt a másodiktól választá. Azonfelül a második pár mögött pokoli zsivaj keletkezett. Ott a társaságnak kisérőt nélkülöző szépei fogták körbe Jordánfalvyt s nem is bocsáták többé magok közül, bár mennyire szivesen törekedett is volna a hórihorgas előre. Elég

volt a leányoknak emez igyekezete észrevenni, hogy annak meghiusitását feladatuknak tekintsék. Mert ezt igy követeli a leányok természete. De hogy Jordánfalvy se unja meg nagyon fogságát: mulattatásról is gondoskodtak a kedves csintalanok. Az ehhez szükséges tárgy igen közelről kinálkozott. Holnap fog «tartatódni» Vihnyén az Anna-bál. Igen: az Anna-bál! Vihnye sem maradhat el a világtól s bár nem állíthat is ki tánczosokat a síkra, de azért mégis kell, hogy legyen Anna-bálja. Különben hogyan kerülhetne a sok bájos, szebbnél szebb, kedvesnél kedvesebb, szellemesnél szellemesebb hölgy és csipkés vagy himzett uszályuk az ujságokba? Pedig fürdőzésnél ez a fődolog, a mint ezt mindenki beláthatja, kinek helyén az esze. Ebből azonban most nagy baj háramlott szegény Jordánfalvyra. Nem csak tánczczal kinálta őt ez is, amaz is. Sűrűen pattogtak a parancsok és megrendelések, hogy milyen tudósításokat bocsásson a vihnyei Anna-bálról világgá. Jaj lesz árva fejének, ha valamely nőnek a nevét kifeledné a tudósításból vagy elhagyná neve mellől a kitüntető jelzőt! Mindezt tizen, tizenöten, huszan kiálták egyszerre feléje. Mikép ne keletkezett volna ebből pokoli zsivaj s oly éktelen zajongás, melyet csak a szerte röpkedő füles baglyok huhogása múlhatott felül? Hogyan törhetett volna ilyen zaj közben Ferike édes ezüstös hangja magának utat Pántos füléig?

Mennél messzebb maradoztak el Salamontornyiné és kisérője; annál gyorsabban siettek Ferike és társa előre. Megkettőztették ez utóbbiak lépéseiket. A lábak öntudatlan s akaratlanul követték a nyugtalan szív dobogásának sebes ütemét. Ferike szivét a gondolatok lázíták, melyekkel saját fejtegetéseinek utóhangjául tépelődött. A merészen világba kandikáló fitos orrnak csonka hegyéről senki sem olvashatta volna le: mennyi keserűség és csüggetegség marczangolta a leánykának hullámzó kebelét eme gonosz órában! Bálint bácsi pedig azon tünődött: megragadja-e merész kézzel a szerencsének láthatólag kinálkozó üstökét, hogy ne teljesedjék rajta ujból végzetének súlyos átka: a habozásból keletkező örökös elkésés? Hiszen szebbet és jobbat eme kis leánynál bizonyára nem találhatna seholse e nagy világon! Másrészt azonban alapithat-e biztos reményt a mutatkozott biztató égi jelekre: a poprádi jó anya váratlan feltünésére, a porosz menyecskének szokatlanul merész csevegésére, Ferikének előtte nyilvánitott hitvallására? hátha mindennek a vége mégis az lenne, hogy Ferike őt is kikosarazná csak úgy, mint a miképen részesiteni fogja Jordánfalvyt eme szerencsében? Az a kosár kétszeresen keserves adomány volna érett agglegény kezében!

A sok merengésnek, tépelődésnek, tünődésnek és gyorsított lépésnek egyelőre az lett az eredménye, hogy Ferike és Bálint bácsi egyszer csak Vihnyének hosszan elterülő fürdőépületével állottak szemben.

Bálint bácsit az épület régi ismerősként üdvözölte. Ennek külsője sem emlékeztetett a harmincz év lefolyására. Az épület állhatatosan hirdette, hogy szegény város tulajdona és közös lónak túrós a háta. Csak a hársfasor az épület egyik szárnya előtt kapaszkodott kissé magasabbra és sűrűsödött bokrosabbnak. Ezt nem kellett tatarozni. Magától csinosodott.

Erre azonban Bálint bácsi most nem ügyelhetett. Mert Janó, ki a podgyászt rendeltetése helyére szállitotta, híven teljesitette vala tisztét és a fürdő gazdája s bérlője már a tornácz előtt várta az ujon érkezett vendéget. Rögtön lefülelte Bálint bácsit, s nem maradt ez utóbbinak annyi ideje se, hogy nyugodalmas jó éjszakát és csendes álmokat kivánhatott volna Ferikének, a mint az mellette beosont az emeletes hosszú épület barátságtalanul keskeny ajtója mögé.

A gazda rögtön fölvezette — igaz, sok mentegetőzés kapcsában — Bálint bácsit a neki szánt padlásszobába. Mert Vihnyén ez már igy volt a szokás. Az, ki váratlanul pottyant le az égből s nem rendelt hetekkel előbb szállást, érje be vele, ha visszaküldetik ismét oda, honnan jöve: az ég felé. Lehetőleg felmagasztaltatik. Ezen változtatni annyival kevésbé lehetett, mivelhogy a földszintes, nagyobb részben eléggé barátságtalan szobák és az emeleten fekvő szellős, egészséges lakosztályok jelenleg — mint Vihnyén rendesen tavasztól őszig — mind el voltak foglalva. De illőnek is találta Bálint bácsi, hogy az a sok sápadt arczú szegény nő részesitessék a jobb elhelyezés kedvezményében. Megfelelt ezen gondoskodás Bálint bácsi jellemének, ki — bár nevették is e miatt sokan — a világért sem maradt volna vasuti kocsiban ülve, ha abban nőt látott állni. Végre pedig érkeztének megtisztelteséül tán csak nem fog épen ma tűz támadni a századok óta csendesen korhadozó épületben a végből, hogy a mindenfelől deszkafallal kerített keskeny rakaszban őt szénné, korommá és porrá hamvaszsza! Ellenben itt fenn még jobb levegőt szívhat s innen még bizalmasabban társaloghat a holddal és a sok ezernyi csillaggal. A helyzet tehát előnyös is.

Alig is várta Bálint bácsi, hogy a gazda távozzék. Rögtön felrántotta a lakásául rendelt rakasznak parányi ablakát és felkapaszkodott ennek könyöklőjére, lógászva és himbálva rövid, a padlóig le nem érő lábszárait az ablak mélyedés keskeny ürében. Leküzdhetetlen ösztön kényszeríté, hogy arczát, mellét elébe tárja az esti szellő hűsítő leheletének és számítgassa a csillagokon: tegye-e vagy ne tegye a nehéz lépést, melyre szivének bátorító sugallata készteti untalan?

Az a végzetes Amália-hegy! Mennyi reménynyel kecsegtette Bálint bácsit, édessel és vég nélkül boldogítóval! És mi lett eme reményekből? Mi követte azokat? Hosszú-hosszú örömtelen élet! És még ha saját vétkének öntudata vagy a szeretettnek méltatlansága igazolhatná a válságos fordulatot! De Bálint bácsi maga sem birja megmagyarázni, miért történt, a mi hihetetlennek, teljesen lehetetlennek látszott és mégis bekövetkezett? A fürdő-évad nem tarthat örökké. Oszoltak a vendégek. Dél felé távozott az egyik, a másik északnak. A válást, mely rövidnek igérkezett, elviselhetővé tette az eskü, mely ama hold jelenlétében, mely most is oly nyugodtan sétál ott fenn a kék űrben, fogadott örök hűséget, édessé varázsolta pedig a sűrű levelezés. Minden nap szállott a levél innen arra, onnan emerre. Tömören bekarmolt négy lap legalább — soha kevesebb! Volt ömlengés, sóhajtozás, epedés bár mennyi, versben és kötetlen beszédben; csak a döntő szót nem birta Bálint bácsi tolla hegyére erőszakolni. Félénken latolgatta viszonyait s remegve gondolt a terhekre, melyek az uj háztartás megalapitásáról elmaradhatlanok. Még csak ezt a termést, azt az előléptetest akarta megvárni. Aztán — majd ha teljes kényelemmel fogja körülvehetni az angyalt, kihez soha se érjen fel a föld nyomora, a lét gondja, — aztán fog nyilatkozni — rögtön! Hiszen mi is az a rövid várakozás, viszonyítva az örökkévalósággal, melyre szól a hűséget fogadó eskü? Halogatta tehát Bálint bácsi napról-napra az elhatározást; fohászkodott, epedett, de várakozott. Várakozott addig, míg egyszer csak a levelek, melyek amonnan valának szállandók emerre, ritkulni kezdettek s végre teljesen elmaradtak. De nem teljesen; még sem. Mert szép reggelen megérkezett a tudósitás, mely hirdette, hogy az angyal megsokalta a mennyei boldogságot, megunta a várakozást, sutba dobta szárnyait és — férjhez ment, olyan emberhez, ki nem epedett, nem sóhajtozott, nem ömlengett, de szembe mert szállni az élet gondjaival. Vége volt, vége mindennek! És igy járt aztán Bálint bácsi még néhányszor. Addig tervezgetett, számitgatott, gondoskodott jobb létről: míg sorban elszegődtek tőle bátrabbak mellé, a kiket boldogitani kivánt, ő pedig hajzatának enyészetét megérte s máris megnyugodni készült a sors végzetében. Hasztalanul küzd ez ellen ugyis az ember!

De most közbe lépett Ferike és feléledtek másodvirágzásra a remények, melyekről azt hitte Bálint bácsi, hogy rég eltemetvék s fű is lengedezik már a fölöttök domboruló sirhantokon. Ha a szó, melyet a poprádi indulóházban, a beteg gyermekét vigasztaló anya hitegetéseiből felkarolt, mennyei nyilvánulás volt volna? Ha a sors nem ok nélkül küldötte volna őt Vihnyére?

Bálint bácsinak az ablak keresztfájába kellett kapaszkodni, hogy le ne szédüljön kakasülőjéről. Kavargott vele a világ, ha a nagy, végtelen, határtalan boldogságra gondolt, melynek hajnalhasadta pitymallott feléje. Boldog isten! Hát még neki is lehetne neje? Talán gyermeke is? Mennyiért árulod országodat, uram király? Nem adok érte egy fillért se! Tartsd meg! Nem kell! Beérem a magam sorsával! Nem adom országodért!

Bálint bácsi lelkesülten szökkent le az ablakról. Megállapodáshoz jutott. Most ugyan ne előzze meg senki! Hasztalanul kérdezi azokat a buta csillagokat. Azok nem felelnek, csak ragyognak. Elhagyhatnák pedig bizvást ezt is, mert ragyogásuk ugy sem ér fel ama szempár ragyogásával, melynek nincsen hasonmása kerek e nagy világon.

Kenyértörésre kerüljön a dolog mindjárt, sebtiben! Mi volt eddig láttatja a sok latolgatásnak, megfontolgatásnak, halogatásnak? Kudarcz! Most bátorság vezéreljen győzelemhez. Beavatja titkába Pántost. Az legyen kérője — mindjárt, holnap reggel. Az Anna-bál mátkapárt lásson körében!

A társaság rég bevonult a házba. Látta azt a magaslatáról Bálint bácsi, de nem jelentkezett érkeztekor. Még akkor a csillagokkal volt dolga, azokkal társalgott. Most lerohant a padlásról az emeletre, utba igazitatta magát az ott fülön csipett csizmatisztitóval, és erélyesen kopogtatott az ajtón, melynek Pántos szobájára kellett volna nyilni.

De ez az ajtó nem nyilt meg. Zárva volt. A kulcslyukon át sem pislogott gyertyavilágitás.

— Nyisd az ajtót, Géza! Én vagyok! Bálint! Szólnom kell veled. Rögtön!

(Folyt. köv.)

BÁNDI MIKLÓS.*

Irta: BENEDEK ELEK.

I.

Édes Margit!

Tegnap, midőn elváltunk, az volt utolsó szava hozzám: «beszéljen a mamával», s lám, a helyett, hogy édes parancsának mindjárt engedelmeskedném, egy hosszú, magam sem tudom még, hány oldalas levelet irok önnek.

Üljön le szépen, Margit, s olvassa nyugodtan levelemet. Nem lesz benne semmi különös. Csupán azt akarom, hogy egészen ismerjen. Mert ön, édes, szép Margit, bár négy év óta ismer, nem tud többet az én életemből, csak ennyit: «már huszonnyolcz éves korában egyetemi tanárrá lett, a mit harmincz éves korában azzal hálált meg a kormánynak, hogy fellépett ellenzéki képviselőnek, sőt meg is választották.»

Ezenkivül mit tud rólam? Tudja, hogy a legújabb divat szerint öltözködöm, följárok a nemzeti kaszinóba, eljárok a lóversenyekre, ott vagyok mindenütt, a mint azt sűrűn olvashatja is az ujságokban: ott volt Bándi Miklós . . .

A társaságokban érdememen fölül kitüntetnek. A lapok riporterei, a kik jól tudják, hogy a princzipálisukkal jó pajtásságban élek, már nem egyszer neveztek ki a «társaság lelkének.» Mindegyre fölvillanyozom a társaságot szellemes élczeimmel, elmés ötleteimmel, miket a maguk helyén talán szellemeseknek és elmésekнek is találtak, én azonban egy pillanatig sem áltatom magam ezzel. Rendesen üres csevegések, szószátyárkodások voltak ezek. Tantusz, mit az elitetársaság csengő aranyként fogadott.

Higyje meg, édes Margit, soha, egy pillanatig sem éreztem magamat jól e társaságokban. A legélénkebb csevegés közepett éreztem, hogy hirtelen elborul az arczom, s én önkéntelenül a fejemhez kaptam, mint a kinek hirtelen fejgörcse támadt. Megesett nem egyszer, hogy észrevette a figyelmes háziasszony s részvéttel kérdé: Bándi, mi lelte?

— Semmi, semmi, muló főfájás . . . már semmi bajom — s arczom egyszerre förderült.

Oh, ha sejtette volna valaki, hogy egy kép, messze-messze földről, villant meg ilyenkor lelkemben s ez vala, mitől arczom elborult!

Nem sejtette senki. Csodálatos, édes Margit, hogy mennyire szerencsés valék én e pillanatig minden dolgaimban. Száz embert ismerek, a ki megjelen a társaságban, előkelő a viselkedése, biztos a fellépése; előkelő az állása is s mégis egyszerre csak elkezdik kérdezni a társaságbeliek egymástól: de hát ki is tulajdonképpen ez az X? Hol a hazája? A családja? Az atyafisága? Nyilván azt kell hinnem, hogy azok az urak és hölgyek, a kik gyermekkoruktól egy fátyolfinom légkörben éltek és élnek, egy semmiségből: egy szóból, egy mozdulatból észreveszik, hogy ez meg ez közénk keveredett, de nem közülünk, tehát nem közibünk való. Lehet, édes Margit, — ámbár nem, nem hiszem, hogy úgy legyen! — lehet, mondom, hogy én vem vettem észre, de annak nagyon a hátam mögött kellett történni, ha valaki azt kérdezte: de tulajdonképpen ki is ez a Bándi Miklós?

TÁNCZRA KÉSZÜLÉS: KRÉTÁZÁS.

Ön mosolyog, Margit, s tán idegesen toppant lábacskájával: Ki?! hát ki? Egyetemi tanár és képviselő!

De, édes Margit, a társaságban nem úgy vetik föl a kérdést, hogy erre azzal lehessen válaszolni: én Bándi Miklós egyetemi tanár és képviselő vagyok.

Sokat tünődtem már azon, hogy miért soha senki sem mutatott érdeklődést az én családi viszonyaim iránt. Azt hiszem, csak egy elfogadható oka van ennek: a nevem. Annélkül, hogy én akartam és kivántam volna, ez nyilván tévedésbe ejtette a világot. Az én szűkebb hazámban, Erdélyben, édes Margit, háromféle Bándi van. Az első csoport a dzsentri Bándi, — de minden vagyon nélkül. Földhöz ragadt, méltóságos koldúsok, a kiknek létezéséről tudnak idefönt, de a kik közül negyven év óta még egy eleven Bándi sem fordult meg Budapesten. A második csoport a kurta nemes Bándi. Ezeknek van egy kevés földjük, ezt szántják-vetik, élnek máról-holnapra. A harmadik csoport a paraszt Bándi. Egyszerü földmüves nép, negyvennyolcz előtt jobbágy, ma szabad és szegényebb, mint valaha.

Tudom, tudom . . . látom innét, hogy már el is találta, melyik Bándi vagyok én. Az, az, a *harmadik*. Egy szegény, törődött, öreg ember az én apám. Egy meggörnyedt hátu öreg anyóka az én anyám.

Olvassa tovább, édes Margit. Ismerje meg őket s akkor megismert engem is.

Emlékezem, nyolcz-kilencz éves fiu lehettem, mikor az édes apám, akkor még daliás, szép, erős ember, azt mondta az édes anyámnak: feleség, beszéltem a tisztelendő úrral. Azt tanácsolta, hogy Miklóst vigyem a városi iskolába. Mi szegények vagyunk, kevéssel segithetjük, de feleség, nem bánom, ha ez a kis földem, a mi van, rámegy is, urat nevelek a fiamból. Eleget sanyarogtam én, ne sanyarogjon a fiam is.

Az édes anyám sirt. — A mint kigyelmed akarja.

Szüleimnek rajtam kivül nem volt több gyermeke. — De ez csak annyit jelentett, hogy édes anyám, ha elemózsiát küldött a gimnáziumba, egy-két forintot is csusztathatott az elemózsia közé. — Urfiak szolgája voltam nyolcz esztendőn át. Ezekre takarítottam, ezeknek kenyerén tengődtem. Rendesen én csináltam meg a penzumukat s ezért időnkint egy pár hatost is adtak.

Az egyetemi életemet meg sem próbálom leirni, édes Margit. Rettenetes nélkülözés, rongyoskodás, éhezés, irodáról-irodára való kopogtatás. De ez nem tartott így végig. Társaimat a harmadik évben sorban elütöttem a pályadijaktól. Egy szép napon úgy jelentem meg az egyetem ódon falai közt, mintha skatulyából húztak volna ki. Kollegáim először nagyot néztek, később azonban megszokták, hogy mindig elegáns vagyok. Azt hiszem, el is feledték, hogy valaha szegény, rongyos, kiéhezett arczu diák voltam.

Csak az isten a megmondhatója, hogy mennyit évődött az édes apám, mennyit sirt az édes anyám, kiknek soha sem panaszkodtam, de a kik tudták, hogy nagy nyomorban élek. Annál többet panaszkodtak a szegény öregek. Keservesen megbánták, hogy iskolába adtak. Ha otthon maradok, nekik is van segitségük öreg napjaikban s én sem nyomorgok a messze

* Mutató *Benedek* Elek «Testamentom és hat levél» cz. sajtó alatt levő kötetéből. Megrendelhető szerzőnél (Erzsébet-körut 12.) Ára füzve 50 kr., diszkötésben 1 frt.

idegenben, abban a rengeteg nagy városban, a hol az emberek a szomszédjukat sem ismerik.

A mint módomban volt, pénzt küldöttem nekik. Visszairtak: ne küldj, gyere inkább haza. Nem akarjuk, hogy éhezzél miattunk. Hiába irtam: van elég, nem hitték. Minden levélben azt irta édes apám: ne küldj pénzt, édes fiam, mert édes anyád folyton sir, éjjel-nappal. Azt hiszi, hogy éhezel. Én is azt hiszem.

Hazamentem. Nem azért, hogy otthon maradjak, hanem, hogy a jó öregeket megnyugtassam. Egy csomó ujságot vittem haza magammal. Azokból bizonyitottam be, hogy van állásom. Hazavittem a könyveimet. Nézzék, itt a nevem. Én irtam.

Istenem, hogy sírtak a szegény öregek! Az apám mondta: örömmel fekszem koporsómba, édes fiam.

— Én is, — sirt az édes anyám — én is.

De a pénz, a mit hazaküldtem apródonkint, ott hevert érintetlenül a tulipános láda-fiában.

Tedd el fiam, nekünk nincs rá szükségünk. Te nagy úr vagy, neked kell a pénz.

Vissza kellett vennem.

De ön azt kérdi, édes Margit, mért hogy mindezt nem mondtam el eddig, már régen? Ön, édes Margit, soha sem kérdezett az én családi viszonyaimról, pedig én úgy szerettem volna beszélni az én édes jó szüleimről. Ám ha én hozakodok elő vele, nem vette volna kérkedésnek? Igen, kérkedésnek. Hogy nagyra vagyok szüleim szegénységével, egyszerüségével, holott *kellemesebb* volna az ellenkező, ha beszélhetnék uradalmakról, nagy családi összeköttetésekről, híres nagybácsikról, előkelő nagynénikről.

De hisz ugy-e, feleségül vehettem volna önt anélkül, hogy valaha lássa szüleimet. Igen, ezt tehettem volna, de éppen ez, a mit tenni nem akarok.

Oh, Margit, ha hallotta volna ezeket az elaggott öregeket, mikor esténkint szóba került az én házasságom!

— Soha sem fogom látni az én menyem-asszonyomat, — sóhajtozott az öreg asszony.

— De még én sem, feleség. — S hozzátette az öreg, miközben rajtam pihent becsületes tekintete: — Fiam, én tudom, hogy te nagyúri házból veszel feleséget. Mi együgyü emberek vagyunk. Nem kívánom, hogy megmutasd nekünk. Elég nekünk, ha hiredet halljuk. Elég, ha tudjuk, hogy boldog vagy. Ha tudná, ha látná a feleséged, hogy szegény paraszt fia vagy, talán nem is lenne hozzád többé melegséggel. A féllábunk már úgy is a koporsóban. Fiam, ne hozd haza.

— Ne, ne, én is azt mondom... Ó, pedig úgy szeretném látni, — epekedett az öreg asszony. Csak egyszer megcsókolhatnám hófehér arczát, azt a kicsi kezét a lelkemnek!

— De édes anyám, még nincs is feleségem. Aztán tudják meg, mondám, az én feleségem nem lesz ám olyan finnyás, kevély úriasszony. Szeretni fogja, látni kivánja férje szüleit.

— Ezt a csúnya vén embert, meg ezt a csúnya vén asszonyt, — évelődött most már az öreg ember. — Hiszen — s itt már legénykedett — még harmincz esztendővel ezelőtt megakadt ám rajtam az asszonynép szeme. Még az úri asszonynépé is, úgy-e feleség? De az anyád is szép egy asszony volt ám.

— Most is szépek maguk, édes jó öregeim.

S igazán, édes Margit, olyan szép öreg emberek az én szüleim. Ha látná egyszer, csak egyszer őket. S a házukat, az udvarukat. A kis virágos kertecskét. Reggeltőlestig kint tipegnek-topognak az udvaron, a kertben. Mindig rólam beszélnek és önről. Arról a szépséges szép kisasszonyról, a kit Miklós feleségül vesz. A kit ők soha sem láttak, soha nem is látnak talán. A kiről nem tudják, hogy az apja cs. és kir. kamarás, az anyja baronesse. De mintha ott lebegne előttük kibontott aranyhajával. S az öregek rajtakapják magukat nem egyszer, hogy ennek az aranyhaju leánynak az arczára hangos csókokat czuppantanak. Már t. i. a levegőbe.

A hosszú téli éjjeleken le nem hunyják a szemüket.

— Alszol-e feleség!

— Nem, uram, nem. Nem tudok aludni.

— Én sem. A fiadról gondolkozol, ugy-e?

— Arról, uram, arról. S a menyem-asszonyról. Kigyelmed is, ugy-e?

— Arról feleség, arról.

Már pitymallatkor fent van az öregasszony s átcsoszog a szomszédszobába. Ez a fiatalok szobája. Ide senki lélek be nem lép az öregeken kivül. Az öregasszony esztendők óta butorozza, szépitgeti, csinositgatja. A fakanapén, az asztalon, az ágyakon, a tulipános ládán saját keze fonta-szőtte, régi módi, de olyan szép, olyan ízléses takarók. Az asztal közepén soha el nem hervad egy hosszú nyaku kancsóban a bokréta. A két kis ablak is tele virággal: majoránna, verbéna, fukszia, piros szegfű. Este, reggel öntözi. Az ágyak fölött is virágkoszorúk. Mind az öregek fonják.

Aztán egy nap százszor is kilépnek a kapun s végignéznek az utczán. Hátha egyszer csak itt teremnek. Levelet sem irnak, csak jönnek.

— Csak jőjjetek, csak jőjjetek, a királyasszony is ellakhatnék abban a szobában.

Margit! Ezek az én szüleim. Ezeknek utolsó napjait akarom én megaranyozni.

Szeretem önt, Margit, egy becsületes férfiú szerelmével. Ön egyetlen, első és utolsó szerelmem. De ha választani kellene . . .

Margit, édes Margit, ne engedje befejeznem e mondatot.

Most, most feleljen: beszélhetek-e a mamájával? Csak egy szóban kérem a feleletet: igen vagy nem?

Kezeit csókolja:

Bándi Miklós.

BALLETTANITÁS AZ OPERÁBAN.

A BÖLCSESÉG KÖVE.

A bölcseség követ ne hajszold!
Elvégre is ha megleled,
Talált kincsért mi lesz jutalmad?
Vele törik be a fejed.

Vázsonyi Jenő.

CSICSI BABA.

VÉRMETAMORPHOSIS.

Irta: BALOGH IMRE.

I.

Két heti távollét után Békéssy gróf visszautazott a fővárosba. A háznép, kiknél három szobás lakást tartott bérben, igen megcsodálta tüskés állát. A gróf szakált készült növeszteni. Ez rossz jel, változást jelentett, mely mielőbb be fog következni. Senkinek se jutott már eszébe ellenkező véleményt táplálni.

Békéssy gróf pedig egy darabig motoszkált a szekrényben meg az iróasztalon, azután becsengette az inast. Éktelen lármát csapott, összeszidta az egész mindenséget, a mért olyan rendetlenül találta a lakást.

Azzal kizavarta inasát és becsapta utána az ajtót, hogy az étazseron levő porczellán edények recsegtek a zörgéstől.

Leheveredett a balzakra és egy panijottira gyujtott. A kieregetett füstöt vissza meg vissza szívta, úgy, hogy arcza előtt állandó füstfelleg keringőzött.

Mikor ebbe is beleunt, megint csengetett és bekérette a házi asszonyt. Udvariasan, de röviden kijelentette, hogy elhagyja a fővárost, birtokára vonul, az egész berendezést pedig a szobaleányra meg az inasra testálja.

Simán, közönyös etikettel meghajolt a háziasszony előtt, a ki nem is csodálkozott a gróf kijelentésén, el lévén készülve úgy is valami rendkivülire és hasonló simán távozott a szobából.

Apelláta nem létezett, mert a gróf fizetett.

Az inas csakhamar összecsomagolta azt a keveset, a mit a gróf a szekrényből, meg az iróasztalból sebtiben kiturkált és rövid pár percz multán minden útra készen állott.

Mikor a gróf a konfliba fölszállott, megveregette az inasnak a vállait és csak úgy en passent oda veté:

Remete leszek.

Jaque nagyot nézett volt gazdájára. Csak most vette észre, hogy a gróf czilinderje körül széles gyászszalag tekeredzik.

Talán könnyezett is. De bizonyos volt benne, hogy a grófnak utolsó — szeretője is meghalt.

* * *

Békéssy gróf általában excentrikus ember volt. Mióta eszét tudta: árva. Hát keresett magának familiát. Nem talált. Feleség nem akadt. A ki akadt: nem akart. Hát huszonöt esztendős korában ott hagyta a szalonokat jour fixestől és két szeretőt tartott birtokán, ez volt a familia. Tudtak egymásról és éppen azért igyekezett mindenik a grófot minél inkább lebilincselni. Talán innen magyarázható, hogy olyan rendkivüli módon ragaszkodott kis jószágaihoz, mint ő mondta.

Egyszer aztán felkiáltott a gróf elkeseredésében:

Az én kis jószágaimba is bele ütött a dög.

Ezentul minden rosszra el volt készülve. És mire elhatározta, hogy ha kipusztul a családja, visszavonul birtokára, elpatkolt csakugyan az egyik. Mire pedig előkészitett mindent a remete élethez, a második — elszökött.

Békéssy gróf elsiratta őket a maga módja szerint «száraz gyászszal» és megint csak felkiáltott:

Kis jószágaim elpusztultak: ujra árva vagyok. Többet nem kell familia!

Mire elköltözött a fecske is, mire a tengeri is a födél alá került, mire megzörgött a haraszt és a holtig hű szerető sirjának domboru kupján elhervadt a zöld hiáczint: Békéssy gróf birtokán volt.

A cselédség alig tudott valamit hazajöveteléről. Ő pedig bevonult a kastély legeslegközepébe, a longe chairse vetette magát és rágyujtott az ő megszokott panijottijára. A kieregetett füstöt vissza meg vissza szívta, úgy, hogy arcza előtt állandó füst felhő keringőzött. Majd felemelkedett és végig nézte szeretőinek függő portraitjeit, végül pedig karakán flegmával becsapta az ajtót és elkiáltotta magát:

Punktum! Jezabel vagyok!

II.

Csak egy vén lakájnak volt szabad bemenetele a grófhoz. Ez hordta az ételeket, a könyveket, a ruhát, en fin ez gondoskodott testéről lelkéről.

Egyszer aztán ennek a vén komornyiknak is inába szállt a bátorsága, mikor egy ujonan érkezett levélen megismerte ugyanazt az irást, melyen kivül még más nem került a gróf elé itthonléte óta.

Tamásban volt annyi spiritismus, hogy észrevette a gróf rendkivüli dühét a levelező úr iránt. Es ime, már vagy ötödik expeditió.

Hát mit csináljon?

Rendbe szedte magát és egy «több is veszett Mohácsnál» sóhajtással bekopogtatott az urához.

A gróf elsápadt a haragtól. Kikapta Tamás kezéből a levelet, az asztalhoz vágta, hogy a boriték magától pukkadt fel, az öreget pedig úgy segitette ki az ajtón, hogy földet sem ért a lába.

Azután hozzá sem nyult a levélhez, hanem rágyujtott. A kieregetett füstöt vissza meg vissza szivta, úgy hogy állandó füstfelhő karikázott arcza előtt és mikor ezt is megunta, becsengette Tamást.

Mintha mi sem történt volna.

A hűséges szolga csak akkor nézett nagyot, mikor az asztalon meglátta a felbontatlan levelet és a gróf — papirost meg tollat kért.

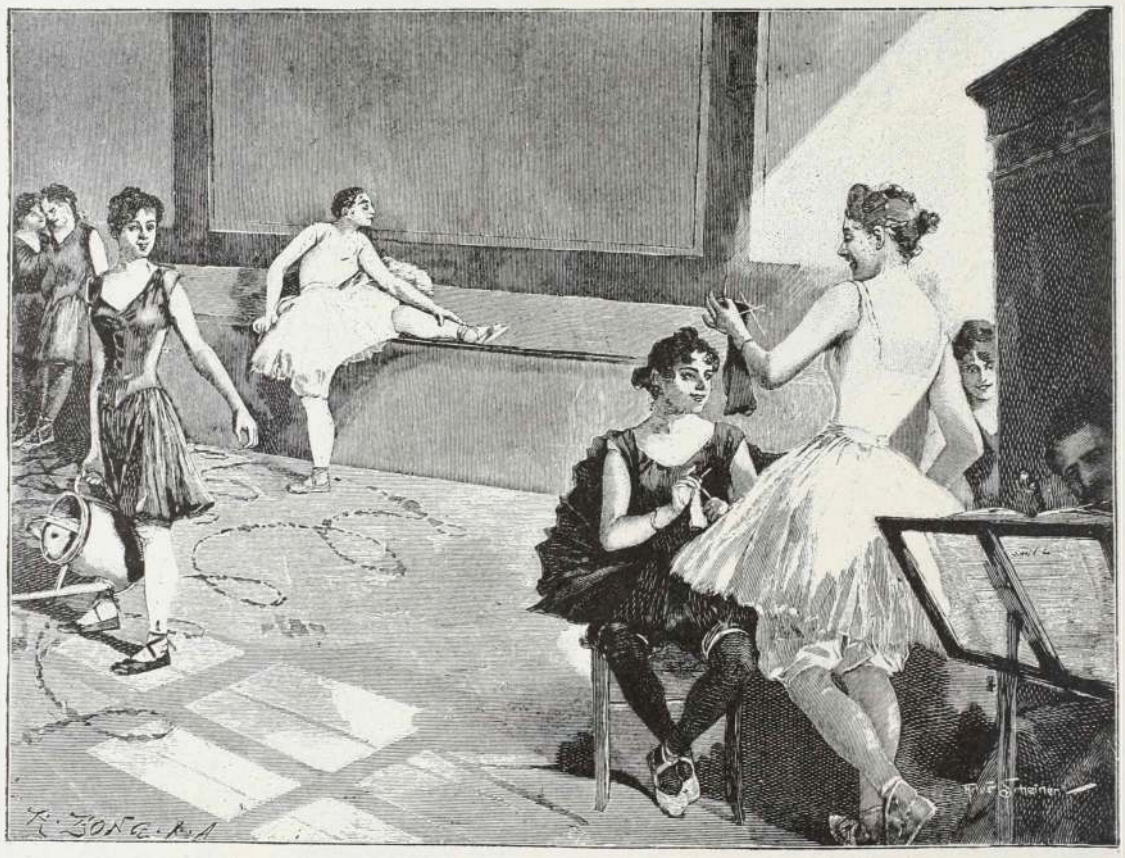

BALLETANITÁS: A PRÓBATEREMBEN.

Nem hitt a szemeinek, nem hitt a füleinek. Azért is, mielőtt kilépett a szobából, az ajtóban még visszafordult egy kérdőpillantást vetve urára, vajjon csakugyan jól hallott-e?

Azután csak elhozta a tollat, tintát és megint elbámészkodott a grófon. Ez csak hagyta bámulni, hiszen most ugy is hasonlitott uj kapuhoz.

Ő pedig rávetette a papirosra a következőket:

Barát!

Szamár vagy, ha azt hiszed, hogy engem megmentesz. Én soha nem voltam, el nem vesztem, ergo dupla szamár vagy. Poéta vagy: triplán. Ha jönni akarsz minden áron, jőjj. Nem tudom, nem-e dobatlak ki. Tehát ha jösz, szamár vagy, mille fois.

Békéssy.

Odadobta a leragasztott levelet az öregnek és vigyorgott, mint Beherik, mikor a gyehenna lángját szítja a pokolban. Majd izgatottan fel és alá kezdett járni a szobájában, majd nagyot dobbantván megállott.

Elijesztem az első találkozásnál, mormogta fogai között, még ha maga Eukeládosz az Olymptörő volna is. Micsoda parazita, micsoda tolakodó. Az embert még passiózni se hagyja! Na nem köszöni meg.

És Békéssy gróf dühében friss levegőt akart szívni, kinyitotta az ablakot és kikönyökölt rajta, először, mióta haza jött birtokára.

A zimankós hideg nyikorgott a szánok alatt . . . Egy-egy eltévedt hang is hallatszott . . . Itt-ott kóbor szarka, fagyos csiripelő verébsereg és haragos hófelleges ég . . . A szélben megrezzenő száraz ágakról — mintha sűrűn havaznék — pelyhedzett alá a fagyos zuzmara . . . Hideg téli idő volt.

A gróf becsapta az ablakot.

* * *

Békéssyt váltig izgatta a poéta tolakodó viselkedése. Czigarettáit egymásután vagdosta a vikszolt parketthez, mig végre dühében elkiáltotta magát:

Nem kell több panijotti!

Megfordult. Azután egy öblös pipát meggyömöszölve fogai közé szoritotta és visszahempergett a longe chaise ruganyos kebelére. Basamódra pöfékelt. A füst bizarr girlandokban czikornyázott arcza körül és ő bámulta, meg-megbámulta.

Az a pipafüst olyan hypnotizáló erőt rejt magában; behatol a szív minden részébe. Meglágyitja a kőszívet, megédesiti benne a keservet, visszavarázsolja a legsötétebb mult egyetlen halovány derűjét és elveri ezzel a kisérteties szomorúságot.

Békéssy gróf álmodni kezdett ébren. Rövid álom. A kinek jelene nincs, jövőt nem keres, multját feledni akarja . . . Legfölebb az utóbbiról álmodhatik.

Hát azt álmodta, hogy apja, anyja nem volt. Egyszer csak ide csöppent az alsó majorban levő kastély kellő közepére. Ott megnyilt előtte egy este a tündérország. Alabástrom arczú, lángos hajú királyné fogadta. Az úgy tudott mosolyogni, mint maga Fatime. Ettől a mosolytól kezdé érezni, hogy él. Olyan egyedül volt, hogy kezdett örülni ennek a duettnek.

Mózes is csak látta Kanaánt a Horébről. Neki is csak megmutatták a tündérországot.

A következő pillanatban, a mint a hold kibujt egy bárány felleg alól és tar koponyáját odatartotta a naptól cserbenhagyott vén föld elé, hát csak megzörren valami a lombok között. Előrohan egy bogár fekete bajuszú ördög, nyikorgós, ránczos csizmában és a hogy megpengette sarkantyuját, a tündérkirályné feléje fordul, a hold visszabúvik spanyolfala mögé és hopp — vége a tündérországnak . . .

Azután jött a két szerető és el is ment mind a kettő.

Se szülő, se feleség, se szeretők. Punktum!

A mint ezt Békéssy röviden végig álmodta, bebaktat nagy durczásan Tamás.

Egy úr küldi a vizitkártyáját.

Díszes kiállitású könyvet dobott az asztalra és kifordult.

Furcsa egy billet doux, mormogta a gróf.

Kinyitotta. Csupa költemény. Minden további nélkül belefogott az olvasásba. Arczát fintorgatta, meg-meg abbahagyta az olvasást. Kitekintgetett a kopár télbe, vajjon csakugyan olyan-e, a mint a poéta megugatja . . . Egyszer-egyszer nagyot lélegzett és hosszat gondolt utána. Majd szidni kezdte az éhenkorász, naplopó szerzőt. Meg ujra ellágyult, meg ujra elgondolkozott.

Milyen szépen le van itt irva az az ördöngősen rút élet! A gróf felugrott, mint Saul, mikor az endori bűvésznő elébe varázsolta a próféta lelkét.

Kezében a könyv és lapozza, lapozza oda s vissza. Az első lapon aztán megmerevedik a szeme, összeránczolt vonásai kiegyenesednek, kezeit remegés járja át, mint valami galván áram.

Olvassa, olvassa — — — —

Hát még őt is lehet valamire e földön használni?

Méltóságos gróf Békéssy Ernő jó barátomnak ajánlom.

. . . . . Az üres szívben valami viczkándozott.

A fanyar lelket mintha kitatarozták volna.

Van egy világ, a melyben nem közönséges emberektől kell a boldogságot koldulni.

A hol nem kell rettegni a megcsalatástól, a hol a kidült helyén hármasával terem az uj hajtás . . .

Hát van még egy familia, melyet nem veszithet el, a ki meg akarja tartani?

A Maecenásnak a familiája!

Békéssy gróf csengetett.

Tamás nekem kell familia, már van is: vezesd be a vendéget.

A HARMADIK.

(Regény.) (3)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

III. FEJEZET.

A lelkész úr otthon.

Az úr szegény szolgája, tiszteletes Körtvéssi Károly úr azon legujabb protestáns lelkészekhez tartozott, kik testtel, lélekkel a politikára, a választásokra, a reformokra vetik magukat. Nem akarnak ezek többek lenni a közönséges embereknél. Zsidó nyelv, arab nyelv, klaszszikus nyelv rég kiment a divatból, a mai protestáns lelkész ezekkel többé nem törődik, kinek? miért? mikor az uri osztály rég elhagyta a templomokat és csak sátoros ünnepeken vezeti be a földes úr családját — az ősi zártszékekbe.

A pap most nem akar más lenni, mint lelki szatócs, ki kicsinyben árulja lelki portékáját a még mindég elég hivő falusi népnek. Temet, keresztel, esket — iparos módra, minden meghatalmazás nélkül, felveszi csekély bérét s folytatja tétlen, czéltalan életét. Nem kiván tőle többet a társadalom, előljárósága pedig gyanús szemekkel kisérné — ha, megkapatva valamely fensőbb vágytól — többet akarna és merne.

Reggeli imáját leolvassa a vén kopott könyörgő könyvből; vasárnapi prédikáczióját leolvassa az ősöktől, vagy szorgalmatosabb papokról reámaradt irott füzetből; ünnep napokon, uj borra, uj kenyérre kiosztja az uri szent vacsorát, vezeti az anyakönyvet — és elvégezte magasabb teendőit.

Évenként egyszer várja bő, zsiros ebéddel a vizitáczionális alsóbb hatóságot, átesik az átesendőkön, mint juhász a beszámoláson — és nyugodtan él hivatásának, melyet szentnek már rég nem tart ő sem.

Jön a püspök, ma már a protestánsoknak is püspöke van.

Részt vesz a bandérium vezetésében, a diadalkapu készitésében, a tiszteletére rendezett hizelgő bankettben — és isten áldjon meg öt-hat esztendőre vagy örökre.

A tanuló szoba, a régi nagy papok szentélye, hol valamikor magasztos fenkölt gondolatok születtek a régi lángelmékben és ihlettségtől megteljesedett szivekben — beomlott, kamara lett, kocsi fészer, istálló, talán kártya menedék jó vig czimborák részére.

A reverenda eltünt; a papi ruhát dísztelen, kopott csizmadia kabát váltotta fel, paraszt csizmával, pörge kalappal.

A papi udvar papi voltát semmi se mutatja más, mint a szegénység, a sok gyerek mezitlábbal, még nagyocska korában is — s a roskadozó szalma vagy nádtető.

Néhány gyümölcsfa; a kút mellett galambok; a pocsolyában egy-két szépen, reményteljesen növekedő adventi sertés, odább a kézi mészárszék alanya: egy csomó baromfi.

Az öreg kutya a folyosón.

— Nem volt még itt a harangozó? kiált az udvarba lépő tiszteletes úr.

— Nem, azt mondta nem is jön, minek, nincs semmi munka.

— A gyehennára való. Majd lesz.

Ezt az utolsó szót már feltünő derültséggel mondja az elébe sietö kövér tiszteletesnének.

— Valami jó halott érkezett papa? A vén fösvény Kudora Pál? Nem volna rossz. Itt lesz az iskolába menetel ideje, s a gyerekek még mind lábbeli nélkül vannak.

— Eh, törődöm én most Kudorával.

Vigan tapogatja a belső zsebét.

— Istenem, jó atyám, csak nem adtál valami szerencsét!

— Valami olyant, Máli.

— Akkor Zsuzsi néném halt meg. Onnan kell örökölnünk.

— Hadd el a te Zsuzsi nénédet, annak sincs egy garasa. Tanuló szobára kaptam az uraságtól.

— A kamarámat nem adom.

— Ne félj — no gyerekek — kiáltott a közeledő és kiváncsi gyerekekre — menetek játszani.

Erőteljes három-négy, részben fiu, részben leány huzódott félrébb kedvetlenül.

Nem úgy voltak szoktatva, hogy a parancsolat ne legyen parancsolat. Még jó sokáig nézték, a mint szüleik egyre vidámabban tárgyalnak valamely jó hirt, aztán az élénk gyermekkedély megtalálta a maga kis világát.

Egy visitás, egy suhanás, s mint az ölyvek csaptak odább.

A lelkész úr leült a folyosó egyetlen díszére, az ócska bőr kanapéra, mellé húzódott a feleség, s közelükbe csúszott a hű Száva, mely kormos orrával mintha szinte megérezte volna az örvendetes változást.

Tiszteletes Körtvéssi úr leemelte szürke fejéről a gyűrött, zsiros fekete pörge kalapot, megropogtatta vastag barna ujjait s nyelvével egyet csettentett.

Akkor szokta ezt tenni az egészséges érzésü ember, mikor valami jól sikerül.

A majdnem sötétbarna — szinte czigányosan fekete arczáról elpalástolhatlan, mély, igaz megelégedés ragyogott.

— Fiam, nagy változásokat várhatunk.

— Esperes leszel. Isten, jó atyám, csak ezt az egyetlen kivánságomat töltsd be. Még a búzámat is, a kukoriczámat is, a krumplimat is drágábban adhatom el akkor a vásáron. Az esperesnétől vegyünk, az esperesnétől vegyünk — egy esperesné iránt mindenki több bizodalommal van. Károly ne szalaszd ki kezedből az esperességet, atyám is az volt, mint esperes leányt vettél el — istenem, atyám, csak ezt az egyetlen kivánságomat teljesitsd.

— Most nem erről lesz szó.

— Hát megint a más szekere farát fogod tolni.

— Olyan formán. No no, ne tüzeskedj, most minden viz a mi malmunkra folyik.

— Nem látom én azt meg.

— Meglátod mama.

És most a lelkész ur kivette a tele bugyellárist.

— Mit ér az nekem — szólt a feleség, alig méltatva egy pillantásra a dagadt tárczát. Ha nem a tied.

— Nem egészen.

— Tudtam.

— Hanem, de ne vágj a szavamba, várd ki mindennek a sorát.

— Esperes . . . . .

— Az is eljön, még püspökné is lehetsz.

— Sokat ittál.

— Ittam, a mennyi jól esett. Itt ebben a tárczában mama, egyezerötszáz osztrák értékü forint van.

— Mire? nem eszem én abból.

— Mire? Nem? Majd meglátjuk. Hátha. Sándor betöltötte már huszonhetedik esztendejét.

— Mit akarsz azzal? Azért se fogod megházasitani. Várja meg a Kis György leányát. Kis Ilona tizenhárom éves, marad reá 175 hold föld, egy nagy kőház, négy szőlő és egy egész malom. Két kézzel várják Sándort. Sándor derék fiu, már ügyvéd segéd Kurz ügyvédnél Pesten — az ő szerencséjét valami haszontalanságért nem fogjuk megenni.

— Már megint nagyon elragadtatod a nyelvedet mama.

— Az is baj, ha össze nem teszem a kezemet. Ott van Róza, csak annak keressünk valami tisztességes szerencsét. Sándor miatt ne fájjon a fejed. Sándor az én fiam, belőle én csinálok embert.

— Vagy én, mama.

— Nem adjuk el. Nem, nem!

— De hát még se mondhattam el.

— Mit?

— Azt, hogy Zsarkaytól kikönyörögtem egyezerötszáz forintot.

— A toronyra?

— Arra. Arra hát.

— Meg egy harangra?

— Igen is, egy harangra, mert a középső harang rég óta nem fungál már. Meg nekem egy jó tanuló szobára — ha esperes akarok lenni.

— Lenyelem én abból az ezerötszáz forintból mind, a mi reád jut, egy kanál vizben.

— No nem. Apád is olyan fejes volt mint te, még se maradt utána egy garas.

— De esperes leányok voltunk. Ezek a tiéid csak szegény pap leányok.

— Most még. De ha nem jutok szóhoz, itt hagylak s elmegyek a jegyzőhöz preferánszra.

A lelkészné a kártya említésére egy kissé alább hagyott.

Körtvéssi tiszteletes úr lassan-lassan kifejthette nézeteit.

— Nos, hát igy áll a dolog. Tudod most már fiam, hogy készül valami?

A lelkészné nem tagadhatta, hogy most az egyszer férje jó uton inditotta meg embereit.

— Ugy van, ez az összeg még egy kicsit pihenhet. Elszámolnom még most nem kell vele, s ha Zsarkayt főkurátorrá meg tudom csinálni, pedig erre alkalmasabb tedd ide, tedd oda, nyám-nyám, alkalmasabb ember egy sincs a megyében, akkor az ur én vagyok, mi? az esperes én leszek? Nem? mi? A traktus a kezemben van.

A terv nem volt rosszul fölállítva. Ezt be kellett látni az okos asszonynak is.

— Segitsen isten, bár segitene! Nekem csak egy kérésem van, hogy —

— Tudom. Meg lesz mama, de Sándornak is meg kell lenni.

— Igy papa, ha még azt az egy kivánságomat is betöltené az a jóságos, kegyelmes nagy isten.

— Be.

Az ilyen egy tagú szavak igen alkalmasak arra, hogy az embernek imponáljanak.

(Folyt. köv.)

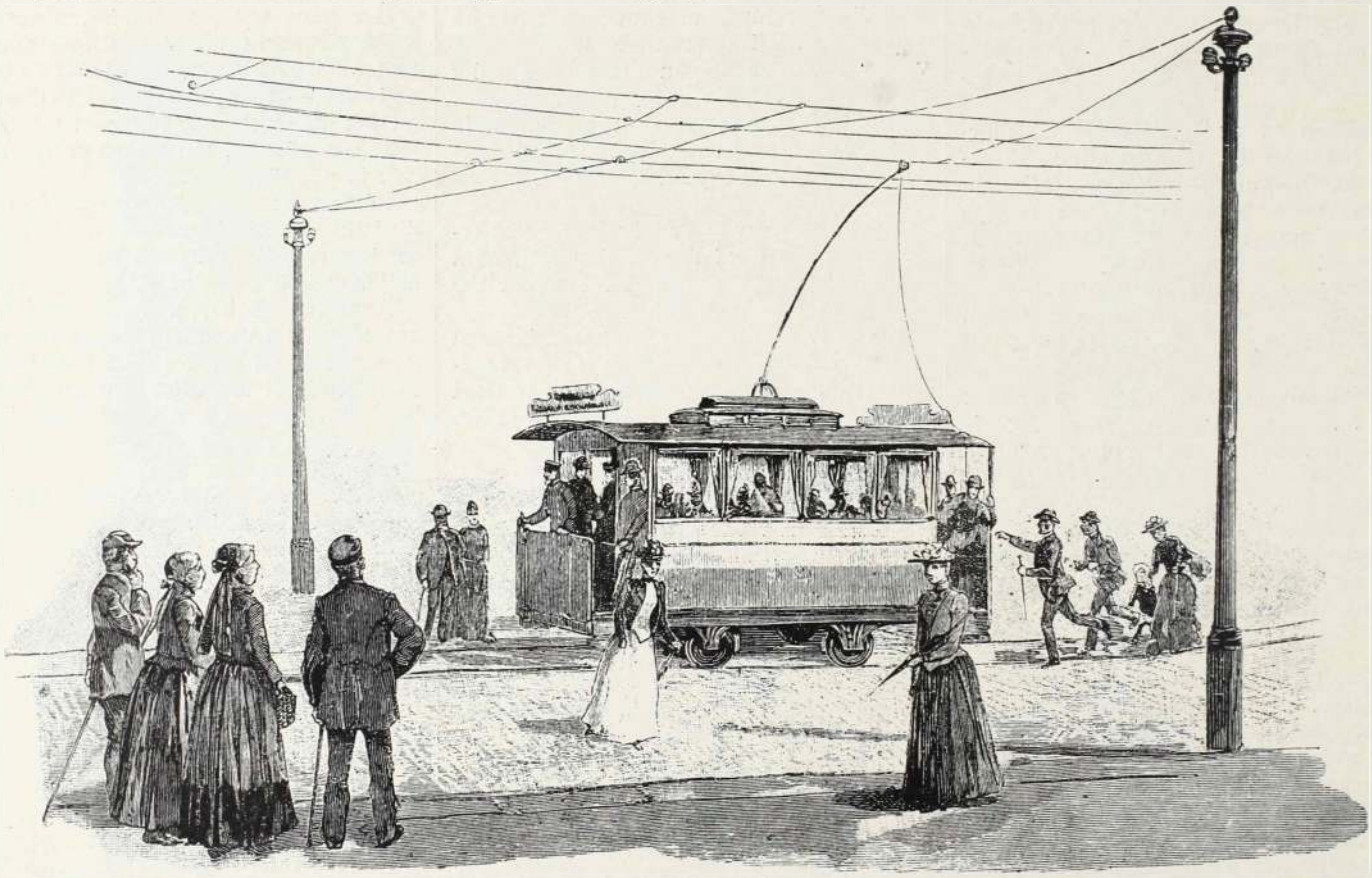

MILYEN LESZ A KÖZTEMETŐI VASUT UJ VILLAMOS VEZETÉKKEL.

SZIROVATKA, ÁBRÁNYINÉ. (Strelisky fényképei után.)

JELENET «AZ ELADOTT MENYASSZONY»-BÓL.

K. KOPÁCSY JULISKA, HEGYI ARANKA, KOMÁROMI MARISKA.

JELENET A «LIBAPÁSZTOR» OPERETTEBŐL.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Két première. «Dárius kincse» és «Tudor Mária.» — Tudor Máriáról. — Somlóné Vadnai Vilma. — Vasember. — Iványfi első föllépése.)

Két première egy héten!

Az egyik a «*Dárius kincsé*»-nek, a Szabó Xavér Ferencz — Ábrányi Emil — Marczel Géza-féle nagy balletnek a bemutatása, mely szerdán, e hó 4-én ment végbe, a másik pedig a Victor Hugo «*Tudor Máriá*»-jának première-számba menő föleleventése.

Egy hétre két bemutató előadás: számra nézve elég szép eredmény, sajnos azonban, hogy a morális siker a kvantitással nem áll arányban. Azaz, hogy arányban áll, csakhogy — s ez nagyon természetes — forditott arányban, mert a szinházi premièrekről rendesen áll az, hogy: *több a kevesebb.*

Rendkivül üdvös s eléggé nem méltányolható intézkedés a nemzeti szinház művezetőségétől az, hogy minden esztendőben fölvesz a repertoireba egynéhány régebbi, vagy ujabb darabot csak azért, hogy egyes bravur-szerepekben alkalmunk legyen kiválóbb művészeinknek s művésznőinknek erejüket, tehetségüket érvényesiteni, csillogtatni. Az egyes erők folytonos éberségben tartására és rugékonyságára nézve oly előnyös intézkedés ez, hogy egy-egy ilyen bravur-alakitás mellett szivesen elnézzük a darabnak fogyatékosságát, gyöngeségét, hiányait.

És ennek daczára sem tudjuk megérteni, hogy *Jászai* Mari, ez a mi zseniális professzor-tragikánk, hogy tudta épen Tudor Máriát választani? Azt a Tudor Máriát, a mely csak olyan borzalmas, mint Victor Hugo többi alakjai: Thisbe, Borgia Lukréczia, de a mellett visszataszitó is, mert egész lényében nincs egy szemernyi nemesebb indulat, a mi részvétünket, érdeklődésünket fel tudná költeni, nincs még árnyéka sem valami tiszta érzelemnek, a mi igazi drámai érdekeket keltene.

Az egész darab csupán hatásra, hátborzongatásra van számitva s az tagadhatatlan, hogy a szinpadi hatás elérésére czélzólag a dráma a Victor Hugo többi darabjainál is nagyobb virtuozitással van összeállitva: a mi csak rémületet és borzadályt kelthet, s ennek megfelelő környezetül szolgálhat, mind az föl van benne használva s nyilatkozásaiban a netovábbig kihegyezve.

Főpróba után irjuk e sorokat s nem tudjuk még, hogy milyen hatást tett a darab a première-közönségre; azt hisszük azonban, nem kell hozzá próféta tehetség megjósolni, hogy a budapesti publikum, a mily hidegen fogadta Angelot és Borgiát, épen úgy nem fog lelkesedni Tudor Máriáért sem, s erre mindenesetre több oka van ez alkalommal, mint az előbbi daraboknál. Hiába, a Hugo rémes romanticizmusát nem tudja már a mi raffinált izlésü s nem *idegrángatásra*, hanem finom *idegcsiklandozásra* szokott publikumunk élvezni.

Szerencsétlen választás volt Jászai Maritól Tudor Mária. Azzal az elementáris erővel, azzal az éles szinezéssel, a mi nagy tragikánknak annyira sajátja, szinpadra állitva, még rikitóbbá vált ez a női szörnyeteg. Igazán sajnáljuk ezt az óriási fáradságot, időt és munkát, a mit ez az ambicziózus művésznő ennek az alaknak megteremtésére pazarolt. — A *Jane* alakja olyan ebben a rémdrámában, mint a terhes, fekete fellegek mögül kikandikáló tenyérnyi kék égboltozat. Ebbe a kis szerepbe bele is lehelte *Márkus* Emma aszszony poétikus lényének egész varázsát, minden báját; s a ki nem rőfszámra méri a szerepek nagyságát, kénytelen lesz konstatálni, hogy az *igazi* művészi sikert ő aratta ez este, derék partnerével, *Mihályfival* (Gilbert) együtt. *Somlónak* rendkivül háládatlan faladattal kellett megmérkőznie s el kell ismernünk, hogy a mennyit nagy igyekezettel lehetett a gyáva férfiatlan kegyenczből csinálni, azt megcsinálta.

Az egész előadásra általában — úgy látszik — rendkivül gondot fordítottak. A rendezés kifogástalan volt, az ensemble összevágó, kerekded, a kiállítás pedig oly fényes, hogy szinte sajnáltuk a roppant költségeket, mert arra hamarjában nem tudnánk példát említeni, hogy magyar darabot hasonló fénynyel és pompával állított volna ki a nemzeti szinház.

* * *

Tudor Máriáról szólva, jut eszünkbe — a Legouvé-Rachel ügy. Legouvé u. i. az ötvenes évek elején Rachel kisasszony számára irta Medeát s a darab, még mielőtt ismerték volna, híressé vált az által, hogy a franczia színművésznő visszautasította a neki szánt s előzőleg általa is elfogadott szerepet. Rachelt törvényszék elé állitották, elitélték, s a művésznő ennek daczára sem volt hajlandó eljátszani Medeát, ezt a tigrisanyát; visszautasitotta pedig a szerepét tisztán — *aesthetikai szempontból.*

Bizony-bizony, ha e szempontot véve alapul Medea és Tudor Mária között párhuzamot vonnánk, alighanem az utóbbi rovására esnék ez.

* * *

A népszinház primadonnáinak száma szaporodott egygyel. Evva úr u. i. szerződtette *Somlóné Vadnay* Vilmát, ezt az eleven játéku és szép hangu énekesnőt, a kit vendégjátékaiból előnyösen ismer a budapesti publikum. Somlóné hétfőn lépett föl először, mint szerződött tag a «Sárga csikó» Erzsikéjében a közönség tüntető tetszészaja között.

E közben pedig a személyzet erősen készül a jövő heti première-re, a Wildenbruch-féle «*Bübos pacsirta*» bemutatójára.

* * *

A népszinházban Somlóné, a nemzeti szinházban pedig *Iványfi* Jenő lépett föl e héten először, mint szerződött tag a Csiky «*Vasember*»-ében. A «Vasember»-nek szerdai előadása méltán reprise-számba mehetett volna, mert harmadéve nem adták, most pedig három szerepváltozással mutatták be. — Edithet, a Márkus Emilia szerepét *Török* Irma k. a. játszotta halványan, erőtlenül, színtelen egyhangúsággal. Széphegyi, melyet harmadéve még Nádaytól láttunk, a *Dezső* József örökébe ment át, a kinek élénk, ügyes játéka nagy haladásról tett tanuságot.

Andort, a Mihályfi szerepét játszotta a debütirozó Iványfi, a kinek két év előtti vendégjátékára (Othello, Gennaro s Ernesto) még jól emlékezünk. Azóta a fiatal szinész hosszabb külföldi tanulmányutat tett, a melynek előnyös hatását örömmel észleltük rajta. Szerződtetése nyereség a nemzeti szinházra nézve oly értelemben, hogy amúgy is túlságosan igénybe vett szalón szerelmesünknek, Mihályfinak a terhén fog segiteni. Van benne szív, erő és tűz, páthosza ugyan még gyakran hamis utra tereli, de látszik, hogy a természetes beszéd felé törekszik. Hangja kellemes és elég terjedelmes, de a torok szorítása által nehezen érthető a beszéde, gesztikulácziója kezdetleges s a mind a két kézzel való magyarázó mozdulatok, továbbá a jobbkéz mutató ujjának szüntelen alkalmatlankodása rendkivül zavarólag hatnak a nézőre. Mindezek természetesen oly dolgok, melyekről rövid idő alatt leszokhatik s reméljük, hogy Iványfi idővel igen használható tagja lesz első műintézetünknek.

Justinus.

DÁRIUS KINCSE.

Még a Dárius kincse sem volna elég, megtölteni ennek a fényes intézetnek a feneketlen pénztárát. A «Dárius kincse» czimü ballet-ujdonság sem, pedig ő Felsége nevenapján, bemutató-előadáson zsufoltig megtöltötte a fényben úszó nézőtért s bizonyára még egynehányszor fog épen olyan «teli házat» szerezni. Meg fogja nézni — nézze is meg! — mindenki.

Az egyszer áll, hogy ezt a darabot gyönyörü ruhába öltöztették. Nemcsak a szem számára, nem csupán az operaház osztotta bőkezüen a káprázтató costume-ök sokaságát, a zene szerzője is a legszebb hangszineket pazarolta minden legkisebb gondolatára. Csodálatos, *Szabó* Xavér Ferencz, a ki még nem volt karnagy, nem élt soká zenekar kellő közepén, a hol gyakorlatilag elsajátithatta volna mindegyik hangszer hatásának, a többivel együtt alkalmazásának titkait; mégis annyi kisebb-nagyobb művet remekül hangszerelt, s természetesen a legszebben a saját nagyszabásu alkotását. Mint valami igazi szobatudós, a hangszertudomány teljes anyagának csalhatatlan ismeretével fölfegyverkezve, az otthon magányában öntötte gyönyörü zenekari formájába «Dárius kincsét», annyira távol minden orchesztrális hatás ellesésétől, hogy egy évtizeden át, a meddig nagy művét komponálta, úgyszólván soha meg nem jelent sem hangversenyen, sem dalmű- vagy más zenei előadáson. Ennek azután az az eredménye lett, a mire Szabó valóban törekedett: hogy t. i. dallamreminiszczenciákra csak a legritkább esetben akadunk a három óra hosszat zengő, csengő-bongó balletben. De viszont az is lett az eredménye, hogy Szabó, a maga művébe és elméleteibe mélyedve, tiz év óta nem volt tanuja művészete folytonos haladásának, sőt a maga műve iránt is elveszitette a távlatot; az élettől, a mozgalmas, tarka, eleven és lelkes világtól el, a maga tudásának sánczai közé vonulva, olyan művet alkotott, a milyen a Homunculus («Faust» II. részében) — szerves lény, de olyan vézna, olyan vérnélküli, hevülni, szeretni és szerettetni nem képes törpe, hogy az ember nem tekintheti a maga fajából valónak: a theória szülöttje, nem pedig egy szerető anyáé.

A minden magasztalásra érdemes formán, a hangszerekre irás módján kivül, nincs miért lelkesedni Szabó művén. A hét tableau zenéje közül csupán a hatodik kép előjátéka igazi költői mű, a régi ábrándos, nagytehetségü Szabó Xavér alkotása. A többi zenére bizvást rámondhatni, hogy nem poétának, hanem dolgához értő, rendkivül ügyes mesterembernek a csinálmánya. Szép, lelkesitő vagy andalitó dal-

lam nincs benne; a hatodik kép nagy keringőjének első ütemei ugyan kivételek, de nem szerencsés kivételek, a mennyiben a mindenki által ismert s az Ivanovici szerzőségét hazudó «orosz» (?) keringőnek mása. A keleti fantázia, Babylon buja élete, mind az a kivánatos, észbontó romantikum, a mit csak ilyen orientális tárgyu műtől (s még hozzá ballettől!) megkivánunk: tökéletesen hiányzik a «Dárius kincse» zenéjéből. Hiába bizonyítja Szabó, hogy a tánczdallamok valóban hindu, arab s a t. motivumokon épültek; úgy jár vele, mint egy arab tárgyu opera írója a Motavakl névvel, a mely eredeti arab név ugyan, de mindenki csehnek nézi; Szabó nubiai szerpentin táncza is a legtótosabb zene a világon — a mit pl. a szintén keleti tárgyu «Sába királynője» zenéjéről állítani vajjon kinek jutna eszébe? . . . A kivételkép, hatás kedvéért irt énekkar melódiája is olyan színehagyott, élettelen, mint az a vizenyős, olaszos serenata, melyre D. *Müller* Katicza oly mesterien járja pizzicato-változatait, hogy már magában ezért is érdemes a művet megnézni. A nagyszerű apparátus, az eszközök halmaza és fénye teszi «Dárius kincse» zenéjének egyetlen szépségét. De ez a nagyszerűség nehézkessé teszi az egészet, messzire veti attól a légies könnyedségtől, melynél egyebet a balletközönség nem bir élvezni. Nem hittük volna Szabóról, a kit egyéb műveiben istenáldotta tehetségnek ismerünk.

Meséjét — egy kincskereső toroczkai legény átálmodja Dárius leányának és kincseinek megnyerését és elvesztét — Ábrányi Emil és Marczell Géza, tánczait, csoportosítását Mazzantini alkották. Koszorú, virág, kihivás bőven jutott mindegyiknek — inkább tisztesség okáért, mintsem lelkesedésből.

(+y)

IRODALOM.

«A magyar gyorsirás történetét» Gopcsa László dr. egy kis kötetben megirta. Ez az első munka, a mely kizárólag a magyar gyorsirás történetét rendszeresen feldolgozva tárgyalja. A magyar gyorsirás pedig már több mint százhusz éves és igy ideje volt, hogy történetét megirják. Gopcsa nagy utánjárással és fáradsággal megszerezte a szükséges adatokat, melyeket rendszeres egymásutánban tár az olvasó elé. Könyvét nemcsak a szakember, hanem a laikus is élvezettel olvashatja, mert a gyorsirás történetének e rövid ismertetésében benne rejlik egy csomó irodalomtörténet is. A könyv Singer és Wolfner kiadásában jelent meg és ára 70 krajczár.

Magyar irónő külföldön. A «Life», ez az előkelő angol folyóirat közli lapunk jeles tollu munkatársának, Fr. Klotildnak egyik igen csinos regéjét: «A mit a virágok álmodnak» czimmel. E dolgozat eredetiben lapunk hasábjain jelent meg.

Igmándy Mihálynak pár év előtt megjelent gyönyörü diszműve a *«Magyar szellemi élet»* második kiadásában jelent meg. Örvendünk, hogy a közönség ilyen szép és érdekes könyvet, a milyenhez fogható még külföldi irodalmakban is ritkán jelenik meg, pártolására méltatott. A könyvre legközelebb visszatérünk.

Simon Zsézsa a czime *Herczegh Ferencz* uj regényének, mely a Singer és Wolfner czég elegáns kiadásában jelent meg. Egyelőre csak annyit, hogy e regény Herczegh legjobb műve.

TISZTELT OLVASÓINKHOZ.

Az új évnegyed küszöbén bizalommal fordulunk tisztelt olvasóinkhoz, hogy eddigi nagybecsü támogatásukat továbbra se vonják meg lapunktól. Szinte páratlan az a jó akarat, melylyel a magyar olvasó közönség lapunkat rögtön megindulása után felkarolta. Hétnegyed éve, hogy a *Magyar Géniusz* fennáll. Ezen rövid idő alatt oly hatalmas olvasó közönséget és oly előkelő irói gárdát tudott maga köré csoportosítani, a minőre kevés példa van a magyar hirlapirodalomban. A közönségnek ez a páratlan támogatása bizonyítja leginkább, hogy jó úton haladtunk. A mi jelszavunk: *magas irodalmi színvonal és aktualitás.*

Most, hogy a nyári szezon véget ér, régi rovatainkat a régi élénkséggel fogjuk újra felvenni. *Lazzaroni* a hét eseményeiről fog tartalmas elmefuttatásokat irni, *Janus* és *Szalai* Emil a szinházakat fogják beható birálat alá venni, *Feleki* Sándor dr. az oly kedvelt «Orvosi szalon» rovatban fog felelni olvasóink orvosi és egészségügyi kérdéseire, *Fidelis* dr. előfizetőnőink beküldött arczképeiről ír szellemes tanulmányokat, *Róna* Béla az ő éles és finom kritikáját fogja továbbra is gyakorolni az irodalomi rovatban stb. stb.

A meglepetések egész sorozata vár még olvasóinkra s közülök jelenleg csak egyet árulunk el: a rendkivül fényes karácsonyi számot, mely egymagában véve s díszes könyvszámba megy.

Tisztelettel

a «Magyar Géniusz» szerkesztősége.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

H. M. Ime bemutatjuk hű képmását Csólicsnak, a herczegprimás elleni merénylőnek.

Lóárverési hirdetmény.

A cs. és kir. 5-ik számu vonatosztály által **október hó 16-án és 17-én** mintegy

300 darab kiselejtezett ló

nyilvános árverés utján fog eladatni.

Az árverés a pozsonyi marhavásártéren tartatik meg és reggeli 8 órakor veszi kezdetét.

A vételáron kivül a vevö még a III. dijfokozati bélyegilletéket is köteles fizetni.

Pozsony, 1893. évi szept. hó 16-án. **A cs. és kir. 5-ik vonatosztály kezelő-bizottsága.**

ÉRTESITÉS.

Az ágynemüek mosása- és javitása, valamint az ágy-állványok javitásának 1894. évre való biztositása czéljából, az 1211. ex 1893. sz. hirdetmény szerint, a cs. és kir. katonai élelmezési raktárnál Pécsett f. évi október hó 12-ikén, a fiók-ágyraktárnál Zomborban október 6-án, ugyanannál Kaposvárott október 25-én, továbbá a városi kapitányi hivatalnál Szabadkán október 5-én és a községi hivatalnál Tolnán október 18-án fognak megtartatni az idevonatkozó tárgyalások, melyekre az érdeklődök ezennel meghivatnak.

Pécs, 1893. szeptember 15-én. **A cs. és kir. élelmezési raktár.**

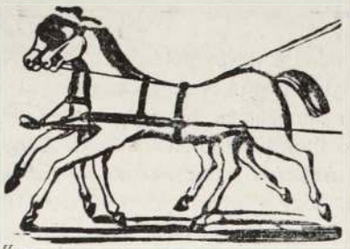

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint**, jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

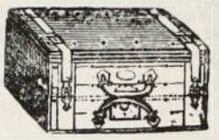

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Rövidített levél vagy sürgönyczim

GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvénytársulat

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső váczi-ut 7. szám.

Ki mint vet:

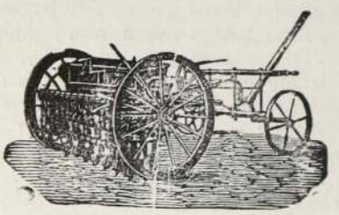

úgy arat.

Minden gazda, aki a legelőnyösebb szerkezetü **vetőgépek** beszerzése iránt érdeklődik, kimeritő felvilágositást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

Terjedelmes árjegyzékkel a gazdaság összes ágazatában szükséglendő gépezetekről dijmentesen szolgálunk.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter Jáncs

Szegeden, C. és kir. kizárólagosan

szal. chronometer és műórás, feltalálója a remontoir inga-órának stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

Budapest, VI. Teréz-körut 17.

Magy. kir. államvasutak igazgatósága.

135936. C. I. sz.

Hirdetmény.

Aszalt gyümölcs és szilvaiz-küldemények után a budapesti dunaparti teherpályaudvaron engedélyezett fekbérmentesség megszoritása.

Minthogy a magy. kir. államvasutak és a fővárosi közraktári vállalat között kötött egyezmény értelmében a Budapest dunaparti teherpályaudvarra érkező aszalt gyümölcs és szilvaiz-küldemények a közraktárokban 21 napi fekbérmentességet élveznek s ezen idő letelte után ugyanott minden további hétre aszalt gyümölcs után 100 kgronként 0.8 kr. szilvaiz után 100 klgronkint 1.2 krnyi mérsékelt fekbér számittatik, a magyar királyi államvasutak igazgatósága a vasuti raktáraknak az őszi idényben mindig beálló tultömöttségére való tekintettel, indittatva érezte magát a «Vasuti és közlekedési közlöny» f. é. 1. számának mellékletében 127. tétel alatt aszalt gyümölcs és szilvaiz-küldemények dijmérséklésére nézve foglalt hirdetmény «különös megjegyzések» rovatában, Budapest dunaparti teherpályaudvarra érkező küldemények után engedélyezett 21 napi fekbérmentesség f. évi október hó 1-től kezdve további intézkedésig **8 napra** leszállitani.

Ugyanezen oknál fogva a szóban forgó küldeményeknek a vasuti raktárakban való átcsomagolása és egyéb kezelése is beszüntettetik, ugy hogy ezen munkálatok további értesitésig csakis a közraktárakban lesznek eszközölhetők.

Budapest, 1893. szeptember 19,

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

7312./C. J. 1893. sz.

Értesités.

A cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak 1893. évi junius hó 25-éről, 12. osztály 1863. sz. alatt kelt rendelete folytán a katona kincstári javaknak elfuvarozása végett és pedig a vidéki vonalokon, továbbá a helyörségekben és a táborozási állomásokra a hadbiztosság kerületében a cs. és kir. hadsereg részére 1894. évi január hó 1-étől 1894. évi esetleg 1896. évi deczember hó végeig szóló időtartamra az irásbeli ajánlattárgyalások a következőleg megjelölt helyeken és napokon mindenkor délelőtti 10 órakor fognak megtartatni és pedig:

A tárgyalás meg fog tartatni		A tárgyalás napja		Mely állomások (helyőrségek) számára
állomáson	kinél			
Szabadka	A katonai állomás parancsnokságnál	1893. évi október hó	9	**Szabadka, Jankovácz, Zenta**
Budapest	az élelmezési raktárnál		12	**Budapest, Rákos-Palota, Pilis Csaba**
Zombor	a katonai állomás parancsnokságnál		13	**Zombor, Stanisics**
Ujvidék			16	**Ujvidék**
Székesfehérv.			17	**Székesfehérvár, Paks**
Tolna			19	**Tolna**
Szolnok			20	**Szolnok**
Pécs	az élelmezési raktárnál		24	**Pécs, Mohács**
Kaposvár	A katonai állomás parancsnokságnál.		26	**Kaposvár**

A rendszerint bélyegzett ajánlatok a külön boritékban benyujtandó bánatpénzzel a tárgyalási nap délelőtti 10 óráig az illető hivatal vagy intézethez küldendők, melynél a biztositási tárgyalás meg fog tartatni.

A közelebbi feltételek és az ajánlati minta az ezen biztositás számára külön előkészitett, a hadtestbiztosságnál, az élelmezési raktárnál Budapesten és Pécsett és a katonai állomásparancsnokságoknál meglevő feltételi füzetben és a szeptember hó 15-éről kelt eredeti hirdetményben betekinthetők.

Budapest, 1893. szeptember 15-én.

A cs. és kir. 4. hadtest parancsnokság.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

A BUDAPEST-

Terézvárosi Takarékpénztár

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Irodái: **VI. ker., Andrássy-út 5. szám,** (saját házában).

Befizetett részvénytőke: 2.500,000 korona.

Elfogad **betéteket** takarékbetéti-könyvecskék és pénztári jegyek ellenében **4%-os kamatozással,** valamint folyószámlában (Chek-számlán.) A 10%-os betétkamatadót az intézet fizeti

Leszámitol váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra, megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett.

Ujonnan nyitott **váltóüzlete** bármely a bankügyletbe vágó megbizásokat elintéz.

Üzleti órák: délelőtt ½9—½1-ig, délután 3—5-ig.

GANZ és TÁRSA

vasöntőde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

FRIEDMANN A. ADOLF

czipész-mester

Budapest, Erzsébet-körut 24.

Ajánlja a n. é. közönségnek gyártmányait

női-, uri- és gyermek-czipőkben

a legszolidabb kivitelben, legjutányosabb árban.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az őszhaj eredeti fényét és fiatalos színét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára ¼ literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

Gróf Esterházy Géza-féle

Cognac-gyár részvénytársaság

BUDAPESTEN,

teljesen befizetett részvénytőke 640,000 korona.

Az osztr. magyar birodalom egyik legnagyobb cognacgyára,

ESTERHÁZY COGNAC

tiszta borból, idegen anyagok hozzákeverése nélkül készül és ezért a közönség kedvencz itala.

TÖBB EZER ELISMERŐ NYILATKOZAT. — DISZOKLEVÉL, ARANYÉREM és DISZKERESZTTEL KITÜNTETVE.

Legelőkelőbb orvosi tekintélyek által ajánlva. Kapható minden jobb füszer és csemegeüzletben.

Magyar

Biztositási Iroda.

BUDAPEST,

Deák Ferencz-utcza 21., II. emelet.

Van szerencsénk a n. é. közönséget tisztelettel értesiteni, hogy irodánkat megnyitottuk. Hivatásunk leszen a nagyérdemü közönség biztositási ügyeiben, sérelmeiben támogatólag eljárni é. p.

1. **A biztositó közönséget peres** esetekben szakemberek támogatása mellett **kiváló** jogászokkal **képviseltetni.**

2. **Kár esetén (tűz- és jégkárnál) kiváló** szakférfiakkal **helyettesittetni a vallott biztositott** felet a kár **megalapitásánál.**

3. **Felülvizsgálni beterjesztendő bevallásokat** és **kiállitott kötvényeket.**

4. **Lelkiismeretes és pontos tanácscsal, utbaigazitással, informáczióval szolgálni a hozzánk forduló feleknek a biztositási intézmény minden** ágazatában.

5. **Elfogadunk biztositási ajánlatokat tűz, jég, baleset ellen és az ember életére tetszés szerinti társaság részére és ezeket a legszigorubb pontossággal eszközöljük.**

6. *Kiadjuk a «Biztositási Értesitőt», melynek előfizetői* **ingyen kapnak bármilyen a biztositás terén** *előfordulható ügyekre informácziót.*

Prospektusok és dijtáblázatok bérmentve és ingyen.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Női ruhák terme és Confectió áruház

ZWIEBACK LAJOS ÉS TESTVÉRE

BUDAPEST, VÁCZI-UTCZA 5.

BRÜSSEL 1883

Elegáns kötésü divatalbumunkat, mely külön párisi rajzolónk által kizárólagosan czégünk részére állittatik ki, becses kivánságra dijmentesen beküldjük.

ÜZLETMEGNYITÁS.

Van szerencsénk a nagyérdemü hölgyközönség becses tudomására hozni, hogy **f. é. szeptember hó 15-én**

női-ruha-termeinket és confectió-áruházunkat

Budapest, IV., Váczi-utcza 5. szám alatt megnyitjuk.

Bátorkodunk az igen tisztelt hölgyközönséget egész tisztelettel megkérni, hogy bennünket, illetve áruházunkat és I-ső és II-od emeleti termeinket, melyeken **a legdusabb választéku eredeti párisi modellek, női felöltők, manteauk, esőköpenyek, jaquettek, szinházi entreé-k,** továbbá az idény legujabb alkotásainak megfelelő toilettek különösen **látogatási, utczai, alkalmi és lovagló ruhák** — a legelső párisi házakból beszerezve — raktáron vannak, mielőbbi becses látogatásukkal megtisztelni méltóztassanak, ezuttal megjegyezvén, **hogy kelengyék legizlésesebb** és kiválóan finom elkészitésére speciális munkaerőket alkalmazunk, ugyszintén

a legczélszerübb és igen finom gyermekruha és felöltő

saját e czélra külön berendezett műhelyünkben jutányos áron és pontos megrendelés szerint készittetik.

Merjük hinni, hogy a n. é. hölgyközönség megelégedését — szives megrendelés esetén — teljesen ki fogjuk érdemelni, maradván kitünő tiszteletünk kifejezése mellett

Budapest, 1893. évi szeptember hó.

SZIGETI ÉS WEINER
czégtársak.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint ***utczai-, utazó-, estély-*** és ***szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turi*** és ***lord kabátok, városi*** és ***uti köpenyek*** és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

Illatszer, vegyszer és gyógyáru-üzlet

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj- és fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

Hein János

Budapest, Kerepesi-ut 82.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÜLTETÉSÉRE** ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

Bármely kereskedelmi, ipar, vagy gazdasági ügykörökben sikeresen alkalmazható

kettős könyvvitel

ismeretét eredeti tanmódszer nyomán, akár magyar akár német nyelven **30 óra alatt** mérsékelt dijért bárki, még levelezési uton is elsajátithatja egy magántanárnál,

Budapesten, Váczi-körut 31., ajtó 33.

Bővebb felvilágositás válaszbélyeg beküldése mellett nyerhető.

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

II. ÉVFOLYAM 1893 OKTÓBER 15.

42-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.

KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:

HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

—ai: *Nikisch Arthur.* — Lazzaroni: *A Hét.* — Róna Béla: *József Ágost főherczeg jövendőbeli otthonában.* — Feleki Sándor: *Egy vád.* — Véka Lajos: *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — Ábrányiné Katona Clementin: *Képzelgők.* — Fr. Klotild: *Őszi gondolatok.* — Vázsonyi Jenő: *Az érdem győz.* — Carlos Frontaura: *A templom előtt.* — Tolnai Lajos: *A harmadik.* — Palágyi Lajos: *Ábrándos dalok.* — —cső: *A magyar színészet ifju gárdája.* — Andrássy-szobor. — Emilio: *Jászai Mari mint Tudor Mária.* — Szinház. — Méry Károly: *Róna Béla.* — Irodalom. — Tisztelt olvasóinkhoz. — Szerkesztői üzenetek.

Egyes szám ára 20 kr.

Van-e magyar lap

mely előfizetőit ily nagy előnyökben részesiti mint a „Szabad Szó“ ?

!!Nincs!!

mert azokat, kik bármely naptól fogva vidéken **3** frttal, Budapesten **2** frt **50** krral 3 hóra előfizetnek, a **„Szabad Szó“** a következő előnyökben részesiti:

I. 90-szer küldi a naponta pompás szines képekkel megjelenő lapot.

II. 13-szor küldi a **„KOSZORU“** *czimü képes szépirodalmi lapot.*

III. 13-szor küldi a **„KALAPÁCS“** *czimü képes élczlapot.*

IV. 90-szer küld külön mellékletként egy könyvalaku és szines képeket tartalmazó **regényt.**

V. **INGYEN küldi karácsonyi ajándékul az 50 pompás nagy szines képeket tartalmazó és diszes kötésü**

„Magyar történeti albumot“

bolti ár ... **2 forint.**

VI. **INGYEN küldi a legközelebb megjelenő 1894-iki**

„SZABAD SZÓ NAGY KÉPES NAPTÁRT“

bolti ár ... **1 forint.**

VII. **INGYEN küldi, az alant felsorolt szépirodalmi könyvek bármelyikét, bolti ár** ... **1 forint.**

VIII. **INGYEN** *küldi Magitay Dezsőnek 40 szines képet tartalmazó művét, a*

„TÖRVÉNYBAKTER“

czimü könyvalaku regényét, **bolti ár** ... **30 kr.**

A „MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM“

— **melyre a t olvasó figyelmét különösen felhivjuk** — a legdiszesebb magyar történeti munka lesz, mely eddig a sajtót elhagyta. Nem kevesebb, mint **ötven nagy pompás szines képet fog tartalmazni,** melyek a magyar történet legkimagaslóbb és legmagasztosabb jeleneteit fogják ábrázolni.

A „MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM“

a **„Szabad Szó“**-hoz hasonló nagy alakban, **rendkivül finom vastag papiroson, művésziesen diszitett kötésben** fog megjelenni. A képeket kitünő magyar müvészek készitik és a mellé csatolt szöveget, Magyarország történetét, egy fényes tollu irónk irta. Ennek a diszmünek bolti ára **két forint** lesz.

Minden negyedéves előfizető 1—1 kötetet választhat a következő elsőrendü irodalmi müvekből:

1. Abonyi Árpád: **Fülöp házassága.** — 2. Abonyi Árpád: **A nagyasszony.** — 3. Ambrozóvits Dezső: **Hajótöröttek.** — 4. Adorján Sándor: **Félhomályban.** — 5. Bródy Sándor: **Regénytárgyak.** — 6. Bársony István: **Dobogó szivek.** — 7. Hevesi József: **Nászuton.** — 8. Hevesi József: **Az ár ellen.** — 9. Karczag Vilmos: **Romok.** — 10. Endrődi Sándor: **Költemények.** — 11. Kunosi Ignácz: **Anatóliai képek.** — 12. Tárczák öt kiváló irótól. — 13. Évkönyv 23 kiváló irótól. — 14. Reiner Bertalan: **Magyar kulturképek** I. — 15. Reiner Bertalan: II. kötet ugyanez. — 16. Szana Tamás: **A magyar müvészet századunkban.** — 17. Szana Tamás: **Örök emlékek.** — 18. Szabó Endre: **Orosz költők.** — 19. Szabóné Nogáll Janka: **Leányalmok.** — 20. Rákosi Viktor (Sipulus): **Egy falusi Hamlet.** — 21. Tóth Béla: **Tárczalevelek.** — 22. Tábori Róbert: **Az élet folytatásokban,** I. kötet. — 23. Tábori Róbert: **Az élet folytatásokban,** II. kötet. — 24. Váradi Antal: **Caritas.** — 25. Váradi Antal: **Festett világ** I. — 26. Váradi Antal: **Festett világ** II. — 27. Vajda János: **Költemények.** — 28. Varsányi Gyula: **Uria.** — 29. Vadnai Károly: **Hosszu estékre.**

Előfizetni bármely nap lehet a „Szabad Szó“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41.

II. évfolyam. 1893. október 15. 42. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... . 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... . 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

NIKISCH ARTHUR.

Az opera uj igazgatója.

Nehezen vártuk az uj direktort, kit oly kitünő hír előzött meg. Nehezen, mert aggódó tekintettel néztünk eléje, vajon ő lesz-e az igazi? A Tannhäuser előadáson felzúgott tapsok még csak a jó *hirű* karmesternek szólottak; de operánk eddigi, ha csak rövid működése is a jól ismert jeles direktort és dirigenst dicsérik.

Harmadfél esztendeig Zichy Géza gróf intendáns maga viselte operánk igazgatói teendőit. Mahler eltávozása nagy anyagi áldozatába került anyagilag még csak nem rég helyre állott műintézetünknek; ez áldozatokat megkönnyítendő vállalta magára az ambiciózus intendáns az igazgatásnak sok munkával, fáradalommal és súlyos felelősséggel járó feladatát. Most, hogy harmadfélév alatt jórészt az intendáns áldozatkészsége folytán operánk azokat az áldozatokat kiheverte, sietett átadni ideiglenesen elfoglalt helyét annak, a kit megillet, — egy ügyvezető direktornak.

Soká keresett rátermett egyént itthon és Európa szerte. Végre is az uj világ felé kellett fordulnia, hogy Nikisch Arthur személyében felfedezze, a kit keresett.

A bostoni filharmonikusok vezetője volt az uj direktor. A ki ismeri az amerikai zenevilág viszonyait, tudni fogja, mily előkelő állás ez odaát. Nem is csoda, hiszen a «musikalischer Leipzig» operájának első karnagyi állását cserélte fel a bostoni filharmonikusok vezetésével.

Különben pedig ne gondolják, hogy

NIKISCH ARTHUR.

Nikisch Arthur mindjárt a karmesterségen kezdette. Ő is ott ült egyszer egy kisvárosi szinház nagy dobjánál s ütögette a réztányérokat a jófülű közönség rémületére. Maga Nikisch beszélte el az esetet egy estélyen, melyet a zenekar tagjai rendeztek az uj direktor tiszteletére.

«Igen! uraim» — mondá — «jól tudom én, hogy nehéz sorsuk van önöknek anyagilag és szellemileg is. De tekintsenek rám! Én is ott kezdettem a nagy dobnál s a réztányéroknál s isten segítségével ime a karmesteri polczig jutottam. Dolgozzanak uraim, és bízzanak! A haladás útja a szorgalmas, buzgó emberek elől nincs elzárva!»

Némileg autodidakta számba mehet az uj direktor. Mikor a zenészeti akadémiához jutott, akkor ő már gyakorlatból ismerte a dirigens nehéz teendőit. Az iskola csak arra való volt neki, hogy izlését csiszolja, finomítsa s hogy az esetleges hiányokat pótolja. Működésén meg is látszik autodidakta volta. A geniális benne versenyez a tudással. Rövid működése után is tisztába jöttünk képességeivel s immár láttuk és hallottuk, hogy ily vezető hiányát Erkel Sándor betegsége óta fájdalommal nélkülöztük.

De van Nikischnek kiváló képességein és nagy tudásán kívül még egy kvalifikácziója, melynek folytán méginkább méltó rá, hogy a *magyar* operaház élén álljon.

Magyarország szülötte, hisz Kun-Szent-Miklóson lett a világra. Itt is nevelkedett minálunk majd tizesztendős koráig, ekkor külföldre került s mostanig ott tartózko-

dott. Persze hosszas távollét erős nyomokat hagyott magyar beszédén, de hogy mennyire magyar maradt távolban is az uj direktor, álljon itt a következő jellemző adat.

«Könnyű lesz jól megtanulnia a direktor urnak a magyar nyelvet» — mondá hozzá egy hirlapiró — hiszen a fülében van még a magyar szó!

«Nem a fülemben» — viszonzá Nikisch — «itt» s a szivére mutatott.

Ritka az olyan karmester, kit a közönség is, a színészek is szeretnek. Az uj direktor ezek közé tartozik. Ha az emelvényre lép, nem múlik alkalom, hogy tapssal ne fogadnák. A napi sajtó alig győzi dicsérni jelességét, izlését. Azt a kis fehér csontbotot, melylyel a taktust veri, egy nagy napilapunk «varázs vesszőnek» keresztelte el. S valóban gondossága, preczizitása, alig dicsérhető eléggé. Elnyujtott vagy idegesen elsietett uvertürökből s más zenerészekből az ő vezetése alatt mentől kevesebb részünk van.

De nem kevésbbé szerette meg Nikischt az opera személyzete is. És ez éppen nem kicsinylendő dolog. Nem képzelhető nagyobb baj, mint ha egy ily minden összhangot, harmoniát követelő műintézetnél ép a vezető s vezetettek között disszonánczia van. Ez nyakát szegi minden törekvésnek és tudásnak. Nem tudják eléggé magasztalni az uj direktor udvariasságát, szivességét. A karmestereknél szokásos idegességnek, indulatosságnak nála semmi nyoma. Azt mondják, lehetetlen rá megharagudni, még ha korhol is. De az is igaz, hogy Nikisch Arthur se haragszik senkire.

Minden arra vall, hogy Nikisch Arthur vezetése alatt operánk jövője és haladása biztositva van. Bizvást reméljük, hogy alatta meg fog valósulni az intendánsnak, az uj direktornak s persze velük együtt a közönség ideálja: *az európai szinvonalon álló magyar opera!*

—*ai.*

A HÉT.

Mme Adam, mint a *Nouvelle Revue*-ben olvasni, elutazott Toulonba. Szalonja üresen maradt. Lapját más vezeti. Könyveit félbenhagyta. S elutazott Toulonba.

Mert hogy Carnot elmegy Toulonba, az nem olyan nevezetes. Egy köztársasági elnök — persze, hogy elmegy.

De Mme Adam, az más! Ő, a franczia-orosz szövetség lelke, a revanche vére, Bismarck nagy ellensége, a czár lelki barátja, s a magyar-orosz pajtáskodás híve, ő ne legyen Toulonban? Nem, nem, sohasem! Ő neki ott kell lenni, hogy pezsgőt töltsön Avelane admirál poharába Hébeként, szellemet a felköszöntőkbe Múzsaként, s kimutassa nagy rokonszenvét barátja, az orosz czár előtt, leereszkedő Junóként.

Mme Adam, mint a *Nouvelle Revue*-ben olvasni, elutazott Toulonba.

Mit lát ott?

Egyenruhát, hajóhadat, díszfogadásokat, díszebédeket.

S mit látnak ott?

Sok népet, kokárdákat, *Vive la Russie*-t kajántó polgárokat s Mme Adam décolletage-át.

Ezekért nem tudom, kinek kerekedne kedve Toulonba menni?

Carnotnak nem igen, azt hiszem. Ő szerződést szeretett volna kapni, de Mme Adam kedvéért nem igen adja el magát a czár — a kulturának. Minek az?

*

Ép olyan aranyfüstben élünk ám mi idehaza!

Milyen czinikus ez a mi egész társadalmi életünk. Számtalan példát hozhatnék fel a közel multból, fel fogok hozni a közel jövőben. Most itt maradok a kinálkozó jelennél.

A franczia hiábavaló lelkesedés mámora után, igaz, eljön a kiábrándulás keserű reggele, de mi bizony folyton a keserü reggelnél tartunk, mámor nélkül.

Ime: No. 1. Milyen keserű gúny ez a sok hivatalos iratok közlésének nyomorúságos tragédiája!

Most már a falnak nemcsak füle, hanem keze is van, a mivel lopni lehet. Mert elvégre, ha a miniszter clossier-jéből elveszhetnek a titkos levélváltások, ugyanugyan, hát ki hitte azt eddig is, hogy minden olyan simán megy ezen a hivatalos világon, akár a *Nemzet* egy belföldje, vagy *Wekerle* egy kijelentése?

Wekerlének a sikere nagy vala és hatalmas.

Ez csak aranyfüst.

Mert az a házkutatás, meg annak az *oka* — az, az uraim, a keserű labdacs! Most már hát jó minden, akárhogy kerül a lapba, csak szenzáczió legyen?!

Ez ám a legszomorubb szenzáczió!

No. 2. Nagy küldöttség jött fel Pestre, kettő is. Az egyik Szögedéből, a másik Preszburgból. Az egyik az Alföld számára, a másik a Nyugotság számára — egyetemet kér.

Emberről emberre járnak. A szögedieknek kötelező igéretet tesz Fejérvári miniszter, a preszburgiaknak Lukács miniszter. A szögedieket Wekerle, a preszburgiakat Csáky fogadja hidegen. Mindegy! A szögediek a Drexlerben, a preszburgiak a Hungáriában banketteznek. A szögediek a gulyáslevesből, a preszburgiak a filet de boeufből fogyasztanak el többet. A szögediek erre jó szomorodnit isznak, a preszburgiak keserű pilsenit.

A szögedi lapban lerántják Pozsonyt a sárga földig.

A pozsonyiban leszegényezik Szögedét a Duna mélyéig.

Ekkor jön a slager!

Mikor a szögediek nagyban dicsekesznek azoknak a kézfogásoknak a számával, melylyel a háznagy polgármesterüket kitüntette, hát, hát, hogy, hogy nem, hoz a pozsonyi lap egy szögedi anyától egy szögedies levelet. Csúf dolgokat ir le az ott, szörnyen.

A pozsonyiak irigy nevetése a kárörőm hahotájába csap át!!!

. . . Aranyfüst ám ez a hajsza is!

Nem kultura vonz itt senkit, csak a pénz. A miniszter Bálám szamarának imádását egy kis kijelentésével egyidőre ugyan megfékezte, kimondva, hogy a kérdés nem akut, előbb a budapesti egyetemet építi fel — (s igy a kérdést jó husz esztendőre el is halasztotta!) — no de jól tette, legalább nem látjuk az anyagi haszon csúf hajszolását, czinikus kulturamezbe burkolását!

*

Ez a czinizmus most divatos hangulat, van egy divatos nagy talentumú festője is: Herczegh Ferencz.

Simon Zsuzsa szerzője nemcsak a regényének az alakjaiban czinikus. Az ő maga is, felfogás módjában, minden mozdulaban, szóval ő a mai magyar társadalom igaz kifezője.

Ez az Orlay, a mint megutálja a fővárosi léha világot . . . Ejnye, mintha csak a szerzőt latnám, a mint vállai közé huzott nyakkal, merev tekintettel lépkedve a Hatvani-utczán, gúnyos mosolyával ajkai fölött, tapstól megcsömörve, megy haza, s naplójegyzetek helyett (ki csinálna manapság, a *mai* bukása után naplójegyzeteket?!) egy Orlaynak elkeresztelt uriember nevében, leirja az ő czinikus, unott hangulatát — de bravurral!

Az a margitszigeti Simonné, az ő nagyzási hóbortjaival . . . Megint a szerzőt látom, a mint egy délután, szép asszonyok társaságában, levett kalappal, ott sétált a Margitsziget fái között, s gúnyos tekintettel vizsgálta a mellette lépkedő szépségnek a lelkét a szeme ablaküvegjén át. Talán akkor azt olvasta ki, a mit most a Klára lelkének rajzol? Csodálatos ember, a kit nem ejt meg a ragyogó szempár, hanem olvasni tud benne, s a mi fő — le tudja azt a mesét irni!

Aztán látom ott ülni az *Otthon* kávéház ujságjai között, a mint nagy, kitartó figyelemmel olvassa a lapját, s a lapban azt, a mit más észre sem vesz, az emberi butaságok dokumentumait, a melyeket a kishirdetések, meg a törvényszéki csarnok tár fel. Talán Réfalvy pörét csakugyan olvasta a *Gil Blas*-ból, annyira gyakori ez! Ő a *Gil Blas* abból él, azokból a demi-monde pörökből, a melyek nagyon érdekesek, ha czinikusan komiszak is? De kaviár csak kell? Magam is láttam ilyen kaviárt, pláne magyart . . .

Még a szentimentálizmusa is czinikus, s ez nem engedi, hogy Marlitt szinvona-

lára sülyedjen, a nagy ellentétek békés elsimitásával. Igaza van. A szerelem? Ez egy betegség. Betegségben az ember gyönge. Elbukik könnyen. Aztán meggyógyul, s ha a világ meg is tudja, hogy elestünk, nos? Van pénzünk, társadalmi rangunk, lesz tekintélyünk, — *elfeledik*. Ez a mi társadalmi felfogásunk. Nem rég zajlott le náunk egy ilyen tragédia. Plakatirozták is! Bizonyosan el fogják feledni. Én már a hős keresztnevét nem tudom... Herczeghnek igaza van!

*

Az Andrássy-szoborról is beszélhetek, beillik a czikkem témájába. Egészen cziniküs módon jártak el a sajtóval. Lefőzték csúnyán.

Egypár év előtt a sajtó és a jury között nézeteltérés volt, s a nép, az istenadta nép a sajtó pártjára állott, a sajtó kedvenczének pályaművét megkoszorúzta, a juryét meg megdobálta.

Attól kezdve a jury tartózkodó lett, s most visszaadta a tromfot.

Kizárta a sajtót, s csak itéletkimondás *után* eresztette be.

S a sajtó? a nagyszáju ujságirók?

Hallgatnak!

Nos, kulturállam ez? Hol ilyen gyalázatot elviselhetnek? Tegye meg ezt egy jury Franciaországban!

De ha hallgatnak, menjenek Isten nevében! Minden népnek olyan a sajtója, a milyen ő maga!

Kár ezért felháborodni. Mosolyogjunk rajta! Kissé czinikus, de modern. Szegény sajtó!

*

Na végre lesz Jókai ünnep is! Január elején lesz, ha százezer forintunk lesz. De lesz?

Lazzaroni.

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG JÖVENDŐBELI OTTHONA.

Én édes szép falum (mert az vagy nékem, akárhogy is szeretnéd magadat mezővárosnak nevezni) álmodtuk volna-e akkor, mikor kakukfüves mezőiden tarka lepkék után szaladgáltam, hogy ez a föld, melyen én most nagy vígan kergetőzöm, egykor egy magyar főherczegnek a földje lesz? Hogy azok alatt a lombos, árnyas fák alatt, a hol én annyi rózsás álmot szőttem, egy magyar királyi herczeg sétál egykor szépséges fiatal feleségével? Hogy az a gyönyörű kastély ott a tó mellett a százados park közepén pázsitos virágágyak közepette, nem lesz oly kihalt, mint most, tetején vigan lobog a zászló, hirdetve, hogy termeiben boldogság, öröm lakozik, a régi szomorúság helyett? . . .

Mert a kastély régi gazdája, Brunszvik Géza gróf nagyon szomorú életet élt abban a kis paradicsomban. Ő nem gyönyörködött abban a szépségben, a mit az a gyönyörű park nyujtott és ha járt is a kastély mögött elterülő erdőben, szomorú gondolatok sötétitették el annak virágos pompáját.

Három gyönyörű gyermeke volt. Az egyik leány, a másik kettő fiu. Aranyos gyerekek voltak, nem grófi gőggel már gyermekszíveikben: eljátszottak a falubéli gyerekekkel, a kik bejárogattak a kastélyba a nagyságos urfiakhoz, meg a kis grófkisasszonyhoz játszani. De sokszor láttam magam is a mint a gróf gyönyörködve nézte mint játszadoznak, kergetőznek a park kanyargós utjain az ő gyermekei a parasztgyerekekkel. Azóta se láttam nevetni. Mert egyszer csak gyorsan egymásután, meglátogatta a szomorúság a kastélyt. A gyermekek szép nagyra cseperedtek már föl, mikor egymásután kérte vissza a jó Isten az ő angyalkáit. Egyhangú, bánatos lett a kastély, a parkba többé idegennek belépnie nem volt szabad. A gróf hónapokon át nem mozdult ki kastélyából, csak olykor-olykor, ha kiment a temetőbe három frissen hantolt sirhoz, melyek fölött fényes márványemlék hirdette, fiatalon megtért lakóikat. Azt rebesgették, hogy a gróf embergyűlölő lett. Pedig dehogy. A ki gyülöli az embereket, az nem állit a kisdedek számára oly kedves otthont, mint ő. Közvetlen a kastély szomszédságában szép tágas kert közepén áll a kisdedóvó épülete, homlokzatán e fölirással:

Märy, Gábor, Géza emlékére!

* * *

A szomorú kastély tehát gazdát cserél. József főherczeg megvette a birtokot fia József Ágost számára, a ki fiatal feleségével, a mint hírlik, már a jövő év tavaszán beköltözik jövendő otthonába. A kastély és a birtok gyönyörű fekvésén kivül az is birhatta a főherczeget erre az elhatározásra, hogy közvetlen közelében van az ő alcsuthi birtokának. Alig másfél órányira van Martonvásár Alcsuthtól. A fővárosi nyaralók közül már sokan ismerik ezt a kies fekvésű helyet. Évente egész kis kolónia alakul itt a fővárosi nyaralókból. Mert, bár nincsenek gyógyvizei, meg országos hirű fürdője, de a főváros közelében alig van kedvesebb, egészségesebb vidékű hely Martonvásárnál. A déli vasut mellett fekszik, egy órányira a fővárostól. Sokan jönnnek ki vasárnaponkint vagy ünnepnapon a fővárosból, hogy legalább egy napon át élvezzék a vidék szépségeit.

Pedig tudj' isten, nincs semmi különös itt, mint máshol egyebütt, a hol vadregényes hegyek-völgyek, balzsamos fenyvesek, csodálatos erejű vizek csalogatják oda a nagyvárosi embert. Hanem az a kedves kies fekvés, gyönyörű erdő, meg a falú barátságos magyar népe mindent pótol. Nincs az az idegen, a ki ne érezné magát jól Martonvásáron s ne sajnálná itt hagyni ezt a helyet Az isten is jó kedvében teremtette ezt a falut, mert igazán, a ki ide jön, az akármilyen szomorú volt is, jókedvűen távozik el. Ez pedig többet ér nem egy gyógyító erejű kúránál.

Hogy magyar nép lakja-e? no hát igen. De ezek a magyarok *nyelvben* nem régóta azok.

Még vagy tiz évvel ezelőtt ritka volt itt a magyar szó, ritka, mint a fehér holló.

Csupa tótok meg németek lakták. Történt aztán egyszer, hogy a plébánosnak, *Latytyák* Jánosnak (már csak kiirom a nevét, mert nagyon megérdemli, pedig tudom ő nem szereti) egy ellensége egyik vidéki hirkürtben szemére hányta, hogy nem elég magyar, meg hogy az eklézsiáját sem igen magyarosítja. Mit tett a derék pap? (és most ide hallgassatok édes hazám Páveljai) nem védekezett «nyilttérileg» mint ez vidéken szokás. Dehogy. Elnyelte a csúf vádat és megfogadta, hogy ő ezt a falút meg fogja magyarositani. Magyarul prédikált ezután a templomban, ha híve jött hozzá és tótul kérdezett, ő magyarul válaszolt. Hogy milyen eredménye volt a fogadásnak, bizonyítja az, hogy «most a német meg a tót szó, ritka mint a fehér holló» — Martonvásáron. Bizony nem hallasz ott ma más beszédet a magyarnál!

Martonvásár népsége nagyon szorgalmas, derék egy nép. Nagyon sok az intelligens család benne. Vagy harmadfélezer lakosa van, de nagyon kevés közöttük a szegény. Mikor a fillokszera tönkre tette a szőllőjüket, fuvarosok, kereskedők lettek a munkaidőn kivül. Nagyon sokat köszönhetünk nekik mi is. Azok a finom kirántott csirkék, meg libaczombok a megmondhatói mennyit! Aztán az egész környék idejár beszerezni az életre valóját. Élénkebb piaczai vannak, mint sok szab. kir. városnak.

És a mi az idegenre legelsőbb és kellemes hatással van: az a kedves, barátságos népség, mely Fehérmegye kis városkáját (mondjuk az ő kedvükért így) igazán aranyossá teszi. Van nagyforgalmú takarékpénztara, patikája, két doktora törekszik az emberiség megfogyasztására stb. stb. szóval igazi kisvárosi élete van. Ilyennek képzeltem én mindig a «Hermann und Dorotthea» festette kis várost, idillikus életével, dolgos népével, kisvárosias társadalmával. A kaszinó mindig népes, ott bizony lelkiismeretesebben olvassák meg az ujságokat, mint a fővárosi ember a kavéházakban. Aztán a tarokkpartik is sokkal, sokkalta olcsóbbak mint — az Otthonban.

Szóval kedves egy hely az a József Agost főherczeg jövendőbeli otthona. Hej, micsoda öröm volt, mikor a jó martonvásáriak megtudták, hogy ők egy valóságos magyar királyi herczeget kapnak! De fogják szeretni, de fogják becsülni ezt az uj lakójukat.

De a mi örömünk sem kisebb, hogy köztünk, közvetlen szomszédságunkban tudjuk a legmagyarabb főherczeg apjához méltó fiát.

Róna Béla.

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR.

(Zala György pályanyertes mintája.)

EGY VÁD.

Felhangzik a panasz naponta:
Kihalt immár a szeretet,
Az emberi szív oly kegyetlen,
A gonoszságnak rabja lett.

S olyankor, ha a költő lantján
Fülembe cseng e puszta vád,
Szeretném tőle megkérdezni:
Hát néked sohse volt anyád?

A kis fiú bölcsője mellett
Ki virrasztott bús éjeken,
Ezernyi gond között ki ápolt,
Ki védett meg, mondjad nekem!

S ha elhagytad a szülőházat,
Ki sírt keserves könnyeket?
Nem őrködött hű anyai szem
A vándorló fiú felett?

S ha sujtott balsorsnak csapása,
Ha elhagyott minden barát,
Nem lelted-e az oldaladnál
Vigasztalón a jó anyát?

S míg elpanaszlod, hogy e földön
A szeretetnek vége lett,
Nem érzed, hogy anyád szivébe
Vágtál te vérző, mély sebet?...

Kétség nem fogja el a lelkem,
*Míg **egy** anyai szív dobog,*
Addig e széles földkeréken
A szeretet is élni fog.

Feleki Sándor.

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!

(Elbeszélés.) (10)

— Irta: VÉKA LAJOS (VAJKAY KÁROLY). —

— Alszom már, — hangzott vissza belülről mogorván.

— Hogyan alhatnál? Hiszen szóltál!

— Lefeküdtem, beteg vagyok, alszom. Menj te is aludni! Okosabbat sem tehet ember ez ostoba világon! Jó éjszakát!

Hiába dörömbölt Bálint bácsi még sokáig az ajtón. Pántos nem jelentkezett többé.

Végre visszavánszorgott Bálint bácsi is deszkaházába, elégületlenül és zsémbelve. Ha ez a késedelem ismét veszteséget szülne nyomában? Szívtelen Pántos!

Bálint bácsi kidülleszkedett ablakából. Körülkémlelte az alatta fekvő fürdőházat. Ha megláthatná az aranyosnak legalább az árnyékát?

Nem látta meg. Minden lélek mély álomba látszott merültnek. Csak egyetlen kis ablakból, Bálint bácsi szomszédságában, a magasban, csillámlott kis sugár, rezgő csíkot rajzolva a tető zsindelyeire. Jordánfalvy kapargatta ott a tudósítást a holnapi vihnyei Anna-bálról — látatlanba, és előre gyönyörködött a gonosz képzeletben: mint fog szörnyűködni a sok uszályos népség, ha egyedül Ferike neve mellett találandja meg az irigyelt jelzőt, a bájost! Így kell nekik! Mérgelődjenek ők is! Lakoljanak! Éljen amaz irodalom, mely készséggel szolgáltatja nemes boszúvágy kielégítésére az eszközöket!

Mit tehetett Bálint bácsi? A *jövő* boldogság nem indokolhatná a mostani virrasztást.

Ledőlt tehát ágyára s a hosszú utazás fáradalmai és — fájdalom! — a kor is, melynek Bálint bácsi nem örvendett, csakhamar érvényesítették hatalmukat. A szebb jövő kecsegtetése nem birta Bálint bácsit ébren tartani. Aludt nem sokára. De az éber álmodozás képletei követték őt az álom országába. Mellette lépdegélt Ferike, fürödve a hold fényében; csakhogy, ha megakarta ragadni Ferike kezét, hogy azt dobogó szivéhez szorítsa, nem Ferike arcza, hanem az Amália-hegy szépeé tekintett feléje, ránczbarázdáltan és éktelenül, és a kassa-oderbergi vasút okosporosz menyecskéje nevette gúnyosan fülébe: «Zu spät, *alter* Freund! Hoppon maradsz!»

Kínos éjszakája volt Bálint bácsinak, nagyon kínos. Drágán fizette meg a rövid boldogság árát. A multak emlékei zavarólag vegyültek a vén legény fiatal szivének legujabb vágyai közé s nem engedték a későn fakadt virágot teljes színpompáig fejlődni.

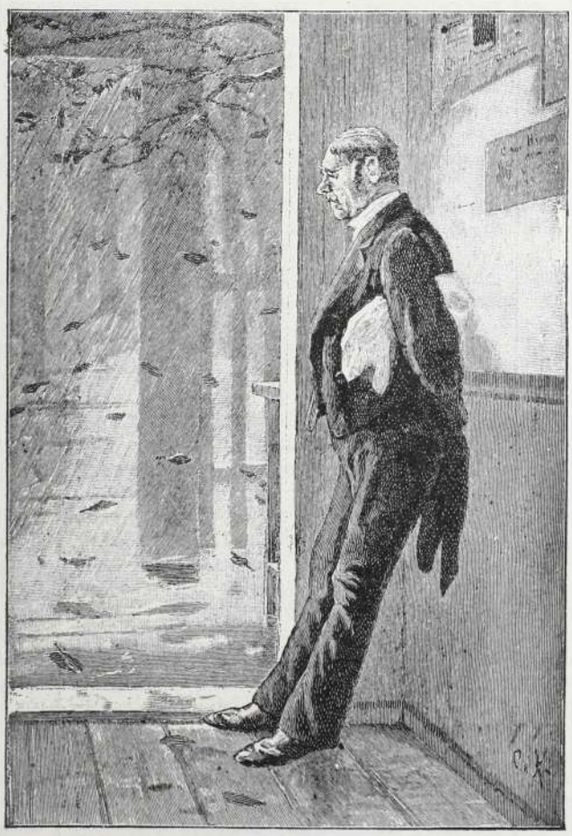

ŐSZ A VÁROSLIGETBEN.

Bálint bácsi korán ébredt. A kelő nap még küzdött az éj harmatának ködével és sugarai csak a «*kötenger*» felé vezető hegynek Bálint bácsi ablakába kandikáló csúcsát aranyozták meg, felköltve a madarakat víg csevegésre.

Bálint bácsi mégis rögtön talpra ugrott. Nem birt a kínpadon tovább békén megmaradni. Magára hányta-vetette öltözékét s hosszan kifeküdt a feltárt ablak párkányára. Levegőre, sok levegőre volt szüksége, szívnia kellett azt hosszú légzéssel, ha nem akarta, hogy éjszakai álmainak füledt gőzkörében megfuladjon. Mély csend honolt a kies völgyben. Csak itt-ott szállingolt egy-egy hevér kinos-keserves keresete után, a távol eső bányamű felé. Kachelmann nagyszerű vasgyárának a fürdőház közelében elterülő számos épületében sem mutatkozott még élet. A munkára ébresztő harang még szunyókált a gyártulajdonos villájának bejárata előtt. Bálint bácsi szabadon űzhette-fűzhette gondolatait; senki sem zavarta. Csak a tollaikat tisztogató és egyengető verebek csiripeltek közelében az ósdian magas háztetőn.

Tegye-e, vagy ne tegye-e? Az volt a kérdés! Pántos segítségével-e, vagy a nélkül? Ki az, a ki erre kielégítő választ adhatna? És bárcsak ennek a reggeli tiszta levegőnek, a mindent megvilágító nagy fénynek ne volna oly kiábrándító hatása! Bálint bácsi nem mert a szobába visszafordulni. Attól tartott, hogy saját arczának hasonmását pillanthatná meg a tükörben. Erre pedig most legkevésbé vágyott.

Egyszerre csak felegyenesedett oly hirtelen, mintha villám csapott volna elébe.

Mindkét kezét ellenzőül boritá szemei fölé és hosszan, tartósan tekintett le a völgybe.

Nem csalódott. A parknak elkeresztelt kezdetleges ültetvényben, melyet csak szekérút választ el a fürdőháztól, nő sétált magányosan és ez a nő — *Ferike!* Ha azt a nyugtalanító álmak kergették volna szobájából ily korán a szabadba! Boldog isten! Ha emez álmok érett férfia: Bálint bácsi volna!

Vége volt minden tűnődésnek. Nem hiába szerezte Bálint bácsi a sok sajnos tapasztalatot. Nem fogja most is elszalasztani, a sors különös kedvezéséből elébe

tálalt alkalmat. Bolond volna, ha tenné. Dőljön el a koczka!

— Talpra magyar! — Itt az idő! Most vagy soha! — idézé Bálint bácsi csonkán Petőfitől és néhány ugrással, melylyel hősiesen koczkáztatta csontjai épségét, lenn termett a parkban — Ferike oldalán.

— Ugy-e, azt mondta tegnap, hogy magát *érett* férfi feleségének szánta? — kérdé, minden más szokásos beköszöntő mellőzésével, Bálint bácsi rohamos heveskedéssel a hölgytől.

Ferike szemei állhatatosan a talajon bolyongtak vala. Valószinüleg a rég nem egyengetett út homokszemeit számítgatta. Ebből keletkezhetett mély elmerültsége, mely miatt észre sem vette Bálint bácsi közeledését. Most, a váratlan megszólítás folytán kissé csodálkozóan tekintett fel a jövevényre s hátra simitá a csalfa fürtöt, melyet a szép reggnek enyhe szellője ismét ott lebegtetett vala a pisze orrocska körül. Derengeni kezdett-e Ferikében a keletkezendők sejtelme? Nem tudjuk biztosan. De annyi tény, hogy a mosolygó szép szemekben ármányos csillám kezdett fakadozni s a kis száj körül is gyanus izomrángás jelei mutatkoztak, a mint most Bálint bácsinak majd sápadó, majd ismét rézpiros arczát maga előtt meglátta és tapasztalni kényszerült, hogy a belső háborgásnak félreismerhetetlen tünetei ezt az arczot — legalább is nem szépítik.

Ferike mégis rendelkezett annyi erővel, hogy nem nevetett Bálint bácsi szemei közé. Lehetőleg komolyan adta meg a kivánt választ.

— Igen, ezt mondottam.

— Nem ülne-e velem ide, erre a lóczára? Mondani akarnék valamit, kis hugom.

— Nem végezhetnők ezt járkálva is?

— Nem. Fuldoklom.

— Ugy hát telepedjünk le. Igy. És most?

— Mondja, kis hugom — de igazán és hímezés nélkül, — *érett* férfinak tart-e engem?

— Kétségtelenül, bácsikám, nagyon megérettnek.

— Hm, hm! Ugy hiszem: *nem jól* szövegeztem a kérdést. Voltaképen azt óhajtanám tudni: olyan férfinak lát-e, kis hugom, a ki még beillenék bizonyos édes álmokba központnak?

Ferike hirtelen ráharapott ajkára. Eddig csak megőrizte nagy nehezen komolyságát. Most veszélyezettnek érzé magatartását. A gonosz fürtöcske már ismét ott lebegett a fitos orr körül és gyanus himbálózásnak eredt. Az izomrángások a kis száj körül sűrűbben ismétlődtek. Nagy megerőtetésébe került Ferikének, hogy ne nevessen, ha Bálint bácsit, — ezt a jó, csak most kissé dúlt képű öreg urat — leánynézőben járónak gondolta.

Mit feleljen Ferike a kerülő úton közeledő kérdésre? Megmondja-e leplezetlenül, hogy meggyőződése szerint az «*érett férfi*» és a «*vén ember*» fogalmai nem azonosak? Megvallja-e őszintén, hogy Bálint bácsinak bizalmat keltő arczát a találkozás első pillanatában megszerette s hogy őt nagyszivesen vállalta bácsijának, kész volna atyjakint is tisztelne, de *férjének* — brr, borzalom! — férjének sehogy sem birná képzelni s még kevésbé fogadni? Vagy csak nagyot nevessen és elszaladjon, rábizva Bálint bácsira, hogy tetszése szerint magyarázhassa magának a furcsa viseletet?

A válasz elmaradása, a szünet, mely Ferike töprengése közben beállott, bár mennyire rövid vala is, eleget mondott Bálint bácsinak, többet talán, mint mennyit vele száz szó értethetett volna meg. Bálint bácsi — semmi kétség! — *itt is elkésett.*

Nem váltakozott most már arczán a halványság a pírral. Eltünt arról tartósan a rezesség szine. Bálint bácsi sápadt lett, mint akár a halál martaléka. Nem dühöngött. Jól érezte, hogy az «érett férfi»-hez nem illő hevessége olyan helyzetbe sodorta, mely rákente a nevetségesség mázát. Nem kivánta eme máznak idegeket csiklándoztató villogását fokozni is. Csak szemeit fordítá el lassan és fájdalmasan a leányról és nyöszörgésnek is beillő fohászszal könnyített szorongatott kebelén.

Ferike rögtön megszánta a jó öreg urat. Eltünt a nevetésre ingerlő viszketegség s helyébe lépett az őszinte sajnálat, mely nem latolgatja aggódva a fájdalom enyhítésének eszközeit s megragadja közülök azt, mely elsőnek kinálkozik utfélen.

Ferike ráfektette rózsás kis kezét Bálint bácsi karjára.

— Édes bátyám, — szólt szeliden és leírhatlan lágysággal, — a bizalom viszont bizalomra kötelez. Mondhatnám, hogy Jordánfalvynak tolakodása tegnap annyira felháborított, hogy indulatoskodásom heve olyanok mondására is ragadott, mikre soha sem gondoltam. Nem teszem. Mert valótlant állitanék s önt, kedves jó bácsim, nem akarom ámitani. Megvallom őszintén, hogy tegnap teljesen valót mondottam; csakhogy — — csakhogy — — akkor — — midőn megsúgtam, hogy magamat érett férfi feleségének szántam, — — nem az egész tisztes osztály, hanem határozott alak lebegett előttem. Most már — tevé hozzá Ferike, hangjából kiérezhető keserűséggel, — most már ennek is vége. Én — vén leánynak maradok. Ma éjjel határoztam el magamat erre

— De miért tenné? Nagy kár volna, ha faja veszne, — mondá Bálint bácsi révedezőn, a nélkül talán, hogy nagy kábultságában tudta volna gépiesen elmondott szavai értelmét. — Megbánja ezt utóbb minden ember? Miért tenné tehát, a min nincsen áldás?

— Mert az álom mindig csak álom. Nincs abban valóság. Kába épit futó homokra.

— Nem értem.

— Lássa, bácsi, ha hetekig tanusított leplezetlen ragaszkodás sem óvhatja meg a leányt a veszélytől, hogy bármely éretlen, idétlen ripőknek szemtelenül tolakodó közbelépése félreértést keltsen és megingathasssa érzelmei nyilvánulásának őszinteségében a bizalmat; ha érett férfi sem tekinti a leányt egyébnek szélkakasnál, melyet minden szellő megingathat: megérdemlik-e akkor a férfiak, hogy szerelmükben higyjünk? Ki bennem nem bízik: abban én hogyan bízhatnám?

Bálint bácsi figyelmezni kezdett. A más baja feledtette vele a magáét.

— És az a bizonyos egy? Nem mondaná meg, édes hugom, hogy azt az egyet a világ mely néven hivja?

Ferike lesülyeszté fejét. Nem válaszolt. Kis lábának hegyével túrta a homokot.

Bálint bácsi ismét nyilt szemmel tekintett a kis leányra. A részvét élesítette szemeit és rövid megfigyelés után meglátta a bánatot is, mely Ferikének földhöz szegezett, merengő szemeiből kisugárzott. Tisztában volt azonnal magával, hogy eme bánaton, ha teheti, segíteni kell. Ha ő nem lehet is boldog: legyen boldog legalább ez a kedves teremtés. Szerethette volna-e azt, ha az önzésnek befolyást engedne érzelmeire? Nemcsak boldogulni, boldogítani is kivánt és ez utóbbit talán még most is megteheti. Ebben legalább nem akadályozza a vénség.

Gondolkozott Bálint bácsi rövid időig. Megfontolt minden szót, melyet Ferikétől hallott vala és átgondolta az egész helyzetet. Egyszerre czikkázó villám vonult át agyán. Tisztán látott.

— Azt az egyet Pántosnak hivják, ugy-e? Lelkem, galambom, kis hugom! Csak most szóljon igazat. Bizzék bennem.

Ferike most sem találá a választ; de feje megmozdult s ez a mozdulat nem jelentett «Nem»-et.

Bálint bácsi feledte reményeit, bánatát, búját. Örömtelten csapta össze kezeit; felugrott ragyogó arczczal a lóczáról.

— Hiszen ez felséges! Mindig ilyen okos asszonyt szántam bogaras öcsémnek. Megrendelésre sem kaphattam volna jobbat számára. Lelkem, angyalom, ne búslakodjék! Nyélbe ütjük a dolgot!

— Mondtam már, bácsikám, — vágott közbe nagyszomorúan Ferike, — hogy mindennek vége. Nem lehet azon többé segíteni.

— Azt szeretném látni! — pattogott Bálint bácsi, ki heves vérmérséklettel megáldott emberek módjára, már ismét teljesen beleélte magát legujabban vállalt szerepébe.

Ferike ajkairól sóhaj lebbent el. Ha már ennyit vallott: miért ne mondana még többet is?

— Hallgasson meg, bácsi. Szeretem öcscsét szivem első gerjedelmével, még el nem forgácsolt egész erejével. Hogy is ne szeretném? Heteket töltöttem itt társaságában. Ismeri őt, bácsi. Mondja: lehet-e őt nem szeretni?

Bálint bácsi rázta a fejét és tiltakozóan tellegetett karjaival.

— Nincs hozzá fogható nemes, a szó szoros értelmében nemes és eszes ember a világon. Szivének jósága, tapintatának gyöngédsége, gondolatainak mélysége s akaratának erélye teljesen meghódított. Akaratlanul követtem minden léptét. Egekbe emelt a tapasztalat, hogy kezdetben szivesen megtűrt maga közelében, utóbb simult is és végre ragaszkodott hozzám. Büszke valék magamra, hogy ilyen férfi érdemesíthet vonzalmára s elhatároztam, hogy neki, csak neki szentelem egész életemet, ha azt kész a magáénak elfogadni. Nem titkoltam ezt előtte s van okom hinni, hogy őt rajongásom nem sértette. De nem titkoltam büszkeségemet mások előtt sem s ezért kell most lakolnom. Furcsa teremtések vannak az emberek közt, kik haszonvágy nélkül is gyönyörködnek a rossznak tevésében. Megirigyelhette valaki tőlem a szeretetreméltó férfi hódolatát. Vagy sérthette talán társnőim egyikének a hiuságát, hogy ez a férfi, kit nálamnál szebb, szellemesb, kedvesebb hölgyek környeznek, a ragyogó környezetnek közepette mégis csak velem, mindig csak velem foglalkozik. Konkolyt hintettek utamra. Ide rendelték, ide csalogatták Jordánfalvyt. Semmi kétség: megrendelésre jött az ide, nem önszántából. Már néhány nappal megérkezése előtt tudakolta tőlem Pántos: ismerem-e Jordánfalvyt? Feltűnt már nekem akkorban a kérdés.

(Folyt. köv.)

KÉPZELGŐK.

(Csevegés.)

Irta: ÁBRÁNYINÉ KATONA CLEMENTIN.

Ha e czímet olvasva, valakiben esetleg ama szörnyű gyanu támadhat, hogy jeles tudósunk, *Herman* Ottó birodalmába: az ornithológiába akarok kellő fölfegyverkezés nélkül hatolni, azoknak egy irónő barátnőmmel, ki abbeli fölszólitásomra, lenne részese csillagászati szerény működvelősködésemnek, azt a tréfás feleletet adta, hogy *a földi dolgok javarészével sincs még tisztában, nemhogy az égiekbe fogna:* én is azt mondhatom, hogy az emberi természet kihüvelyezésével távolról sem végezvén még, nem hozakodhatom elő a szarkák és barázdabillegetőkkel, az üres képzelgés ez ős tipuszaival, hanem egyszerűen megmaradok a szárnyatlan világ barázdabillegetői: a képzelgő embereknél. Higyjék el, sokkal tanulságosabb és mulatságosabb dolog is ez, ha egyébért nem, már csak azért is, hogy mig tudtommal az ornithológia csak a fönti két képviselőjét tudja fölmutatni, jelzett tárgyamnak: az emberi nem a bohókás figurák egész sorozatával dicsekszik.

Avagy ismerik önök mulatságosabb alakjait az életnek e tipuszoknál?

Tagadom.

Méltóztassanak csak közelebbről szemügyre venni a dolgot. Pedig csak néhány példányt huzok ki a sok közül mintegy találomra, az élet lottó-urnájából (a nélkül, hogy legügyesebb huzás mellett is valaha quinternora lehetne itt számitanom) s meg tetszik győződni állitásom jogosultságáról.

Ime mindjárt az *arisztokratikus képzelgők* tekintélyes tábora. Isten bizony furák!

Képzeljenek önök olyan emberi lényeket, férfiakat és nőket egyaránt (légió a számuk) kik látszólag józan észszel, egész életükön át rabjai egy sajátságos hóbortnak, vagy mániának (tetszés szerint). Ez a sajátságos agykáprázat abból áll, hogy egész komolyan és jóhiszeműleg *lényegileg* különb embereknek tartják magukat e «siralom völgyében» családi czímer-paizs nélkül küzdő halandók majoritásánál. (Nemde, mulatságos?) Szentül hiszik, hogy az ő méltóságos, vagy exczellenczias bőrük alatt más szinű vér (régi babonás hit szerint *kék*) kering; becses húsuk rostjai a közönségestől eltérő szövetüek (a sirok férgei a megmondhatói!) s szivük billentyűi a vérkeringés egyéb processusa által jönnek működésbe. Tapasztalatom szerint egyedül az agyvelő ponderábilitásának minőségéről nem alkottak még maguknak határozottabb véleményt. Vagy talán nem is akartak? Miért is? Gondolkozzanak a «lateinerek»! Nekik való foglalkozás!

Csoda-e tehát, ha ily fogalmak mellett gyökeret vert náluk az a meggyőződés, hogy külön természeti törvények is állanak rendelkezésükre? s hogy voltakép az ő kedvükért lett teremtve a világ? Viszont nekik abban semmi egyéb teendőjük nincs, mint hogy épp *élni* és minden jót bőségesen *élvezni* kegyeskedjenek.

Mi természetesebb aztán, minthogy supreme kicsinyléssel, sőt megvetéssel tekintenek holmi dolgozó és gondolkodó (pfuj!) páriákra, kiknek — ó! szörnyűség! — a champagne-in, lovakon, kutyákon kivül más gondjaik is lehetnek e világon?

Ezek a gyógyithatatlanok. Igy élnek s halnak meg, önalkotta szellemi börtönük szűk korlátai közt s ha kell a guilottine-on, de hajszálnyit sem engedve rögeszméjükből.

A reális életnek fantazmagóriákat nem respektáló zátonyain gyakran komoly katasztrófával végződő ily áldozataival szemben az értelmi aberrácziónak, a komikum netovábbját nyujtják ezeknek hűséges satellitái: az *előkelőséget majmolók* osztálya. Mulatságosabb látvány alig képzelhető. Nincs az a *Boskó*, ki úgy óvakodnék bűvész-fogásai leleplezésétől, mint ezek a jámborok, minden oly szó, vagy mozdulattól, mely alantias származásukat elárulhatná, kételyeket támasztva előkelőségük valódiságával szemben.

Higyjék el, nagy és nehéz föladat. S ha nem lennének önök oly gonoszok, nevetés helyett bizony szánalom fogná el. Gondolják csak jól meg! Az egész életen át olyan lejtőn haladni, mely minden perczben lezuhanással fenyeget. Nem borzasztó ez? — Látták önök valaha *Blondint*, a balancierozó művészet e nagy mesterét, a mint az elnyeléssel fenyegető Niagarán egy szál kötélen óvatosan lépked szédületes magasban? Ha igen: úgy fogalmuk lehet embereim szörnyű sorsáról. Blondin lépteit, tudom, résztvevő érdeklődéssel kisérték. Pedig mi ő, átvitt értelemben vett kollegáihoz képest! ki csak olykor-olykor cselekedte meg e nyaktörő tornát, mig ezek szegények az egész életen át. Értsék meg jól: *az egész életen át*, miglen maguk is elhiszik, hogy csakugyan előkelők. S önök még nevetnek! Ilyen jól megérdemelt gyümölcsén a különben terméketlen illuziónak! Igazán, ez nem szép önöktől!

De hagyjuk ezt. S nehogy szocziáldemokratikus részrehajlással vádoljanak, ezennel áttérek a képzelgők egy másik fajára (mert, sajnos, minden osztály rendelkezik ilyenekkel, valaminthogy hála Istennek, ismerünk számos fölvilágosodott s a kor szellemével haladó arisztokratát, kinek nevét közhasznu munkásság teszi általánosan tiszteltté. Épp igy, mindenki kalapot emel a reális «self made man» előtt, kinek *lelki előkelősége* megszünteti a rangkülönbséget, még pedig egész természetesen, minden fáradság nélkül.) S ezzel elértem a kérdés legkényesebb pontjához, afféle darázsfészek félébe dugva bele a kezemet. De hát Isten neki! már benne vagyok. (Különben is azt mondják, mindenkinek szabad a saját háza előtt söpörni. Már pedig engemet is megillet talán parányi zugocska az irodalom téres udvarán?)

Engedjék meg tehát, hogy az *irodalmi barázdabillegetőket* se ignoráljam (nem is szólva az irodalmi szarkákról, kik kiváló előszeretettel viseltetnek mások tulajdona iránt, föltéve, ha fényes.) E tollas, de távolról sem szárnyas barázdabillegetői a türelmes papirosnak (a papiroskosárral is szoktak föntartani némi kis összeköttetést) igazán épületesek. Minden kommentár nélkül, egyedül az élő példával, napnál is világosabban tüntetik fel, mitől kell jobban őrizkedni a tűznél is, az irodalmi téren. S már ez is valami.

Az önmagába szerelmes *Narciss* elrettentő példája elavult história. Hiszik is, nem is. De utódaik a papiroson aktuális lények. Köztünk élnek és — de még sem! Engedjék el kérem a bővebb részletezést. Kegyetlenség volna szétrombolni minden illuziót. Hagyjuk meg tehát a modern Narcissoknak is azt, hogy mi is ép oly szerelmesek vagyunk beléjük, mint ők maguk s hogy fanatikus bámulói vagyunk az ön-dicshimnuszokkal egybekötött üres szalmacséplésnek.

A fiatalsági képzelgés sem tartozik az utolsók közé. Nagy elterjedtségénél fogva ezt sem hagyhatjuk említés nélkül.

Szinte hallom az erősebbik nem ajkairól kórusban a diadalmaskodó fölkiáltást: No, hiszen már ezt a vonást egyedül a nők vallhatják magukénak!»

Tévedni méltóztatnak. Sőt ha egészen igazságosak akarnának lenni, kezüket szivükre téve be kellene ismerniök, hogy mig a nőknél csak *igen gyakori* az illuziók e legcsalókábbja, addig az uraknál ugyszólván *általánosnak mondható.*

Méltóztattak már sok oly férfit ismerni, ki nem ama boldogitó rögeszmének lett volna martaléka, hogy az *ő* feje fölött Józsuéhez hasonlón, a nap megállt? Részemről megvallom, bármennyire megerőltetem is a memoriámat, sehogysem tudok olyan élemedett urieberre emlékezni, a ki pl. ne a legmulatságosabb módon szatirizálta volna a vén leányokat — és asszonyokat, szeretetreméltó feledékenységgel a közös hajó ördöngős állapotára; vagy hogy ne abban az édes álomban ringatta volna magát, hogy egy kis *szines* hajkenőcs, impertinens fehérségü fogsor, hóditó nyakkendő, kifogástalan szabásu kabát — némi hetykélkedő modor kiséretében — csodákat művel a nőhóditás virányain, veszedelmes konkurrenczíát szolgáltatva a «jeunesse *dorée*»-nek. Olyat sem láttam még soha, kinek legcsekélyebb kételyei lettek volna az iránt, hogy a legbájosabb fiatal leány is ne kapva-kapna az alkalmon nőül menni hozzá — hogyha ő akarja.

Ugyancsak ők legirgalmatlanabb szatirizálói ama hölgyeknek, kik a kérlelhetetlen korral hősiesen szembeszállva, öltözetben a legfiatalosabb szabást, leggyöngédebb szineket választják, mig arczuk valóságos eleven reklámja a kozmetika szépészeti ágának, szentül hivén, hogy igy a csalódásig hiven meglopták a fiatalságot, holott csak sikerült példányait szolgáltatták a *fiatalság karikaturájának.* (Sajátságos anomália gyanánt épp ezek lévén legádázabb ellenségei a valódi fiatalságnak, különben aligha lennének oly bőkezüek nőtársaik korának hatványozásában.)

Rég megállapitott axioma, hogyha valaki á-t mondott, b-t is kell mondania. Igy jártam én is. Ama merész vállalatba fogtam, hogy a teremtés urainak szemébe mondjam az igazat — pedig az igazság istenasszonya tudvalevőleg a kővel való dobálódzás gyanujába van keveredve — nem állhatok meg fél úton. Kénytelen vagyok kimondani a teljes igazságot, ha mindjárt be is törik a fejem. Az igazságot pedig csak szépiteni lehet, de elvitatni nem. A szépitéshez nem értek. Lehet tehát, hogy kissé udvariatlanul fog hangzani a leplezetlen igazság, hogy *nincs az a képzelgő nő, kinek fantáziája versenyezhetnék a férfiéval* (tisztelet a *kivételeknek!*) *hogyha hóditásról, ellenállhatatlanságról* van szó. Csodálatos leleményességgel könyvelnek a maguk javára minden oly tünetet — legyen az bár a leggyanutlanabb — a mi ebbeli hiuságukat legyezgeti, valóságos don Quixotte-i heroizmussal téve túl magukat afféle lényegtelen, de mindazáltal nélkülözhetetlennek itélt tényezőin a hóditásnak, mint például a szépség, szeretetreméltóság, báj, vagy szellem.

Csak ezt akartam mondani.

ESTEBÉD AZ ALFÖLDÖN.

ŐSZI GONDOLATOK.

Irta: FR. KLOTILD.

Itt van az ősz . . . A sárguló, hulló levelek, a borus szürke ég, mely maga is könyezik, hogy nemsokára minden elnémul, mind azt sóhajtja, hogy itt az ősz . . .

A madarak énekének, a virágok illatának, az erdők hivogató árnyának, a csalogány édes-keserves dalának, mindennek, a mi az ember keblét felviditja és új életkedvvel tölti el — vége!

Szürke, színtelen minden. Haláltusában vergődik az egész természet. Még küzd, még iparkodik, hogy győzzön az elmuláson, de mindhiába, a végzet feltarthatatlanul viszi sorsa felé . . .

Nyomasztó minden, és szinte félelmetes lesz az élet. Az érzékeny, beteg ember, a ki sötét világnézletével halálát sejti, most félelmesen, reszkető szivvel tekint az enyészet felé. Gonosz előérzet fogja el: mindennek vége, közelg a halál. Fél a zord téltől, mely még kiméletlenebb, mint elődje, az ősz, és sejti, hogy akkor, a mikor majd az első fagyos fuvalat járja végig a néma tájat, és lekonyítja hideg kezével az utolsó virágot, az ő utolsó reményüknek is vége. Elköltözik ő is, de nem mint a virágok téli álomra, hanem örök elmulásra, és ha a mosolygó tavasz ujból bekopog, nem veti többé reája aranyos sugarait, nem legyezgeti édes-illatos leheletével, hanem ott nyugszik majd abban a csöndes, szomoru birodalomban, honnan nem lehet visszajönni, soha, de soha.

De sokan azért szeretik az őszt. Borongós kedélyeknek, jól esik ez a mélabús csend, mely az ő melancholikus lelkükkel oly harmonikusan fér össze, jól esik az ő czinikus életfelfogásuknak ez a sivár, színtelen, kopár természet, hol nem virágzik semmi, sötét, mélázó minden, a hol nincsenek heves, duló szenvedélyek, a hol kihalt már minden életkedv. Vonzódnak az őszhöz, megértik őt. Olyanok, mint két jó barát, kiknek egy és ugyanaz a nézete, meggyőződése, kik egyformán éreznek.

Lassan készit elő bennünket az ősz a halálra.

Most csak haldoklik a természet, a mig lábujjhegyen eljön a tél és csöndben kiteríti felette fehér halotti leplét. Soká haldoklik, de még hosszabb idő kell ahhoz, a mig ismét feléled ez a milliárdnyi sok szép atomja a nagy természetnek . . . Mennyit kell dolgoznunk, harczolnunk, mennyit szenvednünk, mig lassan-lassan mi is elhervadunk, oda vánszorgunk a sirhoz. Itt a halál. Hiába volt a küzdés, a harcz, a vágy, a tomboló szenvedély, hiába volt minden törekvés. Egy hosszú kinos küzdelem és aztán mindennek vége: győz az enyészet.

Sokan keserűség nélkül gondolnak vissza az élet tavaszára és a kik elérték vágyukat (mily kevesen vannak!) nyugodtan várják a végórát: porból lettünk és porrá leszünk! . . .

Bánatra van szüksége az embernek, sirnia, zokognia kell a szivnek, különben nem tudnánk . . . örülni. Ha nem volna szenvedésünk, ha mindig boldogok volnánk, nem tudnók a fájdalmat az örömtől, a kínt az élvezettől megkülönböztetni.

Ősznek kell lenni, hogy örülhessünk a tavasznak.

Magunk előtt kell látni az enyészetet, hogy eszünkbe juttassa sorsunkat, a végzetet, hogy siethessünk betölthetni földi missziónkat! Rövid a tavasz, fel kell gyorsan használni az időt, hogy nyugodtan, tiszta lélekkel mehessünk az elé, a kitől a madárdalt, virágillatot, boldogságot, mindenünket nyertük.

Itt a halál . . . jött, de majd elmulik, miként elmulik minden ezen a földön. Elmulik majd ő is, és a nyomában járó siránkozást később a vígság, az öröm fogja felváltani.

A szomorú, bús, sivár föld virágos ruhát fog ölteni, ha majd eljön ujra a tavasz . . .

Ősznek kell lennie, hogy ujra örülhessünk a tavasznak.

Elmulásra van szükség, hogy egy szebb élet támadjon fel hamvaiból. Azért csak szállingózzatok le szép csendesen, ti sárgapiros, száraz levelek.

Borítsatok fátyolt a könyező anyaföldre, hogy ne lássa, mint halnak meg az ő kedves magzatai: a tarka, illatos virágok, a viruló bokrok meg cserjék. S ha a durva őszi szél kaczagva süvölt végig, védd meg őt ettől a tolakodó zsarnoktól, hogy csöndes, szelid legyen álma, mig rigófütty és pacsirtaének fel nem ébreszti őt szendergéséből.

Bár a szélvész süvölt, dalol,
Te csak pihenj ottan alól.
A jégszivü tél, az álnok,
Ne zavarja édes álmod!

ŐSZI HANGULAT.

AZ ÉRDEM GYŐZ.

«Valódi érdem győzelemre jut:»
Beszéli sok kapaszkodó hazug.
Ki érdem nélkül nyert csatát,
Igy igazolja önmagát.

— Mennyi arany hever a mélyben,
Elkárhozottan örök éjben . . .
Mentő kezet hiába vár —
Mig fényben fürdik fenn a sár!

Vázsonyi Jenő.

A TEMPLOM ELŐTT.

Irta: CARLOS FRONTAURA.

A kik kéregetésre, koldulásra adják magukat, akár mivel a szemök világától vannak megfosztva, akár mivel a kezük-lábuk hiányzik, akár pedig mivel lusták, renyhék s nem akarnak valami tisztességes dologhoz látni, azok először «szegénységi okmányokért» könyörögnek az elöljáróságnál, azután bekóborolják a várost, keresvén egy jó helyet, árnyasat, hűvöset, a merre sok nép jár, kiváltkép előkelő urak és dámák.

Legjobban szeretnek a templomok küszöbén letelepedni. Ott hűs is van, árnyas is van, sok nép is jár arra.

S az áhítatosságnak egy vérből való édes testvére a könyörületesség. A miséről jövünk, imádkozván csendes áhítattal, vagy végighallgatván nehány jótékonyságra buzdító predikációt, nem tudunk olyankor elmenni a kinyujtott száraz, kiaszott karok között, melyeket a templom szegényei nyujtanak elénk, hogy egy-egy fillérrel ne adózzunk a könyörületesség oltárán, mint a tiszteletes úr mondá.

A ki ilyenkor nem ad alamizsnát, annak vagy nincs pénze, vagy nincs aprópénze, mert a mi hazánkban, ha még oly kevéssel is, de mindenki enyhít a templom előtt kolduló bénák s vakok sorsán.

Tudják ezt jól a szegények! S egy tisztességes hely a templom bejáratánál ép oly ideálja a mi koldusainknak, mint, teszem egy kormánypárti lap szerkesztőjének negyvenezer előfizető.

Ha úgy tetszik, kisérjen el az olvasó a templom bejáratához úgy tíz óra tájban, mert ilyenkor kezdődik az istentisztelet s töltsön velem egy kis időt a templom szegényei között.

Már két órával előbb megjönnek a koldusok. Mindegyik leül a maga helyére, mert kinek-kinek már határozott «ülése» van. Elsőnek egy asszony érkezik. A feje rongyokba van burkolva. Nem tudom, talán beteg, azért kötözte így be a fejét, vagy csak azért, hogy nagyobb szánalmat keltsen maga iránt. Egyik kezével görcsös botjára tamaszkodik, másik kezében kopott székecskét hoz, melyen ülni szokott. Körültekint, látja, hogy egyedül van, elővesz egy kis rozsdás szelenczét. Burnót van benne, melyből nagyokat szippant. Majd elteszi a szelenczét a zsebébe s előkotor a másik zsebéből egy ócska, a rézrozsdától zöld bugyellárist, melyben pénzecskéjét szokta tartogatni. Óvatosan kinyitja az erszényt s számolgatja a rozsdás pénzdarabokat. Zörejt hall, hirtelen eldugja az erszényt pénzestül együtt s a templom felé törekvő hivő elé nyujtja kiaszott, piszkos kezét.

«A boldogságos szűz Máriára! Hadd imádkozzak érted egy Miatyánkot. Miatyánk, ki vagy a menyekben, szenteltessék . . . Az isten fizesse meg!» mondá megszakitván az imát, mikor kezében érzé a pénzdarabot, melyet a könyörületes hivő hullajtott bele.

A hivő belép a templomba, a koldusasszony pedig megnézvén a pénzdarabot, így morog utána:

«Egy centimo! Jól kezdődik a nap. A hányan csak ma a templomba jönnek, tudom, mindnek tele lesz az erszénye centimokkal. Hát mit gondolnak, mit lehet egy centimoért vásárolni? De jó korán kelt föl, sennor Pepe! — tevé hozzá, köszöntvén a vakot, a ki ép ekkor telepedett melléje.

«Adjon isten! senná Mária! — viszonzá udvariasan a vak. — Kelmed még korábban kelt.»

«Csak azért, mert ma lakást változtattam. Azt akarta az a bandzsa kvártélyosasszony, hogy fizessek havonta egy pesetával többet, mert a háziúr felemelte a házbért. Mi közöm nekem a házbérhez? Kihurczolkodtam. Pedig három esztendeig laktam nála.»

«És hová költözött?»

«A Pennuelásba, a Romo házába. Olyan vendégfogadó-féle ez a ház. Lakik ott egy házaspár. Az ember a San Millan-templom előtt ül, az asszony pedig takarítni jár házakba, vagy síkálni, meszelni, a mi ép akad. Két realt fizetnek Romonak naponta. Mert jól keresnek mind a ketten. Ezeknél lakom most. Van egy kis kamrájuk az udvarra nyiló ablakkal, ebben lakom. Szent Caralampio, milyen nyomorék az az ember.»

«Adjanak egy kis alamizsnát a szegény vak embernek! Isten óvja meg a szemük világát!»

Egy hívő egy pénzdarabot vet az asszony markába s ezt mondja hozzá:

«Mindkettejüknek!»

«Isten fizesse meg s adjon jó egészséget!» — mondják mind a ketten.

S a vak megrántja senná Mária karját:

«Mennyit adott?»

«Itt van! öt centimost!»

«Lássa, senná Mária, én vak vagyok, nem látok, én bizom magában.»

«Tán nem hiszi? Ne tudjak innen felkelni, ha többet adott öt centimosnál!»

«Elhiszem! elhiszem! Ugy hát adjon nekem belőle hármat.

«Csak két és felet! De nincsen fél centimos! Ugy hát csak kettőt kap.»

«Ép úgy adhat hármat is.»

«Látja, milyen ember kelmed. Ha kelmednek adták volna oda azt az öt centimost, tudom nem adott volna ennyit se ni! Kelmed nem tesz úgy, mint . . . Miatyánk, ki vagy a menyekben! . . .»

«A szűz Mária óvja meg a szemevilágát! Könyörüljenek jó emberek a szegény vakon . . . Adtak magának, senná Mária!»

«Dehogy adtak! dehogy adtak! Hát azt hiszi, hogy nekem mindig adnak. Mit gondol, mennyivel mentem tegnap haza?»

«Én csak huszonöt centimost szedtem össze!»

«Nekem akarja mondani? nekem? Legalább három pesetát vitt haza!»

«Jézusom! három pesetát! . . . Máskor nem mondom, hogy nem . . . Ha a Calatrava kapujába ülök, van olyan nap is, hogy huszonnégy realt is összeszedek; olyan sok finom, úri nép jár arra . . .

«Jön a dadogó a gyerekeivel! Mondja neki, hogy még semmit se kerestünk. Ugyis mindent elkaparít előlünk a gyerekeivel!»

«J...j... jó napot! Má... Má... Mária!»

«Jesszusom! hát ujra elhozta a gyerekeket?»

«Mért nem adja őket iskolába!»

«M . . . m . . . mert v . . . ve . . . velük több . . . többet . . . kere . . . ke . . . keresek.»

«Jól csinálja!»

«Az már igaz!»

«Sze . . . sze . . . szegény özvegy a...a... asszony va . . . va . . . vagyok, há . . . három gye . . . gye . . . gyerek . . .»

«Szegény özvegy anyámnak egy kis alamizsnát!»

«Sennorita, az atyámnak, nem tud keresni, beteg!»

«Ni ennek a szegény vaknak milyen szép gyereke van! Nesze fiam!»

«Nem mégy odébb, te gyerek! — rikoltja a vak. — Azt hiszik az apja vagyok és mindent oda adnak neki! Hallja! vigye odébb a gyerekét!»

Mi . . . mi . . . mit akar? Az u...u...utcza min . . .d . . . denkié! Ott á . . . á . . . állhat a gye . . . gyerek, a hol a . . . a . . . kar! Egy . . . ki . . . ki . . . kis ala . . . mi . . . mi . . . mizsnát a sze . . . sze . . . szegény pa . . . pa . . . parali . . . ti . . . ti . . . kus számára!»

«Szent isten! ki tanitotta erre a szóra? Könyörüljenek a szegény vakon!»

«Sennorita! ez a szegény árva . . .»

«Uram! egy kis alamizsnát az anyámnak. Az édes apánk meghalt az *espitályban!*

«Mind a hármuknak!» szólt egy könyörületes uri nő s egy tiz centimós pénzdarabot adott a dadogó asszonynak.

Most jön csak a java! A dadogó először is tagadta, hogy azt mondták volna, hogy «mind a hármuknak.» A vak azt erősitgette, hogy jól hallott; tisztán hallotta, hogy azt mondták: «mind a hármuknak.» Ugyanezt mondta senná Mária s végül a dadagó is azt felelte rá, hogy «meglehet». De azt hozzátette, hogy a három gyereket értették a «mind a hármuknak» alatt. Persze se senná Mária, se a vak nem fogadták el ezt a magyarázatot, azt hajtogatván egyre, hogy a gyerekek nem számítnak semmit. A dadogó még erre is ellenkezett. Ekkor a vak azzal fenyegette, hogy feljelenti a dolgot a hatóságnál, vagy a plébános úrnál; senná Mária tanunak ajánlkozott mindjárt, sőt még megtépázással is fenyegette a dadogót, meg a három gyerekét. Mit volt mit tenni? A dadogó adott a vaknak is, meg senná Máriának is két centimost, nem mert meggyőzték, dehogy, hanem csak hogy kikerülje a veszekedést s valahogy el ne veszítse ily olcsó áron ezt a jó «ülést».

«Don Gabino!» kiáltott fel a béna senná, egy öreg urat látván közeledni.

«Don Gabino!» mondá reszkető hangon a vak.

«D . . . d . . . don Ga . . . Ga . . . Gabino!» dadogta ki nagynehezen a három gyerek anyja.

«Nini! don Gabino!» rikoltozá mind a három poronty.

Don Gabino megállott s kivette zsebéből erszényét. Régi ismerőse és jó barátja volt a szegényeknek. Naponta eljött a templomba s mindig adott valamit.

«No, sennora Mária! nézze csak, itt van egy tizcentimos!» mondá don Gabino.

«Köszönöm! köszönöm! don Gabino. A jó isten fizesse meg százezerszer! Nincsen valami ócska fehérnemüje a nagyságos asszonynak...?

«Jaj! don Gabino! — szólt a vak — egy pár ócska csizmája, vagy egy kopott kalapja ha volna . . . Naponta elmondanék a nagyságos úrért tíz Miatyánkot.»

«Ni . . . ni . . . nincs mit rá . . . rá . . . rá-ve . . . ve . . . vennünk!» nyögé a dadogó.

És don Gabino adott mindegyiknek két reált s belépett a templomba.

«Két reál! — dörmögé senná Mária — pedig olyan gazdag, hogy maga se tudja, mennyi pénze van . . .»

«Hej! senná Mária, ha mindenkitől két reált kapna!»

«Hallgasson! Hát nem kaptam már egyszerre egy pesetát is? Pedig a Flanta márki nem is olyan gazdag, mint don Gabino. Mégis mindig egy pesetát ad, ha jó kedve van, egy fél durót is. Mikor pedig a felesége meghalt, egy fél uncia aranyat. Még most is megvan».

«Nekem is ad, de csak néha . . .»

«Mert nem bízik úgy kelmedben, mint bennem . . . Ismerem én már régen . . .

nagyon régen. Emlékszem, mikor még annyi bársonyt és selymet vásárolt össze, hogy csak na! Tudja, mikor feleségül vette a márkinét. Öreg volt már a nő; nagyanyja lehetett volna a márkinak.»

«Hej! de derék egy asszony volt, azt csak én . . .»

«Hallgasson! Tudnék én mesélni róla eleget.»

«Sennorita! egy kis alamizsnát a szegény anyámnak! Nem tud dolgozni!»

«Hallod, gyerek! Dolgozni tud az anyád, csak beszélni nem. Van ép keze-lába! A testének sincs semmi hibája... Könyörüljenek a szegény bénán!»

«Szánják meg a szegény vakot! Elfolyt a szemem világa! Santa Lucia óvja meg az ily szerencsétlenségtől! Könyörüljenek meg!»

«Mondja csak, sennor Pepe, hát a szemüveges vak hol maradt? Rosszul van?»

«Ne is kérdezze, senná Mária! Egy bunkóval az este fejbe vágták. Betörték a fejét. Az espitályban van. Tudja, úgy történt a dolog, hogy mikor az este elmentünk innen, a Cabestreros-utczában betértünk egy csapszékbe, megkérdezni, hogy kapunk-e mi is valamit abból a pénzből, mit a király a város szegényeinek adott. Abban a csapszékben mindig tudnak az ilyen dolgok felől, mert sok szegény jár oda. S figyeljen csak, mi történt. Ahogy betérünk, a vak észreveszi, hogy ott a felesége! Meglátta a gazember! Mert lát mind a két szemén az a vaksi gazember. A felesége, az a néma pedig ott ült az asztalnál s diskurált a többiekkel.»

«A néma diskurált?»

«Ugy bizony! A néma! Persze, szokásuk szerint összekaptak ujra! Sokan az asszony pártját fogták. Az asszony is, meg az ember is fölkapott egy bunkót s előbb az asszony találta el az urát s képzelje csak, betörte a fejét. Ugy vitték be az espitályba!... Szentséges Mária! Santa Rita de Casia! könyörüljenek a szegény vakon!»

«Sz . . . sz . . . szánakoz . . . z . . . zanak ez . . . ez . . . ezeken a szegény . . . gye . . . gye . . . gyerekeken! Ni . . . nincs ap . . . a . . . apjuk!

Már tizre járt az idő. A hívők nagy tömegben jöttek a templom felé. Megszünt a beszélgetés a koldusok között s kiki a «dolga» után látott, jó egészséget, ép szemeket s istenáldást kivánván a könyörületeseknek. Jótékonyak a madridiak, de sokan kihasználják ezt a szép tulajdonságot, sokan visszaélnek vele, elvonván az igazán szegényektől az alamizsnát.

Vannak szegények, kiknek jó csomó megtakarított pénzük van a szalmazsákban. Hallottam olyan koldusról is, a ki nagy kamatra ad úri embereknek, kiváltkép dámáknak, pénzt kölcsön. Sokan irtóznak a munkától, azért adják magukat e «könnyü mesterségre.»

De ha látsz, szíves olvasó, egy szegényt, ne gondolj arra, hogy tán gonosz ember, munkakerülő, hogy tán csak azért nem akar dolgozni, mert lusta, renyhe. Ha van miből, adj minden szegénynek, a ki elébed kerül. Ha tán olyannak adsz, a kinek nincs rá szüksége, a ki nem érdemli, száradjon a bűn az ő lelkiismeretén. De a renyhék, a csalók, a gazok miatt ne vonjátok meg a segedelmet az igazán szenvedő, éhező szegénytől, ki csak könyörületességtektől várja a falatot, mely éhségét csillapítsa, s a vigasztalást, mely fájdalmait enyhítse.

A HARMADIK.

(Regény.) (4)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

— Most már innám egy pohár bort.

— Mindjárt kisül a fris túrós, kapros lepény, várj addig papa, összehivom a gyerekeket is, ozsonnáljunk együtt az eperfa alatt. Istenem, papa te engem elbolondítasz.

— No no.

— Egészen.

— Hát látod már, egy kis eszem nekem is van.

— Ha az én szómra hallgatsz, s időelőtt fűnek-fának ki nem pakolsz a terveiddel.

Ez a figyelmeztetés nem esett ugyan egészen rosszul a derék lelkész urnak, de nem is emelte jó kedvét. Pipára töltött s oly tiszteletreméltó papos magatartással, hátratett kezekkel és tagolt léptekkel méregette a kis folyosót, mintha a legszebb prédikáczión elmélkednék. Mintha az apostolokat látná maga körül és középen a felséges istenembert, a mint a magot, mint magvető hinti.

Egy szem, óh egy szem a szegény papi udvarba is esett talán, mert az egész házat derültség fogta el, és a jókedv hangos kitörése.

— Papa!

Az eperfa alatt az asztal meg volt terítve, a gyerekek ott ültek s mosolygó arczczal, szeretettel várták az édes anyát.

IV. FEJEZET.

«A nemzet napszámosai.» A főváros kis és nagy lapjai kivétel nélkül e regényes szép czim alatt hozták vezérczikkeiket. Kik ezek a napszámosok? A színészek? Nem, nem. A kiknek a saját maguk által közlött kimutatás szerint külön-külön harmincz—negyvenezer forint jó adósságuk van és ezt a belügyminiszter nyakába hajlandók akasztani, vagy akár az egyes vármegyék évi budgetjébe: azok, hála a gondviselésnek, «napszámos» név alatt nem szerepelhetnek többé. De nem is akarnak. A festők volnának talán? Nem, nem. Ők egy-egy jobb festményök árából ma már villákat tudnak épiteni. Benczur 20,000 forintos képet fest és Munkácsy Mihály 100—200,000 forintosat. Ezek a napszámosok is eltüntek a föld szinéről. Ez a név rájuk nézve immár csak egy szép mult, mint a bankárra, mikor még rongyot árult. Az irók talán? Nem, nem. Mikor a magyar irók egy negyed millió örökséggel vonulnak a kerepes-úti köztemetőbe — dísz-sírboltjukba: akkor a megbélyegző napszámos névtől ők többé nem tarthatnak.

És mégis hozza a Budapesti Hirlap: A nemzet napszámosai. Trombitálja az Egyetértés: A nemzet napszámosai. Süvölti a Pesti Hirlap: A nemzet napszámosai. És utánuk fütyülik, zengik, dalolják, kurjongatják szinte vidám zeneszó mellett: A nemzet napszámosai.

Oh, kik ezek a jég és istenverte szerencsés halandók? A lapok úgy fejezik ki magukat: a nyolczadik nagyhatalom — *a tanitói világ*. A legújabb hadsereg, mely hadgyakorlatait a legolcsóbb napidíj mellett tartja sok szűk, dohos pinczeszobákban, udvari zuglakásokban a legmérsékeltebb koszton, minden nem nyert és nem is nyerhető kitüntetés nélkül. Itt születnek azok a paszománt nélküli hadvezérek, kiket száz csata után szó nélkül temetnek el, s kikről megemlékezni két szóval szokás; és itt élnek azok a martyrok, kik a szenteket és a miniszteréket ajándékozzák a hazának, mig ők szorosan megmaradnak a fényes napszámos ezredekben.

Oh, hogy ragyog az a bolond őszi nap, mintha százszoros fénynyel akarná megaranyozni azokat a kopott kabátokat, olcsó szövetü szoknyákat, melyeket ma a főváros nagy tanácsterme és széles folyosói fognak nehány perczre befogadni.

A régi városház tornyáról a legvékonyabb és legócskább zászló lengedez alá, hirdetve, hogy ma oda alant ünnep lesz. Mikor ünnep van: akkor zászlónak lengenie kell. Tömött sorokban hullámzik a fővárosi közönség.

A t. cz. tanitó urak és tanitónő nagyságaik fognak ma főlesküdni azon zászló alá, mely alatt meghalni lehet, de élni — az már más kérdés.

A városháztéri ragyogó boltok ajtaiból elegáns kereskedősegédek, ügyvédsegédek, diákok, nyalka gomblyuk-rózsás öreg urak látcsövezik a sűrűn tarkáló fiatal tanitónőket.

— Az ott, az a kis barna a házmesterem leánya. Csinos, csinos!

— Nézd, az egy bukott miniszteri tanácsos kisasszonykája.

— Ej, minő fess. Kicsoda? Ott, ott, fehér kalappal.

— Zsidó leány a Dob-utczából. Minő fekete haj!

— Ah! Azt birnom kell.

És megmozdul az élvek után futó férfiközönség.

Nyomul a folyosókra, hogy lásson, válogasson, kaczérkodjék és minden veszély nélkül szemtelenkedjék.

Hiszen napszámosok.

A jegyző urak, fogalmazó urak, dijnok urak, öregebb főbb hivatalnokok bizalmas bókot hintenek ide-oda.

Szabad. Napszámos kisasszonykák ezek csak.

— Ni, ni, az ott milyen vén! Huj! Vén banya! Mit akar ez? Ilyennek nem adnék kenyeret.

— Ah, azt a szép szőkét megszólítom. Minő isteni termet. Oly szép szemeket láttál valaha.

— Igazi gyöngy a szemétdombon. Oda dobom neki ezt a rózsát.

— Uram, azt ne merészelje, — mordul meg egy erős férfias hang az előre törő ifju ember háta mögött.

— Mit akar? Ki ön?

— Ön kicsoda?

— Mi köze hozzá? Testvére?

— Nem.

— Akkor hagyjon békét.

— Az egy tisztességes leány.

— Adjon leczkét annak, a kinek erre szüksége van. Nincs kedvem ostoba tanácsokat elfogadni.

És röpül a rózsa, hogy a szép sugár szőke hölgy sikoltva kap a kezéhez.

Rögtön, mint a villámlás, csattan egy hatalmas pof a rózsavető úr széles kövér arczán.

— Ez vért követel.

— Reménylem, hogy azt.

A szép szőke leány oda forditja bájos fejét a czivakodók felé.

— Ah, Körtvéssi ur.

— Én vagyok Ilma kisasszony.

— Az istenért mi ez?

— Ez az urhölgy itt Zsarkay Ilma kisasszony — ön szemtelen ficzkó azonnal bocsánatot kér tőle, a többit majd elvégezzük mi.

— De Sándor, mit csinált ön? Az istenért!

— Csak kötelességemet teljesitettem nagyságos kisasszony.

Névjegycsere. Élénk szóváltás — s a tömeg, mintha mi sem történt volna, az érdekes kis botrány után nyomul az esküterembe, hogy lásson, egészen jól lásson.

Zsarkay Ilma kisasszony oda nyujtja kezét az ifjúnak.

— Sándor, köszönöm. Várjon meg, beszélnem kell önnel.

S egész testében reszketve kipirult arczczal siet a szép sugár termetű hölgy az esküterem felé, míg a folyosón a két fiatal ember segédek után lát.

— Hol?

— Mikor?

— Az volna még szép — harsogja nevetve a segédtárs. A hol én segédkezem, ott rendesen az egyik a porondon marad. Ugy tudom, nem tudsz karddal bánni fiu?

— Nem.

— Ah be isteni. Legjobban szeretem az olyan párbajt, a hol az egyik mit sem tud. Ott lehet kilátás szép katasztrófára. Csak bizd magadat ránk. De most sietek. Felkeresem a kőnyomatost, bediktálom az egészet s ma már az esti lapok tele lesznek velünk. Dr. Körtvéssi Sándor. ugy-e?

— Igen.

— Ügyvéd?

— Az vagyok, de még nem működöm a magam neve alatt.

— Mit sem tesz. Ugy fogom leirni,

— Megállj, ki is az a hölgy?

— Zsarkay Ilma, tanitónő.

— Ah, azt nem teszszük ki. Mi az apja?

— Földbirtokos.

— Igen pompás, ezt kiteszszük. Gazdag bácskai birtokos —

— Nem, szamosmegyei.

— Jaj be szeretem. Borzasztóan szeretem az erdélyieket. Méltóságos ur? Ma rajongok az erdélyi méltóságos urakért. Ezt igen szépen körüliratom. Gyönyörű kis történetkét szövünk. S hogy lett ez a nő tanitónő?

— Mert dolgozni akart.

— Hát semmijök sincs?

— Elég vagyonosak.

— Akkor nem értem. No majd körülirjuk. És mit akart ő itt most?

ÁMOR-GYÁR.

— Jó lesz a palotai erdőben?

— Kardra?

— Inkább golyóváltást ajánlanék husz lépésről öt avanszszal. Kitünő pisztolyaim vannak.

— Sándor kardot válaszszunk, a Fodor vivó termében. Ejnye be örülök. Pompás gyerek vagy. S jól pofon teremtetted! Gróf Lazarevics Mirkó. Ejnye be örvendek. Minden lap hozni fogja a neveinket. Nagyszerű. Épen jókor jött. Egy állásért folyamodtam a belügynél. Mentül véresebben végződik a párbaj, annál bizonyosabban reménylem kineveztetésemet.

— Hol találkozunk pajtás — szól a másik segéd. Én az ilyen ügyeket szeretem gyorsan intézni. Kijelentem, hogy semmi békülés.

hogy egyik legkitünőbb ügyvédünk, kinek neve az egész hazában —

— Kérlek semmi ilyest.

— Eh, csak bizd rám az ügyet. Legkitünőbb egyik fiatal ügyvédünk, ki nagyszerű klientelával rendelkezik —

— De nem úgy van.

— Most mi intézkedünk. Fényes nemesi családból — ugy-e?

— Nem, nem, atyám egyszerű lelkész.

— Kérlek, egy szavad sincs. Ez igy szokás. Mentül nagyobb a por, annál nagyobb az érdeklődés.

— Oh te nagy gyerek! Persze még neked nem volt párbajod?

— Soha.

— Gróf Lazarevics hires lövő és ritkitja párját a kardban. Igen szép esetünk lehet.

— Most választották meg rendes tanitónőnek, s a felesketés ma történik.

— Te el akarod venni?

— A legtávolabbról se gondoltam ilyesmire.

— Majd körülirjuk. A fő, hogy kardra verekedjél, és okvetlen pár szép sebet kapj. Szeretném, ha a homlokon hasitana egyet a gróf. Az ilyen seb aranyakat ér. Nézd az én kezemet, háromszor varrták össze. Ennek a sebnek köszönhetem, hogy a nemzeti kaszinóba járhatok. Fiu, megtanitalak egy pár szép fogásra. Jó volna, ha néhány jegyzékváltás történhetnék. Csak a közönséges párbajok folynak le zaj nélkül. A párbajnál pedig a fő a lárma, a skandalum, a huzás-vonás — és végül derekas seb, esetleg halál. (Folyt. köv.)

ÁBRÁNDOS DALOK.

I.

Áll egy tanya távol Maros-parton,
Ottan hervad egy fiatal asszony.
Életkedv volt egykor a szivében,
Halálvágygyá változott át régen.

Az a tanya szomoruság képe,
Köd halotti leple szállt fölébe,
A vadszőllő faláról lefonnyadt,
Vándor madár messzire száll onnat...

II.

Emlékszel-e még a regényes útra?
Hintónk az erdő széléig hatolt.
Épp akkor szállt alá a nap nyugatra.
Sejtelmes, félhomályú este volt.

Búcsúztunk, míg búcsúfény szállt a tájra.
Kis ágat téptél emlékül nekem. —
Az ág elhervadt, hervadt már a fája,
S magamban hajtok hervadt réteken.

III.

Erdős hegyek közt vágtatott
Hintónk az éjfélen.
Emlékszel-e a multra?
Hogy én hozzám simulva,
Mily terveket szőttél te én velem?!

Távolból egy-egy eb csaholt,
Mécs fénye csillogott,
Kő szikrát szórt alattunk,
S mi egyre csak hajtattunk,
Követve egy szép, távol csillagot...

IV.

Nyár volt. Az életvidor erdőn
Csüggedten jártam én veled.
Olyan valál, mint őszi tündér,
Ki nyári tájra tévedett.

Most ősz van. Életünt vadonban
Levél könyet hullajt az ág.
Keresem itt az őszi tündért,
S mást nem lelek, csak léptei nyomát.

Palágyi Lajos.

A MAGY. SZINÉSZET IFJU GÁRDÁJA.

IV.

IVÁNFI JENŐ.

Legutóbbi Heti Krónikánkban referáltunk arról, hogy *Iványi* Jenő, a nemzeti szinháznak legujabban szerződött tagja e hó 4-én a közönség tüntető tetszészaja között lépett föl először a «Vasember» Andor szerepében.

Kedves kötelességünknek tartjuk ez alkalommal arczképét bemutatni a fiatal művésznek ebben a rovatban, a hol időről-időre be szoktuk mutatni s méltatni a nemzeti szinház ifju gárdájának tehetségesebb tagjait.

Iványi ennek a gárdának egyik legfiatalabb, de egyszersmind egyik legambicziózusabb tagja. A budapesti közönség ismeri őt vendégjátékaiból s a ki ismeri, becsüli s szereti is őt. Azóta, hogy legutolszor vendégszerepelt a nemzeti szinház deszkáin (Othello, Gennaro és Ernesto), hosszú tanulmányutat tett a külföldön, Francziaországban s Angliában s hogy ez a tanulmányút mennyire használára vált, mutatja az a meglepő haladás, melyet mult heti játékában észleltünk.

A fiatal művész egy érdekes és eredeti talentum, egy gondolkozó, öntudatos és önálló művész, a ki maga fürkész, maga lát s a maga lábán jár s a ki előtt, ha — mint reméljük — tehetségének kifejlődésére kellő tér nyittatik, még igen szép, dicsőséges jövő vár.

Játéka nem olyan nagyjából való játék;

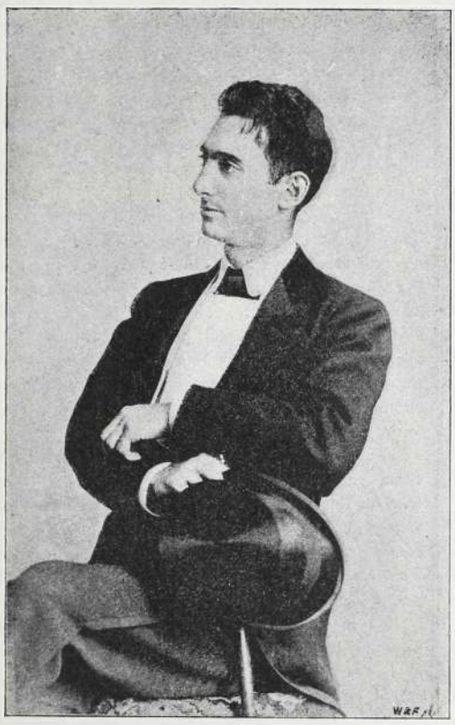

IVÁNFI JENŐ.

behat szerepének mélyébe s minden részletében igyekszik azt kiemelni; innen van hogy mindég öntudatos, minden ízében átgondolt drámai alakításokat nyujt, sohasem felületes és nem ragaszkodik az üres sablónokhoz.

Szerződtetése határozott nyereség a nemzeti szinházra nézve s reméljük, hogy — a mint a kolozsvári publikumnak is beczézgetett kedvencze volt — a mi közönségünknek is kedvencze lesz ez a kiváló intelligenciáju és ambicziózus fiatal művész.

—cső.

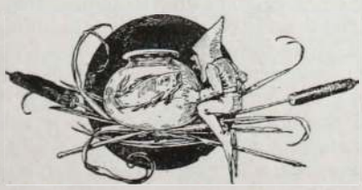

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR.

Hosszú titkolódzás után a héten végre megnyíltak az akadémia kapui a közönség számára is, hogy megtekinthesse a pályázó szobormintákat. A főérdeklődés természetesen *Zala* György pályanyertes mintája felé fordult, a mely mondjuk ki mindjárt nyiltan föltétlenül megérdemelte az első díjat. Az ő Andrássy-alakja, közvetlen természetes tartásával, aztán a megszólalásig hű kifejezésekkel, mondhatni tökéletes alkotás. A szobor a képzelhető legegyszerűbb lovas szobornak. A főalak egy tatalapzaton áll, melynek két oldalán reliefek vannak, Andrássy politikai szereplését ábrázolók. A második díj nyertese *Eberlein* Gusztáv nagy gonddal kidolgozott tervet küldött, (s azt hisszük, ez szerezte meg nebi a második díjat) mely impozáns is volna, de semmi egyéb. Az igazi Andrássyból vajmi kevés van az ő szobrán. Sokkal jobban megérdemelte volna a jutalmat akár *Klein* Miksa mintája, akár a *Róna* Józsefé, mely minden hibái daczára is eredeti, zseniális alkotás. Hogy *Ströbl* Alajos mért kapott díjat, annak a bizottság a megmondhatója. Az ő pályaterve góthikus talapzatával, szinészies pózban ülő Andrássyjával képtelen figura, nem kevésbbé rossz, mint — Arany szobra. Emilio *Risi* mintáján maga a főalak és a ló gyönyörűen van megcsinálva, de nincs meg az alaknak az a nemes tartása, az az igazi Andrássyra valló egyszerűsége, mely a Zaláét jellemzi. *Széchy* és *Kiss* sok ambiczióval, de kevesebb szerencsével dolgoztak. Még két pályamunka van, de ezekről nil nisi bene. Jövő számunkban különben bőven fogjuk ismertetni a pályázó műveket, a mikor képekben is bemutatjuk.

JÁSZAI MARI MINT TUDOR MÁRIA.

(Levél Duse Eleonórához.)

Nagyságos asszonyom!

Nagy, barna falragaszok hirdetik, hogy Ön nemsokára eljő hozzánk. Várva-várjuk, hogy ismét körünkben üdvözölhessük. De engedje meg, asszonyom, hogy levelemmel még a távolban fölkeressem, hogy egy oly szinművészeti eseményt tudassak Önnel, mely kétségkivül érdekelni fogja, lévén talán — mit ezúttal kutatni nem akarok — némi összefüggésben az Ön közeledtével.

Jászai Tudor Máriájáról akarok megemlékezni. De mielőtt magáról a tárgyról szólanék, egyet-mást el kell mondanom a mi nagy tragikánkról. Mindig a legnagyobb magyar szinésznőnek hirdettük, mint olyat, a ki játékában a természetességnek — vagy beszéljünk a kor jelszavával — a realizmusnak híve. És mégis, mikor két esztendő előtt Önt láttuk, az egész sajtó, sőt tán a közönségnek is egy része fennen hangoztatá, hogy «soha ilyet!» Saját művészeink feddése, *ócsárlása* árán az Ön nagyságáért s naturalizmusáért rajongtak. Bizonyára Jászai Mari is, a maga kiváló kritikai tehetségével, felfedezte az Ön alakításaiban a nagyszerüt, a kitünőt; de elvégre is, önállóan gondolkodhatik bárki s azt a prézsiőig való realizmust túlhajtottnak vélheti. Hozzájárult még, hogy fájt a mi művésznőnknek, a *magyar* művésznőnek, hogy saját otthonunkat elhagyjuk, szétromboljuk idegen fészek kedvéért. Igy esett meg az a híres levél, melynek magyarosan erőteljes hangjától ugyancsak sok orr elfintorodott, de mely — meg vagyok győződve — nem kicsinyes irigységből, nem sértett hiúságból, nem féltékenységből származott.

Mindezt szükségesnek tartottam előrebocsátani, hogy részben Jászai Mari akkori fellépését érthetővé tegyem, másrészt pedig mivel a tegnapi előadásról való recenzió megkivánja.

Mert, íme, Jászai kisérletet tett s tegnapelőtt felemelkedett a naturalizmusnak azon ideáljához, melyet Önben annyira méltatnak és kiemelnek. Sőt — merném állitani — realizmusban az egyszer még Önön is túltett. Ki tudja — hisz a lelkek mélyében nem olvashatunk — tán csak szért tette, hogy megmutassa a magyar közönségnek, *íme a ti művésztek is meg tudja tenni, a mit az idegen, azt mondtátok, hogy a magyar temperamentum nem alkalmas arra a finoman részletező realizmusra, nos, nézzetek meg engem Tudor Máriában s meg kell vallanotok, hogy igenis rátermett.* Talán nem is helyeselte ezt az irányt, de be akarta bizonyitani, hogy ért hozzá.

A könyvtár elhagyatott, poros polczáról szedett elő kétségkivül maga Jászai Mari egy ócska, idejét mult hyperromanticizmustól duzzadó szindarabot, vagy — szóljunk őszintén — egy a harminczas évek borzongató izonyaival átszaturált rémdrámát. Victor Hugo irta, Tudor Mária a czime. Hallott róla bizonyára nagyságos asszonyom, hiszem, hogy olvasta is. A Bloody Máriának őrült szerelme, Fabiani Fabiano arczátlan gazsága, a kitett Talbot leánynak, Janenek s Guillbert vésőmesternek szomoru sorsa valószinüleg Önt is megborzongatta. A darab rég meghaladott álláspontot és izlést képvisel s rendes körülmények közt, ha ilyen a rémségekkel már hatást sem keltő munkákat szinrehoznának. De bármily silany, bármily hitvány legyen is az a munka, ha Jászai Mari azt mondja: «adjátok elő az én kedvemért», elő kell adni. Az az egy szerep, melyet ő kiván játszani, megérdemli; hisz egy jó emberért meg akart bocsátni az Ur egész Gomorrhának.

Már egy esztendő előtt hallottuk, hogy Jászai tanulja a szerepet. Sokat tanult, gondolkodott — mint irták — egész halom jegyzetet irt róla össze — s nem mert vállalkozni a kivitelre. Félt, mindentől félt. Első sorban a közönségtől, ki az ilynemü darabokat nem igen akczeptálja manap; azt hitte a művésznő, hogy a legtragikusabb jeleneteknél sirás helyett nevetni fog a publikum. Erezte, hogy a kritérium veszedelmes. Vagy óriási siker, vagy nagy bukás. S mert ilyen nagy volt a feladat, félt önmagától is: önmaga előtt félt próbára tenni erejét, mert, mint maga bevallá, még ily nehéz feladat előtt sose állott. Művészete ideáljául tüzte e szerep megalkotását. «Ha ezt elérem — mondá egy hirlapirónak — tovább nem haladhatok felfelé; utána már csak lefelé vezet út.» Minden tudását és képességét bele akarta önteni e szerepbe; olyat akart mutatni, a milyet nem látott még a mi közönségünk.

Mikor a koncepczióhoz fogott, tisztában volt a szereppel. Tudor Máriát, ezt a romantikus hősnőt a maga még romantikusabb környezetében teljesen reális alakká akarta teremteni. Veszitse el az alak minden romantikus szinezetét s a maga fékevesztett dühével, eksztázisig rajongó szerelmével olyan asszonynyá legyen, a milyeneket csak a legnagyobb naturalisták rajzolnak meg. S épp ezen fordul meg az egész. *Mert egy romantikusan képtelen, valószinütlen, hihetetlen alakot akar hihetővé, valóvá, reálissá tenni.*

Tegnap láttuk ezt a merész vállalkozást, mert valóban vállalkozás számba mehet ez a kisérlet. S most engedje meg, hogy türelmét egy kissé igénybe vegyem, részletezvén az alakitást.

Asszonyom! Tudor Máriában minden heves érzelem egyesül. A haragot, a dühöt, mit Fernandeban, a kétségbeesést, mit Nórájában, a boszuvágyat, mit Fedórában, az őrjöngő, beteg szerelmet, mit Claudió nejében forrni érzünk, egyesitve látjuk ez asszonyban. Mit az ön modern szerepeiben, — hogy ugy mondjuk — részletekben találunk meg, az mind a romantikus Tudor Máriában komprimálva van. Nincs egy szava, melyben szenvedély ne lüktetne, gyülölet, boszú, beteg szerelem súgja minden szavát, mozdulatát.

Vegyünk csak sorra nehány jelenetet.

Kezdetben alig értettük első jelenetében Fabianival, hogy valami idegenszerü, kétségeskedő vegyült szerelme hangjai közé. Szeméből az égető szerelem sugárzott ki, ajkán keserüség, arczkifejezése haragot jósol. Később megértettük. Szeme szerelmét fejezi ki, keserüen félrevont ajka a kegyencz hűtlenségét és elvesztett szerelmét fájlalja, egész arcza a csalfaság miatti haragot s boszúvágyát hirdeti. Vegyük még hozzá, hogy szavai kiejtésében is a három érzelem variált. Csak úgy szökdösött hanglejtése a különböző érzelmeket kifejező végletek közt.

Jane lép be s leborul előtte. Jászai, Tudor Mária feléje lép, mintha meg akarná ütni, de megáll s emelt homlokkal néz a lányra, megnyilatkozván benne a királynő; majd meg szánalom szól belőle, a jólelkü nő szánja a megejtett leányt. Hirtelen önmagára tekint s aztán a lányra, többször egymásután, mintha összemérni akarná szépségüket.

Bocsásson meg asszonyom, hogy túlságosan hosszúra terjed levelem, de nem mulaszthatom el, hogy még egyet mást el ne mondjak. Bár sok olyat mellőzök, miről vétek meg nem emlékezni, egy-két dolgot még el kell mondanom.

Első sorban Renarddal való jelenetét a harmadik felvonás első szinében. A királynő egészen elvész benne, úgy beszél haragjában a követ úrral, minthogy drasztikusabb hasonlattal éljek — a cseléddel szoktunk. Az az «ugyan menjen odébb» oly realitással volt elmondva, mely ily kezdet után is meglep. S az «atyám koronájára, anyám bibliájára» való esküdözések s ismételt hitszegések majdnem nevetségesig való képtelenségeit mily eszközökkel törekszik elfogadhatóvá tenni.

Csak még az utolsó szinről emlékezem meg, mert itt éri el alakitása a tetőpontot. A kétségbeejtő bizonyta anság elerőtleniti, tehetetlenül dől egy székecskére. Fejére teszi mindkét kezét, mintha szánnábánná bűneit. Egész teste reszket, szólni, kiáltani akar Janehoz, de nem tud, csak felső testét fordítja feléje s elfojtott hangon rebegi el, a mit mondani akar. Mintha oda volna szegezve ahhoz a székhez, mintha teste gyökeret vert volna, úgy ül ott félrefordult törzsével s meg sem moczczan.

De mikor lépteket hall, felszökik, a remény felélesztí erejét s remegve, de felegyenesedve várja az érkezőt. Fabiani halálhirét hozzák. Elhalványodik, lehorgasztja s megrázza a fejét. De ujra felemeli homlokát s fenyegetőleg tartja fel kezét Renardra. Bár a függöny legördül, érezzük, hogy csak most jött el Véres Mária korszaka.

Nagyságos asszonyom! El fog jönni mihozzánk. Kétségkivül lesznek szabad estéi, melyeket nem nekünk fog szentelni. Nos, mi kérjük, tekintse meg Jászai Tudor Máriáját s ön, ki leghivatottabb a realisztikus játékirányzat felől birálatot mondani, mondjon itéletet a romanticizmus realizálásának e bizonyára érdekes és ritka kisérlete fölött.

Tisztelője

Emilio.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Még egyszer Tudor Mária. — Tanulságok Tudor Máriából. — Clémenceau. — Cs. Alszeghy Irma Jane-je. — «Fehér hajszál» és «Nők harcza». — A népszinházból s az operából.)

Nem kellett próféta-tehetség hozzá főpróba után megjósolnunk, hogy a mi raffinált finomságokhoz szokott közönségünk hidegen, szinte visszautasitólag fogja fogadni a Victor Hugo «Tudor Máriá»-ját.

Úgy is történt. Mindamellett a mi publikumunk nem háládatlan s legkevésbé sem udvariatlan: adózott a Jászai Mari óriási talentumának s megköszönte a rengeteg fáradságot, a melylyel ennek a lehetetlen szerepnek a szinpadra vitele járt, a mikor egy párszor a lámpák elé szólította a művésznőt, ekképen megadván neki a succès d'estime-et. Egyébképen pedig ez az ezerfejű rideg és kegyetlen szörnyeteg szárazon konstatálta, hogy a nagy tragika Tudor Máriá-ja érdekes, de meddő kisérlet.

Arról sem tehet a közönség, hogy nem tudta fékezni kaczagását és, hogy ez a kaczagás éppen a Jászai Mari asszony legpathetikusabb jeleneteit tette tönkre; azok a gigászi furcsaságok, melyeket Victor Hugó egymásra halmozott Tudor Máriában s melyek a mi tragikánkat is önkéntelenül hasonló furcsaságokba sodorták, erősen megcsiklandozták a nevető izmokat.

C'est le ridicule qui tue.

Csakis a Jane (Márkus Emilia) és Gilbert (Mihályfi) jelenéseinél melegedett föl egy kevéssé a première-publikum, mert érezte, hogy ezekben a hangokban van igazság, hogy azok a szivből jönnek és igy megtalálják útjokat a szivhez.

S mi helyeseljük a mi publikumunk álláspontját Tudor Máriával, vagy — ha jobban tetszik — Jászai Marival szemben. Ez a publikum a művészetben első sorban természetességet s összhangot keres; azt a természetességet, a mely mindég megtartja a kellő mértéket és *soha túl nem megy a netovábbon;* azt az összhangot, mely a részeket az egész alá rendeli. Mind a kettőnek pedig az *egyszerüség* a jellemzője. Ez alatt azonban korántsem kell érteni a részletbőség s az árnyalatok hiányát, csak a részletek összhangos egybefogását, egészbe öntését egygyé egészitését. Az az egyszerűség ez, mely minden *igazi* művésznek sajátja; az az egyszerűség, mely a szépet nem akarja szépiteni, sem a mi ékes, még álékességgel halmozni; az az egyszerűség, *mely a nehézségek legyőzése által sem akar tündökölni, mihelyt a nehézség legyőzése nem egyéb mesterségnél, mely a tömeg tapsát kinyeri ugyan, de nincs művészi czélra irányozva;* az az egyszerüség, mely nem piperéz semmit s fölöslegesképen virtuóznak sem akar látszani: *nem produkálja magát, de a szépet, az eszményt.*

Istennek hála, a nemzeti szinházban még élvezhetünk ilyen művészetet is. Ennek az *igazi* művészetnek a diadala volt a «*Clémenceau*» keddi előadása, a mikor igen hosszú szünet után először lépett föl a mi utólérhetetlen *Prielle* Cornéliánk. Az ő Clémenceaunéja és a *Márkus* Emma asszony Izája olyan zseniális, olyan brilliáns alakitások, melyek előtt tisztelettel kell meghajolniok mindazoknak, a kik a természetesség egyszerű eszközeivel ható *igazi* művészetet kedvelik. Az a gyöngédség és báj, az a finom czizellirozás, az az előkelőség, mely az ő játékukban s a nemzeti szinházban csakis ennek a két művésznőnek a játékában nyilvánul, az az iziglen való kiszámitás, mely behat a legapróbb részletekbe, de sohasem árulja el magát, hogy számitás, az a részletbőség, mely alatt azonban az egésznek egysége sohasem enyészik el, ezek emelik az ő művészetüket oly magasra, ezek biztositják nekik mindig az *igazi*, *művészi* sikert.

* * *

Tudor Máriával elég bőven foglalkoztunk multkor s ez alkalommal is, hogy újra visszatérünk reá, tesszük azért, hogy egy szerepváltozásról megemlékezzünk. A negyedik előadás alkalmával ugyanis Janet, ezt az ártalan-bűnös leányt, melyet Márkus Emilia annyi poézissel, annyi bájjal játszott az első három előadáson, Cs. *Alszeghy*

Irma vette át s azt hisszük, jobban nem dicsérhetjük tehetségét, mint hogyha konstatáljuk, hogy természetességével s egyszerüségével kitünő elődje után is szép sikert tudott aratni. Egyáltalában, ha valaki, úgy Alszeghy Irma bizonyára megérdemelné, hogy szép és erős tehetségét ne hevertesse parlagon a nemzeti szinház igazgatósága, hanem kifejlődésére mentől nagyobb teret nyujtson.

* * *

Csütörtökön reprise volt a nemzeti szinházban.

Azt, úgy hisszük, fölösleges is hozzátennünk, hogy idegen darabnak a fölelevenítése. A Scribe és Legouvé «*Bataille de dames*» ját adták elő nehány esztendei pihentetés után új szereposztással. Autreval grófnét *Csillag* Teréz játszotta rendkívül kedvesen s finoman. *Palotay* Piroska erősödő tehetségének szép jelét adta Léonieben. Flavignene Henryt *Mihályfi* a tőle megszokott készültséggel játszotta. A kifogástalan, kerekded összjátékot a *Zilahi* eleven Grignonja s a *Gyenes* Montrichard bárója előnyösen egészítették ki. A közönség sokat kaczagott s sokat tapsolt, melyből az oroszlánrész természetesen *Csillag* Teréz asszonyt illette.

A «Nők harcza» előtt a Feuillet-féle «*Fehér hajszál*» czímü kedves kis apróságot csevegték el *Náday* és *Lánczy* Ilka sziporkázó szellemességgel.

* * *

A népszinház ujdonságát, a Wildenbruch «*Búbos pacsirta*»-ját a hét utolsó napjára halasztotta. A jövő héten az egész szinházi publikumnak osztatlan érdeklődése a népszinház deszkáin fog összpontosulni; pénteken kezdi u. i. *Duse* a «Dame aux Camélias»-val vendégszerepléseit. Csak az a kár, hogy a horribilis belépő díjak csak a tehetősebb osztálynak teszik lehetővé, hogy ebben a ritka műélvezetben részesüljön.

Az opera is erősen készül *Carmenre*, melyet Nikisch a legközelebb új betanulással (Carmen — Hilgermann Laura) hoz színre, továbbá egy eredeti nagy operára, a *Farkas* Ödön «*Vezeklők*»-jére. E közben pedig a karmesterek száma egygyel csökkent. *Rebicsek* József u. i., kit két év előtt szerződtetett a magyar operához Zichy gróf, elbocsáttatását kérte az intendánstól, a ki az igazgató véleményének meghallgatása után e kérelmet teljesítette. A távozó karmestertől, ki most Wiesbadenbe megy, mindenesetre becsülésre méltó dolog, hogy daczára annak, hogy még öt évre szólott volna 7000 frtos szerződése, ennek felbontását minden bonifikáczió vagy végkielégítés nélkül kérte.

Justinus.

IRODALOM.

RÓNA BÉLA.

«DÉLIBÁBOK.»

Költemények. Budapest, Grill Károly kir. udvari könyvkereskedése. 1893.

«*Már megint egy új poéta?!*»

Minden idők végeig függőben fog maradni a kérdés, mit a német irodalom egyik jelese, Grün Anastasius vetett föl: mikor csendül meg a poézis hattyúdala «az utolsó költő» ajakán? . . . A költészet forrása korán sincs még apadóban, sőt egyre halmozottabb mérvben szolgáltatja néked az anyagot, oh kegyes publikum, amely únos-untig hangoztatod a tagadás őszi szelleme inspirálta malicziáidat a versirók ellen, de azért a legtisztább gyönyörűséggel élvezed könyveiket. Ócsárolsz és — vásárolsz! Lám, az epigonok seregének egyik legderekabb vitézét (Zempléni Árpádot) rövid időn költeményei harmadik kiadására késztette meleg méltánylásod és ím az ifjú gárda egy másik érdemes tagjával örvendezhetünk verőfényes «Tavasz» — a gyorsan kikelt másodvirágzásán.

Róna Béla még nagyon ifjú ember, de komoly és lelkiismeretes irói munkássága máris feléje fordította mindazok figyelmét, akik manapság, mikor napról-napra új meg új nevek kiáltják füledbe szerényen az «anch'io»-t s a termelés minden ágában csövestől szakad rád az áldás, az irodalomnak gyári üzemre történt berendezése daczára még distinguálni tudnak. A «Magyar Géniusz» hasábjain és más előkelő folyóiratokban sűrűn megjelenő irodalomtörténeti dolgozatai és könyvkritikái e téren való hivatottságát fényesen igazolják. Intenziv és sokoldalu tudás, mélyreható, finom elmeél és mindenekelőtt az a lángoló lelkesedés, melyet szivében a költészet, mint az örök szép és

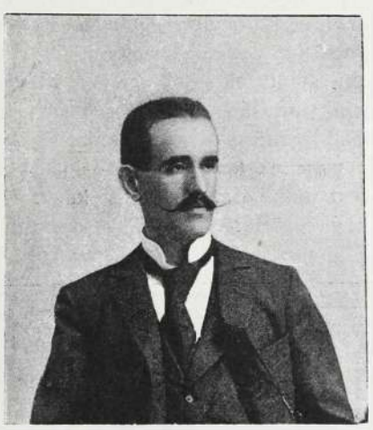

RÓNA BÉLA.

igaz legszentebb palladiuma iránt oltártűzként táplál, előnyösen különböztetik meg Róna Bélát az új nemzedék könnyüvérü chevaux-légers-jeitől. Őszinte szókimondása sohasem fajul kiméletlen durvasággá, mert az irodalom jelenségeiben szeretettel kutatja föl a legapróbb mozzanatot is, a mely nemzetünk szellemi kincsestárát valamicskével gyarapitani képes. Az Akadémia újabb működését és kiadványait tárgyilagosan és méltatva biráló czikkei közfeltünést keltettek, miután az ujdondász-álláspont rég félretett volt minden kegyeletet irodalmunk nagyérdemü veteránjaival szemben.

Mint lyrikust bírálói alter ego-jához képest csodálatos naivság, a legigazabb közvetlenség jellemzi Róna Bélát. A gyermekekről szóló versek: «Iduska», «Erzsike», «Hugicza születésére», másrészt a nagyszüleinek hálás szeretettel adózó költemények: «A pipa» (megkapó kedvességű, akár egy genrekép a híres németalföldi iskolából), «Az öregek», a kötet legjobb darabjai közé sorozhatók. Hogy érték dolgában szerelmi dalai sem maradnak ezek mögött, azt tehetséges lyrikusnál, a ki még egészen fiatal, nem szükséges bővebben bizonyitgatni, elég utalnunk egynéhányra: «Kertetekben . . .», «Ha . . .», «Kedvesem mosolya», «Harag», «Távolba», «Kedvesem levele», «Anka». Modern hangjuknál fogva is kiváló több szép költeményt foglal még magában a kötet, mint «Carpe diem». «Schopenhauer theoriája», mindenekelőtt azonban a «Gyöngyvirág»-ot kell kiemelnünk, a könyvnek ezt a kivillanó ékességét, a melyen, mondhatni, a klasszicziták baja ömlik el, s a «*Délibábok*» czimü költői beszélyt, a mely lebilincselő részleteiben az egész kötet jellegét is föltüntetve, annak méltán kölcsönözte czimét. Egy hosszabb Uhland-fordítás: a «Normann szokás» fejezi be harmonikus módon a könyvet, egyúttal Róna Béla jeles műfordító képességéről is tanúságot téve.

Az occultismusnak, mely külföldön a legvilágosabb elmék közül is sokakat megszállott már, nálunk a nagy Madách fián kivül neves apostola még nem igen akadt. Ámde megeshetik, hogy ma-holnap hazánkban is tért hódit rohamosan, a szellemi áramlatok hirtelenségével — s akkor a perspectiva nagyszerű tágulása által, a sphaerák zenéjének érzékelhetővé válván a költészetnek is uj korszaka nyilnék! Azonban bármit is hozzon a jövendő, annyi fogékonyságunk mindig lesz a poézis iránt, hogy a Múzsa hivatott mediumait méltányolni tudjuk, hogy könyve révén szivből megszeressük az olyan poétát, a minő Róna Béla, ez az álmadozó Délibábok hőse.

Méry Károly.

A műkedvelők szinháza cz. vállalatból, melyet *Adorján* Sándor oly ügyesen szerkeszt, ujabb négy füzet jelent meg. Az egyik Murai méltán nagy népszerüségre szert tett kedves aprósága a «*Virágfakadás*», a másik három Almási Tihamérnak három szellemesen megirt egy fölvonásosát hozza, ezek pedig: *Az érdemkereszt, Rendelő óra, Hét év multán.* Egy-egy füzet ára 30 kr.

*

A Magyar Dekameron második sorozatából, mely a külföldi irók elbeszéléseit hozza, megjelent a harmadik kötet gazdag tartalommal. A multkoriban hosszabban fejtettük ki a fontos és nálunk hézagpótló vállalat hasznát, melyet ujra csak legmelegebben ajánlhatunk olvasóinknak. A Singer és Wolfnerék jó híre gondoskodik a kötetek izléses kiállításáról is.

*

Testamentum és hat levél. Ily czimen adta ki Benedek Elek csinos kötetkében azokat a szépséges tárczákat, melyek előbb egy napilapban gyönyörködtettek bennünket, most pedig könyvalakban bizonyára sok vevőre fognak akadni. Mert Benedek Elek könyve igazán megérdemli, hogy a ki a szív irását szereti még olvasni, ebben az érzés nélkül való világban, mint egy uj bibliát hordja magával és adja oda annak a gyereknek, a kit a sors leghamarébb összehoz vele. Ez a modern Parainesis nem marad mögötte a Kölcsey remekének. Nem oly terjedelmes mint az, de éppen nincs kevesebb benne. Ne legyen szülő a ki meg nem szerzi ezt a könyvet, hogy kezébe adja gyermekének, hadd tanuljon belőle szeretetet, lelkesedést, életbölcseséget. A könyv nem kerül könyvpiaczra. Egyedül a szerzőnél rendelhető meg. (Erzsébet-körút 12.) a ki a csinos kiállitású kis könyvet 50 krért árulja.

R. B.

*

Régi mese. Kandalló mellett, csöndes téli estéken hallottuk először a mesét, a három fiuról, a kik a vásárfiát kértek az apjuktól. Aranyórát hozz nekem! mondta az egyik. Drágaköves gyűrűt kérek én, szól a másik. Valami szép könyvet szeretnék én, mondta a harmadik, megkapták a vásárfiát mind a hárman. Egy éjjel azon-

ban a rablók törtek a békés lakásra és elvittek mindent. Jajgatott a két fiú az aranyóráért, meg a gyűrűért, csak a harmadik mondta nyugodtan: a könyvet elvehették, de szép tartalmát én szivemben hordom. Onnan nem rabolhatja el senki. Mély értelme van a mesének és a hazai irók a legjobban szeretnék, ha minél többen megszivlelnék. Most az irodalompártolás kissé gyenge lábon áll nálunk. A *Magyar Hirlap*, a mikor kölcsönkönyvtárát előfizetőinek ingyen bocsátotta rendelkezésre, a mellett, hogy előfizetőinek oly kedvezményt nyujt, a minőre egy lap sem képes, az olvasói kedvet is növeli és az irodalomnak tesz hasznos szolgálatot. A *Magyar Hirlap* nagy kölcsönkönyvtára, a melyben a hazai és külföldi irók minden műve megtalálható, teljesen dijtalanul áll a *Magyar Hirlap* előfizetőinek rendelkezésére. A *Magyar Hirlap* a legfüggetlenebb, legszabadelvübb és legváltozatosabb magyar napi lap, a mely a fönti kedvezményen kivül, karácsonykor fényes megledetésben részesiti előfizetőit. Előfizetési ára egy hóra 1 frt 20 kr, két hóra 2 frt 40 kr, negyedévre 3 frt 50 kr, félévre 7 frt, egész évre 14 frt. A *Magyar Hirlap* gyermeklapja, a *Kis Világ*, a melyet kizárólag a *Magyar Hirlap* előfizetőinek gyermekei kaphatnak meg. *egy negyedévre 50 kr.* A Magyar Hirlap szerkesztősége, kiadóhivatala és nyomdája a *József-körút 47. sz. a. lévő palotában van.*

TISZTELT OLVASÓINKHOZ.

Az új évnegyed küszöbén bizalommal fordulunk tisztelt olvasóinkhoz, hogy eddigi nagybecsü támogatásukat továbbra se vonják meg lapunktól. Szinte páratlan az a jó akarat, melylyel a magyar olvasó közönség lapunkat rögtön megindulása után felkarolta. Hétnegyed éve, hogy a *Magyar Géniusz* fennáll. Ezen rövid idő alatt oly hatalmas olvasó közönséget és oly előkelő irói gárdát tudott maga köré csoportosítani, a minőre kevés példa van a magyar hirlapirodalomban. A közönségnek ez a páratlan támogatása bizonyítja leginkább, hogy jó úton haladtunk. A mi jelszavunk: *magas irodalmi színvonal és aktualitás.*

Most, hogy a nyári szezon véget ér, régi rovatainkat a régi élénkséggel fogjuk újra felvenni. *Lazzaroni* a hét eseményeiről fog tartalmas elmefuttatásokat irni, *Janus* és *Szalai* Emil a szinházakat fogják beható birálat alá venni, *Feleki* Sándor dr. az oly kedvelt «Orvosi szalon» rovatban fog felelni olvasóink orvosi és egészségügyi kérdéseire, *Fidelis* dr. előfizetőnőink beküldött arczképeiről ir szellemes tanulmányokat, *Róna* Béla az ő éles és finom kritikáját fogja továbbra is gyakorolni az irodalomi rovatban stb. stb.

A meglepetések egész sorozata vár még olvasóinkra s közülök jelenleg csak egyet árulunk el: a rendkivül fényes karácsonyi számot, mely egymagában véve is díszes könyvszámba megy.

Nagy súlyt fektetünk ezután is arra, hogy az aktuális dolgok szép illusztrációkkal jelenjenek meg, a mint egyáltalában gondunk lesz rá, hogy minél szebb rajzokat nyujthassunk olvasóinknak.

Ennyit egyelőre. A jövő fogja megmutatni, hogy sokkal kevesebbet igérünk, mint a mennyit nyujtunk. Tartozunk ezzel annak az olvasó közönségnek, mely a *Magyar Géniuszt* oly meleg szeretettel és annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a «Magyar Géniusz» szerkesztősége

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Ujvári Béla úrnak. A pompás szatirát legközelebb hozzuk. Az igért prózára reflektálunk.

H. M. Melegen ajánljuk az imént megjelent «Otthon»-t, melyet Hevesi József szerkeszt és ad ki. Soha még ily díszes folyóirat magyar nyelven nem jelent meg. Előfizetési ára egész évre 6 frt. Az előfizetést beküldheti az Otthonra czímezve szerkesztőségünkbe is.

V. Z. Herczegh Ferencz Simon Zsuzsájáról jövő számunkba fog irni Hevesi Sándor, a kinek multkori Bourget-kritikája annyira megnyerte az ön tetszését.

Roboz A. A szép költemény jövő számunkba jönni fog

U. N. Verseiben vajmi kevés a poézis. Elcsépelt tárgy, elcsépelt kifejezések. Törekedjék természetesebb hangra s csak akkor irjon, ha az a valami ott belülről (a mi különben lehet, hogy megvan önben is), irásra készteti.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Főüzlet: VII. Szövetség-utcza 37.

KOVALD PÉTER és FIA

Gyüjtő-telepek:

II., Fő-utcza 10. | **V., Andrássy-út 26.**
III., Kecskeméti-utcza 5. | **VII., Akáczfa-utcza 42.**
IV., Kis korona-utcza 6. | **VIII., Rökk Szilárd-u. 18.**

!MEGJELENT!

Hevesi József

UJ KÉPES HAVI FOLYÓIRATA.

OTTHON.

Az **OTTHON** rendkivül diszes kiállitásu képes havi folyóirat, mely havonkint egy vaskos kötetben jelenik meg.

Az **OTTHON** minden száma igen gazdag szépirodalmi tartalommal jelenik meg legkiválóbb iróink tollából. Közöl regényt, minden számban vagy 10 kisebb elbeszélést, ismeretterjesztő czikkeket. Kritikai és szépészeti értekezéseket. Tanulmányokat a tudomány ujabb vivmányaiból stb.

Az **OTTHON** munkatársai a legkiválóbb magyar irók.

Az **OTTHON** minden száma gazdagon van illusztrálva.

Az **OTTHON** közöl képeket a legkitünőbb müvészektől.

Az **OTTHON** minden száma **2 szines képmellékleteket** közöl.

Az **OTTHON** minden száma követni fogja azokat a tradicziókat, melyeket annak szerkesztője az általa alapitott első magyar képes havi folyóiratnál követett.

Az **OTTHON** első száma irodalmi esemény.

Az **OTTHON** a legolcsóbb magyar képes havi folyóirat, mert egyes száma

50 kr. = egy korona.

Az OTTHON előfizetési ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt.

Bizunk a magyar olvasóközönségben és különösen a „Szabad Szó" tisztelt olvasóiban, hogy ***Hevesi József****-nek ez uj képes havi folyóiratát, mely elé méltán tekintenek nagy várakozással, s melynek előfizetési ára oly csekélyre van szabva, tömeges pártfogásban fogja részesiteni.*

Az előfizetési árak az **OTTHON** kiadóhivatalába **Teréz-körut 41. sz. a.** küldendők.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8.

A BUDAPEST-

Terézvárosi Takarékpénztár

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Irodái: **VI. ker., Andrássy-út 5. szám,** (saját házában).

Befizetett részvénytőke: 2.500,000 korona.

Elfogad **betéteket** takarékbetéti-könyvecskék és pénztári jegyek ellenében **4%-os kamatozással,** valamint folyószámlában (Chek-számlán.) A 10%-os betétkamatadót az intézet fizeti

Leszámitol váltókat, előlegeket nyujt értékpapirokra, megbizásból teljesiti mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett.

Ujonnan nyilott **váltóüzlete** bármely a banküzletbe vágó megbizásokat elintéz.

Üzleti órák: délelőtt 1/2 9—1/2 1-ig, délután 3—5-ig.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszeréről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

A „COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej páriа 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

STERNBERG ÁRMIN és TESTVÉRE

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az ősz haj eredeti fényét és fiatalos színét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

Gróf Esterházy Géza-féle

Cognac-gyár részvénytársaság

BUDAPESTEN,

teljesen befizetett részvénytőke 640,000 korona.

Az osztr. magyar birodalom egyik legnagyobb cognacgyára,

ESTERHÁZY COGNAC

tiszta borból, idegen anyagok hozzákeverése nélkül készül és ezért a közönség kedvencz itala.

TÖBB EZER ELISMERŐ NYILATKOZAT. — DISZOKLEVÉL, ARANYEREM és DISZKERESZTTEL KITÜNTETVE.

Legelőkelőbb orvosi tekintélyek által ajánlva. Kapható minden jobb füszer és csemegeüzletben.

Üzlet-megnyitás.

Van szerencsém a t. cz. hölgyközönséget értesiteni, hogy helyben

IV. ker. zsibárus-utcza 2. sz. a.

Hirsch testvérek tőszomszédságában

bécsi különleges divatáru-üzletet

nyitottam. Ajánlom dus választéku legcsinosabb kész **női-, leány- és gyermekkalap** raktáramat **a legujabb bécsi divat szerint** pontos kivitel és **legjutányosabb árak mellett. A legujabb párisi és bécsi minták** csakis nálam találhatók ily gazdag választékban; óvatosságból azonban nincsenek a kirakatba kitéve, hanem **személyes látogatás alkalmával bemutattatnak.** Vidéki megrendelések leggondosabban teljesittetnek. Nem tetsző áruk visszafogadtatnak. Kiváló tisztelettel

Topolansky Ágnes.

Ne vásároljon czipőt

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyerekek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árustja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

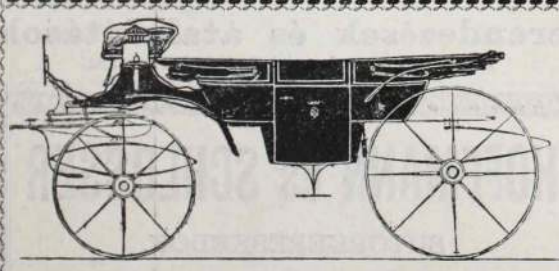

Zimmermann József

kocsi-gyártó

Budapest, VIII., Magdolna-utcza 43.

(a Lujza-utcza sarkán)

ajánlja dus készletét uj kocsikban, ugyszintén a kereskedelmi muzeumban kiállitott kocsijait. Elvállal megrendeléseket uj kocsik készitésére. Ócska kocsik ujakra becseréltetnek. Javitások olcsón és gyorsan eszközöltetnek.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

ALAPITTATOTT 1843.

Tisztán kölcsönös. Részvényesei nincsenek.

A «Mutual» bevételei 50 éves fennállása óta:

Dijak	**2.355,186.512·—**	**frank,**
Házbérek, kamatok és nyeremények	**707,489.050·—**	**«**
Összesen:	**3.062,675.562·—**	**frank,**

Ugyanezen időszakban visszafizetett a «Mutual» biztositottjainak:

Esedékessé vált biztositások, életjáradékok és visszavásárlások fejében	**1.351,464.277·—**	**frankot,**
Nyereményekért	**443.697.213·—**	**«**
Összesen	**1.795,161.490·—**	**frankot.**

907 millió frankra rugó

biztositéki alapot gyüjtött biztositottjai javára, melynek egy részét a teljesen tehermentes

78 millió franknyi külön nyereménytartalék képezi.

Magyarországi vezérigazgatóság Budapest, Bécsi-u. 5.

Magyar

Biztositási Iroda.

BUDAPEST,

Deák Ferencz-utcza 21., II. emelet.

Van szerencsénk a n. é. közönséget tisztelettel értesiteni, hogy irodánkat megnyitottuk. Hivatásunk leszen a nagyérdemü közönség biztositási ügyeiben, sérelmeiben támogatólag eljárni é. p.

1. **A biztositó közönséget peres** esetekben szakemberek támogatása mellett **kiváló** jogászokkal **képviseltetni.**

2. **Kár esetén (tűz- és jégkárnál) kiváló** szakférfiakkal **helyettesittetni a vallott biztositott** felet a kár **megalapitásánál.**

3. **Felülvizsgálni beterjesztendő bevallásokat** és **kiállitott kötvényeket.**

4. **Lelkiismeretes és pontos tanácscsal, utbaigazitással, informáczióval szolgálni a hozzánk forduló felekneк a biztositási intézmény minden** ágazatában.

5. **Elfogadunk biztositási ajánlatokat tűz, jég, baleset ellen és az ember életére tetszés szerinti társaság részére és ezeket a legszigorubb pontossággal eszközöljük.**

6. *Kiadjuk a «Biztositási Értesitőt», melynek előfizetői* **ingyen kapnak bármilyen a biztositás terén** *előfordulható ügyekre informácziót.*

Prospektusok és dijtáblázatok bérmentve és ingyen.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Illatszer, vegyszer és

gyógyáru-üzlet

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj- és fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

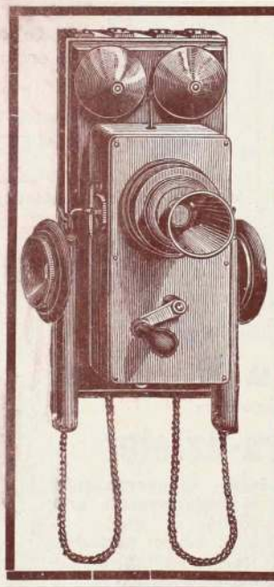

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

Hein János Budapest, Kerepesi-ut 82. Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÜLTETÉSÉRE** ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

HOFFMANN és SCHLOSSER

BUTORKERESKEDŐK,

KÁRPITOSOK ÉS DISZITŐK

BUDAPESTEN,

IV. ker., Hatvani-utcza II. sz. I. em.

(a Neruda-féle üzlet melletti palota.)

Képes árjegyzékeket kivánatra ingyen és bérmentve.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

II. ÉVFOLYAM 1893 OKTÓBER 22.

43-IK SZÁM

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

EGÉSZ ÉVRE ... ... 10 FRT = 20 KORONA
FÉLÉVRE ... ... 5 « = 10 «
NEGYEDÉVRE ... 2.50 « = 5 «

SZERKESZTŐSÉG: VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL: VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

Magyar Géniusz

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF
ÉS
KARCZAG VILMOS

TARTALOM:

Gounod Károly. — **Méry Károly:** *Aforizmák.* — **Ujvári Béla:** *Sevillai leányok.* — **Sz. E.:** *Az Andrássy-szobor.* — **Gallovich István:** *Az én anyám.* — **Véka Lajos:** *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — **Vázsonyi Jenő:** *A pillanat.* — **Gabriele d'Annonzio:** *Dalfino.* — **Tölgyesi Mihály:** *Az utolsó ütés.* — **Roboz Andor:** *A varázsszer.* — **Tolnai Lajos:** *A harmadik.* — **Szulejmán arczképe.** — **Róna Béla:** *A bubos pacsirta.* — **Irodalom.** — **Szinház.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

Egyes szám ára 20 kr.

Főüzlet: VII. Szövetség-utcza 37.

KOVALD PÉTER és FIA

Gyüjtő-telepek:

II., Fő-utcza 10.
III., Kecskeméti-utcza 5.
IV., Kis korona-utcza 6.
V., Andrássy-út 26.
VII., Akáczfa-utcza 42.
VIII., Rökk Szilárd-u. 18.

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje"

mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátlanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ára 1 frt.*

Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás:

CZERNY J. ANTAL, Bécs, I. Wallfischgasse 5. sz.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve*. — *Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.* Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* dr. Herz, *Kassán* Megay G., Wandrascheck, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Elias Armin, Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva. Levélczim és gyár: **Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl-Ludwigstrasse 6. sz.** (saját házában.)

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizmüvek** és **csatornázások** épitésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálato at kiváló szakerők vezetese mellett a legnagyobb tökélyjel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** ugy légszesz mint villamvilagitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot forditunk a szintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárító-kamrák, szellöztetések, gözfözö-, mosó- és fürdö-intézetek** berendezésére, mely munkalatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességet képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai mühely**, gyártatnak többek közt a már elödünk alatt közismeret kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fö- és viztelenitö-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünő anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények,** bronze-gyártmányaink, nemkülömben nickelezési és galvanoplasticai munkaink szintén egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitö gyári müheiyben állittatnak elö és az érdekelt szakkörökben már régi idö ota teljes méltányást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszürök** melyeket ugy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertötlenitö készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütö-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkeink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül m g több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudositással szolgálni. Amidön hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünö tisztelettel **ZELLERIN M.-féle** gyári részvénytársaság.

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Alapittatott 1847

Brauswetter János

Szegeden.

szab. chronometer és müvas, föltalálója a remontoir inga-óráknak, stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

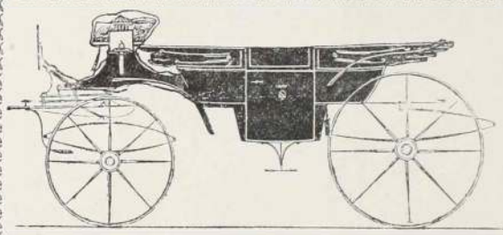

Zimmermann József

kocsi-gyártó

Budapest, VIII., Magdolna-utcza 43.

(a Lujza-utcza sarkán)

ajánlja dus készletét uj kocsikban, ugyszintén a kereskedelmi muzeumban kiállitott kocsijait. Elvállal megrendeléseket uj kocsik készitésére. Öcska kocsik ujakra becseréltetnek. Javitások olcsón és gyorsan eszközöltetnek.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünöbb szépitö-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idö alatt eltávolitja a szeplöt, májfoltot, anyajegyeket, orrverességet, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Föraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **elöirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

II. évfolyam. *1893. október 22.* 43. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... . 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

FERENCZ FERDINÁND TRÓNÖRÖKÖS HAZAÉRKEZÉSE VILÁGKÖRÜLI ÚTJÁRÓL.

GOUNOD KÁROLY.

1818—1893.

Franczia ország ünnepel. Az orosz barátság mézes hetei mámorba ringatják ezt a nagy nemzetet, s mialatt az örömzaj tölti be Páris utczáit, alig veszik észre a gyászharangok kongását, melyek Franczia ország egy nagy fiának halálát jelentik. A *Faust*, a *Romeo és Julia* szerzője nincs többé, Charles Gounod meghalt. A hetvenöt éves aggastyán megérte azt, a mi oly kevés halandónak jut osztályrészeül: még életében megérte a dicsőségét nevének.

A franczia nemzet az utóbbi években sok zenei nagyságát veszítette el. A bűbájos, pajzán melódiákkal tele Delibesnek java korában ragadta ki kezéből a halál a karmesteri pálczát. S íme most Gounod követi, a nagy, talán legnagyobb zeneszerzője Franczia országnak.

1818 junius 17-én Párisban született és az ottani konzervatóriumban Halévy, Lesueur és Paër Ferdinand tanitványa volt.

1839-ben elnyerte az «Institut de France» első zeneszerzési díját, az úgynevezett «Grand prix de Rome»-ot, mely a római Ville Medicziben egy ingyen tanulmányhelyet biztositott számára.

Gounod akkor huszonegy éves volt, és nyertes-kollegáival: Hebert festővel, Lefzell épitészszel, Gruyère szobrásszszal és Vauthier éremvésővel 1840. január 27-én érkezett Rómába, a hol csaknem kizárólag egyházi zenével foglalkozott s buzgón tanulmányozta a XVI. és XVII-ik század olasz mestereit. Itt több mint egy évig Jugers, a római franczia konzervatórium igazgatója vezetése alatt tanult, 1841 augusztusában elhagyva az örök várost, Firenzén s Velenczén keresztül Triesztbe, majd Gráczon és Olmützön keresztül Bécsbe utazott, hol hosszabb időt töltött szoros barátságban Nicolaival a «Windsori víg nők» szerzőjével. Az osztrák fővárosban irt egy vokálmisét s egy rekviemet, — mindkettővel nagy tetszést aratott. Ekkor olyan kedvet kapott a papi pályára, hogy már-már az egyház kötelékébe akart lépni, a mikor egy németországi utazása alkalmával Mendelssohn és Schumann művészek megismerésére ujra visszatérítette őt a zenéhez. Párisba visszatérve, az ottani «Missions etrangères» templomának vezetésével bizták meg, mely állásában megint feltámadtak papi hajlandóságai.

Gounod személyéről és működéséről majdnem egész 1851-ig hallgatott a krónika, legfeljebb nehány zenei lap hozta azt a feltünő hírt, hogy Gounod felvette az egyházi rendet. Ekkor a londoni «Athenaeum»-ban, állítólag Louis Viardot (a hírneves énekesnő férje) tollából egy czikk jelent meg, mely rendkívül melegen emlékezett meg Gounod nehány szerzeményéről és nagy jövőt jósolt neki. Ez a czikk nagy feltünést keltett Párisban, hol alig pár hónapra rá 1851 április 16-ikán Gounod első operája «Sappho» bemutatásra került.

A mű, daczára annak, hogy a czímszerep a világhírű Viardot Garczia kezeiben volt, s hogy a vezérkönyv finom és sajátszerű tehetségről tett tanúságot, csak mérsékelt és rövid ideig tartó sikert aratott s általánosan kifogásolták benne a a reczitativák hosszúságát, a zenei formákban nyilvánuló ujitási vágyat és a szinpadi hatás titkaihoz való járatlanságot, de ezenkívül a siker akadályát legnagyobbrészt az Augier tollából előkerült librettóban látták.

«Sappho» után Gounod legelsőbb a Pousard «Ullysse» czímű unalmas tragédiájához irt karokkal lépett a nyilvánosság elé, mely darab 1852-ben a Theatre Française-ben került előadásra. Ezekben a karokban megpróbálta a mennyire lehetséges volt a zene antik jellegét megőrizni, a mi részben sikerült is neki, bár ezt a feladatot Mendelssohn («Antigone») és legujabban — mint hirlik — Saint-Saëns sem tudta megoldani, a ki szintén «Antigone»-hez próbált stilszerü és antik jellegü zenét irni.

Igen szerencsétlenül járt 1854-ben a «La nonne sanglante» czimü operájával, mely bemutatója után csakhamar lekerült a műsorról, 1858-ban pedig a «Theatre lyrique»-ben próbálkozott meg, nem sokkal nagyobb sikerrel, a Molière-féle «Le médecin malgré lui-»ből készült szövegre irt harmadik operájával.

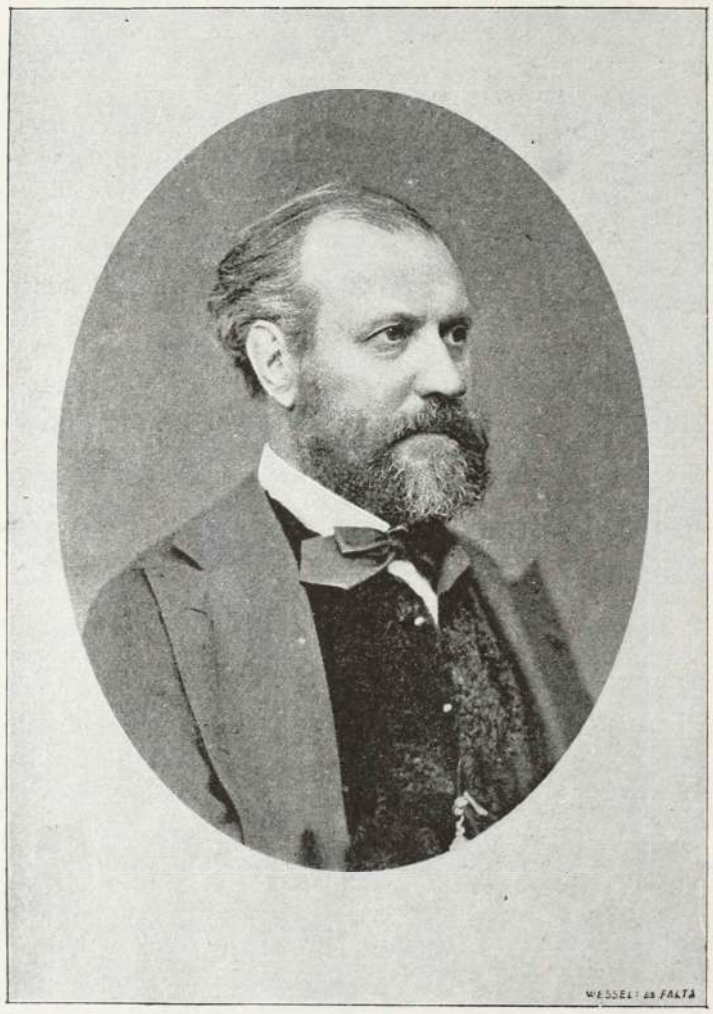

GOUNOD KÁROLY.

Gounod életében a legnagyobb horderejü nap 1859 márczius 19-ike volt, a mikor a «Theatre lyrique»-ben a «Faust» először szinre került.

Az a nagy siker, melyet a dalmü Párisban aratott, csakhamar egész Európában híressé tette a szerző nevét, mely azóta a «Faust» révén az egész művelt világon népszerüvé vált.

1867. április 27-dikén adták a Theatre lyrique-ben «Romeo et Juliette»-et, mely azután Európa csaknem minden nagyobb városában előadásra került és a «Faust» óta az első nagy siker volt Gounod életében.

Gounod a világi zenén kivül, mint egyházi zeneszerző is működött, irt miséket, himnuszokat, három: «Tóbiás», «Krisztus hét szava» és «Mors et Vita» czimü oratóriumot, továbbá Bach «Wohltemperirtes Clavier»-jának első részéből a C-dur preludium, egy világhirre vergődött «Méditation»-t, több füzet pompás dalt és éneket.

AFORIZMÁK.

Népszinműirói babérokra vágyol? Menj ki, fiam a tarlóra és jól csipdesd meg a parlagi múzsát né hányszor, hogy ez kinjában nótára gyujtson. Köréje gyül hamarosan a fél falu népe s támadnak majd a legczifrább jelenetek.

Szczéna, szczéna, szczéna terem a réten:
Megcsókollak, kedves rózsám, a héten . . . .

*

Aphorismákat «gyártani» csakugyan könnyü dolog: sajátjával az ember szabadon rendelkezhetik és lelke mélyéből merithet, valahányszor kedve tartja. De a hét történetét kommentálni magasabb álláspontról; ura maradni a helyzetnek, mikor habra hab tolúl a folyton hullámzó események forgatagában; felfogni a szellemet, mely a vizek fölött lebeg: még a Páris nevelte causeurnek is bezzeg nehéz egy föladat!

Méry Károly.

SEVILLAI LÁNYOK.

Sevillai lányok, hajh!
Olyan szépek, sikkesek:
Bársony csipke és selyem,
Majd elszédül a fejem,
Ah, ők olyan fényesek!
Gyöngysor, gyémánt és arany:
Rajtuk egész Péru van . . .
Boldog vagy Quadalquivir!
— Oda haza a papa,
Kis szobában egy maga
Zöld hasu váltókat ir. —
Sevillai lányok, hajh!
Olyan szépek, sikkesek!

Sevillai lányok, hajh!
Tudományban jártasak:
Csillagászat, chémia,
Bölcselet, nekik mi a?
Algebrával játszanak,
Irodalmat szeretik
S Zóláből nem kell nekik
Semmiféle . . . fordítás.
— Ámde hogyha levelet,
Mást avagy szerelmeset
Irnak, az szörnyü hibás. —
Sevillai lányok, hajh!
Tudományban jártasak.

Sevillai lányok, hajh!
Roppant illedelmesek:
Sétatéren s egyebütt,
Szinházban és mindenütt
Szépen ülnek, csöndesek.
Alg mernek nézni fel
S elpirulnak, hogyha kell
Gouvernánt ***bon ton*** *szerint.*
— De ha az ablak alatt
Egy huszártiszt elhalad,
Mind utána néz, tekint. —
Sevillai lányok, hajh!
Roppant illedelmesek.

Sevillai lányok, hajh!
Nagyon ideálisak:
Érzelmes a' mind a hány,
Oh nem hallgat egy sem ám,
Másra mint szivére csak.
És titokban esküt tesz:
Keze másé sohse lesz,
Csak azé, a kit szeret,
— De ha jő más vőlegény,
Gazdag ez és az szegény;
Nője lesz, mást mit tehet? —
Sevillai lányok, hajh!
Nagyon ideálisak.

Sevillai lányok, hajh!
Férjhez menve, kedvesek:
«Ej, örömmel hadnagy úr,
Szólnak, már öné a tour,»
Ah, ők olyan szivesek!
«Rég nem láttuk, igazán,
Jőjjön el, de még ma ám,
Másként megharagszom én!»
— S hozzájuk, ha férjök szól,
Kap választ, de más dúrból,
És elhallgat az, szegény! —
Sevillai lányok, hajh!
Férjhez menve, kedvesek.

Sevillai lányok, hajh!
Lelkes honleányok is:
«Pártfogolni nemzeti
Gyáripart» — ezt hirdeti
Mind, de sőt tán érzi is,
Mert ha parlagon hever
Munka, ipar: ez lever
Gyönge női sziveket.
— De a robeját, mon Dieu!
Párisból hozatja ő:
Ott csinálnak sikkeset. —
Sevillai lányok, hajh!
Lelkes honleányok is.

Sevillai lányok, hajh!
Szörnyü mód idegesek:
Tengerpartra fürdeni
Mennek s testök edzeni
És ott olyan fényesek!
Gyöngysor, gyémánt és arany:
Rajtuk egész Péru van
És eláll a világ szája.
— Oda haza a papa,
Kis szobában egymaga,
A váltóit . . . prolongálja. —
Sevillai lányok, hajh!
Szörnyü mód idegesek.

Ujváry Béla.

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR.

Bemutatjuk olvasóinknak az Andrássy-szobor magyar pályaműveit. Hat magyar művész vett részt e nemzetközi pályázaton. Kétségkívül mind a hat ambiciójának és lelkesedésének egész hevével fáradott azon, hogy a nagy államférfiú emlékét méltóan megörökítse. Nincs is magyar pályamű, mely buzgalomról, ambicióról ne tanuskodnék. De természetesen az eredmény mindig a tehetséghez s képességhez mért. Most is azon művészünk vitte el a babért, kire mindig a legbüszkébbek voltunk, ki megalkotta a legjobb magyar szoborművet, a budai Honvédszobrot. Zalának itélte oda a pályabiróság az első dijat. Hozzá tehetjük: méltán. Talán ő az egyedüli valamennyi pályázó közül, ki a lovas Andrássyban nem hadvezért mutatott be. Pompásabb Andrássyt Zaláénál nem is kivánhatunk. Az a pathosztól ment egyszerűség, mely a nagy államférfiut jellemezte híven tükröződik vissza Zala munkájában.

Zala a szobrot tizenegyíves hemiciklussal vette körül. De már a bizottság véleménye szerint is a kivitelben el kell esni ez épitészeti résznek, mely különben sincs szerves összefüggésben a szoborral.

Szokás vagy kegyelet folytán kaphatta csak Strobl a harmadik díjat. Szarkofágnak talán, szoborműnek semmiesetre se illik be munkája. Ugy hiszszük, csak az utolsó perczekben gondolt a pályázatra Strobl s hamarjában készitette pályaművét.

Nehéz szívvel emlékezünk meg Róna József *poétánk* pályaművéről. Megvalljuk őszintén, az ő pályatervére voltunk leginkább kiváncsiak. És sietünk kijelenteni, hogy — a balsiker ellenére is — nem csalódtunk benne. Munkájának *szobrászati* része valóban remekalkotás. Olyan *reális* allegoriát, mint az ő «Kiegyezése», «Bölcsesége», «Lovagiassága», keresve keresheténk.

Az a nimfa pedig a szőkőkútnál magában egy kis dal, egy csinos lirai költemény. S nézzük meg a lovat, melyen Andrássy nyargal! Valamennyi pályamű közül egyedül ez a ló az, mely nem lép czirkuszias an óriási vagy apró ivekben. S ha az egész pályaművet tekintjük, fájdalommal kell konstatálnunk, hogy nem válik be. Arhitekturája elhibázott, félreértett.

Egy hatalmas, puszta, kopár fal mellett lovagol el Andrássy oda lapulva, mintha félve akarna elsuhanni. Pedig e faltól eltekintve csinos a szobor épitészeti része is a maga négy korinthusi oszlopával s lobogó oltáraival. Ha talán derékszög alatt állitaná fel a lovas szobrot s megnyitná kapuvá a falat, elfogadható, sőt tán kiváló is lehetne a munka.

Megmaradt Róna továbbra is a mi poéta szobrászunknak s mostani balsikerénél sóvárgó tekintettel pillantunk vissza a soha meg nem valósult, nem létező, legszebb magyar szoborműre Róna Szabadságszobrára.

Klein Miksa tervét is megvételre ajánlta a bizottság Rónáéval együtt. Csak kontúrokat küldött Berlinből jeles hazánkfia. Kár, hogy az a pompás négy allegória kidolgozása nem befejezettebb, s hogy a lovasszobor talapzata kissé sirboltszerű. De hát Klein bizonyára tökéletesebbet alkot, ha itt él közöttünk. Bizony, bizony nagy baj, ha valakit nem szeret az édesanyja.

Szécsi pályaműve se rosszul gondolt mű, csak egy kissé mindennapi. Semmit se panaszolhatunk fel rajta, még se tetszik. De Szabadságszobrának bombasztjai után örülünk haladásának.

Kiss György merészet s nagyot gondolt, mikor megkomponálta azt a lépcső labirintust, mely a lovasszobor háta mögött terül el. Ugy látszik nem gondolta meg, hogy manapság nem járunk koturnuson s nem szavalunk *falrengető frázisokat.* De egyéb nem sikerült neki.

Sz. E.

SZULEJMAN ARCZKÉPE.

Tizián felfedezett festménye.

AZ ÉN ANYÁM.

— *Gallovich Istvántól.* —

Szakasztott olyan, milyeneknek
A szorgos «nagymamákat» festik!
Sürög-forog, tesz-vesz, rakosgat
Hajnalhasadtától napestig;
S hol meg se álmodná más, néki
Van ott is mit dolgoznia,
Csakhogy szükséget, bajt ne lásson,
Csakhogy boldog legyen — fia.

Ha lelkem a multban kalandoz,
És meglep olykor halk sóhaj,
Mindent látó szemével mindjárt
Meglátja ő, hogy mi a baj.

S korhol, miként bíró a bűnöst:
Bizony már nem való neked!
Ne rontsd magad! Hisz nem vagy gyermek!
Hadd a bolondos verseket!

De hogyha látja, egy-egy versem
Mint hozzák híres, nagy lapok,
Elolvasgatja titkon, sokszor
S szemében örömkönny ragyog . . .
Talán a multra gondol ő is —
Hévvel borul rám, boldogan,
S beczézget jósággal szeliden:
Fiam, én édes, jó fiam!

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!

(Elbeszélés.) (11)

— Irta: VÉKA LAJOS (VAJKAY KÁROLY). —

— Tudtam, hogy Jordánfalvy nevét Pántos előtt soha sem említettem, hogy a hozzám intézett kérdés csak alattomos suttogásnak, talán fülbesugásnak, lehet a következménye. De megvallottam nyiltan, hogy Jordánfalvyt nem csak ismerem, hanem tolakodó üldözésének tárgya is voltam és azért a fővárosi körökben széltiben hangoztatják nevemet, mint azét, kinek szenteli Jordánfalvy *legujabban* imádását. Nem titkoltam azt sem, hogy Jordánfalvyt csak megvetni tudom. Ezzel megadottnak véltem a kielégítő felvilágosítást. Azonban tegnap reggel Jordánfalvy váratlanul Vihnyén termett s azzal a szemtelenséggel, mely csak az ilyenféle emberek sajátja, minden alkalmat megragadott, hogy hozzám furakozzék. Hiába volt minden igyekezetem. Nem birtam tőle szabadulni. Sőt mennél több gúnyt, ellenszenvet, megvetést éreztettem vele: annál szorosabban füződött lépteimhez. Kétségtelen: gyönyörködött tehetetlen vergődésemben. Hogyis ne? Hiszen utasítás szerint cselekedett! Pántost kellett elidegenítenie tőlem és ugyanazért oly bizalmasságot negélyezett velem szemben, melyre — istenemre! — soha sem jogosítottam. Nevettem kezdetben az otromba pöffeszkedést; utóbb vérig lázított. Vérig lázított annyival inkább, mert tapasztalnom kellett rémülve, hogy Jordánfalvynak ide érkezte óta megváltozott Pántosnak irántam addig tanusított viselete. Visszavonult tőlem teljesen s még ha szóltam is hozzá, alig érdemesített válaszra. Meglestem őt a folyosón, midőn tegnap este a társaság visszatérte után szobájába készült vonulni. Utját állottam s kényszeriteni akartam, hogy felvilágositó kérdéseimre feleljen s nyilatkozatomat meghallgassa De ő — a mindig udvarias férfi — könnyű hajlongással osont el mellettem, befordulva szobájába. Nem kételkedhetem többé. Pántos azt hiszi, hogy őt megcsaltam, midőn Jordánfalvyra vonatkozó kérdésére feleltem. Már pedig férfi, ki azt hiheti felőlem, hogy bár életem megmentése végett hazudhatom, az engem becstelennek hisz s azért nem lehet férjem, annak én nem lehetek neje. Beláthatja, bácsi, hogy eme meggyőződésem folytán Pántost tőlem áthidalhatlan örvény választja el. Köztünk mindennek vége.

— Majd meglássuk! — kiáltá most Bálint, ki eddig nyugodtan hallgatta végig a leányka hosszas elbeszélését, melyen nyilván a szivből fakadó kesergés szinezete ömlött el. Ezzel Bálint úr megfordult és oly sebesen iramodott a fürdőház felé, mint a mennyire rövid, kövér termetétől telt. Hasztalanul kiáltott Ferike utána, hasztalanul kérte őt maradásra. Bedugta kezeivel füleit s nem állapodott meg többé.

A KÚTNÁL.

— Azért is boldogítani fogom őket! Nem engedhetem, hogy ezek is olyan gyászos állapotra jussanak, mint melybe én keveredtem — suttogá előre törtetése közben. — Megmosdatom annak a bolondos embernek a fejét. Tudom, hogy nem fordul be többé a laczikonyhára, ha ananászszal kinálják!

Fel akarta Bálint bácsi rögtön keresni Pántos szobáját. Ha most sem nyilnék előtte az ajtó: majd kifeszíti. Másnak az ügyében nem tartozik azzal a kimélettel, melyre tegnap kárhoztatta elfogultsága. Most jó járatban van. Azonban a szerencse megkimélte Bálint bácsit gonosz szándéka érvényesítésének kisérletétől.

Pántos a hársfasor tövében mér egette hosszú léptekkel a talajt a fürdőház előtt. Bálint bácsi nyomban csatlakozott.

— Hallod-e, kedves öcsém, — kezdé Bálint úr hosszas bevezetés nélkül rövidesen, hány évvel is vagy fiatalabb nálamnál?

— Tizenöt évvel.

— Tyhű! Csak tizenöt évvel! Mi az? Egy lehelet! No de most nem erről van szó. Mást kérdek. Tudod-e mi lehetnék most, ha tizenöt év előtt *józan* volt volna az eszem?

— Nem tudom.

— Tizennégy éves fiunak vagy leánykának az apja. Az bizony. Ráadásul volna kedves jó feleségem is, ki gondomat viselné aggságomban. Te is részesülhetnél tizenöt év *multával* ilyen szerencsében, ha most nem búcsúzott volna el az eszed. Hej, fráter, pedig keserves dolog ám az, ha az ember maga kénytelen megfőzni a herbatheáját.

— El kell viselnem, a mit a sors rám mért. Vén vagyok már arra, hogy házasodjam. Elszalasztottam a kedvező időt. Késő!

— Vén? Az hát! Hogy volnál vén? Talán negyvenedik évedet sem töltötted még be. Magad mondod, hogy tizenöt évvel vagy fiatalabb nálamnál. Pedig hát magam is csak imént —. No de most nem erről van szó. Mást kérdek Mondjad! Voltaképen miért nem házasodol?

— Mert ilyen vén legényt, mint én vagyok, nő nem szerethet. Vásáros portékává pedig nem kivánok silányulni. Utálom a hideg szívvel kötött házasságokat. Százszor inkább maradok agglegénynek, hogysem olyan nővel kellene holtomiglan élnem, kiről tudom, hogy nem szeret. Nem vagyok békavérű!

— Tudom! Nem tagadhatjuk az atyafiságot. De ha én meg azt mondanám, hogy derék jóraváló nő szeret téged. Még pedig nemcsak derék és jóraváló, hanem szép is, fiatal is, jó is, kedves is, szóval valóságos angyal. Mit szólnál aztán ehhez?

— Azt, bátya, hogy álmodol. Nem kapnak már rajtunk a leányok. Van elég fiatal ember, kihez csatlakozhatnak.

— Hát talán te nem vagy fiatal? Hej, volnék csak tizenöt évvel fiatalabb! Majd megmutatnám, mit tennék. Nem vesződ-

ném bolondos fejeddel. Igy is —! No de most nem erről van szó. Mást mondok. Bujjál ki bőrödből örömödben. Ferike szeret téged.

— Képzeled? Volt idő, mikor magam is azt véltem, és — miért tagadjam? — boldog is valék eme hitemben. Kiábrándultam. Vége.

— Kiábrándultál? Holdkóros vagy. Hát ki miatt kosarazott ki en —? No de most nem erről van szó. Mást kérdek. Szereted-e Ferikét te is?

— Nem vagyok piperkőcz. Nem változtatom minden nap gunyámat, még kevésbé érzéseimet.

— Ez hát kielégítő! Most mondd még: miért nem bízol Ferike viszonszerelmében?

— Figyeld meg Jordánfalvyt és megleled a választ. Nem vagyok holdkóros.

— No, öcsém, ez már valami. Erről többet beszéljünk.

— Kár a szót vesztegetni. Ilyen vetélytárssal nem versenyezhetek. Ha tehetném, sem akarnám tenni. Leány, ki ilyen ficzkót megtűrhet közelében s azt még maga után is csalogatja, az nem nekem való.

— Ki meri állítani, hogy Jordánfalvyt Ferike csalogatta ide?

— Megmondhatnám. De érjed be vele, ha én mondom.

— De nem érem be vele! Mert az állítás alávaló hazugság, téged pedig nem tartalak képesnek ily nyomorult rágalom koholására. Hiába szabadkozol, hiába csitítasz. Tőlem ugyan nem szabadulsz. Nem tűröm én, hogy valaki saját piszokjával kenje be azt, kit én szeretek. Mert a kit szeretek: annak hiszek is. Már pedig Ferikét —. No de most nem erről van szó! Mást mondok. Ezt a tárgyat bővebben kell megbeszélnünk. De nem itt az ablakok alatt, hol minden szavunkat kileshetnék. Még mi is hirbe keveredhetnénk. Mert hát magam is —. No de most nem erről van szó. Jer velem innen a parkba!

És nem várva a választ, belekapaszkodott Bálint bácsi Pántos karjába. Czipelte a vonakodót magával.

Nem jutottak messzire. Az ültetvény rácskapujánál rábukkantak Ferikére, ki a fürdőházba visszatérni készült.

Bálint bácsi rögtön lerántotta karimás kalapját és mély hajlongások közben mutogatta tar fejét.

— Nagyérdemű kisasszony! Ez a bolondos érett férfi szeret téged, de nagyon. — Bölcs férfiu! Ez a fitos kis hugomasszony szeret téged, nem kevésbé. — Igy! — Most végezzetek egymással. Ne keserítsétek életeteket kölcsönös ostobáskodással. Ne bolondozzatok. Ferike nem hívta ide Jordánfalvyt. Mondja meg maga: igaz-e? Legyetek aztán okosabbak nálamnál és — alázszolgája.

Felcsapta Bálint bácsi karimás kalapját nagy hetykén, gyorsan megfordult a sarkán és lohogva sietett el a fürdőháztól távolabb eső templom irányában. Utközben mindkét kezével hevesen rángatta torzonborz bajuszának két végét, kifelé forditott tenyerekkel. Megesett közben, hogy egyik-másik keze fejével végig simitott szemein is. Porszemek eshettek abba az öntözésre soha sem méltatott szekérutról. Ugy hiszszük.

Mit tárgyaltak időközben Ferike és Pántos egymással? Ennek kinyomozását nem tartottuk feladatunknak. Mert nem vállalkoztunk eme két ember szerelme történetének megirására. Csak Bálint bácsi fürdőzésével van dolgunk; egyedül ennek nyomait kisérjük. A többihez semmi közünk.

Bálint bácsi pedig taposta buzgón a göröngyös út porát és elszántan mardosta a szelelni nem akaró szivart, melyet fogai közé dugott vala. Hányta-vetette a rossz dohánytekercset szájának egyik végéből a másikba s közbe az utszéli verebek és búbos pacsirták mulattatására, szakadozott szavakban hangos magánbeszédet folytatott magamagával.

— Tizenöt esztendő? Mi az? Egy lehelet! És mégis! De ilyenek a lányok! Még az okosak is. Minő lehet a többi? Szegény férfiak! Engem ugyan nem tesztek többé lóvá! Higyje bolond az okos beszédet. Okos beszéd? Az ám! Csakhogy kilyukad mégis a szeg a zsákból. Aztán jaj neked! De hát a természet is bolond! Miért nem születhettem volna később, — például tizenöt évvel később? Ki panaszolhatná? Most nem kellene más szekerét tolnom. Tizenöt esztendő! Mintha nem volnék most is legény a gáton? Kell is ahhoz fekete bajusz és fürtös fej! De hát ilyenek az okos leányok! Szóval tartják az ember fiát. Sok hűhó semmiért. Czifra beszéd, hegedűszó, csak fülnek, nem szívnek való. Nesze semmi: fogd meg jól!

Imigyen folyt ez tovább is, faluhosszant, míg csak Bálint bácsi be nem tért a plébánia udvarára. Rövid értekezést tartott ott az emberséget tudó fiatal tisztelendő úrral és kedves hugával, s aztán valóságos ragadozó állat dühével pusztított a plébánia kertjének virágai közt. Nem hagyott meg közülök egyet sem tövén. Letarolta mind, Csáky-szalmás rakásra gyűjtve a sok áldozatot. Utóbb betért a mesterhez és ott hasonlón cselekedett.

Visszatérve a fürdőházba, fellopózott padlásszobájába, felcsalta oda a vendégek kiszolgálására rendelt takaros szobaleányt és — bátran daczolva az ebből kerekedhető suttogással — sokáig súgott-búgott azzal zárt ajtó mögött. Csak ezen fontos előzmények végeztével bandukolt lábujjhegyen le az emeletre s ott Salamontornyiné ő nagyságának ajtója elé.

Odalapult az ajtóhoz és fülét a kulcslyukhoz illesztette.

A hallottakkal meg lehetett elégedve. Mert csakhamar örömsugárzó arczczal egyenesedett föl és — néma bókkal üdvözölvén az ajtó szurkos tábláját — kopogó lépésekkel távozott ujra a fürdőházból — fel az Amália-hegyre.

Igen az Amália-hegyre! A fenyőborított Amália-hegyre!

A multak emlékeit akarta-e felfrissíteni, hogy feledtessék a legujabban szenvedett vereséget? Vagy talán azért tollászkodott fel a magasra, hogy ott fűnek-fának elpanaszolhassa: miszerint mégis csak szomorú az ember sorsa! Szalaszszad el a kedvező pillanatot s nincs törekvés, nincs bánat, mely azt visszahozhatná! Ki téves irányban indult, nem juthat az a kivánatos czélhoz!

Bálint bácsit estig nem tisztelhették a fürdőtársaság körében. Visszérkezvén kirándulásából, tolvajok módjára kapaszkodott fel magasban fekvő palotájába, ügyelve gondosan, hogy senki le ne fülelhesse.

Asztalán kis papírszalagot talált s erről e sorokat olvasta le: «Köszönöm az önzetlen közbenjárást. Tudok mindent. Rendben van minden. Az agglegénységtől búcsúzik barátod, *Géza.*»

Eme soroknak nagy volt a hatásuk. Nyomban eszébe jutott Bálint bácsinak, hogy ma *még nem evett.* Csengetett s hordatta nagy rakásban az ételeket ketreczébe. Nem irgalmazott sem a ráknak, sem a pisztrángnak, sem a paprikás káposztának, sem az őzczombnak, legkevésbé pedig a turós csuszának. Három ember számba falt. A nagy búbánat és még nagyobb öröm vegyüléke rendkívüliségig fokozta étvágyát. Evés és megfelelő ivás közben, sok gomolygó gondolat közül végre kiemelkedett a megnyugtató öntudat, hogy minden kornak megvan megfelelő sajátos élvezete és az öreg ember érje be vele, ha gyomra annyira ép, hogy megtűri büntetlenül a sok evést és még több ivást. Többet a sorstól ne követeljen, mert — tempi passati!

Este azonban elhagyta Bálint bácsi padlásszobáját, még pedig teljes díszben. A szobacziczus ugyancsak kitett magáért. A sok virágból, melyeket Bálint bácsi a tisztelendő úr s mester kertjében kapart vala össze, olyan bokrétát kötött, mely beillet volna vendégoldalas, hat ökrös szekér hátsó kerekének.

Ezt az illatozó kereket tolta Bálint bácsi maga előtt, midőn Vihnye fürdőházának nagy táncztermébe lépett.

Megállott az ajtó közelében nagykevélyen és elégülten tekintett körül a teremben.

Az áldásos gyógyhely tulajonosa, Selmecz város, ugyancsak kitett magáért! Nem csak megvilágitásáról gondoskodott a teremnek, nem csak felsúroltatta emez ünnepélyes alkalomra a padlót s az egyik sarokban szunyókálni szokott, husz év előtt hangolt zongorát is kitiltotta a teremből a szomszédos ebédlőbe: hanem még tánczosokról is gondoskodott. Pedig nem kis nehézséggel kellett e tekintetben küzdenie. Iskolai szünidők levén: most nem állott rendelkezésére a híres bányászati és erdészeti főiskolának edzett, derék fiatalsága, melylyel húsz fővárosi tánczvigalmat is meg lehetne népesíteni. A város tősgyökeres atyáinak java-fiai is tudja a jó ég merre kóboroltak, talán védvén a békét Bosnyák országban vagy készülvén uj babérokra Novi-Bazár elfoglalásánál. De azért mégis sikerült — a csak kevésbé sánták, nem egészen siketek és félszemüek kellő megválogatása után — a földes uraság főintézőinek tíz olyan feletánczost összeállítani, kikkel a vihnyei fürdővendégeknél elkényeztetettebb hölgykoszorú is be fogná érhetni — mások hiányában.

(Vége köv.)

A PILLANAT.

Ne várd, hogy munkád majd jutalmat ád,
Hiába dolgoztál sok éven át!
Mert ***évnél, hónapnál*** *hatalmasabb:*
A legrövidebb röpke ***pillanat.***
Urrá az lesz, ki üstökön ragadja.
A pillanat a boldogságnak anyja.
A pillanat kitár sok kincses házat —
Olcsó ezüsttel meg ne rakd a hátad,
Ügyes kezekkel markolj drága gyöngybe.
Egy pillanat! S erőssé lesz a gyönge.
Bolond, a ki dologban görnyed, fárad,
A pillanat vezére a világnak!
A pillanat teremt és dönt —
Tekintsd a nagyot odafönt:
Tehetetlen, szánalmatos alak,
De fölemelte egy ***nagy pillanat!***

Vázsonyi Jenő.

DALFINO.

Olaszból.

Írta: GABRIELE D'ANNUNZIO.

Ott a kavicsos tengerpart mentén Dalfino volt a neve, és ez a név valóban jól illett hozzá. Az evezéstől meggörbült és a kánikulában megbarnult dereka, vastag gyapjas feje, lábainak és karjainak hihetetlen mozgékonysága által, valahányszor a vizben lubiczkolt, a csalódásig hasonlitott a delfinhez.

Látni kellett volna, midőn, mint szárnyaszegett, hatalmas sas, orditozva vetette magát a Forroni szikláról a hullámok közé s midőn hosszú vártatva, a tenger zöld vizéből fölmerülve, a ragyogó napba tekintett szemeivel.

Pompás látvány volt!

De talán még szebb volt ennél, midőn a sivítva rohanó sirokkó zugása közepett, ott himbálózott az árbocz tetején, alatta őrülten tombolt a vihar, akár csak elnyeléssel fenyegetné.

Árva volt. Anyját Dalfino ölte meg születésével, huszonnégy év előtt, egy őszi éjjelen; apját elnyelte a tenger egy este, midőn a vihar úgy üvöltött, mint a farkasok, az égboltozat pedig piros volt, mint a vér.

E pillanattól kezdve a beláthatatlan viztömeg különös bűverőt gyakorolt reá. Hallgatta suttogását, mintha értene belőle valamit; enyelgett vele, mint egykor jó apjával, édesen, szerelmes hangon, mely néha torokszakadtáig üvöltő kiáltásba tört ki, majd ábrándos, csöndes hangú dallamba ment át.

— Ott a mélységben vágyom megpihenni — szólt egy ízben Zarrához. — Ő vár reám, jól tudom, hogy vár, tegnap láttam őt . . .

— Láttad? — válaszolt Zarra, fölnyitva fényes nagy szemeit.

— Igen, ott a Seppie sziklacsúcs mögött, a tenger olajsima volt, reám tekintett, reám.

A leány testét hideg borzongás futotta végig, mely velejéig hatolt.

* * *

Büszke s szilaj teremtés volt Zarra! Magas és karcsú, mint az árbocz, a párducz hajlékonysága, vipera fogacskák, skarlátpiros ajakkal, pihegő keblével párosulva, pezsgésbe hozták az ember vérét.

Zarra és Dalfino még gyermekkoruktól szerették egymást, midőn kavicscsal játszadoztak, tengeri állatkákat fogdostak s a kék habokban lubiczkoltak, ezerszer csókolták meg egymást a nap fényénél, a tenger sima tükrénél. Napfénynél tengerpartján ezerszer hangzott fel gyermekkoruk dala . . .

* * *

Zarra várt reá minden este, midőn az ég a Majella csúcs mögött megbiborosodott s a tenger szine helylyel-közel violaszinben pompázott.

Mint megannyi madárka tüntek föl a messzeségben a halászbárkák. Delfino-é azonban mindig legelől járt, egyenesen, bátran és karcsún! vörös vitorláit kidagasztotta a szél; öröm volt ránézni; a hajó orrán állott Dalfino, szilárdan, mint a gránit oszlop.

— Hallod-e hé! — kiáltott Zarra — fogtál-e jócskán?

Dalfino visszakiáltott s a sirályok rikoltozva emelkedtek föl a tarka sziklákról. Az egész part mentén halásznép zaja hangzott s a tenger illata szállott föl.

A tenger illata mind a kettőt mámorba ringatta. Néha sokáig néztek egymás szemébe, elbűvölten, Zarra a hajócska peremén ült, a lábai elé helyezett deszkára pedig Dalfino telepedett le; ezalatt ringatta őket és susogott nekik a tenger árja, mely szellőtől ringó megmérhetetlen réthez hasonlitott.

— Mi ragyog ma este szemeidben, Zarra, — szólt suttogva Dalfino. — Nézz ide, megesküdném, hogy egyike vagy ama bűbájos sziréneknek, kik messze-messze tengeren élik világukat, kik félig nőre, félig halra vallanak, olyan vagy, mint ezek, kiknek énekére megdermed az ember. Meglásd egy napon ismét szirénné változol, beleveted magad a hullámok közé s engem itt hagysz örökre . . .

— Őrült! — suttogta Zarra, összeszoritott fogakkal s félig nyitott ajakkal, miközben Dalfino hajába kapaszkodott, ki tehetetlenné lett, mint a lánczokba vert leopárd.

A tenger illata oly pompás volt, mint soha!

* * *

Egy juniusi nap hajnalán Zarra is a bárkára szállt halászatra, a tiszta átlátszó levegőt szellő járta át; pezsdült a vér, a partra sűrű köd borult. A homályt hirtelen napsugár törte át, az égből kilőtt aranyos nyilvessző, utána a többi s világosodott. Ezer és ezer szin váltakozott a leggyönyörűbb összhanggal. A köd elenyészett, akár csak szél söpörte volna el. Előbukkant a nap s nagy véres szemeivel rátekintett a véghetetlen tenger csöndes vizére. Egész sereg halászmadár kiáltozott, szavuk az ember kaczajához volt hasonló és szürke szárnyaikkal föl-fölszántották a tenger felületét.

A bárka lavirozva haladt előre, hirtelen fordulatokkal, akár csak egy fürgébb tengeri állat. Oldalt, a Forroni zátony irányában, még látszott a hajnali pir foszladozása.

— Nézd, — szólt Zarra Dalfinohoz, a ki két napsütötte fiu között a csikorgó kormányrudat forditotta, — nézd ott a parton a sok apró házat, hasonlitanak Ágnes néni betlehemi kunyhójához.

— Az ám! — mormogta közbe a ficzkó mosolyogva; Dalfino azonban szótlan maradt s mereven tekintett az égszinű viz fölött imbolygó s a hálót jelző parafagömbökre.

— Nemde Zarra, szép fia van Ágnes néninek? — szólalt meg végre keserű gúnynyal, miközben czápaszemeit Zarrára meresztette.

A leány bátran állta ki a legény tekintetét, azonban önkénytelenül ajkába harapott.

— Lehet — felelte Zarra, mitsem jelentő hangon, mi közben a fölöttük karikázó sirályok felé irányozta tekintetét.

— No, no! . . . Aztán meg milyen jól áll rajta az a sárgazsinóros finánczruha, kakastollas kalapja, hát még a kardja! . . . Biz úgy van az . . .

Zarra dagadozó kebellel s félig csukott ajakkal, gyönyörrel teli érzettel vetette hátra féjét, mialatt kibontott hajával a szellő játszadozott.

— Szent Ferencz ne hagyj el! — suttogta fogai között szegény Dalfino, a kinek lelke háborogni kezdett. — Fordulj vaksi, fordulj!

* * *

A financz mintha csak készakarva kereste volna vesztét. Valahányszor Zarrát meglátta, elébe állott, szőke, pörge bajuszán sodort egyet s tenyerét a kard markolatára szoritva; néhány enyelgő szót váltott vele.

Zarra mosolygott, sőt egyszer megesett rajta, hogy az elváláskor utána fordította fejét.

— Piros szine van a vérnek, — szólt Dalfino mogorván s titokzatos hangon, midőn egy izben Ágnes néni fia, puskával a vállán, büszkén sétálgatott a tengerparthoz sorba kötött halászbárkák előtt.

Egy este, éppen julius utolsó estéjén, csakugyan meggyőződhettek, hogy a vérnek piros, iszonyatosan piros szine van.

Tüzes felhők között áldozott le a nap; tikkasztó hőség nehezedett a tengerpartra, a forró sirokko rohamokban dőlt a szárazföldre s égető nyelvként tapadt az ember arczához; ezalatt a tenger erősen zúgott és hullámzott, akár csak átkozódnék. Amott a vámhivatali épülettel szemközt Carpillo gazda új bárkáját éppen kátránynyal vonták be, az átható kátrányillattal füst terjedt szét a tenger partján.

— Zarra, láttam őt ismét, érted? — szólt Dalfino keserü hangon, ott ülve a hajócska permén, mely a zátonyon félrebillenve feküdt kidomborodott oldalával.

— Egy ízben azt is mondta, hogy ő vár reám; és én elmegyek, igaza van, mitevő legyek itt?

Erre keserű gúnynyal szorult össze ajka s félkezével bozontos hajába kapaszkodott és daczosan ismételte:

— Mitevő legyek itt?

Szegény Dalfino szivében is tombolt a vihar, abban a szivben, mely kemény volt mint a sziklakő s véghetetlen, mint a tenger: a babona, a gyülölség, a szerelem vegyüléke.

A ringó hullámok ellenállhatatlanul csalogatták a végzetes lépésre, de úgy érezte, hogy ott még sem talál nyugalomra boszú nélkül.

Oh Zarra, Zarra . . . Zarrát is elrabolták tőle.

Szótlanul néztek egymásra; hallgatták a szél zugását és szivták magukba a kátrány illatát. Zarrát elhagyta bátorsága, lélekzetét is visszafojtotta; ott ült komor tekintettel, mélázva és szótlanul, mint a kőszobor.

— Szegény kis hajócskam! — suttogta Dalfino, tenyerével a bárka oldalára ütve, — milyen sok vihart éltem át veled, a nélkül, hogy összetörtél volna!

Akár a gyermeknél, ugy ragyogtak a könyek Dalfino szemeiben.

— Áldjon meg az isten Zarra; én megyek.

Hirtelen megcsókolta ajakát, azután bőszülten futásnak eredt a vámépülethez vezető úton.

Épp a lámpa alatt találkozott a finánczczal: tigrisként rohant reá s kését oly erővel döfte torkába, hogy azt sem mondta: Jézus Mária!

És míg a nép összecsődült, Dalfino a dühöngő hullámok közé vetette magát; eltünt, majd ismét fölmerült, emberfölötti erővel küzködve, azután ujra látták egy tajtékzó hullám taréja fölött; föl s alá bukott nehányszor, mint a delfin, s azután még egyszer látták, mig végre a vihar zokogása és Ágnes asszony kéztördelése s jajveszékelése között örökre elmerült.

MATRÓZOK KÉMSZEMLÉN.

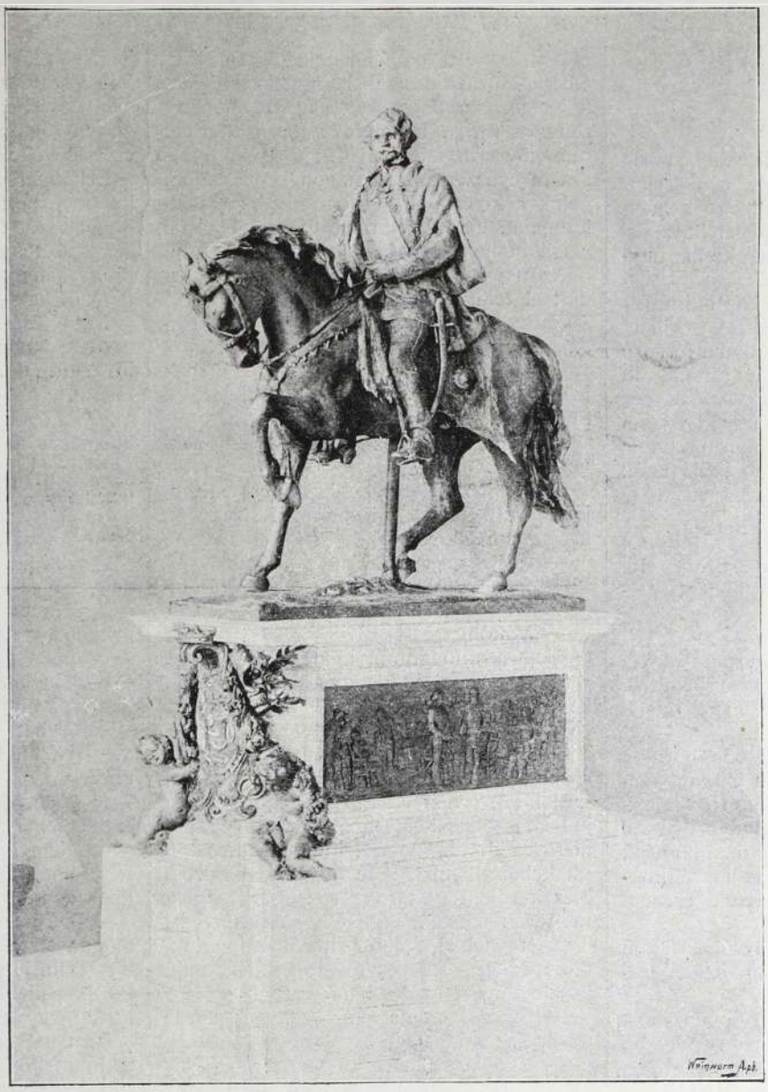

ZALA GYÖRGY SZOBRÁNAK FŐALAKJA.

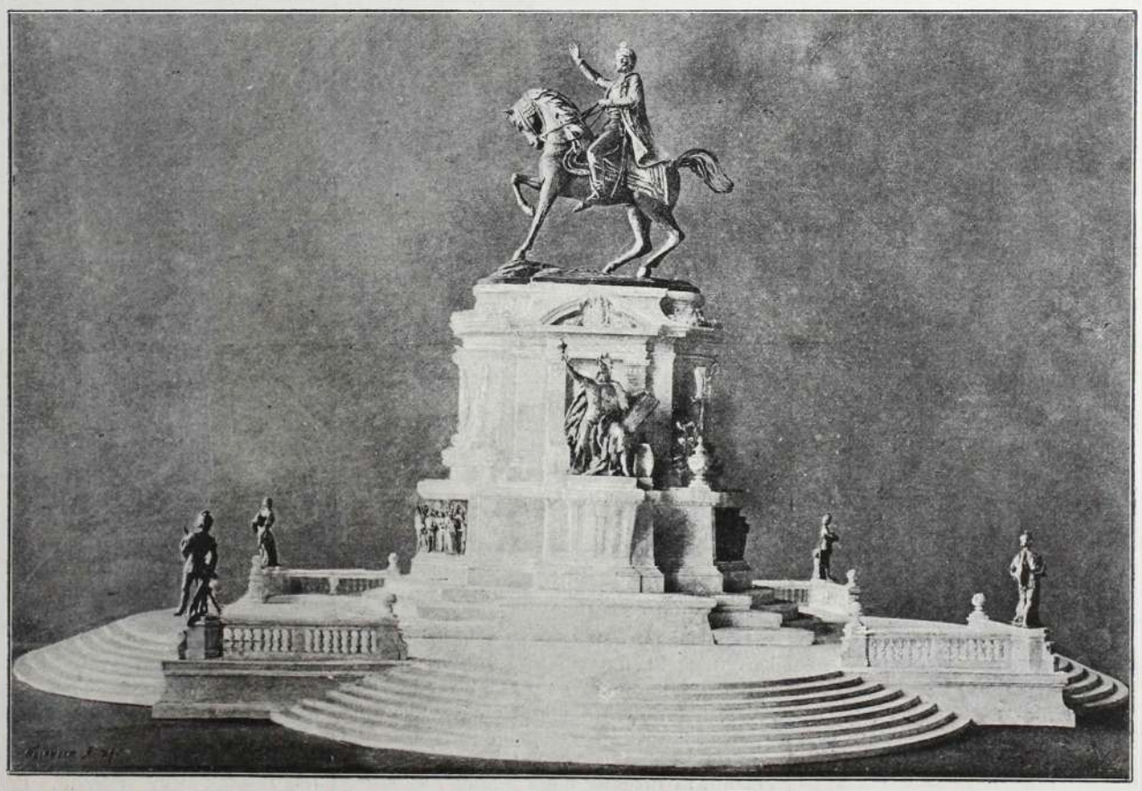

SZÉCHY ANTAL PÁLYAMŰVE.

AZ ANDRÁSSY-SZOBOR PÁLYAMINTÁI.

AZ UTOLSÓ ÜTÉS.

(Életkép.)

Irta: TÖLGYESI MIHÁLY.

Mély bánattal, összetört lélekkel, porig alázva lépdel az urasszony, az egykor fényes nemesi kúrián. A ragyogó kezdetnek ime minő szomorú vége lett! Az ősi vagyonból a puszta falakon kivül úgyszólván alig maradt valami.

Ólak, istállók üresek, a baromfi-udvar néptelen, a cselédház néma és kihalt, csak az öreg udvaros szunyókál a folyosó végiben; itt született ezen a kúrián, itt akar meg is halni. A termekből a fényes butor, mikor nagyságos Náray Bertalan képviselővé lett, Petsre vándorolt, onnét azonban néhány évi vendégszereplés után már az árverési hiénák karmai közé került.

Náray ma erkölcsi halott!

Az urasszony a nagy katasztrófa elől ide menekült. Az üres szobákba a cselédházból hordták fel, a mi a régi jó módból még megmaradt.

A büszke urnő, kinek impozáns alakja sokáig irigyelt központja volt a fővárosi társaságnak, megsemmisültnek érzi magát ebben a silány környezetben.

Ha még lennének könyei, oda borulna arra a szüette asztalra s jól kisirná magát. De már sirni sem bir! Könyeinek forrása kiapadt. De annál nyugtalanabbul jár-kel egyik helyről a másikra. Mindenik szegletből régi emlékek szólnak hozzá titokzatos nyelven. Minden szavuk tőrként furódik szivébe.

A fájdalom végre kitör belőle, finom fehér kezeit arczára csapja, miközben száraz zokogás feszegeti keblét.

Nagyságos Náray Bertalan éppen most érkezett meg a vasutról s azon porosan siet az urasszonyhoz. Magas, szikár alak, domboru homlokán ritkás hajjal. Széles vállát kissé felhuzza, mikor megy s szürke szemét folytonosan fürkészve szokta körüljártatni.

Visszataszitó czinizmus látszik egész lényén. Mintha fel sem birná fogni helyzetének sulyos voltát, erkölcsi bukásának szükségszerű következményeit.

Az urasszonyt reszkető lábai nem birják s egy korhadt faszékre ereszkedve rideg, szinte megvető pillantást vet férjére.

Náray hadarni kezd, könnyedén, oda vetve, a megbánásnak minden jele nélkül.

— Nem lesz ez mindig igy! Meg fog ez változni mihamar! Ellenségeimnek műve az egész! De felülkerekedem én még s akkor jaj lesz nekik.

Nárayné kiegyenesedik a széken, mely veszedelmesen ropog alatta.

— Még biztatni mered magad? kérdé lesujtó tekintettel.

— Miért ne?

— Kigolyóztak a kaszinóból inkorrekt játék miatt!

— Az csak ráfogás!

— Szemed közé vágták, hogy állami szabadalmakkal, vasuti épitési engedélyekkel üzérkedtél.

— Hát én vagyok az egyedüli, a ki ezt teszi?

— Rendjeleket pénzért eszközöltél ki, méltatlan emberek részére.

— Nem igaz! kiáltá Naray. Jótékony czélra kértem csak a pénzt.

— A mit aztán magad czéljaira fordítottál.

— Hát mások nem úgy tesznek? Jótékonysági bazárokat rendeznek, kerti ünnepélyeket és isten tudja miket nem tartanak, a jövedelem felét aztán elmulatják, elbérkocsizzák, eszem-iszomra elszámolják, a jótékony czélnak meg alig jut néhány rongyos forint. És ezek a körök akarnak rám követ dobni? De még nem hanyatlott le egészen az én napom! Visszadom nekik a kölcsönt! Ki fogom adni emlékirataimat, irgalmatlanul le fogom leplezni azt a budapesti gyönyörüséges társaságot.

Az urasszony megvető mozdulattal fordult el tőle.

Náray pedig izgatottan jár körül a szobában, s mintegy magában mondja:

— Hej, csak én mégegyszer pénzhez jussak! De kiteremtem, ha mindjárt a föld alul is.

Oda lépett nejéhez és elkezdett neki hizelkedni.

— Ne essél kétségbe Lottim! Meglásd, jóra fordul még a mi sorsunk! Csak egy kis pénzmaghoz jussak.

— Mit akarsz még?

— Le fogom leplezni a társaságot! Magamat pedig rehabilitálom.

— Váltónyargalással?

Éles, lesujtó gunynyal mondta e szót.

Náray hirtelen kiegyenesitette magát.

— Hát ki segitette elkölteni az ezreket? Ki szórta a pénzt két kézzel?

— Nem tudtam, hogyan szerzed.

— Ugy! Mig volt, addig nem kérdezted! Csak élveztél mindent a mi szép és jó! Öt szobás lakás nem is volt elég, hanem kellett tiz szobás! Minden elit bálon ott kellett lenni! Jótékonysági bazárok, Margit-szigeti vásárok, rózsaünnepélyek, tombolák nálad nélkül meg nem eshettek! Tetszett neked, mikor körül rajongtak, ünnepeltek, s négyes fogaton vittek, mint zászló anyát!

— Szemrehányás akar ez lenni? kérdé az urasszony hidegen.

— E pillanatban talán lenne rá egy kis jogom! De nem teszem! Itt nem érne semmit a szemrehányás! Az asszonyfélének csak pénz kell — pénz és pénz!

— Megtiltom neked, hogy rólam igy gondolkozzál! kiáltá Nárayné szikrázó szemekkel.

— Persze, persze! rosszat gondolni soha se szabad! Nem baj no! Csak én egyedül vagyok oka mindennek! Én egyedül vagyok a hibás, a bünös! A világnak bűnbak kell, itt vagyok hát: üssetek, vágjatok, rúgjatok.

Dobogva, a hogy egy megbotránkozott férfihez illik, hagyta el a házat.

A megalázott ember haragja nem tart sokáig. Nála sem tartott. Elnyomta a pénz kérdése! Mert pénz kell ahhoz, hogy visszafoglalhassa az elvesztett pozicziót. Itt a kerületben még nincs elveszve minden. Itt még lehet szépiteni a dolgot.

Egy ügyes beszámolóval mindent meg lehet nyerni. De ezt egy-két fényes lakomának kell megelőzni, Bor után folyik a bizalom! Jóllakott gyomrok tudnak csak lelkesedni!

Nem is vette észre, mennyire fejlődött, szépült a vidék. Most csak azon törte a fejét, mi úton-módon lehetne pénzt keriteni.

Egy csinos falusi lak azonban még sem kerülhette ki figyelmét. Könnyű stilben épitve ott kaczéran szögelt ki két út keresztező pontjára s minden arra menőtől kierőszakolt egy-egy pillantást.

Náray sem állhatta meg, hogy egy szempillantásra meg ne álljon előtte.

— Egy uj szomszéd! gondolá magában. Ugy látszik, jó módú. Hm! Hátha kivasalhatnék belőle egy pár százast?

E gondolat szinte felvillanyozta. A kis falusi lak egyszerre roppant kedvesnek, sőt becsesnek látszott, reményeinek horgonya rögtön beléfogódzott s félig már czélnál vélte magát.

Bekanyarodott a szegleten. A rácsos kapun éppen kijött egy férfi. Lehetett úgy ötven éves, félig úr, félig még paraszt. Jól táplált sugárzó arcza jólétről tanuskodik, feketenyaku tajtékpipájából elégedetten pöfékel.

Náray csak egy pillantást vet rá s hiszi, hogy tisztában van a helyzettel. Az ilyen jó képü falusi emberekkel lehet valamire menni.

— Maga az uj szomszéd, ugy-e? kérdé mágnásos hanglejtéssel.

— Nem biz én, itt vagyok már vagy harmincz év óta.

— De a ház csak uj?

— Az uj!

— Szép, nagyon szép! dicséri hangulatcsinálás okáért a házat Náray. Jó izlésre mutat! Ugyan hogy is hivják kegyelmedet, szomszéd? Segitsen már no, a nyelvemen forog a neve!

— Engem közönségesen csak Bugyi Pistának hivnak, a gazdag Bugyi Pistának.

— Tehát gazdag?

— Istennek hála, van mit aprítani a tejbe.

— Igen, igen, no persze! Most már emlékszem! Szavazóm volt, ugy-e?

— Nem én, soha!

Az indulatos hang, melyen ezt Bugyi Pista mondotta, szinte megdöbbenté Nárayt.

— De azért jó szomszédok maradunk! mondá engesztelőleg.

— Oh, hogyne! felelt a szomszéd. Ám tessék beljebb kerülni, talán ott is láthatunk még valami szépet.

Bementek a házba. Náray megütközve tekintett körül. Mi a manó? Hogyan kerültek ide az ő butorai?

Bugyi Pista gúnyosan mosolyog.

— Rájuk ismer a nagyságos úr?

Náray gyorsan visszavág:

— Igen, az én kimustrált butoraim.

— Ám azért jó volna, hogy ha a kastélyban csak ilyen is lenne.

— Majd lesz, kedves szomszéd ur! Lesz, lesz, csak egy kicsit megmelegedjünk.

— No, no, csak valahogy nagyon melegük ne legyen.

— Hogy, hogy? néz rá megdöbbenve Náray.

— Mert majd én fűtök ám!

— Maga . . . ?

— Igen! Egyelőre még csak ezeket az ingó-bingókat vettem meg Pesten. De majd nem sokára a kúriára is ráteszem a kezem!

Nárayt mintha főbe ütötték volna. Szeme pillanatra elhomályosult, a butorok tánczoltak előtte egy perczig.

A jó szomszéd, kiben megváltóra vélt találni, egyszerre a legelszántabb ellenség képében mutatkozott.

— Ugyan mit vétettem én magának, Bugyi Pista?

— Nagyot! felelt a gazda. De persze arra a nagyságos úr már nem emlékszik. Én azonban el nem felejtem soha!

— Mit, mit?

— Azt, hogy rám ütött. No de hogy emlékezhetnék arra a nagyságos úr! Én akkor csak szegény zsellér voltam.

Náray előtt feltünt egy kép a régi ködös multból. Négyes fogatát ő maga hajtotta, hogy csak ugy porzott. Egy szegény zsellér görhes gebéje nem tudott elég gyorsan kitérni, hát ráhúzott. A lovat akarta, de az emberét találta.

— Csekélység! mondá.

— Csekélység? Háborodott fel Bugyi Pista. Hát szabad a szegény emberen igy végiggázolni? Megfogadtam, hogy ezt visszafizetem. Megsegitett az isten, most tehetem. Azt az egy ütést most visszaadom kétszeresen, háromszorosan, sokszorosan. Butora már itt van! A külsőség is már az én birtokom! A belsőségre most kerül a sor — a végén a kastélyra. Darabonkint szedek ki alóla minden talpalattnyi földet.

Náray felordított:

— Arra nincs mód!

— Nincs-e? Az utolsó váltók uzsorásoktól megszerezve itt vannak az én zsebemben! Ezek az én ütőim!

Az ütés jól talált. Náray előtt egyszerre feltárult az örvény, mely elől nincs menekvés.

Tántorogva ment haza.

Nem beszélt többé senkihez. Este szobájába zárkózott s reggel a szokott időben nem mutatta magát.

Bementek hozzá, hogy felköltsék. De bizony hiába költögették: meg volt halva. Ezt az utolsó ütést nem birta elviselni.

A VARÁZSSZER.

(Keleti mese),

Tudós Ali két asszonynyal
Éldegéle törökösön,
Két asszonynyal, a kik, sajna,
Czivakodtak örökösön.
És a harcznak legfőbb oka
Tudós Ali vala épen,
Mert mindegyik azt akarta,
Hogy az csupán övé légyen!
És ugy vélték, hogy ez álom
Valóságra annál válna:
Kihez a jó derék Ali
Korszerint is, külsőleg is
Feltünőbben közel állna . . .
Annál furább! mert Alihoz
— Kiért folyt e bús viadal —
Egy sem illett: egyik vén volt,
A másik meg túlfiatal!

Történt egyszer, hogy e szép pár
Csendes, kicsiny helységébe
Kuruzslóné érkezék meg,
Kiről a hir azt beszélte,
Hogy a szivek gyógyitója,
Ugy, hogy párunk lopva, futva
Egymás után szökik hozzá,
Hogy a másik meg ne tudja!

Megérkezvén az ifjabbik
A vén banya felkaczagott:
«Soh'se busulj édes kincsem,
Hogyha nincsen egyéb bajod!
Ime itt e kenőcsféle,
***Ősz** hajszálit kend be véle*
És kihullnak rendre, szépen,
Mig a barnák megmaradván,
Mint a holló barna lészen!»

S jött a másik, a vénebbik
Panaszolván siró szóval,
Hogy az ura nem elég vén,
Fiatalabb nála jóval . . .
A vén banya ennek is csak
Kenőcstégelyt nyom kezébe:
*«**Barna** fürtit kend be véle,*
A melyek majd mind kihullván,
Ősz lesz, mint a falu vénje . . .»

. . . S másnap reggel a jó Ali,
Kibujván a dunyha alól:
Hivja nőit, de szavára
Csak a szoba visszhangja szól.
Ámul, bámul, aztán lassan
Maga indul keresésre,
De hiába! . . . nem lel sehol
Semmiféle feleségre! . . .
Hanem talált egyebeket:
Csinos, apró leveleket,
Melyek szóltak ilyen formán:
«Jó Alikám! Isten véled,
Ma reggel, hogy hozzád mentem,
Hogy jó reggelt mondjak néked,
Rájöttem, hogy veled édes,
Fabatkát sem ér az élet!
Megyek tehát . . . Utóirat:
Jó tanácsot adok neked:
Ne hogy meghülj, kösd be fejed!»

Derék Alink megrémülve
Kap oda, «hol fészkel az agy»
S attól, a mit ott tapasztal,
Ijedtében majd kővé fagy.
Keze szinte megsikamlik,
Mint jégfedte meredeken:
Szegény fején annyi haj sincs,
Mint a mennyi tenyeremen . . .
Mind kiirtá a varázsos
Hajpusztitó kenőcsféle:
Egyik asszony barna fürtit,
Mig a másik vén hajszálit
Kente jól be este véle . . .

Tudós Ali szörnyü búsan
Ül a könyves asztal elé
S elővéve napló-könyvét
Szomoruan irja belé:

«Ha feletted két asszony kap hajba:
Te lész kopasz, te kerülsz csak bajba.»

Roboz Andor.

A HARMADIK.

(Regény.) (5)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

— Gratulálok ehhez a párbajhoz. Most megyek. Délutáni négy óra tiz perczkor, a Hungáriában. Pontos értesitést fogsz kapni.

Most futok. Addig Alfréd kijelöli a helyet, az időt, fölkeresi az orvost. Hopp, van-e pénzed?

A fiatal ember tárczájához kapott.

Elkomorult tekintete mutatta, hogy abból a bizonyos terményből nagyon közepes mennyiséggel rendelkezik.

— Barátom, ezt a nóbel vásárt pénzzel járják meg — nevetett vidáman, de gúnyosan a párbajsegéd úr. Nekem minden egyes párbajom belekerült kétszáz forintomba. Jer, bemegyünk itt egyik jegyzőbarátomhoz, ott megbeszéljük a kiadásokat.

S vitte karjánál fogva az ügyvéd urat.

— Pajtás, fordult sebbel-lobbal a pápaszemes jegyző urhoz — átadhatnád nekünk nehány perczre a szobádat. Igen kényes becsületbeli lovagias ügyet akarunk megtárgyalni ezzel a — ismeritek egymást ugy-e? — Dr. Körtvéssi Sándor, Dr. Borlendvai Aladár.

A jegyző ur udvariasan kezet nyujtott s átengedte irodáját a lovagias uraknak.

— Most vegyünk elő minden egyes tételt. Lássuk, van-e ennek a tuskónak néhány jó szivarja.

S össze-vissza huzgált, tologatott minden fiókot, de eredménytelenül.

— Pajtás, megbocsátasz, de nem tudok szivar nélkül okosan beszélni, adj csak egy tizest, elküldöm a szolgát a trafikba, hozzon nehány szivart. István, István maga ugy-e?

— József vagyok kérem alássan.

— Hát József, fut maga ide a sarokba a Nettihez, s hoz öt darab párbaj szivart. Ő tudja már, milyenek azok. No, most kezdhetjük.

— De én az egészet feleslegesnek tartom. Kérlek intézz mindent. Ha kétszáz forintra van szükséged — itt van.

Bizonyos izgatottsággal, szinte reszketve nyujtotta át a kért összeget.

Ő tudta, milyen pénz az, hogy az merőben más czélra való.

— Kedvesem, egy kis számlát mégis be kell nyujtanom. Hallgass ide: vivóterem huszonöt forint, két, esetleg négy kard negyven forint, bérkocsi legalább ötven forint. Orvos — mondjuk harmincz forint, egy egyszerű ebéd pezsgővel — legyen negyven forint. A lapokat én fizetem.

Sűrű verejtékcsöppek boritották el Körtvéssi úr sáppadozó arczát.

— Jó?

— Kérlek.

A szolga meghozta a szivart és súgott valamit a megrendelő úrnak:

— A kisasszony nem adott vissza semmit. Azt mondta, a nagyságos úr majd tudja, hogy miért.

— Jó, jó. Most Sándor én megyek, mert azt se tudom, hol áll az eszem. Egy finom párbaj borzasztó munkával jár. Adieu!

Körtvéssi úr tántorogva, rendkivül felizgatva távozott a jegyző ur szobájából. Lement a kapu alá, hogy várja Ilma kisasszonyt.

Éppen akkor vetette be magát a párbajsegéd úr egy bérkocsiba, melyben a másik segéd már előbb helyet foglalt.

— Nagyszerű ostoba ficzkó ez az ügyvédbojtár, képzeld, kicsaltam tőle a párbaj költségére kétszáz forintot. De azt hiszem, hogy okosan még egy százast kipréselhetünk a ficzkóból.

— Az nagyon egyszerű. Huzzuk halaszszuk a verekedést.

— Hogy véled?

— Elintézetlen becsületbeli ügyeket fogunk felhozni.

— Helyes.

— Fenyegetni fogjuk skandalumokkal.

— Helyes.

— S végül, mivel igen parasztnak látom, békéltetést ajánlok.

— Nem rossz.

— Hanem most ide az egyik százassal.

Némi barátságos összeszólalkozás után,

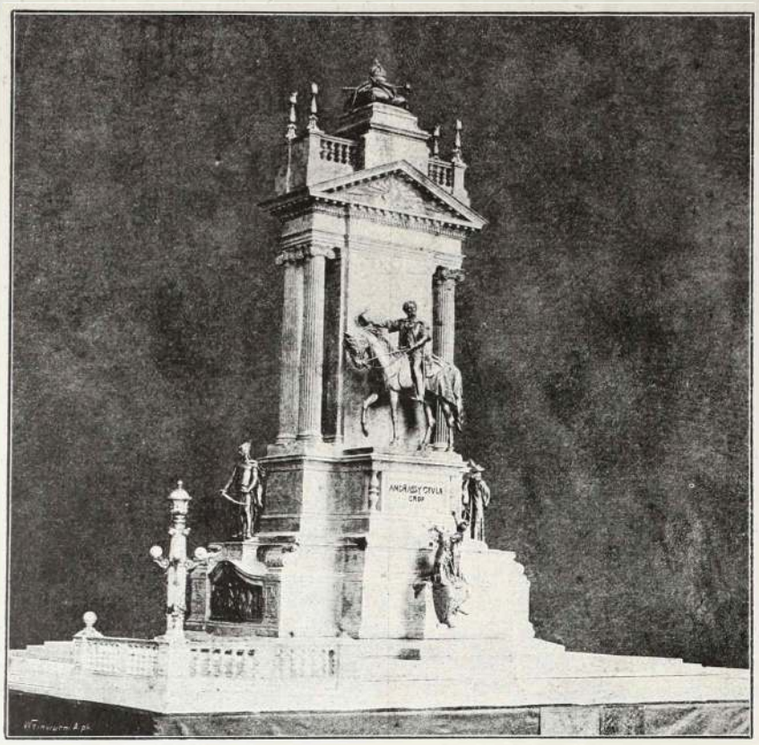

RÓNA JÓZSEF PÁLYAMŰVE.

melyben a *czigány, gazember, tolvaj* szó egy kis szerepet játszott, a két fegyvertárs megosztozkodott a konczon.

Dr. Körtvéssi Sándor úr ezalatt a régi városház kapu-mélyedésében szomorú, borzalmas képeket látott maga előtt elvonulni. Hasított homlok, mély vágás a mellen, husz czentiméteres seb a hason, néhány lecsapott újj. — Ah!

Majd egy fiatal embert látott a palotai erdő tisztásán, kinek hörgő melléből gazdag sugárban szökell a vér. Ah!

Kétségbeesett anya — zilált arczczal, kezeit ropogtató apa egy hulla mellett — — stb!

Nagy robaj, tolongás, zsivaj.

Jönnek lefelé a felesküdött tanerők.

Mennyi derült arcz, mennyi boldog mosoly, mennyi életkedv az arczokon, mig az övén a halál zordon homálya!

Alig vette észre, hogy karjába egy szép ifju nő karja fűződik.

— Sándor, szép volt magától, hogy megvárt. Oh én oly tulboldog vagyok. Letettem az esküt. Tudja hova fognak helyezni? A XII. kerületi uj leányiskolába. Ugy-e meg fog látogatni sokszor? Gyönyörű iskolánk lesz, felséges nagy termek. Oh én oly nagyon, nagyon boldog leszek.

— És szereti nagysád ezt a nehéz pályát?

— Nehéz? miért lenne nehéz?

— Annyi bosszúság —

— Semmi bosszúság. Én imádom a gyermekeket.

— De sok megaláztatás —

— Semmi megaláztatás. Kitől, honnan, miért?

— Az emberek oly — oly — —

— Mondja: kicsinylő felfogással vannak e pálya iránt?

— Igen, nagysád.

— Mert nem ismerik előnyeit. Nincs édesebb, mint fejleszteni egy jó, egy tanulékony, egy nemes kedélyü gyermek eszét; irányt adni szivének; készíteni az életre, melynek fényt, díszt, méltóságot, megelégedést saját erkölcsi tudatunk ád.

— Szép.

— Ugy-e ön nem hiszi, hogy ezek őszinte meggyőződéseim?

— Hogy mernék szavaiban kétkedni?

— De igen, ön azt gondolja, hogy én most is Zsarkay Ilma vagyok, a ki négylovas hintón megy a templomba? Ah, az rég megszünt. Lássa, engemet a jó Bölcskei néni tanított meg arra, a mikor hozzá jártunk női munkára, hogy a legtiszteletreméltóbb ember az, a ki becsületes munkával keresi meg a kenyerét. Az én testvéreim nagyon szerencsétlenek, és szegény jó szüleim még inkább azok, mert nincs előttük semmi biztos jövő. A mig csekély vagyonunk tart: az emberek tartanak rólunk valamit; a hogy elszegényedünk — a mi igen rohamosan megy: Zsarkayék lesznek a legmegvetettebb emberek.

— De ez nem fog bekövetkezni, Ilma kisasszony.

— Nem? de nagyon is be.

— Nem, nem.

— Akkor ön semmit sem tud! Én nem akarok senkire se szorulni. Én utálom a koldulást, én gyülölöm az adósságot, én éhen halok inkább, semhogy valakitől egy krajczárt kérjek, vagy elfogadjak. Tudja mit akarok? De kérem, ne higyje, hogy ez fantasztikus fönlengés tőlem — azt akarom, hogy szüleimnek az utolsó krajczárig visszafizessem azt, a mibe nekik kerültem. Igen, ez határozott czélom.

— Erre nem lesz szükség.

— Nem? de én igen is félek, hogy lesz. Fivéreim pazarlók és munkátlanok.

— Nem, nem.

— Atyám rossz gazda, és túlhiszékeny ember.

— A legjobb emberek egyike.

— Ezt büszkén vallom én is — de nem gyakorlati. Oly álmok után fut, melyek csak örvénybe vezetik. Igy tett atyja, igy tett nagyatyja, de ezt tennünk nekünk nem szabad. Hanem mondja meg nekem Körtvéssi úr, mi történt oda fönt a városház hosszú folyosóján?

(Folyt. köv.)

KLEIN MIKSA PÁLYAMŰVE.

SZULEJMAN ARCZKÉPE.

(Arczképpel.)

Pulszky Károlynak, az országos képtár tudós igazgatójának szerencsés keze történeti arczképcsarnokunkat drága és érdekes kincscsel gyarapította: II. Szulejman török szultán egykorú arczképével.

Akár Tizián festette e képet, a mi értékét emelné, akár csak mesterműhelyéből került ki, kétségtelen, hogy reánk, magyarokra nézve, a kép igen érdekes.

Történelmünk igen szomorú lapjának emléke fűződik hozzá.

II. Szulejman szultán, a Kanuni, mint a török történetírók nevezik, azaz a Kánonok alkotója, a ki Szigetvár ostrománál esett el 1560-ban, királya, uralkodója volt hazánknak sokáig. A mohácsi csata szomorú alakja ő, II. Lajos meggyőzője, Buda elfoglalója. Szapolyai János néki fizetett adót, ő volt hazánk legnagyobb ellene.

S most előttem áll ennek a vitéznek hiteles arczképe, velenczei mester ecsetjével festve.

Pulszky Károly így írja le a képet:

«A szultán egy párkány előtt derékig látható, bajusza és szakálla deres, sovány élesvonású arcza, mintegy 45—50 éves korra vallanak. Óriási fehér turbánt visel, a melyet fekete tollforgó díszít. Kaftánja és az alatta látszó köntös bíbor piros selyemből készültek. Jobb kezében papiros tekercset tart. Szigorúan arczélben van ábrázolva, a kép bal széle felé fordulva, — úgy, hogy arczának bal felét látjuk. A háttért sötétzöld függöny képezi. Feltűnő, hogy míg az öltözet, a függöny stb. rendkívüli virtuózitással festvék, az arcz, bár a domborítás szintén biztos és mesteri kézre valló, a sötét napbarnította szín által még teljesen nem indokolhatóan schematikus, hogy ne mondjam üres; és az is szembeötlő, hogy a szigorú arczélben való elhelyezés okozta merevsége nem abból következik, hogy a festő el akarta volna kerülni a háromnegyedben vagy szemben látott arcz ábrázolásának nehézségeit.»

Csak meg kell figyelnünk Szulejmannak egyéb, egykori arczképét s e határozott arczélű arczra könnyedén ráösmerhetünk.

KISS GYÖRGY PÁLYAMŰVE.

STROBL ALAJOS PÁLYAMŰVE.

Hieronymus Hopfer a fiatal, huszonöt év körüli szultánt profilban, fején hatalmas turbánnal ábrázolta. Ugyanez az arcz, ez a szilárd, meggörbült metszetű orr, a vékony felső ajak, a kiálló pofacsont.

Agostino Venetiano 1535-ben már az élete javában lévő férfit ábrázolja, hatalmas sisakkal a fején, hasonlókép profilban.

E sisak — tiaraszerű, drága ötvösmű. Ugyancsak az az ösmert, görbült metszetű orr, az a vékony felső ajak, mely Szulejmanra olyan jellegzetes.

A harmadik egy nürnbergi krónika metszete, mely állva ábrázolja a szultánt, azonos ruhában, a hosszú sor gombbal, ujnélküli kaftánban.

Mindez a három egykorú arczkép kétségtelenné teszi, hogy az imént feltalált velenczei arkcép Szulejmant ábrázolja.

— Tiziánról tudjuk, hogy II. Szulejman képét megfestette.

A mantuai herczegnek, Federigo Gonzagának velenczei ügynöke, Benedetto Agnello 1538. augusztus 23-án ezt irja urának: Közöltem M. Ticianóval, a mit Excellentiád nekem a császárokra vonatkozólag iratott; azt állitja, hogy egyébbel nem fog foglalkozni és elkészülnek mire Ex. Casaleből visszatér.

Mivel más alkalommal Ex. kivánta a török nagyúrnak képét birni, értesitem, hogy M. Ticiano épen most készitett egyet, ha nem csalódom, egy érem s egy másik arczkép alapján. Sokan, a kik Konstantinápolyt megjárták, mondják hogy annyira hasonlit az eredetire, mintha csak a Nagyúr maga állana a néző előtt. Ha tehát Ex. kivánja, kérem értesitsen, mert M. Ticiano megigérte hogy rögtön elkészit egy másik példányt.

Tiziánnak e műve még 1627-ben Mantuában volt, egy akkori lajstrom tanusága szerint; a Nagyúr képének első példányát pedig Vasari 1550 körül az urbinói herczeg termeiben látta. Mind a két példánynak azóta nyoma veszett.

A fentidézett levélből nyilvánvaló, hogy Tizián a képet nem az élő minta után festette s hogy művének alapja legalább részben érem volt, a melyen tehát szigorú

arczélben voltak láthatók Szulejman vonásai. E tények tökéletesen megfelelnek az országos képtárban levő Szulejman arczkép sajátságainak, sőt magyarázatát adják az általam vázolt feltünő ellentétnek a kivitel merész és az elrendezés merev volta között.

Azt azonban, hogy a képtár példánya azonos-e a fentemlítettek egyikével, hogy Tiziánnak sajátkezű műve-e, vagy az ő műtermében készített egykorú harmadpéldány, erre most még véleményem nincs végleg megállapodva, és csak, ha Tiziannak egynehány arczképét, a melyekről tudjuk, hogy szintén nem élő minta után készültek, ujból alaposan megvizsgálhatom, merek majd felelni.»

Bármint legyen is a dolog, akár Tizián festette a képet, akár valamelyik tanitványa másolta a mesteré után, a kép érdekes is, értékes is, ránk nézve kétszeresen az.

Köszönet érette Pulszky Károlynak, a ki az országos képtárnak csekély javadalmából — szorgos kutatásainak eredményekép — ezt a becses emléket megszerezte!

A «BUBOS PACSIRTA.»

Wildenbruch szinműve a népszinházban.

A realisztikusabb szinezetű drámák bemutatását már megszoktuk a népszinházban. Sudermann, ez az erőteljes, hatalmas tehetség, a kinél eredetibb alakja a szentimentalismus légkörébe pólyázott német irodalomnak évtizedek óta alig volt, népszinházunk deszkáin mutatkozott be közönségünknek. S azt hiszem, egyik félnek sem volt oka megbánnia. A népszinház minden tekintetben sikerült, kitünő előadásokat produkált, és mi meggyőződtünk róla, hogy a népszinháznak nem csak jeles primadonnái, hanem drámai alakitásokra képes művészei is vannak.

Ezzel a meggyőződéssel hagytuk oda a népszinház mult szombatesti premièrejét is, mely Wildenbruch nagyhirű Haubenlerche-jével ismertetett meg. Ez a darab diadallal járta be az összes németországi szinpadokat s nálunk közepes félsikert aratott. Miből magyarázzuk e jelenséget? Tán a darab egyes részleteinek túlterjengős szentimentális volta okozta? Vagy a mi közönségünk nincs megérve még amaz eszmékre, melyeknek szocziális jellegét oly fennen hirdeti ez a színmű?

Akármi okozta légyen is, mi a különben jól megkomponált darabnak nem konstatálhatjuk sikerét. Hogy mégis még jó sokáig vonzani fogja közönségünket, ennek oka ama sikerült előadásban rejlik, a mit népszinházunk ez estén nyujtott. Soká, nagyon soká feledhetlen lesz nékem az az est. Az a színház, melynek nem egy előadását bosszankodva hagytam ott, ma kivetkőzött formájából. Azon a szinpadon oly művészi alakitásokat láttunk, melynél különbeket ma egyetlen magyar műintézet, beleértve nemzeti szinházunkat, sem produkálhat. Nem a momentán hatás benyomása alatt irom e sorokat. Jól átszűrődhetett lelkemben annak a tudata, a mit a mult szombaton este ott a népszinházban láttam. Hagyjuk a darab meséjét, az együgyü, mint a legtöbb szentimentális német csinálmányé. De szóljunk az előadásról, mely ritkaság, mint egy jeles dráma.

Hol is kezdjem voltaképp? No persze a bubos pacsirtán. A kis Küry Klárikán. Mert az volt ezen az estén: aranyos, kedves, csattogó jó kedvű, akár a pacsirta, napsugaras tavaszi reggelen. Minden mozdulata maga a természetesség, minden szava szivből jövő, szivhez szóló. Az a pajzánság, melylyel enyeleg Langenthal Hermannal, az a természetesség, melylyel megjátsza Illefeld Pállal első jelenetét: oly tiszta művészet, melylyel kivüle csak kevés művésznőnk rendelkezik. És az a gyöngédség anyjával szemben. Az az aranyosság, a mikor oda nyujtja ajakát Hermannak, a ki meg fogja őt szabadítani kinos helyzetéből. Nem, ez nem lehet *játék*, ez tiszta, igazi *valóság*.

De hisz ugy-e mi mindnyájan ismertük már Küry Klárát ezekről a vonásairól. Sokkal meglepőbb volt az, a mit mi eddig nem ismertünk benne: egy hatalmas, igazi drámai művésznőt. Van ebben a darabban egy meglehetősen érzéki jelenet. Hermann éjfélkor valamiféle ürügy alatt szobájába csalja Lénit (a kis búbos pacsirta). Leitatja és el akarja csábitani. Léni egyszerre tudatára ébred helyzetének. Gyermeteg kedélyének minden borzalmával akarja kiszabadítani magát a gazember hálójából. Lelkében egész nagyságában felkél az áruló aljasság. Tisztasága, szerelme van veszélyeztetve. Hogy adta Küry Klára ezt a jelenetet! Nem, nem lehet azt leírni, azt látni kell, látni és élvezni a maga valójában.

Második helyen feltétlenül *Szirmayról* kell megemlékeznünk. Sudermannt kellett Németországból elhozni ide, hogy megtudjuk, hogy a mi legjobb drámai szinészeink egyike nem a nemzeti szinházban van, a hol első hely illetné meg, hanem csupa véletlenségből a népszinházban. Langenthal Hermann szerepét adta. Ez egy könnyü gondolkozásu, léha ficzkó, de olyan, a kiről azt szokták mondani: jó gyerek. Ő és Léni az a bizonyos ragyogó sugár, a melyről a darabban egy ostoba bölcs, a Hermann bátyja, oly sokat fantáziál. Kedves, vidám kedélyü — gazember. Az a jelenet, melyben Lénit elcsábítja, az izgatottság ezt megelőzőleg, oly kitünő interpretálóra akadtak Szirmayban, a milyent vajmi ritka alkalmunk van látni. Szirmay határozott művészi tehetség. Minden szerepét öntudatosan, eredetien alkotja meg. S mégis mi az oka, hogy nem egyszer énekelnie kell, mert a *népszinházi* szerepkör úgy kivánja. Szinte az elnyüvésig hangoztatták már, hogy mért nem hozzák ezt a művészt első műintézetünkbe. Vagy oly nagyon fölösleges ő ott? Nem hiszem, sőt nem tudom, hogy ott jelenleg lenne valaki, a ki ezt a szerepet oly jelesül csinálja meg.

Lukács Juliska, Siposné és Vidor a tőlük telhető legjobbat nyujtották. Lubinszky — nézve, hogy még átplántálása sem sikerült s a mi úgynevezett naturalista iróink nem tudtak igazi hatást elérni, mert egyéniségük nem gyökerezett az anyaföldben. A mi irodalmunk meghaladta a romantikus iskola álláspontját és nem érett meg a modern eszmék és realisztikus törekvések megformálására. Ebben az ingadozó állapotban magáévá tette ugyan az irodalom a modern formák egyszerűségét, az előadás közvetlen keresetlenségét, de nem birt elszakadni az elbeszélés régi czifraságaitól, a meseszövés érdekességétől, mely a nagy olvasó közönséget ma is legerősebben kapja meg. Ennek a kornak nem kellenek már a romantika szines rakétái, képtelen mozzanatai, de nem elég blazirt és fegyelmezett, hogy a fiziologiai elemzéseket élvezni tudja s gyönyörűséget találjon az analízis csodáiban, melyek, mint a prizma, szinekbe törik a szintelen semmit.

A mi közönségünk nagy fogékonyságot tanusít a megfigyelés apró realitásai iránt; az apró bűnök és vétkek, a szellemes megjegyzésekbe tördelt humor, a játszi gúny, szóval a nagyon mélyre nem ható felfogás minden nyilatkozata rögtön agyába rajzolódik, mig a nehézkesebb formáju belső igazság megértéséhez nincs elég komolysága és elég tudása.

Ennek a társadalomnak édes gyermeke *Herczeg Ferencz*. S mivel az anya szereti a gyermekét, Herczeg Ferencznek az ő irói karakterével nem volt nehéz három esztendő alatt futni be a dicsőség és népszerüség ama hosszú pályáját, melyen a legtöbb tollforgató ember hosszú esztendőkön keresztül, verejtékes kínok között bír csak végigjutni. Herczeg igazi elbeszélő zseni, a kiben épen oly kevés naturalizmus van, mint magában a társadalomban. A jellemeket nem analizis útján, hanem deszkriptiv módon alkotja meg s ennélfogva minden laikus ember megértheti, hogy mit akart az iró alakjaival vagy meséjével. Herczegben feltünő módon jelentkezik az apró reálitások iránt való érzék, mely bizonyos mértékben minden embernél meg van, s a mely az olvasót a legkellemesebben lepi meg, ha egy irodalmi munkában találkozik vele. Megszereti az iróban a saját önzését, a saját hiúságát, a saját megfigyelő képességét. Az iró alakjait a mindennapi környezet ezer apró vonásával látja megvilágítva, azokkal a vonásokkal, melyeket maga is tapasztalt, maga is megfigyelt s csak saját hiúságát legyezgeti, a mikor megvallja, hogy az az iró milyen kiváló megfigyelő s a mi fő, mennyire igaz. A mi modern közönségünkbe a naturalizmus tanaiból beszivárgott annyi, hogy szereti az igazságot, de ezt az igazságot a maga elementáris fogalmában megértetni nem tudja s azt összetéveszti az életben nyilatkozó apró reálitásokkal. S Herczeg Ferencz ezeknek az apró reálitásoknak a kiszínezésében, a kifényesítésében igazán bámulatos. A megfigyelésnek ez apró törmelékei csillognak-villognak az ő elbeszéléseiben, s egész előadását bevonják az igazi életnek azzal a kellemes melegségével, azzal a jóleső hangulatossággával, mely Herczeg egyéniségét olyan rokonszenvessé és kedvessé teszi az olvasó előtt. A problémák nem érdeklik Herczeget, valamint hogy nem érdeklik a közönséget sem.

Nézzük csak ennek a minden izében bájos regénynek a hősét: Orlay Sándort. Valamivel romantikusabb, s problémákra vadászó iró filiszternek tartotta volna. Herczeg regényhőst rajzol belőle a szen-

Róna Béla.

IRODALOM.

SIMON ZSUZSA.

(Herczeg Ferencz regénye. Megjelent Singer és Wolfner kiadásában. 1893. Ára 1 frt 60 kr.)

A magyar társadalom rétegszerű életében teljesen hiányzik a modern eszméknek az a forrongása, a materialisztikus filozófiának az az erős befolyása, mely Franciaországban, habár csak félszázados küzelem után is, biztositotta a naturalizmus boldogulását. Nálunk az irodalom talaja is olyan hálátlan a naturalizmusra

vedély romantikus extázisai s a heroizmus frázisai nélkül, de az igazi élet melegével. Ez az ember valódi gentrytipus a maga blazirtságával, a melynek hamuja alatt azonban igazi derék szív dobog.

Orlay Sándor belefárad a politikai szereplésébe s hazamegy a birtokára — parasztnak. A vidéki élet zsibbasztó nyugalmában, tiszta levegőjében megfrissül a blazirt özvegy ember, harminczkét esztendős szíve s megszereti Simon Zsuzsát, a regény hősnőjét.

Simon ezredes leánya erőteljes, egészséges, fiatal teremtés, a ki a vidéki élet tiszta levegőjében nőtt fel. Ez a leány tisztán az apja nevelése volt. Az ezredesné, ez a gyönge, törékeny, szívbajos asszonyka valóságos bábuszerepet játszott a házban. Simon és Zsuzsa dédelgették őt, de nem vették komolyan. A mikor a leány szerelemre gyulad egy léha festőember, Réfalvy iránt, a ki, mint rokonuk, hosszabb ideig a házban tartózkodik — a szegény ezredesné már meghalt. Az anyai kéz nélkül felnövekedett Zsuzsa, első szerelmi gerjedésében, azzal az öntudatlansággal adja oda magát Réfalvynak, melylyel a Margitok szokták szeretni Faustjukat. Csak mikor arról értesül a leány, hogy kedvese könnyelmü, léha, romlott ember, a ki Párisban egy botránykomédiának a hőseként is szerepelt — akkor gyúl ki lelkében a tudás világossága, mely megdöbbentően mutatja neki ballépését, vétkét. Megérti azt a szörnyű helyzetet, hogy ő bukott leány s örökre elvesztette a jogot arra, hogy valamikor egy tisztességes ember felesége lehessen. Félesztendőt tölt a leány bizonyos álomszerű apathiában, miglen erős természete legyűri a rázkódásokat, vére újra pezsdülni kezd, s Orlay Sándor felé vonja őt azzal az erővel, melyre csak a szerelem képes. S ebben a fejlesztésben Herczegnek tökéletesen igaza van. Nincs életünknek olyan keserves rázkódtatása, mely alaptermészetünket megváltoztatni képes volna. Minden romantikus motivum nélkül Herczeg azt az indokolást alkalmazza, mely ósdisága mellett is a legtermészetesebb: az idő gyógyít. Zsuzsa meggyógyul s erős természete ujra szeretni kezd. Orlay Sándornak mindent bevall. A férfit hiúságában érzékenyen sérti a vallomás, de minthogy a regényhősök pózolása teljesen hiányzik belőle, józan meggondolással néhány nap múlva megalkuszik a körülményekkel s minthogy a szive is, meg az esze is Zsuzsa mellett szól, feleségül veszi a leányt.

A csomó megoldása most következik. A festő visszakerül Párisból, de Zsuzsa visszautasítja. A léha ember véget vet életének, de egy levele, melyből Zsuzsa ballépése a leghatározottabban kiviláglik, a regény intrikájának, Osztrovayné Simon Klárának a kezébe kerül. Ezzel Orlayék ki vannak szolgáltatva a világ gúnyjának, a sajtó botránycikkeinek s a társaság szóbeszédének.

A kritika ezen a ponton támadta meg Herczeg regényét és párhuzamba állította Dumas Sándor *Denisével*, mint a mely a bukott leány problemájának mély és szellemes kidolgozásával sokkal fölötte áll a Zsuzsa *flegmatikus* történetének. Azonban én azt hiszem, hogy Dumas *Denise* a bukott leányoknak azt a tipusát mutatja, mely nyomorult, léha, számító csábításnak lesz áldozatává, de a mely testének a tisztaságával nem adta oda egyszersmind lelkének a tisztaságát. Dumas arról akar meggyőzni, hogy e szerencsétlen teremtéseket nem szabad sujtani a társadalom balitéletével. Herczeg azonban nem problémáz a regényében. Egyszerű történetet mond el, melyből semminemű általános konzekvenciák le nem vonhatók. A Dumas darabja általános és szocziológiai, Herczeg regénye egyéni és pszichológiai. Csak annyit akart bebizonyítani, hogy Simon Zsuzsa bukásában is tiszta maradt — s ennyit el is ért.

A regénynek a megoldásába azonban már nem mehetünk bele. A megoldásban Herczeg saját magához lett hűtelen. A világ megtudja Zsuzsa ballépését és sohasem fog megbocsátani érte. Zsuzsa nem azt az asszonyi hűtlenséget követte el, mely a budoir titkai közé tartozik s melyről a társaságokban fojtott hangon suttognak. Zsuzsa elbukott s ezt sem neki sem férjének meg nem bocsátja a világ. Orlay ugyan váltig erősítgeti, hogy ő leszámolt azzal az ostoba rémmel — de ez nem nyugtat meg bennünket. Ennél a megoldásnál a számításban maradék van, mely az iró lelkét terheli.

Sajátságos, hogy Herczeg maga is érezte, mikép Zsuzsa finom, érzékeny lelke, becsületes jelleme nem törődhetik bele abba a ferde helyzetbe, mely még nehezebben súlyosodik férjére, mint reá, — s fegyvert adott a hős nő kezébe. S ez a fegyver nem sülhet el, mert Zsuzsa anyának érzi magát. Miért riadt vissza Herczeg attól a megoldástól, melyet maga is természetesnek talált s miért folyamodott a megoldás ama sablónjához, mely már annyi meg annyi munkában van felhasználva?

Különben a megoldásnak ez a gyengéje nem tud igazán bántani, mert egy valóban szép olvasmányt kapunk előtte. A regény sovány cselekménye át meg át van szőve a legpompásabb részletekkel és a legfinomabb leirásokkal. Meglátszik a munkán, hogy Herczeg két esztendőn keresztül novellákba tördelte a talentumát. Egész kis novellák, kerek kis alkotások domborodnak ki a regény hátteréből. Különben ez is nagyon természetes. A mi korunk s különösen a mi magyar társadalmunk réteges szakadozottsága a novellának kedvez. Sok-sok apró osztálytársadalmunk van s mindegyiknek meg vannak a maga tipusai, ferdeségei, árny- és fényoldalai. Egy ilyen vékony réteg, ilyen társadalmi osztály élete sohasem elég nagyszabású arra, hogy egy regénynek szolgálhasson hátteréül. Ezért van annyi novellai vonás a Herczeg könyvében, mely a legszebb uj magyar könyvek közül való.

*

Kató. Egy verses kötetnek lesz a czíme ez, melyet *Heltai* Jenő, ez az aranyos kedvű poéta ad ki karácsonyra. Heltai könnyű, pajzán katona-dalaival egy egészen uj zsánert teremtett meg költészetünkben, mely hogy mily népszerűvé tette fiatal szerzőjét, meg fogja bizonyítani az előfizetők sokasága, a kiknek mindegyike sietni fog, hogy a könyv előfizetési árát, egy forintot, mielőbb a szerzőhöz (a Magyar Hírlap szerkesztőségébe) beküldje.

*

Juhász István-tól egy kötet költemény jelent meg. A kötet meglehetősen testes, de nem nagy igényű. Kevés benne az olyan vers, melyre jó lélekkel rá lehetne mondani, hogy jó. A kezdők általános tulajdonságai: a szentimentalizmus, határozatlanság, formahiány jellemzik ezt a kötetet is. De van közötte egy-két nótaszerű, csinos lírai apróság és egy pár kedves zsánerkép. Hogy azonban szerzőjükről határozott véleményt mondjunk, ma még nem tehetjük. Jó auspiciumok között indul, de sokat, nagyon sokat kell még tanulnia, míg kifejlődik.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(A «Búbos pacsirta.» — Nemzeti szinházi reprisek. — Klaszszikusok a nemzeti szinházban. — Dőra. — Duse.)

C'est le ridicule qui tue.

Ugyanaz a sors érte a népszinházban a *Wildenbruch* Ernő «Búbos pacsirtá»-ját a mi a nemzeti szinházban a Victor Hugo «Tudor Máriá»-ját.

A miből azonban nem az következik, hogy a Wildenbruch-féle darab olyan nagyon rossz volna, legföljebb csak az, hogy a népszinháznak épen oly kevéssé hivatása konkurrenciát nyitni a nemzeti szinházzal szemben, mint nem képezheti feladatát az utóbbinak mulasztásait pótolni. Mert meg vagyunk róla győződve, hogy a «Búbos pacsirta» a nemzeti szinház deszkáin szép sikert aratott volna. Hogy a népszinházban nem tudta ezt a sikert elérni, annak nem a szereplő művészek az okai, a kik — meg kell vallanunk — a komoly dráma terén is derekasan megállották a helyüket, hanem egyrészt az, hogy a publikum a népszinházban mulatni, kaczagni akar, nem pedig komoly drámát élvezni, másrészt pedig zavarólag hatott a nézőre az a sauce is, a mivel a népszinház felhigitotta a darabot.

A mig Evva úr igy legyeskedik a nemzeti szinházzal, addig Paulay rendithetetlen nyugalommal *készül* a szezonra. Két hónapja, hogy megnyíltak a nemzeti szinház kapui, de még legalább is két hétig kell várnunk, míg az első fecskéhez, az első premièrehez szencsénk lehet. Addig pedig folytonos reprisekkel igyekszik az éhes publikum fölingerelt étvágyát lecsillapitani. Majdnem minden hétre esik egy-egy reprise, sajnos azonban, hogy a nemzeti szinháznál úgylátszik teljesen megfeledkeznek arról, hogy — ha már következetesen régi darabokat elevenítenek föl — nekünk is volnának tiszteletreméltó, érdemes drámairóink, a kik már-már a feledésbe merültek a nemzeti szinház jóvoltából. És ha leróják a kegyelet adóját Victor Hugo s a hazájában — elismerjük — méltatlanul mellőzött Scribe irányában, talán kegyeletes dolog volna a mieinkről is megemlékezni néha-néha.

S ha már oly rendkivüli előszeretettel ápolják s kultiválják az ország első szinpadán a külföldi termékeket, miért hanyagolják el éppen a legérdemesebbeket? Miért keressük hasztalanul a repertoireon Shakespeareet, Molièret? Avagy nem hivatása s kötelessége-e a külföldiek közül első sorban a klasszikusokat kultiválni első műintézetünknek? Bizony-bizony a «Keleti utazás», «Napam asszony», «Válás után» mellett egy kicsinyke tért lehetne szoritani Hamletnek, Othellonak, Learnak s a «Tudós nőknek» vagy a «Nők iskolájának» is. Azzal sem mentheti magát a nemzeti szinház, hogy a publikum nem szereti ezeket; mert hiszen a Shakespeare-esték (a mikor ezekről egyáltalában szó lehetett) majdnem mindig telt házat csináltak. De még ha deficzittel is járna a klasszikusoknak művelése, akkor is kötelessége maradna ez a nemzeti szinháznak, mert végre is nem szabad egy ily elsőrangú szinháznak a közönség sokszor ferde izlése szerint magát vezettetnie, hanem neki kell a közönség műizlését fejleszteni, helyes útra terelni.

Mi csak annyit konstatálunk minden további kommentár nélkül, hogy eddig a

nemzeti szinház ötven előadást rendezett e szezonban, tehát lejátszotta egész évi repertoirejának a hatod részét, de még egyetlenegy Shakespeare- vagy Moliére-darabot nem jutott eszébe szinrehoznia.

A reprisek sorában e héten következett a Victorien Sardou «*Dórá*»-ja, melyet pénteken elevenitettek föl, öt-hat esztendei pihentetés után, még pedig zajos sikerrel. Ez a siker azonban még nagyobb lett volna, ha érettebb előadásban, készültebben mutatták volna be a drámát, mert a gyakori botlások, zavarok, rendezésbeli hiányok sokat rontottak le a hatásból, a melynek azonban maradandóságot biztosit az a bravuros alakitás, a melyet *Márkus* Emilia nyujtott a czimszerepben. A kik ugy vélték, mintha a Márkus Emilia művészetében utóbbi időben bizonyos stagnálás állott be, azok nézzék meg őt Dórában, misem szolgálhat fényesebb argumentumként véleményük helytelensége mellett.

S a publikum, a mely számtalanszor zajosan tapsolta lámpák elé a művésznőt, eklatánsan bizonyitotta be, hogy igazunk volt, a mikor legutóbbi Heti Krónikánkban igy irtunk: «Ez a publikum a művészetben első sorban természetességet s összhangot keres; azt a természetességet, mely mindig megtartja a kellő mértéket és soha túl nem megy a netovábbon; azt az összhangot, mely a részeknek az egész alá rendelését kivánja meg. Mind a kettőnek pedig az egyszerüség a jellemzője. A jellemző egyszerüség alatt azonban koránt sem kell érteni a részletbőség s az árnyalatok hiányát, csak a részletek összhangos egybefolyását, egészbe öntését, egygyé egészitését. Az az egyszerüség ez, mely minden *igazi* művésznek sajátja; az az egyszerüség, mely a szépet nem akarja szépiteni, sem a mi ékes, még álékességgel halmozni; az az egyszerüség, mely a nehézségek legyőzése által sem akar tündökölni, mihelyt a nehézség legyőzése nem egyéb mesterségnél, mely a tömeg tapsát kinyeri ugyan, de nincs művészi czélra irányozva; az az egyszerüség, mely nem piperéz semmit s fölöslegesképen virtuóznak sem akar látszani; nem produkálja magát, de a szépet, az eszményt.»

Ide iktattuk ujból e sorokat, mert tökéletesen ráillik s híven jellemzi azt a tiszta művészetet, a mit Márkus Emilia Dórában produkált. A finomságoknak, előkelőségeknek diadala ez a minden izében átgondolt, zseniális nagy drámai alakitás, melyet jobban nem dicsérhetünk, mint ha azt mondjuk, hogy méltó a nagy művésznőnek Izájához, Francillonjához s Nórájához.

Kitünő és előkelő partnere, *Náday* Andréja volt; de hát arról ő nem tehet, hogy a szerelmes szerepek nem illenek az ő egyéniségéhez. *Lánczy* Ilka asszony a herczegnőt játszotta diszkrétül, finoman. Előkelő nivón állott a *Helvey* Laura Zikkája, valamint a *Bercsényi* szellemes Faverollja. Az összjátékot *Vizvári* (Kraft báró), *Lendvayné* (marquisné), *Zilahi* (Teupin), *Császár* (Tekli) előnyösen egészitették ki.

Ugyanazon a napon, a mikor Dórának új betanulással való bemutató előadása volt a nemzeti szinházban, kezdette meg hat estére terjedő vendégjátékát a népszinházban *Duse* Eleonora «Gauthier Margit»-tal.

Közöttünk van hát ismét az a tünemények olasz asszony, a ki másfél esztendővel ezelőtt, a mikor először jelent meg nálunk, paroxismusba ejtette a kedélyeket, kábitólag hatott, mint a villám, melynek fényétől elkápráztatva, egyszerre vakon neki rohantunk mindannak, a mi a mienk, lenéztük a magyar színművészetet, ócsároltuk a nemzeti szinházat, megfeledkeztünk arról, hogy nekünk is vannak művészi erőink, a kikre a világ minden nemzete büszke lenne.

De hát senki sem próféta a saját hazájában.

A Jászai Mari hatalmas Medeája bámulatba ejtette az osztrák metropolis publikumát s még a sovin bécsi sajtó sem habozott ezt a brilliáns alakitást a Wolteré fölé emelni. Márkus Emiliáról pedig egy elég kompetens ember: *Sonnenthal* Adolf e szavakat mondotta e sorok irója előtt: «... én őt mégis par excellence franczia szinésznőnek tartom. Láttam ettől a tüneményszerü művésznőtől Francillont s láttam a külföld összes nagy művésznőitől is, Sarah Bernhardot sem véve ki, de mondhatom, uram, hogy e szerepben egyik sem lép még nyomába sem az önök kedves szőke művésznőjüknek.» Magáról a nemzeti szinházról pedig ugyancsak Sonnenthal ezeket mondotta: «Önök büszkék lehetnek nemcsak szinházukra, büszkék művészeikre s büszkék egy oly direktorra, mint a minő Paulay ... A nemzeti szinház méltán és joggal nevezhető a magyar Burgnak; oly nemes és tiszta művészi czélokat szolgál, hogy előtte tisztelettel kell meghajolnia a külföldnek; nincs a világon egyetlenegy szinpad, a melylyel ne vetekedhetnék sikerrel a budapesti nemzeti szinház ...»

Nagyon időszerűnek tartottuk emlékezetünkben felidézni e dolgokat most, hogy ujólag közöttünk van ez a zseniális talián tragika, a kinek a kedvéért egyszerre olyan megvető fölénynyel fordultunk el a mi szinművészetünktől, melyet pedig elismeréssel, dicsérettel elhalmozni első sorban mégis csak a mi kötelességünk volna.

Hát tiszteljük benne a zsenialitást, a művészetet, méltassuk őt, a mennyire csak erőnkből telik, adoráljuk őt, de a legnagyobb paroxismusban se feledkezzünk meg arról, a mi a mienk, a mire mi is büszkék lehetünk, és ne feledkezzünk meg a mi művészeink érdemeiről.

Justinus.

TISZTELT OLVASÓINKHOZ.

Az új évnegyed küszöbén bizalommal fordulunk tisztelt olvasóinkhoz, hogy eddigi nagybecsü támogatásukat továbbra se vonják meg lapunktól. Szinte páratlan az a jó akarat, melylyel a magyar olvasó közönség lapunkat rögtön megindulása után felkarolta. Hétnegyed éve, hogy a *Magyar Géniusz* fennáll. Ezen rövid idő alatt oly hatalmas olvasó közönséget és oly előkelő irói gárdát tudott maga köré csoportositani, a minőre kevés példa van a magyar hirlapirodalomban. A közönségnek ez a páratlan támogatása bizonyitja leginkább, hogy jó úton haladtunk. A mi jelszavunk: *magas irodalmi szinvonal és aktualitás.*

Most, hogy a nyári szezon véget ér, régi rovatainkat a régi élénkséggel fogjuk újra felvenni. *Lazzaroni* a hét eseményeiről fog tartalmas elmefuttatásokat irni, *Janus* és *Szalai* Emil a szinházakat fogják beható birálat alá venni, *Feleki* Sándor dr. az oly kedvelt «Orvosi szalon» rovatban fog felelni olvasóink orvosi és egészségügyi kérdéseire, *Fidelis* dr. előfizetőnőink beküldött arczképeiről ir szellemes tanulmányokat, *Róna* Béla az ő éles és finom kritikáját fogja továbbra is gyakorolni az irodalomi rovatban stb. stb.

A meglepetések egész sorozata vár még olvasóinkra s közülök jelenleg csak egyet árulunk el: a rendkivül fényes karácsonyi számot, mely egymagában véve is diszes könyvszámba megy.

Nagy súlyt fektetünk ezután is arra, hogy az aktuális dolgok szép illusztrációkkal jelenjenek meg, a mint egyáltalában gondunk lesz rá, hogy minél szebb rajzokat nyujthassunk olvasóinknak.

Ennyit egyelőre. A jövő fogja megmutatni, hogy sokkal kevesebbet igérünk, mint a mennyit nyujtunk. Tartozunk ezzel annak az olvasó közönségnek, mely a *Magyar Géniuszt* oly meleg szeretettel és annyi jóakarattal karolta fel.

Tisztelettel

a «Magyar Géniusz» szerkesztősége.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Rovataink túltömöttsége folytán munkatársunknak, Lazzaroninak heti krónikáját sajnálatunkra e héten ki kellett hagynunk.

Szerk.

Rolla. Kezdetleges verselés, kopott témák.

K. J. Az «Aggszűz» a papirkosárban fog elaggani.

F. K. A «Műcsarnokban» czimű még mutat valamelyes eredetiséget, de biz a másik nagyon gyöngécske.

Piros Eszter. Jaj uram, az ily balladáknak a kora lejárt mar!

B. L. A Baumbach — fordítás tán sorra került a többieket nem használhatjuk.

J. L. Békés-Csaba. Azokat a kedves apróságokat Frankl Klotild irja. Lakik Budapesten.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Figyelmeztetjük a n. é. közönséget Szigeti Lajos szijj- és nyereggyártó és bőröndös mai számunkban levő hirdetésére. E czég fennállása óta a hazai iparnak díszére válik, a mennyiben az általa készitett áruk úgy az anyag kifogástalan jósága, valamint a kiállitás csinossága tekintetében bármely külföldi árúval kiállják a versenyt. Ajánljuk szives olvasóinknak figyelmébe.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság. Budapest, Aradi-utcza 8.

Bármely kereskedelmi, ipar, vagy gazdasági ügykörökben sikeresen alkalmazható

kettős könyvvitel

ismeretét eredeti tanmódszer nyomán, akár magyar akár német nyelven **30 óra alatt** mérsékelt dijért bárki, még levelezési uton is elsajátithatja egy magántanárnál,

Budapesten, Váczi-körut 31., ajtó 33.

Bővebb felvilágositás válaszbélyeg beküldése mellett nyerhető.

CZIMBALOMVERŐFEJ.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

„COLUMBUS"

A „COLUMBUS" czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerűségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.–**, **2.50**, **3.–** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett telje sittetnek a feltalálók által;

STERNBERG ÁRMIN ÉS TESTVÉRE

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

ÁRVAI J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári — **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST,

PÁRIS 11. Rue de Conservatoire — Bécsi-utcza 9. — **LONDON** 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve az őszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

Üzlet-megnyitás.

Van szerencsém a t. cz. hölgyközönséget értesiteni, hogy helyben

IV. ker. zsibárus-utcza 2. sz. a.

Hirsch testvérek tőszomszédságában

bécsi különleges divatáru-üzletet

nyitottam. Ajánlom dus választéku legcsinosabb kész **női-, leány- és gyermekkalap** raktáramat **a legujabb bécsi divat szerint** pontos kivitel és **legjutányosabb árak mellett. A legujabb párisi és bécsi minták** csakis nálam találhatók ily gazdag választékban; óvatosságból azonban nincsenek a kirakatba kitéve, hanem **személyes látogatás alkalmával bemutattatnak.** Vidéki megrendelések leggondosabban teljesittetnek. Nem tetsző áruk visszafogadtatnak.

Kiváló tisztelettel

Topolansky Ágnes.

Magyar

Biztositási Iroda.

BUDAPEST,

Deák Ferencz-utcza 21., II. emelet.

Van szerencsénk a n. é. közönséget tisztelettel értesiteni, hogy irodánkat megnyitottuk. Hivatásunk leszen a nagyérdemü közönség biztositási ügyeiben, sérelmeiben támogatólag eljárni é. p.

1. **A biztositó közönséget peres** esetekben szakemberek támogatása mellett **kiváló** jogászokkal **képviseltetni.**

2. **Kár esetén (tűz- és jégkárnál) kiváló** szakférfiakkal **helyettesittetni a vallott biztositott** felet a kár **megalapitásánál.**

3. **Felülvizsgálni beterjesztendő bevallásokat** és **kiállitott kötvényeket.**

4. **Lelkiismeretes és pontos tanácscsal, utbaigazitással, információval szolgálni a hozzánk forduló feleknek a biztositási intézmény minden** ágazatában.

5. **Elfogadunk biztositási ajánlatokat tűz, jég, baleset ellen és az ember életére tetszés szerinti társaság részére és ezeket a legszigorubb pontossággal eszközöljük.**

6. *Kiadjuk* a «*Biztositási Ertesitőt*», *melynek előfizetői* **ingyen kapnak bármilyen a biztositás terén** *előfordulható ügyekre információt.*

Prospektusok és dijtáblázatok bérmentve és ingyen.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint piperészer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az ősz haj eredeti fényét és fiatalos színét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára* 1/4 *literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

Gróf Esterházy Géza-féle

Cognac-gyár részvénytársaság

BUDAPESTEN,

teljesen befizetett részvénytőke 640,000 korona.

Az osztr. magyar birodalom egyik legnagyobb cognacgyára,

ESTERHÁZY COGNAC

tiszta borból, idegen anyagok hozzákeverése nélkül készül és ezért a közönség kedvencz itala.

TÖBB EZER ELISMERŐ NYILATKOZAT. — DISZOKLEVÉL, ARANYÉREM és DISZKERESZTTEL KITÜNTETVE.

Legelőkelőbb orvosi tekintélyek által ajánlva. Kapható minden jobb füszer és csemegeüzletben.

PALAIS ROYAL

ORLAY SÁNDOR Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 8.

(a kávéházzal szemben)

a következő czikkeket ajánlja — tetemesen leszállitott árak — mellett.

Képes árjegyzék bérmentve küldetik! — **Áruczikkek jegyzéke:** — **Képes árjegyzék bérmentve küldetik!**

Gyémánt-utánzat ékszerek:

1 pár valódi ezüst függő gyémánt utánzattal ... frt	2.50
1 pár valódi ezüst függő gyémánt utánzattal antique foglalás patent zárral ... frt	3.50
1 pár 14 car. arany függő gyémánt utánzat ... frt	5.—
1 pár 14 car. arany függő gyémánt utánzat antique ezüsttel, patent zárral ... frt	12.—
1 darab arany fedett karék gyémánt utánzattal ... frt	3.25
1 darab melltü (broche) gyémánt utánzattal ... frt	2.—
1 darab hajtü gyémánt utánzattal ... frt	1.75
1 darab aranynyal fedett lánczos (pancer) karék szivvel vagy más jou-jou-val ... frt	1.—
1 darab aranynyal fedett velenczei nyaklancz (colier) szivvel vagy más jou-jou-val ... frt	1.25

és feljebb.

Legyezők:

Gaz, fehér vagy szines csipke vagy csipke nélkül frt	1.25
Gaz, fehér vagy szines csipke vagy csipke nélkül frt	3.75
Valódi strucztoll fekete, szürke vagy szines ... frt	2.25
Valódi strucztoll teknős alivány fekete, szürke, vagy szines tollal ... frt	9.50
Valódi strucztoll teknős alivány fehér v. szines frt	38.—
Tavaszi legyező atlasz vagy crep-festmény ... frt	—.75
Tavaszi legyezők finomabb gazdag festménynyel frt	2.75
Gyász legyezők fekete atlasz vagy moiré festm. frt	—.75

és feljebb.

Női övek (Gürtel):

1 aranyöv széles négyszegletes csattal ... frt	1.—
1 aranyöv egész széles csucsos csattal, törrel ... frt	1.50
1 bőröv borju v. bársonybőr, keskeny v. széles frt	—.75

Sétapálczák:

1 darab sétabot malag. nád vagy természetes fával frt	—.75
1 darab sétabot angol **tölgy sötétbarna** (sima) frt	1.50
1 darab sétabot ugyanaz nickl fogóval (mal. nád frt	1.75
1 darab sétabot malag. nád. valódi ezüst ... frt	2.75
1 darab sétabot malag. nád. valódi ezüst fogóval frt	8.—
1 darab lovagló palcza valódi ezüst fogóval ... frt	3.—

Kitünő svájczi órák 2 évi jótállás mellett.

1 darab nickl remontoir férfi-óra sima fedéllel ... frt	5.—
1 darab aczel remontoir férfi-óra, fekete ... frt	7.50
1 darab arany, fedett duplafedelü sima férfi-óra frt	10.—
1 darab valódi ezüst remontoir férfi-óra ... frt	12.—
1 darab nikkl női óra sima fedéllel ... frt	7.50
1 darab arany, fedettes női óra sima fedéllel ... frt	9.50

és feljebb.

Illatszer, vegyszer és gyógyáru-üzlet

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj- és fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

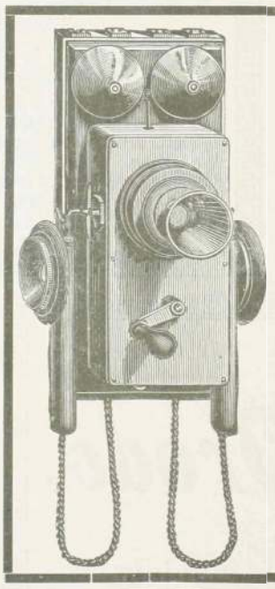

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámhárító** és **villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett **szállit és szerel**

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turi* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját müheiyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

Hein János

Budapest, Kerepesi-ut 82.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÜLTETÉSÉRE** ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, acélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Második évfolyam. 44. szám. 1893. október 29.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Műmelléklet. — Samassa József dr. — Lazzaroni: *A hét.* — Varsányi Gyula: *Róza emléke.* — Heltai Jenő: *Késő bánat.* — Véka Lajos: *Bálint bácsi fürdőzése — egykor.* — Klára: *A meteor.* — Vértesi Dezső: *A mult.* — Martos Ferencz: *Sámson.* — Hevesi József: *A titok.* — Tolnai Lajos: *A harmadik.* — Szilágyiné Bárdossi Ilona. — Hevesi Sándor: *A kandalló mellett.* — Irodalom. — A Maharadsánál — *otthon.* — Szinház. — Zene. — Képek.

Karácsonyi hirdető.

A karácsonyi ünnepek közelednek. Mindenkinek akad valami vásárolni valója övéinek, ismerőseinek. Ki-ki tehetsége szerint meglepi kedveseit egy-egy emléktárgygyal, a szerint a mint körülményei és tehetségei megengedik.

Mi tehát a közeledő ünnepek alkalmából elhatároztuk, hogy lapunk hirdetési rovatát a külföldi lapok mintájára **„Karácsonyi hirdető"** czim alatt átalakitjuk és nem csak lapunk boritékát, hanem a szövegiapokat is megnyitjuk azok számára, akik lapunkban hirdetéseket akarnak közzétenni.

Ez az uj hirdetési módszer, mely külföldön igen el van terjedve s milyet még magyar lap olvasóinak eddig soh'sem nyujtott, szép alakban, kivánatra képekben is közzéteszi a legmegbizhatóbb czégek hirdetéseit, melyeket olvasóinknak a közeledő ünnepekre jó lélekkel ajánlhatunk.

Ez alkalommal örömmel hivjuk föl olvasóink figyelmét

Karácsonyi dísz-számunkra

mely rendkivüli érdekes tartalommal és oly diszes kiállitásban fog megjelenni, melyet még magyar lap olvasóinak soha nem nyujtott.

Az ujév alkalmából pedig két regényt kezdünk meg a legelőkelőbb hazai és kölföldi szerző tollából.

Bizalommal fordulunk tehát lapunk t. barátaihoz, hogy lapunkat továbbra is érdeklődésével kitüntetni s baráti körben terjeszteni méltóztassék.

A „Magyar Géniusz" előfizetési ára marad a régi. Egész évre 10 frt, fél évre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr.

Kitünő tisztelettel

A „MAGYAR GÉNIUSZ"
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Egyes szám ára 20 kr.

Főüzlet: VII. Szövetség-utcza 37.

KOVALD PÉTER és FIA

Gyüjtő-telepek:

II., Fő-utcza 10.
III., Kecskeméti-utcza 5.
IV., Kis korona-utcza 6.
V., Andrássy-út 26.
VII., Akáczfa-utcza 42.
VIII., Rökk Szilárd-u. 18.

CZERNY TANNINGENÉ-JE

a legjobb és leghatásosabb

Hajfestőszer

mely ólom nélkül való és ártalmatlan mind a hajnak, mind a szakállnak, nemkülönben a szemöldöknek visszaadja már egyszeri használat után **sötét szőke, barna vagy fekete természetes színét** a szerint, a milyen színü a megőszülés előtt volt. Ezt a szint sem szappannal való mosdással, sem gőzfürdőben nem veszti el. Egy tégely ára 2.50 kr. Kaphatók továbbá rizspor, crémek, illatszerek stb. Hatóságilag védve és lelkiismeretesen átvizsgálva kaphatók

CZERNY J. ANTAL-nál

BÉCS. St., Walfischgasse Nr. 6.

Az orosz kápolna házában. Küldemények postautánvéttel azonnal eszközöltetnek. Arjegyzék megtekintésre ingyen és bérmentve. Raktárak a nagyobb gyógyszertárakban és illatszerüzletekben. Rendelmények 5 frton felül bérmentve küldetnek. Raktár **Budapesten** Török József gyógysz. Király-u. 12. sz. Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Wandraschek, **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Ring gyógyszerészeknél, Elias illatszerésznél, **Temesvárott** Tarcsay. — Csak akkor valódi, ha Anton J. Czerny névvel van ellátva. — **Ezt a hirdetést megőrizni szivesked-jék, mert csak ritkán jelenik meg.**

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizmüvek** és **csatornázások** épitésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálato at kiváló szakerök vezetese mellett a legnagyobb tökélylyel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** úgy légszesz mint villamvilágitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot forditunk a szintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárito-kamrák, szellöztetések, gözfözö-, mosó- és fürdö-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai mühely,** gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közelismeréstkiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fö- és viztelenitö-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünö anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények,** bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkáink szintén egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitö gyári mühelyben állittatnak elö és az érdekelt szakkörökben már régi idö óta teljes méltányást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszüröket,** melyeket úgy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertötlenitö készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütö-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkéink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül m g több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudósitással szolgálni. Amidön hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünö tisztelettel **ZELLERIN M.-féle** gyári részvénytársaság.

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

A „COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erös és csengö hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismer nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minösége szerint frt **2.-, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg elöleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

STERNBERG ÁRMIN és TESTVÉRE

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért le vélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

Bekötési táblák

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január--junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 frt 30 krjával megrendelhetők a «Magyar Géniusz» kiadóhivatalában Budapest, VI., Teréz-körut 41.

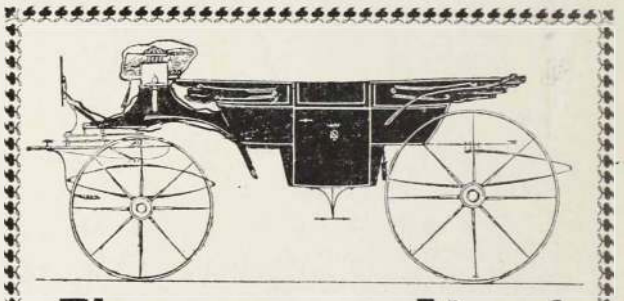

Zimmermann József

kocsi-gyártó

Budapest, VIII., Magdolna-utcza 43.

(a Lujza-utcza sarkán)

ajánlja dus készletét uj kocsikban, ugyszintén a kereskedelmi muzeumban kiállitott kocsijait. Elvállal megrendeléseket uj kocsik készitésére. Ócska kocsik ujakra becseréltetnek. Javitások olcsón és gyorsan eszközöltetnek.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünöbb szépitö-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bör-részeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pik-kelyek válnak le a börröl; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlöhelyeket, ifju arczszint, a börnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idö alatt eltávolitja a szeplöt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, böratkát s a bör minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak. használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Föraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **elöirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszök és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

AJÁNLAT.

A közös hadügyminiszterium az A) alatt az alább kimutatott jegyzékben elsorolt s bőrből készült ruházati és felszerelési czikkeket, melyek az 1894. évi rendes szükségletnek egy negyedrészét képezik, kisiparosoknál szándékozik beszerezni.

Ilynemü szállitásra pályázóknak következő határozmányok szolgáljanak zsinórmértékül:

1. Ilynemü szállitás elvállalása iránt csakis Ausztriában vagy Magyarországban lakó, és iparhatósági iparigazolványnyal az illető ipar önálló gyakorlására jogositott mesterek, kik az illető czikkeket tényleg saját mühelyükben állitják elő, nyujthatnak be ajánlatot.

2. Mindegyik kisiparos, ki — akár egyedül, akár mint valamely szövetkezett tagja — a szállitásban részt venni kiván, tartozik az alábbi minta szerinti ajánlatot benyujtani. Az ezen minta szerint az illető ipar önálló gyakorolhatására vonatkozólag az ajánlatra vezetendő igazolási záradék oly helyeken, hol iparhatóság székel, ezen hatóságtól, más helyeken a községi elöljáróságtól kérendő. Oly ajánlatok, melyek ezen igazolást nem tartalmazzák, figyelembe nem vétetnek.

3. Oly kisiparosok, kik a szállitás eszközlésére szövetkezetté alakulnak, ajánlataikban a mintának megfelelően meghatalmazottjukat megnevezni tartoznak. Ily kisiparosok ajánlatai összegyüjtve a meghatalmazott által nyujtandók be. Ha a meghatalmazott a szállitásban maga is részt kiván venni, saját ajánlatát is tartozik csatolni. A mennyiben ugyanazon meghatalmazott, ugy czipészmesterek szövetkezete, valamint szijgyártó, nyerges stb. mesterek szövetkezete részéről meghatalmazva lenne, a czipészmesterek ajánlatait a többi mesterek ajánlataitól elkülönitetten tartozik felterjeszteni.

4. Oly kisiparosok, kik valamely szövetkezet tagjai, egyidejüleg külön nem tehetnek ajánlatot. Hasonlókép egy kisiparos sem lehet két vagy több szövetkezet tagja.

5. Az ajánlatok legkésőbb 1893. deczember hó 28-ig ama katonai kerületi hadbiztosságnál nyujtandók be, melynek területén a kisiparosok (valamely szövetkezet meghatalmazottja) laknak. Ezen hadbiztosságok következők:

az 1. számu hadtest hadbiztossága Krakóban

14. A beszállitott lábbeliek megvizsgálása tekintetében megjegyeztetik, hogy első sorban azoknak belső minősége fog az átvevő tiszt választása szerint minden szállitmányi részlet egy százalékának, (de legalább egy párnak) felfejtése utján kémpróbaként megvizsgáltatni. Ha a kémpróba alkalmával nehézség nem merült fel, az egész szállitási részlet vizsgáltatik meg, a mikor azonban a lábbeliek már nem fejtetnek fel. Ha a kémpróba alkalmával a megvizsgált darabok mintaszerüsége iránt kétely merül fel, a kémpróba a kétszeres, sőt a körülményekhez képest háromszoros százalékszámra (de legalább két—három pár czipőre) terjesztetik ki. A kémpróba alkalmával felfejtett czikkek, ha a vizgálat visszautasittatásukat indokoló kifogást nem eredményezett, a kincstári költségen helyreállittatnak. Ellenesetben ezen czikkek felfejtett állapotban a szállitónak visszaadatnak, a nélkül, hogy ez a kártéritésre igényt tarthatna. Felszerelési czikkek és lószerszám darabonként vizsgáltatnak meg.

13. Oly czikkek, melyek a vizsgálat alkalmával nem találtattak mintaszerüeknek, vagy a melyek a szállitási határidő lejárta után szállittatnak be, az átvételből kizárvák.

14. Ha valamely kisiparos (szövetkezet) czikkeinek visszautasitását indokolatlannak véli, jogositva van részhajlatlan bizottság kirendelését kérelmezni. Az eziránti kérvény a visszautasitás napjától számitandó legkésőbb 14 napon belül azon hadtestparancsnoksághoz nyujtandó be, melynek területén azon ruharaktár (az átvevő állomás) létezik, mely a czikkeket visszautasitotta. A részhajlatlan bizottság, melynek megalakulása iránt a nevezett hadtestparancsnokságnak kell intézkednie, tagjai: a csapatállomány egy törzstiszte, mint elnök, a csapatállomány két századosa (kapitány), egy hadbiztossági tisztviselő és három polgári szakértő, kik közül egyet a szállitó, egyet az átvevő ruharaktár (illetve azon hadtest-hadbiztosság, melynek területén az illető átvételiállomás van) és egyet a hadtestparancsnokság megkeresésére a kereskedelmi bíróság jelöl meg. Ha a kereskedelmi bíróság nincs azon helyzetben, hogy szakértőt nevezzen, a hadtest-parancsnokságnak eziránt az illetékes kereskedelmi- és iparkamarához kell fordulnia. A részrehajlatlan bizottság szavazatainak többsége által a czikkek átvétele vagy visszautasitására vonatkozólag a szállitási feltételek alapján

A. Kimutatás.

Az árúczikk megnevezése				A birodalmi tanácsban képviselt királyságok- és országokból	A magyar szent korona országaiból	
				ajánlatok tevőknek fenn van tartva		
Kész	bakancs	7-től — 13	nagyság osztály szerint	34825	14925	pár
	könnyü bakancs*)	6-tól — 13		9625	4125	«
	rövidszárú csizma	6-tól — 10		1820	780	«
	lovassági csizma	6-tól — 11		6125	2625	«
	huszár csizma	6-tól — 11		1995	855	«
nadrágszij				8470	3630	darab
teljes borjúbőr-hátbőröndszij felszereléssel				4708	2017	«
hátbőrönd hordszijkészlet				1085	465	készlet
töltény hátibőrönd*)				4322	1853	darab
lovassági málhatáska tölténytáska nélkül				525	225	
tüzérségi málhatáska, tölténytáska és evőcsésze szij nélkül				819	351	
tölténytáska lovasság részére				490	210	
rövid evőcsésze szij a tüzőrségi málhatáskához				1008	432	
derékszij csat nélkül (1888. évi minta szerint)				7000	3000	
derékszij csattal (régebbi minta szerint)				472	203	
táska	az ismétlő fegyver szurony hüvelyéhez			9590	4110	
	a Werndl-féle gyalogsági puska szurony hüvelyéhez			245	105	
	a gyalogsági kardhüvelyhez			182	78	
lovassági derékszij	karabély csatlékkal**)			182	78	
	karabély csatlék nélkül			210	90	
bőrtoló csukor a derékszijhoz				1400	600	
derékszij karabély csatlékkal**) a szekerészeti csapat részére				308	132	
utászkard táska a derékszijhoz				308	132	
puskaszij				6125	2625	
ismétlő karabélyhoz való szij				647	278	
köpenyszij	gyalogság részére két csatdarabbal			10640	4560	
	a tüzérség lovas legénysége részére			399	171	
	a tüzérség gyalog legénysége részére			455	195	
gyalogsági tölténytáska a 8 m/m.-es löveghez töltény-tartó nélkül				8400	3600	
lovassági tölténytáska a 8 m/m.-res löveghez				1190	510	
forgó pisztolytok hordszijjal				252	108	
kard	kötő			1435	615	
	markolatszij			875	375	
táskás kardkötő az utászkardhoz				525	225	
kardkötőtáska az utászkardhoz				189	81	
dobhoz való hordszij				56	24	

B. Kimutatás.

Az árúczikk megnevezése						Egységi ár frt	kr.	Szóval forint	krajczár
1 pár	bakancs	7	nagyság osztály szerint			5	16	öt	tizenhat
1 pár	bakancs	8				5	11	öt	tizenegy
1 pár	bakancs	9				4	99	négy	kilenczvenkilencz
1 pár	bakancs	10				5	01	öt	egy
1 pár	bakancs	12				4	82	négy	nyolczvankettő
1 pár	bakancs	13				4	77	négy	hetvenhét
1 pár	könnyü bakancs	6				3	78	három	hetvennyolcz
1 pár	könnyü bakancs	7				3	77	három	hetvenhét
1 pár	könnyü bakancs	8				3	72	három	hetvenkettő
1 pár	könnyü bakancs	9				3	66	három	hatvanhat
1 pár	könnyü bakancs	10				3	65	három	hatvanöt
1 pár	könnyü bakancs	11				3	56	három	ötvenhat
1 pár	könnyü bakancs	12				3	52	három	ötvenkettő
1 pár	könnyü bakancs	13				3	51	három	ötvenegy
1 pár	rövidszárú csizma	6				7	01	hét	egy
1 pár	rövidszárú csizma	7				6	97	hat	kilenczvenhét
1 pár	rövidszárú csizma	8				6	93	hat	kilenczvenhárom
1 pár	rövidszárú csizma	9				6	65	hat	hatvanöt
1 pár	rövidszárú csizma	10				6	64	hat	hatvannégy
1 pár	lovassági csizma	6				9	01	kilencz	egy
1 pár	lovassági csizma	7				8	97	nyolcz	kilenczvenhét
1 pár	lovassági csizma	8				8	93	nyolcz	kilenczvenhárom
1 pár	lovassági csizma	9				8	63	nyolcz	hatvanhárom
1 pár	lovassági csizma	10				8	62	nyolcz	hatvankettő
1 pár	lovassági csizma	11				8	53	nyolcz	ötvenhárom
1 pár	huszár csizma	6				9	18	kilencz	tizennyolcz
1 pár	huszár csizma	7				9	13	kilencz	tizenhárom
1 pár	huszár csizma	8				9	09	kilencz	kilencz
1 pár	huszár csizma	9				8	75	nyolcz	hetvenöt
1 pár	huszár csizma	10				8	73	nvolcz	hetvenhárom
1 pár	huszár csizma	11				8	65	nyolcz	hatvanöt
1 drb	nadrádszij					—	19	—	tizenkilencz
1 «	teljes borjubőr hátbőrönd szij felszereléssel					6	27	hat	huszonhét
1 készlet	hátbőrönd hordszij készlet					1	36	egy	harminczhat
1	töltény háti bőrönd					3	29	három	huszonkilencz
1	lovassági málhatáska tölténytáska nélkül					7	52	hét	ötvenkettő
1	tüzérségi málhatáska tölténytáska és evőcsésze szij nélkül					7	99	hét	kilenczvenkilencz

A «Szabad Szó» műmellékelete.

A NEMZETISÉGEK MEGHÓDOLNAK ÁRPÁDNAK.

«KOSMOS» MŰINTÉZET BUDAPEST.

— Mutatvány a «Történeti Album» czimü diszmunkából. —

II. évfolyam. 1893. október 29. 44. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... . 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

A FŐ- ÉS SZÉKVÁROS EMLÉKÉRME

A KORONÁZÁSI JUBILEUMRA.

E díszes művü emlékérmet — *Szárnovszky* szobrász művét, — melyet a fő- és székváros a koronázás 25-ik évfordulójának emlékére készíttetett, a főpolgármester egy nagy küldöttség élén e héten nyujtotta át Ő Felségének.

MŰMELLÉKLETÜNK.

Mai számunk meglepetést hoz olvasóinknak. Egy színes műmelléklet ez, mely nemcsak tárgyánál fogva, de művészi kivitele által is általános tetszéssel fog találkozni.

E színes műmelléklet ugyancsak dicséri a «*Kosmos*» nagy műintézetet, melynek nagy, öt színben nyomó körforgó gépe készíti az eddig páratlanul álló képeket. A kép csak mutatóul szolgál abból a *nagyszerü «Történeti Album»*-ból, melyet a nevezett műintézet a «Szabad Szó» czímü képes napilapja előfizetőinek *karácsonyi ajándékul* készít. Ötven ilyen fényes kiállításu képet fog tartalmazni az az album, s a «Magyar Géniusz»-nak alkalma lesz olvasói örömére még több a maihoz hasonló mutatványt mellékelni.

A *Magyar Géniusz*, mely semmi áldozattól sem riad vissza, hogy Olvasóinak mindenkor legérdekesebb olvasmányokat és a legvonzóbb képeket nyujtsa, szintén nagyszerű karácsonyi számot tervez, s az ujévi cziklusra a legjelesebb iróktól kapott már is kéziratokat.

SAMASSA JÓZSEF D^R.

EGRI ÉRSEK.

Ép húsz esztendő előtt foglalta el Samassa József Eger érseki székét. Aránylag fiatal ember volt még akkor, alig negyvenöt esztendős. S mégis mily szép pályára tekinthetett vissza már akkor is. Hiszen harmincz esztendős se volt, mikor a budapesti egyetemen mint rendes professzor első előadását tartotta. Hat évvel később pedig már Eötvös a miniszteriumba vette maga mellé osztálytanácsos gyanánt. Két évre rá pedig már a szepesi püspöki székben ült a jeles *tudós*.

Befutottak már ily szép pályát mások is, kétségkivül: sokra megy a száma azoknak, kik tán még fiatalabb éveikben érték el azt a díszes polczot. De Samassa József haladását s emelkedését más szemmel kell tekintenünk. Mert a viszonyokkal soha meg nem alkuvó, mindig önálló, az igazságért bátran bárki ellen is kitámadó ember haladásának rendesen gátat vet ez egyéni jelleme. Hogy pedig Samassa mindig önálló, csak meggyőződésből cselekvő férfiu, azt még ellenségei is bevallják, ha keservesen is. Ha inkább opportunista, ha kevésbbé szókimondó volna, tán az még tovább haladhat pályáján, oda, a honnan már nincs magyar ember számára emelkedés . . .; de Samassának drágább volt önérzete, s megmaradt egri érseknek.

Talán csak a véletlen játéka, hogy Samassa soha se értett egyet az uralkodó iránnyal, soha se úszott az árral. Mindig meg voltak a saját nézetei, melyektől még jó barátai, vagy hogy őszintén szóljunk, még saját oártfelei kedvéért se engedett. Egyetemi tanár korában az egyetemi kérdésre nézve tért el kartársaitól, mint osztálytanácsos saját főnökének véleményével helyezkedett ellentétes álláspontra, püspök korában egy alkalommal az egész püspöki kar nézeteivel szállott szembe; az utóbbi évek története is csak önállóságáról tesznek tanuságot.

S ime, mi történt megannyisszor? Ép ellenesei fogadták maguk közé, akár elfogadván nézeteit, akár nézetei ellenére.

Az egész ország ámult-bámult, mikor osztálytanácsosá lett. Ismételten s ismételten czáfolta Eötvös József egyházpolitikáját s a miniszter mégis magához fogadta. Mikor pedig érsekké lett, nemcsak hogy mindenkit meglepett kineveztetése, de Deák Ferencznek a szemrehányások egész özönét kelle eltűrnie a «kinevezési merényletért» — a hogy akkor mondották.

S ime, ez a húsz esztendő bizonyságot és igazságot szolgáltatott Deák Ferencz

SAMASSA JÓZSEF EGRI ÉRSEK.

választásának. Samassa József mindez idő óta a klerusnak egyik legrokonszenvesebb, legjelesebb alakja.

Ritka az oly szivósság, az oly kitartás a jellemben, mint az övé. Aggság, betegség, a körülmények s viszonyok meggyengítik az ember lelki erejét is, közönyössé, mindenben megnyugvóvá teszik.

Samassa József azonban még mindig a régi. Jelleme hajszálnyit se vesztett szilárdságából, hogy ne mondjuk merevségéből. Csak a mult esztendei főpapi konferenciákra gondoljunk, hol az ellenzék csak egy emberből állott: Samassa Józsefből. Ott ép úgy nem tágított hajszálnyit sem, mint huszonötesztendővel ezelőtt a Deákpártban.

De Samassa nemcsak szilárd politikus. Ép oly híven őrizte azt a szép sajátságát, melyért mèg kanonok korában annyi szegénynek imája áldotta. Hány szép, megható anekdotát regélnek Hevesmegyében az érsek jótékonyságáról? Eger fejlődése tanuskodhatik legjobban az ő bőkezüségéről.

Az a liczeum, az a papnövelde, az a templom, mely díszére szolgál Eger városának, bár nem hirdeti aranybetükkel ékes márványtábla, mégis Samassa Józsefet dicséri.

Az egész ország örömmel s lelkesedéssel üdvözölte a kitünő főpapot érsekségének huszadik évi jubileuma alkalmából. Valóban alig érdemelte meg valaki nála jobban ez ünnepeltetést.

«*Mert* — hogy Eötvös szavaival éljünk — *a magyar nemzet megtanulta Samassa Józsefet nemcsak szeretni, de becsülni is.*»

A HÉT.

Duse, Duse und kein Ende!

Bizony, már akaratlanul is, sokalni kezdjük ezt a nagy-nagy adorácziót. Hiszen, jó, elvégre igaz, Duse nagy művésznő, fényes talentum, nagy kitüntetés, hogy ide fárad, mi futunk utánna, a népszinház igazgatója töri magát érte. Meg hát mi is az egy Duse-nak négyezer forint — egy estére! Nem, nem, méltatlanságot követünk el, ha nem ösmerjük be a Duseláz jogos voltát. Kell! Igen, erre szükség van. Duse nagy művésznő, micsoda Kaméliás hölgy, ah, az az egyszerűség! Különösen a haldoklási jelenete, s meg hogy mindig önmagát játsza, oh, elkezdve a ki nem festett arczától a természetes könyezéseig, minden olyan rendkivüli ezen az asszonyon . . .

Nem hiszem, hogy csalódom, de ugy gondolom, ez az őszinte, de titkos gondolata minden fővárosi polgárnak.

Zavaros! Érzi, hogy a dolog kezd túlzásba hajolni, s hogy egyszersmind van némi magja. Érzi, hogy a Duse-láz mesterséges eszközökkel volt felcsigázva, a la Elektra-láz, de azt hiszi, hogy a mikép megutálta a nagy Elektra-czipőket s hamisnak találja a férfias zokogást, bár művészi erőt sem tagadhat meg tőle, ép ugy van már a Duse-lázzal is. Mi a baj? Hol a baj? Mi az alapja az érzésének? Hol szünik meg az őszinteség, hol kezdődik a hamisság? Nem egész világos határozottsággal talán még nem tudna erre a kérdésre megfelelni. De érzi, hogy igy van. S mialatt igyen vívódik magában, arra gondol:

«Londonban nincs nagy művésznő, a Comédie Française Jeanne Hadingja tetszett, Duse megbukott, az olasz nyelvért; kultusáért pedig máskülönben rajong az angol, hiszen ha teheti, Itáliába vándorol. Hogy értsem ezt? Ugy tudom, hogy Jeanne Hading nem olyan *hires*, mint Duse, és mégis jobban tetszett Londonban? Hát a bécsi kritika és népvélemény értékesebb legyen, mint a londoni? Miért?»

Igen, igy vivódik magában, s nem tud végérvényes eredményre jutni.

A mi különben nem is olyan könnyü.

«A hazafias szempontot teljesen mellőzni fogom — okoskodik tovább a közönség. — Hogy elviszi a pénzünket? Mit sem tesz, hisz ad helyébe élvezetet, s minőt, ah! Az a búcsújelenet, az a fölséges némajáték Odetteben! Miért lenne ez kicsinylése a hazainak? Ha igen, akkor meg a hazai kicsinysége az oka! Miért nem tud olyan néma jelenetet produkálni a hazai! . . . De mégis — mi lehet a kedvetlenségem oka?»

Igy évődik a publikum, sőt már akadnak egyesek, a kik Duse bámulóit kigunyolják, s az elragadtatás superlativusait komikusnak találják.

Egy évvel ezelőtt mi máskép volt még ez!

Mutamur.

*

A kritikát okolja mindenki. Azt mondják:

— A kritika Duseval szemben elnémult. Hát itélkezünk — mi! Mi, nagy nép, az az ezerfejű szörnyeteg: a publikum ő felsége.

Csodálatos! Mostanság gyakorta itélkezik.

Például a mult héten, Tudor Máriával szemben.

Tudor Máriáról azt irták a lapok, hogy kikaczagták, hiszen Hugo Viktor rémdrámáinak egyik legrémesebb darabja, a melyik Párisban is megbukott s nem tudja magát fenntartani a színen. Kár is ilyesmivel előhozakodni. De a néző közönség nézi, nézi, s tapsolja, sőt már nem is neveti. A darab sorsát a második előadás döntötte el.

Eszembe jutott, hogy ennek a darabnak ugy látszik az a sorsa, hogy üldözzék, de győzzön. Ezelőtt egy félszázaddal, a première-jén, hasonlóan járt.

Volt akkortájt Hugo Viktornak egy jó barátja, a *Journal des Débats* egy munkatársa. Irt volt ez egy czikkelyet az öreg (akkor még fiatal) Dumas-ról s abban aztán alaposan «levágta». A publikum is, a Dumas jóbarátjai is azt mondták rá: ez a Hugo Viktor keze.

A két hires iró ugyanis személyes ellenfelek voltak azidétt. Később kibékültek, azt mondván:

— Tulajdonkép miért is haragszom én Dumasra? — szólott Hugo.

— Tulajdonkép miért is haragszom én Hugora? — gondolta Dumas.

Azidétt — még tudták. A *Porte St. Martin* szinház igazgatója, a ki a Tudor Máriának előadására szerződésszerüen kötelezte magát, pompás darabot kapott Dumastól, szeretett volna hát megszabadulni Hugo drámájától. Az első előadáson — szövetkezve Dumas párthíveivel, a kiket a tárcza felbőszített — kifütyöltette. De a második előadás közönségének nagyon tetszett s igy sokáig műsoron maradt.

Adni fogják azt nálunk is még egypárszor!

De szakasztott ez a története a *Bűbos pacsirtának* is. Az első előadás publikuma ezt is megbuktatta, most pedig csak úgy omlik a nép a szinházba.

S elvégre, kinek van igaza?

A közönségnek, a melyik fizet.

*

Azt olvastam a lapokban, hogy két kolportör összeveszett. Nos, ez nem olyan nagyon nevezetes dolog. Samassa beszéde, a primadonnaférjek pofozkodása, a bécsi válság, a párisi oroszbarát tüntetés, mind, mind van olyan nevezetes esemény, de engem még sem kapott meg annyira. Mert ebben a literatura egy nevezetes ellenségének ficzánkodását látom.

Két kolportör összeveszett. Kenyéririgység miatt kaptak hajba. Mert hát jól megy a sorja mind a kettőnek. Csakhogy kevesli a jövedelmét mindegyik. Jókai műveit nem veszik ugy, mint a *Pesti Hóhér*-t. Csakhogy Jókainak nincs is — kolportörje.

Lám, Székely Aladár úr tudja a módját. Mindenkép azon van, hogy kolportörjei veszekedjenek, hogy beszéljenek róluk. Majd csak elkél igyen a *Pesti Hóhér*.

Féleſembe ejt a meggondolás, — hogy hátha magam is — önkénytelenül — reklámcsinálójának csapok fel, mikor említgetem. De azzal a vidéki, derék lappal tartok, a ki a következő szerkesztői üzenetet küldte a kiadónak:

A jó izlés rovására gyártott rémregények terjesztésére nem vállalkozunk, ezért regényét sem ajánljuk lapunk művelt olvasóinak.

Helyes! A salakot pusztítani, tűzzel-vassal irtani kell. Nem tartunk Tolsztojjal, a ki a népet naiv tudatlanságban akarja megtartani, de azt a fejlődést, hogy a *Hármas Istória* helyett a *Pesti Hóhér*-t olvassa — nem kivánjuk még sem.

Inkább semmit, mint az ilyent!

Terjeszszük klasszikus költőinket, néptanitók! Itt van a ti nemes feladatok. Ha nyugdíj-igényetek növekszik, kötelességtudástok se maradjon hátra.

El kell kergetni a vidékről a rémregények kolportörjeit. — — Addig azonban falra borsót hányunk, mig akad vidéki lap, a melyik kiadja a Székely Aladárok reklámjait. Ebben aztán olvashatjuk Kozareknek Sugár Győző «általános kedveltségü irónkhoz» irt levelét, melyben a hóhér igazolja, hogy a saját naplóit dolgozta fel az iró. Rémes!

*

Ha az Iványi Ödön tragikus sorsára gondolok — még jobban elborul a kedvem.

Iványi Ödön igazi ujságíró volt, a legjavából. Csakhogy vidéken sorvadt el, nem volt elég önbizodalma. Nem mert ide jönni, küzdeni a nagy tömegben, pedig a tehetsége erejével legyűrte volna az ellenfeleit. Hányan vannak itt, volt társai, sokkalta véznább tehetségüek és mégis elnyerték a pálmát!

Iványi Ödön, a *Püspök atyafiságának* a szerzője, meghalt; elragadta őt a tüdővész, mely — csodálatos kegyetlenséggel — belefészkelte magát ebbe a fiatal, viruló testbe. Mily nehezen hittem el, Iványira nézvést, hogy ez az ember tüdővészes. Kövér, piros arczú, megyei levéltárnoknak néztem inkább, nem éjszakai munkában sorvadozó ujságírónak. Pedig belül emésztette a kegyetlen halál.

A regénye, megjelenésekor, nagy feltünést keltett, Arad s Nagyvárad vidékén sokat olvasták is, az Akadémia a jobb regények között említette, és bizonyos, hogy sok a jeles tulajdonsága. Azidétt egy heti lapban bővebben irtam róla, és ebből kifolyólag kerültünk össze. Nagyon megszerettem, s bevallom őszintén, lelkiismereti furdalást éreztem, a miért olyan nyilt őszinteséggel mondtam el a kifogásaimat, talán megbántottam véle ezt az áldott jó lelkü embert. Csodálatos volt a szelidsége, a tekintetében annyi melancholia, a kezefogásban annyi melegség . . . .

S el kellett pusztulnia. Orozva támadta meg a halál, mikor, nyári fürdőzése után tért vissza a munkába, orozva, hirtelen.

Lazzaroni.

RÓZA EMLÉKE.*

Mikor rád dermesztő lehével
Láttuk borulni a halált,
Sirattunk könyek tengerével,
Szivünk az éggel pörbe szállt.

Korán letört ifjú virágszál,
Korán elhervadt kis hugom,
Azóta rég porrá omoltál,
Hamvad borítja a halom.

S mi vonszoljuk az élet terhét,
Vonszoljuk nagykeservesen;
Az üdvnek egy-egy árva perczét
Nem vívhatjuk ki sohasem.

Az üldözö gond hajszol egyre,
Mint a vadász sebzett vadat;
Hull vérünk, csörtetünk lihegve,
De megpihenni nem szabad.

Te is igy küzdenél nővérem,
Ha itt maradsz a föld szinén —
Ugy-e édes pihenni mélyen
A néma temető ölén?

Az önző élet durvasága
Meg nem sebez a hant alatt;
Az örökös vásári lárma
Meg nem zavarja álmodat.

Susog a szél fölötted üdvről,
Szeliden leng a rózsaszál. —
Mely elvitt idején körünkből,
Legyen megáldott a halál!

Varsányi Gyula.

* Mutató a megjelenendő kötetből.

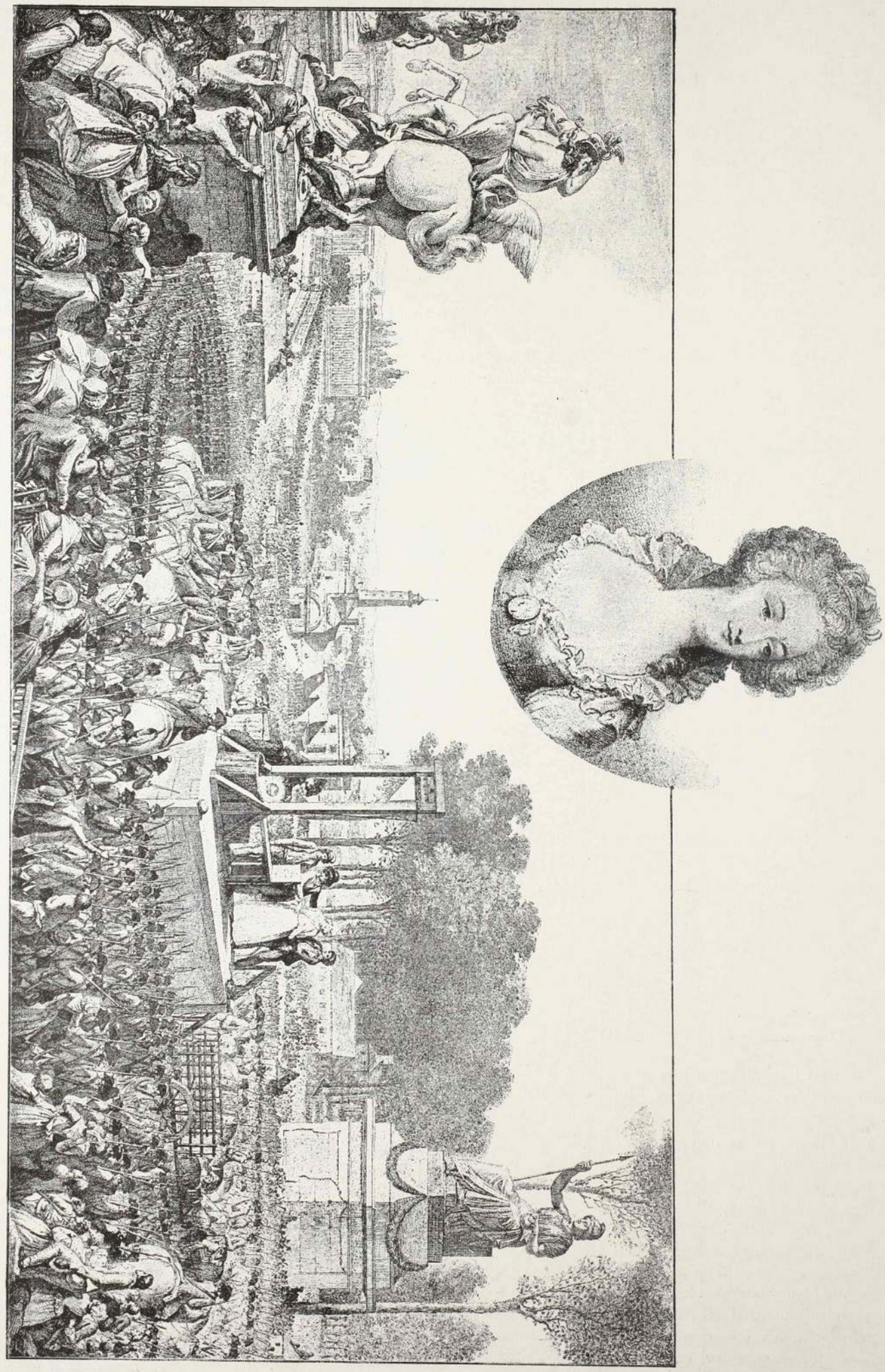

EGY KIRÁLYNÉ A VÉRPADON.

Mária Antoinette kivégeztetésének századik évfordulója alkalmából.

KÉSŐ BÁNAT.

— Heltai Jenőtől. —

Rendeltetésem, hogyha majd betöltöm,
Számomra is fakad majd üdv a földön.
Egy szárnyas angyal oltalmába vesz:
Óh mily dicső jövendő képe ez!

Hisz óvni fog, hogy újra bűnbe essem,
Ügyelve, hogy a jó utat kövessem,
Híven kisér majd lépten és nyomon,
S mi elválunk örökre asszonyom.

Kinek okoztam bút és boszuságot,
Azt mondja rám: «Emléke légyen áldott!»
A kántor és a papné és a pap
Szelid mosolylyal megbocsátanak.

Kik elneveztek czinikus szatirnak,
Rólam most lelkes nekrológot írnak,
És kollegáim a derék fiúk
Megkoczkáztatnak nehány kozorút.

S a publikum igy szól majd: «Lám no tessék,
Igyen pusztul el minden nagy tehetség,
Kit a hanyatló század meg nem ért,
S neki csak az utókor fon babért!

Ha irtam volna én is a morálrul,
Akkor reám is hir, szerencse hárul,
Ott volna most a könyvem is talán
Minden művelt családnak asztalán.

BÁLINT BÁCSI FÜRDŐZÉSE — EGYKOR!

(Elbeszélés.) (12)

— Irta: VÉKA LAJOS (VAJKAY KÁROLY). —

Ezek az elszánt ifjak szállingoltak Bálint bácsi érkeztekor a teremben, vagy támogatták a sarkokat, tünődve azon: nem feledték-e még el a virágos szólamokat, melyeket az általok szerzendő élvezetek ildomos bevezetéseül rendel ilyen alkalmakra az «Ügyes társalkodó.» A hölgyvilág eddigelé csak távollétével tündökölt. Hogyis jöhetne a terembe, míg a barna primás hegedűjének a húrja nem czinczog. Hiszen megelőzhetné jövetelben egyik a másikat. Az elsőnek érkezés kudarczát pedig Vihnyének hatalmas vize sem moshatná le tíz fürdőben! Természetes, hogy ilyen körülmények közt nem lehetett Ferike sem a teremben. Hol pedig Ferike nem volt: ott — *ma legalább* — nem lehetett Pántos sem.

Bálint bácsi tehát mit tehetett? Elszánta magát a békés várakozásra és várakozott, szagolgatván közbe-közbe nagy bokrétáját s felhasználva az időt rövid suttogásra a barna primással, kinek kezét is megszorította *nyomatékosan*.

Ez utóbbi dolognak volt is némi láttatja. Mert a fürdő gazdája a végből, hogy becsődítse a terembe a tánczosnők fürge seregét előbb, mintsem a lámpák olaja elfogyna, minden áron rá akarta birni az emelvényre helyezett hattagu zenekart, hogy nyissa meg hát — isten nevében! — az ünnepélyt az elmaradhatatlan — «Ragóczy»-val. De a primás — egykedvű vállvonogatások kiséretében — minden ilyen felszólításra mindig csak azt erősítette váltig, hogy honn feledték a gyantát és míg azt küldönczük meg nem hozza, addig nem szólhat a hegedű.

Bálint bácsi javában mosolyogta — hiszen öt forintos bankója bánta! — a fürdőgazda tépelődését: midőn vállát hátulról valaki megérinté. Erre hirtelen megfordult és Jordánfalvy úrfival állott szemben. Ez utóbbi kifogástalan, fekete franczia farkos dolmányban feszelgett és nem kevésbé kifogástalan sárga keztyűkbe szorított kezeiben, nyilván Szeiderhelmtől Budapestről került kamélia-csokrot tartott. Bár mennyire szép volt is a sodronyra fűzött, illattalan virágoknak csipkés papírtól környezett összeállítása: de nagyságban Jordánfalvy virágfüzére fia sem lehetett volna Bálint bácsi bokrétájának. Annyi kétségtelen.

— Hej, urambátyám, beh díszes maga ma és milyen ékes a bokrétája! Talán bizony meg-meg tánczra készül. Hehe!

— Arra bizony, amicze, még pedig menyasszonytánczra. Megfogadtam, hogy mátkapárt lásson a vihnyei Anna-bál.

— Talán bizony maga csap fel, urambátyám, vőlegénynek? Szegény menyasszony! De csak tegye, urambátyám. Mert — —. No, tudja, nekünk fiataloknak igy is jó.

Bálint bácsi fitymálva nézte végig átellenesét.

MAC-MAHON TÁBORNOK.

— Hallja, amicze, ebben a teremben még én is merhetném ám kérdezni: «Ki a legény a csárdában?» Veszett hordta! Jordánfalvy jóizűet kaczagott.

— Sok szerencsét kivánok, urambátyám, a merész vakmerőséghez! Hehe! Tudja-e, mit mond *Heine?* Mintha csak urambátyámra illenék!

Im Schloss zu Düsseldorf am Rhein
Wird Mummenschanz gehalten,
Da flimmern die Kerzen, da rauscht die Musik,
Da tanzen die bunten Gestalten.

— — — — — — — — — — — — — —

Der Tänzer is ein schlanker Fant,
Gar höfisch und behendig.

— Bánom is én mit nyekeg a plundrás! Gyönyörködjék benne a német. Magyar létemre Petőfivel tartok:

Huzd rá czigány, huzzad jobban,
Tánczolni való kedvem van,
Eltánczolom a pénzemet
Kitánczolom a lelkemet.

Látni szeretném, ki gátolhatna ebben, ha kedvem tartja?

— Hehe, urambátyám, jól vigyázzon, hogy széles kedvének a kárát ne vallja! Mert, lássa, Heine azt is mondja:

Es fiedelt und tänzelt und hüpfet
Und klappert mit seinem Gebein.

Ominosus vers ez: klappert mit seinem Gebein! Szinte hallom! Hehe!

— Csörög-börög-zörög ám a németnek a csontja! De nem az enyim! Lánczhordta! Nekem nem Heine, nekem Petőfi parancsol. Ez pedig azt mondja:

A faluban utczahosszat
Muzsikáltatom magamat;
Tele palaczk a kezembe',
Tánczolok, mint veszett fene.

Már, amicze, a magyar igy mulat; én pedig magyar vagyok. Jól vigyázzon, hogy Heinéje közelembe ne csoszogjon. Mert — isten bizony! — megeshetnék, hogy kirugnám a fogát. Bánhatná aztán a gazdája. Ugy is talán ennek volna szánva.

Ki tudja, meddig tartott volna a költői s vele karöltve a nemzetiségi versenygés; ha e pillanatban nem jelent volna meg az ajtóban Pántos, karján Ferikével s mögöttük Salamontornyiné ő nagysága, és nyomban rá nem zendült volna meg az emelvényen Rákóczy nótája, mely oly sok magyar szivet indított már — jó és rossz csillagok jártával — hevesebb dobogásra.

Mint két karvaly a kiszemelt martalékra: csapott most két felől, Bálint bácsi és Jordánfalvy, Ferike felé, már messziről nyujtván mindegyik a maga bokrétáját. Ferike — ügyes hölgyek módjára — úgy tett, mintha félszemű lett volna. Nem látta meg Jordánfalvyt. Vak volt e perczben arra a szemére, mely felől Jordánfalvy közelített. De mert a kerekes bokréta alatt leroskadt volna, egyszerűen Bálint bácsi karjába fűződött, nem előbb persze, mintsem egyet sugott elhagyott párjának.

Bálint bácsi büszkén sodorintott egyet kajla bajszán, s félvállon szólt vissza.

— Hallja, amicze Jordánfalvy, bátran odaadhatja bokrétáját annak a — *másiknak!* Ma *azt is* megilleti. A kádenciát pedig mondassa rá kedves *egyetlenegy* költőjével; például imigyen:

Wenn dich ein Weib verrathen hat,
So liebe flink eine Andre:
Noch besser wär' es, du liessest die Stadt —
Schnüre den Ranzen und wandre!

Láthatja ebből, amicze, hogy időnkint én is forgatom Heinét, habár nem is rágódom rajta untalan s többre is becsülöm a magamét a másénál. Egyébiránt — servus! *Magának igy is jó!*

Bálint bácsi büszkén vezette Ferikét a terem közepéig. Midőn pedig látta, hogy megtelt már a terem nőkkel is, kik rég lesték ajtóik mögül a húrok megszólamlását: csendet intett a zenének.

A vigalomra egybegyült tarka közönség nagy körbe sereglett Bálint bácsi, Ferike és Pántos körül.

Midőn biztosítva volt a csend s a figyelem: Bálint bácsi mennyezetül emelte terebélyes bokrétáját Ferike és Pántos fejeik fölé.

Nagyot kurjantott.

— Rrrr! Bum! Adom tudtára mindenkinek, a kit illet, hogy Pántos Géza főtáblabiró és a *bájos* «vezér» mától fogva jegyesek! — Most pedig huzd rá czigány! Járjátok ti ketten *együtt!* Kivilágos kivirradtig, — a ki lelke van! Pukkadjanak az irigyek! Nem kétlem: talál rá kádenciát Heine.

És megszólalt a régi jó nóta:

Vékony deszka kerités,
Jaj be szép egy teremtés!
Alig hogy őt megláttam:
Máris magamnak szántam.

És egymásra tapadtak Ferikének és Pántosnak örömtől sugárzó szemeik, egybefonódtak karjaik, és járták-járták lelkesen, hévvel, egymástól többé nem tágítva nemzetünk nemes táncát, kisérve minden ütemét boldogságtól özönlő szivük dobogásával. Bálint bácsi pedig hiven czipelte utánok nagy bokrétáját és egyre kényesebben emelgette bokázó sarkait s mindhevesebben tellegetett vállaival, mintha neki is része volna a tánczban s a nagy boldogságban.

Végre erőt is vett rajta a lelkesedés. Vállra vetette az óriás bokrétát, nagyot toppantott, hogy majd leszakadt a padló alatta és átszellemülten, ihletten szónokláshoz fogott:

— Bars megye! Szép Bars vármegye! Hazám drága gyöngye! Miért nem csődithetek ide szent területedre, melyen már annyi fonyadt virág támadt uj életre, minden, búskomorságban sinlődő agglegényt? Hogy láthatnák: mi a boldogság! És okulnának példámon! Mert hát csak egy lehelet a tizenöt esztendő; ámde a leány, ha még olyan okos is, csak azt vallja, hogy — —! No de most nem erről van szó. Azért száz szónak is egy a vége. Huzzad czigány, tüzesebben, lázitóbban, mig minden húrod el nem reped. Eb megy már most pihenőre! Kinek nem jut magának: gyönyörködjék az másnak szerencséjében. Ez is csak valami! Nem kell irigykedni. Huzzad! Lánczhordta!

És Bálint bácsi olyan hévvel nekirugaszkodott a magányos aprózásnak, hogy buzditó példája még a feletánczosokat is fellelkesitette. Kavargott csakhamar körüle az egész társaság.

Csak «Heine» nem kerekedett tánczra. A kamélia csokor eltünt a teremből. A nem várt s nem remélt fordulat kiűzte Jordánfalvyt a boldogság templomából. A «szabad» szerelem előharczosa nem várta be a virradatot sem. Elhagyta Vihnyét még az éjjel és lerázta saruit a határkőnél, hogy a hálátlan népségre Vihnyének pora se emlékeztesse. Csak egyet szántbánt; azt, hogy a vihnyei Anna-bálról előlegesen megirt ragyogó tudósitását nem veheti vissza a postáról. A «bájos Ferike» — fájdalom — már utban volt. Sietni kellett, hogy a tudósitást más meg ne előzhesse. Mit szólna pedig a mogorva szerkesztő, ha kedves hirnöke most utólag, bevallva a vargabetűt, visszakérné a «bájost?» Hiába! El kell türnie, hogy nyomtatva is legyen, a mi már meg van irva! De az élelmes ember nem azért van a világon, hogy magán segiteni ne tudjon. Szerencsére, ha Heine egyetlen költője is a világnak, Vihnye annak nem egyetlen fürdője. Megyen tehát Jordánfalvy nyomban más fürdőbe és onnan fogja tudatni a nagyérdemű közönséggel, hogy csak itt, az utóbb felkeresett fürdőben, a «szellemes és bájos» hölgyek társaságában, nyiltak meg addig vaksi szemei és azért bátran állithatja, hogy azok ott — Vihnyén — kiket előbb dicsért, egytől-egyig mind csak libák. Hiszen ez a jó közönség oly hiszékeny! És szivesen is kap a pletykán, ha kissé csipős. Játszhat vele bátran — az arczátlan. Nem kutatja a veséket.

Csakhogy eme tervek miatt Vihnyén senki sem busult. Ott, mielőtt a Bálint bácsinak maradásra szabott négy hét eltelt volna, lakodalmat csaptak. A vőfél — fájdalom, nem a vőlegény! — persze hogy Bálint bácsi volt és senki más. Megérdemelte a jó öreg ezt a kitüntetést s a rózsabimbót is, melyet a «bájos» boldog menyasszony — vigasztalásul — kalapjára tűzött.

Az esküvő után Pántos azonnal elragadta fitos orru kis feleségét Vihnyéről. Haza vitte azt ősi fészkébe, hogy uj életet kezdjen, aranyosat, boldogat. Örült is ennek mindenki Pántosfalván, csak a vén béresgazda nem. Mert a tűzről pattant fiatal menyecske rögtön emberül hozzáfogott feladata teljesitéséhez. Nem tűrte meg férjét naphosszant a szobában, — még a mézes hetek alatt sem. Űzte, kergette, hogy dolog után lásson. Mert különben, ha Pántos soha sem jutna abba a helyzetbe, hogy mérgelődnie is kelljen, mi hasznát venné a feleségnek? Jaj neked, béres gazda! Elmultak békés napjaid! Asszony van most a háznál. Az pedig, ha akarja, feje bubjára állitja a világot; ellenben az életunt, meghasonlott embert talpra állitja.

Bálint bácsi is haza került a lakodalom után Budapestre. Hasztalan minden! Neki már Vihnye sem terem rózsákat. Fogyasztja tehát ismét türelmesen a papircsomagokat, melyekkel a miniszteri tanácsos, az államtitkár és a miniszter bőségesen ellátják. Mit is tehetne *most már* jobbat? Tempi passati! Savanyu a szőllő.

De azért — áll a fogadás! — Bálint bácsinak is lesz oka hálásan visszaemlékezni vihnyei kirándulására. Bátran merjük jövendölni, — mert annak folytán nagy gondtól menekült. Most már a tiz hónap eltelte után nem kell ujra azon *tünődnie:* merre forduljon? *Hivogatni, csalogatni* fogják. Néhány nappal vagy héttel előbb a postás czimeres nagy pecsétes levelet fog hozni és abban meg lesz irva, hogy igy meg amugy, de — bizony isten! — *komára* van szükség. Bálint bácsi pedig lehajtja majd fejét karjára, nagyot fohászkodik, sohajt is tán egyet arról a bizonyos veszedelmes tizenöt esztendőről, mely nem több egy leheletnél, és aztán — a kellő idő megérkeztével — szent megadással útra fog kelni, hogy — ha már nagyobb szerencsében nem részesülhet — ringathassa térdein legalább a — *keresztfiát!* Ez is csak valami!

Addig azonban görnyed iróasztala fölött békességesen, reggeltől napestig. Föl se tekint. Csak néha böki ingerültebben tollát az öblös tintatartóba. Ijesztően mereszti maga elé szemeit. Mérgesen vagy talán nagybúsan mormogja: «Nem nőhetett volna be *előbb* a fejem lágya? Vagy nem születhettem volna tizenöt évvel később? Most én lehetnék *apja* annak a pirospozsgás, vaskos kis legénynek. De igy kell neked! Mert hát a leány, — tudhattad volna pedig — ha még oly *okos* is —! No de nem erről van most a szó! Lássunk a munka után!» Aztán kifecskendi ingerültségében mélyebbre mártott tollából a felesleges nedüt és önti, hányja-veti — se vége, se hossza! — tovább is papirra a kaimókat és kacskaringókat, melyekkel nyélbe üti a világ folyását. Igazgatja a világot, ki tulajdon életét sem birta helyes irányba terelni!

Szegény Bálint bácsi!

(Vége.)

A METEOR.

Csak bolyongok a világban,
Egymagamba' czéltalan,
Nincs nyugalmam! Pihenő hely
Azt se tudom merre van.

Ott előttem, a magasban
Egy üstökös úgy repül —
Gyors pályáján üzve, hajtva,
Én követem egyedül.

Egy a lelkünk. Ő is, én is
Szállunk, futunk untalan,
Fellegek közt, csillagok közt . . .
. . . Örökké magányosan.

Egy a lelkünk! S én olthatlan,
Forró vágygyal követem.
Mindig várva, csak nyomába
— S el nem érem soha sem!

Nappallá lesz sugarától
A viharos, zordon éj,
Messze tünik, mint egy álom,
S a sötétség ujra mély.

És utána futva, szállva,
Örökké egy távolságba'
Rohanok én szüntelen;
Mint lényének egy darabja,
Világomtól elszakadva
— S el nem érve soha sem!

Klára.

A MULT.

— Halottak napja előtt. —

Néhány nap mulva kigyúlnak majd a mécsek ezrei . . . szebbnél-szebb koszorúk fogják majd disziteni a sirokat, a sirok között ünnepi hangulatu közönség fog járni és gyönyörködni e fényes látványban.

Én nem megyek ki halottak napján a temetőbe. Pedig nekem is vannak szeretteim, kik a sírban nyugosznak és én is feldiszittetem sirjaikat, mert a szokás igy kivánja, de én nem leszek ott. Mert bánt a fény, bánt a zaj oly helyen, hol máskor csend és nyugalom szoktak tanyázni.

Kimentem ma a temetőbe, meglátogattam sirhalmaimat és ezzel megünnepeltem a halottak napját.

Valahányszor belépek a temetőbe és ott vagyok a sirdombok között, úgy érzem, mintha uj ember válnék belőlem. Uj ember, kinek nincsen czélja, gondja, ki megtanulja szeretni a csendet, a nyugalmat.

Sorba járom az ismerős sirdombokat. Itt egy szép, kis leány nyugszik, elrabolta élte virágán a halál, . . . ott egy gazdag ember, itt kellett hagynia az életet, mikor tán legjobban örült neki, . . . minden keresztről egy-egy ismerős név ragyog felém, egy-egy emléke a multnak.

Tovább megyek.

Egy szomorú fűzfa hív maga felé, már egészen elborítja ágaival a siremléket, úgy kell széjjel választani őket, ha olvasni akarjuk a feliratot, . . . nekem nem kell azt olvasnom, anyám sirja az.

Itt nem kell érzelem és gondolat, itt nem kell visszagondolnom a multra és felidéznem emlékeit, . . . odatámaszkodom a siremlékhez és öntudatlanul sirok, sokáig sirok.

Anyámat nem ismerém, nem hallám hangjának édes csengését soha, csak azt tudom, hogy nagyon szerethetett, csak azt érzem, hogy szeretni tudtam volna úgy, a mennyire csak ember szerethet.

És ha nem is éreztem az anyai szív hiányát soha, mégis ha meggondolom, hogy volt valaki, kinek én voltam a legkedvesebbje, de a kit soha meg nem ölelhettem, soha meg nem csókolhattam, kinek nem hízeleghettem, kinek nem mondhattam el minden gondolataimat, akkor kicsordul a keserűség szivemben és sirni tudok órahosszat.

Tovább megyek, még van egy sirom, melyet meg kell látogatnom.

Kis leányka sirja ez, arany betűkkel van reá irva neve, a nap sugarai rátűznek, ragyognak az arany betük, messziről látom: Mariska.

El szoktam jönni e sirhoz is, gyónni, elmondani a szív titkos érzelmeit annak az egyszerű sirnak, mely tovább adni a titkot nem fogja.

Még egy év előtt beszéltem vele, fogtam meleg kezeit, a jövőről beszéltünk, elmondám neki terveim és ő vállamra hajtva fejét, mindenbe beleegyezett.

Kétszeres erővel dolgoztam, ott voltam már a czél előtt és azt hittem, hogy enyém lesz ő és jött hűvös, téli szellő, a fiatal lányka könnyelmű, nem fél a hidegtől, nyárias ruhában végig megy az utczán, . . . a szél letöri a rózsát, másnap már betegen fekszik ágyában és jön a lassú hervadás, a halál . . .

Az ember pedig, kiben tettvágy, lelkesedés volt, ki óriásnak képzelte magát és nagy czélokat akart végrehajtani, midőn látja a letört rózsát, látja, mint semmisül meg a remény, melynek megvalósitására egy fél életet szentelt, megutálja lelkében a meddő küzdelmet, elcsügged és nincs többé semmi, a mi bátoritsa őt.

Szegény Mariska! Egymás mellett ülve, hányszor beszéltünk a jövőről.

Szemedből olvastam ki az örömöt, a boldogságot, a te szemed biztatott, bátorított engem, ha elcsüggedtem; . . . a te szemed, ha örömmel csüngött rajtam, volt elismerőm, jutalmazóm.

És láttam megtört szemeidet, midőn halálos ágyadon feküdtél és beletekintettem szemeidbe.

Azokban a szemekben nem volt sem öröm, sem bánat, hanem a megnyugvás mindenbe, még a halálba is.

De mikor reám esett tekinteted, akkor láttam, hogy lelked átkozza a sorsot, átkozza a természetet, mely hűvös szellőt adott, mely oly gyengévé teremtette az embert, hogy egy hűvös szellő után másnap megjelenik a véres folt a kendőn, mely meg nem szünik és sírba visz.

Hogy könyörögtem én az orvosnak, hogy könyörögtek szüleid, az öreg orvos is könyezett, de nem segithetett.

Ekkor tanultam meg, hogy a sors ellen küzdeni nem lehet.

Ha a test beteg, akkor hiába a vágy élni, az akarat szeretni. A lélek küzd egy ideig a betegséggel, de lassan-lassan beleún e küzdelembe, a betegség győz a test felett és a léleknek vágya támad pihenni, örökre pihenni.

A gyűrű, mely egyetlen emléked Mariska, mindig eszembe hozza utolsó perczeidet, mikor ott térdelve ágyad mellett csókoltam kezeidet és nem tudtam rád nézni, nem tudtam kinlódásodat nézni, mert féltem, hogy megszakad az én szivem is.

A szív sokat elbir, fájdalmat, emberfeletti kinokat, örömöt, boldogságot, közönyt, megtanul feledni és sokszor ujra szeretni.

Öntudatlanul tárczám után nyulok, egy kis papirlapot veszek ki belőle, dal van benne ismerős, szeretett betükkel, alatta egy név: Adél.

A szivnek nem kell a múlt, az csak egy fájó emlék marad, mely megnyúl a sírdombok között, de künn a világban a zaj, a vígság között elenyészik.

A szivnek csak a jelen és a ködös jövő kell, a melybe belerajzolhat szebbnél-szebb képeket, ködvárakat és a dőre emberi szem tud ezekben hinni és fut utánuk az ember, míg meg nem botlik egy kis kőben, egy sírhalomban.

Elmondjam-e, hogy ujra szeretek egy oly kedves leányt, mint te voltál Mariska, hogy e botor szív elfeled téged egy élő szép alakért. És oda tud menni az oltár elé és igent tud mondani, a nélkül, hogy összeszorítaná a múltnak egy szép emléke, a te képed, a te mosolygó ajkad.

Csak az a szív ne volna, . . . az nem tud engem kihozni halottak napján a temetőbe.

Hisz akkor sirni sem tudnék, mert látnám a mosolygó kiváncsi arczokat.

A halott, ki nyugszik a sirdomb alatt, ha érezni tudna, többre becsülne egy-két igaz könyet, mint ezer meg ezer mécset és koszorút.

Az ember a szokás rabja és sokat ad arra, hogy mit mond a világ. Azt hiszi, hogy eleget tesz akkor a multnak, ha kigyúlnak a mécsek és a világ nézi a koszorúkat. És nem jut senkinek sem eszébe sírni a multért, visszaemlékezni a multra.

A multnak emléke csak addig tart, mig ki nem zöldül a halott sirja felett a virág és aztán nem marad más hátra a multból, mint egy homályos emlékezet, egy gyászruha és egy fekete fátyol.

Vértesi Dezső.

SÁMSON.

(S szóla Baál templomában a láncravert vak Sámson.)

«Mint a zordon szikla, o'y egyedül állok;
Mint az örvény sodra, nyugtot nem találok.
Bősz tenger a lélek!
Zúgó folyamoknak hatalmas, vad árja . . .
Ki nem birok vélek!

Távol idegenben . . . zordon, aszott kóró . . .
A honn éltető nap itt perzselő forró.
Megkötözött féreg . . .
Hol folyik a Jordán csöndes mormogással,
Vissza mikor érek?

Zúgja kóbor szellő . . . valamerre távol
Reszkető hang hallik nádfödelü házból . . .
Nádfödelü házba'
Fekszik a nyoszolyán szegény, öreg asszony
Forró-hideg lázba . . .

Valahol egy rózsa . . . súgja kóbor illat —
Elszáradt, elfonnyadt, porba is lehullott
Sáppatagon, törten . . .
Megütött Jehova mind a két kezével,
A miért letörtem!»

Templomába' Baálnak hej! be vígan vannak,
Gyöngyöző serlegek röpülnek a falnak.
— Eb a ki nem issza!
Hej, urak! ti urak! Sámsonért e pohár
Lángoló melissza!

Elhajított serleg Sámson fején koppant,
Fejébe ment a vér — feldühödött roppant,
Erőlködött nagyon —
S bedönté a templom oszlopait aztán, —
Mint ez irva vagyon.

Mindezek a dolgok már megiratának
Sárga pergamenjén öreg bibliámnak;
Hogyha néha-napján
Lapozgatok benne, megakad a szemem
Egy-egy sárga lapján.

Oh mert Sámson él még! Él — de mint a féreg
Vas bilincsbe verik gyáva himpellérek,
Kik fölébe nőnek —
S nyoma vész, zajtalan az eget, a földet
Rengető erőknek.

Gyáva, irigy férgek szakadatlan ásnak
A tölgy gyökerében — lassu rothadásnak
Indul a fa lombja —
S meg-megrezzenünk, ha olykor egy kolosszus
Lenn hever . . . halomba' . . .

Martos Ferencz.

HALOTTAK NAPJÁRA.

IRÓK ÉS MŰVÉSZEK SIREMLÉKEI A KEREPESI TEMETŐBEN.

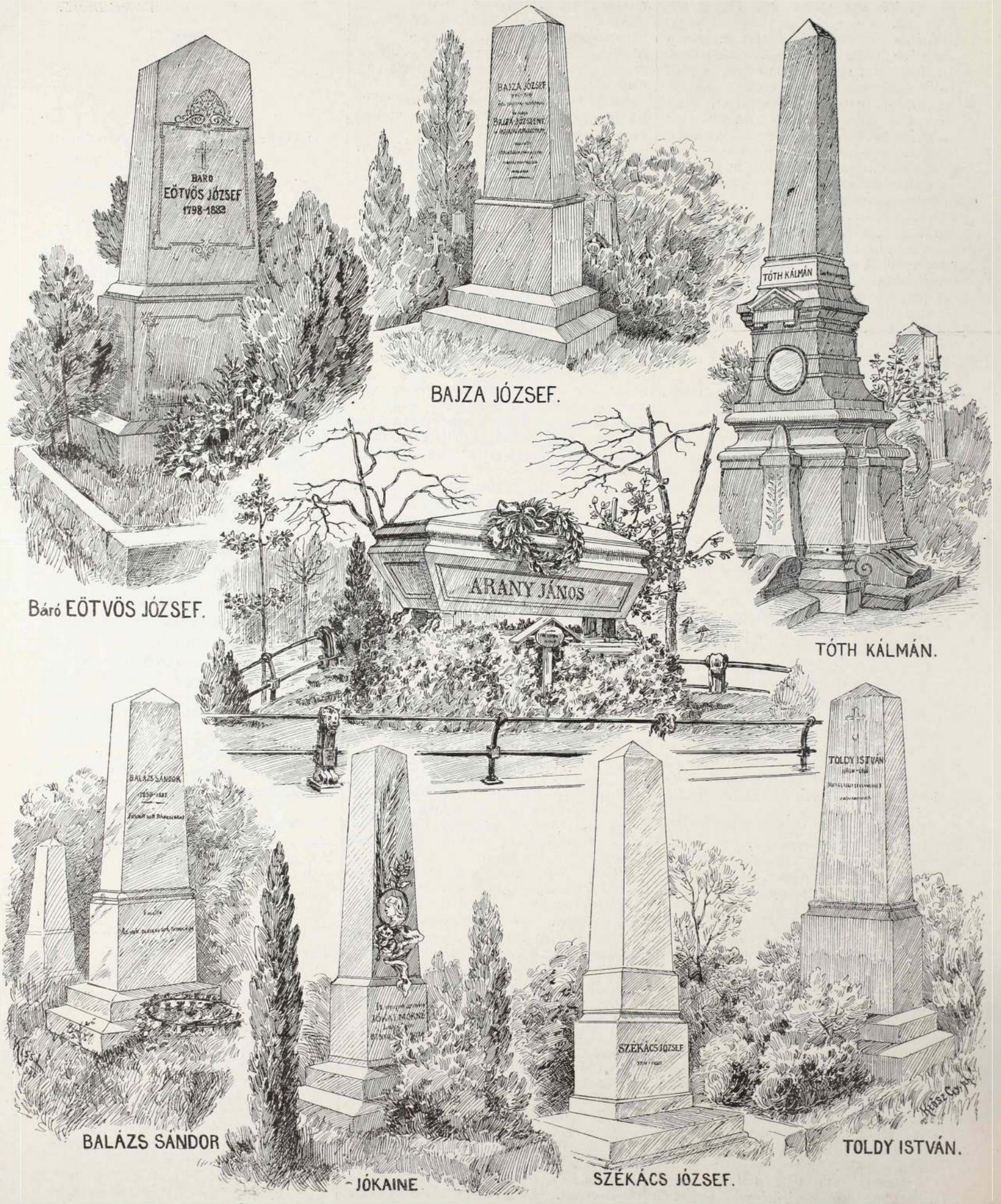

Báró EÖTVÖS JÓZSEF.

BAJZA JÓZSEF.

TÓTH KÁLMÁN.

BALÁZS SÁNDOR

JÓKAINE

SZÉKÁCS JÓZSEF.

TOLDY ISTVÁN.

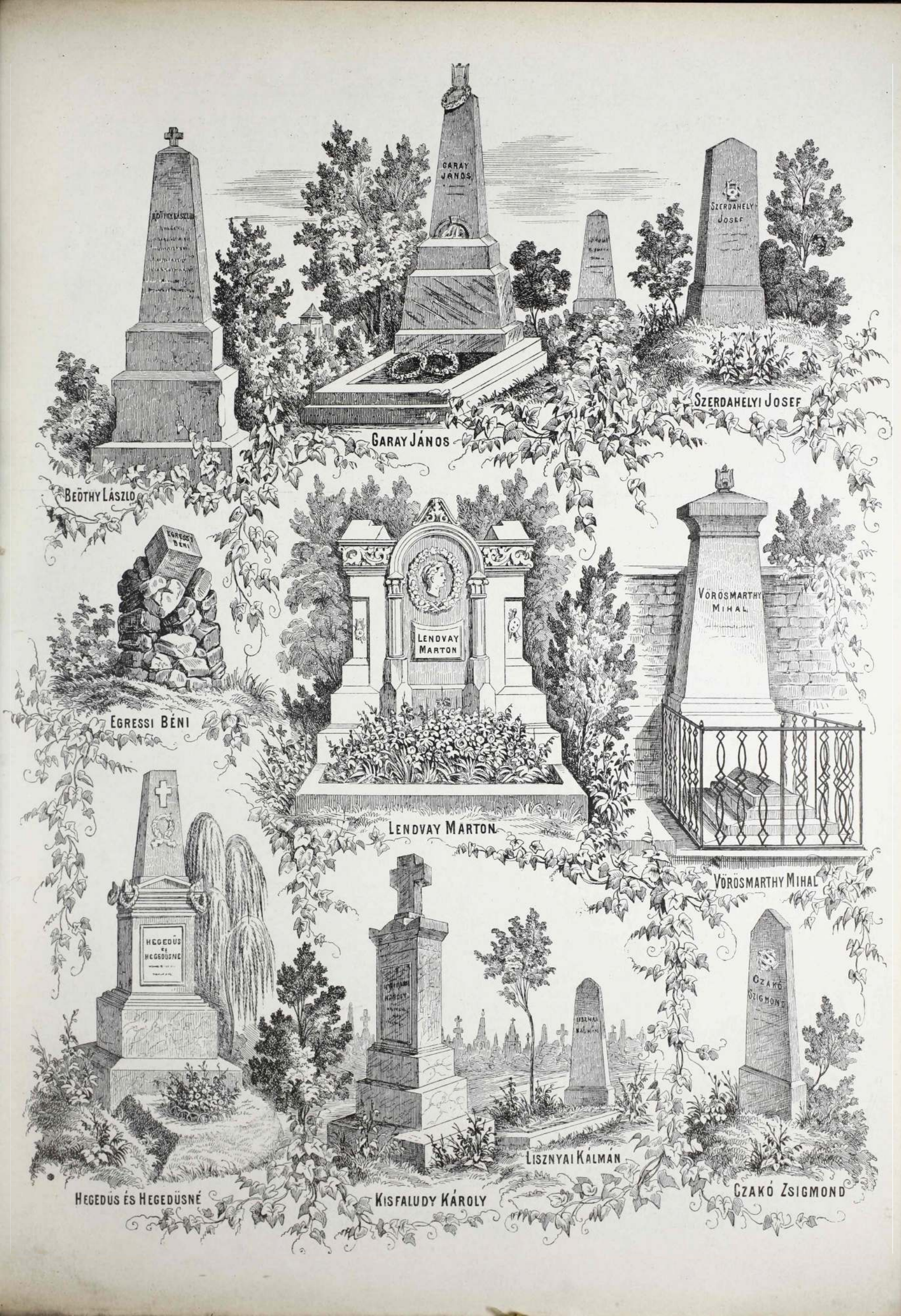
GARAY JÁNOS
SZERDAHELY JOSEF
BEÖTHY LÁSZLO
EGRESSI BÉNI
LENDVAY MARTON
VÖRÖSMARTHY MIHAL
HEGEDÜS ÉS HEGEDÜSNÉ
KISFALUDY KÁROLY
LISZNYAI KÁLMÁN
CZAKÓ ZSIGMOND

A TITOK.

Irta: HEVESI JÓZSEF.

I.

— Ez aljas rágalom! — kiálta föl a szép Melanie és csókolni való kis kacsóját ökölbe szorítva dühösen gyűrt össze egy kis levélkét.

Azután odalépett a szalon egyik szegletében álló pálmához s annak előre nyuló leveleit himbálva, némán merengett el, mintha nehéz gondolatokat kergetett volna.

De csakhamar ismét dühösen dobbantott csodás apró lábacskájával és fölvette a szőnyegről a levelet, melyet az imént odadobott, szétsimította ujjaival és ujból átfutott rajta.

— Eh, gyalázatos hazugság! — mondá most még hevesebb indulattal és a kandalló pattogó tüzébe dobta a levelet, mely szép, sima homlokára a sötét gondolatok redőit gyüjté. — Ki adna valamit egy névtelen levélre? Bizonyára férjemnek valamelyik «jó barátja» irta, a ki irigyli boldogságunkat és . . .

A szép Melanie itt félbeszakította gondolatmenetét, talán azért, mivel az áruló levélke már teljesen elhamvadt a tűzben.

Aztán ismét elgondolkozott.

— De ha mégis igaza volna! Ha férjem... oh nem, nem! . . . ha Imre! . . . oh, borzasztó még csak el is gondolni . . . ha megcsalna! . . Ha azokat a csütörtök estéket nem pályatársai körében töltené . . . hanem — oh, de nem, ez lehetetlen! . . . Hiszen ő szeret engem . . . tudom, érzem, hogy szeret . . . . És mégis! . . . . Oh, te nyomorult, mégis czélt értél hát leveleddel: fölébresztetted bennem a féltékenység ördögét és az itt tombol most lelkemben . . . «Az ön férje úgy látszik megunta már az édes otthon csöndes boldogságát. Szórakozásra van szüksége. Nem kiváncsi rá, hol tölti a csütörtök estéket? Egy józsefvárosi szép varróleány megadhatná rá a feleletet!» Ezt írta a nyomorult. Szivem azt sugja, hogy az egész aljas rágalom . . . Imre nem volna erre képes . . . De azt a gondolatot, hogy a levél irójának igaza volna, azért mégsem tudom egészen elcsitítani. Föl-föltámad bennem, hogy lángba borítsa véremet. Oh, ez nem tarthat igy tovább, bizonyságot kell szereznem . . .

E pillanatban szétnyíltak a nehéz függönyök és az ajtóban egy férfiú jelent meg.

— Nem háborgatom, édes? — szólt a belépő és kérdő tekintetet vetett a szép Melaniera.

— Oh, legkevésbé, férjecském. Sőt ellenkezőleg, már régóta óhajtom jöttödet.

— Ah!

— És már kezdtem is neheztelni arra a tiszttartóra, a miért olyan sokáig igénybe vesz . . .

— Hja lelkem, azok a számadások. Nem csekély dolog ám valamennyit átnézni . . . Már pedig ezt nem bízhatom másra.

— Persze, persze, — hanem ugy-e most már az enyém lész s az estét velem töltöd?

— Oh, mennyire sajnálom, hanem . . .

— Hanem? — kérdé a szép asszony és homlokán egy bánatos vonás mutatkozott.

— Hiszen tudod, hogy ma csütörtök van és . . .

Melanie az ajkába harapott és vontatott hangon mondá némi szünet után:

— Igaz, ma csütörtök van!

Kissé kínos szünet állott be ismét, melyet a férj szakított félbe.

— Mi az, édesem, te ma olyan levertnek látszol?

— Semmi, semmi. Megvallom, szerettem volna az estét veled tölteni. Kikocsiztunk volna a ligetbe, sétáltunk volna a korzón . . . de hát elfeledtem, hogy ma csütörtök van és neked . . .

— Ha tudnád, édesem, mennyire sajnálom; de ismered barátaimat, milyen követelők és ha elmaradnék egy csütörtökön este . . .

— Ugyan mi történnék akkor? Fölfordulna a világ sorja?! — vágott közbe szenvedélyes hangon a szép asszony.

— A mi kis világunk rendje bizonyára fölfordulna. Nem mehetnék többé közéjök anélkül, hogy örökös czéltáblája ne lennék a maró gúnynak és kiméletlen élczelődéseknek. És utoljára is, én többékevésbé magunknak tartozom azzal, hogy velük a jó viszonyt fentartsam, mert hisz tudod, hogy nem vagyok tőlük teljesen független. No, még sem derül föl arczod? Hiszen egy est nem a világ, kipótoljuk holnap, holnapután, az egész héten. Nos?

— Igazad van, kipótoljuk egész héten. De azért mégis bánt engem valami ebben a dologban.

— Szabad kiváncsinak lennem?

— Nos hát bánt az, hogy vannak mások, kik inkább rendelkezhetnek veled, mint én.

— Oh, te kedves kis zsarnok, hát kizárólag magadnak akarsz tartani?

— Kizárólag!

— Igazad van, — szólt a férj, megcsókolva neje kicsiny kezét, — hadd legyek én kizárólag csak a tied, hanem azért adj engem egyszer hetenként kölcsön annak a társaságnak, mely — hasztalan tagadnók — mégis csak rendelkezik velünk és a mely talán már is nyugtalankodik elmaradásom miatt. Páh, tehát édesem, a viszontlátásig! Korán itthon leszek, meglátod.

— Isten áldjon! — szólt Melanie és ösztönszerüleg nyujtá homlokát férje felé, ki egy csókot lehelt rá és aztán sietve eltávozott.

II.

Alig hogy magára maradt a szép Melanie, hirtelen egy shawlba burkolta szép karcsú termetét és sűrűn elfátyolozva arczát, rohant le a lépcsőkön, egyenesen ki az utczára.

Szép nyári est volt, a nap csak nemrég áldozott le és a szürkületet csak most kezdte fölváltani ezüstre a hold mosolygó fénye.

A gázlámpák is csak most kezdtek kigyuladni és fényük csak gyöngén törte meg az ezüstös félhomályt.

Melanie éppen akkor jutott az utczára, mikor férje az utczasarkon álló bérkocsik egyikébe szállott, mely csakhamar tovarobogott vele.

A szép asszony odasietett a bérkocsiállomáshoz, hirtelen beugrott egy kupéba és parancsoló hangon kiáltá oda a kocsisnak:

— Hajtson utána annak a másik kocsisnak és tartsa magát pár lépésnyi távolságban tőle!

A kocsis lovai közé csapott és követte a másik bérkocsit, mely éppen akkor hajtott be a Dorottya-utczából a Deák Ferencz-utczába.

Melanie visszaemlékezett reá, hogy férje több ízben az Arany Sast emlegette előtte mint összejövetelük helyét és már-már bizni kezdett, hogy a bérkocsi csakugyan oda fog tartani. A rostély-utczán kellett volna ugyan befordulnia, de hát a hatvani-utczán is csak odajuthatni.

Mily nagy volt azonban megdöbbenése, mikor a bérkocsi egyszerre csak hirtelen bekanyarodik a kerepesi-útra!

Árulás!

Férje tehát csakugyan megcsalja őt!

Odanyomta homlokát a kocsi ablakának üvegéhez és remegő szívvel várta a dolog kifejlődését.

A kocsi sebesen robogott, minduntalan be és kikanyarodott, úgy hogy Melanie már maga sem tudta, merre járnak.

Sejtette, hogy a — Józsefvárosban.

És eszébe jutott a józsefvárosi szép varróleány és ama névtelen levél, melynek tartalma most folyvást szemei előtt lebegett.

Tehát igazat mondott az a levélke! . . .

A bérkocsi hirtelen megállott, a kocsis kinyitotta az ajtót és titokteljes arczczal sugá:

— Kérem, nagysága, az a másik kocsi megállott.

— Micsoda utczában vagyunk?

— A Madách-utczában!

Melanie még sohasem hallotta ez utcza nevét.

— Jól van! Maradjon itt és várjon, a míg visszatérek!

— Igen is, kérem!

Melanie szorosabban körülfogta magán a shawlt, fátyolát is gondosabban húzta arczára és egyenesen a háznak tartott, melynek kapuja előtt a másik bérkocsi állott.

Kis egyemeletes ház volt az, milyen akárhány akad a Józsefvárosban.

A nagy kapunak egy kis ajtaja félig volt nyitva.

Melanie nesztelenül surrant be rajta.

Hosszú, keskeny udvarba lépett s kutyaugatás juttatá eszébe, hogy a külvárosban jár.

A kutyaugatásra megnyilt egy földszinti ajtó. Egy vén anyóka lépett ki rajta, a ki homlokára illesztett kézzel hegyezte szemeit, hogy félhomályban fölismerje, ki jár az udvaron.

Melanie egyenesen feléje tartott.

— Wen suchen's denn? — kérdé az öreg, tetőtől-talpig végig mérve az előtte ismeretlen asszonyt.

— A házmestert keresem.

— Itt nincs házmester.

— Hát kitől kaphatnék felvilágositást a lakókra nézve?

— Melyiket keresi?

— Egy varróleányt keresek.

— Ahá, a Schwarcz Pepit!

— Nem tudom, hogy hivják.

— Ott lakik az emeleten . . . hanem most aligha beszélhet vele!

— Miért? — kérdezé Melanie s úgy érzé, mintha minden tagja remegne.

— Mert egy úr van most nála.

Melanie érezte, hogy a világ fordulni kezd vele; de iparkodott erőt venni magán és bizonyos fenyegető hangon mondá:

— Attól én bemehetek; csak mutassa meg, hol lakik?

Az anyóka felmutatott ujjával az első emeletre.

— Ott a sarokban, 23-ik szám.

— Köszönöm, — szólt Melanie s egyenesen a lépcsők felé tartott.

— Oh, mennyit szenvedett, mig följutott! Valóságos Kalvária-út volt ez!

Mikor feljutott, kissé megállapodott, hogy minden erejét összeszedje. Érezte, hogy most nagy szüksége lesz erre!

Az ajtó elé érve, oly szilárdnak, elszántnak, bátornak, erősnek érezte magát, mint tán még sohasem.

El volt készülve mindenre s meg volt győződve róla, hogy a közelgő perczek forduló pontot képezhetnek életében.

Rátevé kezét a kilincsre, az ajtó nyitva volt.

Az előszobába lépett, hol két ajtót pillantott meg.

Pillanatig habozott, melyiken kopogtasson. Egy hang azonban, mely a jobboldali szobából kiballatszott, véget vetett habozásának.

Férje hangjára ismert.

Szilárdan kopogtatott s be sem várva a választ, elszántan nyitott be az ajtón.

III.

A jelenet, mely itt eléje tárult, egész lelkében megdöbbenté.

Férjét látta maga előtt, karján egy kis fiucskával. A gyermek nagyokat nevetett egy fiatal nőre, a ki pajkosan enyelgett vele.

A férj háttal volt fordulva Melanie felé és így nem vette észre ennek belépését.

Melanie úgy érezte most, mintha vaskarmok szoritanák szivét és az iménti bátorság, elszántság hirtelen elhagyta és mint egy szörnyű csapás súlya alatt támolyogni kezdett.

Jelenlétét a gyermekkel játszó nő vette először észre és hirtelen meglepetéssel fordulva felé, kérdezé:

— Kit tetszik keresni?

A kérdésre a férj is visszafordult.

— Melanie! — kiáltá aztán és kicsi híja, hogy a gyermeket el nem ejtette.

A nő nem válaszolt neki; nem is lett volna erre képes: olyan nagyon, nagyon boldogtalannak érezte magát.

Nagy, kék szemeit, melyekből forró kövér könycseppek szivárogtak elé, szemrehányólag emelte férjére, a ki a másik pillanatban már ott termett mellette és eléje térdelve, meleg, bensőségteljes hangon mondá:

— Melanie, esküszöm, hogy nincs okod a haragra. Engedd, hogy kimagyarázzam magamat.

— Nincs szükség magyarázatára, — szólt Melanie és hangja oly rideg volt, hogy maga is visszariadt tőle.

— Esküszöm neked, hogy tévedésben vagy s hogy nincs okod rám haragot tartani. Ha csak azért nem, hogy már régóta be nem avattalak egy titokba, mely most ilyen visszás helyzetbe hozott engem előtted. De hallgass meg, most mindent megmagyarázok neked.

A szív oly hiszékeny akkor, ha arról van szó, hogy egy vágya teljesedjék és egy csalódással szegényebb legyen, hogy még a legvalószinütlenebb mesét is mohón fogadja.

Melanie szerette férjét és a lehetőség, hogy az, minek szemtanuja volt, valami titokzatos rejtély, mely vissza fogja neki adni férjének szerelmét, melyet elveszettnek vélt, elnémitá benne a méltatlankodás háborgó szavát és édes reménynyel tölté be a lelkét.

Mellére horgasztva szép fejét, szótlanul várta férje magyarázatát.

A pillanatra beállt csöndet a kis fiú gagyogó szava szakitá félbe:

— Ti az a néni?

A szobában levő leány azonban hirtelen oda ugrott mellé és ajkára illeszté kezét.

A férj most karon fogta nejét és egy székhez vezette, melyen ez gépszerűleg foglalt helyet.

— E gyermek és e nő előtt kell neked bevallanom azt, a mit túlságos gyöngédségből s talán bátortalanságom miatt mindeddig elhallgattam előtted. Az nem titok előtted, hogy még mielőtt veled a kedvező sors összehozott, ismeretségem volt egy szegény leánykával, a ki aztán meghalt. Hiszen vőlegény koromban akárhányszor tettél erre vonatkozó pajkos czélzást. Nos hát ez ismeretség gyümölcse itt van előtted. Az a szegény leány meghalt és e gyermeket nővére gondjaira bizta. Én megigértem az elhunytnak, hogy lesz gondom e gyermekre és minden héten föl fogom keresni. Nos hát, én beváltottam mindeddig szavamat; a gyermekhez minden csütörtökön, mielőtt barátaimat fölkerestem volna, rendesen meglátogattam és meggyőződtem róla, hogy kellő gondozásban részesül. És most mondd meg, édes feleségem, kárhoztatsz engem azért, hogy e gyermekről végleg meg nem feledkeztem?

Melanie odatekintett a kis fiura, ki nénje mögé rejtőzve, kiváncsian nézte a neki teljesen idegen asszonyt.

A fiatal asszonyt valami belső érzelem szállta meg ezután, melynek nem tudott ellentállni.

Odament férje gyermekéhez, lehajolt mellé és megcsókolta szőke fürtös homlokát.

— Milyen szép fiú, és te nem szóltál nekem róla semmit! — szólt aztán szemrehányólag férjéhez.

— Angyal vagy! — kiáltá ez s elragadtatva csókolta meg neje kezét.

— Engedd, hogy anyja lehessek!...

IV.

A két bérkocsi még mindig lesve várakozott az utczán.

Milyen nagy volt azonban mind a két kocsis meglepetése, mikor együtt látták a kapun kilépni a férfit és nőt, kiket ideszállitottak.

Egy kis gyermek is volt velük.

A férj odaintè a neje kocsisát, kifizette és elküldte.

Aztán mind a hárman beleültek a férj bérkocsijába s haza hajtattak.

. . . A férj ez estétől fogva sohasem kereste föl a csütörtöki társaságot s még sem fordult föl a világ sorja!

A HARMADIK.

(Regény.) (6)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

— Arról legjobb nem beszélni.

— Ki volt az a szemtelen ember?

— Számolni fogok vele.

— Megsért, ha miattam egy lépést is tesz. Minden szemtelenség maga-magát bünteti meg. Aztán lássa édes Sándor — önnek, de ne haragudjék — önnek édes Körtvéssi úr nincs — — joga, de ne haragudjék, nincs joga az én ügyembe keverni magát.

— Minden nő, ha sohase láttuk is, joggal követelheti, hogy a becsületes ember felvegye helyette a keztyüt. Az a szemtelen ember a legsúlyosabb büntetést érdemli.

— De nem miattam.

— Nagyságod miatt.

— Mit cselekedett? Egy csokrot hajitott felém. Hátha nem is felém akarta hajitani. Nem találná ön legalább is nevetségesnek, ha én hiuságomban magamat venném a választottnak? Én, a ki nem ismerem, a ki róla mit sem tudok?

— Én tisztán láttam mindent. Ő azon kivül, hogy egy hölgyet merészelt megsérteni, megsértette a tanitónői pályát.

— Ez igazabb. De lássa ott nemcsak tanitónők voltak. Ott néző női közönség is lehetett.

— Nem tudom megérteni nagyságod felfogását. A büszkeség igen tiszteletreméltó, de ha ennek a büszkeségnek megoltalmazását nem találjuk szükségesnek —

— Kérem — szólt mélyen elpirulva Zsarkay Ilma kisasszony — ha megengedi erről a tárgyról egy nyugodtabb időben beszélgessünk, most lássa, én a nélkül, hogy azt mertem volna öntől kérni — szépen hazakisértettem magamat. Bocsásson meg. Én itthon vagyok. Csak azon esetben merem kérni és elfogadni látogatását, ha kijelenti — és pedig komolyan, hogy ezt az egész mai esetet, mondjuk semmiséget kiveti a fejéből, és többé reá nem gondol.

— Akkor én egy hitvány ember lennék.

— Tehát . . .?

— Semmi esetre sem.

Zsarkay Ilma kisasszony megfordult, és egy alig észrevehető fejmozdulattal — szó nélkül ott hagyta a kapunál az ifjú embert.

Sokáig ott állt még Körtvéssi úr, nem tudta mit csináljon, esze elállott, csak vére forrott.

— Óh büszke, óh kevély teremtés! — mormogá s lassan tovább ment. Utczákat bolyongott, szelt keresztül-kasul, mig végre haza tántorgott.

— Egy öreg úr várja fenn az ügyvéd urat — szólt kedveskedő mosolylyal a házmesterné — az édes atyja.

A tisztes, fekete ruhás kövér úr ott könyökölt a harmadik emelet vasrácsozatán, oly gondolatokkal, melyek fekete-sárgás arczát a legderültebbé tették.

— Ejnye, ejnye — ölelte át az apa fiát, — már azt gondoltam, haza se kerülsz. Fiú, igen jó hirrel jövök.

A fiatal ügyvéd gyermeki mély tisztelettel csókolta meg a keztyütlen durva kezet, és csak azután emelte arczát atyja arczához.

— Köszönöm édes atyám, hogy meglátogatott, édes anyámék egészségesek?

— De még milyenek. Nagy dologban jövök kedves fiam, nagyban meg szépben.

A mint a csinos szobában széttekintett a lelkész úr, s tekintetét az ujdonatuj fali ékitményeken alaposan meghordozta, jó kedvvel jegyezte meg:

— Tehát te fiam a Történelmi Társulatnak is tagja vagy?

— Az — válaszolt minden elragadtatás nélkül az ifjú.

— Szép. Csak igyekezzél. De még semmit sem irtál?

— Nem.

— Csak igyekezzél. A Természettudósok Társulatának is látom ehol tagja vagy?

— Igen.

— Szeretem. Valamikor Enyeden sokat botanizáltunk. Semmi hasznát se vettem, hanem szép. De irtál valamit?

— Nem irtam.

— Hát irhatnál. A természettudomány mindenkinek hasznos.

Tovább nézegette az öreg a diplomákat, de izgatottan. Ő nem így gondolta el, hogy valaki valamely tudományos társulatnak tagja lehessen.

— A vén Sándorffy is tagja volt az akadémiának, s egy nagy láda kézirat maradt utána. Fia Jóska mind felfidibuszozta. A háládatlan. Igyekezzél fiam, mert sokan néznek rád.

— Kik?

— Nem is tudod? Követválasztásra készülünk ujból. Az uraság egy szép pusztát megint eladott — de potom áron. No pár ezer forintokat szerencsésen megkaparintottam belőle. Ez legalább hasznosra megy. A többit, tudom úgy is megeszik, meg elczifrálkodják. Pipázom fiam, ugy-e nem bánod?

— Oh, édes apám.

— A fiatalabb papság ugyan szivarozik. Nekem nem kell. Rágyujthatnál te is. Ugy fordulhat, hogy le kell jönnöd a megyébe.

— Miért?

— Nagy dologban jöttem fiam. Ha Isten megsegít — anyád legalább igen rajta van — maholnap az esperesség rám néz.

— Adja isten. De mi haszna van benne?

— Hát a tisztesség. A jobb stólák. Az embert mindjárt beválasztják ide is, oda is. Mákossy Lajos egy részeges korcs, az előde, szegény Pali, még szamarabb volt — nyugodjék — azonban van egy társaság, egyesület, mely mohón be is választaná? Takarékpénztár — hát nem tag? megyei bizottság — hát nem tag, még a közigazgatásnak is tagja. Örökké az urak közt hentereg. A legjobb borokat issza a czudar. S egy okos prédikáczió soha ki nem került a fejéből. A püspök csakhogy a tenyerén nem hordja. Persze egy kamarán növekednek. No az igaz, ezzel a mienkkel isten fényes csodát tett. Közpapot olyan korcsnak, kártyásnak, iszákosnak, prédának, mint ő kelme volt, soha nem láték. Hanem nem ezért jöttem. Térjünk fiam a thémára. Mi bajod neked, hogy olyan halovány vagy, meg szótalan? Csak nem kártyáztál el valamely pénzeket?

— Isten mentsen apám. Csak más itt a levegő.

— Adhatok ám fiam egy kis pénzt. Hisz az egész summánál, a mit kiszorítottam — rád gondolék.

— Ha könnyü helyt van édes apám.

— Száz? kétszáz? mi?

— Ennyi elég, szólt a fiú feltünő örömmel.

— No. Ha kell — szólj. Látod gonosz, hogy kitaláltam a bajodat. De a thémára. Ugy áll a dolog, hogy Zsarkay Gábor úr képviselőséget vadász. Gróf Púpos is bolondul értte. No ezek összekapnak. *Inter duos litigantes tertius gaudet.* Nagyszerü volna, ha te fiam okosan, fáinul közibéjük ékelnéd magadat. Anyád szegény, az utolsó vánkosát eladná, hogy az ügy dülőre menjen. Minek légy te szamár, elég régóta vagyok én az. Látom szemesé a világ. A Rothman Móricz fia is képviselő, pedig a nagyapja még fütyült. Fordult a világ. Az ész kerekedett felül. Nagyon helyesen. Doktor juris vagy, istennek hála, egy kis lelkes mozgás, Ugron Gábor lejő, Bartók is lejő, Helfyt is lecsaljuk, eljön Thaly Kálmán, van egy Rákóczy gombom — fiam én kibontottam a zászlót. A papságot felültettem. Halálra kész éretted. A hegyvári csizmadiák már a te neveddel vásároznak, az őrült Sódar, a ki nagy fáklyásmenet-rendező — vár. Van 40—80 fáklyája most is félretéve. Fiam, akkora füstöt csinálunk! Kapisztrán nem prédikált oly lelkesen, mint én prédikálnék. Héring Farkas már irja a brosurákat rólad. Ki vagy dicsérve, mint a nap.

— Még igen ráérünk, édes atyám.

— Mért? Nem vagy doktor?

— Igen.

— No. Nem vagy tagja a Történelmi Társulatnak?

— Oh apám, ezzel nem dicsekszik jóravaló ember.

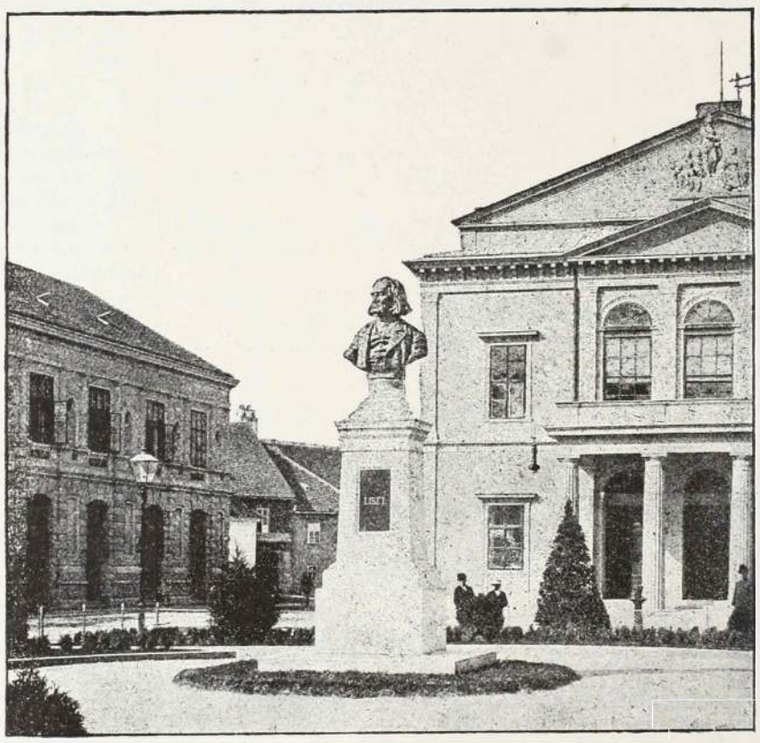

A LISZT-SZOBOR SOPRONBAN.

— Miért nem?

— Hiszen az —

— Azért, hogy egy bötüt nem irtál még. Most épen kapóra jő. Meg a Természettársulatnak is tagja vagy.

— Hagyjuk el.

— Miért? most minden rongy kapóra jő. Hát az ott miféle alapító tagság — ott, ott?

— Petőfi.

— No fiam, ha még ez is semmi, akkor nem tudom, minek örvendjen az ember. A legjobb úton vagy fiam. Még a kéményseprő tiszteletbeli tagság is sokat ér a maga idején. Ez itt mi?

— Dalárda diploma.

— Nagyon jó. Ezek is hathatós faktorok. Hát ez?

— Tűzoltó.

— Nagyon jó. Sokat tehetnek. Látom, fiam te gyönyörűen el vagy látva. Mindig fenlátó voltál. Anyád vére dolgozott benned, a Rókássy vér. Előre, olyan képviselőt csinálunk belőled, mint a világ. Aztán azt vedd föl, hogy erdélyi fiu vagy. Bokros Elek sokat tehet érted, csakhogy az kormánypárti, a kormánypártnak pedig még a nevétől is halok meg. Hanem vannak más kapcsaink. A polgárság a mienk, a papság a mienk, a zsidóság a mienk, az örménység java a mienk, egy haranggal az oláhság is megnyerhető. A bor, pálinka az én gondom. Kitünő forrásaim vannak. A juhhus olcsó, a tehén se drága. Zászlókat szerzek, ott a Zólyomi Balázs kétezer hétszáz kis zászlaja. Ő megbukott, de a zászlói megvannak. Adná piczulájával. Mi kell más? Akarat, mely mint nagy költőnk Arany János mondá: vagy előbb vagy utóbb, de diadalt arat. Hallom a fia megbukott. Zászlókat még tőle is kaphatnánk. Hanem fiam azt látom, hogy te igen tátott száju vagy.

— Miért édes apám?

— Hát igy kell neked ezt a jó hirt fogadni. Más fiu a bőréből ugranék ki, te csak a czigarettáidat morzsolod. Nem jöttem volna fel, ha ezt tudom.

— Mit érek el vele, ha föllépek?

— Mit? Megválasztanak.

— S akkor?

— Méltóságos úr lész először is, s beházasitunk akkor egy erdélyi grófi családba. Üresházi tudod-e, hogy grófi leányt vett el? No és igazgató. Szép ám ez. Ha te elveszed, csak mondjuk, a Baczó Miklós leányát — kész alispán vagy, a mire a vén Zsarkay aspirál. De függet neki. Elég, ha háromezer forintjáért megválasztatom főkurátornak. Azt sem érdemli, mert lusta dög, meg ostoba. Nem tud kivinni semmit. Én fiam bele megyek. Tudod, én bele megyek.

Itt az öreg tömzsi fekete ember összeszoritotta a vastag barna ökleit, melyekből a hüvelyk ujjak mint agyarak ágaskodtak ki.

— Miért ingerli igy fel magát édes apám?

— Mert egy léha, haszontalan fiam van. Tudod?

— Sajnálom.

— De sajnálhatod is. Mert én az asztalfőre húznám a fejedet s te a pad alá dugod. Érted? Mert én vén létemre feltöröm-marom magam ide, ebbe a német városba, a hol az ember egy pohár bort nem kérhet magyarul, s te, mint együgyü suhancz, csak a czigarettáidra gondolsz. Szégyeld magadat. Mivel megyek igy haza? Anyád visszakerget. Jól is teszi. Mi nem aluszunk, mi lótunk-futunk, mi koplalunk, mi kiabálunk, hogy ebből a fiuból embert faragjunk s ő nyim-nyám módon azt se mondja, bű-e, bá-e? Azt se hittem volna, hogy az enyedi iskola czipóján ilyen ember növekedjék. Itt a vallástalanság, a Bethlen Gábor vitézei nem ilyen finakok voltak.

(Folyt. köv.)

A MAGY. SZINÉSZET IFJU GÁRDÁJA.

V.

SZILÁGYINÉ BÁRDOSSY ILONA.

Dalművészetünk egyik legeredetibb tehetségét mutatjuk be olvasóinknak. Minthogy mindössze három év óta van a színpadon, tehetséges kezdőnek kellene őt mondanunk. De ő több annál, sőt e banális jelző már akkor sem volt illeszthető érdekes művészi egyéniségéhez, mint 1890-ben először lépett a szinpadra *Álarczos bál* Oszkár szerepében.

Már akkor lesugárzott róla az eredetiségnek bája s az akadékoskodásra erősen hajló operai kritikusok náluk szokatlan összhanggal konstatálták, hogy *Bárdossy Ilona* jóval több, mint az úgynevezett színpadi hasznosság.

Tehetsége sajátos őszinteséggel nyilatkozott meg. Ugy lépett a szinpadra, hogy nem ösmert semmi mesterfogást. A hatás minden eszközét saját szubjektuma szolgáltatta.

Hangja a lágyság és az olvadékonyság minden kellemét birja, diszkrét árnyéklások és szenvedélyes erejű szinezések fölött egyforma könnyűséggel rendelkezik.

Szerepköre egyelőre kizárja az úgynevezett zajos sikereket, de hisz a valódi művészi siker teljesen független a vele járó zajtól.

Bármilyen alakot ábrázolt eddig a szinpadon, tőről metszett eredeti alkotást mutatott be. *Neddá*-ja például a Bajazzókban olyan érdekes szinpadi alak, mely nem csekély mértékben járult hozzá, hogy Leoncavalló e szilaj erejű zseniális alkotása nálunk is rohamos tempóval emelkedjék a népszerűség legmagasabb fokára.

A bűnös szerelmet, mely őt s vele együtt férjét és szeretőjét a katasztrófába sodorja, oly szenvedélylyel s oly reális erővel juttatta kifejezésre, mely a nézőt kritika nélkül ragadja magával a szilaj lelki emóciókba.

És lám, ő még néhány évvel ezelőtt nem is gondolt a színpadi dicsőségre. Virtuoz lévén a zongorán, Bécsben, mint ilyen akarta magát tovább kiképezni, de nővére énekesnőnek készült s a híres *Viltsekné* asszonynál tanult. *Sz. Bárdossy Ilona* egyszer elkisérte nővérét az énekleczkére s *Viltsekné* így szólt:

— Kisasszony, minthogy nővérének oly remek hangja van, lehetetlen, hogy önnek is ne legyen.

— Meglehet, de még nem próbáltam.

Nos, ugyan akkor megpróbálta s Viltseknével együtt konstatálhatjuk, hogy fényesen bevált. Igy lett Bárdossy Ilonából operaházunk igaz nyereségére énekesnő.

Sikerei egyre fokozódnak és különösen drámai szerepekben jeles játékával párosult énekművészetével még sok szépet várhatunk tőle.

Mai képünk a Bajazzók Neddájában ábrázolja őt, mely a művésznőnek egyik legkitünőbb szerepe.

SZILÁGYINÉ BÁRDOSSY ILONA.

A KANDALLÓ MELLETT.

Irta: HEVESI SÁNDOR.

Személyek:

A marquis.
A marquise.

Szin: Nagy terem a marquis kastélyában.

MARQUIS.

Megparancsoltam Jeannak, hogy ide hozza a teát. Itt fogjuk meginni, ha önnek is úgy tetszik. Foglaljon helyet, marquise. Itt mellettem. Az ilyen borús estén jól esik egymás mellett üldögélni a kandalló barátságos tüzénél.

MARQUISE.

Örülök, barátom, hogy ilyen vidám. Az utóbbi napokban nagyon komornak, levertnek találtam.

MARQUIS.

Ah, semmi, kedvesem. Rossz hangulatom, mely néha-néha erőt vesz rajtam s kiállhatatlanná, szeszélyessé tesz, egy cseppet se aggaszsza. Csak olyan futó felhő, mely nem veszedelmes.

MARQUISE.

Azt hittem, a honvágy szállta meg a lelkét s Párist kivánja vissza. Első eset, hogy az őszi hónapokat itt töltjük falun, távol az élvezetektől, a mulatságoktól és a társaságtól, a melyet ön annyira szeret.

MARQUIS.

Szerettem! Most már nem szeretem. Megúntam a társaságot egész lelkemből. A mulatság fáraszt, a zaj bántja az idegeimet. Ezért maradtam itt, ebben az ódon kastélyban s valószinüleg a telet is itt fogjuk tölteni. Sőt bizonyosan! Hiszen én kivántam, hogy maradjunk itt.

MARQUISE.

Igaz, de hátha csak múló szeszély volt e kivánsága? Hátha nem is komolyan gondolja, hogy télire is itt maradjunk? Szóljon őszintén, én bármely pillanatban követem önt Párisba.

MARQUIS.

Köszönöm, kedvesem. Ön nagyon szeretetreméltó, de biztosithatom, hogy téved. Annyira megszerettem ezt a kastélyt, ezeket a hosszú, csendes, barátságos estéket önnel és Guichaud lelkészszel, hogy semmi kedvem sem volna felcserélni e félreeső helyet a ragyogó Párissal. Apropos! A lelkész úr ma nem jő?

MARQUISE.

Nem barátom. Vendéget kapott. Ma csak ketten leszünk.

MARQUIS.

Csak ketten! Látja, ez az, a mit Párisban nélkülöznöm kellett a mi most olyan jól esik.

MARQUISE.

Ön hízeleg, marquis.

MARQUIS.

Önnek pedig jól áll ez a szerénység. Ezt szerettem önben mindig. Ön különbözik a többi asszonyoktól s ezért különbözött a mi házasságunk a legtöbb házasságtól. Olyan boldog voltam és vagyok önnel.

MARQUISE.

Csak visszhangját adhatnám annak, a mit ön mondott. S mégis, nem gondolja, hogy hiányzik valami a mi boldogságunkból?

MARQUIS.

Hiányzik? És mi? Van valami óhajtása, marquise?

MARQUISE.

Ön nem tudja? Valóban nem tudja?... Egy gyermek.

MARQUIS.

Egy gyermek? Marquise, önnek igaza van... Az ég nem áldotta meg a mi házasságunkat.

MARQUISE.

Csak egy fiuért imádkoztam! Csak egyetlen egyért!

MARQUIS.

Egy fiu! Egy Pontaubert marquis. Az én fiam! Az én nevem örököse! Marquise, mondja, hány esztendős ön?

MARQUISE.

Öreg vagyok, barátom. Már túl a negyvenen.

MARQUIS.

Ön még fiatal! S én sem vagyok több ötvenegynél... Marquise, mi még remélhetünk.

MARQUISE.

Remélhetünk?

MARQUIS.

Még lehet gyermekünk. Fiatalok vagyunk, szeretjük egymást... Ki tudja? Képzelje marquise: fiunk születik.

MARQUISE.

Oh barátom, minő boldogság lenne.

MARQUIS.

Fog születni, mondom. Henrynek kereszteltetem, megboldogult fivérem nevére.

MARQUISE.

Ah, barátom! Ön zsarnokoskodik. Raoul lenne a neve. Atyámat így hívták. Ah! mi szépen hangzanék: Raoul de Pontaubert. S méltányos is, hogy atyám nevét nyerje.

MARQUIS.

Ezt kétségbe vonhatnám, ha vitatkozni akarnék önnel. De engedek. Tehát Raoul! Szép név!

MARQUISE.

És illenék hozzá. Raoul... barna haj és sötétkék szemek...

MARQUIS.

Barna haj? S miért nem szőke? Önnek kedvesem szőke haja van.

MARQUISE.

A haja színét öntől örökölné. A szemeit tőlem.

MARQUIS.

Finom metszésü ajkát s fogait öntől nyerné.

MARQUISE.

S a termete önre vallana.

MARQUIS.

Ah igen. Jól illenék rajta a katona ruha.

MARQUISE.

Katona ruha? Uniformis?

MARQUIS.

Nos igen, kedvesem. Ez meglepi önt? Katonának nevelném.

MARQUISE.

Ön tréfál?!

Vége köv.

IRODALOM.

„Otthon" czímmel Hevesi József szerkesztésében egy uj havi folyóirat indult meg. Az uj folyóirat fölülmul minden eddig nálunk megjelent hasonló vállalatot. Mind tartalma, mind fényes kiállitása egyaránt hozzájárulnak ahhoz, hogy nagy elterjedtséget biztositsanak az uj folyóiratnak. Az első szám munkatársai sorában ott latjuk elbeszélőink közül: Dóczy Lajost, Bródy Sándort, Karczag Vilmost, Rákosi Viktort, B. Bajza Lenkét; Vámbéry Ármin és Stiller Bertalan professzorok rendkivül érdekes tudományos czikkeket szolgáltattak; Endrődy Sándor, Hiador, Feleki Sándor, Palágyi Lajos és Róna Béla pedig versekkel gazdagitották a szép illusztrációkkal diszitett füzetet. Az «Otthon» előfizetési ára egész évre 6 frt.

*

«MAGYAR SZELLEMI ÉLET».

Bármily mostoha sorsban is részesitik iróink a mai magyar társadalmat, az szeretettel fordul az irodalom felé. Lassankint tárgytalanná fog válni a panasz is, hogy nem vesznek magyar könyveket. Dehogy nem vesznek. A jó könyvek, az érdekes könyvek ma is akadnak olvasókra, ha ismeretlen nagyságok bármily hangos panaszszal is sirnak a közönség ellen, mely antiquariumokba száműzi köteteiket. Lám, Igmándi Mihály gyönyörű könyve is második kiadásban fekszik előttünk. A magyar szellem jelesebb képviselőit mutatja be az irodalom és művészetek világából. És a mi a könyvnek kulturtörténeti jelentőséget kölcsönöz, minden iró vagy művész a maga élete történetéből egy fontosabb mozzanatot ir meg, mely pályára fontos, vagy az akkori irodalmi vagy társadalmi állapotokra vet élénk világot. Jókai Mór, Dóczy Lajos, Benedek Elek, Beniczkyné Bajza Lenke, Than Mór, Lotz Károly, Róna József, Bihari Sándor, Blaha Lujza, Ujházi Ede, Hegyesi Mari, Márkus Emilia, stb. stb. több mint félszáz iró és művész arczképe és mellette élete valamely epizódjának érdekes leirása van meg e pompás diszműben. Ily pazar kiállitásu könyvekhez még az elkényeztetett francziák is ritkán jutnak, nálunk meg igazán eseményszámba mehet. Maga a szellemes összeállitó, Igmándi Mihály is ir a könyv végére egy kis befejezést, melyben leirja, mennyi fáradságába került és mennyi utánjárásába, mig ezeket a czikkeket meg tudta szerezni. Elhiszszük neki és a közönség bizonyára meg fogja jutalmazni azzal, hogy a Grill Károly bizományában megjelent és 5 frtért kapható könyvet pártolására méltatja.

*

«Komárom hőse» a czime a Franklin-társulat kiadásában megjelenő igen hasznos Történelmi Könyvtár legujabb füzetének, *Vajda* Emil ismerteti benne élénk, ügyes tollal Klapka tábornok életét s Komárom városának vitéz védelmét. A füzet ára 40 kr.

*

Tizenöt gyorsirási óra. Adorján Emil törekvő nagyváradi gyorsiró tanár ilyen czímmel tankönyvet irt, a mely már a harmadik kiadást érte meg. A könyvet, a melynek ára 50 kr., melegen ajánljuk a gyorsirást tanulni szándékozók figyelmébe.

A MAHARADSÁNÁL — OTTHON.

(Képpel.)

Nordheim M., ki a kapurthalai maharadzsát Indiában meglátogatta, eme látogatásáról a «National Zeitung»-ban a következőket irja: Indiában tartózkodásom alkalmával az a ritka szerencse ért, hogy pár napot mint vendég egy benszülött fejedelem, a kapurthalai maharadzsa udvarában tölthettem. Kalkuttában mutattak be neki és itt meghivást kaptam tőle, hogy ha utam Pendzsabba visz, látogassak el ő hozzá is. Midőn aztán négy héttel később az öt folyam országában, Amritzarban, a sikhek szent városában voltam, elhatároztam, hogy a meghivásnak eleget teszek és a következő napra bejelentettem látogatásomat. Már este volt, midőn Kartapurba érkeztem. A lemenő nap utolsó sugarai egy gyönyörü hintót vétettek velem észre, a melyet a fejedelem küldött elénk. Az alkonyat már árnyat borított a pálmák által szegélyezett kocsiútra; 11 kilométert kellett még haladnunk, midőn hirtelen egy útkanyarulatnál nappali világosság tárult szemeink elé. Mintha álmodtam volna — villamos ivlámpák szórták sugaraikat az út minden irányában. Hogy kerültek e lámpák Közép-Ázsiába? Pár percz mulva egy épület előtt állottunk meg, a melynek belsejéből villamos fény árasztotta felénk sugarait. Egy angol mérnök, Kapurthala egyetlen brit lakója, fogadott és kisért bennünket jövendő lakosztályunk belsejébe. Bámulva láttam azokat a kényelemmel berendezett szalonokat és szobákat, a minőket csak Európában lehet látni, nem pedig Indiában. Fényes fogadó-terem, étkező-, billard- és hangversenyterem, szép hálószoba, mind a leggyönyörübben berendezve, tele műremekekkel, állottak rendelkezésemre. Az ebédlőben kitünő lakomához terítettek; bordeauxit és pezsgőt a legjobb fajtából szolgáltak fel az ebédhez.

Lakoma után látogatást tettünk a fejedelemnél. Palotája épen átellenben volt. Én egyszerüen át akartam hozzá menni, midőn a mi angol mérnökünk arra figyelmeztetett, hogy vétenék az etikett ellen, ha gyalog mennék át. Kocsit bocsátott rendelkezésemre és azon hajtattam át. Dobpergés jelezte megérkezésemet, az őrség fegyverbe lépett és én egy magas kapu alatt beléptem az első szalonba. Sundar Singh szolgálattevő hadsegéd angolul üdvözölt. Időm sem volt körültekinteni, mert két fényes ajtó nyilt meg hirtelen előttem és a maharadzsa előtt állottam. A fejedelem a legnagyobb szeretetreméltósággal fogadott, tudakozódott utazásunk felől és bemutatott bennünket kiséretének. Ő maga jól megtermett ember és egyenlő folyékonysággal beszél angolul és francziául. Körülvezetett bennünket palotájában.

A palotaberendezés minden várakozásomat messze fölülmulta. A berendezése semmi tekintetben sem marad el az európai fejedelmi paloták berendezésétől: drágaságok a világ minden részéről, berendezési tárgyak a nyugat legelső gyáraiból, a kelet leggyönyörübb szőnyegei, stilszerü székek és kanapék töltötték meg a szobákat. Ugy látszik, a fejedelem nagy kedvelője a zenének, mert egy zongorát s más mindenféle hangszert láttam ott egy szobában. Egy méter magas óra, aranynyal kiverve, a föld 12 legnagyobb városának idejét mutatja egyszerre. Értékes olajfestmények diszitették a falat, egy asztalon pedig phonograph volt elhelyezve. Egy órát vett igénybe a palota megszemlélése és min-

denütt a maharadzsa személyesen kalauzolt bennünket. Azután billiardozni kezdtem a fejedelemmel és miután egy játszmát fényesen elvesztettem, lakásomra tértem.

Másnap megjelent nálam a fejedelem egyik hadsegéde, a kivel megnéztem a főváros nevezetességeit. Kapurthala semmiben sem különbözik Hindosztán többi kisebb városaitól. Ugyanazok a szűk, bűzös utczák, nyomorult viskók, mindenszínű benszülött, a világos tejszintől, a csokoládészinűig; az utczákon számtalan piszkos, mezitelen gyerek ugrándozik, méltóságteljes szent tehenek járkálnak az utczán, az utczatisztitást a kányák és a hollók végzik.

A város megszemlélése után ismét a maharadzsát látogattam meg. A fejedelem épen Lawn tennist játszott. E játékot nagy előszeretettel űzte, már azért is, mert a husz éves fejedelem kétszáz fontnál többet nyomott és a mozgás nagy hasznára vált. A játék után megmutatta kincstárát.

Egy 200,000 frankot érő gyöngynyakék nyitotta meg a számtalan saphirból, brillánsokból, rubinokból és smaragdokból álló kincsgyüjteményt. Egy aranyból készült, drága kövekkel gazdagon kivert hüvelyben volt az ősöktől öröklött kard elrejtve, mellette vagy husz zsebóra. Legszebb darab a fejedelem diadémje, melyet Párisban készittetett fél millió frankért, de a különböző drágaköveket ő maga adta hozzá.

A vallás tiltja az indusoknál, hogy európaival egy asztalnál étkezzék, ezért visszatértem ebédre saját lakosztályomba. Ebéd után sólyomvadászatot néztem meg. Igazán komikus jelenet volt, midőn a maharadzsa három kerekű velocipéden vezetett egy csapat lovas uhlánust.

Másnap a fejedelem megmutatta hadseregét, mely mintegy ezer főre menő gyalogság, lovasság és tüzérségből áll. A gyakorlatok kitűnően sikerültek, különösen a lovasság kitett magáért. Este a palotában mulatság volt. A zene hangjai mellett Kapurthala egész aranyifjusága kerekes korcsolyán mozgott a teremben föl-alá. Én is fölkötöttem egy pár korcsolyát, de már az első kisérletnél az orromra buktam, a mit az egész társasaság természetesen hangos kaczajjal fogadott.

A fejedelem vigasztalt és egy kétkerekű byciklire ültetett maga mellé és a zene hangjai mellett nyilsebesen hajtatott velem a teremben föl-alá. A zene keringőbe kezdett; a kedélyes fejedelem azt kérdezte tőlem, nem volnék-e hajlandó hölgyeként vele tánczolni. Alig mondtam ki az igent, derékon kapott és forgolódni kezdett velem. Ha nem is volt oly kecses a táncz, mint a bajadéreké, de azért elég jól ment. Soha életemben jobban nem mulattam, mint azon este Kapurthalában.

Utolsó nap vadászni mentünk. Kocsinkat, melyben a palotából elindultunk, hat öszvér huzta. A városon kivül tizennégy elefánt várakozott már reánk. Az elefánt hátán két kényelmes ülés van elhelyezve és egy méter magas korlát óv meg a lepottyanástól. Az elefántok egy vonalba helyezkedve, megkezdték velünk az előnyomulást. Nem sokáig kellett a vadra várakozni. Vaddisznók, antilópok, sakálok és hiénák menekültek előttünk a sűrüségbe. Az elefánt hátáról lőni annak, ki nincs hozzászokva, nagyon nehéz, mert az elefánt folyton mozog. A vadat is csak pillanatig lehet látni, mert aztán ismét eltűnik az embernyi magasságú fűben. A vadászat eredményével meg lehettünk elegedve, mert kocsink telve volt zsákmánynyal.

Ott tartózkodásom utolsó órájában a fejedelem folyton az ez évben megteendő európai utazásáról beszélt velem és nagyon érdeklődött minden iránt, a miről neki felvilágositással szolgáltam. Midőn elbucsuztam a maharadzsától, emlékül sikerült arczképével ajándékozott meg.

Dsagat-Dsit-Gurdith-Singh, a kapurthalai maharadsa.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

— Tanulságok az olasz előadásokból. —

A népszinház deszkáin összpontosult e héten a székes főváros műértő publikumának osztatlan érdeklődése. «Gauthier Margit»-ban, «Váljunk el»-ben, «Odette»-ben s «Fernande»-ban láttuk azt a sápadt olasz asszonykát, a ki köré már-már egész legenda-kör fűződik.

Nem akarjuk e helyen az ő zseniális művészetét méltatni, hiszen annyit irtak és irnak az ő vendégjátékairól, hogy legföljebb ismétlésekre szoritkozhatnánk, hanem levonjuk azokat a konzekvenciákat, azokat a tanulságokat, melyeket a magyar művészek, illetve a nemzeti szinház sikerrel fordithatnak hasznukra. Elsők voltunk, a kik fölemeltük óvó szavunkat az ellen, hogy — mint másfél évvel ezelőtt történt — a Duse-adoráczió a magyar művészet és a magyar művészek ócsárlásába csapjon át, ez azonban nem akadályoz bennünket abban, hogy figyelmébe ajánljunk a nemzeti szinház művezetőségének és művészeinek egynémely megszivlelésre méltó dolgot, mert a ki nem is tartozik a föltétlen Duse-imádók közé, azt el kell ismernie, hogy az olasz vendégjátékokból sokat, igen sokat lehet tanulni.

Nem akarunk összehasonlításokba bocsátkozni, nem akarunk vitatkozni a fölött, hogy miben nagyobb s viszont miben nem közelítheti meg a mi Jászaink vagy Márkus Emiliánk Duse Leonorát. Hiú és nevetséges erőlködés volna ez. Mert hiszen a szinészetben minden egyes tehetség, mely magát erőnek bizonyitá, *önálló, egyetlen és senkihez sem hasonló* a természetben, csupán önönmagához. De meg másrészről egy állandó szinháznak és egy állandó szinház művészeinek egészen más a czéljuk, hivatásuk s eszközeik, mint egy világjáró vendégművésznőnek, a ki egy nehány bravurszereppel beutazza a föld kerekségét s kiben ez által természetszerüleg a szinművészi kifejezés a virtuozitás rendkivül magas fokát éri el.

Duse Leonora nagy franczia vetélytársnőjével, Sarah Bernharddal együtt a román szinészetnek legkiemelkedőbb képviselője. Annak a román szinészetnek, mely behat a legapróbb részletekbe, mely a jellemzésben a legfinomabb detail-részleteket minucziózus gonddal domboritja ki, mely a charakter legrejtettebb rugójáig hatol, hogy felpattantsa, a mely — úgyszólván — nem az egészre, hanem a nuancokra fekteti a fősúlyt.

Nos, a mi szinészetünknek, mely közelebb áll a germán, mint a román iskolához mert a német szinészet alapján fejlődött, bele kell olvasztania önmagába az aprózni szerető román szinészet előnyeit. De minden bizonynyal kellő óvatossággal kell ezt megtennie, nehogy az iziglen ható számitás elárulja, hogy számitás, nehogy a részletezésben az egésznek *egysége* elenyészszék. Mindig szem előtt kell tartani, hogy az iskolásdi szigorral percz-számra kiczirkalmozott mozgások bilincseiben elvész a művész szabadsága s maguk a mozgások igen szépen és ügyesen lehetnek ugyan megcsinálva, kikanyaritva, de meg is szünnek természetesek lenni. A részletek túlságos tarkázása és kihegyezése megbonthatja az *egésznek* egységét s a végrehajtás, egyenként, külön mindegyik részletében tekintve, sikerült lehet, egyes mozzanatok roppant hatású fénypontokként emelkedhetnek ki, de a szételemzett, hogy úgy mondjuk, apróra vagdalt szerep többnyire összerakott mozaik marad s nem lesz egy öntés.

Elismerjük, hogy nagy és nehéz feladat egyesiteni mind a két iránynak előnyeit, a nélkül, hogy egyiknek vagy másiknak a félszegségeit is magunkba olvasszuk, s ezt csak a legnagyobb művészek oldhatják meg tökéletesen, akármelyik iskolából kerültek is ki, de e feladat megoldására törekednie kell minden szinészetnek s igy a magyarnak is.

Tapasztalhattuk, hogy a Duse reper-

toireja meglehetős kétes értékű darabokból van összeállítva.

Nagyon érthető az oka annak, hogy miért nem választ ő drámai műbecsü darabokat, hanem csak olyanokat, melyeknek nincs egyéb drámai értékük, mint az, hogy bravur-szerepre adnak anyagot.

De rá akarunk mutatni arra, hogy e gyönge darabokból is mily kitünő előadások kerültek ki. Mily gazdagon voltak kiárnyalva e szegény, mily elevenséggel fölruházva e holt szerepek; mily kedvező világításban volt feltüntetve, kiemelve minden szerep, minden porczikája, mennyire hatványozva töredéknyi értéke. Bizonyára a mi szinészeink figyelmét sem kerülte el az a rendkivüli szabatosság és készültség, az a lelkiismeretes pontosság, mely az olasz előadások minden kis részletében kitűnt. Nem volt e játék csak nagyjából játék; minden szereplő iziglen behatott szerepe mélyébe s minden részletében igyekezett azt kiemelni. Tempóra volt minden lépés, minden mozdulat, minden pillantás. Való, hogy e szerepeket, melyekkel Európa szinpadjait bejárják, be is lehetett tanulniok jobban, mint a mi szinészeink tehetik, kiknek sokkal többféle szerepre, sokkal rövidebb idő alatt kell készülniök. Ezt azonban részben ellensúlyozza az, hogy a mi szinészeink sokkal magasabb művészi nivón állanak, mint a Duse-társaságbeliek.

A nemzeti szinház művezetősége azonban levonhatja ebből a tényből azt a konzekvenciát, hogy az a rendszer, a mely most nem kevesebb, mint *kétszáz* darabot tart repertoireon, tarthatatlan, hogy ez a művészetnek sablónos mesterséggé fajulása nélkül képzelhetetlen. Az egész világon hiába keresnénk elsőrangu szinpadot, a hol csak félannyi darabot tartanának egyszerre műsoron, mint nálunk. Ebből származik aztán, hogy az előadások pongyolák, éretlenek, a zavarok, botlások, szerep nem tudások mind gyakoriabbak, a mi ellen különösen az utóbbi időben — és pedig teljes joggal — mind hangosabbá válnak a kifogások.

És az egyes művészeket ezért nem érheti vád, mert ők a legnagyobb buzgalommal sem képesek annyi uj szerepet — vegyest mindég a régiekkel — oly csekély készület után, a mennyi egy-egy uj darab betanulására nálunk telik, művészileg megalakitani. Hát hogy ne lenne üres, unalmas, sablónos és fáradt az a művész, a kinek pl. egy szezonban 60—70 különféle szerepben 170—180 estén kell fellépnie.

Bezzeg, ha e képtelen rendszerrel szakítana a nemzeti szinház művezetősége s a mi művészeink gyöngébb eredeti szinműveink betanulására csak félannyi gondot fordítanának, mint azt most az olasz előadásoknál láthatták, a közönség remekműveket vélne látni magyar drámáinkban.

Az accentuatio elevensége, hullámzó változatossága és finomsága tekintetében is igen, igen sokat lehet Dusetól tanulni. S figyelmébe ajánljuk nemzeti szinházunk szalonszinészei s szinésznőinek különösen azt az eszélyes és diszkrét módot, melyet az alaphang megválasztásánál mind a Duse, mind a Sarah játékában egyaránt tapasztalhattak. Ők ugyanis ezt a társalgási alaphangot lejebb szállítják mintegy egy félhanggal s ennek következménye először is, hogy a kiemelendő dolgokat sokkal könnyebben s a mellett sokkal finomabban és élesebben emelhetik ki, másrészről pedig az indulatok festésére sokkal nagyobb skálával rendelkeznek s a kitörések természetesek s a szalondráma keretébe beillők maradnak. Tapasztalhattuk azt is a nemzeti szinházi előadásoknál, hogy a mi szinészeink, mikor szerepükben egy szellemesebb megjegyzéshez, egy point-hez érkeznek, akkor először körüljártatják szemeiket, nagyot lélekzenek s hosszú pauza után, a midőn már meg vannak győződve arról, hogy eléggé felcsigázták a közönség türelmetlenségét, mintegy arczulcsapják ezekkel a pointokkal a hallgatót. Mennyivel finomabb és diszkrétebben csinálják ezt a francziák és az olaszok, a kik nem tartanak egy-egy ilyen megjegyzés előtt pauzát, nem hivják fel jó eleve a közönség figyelmét arra, hogy: no, most vigyázzatok, mert nagyot mondok! hanem a rendes társalgási modor keretében, alig észrevehetőleg emelve a hangjukat s kissé lassitva a beszéd tempóját, mondják el az efféle pointokat.

Mennyivel előkelőbb, diszkrétebb s nagyobb hatást keltő ez a mód, mely a mellett, hogy a lényegest és szükségest nem mellőzi, a jellemzőt kiemeli gyöngéden és finomul, de mégis határozottan, egyöntetű is marad!

A rendezés szabatossága és fesztelensége tekintetében is sok tanulságos dolgot láttunk az olasz előadásokban, de különösen az egyesek játékának otthonossága és szabadsága az, a mire még rá akarunk mutatni.

A mi szinészeinken rendesen — tisztelet a kivételeknek — nagyon meglátszik, hogy csak játszanak; nem annyira szerepökben, mint inkább a közönség előtt érzik magukat: a közönséghez fordulnak, közlekednek vele, várják, kérik tetszése jeleit, vagy legjobb esetben is elárulják, hogy ügyelnek reá. Az olaszoknál — főképen természetesen Duse Eleonoránál — épen az ellenkezőjét tapasztalhattuk. Ők nem ügyelnek publikumra; oly szabadon játszanak, hogy nem is látszanak játszani, vagyis csak maguknak játszanak; nem tudják, hogy nézik. S épen ez által teljes csalódást képesek előidézni, mert valamint ők maguk nem látják a közönséget, úgy a közönség sem látja bennük Duset, Andót, hanem Gauthier Margitot és Armandeot.

Ennyit egyelőre.

Nem akarnak e sorok a nemzeti szinházra, még kevésbbé annak művészeire nézve gáncs vagy ócsárlás lenni, mert hiszen teljes tudatában vagyunk azoknak a rendkivüli érdemeknek, melyeket ők maguknak kivivtak, csupán csak azoknak az impressziónak fölemlitése, melyeket az olasz előadások reánk gyakoroltak, egynémely megszivlelésre méltó figyelmeztetés, melyeket — ugy véljük — sikerrel fodíthatnak hasznukra a mi szinészeink.

Justinus.

ZENE.

A zeneművészetet nagy veszteség érte. Id. *Helmesberger* József volt udvari karnagy és a bécsi konzervatorium igazgatója nyolcz napi szenvedés után meghalt. A kiváló zenész, különösen négyes estélyeivel vált hiressé és közkedveltségüvé az osztrák fővárosban, melynek zenei életében igen előkelő helyet foglalt el. 1829-ben született és már 1850-ben tagja volt a bécsi konzervatorium tanári testületének, s később az intézet igazgatója lett. A bécsi udvari operaház zenekarában is kiváló szerepet játszott, mint hangversenymester és első hegedűs, majd pedig mint karmester. Fiai mind szintén előkelő zenészek.

A hetvenes évek végefelé látogatta meg először a magyar fővárost, a hol szintén meghódolt neki a közönség és zenevilág egyaránt. Ez alkalommal az ország jó nagy részét is beutazta híres társulatával, mindenütt méltó ovácziókban részesülvén.

Ekkor fedezte fel Kassán a magyar művészvilág egyik fényes csillagát, Gerster Etelkát is, a ki, hogy el nem veszett családi előitéletek következtében a művészetnek: az ő közbenjárásának volt köszönhető. Néhány évvel azután újabb hálára kötelezte a magyar zenevilágot, mert a mikor a Liszt Ferencz magyar koronázómiséje ügyében (1868.) kitört az elkeseredett sajtóháboru a bécsi és a budapesti zenekörök közt: ő volt — mint az udvari zenekar vezére — az a méltányos és a koronázás küszöbén a magyar nemzeti önérzet iránt nemes kegyeletet érző és közvetitő szellem, a ki végre lehetővé tette, hogy a magyar zeneirodalom e monumentális alkotásának hangjai mellett övezze a felkent magyar király fejét Szent István koronája. Ez alkalommal ő maga játszta a mise kimagasló *Benedictus*-hegedüszólóját is.

De ezenkivül is, Helmesberger mindig őszinte elismeréssel és kiváló szimpatiával viseltetett a magyar műtörekvések iránt. Minden magyar művész, minden magyar tehetség, nála előzékeny fogadásra és pártolásra számithatott. Amig nem volt Magyarországnak önálló zeneakadémiája s nem volt a bécsi konzervatoriumot immár könnyen pótolható nemzeti zeneiskolája, nem is egy jelesét, sőt kitünőségét szolgáltatta ő a művészetnek a magyar zenevilágból. A magyarok részéről is méltán megérdemli tehát, hogy sirjának keresztfája díszesebb legyen egy örökzöld babérlevéllel.

Most a nyáron már halál sejtelmei voltak. Szeptember 28-án — Badenben tartózkodott épen a feleségével — a nap lementét nézte s azután hirtelen nejéhez fordulva igy szólt: «Három dolog az, kedves Rózám, a mi utolsó kivánságomat képezi.

Először azt óhajtom, hogy a hietzingi temetőben tegyenek örök nyugalomra.

Másodszor kivánom, hogy holttestemet ne tegyék ki közszemlére. Annyiszor állottam már nyilvánosan ezer meg ezer ember előtt, hogy halálom után nem akarok látványosságul szolgálni.

Harmadszor kivánom, hogy a temetésemkor se ne énekeljenek, se ne muzsikáljanak. Életemben annyit zenéltem és annyi zenét hallgattam, hogy ezt a kis kiméletet megérdemelhetem.»

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság. Budapest, Aradi-utcza 8.

alsó heveder csatló nélkül	525	225	
alsó heveder csatló	2013	862	
kantár	665	285	
csikófék	823	352	
feszitő } zabla-szár	805	345	
csikó } zabla-szár	893	382	
kengyelszij	735	315	pár
málhaszij: első	3728	1597	
málhaszij: hátulsó oldal	2048	877	
málhaszij: hátulsó közép	1138	487	
istálló kötőfék { kötőszár nélkül ***)	997	428	
istálló kötőfék { kötőszár	1277	548	
szügyszerszám	613	262	
patkó táska hord-szijjal együtt	420	180	
főzőedény hordszij 1888. évi minta szerint	9870	4230	
főzőedény hordszij lovasság részére	350	150	
bőrtok a gyalogsági ásóhoz	2275	975	
gyalogsági szerszámtáska	91	39	

Jegyzetek.

*) A bornyuhoz és a töltény háti bőröndhöz szükséges nádlemezszövet az ajánlattevők által a legközelebbi ruharaktártól (fiókruharaktártól) szerzendő be, és pedig a bornyuhoz (háti bőröndhöz) szükségelt nádlemezszövet felszerelés 38 krért, a tölténytáskához való 54 krért. A könnyü bakancsokhoz felsőszövet gyanánt szükségelt, barnára festett fonalból készült pamut vitorlaszövet beszerzési helye az ajánlattevők szabad választására van bizva.

**) Ezen czikkből 5% az első és 95% a második nagysági osztály szerint készitendő.

***) Ezen czikkből 50% az első és 50% a második nagyságnem szerint készitendő.

Budapesten, 1893. október hó 22-én.

1	darab	derékszij csattal (régi rendszer)	—	59	—	ötvenhárom
1	darab	táska { az ismétlő fegyver } szurony	—	21	—	huszonegy
1	darab	táska { a Werndl-féle gyalogs. fegyver } hüvelyéhez	—	24	—	huszonnégy
1	darab	táska { a gyalogsági kardhüvelyhez	—	26	—	huszonhat
1	darab	lovassági { karabély csatlóval	—	73	—	hetvenhárom
1	darab	derékszij { karabély csatló nélkül	—	53	—	ötvenhárom
1	darab	bőrtoló csukor a derékszijhoz	—	06	—	hat
1	darab	derékszij karabély csatlóval { a szekerészeti	—	73	—	hetvenhárom
1	darab	utász kardtáska a derékszijhoz { csapat részére	—	31	—	harminczegy
1	darab	puska szij	—	35	—	harminczöt
1	darab	ismétlő karabélyhoz való szij	—	69	—	hatvankilencz
1	darab	köpeny szij { gyalogság részére két csattal	—	12	—	tizenkettő
1	darab	köpeny szij { a tüzérség lovas legénysége részére	—	10	—	tiz
1	darab	köpeny szij { a tüzérség gyalog legénysége részére	—	07	—	hét
1	darab	gyalogsági tölténytáska 8 m/m.-es lövegekhez tölténytartó nélkül	1	27	egy	huszonhét
1	darab	lovassági tölténytáska 8 m/m.-es lövegekhez	—	50	—	ötven
1	darab	forgópisztolytok hordszijjal	1	62	egy	hatvankettő
1	darab	kardkötő	—	86	—	nyolczvanhat
1	darab	kardmarkolatszij	—	34	—	harmincznégy
1	darab	táskás kardkötő az utász kardhoz	—	79	—	hetvenkilencz
1	darab	kardkötő táska az utász kardhoz	—	24	—	huszonnégy
1	darab	dobhoz való hordszij	1	05	egy	öt
1	darab	dobhoz való átvető szij	—	33	—	harminczhárom
1	darab	nyeregtakaró	6	05	hat	öt
1	darab	felső heveder	1	79	egy	hetvenkilencz
1	darab	alsó heveder csatló nélkül	1	55	egy	ötvenöt
1	darab	alsó heveder csatló	—	68	—	hatvannyolcz
1	darab	kantár	—	96	—	kilenczvenhat
1	darab	csikófék	—	49	—	negyvenkilencz
1	darab	feszitő zablaszár	—	68	—	hatvannyolcz
1	darab	csikó zablaszár	—	62	—	hatvankettő
1	pár	kengyelszij	1	38	egy	harmincznyolcz
1	darab	első málhaszij	—	24	—	huszonnégy
1	darab	hátulsó { oldal } málhaszij	—	31	—	harminczegy
1	darab	hátulsó { közép } málhaszij	—	38	—	harmincznyolcz
1	darab	istálló kötőfék kötőszár nélkül	1	55	egy	ötvenöt
1	darab	istálló kötőfék kötőszár	—	57	—	ötvenhét
1	darab	szügyszerszám	1	46	egy	negyvenhat
1	darab	patkótáska hordszijjal	1	—	egy	
1	darab	főzőedény hordszij (1888. évi minta)	—	10	—	tiz
1	darab	főzőedény hordszij lovasság részére	—	44	—	negyvennégy
1	darab	bőrtok a gyalogsági ásóhoz	—	73	—	hetvenhárom
1	darab	gyalogsági szerszámtáskához	2	23	kettő	huszonhárom

a 4.	»	»	»	---	---	—	---	---	---	—	Budapesten,
az 5.	»	»	»	---	---	---	---	---	---	---	Pozsonyban,
a 6.	»	»	»	---	---	---	---	---	---	---	Kassán,
a 7.	»	»	»	---	---	---	---	---	---	---	Temesvárott,
a 8.	»	»	»	—	---	---	---	---	---	---	Prágában,
a 9.	»	»	»	---	---	---	---	---	---	---	Josefstadtban,
a 10.	»	»	»	---	---	---	---	---	---	---	Przemyslben,
a 11.	»	»	»	---	---	---	---	---	---	---	Lembergben,
a 12.	»	»	»	---	---	---	---	---	---	---	Nagy-Szebenben,
a 13.	»	»	»	---	---	---	---	---	---	---	Zágrábban,
a 14.	»	»	»	---	---	---	---	---	---	---	Insbruckban,
a katonai parancsnokság			»	---	---	---	---	---	---	---	Zárában.

Elkésetten beérkezett vagy távirati ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

6. Próbaminták beterjesztésétől és óvadék letételétől eltekintetik.

7. Valamely szállitási részlet pénzértéke a beérkező és elfogadásra alkalmas ajánlatok számának a kiirt szállitási összmennyiséghez való arányától fog függni. A lábbelieknek a közös hadügyminiszterium az ajánlati minta szövegével összhangzásban fentartja magának az egyes kisiparosok (szövetkezetek) által szállitandó lábbeliek nemének és nagysági osztályának a megrendelés alkalmával leendő megállapitását. Könnyü czipők szállitásával csak oly ajánlattevők bizatnak meg, kik ajánlataikban külön kijelentik, hogy a lábbeliek e nemének szállitását is elvállalják. A megitélt szállitásnak más személyekre leendő átruházása nincs megengedve.

8. Az árviszonyokra nézve tájékozást nyujt a B) alatti jegyzék, melyből az ez idő szerint a hadsereg szállitási szövetkezetekre nézve érvényben levő árak nem engedélyezhetők.

9. A megitélt czikkek beszállitási helye és szállitási határideje a szállitás odaitélése alkalmával fog közöltetni. Elvileg beszállitási helyül azon ruhatár fog megjelöltetni, mely az illető szállitó lakhelyéhez legközelebb esik. A beszállitás lehető megkönnyitése czéljából oly kisiparosok részére, kiknek lakhelye valamely ruhatártól különösen távol esik, lehetőség szerint közelebb fekvő átvételi állomások fognak berendeztetni.

10. A beszállitandó czikkeknek ugy az anyag minősége, valamint az alak, a méretek, suly és kiállitás tekintetében a ruha kezelési intézeteknél levő mintáknak teljesen megfelelőknek kell lenniök. Ezen minták, a hozzájok tartozó leirásokkal és rajzokkal, valamint a lábbelieknél az 1. számu brünni, a 2. számu budapesti, 3. számu gráczi és a 4. számu kaiser-ebersdorfi, valamint a gyulafehérvári fiókruharaktárban megtekinthetők, illetve az ár megtéritése ellenében onnan megszerezhetők. A hátbőröndök (bornyúk) és tölténytáskákhoz szükségelt nád lemezszövet, valamint a könnyü czipők felső szövetére vonatkozólag az A) alatt mellékelt jegyzékben foglalt megjegyzésre a szállitók figyelme különösen felhivatik. Ugyanazon helybeli czipész mesterek, kik a katonai lábbelieknek mintaszerü előállitása iránt bővebb tájékozást óhajtanak szerezni, maguk közül egyik mester a legközelebbi ruharaktárhoz küldetik, hol az illető a szükséges utmutatásokkal elláttatik.

11. Gépek használata meg van engedve. A lábbelieknek azonban mindenesetre teljesen varrottaknak kell lenniök.

esetben ha t. i. az összes czikkek átvétettek, a kincstárt terhelik. Ha azonban a bemutatott czikkeknek csak egy része találtatik átvételre alkalmatlannak, a szállitó a részrehajlatlan bizottság összköltségeinek csak a visszautasitott czikkek szállitási értékének megfelelő arányát tartozik viselni.

Kelt Bécsben, 1893. október hó 15-én.

Ajánlati minta: cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak Bécsben.

Ajánlat: (50 kros bélyeg.) Én N. N ... ...i lakos (ország, vármegye, helység, utcza és házszám) ezennel kijelentem, hogy mindennemü, mennyiségü és nagyságu lábbelit*) a közös hadügyminiszteriumnak 1893. évi október hó 15-én 1996/13. oszt. sz. a. kelt hirdetményében közzétett árakon ezen hirdetmény határozatai értelmében, melyek előttem teljesen ismeretesek s melyeknek magamat teljesen alávetem, magam előállitani és saját számlámra szállitani hajlandó vagyok. — Könnyü lábbeliek**) szállitását ugyanazon feltételek alatt szintén elvállalom. — A megrendelés átvételére, a megrendelt czikkek átadására és a keresmény összeg felvételére meghatalmazottamként***) N. N. urat † (lakik ... ...hó... ...napján.

Hogy N. N. ur... ... ...községben iparigazolvánnyal biró önálló czipész (szijgyártó stb.) mester ezennel igazoltatik.

Aláirás vezeték és keresztnév olvashatóan irva.

Az iparhatóság (községi elöljáróság) pecsétje.

*) A felszerelési czikkek és lószerszám szállitására ajánlkozók e szavakat «mindennemü mennyiség és nagyságu lábbelit» elhagyva, e helyett az általuk szállitani szándékolt czikkek mennyiségét és nemét tartoznak megjelölni.

**) Ezen mondat csak azon kisiparosok által veendő fel az ajánlatba, kik esetleg könnyü czipők szállitására is hajlandók.

***) Ezen mondat csak azon kisiparosok által veendő fel az ajánlatba, kik a szállitás eszközlésére szövetkezetté egyesülnek.

† Ha a meghatalmazott nem egyes személy, hanem bejegyzett egylet, szövetkezet, stb., «N. N. ur» helyett ezen egylet, szövetkezet, stb. neve irandó.

„HERMES“

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság

A **Magyar Földhitelintézet 4%-os adómentes zálogleveleit** mint legbiztosabb tőkebefektetést ajánljuk; ezek nálunk a **napi** árfolyamon **dijmentesen** kaphatók.

Tőzsdei megbizásokat és minden a váltó-üzlet keretébe tartozó ügyletet legelőnyösebb feltételek mellett foganatositunk. — **Betéteket 50** forinttól kezdve folyó **(check)** számlára további intézkedésig **4%-al adómentesen** kamatoztatunk. — Betétek 10.000 forintig **felmondás nélkül** felvehetők.

— Pénztári órák reggeli 9-től esti 5 óráig. —

„HERMES“

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság.

Budapest, Dorottya-utcza 8. sz.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az ősz haj eredeti fényét és fiatalos szinét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a kiadóhivatalban

Budapest, VI. Teréz-körut 41.

!MEGJELENT!

Hevesi József

UJ KÉPES HAVI FOLYÓIRATA.

OTTHON.

Az **OTTHON** rendkivül diszes kiállitásu képes havi folyóirat, **mely** havonkint egy vaskos kötetben jelenik meg.

Az **OTTHON** minden száma igen gazdag szépirodalmi tartalommal jelenik meg legkiválóbb iróink tollából. Közöl regényt, minden számban vagy 10 kisebb elbeszélést, ismeretterjesztő czikkeket. Kritikai és szépészeti értekezéseket. Tanulmányokat a tudomány ujabb vivmányaiból stb.

Az **OTTHON** munkatársai a legkiválóbb magyar irók.

Az **OTTHON** minden száma gazdagon van illusztrálva.

Az **OTTHON** közöl képeket a legkitünőbb művészektől.

Az **OTTHON** minden száma **2 szines képmellékleteket** közöl.

Az **OTTHON** első száma irodalmi esemény.

Az **OTTHON** a legolcsóbb magyar képes havi folyóirat, mert egyes száma

50 kr. = egy korona.

Az OTTHON előfizetési ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt.

Bizunk a magyar olvasóközönségben és különösen a „Szabad Szó“ tisztelt olvasóiban, hogy Hevesi József-nek ez uj képes havi folyóiratát, mely elé méltán tekintenek nagy várakozással, s melynek előfizetési ára oly csekélyre van szabva, tömeges pártfogásban fogja részesiteni.

Az előfizetési árak az **OTTHON** kiadóhivatalába **Teréz-körut 41. sz. a.** küldendők.

Van szerencsénk a nagyérdemü közönséget az áruházunkban tetemesen megbővitett

SZŐNYEG-RAKTÁRUNKRA

figyelmeztetni, melynek megtekintésére tisztelettel felkérjük

SZŐNYEGEK

valódi SMYRNA és PERSA, a legujabb kivitelben, valamint mindennemü nyirott és nyiratlan minőségü, továbbá gyapju, jute és cocos futószőnyegek, ugymint cocos lábtörlők, angorabőrök és divántakarók

BUTORSZÖVETEK

szalon-, ebédlő-. uri- és hálószobáknak, legujabb stylszerü, továbbá ágy-, asztal-, flanell-, kocsi- és utazó takarók, függönyök és portierek,

PAPIRKÁRPITOK

mindezt a legjobb kivitelben és legfinomabb minőségben a legolcsóbb gyári árakon ajánlják.

Haas Fülöp és Fiai

magy. kir. udvari szállitók

Budapest, Gizella-tér 1. sz.

MUTATVÁNY

a Magyar Történeti Album-ból.

Ma jelent meg a

„SZABAD SZÓ“

ingyen műmelléklete gyanánt a

MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM

50 pompás illusztrációjának egyik mutatványa.

1. Egy ilyen albumot rendkivüli diszes kötésben,
2. a „Szabad Szó“ nagy képes naptárat,
3. egy szépirodalmi könyvet (regény, elbeszélések vagy költemények) és
4. Margitay Dezsőnek 40 szines képet tartalmazó művét, a **„Törvénybakter“** czimü regényét

INGYEN

küldjük azon előfizetőknek, kik legalább egy negyedévre (Budapesten 2 forint 50 krral, vidéken 3 forinttal) bármely naptól fogva a „Szabad Szó“-ra előfizetnek.

A „Szabad Szó“ kiadóhivatala

Budapest, VI., Teréz-körut 41.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a híres Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour“ az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel“ lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Illatszer, vegyszer és **gyógyáru-üzlet**

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj-** és **fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

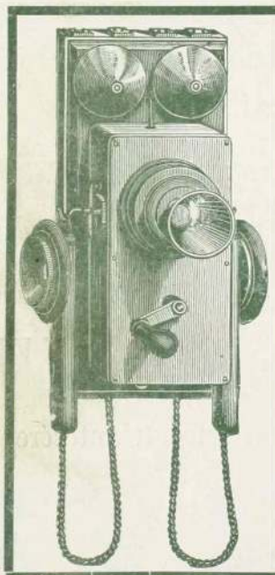

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

Hein János

Budapest, Kerepesi-ut 82.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÜLTETÉSÉRE,** ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

Ne vásároljon czipőt

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyeremek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árustja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Második évfolyam. 45. szám. 1893. november 5.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Bodor Zsigmond: *Egyetemünk dékánjai.* — Szvetenay tábornok. — Lazzaroni: *A Hét.* — Róna Béla: *Visszavágyom.* — Lányi Adolár: *Mementó.* — Petelei István: *A nagyasszony.* — Várnai Emil: *Mennyire szeretlek.* — Kósa Rezső: *A mezitlábos báró kisasszony.* — Vázsonyi Jenő: *Gögös mindhalálig.* — Hevesi Sándor: — *A kandalló mellett.* — Feleki Sándor: *Az Otthon.* — Tolnai Lajos: *A harmadik.* — Béla Henrik: *Andó.* — Irodalom. — Zene. — Képek.

Karácsonyi hirdető.

A karácsonyi ünnepek közelednek. Mindenkinek akad valami vásárolni valója övéinek, ismerőseinek. Ki-ki tehetsége szerint meglepi kedveseit egy-egy emléktárgygyal, a szerint a mint körülményei és tehetségei megengedik.

Mi tehát a közeledő ünnepek alkalmából elhatároztuk, hogy lapunk hirdetési rovatát a külföldi lapok mintájára **„Karácsonyi hirdető"** czim alatt átalakitjuk és nem csak lapunk boritékát, hanem a szöveglapokat is megnyitjuk azok számára, akik lapunkban hirdetéseket akarnak közzétenni.

Ez az uj hirdetési módszer, mely külföldön igen el van terjedve s milyet még magyar lap olvasóinak eddig soh'sem nyujtott, szép alakban, kivánatra képekben is közzéteszi a legmegbizhatóbb czégek hirdetéseit, melyeket olvasóinknak a közeledő ünnepekre jó lélekkel ajánlhatunk.

Ez alkalommal örömmel hivjuk föl olvasóink figyelmét

Karácsonyi dísz-számunkra

mely rendkivüli érdekes tartalommal és oly diszes kiállitásban fog megjelenni, melyet még magyar lap olvasóinak soha nem nyujtott.

Az ujév alkalmából pedig két regényt kezdünk meg a legelőkelőbb hazai és kölföldi szerző tollából.

Bizalommal fordulunk tehát lapunk t. barátaihoz, hogy lapunkat továbbra is érdeklődésével kitüntetni s baráti körben terjeszteni méltóztassék.

A „Magyar Géniusz" előfizetési ára marad a régi. Egész évre 10 frt, fél évre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr.

Kitünő tisztelettel

A „MAGYAR GÉNIUSZ"
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Egyes szám ára 20 kr.

Páratlan hatást

idézett elő a *Szabad Szó* olvasói körében lapunk szombati mümelléklete. Egész sereg üdvözlő levél fekszik előttünk, melyekben lapunk előfizetői elragadtatásuknak adnak kifejezést a mutatóul közlött történeti kép diszes mivolta fölött.

A **TÖRTÉNETI ALBUM** ezen első sikere is mutatja, hogy választásukban eltaláltuk olvasó közönségünk izlését s olyan **ajándékot** juttatunk előfizetőink kezei közé, a mely *örökbecsü emléktárgyat* fog képezni.

A **TÖRTÉNETI ALBUM** képei fényre, pompára és a kivitel müvészi gondosságára nézve vetekedni fognak azzal a bemutató-képpel, melyet mult szombati számunkhoz mellékelve kaptak olvasóink.

Az *ötven szines képet* tartalmazó kötet immáron sajtó alatt van és öndicsekedés nélkül mondhatjuk: ilyen munkával nem kedveskedett még *soha egyetlen magyar lap sem.*

Gondot forditottunk arra, hogy a képek a *történeti hüségnek* a legapróbb részletekig megfelelők legyenek és éppen azért rajzolóink már huzamosabb idő óta a legalaposabb tanulmányokat végzik.

De egyaránt fokozni fogja a kötet becsét az a fényes tollal megirt szöveg is, melyet egyik kiváló történetirónk irt meg *kizárólagosan* a **TÖRTÉNETI ALBUM** számára.

	frt	kr.
1. **Egy ilyen albumot rendkivül diszes kötésben** --- --- --- --- --- bolti ár	2	—
2. **A „Szabad Szó“ nagy képes naptárát** --- --- --- --- --- --- --- bolti ár	1	—
3. **Egy szépirodalmi könyvet** (regény, elbeszélések vagy költemények) --- --- bolti ár	1	—
4. **Margitay Dezsőnek 40 szines képet tartalmazó művét a „Törvénybakter“ czimü regényét** --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- --- bolti ár	—	30
Mind a négy tárgyat, melyeknek bolti ára összesen --- --- ---	4	30

INGYEN

küldjük azon előfizetőknek, kik legalább egy negyedévre (Budapesten 2 frt 50 krral, vidéken 3 frttal) bármely naptól fogva a Szabad Szó-ra előfizetnek.

A „Szabad Szó“ kiadóhivatala

Budapest, VI., Teréz-körut 41.

MÉNY.

lános pályázat utján szándékozik biztositani és e végből irásbeli ajánlatok hivást bocsát közzé.

en, jelzálogban vagy fizethető be.
okmányok csak azon énz gyanánt, ha azok és által törvényesen lattevöket illetöleg az gatóság részéről el- mig a magyar szent z ily okmányok iga- stparancsonokság ré- képviselöhöz tartoz-

se az összeg és mi- apirok, okmányok) latban felemlitendö. si hely) részéről a gáltatott letéti elis- al egyidejüleg de kü- kban (a hirdetmény közös hadügyminisz-

oritékban tett ajánl együtt egy boritékba n azok külön-külön,

gett az ajánlattevök inlatok benyujtására i utolsó napokban) énztárhoz (fizetési

ek a hadügyminisz- k részéről a keres- közigazgatási ható- zállitó képesség bi- ényekre hozott, (a is fell kell szerelve énz lefizetését iga- e beküldendö letéti és legkésöbb 1893. 2 óráig kell a közös alába érkezniök. alakjában szerkesz- t-hadbiztosságoknál, zelési intézeteknél, összes kereskedelmi delmi muzeumnál egyesületnél, Buda-

an kijelenteni tar-

erződési feltételeket is értették és hogy tik, továbbá, mintáit behatóan nézve is, melyből ités módjára nézve guknak. ozóra nézve a be- rikormányra nézve zö erejüvé, a mikor sáról a hadügymi-

Az ajánlattevö lemond a visszalépés jogáról, továbbá igéretének elfogadására nézve az általános polgári törvénykönyv 862. §-ában, valamint az osztrák kereskedelmi törvénykönyv 318. és 319., illetve a magyar kereskedelmi törvény 314. és 315. §§-aiban megállapitott határidökről.

XIV. A közös hadügyminiszterium az ajánlattevök között a szabad választást magának tartja fenn.

Ha valamely ajánlat nem teljes tartalmában, hanem a felajánlott mennyiség vagy ár leszállitásával fogadtatik el, az esetben tartozik az illető ajnálattevö az erre vonatkozó értesités vételétől számitandó öt (5) nap alatt a közös hadügyminiszteriumnál irásbeli nyilatkozatot benyujtani arra nézve, vajjon ajánlatának módositását elfogadja-e vagy sem?

Az ajánlatnak módositással való elfogadása a vállalkozó részéről elfogadottnak tekintetik, ha ez az 5 napi határidön belül az emlitett nyilatkozatot vagy nem, vagy határozatlanul adja.

Ha azonban az egy és ugyanazon pályázatban együttesen különböző czikkekre nézve foglalt ajánlatok közül csak az egyik vagy másik fogadtatnék el, ez az ajánlattevöre nézve azonnal kötelező.

XV. Ajánlattevök tartoznak ajánlatuknak teljes, részleges vagy hozzájárulásukkal módositott elfogadása után a letett bánatpénzt a tiz százalékában megállapitott szerződési biztositékká kiegésziteni, és az irásbeli szerződést, melynek egyik példánya vállalkozó költségén a szabályszerü bélyegekkel ellátandó, megkötni.

Ha valamely pályanyertes ajánlattevö vonakodnék a szerződést aláirni vagy annak aláirása végett az e részben hozzá intézett felszólitás daczára meg nem jelennék, az esetben a teljesen részlegesen, vagy ajánlattevö hozzájárulásával módositva elfogadott ajánlat a vállalkozó által megtekintett feltételekkel együtt a szerződést pótolja.

A fentebbi feltételeknek bármely irányban meg nem felelö, vagy elkésve benyujtott, ugy szintén a táviratilag tett ajánlatok nem fognak figyelembe vétetni.

Ajánlati minta.

A cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak.

50 kros bélyeg

Ajánlat.

Én N. N._____i lakos ezennel kijelentem, miszerint kész vagyok a _____ cs. és kir. katonai ruharaktárba a következö tárgyakat az alább megjelölt mennyiségben, a kitett árakért és határidökben szerződésszerüleg szállitani.

az ajánlott tárgyaknak			á r a					
mennyisége		megnevezése		számokkal frt	kr.	szóval frt	kr.	
	darab		1 darab					1/4 márczius 1/4 1894 május 1/4 évi julius 1/4 szeptember végéig
	készlet stb.		1 készlet					
	méter		1 méter					

Elismerem:

1. hogy a közös hadügyminiszterium részéről 2093/13. oszt. sz. a. kibocsátott szállitási és szerződési feltételeket megtekintettem és azokat meg is értettem, és hogy magamat azoknak teljesen alávetem; továbbá

2. hogy a kiirt tárgyak mintáit behatóan megtekintettem és magamat azok anyaga és kivitele tekintetében részletesen tájékoztam.

Igéretem pontos teljesitéseért öt százalékos bánatpénzemmel kezeskedem, mely _____frtból_____ (keszpénzben, értékpapirokban, okmányokban) áll _____frt _____krnyi szállitási értéknek megfelel és a különboriték alatt egyidejüleg beterjesztett letéti elismervény szerint az_____i katonai pénztárnál (fizetési helynél) le van téve.

A megbizhatósági és szállitó képességi bizonyitvány kiállitása iránti kérvényre vonatkozó hivatalos végzés csatolva van. — Kelt _____-en 1892_____hó_____n.

Az ajánlattevö sajátkezü aláirása, (elö- és vezetéknév.)

Az ajánlat boritékának mintája:

A cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak

Bécsben.

N. N. ajánlata, ruházati és felszerelési szükségletek szállitására vonatkozólag a 2039/13. oszt./93. sz. hirdetmény következtében.

A bánatpénz boritékának mintája:

A cs. és kir. közös hadügyminiszteriumnak

Bécsben.

Letéti elismervény _____frt_____krról (készpénzben, értékpapirban, okmányban) N. N.-nek ruházati és felszerelési szükségletek szállitására vonatkozó ajánlatához a 2039/13. oszt./93. sz. hirdetmény következtében.

A szállitási cz

Mennyiség		A czikkek megnevezése	Az árak ajánlandók
640	készülék	prémgallér és ujj-hajtóka dragonyos bekecshez	készülékre
220	«	bundabélés prémes ulánkákhoz	«
330	«	prémgallér és ujjhajtóka prémes ulánkákhoz	«
1100	«	attila bundaprém } bőrökből összetéve	«
320	«	« bundabélés }	«
1350	pár	felszereletlen nyereg nemez lapbélés	1 párra
300	«	nemez csizma	«
44700	darab	felszerelt gyalogs. csákó, állszij, sas és rózsa nélkül	1 darabra
3900	«	felsz. vadászkalap, állszij, fejzsinór, jelvények és tollbokréta nélkül	«
9500	«	fez bojttal	«
1500	«	fezbojt	«
130	«	császársárga } dzsidás sapka sas nélkül,	«
340	«	sötétzöld } pikkelyesszijjal lószőr bokréta nélkül	«
160	«	buzérvörös	«
80	«	fehér	«
330	«	sötétkék	«
130	«	világoskék	«
440	«	buzérvörös	«
550	«	fehér	«
110	«	sötétkék	«
500	«	hamuszürke	«
680	«	sisak pikkelyes állszijjal dragonyosok részére	db. szám szer.
450	«	sisak pikkelyes állszijjal altisztek részére	«
710	«	szemernyő-szegély	«
620	«	taraj takaró	«
680	«	tarajsin	«
730	«	sas	«
850	pár	oldalvilla	pár szerint
970	«	felszerelt pikkelyes állszij	«
150	darab	lószőrbokréta láncz } ulánus sapkák	db számra
2000	«	sas szám nélkül } számára	«
280	pár	felszerelt pikkelyes állszij } ulánus sapka	pár szerint
200	darab	szemernyő szegély } számára	db számra
52200	«	sas gyalogsági } csákóhoz	«
5800	«	sas tüzérségi } (uj rendszerü)	«
410	«	sas betük nélkül müszaki tüzérség részére	«
1430	«	sas számmal huszár csákóhoz	«
58000	«	rózsa uj rendszerü gyalogsági csákóhoz	«
2300	«	rózsa uj rendszerü huszárcsákóhoz	«
13400	«	pakfong számjegy vagy betü	«
5700	«	uj rendszerü pánczél lánczoskák oroszlán fejekkel	«
780	«	vadászkalap jelvény számmal	«
580	«	« « sassal	«
20	«	távirdász jelvény	«
3700	«	lovassági lövész jelvény	«
58000	«	derékszij csatt	«
4200	«	fekete } lószőr bokréta } uj rendszerü	«
90	«	vörös } lószőr bokréta } rózsával tüzérség részére	«
5800	«	fekete } lószőr bokréta } huszárok «	«
40	«	vörös } lószőr bokréta }	«
1800	«	fekete } rózsával dzsidások «	«
10	«	vörös } rózsával dzsidások «	«
2950	«	tollbokréta vadászkalapokra	«
34600	«	csákókkoz való állszij csattal	«

a segélyzet posztót a kincstár adja

Mennyiség		A czikke
82000	tuczat	nagy } sima
26400	«	kis } sárga
86000	«	nagy } sima
32500	«	kis } sárga
36500	«	nagy }
12500	«	kis } sárga fé
5700	«	nagy sárga fémg
400	«	kis sárga fémgor
3000	«	nagy fehér fémg
2500	«	sárga } fém olaj
2300	«	fehér }
245000	darab	fekete nyakravaló
38000	pár	bőrkeztyü uj mi
12200	«	lovassági gyapju
4100	méter	csákópaszomány
8300	«	«
480	«	} őrmesteri jelvény
6400	«	}
8900	«	selyem karsujtás
8000	«	buzérvörös pasz
100	«	paszomány a ka
		ségények kard
2100	készlet	atilla nyakzsinór
3100	«	nyakzsinór préme
1700	«	nyakzsinór préme
4300	darab	vállcsokor préme
5300	méter	zsinór őrvezetői
28000	«	zsinór magyar p
10000	«	négyszegletes ati
1100	«	csizma csatló
3400	darab	kürtzsinór
3800	«	forgó pisztoly zsi
700	«	sötétzöld kormán
2100	tuczat	atilla rózsácska
600	darab	rojt prémes ulán
5600	«	vitézkötés huszár
2200	«	vadászkalap zsin
25900	készlet	kékes szürke } k
5200	«	barna }
25100	darab	gyalogsági kardb
9000	«	lovassági kardbo
29300	pár	lábbeli patkó sze
1700	«	ónozatlan } kengyelv
700	darab	ónozatlan } zabla ál
600	«	ónozatlan } állazólán
1900	«	ónozatlan } jobbolda
1900	«	ónozatlan } bal «
3200	«	ónozatlan csikóz
4700	«	« kötőfé
12900	«	gyalogsági ásó
12100	«	lóvakaró kéziszij
19250	«	fedőcsésze gyalo
2300	«	vizeskanna*
1600	«	főzőedény kondé
14450	«	főzőedény 2-2 emb
420	«	kondér gyalogság
90	«	tábori konyha fel

*) Ónozás előtt a gyáros ipartelepén az illető ruharaktár közegei által megvizsgáltatnak. — **) A nyergek és va
dorfi ruharaktárnak zászlólebbenyek előállitására két szövőszék van elhelyezve, a zászlólebbenyek szállitója az e rész
Az esetben, ha a fenti zászlólebbenyek kifogástalan minőségben szállittatnak, több évre szóló szerződés megkötés
Bécsben, 1893. október 20-án.

II. évfolyam. *1893. november 5.* 45. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... . 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

AZ EGYETEM DÉKÁNJAI.

BEÖTHY ZSOLT.

KLINGER ISTVÁN.

LÁNG LAJOS.

MIHALKOVICS GÉZA.

EGYETEMÜNK DÉKÁNJAI.

A mi egyetemünk négy fakultása évenkint megválasztja a maga dékánjait.

Az idén a bölcsészeti kar *Beöthy* Zsoltot választotta meg immár harmadszor dékánjává. Beöthy tudományos érdemeit és kitünő tanári mivoltát behatóan ismertettük egyik nyári számunkban, midőn a középiskolai tanáregyesület elnökévé választotta meg. A kitünő tudós mint dékán nem kevésbbé egyesíti tanártársai beléhelyezett bizalmát, mint tanítványai szeretetét.

A jogi kar dékánja *Láng* Lajos, a pénzügytan tanára, a ki csak tavaly tért vissza a pár év előtt, egyetemünk nagy kárára megvált tanári katedrához. A kar sietett megtisztelni őt a dékáni méltósággal, melyet Láng Lajos bizonyára épp oly jelesül fog betölteni, mint a tanári katedrát.

A hittudományi kar dékánja *Klinger* István, a ki egy ízben már az egyetem rektori méltóságát is viselte. Nagy tudományú tanár és a legjobb szívű emberek egyike a világon. Sok hallgatója tanuskodhatik erről. Az utóbbi években visszavonult a közpályától, magával vive nagyszámu tanítványai szeretetét. A dékáni tisztet sem akarta elvállalni, de tanítványai kedvéért még egyszer megtette.

A következőkben orvosi karunk egyik díszét, a hazai tudományok egyik oszlopát akarjuk bemutatni, a kivel eddig még nem volt alkalmunk foglalkozni.

Másodszor tűntette ki a budapesti tudományos egyetem orvosi fakultásának tanári kara mult évi választó gyülésén *Mihalkovics Géza dr.-t*, a boncztan rendes egyetemi tanárát, hizelgő bizalmával, a midőn őt az 1893—94-iki tanévre is dékánjává választotta. Tiszteletét rótta le egy érdemes kar egyik legszimpatikusabb tagja iránt, a kire ezen bizalmi állást ruházta, tudatában annak, hogy Mihalkovics Géza dr. a legnagyob buzgalommal és odaadással vezeti az orvosi fakultás ügyeit és az orvostanhallgatók iránt is a legnagyobb rokonszenvvel viseltetik, a kik a tudós tanáron szeretettel és igaz csodálattal csüngnek.

Hallgatói áhitattal hallgatják előadásait a boncztan köréből, melyeket éles logika, könnyedség és elegáns átlátszóság jellemez; a külföld igen előnyösen ismeri Mihalkovicsot, bár nagyszámú értekezéseinek és tankönyveinek a legnagyobb része magyar nyelven jelent meg. Nem egy igen fontos felfedezéssel gazdagította Mihalkovics a boncztan tudományát és több idegen nyelvű boncztani tankönyv sok helyt idézi a magyar professzor véleményét egyik-másik kérdésről.

Mihalkovics jó szivéről és nemes kedélyéről számos adoma és epizód kering az orvostanhallgatók körében, kik ezek elbeszélését az egyik generációról származtatják át a másikra. Igy például felejthetlen marad Mihalkovics volt hallgatóinak az a néhány év előtt lejátszódott jelenet, midőn a tanár egy téli napon halvány ábrázattal és a legnagyobb felindulás kifejezésével arczán jelent meg a boncztéremben és magát képtelennek mondotta az előadás megtartására, mert a szolgáját ért szerencsétlenség, kinek fia hősöprés közben az épület tetejéről leesett és sulyos sérüléseket szenvedett, annyira megindította őt, hogy rendszeres előadást lehetetlen volt tartania. A fel-felhangzó éljenzés, mely a tanár kijelentését követte, a férfi nemes kedélyének szólt, ki — bár magát teljesen a tudomány műveletének szentelte és szorgalmas kutatásának eredményét hazája fiaira átruházza, keblének nemes érzületeit mindenkoron meg tudja őrizni.

Mihalkovics Géza dr., ki már tizenöt éve a boncztan és fejlődéstan rendes tanára a budapesti egyetem orvosi fakultásán, élete delén álló férfiu. 1844-ben született Budapesten, a hol gymnaziumi és egyetemi tanulmányait kitünő sikerrel végezte. Az egyetemen különösen boncztani tanulmányait űzte nagy buzgalommal és már mint tanuló a boncztani gyakorlatok vezetője lett. Már ekkor számos jelét adta vasszorgalmának.

Több pályanyertes munkát irt, melyek tanárai elismerését szerezték meg a kitünő tanulónak. «Sebészeti kórtana» valóságos feltünést keltett. Csakhamar boncztani tanársegéd lett és mint ilyen tanulmányozás czéljából a külföld kitünőbb egyetemeit járta be. Bécsben *Hyrtl*, *Schenk* és *Tholdt* intézeteit kereste fel a fiatal tudós, majd Lipcsében *Ludwig* és *Schwalbe*, Strassburgban *Waldeyer* mellett dolgozott, mire azután magántanárrá lett minősítve. 1875-ben lett a budapesti egyetemen a boncztan és fejlődéstan rendkivüli tanára, három évvel később, 1878-ban, ugyan-e tanszék rendes tanárává nevezte őt ki a király.

Mihalkovics buvárlatairól számos értekezésben és tankönyvben számol be, a melyek egy része a külföldön jelent meg, igy különösen: «A madárszem fényéről», «A here szöveti fejlődéséről», «A gerinczhúrról», «A szemlencséről» stb. irt dolgozatai. Kitűnő művei Mihalkovicsnak «Az agy fejlődéséről», «A kiválasztó- és ivarszervek fejlődéséről» irt munkái, a melyeket a magyar tudományos akadémia adott ki. «Általános boncztan» czimü kézikönyve után irta meg legkitünőbb művét «Az emberboncztan tankönyvét», melynek két kötete a leiró és tájboncztanon kivül felöleli az egész fejlődéstant és szövettant, melyekkel a boncztani rész egy szerves egészet képez.

A magyar tudományos akadémia, hogy elismerését és háláját lerójja, levelező-, 1884-ben pedig rendes tagjává választotta Mihalkovicsot, a kit különben a művelt világ majdnem mindegyik természettudományi társulata sietett keblébe fogadni.

A magyar orvosi tudomány még sokat vár Mihalkovicstól és a ki a tudós éles elméjét, szorgalmát és igaz hazafiságát ismeri, az tudja, hogy orvosi egyetemünk e kiváló oszlopa, mely már eddig is «érczné maradandóbb emléket» állított magának, a hozzá fűzött reményeknek a legnagyobb mértékben meg fog felelni.

Bodor Zsigmond.

SZVETENAY TÁBORNOK †

Szvetenay Antal báró lovassági tábornokot és a 12. hadtest parancsnokát sétalovaglás közben szélhüdés érte és néhány óra mulva meghalt.

Az általánosan kedvelt tábornok halála az egész hadseregben mély gyászt idézett elő. De első sorban a hadsereget érte nagy veszteség a tábornok elhunytával, mert minden körben ugy tekintettek rá, mint egy jövendő háboru dicsőséges hadvezérére.

Legutóbb a borossebesi hadgyakorlatokon állt a sereg élén s ő felsége többször elismeréssel adózott kiváló hadvezéri tehetségének.

Galiczia egyik városában született, de magyar származását nem tagadta meg soha, bár a katonai átiratok kérdésében a merev katonai álláspontra helyezkedett s az erdélyi törvényhatóságok ismételt kérelme daczára németül küldte át átiratait, s éppen ő volt az, a ki a kezdeményezés tekintetében először tette meg az ismert distinkcziót eljárásának igazolására.

Nagyohai *Szvetenay* Antal báró Tarnopolban született 1831. deczember 5-én.

Huszonkét éves korában lépett a bécsujhelyi katonai akadémiába, a honnan négy év mulva hadnagyi ranggal lépett a 33-ik gyalogezredbe.

Végigküzdötte a középolaszországi hadjáratot és 1852-ben első osztályu hadnagygyá lett.

Ettől kezdve gyorsan emelkedett a katonai pálya lépcsőin.

1859-ben már mint első osztályu százados a vezérkarban harczolt Olaszországban és 37 éves korában nyerte el az alezredesi rangot.

1869 január 20-án beosztották a honvédlovassághoz s itt a főparancsnok segédtisztjeként szolgált, de már egy év mulva áthelyezték a Radetzky huszárezredhez, miután a király a honvéd-lovasságnál töltött szolgálataiért elismerését nyilvánitotta.

1871-ben a 11. huszárezred parancsnoka, 1872-ben ezredes lett és egy évre rá a gráczi hadtest törzskari főnökségének teendőivel bizták meg, a honnan csakhamar hasonló minőségben Bécsbe helyezték át.

57 éves volt, a mikor vezérőrnagygyá léptették elő.

1879-ben a hadügyminisztérium elnöki

irodájának főnöke lett s itt szerzett érdemei elismeréseül a II. osztályu vaskoronarenddel s ezzel együtt bárói ranggal tüntették ki.

1883-ban a hadügyminiszterium osztályfőnöke lett s mint ilyen előkelő, rokonszenves modorával és nagy képzettségével kivívta a magyar delegátusok tiszteletét.

Ez állásában érte altábornagyi kinevezése.

1885. szeptember 14-én megvált a miniszteriumtól és egy gyalogdandár parancsnokságával bizták meg, a honnan 1888. julius 21-én a nagyszebeni 12-ik hadtest parancsnokává nevezték ki.

Két évvel ezelőtt megkapta a legmagasabb katonai rangot: lovassági tábornokká léptették elő.

Bauer halála után sürüen emlegették, mint komoly jelöltet a hadügyminiszterségre, mely állásra kiváló szervező képességénél fogva mindenki alkalmasnak hitte.

Több külföldi (olasz, franczia, szerb és svéd) rendjel tulajdonosa is volt.

A HÉT.

Bizony, bizony akár el is búsulhatná magát az ember, ha olyan gyönge szivü maradhatna ebben a durva, reczés világban!

Miért?

Ne is kérdezzék! Csak a Berecz-pört vegyük. Hát nem szomoru dolog az, ott látni két művelt, úri fiatalembert a vádlottak padján, kik kétségbeesett czynizmussal elkövetett sikkasztással vannak vádolva.

Az egyik pompásan beszél olaszul, a másik kitünően vív; az egyiknek affair-jei voltak, a másiknak szelleme van.

Igaza van Dumas fils-nek: a törvényszéki csarnok a legérdekesebb olvasmány.

Ha Csólics-pöröket tárgyalnak, az még hagyján. Elvégre ez egy elkeseredett munkás, s ha boszúvágyat érez, hát nem is csodálkozunk rajta, megszólalt benne a bête humain.

De — akárhogy mosolyogjunk is rajta, mégis csak a modern ügyvédnek, a Lombroso-Liszt-tanitványnak van igaza, mert hát Bereczék esetében a társadalom is hibás.

S most, te, szeretetreméltó társadalom, kérdő szemekkel tekintesz reám.

— Én? Én vagyok a hibás? Miért? Ha egy cselédleány megöli törvénytelen gyermekét: én vagyok a hibás. No ugyan! Ha egy bankhivatalnok sikkaszt, én vagyok a hibás! No, de mégis!

— Igen is, te vagy a hibás. Nem kell ahhoz *Homo* szelleme, sem Homo szellemeinek a forrása: Lombroso, hogy rád bizonyítsak. Ha lelenczházakat rendeznél be . . .

— Bocsánat, Francziaországban van elég lelenczház, de van azért ott is elég gyermekgyilkos anya!

— Van, igaz, de nem olyan nagy számban. Az ott a kivétel. Itt az olyan megesett leány, a ki nem folyamodik az angyalföldi angyalcsinálókhoz, vagy — rövidesen — nem öli meg a gyermekét, az olyan a kivétel.

(S a társadalom pirulva elhallgat).

— A Bereczék esetében is te vagy a hibás. Nem nézed azt, hogy ki az az ember, kit felkarolsz, mi az, hogy él, honnan él, csak tisztességes redingot-ja legyen, kemény kalapja, s fényes inggallérja, voila tout. Chickes ember! S te befogadod. Ez a sikkasztók iskolája . . .

(S a társadalom . . . eh, a társadalom vállvonogatva halad tovább a maga útján).

*

SZVETENAY TÁBORNOK.

A saison lassan kezd csak élénkülni. Az országház nagy vakácziót csapott, szóval hivatalosan nem csinált semmit. De igér. Nagy harczokra s még nagyobb eseményekre van kilátásunk, pláne most az osztrák válság folytán.

Taaffe gróf bukása csodálatos! Ő, királyunk jó barátja, a jeles árnyképcsináló, a mulatságos ezermester, ő bukjék meg?

Ha Wekerle s derék kabinetje megbuknék, nem lepte volna meg úgy a világot. Elvégre az elvek harczában a bukás is esély. De hogy elvek nélkül is megbukjék valaki, no ezen csak mégis csodálkozhatunk.

De bezzeg nem bukott meg Sardou! Az ő *Madame Sans-gene*-jét, ezt a csillogó rakéta-tengert, sans gêne elfogadta publikuma. Ugyanaz, mely Henre Recque *Párisi nőjét* és a *Varjak*-ot tapsolja. Ugyanaz, mely Zolát olvassa. Ugyanaz, mely tisztában van a modern eszthétikai elvekkel. Csodálatos vagy te ezerfejü szörnyeteg.

Sardou sikert aratott. S előadás után joggal felelhette a bérlő a páholynyitogató kérdésére:

— Mit gondol uram, Sardou darabja uralkodni fog a télen a szinlapunkon?

— Oh igen, — hangzik a felelet — *sans gene*.

*

A párisi sláger tehát meg van. Következik majd a magyar.

Mi lesz az?

Erre kiváncsi most mindenki, s találgatják, tervezik, hasonlitgatják. A Bartók vígjátéka? A Váradi tragédiája? Az Ibsen Rosmersholmja?

A könyvpiacz sikere is erős érdeklődés tárgya. Hogy Herczeg Ferencz könyve már megjelent, kiváncsian várják a Sebőkét, a Bródi Sándorét, a Peteleiét.

Az inyes olvasók különösen az utóbbiét. Ettől az irónktól sokat remélnek — az irók.

*

Meghalt hát a jó *mama*, a kedélyes *magyar asszony* művészi ábrázolója, Szathmáryné is, Szatyi bátyánk anyja.

A megboldogultnak nagy büszkesége volt az a sok koszoru, melyek szerény lakását palotává avatták. De legnagyobb büszkesége mégis csak a fia, a kolozsvári szintársulat derék Szatyija, a ki szintén komikus. Ugy látszik a humor családi sajátság a Szathmáryaknál. Hanem ez a humor elvégre mégis csak szomoruságba fordult. A halálnak nincs humora.

Lazzaroni.

VISSZAVÁGYOM.

Visszavágyom oda ujra,
Erdős, hegyes kis falumba,
Napsugaras szép napokban
A hol olyan boldog voltam.

Elkószálnék a mezőkön
— Minden virág ismerősöm —
S fölüdülve, megifjulva
Lepkék után futnék ujra.

Kakukfüvek friss illata
Édesen elboditana,
S víg futású patak mentén
Puha fűbe heveredném.

Elringatna a madárdal,
Elpihennék a madárral
S lágy öleden, szép természet
Álmodoznám ujra, szépet.

Róna Béla.

SZATHMÁRYNÉ FARKAS LUJZA †

(Szövegét lásd a 302-ik lapon.)

SZATHMÁRYNÉ A «BÁLKIRÁLYNŐ»-BEN.

«A MAMA.»

SZATHMÁRYNÉ AZ «ARANYEMBER»-BEN.

MEMENTO.

— *Lányi Adolártól.* —

Hiuság minden itt a föld fölött,
Remények, vágyak elröppennek;
A legbölcsebb az minden bölcs között,
Ki gondtalan él a jelennek.

Csalóka délibáb után futunk,
Küzködve járjuk a bolondját;
S mi vár reánk, ha végire jutunk?
Sötét sírágyunkat kibontják.

Hideg tetem a föld alá véled!
Mécsed világa im kiégett;
A fű se nőtt ki sírhantod felett
S nem emleget már senki téged.

Elpusztulunk silányul! Hasztalan
Szívünknek minden dobbanása;
«Memento mori»! — hallom untalan
A holnap már sírunkat ássa . . .

Hiuság minden itt a föld fölött,
Remények, vágyak elröppennek;
— Fer édesem és lázas csók között
Szívjuk ki mézét a jelennek.

A NAGYASSZONY.*

Irta PETELEI ISTVÁN.

Az volt a gyönyörü kis udvarház!

A Bükkmáll tetejéről már látni lehetett nagy, kettős zsindelyes fedeleit, meszelt faoszlopait, czifra deszkázatu tornáczát s a lépcső két oldalán a léczes kertecskéket.

Az udvaron mérges komondorok fogadtak, mire kiállott a tornáczra egy szép öreg asszony, s így szólott tettetett haraggal a vad állatokhoz: «nem szégyenlitek magatokat?» . . . Mindjárt jöttek erre a szolgálók pálczákkal, messze üzték őket, s a Nagyasszony leszállott eléd egy pár lépcsőfokon.

Emlékezel az édes anyádra? Nagyon szeret-e? No hát *olyan* volt a Nagyasszony. Olyan tiszta nagy homloku, szép piros arczu asszony. Nem viselt főkötőt, úgy hogy látni lehetett tökéletesen alkotott fejének formáját, szürke, homlokára lesimított nagy hajával. Magas vállas, kemény asszony volt, rücsök nélkül való világos karton-köntösben. Az arczán alig volt máshol ráncz, csak szép gesztenyeszin szemei körül egy-kettő.

Az ajtót megütötte előbb a tenyerével, hogy a legyeket elűzze — s azután nyitott be a hűvös, jóillatu, nagy, törpe, meszelt szobába. Az ablakokon zöld szőrfüggöny fogta el a napfényt. A butorok régi fajtájuak voltak, olyanok, a milyeneknek lábát sok vas S tartja össze, de mindez igen rendes és kellemes volt. A falon nehány arczkép mellett sok példányban lógott a lángoló Vezuv. Huh! mily veres volt. A Nagyasszony fia festette hajdan az iskolában.

Innen az «első házba» vitt. Az hétköznapi állapotában be volt terítve futószőnyegekkel, hogy a szépen surolt pádimentum be ne piszkolódjék. Ott általában minden be volt pólyálva. A kőrisfa-székek gyolcsba, a tükör piros tüllbe, s a porczellán-ibrikekkel, régi gyermekjátékokkal, némi kis ezüstneművel rakott állvány csinos takarókba. Sőt a képek a falon (nehány kövér úr, nagy pecsétnyomó-gyűrűkkel ujjaikon) s egy fiatal hölgy, ki elé a művész kávés csészét festett (jeléül annak, hogy úri aszszonyt festett) szintén be voltak burkolva s cziczkóró-virággal körül voltak tüzdelve, mely növény jó a legyek s egyéb bogarak ellen. E szobába cselédi állapotban levő leány be nem léphetett.

Ezenkivül volt még egy szoba a tulsóoldalon; a hálóház és egy konyha, hol az «ismert világ két leglustább teremtése lopta a napot», a két szolgáló t. i. De mint ragyogott minden ott! Kincsért nem lehetett volna valami rozsdás vagy zsiros holmit kapni.

Ennyiből állott az egész ház.

A PRÁGAI OSTROMÁLLAPOT.

A hirdetés kiragasztása.

Minden egyforma volt, semmin sem változtattak. A kertecskében minden esztendőben pulykaorr termett (a miből szép fekete gyöngyöket dörzsölt ki az ember a tenyerébe) szagos muskáta, majorán; a kút előtt mindig volt egy kis pocsolya a libáknak. Minden tiszta volt, mintha abban a perczben mosták és törölgették volna meg.

Semmi nagyot, igen czifrát, vagy drágát nem lehetett ott látni, de kedélyes, csinos és kisurolt volt minden. A Nagyasszony látott és hallott, törölgetett, igazított az istállóban, a kertben, a kamarában mindent. Ott volt mindenütt, és soha egy béres nyugodtan nem káromkodhatott egyet, hogy legalább a végét be ne rekeszsze a torkába a Nagyasszony.

És mindig úgy tett, mintha haragudnék.

— Te naplopó — mondta csendesen, de szaporán egy rongyos legényembernek — tisztán vétkezem, mikor orvosságot adok neked. Mit tettél magaddal? Ugy állsz itt, mint a halál. Agyon etted ismét magadat? Vagy tán épen korcsmáztál? Mit gondolsz, hogy neked gyüjtöm ezt a sok drága szert? És össze ránczolva szép, nagy homlokát, zsörtölődött, miközben kiszedte a fehér almáriomból a sok gyolcs-zacskót, a jó illatú burjánokkal, melyeket nyári napsütésben s a harmatos őszi mezőkről maga szedett és a skatulyákat, a melyekben a patikabeli porok állottak.

— Botot az ilyen gazembernek, nem orvosságot. Jobb lett volna, ha én is inkább a szárán hagyom elszáradni ezt a virágot itt . . . és azt ott . . . és amazt . . . a mit te most haza viszel — s jól vigyázz! — egy félkupa vizbe tegyed.

Némelyiknek ő maga főzte meg. A sárgaságos betegeket mind hozzá hozták messze vidékről. Valami híres szere volt reá, a mit más senki se tudott. S be elkinlódott olyan rongyos hitvány emberekkel, a kiket (a mitől az Isten őrizzen!) a veszett kutya mart meg. A nyelve alá szurkált hegyes tűkkel, és maga dörzsölte be a mosdatlan beteg inyét foghagymával.

Mindenkinek ismerte a baját. A míg panaszolt valaki neki, soha sem nézett rá, hanem úgy tett, mintha nem is érdekelné, a mit mond. Aztán soha se adott igazat a panaszkodónak. «Mert könnyebben vigasztalódik, — mondá — ha látja, hogy én se vagyok a pártján, s könnyebben békül ki a helyzetével» . . .

Ha valami bajt jól eligazított, valakit kibékített, foldozni valót vett a kezébe (hihetetlen, hogy mennyi foldozni-valója volt örökké), a hüvös tornácz végébe ült, hova két kőris vetett árnyékot s hová a menták, a rezedák, a muskáták felillatoztak, s ott öltögetett, dudorászva csendesen. Régi kedves dalokat fujt a vadászokról, s arról, hogy «nem minden szép a mi szép.»

Természetesen mindjárt elhallgatott, ha

* Mutató szerzőnek «Jetti» czimü, Singer és Wolfner kiadásában megjelent kötetéből.

cseléd vagy valami idegen arra tévedt. A Nagyasszony úgy szerette, ha őt mindig szigorúnak, elégedetlennek látják. Még a gyermekekkel is roppant lármásan beszélt, de mihelyt elszomorodtak, mindjárt dugott a kezükbe egy-egy aszalt körtét vagy más ilyféle jó rágni-valót, a miből mindig hordott a zsebében.

Azt kellett aztán látni, mikor a városba készült a Nagyasszony.

Eléhúzták ekkor a színből a szíjakon lógó hintót. Olyan nincs több a környéken. Azt surolták, dörzsölték, közben szidván a tyúkokat. Elejébe fogván a két vén kanczát, a szolgáló kipántlikázva, a legvasárnapibb díszben felült a kocsis mellé a bakra, a Nagyasszony pedig (szépen betakargatva kalapját, mantilljét, köntösét a nap, a por, a légy, a szél ellen) a két posztó-ülés *között* a legkényelmetlenebb, de a legméltóságosabb helyre. A cselédek mind kiállottak az udvarra. A Nagyasszony úgy hagyakozott, mintha az egész nyárra elutaznék. Aztán megindult nagy ringások közt a hintó. Ekkor a Nagyasszony kihajolt s így szidta a vén Mártont:

— Vak kend? Nem tudja kend kikerülni a köveket? El akarja kend pusztitani a kocsit s meg akar betegíteni engem? Ezt hívja kend trappnak?

A mint a városig ért, a vámnál, az útból kissé félre állott Márton. Ott a Nagyasszony szépen kifejtette magát takaró hüvelyéből s felcsinositotta magát. A szolgáló összefogott szépen mindent a mit levetett, slájert, vászonneműt, s eltette. A Nagyasszony pedig kiegyenesedett, figyelmesen nézelődve erre is, arra is, köszöntötte az embereket s a kocsi csak ekkor indult meg.

Szép és méltóságos vala. A szegény polgár ember félreállott az útból és megemelé süvegét. «Jó napot barátom», így szólott leereszkedőleg hozzá. A piaczon leszállott és a boltokba ment. Nyomon követte a szolgáló s az öreg kocsis. Szűken vásárolgatott, de barátsággal beszélt a kereskedőkkel. Majd mindegyiktől tudott valami kellemest kérdezni.

— Volt magának egy fia, a ki az én Józsimmal tanult!

— Biró, nagysád a törvényszéknél.

— Szép, szép — felelt megelégedetten és oly elismeréssel, mintha az ő Józsija legalább is a miniszterségig vitte volna.

Pedig Józsi nem vitte odáig.

Józsi csak a Nagyasszony jó, engedelmes fia maradt, egy kedves, rest gyermek, a ki sokat eszik, sokat alszik és senkinek semmi bajt nem csinál.

Ő még sokkal nagyobb volt, mint a Nagyasszony. Egy erős, széles vállu, szálas ember. Olyan a feje, mint egy bikának, a melle domború, az arcza szőrös s piros, — hanem milyen nesztelenül lép, milyen leányosan szelíd hangon beszél! Ha leül, karjaiból koszorút fon két térde körül és hintáztatja a lábait.

— Jaj de hozzá vágok valamit a lábaidhoz — fakad ki a Nagyasszony.

Józsi mindjárt engedelmeskedik az anyjának. Nincs akarata, se vágya. Azonban szeret például főzni. Ha vendég van, így szól a Nagyasszonyhoz: «Kedves vendéged, Kati néni, a mézes kakast szereti.» A Nagyasszony ránéz fél vállról s így felel: «Csináljanak mézes kakast.» Pedig jól tudja, hogy nem Kati néni szereti a mézes kakast, de Józsi akar ily ravaszsággal magának egy kis jó csemegét szerezni. Ekkor Józsi megkapja a kamra szörnyen őrzött kulcsát s maga ad ki mindenféle jókat a kakashoz.

Az uzsonnánál Józsi is ott ül a kávézók között s élvezettel szürcsöli a csészét. Míg általánosan beszélgetnek, ő mélyen hallgatja, mintha gondolatok háborognának agyában. Hirtelen odafordul bizalmasan a szomszédjához és az ő szelid gyermekes hangján így szól: «Elsózta már lelkem az uborkát télire?» vagy «tesz-e csombordot a káposztába, édesem?»

Vagy olykor egészen váratlanul kottyan bele a beszélgetésbe. Szemmel láthatólag nem figyel Józsi arra, hogy mit hadar egy sok beszédü hölgy mellette. Azonban, a mint egy perczre csend lesz, hirtelen felkel Józsi s vállon taszitva a kerepelő hölgyet, így szól: «Oh maga szélkelep.»

— De Józsi! lehúzod az orczám bőrét — feddi a Nagyasszony.

Ám nem tud reá haragudni. Hozzá beszél a leghangosabban kétségtelenül; azonban ha nagyon elkomolyodik a vén gyerek, ha kék szemei elhomályosodnak és nagy kezeit kabátja zsebébe mélyesztve, a kis kerti házba vonul, mely a kert közepén magánosan áll s nyári fészkeül szolgál Józsinak — mindjárt utána küld egy üveg befőttet (tudni kell, hogy az édest nagyon szereti Józsi), vagy reá bíz valamit a gazdaság körül.

Ilyenkor nagyon büszke Józsi, s hevesen fog hozzá, hogy elintézze a gabonásban vagy mezőn, a mit meghagyott a mamája. — Azonban belefárad hamar, vagy elalszik.

A mezőre inkább nyári munka alatt szeret menni. Olyankor a dolgos leányok úgy feltüzdelik a ruhájukat, úgy felfogozkodnak . . . a kövér karuk pedig egészen meztelen.

Csinos dolog az.

Ha valaki beszélni akarna arról, hogy az a Józsi miket csinál? hogy az milyen alattomosokat mosolyog a falusi asszonyokra, hát az nem szükölködnék a csinos történetekben. Estenkint a falu utczáin sétál Józsi. Bárha remeg, egy-egy nagy kiáltást hallván; s eldobja a kezében levő botot, ha kutya támadja meg: mégis sétál.

— — Egyszer szívreható levélben hívott ki magukhoz egy oly ügyben, «mely mindnyájuk szerencsétlenségét okozhatná, ha a ház jó barátjai nem vetik közbe magukat».

Sötét tünődés fogott el. Mindjárt valami szerelmi történetre gondoltam. Ah! Józsi jogász volt valaha egy esztendeig s öllel küldte a czukkerlit és a drága bukétokat egy hires szép színésznőnek, a kibe szerelmes vala — de oly ravasz igyekezettel udvarolt, hogy a szép hölgy meg ne tudja soha, kitől erednek a küldemények. A bájos színésznő meg is evett, meg is ivott és elviselt mindeneket, sohasem kérdezvén és soha meg nem tudván Józsi nevét. Ily óvatos volt kalandjaiban a jó fiú. Azon felül pedig egyéb szerelmi szerencsétlenségéről nem szárnyalt hír . . .

Este volt, mire kiértem a Bükkmál tetejére, honnan a nagyasszony udvarháza látszik.

Az aljban, a fűzfás árok mellett várt ream Józsi . . . Felült a szekeremre, nagyokat nyelvén s többször búsan sohajtván. Olyan kedvesen keserves arczot csinált, mint a szopós gyermek, mikor elválasztani akarják a tejtől. A főutczán leszálltunk a szekérről. A tanitó háza előtt elhaladtunkban szemérmesen köszönt egy leánynak, a ki a kapu tetején átkönyökölve merengett a csendes estén. Ez Kati volt, a tanitó leánya, egy erős, nagy hölgy.

— Jó estét Józsi, — felelte a hajadon. — Szépeket álmodjék . . .

A jó fiú gyámoltalanul, de igen beszédes szemekkel nézett reám.

— Ez a szóban forgó «szerencsétlenség»? — kérdeztem.

Igenlőleg intett nagy fejével. Aztán magyarázni akarta az egész dolgot, de úgy babogott, hogy megsajnáltam.

— Hagyja, — mondtam — tudom már az egészet.

— Beszélik tán már a városban? — kérdezte ijedten.

Aztán aggodalmairól szólt:

— Vajjon mit mond a mama?

Biztositottam, hogy a legjobbat hiszem és arra rögtön megvigasztalódott s kifejezte, hogy ő a legszerencsésebb ember a világon, ily tökéletes baráttal birván . . .

Este az ebédlő-asztal mellett tárgyaltuk a dolgot.

— Nem, — mondta sebtiben, de elhatározottan a nagyasszony — még cselédemnek se türném el az ilyen embert, nem hogy fiamnak, a ki velem eszik, velem iszik, kezeimet csókolja. Elmenj. Kell neked a mester leánya? Szép. A nagyanyád Palóczi leány volt. Az ember felneveli a gyermeket, de nem tudja, hogy mire neveli. Inkább vesztél volna el, semhogy ezt kelljen megérnem.

Igen haragudott a nagyasszony. Még sokkal szebbnek és tisztábbnak látszott, mint rendesen. Szája körül keserü vonás támadt. Nem nézett a «gyermekre», ki gyérülő hajjal takart nagy fejét lesütve, alázatosan hallgatott.

— El nem hiszem, hogy a fiam vagy, hogy belőlem származott a kezed, a lábod, a fejed, a véred. Ilyet! Ezzel az erkölcscsel az én fiam! Hát hol láttál te effélét? Az emberek most azt hiszik, hogy itthon ki tudja miket tanulsz te! Mi! Halljam, mit tett veled az a trabális perszóna? Adott be neked valamit? Mit adott? — riadt rá.

— Semmit, édes mama.

Csendesen közbevetettem:

— Tán egy csókot?

— Azt, azt — dadogta pirulva Józsi.

A nagyasszony komoly méltósággal szólt közbe:

— Ez nem kaczagni való dolog. *Rád ijesztett,* azt hiszem . . . Ő egy nagy, formátlan perszóna, ki rád kiáltott bizonyosan s megijedtél tőle. Rád kiáltott? Hát nem tudtál ide jönni hozzám, hogy elpanaszold? Hát én nem vagyok itt?

— De itt vagy, édes mama — mondta keservesen.

— No hát! Ha ki kell elégíteni azt a personát, hát elégítsd ki. Majd kiteremtjük a hozzá való pénzt. Mikor apád (az isten nyugtassa!) itt hagyott özvegységben, mink volt? Semmink. Egy tégla sem volt a tied ebből a házból, melyben ülsz, csak a sok adósság mindenütt. Dolgoztunk, törődtünk, az isten megsegített. Most is megsegít. Gyermekemet nem teszi pénzért szerencsétlenné senki.

Az emlékek kissé elérzékenyitették. A vén gyermek könyezett s tanácstalanul nézett reám. Azonban a futó-szőnyegen egy rücsköt látott meg, melyet lábával a nagyasszony rugott; oda ment, lehajolt s szépen kisimitotta. Egyúttal a nagyasszony keze után nyult, hogy megcsókolja. Nem hagyta, de engeszteltebb hangon beszélt.

— Mert olyan a szived, te szegény fiam! mint a viasz! Azt csinálhatják veled, a mit akarnak. Az édes apádra ütöttél. Annak is kicsalhatták a szemét. Mi lesz belőled, ha én meghalok . . .

S csendesebben, aztán bizonyos szomoru

árnyalattal folytatta. Felállott, az ablakhoz ment búsan, s a sötét udvarra nézett. Egy pár panaszos szót rebegett, aztán elhallgatott.

Akkor egyszerre az ajtóhoz rohant a nagyasszony s megragadta a kilincset. Egy szerencsétlen béres gyertyával ment végig az udvaron.

— Gyertyával, csóré gyertyával jársz az én udvaromon? — kiáltott rá, — te gyujtogató, te bunyik, te tolvaj! Elfujod rögtön?

Aztán visszatért, megállott az ablaknál és babrált a zöld-szőrfüggönynyel.

Nagy későn, vontatottan így szólott, hátra se fordulva:

— No — hát — hol a gyermek?

Józsi körülnézett a szobában.

— Melyik gyermek? kérdezte szolgálatkészen, frissen.

— Hát a gyermek, — mondta ellágyulva a nagyasszony. A tied?

— Az? Nincs egy csepp se, — válaszolta Józsi csodálkozva.

A nagyasszony visszafordult hirtelen.

— Nincs? — kiáltotta.

— Nincs — rebegte Józsi — Nem is volt . . .

— Hát aztán mi az isten nyilát habarsz itt nekem össze-vissza? Hát semmi sincs azzal a leánynyal?

És akkor látni kelle őt. Hogy ölelte át a fia nagy fejét; hogy rázta meg; hogy csókolta, és milyen gát nélkül nyilatkozott meg az öröme a felett, hogy az ő fia mégis tiszta és becsületes fiu. A szeméből egy könycsepp szivárgott ki. Elmorzsolta s nevetve kérdezte:

— Hát aztán mit akarsz?

Józsi bizalommal nézett rá s így szólt:

— Én *őtet* szeretem, és eztet akartam neked elmondani.

A nagyasszony méltósága, nyugodalma visszatért. Leült, egy kis porszemet vert le s így szólt:

— És el akarod venni? Ez az egész? Szólottál már neki valamit? Fontoljuk csak meg . . .

MENNYIRE SZERETLEK!

Mennyire szeretlek,
Ne tudja azt senki:
Ilyen igaz szívvel,
Hogy lehet szeretni,
Nem hinné el senki!

Elfelejtek érted
Mindent e világon,
Minden üdvösségem,
Minden boldogságom
Te vagy e világon!

Neveddel kezdem meg,
Zárom be imámat,
Elrebegem érted
Az egek Urának
Mindennap imámat.

Mennyire szeretlek?
Másnak mit mondanám?
Irigy szemmel nézne
Tudom mindenki rám,
Hogyha megmondanám.

Várnai Emil.

A MEZITLÁBOS BÁRÓKISASSZONY.

— Történet a közel jövőből. —

Irta: KÓSA REZSŐ.

Zelényi Artúr báró nagy kedvelője a nemesvérű lovaknak, de még nagyobb barátja a telt idomú nőknek. A tüzes paripákat csak szereti, de a remek alkotású gyöngédnembelieket imádja, különösen a parányi, rózsás kacsókat s ingerlően kicsiny lábakat.

A báró rajong a picziny női lábakért, mondhatnám: bolondul érettök. Legnagyobb öröme, ha nézheti, gyönyörködhetik bennök, foghatja őket kedvére. Nem tudja, mire nem volna képes szépen formált, remek női lábakért.

Tavaly díjakat is tűzött ki a legkisebb és legszebb női lábakra, s a díjnyerteseket lemintáztatta egy jónevű hazai szobrásszal s elhelyezte gazdag gyüjteményében, a mely valósággal ritkitja párját női lábminták dolgában.

Midőn értésére esik, hogy idefönt a fővárosban, a tündéri Margitszigeten előkelő urak és hölgyek «kneippol»-nak, szinte föllelkesedik.

Édesen biztató, kéjes gondolatok járják keresztül-kasul agyát és a mámoritó gyönyörűség meleg érzelmeit keltik föl benne.

Kellemes odaadással engedi át magát önkéntelen gondolatainak, azoknak a szép, örömre gerjesztő, izgató gondolatoknak.

Ki tudja: micsoda bámulatos szépségű női lábakat láthatni ott? Bájos hölgyekét, gyönyörű leányokét! Bizonyára a java kicsiny fehér és remek formájú.

Micsoda öröm lesz hosszasan nézhetni, kedvére gyönyörködhetni bennök! Ebben a mennyei gyönyörűségben eddigelé még nem igen volt része. Mily fölségesen szép, mily vakítóan fehér, mily ingerlően picziny lábak lehetnek ott! Rózsásak, mint üde arczuk és a hófehér bőrön átkéklenek a finom erecskék. Milyen égbe emelő látvány lehet!

Lehet, hogy sikerül egyik-másik hölgygyel megismerkednie, sőt meglehet az is, hogy valamelyiknek a lábacskáját egész közelről nézheti, talán még meg is foghatja.

E kéjesen hevítő gondolat lángra lobbantja agyát és fölgyújtja lelkében a szenvedély tüzét. Valóját folyton lázas izgalom remegteti. Nincs nyugta, nincs maradása többé kastélyában. Azok a lábak, azok a finom, kedves kis lábak csak nem mennek ki eszéből.

Meg kell, hogy lássa őket, különben soha sem csillapodik meg a vére.

Még aznap délután csomagoltat inasával, befogat hintójába s a vasúthoz hajtat.

Mikor a Margitszigeten kiszáll a hajóból, első kérdése ez:

— Hol kneippolnak? Kik kneippolnak? Mikor kneippolnak?

Ezen a füves téren ni, korán reggel és este, urak és hölgyek vegyest.

— Vannak-e szép hölgyek közöttük?

De még milyen szépek s olyan picziny lábuak, hogy az ember valósággal azt hiszi: nincs is talán lábuk, csakúgy röpködnek a fű fölött.

Ennek a kecsegtető állitásnak úgy megörül a báró, hogy majdnem megöleli és összecsókolja a szegény kertész-legényt.

Micsoda gyönyörűség kinálkozik itt számára! A szíve talán be sem birja mind fogni.

Bebarangolja a jól gondozott utakat, s valahány csinos arczú vagy kis lábú nőcskével összeakad, mindig óhajtva kivánja magában:

— Oh, bárcsak ez is kneipppolna!

Akárminő fáradtan tér is a báró lakására, mégsem képes elaludni, de még a szemét sem bírja behunyni, olyan kéjes izgatottság tartja fogva tagjait, egész valóját.

Félálomban is a szép kis női lábakkal foglalkozik. Bárhová néz is, mindenütt őket látja, s mindegyre szebbnek, fehérebbnek, kisebbnek találja. Meg szeretné csókolni, beléjök szeretne harapni, meg akarja enni valamennyit . . .

Másnap már korán reggel várja egy széles dereku fa mögé vonultan a harmatos fűben mezitláb alá és fölsétálókat.

Kis vártatva már szállingóznak is. Levetik czipőjüket meg harisnyájukat és folytatják a furcsa kúrát.

Lassacskán megszaporodnak a Kneipphívek.

A báró észrevétlenül előre kerül a fa mögül, hogy közelebbről szemlélhesse a sétálókat.

A mint meglátja s hosszában nézi őket, hát — nem gyönyörködik bennök egy csöppet sem, sőt ellenkezőleg visszatetszést keltenek benne, a tetejébe még bosszankodik is.

Borzasztó ilyen lábakkal mezitlen szertejárni — az ő finom, fehér picziny női lábak szemléléséhez szokott szemei előtt.

Hisz ez valóságos rendőri kihágás: enynyire megbotránkoztatni jobb izlésü embert. Micsoda lábak, szent Lábafi! micsoda nagy vasaló alakú, idomtalan lábak ezek.

S még mezitláb mernek széjjel járni az ember szeme láttára. Hallatlan vakmerőség és páratlan önmagáról való megfeledkezés.

Minél tovább nézi, szemléli azokat a hosszú, formátlan, vöröses lábakat, annál nagyobb düh fogja el.

Éppen el akar fordulni tőlük, hogy megátkozza azt a perczet, a melybe eszébe ötlött a fővárosba jönni — mezitlábos úri hölgyeket nézni, midőn egyszerre csak magas, nyulánk fiatal nő közeledik a füves tér felé. Szintén leveti czipőjét, harisnyáját és megkezdi a sétálást.

A báró mintegy leczövekelten áll meg helyén és merően nézi a fiatal hölgyet meg lábacskáit. Egyenes tartású, telt, idomos tagú, gömbölyű keblű, bájos arczú nő és minő piczinykék, minő gyönyörűek a lábai. Megenni valók, éppen a gyüjteményébe elhelyezni valók. Szeretné is a báró ellopni őket tulajdonosuktól, hogy elvihesse haza. Náluknál még szebbeket nem látott. Mindenképen remek növésűek.

A mint a szépséges fiatal hölgy észreveszi, hogy a báró szeme mily kéjjel és vágygyal tapad lábaira, mindegyre előtte halad el, s néha följebb huzza a szoknyáját, hogy jól láthassa és szive szerint gyönyörködhessék bennök.

A báró majd elszédül a nagy boldogságtól. Ilyen lábak, ilyen remek lábak! Kapja magát és csakhamar ő is ott járkél a sétálók között.

A bájos hölgy egyszerre csak ott hagyja társait és lemegy a Dunába lábvizet venni. A hatalmas folyóba szálltában még jobban fölkapja a szoknyáját.

A báró csaknem fölkiált végtelen gyönyörűségében: micsoda formás lábszárak, milyen gömbölyű, izgató ikrák! Nem bir tovább uralkodni magán, heves gerjedelmén s utána siet a szép hölgynek a vizbe. Közelébe érve, így szól lágy, remegő hangon:

— Engedje meg nagysád, hogy bemutassam magamat: Zelényi Artúr báró vagyok.

— Különös helyet keresett a bemutatásra, — mosolyog a fiatal hölgy, — meg aztán mezítláb is vagyunk.

— Hisz éppen azért. Nagysádnak olyan szép, olyan kis lába van, hogy bámulatos. Lábai kincseket érnek. Ilyen gyönyörű lábakat csak ritkán láthatni. Én már láttam eddig száz meg száz női lábat, de ilyen remek formájuak még nem kerültek szemeim elé. Oh nagysád, ilyen lábak, ilyen szép lábak . . .

A hölgy eleinte némi csodálkozással meg kellemes meglepetéssel hallgatja a báró lelkes szavait, de csakhamar elrösteli a dolgot és elpirul egészen a nyakáig.

— De báró . . .

— Engedje meg, hogy lemintázhassam lábait. Ilyen gyönyörű lábak még nincsenek gyüjteményemben. Ezek lesznek a legszebbek . . . Milyen lábak, milyen gyönyörűség!

— Kegyed sért, — fakad ki a hölgy kelletlen hangon és elfordul a bárótól.

Fordultában csaknem kicsuszik kacsójából fölfogott szoknyája s attól való ijedtében, hogy nedves lesz, hirtelen fölrántja egészen a rózsás térdecskéjéig.

A mint a báró sóvár szemei meglátják azokat a remek lábszárakat, azokat a formás ikrákat, azokat a gömbölyű térdeket, szédítő érzés reszket végig teljes valóján és agya lángolni kezd a mámoritóan édes gondolatoktól.

— Nagysád, imádott nagysád, isteni lábak tulajdonosa! — kiált föl a báró magánkivül. — A többit is akarom látni, mindent akarok látni, egészen akarom látni! Legyen az enyém! Legyen a feleségem! Ilyen lábak! Ilyen piczinyek, ilyen szépek! Legyen a feleségem!

A hölgy feléje fordul és arczáról eltűnik a bájos mosoly.

— Én nem lehetek a felesége, — felel komoly, nyugodt hangon.

— Miért? Talán már férjes asszony? — rezzen össze a báró.

— Dehogy.

— Vagy talán már jegyben jár valakivel?

— Még nem.

— Hát talán már másé a szive?

— Az sem.

— Akkor hát miért nem akar az enyém lenni? Nem tetszem talán kegyednek? Kellemetlen külsejü vagyok?

— Sőt ellenkezőleg, igen kedvesnek találom és fölöttébb eredetinek.

— S még sem akar a feleségem lenni. Fölajánlom kegyednek szivemet, életemet, vagyonomat — csak enyéimek legyenek a szép lábai.

— Hát nem engemet akar elvenni, csupán a lábaimat? — mosolyog a hölgy észvesztő csábossággal.

— Kegyedet is, lábait is, mindenét! Csak legyen az enyém!

— De én nem lehetek.

— Mert nem akar, mert gyülöl engem, mert megvet.

— Dehogy gyülölöm, sőt kedvelem önt báró, de ha nem lehet.

— S ugyan miért?

— Mert elintézetlen ügyem van.

A báró nagy szemeket vet a fiatal hölgyre s alig képes szólani a szertelen csodálkozástól.

— Kegyednek?

— Nekem, persze.

— Kivel?

— Ha én azt tudnám, akkor már rég el volna intézve.

— Hogyan?

A MEGBUKOTT OSZTRÁK MINISZTÉRIUM TAGJAI.

— Kihivattam és ledurrantottam volna az illetőt. Biztos kezem van.

— Nagysád csak tréfálni méltóztatik.

— Csalódik, báró.

— De hát ki az az illető?

— Nem ismerem, csak annyit tudok róla, hogy báró.

— Báró?

— Valósággal az.

— S miféle ügyet kiván elintézni vele? Talán én, ha megengedi . . .

A hölgy egy futó perczig szeme közé néz, azután igy szól:

— Jól van . . . Hallgassa tehát az esetet. Különös a maga nemében . . . Tavaszszal nagynéném társaságában, ki született Karahegyi grófnő, Kolozsvárra utaztam a Bándy grófok lakodalmára. Mind a két testvér egyszerre kelt egybe. Az út kissé megviselt, mivel éjjel-nappal egyvégben utaztunk . . . Egy kicsinykét elkésve keltünk útra . . . Hirtelen álom szállt pilláimra. Nem tudtam neki ellenállani: elszenderedtem . . . Egyszerre csak úgy éreztem, mintha valaki összecsókolna. Mire fölnyitottam a szemeimet, nagynéném és utitársaink rémült arczát láttam. Nem tudtam hamarjában elképzelni, mi történhetett? Csakhamar elmondták nekem az egész esetet . . . Egy elegáns külsejü, magas, barna fiatal ember, bárónak mondták, igen nagy érdeklődéssel nézett folyton engem, (én észre se vettem), s addig kerülgetett, mig egyszerre csak hozzám ugrott, gyorsan összecsókolt és azzal leugrott a nyilként haladó gyorsvonatról. Mindnyájan azt hitték, hogy életével fizette meg az a bizonyos báró meggondolatlan tettét. Eleinte én is azt gondoltam, de később arról értesitettek, hogy mákszemnyi baja sem esett. Él s én nem tudom, hol van? s nem tudom a nevét. Pedig neki lakolnia kell vakmerőségeért . . . Most már ismeri az ügyet . . . Ha kegyed csakugyan szeret engem s el akar venni, akkor kutassa föl azt a bárót, hívja ki párbajra s vágjon le egy darabkát a füléből vagy az orrából örök emlékül vakmerő csókrablásáért.

A báró hosszúra nyúlt ábrázattal hallgatja a hölgy elbeszélését és befejeztével lemondó hangon viszonozza:

— Azt a bárót én nem kereshetem meg.

— Miért? Nem bizik talán ügyességében?

— Oh én még a föld alatt is megtalálnám . . . Ilyen szép lábak!

— Vagy talán nem tud vívni?

— Kegyedért mindent tudok és mindenre kész vagyok, de . . .

— De Hársfalvai Lujza bárónő előbb nem lesz a kegyed felesége, míg ügyét el nem intézi.

— De bárónő! én nem vághatok le neki semmit sem, mert az a báró . . .

— Nos?

— Én vagyok.

— No, ha kegyed az a báró, — mondja a bárókisasszony különös nyomatékkal — akkor én hívom ki — a vízből jegyesemül.

— Rendelkezésére állok — szárazon és vizen.

GŐGÖS MINDHALÁLIG.

Végzett. Az ősi nagy vagyont elette
és elitta,
Belőle semmi sem maradt, csak
a családi kripta.
Kastély helyett padlásszobában
vonja meg magát,
S szomszédait lenézi, göggel hordja
a nyakát.
Mert a nyomorban megmaradt az egy
vigasztalása:
Ha meghal, fényes, úrias lesz újra
a lakása . . .

Vázsonyi Jenő.

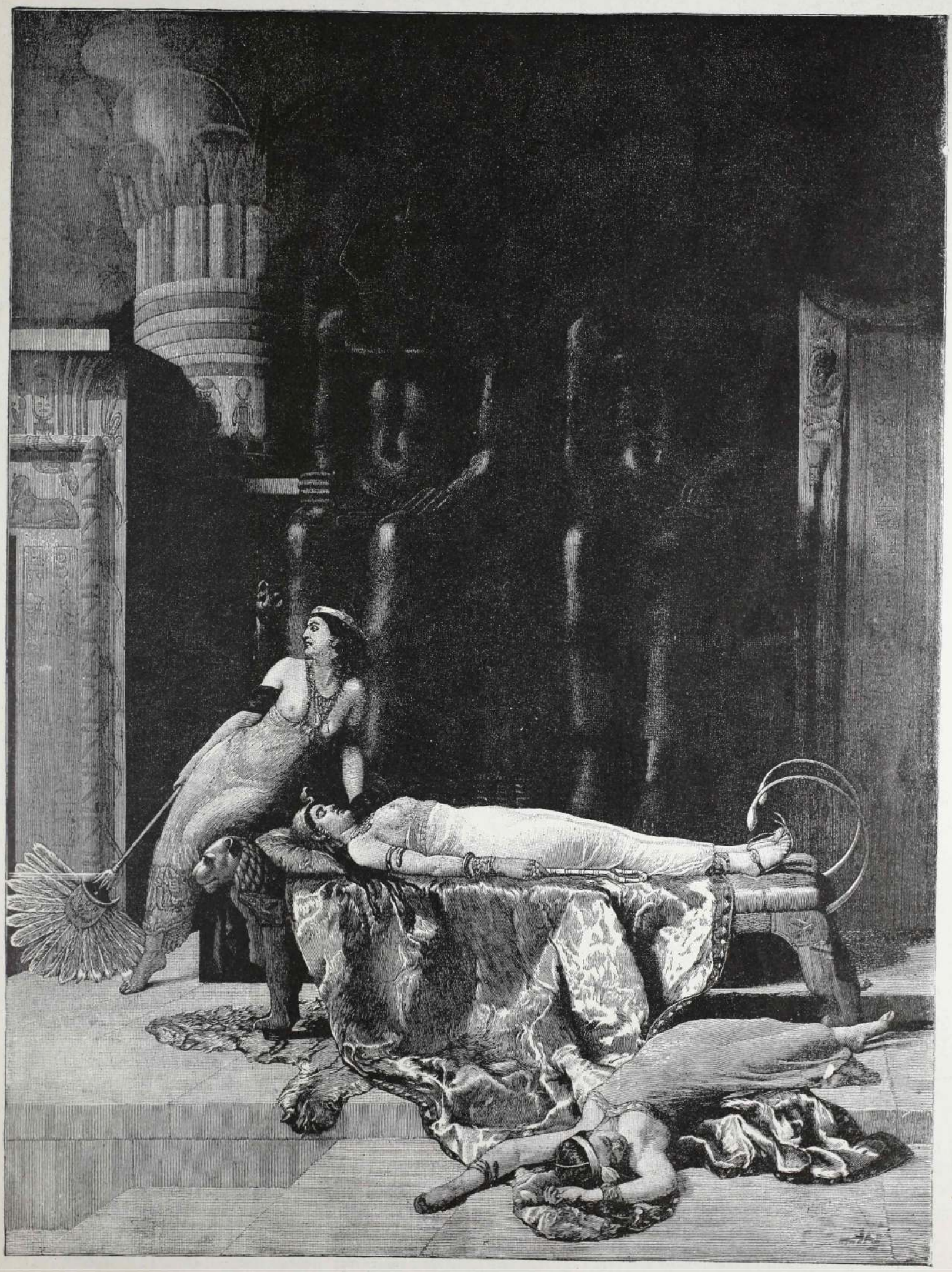

CLEOPATRA.

A KANDALLÓ MELLETT.

Irta: HEVESI SÁNDOR. (2)

MARQUIS.

Távol áll tőlem minden tréfa. Katonának fogom nevelni, vitéz, bátor, jellemes katonának. Olyan időben élünk, a melyben a hazának szüksége lehet derék katonákra.

MARQUISE.

Nem, barátom. Ön ezt nem fontolta meg s nem is beszélhet komolyan. Egyetlen fiu s katonának menjen? Évekig tartózkodjék Algirban vagy Tunisban s ez idő alatt egyszer se láthassam? Ah, ez lehetetlen! Lehetetlen! Marquis, ön nem beszél komolyan!

MARQUIS.

De kedvesem, ön minden indokolás nélkül ellentmond nekem. Ezt nem szoktam meg öntől.

MARQUISE.

De Marquis! Ön kegyetlen az anya iránt.

MARQUIS.

Bocsánat, ön nem ért a dologhoz. Egy Pontaubert marquis csakis katonává lehet. Más pályát nem ismerek számára.

MARQUISE.

És a politikai?

MARQUIS.

Kedvesem, ön is demokrata lett. Mindig mondom, ne olvassa az ujságokat. A nagy forradalom óta minden megváltozott s ránk nézve legjobb, ha nem nyulunk a politikához és a plebshez. Egyik sem hozzánk való. Mindenütt az űzérkedés járja. Ne is beszéljünk róla. Katona lesz a fiuból.

MARQUISE.

Soha! A meddig én élek s tiltakozni tudok.

MARQUIS.

De kedvesem, ön egészen izgatott. Kérem, csillapodjék. Ilyen ellentétek husz esztendős házasságunk alatt sohasem merültek fel köztünk. Önnek be kell látnia, hogy ebben a dologban nekem van igazam.

MARQUISE.

Nem látom be s nem is fogom belátni. Ah! Önök férfiak, nem tudják, mi az anyai szív, melynek minden dobbanása imádság a gyermekért . . . Egyetlen fiam van s azt is katonának neveljem? Hogy minél ritkábban lássam! Ez őrültség volna! Politikus legyen, államférfi. Kiváló tehetségével és nevével sokra viszi. Huszonkét esztendős korában pedig megházasitom.

MARQUIS.

Mit mond ön? Huszonkét esztendős korában megházasítja Henryt — azaz Raoult. Hahaha!

MARQUISE.

Ön kaczag?

MARQUIS.

Egész szivemből.

MARQUISE.

Olyan nevetségesnek találja a tervemet? Van talán valami kifogása ellene?

MARQUIS.

Hogy is volna! Ön olyan határozottan beszél, hogy mitsem szólhatok ellene s olyan furcsa nézeteket hangoztat, hogy nem ismerek önre. Huszonkét éves korában akarja megházasitani fiunkat? Ez, megbocsát, majdnem nevetséges. A fiúnak ki kell tombolnia magát.

MARQUISE.

Ugyan! Ez valóságos férfi-gondolkodás! Tombolja ki magát, nemde? Keverje magát könnyelmü viszonyokba holmi szinpadi csillagokkal, csináljon adósságokat a szeretői miatt s a mikor már testileg, szellemileg elkorcsosult — házasodjék meg! Ön valódi férfi.

MARQUIS.

S ön igazi asszony! Fiatalembernek ki kell forrnia magát. Le kell hűtenie pezsgő vérét. Azután válik belőle jó férj.

MARQUISE.

De marquis, ön komolyan beszél?

MARQUIS.

Oly komolyan, mint mindig. Lássa kedvesem, Raoul katona lesz. Bátor, derék fiu, fényes carriert csinál s kissé mindenesetre viharos ifjuság után, 30 esztendős korában megházasodik s nőül vesz egy épen olyan kedves nőt, mint ön.

MARQUISE.

S az majd elmegy utána Algirba vagy Tunisba?

MARQUIS.

Ön nem jött volna velem, ha katona vagyok?

MARQUISE.

Az egészen más.

MARQUIS.

Ugyanaz!

MARQUISE.

Raoulból nem lesz katona! Soha.

MARQUIS.

El van határozva!

MARQUISE.

Ah! ön méltatlanul bánik az anyával.

MARQUIS.

Nem tehetek másként.

MARQUISE.

Ez utolsó szava?

MARQUIS.

A legislegutolsó.

MARQUISE.

Jó éjszakát.

MARQUIS.

Ön távozik?

MARQUISE.

Igen, mert Önnel ma ugy sem lehet beszélni.

MARQUIS.

De hiszen épen ön az, a ki folyton ellenem szegült.

MARQUISE.

Mert jogomban sértett. Adieu.

(El a jobboldali ajtón.)

MARQUIS *(egyedül)*.

Mit tegyek! Kérjek bocsánatot tőle? Nem vétettem semmit! Csak az elveimet védtem. Sajnos, csak az elvet, egy semmit, a mi van is, nincs is. Szegény Raoul! Azaz, hogy mi vagyunk szegények nélküle . . . De végre is egy Pontaubert marquis, a ki az utolsó a családjából, nem hagyhatja bánkódni a nejét, a kivel husz esztendőt boldogságban töltött. Menjünk bocsánatot kérni. *(Kopogtat a jobboldali ajtón).* Ah! zárva! Ugy látszik, komolyan megharagudott . . . Ez nem szép tőle . . . Eh, legyünk lovagiasak . . . Menjünk a másik ajtón. *(El balra).*

MARQUISE *(jő jobbról)*.

Nem térhetek nyugalomra haraggal a szivemben. Igaz, hogy anyai szivemmel kiméletlenül bánt, de végre is férjem, a kivel husz esztendő alatt sohasem tüztünk össze . . . De hol a marquis? Elment! Ő haragszik! Legyünk engedékenyek s keressük fel a szobájában.

(Marquise megy a baloldali ajtóhoz, a marquis jön jobbról.)

MARQUIS.

Marquise!

MARQUISE.

Marquis!

MARQUIS.

Szóm van önnel.

MARQUISE.

Beszélni szeretnék önnel.

MARQUIS.

Megvallom!

MARQUISE.

Elismerem!

MARQUIS.

Mit akar ön elismerni?

MARQUISE.

Mit akar ön megvallani?

MARQUIS.

A hibámat!

MARQUISE.

A félreértést, melyet . . .

MARQUIS.

De hiszen én voltam az oka . . .

MARQUISE.

Hiszen én voltam a hibás . . .

MARQUIS.

De engedje meg . . .

MARQUISE.

De megbocsát . . .

MARQUIS.

Én kezdtem a vitát . . .

MARQUISE.

De én emlitettem először a gyermeket...

MARQUIS.

De kérem, ön téved.

MARQUISE *(rezignációval)*.

Biztosíthatom, hogy igazam van! Nem bánom, nevelje katonának, ha úgy akarja, bár megszakad a szivem . . .

MARQUIS *(épen úgy)*.

Nem bánom, legyen politikus, bár irtózom a politikától, mint a kezeégett gyermek a tűztől.

MARQUISE *(m. f.)*

Nem bánom, tombolja ki magát, bár tönkre is megy a teste, a lelke.

MARQUIS *(m. f.)*

Nem bánom, házasodjék meg huszon... óh, óh, huszonkét éves korában. Nem bánom, legyen filiszter s már huszonnégy éves korában családapa . . . Nem bánom, bár nagyon fáj.

MARQUISE *(m. f.)*

Tegyen vele a mit akar. Rendelkezzék vele a mint tetszik. Belenyugszom mindenbe, hiszen az anyai sziv csak arra való, hogy fájjon és szenvedjen. Belenyugszom.

MARQUIS.

Én nyugszom bele!

MARQUISE.

Nem! Én! A házi béke kedvéért.

MARQUIS.

Mint lovagias férfiunak, nekem kell engednem — a házi béke kedvéért.

MARQUISE.

Ön ma nagyon vitatkozó kedvében van.

MARQUIS.

Ön sem tagadhatja, kedvesem!

MARQUISE.

Mindig az ellenkezőjét állítja annak, a mit én mondok.

MARQUIS.

Ön is!

MARQUISE.

Hát mit tegyek?

MARQUIS *(egy gondolat villan meg benne)*.

Megmondom! Hagyjuk ezt a szomoru tárgyat... Várjuk be... mig Raoul megérkezik...

MARQUISE *(sirva fakad)*.

Ah!

MARQUIS *(akadozva)*.

Végre is a sorsa, a pályája őt érdekli legjobban... Majd a mikor őt is bevonhatjuk a tanácsba, akkor határozhatunk.

MARQUISE *(könyeit szárítva)*.

Oh, marquis, ha ez megtörténnék!

MARQUIS.

Reméljük!... Mindjárt hozzák a teát. Nem foglalna helyet — marquise?... Reméljünk!

(A függöny legördül.)

(Vége.)

AZ OTTHON.

— PLESTSEJEV. —

Erdő szélén pihenni ah be jó,
Távol füstölg zsupfödte házikó,
Fölötte vándorfelhő messze száll,
Mig idegenbe új hazát talál.
Szomorú fűz, fehérlő nyirsereg
Feléd oly hallgatagon intenek.
Látásuk bús emlékeket idéz
S elválni tőlük mégis oly nehéz.

Sok hely lehet a földön egyebütt,
Hol szép az élet s napsugára süt,
De ott pihenni lelkünk még se hágy,
Ugy vonz szülőföldünk felé a vágy,
Mert nem látunk kunyhót, borús eget,
Szomorú fűzt, ólomszin felleget...
Mért is szeretjük őket oly nagyon,
Mily bűverő, mely vissza-vissza von?

Feleki Sándor.

A HARMADIK.

(Regény.) (7)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

A fiatal jogtudor, kinek most kisebb gondja is nagyobb volt a divatos képviselőségnél, mély szomorusággal nézett fölötte kihevült kedélyü atyjára. Nem akarta ellenkezésével ingerelni, de érezte, hogy a teljes felvilágositással késnie nem szabad.

— Apám beszéljünk egyenesen.

— Mert úgy.

— Mi feljövetelének határozott czélja?

— Nem vagyok peres ember.

— Tudom.

— Engem se ne vallas, se ne döfölj. Úgy.

S csikorgós léptekkel méregette az aggastyán a csinos szobát.

— Ugy vettem ki édes atyám beszédéből, hogy Zsarkay úrral —

— Semmire se becsülöm. Léha, dologtalan, eszem-iszom, hazug embeber, a kire soha se lehetett számitani.

— De —

— Soha.

— Ugy vettem ki édes atyám szavaiból —

— No?

— Hogy három—négyezer forintot elfogadott tőle.

— Aztán? Talán az ügyvéd urak irtóznak a pénztől?

— Nagyon ideges atyám.

— Fizessen, hát elvettem, harangra, templomra, parochiára. Fizessen. Eleget szolgált neki, meg a kevély, dologtalan nemzetségének a papság. Te még most is azt gondolod talán, hogy rabok vagyunk? Ohó! Elmult a mi volt. Szemeink kinyiltak. Ki. A vakok látnak, a sánták járnak, a halottak föltámadnak. Föl. Látom, csak te alszol. Azt hittem örömhirt hozok. Én, a bolond! Mindenben anyád szeszélyes természetére ismerek.

— Anyámat egy rossz szóval se illesse. Engem akár megverhet.

— Hát az a nyavalyás Zsarkay föl akar lépni képviselőnek. Mi úgy beszéltük meg, a mint mondottam is már, édes anyáddal — bocsáss meg fiam, ha bántottam. Látod, hamar kimondom a szót. Nem értettem én semmi rosszat. De borzasztó mód bánt, ha egy okos ember nem tudja fölfogni a helyzetet. A helyzet az, hogy te most könnyen képviselő lehetsz. Mi?

— Jelenleg nem vállalkozom reá. Gondolkoztam.

Az öreg látta, hogy makacs emberrel áll szemben, fordítani kell a formán.

— Sándor, tudod, hogy gyerekkorodtól fogva mindig fölöttébb szerettelek.

— Köszönöm.

— Rád voltam legbüszkébb.

— Nem érdemeltem meg.

— Lelkem úgy itélt, hogy meg. Te voltál az a csillag, a melyik után akartam, hogy testvéreid menjenek.

— Én nagyon kevés ember vagyok.

— A szerénység igen szép, de most csak nyüg. Minden vágyam az, hogy belőled egy előkelő, gazdag, tisztelt férfiut formáljak. Kaphatsz százezer forintos lányt. A Túry leányt is odaadják. Csak egyet szólj. Sánta valamennyire, de az a kis sántaság még jól áll neki. Aztán a pénz nem sánta. Minő rétjei, minő erdei, búzaföldjei. Fiam, a képviselőség mindenre rásegíti az embert. Ezt százszor láthattad.

— Téved atyám.

— No csak hadd ültesselek bele. Lecsapjuk Zsarkay uramat. Igy e.

— Én nem.

— Fiam! A békülő házaspároknak is mindig engedtem időt, s az lett, a mit én akartam. Itt is akép járok el. Elvégeztük.

Mintha leesett volna az öreg embernek a szivéről minden aggodalom, minden gond — arcza kiderült s vidáman ugrott lelke egyik tárgyról a másikra. Gondolta, a fiú csak fél. Hadd féljen.

Nem is vették észre, mikor egy kisebbszerü vendéglő csöndes zugában jó kedvvel tárgyalták az otthoni eseményeket s feledtek nagyuraságot, gazdag leányt, képviselőséget, szivörlő hiuságot, mindent, mindent, a mi az egyszerü boldog embert oly szerencsétlenné, nyomorulttá teszi, ha egyszer karmai közé csavarta.

V. FEJEZET.

A mandátumvadász.

Nagy sebbel-lobbal nyitott be a csontosi nagyvendéglő egyik elsőrendü vendégszobájába egy szép csinos szőke ifjú, annyira kitárva a magas kettős ajtót, hogy az egész városka besuhanhatott volna rajta,

— Apám, itt hozom a város és kerület legderekabb polgárát, a híres Nincsics Dani testvéröcscsét. Ugy-e pajtás timár vagy?

— Timár.

— Egyházfi?

— Egyházfi.

— No látod apám. Csakhogy itt mindenek fölött pénz kell. Meg kell nyernünk a timárokat. Gyuri pajtás a leghiresebb kortes.

— Értek valamit hozzá. Abban nőttem fel. Voltam jobbpárti, pappárti, úri párti, Tiszapárti, Giczipárti, most 48-as vagyok.

— Csak az a baj, brúder, hogy apámnak kormánypártinak kell lenni. Én be akarok jutni a minisztériumba, öcsém a megyéhez készül, egy nővéremnek igazgatóságot akarunk.

— Egy kissé baj, mert most esküdtem örökhűséget a 48-asoknak s a papom is, a ki komám, most sétált ide: azonban minden attól függ, hogy mint —

S a többit a két ujjahegyének a morzsolásával mutatta.

— Pénz. Értelek. Lesz. Ezt a kerületet el kell hóditanunk az ellenzéktől. A haza ügye ezen sarkallik. Ugy-e apám?

— Ugy van fiam.

— S mennyi pénz kellene? Ugy nézz ennek a becsületes cátói jellemü polgárnak a szemébe, hogy ha őt megnyertük, a diadal itt van a markunkban. Bankettet adunk estvére apám. Beszéltem a vendéglősnével. Pompás kis kövér asszony. Ötszáz forintból kijövünk.

A timár kis suta veres fejét rázta.

— Hogyan? Micsoda Gyuri? Ne ölj meg.

— Annyi magamnak is kevés.

— Ej, ez csak bankett. Esmerkedési estély.

— A kormány számára minden darab embert pénzen veszünk. Ez nálunk úgy van.

— Hát veszünk. Hallod apám? Ide pénz kell. Most találkoztam a Pupos gróf ispánjával. Járja a falukat. Nevettem. Ne félj. Itt minden a papoktól függ. Ugy-e Gyuri?

— Tőlünk. Itt az iparososztály dönt. A timárok, mészárosok, vargák, csizmadiák. A haza sorsa a mi kezeinkben van.

— De a papság . . .

— Semmi papság. Azok jönnek arra, a merre mi viszszük.

— Tehát mennyi pénz kellene?

— Juj! azt kimondani is alig merem.

— Mégis? teszem azt . .

— Bizony sok.

— Például?

— Itt a húszezer forintból egy kis krajczárt sem engedünk. A mészárosok házat épitenek. Oda sok pénz kell. A csizmadiák összevesztek, azokat csak pénzzel lehet össze csirizelni, mi pedig most vettünk egy tavat, meg rétet.

— Apám, ha belementünk ebbe a dologba: a tárczát meg kell nyitni. Itt tépelődés, sóhajtozás mit sem használ. Gyuri én egyet gondoltam.

— És az?

— Nagyszerűen czimbalmozok.

— Szép.

— Adok egy hangversenyt. Két nővérem is fellép. Egyik szaval, nagyszerűen szaval, a másik énekel. Én czimbalmozok.

— Többet ér ennél a készpénz.

— De egy ügyes, lármás hangverseny, jótékony czélra. Mit gondolsz?

— Pénz, a pénz. Én egyebet nem gondolok, soha nem is gondoltam.

— No hát apám?

Zsarkay Gábor úr erősen a fogai közé szoritotta finom havannah szivarát, s közbe-közbe sóhajtott.

— A nagy házat el kell adni.

— Hirtelen nem lehet.

— Hol az a ház? kérdé a kortes.

— Nagy-Erdősön.

— Mennyit ér?

— Tizenöt ezeret a fekvőségekkel.

— Akkor kaphatunk érte öt ezeret.

— Hogy az árgyélusát?

— Csak úgy, hogy a képviselőjelölt nem alkudhatik, mert akkor azt mondják, nincs pénze. A hogy kérik, úgy kell adni. Majd én keritek vevőt.

— Nagyszerű. Hallod apám? Gyuri vevőt kerit.

— Ugy nem adom.

— De ha benne vagyunk, ha már vagy öt ezeret elvertünk, én küzdeni fogok körömszakadtig.

— Hát a kormány mit ád? kérdi a főkortes.

— Most oda nem fordulunk még. Tartjuk a bankot magunk.

— Annál jobb.

— Kiket kell itt lekenyerezni?

— A ki csak kabátot visel. Papot, tanitót, ügyvédet, doktort, tanárt — mindent, mindent.

— De apám a forradalomba tiz sebet kapott.

— Tizenötöt fiam.

— Ha ellenzéki volna, az jó volna, de itt az nem ér semmit. A kormánypártnál csak a pénz dönt.

— Hát a hazafiság semmi?

Vonogatta a hegyes vállát a timár.

— Apám Kufsteinban ült hét évet.

— Kilenczet fiam.

— Hát ez semmi?

— Kilencz darab százas is többet ér ennél.

— Apám az árviz alkalmával ötszáz embert tartott egy hónapig.

— Több volt az fiam!

— Hát ezzel nem lehet agitálni? Hiszen ezt kevés ember teszi.

— A kormánypártnál semmivel, csak pénzzel dolgozhatunk.

— Hát az ember itt úgy veszi a képviselőséget, mint a lovat?

— Ugy. Weinmann Ármin is úgy vette. Egyet se szólt, csak fizetett. Nem ismerte a kutya se. Csak fizetett. Még itt se járt, csak fizetett. Ha fizet: holtig képviselő. Itt jó emberek laknak.

(Folyt. köv.)

ANDÓ.

— Irta: BÉLA HENRIK. —

(Képpel.)

Andó úrról czikket irni: nagy önmegtagadás férfi-ember részéről. Bennem ugyanis tombol az irigység Andó ur ellen. Először is azért, mert simogathatja görög-kontyos fejét, megölelheti hajlékony termetét, megcsókolhatja finom arczát annak a varázsos asszonynak, kinek Duse Eleonora a neve. Másodszor azért, mert a mióta itt játszik ez a talián színész, nem lehet beszélni az asszonyokkal: mind csak őt lesi, ő róla akar beszélni, őt szeretné megismerni, őt szeretné szeretni halálosan. Harmadszor azért irigykedem reá, mert olyan nagy talentum, a milyen. Az igaz, hogy e nélkül a harmadik ok nélkül nem is irnám meg ezt a czikket róla. Végre is minden irigység és a különböző tekintetek mellett (az ember tetszik tudni nem szívesen rontja el dolgát a nemzeti szinházzal) megmarad egy néhány csöpp tiszta méltányosság s igazságszeretet, a mely nyugtalankodik és háborog és egyre pirongat, hogy az nem járja, hogy ti mindig csak két-három végső sorban emlékeztek meg Duse mellett Andóról, hogy ilyen, meg olyan kitünő partnere az isteni asszonynak. Ez végre is nem igazság, ez méltatlanság Andóval szemben. Az ember próbál mentegetőzni: későn van, vége az előadásoknak, az ember Duse nagyságának méltatása, jobban mondva: bámulása után nem ér rá Andóval hosszasabban foglalkozni, aztán ha az ember már bolondul magára haragította a szinésznőket, legalább a szinészekkel szeretne jó barátságban maradni, és végre a hazai művészet is csak valami. Mindez nem használ. Ha az ember ilyen fényes tehetségű szinészt lát, akkor legföllebb kényszerűségből bánik vele röviden, különben pedig keresve keresi az alkalmat, hogy

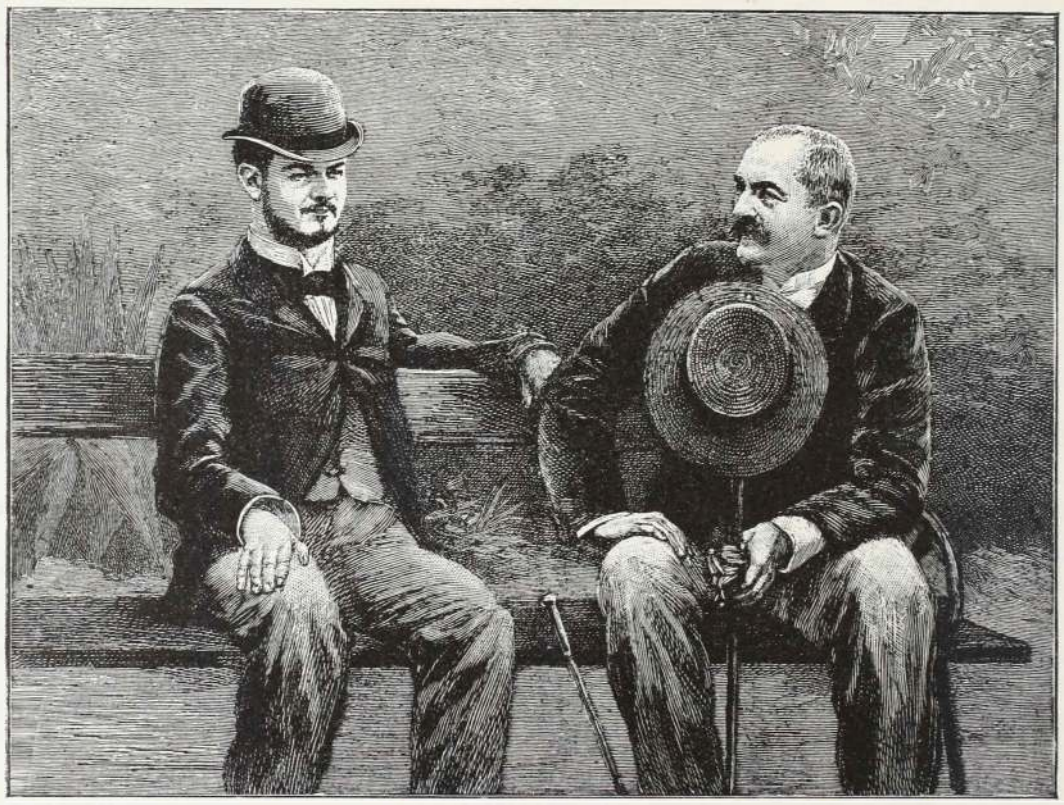

MILÁN EXKIRÁLY ÉS FIA SÁNDOR KIRÁLY.

kifejezést adjon az élvezetnek, melyet ragyogó művészetének köszönhet.

Duse asszony nagysága bizonyára nem tűnhetnék fel a maga teljes gazdagságában, a maga káprázta tó pompájában, ha Flavió Andó nem támogatná. Nagy intelligenciával hozzásimul a csudálatos asszony felfogásához, nem csekély mértékben elősegitvén kellő érvényesülését, a mint viszont Duse őt juttatja, tetemes hozzájárulással, sikerekhez. Ez másképpen nagy művészi egyéniségek között nem is lehetséges. Ha Duse nem kiáltaná *A kaméliás hölgy* negyedik felvonásában oly végtelenül megindító, megtört hangon: *Armando! Armando!* . . . nem lenne olyan mélységes hatása Andó játékának, midőn Margitnak a társaság szeme láttára arczába vágja a pénzt. Ha Andó Clermont-Latour grófja, Helmerje nem lenne olyan a milyen: Duse Odette-je nem lehetne olyan szép, olyan nemes, és az ő Nóráját sem lehetne megérteni. Mindezt a magától értetődő dolgot csak annak demonstrálására hozom elé, hogy nem csekélység lépést tartani egy olyan rendkivüli művésznővel, mint Duse. Sikereiben osztozni, jelentékeny arányban: a legnagyobb eredmény, melyet férfi-szinész elérhet. Mert ha asszony tökéletes valamiben, mindig különb marad egy a maga nemében még oly tökéletes férfiúnál. Egy bizonyos hatáson túl sublime finomságokra csak asszonyi lélek képes.

A mi Andóban általán a legjobban tetszik (különben szép, olajbarna képű ember, kifejező, szürke szemmel, kellemes csengésü hanggal) az, hogy — ember. Nem émelygős ámorozó, hanem izmos, erős, öntudatos, eleven férfi. A férfinek a szögletessége, a durvasága is meg van benne, (e szavaknak nem a szorosan szószerinti értelmét vévén.) Ha ellágyul, ha elérzékenyedik, akkor is férfi marad; de ha felháborodik, akkor félelmes az ereje. A ki hallotta felzokogni Armandot, midőn Margit elhagyja és utóbb mikor kedvese a karjai között meghal; a ki hallotta, hogy Spanov miként kiáltja fel *mia madre!* siró hangon, mint egy sebzett saskeselyű, midőn megtudja, hogy üldözői elemésztették irtózatos halállal az édes anyját: az sohasem fogja elfelejteni a mély hatást, melyet ez a szinész reá gyakorolt. S mily rémes Clermont-Latour gróf felháborodása, mikor kiűzi házából hűtlen feleségét! van szive, ez tud szeretni. Ennek van vére, ez tud háborogni. Ez eleven ember, lelkes állat a szinpadon, a ki lát, érez és gondolkozik, a ki erős impressziókat szerzett s azokat adja vissza, a ki nem komédiázik.

De Andó nemcsak komoly szerepekben kiváló. Ő ugyanis nem csak szomoru szinész, hanem vidám is, ebben is hozzásimulván Duse asszony talentumához. Olyan jovialis, jókedvű legény tud lenni, hogy öröm nézni. Pompás Des Prunelles. Feledhetlen az a szituáczió, midőn fölényes észszel tárgyal Adhémárral, hogy átadja neki az ő Cypriennejét, a ki élénk részt vesz a tanácskozásban. Hogy nézett rá, mikor a szép cousin a válás megkönnyítésére az *in flagranti*-t említi? És kitűnő Pomerol. Becsületes, nyilt beszédű, jovialis úriember, a ki vigan tréfázik és bolondozik, de azért imponáló a föllépése, midőn arról van szó, hogy megakadályozzon egy gyűlöletes tettet, melyet Clotild, cousineja, volt szerelmese és egy szerencsétlen teremtés ellen akar elkövetni. Szeretetreméltóságát, kedvességét, elmésségét bizonyára senki sem fogja elfelejteni, a ki hallotta többször ismétlődő kérdését: *Ma Clotilde?* . . . *Et Clotilde?* . . . *Mai Clotilde?* . . .

Könnyű neki jól játszani, mondják némely szinészeink, mikor csak tiz-tizenkét szerepet játszik, — lenne csak repertoirszinész! Ebben a kofogásban van némi igazság, annyi, hogy utazó szinésztársaságok kevés darabbal járják körül a világot, a mi természetes dolog. De más az, kitünően tudni valamelyik szerepet és ismét más olyan elmésen felfogni, annnyi keresetlen leleménynyel kiszinezni, s olyan művészi inspiráczióval megokolni az egyes karaktereket, mint Andó teszi. Az jól el-

ANDÓ LOVAG, A DUSE-TÁRSASÁG MŰVÉSZE.

tanult, sokszorosan begyakorolt mesterség lehet, ehez genie szükségeltetik, a kettő között Chimborasso-különbség van, melyet felismerni minden inkább, csak boszorkánymesterség nem. A szereptudás bizonyára nagy és nehéz dolog, de olyan művésznél, mint Andó, nem a legfontosabb körülmény. *Odette*-ben észrevettük egynéhányan, hogy nem tudja egyformán jól szerepe minden részét, de azért milyen erős, milyen brilláns volt az alakitása, milyen világos benyomásaink maradtak Clermont-Latour grófról. Meglepődése, rémes ijedelme és első tompa fájdalma, midőn megtudja felesége hűtlenségét, majd keservéből lassan ébredő haragja és megvetése az asszony iránt, a kit imádott, közben ellágyulása a gyermek láttára, a kinek édes anyját épp elűzni készül: mindez olyan izgalmas a jelenetben, olyan élesen válik ki az alakja, a képe, hogy aligha felejti el valaki, a ki látta. S mily virtuóz egyszerűséggel dolgozik. Midőn már szemben áll Odette-tel, félig háttal áll a közönségnek, hátra vetvén jobb kezét s csak kezének és lábainak idegességén láttuk, hogy milyen vihar dühöng benne. Semmi tüdőpazarlás, semmi nagyképű, széles pose. Azok feledhetlen momentumok, melyekért hálásak vagyunk Andónak, egyáltalán nem kutatva, hogy hány darabban szerez gyönyörűséget nézőinek.

IRODALOM.

AZ AKADÉMIA ÉS AZ IRODALOM. *

III.

Régóta volt már szándékomban megírni ezt a harmadik czikket, annál is inkább, mert első két czikkemmel az illetékes körök is komolyan foglalkoztak. Megszívleltek egy pár észrevételt, kifogásoltak egy és más állitást, és legalább részben, czélt értem. Most, hogy az alkalom is mintegy önként kinálkozik, egy és más dolgot vagyok mondandó akadémiánkról legujabb, részben már megjelent, részben megjelenendő kiadásairól, részben pedig olyan könyvekről, melyek nem az akadémia aegise alatt jelennek ugyan meg, de a melyeket ezennel akadémiánk különös figyelmébe ajánlok.

Menjünk sorra. Az akadémia kiadásában legujabban egy könyv jelent meg, *Szegedi Gergely énekes könyvének* hű mása. Folytatólagos darabja ez ama cziklusnak, mely akadémiánk érdemes főtitkára, Szily Kálmán kezdményezésére pár évvel ezelőtt megindult s melynek czélja a régi magyar irodalom nevezetesebb termékeinek, ritka nyelvemlékeknek hű másolat-kiadása. Már a cziklus első darabja az Anonymus krónikája fényesen sikerült. A másolat remek szép volt és a hozzá nagy gonddal és rendkivül ügyesen készitett eredeti szöveg kommentátor és fordítás e kiadást páratlanná tették irodalmunkban. Az akadémia nagy szolgálatot tett vele az irodalomnak, a közönség viszont sietett megszerezni a ritka munkát. És itt meg van fényes czáfolata amaz állitásnak, mintha közönségünk nem érdeklődnék régibb irodalomunk termékei iránt.

Dehogy nem érdeklődik, csak élvezhető és megfelelő formában nyujtsák neki. És ime, itt van a Szegedi Gergely hires énekeskönyve. A derék debreczeni prédikátor oly jelesül tudta megformálni eme psalmusokat, hogy immár három század multán is még kielégitik a hivők vallásos buzgalmát. Helyén volt tehát a kiadás, már csak ez oknál fogva is, ha az ily fajta kiadások irodalomtörténeti fontosságától eltekintünk is. Szilády Áron készítette hozzá az énekszerző életéről és a korabeli énekszerzőkről szóló tanulmányát, mely épp oly jelesül és szépen van megírva, mint a tudós szerző hasonnemü dolgozatai régibb költői irodalmunk emlékeiről. Nem akarunk tanácsokkal szolgálni, mik legyenek e cziklus folytatólagos darabjai; az akadémia ennek a vezetését oly hivatott kezekre bizta, hogy bátran megbízhatunk, hogy a jó kezdetnek jó lesz a folytatása is.

* A czikk I. és II. részét l. a 26. és 28. számokban.

Egyik napilapunk mult vasárnapi számában Flammarion egy uj magyar kiadásáról szólván, szemére hányja akadémiánknak, hogy mért nem ad ki ily munkákat, lám ezek sem temetkeznek el az akadémiai pinczék penészes zúgaiba. Nos hát a czikkíró úr önönmagát dorongolta le. Mert ha egy ily könyv akad *magán* kiadóra, mi szükség van arra, hogy az *akadémia* költekezzék rá, mikor úgysem oly nagy budgetjét fölemésztik kevésbbé kelendő, több költséget igénylő kiadások? Aztán meg az sem áll, hogy az akadémia kiadványai garmadaszám lennének fölrakva az akadémia pinczéjében. Ez csak nagyon is elkoptatott zsurnalisztikai közhely, melynek kora, hál'isten, rég lejárt.

Tessék meggyőződést szerezni a czikkíró úrnak magának az akadémia főtitkáránál, hogy a könyvkiadó vállalatnak mily szép számú megrendelői vannak. És mondjon csak egy oly munkát a tisztelt czikkíró ur a könyvkiadó vállalat összes eddig megjelent cziklusai között, mely ne lett volna érdemes arra, hogy lefordittassék. Taine, Boissier, Saint-Beuve, Lewes, Ribbeck s sorba valamennyit fölsorolhatnám, szerepelnek a fordítások szerzőiül. Igaz, hogy *Renan* hiányzik, *Fischer* Kunot figyelmen kivül hagyták, *Brandes* teljesen hiányzik, de hát a mi késik nem múlik és bizton remélem, hogy az ő munkáik közül is belekerül előbb-utóbb vagy egy a könyvkiadványok cziklusába. A könnyebb tudományos munkák csak hadd kerüljenek magán kiadók utján közönségünkhöz, az akadémia meg ápolja — a mint hivatása is — a komolyabb tudományokat.

Éppen fordításokról lévén szó, rátérek azokra a munkákra, melyeket föntebb úgy jelöltem meg, hogy bár nem az akadémia aegise alatt jelennek meg, de részéről különös figyelmet érdemelnének. *Műfordításaink*-ról szólok. Irodalmunknak alig van mostohább gyermeke, mint a műfordítás. Évtizedek mulnak el, míg egy-egy nagyobb világ irodalmi mű fordítása magyar nyelven megjelenik. Kisebb fordítások is nagyon gyéren teremnek. Értem itt természetesen a költői munkákat. És ha végre hosszú vajudás után világra jő is egy fordítás, mi az eredmény? A fordító évekig kell, hogy munkáját hevertesse, mert csak nehezen akad vállalkozó, a ki műfordításokat kiadjon. Igy a nehéz munka még azzal is súlyosbul, hogy ha már kész is, gondot okoz fordítójának a kiadás. De tegyük föl, hogy rögtön akad kiadó. A mi irodalmi viszonyaink távolról sem oly fényesek, hogy a kiadó valami fényes honoráriumot adhasson. Az eredmény tehát hosszú fáradságos munka után semmivel sem kecsegtet. Az akadémia nyujtson segédkezet a fordítónak, ő nyujtsa a koszorút is, ha a fordító méltó rá. Ábrányi Emil, Radó Antal évek óta úgyszólván egymaguk fordítják magyarra a külföldi remekirókat és az akadémiának még egyszer sem jutott valamely pályázat megmaradt aranyaiból az ő jutalmazásukra. Igy nem csoda, ha műfordítási irodalmunk oly meddő, és ki tudja meddig kell várnunk, míg egy teljes Byron, Göthe, Schiller, Heine, Lessing lát napvilágot. Pedig az ily akadémiai jutalmazások nem maradnának eredménytelenül. Lehetne egy reménye legalább a fordítónak, a miért dolgozik. De igy! —

Éppen most jelent meg Tasso «Megszabaditott Jeruzsálem»-ének magyar fordítása. *Jánosi* Gusztáv ültette át jó magyar versekbe és kiadta a Szent István-társulat. Más irodalmakban egy Tasso-fordítás eseményszámba megy, szerzője ovácziók tárgya. Nálunk, tudomást vesznek róla és még csak egy ily munkát megillető lelkiismeretességgel sem foglalkoznak vele. Pedig Jánosi Gusztáv fordítása, helyenként való gyöngeségei daczára is, a mi ily nagy munkánál különben számba sem jöhet, kitünő munka. Hosszú lelkiismeretes munkásság eredménye, melynek elkészítését érdemes fordítója élete főfeladatául tűzte ki. Milton mellett most Tasso, a világirodalom két legnagyobb vallásos eposza egy ember átültetésében! Ne késsék az akadémia a maga elismerésével valamint ne feledkezzék meg az *Ariosto* legközelebb megjelenendő fordításáról sem, mely egy másik nagy munkával, a *Sahname*-fordítással együtt, *egy* kézből kerül ki: *Radó* Antal is nagyon rászolgált első irodalmi társaságunk elismerésére.

R. B.

*

A honfoglalás történetét irta meg a müvelt közönség számára *Borovszky* Samu, ez a jeles történész, a ki kisebb történeti dolgozataival jó nevet vivott ki történetirodalmunkban. Nagy tudással, széleskörű tárgyismerettel megirott könyv ez és a mi fő, annak a közönségnek a nyelvén irva, melynek számára készült. Világosan, élvezhető módon ismerteti az összes eddig elért tudományos kutatások eredményét, s szinte tárczairói könnyűséggel mondja el a súlyos tartalmat. Ezért mindenki élvezettel fogja olvasni a könyvet, tiszta képet szerezvén belőle a honfoglalás nagy eseményéről. Becsessé teszi a könyvet az a lelkes hang, mely az egészen átvonul és mely nagyon ajánlatossá teszi, hogy e könyv az ifjuság kezébe is kerüljön, hogy belőle lelkesedést, hazaszeretet tanuljon. A könyv a Franklin-társulat szép kiadásában jelent meg és csak azt lehetne fölhozni ellene, hogy kár hogy képek nélkül jelent meg. Ára egy forint.

*

Beöthy Zsolt *Irodalomtörténeté*-ből megjelent a 12-ik füzet, az előbbiekhez hasonló díszes kiállításban. A nagy munkáról befejezte idején bővebben fogunk irni.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

SZATHMÁRYNÉ.

(Három képpel a 292-ik oldalon.)

Ezen a helyen, a hol krónikát szoktunk irni hétről-hétre a szinpadi eseményekről, némuljon el ez egyszer az élők dicsősége és diadala, hogy helyet adhasson egy letűnt nagyság iránt tartozó hálás kegyeletünk lerovásának.

Szathmáryné Farkas Lujza az «Úttörők» gárdájának egyik legkimagaslóbb és mármár utolsó tagja, október hó 28-án meghalt. Hetvenhat esztendőt élt s a hetvenhatból hatvanegyet töltött a szinpadon csaknem megszakitás nélkül; százszorosan megérdemli a nyugalmat és pihenést, melyet az anyaföld immáron porladozó testének nyujt. Végigjátszotta a szerepek minden regiszterét a gyermekszerepektől kezdve a mamákig; mi már őt csak mint utolérhetetlenül kedves «Mamá»-t ismertük s csak öreg, igen öreg emberektől hallottunk regélni az ő hajdani nagyságáról, hajdani dicsőségéről s bűbájos, országraszóló szépségéről.

Rimaszombatban született 1818. junius 21-én és róla igazán el lehet mondani, hogy születésétől kezdve nyomor, inség, küzdelem és keserűség volt a sorsa. Három esztendős korában már árva lett és a ki gyámsága alá fogadta az elhagyatott gyermeket, valami Horváth nevű derék színész, rövid idő mulva szintén meghalt. A leányka úgy nőtt fel, mint a vadon tenyésző virág, senkitől sem ápolva, senkitől sem gyámolítva, egészen a saját csekély erejére utalva. 1832-ben a tizennégy éves ragyogó szépségű leányka már mint szerződött tag lépett föl Kolozsvárott a közönség tüntető tetszészaja közepette. Két esztendővel később neje lett Szathmáry Dánielnek, kivel együtt barangolta azután be, sanyarú nélkülözések között, az ország minden zúgát.

Sokáig kóborolt a vidéken — hiszen a mi dicső úttörőink mindegyike ezen kezdte a pályáját — nélkülözött, koplalt, de csüggedés sohasem lepte meg, mert lángoló lelkesedése mindig fenn tudta benne tartani a hitet, a tetterőt, a lankadatlan munkakedvet.

Hat évtized közepette mennyi dicsőség s mennyi keserűség érte! Vagy talán jobb volna fordítva kezdeni a keserűségekkel, mert bizony először ebből vette ki a részét, míg végre reá tévedt a dicsőségnek egy halvány sugára. Azóta ez a sugár mind fényesebb, fényesebb lett s tündöklő fénynyel vette körül a művészet piedesztáljára emelt nagy alakját.

A nemzeti szinházhoz 1843-ban szerződött s — rövid megszakításokkal — egészen 1891-ig ennek egyik legszorgalmasabb, legbuzgóbb s legambicziózusabb tagja volt. Nem tudott a szinpadtól megválni, az volt élete, boldogsága, mindene és csak mikor a gyarlandó porhüvely megtagadta a rabszolgaságot a magasratörő szellemtől, csak akkor tudta magát — kényszerből — arra elhatározni, hogy búcsút mondjon azoknak a deszkáknak, melyeken annyi keserűség, annyi bánat és mégis annyi öröm érte. De még ekkor sem vonult vissza teljesen: mint a nemzeti szinháznak tiszteletbeli nyugdijazott tagja, a hányszor csak tehette, föllépett egy-egy kiválóbb szerepében, mint a Szigligeti «Mamá»-jában, vagy az «Aranyember» Brazsovicsnéjában. S ilyen alkalmakkor úgy pályatársai, mint a közönség részéről mindig meleg, szivélyes ovácziókban részesült. Milyen bűvös hatalma volt az agg matrónára nézve a szinpadnak! A mint a lámpák elé lépett, mintha varázserő szállotta volna meg s ifjui erőt öntött volna ereibe, visszanyerte fürgeségét, ruganyosságát, szemei boldogan ragyogtak, és az ember szinte el sem hitte, hogy hetvenöt esztendő súlya nyomja roskatag vállait.

Finita la comedia!

A mécses kialudt, a zaklatott életnek vége szakadt és a nyugalmat, pihenést, melyet egész hosszú életén át hasztalan keresett, megadja neki a sírgödör.

Nem jövünk kisértésbe, hogy frázisokat firkáljunk az ő dicsőségéről s halhatatlanságáról, hiszen neki még életében meg kellett érnie azt is, hogy, miután hatvanegy esztendeig szolgálta lelkesedéssel a magyar muzsát, életének utolsó éveiben könyöradományokat kellett kunyorálnia a sajtó útján, hogy éhen ne haljon.

Megrendül bennem a lélek, ha erre gondolok. Igen, igen minden mulandó itt, csak ez a rög, a melyet porhüvelye fölé hantoltak, csak az éli túl, az enyészetet, csak az örök.

Borongó, hűvös, őszi délután egynehány kiváncsi vénasszony s nehányan a nagy művésznő pályatársai közül, a kiknek épen

nem volt sürgősebb dolguk és torkukat sem félteték a meghűléstől, kisérték ki a temetőbe az egyszerű fényezett deszkakoporsót, melyre csak ennyi volt vésve: «Jobbátelki Szathmáryné Farkas Lujza. Élt 76 évet.» Odakünt pedig két markos sirásó leemelte a kocsiról a koporsót, egyikük egy halk miatyánkot morgott el s a czeremoniának vége volt, a többit elvégezte az ásó . . .

* * *

Hadd álljon még itt egynehánya azoknak a zseniális alakításoknak, melyeket ez az egyszerűségében páratlanul álló nagy művésznő hat évtized alatt a magyar színpadokon kreált. Ime: Pernellné («Tartuffe»), Tuffier asszony («Idegesek»), a dajka («Romeo és Julia»), Frusina («Fösvény»), Vigneuxné, a színésznő («Mátrai vadászatok»), Tóti Dorka («Peleskei nótárius»), Millerné («Ármány és szerelem»), Fadette anyó («Tücsök»), de mindenekfölött az ő utolérhetetlenül kedves Mogorinéja a Szigligeti «Mamá»-jában felejthetetlen marad mindazok előtt, a kik az ő tisztult, egyszerűség s természetesség tekintetében felülmúlhatlan művészetében gyönyörködhet.

Justinus.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hírnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Védjegy 319. és 320. szám.

Az általánosan ismert, jó hírnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendőségénél fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon a czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, begyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

Sósborszesz

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés-kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztító szerül** is, a mennyiben a **fogak fényét** elősegíti, a **foghust erősbiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** is a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára **90** kr., egy kisebb üveg ára **45** kr.

Brázay Kálmán

Budapesten, IV. ker., Muzeum-körut 23. szám.

! MEGJELENT !

Hevesi József

UJ KÉPES HAVI FOLYÓIRATA.

OTTHON.

Az **OTTHON** rendkivül diszes kiállitásu képes havi folyóirat, mely havonkint egy vaskos kötetben jelenik meg.

Az **OTTHON** minden száma igen gazdag szépirodalmi tartalommal jelenik meg legkiválóbb irónk tollából. Közöl regényt, minden számban vagy 10 kisebb elbeszélést, ismeretterjesztő czikkeket. Kritikai és szépészeti értekezéseket. Tanulmányokat a tudomány ujabb vivmányaiból stb.

Az **OTTHON** munkatársai a legkiválóbb magyar irók.

Az **OTTHON** minden száma gazdagon van illusztrálva.

Az **OTTHON** közöl képeket a legkitünőbb művészektől.

Az **OTTHON** minden száma **2 szines képmellékleteket** közöl.

Az **OTTHON** első száma irodalmi esemény.

Az **OTTHON** a legolcsóbb magyar képes havi folyóirat, mert egyes száma

50 kr. = egy korona.

Az OTTHON előfizetési ára egész évre 6 frt, félévre 3 frt.

Bizunk a magyar olvasóközönségben és különösen a „Szabad Szó" tisztelt olvasóiban, hogy Hevesi József-nek ez uj képes havi folyóiratát, mely elé méltán tekintenek nagy várakozással, s melynek előfizetési ára oly csekélyre van szabva, tömeges pártfogásban fogja részesiteni.

Az előfizetési árak az **OTTHON** kiadóhivatalába **Teréz-körut 41. sz. a.** küldendők.

ROZSAVÖLGYI és TÁRSA

csász. és kir. udv. zenemükereskedése

BUDAPEST.

LEGUJABB KIADVÁNYAI.

HERCZENBERGER D. Pálmay keringő. 2 Kor.

BAKA BAITZ IRMA. Roccoco. Gyors Polka. 1 Kor. 20 F.

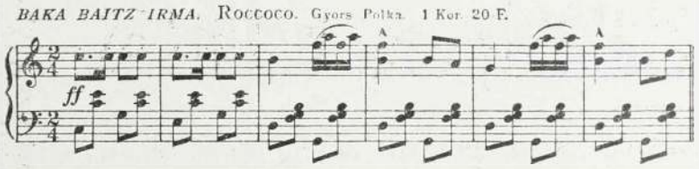

FORRAI M. Libapásztor. 2 füzet a 3 Kor. 60 F.

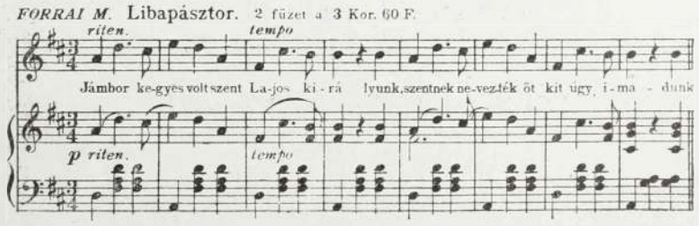

FEKETE I. Klára csárdás. 1 Kor. 60 F.

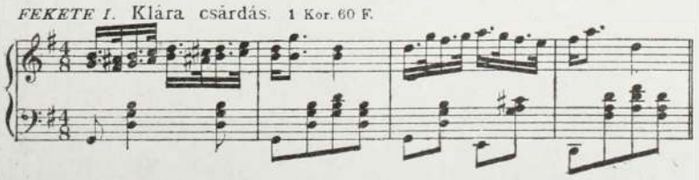

LOWTHIAN KAROLINA. Nefelejts keringő. 2 Kor.

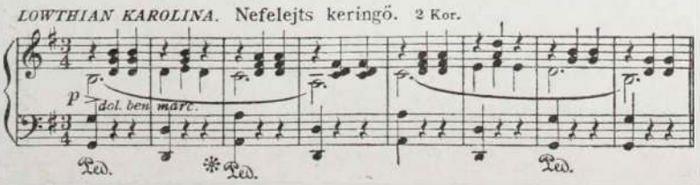

ÁRVAI J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: MEZEY GYULA

osztr. **magyar**

császári **királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST

PÁRIS Bécsi utcza 9. **LONDON**

11. Rue de Conservatoire 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve az őszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

„HERMES"

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság

A **Magyar Földhitelintézet 4%-os adómentes zálogleveleit** mint legbiztosabb tőkebefektetést ajánljuk; ezek nálunk a **napi** árfolyamon **díjmentesen** kaphatók.

Tőzsdei megbizásokat és minden a váltó-üzlet keretébe tartozó ügyletet legelőnyösebb feltételek mellett foganatositunk. — **Betéteket 50** forinttól kezdve folyó **(check)** számlára további intézkedésig **4%-al adómentesen** kamatoztatunk. — Betétek 10.000 forintig **felmondás nélkül** felvehetők.

— Pénztári órák reggeli 9-től esti 5 óráig. —

„HERMES"

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság.

Budapest, Dorottya-utcza 8. sz.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az ősz haj eredeti fényét és fiatalos szinét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

Chypre
Frangepane
Gyöngyvirág
Jacinthe
Ylang-Ylang

Szoba-illatok

Reseda
Opoponax
Jockey club
Orgona-virág
Széna, Tea-rózsa

a franczia készitményekkel versenyképes minőségben ajánlják

MOLNÁR ÉS MOZER

droguisták

Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 9.

Irodai helyiségeink folyó évi október hó 28-tól kezdve társulatunk

V., Külső váczi-út 76. sz. a.

levő központi telepének igazgatósági épületébe helyeztettek át.

Kábelhálózatunkhoz való csatlakozások iránti jelentkezések **irodánkon** kivül a

Ganz és Társa czég **Gizella-téren** levő **városi irodájában**

is elfogadtatnak.

Telefon-szám 1200.

Magyar villamossági részvénytársulat.

Üzlethelyiség-változás.

Van szerencsém a n. é. vevőközönség tudomására hozni, hogy 1803. óta fennálló

vászon-, kész fehérnemü- és szövöttáru-

raktárunkat

(eddig IV., váczi-utcza 5. sz. „YPSILANTI"-hoz)

IV., városház-tér 8. sz. alá,

a volt Ádám és Éberling czég helyiségébe helyeztük át.

A csődtömegtől a még fennmaradt áruraktárt mintegy 150,000 forint értékben, igen kedvező feltételek mellett vettük át és fogjuk, **a meddig a készlet tart,** elárusitani, másrészt a végeladott czikkek **uj áruval** pótoltatván, a legjobb alkalom kinálkozik

menyasszonyi kelengyék

és házi szükségletek olcsó beszerzésére.

Ezen kiváló bevásárlási alkalmat becses vevői szives figyelmébe ajánlják

KOLLARITS JÓZSEF és Fiai.

Legnagyobb választék mosó-ruhaszövetekben,

olcsó árak mellett.

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnévnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár fin. zergebőr topán wichsbesetzczel	frt	5.—
1 pár orosz lak topán angol varrott	«	6.—
1 pár magas szára bagaria topán	«	7.—
1 pár gombos angol topán	«	6.50
1 pár angol Bergsteiger	«	6.—

Hölgyeknek:

1 pár zergebőr topán magas szárral	frt	3.50
1 pár posztó orosz lakkal	«	4.50
1 pár keszty ü bőr lakkal	«	4.50
1 pár gombos angol topán	«	4.50
1 pár füzős korcsolya topán	«	4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli comot czipők nagy választékban.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság Budapest, VI., Aradi-utcza 8.

...kek jegyzéke:

...egnevezése	Az árak ajánlandók	Mennyiség		A czikkek megnevezése	Az árak ajánlandók
		73100	darab	táhori palaczk zománczozott vasbádogból parafadugóval és zsinórral	db számra
	tuczat számra				«
nb	«	660	«	felszerelt csavaros dob sárgarézből verő nélkül	páronként
	«	2400	pár	felszerelt dobverő	db számra
	«	5600	darab	dobbőr	«
	«	100	«	abroncs	«
számjegygyel	«	190	«	huzó abroncs	«
sidások részére	«	1500	«	hur dobhoz valók	«
lások részére	«	820	«	feszitő rudacs csavarokkal	«
idások részére	«	340	«	dobverő hüvely sárgarézből	«
uszár atilla részére	«	160	«	dobtartó kapocs	«
	«	1770	«	század kürt sippal együtt	«
y nélkül	db számra	145	«	zászlóalj « « «	«
nt	páronkint	150	«	sipjelző kürthöz	«
	«	9200	«	takarmány kötél	«
rek részére	méter számra	19000	méter	spagát heveder töltényháti böröndhöz	méter számra
k részére	«	900	darab	hordheveder főzőedényekhez 6—6 ember rész.	db számra
elyemből szegélylyel	«	3600	«	lólábbilincs	«
elyemből szeg. nélkül	«	3450	«	itatóvödör	«
sek számára	«	1700	«	vasalt tábori lóczövek	«
szti szolgák részére	«	16800	«	lókefe kézi szijjal	«
drajzi intézet legény-		2900	készlet	nyeregülőbőr nyers marhabőrbe rajzolva	«
hoz	«	690	darab	1 méteraránya vaskápáju nyereg	«
	készl. számra	800	«	2 méteraránya vaskápáju nyereg	«
k és fekete sárga	«	1010	«	3 méteraránya vaskápáju nyereg	«
ikhoz világoskék	«	910	«	4 méteraránya vaskápáju nyereg	«
ikhoz	«	480	«	5 méteraránya vaskápáju nyereg	«
oz	méter számra	90	«	első vaskápa nyereggel szegekkel együtt**	«
drághoz	«	240	«	hátsó vaskápa nyereghez szegekkel együtt**	«
r	«	400	kgr.	talpszeg fából könnyü bőr lábbelihez	kg.-ként
	«	1200	«		«
	db számra	17.200,000	darab	talpszeg vasból	1000 dbra
pó nélkül	«	2500	«	kisebb feketére lakkozott görgőcsat tövissel	db számra
ény	«	2900	«	feketére lakkozott feszitő kapocs töltényháti böröndhöz	«
	tuczat számra				«
	db számra	4300	«	ónozott bőrönd tű	«
z	«	11500	pár	dragonyos huszár sarkantyú (uj rendszerü)	páronkint
	«	5300	«	huszár csavarokkal együtt	«
kor	készletre	360	darab	kávé mércze	db számra
	«	80400	«	evőcsésze fedéllel*)	«
	db számra	907	«	evőcsésze fedél nélkül*)	«
itással	«	230	«	készkabát szürke elegyezett halinából, rabok számára	«
együtt (régi alaku)	páronként	120	«	készujjas mellény szürke elegyezett halinából, rabok számára	«
	«	400	«	készteli nadrág vas nélkül szürke elegyezett halinából, rabok számára	«
és kampó nélkül	db számra	30	«	kész« « vassal szürke elegyezett halinából, rabok számára	«
ó nélkül	«	47500	«	sárgarézből készült igazolványtok	«
ó láncz kampó nélkül	«	31400	«	kézóvó	«
	«	82500	«	szőtt mellény a mellénypamut szövetből	«
	«	66000	«	szőtt alsó nadrág fele részben az 1. fele részben a 2. a méret ar. sz.	«
őrcsatlék nélkül	»				«
	«	86000	«	tölténytartó	«
	«	800	«	kampó az ismétlő karabélyhoz való szijra	«
őedényekhez*	«	400	«	kampó a forgópisztoly zsinórhoz	«
	«	200	«	szakasz lámpatartó csapszeggel a 8 mm. ismétlőpuskához	«
emberre lovasság sz.	«				
gs. s vadászcsapat rész.	«	220	«	szakaszlámpa hordkarikákkal	«
ényhez	«	5	«	fehér zászlólebbeny beszövött jelvénynyel***)	«
k részére 6 személy sz.	«	516000	«	sátorczövek	«

akkozatlan állapotban szállitandók, mire az ajánlat megtételénél figyelem forditandó. — ***) Minthogy a kaisereberstesen kötendő egyezmény alapján e szövőszékeket vagy a nevezett ruharaktárban, vagy saját telepén használhatja. tizárva.

A cs. és kir. közös hadügyminiszterium.

2039/13. szám.
1893.

HIRDE

A közös hadügyminiszterium a mellékelt jegyzékben megnevezett czikkeke benyujtására ezenn

Az ajánlattevök által a következök tartandók szem elött.

I Csakis oly osztrák vagy magyar állampolgárok vétetnek figyelembe, kiknek megbizhatósága és szállitó képessége minden kétségen felül áll.

Az ajánlott czikkeknek feltétlenül a belföldön, belföldi anyagból kell készittetniök.

II. Azon ajánlattevök, kik a közös hadügyminiszterium elött korábbi szállitások révén még nem ismeretesek, megbizhatóságukat és szállitó képességüket bizonyitványokkal kell igazolniok.

Ily bizonyitványok kiállitására hivatva vannak.

1. A kereskedelmi czégjegyzékbe bejegyzett czégekre nézve azon kereskedelmi és iparkamarák, melyeknek területén a czégek székelnek.

2. Azon ajánlattevökre nézve, kiknek czége törvényszékileg jegyezve nincs; azon elsöfoku közigazgatási hatóság, melynek területén az ajánlatot tevö lakik.

Ezen bizonyitványok a kiállitásukra hivatott közegek által a feleknek nem adatnak ki, hanem közvetlenül a közös hadügyminiszteriumnak küldendök meg.

A pályázóknak tehát ilynemü okmány kiállitása iránt az illetékes kereskedelmi és iparkamarához, (elsöfoku közigazgatási hatósághoz) idejekorán kérvényt kell benyujtaniok; melyben

1. A vezeték és keresztnév (czég szövege.)
2. Üzletág és lakhely.
3. A versenytárgyalás megtartására hivatott katonai hatóság (a jelen esetben a közös hadügyminiszterium.
4. A versenytárgyalás napja, és
5. A szállitandó czikkek mennyisége és minösége pontosan kiteendö.

Az ezen folyamodványra a vállalkozóknak kézbesitendö végzés az ajánlathoz melléklendö.

III. Az ajánlat csakis a mellékelt jegyzékben megnevezett czikkekre szoritkozhatik, vagy az összmennyiségről vagy tetszés szerinti részéről szólhat.

IV. Az összes czikkek a brünni, budapesti, gráczi és kaiser-ebersdorfi ruharaktárakban valamint a gyulafehérvári fiók-ruhatárakban megtekinthetö, pecséttel ellátott minták szerint szállitandók, mely minták minösége a megkövetelt minöség minimumának tekintendö.

Oly czikkek, melyekböl többféle méret van megállapitva, és melyekre nézve a szükséglet a mellékelt jegyzékben nincs az egyes nagysági osztályok szerint feltüntetve, a nagysági osztályok elöirt százalék arányában szállitandók.

Zászló részminták csakis a brünni és kaiser-ebersdorfi ruharaktárakban találhatók. Kötött, szövött, pamutszövetböl készült alsó nadrágok szállitására ajánlatot tevök ily nadrágokról két nagysági osztályban tartoznak az ajánlattal mintákat bemutatni. Az elsö nagysági osztálybelieknek 112 cm, a második osztálybeliknek 104 cm hosszusággal kell birniok.

A vállalkozóknak szabadságában áll mintáknak átengedése iránt kivéve a zászlórészeket és a kötött-szövött pamutszövetböl készült alsó nadrágokat — a nevezett ruharaktárakhoz fordulni, melyek fel vannak jogositva a kivánt mintákat fizetés ellenében kiszolgáltatni.

A vállalkozók által ezen mintákért fizetendö árba a közvetlen megszerzési költségen kivül 15% kezelési költség is bele van számitva.

V. A szállitás legkésöbb 1894. évi szeptember hó véveig 4 egyenlö részletben akkép teljesitendö, hogy a megrendelt mennyiség egy-egy negyedrésze 1894. évi márczius, május, julius és szeptember hava végéig kell hogy beszállittassék.

A közös hadügyminiszterium kifejezetten fenntartja magának azon jogot, hogy a felajánlott szállitási mennyiséget esetleg leszállitsa, vagy esetleg feléig felemelje.

Ily többrendelés az 1894. év folyamán is bármikor történhetik, mely utóbbi esetben az ajánlatot tevö köteles a többszükségletet a megrendeléstöl számitadó négy hónap alatt szállitani és erre nézve ugyanazon árak és szerzödési feltételek érvényesek, mint az eredeti megrendelésre nézve.

VI. Az ajánlatban, mely a jelen hirdetményhez csatolt minta szerint szerkesztendö, azon ruharaktár, melybe a beszállitás eszközöltetni szándékoltatik, az ajánlott czikkek mennyisége és megnevezése, minden egyes czikknek számokban és szavakban kifejezett ára és a szállitási határidö pontosan és érthetöen kiteendö.

Ha a hadügyi kormány az ajánlatot tevönek a beszállitás helyére vonatkozó óhajának a szállitás odaitélése alkalmából nem felelhet meg, ajánlattevö a más vagy esetleg több ruhakezelési intézetbe való elszállitást saját veszélyére és költségén tartozik eszközölni.

Egyébként meg van engedve, hogy a szállitó a czikkeket az ipartelepéhez legközelebb esö ruharaktárban megvizsgáltathassa, és azután saját veszélyere és költsegére esetleg a többi ruhakezelési intezetbe küldhesse.

A ruharaktárakhoz czimzett azon vasuti teherszállitmányokra nézve, melyek kifogástalan megvizsgáltatásuk után a katonai kincstár tulajdonába mentek át, a szállitónak visszterités utján a katonai dijszabás kedvezménye van biztositva, mely czélból a szállitónak az illetö szállitó levelén a ruharaktár részéről igazoltatik, hogy a szállitmánya a katonai kincstár tulajdonába ment át.

VII. Ha több vállalkozó együttesen pályázik, az ajánlatban világosan kiteendö:

1. hogy a szállitási feltételek pontos betartásáért egyetemlegesen szavatosságra kötelezik magukat.
2. ki van felhatalmazva nevükben ezen szállitási üzletben a közös hadügyminiszteriummal érintkezni.

Ily közös ajánlat az összes vállalkozók által jellegük és lakhelyük megnevezése mellett, elö- és vezetéknevükkel aláirandó.

VIII. Az ajánlat biztositására az ajánlott czikkek után követelt árak értékének 5 százaléka bánatpénz fejében a hadtestparancsnokságok székhelyén levö valamely katonai pénztárnál (fizetési helynél) leteendö.

A bánatpénz k
óvadékképes értékpap
Zálog vagy szava
esetben fogadtatnak e
ingatlanra történt b
biztositvák és az oszt
illetékes pénzügyi jo
fogadhatóságuk igazol
korona országaiból pá
zolása végett az illet
széről megbizott kincs
nak fordulni.

IX. A bánatpénz
nöségének (készpénz
megnevezése mellett
A katonai pénzt
bánatpénz lefizetésér
mervény a lepecsételt
lön, szintén lepecsété
végén levö minta sze
teriumnak beküldendö
Megjegyeztetik, h
latot és letéti elisme
tenni nincs megenged
de egyidejüleg küldend

A bánatpénz lef
idejekorán (nem ped
kitüzött határnap lejá
tartoznak az illetö
helyhez) fordulni.

X. Az ajánlatok,
terium elött ismeretle
kedelmi iparkamarák,
ságnak a megbizhatós
zonylat iránt benyuj
II. pontban emlitett) vé
lenniök — valamint
zoló s egyidejüleg, de
elismervényeknek közv
évi deczember hó 1-én
hadügyminiszterium ikt

XI. A szerzödési
tett részletes feltételek
a IV. pontban emlitet
az osztrák-magyar-mo
és iparkamaráinál, a
Budapesten és ország
pesten megtekinthetök

XII. Ajánlattevök
toznak.

1. hogy a szállitá
megtekintették és azo
magukat az oknak telje
2. hogy a kiirt
megszemlélték és az
azok készülltek valami
tüzetes tájékozást szer

XIII. Az ajánlat
nyujtás pillanatában,
azonban csak akkor v
a pályanyertes ajánlat
nisterium részéről ért

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróne) művésznőnk kedvelt arcporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arcpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje"

mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátlanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ara 1 frt.*

Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás:

CZERNY J. ANTAL, Bécs, I. Wallfischgasse 5. sz.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve*. — *Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.* Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* dr. Herz, *Kassán* Megay G., Wandrascheck, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Elias Armin. Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vertes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva. Levélczim és gyár:

Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában.)

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizmüvek** és **csatornázások** épitésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálato at kiváló szakerők vezetése mellett a legnagyobb tökélyivel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** ugy légszesz mint villamvilágitásra combinalt szerkezetekkel. Különös gondot forditunk a »zintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárító-kamrák, szellöztetések, gözfözö-, mosó- és fürdö-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és »zolid kivitel tekintetében, vallalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai mühely,** gyártatnak többek közt a már elödünk alatt közelismerést kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fö- és viztelenitö-, átfolyo- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünö anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények,** bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkáink szintén egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitö gyári mühelyben állittatnak elö és az érdekelt szakkörökben már régi idö óta teljes méltánylást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszüröket,** melyeket ugy városi vizvezeteki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertötlenitö készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütö-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkeink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül még több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudositással szolgálni. Amidön hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünö tisztelettel **ZELLERIN M.-féle** gyári részvénytársaság.

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

A „COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej páriа 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg elöleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

STERNBERG ÁRMIN és TESTVÉRE

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

Bekötési táblák

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január--junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 frt 30 krjával megrendelhetők a «Magyar Géniusz» kiadóhivatalában Budapest, VI., Teréz-körut 41.

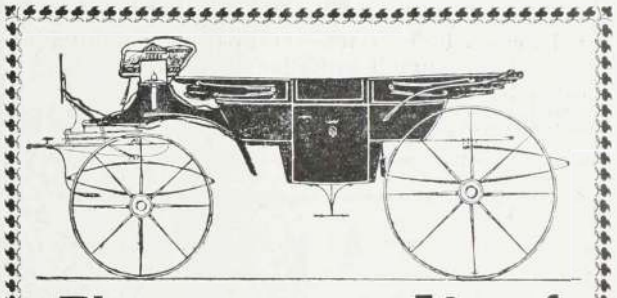

Zimmermann József

kocsi-gyártó

Budapest, VIII., Magdolna-utcza 43.

(a Lujza-utcza sarkán)

ajánlja dus készletét uj kocsikban, ugyszintén a kereskedelmi muzeumban kiállitott kocsijait. Elvállal megrendeléseket uj kocsik készitésére. Ocska kocsik ujakra becseréltetnek. Javitások olcsón és gyorsan eszközöltetnek.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplöt, májfoltot, anyajegyeket, orrverességet, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Föraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz.

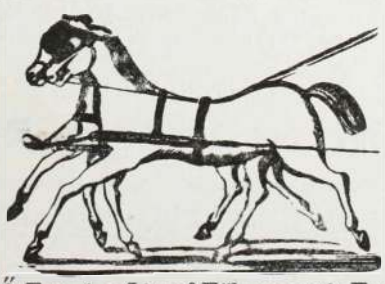

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

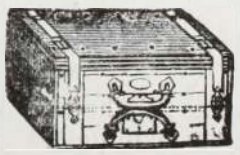

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **elöirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

PALAIS ROYAL

ORLAY SÁNDOR Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 8.

(a kávéházzal szemben)

a következő czikkeket ajánlja —≡ tetemesen leszállitott árak ≡— mellett.

Képes rjegyzék bérmentve küldetik! **Áruczikkek jegyzéke:** **Képes rjegyzék bérmentve küldetik!**

Gyémánt-utánzat ékszerek:

1 pár valódi ezüst függő gyémánt utánzattal ... frt 2.50
1 pár valódi ezüst függő gyémánt utánzattal antique foglalás patent zárral ... frt 3.50
1 pár 14 car. arany függő gyémánt utánzat ... frt 5.—
1 pár 14 car. arany függő gyémánt utánzat antique ezüsttel, patent zárral ... frt 12.—
1 darab arany fedett karék gyémánt utánzattal ... frt 3.25
1 darab melltü (broche) gyémánt utánzattal ... frt 2.—
1 darab hajtü gyémánt utánzattal ... frt 1.75
1 darab aranynyal fedett lánczos (pancer) karék szivvel vagy más jou-jou-val ... frt 1.—
1 darab aranynyal fedett velenczei nyaklánez (colier) szivvel vagy más jou-jou-val ... frt 1.25

és feljebb.

Legyezők:

Gaz, feher vagy szines csipke vagy csipke nélkül frt 1.25
Gaz, feher vagy szines csipke vagy csipke nélkül frt 3.75
Valódi strucztoll fekete, szürke vagy szines ... frt 2.25
Valódi strucztoll teknős állvány fekete, szürke, vagy szines tollal ... frt 9.50
Valódi strucztoll teknős állvány feher v. szines frt 38.—
Tavaszi legyező atlasz vagy crep-festmény ... frt —.75
Tavaszi legyezők finomabb gazdag festménynyel frt 2.75
Gyász legyezők fekete atlasz vagy moire festm. frt —.75

és feljebb.

Női övek (Gürtel):

1 aranyöv széles négyszegletes csattal ... frt 1.—
1 aranyöv egész széles csucsos csattal, törrel ... frt 1.50
1 bőröv borju v. bársonybőr, keskeny v. szeles frt —.75

Sétapálczák:

1 darab setabot malag. nád vagy természetes fával frt —.75
1 darab setabot angol **tölgy sötétbarna** (sima) frt 1.50
1 darab setabot ugyanaz nickl fogóval (mal. nád frt 1.75
1 darab setabot malag. nád. valódi ezüst ... frt 2.75
1 darab setabot malag. nád. valódi ezüst fogóval frt 8.—
1 darab lovagló palcza valódi ezüst fogóval ... frt 3.—

Kitünő svájczi órák 2 évi jótállás mellett.

1 darab nickl remontoir férfi-óra sima fedéllel ... frt 5.—
1 darab aczél remontoir férfi-óra, fekete ... frt 7.50
1 darab arany, fedett duplafedelü sima férfi-ó, a frt 10.—
1 darab valódi ezüst remontoir ferfi-óra ... frt 12.—
1 darab nikkl női óra sima fedéllel ... frt 7.50
1 darab arany, fedettes női óra sima fedéllel ... frt 9.50

és feljebb

Illatszer, vegyszer és

gyógyáru-üzlet

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj- és fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

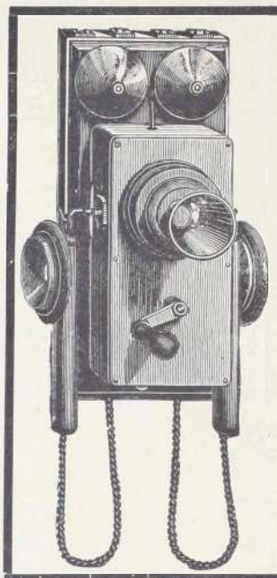

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetű telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

Hein János

Budapest, Kerepesi-ut 82.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÜLTETÉSÉRE,** ujjá **berendezések és átalakitások.**

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

TUDÓSITÁS.

A cs. és kir. közös hadügyminiszterium az 1894. évi ruházati és börnemü felszerelési szükséglet egy negyed részét a kisipar utján szándékozza beszerezni.

A teljes tartalmu hirdetmény az ajánlati mintával és a szállitandó czikkek kimutatásával együtt a 4-ik hadtest hadbiztosságánál, a 2-ik számu ruharaktárnál és a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál betekinthető.

Budapest, 1893. évi október hó.

A cs. és kir. 4. hadtest hadbiztosságától.

«Kosmos» műintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Második évfolyam. 46. szám. 1893. november 12.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

József Ágost főherczeg menyegzője. — V. S.: *Habsburgok nevelése.* — Roboz Andor: *Hánykódás.* — Lazzaroni: *A Hét.* — Sinay Gergely: *Az elnémult lant.* — Lázár Béla: *Fekete fátyol.* — Hiador: *Az állam és a haza.* — Sacher-Masoch Lipót: *Házasság vagy halál.* — Benedek Arpád: *Vad gyümölcs.* — Kántor Imre: *Sötét folyó az éj . . . .* — Tolnai Lajos: *A harmadik.* — Redfield Richárd: *Az én kincsem.* — Matejkó János. — Mikszáth Kálmán *előszava az idei Almanachhoz.* — Irodalom. — Szinház. — Képek.

Karácsonyi hirdető.

A karácsonyi ünnepek közelednek. Mindenkinek akad valami vásárolni valója övéinek, ismerőseinek. Ki-ki tehetsége szerint meglepi kedveseit egy-egy emléktárgygyal, a szerint a mint körülményei és tehetségei megengedik.

Mi tehát a közeledő ünnepek alkalmából elhatároztuk, hogy lapunk hirdetési rovatát a külföldi lapok mintájára **„Karácsonyi hirdető"** czim alatt átalakitjuk és nem csak lapunk boritékát, hanem a szöveglapokat is megnyitjuk azok számára, akik lapunkban hirdetéseket akarnak közzétenni.

Ez az uj hirdetési módszer, mely külföldön igen el van terjedve s milyet még magyar lap olvasóinak eddig soh'sem nyujtott, szép alakban, kivánatra képekben is közzéteszi a legmegbizhatóbb czégek hirdetéseit, melyeket olvasóinknak a közeledő ünnepekre jó lélekkel ajánlhatunk.

Ez alkalommal örömmel hivjuk föl olvasóink figyelmét

Karácsonyi dísz-számunkra

mely rendkivüli érdekes tartalommal és oly diszes kiállitásban fog megjelenni, melyet még magyar lap olvasóinak soha nem nyujtott.

Az ujév alkalmából pedig két regényt kezdünk meg a legelőkelőbb hazai és kölföldi szerző tollából.

Bizalommal fordulunk tehát lapunk t. barátaihoz, hogy lapunkat továbbra is érdeklődésével kitüntetni s baráti körben terjeszteni méltóztassék.

A „Magyar Géniusz" előfizetési ára marad a régi. Egész évre 10 frt, fél évre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr.

Kitünő tisztelettel

A „MAGYAR GÉNIUSZ"
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Egyes szám ára 20 kr.

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hírnévnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár fin. zergebőr topán wichsbesetzczel	frt 5.—
1 pár orosz lak topán angol varrott	« 6.—
1 pár magas száru bagaria topán	« 7.—
1 pár gombos angol topán	« 6.50
1 pár angol Bergsteiger	« 6.—

Hölgyeknek:

1 pár zergebőr topán magas szárral	frt 3.50
1 pár posztó orosz lakkal	« 4.50
1 pár kesztyü bőr lakkal	« 4.50
1 pár gombos angol topán	« 4.50
1 pár füzős korcsolya topán	« 4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli comot czipők nagy választékban.

Üzlethelyiség-változás.

Van szerencsém a n. é. vevőközönség tudomására hozni, hogy 1803. óta fennálló

vászon-, kész fehérnemü- és szövöttáru-

raktárunkat

(eddig IV., váczi-utcza 5. sz. „YPSILANTI"-hoz)

IV., városház-tér 8. sz. alá,

a volt Ádám és Éberling czég helyiségébe helyeztük át.

A csődtömegtől a még fennmaradt áruraktárt mintegy 150,000 forint értékben, igen kedvező feltételek mellett vettük át és fogjuk, **a meddig a készlet tart,** elárusitani, másrészt a végeladott czikkek **uj áruval** pótoltatván, a legjobb alkalom kinálkozik

menyasszonyi kelengyék

és házi szükségletek olcsó beszerzésére.

Ezen kiváló bevásárlási alkalmat becses vevői szives figyelmébe ajánlják

KOLLARITS JÓZSEF és Fiai.

Legnagyobb választék mosó-ruhaszövetekben,

olcsó árak mellett.

Irodai helyiségeink folyó évi október hó 28-tól kezdve társulatunk

V., Külső váczi-út 76. sz. a.

levő központi telepének igazgatósági épületébe helyeztettek át.

Kábelhálózatunkhoz való csatlakozások iránti jelentkezések **irodánkon** kivül a

Ganz és Társa czég **Gizella-téren** levő **városi irodájában**

is elfogadtatnak.

Telefon-szám 1200. **Magyar villamossági részvénytársulat.**

Chypre
Frangepane
Gyöngyvirág
Jacinthe
Ylang-Ylang

Szoba-illatok

Reseda
Opoponax
Jockey club
Orgona-virág
Széna, Tea-rózsa

a franczia készitményekkel versenyképes minőségben ajánlják

MOLNÁR és MOZER

droguisták

Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 9.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az ősz haj eredeti fényét és fiatalos színét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

TÁNCZ-INTÉZET

NEUMANN M.

TÁNCZ- ÉS ILLEM-TANÁR

Budapest, Ferenczieк-bazára II. lépcső I. em.

Tanulók felvétele intézetemben délután 4 és 6 óra között. Ugyanott magántanitást intézetekben és magán-házakhoz elvállalok.

Minden szombaton 8 órakor összgyakorlat.

Hirdetések

felvétetnek

a kiadóhivatalban

BUDAPEST

VI., Teréz-körut 41. sz.

„HERMES"

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság

A Magyar Földhitelintézet 4%-os adómentes zálogleveleit mint legbiztosabb tőkebefektetést ajánljuk; ezek nálunk a **napi** árfolyamon **díjmentesen** kaphatók.

Tőzsdei megbizásokat és minden a váltó-üzlet keretébe tartozó ügyletet legelőnyösebb feltételek mellett foganatositunk. — **Betéteket 50** forinttól kezdve folyó **(check)** számlára további intézkedésig **4%-al adómentesen** kamatoztatunk. — Betétek 10.000 forintig **felmondás nélkül** felvehetők.

— Pénztári órák reggeli 9-től esti 5 óráig. —

„HERMES"

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság.

Budapest, Dorottya-utcza 8. sz.

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztosithasson.

A töke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a töke utódainak azonna kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a

Magyarországi vezérigazgatóság Budapest, Bécsi-u. 5.

II. évfolyam. *1893. november 12.* 46. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egesz évre ... . 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... . 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GENIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RESZVENYTARSASAG.
MEGJELENIK MINDEN VASARNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG MENYEGZŐJE.

November 15-én fényes ünnepély színhelye lesz München. József főherczegnek, a «mi József főherczegünknek» legidősebb fia tartja ott menyegzőjét Auguszta bajor herczegnővel, a király unokájával.

Ünnepet fog ülni München, fényes és nagy ünnepet.

S míg a királyi herczeg és herczegnő esküvőjénél impozáns módon fog megnyilatkozni a bajor népnek szeretete a bajor királyleány igaz, s őszinte rokonszenve a bajor uralkodóházzal többszörös rokoni kötelékkel egybekapcsolt Habsburgház iránt, addig mi, távol az ünnepnek zajától, szintén ünnepet ülünk — sziveinkben. Harangok zúgása hirdeti majd távol tőlünk két ifjú, szerető szívnek egyesülését, s a harangok zúgása átrepülve országokon keresztül mihozzánk, a mi szíveinkben igaz és őszinte visszhangra lel. És betölti lelkeinket egy érzelem, egy édes, mert tiszta érzelem, a szeretet érzelme az ifjú főherczeg iránt, ki kisded gyermekkorától fogva egész a mai napig — mindig a mienk, a magyar nemzeté volt. Magyar levegőt szivott magába gyermekkorától fogva, magyar szellem táplálta még ifjú és fogékony lelkét. Magyarul tanulta meg imádni Istent, magyarul tanulta meg szeretni a hazát, s igy lett méltó fiává dicső József főherczegünknek, méltó unokájává halhatatlan József nádorunknak.

NÁSZ A KIRÁLYI CSALÁDBAN.
József Ágost főherczeg és Auguszta bajor herczegnő.

A tettre kész, a nagyratörő ifjuság ereje tölti el az ifjú főherczeget, ki a napokban egybekel szivének választottjával.

S a bájnak üde varázsa, a léleknek nemes tisztasága ékesitik a bájos herczegleányt, ki a magáéhoz bilincselte az ifjú főherczeg szivét.

A tavasznak mosolya arczaikon, a tavasz derüje, vágya, reménye sziveikben.

Lehet-e szebb, lehet-e lélekemelőbb ünnep, mint a hatalom s a báj egyesülésének ez ünnepe?

A szeretet, mely lelkeinket az ifjú főherczeg, s menyasszonya felséges királyunk unokája iránt eltölti, hő fohászra készti ajkainkat. Fohászkodunk, hogy e szép frigy, mely itt e

földön megköttetik, megnyerje az áldást ott fönn az égben is, hogy e frigy tartós és boldog legyen. S ha az ifjú főherczegnek, kinek legfőbb vágya most megy teljesedésbe, vágyai, vagy czéljai lennének, teljesedjenek e vágyak, s érjen dicsőséggel czéljaihoz.

Bárhol s bármikor fordul meg s cselekszik, a magyar nép igaz szeretete kiséri mindenüvé.

S csak avval az egy kéréssel fordulok a fenséges főherczeghez, hogy ha életének legszebb napjai Münchenben lejárnak, jöjjön aztán vissza ismét közibünk, s magával hozva ifjú nejét mutassa meg neki azt a népet, és tanítsa meg őt azt a népet szeretni, mely rajongó szeretettel veszi körül József nádornak fenséges unokáját.

HABSBURGOK NEVELÉSE.

A messze világkörüli utjáról ime megtért Ferencz Ferdinánd főherczeget feszült várakozással fogadták a monarchia népei, mert ösztönszerűleg sejtik, hogy a tanulmányok és ismeretek azon gazdagságai, melyet az erkölcsök és intézmények látásából magával hozott, nem lehet közönyös a jövőben sem uralkodói látköre tágitására, itélete kimélyitésére. Méltó betetőzése mindez, egy uralkodásra hivatott sarj magasabb nevelésének, s hogy az ifju főherczeg föladatát mily komolyan fogta föl, azt nemcsak naplójegyzetei tanusítják, hanem az ethnografiai és műkincsek halmazai is, melyeket magával hozott s a monarchia közintézeteinek szánt.

Sokat beszéltek már a Habsburgok csodálatos nyelvismeretéről és a nyelvek tanulásához való egészen kivételes hajlamairól, melyeknek öröklött tehetségét annyiféle faj kormányzására rendelt élethivatásuk magyarázza meg. De ezzel még teljességgel nincs kimeritve az elmélet és gyakorlat azon számos ismeretének sorozata, melyek elsajátitására a dynasztia ifju sarjai nevelésénél mindig törekedtek Europa egy dynasztiájánál sem érvényesültek oly szigorú elvek a főherczegi sarjak nevelése körül mint a Habsburgoknál. Egész a legutóbbi időkig divat volt, hogy az uralkodóház minden fiatal tagja az államok kormányzatához szükséges ismereteken kivül valamely kézműipart is tanuljon. Egyik ács volt, a másik ébenfa-faragó: V. Ferdinánd meg épen takácsságot tanult, a tudományokban is inkább az exact szakok feleltek meg mindig a Habsburgok gyakorlatias felfogásának, úgy, hogy a természettudományok iránti különös előszeretet majdnem valamivel többnek tekinthető merő véletlennél, akár a néhai Rudolf trónörököst, akár Ferencz Ferdinándot tekintjük. E hajlam fölkeltésében és meggyökereztetésében sok érdemök volt oly embereknek, mint a mult századi gyulafehérvári születésü magyar mineralogus Born, ki Mária Anna főherczegnővel is olyannyira meg tudta kedveltetni a természettudományokat, hogy számára szép gyüjteményt rendezett be.

Kevesebb érzék mutatkozott a Habsburg család tagjainál általjában az irodalom és művészetek iránt, igaz ugyan, hogy a zenét többé-kevésbbé mindegyik kultiválta, sőt I. Lipót a közönségest meghaladó minspiráczióval komponált is dalműveket, kantátékat az akkori idők styljében, de ez a passziójuk ritkán emelkedett a felületes dilettantismuson túl, még oly lánglelkű uralkodóban sem, mint József császár, ki daczára annak, hogy maga is kitűnően hegedült, de azért Mozartot például potom 800 forint évi javadalmazással hagyta tengődni. Hanem aztán mikor Nagy Frigyes 5000 frt évdíjat ajánlt a nagy zeneszerzőnek, csakhogy udvarához jöjjön, akkor maga a császár czitálta a mestert «ad audiendum verbum» — és érzékeny szemrehányással szólitotta meg: «Mozart, hát elhagy minket?» A gyermeteg lelkű művésznek elég volt ennyi, hogy szemei könybe boruljanak és meghatva rebegje: «Nem felség, soha sem hagyom el felségedet». Természetesen, azért fizetésén egy fillérrel sem javitottak.

Különben épen igy járt Ferencz császárral szemben Grillparzer is, a legjelesebb osztrák költő még remekműve, a Sappho megirása után is sokáig volt kénytelen ötven arany évi fizetésért körmölni a törvényszéknél. S mikor a Sappho sikerén felbuzdult pártfogói a költőt mégis egy ezertalléros állásra ajánlották, Ferencz császár türelmetlenül torkolta le őket: «ugyan ne beszéljenek nekem arról az ostoba Grillparzerről, hiszen verseket faragna a helyett, hogy jelentéseket szerkesztene.»

Pedig Ferencz császár szerette a művészetet, maga meglehetősen hegedült és sohasem mulasztotta volna el rendes intim quartettjeit és trióit, melyeken a klasszikus kamarazenének áldozott. Megtörtént a franczia elleni hadjáratban, hogy mikor a koaliczionális hadsereg Teplitzbe bevonult, a császár és kisérete a számukra kijelölt Clary-féle palotában a legnyugodtabb hangulatban hegedülgettek, a mikor már Kulm alatt eldördültek az ágyúk. Nem úgy a XIV. Lajosok, a kik sohasem verselgettek és konczertezgettek maguk, de aztán annál jobban értettek ahhoz, hogy fényt és tekintélyt áraszszanak az irodalom és művészet nagy neveinek viselőire.

Voltak Habsburgok, kik egész spéciális tanulmányokra képezték ki magukat; Rudolf, Mátyás főherczeg alapos csillagászok voltak a tudomány akkori szinvonalához mérve, I. Miksa pedig családja genealogiájának volt szorgalmas buvára, bár ebben is bizonyos túlzó előitéleteknek hódolt a kor hizelgése, mely elég merész volt a Habsburgok családfáját egész Julius Caesarig, sőt Noé bárkájáig felvinni.

Ebben a tekintetben a főherczegnők nevelése különben sem sokban engedett a főherczegekének, a mire nézve elég tudnunk, hogy Ferencz császár idősb leánya, Mária Lujza például a történeten, földrajzon és csillagászaton kivül logikát is tanult, azonkivül művészileg zongorázott, sőt olajban is festett s maga tanitotta zongorázni ifjabb húgát, Leopoldinát. József nádor neje is, Mária Dorottya, a legműveltebb főherczegnők közé tartozott, habár nevelésének túlnyomó részét a württembergi udvarból magával hozta már, s igy különösen azt a képességét, hogy a bibliát eredeti nyelvén birta olvasni.

Mária Terézia nagy gondot fordított gyermekei nevelésére, s arra nemcsak személyesen ügyelt fel, de maga dolgozta ki az egész paedagogiai rendszert is, a legapróbb részletekig kiterjedő gonddal, a mely szerint a nevelést vezetni kivánta. Fennmaradt levelei erre nézve számos utasitást tartalmaznak, melyek rendkivül szép világitásban mutatják józan életelveit s anyai buzgalmát. Csak a kor általános pietizmusát bizonyitják a vallásos nevelés némely bigottságai, a melyekben a szigoruan katholikus Habsburgok sem voltak kivételek az általános szabály alól. Innen azok a legendák, melyek a megszólalt keresztre vonatkoznak, a midőn a harmincz éves háboru alatt a minden felől szorongatott II. Ferdinánd előtt ily szavakra nyiltak a feszületen ábrázolt üdvözítő ajkai: «Ferdinande, non te desorum» («Ferdinánd, én nem hagylak el«). A Habsburgok egy más ereklyéjéről is hasonló tradicziókat tartott fenn a család vakbuzgósága. Ez egy Mária-kép, melyet állitólag Lukács evangelista festett volt, s mely a hagyomány szerint szintén ilyen vigasztaló szavakat intézett a lengyel fogságba esett fivére szabadulásáért esengő Erzsébet főherczegnőhez, II. Miksa leányához: «Bono sis animo mea filia, frater tuus liberabitur» («Légy nyugodt leányom, fivéred meg fog szabadulni»).

Mindez ma már csak egy regényes kor naiv hitének érdekes emléke. Ép oly kevéssé hisznek többé benne a felvilágosult s teljesen modern műveltségü Habsburgok, mint abban, hogy ugyanaz a Mária-kép szinét változtatná, vagy szemei feldagadnának, valahányszor a család valamely tagját baj éri, vagy a halál ragadja el. Az a régi tradicció is, hogy az osztrák főherczegek ajkának illetése képes a dadogót s némát ékesbeszédüvé változtatni, vagy hogy bizonyos itallal orvosolni tudják a gégebajt, rég kiveszett a hiszékenyek fantáziájából. Ma már csak az alkotmányos és szabadelvü uralkodói ösztönöknek van meg az a csodás ihlető ereje, hogy a hála és a nemes ragaszkodás ékes nyelvén tudja megszólaltatni a népek és alattvalók hü érzelmeit.

V. S.

HÁNYKÓDÁS.

Mintha a lelkemben
Késnek éle lenne,
Oly metsző fájdalom
Nyilalik meg benne...
Oh! bár aczél lenne,
S nem bünnek férge
Életem fájának
Lassan ölő férge...

Keresem enyhülést
Mindenféle módon:
Megolvastam mindent
A mi uj és ódon;
És a mit tanultam;
Tagadásnak átka,
Lelkemnek sebeit
Még mélyebbre vágta!

Tudomány varázsa
Általjárta lelkem,
Azt hittem, hogy benne
Napsugárra leltem,
De a fény csak ámít:
Csillogása jégnek,
Növeli még jobban
Borzalmát az éjnek...

Sötét van, hideg van
Körülem és bennem,
Nem lelem helyemet,
Nincsen hová lennem,
Megmozdít a szellő,
Megingat mint nádat...
Nincs semmi támaszom,
Hogy szilárdan álljak!

Játékszer vagyok csak
Ismeretlen kézben,
Magamat mondhatlan'
Nyomorultnak érzem,
Mint a ki árral küzd
S le-le merül benne:
Segélyért kiáltnék
Hogyha erőm lenne!...

Roboz Andor.

A HÉT.

— Ómen és a házassági jog. — Egy csomó gonosz *on dit*. — Születés, házasság, halál. — A válás irodalma. — Pápaszabaditás. — A morálfelvigyázás nem komikus, hanem más. —

Tél?...

Hogyan, itt van már a tél? Hiszen még az ősz sem jöve el?! Az elemi iskolákban pedig ugy tanultam, s ön is ugy, szives olvasó, hogy nyár után ősz következik, s csak az ősz után a tél. A gymnáziumban pedig latin nyelven tanitottak meg arra, hogy ugrás nincs a természetben. Hát az élet egyre czáfolgatja a tudományt?

A budai hegyek közt, Triesztben és Velenczében esik a hó.

Ha babonás római lennék, ómen látnék benne, ómen: a polgári házasságra. Van ez akkora csoda, minőket Plutarchus ir le a Julius Caesar bukása előtti éjről!

Nos hát — bukni fog a polgári házasság is, ebből a hóból — ugy látszik — ez következik.

Vagy csodák már nem döntenek a modern politikában?

Nagy dolgokat érünk meg, mi szerencsés kortársai nagy embereknek.

Turgenjeff ezt irta halálos ágyán Tolsztojnak:

— Sietek önnek megirni, hogy milyen boldog voltam, hogy kortársa lehettem!

Ha a polgári házasságot megérjük, idézhetjük Turgenjeffet!

*

Azt beszélik, hogy a polgári házasságot két kaszt fogja ellenezni. Az egyik a papi osztály, a másik a református.

Azt beszélik, hogy a polgári házasságról szóló törvényjavaslat meg fogja akadályozni a fogadalmat tett papnak a házasságot.

Azt beszélik, hogy a reformátusok nagyban ellenezni fogják, mert ezentúl a reformátusok csak polgári házasságra fognak lépni, hiszen náluk ugy sem volt az szentség azelőtt sem.

Hogy ez a sok «on dit» beteljesül-e?

De Wekerlét ma ünnepli az ország!

*

És joggal ünnepelheti, különösen ha benne lesz a felekezet nélküliség elismerése is!

Mert ez nagy sor.

Az emberi életben három nevezetes mozzanat van: a születés, a házasság, a halál.

Eddig egyiknél sem lehettünk el — pap nélkül.

A születésnél tehetetlen az ember.

A házasságnál türelmes.

A halálnál béketürő.

Ez az oka, hogy a papoknak sikerült odajutni, mind a három nevezetes mozzanathoz.

Igy érthetjük azt, hogy törvény szentesítette joggá a viselkedésüket. Most már hát máskép lesz.

A születésnél nem hivnak majd papot, mert ez lesz az apák gondolata:

— Miféle joggal erőszakolok én a fiamra egy vallást? Szegény, hogy sir, hogy jajong, fogalma sincs semmiről, csak érzi a levegő kellemetlenkedését, s panaszba tör ki. Majd csak rá bizom. Ha megismerte a vallásokat — válaszszon magának, ha akar.

A házasságnál igy gondolkoznak:

— Miféle okból hallgassak végig egy czeremóniát, mikor a fődolog a közjegyzői okiraton fordul meg?

A halálnál pedig igy:

— Szegény rokonaim! Életemben fukar voltam, mindig csak magamra költöttem. Miért fizettessem meg velük a drága temetési költséget, mikor én nekem már nincsen benne semmi élvezetem. Fényes lesz a temetésem ugy is, ha fényes volt az életem. Renan temetésén nem volt jelen pap, csak — Francziaország.

És papok nélkül éljük majd át életünket, vigan, orgonaszó nélkül!

Száz esztendővel haladunk egy napon!

*

Csakhogy előbb — törvény legyen a javaslatból. Lesz-e?

A hány vidéki lapja van Magyarországnak, elkezdve a *Magyar Ujság*-on, egész a *Peczeparti Tárogató*-ig, az mind külön kiadásban hirdette, hogy — a király beleegyezett a házassági jog beterjesztésébe.

Az a kérdés, hogy a főrendiház elfogadandja-e?

Van ugyanis még egy hiba, a *válás* tudniillik.

Az uj házassági jog szerint, megint az on dit-ra hivatkozom, nagyon nehéz dolog lesz elválni. Az eskűt eltörlék, a feltételeket megszabdalták, a kölcsönös gyülölet megszünt ok lenni, az áttérés nem használ, szóval nem annyira a válás lesz nehéz, mint inkább a házasodás.

Jól meg kell gondolni, mielőtt valaki lánczokat rakna magára!

Ha ebből a javaslatból törvény lesz, no akkor — lesz majd drámairodalmunk!

A francziáknál az volt a serkentő erő, hogy a válás nem volt lehetséges. A ki egyszer megnősült — jött légyen bár a legképtelenebb helyzetbe, viselte tovább meggondatlansága átkát.

Irtak ez ellen drámát eleget, sőt jót is.

Mikor végre a sok vezérczikk, agitáczió, szinpadról és ujságlapokról, eredményre s a válás kimondására vezetett, kezdtek irni azokról a képtelen helyzetekről, melyeket viszont a válás szült.

Mi most ott tartunk, hogy nyakra-főre válhatunk. De nincs drámairodalmunk. Politikusaink végre az irodalomnak akarnak szolgálni, s behozzák a polgári házasságot — válás nélkül. Fog ez pedig olyan képtelen, de érdekes helyzeteket szülni, hogy okvetlenül kerül belőle egy érdekes dráma — a szinpadunkra, mer az élet most is tele van vele.

A férjeket pedig eleve figyelmeztetjük az uj házassági jog ilyetén természetére:

még most váljanak, mielőtt nem késő! A papokkal még most lehet beszélni!

*

Kivéve azt a két franczia papot, a kiket egy szélhámos, de ügyes olasz banda felültetett.

Ne méltóztassanak a Verdi-zenekarra gondolni, mely, miként a Serly-é, kávéházakban muzsikál.

Azt a két franczia pátert értjük, a kik *pápaszabaditani* indultak el Rómába.

De a pápát, az igazit — bár Rómában voltak — nem látták!

Azt — szegények — megérhetik, hogy beviszik őket a Salpetrière-be!

Ugy is oda valók.

*

Mindeddig házasságról és elválásról beszéltem, a mi — közfelfogás szerint — rokon téma: a morállal.

Ez az oka, hogy végül a szinészeti akadémia morálfelvigyázójáról beszélek.

Mert hát ez egy uj hivatal, melylyel fizetés jár.

Ne tekintsünk a személyre. Az mellékes, hogy valakinek állást adtak-e? Megérdemli-e? Ez minket nem érdekel. Csak az intéző körök felfogásmódjáról szóljunk, mely az ilyen állás felállitását nem találta — *komikusnak!* De nem is az, milyen elszomoritó inkább.

Hogy fiatal leányokra, a kik valósággal hölgyek, uriemberekre, a kik párbajképesek, — óraközben morálfelvigyázót ereszszenek — az szomorú. — Mire való ez?

Mert hogy valakinek felvigyázóságot adjunk azért, mert azok az urak és hölgyek hangosabban társalognak a kelletinél — az oknak nem ok.

De hisz ez érthetetlen igy?

S megkezdődik a találgatás, ennek nyomában pedig ott sántikál a rágalom.

Minek ezt felidézni?

Ezeknek az uraknak és hölgyeknek a neveltetését mi is szivünkön hordjuk, mert ők a jövő művészgenerácziója, a kik minket, fiatalokat, fognak gyönyörködtetni, már pedig igyen csak szegletesek, meg unalmasak lesznek, ha nem szoknak össze. A szinészmesterséggel vele jár a hangosabb társalgás, órák között.

Csak nem akarnak udvari hivatalnokokat, czeremóniamestereket nevelni belőlük?

Nem, nem, — *nem* komikus ez a dolog!

Lazzaroni.

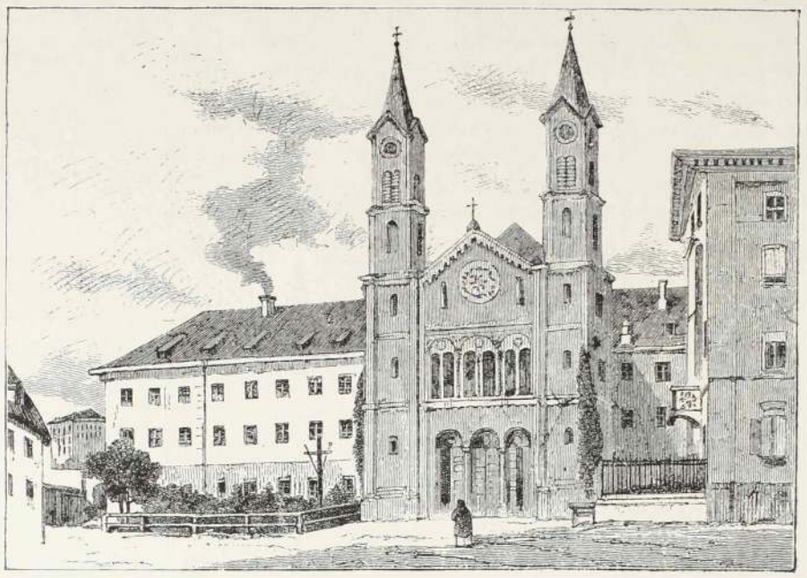

A HOL JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG ESKÜSZIK.
A plébániatemplom Münchenben.

GIZELLA főherczegnő.

LIPÓT bajor herczeg.

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG MENYASSZONYÁNAK SZÜLEI:

AZ ELNÉMULT LANT.

— SÁHÁZIZJÁN. * —

Kifáradt lantom nyugalmat kiván,
Csendben találja minden örömét;
Mint fák közt csermely — mozdulatlan áll
Mi sem mozgatja dalra hurjait;
Kihülnek már a szív érzelmei!

Egész' magányban töltöm életem,
Vigság zajából részt soh'sem veszek, —
A nagy világhoz nincsen már szemem,
Kerülgetem az ember-tömeget;
E földön úgy is csak tövis terem.

Több dalt én tőlem oh ne várjatok,
Dalolni többé nem fogok soha, —
Ha homlokomra uj babérokat
Feltüzni, jönne Apolló maga,
Azt mondanám: «Ne bántsd nyugalmamat.»

Egykor magasra szálltak röpteim,
Mert volt tavasz és nyillott a virág, —
Versenyt repültek sassal szárnyaim,
Szép volt előttem az egész világ —
De jött a tél 's kedélyem elborult!

Im egy fehér lap itt az asztalon,
— Még tollamat kezembe sem vevém!
Osztozkodik velem a bánaton, —
És résztvevő szavakkal szól felém.
Kinos, nyomasztó a te helyzeted!

Bár lenne úgy, szivünk is mint a fa,
Mely ősz ha jön, hullatja levelét:
De éltető tavasz nap hajnala
Meghozza ismét termő erejét:
S tél szenderéből, — nyárra kél megint!

Simay Gergely.

* Az örmények egyik legkiválóbb költője.

FEKETE FÁTYOL.

Irta: LÁZÁR BÉLA.

I.

Az ujságok megjöttek. A nagy sarokasztalnál megszünik a hangos társalgás. A pinczérek egy-egy ujságot adnak a fiatal emberek kezébe. Csend.

A kávéházban alig van egy-két ember. A középső tekeasztalnál a franczia nyelv fiatal tanára játszik az adópénztárnokkal, miközben egyes franczia szavakat mondogatnak, ezen alapszik a becsületük. A városi ellenzék kerek asztalánál két viseltes külsejü öreg úr ül.

— Szép, hideg idő van mondja az egyik.

— Csak ugy recseg lábam alatt a hó, — felelt rá a másik.

Aztán elhallgatnak, hogy kis idő mulva folytassák.

— Már nem igen tudok járni.

— Én is alig birom.

— Hjah, az idő...

Nyilik az ajtó, s belép egy köpczös, atillás, javakorában lévő uriember s odatelepszik az öreg urak mellé.

— A gyülésből jövök, mindjárt itt lesznek a többiek is. Sanyi bátyánk erősen befütött a polgármesternek.... Brr! be hideg van!

— Csak úgy recseg lábam alatt a hó, — feleli rá az öreg úr.

— Futottam előre, ki nem állhatom a hideget! Hallja maga Guszti, mért nem fütenek be jobban?

A főpinczér rászól a kiszolgálóra, hogy igazíttassa meg a tüzet.

— Én már nem igen tudok járni — babogja a másik öreg úr.

A nagy sarokasztalnál ezalatt megeredt a társalgás. A lapokat egymásközt kicserélik, beszélgetnek a napi eseményekről. Az asztalfőnél ülő fiatal ember odaszól a szomszédjához:

— Kedves kolléga, látja, hogy igazam volt? Az ellenzék élni kezd az obstrukcióval. Ez az egyetlen mód, hogy érvényesíthesse befolyását. Parlamentáris rendszerünk mellett, főkép szerencsétlen közviszonyaink közepett, ezen nincs is mit csodálni.... Egyébaránt ma még nincsen tisztázva a kérdés sem. Nem hiszem, hogy az ellenzék komolyan akarná a megyerendszer fenntartását. Ezért az obstrukczió sikertelen lesz...

Társai letették az ujságokat s figyelni kezdtek. A kávéház ezalatt mind jobban megtelt. A városi ellenzék kerek asztalát körülülték a vezérférfiak, s hangos szóvitában beszélték meg a közgyülés eseményeit, a város pereit, a lóversenytársaság ajánlatát, az uj piacz hová állításának, az állandó színház, városháza, reáliskola építésének évtizedek óta függőben levő kérdéseit. Elitélték az aggodalmaskodó polgármestert.

— Téglagyárat akarnak csinálni — szólott a köpczös úr, — minek az? Hát az én téglagyárom nem jó?

— Micsoda ostobaság kivinni a piaczot a város végére? Akkor azok a házak, melyek a Szent-László téren állanak, feleértéküek lesznek? Hát szabad annyi derék polgárt meglopni? Rágalom, hogy a magam házát védem. Épp úgy védem a szomszédomét is!

— Minek színház — szólt a harmadik — nem látogatják azt nyáron sem, nem hogy télen. Biztos bukásra meg nem kell épiteni... De ha legalább a Fő-utczára tennék, de nem, a nagy piaczra akarják, mert ott az alispánnak telke van...

— Ez az igazi, rút önzés, s minket mernek vádolni azzal. Igen, dekorácziókért eladni a hazát, a szent ügyet, — ma ellenzéki, holnap aulista, — liflangság!

— Nem, kedves barátom, ne higyj az ujságoknak — szólt, ott a sarokasztalnál, az asztalfőn ülő fiatal ember, czigarettet sodorva. Páris erkölcsét nem szabad a Gil Blas-ból, meg a Figaróból megitélni. Hidd el ott is vannak még erkölcsös asszonyok. Erkölcs!? Ez a szó nem fejez ki semmit. A mi itt — nálunk — erkölcs — az Indiában erkölcstelenség lehet. Az a fő, hogy emberek legyünk, ép érzékekkel, jó szívvel.

— S hiszed, hogy egy párisi érezheti az önmegsemmisülés utáni vágyat, azzal a hangulattal, mint az a szegény ember, kiről most olvastam, hogy öngyilkos lett, ezt mondva: «Mit ér az élet asszony nélkül». Hisz ez egy egész philosophiai rendszer!...

— Az, de pesszimista, — szólott a baloldali szomszédja. — Azt hitte, hogy fajfentartó ösztönét csak azzal a nővel egyesülve elégitheti ki. Természetesen ez az érzés homályos volt benne. Érzékei gyönyörre vágytak s az akadály leverte. Schoppenhauernek igaza van, mikor...

— Dehogy van igaza! Hamis theoriával magyarázza az érzékek és a lelki vágyak működését. Ti persze nevettek e szón: *lélek*. Kedves barátaim, tudjátok, hogy bejártam Europa legtöbb egyetemét s meghallgattam a biologia és physiologia sok neves professzorát. Csak tagadni tudtak valamennyien.

— Tagadva is lehet bizonyitani!

— Csak állitani lehet. Van lélek, mely több, mint az agyvelő működése. Párisban a Quartier latinban laktam, egy udvari szobában a diák boulevard egy kis szállójában, a jókedv és könnyelmüség hazájában. Ott ösmertem meg egy leányt, szépet, pazar könynyelmüt, a ki az egész világé volt és hogy szeretett egy szegény szállóbéli pinczért, a Bretagneból.

— Szentimentalizmus!

— Nem az; igazi szerelem, a lélek vonzódása volt s nem a testé, sohasem volt a kedvese...

— Kivételek nem döntik meg a szabályt.

— Ki tudja, hogy nem a ti szabályotok-e a kivétel? A statisztika ezzel szemben tehetetlen! A lélekbe nem lehet belátni. Engem nem győzött meg az europai hitetlenség. Megismertem, de tisztelem továbbra is régi Isteneimet!...

— Azalatt a tudomány halad tova...

— Tudomány! Ezzel a szóval is vissza élnek. Gyűlölöm ezeket a határozatlan

kifejezéseket. A mit ti tudománynak neveztek, pusztán hipothézisek, az aprópénzt ti aranynak veszitek. A multon épül a jövő is, nemcsak a jelen. Nem szabad rohanvást még fejlődni sem.

Az apró márványasztaloknál megkezdődött a játék. Csoportok alakultak s egy-egy érdekes helyzetnél nagy csend állott be a teremben. Csak a sarokasztalnál ülő társaság beszélgetett a rendes félhangon, mitsem törődve a többiekkel. A fiatal emberek valamennyien ügyvédjelöltek. Az asztalfőn ülő ifj. dr. Hegyessy Dezső most tért vissza szülővárosába, hét esztendei távollét után, közvetlenül az ügyvédi vizsgálat előtt állva. Dolgozott az apja irodájában, melynek megyeszerte nagy volt a hirneve. Apja, az ügyvédi kamara elnöke, országos hirnevü kriminalista. Dezső örökölte apjának meleg szivét és nagy eszét.

Magas, sovány fiú volt, értelmes homlokkal, faun arczczal. Gúny ült az arczán, pedig édes melegség fészkelt a szivében. Ha mosolygott, az első pillanatban kellemetlen hatást tett az emberre kiálló alsó fogsorával s valóságos Voltaire-állkapcsával. Ám csak beszélnie kellett, s hangjának csengő ércze, gondolatainak finom, asszonyias mélysége eloszlatta a kedvezőtlen hatást s pillanatról-pillanatra nyerte meg a szivet.

— Érted jöttem Dezső, megyünk a megyebálra. — Ezzel a szóval lépett az asztalhoz egy alacsony, zömök ifjú, kezet fogva mindenikkel.

— De kedves ügyvéd, bármily mély tisztelettel viselkedem is csodás hatásu személyed iránt, ki megnyerted az égiek kegyét és ügyvéddé lettél, időnap előtt...

— Hohó! Ez ellen tiltakozom.

— Én meg az ellen, hogy engem bálba czipelj. Kivénültem én már abból!

— Te? A nagy hivő? A lélek és szellem imádója? Nem! Jer a bálba, mi is veled tartunk. Ez ellen nincs apelláta!

Mindnyájan felugráltak s fizetni kezdtek. Dezső jobboldali szomszédja halk hangon odaszólt a társához:

— Milyen szomoru, hogy ez a Dezső nem szebb valamivel. Meleg, forró a szive, csupa érzés ez az ember. Ki fogja ezt megérteni? A lányok erre mifelénk csak a külsőre néznek. Legfeljebb, ha az apja miatt... De az meg puszta kaczérság lesz. Én féltem ezt a fiút!

II.

Odadőlt a terem oszlopához s belemerült az árnyékba. Csupa fény, csupa melegség volt körülötte minden, a fehér mollruhák, a szemek ragyogó symphoniája, a remény az arczokon, a betanult és kifakadó mosoly.

Odagördült hozzá egy kerek arczú, frakkos alak, akárcsak egy gumilabda, ruganyosan.

A zene felhangzott.

— Jól fogunk mulatni, — mondta néki a gömbölyü kis doktor.

— Ugy? Csak hogy feleljen valamit.

— A mit Kari bátyánk rendez, minden sikerül. Tudja, hogy még csak egyre van szükség s meglesz a tuczat? Jubilálunk!

— Nem értem, miféle tuczat?

— Hja igaz, maga már évek óta országol. Hát tudja, Kari bátyánk már tizenegy egyletnek az elnöke. Lelke ő itt mindennek! Nini! Megjött már a kis Henriette! Ugy-e szép?

— Szép.

— Ma vezetik be a szoczietásba. Büszke is az alispán a lányára! Szörnyen. Velem tánczolja a quadrillet. Apropos, legyen a visavim...

— Nem szoktam tánczolni, sajnálom.

— Vagy úgy! Itt végignézte Dezsőt, aztán elgondolta magában: «nem is neked való ez, ezekkel a rozoga tüdőkkel».

Hátulról ezalatt valaki átölelte.

— Kedves közkedveltségü doktor — szólott a hórihorgas reporter — ugy-e maga szokott szivarozni?

A doktor megfordult, aztán keserü arczot vágva a régi, kopott élczre, így felelt:

— Szoktam biz én...

— No hát akkor adjon egy szivart. Beirom jelenvoltnak!

— A kis doktor, kelletlenül bár, odanyujtotta a szivartárczáját.

— A mi Blovitzunk, Várnai Aladár úr.

— Ifj. Hegyessy Dezső vagyok.

— Örvendek a szerencsének. A «Személyi hirek» között már megirtam, hogy haza méltóztatott jönni. Már most ugy-e itthon marad mindvégig?

— Kérem — kérem — aztán megjelent már az a személyi hir?

— Nem, mi csak a vasárnapi számban közöljük azt a rovatot.

— Akkor nagyon le fog kötelezni, ha

kihagy... Kit érdekelhet az, hogy én haza jöttem? Legfeljebb az apámat, az pedig tudja. Érdekesebb hirekkel szolgáljon a közönségének.

— A hogy parancsolja. Szolgálatot véltem tenni. Mifelénk nem ösmerik ezt a szót: «szerénység». De bocsánat, a névsorom még hiányos...

— Kérem.

Egyedül marad. A kis doktor már nagy ideje ott forgott a terem közepén, dühösen ropva a mazurt. A táncz mindjobban neki hevült, barátai ott ugrándoztak előtte, versenyezve, kimerülten. A lányok, a menyecskék elbódultan dőltek tánczosaik vállára, vérük pezsgett s forró leheletük összefolyt a gázlángok hevével.

Ügyvéd barátja lépett hozzá.

— Sokan vannak, alig lehet tánczolni. Sokan — sokan, olyanok is, a kik nem ide valók. Gyűlölöm a pénz tolakodásait, ha még olyan szép is a képviselője. Láttad már a Weisz lányokat? Fehér selyemben, gyémánt nyakékkel. Sok a zsidó, már a megyebálon is.

— Kivel tánczoltál?

— Egy zsidó leánynyal, de ez kivétel... Itt jön mifelénk. Nézd!

— Nagyon szép!

— S milyen eszes! A fogorvos lánya, Weltner Miri, milyen eszes!

— Gouvernante-müveltség...

— Nem az, barátom! Nem az. Nem tudom miért, de valósággal törpének érzem magam, ha vele vagyok. Az apját jól ösmerem, hát foglalkoznom kell vele, pedig fázom, ha vele vagyok. Fázom. Ez a leány csupa ész, milyen szépen beszél magyarul s milyen okosan, mindenről. Sokat tanult, sokat. Fázom, ha vele vagyok, fázom.

Dezsőnek arczába szökött a vére. A lány ott lebegett el mellettük, tánczosára hajolva, finoman.

— Nagyon felhevülsz a hidegségedben, — szólott aztán gúnyosan.

— Ösmerd meg, aztán itélj, — felelt az sértődve.

— Na, na, barátom, ne érzékenykedj. Nos hát mutass be.

— Meglátod, milyen ész! Csupa elme, nincsen benne szív, elfoglalja őt egészen a költészet, a tudomány, meg a zene. Most leült, mehetünk.

E pillanatban odacsúszott a sima parquette-en egy frakkos ur Miri elé s tánczra kérte.

— Várjunk, — szólott az ügyvéd.

A kis doktor lépett hozzájuk. Csak úgy omlott róla a verejték.

— Már a második gallér, szólott, erősen törülgetve a homlokát. — Hanem én bezzeg tánczolok hat helyett.

— Ime közkedveltséged titka, — felelt rá az ügyvéd.

— Kurából teszem. Veszedelmesen gömbölyödni kezdek.

E pillanatban észrevette, hogy az alispán-kisasszony ül, rohant hozzá, vissza kiáltva:

— Pardon uraim!

Aztán Dezső egyszerre csak Miri mellett ült s hallgatta a leányt, hallgatta, nem tudta mióta, hallgatta elbűvölve, szótlanul. A leány bársony-sima arczát gyöngéd pir fedte. Legyezője strucztollait simogatta ideges remegéssel. Néha felpillantott és szemei ragyogtak, kék, tengermély szemei.

— .... Nem kisvárosi pesszimizmus beszél belőlem, higyje el. Azt hiszem, hogy meg fog érteni, barátai csodálják az elméje erejét s bizom is benne, hogy nem fog kikaczagni. Csak úgy elgondoltam, sokszor néma magányomban. Egy ilyen kisvárosban, kötve régi babonák- meg előitéletektől, bilincsbe verve a születés esélyétől, önkénytelenül merültek fel bennem ezek a vad ideák. Kezembe került egy franczia bölcselő könyve. Bizonyára ismeri: *Comte* katechizmusa. Megértettem belőle, hogy *kell* hitet vallani, hanem ez az emberiességben vetett hit pusztán.... De már unja a fecsegésemet, ugy-e?

Dezső a leányra szegezte tekintetét. Egy kép merült fel képzeletében: egy sovány, beesett arczu ember képe, mely ott függ Páris egy kis mellékutczájának földszintes kis termében, melyben egyszerü munkások és tudományszomjas ifjak gyülnek össze vasárnaponkint, hogy tiszteljék a bölcset és hallgassák tanait apostolainak ajkairól. És ez a leány, ebben a kis félreeső helyében a világnak, beszél a bölcsről egy vidéki városka báljában, míg a zene szól, a tánczosok lihegnek s az állatias érzékek fellángolnak.... Ha regényben olvassa, bizonyára hazug megfigyelésnek véli. Még a valóságban is kételkedett.

— Hallgat? Hát csakugyan érthetetlen dolog az, hinni az emberiességben? Minden vallás erre törekedett. Vegyük el mindeniktől azt, mely túlhaladja megismerésünk határait, s kész az uj hit, az általános, a mindenkit keblére ölelő...

(Folytatása következik.)

AZ ÁLLAM ÉS A HAZA.

Divat korunkban a jeligék,
Az állam most a jelszava,
Hazát ismer csak a magyar nép,
Magyar szó volt a Patria,
Hiába törvénykönyveinkben,
Ha nincs beirva sziveinkben,
Nem hangzik úgy, mint a haza.

Nem szóltak államról az ősök.
Nem abból lett a hazafi,
Nem kell uj kő a koronának,
Megvannak ős gyémántjai;
A dalnokok s a hős leventék.
Az államot nem énekelték,
Nem hangzik úgy, mint a haza.

Divatnak nem barátja népünk,
Ne is legyen magyar divat,
Kezdő betűje a hazának
Ékitse csak zászlóidat;
Az a mi szent volt ezred évig,
Legyen tovább is drága mindig,
Jól hangzik a magyar haza.

Rég egy király, erős, hatalmas,
Igy szólt: «Az állam én vagyok.»
Nem szóltak igy Árpádkirályok,
Nem értenek a magyarok;
Maradj hazám! a — régi mellett
Hol a király emelve kelyhet
Primus inter pares ragyog.

A szent ereklyénk! ősi pajzsunk!
Népünk imája, czimere,
Ereje a magyar hadaknak,
Hős nemzetünk önérzete,
Őrizd meg ezt a pajzsot épen,
Mert hogy ha csorba, nincs egészen:
Megszünt varázsa, ereje.

Hiador.

HÁZASSÁG VAGY HALÁL.

Irta: SACHER-MASOCH LIPÓT.

Az osztrogi kastély udvarán víg társaság volt együtt. Zamojszky gróf, a vidék leggazdagabb birtokosa, a környékbeli nemeseket medvevadászatra hivta meg. Valamennyien eljöttek a gazdagok, úgy mint a szegények: ki selyemben és bársonyban, ki pedig foltozott «kantus»-ban és paraszt csizmában. Az udvaron egy egész ökröt sütöttek nyárson s egy hordó magyar bor, olyan nagy, mint Noé bárkája, volt csapra verve.

A vendégek között feltünést keltett Mikronovszky, a ki magával hozta Constanz leányát. Bámulták a fiatal leány bátorságát, hogy ilyen veszélyes vadászatban részt mer venni, de még inkább bámulták szépségét. A fiatal Zamojszky Stanislav azonnal lovagjává szegődött s midőn indulásra jelt adtak, a saját szánkójába emelte. A vadászaton is mellette foglalt helyet s mivel beszélni nem volt szabad, csak tekinteteik találkoztak; a mely módja a beszélgetésnek épen nincs minden veszély nélkül.

A szerencse mosolygott a szép vadásznőre. Mindjárt az első hajtásban nagy medve czammogott feléje. Egészen közel engedte magához, aztán rákiáltott, s mikor a maczkó két hátsó lábára állott, szivén találta golyójával. Zamojszkyra olyan mélyen hatott ez a jelenet, hogy azonnal szerelmet vallott s örök hűséget esküdött neki.

A varázs, melyet Constanz a fiatal főnemesre gyakorolt, még hatalmasabb lett, mikor otthonában megismerkedett vele. Bámulva tapasztalta, hogy ez a leány abban az időben, mikor a jezsuiták a lengyel nőknek nem adtak más könyvet kezükbe, csak az imakönyvet, a franczia irók müveiben egészen otthonos. Mivel nagykoru volt és ura saját vagyonának, tetszése szerint választhatott magának nőt. Nem is habozott sokáig, hanem szülői nagy rémületére megkérte a vagyontalan leány kezét.

Mikronovszky, Constanz apja szivesen adta beleegyezését és áldását; ellenben Sztaniszláv szülői titokban mindent elkövettek, hogy a frigyet meghiusitsák. Mivel nyiltan nem mertek föllépni, ostromolták a fiatal grófot, hogy előbb III. Ágost udvarát látogassa meg s valami magasabb hivatalra tegyen szert, aztán nőül veheti azt, a kit szeret. De mielőtt Sztaniszlav útnak indult, már is Drezdába irtak s föjkérték a család két jó barátját, Czartorisky és Poniatovszky herczegeket, kövessenek el mindent, hogy egy Zamojszky grófot egy kurta nemes leányával való házasságtól visszatartsanak. Ha lehet, keressenek számára ott egy rangjához illő feleséget.

A két barát szivesen fogadta a megbizást. Egy fiatal embert kigyógyitani hóbortjából, egy előkelő családot lekötelezni maguknak olyan föladat volt, a melyre szivesen vállalkoztak. Az egész udvar be lett avatva a titokba s készségesen megigérte közreműködését; de a mi leginkább biztositotta a sikert, az a körülmény volt, hogy a szép özvegy Ogniszka grófnő is benn volt az összeesküvésben.

Nem telt bele két hét, Constanz levelet kapott Zamojszkitól, melyben ez kijelentette, hogy politikai és családi okok lehetetlenné teszik egybekelésüket. Kéri tehát, oldja föl adott szava alól. Constanz haragra gyult e sorok olvasására. Ilyen hát az a férfi, a kire ő egész életét akarta bizni? Eleinte föltette magában, hogy nem bánja, de utóbb fölülkerekedett benne a dacz s villogó tekintettel mondá:

— Azért is az enyém lesz ő!

Zamojszky visszatért Osztrogba, hogy ügyeit rendbe hozza. Gondoskodott róla, hogy ne találkozzék elhagyott kedvesével s mivel ez nem adott magáról semmi életjelt, azt hitte, hogy egészen belenyugodott sorsába. Egy este, mikor Sapieha herczeg kastélyából hazatért, a hol fényes lakomára volt meghiva, a gradnói erdőben álarczosok támadták meg a kocsiját, guzsba kötötték kiséretét, őt magát pedig lóra emelték s elvágtattak vele. Zamojszky azt hitte, hogy rablók kezébe került s már-már lemondott minden reményről. Rövid idő mulva lova egy hídon ment keresztül, aztán megállt s két férfiu leemelte a lóról. Bevitték egy sötét, alacsony szobába, a hol csak kis mécses égett, aztán magára hagyták.

Nehány percz mulva föltárult az ajtó, Constanz lépett be rajta s hideg tekintettel mérte végig «vendégét.» Ez alig tudott hova lenni bámulatában, de meglepetése közben is bevallotta magának, hogy a leány még sokkal szebb lett, mióta nem látta.

— Hatalmamban van élete, — mondá rövid szünet után a hölgy, — ne várjon tőlem kiméletet. Választást engedek önnek: vagy oltárhoz követ még e pillanatban, vagy meghal.

— Nem vehetem önt nőül, Constanz, — mondá nyugodtan Zamojszky — nem a sziv dönt itt, hanem a haza java.

— Ez rút hazugság! Ismerem Ogniszka grófnőhöz való viszonyát. Utoljára kérdem, akar-e az oltárhoz követni, vagy sem?

— Nem tehetem.

— Akkor készüljön a halálra; azonnal ideküldöm a lelkészt, a kinek meggyónhat.

— Zamojszky összerázkódott, de nem válaszolt. Constanz távozott s nehány pillanat mulva belépett a lelkész.

— Tehát nem tréfa? — kérdé a fiatal gróf.

— Az udvarban már készen áll az akasztófa, — válaszolt a lelkész.

— Küldje ide úrnőjét, — mondá rövid gondolkodás után Zamojszky, — ha a gyalázatos halál és közte kell választanom, inkább csak őt választom.

E nem nagyon hizelgő megjegyzés után a lelkész kiment és beküldte urnőjét. A következő pillanatban ott állott Constanz.

— Figyelmeztetem valamire, — mondá villogó tekintettel, — nehogy szökésre gondoljon! Az első gyanus mozdulatnál lelövöm.

Ezzel pisztolyt vont ki kebléből s odatartotta a fiatal gróf elé. Ez tagadólag rázta fejét, aztán követte az előtte menő hölgyet. A lelkész már készen várta őket a kápolnában, a czeremónia nem vett sok időt igénybe s nehány pillanat mulva mint férj és nő álltak föl az oltár lépcsőjéről. Constanz hidegen mérte végig férjét, aztán megvető hangon igy szólt hozzá:

— Most mehet, a hova tetszik. Nem támasztok igényt sem személyére, sem pedig vagyonára. E percztől szabad s rendelkezhetik személyével. Szülőimnél fogok lakni s nem leszek semmiben sem terhére. Isten önnel!

Zamojszky bámulva hallgatta végig, szótlanul hajtotta meg magát s távozott. Nem ment vissza Drezdába, mert szörnyen restelte a rajta esett szégyent. Remeteként élt egy kis vadászkastélyban az osztrogi erdők közepett, mialatt szülői mindent elkövettek, hogy a pápát a házasság feloldására birják.

A magány a régi emlékeket ébresztette föl benne. Belátta, hogy rútul bánt Constanzczal s bámulni kezdte a nő erélyét. Gyönge jellemü férfiaknak mindig imponál, ha akaraterős nőkkel akad dolguk. Egyszer sétái közben találkozott nejével. Lóháton ült s gyönyörü termete még jobban kidomborodott a lovagló öltözetben. Zamojszky udvarias köszönésére, nyájas főhajtás volt a válasz. Szőke haja aranyként csillámlott a napfényben. A fiatal férj sóhajtott.

— Milyen bolond vagyok én — gondolá magában, — ilyen szép fiatal feleségem van s magánosan élek, mint egy remete!

A következő napon ismét ott volt a találkozás helyén, de Constanz nem jelent meg. Estefelé elment Mikronovszkyék kastélyához s órahosszant elnézte a kis szoba ablakait, melyeken belül nejét sejtette. S ezután minden este eljött.

A magános órák, melyeket merengve töltött itt, ujra felébresztették benne azon édes órák emlékét, melyeket a szép hölgy körében töltött. Látta maga előtt, tele élettel és szellemmel, szépségének varázsától környezve. Nem foghatta föl, hogyan volt képes őt egy másik nőért elhagyni; őt a kiben most a nők mintaképét és koronáját látta.

Egy este, midőn ujra lesben állott, az ablakon át, egy férfit pillantott meg, a ki nagyon bizalmasan beszélt Costanzczal. A féltékenység vett rajta erőt. Megvárta, mig az ismeretlen elhagyta a kastélyt, azután utját állotta és sértő szavakkal halmozta el. Az idegen bámulva hallgatta egy ideig, aztán kardjához kapott és csakhamar heves harcz fejlődött ki köztük.

Már mindketten több könnyü sebből véreztek, mikor Constanz, a ki a kardok csengését hallotta, elősietett s fölszólította őket, hogy dugják hüvelybe a kardot.

— Mi adott okot a harczra? — kérdé szigoru hangon.

— Az, hogy ez az ur

A KATONASÁG FELESKETÉSE A KÖZÖSHADSEREGBEN.

nagyon feltünően forgolódott ön körül, asszonyom! válaszolá fogcsikorgatva Zamojszky.

— S mi köze önnek ahhoz, hogy ez az ur udvarol nekem? kérdé tettetett haraggal Constanz.

— Hogy mi közöm? Utóvégre ön mégis csak nőm s én szeretem önt! Bármit mondjon is, imádom lelkem egész hevével!

— Ha igy van, — mondá örömtől csillogó szemekkel Constanz, — akkor nem látom be, miért törnének egymás ellen. Ez az ur Skrabek gróf — hugom jegyese.

Természetes, hogy a kardok visszatértek hüvelyeikbe. Zamojszky és Skrabek visszatértek a kastélyba, hogy a béke poharát megigyák. Éjfél után Skrabek egyedül távozott.

Három nap mulva Constanz átköltözött a Zamojszkyak ősi várába.

A következő tavasz együtt találta őket a drezdai udvarnál, a hol Zamojszkyné szépsége és szelleme még azokat is kibékitette vele, a kik Ogniszka grófnő pártját fogták azelőtt.

AZ UJ KIRÁLYI VÁRPALOTA.

OLASZ HALÁRUSLEÁNY.

VADGYÜMÖLCS.

Irta: BENEDEK ÁRPÁD.

Kedd volt, de a hámorban szünetelt a munka.

A gépház szürke falát kibélelték erősszagú gazvirág-lánczokkal. A taraczkfűszálakkal összekötött mályvarózsák megszinesítették a nehézpárájú, széntől barnult levegőt. Két oldalról ünneplő blúzos munkások csöndes várakozással néztek a gömbakáczok közé vágott útra.

A gépek lomha vastestében is elfogták az életet.

A hámoros a karján vezette két napos feleségét. Valami dán fürdőben szerezte a lágy, gyönge asszonykát, a kinek a nagy, kerek, tiszta arczán minden közönséges, unalmasan szép volt, csak a mély árnyékú, csillogó fényes szemeiből tetszett ki a kokott.

Törpe jegenyének látszott mellette az ura, az a puffadó erejű, émelygősen szellemes iparos.

A munkások közül Drobnikot választották ki az üdvözlő szóra.

Semmitérő dolgos volt; ereszkedett testű, vézna. Puha izmai voltak, nem birta a munkát. A hogy befogadták, másnapra el is kergette az albiztos, de visszakunyorálta magát. Azt mondta, hogy megvágja az ereit, ha enni nem kap, a gyomra nem birja az éhezést.

Visszavették sajnálatból. Iskolázott embernek tartották. A gépjáró erősködött, hogy sikkasztó segédjegyző.

Nem törődtek vele, de nem is bántották. Még segitettek is olykor neki, ha az erős, nyers vasgerinczet nem birta fölemelni. A szemei ilyenkor megmeredtek a nagy fáradságtól, a halántékát áttörték a fakókék erek.

*

Drobnik nyugalmasan, bágyadt hangon beszélt.

Az úrasszonyt szörnyen untatta a sok frázis. Sáfrányszínű hajtekercse közt idegesen ránczigálta a teknősbéka tűket.

A szűrött fény megvilágitotta a munkás bronzszinű képét. A hangja már egészen fakó, zörgős lett. A szemei is mintha zsírban úsztak volna.

Az asszony belefogódzott az urába s aprózott melódikus hangon köszönte meg a fogadást.

Odament Drobnikhoz s a kezét nyujtotta neki. Mikor a kemény, bütykös markokba belefektette domború, apró kezét, rángásokat érzett a homlokán. Drobnik le sem hajolt előtte; meg sem csókolta illendőségtudóan a neki nyujtott kezett. A szemébe nézett delejes élességgel, de nem tudta az asszony hosszú pillákba zárt szemébe akasztani a tekintetét.

A társai ráfogták, hogy a nagy tisztesség perczében elborult az agya, meglazult benne az öntudat ereje.

*

Alkonyórára terített asztalok mellé ültek a munkások.

A hámor melletti nyiresben ünnepet csaptak az uj asszony násznapjára. A patkóforma asztalsorok fejénél ült az uj házaspár, meg a gyártisztek,

Drobnik fölemelte a poharát.

Most már ép volt a beszéde, erős, vastag, mint a kazán lélekzete. Sorba poharat ütöttek vele. A főnök is tüntető uraskodással, az igazgató kénytelen leereszkedéssel.

A nagysagos asszony nem nyujtotta oda a magáét.

A piros futókával bekeritett tánczhelyen eleven lett a zene. Először csak lassu, ünnepélyes tempóban kavarogtak a párok, de a muzsika széthányta a rendet. Beleolvadt a vérbe, behizelkedett az agyvelőbe is.

A hámoros a gyárigazgató vérszegény, szeplős leányával tánczolt. A feleségét Drobnik vezette a karján.

Huzakodva kelletlenül mentek egymás mellett. Az ura nevetett a paraszt bárgyúságán. Bamba, még ilyen szép asszony mellett is fázik. Az oldalukon már megkezdték a nótázást, olvadékony üres hangon.

Az albiztos gratulált Drobnik ur szerencséjéhez.

*

Drobnik félt ettől az asszonytól.

Bántotta a szava, a szeme pillantása, ujjhegyének az érintése, a haja illata, finom pihés husának a csábitása.

Hátha megkábul benne az *ember*. Birokra megy az értelemmel a *vágy*; az erős a leküzdhetetlennel.

Föltámadt a férfi: a büszke. Egy pillanatra hitvány volt — régen. A botlásért ott fogták a becsületet cserébe. Most erős lesz; bátor, derék.

Az urához vezette a *régi szeretőjét*. Ujra lement a tánczolók közé. Az albiztos húga volt a párja: formás, de túlérett paraszt-leány.

Drobnik vad erővel ölelte magához; parancsolni akart a szomjuságának. Mikor már a fele tért átpolkázta, hirtelen megállította a hámoros felesége:

— Ugy mondták, hogy Staff hadnagy meghalt.

Drobniknak zakatolni kezdett a nyelve: vérhullámok futottak a halántékára; az orrczimpái kitágultak a benső izgalomtól.

— Meg.

Az asszony lelkére is szürke köd ereszkedett.

— Mennyire gyámoltalan Drobnik, menynyire gyáva! Az elvesztett kard helyett csak kalapácsot talál.

A munkás összehúzódott. Görcsfélét érzett a szivében.

— Nem tudtam meghalni.

— Hát a barátai.

— Azok nem kisérik túl az embert a becsület sorompóin.

— Hogyan jutott a munkászubbonyhoz?

— A kardot elvették tőlem; megéheztem.

Valami édes melegség bizseregte be az asszony testét.

Egy marék pirkadó nyirlevelet morzsolt az ujjai közt. Nem szólt, de a szeme megnagyobbodott, mélyebb lett a mohó vágytól.

A szomorú asszony víg asszony lett. Az arcza nem volt már unalmasan szép.

— Nem teltél be vélem, a mikor még arany vállzsinórt viseltél?

Drobnik magához tért a nagy kábultságából.

Maga előtt látta ezt a kivánatos, örömet sugárzó asszonyt, a ki neki adta az üdeségének legelső hamvát.

Valami mélységes undort, utálatot érzett a közelében.

Megcsalja az urát a második napon.

A hámorosné szivét elöntötte a keserüség kovásza. Érezte, hogy sötétség zúgja be a multat.

Egy pillanatra, hogy elhallgatott lenn a zene, megpihent a tánczi, fölhangzott a Drobnik omlatag hangja.

A paraszt-tánczosnője hamis nótáját kisérte sima baritonjával.

SÖTÉT FOLYÓ AZ ÉJ...

Sötét folyó az éj, én benne mélyen
Gonosz tündér bilincsét tördelem.
Szerelmi kínra felgyujtotta vérem
Egy édes csókkal a könyörtelen.

Köröttem úsznak pajkos hableányok,
Megérint hó szín keblük bársonya,
Karom epedve nyujtanám utánok,
Nem fogható meg egy sem, oh! soha.

Sodornak éjhullámok lángban égve,
Köröttem átölelt szerelmesek —
Reájok tűz a hold megsápadt fénye,
S gyönyörben égő arczukon remeg.

Kegyetlen tündér, óh! mint érdemlem meg
Hogy kis kezed bilincsét rakja rám —
S igy hányjanak a lázas gerjedelmek
Kinok között e hosszú éjszakán?

Oh! kelj fel égi nap, ez éjfolyónak
Halálos napja, jer derülj reám,
Hozz írt e mély folyóban hánykódónak
A kit kaczag egy kőszivű leány!

Kántor Imre.

A HARMADIK.

(Regény.) (8)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

— Mit szólsz ezekre apám?

— A szent isten tudja.

— Már akár ki tudja, most az istennel sokat nem beszélhetünk. Nekem pénz kell.

— Mit szólsz erre apám? Most ne sóhajtozgass.

— Vágjuk ketté a dolgot — szólt közbe izgatott elevenséggel a timár, én pénzt akarok. Pupos gróf gazdag ember, ő nem engedi a dolgot csak úgy könnyedén. Pompás emberei vannak. Azokat meg kell vennem még ma.

— Kik azok?

— Kik azok? Hát egy a Mohay Sándor —

— Ki az?

— Ki az? Hm, az sok fából van faragva. Nagyszerű ember volna, de nem lehet benne bizni. Tud az mindent. Itt ő a legokosabb ember. Csak egy a baja — sok fekete kávét iszik.

— Az nem baj!

Nevetett apa is, fiu is jó kedvvel.

— Igyék akár egy dézsával.

— Igen, csakhogy minden csésze fekete kávé után ravaszabb lesz, s nem győzni pénzzel. Ez kormánypárti most.

— Megvehető?

— Sok pénzzel. De én nem várhatok, mert ugy hallottam, hogy egy harmadik jelöltünk is lesz.

— Hallottad ezt apám? Pénzt, és nem sóhajokat.

Zsarkay ur kivette hatalmas bugyellárisát, s számlálgatta megcsappant tartalmát.

Ott volt még szépecskén.

— Talán elég lesz barátom ötszáz.

— Mit csinálok én ennyivel? — ragadta meg enyves kezével a timár a csinos summácskát. Ezzel Sándor bácsinál semmit se kezdhetek.

— Oh az isten áldjon meg apám, ne sóhajtozz, nem Kufsteinban ülsz most — ide azt az ezerest.

A mint a timár az ezerest bugyellárisába zárta — sarkon fordult és távozni készült.

— Egy pár sor irást barátom.

— Persze, hogy tömlöczbe kerüljek.

— De —

— Én még soha senkit meg nem csaltam. Nem vagyok én Feuer suszter.

— Hát az ki?

— Azt is meg kell vennünk. A legnagyobb gazember. Kém volt a Bach világban, hóhér, most a suszterek czéhmestere, a párt feje, az urak réme, a legszájasabb sváb. Ennek magának kell egy darab ezeres. De aztán beszél. Az egész polgárság ugy hallgat rá, mint az istenre. Nála nélkül egy mozdulatot se tehetünk.

— Hallottad apám? Most ne szívd a fogadat. Előbb kellett volna. Igazitsd ezzel a barátommal az ügyet, én már igéretet tettem néhány előkelő hölgy előtt, hogy a nőegylet számára hangversenyt, nagyszerű czimbalom-hangversenyt rendezek. Művészeket hozatok Pestről, az operától a népszinháztól, talán egy pár kiváló tagot a nemzetitől is. Azt akarom, hogy minden tekintetben becsületet arassunk.

— El kellene azt most hagyni pajtás — tanácslá inkább okosan, mint jóakarólag a timár — a főket szükséges most megnyernünk, míg Pupos gróf és a harmadik tönkre nem ver bennünket.

— Helyes — nógatá fejét Zsarkay ur.

— Nem helyes. Az én czimbalmom óriási hatást fog kelteni.

— Én nem bánom, de a kudarcznak nem én leszek az oka. Menjünk a paphoz, Sándor bácsihoz, Miklós bátyámhoz, az igazgató tanárhoz, a főkurátorhoz, és el kell mennünk Benczihez.

— Hát az ki?

— A rendőrfőnök.

— Milyen ember?

— Milyen ember? hát egy részeges ember. De ez mind semmi. Meg kell vennünk a takarékpénztárt, Domit, Imrét.

— És ezek kik?

— Kik? a főintézők.

— Apám, én nem várhatok, itt van tizenegy óra, nekem mennem kell a nőegylethez. A czimbalom hangverseny el nem maradhat. Ilmának sürgönyözök, hogy jöjjön gyorsvonattal és szavalja el Simon Judithot, Emma énekelni fog. Adj csak néhány százast. No csak ne sóhajtozzál, azon tul vagyunk. Pénzt.

— De fiam, ha ez igy megy, akkor pár nap mulva egy krajczárunk se lesz.

— Akarod, hogy a harmadik győzzön?

— Igen, a harmadiktól lehet legjobban félni — erősité a timár.

— Ki az?

— Azt csak a legutolsó órában tudja meg az ember.

— De hát mit tegyünk? uram!

— Meglátogatjuk a takarékpénztárt. Ez a főhadiszállás minden választásnál. Csakhogy ide temérdek pénz kell. Hol van az az eladó ház?

— Nagy-Erdősön.

— Mi lenne az ára?

— Tizenöt ezeret játszva megér.

— Jaj tizenöt ezer forint! Öt, vagy négy.

— Ah!

— Igen bizony.

— Soha, inkább meghalok — nyögé Zsarkay ur.

Alacsony kis őszes emberke nyitott be a vendéglő ajtaján, hol e mozgalmas jelenet folyt. Magyar nadrágja, zsinóros kabátja, nagy tajtpipája elárulta, hogy az igaz negyvennyolczasok gárdájához tartozik.

Nyájas mosolylyal fordult Zsarkay úr felé.

— Meg akartalak előzni bruder. Hallottam, hogy kerületünket tisztelted meg föllépteddel. Igen jól van. Okvetlen elhóditjuk a kormánytól. Csak jókor kezdjük meg az akcziót. Pártunk igen erős. Hanem hogy áll a kassza? Mi is a neved?

— Zsarkay Gábor.

— Az enyém Szilvássy Domokos. Szervusz.

A legfejedelmibb módon kétszer-háromszor összecsókolódzottak.

— Vártunk, mint a Megváltót. Leverjük ezt a czudar kormányt.

— Bocsánatot kérek, de én — —

— Hogyan? A negyvenkilenczesekhez?

— Nem.

— A mérsékeltekhez?

— Oh nem!

— Akkor hozzánk, a negyvennyolczasokhoz.

— Nem!

— Hova akkor?

— A szabadelvü párthoz.

— Akkor paktumot csinálunk.

— Hogy?

— Igy szoktuk. Meg hagyjuk magunkat veretni.

— Ugy ugy! Ah de nagyszerü.

— Huszezer forintot letettek az én kezembe, mint a párt végrehajtó bizottságának elnökéhez.

— Az rettenetes összeg.

— Ma egy tisztességes elsőrendü kerület ára százezer forint — százezzerr forint. Egy kis krajczárral sem kevesebb. Meg vasút. Meg törvényszék. Meg kaszárnya. Meg adóhivatal. Meg szinház. Meg vinczellérképezde. Az. De keveset is mondtam. Épen hogy keveset. Púpos gróf a mult választáson is elvert nyolczvanezeret. S bukott. Kellett volna még vagy harminczezer. Oh barátom, Erdélynek ez a legolcsóbb elsőrendü kerülete. De aztán ezzel miniszterség jár. A mostani is miniszter volt, de meghalt. Egyenesen mi ültettük a miniszteri székbe.

— Szervusz — tolta be sárga haju fejét egy fiatalos jól táplált ember. A czimbalmodra számitunk fiu. De:

Sokat ér a nóta, ha német, ha magyar,
Csak haraphasson jót bankettnél az agyar.
Lássunk egy kis szűzi szemérmetes jegyet,
A ki társainak megtörje a jeget.

— Apám, van szerencsém Erdély legjelesebb poétáját bemutatni: Simon Demeter. Mindenütt ő nyeri el az első dijat.

A sárga haju potrohos, rongyos ember kétségkivül a sok szavalástól ferde száját félrébb csavarintotta, és egy ujabb szerzeménye elzengéséhez fogott:

Czudar a kormánypárt, lejárta már magát,
Vén mamelukja fut száz mértföldről ha lát —

Az ifjú Zsarkay átölelte a poéta urat, és súgott valamit a nagy veres-fakó füleibe.

«Igy beszéltek eddig, de ezután másképp,
Mert a ki most itt él, az egészen más nép.»

Forditott egyet a költő rímes tarisznyája tartalmán.

— Ezt pompásan kivágtad Demeter. Nagy költő vagy. Arany után a legmagasabb szobor a tied lesz.

«Szobrot a költőnek, bort a szomjazónak,
Pénzt az üres zsebnek, zabot a jó lónak,
Mandátumot, díszest, egyhangut, nem drágát,
De csak fizess pajtás s ne keresd az árát.

— Ilyen ember nincs a két magyar hazában. Korhely, lusta, hazug, fülig adós, piszok, gazember, igaz-e Demeter, de aranyakat ér a szája, meg a pennája. Ez is a mienk. Négyszer volt már a miniszternél deputáczióval. Nem győzték eleget bámulni.

«Bámulat, csodálat, hej be szép madár vagy!
De futós a lábad, mint a gyors agárnak.
Szegény költő csak a sirjánál fogja el.
Pedig mi vagy! semmi! egy sirkő — puszta jel!
Adj pajtás egy fáin czigárót, hogy ha van,
Ma még mit sem ettem, korog is a hasam.
Egy-két darab százas — ebből él a költő,
Még a nagy Károly is, ha költ: ezért költ ő».

— Jaj be pompás! be isteni fiu vagy. Apám, hallottál-e valaha ilyen szellemes embert?

— No, ugy-e? tánczolt örömében a timár. Rég elcsaptuk volna már a hivatalából, mert restebb dög nincs a két magyar hazában, de nála nélkül nincs valamire való ebéd, zászlószentelés, választás, harangavatás. Ez itt Erdély szája. A miniszter tegeződik vele, csakhogy a tenyerén nem hordja.

— Apám, mit szólsz ehhez az akvizicióhoz? Ugy-e isteni?

(Folyt. köv.)

AZ ÉN KINCSEM.

(Amerikai humoreszk).

— Irta: REDFIELD RICHÁRD. —

A multkor láttam összeállítva egy lapban a világ leggazdagabb embereinek jegyzékét Dáriustól egész Vanderbiltig és Gouldig. Csodálkozással vettem észre, hogy az én nevem e jegyzékből hiányzik, holott kétség nem fér hozzá, hogy nálamnál gazdagabb ember a föld kerekségén sohasem volt és meg vagyok győződve róla, hogy a jelenkorban sincs. Olyan kincsnek vagyok birtokában, milyet halandó kivülem fel nem mutathat. Hiába emlegetik nekem a Kohinoort és a többi csodaszép kincseket, határozottan merem állítani, hogy az én kincsem vetekedik a legszebb gyémánttal és a Rajna kincsét ha megtalálnák és felajánlanák cserébe, nem cserélnék.

Hogy e sorokat irtam, hangos kaczaj érte a fülemet, kaczaj, mely isteni zeneként hangzott a fülembe. Feltekintettem s mögöttem láttam az én kedves feleségem, ki titkon bekandikált irásomba, mindamellett, hogy ezt már többször megtiltottam neki, mert ki tudja, az ember véletlenségből olyasmit ir, a mit fiatal asszonynak nem szabad olvasnia. De ki ne ismerné a nők kiváncsiságát, miért ne olvasná azt, a mit nem szabad? Mondom bepillantott irásomba és egy egész skálát kaczagott fülembe.

— Te bohó! — mondá. — Ha van is egy kis vagyonod, azt hiszed az a világ legnagyobb kincse? Tudod-e te megbecsülni Gouldnak vagy Vanderbiltnek a vagyonát? A patak tengernek képzeli magát. Pedig én ám *csak* a patakot szeretem!

Átöleltem s megcsókoltam. Tudja isten, néha oly rendkivüli vágyam van a feleségemet megcsókolni. Hiába mosolyognak, uraim és hölgyeim, én a feleségemet agyon tudnám csókolni (megjegyzem, hogy a mézesheteken már túl vagyunk).

— Haragszom — folytatá aztán durczásan (legszebb ha durczás) összehúzván szemöldökeit — haragszom, a világ leggazdagabb embere vagy és mindeddig titkoltad előttem. Mindig azt állitottad, hogy olyan szegény vagy mint a földi egér és most kisül, hogy nemcsak dicsőséges államunknak, hanem a világnak leggazdagabb embere vagy. Haragszom, — és tenyerével elfedte a szemeit.

Egy pillanatra homályos lett körülem minden, ha ezek a szemek nem sugárzanak felém, minden homályba borul előttem.

— Az egész csak félreértés — erősítgettem, miközben iparkodtam rózsás ujjait

MATEJKO JÁNOS.

a szemeitől eltávolítani — by Jove, az egész csak félreértés. Egész másként — értettem azt, hogy a leggazdagabb vagyok, a szerelemre gondoltam . . .

— Dear me — kiáltott fel és félig ájultan a karszékbe esett — tehát mégis való a gyanum? a szerelmére gondolt. Mást szeret. Istenem, mért vagyok én a legboldogtalanabb nő. Mást szeret. Kit? Talán Mamiet? vagy Maggiet? vagy talán azt a pajzán Millyt?

— Hagyj' kibeszélni, hisz még nem tudsz semmit.

— Még nem tudok semmit? Ez még nem is elég, most jön még csak a java? Elválok, uram, dear Sir, elválok Öntől. Mit is keresnék én a világ leggazdagabb emberének oldalánál. A nefelejts is elvész a rózsa mellett s én csak nefelejts vagyok.

— Madame, Ön ma rendkivül poétikus hangulatban van. Higyje meg, hogy én ártatlanabb vagyok a báránynál, tudvalevőleg pedig a bárány a világ legártatlanabb teremtése.

— Értem, dear Sir, értem.

— Madame, Ön még mindig nem ért. Istenemre esküszöm, hogy Önt szeretem egyedül. Most pedig találja ki, hol rejtőzik az én kincsem? Hisz mindig szerettél talányokkal foglalkozni.

Nagy, ártatlan szemeit kiváncsian rám szegezte:

— Hogy hol? — Aztán vállat vont:

— Nem tudom.

Odaléptem hozzá és átöleltem:

— Itt a kincsem, te vagy az, drága feleségem.

Köny ragyogott az ő szemében s köny ragyogott az én szememben.

A multkor láttam összeállítva egy lapban a világ leggazdagabb embereinek jegyzékét Dáriustól egész Vanderbiltig és Gouldig. Csodálkozással vettem észre, hogy az én nevem e jegyzékből hiányzik, holott kétség nem fér hozzá, hogy nálamnál gazdagabb ember a föld kerekségén sohsem volt és meg vagyok győződve róla, hogy a jelenkorban sincs. Olyan kincsnek vagyok birtokában, milyet halandó kivülem fel nem mutathat. Hiába emlegetik nekem a Kohinoort és a többi csodaszép kincseket, határozottan merem állítani, hogy az én kincsem vetekedik a legszebb gyémánttal és a Rajna kincsét ha megtalálnák és felajánlanák cserébe, nem cserélnék.

AZ ORSZÁGOS IPAREGYESÜLET JUBILÁRIS ÉRME.

MATEJKO JÁNOS.

(Képpel.)

Annak a nagy nemzetnek, mely velünk oly sokszor bú és öröm, gyász és vigasság napjaiban együtt érzett, nagy fiai egyre gyérülnek.

Most a modern világ egyik legnagyobb festő művésze, Matejko János szállt le a Mukiwicsek honába. Nagy veszteség az ő halála a lengyelekre, a kik benne nemcsak a nagy művészt, hanem a lángoló lelkesedéssel eltelt hazafit is siratják.

Műveinek tárgyát mindig a lengyel történelem fölemelő dicsőséges mozzanatai képezték, melyekre gyönyörűséggel néztek a lengyelek s hazájuk fényes multját maguk előtt látva, föléledt bennük a bizalom, a remény egy szebb jövő iránt.

A rajzolásban nagy művész volt s kevesen a világhirű nagy művészek közül rendelkeztek oly rajzolói talentummal, mint Matejko.

Alakjait oly bámulatos tökéletességgel rajzolta meg, hogy a legkritikusabb szem sem tudott bennük valami hibát találni. És épen ezért a részletekben volt ő nagy. Szorgalma az meg szinte emberfölötti, ha tekintetbe vesszük, hogy nagyszámú óriási kompoziczióihoz külön régészeti, történelmi és népismei tanulmányokat tett. A csatatért mindig magán a szinhelyen vette föl s a főbb személyeket egykoru arczképek után csinálta, melyeket nagy fáradsággal kutatott ki.

Ez a túlfeszitett munka és szorgalom az oka legnagyobb részben, hogy most, jóformán férfikora közepén ecsetje kihullott kezéből. Vézna, kis termetű emberke volt s fizikuma nem bizta tovább a roppant munkát.

Élete, mint rendesen a nagy művészeké, sanyarusággal, szegénységgel kezdődött.

Szülei szegények voltak, de apja mindazonáltal embert akart belőle faragni s gimnáziumba adta. Neki persze nem tetszett sehogysem a gimnázium, mert már kora ifjuságában fölébredt benne a festészet iránti hajlam. Folyton csak rajzolgatott s mint 10—12 éves gyerek illusztrálta Niemtzevicz dalait.

Miután nagy nélkülözések közt elvégezte a festő akadémiát, nagy alkotásokba fogott.

Gyors egymásutánban következtek hatalmas kompozicziói: a «Sedzivoj», «Wladislaw Biali», «Lázár föltámadása», 1869-ben pedig a nagy feltünést keltő «Lublói unió», mely a lithvánok és a lengyelek egyesülését ábrázolta. Ez, majd az 1873-ban készült Báthory István képe, legkiválóbb alkotásai. A lublói unió jóformán az egyetlen munkája, melyen semmit sem vét a művészi egység ellen. A Báthory-képen hatalmas jellemző ereje ragyog, de itt már a csoportositás lazább.

Ujabb művei közül föl kell emlitenünk «Albert porosz herczeg hódoló esküjé»-t, «Szobieszky János Bécs előtt», «Az 1773-iki varsói országgyűlés»-t, «Jeanne d'Arc bevonul Orleansba», és a várnai csatát, melynek egy szinvázlata a nemzeti muzeumban van. Meg akarták venni Báthory-képét is, de az 50.000 frtnyi árt sokalták érte.

Matejko művei nem ismeretlenek a magyar közönség előtt sem, mert majdnem minden egyes képét elküldte a képzőművészeti társulat kiállitásaira.

1873-ban a krakói művészeti iskola igazgatója lett, s mint ilyen érte utól a halál november 1-én. Vele sirba hanyatlott egyike ama fényes csillagoknak, melyeknek ragyogása a lengyelek elborult egét beragyogja.

MIKSZÁTH KÁLMÁN ELŐSZAVA AZ IDEI ALMANACHHOZ.

Egy barátunknál töltöttük a napot (én és két irótársam) a budai hegyek közt. Ebéd előtt egyet barangoltunk a villája környékén. Alattunk feküdt az óriás város, meglapult házfedeleivel, mintha aludnék s a fölszálló párák a lélekzete volnának.

A várost látva, eszünkbe jutott élete is, idegei, gondolatai, pletykái, napi kérdései. Milyen lesz a Jókai-jubileum? Elfogadja-e a főrendiház az egyházjogi reformokat.

Valaki közbeszólt: «Meglehet, mert a varjúról azt tanultam, hogy szorultságból megeszi a cseresznyét és szilvát is, de voltaképen mással él».

Ugráltunk tárgyról-tárgyra, mint a szöcskék a fűben. Lesz-e az idén bor? Terem-e sok könyv? Egy gallyon kakukot vettünk

WINDISCHGRÄTZ HERCZEG

az uj osztrák miniszterelnök jelölt.

észre. De kár, hogy el van ilyenkor némulva, különben megszólítanók: «Te kis kakuk mond el, meddig él Wekerle?»

Majd az akadémia plagizátoraira fordult a szóbeszéd. Ez is jó théma, szidtuk őket. Friss, erdei illat lengette meg a mozdulatlan, lomha levegőt, mely ráfeküdt a leperzselt füvekre, mik közt hangyatábor mászott stratégiai rendben egy közeli fatönkhöz — hogy ott tojásokat raboljanak a veres hangyák a fekete hangyáktól. Micsoda vakmerő ficzkók ezek a veres hangyák! Teringette, milyen ügyesen másztak be a hasadékokon és egy percz alatt lehányván vagy elűzvén a fekete hangyákat, vitték, re bene gesta hosszú hadisorban a tojásaikat hazafelé . . .

Elnéztük érdeklődve. Ni, hát ezek a becsületes hangyák is, hogy elszedik a mások tojásait . . . Ne bántsátok fiúk a plagizátorokat! E pillanatban a gyalog úton az erdő felől egy gyönyörű asszonyka jött szembe.

Feledhetetlen sugár alak volt, tojásdad arczczal, fényes fekete hajjal, élveteg ajkak körül kaczér mosoly, a jobb kezében leeresztett napernyőt vitt, a balban pedig negédesen himbált egy őszi kökörcsint. Összerezzentem.

— Mi bajod? — kérdék egyszerre a barátaim. Elsápadtál.

— Az az átkozott kökörcsin. Jaj csak ne láttam volna. Most már el van rontva az egész napom.

— Miért haragszol annyira a kökörcsinre?

— Mert valamiképen a Bourbonok jelvénye a liliom, annyira jelvénye Singer-Wolfnernek az őszi kökörcsin. Adott szavam kötelez évről-évre, hogy mire az első őszi kökörcsin kiereszti a virágját, beliferálom nekik az előszót az Almanach-hoz. Az első kökörcsin ime kinyilt, mire hazamegyek, már nálam lesz Wolfner. Olyan pontos ő, mint a halál. És bizonyosan külön tart egy könyvkereskedősegédet a réteken, a ki a kökörcsin nyilását lesi. Ti nem ösmeritek Wolfnert!

— És van-e már valami eszméd?

— Dehogy van, dehogy. Hol venném hetedszerre? Kiirtam már minden gondolatomat, a mi az Almanach-ra alkalmazható.

— Ejh, ne tarts te attól! biztatott a házigazdám. Ledőlsz majd ebédután a méhesemben egy kis siestát tartani s megjön a jó gondolat, hidd el. Én is ott szoktam a dolgaimat kigondolni s a mi eszembe nem jutna, azt belezümmögik a méhek.

— Igen, igen a méhek.

— — — — — — — — — — — —

Az asztalnál még emlegették barátaim a szép ismeretlen nőt. Valjon ki lehet? Milyen csodálatos a nézése, milyen rithmikus a járása. Hiszen csak azt a kökörcsint ne hozta volna. Igy azonban gondolni sem akartam rá.

Ebéd után csakugyan eltuszkoltak a méhesbe, egy csibukot nyomva a markomba. Mert a csibuk is nagy segitség, abban az esetben, ha a méhek makacskodnának.

Végig heveredtem a kényelmes szalmaágyon. Az áthatő levegő úgy tapadt a szemhéjjaimra, mint valami ragasztó gyanta. A méhek csendesen, altatón zúgtak, döngtek, hozván csápjaikon az arany himet. De az én szétereszett tervező gondolataim üresen kalandoztak el.

Hogy miről irjak? Talán vázolni kellene, hogyan jöttek sorban a divatok az elbeszélő irodalomban. Először a mese volt a fő, azután a leirás, azután a psychologia, azután a jellemzés, most meg már a forma a legfőbb. Igen a forma a legfőbb. Igen a forma. A formáról kellene irni. Ugy van, csakhogy ez aesztetikai kérdés, és még rám fognák, hogy kritikusnak akarok átcsapni. Pedig az én familiámban még nem volt hóhér!

Legjobb, ha azt a viszonyt szinezem ki, mely az Almanach s az olvasó közönség között fejlődött ki. Ez egy aranyos szalmaszál, belefogózkodtam, felsóhajtván: «Óh Muzsa segits!»

A kertajtó e perczben megcsikordult, odatekintek és ime ugyanaz a szép asszony lépett be rajta, a kivel délelőtt találkoztunk. Csakhogy a kökörcsin most a hajába volt tűzve.

Nesztelenül lépdel a virágpadok közt egyenesen felém, hüs, rejtelmes szellőt támasztva szoknyája suhogásával. Leült a lábaimhoz a szalmaágy szélére.

— Ön a múzsát hitta segitségül. — Szólt gúnyosan.

— Talán ön az? kérdém zavartan.

— Nem épen, de azért nekem is vannak tapasztalataim. Akarja, hogy segitsek?

— Ha akarom-e?

— Tehát figyeljen!

(Pszt! Ne zümmögjetek kis méhecskék!)

A szép asszony beszélni kezdett:

— Volt nekem egyszer egy udvarlóm (volt sok, de csak egyről beszélek most). Félénken, tiszteletteljesen jött először, fekete kabátban, fehér nyakkendővel, mély meghajlással: «*Bocsánat, ha nem vagyok alkalmatlan.*» Megengedem, hogy a házamba lépjen. A következő alkalommal szelíd mosolylyal az ajkán jelent meg az udvaromon: «*Asszonyom, kérem fogadjon el engem ismét!*» Harmadszor bekiáltott az ablakon: «*Boriska nyisd ki az ajtót!*» S mikor negyedízben jött, megzörrenté a kilincset és halkan csak annyit mondott: «*Én vagyok!*»

Elmosolyodott, lehajtotta a fejét, elhallgatott.

— És ötödször? kérdém önkénytelenül.

Az asszonyka elpirult, szemérmetesen lesütötte a szemeit.

— Ön nagyon is kiváncsi. Nos eluntam, megsokaltam ezeket a dolgokat . . .

— Hogyan? Elunta?

— Igen és egy kulcsot adtam neki, hogy ezentúl szó nélkül jöhessen hozzám.

Ezzel hirtelen felkelt, kecses pukkedlit csinált, hogy elillanjon. Ohó! kiáltám felugorva s utána kapva átkaroltam a derekát. De mintha késsel szúrtak volna a kezembe, roppant fájdalmat éreztem. Föliadok, kinyitom szemeimet és ime egy köpczös méhkast tartottam átölelve. Szegény kezem éppen a szádallóhoz jutott s méhek összecsípték.

A másik kezemmel a szemeimet dörzsöltem. Mi volt ez? Álmodtam volna? De hisz a köpühöz támasztott csibukom még most is füstöl. Varázslat ez vagy látomány? Boszorkány, tündér vagy a múzsa?

És mit is mondott. Ah, tudom már. Az Előszóhoz segített. Világos most már. Maga a nagy közönség volt ő, egyetlen nőalaknak a képében. Mert mi egyéb a közönség, mint egy szeszélyes szép asszony és mi egyéb az Almanach mint egyik szerencsés udvarlója.

Ez idén már a hetedik légyottra megy a lurkó . . . Természetes hát, hogy fölösleges neki a kiséret, sőt illetlen.

Ugy van úgy, meg fogom mondani Singer—Wolfnernek:

— Uraim az Almanach-nak a zsebében egy kis kulcs van. Hiába rázzák a fejüket. Azt a bizonyos kulcsot értem, melylyel *szó nélkül* lábujjhegyen is benyithat már a közönséghez. Hagyjanak nekem békét. Egy szót se irok. Különben is meg van a kezem dagadva.

Mikszáth Kálmán.

IRODALOM.

UJ KÖNYVEK.

Ha egész évben nincs egy kiváló terméke az irodalomnak, azzal vigasztaljuk magunkat, hogy majd csak hoz valamit a karácsonyi könyvpiacz. És csakugyan, mintha valami különös áldás lenne az év eme szakán, igy karácsony táján abban a nagy tömegben, mely elárasztja a könyvárusokat, minden évben akad egynehány maradandó becsü, jó könyv. Ugylátszik az irók angyalfiául tartogatják számunkra munkáikat, hogy a kikről azt hittük, egész éven át mitsem dolgoznak, ilyenkor álljanak elő a kész terméssel.

Az idei karácsonyi könyvpiacz szokatlanul érdekesnek igérkezik.

Évek óta hallgató jeleseink adnak ujra életjelt magukról. Csokonai, Magyar klasszikusok: Vörösmarty, Arany jőnek uj kiadásban. Madách remekének díszkiadásából uj, illusztrácziókkal bővített kiadást igér az Athenaeum, Arany János balladáit jeles hazai festők rajzai fogják szemléltetővé tenni. A fiatalabb gárda közül a legtartalmasabb poéták egyike, Ábrányi Emil ujabb költeményeinek gyüjteményét adja ki és a — sajnos — oly korán elhunyt Iványi Ödön kitünő regényének «A püspök atyafiságá»-nak harmadik kiadása van sajtó alatt. A legfiatalabb nemzedék is erősen készülődik, szóval nagy forrongásnak nézünk elébe s talán — meglepetésnek is. Ki tudja, a kor méhe tán még sem meddő s rejt valamit a jövendő?

Jelen alkalommal főleg két könyvvel szándékozom foglalkozni: a *Petelei István* kötetével, a «*Jetti*»-vel és a *Benedek Elek* könyvével, a «*Testamentum*»-mal.

PETELEI ISTVÁN.

Petelei egyike a modern magyar elbeszélő irodalom legeredetibb alakjainak. Mélység és erő, talentum és tudás csodálatos, vagy a mint ő mondaná «nagyszerü» harmóniában van meg benne.

Ugy vagyok vele, mint Kemény Zsigmonddal.

Ha egy könyvét akarom olvasni, előre bele kell ringatnom magamat abba a világba, melyben az ő alakjai járnak-kelnek. Ott vagyok a tágas, régi módi udvarházban, köröttem minden aprólékosságra kiterjedő figyelemmel tipeg a nagyasszony, a kedves, a jóságos. És látom a Józsi gyerek becsületes, nyilt arczát, a Teles Magda pajzán játszadozását, meg a hogy megrebben, mikor kedvesét bántalmazzák. A «Vén nemes» rajza egyike a legtökéletesebben megalkotott jellemrajzoknak, a milyet csak ritkán van alkalmunk olvashatni. A büszke, de a sorstól megtört Kardos Dániel, a «Bucsu» Dénes urfija a pusztuló, de mindvégig következetes nemesi tipus pompásan megrajzolt alakjai. Vagy mit mondjunk a két Bérói testvérről, a szótalan, de mély érzésü Miklósról, a könnyüvérü Tamásról? Hogy tudja Petelei ennek a két alaknak ellentétes vonásait kiélezni! S mily művészien van megoldva a szegény Jettinek a története! Ismerem Petelei összes munkásságát, de nem hiszem, hogy a «Jetti»-hez fogható műve volna.

De a magyar elbeszélő irodalom is alig mutathat föl az utolsó tiz évben a Baksay és Bródy néhány kötetén kivül különbet. Minden alakja az elbeszélésnek az emlékezetünkbe vésődik, a mint én nem felejtettem el azóta, hogy évekkel ezelőtt a Budapesti Szemlében olvastam. Azóta is mint a tökéletes szobormű áll előttem az ártatlanságában is kaczér zsidólány, a két Bérói testvér, az átkozódó Salamon zsidó alakja . . .

És a mi Petelei kitünően, a legapróbb részletekig is gondosan kidolgozott történeteinek sajátos, egyéni jellegét megadja: az a gyönyörü, zamatos magyarság, melyen kivüle csak kevés magyar iró ir. Mintha rajta volna a székely bérczek komor fönsége. Nem csalódom, ha azt mondom, hogy az a mi Baksay a kálvinista magyarnak, Tömörkény a szegedi parasztnak, az Peteley az erdélyi székelynek. A pusztuló ősi kúriák, omladozó ósdi udvarházak lakóinak legjobb és leghivatottabb rajzolója.

BENEDEK ELEK.

Benedek Elek is székely ember. Ő is ismeri népét a maga igaz mivoltában, használja szólásait, gondolkozik azok gondolkodásmódja szerint, alakjai cselekesznek, a mint tesz az igaz székely ember. De hisz ebben a könyvben **ő *maga*** cselekszik, itt a filozofáló székely beszél, ad bölcs tanácsokat, józan mondásokat egy életbelépő gyerekifjúnak, gyerekleánynak. A szerető apa beszél itt, az apa szivével, a költő nyelvével. Mennyi életfilozófia, mennyi okosság ebben a vékony könyvben! Elég egy embernek egy egész életre. Szeretem a Kölcsey Parainesiséhez hasonlítani a Testamentumot, melyhez tárgyának és alakjának hasonlóságával legközelebb áll. Az akkori idők divatja (már csak ezzel a *divatos* szóval kell kifejeznem) szerint hazafias érzéstől áthatott levelet ir Kálmán unokaöcscsének. Sok, nagyon sok orátori szépség van abban, de a Benedekében, mely a mai kor Parainesise, mennyivel bensőbb, mennyivel természetesebb a hang! Nem tudom mért, de azt hiszem csekély terjedelménél fogva nem méltatták kellőleg a Benedek könyvét. Pedig sokkal, de sokkalta jobban megérdemli, mint sok kötetes modern regény! Elő-előveszem ezt a könyvet, s a hányszor olvasom, mindannyiszor találok valami ujat, valami más szépet benne. S ugy vagyok vele, mint a szép könyvekkel szoktam lenni, hogy szeretném minden ismerősömnek odaadni, mutogatni, hogy olvassa meg. De nem, nem adom, vegyék meg. Jutalmazzák meg az iróját, a ki maga adta ki könyvét és nagyon olcsón — 50 krért — árulja.

Adalbertus.

*

Örökkévalóság. Ez lesz a czime annak a költeménykötetnek, melyre *Kántor* Imre hirdet előfizetést. A kötet, mely a Pesti könyvnyomda részvénytársaság sajtója alól fog kikerülni, közelébb jelenik meg s ára fűzve 1 frt 20 kr., díszkötésben 2 frt, mely összeg szerző czimére (nádor-utcza 15. III. emelet, ajtó 30.) küldendő. Mai számunkban mutatványt közlünk a megjelenő kötetből.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(A Garay Károly kificzamodott kis ujja. — A nemzeti szinház első premièreje. — Anyagi és erkölcsi eredmény. — Néhány szó a nemzeti szinház bérletrendszeréről. — Délutáni előadások. — Várszinházi mizériák. — Andó a nemzeti szinházról. — Az Erkel Sándor dolga.)

Őszintén sajnáljuk, hogy Garay Károly úr kificzamította a kis ujját, de legfőbb óhajunk, hogy ennek a sajnálkozásnak a kifejezésére ne nyiljék több alkalmunk. Idestova egy esztendeje lesz, hogy a derék nagykereskedőn ez a malheur megesett, már bizonyára nyoma sincs a kis ujján a

sérülésnek, tisztelettel kérjük tehát a nemzeti színház igazgatóságát, felejtesse el velünk is ezt az inczidenst s hagyja abba a pályázaton dicsérettel kitüntetett szindarabok bemutogatását, mert ez a kificzamodott kis ujjon való csökönyös rágódás végre is blamirozza a nemzeti színházat s blamirozza a magyar drámairodalmat.

Hiszen egy pillanatig sem kételkedett senki a pályabirák kompetenczijában s pártatlanságában, sem abban, hogy összes társai közül a boldogult «*Mai divat*» volt a legjobb; de ha a publikum viszont azt mondja, hogy ez a legjobb darab is kiállhatatlanul rossz, akkor mirevaló a dolog tovább forszirozása s ennél a rossz darabnál is rosszabb darabok bemutogatása?

A mikor Paulay úr harmadfélhavi várakoztatás után határozta csak el magát az első új darab bemutatására, bizonyára úgy gondolkodott, hogy ezt a finnyás publikumot, mely finom izlésével neki már annyi galibát okozott, jó darab ideig koplaltatja, s ha majd jól felingerelte étvágyát, akkor dobja neki oda az első konczot: az éhes gyomor nem válogatós. Hát be is vettük a «*Miniszteri tárczá*»-t, de megemészteni már nem vagyunk képesek; úgy megfekszi az *Almási* főztje a gyomrunkat, hogy abból ugyan semmiféle karlsbádi kúra ki nem gyógyít, legföljebb az, ha az ember vagy egy félesztendeig kerüli a nemzeti színháznak még a tájékát is. Ezzel beszámoltunk volna a hét legnevezetesebb s egyben leggyászosabb színházi eseményéről: a pénteken bemutatott «szinmű» csúfos bukásáról.

Egyebekben pedig csendesen és unalmasan folyik tovább a saison. A mi azonban nem azt jelenti, hogy a nemzeti színházi előadásokat nem látogatják, sőt ellenkezőleg Paulay úrnak januárban ismét alkalma lesz fényes, még a mult esztendeinél is fényesebb anyagi eredményről beszámolnia, mert nap nap után zsufolásig megtelik a nézőtér. Igen, csakhogy ennek a szokatlan látogatottságnak a nyitja abban van, hogy az átkos bérletrendszer folytán — mely ellen nem első alkalommal szólalunk most fel — a nemzeti színházi látogatás ma-holnap kizárólagos privilegiuma lesz a gazdag osztálynak, illetve azoknak, a kik előre hosszabb időre kibérelhetik ülőhelyüket. A kik nem képesek egyszerre egy pár száz forinttal megváltani bérletüket, hanem csak néha-néha válthatnák meg a jegyüket — s a színházba járó publikum túlnyomó többségét ezek teszik — azok formálisan ki vannak zárva a nemzeti színház nézőteréről.

Ime, hadd beszéljenek helyettünk a számok: A nemzeti színházi előadásokra a pénztárnál naponkint mindössze 27, azaz huszonhét földszinti s 25, mondd: huszonöt erkélyjegyet adnak ki, a többi mind bérelve van.

Ezt a néhány jegyet természetesen már vasárnap az elővételi pénztárnál mind elszedik a hordárok s a napi publikum boldog, ha busás áron hozzájuthat egy-egy jegyhez. Hát ezek a számok — azt hiszszük — elég világosan beszélnek, ezekhez nem szükséges kommentár: *a bérlő közönség tényleg monopolizálja első és egyetlen drámai műintézetünk nézőterét.* Egy privát-színháznál az ilyen spekuláczió ellen senkinek sem volna joga felszólalni, de a *nemzet szinháza* végre sem pénzintézet s mi nekünk roppant kevéssé imponál az, ha az igazgatóság a saison befejeztével minden kifogást az elért fényes *anyagi* eredményekre való hivalkodással akar elhallgattatni, mert ilyen eredményekkel még Feld úr is dicsekedhetik, pedig reá nincs bízva a magyar drámairodalom ápolása és a szinművészet fejlesztése s emelése.

Nehány hét előtt fölvetettük azt az ideát, hogy — a mint az a külföldi színházakban is divik — a nemzeti szinházban is jó volna a délutáni előadások rendszerét behozni. E héten híre jött, hogy ezt az eszmét magáévá tette nem ugyan a nemzeti szinház, hanem az operaház. Bár nem kételkedünk abban, hogy újra csak borsót hányunk a falra, mindazonáltal tisztelettel kérdjük a nemzeti szinház igazgatóságát, miért nem rendeztet vasárnapon és ünnepnapokon délutáni előadásokat, legalább ilyen módon hozzáférhetővé tenné a rendes napi publikumnak az esteli előadások alkalmával a nélkül is a bérlők számára fentartott nézőteret. Nem hivatkozunk azokra a morális eredményekre, melyekkel ezek az előadások kecsegtetnek, miután a nemzeti színház igazgatósága ezt másodrendü kérdésnek tekinti, de reá mutatunk azokra az előnyös anyagi eredményekre, melyekkel a délutáni előadások mindenütt járnak.

Az sem képezhet kifogást, hogy a mindennapi előadások s e mellett a várszinházban rendezett előadások mellett lehetetlen a személyzet tulterheltetése nélkül délutáni előadások rendezése. Mert ez esetben vagy a személyzetet kell szaporitani, vagy — s ez még kéznél fekvőbb dolog — szakitani kell a várszinházi előadások rendezésével. Hisz ez úgy is nyűg a nemzeti szinházra nézve, ezt elismerte maga Paulay úr is abban a memorandumban, melyet annak idejében a várszinházi előadások megszüntetése czéljából a belügyminiszterhez benyujtott. Csakhogy hát felsőbb helyen óhajtották, hogy az első kerületben lakó hivatalnok urak kedvéért a nemzeti szinház hetenként kétszer átvándoroljon a várba s Paulay úr vonszolja tovább készséggel ezt kolonczot. Az óriási szubvenczión felül van ugyan minden évben jelentékeny deficzit is, hanem hát ezzel «felsőbb helyen» nem törődnek, valamint azzal sem, hogy ez a rendszer csakis a művészeknek fárasztó túlterhelése s a művészetnek lenyügözése s csorbitása által tartható fenn.

Im, egy példa. A Blumenthal-féle «Keleti utazás» tavaly a legalaposabban megbukott a nemzeti szinházban. De miután a várbeli urak még nem látták ezt az izetlen possét, ahoz pedig tulságosan kényelmesek, hogy a nemzeti szinházba fáradjanak, a művészeknek — kik amúgy is annyira túl vannak terhelve — ujra elő kell keresniök régen elfeledett szerepeiket s egy új premièrenek neki menni. Pedig hát olyan szépen meg lehetne ezt a kérdést oldani, ha tekintetbe vennék Krecsányinak azt a folyamodását, mely szerint bizonyos szubvencció mellett hajlandó volna naponként művészi nivón álló előadásokat rendezni, a saját költségén átalakitandó várszinházban, még pedig télen-nyáron. A nemzeti szinház jól járna, mert megszabadulna ettől a nyűgöző tehertől, az állam is jól járna, mert tetemes deficzittől szabadulna meg, nemkülönben a budai urak, kik a nemzeti szinház által rendezett pongyola, kedvetlen előadások, rongyos diszletek és nyomoruságos kiállitás helyett gondosan betanult, művészi előadásokat élvezhetnének, végül pedig a magyar színészet — a vidéki épen ugy, mint a fővárosi — rendkivül sokat nyerne, ha az állandó szinházak száma szaporodnék egygyel a székes fővárosban.

* * *

Szerdán zsufolt nézőtér előtt adták e szezonban harmadszor a Karczag Vilmos «Lemondás»-át, s az előadásnak különös érdeket kölcsönzött az a körülmény, hogy a Duseval itt vendégszerepelő nagy olasz művész, Flavió Andó lovag is végig nézte. Andó valóságos elragadtatással beszélt az előadásról, valamint a darabról, melyet a tolmács segélyével értett meg. Nem győzte eléggé magasztalni a magyar művészeket s művésznőket s különösen azt az előkelő, discrét társalgási modort, melynek finomságával csak a «Théâtre Français» vetekedhetik. Maga a «Lemondás» pedig annyira megtetszett a művésznek, hogy elhatározta, miszerint társulatával, melylyel jövő év februárjában kezdi meg működését, már áprilisban elő fogja adatni Rómában a Karczag darabját s Korolán grófot, melyet nálunk Ujházi mester kreált, ő maga fogja játszani.

* * *

Nagy port vert fel az Erkel Sándor ügye is.

A jeles karmester u. i. egy esztendei szabadságot kért az intendánstól, hogy megrongált egészségét helyreállitsa. Az intendánsnak azonban a fennálló szabályzatok megkötik a kezét s nem állott jogkörében egyszerre egy évi szabadságot engedélyezni, a mellett, hogy teljes fizetését is engedélyezhesse. Adott tehát Erkelnek egyelőre három havi szabadságidőt, ennyi levén a maximum, a melyet teljes fizetésének élvezete mellett az intézetnek bármely tagja élvezhet. Ebből azután kázust csináltak az ujságok s felhánytorgatták az Erkel Sándor érdemeit s szidták az intendánst, mint a bokrot. Pedig hát Zichy gróf álláspontja világos és korrekt, mert egyrészről eleget tesz a szabályzatnak, melynek az intézet minden tagja az elsőtől az utolsóig alá kell, hogy vetve legyen, másrészt pedig egy szóval sem mondotta az intendáns, hogy a három hó elteltével szükség esetén nem hosszabbitja meg a kitünő karmester szabadságidejét ujra három hónappal s azután — adja Isten, hogy ne legyen arra szükség — ismételten három hónappal.

Hát minek ott törvényt bontani, a hol a törvény keretén belül is van kielégitő megoldási mód?

Justinus.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Felette érdekes árjegyzéket kaptunk ma Waltersdorfer Pál úr gyógyárú, vegy- és illatszer üzletéből Budapest VII. Kerepesi út 8. szám. Ezen árjegyzék felülmúl mindent, a mi eddig ezen szakmában meg-

jelent, mivel könnyen áttekinthető betürendes módon mutatja a csinos könyvalakban azt, a mi egy droguistánál tulajdonképpen kapható. — Akaratlanul is felette érdekesnek kellett nevezni ezen árjegyzéket, mivel minden hölgyet, vagy férfit bármily társadalmi állásban bizonyára érdekelni fog, miután magában foglalja az összes gyógyáruk, vegyszerek, fertőztelenitő és állatgyógyászati czikkek és kötőszereket, ezenkívül pedig illatszerek, háztartási s pipere czikkeket, még pedig oly olcsó árban, hogy bizony bárki is találhat számtalan czikket ezen árjegyzékben, melyet eddig aránylag igen drágán vásárolt. Ezenkívül pedig egészen uj s nagyon is figyelembe ajánlható az árjegyzék végén foglalt és 25 oldalra terjedő «Hasznos tudnivalók», melyekben megadatik az előirása és készitési módja 30 különböző illatszer, 12 különböző pipere-viz, hajápoló szerek, szájvizek, fogsorok, különféle czikkek (pl. Gold-Créme), Gliczerin-Créme, Mandola-Korpa, Ajk-Kenőcs és szeszes italoknak (pl. Rum, Cognac, Puncs, Grog, Csája, 18-féle likőr), továbbá csokoládé, májusi bor, vanilia czukor, szappanfőzés, szobapadlóviasz, poloskaszesz, svábpor, stb. stb. Mindezek bárki által is igen könnyen készíthetők olcsó áron, a miért ujólag is szíves figyelmébe ajánljuk ezen árjegyzéket t. olvasóinknak, melyet kivánatra nevezett czég a legnagyobb készséggel küld ingyen és bérmentve.

Ne vegyen senki
karácsonyi ajándékot,
mert mindenki ingyen kap

egy 50 pompás szines képet tartalmazó és diszes kötésü nagy
Magyar történeti albumot,
egy Szépirodalmi könyvet (regény, elbeszélések vagy költemények),
egy Szabad Szó nagy képes naptárt
egy 40 szines képet tartalmazó
TÖRVÉNYBAKTER
czimü könyvalaku regényt,

a ki

lálgabb egy negyedévre Budapesten 2.50, Vidéken 3 forinttal bármely naptól fogva a „Szabad Szó"-ra előfizet.

Előfizetések a „Szabad Szó" kiadóhivatalához
Budapest, VI., Teréz-körut 41. küldendők.

A „MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM"

a legdiszesebb magyar történeti munka lesz, mely eddig a sajtót elhagyta. Nem kevesebb, mint **ötven nagy pompás szines képet fog tartalmazni,** melyek a történet legkimagaslóbb és legmagasztosabb jeleneteit fogják ábrázolni.

A „MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM"

a **„Szabad Szó"**-hoz hasonló nagy alakban, **rendkivül finom vastag papiroson, müvészieseu diszitett kötésben** fog megjelenni. A képeket kitünő magyar müvészek készitik és a mellé csatolt szöveget, Magyarország történetét, egy fényes tollu irónk irta.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE

Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

Magyar királyi államvasutak Igazgatósága.

149.757. szhoz.

Német-osztrák-magyar tengeri kikötői kötelék.

Sajtóhiba helyesbités a dijszabásban.

A német-osztrák-magyar tengeri kikötői kötelék dijszabás 1893. évi október hó 15-től érvényes II. rész 3-ik füzetében következő helyesbitések eszközlendők:

A 28. lapon a 2. B. kivételes dijszabás Brake Bremerhaven stb. — Budapest viszonylatban a 910 fennig tétel 920 fennigre, — az 55. lapon a 13. kiv. dijszabás Brake Bremerhaven stb. — Szöregi viszonylatban a dijtétel 756 fennigről 746 fennigre helyesbitendő.

Végül Harburg után mindenütt hol az a dijtáblák fejrovatában előfordul, egy H betü teendő.

Az első helyesbités 1894. évi január 1-én lép hatályba.

A magy. kir. államvasutak igazgatósága
a részes vasutak nevében.
(Utánnyomás nem dijaztatik.)

ELSŐ MAGYAR

Gazdasági Gépgyár Részvény-társulat

BUDAPESTEN.

1. Ajánl mindennemü a mezőgazdasághoz szükséges **kitünőnek** elismert gépeit és földmivelési eszközeit; mind hazai gyártmány.

2. Készséggel és dijmentesen nyujt felvilágositást és tanácsot az összes mezei gazdaságba vonatkozó kérdésekre.

3. Szolgálatkészen szétküldi az összes gyártmányokat tartalmazó képes árjegyzékét.

4. A gyári raktár **Budapest, külső váczi-ut 7.** a megtekintését érdekelőknek készséggel megengedi.

Levél-czim:

Első Magyar Mezőgazdasági Gépgyár
Részvény-társulat.

BUDAPEST.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság Budapest, VI., Aradi-utcza 8.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előirás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Dr. Lengiel Fr.-féle

nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá ajakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrverességet, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz.

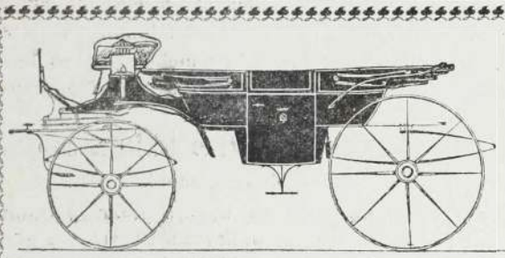

Zimmermann József

kocsi-gyártó

Budapest, VIII., Magdolna-utcza 43.

(a Lujza-utcza sarkán)

ajánlja dus készletét uj kocsikban, ugyszintén a kereskedelmi muzeumban kiállitott kocsijait. Elvállal megrendeléseket uj kocsik készitésére. Ócska kocsik ujakra becseréltetnek. Javitások olcsón és gyorsan eszközöltetnek.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg

és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

Bekötési táblák

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január--junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 frt 30 krjával megrendelhetők a «Magyar Géniusz» kiadóhivatalában Budapest, VI., Teréz-körut 41.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A „COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

STERNBERG ÁRMIN és TESTVÉRE

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour“ az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel“ lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizmüvek** és **csatornázások** épitésén kivül: **házi víz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-olosetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálato at kiváló szakerők vezetése mellett a legnagyobb tökélylyel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** úgy légszesz mint villamvilágitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot forditunk a szintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárító-kamrák, szellőztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdő-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai mühely,** gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közelismerést kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fő- és viztelenitő-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünő anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények,** bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvano plasticai munkáink szintén egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitő gyári mühelyben állittatnak elő és az érdekelt szakkörökben már régi idő óta teljes méltánylást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszürőket,** melyeket úgy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertőtlenitő készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink nevszerint: forgatható bonczasztalaink, mütő-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkéink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül még több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudositással szolgálni. Amidőn hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünő tisztelettel **ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság.**

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

CZERNY TANNINGENÉ-JE

a legjobb és leghatásosabb

Hajfestőszer

mely ólom nélkül való és ártalmatlan mind a hajnak, mind a szakállnak, nemkülönben a szemöldöknek visszaadja már egyszeri használat után **sötét szőke, barna vagy fekete természetes szinét** a szerint, a milyen szinü a megszürés előtt volt. Ezt a szint sem szappannal való mosdással, sem gőzfürdőben nem veszti el. Egy tégely ára 2.50 kr. Kapható továbbá rizspor, crémek, illatszerek stb. Hatóságilag védve és lelkiismeretesen átvizsgálva kaphatók

CZERNY J. ANTAL-nál

BÉCS. St., Walfischgasse Nr. 6.

Az orosz kápolna házában. Küldemények postautánvéttel azonnal eszközöltetnek. Arjegyzék megtekintésre ingyen és bérmentve. Raktárak a nagyobb gyógyszertárakban és illatszerüzletekben. Rendelmények 5 frton felül bérmentve küldetnek. Raktár **Budapesten** Török József gyógysz. Király-u. 12. sz. Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Wandraschek, **Debreczenben** Rotschnek, **Szegedon** Barcsai, **Aradon** Ring gyógyszerészeknél, Eliás illatszerésznél, **Temesvárott** Tarcsay. — Csak akkor valódi, ha Anton J. Czerny névvel van ellátva. — **Ezt a hirdetést megőrizni szivesked-jék, mert csak ritkán jelenik meg.**

TUDÓSITÁS.

A cs. és kir. közös hadügyminiszterium különféle ruházati és felszerelési tárgyakat az általános verseny utján szándékozik biztositani.

A teljes tartalmu hirdetmény az ajánlati mintával továbbá a szállitandó czikkek kimutatása a 4-ik hadtest hadbiztosságánál, a 2. számu ruharaktárnál Budapesten, valamennyi kereskedelmi és iparkamaránál, a kereskedelmi muzeumnál és a magyar országos iparegyletnél Budapesten, — valamint a szerződési tervezet alakjában szerkesztett részletes feltételek valamennyi hadtest-hadbiztosságánál, a brünni, budapesti, gráczi, kaiserebersdorfi ruharaktárnál, a karlsburgi fiók-ruharaktárnál, valamennyi kereskedelmi és iparkamaránál, a budapesti kereskedelmi muzeumnál és a magyar országos iparegyletnél Budapesten, betekinthetők.

Budapesten, 1893. év október havában.

A cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztosságától.

Illatszer, vegyszer és

gyógyáru-üzlet

az apostoli kettős kereszthez.

LUX ÉS UTASI

gyógyszerészek

ajánlják dúsan felszerelt raktárukat

Nagy választék kül- és belföldi illat- és pipere-czikkekben. Gazdasági **fertőtlenitő** és **rovar-irtószerek. Szivacsok, haj-** és **fog-kefék, fésük** és **mindennemü különlegességek.**

Budapest, IV., muzeum-körut 15. szám.

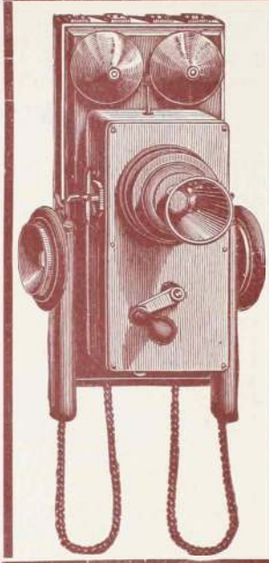

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruha-előfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

Hein János

Budapest, Kerepesi-ut 82.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÖLTETÉSÉRE,** ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

Ne vásároljon czipőt

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát,** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyeremek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

TUDÓSITÁS.

A cs. és kir. közös hadügyminiszterium az 1894. évi ruházati és bőrnemű felszerelési szükséglet egy negyed részét a kisipar utján szándékozza beszerezni.

A teljes tartalmu hirdetmény az ajánlati mintával és a szállitandó czikkek kimutatásával együtt a 4-ik hadtest hadbiztosságánál, a 2-ik számu ruharaktárnál és a budapesti kereskedelmi és iparkamaránál betekinthető.

Budapest, 1893. évi október hó.

A cs. és kir. 4. hadtest hadbiztosságától.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Második évfolyam. 47. szám. 1893. november 19.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Adalbertus: *Gyulai Pál.* — **Lazzaróni**: *A Hét.* — **Két hirneves ember halála.** — **Erdélyi Zoltán**: *Tünödés.* — **Greif Márton**: *Prolog.* — **Emilio Bisi.** — **Czóbel Minka**: *A liliomról.* — **Lázár Béla**: *Fekete fátyol.* — **SebőkZ sigmond**: *A kapásgyerek.* — **Murai Károly**: *A nagybácsi.* — **Béni Vilmos**: *Szabad vagyok.* — **Tolnai Lajos**: *A harmadik.* — **Fr. Klotild**: *Egy álom.* — **Róna Béla**: *Petöfi és Juliskája.* — **Várnai Emil**: *Édes anyám rózsafája.* — **Irodalom.** — **Szinház.** — **Szerkesztői üzenetek.** — **Képek.**

Karácsonyi hirdető.

A karácsonyi ünnepek közelednek. Mindenkinek akad valami vásárolni valója övéinek, ismerőseinek. Ki-ki tehetsége szerint meglepi kedveseit egy-egy emléktárgygyal, a szerint a mint körülményei és tehetségei megengedik.

Mi tehát a közeledő ünnepek alkalmából elhatároztuk, hogy lapunk hirdetési rovatát a külföldi lapok mintájára **„Karácsonyi hirdető"** czim alatt átalakitjuk és nem csak lapunk boritékát, hanem a szöveglapokat is megnyitjuk azok számára, akik lapunkban hirdetéseket akarnak közzétenni.

Ez az uj hirdetési módszer, mely külföldön igen el van terjedve s milyet még magyar lap olvasóinak eddig soh'sem nyujtott, szép alakban, kivánatra képekben is közzéteszi a legmegbizhatóbb czégek hirdetéseit, melyeket olvasóinknak a közeledő ünnepekre jó lélekkel ajánlhatunk.

Ez alkalommal örömmel hivjuk föl olvasóink figyelmét

Karácsonyi dísz-számunkra

mely rendkivüli érdekes tartalommal és oly diszes kiállitásban fog megjelenni, melyet még magyar lap olvasóinak soha nem nyujtott.

Az ujév alkalmából pedig két regényt kezdünk meg a legelőkelőbb hazai és külföldi szerző tollából.

Bizalommal fordulunk tehát lapunk t. barátaihoz, hogy lapunkat továbbra is érdeklődésével kitüntetni s baráti körben terjeszteni méltóztassék.

A „Magyar Géniusz" előfizetési ára marad a régi. Egész évre 10 frt, fél évre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr.

Kitünő tisztelettel

A „MAGYAR GÉNIUSZ"
szerkesztősége és kiadóhivatala.

Egyes szám ára 20 kr.

Védjegy 319. és 320. szám.

Az általánosan ismert, jó hírnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készítményem — kelendősége ĕnél fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon a czímjegyeimet módosítom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, begyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

Sósborszesz

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztító szerül** is, a mennyiben **a fogak fényét** elősegíti, **a foghust erősbíti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** is a **hajidegek** erősítésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára **90** kr., egy kisebb üveg ára **45** kr.

Brázay Kálmán

Budapesten, IV. ker., Muzeum-körut 23. szám.

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizművek** és **csatornázások** épitésén kivül: **ház i viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálatokat kiváló szakerők vezetése mellett a legnagyobb tökélylyel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** úgy légszesz mint villamvilágitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot fordítunk a szintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárító-kamrák, szellöztetések, gözfözö-, mosó- és fürdö-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai mühely,** gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közelismerést kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fő- és viztelenitő-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünő anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények,** bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkáink szintén egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitő gyári mühelyben állittatnak elő és az érdekelt szakkörökben már régi idő óta teljes méltánylást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszüröket,** melyeket úgy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertötlenitő készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütö-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkéink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül még több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudositással szolgálni. Amidön hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünő tisztelettel

ZELLERIN M.-féle
gyári részvénytársaság.

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

Gőzcséplő-készletek első rangu minőségben.

Rövidített sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

ELSŐ MAGYAR GAZDASÁGI GÉPGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

Gyártelep:
KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

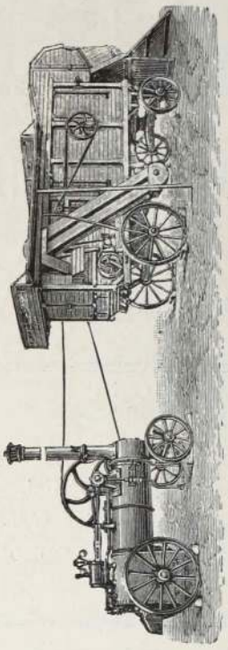

KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.
Gyártelep:

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK
valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositással szivesen szolgál a fenti gyár **igazgatósága.**

Saját hazai gyártmány.

Van szerencsénk a nagyérdemü közönséget az áruházunkban tetemesen megbővitett

SZŐNYEG-RAKTÁRUNKRA

figyelmeztetni, melynek megtekintésére tisztelettel felkérjük

SZŐNYEGEK

valódi SMYRNA és PERSA, a legujabb kivitelben, valamint mindennemü nyirott és nyiratlan minőségü, továbbá gyapju, jute és cocos futószőnyegek, ugymint cocos lábtörlők, angorabőrök és divántakarók

BUTORSZÖVETEK

szalon-, ebédlő-, uri- és hálószobáknak, legujabb stylszerü, továbbá ágy-, asztal-, flanell-, kocsi- és utazó takarók, függönyök és portierek,

PAPIRKÁRPITOK

mindezt a legjobb kivitelben és legfinomabb minőségben a legolcsóbb gyári árakon ajánlják.

Haas Fülöp és Fiai

magy. kir. udvari szállitók

Budapest, Gizella-tér 1. sz.

II. évfolyam. *1893. november 19.* 47. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr.

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

GYULAI PÁL.

Minden kor irodalmának meg van a maga nagy alakja, a kit nemcsak a közönség ismer el nagynak, de a kinek véleménye az irókra nézvést is mérvadó. Mert sajátságos egy nép ez az iró népség. Minden hiúságbeli gyöngeségei daczára, mely az önzést sem zárja ki, van rendesen egy alakja, a kin tisztelettel csüng, a kinek szavait, ítéletét, lettek légyen azok bármily csiklandósak reá nézve, számba veszi, megbecsüli. Ilyen alakja volt a harminczas éveknek Bajza, a hatvanas éveknek Salamon Ferencz. Ilyen alakja a mai irodalomnak Gyulai Pál.

Szivében azzal a naiv lelkesedéssel, mely csak a régieket töltötte el az irodalom iránt, de a melyet mi, a fin de siècle gyermekei már nem ismerünk, harczol minden igaz ügyért Gyulai Pál. Nem rettenti őt vissza semmi, hogy érdekében küzdjön, még az sem, ha az egész közvéleménynyel szemben egyedül áll a magáéval. Minthogy pedig korunkban igen gyakori eset,

GYULAI PÁL.

hogy az igazsággal ellentétes dolgok vannak a fölszinen, Gyulainak sokszor kell a közvéleménynyel fölvenni a harczot. Azt mondják róla, hogy a népszerütlenség keresésében hajszolja a népszerüséget. Semmi sem czáfolja ezt meg jobban, mint az a dicsőséges, érdemekben gazdag pálya, mely a legnagyobb magyar kritikus és szépiró mögött áll. Fiatal hévvel, hazája, a bérczes kis Erdély ügyeért harczolva lépett föl; a székely nóták emlőiből szívta költészetének maiglan is megmaradt üdeségét, a székely becsületes szókimondás maradt mindvégig sajátja a kritikusnak. Puritán egyszerü jelleme soha semmiféle körülmények között nem jött ellenkezésbe önmagával, soha sem tagadta meg önmagát. Minden kritikusnak van egy gyönge oldala: Vagy a személyi érdek, vagy egy megrögzített teória vezeti az itélkezésben, vagy legalább is befolyásolja éleslátását. Gyulai ettől is távol áll. Tisztán az eszmékért, az irodalom eszményei követelte tiszta igazságért lelkesedett

hosszú kritikusi pályáján. Ezt senki sem vitathatja el tőle.

Ez az egyenes itélkezés, ez a szókimondás rajta van minden munkáján. Nem tér soha el tárgyától, nem keresi üres szólamokkal kitölteni azt a helyet, a hol az alaposság a helyén való. Ez tette irodalmunk első monografiájává a Vörösmarty életrajzát, ez teszi becsessé emlékbeszédeit, ez szépprózánk mintaképévé novellisztikus műveit. Ez az egyszerüség és tisztaság formában és tartalomban avatja nagy költővé Gyulai Pált. A karácsonyi könyvpiaczra ő is meg fog jelenni, hogy régi, de erős fegyvereivel a fiatalok táborában helyet kérjen magának. És lehetnek, a mint bizton lesznek a modern titánok seregében, a kik fegyverein ósdi rozsdát fedeznek föl, a kiknek ügyes technikájú, de tartalmatlan formáit feszélyezni fogja ez a csupa szin, csupa illat-költészet: de ám Gyulai Pál nem is az ő itéletükre tarthat számot. Ő nem modern, egy cseppet sem az. Nem tud modernizálódni, amint nem tud az a becsületes székely faj, melynek ő igaz gyermeke. Az irodalomtörténet mindenesetre jobban számot vet ő vele, az ő működésével, mint azzal a nagy táborral, mely az ifjú Magyarországból kikerül. Mert hiába a mélység, a tartalom, az eszme, bármily formában is jelenjék meg, mindenkor hódítani fog, a frázisok kora pedig hál'isten előbb-utóbb lejárja magát.

És most helyén való lenne, hogy ennek a nagy embernek életrajzi adatait sorba fölsorolnám, a mint ezt egy ismertetés megkivánná. De hisz Gyulai Pál működése annyira ismert, életét már iskolai kézikönyvekből is oly jól ismerik, hogy ha nem is unalmas (mert hiszen a nagyok pályafutása mindenkor érdekes), de mindenesetre fölösleges munkát teljesítenék.

Gyulai Pált, a tudóst, ismerjük irodalomtörténeti munkásságából és abból az áldásos működésből, melylyel az egyetemi katedráról egész nemzedéket nevelt. Az esztetikus nagysága megitélhető abból a hatásból, melyet az ő szerkesztette első magyar folyóirat évek óta tudományos és közéletünkre gyakorol. És a költő? A költőt meg fogja ismerni mindenki abból a gyüjteményből, mely nemsokára impozáns alakjával ki fog magaslani abból a nagy tömkelegből, mely ilyenkor karácsony táján irodalmi életünket felpezsegteti.

Van Petőfinek egy költeménye, a «Dalaim». Soha költő szebb jellemrajzot magamagáról nem irt, mint Petőfi e költeményében. És van Gyulainak is egy költeménye a «*Dalaimról*», melynél szebbet az ujabb magyar lira alig tud fölmutatni. Hadd álljon itt a költő jellemzéseül e gyönyörü költemény:

DALAIMRÓL.

Az ifjuság legszebb korát
Mély honfibúban éltem át;
Megtört vágy, széttépett remény
Uszott a kétség tengerén,
S kitört a rejtett fájdalom:
Azért oly bús, komor dalom.

A honra hogy szebb nap derült,
Hajh örömem búval vegyült:
Uj bú, uj gyász szakadt reám,
Ott sirtam nőm ravatalán,
Elnyelt mindent egy sirhalom:
Azért oly bús, komor dalom.

És gyorsan telt év év után,
Enyhültem lányom mosolyán;
Az anyjáé volt az nekem.
S most árny vagy édes gyermekem!
Enyésző árny, én puszta rom:
Azért oly bús, komor dalom.

Az élet ősze int felém;
Derül-e még rám enyhe fény,
Vagy uj vihar tarolja szét
Reményim hulló levelét:
Uj honfibú, uj fájdalom?
Azért oly bús, komor dalom.

Ez Gyulai Pál költészetének alaphangulata. Hazaszeretet és gyász, bú és remény váltakoznak lantján örök frisseséggel, klasszikus bájjal. Formája ha olykor gyöngébb is, elfeledtetik a szebbnél-szebb eszmék, gondolatok. Költő Gyulai Pál, nagy költő, az ujabb magyar költészet legnagyobb alakja.

Adalbertus.

TSAJKOVSZKY.

A HÉT.

(Egy rövid öt percz a költőnél. — Költészet és politika. — Amerikai report nálunk, Nyugot-Ázsiában. — Ein treuer Diener seines Herrn: Bach †. — Ibsenczégek.)

— Nem, nem kéziratért jöttem . . .

— Jól tette. Köszönöm én az ilyen jubilálást! Ugy megtisztelnek a sok kéziratkéréssel, hogy nem birnám el, ha öt fejem volna. Van nekem kötelességszerűen is elég dolgom. A *Nemzetnek* regény, a *Pesti Hirlapnak* novella, elég ez nekem, nagyon elég.

Aztán körülnéztem abban a művészi otthonban.

Legelsőben is a Horovitz arczképe kapott meg, mely antik egyszerűséggel ábrázolja a legédesebb lelkű magyar poétát.

Kiről szólok? Van-e magyar szív, mely ki ne találná? Van-e magyar lélek, ki ne tudná, hogy kinek a jubileumára készül a világ? Hogy kit választ Magyarország legtöbb városa, közlelkesedéssel, egymásután valamennyi — diszpolgárnak?

Itt vannak előttem a diszes oklevelek.

A lőcsei oklevelet művészi aquarallek díszitik. *A lőcsei fehér asszony*-ból vett motivumok. Az egyik kép a fehér asszony lőcsei festményét ábrázolja, azt a fehér ruhás, fekete hajú szépséget, kinek csodás történetét egy csodás hatalmú költő énekelte el, hosszú, széles mederben folyó prózai époszban.

A székelyek diszoklevelét régi magyar stilékitmények díszitik, s fölötte a mesternek remek miniatur arczképe. Ott vannak az oklevelek egy csomóban, az ablak előtti nagy asztalon, díszes tartókban s a költő megnyugvással ábrándozik dicsőségteljes életének ez ékes hirdetői láttára!

A jubileumra nagyban készülnek, mindenfelé.

Már ötszáz aláiró van, ugyanannyi kell még! Meg lesz-e mind? Reméljünk! Magyarország becsületbeli kérdése ez. Bizonyos, hogy a magyar becsület foltot el nem viselhet!

— Ezt pedig önnek adom, emlékül!

Az arczképét adta, egy pompás képet, merengő, méla tekintettel, melyen mintha csak képzelete alakjaival beszélgetne . . .

Rövid öt percznyi látogatás volt — örökre feledhetetlen előttem!

*

Most pedig levetem a kothurnust, az ünnepi perczhez méltót, s magamra öltöm mindennapi sarúimat. A szerkesztőségben ez illik.

Ott vagyunk a magyar lapok szerkesztőségében, a mikor még nem jött meg a *Neue Freue Presse* gustávja vagy heinrichja, Egyszóval, a *német* távirat, mely a *franczia* dolgokról értesiti a *magyar* lapokat.

Mert hiszen ez a rendes. Mi nekünk nem szabad tiszta és világos képet alkotnunk a franczia eseményekről. A politika ezt kivánja. Pedig a mit a politika kiván, azt meg kell cselekedni. A politika *ellenállhatatlan*, csakhogy nem Margitai-féle dandy, sem Csiky-féle spanyol grand, csak amolyan Ola Haussen-féle pária, vagy Bongéreau-féle horizontale.

S ennek a szívtelen, festett arczú, feslett erkölcsü szirénnek áldozzuk fel mi is, ti is, ők is, tudniillik mindenki, egész Európa, nyugodalmunkat, békénket, idegeinket, álmainkat, ébrenlétünket.

Wekerle ennek a szolgálatában őszült meg idő nap előtt!

Ezt a délibábot kergetve hullott a verembe sok jeles, poétikus lelkü hazafiú.

Politika! Te csábos szirén! Hogy mostanság már a művészi itéleteinket is meghamisitod.

Ha a költészet a te bűvös körödbe lép, ha megcsapja őt a te fertőzött illatod — a poézis elbukik.

Sokkalta hatalmasabb vagy, semhogy a poézis tudna kikerülni a harczból győztesen, ha veled összetűzött.

Kritikát és morális igazságot tudsz megvesztegetni, s minő játszva, minő könnyedén, a lelkiismeret feljajdulása nélkül, hazudnak, ha kell.

Kell-e?

E kérdésben a te szavad dönt!

Jules Lemaitre drámája bekerült a te métier-dbe, csábos szirén! A költő a realis életből indult ki, de általános igazságot akart rajzolni. Azt a physiológiai elvet, hogy *a vér, ha nem vegyül, elposványosodik*. Innét van, hogy az uralkodó családok, melyek egymásba házasodnak immár évszázadok óta, telten telvék torzszülöttekkel. Idegbetegség, agybántalmak, testi kinok rágják, őrlik, mint szúette tölgyet.

Ezt a tételét azok a modern események inspirálták, melyek a költő szeme láttára történtenek. Természetesen a mayerlingi katastrófát, a román trónörökös szerelmi regényét, Orth János tragédiáját is feldolgozta... S itt vette észre a politika!

Mikor e darabot szinpadra akarták hozni, azt a hirt korpoltálták, hogy a darabot betiltják. Nem tiltották be.

Akkor aztán a német sajtó azt a hirt táviratozta Európaszerte, hogy a darab megbukott.

Nem bukott meg.

Dehogy! Eszébe sem jutott! Sőt, annyira tetszett s tetszik egyre, hogy a darabot immár naponta kétszer játszák. Délutáni 1 órakor és este 9 kor. S mindig telt házak előtt!

Igy igyekszik egy teljesen közömbös dolgot, egy művészi eseményt a politika elferditeni. Ezt pedig annak a ténynek az illusztrálására hoztam fel, hogy mennyire szabad nekünk, szürke, apró embereknek, a politika esélyeit tárgyalnunk, megitélnünk. Hiszen a mit mi megtudunk, az sohasem a tény maga. Csak a tény látszata. Optikai csalódásban élünk. A szemünk megszokta a felforditott képeket, s egyenest látjuk azokat idővel mi is. De van-e alkalmunk arra, hogy a politika által felforditott képeket megszokjuk? Nincs! Bizony felforditott, vagyis inkább elferditett tényeket látunk mi mindörökké Ámen!

*

Ha már a szerkesztőségben vagyunk. beszélgessünk még egy kicsit a mi ügyeinkről. Arról, hogy az amerikai report mint hódit erre mi felénk is, Nyugot-Ázsiában!

A Duse-interview — Szilágyi-vizit, — nem, nem, önök azt mondják, hogy ez nem amerikaias, inkábbad palesztinaias!

Pedig — minő csalódás! — egyiket sem Hebron fia «hajtotta végre». S csodálatos, de igaz, — ez az oka, hogy *nem tárgyalják*.

*

Ein treuer Diener seines Herrn: Bach †. Ez a név millió jaj, vér, pusztulás, fájdalom borús emlékét kelti föl bennünk. Pedig csak szolga volt.

A gyülöletet elfojtotta az idő. Hidegen, vállvonogatva veszszük tudomásul halálát. Hát meghalt. Ha van itélkezés a más világon, bár számot tudna adni tetteiről... Meghalt!

*

Ibsen immár Párisban kezd divatos czikkelylyé válni.

Annakelőtte német speczialitás volt. Az Otto Brahm und Cie. czég nagyban meggazdagodott rajta.

Most már a francziák is kezdik kultiválni. Részvénytársaságok keletkeznek egymásután, s az Antoine-bank mellett most az Oeuvre-társaság is foglalkozik kolportálásával.

Az előbbi a Rosmersholmot s kisérteteket, az utóbbi a Népgyülölőt hozta forgalomba.

Maholnap aztán aprópénz lesz.

Lazzaroni.

KÉT HÍRNEVES EMBER HALÁLA.

— TSAIKOVSZKY, BACH. —

A halál egyre visszaköveteli a nagyokat, a atalmasokat, a kik nevükkel egy nemzetre dicsőséget árasztottak. Meghalt *Tsajkovszky* is, a nagy orosz zeneszerző, az orosz nemzeti dalköltészet művészi magas-

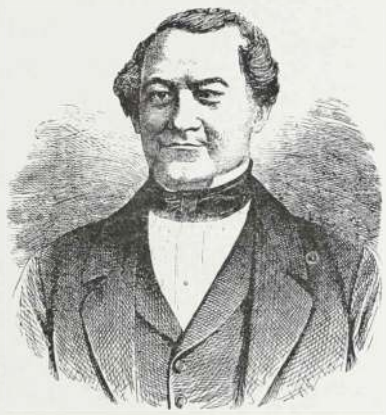

BACH SÁNDOR.

latra emelője. Nemzetének, fajának minden vonása rajta van Tsajkovszky alkotásain. Csodálatos mélység, a zenei hangok megragadó melodikus váltakozása és az a fojtó hangulat, mely az orosz szellem minden alkotását oly kifejezően jellemzi. A mi a magyarnak Bihari, Erkel Ferencz, az volt az oroszoknak Tsajkovszky. Koporsójánál egy nemzet gyászolt, de az egész művészvilág siratja benne nagy halottját.

A hét másik nevezetes halottja *Bach Sándor*, a ránk nézve oly gyászos emlékezetű osztrák miniszter.

Bach Sándor 1813. január 4-én Loosdorfban (Alsó-Ausztriában) született.

Fiatal ember volt még, a mikor felkerült Bécsbe. Akkor már jogot végzett, csakhamar alkalmazták a császári kamarai ügyészségnél. A mikor az apja, a ki ügyvéd volt, meghalt, Bach Sándor átvette az ügyvédi irodáját.

Liberális gondolkozású ember volt; az egyik bécsi szabadelvű körnek vezetőjeként működött először politikailag s a mikor 1848-ban a «szabadság-mozgalmak» — a hogy akkor nevezték — megindultak, Bach ott volt a vezérférfiak közt és erős logikával támogatta a nép követeléseit.

Márczius 15-én pedig, mikor a magyar küldöttség Kossuth vezetése alatt Bécsben megjelent, Bach tisztelgett a magyarok előtt, mint a szabadság bajnokát üdvözölte Kossuthot s lelkesült azokon a nagy eszméken, melyeknek megvalósításán Kossuth fáradozott.

Aztán tagja lett az ideiglenes községtanácsnak, az alsó-ausztriai rendek tanácsának. Azzal vége volt a liberalizmusának.

1851-ben Magyarország teljhatalmú kormányzója lett s mint ilyen eléggé ismeretes az ő teremtette korszak.

1859-ben a vatikánnál követ lett, ott maradt 1867-ig. Az uj szellem, mely mindenben ellentéte volt az ő gondolkozásmódjának, lelkületének, nem tűrte meg ott sem tovább.

Visszavonult a közélettől és utolsó éveit Unterwalsdorfban töltötte, Bécs közelében. Visszavonultan élt, nem látogatta senki. Ha mégis fölkereste valaki a magányában, Bach jól fogadta, megvendégelte, eldiskurált vele, az ő multjáról, a nagyról és dicsőségesről.

Ebben a visszavonultságban érte a halál nov. 13-án.

TÜNŐDÉS.

Leszek-e még szerelmes egyszer,
Olyan, mint voltam hajdanán?!
Hol van, ki vérem lángra gyújtsa,
Hol van az édes, csalfa lány?

Tudok-e sirni, mint a gyermek,
Ha szivem búval van teli?
S ha csókol ajkam, tudok-e még
Keservet, bút felejteni?

Hiszek-e még majd szerelemben,
A mely örök, hű, szent s igaz?
Tudok-e még rajongni lányért,
Nem tudva, kérdve, hogy ki az?

Lesz-e még álmom, boldogító,
S lesz-e olyan, mely könyt fakaszt?
Panaszkodom-e sáppadt őszre,
S imádom-e még a tavaszt?!...

...Szép ifjuságom el se mult még,
Bágyadt sugárt hint rá napom,
S a multak édes-bús danáját
Tünődve, mélán hallgatom.

Szép ifjuságom el se mult még,
Elszállt már szivem mámomra, —
Fakó színével int a rózsa:
Közelg a hervadás kora!

Hálátlan vendég! csalfa ábránd!
Mért hagysz el engem ily korán?!
Leszek-e még szerelmes egyszer,
Olyan, mint voltam hajdanán?!

Erdélyi Zoltán.

Prolog

József Ágost főherczeg és Auguszta herczegnő esküvője alkalmából

IRTA GREIF MÁRTON.*

(A szinpad a Walhallát ábrázolja. Elől a Múzsa babérkoszorúval, hátul Bajorország és Ausztria-Magyarország jelképes alakjai).

Ha hosszú-hosszú századokon át
Úgy fúzneh össze népet s koronát
A szeretet és hűség lánczai,
Hogy vészneh ellent tudtak állani,
Ha e köteléh oly tartós, szilárd,
Hogy nehi az idők foga sem árt:
Kiket a sors így egymáshoz vetett,
Azoknál közös vígság, szeretet.
S ha egyik szivét sujtja baj s a bánat,
A másikában már visszhangja támad.
Azért a mai napon, nem csoda,
Ha örvendez hunyhó és palota.
S a mi átrezdül ezreknek szivén,
A dal szavával most hadd zengjem én. —
Rokoni vért és rokoni szivet
Kapcsol ma egybe örök szeretet,
Hihor a hir túlszállt a szük körön,
Felgyulladt a szivekben az öröm.
Járt szájról-szájra: Boldog pár leszen,
S a hedves képen csüngött mind a szem.
Valóban nincs szebb, mint egy ifju pár,
Kire az élet boldogsága vár.
A rózsás arcz, a csillogó szemek,
A szív, mely az örömtől megremeg;
Nincs mozdulat, mely nem tükrözi vissza
Szerelmüket, mely szende, szép és tiszta.
S mégis, mégis könnyen érthető,
Ha feltünik egy-egy komor redő
A szép menyasszony tiszta homlokán,
Mint felhő a virágos hegy fokán.
Mert ha a drága, jó szülőkre néz,
Szive szorul, hisz válni oly nehéz,
S mig bús szeméből forró könny pereg,
Elhagyja a jó ismerősöket.
De nyugodalma visszatér meginl,
Ha szive választottjára tekint,
Ki élte tavaszán már férfi lett,
A kit szeretnek és a ki szeret.
Kezét rábizza és hozzá simul —
Tünik hazája, búcsú-könnye hull.
De légy nyugodt, uralkodj szíveden,
A hova térsz, neked nem idegen.
A Duna véled régi, jó barát
S testvéri nemzet fogad oda át.
Bár merre fordulsz, ott lesz majd veled
A régi, híres magyar szeretet.
*S ki unokáját, **téged** úgy szeret,*
Ő az, ki uj hazát ád majd neked.
A szende unokára várnak ők,
A szerető és gondos nagyszülők.
A férj oltalma mellett menj tehát,
De ne feledd soha szülőhazád!
Bajorhon hű, tovább marad veled,
S az uj haza majd szintén megszeret.
Ausztria-Magyarország és Bajorhon,
Mind a kettő lészen számodra most otthon.
Mindenütt rokoni szív vár reád,
Ott nagyszülőid, itt apád, anyád.
A két ország már régi jó barát,
Rég itták a szövetség poharát.
S mint egymáshoz simul e két czímer,
Az örökzöld s a büszke bérczi cser
Fonjon füzért e szövetség körül,
A melynek minden szív egyképp örül...
S most lelkem mélyéből kivánom én,
Legyen áldás az ifjú pár frigyén.
A merre fordul és a merre jár
Ragyogjon rája tiszta napsugár.
Az aggódó szülői szeretet
Soká virraszszon lépteik felett,
S a mit ma milliónyi szív kiván,
Váljék valóra éltük folyamán.

Forditotta ***Feleki Sándor.***

* E szép prológot, melyet a kiváló német költő irt, a müncheni királyi opera november 14-iki díszelőadása alkalmával szavalta *Heese* Klára hirneves német művésznő. Ezen díszelőadáson jelen volt ő felsége is, továbbá a bajor fejedelmi család összes tagjai, az ünnepelt fiatal pár és München színe-java. Greif e versét még mult hét szombatján kéziratban bocsátotta rendelkezesünkre, de mult heti számunkra sajnálatunkra későn érkezett.

EMILIO BISI.

Az Andrássy-szoborpályázat egyik figyelemreméltó művét Emilio Bisi olasz művész alkotta.

Alkalmunk van a kitünő szobrász arczképét bemutatni, s egyuttal elmondunk egyetmást a művész milanói műterméről.

A műterem egyetlen tágas földszinti helyiségből áll, melyben a szobrászati és festészeti alkotások meglehetősen nagy, vagy mondjuk művészi rendetlenségben vannak elhelyezve. Szinte hihetetlen, hogy annyi munkát Bisi egymaga, segéd nélkül végzett el. Vannak itt síremlékek, mellszobrok, tájképek, épitészeti vázlatok, mind egymás hátán; valamennyiben a biztos kezű, teljes kifejlésre jutott művészi egyéniség nyomai látszanak. Egy öreg római szenátor méltóságteljes alakja szinte lépkedni látszik. Az ajtótól jobb és balfelől két gyönyörűen megmintázott gyermekmárványszobor mosolyog a belépőre. Egy miniatur Merkur, mely egy kis Ámor; a pajkos, gyermeteg arczkifejezés és mozdulatok kitünően vannak ellesve a természettől, az ember szinte szeretne játszadozni a kicsikékkel. A műteremnek legnagyobb érdekességét azonban egy még

EMILIO BISI.

munkában levő, nagy méretü szobormű képezi; a szolga leveszi róla a nedves leplet és a szemlélő élő anyagot lát maga előtt.

Egy égfelé emelkedő, — átszellemült tekintetü szűzies nőalakot kétfelől két szárnyas angyal támogat. Soha patétikus tárgyú szobormüvet ennyi realizmussal nem mintáztak meg. A két angyal arczáról leolvasható a szeretetteljes aggódás, igazi húsból, vérből való emberi alakok ezek, melyeket valami magasztos eszme dicsfénynyel koszorúz; elhiszszük róluk, hogy menyországban van a helyük. E szobormüvet a milanói plébánosnak, Calvinak fivére rendelte meg családi sirkápolnája oltárához; időközben azonban mind a plébános, mind a megrendelő meghalt, az örökösök pedig nem akartak reflektálni a megrendelt nagy műre. Pörre került a dolog, melynek folytán a művésznek 10,000 frankot itéltek meg kárpótlásul eddigi munkájáért és idejéért. A mester már most folytathatja és folytatja is fiatalos ambiczióval a nagy mű befejezését, a mely tehát csupán a műtermét fogja majd diszíteni.

A LILIOMRÓL.

— Czóbel Minkától. —

Boszorkány-virágok nőnek,
Két hajtása vagyon ugyanazon tőnek.
Egyik a férfi-szüz-liliom virága,
Másik a pokolnak égő tüzrózsája.

«Tündér» a boszorkány, ha liliom marad;
Ha rózsává nyilott, tüz-kévéket arat.
Elperzseli vele az egész világot,
Ő maga nem talál soha boldogságot.

Szép boszorkány-lányok, legyetek «tündérek»,
«Amazt» a szerelmet soh'sem keressétek,
Túl-gazdag szivetek szeretete drága,
Maradjon a bűvös liliom virága.

Túl-nagy érzelemnek kétféle a vége:
Menny világa vagy a pokol sötétsége.
Szent legyen a lélek, tiszta a szerelem,
Földi boldogság is csak az égben terem.

FEKETE FÁTYOL.

Irta: LÁZÁR BÉLA. (2)

— Csodálom önt kisasszony, — felelte Dezső, — csodálom. Voltam a pozitivisták templomában, hallgattam és tanulmányoztam őket, de a szivemet, a lelkemet érintetlenül hagyta, mert olyan egyszerű. Az emberiség még nincs megérve reá, még a theologiai korszakban él, még a metaphyzikát sem érti, nem hogy a pozitivizmust. Nekem csoda kell, miszticizmus, szín, illat, bűbáj. Szeretem a világot, madárdallal, tömjénfüsttel együtt. Nekem zsolozsma kell, dallam, mely a lelkemhez férkőzik s teleönti ezt ifjusággal, örök, örök ifjusággal. Szeretem az életet, a halhatalan életet, a túlvilági lét a vigaszom, bátorítóm, nehéz órákban. Ha esik az eső — szobámhoz vagyok kötve. Ekkor olvasom a bibliát és Jézusra gondolok. Ha mosolyog a napsugár — rohanok a szabadba. Ekkor a régi dalra gyujtok, mely dicsőíti az Ég urát, a természet hatalmas alkotóját; gyermeki érzéseimből ne zavarjanak ki, ez a halálom . . .

A valczer frivol dallama meg kaczérkodott velük: *szerelem csupán az élet!* . . . A keringőző párok mosolyogva súgtak össze: Nini a Hegyessy-fiú Mirivel!

A leány zavartan hebegett valamit.

Dezső szive új világ volt előtte, új világ, mely különbözött a tudatlan udvarlók helyeslésétől és bölcseinek hideg okoskodásaitól egyaránt.

Szív volt, ifjú, szerelemre vágyó szív.

A zene dallama, a hangos csevegés, a zaj, a fény kábító kaosza megeste idegeit, Dezső szive csodás, érthetetlen bűbájos érzésbe meríté.

Akárcsak bársonynyal simogatnák.

Minden idege reszketett.

Láng gyúlt ki hirtelen a szemében.

— Jól esik a szava, hallgathatom-e máskor?

És Dezsőt, mint a lepkét, vonzani kezdte ez a láng . . .

III.

Az iratok és könyvek halmaza között, kezében tollal, előtte nyitott könyvvel, mozdulatlanul, egy pontra szegezve tekintetét, meredten, mint a kit egy gondolat üldöz, ült, szenvedve. Egy gondolat, a melyet keres, de a mely mégis kínozza, bár nem ismeri, jobban mondva nem érti. Egy gondolat, mely felverte nyugalmát, mint a tintacsepp a pohár vizet, bepiszkolta annak a kristálytiszta csillogását. Egy érzés, nyugtalan, lázas, mely már hónapok óta keletkezett, nőtt, nagyobbodott, aztán elterjedt egész benső érzésvilágán. Előbb homályos volt, aztán mind erősebb. Előbb csak futó, szintelen, majd megüllepedett a lelkén s fojtogatta, mint álmában egy lidércznyomás. Keletkezett, élt, terjedt, erősödött — de nem szállt el. Erősebb volt, mint az ellenáram, s lassan, de hatalmasan ura lett a pillanatnak, aztán valósággal állandóvá fejlődött ki benne. Mi lehet ez? Hogyan jött? S miért?

Emlékezett, hogy csak egy szó, csak egy gondolatfajta valami, amolyan semmi volt azelőtt. Azt hitte amolyan futó érzés, a minő gyakorta kibugyant a lelkében, egy omnibusz-szomszéd, egy ablakból kikandikáló női arcz láttán. Egy pillanatra elfogta volt ilyenkor valami homályos vágy. A vér felszökkent az arczának ereiben, torkát fojtogatta, aztán lehült, gondolatok kergették el, egy érzést a gondolatok . . .

Ez nem ilyen. Ma egy szó, másnap egy tekintet, harmadnap szemeinek egy pillantása uj, eleddig ösmeretlen hangulatokba ringatták.

Azt mondta volt néki a leány:

— Be jó Ön, hogy nem hagy el ebben a kinos egyedülvalóságban!

Hátha csak üres udvariasság? Ez csak egy mondás, egy puszta szó.

Akármi, de megkapta, megrezzent a hallatán, szivta be magába az illatát, megrészegült tőle . . .

Máskor meg ott ültek a szalon japáni szegletében. A szobára leszállt a félhomály. A leány beszélt hozzá, hallgatta is, nem is. Valami angol iróról volt szó, Kieplingről, annak egy angol-indiai rajzát mondta el néki a leány, elragadtatva az iró naiv, egyszerű előadásától.

Többek között igy szólt:

— Boldog ember, a ki tud szeretni! A Kiepling alakjai tudnak. A franczíák azért idegenitenek el, mert náluk csupa szerelemre tehetetlen alakokra lelek. Pedig a szerelemben nyilvánul az igazi férfierő!

Ez is csak egy szó, de benne mérhetetlen sok gondolatot keltett. Csak ugy rohantak át — egy pillanat alatt — a sok idea, alak, könyv, érzés a lelkén. Amolyan felhevült lelkiállapot volt ez, a mikor egy élet száguld el a lelkünk előtt, látjuk az alakokat, halljuk a hangjukat, érezzük a közellétüket, napok, hónapok történetét, s mind ez alig tart öt másodpercznél tovább. Ah, igen! Boldog ember az, a ki tud szeretni! . . .

Egyszer azt mondta a leánynak:

— Mit olvas?

— Flaubert «Madame Bovary»-ját.

— Szereti?

— Sokat szeretek benne, inkább a részleteket, mint az egészet. Egy-két lapja örökszép . . .

— «Örök-szép!» Mi ez? Ezt nem értem!

— Nem? . . . Tulajdonkép . . . Egy-

szerűen igy nevezem azokat a helyeket, melyekben az iró ereje fölötte nagy mértékben nyilatkozik.

— Hát akkor miért nem mondja, hogy örök-igaz.

— Mert csak relative igaz. Csak a Flaubert szempontjából az. Ez a szó «igaz», nem helyettesíti a régi eszthétika «szép»-jét. Én az egyéniséget keresem a képzelet műveiben. A kinek egyénisége van, mely kialakul a legtárgyilagosabb elbeszélésből is, az igazi iró marad. Egyéniség nélkül nem lett senki nagy iró. Ez az egyéniség pedig csak akkor jogosult, ha korából és környezetéből, ha egyszóval fajából sarkadt ki s azt tükrözi vissza . . . Én Flaubert «szép» lapjaiban a franczia irót látom — a fajt az iróban, különös erővel kiemelkedni. Ez az örökszép.

— Igaza van, ha magyarázza a maga gondolatvilága szerint a közfogalmakat. Teheti. Ez is egyéniség, csakhogy ép ez által állott be az a nagy fogalomzavar...

— Azon könnyü segíteni. Gondolkozzunk önállóan!

Ismét csak egy szó, de a mely Dezsőt megkapta. Egyszer a szivét, máskor meg az eszét bámulta, most a szépsége keltett fel benne hangulatot, máskor meg az izlése, a finomsága ringatta csodás érzésvilágba.

Egy délelőtt elkisérte a leányt a főutczára, egyetmást vásárolgattak, kesztyüt, szalagot, könyvet. Rongyos, szegény koldus állott volt elibük. A leány megajándékozta.

— Megteszem a magamét — szólt — bár ezzel nem igen segitünk a szocziális nyomoron. Higyje el, mi még megéljük az uj forradalmat.

— És szeretné?

— Lelkemből. Lelkem fáj, ha ezekre a vérlázító igaztalanságokra gondolok. Magam ugyan nem vagyok felesküdt hive semmiféle kegyetlenkedésnek, de belátom, hogy a hol a jó szó nem használ — elvégre tettekhez kell nyulni. A párisi Ravachol bombáiban egy elégedetlen társadalmi osztály megnyilatkozását láttam, Lehet, hogy Ravachol őrült volt. Lehet, hogy puszta gonosztevő. Lombroso erről nagyon meggyőzően irt, olvasta? A Nouvelle Revueben. Helyes. Ravachol lelki beteg. De hiszen az lehetetlen, hogy őrült legyen egy egész társadalmi osztály? Taine őrültségi rohamnak tartja a franczia forradalmat is, pedig szükség volt rá. Hát legyen bár őrültek csoportja az anarchisták szövetkezete, bizonyos, hogy egyszer valamikor czélt érnek. Én hiszem.

Aztán hozzátette:

— Bizonyos, hogy Franczia országban lesz legelőbb szocziális köztársaság. Boldog nép, hogy tud lelkesedni! Csak a lelkesedés teremti a nagy dolgokat!

Ismét csak egy szó, de lelkének finom, sensibilis voltát teljesen feltáró. Dezső alig tudott rá válaszolni, zavartan, felindulástól remegve mondott aztán egy pár szót. Aztán beléptek egy üzletbe.

Egy vándor műkereskedő állította volt fel kiállitását a megyeház műtermében. Együtt mentek el.

Egy pár értékes apró dolog mellett sok volt az értéktelen, nagyhangu, frázisos mázolás.

Firle Walter egy kis képe előtt, melyről egy gyermek üde, mosolygó arcza ragyogott eléjük, állottak meg. A leány igy szólott, váratlanul, mintha csak a gondolatait folytatná:

— Sajátságos, hogy a magyar irók minő keveset törődnek a stilus szépségével! A franczia'knál ez a minden. A technika kérdése ép ugy uralkodik ott a litteraturában, mint a festészetben.

— Én azt hiszem, hogy nagyon is csak az uralkodik, veté ellene Dezső.

— De lehet-e ez másképp? A sok romantikus bombaszt után? Megkisérlik, hogy az egyszerü dolgokat természetes eszközökkel fejezzék ki. Ah, a stilus a minden, valóban! Hiszen mondanak is ők, még pedig sokat, de szépen. S mindenki igyekszik azt, a mit gondol, a lehető legszebben, a lehető legfrissebb, legüdébb, legsajátabb kifejezéssel megérzékíteni, oh ezek a franczia'k! Ezért nagyon szeretem őket.

— A multkor az angolokat . . .

— Nos, igaz, az angolok . . . azokat is szeretem, de más okból, tudom én élvezni az öröszépet . . . Látja, megint az a kifejezés . . . tudja, hogy mit értek alatta? Ugy-e . . .

— Szegény magyar literatura — szólott Dezső, — persze ezekkel a hatalmasokkal összevetve eltörpülsz. Oh, sokat árt a magyar literaturának, hogy annyira olvassák a külföldit . . .

— Mit sem árt! Én Jókait azért imádom, az én szivemet csak ő tudja meghatni. Minden sorát lesem, ép ugy a többiekét is. A külföldi irodalmat olvasom, méltánylom, válogatok belőle, gondolkozom rajta. De a magyart imádom, szeretem, az a lelkemhez nőtt, mert belőle szakadt! . . .

Emlékezik! Könyvei és iratai között csak ezekre az apró jelenetekre emlékezik. Sokra, számosra. Mindegyik beleette magát a lelkébe. Mindegyik ennek a kivételesen tiszta szellemnek az emléke. Igy fejlődött ki benne ez az érzés, most már tudja. Egy érzés, mely kisímult vágygyá, szenvedélyes vágygyá! Nyugtalan, lázas állapot fogta el állandóan, mely csak akkor pihent meg, ha együtt volt a leánynyal. Jött, nőtt, nagyobbodott benne ez az érzés, mi a neve? Névtelen, de szines, ragyogó érzés. Vonta őt magával, nem tudott uralkodni rajta, elveszitette akaraterejét. S ott ül könyvei között, hasztalan serkentgették azok munkára, elveszítette az idő iránti érzékét. Hát dolgozik majd máskor, ma nem. Csak élt a hangulatainak, csak gondolt folyton a leányra s tusakodott az ellenáramokkal.

Ebben az évődésben végre kitisztult egy uj gondolat.

— Kerülnöm kell! Elválaszt tőle egy megmérhetlen tenger. Ez volt a józan ész.

— Nem szabad szeretned, vallása, faja elválaszt! Idegen az a ház, idegen. Más a hite, más a lelke! . . .

S a hangulat rávetette magát az értelmének szavára, ütni, fojtogatni, püfölni, verdesni, rugni kezdte. Borzasztó volt ez a küzdelem. Ő maga, áldozata ennek a küzdelemnek, végig omlott a divánon. Iszonyuan szenvedett.

De nem győzött egyik fél sem.

Beesteledett, elment Miriékhez. Odaült a leány mellé, ki himzett.

— Dolgozott ma?

— Nem. Nem tudok egy idő óta könyvbe nézni.

— Mi bántja?

— Nem tudom. Azt hiszem elmulik magától, ugy a hogy jött. Még ezt az érzést soha sem éreztem. Valami hasonlót azelőtt idegen földön. Mikor elfogott az elvágyás. Nem vágyódtam épen haza, csak el, valahová. Az utcza jókedve szomoruvá tett, az emberek pénzen vett jósága kínzott. Napokon át jártam-keltem. Nem leltem a helyemet sehol, sehol. Aztán csak beállott a nyugalom, a sivár, az üres. Igy vagyok most is. Sajátságos hangulat áramlatokban élek, uj, ösmeretlen érzések emésztenek, nem az elvágyás hangulata, ellenkezőleg, ide köt valami, álmok kinoznak, halálsejtelmek ejtenek meg . . .

A leány ránézett meleg, hitvesi szeretettel. Ugy érezte, hogy az ő sorsa ehhez az emberhez van kötve. Nem fogta el ugynevezett lányias félénkség, bátran, egyszerűen állott fel s nyujtotta feléje a kezét.

— Barátom . . .

A fiu felugrott, sápadtan ragadta meg a feléje nyujtott finom, puha alabástromszínű kezet, melyen gyenge kék erek csillogtak fel a téli szikár napfényben. Aztán mind a ketten elcsendesedtek. Dezső tudta, hogy a koczka el van vetve, hogy ez az idegen ház lett az ő életének középpontja, hogy ha öröm vagy bánat, szerencse vagy keserűség éri, azt csak ennek a háznak tudhatja.

És ez az idegen ház lett az életének a középpontja. Miri azt mondta az este az apjának:

— Apám, én Hegyessy Dezsőt szeretem . . .

A kis doktor megrezzent. A leányának a jelleméről azt tartotta, hogy makacs, mint az anyjáé és szivós, akár csak az övé, ki végig küzdötte vala magát annyi szenvedésen az osztrák fővárosban, száraz kenyeren élődve, csakhogy elnyerje a diplomáját. A furfangos, világos értelme bevilágitott a jövendőbe s elképzelte azt a nagy harczot, melyet Hegyessyék folytatni fognak ellene meg a lánya ellen, csakhogy elidegenítsék tőlük a fiut. Ideges félelem fogta el. Elhallgatott, hevesen fel s alájárt a szobában, simogatta a homlokát.

— Persze vége! szólalt meg . . .

— Vége.

— Nehéz lesz . . .

— Tudom.

Azzal fogta magát és könyvet vett elő. Nagy időre igy szólott:

— Nekünk küzdenünk kell, úgy látszik, ez a sorsunk.

— Küzdeni fogunk.

Dezsőt mintha kicserélték volna. Lázas fény csillogott a szemében, beteges mosoly derítette fel az ajkát, de az anyja szemében az egészség jele volt mindez. Jó kedvvel kelt fel, nyugodtan dolgozott, a tavasz mintha visszaadta volna az életerejét.

— Mit csinálsz fiam?

— Dolgozom, anyám . . .

A fia dolgozik! Hegyessyné boldogan mesélte a férjének:

— Dezső dolgozik.

A lányok szobájában is kivilágosodott minden, derült mosolyban uszott a ház. A család szemefénye egészséges.

Mirit mindennap látta. Ott ült a himző asztala mellett s meleg szerelemmel bámulta a két fényes szemét, örvendett az okos hallgatásában, s mesélte neki, hogy mivel foglalkozott aznap. Mirit minden érdekelte, a jogtudomány legaprólékosabb kérdését is szivesen elhallgatta, hiszen Dezső meséli, a kinek édes-bús hangja beleverődött a szivébe.

(Folytatása következik.)

A KAPÁSGYEREK.

Irta: SEBŐK ZSIGMOND.

Ismertem az anyját is az istenadta teremtésnek. Tanyai kapás felesége volt egy szegedi pusztán s fiatalon halt meg. Azaz tudja Isten, fiatal volt-e, vén volt-e, mert arczban nagyon el volt fonnyadva s olyan zörgő, üres hangon beszélt, mint a vén-asszonyok. Persze, ennek az lehetett az oka, hogy akkor már nagyon meg volt rongálva a tüdeje, meg a lépe, de egy közönséges kapásember feleségének az ilyesmit nem lehet tüstént fölvenni; s csak ugy emelgette a zsákot, kapálta a homoki szőlőt, mintha egészséges lenne. És ez a kapás olyan rettentő fösvény, rút és gyámoltalan ember — biczeg is hozzá — hogy csak ilyen szegény, senkinek se jó, senkinek se tetsző asszonyt kaphatott, a ki éppen olyan nyomorult volt, mint ő maga. A fenntemlitett kis teremtés tán negyedik esztendőre köszöntött be a kapásházba s körülbelül egy esztendőt morzsolt le a sors által neki ajándékozott életből. A szomszéd tanyás-asszony, mikor született, igy fejezte ki a vézna gyermek fölötti véleményét:

— Anyagyász!

Mily virágos nyelven beszél ez a mi népünk! A kis «Anyagyász» azonban még nem érzett semmit abból, mit e szó kifejezett, mert még volt két szem, melyek «anya-örömet» láttak benne. Majd hirül hozták, hogy a kapás felesége meghalt.

A tanyai ember, a ki ezt a hirt hozta, azt mondta: «Megszakadt a dologban.» S oly közönyösen mondta, mintha ez lenne a világon a legközönségesebb halálozási mód. Szép verőfényes nyári nap volt, mikor kimentem a tanyára. Sötét ragyogó kékség vonta be az eget; a homok szárazon fehérlett, csillogott az úton.

A tanyán leheverésztem a fűbe s belemerültem a gondtalanság kéjes érzetébe.

Mint illatos levegő érint meg a puszta, a tanyán töltött csöndes délutánok emlékezete. Oly szép, oly békitő ott minden! Szemléltem az eget habos felhőnyájával, mely lassan gomolygott át övén; követtem szemeimmel nyugalmas térését, fordulását a sudarszarvú ökröknek, melyek az ekét vonták, roppanó hasadását a zsiros fekete földnek, ekeszervat tartó polgártárs konok flegmáját; messzire kisértem haladását a láthatárra emelkedő szekereknek, melyeket már amott túl a siványos homok tengeren a délibáb kapott fel vizére s ringatta kényelmesen, csodálatos nagyságra növesztve lovakat, járműt, embereket; mutogatta messziről aczélos vizét a nádas tó, hol bibiczek, szárcsák, folytón visitó czerkók, snepfek, ruczák tanyáznak; hol halásztürelemmel szemléli a sötét vizet a gém; hol a viz szélén, mint a gangesparti bölcsek, csöndesen merengnek a gubbasztó gólyák; s vigan kergetőznek a nád lábán fel-le pióczák . . . Körülöttem csöndes minden. Nagy messze hangzik valami elmosódott zörgés, valószinüleg a seregélyek riasztására kerepelnek. Vagy talán egy harkály kopogtatja a fát valahol. Lusta gyíkok másznak a fák árnyékában. A buczkai szőlőből ide fehérlik vézna váza egy csőszállványnak, meg egy madárijesztő karónak.

Bogárhátu házak bujkálnak a háttérben. Ah, az ember érzi, mint tölti el lényét végtelen könnyűség érzete s mint olvad bele gondolkodása a nagy harmoniába, mely körülveszi. Felséges vagy nyugalmadban puszta! Azt hittem egyedül vagyok a tanyán. Ugy látszik csalódtam.

A sövény alatt egy vékony, sáppadt arczot vettem észre, mely egyenesen felém volt fordulva. Egy kopott garabolyban, még kopottabb vánkosok közt, kis gyermek feküdt istentől, embertől elhagyatva. Az ám, nini, hiszen ez a kis «Anyagyász!»

Oh, de mennyire megöregedett apró ismerősöm! Valóban alig lehet ráismerni. A homloka megkeskenyedett s tele van ránczokkal, valóságos, igazi gondok szántotta mély barázdákkal. Arczbőre sárgás aszott, áttetszenek rajta vézna, üreges kis pofacsontjai. Szemei alatt a finom bőr millió ránczba futott össze, s pilláit lepörzsölte a nap. És öreges, fáradt szemei! Oly végtelen szánalmas, közönyös tekintettel nézett fel velük mély szemüregeikből, hogy megesett rajta az ember szive. Ha nem lett volna vékony, feketés ajkai közé gyömöszölve egy rongydarab, a mit hivatásból kelle szopni, azt lehetett volna hinni, hogy egy mesebeli törpe aggastyánt ejtettek foglyul valami ellenséges hatalmak s büntetésből ide zárták a pólya-börtönbe.

De ő volt, a kis kapásgyerek. Megrendülve álltam e veszendő lélek kosárkoporsója előtt s kerestem annak a kis aszott öreg arcznak ránczai közt élettörténetét. Soha gyermekarczon nem láttam jobban megirva az anya eszményiségét, mint ezen, melynek minden vonása sirt az elvesztett anya után. Bele volt irva ez halálosan fáradt, fénytelen szemeibe. Az anya szemei behunyódtak s a kapásgyerek elvesztette vele az életadó napot s a hatalmas természet minden létfejlesztő benyomását. Megvénült a pólyában, körülvéve napsugaraktól, melegségtől, kék égbolttól, zsongó természettől . . . Már alig pihen. Arczából már eltünt minden, a mi az életre vallana, csak még üres, nagy szemei fenekén lobog halványan egy kis fényszikra; de az is ellobban csakhamar. Egy nagy bozontos kutya közeledik a kosárhoz s füleit barátságosan rázza fölötte. A gyermek ránéz az ismert állatra, de szintelen arczán nem fénylik át mosoly. Közönyösen nyugtatja rajta szemeit. Pedig a gyermek első örömei egy pajtáskodó kutyához, egy doromboló macskához vannak kötve; neki nincsenek gyermekörömei.

. . . Hallgasd meg érzelmes szivű felebarátom, ki a városban filantrop eszmékkel, embert, állatot, fűt, fát védő ideálokkal vagy telve, a kapásgyerek élettörténetét. A kapásné meghalt. Kis öcsénk örökölte tőle azt a garabolyt, melyben az elárusitandókat vitte a városba s azóta ez volt az ő háza, mint a csigabigáknak a maguké. Ezt a szűk házat huzamosabb időre többé se éjjel, se nappal el nem hagyta, abban folytak le napjai, jól rosszul, mint más boldogabb egy esztendős lényeknek mamák és dajkák karjaiban, zöld ernyős kocsikban és rengő rózsás bölcsőkben. Napi életrendjének programmja az volt, hogy a biczegős kapás-papa reggel kivitte a garabolyban a sövény alá, szájába nyomta az élelmező rongyot és aztán ott hagyta napestig az ég madarainak gondjai alatt.

Igy ment ez az egész nyáron. Senki a világon nem törődött azzal a lélekző emberi lénynyel, mely a sövény alatt dobogtatta kis szivét.

Néha jöttek arra szánakozó asszonyok; azok megigazitották a feje alját; megszoptatták irgalomból; — de ez a kis kapásgyerek élettörténetének elején esett csak meg, mert később annyira megszokta a tanya a sövény alatt levő csigaházat, hogy észre se vette senki.

Élt isten irgalmából, kis lelke csodálatos, emberfölötti erejéből, a létösztön rejtelmességéből, — de nem az emberek kegyelméből vagy szivéből.

Élt oly észrevétlenül, mint egy szintelen földi féreg; napról napra elpihegte szűk keble az egy napra eső lélekzetet; napról-napra elvégzé testében a vér csöndes keringését; — de máskülönben semmiben se részesült, a mi kiválaszthatja őt az élő és élettelen tömegek közül emberi lénynek. A hév napsugarak arczát égették, a zivatar ott verte a sövény alatt. Arcza elfakult, szemei beestek, szive elveszté örömeit, lelkéből eltünt a gyermetegség, olyan volt, mint a levél, mely betemetkezik a föld sarába s többé nem tud senki semmit felőle. Szegény kis anyátlan «Anyagyász!» Nem tudok máskép, csak mély megindulással gondolni gyámoltalan, öreg alakjára, mely különben most már kibontakozott a kosárlakásból és eltünt a föld szinéről. A kapásgyerek azóta meghalt. Szemei mélyében kialudt a szikra. Néha az éjben megzendülnek a pusztán csodálatos panaszos hangok, melyek szülő-okát senki se tudja. Ha az ember kitekint utánok, nem lát egyebet, mint a fölséges pompájában fürdő eget s a megvilágitott mocsarat bolygó, vérvörös lidérczтüzeivel, melyek fölött a fénytől befestve, mint lengő piros papirsárkányok, nesztelen szállnak a vadludak. Ki tudná e mosolygó éjben, honnan származtak azok a hangok? Ilyen elhaló panaszos hang volt a kapásgyerek élete is. Fölséges, de szomorú is a puszta csöndes, nyugalmas közönyében.

EBERLEIN SZOBORSÉVE.

EGY KIS BALESET.

A NAGYBÁCSI.

— Jelenet. —

Irta: MURAI KÁROLY.

PETŐ (*köpenyébe burkolózva ül a kávéház terraszán, kényelmesen hátradőlve a széken*): Ennek az éjszakának az izét nem felejtem el soha. És ha igy, innen, nézem a virradat támadását s látom a derengést a hegyek fölött: igazán boldognak érzem magam.

GERŐ (*álmosan*): És álmosnak is, ugy-e?

PETŐ (*kellemes, jóleső nyujtózkodás után*): Ezek a pompás, fölséges éjszakák! Hej, fiu, azt mondom én, hogy nincs az éjszakának párja. Édes, bizsergő érzés fog el, ha a nap nyugta idején lassan-lassan leborul a homály és kigyul a mesterséges fény, a melynek ezer és ezer csilláma van. Frissen, ruganyosan érzem magam, tudván, hogy megkezdődik az én világom. Hej, fiu, ez a világ! Bemenni a szinházba végig nézni néhány jelenetet és fölsurranni a kulisszák mögé. Megsimogatni azokat a bársonyos gyerekeket, a kik kedvesek tudnak lenni és mosolyt, tekintetet és suttogó szót váltanak be csillogó ékszerekre. Azok a vacsorák, fiu! Bizalmasság, kaczagás és kitünő étvágy, a mely után dévaj spicz következik. Kocsi, a mely lent várakozik s a kocsizás a mulni készülő éjszakában, jól eső borzongással és fütő, röpke csókokkal, a melyek a hajat, a vállat érik.

GERŐ (*bóbiskolva*): Egyszer én is . . .

PETŐ (*közbevágva*) Nincs abban semmi mohóság, semmi vadság. Kellemes, könnyed és tetszetős, mint a menüett. A vágyban nincs szenvedély, a mozdulatokban nincs darabosság és a vérnek, a lázongó vad vérnek sincs szerepe. Azok az éjszakák és azok a vacsorák!

GERŐ (*nevetve*): Nem is csoda. Öreg legény vagy már.

PETŐ. Ha az éveket hallod beszélni: igazad van. Tul vagyok az ötvenen. De hát nem az teszi. Nézz meg. És ha belátnál a szivemig, nagyitó üveggel sem födözhetnél föl azon egyetlenegy redőt; olyan bársonyos, olyan telt és üde az, mint egy leányarcz. Kivül meglehetek kopva s látszhatik rajtam az őrlés nyoma, de a szememnek fénye meg van és érzem, tudom, hogy még mindig fiatal vagyok. Menj, keresd fel a balletet és kérdezd meg, hogy milyen vagyok.

GERŐ. Menjünk inkább aludni. Hüvös van.

PETŐ. Tacskó vagy, a ki nem tudod élvezni a mámort, a mely az éj nyomán támad. Nem tudod, nem érzed, hogy ennek a mámornak mily édes izgatása van. Gyönge szédülés, a mely ringató és alig támadó borzongás, a mely még megmaradt az éjszakából. Hallod, fiu, az éjszakából.

GERŐ. Vegyitve egy kis főfajással.

PETŐ. Ha igy, ilyenkor visszatekintek a multba és emlékembe idézem a letünt éjszakák és hajnalok képét: majdnem hogy leborulok a multam előtt. Hej, fiu, ha vászonra lehetne festeni mindama jeleneteket és alakokat, a melyek egykor tanui voltak gyönyöreimnek: mennyi mindent mutatnának azok. Szinházakat, nagy, előkelő közönséggel és langyos, megillatositott léggel; szinpadokat komor diszleteivel és selymes, nevető leányokkal, a kiknek biztató tekintete részegitő; barátságos fészkeket a vendéglő külön szobáiban, ezer változatával a képeknek. Kaczagást, a mely nem akart szünni; étvágyat, a mely tobzódott; dalt, a mely forrásba hozta a vért, de a mely összhangjában diskrét és kellemes volt mind. Képek, a melyek mulatni, élvezni szerető alakokat mutattak, kizárásával az állatnak. Képek, fiu, képek, a melyekben a hős én voltam mindannyiszor.

GERŐ. Régi dal, régi dicsőségről.

PETŐ (*hosszú sóhajtozás után*): Csak szegény, koldus ne lenne az ember soha. (*Keserűen*): És vannak emberek, a kik nem tudják, hogy mi az élet, a kik nem élvezik az igazi gyönyört. Fiatalok, duzzadó erővel, nábobvagyonnal és egy mozdulatot sem tesznek az élvezet forrása felé. Dolgoznak reggeltől estig s ha csillagfényével beköszönt a fölséges éjszaka: aludni térnek. Azt hiszik, hogy az arra való.

GERŐ. Az unokaöcséd?

PETŐ. A bolond. Milliói vannak és ott görnyed az üzleti könyvek fölött. Agyonaluszsza az éjeket. (*Nevet*). Annyira járatlan, annyira ostoba, hogy azt hiszi, hogy az éjszakai élet is csak annyiba kerül, mint a nappali. Bah! Ily észjárás mellett azután azt követeli, hogy az évi járadékomból még meg is takaritsak. Te, fiu, ezek az unokaöcsök kezdenek kiállhatatlanok lenni.

GERŐ. A milyenek egykor, régen a nagybácsik voltak.

PETŐ. Nincs felesége, nincs gyermeke és bár én vagyok az egyedüli örököse, még sem akarja kifizetni az adósságaimat.

GERŐ. Gyalázat.

PETŐ. Ez azonban még semmi. Többet mondok. Ugy veszem észre, hogy valóságos merényletet tervez ellenem és meggondolatlan lépésre akarja elhatározni magát. Alig harmincz éves a tacskó és meg akar nősülni.

GERŐ. Hihetetlen!

PETŐ. Furcsa ország ez a mi országunk. Arra van törvény, hogy az apák megakadályozzák éretlen, könnyelmű gyermekeik házasságát, de arra nincs, hogy egy nagybátya éppen igy tegyen. Megengedik, hogy az örökségtől elessünk s hogy ezt holmi bakfis halászsza el az orrunk elől. Ezek a csitri leányok rettenetes intrikusok.

GERŐ. Szólt már valamit?

PETŐ. Nem, egy árva szóval sem árulta el a szándékát, de én tudom. Titokban tartja előttem, sőt még furfangot is használ, hogy rá ne jöjjek. Szinte elképzelhetlen ezeknek a gyermekeknek a ravaszsága, mikor az örökösüket akarják kijátszani. El sem hiszed, ha mondom.

GERŐ. Azért is elhiszem.

PETŐ. Hát hallgass ide. (*Csönget.*)

PINCZÉR (*lustán, álmosan előbugja a fejét*). Méltóztatik?

PETŐ. Két konyakot.

PINCZÉR. Azonnal. (*El*).

PETŐ. A legkellemesebb ital, ilyenkor, az éjszaka után. Átjárja minden részem és ujból kellemesen érzem magam. Ah, fiu, azok az éjszakák és ezek a konyakok utána.

PINCZÉR (*két pohár konyakot helyez az asztalra és eltávozik*).

PETŐ (*ivás után*): Pár héttel ezelőtt valamivel később kerültem haza mint most. A társaságba valami dzsentrigyerek jutott,

BACQUEHEM MÁRKI
belügyminiszter.

PLENER
penzügyminiszter.

GRÓF WURMBRAND
kereskedelmi miniszter.

SCHÖNBORN GRÓF
igazságügyminiszter.

WINDISCHGRÄTZ ALFRÉD HERCZEG
miniszterelnök.

MADEYSKI
közoktatásügyi miniszter.

FALKENHAYN GRÓF
földmivelesügyi miniszter.

WELSERHEIMB GRÓF
honvédelmi miniszter.

JAWORSKY
lengyel miniszter.

AZ UJ OSZTRÁK MINISZTERIUM TAGJAI.

a ki mostanában bujt elő a vidékről, magával hozva kiforratlanságát. Duhaj ficzkó volt, a ki nem tudja, hogy a pezsgőből mennyi az elég. Fogalma sincs a kellő mértékről. A kedv, a duhajság azonban ragadós és én is megfeledkeztem magamról. Félrevágott kalappal, dudolva léptem be a házba, a hol az öcsém munkásai már javában dolgoztak. Az volt a bajom, hogy imponálni akartam nekik és így még jobban elárultam a spiczemet. Az éjszaka nyoma erősen lerítt rólam. Képzeld, fiú, az unokaöcsém szembejött velem a lépcsőn, a helyett, hogy fölfelé ment volna, mint én. Már kialudta magát és indult a dolga után. Egy szóval találkoztunk. Mondom neked, hogy megesett rajta a szívem. Olyan fiatal, olyan gazdag és hajnalban kel, a helyett, hogy akkor feküdnék. Majdnem, hogy sírni kezdtem a szánakozás miatt.

GERŐ *(elérzékenyülve)*: Szegény fiu.

PETŐ. Megfogta a karom és fölkisért a szobámba, a hol az inasom már várakozott rám. Én leültem a karosszékbe s ő szembe ült velem. Oda szóltam az inasnak, hogy hozzon konyakot, de ő elintette, azt mondván, hogy beszélni akar velem, négyszem között. Te, fiu, az egy nagyszerű párbeszéd volt. Hallgass, majd előadom. Ő lesz az ő és én leszek az én.

Ő. Ha megengedi bácsi, egyetmást elmondok. És azért most, mert máskor nem találkozunk. Mikor én alszom, ön fent van és ha ön nyugszik, én dolgozom. Hallgasson rám.

ÉN. Imádom az elbeszéléseket. De talán előbb egy pohárka konyakot mégis . . . .

Ő *(igen komoly hangon)*: Nem vagyok barátja annak az életnek, a mit bátyám folytat. Igen kellemetlenek rám nézve az ilyen hazatérések, mint ez a mostani is. Az udvarban már emberek vannak és látják, a mint az én nagybátyám félrecsapott kalappal, dudolva, ingatag léptekkel érkezik haza. Vajjon mit gondolnak ezek a munkások?

ÉN. Bizony öcsém csak azt, hogy bár ők is így volnának. Nem rossz dolog ez.

Ő. Azután, lássa bátyám, már többször megigérte, hogy ezzel az élettel szakít.

ÉN. Ártatlan vagyok, öcsém, teljesen ártatlan. Beugrattak, elcsábítottak.

Ő. Ej, bátyám, nem vagyok én gyermek és maga sem az, hogy ilyen kifogásokkal álljon elő. Nem tud uralkodni a természetén és ma is olyan, mint volt harmincz esztendő előtt, a mikor azt a feladatot tűzte ki maga elé, hogy tönkre jut és az adósságszerzésben szerez nagyúri gyakorlatot.

ÉN. Ne hidd. Már megváltoztam. Érzem, hogy öregszem. Nem birom már ugy, mint azelőtt.

Ő *(komolyabban)*: Bátyám, maga legutóbb egy új banknál is helyezett el egy váltót.

ÉN. Csekélység. Hidd meg, inkább a bank forgalma érdekében.

Ő. Nem szeretem ezt a nagy könnyelmüséget, bátyám és igen határozottan mondom, hogy ezt a váltót már nem fizetem ki. Elég volt a bolondságból.

ÉN. Akkor egy nézeten vagyunk, mert én is meguntam már. Gondolkoztam, sokat gondolkoztam a helyzetemről és rájöttem, hogy igy már nem mehet tovább. Itt az ideje, hogy megkomolyodjam és nyugodt legyek. Munka után nézek, öcsém és meglásd, hogy még a jövedelmemet sem költöm el.

Ő *(nagy örömmel:)* Igazán? És milyen állást akarna elfoglalni?

ÉN. Egy gazdag, elsőrendü banknál igazgató szeretnék lenni. Elég szerény, de azért mégis eléggé jövedelmező állás.

Ő *(boszúsan)*: Ebből az észjárásból látom, hogy nem beszél komolyan.

ÉN. Mit? Hát azt hiszed, hogy nem fogadnék el egy ilyen állást?

Ő. Az lehet, de olyan bank nincs, a mely önt elfogadná.

ÉN. Igazad van. A váltóimat sem igen akarják elfogadni.

Ő. És most legyen elég a komédiából és igen komolyan hallgassa meg, a mit mondok. A mai helyzetet végleg meguntam s ha nem teljesíti óhajomat, az esetben nemcsak hogy adósságait nem fizetem ki, de évjáradékát is megvonom. Szakítunk egymással, nem ismerjük egymást. Megértett?

ÉN *(alázatosan és ijedten)*: Megértettelek. Beszélj.

Ő. A Grün és Társa czéggel megegyeztem abban, hogy alkalmazni fogja a bácsit. Az üzlet levelezési osztályában foglalja el a főnöki állást, egyelőre kétezer forint évi fizetéssel. Tudom én jól, hogy ez az összeg, ha még az évijáradékot hozzá adjuk is, kevés a bácsinak, mert ebből nem él meg.

ÉN. Ugy van. Teljes lehetetlenség.

Ő. Arra gondoltam hát, hogy az évi jövedelme, összevéve mindeneket, elérje a tizenkétezer forintot.

ÉN *(elérzékenyülve)*: Köszönöm, öcsém. Nemes lélek vagy. Hadd csókoljalak meg.

Ő *(mosolyogva)*: Na, na, csak nem kell pazarolni a csókokat. Szükség lesz arra még máshol.

ÉN. Igazad van. A ballet. Te, gyere el velem egyszer. Te, mondom neked . . .

Ő *(közbevágva)*: Hogy azonban az évi jövedelme elérje a tizenkétezer forintot, arra csak egyetlenegy módot tudok. És ezt meg kell tennie.

ÉN. Mi az?

Ő *(némi habozás után)*: A nősülés, bátyám.

ÉN *(hirtelen kitörve)*: Soha!!

Ő. És mégis meg kell lenni. Ismerek egy derék, éppen a bácsihoz illő özvegyasszonyt, a kinek elég szép jövedelme van. E mellett a derék özvegy mellett bátyám megszereti a csöndes, nyugodalmas családi életet és megkomolyodik.

ÉN. Nem, Benő, nem tehetem. *(Sóhajtva)*: Én már mást szeretek.

Ő *(meglepetve)*: Mást? Ki az?

ÉN *(növekvő lelkesedéssel)*: A szabadságot és a balletet. Azokat a víg, bársonyos, mámorító gyerekeket, a kik igazi csillagai az éjszakának és a kik . . .

Ő *(közbevágva, igen ridegen)*: Elég, bátyám. A mit mondani akartam, azt megmondtam. Mindössze két eset áll előtte. Vagy elfogadja az említett állást és nőül veszi az özvegyet, vagy pedig megindul azon az úton, a mely innen elvezet és a melyre ha rálép, nem ismerjük többé egymást. *(Szünet.)*

GERŐ. És ráléptél erre az útra?

PETŐ. Hát tehettem-e mást? Én, a kinek a természete immár nem változhatik meg és a ki semmi sem lehet más, mint a mi volt. A lakást, a mit ő adott, elhagytam, az év járadékról pedig, a mit egyébként megtagadott, lemondtam.

GERŐ. Bolondság!

PETŐ. Amely azonban nem eredeti, csak utánzat. Hát nem hallottál-e ezer történetet, a melyek arról szólanak, hogy egy gazdag előkelő gyerek lemond mindenről az ideáljáért. Hogy egy gróf fiu elszökik az apai házból a varrólány után s hogy egy mágnáskisasszony hónapos szobába követi azt, a kit szeret. A szenvedély nem alkuszik meg a helyzettel soha.

GERŐ. De, öreg mi lesz belőled?

PETŐ. Semmi más, mint a mi most vagyok. És ha aggodalmaid vannak, balga vagy.

GERŐ. Na, na. A jövőnek olykor igen csunya ábrázata szokott lenni. Brrr!

PETŐ. Hát ki néz a jövőbe? És miért nézzek én, a kinek a mult fest szépséges képeket. Hej, Gerő, azok az éjszakák, a milyen volt ez a legutóbbi is. Édes, bizsergő érzés fog el, ha visszagondolok s látom a mint lassan-lassan leborul a homály. A mint a mesterséges fény kigyúl, a gáz, a villany, a melynek ezer csillámа van. Megjelennek, elsuhannak előttem a ballet alakjai, ringó járással, mély tüzű szemekkel és mosolylyal, nevetéssel a piros szájukon. Érzem a kezük finom bársonyát s az ajkamon még itt van annak a csóknak az íze, a mely vállat ért . . . *(Hirtelen.)* Te fiu, ugy-e, nem néztél ide az imént, mikor a konyakba valamit öntöttem?

GERŐ. *(ijedten, merően, bambán néz rá).*

PETŐ Na, ne ijedj meg. Ugy maradok itt a széken, mint most. Az arczom nem változik meg s a szememet se hunyom le talán. Csöndes, alvás lesz az egész. Igaz, hogy hosszu, de édes. Az a szép marad meg bennem, a mit látni vélek most is. Az éjszakának édes alakjai maradnak meg velem és hallani fogom a kaczajt, meg a pajkos dal izgató dallamát.

GERŐ *(izgatottan)*: Csak nem őrültél meg? Kelj föl s menjünk haza.

PETŐ *(hátradőlve, halkan)*: Haza? Van is nekem már otthonom azon az egyen kívül, a hol majd álmodozni fogok és a hol semmiben sem lesz hiányom másban, mint derengő hajnalban. Hej fiu, azok az éjszakák után csakis éjszaka következhetik s ha máskép nem lehet, legyen csak így. *(Mosolyogva.)* Hanem egy dolog mégis bánt. Hogy nem tehettem úgy, a mint a reménytelenül szerető mesterlegény tesz, a ki először a kedvesét lövi agyon s csak azután következik ő. Te, fiu, mit gondolsz, ha én is így tehettem volna. Hogy először agyonlőném a balletet és azután magam. Te, fi . . . *(hátrahanyatlik).*

GERŐ *(megrázza, majd kiáltozni kezd)*: Segitség! Hej, pinczér!

PINCZÉR *(álmosan)*: Még két pohárral?

SZABAD VAGYOK . .

Szabad vagyok . . Mit ér szabadságom!
Vigabb élet volt a rózsa lánczon.
Szerelem! kit büszkeségem bántott,
Jer vissza — már türöm zsarnokságod.

Te nélküled fénytelen az élet,
Miként a nap, ha felhőbe lépett,
Az én szivem magányra nem termett,
Szeretem a daltól hangos kertet.

Majd, ha ifjuságom elvirágzott,
Nem óhajtok tépni több virágot.
A gyönyörből, ha kivettem részem,
Legyek aztán feledve egészen!

— Aggkoromra, ha magányban élek,
Feltünnek majd az ifjú emlékek.
Felkeresnek, szárnyaikra vesznek,
És nem érzem terhét életemnek.

Béni Vilmos.

A HARMADIK.

(Regény.) (9)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

Zsarkay Gábor ur, már csak azon oknál fogva is, mert két leánya a művészi pálya követője, egyik a zene, másik a tanitás terén, s fiai is mind modern emberek, költészetnek, tudománynak kedvelői: rokonszenves tisztelettel fordult a költő felé.

— Elragadtál pajtás. Honnan kapod ezeket a felséges rímeket· költő, költ ő; madár vagy, agárnak, magyar, agyar! Bámullak. Igazán Aranyt is a gyönyörű rimei és sarkantyu pengésü rhytmusa emelték Petőfi fölé. Mi vagy? Hogy tisztelelek?

— Szeretném azt mondani: Croesus —

— Több egy költő. Ah!

— De fülig adós vagyok.

Ez rosszul hatott Zsarkayra, mert igen éreztette, hogy neki is pénz kell.

— De a hivatalod?

— Hivatalom? Aljegyző vagyok.

— Főjegyzővé foglak választatni.

— Akármire, nem bánom, csak jőjjünk tisztába a kérdéssel. Itt egy csomó magamszőrű embert kell megvennünk. A timár komám tiszta magyar stylusban gazembernek nevezett, de ez csak jó szójárás. Gerő is, a nagy költő, minden embert gazemberez. Ezért a kifejezésért nem haragszik itt senki.

— Visszahúzom — kiált a timár. Demeter a legbecsületesebb ember a világon. Meg vagy velem elégedve?

— Gilt. De munkára fel. Púpos gróf igen dolgozik. Ez még semmi se volna, de van egy harmadik.

— A harmadik — az az!

— S ki az?

— Egy fiatal pesti ügyvéd.

— Minő párti?

— Tősgyökeres ellenzéki. A papság bolondul értte.

— Mondtam — csapkodott kezeivel a timár.

— Párt nem párt — vágott a beszédbe Szilvássy Domokos ur — az itt nem határoz. Ősi erényünk, hogy majd a törökhöz, majd a némethez, majd a moldvai hospodárhoz csatlakozunk — ha ugy kivánja e kies bérczes haza jólléte. Hol volnánk már, ha észszel nem dolgozunk. Részemről azt állitom, hogy minden párt csak egy kártya. A fő, hogy nyerjek. És én részemről nyerni akarok. Istennek hála, én idejében már mindig ahhoz a párthoz csatlakoztam, akár nyilván, akár titkon, a melyiknél a legjobb ütőkártyák vannak. Veszteni nem szoktam.

— Igy tehát megegyeztünk — tárta ki szerető karjait Zsarkay ur.

— Meg. De meg kell venni Mózest.

— Ki az?

— A pap. Rögtön itt lesz. Paktum, mert pénz az istene. Meg kell vennünk Miklós bácsit.

— Drága?

— Meghiszem, de egy csengő uj harang hangja nem hallatszik messzebb, mint az ő kásás vén hangja. A Krisztust nem követték többen, mint őt.

— A bátyám — feszelgett a timár.

— Van neki egy csomó kövér lánya. Ennek mindnyájának sok étel kell.

— Szépek? kérdi a czimbalmos.

— A kinek a pisze orr meg a nagy fog tetszik.

— Futok.

— Ott az igazgató tanár, a vén Bán. Ennek annyi esze sincs, hogy egy gyűszűt megtöltsön, de azért őt szokta a szabadelvű párt előtolni. A kigyó nem hajlékonyabb, mint ő, és nem is veszedelmesebb. Általában részemről azt tartom, a szamár emberek legveszedelmesebbek. Itt van Simon Demeter. Ez az atya istent is becsapná. Csak részemről mondom. Egy olcsó köpenyeget, a melyet még nem forgatott agyon, ennek is kell a nyakába akasztanunk. De itt van a sváb suszter, a ki a német világban kém volt, a czudarok kéme. Most — szégyen nem szégyen — a mi Cátónk. A szava szentirás. Tégla égetése rosszul megy. Dühös — csak pénzzel lehet kiengesztelni.

— A' mennyire lehet, megveszszük.

— És itt van dr. Debreczeni is. Egy fals doktor, a kinél a két magyar hazában nem hiszem hogy megvesztegethetőbb prókátor csak egy is volna.

Nagyokat sóhajtott Zsarkay ur.

— De akkor is igen sok — bocsáss meg drága barátom, igen sok gazember van.

— A hogy veszszük. Én az ellenségemet szeretem egész közelről látni.

— Ez helyes.

— Hogy derékon csíphessem.

— Helyes.

— Hogy a mellére tapossak.

— Igaz.

— Olvasták az urak a Pesti Igazmondót?

S Szilvássy Domokos ur egy Budapesti Hirlap formájú lapocskát vonszolt ki a kabátja belső zsebéből.

— Ez jó minekünk.

— Mi az? kaptak a lapocskához mindannyian.

— Egy förtelmes czikk, a milyet csak mi tudunk iratni. Pajtás, ugy nézz a szemem közé, hogy Erdélyben egy brochurával, a mit a Fűltövön vágott ir, vagy Héring, vagy a Harcsabajusz a sógorával, vagy Kolozsvárott az Iszom testvérek: egy nap alatt megeszem a legfeddhetlenebb embert. Nincs olyan bűn, a mit az áldozatra rá nem kenünk.

— És van a ki elhiszi?

— De kapva kapnak rajta. Csemege. Izes. Czukor. No hát ebben a lapban rettenetesen ki van sujtásozva dr. Körtvéssy ügyvéd, a ki valami párbajba keveredett egy Zsarkay nevű tanitónő miatt.

— Ki miatt? ugrott fel Zsarkay is, fia is.

— Valami Zsarkay nevü tanitónő miatt. Itt a czikk, olvassátok.

Édes borzongással olvasták és adták kézről kézre a lapot.

— Ez iszonyú! nyögött Zsarkay úr. Az a leány az én leányom.

— Hogy mondhatsz olyat, apám?

A fiú oda fúrta magát apjához.

— Ugyan hogy tudod elárulni, hogy egy nyomorult tanitónő leányod van? És ép most! Inkább hazudtad volna azt, hogy Bátori István lengyel királylyal vagy rokon, az legalább nem ártott volna.

Három-négy piszkos nyilatkozat hentergett a lap hasábjain, mely nyilatkozatokban az ellenfél a legnagyobb gyalázással támad az ifjú ügyvédre, mint a ki számtalan sikkasztások miatt örökre párbajképtelenné tette magát. Nyilatkoznak a párbajsegédek is, piszkolva egymást a legborzasztóbb bűnöket láthatólag utoljára hagyva.

— Itt a leány becsülete is —

— Természetesen.

— Azt nem tűrhetem.

— Természetes.

— De hát mi lesz ebből? kiáltja és esedezi a fiatal Zsarkay őszinte megdöbbenéssel.

— Természetes. Részemről csak annyit mondok, hogy ezt a czikket iratták.

— Hol?

— Itt.

— Kivel?

— Nemtelennel, vagy a Harcsabajuszúval.

— Itt?

— Itt a mi városunkban.

— És miért?

— Hogy Púpos gróf érdekében mind tégedet a leányok által, mind Körtvéssyt a leányoddal tönkre tegyen.

— Borzasztó! Ezért vérnek kell folyni.

— Igen apám. A hangverseny után rögtön felutazom Pestre.

— Jó lesz azonnal, fiam.

— Persze a legszebb darabjaimat én ne játszam el. Olyan nem létezik. Már a plakátokat is nyomja Rongyos Sándor. Itt az akczió teljes mozgásban van.

— Hát ez a *harmadik?* az én papom fia?

— Ugy látszik.

— No hát azzal hamar elbánunk. Egy erős levelembe kerül csak.

— Hogy-hogy? dugta előrébb a fejét mind a poéta, mind a timár, mind a hirlap birtokosa.

— Ugy, hogy azt a papot már szerencsésen megvettem.

— Sajnálom, hogy tévhitben élsz, egy erdélyi papot megvenni nem lehet.

Most lépett be a helyi lelkész úr.

Vartay fekete ember volt, úgy a negyven és ötven között, a kövérség miatt púpos háttal, ragyás, czigánysárga, fénylő arczczal, kissé félre csúszott szájjal, mely ha mosolygott, bizonyos jóizü komiszságot adott a zsiros, tömött, buta arcznak.

Dús fekete haja őszbe vegyült már. Domboru melle a sokat beszélőt mutatta.

— Gondolom, nem késtem még el?

A lelkész és a követjelölt bemutatkoztak és fejedelmileg díszesen összeölelkeztek és csókolkoztak.

— Isten hozott.

— Üdvözöllek. A fiam!

— Pompás fiú.

— A másik kettő még magasabb. Az ölet minden gyermekem megüti.

— Derék. Azonban sajnálom, itt a tárcza a fő. Urak, olvastátok a Jóska czikkét. Jóska sok gazczikket irt már, de itt a «Harsona» tárczájában, a hogy Púpos grófról ir, minden ocsmányságot felülmúl. Össze van róla szedve minden disznóság. Czáfolhatatlan adatok — természetesen addig, mig a választás lefoly. Akkor Jóska visszahúz mindent — és kész a béke. Hanem barátom Zsarkay, most te vagy a fogóban. Ép most olvasám a kefelenyomatot. Rettenetes czikk. Feleséged, leányaid a legundokabb jelzőkkel.

— És ki merészelte azt tenni? — dühöngött a mandátumvadász úr.

— Oh öregem, ez a mi szokásunk. Itt minden embert megmártunk a csávában. Ha kibirja a bőre, jó, ha nem, veszve van.

Lábujjhegyen állva igyekezett olvasni a fejeken keresztül az ifjabb Zsarkay a czikket. Kékült, zöldült, a fogait csikorgatta.

— Ezért ölök!

(Folyt. köv.)

AZ ELSŐ FAGY.

KNOWLES FESTMÉNYE UTÁN.

EGY ÁLOM.

Irta: FR. KLOTILD.

Ali Achmed közel volt ahhoz, hogy golyót röpitsen agyába. Tehetséges, derék fiatal ember volt, ki küzdött az élettel, de nem birt megbirkózni vele. Valaha jobb napokat látott, mert szülei gazdagok voltak. Ő, az egyetlen gyermek, nem ismerte a pénz értékét és nem tudta, mi az a mindennapi kenyér. Szülei már ott vannak, a hol minden jámbor igazhivő: a paradicsomban. Mint szegény ember állott a világban. Büszke volt és becsületesen akarta megkeresni kenyerét, de a szerencsétlenség mindenütt nyomába lépett s mint mondják az arany is kővé változott kezeiben. Eltökélte magában, hogy megválik az élettől. Valami azonban mégis vonzotta a siralomvölgyéhez és eltörődött teste, sovárgó lelke oda vágyott a Bosporus partjára, a szép Fatimehez. Mehemed Ejul ezredesnek, az ő bácsijának szép leányához. Utolsó piaszterét egy Konstantinápolyba szóló jegyre költötte, és utazott a halál utolsóelőtti állomása felé . . .

Az öreg ezredes az ő melancholikus, zavart tekintetéből azonnal rosszat sejtett, de hogy mi az, a mi fiatal rokona lelkét nyomja, azt még sem tudta kitalálni.

Fatime azonban, mint minden nő, megsejtette mindjárt a szív titkos rugóját és Ali Achmed, tán önkéntelenül, tán Fatime szépségének varázsa alatt, megvallotta a borzasztó valót.

«Nem hittem volna Ali, szólott Fatime, hogy valakit nálamnál jobban szeress, és csodálom, hogy a rut halált is fölébe helyezted az én szerelmemnek. Micsoda pogány gondolat az, megválni az élettől? Nem tudsz megélni? Hát atyám nem ugy szeret téged, mint engemet? A mig ő él, neked a nyomortól nem kell félned. Felejtsd el tervedet Ali. Gyere, elvezetlek pihenő szobánkba, egy kedves, csöndes helyre, hol nyugodhatol, és ha az ember alszik, sokat feled és sok uj érzelem támad lelkében, sok uj gondolat agyában.»

Ezzel bevezeté az ambra illatú, szőnyegekkel kirakott benső terembe, hasist tett elébe és eltávozott. Ali csak egyre szívta szívta ezt a bóditó, édes, gyilkos illatot, mig végre mély álomba szenderült.

Mily csodás világba került: Egy csoport gyönyörű nő vette körül, kik mindnyájan barátságosan mosolyogtak feléje. Ali elkábult. ennyi szépségtől és bájtól, és nem tudta, hogy hol van? Végre megszólalt egy csodaszép, komoly arczu nő: «Én a *tapasztalat* vagyok, ezek körülöttem társnőim; én az embereknek sok jót, de sok kellemetlent is hozok, de az ember csak velem boldogulhat.»

«Én a *barátság* vagyok» — szólalt meg egy másik — «általam az élet virágos liget, nélkülem sivár pusztaság.»

«Én pedig a *szerelem* vagyok» — szólalt most meg a harmadik — «az egyik embernek bűvös, bájos álom, a másiknak keserves kín.»

Erre egy összetöpörödött, vén anyóka lépett elő, és rikácsoló, kiáltó hangon szólt: «én az *irigység* vagyok, kit az embernek minden tervénél számitásba kell vennie. Akaratlanul is utjában vagyok, és örülök, ha kelyhének édes italába ürmöt csepegtethetek.»

Végre két pajzán, fiatal szép leány, két testvér lépett elő: «Ne ámittasd magad ezektől; ők a te utaidat meg nem változtatják, ha mi ketten — *Szerencse* és *Protekczió* — nem lennénk veled. Terveid csak a mi támogatásunkkal sikerülhetnek.»

Mély csend lett. A magasból a szférák zenéje mellett egy lenge, könnyed, klasszikus szépségű alak közelgett. Méltóságos tekintete, megható lénye igézetbe ejtette Alit: «Ki vagy te isteni lény?» — szólt Ali kábultan, elragadtatva.

«Én a *költészet* vagyok», — mondá észbontó, olvadékony, édes hangon. — «Én rezegtetem meg a szív minden húrját, uralkodom érzelem és értelem felett: Ne csüggedj, a munka lelkesít és a ki bennem találja meg támaszát, felemelkedik a gyarló emberek százezrei fölé és uralkodik felettök, velük. Vedd e tollat tőlem, légy *költő* és munkád e fenséges küldetés legyen: terjeszteni a szeretetet az emberek között, buzdítani a csüggedőket, védeni a szegényeket s beleoltani az emberiségbe mindazt, a mi szép, jó és nemes. Eredj, *«küzdj és bizva bizzál!»*

Aztán sötétség támadt köröskörül. Ali kábultan, izgatott lélekkel ébredt fel. Mintha most is csak a szférák andalító dalát hallaná, mintha csak most is azt a bűvös, csodás, lenge alakot látná, mintha most is hallaná bűbájos, dallamos hangját. Kábultan ült az asztalhoz és önkéntelenül, mintegy félálomban, papirra veti a szép látományt: *«Az olympiai álmot»*. Lassankint felocsudott és szinte elfelejtve, hogy az igéző álom után mily fenséges valamit teremtett, támolygott ki a szobából.

Később Fatime a hasist eltávolitandó,

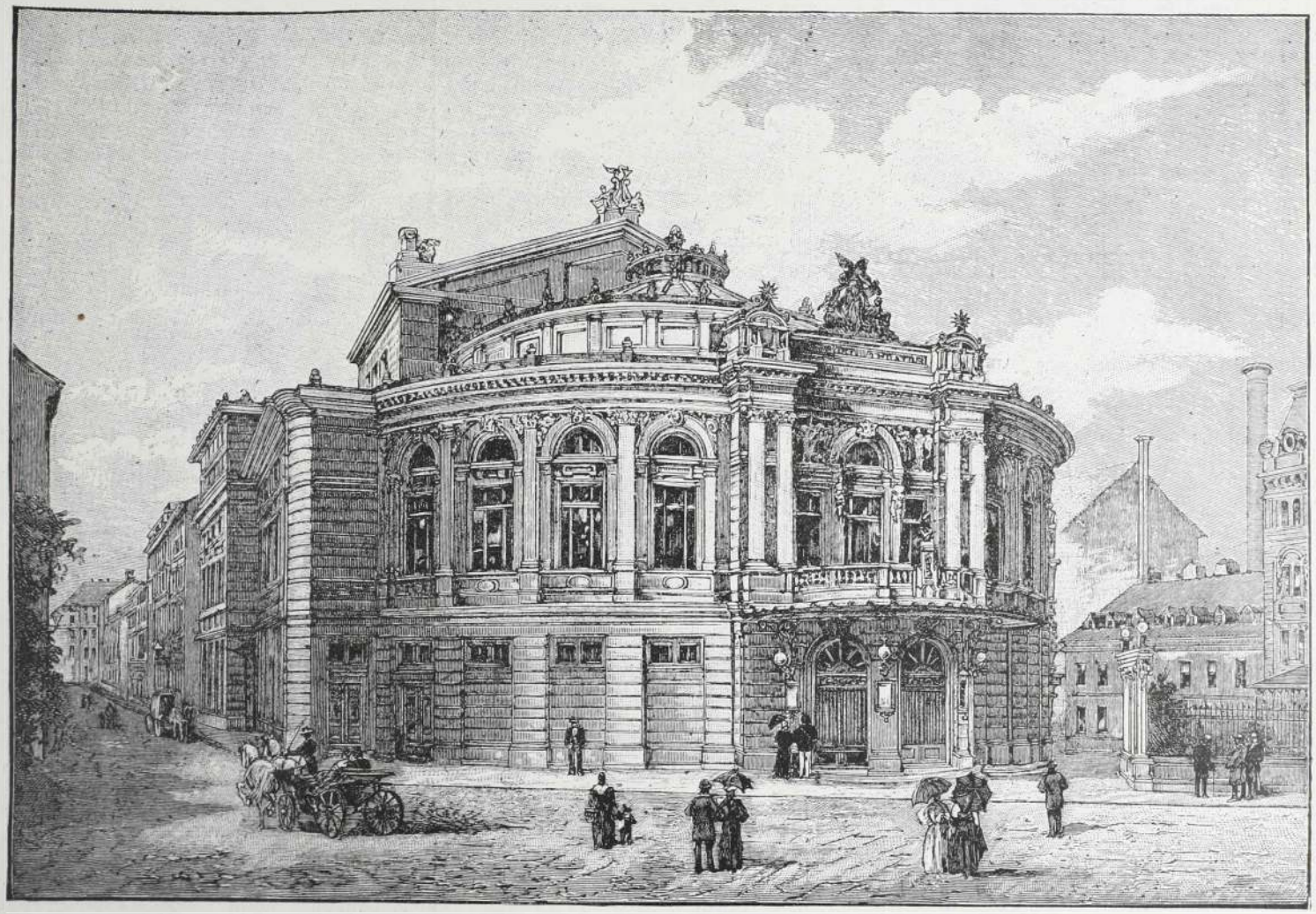

AZ UJ BÉCSI RAIMUND-SZINHÁZ

bement a szobába és tekintete önkéntelenül a hosszú irott papirlapon akadt meg. Mintegy elvarázsolva olvasta el a bűvösbájos sorokat, melyeknél szebbeket még ember nem irt. Nem is emberi nyelv volt az, hanem olvadékony dallam, a hogy csak a boszporus-parti bülbül tud énekelni. Egy édes-bús dallam, telve gyönyörrel és keserü búbánattal . . .

Az este Mehemed Ejul ezredesnél estély volt. A téa után Fatime összegyüjtötte a nagy szalonban a vendégeket és elszavalta: az «Olympiai álmot». Lélekzetüket elfojtva hallgatták a vendégek az isteni sorokat s maga Ali Achmed csodálta azokat legjobban. Hogyan? ő irta volna azt az édes szavu verset, mely édes volt, mint a sörbet, észbódító, mint a hasis, elbűvölő, mint a Szirász rózsái.

. . . . . .

Ali Achmedet nemsokára ünnepelték, mint a moszlimek legnagyobb költőjét. A sötét gondolatok nem üldözték többé, mert ott lebegett fölötte az a bűvös, ködszerü alak, mely őt mindig uj meg uj, szebb meg szebb dalokra lelkesitette. Ha a költészet varázsszerü lénye kiterjeszté fölötte szárnyait, kibontakozott a földi zajból, a földi porból és lelke emelkedett magasra, mind magasabbra. Ilyenkor irta azokat a szép verseket, melyek a szegény kecskepásztornak ép ugy vigasztalást nyujtottak, mint a kormányzás gondjaitól megtörött pasának. A sziklás Karszt tövében, a hullámzó Bosporus partján, a rózsás Ruméliában mindenütt csak Ali Achmed dalai hangzottak.

S a kiről a legszebb dalokat zengette, az Fatime volt, az ő édes-kedves felesége. Hiszen neki köszönhette, hogy nem dobta el magától az életet. És Ali Achmed nevével együtt Fatime neve is örökké élni fog, a hol csak moszlim szó hangzik fel.

PETŐFI ÉS JULISKÁJA.

Petőfi 1846 őszén ismerkedett meg Szendrey Juliával. Barátja Riskó Ignácz a negyvenes évek jónevü poétája mutatta be neki egy mulatság alkalmával Nagy-Károlyban. Julia a szomszédos Erdődről a mulatság kedvéért jött volt föl Térey Marihoz, a kihez régi, szívbeli barátság fűzte. Petőfi, a ki a táncznak nem volt barátja, a két lányt inkább szóval tartotta s különösen Julia kötötte le érdeklődését.

Petőfi szíve még beteg volt egy kevéssel azelőtt szenvedett szerelem fájdalmától. Medgyánszky Bertával való viszonya, a ki a költőnek a «Szerelem gyöngyeit» sugallta — nem tudni a lány, vagy a költő adott-e rá okot — megszakadt és Petőfi szenvedélyes szíve alig talált vigasztalódást. Bejárja az országot, hogy a változatosságban feledtesse föl-fölsajgó bánatát.

Lélekállapotának tükre benn van eme soraiban:

Egykor, ha szerelemre gyúltam:
Plátói szerelem vala.
Oly szentül hittem, hogy minden lány
A menyországnak angyala.

Azt hittem!... most tudom, hogy inkább
Ördög, mint angyal a leány, —
S nem sirok, ha nem kellek egynek,
Akad helyette akárhány.

Mindez azonban — mondja Gyulai Pál — túláradozása volt egy szenvedélyes szívnek, kit az érzéki kéjek némikép blazirozottá tettek, de mély érzéseit hiven megőrzé, s forrongó természete egész hevével keresi tárgyat.

S ekkor hozta össze a sors Juliával. Petőfi könnyen hevülő, lobbanékony szíve csakhamar szerelemre gyuladt a szép, beszédes lány iránt s a mulatság befejeztével elragadtatva köszönte meg Riskó barátjának, hogy bemutatta neki. Pár nap mulva ugyancsak Riskóval fölkereste Szendreyéket az erdődi kastélyban. Szendrey Petőfiben nemcsak a Riskó barátját látta, ki házuknak mint a környék egyik előkelő ifja, szívesen látott vendége volt, hanem az ekkor már hírre kapott költőt is és ott marasztotta a két fiatal embert ebédre.

Julia már a károlyi mulatságban észrevette Petőfi viselkedéséből érzelmeit. Fiatal szivét, ha eleintén nem is a viszonszerelem érzete töltötte be, de az a tudat, hogy ő az országszerte ismert költőt ily érzelemre gyulasztotta, jól eshetett hiuságának és egy csöppet sem nyilvánitotta, hogy idegenkednék Petőfitől. Nagyon valószinű, hogy eleinte csak hiuságára hatott a Petőfi szerelme és az érzelem csak azután fejlett ki, hogy szenvedélyes lényét egész hatalmával magával ragadja.

Az első erdődi látogatás már mind a költővel, mind Juliával megismertette kölcsönös vonzalmukat. Szivükben oly önkénytelenül támadt az érzés, hogy egyik sem tudta a másik elől elrejteni. Elragadtatva dalolja meg, hogy kedvese közelében lehet:

Künn a kertben voltunk,
Egymás mellett ültünk,
Az uristen tudja,
Mi történt körültünk?

Azt sem tudtam, mi van
Ősz-e vagy kikelet?
Csak egyet tudtam, hogy
Veled vagyok, veled.

Mikor Erdődről Riskóval visszatértek Szatmárra, a jó barát már tudta, hogy Petőfi szíve meg van fogva. S bár ismerte a költő lobbanékony természetét, az őszinte nyilvánulásból kitetszett, hogy ez az érzelem nem amaz eddigi mulékony hevületekből való, hanem mélységes, igaz, örökköntartó.

Te vagy, te vagy, barna kis lány
Szemem lelkem fénye!
Te vagy mind a két életem
Egyetlen reménye.

Ha ez az egy reményem is
Elmulandó álom.
Nem leszek boldog sem ezen
Sem a más világon!

Petőfi még a környéktől sem tudott megválni, a hol kedvesét tudta. A tervezett pár napi szatmári tartózkodásból hetek lettek, mialatt Petőfi ismételten átrándult Erdődre. De barátjának sem akart sokáig terhére lenni s úgy nehéz szívvel bár, de megvált a kedves közelétől, hogy Koltón, a barátja, Teleky Sándor gróf gyönyörű fekvésű birtokán dalba öntse szivének túláradó érzelmeit.

Hogy Petőfinek Szendrey Juliához való szerelme a költő minden szerelmi viszonyai között legigazabb, legtisztább volt, legjobban bizonyitják a Juliskához irt dalai. Minden eddigi szerelmi dala, gyöngye a szerelmi lírának. S mégis mennyivel szebbek mindezeknél a Juliska-dalok. Mennyivel igazabb, közvetlenebb, megkapóbb minden sora ezeknek a daloknak, mint akár az Etelkához, akár a Bertához irottak! Pedig ha azokat olvassuk, egy perczig sem kételkedünk a bennök kifejezett érzelmek tisztaságában. Az eddigi érzelmek igaz voltában hinnünk *lehet*, ebben hinnünk *kell*. Ezt a hangot tettetni nem lehet, ez maga a közvetlenség, igazság a maga megkapó mivoltában. Az a természetesség, mely Petőfit a világ első lirikusainak egyikévé teszi.

Koltón egészen belemerült álmadozásába. Jövendő boldogsága rávetette fényét jelenére, hogy sugaraival beragyogja a költő világát. A koltói regényes vidéken elbolyongva ujra átélte a Juliával töltött szép napokat, hogy dalaiban örök kifejezését adja ez emlékeknek.

De a boldogság mézeshetei csakhamar befellegeztek. Kósza hírek hamar találnak hivőkre és a környékbeli fiatalság sietett megvinni minden apróságot az erdődi vár szép lakójának, a ki egy poéta szerelmére föl tudott lobbanni, de az ő szavaikra hideg maradt. Elbeszélték, hogy Petőfi egy czigánylányba szerelmes, majd hogy szinésznőkkel van viszonya s a szegény leány, a ki még csak levelet sem kapott szerelmesétől, végre is hitelt adott a híreknek és elfogadta daczból egy környékbeli gazdag ifjú udvarlását. Leveleiben U. Endrének nevezi őt és annyit tudunk róla, hogy régóta törte már magát Julia szerelme birhatásáért. Szendrey Julia naplói s levelei híven visszatükröztetik ezt a kétség és remegés közt eltölt állapotot, melyben üldözött madárként vergődött.

Petőfi is értesült a Julia szivében beállott változásról. Daczos természete nem tudott megnyugodni kedvesének vélt hűtlenségében és fölhevülésének pillanatnyi lángjában az első lányt a ki tetszését megnyerte, feleségül akarta venni. Ismeretes a Prielle Kornéliával történt epizód, a kit, midőn egy dalát a debreczeni színpadon az ő kedveért elénekelte, ott nyomban este az előadás után feleségül akart venni.

De ez az elhidegülés egyik részről sem volt tartós és komoly. Mindegyik azt várta, hogy a másik kezdje meg a békülést. Julia szólalt meg először. A kétségbeesett szerelem diktálta neki azt a levelet, melyet Térey Marihoz intézett, a ki előtt szerelmének minden titka tudva volt. «Hatalmadba adok mindent tenni — irja neki szenvedélytől áthatott levelében — mit csak jónak látsz, csak azt tedd, hogy láthassam őt».

A jó barátnő levele nem késett. Petőfi lobbanékony természete a mily könnyen haragra vált, oly könnyen meg is békült. Már május 16-án Erdődön volt és a kibékülést megpecsételte

Hol a lány, ki lelkem röpülését...

kezdetű gyönyörű költeményével.

De a szerelem boldogságát ujra megzavarta valami és pedig sokkal komolyabban, mint az a futó felhő. Petőfi röviddel Szendrey Juliával való kibékülése után megkérte a lány kezét szüleitől. Az apa, igen képzett, gyermekei sorsát szivén viselő ember, Petőfiről eddig vajmi kevés biztatót hallott. Azt tudta csak, hogy valamely vidéki truppnál szinészkedett, meg hogy verseket ir. Mindez dicsőségre elég lett volna, de tisztes megélhetést nem biztositott volna jó módhoz szokott lányá-

nak. Egy őszinte hangú levélben fölkérte tehát a költőt, hogy egyelőre mondjon le a lánya kezéről. «Én önt nem ismerem — írja többek közt — leányom még igen fiatal, örvendeni fogok, ha önt mentül többször láthatom s egy év mulva beszélhetünk erről az ügyről bővebben.

A daczos természetű költő ezt egyenes visszautasításnak vette. Haragjának első fölhevülésében egyenesen Erdődre ment és kijelentette, hogy neki a lányt birnia kell és az apának nincs joga gyermeke kezét tőle zsarnokilag megtagadni. Szendreyt ez a kiméletlen föllépés egészen kihozta a sodrából és megtiltott lányának minden összeköttetést a költővel.

Juliának igen fájt ez a föllépés. Engesztelésre akarta birni a költőt, de ez elhidegülésnek vette Julia tartózkodását. Haraggal vált meg kedvesétől és hogy mily kedélyállapotban, mutatják eme sorai:

Elvittelek volna, mint nap a harmatot,
Mint az esti szellő a rózsalevelet,
De most, mint a nyílvesszővel a zaklatott,
Megsebzett oroszlán, úgy megyek el veled.

Hozzájárult a szerelmesek elhidegüléséhez az is, hogy a hir egy osztrák katonatisztről beszélt, a ki Juliát elveendő lesz. Petőfi, a ki kevéssel azelőtt Jókait egy levelében vőfélyül szemelte ki lakodalmára, most ezeket írja neki: «Nem veszem nőül, mert úgy tapasztaltam, hogy valami osztrák gróf akarja elvenni. Osztrák, katonatiszt és gróf — háromszoros ellenség.»

Más szerelemben akart feledést, vigaszt keresni. De hiába. Vissza-visszavonta valami Juliájához. Térey Marinál találkoztak a szerelmesek és ujra megbékültek. De a béke most már tartós volt. Nem törődve a szülők ellenkezésével, Julia 1847 szept. 8-án örök hűséget esküdött a költőnek.

Róna Béla.

ÉDES ANYÁM RÓZSAFÁJA.

Házunk előtt, kis kertünkbe
Virit még a rózsa.
Isten tudja, hány év tünt le,
Hány év már azóta,
Hogy jó anyám a kis kertbe
Rózsafáját elültette . . .

Nagyon régen elültette:
Kis gyermekkoromba;
A rózsáját maga szedte,
Én fűztem csokorba,
S kitettük a kis ablakba,
Mindenki úgy bámult rajta.

Magam vagyok, magam járok
Most a rózsakertbe,
Én tépem le a virágot
Kis csokorba szedve . . .
S kiviszem a temetőbe
Édes legyen álma tőle.

Várnai Emil.

IRODALOM.

Mulandóság czimen adta ki tiz év alatt irt költeményeit *Varsányi* Gyula.

Varsányi tartalmas poéta. Vannak eszméi s ez eszméket költői formákba tudja önteni. Költészetén — tán keserű élettapasztalatai vezették rá — sajnálatos búskomor hangulat vonul át, a mulandóság lehelletét mintha éreznők rajtuk. S enynyiben megfelelő és igen találó a czím is a kötethez. Mindamellett én legsikerültebbnek tartom ama költeményeit, melyeknek nem elmélkedés, hanem érzelem az alapja. A «Rózsa emléke», a kötet gyöngye is ilyen természetü. De távol legyen tőlem, mintha ezeket azoknak a rovására dicsérném. A formaérzék, a költői gondolatok sokszor meglepően szép volta általán jellemzik Varsányi költeményeit. És a mi ritka poétánknak a sajátja, csak akkor ir, ha valami erősen megihlette lelkét és előbb átszűrődött gondolkodása kohóján. Ez adja meg verseinek bevégzettségét, tartalmas volták. A kötetet minden poétakedvelő embernek jó lélekkel ajánljuk, annál is inkább, mert szerzője maga adta ki. Ára egy forint.

Varsányi Gyula költészetében van valami sajátos, megkapó. Az az örökös mélabús hang szivünkhöz szól, elhisszük neki, érezzük, hogy igaz, szivből jövő. És ez az oka, hogy rokonszenvezünk fájdalmával, bánatával, nem mint azokkal a poétákkal, akik csak divatból pengetnek szomorú hurokat. A ki ismeri ezt a hallgatag, csöndes fiatal embert, a mint tépelődve, szinte álmodozva jár kél, ráismer könyvében is. Csöndes, búskomor a hangulat mindvégig, csak olykor-olykor találunk egy-egy erősebb kifakadásra a «Syrén» czimű szép szerelmi cziklusban. Van ebben egy igen szép kis költemény, melyet mutatóul ide irunk:

Mikor hozzám jöttél,
Azt mondtad én nekem:
Fel fogod vidítni
Szomorú életem'.

Előzesz lelkemről
Minden bút, bánatot;
Szemed rám örökös
Szerelemmel ragyog.

S rövid életem is
Megrövidítetted,
Haldoklásomat is
Megkeserítetted.

*

Palágyi Lajos, a jeles fiatal költő «Az ifjú szerzetes» czimen egy hosszabb bölcselmi költeményt ad ki, mely deczember hóban fog megjelenni. «A költemény — mondja a szerző — több mint évtizedes tapasztalás és szemlélődés poétai eredménye.» A munkához a költő testvérbátyja *Palágyi* Menyhért, a Petőfi-társaság tagja és ismert aesthetikus ir előszót. Palágyit, ki három verskötetével oly előkelő nevet vívott ki magának, külön ajánlanunk fölösleges. A munka ára 1 frt lesz. Megrendelhető a szerzőnél (Budapest, Szilágyi-utcza, 2. szám).

*

A karácsonyi könyvpiacz három érdekes ujdonságából hozunk jelen számunkban mutatót. *Sebők Zsigmond* szépséges novella kötetéből egy gyönyörűen megirt apróságot; a könyvről magáról bővebben irunk. A másik *Murai Károly* pompás humorral megirt jelenete az Almanachból, mely a jeles elbeszélőnek egyik legsikerültebb aprósága. És végül egy igen érdekes könyvből, *Róna Béla «Petőfi és Juliskája»* czimű illusztrált gyémántkiadású könyvéből, mely a nagy költő és neje közötti viszonyra vonatkozó naplót és kiadatlan leveleket közli. Igen ajánljuk e díszes könyvecskét hölgy-közönségünk figyelmébe.

*

Satanella tárczáira hirdet előfizetést az Országgyűlési értesítő-társaság. A kötet, melynek ára 1 frt lesz, karácsonyra díszes kiállításban fog megjelenni Ajánljuk a könyvkedvelők figyelmébe.

*

Petri Mór ismert poéta költeményeinek második kiadására hirdet előfizetést. Az előfizetési összeg 1 frt, mely a szerző nevére Zilahra küldendő.

*

A Miatyánk ifj. Szász Béla költeményével remek füzetben jelent meg Hornyánszky Viktornál. Bibliai képek gyönyörű reprodukcziója a nyomdai kiállitás valóságos remekévé teszik e kiadást, mely karácsonykor bizonyára sok vevőre akad.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Szinházi vita a képviselőházban: A vigszinház s a nemzeti szinház uj épületének kérdése. — Városinház. — Az állam s a vidéki szinészet.)

A hét legnevezetesebb szinházi eseménye a főváros negyedik szinházában: a Sándor-utczaiban játszódott le egy rövid vita alakjában.

Hát bizony, tekintve azokat a mélyreható reformokat, a melyeknek — úgy a fővárosi, mint főképen a vidéki szinészet reorganizálása tekintetében — küszöbén állunk (de magas lehet az a küszöb, hogy oly hosszú idei készülődések után sem tudjuk átlépni!) — ez a szinházi vita meglehetős rövidecske volt. Kaptunk ujra kegyelmes igéreteket, a melyeken egy esztendeig rágódhatunk, hogy azután a következő évben a megujított igéreteken rágódhassunk. A dolgokat — bármily sürgősek s életbevágók legyenek is — elodázni s a szüntelen elodázás által elposványitani: ime ez a mi rendszerünk minden tekintetben s minden téren.

Pedig hát azalatt a félórai vitácska alatt meghánytak-vetettek ott a képviselőházban sok okos dolgot. Ott van példának okáért az a bizonyos leányzó, a mely — állitólag — nem halt meg, csak szunnyad: a vigszinház dolga; a belügyminiszter kijelentette, hogy a tárgyalások folyamatban vannak annak létesitése érdekében. Ez elég arra, hogy most már egy esztendeig ismét szunnyadjon a kérdés. Azt ugyan mindenki érzi, hogy egy negyedik szinházra égető szüksége van a fővárosnak, mert az utóbbi évek alatt rendkivül felszaporodott szinházi publikum felerésze tényleg kiszorul a meglévő három szinház nézőteréről, másrészt pedig a nemzeti szinháznak is szüksége volna arra, hogy a repertoirejába kénytelen-kelletlen fölvett könnyebb fajta vigjátékokat, vaudevilleket,

bohózatokat végre kiszoríthassa műsorozatából s egészen ideális czéljának elérése felé törekedhessék: a magasabb, tisztultabb művészet és irodalom szolgálatában, emelésében, fejlesztésében és ápolásában fejthesse ki működését. Csak is ez lehet a nemzeti színháznak igazi hivatása, nem pedig a «Keleti utazás», «Napamasszony», «Válás után», «Miniszteri tárcza», «Papa», «Baba» stb. stb. léhaságok kultiválása. De még a vidéki színészet elárvult ügyén is nagyot lendítene az, ha a fővárosi állandó színházak száma mihamarabb szaporodnék egygyel.

Csakhogy hát én tulajdonképen üres szalmát csépelek, mert igen sok tinta fogyott már el annak a bizonyítgatásában — a mi pedig magában is oly természetes, hogy bizonyításra sem szorul — hogy milyen nagy, égető szüksége van a székes fővárosnak egy negyedik színházra, a belügyminiszter úr pedig kijelentette, hogy «a tárgyalások már folyamatban vannak». Hát lehet-e ennél többet kivánnunk harmadfélévi agitáczió, halogatás és elodázás után? Ugyanez volt a felelete a színházak legfőbb felügyeletével megbizott belügyminiszter úrnak arra a kérdésre is, hogy miképen állunk a nemzeti színház uj épületének dolgával. A belügyminiszter a nyáron anketet hívott össze ennek a kérdésnek a megvitatása czéljából, ott kimondták — a mit különben a fővárosi publikum régen érez és hangoztat — hogy a nemzeti színház mai rozoga, toldozott-foldozott épülete kicsi is, meg alkalmatlan is arra, hogy czéljának méltóan megfelelhessen, ennélfogva sürgető szükség van egy uj nemzeti színházra. Most végre odáig jutott a dolog, hogy «folyamatban vannak a tárgyalások» az iránt, vajjon a nemzeti színháznak egyáltalában el szabad-e költözködnie mai helyéről. Pedig már mi abban a szép, de ugylátszik hiú reménységben ringattuk magunkat, hogy a millennium alkalmával a világ minden tájáról ideözönlő idegeneknek nem kell majd pirulva mutogatnunk, hogy, íme, ez a mi legelső színházunk, melynél a külföld bármely vidéki városkájának díszesebb és nagyobb színháza van.

A várszinház kérdését is megbolygatták egy kissé a képviselőházban, még pedig egészen oly értelemben, mint a hogy mi azt legutóbbi «Heti krónikánk»-ban bőven kifejtettük s megokoltuk: a várszinházat külön kell választani a nemzeti szinháztól, melynek az csak nyüg és alkalmatlan teher, s a várban egy állandó szinházat emelni a budaiak részére, mert Budának volna nagy, állandó szinházi publikuma egész éven át, csak tisztességes, művészi nivón álló előadásokat kell produkálni.

Utolsó helyre hagytuk — pedig fontosság tekintetében nem áll utolsó helyen — a vidéki színészet elárvult, mostoha ügyét. *Hieronymi* annak idején, a mikor a belügyek vezetését átvette, őszintén kijelentette, hogy a szinházak dolgához keveset ért ugyan, de feladatához híven tanulmányozni fogja azt s a legrövidebb idő alatt gyökeresen reformálni fogja a vidéki színészetet. Sok víz lefolyt már azóta a Dunán s csak egy lépéssel sem haladtunk e tekintetben előre. A színész-egyesület adja nyakra-főre a konczessziókat a szinigazgatásra csak azért, hogy a sok éhező, faczér színész szerződést kapjon, a nyomor nőttön nő, a viszonyok kétségbeejtően elmérgesednek, a vidéki színészet hitele, renommeja egészen megsemmisül, szóval haladunk a lejtőn lefelé. Itt nem használ többé a reorganizáczió, az sem, ha az alamizsnát, melyet a vidéki színészetnek odadob, megkettőzi az állam, itt gyökeres reformra van szükség.

S vajjon kinek kötelessége segítő karját odanyujtani, hogy fentartsa sülyedésében a vidéki színészetet, mely oly megbecsülhetetlenül nagyfontosságu kulturális missziót teljesit? Természetesen az államnak, a melynek az érdekeit oly híven s oly lelkesedéssel szolgálta mindenkor — egészen önerejére utalva — a vidéki színészet; az államnak, a mely semmiféle intézménynyel szemben nem tanusit oly hálátlan s mostoha bánásmódot, mint épen a vidéki színészettel szemben. Pedig a szinművészetnek oly jelentősége van hazánkban, a minővel talán sehol sem bir a világon.

Tetteket kérünk tehát s nem igéreteket; vaskézzel kell belemarkolni ebbe a rendezetlen khaoszba s rendszert, rendet teremteni. Hogy eddig fajulhattak az állapotok, annak sem a vidéki színészet az oka, mely — nagyon természetesen — egészen önerejére utalva, nem tudja megfelelő nivón fentartani magát, hanem azok az urak az okai, a kikre a szinművészet fölött való legfőbb felügyelet bizva van s a kik kényelmesebbnek tartották a kérdés elől mindég kitérni, mint azt gyökeres megoldás felé vezetni.

Erős pénzalap nélkül, mely a szinpadot legalább némileg függetlenné teszi a jövedelmethozó tömegtől, a szinházat tiszta elvek szerint vezérelni lehetetlen. A történelem és saját mindennapi tapasztalátunk erősiti, hogy a művészeti tiszta irány és az anyagi létezés követelményei közötti küzdelmet egy szinpad sem állja ki, mely önfentartásra van szorulva.

* * *

Most pedig bocsánatot kérünk, hogy a főváros három szinháza közül csupán a negyedik szinházban lefolyt eseményekről irtunk krónikát, de mi igazán nem tehetünk róla, hogy igazi szinházi események tekintetében oly meddő volt ez a hét, mintha nem nem is volnánk az haute-saison kellő közepén, mintha nem is telnének meg naponként zsufolásig a nézőterek, hanem a nyári saison unalmai és üres padsorai kisértenének már is.

Tessék a direktorokat okolni!

Justinus.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

R. A. Budapest. *L. D.* Nagyvárad. *S. E.* Nagyvárad. *Dr. T. Á.* Budapest. Munkatársunk *Lazzaroni* felkért bennünket, hogy köszönetét fejezzük ki azokért az elismerő sorokért, melyekkel mult heti krónikáját elhalmozták.

Fr. Kl. Budapest. «A tizenhat éves leány álma» kedves dolog. Mielőbb sorát ejtjük. Üdvözlet.

S. S. Székesfehérvár. Feleki Sándor.

Pagliaccio. A vers hangja elég csinos, üde; de annyira bőviben vagyunk a verseknek, hogy közlését egyelőre nem igérhetjük.

M. Klára. Hogy mért használ a szerző álnevet? Nos hát kedves Nagyságod, mert vannak esetek, mikor az álnév sokkal *nyomatékosabb*, no meg talán *érdekesebb* is (mert hisz minden, a mi kiváncsivá tesz érdekel is), mint a valódi. Aztán ez nem is uj divat, mint kegyed hiszi. Hogy lapunkban kik irnak a különböző álnevek alatt, ennek elárulására nem vagyunk följogositva, de egynehányat elárulhatunk. *Dr. Fidelis* néven Feleki Sándor, *Lazzaroni* Lázár Béla, *Adalbertus* Róna Béla, *V. S.* Várnai Sándor irnak.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje"

mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátlanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ára 1 frt.*

Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen véve. Beszerzési forrás:

CZERNY J. ANTAL, Bécs, I. Wallfischgasse 5. sz.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve.* — *Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.* Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* dr. Herz, *Kassán* Megay G., Wandrascheck, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Elias Armin, Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva. Levélczim és gyár:

Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában.)

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Liliom-utcza 8. Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen.

Bekötési táblák a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január-junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 frt 30 krjával megrendelhetők a «Magyar Géniusz» kiadóhivatalában **Budapest, Teréz-körut 41.**

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvénytársaság. Budapest, Aradi-utcza 8.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk ke'elt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint piperészer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik.

ÁRVAI J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári — **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST

PÁRIS
11. Rue de Conservatoire

Bécsi-utcza 9.

LONDON
70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve az őszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni.

Magy. kir. államvasutak.

148341 szám.
93

Hirdetmény.*)

Árudijszabás életbe léptetése a hidegkut-tamási h. é. vasuton.

A magyar kir. államvasutak kezelése alatt álló hidegkút-tamási h. é. vasuton a megnyitás napjával ezen vasut árudijszabása (II. rész) lép életbe, mely a gyors és teheráruknak ezen h. é. vasuton való szállitására vonatkozó határozmányokat és illetményeket tartalmazza.

Ezen dijszabás példányai a m. kir. államvasutak dijszabási szakosztályában példányonkint 30 krért kaphatók.

Budapest, 1893. nov. 8-án.

Az igazgatóság.

*) Utánnyomás nem dijaztatik.

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, aczélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek.

TÁNCZ-INTÉZET

NEUMANN M.

TÁNCZ- ÉS ILLEM-TANÁR

Budapest, Ferenczieк-bazára II. lépcső I. em.

Tanulók felvétele intézetemben délután 4 és 6 óra között. Ugyanott magántanitást intézetekben és magán-házakhoz elvállalok.

Minden szombaton 8 órakor összgyakorlat.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az ősz haj eredeti fényét és fiatalos szinét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

Hirdetések

felvétetnek

a kiadóhivatalban

BUDAPEST

VI., Teréz-körut 41. sz.

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnévnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár	fin. zergebőr topán wichsbesetzezel	frt 5.—
1 pár	orosz lak topán angol varrott	« 6.—
1 pár	magas száru bagaria topán	« 7.—
1 pár	gombos angol topán	« 6.50
1 pár	angol Bergsteiger	« 6.—

Hölgyeknek:

1 pár	zergebőr topán magas szárral	frt 3.50
1 pár	posztó orosz lakkal	« 4.50
1 pár	kesztyü bőr lakkal	« 4.50
1 pár	gombos angol topán	« 4.50
1 pár	füzős korcsolya topán	« 4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli comot czipők nagy választékban.

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

Chypre
Frangepane
Gyöngyvirág
Jacinthe
Ylang-Ylang

Szoba-illatok

Reseda
Opoponax
Jockeyclub
Orgona-virág
Széna, Tea-rózsa

a franczia készitményekkel versenyképes minőségben ajánlják

MOLNÁR ÉS MOZER

droguisták

Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 9.

Hein János

Budapest, Kerepesi-ut 82.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÜLTETÉSÉRE,** ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A „COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.— és 3.50.** Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

STERNBERG ÁRMIN és TESTVÉRE

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

Bendt Ede Braunschweig.

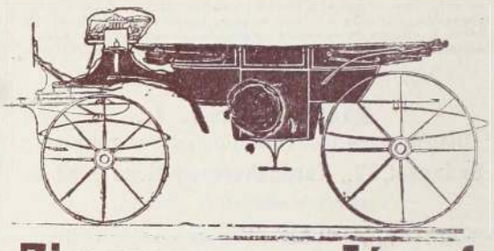

Zimmermann József

kocsi-gyártó

Budapest, VIII., Magdolna-utcza 43.

(a Lujza-utcza sarkán)

ajánlja dus készletét uj kocsikban, ugyszintén a kereskedelmi muzeumban kiállitott kocsijait. Elvállal megrendeléseket uj kocsik készitésére. Ócska kocsik ujakra becseréltetnek. Javitások olcsón és gyorsan eszközöltetnek.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrverességet, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz.

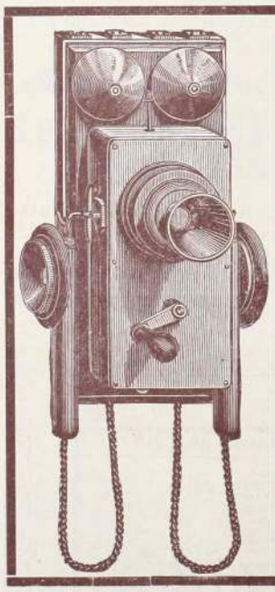

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetű telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8.

TUDÓSITÁS.

A cs. és kir. közös hadügyminiszterium különféle ruházati és felszerelési tárgyakat az általános verseny utján szándékozik biztositani.

A teljes tartalmu hirdetmény az ajánlati mintával továbbá a szállitandó czikkek kimutatása a 4-ik hadtest hadbiztosságánál, a 2. számu ruharaktárnál Budapesten, valamennyi kereskedelmi és iparkamaránál, a kereskedelmi muzeumnál és a magyar országos iparegyletnél Budapesten, — valamint a szerződési tervezet alakjában szerkesztett részletes feltételek valamennyi hadtest-hadbiztosságánál, a brünni, budapesti, gráczi, kaiserebersdorfi ruharaktárnál, a karlsburgi fiók-ruharaktárnál, valamennyi kereskedelmi és iparkamaránál, a budapesti kereskedelmi muzeumnál és a magyar országos iparegyletnél Budapesten, betekinthetők.

Budapesten, 1893. év október havában.

A cs. és kir. 4-ik hadtest hadbiztosságától.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Második évfolyam. 48. szám. 1893. november 26.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Id. Szőgyény Marich László. † — Battenberg herczeg. — István bácsi. — Giuseppe: *Hajnalhasadás.* — Lázár Béla: *Fekete fátyol.* — Kempf Józsefné: *A letört bimbó.* — Sass Ede: *Mese egy csunya asszonyról,* — Életigazságok. — Tolnai Lajos: *A harmadik.* — Réthy Lipót. — Tatich Péter: *Athléták.* — Lazzaroni: *A Hét.* — Sz. E.: *Sappho.* — Zilahy Ágnes: *A nagyasszony.* — Szinház. — Irodalom. — Képek.

BUDAPEST,
Váczi-utcza 12.

Eisenschiml és Wachtl
a fenyképészet
és rokon szakmák összes
kellékeinek
GYÁRI RAKTÁRA.

BÉCS,
VII., Kaiserstrasse 62.

708

Karácsonyfa-diszitések
BISENIUS F. C.
jelenleg
Bécs, I., Singerstrasse 11. szám.
4929. számu telefon.
LEGOLCSÓBB NAGYBANI GYÁRI ÁRAK.

Feltünő ujdonság!
Izzó- és kristály-gömbök, ugyszinte tojások 12 krtól feljebb.
Közvetlenül behozott
japáni karácsonyfa-lampionok darabonként 6 kr.
Csodálatosan tündöklő gömbök
3 krtól — *gyümölcsök* 8 krtól, — *diók* 6 krtól — *tojások* 10 krtól feljebb.
Kiváló ujdonságok üveggyümölcsökben és kecses képzeleti lógókban.
UJ! ELÉGHETLEN DISZ.
Hópelyhekben és lángmentes **hóvatta** nagy csomag 12 kr., **jégguirlandok** és **karácsonyfuhaj.**
Uj alkatu fényvisszaverő diszek,
ugyszinte angyalok és csillagok a fák felső csucsai részére darabonként 8 krtól feljebb.
Árjegyzék az ezernyi eredményes és legujabb karácsonyfa-diszekről ingyen kapható.
Fióküzletem sehol sincs.
208

NE VEGYEN SENKI
karácsonyi ajándékot,
mert mindenki ingyen kap

egy 50 pompás szines képet tartalmazó és diszes kötésü nagy
Magyar történeti albumot,
egy Szépirodalmi könyvet (regény, elbeszélések vagy költemények),
egy Szabad Szó nagy képes naptárt
egy 40 szines képet tartalmazó
TÖRVÉNYBAKTER
czimü könyvalaku regényt,
a ki
legalább egy negyedévre Budapesten 2.50, Vidéken 3 forinttal bármely naptól fogva a „Szabad Szó"-ra előfizet.

Előfizetések a „Szabad Szó" kiadóhivatalához
Budapest, VI., Teréz-körut 41. küldendők.

A „MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM"
a legdiszesebb magyar történeti munka lesz, mely eddig a sajtót elhagyta. Nem kevesebb, mint **ötven nagy pompás szines képet fog tartalmazni,** melyek a történet legkimagaslóbb és legmagasztosabb jeleneteit fogják ábrázolni.
A „MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM"
a **„Szabad Szó"**-hoz hasonló nagy alakban, **rendkivül finom vastag papiroson, művésziesen diszitett kötésben** fog megjelenni. A képeket kitünő magyar művészek készitik és a mellé csatolt szöveget, Magyarország történetét, egy fényes tollu irónk irta.

TÁNCZ-INTÉZET
NEUMANN M.
TÁNCZ- ÉS ILLEM-TANÁR
Budapest, Ferencziek-bazára II. lépcső I. em.
Tanulók felvétele intézetemben délután 4 és 6 óra között. Ugyanott magántanitást intézetekben és magán-házakhoz elvállalok.
701
Minden szombaton 8 órakor összgyakorlat.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata
a megzavart ideg
és nemi rendszerről.
Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért le vélbélyegben.
656 **Bendt Ede** Braunschweig.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK
a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 frt 30 krjával megrendelhetők a «Magyar Géniusz» kiadóhivatalában
Budapest, VI., Teréz-körut 41. szám.

Egyes szám ára 20 kr.

A Magyar Földhitelintézet

4%-os zálogleveleit

mint **legbiztosabb tőkebefektetést** ajánljuk, melyek 10.000, 1000 és 100 frtos czimletekben adatnak ki, **adómentesek** és teljes mértékben lesznek kisorsolva. — **E záloglevelek nálunk napi árfolyamon dijmentesen kaphatók.**

Tőzsdei megbizásokat és minden a **váltóüzlet** keretébe tartozó ügyletet legelőnyesebb feltételek mellett foganatositunk.

Betéteket

50 forinttól kezdve folyó **(check)** számlára elfogadunk és további intézkedésig **4%-al adómentesen** kamatoztatunk. Betétek 10.000 frtig **felmondás nélkül** felvehetők.

Szelvények

beváltását **dijmentesen** eszközöljük. — **Pénztári órák reggeli 9 órától esti 5 óráig.**

„HERMES"

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság,

BUDAPEST, 553

V. ker., Dorottya-utcza 8. szám.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

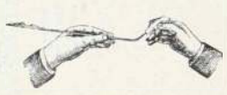

A „COLUMBUS"

czimbalomverőfej megszünteti a eddigi fáradságos pamutolást és annak tompító hatását, erős és cs[illegible]ó hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.–, 2.50, 3.**— és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

STERNBERG ÁRMIN és TESTVÉRE

cs. és kir. szab. hangszeripar 675

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az ősz haj eredeti fényét és fiatalos színét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.* 664

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

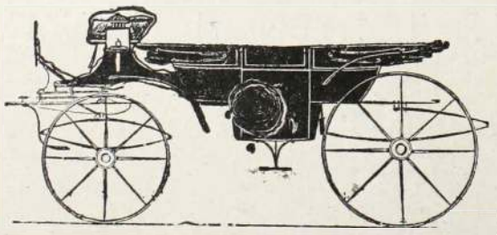

Zimmermann József

678 kocsi-gyártó

Budapest, VIII., Magdolna-utcza 43.

(a Lujza-utcza sarkán)

ajánlja dus készletét uj kocsikban, ugyszintén a kereskedelmi muzeumban kiállitott kocsijait. Elvállal megrendeléseket uj kocsik készitésére. Öcska kocsik ujakra becseréltetnek. Javitások olcsón és gyorsan eszközöltetnek.

Magyar királyi államvasutak.

ad. 143779. szám.

Hirdetmény.

Legolcsóbb és legrövidebb utirány Olaszországba, Fiume, Anconán és Fiume-Velenczén át.

A Budapest-Fiumén át Anconába vagy Velenczébe, valamint viszont fennálló közvetlen menetjegyeken kivül, melyek ára az I. oszt.-ban 14 frt 60 krt, a II. oszt.-ban 12 frtot és a III. oszt.-ban 7 frtot teszen, f. é. november hó 1-től kezdve Budapest, Arad, Pécs, Szabadka, Szeged, Temesvár, Zágráb és Zákány állomásokról is adatnak ki az olasz vasutak alább megnevezett nagyobb állomásaira és viszont Fiume-Ancona illetőleg Fiume-Velenczén át, a gyorsvonatokra is érvényes közvetlen menetjegyek. Budapestet illetőleg a jelentékenyebb olasz állomásokra szóló jegyek árai a köv tkezők:

a) Fiume-Velenczén át:

Budapestről

Florenczbe I. o. 67.55, II. 50.10, III. 30.— frcs
Genuába I. « 82.90, II. 61.95, III. 36.35 «
Milánóba I. « 64.05, II. 48 70, III. 28.60 «
Turinba I. « 82.70, II. 61.80, III. 36.25 «

b) Fiume-Anconán át:

Budapestről

Bariba I. o. 86.55, II. 64.45, III. 37.80 frcs
Brindisibe I. « 100.35, II. 74.10, III. 43.35 «
Nápolyba I. « 93.90, II. 69.55, III. 40.80 «
Rómába I. « 67.80, II. 51.30, III. 30.15 «

Ezen menetjegyeken kivül a fentemlitett magyar állomásokról még Battaglia, Bologna, Livorno, Padua, Pisa és Verona állomásokra is adatnak ki közvetlen jegyek, melyek úgy az illető állomásokon valamint a városi menetjegy irodákban válthatók, hol e tekintetben bővebb felvilágositás is nyerhető.

A podgyász emlitett állomásokon az illető olasz állomásokra úgy Fiume-Anconán mint Velenczén át közvetlen vételik fel.

Fiume és Velencze között a «Venezia». Fiume és Ancona között pedig a legnagyobb kényelemmel berendezett «Villám» nevü gyorshajó közlekedik, mely utóbbi teremmel, külön kabinokkal férfiak és nők számára, 40 I. oszt. kütünő ágygyal, dohányzó teremmel, fürdőszobával, villanyvilágitással és gőzfütéssel van ellátva, Atkelési időtartam 10 óra. A gőzhajók a téli idényben azaz 1894. évi márczius végéig következő menetrend szerint közleke nek.

Fiuméből **Anconába** indulás minden csütörtökön 7½ órakor reggel, érkezés 5½ órakor este; **visszautazás Anconából** minden szombaton 9 órakor este érkezés Fiuméba másnap 7 órakor reggel.

Fiuméből Velenczébe indulás minden vasárnapon 4 órakordélután, érkezés másnapon 6 órakor reggel; **visszautazás Velenczéből** minden kedden 7 órakor este, érkezés Fiumeba másnapon 9 órakor reggel.

Azon hajók, melyek Velenczéből Fiuméba közlekednek, időnként Piránót is érintik, mely esetek a velenczei hirlapokban és a Szt.-Márkus téren külön hirdetményekkel fognak mindenkor közzétetetni.

Budapest, 1893. november hóban.

M. kir. államvasutak igazgatósága.

(Utánnyomat nem dijaztatik).

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Lilliom-utcza 8. Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen.

A „KOSMOS" MŰINTÉZET KIADÁSÁBAN

Budapest, VI., Aradi-utcza 8. sz.

megjelent

Budapesti képes családi naptár.

Ára 35 kr.

Gazdag szépirodalmi tartalommal és pompás szinezett képekkel.

A Budapesti képes családi naptár tartalma:

1. «A titok» Hevesi Józseftől.
2. «Az uj lakás» Szeredai Leótól.
3. «Fekete kalendárium» . . .
4. «Nagy Levél József» Hock Jánostól.
5. «Ki a nyomorult» vers . . .
6. «A költő édesanyja» Róna Bélától.
7. «A szent jobb» Hock Jánostól.
8. «Tavaszi verőfény» költ. Feleki Sándortól.
9. «Egy szép alispánné» . . .
10. «A rabmadár» költ. Feleki Sándortól.
11. «Egy amerikai rablókaland» . . .
12. «Izidor» franczia elbeszélés.
13. «Szerelem» vers Méry Károlytól.
14. «Görgey Buda alatt» Rónay Jácint naplójából.
15. »Karczag Vilmos» arczképpel R. B.-tól.
16. «A Dzsentri» Zempléni Árpádtól.
17. «Az alpári győzelem».
18. «A Viktória hajó elsülyedése» képekkel.
19. «A korinthusi csatorna» képekkel.
20. «A falu bölcsei» Csór Gazsitól.
21. Adomák

Megrendelhető a föntirt kiadóvállalatnál. Vidékre **40** kr. előleges beküldése esetén bérmentve küldetik meg.

Kapható a «Szabad Szó» kiadóhivatalában is Teréz-körut 41. szám, valamint minden naptárelárusitónál **35** krért.

10.000

igen finom karlsbadi szervisz az óriási raktár túltömöttsége miatt minden áron eladatik, hogy ez gyorsan történjék, legfinomabb karlsbadi porczellánból készült, gyönyörü virágbokrétákkal a legszebb szinekben befestett evő-szerviszt

csak 5 frt 20 krnyi

hallatlan olcsó áron adunk el. A szervisz a következőkből áll:

18 drb igen finom porczellántányérból;
4 « különböző sültnek, tésztának, salátának, compotnak szolgáló tálból;
egy igen elegans leveses tálból fedéllel;
1 drb hosszudad mártás-csészéből aljjal;
1 « pompás mártás-csészéből;
1 « porczellán paprika- és sótartóból.

A czikkek vegyesen vannak összeállitva.

Figyelmeztet ük a tisztelt olvasóközönséget saját érdekében, a megrendeléseket minél gyorsabban eszközölni sziveskedjék, mert emberemlékezet óta ily kedvező alkalom eme minden családban, pensionátusban, vendéglőben szükséges és nélkülözhetlen tárgyak ily hallatlan olcsó áron való beszerzésére még nem volt és nem is lesz. A csomagolást személyzetünk ingyen végzi és csakis ládáért és szénáért számitunk 70 krt. E rendkivül még raktáron lévő kávés szerviszek, legfinomabb karlsbadi porczellánból, virágokkal, madarakkal finoman befestve és aranynyal gazdagon diszitve 3 frt 20 krnyi rendkivüli olcsó áron adatnak el. Minden szervisz 6 pompás kávécsészéből, 6 aljból, egy gyönyörü kávéskannából, egy pompás czukortartóból és egy csinos tejkannából áll. — A küldés vasuton utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett történik. Kérjük az utolsó vasutállomásnak a pontos megjelölését. Czim:

APFEL MÓRICZ karlsbadi porczellán áruháza

709 **Sprudelgasse 126 KARLSBAD.**

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK HAJÓZÁSI VÁLLALATA.

157.287/93. sz.

CIV.

HIRDETMÉNY!

A m. kir. államvasutak hajózási vállalata rendes gőzhajó járatait a Szávában az előrehaladott idényre való tekintettel Belgrád és Sabácz valamint Mitrovicza és Rácsa között **f. é. november hó 10-vel megszünteti**. Ezen naptól fogva tehát a gőzösök a Szávában további intézkedésig csak Sabácz és Mitrovicza között fognak naponkint az alábbi menetrend szerint közlekedni és p.:

LEFELÉ

Indulás:	**Mitrovicza szávaparttól**	délután	**2**	órakor	—	perczkor.
«	« **város**	«	**2**	«	**15**	«
«	**Jarákról***	«	**3**	«	—	«
«	**Kléuakról***	«	**4**	«	**15**	«
627—3 Érkezés:	**Sabáczon**	«	**4**	«	**30**	«

FELFELÉ

Indulás:	**Sabáczról**	reggel	**7**	órakor	—	perczkor.
«	**Klenakról***	«	**7**	«	**15**	«
«	**Jarakról***	«	**8**	«	**20**	«
«	**Mitrovicza város**	«	**9**	«	**20**	«
Érkezés:	« **szávaparton**	«	**9**	«	**40**	«

* Ladik állomások.

Jegyzet. A gőzös csatlakozik Mitroviczán az érkezésnél és indulásnál a Bpest és Zimony felé 2 óra 35 pkor d. u. induló 4611. sz. vonathoz, illetve Bpest-Zimony felől 12 óra 50 pkor d. u. érkező 4612 sz. vonathoz.

Figyelmeztetés. Tekintettel a késő őszi időjárásra, melyben hosszabb hajóut a ködös idő következtében bizonytalanná válik, figyelmeztetjük az utazó közönséget, hogy Belgrád és Sabácz között a közlekedés a legczélszerübben Indián történhetik meg és pedig: Indulás vasuton Belgrádból 8 óra 5 pkor d. e. érkezés Mitroviczán 12 óra 50 p. d. u. innen indulás hajóval Sabáczra 2 órakor d. u. érkezés Sabáczon 4 óra 30 p. d. u. Az ellenkező irányban indulás Sabáczról reggel 7 órakor érk. Mitroviczán 9 óra 40 p. d. e. innen vonattal tovább indulás 2 óra 35 p. d. u. érkezés Belgrádon 7 óra 05 p. este. A hajó és vasut összesen kerül Belgrádból Sabáczra vagy megforditva az I-sö helyen 3 frt 80 kr., a II-ik helyen 2 frt 75 kr., a III-ik helyen 1 frt 75 kr.

II. évfolyam. 1893. november 26. 48. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

ID. SZŐGYÉNY-MARICH LÁSZLÓ †.

1806—1893.

A régi Magyarországnak ismét egyik oszlopos embere dőlt ki *Szőgyény-Marich László* halálával. Napról-napra kevesebb lesz azoknak a száma, a kik a modern Magyarország ujjászervezésében tevékeny részt vettek. Szőgyény egyike volt azoknak, kik hazánk verőfényes napjaiban s az elborulás sötét időszakában egyaránt megmaradtak jó, önfeláldozó hazafiaknak. Bár 1848 előtt ő is szembe helyezkedett a nemzet közakaratával, de ezen álláspontját is az ő tiszta, hazafias meggyőződése sugallta. A Bach-korszaknak, a Schmerling uralomnak aláaknázásában ő is tevékeny részt vett, s egyáltalán az ország minden nevezetesebb politikai működésében ott találjuk az ő köztiszteletnek örvendő, nagyra becsült nevét. Egy irányt, a konzervativ irányt képviselte teljes életén át, de mindig csak a hazája és a közjó érdekében látjuk az ő puritán jellemű nemes alakját. Ha valakire, úgy ő reá illenek a római iró szavai: Integer vitae scelerisque purus. Őszinte fájdalommal vett az ország tudomást a fényes pályát befutott zászlós úr haláláról, ki saját erejéből küzdötte fel magát a nagy méltóságokba.

ID. SZŐGYÉNY-MARICH LÁSZLÓ.

Benne összpontosulva találjuk a megtestesült nemességet, a jóságot és lelki előkelőséget.

Emléke sokáig fenn fog maradni. Mint a tiszta meggyőződésnek, elvszilárdságnak és igaz hazafiságnak megtestesült alakja hunyta le szemeit örök álomra s politikai barátai és ellenfelei egyaránt őszinte könyet hullatnak az ő frissen hantolt sirjára.

Szőgyény-Marich László, Szőgyény Zsigmond kir. alkanczellár és Pestmegye h. főispánjának s Pászthory Juliánna — a hires Pászthory Sándor fiumei kormányzó lányának a fia, 1806-ban született.

Nevelését részint az atyai háznál, részint a bécsi Theréziánumban nyerte, tanulmányát a pesti egyetemen fejezvén be, hol 18 éves korában már a bölcsészet tudorává avattatott.

Közszolgálatát Pestvárme-

gyében kezdette, mint tisztb. aljegyző, hol a Rendek kérésére, a nádor mint örökös főispán által tiszteletbeli főjegyzővé neveztetett ki.

Onnan felvitetett az udvari kanczelláriához, tiszteletbeli titkári minőségben, 1832-ben; négy év mulva pedig, tehát 28 éves korában, a pesti kir. táblához itélőmesterré neveztetett ki és az 1840-iki országgyülésen mint nádori itélőmester, a főrendiház üzeneteit szerkesztette. De még azon évben ismét Bécsbe vitetett, a kanczelláriához előadó tanácsossá (referendárius) és udvari tanácsossá neveztetett ki s az 1843-iki országgyülés munkálatainak végzésével bizatott meg. 1844-ben Budára, a helytartó tanácshoz küldetett le, mint helytartó tanácsi alelnök s itt a tanulmányi bizottság elnöke, a mikor egyúttal val. b. titk. tanácsosi méltóságot is nyert, 1846-ban alkanczellárrá neveztetett ki (gr. Apponyi volt a főkanczellár) s 1848-ban, Apponyi lelépése után, ő zárta be a kanczelláriát s adta át azt a kinevezett felelős miniszteriumnak, maga pedig az akkor felállitani szándékolt államtanács tagjává neveztetett ki.

Az 1848-iki mozgalmak alatt a nemzetőrség szervezésekor két községnek volt választott kapitánya, de tevékeny részt nem vett a hadjáratokban, sem a politikai mozgalmakban. A szerencsétlen móri ütközet után, mikor a kormány és országgyülés Debreczenbe költözött, s Batthyány, Deák, Lonovich, gr. Mailáth Antal, az országgyűlés részéről békekövetségben járt Windischgrätznél, Szőgyény Pesten maradt s a fővárosba bevonult tábornagynál szintén tett egy békekisérletet, mely azoban szintoly sikeretlen maradt, mint azoké. Ezután a magánéletbe vonult vissza.

Az 1851-ben kinevezett birodalmi államtanácsba hivatott meg. Hazafias és alkotmányos érzelmétől sarkalva, kétszer lekönszönt; de részint ő felsége egyenes kivánatára, részint barátai s elvtársai nógatására mégis elfogadta azt s e minőségében tőle kitelhetőleg küzdött az abszolut kormányi áramlatok ellen: de természetesen sikertelenül. 1859-ben azonban a híres «megerősitett birodalmi tanács» alelnökévé neveztetvén ki, az abba meghivott ó-konzervativ elvtársaival, Apponyi, Andrássy György, Barkóczy János és Szécsen Antal grófokkal, már sokkal sikeresebben, mert legalább erkölcsi diadallal — melyre később tényleges diadal is következett — védhették és védték is a magyar közjogi álláspontunkat. Szőgyény ugyan, fényes sikerű felszólalása miatt, kérdőre vonatott, de kegyvesztetté nem lőn; akkor már más szelek fujdogáltak: az alkotmány helyreállitásának előérzete töltötte be a levegőt. 1860-ban b. Vay Miklós főkanczellárrá neveztetvén ki, mellette Szőgyény foglalta el az alkanczellári állást.

De a Schmerling politikájával való összeütközés miatt csakhamar b. Vayval együtt visszalépvén — négy évig a magánéletbe visszavonulva élt.

1864-ben a Mailáth-Sennyey kormányzat alatt, ő felsége egyenes kivánatára, elfogadta Fehérmegye főispánságát, melyben a felelős miniszterium összeállitása után is, a kormány kértére, megmaradt, s e minőségben, valamint főkamarási méltóságánál fogva is, állandóan tagja volt a főrendiháznak, melynek 1875 óta egyszersmind másodelnöke is volt.

1880 óta az országbirói méltóságot viselte.

E hosszu, változatos közpálya alatt számos kitüntetésben részesült. Emlitsük meg ezek közül, hogy az akadémiának 1864 óta igazgató tanácsi tagja; továbbá a Lipót-rend nagy- s a sz. István-rend közép keresztese, arany-gyapjas r. v. Kitűnő klasszikus miveltségénél fogva mint szónok, sőt mint iró (publiczista) is nem egyszer jelentékeny sikereket vívott ki. Szónoklatai a főrendiházban (pl. 1866-ban a különfelirat mellett), nem egyszer nagy benyomást tettek; mint iró a főrendiház rendezésére vonatkozólag lépett föl egy röpiratban figyelemreméltó nézetekkel. Megyéjében, mint főispán, kitünő közigazgatási tehetségnek bizonyult s általában minden téren kivívta a köztiszteletet.

Az orgyilkos kezeknek áldozatul esett Majláth György után az ország-, majd a főrendiháznak elnöke lett. Egyénisége megnyerő, elnöki működése higgadt és tapintatos volt; teljes bizalmát és tiszteletét birta a főrendiháznak.

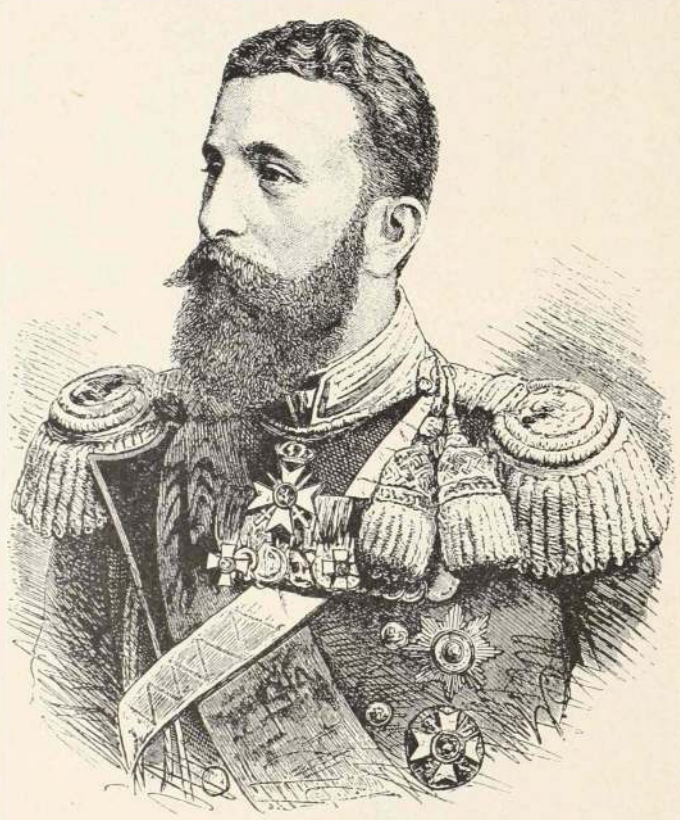

BATTENBERG SÁNDOR EX BOLGÁR FEJEDELEM ÉS NEJE LOIZINGER JOHANNA.

BATTENBERG HERCZEG.

A bolgárok hős fejedelme, a szlivniczai győző meghalt. Meghalt férfikora virágában, egy dicsőséges pálya delelőjén. A halál nem kiméli az erőst, vele szemben elgyengül a hős is. Ez az, a ki egy ellenséges tábor ellen diadalmasan meg tudott küzdeni, most elhanyatlott egy betegség gyors csapása alatt. A világ megdöbbenve áll sírjánál, mert nem tud belenyugodni az ő fiatal életének elmulásába.

Battenberg Sándor József herczeg második fia volt Sándor hesseni fejedelemnek s ennek Battenberg Julia herczegnővel kötött balkezes házasságából 1857-ben április 5-én született. Anyja csak később, közvetetlenül férjhezmenetele előtt kapta a Battenberg herczegnő nevet. Leánya volt Hauke egykori lengyel királyi hadügyminiszternek s mint udvarhölgy rendkivüli

szépségével keltett feltünést a czári udvarnál. A hesseni herczeg is itt ismerkedett meg vele, az időben, mikor apja itt orosz katonai szolgálatban volt.

Hesseni Sándor herczeg sógora volt II. Sándor czárnak s igy a mostani czár unokatestvére Battenberg Sándornak.

Sándor herczeg a szász királyi hadapródiskolában nevelkedett s 1875-ben innen lépett mint alhadnagy a hesseni testőrdragonyos-ezredbe. A török-orosz háboruban a német császár engedelmével az orosz táborba ment s Gurkó tábornok alatt ahhoz a hadoszlophoz volt beosztva, mely legelőször kelt át a Balkánon 1877-ben, de a mely azután — Plevna mellett — kénytelen volt visszafordulni.

Plevna alatt Károly román fejedelem táborkarához tartozott s a czári főhadiszálláson is sokat tartózkodott, mikor is a czár oly kitüntetésekkel halmozta el, mint az csak vérszerinti uralkodó herczegeknél szokás. A hadjárat után a Szent György-renddel feldiszítve tért vissza Németországba, a hol a porosz testőrségbe lépett.

Itt érte a bolgár trónra történt megválasztása. 1879 julius 6-án szállott ki Várnában, hol a bolgár hatóságok hódolatát fogadta.

Mint fejedelem csakhamar meg tudta nyerni magának népe és különösen a hadsereg szivét, mely valósággal rajongott hős uralkodójáért.

Közel hét esztendeig — 1879 juliustól — 1886 nyaráig ült Bulgária trónján s uralkodásának egyik kimagasló ténye a bolgár-szerb háboru volt, melyben maga állott hadserege élére.

Legszebb fegyverténye a döntő szlivniczai csata volt (1885 november 17), a melyben maga is bent volt a tűzvonalban s maga vezényelte katonáit győzelemre.

A bolgár tróntól Oroszország államcsinye fosztotta meg. 1886 augusztus 21-én történt az államcsiny. Kora reggel két ezred katona vette körül a fejedelem lakását, a mely előtt nagy néptömeg ácsorgott, folyton kiabálva:

— *Leköszönni! Leköszönni!*

Délelőtt tiz órakor megjelent a palota előtt *Karavelov* miniszterelnök és *Zankov* volt miniszter és Karavelov felolvasta Battenberg lemondó levelét, a melyet a nép nagy örömrivalgással fogadott. Battenberget elfogták és 22-én vitték *Lompalánkába*, a hol a Lecotinenza bolgár hajóra szállitották, s ugy vitték Viddinbe. Innen 23-án Rahovába ment, majd Gyurgyevóba és 26-án Bukarestbe. A Viddinben állomásozó csapatokat, a hova a fejedelem szemlére készült, nem értesitették az államcsinyről, mert tudták, hogy a helyőrség fegyverrel szabaditaná meg fejedelmét az összeesküvők kezei közül.

Battenberg herczeg 1886 őszétől, a mikor Bulgáriát végleg elhagyta, anyjánál Darmstadtban élt, vagy nagyobb utazásokra ment.

1888-ban III. Frigyes császár leányával, Viktória porosz herczegnővel akarták összeházasitani, azonban a házasságot Bismarck politikai okokból meghiusitotta.

Battenberg ezután egészen visszavonultan élt Darmstadtban és itt ismerkedett meg az udvari szinház kitünő énekesnőjével, *Loisinger* Johannával, a kit azután 1849. év márczius 7-én Mentonában oltárhoz vezetett. Házassága előtt *lemondott herczegi rangjáról*, felvette a *Hartenau* gróf nevet és mint ténylegesen szolgáló katona, a 27. számu, belga király nevét viselő dragonyos-ezred ezredese lett. Házasságából pár héttel ezelőtt született egy kis leánya, a kinek Mária Terézia főherczegnő, Károly Lajos főherczeg neje volt a keresztanyja.

Legutóbb a kőszegi hadgyakorlatokban vett részt, mint a déli hadsereg harmadik hadtestének dandárnoka.

Hadvezéri tehetségétől sokat vártak a vezérkarban, mert nemcsak személyes bátorságával tünt ki, hanem a modern hadászat által követett elméleti hadtudományoknak is mestere volt.

ISTVÁN BÁCSI.

István bácsi, a magyar nép kedves István bácsija is megpihenni tért áldásos tevékeny munkássága után.

Mayer István 1813 augusztus 15-én Mocsonokon, Nyitramegyében született. Apja, a ki Kluch nyitrai püspöknek kedvelt udvari tisztje volt, fiát kitünő magyaros szellemben neveltette.

MAYER ISTVÁN.

Hajlama a papi pályára vitte.

Irodalmi működését 1854-ben kezdte meg. Alig volt hazai folyóirat, a melybe nem irt, vagy olyan, a mely rajzait nem közölte. Egymásután jelent meg tőle Eperjes, Szeged, Eger, Tata és több más város képe, sőt a lipcsei Illustrierte Zeitung is két rajzát közölte: Mohács és Siklós képeit.

A pesti egyetemen jogot hallgatott. Később mint nevelő a Sennyei-családnál működött. Báró Sennyei Pálnak is ő volt a nevelője.

Előbb Muzslán, később Esztergomban segédlelkészkedett. A rézbemetszés művészeténél nagy tökéletességet ért el. Szent tárgyu képei több százezer példányban terjedtek el.

Kopácsy herczegprimás 1842-ben az esztergomi tanitóképző első tanárának nevezte ki. Itt adta ki legjelesebb pedagógiai műveit: a Népneveléstant 1844-ben; a mely munkáját Esztergom vármegye 1845-ben köriratban ajánlotta az ország köztörvényhatóságainak.

A pesti királyi egyetem bölcsészeti kara 1849-ben az egyetem felsőbb pedagógiai tanszékére hivta meg. Három féléven át tanitott az egyetemen. 1850-ben Pest városa az összes pesti elemi és magániskolák igazgatásával bizta meg.

Ebben az állásban valósággal lelke volt a pesti tanitó világnak. Rendezte a városnak a tanitókhoz való viszonyát, tanitói könyvtárt alapitott, megkezdte a tornatanitás rendszeresitését, a vasárnapi iskolák szervezését; majd Tormay főorvos és Rozmanith tanácsos segitségével alapitotta az első bölcsődét.

Irodalmi téren is nevezetes sikereket ért el. Ujabb pedagógiai munkái nevét még népszerübbé tették. 1850-ben kezdte szerkeszteni a Katholikus Néplapot, István bácsi, a boldog családapa és okos gazda, és a Regélő István bácsi czimü munkái ma is közkézen forognak és kedveltek. Nagy sikert ért el István bácsi naptárával, a melyet 1856-tól—1870-ig maga szerkesztett, s a melyből az első kiadások huszonötezer példányban keltek el.

Budapestről 1857-ben Kürthre ment plébánosnak; 1866-ban esztergomi kanonok lett. 1867-ben a király a vaskorona-renddel tüntette ki. 1869-ben apátnak nevezték ki. 1876-ban a Lipót-rendet kapta. 1880-ban stagni czimzetes püspöknek és esztergomi helynöknek nevezte ki a király, 1885-ben ünnepelte ötven éves irói jubileumát s ugyanekkor az uj főrendiház örökös választott tagja lett.

Nagy hatást keltett Ezer működereszt czimü munkájával. 1885-ben az országos kiállitáson kétezer működeresztet mutatott be.

Sok jótékony egyesületnek, irodalmi körnek volt tagja, alapitója, igazi apja a szegényeknek és szivből-lélekből fia a magyar népnek.

HAJNALHASADÁS.

Ha megölelnélek,
Ha megcsókolnálak:
Hajnala hasadna
Rám a menyországnak!

Hajnal hasadása,
Bimbó fakadása,
Szerető szivemnek
Megnyilatkoztása.

Hajnal hasadása
Felhőtelen égen,
Nem is ott az égen:
Két szemed tüzében!

Hajnal hasadása
Ébresztene dalra:
Te vagy életemnek
Büszke diadalma!

Hajnal hasadása
Boldogitna engem:
Te vagy az én lelkem,
Te vagy az én szentem!

Hajnala hasadna
Rám a menyországnak,
Ha megölelnélek,
Ha megcsókolnálak!...

Giuseppe.

GOSZLETH ISTVÁN FÉNYKÉPE UTÁN.

A MAGYAR ATHLÉTIKAI KLUB ELSŐ GYŐZTESEI.

ZABORSZKY ISTVÁN SAJTOS SAMU STOFFER JÓZSEF RÓZSA KÁLMÁN

LENGYEL BÉLA GYULAY ELEMÉR MINICH JENŐ MOLNÁR ÁRPÁD LÁNG ÁRPÁD RÉTHY PÁL

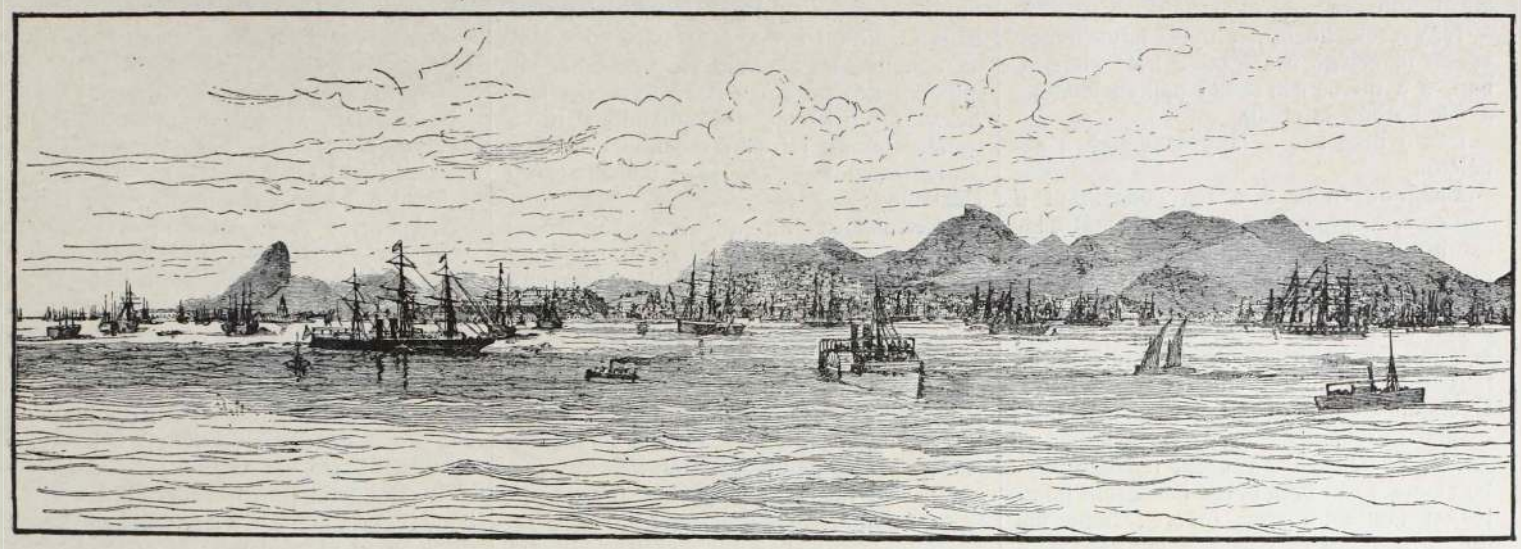

RIO DE JANEIRO LÁTKÉPE.

FEKETE FÁTYOL.

Irta: LÁZÁR BÉLA. (3)

Nyugodt öntudat, a kölcsönös szerelem érzése, a legtisztább hangulatokba ringatta őket. A doktorné néha benézett hozzájuk, hallgatta a Dezső szavait, aztán dolgai után látott ujfent. Egyedül maradtak, édes egyedüliségben, kettecskén . . . Igy telt el a tavasz, események nélkül csendesen. Boldogságban.

Május első hetében megérkezett a szintársulat és Miri, mint annak előtte, eljárt az anyjával esténként a szinkörbe. Az apja szinházi orvos volt s így allandóan két helyet tartottak fenn a számukra. Az estéket tehát ezentúl a szinházban töltötték. Dezső bérelt Miriék mögött egy széket s így együtt maradhattak.

Hogy mindennap Miriéknél volt — nem volt feltűnő; de hogy a szinházban együtt látta őket a világ, Galeotto megszólalt. A Fényes lányokat módfelett bosszantotta, hogy Dezső nem állott be a többi ifjúurak közé, kik ott álldogáltak a szünetek között az ő földszintes páholyuk előtt kaczagva és évődve. Dezső nővérei mihamar észrevették ezt s panaszkodtak is a mamának. A mama másnap bement Dezsőhöz.

— Mit csinálsz fiam?

— Dolgozom, anyám . . .

— Bocsáss meg, hogy háborgatlak. Ugy hallom, mindig együtt vagy a zsidódoktor leányával. Dezső, Dezső, én figyelmeztetlek ideje korán. Rosszra vezet téged az a zsidólány, megbabonáz . . .

— Kedves anyám, te, a nőegylet alelnöknője, roppant sokat hangoztatod Miriék vallását. Bocsáss meg, hogy megemlítem. A mi pedig a megbabonázást illeti . . . én Istenem! . . .

Aztán felállott a székéről, kezet csókolt az anyjának s igy szólott:

— Anyám, én szeretem Mirit.

Még aznap este észrevette Miri Dezsőn, hogy izgatott, hogy szenved.

— Mi baja van Dezső?

— Nekem? Semmi, édes.

— Izgatott. Mi történt?

— Talán sokat dolgoztam . . .

Hanem nem volt egy helyben maradása, az előadás alatt kiment. Mikor pedig visszajött a szűnet idején, Miri igy szólt az anyjához:

— Fojtó meleg van. Menjünk ki a levegőre.

Künn a sétatéren, az öreg hársfák alatt, azt mondta a lány:

— Nem mondja meg mi történt? Nekem sem?

— Hát megmondom. Bevallottam az anyámnak, hogy magát szeretem. Ő ellenezi a házasságunkat. Sirt is. Ez fájt nagyon.

A lány némán hallgatott.

— Tudtam, hogy küzdenem kell. Hát küzdeni fogok — a végsőig.

A lány megszorította a kezét, melegen, szerelemmel.

— Mert imádom, mert imádom.

Mikor hazaért, az édes anyja szobájában még égett a gyertya s kihallatszott az előszobába, hogy sir. Dezső betántorgott a szobájába s könyvei közé temet-

CUSTODIO DE MELLO JOSÉ, ADMIRÁLIS,

a braziliai fölkelők vezére.

kezett, de összefolytak szemei előtt a betük, s itt is hallotta az édes anyja zokogását:

«Elszakadsz az anyai háztól, édes fiam!»

IV.

— Tegyen úgy, a mint akar. Ha tőlem kérdezné, azt felelném: ne tegye. A vérkeverés árt a raçe-nak, azt tartom. De ha szereti!

— Te elveid szempontjából itélsz. Engem az érzésem vezet. Nem hiszek annak a lánynak az igaz szerelmében. A faja őt is megrontotta, bizonyos. Dezső, Dezső, menekülj előle! . . .

Dezső ott állott a szülei előtt s azt felelte:

— Szeretem Mirit!

Tanult, dolgozott. Estende ott volt Mirivel a szinkörben. Az anya sirt odahaza, az apja komor volt, lehangolt, a nővérei idegenül néztek rá. A Hegyessy-ház elcsendesült. Mintha temetésre készülnének.

Hasztalan ragyogott be a szobákba a tiszta, nyári napsugár, sötét, szomoru volt ott a levegő.

Megmérgezett boldog napok. Miri szépsége, jósága, bája árnyba borult, a szülei ház komorsága vetette rá a maga fekete leplét. Belefészkelődött a szivébe a kétség, s ölte, pusztította a jókedvét, a nyugalmát, az örömét, a lelkét. Hátha, hátha? Csak könyező szemet, csak komor ajkat, csak sértett tekintetet látott maga körül, napról-napra, estéről-estére. Már nem jártak a szinházba se az anyja, sem a nővérei. Kínos volt látniok Dezsőt Miri mögött. Oda ültek ki a kertbe, a kerek asztal köré, várták Dezsőt izgatottan, komoran. Mikor megjött, megint csak az anyja könybe fult zokogása fogadta.

Nagy zivatar tört ki egy este. Dezső otthon maradt. A fiatalabbik nővére melléje ült.

— Nem mégy a szinházba?

— Nem.

— Mirid vár . . . s gúnyosan mosolygott.

Dezső szó nélkül ott hagyta. De ez a mosoly a szivébe nyilalt.

— Anyám, mondotta egy nap, szeretnék egy uj nyári ruhát csináltatni . . .

— Tetszel te ebben is Miridnek, felelte az anyja.

Igy teltek a napok, minden szó, minden megjegyzés sértő tűszúrásként vágódott be az érzékeny szivébe. Már nem tudott dolgozni, a vizsga ideje pedig közeledett. Naponta ott feküdt a pamlagán, lustán, megtörve, erőtlenül, várva az estét. Kerülte az embereket, főkép a családját.

— Hát idejutottam! sóhajtott fel. Elidegenedtem az anyámtól — érzem. Miért? Hasztalan, szeretem Mirit, szeretem, napról-napra jobban.

Az estéi vigasztalták. Ott ült a lány háta mögött, beszívta a lehelletét, epedt a mosolyáért, érintette a keze puhaságát, bámulta a csillogó nyakát, a haja selymét, s pir ült ki az arczára.

Egy vasárnap délután elkisérte Miriéket a közeli fürdőbe, a kis város nyári kiránduló helyére. Ott ült mellette a vasuti kocsiban, mely telten-telve volt kirándulókkal, vig, mulatni vágyó emberekkel. A lány bájoló volt kék szalagjával puha, csillogó

nyakán, s gyermekded mosolyával ajkai körül. Este, vacsora után, karöltve sétáltak a fenyvesek között, a nyiló lotusvirágok sárgás-fehérsége csillogott a hold sugaraiban, s a hüvös esti szellő halkan lengette a fák barnás lombjait.

Dezső ittas lett a lány szavának a zenéjétől.

Magához vonta s a lány odasimult a vállához. Megremegett a kéjtől s ajkát odaszorította a lány ajkaihoz s úgy állottak ott összeforrva, örök, édes szerelmi csókban egyesülve.

Az esti szellő végig suhant a lombok között, s Dezső hirtelen megborzadt. Mintha fagyos kéz simította volna végig a hátát. Gyengének érezte magát hirtelen. S mentek tovább szótlanul.

Az nap éjjel lázba esett, másnap ágyban maradt. Az öreg orvos összevont homlokkal tapintotta meg ütőerét, hóna alá dugta a hőmérőt, végig simította izzadt homlokát s dörmögött magában.

— Vigyázni kell, fiatal ember, az esti híves szél megárt. De se baj, csak egy kis láz, holnapután már felkelhet.

Igen, de ismét köhögni kezdett, s éjjel vért hányt megint.

Az anyja ápolta!

— Mirivel volt a fürdőben, éjszaka, ott hült meg. Oh ez a lány! Ez az oka mindennek — mondotta a férjének.

— De ha szereti!

— Igen, mert megbabonázta. Ösmerem én a fáját. Az a leány! Minden rossz kitelik attól!

— Asszony, asszony, miket beszélsz!

— Oh te az elveid szempontjából beszélsz. Engem az érzésem vezet. Ha szeretnéd a fiadat, hát lebeszélnéd, nem hogy még . . .

— Engem is vádolsz?

Az asszony sirva fakadt:

— Én Istenem, igaz, lám még téged is vádollak! Oh ez a lány, viszályt hozott a családomba, beteggé tette a fiamat! Oh ez a lány! . . .

Dezső lázban feküdt, nap nap után.

Harmadnap reggel vágyott Miri után.

Az anyja persze tudni sem akart arról, hogy a lányt elhivják. Lázban van, lázas kivánság.

— Csak feküdj nyugodtan édes fiam, majd eljön Miri.

— Hogyan, hát elküldtél érte?

— El, de nem ér rá, maj eljön.

De a beteg nyugtalan, folyton az ajtót leste.

— Ha elküldtél volna érte, hát eljönne, tudom.

A láz igy aztán emelkedett.

Másnap azt mondta az orvos:

— El kell küldeni a lányért, mert . . . el kell küldeni.

Miri eljött. Oda ült Dezső ágya mellé, végig simitotta a homlokát. Az anyja nem jött be, sem a nővérei. Maguk maradtak. A lányt mód felett sértette a hideg fogadtatás, de hallgatott.

— Eljön ugy-e holnap is?

— Dezső édes, legyen egészséges, jöjjön el maga, mihamarább. Én, látja nem jöhetek és sirva fakadt.

A fiú megértette.

Aztán nyugodt lett, a láz csillapult, egy hét mulva már felkelt. Az orvos azt mondta ugyan, hogy maradjon még a szobában, de Dezső az nap este már elment a szinházba, találkozni akart Mirivel. S mivel nem lett rosszabbul, sem másnap, sem harmadnap, hát megint a dolgai után járt, dolgozni kezdett.

Nem tudta az anyjának megbocsátani, hogy ugy bánt Mirivel. Visszavonult családjától, külön evett, a szobájában, csak az apjához, ha szólt, a Hegyessy-házban minden elcsendesült. Az anyjának fájt, hogy Dezső kerüli, de nyugodtan tűrte, mutatta, hogy fel sem veszi.

De megtört zokogása be-behangzott Dezsőhöz:

«Elszakadsz az anyai háztól, édes fiam!»

Dezső végig omlott a pamlagán s fuldokolva zokogta:

«Anyám, ne kinozz, szeretem Mirit, szeretem!»

A nővére ép akkor ment át a szobáján. Egy perczre megállt, fájt a szive, hogy Dezsőt sirni látja, de a zokogása felébresztette a gyülöletét Miri iránt.

Hirtelen kisuhant, anyjához futott:

— Anyám, Dezső sir . . .!

Anyja nem hallotta, csak zokogott tovább:

«Elszakadsz az anyai háztól, édes fiam!»

V.

Esett, már napok óta, a nagy sár, a híves, nedves levegő, meggátolta Dezsőt abban, hogy Miriékhez menjen. Október eleje volt, két héttel a vizsga előtt.

Mint szárnyaszegett madár gubbasztott ott a szobájában, akarat, kedv, hangulat nélkül, s képtelen volt arra, hogy nyilt fővel gondolkozzék. Tompult, borult volt az elméje, mintha fátyolt teritettek volna reá. Miri után vágyott, égett. Levelet irt vala néki, hogy nem mehet, megárthat a levegő, meg tanul. Egy pár nap csak, s vége lesz mindennek. Miri irta, hogy vár.

Hogy már két napja nem ment el hazulról, az anyja jó reménységben nyitott be hozzá.

— Beteg vagy fiam?

— Nem.

— Talán észhez tértél?

— Hagyjuk az efajta beszédet, felelte Dezső ingerülten. Egész teste lázasan remegett a vágytól, hogy láthassa Mirit, az anyja szava hát tűz volt az olajra. Pedig nem hallgatott az el. Érvet érvre halmozott, a legkicsinyesebb indokokat, csakhogy meggyőzze a fiát. Árt a családnak, a jövőjének, a nővérei szerencséjének. A rokonok, az ösmerősök velük fognak foglalkozni heteken át. Már nem is mehet társaságba, mert kérdésekkel üldözik. Igaz-e, nem-e? Miért nem beszéli le a fiát? Ki hinné azt el, nogy egy fiu ne hallgasson az anyjára? Hogy feláldozza az anyja nyugodalmát, a maga önző, csúf vágyaiért, hogy gyalázatot hozzon az ősi névre, hitvány szerelmeskedésért. Hát férfi az ilyen? Aztán kikelve magából, megragadta a fia kezét, s suttogá:

— Szereted?

— Szeretem.

— Hát mért vagy olyan gyámoltalan...

— Nem értelek?

— Szeret, azt mondja?

— Szeret — tudom.

— Hát legyen a tied, megkaphatod. Nem kell azért elvenned . . .

Dezső megsemmisülve ugrott fel.

— Ne tovább, anyám, anyám, hallgass!

— Gyámoltalan, mit gondolsz? Hiszen szerencsésnek tarthatja magát, ha egy Hegyessy fiunak a szeretője lesz?

— Anyám, anyám!

— Hogy gondol az a teremtés, hogy mer csak arra gondolni, hogy az én fiam, ah! a felesége, a felesége?! Legyen a kedvesed, nem bánom, de a feleséged nem lehet soha . . .

Dezső végig omlott a vetetlen ágyon s fuldokolva zokogta:

— Megölöd a szivemet anyám!

— Lárifári, holdvilágos romanticzizmus, nevetséges szentimentalizmus, a mi sirásra fakaszt, hidd el, igazam van. Ez az élet!

Ettől a hangtól ám megborzadt Dezső.

Odafordult az anyjához:

— Ez a szó szétválaszt, elszakít tőled. Most már nem hiszek az anyai szeretetedben, most már nem hiszem, hogy téged szeretnem kell, hogy éreznem kell irántad fiui tiszteletet. Hallgass reám. Ez a végső szavam.

— Eh, lárifári, megint frázisaiddal állsz elő. Ezt az apádtól örökölted. Ő is örökké elveivel áll elő.

— Hát nem hittem eddig abban a tanban, hogy csak azt az anyát kell szeretnünk, a ki megérdemli. Most már hiszek benne, s nem szeretlek. Meg akartad mérgezni a lelkemet, de nem sikerült ez a pokoli terved. Micsoda eszköz, én uram Istenem! Csúf, jezsuita mód. De legyen vége . . .

Ezzel indult kifelé.

Órákon át barangolt a csúf, nedves levegőben, locs-pocsos utakon, a nagypiacz sártengerében. Csak azon vette magát észre, hogy Miriék előtt áll s bement. A lány megijedt tőle, a mint nyakig sáros, kiveresedett szemekkel elébe állott.

— Szenvedek Miri . . .

Miri odaült mellé, a bizalmas japáni szegletbe s suttogott a fülébe édes, enyhítő szavakat. Rávette, hogy menjen szépen haza s dolgozzék tovább, közel van a vizsga.

Hazatámolygott, fáradtan, megtörve.

De nem tudott dolgozni, másnap sem, harmadnap sem. Ágyba esett ismét s az orvos félrehívta az apját s igy szólt:

— Legyen erős Dezső nem kél fel ebből az ágyból. Ha egy hónapig még él, az sok. A láz egyre növekedik, ki tudja? Legyen erős.

(Folytatása következik.)

A LETÖRT BIMBÓ.

Irta: KEMPF JÓZSEFNÉ.

Hosszú utra készültem és elutazásom előtt rendbe hoztam papirjaimat. Valóságos máglyát raktam a rózsaszin szalagú levélcsomagokból és gyönyörrel néztem, mint lobog fel még egyszer a régen kiégett szerelem, elhamvadt barátság, még egyszer . . . utoljára!

Iróasztalom titkos fiókjában elsárgult papircsomó akadt kezembe, melyből csak úgy hullott a rózsalevél. Versek! . . . Olvasni kezdém. Mennyi bűvös emlék, bohó vágy, túláradó boldogság fűződik hozzájuk. A sziv a régi emlékekre feldobog és visszaszáll ama boldog korba, a midőn még hinni tudunk. Mikor még a szerelem ismeretlen boldogság és nem a szenvedések kútforrása. A sóhaj még a sziv fájdalmas kitörése és nem a szénsavnak bizonyos százalék oxigénnel való kicserélése. Midőn még a hűséget öröktartónak véljük, a hálát igaznak tartjuk és az erényt valami mondhatatlan gyönyörnek, mely-

nek megtartásáért az oltár zsámolyánál naponkint imádkozunk. Midőn a legkivántabb földi jó: a csokoládé-bonbons, a legnagyobb boldogság: az éjjeli zene és a legmélyebb bánat: a tanárideálnak egy megrovó szava.

És képzetem varázsszárnyakat ölt és visszaszáll messze, messze egy nagy alföldi városba, melynek partját az a rakonczátlan, lomha Tisza mossa. Iszapos vize lassan csobog és egyhangúan veri a sötét, morzsolódó várfalakat, borzalmas történeteket regélve azoknak, a kik megértik szavát. Hosszú, széles utczáit barátságosakká teszik a zöldsalukáteres házak, melynek ereszei alól kimosolyognak a piros paprikafüzérek, sárga kukoriczacsövek. Nyáron finom ezüstszinü homok kavarog a levegőben, mig télen a tapadós gyurma nem akar megválni a pallóktól.

Azok a kedves pallók! Ábrándos diákgyerekek, kurta szoknyás bakfisek kedvencz járói. Mióta elpusztultanak, kihalt a lovagkor romantikája az alföld városaiból. Ez volt az udvarias, lovagias szolgálatok első inditó oka. Itt lehetett az ideált a legszörnyűbb haláltól, a sárban való elsülyedéstől megmenteni. Különösen sötét borongós téli estéken, mikor a tánczisko-lából jött az eszményi lény.

Elől a Zsuzskák, Erzsókok a lámpákkal. Utánuk a gondos mamák, kik nagy szóbőséggel élénk nevelési témát tárgyalnak, a kis malaczok vagy ifju pulykák mikénti felnevelésének legkönnyebb voltát.

Következnek az alig fölcseperedett még bájosan szögletes, a rövid ruhás felsőbb leányiskolabeli hölgyek. Mellettük a szekundákban bővelkedő diák urak. A kis csapat lebeg, ugrál, kiált, sikong és a csengő kaczajban elvész a sok fellengő bók, visszautasitott szivek shakespeari kitörése. A holdfényre boruló felhő pedig elrejti a lopott kézcsókot, forró kézszoritást.

A hátvédet a nagy fütykösökkel felfegyverkezett apák képezik, kik apró harczokat rendeznek a házőrző kuvaszokkal, melyek hangos ugatással, vészjósló morgással és fogvicsoritással üdvözlik a hangos társaságot. Majd czuppanós búcsúcsókok váltatnak (persze női ajkakról), melyek ádáz irigységre keltik a lobbanékony diák sziveket. Van aztán kaczaj, nevetés, ha egy fénysugár egy ilyen elkeseredett arczra vetődik.

Feledhetetlen virágfakadás boldog korszaka, melynek emléke is édes mosolyt csal fehér fürtös nagymamák redős arczára!

Hallani vélem Erzsike fuvolaszerü, utánozhatatlan nevetését, ki akkor Szeged legszebb lánya volt. Azét a bájos gyermekét, kit egy piktor madonnának festett le az alsóvárosi templomba. Nagy sötétkék szemei olyan vigasztadóan tekintenek az öreg töpörődött térdeplő anyókákra, mig aranyszőke fürtei glóriafényben ragyognak.

Innen maradt rajta a madonna név. Sok keserű órát szerzett ez a bájos gyermek akaratlanul nem egy apának. Egész csomó diák maradt éretlen miatta és ismerkedett meg a boszorkányszigeti somfabottal, hogy Erzsike szemeibe mélyebben talált belenézni.

Pedig kaczér se volt. Csak egy ragyogó szép baba, ki boldogan, önfeledten élvezte azt a mámort, melyet a bálványozás, kényeztetés, az imádtatás nyujt. Tiszta szűzies lelke a kapott virágban a virágnak örült, az éjjeli zenéknél a zenében gyönyörködött, nem törődve, ki huzatja, ki kesereg mellette. A szépség hódolatát természetesnek találta.

Az éjjeli zene ki nem fogyott ablakai alatt. Hófehér párnáin visszafojtott lélekzettel ábrándozott szivetrázó dana mellett egy csodás misztikus jövőről.

Egy tizenhat éves leány ábrándjai! Csupa fény, ragyogás, boldogság minden. Illúziók, csodás, mámoritó illúziók világa ez, hol az élet csupa gyönyör, mert a lélek öntudatlan tisztasága, boldogitó hiszékenysége, rajongó ideálizmusa megaranyoz mindent.

És Erzsike szőtte-fonta álmait. El fog jönni az a királyfiú, a ki elviszi Tündérországba, a hol ott maradtak testvérei.

El is jött a királyfiú egy tagbaszakadt, marczona bácskai ifju képében, ki első látásra halálosan beleszeretett a szép lányba. Soha nagyobb ellentét. A férfi napsütötte, komor, vasizmú, szenvedélyes, a leány fehér, gyenge idegzetű, csicsergő, maga a megtestesült ideálizmus és ábránd.

Nagy szemeket meresztett, mikor Rékássy feleségül kérte. «Ő feleség!» Ez a fogalom nem létezett előtte. Anyját nem ismerte. Az ő élete árán nyert életet szegény. Apja is nemsokára meghalt. Eszti nénje nevelte fel, ki már özvegy volt. Igy ő nem ismert feleséget, csak nénit. A feleség szóval nem akart megbarátkozni.

De Eszti nénit elcsábitotta a kérő hangzatos neve, nagy vagyona, a czifra libéria, ragyogó fogat, és addig, addig beszélt a kis leány szivére, mig az odaigérte kezét Rékássynak, de kikötötte, hogy ő nem lesz feleség, csak «Erzsike».

Mosolygó, boldog arczczal a vőlegény beleegyezett.

Gyorsan teltek a hónapok. Eszti nénit teljesen a kelengye foglalta el. Erzsikével nem sokat foglalkozott, hagyta tovább is ábrándozni. Ugy se soká tart már .... szétfoszlik mint a köd.

A menyasszony kikötötte, hogy az egész farsangot végig fogja tánczolni. Beleegyeztek. Minden bálban ott volt. Kézről-kézre adták. Önfeledten keringett, még az arcza se pirult ki.

Csak mikor a czigány nyirettyűjén rázendül a csárdás tűzes, mámorító zenéje, szellemül át ennek a lánynak az arcza, lángol fel olyan tűzben a szeme, hogy susogják körülte: «Boldog az, kit szeretni fog!»

Elmult a farsang. Az esküvő napja mindinkább közeledett. A csicsergő, vidám gyermek arcza kissé megnyult és szemei reggelenkint mintha ki lettek volna sirva.

Eszti néni nem akarta észrevenni. Ha valamelyik szomszédnője figyelmeztette, a válasz ez volt: «Siró menyasszony, nevető asszony».

A vőlegény már égett a türelmetlenségtől, sokalta a készülődési időt. Végre ütött az óra.

Az egész város talpon volt. A plébániatemplomba csak jegyekkel lehetett bejutni. Mégis zsufolásig megtelt. Mindenki még egyszer akarta látni elkényeztetett kedvenczét, a híres szép lányt. Fogatok hosszú sora állt meg a szentegyház előtt. Megzendült az orgona hatalmas hangja és belép a fényes násznép. A bámulat moraját verik vissza a mohos falak. A madonna szebb, mint valaha. Fehér selyemruhájánál csak arcza fehérebb. Szemei lázban égnek. Mint valami túlvilági lény lebeg az oltárig. A vőlegény büszkén, boldogan köszöntget jobbra-balra.

Elhangzott a «holtomiglan, holtodiglan». Rékássy karjára fűzi ifjú nejét és elragadtatással fogadja a szerencsekivánatokat. Erzsike arcza mozdulatlan. Mintha lelke távol lenne. Gépiesen hajtogatja magát.

Előállnak a fogatok és a fényes násznép a «Hungária» szállóba hajtat, hol pazar fényü lakoma kezdődik. Pezsgős üvegek durranása, a czigány csábító zenéje, szerelmes párok susogása, zajos nevetés, víg fecsegés kábító hangzavarrá vegyülnek össze. Édes illat, mámorító borgőz kavarog a légben.

A vőlegény már szökni akar, de Erzsikét nem lehet a távozásra birni. Éjfél már elmult. Rékássy halvány arczán a mámor előjelei, piros foltok mutatkoznak. Halántékai duzzadtak, szemében emésztő tűz lángol.

Ijesztően vad volt így. A gyermekasszony csak oda simul Eszti nénihez és olyan esdeklően könyörög: «Ne engedjen elvinni.» Mindhiába. Még egy ölelés, egy könyzápor és ott ül a kocsi sötét mélyében vele . . . vele, a ki idegenebbnek tűnt fel előtte, mint valaha.

Vaczog, remeg, mint egy galamb a saskeselyű karmai között. Oly ijesztőnek tűnik fel előtte az a férfi ismeretlen tűzben égő szemeivel, mámoros szavaival, borgőzt lehelő ajkával.

Megérkeznek. Inasok bóbiskolnak az előszobában és ijedten rezzennek fel a kocsizörejre. A szobák hosszú sora fényesen van világítva. Enyhe tűz pattog a kandallóban, chypre-illat száll a légben. A hálószoba rózsaszínü fényben dereng és csodás színben világítja meg a csipkefüggönyöket, ajacou butort.

Minden oly szép, oly hívogató, oly lakályos. De Erzsike nem lát, nem hall. Jár mint egy álomkóros. A szobaleány leveti menyasszonyi ruháját, kibontja hosszú fonatait és ráadván a fehér pongyolát, távozik.

Egyedül van. Érzékeit valami mondhatlan zsibbadtság, aléltság tartja fogva. Az egész napi izgalom, kimerültségben nyilvánul. Elszunnyad és ajkai már félálomban susogják: «Őrizz meg minden gonosztól».

De csattan a zár és belép a szerelemittas, a mámoros férj. Megáll az ágy előtt és vágyó szemmel nézi a pihegő leányt.

— Már alszik! Hagyjam aludni?! . . . Ejh mit tünődöm! Nem vártam elég sokáig?! Enyém! Legyen hát egészen az enyém! . . .

A felrettent galamb esdekel, könyörög, zokog. Hasztalan! A férfi idegei felajzvák és őrült harcz fejlődik ki a mámoros, szerelmet szomjazó, vadságában szörnyü férfi és a szűzies, felriasztott, remegő gyermekasszony között.

Fátyolt rá! . . . Oh szerelem, mennyi bűnt követnek el a te nevedben!

Mire az aranyos napsugár bekandikál az ablak redőin, egy halvány, megtört rózsabimbót lát a nyugágyon ledőlve, kinek réveteg tekintete, ijesztő halványsága iszonyú csalódásról beszél. Órákig elül egy helyen, minden iránt érzéketlennek látszik. Néha megmozdulnak ajkai és zavartan susognak érthetetlen szavakat.

Mi történt azon a szörnyü éjjelen, micsoda iszonyu lelki rázkódás, szörnyü csalódás érhette tiszta lelkét, nem tudta meg soha senki. Örökre titok maradt. Erzsike lelki világa elhomályosult. A világ minden orvosa, minden gyógyintézete sem tudta többé helyreállitani.

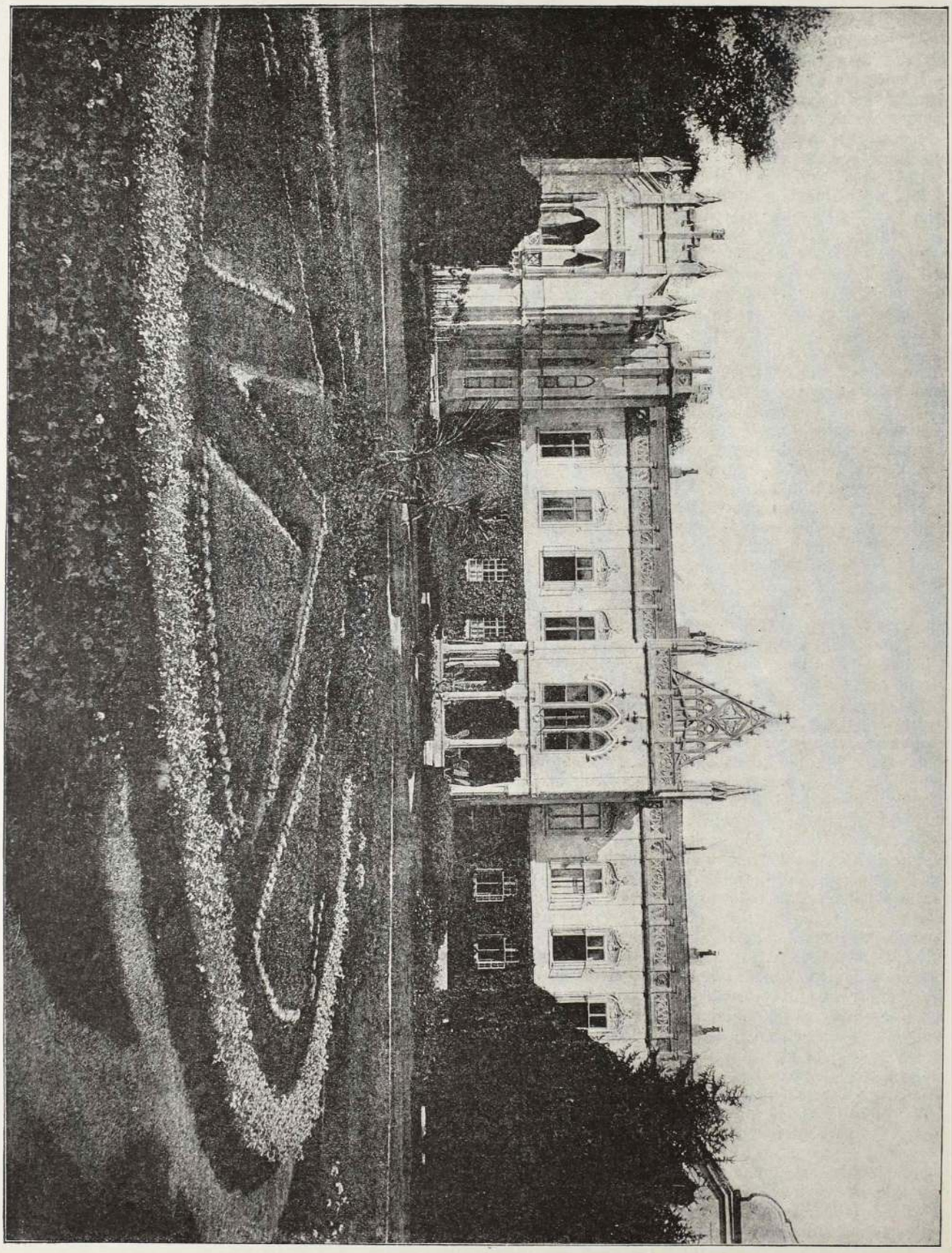

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG ÉS NEJE KASTÉLYA MARTONVÁSÁRON.

BARTOS M. SZÉKESFEHÉRVÁRI FÉNYKÉPÉSZ FELVÉTELE.

MESE EGY CSUNYA ASSZONYRÓL.

— Irta: SASS EDE. —

I.

Szeretünk mindig és mindig szép asszonyokról irni. Szenvedélylyel rajzoljuk le a szépségüket, mintha csak ölelnénk, simogatnánk azokat a szoborszerü, meleg édes idomokat. Az érzékiségünk valóságos tobzódást visz véghez a hajuk, a szemük, a szájuk leirásában. A fantázia a bűne egy-egy ilyen rajz a hatodik parancs ellen . . . Mert a holdsugaras, poetikus leirások kora lejárt: forró, vérkergető, parázna szinek kellenek. Tisztán nem tudunk leirni egy szép asszonyt: vétkezünk ellenük, a hogy őket leirjuk.

Igaz, hogy többnyire szép nők vannak a világon. Magam részéről még alig találtam abszolut rútat, a kinek arczára ne lett volna irva, ha csak egy vonással is, hogy ez abból az istenáldotta fajból való, mely hivatva van, hogy bennünket boldogitson. A női szépségek teremtésében kifogyhatlan természet aztán elkényeztet, minden nőtől megköveteljük, hogy szép legyen. A csunya férfi is ragyogó aszszonyt keres élettársául: többnyire talál is. Az isten jó akaratát látjuk abban, hogy ők szépek legyenek. És a ki csunya, azt olybá veszszük, mintha a természet, mintha az isten törvénye ellen lázadó vétket követne el. És a csunya nők is, mint egy bűntudat, hordják magukkal az ő éktelenségüket. És kétségbeesetten iparkodnak védekezni: védekezni a műveltségükkel, a jóságukkal, a szép lelkükkel. Minő igazságos dolog is: hogy a csúf nők szép, nemes, művelt lelkét csak mintegy mentség gyanánt tekintjük, a mért a testök csúnya . . .

II.

A kiről én el akarom beszélni ezt az érzékeny históriát: az is ilyen csunya leány volt, hozzá még nem is valami gazdag, csoda, hogy férjet kapott. Védekezett ő is szegény az isten verése ellen, széles körben hire terjedt, milyen jó gazdasszony lehetne belőle, milyen okos, nemes lelkű feleség — ha . . .

Csoda, hogy férjet kapott.

Nem mert fölkelni, mikor térde az oltár zsámolyát csókolta az esketö pap előtt, mert rettegett, hogy gúnyos pillantásokkal, talán a nála szebb, de kevésbé szerencsés eladó lányok maró irigységével találkozik . . . Azt hitte, hogy azok a lányok egyszerre oda jönnek hozzá, letépik fejéről a narancsvirágot: Hogy mertél te férjhez menni, te rút! Azt hitte, hogy a buzgó, fenséges orgona egyszerre csak gúnykaczajba fog kitörni: hogy lehet az, hogy ennek a csúf teremtésnek egy férfi, a teremtésnek tüneményes ragyogó szép rabszolganőkben válogatható ura esküdtesse az oltár előtt, hogy holtomiglan . . ?

Ott bizonyára nem volt a hiúság a szegény Terkában, mikor férje első ölelése lángolta körül a testét és lelkében fölvillant az üdvözitő gondolat: hát ha nem olyan csunya ő még se?

III.

Látogató volt náluk, a házasságuk második évében, a férje egy jó barátja.

Vörös bor mellett kiöntötte a panaszát, hogy a féltékenység őrülésig kinozza, a féltékenység a feleségére, a ki hóditó, vérkergető szépség . . .

Vörös bor mellett szólta el magát nagy őszintén a Terka férje:

Látod pajtás — én okosabban vász-

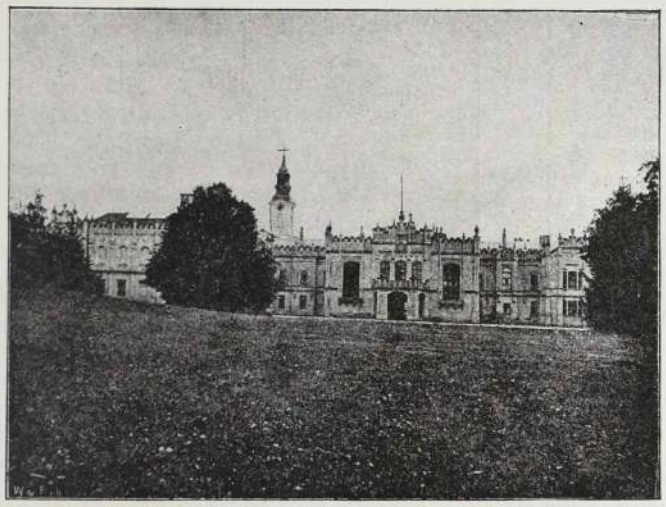

A KASTELY HÁTSÓ RÉSZE.

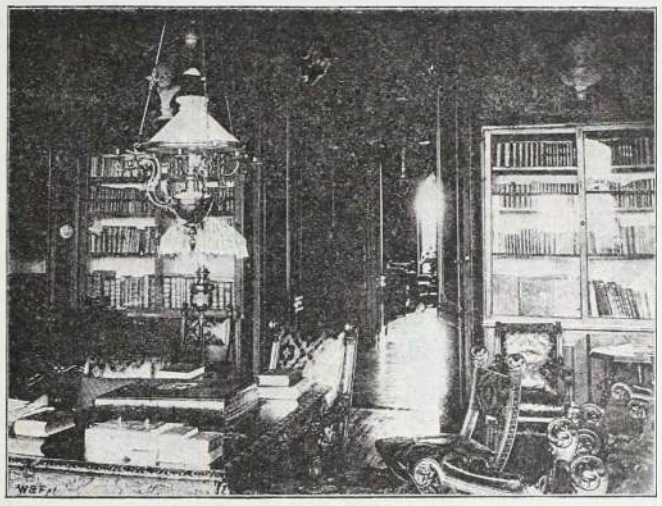

A KÖNYVTÁR.

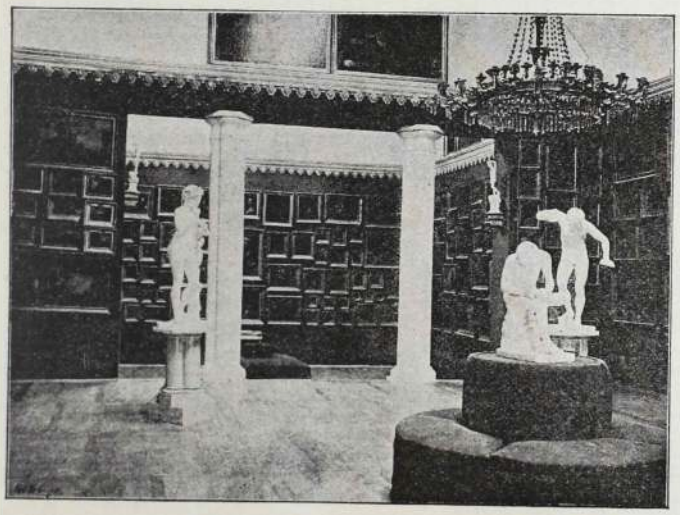

A KÉPTÁR.

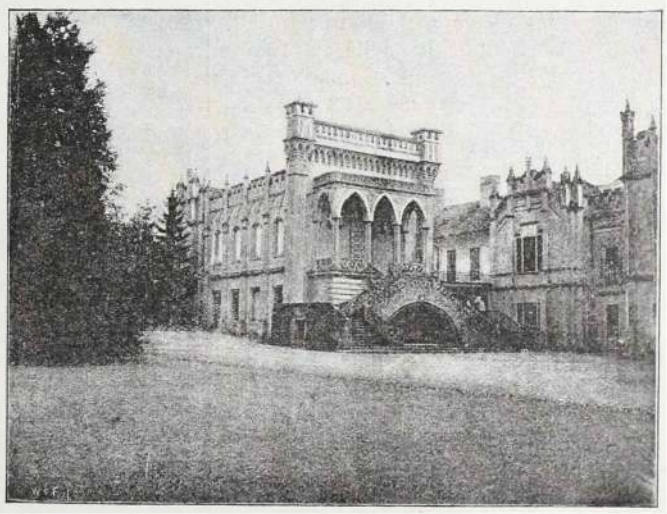

OLDALRÉSZ.

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCZEG KASTÉLYA MARTONVÁSÁRON.

tottam. Én teljesen nyugodt otthont teremtettem magamnak. Én ugyan nem lehetek féltékeny a feleségemre.

Mosoly játszadozott a szájszélei körül, a hogy koczintott.

IV.

Az asszony nem volt a szobában, de épp a küszöbre lépett, egy tálczán hozta a gondosan elkészitett theát a látogatónak — és férjének.

Nagyon szerencsések ám az asszonyok, a kik hamarosan el tudnak ájulni.

Tompa köd ereszkedik a megsebzett agyukra és mire felocsudnak: veszít élességéből a döfés . . . Hanem ez a csunya asszony idegerős volt ám és egészséges — hiszen egy valóságos piczi vasgyúrónak adott nemrég életet — hát dehogy is kábitotta el valami jótékony ájulás. Bizony még a szivéhez sem kapott, mert hiszen akkor a theás tálczát is elejtette volna — pedig a jó theára már úgy vár a férje, a ki imént mondta a barátjának: En bizony nem lehetek féltékeny arra a csúf teremtésre . . .

Felszolgálta a theát, gondoskodott, hogy elég czukor legyen a csészékben, maga öntötte beléjük, nem is nagyon reszkető kézzel, az erős rum tűzcseppjeit . . . Hadd dicsérjék a vendégszerető, figyelmes, mintaszerű házi asszonyt.

V.

Hanem mikor elment a vendég és elkisérte az ura: akkor rohant a szobájába, akkor kapta le a falról a feszületet, mely előtt térden állva szokott hálát adni az égnek, hogy ezzel a derék emberrel, a ki őt szereti, boldoggá tette — letépte a falról, ledobta a földre, meggázolta vad, istenkáromló elkeseredéssel a Megváltó szent keresztjét — és azután mit tudott mit tenni? hát odaborult mellé a földre és csókolta és megint csak imádkozott, hogy vegye el hát a jó Isten az életét az ilyen undok, nyomorult teremtésnek, a minő ő.

VI.

A bál csillárai ragyogtak a mi szegény csunya asszonyunkra. Pedig bujt volna legyezője mellé, hogy ne lássa senki az ő arczát — szégyenfoltját a tündérországi vigalomnak.

Fehérbe volt öltözve a bál, mint tavaszszal a fák . . . Mint tavaszszal a fák: úgy igérték ezek a virágos lányok az élet gazdag, pompás gyümölcseit a férfiaknak, a kik őket a táncz forgatagába vitték . . . födetlen a karuk, hogy lássák a férfiak, hogy puha ölelésre van az teremtve; kivágva a mellük, hogy lássák: dús, édes életforrás kinálkozik ott utódaik számára. Milyen skálája az érzelmeknek: a fiatal leány, a ki rebegve adja oda első négyesét, és a leány, a kinek szemében a souper csárdás vad tobzódásában a mindentudás lángja lobog!

Terka egy fiatal rokona mellett gardedámoskodott. A szárny-próbálgató lányka kedvéért hozta meg az áldozatot, hogy ide jöjjön, ebbe a vakitó tündérországba.

Hiszen ő rajta is ragyogott valami: — a könyei.

Elviharzott a souper.

Egy szikár, rideg arczú férfi — régi ismerőse — telepedett mellé. És egyszerre megfogta a kezét. A hangja meleg volt és szivbeömlő.

Szeretem magát asszonyom . . . Eleinte azt hittem, csak tisztelem, csak bámulom, de nem, rájöttem, hogy szeretem . . . Gyermekkori ismerősök vagyunk: játszótársak, igaz, hogy nem voltunk soha, mert maga inkább tanitóm, mesterném volt nekem . . . Oh mennyi sok szépre, nemesre, nagyra tanitott! A gyermekleány lelke világitott a pályámon előre, hogy valamivé legyek.

. . . A fiatal embert a fiatal leány okos, szeretetteljes tanácsai segitették át az élet örvényein . . .

A maga szeme, igen a két okos, szép szeme volt az én két vezércsillagom . . . Eleinte azt hittem, hogy csak imádom e két csillagot, de most érzem, hogy meg akarom csókolni . . .

A férfi oda hajlott hozzá, hogy a lehellete a vállára ömlött és tüzbe boritotta azt . . .

A vörösbársony benyilóban, melynek szinei mint a máglya lángolták őket körül, senki sem volt . . . A férfi megcsókolta a csúnya asszony szénfekete villanyos, bűvös haját . . .

A báli éjszaka hátralevő részét áttánczolta Terka a férfi karján, a ki a bűnös szerelmi vallomást a hajára, a vállára lehelte . . . Ah hiszen szeretett volna bele ujjongani a csárdás kicsapongásaiba — túlkiáltani a lobogó vigalmat, győztesen kaczagni rá ezekre a hivalkodó, büszke, szépekre:

Lányok: vallott nektek ma este valaki szerelmet? Lássátok, nekem vallottak, a csunya asszonynak!

Hazament, kibontotta, czirógatta, csókolgatta a saját haját És beszélt hozzá szerelmesen, gyöngéden, hálásan . . . Ej, hogy eddig nem is vette észre, hogy milyen gazdag, milyen hosszú, milyen hóditó szép a haja!

Mert hiszen nem lehet rosz néven venni az asszonyoktól: ha hiszik, hogy jól esik, ha azt mondják nekik, hogy szépek . . . Hiszen a hiúságot neveljük természetükké, a szépséget teszszük életfeladatukká, mi, az élet nagyobb, nemesebb, magasabb czéljait kizárólagos jussal lefoglaló férfiak!

VII.

Kapott egy levelet is attól a férfitól, melyben az esdve kért tőle találkozást.

Görcsösen ragadta kis kezébe azt a levelet, hogy ketté szakitsa . . .

Mert az első perczben a fölháborodás vad hullámai öntötték el a lelkét, mikor e sorokat olvasta. Mintha tiszta, büszke, fenséges hitvesi becsületét ütötték volna arczul e vakmerő támadással . . . De aztán a fölháborodást elnyomták a dühös dacz, a bosszúvágy hatalmasabb hullámai.

Miért ne torolja meg ő azon az emberen azt a sértést, melynél nagyobbat nő ellen elkövetni nem leket, hogy őt csunyának szidalmazta? Miért ne czáfolja meg a becsmérlő szavait — és ha az összetépett hitvesi becsület árán is — ő nem kell senkinek? És miért ne élvezze ő egyszer életében a legnagyobb boldogságot, a mi nőnek adatott: egy férfi igaz szerelmét?

Meg fogja becsteleniteni magát, meg a férjét, meg azt a kis gyermeket, a ki bölcsőjében alszik . . . Azért a pillanatért, hogy férje elé állhasson és szemébe kaczaghassa: Tudod, hol volt a te csúf asszonyod? A kire nem lehetsz féltékeny, mert nem kell senkinek? A szeretője karjaiban volt; a gyalázat karjaiban volt! Oh milyen utálatos, milyen szörnyü lesz ő e pillanatban! Ferde szemöldei vonaglanak, mint két fekete kigyó, haja — még nedvesen a házasságtörő csókjaitól — kibomlik, mint a Gorgó lányé, duzzadt ajkairól bűzös fertőző lehellet; éktelen arczát gonosz, aljas indulatok győzelmi orgiája teszi még fertelmesebbé, — úgy veti magát a férfi elé, hogy undorral tapossa el, hogy ölje meg, mert megboszúlta magát, a mért úgy megbántotta a szegény hűséges szivét; hogy karjaiba vetette magát a hitszegő gyönyörnek, karjaiba annak a férfiúnak — épen azért, mert őt annyira szereti!

Ah! ezért a pillanatért érdemes föláldozni mindent: becsületet, erényt, életet . . . A nő, a lelke legfájóbb pontján vérig sértett nő diadala lesz az! Tartozik ezzel fajának, tartozik minden csunya nőnek, a ki csak a világon van!

VIII.

Fogta a levelet és odavitte a férjéhez: Édes uram, a ki engemet ugy megbántottál, undok, megvetendő teremtésnek neveztél, a kire nem lehetsz féltékeny — olvasd el ezt a levelet. Látod a te csunya asszonyodat kivánatosnak tartotta valaki; a te csunya asszonyod csábitásnak volt kitéve; látod a te csunya asszonyod megcsalhatott volna téged, de nem tette, mert csak téged szeret . . . Hát legyek ezentul valamivel drágább a te szemedben, hát becsülj engem valamivel többre, hát szeress engem ezután jobban — hiszen látod, hogy nem vagyok olyan egészen csunya, hogy mindenki utáljon.

* * *

A férfi magához ölelte az asszonyt . . . Az asszony haja ki volt bontva, — hiszen a csábitó figyelmeztette, hogy a haja szép, — hát betakarta, átalfonta azzal a férjét . . .

ÉLETIGAZSÁGOK.

Szemelvények a «Szellemesség kincstára» czimü könyvből.

Isten is megpihent a hetedik napon.

*

Nem jó az igazat hangosan hegedülni.

*

Ha az irigy szomoru, vagy őt érte baj, vagy mást szerencse.

*

Mit Jancsi nem tanult, nem tudja azt János.

*

Ki keserűt nem izlelt, nem tudja mi az édes.

*

Nyugtalanit a kincs, akár van, akár nincs.

*

Csunya lánynak is szép a pénze.

*

Fehér liliomnak is fekete az árnyéka.

*

Tengeren innen s túl csak lúd — a lúd.

*

Akármint ragyogjon is a nap, csak nem lát a vak.

*

Vannak emberek, a kik hálából — ölnek.

*

Sok ördög sem ér egy angyalt.

*

Nem mind tudós, kinek pápaszem van az orrán.

A HARMADIK.

(Regény.) (10)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

— Ölsz, nem ölsz — nevetett a lelkész — azzal fiacskám semminemű czélt itt el nem érünk. Itt a tett ideje, úgy látom, ijesztő arczczal elérkezett már.

— Igaz, kiáltának egyhangulag.

— De hát hogy adjunk egy egészséges lökést az egésznek — szólt végső erőfeszitéssel Zsarkay ur, az apa.

— Hogy? állott az ügyek élére Szilvássy úr. Én úgy itélem —

— Halljuk.

— Hogy egy öttagú szükebb bizottság kezébe le kell tenni a kasszát.

— Helyes. A kasszát.

Zsarkay ur kétségbeesetten gondolt a már nem fölötte jelentékeny összegre, mely még rendelkezésére állott.

— Mennyi legyen az? mormogá.

A szót ismét a lelkész vette át.

— Husz ezer forint tiszta pénz, és váltókban legalább tiz ezer.

— Az rémitő összeg.

És öreg csöppekben gyöngyözött a verejték Zsarkay ur öreg homlokáról.

— Különben urak ez nem lélekvásárlás — szólt kenetteljesen a lelkész. Ennek fele felmegy szekérre, fele ebédekre, a mi kezünkön egy krajczár kicsiny, annyi sem marad. Hol vannak a zászlók? hol? a bandák? hol? az alapitványok? hol? És végül a reverzális, hogy Zsarkay lemond a teljes képviselői dijról, s azt rendelkezésünkre bocsátja. A házbért nem bánom, kiveszem. Elveszne a képviselő.

— Igy én egészen a magam zsoldján lennék.

— A miniszterség kihuzza.

— Nagyszerűen.

— Valami birtokról volt szó. Hol az a birtok?

Az ifjabb Zsarkay ugrott elő.

— Anyámnak még van egy háza, és Csapófán háromszáz hold földje.

— Rögtön árúba kell bocsátani.

— Miklós bácsi megirja a szerződést, s a takarékpénztár folyósítani fogja az összeg felét.

— Nos, apám?

— Akkor mindenem eluszott.

— Hát a miniszterség? hát a főispánságok, ugy tudom, három fiu van.

— Ej, hogy mi mind a hárman főispánok lennénk — emelkedik az ifjú Zsarkay lelkesedéstől kigyult arczczal. Apám hallod?

— A legkönnyebben.

— Apám, ne alugyál.

— Tegyetek a mit akartok, én nekem már egy csöpp eszem sincs.

— Majd megjön — ölelte át a lelkész, csak ülj bele a piros bársony székbe. Egyszerre a haza első embere léssz, hatalmas pénzügyi kapaczitás, mert mi a pénzügyminiszteri széken szeretnénk látni. Épe oda való vagy. Nyugodt kedély, nemes szív, határozott karakter. Tehát ránk bizod magadat?

— Apám, az istenért te elájulsz.

— Fektessük le az öreget egy kissé. Sándor te itt maradsz a Simonnal. Őrködjetek a haza sorsa felett, s vigyázzatok, hogy ennek a szent öregnek egy hajszála is meg ne görbüljön. Mi addig rendezzük a ma esti fáklyás menetet, a nagy teremben a népbankettet ötszáz teritékre, s a Karvaly Pál vendéglőjében az intelligenczia részére egy 150 teritékes díszvacsorát. Ott kell lenni a főispánnak, az alispánnak, a megyei és városi notabilitásoknak, a tiszti karnak s a hölgyvilág szinének.

— Jó lesz öreg?

— Én már se nem látok, se nem hallok.

— Ez a győzelem legbiztosabb előjele.

— Mit csinálnak a zsidók?

— Azok jönnek.

— Az örmények?

— Azok jönnek.

— Az unitáriusok?

— Itt lesznek egy szálig.

— A református atyafiak?

— Itt a fejük.

— A katholikusok?

— Azok a mieink.

— Itt tehát minden rendben van?

— Az utolsó pontig.

— Ez pedig a pénz.

— Apám hallottad? Anyámnak sürgönyözök, hogy ma este fényes fáklyás menet.

— Ezer fáklyával.

— Hallottad apám? Csak a leányok itt volnának. Ah, ha látnák azt a fáklyás zenét.

— A legnagyobb gyöngédséggel oldozták ki a szent öreget, és emelték ki tárczáját.

— Mi ez? kapkodták a bankjegyeket a vezértagok — ez nem pénz. Itt alig van néhány ezer.

— Lesz több, lelkesité az ifju Zsarkay az urakat, kiken a lehangoltság kezdett erőt venni.

— Hogy?

— Apám aláirja a meghatalmazást a szükséges birtokrészek eladására. Apám ne alugyál.

Mint a villám, oly gyorsan megfogalmazta Szilvássy úr a szükséges felhatalmazást, és szokásos formában kiállitva odatolták a majdnem magánkivül levő aggastyán elé.

— A teringettét ne félj semmit. Nem egy képviselőt választottunk már. Becsületes, nyilt karakterekkel van dolgod. Különben még mindent vissza lehet húzni. Púpos gróf két kézzel vár.

— Apám?

Zsarkay Gábor úr lehajtotta szép öreg fejét egy kis asztalkára — és mintha kiszállt volna csontjai közül a lélek — összeesett.

— Urak — dobbantott egyet lábával a költő úr — egy isteni gondolatom támadt.

— Mi az? kiálták mindannyian.

— Felléptetjük az ifjú Zsarkayt. Akárhányszor megtörtént, hogy az apa helyett fellépett a fia. Az utolsó perczben királyok állottak már igy elő. Éljen Zsarkay az ifjú!

Egy perczre összenéztek a vezérszereplők.

— Bolond Simon. Hát ki adja a pénzt?

Az ifjú Zsarkay erre maga is vidám hahotában tört ki.

— Urak — ragadta meg a vezérszerepet a lelkész úr — itt az eszme a nyakunkba szakad. A fáklyásmenet meg van rendelve, a nép mint egy ember talpon áll. A népet felültetni halálos bűn. Ezzel a csekély summával, melyet ezennel betétbe átveszünk és becsületszavunkkal nyugtázunk: meginditjuk a legbecsületesebb akcziót. A ki idáig elment, az elmegy a végsőig is. Erre praxisom van. Készebbek vagyunk kerékbe töretni magunkat, de ha az első zászló szele megcsapott, az első fáklyásmenet füstje bekormozott: nincs isteni erő, mely bennünket egy képviselői választás esetleges esélyeitől visszarettentsen. Az uj magyar társadalomnak egy oly lelkes férfiával állunk itt szemközt, a ki nem ingadozó báb, s a kiben én az «impavidum ferient ruinae» bajnokát ismerem föl. Mozduljon tehát a gépezet — előre! Reméljük a legjobbat, a mint hogy karakterünk mást remélni nem is enged.

A vezérek megrázták az ifju kezét, az öreg embert megszagolták,. hogy nem ütötte-e agyon a guta s nevetve, ihogva, vihogva — útnak indultak.

A költő s a timár, hogy őrködjenek a haza sorsa felett, s vigyázzák a szent öreg mozdulatait — ott maradtak. Megrakatták a nagyobbik asztalt jó erdélyi borokkal derekasan — s kettesben hozzáláttak — a csendeshez.

Hamarosan három-négy éhes czigány is került, s ott húzta a hátuk mögött.

Künn, mint a nagy Tompa zengette: «Forrt a világ, forrt mint a tenger...»

A híres miniszteri város felzajlott mint egy vásár.

Lehetett látni a piaczi Szent Pál szobor körül, hogy minő árnyalatok szerint csoportosultak a pártok.

Hirtelen a hölgyvilág is megmozdult. Népesedtek a boltok, a főkortesek nejei vidám fecsegéssel árulták el a Panna András divatkereskedésében, hogy férjeik a jelen választáshoz a legszebb reményeket fűzik.

Nagy kosaraikkal és díszkutyáikkal jártak-keltek az előkelőbb vendéglősök.

Szegény hivatalnokok bekövetkezendő jó napokról beszéltek, sokan az előléptetést is már a markukban tartották. A prépost festett arczával kiállt a nagy templom előtti térre, a mi mindig azt jelentette, hogy püspökség van kilátásban.

A tavaszi langyos zápor, az őszi meleg nap nem üditheti fel kellemesebben a petyhüdt természetet, mint egy képviselőválasztás.

Egyszerre villámgyorsan terjedt el a hir:

— Estére a nagyvendéglő előtt az uj képviselőjelöltnek fáklyásmenet ezer fáklyával, tüzoltó-zene és az első banda felváltva.

Tizszer is végigszaladt a piaczon a csempeszáju Hegyessi Sámuel, és minden megjelenésénél gőgösebben csúcsorította össze fakó cserepes száját.

A pénz, a polgári kitüntetés óhaja s a nagy ingyenebédek küszöbön létele csodásan nemesítő hatást gyakorol a kedélyekre.

— Zsarkay?

— Nem. Púpos?

— Ah. A harmadik.

— Ki a harmadik?

— Ma este a fáklyászenénél —

A tanárok leereszkedő kedveskedéssel jelentek meg a polgárság előtt. Akkor szokott ez történni, mikor a kormánypártnak uj képviselő kell.

— Abból nem eszel komisz Bán.

— Éljen az ellenzék, veszszen a kormány.

— Honnan lesz az indulás?...

Ily mozgalmakkal telt el a nap.

Végre megjelent rongyos, kopott ruhájában Simon az utczapoéta.

Kalapján fityegő fehér tolla jelezte, hogy a pártok határoztak.

— Ki lesz?

— Meg van — kiabált a költő. Nagyszerü ember. Ah, egy csodaember.

Egy-egy boltba beugrott és kiadta a jelszót.

Lassan-lassan az est kezdett leeresz-

kedni. A főutczákon ember-ember hátán nyüzsgött.

Veres fény csapott fel a hegyoldalról, s vele egy időben valami bizonytalan czinczogás.

— Mi ez? Hát nem a tűzoltóbanda?

Egy szűk közből nehány szál czigány élén a Hegyessy Samu alakja tűnt fel. Husz, huszonöt inasgyerek és napszámos tartotta a kormánypárti Zsarkay Gábor fáklyaerdejét. (Folyt. köv.)

RÉTHY LIPÓT.

A magyar nyomdászok Nesztora: *Réthy* Lipót, aradi nyomdatulajdonos, november 14-én ünnepelte pályájának *hatvanadik évfordulóját.*

A maga nemében páratlan jubileum ez, mert hisz azt szokták mondani, hogy a nyomdásznak, a ki a mérges ólompor, a kenczeszagu festék fojtó légkörében segiti szárnyra a szellemet, nem marad más hátra csupán a salak, a méreg, a széjjelrombolt szervezet.

E mondás élő czáfolatául bemutatjuk a kedves arczu, galambősz *Réthy* bácsi jól sikerült arczképét. Hatvan év minden pályán hosszú idő, hát még milyen hosszú átélni vidéken a magyar sajtó és magyar nyomdászipar szolgálatában, a legnehezebb viszonyok között. Réthy Lipót nemcsak közönséges nyomdász, a ki homloka izzadtságában szerezé meg mindennapi kenyerét, vas-szorgalommal és kitartással dolgozott s évtizedeken át négy-öt vármegyében egyetlen magyar nyomdász és egyetlen magyar lapkiadó volt. Az ő nyomdájából kerültek ki a forradalmi nyomtatványok, s a szabadságharcz leveretése után az ő két munkás kezét is vasra verték; félévet töltött a börtönben, de kiszabadulván, folytatta a hazafias munkát, nem egyszer exponálva magát vagyonával és szabadságával a magyar érdekekért.

A becsület, a munka ez ideális alakját ott az egész környék nagyrabecsüli, s a Réthy-nyomda ma is olyan híres czég, mint ma még nagyobb apparátussal folyik ott a munka, melynek élén a dologban pihenést még most sem ismerő 76 éves Réthy bácsi áll.

Annyira népszerü, hogy a kiadásában 33 év óta megjelenő «Alföld» politikai napilap, daczára, hogy a munkatársak sorából hiányzik a *Vörös* Vidor és *Iványi* Ödön neve, anyagilag semmit sem károsodott. A közönség sajnálta szegény Iványi távozását, azután megsiratta halálát, valaminthogy mély sajnálattal nélkülözi Vörös Vidor, a vidék legkitünőbb tollu és legképzettebb publiczistájának nevét.

A jubiláris ünnepély csöndességben folyt le. Réthy bácsi szerénysége kizárja a zajos ünnepeltetést, pedig megérdemli, hogy hatvan éves jubileumának napján dicsérettel említsék nevét.

Mint nyomdász-iparos, vidéken a magyar nyomdász-ipart ő lendítette föl, valamint ő volt a kiadója az első terjedelmesebb vidéki napilapnak is, nyomdája pedig félszázad óta szolgálja a közönséget.

Réthy Lipót egy elszászi német család sarjadéka. Még atyja telepedett meg Magyarországon, Szarvason ő alapitotta az első postát. Lipót fia 1817-ben született. Tanulmányait a mező-berényi gymnáziumban kezdte, azonban szülei kora halála miatt a nyomdászpályára lépett. 1841—43-ban külföldön volt, Berlin, Strassburg, Kopenhága, Páris, Bécs stb. nagy és világvárosokban. Ő szedte ki b. Eötvös József «Charthausi»-ját. Weimarban pedig két évet töltött. Innen a honvágy erős érzete hazahívta s Pesten Landerer és Heckenast könyvnyomdájában *Kossuth* Lajos «Pesti Hirlap»-ját szedte. Ez időtájt alkalmazták Magyarországon a legelső gyorssajtót, azon Kossuth lapját nyomva.

1846-ban kapta meg egy Szarvason állí-

RÉTHY LIPÓT.

tandó könyvnyomdára a felség engedélyét, akkor ez a város volt Békésmegye központja és az alföldi magyar intelligenczia találkozó helye.

Az uj nyomda nagyfontosságu volt Békésmegyére nézve. Az 1848—49-iki idők határozták meg jelentőségét, Szarvas lőn tényleges központja Békés, Csanád, Csongrád, Heves stb. megyéknek nyomdája által. Réthy Lipót sajtója nyomta a megyei nyomtatványokat, a függetlenségi nyilatkozatokat magyar, német és tót nyelven, röpiratok, szépirodalmi termékek, melyek Simon István, Greguss Ágost, Fidicus s mások (Vastag) tollából eredtek.

Réthy Lipót 1858-ban Aradra tette át nyomdai üzletét. Az «Alföld» politikai napilap 33 év óta kiadásában jelenik meg. A nyomda nagy apparátussal dolgozik. Sok évtized óta sok száz ember az ő kezéből kapta a kenyeret és ajkáról a buzdítást.

A hirlapirók iránti szeretetének legfényesebb példáját *Iványi* Ödön betegsége alatt bizonyitotta be. Mikor megtudta, hogy egy másik kiadó nem akarja fizetni a beteg *Iványit*, elment lakására s szerződtette.

— Uram, nem tudok dolgozni — mondá Iványi.

— Majd meggyógyul.

Iványi Ödön egy teljes esztendeig betegeskedett s megkapta fizetését az utolsó krajczárig.

Egy szóval Réthy Lipót ugyis mint ember, ugyis mint iparos, mint jó hazafi és városának, egyházának hű fia, híven betölté tisztét s méltó arra a nagy elismerésre, melyben polgártársai részesitik hatvan éves jubileuma alkalmából.

Az isten boldog családi élettel áldotta meg, egyik fia dr. *Réthy* László muzeumi őr, akadémiai levelező tag, kiváló tudós, másik fia *Réthy* Viktor, 20 év óta üzlettársa, Arad egyik legtekintélyesebb polgára, egyetlen leánya Etelka pedig *Simon* Jenő, az aradi ügyvédi kar egyik legkiválóbb tagjának boldog neje.

ATHLÉTÁK.

Ki ne ismerné az athlétákat!?

Hiresekké váltak ők nagyszabású nyilvános viadalaikról, kedves házi versenyeikről s ama országszerte nevezetes, tündérfényű athléta bálokról, melyekre a főváros legelőkelőbb közönsége szokott ellátogatni. Egyaránt kedvelik őket a sport szakavatott s a társadalom előkelő köreiben. Athlétákhoz illő képességeik és kiapadhatatlan jó kedélyükkel szerezték meg e rokonszenvet.

Otthonuk, pantheonjuk a Magyar Athlétikai Club.

Első helyen áll ez mind ama egyesületek között, melyek a sport nemes művelésével foglalkoznak. Tagjai sorában ott vannak főuraink, közéletünk jelesei és az ifjuság szine-java egyaránt.

A Magyar Athletikai Club, — melyet Eszterházy Miksa gróf alapított, — honositotta meg hazánkban az athlétikát és azon intenziv sport-életnek, mely nálunk az utóbbi időben kifejlődött, még most is középpontja. Az ország legjobb sporterői nyerték itt kiképeztetésüket, kik közül nem egy, nemzeti életünkben is vezérszerepet játszik.

A Clubnak működő tagjait túlnyomólag ifjúságunk képezi. Hanem ifjú és vig s tetterős az élet is, mely annak belsejében pezseg.

A Clubnak tágas és kényelmes helyiségei vannak a Nemzeti lovardában, — ott van az iroda is, melyben havonként egyszer tartja üléseit a választmány Andrássy Géza gróf elnök, Széchényi Imre gróf és dr. Gerenday György alelnökök vezetése mellett.

Vannak a Clubnak kiváló művezetői a torna, kardvívás, boxolás és birkózási gyakorlatok oktatására és mindezen felül van egy szigorú képü gondnoka, ki minden tagot vérig szekíroz, ha nem a Club «forschrift»-ja szerint öltözködik.

Az egyesület évenként két nyilvános s egy házi viadalt szokott rendezni, melyek

közül az előbbeniek kiválóan sport szempontból, nagy fontosságuak, míg az utóbbiak inkább mulatság számba mennek.

A legutóbb — ez őszszel — tartott nyilvános viadalon, melynek győzteseit mutatja be képünk, valóban kiváló eredményeket értek el.

Sajtos Samu a Club Herkulese, $10^4/_5$ mp. alatt futotta meg a 100 yard (91·30 m.) hosszú pályát, Réty Pál, a ki mint magas ugró is országos hírű (1 méter 90 cm. magasat ugrott már) ezuttal a súly dobásban is kitűnt. 9·78 méter távolságra dobta a $7^1/_4$ kg. súlyú vas golyót. A legizgatóbb verseny azonban az ország leghíresebb kerékpározójának Minich Jenőnek bicikliversenye volt. A 10,000 m. hosszú távolságot remek bravourral tette meg 18 percz 20 mp. alatt, 800 méterrel hagyva el maga után a második győztest. Pedig verseny közben balszerencse érte, — bicziklijének kerekén a gummi felpattant és kénytelen volt más biciklire ülni.

A viadal alkalmával a győztesek érmeket és drága tiszteletdíjakat kaptak, de az Andrássy-féle vándordíjat még eddig senkinek sem sikerült elnyerni.

Tavaszszal és őszszel az athléták nyilvános viadalaikra készülnek, az ősz vége felé pedig a téli házi versenyre.

Ezen versenyek a főváros legelittebb mulatságai közé tartoznak. A legkülönbözőbb torna és athlétikai gyakorlatokat, labda játékot s tréfás versenyeket szokták ilyenkor bemutatni. Az idei házi viadalnak különös érdekességet fog ezen felül franczia birkózás bemutatása kölcsönözni, melyet kiváló, — világhírű — erők oktatnak.

A Club a tél folyamán vívó estélyeket is rendez, melyeken a legkiválóbb hazai és külföldi erők mérik össze kardjaikat.

— De az athléták jól értenek a mulatozáshoz is, — a testedző versenyek s játékok után, melyekre legnagyobb számmal a szép lányok látogatnak el, — az athléta bálon e bájos látogatókkal közelebbi ismeretségre is lépnek, és hogy e vigalmak mily fényesen szoktak sikerülni, közismeretű dolog.

— De az igazi feladat csak a jövőben vár a Clubra, — majd ha a millenium alkalmával rendezendő nemzetközi viadalon alkalma fog nyilni arra, hogy képességét a nagy világ előtt is bemutathassa.

Tatich Péter.

A HÉT.

— Kétféle morál. — Az egyik az enyém, a másik másé. — Hogy kié? Azt kifejtem. — Párisi erényidjak: hahaha! — Fried esete: a Lipótváros szempontjából. — Költő és fejedelem: nem románcz. — A nehezen induló saison. —

Ezen a héten moralisták voltunk!

Micsoda pompás egy érzés ez!

Beülni a kávéházba, — mialatt künn esik az eső, fú a szél, kifordulnak az esőernyők, — odaülni a nagy kerek asztal mellé, párolgó tea, sistergő gázláng és a *Magyar Ujság* legújabb botránya közé, ah! fölséges egy dolog.

Cölesta levelet irt! Szegény kicsike! Derék reporter! Oh kányaszivü apa!!...

Vagy összekerülni egy meleg kályha mellett, barátságos kis kávézásra, a minek modern neve most már nem pletyka, hanem *five o'clock*. Persze a legujabb szenzáczió! Olvastad? Érdekes! Remek egy dolog! Voltál a konczertben? Hogy «nézett ki?» Kire nézett, mit nézett, miért nézett...?

— Cölesta levelet irt?

— Irt?

— Hol van? Mit ir? Kinek ir? Miért ir?

— Oh milyen érdekes!

Vagy pedig...

*

Ime a moralista főváros.

Pompásan festett ebben az aszkétajelmezben, kedves társaság! Te drága, megbotránykozott társaság! Melynek pedig semmiféle néven nevezhető joga nincs ebben a kérdésben itéletet mondani.

Először is, nem jogosult ezt a dolgot nyilvánosan tárgyalni. Akár igaz az; akár nem. Igaz-e? Én nem kérdem. Engem moralista hirébe ne keverjen senki. Ezt egészen a reporterekre bizom.

Mert hogy hány tál ételt eszik naponként X úr, jeles irónk, hányszor hál otthon hetenként Y úr, jeles művészünk, az senkit a világon nem érdekel. Bocsánat, hagyjuk a hirneves embereket békén a magánéletükben. Ezek a pletykák — pletykák maradnak akkor is, ha hírneves emberekről szólanak.

Gál István czipészmester megverheti a leányát naponként ötször.

Legfeljebb, ha egy sötét világnézetü Kabos-novellában olvashatjuk. A lapok nem fogják ezt megirni, annál kevésbé plakatirozni.

De bocsánatot kérek, ha Gál István *brutalitása* nem érdekes, azért mert az csak egy szimpla Gál István, ne vigyük a piaczra más uriember családi dolgát sem, ha az az úriember véletlenül — jeles művész is.

Hagyjuk a kávénénikéket a *Telefon Hirmondó* ujdonságai mellett. Ők azzal meg vannak elégedve. Őket kitünően szórakoztatja az a sok *más*. Annak a *Hirmondónak* a változatossága őket mindeddig elragadta, ne adjunk alkalmat nyilvános trécselésekre.

A «SZÖKÖTT KATONA» ELSŐ SZINLAPJA 50 ÉV ELŐTT.

NEMZETI SZINHÁZ.

Szombaton November 25-dikén, 1843.

ELŐSZÖR:

Szökött katona.

Eredeti szinmü népdalokkal, tánczczal, 3 szakaszban. Irta Szigligeti, zenéjét szerkeszté Szerdahelyi.

Az első szakaszbani UDVART, s a harmadik szakaszbani ZRINYI-KÁVÉHÁZAT festette Engert.

A játékot Ellenbogen Adolf magyar ouverturája előzendi meg.

Első szakasz:

„KATONA FOGDOSÁS."

SZEMÉLYEI:

Gróf Monti, olasz — — — — — — Bartha.
Camilla, neje, született Hamvai grófné — Laborfalvi R.
Korpádiné, özvegy kovácsné — — — Kovácsné.
Gergely, kovács } fiai — — — — Lendvay.
Lajos, szabó } — — — — — Szerdahelyi.
Julcsa, árva, Korpádiné rokona és gyámolta alatt — Eder Luiza.
Gémesi, szentmiklósi notárius — — — Szigligeti.
Kis bíró — — — — — — — — — Udvarhelyi S.
Jancsi, szabó } inas — — — — — Török.
Pista, kovács } — — — — — — Telepi.
Vasvillás emberek: Parasztok és nők. Történik: Szent-Miklóson.

Második szakasz:

„STRALOMHÁZ."

SZEMÉLYEI:

Gróf Monti — — — — — — — Bartha.
Camilla — — — — — — — — Laborfalvi R.
Saint Geran, franczia — — — — Udvarhelyi M.
Gróf Tengeri } — — — — Réti.
Báró Parti, } magyar utazók — — — Ifj. Hubenay.
Völgyi, ezredes — — — — — — Szentpétery.
Segéde — — — — — — — — Hubenay.
Káplárok { — — — — — — — Szilagyi.
— — — — — — — Sopronyi.
Közlegények { — — — — — — — Zzivora.
— — — — — — — Novák.
Közlegények { — — — — — — — Philippovics.
— — — — — — — Vadász.
Miska, } közlegények — — — — Egressy B.
Gergely, } — — — — Lendvay.
Roberto, Monti titoknoka — — — — Udvarhelyi S.
Róza, Montiné társalkodónéja — — — Erkelné.
Montiné komornája — — — — — — Szentpéteryné.
Völgyi inasa — — — — — — — Szombathelyi.
Költő — — — — — — — — Czakó.
Festő — — — — — — — — — Gózon.
Álarczosbál vendégei. Nép. Történik: Milánóban.

Harmadik szakasz:

„ZRINYI-KÁVÉHÁZ"

SZEMÉLYEI:

Völgyi, tábornok — — — — — — Szentpétery.
Camilla — — — — — — — Laborfalvi R.
Korpádiné — — — — — — — Kovácsné.
Gergely — — — — — — — — Lendvay.
Lajos, pesti arszlán — — — — — Szerdahelyi.
Julcsa — — — — — — — — Eder Luiza.
Gémesi, iparlovag — — — — — Szigligeti.
Vendégek — — — — — — — Morvai.
— — — — — — — Magyar Luiza.
Pista, Lajos tigrise — — — — — — Telepi.
Pest városi biztos — — — — — Balog.
Játékosak { — — — — — — — Vida.
— — — — — — — Vadász.
Jean, kávéházi szolga — — — — Petri
Czigány muzsikus — — — — — — Réti.

Zrinyi-hősök. Vendégek. Czigányok. Történik: Pesten.

A harmadik szakaszbani magyar **körtánczot** eljárják: Sáry Fáni, Hibert Em., Mitrovics Minka, Piski Mari, Kolosánszky Kálmán, Kihan, és Toth Samu.

Kérjük a páholy és zártszéket bérlő t. cz. uraságok hogy bérlett helyeik megtartása iránt reggeli 10 óráig rendelkezni méltóztassanak, azontúl másoknak adatnak ki. —

Bemeneti-ár változtatásban: Földszint s középpáholy 10 ft. Második emeleti páholy 8 ft. Földszinti zártszék 1 ft. 30 kr. Második emeleti zártszék 1 ft. Földszint bemenet 1 ft. Második em. bemen. 40 kr. Karzati bemenet 18 kr.

Semmiféle szabad jegyek sem használhatók.

Kezdete 7-edfél órakor, vége 9-edfél után.

Látta: Fáncsi rendező. Kiadta: Szigligeti, titoknok.

Persze, most meg engem tartanak majd moralistának, ki a mások morális megbotránykozását elitélni bátorkodom.

Hát melyik az igazabb morál? Az-e, mely hamis szemhunyorgatás közben az ártatlanul elnyomottak védelmére kél, hogy — plakatirozhassa? Vagy az, a melyik az ilyesmik hallatán vállvonogatva tovább halad s felkiált:

— Bizony furcsa, a multkor a szusztereminél láttam ilyesmit! Hát visszatérünk a természethez?

De — nem plakatirozza!

*

Közprédává csak akkor válhat, ha kriminálisba ütközik. De hiszen nem jó az ilyesmibe beleavatkozni soha. Maguk a felek intézik azt el a legjobban. A moralistáskodás nevetséges, különösen mikor annyi a ludas benne. Hiszen ha a lapok az összes fővárosi családok belső ügyeit végig reporterezné, egy hó mulva nem maradna itélő biró még hirmondónak sem. Ah, sötét pont! Csiky szerint van az mindenütt!

Ezt tudjuk jól.

Ha már morális lázba esünk, csináljuk azt legalább Páris módjára, hol e héten szintén morális láz vett erőt a kedélyeken, de — *erényes* embereket kerestek. Csodák csodája: találtak is!

Coppée, a zengő lirikus, szentimentális frázisok kiséretében mondta el a franczia erényes emberek példáit. Az egyik dedót csinált, a másik hülyék intézetét. A harmadik vak és őrült anyját ápolja negyven év óta. A negyedik egy német ember árváját fogadta örökbe. Hallja, uram, hallja, — egy német ember árváját!

Csekély hija, hogy e nagy hősi tett bátor Bayardját nem díjazták a Montyon-díjjal, bár meg is érdemelte volna. Hiszen igazi önfeláldozás kell ahhoz, hogy valaki az ellensége árváját nevelje fel.

Lám, ilyetén érzelmek közt moráliskodik a franczia!

*

Micsoda igazságszolgáltatás az, hol már a tagadás sem használ!

Szegény Fried, lám, nem jó, ha az ember középkori lovag. Most ártatlanul elitélve, elzárva, öt évig dolgozhatsz csúf rabmunkát, mit sem tudsz a világról. Azalatt barátaidból nagy urak, ellenségeidből miniszterek lesznek. Hölgyed öt évvel idősebb lesz. Jó magad a kosárfonás mesterségéből mestervizsgát tehetsz az iparisko-lában. Minden, minden meg fog változni, ah, nagy idő ez az öt év! Meggondoltad mindezt, mielőtt — lovaggá ütötted magadat? Vagyis, jobban mondva, meggondoltad mindezt, mielőtt — hogy egyszer a közvádló álláspontjára helyezkedjünk — a 22 ezer forintot biztos helyre rejtetted el? Megéri ez a pénz az öt esztendei sötétséget?

Mert ha véletlenül ártatlan lennél, akkor a mi modern lovagiasságunk téged nevetséges egy kis figurának tartana, tudod-e azt Fried úr?

Mert — igy szól — jó ez a lovagias zománcz, de csak akkor, ha a 22 ezer frt azért tartalékba van helyezve!

*

A trónjavesztett bolgár fejedelmet most, halála után, nagy pompával, ékes éloge-ek kiséretében viszik majd Bulgáriába, mauzoleumot helyeznek sirja fölé, neve szentté avattatik, regék, eposok és drámák jelennek meg életéről, a bolgár akadémia megiratja az életrajzát, a bolgár festőművészek versenyre kelnek hőstetteinek megörökítésében, lovasszobrát drága karrarai márványból faragtatják ki, most, halála után. De előbb trónjától megfosztották.

Ez vigasztalhatja a poétákat.

Nemcsak a fejedelmeknek kell hát előbb meghalniok, hogy elismertessenek. Életében senkit sem, sem poétát, sőt mint látjuk, a fejedelmeket sem avatják szentté.

Hogy valaki halhatatlan legyen, előbb meg kell halnia!

Szomorú egy axioma!

*

Csodálatos lassusággal kezdődik a saison. Évtizedes bálrendezőktől tudom, hogy az idén — pedig sem udvari gyász nincs, sőt ellenkezőleg, udvari lakodalom volt, sem pedig nemzeti szerencsétlenség, sőt ellenkezőleg, nagy polgári örömriadalom van, — mindamellett az idén a bálok sehogy sem akarnak szőnyegre kerülni. A neves bálrendezők várva-várják az inicziativát, de — csönd van, akár a Sipka-szorosban.

A bálok lélektanát az idén fogom csak tanulmányozás alá venni, s igy e kérdésben nem nyilatkozhattam bálrendező barátom előtt, sőt ellenkezőleg, tőle kérdeztem:

— Mi lehet az oka?

— Az Isten tudja! Képzeld, az idén még a *Mária-Dorottya-egylet* sorozatos előadásai sem kezdődtek. Pedig már azt hittem, hogy ez az *örökmozgóka*.

— Csak nem haltak ki a vén tanitónők?

Lazzaroni.

SAPPHO.

(Tragédia 5 felvonásban Grillparzertől. Forditotta Iványi Jenő.)

Ismét beköszöntött hozzánk a jó öreg Grillparzer s az igazi poézisért rajongók leborulnak Melpoméne oltára előtt s kigyujtják az áldozati tüzet.

Mert Sappho az igazi poéta legpoétikusabb munkája, egy költészettel teli, ihlett lélek ihlett alkotása, melyből csak úgy árad ki az édes illat, melyből csak úgy sugárzik ki a ragyogó szerelem. Valami vonzza lelkünket az ily munkához. Tudjuk — hisz a bonczoló rideg agy a vesékbe pillant — tudjuk, hogy mind csak képzelődés, mind csak hazuság, de még se tagadhatjuk meg szivünket. Hiába mondják, hogy a poézis korszakának vége van örökre! Mert vége nincs, — élő bizonyság Sappho szép sikere; hogy pedig örökre oda van, az meg vakmerő profécziának erőszakos feltolakodása.

Költő alig választhat alkalmasabb alakot Sapphonál, ki maga is költő volt. Csak úgy kinálkozik drámatárgynak kalandos életpályájával s tragikus halálával. Mert Sappho a bűnös és megtisztult szerelem allegóriája egy személyben. Daudet is az ő nevének örve alatt adja elő Denisek történetét.

A lesbosi rózsa történetét ki nem ismeri? Grillparzer se tett hozzá a hagyomány regéjéhez, sőt tán el vett belőle egyet-mást. Sappho bűnös, szörnyen bűnös szerelmeiről meg sem emlékezik; a megtisztult Sapphot állitja elénk s még az elkárhozásból való megváltatásról is elfeledkezik. Kétségkivül akarattal, mert a Grillparzer ideáljairól letörölve minden folt, minden mocsok, minden a mi — földi.

Melitta meséjét szövi bele Sappho történetébe s látszólag szorosan hozzá is tartozik. De csak látszólag! Hiszen midőn Faon meglátja Melittát, akkor már unásig betelt Sappho szerelmével s igy Faon hűtlenségének nem okát, csak formáját adja meg Melitta szerelme. A mű egész meséje tehát nem tárgy, csak eszköz. Sapphónak uj meg uj érzelemkörét akarja az iró bemutatni s e kis mese keretét használja erre fel. E kis mese fakasztja ki rendben lassan-lassan azon érzelmeket, melyek Sappho szívében kezdettől fogva komprimálva vannak. Az első felvonás első párbeszéde már betekintést enged Sappho egész lényébe, jövőjébe, sorsába és lassan-lassan foszlik ki a felvonások folyamán a sok változó érzelem Sappho szivéből. E párbeszéd az egész tragédia dióhéjban; ujat nem látunk utána, csak folytonos változásokat, melyekre már előkészitve vagyunk.

Sapphót Jászai Mari kedvéért vagy tán kivánatára elevenitették föl Tudor Máriának ellentéte gyanánt. Két véglet csúcspontja e két színmű. Amabban erő, harag, gyűlölet, eszeveszett, őrült szenvedély, emebben rezignáczió, asszonyi gyengeség, s csendes visszavonultságra vágyó szerelem. Vannak, kik Jászait a lázasabb, izgatóbb s izgalmasabb szerepkörre szánják, vannak, kik az ugynevezett «csendes» szerepekben látják szivesebben. Azok Cleopátráját s Tudor Máriáját, ezek Antigonéját s Sapphoját üdvözlik. Nos, mi mindkettőért üdvözöljük! Mindkét szerepkör egyaránt méltó hozzá.

E két szerepben pontositotta össze teljes tudását, egész művészetét. Hogy a saját szavát idézzük: «Odáig, hogy ha felhaladok, az után nincs más hátra, mint az út lefelé!»

S azt hiszszük, Jászai meg lehet elégedve önmagával! Nem is kivánhat ennél jobb kritikát, mert elég dicsérő birálat önmagában, ha érzi, hogy kitűzött czélját elérte. Igaz, Tudor Máriáját egynéhutt kikaczagták; de hisz ezt kivánta ő is, meg Victor Hugo is s ha egy az intencziója a költőnek s a színésznek s a közönség is hozzá járul a szándék kiviteléhez, akkor a külsőségek daczára is csak siker konstatálható.

De Sapphoja még különben is némelyeknek uj oldalról mutatta be Jászait. A fejrázogatók ime betelhetnek a nőiességgel, miután Antigone óta, szerintük hiába sóvárgtak. S a kinek Margit királynéja, Cleopátrája, akár Tudor Máriája nem volt eléggé nő, Sapphojára még se bólogathat

tagadólag. Nincs itt toporzékolás, kitérés, jajgatás — mi különben szintén lehet esetleg nőies, — lágy érzelem, tiszta szerelem járja át Sappho lényét s csak néhaněha tör ki egy pillanatra, hogy ujra visszatérjen a rezignációhoz.

Ismét üdvözöljük ez uj alkotásért s szivesen osztozunk abban a lelkesedésben, melylyel a közönség is fogadta e megujhodott szerepkörében.

Igen jó volt a sajnálatunkra annyiszor mellőzött Alszegi Irma Melitta szerepében. Azt a szép adományt, melylyel a természet megáldotta, s melyet egyénisége s tanulása művészetté fokozott, az egyszerűséget kedvezően érvényesíthette e szerepében.

Szacsvay és Nagy Ibolyka is kitettek magukért s szépen szavalták el dikcziójukat az ötödik felvonásban.

De Iványi fordításáról se feledkezzünk meg; ritkán reprodukálnak poétai munkát ily hiven s ily poétikusan.

A közönség lelkesen fogadta Sapphot. Meglátszott rajta, hogy a miniszteri tárczák e mai divatjában jól esik neki egy üditő, napsugáros oázis.

Sz. E.

A NAGYASSZONY.

Irta: ZILAHY ÁGNES.

Kopár, mészkőből álló, fehér oldalú hegy tövében, csekély terjedelmű fennsíkon van a goroszlói temető. Puszta, elhagyatott hely az; daczára a hegy oldalából közvetlen a temelő felett kiömlő gazdag vízforrásnak, a mely csorgó alakban árasztja jótékony hideg vizét, vízben örökké szűkölködik a közeli falu.

E temetőben, közel a bejárathoz, kissé magas helyen, veres márványból készült, de már igen elfakult sírkő alatt, ellapult dombocska mélyében aluszsza örök álmát egy igazi «Nagyasszony».

Az unokák számára már az összefolyt betűk alig képesek bizonyítani, hogy ott, az egykor erős, bátor, nagylelkű és lángelméjű asszony, nagykállói Kállay Józsefné, Diószeghy Terézia porladozik.

E kis faluhoz közel eső megyei székvárosban Diószeghy Teréziának édes apja ügyvéd volt, a mult század közepén és mégis — daczára ügyvédségének — egyszer egy úri barátjával a felett vitatkozott, hogy ő bizony, ha muszáj lenne Angliába mennie, addig kerülgetné Angliát a szárazföldön, míg hajó nélkül egyszer mégis csak bele juthatna, mert ő arra a menykő gályára bizony reá nem ülne soha, és mind bolond az, a ki az életét a vízre bízza.

Ilyen észjárás mellett történhetett meg aztán, hogy két jóravaló leányát nem taníttatta még írni sem.

Azt tartotta, a leánynak nem jó írni tudni, mert akkor szerelmes leveleket firkál, már pedig erre két árva, tisztességes hajadonnak nincsen szüksége.

A nagyobbik leány Klára, a ki szép volt és jó is, hamar férjhez ment egy kolozsvári professzorhoz, ellenben Terézhez a sors nem volt kegyes; magas, csontos, erős termettel áldotta meg, de aztán férfias vonásokkal meg is verte. Kissé himlőhelyes arczbőrét enyhévé csupán gyönyörű nagy fekete szeme tette, melyből jóság és ész sugárzott.

Miután testvére férjhez ment, elhagyatottságában arra határozta el magát, hogy megtanul írni titokban.

Lúd-tollból pennát faragott, néha seprűkóréból is, ha csak a pennát gyanú nélkül meg nem kaparíthatta.

Egy pár eldobott írást felcsempészett a padlásra, a hol búzát szokott rostálni, vagy tisztogatni; ott a kis szűk padlásablaknál próbálgatta aztán a betűket vetegetni, olyan kitartással, hogy végre is teljesen megtanult írni.

Mikor nemsokára ezután az öreg édes apja meghalt, bezzeg jó hasznát vette irási tudományának.

A pereket adó felek megrohanták a gazda nélkül maradt ügyvédi irodát, mindenki visszakövetelte iratait, a betétbe rakott értékes holmikat, a perköltségre szánt előlegeket, szóval a jövedelmező ügyvédi irodát mindenki igyekezett minél elébb kifosztani.

Most Teréz állt a dolgok élére, mert jó édes anyja, vak tudatlanságában, még hozzá se mert szóllani semmihez.

Hosszantartó sértegetés, fenyegetőzés és végre becsületes békeajánlás után, a pereket adó felek és az ügyvéd családja kiegyeztek. Igy aztán Teréz megmentette a szülei kis házát, egy nagy gyümülcsfás kertet, és pár darab, itt ott a határban elszórt földet.

Ebből a csekélységből élt aztán éveken át az öreg anya és leánya.

A leány mély titokban pénzért varrt más városbelieknek, rosszul fizetett csekélyke munkákat, közben — éjszaka — megszapulta és kisulykolta a naponta szükséges fehérneműeket.

A házuk előtt folydogáló kis patak kőhídja alatt soszor hallatszott nyári holdvilágos éjszakákban a Diószeghy Terézia sulyokjának csattogása.

A kis város alvó népe még akkor nem sokat figyelt ilyen fajta neszekre, de azért mindenki tudta, hogy Teréz a legderekabb lány az egész városban. Nemes rokonaitól nem kért soha semmit, nem háborgatta őket egyáltalában soha se jó, se rossz dolog miatt. Hanem a szomszédjokban lakó egyszerű mesterasszonytól — a ki szokott volt kenyeret sütni a piaczra — gyakran kért kölcsön egy-egy czipót, de azt mindenkor vagy megadta, vagy levarrta, mélységes titkot fogadtatván e felől a jó szomszédasszony által.

A tőle távol, jómódban élő tanárné testvér nagy néha küldött egy-egy viseltes téli ruhát, vagy holmi feleslegesnek érzett holmit. Egy kis, már nem friss vajat, egy darab szalonnát, néhány kupa kását s több ilyen épületes apró dolgot.

Mikor aztán Teréz illően megköszönte a küldeményt, hozzátéve, hogy ez is, az is igen jól fogott és jó volt, a tanárné vígan felnevetett és férjével együtt könynyedén megjegyezték:

— Ah, lám milyen a kronikus éhség! és egyiknek se jutott eszébe, hogy ez oda dobott megjegyzés talán — igaz is lehet.

Az évek azért mégis elteltek és Teréz idősöcske leány lett. Olyan leány volt ő, a kit mindenki szeretett volna boldoggá tenni, persze úgy, ha nem került volna semmibe sem.

A rokonok végre találtak egy neki való férjet. Gazdagot, előkelőt, gyermektelen, özvegy — urat. A sűrű ajánlgatás sikerre vezetett: Teréz felesége lett Kállay Józsefnek.

Falura vitték, egy nagy és szép földbirtokot rendbe tartani. És e kormányzást fényes eredmények követték.

A vagyon évről-évre gyarapodott, a zsémbes nehéz természetű, öreg férj mindég jobban elhallgatott, és hagyta a feleségét magára. Végre boldog volt, ha kedvelt lángossát minden reggel elébe rakták; szerette, ha a meleg, mézes bor ott párolgott tányérján. Azonnal pattogó jó kedve lett, ha a szomszéd faluból szekéren vendégek érkeztek. Ilyenkor a vendégfogadás tökéletes tipusa volt. A legidegenebb egyén, ha befordult portájába, a magas, erős, hajlott testű öreg úr azonnal megjelent háza küszöbén, nyájas bókkal fogadta vendégét; kocsisról, s a lovakról ott nyomban rendelkezett.

Sokszor mondta felesége felnőtt gyermekeinek:

— Fiaim! apátok akármilyen zsémbes itthon velünk szemben, csak az az egy megbecsülhetetlen benne, hogy idegenek előtt «soha se húzza le az orczánk bőrét.»

A mint Teréz jólétbe jutott, a régi szomszédbeli kenyérsütőnének minden hónapban két véka szép, tiszta búzát küldött, egészen addig, a míg a jó asszony élt.

Előhaladott korában született két szép leányának az akkori idők szerint, fényes nevelést adott.

Megtanította őket az akkor megtanítható, minden tudományra.

Főleg a házi nevelésre fektette a súlyt.

Megkészítette sorban a legdrágább, és ritka alkalmakra való fényes ételeket, megmagyarázta gyerekeinek, hogy mindezen dolgokra figyeljenek, és eszökbe tartsák, nehogy ha idegenek közé és más körbe jutnak, valami ilyesmi felett elcsodálkozzanak, mert az mindég lealázó, ha a más házánál kell valamit először látniok.

Alkalomadtán megjegyezte azt is, hogy a nők ügyeljenek mindenkor arra, hogy a cselédség bort előttük soha se lásson, habár az csemege gyanánt, vagy orvosszerképpen lenne is szükséges.

— Fiaim! szólt sokszor, a cseléd nagyon sok esetben ellenséges indulatú a munkaadójával szemben, akaratlan, vagy tán észrevétlen irigység és rosszindulat emészti belülről ezt a szegény osztályt. Az ilyen gyarló, s természetes rossz indulatot nem szabad fokozni, a kifakadásra nem szabad utat engedni még ilyen kicsinységben sem, mint az előttetek álló boros üveg, melyről okvetlen azt fogja beszélni hátatok megett, czimborái között, hogy a mámor és élvezet kedvéért használjátok, hogy azután ne tudjátok, mit cselekesztek.

Az öreg Kállay úr meghalt, a két leány férjhez ment, még pedig kitünő férfiakhoz. Fényes és népes családot alapítottak.

A «Nagyasszony» — így hivta mindenki — magára maradt falusi birtokán, melyet évek során által megsokszorozott.

A nehéz falusi földbirtokos gazdálkodást egyenlő erővel és kedvvel csak tovább folytatta teljesen egyedül. Gyakran felkelt éjszakának idején, két óriási fehér komondor kutyájától követve, egy nagy bottal a kezében összejárta szérűs kertjét, benézett az istálókba, számon tartani, van-e a jószágok előtt elegendő széna, s ha az hiányzott, az úrnő botjával felnógatta az alvó öreg, süket bérest s azonnal szigorú, de csendes móddal rendreutasította a régirégi hű cselédjét.

Leánya sokszor hívta, menne be hozzájok lakni, pompás kényelembe el lehet ott; külön szoba, külön cseléd fog rendelkezésére állani, mindene meg lesz, a mit csak kigondolhat. De erre a hivásra mindenkor csak a fejét rázta és mondá:

— Fiam! az öregeket senki sem szereti

s azoknak sem tetszik már senki és semmi. Egy hosszú életen át annyi a keserű megpróbáltatás, hogy azt jobb az embernek magába rejteni. És hiába volt minden érvelés, még csak egy éjszakát sem töltött leányai házában.

Soha sem lehetett megtudni, vajjon nem magyarázott-e félre mellőzésnek valami akaratlanul ügyetlen dolgot, a mi előtte történt volt valamikor.

Egy alkalommal mégis reá beszélték, hogy ne legyen annyira magába, vigye el kis 5 éves leányunokáját annyi időre, a mennyire neki tetszik.

Haj, de a kis Sárika rettenetesnek tartotta azt a néma öreg házat; a sánta, vén nőcseléd, és a tikkasztó meleg levegőben fürdő poros kert, a vadonban széjjel futkosó csirkék, libák és pulykák nem birták lekötni figyelmét. Az apró testvérkék, a zajos háznép utáni vágyás, oly magas fokra hágott, hogy szívszorongó pityergés után hangos jajveszéklés következett. A nagymama váltig akarta csittitgatni, kézen fogva vitte ide, oda a puszta meleg nagy udvarba és kertbe, de a gyermek mindjobban sivalkodott.

Egyszer aztán ölébe kapta a nagymama Sárikát s bement vele a «nappali szobába, ott a sok fióku szekrény előtt felállította egy kis székre, megmagyarázta a gyereknek, hogy a fiókokat szedje rendbe, a sok szép vászon fehérneműt rakja ki belőlük, aztán ismét rakja be. Ha bábruhának valókat talál, az mind az övé lehet; estére «Zsuzsi néni» varr majd azokból bábruhákat. Ezzel a gyerek gyöngéje el volt találva.

Nem sírt többet egy cseppet sem, igen komolyan rakosgatta a holmikat, és megcsodálta a csodálandókat, így eljött az este s vele az álom. Reggel aztán hazavitték a kis unokát zajos vig otthonába. A «Nagyasszony» aztán tovább szántatta földjeit, gondozta virágzó gazdaságát, míg egyszer késő reggelen hálószobája ajtaján be nem kopogtatott öreg cselédje. A feltünő csend és asszonyának hosszas bent ülése némi nyugtalanságot szereztek Zsuzsinak; de a kopogásra válasz nem jött; erre Zsuzsi mégis csak belépett és ott látta az ágyon, nyugodtan fekve, viasz halvány arczczal, lecsukott szemmel, örök álomba merülve a 75 éves *Nagyasszonyt*.

Azóta ott pihen és fog pihenni mindörökké a goroszlói temetőben.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Nónás igazgatók. — Unalmas szezon. — A nemzeti szinház és a publikum. — Sztrájk az operában. — Leoncavallo Budapesten. — Kettős jubileum a népszinházban. — A márczius 15-iki pályázat. — Mi lesz a kétszáz aranynyal?)

Ott kezdjük, a hol a mult héten végeztük. Ébresztgetjük a tisztelt szinigazgató urakat nónájukból s panaszkodunk, hogy ismét meddő volt a hét igazi szinházi eseményekben. Unalmas egyhanguságban követik egymást az esték, mintha már végefelé járna a szezon s nyári rekkenő hőségben az utolsó előadások unalmai kisértenének.

Hanem azért a nézőterek naponkint zsufolásig megtelnek; de ennek az érdemét ne tessék maguknak arrogálni, t. téli álmukat aluvó direktor urak, hanem pusztán annak tessék betudni, hogy végre is egy félmillió lakossal biró székes főváros akármilyen rossz darabnak bármilyen rossz előadásához három szinházra való publikumot mindenkor tud liferálni, főleg, ha a szinházak nézőterének $^9/_{10}$-ed része bérbe van adva. A bérlő publikum bizonyára nem hagyja ott a helyét, mert előre lefizette érte az obulust. Ez a kényelmes és kedvező anyagi helyzet aztán azt eredményezi, hogy miután nincs szükség arra, hogy a szinházak küzdjenek a kedvetlen közönség érdeklődésének felébresztése czéljából, hát vetélkednek egymással abban, hogy miképen lehetne ezt az érdeklődést lankasztani, az lévén — úgy látszik — a czéljuk, hogy a közönséget elriaszszák a szinházból. Hát az ilyen műsor és ilyen pongyola előadások mellett mihamar sikerülni is fog nekik.

Szinte hihetetlenül hangzik, de ugy van, hogy az egyetlen szinház, a mely ébren tudja és akarja tartani a közönség érdeklődését változatos, magas nivón álló műsorral, preciz, kerekded, művészi magaslaton álló előadásaival, — a magyar kir. operaház. Tessék uraim Nikischtől tánulni. Ő megmutatta, miképen lehet egy eszélyes, buzgó és hivatása magaslatán álló igazgatónak czéltudatos működés által felvillanyozni és a maga részére hódítani a kedvetlen publikumot.

* * *

Az operából sztrájkhirek érkeznek. A zenekar nem akar részt venni a délutáni előadásokban.

S vajjon mi az oka, hogy egy oly elsőrangú művészi testület, a minő a magyar opera zenekara, akaratának érvényre juttatása czéljából a legvégső eszközhöz: a sztrájkhoz folyamodik?

Az, hogy az intendantura — méltányos külön dijazás mellett — azt kivánja, hogy egy-néhány (legföljebb 4—5) délutáni előadásban részt vegyenek. Igazán kár volna, ha ilyen kicsinység miatt derék zenészeink akadályt gördítenének az intendánsnak az elé a szép, kulturális czélú törekvése elé, hogy a kevésbbé tehetős közönség egy-néhány olcsó, jó előadást hallgathasson.

Az operaháznak vendége volt e héten. A «Bajazzók» és a «Medici» ünnepelt szerzője, *Leoncavallo* egy napig körünkben időzött s a csütörtökön tiszteletére rendezett «Bajazzók» előadását végig nézte. A közönség zsufolásig megtöltötte a nézőteret és szivélyes ovácziót rendezett az olasz zeneszerzőnek, a ki az előadásról a legnagyobb elragadtatás hangján emlékezett meg.

* * *

A népszinházban kettős jubileum volt e héten.

Mind a kettő csöndes és zajtalan.

E héten volt u. i. a négyezredik előadás, a mióta *Evva* direktora a népszinháznak s a személyzet lelkes ovácziót rendezett a szeretett igazgatónak. A kvantitáshoz mi is őszintén gratulálunk a népszinház igazgatójának, a kvalitáshoz azonban már több szó férne, de nem akarjuk gáncsainkkal a jubileumi hangolatot rontani, azért máskorra hagyjuk megjegyzéseinket.

A «Szökött katona» is jubilált a héten a népszinház szinpadján.

A népszinház márczius 15-iki pályázata lejárt. Hogy eredménytelenül, azt — úgy hiszszük — fölösleges is hozzátennünk. Három év óta harmadszor van ez a kétszáz sárga csikó kitűzve, de nem akadt jó darab, a melyik megérdemelte volna a dijat. Most hát se' szó se' beszéd: többször ki nem tűzik.

Igen ám, de mi lesz a kétszáz aranynyal?

Hogy hasonló tárgyú darabra többször ki nem tűzik, azt még értjük, de ha egyáltalán semmiféle darabra ki nem tűzik, ez könnyen azt a gyanut ébresztheti, hogy a népszinháznak esze ágában sem volt azt a dijat kiadni, s hogy talán nem is volt olyan meddő az a pályázat jó darabokban, mint a minő szüksége volt a kasszának arra, hogy a kétszáz arany benne maradjon.

Hát háritsák el ezt a gyanút magukról, uraim, s tűzzék ki azt a dijat ujra népszínműre — vagy, ha ugy véli Evva ur, hogy népszinműve fölös számmal van — hát bohózatra, életképre, vaudevillere vagy operettere.

Akár mire, csak tessék kitüzni.

De ne csak kitüzni, hanem ki is adni.

Justinus.

IRODALOM.

Magyar festők műtermeiben czímmel *Fekete* József egy kötetkét adott ki, melyben érdekesen irja meg a fiatal magyar festők ujabb alkotásait s ezek méltatását. A könyv jó szolgálatot tesz a műtárlat látogatóinak s mint olvasmány is érdekes. Ára 50 kr.

*

Tört remények czímmel egy kötet jelent meg *Zilahy* Ágnestől. Van benne novella, czikk, kroki, egy-egy kedves apróság, melyből egy józan magyar asszony szive és esze szól hozzánk, kellemesen, melegen. A gazdaasszonyi bölcseségből (mert Zilahy Ágnes a legjobb magyar szakácskönyv irója) sokszor kelleténél több is jut egy czikkbe tanulságul de általán véve sok jó dolog van ebben a könyvben, melynek legnagyobb hibája a czíme. Romantikus történeteket várunk és a való élet igaz, erős megfigyeléssel megrajzolt képét kapjuk. Az érdekes kötetet Becsky László adta ki s az ára 1 frt.

*

Pauler Gyulától ettől a kiváló történésztől nagy munka jelent meg az akadémia kiadásában, mely hazánk Árpád-korszakbeli történetét tárgyalja. A történetirodalmunkban korszakalkotó műről legközelebb — érdeme szerint — hosszabban fogunk irni.

A «Magyar Géniusz» irodalmi vállalat r. t. részvényei elkészülvén, tisztelettel értesittetnek a részvényesek, hogy részvényeiket a fővárosi bank részvénytársaságnál (Erzsébet-körut 1. sz.) keddtől november hó 28-ikától átvehetik.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság Budapest, VI., Aradi-utcza 8.

CZERNY TANNINGENÉ-JE

688

a legjobb és leghatásosabb

Hajfestőszer

mely ólom nélkül való és ártalmatlan mind a hajnak, mind a szakállnak, nemkülönben a szemöldöknek visszaadja már egyszeri használat után **sötét szőke, barna vagy fekete természetes színét** a szerint, a milyen színü a megőszülés előtt volt. Ezt a szint sem szappannal való mosdással, sem gőzfürdőben nem veszti el. Egy tégely ára 2.50 kr. Kaphatók továbbá rizspor, crémek, illatszerek stb. Hatóságilag védve és lelkiismeretesen átvizsgálva kaphatók

CZERNY J. ANTAL-nál

BÉCS. St., Walfischgasse Nr. 6.

Az orosz kápolna házában. Küldemények postautánvéttel azonnal eszközöltetnek. Arjegyzék megtekintésre ingyen és bérmentve. Raktárak a nagyobb gyógyszertárakban és illatszerüzletekben. Rendelmények 5 frton felül bérmentve küldetnek. Raktár **Budapesten** Török József gyógysz. Király-u. 12. sz. Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Wandraschek, **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Ring gyógyszerészeknél, Eliás illatszerésznél, **Temesvárott** Tarcsay. — Csak akkor valódi, ha Anton J. Czerny névvel van ellátva. — **Ezt a hirdetést megőrizni szíveskedjék, mert csak ritkán jelenik meg.**

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizmüvek** és **csatornázások** építésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálatokat kiváló szakerők vezetése mellett a legnagyobb tökélylyel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** úgy légszesz mint villamvilágitásra combinalt szerkezetekkel. Különös gondot forditunk a szintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárító-kamrák, szellöztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdő-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és »zolid kivitel tekintetében, vallalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai mühely,** gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közeliss merést kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fő- é-viztelenitő-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünő anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények,** bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkáink szintén egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitő gyári mühelyben állittatnak elő és az érdekelt szakkörökben már régi idő óta teljes méltányást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszürőket,** melyeket úgy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertőtlenitő készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütő-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkéink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül még több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudósitással szolgálni. Amidőn hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünő tisztelettel

ZELLERIN M.-féle
gyári részvénytársaság.

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnévnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár	fin. zergebőr topán wichsbesetzczel	frt 5.—
1 pár	orosz lak topán angol varrott	« 6.—
1 pár	magas száru bagaria topán	« 7.—
1 pár	gombos angol topán	« 6.50
1 pár	angol Bergsteiger	« 6.—

Hölgyeknek:

1 pár	zergebőr topán magas szárral	frt 3.50
1 pár	posztó orosz lakkal	« 4.50
1 pár	kesztyü bőr lakkal	« 4.50
1 pár	gombos angol topán	« 4.50
1 pár	füzős korcsolya topán	« 4.50

Gyermekczipök és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli comot czipök nagy választékban.

697

Van szerencsénk a nagyérdemü közönséget az áruházunkban tetemesen megbővitett

SZŐNYEG-RAKTÁRUNKRA

figyelmeztetni, melynek megtekintésére tisztelettel felkérjük

SZŐNYEGEK

valódi SMYRNA és PERSA, a legujabb kivitelben, valamint mindennemü nyirott és nyiratlan minőségü, továbbá gyapju, jute és cocos futószőnyegek, ugymint cocos lábtörlők, angorabőrök és divántakarók

BUTORSZÖVETEK

szalon-, ebédlő-, uri- és hálószobáknak, legujabb stylszerü, továbbá ágy-, asztal-, flanell-, kocsi- és utazó takarók, függönyök és portierek,

PAPIRKÁRPITOK

mindezt a legjobb kivitelben és legfinomabb minőségben a legolcsóbb gyári árakon ajánlják.

Haas Fülöp és Fiai

magy. kir. udvari szállitók

Budapest, Gizella-tér 1. sz.

690

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját műhelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

650

Ne vásároljon czipőt

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

607

Hein János

Budapest, Kerepesi-ut 82.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÜLTETÉSÉRE,** ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra. 682

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himűhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrverességet, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

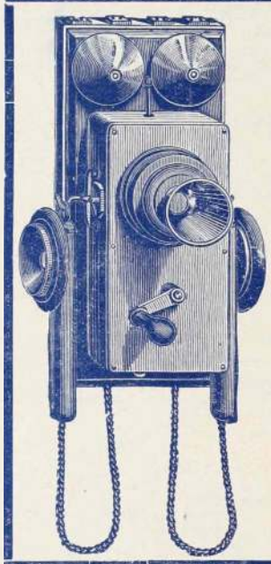

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó** és **villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8. 604

Rövidített sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Saját hazai gyártmány.

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

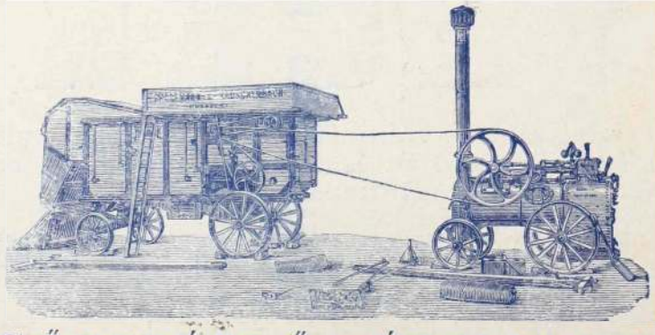

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

igazgatósága.

610

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik. 614

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvény-társaság. Budapest, Aradi-utcza 8. szám

Második évfolyam. 49. szám. 1893. deczember 3.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10.

SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS

KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Juridicus: *Szilágyi Dezső.* — Lazzaroni: *A hét.* — Emilio: *A téli tárlat.* — Feleki Sándor: *Hajnali szellő.* — Béla Henrik: *Flóra.* — Giuseppe: *Szerelem tavasza.* — Lázár Béla: *Fekete fátyol.* — Szabolcska Mihály: *Hangulatok.* — Szalai Emil: *Sappho.* — *Életigazságok.* — Oláh Ida: *Variáczók.* — Tolnai Lajos: *A harmadik.* —al —il: *Csillaghullás.* — Tormay Cécile: *Két czigarette.* — Szinház. — Zene. — Irodalom.

TÁNCZ-INTÉZET
NEUMANN M.
TÁNCZ- ÉS ILLEM-TANÁR
Budapest, Ferenczieк-bazára II. lépcső I. em.
Tanulók felvétele intézetemben délután 4 és 6 óra között. Ugyanott magántanítást intézetekben és magán-házakhoz elvállalok.
701
Minden szombaton 8 órakor összgyakorlat.

Minden könyvkereskedő útján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata
a megzavart ideg és nemi rendszeréről.
Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért le vélbélyegben.
656 Bendt Ede Braunschweig.

BEKÖTÉSI TÁBLÁK
a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti színekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 frt 30 krjával megrendelhetők a «Magyar Géniusz» kiadóhivatalában
Budapest, VI., Teréz-körut 41. szám.

BUDAPEST,
Váczi-utcza 12.

Eisenschiml és Wachtl
a fényképészet és rokon szakmák összes kellékeinek
GYÁRI RAKTÁRA.

BÉCS,
VII., Kaiserstrasse 62.
708

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje"
mely oly vakitó fehérséget és
üde ifju szint
kölcsönöz az az érczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő meg *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátlanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ára 1 frt.*
Balzsamszappan hozzá 30 kr.
Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. Beszerzési forrás
CZERNY J. ANTAL, Bécs, I. Wallfischgasse 5. sz.
a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frtom felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve.* — *Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.* Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* dr. Herz, *Kassán* Megay G., Wandrascheck, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Elias Armin, Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva. Levélczim és gyár:
Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában.) 688

Karácsonyfa-diszitések
BISENIUS F. C.
jelenleg
Bécs, I., Singerstrasse 11. szám.
4929. számu telefon.
Legolcsóbb nagybani gyári árak.
Feltünő ujdonság!
Izzó- és kristály-gömbök ugyszinte tojások 12 krtől feljebb.
Közvetlenül behozott
japáni karácsonyfa-lampionok drbként 6 kr.
Csodálatosan tündöklő gömbök
3 krtól — *gyümölcsök* 8 krtől, — *diók* 6 krtől — *tojások* 10 krtől feljebb.
Kiváló ujdonságok és üveggyümölcsökben és kecses képzeleti lógókban.
UJ! ELÉGHETLEN DISZ
Hópelyhekben és légmentes **hóvatta** nagy csomag 12 kr., **jégguirlandok** és **karácsonyfuhaj**
Uj alkatu fényvisszaverő diszek,
ugyszinte angyalok és csillagok a fák felső csucsai részére darabonként 8 krtől feljebb.
Árjegyzék az ezernyi eredménydús és legujabb karácsonyfa-diszekről ingyen kapható.
Fióküzletem sehol sincs.
704

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE
Alapittatott 1847
Brauswetter Jáncs
Szegeden.
szab. chronometer és műóra, foliálulója a remontoir inga-óráknak, stb. stb.
ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE
Képes árjegyzék bérmentve. Javitások pontosan eszközöltetnek.

Egyes szám ára 20 kr.

ÁRVAI J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. **magyar**

császári **királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST

PÁRIS Bécsi-utcza 9. **LONDON**

11. Rue de Conservatoire 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve az őszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém ezennel felkérni. 605

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) művésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhellen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik. 614

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizmüvek** és **csatornázások** épitésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálatokat kiváló szakerők vezetése mellett a legnagyobb tökélylyel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** ugy légszesz mint villamvilágitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot fordítunk a szintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárito-kamrák, szellöztetések, gözfözö-, mosó- és fürdö-intézetek** berendezésre, mely munkálatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai mühely**, gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közeliss merést kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fö- é viztelenitö-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünö anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények**, bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkáink szintén egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitö gyári mühelyben állittatnak elö és az érdekelt szakkörökben már régi idö óta teljes méltánylást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszürőket**, melyeket ugy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertötlenitö készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütö-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkeink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül még több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudósitással szolgálni. Amidön hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók és a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünö tisztelettel **ZELLERIN M.-féle** gyári részvénytársaság.

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

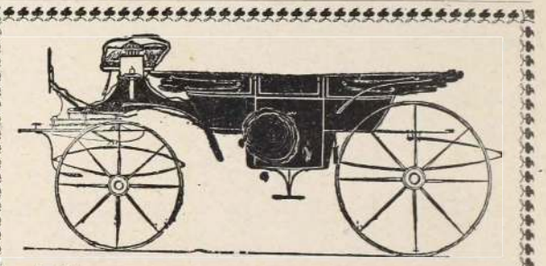

Zimmermann József

678 kocsi-gyártó

Budapest, VIII., Magdolna-utcza 43.

(a Lujza-utcza sarkán)

ajánlja dus készletét uj kocsikban, ugyszintén a kereskedelmi muzeumban kiállitott kocsijait. Elvállal megrendeléseket uj kocsik készitésére. Öcska kocsik ujakra becserélteinek. Javitások olcsón és gyorsan eszközöltetnek.

Röviditett sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

Saját hazai gyártmány.

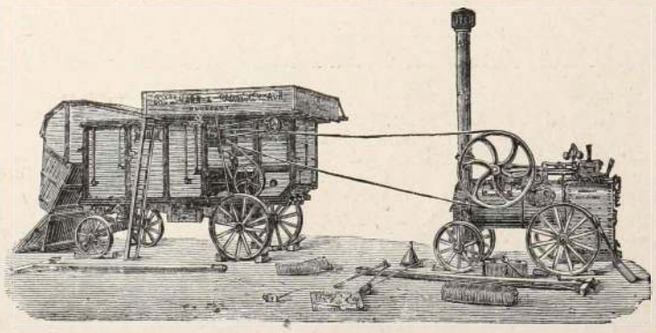

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

igazgatósága.

610

A Magyar Földhitelintézet

4%-os zálogleveleit

mint **legbiztosabb tőkebefektetést** ajánljuk, melyek 10.000, 1000 és 100 frtos czimletekben adatnak ki, **adómentesek és teljes** mértékben lesznek kisorsolva. — **E záloglevelek nálunk napi árfolyamon dijmentesen kaphatók.**

Tőzsdei megbizásokat és minden a **váltóüzlet** keretébe tartozó ügyletet legelönyesebb feltételek mellett foganatositunk.

Betéteket

50 forinttól kezdve folyó **(check)** számlára elfogadunk és további intézkedésig **4%-al adómentesen** kamatoztatunk. Betétek 10.000 frtig **felmondás nélkül** felvehetők.

Szelvények

beváltását **dijmentesen** eszközöljük. — **Pénztári órák reggeli 9 órától esti 5 óráig.**

„HERMES"

Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság,

BUDAPEST, 553

V. ker., Dorottya-utcza 8. szám.

II. évfolyam. 1893. deczember 3. 49. szám.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF ÉS KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GENIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

SZILÁGYI DEZSŐ.

Nem tudom, nem kacsa-e ez az egész czikk, melyet «egy dolgos ember dicséreti»-nek szerettem volna elkeresztelni? Mert, isten látja árva lelkemet, csak úgy vaktában, a jövő reményében mondom el mindazt, a mit mondandó vagyok. De megkoczkáztatjuk! Ha *igazat hazudtam* (mert még ma, péntek este hazugság mindaz, a mi alább következik), akkor magamnak vindikálom az igazmondás, vagy legalább is a próféczia dicsőségét; ha pedig *igazán hazudtam*, akkor ez illedelmes előljáró beszéddel minden bajt s esetleges gúnytámadást elháritottam magamról. Alá is út, fel is út! Útnak eredhetni bátran!

Wekerle, a «versprech»-miniszter hosszú idő óta hirdeti már, hogy a «sprech»-miniszter munkálkodik. Sokan tamáskodtak benne; nem akarták elhinni, hogy a «nagy cséplőgép» egyebet is tud, mint csépelni a szót. Ime, bebizonyult, hogy hiába tamáskodtak; a nagy mű, mai

SZILÁGYI DEZSŐ.

politikai viszonyaink közepett, mondhatnók, a legnagyobb mű ott fekszik a tisztelt Ház asztalán, annak a rengeteg megokolásnak kiséretében, melyet oly jó hírnév előz meg.

Nem kis dolog megalkotni ilyen 167 §-os törvényt még rendes körülmények közepett sem! Ősi intézmények, hagyományos szokások, meggyökeresedett, megcsontosodott formák átalakításához, megmásításához különben is éles ésszel és keztyűs kézzel kell hozzálátni. Hát még nálunk s a mai időkben a házassági jog, polgárivá, kötelező polgárivá tételéhez! Alig van politikai vagy egyházi tényező, melyet e fontos és nehéz kérdés ne érintene. Szembeszáll az egész kérdéssel, az egész problémával egy óriási tábor, egy ki tudja mekkora hadsereg; félre áll az útból, tán bizalmatlanságának kifejezése gyanánt, számos politikai faktor; immel-ámmal, félve támogatják még azok is, a kik eddig sürgették a megoldást, csak ép azért, mert fájlalják, hogy arról az oldalról testesítik meg az eszmét, a mely-

ről még nehány esztendő előtt remélleni se merték.

Szegény Szilágyi! Ő volt idáig a bűnbak. Körültekintő voltáért oportunistának, visszavonultságáért kegyvesztettnek, soká tartó munkálataiért dologtalannak (!) elnevezték s ime kisült, hogy pro primo: oportunista volt ugyan, de csak «hogy biztositsa a munka sikerét»; pro secundo: visszavonult, hogy annál kevesebb befolyásnak engedve végezhesse dolgát s végül pro tertio: soká tartott a munka, mert veszedelmesen nagy a munka!

Persze, azt fogják ellene vetni, hogy szép, szép! de a javaslatot nem ő, hanem Vavrik, Zsögöd stb. jogtudósok készitették el. No, ez is igaz! De ki merné csak gondolni is, hogy ezek a tudós urak csak ugy, a maguk ízlése, nézete szerint csinálták meg a munkát? S vajjon nehezebb-e megirni egy törvényt, mint ellenőrizni, korrigálni, átdolgozni? S hozzá még a diadal nem a hadvezér diadala-e? És ha még erre se hiszik, hogy a munka Szilágyi Dezső munkája, büntetésből végig kell olvasniok azt a majd négyszáz oldalas kötetet, melynek titulusa: Indoklás a házassági jog stb.

Mikor pedig igy elharsonáztuk a kegyelmes úr nagyságát ás diadalát, egy szerény pillantást vetünk vissza arra az időre, mikor még csak nagyságos úrnak, nagyságos professzor úrnak tituláltuk. Bizony, bizony, bár csak akkor ilyen *dologtalan* lett volna, nem szűkölködnénk derék «országászattan» nélkül.

Nos, ha azért, hogy akkor *nem irta meg* a politikát, miniszternek tették meg, most mikor igazában *megcsinálta*, most ne becsülnők meg?

Juridicus.

A HÉT.

— Téli tarlat és fiatal festők és régi emlékek. — Egy episodhős. — Egy episod az anarchismus történetéből. — Kérdések kérdése. — Egy szózat, de nem a magyarokhoz, hanem — a fiatal özvegyekhez! —

A téli tárlatról fogok beszélni. Egész világos bennem a tudat, hogy most a téli tárlatról kell beszélnem, mert hisz nemcsak művészeti, hanem társadalmi érdekességü téma is.

Kulturális fejlődésünk legnyomósabb bizonyitéka ép az, hogy — már társadalmi kérdés. Hogy már nemcsak egyesek, azok a bizonyos kiválasztottak az érdeklődők csupán. Hogy — ha mérsékelt jegygyel is — de elvandorol oda mindenki, néz, birál, itél, fitymál, gunyolódik, bámul s talán — *élvez* is!

Nem fitymálom a nem élvezőket, Isten ments!

Mert a téli kiállitást — bocsánat szegény lelkemnek! — kétféle szempontból lehet — nem élvezni. Az egyik szempont — az értőé. Az közepesnek találja s csupán egyesek technikai fejlődése mérőjének. A másik — a nem értőé. Az divatnak véli a kiállitás megtekintését, elmegy, néz, itél, de nem élvez, mert nem tud élvezni, mert nem élvezne, ha volna is mit élvezni. De hogy ilyen divathajszolókra is szükség van, ép a kiállitás érdekében, az világos, s azért — nyugalom adassék nekik!

Pedig — csodálatos, ezek a legérdekesebb alakjai a mi téli szalonunknak. Micsoda naiv következetességgel keresik azok — a szép arczokat. Akárcsak a fotografuskirakatok előtt. S micsoda kiváncsi érdeklődéssel találgatják: vajjon ki ez az úr? Kicsoda ez a szép asszony? Bizony kár volt lefestetnie magát ezzel a rikító színü ruhával, meg a hosszú, keskeny orral! A művészi szempontot hasztalan keresed nála! Ő sem azt keresi.

A műértő komoly szemmel vizsgálja — a jövendő szalonok hőseit. Azokat a szárnyaikat bontogatni kezdő alakokat, a kik friss, üde neveket, az összeköttetések teljes hiányát, szűzi tisztaságban hozzák magukkal. De azokat az újabban már feltünteket is, a kik most haladásukat mutatják be.

Réti, a *Bohêmek karácsonya* festője, fiatal tejfeles száju legény. Bizonyithatom, hogy komoly studiumot végzett, modellekkel rajzol, hisz — ő maga volt a képe modellje. Münchenben is, Párisban is találkoztunk, mindenütt szentimentális bohêmegyerek volt, a ki csak ugy leste az esztétikai igéket, sóvárogva az elvek és nézetek csatáját. De azért a maga bús, melancholikus, csöndes komolyságának a visszatükrözője lesz, hasztalan bámulja a nagyok vad és fektelen fantáziáját, a nyomor rikító rajzolóit. Az ő lelkének fájni fog mindig, hogy nem odahaza, a jó mama mellett nézheti a karácsonyfa gyertyáinak víg lobogását, s nem hozza meg a kis Jézuska a vén dada fényesitette czipőbe a karácsonyi ajándékot. Itt, idegenben, tizenöt márkás hónapos szobában, csöndes szomoruságban üldögélni! Fülébe cseng a kis falu harangja, a mint imára hivja fel a népet. Márton asszony megy legelől . . . ugy-e, hogy kicsipte az arczát a szél! Utána a jó mama, jó meleg keszkenőbe burkolózva Óh, szivet facsaró emlékek! Eh, Réti komám, majd megedzi a kegyelmed szivét is a durva élet! . . .

Aztán itt látom a Dudits nevét is, emlékszem reá, még a magam bohême korából, a müncheni Lohengrin-életből. Mindig könyvekkel volt megterhelve s roppant szarkazmussal beszélt. Társai persze kaczagták a bölcseségét, mert nem értették. A ki értette, az meg ellenkező nézeten volt vele, s igy érdekében feküdt, hogy kaczagják. Addig kaczagtak s csináltak rá rossz élczeket, mikor egyszerre torkukon akadt a szó. A müncheni kiállitásra elfogadták egy képét, s a legveszekedettebb ellenfele irt róla hasábos hymnuszokat. Azóta technikai kérdésekkel bibelődik, ugy látszik — elméletben. No de nem jó Dudits-csal tréfálni. Ugy lefőz egy, a párisi szalónban kiállitandó képével, hogy a gúny majd az én torkomon talál száradni.

Zemplényi is a Lohengrin-körből való, meg Grünvald is. Sohasem láttam két, homlokegyenest ellentétesebb embert, mint e kettőt. Zemplényi merő mivel sem törődés volt, Grünvald meg csupa előkelő kiszámitottság. Zemplényi, mondjuk ki őszintén, szegény, nagyon szegény ember volt. Ez nem szégyen. Lesz ő belőle még milliomos is, ha akar. Mert az akarata szivós, erős, törhetetlen. Rokonszenvet éreztem ez ember iránt, de ő került bennünket, azt hitte, hogy — mi azt ugy akarjuk. Pedig a barátai már akkor elragadtatással beszéltek róla. Nem is lepett meg, mikor sikerét hallottam, sőt az sem, mikor láttam a detailrajzon való törekvését, hozzá szokott ő lépésről-lépésre küzdeni a hirért. Grünvald elegáns fiatal ember volt, s ideális gondolkozásu. Szeretett gondolkozni, s már első képe is a nagyot akarást mutatta. Van türelme, lelkesedése, s tehetsége bizonyára érvényesülni fog neki is. Hogy a természet festője legyen valaki, szeretni kell — a magányt. A mikor a fával, fűvel, virággal társaloghat. Grünvald álmodozó is!

— Egyelőre elég lesz ennyi a téli tárlatról, hisz ott engem csak az érdekelt, a mi személyesen érintett. A barátait pedig csak megrajzolhatja az ember! . . . Az emberek ugyis az ellenségeikről szeretnek beszélni. Az ilyen kivételek kedvéért pedig érdemes eltérni a szokástól.

*

A másik dolog, a mi e héten felötlött, a Zubovics kapitány esete. Nem az az eset, hogy a kapitányt egy ellensége felségsértéssel vádolta. Az a vád lepattan a kapitány csodálatosan erős mellkasáról, a nélkül, hogy megsebezné.

Ebben az esetben csak maga a kapitány az érdekes alak, ez a kiválóan karakterisztikus huszártiszt, a minő csak a zsibói Wesselényi lehetett, a ki harczba szállott a szomszédjával, s huszárjaival, Götz von Berlichingen módján, elfoglalta a szomszéd kastélyt ágyuival, parkjával, töltéseivel és sánczaival egyetemben.

Amolyan franczia testőrtiszt, a ki belovagol az ellenséges hadtest kellő közepébe, neki száguld a generálisnak, levágja s kilovagol az ellenség iszonyú megrökönyödése közepett.

Igazi episodhős! Ha most Magyarországon viharok dulnának, s nem ilyen gyalázatos fegyveres béke, a kapitány valóságos csodákat csinálna az ő elszánt akaraterejével, visszavonulást nem türő szivós bátorságával, megrettenthetlen, kegyetlen szenvedélyével.

Csak úgy szikrázik a szeme, pattognak az izmai, domboroik a melle, mikor elbeszél.

Pompás katona ember!

*

Micsoda gyávaság az a robbanó retek!

Kissé komikusan hangzik. Egy robbanó retek!

Hanem azért meg is döbbent egy kissé. Csodás viszonyok lehetnek azok, a hol már a retek, ez a természetétől fogva békés, csöndes növény is, felrobban, ha a küldője akarja.

Az anarchismus iszonyuan terjed, s egyre komolyabban fészkeli be magát világszerte az elkeseredettek szivébe. Nagy a szegénység! Nagy a düh! Nagy a gyűlölet!

Emlékszem a *Musée Suimet* Ravachol-alakjára. Viaszból faragták ki a szenvedélyes embert, abban a pillanatban, mikor elfogták. Hogy villognak a szemei. Hogy védekezik. Hogy szereti az életet. De azért milyen nyomorult hidegvérrel dobta el a bombát.

Most nem robbant fel a retek!

Ki tudja, hát ha holnap felrobban?

A rendőrség az ilyesmit nem igen tudja megakadályozni.

*

Hanem mi felénk nem csinál most sensatiót semmi, még az ujságirói stikli sem, várja most az ország a nagy ágyút: a polgári házasságot s ezzel a nagy kérdés eldőlését: megy-e Csáky, s véle Berzeviczy, s véle Klamarik?

A kik megtalálták az utat, mely e nagy középponthoz vezet, persze élénken sajnálnák a távozásukat. A kik nem — azok meg örvendeznek. Ez a helyzet!

Akárhogy történjék is, bizonyos, hogy Csákyék sokat, nagyon sokat tettek kulturánk történetében. Nem tekintve arra, hogy kitörülték a magyar művészet- és kultur-történetből egy uj, ugynevezett *Trefortstil* lábrakapását, (a mi már magában véve nagy eredmény) pozitiv haladását és bölcs elveket láttunk feléledni s uralkodóvá válni mindenfelé, ha itt-ott maradt is még az örökségből, a hagyományból egy és más.

Ez a mi véleményünk.

*

Fiatal özvegyek őrizkedjetek a fiatal jogászoktól.

Lazzaroni.

A TÉLI TÁRLAT.

De hát mi is a czélja a művészeti tárlatoknak?

Természetesen, hogy első sorban a művészet iránt érdeklődő közönséggel megismertesse a hazai és külföldi művészet eredményeit és haladását. De másodsorban — s nem jelentéktelenebb czélja, hogy a még kevéssé érdeklődő publikumban az érdeklődést felkeltse. Se az összes érdeklődők nem látogathatják az Andrássy-úti palotát, se az összes nem érdeklődőket nem lehet erőszakkal odavonni. Kellene tehát egy eszköz, egy mód, mely által az érdeklődőket közvetve kielégitsük s mely a kevésbé érdeklődőkben önkéntelenül, csak magától is felkeltse a figyelmet. S van-e alkalmasabb eszköz az illusztrált lapoknál, melyek a *vidéki* közönséggel szemben ép e téren misszióra hivatvák.

Hogy aztán a tárlat vezetősége nem hogy előmozditaná, de még egynémely akadályokat is gördit e feladat teljesitése elé, arról ő vessen számot magával.

Sok terjedelemben nagyobb tárlatot láttunk már az Andrássy-úti műcsarnokban az ideinél; de erősebb kritika alá vontat, keveset. Remekebb, hatalmasabb alkotásokban gyakran gyönyörködhettünk — gondoljunk csak a három esztendő előtti spanyol képekre — de magasabb átlagos nivóju kiállitás ritkán volt nálunk. Ez adja meg a téli tárlat általános képét: nagyságával kiemelkedő mű, mely uralkodna az egész tárlaton, nincs benne, de jó szemmel nézhető, élvezetes munkákban bővelkedik.

A hazai festők nem jelentek meg teljes számban, Benczúr, Horovitz, Roskovics stb. lemaradtak (meglehet, hogy a tavaszi tárlatra készülnek), a külföldiek se küldték el nagyjaikat, vagy ha igen, ugy nagyrészt jelentéktelenebb művekkel. Leginkább a fiatalok tettek ki magukért, az itthoniak s a külföldiek közül is; fiatal — ámde tegyük hozzá, igazán szép jövővel kecsegtető művésznemzedékünk nagy ambicióval munkálkodtak s megbecsülendő eredménynyel járultak a közönség elé.

Vegyük hát először őket sorra.

Két kiváló tehetség megnyilatkozása tűnik szemünkbe a nagy teremben: Ipolyi Sándor «Dante és Beatrixe» alakjainak könnyedségével s Réti István Bohêmejei pompásan sikerült világitási effektusával. Mindkét művésznek nevét eddig keveset emlegették de merjük hinni e jeles kezdet után, hogy a jövőben gyakran hallunk róluk. László Fülöpe iránt is ily bizalommal voltunk pár esztendő előtt s Esti imája s két zsánerképe arra vall, hogy nem is csalatkoztunk. Most is, mint eddigi munkáiban is a jellemzetességet kell dicsérnünk s a finom, izléses kidolgozást. Grünvald Béla s Ferenczy Károly is szépen haladnak. Amaz Nihilistáival elhagyta azt az ösvényt, melyre miszticizmusra hajló fantáziája ragadta; emez Vadaskertjével ugy látszik búcsút mondott a modernizáló, de kevésbbé izléses iskolának. Márk Lajos három pikturát küldött. Szerencsétlenségére azonban mindhármat rosszul helyezték el. Csinos «Gyermekarczkép»-e félreeső zugban szorul meg; jelesen megrajzolt zsánerképét, a «Vallatás»-t magasra függesztették, hogy a rajz finomságai elmosódnak; plein-air «Női arczképét» meg épenséggel lehetetlen módon a plafond közelébe helyezték. Pedig annyi elismeréssel lehetne a rendezőség e sikerült munkák iránt, hogy *legalább egyet* a három közül *alkalmas helyre akasztana a rendezőség tagjainak munkái mellé.* Neógrády Antal az idén is kitünő sikerrel kultiválja a miniatür-képeket. Bizonyára sok úri szalón ékessége lesznek e finom munkák, melyek közül a «Téli táj» a legkiemelkedőbb a maga csalódásig hű havas fellegeivel.

Zemplényi Árpád sokat dolgozott a nyáron; nagyobb becse azonban csak Pieta tanulmányának van, Halmi Arthur bizony nem haladt, bár «Ezüst lakodalma» magas nivón áll; miniatür képeire azonban több gondot fordithatott volna. Pap Henrik nagy vásznát nagy élvezettel szemléltük. A kitüntetések, melyek a jury, sőt ő felsége részéről is érték, csak fokozták ambiczióját s 1878-ja újabb tanujele ismert tehetségének s szorgalmának. Veress Zoltán, ki mult évben tanulmányaival keltett figyelmet, az idén nagyobb képeket küldött, melyek közül azonban csak a «Jó szerencsét» tekinthetjük haladása jelének. Többi képeit ugy látszik csak studiumoknak szánta.

A fiatalok közt emlegetjük Bihari Sándort is. Nem mert *tehetség*, de mert fiatalos kedvvel, üde lélekkel dolgozott. Arczképével a portraitfestők jelesei közé került, «Vasárnap délután»-ja pedig méltó folytatása Falu rosszájának s többi sikerült alkotásainak.

Térszűke miatt keveset szólhatunk többi, részben kész művészeinkről. Megállapodott tudással és művészettel dolgoznak már hosszabb idő óta: Aggházy, Tölgyessy, Basch Gyula, Koroknyay, Ujváry, Jendrassik, Baditz Ottó, Spányi Béla, Spányik Kornél, Skuteczky Döme és Vastagh munkái a maguk jól ismert zsánerükben, a maguk sokszor felsorolt jelességükkel tanuságot tesznek festőművészetünk magas nivójáról.

Kimagaslik a tárlat összes munkái közül Munkácsy: Tépéscsinálók-ja. Régi műve ez a mesternek, az egész földet bejárta már s mindenütt csodalatot keltett. Olvasóink már ismerik azokból az ismertetésekből, melyet a müncheni nyári tárlatról közöltünk. Nincs mit azokhoz hozzátennünk, csak azt a szerény óhajtást, hogy vajha sikerülne itt vetni véget e remekmű bolyongásainak, hogy e magyar alkotás legméltóbb helyen, Magyarországon, lelhetne otthonra.

Csak még Kacziány Ödönt emlitjük a hazaiak közül, épen most uj zsánert mutat be: sima ecsetkezelés, utólag teljesen levakarva, mintegy rálehelt vonásokkal. «Krisztus feje» a tárlat egyik legmegkapóbb, leghatásosabb képe s No nézd az öreget! a maga humoros, jellemzetes voltával.

A külföldi művészek közül Sinibaldi, Mesdag és Richir magaslik ki. Sinibaldi Hajnal ébredése valóságos remekmű; csodás légkör s fény árad át e képen, mely a szimbolisztikus irány egyik legjelesebb terméke. Mesdag tengerparti képeket küldött ismét. Jean Richir Férfi arczképe s Nyomorú élet-e a francziákat a lehető legméltóbban képviseli. A belga Courtensről se feledkezzünk meg, se Abry Leonról, kik évente jelesnél jelesebb munkákkal keresik fel térli tárlatunkat.

A német munkák közül Firle Walter s Axel Hellstedt s Kroyer képei tűnnek fel. Firle Walter munkáit már ismertettük a müncheni tárlatról irt czikkeinkben. Axel Hellstedt nagy vászna is derék, de igazi német alkotás. Kroyer pedig nem mutatkozhatott előnyösebben, mint «Fürdő gyerekeivel», melynek megvilágitása nem mindennapi zsenire vall.

Szobrászati alkotásokban az idei tárlat is szegény. Donáth Huszár-emléke s az előcsarnokban elhelyezett Spartacus-szobor gazdagabb gyüjteményben is kiválnának. Ligeti «Rákászfiú»-ja s Szárnovszky domborműve biztató tehetségek munkái, ellenben Lantai siremléke sehogy se tetszett. Vastagh Tevéjét csak dicsérettel emlithetjük fel; Zala Jókaijáról azonban kénytelen vagyunk konstatálni, hogy bizony jobb munka is került már ki e mester vésője alól.

Emilio.

A BÉKE PAIZSA.

HAJNALI SZELLŐ.

— LONGFELLOW. —

Szellő suhan a hab felett
És szól: ködfelhők tűnjetek!

Köszönti a hajóst: Evezz,
Az éjnek immár vége lesz!

Falúba száll s mond: Itt a regg,
Ébredjetek, ébredjetek!

Erdőnek int: Ime virrad,
Tűzzed ki lombzászlóidat!

A kis madárt így kelti fel:
Erdő dalosa énekelj!

A majorokba betekint:
Kakas kukorikolj megint!

Súgja a rét kalászinak:
Emeld fejed, már süt a nap!

Majd a toronyban így cseveg:
Hirdesd harang, hogy itt a regg!

A temetőben így susog:
Ráértek még — aludjatok!

Feleki Sándor.

FLÓRA.

— Irta: BÉLA HENRIK. —

A minap bevetődtem amaz éjjeli kávéházak egyikébe, a hol az orfeumok királynői tartják udvarukat. Vannak nagyobb és vannak kisebb rendű királynők és a kávéházban a szerint viselkednek egymással és a hódoló világgal szemben, a mint rang szerint következnek egymás után. Van rendszerint egy-egy nagyhatalmasság, a kit uralkodó csillagnak neveznek, arról lehet ráismerni, hogy szertartásos hidegséggel bánik a többivel s hogy keze, nyaka, feje — mint megannyi drágaság — aranyba van foglalva.

Már rég nem voltam ott s most is csak véletlenül kerültem oda. Későn mentem el a szerkesztőségből, boszantó idegesség fészkelődött bennem, attól akartam egy kis kószálás árán megszabadulni. Más valamire való helyiség már nem volt nyitva, így tértem be a «művész kávéházba» egy csésze teára.

Ott találtam ujságiró kollegámat, Szeredi Gáspárt, a ki éjfél után három óra tájban mindennap ott vesztegel.

— Szervusz, fogadott nagy örömmel, hát te is mutatkozol?

— Hát te még mindig ide jársz?

— En konzervativ ember vagyok barátom, szeretem, a mit megszoktam, nem tántorodom meg egyhamar. Csak ti liberálisok hagyjátok el könnyen a régi szokást, hogy ujjal váltsátok fel. Megállj csak, majd ha te olyan idős leszel, mint én, te is konzervativ eszmékből kosztolsz.

Négy-öt évvel idősebb mint én és körülbelül tiz évvel régibb zsurnaliszta: azért vindikál magának olyan felsőbbséget fölöttem. Az a bogara neki, hogy minden liberális ember zsidó s minthogy ő a zsidókat nem szereti, a fejébe vette, hogy a liberálizmus teszi tönkre az országot. Ha liberális reformokról beszélnek neki, rendszerint ki szokott fakadni: «Hagyjátok a liberalizmust! Nálunk nem a liberálizmus kevés, hanem az adó sok, — azon tessék segiteni.»

Kitértem kedvelt témája elől, mely a liberálisok szidásával jár s kerestem más tárgyat a miről beszélgetni lehetne.

— Teszel-e még érdekes megfigyeléseket Gáspár? — kérdeztem tőle.

— Azt mindig teszi az ember, a kiben egy kis tartalom van, a mig el nem lágyul az agya . . . Látod, a mióta ide járok és nézem ezeket a lányokat, szinte szomoruan tapasztalom, hogy csak a középszerüségnek van maradandó értéke itt is. A kiváló szépségek feltünnek és

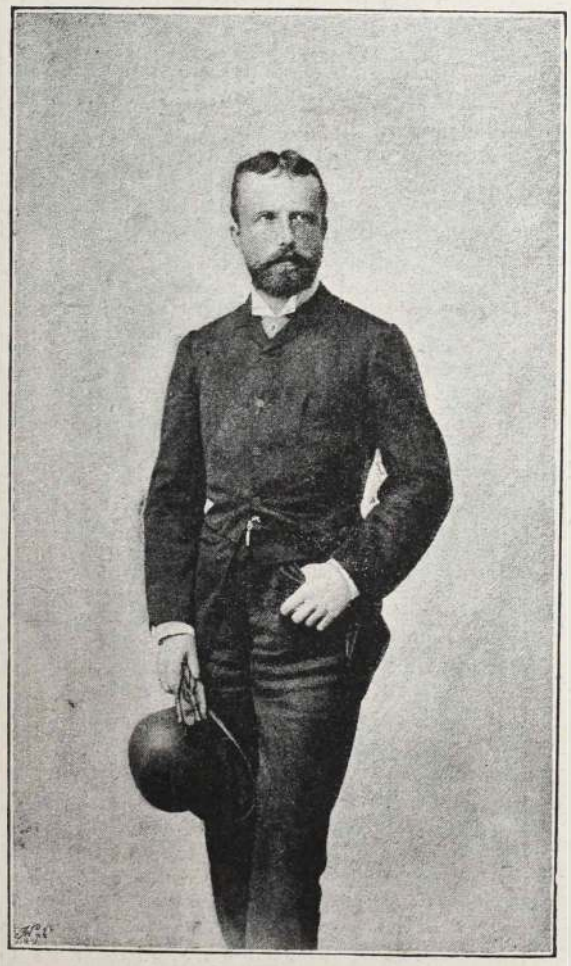

SZALAVSZKY, POZSONYMEGYE UJ FŐISPÁNJA.

elenyésznek, senki sem tudja, hová, senki sem tudja, hogyan. A középszerűek és csúnyák maradnak, megszoknak és nagyon jól érzik magukat . . .

Azután szóba hoztam neki azt az öngyilkosságot, a mely olyan szenzációt keltett az utóbbi napokban.

— Eh, beszéljünk inkább a borbélylegényekről, mondotta, az érdekesebb téma.

Aztán elgondolkozva hozzá tette:

— Csak egy igazán megható öngyilkosságra emlékszem.

Kértem, hogy mondja el a történetét.

— Akkoriban történt, mikor én még csak kezdő ujságiró voltam. Te akkor még csecsemő korodat élted, fordult hozzám, és boldog voltál, ha az édes anyád nem vert meg.

— Csak folytasd öreg, folytasd.

— Tehát akkoriban történt . . . Négyen voltunk szoros kompániában. Egy szerkesztőségben dolgoztunk, együtt mentünk korcsmába, a kávéházba, tudtuk egymásnak minden dolgát. A kompánia ugy élt, mint a hogyan most is szoktunk, — hiszen tudod, hogy mi ujságirók hogyan élünk. Minden izgalom bennünket ér leghamarább és a leghevesebben, minden energiát, a mely bennünk van, az irásainkra emésztünk fel és életünk igazitására többnyire nem marad elég erőnk. Igy aztán belesodródunk akaratlanul mindenféle bolondságba, belemegyünk meggondolatlanul mindenféle félszeg viszonyba és igazán neki megyünk sokszor fejjel a falnak. Bánjuk is mi! Az ujság a fő, egyébbel nem törődünk. A kinek annyi az energiája, hogy az ujságot szolgálván, az életét is helyesen tudja berendezni, él az állásával és minden kedvező előnyével, melyet nyujt: az sokra viszi, barátom, nagy lesz és hatalmas.

Kezet fogott egy kis barna szépséggel, még egy pohár cognacot rendelt, aztán folytatta.

— A társaság idejárt ebbe a kávéházba, csaknem minden éjszaka. Nem ez volt a tulajdonosa akkor, hanem valami . . . már nem emlékszem a nevére. Bagolyképű ember volt, nagy hunczut volt, nyuzta az embert, hogy vért izzadott, a ki nála járt, szóval nagy gazember volt, az Isten nyugosztalja.

Asztalunkhoz ült rendesen néhány leány, köztük az is, a kiről voltaképpen beszélek. Flóra volt a neve.

«Művésznő» volt, de sehogysem tudtunk ráakadni a helyiségre, a hol énekel. Az egyikben azt mondották, hogy a másikban játszik, a másikban azt, hogy a harmadikban és igy tovább. Határozottan semmit se tudtak róla, az igaz, hogy mi nem is nagyon kutattuk a dolgait. Ha

kérdeztük: «Flóra, hát hol énekelsz te voltaképpen?» ... azt felelte: «Semmi közötök hozzá.» De nagyon félszegen használta a tegeződést, önkéntelen félelemmel, hogy hátha megneheztelünk érte.

Magas alaku szőke leány volt, nem szép, hanem eléggé kellemes arczczal. Volt valami együgyű jámborság a tekintetében, a mi bizalmat gerjesztett iránta s igazán megható volt a ragaszkodás, melylyel iránt unk viseltetett. Végre Fortuna asszonyság sem valami kegyes hozzánk, miért vonzódjék hozzánk ilyen szegény teremtés?

Különösen Geréb Pistát tüntette ki hajlandóságával. Te persze akkor nem ismerted Pistát, hanem hallani, hallhattál róla eleget, láttad is bizonyára nyomorúságos alakját: egészen elzüllött szegény. Kár érte ... Külsőleg érdes, sőt goromba legény volt, valójában csupa jóság, csupa becsületesség. Nem volt éppen jelentékeny ember, s ő ezt jól tudta magáról, az tette érzékenynyé, egy kissé vaddá és egészben fanyarrá. A ki azonban jól ismerte, nagyon megszerette őt.

Flórát egészen meghóditotta, de ő sem maradt közönbös a leány iránt. Hogy történt, hogy nem, a részletek ugy is mellékesek, egy napon csak azt hallottuk, hogy Pista magához vette Flórát s nem engedi többé a kávéházba.

Pista szükségesnek tartotta menteni magát.

— Tisztességes polgári családból való szegény leányt, mondotta, nem vehetek el, mert azt nem vihetem a hónapos szobába lakni. Gazdag leány után járni pedig nem értem rá. Közel vagyok a negyvenhez és meguntam már a négy üres falat otthon s hogy örökösen a pinczérek és szobalányok szolgáljanak ki. Flóra jó leány ...

Hiába mondtuk neki, hogy az még sem járja, hogy ilyet még se tegyen. Azt felelte:

— Nem adok én már semmit a világra. A világ nem becsült engem érdemem szerint, hát én miért becsüljem olyan sokra a világot?

Nem is beszéltünk többet a dologról.

Egy darabig nem történt semmi nevezetes. Éltek együtt, igen jól. Valahányszor náluk voltunk, láttuk, hogy Flóra megható aggodalommal gondoskodik Pista minden szükségletéről. És Pista bizott benne, mint egy megtért Magdolnában.

Egyszerre aztán olyan hirek kezdtek keringeni, hogy Flóra hűtlenségeket követ el, hogy szarvakat rak a Pista fejére, mintha a felesége lenne és nem a szeretője. Pista azonban nem volt férj, megtudta a dolgot, iszonyu dühre fakadt és kitette Flórát az utczára.

Szegény leány! Egész nap sirt a Pista lakása előtt, utána jött sirva a szerkesztőségbe, könyörögve, hogy csak hallgassa meg, de Pista rá sem akart nézni s végre rendőrért küldött, hogy vigye el a kétségbe esett teremtést.

Másnap Flóra átlőtt mellel feküdt a Rókus-kórházban. Még élt, de órái meg voltak számlálva. Gyürüjét odaadta az ápolójának, hogy irjon nevében levelet Pistának. Arra kérte, hogy jöjjön ki hozzá, hadd lássa még egyszer, hadd csókolja meg a kezét halála előtt.

Pista megmutatta nekem a levelet.

— Nem megy ki hozzá? kérdeztem tőle.

— Nem, felelte ridegen.

— Akkor elmegyek én.

Mintha most is látnám azt a szegény leányt. Ott feküdt lázban égő arczczal, halkan hörögve, vértől felázott ajakkal.

A mint meglátott, zokogni kezdett, alig tudott szóhoz jutni a zokogástól.

— Mondja meg Pistának, könyörgött, hogy az ő nevét mondtam ki utoljára, mikor meghaltam ... Nem szerettem én életemben soha mást, mint őt ... Hiszen nélküle nem élhetek! ... De sok volt a kiadás, Pista szereti a kényelmet, szerette, ha csinosan, ha szép ruhában jártam, ez kellett, az kellett s őt nem akartam mindig zaklatni pénzért. ... mindig attól remegtem, hogy rám ún, ha sokat zaklatom ... mit tehettem volna? ... mit tehettem volna én szerencsétlen leány? ... De csak az fáj, hogy ő azt hiszi, hogy én őt nem szerettem. ... hogy én hűtelen lettem hozzá! ... Mindig csak ő rá gondoltam, éjjel-nappal csak ő volt az eszemben s ha láttam, hogy jókedvü, hogy jól érzi magát, azt hittem, a menyországban vagyok...

Megrendülve hallgattam a szegény leány szavait. Ez a boldogtalan teremtés szerencsétlen, de nem elvetemedett, — ezt gondoltam róla s most sem gondolhatok egyebet. Flóra a maga élete, a maga multja szerint nem úgy fogta fel a becsületet és hűséget, mint mi, nevelt emberek, és meghalt azzal a gondolattal, hogy áldozata szerelmének, mert szive vonzalmával, gondolatával, lelkével, aggodalmával csak kedvesét szerette, mást soha ...

Gáspár elhallgatott, lehajtotta őszülő fejét s pillái alól fölvetett tekintettel kereste arczomon története hatását. Gondolkoztam a témáján s nagyon érdekesnek találtam.

E pillanatban lépett be egy kopottasan öltözött, görnyedt alak a kávéházba, nyugtalan, csaknem félénk tekintetet vetett körül és mindjárt az ajtónál meghuzta magát egy kicsiny asztal mellé, mintha attól félt volna, hogy máshol nem fogják megtűrni. A pinczérek észre sem akarták venni, mikor egy pohár rumot kért.

— Vajjon ki lehet? — kérdeztem Gáspártól.

— Nem tudom, — felelte — mindennapos vendég.

SZERELEM TAVASZA.

— RÜCKERT. —

Édes szivem te, mindenségem,
Fájdalmam és gyönyörüségem!
Te szép világom, melyben élek,
Menyországom, hová megtérek;
Te sírja minden bánatomnak,
Hová gond soha nem hatolhat!

Te vagy a nyugalom, a béke,
Lelkem egyetlen üdvössége!
Szemedben ég nyilt meg felettem,
Mióta szeretsz, jobbá lettem;
Szerelmed megdicsőit engem,
Jó szellemem, szép mindenségem!

Giuseppe.

FEKETE FÁTYOL.

Irta: LÁZÁR BÉLA. (4)

A láz egyre növekedett, már a negyedik nap Miri után vágyott, de csak az apjának merte megmondani, az apja pedig nem merte megmondani a feleségének; Dezső igy egyre rosszabbul lett, az anyja ápolását meg nem türte.

A Hegyessy-ház nagyon szomoru lett.

Ott sirt egész nap az anyja a leányaival, Dezső egyre Miri után vágyott s hányt-vetett mindent, ha az anyja közeledett az ágyához. Igy elpusztul a fia, tudta. Az orvos megmondta az anyjának:

— Meg akarja ölni a fiát?

Hegyessyné ettől a szótól elsápadt, s fuldokolva zokogta:

— Oh, hogy szeretem, hogy szeretem!

— Megöli, ha nem enged neki.

Hát engedett. Miri eljött s Dezső megnyugodott. Oda ült a lány az ágya mellé s suttogott neki édes, enyhitő szavakat a fülébe. Az anyja ott állt mellettük s látta, hogy szereti fiát az a lány, hogy gondozza, hogy beczézi, hogy megnyugtatja. Másnap bejöttek a nővérei is, s Dezső boldogan mosolygott, látva, hogy a lányok mint elcsevegnek.

Az apja is be-be jött hozzájuk s boldogság, fény, öröm derült ki a szobában.

Az orvos azt mondta az anyjának:

— Látja nagyságos asszonyom, minden jó szava Miri kisasszonyhoz egy nappal hosszabbitja meg a fia életét. Még talán meg is menthetjük. Ha tavaszig életben tartjuk, na, majd meglátjuk!

Magában pedig ezt dörmögte:

— Nem látja meg ez a fiu az orgonanyilást ebben az életben soha!

Hanem a remény, ez a leghatalmasabb bűvész, pirt fakasztott Dezső arczára, azt hinné az ember, hogy az egészség pirját. A családja azt hitte. Nyugalom omlott végig a kedélyeken, csendes, boldog nyugalom, a tenger hosszú, izgatott hetek után.

Miri eljött naponként, s fény derült ki a házban, ha csak megjött. Örvendeztek a fiu örömén, a beteg javulásán, ők pedig rajzolgatták a boldog jövő csalóka képeit, egy hajszálnyi vékony reménységbe kapaszkodva.

Hanem ez a reménységszál mihamar elszakadt

VI.

Langyos, tavaszi szellő! Puha, meleg tavaszi napsugár! Be sokáig késtek!

Dezső és Miri is számolgatták a heteket, napokat, perczeket. Ha eljön a tavasz, eljön az egészség, eljön a boldogság. Hogy végre nem áll semmi sem az útjokban! Egészséges lélekkel könnyen levetheti majd a vizsgálat terhét s aztán megnyílik előttük a mosolygós boldogság. Kéz a kézben, sziv a szivén s élnek mámoros, víg, felhőtlen napokat!

Hanem ez a gonosz, szivtelen langyos tavaszi szellő késik, késik egyre. Odakünn hull a hó, sivít a fagyos szél, s az ablaktábla czifra a jégvirágoktól. Messze van még az orgona virulása, az ibolya fakadása, a ragyogó, puha, tavaszi napsugár! Messze!

Benn, a beteg ágya körül minden olyan nyugodt, olyan csendes. Miri mosolya, Dezső pirja, a lányok csevegése, az anyja aggódó tekintete, mind, mind olyan csendes, olyan nyugodt ...

De a kisvárosban száll a hir.

Hogy Hegyessyék megnyugodtak Miriben. Hogy ime mégis csak bejut a családiába a leány. Hogy Hegyessyné egészen átváltozott; s csupa czukor lett a veszedelmes méregből. Most már kedvibe jár a fiának, az meg javul, javul egyre. Tavaszra már megesküsznek.

Persze, hogy meg kell őket látogatni...

S jöttek a társaságból, csoportosan.

Csakugyan igaz. Ott van a lány a beteg mellett, ápolja, beczézi a kigyó! Hát jegyese vagy mije? Szereti? Ez semmi!

Másrészről eljártak a Miri anyjához a jóakarók.

Tudja-e, hogy kezdik félremagyarázni a Miri jóságát. Ne higyjenek a Hegyessyék mézes-mázos szavaiban. Nagy intrikus az az asszony. Persze, most hizeleg. Pedig csak tűri, mert félti a fiát. Önzésből van forrva annak az asszonynak a lelke. Furia az, nem is anya. Ha tudnák, miről kering a szóbeszéd. Nincs tisztesség ebben a viselkedésben.

— Tudod-e Miri, hogy mit beszélnek rólad?

Tudja is, nem is. Mit törődik a beszéddel. Dezső egészsége most a főkérdés. Hadd beszéljenek.

Hát beszéltek.

— Tudod-e leányom, mit akart az az asszony? Gyalázat volt az, lányom! Hirbe fog az hozni, meg fog az még törni. Ne menj a kalitkájába.

— Nem anyám, Dezsőnek szüksége van reám!

És ment, és boldogok voltak nagyon. Egyre közelebb esett a tavasz, a puha, meleg tavaszi napsugár, a langyos tavaszi szellő! Majd megváltozik minden, leveti könnyű szerrel a vizsgálat terhét s a maga ura lesz, a maga ura, egészen!

És kéz a kézben, szív a sziven s élnek mámoros, víg, felhőtlen napokat!

De a kisvárosban száll a hir. Egy este aztán mogorván jött haza a Miri apja s odaszólt a lányának.

— Miri! A becsületemet szeretem.

— Nem értelek!

— Hogy Hegyessyékhez jársz — félremagyarázzák. Hogy nem tetszettél az anyjának — tudod. Hogy miket eszelt ki az az asszony ellened, ma tudtam meg. Olyan tanácsokkal látta el a fiát, — eh tudják már az egész városban, hát végre tudom én is. Ez árt a nevemnek. Többet nem léphetsz be abba a házba, csak mint Dezső törvényes felesége. Tudod, hogy elveimnél is többre becsülöm a becsületet, e nélkül az élet halál. Hát engedni fogsz. Nem, ne válaszolj. Nem tűrök ellentmondást. Megirod ezt Dezsőnek és ezzel vége. Jó éjt.

«Kedves Dezsőm!

Zokogva irom e sorokat, de engednem kell apám tanácsának. Ő szeret mindkettőnket s higyje el, hogy csak a magunk jóvoltáért szól. Kedves Dezsőm, nem mehetek önhöz, mert a szóbeszéd megtiltja. Pedig tudja, hogy a mit a világ akar, nincs az ellen fellebbezés. Hát nyugodjunk meg belé. Maga egészséges lesz, közel van már a tavasz, s eljön hozzám, ki epedve várom, várom. Kedves Dezsőm, irni fogok gyakran, mindenről. Aztán eljön a tavasz és mi kéz a kézben, boldogan, haladunk egymás mellett, a hogy annyiszor kitervéztük. Kedves Dezsőm, ugy-e nem haragszik, látja így van ez jól. A világnak talán igaza van, ha kegyetlen is. Mi azért mégis egymásé leszünk. Csakhogy az a hosszú, sok nap, a mit távol egymástól kell átélnünk! Oh kedves Dezsőm, sir a szivem, tudom, hogy fájdalmat okozok magának, de így kell tennem. Ugy-e édes Dezsőm, nyugodt lesz, tűri ezt a végsőt, a mi után csak a boldogság, csak az öröm fog következni. Isten önnel, legyen nyugodt, mindkettőnk érdekében. Pá, édesem, irok nemsokára,

igaz barátnője *Miri*».

Csakhogy a nyugodtságot hasztalan parancsolja reánk az eszünk, hasztalan óhajtja a legjobb barátnőnk, a mindenünk, a kit szeretünk, a ki után epedünk; mert nem lehet azt nyugodtan elviselni, beteg ágyban, hosszú, téli délutánokon, hogy fetrengjünk a párnák között kínosan és messze tőlünk legyen egy lény, a kinek a közelléte a boldogság. Nem lehet azt nyugodtan elviselni.

Dezső zokogva dőlt a vánkosára, hogy elolvasta a levelet.

Bejött az anyja, vigasztalta, csillapította, de hasztalan.

Dezső szó nélkül mutatott a levélre.

Igaz?

Persze, hogy igaz.

Ugy érezte, hogy nem jön el a tavasz, soha, soha, hogy itt fog ő meghalni, egyedül, kínosan.

Ugy érezte, hogy el fog pusztulni nyomorult magányban, szerelem, boldogság nélkül.

És lázas erővel vágyott a boldogság után!

A boldogság pedig nem más, mint belenézni a Miri ragyogó szemébe, mely szerelemről, életről, kedvről, mámorról regél. Aztán megszorítani azt a puha, jóságos kezet, melyen kék erek csillognak fel, és végig simítani, lassan, finoman, és az a bársonysimaság kéjes remegésbe hozza az ő beteg foszló testét, és felcsillogtatja előtte a legragyogóbb álmait.

Ámde így, egyedül, egyedül, sivár pusztaságban!

S tépte a takarója szálait, és zokogott, nap nap után.

Nyugalom helyett izgalom, köhögési roham, vérhányás vette elő. És lehangoltság, és kétségbeesés.

Aztán szomorú lett ismét a Hegyessy-ház.

Pedig hasztalan küldöttek Miriért, az apja megtiltotta, hogy tudassák a lányával, és Miri a japáni szegletben, sírt, törte a kezét szomorú kétségbeesésben.

Dezső anyja végleg megtört. Hát hadd legyenek egymáséi, csak maradjon életben a fia.

— Hát ha úgy szereted, hát legyen a tiéd . . .

Dezső felugrott, megragadta az anyja kezét és mámoros örömben fuldokolva zokogta:

— Isten áldjon meg anyám e szavadért.

És Hegyessyné maga ment el a lányért.

— Legyen a fiamé, hisz úgy szeretik egymást!

És Miri mámoros örömben fuldokolva zokogta:

— Isten áldja meg ezért a szaváért!

Még aznap este fényben úszott a Hegyessy-ház. Dezső a beteg ágyban, boldogan, reménylő szívvel, húzta Miri ujjára a gyűrűt és suttogá:

— Én édes jegyesem, én édes mindenem!

(Vége köv.)

HANGULATOK.

SALZBURGI CSAPSZÉKBEN.

Nem a Tisza partján fekszik ez a csárda,
Benne halvány sör, nem piros bor járja.
A nagy asztal mellett sváb legények ülnek,
Egy verklis valami
Nótát köszörülget.

Folyik a sör, a szó, — mignem összevesznek.
Szerető, vetélytárs egymásra ismernek;
Egymásra ismernek, de tenni nem mernek,
Vidám verkli-szónál
Csak ugy veszekednek.

Ha ez a csárda a Tisza partján volna:
Arról a leányról kevesebb szó folyna.
Az is, a mi folyna, tudom másként folyna,
S idebent azóta
Csak egy legény volna!

—

EGY NÉV.

A szegedi lapban
Egy nevet olvastam,
Gyász keretben sem volt,
Mégis megsirattam;
— Mégis megsirattam.

Az a ki leirta,
Vidáman irhatta,
Virág fakadáson
Járt a gondolatja . . .
— Mégis megsirattam!

Maga, az a név sem
Nagy ok a sirásra,
Rózsa sziromból van
Mindenik vonása,
— Mégis megsirattam!

Hir se volt, szó se volt
Mellette se másról,
Csak egy kézfogóról,
Csak egy jegyváltásról,
— Mégis megsirattam!

—

EGYMÁS MELLETT . . .

Egymás mellett el-elmegyünk
Találkozik tekintetünk.

Fogadod is köszönésem.
De nem szólnánk te sem, én sem.

Kevélység a pillantásunk.
Daczból van a mosolygásunk.

Büszkék vagyunk véghetetlen . . .
— De halványak mind a ketten!

Szabolcska Mihály.

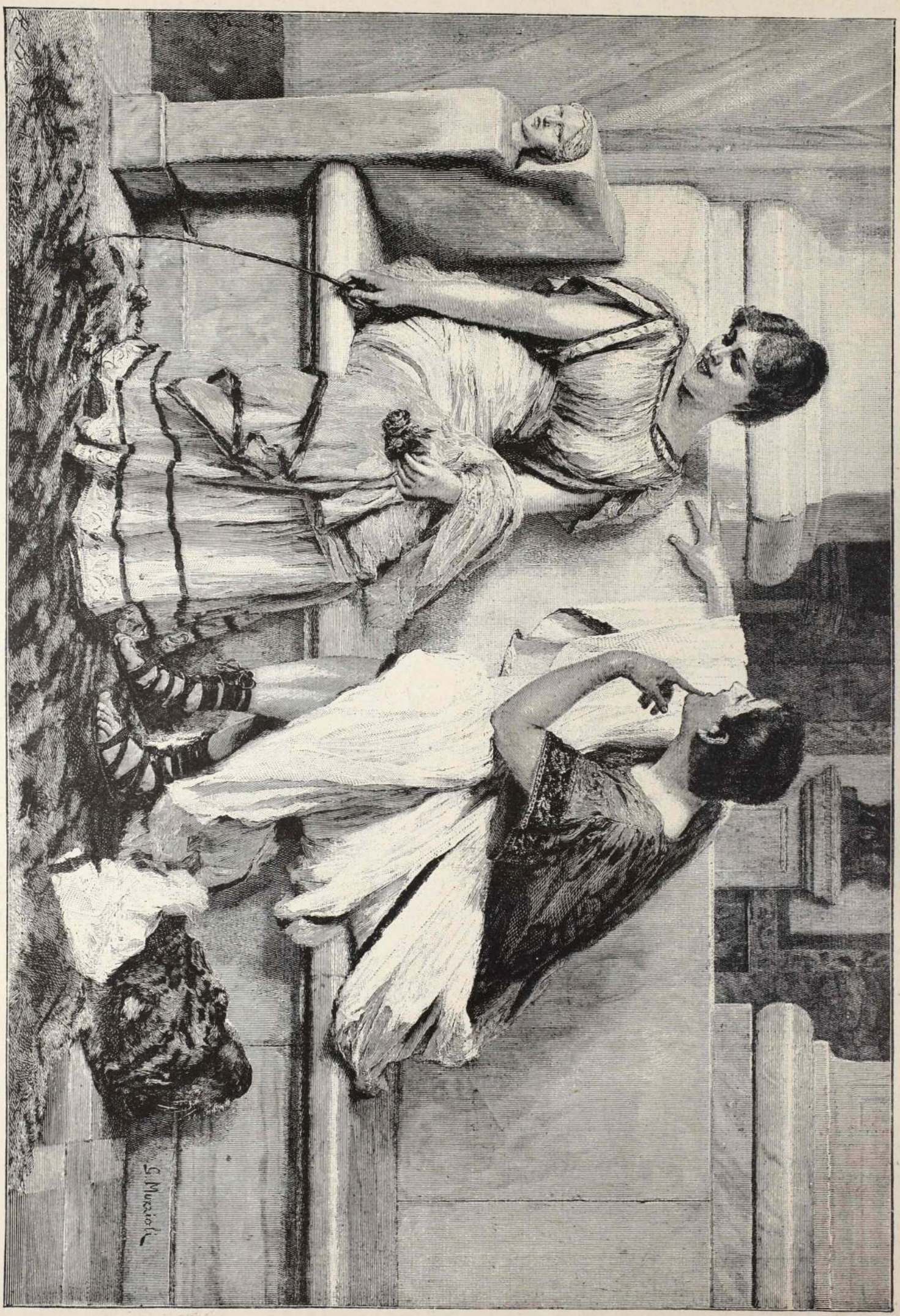

SZERELMI VALLOMÁS.

AJÁNLVA JÁSZAI MARI ASSZONYNAK.

SAPPHO.

TRAGÉDIA EGY JELENETBEN.

Irta Victor Balaguer.)*

Castellán eredetiből fordította **Szalai Emil.**

(Szín : Tengerbe nyúló szirt Leucádia szigetén.)

SAPPHO

(belép s félénken körültekint).

Te szikla! és te sivár, puszta hely!
S te vad morajba' zajló messze tenger!
A nyugodalmat, melyet nem lelék
Sehol, sehol, bár mindenütt kerestem,
A nyugodalmat add meg, add nekem!...
Megjósolá Szibilla bölcs szava,
Itt zsong fülemben még a szózata,
És mintha látnám, mint előmbe lép
A tenger, mely a kék eget s a felhőt
Fodros habjában visszatükrözi.
Gondolj Pyrrhára s Deucalionra!
A nyugodalmat, mely után sovárgtak
Egy röpke, mégis hosszú élten át,
A tenger adta meg nekik örökre!
Oh! Sappho! menj! és üdvözöld a tengert!»
S Szibilla bölcs! Szibilla istenek
Szavára nyitja szóra ajkait,
Az istenek kivánták és ime
Sappho itt várja, mit kimért a sors!...
Hát az vagyok? Sappho? Hát én vagyok?
Lesbos virága! Lesbos ékessége!
Ki Alceussal szálltam dalcsatára:
Mely'künknek ajka nyílik szebb dalokra?
Mely'künk szeret vágyóbban, édesebben?
Mely'künknek lantja szive tüköre?
Nem! nem! Sappho! nem! én az nem vagyok!
Ti Lesbosnak leányi, a kiket
Nem bűn ne'kül szerettem egykoron
S taron, kopáron áll az erdő fája!
Elhunyt szerelmi láng parázsa éget,
Vesztett szerelmem sírján könyezek,
Szememből forró könyár csergedez!
Faon! Faon! Már elmerülni készül
Éltem hajója! Jer! a hullámárból
Ragadd ki a merülni készülőt!...
És nem tudok a síri ágyba dülni,
Szerelmem szítja egyre éltem lángját!
Emléked éget s a parázs alól
Ismét előtör majd a régi láng!
Faon! Faon! oh! mért vagy messze tőlem?
Szerelmedhez s magadhoz hűtlenül
Tűzárban úszó Etna mellett! Oh!
Nagyobb a tűz, mint Etnában, szivemben!
Kitör a láng az Etna tűz-szivéből,
De szivem lángja csak szivemben él
S ki nem törhet, mert távol vagy te tőlem...
Faon! Szicziliában a virágok
Szebben vírítnak, mint Lesbos mezőin!
Szebb asszonyok hevülnek érted ott!

A templom borzalmas homályiból,
A füstöt ontó lángoltár mögül
És ihlett hangon szól hozzám a jósnő:
«Oh! Sappho! Sappho! Leucádiában
Majd elhuny az a láng, mely téged éget,
Eloltja majd a sziklás Actiumnál

*) *Victor Balaguer* a spanyol Academia Realnak egyik legelőkelőbb tagja. Mint költő lirai, elbeszélő, de kiváltkép drámai munkáival vált ki, ámbár e nemű munkáit inkább a könyv-drámák közé kell sorolnunk. Shakespearenek majdnem valamennyi drámai tárgyát ő is feldolgozta egy felvonásos tragédiákban, melyeket különös szeretettel irogat a jeles akademikus. Ilyen egy felvonásos tragédia a most bemutatott Sappho is, mely a nemzeti szinház premierjének öbléből alkalomszerű is. Balaguer nem spanyolul, hanem a Barczelona vidékén használatos Castellán nyelven irja. E nyelvből, mely a francziának, spanyolnak és olasznak sajátszerű keveréke, még magyarra nem fordítottak. Ugy hisszük, hogy e körülmény csak még fokozni fogja az érdeklődést. A szép Sappho-poéma iránt, melyet olvasóinknak bemutatunk.

—*ai.*

SZÓRAKOZÁS.

Ti legjobban tudjátok, nem! nem az!...
Cidno, kinek tejarczod csókolám!
Athis, kinek az ajka csupa méz!
És te Corinna! legkedvesb barátnőm!
Már bájotok el nem ragadja Sapphot!
Szerelmetek már nem gyönyör nekem,
Mint egykoron! Oh! Pira lányai
Szépségtek nem fakaszt dalt ajkamon,
És csóktok nem vidítja fel szivem!

Csak benne élek! óh! csak érte élek!
Mi gondolat van bennem, érte van!
Őt látom mindenütt! mellettem érzem!
Fájó szivemnek édesebb szava,
Mint szemeimnek a nap ragyogása
És ajkaimnak az olympi nektár!
Faon! Faon! Oh! jer! jer! karjaimba!
Hogy távozál, elszállt az öröm innen!

(Szivére teszi kezét)

És sivár, puszta szerelmes szivem,
Mint őszi szél, ha szórja a levélt
Hevülnek, égnek! élnek-halnak érted!
S szeretnek téged őrült szerelemmel,
Téged a földnek legszebbik fiát,
Hisz másodat Olympon sem találni!
Édes gyönyör és súgó vallomás,
Lángzó szavak, szerelmi vágy tüze
Szerelmes Sapphod vágyteli szemét
Faon! te véled elfeledtetik!...
S én itt busongok rég letünt időknek
Édes-kínos emlékein!... Faon!
Emlékszel-e a boldog, szép időkre?
Gyümölcshozó ősz végső napjain
A mi szivünkben forró nyár vala
S velünk még játszi napsugár enyelgett.
Oh! istenek! Ha elborít a sir,
Engedjetek álmodnom ez időkről!
... Letünt a nap. Biborban ég a menybolt.
A sziklák közt a tenger is pihent,
A gerle búgott hű párját siratva,
Fejünk felett egy csattogány csapott el
S az égbe fúrta vidám énekét.
A bibor alkony ránk vetette fényét,

És illatár tölté be a leget
S övig virágban álltunk a mezőn . . .
Örök szerelmet ekkor fogadál
S ez volt a nap, a melyen, oh! Faon!
Sapphot megváltád a gyönyör bünétől
S csókoddal Hádes rémeit elűzted,

És most . . . ismét elhagyva, egyedül
Sivár élet utjára tévelyedtem.
Lelketlen test, testetlen árny vagyok.
Oh! jaj! bár volnék röpke árny csupán
S mint gondolat melletted ott teremnék!
Vagy volnék lomha test lélek nélkül
S ne érzenék, ne tudnék kínjaimról.
Oh! jaj! de élek s élnek szenvedésim
S hegyes karommal marczangolják szívem!

Te is! te is! Oh! Vénus Aphrodite!
Te is elhagytad Sapphot, jó barátod!!
Ki érted százszor is elkárhozott!
Prometeusnál nyomorúbb vagyok!
Az ő testén csak sasnak csőre rágott,
Prometeus nem önmagát emészté . . .

Szemem lezárom s elvonul előttem
Éltem sora . . . Boldog gyermekkorom,
Midőn mint csermely vígan átfutostam
Az illatos, virágos, szép mezőket!
És ifjuságom . . . mint hegyi patak
Eszeveszetten gátat rontva tör ki
S lezúg a szikla mély örvényibe,
Honnan félelmesen tátong elém
Első bünöm, a lopva-titkos bűn,
Mely annyi bűnnek lett gonosz szülője.
. . . A hitlen hitveségy . . . az esztelen
Gyönyörvadászat . . . Lesbos lányai . . .
És Bacchusnak vad evoét rikoltó
Őrült gyönyörbe fúló mámorok . . .
Bacchansnő voltam rút szilének mellett,
Rájok pazaltam csókjaim tüzét,
Sötét hajam az esti szélbe lengett
S megoldott vállamon fehér palástom . . .
És pir nélkül és szerelem nélkül
Rájuk pazaltam el szerelmemet!
Corinna! karjaimban te nyugodtál!
És balzsam-illat áradott hajadból
S tested kenőcsillatja kábitott.
S hogy újongott a vad hetérahad
S mily őrült lázban járták azt a tánczot...
A szellő lengeté ruhájokat
Csak fátyol fedte rózsatestüket . . .
S kerengtek, járták egyre, mind vadabbul,
Dobogva s rút nótákat kurjogatva
S rikoltva fennen: Bacche! Evoé!

Ah! vége! elmult! Visszhangját se hallom!

De meghalt a hetérák társa, Sappho!
S világra lett az uj Sappho, Faoné!
Sappho, ki mint a fényes szárnyu lepke
Tisztult lelkével fel, magasba szárnyal!
Uj élet! uj boldogság karjaidban!
Mocsoktalant emeltél fel magadhoz!
Faon! Faon! Megváltottál, a bűnöst,
Szerelmed megtisztitá lelkemet!
Emlékszel-e? Faon! Emlékszel-e?
Szerelmemre, nem, nem, a szerelmünkre
— Mert édes vagyban egygyé olvadánk —
Egy volt szivünk, s egy a gondolatunk,
Csak egy a vágyunk és egy a szerelmünk!
Szerettelek, s szerettél oh! te is!
Szerelmem a szerelmed fokozá
S szerelmed a szerelmem élteté!
Emlékszel-e, no mond . . . A tiszta estre!
Czingár prücsökhad vígan czirípelt,
Szellők suhantak lágyan el felettünk
S csak néha-néha hangzott messze lombról
Baglyok hadának rémes huhogása!
Bár holdnak képe rezg a tengerhabban,
A napsugártól ég még a föveny
S mezitelen lábunkat perzselé,
És holdsugárban álltunk ott, a marton
Forró kezem kezedben nyugodott
Szemem szemedbe mélyítettem el
Mignem lehunytam fáradt szempilláim,
Tekinteted majd hogy nem elvakított . . .
. . . Elmultatok, el, oh! ti boldog órák!
Ti röpke perczek merre szálltatok?
Édes valátok nékem, mint a mily
Keserves kínok gyötrenek most engem.
Imette álmodott tündérregék, ti!
Mért szálltatok a messzi multba el?
A honnan csak az emlék szárnyain
Röppentek vissza múló perczenetre!
S helyettetek osztályom, oh! mi lett
Búbánat és magány és könyek árja!

Szegény vagyok . . . ruhám is rongyra vált
A gazdag, fényes öltözék helyett;
S mely balzsamárban fürdött egykoron,
Nem illatos már ébenhajzaton
S rendetlenül csügg vállamon alá.
Faon! Faon! Oh! szemem fénye te!
Szivemnek, oh! egyetlen gyönyöre!
Kereslek mindenütt vágytelt szemekkel,
De nem találllak . . . Oh! jaj! nem találllak!
Üres a barlang, melyben annyiszor
Élveztem ajkad forró csókjait.
Elszáradt benne a gyepágy, melyen
Pihenve egykor szőttük álmaink! . . .
Kereslek a lugasban, hol nyugodtál,
Ha elfárasztott a bujósdi játék!
Kereslek a csergő forrás vizénél,
Melyből nekem italt merél kezeddel.
Kereslek kis szobádban, melybe lopva
Besuhanék, ha már leszállt az éj . . .
De nem találllak! . . . A lugas faláról
Lefonnyadt a virító, zöld borág.
A forrás búsan válaszol szavamra,
Kicsiny szobád üres, mint a kalit,
Melyből kiszállott a fogoly madár.
És mégis ott találllak mindenütt!
Szemem előtt lebeg az arczod egyre,
Mig szép valódat nem lelem sehol!
Mellettem álmodlak álmomban, Faon!
Neszelni vélem kebled pihegését.
S felébredek s félőrülten kereslek!
De, jaj! Az álom ismét csalfa volt!
S könyár borítja ismét el szemem.
És ismét a neved kiáltozom,
Bár jól tudom, hogy messze, messze vagy!
S ismét kereslek, erdőkön bolyongva,
Mint sebzett párducz a nyilas vadászt.
Keresem ajkad, hogy szívnám belőle
Üdvömnek, életemnek italát!
Keresem kebled, melyen nyugodott
Fejem, melyben most láva árja forr!
Keresem karjaid, kik átöleltek
S szived, ki az enyémen dobogott!
De jaj! Hiába! Messze vagy, Faon!
S megtörve omlok össze a porondon
S ködös homály borítja el agyam.
Oh! Elfeledtél! Faon! elfeledtél!
Oh! elfeledtek, el, az emberek!
S az istenek se gondolnak reám,
Ki annyi dalban dicsértem nevök'.

Oh! Aphrodite! Élő máglya Sappho!
Oh! Aphrodite! oltsd a lángot el!
Keblemben enszivem a Nessus ing
Saját vérem rajt a centauri vér.
A vérem tűzfolyam! szivem lobog!
S agyamba csap fel szivemből a láng!
Oh! Vénus! Üzz ki engem önmagamból!
Oh! válts meg a kínoktól! Aphrodite!
Erix hegyének istenasszonya!
Oltárodnak ajánlom lantomat,
Mely Alceus szobrát megszégyeníté!
És templomodnak márványlépcsejét
Csókkal borítja Sappho hálaul!

Add vissza nékem őt s Sappho tied!
Vénus! tied! örökre a tied!

Faont! Faont! Csak őt küldd vissza hozzám!
Vagy . . . küldd helyette . . . küldd . . . a zord halált!

Tenger! Jövök! Jövök! A messze tenger
Te vagy Sappho egyetlenegy barátja!
Szibilla megjósolta s én jövök!
Hideg habod hadd oltsa el tüzem!
Mit bánom én, pokolt vagy üdvöt adsz?
Csak jőjj! boríts el habzó árjaiddal!
Ha Faon keblén nem pihenhetek
Kebledre dűlök végetlen vízár!
Szemem! Vess még egy pillantást e tájra!
Te láng szivemben! Lobbanj ujra fel!
Utolsó gondolat! Pattanj agyamból!
Kezem! Utólszor pengesd lantomat!
Ajkam! Dalold el végső szózatom!

(Lantot ragad s a szikla szélére állva dalol.)

HIMNUSZ VÉNUSZHOZ!

Oh! Aphrodite! Utolsó dalom ez!
Nem nyilik többé dalra az ajkam!
Ézem a halál zord lehét körülöttem,
Reszketek.

Oh! Aphrodite! Szállj hát alá kocsidon,
Jőjj le a földre Olymp ormairól,
Hallgasd meg dalát, végső sóhaját
Sapphonak.

Oh! Aphrodite! Szünjön meg haragod,
Ne gyülölj tovább! Oh! Citerea!
Hadd idézem fel még egyszer a boldog
Napokat!

Oh! Aphrodite! Zajlik a tenger,
Vetve már az ágy, síri örök nyogovóm!
Váltsd meg hát Sapphót földi kinjaitól
Örökre!

(Elveti a lantot s beleugrik a tengerbe).

ÉLETIGAZSÁGOK.

Szemelvények a «Szellemesség kincstára» czimü könyvből.

Szerencsétlen ember bottal is agyonlövi magát.

*

Akár tojást a kőhöz, akár követ a tojáshoz.

*

A törpe csak törpe, ha hegytetőn áll is.

*

Érzelmeket nem lehet szavazással elnémitani.

*

A boldogság az a valami, a mi nincs.

*

Socratesék szerint a boldogságot azon élvezetekben keressük, a melyek maguk után keserüséget vagy fájdalmat nem hagynak, mint: szeretet, önfeláldozás stb.

A czynikusok szerint a boldogság az erény gyakorlása és minden élvezet rablánczaitól való megmenekvés.

Buddha követői szerint a «nirvana», vagyis a csöndes feloszlás a világegyetemben.

A stoikusok szerint a belső és külső világ összhangjában áll a boldogság, az az állapot, a mikor vágyaink, elhatározásaink és cselekvésünk a külső világ rendjével nem ütközik össze s életczéljainkat meg birjuk valósítani.

Dr. Epstein szerint a boldogság a — siker.

*

Vannak emberek, kiknek nincsenek úgynevezett «nemesebb részeik» s a kik az önérdek erős szagát terjesztik maguk körül.

VARIÁCZIÓK.

Irta: OLÁH IDA.

Egymás előtt álltak. Mindegyik azt gondolta: végre; de az arczuk nem ezt fejezte ki.

A fiatal özvegy sápadt volt az igaz, az első perczben mikor meglátta a férfit (öt év mulva most először), meg is szédült a feje egy perczre. Nem tudta: miért? A meglepetés a férfi előnyös változásán, vagy az a szégyenletes alku megkötésének az emléke szédítette-e meg? Csakhogy megszédült. De ez csak egy perczig tartott.

Magához jött, feszesen nyujtotta kezét az érkezőnek, s a hangja olyan hideg volt mikor megcsendült egy — jó napot Dévényi úr-ra, mint egy alpesi téli fuvallat.

A férfi ezt a hangot, ezt a hideg büszke arczot várta, mégis elsápadt tőle.

Mikor a kézszorításon átestek, az özvegy helyet mutatott vendégének vele szemben egy támlányon, s kissé félrevetett fejjel, kihivóan nézett reá, mintha mondta volna: nos, mondd el miért vagy itt, és — menj!

A férfi elértette.

— Asszonyom! — kezdte, s az ő hangja is hidegen csengett, — minket egy furcsa és tapasztalatlan észszel kötött alku fűz egymáshoz.

Az özvegy kellemetlenül érezte magát a reáfügesztett nyilt, férfias tekintet alatt. Ő ezt — a szemeket más kifejezésüeknek képzelte el maga előtt. Csak félig nyitott, kapzsi, nyerészkedést kifejező szemeknek. Csalódott.

A férfi folytatta: Azért vagyok most itten, azért tettem meg az utat az uj világrészből az óba, hogy kegyedet az alku megkötése alól saját kivánságára, és az enyémre is, — feloldjam.

Nagyságos asszonyom, e percztől fogva mi idegenek vagyunk egymásra nézve!

Egy kicsi, aranyozott Ámor lövöldözte arany nyilait kaczér pozéba állva a szalon egyik sarkába helyezett márvány piramiszról, és a csöpp istenség mintha hangos hahotára fakadt volna a férfi azon szavaira: mi idegenek vagyunk egymásra nézve! A szalonban levő két ember meglepetten fordult a zaj felé, a hol a kicsi szobor leesve állványáról, darabokra zúzódva hullott a földre.

A nyila épp oda gurult az özvegy lábai elé.

Ámor tragédiája nem zavarta a nőt és a férfit.

Az özvegy kezet nyujtott Dévényinek, s egyszerűen azt felelte: köszönöm. Ez több hálát, és némi elismerést kivánt volna a hideg büszke özvegytől, és ez — a közöny bántotta. Inkább örült volna, — gondolta, — hogy megszabadul tőlem. De ez a közöny bosszantó. Nem volt több mondani valójuk egymás részére, s a férfi kalapja után nyúlt.

— Már megy? — kérdezte az özvegy, s az órára nézett. — Alig töltött többet öt perczénél.

— Öt év mulva, — tette hozzá Dévényi, és szemei lágyan, szomorúan néztek a szépséges asszony szemeibe. — Mennem kell asszonyom, még ma este utazom vissza uj hazám felé.

— Nagyon siet, — mosolygott az özvegy — talán várják?

— Igen, de fájdalom nem személy vár reám, hanem az érdek.

Az özvegy felkapta fejét, hogy egy perczre jól arczába nézzen ennek az embernek, a kit mindig csak az érdek vezet, és a ki a személyt is fel tudja áldozni az érdeknek. Szemeik találkoztak, s eltalálták az egymás gondolatát is.

Az asszony egyenesen, mint nádszál ült egy széken, alig érintve azt, közel az ablakhoz, és a juliusi déli napsugár világosan beözönlő sávjai csikonként hulltak reá. Itt is ott is megaranyozták fényes fekete haját, fekete ruháját s fehér kezeit, a mit összekulcsolva tartott ölében, és nehány perczig elgondolkodva, mintha senkisem lett volna közelébe, nézett maga elé.

A férfi kezébe kalapjával, egy kis asztal szögletéhez támaszkodva zavartalanul nézhette most ezt a szép, kifejlett báju asszonyt, a kit a sors néki rendelt, csak azért, hogy el is rabolja azt tőle. Szivét keserűség fogta el, s nagy, őrült vágyat érzett hozzá, hogy ennek az istenien szép asszonynak a lábaihoz vesse magát.

De nem, nem lehet! Ez az asszony nagyon gazdag, ő meg nagyon büszke — *lett.* Felsóhajtott.

Az özvegy meghallotta e sóhajt, föltekintett, s összerázkódott arra a villanyos tekintetre, a mi átjárta egész valóját. Gyorsan felállt a székről, s hátulról a karjára támaszkodva, egy hideg gúnyos tekintettel végig nézett az előtte álló férfin, mintha megbüntetni akarta volna azért az előbbi tekintetért.

— Tehát ön Dévényi úr, — mosolygott gőgös gúnynyal, — még mindig az érdek szolgálatában végzi a robotot?

Dévényi elvörösödött, s egy könyörgő tekintetet vetett a büszke asszonyra, de ez nem látszott észrevenni, mert tovább mosolygott lenézésre biggyesztett piczi piros szájával.

— Ah! hát ennyire megvetsz? — gondolta a férfi, s ajkába harapott.

— Nagyságos asszonyom, összetéveszti az érdek szó értelmét a jellem minőségével, — szólt kihivóan felvetett fejjel, de nyugodt hangon. — Hogy én az érdeket mennyiben, és minő módon használom fel, azt megmutattam mostan, kegyeddel szemben.

Az asszony erre a nyugodt hangra, fölényes magatartásra neki pirult.

— Ön úgy látszik, — szólt, — hogy tettét velem szemben majd otthon új hazájában arany betükkel márványba vésve meg fogja örökiteni.

— Nem, — felelt Dévényi egyszerüen, s hangja reszketett a mint beszélt, — én elkemből bánom, és szégyeltem ama múltban történt eseményt, a mi bennünket mostan kényszeritett összehozni. Odaadnék tiz évet az életemből, ha ki tudnám törülni múltamból ezen gyáva tettemet: hogy a lányt, a kit szerettem, de mindkettőnk szegénysége miatt nem tudtam nőül venni, hozzá kényszerítettem egy vén gazdag emberhez, azon esküvel, hogy a vén férj halála után, mikor független és gazdag lesz, — akkor lesz nőmmé.

Az asszony felegyenesedett a szék karjáról, s villámló szemekkel nézett az előtte álló férfira.

— Oh! de ocsmány tett volt is az, — sziszegte a foga közt, ökölbe szorított kezekkel. — Öt évig tűrtem egy vén beteg ember szeszélyét. Öt évig temettem el ifjúságomat, életkedvemet egy félig őrült ember oldalán a szoba négy fala közé. Öt évig voltam ez ember szeszélyeinek kidobva, csak azért: hogy gazdag prédája legyek egy hitvány embernek.

Oh mint gyűlölöm önt Dévényi Kálmán, s milyen hálát adok érte az Istennek, hogy fölnyitá szemeimet, a melylyel teljes nagyságában megláttam az ön hitványságát.

A férfi lábai megcsuklottak, szemei megteltek könynyel, és leborult az asszony lábai elé.

— Bocsássa meg, bocsásson meg, — tördelte esdeklően, — nagyon hitvány voltam, de az élet, a melynek árjába sorsom kidobott, megváltoztatott.

Pedig szerettem akkor is, öt év előtt, de most szeretem jobban, megtisztult önzéstelen szerelemmel, szeretem mint egy becsületes ember szerethet egy nőt, és most kérem kegyedtől a kezét. Ne mosolygojon azzal a gúnyos mosolyával, nem a vagyonáért akarom.

Dobja el, égesse, vagy ajándékozza el átkozott vagyonát, nem az kell nekem, csak kegyed, de szegényen.

Az asszony türelmetlenül dobta odább lábaival a kis Ámor arany nyilát.

— Keljen fel Dévényi úr, — szólt hidegen, s engedje ismételnem a maga szavait: mi idegenek vagyunk egymásra nézve!

*

— Nem igaz, — vihogott kajánul a kicsi, nyaktörzséről lemaradt Ámor fej egy bútor-darab lába alól, mikor már üres volt a szalon, — nem igaz, mert szeretitek egymást. De az emberek mind ilyen bolondok. Soha sem tudják, mit akarnak.

Szeretnek, szenvednek, és színrehoznak maguknak érzelmi variácziókat, ha a büszkeség luxusában szenvednek.

*

Ámor feje elhallgatott. A szobaleány jött a szalonba, s a nagy istenség roncsolt tagjait lapátra söpörte, s kivitte a szemétdombra.

A HARMADIK.

(Regeny.) (11)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

Rémülten szaladt be a vendéglő udvarára az ifjabb Zsarkay.

— Hol van apám? kiabálá. Mi dolog ez? Itt nincs semmi mozgás? Hol vannak a csapatok? Jézusom, hisz ez borzasztó dolog. Hol a timár? A timárt nem látták? Hát Simon? Hol az a semmirevaló poéta? Ez még is — oh ez még is — —

Az emeleti részről egy udvari ablak nyiott ki.

— Mi az fiam?

— Mi az? Az apám, hogy minket rettenetesen becsaptak. Tudod ki az ellenfeled?

— Én nem bánom akárki —

— Akkor nem is vagy rá méltó, hogy megmondjam. Ily czudar várost, annyi jellemtelen ripőköt soha sem képzeltem.

— Pajtás — csapott a kétségbeesett ifju ember vállára Szilvássy Domokos ur, — itt a lárma mit sem ér. Pénzzel járják meg a vásárt. Megmondtam, hogy állitson ki az öreg egy felhatalmazást 30.000 forintról.

— De húszról volt szó.

— Ah holnap még negyvennel se kötjük be. A nép minisztert akar, valóságos minisztert. És kap. De ha ti, most, ma, még a fáklyás-zene előtt.

— Hisz jön már!

— Csak czirkál, járja az utczákat, gyüjti az anyagot. Ez a rongya csak az igazinak. A főtest a takarékpénztár körül van fölállitva. A pinczében van ezer darab választási fáklya, a padláson két ezer zászló, az utczákon a negyed kapitányok, egy intés, egy kurjantás, s a szintér megváltozik. De pénz nélkül ezt a játékot nem csináljuk meg.

— Menjünk fel az öreghez. Beszéljünk mindketten még egyszer a lelkére. De akkor ma a hangversenyt is megtarthatjuk?

— Mindent.

— Főbe lövöm magam, ha a hangverseny nem sikerül.

— Minden sikerül, csak legyen meg egyszer a felhatalmazás.

Az öreg Zsarkay savanyú arczczal fogadta fiát s a városi notabilitást.

— Apám, meg akarod magadat ölni?

— Engem már megöltetek. Nekem már annyi pénzem sincs, hogy tisztességesen hazamehessek.

— Hát mit akarsz? Te persze a Zsarkay névvel már semmit sem törődöl, te már eljátszottad kis játékidat, de én még mit sem érhettem el. Én haladni akarok. Czélom a magasba törni; bármiképp, bárhogy. Az eszközökben nem válogatok, miután tudom, hogy egy modern ifjú előtt minden út Rómába vezet. Kijelentem, hogy ha te itt lágymelegeskedel: én fogok föllépni. Igen, én fogok fellépni.

— Te? kérdé bámulva az apa.

— Én.

— Miből?

— Az az én dolgom.

— Nekem már semmim sincs.

— Talán ha jól összegereblyézem, lesz még. Vannak várandóságaid. Kolozsvárt, Pesten vannak rokonaink.

— Nos? azokat is százfelől húzza az ág.

— A száz mellett még egy teher jól elfér.

— A nagyanyádra ne számits — szólt ijedten az apa.

— Épen arra fogok.

— Megtiltom.

— Már két váltóm forog a nevén.

— Fiú.

— Nekem emelkednem kell.

— De az erkölcs?

— A fő a czél. Nincs erkölcs. A legnagyobb emberek a legerkölcstelenebbek.

— Fiú, ki tanitott erre?

— Az élet, a mely minden okos embernek mestere.

— Ily elvek mellett a börtön vár rád.

ŐSZI ESŐBEN.

— És a te elveid mellett a koldusbot. Köszönöm.

— Hadd szólok én is — vágott közbe Szilvássy Domokos úr. — Én ma a város egyik első embere vagyok.

— Igaz.

— Nálam nélkül itt semmi se történik.

— Ez a szép. Hallod apám. Ily valami lebeg az én szemeim előtt is. Oh folytasd. Csókollak.

— És mi voltam? Borbélyinas.

— Ah!

— Igen. Ma a főispán tőlem kér tanácsot. Pedig mondhatom, hogy tanulónak ostobább ficzkó nem volt, mint én.

— És hogy jutottál idáig?

— Az alkalmak okos felhasználásával. Elvettem egy vén asszonyt, azzal kaptam pénzt. Meghalt. Elvettem egy nagy úri dámát. Vele kaptam nexust. Meghalt. Elvettem egy gyönyörü szegény leányt a szépségeért, most a nőm kedveért minden előkelő ember keresi a grácziámat.

— Ez a pálya. Hallod apám? Követlek drága Domi bátyám, csak ebből a zsákutczából segits most ki. Mit tegyünk?

— Apád kiállitja a meghatalmazást. Mire? az már itt van. Kész a fogalmazvány. Arról biztositalak, hogy a képviselőséget az asztalodra teszem. Becsületszavam kötöm le. Hanem késni való időnk nincs.

— Mit tehetünk?

— Te apám visszavonulsz.

— Hogyan?

— Egyszerüen kijelented a párt előtt, hogy tekintettel öreg korodra —

— Először is nem vagyok öreg.

— Tekintettel az események rohamos voltára: kitérsz az akadályok elől és minden követelésedet reám ruházod.

— De ez a legnagyobb szélhámosság.

— Nem, csak *megalkuvás a körülményekkel* — szól Szilvássy úr. — Mai nap a minisztereket is csak az okos megalkuvás tartja fenn.

— Én nem az alkuvásokban nőttem fel.

— Azért mentél tönkre apám.

— Én váltóhamisitással nem segitettem magamon.

— A czélzást kikérem.

— Ha fölebb nem mehettem, annak együgyűségem az oka.

— Épen az. És itt térnek el utaink. De az idő sürgős. Itt határozni kell. Nézz ki az utczára. Mit látsz ott? A valódi fáklyás menet paródiáját. Nem kell más, csak egy ily rongy ováczió — s veszve vagy.

— Igaz.

— Én veszni nem akarok. Hivatásom magaslatán érzem magamat. Domi bátyám én az alkut elfogadom. Feltételeit magamévá teszem. Kiállitom a felhatalmazványt egyelőre negyvenezer forinttal apámnak minden ingó és ingatlan vagyonára. Kérlek apám semmiért se ijedj meg. Pár emberrel állasz szemközt. Domi bátyámmal és a helyi vezérpárttal ezt a tételt már superáltuk. Ha aláirod jó, ha nem, az is jó. A párt a felhatalmazványt el fogja fogadni.

— Kezeskedem.

— Fiam én látom, hogy kicsi neked Maczedónia. Az én közönséges régi magyar eszem ezeket a magas röptű ideákat felfogni nem tudja. Én azt hittem, hogy itt a szó szent, s a mit áldozatul hoztam a magam és családom érkedében: az becsületes emberek között nem veszett el. Bevallom, oly rövidlátó vagyok, hogy én itt tökéletesen sötétben tapogatózom.

— Hát belenyugszol az én felléptembe?

— Mit tehetek mást. Arra ugyan az én fiatalkoromban nem láttam esetet, hogy az alispánságot kereső apa mellett egyszer csak kölyök fia álljon elő, hogy a koncz nekem kell: de ez a legujabb magyar világ úgy látszik egészen a «*filius ante patrem*» álláspontjára helyezkedett.

— Légy nyugodt apám. Áldozatkészséged a leghálásabb talajba hullott. Egyelőre államtitkárságra aspirálok a fölmivelésnél, vagy a kereskedelemnél. Philloxera biztos már voltam, ennyi elég, hogy alka-

lomadtán magamat mint legavatottabb és európai hirű nemzetgazdászt bemutathassam. Reménylem, egy kis ügyes házassággal nyélbe ütendem a dolgot néhány hónap alatt. Akkor az ország legjobb megyéjébe neveztetlek ki főispánnak. Lásd kedves öreg, te mindig puha, tétlen, tityitotyi ember voltál. A mai villamos idők ilyen embereket nem tűrnek meg többé. A viz ti rajtatok rég leszaladt. Következik a mi pályánk, a «Mai Magyarország» pályája. Tehát belenyugszol öregem mindenbe? Igaz. Becsülöm benned ezt a merész Lear-i vonást. Ne félj. Rogánokkal itt nem találkozol. Talán érzelgő Cordéliákkal sem, de a mi az én felléptem és diadalom után következni fog: az a Zsarkay családot eddig el nem ért magasságra emelendi.

Az idősebb Zsarkay egyre jobban átengedte érzékeny szivét ama képeknek, melyeket a lángoló ifju oly élénk szinekkel tudott ecsetelni.

— Miért ne? gondolá a derék aggastyán, az ördög nem alszik. Mai időben az ifjak igazán kész emberek. Olyanokat tudnak és cselekszenek, a mikről mi ebben a korban még csak álmodni se mertünk volna. Valahogyan ma valami gyorsan megérleli őket. Ez a fiu is egy egész öreg. Csak ugy ömlik szájából a szó. Az én időmben nem tudtunk beszélni, csak tánczolni, inni meg pipázni. Ezek valóságos orátorok. Ezer szerencse, hogy föllép helyettem. Nem tudom mit is beszéltem volna ennek az idegen városnak.

— Nem bánom. Legyen annyi fiam!

— Tehát visszaléptél?

— Vissza.

— Megnyugszol benne, hogy én foglaljam el helyedet?

— Meg.

Az ifju ember határtalan örömmel karolta át Szilvássy urat.

Erős barna arczán a diadal biztossága ragyogott.

— Most tettre fel Domi bátyám. Temérdek mulasztást kell pótolnunk. Le kell vernünk Pupost, szét kell robbantanunk az ellenzéket, életet kell terelnünk a léha kormánypártba. Hisz itt mindenki aluszik.

— Jó, jó, csak az aláirás —

Hosszas magyaros húzódás után végre az is megtörtént. Az öreg oda nyomta a nevét a furfangos fogalmazványnak.

Most már tehettek vele a mit akartak. Nyirhatták, süthették.

Ő kibujt minden alól. Istennek hála. A fiu majd eleget tesz mindenért. Ő maga megelégszik a főispánsággal.

Most már csak az adott a jó öregnek gondot, hogy melyik megyét kérje. Föl a tótok görbe országába mégis nem szeretne menni — ámbátor, hogy tud egy kicsit tótul. Másfelől Erdélyből se kérne. Ezek olyan marakodók mint a rosz testvérek. Isten ments. Elmegy Tolnába. Ah az a szép kis ország. Szegzárdon valamikor jeles borok termettek. S ugy hallotta hogy ott a nemesség igen összetart. Ez, ez, ez lesz jó.

Még maga siettette most már a fiát, hogy mozogjon, járjon a fáklyásmenet dolgában. Szeretne látni egy lelkes fáklyásmenetet.

Az ifju Zsarkay úr csupa kényesővé vált.

Mozgásban, beszédben nem volt hiány.

Szilvássy ur is más hangból kezdte most már a dolgot. Nem köntörfalazott többé, hanem állott a munkának.

Néhány percz mulva már uj csoportokat lehetett látni a piaczi térségen.

A tartózkodó polgárság oda csatlakozva a fáklyavivőkhöz, a takarékpénztár kapuja alól kirukkolt a tüzoltó banda, hatalmasan döngetve, recsegtetve a Rákóczyt.

Lángtenger festette be a széles utczát.

— Éljen, éljen — éljen!

(Folyt. köv.)

CSILLAGHULLÁS.

(Népszinmű 3 felvonásban, irta *Rátkay László*. Zenéjét szerzette *ifj. Bokor József.*)

Még a czimet is milyen poétikusan választotta meg Rátkay László. Mikor az ember rápillant erre a sokatmondó s mégis szükszavu titulusra, azt se tudja hamarjában, mit gondoljon. Sokat is okoskodott a kiváncsi publikum, hogy hát mit is jelent az a «csillaghullás.» Mert csillagot ugyan látott aláhullani minden ember, de népszinmű homlokán még alig ékeskedett ez a szép szó. Ha Rátkay a főváros francziás-modern légkörében él s nem Dunaföldvár tősgyökeres magyar népe közt, akkor tán Paraszt-Alfonz urnak vagy Paraszt-Denisenek nevezi el munkáját; így azonban a maga melegen érző lelkéből s igazában magyarosan gondolkozó eszéből ez a szép nevezet fakadt ki, hogy «Csillaghullás».

RÁTKAY LÁSZLÓ.

A munka czimének ezen jóllehet kissé bőbeszédű — perifrázisából tisztába jutottunk az uj népszinmű tárgyával. Nem uj a tárgy, dehogy is állitnók; hiszen száz meg száz féle változatban adták már elénk a megtért Perditák történetét. De azt se mernők állitani, hogy ócska volna ez a mese, mert hisz mindennap az életben is megujul. Csak Heine szavait idézhetjük rá: «Eine alte Geschichte, doch bleibt sie immer neu!» Régi is, meg uj is. Régi, mert már sokszor láttuk; uj, mert mindig szivesen látjuk. Megnézzük Dumasnál is ujra, megujra, megnézzük Rátkaynál is s ha kell, még ezután is akárkinél, csak a formája legyen meg. Várhattuk is tőle, a Felhő Klári sokszor emlegetett szerzőjétől. Rátkay pedig elég derékul formálta meg ilyen módon: Megszerették egymást Mária és Bükki Imre; igaz szeretettel voltak egymás iránt. De elvitték Bükki Imrét katonának s el kelle hagyni Máriáját. Becsülettel várt a leányzó három esztendeig és mikor Bükki Imre hazatért, azt hitte, hogy most jött csak el az igazi boldogság ideje. Most is szerette még a legény Máriát, de a gazdag nagyasszony nem engedte, hogy a fia — ha szerelmes is — *ilyen* lányt hozzon a házhoz. Kérte Máriát egy becsületes erdőmester Alkony József; nehezen bár, ahhoz ment hát feleségül elfeledni a régi búbánatot s felnevelni az erdőmester kicsi néma fiát. Bükki Imrében azonban «felgyújtotta Belzebúb a mécsest» s megvette az erdőt, a melynek őre Mária ura volt. Hiába beszélte rá az asszony a férjét, hogy ne álljon Bükki Imre szolgálatába, nem használt; a férj aláirta a nevét a szerződéses papirra s még az asszony is alá kanyaritotta a kezevonását. Mialatt a gazda oda volt erdőt járni, betolakodott Bükki Imre az asszony szobájába. Küldte Mária, hogy ne zavarja családi nyugodalmát, de Bükki Imre nem engedett. Besugták az erdőmesternek, hogy mi történik odahaza. Alkony József hazafut, betöri az ajtót, de nem talál senkit a szobában. Bükki Imre megugrott a kertre nyiló ablakon át, Mária kifutott a szobából. Mikor pedig a férje előkiáltja, bűnbánattal vallja be rég rejtett vétkét. A férj nem hisz, azt véli az asszony ujra megcsalta; de mikor végre kivilághik az igazság, szivesen megbocsát a szenvedéseiben megtisztult asszonynak. Bükki Imre pedig akárcsak Alfonz úr, megszégyenítve s nagy ijedelemben áll odébb.

De nem ennyi az egész. Tündér Sándor s a Fány varrólány meséje is hozzá tartozik, meg az Erzsi lány és Csók Ferke, gépész legény féltékeny-vidám históriája. Ugy át meg át van szőve ez a három szétágazó, de — ha csak vékonyka szálon is — mégis összetartó három történet, hogy hiját éreznők, ha csak egyik is elmaradna.

Csak annyit teszünk még hozzá, hogy helylyel-közzel igazi magyar poézist irt bele Rátkay László ebbe az elmondott mesébe.

Máriát *Blaháné* játszotta ugy, a hogy többi népszinmű szerepeit. Látatlanba is tudja mindenki, mikép? Csak azt emeljük ki, hogy régen volt alkalma annyi bús, szivhez szóló nótát dalolni, mint ebben a darabban; már pedig azt tudja az egész világ, hogy az ilyen búbánatos, kesergő nóták vannak leginkább kedvére Blaháné-nak.

Erzsi leányasszony szerepét Komáromi Mariska nótázta végig, vígan, mosolygósan.

Vidor ujra megmutatta, hogy nála jobb népszinműi «natur bursot» keresve se találnánk. Szirmainak derék alakitásra nyílott ismét alkalma. Játékában ugy egy-egy momentumon még az is átcsillant, hogy figyelemmel nézte Andót. Kis Mihály adta Bükki Imrét. Tollagi, Csongori Mari, Lukács Juliska, Pártényiné, Fenyéri játszottak még sikerrel.

Nem hagyhatjuk megemlitetlenül s megdicséretlenül azokat a szép nótákat, melyeket ifj. Bokor József karmester szer-

zett. Az «Össze vagyok kötve a rózsámmal», a «Lehullott az akáczlevél» s még több más uj nóta bizonyára hamar szárnyra kél s dalolni fogják finom úri kisasszonyok a zongoránál s búbánatos parasztlányok a sarló-kasza pengése mellett.

—*al* —*il.*

KÉT CZIGARETTE.

Irta: TORMAY CÉCILE.

Ketten üldögéltek együtt és mind a ketten czigaretteztek.

A hagyományos kandalló ugyan hiányzott a szobából, de azért ők kandallótüzes, medvebundás fumoirban képzelték magukat. Alacsony balzacokon ültek és csak egy kis nyolczszögletes asztal állt közöttük.

Tetszettek egymásnak .... Szerették egymást.

Utczán, jégen gyakran találkoztak s a multkor Ocsayék jourján megösmerkedtek, azóta is látták egymást vagy kétszer és most, hogy ujra együtt voltak, mindkettő szomorúan mosolygott s elgondolta: «Milyen jól ösmerem én ezt az édes azczot, hányszor osont be árnyéka szobámba és lépegetett végig a falakon, függönyökön, könyvespolczokon . . . no meg a szivemen. Istenem, hányszor nem gondoltam rá. Oh én ösmerem őt . . . de ő! . . . neki én szörnyű közönyös lehetek».

Mind a kettő ezt gondolta és ezután önkénytelenül közelebb húzódtak egymáshoz . . .

A czigaretteek lágy, bolyhos füstje felemelkedett és lassan összeölelkezett .... A két fiatal fej felett csendesen egy szürke ide és tova ingó baldachin épült, mely alatt ők ketten lopva pillantgattak egymásra.

A férfi merően nézett a leány kezére s az a hosszúkás barna kéz, mely oly elegánsan fogta a czigarettet, elragadta őt. Soká bámult a kézre s egyszerre csak úgy tetszett neki, hogy czigarettejének füstje gracieuse mozdulatokkal húzódik a leány ajkai felé . . . s az elfogja és szinte, — vagy csak ő képzelte úgy, szinte úgy látszott, mintha beszívta volna.

Ezután egymásra fujták a füstöt. A leány klasszikusan szép fejecskéje hátra hajlott s úgy látszott elfogni azokat a bolondos, szürke czigarettefüst Ámorokat.

A férfi szemei égni kezdtek — s előre görnyedve nézett társára.

.... A czigarette füst melancholikus szürke gomolyokba bolyongta körül a két fejet s csókolgatta meg a leány bodros, barna haját . . .

Megint közelebb húzódtak és bár egy szót sem szóltak, mégis mindketten oly jól, oly boldogan érezték magukat ..... Fejük felett a lámpa halványabban világitott, sugarai fáradtan hullottak, a czigarette füstön keresztül a két szép, szerelmes emberre.

Az idő mult s ők úgy érezték, hogy szerelmükről soha sem fognak beszélni tudni! . . . Miért? . . . maguk sem tudták . . . De ők oly nagyon szerettek, hogy féltek egymástól.

A balzacok, a kis asztal, a két sóvárgó fő lassan elmosódott a czigarette füstjében s ők csak azon vették észre magukat, hogy egymás mellett ülnek s parfumjeik boldogan ölelkeznek a czigarette füst gomolyokkal. Ez a szédítő, édes illat még melegebben fűzte össze a négy szem tekintetét .... Hosszan néztek egymásra — a leány halántékáig elpirult, s oda sem tekintve letette az asztalka szélére czigarettejét. A férfi is úgy tett, szemeit azért nem véve le a hallgató, piruló arczáról . . . Kezeiket egyszerre nyujtották ki a czigarettek után és mindenik a tőle távolabb fekvő, — a másik czigarettejét vette fel. Ajkaikhoz vitték és . . . el voltak jegyezve . . .

. . . A czigarettek kialudtak, a füst lassan szétvált és a két szerelmes fő egymáshoz közel hajolva hallgatott.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Gross-Wien és Budapest: a Raimund's Theater és — egy nagy lépés. — A délutáni előadásokról. — Vörösmarty emlékezete a nemzeti szinházban).

Irigykedve néztünk e héten az osztrák metropolis felé: Gross-Wiennek megnyilt a nyolczadik nagy szinháza, a Raimund's Theater.

Milyen simán, csendesen ment ott az egész dolog. Nem kellett százféle bizottságoknál, hatóságoknál, kormánynál koldulgatni engedélyt, subvenczió, segélyt, telket, s mit tudom én, még mit; nem kellett a reklámnak minden dobját megütni, hogy egy kis érdeklődést keltsenek; még csak a hazafiságról sem kellett nagy hangú frázisokat puffogtatni. Olyan egyszerűen és zajtalanul folyt le az egész dolog, hogy az osztrák főváros szinte észre sem vette, a mikor egy szép reggel csak arra ébredt, hogy a rendes hét szinházi plakáthoz egy nyolczadik csatlakozott. Pedig Bécsnek nincs olyan óriási szinházi publikuma, hogy a meglevő hét szinház nézőtere be nem fogadhatná s az uj vállalatnak talán küzdelmet kell majd folytatnia azért is, hogy existálhasson, ha már nem prosperálhat s mégis oly rövid idő alatt nyélbe ütötték a dolgot, a mennyi nálunk még arra sem volna elegendő, hogy valamely szinháznak a külső bemeszelésére az engedélyt kinyerjék s ezt a műveletet véghezvigyék.

Mi pedig immár harmadéve agitálunk mindenféle uton, küzködünk, megragadjuk az érdeklődés és részvét fölkeltésének minden módját, járunk küszöbről küszöbre, hogy egy negyedik szinháznak az alapkövét letehessük s ime harmadfélévi megfeszített munkálkodás és kétségbeejtő huza-vona után végre odáig tudtunk jutni, hogy a vígszinház ügye «*egy nagy lépéssel haladt előre.*»

Pedig a tőke élhetetlenségének legeklatánsabb bizonyitéka, hogy nem akadt vállalkozó, a ki teljesen a maga szakállára, privát vállalatképpen, nem épitette fel eddig is azt a szinházat, a melyre a fővárosi publikumnak oly égető szüksége van. Hiszen napról-napra tapasztalhatjuk, hogy Budapestnek aránytalanul felszaporodott szinházi közönsége naponkint küzdelmet folytat ezért, hogy a meglevő szinházak valamelyikébe jegyet kaphasson, hogy ennek a közönségnek jó része tényleg kiszorul a nézőtérről; hiszen nálunk a negyedik szinház egy fényesen jövedelmező üzlet volna, a melynél rizikóról szó sem lehet. E mellett kiszámithatlan az a hatás, a melyet egy uj állandó szinház a magyar szinművészetre s a drámairodalomra gyakorolna, tehát nemcsak üzleti, de kulturális misszió tekintetében is sokkal nagyobb horderővel és fontossággal birna nálunk a negyedik szinház létesitése, mint volt odaát a Lajtán túl a nyolczadik szinház felépitése.

S daczára annak, hogy ezt mindenki látja, tudja, érzi, mégis harmadfélév kellett ahhoz, hogy — miután a bizottságoknak százféle retortáin annyiszor elaludt és elposványosodott a vigszinház ügye — végre annyira jutottunk, hogy a kérdés egy nagy lépéssel haladt megoldása felé. Most már csak arra vagyunk kiváncsiak, hogy hány ilyen lépést kell még megtennie a megoldásig s mennyi idő szükséges ezeknek a lépéseknek a megtételére?

* * *

A legnagyobb sajnálattal regisztráljuk azt a hirt, hogy *Zichy* Géza grófnak az a szép, nemes, kulturális fontossággal biró törekvése, hogy a m. kir. operaházban délutáni előadásokat rendezzen, dugába dőlt.

Diadalt ülhetnek azok, a kik minden képességüket kifejtették e nemes eszme ellen való agitáczióban, csak azért, mert ezt az eszmét véletlenül Zichy gróf akarta megtestesiteni. Bárki más mellé szivesen odaállottak volna pártolni és segiteni őt a szép czél elérésében, s a sztrájkoló zenekari tagokat példásan megleczkéztették volna czikkelyekben, de mert Zichy Gézától eredt az eszme, hát minden követ megmozgattak, hogy akadályul gördítsék a terv kivitele elé, szitották a zenekar mozgalmát s előre megjósolták, hogy semmi sem lesz a dologból, s mikor agitácziójuknak sikerült a közönség egy részét elidegeniteni az eszmétől, ujjongva konstatálták, hogy meglehetős gyér földszinti publikum előtt folyt le az első délutáni előadás, tehát a továbbiakat okvetlenül be kell szüntetni.

Azok az urak meg sem gondolták, hogy a délutáni előadásoknak abszolute semmi anyagi czéljuk nem volt, pusztán csak kulturális missziójuk. Mert mit akart az intendáns? Azt, hogy a magas helyárak miatt az operaházból kiszorult kevésbbé tehetős publikum néha-néha olcsó árért végighallgathasson egy-egy operai előadást.

De hát Zichy grófnak igen sok piczinyke ellenségecskéje van s ezeknek az egyszer csakugyan sikerült ezt a szép tervet meghiusitani.

Most hát ujjonghatnak!

De egy haszna mégis van ennek a kisérletnek. Az t. i., hogy két tekintélyes napilapunk fölvetette a nemzeti szinház

délutáni előadásainak kérdését, a melyet mi hetekkel ezelőtt már több alkalommal sürgettünk, ismételten rámutatva arra az üdvös hatásra, azokra a rendkivüli előnyökre. a melyekkel a nemzeti szinház délutáni előadásai járnának. Egy akadály tényleg van még ez idő szerint e terv kivitele előtt: hogy t. i. a jelen viszonyok között a nemzeti szinháznak vasárnaponkint három előadást kellene rendeznie: kettőt a nemzeti szinpadon s egyet a várban, — de ezen az akadályon a várszinkáz kérdésének megoldásával — melynek sürgősségét szintén többször hangoztattuk, sőt az egyedüli helyes módra is rámutattunk — könnyen lehetne egy kis jóakarattal segiteni.

De hát mi teljesen tisztában vagyunk azzal, hogy tulajdonképen borsót hányunk a falra, mert a folytonos elodázás és halogatás minden téren divó rendszere mellett legföljebb arra lehet reménységünk, hogy esztendő mulva esetleg megfontolás tárgyává teszik illetékes helyen a kérdést.

* * *

Pénteken a népszinházban premiére, a nemzetiben pedig reprise volt: amott a *Rátkay* László «Csillaghullás»-át mutatták be, itt pedig a «Marót bán» került szinre új betanulással és szereposztással.

Ez a reprise a *Vörösmarty* emlékezetének volt szentelve, annyiban, hogy a nagy költő születésének évfordulóján adták elő. Mi azonban arra kérjük teljes tisztelettel a nemzeti szinház nagyérdemü igazgatóságát, hogy ilyen ünnepi előadások alkalmával, melyek egy-egy magyar klasszikus emlékezetének vannak szentelve, adja inkább elő a «Keleti utazás»-t «Válás után»-t, «Napamasszony»-t, vagy akármely gondosan betanult és megfelelően kiállitott darabot, mert ezzel — tréfa nélkül szólunk — méltóbban fogja megülni a költészetnek ezeket az ünnepeit, mint az afféle előadásokkal, a minő a pénteki volt.

Felháboritó az a mostoha bánásmód, melyben a nemzeti szinház az eredeti termékeket részesiti. Mert a mikor egy magyar darab bemutatásáról van szó, akkor még a meglévő díszletek és kosztümök tisztességesebbjeit is sajnálja s a lomtárból keresteti elő a legkopottabbakat s a legrongyosabbakat, hogy a hatást lehetőleg csökkentse s ekképen a publikum által erőszakosan megadassa magának a fölmentvényt az alól, hogy eredeti darabokat, különösen pedig az eredeti (no meg a külföldi) klasszikusokat kultiválni kényszerüljön.

Justinus.

ZENE.

MAGYAR ARION.

Vegyeskarú énekek gyüjteménye, iskolai használatra szerkesztette dr. *Harrach József.*

A hazai zene-irodalom jelentékeny és felette érdekes gyarapodását képezi e munka, melynek II. része most került a könyvpiaczra, folytatásul az egy év előtt megjelent s már is nagy népszerűségnek örvendő I. résznek. E két kötettel most már 169 vegyeskarú ének kerül forgalomba. A *Magyar Arion* nagy gyönyörűséget fog szerezni a karének művelőinek és gyökeresen meg fogja javitani iskolai énektanításunkat, becses anyagánál fogva magasabb színvonalra emelve azt. Valóban nagy szükség is volt e műre, mert éppen a vegyeskarú ének-irodalom terén alig jelent meg évek óta valami figyelemreméltó. Mennyi nehézséget okozott eddigelé az énektanároknak repertoire-juk összeállitása s most egyszerre a szebbnél-szebb énekek egész sorozata áll rendelkezésükre, szép partiturában, és a tanulók részére olcsó szólam-kiadásokban. Uj benne az az irány, melynél fogva a szerkesztő az énektanitást bele illeszti az iskolai tanulmányok keretébe, kapcsolatba hozza az irodalmi és aesthetikai képzés körével. Erről meggyőz a mű partiturájának puszta végig lapozgatása. Egyházi és világi elem, históriai érdekes ritkaságok, a müvelt nemzetek legkiválóbb produktumai, a klasszikus és népies irány, egyaránt megtalálhatók benne; csillogó kaleidoskop gyanánt vonul el lelki szemeink előtt a hangok e szingazdag világa. És mindez a czímnek megfelelően a magyar elem körül csoportosul, a gyüjtemény számainak majdnem felét ölelve föl. A *Magyar Arion* szerkesztője lelkiismeretesen gondoskodott a szöveg egyöntetűségéről is, miként azt a dalok szigorú rhytmikája és szép nyelvezete mutatja. Következetesen van megjelölve a lélekzetvétel is, s azzal az énekes zenei és logikai tagoltsága. Az aesthetikai szempont mellett szépen érvényesül benne a zene-

HARRACH JÓZSEF.

történeti is; miként egy külföldi zenész irta róla: «megtalálni benne a különböző népek s kiválóan a magyarok zene-művészetének élő történetét». Felöleli a magyar dalt fejlődése minden stádiumán át. Alig van valamely száma, melyhez ne füződnék valami különös: történeti, aesthetikai, nemzeti vagy ethnographiai érdek. Emlitsünk-e az I. részből a nyomtatásban megjelent legrégibb magyar éneket, *Hunyadi* János indulóját, *Rákóczi* imáját, a többi sok régi magyar éneket, Arany János szerzeményeit vagy a külföldi klasszikusok közül *Palestrina*, *Bach*, *Glück* s más nagy zeneszerzők remek müveit. A II. részből kiemelhetjük *Pindaros* ódáját s a Kr. előtti zene a legrégibb műemlékét, *Thiband* navarai király troubadour-dalát, a Gaudeamus igiturt (e régi híres diák-éneket) *Tinódi* remek énekeit, a szebbnél-szebb kuruczdalokat, a *Hubay Talpra magyar*-ját, a *Rákóczi* indulót, *Erkel* Ferencz Királyhimnuszát (a nagy magyar zeneköltő e hattyudalát); vagy említsük-e a magyar népballadákat, valamint a sok régi s ujabb magyar népdalt és históriai éneket, mellett tük a finn, svéd, orosz, román, olasz-német népdalokat s a klasszikai zene-irodalom sok remekművét.

A becses művet a hazai zeneszerzők legjelesebbjei támogatták részint eredeti műveikkel, részint átirataikkal.

Az iskolai énekkarok e két kötettel sok évre becses tananyaghoz jutottak; de használhatják énekegyesületek vegyeskarai is, melyek figyelmét szintén felhivjuk e műre, mely a partitura-kiadás mellett olcsó szólamokkan is kapható s igy már könnyen hozzá férhető voltánál fogva is alkalmas arra, hogy országszerte a dal kedvelt forrását képezze.

IRODALOM.

Köszönet. Egyik multkori számunkban a müncheni kir. operában *József Ágost* főherczeg esküvője alkalmából szavalt «Prológ» magyar fordiását. *Lipót* bajor herczeg s ennek neje *Gizella* főherczegnő a szerző *Greif* Márton utján őszinte köszönetüket («verbindlichsten Dank») nyilvánitatták a fordítónak, *Feleki* Sándornak.

*

Hangulatok czímmel még ez év folytán egy füzet verset szándékozom kiadni. Lirai versekre nézve nem tartom ugyan valami kedvezőnek az időt; de ha tovább várok, tudom akkor sem lesz kedvezőbb. Alkalmas kiadó híján magam leszek a kiadó is. Eszembe jut ugyan a Hunfalvy Pál esete, a kinek midőn «Magyar Nyelvészet»-ét az ötvenes években egy svéd tudós azzal bámulta meg, hogy ő náluk ilyen vállalat alig volna lehetséges: Hunfalvi kedélyes őszinteséggel igy válaszolt, «Dehogy nem, csak tegyenek úgy, mint én: megirom én magam, kiadom én magam és elolvasom — én magam!» Szeretném, ha — már csak a munka felosztás elvénél fogva is, — e harmadik dolgot az olvasó közönség vállalná magára. Ez' egyetlen czélja az előfizetési felhivásnak. Kötetem ez' év deczember folyamán jelenik meg, 9—10 ivnyi terjedelemben. Előfizetési ára 3 korona, diszkötésben 5 korona. A megrendelést kérem nevemre Szász-Régenbe küldeni legkésőbb deczember 15-ig. ***Szabolcska Mihály.*** Gyüjtőknek tiz előfizető után a szokásos tiszteletpéldányt készséggel — sőt köszönettel megküldöm.

*

Széchenyi hirlapi czikkei legközelébb megjelennek. A rendezés és sajtó alá adás nagy munkáját érdemes tudósunk *Zichy Antal* végezte, a ki a Széchenyi munkáinak kiadása körül már annyi érdemet szerzett magának.

*

Simonyi Zsigmond nemcsak a legnagyobb nyelv tudósaink egyike, hanem tudvalevőleg a legszorgalmasabb is. Ám P. Thewrewk Emil úr ezt nem hajlandó elismerni s midőn a birálók többsége a *magyar Frazeologiára* kitüzött marczibányi dijat kész örömmel adja ki az érdemes tudóknak, *ő külön* véleményt nyujt be. De kár is Simonyinak dolgozn ia Minek nekünk eredetiség. Lám Pauer Imre ur *ethikai* determinizmusa külön vélemény nélkül, dicsériádák szószával föleresztve nyert dijat. Arra pedig ugyan nem fogja rá az eredetiséget még Heinrich Gusztáv úr se!

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hírnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Ezer eszközről szóló kimerítő képes árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök.

Czélszerü karácsonyi ajándékokat küld szét

STORCH EMIL

KÖZPONTI ÁRUHÁZA BÉCSBEN, I., WOLLZEILE 5.

utánvéttel vagy a pénz előleges beküldése mellett. — Nem tetsző árukat szívesen kicserélünk.

Munka-szekrény

gyönyörü játékszer leányok részére. Igen elegáns kaszettában tartalmaz mindenféle szövetéket, comoost, gyapotot, czérnát, horgolást, kötést stb. Mindeme anyagok megkezdett munkával.

Ára 1 frt 20 kr.

Baba-butor

legerősebb minőségben, 12 darab igen erős keményfa dobozban, igen finom kivitelben. A székek és a diván kárpitos munkák és bojtokkal díszítettek.

Ára csak 1 frt.

Ujdonság Chikágóból!

Macska

tűpárnának, díszitőtárgynak stbnek. Szövetből, színekben bámulatos utánzat. **Gyönyörü ujdonság.**

Ára 1 frt 30 kr.

Mikádó ruha flanell.

Jótállunk, hogy színét nem hagyja el. A legszebb uj, divatos, alkalmas női-, leány- és gyermekruhákra, továbbá háló-kabatokra stb. stb. Igen czélszerü viselet. 10 méter elegendő egy teljes ruhára

Ára 2 frt 70 kr.

Komplet karácsonyfadisz.

Áll 120 pompás ujdonságból, ugymint: gyertya és gyertyatartó, lampionok, üveggolyók, karácsonyfa-csúcsok, arany- és ezüst-haj, brillánspamut, karácsonyi ember, gyémánt utánzatok, gyémánt csillagok stb. stb. Igen izléses összeállításban.

Egy doboz csak 2 frt 50 kr.

Jute futó szőnyegek.

Jaquard minta, elpusztithatlan. Igen kedvelt nehéz fajta, erős czérnás kötéssel, mindkét oldal teljesen egyenlő.

Egy 10—11 mét. hosszuságu drb.

csak 3 frt.

Általános dörzsölő gép

zsemlye, czukor, dió, csokoláde, mandola stb. szétdörzsölésére. Nélkülözhetlen minden házi-asszonynak.

1 drb 1 frt 60 kr.

Halifax korcsolyák

urak, hölgyek és gyermekek részére. — Mindennemü kulcs nélkül, elérhetetlen tartással.

1 pár 1 frt 50 kr.

Ló takarók

nehéz minőségü, szürkés barna 2 gömbölyded bordürrel, 190 cm. hosszu, 130 cm. széles.

1 darab 1 frt 40 kr.

Alkalmi vétel!

Gazdasági-

v. konyha-mérleg

minden háztartásban nélkülözhetlen, pontosan és precize működik. 10 kgr horderővel. Tartósan elkészitve.

Csak 2 frt 90 kr.

Kaucsuk csuklyák.

Legfinomabb minőségü. Legjobb védőszer szél és eső ellen. Nélkülözhetetlen mindenkinek, a kinek szabadban van dolga.

Egy drb 30 kr.

Előbbi ára frt 1.60 dbként.

Gyapju fichu

legjobb minőségü, finoman kiállitva, minden praktikus és divatos színben.

Igen melegen tart.

Azelőtt 1 frt, most

drbja csak 50 kr.

Gyapot-áruk

Házi len	4/4 szél.	23 m.	frt 4.50
«	« 3/4 «	23 «	« 6.—
Chiffon	I. rendü	23 «	« 5.50
«	II. «	23 «	« 5.—
«	III. «	23 «	« 4.50
Ágynemü		23 «	« 5.80
Nanking	s. v. kék	23 «	« 5.20
Nanking	vörös	23 «	« 6.20
Oxford		23 «	« 5.—
Damast	gradli	23 «	« 7.—
Virágos	«	23 «	« 8.—

Kávé-készlet

valódi cseh porczellánból, arany széllel és elegánsan mintázva, komplet 6 személyre 3 frt 30 kr.

Thea-készlet

komplet 6 személyre 3 frt 75 kr.

Hozzávaló tálcza keményfából 2 frttól 2 frt 50 krig.

Csomagolásra való láda 40 kr.

Legszebb ajándék gyermekeknek,

Laterna Magica.

Kitünő készülék 48 képpel elegáns dobozban 1 frt.

Elegáns keményfadobozban 2 szárnyfedővel és hordáshoz való füllel 2 frt.

Figyelmeztetés.

ugy, hogy a Gólyát olvasva, minden takarékos

Mindenki, aki bármely csekély összeg erejéig Storch Emilnél megrendelést tesz, az egyszerü felszólitásra **bérmentve** és **ingyen** kapja meg a **Gólya** czimü havi folyóiratot, mely gazdag szépirodalmi tartalma mellett egész tárházát mutatja be az olcsó házi czikkeknek, háziasszony föltalálja azt a forrást, hol minden szépet és jót a legolcsóbban szerezhet be.

712

GANZ és TÁRSA

vasöntöde és gépgyár részv.-társaság

Budapesten és Leobersdorfban Bécs mellett

ajánl

gépeket és **épitési** munkákat; **hengerszékeit, hámozó-** és egyéb **malomgépeit; turbinákat** és **gázmotorokat; villamos világitást** és **erőátvitelt** nagyobb távolságokra; **vasuti-kocsikat** és **vasuti-felszereléseket;** mindennemü **kemény öntvénygyártmányait; gép- és öntött-munkáit, acélöntés; papir- és czelluloze** gyártásra szolgáló gépek. 602

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Liliom-utcza 8. Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen.

704

Baume de Vènus.

Finomitja, fehériti a bört megvédi a fagytól. Gátolja a börgyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.— és 3.50.** Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen éz bérmentve.

675

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyom da részvény-társaság Budapest, VI., Aradi-utcza 8.

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

Első bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnévnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár fin. zergebőr topán wichsbesetzezel	frt	5.—
1 pár orosz lak topán angol varrott	«	6.—
1 pár magas száru bagaria topán	«	7.—
1 pár gombos angol topán	«	6.50
1 pár angol Bergsteiger	«	6.—

Hölgyeknek:

1 pár zergebőr topán magas szárral	frt	3.50
1 pár posztó orosz lakkal	«	4.50
1 pár kesztyü bőr lakkal	«	4.50
1 pár gombos angol topán	«	4.50
1 pár füzős korcsolya topán	«	4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli comot czipők nagy választékban.

697

THE MUTUAL

NEW-YORKI ÉLETBIZTOSITÓ TÁRSASÁG

A legujabb biztositási szerződés, melyet a The Mutual a t. közönségnek ajánl az

5%-os kötelezvény

mely a biztositottat csekély dijfizetés mellett feljogositja, hogy a kedvezményezettnek egy a biztositott összeg után 20 éven át folyó,

évi 5%-ot tevő életjáradékot

biztositathasson.

A tőke 20 év mulva szintén a kedvezményezettnek tulajdonába megy át, mig ellenben, ha az utóbbi időközben esetleg elhalálozna, ugy a tőke utódainak azonna kifizettetik.

Közelebbi felvilágositásokkal és prospectusokkal szolgál a 714

Magyarországi vezérigazgatóság Budapest, Bécsi-u. 5.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK HAJÓZÁSI VÁLLALATA.

157.287/93. sz.
CIV.

HIRDETMÉNY!

A m. kir. államvasutak hajózási vállalata rendes gőzhajó járatait a Szávában az előrehaladott időnyre való tekintettel Belgrád és Sabácz valamint Mitrovicza és Rácsa között **f. é. november hó 10-vel megszünteti**. Ezen naptól fogva tehát a gőzösök a Szávában további intézkedésig csak Sabácz és Mitrovicza között fognak naponkint az alábbi menetrend szerint közlekedni és p.:

LEFELÉ

Indulás:	**Mitrovicza szávapartról**	délután	**2**	órakor	—	perczkor.
«	« **város**	«	**2**	«	**15**	«
«	**Jarákról***	«	**3**	«	—	«
«	**Klénakról***	«	**4**	«	**15**	«
627—2 Érkezés:	**Sabáczon**	«	**4**	«	**30**	«

FELFELÉ

Indulás:	**Sabáczról**	reggel	**7**	órakor	—	perczkor.
«	**Klenakról***	«	**7**	«	**15**	«
«	**Jarakról***	«	**8**	«	**20**	«
«	**Mitrovicza város**	«	**9**	«	**20**	«
Érkezés:	« **szávaparton**	«	**9**	«	**40**	«

* Ladik állomások.

Jegyzet. A gőzös csatlakozik Mitroviczán az érkezésnél és indulásnál a Bpest és Zimony felé 2 óra 35 pkor d. u. indulo 4611. sz. vonathoz, illetve Bpest-Zimony felől 12 óra 50 pkor d. u. érkező 4612 sz. vonathoz.

Figyelmeztetés. Tekintettel a késő őszi időjárásra, melyben hosszabb hajóut a ködös idő következtében bizonytalanná válik, figyelmeztetjük az utazó közönséget, hogy Belgrád és Sabácz között a közlekedés a legczélszerübben Indián történhetik meg és pedig: Indulás vasuton Belgrádból 8 óra 5 pkor d. e. érkezés Mitroviczán 12 óra 50 p. d. u. innen indulás hajóval Sabáczra 2 órakor d. u. érkezés Sabáczon 4 óra 30 p. d. u. Az ellenkező irányban indulás Sabáczról reggel 7 órakor érk. Mitroviczán 9 óra 40 p. d. e. innen vonattal tovább indulás 2 óra 35 p. d. u. érkezés Belgrádon 7 óra 05 p. este. A hajó és vasut összesen kerül Belgrádból Sabáczra vagy megforditva az I-sö helyen 3 frt 80 kr., a II-ik helyen 2 frt 75 kr., a III-ik helyen 1 frt 75 kr.

Van szerencsénk a nagyérdemü közönséget az áruházunkban tetemesen megbővitett

SZŐNYEG-RAKTÁRUNKRA

figyelmeztetni, melynek megtekintésére tisztelettel felkérjük

SZŐNYEGEK

valódi SMYRNA és PERSA, a legujabb kivitelben, valamint mindennemü nyirott és nyiratlan minőségü, továbbá gyapju, jute és cocos futószőnyegek, ugymint cocos lábtörlők, angorabőrök és divántakarók

BUTORSZÖVETEK

szalon-, ebédlő-, uri- és hálószobáknak, legujabb stylszerü, továbbá ágy-, asztal-, flanell-, kocsi- és utazó takarók, függönyök és portierek,

PAPIRKÁRPITOK

mindezt a legjobb kivitelben és legfinomabb minőségben a legolcsóbb gyári árakon ajánlják.

Haas Fülöp és Fiai

magy. kir. udvari szállitók

Budapest, Gizella-tér 1. sz.

690

A t. cz. közönséghez!

A ki uri és gyermekruhákban való szükségletét készen, vagy mérték után beszerezni óhajtja, forduljon bizalommal

IFJ. SCHWARCZ D.

ujonnan berendezett

Confectió üzletébe

Deák Ferencz-utcza 17. sz., I. emelet

a hol minden e szakmába vágó tárgyak, ugymint *utczai-, utazó-, estély-* és *szalonöltönyök, felöltők, téli kabátok, turf* és *lord kabátok, városi* és *uti köpenyek* és igy tovább. Valamennyi a legjobb bel- és külföldi szövetekből, szolid kidolgozással saját mühelyemben készitve kaphatók.

Továbbá figyelmébe ajánlom a n. é. közönségnek a nálam berendezett **ruhaelőfizetést,** a melynél minden intelligens ur alkalmat nyer uj és modern öltönyöknek jutányos árban való viselésére.

Kiváló tisztelettel

ifj. Schwarcz D.

650

10.000

igen finom karlsbadi szervisz az óriási raktár túltömöttsége miatt minden áron eladatik, hogy ez gyorsan történjék, legfinomabb karlsbadi porczellánból készült, gyönyörü virágbokrétákkal a legszebb szinekben befestett evő-szerviszt

csak 5 frt 20 krnyi

hallatlan olcsó áron adunk el. A szervisz a következőkből áll:

18 drb igen finom porczellántányérból;
4 « különböző sültnek, tésztának, salátának, compotnak szolgáló tálból;
egy igen elegáns leveses tálból fedéllel;
1 drb hosszudad mártás-csészéből aljjal;
1 « pompás mártás-csészéből;
1 « porczellán paprika- és sótartóból.

A czikkek vegyesen vannak összeállitva.

Figyelmeztetjük a tisztelt olvasóközönséget saját érdekében, a megrendeléseket minél gyorsabban eszközölni sziveskedjék, mert emberemlékezet óta ily kedvező alkalom ezen minden családban, pensionatusban, vendéglőben szükséges és nélkülözhetlen tárgyak ily hallatlan olcsó áron való beszerzésére még nem volt és nem is lesz. A csomagolást személyzetünk ingyen végzi és csakis ládáért és szénáért számitunk 70 krt. E rendkivül még raktáron lévő kávés szerviszek, legfinomabb karlsbadi porczellánból, virágokkal, madarakkal finoman befestve és aranynyal gazdagon diszitve 3 frt 20 krnyi rendkivüli olcsó áron adatnak el. Minden szervisz 6 pompás kávécsészéből, 6 aljból, egy gyönyörü kávéskannából, egy pompás czukortartóból és egy csinos tejkannából áll. — A küldés vasuton utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett történik. Kérjük az utolsó vasutállomásnak a pontos megjelölését. Czim:

APFEL MÓRICZ karlsbadi porczellán áruháza

Sprudelgasse 126 KARLSBAD.

709

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az ősz haj eredeti fényét és fiatalos szinét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.*

694

Kapható TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

Hirdetések

felvétetnek

a kiadóhivatalban

BUDAPEST

VI., Teréz-körut 41. sz.

Hein János

Budapest, Kerepesi-ut 82.

Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÜLTETÉSÉRE,** ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra. 682

Ne vásároljon czipőt

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend

Árjegyzékek ingyen és bérmentve. 667

Magyar ipar- és kereskedelmi bank

részvénytársaság

váltó-üzlete

Budapest, V., Nádor-utcza 4,

vesz és elad értékpapirokat, érczpénzeket és külföldi váltókat, bevált szelvényeket, kiállit bel- és külföldi utalványokat, teljesit tőzsdei megbizásokat, elfogad és adómentesen

4%-kal

kamatoztat betéteket folyószámlán (Cheque Conto) pénztári jegyek vagy betéti könyvek ellenében.

Budapest, 1893. november 28.

Magyar ipar- és kereskedelmi bank
váltó-üzlete.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz; a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvességet, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

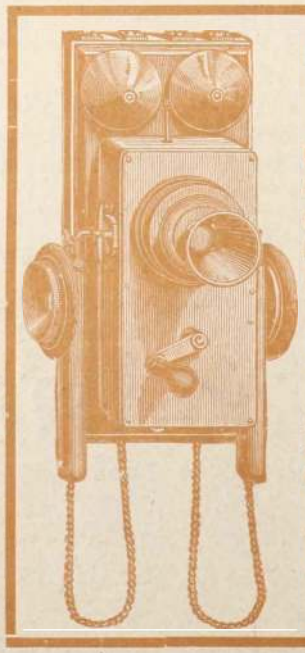

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámhárító és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8. 604

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Második évfolyam. 50. szám. 1893. deczember 10.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Emin: *Modern tündérrege.* — Juridicus: *József királyi herczeg jubileuma.* — Lazzaroni: *A hét.* — Rátkay László: *Dal a „csillaghullásból".* — Lázár Béla: *Fekete fátyol.* — Domahidy Ujfalussy Amadil: *Vadászat* — Karczag Vilmos: *Három találkozás.* — Fr. Klotild: *Tiz év után.* — Tolnai Lajos: *A harmadik.* — Sebők Zsigmond: *A kis szakácsné.* — Életigazságok. — Lévay Mihály: *Sebők Zsigmond.* — Irodalom. — Képek.

Olvasóinkhoz!

A jövő évnegyeddel a «Magyar Géniusz» immár **harmadik évfolyamába** lép. Büszkén tekinthetünk vissza két évi pályafutásunkra, mely alatt sikerült a magyar olvasó közönség tetszését megnyerni. Lapunk előfizetői ma egy hatalmas gárdát képeznek köröttünk, melynek kedvében járni, igényeit kielégiteni, a szerkesztőségnek mindenkor főtörekvése volt.

A «Magyar Géniusz» szerkesztősége olvasó közönségének ezt a bizalmát továbbra is meg akarja tartani. Teszi ezt pedig nemcsak az által, hogy a lap tartalmát a jövőben is elsőrangu irók dolgozataiból állitja össze, hanem oly

kedvezményről

is gondoskodott, a milyennel még soha sem magyar, sem idegen lap olvasóközönségének nem kedveskedett.

Karácsonyi meglepetésül tartogattuk ezt olvasóinknak s azt hiszszük, semmi sem bizonyitja jobban olvasóközönségünk iránt való hálánkat, mint az a meglepetés.

Az a viszony ugyanis, melyben a «Magyar Géniusz» szerkesztősége az **„OTTHON"** czimü képes havi folyóirat szerkesztőségével áll, egy oly **egyezmény** létesülhetését vonta maga után, mely az egész világirodalomban páratlanul áll.

Az **„OTTHON"** havi folyóirat 8—10 ivnyi terjedelemben, gyönyörü szinnyomatu műmellékletekkel a magyar irodalom legkiválóbbjainak dolgozataival jelenik meg. Gyönyörü papirja és remek nyomdai kiállitása az **„OTTHON"**-nak minden szalon asztalán helyet biztositanak s hogy a közönség tetszéséhez megtalálta az utat, mi sem bizonyitja jobban, mint az a széles elterjedtség, melynek rövid pár havi fönnállása óta részeül jutott.

A «Magyar Géniusz» alkalmat akarván nyujtani olvasóinak e folyóiratnak lehető könnyen való megszerzésére, nagy anyagi áldozatok árán egyezségre lépett az **„OTTHON"**-nal és azt a hallatlan eredményt érte el, hogy az **„OTTHON"**, melynek előfizetési ára egy évre eddig maga **hat forint** volt, a «Magyar Géniusz» előfizetőinek jövőben évi **két forintért** megszerezhető lesz.

Ha tehát a «Magyar Géniusz» negyedéves előfizetői jövőben **2 frt 50 kr. helyett 3 frtot küldenek be**, ezért a negyedévenkinti **50 krnyi** potom összegért megkapják a legszebb magyar folyóiratot, az **„OTTHON"**-t is.

Ime a meglepetés, melyet olvasóinknak tartogattunk. S midőn nyugodt önérzettel tekintünk a «Magyar Géniusz» **harmadik évfolyama** elé, azt hiszszük, hogy az előfizetők hatalmas gárdája, mely eddig is körénk csoportosult, még hatalmasabbá fog növekedni.

A «Magyar Géniusz» előfizetési ára a régi marad, de az «Otthon»-nal együtt:

egész évre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt.

A „MAGYAR GÉNIUSZ"
szerkesztősége.

Egyes szám ára 20 kr.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi bárónő) művésznőnk kedvelt arczporát; mely úgy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crême Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik. 614

Saját hazai gyártmány.

Röviditett sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

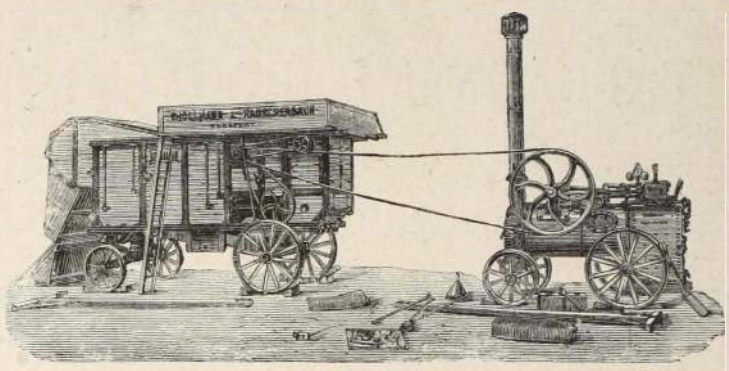

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

igazgatósága.

610

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizmüvek** és **csatornázások** épitésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálatokat kiváló szakerők vezetése mellett a legnagyobb tökélylyel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **osillárraktárra** úgy légszesz mint villamvilágitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot forditunk a szintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárító-kamrák, szellöztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdő-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai mühely**, gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közeliss merést kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fő- é-viztelenitő-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünő anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények**, bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkáink szinten egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitő gyári mühelyben állittatnak elő és az érdekelt szakkörökben már régi idő óta teljes méltányást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszüröket**, melyeket úgy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertötlenitő készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütő-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkeink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül még több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudósitással szolgálni. Amidön hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünő tisztelettel

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság.

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az ősz haj eredeti fényét és fiatalos szinét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/4 literes üvegnek 1 frt 50 kr.* 664

Kapható TORÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.

A tisztelt hölgyvilághoz!

Van szerencsénk tisztelettel tudatni, hogy **hatóságilag engedélyezett**

Végeladásunk

már csak rövid ideig, **1894. február 1-ig** tart, és addig az egész raktárnak minden áron el kell adatni.

Alkalom kinálkozik tehát különösen

KARÁCSONYI ÉS UJÉVI AJÁNDÉKOKUL

ujdonságoknak

selyemáruk, peluchê-ok, bársonyok, csipkék, szalagok, függönyök, bélésáruk, diszitések stb. stb.-ben

csekély áron való beszerzésére.

FISCHER MÓR ÉS TÁRSA

Budapesten, bécsi-utcza 4. sz., az országos központi takarékpénztár épületében.

715

II. évfolyam. 1893. deczember 10. 50. szám.

ELŐFIZETESI ÁR
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GENIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TEREZ-KÖRUT 41. SZÁM.

MODERN TÜNDÉRREGE.

(Erzsébet bajor herczegnő és báró Seefried Ottó násza.)

Milyen édes mosoly játszadozik a gyerek ajkán, mikor a mesemondó dajka végre összeadja a szegény pásztorfiút s az aranyhaju, szép királykisasszonyt. Persze egy jóságos, bölcs tündérkirály mesterkedi ki a boldogságot, segitvén a pásztorfiút a tűzokádó sárkányok s egyéb fenevadak ellen s kieszközölvén az akaratos szülőktől az egyre megtagadott beleegyezést.

Ilyen kedves — de persze modern — tündérregének híre jár be most országot-világot s a kik hallják ép ugy örülnek a szerelmesek boldog egyesülésén, mint a gyerek a dajka meséjén. A szép történet hősnője valódi királyi vér, a magyar király unokája, Erzsébet bajor herczegnő. A pásztorfiú helyét egy csinos hadnagyocska foglalja el, Seefried Ottó báró. A csodatevő, jóságos tündérkirály megszemélyesitője se hiányzik, mert az ifjú pár boldogságának megteremtője az egyszer egy igazi, jóságos, bölcs király, a mi hazánk királya.

KÉT ASSZONY: A KIRÁLY UNOKÁI.

SEEFRIED HADNAGY NEJE. JÓZSEF ÁGOST FHG NEJE.

Erzsébet herczegnő egy udvari bálon látta meg először Seefried Ottó bárót. A fiatalokban ekkor lobbant fel az a bizonyos «láng, melynek égetése is gyönyör.» Megértették egymást, de szólni nem mertek se egymásnak, se a fenséges szülőknek.

A deli báró a hol csak szerét ejthette, szemmel kisérte a herczegnőt, ha csak tehette, közelébe került. Az udvari páholy mellett bérelt ülést, hogy a szinházat gyakran látogató herczegkisasszony közelében lehessen.

A szemes udvari emberek e kölcsönös figyelmet hamar észrevették s a szerelmes bárót hirtelen áthelyeztetéssel lepék meg.

Messze Münchentől, Metzbe küldte a császári parancs Seefried Ottó bárót.

Hogy a válás fájt mindkettejüknek, azt jól tudjuk mi polgáremberek is; hisz *odafönn* is csak ugy szeretnek, mint idelenn. S a herczegkisasszony könyes szemmel nézte nővérének, az akkor még menyasszony Auguszta herczegnőnek boldogságát. Meg is vallotta

szüleinek, hogy szereti a hadnagy-bárót, de természetesen a szülők idegenkedtek a meszaliansztól s bíztak benne, hogy majd elfeledi a herczegkisasszony a csinos gyalogos tisztet.

De a lány nem tudott feledni s — ha titkon is — gyakorta hullatott keserves könyeket, vesztett szerelmét siratva.

A jóságos tündérkirály jött segitségére. Midőn királyunk Münchenbe érkezett, a herczegkisasszony hozzáfordult s az ő keblére borult és kérte a jó nagypapát, hogy legyen ő, ki megváltja a boldogtalanságtól. S a királyt, kinek jóságos szivét annyi csapás sujtotta nehány esztendő óta, mélyen meghatotta unokája keserve s édes szavakkal nyugtatta meg a szerelmes leánykát.

A családi tanácskozáson ki is mondá a boldogitó végzést.

Wir haben schon genug Opfer der Politik gehabt. Es soll wenigstens das arme Kind nicht ihr geopfert werden. Sie soll den heiraten, den sie gerne hat! (Eleget áldoztunk már a politikának; legalább ezt a szegény gyermeket ne áldozzuk fel neki. Vegye feleségül az, a kit szeret.)

Ez döntött a herczegkisasszony s Seefried báró sorsán s nehány nap mulva a génuai székesegyház oltára előtt a génuai érsek áldó imában könyörgött az egek urához egy herczegkisasszony s egy egyenruhás báró frigyének boldogságáért.

Ime, nem tűnt le még egészen a romantika napsugaras korszaka. Vannak még szerelmes királykisasszonyok, vannak még boldogitott, szegény pásztorfiúk s van még bölcs és aranyszívü tündérkirály, kinek kegyességét s jóságát áldják népek s — szerelmes unokák.

Emin.

JÓZSEF KIRÁLYI HERCZEG JUBILEUMA.

Immár hosszú huszonöt esztendeje áll József királyi herczeg a magyar honvédség élén. A megujult nemzetőrségnek első parancsnoka — hála Istennek! — még ma is ép oly férfias erővel forgatja a kardot s lobogtatja fennen a magyar lobogót, mint huszonöt esztendő előtt. Itt élt közöttünk véges-végig, e nagy időn át, velünk élt, velünk érzett. Minden szivedobbanása a magyar nemzetnek visszhangot adott az ő keblében; nemzeti létünknek, nemzeti fejlődésünknek minden megnyilatkozásában neki is része volt.

Igazában apja fia! Mert József nádor is ötven esztendeig szolgálta a magyar nemzetet, magyaroknak nevelte a fiait, akárcsak a most jubiláló királyi herczeg; magyarnak vallotta magát, az is volt testestül-lelkestül, akárcsak a fia, Palatinus Jóska, az alcsúthi parasztfiuk egykori dévaj játszótársa.

De elmondtuk már tán százszor is a legmagyarabb királyi herczeg dicséretit. Most csak a honvédség körül szerzett érdemeiről emlékezzünk meg az évforduló ötletéből.

Mikor a königgrätzi napok után s folytán alkotmányunk visszaállittatott, természetesen a közös hadsereg mellett önálló magyar hadi intézmény megalkotásához is hozzá láttak. Soká folyt a tanakodás odafönt is, ide lent is, mert még ha meghúzódva is, egyre kisértett az abszolutizmus szelleme. Hogy ki mindenki szólott bele a dologba, azt tán még a história se fogja megmondhatni soha, de azt tudjuk, hogy József királyi herczeg az időtájt nagysűrün fordult meg Bécsben is, Budán is az udvarnál. A tanakodás vége egy rendelet, egy hadi parancs lett, melylyel Ő felsége a magyar (s az osztrák) honvédséget megteremtette. A rendelet szószerinti szövege a következő:

HADI PARANCS.

A monarchiának békére van szüksége. Minket ér az a kötelesség, hogy azt fenntartani tudjuk.

Ebből a czélból a birodalom mind a két törvényhozása elé oly törvényjavaslatot terjesztettem, mely szerint a fegyverképes lakosság az adott pillanatban egész erejét ki tudja fejteni, hogy a monarchia javára magasztos hivatásának teljesitését, hű népeim részére legdrágább érdekeiknek megóvását biztositsa. A két törvényhozás várakozásaimnak teljes mértékben megfelelt. Valódi hazafias érzéstől áthatva fogadták el az uj védelmi törvényt. Én szentesittettem azt és *elrendeltem végrehajtását.*

A közjogi ujjáalakulás visszavitte a birodalmat arra a történeti alapra, a melyen abban az időben nyugodott, a mikor a legkeményebb harczokban is sikerrel megállta helyét és fényes győzelmeket aratott.

Birodalmam mind a két része egyforma érdeklődéssel lép sorompóba a monarchia nagyságáért, hatalmáért és biztonságáért.

Hadseregem ez által oly szövetségest nyert, mely jó és balsorsban egyaránt erőteljesen támogatni fogja.

Népeim követni fogják a törvény hivó szavát — rangkülönbség nélkül, büszkén és fölemelt öntudattal sorakoznak majd zászlóim alá, hogy kötelességeik legnemesebbikét teljesitsék.

A hadsereg legyen iskolája azoknak az erényeknek, melyek nélkül a nemzetek nagyságukat, a birodalmak hatalmukat nem tudják megóvni.

A hadsereg mellé egy uj elem — a honvédség, mint a közös véderő kiegészitő része csatlakozik. Ugyan annak a czélnak szolgál, mint a hadsereg, ugyan azokból az elemekből, sőt részben abból magából fakad.

Bizalomteljesen fordulok hadseregemhez.

Akarom, hogy az *uj pályára* örömmel és erőteljesen lépjenek azok, a kik e hazát fegyverben szolgálják. Akarom, hogy a hadsereg drága öröksége, hűsége és benső bajtársi érzete minden részében élénken megerősittessék, hogy a hadsereg, a haditengerészet, *a honvédség mint hű bajtársak összetartsanak,* ugyanegy kötelességtől vezéreltetve s ugyanegy tiszteletre jogositva.

Elvárom tehát a hadsereg és a honvédség minden tisztjétől, hogy az uj intézményt ebben a szellemben fogja fel, de különösen a tábornokoktól — a vezérektől, hogy igyekezzenek majd a két rész kötelékeit szorosra fűzni, rendet és fegyelmet teremtenek mindenütt, és ha esetleg itt-ott téves irányok merülnének fel, azokkal szembe fognak szállani.

Sulyos csapások érték hadseregemet, kemény megpróbáltatásokat kellett átélnie, de törhetetlen maradt vitézsége és rendületlen az Én hitem értékükben.

A hűség és becsület utja, melyen birodalmam vitéz fiai haladtak, maradjon mindig ugyanaz. A hadsereg ne tagadja meg a multját, hanem vigye át a századok dicsőséges emlékeit a jelenbe.

Együtt haladva előre a korral és a tudománynyal, erősödve uj elemek csatlakozásával, késztesse tiszteletre az ellenségeket, védje a birodalmat és a trónt.

Budán, 1868. deczember 5.

(Aláirva)

Ferencz József s. k.

*

Az egész ország ujjongott örömében. Persze, hisz első megnyilatkozása volt ez az uj időnek, uj szellemnek. Még a 48-as nemzetőrség nagyjai is osztatlan örömmel és bizalommal fogadták az uj intézményt és siettek is érzelmeiknek kifejezést adni. Még deczember 7-én óriási küldöttségben jelentek meg a budai királyi palotában, hogy hódolatukat bemutassák s szolgálataikat, s jó tapasztalataikat felajánlják.

De az általános örömnek nemcsak a honvédség megalkotása volt az oka. Nem kevésbé járult hozzá az a körülmény is, hogy József királyi herczeget, a még élénk emlékezetben élő József nádor fiát állitotta Ő felsége az uj katonaság élére.

Az ország valamennyi törvényhatósága üdvözölte a királyi herczeget ez uj méltóságában s mindenfelé az igazi megelégedés és az őszinte bizalom jelei nyilvánultak.

Maga Klapka, Komárom hőse, is igaz meggyőződés hangján nyilatkoztatta ki, hogy «egy ember sem hivatottabb a honvédséget feladatában vezetni, mint az uj főparancsnok, kit az utolsó nádorok emlékezete csatol hozzánk.»

Rövid idő alatt egy országos bizottság a főparancsnok vezetése alatt elvégezte a szervezés előzetes munkálatait s a honvédség rövidesen életbe is lépett, *magába fogadván a negyvennyolczas honvédek munkaképes vitézeit.* Sőt a kidőlt, nyugalom után vágyó törzstisztek is az uj honvédség tagjaivá lettek, mint nyugdijazott, rendelkezési állapotba helyezett törzskari tagok.

Azóta felvirágzott az uj intézmény; a gyenge facsemete, terebélyes lombos fává szökkent fel; a királyi herczeg ápolta, nevelte, oltogatta, öntözgette. S ma már nemzeti létünk egyik legerősebb támasza a honvédség.

A midőn ez évforduló alkalmából József királyi herczeggel együtt a honvédséget is ünnepeljük, nem mulaszthatjuk el, hogy nehány szót ne mondjunk arról a férfiról, ki most — ha nem is katonai — de szer-

vezési s vezetési tekintetben a honvédség élén áll.

Nem foglalkozunk politikával, végezzék el azt a Sándor-utczai palotában; nem is szólunk *Fejérváry* báró politikájáról. Ám pártolják, vagy korholják politikai tevékenységét, de egyet ne tagadjanak (s nem is tagadnak meg) tőle: ő tette valóban azzá a honvédséget, a mi. Kezdetleges intézményből, erős, hatalmas tényezővé tette, a katonai s technikai haladás minden eredményével ellátta s ma már képzettségben, fejlettségben egy hajszálnyit se különbözik ez önálló, független magyar hadsereg a szövetséges két állam hires, közöshadseregétől.

E jeles, szervezetében s nyelvében tiszta magyar hadsereg élén áll még ma is József királyi herczeg. A megteremtés és felvirágoztatás munkájában őt illeti az oroszlánrész. S ezért igaz lelkesedéssel veszünk részt mi is abban az ünneplésben, melylyel az egész nemzet adózik a legmagyarabb királyi herczegnek s mi is szivből üdvözöljük a honvédség főparancsnokságának lélekemelő jubileumán.

Juridicus.

A HÉT.

— Milleniumi ideák. — A sajtó dicsérete. — Az EMKE kávéház. — Modern kritika. —

Ezer éves fennállásunkat megünnepeljük tehát mi is!

Ezer esztendő nagy idő, sokat szenvedtünk, sok dicsőségben volt részünk, szép kis határvonal, kétségtelenül.

S mivel fogjuk megünnepelni ezt a nagy eseményt!

Hát imádkozni fogunk.

A szkeptikus kor gyermeke, a minő mi vagyunk, bizvást ünnepnek tekintheti ezt a napot, a melyen imádkoznia *kell*. A miniszterelnöki programmnak ez a kimagasló pontja. «Imádkozzál!» Annak a férfiúnak, a kinek egész élete merő munka, valóban fel kell használnia az ilyen ünnepélyes pillanatot, hogy imádkozhassék. Oh az ima, hisz erre a léleknek nagy szüksége van. Milleniumunknak ez kimagasló mozzanata lesz! Mert hát ki imádkozik manapság? Senki. S miért? Mert nincs ideje. Az adófizetés gondja nem ad hozzá időt. A fináncziminiszter azonban gondoskodik arról is, hogy legyen idő az imához is. Mert hát az a fontos, hogy beoszszuk az időnket. A milleniumig fizessünk adót, dolgozzunk, fáradjunk, majd ráérünk akkor imádkozni.

Szóval, adassék meg a léleknek, a mi a lelket megilleti, de előbb az államnak — az adó.

*

A második fontos mozzanat a szem gyönyörködtetése. Erre is van a minisztériumnak egy originális terve. Cortègerendezés!

Ah, minő originális eszme.

Tudják-e önök, hogy miből áll egy ilyen cortège?

Papiros várakból, díszruhákba öltözött, korhű ruhákba bujtatott alakokból, népstatisztákból, lovakból és ácsorgókból. Azonkivül rögtönzött állványokból, melyek lezuhannak, nagy tömegből, mely éljenez, emberekből, kik elájulnak, nőkből, kiket eltaposnak s gyermekekből, kiket agyonnyomnak.

Másnap a lapok hosszú czikkekben referálnak a cortège szépségeiről, ezzel a rövid *fin*-nel:

> A rendőrségnek sikerült a rendet fentartani. Mindössze két elájulás és négy sebesülés történt. A halottak száma, aránylag igen csekély, alig 15.

Igen csekély!

*

S a mellett minő originális?!

Párisban évenként négyszer rendeznek cortège-ket, julius 14-én, a köztársaság ünnepén, mi-careme-kor, szeptember 22-én, s farsangi bohóskodásokat az operabálokon, gyakran.

DOM PEDRO D'ALCANTARA,
a Mello admirálistól kikiáltatott uj braziliai császár.

Ez még nem divat nálunk. A serpentine sem, az ablakokból való lezuhanás sem, — de illő, hogy kulturális fejlődésünk emelkedjék.

Hozzuk hát be ezt a divatot is, a papirszeletek dobálásával, a seprű és papirhálók eregetésével s az eltaposásokkal egyetemben.

Méltón csak igy fogjuk megünnepelhetni milleniumunkat!

*

Ima és cortège, ime a két uj lépcsőfok! Szép programmpont mind a kettő!

Üdvözlégy szent millenium!

*

Most tárgyalják a polgári házasságot, persze még csak a bizottságokban, tavaszszal majd publice.

Kevés a reményünk a győzelméhez. A kérdés különben nem olyan aktuális, akár csak a harmadik egyetem kérdése vagy a tanárképzés reformja. Előbbre való a sajtó megtámadása.

Hiszen az ujságirók ép úgy tudják, mint a képviselőház, hogy sok a sajtó kukacz.

De hiszen sok a képviselő kukacz is! Azért azonban nem támadja meg a sajtó sohasem a képviselőházat, de igen itt-ott, de mindig álarcz nélkül s egyenes czélbavevéssel az egyes képviselőket. Az ilyen támadás könnyű.

Általánosságban beszélni szabad, biztos és kényelmes methodus.

Avagy je me démande pardon!

Methodus?! Kaczagás az egész! Hát lehet methodusról beszélni a Sándor-utczai szinháznál?

*

Jókai jubileumáról beszélni illő és fontos dolog. Nagyon a körmünkre égett a dolog. Siessünk, mert az idő rövid s a pénz még mindig igen kevés.

Az *EMKE* kávéház tulajdonosa igen okos ideát vetett fel. Kiirom a kávéháza czimét, a minthogy ezt a reklámot megcsinálta neki minden ujság, ingyen s megérdemlé. A minthogy ki fogja irni minden ujság azoknak a kávéházaknak a czimét is, (ingyen, s ez elég jó reklám lesz!) a kik követik a példáját.

Lám — tisztelt Ház! — ilyen a magyar sajtó.

Itt Panamapénz nem hódit. Mi még idealisták vagyunk!

*

Csak egy példát a sajtó védelmére!

Ezelőtt egy évvel egy kötet verset adott ki egy fiatal poéta, s a *Budapesti Hirlap* kritikusa nagy elösmeréssel szólott *meleg, mély hangjairól*, érzésének *tisztaságáról*, s más ilyen előnyeiről.

S azt hinné az ember, hogy egy év mulva, ugyanarról a poétáról, a kinek uj kötetét az egész sajtó rokonszeve kiséri, s ugyanazon versről szólva, ugyan azon lap *más* véleményt mond majd el, azt hinné az ember, — a Sándor-utczai kritikák révén?!

Erkölcsi alap nélküli sajtó igenis igy tenne.

De a magyar sajtó következetes, csakhogy — igaz — *fejlődik*.

Mert ime, megdicsérve egy *Alkonyatkor* czimü verset, s ennek is főkép szép befejését, egy év mulva már hozzá teszi, hogy — «reminiszczenczia, nem eredeti alkotás.»

Lám, mennyit tanulnak a magyar ujság irók! Lám, hogy forgatják a nagy költőket, csakhogy rajtacsiphessék a szellemi kincsek között garázdálkodó fiatal poétákat? Lám, hogy mennyire büszkélkedhetünk mi, a mi tanulékony kritikusainkkal?!

Lazzaroni.

BATTENBERG SÁNDOR TEMETÉSE.

DAL A «CSILLAGHULLÁS»-BÓL.

— Zenéjét irta: IFJ. BOKOR JÓZSEF. —

Rózsafának árnyékába
Kacsintgatunk mi egymásra
Kettecskén,
Te meg én.
Kacsintgatunk, nem beszélünk,
Mégis mindent jól megértünk
Kettecskén,
Te meg én.

Ott künn szól a fülemile,
Nem hallgat rá egyikünk se
Kettecskén,
Te meg én,
Sokkal szebben szól az ajkunk,
Mikor igy egymásra hajlunk
Kettecskén,
Te meg én.

Ég a gyértya, pedig drága,
Minek égessük hiába
Kettecskén,
Te meg én.
El leszünk mi a sötétbe,
A sötétbe csendességbe
Kettecskén,
Te meg én.

Piros tüzes a mi vérünk,
De azért csak összeférünk
Kettecskén,
Te meg én.
Hogy ha nappal összeveszünk,
De estére megbékülünk
Kettecskén,
Te meg én.

Rátkay László.

FEKETE FÁTYOL.

Irta: LÁZÁR BÉLA. (5)

VII.

Hogy az öröm is méreg!

Hasztalan ült már az ágya mellett Miri, hasztalan ragyogott a szemében a remény, a bátoritás, a vigasz, Dezső rosszabbul lett, napról-napra. Érezte is, de titkolta. Ám látta azt mindenki, Miri is.

Egy délután egyedül voltak, s a lány odahajtotta a fejét a párnára s csókolta a fiút szerelmesen. Aztán suttogott neki édes, enyhitő szavakat a fülébe, örök, tiszta szerelemről. S mintha mind a ketten egyet gondolnának, egymásra néztek.

— Igaz-e, hogy ugy szeretsz? — ragyogott a fiú szemében.

— Igaz.

— Nem fogsz szeretni soha sem mást, ha már én nem leszek melletted.

— Nem fogok szeretni soha!

— Mert én meghalok.

— Nem halsz meg, itt vagyok melletted, őrködök, ápollak. Egészséges lész és boldogok leszünk.

— Ne higyj abban szerelmesem! Meg fogok halni . . .

— Akkor is szeretni foglak.

— Örökké?

— Örökké!

— Légy hát az enyém teljesen. Légy a feleségem, holnap, nem, ma, légy a feleségem, akarsz-e?

— Akarok.

Miri szemében felragyogott ujfent a szó: «*Akarok!*» A fiú megértette. Hála s mély, beteges rajongás volt a köszönő tekintet és beteges önzés, és beteges epedés.

Aztán behivták a Dezső szüleit:

— Meg akarunk esküdni, azonnal.

Miri szülei féltek ellene beszélni. Csodálatos elhatározás, de ha a lány is ugy akarja, meg a fiú is, most már nincs a szülőknek akaratuk, nincs, nincs! De meg nem is lehet.

És még aznap este eljött a lelkész.

MOSOGATÁS UTÁN. — TAHI ANTAL EREDETI RAJZA.

A szobában nagy fényesség volt, csillogtanak a gyertyák s csillogott Mirinek is, Dezsőnek is a szeme örömben, boldogságban.

Csodás erősnek érezte magát a beteg.

A lány odaült az ágy szélére, kezét nyujtotta a fiúnak s az simitotta halkan, finoman. Kéj ült ki az arczára, a piros, lázas arczára, oh, de nem az egészség pirja!

És körülállották a rokonok és meghatottan hallgatták, a mint szólott vala a lelkész.

— Szeretitek-e egymást, ifjú pár?

A fiú szólott:

— Imádom Mirit!

A lány felelte:

— Szeretem Dezsőt!

A lelkész folytatá:

— Tudjátok-e, ifjú pár, hogy törvény szerint nem lehettek egymáséi. Ifjú leányzó akarsz-e áttérni a kedvesed hitére, mely ép ugy elismeri az egy Istent, mint a te vallásod, mely ép ugy szentnek tartja a tizparancsolatot, Istentől sugaltnak a próféták jóslatait, csakhogy jövendöléseiket betelteknek hiszi s elismeri, hogy a megváltó, ki érettünk elvérezett, Jézus Krisztus vala, dicsértessék is az ő szent neve!

— Hinni akarok a Dezső hitében, s ájtatosan rebegte: «Hiszek egy Istenben, a mindenható atyában! . . .» s véle rebegték a szent igéket a többiek is.

Csend állott be, csak Miri anyja zokogott.

— Igéred-e most már kedves atyámfia, hogy ezentul Krisztus tudománya és parancsolatai szerint igyekszel járni az élet utain?

— Igérem.

— Dezső zokogva borult arra a szerető, puha kézre, melynek alabastrom fehérsége felcsillogott a gyertyák sárgás fényében.

És a lelkész imádkozott.

— Mi lesz a keresztségben felveendő neved?

— Mária.

— Mária! keresztellek én téged az atyának, fiúnak és szentléleknek nevében, ámen!

— Ime most már nincs akadály, ifjú

jegyesek, hogy egymáséi lehessetek. A kik ugy szeretik egymást, mint ti, azokat az Isten is szereti s rátok küldendi áldását. Kezében van letéve az ember sorsa, ő a mi vigaszunk, ő a mi reményünk. Az ő szent nevében kérdezem hát tőletek, akarjátok e holtig tartó hűségre esküvel lekötni a szíveiteket?

— Akarjuk . . .

— Mondja hát előbb a nő!

És Miri utána rebegte a lelkész szavait:

— Én Weltner Mária esküszöm az élő Istenre, ki Atya, Fiú és Szentlélek teljes Szentháromság egy örök Isten, hogy ezt a férfiút, kinek most kezét tartom, szeretem, szeretetből megyek hozzá Isten törvénye szerint feleségül, hozzá hű leszek és őtet holtáig vagy holtomig sem egészségében, sem betegségében, sem boldog, sem boldogtalan állapotában hitetlenül el nem hagyom, hanem teljes életemben hűséges segítőtársa leszek, Isten engem ugy segéljen! . . .

— És mondjad most te, ifjú vőlegény: Én Hegyessy Dezső — esküszöm az élő Istenre . . .

És Dezső tágra nyitott szemekkel bámult a levegőbe, elereszteté Miri kezét, kapkodott levegő után, elsápadt, meg elpirult, aztán mosolyogva visszarogyott párnái közé.

A lelkész hozzá hajolt.

— Mondjad hát halkan, halkan . . .

De a fiú csak mosolygott csendesen.

Miri ráborult s kétségbeesve sikoltozta:

— Dezsőm, édes Dezsőm!

Mikor az orvos megjött, Dezső még mosolygott csendesen.

— Miért nem kérdezték meg tőlem, hogy szabad-e a beteget ilyen izgalomnak kitenni? kérdezte az orvos szigorúan. Aztán hozzátette: Szegényt, megölte az izgalom!

És Miri ott vonaglott nehéz fájdalmában, s a Hegyessy-házban mély, hangos bú omlott végig, s a gyászhir elterjedt a városban, a megyében, s három napig tartott a sirás, az asszonyok jajgatása. És úgy látszott, hogy a könytenger nem apad ki soha. Ott voltanak a temetésen mindazok, a kiknek csak jártányi erejük vala. Ott hullámzott a menet a fő-utczán végig, végig, bezárultak a boltok, gyászba borúltak a rokonok és idegenek arcza egyaránt, mert megdöbbentően szomorú volt a fiúnak is, a lánynak is a sorsa. Szomorú!

És jöttek a küldöttségek a hivatalos részvétet kifejezni. És nem virágos frázisokat mondottak. Megszólalt a szív, megszólalt az igaz érzés, elhallgatott az irigység, a gyűlölet, a kicsinyesség, az előtt a nagy, szomorú eset előtt.

Galeotto le volt győzve!

És a Weltner család összeforrt a Hegyessy családdal, egyek lettek a fájdalomban, bár nem lehettek azok a boldogságban.

*

És évek teltek, évek multak, de a Miri fekete fátyla még mindig ráborul hervadó arczára.

Hegyessyné él a jótékonyságnak.

Miri meg az emlékeinek.

Mikor mély gyászban végig sétál a Főutczán, leveszi előtte mindenki a kalapját és ő fogadja az üdvözleteket, akárcsak egy élő Niobe!

— Nagyon tragikus természet! mondják róla Dezső barátai, hjah, mert az idő a fiatal lélek fájdalmára többnyire enyhitő hatással van, s nem igen értik meg a Miri végtelen fájdalmát a maguk nyugodt egyszerűségükben.

A kávéház nagy sarokasztalánál már fogadás járja, a mikor Miri leveti majd az ő szomorú fekete fátylát. Meg vitatkoznak azon, hogy törvényes felesége-e Miri Dezsőnek, mikor az még nem mondta volt el a maga esküjét?

Nem a könnyelműség viszi rá őket erre a dévaj hangra. Az idő elmossa a mély benyomásokat. Marad egy halk, zsongó hangulat, mely őszi napokon ha felujul, de a tavasz első mosolygó sugaránál elrebben, mint tiszta levegő-égben a szállingó füst.

*

Aztán csak észre vették, hogy az a fekete fátyol már csak világos öltözéket takar. Aztán telt az idő s eltünt a fekete fátyol is, a fekete ruhával, eltünt az idővel.

Mirit egy napon felkérte egy jótékony estély rendező bizottsága, hogy olvasson fel valamit.

Vajjon mit szól majd hozzá?

Elfogadta.

A felolvasáson ott volt a Hegyessy-család is, meg egy fiatal orvos, a megyéből.

Aztán hogy, hogy nem, az a fiatal orvos azt olvasta ki a Miri szeméből, hogy remélhet. A Niobe-szobor életre kelt.

Nem volt valami nagyon vig az a lakodalom, de meg nem lett is vig a Miri élete.

Olyan lett, mint a milyen egy kerületi orvos feleségeé. Élt, egyszerűen élt . . . Igy történt. (Vége.)

VADÁSZAT.

— Irta DOMAHIDY UJFALUSSY AMADIL. —

Lassan, szinte permetezve esett az eső, nyirkossá és komorrá téve az erdősi kastély falait, melyek egy angol park közepette, büszkén emelkedtek a légbe.

Az őzagancsos előcsarnokban vidáman csevegő vadásztársaság csoportosult, a mely a nedves ködös idő daczára, türelmetlenül várta a fogatokat, hogy a közeli erdőben tervezett hajtóvadászatot megtartathassák.

A házigazda fiai, Örey Sándor és Béni, elegáns vadászöltözékben járkáltak az istállók előtt, rendeleteket osztogatva. Végre rendben volt minden s a kocsik a kastély elé robogtak.

— Valahára indulhatunk! — kiálta megkönnyebbülten egy ifju hölgy, ki rövid, posztó ruhát öltve magára, vállára csinos fegyvert téve, szintén részt akart venni a vadak öldöklésében.

— Ön is vadászlázban szenved már? — kérdé tőle lovagja, Örey Sándor, fölsegítve kocsijára, a női Nimródot s vörös keztyűs kezeibe véve a sárga gyeplőket, valamint a meggyfa színű hosszú ostort.

— Türelmem már elfogyott — viszonzá Rémy Lizi elhelyezkedvén az elegáns hajtókocsin és térdeire téve a tigrisbőr pokrócot — a fogatok szörnyen késtek, nem győztem már őket várni.

— Pedig hiába türelmetlenkedett, úgy sem fog semmit sem lőni!

— Minő udvariatlanság! Mondja csak, nagyon ügyetlennek tart?

— Oh nem, csupán csak egy kissé szelesnek, — önnek nyugodtabbnak kellene lenni.

— Leczkéztetni akar?... Sokkal jobban szerettem volna, ha Bárczy Miklós ül mellém, nem ön...

— Erre csak azt felelhetem, hogy ő nem epekedik az ön lovagja lenni, mint mi többiek.

Rémy Lizi fölnevetett s zölden csillámló szemeivel hamiskásan nézett a mellette ülő férfira. Len-szőke haját fujdogálta a szél, és oda simította arczához, a mely éppen olyan fakó színű volt mint hajfürtjei; távolabbról, feje egy világos, sárgás foltot képezett, közelről azonban látni lehetett a halántékán végig futó kék ereket és azt a hamvas halvány pirt, mely életet, üdeséget kölcsönzött elefántcsont színű bőrének.

A sötét posztó ruha s a bársony sapka jól festett egyhangú szineihez, és az «extra szépség» elnevezést vívta ki magának.

Eleven szemeit kutatva jártatta végig a kocsik során, sőt meg is fordult, hogy jobban kereshesse azt, a kit látni kivánt.

— Bárczy nem jön vadászni? — kérdé végre.

— Ugy látom, nagyon érdeklődik iránta... Diadalszekeréhez kivánja őt is lánczolni?

— Hódoló félben van már ő is, csak egy kicsit makranczos — jegyzé meg Lizi tréfásan.

— Nehéz a medvével bánni!.... De elégedjék meg most velem, s ne várakozzunk tovább, hanem menjünk, miután mi vagyunk a vezetők!...

Azzal oda szólott a két telivér csikónak és vígan dübörögtek ki a kapun, a többiek által követve. Pár percz mulva mély csend honolt a kastélyban.

A sarok szalon ablakában fiatal leány állott és vágyakozó szemmel tekintett a távozók után.

Előtte bizonytalan színű elmosódott tájkép terült el, fakult gyeppel, száraz fákkal, átázott poronddal, és a szürke ég, mely ködfátyolba burkolva, borult a sáros földre, még egyhangúbb, fonnyadtabb szint kölcsönzött a természetnek.

— Te itthon maradsz Ada? — kérdé Bárczy Miklós az ajtón bekukkanva.

A mama nem enged ki, mert tegnap meghűtöttem magam és erősen köhögök... és te miért nem mentél el?

— Béni öcsédnek egy kis dolga akadt és én megvárom őt... A gigen majd utól érjük a többieket.

— Szép tőled, hogy kérdezősködsz utánam, más talán észre sem vette itthonmaradásomat.

Bárczy Miklós és Örey Ada gyermekkori játszótársak voltak, szüleiknek birtokai határosak lévén. Mikor felnőttek, a baráti viszony kissé meghült köztük, a hideg Ada feszesebben viselte magát az ifjuval szemben mint a gyerekekkel és az önérzetes Miklós is tartózkodóbb lett, habár a tegezést nem ejtették el.

— Ehhez valóban extra pech kell — mondá Ada bosszusan — ide hívjuk az ismerősök egész seregét, és nekem a szobát kell őriznem.

— Ha óhajtod, itthon maradok véled — szólt Miklós készséggel.

— Nem vagyok önző! De meg, nem szeretném magamat a Lizi csipős megjegyzéseinek kitennni, soha sem bocsátaná meg nekem, hogy egyik udvarlójától megfosztottam. Alig mertem szememnek hinni a midőn beléptél, azt hittem előre kocsiztál, hogy már a stand-on várhasd a szép Lizit, ha már bátyámnak jutott a kiváló szerencse, az édes terhet saját fogatán kivihetni.

— Ma csakugyan szokatlan rossz hangulatban lehetsz, mert máskor nem engedsz szabad folyást érzelmeidnek, a bosszúságot is képes vagy palástolni . . .

Különben ezúttal igen kegyes vagy irántam, mert legalább figyelemre méltattál és nem feledéd, hogy én is élek. Ez ideig éppen nem ügyeltél arra, kivel foglalkozom és kinek udvarolok.

— Dolgaid most is csak annyit érdekelnek, mint ezelőtt. De nézd, amott jön Béni, eredj hamar lefele, siess, hogy a Lizit utólérhessétek, tudom égsz már a vágytól őt láthatni.

— Tehát ne maradjak véled?

— Áldozatot nem fogadok el, kérlek menj.

Miklós hidegen meghajtotta magát és távozott, Ada pedig daczos ajkbiggyesztéssel becsapta a belső ablakot.

Mikor a társaság haza került, a kastélyban már égtek a csillárok, s Ada elegáns esti öltözékben várta, a fényesen kivilágitott szalonban, a vendégeket, kik szobájokba tértek ebédhez öltözendő. Legelsőnek Rémy Lizi mutatkozott édes mosolylyal ajkain, midőn azonban a kandalló előtt ülő Adát megpillantotta, arcza csalódást árult el. Csinos termetéhez fekete bársonynyal szegélyezett narancssárga selyem ruha simult, a mely igen bizarrul állott elefántcsont szinü arczbőréhez, de mindamellett szép és csábos volt. Talán éppen a furcsán megválasztott szin, kölcsönzött neki valami különös bájt.

— Várasz valakit? — veté oda Adának?

— Lehet — viszonzá amaz nyugodtan.

— Akkor tehát nem zavarlak, különben is a szobámban feledém a legyezőmet, visszamegyek utána — szólt kezébe véve uszályát és kisuhogott a szalonból, az ajtóból azonban vissza kiáltá:

— Jól nézel ki Ada.

Utóbbi nem felelt semmit, hanem bele bámult a kékes lángokba. Nemes metszésü szaján hideg gúny ült és midőn a Lizi apró léptei elhangzottak a folyosón, felállott s oda lépett egy nagy tükör elé.

Ruhája egészen halványkék volt, ezüstös csillámlással, mintha szelid holdfény ömlött volna rajta végig.

— Ma talán jó napom van — szólt félhangon — Lizi bizonyára boszankodni fog rajta.

Azután visszaült a tűzhöz. Pár percz mulva azonban ismét háborgatták.

— Nem leszek alkalmatlan? — mondá Bárczy Miklós a leány mellé lépve.

— Nem — volt a rövid válasz.

— Meglehetősen szerencsés napunk volt, sok vad esett, — szólt Bárczy, egy zsöllyén helyet foglalva.

— Örvendetes esemény.

— Lizi barátnőd kecsesen ügyetlenkedett s annyit beszélt, hogy az állatvilág minden tagját elriasztotta tőlünk.

— Egy stand-on voltatok?

— Oda jött mellém, bár Sándorhoz volt beosztva. Nem tudom minek köszönhetem eme nagy kegyet.

— Persze nagyon örültél a kellemes szomszédságnak.

— Minden esetre! Nem tudom micsoda közlendője lehet, ide rendelt félhatra.

— Lizi fessül csinálja a dolgot. Találkát ad a fiatal embereknek! — jegyzé meg Ada gúnyorosan. — Én elértem a czélzást és távozom, igen felesleges személy vagyok akkor itt.

— Ne hagyj már itt Ada — szólt Bárczy szokatlan hévvel — olyan édes itt ülni kettecskén, a lobogó tűz előtt.

Ada éppen a csillár alatt állott, és a gyertyák ragyogó fényében ugy nézett ki, mint egy bájos tündér. Bárczy Miklós tekintete hosszasan tapadt reá, Ada lesüté szempilláit és kedvesen habozva közeledett a kandallóhoz.

— Ah, mily kellemes tète â tète — szólt Lizi előbukkanva az ajtót fedő nehéz függöny mögül. Összecsapva legyezőjét, jóizüen nevetni kezdett, fehér fogait mutogatva.

— Átengedem helyemet — viszonzá Ada fagyosan és önérzettel kiegyenesedve, elhagyta a szobát.

— Ez a gyerek igen csinos ma, nemde? — jegyzé meg Lizi oda könyökölve a kandalló márvány párkányára, ugy hogy karjáról visszahullottak a csipkék.

— Mint mindig.

— Férfihez illő felelet — szólt Lizi kissé csipősen. Boszantotta őt az a hang, melyen Bárczy azt a két szót kiejté. Neki sohasem bókolt utóbbi, mint a többi férfi és ez őt daczczal, harczvágygyal tölté be. Ő vadászott a férfiszivek után s majdnem mindig eredménynyel. De ezuttal egy olyan nemes vadra akadt, a mely nem akarta magát megadni. Szemöldökét boszusan húzta össze, látva, hogy Bárczyt annyira elfoglalta a kigyódzó lángok játéka, miszerint őt egy futó tekintetre sem méltatja, piros ajkaira azonban szellemes mosolyt varázsolt.

— Miért rendelt ide? — kérdé Bárczy hirtelen.

— Rendeltetésről szó sem volt — viszonzá Lizi édesen — én csak kértem önt, jöjjön előbb ide, mint a többi urak. Tudhatná már, hogy önnel nagyon szivesen csevegek, mert ön nem olyan, mint a többi, a kiknek unom már üres fecsegéseit. Örül a lelkem, ha egy komoly férfival társaloghatok . . . Mondja el nekem, hogy áll a gazdasága, irjon le mindent a legapróbb részletekben, kiváló érdeklődéssel viseltetem az ön dolgai iránt

— Igen nagyra veszem becses érdeklődését — mondá Bárczy nyugodtan — de ha megengedi, máskorra hagyom fön magamnak azt az élvezetet, önt a gazdálkodás titkaiba beavatni.

Minő kedves szófogadatlanság! Ön elkényeztetett gyermek lehetett, mert nem tanulta meg mások kedvéért is tenni valamit. Most is megtagadja kérésemet és egy udvarias frázissal kivánja elütni a dolgot.

— A vendégek azt hiszem azonnal gyülekezni fognak s ugyis véget vetnének a mi komoly társalgásunknak — szólt Bárczy — előadásom különben is unalmas és felette prózai lenne.

Lizi ismét kész volt a felelettel, de miután minden oldalról tódultak befelé a diszes öltözetü hölgyek és fekete kabátu urak, elhallgatott és leereszté fehér karját a kandallóról, lassan és nyugodtan kezdve magát legyezgetni. Mikor mindenki helyet foglalt, oda súgott Bárczynak:

— Legyen lovagom az ebéd alatt.

— Bocsánat, de kivánságának nem tehetek eleget, mert Adát szólitottam már föl szomszédnőnek.

— Ismét visszautasit! Hányadszor történik ez ma már? . . . De nem neheztelek, nagyon jó szivem van. Barátságomról biztositandó önt, szemben fogok önnel ülni — szólt nyájasan és megfogva ruhájának csipkés fodoru uszályát, végig lebegett a sikos padozaton, Örey Sándorral kezdve társalgást.

Midőn a tálalást jelentették, Bárczy oda huzódott Ada mellé és karját nyujtotta neki. A leány egy hideg tekintetet vetett rá és szótlanul tette rá kezét Bárczy finom saccojára.

Lizi csakugyan szemközt ült velök és látszólag mélyen belemerült az Öreyvel folytatott csevegésbe. Ennek daczára azonban olykor-olykor fürkészően, hosszasan legelteté szemeit vis-á-vis-ján.

— Igyunk barátom, édes Miklósom — mondá Örey poharát emelve.

— Engem meg sem kinálnak? — kérdé Lizi, — pedig szivesen innám egy kis pezsgőt barátaim egészségére — te nem tartasz velünk, Ada?

— Nem szeretem a pezsgőt.

— Édesem te ma nem vagy rózsás hangulatban, homlokodon sötét felhők tornyosulnak . . . Ez részint az ön ügyetlensége Bárczy, miért nem mulattatja hölgyét jobban.

— Szerény tehetségemhez illőleg igyekezem kedélyes lovagja lenni Adának . . . E tekintetben nem tehetek magamnak szemrehányást, esetleges unatkozásának nem lehetek oka.

— Mondjon Adának egy pár édes bókot és ő azonnal kegyesebb lesz önhöz.

Ada megvetést jelentő pillantással mérte végig szép ellenségét és feleletre sem méltatta csipős megjegyzését, hanem még szótlanabb és hidegebb lett.

Az ebédtől fölállva és elvégezve házikisasszonyi teendőit, sorra kínálgatva az urakat kávéval, valami édes szeszes itallal és szivarokkal, kisurrant a szalónból a verandára.

Az ég komor és sötét volt, egyetlen egy csillag sem törte át a sürü fellegréteget. Nyirkos kellemetlen szél kezdett fujni, Ada didergett is, de nem ment be.

Pár percz mulva kinyilt a nagy tölgyfa ajtó és Bárczy kissé nyersen mondá:

— Jőjj be Ada, mert megfázol. Hogy tehet okos leány ilyen meggondolatlanságot. Mit szólna anyád hozzá, ha megtudná . . . Hiszen most is köhögsz már, még jobban megtalálsz hülni.

— Nem bánom.

— Ne makacskodj Ada, fogadj szót — esedezett Bárczy.

— Itt kivánok maradni, a hűs szellő nagyon jól esik.

— Szépen kérlek, légy jó és gyere be.

— Nem megyek.

Bárczy nem kérte tovább, hanem megfogta mind a két kezét és bevonta maga után a billiárd szobába, és leülteté egy pamlagra.

Ada eleinte vonakodott, de azután megadta magát. Lehorgasztá fejét és csöndesen sirni kezdett.

— Mi bajod van? Ki bántott? kérdé Bárczy gyöngéden.

— Mindig bosszantanak odabent, türelmem már elfogyott — mondá naivul.

— Ne sirj kis Ada, könyeid fájdalmat okoznak nekem.

Ada csodálkozva veté rá könyes szemeit és lassan megrázta fejét.

— Nem hiszem — szólt lágyan.

— Pedig tudhatnád már, hogy régen szeretlek, régen epedek utánad, de nem akartad észrevenni.

— Azt hittem te is szerelmes vagy Lizibe, mint a többi.

— Ő vadászott is a szivem után, de hiába! . . . Igen szép eredményt azonban csak én mutathatok ma föl, mert te estél foglyomul — szólt és átölelve Adát, tréfásan hozzá tette:

«Halali.»

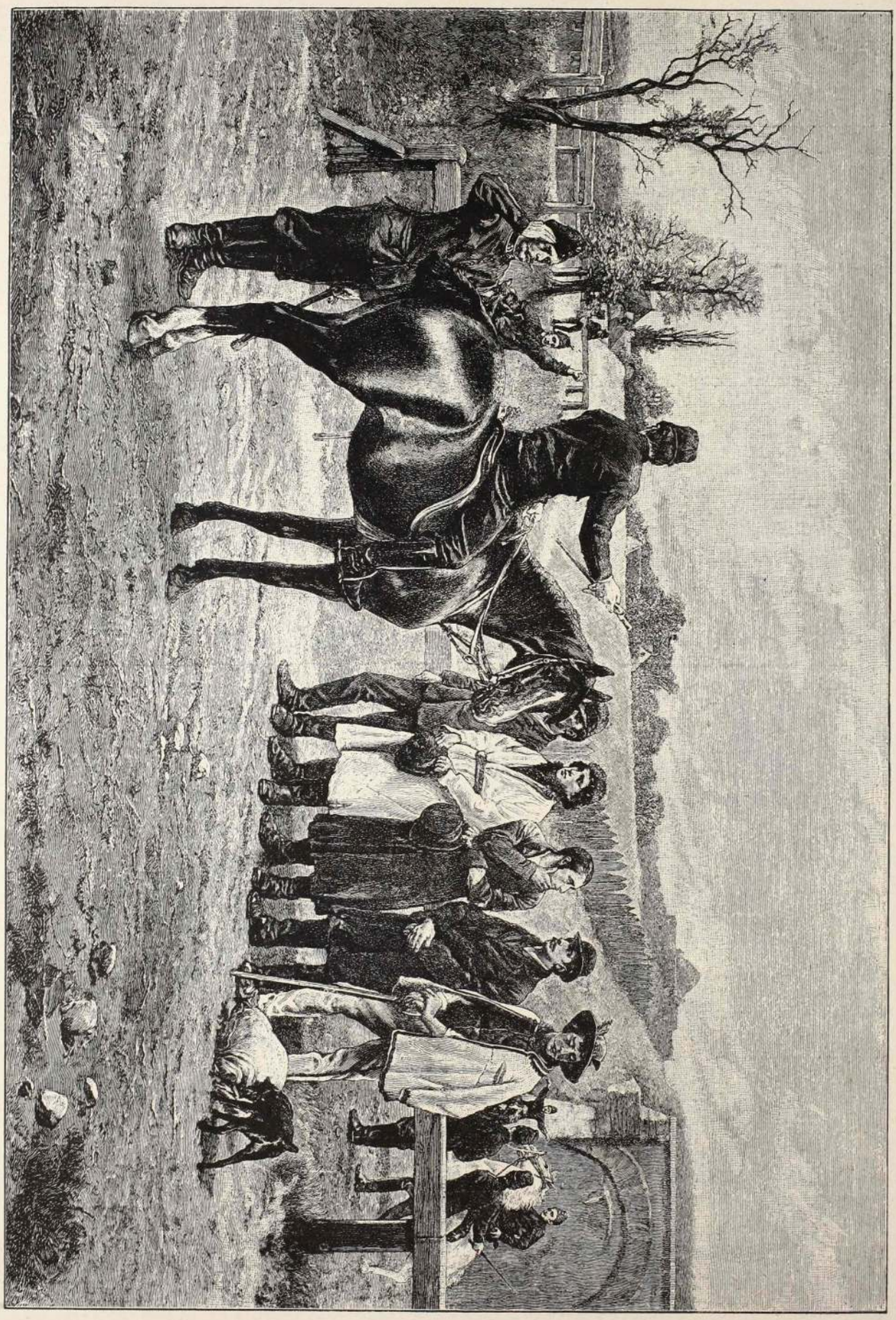

UJONCZOK GALICZIÁBAN.

HÁROM TALÁLKOZÁS.

Irta: KARCZAG VILMOS.

Ezúttal a közönségre bízom, hogy csinálja meg a novellát.

Én csak a száraz vázlatot adom olyan egyszerűen, czikornyátlanul, mondhatnám hús és vér nélkül, a mint azt a mindennapi élet fölszinre veti.

A ki nem fogékony lélek, az elhalad mellette s nem veszi észre a változatos, szines képeket, az csak felületesen lát mindent. Nem találja meg a drámát, a bohózatost, a szatirikust. Nem talál lánczolatos összefüggést az eseményekben s nem keresi meg a milliónyi pszichologia rejtvények megfejtését.

Bizom az olvasó fantáziájában, s hiszem, hogy ezúttal megcsinálja a regény egész történetét.

*

Itt lakom az Erzsébet-körúton vagy három év óta.

Ma már a körút egyike a főváros legzajosabb, legnépesebb utczáinak. Örökös nyüzsgés, mozgás tartja ébren. A villanyos vasutak egymásután suhannak el s a csengők ütemes csengése harmonizál a kocsikerekek lármájával. Az emberek sietve haladnak el egymás mellett, mintha valami vad erdőben találkoznának. Egyik nem ösmeri a másikát. Mind idegennek nézi embertársát. Csak egy-egy különösebb figura vonja magára a figyelmet.

Nekem sokszor feltűnt, hogy a napnak bizonyos órájában nyugodt kimért, lassú léptekkel láttam fel és alá sétálni egy ezredest.

A haja ősz volt; nagy torzonborz bajusza szintén.

Minden lépésnél büszkén rúgta hátra fényes kardját, mely nagy zajjal csörömpölt az aszfalton. Mintha csak őrjáraton volna, vagy ötven lépést ment fölfelé és ugyanannyit vissza.

Bizonnyal várt valakire, mert időnként türelmetlenül nézett fel egy harmademeleti lakás ablakaira, miközben idegesen rágicsálta hosszú virzsiniája szalmacsutakját.

Ha nem tartottam volna illetlennek rálesni, vagy kivárni, míg az a bizonyos, a kire vár, megérkezik, vagy jelentkezik, akkor kétségtelenül megtudtam volna, hogy az öreg ezredes szép asszonynyal, vagy kevésbbé széppel folytat-e szerelmi viszonyt. Különben, a mit előre sejtettem, úgy is bekövetkezett.

Egy délután másodmagával jött velem szemben az ezredes úr. — Büszkébb volt, mint valaha. Öntelten eresztette le kövér tokáját és mosolyogva, tetszelgő, lapos pillantásokat vetett a jobbján haladó szép fiatal asszonyra.

Az asszonyka nagy, piros bársonynyal diszített kalapja alól kaczéran viszonozta az öreg ezredes úr tekintetét.

Szép, karcsú, sugár termetű asszonyka volt, csinosan felöltözködve. Tetszetős mozgásában bizonyos ingerlő lendület volt, s oly kecsesen tudta jobb kezével oldalra húzni ruhája uszályát, hogy nem egy szembejövő férfi megfordult utána.

Az ezredes úr valósággal ifjú emberhez méltó temperamentummal beszélt a szép asszonyhoz. Hogy mit mondhatott neki, azt én nem hallottam, de azt láttam, hogy az ezredes arcza kigyuladt s szemei sóvárogva tapadtak az asszonyka hófehér arczán. Néha azonban végig járatta tekintetét a telt idomokon is s ilyenkor szinte reszketni látszott.

AZ Ő DALA. — TAHI ANTAL EREDETI RAJZA.

Az asszonyka egyre csak mosolygott, kecsesen illegette magát és kaczéran pislantott baloldalt egy-egy boltkirakat nagy üvegablakába, hogy tükrözze magát.

Az öreg ezredes ajkai reszkettek.

— Szeretem. (Gondolom, hogy ezt mondhatta.)

A szép szőke asszonyka csak hallgatta, piros ajkai mosolyogtak és léptei még ruganyosabbak lettek.

Azt hiszem, az öreg ezredes úr még sokszor ismételhette szerelmi nyilatkozatát.

*

Azután sokáig, talán két esztendeig nem láttam az ezredes urat sem egyedül, sem másodmagával.

Nem tudtam meg, — nem is nagyon érdekelt — hogy hova lett.

Körülbelül egy évvel ezelőtt véletlenül Pozsonyba kerültem.

Mindenre inkább gondoltam, mint az én ezredesemre.

Azon tünődtem hazafias lelkesedéssel, hogy milyen lélekemelő lesz az majd, mikor ez a város is a mi büszkeségünk lesz, mert magyar lesz minden izében, nemcsak érzelmeiben, de nyelvében is. Különben — igy gondolkodtam — könnyebben menne ez a dolog, ha ez a sok nyugalmazott katonatiszt csakis Gráczot tartaná érdemesnek arra, hogy öreg napjainak pihenő helyéül szolgáljon. De hát minek olyan szép város ez a Pozsony, miért olyan olcsó s főleg miért van olyan közel Bécshez?

Ezek fölött keseregtem, mikor a szép, napfényes Dunaparton két alak közelit felém. Egy úr és egy asszonyság.

Karonfogva mentek.

Az úr egészen őszbeborult férfiú, hajlott testtel, de a mit igyekszik jól peczkesre kiegyenesíteni. Minden lépésekor erős rugással toppant egyet a lábával, hogy ellensúlyozza térde rogyadozását. Bajusza kissé zöldes szinű. Meglátszik, hogy különböző hajfestő szerekkel kisérleteztek rajta. Különben kifogástalanul és kellő elegancziával volt felöltözve. Fekete kabátja gomblyukában kis piros szalag virított.

Csak mikor egész közelébe jutottam, ösmertem rá az én ezredesemre.

— Ah, ah . . . Hát czivilbe van. Akkor bizonyosan penzionáltatta magát tábornoki ranggal.

Mondanom sem kell, hogy rögtön szemügyre vettem az asszonyt is. Ő volt.

Szebb volt mint valaha. Délczegebb, bátrabb a tekintete s jobban megválogatott a toilettje. Villogó szemekkel nézett jobbra balra, s alig hogy odafigyelt az öreg tábornokra (illik, hogy megadjuk a titulusát), a ki pedig ugyancsak igyekezett őt mulattatni. Egy-két szóból azt kell hinnem, hogy katonai dolgokról beszélt neki. Bizonynyal valamely hősi tettét beszélte el az olasz hadjáratok idejéből.

Az asszonyka hallgatta, némán, megjegyzés nélkül, lelkesedés nélkül; fanyar, unalmas, élettelen arczkifejezéssel és elábrándozva nézegette a Duna fel-felcsapódó fodrait s a víz egyenletes folyását. Fecskék röpködtek a víz felett, majd mint a villám suhantak el az ő kis rózsás fülei mellett, mintha valami kedveset, fájót, biztatót súgtak volna neki.

Azután egy nagyot lélegzett, megrázkódott, oldalpillantást vetett a tábornok felé, a ki ifjú hévvel szorította meg karját, — majd bizonyos előkelő grandezzával bólintotta meg szőkefürtös, hamiskás fejét egy hadnagy urnak, a ki köszöntötte őket.

Mindent jól megfigyelhettem pár másodpercz alatt. Nem volt ösmerősöm, a kitől kérdezősködhettem volna, de abból, hogy a tábornok úr pensionáltatta magát és a szép asszonynyal itt karonfogva sétál, következtethettem egyetmást.

*

Megint eltelt egy esztendő.

Nagy idő ez minden ember életében, felér néha egész évtizeddel.

Már régen rájöttem ugyan erre a tapasztalatra, de ma ujra egy fényes példával lettem gazdagabb.

Ma ugyanis megint láttam a tábornok urat itt a fővárosban.

Ezuttal is másodmagával jött szembe velem, de most nem nőszemélyt, hanem egy katonatiszt kollegáját kisérte.

Nem találtam olyan jól öltözöttnek, mint Pozsonyban. Olyan peczkesnek sem; sőt egészen összetörődött öreg úr volt, a kinek nagyon jól esik vastag, szegesvégű botjára támaszkodni.

Valami sajátszerű elkeseredett szomorúság ült az arczán.

Nem tudom, mi baja eshetett az öreg úrnak. Még abból az elejtett mondatból, a mit mellette elhaladva hallottam, sem akarok valamelyes balesetre következtetni, pedig megtehetném.

Mert hát igen sokat megérthettem volna belőle egy kis novellairói fantáziával.

Az öreg úr úgy látszik fájó szivvel panaszkodhatott valamiről egykori kollegájának, ámbár én csak annyit hallottam:

— . . . *Azután elvitt még egy százhusz forintos aranyóramat is* . . .

És elhaladtak mellettem.

*

Az olvasóra bizom, hogy csinálja meg a novellát.

TIZ ÉV UTÁN.

Irta: FR. KLOTILD.

(Fenyvessy Elek úr — Róna Lajosné.)

A fiatal ember felpillant, a tekintetek találkoznak. Egy mély meghajtás, egy könnyed fejbólintás, aztán a férfi a nőnek karját nyujtja. Szótlanul haladtak egymás mellett.

— Elek!

— Asszonyom!?

— Mért volt oly soká távol Budapesttől? Azért, mert az ember nem szivesen keresi fel azt a helyet, a hol sokat szenvedett? . . .

Fenyvessy Elek nem felelhetett többet, mert a háziasszony lépett eléjük, kijelölve helyüket.

— Ön asszonyom előbb szenvedésről beszélt, talán érdeklik az én szenvedéseim?

— Igen . . . érdekelnek.

— Jó, legyen. De ugy tudom, hogy ön asszonyom nem szentimentális és az, a mit én elmondandó vagyok, nem ment a szentimentalizmustól.

— Az nem ide tartozik, mondja csak el, én figyelni fogok . . .

— Minek beszéljem el egy szerelmi álomnak üres frázisait, csak untatnám Önt. Azoknak érdekesek csak azok, a kik végig álmodták.

— Mégis nagyon szeretném hallani, szólt Rónáné félig kérőleg, félig követelőleg.

— Nem lehet azt szavakkal elmondani, hogy szeret két fiatal sziv, mily boldogok, ha egymást láthatjak. Az egész világ az övék volt. A férfi azt hitte, a szép álomnak sohase lesz vége. A leány apja képviselő volt. Itt Pesten laktak. Egy estélyen ő szomszédom volt. Sok mindenről csevegtünk. A vacsorától felkeltek, mi pedig a téli kertbe mentünk. A legédesebb, a legszenvedélyesebb szavakat susogtuk egymásnak. Végre hallottam, hogy keresnek engem. A vendégek hazafelé indultak, mi egyedül maradtunk a téli kertben. Ő átölelve tartott, és sirva kért, hogy ne holnap utazzam, hanem csak pár nap . . . év mulva . . . soha, mindig maradjak itt, és én ott hagyva a gyönyört, a kötelesség szavának engedve, távoztam. Mennem kellett.

A fiatal ember nagyot lélegzett és beszédében hosszabb pihenőt tartott.

— Nos, mi történt aztán — kérdé majdnem remegő hangon Róna Lajosné . . .

— Aztán . . . aztán mindennek vége volt. Ő felejtett. Üres gyermekálom volt neki az egész. Ő maga sem volt komoly és szerelme is ép oly gyermekes volt.

— «Elek» — szólt a nő reszkető, félő hangon — mondja mit tenne, ha ma szembe találná magát azzal az asszonynyal? Kérdőre vonná őt egy megcsalt élet miatt? Tenne neki szemrehányást hűtlenségéért?

— Oh, megtanultam én már azt, hogy a szerelem, mely «boldogságban» születik, gyakran meghal, anélkül, hogy tudnók, miért aludt el? Eltünik szivünkből és csak egy keserű érzés, egy kellemetlen utóiz, a fájdalom marad vissza.

— Meg tudna bocsátani? — szólt Róna Lajosné, és hangja reszketett. Szóljon, mondja, folytatá izgatottan.

— *Tempi passati*. A fiatal ember mélyen meghajolt, és szenvedélyesen csókolta meg a nő kezét.

A társaság eloszlóban volt. Fenyvessy Elek Rónánéval karján elhagyja a téli kertet. Rónánéhoz férje közelg, felesége felöltőjét hozva magával.

«Férjem, — *ifjukori ismerősöm*, Fenyvessy Elek ur».

Fenyvessy ajkán elakad a szó.

Nem az idő halad, mi változunk!

A HARMADIK.

(Regény.) (12)

A «Magyar Géniusz»-nak írta: TOLNAI LAJOS.

VI. FEJEZET.

A paróchia megmozdul.

A reggeli könyörgésre a kis templom közönsége ma szokatlanul megsokasodott. Rég nem látott fejek hajlottak alá a tiszteletes ur ritka szép imádkozására. A tompa, recsegő basszus hang módfelett meghatotta a sziveket. Szinte hangosan mondták utána a gyönyörű ima hosszú szavait: *halhatatlanság; végtelenség; láthatatlan; elképzelhetetlen; rendithetetlenül; megfoghatatlanul.* Ah, csak ugy echóztak a bolthajtás nyirkos odujában, a karok alatt e remek, könyörgésre termett szótagok.

A lelkész ur mindig megadta, minden igécskének a kenetteljes nyomatékosságot: de most, mintha valahogy még fölségesebben hintáztatná e lelket fölemelő kifejezéseket.

Kudora Pál, a gazdag Kudora nemesség feje csak úgy hörgött buzgóságában. Ah, nagyszerűen hörgött.

Egy világért föl nem mert volna tekinteni, pedig tiszteletes Körtvéssy Károly ur egyenesen felé fordítja arczáját és minden szót úgy mond ki, hogy egyenesen oda verődjék az ő zsoltára oldalához.

Majd következik a «*Miatyánk.*»

«Es bocsásd meg a mi bűneinket, mint a miképpen mi is megbocsátunk a mi ellenünk vétkezőknek — — nyögé, tagolá, rezegteté ó divatú protestáns ihlettséggel a derék lelkész.

Igen.

Meg volt a felséges tételnek a maga alkalmi mély jelentősége. Ugyanis, mint minden buzgóbb lelkészt: Körtvéssy Károly tiszteletes urat is föladogatta a falu egyszer-másszor a tractualisra, onnan fölebb a superintendenciális gyülésre, majd e, majd ama tévedésért.

Bűnöknek, rettenetes vétkeknek voltak azok a presbiterium előtt minősitve mindig.

Borsódzott a hivő háta, mikor olvasta, hogy Körtvéssy uram egy darab halat ott hagyott a csodatételkor, és egy darab kenyerecskével nem tudott leszámolni a Krisztus urunk kosarából.

Hova lett?!

Ah ennek meg kell kerülni. Kudora Pál uram ilyenkor mindig előljárt, magasan lobogtatva a pereskedés zászlaját és sürün vitte a több tagú deputácziót a főtisztelendő püspök úr elé.

A csizmadiaság java mindig ott volt, mikor a pap megfenyitését szorgalmazta a fölháborodott kis egyház.

Most ezek a lelkes, buzgó puritánok mind ott voltak a templomocska csöndes hajójában.

Egy fej volt az egész, füllel, szemmel, szájjal.

Az történt, hogy megtértek.

Megjöttek — a mint a nép magát kifejezi.

Nem haragudtak a vádoló czélzásra, hogy — miképpen mi is megbocsátunk.

— Meg — igen is szent atyám, mi is elfelejtjük, a mi köztünk volt, — szorongatá Kudora Pál uram, e sok fából faragott farizeus csizmadia a tiszteletes Körtvéssy uram kezét, de felejtse el tiszteletes uram is, ha mit talán tán cselekedtünk volna. Boronáljuk el.

— Kérem, kérem! Kedvesebb az Ur előtt egy mégtért, mint kilenczvenkilencz igaz. Elboronáljuk. Hanem előbb besétálnak kedves atyámfiai szegény hajlékomba egy pár poharacska finom szilvóriumra. Lesz talán egy kis harapni való is. Ejnye be derék. S a lelkész nem győzte a sok kézfogást.

Durva kezek voltak.

Kegyetlenül szoktak elbánni azzal, a kit csiptetőjük közé szoríthatnak.

Most, mint a szépen terelt juhok, lopóztak az oldalajtón a paróchia udvarába.

Jókor észre vette a papné, ki éppen a friss lángost sütötte — de nem az ő számukra.

— Jaj! kiáltotta el magát a parasztcseléd — itt megint rossz dolog készül. Tiszteletes asszonyom lelkem, megint ki akarnak hordani, mint a mult télen.

— Ne féljen kend — mormogá Kudora Pál uram és mosolygott a parasztasszony remegésén. Most más dolog készül.

Tiszteletteljesen előbb került a papné, hogy lássa férje arczán a bizodalmat — és elfogadta a felé nyujtott kezeket.

— Hát csak úgy jöttünk itt a tisztelettes urral, hogy a Sándor öcsém fölemeltetésében mi is részt vegyünk.

— Hogy-hogy? kérdé a pap is, a papné is — holott igen jól tudták, mi légyen ez a fölemeltetés.

— Hallottuk, meg ehol itt az ujságban olvastuk, hogy a kedves Sándor öcsénk, mert hiszen itt gyerekeskedett köztünk, a mienk, hogy képviselőnek léptette föl a papság a szomszéd kerületbe. Éltesse isten dicsőségére Hazánknak, Egyházunknak. Engedjen neki a teremtő sok szerencsés esztendőket.

— Mind közönségesen kivánjuk.

— Ehol jő. Hozta isten a tekintetes uröcsénket helységünkben.

A csinos ifjú ember minden harag és nehezteles nélkül közeledett az atyafiakhoz.

Szivélyes üdvözleteket és parolákat váltottak egymással.

Mindenik akart mondani, de senki sem azt mondta, a mit akar.

— Be megszépült!

— Milyen nagy a bajusza.

— Mekkora nagy ember lett.

— Meg van ám a Csillag lovam, a kiről az itató-kútnál ugy lezuhant volt. Bezzeg, mióta megrokkant a hátulja, nem hordja ugy fel a fejét.

Nehány barátságos kérdés és visszaemlékezés után rátértek a főtárgyra.

— Mit mond Kossuth apánk! — kérdé Kiss György uram, hogy legfönt kezdje.

— Oda is eljutunk, most az a kérdés, mit mond a baloldal.

— A baloldal, hát hiszen a baloldal — vette át a szót nagy dölyffel Kudora uram — mondja a mit akar, itt az a kérdés, mit mondunk mi. Hát — hiszen köszönöm tiszteletes asszonyom, talán otthon is vár az anyjukom valamivel. No ez igazán hogy fáin lángos.

És falta Kudora uram, hogy buzgóságában majd megfuladt.

Jól esett a gonosz gyomrának.

— Hát hiszen nem Pesten döntik azt el, hogy itt mi történjék, hanem ugy gondolom atyafiak, eldöntjük mi. Én nem szoktam bolondokat álmodni; de a hajnalban azt álmodtam, hogy Sándor öcsém kétszáz kocsival ment a megyeháza elé, s a város alatt a nagy csárdánál annyi volt a baloldali választó, mint a szabadi oldalon a kukoriczaszár. A meddig a szem ellátott, nekem pedig, istennek hála, még jó szemem van, egyebet se látott az ember, mint vörös tollas választót. Ezek pedig a mieink.

— Azok.

Ragyogott a tiszteletes asszony kövér, egészséges arcza.

Ha egy Kudora Pál, egy czudar föladó ennyit lát, mit és mennyit láthat akkor egy jó anya.

— De Sándor öcsém, isten ugy tartson, addig nem adjuk ám a kezébe a levelet, mig meg nem igéri, hogy innen házasodik a faluból, — mi közülünk.

Kiss György uram pödörgette a bajuszát, és hátrább a gazdag Varga István is elgondolta, hogy Lidikéje egy képviselőt, egy ilyen rongyos papgyereket mindig megérdemelhet, meg kaphat is — ha akar.

Ettek, ittak, ölelkeztek, csókolkoztak, mert ezt a magyar ember nem engedi el — és tették az ország dolgát.

A tiszteletes asszony hordatta az ételeket, a tiszteletes úr meg a jóféle régi borokat.

Délre már a fele oda lett.

— Éljen Körtvéssy Sándor a mi követünk.

— Éljen dr. Körtvéssy Sándor — kiabálta egy-egy boltos legény, a ki már tudta, hogy milyen szép czim a *doktor*.

Az árviz nem terjed gyorsabban, mint az ilyen kellemetes hir, melyet jó ételekkel és boros üvegekkel terjesztenek.

— Szervusz Sándor — ugrott elő valahonnan egy vörös-szőke urfi, a nagy árendás fia, Bernát Simon. — Tudod-e, mi van rólad az «Ébredjünk»-ben?

— Nem tudom, nem is törődöm vele.

— Borzasztóan le vagy rakva. De ne félj. Apám azt mondta: ha tizezer forintom rá megy is, azt a hitvány Zsarkay Károlyt elpusztitom a faluból. Nekünk vasút kell. Azt tudod, hogy apám kibérelte a koronajószágot? Ki. Hogy az erdő a mienk. Azt tudod? Nekünk vasút kell. Azt tudod, hogy a három Zsarkay fiú mind szolgabiró akar lenni. Tudod ugy-e? Apám azt mondta, ha tizezer forintomba kerül is, nekem szolgabirónak kell lennem. Hát értesz most már? Ne félj! Ugy vedd, mintha már az a rongyos mandátum a kezedben volna. Szervusz Rózika! Te Sándor, mutass be a Rózika nővérednek. Nagyszerü csárdástánczos. Szeretném megmutatni, hogy Szegeden hogy tánczolják az igazit.

A henczegő fiatal ember elvegyült a tömegben. A czigány — mert ennyi nép czigány nélkül el nem lehet — húzta a gyönyörü ujdonat-uj Blaha-nótákat s az ifjuság az uj képviselő tiszteletére rakta a gyepen, az udvaron, a templom előtt, a hol csak arra való hely volt.

Jöttek a papok — de seregestől.

Elől az esperes, a főjegyző.

Körtvéssy Károly úr könyhullatással vallotta be az esperesnek, hogy örökké tisztelte, és becsületesebb meg tudományosabb embert nem ismer a státusban, mint őt.

— Pajtás, tréfából mondom, de te is tréfából mondd el a fiadnak, hogy — — a leányom — — hogy — —

A tiszteletes asszony finom tekintettel megértette a dolgot és oda súgta az esperes úrnak: *az az én gondom lesz.*

(Folytatása következik.)

AZ ÁRVÁK BARÁTJA.

A KIS SZAKÁCSNÉ.*

Irta: SEBŐK ZSIGMOND.

Burgonyát hámoz a kis Erzsike. Édes anyja azt mondta:

— Erzsi lelkem, apa nagyon szereti a burgonyalevest, ma azt főzünk. Nézd, itt van ez a kosár burgonya, hámozd meg.

Erzsike, a mint édes anyja parancsolta, azonnal hozzá fogott a munkához. Leült a zsámolyra, maga elé tette a kosarat, azután egyenként hámozta a burgonya barna héját. Az ölében is volt egy kosárka, abba hullajtotta a lehámozott burgonyahéjt, hogy szét ne szóródjék a konyhában.

A mig hámozott, egyszer csak a konyhaablak fájára szállt egy aranyos szárnyú pillangó és úgy nézett Erzsikére, mintha azt mondaná:

— Jer Erzsike, kergetőzni! Fogj meg, ha tudsz!

Erzsike azonban nem akarta elfogni, hanem ezt mondta:

— Most nem érek rá kergetőzni, kis pillangóm, mert édes anyámnak segitek ebédet főzni. Eredj Isten hirével!

A pillangó elröpült.

Aztán jött egy potrohos darázs és azt duruzsolta:

— Fuss Erzsike, mert megcsiplek!

De Erzsike nem ijedt meg, nem hagyta abba a munkát. Rákiáltott a potrohosra:

— Takarodol innen, csúnya darazsa! Mindjárt az orrodra koppintok.

A darázs nagy mormogással kimenekült az ablakon.

Azután jött a legnagyobbik kisértő: a szomszédék rest Klárikája. Bedugta fitos orrocskáját az ablakon és bekiáltotta:

— Erzsike, jer játszani!

— Nem mehetek, Klárikám, mert apa nagyon szereti a burgonyalevest, ma azt főzünk és én hámozom hozzá a burgonyát.

Klárika, a kinek szintén segiteni kellett volna otthon a mamájának, kaczagva futott el az ablaktól. Erzsike pedig hámozott szorgalmasan tovább. No de meg is lesz a jutalma érte.

Majd ha üti a tizenkét órát és a toronyban megszólal a déli harangszó, akkor apa haza jön, leül a teritett asztal mellé, azután behozzák a párolgó burgonyalevest és apa megkóstolja. Bizonyosan nagyon izlik majd neki és megdicséri. Anya pedig majd igy szól:

— Hátha még azt tudnád, apa, ki segitett ma nekem az ebéd főzésében?

Apa azt kérdi:

— Ugyan kicsoda?

Anya pedig azt feleli:

— Találd ki!

— Talán a király szakácsa? — kérdi találgatva az apa.

— Nem az!

— Hát akkor talán egy madárka?

— Az sem.

— Ha az sem, akkor nem tudom, kicsoda.

— Hát az Erzsike, a mi szorgalmas lányunk.

— Az Erzsike? — mondja apa. — Akkor hát meg kell jutalmazni a kis szakácsnét.

Ezzel apa fölkel, kivesz a zsebéből valamit . . . Hej, annak fog csak örülni Erzsike! Azt fogja csak irigyelni Klárika!

Hát csak hámozd, kis Erzsike szorgalmasan azt a burgonyát . . . Hess, szúnyog, dongó, darázs! Ne zsibongjatok Erzsike körül. Menjetek a szomszédba a rest Klárikához, a kinek semmi hasznát nem veszi az édes anyja.

* Mutatvány Sebők Zsigmond «Maczkó úr utazása» czimű könyvéből, mely most jelent meg a Singer és Wolfner czég kiadásában. Ára 2 frt 40 kr.

ÉLETIGAZSÁGOK.

Szemelvények a «Szellemesség kincstára» czimű könyvből.

Az udvariasság abban áll, hogy többet tegyen az ember, mint a mennyit köteles és többet mondjon, mint a mennyit gondol.

Van fájdalom, melynek nincsenek könyei.

A hizelgés hamis pénz jó csengéssel.

SEBŐK ZSIGMOND.

Az Athenaeum Olvasótára, melynek hazai és külföldi jeles szépirodalmi termékeket kiadni a czélja, nemrég közzétette Sebők Zsigmondnak az elbeszélését is. Fel kell tételeznünk, hogy megfontolva került ebbe az elterjedt olvasótárba a Sebők kötete, mely hivatva van azzal a tizennégy értékes elbeszéléssel, amely tartalmát képezi, nemcsak rövid óráig tartó szórakozást szerezni az olvasónak, hanem fényes bizonyságul is szolgálni a mellett, mily sokra viheti a való tehetség a legegyszerűbb irói eszközökkel is.

Mert tudnunk kell, hogy Sebők Zsigmond hatásának a titka nem a falhasogató, szenzációt hajszoló frázisokban, érdekes, megdöbbentő szituációknak a megteremtésében rejlik, hanem abban az egyszerű, sokat elcsépelt, de még se vénhedő felfogásban, hogy az igazság minden maradandóságnak egyetlen talpköve. Ezt nem igen akarják elismerni iróink közül azok, a kik túlfinom, nervózus idegenszerűek lévén, a hallatlan leleményességgel kieszelt lélekölő szórakozásukban elvesztették kedélyük üdeségét, szívük tiszta idealizmusát. S mert az olvasó közönség jókora része velük egy csapáson halad, merész raffinamenttel keresett élvezeteket hajszol, éppen nem lehet azon sem csodálkozni, ha csak a szenzációs írók mennek portentumszámba őszerintök, mig az eszményi czélt követő tehetség, bár az élet valóságtól duzzadó képeit tárja is eléjük, éppen azért, mert nekik már egyhangú ez a beszéd, — számba is alig jöhet amazok mellett.

Igy magyarázhatjuk meg azután, hogy mily boszantóan tájékozatlanok sokan a való tehetségek elismerésében, munkáik ismerésében. Minden untatja őket, a mi nem izgalmas oldaláról festi az életet, és éppen emiatt sutba dobják magát a könyvet még akkor is, ha rátermett iró szellemének a nyomaival találkoznak is abban. Ki csodálkoznék tehát ily körülmények közt azon, ha nem egy tehetséges irónk — ezt látva — megtántorodik, abban hagyja azt a munkálkodási irányt, a mely felé tehetsége utalja és a naturalizmus, verizmus, meg tudom is én mi mindenféle izmus hálójába kerülve kapkod erre is, arra is tehetetlenül; munkát végez, a miből senkinek sincsen haszna, önmagának pedig a legkevesebb.

Sebők azok közé a szerencsés irók közé tartozik, a kik tehetségük helyes irányba hivó szózatát megértve, azt követni is tudják.

Nincs ennek az embernek a könyvében semmi olyan, a mi a hiú teszéshajszolás színét mutatná. Történeteit mintha nem is másnak, hanem önönmagának irta volna meg, a mint azok szivéből szakadtak, tisztán, híven, üres cziczoma, hívságos czafrang, tetszelgő affektálás nélkül.

Nem is az a világ az ő kedélyének a világa, a hol az élet groteszk figurái: az emberek felett a feltünnivágyás napja ragyog. Ő az öreg Katust keresi fel a prézsmitáló cselédek közt a konyhán; az ártatlan naivitásában is pajkos Mariskát a

gyermekszobában; a kisded vértanut, a sövény alá helyezett Kapásfiút — ezt a kis «Anyagyászt» — a pusztán; a mezítláb, fehér ingecskében, halvány orczával ismeretlen világba induló kis emigránst, a koporsóban.

Csodálatos az az egyszerűségével is elbájoló, igazságával megragadó, mélységével szivünkhöz férkőző hang, a mely az ő történetein — melyeket inkább az életből kiszakitott képeknek nevezhetnénk — végigvonul.

Csak olyan ember tud úgy szólni hozzánk, a ki előbb szivével vette észre azt amit leír, s csak azután eszével. Lelkének egy-egy részét adja kölcsön annak az alaknak, a mely egyik-másik elbeszélésének a megirásához motivumul szolgált neki.

Keresetlenségében is milyen megható az «Utolsó szikrák» Basarczy Döméjének, ennek a halálos ágyon is önérzetes és lelkiismeretes végzett földesúrnak a sorsa, a ki lelkének önkívületi állapotában is szüntelenül azt a nyolczvan forintot akarná visszafizetni, a mivel jó Tóth uramat megcsalta. Vagy kit ne hatna meg lelke mélyéig «A szalmaszálban» leírt, s rangjától megfosztott szegény tiszt szánalmas helyzete, a ki temérdek megpróbáltatás után a főherczeghez akar nyomorában fordulni, a kivel együtt kezdett hadnagyoskodni. De szomorú végzete kikapja kezéből ezt az egyetlen szalmaszálat is, melylyel életét gondolta megmenthetni, s a liget sáppadó bokrai alá lehullott viharvert embert ott fojtja meg a rémséges halál. «S a szalmaszál mindegyre jobban kicsuszik megmerevülő kezéből, míg végre ki is fut belőle. Egy pár csavargó veréb csicsereg fölötte a kopasz ágon olyan altatófélét s néhány lehulló sárga levél lefogja szemét örökre.»

Sebők mélyen érző lelkének önként kinálkozik az élet számtalan könyfacsaró története a megörökitésre s azt az intenziv hatást, melyet egy-egy bánatos arcz reá gyakorol, oly mélységes intuiczióval tudja rajzolni, hogy alakjai tulajdon szivéhez forrva, az együttérzés hatalmas ereje által mintegy hozzátapadva jelennek meg előttünk. Tévednénk azonban, ha pompásan szinező nyelven irott történeteiben a költő szivének legmélyén fakadó gyöngéd részvétet szentimentalis érzelemnek gondolnánk. Irói finom tapintata mindig megőrzi őt attól, hogy a való érzés talajáról lelépve, túlzásokra ragadtassa magát és szerencsét próbáljon olyan érzelmeknek a festésével, melyek ma már csak a talmiiró előtt birnak értékkel.

Sebők egy igazi szenzitiv lélek, a ki a bánat borongó ege alatt járva nem tud csélcsapmódon hejehujázni, és viszont a nevető napsugár édes örömre gyujtja fel az ő élénk kedélyét is. A szereteten nagyra nőtt együttérzés magasztos álláspontja ez, örvendezni az örvendezőkkel, siránkozni a siránkozókkal. Mert hát tudnunk kell, hogy Sebők könyvében nemcsak ólmos ég alatt termett hangulatokkal és történetekkel találkozik az olvasó, hanem a gondtalan, tiszta örömnek is fölcsillan itt-ott a ragyogása.

Sajátságos s határozottan jellemző tulajdonsága, hogy elbeszéléseinek mindegyike a mélységes érzelmek emlőjén táplálkozik és éppen ezért derűs képeiben is azt a szeplősítetlen, jól eső lelki gyönyörűséget festi, a mely még nem ismeri a mesterkéltség érdes ecsetvonásait.

Ott van «Katicza», ez a szőke hajú, eleven szemű és örökké pergő nyelvű tizennégy éves leány. Bakfis életének ártatlan kaczérkodásait, tizennégy esztendős szivecskéjének játszi ficzkándozását oly lélektani ismerettel és igazsággal irja le Sebők, hogy elolvasása után aranysugaras, fényes levegőben egyszer csak előttünk áll — lelkének érintetlen zománczával — az a bájos szeleburdi leányka, a ki mikor meglátta a kuczkóban nyivákoló macska apró kölykeit, sebtiben elfelejti a dandyskedő Kádár Zoltán rózsaszinü szerelmes rigmusait, a «Katicza nem törödik többé a fiatal emberekkel, hanem egész életét a cziczáknak szenteli».

Az a közvetlenség, melylyel egy gyermekkorból kilépni készülő leányka lelki világának minden mozzanatát el tudja lesni és eleven szinekkel lerajzolni, valódi mesterré avatja Sebőköt ebben a zsanerben is.

Sokat mondhatnék még ezekről a remekbe készült apró rajzokról szépet és dicséretest. Legyen elég azonban még csak azt felhozni, hogy a ki kiváló fogékonyságával, megfigyelésével, éles, átható tekintetével még a legigénytelenebb tárgyon is észreveszi a kat exochen eredetit és jellemzőt, hogy azt keresetlen egyszerűséggel bár, de mégis művészileg is értékes formába öntse: ez méltó, hogy alkotásai való értékük szerint mérlegeltessenek s ő maga — ne csak az Athenaeum olvasótára szerint, hanem a distingvált izlésű emberek szemében is — valóban hivatásos, igazán jeles elbeszélő gyanánt szerepeljen.

Lévay Mihály.

IRODALOM.

GYERMEKIRODALOM.

Irodalmunk egyetlen ága sem volt oly sokáig a legszégyenletesebb elhanyagoltság állapotában, mint a gyermekirodalom. Még ezelőtt tizenöt esztendővel is a legselejtesebb szövegü képeskönyvekkel boldogitották kiadóink az apró embereket; szemenszedett bárgyuságok voltak e könyvekben kitalálva szellemi táplálékul ép annak a kornak, melynek szellemi táplálékát talán legjobban kellene megválogatni.

Hála istennek, az utolsó évtizedben e téren is óriási haladást látunk. Ha a *nagyobb* gyermekeknek még mindig nagyon kevés jó ifjusági könyvet szolgáltatunk: de a legapróbbak számára már egész tisztességes irodalmunk van. S ez irodalom megteremtésében legnagyobb érdeme van annak a férfinak, ki azt ma is teljes buzgósággal és ritka képességgel müveli: Pósa Lajosnak. Ezt az érdemet talán kicsinyelhetik nagyképü tudóskodók, de meg fog hajolni mindenki, a ki belátja a gyermekirodalom müvelésének nemcsak fontosságát, hanem nehézségét is. Mert bizonyára nem könnyü dolog, belemélyedni a tapasztalatlan, tudatlan, naiv gyermeki lélekbe; nem könnyü dolog eltalálni azt az eszme- és érzelemkört, melyben az a kis agyvelő, az a kis szivecske mozogni bir és mozogni szeret; eltalálni azt a hangot, mely azt a fejletlen értelmet meg birja kapni, el birja ragadni.

És Pósa Lajos mindehhez úgy ért, mint a külföldi irodalomban is csak nagyon kevesen. De ha volna is idegen iró, a ki e részben felülmúlná, ránk nézve mégis ő a jelesebb. Mert Pósa Lajos kitünő intuicziójával belátta, hogy csak *nemzeti szellemü* gyermekirodalom felelhet meg föladatának. A magyar nép gyermekdalaiból, játékaiból, tündérmeséiből meritett inspirácziójával, ezeket fejlesztette s emelte irodalmi szinvonalra. Ha nem félnék a nagy szavaktól, a gyermekköltészet Petőfijének szeretném nevezni. Nem akarom azt mondani, hogy e téren előzők nélkül áll, hisz pl. Gyulai «Három árvá»-ja is példaképéül szolgálhatott; de a mit mások csak egyszer kétszer, egy-egy jó órájukban kiséreltek meg, azt ő rendszeresen, hosszú éveken át üzte, űzte fáradhatatlanul, folyton törekvő sikerrel.

Legujabban négy könyvet adott ki: hármat («Verses könyv», «Mesés könyv», «Dalos könyv») Kiss Áron, Péterfy Sándor és Tihanyi Ágost szerkesztői segitségével a kisdedovó intézetek kézi könyveit Singer és Wolfnernál, a negyediket, egy «Arany Napsugár» cz. gyönyörü szines képekkel illusztrált nagy verses könyvet a Wodianer-czégnél. Mind a négy gyermekirodalmunk egy-egy gyöngye; mind a négyet a legmelegebben ajánljuk a magyar szülők figyelmébe.

Radó Antal.

*

GYERMEK-IRATOK.

A Singer és Wolfner jóhirü budapesti könyvkiadó czég, egész sorát bocsátja ki, a kitünő gyermekverseknek és ifjusági iratoknak, melyeket a *legkiválóbb magyar irók irtak*. Itt van mindjárt *Pósa* bácsi *Arany ABC-je*. Az a gyermek, a ki még nem tudja az ábécét, megtanulja ebből a szép könyvből játszva, örömmel. Minden betü 8 szinben van nyomtatva s egy egy jelenetet ábrázol a gyermekek életéből. Olyan csengő, aranyos 6-8 soros versikékből áll ez az arany ábécze, melyeket, ha egyszer hall a gyermek, ott marad a fejecskéjében. Ára 1.50.

*

Sebők Zsigmond szintén gyönyörü könyvvel ajándékozta meg gyermekirodalmunkat. A czime: *Maczkó úr utazása*. (Ebből való a mai számunkbeli gyönyörü mese.) Madár dallos erdőből, meg a virágos mezőkről hozta azokat a szép történeteket Sebők bácsi, a hol a kis méhecske zümmögte azokat a fülébe. Olyan pajkos, mulatságos, víg történeteket prózába még senki sem irt a gyermekeknek. Ára 2 frt 40 kr.

*

Sebők és Pósa könyvehez hasonlóan, kisebb gyermekek számára irodott *Móka bácsi mesés könyve* és *Kornélia néni: Meseország* czimü kötetkéje. Ára 2 frt 80 kr. Móka bácsi könyve szépséges magyar meséket, Kornélia nénié gyöngéd női kézzel megirt történeteket tartalmaz. Ára 1 frt 60 kr.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevü zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

BUDAPEST,
Váczi-utcza 12.

Eisenschiml és Wachtl
a fenyképészet
és rokon szakmák összes
kellékeinek
GYÁRI RAKTÁRA.

BÉCS,
VII., Kaiserstrasse 62.

708

STUMPF SÁNDOR
kocsigyáros
BUDAPEST.

Gyár: Liliom-utcza 8. szám.

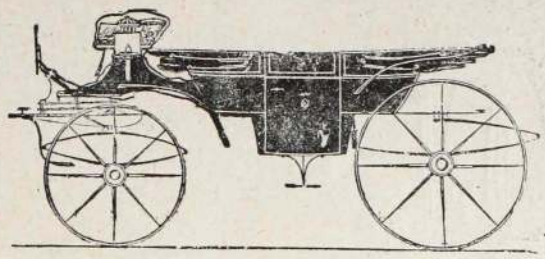

Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen.

10.000

igen finom karlsbadi szervisz az óriási raktár túltömöttsége miatt minden áron eladatik, hogy ez gyorsan történjék, legfinomabb karlsbadi porczellánból készült, gyönyörü virágbokrétákkal a legszebb szinekben befestett evő-szerviszt

csak 5 frt 20 krnyi

hallatlan olcsó áron adunk el. A szervisz a következőkből áll:

18 drb igen finom porczellántányérból;
4 « különböző sültnek, tésztának, salátának, compotnak szolgáló tálból;
egy igen elegáns leveses tálból fedéllel;
1 drb hosszudad mártás-csészéből aljjal;
1 « pompás mártás-csészéből;
1 « porczellán paprika- és sótartóból.

A czikkek vegyesen vannak összeállitva.

Figyelmeztet ük a tisztelt olvasóközönséget saját érdekében, a megrendeléseket minél gyorsabban eszközölni sziveskedjék, mert emberemlékezet óta ily kedvező alkalom eme minden családban, pensionátusban, vendéglőben szükséges és nélkülözhetlen tárgyak ily hallatlan olcsó áron való beszerzésére még nem volt és nem is lesz. A csomagolást személyzetünk ingyen végzi és csakis ládáért és szénáért számitunk 70 krt. E rendkivül még raktáron lévő kávés szerviszek, legfinomabb karlsbadi porczellánból, virágokkal, madarakkal finoman befestve és aranynyal gazdagon diszitve 3 frt 20 krnyi rendkivüli olcsó áron adatnak el. Minden szervisz 6 pompás kávécsészéből, 6 aljból, egy gyönyörü kávéskannából, egy pompás czukortartóból és egy csinos tejkannából áll. — A küldés vasuton utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett történ k. Kérjük az utolsó vasutállomásnak a pontos megjelölését. Czim:

APFEL MÓRICZ karlsbadi porczellán áruháza
Sprudelgasse 126 KARLSBAD.

709

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg
és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Hirdetések
felvétetnek
a kiadóhivatalban
BUDAPEST
VI., Teréz-körut 41. sz.

CZERNY TANNINGENÉ-JE

688 *a legjobb és leghatásosabb*

Hajfestőszer

mely ólom nélkül való és ártalmatlan mind a hajnak, mind a szakállnak, nemkülönben a szemöldöknek visszaadja már egyszeri használat után **sötét szőke, barna vagy fekete természetes szinét** a szerint, a milyen szinü a megszürülés előtt volt. Ezt a szint sem szappannal való mosdással, sem gőzfürdőben nem veszti el. Egy tégely ára 2.50 kr. Kaphatók továbbá rizspor, crémek, illatszerek stb. Hatóságilag védve és lelkiismeretesen átvizsgálva kaphatók

CZERNY J. ANTAL-nál
BÉCS. St., Walfischgasse Nr. 6.

Az orosz kápolna házában. Küldemények postautánvéttel azonnal eszközöltetnek. Árjegyzék megtekintésre ingyen és bérmentve. Raktárak a nagyobb gyógyszertárakban és illatszerü letekben. Rendelmények 5 frton felül bérmentve küldetnek. Raktár **Budapesten** Török József gyógysz. Király-u. 12. sz. Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Wandraschek, **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Ring gyógyszerészeknél, Eliás illatszerésznél, **Temesvárott** Tarcsay. — Csak akkor valódi, ha Anton J. Czerny névvel van ellátva. — **Ezt a hirdetést megőrizni sziveskedjék, mert csak ritkán jelenik meg.**

Dr. Lengiel Fr.-féle
nyirfabalzsam
Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodalatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, bőratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,
Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

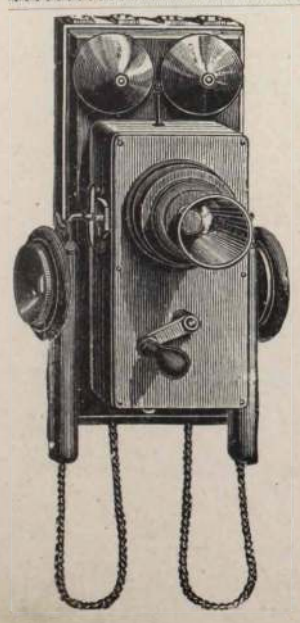

GRAFIT MIKROFON
szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat
legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetű telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket**
jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka
Budapest, V., Dorottya-utcza 8. 604

SCHÖN ÁRMIN
legjobb hirnevü
czipőáruk gyára és raktára
(alapittatott 1860-ban).
BUDAPEST, váczi-utcza 2.

Ajánlja saját készitményeit bámulatos olcsó árakon.

Hölgyeknek:

	Párja frt
Elegáns aranyporos bőrczipő	2.50
Lakkczipő csokorral legfin.	2.50
Legf. bőr- vagy lasting komodczipő	1.50
Fin. zergebőr magas gombolós topán	5.—
Ugyanilyen chevreaux bőr igen elegáns angol varro t talppal	6.—
Legfinomabb zergebőr czugos czipők, 16 cm. magas, e'egáns, erős dupla talppal	4.—
Legfinomabb oroszlakk igen meleg, erős dup atalppal	5.—
Legfinom. oroszlakk, meleg bélés posztó betéttel	5.50
Legfin. keztyübőr 16 cm. magas, elegán	5.—
Legfinomabb keztyübőr angol varrással	5.50
Legfin. minden szinü atlasz báli czipők, legelegánsabb kiállitással	2.50
Legf. lasting czugos czipő szivforma elegáns Polonais	4.—
Legfinomabb borjubőr czipők regatta-czipő 2 frttól	3.80

Uraknak:

	Párja frt.
1 pár reggeli papucs vagy czipő legj. minős. nemez v. bőrből saját gyártmány	1.50
Legfinomabb borjubőr czipők a gondolható legjobb minőségü. erős	6.50
Ugyanaz dupla talppal	5.—
Legfin. szalonlakk czipő keztyübőrből angol varással	6.50
Férfi gombolós topán	7.50
Korcsolya-topán	7.—
Vizhatlan bagaria terdig érő cszizma, jó minőségü, kezes kedem a vizhatlanságért	14.—
Oriási választék fiu- és leánycsizmában (különlegességek) 3 forinttól	7.—

Egyéves önkénteseknek előirás szerint elkészitett csizmák és bakancsok. Tovább czipőáruk fiuk, leányok és gyermekek számára minden alakban, czugos vag oldalgombokkal, igen elegáns. **Az árnk tartósságaért kezeskedtetik** Megrendelések vidékről, mérték szerint utánvét mellett a legpontosabban teljesittetnek. **Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek**

Ezer eszközről szóló kimerítő képes árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök.

Czélszerü karácsonyi ajándékokat küld szét

STORCH EMIL

KÖZPONTI ÁRUHÁZA BÉCSBEN, I., WOLLZEILE 5.

utánvéttel vagy a pénz előleges beküldése mellett. — Nem tetsző árukat szívesen kicserélünk.

Munka-szekrény

gyönyörü játékszer leányok részére. Igen elegáns kaszettában tartalmaz mindenféle szövetéket, comocot, gyapotot, czérnát, horgolast, kötést stb. Mindeme anyagok megkezdett munkával.

Ára 1 frt 20 kr.

Baba-butor

legerősebb minőségben, 12 darab igen erős kemenyfa dobozban, igen finom kivitelben. A székek és a diván ku pitos munkák és bojtokkal diszitettek.

Ára csak 1 frt.

Ujdonság Chikágóból!

Macska

tüpárnának, diszitőtárgynak stbnek. Szövetből, szinekben bamulatos utánzat. **Gyönyörü ujdonság.**

Ára 1 frt 30 kr.

Mikádó ruha flanell.

Jótállunk, hogy szinét nem hagyja el. A legszebb uj, divatos, alkalmas női-, leány- és gyermekruhákra, továbbá háló-kabátokra stb. stb. Igen czélszerü viselet. 10 méter elegendő egy teljes ruhára

Ára 2 frt 70 kr.

Komplet karácsonyfadisz.

Áll 120 pompás ujdonságból, ugymint: gyertya és gyertyatartó, lampionok, üveggolyók, karácsonyfa-csúcsok, arany- és ezüst-haj, brillánspamut, karácsonyi ember, gyémánt utánzatok, gyémánt csillagok stb. stb. igen izléses összeállitásban.

Egy doboz csak 2 frt 50 kr.

Jute futó szönyegek.

Jaquard minta, elpusztithatlan. Igen kedvelt nehéz fajta, erős czérnás kötéssel, mindkét oldal teljesen egyenlő.

Egy 10—11 mét. hosszuságu drb. csak 3 frt.

Általános dörzsölő gép

zsemlye, czukor, dió, csokoládé, mandola stb. szétdörzsölésére. Nélkülözhetlen minden háziasszonynak.

1 drb 1 frt 60 kr.

Halifax korcsolyák

urak, hölgyek és gyermekek részére. — Mindennemü kulcs nélkül, elérhetetlen tartással.

1 pár 1 frt 50 kr.

Ló takarók

nehéz minőségü, szürkés barna 2 gömbölyded bordürrel, 190 cm. hosszu, 130 cm. széles.

1 darab 1 frt 40 kr.

Alkalmi vétel!

Gazdasági-

v. konyha-mérleg

minden háztartásban nélkülözhetlen, pontosan és precizze működik. 10 kgr horderővel. Tartósan elkészitve.

Csak 2 frt 90 kr.

Kaucsuk csuklyák.

Legfinomabb minőségü. Legjobb védőszer szél es eső ellen. Nélkülözhetetlen mindenkinek, a kinek szabadban van dolga.

Egy drb 30 kr.

Előbbi ára frt 1.60 dbként.

Gyapju fichu

legjobb minőségü, finoman kiállitva, minden praktikus és divatos szinben.

Igen melegen tart.

Azelőtt 1 frt, most drbja csak 50 kr.

Gyapot-áruk

Házi len	3/4 szél.	23 m.	frt 4.50
«	« 3/4	« 23	« « 6.—
Chiffon I. rendü		23	« « 5.50
« II.	«	23	« « 5.—
« III.	«	23	« « 4.50
Ágynemü		23	« « 5.80
Nanking s. v. kék		23	« « 5.20
Nanking vörös		23	« « 6.20
Oxford		23	« « 5.—
Damast grádli		23	« « 7.—
Virágos	«	23	« « 8.—

Kávé-készlet

valódi cseh porczellánból, arany széllel és elegánsan mintázva, komplet 6 személyre 3 frt 30 kr.

Thea-készlet

komplet 6 személyre 3 frt 75 kr.

Hozzávaló tálcza keményfából 2 frtól 2 frt 50 krig.

Csomagolásra való láda 40 kr.

Legszebb ajándék gyermekeknek,

Laterna Magica.

Kitünő készülék 48 képpel elegáns dobozban 1 frt. Elegáns keményfadobozban 2 szárnyfedővel és hordáshoz való füllel 2 frt.

Figyelmeztetés.

Mindenki, aki bármely csekély összeg erejéig Storch Emilnél megrendelést tesz, az egyszerü felszólitásra **bérmentve** és **ingyen** kapja meg a **Gólya** czimü havi folyóiratot, mely gazdag szépirodalmi tartalma mellett egész tárházát mutatja be az olcsó házi czikkeknek, ugy, hogy a Gólyát olvasva, minden takarékos háziasszony föltalálja azt a forrást, hol minden szépet és jót a legolcsóbban szerezhet be.

712

Hein János

Budapest, Kerepesi-ut 82. Különlegességi üzlet sétányok és kertek **ÜLTETÉSÉRE,** ujjá

berendezések és átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra. 682

Karácsonyfa-diszitések

BISENIUS F. C.

jelenleg

Bécs, I., Singerstrasse 11. szám.

4929. számu telefon.

Legolcsóbb nagybani gyári árak.

Feltünő ujdonság!

Izzó- és kristály-gömbök ugyszinte tojások 12 krtól feljebb.

Közvetlenül behozott

japáni karácsonyfa-lampionok drbként 6 kr.

Csodálatosan tündöklő gömbök

3 krtól — *gyümölcsök* 8 krtól, — *diók* 6 krtól — *tojások* 10 krtól feljebb.

Kiváló ujdonságok és üveggyümölcsökben és kecses képzeleti lógókban.

UJ! ELÉGHETLEN DISZ

Hópelyhekben és lángmentes **hóvatta** nagy csomag 12 kr., **jégguirlandok** és **karácsonyfuhaj**

Uj alkatu fényvisszaverő diszek,

ugyszinte angyalok és csillagok a fák felső csucsai részére darabonként 8 krtól feljebb.

Árjegyzék az ezernyi eredményes és legujabb karácsonyfadiszekről ingyen kapható.

Fiókuzletem sehol sincs.

705

Baume de Vènus

Finomitja, fehériti a bört megvédi a fagytól. Gátolja a börgyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT

COLUMBUS

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Külön a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerek képes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

FÉRFI RUHÁK

legujabb szabás szerint legfinomabb angol és franczia szövetekből készittetnek. Raktáron készletben nagy választékban **reggeli pongyolák (háló-köntösök), öltönyök, vadászkabátok, Mentschikoffok. Ulster-kabátok, esőköpenyek és kocsikarók.** Kalapok és czilinderek a londoni **White A. J.** czégtől. **Angol és franczia férfi- és női-kesztyük.** Nagy választék **nyakkendőkben, zsebkendőkben** és **harisnyákban** hölgyek és urak részére. Angol **férficzipők** fekete és sárga bőrből.

Szabadalmazott férfi-ingeim

mellgomblyukak nélkül (és gomblyukakkal), chiffon, battiszt, és cretonból, ugyszintén főtisztelendő Kneipp Sebestyén rendszere szerint vászonból készittetnek.

Londonból most érkezett férfi- és női-ujdonságok dús választékban; Illatszerekben nagy választék.

Jelenleg legkedveltebb Lilas blanc és Oeillet do Vice (Szegfü) Violettől Párisban.

A „COLUMBUS“ Rohonczy-féle kedvelt **korcsolyák raktára.**

VÁRADY BÉLA BUDAPEST,

váczi- és kishid-utcza sarkán.

716

Védjegy **319.** és **320.** szám.

Az általánosan ismert, jó hirnévnek örvendő s több oldalulag kitüntetett sósborszesz-készitményem — kelendősége által fogva — sok utánzásnak lévén az utóbbi időben kitéve, elhatároztam, hogy azokon a czimjegyeimet módositom s arra kék nyomatban saját házam külső alakját veszem föl, begyeztetvén azt egyszersmind védjegyként a budapesti iparkamaránál.

Sósborszesz

általánosan elismert kitünő háziszer; különösen a **bedörzsölés-kenő-gyuró-gyógymódnál (massage)** igen jó hatásu. Ajánlható egyszersmind **fogtisztitó szerül** is, a mennyiben **a fogak fényét** elősegiti, **a foghust erősbiti** és a **száj tiszta, szagtalan izt** nyer a szesz elpárolgása után, ugyszintén **fejmosásra** is a **hajidegek** erősitésére, **a fejkorpaképződés megakadályozására és annak megszüntetésére.**

Egy nagy üveg ára **90** kr., egy kisebb üveg ára **45** kr.

Brázay Kálmán

Budapesten, IV. ker., Muzeum-körut 23. szám.

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnévnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár fin. zergebőr topán wichsbesetzezel	frt	5.—
1 pár orosz lak topán angol varrott	«	6.—
1 pár magas száru bagaria topán	«	7.—
1 pár gombos angol topán	«	6.50
1 pár angol Bergsteiger	«	6.—

Hölgyeknek:

1 pár zergebőr topán magas szárral	frt	3.50
1 pár posztó orosz lakkal	«	4.50
1 pár kesztyü bör lakkal	«	4.50
1 pár gombos angol topán	«	4.50
1 pár füzős korcsolya topán	«	4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli comot czipők nagy választékban.

697

Van szerencsénk a nagyérdemü közönséget az áruházunkban tetemesen megbővitett

SZŐNYEG-RAKTÁRUNKRA

figyelmeztetni, melynek megtekintésére tisztelettel felkérjük

SZŐNYEGEK

valódi SMYRNA és PERSA, a legujabb kivitelben, valamint mindennemü nyirott és nyiratlan minőségü, továbbá gyapju, jute és cocos futószőnyegek, ugymint cocos lábtörlők, angorabőrök és divántakarók

BUTORSZÖVETEK

szalon-, ebédlő-, uri- és hálószobáknak, legujabb stylszerü, továbbá ágy-, asztal-, flanell-, kocsi- és utazó takarók, függönyök és portierek,

PAPIRKÁRPITOK

mindezt a legjobb kivitelben és legfinomabb minőségben a legolcsóbb gyári árakon ajánlják.

Haas Fülöp és Fiai

magy. kir. udvari szállitók

Budapest, Gizella-tér 1. sz.

690

A közönség figyelmébe.

A **„Kosmos“ műintézet** kő- és könyvnyomda részvény-társaság a t. közönség tudomására hozza, hogy mivel a

„MAGYAR TÖRTÉNETI ALBUM“

rendkivül fényes kiállitása óriási áldozatokat igényel, az album csak **korlátolt számban fog megjelenni.**

Fölhivja tehát azokat, a kik ezt a becses diszmüvet megszerezni óhajtják, hogy már most sziveskedjenek két forint bolti árral előfizetni, vagy pedig megrendeléseiket előjegyeztetni.

A **„Kosmos“** ezt a diszmunkát főleg a «Szabad Szó» előfizetőinek szánván

karácsonyi ajándékul,

természetesen fölösleges ismételni, hogy a **Magyar történeti albumot**

INGYEN

kapják mindazok, kik a **Szabad Szó**-ra **bármely naptól fogva** legalább egy negyedévre előfizetnek.

Hogy a Történeti album érdekességétől már előre is fogalmat alkothasson magának a közönség, a különféle szinekben festett képek jegyzékét ezennel közöljük.

1. *A fehér szarvas üldözése.*
2. *Az alán hölgyek elrablása.*
3. *Hunnok betörése Európába.*
4. *Hunnok csatája a rómaiakkal.*
5. *A görög követség Attila előtt.*
6. *Attila násza.*
7. *A hunnok pusztulása.*
8. *A hadak utja.*
9. *Az avarok épitik a várakat.*
10. *Nagy Károly győzelme.*
11. *Magyaroknak regélő öreg hunnok.*
12. *Emese álma.*
13. *A vérszerződés.*
14. *Árpád fejedelemmé választása.*
15. *A legyőzött oroszok mutatják az uj hazába vezető utat.*
16. *A munkácsi pihenő.*
17. *A magyar követség Zalán előtt.*
18. *Pogány áldozás.*
19. *Alpári csata.*
20. *Pusztaszeri gyülés.*
21. *Árpád temetése.*
22. *Kalandos hadjáratok.*
23. *Botond buzogányütése.*
24. *Gyászmagyarkák.*
25. *Lehel agyoncsapja Henriket.*
26. *A hittérítők bejönnek az országba.*
27. *Vajk keresztelése.*
28. *A betelepülő bajor iparosok és lovagok Szt. István előtt.*
29. *Kopasz László fiainak szökése.*
30. *Béla lovagi győzelme.*
31. *Béla választ a korona és kard között.*
32. *Salamon csatája.*
33. *Salamon halála.*
34. *Szent László harcza a kunok ellen.*
35. *Szent László a lánytrabló kunt legyőzi.*
36. *A keresztes hadak Szent Lászlót vezérökül választják.*
37. *Könyves Kálmán kimondja, hogy nin csenek boszorkányok.*
38. *Álmos és fia megvakitása.*
39. *Az aradi országgyülés.*
40. *III. Béla.*
41. *Bánk bán Gertrud királynét meggyilkolja.*
42. *A keresztes hadak.*
43. *Az aranybulla.*
44. *A tatárjárás.*
45. *A pusztulás képe.*
46. *IV. Béla ujra telepiti az országot.*
47. *Kun László megmenti Habsburg Rudolfot.*
48. *Kun László mulat a kunok között.*
49. *Kun László halála.*
50. *Az utolsó Árpád.*

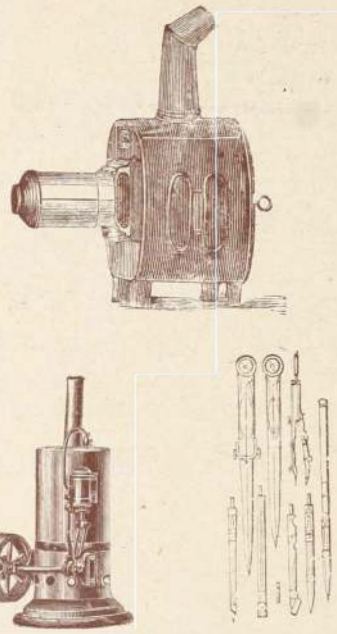

Kedvelt karácsonyi

és ujévi ajándékok.

Szinházi és tábori látcsövek, aneroid és higanyos barometerek, ablak- és szalon-hőmérők, olvasó- és nagyitó-üvegek, távcsövek, stereoscopok, varázs-lámpák képekkel, füthető gőzgépminták, villamgépek teljesen felszerelve, földtekék, globusok, ásvány-gyüjtemények, fényképészeti készülékek, rajzeszközök nagy választékban.

Rendelés előtt hozassa meg magának mindenki részletes és dúsan illusztrált árjegyzékeinket, melyeket bérmentve küldünk szét.

Vidéki rendelések azonnal expediáltatnak.

CALDERONI és TÁRSA

Váczi-utcza 30. **BUDAPEST,** Kis-hid-utcza 8.

Bekötési táblák

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1. 30 krjával megrendelhetők **a «Magyar Géniusz» kiadóhivatalában Budapest, VI., Teréz-körut 41.**

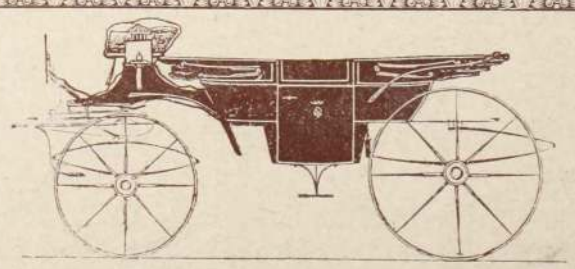

ZIMMERMANN JÓZSEF

kocsi-gyártó

Budapest, VIII. kerület, Magdolna-utcza 43. szám.

(a Lujza-utcza sarkán)

ajánlja dus készletét uj kocsikban, ugyszintén a kereskedelmi muzeumban kiállitott kocsijait. Elvállal megrendeléseket uj kocsik készitésére. Ócska kocsik ujakra becseréltetnek. Javitások olcsón és gyorsan eszközöltetnek.

«Kosmos» műintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság Budapest, VI., Aradi-utcza 8.

Második évfolyam. 51. szám. 1893. deczember 17.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Emin: *Készülődések.* — Balogh Imre: *Pajtásom hegedűje.* — Lazzaroni: *A hét.* — Gallovich István: *Vigasz.* — Oláh Ida: *A nagy Helén.* — Méry Károly: *Aphorizmák.* — Halász Gyula: *Lemondás.* — Karczag Vilmos: *Mit beszél a bárányka.* — Martos Ferencz: *Ulalume.* — Pásztói: *A mi sorsunkat vezérli.* — Béni Vilmos: *Hűtlen csillagok.* — Szalai Emil: *Claros gróf.* Tolnai Lajos: *A harmadik.* — Emilio: *A téli tárlat.* — Szinházak. — Irodalom.

Páratlan kedvezmény!

Újév közeledtével minden művelt magyar családnál felmerül a kérdés, hogy a rendes napilap mellett, milyen szépirodalmi lapra fizessenek elő? Erre a kérdésre a jelen irodalmi viszonyok között **csak egy válasz** *lehet. És pedig fizessünk elő a* **legdiszesebb kiállitásu, leggazdagabb tartalmu és a legtöbb illusztráczióval diszitett**

Magyar Géniusz

czimü képes hetilapra, mely ujévtől kezdve **páratlan kedvezményben** *részesiti előfizetőit.*

A **Magyar Géniusz**-*nak ugyanis sikerült az*

„OTTHON“

szerkesztőségével egyesülve oly kedvezményt nyujtani előfizetőinek, mely páratlanul áll a magyar irodalomban. E két előkelő irodalmi vállalat ugyanis olyformán lépett szövetségbe, hogy igazán potom áron szerezhető meg **együtt** *mindakettő.*

A **Magyar Géniusz** *képes hetilap és az* **Otthon** *képes havi folyóirat előfizetési ára együtt véve*

egész esztendőre 12 frt, félévre 6 frt, negyedévre 3 frt,

vagyis **12 frt egész évi előfizetésért** *kap az előfizető egy rendkivül diszes kiállitásu, magas irodalmi szinvonalon álló, aktuális képeket tartalmazó, előkelő hetilapot, továbbá a 12,* **mondd tizenkét kötetből** *álló, havonkint megjelenő folyóiratot az* **Otthont,** *melyről a közönség és a kritika egyhangulag elismerte, hogy az a legelső és legelőkelőbb folyóiratunk, mert körülötte csoportosul a magyar irodalom és művészet szinejava.*

Az ujév előtt belépő előfizetők már megkapják az Otthon karácsonyi számát, mely egész kincstára a magyar irodalmi és művészi termékeknek.

Az előfizetési pénzek a kettős irodalmi vállalatra a **Magyar Géniusz kiadóhivatalához** *(***Teréz-körut 41. szám***) küldendők.*

Egyes szám ára 20 kr.

Megrendelhető: LAMPEL R. (Wodianer F. és Fiai) könyvkiadóhivatalában.

Az 1848-49-iki
MAGYAR
SZABADSÁGHARCZ TÖRTÉNETE.

Irta **Gracza György** *lapszerkesztő.* * *A képeket* **Kreith Béla gróf** *rendezte.*

E munka könnyen áttekinthető, világos és tárgyilagosan van megirva, sok becses anyagot tartalmaz, mely a szabadságharcznak minden egyes epizódjára hiteles adatok alapján kiterjed. A több mint 400 kép és szinnyomatu mümelléklet eddig nagyrészt sehol sem jelent meg. A mü 28—30 füzetben két heti időközben jelenik meg, ára egy-yeg füzetnek 30 kr.

Előfizetési árak:

Negyedévre	(6 füzetre)	1	forint	80	krajczár.
Félévre	(12 „	3	„	60	„
Egész évre	(24 „	7	„	20	„

Budapesten, VI. kerület, Andrássy-ut 21. szám.

Van szerencsénk a nagyérdemü közönséget az áruházunkban tetemesen megbővitett

SZŐNYEG-RAKTÁRUNKRA

figyelmeztetni, melynek megtekintésére tisztelettel felkérjük

SZŐNYEGEK

valódi SMYRNA és PERSA, a legujabb kivitelben, valamint mindennemü nyirott és nyiratlan minőségü, továbbá gyapju, jute és cocos futószőnyegek, ugymint cocos lábtörlők, angorabőrök és divántakarók

BUTORSZÖVETEK

szalon-, ebédlő-, uri- és hálószobáknak, legujabb stylszerü, továbbá ágy-, asztal-, flanell-, kocsi- és utazó takarók, függönyök és portierek,

PAPIRKÁRPITOK

mindezt a legjobb kivitelben és legfinomabb minőségben a legolcsóbb gyári árakon ajánlják.

Haas Fülöp és Fiai

magy. kir. udvari szállitók

Budapest, Gizella-tér 1. sz.

690

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... ... 10 frt — kr.
Félévre ... ... 5 « — «
Negyedévre ... ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

KÉSZÜLŐDÉSEK.

Január hatodikán tehát már bizonyosan meg lesz az a nagy nap. Tologatták, tologatták tavaszról nyárra, nyárról őszre, végre őszről télre. Tervezgettek nagy virágos ünnepet szabad ég alatt, díszes felvonulást az Andrássyuton s ki tudná eszébe tartani mi mindenféle szép dolgot még s lett belőle hangversenynyel s bállal egybekötött ünnepség a Vigadóban és az Operaházban. A nemzeti szinház fényes Jókaiciklust hirdetett az év elején rég nem adott darabok feleelevenitésével, de azóta nem hallottunk semmit a dologról. De hát elvégre is az igy megfogyatkozott ünnepségek is még mindig elég alaposak és tekintélyesek Jókai ünneplésében s meg is felelnének *a nemzet pillanatnyi lelkesedésének kifejezéseül*, kiváltkép akkor, ha bevennék még a programmba *egy aranytoll átnyujtását akár az Otthon, akár az egyetemi ifjuság részéről.*

Ámde igen jó auspiciumok vallanak arra, hogy nem csak ily pillanatnyi lelkesedés fellobbanással hódol a magyar nemzet a koszorús irónak. Nem holmi — természetesen szintén nem kicsinylendő — iskolai vagy egyleti Jókai-alapitványokat értünk itt, melyekről napról-napra számos kommünikét olvashatunk a lapokban, hanem az igazán maradandó becsü s rendkivüli jelentőségü diszkiadásra gondolunk, melynek előfizetőit a kegyes czélra való tekintettel oly gondosan regisztrálván a lapok, mi is oly áhitattal olvassuk reggelente.

Bizony, bizony nagy dolog az nálunk: ezer előfizető egy kétszáz forintos munkára. (Mert semmi kétség, hogy, ha nem több, de az ezer lesz.) A summa is hatalmas és a mi irodalmi, illetve mint Bernát Gazsi mondotta, «olvasodalmi» viszonyaink is «gyatrák». Kiváltkép, ha még hozzáveszszük, hogy Jókai munkái többé-kevésbbé majd minden háznál amugy is megvannak. De a jómódu közönség mégis lerója a kötelességet s az aztán mindegy, hogy mi a tulajdonképi inditó ok arra, hogy valaki hozzájárul az előfizetők sorozatához.

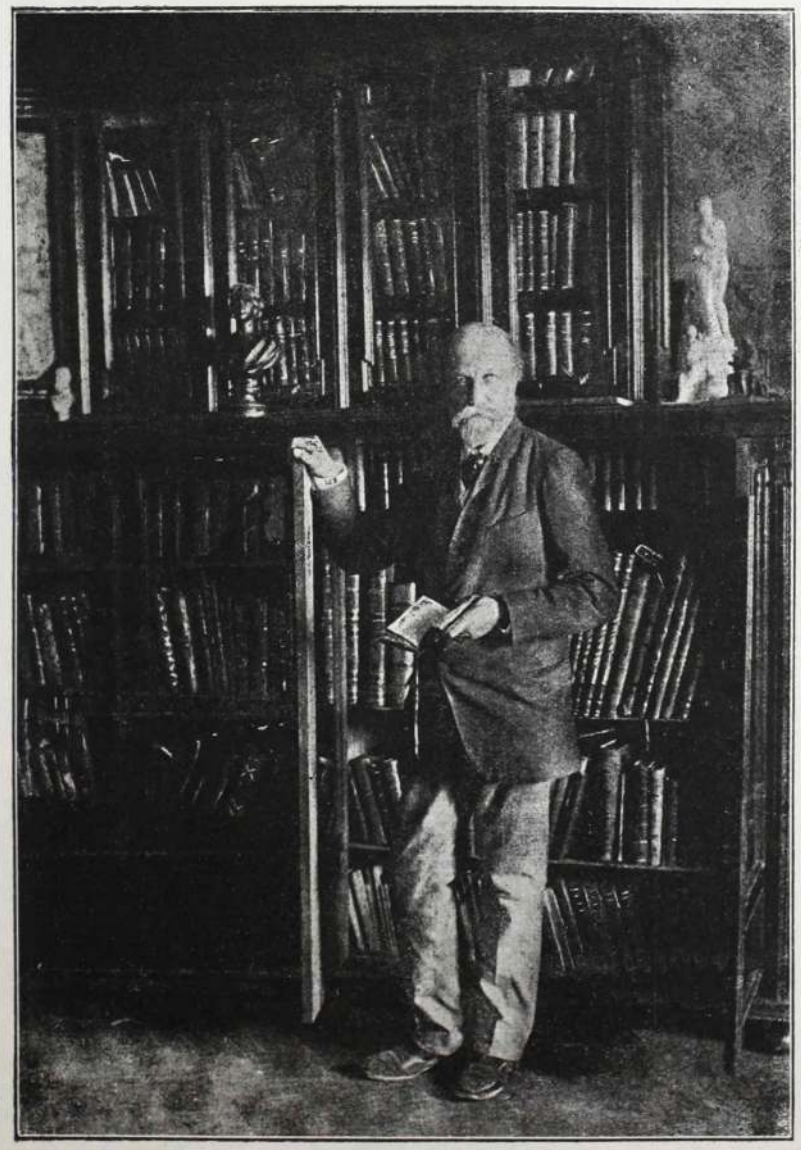

JÓKAI AZ Ő DOLGOZÓSZOBÁJÁBAN.

Vannak, kik azért olvassák le a kétszáz pengőt, mert kell: noblesse oblige! Vannak, kik azért, mert tüntetni akarnak vele, hogy ő rájuk is illik ez a mondás. Mások feliratkoznak, hogy nevüket olvassa a közönség az irodalompártolók sorában, viszont mások, hogy szivességet tegyenek a czélra való tekintettel tolakodó s nagyúri gyüjtőivesnek (ki azonban ezúttal tíz után nem kap egy tiszteletpéldányt). Azonban szivesen elhiszszük és tudjuk, hogy sokan azért irnak alá, hogy Jókainak s — önmaguknak is szolgáljanak.

És mi, ámbátor nagyon szeretjük az önzetlen, készséges és nem hivalkodó embereket, megvalljuk őszintén: ezt a legutóbbi kategoriát ezúttal tán kevésbé szivesen látjuk a listában, mint az előbbieket. Mert jól esik látnunk, hogy az ily ritka és *drága* alkalom megnyilni kényszeriti azokat a vaskos, de nehezen nyiló erszényeket, melyeknek zárjában más kegyes és kiváltkép irodalmi czéloknál még egyszer ráforditják a kulcsot.

S ha már a díszkiadásról megemlékezünk, ne maradjon el egy sokat megtépázott ember dicsérete sem. Persze, Gyulai Pálról van szó. Hogy ő nem tartja Jókait a legnagyobb regényirónak, azt országvilág tudja. De — bár nem tudja — mégis mindenki hozzáteszi, hogy a nagy kritikust személyesen sem a legerősebb «lelki lánczok» fűzik a jubiláns regényiróhoz. S ime, az alábbiak ugyancsak szemébe néznek a terjedő s terjesztett hirnek, mert bizonyságot szolgáltatnak arra, hogy hogy tesz Gyulai, — akármit is beszéljenek róla.

Jókai nyilatkozott a napokban egy napilap tudósitója előtt a jubileumi eszme keletkezéséről s az eddigi előkészületekről. Méltónak tartjuk a nyilatkozatot a maga egészében itt bemutatni, mert rendkivül sok érdekes dolog van benne.

«Tudja-e ön, hogy kitől származik ennek a jubileumnak az ideája? Ezelőtt vagy másfél évvel eljött hozzám Révai Mór és azt kérdezte tőlem, mit szólnék ahhoz, hogy ha összes műveim egyszerre megjelennének és én honorárium fejében százezer forintot kapnék. Részvéttel néztem reá. Mondtam neki, hogy én ugyan mint költő, szeretem a fantáziát, de már annyira nem megyek, hogy Magyarországon százezer forintos irói honoráriumról ábrándozzam. Lehetséges, hogy majd a százötven éves irói jubileumon sikerül ilyesmi, de most még nem. Révai erre nem felelt, csak azt sürgette, hogy elvileg beleegyezzem a tervbe, a többi az ő dolga. Én pedig — tréfára vettem a dolgot — és mosolyogva beleegyeztem. Őszintén szólva, később már más szemmel néztem a Révai rögeszméjét. Pedig még akkor nem is ismertem a rengeteg nehézségeket. Hisz ez herkulesi mű lesz, mert az egyik kiadóm megvette egyes műveimre nézve a tulajdonjogot az én egész életemre, a másik megvette arra az időre, a mig ő él, a harmadik megvette harmincz évre, a negyedik az örökkévalóság végeig. A mikor Révai megkisérlette, hogy e kiadóktól megváltsa a jogot, erős ellenkezésre talált. Mert a kiadóim engem annyira szeretnek, hogy nem akarnak tőlem megválni. Hanem tettek aztán olyasvalamit, a mi unikum a kiadók körében. Lemondtak összes jogaikról az én összes műveim legelső ezer példányára nézve. És azokért a kötetekért, a melyeket az első ezer példányhoz adnak, csak is az előállitás költségeit számitják fel. Persze a legnagyobb áldozatot a Franklin-társaság hozta meg, a mely a legtöbb művemnek a kiadója és itt főként Gyulai Pál és Kornfeld igazgató vívta ki a beleegyezést. Ma már hétszázötven előfizető jelentkezett, teljesen meg vagyok győződve az iránt, hogy a hiányzó kétszázötven előfizető is meg lesz, hiszen a jó barátaim közül még sokan nem jelentkeztek.»

S a készülődések még folynak, egyre folynak, a fővárosban is, a vidéken is.

Ki-ki, a mennyivel tud, hozzájárul a nagy regényiró megtiszteléséhez. Ne is maradjon le senki ebből az ünneplésből, a milyen még nem volt nálunk soha, mert hiszen csak egy Jókait adott eddig az Ur-isten Magyarországnak.

Emin.

PAJTÁSOM HEGEDÜJE.

Elüldögélek szótlanul szobámba'
S ugy álmodik a lelkem éberen,
Egy édes hangu hegedű sirása
Csak ringat-ringat lágyan csendesen . . .

Szegény pajtásom húzza rendületlen,
Szive keservét ülteti bele.
S hogy által járja méla hangja lelkem:
Az ő bújával szivem is tele.

Nem úgy szól az, mint a czigány danája,
Nem a világ baját siratja ez!
Egy büszke lélek szertefoszlott álma,
Mely önsorsában megnyugvást kercs.

Más bús ember teremté e danákat
S húrján mégis önbánata rezeg . . .
Szivemben hullám a hullámra árad
S szememben egy-egy forró köny pereg.

És biztatom, hogy húzza rendületlen,
Szive keservét sirja mind bele!
Hadd járja által méla hangja lelkem,
Hisz sorsom ugy is oly rokon vele.

Balogh Imre.

A HÉT.

— Témabőség: Mikszáth és Gyulai; müncheni regény; anarchia; kétkedések. — A nagyvilág és a kicsiny ember. — Lukács Móriczról a kis Lukácsok. — Némethy Géza: egy uj költő! — Elhatározás. —

Ismét témabőségben szűkölködöm.

Arról irjak-e, hogy mint ütötte agyon Mikszáth Kálmán Gyulai Pált? Az ilyen extravagancziák nem érdekelnek. Elvégre is tévedni emberi dolog. Mert Mikszáth téved, ha azt hiszi, hogy Gyulait agyonütötte. Ellenkezőleg! Most mindenki meg van győződve, hogy ez a kis Gyulai nagy *hóhér* lehet, (hogy ezt az izléstelen hasonlatot használjam én is!) ha a nagy humorista az ő kedvéért komoly hóhérnak csap fel. S téved Gyulai is, ha azt hiszi, hogy a publikum már most szentül meg van győződve, hogy — rossz poéta. A kik ismerik a verseit, szeretni fogják ezentul is. A kik meg nem ismerik s nem érdeklődnek a versekért, nem olvasták el a nagy tréfacsináló ezt a komoly, epébe mártott croquisját sem. Bah, van annál jobb dolga is!

Mennyivel fontosabb dolog ennél például az a hir, hogy Jules Lemaitre tanácsait megszivlelik az uralkodók.

A nagy franczia iró ugyanis *Les Rois* czimü művében azt fejtegeti, hogy az uralkodóházakat a sok egymásba házasodás megmételyezte.

Nos tehát, nem házasodik most királyi vérbe királyi vérből származó főherczegnő, ott a szép Isar partján. Milyen szép idyll folyt le abban a kedélyes kis városkában, a hol eddig az emberek összes kivánságai nem terjedtek tovább a sörös kancsónál. Bezzeg más most ott is az élet, a hangulat.

Ünnepélyes arczczal jár-kél még a legnyugodtabb sörivó is. A kneipék büszke kardaloktól visszhangzanak s a katonaság egy fejjel megnőtt. Hjah, nagy partiet csinálhat egy nyápicz hadnagy is, egykönnyen, csak tánczolni tudjon a kastély fényes parquette-jén s jelen legyen, mikor a főherczegnők lovai megbokrosodnak . . .

De még ennél is fontosabb az a hir, hogy az anarchisták megint megmozogtak s most már a képviselőket bombázzák agyon.

Nagy idők előtt állunk! . . . A szoczialista köztársaság kikerülhetetlen. A *Temps* nem fogja ezt a válságot feltartóztatni tudni. Ez a végelkeseredés, ez az iszony, ez a halálharcz. Carlyle megirta, hogy nem a tölgyfa bukása a tölgyfa igazi halála, hanem a lassú őrlés, melyet belsejében pusztitó férgek századokon át végbe visznek. Mi már a külső megnyilatkozást, a rothadás jelenségeit is látjuk. Nagy idők előtt állunk!

*

Világesemények ezek, elnyomják a mi csöndes, belső életünket. Lábbal tiporják az egyént s tömeggé alakitanak át bennünket.

Usznunk kell az árral. Nyugodtan néznünk, hogyan alakul át a világ, mint változnak a meggyőződések, mint söprik el az igazságoknak hitt tanokat s állitanak fel helyébe ujakat, melyeket jobbnak vélnek, de ki tudja: jobb-e?

Kételkedés, izgalom, évődés: ez a hét hangulata.

*

Nálunk is társadalmi reformokat készitenek elő. Reczepczió, polgári házasság — egyfelől. Katholikus autonomia, neokatholiczizmus — másfelől.

Harcz folyik erre mifelénk is, vér nélküli, de elkeseredett harcz. A képviselőház bizottságaival egyidejüleg püspöki értekezletekről hoz hirt a kőnyomatos. Vajjon melyik fél lesz az erősebb?

Kételkedés, izgalom, évődés: ez a mi hetünk hangulata is!

*

S ebbe a nyugalomba esik bele egy kiváló férfiról való megemlékezés. Gyulai Pál Lukács Móriczról emlékezett meg s bizony a mai generáczió nagy szemeket meresztve kérdezé:

— Lukács Móricz? Ki volt ő?

Hát jeles férfiu volt, egész ember, egész életét az irodalomnak és a zsurnalisztikának áldozta, s halála után alig tiz évvel már rég elfeledték.

Azok a nagy alakok, a kik most csak ugy futkosnak a kerepesi uton, az Otthon és a képviselőház tájékán, haláluk után bizony-bizony a Lukács Móricz sorsára jutnak. Kár hát olyan nagy gúnynyal beszélni róla, mert Lukács Móricz legalább nem érdemelte meg az elfeledtetést.

*

A Kisfaludy-társaság poétát fedezett fel ismét: *Némethy* Gézát. Kicsiny, de előkelő társaság előtt nem megy ez ugyan felfedezés számba, mert Némethy Géza költői tehetségével tisztában voltak egynehányan, azok legalább, a kik Virgil-forditásait ismerik.

Némethy Géza egyetemi magántanár, az Akadémia lev. tagja, rendes középiskolai tanár, a Philologiai közlöny egyik szerkesztője, több latin nyelven irt értekezés jeles szerzője s alig *harmincz éves* . . .

Nem panaszkodhatik tehát, hogy elnyomták volna.

De mint költő eddig nem lépett fel. Első fellépte legelső irodalmi társaságunk körében történt s igazi siker, nem a lármás, nem a zajos, de a mély siker járt nyomában.

Némethy Géza már korán kezdett verselni. Önképzőköri elnök korában s azóta is folyton. Nagyváradon jeles diák volt, az érettségin latin nyelven felelt a főigazgatójának, még pedig klasszikus latinsággal, s az egyetemen is a legelsők legelseje volt mindig.

Ritka, sokoldalu tehetség, a kitől sok szépet várhat, most már a szépirodalom is.

*

Dehogy, még nem fogytam ki az elmondandókból, de hát ép ez a baj. Mindenről kellene írnom, de hiszen az lehetetlen, s igy kétségbeesve nézem, mint sötétül el előttem a papiros a sok bötütől s még nem irtam sem erről, sem arról.

Kétségbeesésemben aztán elhatározom, hogy történjék e héten bármi, mondja bár ki az orosz czár a monarchiát; bomoljon fel a hármas szövetség; kössenek békét a spanyolok a kabilokkal; béküljön ki Milán Natáliával; lépjen házasságra a mi trónörökösünk a muszka herczegnővel; leplezzenek le a lapok akármilyen botrányos csábitási eseteket; fogjanak el akár kétszáz nihilistát, nem, mindez engem nem alterál, s nem irok többet a krónikában senkiről és semmiről — e héten.

Leteszem a lantot pihenni!

Lazzaroni.

VIGASZ.

Nem voltam a sors irigyelt kegyencze,
Kit egy varázsütésre felemel,
Izzadva hágtam fokról-fokra küzdve;
De nem panaszlám, nem csüggedtem el.

Útszélen leltem egy-két szál virágra,
— Bár az se' volt mindig tövistelen —
Hozzá szövődött sovár lelkem álma
Csillagtalan, borongó éjeken.

S alig pihent meg lelkem lombos árnyon,
Bokrán, alig dalolt még a madár,
Meg-megdöbbenve vettem észre hányszor,
Hogy oda van — ismét elmult — a nyár . . .

Korán jutottam vedlett őszi tájra,
— Ki tudja, hogy holnap mi lesz velem?
Mig másokat üdv hi habzó pohárra;
Én a szerencsét ***hirből*** *ismerem!*

S járom sok, sok badar reménynyel, némán
Küzdelmes élet partos utait . . .
Vigasztalódj szivem: fény, hir helyett, lám
Voltak szép, édes, bűvös — álmaid!

Gallovich István.

A NAGY HELÉN.

Irta: OLÁH IDA.

Nem volt több ugy reggeli hat óránál, mikor Helén becsöngetett a sógornéja lakásán.

Hideg, esős őszi reggel volt, a szél nagy cseppekbe csapkodta az esőt az utczán még gyéren járó-kelők arczába, s a Helén köpenye teljesen átázva simult nagy, pompás alakjára. Odabent a doktoréknál még aludhattak a cselédek is, mert az első, második csöngetésre sem nyilt meg a kapu; csak a harmadik csöngetés után volt Helén belül rajta.

Lélegzet nélkül, pár ugrással fent volt a lépcsőkön s egyenesen berontott a doktorné hálószobájába.

Ez még az ágyban volt s bámulva nézett az átázott, dúlt arczu Helénre.

— Mi történt? — kérdé ijedten, s egy percz alatt kiugrott az ágyból.

— Megszökött az öcséd, — szólt majdnem hörögve a nagy asszony, s lihegve dobta magát az ágy mellett álló chaise-longue-ra.

A doktorné kiejtette kezéből a harisnyáját, a mit fel akart húzni, s elsápadt.

— Az urad? — kiáltott fel.

Helén hevesen intett a fejével.

— De hát miért? hogy történt? — szólt kétségbeesetten a doktorné, felállva az ágyról s öltözetlenül oda ült Helén mellé.

Ez szó nélkül kivett egy levelet zsebéből s oda nyujtotta azt sógornőjének.

A doktorné hangosan, sebesen olvasta el a levelet, a mely igy szólt:

— Kedves Helén! Bocsáss meg, nem tudok véled élni. Jó vagy, kedves vagy, nem tagadom, de nem szeretlek. Sohasem is szerettelek. Reám kötötted magadat. Élj boldogul s igyekezz férjed becsületét, a hogy tudod, tisztázni. Ugyanis: négyezer forintot viszek magammal a bank pénztárából, mert szándékom Európát örökre elhagyni.

Isten veled, férjed Ödön.

— A nyomorult, becstelen, hálátlan! — susogta a dühtől elkékült ajakkal a szökevény testvére. — Helén, szegény Helénem, mit teszel most?

Helén nem felelt a kérdésre; fejét fáradtan hajtotta a chaise-longue párnáira, szemeit lehunyta s összeszoritott ajkai kinosan vonaglottak a fájdalomtól.

A doktorné szánalommal ölelte át a szenvedő asszonyt, de ez hevesen fejtette le magáról az ölelő karokat.

— Hagyj kérlek, — szólt egy perczre fölnyitva a szemét s ujra lehunyva azt; — nem érdemlem a szánalmat. Ödönnek igaza van; én kötöttem rea magamat. Tudnom kellett volna, hogy engem soha egy férfi sem szeretett. Hiába voltam szép, jó, azt mondták nagyon okos vagyok s a nagyon okos nő nem való feleségnek.

Féltek tőlem, mint az ördög a tömjénfüsttől s a «nagy Helénnek» csúfoltak, a miért latinul meg görögül beszéltem, meg az én fejem játszva szedte magába a szép tudományok majdnem minden válfaját. Pedig tudtam asszony is, feleség is lenni, ugy-e Klára? jó, szerető felesége az öcsédnek?

A nagy, erős Helén zokogásba tört ki. Belé temette fejét a vánkosokba és sirt keservesen, nagyon keservesen.

A kicsi doktorné nem merte csititani. Odaguggolt mellé a chaise-longue-ra, két karjával átfonta mezitelen térdeit és ugy sirt ő is, könyei aláfolytak fehér lábaira.

A két asszonyt igy találta sirva a doktor, a ki épp most jött haza egy betegétől.

— Hát nektek mi bajotok? — kérdezte ijedten, a mint meglátta őket.

A doktorné odanyujtotta öcscse levelét az urának.

— A semmirevaló! — kiáltott dühösen ez, a mint átfutott a levél sorain.

— De hát sok tekintetben te vagy az oka Helén, — fordult szigoru hangon a siró asszonyhoz, — a te nagy pazarlásod vezette uradat a sikkasztás meggyalázó tettére. A nagy háztartás, fényes toalettek,

lovak tartása! Honnan győzze ezt egy kis hivatalnok? Te vagy az oka Helén, te!

— Nem vagyok! — hagyott fel a sirással Helén, s felegyenesedett a chaiselonguen. — Hallgasatok meg, nektek elmondom. Az első perctől fogva, a hogy megismertem Ödönt, nem volt bizalmam a jellemében. Tudtam, hogy ingadozó, csalfa és hitvány. A jellemtelen embert nem tűröm, de őtet nagyon szerettem, nagyon. Alig hogy megesküdtünk, és sikerült számára a banknál azt az állást kieszközölnünk, három hónap mulva száz forintot sikkasztott a kasszából. Én tudtam, hogy ilyesmire el lehetek készülve, s a banknál egy öreg barátomat sikerült megnyernem, a ki figyelemmel kisérte őt és a számadásokat, és idejekorán figyelmeztetett a hiányzó összegre.

Én visszafizettem öreg barátom által a pénzt, a havi számadásnál hiány nem volt, s Ödön még nagyobb vérszemet kapott, hogy a hiányt, mint ő gondolta, elszámolták. Két hónap mulva ujra száz, azután százötven forintot sikkasztott, aztán folyvást még többet, és én titokban fizettem, a mit ő ellopott.

Most már tisztában voltam vele, hogy föltevésem jelleméhez alapos volt. Az én férjem nem volt egyéb, mint egy aljas tolvaj.

Mikor tisztában voltam vele, el voltam részéről készülve a legrosszabbra is. Tudtam, hogy eljön az idő, mikor olyan összeghez is nyúl majd, a melyet nem lesz módomban kiegyenliteni.

Mindent elkövettem, hogy a banknáli állásáról leköszönjön s más hivatalt keressen magának, mind nem használt.

Ő a banktól nem akart megválni.

Tudta hogy miért, de én is tudtam.

Tudtam és mégis nagyon szerettem azt az embert. A mennyire lehetett, elhatároztam, hogy megmentem a becsületét legalább a közvélemény előtt, ha már a törvény előtt majd nem is tehetem azt.

Látszólag könnyelmü voltam, egyszerre fényes háztartást kezdtem vinni, drágán öltözködtem, fogatot tartottam, csak azért, ha megtörténik az uram bukása, engem vádoljanak érte.

Nagyon szerettem azt az embert, — nagyon.

A nagy Helén ujra zokogni kezdett, belé temetve fejét a vánkosokba.

A doktorék hagyták őt sirni.

Egy idő mulva felvetette a fejét, letörölte könyeit s folytatta:

Pedig, hogy a fényes háztartás, a toalettek, a lovak nekem mibe kerültek, minő erőmegfeszitésbe, azt csak az Isten tudja.

Ödönnek a fizetéséből nem láttam soha semmit.

De őt magát is napokig nem láttam sokszor, könnyelmü leányoknál, meg hozzá hasonló czimborákkal töltötte az idejét.

Én meg addig otthon, csakhogy egy cseléd helyett hármat tarthassak, az éjjeli órákban megloptam az álmot szemeimtől, és forditottam olyan holt nyelvekből tanároknak, iróknak, a mit sok tudós sem tud. És az éjjeli órákban varrtam magamnak én, sajátkezüleg, azokat a hires bécsi meg párisi ruhákat, a melyeket széltében mint ritkaságot emlegettek az egész városban.

De azt nem is gyanitotta senki, hogy azok a drága bársony köpenyek, divatos ruhák mind egy másik város ószerészétől kerültek, a mit egy megbizottam küldött onnan, és én átalakitottam, formáltam őket divatossá, utolérhetlenné, hogy sokat és drágát mutassanak azok.

És azt sem gyanitotta senkisem, hogy az ócska, elébb más testét födte ruha alatt égett a bőröm a szégyenérzettől, s vérzett a szivem a fájdalomtól a sok fényes hitvány hazugságért.

A lovak, kocsik meg a vén gróf istállójából kerültek ki, a kinek egy kedvesét, egy közönséges paraszt lányt kellett titokban a műveltség mindenféle ágaiban oktatnom.

A mit én a látszatért véghez vittem, az emberfeletti erőbe került, de ime most már élvezhetem fáradságom gyümölcsét. Férjem csakugyan kis tolvajból nagy tolvajjá lett és szükségessé vált, hogy az ő becsülete érdekében oda dobjam az én jó hírnevemet, százak becsülését, a mit annyi éven át kiérdemlettem.

A nagy Helén most már nem sirt, hanem kaczagott gúnyos vadsággal, hogy szép, szabályos vonásai eltorzultak tőle.

A doktor feleségével együtt meghatottan nézték ezt a fájdalomtól vonagló testü, szép lelkü asszonyt, s a mint fejét lehajtotta a térdére két keze közé, s a lámpa sugarai reáhulltak aranyszínü szőke hajára, azokban a sugarakban glóriát láttak az asszony feje fölött.

*

De ez a glória akkor volt legfényesebb, mikor pár nap mulva egy reggelen az öngyilkossá lett Helénnek feje fölött ragyogott az.

Akkor, mikor eladta a maga becsületét a milliomos vén grófnak, csakhogy az uráét megmenthesse.

AZ UJ FRANCZIA MINISZTERIUM TAGJAI.

APHORIZMÁK.

Oh te dicső, szent muszka orthodoxia! Atyailag gondoskodol annyi millióknak lelki üdvéről. A zsidókat külön rendszabályokkal üdvözited, az igazhitűeket meg egy universalis, kipróbált szerrel juttatod közelebb az éghez: a dynamittal. Sic itur ad astra!

*

No de azért a humanismusnak nincs oka felzúdulni a szentpétervári legújabb divatu reformrohamok ellen. Hisz' voltaképen *ütlegelni* nem egyéb, mint *czirógatni* gyorsitott tempóban.

*

És mi lett a felebaráti szeretetből, a mit a modern népek kulturája a *zsidó* erkölcstanból vett kölcsön? Szolidaris gyűlöletté változtatták *a hitelező* ellen.

*

Bismarck! Mért hogy egy világrész liberális áramlatai elfojtására használt föl a végzet ekkora energiát, a mennyi egy óriási dynamogép hajtóerejeképpen értékesitve az egész földkerekség éjszakáit elárasztha volna villamos fénynyel.

*

Márczius 15-dike. A tavasz már eljegyezte volt magának a földet. Nem tudom, csak elhalasztva lett-e a menyegző — vagy végképpen «visszament a partie»?

*

A pogány *Prometheus* merészelt az égből tüzet csenni. A haragtartó istenek örökös bosszút álltak e csinyért: feltaláltatták a keresztény pap, *Schwarz Berthold*-dal a puskaport.

*

Az éjszakai nyugodalom üdve kissé kibékíti az embert öntudatos állapota ezernyi nyomorúságával. Ezek a szabályszerűen megújuló fegyverszünetek futólagos hálaérzetre hangolnak bennünket a jó Isten iránt, a kinek végzései ellen a lét áldáz harczai közt kétségbeesett - vakmerően naphosszat zsörtölődtünk. A derék öreg Ur! bizony ő is rászolgált, hogy néhány órára nyugta legyen tőlünk . . .

Méry Károly.

LEMONDÁS.

— *Halász Gyulától.* —

Voltak, igaz, miért tagadjam,
Voltak nekem is vágyaim;
De a küzdelmet abbahagytam,
S eltűntek a mult szárnyain.
Most már így élek vágyak nélkül,
Fásult közönnyel, csendesen...
Lelkem a sorssal majd kibékül,
Nem kell nekem már semmisem.

Hát a barátság, mely szívemben
Mint oltár égett, hova lesz?
S a lány, kit annyira szerettem
A multak árnyékába vesz?

Mindegy nekem már, bármi sorsot
Érjen barátság, szerelem
Nekem ne adjon többé gondot,
Nem kell nekem már semmisem.

Ha ott kün tél van, bús enyészet,
Vagy friss tavasz szellője száll,
A természet iránt nem érzek,
Mindegy: vidámság vagy halál;
A tél már itt van a szivemben,
S tavaszra többé nincs hitem;
Áldás vagy átok érje lelkem,
Nem kell nekem már semmisem.

MIT BESZÉL A BÁRÁNYKA.

Gyermekmese.

Irta: KARCZAG VILMOS.

Az én kis Gyuri fiam jó kis fiú, okos fiu, jókedvü mindig. Ha kiállítom a szoba közepére, akár hány vendég előtt szépen fenhangon, bátran elszavalja a hamvas cziczáról szóló versikét, ugy tudja mint a folyóvíz.

Gondoltam magamban, ez az én kis Gyuri fiam megérdemli, hogy mikor az édes anyácskát felköszönti a születése napján: valami kedves meglepetésben részesüljön.

Sokáig tanakodtunk az édes anyácskával, hogy vajjon mi legyen az a meglepetés. Kocsi, ló, huszár, ágyu, szinház nem kell. Az már mind volt. Egész kis játékos bolt már most is a Gyuricza szobája.

Jó volna talán egy szép tiroli játék? Dejszen, azt a mult karácsonykor kapott a jó nagyapától.

Hopp, megvan!

Egy szép, eleven, gyapjas barikát veszünk neki.

Ugy is volt: megvettük, hazavittük.

Két okos, nagy szemével barátságosan nézegetett Gyuriczára, mikor megsimogatta.

Bégetett is: be, be, be... Bizonyosan haza vágyott az édes anyához.

Vettünk a nyakába sárga csörgőt, mely gyönyörüen csilingelt, ha a barika ideoda futott. A csörgőt pántlikára húztuk, s ugy kötöttük a nyakába.

Gyuricza másnap együtt volt a pajtásaival: a szomszéd Ferkóval, Janival, meg a kis Miczikével s játszadoztak a barikával. Csalogatták maguk után czukorkával, füvecskével: bari, bari, bari, gyere bari!

De a kis barika huzódott, s rá se hallgatott a gyerekekre. Sehogysem akart megszokni. Visszakivánkozott az édes anyához, meg a társaihoz. Azt mondogatta a fiúknak:

Fiúknak kis fiu való, báránynak bárány. Ki-ki magához valót keressen pajtásának. Nekem bizony hagyjatok békét! Ugy bizony! Be, be, be!

És gyorsan elfutott az istálló felé, ott hagyta Gyuriczáékat a faképnél.

Gyuricza többször keservesen panaszolta nekem, hogy a barika rosszul viseli magát. Rá se hederít se a parancsolatjára, se a czirogatására.

— Járj jobban a kedvében, kis fiacskám!

— Hiszen ugy járok, hogy jobban már nem is lehet. De a barika mindig csak ahoz a Tudom bácsihoz szalad. Azt szereti legjobban, pedig az nem ad neki se czukorkát, se füvecskét.

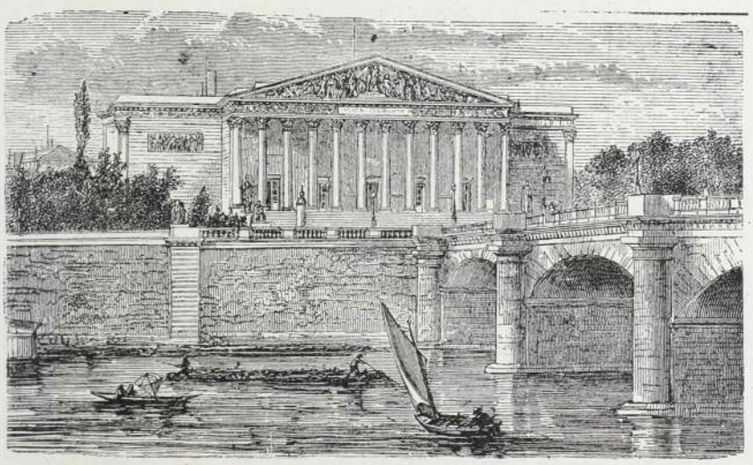

A FRANCZIA KÉPVISELŐHÁZ
(a hol a bombamerénylet történt.)

Ez a Tudom bácsi szegény, együgyü ember volt. Ugy Isten nevében ragadt a házunknál. Szánalomra méltó jóságos bamba arczával ugy közeledett, mint valami koldus, jobb kezébe tartva rongyos süvegét, félre húzta fejét s úgy állott a kapu alatt.

Szemével mereven tekintett egy helyre, kékes ajkát mozgatta egyre, mintha halkan valami imádságot mondana.

Egy krajczárt adtam a szegénynek, megköszönte illedelmesen, és mosolyogva tovább is egy helyen maradt, ezt motyogva: tudom, tudom, tudom...

— Hát mit tud kend?

— Dolgozni.

— Dolgozni akar?

— Dolgozni.

— Mit?

— Akármit, a mi a ház körül kerül.

Épen tél volt, azon éjjel nagy hó esett az udvaron, ellepet mindent a hó.

— Eltakaríthatja kelmed a havat?

— Tudom, tudom...

— Aztán majd keritünk valami egyéb dolgot is.

— Tudom, tudom...

Mindenre azt mondta, hogy: «tudom» s azért a cselédség elkeresztelte «Tudom bácsinak» s a gyerekek is igy hivták.

Sokszor incselkedtek vele, de azért nagyon szerették az öreget, a ki hátul a jó meleg istállóban huzódott meg a kocsisok között.

Két-három nap alatt azt tapasztaltuk, hogy a kis barikának csakugyan a legjobb pajtása a Tudom bácsi. Pedig nem is szól hozzá, nem is kedveskedik neki semmivel, mégis mindig oda kuczorodik a lábához s ott szép csendesen elüldögél akár egész nap is. Ha Tudom bácsi jár-kel az udvaron, a barika mindig a nyomába van. Ha a hosszú folyosóról behallatszik a Tudom bácsi patkós csizmájának kopogása, akkor hallatszik a kis barika csörgőjének csilingelése is. Nem tudtuk megfejteni ennek a különös ragaszkodásnak a magyarázatát. De megfejtette azt a mi kis Gyuriczánk.

Egy reggel ugyanis, mikor kis ágyacskájában felült, rögtön a barika után tudakozódott.

Azt kérdeztem tőle, hogy mit akar a barikával.

— Hát azt szeretném édes apám, ha haza küldenéd szegénykét az anyjához. De vasuton ám, mert az édes anyja nagyon messzire lakik.

— És mért akarod, hogy haza küldjük?

— Mert a barika nekem a mult éjszaka elpanaszolta sorsát.

— Beszéld el, édes fiacskám, mit mondott a barika?

— Legeltetni vittük a barikát, a hegy tetejére, a virágos gyepre. Együtt voltunk

a Pistával, meg a Janival, piros pántlikából gyeplőt csináltunk neki, és ugy hajtottuk mint egy kis csikót: Gyi te fakó, gyi te szürke!»

A kis barika ugrálva, tánczolva ment fölfelé.

Egyszer csak egy patak partján sűrű fák közé értünk.

Itt hirtelen két lábra állott a barika, s a fülembe sugott valamit.

Azt sugta, hogy:

— Hallod-e te, édes gazdám. Hagyjuk itt egy kicsit ezeket a fiukat, ketten együtt menjünk át azon a kis arany hidon. Ott túlnan találunk majd egy kis padocskát, arra leülünk kettecskén, és én elmondok neked egy tündér mesét.

Ugy is tettünk. Átmentünk az aranyhidon, a patak tulsó partján találtunk egy padocskát, arra leültünk kettecskén, és a kis barika kétszer-háromszor megrázta a csörgőjét.

A csilingelésre világosság lett. A fák levelei aranynyá változtak, s a kis patak vize csupa gyémánt lett, a csillagok leszállottak az égből. Mindeniknek szivárványos szárnyacskái voltak. Letelepedtek oda közibünk.

— Még ez semmi — mondja a barika. Ujra megrázta a csörgőjét. Most tizszer csilingelt egymás után.

Erre sok, sok millió meg millió barika jött szépen párosával.

Olyan volt mindeniknek a gyapja, mint a pávának a tolla.

Elől jött egy nagy, nagy csacsi. Ez vezette a barikákat. A csacsi énekelt, a barikák meg sirtak-ríttak, panaszkodtak. Hallottam, mikor azt mondták, hogy valami rossz lélek elvitte tőlük az ő szép kis testvérjüket.

Mikor aztán meglátták, akkor mind azt kérte tőle:

— Gyere haza, barika, gyere haza, kedves kis testvérkénk!

— Nem mehetek, nem mehetek, — szólt a kis barika — mert nem ereszt a kis gazdám.

Ekkor felém fordultak valamennyien:

— Arra kérünk szépen, te jó kis Gyuricza, te jó kis gazdácska, hogy bocsásd vissza hozzánk a testvérkénket.

Oda jött hozzám a barika édes anyja is, és azt mondta:

— Az én kis barikám megérdemli már, hogy megszabaduljon hosszú rabságából, mert egy elhagyott szegény ember élete felett őrködött éjjel-nappal. A Tudom bácsi már azóta meghalt volna, ha az én kis barikám nem őrzi. Hallod-e te, kis Gyuricza, te jó kis gazdácska, bocsásd vissza hozzám az én kedves barikámat.

Megint megszólalt a csörgő s egyszerre eltünt minden.

Azért édes apa, édes anyácska, kérlek szépen, küldjétek vissza az anyjához a barikát.

De vasuton ám, mert nagyon messze laknak.

Mikor aztán Gyuricza felkelt, s felöltöztettük szépen, akkor az édes anyja megörvendeztette azzal a hírrel, hogy a kis barika már nincsen itt:

— Visszaküldtük az édes anyjához. Hegyen-völgyön túl van már azóta szivárványos szárnyú csillagok között...

ULALUME.

— E. A. Poe. —

Köd ült, setét köd az éjen
S a lomb hervadt, kiaszott —
A lomb hervadt, kiaszott.
Mindössze kevés emlékem:
Októberi éjszaka vót.
A weiri sivár vidéken,
Az auberi láp s bozót —
Vad, rémteli weiri vidéken
Van az auberi kúsza bozót.

Titáni cyprus-ligetben
Jártunk, Psyche, meg én —
Egykor, Psyche, meg én.
Volkán volt akkor a keblem,
Miként a halál-lehü kén
S a láva Yaanek hegyén
Dörögnek alá szünetlen
S csak az Északi Sark jegén —
Nem áll meg az ár, a szünetlen,
Csak az Északi Sark jegén.

Szomorún jártunk mi ketten
Csaló emlékezet!
S tört gondolatok között.
Október volt s feledtem,
Hogy egy éj elérkezett —
(Hogy az éjjelek éjjele jött!)
S a lápot észre se vettem,
Bár laktam már e helyett —
Az auberi lápot előttem
S a weiri rengeteget.

S hogy végire járt az éjjel
S a gönczöl is lehajolt —
Az ég peremére hajolt —
A vak éji homályba széjjel
Derengő fény hatolt,
Melyből, csodás tökélylyel,
A kettős szarvu hold —
Kitűnt, csodás tökélylyel
Astarte fej-éke, a hold.

«Ő jobb szivü, mint Diána
— Mondám. — Elhagyta honát,
A sóhajok honát —
Ő tudja, szivemben utána
Szünetlenül éget a vád —
S éljött, hogy szálljak utána
Ragyogó csillagzaton át —
Hogy elérjem a Léthe honát.
Érzem mikép veti rám a
Ragyogó szemek sugarát —
Csillagzatin ontja le máma
Ragyogó szeme szép sugarát!»

De Psyche, könyörgő kézzel
Szólt: — «Fényibe nem hiszek én —
Halvány nugarába', nem én!
Oh! gyorsan! — oh! miért is késel!
Oh! fuss! — vigy el! — oh! ez a fény!»...
S szárnyát csukló remegéssel
A földre bocsátta szegény —
S zokogott, zokogott nagyon és el-
Nyujtá szárnyát a szegény
Szomoruan az út közepén.

«Csak álom ez — igy feleltem —
Nosza hát, szálljunk el e fény
Remegő kristályszövetén!
Bűbáj s reménynyel telten
Ragyog im e szibillai fény.
— Lásd! — áttör az Éj lepelén!
Csalódni benne lehetlen,
Ah! jó az irány, tudom én —
Oly fénybe' csalódni lehetlen,
Egyenest mely az Ég fele mén
Áttörve az Éj lepelén.»

Ekkép megbékitettem
Psychét s lecsókolám
A redőket homlokán.
S tovább sétálva ketten
Éppen mikor átkarolám —
Egy kripta meredt vala rám . . .
S kérdém: «Mi van irva felettem,
Mondd, édes, e kripta falán?»
*— S felelt: «**Ulalume, — Ulalume —***
***A te holt szeretőd, Ulalume!**» . . .*

. . . S komor levék, miképpen
A sárguló falevél —
A száraz, aszott falevél —
Októberben, tavaly, éppen
Ez éjjel egy éve, hogy én
Itt voltam — e kripta kövén
Tettem le halottamat én —
Az éjjelek éjjelén!
Oh! mely dämon hozza elém?
Mert látom, a weiri vidéken,
Az auberi láp közepén —
A lidérczes, puszta vidéken,
Weir erdeiben vagyok én.

Martos Ferencz.

A MI SORSUNKAT VEZÉRLI.

— Irta: PÁSZTÓI. —

Ha a fiatal leányok akaratosak, akkor e jeles erényben nagy Napoleonon is túltesznek. Napoleon csak az ellenségeit verte meg; ezek megverik legjobb barátaikat is — ha ellentmondanak nekik.

Ilyen gonosz kis jószág az én unokahugom is. A minapába disputába keveredtem vele s csak a kezébe maradt parókámnak köszönhettem, hogy ép bőrrel menekültem a csatatérről. Mert ez az ennivaló kis szörnyeteg a nélkül, hogy a skolásztikusokat ismerné: legjobban szereti az argumentumokat «ad hominem».

Hogy, hogy nem? a multkor kezébe akadt Schopenhauer. (Bizonyára valami báli ismerőse csempészte az asztalára.)

Ebből aztán annyi mindenfélét összeolvasott, hogy két bakfischnak se lehetett volna megemészteni.

De mint minden fiatalnál, nála is a tudni vágy lévén az uralkodó vonás, valahány családi estélyen csak megjelenek, első dolga az, hogy kérdései özönével megrohanjon, problémát, probléma után adva föl.

Mi az a «Metafisik der Liebe?» Mi az a «Nationale Psychologie?» Mi az a «Verneinung des Willens?» s külösen: mi az a «Transcendentaler Fatalismus?»

Mert ő nagyon természetesnek találja azt, hogy Romeo inkább életéről mondjon le, semmint Juliáról, (a kis képzelődő) nagyon természetesnek azt is, hogy a szülők lelki sajátságainak összetételéből származzék ez a harmonia, a mit a gyermekben a szív és ész csodálatos összhangjának veszünk, sőt azt is, hogy egy a világban csalódott ember önkényt lemond az Élet hiuságairól s a *vágyat* a *léthez* készakarva kiöli szivéből, de azt éppenséggel nem tudja felfogni, hogy az ember *ne* legyen saját akaratának ura, hanem életpályája, mint Schopenhauer mondja, a bölcsőjétől sirjáig elő legyen irva!»

— De hisz ez nagyszerü! Egy bakfis, a ki filozofál! Éppen, mint Leibnitz idejében, midőn a rokokó ruhás princessek a nyirott fasorok között a lélek hallhatatlanságáról diskuráltak!

— — — Sokáig tünődtem azon, valjon ezt az én szeretetreméltó kis hugomat ne hagyjam-e továbbra is meg az *akaratszabadság* képtelen hiuságában; ebben az áttörhetetlen vas gyürüben, melybe gondolkozásunkat legelső gyermekéveinkben mintegy belekényszeritették? . . . . . De végre is, én sem vagyok kőből s ez a kis boszorkány olyan ellenállhatatlanul tudott kérni (pedig nem is szóval, csak szemmel) hogy szent Antalt is megindította volna, (a mi nagy szó, mert a legenda szerint 30 évig guggolt egy oszlopon.)

— Nos, hát üljön ide mellém, az az nem mellém, henem szembe vélem, — mondám végre a bájos ellenállhatatlannak — s hallgassa ájtatos türelemmel a mit mondani fogok. Mert nem könnyü dolog ám, a mit nekem megfejteni feladott! Sok jó elme, sok éles ész úgy belekeveredett e kérdés labyrintjába, hogy utoljára se talált ki belőle. Valószinü, hogy én se találnék; de szerencsére itt van kéznél az öreg (a ki magácskának annyi fejtörést okozott).

S bár lehet ugyan, hogy a való őszinte feltárásánál, egy kedvencz vesszőparipájától fosztom meg; nem tehetek másként, mert a kérdés annyira komoly, hogy nem engedi meg a hazugságot.

— Hát mondja csak aranyos hugocskám, tanult magácska valamelyes fizikát? ugyebár igen; aztán hallotta hirét Newtonnak, a ki a nehézkedés törvényét felfedezte? — kétségkivül szintén.

S ha *mindezt* tudja, akkor még *azt* akarja, hogy a nagy Mindenség egy átomjának, az embernek életpályája ki *ne* legyen szabva?

Hát mi oknál fogva lenne az ember kivétel az általános szabály alul, melynek az egész természet alá van vetve? Azért talán, mert gondolkozni tud? azért, mert vágyaival az eget ostromolja? azért, mert magát a természet urának képzeli? — mindez nem elegendő ok arra.

Az égi testnek, — legyen az oly parányi, mint földünk, vagy akkora, mint a déli égöv legragyogóbb csillaga a Syrius, melyről a *most* megindult fénysugár csak *akkor* ér ide, ha a most élők közül már egyet sem talál életben — a természetes erők öntudatlan s éppen azért végtelen bölcseségü berendezése szerint a tér s az idő végtelenségében örökkön örökké *azt* a pályát *kell* megfutnia, a mi, egyrészt saját. centrifugális, másrészt az ő központi égi teste centripetális erejének egymásra hatásából keletkezik. Vagy prózában beszélve: a cseresznyefának cseresznyét, a baraczkfának baraczkot *kell* termelnie.

Ezt a *szükségszerüséget* a drámai költők királya Shakespeare is érezte, midőn Macbethnek e szavakat adja ajkaira:

«Most mutasd ó sors meg szörnyü hatalmadat;
A minek *jönni kell*, el úgy sem marad!»

S hogy ez igy van, s hogy minden, a mi történik, *szükségszerüleg* történik: ez igazolást nyer a delejes álomba merültek, de még sokkal inkább azoknak a ritka kiváltságosoknak látományából, a kik mint az angol mondja a «second sight»-tal (belső látás) vannak megáldva.

Kieser «Archiv»-jában számtalan példával van az megvilágitva. — Igy a Prevarsti jósnő a legapróbb részletekig megjövendöl bizonyos bekövetkezendő dolgokat — minden igyekezet, azt meghiusitani: czélra nem vezet. Ki lenne, — ezt tudva — olyan hihetetlen, a ki a dolgok előre megállapitott rendjében kételkedni merész lenne?

— De hisz ez kétségbeejtő!

— Ép oly mértékben vígasztaló is. — Mert, ha mindent, a mi tehetségünkben áll, megkisértünk sorsunk megváltoztatására s igyekezetünk mégis kárbavesz, legalább megmarad a lelki nyugalom, a mit a hiven teljesitett kötelesség tudata nyujt.

— Ó ne beszéljen nekem ilyen elcsépelt dolgokat! Én nem nyugszom meg, azért sem nyugszom meg, hogy minden úgy legyen a mint azt a maga vak Hatalma a Véletlen rendezi! Vagy magának talán tetszik az, hogy ez a vészes Ismeretlen úgy ránczigáljon bennünket, mint a Paprika Jancsit a bódésnak elbujtatott keze? — Ez az emberi méltóság? Ez a folytonos tökéletesedésre való törekvés? Ez az életpályája *annak*, a ki az isten képére van teremtve?

— Először is nem mi vagyunk az isten képére teremtve, hanem ő a mienkre. Az ember gyarló természetében rejlik az, hogy isteneket alkot magának, mert szereti hallani, hogy, ha jól viseli magát, a másvilágon jutalmát veszi. De vannak népek, még pedig óriás számuak, mint a chinaiak, melynek az isten fogalmára szavuk sincs. Ez az ellenvetése tehát elesik. Az emberi méltóság nagy igényű frázisa ép ily abszurdum; szülőanyja a hiúság, dédelgetője az udvariasság, jobban mondva, képmutatás. Hogy nekem tetszik-e vagy sem, hogy felülről ugy ránczigáljanak, mint a komédiás bódé bábuit? Erre azt felelem, hogy nekem igenis tetszik. Tetszik pedig azért, mert meg vagyok győződve, hogy a felettünk uralgó korlátlan hatalom sokkal jobban tudja, mint én magam, hogyan vezérelje végeredményben sorsomat.

Hogy példával illusztráljam állitásomat, mit szólna hozzá, ha az a bölcs véletlen úgy hozná magával, hogy Béla legközelebb megkérje kezét?

— Ó maga vén gonosz! hogy eltalálja az ember gondolatait! De, ha ugy lenne, igen bölcsen rendelkeznék az a véletlen, megnyugszom benne.

— Különben, ha a kifejezés ellen van kifogása; mert ellentétbe jő a vallással: nevezzük Gondviselésnek. A különbség úgy is csak az, hogy ez lát, amaz meg vak.

HÜTLEN CSILLAGOK.

Mi az oka szép asszonyok,
Hogy szemetek rám nem ragyog?
Csillag nékem a szemetek:
Bús az élet nélkületek.

Kire ragyog a sok szép szem,
Kinek hittem hűségében?
Ha hűtlen lett a csillagom
Szabad ujat választanom.

Hol találok oly csillagot,
A ki csupán én rám ragyog?
A földön nincs . . . Ó ha kéne,
Felmennék az égbe érte!

... De ott fenn sincs, hiszen látom
Lefutni a láthatáron;
— Földi lényre vágyat érez
És hűtlen lesz kék egéhez.

Nincsen hűség e világon,
Csillagra hát miért vágyom!
Vagy lehull, vagy másra ragyog,
Igy is, ugy is árva vagyok!

Béni Vilmos.

A CZIGÁNY CSALÁD.

CLAROS GRÓF.

(Spanyol népmonda.)

— Fordította: SZALAI EMIL. —

A kakasszó hirdeté már,
Hogy az éjfél régen elmult,
Ámde Claros, a szerelmes,
Még szemét nem hunyta le.
Sóhajt, sóhajt, egyre sóhajt,
— Hisz boldogtalan szerelmes —
Vágya tárgya Claraninna,
Álmát ő rabolta el.
És a mikor virradatkor
Hajnal fénye rávetődött,
Nyughelyéről, mint a karvaly,
Olyan frissen felszökött.
Alvó szolgáját kiáltja,
Hogy a kastély visszazeng rá;
«Ébredj! szolgám. Kelj fel! szolgám.
Öltöztess fel, add ruhám!»
Ott terem a szolga rögtön,
Hozza a ruhát magával:
Skarlátpiros a harisnya,
Kordovánbőr a sarú.
Bársonyzekét ad a grófra,
— Csikos selyem a bélése —
S vaj' ki tudná megbecsülni
A köpenyt, kit ráadott.
Hoz a szolga paripát is:
Messze földön nincsen párja;
Egész falut, határostul,
Megér nyerge, zabolája.
Háromszáz csengő csilingel
Takaróján, jobbról-balról:
Hogy a hangjok összecsengjen
Száz ezüstből, száz aranyból,
Száz meg fényes sárga rézből.
Felhág Claros gróf a ménre,
S a királyi laknak vágtat.
Claraninnát, a királylányt,
Kapu előtt kinn találja.
Háromszáz leány kiséri,
De szebb mindnél Claraninna.
Irigy szemmel néz reája
Mind a háromszáz leány,
Claros gróf, hogy megpillantja,
Leszáll tüstént a lováról,
S meghajolva, térdet hajtva
Megszólítja a leányt.
«Felségedet isten óvja!»
«Nemes Claros! isten hozta!»
Többet is mondott a gróf még:
Emlegette hő szerelmét,
Lelke búját, szive vágyát
És keserves életét.
«Hallgass! gróf! Hallgass! elég már!
Ne dicsérd magad továbbad!
Mindig így szokott *beszélni*
A ki nőknek udvarolgat.
De ha szemben áll az ellen,
Megriadva visszaretten!
Nos, úgy halljad tetteim,
Ha nem bízol szavaimba:
Hét esztendő telt el immár,
Hogy szeretlek Claraninna:
Éjjel elkerül az álom,
Nappal nyugtom nem találom...
«Nagyra vagy mindig magaddal,
Játék néked a leány!
Ej! hagyj a fürdőbe mennem
És ha tetszik, azután
Szólhatsz ujra majd velem,
Akár itt is e helyen!
Szólott erre a nemes gróf
Ily szavakkal válaszolva:
«Hogy híres vadász vagyok,
Jól tudod te, szép sennora!
S ha a vad elém kerül
Többé meg nem menekül».
S kéznél fogta a leányzót
S egy berekbe elvivé
S ott egy árnyas cziprus alján
Csókolgatta, ölelé.
De a sors a boldogságnak
Régi, híres ellensége!
Most is épen arra küldte
Szarvasűzni egy vadászt.
S látja Clarost s a királylányt
Ott a lombos, hűs berekben,
Ott az árnyas cziprus alján
Csókolózni édesen.
S Claros gróf, hogy megpillantja
Szólogatja hivogatja:
«Közeledj csak, jó vadász, jer!
Minden rosztól isten óvjon!
Ámde a mit mostan láttál,
Senki arról meg ne tudjon.
«Ezer aranyt adok néked,
Ha nem elég, adok többet,
S hozzád adom feleségül
Az én első szeretőmet.
S neked adom ráadásul
Montalvant is, hozományul
S a királylány nem kevesbet
Ad reája szivesen».
Rá se hallgat a vadász,
Bárha ujra kérte Claros.
A királyi lakba ment
S így szólott a jó királyhoz:
«Isten óvjon! jó királyom,
Isten óvja koronádat!
Rossz hírt hozok, szomorú hírt,
Tudom elfog bú és bánat.
Ne viseljed koronádat!
Ne nyergeltesd paripádat!
Rántsd le inkább homlokodrul
Fényes-ékes koronádat:
Mert gyalázat foltja rajta,
Tiszta fénye bemocskolva,
Lenn királyi kertjeidben,
Ott találtam a királylányt.
Montalvannak grófja, Claros
Csókolgatta, ölelé».
Hallva azt a jó király
Iszonyú haragra lobban
S a gonosz hír meghozóját
A vérpadra küldi nyomban.
Hé! poroszlók! hé! poroszlók!
Kardra gyorsan! ötven ember!
Claros grófot foglyul ejtve,
Rabbilincsbe, lánczra verve
Hozzátok el énnekem!»
Ráakadtak a poroszlók
Palotája kapujába
Megragadják, foglyul ejtik
S lánczot vetnek a nyakába.
Lábát kezit vasra verik
S hogy a szégyen nagyobb légyen,
Egy szamárra ültetik.
És a szegény Claros grófot
Egy sötét toronyba csukják
S ráfordítják, rácsavarják
A tömlöczzár ócska kulcsát,
Melyet a király visz el,
Hogy a fogoly, tudta nélkül,
Szót ne váltson senkivel.
Szóltak Clarosért a grandok,
Mind, a hány az udvarnál volt;
Szólott érte Olivár is,
Szólott érte hős Roland is,
Szavát latba tette érte
Franszhonnak tizenegy pairje.
Szent Annának, Trinidádnak
Valamennyi szűzei
A királyhoz mind eljöttek
Feszülettel a kezükbe'
Kegyelmet könyörgeni.
Ám a király haragjába'
Meg se hallgatá szavok.
Gyültek már a palotába
Hírvivők hangos szavára
Pairek és országnagyok.
És a király szólni kezdett
Hogy mindnyájan egybelettek,
«Hallgassatok szavaimra!
Barátaim! Fiaim!
Ösmeritek Claros grófot
Montalvannak nagyurát!
Én neveltem, gyermekemként,
Míg elérte nagy korát.
Hogy meghalt az épes apja,
Reinaldos de Montalvan,
Birtokot hagyott fiára
S azt én óvtam meg, magam.
Sőt növeltem magaméval
És úgy adtam neki által.
Nagy, családi birtokomban
Tartomány úrrá tevém őt,
S ime! mostan jutalomkép'
Tudjátok, mit tett velem?
Meggyalázta a királylányt,
Az én édes gyermekem'.
Nos, az ember, ki ilyet mer,
Mi büntetést érdemel?»
Mint *egy* ember válaszolták:
«A fejét veszítse el!»
S a király is igy akarta,
Mit kimondtak, helybehagyta.
És az érsek, hallva mindezt,
Odament a jó királyhoz,
S kérte, adna engedelmet
Claros grófhoz bemehetni,
Claros gróffal beszélhetni,
S halálhirét megvihetni.
Szólott a király: «Legyen!
Ha kivánod, megteszem.
Ámde egy föltétel alatt,
Hogy ne menj hozzá magad,
Kis apródom vedd magadhoz
S bebocsátlak a fogolyhoz.»
A jó érsek útnak indul
A kis apród a nyomában.
Hogy megpillantják — az őrök
Tisztelegve ajtót tárnak
És az apród, és az érsek
Claros tömlöczébe lépnek.
Ott hever a börtön mélyén,
Fejét a kezére hajtva,
Ha ki látja igy a grófot,
Megesik a szive rajta.
Az érsek is megsajnálja
S vigasztalva szól hozzája:
«Gonosz volt hozzád a végzet,
Fáj a szivem, Claros, érted!
Mert mi végzeted okozta,
És e vészt fejedre hozta,
Szerelem volt, lángoló,
És ez megbocsátható!
Balszerencséd, gonosz sorsod,
És a hir, a kit hozok most,
Búval töltik lelkem el.
Mert, hogy már halálra szántak,
S nincsen vétkedért bocsánat,
Hogy rejtsem előled el.
Ám, ki edzett, szembeszállni
Balvégzetnek, sorscsapásnak,
Merjen véle szembeszállni
S hogy ha helyét kell megállni,
Ne csüggeszsze el a bánat.
Nem vagy első, sem utolsó,
Kit a szerelem megejtett,
Ám viseld el, hogy ha fáj is,
Ha már egyszer elkövetted,
Bár, mi vétkedet okozta,
És e vészt fejedre hozta,
Szerelem volt, lángoló,
És ez megbocsátható.
Szóltam érted a királynál,
Mind hiába, mind hiába!
Hogy lehulljon a fejed,
Kimondották a tanácsba',
S a király is igy akarta,
Mit kimondtak, helybehagyta.
S bárha későn, bár hiába,
Adok most egy jó tanácsot,

Jól figyelj rám, megjegyezd jól!
Kerüld el az asszonyt másszor!
Mert ki nők után bolondul,
Tudod, mit kap az jutalmul?
Börtön kinját, tömlöcz éjét,
Bús halált, rút pusztulást!»
Ámde rögtön ritka tüzzel
A fogoly gróf vissza vágott:
«Az egekre! hallgass bátya!
Ne kelts bennem bosszuságot!
Hidd el, asszonyt ki nem szeret,
Nem érdemel férfi nevet!
Száz életem, hogy ha volna,
Mind feltenném asszonyokra.»
Szólott erre a kis apród
S ezt mondotta a kis apród:
«Gróf! mi boldogság az ily sors,
Mint a milyen téged ér!
Mert kimulhatsz hős halállal
A férfi becsületér'!
Nem sajnálom sorsodat!
Irigylem a sorsodat!
S inkább volnék a helyedbe',
Hősi halált elszenvedve,
Mint helyében a királynak,
A ki életedre támad.
A ki *ily* lányt nem ölel meg,
Vas legyen a lelke annak,
S a fejedet drága dijnak
Bátran érte megadhattad!
Mert az itélet kimondva!
S el is végzik rajtad nyomba!»
Hallván Claros gróf e szókat,
Igy felelt a kis apródnak:
«Az egekre! kérlek apród,
Ha van irgalom szivedben,
Menj el a királyleányhoz
S szólj hozzá az én nevemben.
Kérd meg a szép Claraninnát,
Jőjjön ő is a piaczra,
Mikor engem, kit szeret,
Oda visznek, a vérpadra.
Oh! mert hogyha láthatnám őt,
Megenyhülne szivem, lelkem,
És az iszonyú halált
Könnyebb volna elviselnem.»
Utnak ered a kis apród,
Lábacskáit szaporázza.
A szeméből — bárha rejti —
Köny pereg le orczájára.
Rá akad a király lányra
S ily szavakkal szól hozzája
— Jól figyeljetek szavára:
«Ideje van már, sennora,
Hogy te hozz gyógyirt a bajra,
Claros grófot, kit szeretsz,
Immár viszik a piaczra.»
Hogy ezt hallja Claraninna,
Össze roskad, holtra válva
S bár cselédek keltegetik,
Udvarhölgyek ébresztgetik,
Fel nem ébred, mind hiába!
Végre jött az öreg dajka,
Ki táplálta, ki nevelte:
«Mi bajod van? szólj, felelj!
Claraninna: az egekre!»
«Oh! jaj nékem! jó cselédem!
Hová legyek? mit tegyek?
Most viszik ki a piaczra
Claros grófot a vérpadra,
Clarost, a kit szeretek!»
Könyes szemmel, szól a dajka
Claraninnát simogatva:
«Menj elébe! Menj elébe!
Önts erőt a gróf szivébe!»
Utnak ered a királylány,
Lábacskáit szaporázza,
Megy, hol készen már a vérpad,
Megy a város piaczára.
S látja ott a nyaktilót,
Mely a gróf fejére vár.
S látja a sok uri népet,
Ki az elitéltre vár.
Férfi, asszony és leányka,
Mind a foglyot lesi, várja.
Fegyveres csapat közelget:
Hozzák a halálra szántat.
Élükön a kikiáltók
Hirdetik, mit vétkezett.
Hogy meglátja Claraninna,
Utat tör magának arra:
«Félre! félre! fegyveres nép,
Nekem utat nyissatok!
Mert különben! A királyra!
Fejetekkel játszotok!»
Utat nyit a nép előtte,
Hogy a lányt felismeré,
S Claraninna messziről már
Igy kiált a gróf felé:
Légy erős! gróf, légy erős!
Bú, kétség ne fogjon el!
Ifjú élted életemmel
Megváltom én, hogyha kell!»
A poroszló hallva ezt,
Utnak indul egyenest
A királyi palotába,
Hol a királyt megtalálja:
«Felség! tüstént lóra kapjon!
Pillanatra se habozzon!
Mert a grófot a királylány
Lánczból feloldatá.
«Fenyegetett nyaktilóval,
Nyaktilóval és bitóval;
Hogyha felség nem jő tüstént,
Nem tudom, mi lesz velünk.»
A hogy hallja a király ezt,
Utnak indul egyenest
A piaczra, hol a grófra
És a lányra rátalál.
«Mit csinálsz itt? Claraninna!
Mit mivelsz itt? Claraninna!
Ha kimondtam *én* a végzést,
Visszavonni nincs jogod.
«Esküszöm a koronámra,
A királyi koronára,
Hogyha volna jó utódom,
A ki örökölje trónom,
Máglyatűz emésztne téged
És e grófot is veled!»
«Oh! atyám vagy! Ugy hát éltem,
Hogyha tetszik elvehedd!
Oh! de kérlek az egekre!
Emlékezz a mult időkre,
Reinaldos de Montalvan
Dicsőséges életére!
Országodnak védelmében
Hullt el ő dicső csatán!
Édes atyja érdeméért
Tégy te jót most a fián!
Mért veszitnéd el a grófot?
Bárha rútul el is árult!
Hisz a grófnak bűnhödése
Lányod hirnevére hárul.
Oh! atyám! az égre kérlek!
Jó szivedtől kérj tanácsot!
Vak haragtól a király
Sohase kérjen tanácsot.
Régi törzsnek sarjadéka
Claros gróf is, ne feledd!
Ott evett ő asztalodnál,
Fejedelmi asztalodnál,
Mint a többi tizenegy.
Nemzetségét, jó barátit
Mért lázitnád ellened?
Nagy uralmad szertefoszlik,
Birodalmad összeomlik,
Ha felkelnek ellened.»
És a király hallva ezt,
A nagyokhoz szólni kezd:
«Jó barátim! Véleménytek
Kéri ujból a király.»
Elvonultak összegyülni
A királyhoz a tanácsba.
«Megbocsátni Claros grófnak»
Ez volt mindnek a tanácsa,
A királylány hirnevéért,
Az országnak békéjéért.
Egytől-egyig mind akarta,
A király is helybehagyta;
De még adtak egy tanácsot:
Mert a lány szereti Clarost,
Adja hozzá feleségül
A királylányt a király.
Már feloldják Claros grófot,
A bilincset mind lerakják
És az érsek az öszvérről
Földre száll, hogy összeadja
Clarost és Claraninnát.
A kezöket egybefűzi
S megáldja a mátkapárt
És az öröm és a bú-baj
Hangos vigasságra vált.

A HARMADIK.

(Regény.) (13)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

— Kezdhetjük esperes úr? csúszott az esperes úr mellé egy barna, köpczös fiatal ember, félig magyar, félig német ruhában. Csak a pipája volt egészen magyar.

— Itt van a tömegben Zsarkay Károly is és a gróf Lazarevics segédei is itt vannak. Nagyszerü skandalumot készithetünk. Teljesen fel vagyunk szerelve, itt az ideje, hogy a fiúval együtt a vén Körtvéssy is bukjék.

— Igen jól van, kedves István öcsém, Csak szépen mozogjatok.

Ezzel az esperes, egy magas, őszbe vegyült haju, szakállu — de bajusztalan angolos arczu férfiú, ravasz mosolylyal oda fordult Körtvéssy tiszteletes úrhoz és a legnyájasabban mondá: a fiadat dicsérik, hogy fölülmulhatlan szónok. De nem hallottuk mostanában. Talán itt mindjárt elmondhatná a programmbeszédét.

— Sándor? de hol az a fiú? — Keresi repeső szivvel a boldog apa gyermekét. — Itt volt, hova lett?

Alázatos tisztelettel utat tört magának az apa a tömegben, hogy fiát fölkeresse és a programmbeszéd megtartására buzditsa.

Egy mozdulattal az esperes úr is eltűnt az előtérből, s ki igyekezett az utczára.

Már ott várta a helyi kis trafik előtt Zsarkay Károly úr, a legujabb kormánypárti képviselőjelölt. Mellette voltak a párbajsegédek is.

— Ah, ah, esperes bácsi — emelgette az ifjú képviselőjelölt száraz, hosszú kezeit — a papa szászor csókoltatja. Minden bizodalmát magába helyezi, és a mama is, és a nővéreim is csak ezt a becsületes arczot, ezt a püspöki arczot látják maguk előtt.

— Mind jól van, öcsémuram, de miben áll az a párbaj? hogy áll?

— Miben áll? hogy áll? A legjobban áll. A mai napon négy lap nyilttere hurczolja a frátert. Itt vannak a gróf segédei. Engedje, hogy bemutassam barátaimat: Tulokváry Tamás, Gerecze Miklós — a haza egyik legnagyobb papja, leendő püspök — apám legkedvesebb barátja. Ő keresztelt. Ugy-e bátyám?

— Jó, jó, öcsém. Most az én csekély-

ségem maradjon háttérben, a drága uramöcsém dolga a fő.

— Ugy terveztük, hogy tiszteletes Fekete úr oda vágja Körtvéssyhez a poharat és kijelenti, hogy mig gyalázatos párbajügyét el nem intézi —

— Helyes. Tovább.

— Akkoř mi megjelenünk — lépett előrébb a két párbajsegéd — hogy egy párbajképtelen ember a társadalomban semmi.

— Akkor esperes bácsiék s a papság testületileg ott hagyja.

— Tovább.

— Tulokváry a korbácsával végigvág rajta, mint a ki egy fajankó — és meg van becstelenitve. Egy ember, a ki meg van becstelenitve, képviselő nem lehet. No, nem igaz? Ugy-e kitünő terv?

— Borzasztó emberek öcsémék.

— Rögtön mindjárt a vén Körtvéssy ellen is fölveszszük az akcziót — izgett-mozgott egy vörös bajuszu ifjú papocska — és egy csapással két mérges dongót ütöttünk le.

Ez alatt egy lelkes kis csoport előkeritette dr. Körtvéssy Sándort és kiabálta:

— Halljuk, halljuk!

— Programmbeszéd.

— Oda az asztalra.

— Ide fiam — segitette az apa fiát az asztalra. Ne félj.

Egy perczre megszünt a zaj. Kipirultak az arczok és sok lelkes szem örömmel nézett a szép fiatal ügyvédre.

— Le azzal a gazemberrel!

S egy záptojás, utána gyors tempóban három, négy, tiz, húsz locsesant szét dr. Körtvéssy Sándor vállán, fején, meg a hol csak hely volt.

— A ki párbajképtelen —

— Ki mondja azt?

— A ki egy sehonnai gyáva —

— Üssétek —

— A ki fut, mint a nyúl, s a lovagias elégtétel elől —

— Ide szalad —

— Az egy gazember —

— Hazafiak, polgárok, baratim — ez szégyen — toporzékolt törzskara közepett Zsarkay Károly úr, — hogy egy ilyen senki semmi —

— A haza egyik legderekabb ifjú nemese előtt — —

A zuhogó zápor, a csattogó jégeső nem moshat el egy élénk vásárt gyorsabban, rettenetesebben, mint ez a vad, jól rendezett roham, mely a Zsarkay-párt részéről az ellenzéki képviselőjelölt pártját szétmorzsolta.

Székek repültek, asztallábak fütyültek a levegőben, botok tompa zuhanása, futók éles sikolya, letepertek nyögése töltötte be a sürű porral telitett levegőt.

— Ki a gonosz vén pappal!

— Le kell rontani a házát.

— Éljen a magyar szabadság.

— Uraim! — nyomult előre öt-hat bátor ember élén egy magas szál barna férfi, a lánczi pap — hát rablók között vagyunk mi? Saját otthonunkban merészel bennünket a zsoldosok pénze megbecsteleniteni? Hát idáig fajult volna a tiszta magyar vér, hogy egy tönkrejutott suhancz, a ki eddig még a köszönésünket se fogadta el, a ki gőgjében lábbal tiport mindent, a mi szent, apjostul együtt: most a mi becsületes, munkás, jellemszilárd paptársunk derék fia helyett, a ki a mi vérünkből való vér, és a mi csontunkból való csont, fel merészli magát tolni a nyakunkra, hogy válaszszuk meg mameluk képviselőnek, a ki egy főispánságért eladja a hazát, megtagadja istenét, a kiben soha se hitt.

A PRIMADONNA.

— Czudar!

— Mikor vett részt nyomoruságunkban? Kinek a terhét segitette hordani?

— Aljas bitang!

— Mikor az árverező hyenák a szegény embernek utolsó párnáját huzták ki a feje alól: ő jelent meg ugy-e a tárczájával, mely tele volt kártyára, bordélyházra való pénzzel — hogy a kiszipolyozott szegény embert megmentse? Álljon elő, a kit megmentett és leborulok az élhetetlen suhancz előtt.

— Szakgassátok ki a gaz máját.

— Ott vannak! Nézzétek! Ismeritek azokat az urakat, a kik jó pénzért minden aljasra vállalkoznak. Lehozta őket Pestről, hogy becstelen hirlapi czikkekkel és piszkos rágalmakkal a fületeket megtömje, a sziveteket megmérgezze.

— Agyon kell őket verni. Atyafiak . . .

— Nem szabad testvéreim! Korbácsot a kezetebe. Kutyák ők, a kik csak a maguk hasznát keresik. Nincs ő bennök annyi érzés, a mennyivel egy sebet be lehetne kötni, de van annyi önzés, embertelenség, kevélység —

— El velök, ki velök! Hol vannak?

— Itt. Ki vagy?

— Ne sajnáld.

— Ez mondta, hogy a mi papunk gazember?

— Csak hegyibe.

— Elég kedves szeretett barátim! állott meg a lelkész, kinek széles homlokáról nagy cseppekben hullott alá a verejték. Mutassuk meg, hogy emberek vagyunk, és nem bérenczek. Futnak ők, hadd fussanak. Vigyék a törött csontjaikat, és mondják el ott, az övéik között, a hol pénzen mindent meg lehet venni, hogy a magyar még nem rút sybarita váz. Zrinyi Miklóssal mi harczoltunk, Bemmel mi harczoltunk, Budavár falát a mi vérünk mossa. Éljen Körtvéssy Sándor, az igaz szabadság védője, a haza hű fia!

A kis falusi templomocska szürke falai örömmel verték vissza a szivek lelkes szavait. Oh, hányszor látták ők, mikor az éhező nép esengve kérte a kenyeret — és a kastélyból, a Zsarkay termekből nem nyult feléje segitő kar, de megjelent a szegény lelkész, és buzgó fohászára a Nazarethi Jézus kenyeres kosarai ujból megteltek, hogy a ki hiszen, el ne veszszen segedelem nélkül!

E falak most megnyitották ajkaikat, és elmondtak mindent, hogy az ingatag szivekben fölverje a hála érzéseit, melyek ha oly sokszor alusznak is — de nem alusznak el soha örökké.

Hogy eljött az est, leszállt az éj: a sirok, a koporsók is megnyiltak, hogy a kiket az öreg lelkész oly fenségesen elbucsuztatott földi társaiktól: tanuságot tegyenek a hűségről, a szeretetről.

Valamikor a Hadak utján igy jelenhettek meg az Attila elesett hunnjai, hogy társaik védelmére siessenek.

Valóban tele lesz a falu emberrel.

Oly rég nem látták őket, és ime egyszerre most csak itt vannak.

Kik ezek?

Nem pénzen, csalárdságon, hamis igéreteken vették őket. Itt vannak, jöttek, mint a csillagok.

A ravasz esperes is forditott egyet a tarisznyáján.

— Öcsém! szeretem, hogy nem esett kétségbe.

— Nem.

— Hogy bizott bennünk. Ugy-e bizott?

— Biztam Istenben.

— Hát jó. Az isten, meg a jó ember: egy. Most már azt mondom: senkire se haragudjék. Mikor Jézus leszállt a keresztről: senkiben sem ismerte meg az árulót.

Kudora uram oda tolta a szürke fejét:

— Igaz. A tökéletesség csak rész szerént vagyon mi bennünk. Aztán sokkal többen vagyunk Péterek, mint Pálok.

— Helyesen beszél Kudora uram. A nyelvemről vette le a szót.

— De maradt még itt annyi, a menynyivel egy képviselőt becsületesen ellátnak. Hanem itt az öcsém uram kapott eleget az édes atyjától. Ejnye ez szépen történt. Hol az ellenség.

— Nincs.

S egy szájjal, szivvel hangoztatta a papság és a nép:

— Nincs.

(Folyt. köv.)

A TÉLI TÁRLAT.

II.

A portrait-festés nem dominál annyira az idei tárlaton, mint az előző esztendőkben. E körülményt csak jóra magyarázhatjuk; mert elvégre is megadván az arczképfestés *művészetének* azt, a mi megilleti, be kell vallanunk, hogy ritka festőművész az, ki a portraitirozást tartja művészi ambicziójának. Sőt kissé vakmerőn még azt a véleményt is meg mernők koczkáztatni, hogy — részben — ép az arczképfestés képezi az átmenetet a festőművészettől az iparszerü művészkedéshez. Javarésze az ecsetforgató művészeknek csak kenyérkeresetkép munkálkodik e téren s ha az arczképek tárlatunkon kevesebb számban jelentek meg, ezt arra is magyarázhatni, hogy a művésznek immár nálunk is szabad ambicziója szerint dolgozni — koplalás nélkül.

Legbecsesebb portraitja a tárlatnak Ferraris Arturé: gyönyörű szép nő gyönyörűen megfestve. Könnyed, de mégis előkelő pózban ül a szép asszony (a művész neje) egy támlásszéken, egyik keze ölében nyugszik, másik a szék karján pihen; selyem czipőbe bujtatott lábacskái bájosan keresztezvék. Végigsimul karcsú testén a ragyogó, fehér moiré antique öltözék, melynek reprodukcziója egy Munkácsy ecsetjéhez is méltó.

Jeles freskófestőnk Lotz Károly szintén két portrait küldött: két fiatal nő képe mását. Mindkét munka arra vall, hogy ép freskófestő alkotása: szokatlanul hosszú, keskeny a vászon, az ecsetkezelés pedig oly tömör, s a szinek oly tompák, mintha odaszánta volna a művet a mester valamely templom vagy terem falára.

László Fülöp Lietzen-Mayer képe s Női arczmása is sokat dicsért munkák, kiváltkép a müncheni mester arczának kifejezése ragad meg. Sok finomsággal, sok gonddal készültek e képek, sőt tán kelleténél is többel, mert itt-ott a finomságok ugy látszik elvonták a fiatal művész figyelmét a szembetünőbb körvonalak kiemelésétől. Richir Herman «Férfiarczképe» se marad el másik munkája mellett. Ritkán láttunk ilyen hatásos portrait; csak ugy sugárzik belőle az életkedv, a vidámság, s a báj. Ilyennek képzelném én magát ezt a zseniális fiatal művészt, ki egy csapásra belekerült a legelsők körébe s kinek pályája bizonyára büszkeségére lesz hazájának, a munkás Belgiumnak.

Skuteczky Döme a tragikus végű Grünwald Béla arczmását mutatja be. Életének virágában látjuk a képen a nagy államférfiút, a «magyar állameszme törhetlen apostolát» — mint mondja a Père Lachaiseben a sirkőfelirat. Ha azonban rajtunk állott volna, kifejezést adtunk volna a komoly arczon azoknak az agybontó töprenkedéseknek, melyek sírba vitték Grünwald Bélát; mert ép e lelki harczok s a kétségbeesés hirdetik, mennyire szerette hazáját e férfiú.

Veress Zoltán a jó öreg Brassai bácsit pingálta le, a mint dolgozó szobájában a lámpavilágnál bujja ódon könyveit. Stetka Gyula pedig Horánszky Nándort állitja elénk, de merevebben, mogorvábban, semhogy a nemzeti párt vezérének szellemességére s udvarias voltára vallana.

Klamroth Antal müncheni professzor két pasztellfotografiája is sokak figyelmét vonta magára. E két arczkép mellé mi csak Richir vagy Ferraris munkáit állithatnók.

Zsánerképek nagyszámban vannak a tárlaton, de közülük kevés a sikerült. A kitől legtöbbet vártunk, Margittay legkevésbbé sem elégitett ki bennünket.

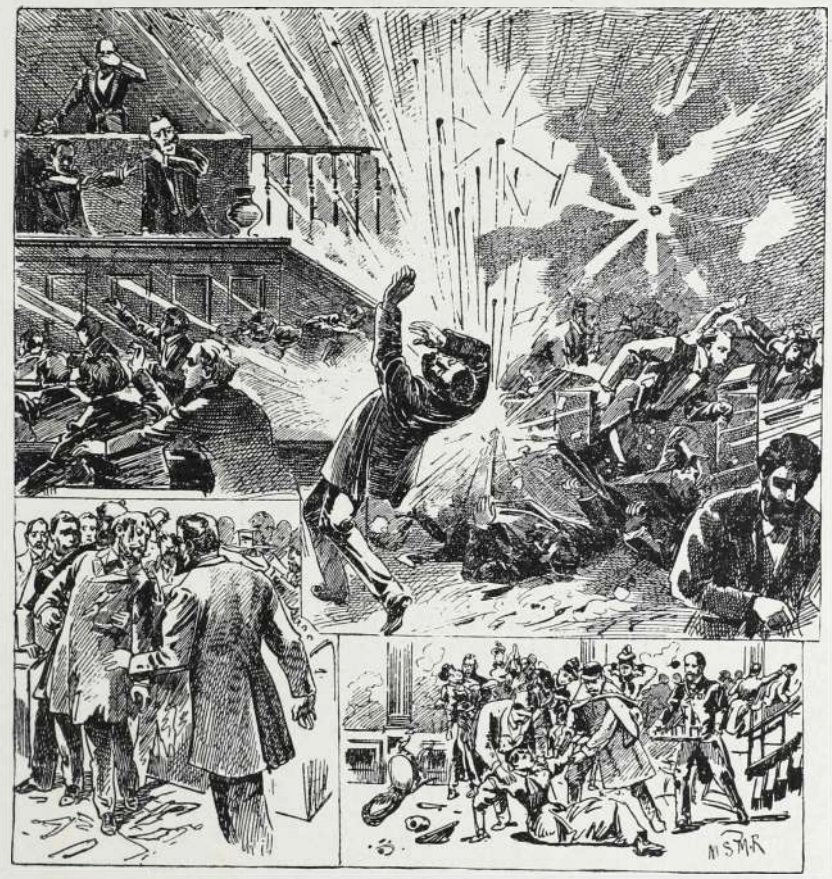

ANARCHISTA MERÉNYLET A FRANCZIA PARLAMENTBEN.

Se az «Enyelgés» se az «Első pácziens» nem fejez ki sokat. Az első, a lányok arczáról legkevésbbé se olvashatni le a játszi tréfalódzást, a másodikon pedig éppenséggel semmi se vall arra, hogy a nem is oly fiatal képű doktor először látogat beteget.

Ferraris «No ne izélj Matykó»-ja pompás kis munka. Matykó és Hanka a házikó előtt ülnek egy fapadon. Matykó dévajkodik, az ostorral legyintgeti a csinos tót lánykának az arczát, ki mosolyog is, meg bosszankodik is a szerelmes legény pajkosságán.

Chierici Gaetano két miniatür zsánerképe rég ismert, de kitünő dolgok. A «Veszedelmes helyzet» a gágogó ludak által megijesztett kis fruskával kelt mosolyt; az «Álarcz» pedig a maskarás ficzkó elől futó apró népséggel derit fel. A kis kép e mellett oly ritka gondossággal van megfestve, oly finom, hajszálnyi ecsetvonásokkal, hogy az úgynevezett «kinyalt» festést kedvelők valóságos mintaképp gyanánt üdvözölhetik e két jóizű alkotást.

Valentiny János «Párbaj után»-ja is jóizű munka: Pista gyerek betörött fővel piheni ki a «játék» fáradalmait s a «játszótársak» összegyülnek az ágy mellett, hogy megtekintsék a szegény «áldozatot.»

Dudits «Plén parádja» és Cserépy «Száraz dajkája» mellett egykedvűen haladhatunk el; Peske Géza gyerek zsánerei se ragadnak meg. Sokkal figyelemreméltóbb ezeknél Márk Lajos «Vallatása». Gombolyitás közben vallatja a lovag a szép asszonyt, hogy szereti-e. Az asszony kezében elakad a gombolyag, úgy látszik nagyon komolyan veszi a lovag tréfás kérdését. Az öreg ur a háttérben jóságosan mosolyog, bizonyára visszagondolván arra az időre, mikor ő is igy vallatta a szép asszonyokat. A szép asszony társnői pajzánul mosolyognak s kiváncsian lesik, hogy mi lesz a felelet? Az egész kép a maga kedves, enyelgős, izléses voltával igen jó benyomást tesz s hozzátehetjük még, hogy a művész gondos kosztüm-tanulmányairól is tanuságot tesz.

Utoljára hagytuk, a kit tán első helyen kellett volna emlitenünk, Bihari Sándort, a kiről azt tartják, hogy ő a legmagyarosabb festőnk. Idei képe «Az ő nótája» méltán sorakozik a «Falu rossza» s «Programmbeszéd»-e mellé, s ennél jobb dicséretet nem is mondhatunk rá, mert ez a két kép a maga idején olyan kitüntetésekben s dicséretekben részesült, a milyen ritkitja párját. «Az ő nótája» is valódi paraszt zsáner. A duhaj legény «az ő nótájára» tanitja a primást a csárdában. Ujjával vervén ki a taktust elfütyüli a nótát a barna legényeknek. De csak a primás fülel, akár, hogy e fülelés vaj' egy bankót kicsaljon a legény lajbi zsebéből, akár, hogy elkerülje a jókedvü legény ha-

ragját. A többi dádék közönynyel nézegetnek körül, (hiszen majd rátanitja őket a primás) s vágyó pillantásokat vetnek a söntés felé. Legnagyobb gondot ezúttal is a czigány alakokra fordított Bihari Sándor, soha nála sikerültebben ez alakokat nem festették. Nem a konvenczionális muzsikus czigányok ezek, kiket bosszankodva látunk oly gyakran a szinpadokon, hanem a kissé modernizálódott, hosszú, de rongyos urikabátba bujtatott tipusok, kiknek párjára minden vidéki kurtakocsmában ráakadni.

Emilio.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Hét vagy fél nyolcz? — A fiatal generáczió. — U. Székely Kornélia. — «Figaro házassága» uj köntösben. — Prielle Kornélia. — Az a kétszáz arany.)

Ugy történt, hogy a nagyérdemü publikum, meg a sajtó egy része fölzúdult az intendáns azon újitása ellen, hogy az operai előadások nem hétkor, hanem egy félórával később vették kezdetüket. Ebből azután támadt a két pártra szakadt szinházlátogató közönség között olyan csetepaté s olyan heves vitatkozás, hogy annak talán még mai nap sem lett volna vége, ha az intendantura egy rendkivül elmés, de sajátságos vágással meg nem oldja a gordiusi csomót.

Azt módolta u. i. ki, hogy megszavaztatja a bérlőket, nyilatkozzanak, mikor akarják az előadások kezdetét látni, hét órakor-e, vagy fél nyolczkor?

A bérlők többsége a fél nyolcz mellett szavazott s igy az operai előadások e kivánsághoz képest továbbra is ebben az időben kezdődnek.

De vajjon meggondolta-e az intendantura, hogy ez az eljárás legkevésbbé sem igazságos, mert hiszen az opera rengeteg nézőterét a bérlők vajmi szórványosan töltenék meg, lévén ők mindössze anynyian, hogy egynehány sorban kényelmesen elférnének, hanem igenis a napi publikum, a mely a bérlők kicsiny tábora felett túlnyomó, aránytalan többségben áll.

Ha tehát a közönség itéletére akarja bizni az előadás kezdete idejének meghatározását az intendantura, akkor tessék valamelyik napon minden jegyhez, nem csak a bérlőkéhez, egy kérdőlapot mellékelni s ekképen leszavaztatni a publikumot, hogy mikor óhajtja az előadás kezdetét, hétkor vagy fél nyolczkor.

Azért, mert a bérlők egyszerre nagyobb bankót képesek leszúrni, mint a kevésbé tehetős napi publikum, a melyik csak estéről-estére válthatja meg a jegyét, nem illő dolog a túlnyomó arányban többséget a kisebbség kényelmének áldozatává tenni.

* * *

Örömmel tapasztaljuk, hogy a nemzeti szinház az ifjabb tehetségek fejlődésére mind nagyobb gondot fordit, működésüknek, erősödésüknek nagyobb tért engedvén.

Nem lehet eléggé helyeselni ezt az üdvös irányt, mert az ilyen próbálkozások, kisérletek által mind nagyobb erőre kapnak azok, a kik hivatva vannak a jövő oszlopai lenni, másrészt pedig a szabad verseny a művészeteknek egyik előfeltétele. A szerep kizáró birtokolása még az esetben is, ha ez a szellem és tehetség teljes jogán alapul, megölő betüje a szinészetnek. Azért csak tessék minél gyakrabban sorompóba küldeni a fiatalabb tehetségeket, hadd forrjanak ki, nehogy egy-egy oszlop kidőltével készületlenül találja őket a vállaikra súlyosodó teher.

U. Székely Kornéliát, a legifjabb generáczionak ezt az ambiczózus, szép reményekre jogositó tagját e héten kétszer láttuk nagyobb szerepben: *Hippiát* játszotta «Az ember tragédiája»-ban s *Irént* a Csiky «Proletárok»-jában. Mindkét alkalommal bebizonyitotta, hogy intelligens szinésznő, a kinek képességeit figyelemre kell méltatni s izmosodásának mentől nagyobb teret kell nyujtani, mert nem közönséges tehetségétől még sok szép dolognak produkczióját várhatjuk a szinpadon.

A pénteki est szintén rendkivül érdekes és élvezetes volt. Beaumarchais «*Figaro házasságá*»-t láttuk, ezt a szellemtől sziporkázó kedves vigjátékot, még pedig teljesen új köntösben.

Figarot, melyet legutóbb még Zilahitól láttunk, *Császár* játszotta. A fiatalabb férfigárdának Császár a legnagyobb reményekre jogositó tagja s legújabb alakitása ismét meggyőzött bennünket arról, hogy tehetségéhez fűzött reményeinkben nem fogunk csalatkozni. Ez a fiatal szinész már ma is teljesen ismeri és bírja művészete hatalmát, de ismeri a határvonalat is, a melyen túl az izléstelennek és közönségesnek művészietlen sivatagja kezdődik. S nagy érdeme, hogy nem engedi magát elragadtatni a fiatalság hevétől a hatáshajhászat mestersége felé, hanem megmarad mindig e határon belül és sohasem lesz banális. Ez teszi értékessé s érdekessé minden kisérletét a legutóbbi szép sikere után, a melyet Figarojával elért, még feszültebb érdeklődéssel nézünk további produkczióit elé.

Lánczy Ilka asszony a grófnét azzal a megnyerő kedvességgel, előkelőséggel és diszkrét finomsággal játszotta, a mihez tőle megjelenésben, hanghordozásban és mozdulatokban egyaránt szokva vagyunk.

Cherubinba Cs. *Alszeghy* Irma asszony beléöntötte lényének báját s keresetlen egyszerüségét, de ez alól mindannyiszor kitetszett a küzdelem, a melyet ez a kedves művésznő a nem egyéniségéhez illő szereppel folytat. Új volt *Nagy* Ibolya k. a. is, a ki kedvesen és pajkosan csicseregte el Zsuzsi szerepét. A régi gárdából csupán az *Ujházi* klasszikus Bartholója, a *Vizvári* kaczagtató Békebirója, a *Vizvárinė* kitünő Marczelinája és a *Horváth* rossz Almavivája maradt meg.

Az egész előadás oly összevágó, kerekded volt, a minőt keveset élvezhetünk a nemzeti szinpadon.

* * *

A fiatal generáczió érdekes szárnypróbálgatásai mellett a régi gárdának legkimagaslóbb alakjában is kétszer volt alkalmunk gyönyörködni e héten: «A hol unatkoznak»-ban és a «Nagymamá»-ban. A nemzeti szinháznak igazi ünnepe, valahányszor a mi utólérhetetlenül kedves Nagymamánkat, *Prielle* Kornéliát üdvözölhetjük a szinpadon, s nem volna teljes a krónikánk, ha e két ünnepnapot nem jegyeznők fel.

* * *

A mult alkalommal, a mikor sajnálattal regisztráltuk azt a hirt, hogy a népszinház márczius 15-iki pályázata ismét, ezúttal már harmadszor, meddő maradt, figyelmeztettük egyszersmind a népszinház igazgatóját, hogy a pályadíjat tűzze ismét ki, ha nem is hasonló tárgyu pályaműre, de népszinműre, magyar operettere, bohózatra, életképre, vaudevillere, vagy akármi másra, nehogy az a gyanu támadjon, mintha a népszinház azt a kétszáz aranyat nem is akarta volna a kasszából kiadni. Sietünk helyreigazitani most egy tévedést, azt u. i., hogy azt a kétszáz aranyat a népszinházi bizottság tűzte ki, s az, akár tűzik ki ujra, akár nem, a kasszát nem gazdagitja, mert ez a bizottság saját akarata szerint rendelkezik fölötte.

Ezzel kapcsolatban örömmel emlitjük fel azt is, hogy felszólalásunknak meg volt a kivánt hatása, mert — mint jó forrásból hallottuk — a népszinházi bizottság már legközelebb ujra kiirja a pályázatot erre a kétszáz aranyra.

Justinus.

IRODALOM.

AZ AKADÉMIA ÉS AZ IRODALOM.

IV.

Czikksorozatom folytatására okot két körülmény szolgáltatott. Az egyikre már többször volt alkalmam rámutatni, tudniillik, hogy napisajtónk tisztán a zsurnalisztikai sablon kedveért gáncsolja az akadémiát mindenkor és mindenütt, ahol a legkisebb alkalom kinálkozik az akadémiáról szólni. Jó, tegye; tegye ezt az ugynevezett *irodalom* rovatban, melynek felületes elbirálásához már hozzá vagyunk szokva. Megismerte azt már a közönség, még jobban tudják az irók maguk, hogy ebben a rovatban akár jó, akár rossz van, tisztán azon személyes viszonytól függ, mely az iró s az illető rovat vezetője közt fönnáll. Jól tudja ezt az akadémia is és azért elvetve szót, gáncsot, nem törődve ezeknek az uraknak apró csipkedéseivel, folytatja a maga munkálkodását csendesen, zajtalanul. Kiadja a legjobb magyar történetirások egyikét a Pauler Gyula Árpádházbeli királyok történetét, Széchenyi munkáit, Kazinczy leveleit, Mátyás király diplomácziai levelezését stb. stb. Vaj tud-e felmutatni a gáncsoskodó sajtó napi termelői közül csak egyet is, a kit egekig magasztal, a kinek könyve akár maradandóság, akár irodalmi érték dolgában, csak hozzáfogható értékü lenne a könyvek bármelyikéhez? Hisz ha a napi lapok irodalom rovata szerint itélnők meg irodalmunkat, csupa Homérokkal, Petőfikkel, Kemény Zsigmondokkal lenne dolgunk, sőt ezeknél még, hogy zsurnalisztikai kifejezéssel mondjam «kimagaslóbb» alakokra. Nem respektálnak sem kegyeletet, sem érdemet, itélkeznek a maguk kicsinyes eszközeivel irodalmunk jelesei, érdemei fölött. Hanem persze a fiatal gárda! az uj nemzedék! ide tessék nézni, innen kerülnek ki a héroszok!

Nem mondom, hogy az akadémia nem követ el mulasztást egyik-másik modern s valóban talentumos irónkkal szemben. Talán juttathatna megmaradt aranyaiból egyik, vagy másik jutalmazására: de vajmi kevesen vannak ilyenek s ha vannak, az akadémia később bár, de mégis észreveszi őket. De mikor a napisajtó a kritika rendes terrénumából kilép és a lap élén, vezérczikkben támadja meg első tudományos intézetünket, akkor legyen Achilles pajzsá-

val fölfegyverkezve, de ne lövöldözzön Flóbert-puskával. Hova tünt a Kemény Zsigmond, Salamon Ferencz, Csengery Antal, Falk Miksa ideje, a mikor a vezérczikkekben komoly szót, mélységes tartalmat öntöttek, de nem csipkedtek zöldkötésű táblák révén egy nagy jelentőségű könyv megjelenésénél egy kultur-intézetet, a mint ezt multkoriban egyik napilapunk Pauler Gyula könyve megjelenése alkalmából az akadémiával tette. Megtagad tőle minden érdemet és oda veti, hogy az akadémia egész munkája nem egyéb, minthogy várja, míg öreg urak jobb létre szenderülnek, a kiknek szokásos hagyományjait aztán fölveszi. Igen, ilyen *élcz*, mert józan fölfogás szerint más nem lehet, megteszi egy riportban, de a lap élén, vezérczikkben, hol a napi események, a közélet komoly elbirálás alá esnek, ily vádat kimondani nem szabad. Mert azt hiszem, ha a vezérczikkíró úr egy kissé körültekint és nem borítja el előtte sötét hályog a szellemi látóhatárt, be fogja látni, hogy az ő állitása még tulzásnak is, vagy hogy ujra zsurnalisztikailag fejezzem ki magamat «anzágolásnak» is nagy. A vezérczikk komoly méltóságát aligha fogják megőrizni ily minden alap nélkül kimondott vádak, mert az olvasó végtére is csak szánalmas mosolylyal kisérheti az ily kifakadásokat, melyeknek valótlanságát bizonyára ő maga érzi legjobban.

Mi mindent nem nyujtott az akadémia csak az elmult rövid év alatt! Beszéljenek a tények. Kiadta sok egyebek között Anonymust, a magyar történelem nevezetesebb kútfőit, Kazinczi levelezésének folytatólagos sorozatát; Széchenyi hirlapi czikkeit. Fiatal tudósokat külföldre küldött történelmi, irodalomtörténeti és etnografia kutatások czéljából; módót adott a teljes magyar Aeschylos, Terentius megjelenésére. Könyvkiadó vállalatát oly, mondhatni potom áron küldi előfizetőinek, hogy egyetlen külföldi tudományos intézet sem nyujt hasonló kedvezményeket. Tudományos életünk lassan-lassan fölpezsdül, s ha nem is nevel (a mint nem is hivatása az) tudósokat, de örömmel fölkarol minden fiatal erőt, támogat minden tudományos törekvést. Már most kérdem én a napisajtó érdemes akadémia-gáncsolóit, mit kivánnak egyebet az akadémiától. Álljanak elő tanácsaikkal, biz az akadémia maga kérte azt, ott oly szívesen meghallgatják őket!

Adalbertus.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körút 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

Különösen felhivjuk olvasóink figyelmét ***Storch Emil bécsi áruházának*** jelen számunkban közölt hirdetésére. Ez előkelő és nagyszabásu áruház minden háztartásnak legajánlatosabb bevásárlási forrása s minden háztartási szükséglet Bécsnek e nagy áruházában csodálatos olcsó árakon szerezhető be. A Storch-féle bazár Bécsnek egyik nevezetessége s jól teszi mindenki, aki Bécsnek e szép látványosságát személyesen is megtekinti. Egyébként, akinek Bécsben bármely elintézni való ügye van, bizalommal fordulhat Storch Emil áruházához, aki készséggel ad felvilágositást és utbaigazitást mindenkinek aki ezirán hozzáfordul.

A hajfestés a londoni munkások közt rendkivül terjed s jóval gyakoribb mint a felsőbb társadalmi körökben. Ősz haju, őszszakállu ember, ki állásért folyamodik, nem bir ajánlatok és ismeretek daczára annyi kilátással annak elnyerhetésére, mint egy ifjukori hajjal biró s legyen bár ennek arcza akárminő öreges. Nagy piperekészitő üzletek távol tartják maguktól az ősz haju nőket és ez más üzletekre is vonatkozik. *Jó hajfestőszer* már soknak szerzett állást, melyet a nélkül nem kapott volna. «*Czerny Tanningen*»-*je* ilyen szer. A *Czerny J. Antal*-féle czég, (Bécs I. Wallfischgasse 5.) mely gyártmányaiért tiz kitüntetésben (arany. ezüst és bronz kiállitási érmek) reszesült, szivesen ad mindennemü felvilágositást ingyen. A mai hirdetés e lapban is figyelemreméltó. Czerny ur csak azi dén lett ő felsége a szultán által a művészetnek és tudománynak szánt császári ottomán éremmel kitüntetve.

SCHÖN ÁRMIN

legjobb hirnevü

czipőáruk gyára és raktára

(alapittatott 1860-ban).

BUDAPEST, váczi-utcza 2.

Ajánlja saját készitményeit bámulatos olcsó árakon.

Hölgyeknek:

	Párja frt
Elegáns aranyporos bőrczipő	2.50
Lakkczipő csokorral legfin.	2.50
Legf. bőr- vagy lasting komodczipő	1.50
Fin. zergebőr magas gombolós topán	5.—
Ugyanilyen chevreaux bőr igen elegáns angol varro't talppal	6.—
Legfinomabb zergebőr czugos czipők, 16 cm. magas, elegáns, erős dupla talppal	4.—
Legfinomabb oroszlakk igen meleg, erős dup'atalppal	5.—
Legfinom. oroszlakk, meleg bélés posztó betéttel	5.50
Legfin. keztyübőr 16 cm. magas, elegáns	5.—
Legfinomabb keztyübőr angol varrással	5.50
Legfin. minden szinü atlasz báli czipők, legelegánsabb kiállitással	2.50
Legf. lasting czugos czipő szivforma elegáns Polonais	4.—
Legfinomabb borjubőr czipők regatta-czipő 2 frttól	3.80

Uraknak:

	Párja frt
1 pár reggeli papucs vagy czipő legj. minős. nemez v. bőrből saját gyártmány	1.50
Legfinomabb borjubőr czipők a gondolható legjobb minőségü. erős	6.50
Ugyanaz dupla talppal	5.—
Legfin. szalonlakk czipő keztyübőrből angol varással	6.50
Férfi gombolós topán	7.50
Korcsolya-topán	7.—
Vízhatlan bagaria térdig érő csizma, jó minőségü, kezes kedem a vizhatlanságért	14.—
Oriási választék fiu- és leánycsizmában (különlegességek) 3 forinttól	7.—

Ezgyéves önkénteseknek előirás szerint elkészitett csizmák és bakancsok. Tovább cipőáruk fiuk, leányok és gyermekek számára minden alakban, czugos vagy odalgombokkal, igen elegáns. **Az áruk tartósságaért kezeskedtetik.** Megrendelések vidékről, mérték szerint utánvét mellett a legpontosabban eljesittetnek. **Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek.**

Meglepően hat Czerny J. Antal „keleti rózsateje“

mely oly vakitó fehérséget és

üde ifju szint

kölcsönöz az az arczbőrnek, mely más szer által el nem érhető, kitünő még *májfolt, szeplő, bőrpattanás, nem szép arczszin és napsütés* ellen; eltávolitja a *bőrnek tisztátlanságát*, minden *sárga és barna arczszint* és egyidejüleg alkalmas minden testrészre. Feltétlenül ártalmatlan. *Ára 1 frt.*

Balzsamszappan hozzá 30 kr.

Lelkiismeretesen megvizsgálva s törvényesen védve. **Beszerzési forrás**

CZERNY J. ANTAL, Bécs, I. Wallfischgasse 5. sz.

a cs. kir. udv. opera közelében, az orosz kápolna épületében. — Szétküldés azonnal utánvéttel. 5 frton felüli megrendelések csomagolási költség nélkül és ezen felül postadijmentesen küldetnek. — Leirások és használati utasitások az *összes Czerny-féle készitményekről* kivánatra *ingyen és bérmentve*. — *Raktár: Budapesten Török József gysz. Király-utcza 12.* Továbbá *Komáromban* Kirchner, *Miskolczon* dr. Herz, *Kassán* Megay G., Wandrascheck, *Debreczenben* Rotschnek, *Szegeden* Barcsai, *Aradon* Elias Armin, Ring, *Temesvárott* Tarcsay, *Ungvárott* Hoffmann, *Lugoson* Vértes L., *Zágrábban* Mittelbach gyógyszerészeknél. Továbbá minden nagyobb gyógyszertárban. Csak akkor valódi, ha *Anton J. Czerny* névvel el van látva. Levélczim és gyár

Czerny J. Antal Bécs, Währing, Carl-Ludwigstrasse 6. sz. (saját házában.) 688

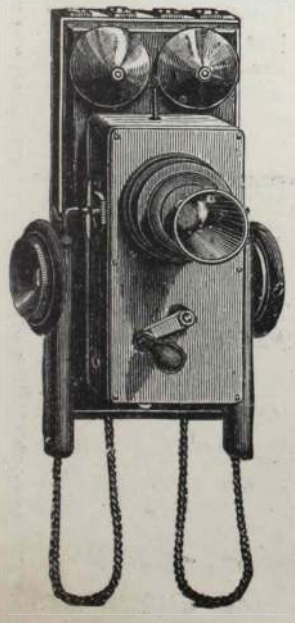

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat

legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8. 604

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

Ezer eszközről szóló kimerítő képes árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök.

Czélszerü karácsonyi ajándékokat küld szét

STORCH EMIL

KÖZPONTI ÁRUHÁZA BÉCSBEN, I., WOLLZEILE 34.

utánvéttel vagy a pénz előleges beküldése mellett. — Nem tetsző árukat szívesen kicserélünk.

Munka-szekrény

gyönyörü játékszer leányok részére. Igen elegáns kaszettaban tartalmaz mindenféle szövetéket, comoost, gyapotot, czérnát, horgolást, kötést stb. indeme anyagok megkezdett munkával.

Ára 1 frt 20 kr.

Baba-butor

legerősebb minőségben, 12 darab igen erős kemenyfa dobozban, igen finom kivitelben. A székek és a diván ká pitos munkák és bojtokkal diszitettek.

Ára csak 1 frt.

Ujdonság Chikágóból!

Macska

tüpárnának, diszitőtárgynak stbnek. Szövetből, szinekben bámulatos utánzat. **Gyönyörü ujdonság.**

Ára 1 frt 30 kr.

Mikádó ruha flanell.

Jótállunk, hogy szinét nem hagyja el. A legszebb uj, divatos, alkalmas női-, leány- és gyermekruhákra, továbbá háló-kabátokra stb. stb. Igen czélszerü viselet. 10 méter elegendő egy teljes ruhára

Ára 2 frt 70 kr.

Komplet karácsonyfadisz.

Áll 120 pompás ujdonságból, ugymint: gyertya és gyertyatartó, lampionok, üveggolyók, karácsonyfa-csúcsok, arany- és ezüst-haj, brillánspamut, karácsonyi ember, gyémánt utánzatok, gyémánt csillagok stb. stb. igen izléses összeállításban.

Egy doboz csak 2 frt 50 kr.

Jute futó szönyegek.

Jaquard minta, elpusztithatlan. Igen kedvelt nehéz fajta, erős czérnás kötéssel, mindkét oldal teljesen egyenlő.

Egy 10—11 mét. hosszuságu drb. csak 3 frt.

Általános dörzsölő gép

zsemlye, czukor, dió, csokoládé, mandola stb. szétdörzsölésére. Nélkülözhetlen minden háziasszonynak.

1 drb 1 frt 60 kr.

Halifax korcsolyák

urak, hölgyek és gyermekek részére. — Mindennemü kulcs nélkül, elérhetetlen tartással.

1 pár 1 frt 50 kr.

Ló takarók

nehéz minőségü, szürkés barna 2 gömbölyded bordürrel, 190 cm. hosszu, 130 cm. széles.

1 darab 1 frt 40 kr.

Alkalmi vétel!

Gazdasági-

v. konyha-mérleg

minden háztartásban nélkülözhetlen, pontosan és preczize működik. 10 kgr horderővel. Tartósan elkészitve.

Csak 2 frt 90 kr.

Kaucsuk csuklyák.

Legfinomabb minőségü. Legjobb védőszer szél es eső ellen. Nélkülözhetetlen mindenkinek, a kinek szabadban van dolga.

Egy drb 30 kr.

Előbbi ára frt 1.60 dbként.

Gyapju fichu

legjobb minőségü, finoman kiállitva, minden praktikus és divatos szinben.

Igen melegen tart.

Azelőtt 1 frt, most

drbja csak 50 kr.

Gyapot-áruk

Házi len	4/4 szél.	23	m.	frt 4.50
« «	5/4 «	23	«	« 6.—
Chiffon	I. rendü	23	«	« 5.50
«	II. «	23	«	« 5.—
«	III. «	23	«	« 4.50
Ágynemü		23	«	« 5.80
Nankings.	v. kek	23	«	« 5.20
Nanking	vörös	23	«	« 6.20
Oxford		23	«	« 5.—
Damast	grádli	23	«	« 7.—
Virágos	«	23	«	« 8.—

Kávé-készlet

valódi cseh porczellánból, arany széllel és elegánsan mintázva, komplet 6 személyre 3 frt 30 kr.

Thea-készlet

komplet 6 személyre 3 frt 75 kr.

Hozzávaló tálcza keményfából 2 frttól 2 frt 50 krig.

Csomagolásra való láda 40 kr.

Legszebb ajándék gyermekeknek,

Laterna Magica.

Kitünő készülék 48 képpel elegáns dobozban 1 frt.

Elegáns keményfadobozban 2 szárnyfedővel és hordáshoz való füllel 2 frt.

Figyelmeztetés.

Mindenki, aki bármely csekély összeg erejéig Storch Emilnél megrendelést tesz, az egyszerü felszólitásra **bérmentve és ingyen** kapja meg a **Gólya** czimü havi folyóiratot, mely gazdag szépirodalmi tartalma mellett egész tárházát mutatja be az olcsó házi czikkeknek, ugy, hogy a Gólyát olvasva, minden takarékos háziasszony föltalálja azt a forrást, hol minden szépet és jót a legolcsóbban szerezhet be. 712

Saját hazai gyártmány.

Röviditett sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

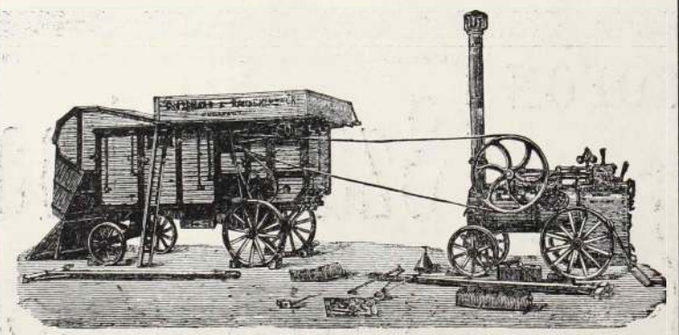

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

igazgatósága.

610

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

Hajfiatalitó.

Aki e nemü szerek iránt már teljesen elvesztette bizalmát, annak szeremből csak egy próbát ajánlok, s kezeskedem, hogy 8—10 nap mulva *az ősz haj eredeti fényét és fiatalos szinét visszanyeri, a korpaképződést és hajhullást 3—4-szeri használatra megszünteti* és igy a haj növését is elősegiti. *Ára 1/1 literes üvegnek 1 frt 50 kr.* 664

Kapható **TÖRÖK KATALINNÁL Budapest, Páva-utcza 13.**

TAKÁTS LAJOS

füszer-, bor- és csemege-kereskedő

BUDAPESTEN,

IV. kerület, Hatvani-utcza 19. szám.

(Hatvani- és Magyar-utcza sarok.)

Ajánlja dusan felszerelt üzletéből különösen **saját töltésü Cognacját,** 1 lit. üveg * frt 2.—, ** frt 240, *** frt 2.80, 7/10 lit. frt 1.70, ugy **saját töltésü szadai és neszmélyi borait. Füszer-, csemege-, sajt-, rum-, tea- stb.** árukból.

első forrás.

Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság Budapest, VI., Aradi-utcza 8.

Kedvelt karácsonyi és ujévi

ajándékok.

Szinházi és tábori látcsövek, aneroid és higanyos barometerek, ablak- és szalon-hömérök, olvasó- és nagyitó-üvegek, távcsövek, stereoscopok, varázs-lámpák képekkel, füthető gözgépminták, villamgépek teljesen felszerelve, földtekék, globusok, ásvány-gyüjtemények, fényképészeti készülékek, rajzeszközök nagy választékban.

Rendelés előtt hozassa meg magának mindenki részletes és dúsan illusztrált árjegyzékeinket, melyeket bérmentve küldünk szét.

Vidéki rendelések azonnal expediáltatnak.

CALDERONI és TÁRSA

Váczi-utcza 30. **BUDAPEST,** Kis-hid-utcza 8.

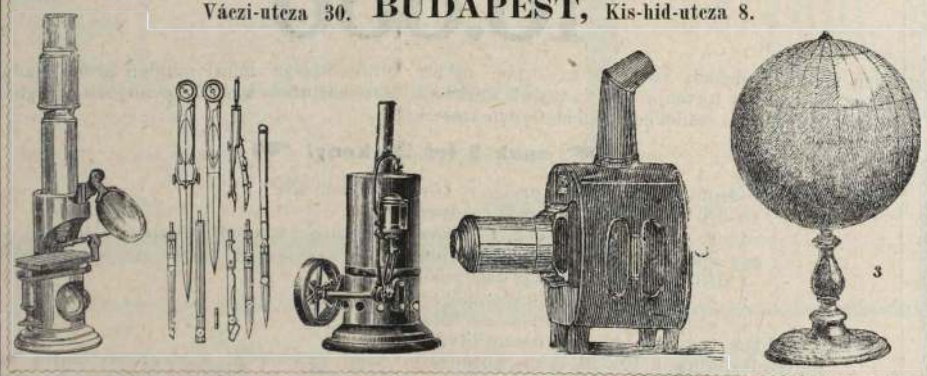

CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti a eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden verőre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50**. Különn a «**COLUMBUS**» verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által;

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerekképes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Narancs és czitrom

5 kilós posta-kosárban, franko minden postaállomásra utánvéttel	1.50
1 hordó oroszhal franko küldve	1.50
Datolya marokkói legszebb	1.60
Datolya Kalifat	—.60
Füge legszebb szultán dobozokban	—.50
« « szmirnai	—.40
« « koszoru	—.24
Czukrozott gyümölcs, kevert	1.80
Maroni görczi legnagyobb	—.28
Mandola papirhéju franczia	1.60
Mogyoró olasz kiváló szép	—.72
« szicziliai	—.60
« feltört	1.—
Malaga szőlő, kiváló minőség	1.50
« « legfinomabb	1.30
« « finom minőség	1.20
Aszalt szilva boszniai, válogatoltt, nagy	—.48
« « « I. rendü	—.32
Hámozott szilva Brünella	1.—
Görczi füge savanykás	—.50
Szultán kenyér Rahatlekum	2.—
Nougat mandolás török csemege	2.—
Sutschuk szultán kolbász 1 drb	—.20
Ananász 1 drb üvegben	2.—
» 1 « dobozban	1.40
Tiroli dió vékony héju	—.28
Erdélyi dió	—.32
Franczia dió	—.52

Vidékre megrendelések 5 kiló vételnél, esetleg vegyesen is rendelve kilónként, ingyen csomagolás és postamentesen küldve 10 krral drágább.

SCHUSTER GYULA

füszer-, bor-, csemege-, thea- és rum-üzlete

Budapest, VI., Andrássy-ut 61. sz.

Fiók-üzlet: I., Döbrentei-tér 2.

Ne vásároljon czipőt

mig **Sárkány Dezső** czipészmester — **Budapesten, Kigyó-tér 2. sz. a.** lévő elsőrendü **lábbeli raktárát** meg nem látogatta. Ezen jóhirnevü czéget annál is inkább ajánlhatjuk, mert kitünő saját készitményü **női-, uri- és gyermek-czipőit** szabott, olcsó árak mellett árusitja, miért is a n. é. közönség körében a legnagyobb keresletnek örvend.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve.

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

BUDAPEST,
Váczi-utcza 12.

Eisenschiml és Wachtl

a fenyképészet
és rokon szakmák összes
kellékeinek
GYÁRI RAKTÁRA.

BÉCS,
VII., Kaiserstrasse 62.

708

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Liliom-utcza 8. szám.

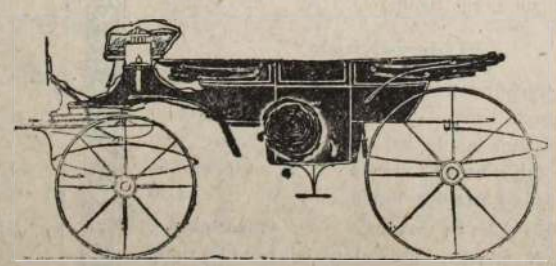

Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-

féle

Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznőnk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour" az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel" lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és pipereszappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik. 614

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnévnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár fin. zergebőr topán wichsbesetzczel	frt	5.—
1 pár orosz lak topán angol varrott	«	6.—
1 pár magas száru bagaria topán	«	7.—
1 pár gombos angol topán	«	6.50
1 pár angol Bergsteiger	«	6.—

Hölgyeknek:

1 pár zergebőr topán magas szárral	frt	3.50
1 pár posztó orosz lakkal	«	4.50
1 pár kesztyü bőr lakkal	«	4.50
1 pár gombos angol topán	«	4.50
1 pár füzős korcsolya topán	«	4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli comot czipők nagy választékban.

697

ALAPITTATOTT: 1854-ben.

Hüttl Tivadar

cs. és kir. udvari szállító

BUDAPEST,

V., Dorottya-utcza 14.

Legnagyobb raktár

Magyarországon.

Ajánlja bel- és külföldi **porczellán, majolica, angol fayence-készleteit.**

Eredeti meisseni porczellánból asztali kávés-, teás-készletek, figurák, terra-cotta diszitési tárgyak, fali képek és mükeramiai különlegességeket legdusabb választékban, továbbá **háztartások, szállodák, kávéházak, gyógyszertárak** részére

tökéletes felszereléseket

legjutányosabb árak mellett.

Képes árjegyzékek kivánatra megküldetnek.

Megrendelések legpontosabban eszközöltetnek.

10.000

igen finom karlsbadi szervisz az óriási raktár túltömöttsége miatt minden áron eladatik, hogy ez gyorsan történjék, legfinomabb karlsbadi porczellánból készült, gyönyörü virágbokrétákkal a legszebb szinekben befestett evő-szerviszt

csak 5 frt 20 krnyi

hallatlan olcsó áron adunk el. A szervisz a következőkből áll:

18 drb igen finom porczellántányérból;
4 « különböző sültnek, tésztának, salátának, compotnak szolgáló tálból;
egy igen elegáns leveses tálból fedéllel;
1 drb hosszudad mártás-csészéből aljjal;
1 « pompás mártás-csészéből;
1 « porczellán paprika- és sótartóból.

A czikkek vegyesen vannak összeállitva.

Figyelmeztetjük a tisztelt olvasóközönséget saját érdekében, a megrendeléseket minél gyorsabban eszközölni sziveskedjék, mert emberemlékezet óta ily kedvező alkalom eme minden családban, pensionátusban, vendéglőben szükséges és nélkülözhetlen tárgyak ily hallatlan olcsó áron való beszerzésére még nem volt és nem is lesz. A csomagolást személyzetünk ingyen végzi és csakis ládáért és szénáért számitunk 70 krt. E rendkivül még raktáron lévő kávés szervizek, legfinomabb karlsbadi porczellánból, virágokkal, madarakkal finoman befestve és aranynyal gazdagon diszitve 3 frt 20 krnyi rendkivüli olcsó áron adatnak el. Minden szervisz 6 pompás kávécsészéből, 6 aljból, egy gyönyörü kávéskannából, egy pompás czukortartóból és egy csinos tejkannából áll. — A küldés vasuton utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett történik. Kérjük az utolsó vasutállomásnak a pontos megjelölését. Czim:

APFEL MÓRICZ karlsbadi porczellán áruháza

Sprudelgasse 126 KARLSBAD.

MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK HAJÓZÁSI VÁLLALATA.

157.287/93. sz.
CIV.

HIRDETMÉNY!

A m. kir. államvasutak hajózási vállalata rendes gőzhajó járatait a Szávában az előrehaladott idényre való tekintettel Belgrád és Sabácz valamint Mitrovicza és Rácsa között **f. é. november hó 10-vel megszünteti.** Ezen naptól fogva tehát a gőzösök a Szávában további intézkedésig csak Sabácz és Mitrovicza között fognak naponkint a alábbi menetrend szerint közlekedni és p.:

LEFELÉ

Indulás:	**Mitrovicza szávapartról**	délután	**2**	órakor	—	perczkor.
«	« **város**	«	**2**	«	**15**	«
«	**Jarákról***	«	**3**	«	—	«
«	**Klénakról***	«	**4**	«	**15**	«
Érkezés:	**Sabáczon**	«	**4**	«	**30**	«

627

FELFELÉ

Indulás:	**Sabáczról**	reggel	**7**	órakor	—	perczkor.
«	**Klenakról***	«	**7**	«	**15**	«
«	**Jarakról***	«	**8**	«	**20**	«
«	**Mitrovicza város**	«	**9**	«	**20**	«
Érkezés:	« **szávaparton**	«	**9**	«	**40**	«

* Ladik állomások.

Jegyzet. A gőzös csatlakozik Mitroviczán az érkezésnél és indulásnál a Bpest és Zimony felé 2 óra 35 pkor d. u. induló 4611. sz. vonathoz, illetve Bpest-Zimony felől 12 óra 50 pkor d. u. érkező 4612 sz. vonathoz.

Figyelmeztetés. Tekintettel a késő őszi időjárásra, melyben hosszabb hajóut a ködös idő következtében bizonytalanná válik, figyelmeztetjük az utazó közönséget, hogy Belgrád és Sabácz között a közlekedés a legczélszerübben Indián történhetik meg és pedig: Indulás vasuton Belgrádból 8 óra 5 pkor d. e. érkezés Mitroviczán 12 óra 50 p. d. u. innen indulás hajóval Sabáczra 2 órakor d. u. érkezés Sabáczon 4 óra 30 p. d. u. Az ellenkező irányban indulás Sabáczról reggel 7 órakor érk. Mitroviczán 9 óra 40 p. d. e. innen vonattal tovább indulás 2 óra 35 p. d. u. érkezés Belgrádon 7 óra 05 p. este. A hajó és vasut összesen kerül Belgrádból Sabáczra vagy megforditva az I-sö helyen 3 frt 80 kr., a II-ik helyen 2 frt 75 kr., a III-ik helyen 1 frt 75 kr.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előírás szerint,** jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok díjtalanul elhelyeztetnek.

A legujabb kantárrugók kaphatók.

Dr. Lengiel Fr.-féle

nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a' ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a börnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

Karácsonyfa-diszitések

BISENIUS F. C.

jelenleg

Bécs, I., Singerstrasse 11. szám.

4929. számu telefon.

Legolcsóbb nagybani gyári árak.

Feltünő ujdonság!

Izzó- és kristály-gömbök ugyszinte tojások 12 krtól feljebb.

Közvetlenül behozott

japáni karácsonyfa-lampionok drbként 6 kr.

Csodálatosan tündöklő gömbök

3 krtól — *gyümölcsök* 8 krtól, — *diók* 6 krtól — *tojások* 10 krtól feljebb.

Kiváló ujdonságok és üveggyümölcsökben és kecses képzeleti lógókban.

UJ! ELÉGHETLEN DISZ

Hópelyhekben és lángmentes **hóvatta** nagy csomag 12 kr., **jégguirlandok** és **karácsonyfuhaj**

Uj alkatu fényvisszaverő diszek,

ugyszinte **angyalok** és **csillagok** a fák felső csucsai részére darabonként 8 krtól feljebb.

Árjegyzék az ezernyi eredménydits és legujabb karácsonyfadiszekről ingyen kapható.

Fióküzletem sehol sincs.

ÁRVAI J. ÉS TÁRSA

Czégtulajdonos: **MEZEY GYULA**

osztr. császári — **magyar királyi**

udvari

selyem- és divatáru-kereskedő

BUDAPEST

PÁRIS 11. Rue de Conservatoire — Bécsi-utcza 9. — **LONDON** 70/71 Fore Street

Van szerencsém a n. é. közönséget értesiteni, hogy párisi és londoni bevásárlási utamról visszatérve az őszi idény legujabb alkotásait sikerült megszereznem, melyeknek szives megtekintésére van szerencsém czennel felkérni. 6 5

A tisztelt hölgyvilághoz!

Van szerencsénk tisztelettel tudatni, hogy **hatóságilag engedélyezett**

Végeladásunk

már csak rövid ideig, **1894. február 1-ig** tart, és addig az egész raktárnak minden áron el kell adatni.

Alkalom kinálkozik tehát különösen

KARÁCSONYI ÉS UJÉVI AJÁNDÉKOKUL

ujdonságoknak,

selyemáruk, peluchê-ok, bársonyok, csipkék, szalagok, függönyök, bélésáruk, diszitések stb. stb.-ben

csekély áron való beszerzésére.

FISCHER MÓR ÉS TÁRSA

Budapesten, bécsi-utcza 4. sz., az országos központi takarékpénztár épületében.

715

A

„Magyar Történeti Album“

a legdiszesebb magyar történeti munka lesz, mely eddig a sajtót elhagyta. Nem kevesebb, mint ***ötven pompás különféle színekben festett képet fog tartalmazni,*** *melyek a magyar történet legkimagaslóbb és legmagasztosabb jeleneteit fogják ábrázolni.*

A „Magyar Történeti Album“

a **„SZABAD SZÓ“***-hoz hasonló nagy alakban,* ***rendkivül finom vastag papiroson, müvészien diszitett kötésben*** *fog megjelenni. A képeket kitünő magyar müvészek készitik és a mellé csatolt szöveget, Magyarország történetét, egy fényes tollu irónk irta.*

Ennek a diszmünek ára

két forint *lesz.*

Megrendelhető a „Szabad Szó“ kiadóhivatalában, Budapest, VI., Teréz-körut 41

Azok, kik

a „Szabad Szó“-ra

bármely naptól fogva egy negyedévre 3 frttal előfizetnek,

a „Magyar Történeti Album“-ot

*** ingyen kapják. ***

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

a «Magyar Géniusz» mult félévi folyamára (1893. január junius hónapokra) tetszés szerinti szinekben és rendkivüli diszes kiállitásban 1 forint 30 kr.-jával megrendelhetők

a „MAGYAR GÉNIUSZ“ kiadóhivatalában

Budapest, VI., Teréz-körut 41. sz.

KERTÉSZ TÓDOR müipari ujdonságok tára

Budapesten, Dorottya-utcza 1. szám.

***** Kiállitás karácsonyra megjelent ajándékokról már 1 frton alól 200 frtig *****

Uj czélszerü találmányok a háztartás, buffet, játszó-, iró-, dohányzó- és munka-asztalokra. Mikádó-szobák berendezéséhez. Roccoco, fali- és kandalló-órák. Diszkancsók, felköltő órs 3.60. Vadász-, lovag- és más sportdisztárgyak. Chinai curiositások. tea-asztalok. tea-ástök. Ágas gyertyatartók, hármas toilette-tükrök 10, 12—36 frtig. Vézák, álló naptárak, szalagos függő örökös naptár 1 frt Makart-rámák 1 frt 40 kr.-tól egész 30 frtig. «Szász» porczelán csipke figurák 1.30. Spanyolfalalbumok. Likör-készletek, csemegekés-állvány. Csinos kis ajándékt nippes-tárgyak. Bőrárú dombor diszitéssel, pénztárca zománcz betüs 1 frt, berendezés iró-mappa. Varró- és toilette-necessairok és munkásosár. **Teljes irószatal-készlet** 6—100 forintig. Szentoltviz-tartók, cseugetyü. Diszes thermometer. Flóbert-puska 9—23 frtig. Fegyverek. Revolverek. Báli és hangverseny legyezők 2—35 frtig. Onyx, Aluminium-tárgyak. Valódi bronzfigurák frt 1.40-ig.

Csillogó, ragyogó, fényes karácsonyfa-d szék. Biztonsági vas karácsonyfa állvány 2.50. Ezüst szál, rezgő csillag tuczatja 30 krtól 1.20. Szines üveggolyók áreziállal darabja 10, 15 és 20 kr. Ragyogó páramis a fa meggére 15, 35 krig. Kis tamburin 15, 25 kr. **Elléghetlen** gyapot a fa havassá tetelére 20 kr. Angyalok a karácsonyfa hegyére 90 kr **Lebegó angyalok** az ágakra, mozgó szárnyakkal 40, 60, 1—6 frtig. Tréfás mozgékony majom 35 kr. Könnyen felszisíthető csillogó gyertyafartók tucznta 40, 60, 72 kr. Elléghetelen csillogó asbest-hó, a fára szórható 20 krajczár Lampionok tucznatja 1.20. Rablólampion gyertyával darabja 15, 20, 40 krajczár. Ragyogó arany és ezüst **reggharmat** 20 krajczár. Arany, ezüst és szines hajszál 40 krajczár Diáara. Aranyozó és ezüstöló füst 10 kr. Arany és rubin **czillagok** 30—60 krig. Gyémánt csoppok tucznatja 45 kr. Szines gyöngylánez 20, 35, 50 kr. Felnyitható arany diók dbja 10, 40 kr. **Ezerféle bonboniérek** dbja 10, 15, 20—50 krig. Fényes gyöngysodrony ezüst szállal körülfonva 20 kr. Bármatosító por 10 kr. Palaczk ik rrel töltve 10 kr. Tezsgyivel 15 és 20 kr. Sőrészpohár czukorral 10 kr. Gyöngysodrony a tárgyak feleresitéséhez 10 kr. Szines viaszgyertyák tezja 20—40 krig. **Renaissance-gyertyák** 30 darab 60 kr. Szemzáczios gyertyák, a fán egyszerre gyulnak meg, tucznatja 42 kr. **Bagnesium-sodrony** vakitó fénynyel ég, egy boritték 10 kr. **12 drb vegyes bonboniére** 60, 1.20, 1.80, 2.40, 3 frt. Rezgő arany és ezüst üstökös 30 kr. Szines gelatin lobogók 15 kr Ragyogó pillangó 5, 15 kr. Arany és ezüst halacskák 5—15 krig. Cseresznyé párja 10 kr. Ragyogó ezüst guirland 2 mtr 20, 40 kr. Karácsonyfa-gyujtó és eloltó készülék 50 kr. Uj: Csillámló fenyőtobor 5 kr. Betlehem 3.20, 10.80, 25 forintig. Rezgő arany és ezüst gömb 10 kr. Nagy rezgő csillag a fa hegyére 30 krajczár. Csillámló fürtök tucznatja 60 kr. Csillogó kagyló-bonboniere 10 kr. Jégcsapok 10 krajczár.

Czélszerü egy fának teljes feldiszitésére az itt elősorolt tárgyakból egy egész összeállitást rendelni, melyek 5, 10, 15 és 20 forintért kapható.

Kedélyderitő tréfásmeglepetési tárgyak és komikus alaku dobozok. Attrapok ajándéktárgyak elrejtésére. **Tréfás** vexáló tü-elemjátékok. **Csinos tombola nyeremény-tárgyak összeállitása 5 frttól felfelé.**

Mulattató és tanulmányos játékok leányoknak és fiuknak. Törhetlen, mosdathaló fin. babák ingecskében frt 1.90—4.20-ig. Öltöztetett baba 1.20, 2, 5, 20 frtig. «Baba tünder», papa mama hivó babák frt 2.20, 3.15 egész 4 forintig. Porczellánfejü hajas babák mozgó tagokkal 1.20—3 frtig. Mulatságos birkozó bonyák és baba 90 krtól 90 krig. Diszes kofler babával és öltözékkel 1.60—10 frtig. Takaréktozhely 60 kr. 10 frtig. Camezett konyhaedény 70—2.60-ig. Porczellán-service 65—4 frtig. Baba toilette-asztalka 50 kr., 70 kr., 2.30—3.15. Járó és ütő baba óra 50 kr. Kis varró-gép használható 3 frt. Trombita 30—3 frtig. Caleidoscop 30 kr. Accordeon játszó érez-bug 70 kr. **Uj!** A vidám Molli, magától ugró kutya 60 kr. Agyon nevetni való 1.30—2.50-ig. Blondin a kötélen 1 frt. Mannlicher pisztoly 6.5 kr. Zenélő táncosnő hegedő 1 forint. Bibouquet 50 kr. Szájharmonikák 40 krtól 2 frtig. Kard, dob, csákó, puska együtt 2 frt. Czilindertonák 50 krtól 6 forintig. Gyermekostor 20—80 krig. Kocsi 60 krtól 6 frtig. Csikós vagy huszár lovon 1.50, 2.—. Amerikai lovak gyeplővel igazithatók 60 krtól 12 frtig. Hintalovak 5—20 forintig. Gőperetes mozgójáték 60 krtól 25 frtig. Felállitható vár 3.50 Futó egér 70 kr. Berendezett istálló 2—7.50-ig. Vasmángorló 50 kr. Vasut pléhből 50 kr.-tól 9 frtig. Magától futó mozdony 90 kr. Képes-könyv elpusztithatlan 1.20—3 forintig. Zenélő doboz frt 1, 1.70—2.50-ig. Dobjos uszó állatok 25 kr. 2.50-ig. Szinház 70 krtól 12 frtig. Fényszereskedés 4 frt. Hegedü 1.50. Festékszekrény 50 krtól 4 forintig. Kocskarakó játék 6 képpel 60 krtól 3 frtig. Tirolermjáték 2 képpel 1.20. Amerikai préselt betüjáték 1.15—1.80-ig. Büvészkészlet 40 krtól 9 frtig. Lombfürész készlet 4 frtól 14 frtig. **Uj!** «Buffalo Bill» czélövészet 60 kr. «Mistikus kamra» 50 kr. «Lipus család a nyujtón» 50 kr. Magától futó Gigerlikocsi 45 nélkül 50 kr, **Laterna Magika** 80 kr.-tól 20 frtig. **Camera Obscura** 3—4.50-ig. Amerikai ajtó közé való csavarnélküli tornaléczkészlet frt 9.50—10.50 ig. **Uj!** Nyujtó, csavar nélkül az ajtó közé alkalmazható 10 frt. Hajóépitészet 5 frt. Bambusz épitészet 2—2.80-ig. Kagyló munkálat 3.30. A kis modelleur 4.85. **Fröbel** játékai: Pálcikarakás 3 forint. Fecskendőfestészet 1.80—5.50-ig **Richter** féle **épitőiskola kövekkel** felállitható figurákkal 80 krtól 17 frtig. Csörgők 30—50 krig. Sivitó gummi játékszerek 25 kr.-tól 2.80. Zenélő bohóez 2.40—10 frtig. **Ariston** zenélőszekrény 6 remdarabbal 20 frt. **Uj! Symphonion** svájczi zenélő szekrény 8 frt, zenedarabok hozzá 40 kr. **Uj!** Uraphon» 6 érczkottával, frt 6.— **Uj!** «Helyken» 6 papirlemez kottával frt 8 **U** 1 «Ariosa» 6 érczkottával 15 frt. **Társasjátékok.** **Uj!** Halma 2 vagy 4 személynek 2.50, 3.20. Virág-negyes 1.80. Tombola 85 krtól 2.60—20 frtig. Lotto 80 krtól 5 frtig. Lóverseny 1—6 frtig Városfrom 2.20—3.40-ig. A vig egyszeregy 1.60. Harang és kalapacs 40 krtól 4.50-ig. Go-Bang, chinai elmés társasjáték 2 személynek 2.30—3.60-ig. Tivoli 3.80—8 frtig. Domino szolid fadobozban 1.20, 3.20—8 frtig. Sakkjátékok 2.80—15 frtig. Damtábla kövekkel 1.70. Reversi játék 90 krtól 2.15—9.50-ig. **Uj!** Macskas képa. 50 kr. 1.80. **Uj!** Tüddedy Winks 75, 1.50. **Uj!** Schönlaumfeld aj számoló gépe 70 kr. **Uj!** Müvirág-készités 50 kr. **Korcsoly k: Halifax** 4 frt **nikelezett** 6 frt; **Uj! Hungária** 5 frt; **Rohonc y-Columbus:** gyermek frt 7.50 női 8 frt; férfi 8.50; **Achilles** bokaszij frt 1.20

Megrendeléshez nagy képes arjegyzéket mellékelek. — Meg nem felelőt visszavesz

KERTÉSZ TÓDOR.

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizmüvek** és **csatornázások** épitésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindeme munkálatokat kiváló szakerők vezetése mellett a legnagyobb tökélyjyel végezvén. E helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** ugy légszesz mint villamvilágitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot fordituuk a szinten ezen osztály keretebe tartozó: **központi fütések, szárító-kamrák, szellöztetések, gőzfőző-, mosó- és fürdő-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **fémöntöde és mechanikai mühely,** gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közeliss merest kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fő- é viztelenitő-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünő anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények,** bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkáink szinten egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitő gyári müheiyben állittatnak elő és az érdekelt szakközökben már régi idő óta teljes méltányást találnak. Megemlitjük végül az általánosan elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszüröket,** melyeket ugy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiak bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertötlenitő készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütö-aquariumaink, dohfuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkeink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül még több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudositással szolgálni. Amidőn hazai iparvállalatunkat ujolag is nagybecsü párfogásába ajánlnók s a tisztelt közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk kitünő tisztelettel **ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság.**

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

Hein János

BUDAPEST,

Kerepesi-ut 82. sz.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések

és

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra

Az „Országgyülési Értesitő“

kiadásában megjelentek

„ÁGAI BÉLA TÁRCZANOVELLÁI.“

A diszesen kiállitott kötet

a „Magyar Ujság“ kiadóhivatalánál kapható.

Ára **1** forint, vidékre bérmentve **1** forint **5** kr.

Baume de Vènus

Finomitja, fehéritia a bört, megvédi a fagytól. Gátolja a borgyulladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek.

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

Második évfolyam. 52. szám. 1893. deczember 24.

MAGYAR GÉNIUSZ

TÁRSADALMI, IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI HETILAP.

SZERKESZTŐSÉG: VI. ker., Eötvös-utcza 10. SZERKESZTIK: HEVESI JÓZSEF * KARCZAG VILMOS KIADÓHIVATAL: VI. ker., Teréz-körut 41.

TARTALOM:

Szabolcska Mihály: *A mi karácsony esténk.* — T. olvasóinkhoz. — Lazzaróni: *A Hét.* — Abrányi Emil: *Margit.* — Szerelmesek párbaja. — Sebők Zsigmond: *Az elveszett fiú.* — Lauka Gusztáv: *Regedal Árviláról.* — Karczag Vilmos: *Regény.* — Feleki Sándor: *A fenyőfa.* — Vértess Dezső: *A mi kutyánk.* — Seress Imre: *Leona.* — Fr. Klotild: *A karácsonyfa regéje.* — Murai Károly: *A medaillon titka.* — Lazzaróni: *Ivette Guilbert Budapesten.* — Vázsonyi Jenő: *A féreg.* — Hevesi József: *Tiz. év után.* — Egy karácsonyest az indiai tengeren. — Ivánovics József: *Gondolsz-e rám . . . ?* — Rudnyánszky Gyula: *Szerelem.* — Emin: *Epilog.* — Irodalom. — Szinház. — Képek.

KATZER JÓZSEF

szücsmester,

az arany érdemkereszt tulajdonosa és Ő cs. és kir. Fensége József főhg udvari szállitója.

—— ALAPITTATOTT 1856 évben. ——

Legfinomabb bel- és külföldi **szörmeáruk, szörme-felöltők, mantillák és divatgallérok a legujabb franczia és angol minták után, karmantyuk, boárok, sapkák,** stb. stb.

Utazóbundák, nemez- és szörmés-csizmák, lábzsákok, lábkosarak és takarók.

Üzleti elv: Az áru valódiságáért kezesség, szolid munka és szabott ár. Üzleti helyiség, raktárak, műhelyek és lakás:

BUDAPEST, VI., Ó-utcza 44.

Bővebbet az árjegyzék.

Minden fáradság nélkül egy ház-tartás csak 2 kr költséggel (mert az elvitel levelezőlap által megrendelhető a télen át használt téli ruhát, szörmefélékét, függönyöket, stb. biztos és a legfigyelmesebb gondozás alá helyezheti az első magyar moly ellen biztositó és megőrző intézetben
VI. ker., Ó-utcza 44.

Az árak a nagyterjedelmü és szakszerü berendezés folyán mérsékeltek.
A tárgyak e letétjegy és azon kitüntetett összeg beküldése után diitalanul szállittatik házhoz.

Karácsonyfa-diszitések

BISENIUS F. C.

jelenleg

Bécs, I., Singerstrasse 11. szám.

4929. számu telefon.

Legolcsóbb nagybani gyári árak.

Feltünő ujdonság!

Izzó- és kristály-gömbök ugyszinte tojások 12 krtól feljebb

Közvetlenül behozott japáni karácsonyfa-lampionok drbként 6 kr.

Csodálatosan tündöklő gömbök 3 krtól — *gyümölcsök* 8 krtól, — *diók* 6 krtól — *tojások* 10 krtól feljebb.

Kiváló ujdonságok és üveggyümölcsökben és kecses képzeleti lógókban.

UJ! ELÉGHETLEN DISZ

Hópelyhekben és lángmentes **hóvatta** nagy csomag 12 kr., **jégguirlandok** és **karácsonyfiuhaj**

Uj alkatu fényvisszaverő diszek,

ugyszinte **angyalok** és **csillagok** a fák felső csucsai részére darabonként 8 krtól feljebb.

Árjegyzék az ezernyi eredménydús és legujabb karácsonyfa-diszekről ingyen kapható.

Fióküzletem sehol sincs.

Hein János

BUDAPEST,

Kerepesi-ut 82. sz.

Különlegességi üzlet

sétányok és kertek

ültetésére,

ujjá

berendezések

és

átalakitások.

Ismertetések és ajánlatok kivánatra

Szabadalmat

uj találmányokra eszközöl

RÉTHY JÁNOS

nemzetközi

szabadalmi irodája

Budapest, Erzsébet-körút 2.

Kerepesi-út sarkán, a népszinház mellett.

Az „Országgyülési Értesitő“

kiadásában megjelentek

„ÁGAI BÉLA TÁRCZANOVELLÁI.“

A diszesen kiállitott kötet

a „Magyar Ujság“ kiadóhivatalánál kapható.

Ára **1** forint, vidékre bérmentve **1** forint **5** kr.

Tartalékos tisztek

a legelegánsabban és izlésteljesen, olcsó árban felszereltetnek

WEINER és GRÜNBAUM

osztr. cs. és magy. kir. udvari szállitóknál,

Budapest, Váczi-utcza 27.

Árjegyzéket, mely minden katonai szolgálati jelentést és utasitást tartalmaz, ingyen és bérmentve küldünk.

Egyes szám ára 20 kr.

Ganz Izidor

czipő-raktára

Budapest, Haris-bazár

belső bolthelyiség 20. sz.

A legjobb hirnevnek örvendő czipő raktár

Uraknak:

1 pár fin. zergebör topán wichsbesetzczel frt 5.—
1 pár orosz lak topán angol varrott... ... « 6.—
1 pár magas száru bagaria topán ... ... « 7.—
1 pár gombos angol topán ... ... « 6.50
1 pár angol Bergsteiger ... ... « 6.—

Hölgyeknek:

1 pár zergebör topán magas szárral ... ...frt 3.50
1 pár posztó orosz lakkal ... ... « 4.50
1 pár kesztyü bör lakkal ... ... « 4.50
1 pár gombos angol topán ... ... « 4.50
1 pár füzös koresolya topán ... ... « 4.50

Gyermekczipők és csizmák nagy választékban, olcsó árak mellett. Ugyszintén téli comot czipők nagy választékban.

697

Saját hazai gyártmány.

Röviditett sürgönyczim: **Gazdasággépgyár, Budapest.**

Első magyar

Gazdasági gépgyár részvény-társulat.

Gyártelep: KÜLSŐ VÁCZI-ÚT 7.

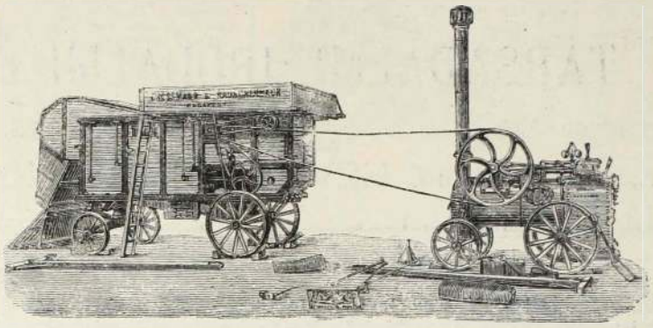

Gőzcséplő-készletek **első rangu** minőségben.

GŐZCSÉPLŐ-KÉSZLETEK

valamint a gazdaságban szükségelt

összes gazdasági gépekben

saját hazai gyártmány!

Részletes ajánlatokkal, árjegyzékkel és minden felvilágositásokkal szivesen szolgál a fenti gyár

igazgatósága.

610

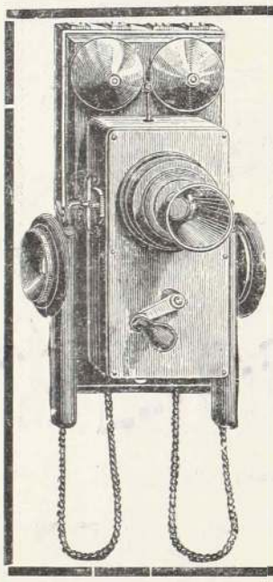

GRAFIT MIKROFON

szabadalom.

Hivatalos mérés szerint a hanghatásban és a hangnak érthető, tiszta visszaadásában a jelen idő legjobb mikrofonjait körülbelül 100 %-al felülmulja és a leghosszabb állami telefonvonal üzeméhez Bécs és Triest között (600 vagyis 1200 klmtr.) kizárólag elfogadtatott.

Központi telefonberendezéseket és telefonállományokat legolcsóbban ajánlunk.

Minden meglévő **bármely szerkezetü telefonberendezések** ezen **grafit mikrofonnal** elláthatók. **Házisürgöny, villámháritó és villamos világitási berendezéseket** jótállás mellett szállit és szerel

Deckert és Homolka

Budapest, V., Dorottya-utcza 8 604

SCHÖN ÁRMIN

legjobb hirnevü

czipőáruk gyára és raktára

(alapittatott 1860-ban).

BUDAPEST, váczi-utcza 2.

Ajánlja saját készitményeit bámulatos olcsó árakon.

Hölgyeknek:

	Párja frt
Elegáns aranyporos bőrczipő	2.50
Lakkczipő csokorral legfin.	2.50
Legf. bőr- vagy lasting komod-czipő	1.50
Fin. zergebőr magas gombolós topán	5.—
Ugyanilyen chevreaux bőr igen elegáns angol varrott talppal	6.—
Legfinomabb zergebőr czugos czipők, 16 cm. magas, elegáns, erős dupla talppal	4.—
Legfinomabb oroszlakk igen meleg, erős duplatalppal	5.—
Legfinom. oroszlakk, meleg bélés posztó betéttel	5.50
Legfin. keztyübőr 16 cm. magas, elegán	5.—
Legfinomabb keztyübőr angol varrással	5.50
Legfin. minden szinü atlasz báli czipők, legelegánsabb kiállitással	2.50
Legf. lasting czugos czipő szivforma elegáns Polonais	4.—
Legfinomabb borjubőr czipők regatta-czipő	2 frttól 3.80

Uraknak:

1 pár reggeli papucs vagy czipő legj. minős. nemez v. bőrből saját gyártmány	1.50
Legfinomabb borjubőr czipők a gondolható legjobb minőségü, erős	6.50
Ugyanaz dupla talppal	5.—
Legfin. szalonlakk czipő keztyübőrből angol varrással	6.50
Férfi gombolós topán	7.50
Koresolya-topán	7.—
Vizhatlan bagaria térdig érő cszizma, jó minőségü, kezes kedem a vizhatlanságért	14.—
Oriási választék fiu- és leány-csizmában (különlegességek) 3 forinttól	7.—

Egyéves önkénteseknek előirás szerint elkészitett csizmák és bakancsok. Tovább czipőáruk fiuk, leányok és gyermekek számára minden alakban, czugos vagy odalgombokkal, igen elegáns. **Az áruk tartósságáért kezeskedtetik.** Megrendelések vidékről, mérték szerint utánvét mellett a legpontosabban eljesittetnek. **Árjegyzékek ingyen és bérmentve küldetnek**

CZERNY TANNINGENÉ-JE

a legjobb és leghatásosabb

Hajfestőszer

mely ólom nélkül való és ártalmatlan mind a hajnak, mind a szakállnak, nemkülönben a szemöldöknek visszaadja már egyszeri használat után **sötét szőke, barna vagy fekete természetes szinét** a szerint, a milyen szinü a megőszülés előtt volt. Ezt a szint sem szappannal való mosdással, sem gőzfürdőben nem veszti el. Egy tégely ára 2.50 kr. Kaphatók továbbá rizspor, crémek, illatszerek stb. Hatóságilag védve és lelkiismeretesen átvizsgálva kaphatók

CZERNY J. ANTAL-nál

BÉCS. St., Walfischgasse Nr. 6.

Az orosz kápolna házában. Küldemények postautánvéttel azonna eszközöltetnek. Árjegyzék megtekintésre ingyen és bérmentve Raktárak a nagyobb gyógyszertárakban és illatszerüzletekben. Rendelmények 5 frton felül bérmentve küldetnek. Raktár **Budapesten** Török József gyógysz. Király-u. 12. sz. Továbbá **Komáromban** Kirchner. **Miskolczon** Dr. Herz. **Kassán** Wandraschek, **Debreczenben** Rotschnek, **Szegeden** Barcsai, **Aradon** Ring gyógyszerészeknél, Eliás illatszerésznél. **Temesvárott** Taresay. — Csak akkor valódi, ha Anton J. Czerny névvel van ellátva. — **Ezt a hirdetést megőrizni szivesked-jék, mert csak ritkán jelenik meg.**

TAKÁTS LAJOS

füszer-, bor- és csemege-kereskedő

BUDAPESTEN,

IV. kerület, Hatvani-utcza 19. szám.

(Hatvani- és Magyar-utcza sarok.)

Ajánlja dusan felszerelt üzletéből különösen **saját töltésü Cognacját,** 1 lit. üveg * frt 2.—, ** frt 2.40, *** frt 2.80, 7/10 l.t. frt 1.70, ugy **saját töltésü szadai és neszmélyi borait. Füszer-, csemege-, sajt-, rum-, tea- stb.** árukból.

első forrás.

Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.

1893. évi deczember 24. II. évfolyam. 52. szám.

MAGYAR GÉNIUSZ

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre ... 10 frt — kr.
Félévre ... 5 « — «
Negyedévre ... 2 « 50 «
Egyes szám ára 20 kr

SZERKESZTIK:
HEVESI JÓZSEF és KARCZAG VILMOS.
KIADÓTULAJDONOS:
A „MAGYAR GÉNIUSZ" IRODALMI VÁLLALAT RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG:
VI., EÖTVÖS-UTCZA 10. SZÁM.
KIADÓHIVATAL:
VI., TERÉZ-KÖRUT 41. SZÁM.

A mi karácsony esténk.

Óh az a mi karácsony esténk,
Igazi szent ünnep vala!
Ott volt velünk tán Betlehemnek
Minden jó égi angyala.
És szivről szivre ott repestek,
Mosolygón, ártatlan-fehéren;
Jobb földbe ige sohsem eshet:
Mint itt, e kis család körében,
«Krisztus Urunknak áldott születésén.»

Hogy áradt ajkunkról az ének!
A félhomály már ott lelé,
S nagy boldogan, egygyé fogózva
Szállt, szállt a nyitott menny felé.
S míg kis szobánkba béderengett
Az alkonyat s a hó világa:
Úgy tetszett, mintha Betlehemnek
Övezve titkos pusztasága,
«Krisztus Urunknak áldott születésén.»

A nagy karosszék zsámolyánál
Esengtük az arany regét,
Mely jó anyánk ajkán szövődve,
Szemünkből vette ihletét.
Most elborult arczunk haraggal,
Majd ujjongó örömre feslett,
Nyitott szemmel, nyitott ajakkal
Követve némán, a mik estek:
«Krisztus Urunknak áldott születésén.»

S ah, közbe milyen áhitattal
Kutattuk végig az eget,
Álmélkodó szemmel keresvén,
Vezérlő csillag, tégedet!
És hogy kigyúlt kis mécsvilágunk,
Meg is lelénk: anyánk szemében;
És csüggve rajtad, megtaláltuk
Keletnek három bölcse-képpen,
Krisztus Urunknak áldott születését.

... Jer, jer, ölelj át ujra engem,
Karácsony est bűbája, te;
Hadd járja lelkem most is úgy át,
Csodáid édes ihlete.
Töröld le a közönyt szivemről,
Mit e világban ráleheltek.
Emelj ki a fásult tömegből,
Hadd legyek én örökre gyermek:
«Krisztus Urunknak áldott születésén.»

Szabolcska Mihály.

T. olvasóinkhoz!

A ***harmadik*** *évfolyam küszöbén bizalommal fordulunk ezennel a* ***Magyar Géniusz*** *t. olvasóihoz és szives figyelmükbe ajánljuk hetilapunkat, mely immár megizmosodva halad a maga utján az előre kitüzött czél felé. Programmot az uj évfolyam kezdetén nem kell adnunk, olvasóink ismerik törekvéseinket, méltányolják azokat és ennek köszönhetjük, hogy a* ***Magyar Géniusz*** *mindinkább megerősödve és megizmosodva, mind többet és többet nyujthat előfizetőinek.* ***Gazdag, magas irodalmi szinvonalon álló tartalom, minél tökéletesebb illusztrácziók:*** *ime ez a mi főtörekvésünk. Képekben mutatjuk be hetenként az elmult hét nevezetesebb eseményeit, ugy hogy olvasóink nemcsak olvassák, de* ***látják*** *is azokat a nevezetes eseményeket és vezérlő férfiakat, kik, illetőleg melyek felé a mult héten a közfigyelem irányult. És ebben a tekintetben a* ***Magyar Géniusz egyedül áll az összes*** *illusztrált lapok között.*

Viszonzásul a nagy közönség rokonszenvének elhatároztuk, hogy előfizetőinket

páratlan kedvezményben

részesitjük, oly kedvezményben, melyre hiába keresnénk példát még a külföldi irodalomban is.

Elhatároztuk ugyanis, hogy a ***Magyar Géniusz*** *előfizetőinek az*

„OTTHON"

czimü képes havi folyóiratot is ***rendkivüli kedvezmény*** *gyanánt adjuk.*

Az ***Otthon****-ra fölösleges szót vesztegetnünk. E havonkint megjelenő diszes folyóirat egy példányát megküldtük előfizetőinknek, kik meggyőződhettek, hogy oly irodalmi művet kapnak havonként, mely egymaga is megéri azt a csekély előfizetési összeget. Az* ***Otthon*** *a legjobb irókat és a legkiválóbb művészeket számitja munkatársai közé és minden száma tele van a legjobb irodalmi művekkel és illusztrácziókkal. Minden egyes füzete közöl vagy* ***tiz*** *elbeszélést a legjobb iróktól és különös figyelemmel van a külföld legujabb termékeire. Közöl ezenkivül állandóan egy* ***regényt*** *is, mely a karácsonyi mellékletből, hogy a* ***Magyar Géniusz*** *előfizetői teljesen befejezett könyvet kapjanak, ki van hagyva.*

A ***Magyar Géniusz*** *az* ***Otthon****-nal együtt bőségesen ellát egy családot egész hónapon át irodalmi olvasmányokkal.*

A ***Magyar Géniusz*** *képes hetilap és az* ***Otthon*** *képes havi folyóirat előfizetési ára együttvéve*

egész esztendőre 12 frt, fél évre 6 frt, negyed évre 3 frt,

vagyis ***12 frt egész évi előfizetésért*** *kap az előfizető egy rendkivül diszes kiállitásu, magas irodalmi szinvonalon álló, aktuális képeket tartalmazó, előkelő hetilapot, továbbá a 12,* ***mondd tizenkét kötetből*** *álló, havonkint megjelenő folyóiratot, az* ***Otthont,*** *melyről a közönség és a kritika egyhangulag elismerte, hogy az a legelső és legelőkelőbb folyóiratunk, mert körülötte csoportosul a magyar irodalom és művészet szine-java.*

Az ujév előtt belépő előfizetők már megkapják az Otthon karácsonyi számát, mely egész kincstára a magyar irodalmi és művészi termékeknek.

Előfizetni különben magára a ***Magyar Géniusz****-ra is lehet; és pedig egész évre 10 frt, fél évre 5 frt, negyed évre 2 frt 50 kr; — mig az* ***Otthon*** *előfizetési ára egész évre 6 frt, fél évre 3 frt. —* ***Együttvéve a Magyar Géniusz*** *és az* ***Otthon*** *egész évre 12 frt, fél évre 6 frt, negyed évre 3 frt.*

Az előfizetési pénzek a kettős irodalmi vállalatra a ***Magyar Géniusz kiadóhivatalához Teréz-körut 41.)*** *küldendők.*

A HÉT.

— A karácsonyi mellékletről. —

Csöngetnek.

— Ugyan ki háborgat ismeg?

A cseléd behozza a névjegyet:

PUBLIKUM.

— Vezesse be.

Egy öreges ur lép be a szobámba.

— Bocsánat, hogy háborgatom, — kezdi — képzelem, most karácsony előtt mennyire el lehet foglalva. Bizonyára a karácsonyi melléklet számára dolgozik most is.

— Ugy van, Uram!

— Megengedi, ha e kérdésre vonatkozólag elmondok egyetmást. Az vezetett önhöz, hogy panaszkodjam. Önök, ujságirók, teljesen félre értenek bennünket. Nekünk nem kell a rengetek sok karácsonyi melléklet, mely megrontja ünneplésünk nyugodalmát s lázba ejt. Nem kell.

— Nem? — szólék meglepetve. Hiszen a szerkesztőm ezzel csak nyerni akar az önök szemében? Az önök nevére hivatkozva nincs már sem éjjelünk, sem napalunk. A nyomda ugy el van foglalva, hogy nem birjuk. A karácsonyi számra nem lehet idejében irni semmit. A krónikát ime már ma, szerdán meg kell irnom, különben elmaradna. Hónapok óta versenyzünk a képviselők utáni futkosásban. A vidéki szerkesztők kétszer is felrándulnak a fővárosba, kifizetik előre a czikkeket, a mi által kötelezővé teszi azok megirását. Hogyan, önök nem reflektálnának a karácsonyi mellékletre? Ez lehetetlen.

— S mégis ugy van. Mi szeretjük az önök buzgalmát. Hát azt hiszik, hogy egy jó, érdekes számért feledjük az egész esztendő botrányait? Feledjük, hogy milyen gyászos izlésváltozást terjesztettek, hogy családok nyugodalmát forgatták fel, hogy szent ideáljaink nimbusát tépdesték meg, hogy szenzációikkal lelkünk egyensulyát zavarták fel, nem, nem, a karácsonyi mellékletek fénye nem kárpótolhat az egész esztendei bosszuságért. Mi tisztában vagyunk önökkel, a mi könnyebb is. Hiszen önök naponta elárulják magukat. Kártyáikba látunk. Ösmerjük titkos és nyilt czéljaikat. Tudjuk, hogy mire reflektálnak. Tudjuk, hogy most pajtáskodás, majd hatalomvágy vezérli tollukat, legkevesebb esetben az igazság. A karácsonyi szám ezeket nem feledteti el.

— Hiuság ember a neved! Ha mi a karácsonyi albumba benyomatjuk az ön nevét, igy la:

Szabó Sándornak

boldog ünneplést kiván

a Hirmondó.

Ez az, a mi önökre hat, ösmerjük mi az önök Achilles sarkát. Önöknek szenzáczió kell, ép az. Ha önök annyira perhorreszkálják, jó, ne fizessenek elő a szenzációkban utazó lapra. De nem, önök ép a szenzációt keresik. «Olvastad?» «Mit!» «Nyolczszorosz gyilkosság». «Hol?» «A K. G.-ben». «Pinczér a K. G.-ét!» Ki érdeklődik önök között egy szellemmel megirt csevegés vagy elmeerőtől duzzadó vezérczikk iránt? Igen, ha Wekerlét szidják, ha Szilágyit gúnyolják, ha egy államtitkárt felfalnak, ha egy miniszteri tanácsost tönkre ütnek. Akkor a lap — *jó*. Ismerlek téged, szemérmes József!

— Nincs igaza, — szólott vendégem. Nincs!

— Ugyan, ugy-e?

— Igen. Önök kezdték, most már beugrattak minket is.

— Tetszett volna erélyesen és makacsan a régi jó rendszer mellett maradni.

— Ki tudta ezt előre?

— Lám, lám!

— Ki sejtette, hogy ilyesmikkel fog végződni. Most már merő nyugtalanság az ember sorsa. Mindennap belekerülhet a leleplezéseket hajszoló lapokba. Hogy valaki elméletben szocziálista, s a mellett nyilvános állása van, ez már leleplezésre méltó tárgy önök előtt. Szomoru viszonyok ezek!

— Késő eső után köpenyeg. Emlékszem, hogy mennyire gáncsolták azt a lapot, mely most leleplezéseivel beszéltet magáról, akkor, a mikor még a régi rendszert szolgálta. Most már veszik. Most már karácsonyi mellékletekre van szükség.

— A külföldön ez nincs ugy. A *Figaro* nem ad ki egyszer egy évben jó lapot, hanem *mindennap*. Ez a külföldi lapok sikerének titka.

— Igen, de ott önök, tisztelt publikum, máskép támogatják a lapokat. Meg ott nagyobb is a közönség.

— Ugy látszik nem vagyunk egy véleményen.

— Bizony-bizony ugy látszik.

— Nem akarom önt tovább háborgatni.

— Bocsánat, be kell fejeznem a heti krónikámat. Ez a láz is az önök kedveért fogott el. Én önöket, a publikumot hibáztatom.

— Én pedig önöket, irókat.

Lazzaroni.

MARGIT.

Könnyü annak dalra kelni
Hűségéről énekelni,
A ki téged foghat át,
Mert annak nem láncz a hűség,
Hanem édes gyönyörűség,
Mely mindig több üdvöt ád.

Könnyü annak írni hévvel,
Sikra szállni Margit-névvel
Jó poéták versenyén.
A ki ott él közeledben,
Ott pihenhet szép öledben
S azt mondhatja rád: Enyém!

Könnyen irom e poémát,
Mert imádom ezt a thémát,
Bár adnák föl mindig ezt!
Halljátok? Rim rímre csattan,
Mint a bimbó, ha kipattan
Vagy madár ha dalba kezd.

Mint a forrás, felszökellő,
Este támadt gyönge szellő.
Rózsán bolygó fuvalom,
Halk fohász, mely égre lendül,
Úgy ömlik ki a szivemből
Minden rólad irt dalom.

Hány ember tör hatalomra,
Hányat üz a dicsvágy szomja,
Rang s pénzvágytól hány beteg!
Nem dicsekvés, hogyha mondom,
Kaczagok e sok bolondon,
Mig szemedbe nézhetek!

Ók nem tudják, mi a béke,
Mi az összhang üdvössége,
Édes álom, hosszú csók . . .
Mi a fészek, hol kettecskén
Élhetünk, csicsergő fecském,
S oldalunknál a fiók.

Nagyszerü a végtelenség,
Csupa nagyság, csupa fenség,
Mig az ember semmi, por.
De világok milliója,
Azt a szivet nem pótolja,
Mely híven szivünkre forr.

Nem tudom, mit cselekedtem,
Hogy te rád méltóvá lettem,
Tán az isten szeretett . . .
De mig élek a világon,
Azt a perczet áldom, áldom,
Mely téged szívemre tett.

Esküm' viszem a halálba',
Bucsuzó szemem sugára
Hűséget fog vetni rád
Földi üdvöm drága képe —
S az öröklét gyönyörébe
Észrevétlen megyek át!

Ábrányi Emil.

RAFAEL HALÁLA.

HOGY VETI PAPIRRA MUNKÁCSY MIHÁLY ELSŐ GONDOLATÁT.

(Egy kitépett lap az ő albumából.)

SZERELMESEK PÁRBAJA.*

Néztél-e valaha tüzes herber lóra,
Mely vár türelmetlen' az indító szóra,
S kapálva, mintha csak tánczot vágyna lejtni,
Fü s hegyezi fülét: üt-e már az óra?
Nos a vitéz leány, a ki nem is sejti,
Hogy a hazug öltöny szerelmesét rejti,
Igy várja a kürtszót, nem találva helyét,
Mintha láng és nem vér töltené meg erét.

Mintha dörgés után egyszerre vihar dúl,
A melytől a tenger óriási zajdúl,
Mely homokot s követ lök fel az egekig,
Mely alatt, rémülten a szörnyü robajtúl,
Nyájaik' a párok akolba kergetik,
Mely után jégeső s zápor kerekedik:
Alig hogy a kürtnek jeladása hallszott,
Igy rohant a hős lány, kezdeni a harczot.

De miként büszke cser, mely ki soha nem dül,
Észak szele bárhogy zúgjon reá fentrül,
Vagy kösziil, mely ellen szilaj hab üt pártot,
Csapdosva hőszülten, s mely csak meg se rendül:
Vas-mezében, melyet Vulcán keze gyártott,
Róger oly szilárdul, oly erősen állt ott
Ama dühvel szemben, mely ráronta vakon,
Hogy csengett az ütés fejen, vállon, nyakon.

Bradamant majd szúrni, majd meg vágni akart,
És a mint folytatta az ádáz viadalt,
Mind' csak arra gondolt valamelyik résen,
Két vas-lemez között hogy' jusson be a kard,
Kisérletet majd itt, majd meg amott tészen,
Majd emezen támad, majd meg ama részen,
De akármi hévvel forgatja az aczélt,
Sajgó szivvel látja, el nem éri a czélt.

Mint a ki megszáll egy erősitett várat,
Melynek vastag fala soká ellenállhat,
Ma a bástyát vija, holnap a kapukat,
Majd árkokat tömet, de hiába fárad,
Hasztalan hull népe, ő mégse kap utat,
Rést a várnak falán még senkise mutat:
Igy küzködik a lány, de hasztalan minden,
Nem üthet nyilást a szemes pánczél-ingen.

Miképen a jég hull sürü darabokban,
Hogy a ház tetője egyre-egyre koppan:
Róger keblét s fejét olyan sürün szántja
A sok ádáz ütés, egyre jobban s jobban,
Hogy majd a vas-föveg, majd a vértnek pántja.
Majd a szilárd paizs a szikrákat hányta
Magát Róger vitéz fedezi mindenütt,
De a lánynak testén soha sebet nem üt.

Majd megáll, majd fordul, majd ugrik a dalja,
Lába mozdulatját követvén a karja.
A merre az czéloz, mindjárt ottan terem
Fölfogni az ütést, paizsa vagy kardja.
Ő maga vagy nem üt, vagy ha üt, oly helyen,
A hol az ütésből nem lesz veszedelem.
Már a lány kezd félni, hogy a nap hanyatlik —
Baj lesz, ha tusáját be nem végzi addig.

Rá gondol, a harcznak mi a föltétele,
Elég gyors ha nem lesz, mi történik vele:
Ha az érczrül folyton lepattan a szablya:
Az az utált győző — holnap hitesfele.
Kezd már a konyodni a viadal napja
Már Apolló készül lebukni a habba;
Győzelmén a lány is kételkedni kezd már.
Csüggedező szive minden reményt veszt már.

Reménye már elhalt, de haragja élt még,
Csapásai Rógert még sürübben érték:
Mit egész nap nem birt, gondolta, hátha tán
Most a vége felé kivívná a czélt még?
Mint kinek egész nap Laczkó ült a nyakán,
Mikor észreveszi: jó az alkonyat ám,
Egyszerre talpra áll, két kézzel neki fog —
A mig az időből s az erőből kifogy.

Szegény lány, ha sejtnéd, mi dologra vágyol,
Kit akarsz kiüzni ez árnyék világból:
Azt a Rógert, kinek oly rég híve vagy már,
A kinek keblében csak képed világol:
Semhogy őt bántsd, halva inkább te maradnál,
Hisz őt jobb szereted, tudom, tenmagadnál!
S ha egyszer meghallod, kivel vivtál párbajt,
Mindegyik ütésed tenszivednek fáj majd.

Károly s a többi mind, kiknek az a hite,
Hogy Leó — s nem Róger — jött a harczba ide,
Látván, hogy a bajnok mily ügyes, mily bátor,
S mi könnyen érte el, hogy a lány veszite,
S hogyan óvta magát ellene vasától,
Bár sohase támadt: mind hozzája pártol.
S «Ez a kettő» mondják «egy a máshoz illő,
A lányhoz ilyen férj, a férfihoz ily nő!»

S mikor Phoebus letünt s közelgett az éjjel:
«Válaszszák» mond Károly, «a küzdőket széjjel:
Leány! te magadat legyőződnek add át —
Innen, mint Leónak menyasszonya mégy el!»
De föl nem ütötte Róger a sisakját,
Se meg nem ereszté páncziljának csatját:
Úgy, a mint van, rögtön felpattan egy lóra,
Leó sátrába megy bücsuvevő szóra.

Herczeg ahogy látja, elé' siet nyomba,
Ráborul, karjait nyaka köré fonva,
S mi után fejéről sisakját levevé,
Ajka meleg csókját arczaira nyomja.
«Parancsolj most vélem!» e szókat rebegé,
S megláťd, e szolgálat előttem lebeg-é;
Sokallok-e bármit, kimutatni hálám,
Akár minden pénzem s hatalmamnak árán?

Ily tettnek, akármi jutalom kisérje,
Nincsen a világon, nincsen méltó bére!

* Mutatvány *Ariosto* «Őrjöngő Lóránt»-jának *Radó* Antaltól való fordításából, mely legközelebb fog megjelenni a Kisfaludy Társaság kiadásában. A részlet megértésére csak annyit, hogy épügy mint Toldi Miklós Tar Lőrincz képében, úgy Roger hős Leo herczeg képében viv meg egy leány birásáért, a kit szeret. Csakhogy Roger nem idegen lovaggal, hanem magával a leánynyal viv, a kit ha legyőz, nem a maga, hanem Leo számára hóditotta meg. A leány, Bradamant, szintén szereti Rogert és nem tudja, hogy Leo herczeg vértezetében tulajdonképen az ő kedvese állt kisikra.

És ha neked hagynám koronám s jogarom:
Csak az ezredrészit fizetném meg véle!»
De Róger szivébe, mint egy éles karom,
Vágódik a vad bú, a szilaj fájdalom:
S a mint most kabátot, pajzsot mit visszaád
S fogja önczimerét: dehogy venni szavát.

Szinlelve, hogy fáradt s azért nincsen kedve,
Mihelyt lehet, indul sátrába sietve.
S a mikor a tájon éjfélnek csendje ül, —
Oljába megy, teljes lovag-öltözetbe',
Megnyergeli Frontint s aztán búcsu nekül,
Senkitől se látva, menekül, menekül.
Nem nézi hogy hova? Mit bánja ő már azt:
Útat kénye szerint Frontin lova választ.

AZ ELVESZETT FIU.

Irta: SEBŐK ZSIGMOND.

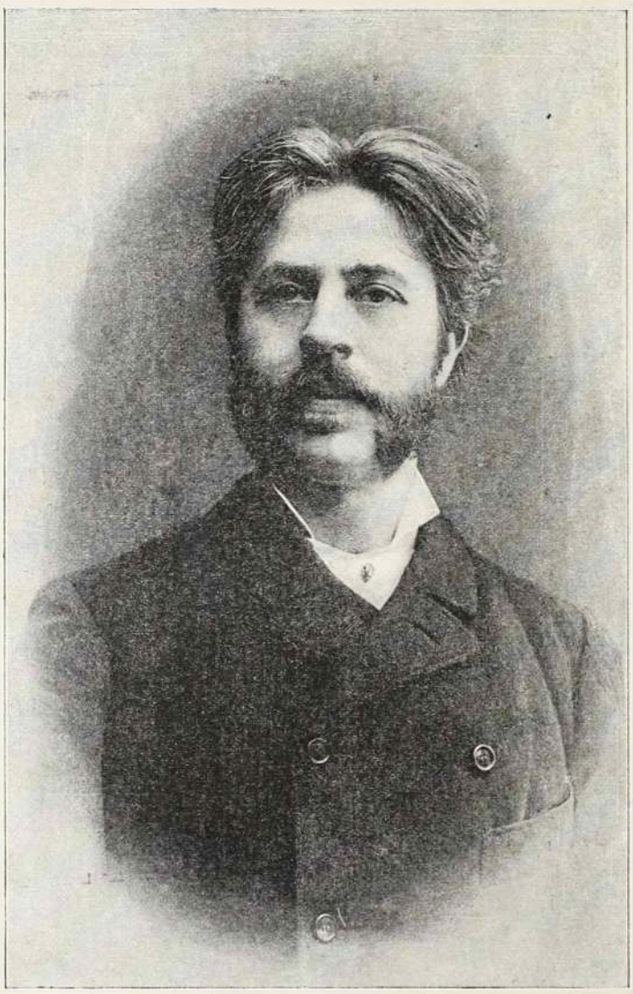

ÁBRÁNYI EMIL.

(Szövegét lásd lapunk harmadik ivén.)

Kesztölczy János egy napon két dolgot konstatált. Először, hogy az ősi birtok fölött nagyon meggyülemlettek a villámos felhők (pedig az igaziak ugyancsak várattak magukra), másodszor, hogy a Pista fia iskolai klasszifikációjának is nagyon beborult. Ez a sok zivatarfelhő áldozatot követelt s ez Pista lett.

Kesztölczy elhatározta, hogy a gyereket kifogja a gimnáziumból és inasnak adja. Gyuri, a bátyja, a ki szintén a klasszikusokat falja, maga is elég teher a nyakán.

Szomoru nap az, mikor Pista utra kel, hogy beálljon a városba egy fűszerüzletbe.

A lányok, Erzsi és Mariska, maguk rakják meg a ládáját ruháival, reszkető kézzel helyezve el az ingeket, a tömérdek csecsebecsét, meg az utravaló pogácsát, rájuk hullatva egy-egy könyet is.

Erzsi már látott a városban néhány fűszeres-segédet. Egyikük egy nagybajszu, komor ember volt. Homályosan emlékszik, hogy ez a komoly egyén éppen az egyik inas füleit czibálta. Oh! hát Pista füleit is nagybajszu komor segédek fogják czibálni! Ennek okáért a kisasszonyok megrohanják a mit sem sejtő és vajas kenyeret majszoló Pistát s zokogva összecsókolják a szomoru jövő elé tekintő fülenet. A bohó lányoknak csaknem megszakad a szivük a jövendő fültragédiák miatt.

Végre felrakják a ládát a kocsira, nagy nehezen kieresztik Pistát is rája, pattog az ostor, az öreg ház megrázza a fejét, mintha nem tetszenék neki a dolog s a kocsi elrobog.

Csipkekendők lobogása kiséri egy darabig, mig az öreg Bodri aggodalmas vakkangatással és a megszokott kedves tájék, halmok, völgyek lépést tartanak a kocsival, mintha nem akarnák közülök kibocsátani maguk közül kis ismerősüket, a ki annyi sárkányt eregetett közöttük.

Az uri házba hallgatagság költözik. A szó csöndesebb, az ajtók nesztelen nyilnak, az udvarból, a kert fái alól, a szobák szögleteiből mindenütt hiányzik valaki.

Kesztölczyné bánatot köt a készülendő harisnyába. Bánja már nagyon, hogy elengedte a fiut. A lányok pedig hallani sem akarnak egyébről, mint hogy Pista menten jőjjön haza.

Végre megjő Pista első levele.

Levél! A szegény Pista levelet irt! — ez hangzik szerte a házban. Mindenki elsőnek akarja olvasni, a kisasszonyok előljáróba lecsókolják a boriték irásáról az összes porzót.

— Erzsike, szól Kesztölczy, te olvasod fel a levelet, Meglátjátok, az lesz benne, ugy él, mint a hal a vizben.

Erzsi elfogódott hangon kezdi olvasni: «Drága jó anyám, szeretett kedves apám!» Kesztölczyné érzékenyülve közbe vág: — Szegény kis fiam! Olvasd csak még egyszer, Erzsi: drága jó anyám . . . Oh, dehogy hagylak inasnak, kicsinyem!

— Csönd! szólt Kesztölczy. Halljuk a levelet: «Szeretett kedves apám . . .

— Téged csak másodiknak emlit az én drágám, — féltékenykedik Kesztölczyné, Evvel kezdte: drága jó anyám!

Erzsike folytatja:

«Szép nénikéim! (A lányok összemosolyognak. Milyen galáns kölyök: Lehetetlen ilyen derék fiut inasnak hagyni.)

«Édes apám — hangzik a levél — mikor ide hozott, megparancsolta, hogy irjam meg, mint vagyok megelégedve a helyemmel. Hála istennek nagyon jó helyem van, nincs is egyéb bajom, csak olyan idegen vagyok én itt, hogy a kutya sem hederit rám, csak ugy elszalad mellettem . . .»

Pistának ez a költői képe lehetetlenné teszi a további olvasást, mert a lányok is, a mama is sirva fakadnak.

— Ugyan már, hát hadd szaladjon az a kutya! vigasztalgatja Kesztölczy az elszontyolodott publikumot.

Beszélhet azoknak. A hányan voltak, annyifelé futnak. Ki a verenda oszlopának támaszkodva, ki a kerti gyeppadra borulva siratja azt a szomoru eseményt, hogy a kutya csak ugy közömbösen szaladt Pista mellett.

Azonban lassacskán, ugy látszik beletörődik sorsába a szegény Pista. Legalább a levelei rövidebbek, a betűvonásai mindegyre katonásabbak, A gyöngéd finom kacskaringók, a szép szabályos betűk, (melyeket a kövér Erzsi, a ki hieroglifákban szokott irni, gyötrelmes irigységgel bámult mindig) eltüntek s durva vasuti kerekek csörögtek végig a lapokon betük gyanánt. Panasz soha nem hagyja el tollát és nem kér soha semmit.

A lányok elégedetlenek. Mariska, a mint belepillant a levélbe, elszontyolodva mondja:

— Jaj, de prózai lett ez a Pista!

Erzsi még mást is észrevesz. Orrát fintorgatja és testvére fülébe sugja, hogy anyjuk ne hallja:

— Te, érzed? Milyen petróleum szagú ez a levél!

Az anya elgondolkozik. A mig a levelet kezében tartja, egyszer-kétszer rezignáltan felsóhajt: «Szegény kis fiam!» azután leányaihoz fordul:

— Mariska, hozd elő a Gyuri levelét és ird meg a választ.. Apátoknak nem kell tudni, hogy eladtuk az almatermést, mert az a rossz fiu mindig pénzt kér . . . Igy ni, de azért nem kell nagyon megszidni szegényt. Te pedig Erzsi, irhatnál egy-két sort a szegény Pistának, a multkori levelére se feleltünk.

Egyszer már egy év forgott el, betoppan Pista. Pár napi szabadságot kapott a gazdájától.

A lányok meg vannak rémülve a változástól, a min Pista egy év alatt keresztülment. Határozottan és felismerhetetlenül megcsunyult. A csinos nyulánk fiucska eltünt, s helyette egy nagy, fekete buksi merül föl előttük, piros, pufók arczczal, melybe szinte eltünnek a szemek, széles vállakkal és nagy, megbocsáthatatlanul vörös kezekkel.

A járása is egészen megváltozott, nehézkes, parasztos, a mi legkülönösebb, a fiu egészen megnémult. Alig mer közeledni az ő bájos nénjeihez, a kik valami felsőbb lényeknek tetszenek előtte, s mikor azok közrefogják, olyan ügyetlenül és szögletesen viseli magát, mint egy kis parasztgolyhó.

A lányok végkép el vannak keseredve. Istenem, mi lett ebből a Pistából! Behúzódnak a kertbe s ennek ösvényein keserű szivvel keresik azt a fecsegő, virgoncz, tejképü gyereket, a ki nemrég itt szaladozott s a ki eltünt örökre. Az, a ki helyette visszajött abból a csuf, nagy fekete város-

ból, mely kis játszótársukat elnyelte, egy idegen, a kit sohasem fogadnak el a régi Pista helyett. Este, mikor a cseléd kihozza a Pista nehéz, vastagtalpu czipőit, melyek mellett a Gyuri urfi topánjai (mert ezek gazdája is itthon vakácziózik) valóságos költemények, megint elfacsarodik a szivük.

Hát még az ebéd! se szere, se száma a neveletlenségnek, a mit Pista elsajátitott idegenben.

És a mi a legrosszabb, észre se látszik venni, hogy egészen kocsisosan viseli magát. Sőt olyan alázatos, olyan gyámoltalan, hogy szinte megsajnálja az ember. Nem, nem, a kisasszonyok lemondanak erről a Pistáról, nekik ilyen csúf vadócz nem kell. Ezentul egyedül Gyuri lesz a beczéjük, a ki olyan elegáns blazirtsággal válogat az ételben, hogy szinte megenni való.

Pista azonban mit sem vesz észre nénjei elhidegüléséből. Boldog megelégedettséggel kalandozza be a szülői lak minden kis zugát, szinte kicsordul a könye, mikor észreveszi, hogy Bodri most is éppen oly tisztelet teljes odaadással kiséri, mint régen. (Ej, öreg, hát nem tudod, hogy a te kis gazdádból magából is jámbor inas lett? Végtelenül boldog, ha Erzsi, a ki délutánonkint a lugas gyepágyán szokott lustálkodni, megengedi neki, hogy a legyeket meg darazsakat kergesse a feje fölül s alig tud szóhoz jutni örömében, mikor Mariska kegyeskedik herczegkisasszonyi termetével belefeküdni abba a függő hintaágyba, melyet ő éjjel titokban kifeszitett a fák közt, nénjei számára.

Mit ér Pista alázatos udvariassága? A mig egy szerecsen rabszolga buzgalmával kergeti a legyeket Erzsi kisasszony orráról, annak félig lehunyt szemei előtt egy másik, csinosabb, arisztokratikusabb külsejü Pista lebeg, ki lehet, hogy cseppet sem törődnék az ő orrocskája kényelmével, de bizonyosan kedvesebb lenne ennél a kiállhatatlan füszeresinasnál. Mariska, a mint a hintaágyban elnyulva ábrándozik, képzeletében egy tovatünt lágyfürtü fejecskét simogat s mikor annak durvább, kerekebb élő másolata megjelenik előtte, kelletlenül elbigyeszti a száját és elfordul tőle. Jó szerencse, hogy a nagy buksi azt is kitüntetésnek tartja, hogy egyáltalán megtüri közelében.

Pista szabadságideje lejár, visszamegy foglalkozásához s az idő mulik. Mind a két fiu a fővárosba kerül, Gyuri az egyetemre, Pista mint segéd egy nagy üzletbe. A fiuk nem laknak ugyan együtt és ritkán talalkoznak, de szeretik egymást, főleg Pista a bátyját, a ki szemében a tökéletesség mintaképe. Pista keresetét is rendesen bátyjára áldozza, ha ugyan áldozatnak lehet nevezni azt a mondhatatlan kéjt, melyet a derék fiu érez, mikor Gyuri kölcsönért folyamodik hozzá.

Farsangra a kisasszonyok a fővárosba jönnek bálozni. Pistának persze semmi hasznát sem lehet venni ilyenkor, ámbár elég nagy lenne a kiséréshez (fél fejjel magasabb Gyurinál és a vállai olyanok, mint egy fiatal gladiátoré, de nem vihetnek magukkal egy füszeressegédet. Hanem hiszen kéznél van Gyuri. Az bezzeg kitesz magáért. Egy egész ármádiát mozgósit a lányok ellen. A mint azok a tánczban kavarognak lihegő mellel, égő ajakkal, a karzaton észrevesznek egy oszlop mögé rejtőző fekete fejet, mely mereven, kábultan bámul alá a tündérképre, mélyből ő ki van zárva . . . A lányok szive megnehezül, örömükbe keserüség csöppen:

— Szegény Pista! suttogják.

Elgondolják, hogy milyen boldog lehetne Pista, ha itt ugrálhatna lenn ő is, mint Gyuri s neki is a homlokába hullna az összecsapzott hajzata, meg a melléhez tapadna a gyürött, csuromvizes inge! A mama is meglátja Pistát és szemei megnedvesednek.

— Szegény, elveszett bárányom! suttogja. Veled ugyan roszul bánik mindenki.

Ámbár Pista cseppet sem érzi boldogtalannak odafönn magát, sőt akkor lenne igazán meghökkenve, ha véletlenül leszólitnák biztos menedékhelyéről a sikló padozatra.

A lányok férjhez mennek. A kövér Erzsit is, meg a junói termetü Mariskát is Gyuri vezeti, délczegen, mint egy Alcibiades, a templom hajóján át az oltárhoz, mint vőfélyük. Pista is a násznép közt van, de már a Mariska menyegzőjén némi kalmárizü aggodalommal arczán, mert üzletét (kedves boltocskáját, melyet nemrég nyitott) idegen kezekre kellett biznia. S nagyon meg van lepetve, mikor édesanyja, gyermekei boldogságán legeltetve szemeit, elérzékenyülten keblére borul s fülébe suttogja:

— Bocsáss meg nekünk, szegény kis Pistánk!

Azután ő is megnősül, elvesz egy éppen olyan szerény asszonykát, mint maga, a ki éppen olyan szent áhitattal nézi a lebegő Kesztölczy-familiát, az elegáns, nagyvilági sógornőket, az előkelő modoru sógorokat, a család szemefényét, Gyuri urat (a ki éppen most készül az ügyvédi vizsgára), mint maga. A ki vele együtt mód nélkül megtisztelve érzi magát, mikor az elegáns sógorok meglátogatják házukat, holmi pénzzavavarok folytán. Az esze ágában sincs kételkedni abban, a miről a sógorok biztositják, hogy a sógornőket, csak váratlan rosszullétel akadályozta meg abban, hogy velük jőjjenek.

Majd Pistának az az ambicziója támad, hogy a régi Kesztölczy-házat és birtokot, mely időközben idegen kézre került, visszavásárolgassa s egy napon ugy, a mint volt, átadja szüleinek . . . Ezt a napot megünnepelni, összegyül az egész család. Ott vannak a régi szobákban, a régi verendán, a kedves öreg kerti fák alatt valamennyien, az apa, az anya, a lányok férjeikkel, valamint Gyuri, a csillag, (a ki most is az ügyvédi vizsgájára készül) Pista és élete párja nyárspolgáriasságukkal nagyon kirínak az elegáns rokonságból s bár ünneplik őket, egy árnyék még mindig köztük és családjuk közt lebeg. Mikor Erzsi vagy Mariska ledőlnek a lugas gyeppadjára, megjelen most is előttük a régi, csinos, elegáns Pista, a kit elnyelt a poros, füstös város s egy idegent küldött helyette . . .

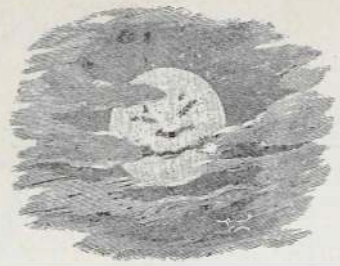

REGEDAL ÁRVILÁRÓL.

Hárs és fenyő a ház előtt,
A hol a kis lány nagyra nőtt,
Künn a csendes falu végén:
Pusztán áll már a ház helye,
Nincs a ki gondoljon vele,
Árvila is meghalt régen.

Virágzik még a hárs s fenyő
S a lomb közt tavasz hogy ha jő,
Egy-egy madár még hangot ád;
De a legszebb dal elmaradt,
Nem hallhatják a lomb alatt
Árvilának bűvös dalát.

A holdas s csendes éjszakán
Nem ül már ott az ifju lány,
A virágterhelt hárs alatt,
S a min a rideg ész nevet,
Nem bántja a vérző szivet
Se szenvedély, sem indulat.

Mikor még ott a kert alatt
Piros ruhácskában szaladt,
Mosolygva kedves ajkival,
Hogy a tóhoz vivő uton,
Találkozzék, mint máskoron
Szeretőn játszó társival.

Ki hitte vón, hogy ily hamar,
Sujtja őt az élet vihar,
Hogy ily korán bús sirba száll?
S ki ott a házban megjelen,
Hol most minden oly nesztelen,
Dalt és virágot nem talál.

Volt tán, a ki szerette őt,
A már oly ifjan szenvedőt,
S meghóditá lelkét s szivét,
De az örök titok maradt
S most már tán csak föld alatt,
Emlitgeti annak nevét.

Igaz, hogy azon éjjelen,
A mely oly hosszu s végtelen,
Mikor halott-ágyán feküdt,
Az ablaknál egy ifju állt,
Lelkének nyugtot nem talált
S csak őt kereste mindenütt.

Volt, ki a csillag fényinél,
Mikor a lomb suttog s beszél,
Felismerte a szenvedőt,
S a harmadik nap reggelén . . .
Az egyházban a gyászmisén
A szent oltárnál látta őt.

Lauka Gusztáv.

KARÁCSONY ESTÉN.

A FOGOLY.

A KATONA.

AZ UJSÁGIRÓ.

A RAJZOLÓ

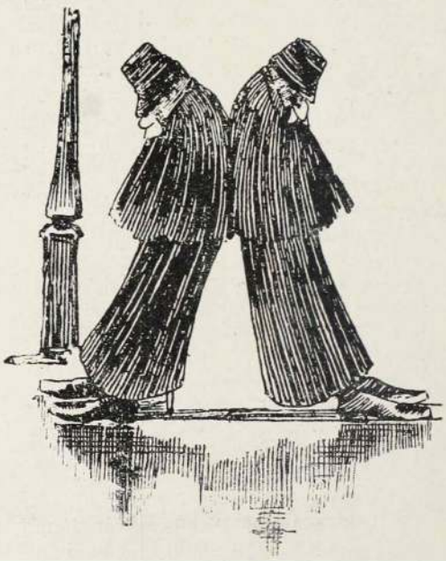

RENDŐRÖK.

KARÁCSONYI NÉPSZOKÁS A BUNYEVÁCZOK KÖZÖTT.

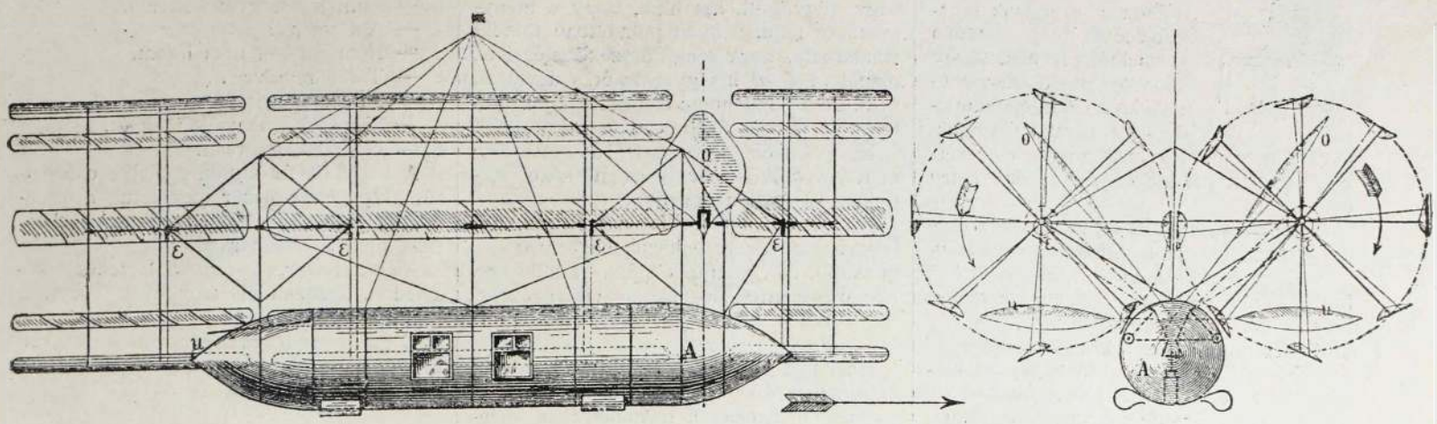

A REPÜLŐ GÉP TERVEZETE. WELLNER TANÁR HIRES TALÁLMÁNYA.

REGÉNY.

Irta: KARCZAG VILMOS.

I.

Valóságos regény annak a derék embernek a története.

Pedig ő maga egyszerű kereskedő, a ki tisztességben, becsülésben élte le legszebb éveit, regényes hajlamai sohase voltak; «vett» és «eladott», a mint épen sorja került, s vezette a könyveit, nyugalommal kacskaringós számokat pingálva a tartozik —követel rovatokba. Szállitói dicsérték, hogy lejáratait pontosan beváltja, s vevői évtizedeken át se hagyták el, mert sohasem adott kifogásra okot. Leányok után nem szaladgált, a más feleségének békét hagyott, a legtiszteletreméltóbb agglegényi életet élte. És mégis regényes történetbe keveredett bele.

Esete egész társadalmi probléma.

Találkoztam vele egyszer a mult őszszel.

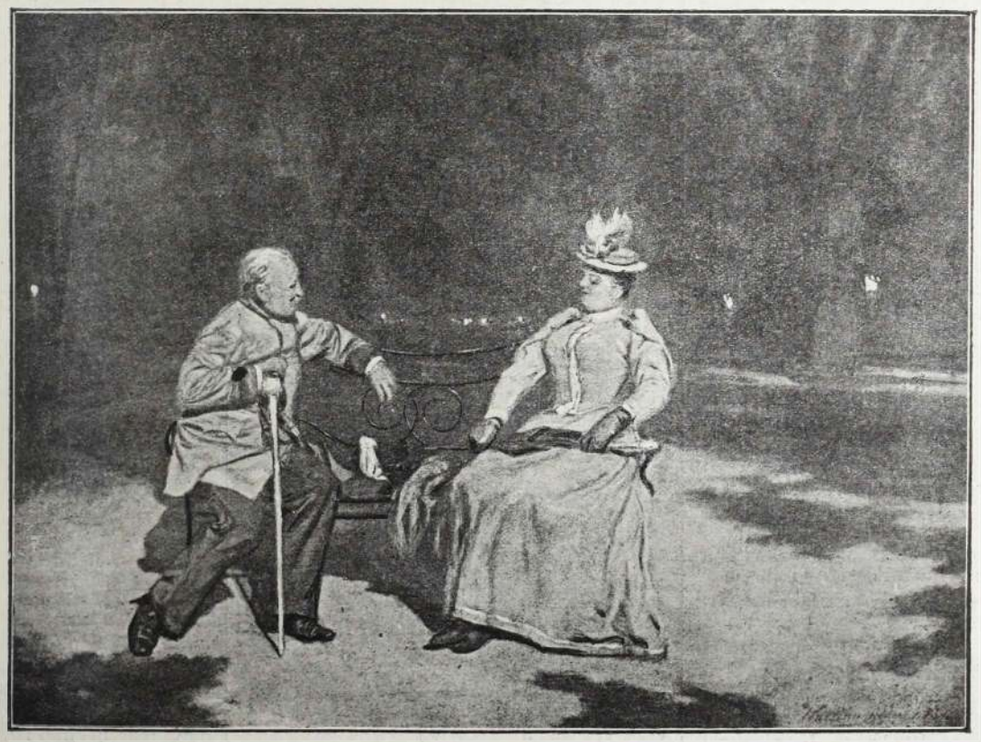

AZ ÖREG UDVARLÓ. KACZIÁNY ÖDÖN RAJZA.

Mélyen elgondolkozva, lassú léptekkel jött velem szembe. Alig vett észre, majd belém botlott.

— Isten hozta Derney úr!

— Jó napot.

— Látom, használt a nyári fürdőzés.

Nem felelt. Kis ideig szótlanul rám nézett, aztán megbigyesztve ajkát, felhúzta vállát.

— Merre járt?

— A Tátrán . . . hidegviz-kúrát használtam . . . de nem ér semmit. Még idegesebb vagyok, mint voltam. Az orvosok szamarak.

— Hát biz' kétélű fegyver a hidegviz-kúra. Sok embernek inkább árt, mint használ.

Igenlőleg lógatta a fejét s mereven maga elé bámulva mormogta:

— No, engem megölt. Gyakran van vértódulásom. Elfelejtem azt is, a mi egy óra előtt történt . . . Butulok . . . Butulok, nem jó vége lesz.

S azzal köszönés nélkül odább állott.

Utána néztem. Mintha észre sem vette volna a saját házát, ugy haladt el mellette. Az inasa, a ki a kapuban várta, csodálkozva kérdezte tőlem:

— Mi baja a nagyságos úrnak?

— Beteg.

— Nagyon beteg lehet az, tekintetes uram, mert egy idő óta se lát, se hall. Ott forgolódom körülte, de soha sincs hozzám még csak egy árva szava sem. Azt gondolom magamban, hogy legalább szidna össze egyszer. Tegnap is szántszándékkal kimaradtam este. Gondoltam, ha hazajövök, kiköt velem, igy legalább a szavát hallom, de az ágyban találtam. Maga vetette meg az ágyat is. Mint ahogy ez a kapufélfa nem szól, ugy nem szólt egy árva szót sem. Csak legalább annyit kérdett volna: hol csavarogtál te kutya? De nem, egy kukkot se. A paplan alatt szorongatott valamit, de nem tudtam kivenni, hogy mi lehet az. Meg tetszik látni, tekintetes uram, nem jó vége lesz ennek a dolognak.

II.

Utoljára a mult héten a Kerekiék teaestélyén találkoztam vele. Szinte csodálkoztam rajta, hogy eljött ilyen nagy társaságba. Talán szórakozni jött. Meg kell próbálnia, hogy tud-e még érdeklődni a napi események iránt, felviditja-e még sötétlő lelkét a társaság humora, részt tud-e még venni a társalgásban s meg akarja tudni, hogy véleménynyilvánitásainak tulajdonitanak-e még súlyt, vagy tényleg olyannak tartják már, a kire csak szánalommal néznek, mert köd borul agyára.

S mialatt ezekkel a gondolatokkal foglalkozik, csöndesen meghuzódik egy sarokban s bambán bámul a terem fényes csillárainak égő gyertyák lángjaiba, vagy az asztalok körül zajongó, nevetgélő csoportokra. Egy-egy adomát, egy-egy szellemes megjegyzést ő is megmosolyog néha,

de szinte öntudatlanul; csaknem ösztönszerüleg utánozva a mások arczkifejezését, mig tétovázó szemeiből látszik, hogy szórakozott, össze-vissza kalandozó gondolatai mindenütt inkább vannak, mint e helyen. Egyik barátom elbeszéli, hogy miként jut ide ez a szegény beteg ember.

A Kereki családdal együtt nőtt fel s daczára, hogy azzal semmiféle rokonságban sincs, testtel-lélekkel ragaszkodik ő is hozzá. Tulajdonképen Derneyt társadalmi helyzeténél fogva nem illeti meg, hogy ily körben forogjon s érintkezzék azokkal, a kik Kerekiéknél megfordulnak. Ő mint szegény kereskedő inas került a házhoz, de szerény magaviselete, tehetsége, becsülete, tisztességtudása segitségére voltak, hogy kiragadja magát az alacsony körből s előkelőbb polgári társaságokba kerüljön.

Büszke is volt a Kerekiék barátságára s fel nem áldozta volna azt semmiért a világon.

Nem, még a boldogságáért sem.

Mert most ez az ember nagyon boldogtalan, az tette beteggé s az fogja a sirba vinni.

Az én barátom meséli tovább:

— Nézd csak jól meg azt a Derneyt. A láz milyen pirosra festi arczát s jobb kezével meg-megsimogatja homlokát; szemeit olyan álmosan hunyoritja, mint a részeg ember. Tudod, hol járnak most annak a gondolatai? Az ő kis családja körében. — Hiszen hallottad hirét, mindenki tud róla, hogy Derneynek kis családja van. — A «hatvágás» tanyán él egy szép fiatal asszony, meg egy gyönyörü 10 éves leányka. A Derney lelke ott kalandozik azoknál. Az ember bizony mindig gondolkodóba esik egyes társadalmi ferdeségeken, ha ilyen elhibázott életet lát. Milyen boldog ember lehetne ma ez az ember, ha ebbe a társaságba nem kerül, a melyre pedig olyan büszke. Nőül vehetné azt a szép fiatal asszonyt s nevet adhatna kis leánykájának. De igy nem teheti. Nem engedi meg társadalmi összeköttetése, melyet nem dobhat el magától. Pedig ha nőül venné egykori cselédjét, szakitania kellene mindazokkal, kikkel lelke összeforrott s kiknek nevét, vagyonát, társadalmi helyzetét köszönheti.

Érdekes a dologban, hogy Derney azt hiszi, hogy ezt az ő titokban kötött szerelmi viszonyát (ha ugyan szerelmi viszony) nem tudja senki. Azt hiszi, hogy a várostól 20 kilométernyire levő «hatvágás» tanyán teljesen eldugta őket a világ szeme elől. Persze, nincs olyan gyöngédtelen ember, a ki neki multját szemére vesse, fölemlegesse különös családi helyzetét s ő azt hiszi, hogy az emberek azért nem beszélnek róla, mert semmit sem tudnak. És innen magyarázható meg az is, hogy Derneyt most is itt látjuk Kerekiéknél. Derney határozott karakter s ha tudná, hogy ebben a társaságban ismeri valaki az ő viszonyát, bizonnyal nem jött volna el ide, nehogy jelenlétével épen Kerekiéket hozza zavarba.

Derney különben áldozata annak az asszonynak, a kinek hálójába került. Egyszer csak azon vette észre magát, hogy az az asszony az urnő szerepét kezdi vinni házában, a melyre az anyaság révén jogot szerzett. De meg könnyü is volt neki e szelid ember fölött uralkodnia, mert az imádta a kis gyermekeket, mint minden agglegény. Hát még a magáét! Mikor a kis Mariska reá mosolygott vagy gügyögött, azt hitte, hogy a menyországot látja, s ilyen pillanatban mindig elhatározta, hogy szakit összeköttetéseivel, magához veszi kis gyermekét s nevet ad neki. De a mindennapi élet hideg kijózanitó levegője mindig fölébresztette mámorából.

És e küzdés igy tart 10 esztendeje már. Az örökös tétovázásban lelke maholnap elveszti egyensulyát.

No nézd, most feláll; milyen sompolyogva megy a mellékszobába; most kimenekül. Jer, menjünk utána, lessük meg. Féltem szegényt. Meglásd, nem jó vége lesz.

III.

Éjfél felé járt. Zord, zimankós idő volt. Három óra óta esett a hó, s a szél apró szemekben szitálta a háztetőkről a megfagyott hópelyheket. A lámpák sárgásvörös fénye gyengén világitott a hóval befútt lámpaüvegeken át. Sietni szerettünk volna, de nem lehetett, mert Derney csak 20—30 lépésnyire járt előttünk. Lassan haladt, mitsem törődve a hideggel, sőt néha le-levette a kalapját, s ugy hüsitette lázas homlokát. Egy ház kapuja előtt megállott, kivette zsebéből a kapukulcsot. s nyitogatni kezdte.

— Mit akar valjon ebben a házban. Csak nem hozta be őket télire a városba.

Derney sehogy sem boldogult, a kulcs nem volt jól a zárba. Erre négy-öt lépést hátrált, felnézett a házra s aztán izgatottan dugta zsebre a kulcsot, s elsietett, közben nagy bosszusan párszor ököllel ütve fejére. — Nyilván a saját házával tévesztette össze az idegen házat.

Végre hazaért. Ott meg nem nyitott be tüstént, mintha azon tanakodnék, hogy haza menjen-e vagy máshová.

Valamit mormogott magában, aztán hirtelen benyitott.

Néhány percz múlva világosság csillant meg az utczai ablakokban. De csak annyi ideig tartott, mint a villámlás. Kétszer-háromszor ismétlődött ez, mig végre teljesen világos lett a szobában, s a Derney árnyékát láthattuk ide-oda mozogni. Előre lehetett gondolni, hogy ez az izgatott, idegeiben megtámadott, s csaknem beszámithatlan állapotban levő ember nem fogja lebocsátani ablaka függönyeit. Eszébe se jut.

Mi átsiettünk a tulsó oldalra, s ott egy boltba vezető lépcsőzetre állva, tágra nyitott szemekkel figyeltünk meg mindent, a mi a szomszéd szobában történik. Derneyt tisztán láthattuk, s mindazt a mit cselekszik. Az ágya szélére ült . . .

— Le fog feküdni, menjünk.

— Jól van, menjünk, ha lefekszik. De nem fog lefeküdni. — Az ilyen beteges ember nem képes aludni, s retteg az éjszakától. Azért állt meg gondolkodva a kapu előtt. — Nézd, nézd . . . most feláll, milyen gyors léptekkel fut fel s alá. Meg fog őrülni, meglásd.

— Vagy megöli magát.

— Igazad van. Az ilyen ember, a ki érzi, tudja azt, hogy lelke elhagyja őt, s agyában megérzi a zűrzavart, a ki hosszu töprengése közben előre látja a bekövetkező véget, az megöli magát, s ezeknél konstatálni azt, hogy: «az öngyilkosságot kedélybetegsége miatt követte el.»

— Pszt!

Barátom görcsösen szoritotta meg kezemet, s jobbjával a balra eső ablak irányába mutatott.

Derney iróasztalához ült, s néhány pillanatig irt . . . majd hirtelen felugrott asztalától, ingujjra vetkezett, s egy szekrényből valami kis tárgyat vett elő.

— Ah, mi az?

— Nem tudom, nem látom.

— Talán revolver . . .

— Megöli magát.

— Siessünk, mentsük meg őt.

— Gyorsan, gyorsan.

A kapuhoz futottunk, s sietve csengettünk. Négyszer-ötször megráztuk a csengőt, mely az éji csöndben rémesen csengett, mint a halálharang.

Valaki belülről csoszogó léptekkel közeledett, kezében kis lámpával. Az ajtó kinyillott.

E perczben fegyver dörrenése reszkettette meg a levegőt, s sziveinket.

Késő!

IV.

Derney megölte magat. Az ő regénye nyilvánvaló volt, s egyszerre közszájra került. Mindenki tudta, hogy mi volt az öngyilkosság oka.

Én röviden megirtam az esetet, s alig volna már valami elbeszélni valóm, ha másnap véletlenül nem talkozom az elhunytnak családjával. A halálhir hozta be őket a városba. Az asszony gyászruhát rendelt meg magának és a kis gyermekének. Olyan 30—32 éves lehetett. Nem mondható szépnek, de csunyának sem. Középtermetű, kissé elhizott asszonyka volt, arcza kifejezéstelen és épen nem olyan, mely lobogó lángot képes gyujtani az imádó szivében. — Egyszerü közönséges nő, a kiben a férfi az anyát szereti, ha azzá lesz. A kis Mariska egész ellentéte volt édes anyjának. Elbájoló volt nyakáig lecsüngő, göndör szőke fürtökkel, villogó kék szemekkel, barátságos mosolygó arczkifejezéssel. Élénken, szeretettel sürgött-forgott anyja körül.

Mikor az asszony már megrendelte a gyászruhát, e szavakkal fordult felénk:

— Kérem uraim, vigyázzanak egy kis ideig gyermekemre. Olyan helyre kell elszaladnom egy perczre, a hova nem vihetem őt magammal.

— Szivesen.

— Maradjál itt kis angyalom. Tüstént visszajövök.

A kis Mariska leült. Nem állhattam meg, hogy beszélgetésbe ne bocsájtkozzam e szép kis angyallal.

— Hogy hivják magát édes?

Bájos mosolylyal, kedvesen csengő hangon felelt:

— Szilágyi Mariska.

— Hát az édes mamát?

— Szilágyi Katicza.

— Hát az édes apát?

— Édes apa!

— De a nevét kérdezem?

— Nem tudom. Én mindig csak ugy hivom, hogy édes apa.

— Mikor látta az édes apát gyermekem?

— Szerdán. Holnap megint kijön hozzánk s elhozza nekem az igért kis zongorát, meg az ezeregy éj mesés-könyvet Alig is várom már azt a holnapot.

Köny gördült ki a szemeből s nem kérdezősködtem tovább.

A FENYŐFA.

A hóbelepte erdő mélyén,
Hol egybeolvad este, regg,
A szomoru nagy némaságban
Egy zöld fenyőfa szendereg.

És álmaiban ujra látja
A szép tavaszt s az ifjú párt
Mely nem törődve a világgal,
Egy édes csókra ide járt.

Vaj' merre vannak? A fenyőre
Már nem is gondolnak talán?
Csak a nevük maradt bevésve
Az elhagyott fa oldalán.

És töprenkedik álmodozva,
A boldog pár vaj' merre van,
De megvillog az éles fejsze
S a zöld fenyő földre zuhan . . .

Karácsonyest. Az ablakokból
Sugárzik ki a gyertyafény.
Áll a fenyő felékesitve
A nagy szobának közepén.

Zsivaj között ront be az ajtón
A pajkos, vig gyermekcsapat
És csodálgatják, simogatják
Az aranydiós ágakat.

Egy bágyadt arczu férfi köztük,
A szive, lelke ugy örül
A mint a vidám gyermeksereg
Ugrándoz a fenyő körül.

Majd a csillogó, tarka fára
Esik reá tekintete.
A sebhelyes kérgen bevésve
Egy férfi és egy leány neve.

Szava akad, meginog térde,
Fény, csillogás mind elborul.
Arczát elrejti tenyerébe
S fájó, keserves könnye hull.

Az édes apát, hogy mi bántja
Nem kérdezi egyike sem.
Táncznak, vigságnak vége, vége,
Ők is sirnak keservesen.

Feleki Sándor.

A MI KUTYÁNK.

— Egy védbeszéd. —

Tekintetes Törvényszék!

A királyi ügyész úr a büntetőtörvénykönyv nem tudom én hányadik paragrafusaira való hivatkozással, magánlaksértés miatt megbüntetésemet kéri. Ezen eljárását még azon kegyetlenséggel is tetézte, hogy semmiféle enyhitő körülményt sem talált, azért én csak arra fogok most szoritkozni, hogy elmondva a nevezetes eset történetét, a tekintetes törvényszék bölcseségére bizzam annak megitélését, vajjon igazán oly bűnös vagyok-e, a milyennek engem az ügyész úr lefestett.

Volt nekünk tekintetes Törvényszék, egy csúf, de azért nagyon ragaszkodó, hű kutyánk, Neró volt a neve. Ezt a kutyát én is szerettem, hisz ő volt az én védő angyalom.

Az ügyész úr kinevet engemet, pedig ez igaz. Ez a kutya vigyázott reánk, mig mi, én és Regina (ennivaló kis bakfis) esténkint a sétatéren a fák alatt beszélgettünk és . . . és csókolództunk.

Ha valaki arra ment, Neró odafutott hozzánk és megrántotta a kabátomat. Ez annyit jelentett, hogy vigyázz, jönnek. Csodálatos érzéke volt ennek a kutyának. Ha a mama jött Reginàért, akkor hangosan, elkeseredetten ugatott és hipp-hopp, mire a mama odaért, akkor már Regina egyedül volt és figyelmesen nézegette a csillagokat, mert állitása szerint a csillagászattant csak igy gyakorlatilag lehet elsajátitani és mégis csodálatos, Regina ebből a tárgyból a felsőbb leányiskolában mindig megbukott.

Nos tekintetes Törvényszék, ez a megbecsülhetetlen kutya a háziúrnak, a magánpanaszos zsarnoki önkényének áldozatává lett.

Az emberi természetben rejlik a megnyilatkozás. Már sok embernek nyakát szegte megnyilatkozása, de hogy egy állat is megnyilatkozzék, azt nem hittem soha. Szóval Neró megnyilatkozott. Mindig ugatott, akár volt oka rá, akár nem. Végre is a háziúr megunta ugatását és kijelentette: vagy, vagy. A mi magyarul annyit jelent, hogy vagy mi hurczolkodunk ki a lakásból, vagy Neró költözik el a másvilágra.

Nerót el kellett pusztitanunk. Juliska kis húgom keservesen sirt, a szép angol nő a szomszédból könyeit törölgette, mikor Nerót agyonlőtték.

És pedig megesküdtem Reginának, hogy megbosszulom magam, hogy véres bosszút fogok állni.

Sir John Nordfink, ki az Orpheumban mutogatta csodálatosan kitanitott kutyáit, azzal henczegett előttem, hogy oly kutyakölykekre tett szert, melyek, ha külön nevelődnek, hat hó mulva oly kannibál természetük lesz, hogy egymással találkozva felfalják egymást.

Tekintetes Törvényszék, ötven forintot adtam két ily kutyakölyökért. Egész havi gázsim ráment, de vigasztalt a tudat, hogy bosszut állok, czélomat elérem.

Az egyik kutyát a háziur feleségének ajándékoztam, ki nagy kedvelője volt a szép kutyáknak, a másikat Juliska gondjaira biztuk, de előbb Regina és én megesküdtettük őt, hogy az uj kutyát még az udvarra sem fogja kiereszteni.

Czélunk az volt, hogy a hat hó letelte után a mi kutyánkat becsempészszük a háziur szobájába, hol találkozni fog a testvérével és ők vérrel fogják fertőzni a boldog otthon szentélyét.

Tiz krajczár ára sült gesztenyével vesztegettük meg a háziur szobaleányát, a mi kutyánkat bekergettük a szalonba, mi pedig az alakhoz állottunk és leskelődtünk.

A háziur a diványon ült és olvasott, mellette hevert a kutya. A háziasszony az asztalnál ült és kötött, kétszázadik harisnyáját akarta ép befejezni.

A mi kutyánk óvatosan körülnézett, mikor meglátta a diványon heverő testvérét, egy nagyot ugatott és felugrott a diványra.

A háziur felpillantott és a mint a két egyenlő kutyát meglátta, rémülten felkiáltott, mire a haziasszony kiejtette kezéből a kötést és az ajtó felé futott.

Én örömömben megcsókoltam Reginát és hátba ütöttem Juliskát. Jó lelkiismeretemre mondhatom, hogy visszakaptam mindkettőt.

Tekintetes Törvényszék, John Nordfink kegyetlenül becsapott engem. Mert kutyáiban nem kannibáli, hanem nyomorult rabszolga vér kering.

Örömöm rögtön elmult. A két kutya barátságosan megszagolgatta egymást és azután egyet morogva leheveredtek egymás mellé pihenni.

Csúffá voltam téve. Regina kinevetett, Juliska kicsufolt. Dühömben berontottam a háziur szobájába és ott a két kutyát ugy hozzá vágtam a pompás velenczei tükörhöz, hogy az darabokra törött.

Ez az én bűnöm.

A tükör árát megfizetem, de arra kérem a tekintetes Törvényszéket, hogy engem a magánlak-sértés alól felmenteni kegyeskedjék.

Vértesi Dezső.

MADONNA.

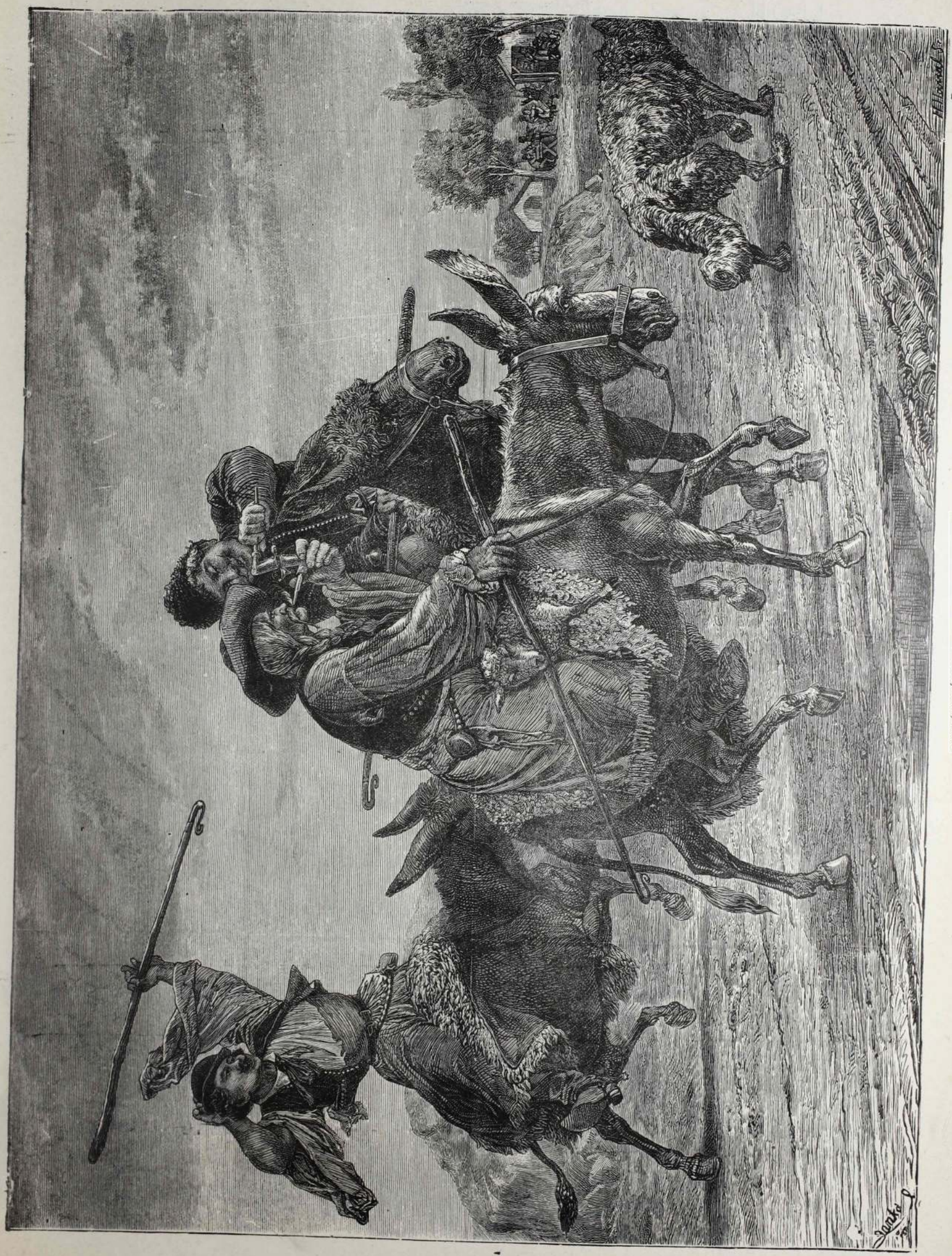

JUHÁSZ-ÉLET. (JANKÓ JÁNOS RAJZA.)

LEONA.

A dicső lovagkort, hőstettek s szerelem
Ragyogó idejét oh mint irigyelem!
A mikor tornákon küzdött már a gyerek,
Játékai voltak nagy ménkű fegyverek;
Szive nem romlott meg, mint most, idő előtt,
Nagy sok tudománynyal sem szerelték fel őt,
Hanem bátorságot csöpögtettek bele,
S szive csupa nemes érzéssel lett tele;
Lelkesült hazáért, hir és becsületért,
Kiválasztott hölgye igaz szerelméért,
S ezer veszélyeken, hosszú éveken át,
Küzdött kitartással, nem látva otthonát,
Mig csak el nem érte azt, a mit keresett,
Vagy panaszhang nélkül, mint hős el nem esett.

Kedves szép Leona, mikor mint kis leány
Boldogan tipegtél mamácskád oldalán,
(A mi nem is olyan nagy régen lehetett.)
Ugy-e, szép mesékből hallottál eleget?
Hisz hallottam én is, de már régen nagyon,
Ugy, hogy a fejemben most már csak egy vagyon.

A sok mese közül: melyben a hétfejü
Tűzokádó sárkány és a nagy erejü
S félelmetlen lovag egymással küzdenek,
Hogy dobogásuktól még a föld is remeg,
Egy királyleányért folyik a küzdelem.
Bár régi a dolog, én megismételem:

Egyszer egy csúf sárkány, iszonyu, hétfejü,
Tűzlángot lehelő s óriás erejü,
Rettegésben tartott egy egész nemzetet,
A családapákra szörnyű adót vetett.
Kivánta, hogy neki minden áldott napon
Früstökre adassék egy szép szűz hajadon...

Elfogytak a lányok, s nem lévén több sehol,
Az öreg királynak lányára jött a sor;
Ezt is odavitték, sirva keservesen,
S a sárkány közelgett felé könyörtelen.
De mikor meglátta, mily gyönyörű leány,
Igy szólt hizelegve:
«Nem eszlek meg, nem ám,
Oh bájos hajadon, sőt gyöngy lesz életed,
Csak légy feleségem és szeress engemet.»

A királykisasszony igy válaszolt neki:
«Szerelmedet lelkem utálja, megveti,
És meghalok inkább, mintsem tiéd legyek,
Inkább száz halálon is keresztül megyek!»

A hétfejű sárkány erre feldühödött,
Iszonyu ugrással a leányra szökött,
Hogy bekapja rögtön, gyomrába temeti,
De ennyi ideje többé nem volt neki,
Egy fiatal lovag ugratott elibe,
Mintha a felhőkből pottyant volna ide,
S igy szólt:
«Te csunya dög, várjunk egy keveset,
Ezt a szép leánykát bizony meg nem eszed!
Legalább addig nem, a mig én itt vagyok,
Előbb én rajtam kell harapnod egy nagyot!»

A hétfejü sárkány szinte kékült bele,
Olyan rettenetes méreggel lett tele,
Mind a hét szájából füstöt, lángot lövelt,
S az ifjú lovaggal iszonyu harczra kelt.
Ez csak egy szál karddal védelmezte magát,
De eltartott a harcz egész napokon át...

Melyik lett a győztes? Ezt minek mondjam el?
Száz mese van ilyen, mind egyformán felel:
A lovag a sárkányt agyonütötte ott,
A leány neje lett, s azóta boldogok.

Pedig oh Leona, nem mindig úgy esett,
Hogy a derék lovag győzedelmeskedett!
Nem egyszer, de százszor ott hagyta a fogát,
S a sárkány kettőből csinált jó lakomát...

E dicső lovagkort, hőstettek s szerelem
Ragyogó idejét oh mint irigyelem!
És mióta téged, Leona, láttalak,
Lelkemen gyakorta átfut a gondolat:
Ha téged egy sárkány ugy fogva tartana,
S én volnék a lovag, ki szembeszállana
Vele vakmerően, s napokig, hetekig
Kellene küzdenem, végső lehelletig:
Hogy a diadalra van-e biztos remény,
Avagy ott halok meg, — bizony nem kérdeném.

Seress Imre.

A KARÁCSONYFA REGÉJE.

Irta: FR. KLOTILD.

Sűrűn permetezve esett a hó. Az erdőben a fák alig birták karjaikkal felfogni a sok kelyhet, és hizelegve kérték Szél urfit, hogy rázza le egy kissé a nagy terhet róluk. Közébük is fújt istenesen, nem hagyott sokáig magára váratni, ugy hogy a fenyőfák ujból remek zöld szinükkel pompázhattak. Szél urfi, midőn munkáját elvégezte, kissé csevegni kezdett a fákkal. Azt mondá, hogy nemsokára karácsony lesz a nagy világban. Mily nagy sürgés-forgás van a városban, hogy örülnek Istennek nagy és kis gyermekei a szép karácsonynak. Egy pompás fiatal fenyűfa hallgatta a szél meséjét, a mint czifra szavakkal beszélte el, mily fényben ragyognak a fenyők, melyeket ilyenkor a városba visznek. Szép, ezüstös, aranyos ruhát kapnak, csecsebecsét, fénylő gyertyákat, aztán körülujongják őket a gyermekek. A fiatal fenyőt egy kimondhatatlan vágy fogta el a fény és pompa után. Egész éjjel látta, a mint vig gyermekek körülugrándozzák, hallotta a mint örömükben tenyerükkel tapsolnak és szomorodva látta, mikor felébredt, hogy csak a hideg csöndes erdőben, és nem a zajos, barátságos meleg szobában van.

Favágók jöttek, egyik tözs a másik után dőlt el és a kis fenyő reszketni kezdett, midőn közelébe jöttek és e szavakat hallá; — Ez is csinos, vágjuk ezt is ki! — Egyszerre fájó érzés nyilalt végig derekán és ő is ott hevert többi társai között. Másnap lábra állitották és a karácsonyi piaczra vitték. Tágra nyitott szemekkel nézte az embereket és csak várta, várta, mikor kerüi reá sor! Végre egy borotvált buta arczu inas jött oda. Kifizette árát és vitte az ismeretlen uj világ felé. Pompás nagy szobába került, a hol az inas szebbnél-szebb czifraságokkal diszitette fel. Az asztal mellett, valami nagy, sima fényes, aranykeretű lap állott, melyben a kis fa saját alakjára ismert. Tetszelegve pillantott át az idegen jószágra.

Megérkezett a karácsonyest. A kis fa reszketni kezdett az örömtől. Most jön a boldogság, a fény, és gyönyör órája. Valaki megfogta és vitte őt egy másik sötétes szobába. Aztán meggyujtották az apró gyertyákat és a fa tündéri fényben ragyogott. — Oh, ha csak most látnának társaim, mennyire irigyelnének! De hol van az ujongás, hol vannak az örvendező gyermekek, a szülők?

A kis fa körültekint a szobában és szeme egy kis ágyon akad meg, hol láztól égő szemekkel, kipirult arczú arany fürtös gyerek nyugodott. Szemei sóvárogva néztek feléje és sovány, aszott, kis kezét vágyakozva nyujtotta a csillogó fa felé. Az anyja karjára veszi és oda viszi a fához. A gyermek egy ideig örömmel nyul a fa felé, de végre elfojtja lélekzetét az erős köhögés és bágyadtan hajtja le fejét anyja ölébe. Visszafektetik az ágyba. Aligalig szól, csak egyet sóhajtoz és mindjobban elmerül a puha vánkosokba. A kis fa szivét, egy kimondhatatlan fájó érzés töltötte meg. Hol az öröm? Ez nem lehet az, a miről a Szél regélt. A kis gyertyák mindig lejebb égtek, egyik a másik után aludt ki és midőn az utolsó is végsőt lobbant, a kis gyermek is megszünt élni. A szobában nem hallatszott más, mint a gyermekére boruló édes anyának elfojtott zokogása.

A kis fa ujból sötétben maradt és visszavágyott a szép erdőbe, a hol oly boldog volt. Visszavágyott oda pajtásai közé, hol aranyszárnyú lepkék fürdenek a fénylő napsugárban, a hol az igazi boldogság lakik, a sűrű rengetegben, — hiszen ott nincsenek emberek.

A MEDAILLON TITKA.

Irta: MURAI KÁROLY.

IRÉN *(tizenhat éves; a nagy ablak mellett, Bélával szemben a hintaszékben ül)*: Mondja el még egyszer.

BÉLA: Igenis, Irénke, ugy fog történni minden. Magáért küzdeni fognak százan s százan. Előkelő és gazdag urak, a kik között gróf és herczeg is lesz egy csomó. Letérdelnek elébe és könyörögnek a kezéért. De, ugy-e hiába? Ugy-e maga el fog utasitani mindenkit?

IRÉN *(határozottan)*: Mindenkit.

BÉLA: És várakozni fog arra az egyre, a ki örök hűséget esküdött, és a kinél senki, de senki sem szeretheti igazabban és hűebben magát.

IRÉN: Várakozom, Béla. *(Két ujját föltartja.)* Esküszöm önnek. Ma, a nevem napján.

BÉLA: Köszönöm, drága angyal. És én is esküszöm, ezuttal is, a maga gyönyörűséges nevenapján is, hogy a kellő időben megjelenek. Szerelmesen, dobogó szivvel és karkitárva.

IRÉN *(örömmel)*: Épen ugy, a mint majd én fogadom.

BÉLA *(sóhajtva)*: Bár itt volna már az a dicsőséges nap.

IRÉN: Beszéljen, Béla. Beszélje el az egészet ujra, még egyszer.

BÉLA: Hát az most már egészen bizonyos, hogy a tavaszszal kitör a háboru. A nagy, a véres háboru Oroszországgal. Én, mint most szolgáló egyéves önkéntes, az első leszek azok között, a kiket a harcztérre küldenek. Az első ágyugolyót az én ezredem hallja majd bugni s az első harczi paripa, a mely a csatazajban nyeriteni fog, az én ezredesemnek, Mayer urnak a harczi paripája lesz. Ah, Irénke, milyen nagyszerű, fölséges lesz az!

IRÉN: A nyeritès?

BÉLA: Oh nem, azaz, az is. Összevegyülve a fegyverek ropogásával, az ágyuk dörgésével és a sebesültek jajongásával. A levegő lőporfüstből fog állani s az ellenség halálra rémül a legujabb, füstnélküli lőpor hatalmas erejétől.

IRÉN: De, Béla, hátha maga is megsebesül. Ah, istenem, hátha meg is hal!

BÉLA: Legyen nyugodt, én sérthetlen leszek. Érzem. Ah, Irén, én még sohasem csalódtam az érzéseimben. Ha diákkoromban azt éreztem, hogy a tanitó ur el fog verni: hát kétségtelenül elvert. Mikor azt éreztem, hogy magát szeretem: akkor sem csalódtam, ugy e, mert szerettem és szeretem is. Tehát legyen egészen nyugodt. A csaták százaiból épen kerülök vissza.

IRÉN: Köszönöm, barátom, hogy megnyugtatott. Most már hiszem.

BÉLA: Az első nehány ütközetben mi leszünk a vesztesek. Az ellenség visszaver bennünket Kassa felé s az országban nagy lesz a rémület. Az ujságok gyászkeretben jelennek meg. Az otthon maradó férfiak, nők és gyermekek imádkozni fognak.

IRÉN: Én is imádkozom.

BÉLA: Jól teszi, ámbár nem ez menti majd meg az országot.

IRÉN: Hát ki?

BÉLA *(igen szerényen)*: Én. Érzem Irénke, hogy mikor már Kassa körül leszünk, akkor az ezredes az én századomat küldi ki portyázni. A mint megindulunk és a mint egy erdőbe érünk, hirtelen megtámad bennünket az ellenség. A kapitány elesik, a főhadnagy sulyosan megsebesül, a hadnagy ijedtében fölmászik egy fára, az őrmester pedig elájul. A század, látván mindezt, eszeveszetten menekülni akar, de én nem engedem.

IRÉN: Jól teszi. Ez valóban hősiesség?

BÉLA: Ez az én nézetem is, Irén kisasszony. A panganétom kirántom és elkiáltom magam: Fiuk, utánam! A gyerekek erre megvadulnak s az én vezérletem alatt rohannak a tulnyomó számu és már örvendezve kiáltozó ellenség felé. Az megrémül, futni kezd, kegyetlen erővel üzetve általunk. Mi nem nézünk sem jobbra, sem balra, hanem csak rohanunk az ellenség után s csak akkor állapodunk meg, ha egy szálig elveszett. Még hirmondó sem marad.

IRÉN: Nem, nem. Egyet életben kell hagyni. Hadd rohanjon el a tábornokhoz és hadd mondja el, hogy milyen hősies oroszlán harczol ellenük.

BÉLA: Igaza van. Egyet meghagyunk.

IRÉN: *(elérzékenyülve)*: Köszönöm, Béla, maga igen jó.

BÉLA: Akarja, hogy meghagyjunk — kettőt?

IRÉN: Elég lesz az az egy is. Azután hirmondónak mindig csak egy szokott maradni.

BÉLA *(gondolkozás után)*: Ekkor, megállapodván, azt veszszük észre, hogy sűrű ködben vagyunk. Hogy nem látunk egy árva lépésnyire sem. Mindegy. Azért folytatjuk utunkat, étlen és szomjan. A század vakon követ, mert ő is érzi, hogy talentumos katona vezeti őket.

IRÉN *(lelkesülten)*: Én is követném vakon, bárhova. Megérdemelné.

BÉLA *(szerényen)*: Igazsága van. *(Szünet.)* Tehát megyünk előre a ködben. Szemeim előtt két alak lebeg: maga és a mama. Megyünk huszonnégy óráig egyhuzamban.

IRÉN *(megütközve)*: Pihenés nélkül?

BÉLA: Ugy van. Pihenés nélkül. A háboruban ezt a fogalmat nem ismerik. Egyszer hirtelen kisült a nap s egy sikságon találjuk magunkat. Tőlünk pedig 85 lépésnyire áll az orosz czár, körülvéve a nagyherczegektől és tábornokoktól. Erre azt vezényelem, hogy «czélozz» és mikor a czár és a többi összerezzenve felénk néz: száz puskacsövet lát magára irányozva. Szoborrá változik valamennyi. E perczben elkiáltom magam: «Fölséges czár, adja meg magát, vagy lövetek». A czár búsan lehajtja fejét, a kardját leoldja és átadja nekem, miközben önkéntelenül mormogja: «Ez egy valódi hős». Már mint én.

IRÉN: Istenem, milyen nyugodtan képes elbeszélni mindent.

BÉLA: A vezérnek a lét minden pillanatában nyugodtnak kell lenni. Azután a czárt és környezetét körbe fogjuk és a tábor felé viszszük; e közben tanulmányozom a terepet s tisztába jövök a döntő ütközet tervével. Érzem, hogy az esetben, ha az én tanácsomra hallgatnak s a tervemet elfogadják: a muszka hadsereg negyvennyolcz óra mulva tönkre lesz téve.

IRÉN: Remélem, hogy elfogadják.

BÉLA: Ők bánják meg, ha nem. Másnap reggel a vezénylő tábornok elé lépek a foglyaimmal és katonás komolysággal jelentem, hogy a czárt és törzskarát elfogtam. A czár lehajtott fővel lép elő s daczosan néz a vezénylő tábornokra, a ki szalutál neki. E pillanatban a király vágtat oda s mikor a helyzetet megérti, a vállamat megveregeti és hadnagynak nevez ki.

IRÉN: Csak hadnagynak?!

BÉLA: Ugy van. Hanem legyen nyugodt, a folytatása következik. Ezután a századdommal a sátrakba vonulunk vissza és huszonnégy óráig alszunk egy huzamban, étel és ital nélkül. A mint megfrissülve fölkelek, egy kapitány szólit meg. Azt mondja, hogy a király várakozik rám. Nyugodtan, minden megilletődés nélkül lépek a hadúr elé, a ki arra szólit föl, hogy kivánjak valamit. Egy kérésemet, legyen az bármi, teljesiteni fogja. Ekkor én egy ordinánczot kérek tőle, a kit én akárhova elküldhessek. Ő teljesiti a kérésemet és megkérdezi, hogy mit akarok azzal az ordinánczczal? «Felség — felelek én — van egy kis leány a fővárosban, a kinek azt akarom megirni egy levélben, hogy imádom. Ezt a levelet óhajtom elküldeni attól az ordinánczтól.»

IRÉN *(megilletődve)*: Uzsonnát fogok készitени annak az ordinánczнak.

BÉLA: Mikor mindez megtörténik, ő felsége bevezet a sátorba, a hol a haditanácskozás folyik s azt mondja, hogy hallgassam meg a haditervet. Némán, szó nélkül, hidegen meghallgatom s mikor azt kérdezik tőlem, hogy mi a véleményem a terv felől: nyersen kijelentem, hogy ez szamárság. A váratlan kifejezés imponál és csönd támad. Ez alatt én hirtelen föltárom előttük a helyzetet és kimutatom, hogy ha az ő tervük szerint járnak el, biztosan megvernek bennünket. Két tábornok ellentmond, vitázni akar, de a király nekem ad igazat és az én haditervemet fogadja el, engem bizván meg a kivitellel is. Egyuttal vezénylő tábornoknak nevez ki.

IRÉN: Hol veszi ott a vezénylő tábornoki egyenruhát.

BÉLA: Sehol. Mint közönséges bakakáplár intézem a dolgaimat és kétszer huszonnégy óra alatt tönkreverem a muszkahadsereget. Fele elesik, fele pedig foglyul esik. Midőn diadalmasan visszatérek, a tábornoki ruha már vár rám egy királyi okmánnyal együtt, a mely szerint herczegi czimet kapok és három nagy uradalmat.

IRÉN *(szepegve)*: És nőül vesz egy herczegkisasszonyt.

BÉLA: Kinálnak három herczegkisasszonyt is, de én ünnepélyesen kijelentem, hogy már választottam.

IRÉN: Mi a neve a választottjának?

BÉLA: Irén. Egy gyönyörüséges, édes kis Irén, a ki a háboru tartama alatt imádkozott értem.

IRÉM *(igen komolyan)*: Reggel, délben és lefekvéskor.

BÉLA: És a kit én az oltár elé vezetek és a ki herczegné lesz. A legeslegszebb herczegné a földön.

IRÉN: És a leghűségesebb herczegné, a ki magát mindig szereti. Ha el kell is utaznia, akkor is mindig magára gondolok s a maga arczképét nézem, a mit a medaillonban hordok.

(Hirtelen.) Hopp! Elhozta az arczképet?

BÉLA: Elhoztam. *(A tárczájából miniatür arczképet vesz ki.)* Ime itt van.

IRÉN *(a nyakán lógó, szivalaku medaillont leveszi s átnyujtja)*: Illeszsze bele.

BÉLA *(a medaillont átveszi, kinyitja s bambán nézi)*: Aáh! *(Gyorsan, hevesen.)* Irén, maga megcsalt!

A KONYHÁBAN. (MANNHEIMER RAJZA.)

IRÉN *(ijedten)*: Én? Béla, mit gondol?

BÉLA *(sötéten)*: Ebben a medaillonban egy másik embernek a hajfürtje van.

IRÉN: Nem igaz! Nem igaz!

BÉLA: Igenis, egy valakinek a hajfürtje van benne. *(Gyilkos gúnynyal.)* Át van kötve selyem szalaggal és rá van erősitve egy nefelejts virág. *(A stukatorra néz föl.)* És nem szakad rám az ég.

IRÉN *(zavarral)*: De édes barátom, nagy tévedésben van.

BÉLA *(a hajfürtöt nézve)*: Épen olyan, mint a Hugó haja. *(Hevesen.)* Hugó udvarolt önnek!

IRÉN: Mikor volt az. Ne is beszéljünk róla. Gyerekség volt az egész.

BÉLA *(sötéten)*: A mig álmokba ringatom magam, a mig anyai gonddal ápolom szerelmemet és véres, vad háborukban életveszélylyel, fáradtsággal keresem a babért, hogy az ő homlokára fűzzem: addig ő másnak a nefelejtses hajfürtjét hordja a nyakán.

IRÉN: De Béla, komolyan mondom, hogy a gyanuja alaptalan.

BÉLA *(hirtelen)*: Hát mondja meg, honnan való ez a hajfürt?

IRÉN: Hát a . . . *(elhallgat.)*

BÉLA: Ugy-e, nem meri megmondani? Ugy-e, mégis alapos volt a gyanum? *(Bús lemondással.)* Jól van. Legyen ugy, a mint maga akarja. Szeressen mást. Majd jön a tavaszszal a véres háboru és tudom, hogy mit kell tennem. Érzem, hogy az első golyó az én őrült, boldogtalan szivemet járja át s a károgó varjak és hollók az én testemre csapnak le karmaikkal és csőreikkel.

IRÉN *(pityergésre hajló hangon)*: Ártatlan vagyok, Béla.

BÉLA *(kegyetlen kaczagás után)*: Ártatlan és nem mer felelni. Ártatlan és nem tudja, nem akarja megmondani, hogy kinek a hajfürtjét csókolgatja éjjel és nappal. Ő ártatlan! *(A fogait csikorgatja.)*

IRÉN: Nem mondhatom meg, Béla. Nem, nem mondhatom meg.

BÉLA: Mert szereti és félti azt a nyomorultat. Mert tudja, hogy ketté hasitanám a fejét, keresztül lőném a szivét és összemarczangolnám a hitvány ebet.

IRÉN: Higyje meg, hogy rettentő tévedésben van. Higyje meg, esküszöm, hogy magán kivül nem szeretek senkit. És nem is szerettem soha senkit. Béla, esküszöm magának.

BÉLA: Hazudik, hogy tovább ámithasson, hogy herczegné lehessen.

IRÉN *(sértődve)*: Uram! Ahhoz nincs joga, hogy sértegessen. Én nem a herczeget szeretem önben.

BÉLA: Hát akkor mondja meg, hogy kié az a hajfürt?

IRÉN: Nézzen rám, barátom. Ide a szemembe és láthatja, hogy igazat mondok.

BÉLA: Feleljen! Feleljen azonnal! Kié az a hajfürt?

IRÉN: *(könyezve)*: Én csak azt tudom mondani, hogy ön téved és én ártatlan vagyok.

BÉLA *(rekedten, meghajtva magát)*: Kisasszony! A ki most önhöz szól és a kit most it lát maga előtt, az örökre távozik. Az az ifju sohase keresi fel többé azt a hölgyet . . .

IRÉN *(sirva)*: Ne beszéljen, oh ne beszéljen igy, Béla, mert meghasad a szivem. Inkább bevallok mindent, bárha tudom, hogy ki fog nevetni engem. *(Lesütött szemekkel, lassú hangon.)* Minden barátnőmnek volt a medaillonjában hajfürt, csak az enyémben nem. Hogy hát ne maradjak el tőlük és hogy ne nézzenek rám szánalommal, én is szereztem ilyen hajfürtöt. Akár hiszi, Béla, akár nem, a — legutolsó babám hajából vágtam le.

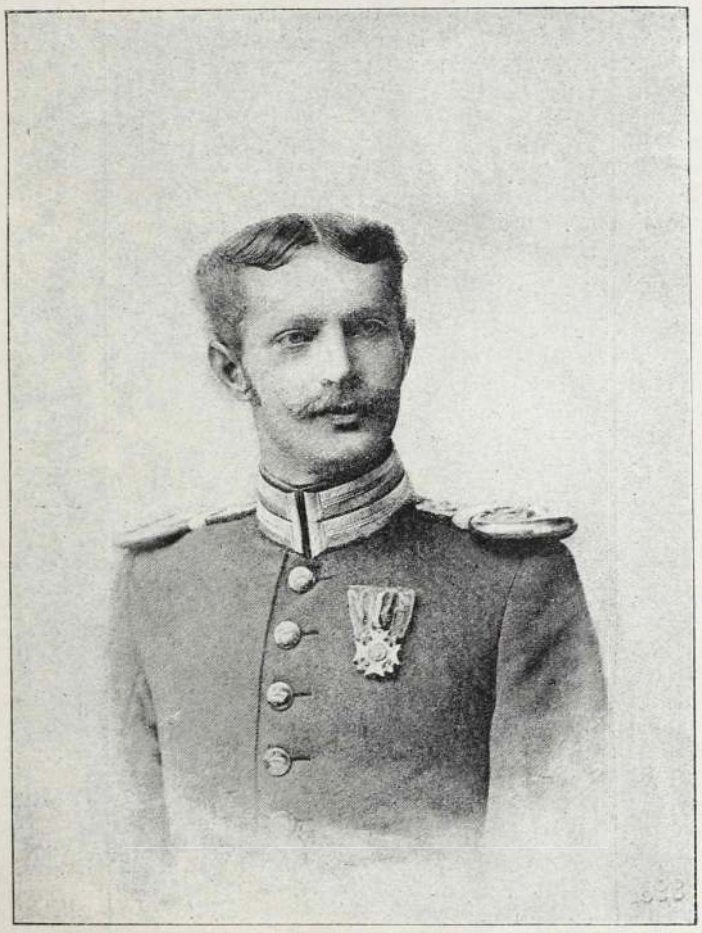

SEEFRIED BÁRÓ HADNAGY,

a király unokájának férje.

A HARMADIK.

(Regény.) (14)

A «Magyar Géniusz»-nak irta: TOLNAI LAJOS.

VII.

«Veszett fejszének...»

Az évszak épen azon szép szakasza köszöntött be, midőn az ország különböző kerületeinek választói az utolsó tusára készülődnek. Ilyenkor felette sürgős a jó lakás megválasztása. A képviselői méltósághoz szorosan oda tartozik, hogy az, aki otthon, falun, három, négy hasadozott, rongyos szobában, nád vagy zsuptető alatt igen szépen elfér több tagból álló családjával: az itt, az ország fővárosában, kerestesse ki tűzön, vizen a legelegánsabb lakást; egyfelől, mert sohasem tudja az ember, mikor lesz miniszter; másfelől a képviselőházi elnökség is — sokszor nagyon a bolond szerencse szeszélyétől függ.

Már pedig egy exczellenczias úr tiz szobás lakáson alul meg nem állhat.

— Jaj teremtő isten! — sikoltott fel Zsarkay Gáborné Ő nagysága a Hungária éttermének egyik diszes, zárt szögletében — a borokról nem feledkeztél-e meg? Én ötszáz üveg befőttet elpakoltam, murvába, finom szénába.

— Nem feleség. A bor az mindig az én gondom volt. Vagy tiz hektoliterre számitanunk kell. Ugy kontempláltam, hogy nagy ebédeket adunk.

— Vacsorákat — vág közbe a feleség, kinek grófnői toilettje ragyogott a sok finom ékszertől. A vacsoráktól mindig többet várok.

— Össze lehet kötni tánczczal, izgett-mozgott kecsesen a szép Zsarkay Edua kisasszony. Mama mondd! ki az a csinos huszárhadnagy ott a tükör alatt! Már egy negyedórája, hogy kacsintgatunk egymásra. Snajdig fiu. Gondolom báró lesz.

— Honnan?

— A pinczérek igen méltóságolják. Jaj, ha megismerkedhetnénk vele. Apám, küldenéd át hozzá a jegyedet.

— Hová gondolsz?

— Miért ne? Itt Gábor az emberek nem olyanok ám mint falun. Küldd át hozzá, hogy nem báró Görgényessy Viktor-e? Mert úgy nézzük. S kész az ismeretség. Fürdőhelyen igy szokták. Tudod Marienbadban?

— Ah, — ah — kiabálta két-három pestiesen kopaszas fiatal úr, kik angol bő szürke kabátjukban, lötyögős, feltürt nadrággal és majdnem meztelen nyakkal Zsarkaéyk felé igyekeztek.

— Szervusz uramöcséim!

— Ah, Gábor bátyám — ah, kisztihand nagyságos asszonyom — ah, ah! el vagyok bájolva Edua ő nagysága felséges szine által! Minő királyi herczegnői teinte.

Már ekkorra a legpongyolább formákban helyet foglalt a három ifjú az asztalnál. Egyik a papát, a másik a mamát, a harmadik a kisasszony ő nagyságát foglalta el.

— Hát mi van a szállással Tulokváry! — vágott az ifjuhoz Zsarkayné. — Erkély okvetetlen legyen.

— Lesz. Nagyszerű!

— Nekem erkély kell.

— Lesz. Nagyszerű. Superbe.

— Istálló négy lóra. Én gyalog nem döczögök.

— Pompás. Herczeg Weiszfeld tartotta benne lovait nagyságos asszonyom.

— De pincze, a pincze öcsém.

— Azt mésztasson bátyám csekélységemre bizni.

— Jól van Gerecze öcsém, de azt is szeretném, hogy a vadász kutyáimat — mi? Isten, mert én kutya nélkül nem élek.

— Mindenesetre. Akkor az egész emelet kölleni fog.

— Hát ha kell, kell — erősiti Edua kisasszony. De nem az a fő, hanem —

— Hanem?

Soly erősen odatolta az ifjú pomádés, sza-

gos hajatlan fejét a szép hölgyhöz, hogy az a rettenetes fővárosi illattól majd hátra esett.

— Hanem én hangversenyeket akarok adni. A papa megigérte, hogy az opera intendánsának bemutattat, s pár szólisztát onnan kapni fogunk.

— Felségesen van. Oh lesz egy gyönyörü hangversenytermünk. Károly virtuoz czimbalomjátéka az udvarnak is a füleihez fog jutni — hajlott közelebb a mamától Tulokváry, én arról kezeskedem. Károlyból az irók, művészek ünnepelt embert fognak teremteni két hó alatt. Arról kezeskedem.

— Tulokváry, mondja, fel lehetne nekem lépni egy irói estélyen? Oh én rajongok az irókért, és istenem! még egyet sem ösmerek.

Azt tessék Eduám reám bizni? Komócsyval úgy vagyok mint a test és a lélek. Csak egyet füttyentek, s annyi lesz a hány kell.

— De hát én még mit se tudok a szállásunkról.

— Óh nagyságos asszonyom, itt a bankár is kimegy a szállásából, csak legyen bolond — követem alássan, a ki megfizesse. Mennyit tetszik gondolni a szállásért?

— Tiz szobával? Nos Gábor, mit szólasz?

— Én nem értek hozzá Nekem csak pinczém legyen jó hüvös.

— Lehet három ezer?

— Jezzus.

— Ej mit ájuldozik mama, ássa a báró mindegyre ide néz.

Az urak rögtön a bárót keresték. Ki az? hol van?

— Az isten megfizet — sugá a nagyságos mamának egyik úr — az egy asztalos, egy iparlovag, nem is hadnagy. Már kétszer ült börtönben, de őrültet szimulál s kieresztik. Öt felesége volt. Fővárosi kép.

— Ah! — csapta össze Edua kisasszony rémülten a kezeit.

— Igen — kaczagtak jókedvüen az urak a falusi naivságon.

— Sürgöny — sürgöny! szökött fel az egész társaság, a mint a postaszolga bizalmaskodó arczát megpillantották.

— Sürgöny?

— Nem — de ajánlott levél és sürgős.

Zsarkay Gábor úr alig tudta keresztül vinni, hogy a levelet mégis ő bontsa fel. A hölgyek szinte szétszaggatták.

— Hangosan papa. Meghalok a kiváncsiságtól.

Zsarkay úr megfuvogatta, megtörülgette szemüvegét, hogy egy betüt is a fontos levélből el ne veszitsen.

Azonban a három úr épen semmi érdekeltséget nem mutatott, mintha a levelet már mindegyik olvasta volna valahogy.

Titkon összepillantottak és mosolyogtak.

«Kedves apám!

Te mindig azzal rontottál össze mindent, hogy a papok karjaiba vetetted magadat. Ketten voltunk és eigentlich vagyunk is tisztességes jelöltek, én és gróf Púpos, hanem a te oktalan bizodalmad, vétkes vakságod a tizenkettedik órában egy harmadik jelöltet dobott fel. És kit? egy pimaszt, azt a semmire való Körtvéssyt, a vén pap fiát. Ugy kell. Végy csak neki harangot; ugy kell. Végy csak neki orgonát, úgy kell, akár mindjárt húzhatod is. Végy úrvacsora asztalt — oh igen, vehetsz már akármit, engemet, ha nem sietsz: tudd meg, tönkre silányitottál. Tizennyolczadikán lesz a választás. Még van e levél vételétől számitva két napunk — szága: két napunk. Ha most, de azonnaal és nem tátott szájaskodva az Első hazaiból a három részvény után járó 17—18 ezer forintot elküldöd, hogy én ezt a czigány rabló publikumot kielégithessem: akkor a győzelem a mienk — —

— Éljen — tapsoltak az urak.

«Akkor én félév mulva vagy intendáns vagyok, vagy államtitkár, mert nagyszerü kapcsaim vannak czimbalmi művészetem által: és akkor minden költséget gyöngyen visszatéritek. Te főispán lész; Eduának egy bárót szerzek; már van is; fináncz-miniszteri titkárrá teszem; Aladár a legszebb megyei hivatalt kapja — és Ilmát is kiveszem abból az aljas mesterségből. A mamának két fehér agarat vettem. Felséges állatok — de az istenre kérlek, itt nincs várakozási idő, egy percz is. Fuss, menj az elnökhöz. Ő a részvényeknek azonnal tud gazdát kapni, s a pénzt, ha van benned apai lélek: nyomban küldöd. Itt a tábor fegyverkészen áll, csak nincs bor, nincs pálinka, nincs vágni való jószág, s a czigány nem hegedül. Láthatod, hogy rettenetes zavarban vagyok . . .»

— Szegény fiam! — törülgette könyes szemeit a mama — ha én volnék a férfi, de egy nő mit tehet . . .

— Hát légy te a férfi. Eddig is te voltál. Furcsa! En már mindent oda adtam. Lemondtam a képviselőségről is a kedves fiad kedvéért — én többet nem tehetek.

Egy perczre a rémület erőt vett a sziveken, és gyengeségét a válságos helyzetben mindenki bevallotta.

Tulokváry emelkedett föl, miután két pohár finom pezsgőt lehajtott.

— Urambátyám —

— No.

— Lehetek-e őszinte?

— Az isten áldja meg, beszéljen — esdeklett a két hölgy.

— Tessék. De én már koldus vagyok —

— Ehol van — kiáltá Zsarkayné — tessék.

— Én elköltöttem eddig vagy ötvenezer forintot.

— Bátyám, olyan időket élünk, hogy ily potom összeggel ma a képviselői vásárt nem járhatjuk meg. Egyhangu választás is belekerül 40.000 frtba. Olyan harcz pedig, a milyen itt foly, felséges egy harcz az igaz — hetven-nyolczvanezeret mindig megér. — Én — én megadnék értte.

— Nem tehetem.

— Miért nem?

— Elvem nem engedi.

— S van neked elved?

— Van.

— Szerencsétlen — ájuldozék Zsarkayné. Es most jut te neked eszedbe az elv, mikor a debreczeni házamat elverted, a vámosi földjeimet elkártyáztad, a deési erdeimet elkótyavetyélted — és most, mikor az ő rongyos három takarékpénztári részvényeiről van szó: most neki egyszerre elve van.

— Van.

— Add vissza a földjeimet. Tudod.

Zsarkay ur lecsapta a fejét.

— Add vissza a házaimat. Érted?

Edua fenyegetőleg villogtatta nagy, tündöklő szemeit.

— Ha ez a fiu megbukik: koldusok lettünk. Tudod ezt?

— Tudom.

— És?

— Hát és. Én elvemtől nem térek el.

— Mit akarsz?

— Nem akarok koldulni. Elég, ha enynyire belevittetek.

— Hanem mi kolduljunk?

— Én nem akarom levetni magam a harmadik emeletről.

— Nem?

— Nem.

— Váltóid . . .

— Azokat akarom kifizetni a részvényekből. Nem akarom, hogy halálom után vagy még életemben csalónak, sikkasztónak, hamisitónak tartsanak. A mi bolondot tettem: tettem. Érted, veled, veletek tettem. Elég.

— Milyen jellemes ember lettél egyszerre. Nem csukatnád el azt a fiut, mert a nevedet néhány váltón már hamisitotta? Hát engemet nem csukatnál be? Talán . . .

A jóbarátok a csúf családi jelenetre — csöndesen, zaj nélkül elpárologtak.

Egyedül maradtak Zsarkayék.

Zsarkay Gábor úr összehuzta szemöldeit, s keskeny arisztokratikus ajkain megjelent az a mosoly, mely a magát a végelszánásában megbicsakolt, kétségbeesett embert mutatja.

A feldúlt család komoran, némán távozott el a vendéglőből.

Ah, milyen éjszaka következik az ilyen jelenetre.

* * *

Pár nap mulva megtörtént az országos szavazás.

Zsarkay Károly úr bukott — s a *harmadik*, dr. Körtvéssy Sándor óriási szótöbbséggel győzött.

E rettenetes hir az egész családot összegyüjtötte az ősi — most már szinte nem lehetett tudni: *kiféle, miféle* kastélyba.

Zsarkay Károly, a fiatal művész és államtitkári aspiráns mélyen behuzta fejét kabátja nyakába.

A vak leány világtalan szemével nézte, de nem szólott.

Zsarkayné sirt, a kisasszony kiabált, s a fiuk szivaroztak.

Zsarkay Gábor ur olvasta az ujságot. Elől kezdte ötször-hatszor, mintha ezt a dolgot nem is értené, holott szegény vén ember értette nagyon jól.

— Ki az? tekintettek föl mindnyájan — tessék.

Az ajtó halkan megnyilt, s diszes fekete polgári ruhában a szerencsés győző Dr. Körtvéssy Sándor úr lépett be.

Ifju volt, egyszerü, természetes ember, nem tudta rögtön megkezdeni beszédét. Dadogott.

— Talán foglalni tetszik? állott fel hetyke magatartással a bukott jelölt Zsarkay Károly ur.

— Bocsánatot kérek, ez az ügy, mely engem e perczben ide vezérelt, oly természetü, hogy — —

— Rám tartozik? kérdé Zsarkay Gábor ur.

— Igen, és ha szabad kérnem a nagyságos asszonyra.

— Tessék helyet foglalni. Kérem.

— Én Ilma kisasszonyt szeretem, viszonszerelmét birom s ha nagyságtok belé egyeznek: a legmélyebb tisztelettel kérem kezét.

— Fiam — kérdé Zsarkay ur ragyogó arczczal nejét. Ha papuska akarod — felelt a mama hasonló ragyogó arczczal.

— Tehát akkor hadd öleljelek meg öcsém — fiam.

— *Veszett fejszének nyele* — mormogá gúnyosan Károly ur és kisompolygott.

(Vége.)

IVETTE GUILBERT BUDAPESTEN.

Sylla egy napon csak eltünt a Villetteből.

Ugy maradt ott, vetetlen az ágya, a külső boulevard egy ócska házának a pinczéjében, annak is a legsötétebb zugában. A bátyja camelotte volt, a *Soir*-nál, az apja házmester, üres óráiban meg czipőfoltozó, az anyja pedig takaritott a városban. Abban a sötét zúgban húzódott meg tizenhat esztendeig, minden este, minden éjjel. Pedig már kinőtte azt a zúgot, kinőtte, aztán maga is keresett. kalapdiszitő lett a Villette első *kisasszonyánál*. Két frankot keresett olyik napon! De az apja szerette az absinthot, «sok szeszszel, sötéten». Hát csak megmaradt a zugban, a külső boulevard egy ócska házának a pinczéjében, annak is a legsötétebb zugában.

Ám egy napon csak eltünt a Villetteből.

Várta az apja, epekedett utána az anyja, kereste is a bátyja. De nem jött. Beletörődtek aztán.

*

Kalapot vitt be a városba, próbálni, messze, a Quartier latinbe. Esett az eső, és ő esernyőjét mélyen lehuzva, mint félénk egér suhant végig, a magas házakhoz simulva. De azért tudta, hogy kisérik. A kék szeme, a piros arcza még abban a fekete tüllruhában is szemet szúrt a kisérőjének.

Aznap este ott maradt a Quartier latinben, aznap este, mindörökre. Járta a Bullier, megösmerte a brassericket, megtanulta a kerület dalait, adott és kicserélt jószót, jó kedvet, szeretett és szerették, csinos volt, kedves, fürge, mint a többi, a Quartier ezer jókedvü lánya. Hazudik a dal: «*La grisette, se meurt, la grisette est morte.*» Hazudik!

Most is cseng a dal itt, mögöttem a szomszéd szobában, hangzik a zongora, kaczag a jókedv s csattan a csók. A Quartiermben él még a grisette s élni fog örökké, mert örök, mint az ifjuság és a szerelem.

És Sylla is kaczagott, tánczolt, duhajkodott a maga módja szerint. De dalolt is. Egy este a — D'Arcourtban volt vig társaságban — hozzája lép egy éltes uri ember . . .

És Sylla csak eltünt a Quartier-ből.

*

Egy ideig kérdezgették a társnői a barátait:

— Hol van Sylla? Nálad?

— Egy hete már nem láttam.

Nem látta senki, egy hétig, két hétig, sokáig. Aztán csak elfeledték. A jókedv megmaradt, a dal nem szünt meg, a könnyelmü, pezsgő szellem nem veszett el. Csak Sylla tünt el, Sylla egyedül.

*

Oh, ez a franczia dal! Ezek a chansonok, dalos monologok, godriolle-ok! A chanson története Franczia ország története egyszersmind. Chanson csendült fel már a gallok harczaiban; chansonokat énekelve járták be a Provence-ot a troubadourok s a költő lovagok; chansonért kaptak csókot királynői ajkakról piros arczu apródok; chansonban sóhajtott fel az elnyomott nép; chansonokat daloltak a költő vagansok, a minő Villon volt, a ki pályáját akasztófán fejezte be, templomokat kirabolva, hamis pénzt gyártva, de a középkor legszebb chansonjait költve; chansonokat énekelt Pierre Gringoire is, a színész és fegyveres apródja a lotharingiai herczegnek, a kinek életpályája is valóságos chanson . . .

A forradalom chansonjait ma is énekli itt még a nép és az Éden-konczertben minden péntek este felcsendülnek Béranger chansonjai. Természetesen nagy a különbség a mai chanson és a tegnapi chansonok között.

Béranger csupa sziv, csupa egyszerüség, csupa naivitás. Aristide Bruant — a leghiresebb élő chanson-költő — csupa raffinált naivitás, csupa egyszerü rém, csupa unalmas báj, merő, keresett egyszerűség. Bérangert Judic asszony szavalta egykor nagy hatással. Ő az egyszerü szavakat egyszerü hangon, a tiszta érzelmeket, az üde naivitást, a keresetlen őszinteséget, a friss pikantériát, — ma már alig elképzelhető — egyszerűséggel *mondotta*. Mondotta és nem szavalta, nem énekelte. Ez volt az uj, a frappirozó az előadásában.

A mi akkor hatott, ma untat.

Fordult egyet a világ s uj csillagok jöttek fel a hanyatló, esteledő levegő-égen. S az uj csillagok uj egyéniségek; uj dolgokat mondottak, uj szellemet ábrázoltak

IVETTE GUILBERT.

uj modorban. És Béranger egyszerre a történelemé lett, beleszorult az Éden-konczert történeti előadásaiba, hol épen a régiesség lett a báj forrása. Szemünk láttára alakult meg egy történeti változás. Alig vettük észre.

Igy csinálják a történelmet!

*

A chanson ott van a népben, mert lelkétől fakadt. Chansont dalol el a boldog mama bölcsődalnak, a kandalló gyenge tüzénél, a sivitó bubuskát boldog szendergésbe meritve el. Chanson csendül fel a cabinet partikulier-kban, a Café de la Paix fényes rez-de-chaussée-jén. A csillár ragyogó fényében, a pezsgő durranása közben, a mosoly, a jókedv, a kaczaj, a bon-mot-k tengerében chansonra gyujt a társaság, ha a jó kedv elérte a hőfokot s a szemek csillogása a földi boldogság közellétét sejteti. És chansont énekel az utczakoldus, kéregető leányával duettben dalolva, szomoru, szívhasogató hangon, a legbolondabb tréfaságokat. Ez az ellentét meghatja a sziveket.

A chanson hazájában vagyok!

*

Chanson-énekesnő lett Sylla is.

A Quartier latinről bevitte őt a nagy boulevardokra az ő uj barátja, s Sylla ment, hazát változtatott. Mert a hogy a boulevardra lépett, a hogy leszállott a három lovas nagy omnibuszról, kaczéran felkapva a hosszu uszályát, más világba lépett be egyszerre.

Az ifjuságból a rafinériába, a jókedvből az arany csengésébe, a szeszélyből az életunottak világába, a szabad világból az öltözködés aggályai közé. Uj kérdések torlódtak eléje: mi szabad és mi nem szabad? Uj képek: a csel és a kiszámitott ingerlés képei.

És Sylla hamar kitanulta ezt az uj világot.

*

A boulevardon aztán csak arról beszéltek, hogy az uj énekesnő a Concert-parisienben valóságos csoda. *Ivette Guilbert* a neve, csodaszép a hangja, uj és bámulatos a művészete, csodálatos a szavalása.

A lapok telten telvék az Ivette Guilbert nevével, «a modern chanson igazi dalosával, Franczia ország pacsirtájával.» Még a *Temps* félelmes kritikusa is, Sarcey, dicshymnuszban zengedez; az uj csillagért rajong egész Páris. Bruant dalait csak ő tudja énekelni, ő e rafinált naivitás bámutatos művésznője. Minden mozdulata csupa báj, minden szava csupa melódia, minden tekintete merő uj és kifejező, sokat sejtető világ, de mindenben ott van az incselkedő művészkedés, a hazug kacsintás, a lopva elvetett tekintet. A fin-de-siècle nem más, mint keresett báj, mint hazug egyszerűség, merő életuntság, csupa emlék, vágyakozó hangulat. Ivette Guilbert hát ezekben nagy. Nemcsak énekel, de szaval, játszik, beszél, deklamál, kaczag és sir, hatalmában van a hangja, a szive egyaránt. Ez az egyénisége: objektivnek látszik a legsubjektivebb eszközökkel.

Más világ ez, mint Béranger világa, más világ, mint a Judic asszonyé! Nem egyszerű, de ép oly bájos, nem keresetlen, de ép oly természetes. Mert kifejezi — természetes hangon — a legtermészetellenesebb hangulatokat.

*

A Quartier latinből is átmentek az uj csillag bámulására. Rosette aztán meglepetve fordult hátra a barátjához:

— Nini, hisz ez az Ivette Guilbert a mi Syllánk . . .

Lazzaroni.

A FÉREG.

A féreg élt már akkor is, midőn
Ősállatok hazája volt a föld.
A féreg él, habár a pusztulás
Már állat-, emberóriást kiölt . . .
— Lemondás jár a sziven át:
A féreg él majd legtovább! —

Vázsonyi Jenő.

BARABÁS MIKLÓS EREDETI FESTMÉNYE.

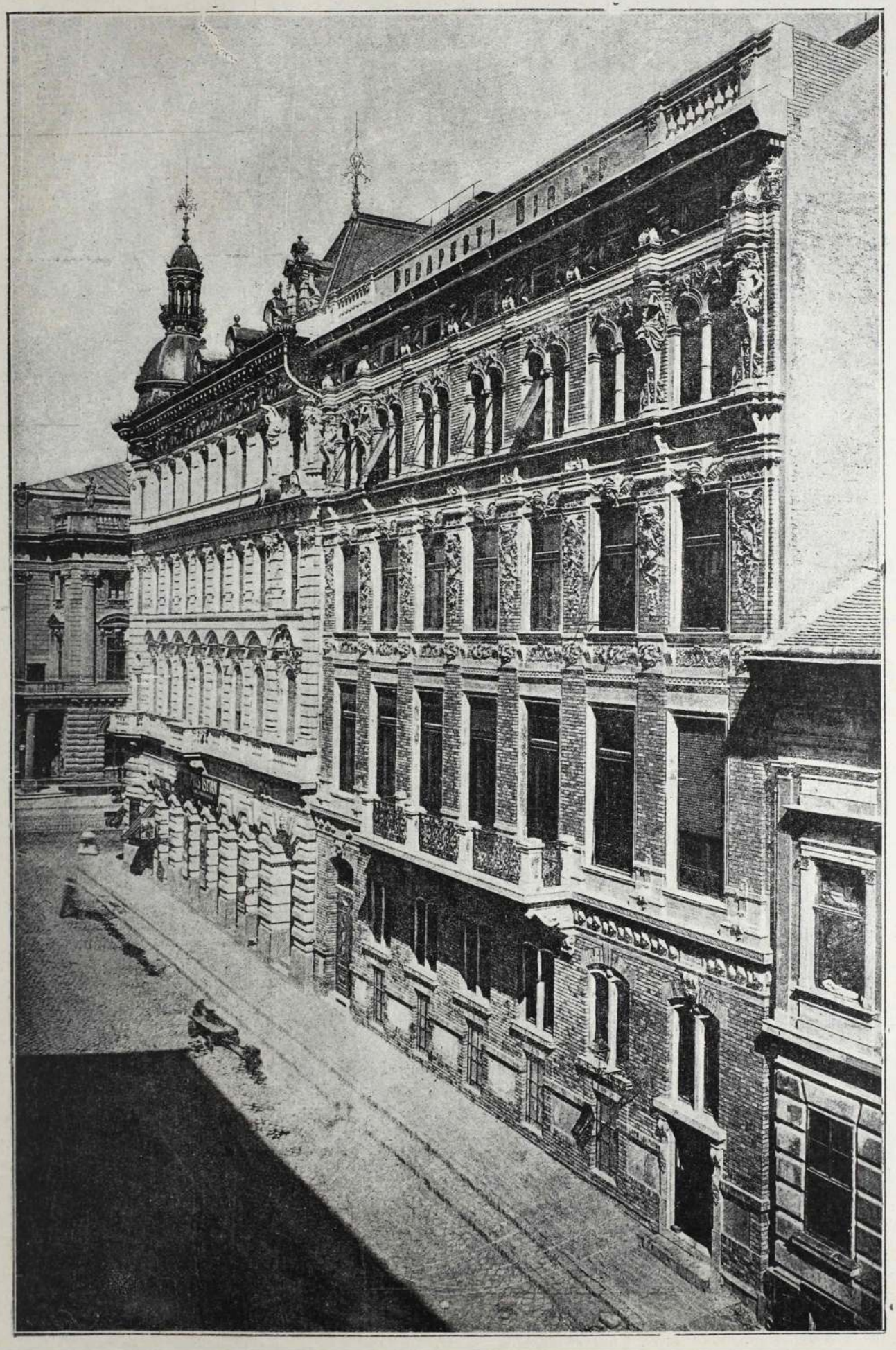

VI. A FŐVÁROS UJ PALOTÁI. — A BUDAPESTI HIRLAP HÁZA.

TÍZ ÉV UTÁN.

Irta: HEVESI JÓZSEF.

Milyen nyüzsgés, milyen zaj!...

A kirakatok fényes világa előtt tódul a sok bámuló: nagy urak czobolyprémes bundában, parfümös delnők suhogó selyemben, monoklis ifjak, apró bébék örömtől kicsattanó rózsás pofácskájukkal; aztán meg azok, kik a szegénységgel, a nyomorral küzdenek, kik kapzsi szemekkel tekintenek arra a sok fényes csillogó-villogó holmira, melyekre nekik csak tekinteniök szabad; de hozzá nem nyúlhatnak soha-soha... mind-mind egy nagy zűrzavarban tódulnak az utczákon föl s alá...

És az emberi nyüzsgésbe, zajba belevegyül az úri fogatok elegáns robogása az aszfaltról, a lovak patkóinak taktusba szedett dobogása, a libériás kocsis kiáltása.

Minden utcza-sarkon kis zöld fenyves erdő virul, olyan törpe, mintha Liliputországból került volna ide. Minden arczon lázas izgatottság, minden szivben titkos láng. És hogy siet mindenki haza, haza a szent tűzhelyhez, az örömök, a meglepetések tanyájához, hol mindenkire vár ma egy kedves, egy boldog pillanat, mely megédesíti az egész lefolyt év keserűségeit, bujját, bánatát.

... Ez a nyüzsgés, ez a zaj egész olyan mint a régi, mint tiz év előtt. Miért is vegyültem én ma este a tömeg közé? Miért föltépni azokat a sebeket, melyeket az idő, ez a diploma nélküli orvos, már-már behegesztett? Miért vágyódtam az emberek közé, midőn boldogságtól, örömtől ragyog minden arcz és nem találtam közöttük egy nyomorultat, egy boldogtalant sem — csak magamat!.... Oh miért kellett viszontlátnom azt a nőt, ki oly sivárrá, boldogtalanná, rideggé tette egész éltemet? Miért kellett még egyszer látnom azt az arczot, mely szebb, szelidebb, tisztább az angyalok arczánál, s mely alatt rút hálátlanság, bűnös csalfaság rejlik?

Oh, miért, kellett őt viszontlátnom?

... Tiz év után ma láttam őt viszont... tiz hosszú, örömtelen, sivár esztendő után.

A váczi-utczában egy játék-kereskedés előtt aranyos uri fogat állott meg grófi czímerrel. A kocsis alig birta megállitani a két táltost. Az inas leugrott a bakról és a mint a hintó ajtaját kinyitotta, megpillantottam — Blankát.

Királyi termete, mely a czédrustól kölcsönözte karcsuságát, ott állott előttem mint egy megbűvölt kisértet, — melyet egy őrjöngő képzelete varázsol maga elé. Arcza szépségét az idő alig érinté és szemei — azok a nagy, szép, ragyogó isteni szemek, most is oly igézőek voltak mint akkor, mikor először pillantám meg ezt a nőt az ő szegényes hajlékában, egy külvárosi viskóban, nyomor s szegénység között, mint egy szemétdombon nyiló, ékes, gyönyörű liliomszálat.

... Miért is tértem el szilárd elveimtől? Miért nem ragaszkodtam tovább a józan ész által elém irt föltételekhez? Szegénységgel és nyomorral küzdve, vivtam ki magamnak előkelő állást, keblemet a legkielégithetetlenebb nagyravágyás, a legnagyobb becsvágy dagasztá. Repülni akartam föl, föl, magasra; boszut állani a jövőben azért a sok nyomorért, melynek ifjuságom részese volt. A legszebb kilátások nyiltak meg nagyravágyásom előtt, nagy urak, magasrangu hölgyek keresték kegyemet, mosolyogtak felém bűvös, csábitó mosollyal; de én hű maradtam föltevésemhez: csak előre, csak fölfelé!

Nem akartam megállni a féluton; tekintetemet elfordítám a sok csábítás elől: csak előre, csak fölfelé!

Egyszer aztán megpillantottam azt a leányt, azt a daemont s vége volt elvnek, föltevésnek. Szemeinek gyujtó tüze hamuvá perzselt lelkemben minden nagyravágyást, minden becsvágyat. És a magasság helyett, hová törekedtem, leereszkedtem hozzá a sáros, piszkos földre, az ő külvárosi viskójába. Igaz, nemes volt szándékom: föl akartam őt emelni magamhoz, hogy vele együtt szálljak fölfelé...

Istenem, milyen keserűen kellett csalódnom!

... Azok, a kik most ismernek engem visszavonult életemmel, zárkozottságommal, életuntságommal, nőgyűlölő elveimmel, el sem képzelhetik, milyen forrón, véghetetlenül, milyen lázongó szenvedélylyel szerettem én azt a leányt!

A gyávárol mondják, hogy vakmerőbb a hősnél, ha egyszer neki rugaszkodik; a fösvényről tartják, hogy pazarlóbb a pénzcsinálónál, ha egyszer üt a bolond órája!

Én is úgy voltam.

Lelkem, melyen eddig szenvedély nem uralkodott, elveszté a féket és engedte magát elragadtatni, a merre ama hatalmas érzelem vonta.

Blanka iránt való szerelmem teljesen betölté szivemet és e szent érzelem mellett elnémult minden egyéb, a mit eddig keblemben hordoztam.

... Éppen karácsony este volt.

Ma tiz éve.

A szeretet ünnepét Blankánál akartam tölteni, ki anyjával lakott. Most már egy szép kényelmes lakásban, melyet én béreltem neki. A karácsonyfa arany világa fényt hintett a barátságos szobára s Blanka egyre hálálkodott azért a sok szép ajándékért, a mikkel elhalmoztam.

Egyszerre csak kopogás hallatszott.

Az ajtó megnyilt: egy libériás inas lépett be és egy ismert főur nevében egy kis dobozt nyujtott át.

Kérdőleg tekintettem Blankára.

Ő halvány volt és zavarodott.

— Mit küldött az az ur? kérdezém ingerülten.

Blanka érthetetlen szavakat hebegett.

Anyja közbe szólt:

— Karácsonyi ajándék lesz.

És felbontá a dobozt, melyben gyönyörű drágakövek csillogtak.

— Remélem, Blanka, ez ékszerek nem Önnek voltak szánva és Ön vissza fogja őket küldeni.

Blanka hallgatott.

Ismét anyja szólalt meg:

— Már miért küldené vissza ezt a drága ajándékot, melyet a méltóságos úr küldött, kinél én szolgálatban voltam?

(Valamikor a mosónője volt.)

— Egyszerűen azért, mondám szárazon, mert Blankának már többé senkitől sem szabad ajándékot elfogadnia. Ugy-e Blanka?

Hallgatott.

Az öreg asszony ingerülten válaszolt:

— Blanka elfogadja az ajándékot és a kinek nem tetszik, tegyen róla.

Blankának még most sem volt egy szava sem: elforditá fejét és hallgatott.

Én vettem kalapot és az ajtó felé tartottam.

Nem hivott vissza.

Egyetlen marasztaló szava sem volt. A másik pillanatban már lenn voltam az utczán véghetetlen nagy bánatommal.

... Azóta tíz év mult el. Hosszú, örömtelen, sivár tiz esztendő. Ez idő alatt az örömnek egyetlen bimbója sem nyilott számomra.

De ha az a pillantás nem csal, melyet Blanka az imént reám vetett, azt kell hinnem, hogy az ő szivében sem nyilik a boldogság virága, s hogy a grófi korona, melyet jogtalanul bitorol, a fény, a pompa sem feledtették el vele sem azt a végzetes, kárhozatos, szomorú karácsonyestét.

EGY KARÁCSONYEST AZ INDIAI TENGEREN.

(Utinapló.)

A lomhán hömpölygő hullámokból alakult, majd össszeolvadó, majd meg szétbontakozó futó vízhalmok sokszorosító képességet kölcsönöztek a tenger tükrének; melyben a csillagok milliárdja fürösztí képmását. Azt hinné az ember, hogy a három árboczos hajóóriás a ragyogó csillagokkal dúsan ékesített égboltozat által határolt légürben úszik. S csupán a hajó vasszügye által szeldelt hullámfodrok locsogása bizonyítja, hogy a gyengén ringatódzó tengeri hotel vizen siklik tova.

Lassan, lassan mindenki belefáradt a tündéries látvány szemlélésébe és pihenni tért.

A gépezet egyhangu, megszokott zakatolásán kívül mi sem zavarja már a kisérteties csendet, szemeimet mégis kerüli az álom. Talán senki sem volt már ébren utitársaim közül, midőn végre, inkább a nagy hőség okozta kábultság, mint az álmosság hatása alatt az én pilláim is lezáródtak. Otthon maradt kedveseim jelentek meg behunyt szemeim előtt.

Ez azonban nem álomkép volt, hanem inkább visio.

Nem soká gyönyörködhettem lelki szemeim elé táruló e kedves jelenségben, mert valami halk zörej megzavarta az oly édes ébren álmodást. A kis kerek ablakon át belopódzott gyenge fénysugár egy, az ágyam előtt álló árnyképszerű alakra esett. Én, rosszat sejtve, az alak felé nyultam; ez azonban alighogy galléron ragadám, rögtön, engem is majdnem magával rántva, elmenekült. Fel- vagyis inkább leugrottam emeletes ágyamból és kisértetemet üldözőbe akartam venni, de ennek sehol sem akadhaték többé nyomára.

Miután az esetet a szolgálatot teljesítő tiszttel közöltem, visszatérék ismét kajütömbe.

Reggel, midőn a fedélzetre léptem, a hajó legénysége mind együtt volt ott. Nem is gondolva éjjeli kalandomra, azon szándékkal léptem jó öreg kapitányunkhoz, hogy megtudakoljam a gyülekezés okát. Azonban még mielőtt én szólhattam volna, ő kért fel: szemlélném meg a legényeket, a czélból, nem ismernék-e azok valamelyikében titokzatos látogatómra. Az egyik matróz alakja — nekem úgy rémlett — hasonlított némileg éjjeli vendégeméhez és ezért őt jobban megnéztem, mint társait. Emberem valószinüleg azt

hivé, hogy ráismertem, mert minden kérdezés nélkül töredelmesen bevallotta, hogy tévedésből ő lépett volt be hozzám; de egyszersmind esküvel erősíté szándéka ártatlan voltát.

Én mindezt el is hittem neki, de nem a szigoru előljáró. Kapitányunk rövid gondolkozás után kimondta itéletét, mely szerint a bűnös matróz a legelső kikötőben partra volt szállitandó.

Nem tudtam belenyugodni a dolog ilyetént történt elintézésébe, bántotta lelkiismeretemet, hogy miattam egy, talán egészen ártatlan ember ilyen keményen bünhődjék.

Sok fáradság után, nagy lelki megnyugvásomra, még elég jókor sikerült a jószivű, de igen szigorú felebbvalót kiengesztelni.

* * *

Öt hét telt el azóta, hogy az európai partokat elhagytuk. Ez idő alatt mindent elkövettek a hajó tisztjei, hogy az utasoknak kellemessé tegyék ezt a nagyon hosszú és változatosságokban nem igen gazdag tengeri utazást. Ezen törekvés kielégitőleg sikerült.

Az én éjjeli kalandomat leszámitva eddig semmi sem történt a hajón, a mi kellemetlen hatással lett volna reánk. Már az első napokban kedélyes társaságot, mondhatnám tán, egy családot képezett a hajó összes utasa és tisztje.

Mindennap rendeztünk valami szórakoztató társas játékot vagy egyéb mulatságot. Igy aztán eddig elég kellemesen és gyorsan telt el egyik nap a másik után. Ma azonban egyszerre megváltozott minden. Az utasok bizalmatlankodni kezdtek a hajó személyzete iránt, sőt egymás közt is nagyon meglazultak a barátság kötelékei; különösen pedig reám nézett rossz szemmel mindenki.

Engem tekintettek ezen váratlanul beállott kellemetlen fordulat főokozójának.

Ugyanis az utolsó éjszakán megint valami kisértet, jelent meg a hajón, még pedig ez alkalommal minden utasnál tette tiszteletét, s miután senkit sem talált ébren, a nappali látogatók szokásával ellentétben, nem névjegyét hagyta ott, hanem inkább elvitt mindenkitől valamit.

Ugy látszik nagy előszeretettel viseltetett éjjeli vendégünk a mindennapi szükséglethez tartozó czikkek iránt, milyen pl. a szivar, pipa, fésű, papucs, czipők stb. Vagy tán csak azért vitt majdnem kivétel nélkül ilyeneket magával, mert ezekhez juthatott legkönnyebben.

Utitársaim meg voltak győződve arról, hogy nem történt volna ilyesmi, ha én a multkori éjjeli kalandom hőse számára kegyelmet nem eszközlök ki.

Némelyek jól szervezett tolvajbandáról beszéltek és az életbiztonságot is veszélyeztetve látták a hajón. Ezért többen elhatározták, hogy Penangban, mely kikötőt néhány nap mulva érendettük el, más hajóra szállnak át és hogy konzulátusaikat értesiteni fogják az ezen hajón történtekről.

Sőt egyesek tán arra is gondoltak, hogy engem védenczemmel együtt meglyncheljenek.

Eltekintve attól, hogy nekem okozott a második rejtélyes látogató legtöbb kárt, engem bántott a dolog legjobban, mert az igazat megvallva, bűnösnek tartottam magamat

Én jelentkeztem tehát elsőnek a kapitánynál panaszommal.

Sohasem láttam ilyen haragosnak a kapitányt, mint most.

Ugy tetszett nekem, hogy megbánta az öreg a multkor kimondott itélet visszavonását.

Minden panaszos számára van egy-egy megnyugtató szava, mindenkit biztosit, hogy még az est beállta előtt kézre fogja keriteni a tettest, csak velem nem igen látszik törődni.

Nagyon hosszúnak tetszik mindenkinek ez az eddigi derült napokból egyszerre ilyen borussá változott nap.

Az eddig oly barátságos arczok is egyszerre nagyon is barátságtalanokká változtak.

Csupa haragos arczokkal találkozik az ember, csak a hajós tisztek bajusza alatt jelentkezik néha-néha valami rejtélyes mosoly féle, a mi azonban az utasok figyelmét egészen kikerüli.

Azzal sem törődik ma senki, hogy a hajó orvosa egész nap nem mutatja magát, pedig eddig mindig ő volt a társaság lelke, ő volt minden mulatság főrendezője. Mindenki csak magával foglalkozik, uti-podgyászát vizsgálgatja, rendezgeti; egyesek tán hiányzó czikkeik után kutatnak.

Délután öt-hat óra között majdnem egyszerre tűnik fel az utasok mindegyikének, hogy az eddigi szokásoktól eltérőleg nem az étteremben, hanem a fedélzeten teritenek fel estebédhez.

Az asztal a hajó hátulsó részén egy oduszerü, a kisegitő kormánykészüléket magában rejtő tágas fülke előtt van felállitva.

A fülke nyilását időközben egy darab vitorlából rögtönzött függönynyel zárták el; valószinüleg a külcsin emelése czéljából.

Még mielőtt eszébe juthata valakinek a szokatlan helyen történendő étkezés okát kérdezni, megszólalt a szakács ebédhez hivogató csengetyüje.

Némán foglalja el mindenki az asztalnál számára kijelölt helyet. Mindenki elfelejti, hogy az imént kérdezni akart valakitől valamit. Sőt azt is közönnyel nézi minden utas, hogy az asztal ma diszesebben és dúsabban van felteritve, mint máskor. Roppant nyomott hangulat szálla a még csak az utolsó ebédnél is oly vig társaságra. Még az eddig oly bőbeszédű házigazdánknak sincs most egy szava se vendégei felvidítására.

Sehogy sem illett a diszebédhez az a néma társaság, melynek tagjai tudomást sem látszanak venni egymás létezéséről.

Ugy látszik kapitány-házigazdánk észre vette ezt az ellentétet, mert már a második fogásnál felállt és szigoru arczát a lehető legbarátságosabbá igyekezik változtatni. Mindenki feléje fordul azt hivén, hogy a vizsgálat eredményéről akar bennünket értesiteni. Az öreg azonban poharat emel, tartalmát utasai egészségére üritvén a következő olasz nyelven mondott rövidke beszéd kiséretében:

«Mindig iparkodtam e hajó utasainak lehetőleg kellemessé tenni napjait és ma is mindenkép törekedtem tiszt-társaimmal együtt önöknek némi kárpótlást szerezhetni ama veszteségükért, hogy családi körükön kivül, szeretteiktől távol kénytelenek megünnepelni a keresztény világ ezen ép most beköszöntött, legmagasztosabb ünnepét a *karácsonyt.*»

Nem is hangzott még el a kapitány utolsó szava, midőn az utasok egymásra tekintve, rendkivüli naivitással egyszerre juttatták — ki-ki a saját anyanyelvén — kifejezésre meglepetésüket, körülbelül ezeket mondván: *az ám, hisz most karácsony estéje van.*

Nem volt még elég időnk a babilóniai állapotból kibontakozni, hogy kérdezhetnénk egymást: miért is nem jutott ma egész nap eszébe egyikünknek sem, hogy ma deczember 24-ike ván. Pedig még csak tegnap is beszéltünk a karácsonyról, egyikmásik családapa utitárs afelett tépelődvén: vajjon a kellő időben érkeznek-e övéi kezeihez a karácsonyfájukra Bombayból küldött czikkek. Mondom, nem volt időnk semmire sem gondolni, mert a kapitány a mint mondókáját befejezte, azonnal megránta egy az asztal alatt elhelyezett kötelet. Ekkor mintegy varázsütésre eldördül egy ágyu, a fülke függönye lehull és kigyullad több bengáli tüz. Azután a vakitó fényben lassan bontakozik ki egy zöld papirlombbal és csecse-becsékkel ékeskedő karácsonyfa, melynek tövénél számtalan kisebb-nagyobb, nagy gonddal csomagolt csomag van felhalmozva. Ezek mindegyikén az utasok valamelyikének pontos és majdnem kivétel nélkül az illető anyanyelvén irt czime olvasható.

Izgatottan bontogatja mindenki nevével ellátott csomagját és tán mindnyájan egyet gondolánk, t. i. hogy «úgyan mit is hozhatott nekem ide a kis Jézus?»

Most már az eddig zord ábrázatokra a legteljesebb derű száll, örömteljes mosoly kiséretében konstatáljuk, hogy: *a mult éjszakán eltovajolt összes tárgyainkat hozta vissza a Jézuska*, még pedig egészen változatlan állapotban.

Hogy néhány percz mulva az öreg kapitány és a hajó orvosa, kiknek arczáról a megelégedés leghatározottabb kifejezése olvasható le, vállainkon térnek vissza az asztalunkhoz, hogy a menu hátralevő számai minő hangulat közepett fogyasztatnak el és hogy a társaság a késő éjjeli órákig együtt maradt, azt már felesleges is mondanom.

Ilyen volt a mi karácsony esténk az indiai tengeren.

GONDOLSZ-E RÁM . . . ?

Gondolsz-e rám boldog lakodban,
Ha ugy néha magadra vagy?
Ha gyermeked alszik karodban,
S ajkidon a dal abba hagy?

Jutok-e én akkor eszedbe?
Száll-e felém egy sohajod? —
Értem rezeg a köny szemedbe',
Vagy tán a multat siratod?

Oh keresd fel a mult emlékek
Temetőjében síromat,
S egy-egy könnyel enyhitsd szivemnek
A fájdalmat, a kinokat.

Ivánovics József.

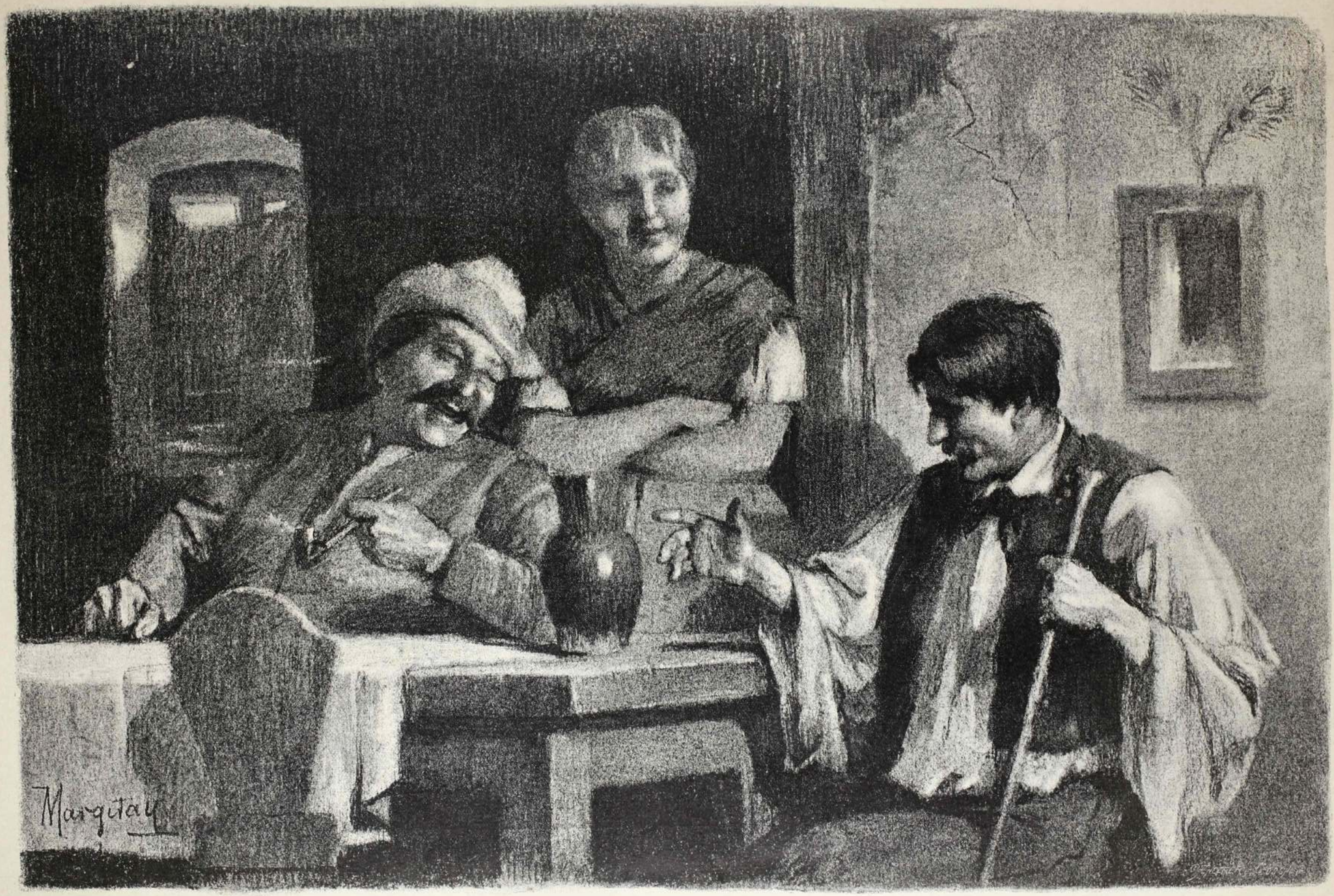

ÉRDEKES TÖRTÉNET. MARGITTAY TIHAMÉR RAJZA.

SZERELEM.

E szép világon minden elmuló.
Hír és dicsőség olvad, mint a hó;
Szirtek ledőlnek; várromok felett
Vadrózsafát növeszt a kikelet.

Erdők sürüjén, hol vadász elül
Ma még a megriadt őz menekül,
Holnap talán a gyorsvonat tör át,
Fölrázva alvó őseink porát.

Csak egy örök, csak egy nem változó:
A szerelem szép álmokat hozó
Tündére épp olyan, mint valaha,
Pár ezer évvel ezelőtt vala.

A Fáraó, Egyptom nagy fia,
Ma már csupán kiásott múmia,
Ki múzeumban föltámasztva lóg,
Előtte tiszteletlen bámulók.

Szivem, mely téged lángolón imád,
Ugy szánja azt a jámbor múmiát;
A te hatalmad mennyivel nagyobb,
Mikor szemed rám édesen ragyog!

És azt hiszem, te el nem múlsz soha:
Szemed nézése, ajkad mosolya,
Csodás távolban, mint a csillagok,
Szerelmeseknek tündökölni fog.

Trónod, királyném, mindörökkön áll,
Koronád el nem veszi a halál;
Mig lesz egy álmodó szív valahol:
Te dalaimban élsz s uralkodol.

Rudnyánszky Gyula.

EPILOG.

(Versek. Irta: *Ábrányi Emil.* Mezei Antal kiadása. Ára füzve 4 korona.)

Valóban, első tekintetre el sem akartam hinni, hogy ez alatt a rezignációs czím alatt Ábrányi Emil neve van irva. Mert ki merne arra csak gondolni is, hogy Ábrányi Emil «virágait utolszor szedi összse», hogy e gyüjteménynyel «végső ajándokát» nyujtja át szülővárosának, Budapestnek, a kinek különben is dedikálja e kötetet. Hisz Ábrányi Emilt valóságban is, de meg munkái és bőséges munkássága után is élete delén tudjuk, a mikor az alkotásra legtöbb lehet benne a tudat és az erő. Csak egy-két év előtt bocsátotta közre a Manfréd s a két jókora kötetre terjedő Don Juan remek forditását és alig harmadfél esztendeje, még ifjú kedvvel irogatta s adta ki verseit, melyek a Szabadság — Haza czimű füzetben gyüjtvék össze.

S most mégis azt énekli, hogy:

Érzem, hogy elmult tavaszom, nyaram,
És hervadás csak, a mi hátra van.
Már félig fonnyadt bokrétát kötözve
Virágimat utolszor gyüjtöm össze.

Maga a kötet alig ad magyarázatot e kesernyes hangulatra, mert ha egy s más helyütt akadunk is olyan momentumra, a mely semmikép sem emlékeztet a Margit-dalok boldogsággal eltelt szerzőjére, mégis az egész gyüjtemény az érzések melegétől, a lelkesedés tüzétől van áthatva elejétől végig.

Négy cziklusra van osztva a kötet: Elbeszélések, Dalok a fészekből, Haza és Epilóg.

Ábrányi egyéniségét tán legjobban — sajátságos módon — ép az elbeszélő költemények világítják meg. Mert ha eltekintünk e cziklus nehány régebbi, a mult évtized elejéről datálódó versétől, a többi mind inkább lirai elbeszélésnek mondható. «Borgia Caesar lakodalmi ünnepén», a «Caroussel», a «Bálkirálynő temetése», az «Utolsó nap», «A bankár», «A hajnal ellen» egyként az őrült hatalmasok, az esztelenül gonosz gazdagok ellen dörgenek s nem kevesebb részvétet keltenek szivünkben a boldogtalanok, a nyomorultak, a szegények iránt, mint akár a tisztán lirai «Utczán» vagy a «Mizerere»; s a «Mi a haza» czímű, egészen uj keletű elbeszélő költemény kevésbbé lelkesit-e

DR. HALÁSZ IGNÁCZ

a kolozsvári egyetem uj tanára.

a hazaszeretetre, mint a márcziusi ódák akármelyike. Tisztára elbeszélő költemény tán nincs is a kötetben az egy «Szerenádot» kivéve.

Ritka az a poéta, a kinek megadatott, hogy mindig boldogságról dalolhasson. Mert ugyancsak fehér holló az olyan költő, a ki minden szenvedésére, minden bújára lel enyhe gyógyirt hűséges párja oldalán, a ki minden világi — bár csábító, de észbontó — «gonosz varázs elől» menekvést, a fáradság és küzdelmek után édes pihenőt talál — otthon. Alig is van a boldogságnak dalosa, még a lágykeblü, örökké dalos Himfytől is a kesergő szerelem szebb hangokat fakasztott, mint a boldogság.

Ábrányi igy hát ritka példa: boldog is, hiszen arról csendül éneke a fészekből s dalolni is tud a boldogságról igazán. Csak ugy sugárzik ki az öröm, a gyönyörüség a «Margit» czimű poémából, mely irodalmunknak egyik legragyogóbb gyöngye s melynél szebb verset olvasnunk rég nem adatott meg. (Lásd mutatványunkat.) Olyan jól esik végig lapozni ezeken a verseken, magunk is együtt érezünk a boldogokkal, magunk is kiveszszük részünket a vidámságból, az örömből. Csak itt-ott komorul el pillantatra az égbolt; szegény Gáborka sírján hullat keserves könycseppeket az édes apa és az édes anya. Az «öcsikét» elvitték az angyalok játszótársnak fel a jó istenkéhez s jó is odafönn neki, de az «apuka, meg az anyuka» mégis siratják a piczikét. Nem érti ezt a «bátya», mert «hogyha játszik és mulat, ha jobb a dolga odafönn, akkor mért sir az édes apa» s nem tudja eszecskéjével felérteni, hogy

Bármennyi szent és üdvözült
Csókolja öleli
Érezni fogja szüntelen,
Hogy anyja nincs neki.

Az «Epilóg» cziklus érdekelt bennünket legjobban; hogy hát mi is lehet, a mivel búcsút vesz az olvasótól e rég kedvelt poéta. Bizony búcsút nem igen vesz; hiszen a cziklus legutolsó verse is 1890. esztendőben iratott. S utána 1892-ben irta azt a gyönyörü «Margit»-dalt s azt «A legkedvesebbnek» czimű költeményt. Nos, engedjen meg nekünk a jeles poéta, ha ez egyszer nem akarunk s nem tudunk hinni. Talán epilógja e kötet azoknak a kissé borultabb érzelmü poémáknak, de mi reméljük s meg vagyunk győződve, hogy még gyakran megörvendeztet bennünket s — a magyar irodalmat olyan pompás boldogságos versekkel, mint a milyeneket a legutóbbi három esztendő alatt produkált.

Emin.

IRODALOM.

EGY NEMZETI TÖRTÉNELEM.

A mult héten egy nagy munka köszöntött be a magyar könyvpiacz rövid lélekzetü termékei közé. ***Pauler Gyula*** könyve volt ez *Magyarország története az Árpádházi királyok alatt.* Évtizedek óta nincs a magyar történetirodalomnak ily kimagasló alkotása. A jeles tudós egy élet javarészét áldozta munkájának, hogy hazája történelmének legdicsőbb lapjait méltón megörökítse. Tudás és mélység, lelkesedés és hazafias érzés ragyognak felénk a könyv minden lapjáról, egy nagy nemzet fényes multja tárul föl, örök ragyogásával, örök dicsőségével. A magyar történetirodalom remekei közé tartozik a Pauler könyve, mely oda emelte őt Szalay László, Salamon Ferencz és Horváth Mihály mellé. A mi e könyvnek tudományos értéke mellett nagy becset ad, az az a világos, egyszerü stilus, melyre Pauler ugylátszik öntudatosan törekszik. Még a kötetek végére illesztett jegyzeteket is élvezettel olvassuk. Rengeteg tanulmányról, óriási munkáról tanuskodnak a jegyzetek, s irójuk iránt föltétlen elismerést és tiszteletet követelnek. Pauler könyve az akadémia könyvkiadó vállalatában jelent meg, mely már oly sok jeles munkát adott a magyar irodalomnak. Az uj cziklus kedvező auspiciumok közt indul meg és ismerve a vállalat vezetőit, nincs okunk kételkedni a folytatás sikerében.

*

A Budapesti Hirlap háza. Semmi sem bizonyitja jobban a magyar hirlapirodalom óriási fejlődését (azonkivül, hogy

minden évben két-három uj lap indul meg) mint az a nagyszerű ujságház, melyet a «Budapesti Hirlap» szerzett. Tehát a «B. H.» az első magyar lap, mely ma már saját fényes palotával dicsekedhetik. Ezt az unicumot mai számunkban képben is bemutatjuk olvasóinknak, kiknek bizonynyal nagy gyönyörüségük lesz ebben a derék vivmányban. A «B. H.» ujságháza nem épült bérháznak, hanem tisztán az ujság czéljainak kiszolgálására. Azért olyan fényesek a kiadóhivatal és szerkesztőségi, nyomdai helyiségek berendezései, hogy bátran vetekedhetnek bármely világlap palotáinak berendezésével. Maga a kiadóhivatal geniális főnöke Zilahy bácsi külön szalonban értekezik az érdekeltekkel, s megannyi külön terme, vagy szobája van a szerkesztőségben valamennyi munkatársnak, a kik között oly nevek vannak, mint Rákossi Jenő, Alexander Bernát. Herczeg Ferencz, Rákossi Viktor, Sebők Zsigmond, Balog Pál, Csajthay Ferencz, Béla Henrik stb. — A helyiségekben mindenütt villanyvilágitás terjeszti a fényt, egyik szakosztály a másikkal telefonnal van összekötve s a telefon szolgálatra beosztott munkatárs folyton érintkezik Bécs, Arad, Szeged, Temesvárral telefon utján. A «B. H.» ujságháza örvendetes tanuságát adja a magyar hirlapirodalom fényes haladásának.

*

A magyar gyorsírás vezérfonala. I. Levelezési gyorsirás. II. Vitairás. Irták: Kiss Albert és Neubauer József. Ezen két fiatal ember okos dolgot cselekedett, mikor versirás helyett komoly, praktikus munkát végezett. Jobban megfelel ez a 19-dik század villamos korszakának, plane miután még sikerrel is oldották meg feladatukat. Bizonyítja ez azt, hogy alapos készültséggel és szakképességgel fogtak a munka megirásához, mely két értékes füzettel gyarapította Gabelsberger-Markovics gyorsirás irodalmát. Gondot fordítottak szerzők arra is, hogy magán-tanulásra is kellőleg alkalmassá tegyék könyvüket és e mellett mégis oly preczizitással, rövidséggel tárják föl mondani valójukat, hogy e tekintetben elsőknek mondhatók. És bár néhol tulságosan is szűkszavuak, mégis a szorgalmas tanuló 20 leczke alatt a levelező gyorsirást tökéletesen elsajátithatja.

Erdemében is sok uj dolgot mondanak, tisztázni iparkodnak a még problemetikus dolgokat és seholsem tévesztik szem elől az 1892. évi országos gyorsiró kongresszus megállapodásait.

A belső értékhez járul még a külső csin és az autographálás ritka sikerültsége. Minden betü egy gyöngyszem.

Szakértői meggyőződéssel ajánlhatjuk a szakközönség és tanulni vágyók figyelmébe.

A könyvnek ára olcsóbbnál is olcsóbb: füzetenként 70 fillér.

Kapható: Bódogh János okl. gyorsiró tanárnál, Budapest központi távirda.

*

Szerelem czim alatt uj verskötet fog nemsokára megjelenni *Rudnyánszky* Gyulától, ettől a nagy tehetségű poétától, ki méltán kedvelt költője a magyar olvasó közönségnek. A kötetből ma mutatványt közlünk.

SZINHÁZ.

HETI KRÓNIKA.

(Influenzás szinházak. — «Hosszas betegsége után először...» — Paulay Ede, Fay Szeréna, Márkus Emma, Vizvári Gyula. — Constantin abbe. — Elektra. — Lemondás. — Normanapok a népszinházban. — Direktor válság az operában.)

Hetek óta keseríti már a szegény direktorok életét, dönti halomra szép reményeiket s terveiket, huzza keresztül számitásaikat s okoz napról-napra, sőt óráról-órára darabváltozásokat minden szinháznak legkiméletlenebb s legfélelmesebb réme: az influenza.

A nemzeti szinház leghamarább szabadult meg tőle: A héten letünt az utolsó beteg tag neve is a szinlapról.

Az igaz, hogy a hétnek majdnem minden napján egy-egy hosszabb betegségéből fölépült művész első föllépését jelentették az ujságok.

Kezdte a sort maga a direktor. Mert az influenza elég udvariatlan ahoz, hogy még a direktorokat sem kiméli meg. No, de valljuk meg, hogy a direktor — s ez igy van rendjén — legkorábban diadalmaskodott a borzasztó ellenségen s már a mult hét elején ujult erővel s friss munkakedvvel kezdett ismét munkába.

A hét elején hétfőn, *L. Fái* Szeréna asszony lépett fel félesztendőnél tovább tartó betegsége után először a «Hun utódok»-ban, mint Polydora. A közönség ugyan meglehetős gyéren töltötte meg a szinházat, de a kik ott voltak, hatalmas tapsviharral adtak kifejezést igaz, őszinte örömüknek, midőn először jelent meg a szinpadon a mi fiatal hősnőnk, kinek ily hosszas távolléte igazán érzékeny veszteség volt a nemzeti szinházra nézve.

Kedden «Constantin abbé» ment s bár minden szerep megmaradt a régi kezekben s igy semmiféle különös jelentősége nem volt az előadásnak, mégsem mulaszthatjuk el, hogy erről az előadásról néhány szót irjunk, mert a hányszor látjuk ezt a kedves vigjátékot, mindannyiszor azt tapasztaljuk, hogy ez a legpompásabb előadások egyike, melyeket a nemzeti szinpadon láthatunk.

Maga a Halévy-Decourcelle-Crémieux-féle darab olyan csöndes, olyan nyugodt s a mellett egyszerüségében olyan bájos, olyan megkapó s szivhez szóló, hogy akaratlanul elringatja az embert abba a naiv hangulatba, a mely az egész darabon uralkodik s a melyet talán később szégyelünk is kissé, de a mely mégis olyan jól esik. Kedvesebb, gyöngédebb, jóságosabb abbét az isten nem teremthetett, mint a minő az *Ujházi* mester Constantinja; beleleheli ebbe a szerepbe lényének, egész valójának minden szeretetreméltóságát s hatalmas művészetének varázserejü közvetlenségét. Az Ujházi Constantinja valóban a magyar szinművészet egy fényes diadala. — A *Csillag* Teréz asszony Bettyje, a *Helvey* Laura Scottnéja, a *Vizvárine* Paulinéja, a *Mihályfi* Raynand Jeanje s a *Gabányi* kertésze mind, mind olyan derék, becsületes, jó emberek, a minőknek őket csak Halévy alkothatta meg fantáziájába.

Szerdán Elektrát játszotta Jászay Mari nem egészen telt ház előtt ugyan, de a régi elementáris erővel és ambiczióval. Nagy tapsokban és kihivásokban hiány nem volt, azt — úgy hisszük — fölösleges meg is emlitenünk.

Csütörtökön a Karczag Vilmos «Lemondás»-a ment, s az előadásnak különös jelentőséget kölcsönzött az, hogy ez este lépett föl először néhány hétig tartó betegsége után *Márkus* Emma asszony. A szinház természetesen minden zugában megtelt s a közönség tüntetésszerű, lelkes ovácziót rendezett a nagy művésznőnek s a frenetikus tetszészaj többször ismétlődött meg az előadás alatt nemcsak felvonások után, de nyilt szinen is. Hogy az egész előadás fényes volt, azt nem is kell emlitenünk, mert hiszen *Prielle* Cornélia Boldizsárnéja, a *Márkus* Emma Irénje, a Csillag Teréz Teklája, az Ujházi Korolán grófja, a *Mihályfi* Elekje s a Bercsényi Boldizsárja olyan magas nivón álló drámai alakitások, hogy minden epitheton csak kicsinylése volna művészetüknek.

Pénteken a Dóczi «Utolsó szerelem»-je, szombaton pedig a «Vasgyáros» került szinre; vasárnapon, karácsony estéjén a szezon első normanapja volt.

Vizvári, a ki szintén fölépült már betegségéből, ugyancsak e héten, csütörtökön lépett föl először a várszinházban, Augier «Fourchambault család»-jában, a mely Nagy Imre halála óta először került szinre, még pedig Szacsvayval Bernard szerepében.

* * *

A népszinházban a rendes karácsony esti szüneten kívül a rakonczátlan vizvezetéki cső is normanapot okozott elmosván a Megyeri «Ötödik pont»-jának szerdai előadását.

* * *

Az operaházból direktor-válság hirek szállingóznak napok óta mesterségesen és czélzatosan felfújt s túlzott formában.

Mi egyelőre csak annyit akarunk erre nézve megjegyezni, hogy Zichy Géza álláspontját helyesnek, korrektnek tartjuk s ebbeli véleményünket legközelebb lesz alkalmunk bővebben indokolni s tényekkel igazolni.

Másodszor azonban helytelennek s a legnagyobb mértékben kárhoztatandónak tartjuk azt a rég idő óta divó csúnya eljárást, hogy némelyek az operaház belső, családi ügyeit következetesen a piaczra viszik, természetesen a fantázia szülte rikitó szinekkel festve azokat az állapotokat, viszonyokat s dolgokat, a melyek végre is csak az intézet vezetőségére tartoznak, nem pedig a nagy közönségre, a melynek jogában s tisztében áll a produkált dolgok megbirálása, dicsérése, vagy ócsárlása, de nem az intézet belügyeibe, vezetésébe való avatkozás.

Egyelőre csak ennyit.

Ismételjük, legközelebb lesz alkalmunk még a kérdéshez szólani, de mi nem riporteri ügyességgel szerzett kulissza-titkokkal fogunk szolgálni, hanem megdönthetetlen tényekkel arra nézve, hogy miféle fontos eszközökkel akarják az intedáns apró ellenségecskei az ő pozicziójat megingatni.

Justinus.

Ne vegyen senki sem zongorát! Olvasó közönségünk jól felfogott érdekében ajánljuk, hogy ne vegyenek zongorát, mielőtt a Klinger-féle jó hirnevű zongora és pianinó termeket meg nem tekintik. A világ legkitünőbb termékei, mint Ehrbar, Peine, Lyra, Koch és Kirselt stb. zenei szakismerettel gondosan kiválasztva ez időben legjutányosabban itt vásárolhatók. Átjátszott hangszerek coulánsan be is cseréltetnek és bérzongorák is kaphatók. Pianinókban elképzelhetetlen nagy választék. Budapesten, Váczi-körut 21 sz. alatt (Ipar-udvarban).

620
gazda, erdész,
mérnök és épitész stb.
részvényes.

A társaság
a mezőgazdaság,
az erdészet,
a műszaki körök s
a vidék érdekeinek fölkarolására
alakult.

Távirat-czim:
Hazánk, Budapest.

Alaptőke 600,000 Korona

Telefon 57—59

„HAZÁNK“

Irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság

BUDAPEST, IX. ÜLLŐI-ÚT 25 (KÖZTELEK)

Telefon-összeköttetés: Bécs, Győr, Szeged, Temesvárral.

IGAZGATÓSÁG:
BARCZA KÁROLY
BAROSS KÁROLY
vezérigazgató
BEDŐ ALBERT
BERNÁT ISTVÁN
a „Hazánk“ felelős szerkesztője
BUJANOVITS SÁNDOR
CSERHÁTI SÁNDOR
FÁBIÁN JÁNOS
FORSTER GÉZA
FÖRSTER LAJOS
HOLLÁN ERNŐ
KISS ISTVÁN
KVASSAY JENŐ
LOSSONCZY MIHÁLY
MÁDAI IZIDOR
MIKLÓS ÖDÖN
NEY BÉLA
Dr. SZABÓ FERENCZ

A társaság kiadásában megjelen és megrendelhető:

„HAZÁNK“

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP

LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG:
Baross Károly, Forster Géza, Ney Béla.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Bernát István.

HELYETTES SZERKESZTŐ:
Jancsó Dezső.

BELMUNKATÁRSAK:
Bársony István, Tóth Béla, Fái J. Béla, Lipcsey Ádám, Ambrozovics Dezső, Erdélyi Pál, Györgyi Kálmán, Fittler Kamill, Kovács Pál, Győrffy József, Lahatos Sándor, Förster Lajos, Rubinek Gyula, dr. Horváth János, Lendvai Sándor, ifj. Hollán Sándor, Jancsó Benedek, Katona Lajos, Sajó Károly, Tuszkai Ödön, Szilassy Zoltán, Szilárd Ferencz, stb. stb.

Ezeken kivül a «**HAZÁNK**» külmunkatársai köré csoportosult több mint

200 hazai iró és irónő.

A «HAZÁNK»-nak Európa minden nevezetesebb pontján külön levelezője van.

A «HAZÁNK»-ban minden szakma külön rovatvezetővel rendelkezik.

A „HAZÁNK“ levelezőkben Magyarország minden vidékére kiterjedő hálózattal bir.

Megjelen mindennap legalább 16 oldalon.

14 napig mutatványul ingyen küldetik.

Gazdasági tudósitásokkal a «HAZÁNK»-at több száz gazda látja el.

Üzleti tudósitások az egész világból folynak be eredeti hű és megbizható tudósitóktól.

A „HAZÁNK“ előfizetési ára:

Egy évre	14 frt
Fél évre	7 „
Negyed évre	3 frt 50 kr.
Egy hóra	1 „ 20 „

A „HAZÁNK“ egyes számának ára:

Budapesten	4 kr.
Vidéken	5 „
Vasuti indóházakban	6 „

Előfizethetni a kiadóhivatalban: BUDAPEST, KÖZTELEK.
A vidéken 1100 helyi képviselőnél.

Ezer eszközről szóló kimerítő képes árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve küldök.

Czélszerü karácsonyi ajándékokat küld szét

STORCH EMIL

KÖZPONTI ÁRUHÁZA BÉCSBEN, I., WOLLZEILE 34.

utánvéttel vagy a pénz előleges beküldése mellett. — Nem tetsző árukat szivesen kicserélünk.

Munka-szekrény

gyönyörü játékszer leányok részére. Igen elegáns kaszettaban tartalmaz mindenfele szövetéket, comoost, gyapotot, czernát, horgolást, kötést stb. indeme anyagok megkezdett munkával.

Ára 1 frt 20 kr.

Baba-butor

legerősebb minőségben, 12 darab igen erős kemenyfa dobozban, igen finom kivitelben. A székek és a diván kárpitos munkák és bojtokkal diszitettek.

Ára csak 1 frt.

Ujdonság Chikágóból!

Macska

tüpárnának, diszitőtárgynak stbnek. Szövetből, színekben bámulatos utánzat. **Gyönyörü ujdonság.**

Ára 1 frt 30 kr.

Mikádó ruha flanell.

Jótállunk, hogy színét nem hagyja el. A legszebb uj, divatos, alkalmas női-, leány- és gyermekruhákra, továbbá háló-kabátokra stb. stb. Igen czélszerü viselet. 10 meter elegendő egy teljes ruhára

Ára 2 frt 70 kr.

Komplet karácsonyfadisz.

Áll 120 pompás ujdonságból, ugymint: gyertya és gyertyatartó, lampionok, üveggolyók, karácsonyfa-csúcsok, arany- és ezüst-haj, brillánspamut, karácsonyi ember, gyémánt utánzatok, gyémánt csillagok stb. stb. Igen izléses összeállitásban.

Egy doboz csak 2 frt 50 kr.

Jute futó szönyegek.

Jaquard minta, elpusztithatlan. Igen kedvelt nehéz fajta, erős czernás kötéssel, mindkét oldal teljesen egyenlő.

Egy 10—11 mét. hosszuságu drb. csak 3 frt.

Általános dörzsölő gép

zsemlye, czukor, dió, csokoládé, mandola stb. szétdörzsölésére. Nélkülözhetlen minden házi-asszonynak.

1 drb 1 frt 60 kr.

Halifax korcsolyák

urak, hölgyek és gyermekek részére. — Mindennemü kulcs nélkül, elérhetetlen tartással.

1 pár 1 frt 50 kr.

Ló takarók

nehéz minőségü, szürkes barna 2 gömbölyded bordürrel, 190 cm. hosszu, 130 cm. széles.

1 darab 1 frt 40 kr.

Alkalmi vétel!

Gazdasági-

v. konyha-mérleg

minden háztartásban nélkülözhetlen, pontosan és precizze működik. 10 kgr horderővel. Tartósan elkészitve.

Csak 2 frt 90 kr.

Kaucsuk csuklyák.

Legfinomabb minőségü. Legjobb védőszer szél és eső ellen. Nélkülözhetetlen mindenkinek, a kinek szabadban van dolga.

Egy drb 30 kr.

Előbbi ára frt 1.60 dbként.

Gyapju fichu

legjobb minőségü, finoman kiállitva, minden praktikus és divatos szinben.

Igen melegen tart.

Azelőtt 1 frt, most drbja csak 50 kr.

Gyapot-áruk

Házi len	3/4 szél.	23 m.	frt 4.50
« «	5/4 «	23 «	« 6.—
Chiffon	I. rendü	23 «	« 5.50
«	II. «	23 «	« 5.—
«	III. «	23 «	« 4.50
Ágynemü		23 «	« 5.80
Nanking	s. v. kék	23 «	« 5.20
Nanking	vörös	23 «	« 6.20
Oxford		23 «	« 5.—
Damast	grádli	23 «	« 7.—
Virágos	«	23 «	« 8.—

Kávé-készlet

valódi cseh porczellánból, arany szellel és elegánsan mintázva, komplet 6 személyre 3 frt 30 kr.

Thea-készlet

komplet 6 személyre 3 frt 75 kr.

Hozzávaló tálcza keményfából 2 frttól 2 frt 50 krig.

Csomagolásra való láda 40 kr.

Legszebb ajándék gyermekeknek,

Laterna Magica.

Kitünő készülék 48 képpel elegáns dobozban 1 frt.

Elegáns keményfadobozban 2 szárnyfedővel és hordáshoz való füllel 2 frt.

Figyelmeztetés.

ugy, hogy a Gólyát olvasva, minden takarékos

Mindenki, aki bármely csekély összeg erejéig Storch Emilnél megrendelést tesz, az egyszerü felszólitásra **bérmentve** és **ingyen** kapja meg a **Gólya** czimü havi folyóiratot, mely gazdag szépirodalmi tartalma mellett egész tárházát mutatja be az olcsó házi czikkeknek, háziasszony föltalálja azt a forrást, hol minden szépet és jót a legolcsóbban szerezhet be.

712

A tisztelt hölgyvilághoz!

Van szerencsénk tisztelettel tudatni, hogy **hatóságilag engedélyezett**

Végeladásunk

már csak rövid ideig, **1894. február 1-ig** tart, és addig az egész raktárnak minden áron el kell adatni.
Alkalom kinálkozik tehát különösen

KARÁCSONYI ÉS UJÉVI AJÁNDÉKOKUL

ujdonságoknak,

selyemáruk, peluche-ok, bársonyok, csipkék, szalagok, függönyök, bélésáruk, diszitések stb. stb.-ben

csekély áron való beszerzésére.

FISCHER MÓR ÉS TÁRSA

Budapesten, bécsi-utcza 4. sz., az országos központi takarékpénztár épületében.

715

«Kosmos» müintézet, kő- és könyvnyomda részvénytársaság, Budapest, Aradi-utcza 8. szám.

FÉRFI RUHÁK

legujabb szabás szerint legfinomabb angol és franczia szövetekből készittetnek. Raktáron készletben nagy választékban **reggeli pongyolák (háló-köntösök), öltönyök, vadászkabátok, Mentschikoffok, Ulster-kabátok, esőköpenyek és kocsitakarók.** Kalapok és czilinderek a londoni **White A. J.** czégtől. **Angol és franczia férfi- és női-keztyük.** Nagy választék **nyakkendőkben, zsebkendőkben** és **harisnyákban** hölgyek és urak részére. Angol **férficzipők** fekete és sárga bőrből.

Szabadalmazott férfi-ingeim

mellgombolyukak nélkül (és gombolyukakkal), chiffon, battiszt, és cretonból, ugyszintén főtisztelendő Kneipp Sebestyén rendszere szerint vászonból készittetnek.

Londonból most érkezett férfi- és női-ujdonságok dús választékban. Illatszerekben nagy választék.

Jelenleg legkedveltebb Lilas blanc és Oeillet de Vice (Szegfü) Violettől Párisban.

A „COLUMBUS“ Rohonczy-féle kedvelt **korcsolyák raktára.**

VÁRADY BÉLA BUDAPEST,

váczi- és kishid-utcza sarkán. 716

STUMPF SÁNDOR

kocsigyáros

BUDAPEST.

Gyár: Lilliom-utcza 8. Raktár: Muzeum-körut 9. sz.

Képes árjegyzék kivánatra ingyen

ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság Budapest, VII. Nagy diófa-u. 14.

Tevékenysége kiterjed **városi** és más nagyobb szabásu **vizművek** és **csatornázások** épitésén kivül: **házi viz- és légszeszvezetékek, légszesz- és villamvilágitások, water-closetek, szivattyutelepek** stb. berendezésére, mindenne munkálatokat kiváló szakerők vezetése mellett a legnagyobb tökélyyel végezvén. É helyt még felhivjuk figyelmét a légszeszvezetékekkel kapcsolatban álló kitünően felszerelt **csillárraktárra** úgy légszesz mint villamvilágitásra combinált szerkezetekkel. Különös gondot fordítunk a szintén ezen osztály keretébe tartozó: **központi fütések, szárito-kamrák, szellöztetések, gözfözö-, mosó- és fürdö-intézetek** berendezésére, mely munkálatok tartós és szolid kivitel tekintetében, vállalatunk egy különlegességét képezik. Gazdag és a kor szinvonalán álló berendezéssel ellátott **féműntöde és mechanikai műhely**, gyártatnak többek közt a már elődünk alatt közelismeresi kiérdemelt és általunk még inkább tökéletesitett **vizvezetéki szerelvényi tárgyak** ugymint: fő- és vízztelenitő-, átfolyó- és kifolyó-csapok, szelepek, tüzi csapok stb. Nagy gonddal és kitünő anyagból készitett **épületbádogmunkák, horganyöntvény-diszitmények,** bronze-gyártmányaink, nemkülönben nickelezési és galvanoplasticai munkáink szintén egy különösen e czélra ujonnan berendezett, minden igényt feltétlenül kielégitő gyári műhelyben állittatnak elő és az érdekelt szakkörökben már régi idő óta teljes méltánylást találnak. Megemlitjük végül az általános-an elismert és közegészségügyi szempontból kiválóan fontos **Pasteur-féle vizszürőket,** melyeket úgy városi vizvezetéki berendezésekhez alkalmazhatólag, valamint egyszerü feltöltésre is gyártunk, miért is ez utóbbiakat bárhol a vidéken, a hol viznyomás nem áll rendelkezésre, egyaránt használhatók. Ugyanezen szempontból fontosak továbbá: **fertötlenitő készülékek** és orvosegyetemi berendezési tárgyaink névszerint: forgatható bonczasztalaink, mütö-aquariumaink, dohuvó-készülékeink, thea-konyháink, vegyi fülkeink stb. Ezen nagyjában felsorolt ipartermékeinken kivül még több más iparczikk gyártását tervezzük, a melyekre nézve annak idején lesz szerencsénk külön részletes tudósitással szolgálni. Amidön hazai iparvállalatunkat ujolag is közönséget eleve a legpontosabb kiszolgálásról biztositjuk, maradunk nagybecsü párfogásába ajánlnók és a tisztelt kitünő tisztelettel **ZELLERIN M.-féle gyári részvénytársaság.**

Költségvetésekkel szivesen szolgálunk.

Hol keressük a legjobb ARCPORT?

Kérjük a

Müller J. L.-féle Blaha-Serail-Pouder-t.

Blaha Lujza (Splényi báróné) müvésznönk kedvelt arczporát; mely ugy nappal, mint éjjel használva minden arczpor között a legjobb; **kiváló szakemberek által megvizsgálva, vegyileg tisztának és teljesen ártalmatlannak találtatott.** Mint pipereszer nélkülözhetlen, az arczbőrnek a legszebb fehér szint, üdeséget, szépséget és pirt kölcsönzi.

Egy doboz 60 kr., nagyobb 1 frt.

CRÊME POMPADOUR,

ez azon szer, melylyel a hires Pompadour asszony csodás szépségét megőrizhette a nélkül, hogy az egészségére ártalmas lett volna. A „Crème Pompadour“ az arcz és kéz bedörzsölésére használtatik reggel és este, azután „serail-pouderrel“ lesz behintve.

Egy tégely 1 frt 60 kr. Kapható a gyárosnál.

MÜLLER J. L.

illatszer- és piperészappan gyári raktára.

Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 2. sz. a.

Nagy raktár rendkivül jó minőségü

fog-, haj-, ruhakefékben és fésükben.

Utánzásoktól óvatik. 614

LE COLUMBUS

a legjobb enyvnélküli

valódi franczia

SZIVARKAPAPIR

Minden könyvkereskedő utján megrendelhető Dr. Müller orvosi tanácsának 27-ik kiadásában megjelenő irata

a megzavart ideg és nemi rendszerről.

Bérmentes szétküldés boriték alatt 60 krért levélbélyegben.

656 **Bendt Ede** Braunschweig.

Baume de Vènus

Finomitja, fehériti a bört, megvédi a fagytól. Gátolja a bőr gyuladását borotválás után.

Levélbeli megrendelések pontosan és leggyorsabban eszközöltetnek.

CSÁSZ. és KIR. SZABADALMAZOTT „COLUMBUS“ CZIMBALOMVERŐFEJ.

A

„COLUMBUS“

czimbalomverőfej megszünteti az eddigi fáradságos pamutolást és annak tompitó hatását, erős és csengő hangot nyerünk általa. Minden veröre bárki ráhuzhatja és mindenkor le is huzhatja. — **Sohasem pusztul el.** Czélszerüségéről számos szaktekintély elismerő nyilatkozata tanuskodik. Ára verőpálczákkal együtt, az utóbbiak minősége szerint frt **2.—, 2.50, 3.—** és **3.50.** Külön a **«COLUMBUS»** verőfej párja 1 frt. Megrendelések postai utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett teljesittetnek a feltalálók által:

Sternberg Ármin és Testvére

cs. és kir. szab. hangszeripar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36.

Czimbalom és egyéb hangszerekképes árjegyzéke kivánatra ingyen és bérmentve.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam

Kir. szab. Svédhonra.

Már magában véve azon növényi nedv, a mely a nyirfából kifolyik, ha annak törzsét megfurjuk, emberemlékezet óta mint a legkitünőbb szépitő-szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv, a feltaláló utasitásai szerint, balzsammá alakittatik át, csak akkor nyer ugyszólván csodálatos hatást.

Ha este megkenjük vele az arczot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevétlenül pikkelyek válnak le a bőrről; a mely ez által fehérré és gyöngéddé válik.

Ezen balzsam kisimitja az arczon a ránczokat és himlőhelyeket, ifju arczszint, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és üdeséget kölcsönöz: a legrövidebb idő alatt eltávolitja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvereséget, böratkát s a bőr minden más egyéb tisztátalanságát. Ára egy korsónak, használati utasitással frt 1.50. Kapható minden jobb gyógyszertárban.

Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszertárában,

Budapest, Király-utcza 12. sz. 687

STERNBERG ÁRMIN és TESTVÉRE

cs. és kir. szabad. hangszer-ipar

Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36. sz.

Feltünést keltő ujdonságok a hangszer-ipar terén:

Czimbalommal egyesitett zongorák. — Amerikai harmoniumok. — Zenélő és automatikus fantázia-tárgyak: zenélő székek, zenélő palaczkok és korsók, zenélő pipere- és ékszerszelenczék, zenélő dohányzó-készletek, zenélő aquarium gardineux én virágtartók.

Saját gyártmányu mindennemü **vonós-, verő-, fa- és rézfuvó-hangszerek** és azok kellékei és alkatrészei. — Mindennemü hangszerek és zenélőművek **javitása és kihangolása** szakszerü pontossággal eszközöltetik.

Czimbalmok pedállal és a nélkül.

Uj szerkezetü czimbalmaink szép, erős, telt hangjuk, **tartós hangolásuk**, valamint csinos alakjuk és kiállításuk folytán mindenütt köztetszésben részesülnek, minélfogva azok ugy a legjobb zenekaroknál, mint a legelőkelőbb termekben, mint gyakorlatilag kifejlett és diszes hangszerek mindenütt s méltán első helyet foglalnak el.

A mechanikai czimbalom gépezete nagyon egyszerü, szerkezete szolid és tartós. A kalapácsok biztosan és szabályszerüen verik a hurokat, melyek minden hangot, fordulatot és accordot tisztán, időnkint a szükséges tompitással, pontosan a zenének megfelelőleg, adnak ki. Ha a legtöbb ilynemü hangszernél mondanunk kell, hogy azok többé vagy kevésbbé nem dicsekedhetnek nemesebb hatással, ugy a **„mechanikai czimbalom"**-nál el kell ismernünk, hogy ez minden fekvésében tisztán és **nemesen**, sőt **kedvesen, fülbemászóan** hangzik. Ehez járul még, hogy játék közben különféle változatok és hangszinezetek: piano, pianissimo trillákkal, crescendo és forte, pontosan az eredeti zenéhez hiven, előhozhatók e hangszernél, a mi a játéknak és összhatásnak rendkivüli tökélyt és szépséget kölcsönöz.

A **„mechanikai czimbalom"** ezen nagyszerü tulajdonságai folytán még a zeneileg legmüveltebb körökben is közkedveltséget viv ki magának. A **„mechanikai czimbalom"** diszes butordarabot is képez, külseje ébenfa-fényezetü, aranyvésésekkel diszitve, szóval oly elegans kiállitásu, hogy még a legelőkelőbb szalonoknak is diszére válik. A hangszer kótalapjai, melyek elpusztithatlan bőrpapir- és vászonszövetekből vannak összeállitva, **teljes zenedarabokat** tartalmaznak és nagyságukra nezve korlátlanok. Bármely táncz- vagy classikus darab, magyar hallgató vagy csárdás, operai nyitványok és egyvelegek, bármily hosszuak legyenek is, csonkitatlanul jutnak érvényre. A zenedarabok meglepő eredetiséggel, pompásan vannak rendezve. Az egyes darabok nagyságai a müsorból vehetők ki.

HARMONIKA

saját készitményü a legkitünőbb hangokkal
frt 4.—, 5.—, 6.—, 7.—, 8.—
és feljebb. Most jelent meg az
ELSŐ MAGYAR HARMONIKA ISKOLA
(30 legszebb dalokkal) melynek segélyével minden előzetes zeneismeret nélkül a harmonika-játszást egy fel óra alatt mindenki megtanulhatja. A harmonika iskola ára 1 frt, mely összeg beküldése után bérmentve küldi a kiadó

Nagy képes árjegyzék kivánatra ingyen és bérmentve.

Képes mechanikai hangszer- és zongora-árjegyzek ingyen és bérmentve.

Sternberg Ármin és testvére
cs. és kir. szabad. hangszeripar
Budapest, VII. ker., Kerepesi-ut 36. szám.
Megrendelések az árak előleges beküldése mellett v. utánvéttel eszközöltetnek.

10.000

igen finom karlsbadi szervisz az óriási raktár túltömöttsége miatt minden áron eladatik, hogy ez gyorsan történjék, legfinomabb karlsbadi porczellánból készült, gyönyörü virágbokrétákkal a legszebb szinekben befestett evő-szerviszt **csak 5 frt 20 krnyi** hallatlan olcsó áron adunk el. A szervisz a következőkből áll:

18 drb igen finom porczellántányérból;
4 « különböző sültnek, tésztának, salátának, compotnak szolgáló tálból;
egy igen elegáns leveses tálból fedéllel;
1 drb hosszudad mártás-csészéből aljjal;
1 « pompás mártás-csészéből;
1 « porczellán paprika- és sótartóból.

A czikkek vegyesen vannak összeállitva.

Figyelmeztetjük a tisztelt olvasóközönséget saját érdekében, a megrendeléseket minél gyorsabban eszközölni sziveskedjék, mert emberemlékezet óta ily kedvező alkalom eme minden családban, pensionátusban, vendéglőben szükséges és nélkülözhetlen tárgyak ily hallatlan olcsó áron való beszerzésére még nem volt és nem is lesz. A csomagolást személyzetünk ingyen végzi és csakis ládáért és szénáért számitunk 70 krt. E rendkivül még raktáron lévő kávés szervizek, legfinomabb karlsbadi porczellánból, virágokkal, madarakkal finoman befestve és aranynyal gazdagon diszitve 3 frt 20 krnyi rendkivüli olcsó áron adatnak el. Minden szervisz 6 pompás kávécsészéből, 6 aljból, egy gyönyörü kávéskannából, egy pompás czukortartóból és egy csinos tejkannából áll. — A küldés vasuton utánvétellel, vagy az összeg előleges beküldése mellett történik. Kérjük az utolsó vasutállomásnak a pontos megjelölését. Czim:

APFEL MÓRICZ karlsbadi porczellán áruháza

Sprudelgasse 126 KARLSBAD.

Szigeti Lajos

szij-, nyereggyártó

és böröndös

Ő Fensége József Főherczeg és Fenséges Coburg herczeg udvari szállitója

Budapest, VIII., Muzeum-körut 10. szám.

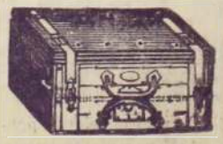

A legnagyobb választék katonatiszti nyereg-szerekben **előírás szerint**, jutányos árakon, ugyszinte **czivil-nyergek és kocsizó lószerszámok** minden izlésnek megfelelő alakban és árban, ostorok, lovagló vesszők és botok, utazóböröndök, szerszám- és lótisztitó-eszközök. Képes kimeritő árjegyzék külön katonai nyeregszerekről és külön czivil urak részére.

Tartalékos tiszt urak nyeregszereket kölcsönbe is kaphatnak.

Lónyirógépek nagy választékban. Urasági kocsisok dijtalanul elhelyeztetnek.
A legujabb kantárrugók kaphatók.

Narancs és czitrom

5 kilós posta-kosárban, franko minden postaállomásra utánvéttel ... 1.50

1 hordó oroszhal franko küldve	1.50
Datolya marokkói legszebb	1.60
Datolya Kalifat	—.60
Füge legszebb, szultán dobozokban	—.50
« « szmirnai	—.40
« « koszoru	—.24
Czukrozott gyümölcs, kevert	1.80
Maroni görczi legnagyobb	—.28
Mandola papirhéju franczia	1.60
Mogyoró olasz kiváló szép	—.72
« szicziliai	—.60
« feltört	1.—
Malaga szőlő, kiváló minőség	1.50
« « legfinomabb	1.30
« « finom minőség	1.20
Aszalt szilva boszniai, válogatoltt, nagy	—.48
« « « I. rendü	—.32
Hámozott szilva Brünella	1.—
Görczi füge savanykás	—.50
Szultán kenyér Rahatlekum	2.—
Nougat mandolás török csemege	2.—
Sutschuk szultán kolbász 1 drb	—.20
Ananász 1 drb üvegben	2.—
» 1 « dobozban	1.40
Tiroli dió vékony héju	—.28
Erdélyi dió	—.32
Franczia dió	—.52

Vidékre megrendelések 5 kiló vételnél, esetleg vegyesen is rendelve kilónként, ingyen csomagolás és postamentesen küldve 10 krral drágább.

SCHUSTER GYULA

füszer-, bor-, csemege-, thea- és rum-üzlete

Budapest, VI., Andrássy-ut 61. sz.

Fiók-üzlet: I., Döbrentei-tér 2.

«Kosmos» müintézet kő- és könyvnyomda részvény-társaság, Budapest, Aradi-ucza 8.